

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.515

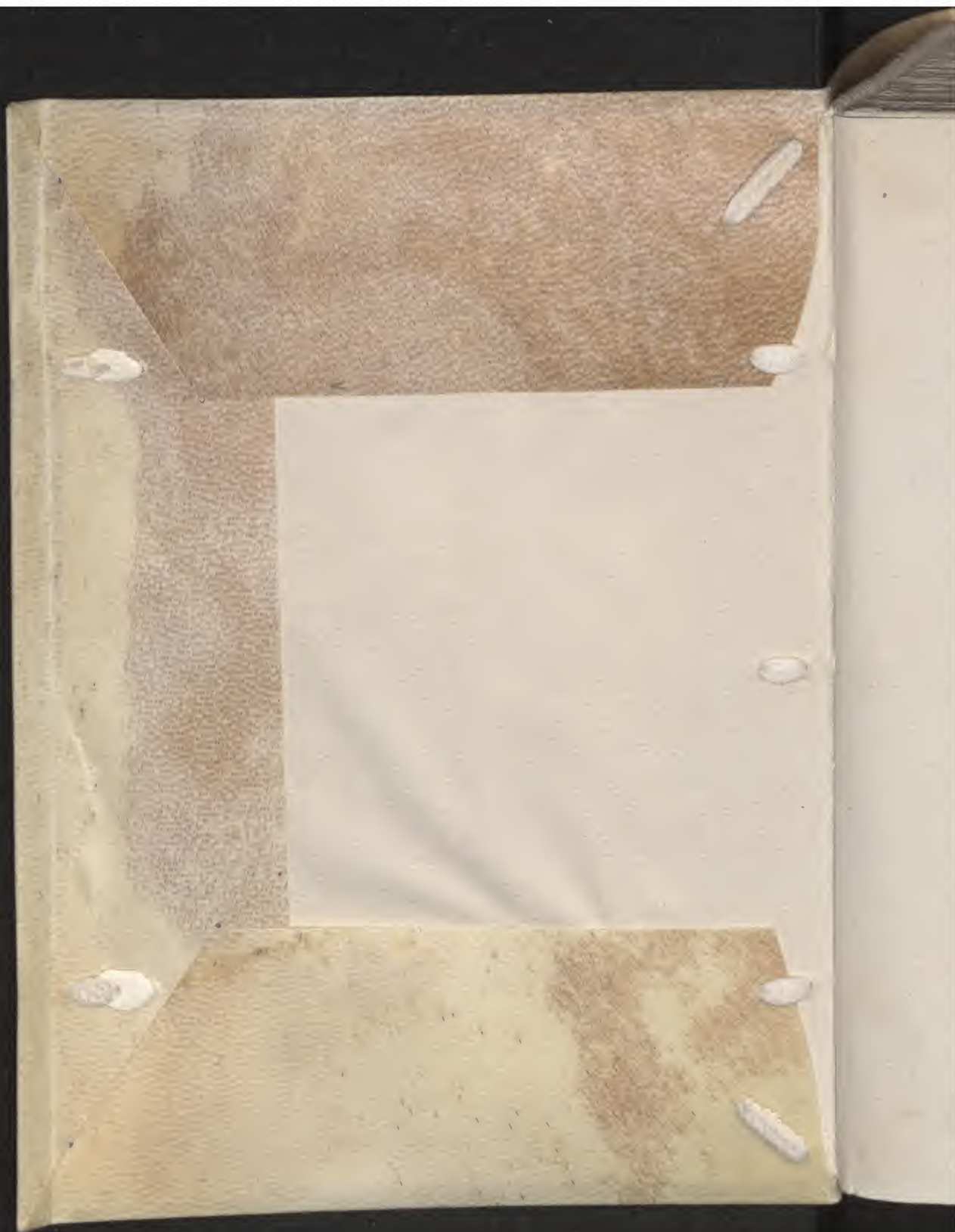
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.515

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.515

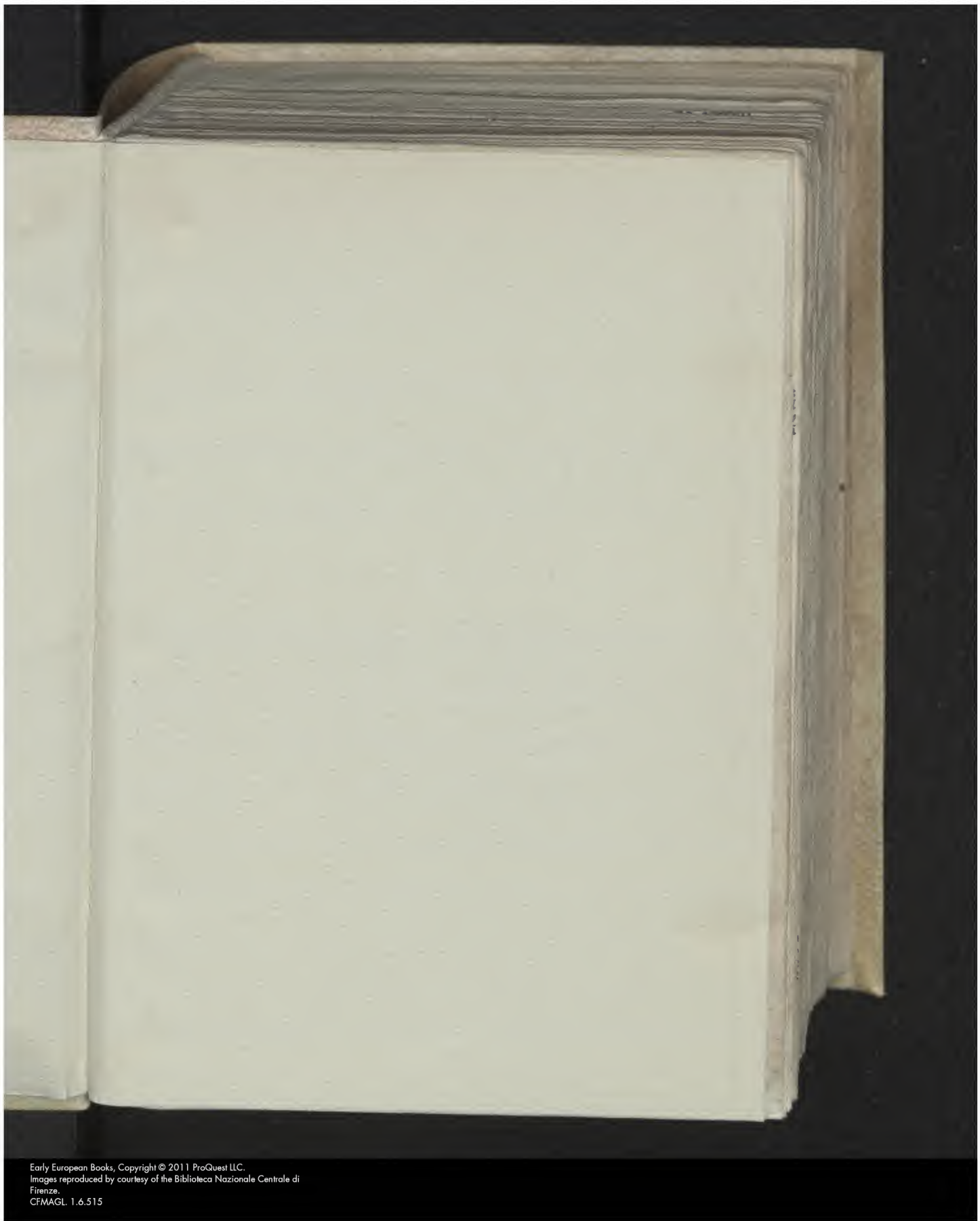

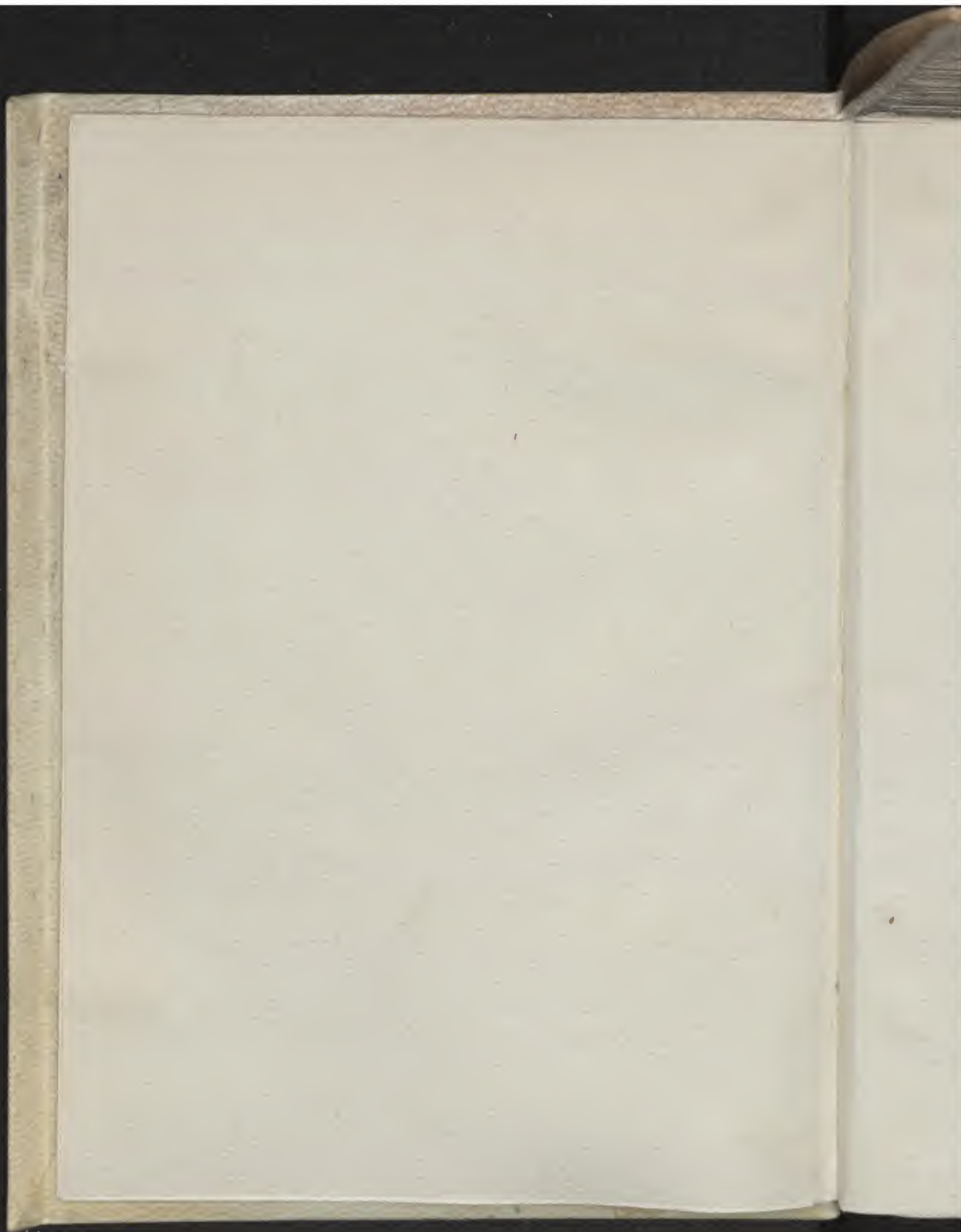
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.515

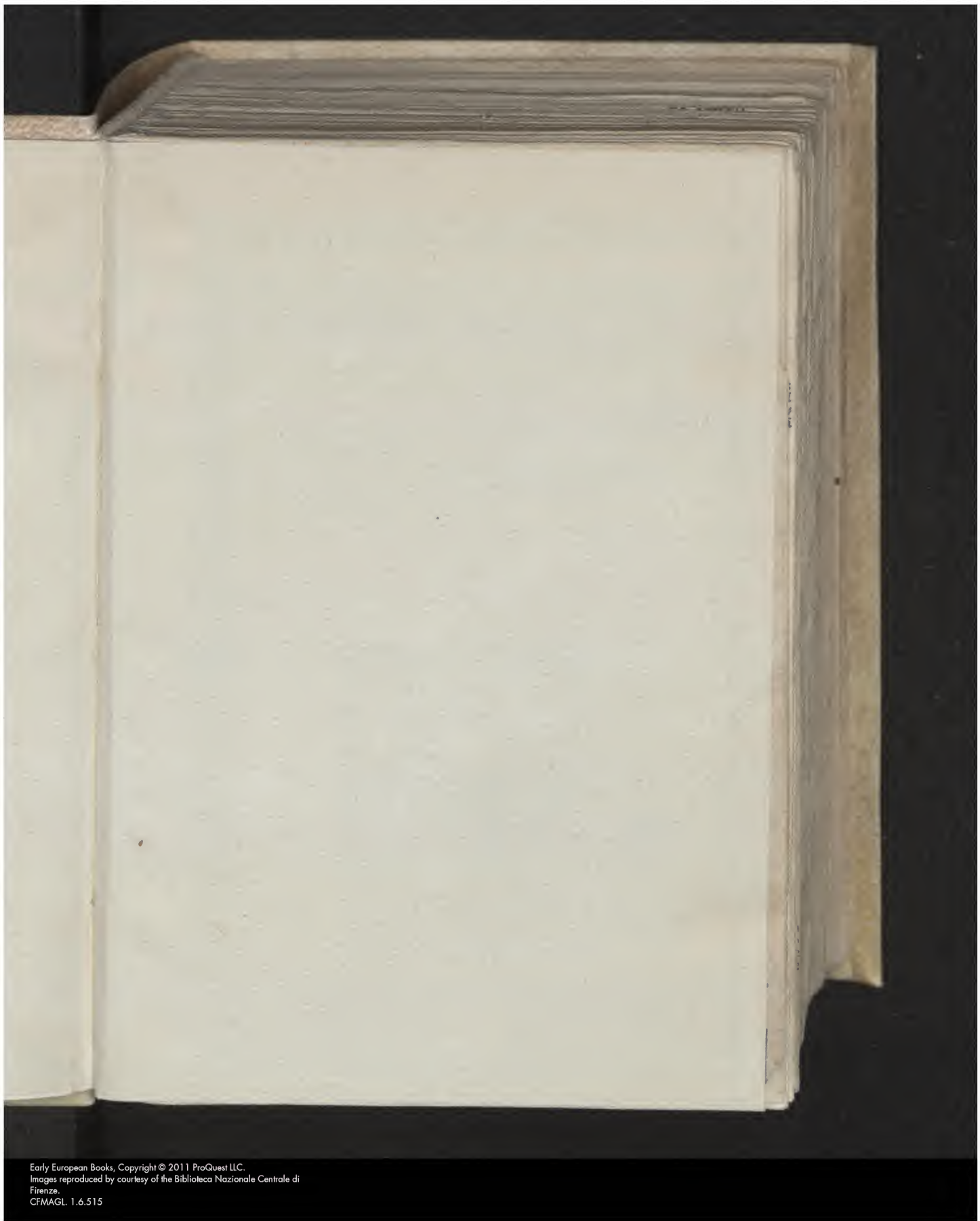

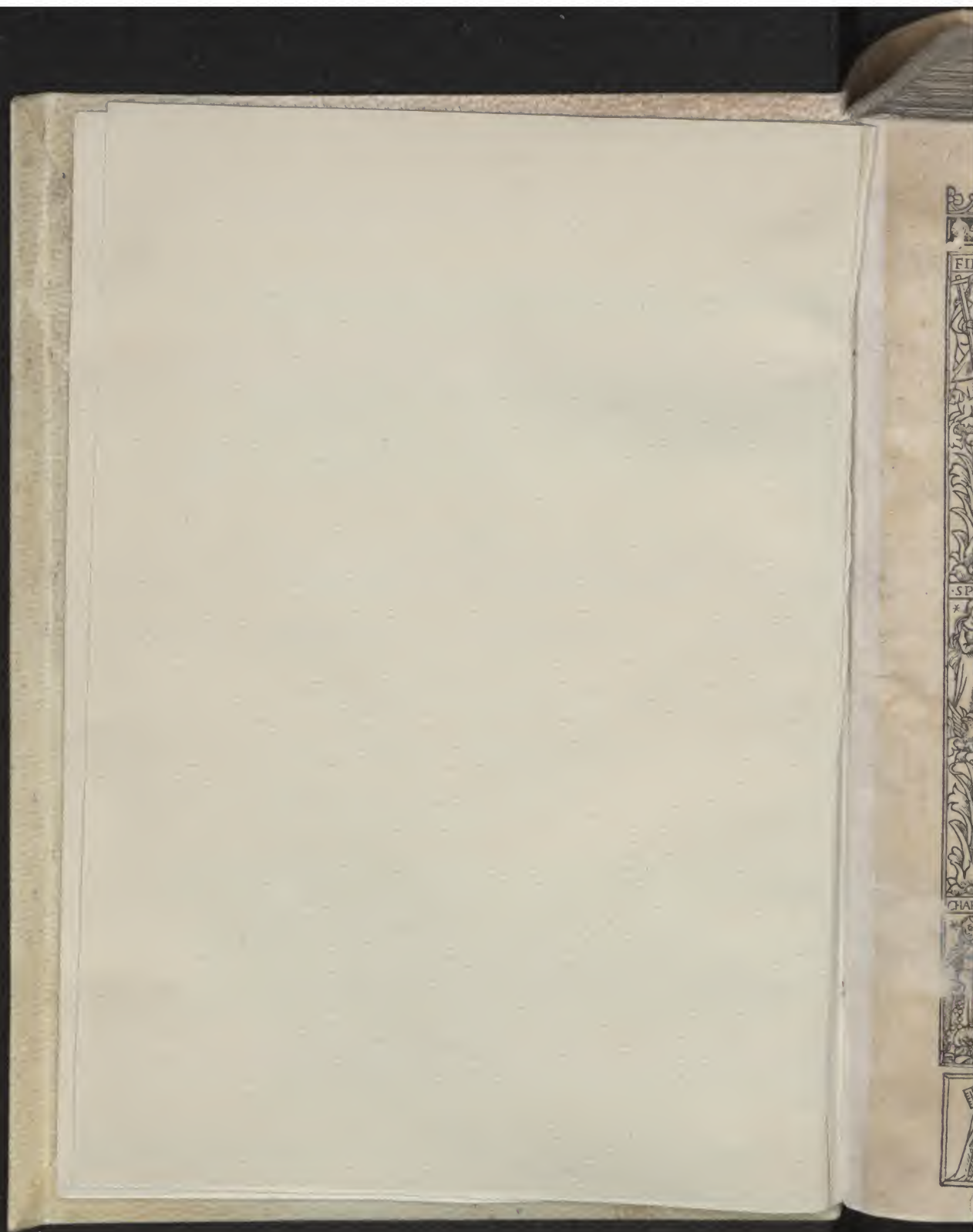

1.6.515

Practica Joannis Matthei de gradi.

FIDES

Praxis in nonum Almanforis:

omnibus medicis studiosis apprimè necessaria: profundis
fimi artium et medicine doctoris domini **Joannis Matthei**
de gradi Mediolanensis que a vertice ad plantam pe-
dis vntusculusque particularis egritudinis signa: cau-
sas: et curas absolutissime discutit: nouissime post om-
nes impressiones vbiq; terrarum excussas collatis mul-
tis exemplaribus affatim recognita: cunctisq; mèdis: et
erroribus expurgata: additis in margine quāpluribus
vtilissimis appositionibus: nec non reformato insigni reper-
torio: quod omnia notabilia: distinctiones: et q; di-
gna cognitu optime demonstrat.

Adiuncto insuper denuo singularissimo tractatu de
febris domini **Antony de gradi Mediolanensis**: to-
tam febrilium materiam ad vnguem complectetur: quem in
alijs **Matthei de gradi** practica: hactenus impressis
non reperies.

Et Jacobus Philippus de pellibus nigris Torlanus artium et
medicæ doctor moralem philosophiam patavij publice pfitens
in laudem excellentissimi domini Hieronymi salij fauentini.

Paeonios quicunq; cupis gustare liquores:
Misere Appollineum socraticumq; gregem.
Hunc eme: quem veteri expulsa caligine solers
Ad proprium salij cura reduxit iter.
Corpora matthæus mutilatis trunca gerebat
Partibus: et doctum quemq; latebat opus.
Ecce nitet solida: veluti cognoscere promptum est
Andiq; sic cunctis posse placere puto.
Dicite nunc medici: vsuat matthæus in acuum:
Atq; fauentini tempus in omne labor.

Eberastichon in laudem viri vndecunq; doctissimi domini Mi-
chaelis de capella neruij i arte medica doctoris eximij: q hoc opus
accurate recognouit.

Mendosum quod erat: si quaeris habere volumen
Tersum: hoc pre reliquis candidè lector eme.
Illa etenim fuerant que deprauata: videbis
Castigata: et in hoc addita multa libro.
Altum igitur medici debent tibi docte Michael
Quo duce cultus est q fuit istud opus.

7. 6. 515

Tabula.

Rubrica seu tabula tractatum et capitulum prime partis huius commentarii textualis in nonum Almanforis continens duos tractatus speciales.

Primus incipiens in primo folio tractat de egritudinibus capitis et nervorum continens capitula. xlvij.

f.	De cephalica emigranea et suda. f. 1.
ff.	De vertigine et scotomia. fo. 21.
liij.	De frenesi. fo. 24.
liij.	De appoplexia. fo. 37.
v.	De suberbo. fo. 44.
vij.	De congelatione. fo. 47.
vij.	De incubo. fo. 49.
vij.	De epilepsia. fo. 51.
ix.	De melécolia. fo. 58.
x.	De parali. fo. 67.
xj.	De tremore et stupore. fo. 73.
xij.	De tortura oris. fo. 77.
xij.	De spasmo tetano et alucis. f. 80.
xij.	De catbarro coriza et braco. f. 85.
xv.	De obtalmia. fo. 92.
xvj.	De vlcibus oculorum. fo. 98.
xvij.	De his que ingrediuntur oculis. f. 102.
xvij.	De albedine seu albugine oculorum. folio. 102.
xix.	De scabi et pruritu oculorum et sebel. fo. 103.
xx.	De pruritu angulorum lacrymalium. folio. 106.
xxj.	De vngula. fo. 106.
xxij.	De macula rubra. fo. 107.
xxij.	De lacrymis oculorum. fo. 108.
xxij.	De debilitate visus. fo. 110.
xxv.	De tumore palpebrarum. fo. 115.
xxvj.	De pilis inuersis. fo. 115.
xxvij.	De cataracta sue aqua descendente in oculo. fo. 115.
xxvij.	De noctilopa. fo. 119.
xxix.	De dilatatione pupille. fo. 122.
xxx.	De apostematibus et fistulis lacrymalium. fo. 124.
xxxi.	De dolore auris. fo. 126.
xxxi.	De vlcibus auris. fo. 130.
xxxi.	De sonitu et tinnitu aurium. fo. 132.
xxxi.	De granedine auditus sue surditate. fo. 134.
xxxi.	De fluxu sanguinis aurium. fo. 137.

xxxi.	De escaris et vlcibus narium. f. 141.
xxxi.	De polipo vel emorroidibus nasi. folio. 142.
xxxi.	De amissione odoratus. fo. 144.
xxxi.	De dolore dentium. fo. 146.
xl.	De stupore et congelatione dentium. folio. 140.
xli.	De albola et gingivis sanguinolentis. fo. 151.
xli.	De casu et elongatione pupille. fo. 154.
xli.	De sanguisugis infixis gutturi. folio. 155.
xli.	De ingredientibus os sine gutturi. folio. 156.
xlv.	De granedine lingue. fo. 157.
xlv.	De magnitudine et abbreviatione lingue. fo. 158.
xlv.	De ramula sue glandula lingue. f. 158.
xlv.	De squinantia. fo. 159.

Tractatus secundus incipiens. fo. 166. tractat de egritudinibus pectoris sue spiritalium continens capitula septem.

xlix.	De tussi. fo. 166.
l.	De asmate. fo. 176.
li.	De pleuresi. fo. 182.
li.	De peripleumonia. fo. 200.
liij.	De spitu sanguinis. fo. 203.
liij.	De pti. fo. 211.
lv.	De tremore cordis. fo. 217.

Rubrica seu tabula secunde partis huius commentarii textualis in nonum Almanforis continens tres tractatus: quorum primus est tertius in ordine totius operis continens capitula. xxi. tractans de egritudinibus multorum naturalium.

j.	De colerica passione. fo. 228.
ij.	De debilitate stomachi. fo. 235.
ij.	De dolore et apate stodi. fo. 246.
iiij.	De singultu. fo. 261.
v.	De vomitu. fo. 266.
vj.	De appetitu canino et bolismo. folio. 272.
vij.	De dolore epatis. fo. 277.
vij.	De icteritia. fo. 301.
ix.	De ydropisi. fo. 310.
x.	De dolore splenis. fo. 328.
xj.	De colica et illyaca. fo. 334.

Al ff

Tabula.

rxij.	De fluxu ventris.	fol. 351.	xxvij.	De dolonibus membrorum extre-	morum siue exteriorum. fo. 474.
rxij.	De difficultate yvine.	fol. 372.			
rxij.	De lapide renum ⁊ vesice.	fol. 382.			
rx.	De apatib ⁹ renū ⁊ vesice.	fol. 395.			
rxij.	De ardore yvine.	fol. 401.			
rxij.	De mictu sanguinis et saniei.	fo. 404.			
xxij.	De multitudine yvine.	fo. 409.			
rx.	De vermibus qui in ventre ⁊ ano nascuntur.	fo. 414.			
xx.	De emorroidibus ragadijs et fistula in ano.	fo. 419.			
xxj.	De exitu ani matricis alijsq ³ dispositionibus eiusdem.	fo. 429.			
Tractatus quartus totius commētarij textualis in quo determinatur de passionibus acidētib⁹ membris generationis in mulieribus qui incipit fo. 430. continens octo capitula.			Rubrica seu tabula questionū in hoc commentario textuali contentarum.		
rxij.	De exitu et dispositionibus matricis.	fo. 430.	i.	Utrum dolor capitis possit occupare partem ⁊ non totum.	
xxij.	De fluxu mēstruorum. sup ⁹ fluo.	fo. 433.	ij.	Utrum membrum per communem naturam lesū dicatur essentialiter lesū.	
xxij.	De retentione mēstruorum seu eorum prouocatione.	fo. 442.	iiij.	Utrum dolor possit esse in aliquo membro absq ³ hoc qd in ipso sit mala complexio aut solutio continui.	
xxv.	De ragadijs matricis.	fo. 448.	iiij.	Utrum fibrotomia sit semper necessaria de cephalica.	
xxvj.	De apostematibus vulue non sanatis.	fo. 449.	v.	Utrum in omni dolore materialis sint semper extrinsecus applicanda.	
xxvij.	De pliceribus apostematibus ⁊ cācro matricis.	fol. 480.	vj.	Utrum ante euacuationem partikularem sit semper fienda vniuersalis fibrotomia.	
xxvij.	De pfocacione matricis.	fol. 453.	vij.	Utrum subtiliantia in soda frigida semper conueniant.	
xxix.	De mola matricis.	fol. 458.	vij.	Utrum euacuando materiam melencolicam debeamus yti fortib ⁹ medicinis.	
Tractatus quintus ⁊ vltimus totius commētarij qui incipit fo. 462. in quo determinatur de dispositionibus membrorum extremorum ⁊ exteriorum apparentium continens octo capitula.			De scoti omnia. fo. 21.		
xxx.	De bernia eminentia siue ruptura inguinali.	fo. 462.	ix.	Utrum scotibomia sit principium ad vertiginem.	
xxj.	De dolonibus iuncturaz.	fo. 465.			
xxij.	De sciatica.	fo. 469.			
xxij.	De gibbositate cum gibbositas fieri incipit.	fo. 471.			
xxij.	De variabus.	fo. 472.			
xxv.	De elephantia.	fol. 473.			
xxvj.	De rubore ⁊ plicatione lumborum siue renum.	fo. 474.			
			x.	Utrum cerebrum et ossa possunt apostemari.	
			xj.	Utrum pia mater facilius apostemetur q̄ dura mater.	
			xij.	Utrum apostema cerebri sit deterius q̄ apostema panniculorum.	
			xij.	Utrum pāniculi facilius incidāt apostema calidum q̄ frigidum.	
			xij.	Utrum frenesis fiat ex materia flegmatica vel melencolica.	
			xv.	Utrum frenesis fiat ex colera pura.	
			xvj.	Utrum aer frenetici debeat esse calidus vel frigidus.	
			xvij.	Utrum aer frenetici debeat esse lucidus.	
			xvij.	Utrum orimel debeat misceri cum aqua ordei.	

Tabula.

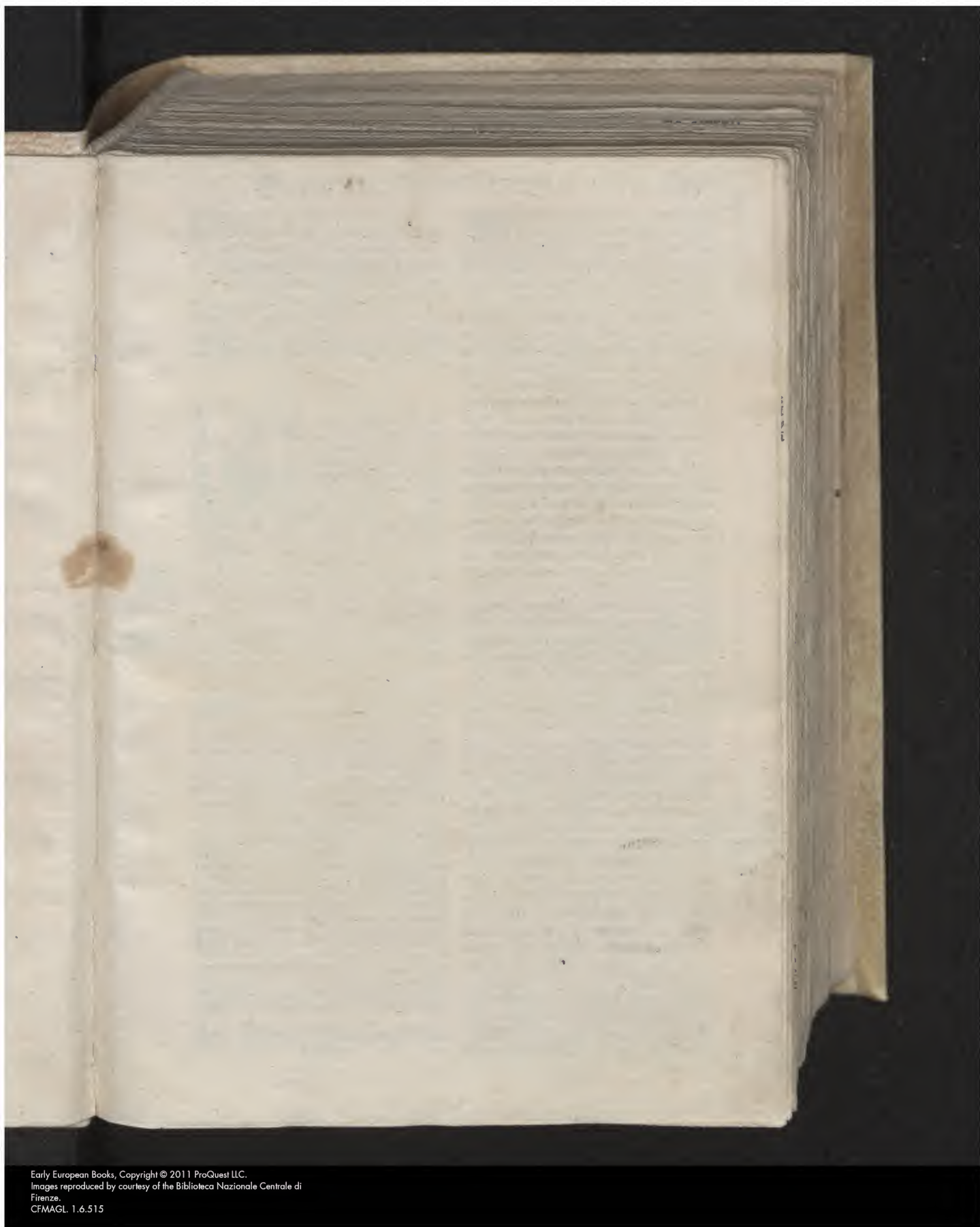
- xix. Atrū i oi frenesi vera ppetat flōia
 xx. Atrum competat in frenesi flōia
 usq; ad sincopim.
 xxj. Atrum repersuina debeant esse
 calida vel frigida actu.
 xxij. Atrum semper cōueniant reper-
 cussina in principio frenesis.
 De letargia.
 xxij. Atrum letargia fieri possit in pā-
 niculis et substantia cerebri.
 xxiiij. Atrū subeth sequat letargiam.
 xxv. Atrū in letargia yuina debeat esse
 turbida.
 xxvj. Atrum in letargia pulsus debeat
 esse magnus.
 xxvij. Atrum pure repersuina conue-
 niant in principio letargie.
 xxviij. Atrum repersuina debeant ap-
 plicari in parte anteriori capitis
 vel in posteriori in letar.
 De appoplexia. fo. 37.
 xxix. Atrum appoplexia sit fortior sin-
 copi.
 xxx. Atrum in appoplexia fortissima
 moueantur membra pectoris.
 xxxj. Atrum appoplexia in qua nō ap-
 paret spuma nec anbelitus sit mor-
 talis.
 xxxij. Atrum appoplexia sit curāda an-
 te lxxij. horas in principio.
 De epilepsia. fo. 51.
 xxxij. Atrum epilepsia possit fieri a cau-
 sa materiali.
 xxxiiij. Atrū galbanū incitet epilepsiam.
 De melencolia. fo. 58.
 xxxv. Atrū flōia cōueniat in melia.
 xxxvj. Atrū tenebre vel humoris melici
 nigredo sit cā corruptionis opera-
 tionum virtutum moralium.
 xxxvij. Atrum melencolia per commu-
 nitatem fieri possit ab apostema-
 te calido.
 xxxviij. Atrum ad hoc vt fiat melencolia
 passio cerebralis pro causa eius sit
 necessaria causa corporalis mate-
 rialis vel immaterialis.
 De paraliā. fo. 67.
 xxxix. Atrū diuretica cōueniant in pali-
 ā et egritudinibus iuncturarum.
 De tremore et stupore. fo. 73.
 xl. Atrum possit fieri tremor in ma-
 nu ipso nō facto in pede.
 De spasmo tetano et alexez. f. 80.
 xli. Atrū et hic de necessitate debeat
 incurrere spasmus de inanitione.
 xliij. Atrum spasmus de repletide pos-
 sit fieri paulatim.
 De obtalmia. fo. 92.
 xliij. Atrum in obtalmia semper stru-
 bedo in coniunctina.
 xliij. Atrū i oi obtalmia queniāt flōia
 De scabie et pruritu oculor. fo. 103.
 xlv. Atrū scabiē semp pcedat prurit.
 De catarracta. fo. 115.
 xlvj. Atrum sensibile positū supra sen-
 sum causet sensationem.
 De dolore auris. fo. 126.
 xlvj. Atrū in apostematibus aurium
 conueniant repersuina.
 xlvij. Atrum in doloribus aurium con-
 ueniant narcotica.
 De squinantia. fo. 159.
 xlix. Atrū in omni squinātia in princi-
 pio conueniat flōmia.
 Atrum in principio squinātie cō-
 nueniant gargarismata.
 De tussi. fo. 166.
 lj. Atrum tussis sit principaliter pas-
 sio pectoris vel pulmonis.
 De asmate. fo. 176.
 lij. Atrum omēs cause tussis possint
 esse cause asmatias.
 liij. Atrū asina facili⁹ accidat mas-
 lis q̄ feminis et meli⁹ curent ex eo.
 De pleuresi. fo. 182.
 liij. Atrum pleuresis dextre partis an
 sinistre sit deterior.
 ly. Atrum febris remissior sit in pleu-
 resi vera q̄ non vera.
 lyj. Atrū in digestide materie pleure-
 sis sp̄ minuāt accētia ipi⁹ pleures.
 Atrum repersuina conueniant in
 principio pleuresis.
 De peripleumonia. fo. 200.
 lyij. Atrum peripleumonia vera sit ex
 flegmate vel ex colera.
 lix. Atrum peripleumonia colerica
 sit periculosior flegmatica.

A ij

Tabula.

- De sputo sanguinis. fol. 203.**
lx. Utrum sanguis exiens a substantia pulmonis sit spissior exeunte a venis eius.
- De ptisi. fo. 211.**
lxj. Utrum ex ulcere pectoris fiat ptisi.
lxij. Utrum ptisim. semper sequatur ebica.
lxij. Utrum aquositas lactis sit abster sua.
- De tremore cordis. fo. 217.**
lxiiij. Utrum tremor cordis fieri possit a mala complexionem equali.
lxv. Utrum cor patiatur apostema et solutionem continui.
lxvj. Utrum medicina magis elenata in gradu min⁹ debeat poni in cōpositione q̄ de min⁹ elenata.
- De dolore et apostemate stōi. fol. 246.**
lxvij. Utrum apostemata q̄ sūt in stōa co vt plurimum sint calida.
lxvij. Utrum in omni apostemate stōa ci fiat febris.
lxix. Utrum in omni apate calido stoma ci competat slobotomia.
lx. Utrum post stōiam in principio competat solutio ventris.
lxj. Utrum in apostemate calido competat vomitus.
- De appetitu canino et boli mo. f. 272.**
lxij. Utrum caliditas oris stomachi sit causa appetitus canini.
 Utrum in appetitu canino vinū bibedū sit ante cibū vel post.
- De dolore epatis. fo. 277.**
lxiiij. Utrum in epate fiat apostema flegmaticum et melencolicum.
lxiiij. Utrum apā gibbi epatis sit deterrius apostemate concani eius.
lxv. Utrum fluxibilitas ventris magis sequatur apostema in gibbo epatis q̄ in conuato.
lxvj. Utrum in oppilamentis epatis cōueniant affata magis q̄ elixata.
- lxvij.** Utrum anellane et limacie a proprietate conferant epati.
lxvij. Utrum medicina solutina debeat misceri cum cibo.
lxix. Utrum in apate epatis fienda sit stōmia de basilica eiusdem lateris.
- De icteritia. fo. 301.**
lxix. Utrum in icteritia patiat epar.
De ydropisi. fo. 310.
lxix. Utrum spēs ydropisis sint tres.
lxix. Utrum ascites sit deterius alijs spēs ydropisis.
lxix. Utrum fluxus vētris in idropisi sit laudabilis.
lxix. Utrum lac sit cōueniens in ydropisi.
De dolore splenis. fo. 328.
lxix. Utrum in dolore splenis ventoso stiptica resolutiuis domina ridebeant.
- De coli et iliaca. fo. 334.**
lxix. Utrum dolor isiacus sit acutior et fortior q̄ colicus.
lxix. Utrum dolor renalis tempore vacuitatis angeatur.
- De fluxu ventris. fol. 351.**
lxix. Utrum in liēteria pprie sumpta sit oimoda priuatio digōnis.
lxix. Utrum lac cōueniat in fluxibus.
lx. Utrum in fluxu semper sit attendendum cause.
- lx.** Utrum in liēteria cōueniat vomit⁹.
De ardore vrine. fol. 401.
lx. Utrum in ardore vrine diuretica cōueniant.
- De mictu sanguinis. fol. 404.**
lx. Utrum in omni mictu sanguinis conueniat slobotomia.
- De vmb⁹ qui in vētre nascit. f. 414.**
lx. Utrum lūbzici gñari possint in intestinis supiorib⁹ et in stomacho.
- De doloribus in iuncturam. fo. 465.**
lx. Utrum medicine acute solutine cōueniant in principio.
lx. Utrum diuretica conueniant stāte dolore.

Finis tabulæ

Ultra hoc
opus scri
pfit. Mat
rheus su
pra. 22. fē
Anicen. et
sup de vi
nis sen. ij.

Prima pars cōmentarij textualis in nonū Almansoris cū apliationibus et ad ditionibus materierū per eximū artius et medicine doctorē: verūq; interpretem dñm magm Joāne matheū ex ferrarijs de gradi. mediolanensem in almo studio Papiensi primam cathedram tenentes: vna cum annotationibus materiarū in margine collocatis nuperrime additis.

Prohemium.

Medendi doctri

ne in qua etate meā oēm cōsumpti: vel labore vel negligentiā videar defuisse. Et in primis in illustrissimā parētem rursū amor ille meus: cui semper pūcra fuit reuerentia summa et denotio singularis in te ei? primogenitū: et tū principē meus: aut interceptus: aut receptus videretur: vt quēadmodū inuicissimū pncipi quodā parēti tuo verissimū heredes constitutus: eius medendi operis et studiorū ac laboris mei particeps fieres: et in te nonum rursū europē principum occurrebat: cui potius q̄ tibi hoc opus meum inscriberem: aut tāq; celeste numē inuocarem. Nā enī antea ad ipsius excellentissimū parentis tui gloriā et bone valitudinis cōseruationē in secūda et vicesimā terrij canonis. Aui. scripsissem: qd̄ in ea de his egrotationib; in quas hī qui principibus aut astant aut assistunt agitur: incidere solent. Et pro earum dispositionū explanatione que potissime ex vinarū cognitione percipi possunt in secundam primū canonis eiusdem de vrinis cōmentarios peritissimū phisico tuo Ambrosio grisso inscriptos edidissim. Terris mihi superesse labor videretur: vt eam medēdi partem nonā quam vulgo Almansoris dicunt exponendam assumerem. Et eo libentius id feci quod in ea summam stricte de singulis que a vtrice ipso ad calces vsq; in homine accidere possunt egrotationibus differitur. Sūt enim eius generis pcepta aut sententię que probe verę intellecte magne hominum vilitati cedunt ac cōseruationi. Sin vero minus et pingui cortice teneantur ad perniciem vt venena porrendunt et in acconitū genere haberi possunt. Cū hanc igitur pestem vitari cupiens et hominum salutem tuam in primis vehementer exoptans meam hanc expositionem q̄tum potui elaboratam ingenio libens tuo nomini dicani vt tu eius pcepta sequutus diutius nobis volente deo ad eius laudem sempiternam et gloriā tuam cōserueris et res ipsa tuis auspicijs plus auctoritatis haberet. vale diue Cesar. Ad propositū hūc pncipale accedo.

De cephalea et migranea et de soda.
Cap. j.

Quādo rubedo et tensio: et grauedo in facie et oculis cū estu affuerit: et tactus calidus sentitur: et pulsus fuerit magnus et cephalica minutio facienda est in parte in qua est dolor vel in qua dolor magis infestat. Deinde aqua ro. et oleū ro. et acetū sumant et simul mixta agitent donec vnū fiat: et sup niuē in frigidata super caput fundantur. Eger vero a carnisbus: et vino abstineat et comedat adheſiam citrinā et tapſil et herbas frigidās et fructus frigidos. Eūter aut soluat ex mirabolanis citrinis: et pūnis et tamarindis et zuccaro albissimo. Q. si ista non sufficiūt: semina maluanisci in aceto posita agitent qusq; ad spissitudinē pueniāt de q̄b; emplm capiti supponat: ex psilio quoq; et aceto emplm fieri vtile est. Si aut cū istis fuerit in pulsu velocitas et in tactu sentit caliditas: sed nec in facie neq; in oculis fuerit rubedo nec tensio: in principio soluat venter: deinde fiat ea q̄ diximus. Maribus aut oleū inſiciat violatum vel oleum cucurbitate dulcis aut oleū mēufaris aut oleū de florib; salicis quoz q̄libet sup niuē in frigidatū supfundat: et nutriat vt p̄diximus. Eger quoq; odor et caphorā et aquā ro. et salices et violas et his filia. Q. si egritudo multum inualeſcat: sumat opij et caphorey niuſcu iusq; q̄tū pōderant duo grana ordei: q̄ dissoluta in oleo de salicib; mittant in nares et aures. Q. si cū p̄dictis egritudinibus nihil eorū q̄ diximus affuerit: fueritq; egritudo antiqua: in principio venter cū pillulis coebnis: soluat: quas ego feci. Cōfectio pillularū cochiariū. R. pulueris pigre. 3. x. colloq̄ntide. 3. iij. et tertiam scamonee. 3. ij. et v. turbit sticados añ. 3. v. fiat pillule ex istis et sunt doses. x. Postq̄ vero vter solut fuerit: inſudatur caput ex oleo sambacino et oleo de ben. mittant in nares. Eger quoq; odor et algaliā et inſufflet mule nariib; Q. si egritudo multū iſestauerit: sumat euſorbij et castorei amboz añ. sexta ps dragme vni? et dissoluta in pauco oleo sambacio mittat in nares et aures. In cephalea vero calida emplz hoc frōti et temporib;

dis. pillul
larū cochi
ariū in
rentiones
Raf.

Prima pars practice Joan. Mathei de gradi.

est imponēdus: cuius hec est cōfectio. **R.** semē lactucarū sief. menitthe. sandalū album et ruben: fautel. rosas: opūz fiat ex eis emplm postq̄ aceto et aqua rosata cōspersa fuerint. frōti imponātur. super qd mittat pannus aceto et aqua ro. infusus qui cū calefactus fuerit iterum infundat et desuper ponatur. **L**inimentū vero cephalēe frigide. **R.** castoreūz euforbiūz piper sinapim storacē rutā marrubiū: que siccata et pulverizata et etiaz triconizata misceātur et cōspersantur vino veteri ex quibus fiat trocī. et desiccētur. **L**ūq; necesse fuerit ex vno in vino veteri aut oleo costino vel camomellino dissoluto fiat fronti emplm multotiens: hoc enim emplastrū. omni antiq̄ cephalēe cōfert: non solū superpositūz sed etiā auri iniectum: q̄ sequit illud tūpus postq̄ in aliquo de p̄dictis oleis resolutū fuerit. **E**gro vero vnum vetus et forte dandum est. **E**um aut cephalēa p̄ hebdomadā vnā p̄seuerauerit. eger in balneū mittendus est: et sup caput aqua: in qua camomilla et sanfuc et nemen et sticados arabicū cocta fuerit simul aut singillatiz infundēda est. **E**si cephalēa quotidie ante comestione inuadat: et post comestione recurrat: succurrendum est infirmo ante horam qua venire consuevit. dando ei buccellas panis in succo granati: aut vne acerbe: aut horum similium infusas.

Esi aut cephalēa cōtingat ppter multam in sole moram sufficienter ex oleo rosae et aceto in frigidatis curari poterit: q̄ tamen si ex hoc non quieuerit: ex alijs in frigidantibus curanda erit.

Esi aut soda ad huc persenerauerit: et fortior fiat neq; vllō modo remoueat: et timeatur ne eger vīz amittat et aqua oculos descendat: timporūz artarie sunt incidende et extrahende: hoc tū qd nunc loquitur est p̄ter nostram intentionem in boclib. Jo. matheus.

Expositurus no

mi almanforis ex antiquato opti mo more scribētiū: prius suppler exoro diuinum auxiliū et ducatuz p̄ cōcessione reificationis sermonis et operis

mei: deinde multis reiectis q̄ diffuse nimis in principijs lecuraz queri solent q̄ etiā iudicio meo pax sunt facientia in ipso libri apparatu que exponēdū in manibus assumptim? ea tū modo dixerim que mihi recitatio dignior: avia dētur. **E**ria igitur p ordinē erūt vidēda. Pri mū erit quō ab altissimo et oiporēti deo p quādam necessitate humane cōditionis sit medic? creatus. **S**cōm qd sit nomē auctoris et libri cōsequenter vt rubrice torius libri habeatur declaratio: et ibidē de celebritate auctoris et ei? p stāria q̄q̄ dicitur. **T**ertio ad lfe diuisionem et eius expositionē accedemus: facta prius cū p̄cedētibz cōtinnatione: vbi ad declarationē mēris auctoris eius dubia vel intricata videbitur non oīm auctoz neq; modernoz tū scriptozz asserā suas: sed illustrum magis vt de grecis. **H**ippe. et **G**al. **P**auli. vel **A**lexandri de arabicis. **A**uicē. **S**erap. **M**esue et eiusdē auctoris incōrēneuri. **D**e latinis. **S**ymonis iauensis plusquā **C**ōmētratoris **C**ōciliatoris: **D**entilis. **N**ico. **F**lorentini: **B**uilelmi b̄rticēis et alioz p̄statiū. **E**t si aliqui aliquā p̄p̄iā declarationem fuero cōnatus exp̄mire eā vel clarissimoz antiquoz auctoritatibus vel euidentibus rōnibus suffulcire conabor. **N**eq; velim vbi ita contigerit: id mihi ad iactantia et extolentia ascribas. **N**am diuus Augusti. in quadā epla ad **H**ieros̄. aliquā ita faciendū declarauit. **S**ic em̄ ad **H**ierony. loquēs. **E**go em̄ fateor: charitati tue solis eis scripturaz libris q̄ iam canonice appellant didici hunc timorē honorēq; deferre vt nullū eoz auctoz scribēdo errasse firmissime credā. **E**t si aliquid in eis offendero qd videat cōtrariū vitari nō aliō sup. existimabo q̄ vel mēdosum esse cōdicē vel interpretem nō assecutū esse qd dicitū est vel me minime intellexisse non ambigā. **A**lios aut oēs ita lego vt quāralibet s̄c̄ritare doctri naq; p̄p̄olēat: non iō vep̄p̄rē q̄ ipsi ita fense rint: sed q̄ mihi vel p̄ illos auctōres auctores vel p̄abili rōne qd a vero nō deniēt: p̄suadere poterūt. hec ipse. **E**t circa igitur primū exp̄dicētiū. s. de necessitate creationis medici aiaduer tendū est hōiem desū oprimū p̄stiruisse ex duabz bus substātijs in ḡne substātie maxime distātibz. s. corporeā et incorporeā: corpus taliter a se suo mō p̄formāz: vt cūf aia inuocēs erat: p̄p̄rerat tū in culpā cadere: sic corpus esset impas sibile vt posset tū cadere in penā: vñ homo in statu innocētie immortalis dici poterat et mortalis. i. potēs nō mori si staret et potens mori si caderet. posse aut nō mori nō habuit ex natura principijs sed potius ex b̄nficio p̄dioris. **P**ri mū em̄ parēs nostri post culpā rebellis pēnā senserūt in carne quidē. i. in corpore infirmatates: et in aia malitiā et igno: antiā: et p̄cipiscētiā incurrerūt: quas tū spūalis sequunt corpore penales: et tūde mori p̄ diuersos modos et multiplices positos a p̄bo in libello de morte et vita. et a dño **A**nt. p̄^o primi de cōplexionib? eratū. et tertia primi. ca. p̄^o. de cā necessitatis mortis. **N**ā sicut oīm natura p̄stantiū est rō et termini magnitudinis et augmenti. 2° de aia. cap. de augmento. ita cūctis vīcētibz p̄stanti sunt termini ad viuendū: q̄ p̄teriri nō possunt: ab paucissimis attingunt. **E**t multiplicatis igit hōim infirmitatibus deus oipotens misertus

Nomē auctoz quos insequitur sēs auctor in hoc ope

Nomē auctoz.

Medicus p̄ quadas hūane p̄ditionis necessitate creatur.

humano generi iam diuersis morbis dissoluto
deduxit hunc in lucem ad perfectam traditionem
medicinis tanquam peccare non potuerit: ut dicitur
ciliato: differetia prima et 7^a auctoritate. Et in
quibusdam problematibus: ut sua excellen-
ti doctrina dictis infirmitatibus occurrere posset:
Ipsi enim etiam de secta rationalium medicorum per multos
et longos annos antecesserit Esculapinus vel
aliter Asclepius: qui pro eius excellencia in deo-
rum numero fuit receptus: ut refert Cornelius
cellus differetia 6^a, qui ab Apolline eius patre
primo rationalium medicorum plurima exerpit me-
dicinalia: ante quem non plurimi fuerunt medici et
methoici. i. viles. i. de vniuersalibus tamen conside-
rantes et experientiales: ut in problemio prin-
cipis et primo regimini acutorum continetur. Ante
hunc non fuerat medicus habitus in totum ita
quiescat, sed in scrutatione quadam ut dicitur
Conciliator: unde ante Hippocratem, medicina dis-
cebatur ars: et non scientia. et ex his patet clas-
sificatio primi questus.

Nomē au-
toris.

Nomina au-
torum quos
insequitur
seus auctor
in hoc opere

Medicinis
per quodam
hanc addi-
tionem ne-
cessitate
creatur.

Et post eum plurimi successerunt. s. Archige-
nes: Diascorides: Gal. summus et multi aliorum:
ut Serap. Aulic. et. Et inter eos fuit Bubikrit
arabes zacharie crasso filij qui multis scientijs eru-
ditus non parum medicinis adiecit: composuit quidem
librum grande dictum librum continentis: in quo
omnes sententias primorum illustrum medicorum am-
plius: et in quibus erant dubie semper auctoritati-
bus Hippocratis et Gal. declarauit et confirmauit: ut in
problemio continentis habet. Edidit etiam librum
hunc quem per manus habemus exponendum
ad petitionem Almansoris filij Isaac regis: inde
liber Almansoris dictus est: non quod Almansor: cum
ediderit neque Rasi: sed fuit Bubikrit zacharie fi-
lij crasso: et sic Rasi ascribitur. Solebat enim ve-
teres more bono ut parentibus deferret et eos
honorarent cum librum aliquem componeret patris
et anni nota in titulo inscribere proprio note tra-
scitator: et sic per expeditionem secundi de titulo libri
cum nomine auctoris. s. et. Nec hic obster morum
Symonis genuensis quod cum reuerentia est satis
facile: dixit namque quod auctor huius libri non fuit
arabicus quoniam similis: immo idem translatus est ex
greco. potuisset enim primus ex arabico in grecum
traduci et. dixit etiam quod hic liber et liber diuisionis
non erat suus quoniam non tener modum arabum. et di-
uersificatur a stillo quem obseruat in libro conti-
nentis: dicitur etiam medium esse facile quoniam librum
Almansoris fecit dum esset iuuenis: et post eum librum
diuisionis sicut ipse refert in Almansoris in phe-
mio diuisionis: et postremo librum continentis dum
esset senex edidit pro armario omni medicinalium
ut in dicto problemio continentis: et quod finem libri
diuisionis est pars Almansoris: non est mira-
bile si alium in diuersis eratibus stillo scribendo
seruauerit: et maxime cum suorum librorum fines ha-
buit diuersos: etiam ipse concedit quod Diasco. est ex
greco translatus: non tamen seruat ordinem apud nos
quem habuit in greco: quoniam in greco est diuisionis to-
tus liber in quinque libros ut etiam apparet in p-
hemio eius: et tamen hic ordo non seruatur in libro:
quoniam procedit in eo finem litteras alphabeti non finem
diuisionem in libros. potuit igitur esse hoc ex-
trascriptore. Magis tamen placet primus modus di-
cendi: non igitur sumatur admiratio apud alios
quem quod hic liber non fuit Rasi: quoniam in hoc

libro non se allegat in continente: quoniam ut
dictum est quando hunc librum composuit non
adhuc ediderat continentem: immo eum post
multos annos construxit: et sic sufficeret dictum
sit de nomine auctoris libri et expeditione secundi.
Veniendo ad tertium de continuatione huius
nomini cum precedentibus et diuisione eius. postquam
auctor placuit in precedentibus octo principa-
libus partibus huius libri determinare de qui-
busdam vniuersalibus: et particularibus medi-
cine: ut in problemio libri manifeste expressit.
Iam in hac noua parte placuit eidem determi-
nare de egritudinibus accedentibus a capite usque
ad pedes: ut patet in rubrica huius noue partis.
Et de ipsis egritudinibus determinando quoniam
per ordinem exequitur: et sic iste nonus tra-
ctatus in quinque speciales tractatus diuiditur.
Nam in primo determinat de egritudinibus mem-
brorum capitis et uernorum. In 2°. de egritudi-
nibus membrorum pectoris sive spiritalium. In
3°. de egritudinibus membrorum naturalium.
In 4°. de egritudinibus membrorum generatio-
nis. precipue mulierum. In 5°. de egritudinibus
membrorum extremorum. Secundus incipit ibi.
(Cum tussis acciderit.) Tertius in principio
capiti colicæ et incipit (Cumque dolor et punctio.)
Quartus ibi (Pro superfluis mestrui.) 5° ibi.
(Cum aliquis in miraculis ventris.) Primum tra-
ctatus prima diuisione diuiditur in duas par-
tes: quoniam primo determinat de egritudinibus ce-
rebrum et uernorum. In 2^a de egritudinibus organo-
rum. i. sensuum specialium: ut visus: auditus: odo-
ratus et gustus: ut oculorum: aurium: narium et lin-
gue: et adiacentium etiam ut de egritudinibus de-
tium: gingivarum: uicæ et gutturis: propter vicin-
itatem horum membrorum ad organum gustus ut ad
linguam. 2^a pars incipit in capite. obthalmie ibi.
(Cum ea que in oculis alba sunt) 6^a adhuc in
duas: quoniam 6^a determinat de egritudinibus cere-
bri et partium eius attributis præter uernos. 2°.
de egritudinibus nervorum. ibi 2^a de paralesi. (Cum
aliquis se mouere non valet.) Primum pars et
diuiditur in sex partes finem quod sex fecit caput de his
egritudinibus. Nam primo determinat de cep-
phalea sive dolore capitis. 2°. de scorhomia et
vertigine. tertio de frenesi. quarto de apople-
xia. quinto de suberth. sexto de congelatione. se-
cunda ibi. (Cum aliquis quod ante eum est et.)
tertia ibi. (Quando aliquem febris conclusa
continua inuaserit et.) quarta ibi. (Cum ali-
quis quasi dormiens iacet) quinta ibi. (Cumque
aliquis quasi dormiens iacet et non sentit et.)
sesta et vltima ibi. (Cum aliquis quasi dor-
miens iacet et non mouetur et.)
Præfatus capitulum prima diuisione diuiditur
in duo quoniam determinando de dolore
capitis ponendo curam. Primo ponit curam
per dietam et medicinas non chirurgicas.
secundo ponit curam per quandam modum chi-
rurgicum ut per incisionem venarum vel arte-
riarum rimporum. secunda ibi in fine capituli.
(Si autem adhuc tota persenerauerit.) Prima
adhuc in duas: quoniam primo ponit curam so-
le de a causa corporali contingente. secundo con-
tingente a causa primitiva. secunda ibi. (Si
autem cephalæa contingat propter multam in
sole moram et.) Prima etiam in duas. quoniam primo

In quinque
tractatibus
diuiditur
nonus alman-
soris.

Prima pars practice Joan. Mathei de gradi.

ponit curā eius pēdēntis a cā corporali ppter
essentiā 2°. ppter cōitatē. scda ibi. (Si antez
cephalea quoridie ante cōmestione inuadat.)
Prima etiā in duas qm̄ primo ponit signa z cū
rā cephalē calide. 2°. frigide. scda ibi. (Qd si cū
foda nō fuerit aliq̄s eoz que diximus.) Prima
adhuc in duas: qm̄ pmo ponit signa z curā san-
guineā. 2°. colericā. scda ibi. (Si autē cū istis fue-
rit pulsus velocitas &c.) Prima pars posset di-
uidi in tot partes quor pūcta ponit. Nā primo
ponit signa ad declarandū fodā sanguineā. 2°.
ponit curā per flōmiā z localia repercussina. 3°.
ordinat dietā conuenientē. 4°. ordinat vñ edū-
cium sine secessum ex mirabolans &c. ad-
dendo etiam duo localia quando reliqua non
suffecerint ad remotionē doloris. Ponit igitur
p^o quinq; signa ad innendū materiam
sanguineam esse in causā. s. ruborem z tensionē
et granitatem in facie z oculis: z quarto tactū
calidum: z quinto pulsum magnum. Unde nos-
ta hic quod si ista signa simul sumantur satis
euidenter declarant causam doloris esse san-
guineam: quoniam nulli alteri humori debentur
ista simul: quoniam colere nō ppter conue-
niunt granitas z tēsiō: s. magis acuitas z vehe-
mens inflāmatio. flāri autē z mlie vel aquositas
ri vel vērōstrari. z si in talib; cōiūgi posset gra-
uitas z tēsiō: p^o debet eis color rubens ne-
q; ex natura horū pulsus magnitudo. nullū tñ
horum signorū est per se sufficiens ad probandū
humorē sanguineū esse in cā doloris. nam rube-
do faciei z oculorū non euidenter significat: vt
Aui. exp̄sse declarat p^o tertij in sermone vniuer-
sali de signis ostendētib; spēs sode: vbi ponit
tres spāles casus ad hoc declarandū: quos ego
adducā infra in loco suo cū ponent signa singu-
larum causaz sode. Et ideo cū bona reuerentia
Berardi expositoris sup hoc passū: qui nitit de-
clarare q color rubens euidēter significet cām
sanguineam: nō credo suam suā fore verā: dicit
q rubedo est signū sanguis. q nullus humor si-
ne sanguine est rube: qd p̄stat esse falsum de co-
lera rubea. sed verum est q ipsi rubedo est cla-
rū silt q nullus humor pōt facere tēsiōez sine
sanguine ex parte p̄ritatis. qd cōstat eē falsum
in multis casib;: sed est casus manifest? in idro-
pe asclite. Et aggregatiōe tñ oim illoz simul
satis euidēter pcludit vt supradictū est: marie
si annectant p̄lerio: etas rps: regimē &c. ppor-
tionata sanguini. Circa scdm dictū z tertij
simul collige. primo qd ex quo prius ordinant
flōmiā z localia q regimē in dietā vñ inuere q
in dolore capitis a cā calida maior: multo dz eē
medici intērio ad morbiū que cū medicinalib;
perficitur q sit intērio ad virtutē que cū cibis
perficit. Collige 2°. qd in hoc q prius ordiat
flōmiā q repercussina localia inuicē nobis qd
canonice operādo in talib; morbis materialib;
bus cū qbus plerūq; iungit replō a principio
ante repercussina dz medicus prius facere tione
vt est suā Bal. 3°. regni. text. p̄mēti. 155. vbi vo-
luit q stante plectoria dz prius fieri enō a toto
deinde diuersio ad oppositū: deinde repercussio:
qm̄ si nō facta enōne vel diuersione fiat repen-
sio eius qd est in fluxu ipsaz materiā s̄nētrē re-
percussam corpus nō recipiet: vel transmittet

ad membrū magis nobile. Et ibi dixit plusq;
cōmentato: q si nō fuerit plectoria sufficiat an-
repercussione vt fiat ad oppositū diuersio: z hec
vtraq; de enōne in plectoria sanguinea vt de di-
uersione ad oppositū conuenientissime cōplect p
flōmiā vt p̄z. sed vtrū fieri debeat de vena bra-
chij cephalē ex eadē parte in qua est dolor vt b
voluit ikasia vel ex alia vena: qd de hoc sum va-
rie sūt. hic nō intēdo disputare: sed infra loco
suo videbit: qm̄ circa textū nō intēdo nisi finiaz
autoz cōpendiose elicere z summarie declarare
intēdens post expeditiōē lfe materias serio-
sus: nō plite tñ locis suis z cū ordie declarare.
Post flōmiā ordinat repen-ssuū de oleo rosa-
ro: z aqua ros. z aceto s̄l m̄rtis z sup nīe infri-
gidatis. z dicit. sup caput fundant. nā tale rep-
cussinum est cōueniens multis de causis: tñ qz
sua repercussione p̄hibet ascēsum vaporū: alio-
rū humorū cū sanguine ad caput sua frigiditate
et siccitate aq rosare z olei ro. z iuuat penetra-
rio horū frigidorū z sicciorū in virtute aceti eis cō-
mixti. Et notare qd dicit. fundant super caput.
vt innuat q talia remedia applicanda capiti lz
diuersis modis applicatiōis valeat: tñ marie
proficiunt si p modū embrocet: ab alto sup ca-
put fundant: z est cōis mens autoz ppter cās
qs ista adducā: innuat ēt sua s̄p̄ritate mēbri
cōfortando: etiā qz remittit mala cōplexio cali-
da sua frigiditate: q in casu isto est potissima cā
doloris: sed qualis z q̄ta debeat esse p̄porzio
aceti ad oleū z aquā: z ecōtra: qm̄ diuersi diuer-
so mō sentiunt declarabit infra loco suo: z que
alia repercussina in casu cōuenirent ponentur.
Addit in 3°. p̄ficio circa dietā q exer cāuat
a carne z a vino: tñ qz ex his ḡst̄ sanguis mul-
tus: tñ qz sanguis ide genitus est multū vapo-
rosus: z ex hoc innuit q ab alijs multi sanguis
generatus est canendiū. vt ab ouis z piscibus
electis magni corporis et similibus. Innuit etiā
qd ab oibus vaporosis est abstēdēdū: z sicā spe-
ciebus z a mellitis z vinctuosis z pinguib;: et
agruminib; z alijs acutis vel aliter calidis: est
in hoc casu multū cauendū. Laudat pro cibis
adhesiam qui est cibus frigidus s̄p̄riticus fact?
ex lentibus decoctis in aqua z aceto z parū cro-
ci. posuit crocus forte ad intētiōē resolutiōis
aliqualis materie fluxe: vbi in principio flux?
non pueniret. vel posuit forte ad detēctiōē ap-
petitus: qm̄ vehemētia appetitus z famis facit
ad inflāmatōē humorū z p̄r ad enapozariōis
nē: alis crocis noceret qm̄ iducit dolorē capitis
et forte pro hoc laudant immediate rapil. rest
cibus factus ex lētib; decoctis in aqua solū.
laudat etiā herbas frigidās z fructus frigidos
vt lactucā: porulacā: plantaginē z mala grana-
ta: mūca z pira z cocana: z ita intellige de oib;
cibis ad frigidū z s̄p̄riticū declinātib;: qm̄ oēs
tales faciunt ad remissionē inflāmatōis z ebu-
litionis humorū z ad cōpressionē enapozariōis
eoz: z de istis fiet sermo spālis i cura i loco suo.
Cōsequenter docet soluere vētrē cū mirabo-
lania citrinis. z p̄m̄is z ramaridso: z zuccaro
albissimo. nā mirabolani. ci. estant humorē co-
lericum mundificando sanguinē: z ea oia erin-
guunt acuitatē z inflāmatōē vt in capitulis
propijs cū solutiōe. collige vt ad mēse. Et
ex hoc collige q etiā in peccatē sanguine cōnes

Nota sens
rentiā cō-
mentato
ris.

Nota mo-
dus appli-
cādi reme-
dia capiti

Declaratio
tertie pri-
cule p̄me
partis.

Adhesia ex
quibus cō-
ponitur.

Rapil qd
sit.

Declaratio
quarte p̄-
ricule.

No. de suc-
caro rabar-
zer.

Declaratio
quinte
particule
prime par-
tis p̄m̄is
palis.

Not. hunc
modum p-
cedendi.

Nota sensu
tentia co
mentato
ris.

Nota mo
duz appli
cati reme
dia capiti

Declaratio
tertie pri
cule pme
partis.

Adhesia ex
quibus co
ponitur.

Appliqd
fit.

Declaratio
quarte p
ricule.

Nota de zuc
cero tabar
zer.

Declaratio
quinte
particule
prime par
tis princi
palis.

Nota hunc
modum p
cedendi.

nit solutio est talibus: non immediate sum
pra indicatione ab enacuatione sanguinis: qz
sibi debet enacuatio p flebotomia. Et quo si et
reperitur medicina appropriata enacuationi
sanguinis non deberet convenienter enacuari p
ea ut voluit Gal. 3. regni. comento. 201. vñ ibi
de narrat hystoria Gal. q. iussit et interfectus
ille q. nomen tale medicina. Datur igitur tales
medicines peccante sanguine maxime cum non est
minorata sufficiat ebullitio prius p flebotom
ia: qm in longa ebullitione multe partes vi
tuose in sanguine ppter ignitatem earum facile
ad naturam colere deducunt: et pñr ad purgatio
nem illarum partium sic colericarum tales medicines co
nvenit. Ordinatio autem de istis medicinis et mo
dus in compositione earum ponet loco suo. Etia
notate q. signauerunt dicit cum zucaro albisimo.
S. tabarzer: qm ex hoc innuit q. vbi est necessa
rius vsus zucari ad dulcorandum vel ad aliud fa
ciendum in hoc casu vel alio sibi morbo calido: tunc
non debemus vti nisi tali zucaro et non alio: qm
zucaru grossum vel minus coctus multum de
vinctuoso vaporatino et de calido. unde dicebat
Aui. 2. canone. ca. p. p. 10. Et mel qd cane non
est inferius melle apud abstergendum: et sic in ca
su non conuenit. Et hoc bene notare q. est coe ad
mulla: et vbi dicitur est indigera in frigidationis:
et vbi est necessarius vsus zuc. non de apponit nisi
zuc. alb. Adde postremo circa hanc partem
ponendo duo empla. qd si ista sup. q. facta sunt
non sufficiunt. sed remotione doloris sumatur
semina maluausci. i. altee: et posita in aceto agi
tent donec torus inspissetur et supponat. s. loco
dolenti vel fronti et temporibus et pñlio quoq.
et aceto. s. sili non sit emplum vile ad hoc. Et
hoc non ordinandi collige q. ipse a prin. post fle
botomia ordinat repussiuum et frigida sicca ad
compressionem: sed in pñssu q. illa non sufficiunt
apponit ea in qbus lenificatio mollicatio: et
aliqualis resolutio vti est in semine altee. cap.
pprio. 2. cañ. post stat interio lenificatio ad
mitigationem doloris qm medicinis sicce simpli
ter repussiuum sunt ca. solonis primus: et pñr doloris
q. interio repussiuum: s. huius a principio magna:
sed in pñssu minus et augerit interio resolu
tio et mitigationis doloris cum humectantibus
mollicatibus et resolutivis q. oia sunt in se
mine altee: qm est semine pingue humidum: ab eo
educat multum de mullagine si coquasset pñ
pue cum aceto calefacto par: neq. tñ ppter eius
mollicatorem est timor: q. mēbru relaxet et red
datur parati receptioni vaporum ppter acem
aliqualem pñssu cum sit frigidum et siccu: primo de
simplici medicina distinctione. 3. ca. 4. etia
in dicto semine est aliqd de stirpico ppter qd
vñ in spūto sanguinis vti loco allegato. 2. cañ.
innat etiam acem ad penetrationem: simili
modo innat semen psilii taliter conuassatur:
sed aduertatur q. non nupatur: q. pars centralis
est acuta ignea sed superficialis: a qua reducitur
mullago p agitationem cum aceto parcalido est
si igida et humida. 2. cañ. ca. 2. Et non eēt mi
rabile si forte in virtute aceri penetrantis ad p
fundum seminis educeretur a cetro eius aliqua
vis calefactiva et resolutiva: et sic istud valeret
sicut supra dictum est de semine altee. Et ex his
pñr utilitas horum emplastroz: et pñr sit declaratio

ra snia huius partis totius principalis. lege. ca.
C. Si autem cum istis In hac parte ponit curam al
terius sode calide vti colerice et tria facit: primo
declarat p signa cum colerica ponit curam per
enacuationem: et localia cum dicta vti supra. secun
do ponit quedam inhienda naribus et odorame
ra: qd simul cum applicandis exterius. tertio cum
egritudo non soluitur p precedentia: immo inua
lescit ordinat quoddam stupescit etia intra
nares inhienda. s. ibi. (Naribus autem inhienda
tur) tertia ibi. (Qd si egritudo multum inuase
rit) Ponens igitur signa colere declarat per
tria vti p velocitatem pulsus et tactum calidum: et qd
neq. in facie neq. in oculis fuerit rubedo et ren
sio: vbi nota etia ista signa simul sumpta satis
clare euentia faciunt supra materia colericam
qm nulli alteri materie ista oia si bene possit
adaptari: vti patebit discurrere volens p alias
materias: scilicet summa sumpta non pbatur. na velo
citas pulsus et in peccate flegmare repiri potest
sed non pñgit ex natura sui caliditas tactus:
cum sanguine aut peccante potest cum pulsu magno
coniungi velocitatem pulsus: et caliditatem tactus
vti pñr intelligenti: vbi in foda colera sepe non
pñgitur magnitudo pulsus ppter inobediens
iam iussu a flectit: et tunc in facie est rubedo
obscura et resio: q. rubedo et resio simul ex natu
ra materie colerice in facie non repiuntur: vñ lz
certe colere debeat posse curam facit vel ocul
los rubificare: q. tñ colera existit subtilis p. cu
te apta eripandi: et non sicut in vasis apta. cori neri
sicut est de sanguine neq. ipsa ppter ei acuita
re tñ in quāto multiplicat et extensione faciat
sicut facit sanguis: iude est q. lz faciat p eam co
lor rubeus aliqui vti est ipsa rubea: non tñ
rubedine sit extrinsecus sicut sit in sanguine. id. Ras
sis declarat colera differenter a sanguine p hoc
qd non apparet in facie resio et rubedo sili: et non p
rubedine tñ: lz tñ rubedo colere differat a rub
bedine sanguinis q. rubedo colere est magis cla
ra: et rubedo sanguinis est magis obscura: color
tñ a colera dependens plerumq. ad citrinum decli
nat. Adde q. stantibus his signis in princi
pio soluitur venter: dehinc flant q. supra dicta
mns. s. de repussiuo: et sic voluit pñr fieri ena
cuationem sicut supradictum est de flebotomia in
sanguinea ppter eandem rationem supradictam est.
C. Sed quare non dicit in hac scienda esse flebotomiam
sed solutionem siue purgationem: id est qm
colera peccare qualitate sua magis debet purga
tio q. flebotomia: scilicet est in sanguine: vti
voluit Gal. p. affoz. comento. 2. et expñssus. 13.
Terapētie. distinct. 2. ca. 3. Sed vtrū in ta
li dolore a colera aliqui quemat flebotomia vi
debit loco suo etia cum qbus appropriatis scien
da est talis purgatio ibidem ponet dando ibidem
descriptiones prius digestioz vti supponit et
ipsoz pñr solutioz in pñssis formis. Circa
aliud dicendum de imponendis in naribus et odo
randis. nota q. ista non ordinant in sanguinea
sed solū tunc possunt localia extrinsecus: et hoc
etia intrinsecus hoc ideo fecit qm vehementio
res sunt dolores ceteris paribus et materia col
lerica q. sanguinea: unde sunt necessaria plura
ingenia ad inhiendum et remittendum malam
completionem in dolore colerico q. in sanguineo
prounde dicebat Aui. 3. quarti. in cura heris
a iij

Declaratio
prime
particule
sode pri
ncipalis

Nulli alte
ri materie
ista signa
simul ada
ptari.

Declaratio
sode
particule
sode pri

Declaratio
tertie
particule
sode pri.
Nota tñ.

Prima pars practice Joan. Mathrei de gradl.

Artificio
se pcedit.

Declaratio
quar-
terte
partis
prin-
cipalis.

No. hic re-
mediū esse
suspectū.

Rassio
prin-
cipalis.

pile. Et ad vltimum infrigidatio in herisipila est magis necessaria sup. q. in flegmone: qm flāma et dolor inflāmaris in ea est plus: et euacuatio in flegmōe est magis necessaria: qm materia in eo est magis inobediens et grossior: et ita in isto casu fuit necessaria infrigidatio per medicinas interius intra nares imponendas: et p odoramēta frigida q. nō fuit necessaria t. cā pūoz. Collige etiā ex simplicibus q. enumerat rar ad alterandū q. artificiali multū processit: qm enumerat simplicia frigida et humida i ista cā vbi in sanguinea ponebat magis stiprica frigida et sic. cā huius fuit q. vt iā dictū est vehēmentior est inflāmario et dolor p. ex colera q. ex sanguine: qm subtilitas et siccitas q. coniungunt cū caliditate colere faciunt ad impfionē maiore: et per p. opozet p. cōtrariā cām vt p. frigida et humida cā remittere: vt est oleū violarum de nemfare de salicibus cucurbire dulcis. i. domesticæ ad ofiam cucurbire aggressis amare calide solurine et hmoi. Et ad maiore alterationē docet infrigidare cū niue. f. i. locis in qbus etiā estate nives repiuntur: vt sunt loca p. pinqua alpinis: sed si nō fuerint nives ponantur apud fontē vel in fundo putei ad cōtas erum quasi aque cū ingenio vel in locis vel in qbus fiat ventus borealis marime in sero vel in nocte: et vt melius infrigident puenit p. vt calefactis par dicit olea in duplici vase vt eis calefactis et rarefactis cū postea ponunt in frigidō magis infrigidantur: et hoc fit puenienter magis in succo saliter frigidis et humidis: qm olea ppter frigiditatem occurrentē eis cū sunt calefacta facilius inspissant et quasi coagulantur etiā cū eoz formali caliditate inuuant et ita talia sua humiditate in minuendo dolorē: non tū in remittendo impfionē cāe imprimētis. s. p. humiditatem minuendo siccitatem colere q. est lima caloris in agendo: sed etiā qm ad caliditatem cū siccitate colere fit solutio continui q. vltra malam cōpletionem est cā doloris: ppter humiditatem aut mollificatur mēbrum: et sic remittitur solutio continui: que per ericacionem fuit iduca: et sic dolor minuitur. Addit postea ppter dubium ne causetur apostema in parribus cerebri ex dolore q. si egritudo multū inuaserit. i. dolor nullo modo minuitur cum pcedentibus immo intendatur: tunc o. dinar stupefaciunt ad minuendū sensum mēbri et malitiā cōpletionis: sumatur opij et cāphore vniūsi cuiusq. grana. ij. q. dissoluantur in oleo de salicibus et mitantur par eius intra aures: ad maiorem et pfundationem versus cerebri vt euitet apostema et intra nares. Sed bene no. hic q. hoc remediū est satis suspectū: nā sicut scribitur 16. tertij visum est q. q. sibi suppositū p. anū colirum ex opio et morruis est stante tāra distantia a principalibus mēbris: quale dubiū d. eē in impositione opij vel medicīne opiare nō cor recte intra nares vel aures vbi est tantaviciinitas cū cerebri: raro tā in dolore capitis ppter eius inuersionē videtur esse necessitas exhibicionis narcoticorū sine stupefactiuorū: qm dicit Rasis p. cōtrariis q. maximus dolor capitis est multo minor fori dolore aurū et oclorū et dentium: et hoc ppter sensibilitatem horū mēbrioz: et h. aliqui delicati aliquotiens videant

multū dolere ppter q. inqetant se de loco ad locum: non oibis his est credendū supervehementiam doloris: cōtra quos fecit libellū Bat. quem intitulant quō opozet redarguere sinuantes egritudines: et ponit multas hystorias eoz q. fingebāt multas egritudines quas de facto non pariebātur. Et ponit quedam ingenia ad sciendū si veraciter vehēmenter doleant vel non. Inter que est si vehēmenter doleant ad oē auxilium tolerandū sunt prompti. f. distertia: et prius ipsi pcanur medicos q. cumq. vtiq. velit agere quatenus egritudo curetur: si vero non totaliter vel moderate dolent hmoi aurilia reculant: neq. lōga sustinentes ieiunia neq. moradacium. i. acutorū instroz ablationem sup. sustinent. Et his et siliis p. medicis cōcēturari si dolor est vehēmentissimus indicans de narcoticis applicandis vel non. In hoc igitur casu est maxima indigentia: ita vt sit necessariū ad ista deuenire: practicanda est hec sententia. Berardi multum vtilis. Nam dicit q. hoc d. apponi in modica quantitate et modicū d. teneri: immo post paruam retentionem extrahi inclinando caput sic q. creat per nares antennis et ad har. p. aures. Et si iam esset impressum nocumētū ab istis: q. p. manifestari et obtusio sensū et dormitatio sine impotentia vigilandi dissoluitur par castorei et croci: et cassie lignee que oia habent ppteritatem cōtra stupefactionem cū oleo acuto calido vraneri vel de lilio: ponatur de hoc cōposito intra nares et aures: et ista sententia est cōis in oī casu qm apparuerint ista accidentia post stupefactionē: q. si fuisset ebirta et aliquid de dictis offeratur cū modicovini et. et sic p. tota hec pars principalis de cura doloris a cā calida. Sequitur illa pars q. si cū sōda non fuerit aliq. eoz q. diximus et. in qua determinat de sōda a cā frigida postq. determinauit de sōda calida. Et principaliter duo facit. Prioponit signa et curam sode frigide non cōicep. diuturne. scō p. ponit curam sode magis diuturne. scōa ibi. (Semp loquendo de ea q. est talis per essentiam: cū aut cephales p. hebdomadam) Prima adhuc in duas: qm declarata sōda frigida per signa ponit curam eius per euacuacionem. scōa ponit curam per localia sine extrinsecis applicata. secunda ibi. (Postq. vero venter solutus fuerit). De prima parte ponit signa sode frigide: et illis suppositis psequēter innuit in textu q. in principio cum pillulis cochis quas ipse fecit venter soluantur: et ponit descriptionem earum. Dicit igitur primo ad declarandum sōdam frigidam: quod si cum sōda non fuerit aliq. eoz que diximus de rubedine in facie neq. sup. alia signa de velocitate pulsus et caliditate tactus et vehēmentia doloris: in quibus communicā omnes sode calide notabilis materie et malitie. f. sanguinea et colerica: etiam si fuerit egritudo antiqua sup. r. scōa declaratur egritudo frigida: et tunc addit q. i. p. n. cipio cum pillulis cochis venter soluantur: et ponit descriptionem eius in litera. Pro intelligentia huius partis opozet primo notas re q. ex p. matione signorū cause calide cum diuturnitate egritudinis ipse declarat materiam frigidam. f. flegmaticam vel melancholicā: qm longitudo egritudinis non est per se sufficiens

videant
practici
hūc libellū
bat.

Declaratio
sode
terte
partis
principalis
Nota error
sepe commi-
ssum a
multis pra-
cticis par-
ca confiden-
tibus

Declaratio
prime
particule
terte
partis
principalis.

Declaratio
terte
particule
terte
partis
principalis.

Addeant
practici
hic libellus
in Bal.

Declara-
tio scilicet
causae ter-
tie partis
principalis
Nota erro-
re sepe co-
missum a
multis pra-
ctici pan-
ca confide-
rantibus.

Declara-
tio prime
particulae
tertie pri-
ncipalis.

Declara-
tio prime
particulae
tertie pri-
ncipalis.

signum ad declarandum causam frigidā: cū ali-
qua soda calida sit longa: vt expresse colligitur
prima terrā de soda temporalit: neq; ex sola pri-
uatione signorum postroz in calida sufficiēter
probat cām frigidam. nam cū paucitate calide
materie: remissio male qualitaris. et profundis-
tate eius stat qd non erunt signa cause calide de
rubore et c. s. tūc erit brevis. sed stare granitate
cū longitudine et pnatōe signorū causarū calidarū sa-
tis euidenter cōcludit sup sodā fridā. De his
aut signis distinguētib⁹ a soda causa distinguē-
tib⁹ etiā sodas frigidās inter se vt flegmatica
cām a mli ca: et ventrosa et cōrra cū erit infra ser-
mo de signis multa spālissima signa adducā: et
ad illum locum meremur. Et scdo notate et
cum bona aduerteria propter errorem maximū
qnt cōingere possit in vsu pillularū cochlearum
ex retri. d. Rasis hic cū dicit: qd in soda frigida
in principio venter solnatur cū pillulis cochleis
qm si sic intelligeretur: esset maximus error: de
quo tū modicum curant aliqui practici: qd etiā
cūm omni modica capitis lesione etiā in corpo-
re nō egro audent super has pillulas et ante ce-
nam: et post cenā. nam tales medicinae sunt mul-
tum fortes: vt statim dicitur. neq; est his vren-
dum in soda nisi sacra minoratione cū alijs mi-
noribus et peditigella materia propter fortitudi-
nem eaz: et hoc insinuant nobis Anic. prima
tertiā in ca. de soda nota que dicit omni in qua
non audent super has pillulas nisi post pillulas
de aloē cū masticē: et tū talis soda vt ibidem in
prin. capli dicit omni propter suā cōprehensio-
nem torrens capitis: et est soda cōprehensio mā-
sua fira cronica. si igitur in hac nō audent: mul-
tomnibus in alijs. dicit sic ad mediū capli. Et ad
ministratio pullularū de aloē cū masticē est de
eis que multum cōferunt in ea: et fiat id omni ter-
tia nocte: et vtatur cochleis in euacuationibus suis
si necessitas est vt dētur eis fortiores. ecce igit
quomodo non exhibet cochleas nisi post alias mi-
noratinas: qd si per se sufficiant conuenientius
ei videret vt alia nō dētur. sed qd pnr necessi-
tas est vt fortiores dētur: tunc audent super co-
chleas: et hoc est in soda grauissima. multo igit
minus cōueniunt in alijs: et precipue in principi-
pijs earum. Et scdo etiā nō fuerit mens rā. qd in
pn. fode frigide debebantur pillule cochleie: fa-
cio hoc motum ex serie retri sui. nā non in-
ber exhiberi pillulas cochleas in soda calida: s3
solum in frigida: et per signa declarantia sodam
frigidam inter cetera posuit qd egritudo fuerit
antiqua. i. iam multis tps: igit voluit qd iā post
multū tps de soda declararetur qd soda sit frigida
et sic a prin. eius cū nō adhuc constaret: vt rnm
esset frigida voluit exhibēdas esse pillulas co-
chleas. Et practica. ex cōi doctrina medicorū pec-
cante materia dante inducias difficili ad eam
educendum cōuenit prius eā pparare vt educa-
tur. qd fiat educitior ea cū medicinis maxime
laboziose solnētib⁹ ppter plurima nocumen-
ta que sequunt ad euacuationē materie indigeste et
difficilis educitōis: de qbus in affo. digesta me-
dicari p affo. in fi. Et tū igit materia fode fri-
gide siue sit flegmatica siue melācolica p mare-
riā suā nō est ita ledēs qm nō trāsit ad alias ru-
bricam qd ad rubicā fode quin der inducias ad
digonem qm nō est sensuissimorū accidentiū: imo

dolor in ea est remissus vt infra videbif. sequit
qd nō est a pn. vrendū pillulis cochleis: s3 prius
minoranda est materia si expedit: et postea dige-
renda. et de hoc est spāliss ca. Bal. p affo. cōmē-
to. 2. 4. ad mediū cōmēti et randē si cū miorior
bus nō pōt eradici: tunc veniēdi est ad pillu-
las cochleas. Et tū igit dicit rex. In prin. ven-
ter solnat cū pillulis cochleis: non intelligat in
prin. morbi fiat solo cū dictis pillul: vt faciūt
plurimi rudes: et male canonici medici: sed vo-
luit qd in prin. affo. denemiat ad localia vt ad
empla: et epurimata ad frōre et odoramēta: pri-
us fiat effo sup. nō tū cū mioriorib⁹: et minoratino
sed etiā cū fortibus qm mioriores nō sufficiūt vt
cum pillulis co. Et qd hoc fuerit mens sua de
claratur etiā ex processu litere. nā postq dicit
ventrē esse solnēdi cū cochleis et posuit dectis
prionem earū cōtinuando addidit. postq vero
vter solut fuerit: infundat caput ex oleo sam-
bacino et c. hoc singl notate propter uocumē-
ta apta sequi opposito mō operātib⁹ vt dicit
est. nam cōpositio istarū pillularū vt piz inspicie-
do simplicia intraria qd sunt fortia nimis: et par-
correcta est multis fortis: qm in ipsa descriptio-
ne intrat primū puluis pigre. i. hierapigre: cui⁹
interpretatio. 5. ca. est hiera. i. sacra: pigra ama-
ra: puluis igit hierapigre. i. confectiois sacre
amare: sacre ppter eius inuamēta: amare pro-
pter necessitatē. nā et si de ea ponant multe des-
criptiones in oibus basis est aloes. Et qd
aloes si sumatur sine alio miorito fin suam Anic.
in. 2. ca. etiā. 2. cārico. et Auer. 5. colliger et
etiā in cōmēto scdi. cārico. et s3 Serap. nō ena-
cuar nisi colerā: idcirco ad euacuandū flegma sit cū
colera et ad vigorandū opationē ei⁹ et ad colerā
grossā: vt viret ei⁹ pueniat magis ad longin-
q qd sit viret aloes soli: qm virtus ei⁹ cū purū est
dicebat Anic. 2. ca. ca. p. pio. ē vt nō penetrat
ad illa q in corpore longinqua sunt. imo nō per-
transat epar: vt igit fiat potētiō in soluēdo: et
a longinquoibus addiderūt medici spēs in ppo-
sitione cū eo: s3. Et tū in de simplicib⁹ dixerūt
circa finem capituli: quod soluēdo educit co-
leram: et flegma ipsum: et mndificat caput ab
eis et c. Et ideo ad euacuandū a capite hiera
pro vno soluēte est medicina singularis: quo-
niam vt omnes volunt: et precipue. Et tū: non
solum ipsum aloes non nocet soluēdo: sed in-
uenitur addere ad confortationem membrorū
dolerentium: et est rectificans nocumenta aliarū
medicinarum soluētium. De descriptioni-
bus tamē ipsius hyere que magis obseruanda
est: est illa quam posuit Bal. 7. terapentice ca.
15. cuius cōpositio est talis. R. cinamomi: car-
pobalsamit: assari: spi. croci: masticis. ana. 3. vi.
aloes. 3. ioo. in qua aloes est basis quoniam est
quasi triplum specierum. in alijs autem nō ran-
tum intrat de aloē: sed vel ad duplum tantum
specierum vel ad equalitatem: et sic ista Bal. est
magis solutina. et de hyera vide latius infra.
capitulo de dolore stomachi: vbi clarius termi-
nabitur ista materia.

Sequitur postea in compositione postquam
posuit. 3. x. pulueris pigre: ponit colloquintidā
de. 3. iij. et terriā: que colloquintida: vt et Auer.
loco allegato. 2. cārico: est medicina acu-
tissima de medicinis educitinis flegmatis. et

Nota qu
liter inte-
ligat rex
Rasis n
vt male c
nonici m
dici.

Quid sit
pigra.

Aloes de
se nō eua-
cuar nisi
coleram.

descrip-
hyere m
gis obser-
uanda.

De collo-
quintida

Prima pars practice Joan. Mathei de gradt.

dicitur fel terre: q. oēs herbas circa nascentes necat: et tñ inuat in egritudinibus cerebri nota biliter materias grossas educendo: sed nocet multum stomacho: postea ponit scamonee. 3. ij. 5. que scamonea est calcar medicinarum nocens stomacho epati et cordi: et eius operatio velut sulfurios. Et Bal. 2. regiminis acutorum commento. xi. in fine dicit q. securio: est medicina cui coniungitur eleborus q. cū qua coniungitur scamonea. Et ideo miratur q. dimiserunt aurores eleborum pro scamonea: dos eius fm quosdā est a granis. v. vsq. ad. vi. postea addit rurbirb: et sticas. dos: ante. 3. v. rurbirb etia est medicina a turbādo dicta adducit ad nauseā et subuersionem: vt. Mefue ca. proprio: vtētostrates: et torridos facit. educit tñ materias grossas et viscosas ex ligamentis. sticados est medicina creberrima: et confortatione sua inuat: oia igitur intrantia in dicta compositione pillularum pter hyperā et sticas dos sunt fortissima: vt pty neq. spālter corrigiatur simplicia illa appropriatis correctio: et si est in eis aliqualis correctio: est propter hyperā: et alio rectificantē nocumenta soluentiū: vt supra dictum est. est ergo in se compositio fortis: et q. plus est tota summa pillularum est. 3. xvi. et si vt dicit rex. tota summa est dos. et in qualibet dosi erunt. 3. ij. 2. 3. ij. quasi istos solutinos: et sic pro vero est fortis nimis. nā intraret in compositione singule dosi ultra reliqua solutina plusq. grana. xv. et forte. xx. de scamonea. sed in hoc credo cū Gentili de scamonea q. error: fuit in trāsse reate. nam vt ipse dicit in quodam tractatu de dosibus medicinarum: vbi litera dicit scamonee. 3. ij. 5. debuit dixisse. 3. ij. 5. tñ q. me dubitare facit hoc est q. Mefue in de appropriatis caplo de sōda ponit easdē pillulas cochias 3a charie cū eisde simplicibus: et cū proportioe horum: est proportio duplicata ipsorum simplicium in descriptione sua ad eā que ponit in rex. Raf. sed scamonea est cocta in pomo: sed pur ipse potuisset ita accepisse et translatione facta de arabico in grecū: et fuisset error in transferente. vt dictum est supra. et sic compositio nō esset ita verēdam: nihil minus esset fortis satis et ego male libenter vto: his pillulis. Posset tñ aliq. ad saluandum dictas pillulas nō esse multum fortiores dicere q. de mēte. A. 5. ca. et Bētilis ibidē ex pte colligit q. multotiens et simplicibus nō solutinis sit compositio solutini. et ita nō incōueniret ex opposito et solutinis simplicibus inter sese remitti solutionē: et fieri compositum minus solutini: sed de facto pur experientia manifestat q. virtus harū pillularum est vehemens laboriose soluens: ideo suadeo ab eis cauendū nisi stante vehemēti necessitate. vt supra dictū est. Sequitur illa pars. (Postq. vero vter solutinus fuerit etc.) in qua parte postq. posuit solutionem ventris sciendā a pñ. i. ante alia pticularia in sōda frigida pñ ponit quedā remedia particularia in casu sciendā. p. p. exterris applicanda capiti: sine infundenda. 22. q. interius. f. per nares: et aures et ponēdo localia extrinseca in casu valēria. Ponit etia incidenter vñ emplastrū faciēs in cā calida. 2. ponit vñ remediū precipuū in casu valens p. interius sumendū maxime in pcessu ibi. (Ergo vero vinū etc.) pñino et ponit remedia qñ egritudo nō fuerit

Turbirb
a turbans
do dicit.

No. hunc
no. cm.

multū infestans. 2. qñ multū infestauerit ibi. (Qd si egritudo etc.) De p. parte dicit. postq. venter solutus fuerit infundat caput. i. epithymum vel embrocetur melius ex oleo sambacino: et de ben: et mirat in aures et eger odor et algaliam et insufflet muscus in naribus. Circa quā partē collige duo. Pñmū q. ex mō pcessus et verborum Rafis clare innuit q. epithyma: et fomerationes: et inunctiones: et iniectiones in nares: et aures: et odoramēta calida nūq. debēt regult applicari in sōda frigida nisi pñ capite mundificato per hoc q. dicit: postq. vter solutus fuerit. Et rō est satis clara: qñ occurrentibus dictis medicinis capiti repleto ppter maiorem ledentē magis sua multitudine q. qualitate: tunc dicte materie frigide calefacere subriate et rarefacere magis erēdentes maiore causa sunt dolorē. Neq. sufficiens est virtus eorum ad resolutionē de materia ppter multitudinē ipsius in resistēdo: et si sufficit aliquantū calefacere subriare vt dicitur est: et ita notabiliter nocet nō facit mūdificationē. Collige scōdo q. ad alterandū in dolore capitis ex oī cā fortiter ledere non solū debēt medici applicare localia extrinseca per vnciones: fomerationes epithyma et emplastra: sed etia ad maiore alterationē cōuenit vt interius illa applicent inieciēdo intra nares vel aures et odorando. nā cū istis melius multo propter meliorē applicationē causē pñe ad cās ledentē meliorē cōplect intērio de alterandō et ita experientia sepe cognouit: et cōter medicis illis ingenijs ad alterandū nō vrant: quē tñ modum obseruauit Rafis et in cā calida et in cā frigida: vt pty in terra. Insuper igitur vt infundat caput ex oleo sambacino: est oleū calefactum subtilissimū: est oleū factū: vt dicit Sy. et floribus infusimū q. est arbutus nora. Nā tanne mulre tales reperiunt hys hastas: satis tenues cū floribus albis satis odoriferis. laudar et oleū de ben: de quo dicit Berardus q. est oleū de piperibus: fm Symonē in ca. de gramis. de ben dicit q. tpe sue immēntis ponebat ben p. pipere albo: sed q. nostrates appellāt oleū de ben muscellinū q. fit ex grano quodā albi corricis filii carramo: et est semē arboris filis ramarisco et hys semen medullā intus q. exprimit et egredit hūiū dicitur p. oleo. ita dicit Symon in ca. balan. et oleū q. exprimit est dictū muscellinū: idē dicit in ca. de oleo muscellino ita q. nō ē oleū de piperibus vt dicit Berard. Et inuamēta huius olei ponunt a Mefue in distinctione de oleis: dicit q. incidit et abstergit et mūdificat et aperit opilationē inieciēdo p. nares vel aures: in summa est calidū et ericariū. Et q. nō sit oleū de piperibus: pty etia qñ de oleo de piperibus ultra oleū de ben fecit. Mefue notam specialē et est oleū compositū multū forte: vt pty inspicit compositionē. Addit quoq. quēntire q. eger odor et algalia: est cōfectio siue sit galia elefantina siue muscata de quibus Mefue composita et aromatib. elecrissimis maxime ambra et musco: et alia que ultra hoc quod alterant calefaciēdo etiam ce rebant mirabili confortatione confortant vt potens reddant ad resolutionē reliquias materiarum si remanserint: et confortando virtutes ei. phibēt regenerationē dictarum materiarum et ita laudant odorē musci vel q. insufflatur in

Declaratio
rio prime
priclegr
reptis pñ
cipalis.
Nor. hunc
cañ.

Not. aliq.
canonem.

Ex q. b. Ar
oleū sam
bacinum.

Declaratio
rio secūde
pricūle qñ
reptis pñ
cipalis.

Quid sit
algalia.

Not. bene

Declaratio
rio tertie
particūle
quarte pñ
tis.

Not. bene

Declaratio
rio 4. pñ
cūle quā
reptis pñ
cipalis.

Not. bene

naribus ad istā intētionē: s; ista nō debēt offerri nisi versus declinationē: qm̄ vī dicitur. Ad eue de soda frigida in q̄t libypp. aromatica grauedi nē capiti facit sup. in affo. Muliebris educit et araribus. zc. ego qdē dico q nō elōgat dicitur. Ad eue qn̄ hoc fit in frequēti vsu ipsoz puer tunc em̄ vapores ad caput: imo replēt id vapo ribus. moderatus vero eoz vsus cerebri cōfor rat: calefacit: s; nō fiat adeo frequēsvr pducatur illud: z addit z qdē est casū. nō debere offerri apud repletionē z hoc est qd libypp. voluit. naz post mūdificationē confortat z calefacit z resti dūi sode fmonet se q̄nt: z si soda est a malitia completio nis frigide sine materia aut frigiditate aeris: inuenimus esse inuamenti subli mis vsum eorum. ¶ Addit post ea circa sequētem partē q si egritudo multū infestauerit. su marit eufobiz: casto: ei. añ. sexta pars. 3. vini z est. 3. p. quolz: dissoluta i panco oleo sam bacio mittantur in aures z narcs. Sed hic no rate q indicio meo nō est intelligēdū q si egritudo multum infestauerit. si dolor fiat acutissimus z in sua vltima malitia vī cōiter exponitur. nā dolor a est frigida pendens nunq̄ est ma rime excessiuis in intētiōe eius vī infra vide bitur de cāis doloris: q cū frigiditate vehemē tissima minuit sensario membra: q spūs quasi stupefit z mēdū: z sic ad sentiendū indispōnit etiam si dolor esset vehemētissimus inensuē: esset timo: de sicut mācrum ad membrū dolo rosum. Et ita medicine excessiue caliditatis: vī sunt eufobiz z castoreū q sunt calia in 4°. non conueniēt vī p: sed intellexit si egritudo mul tum infestauerit. si q̄nt ad nocumēta grauitatis z obrutionis sensuū z diuturnitatis z in eo qd non recipit remissionē accidentiū ex mīrioribz remedijs tunc veniendū est ad talia q sunt cali dia in 4°. facta euacuatiōe tñ sensibili prius p: prter nocumēta nota: tñ si mīscant dēcti pulue res cūz oleo sabbacio de qbus ponit modicam quantitatē ppter vehemētiā mordicationis intra aures facta mixtura pueniet stante sensu tiua heberata: aliter forte nimis mordificat. ¶ Consequēter interponēdo remedia in cā fri gida pnumērat etiā vni locale in cā calida fa ctiendo emplū. vī infra. 8. se. lactuce. sief memi re zc. ex qua descriptiōe: qm̄ est stupefactina p: pter opium intrans: collige qd nō d; pōt nisi stante vehemētissima caliditate z dolore acu tissimo: z hoc bñ inuebat in retri: qm̄ in dicta compositiōe dicit q imponat pān? aceto z aq rosata infusus: q cū refectionis fuerit. si appo sit capiti iterū infundat z supponat. Et quibz verbis innit tantā cōvehemētiā caliditatis in capite q nō sufficit vna amplificatio emplastri hui? fridi. sed o; reiterare applicationē zc. 2o. ra pars clara est qz intrā hic medicine frigide z hūide ad alteratiōē z aliq̄ sicce ad confortatiōē mēdū z repletionē vaporū. 3o. norate qm̄ ab expositiōibus maxie a Berardo p sief memi re intellexit ipe succū celidonie: sed p; q i casu non valeret cūz celidonia dicat esse calida vsq; ad quartū gradū z acuta marie maio: vbi sief memire ponit frigidū apud oēs. Uñ dicit Sy. memire est planta frigide nature: ex cuius sic co sūt sief memire z appellat a quibusdā glan cūm: z verū est q est herba similima papaueri

cornuto vt ibidē dicit Sy. z iō potuit in hoc er rasse Berard? ppter hoc q in cap? de celidonia dicit de celidonia maiore q semē eius est simi le semini papaueris cornuti z iō ppter similitu dinē cū semine celidonie forasius credidit q es ser celidonia: etiā potuit esse error: ex eo: qm̄ eo dem caplo de celidonia minore dicit Sy. q vo; catur apud Arabes memiren: vñ forte in libro suo reperiebat memiren vel memire: z ita scri bitur apud Berap. in libro meo: z iō bene dicit q multi errantes papauer cornutus p memire vñt: sed in effectu est succus frigidus nā lau datur i repercuti e in obthalmia calida ab au roribus: ponit etiā faufel in descriptione dicit Sy. q est auellana indica test fruct? similimus nucimiscate in figura: nisi q; vna ps ē acutior: talia est planaria q posuit stare rect? sicut cal culus qui in ludo scacozū d; pedes et i ceteris intrus z extra nucimiscate est similis: sed est si ne odore z sapore. Et dicit Sy. q est stiptic? val de z equiparat sandalis in sua frigiditate. Et hoc etiā dicit Auic. in cap? de faufel: sed ipso v lunt q faufel esset auellana indica: sed dicit i ca pit? de rota: als roba q ē auellana indica z est callida z sicca. Et in hoc vī ab alijs discrepare q faufel sit auellana idica z q auellana ista sit frigida vī volūt alijs. z Sera. cypse. ¶ Consequē ter ponit pnumādo in cā frigida: alijs limitunz scm̄ ex eufobio: castoreo: pipere sinapi: stora: ce: rutha z marubio. Ex qbus tritis et pulueri zatis cū asperguntur cū vino veteri facit trocis cos de qb? dicit z ē singulare dictū: q si ex vno illoz trociscozū dissolutū in vino veteri: aut oleo came mellis siue castino liniat fros mul toris i dicta cā. si q hoc limitū oī antiquē ce phalee pferit z nō solū suppositū: sed ē aurificie crum. Ratio vī satis clara ex pponētibz itra rib? satis norj ad inuādū in cā frida i tpe debi ro. Postremo ponit alijs ingeniū in cura vī ex hibitiōe vini: z sic ponit regimē p interius su mendū medicinaliter dicit. Ego vero vinū vī tno? forte dandū est. intelligatur in declinatio ne. nā vinū confortat virtutē multiplicādo san guinē z spm̄: z tēperando pplones eoz infrida: tas z resoluit reliq̄as matriciū que remanserūt conducēdo ē ad vias vine vī sunt snia Bak in cōmēto. 32°. 6°. affo. affo. primo. Dolores oculo ruz. Dicit cū q vinū ppter coagulata dissoluit z ppter motū suū citissime a vīs mīcit. Sed dicit signāter in retri vinū vetus: qz vinūz no um ppter plurimas partes aqueas noceret q in pcessu resoluntur d; etiā dari i pauca qua ritare. Nā eius multitudo est maxima cā nocu menti pēcipue cerebialis. vī 2°. cāncorū colli gitur z ista magis declarabitur. ¶ In alia par te sequēti ponit cūā qn̄ egritudo est facta diu rina sacris euacuatiōibz: z quasi tā in decli natione p aliud ingeniū vī p Balneū. Et dicit cū cephalica per vñā hebdomadā perscraues rit: nō intelligat tñ a principio q durauerit q hebdomadā: qz forte nec p hebdomadā cognos sci pōt proprie de cā vī supravissimū est s; etiā si conslet de cā: q balneum est agitarium in mēte rierum plurimū. vnde nō facta mūdificatione ipsam nō esset cōueniens. z nō est rōnabile in tra vñā hebdomadā q materia frigida sit fuf scienter digesta z pparata ad expulsiōē: z cūz

Nota erro
re gerardi
de sief me
mire ab
eo pmissū
i hoc loco.

Quid sit
faufel.

declaratio
quinte pri
cule quar
te pris pn
cipalis.

Declarat
tio sette p
ricule 4.
prie pnci
palis.

Not. bñde
vino in de
clinatione
bibitio.

Uñi ver?
in hoc casu
d; dari in
pauca qri
tare.

Declarat
tio quinte
pris prin
cipalis.

Prima pars practice Joannis Matthei de gradis.

hoc enacnara sufficiēter: idcirco p hoc qd dixit
cū cephalēa p hebdomadā vñā pſeuerauerit. i.
pſeuerauerit p hebdomadā vñā post purgatio
nes factas: reliq localia de qbus supra tūc idu
centū est balneū: et inuit in tertio de q balneo
intellerit p hoc q dixit eger in balneū mīrēd?
est. Et hoc innuebat q totū corpus dī balneū
inducti: et hoc intelligat de balneo aceto siue cā
balnei siue de balneo hūido resolutio nālī: vt
sunt terme sulfuree caluminose et c. siue fue
rit artificialiter factū cū appropriatis etiā: de q
bus in lsa. vt cū decoctione camomille sanfuci
vel maiorane sticados sinibz. nā ralia oīa sūt
calefactiua et resolutiua et cōuertentiā mās ad
exteri: et sic in casu inuāt: et non tñ balneū cōe
tori: sed et balneū partiāle stendū capitū: vt ipse
insinuat in lsa faciēdo excoctionē dictorū. s.
capitū: et sic lsa est clara. ¶ Sequitur illa ps. Qd
si cephalēa quotidie ante cōmestione inuadat:
in qua postq supra determinat de cura cepha
lēe p cōmestione ledētiā dēterminat de cura cepha
lēe p cōitaret: qm vt infra videbīs loco suo mari
na cōitras ad cerebrū est mediāre ipso stōaco et
et maria lesio q enuēt i sōda p cōitaret a stoma
co: est p cōitaret fluēris colere ad stomacum: id
circo de ea principiū posuit curā remittēdo reli
quas cās cōitatis: qm hūc libz fecit vt sumas
rum ad libzū primēris: de qbus ē loco suo. dī
ce: dixit igit benerit: q si cephalēa qtidie an
cōmestione inuadat. s. hora inanitiōis et famis
et post cōmestione recedat: et hoc satis decla
ratur q est talis p cōitaret materiei calide fluē
tis ad os stomaci hora famis et euaporantis ad
caput q euaporatio pprimetur p cibū: et sic sōda
recedit. dixit inuēndū est infirmo an hora in
qua enuēre cōsuevit dādo buccellas panis iſu
sas in succo granati: aut agreste. nā p eas corro
borat os stomaci ad resistendū fluxui materie.
etiā constringat meatus ad ipm fluxū: et ita ps
sua clara. ¶ Consequēter in illa parte. (Si aut
cephealea.) Et fuit 2^a ps capitū: postq posuit curā
ram cephalēe pendētiā a cā corpali: iaz pñr po
nit curā cephalēe pēdētiā a cā primitiua: et qm
inter cās primitiuas cōtingit sepe dolor capitis
ppter morā in sole. De hac ponēs exēplū dī
xit. Si aut cephealea cōtingit ppter multā in
sole moram: curāda est cū frigidis vt supra: cū
epitimitare facto ex oleo rosarū aceto frigidis
tis: vt. s. et applicatis vt. s. Et si non suffecerint
addit q cū alijs infrigidatibus curanda erit vt
cū succis frigidis et iniectionibus intra nares
et aures et cum odoramentis frigidis vt supra: et
si et alijs causis primitiuis euenerit: cū contra
rijs curanda erit. ¶ Postremo in vltima parte
qñ factis remedijs maxime in cā frigida si pur
n remoueat dolor: timeatur de descensu aq
ad oculos et catarracta et pditione visus: docet
incidēdas esse venas timpoz ad phibendū de
fluxū marērierū p illas vias ad oculos. qd qñ
fieri debeat erit sermo iſra. et nō est pertinens
ad hunc locum: sed magis ad septimum tracta
tum supra vbi est sermo de cūgia: adeo bene di
xit et sunt vltima verba capituli. Hoc tamen
quod nunc loquimur est ppter nostraz inrētiō
nem in hoc libro: et sic fit cum dei laude summa
rie finitum capitū in quo sunt reportata mul
ta vtiliter bñ pñderāti. Joānes Mattheus.

Declara
tio. 6^a. p
ncipalis

Declara
tio. 7^a. p
ncipalis

Declara
tio vltim
partis pñ
cipalis.

Ed pro magis ppleta habēda noti
ria et doctria de sōda porā
quēdā ordinē obseruādū in hoc cap.
et in reliq. Primo videbīs de qd uo
minis et qd rei terminoz. pñr ponēt
qdaz diuisiones de sōda. deinde cāe et gñales et
spāles deinde veniemus ad signa. Primū pñosti
ca enētus ipsi? sode: deinde pñostica ad bonū
et ad malū: de hinc ad signa demonstrantia ge
neris et pñr specierū veniemus: et postremo po
nemus curā et primo magis generalē: deinde ap
propriatā cuilibet spei: et alē ordinē curabo fer
uare in singulis capitulis: vt tota materia pos
sit faciliter memorie mandari.

Quid nominis. Circa igit primū in uo
mine dñi incipiam? qm
pñcognitio qd noīa necessaria est in scientia.
primo posterioris. Circa quid noīa horum ter
minoz. primo circa rubricā est norandū qm a
diuersis et in diuersis locis cum dolore capitis
agitur: quidā dicūt in titulādo de sōda vt An.
prima tertij et mesie cū Serapione et aliq d
de cephealea: vt hic Ras. et Gal. scdo meiniū. i. de cē
tractatū intulauit hoc capm de cephalargia:
etiā idem facit Alexander: de qb terminis
dicūt cōiter scribentes q hoc nomē sōda semp
est gñale ad oēm doloz capitis: sed reliqui ter
mini diuērsificāt sūm distinctionē partū do
lentium. Nā si totū caput doleat dī cephealea:
si pars tñ emigranea et cā qd volūt qd isti ter
mini sunt spāles respectu sode qd ex rubricis
diuersis autorū cum de dolore capitis determi
nāt cōstat non esse verū: cū ipsi sint diuersi mo
do nominantes in rubricis: cū tñ singuli eo
vellent complere de oibus dolorib? capitis de
terminare: et sic quilibet talis terminus in ru
brica positus erit sūm gñalis ad oīs capi
pitis dolores. Nō est etiā verum qd dicit Bar
cicū doctor modern? cum alijs. s. q sōda sem
est nomē gñale ad oēm doloz capitis: qm ali
qñ ad particulares doloz cōtrahitur: q pñe
sumēdo: vt dixit Serardus et Remonensis in glo
sulis super viaticor: et ita Serapio in principio
capitū de sōda nō dī: sōda nisi sit dolor: pulsariū?
ertēdēs sevsq ad timpora: et sic nō de oī doloz
capitis dī neq semp cephealea dī: de dolore capi
tis totū caput occupante: qm vt dictum est Ra
fis cum intitular capitulū de cephealea nō solū
voluit determinare de isto solo dolore totū ca
put occupare: sed complere de oibus dolorib?
capitis: et in istū erroē incidit: qm ita sēserat
de cephealea: Serard? de solo: a quo posteriores
oēs super hoc uono scribentes ceperunt sūdas
menta et quidā in totum sumpserunt ab eo: sed
non eque benedixerunt: non etiā recte dixit in
nior doctor: Joānes de arcoli. s. q dolor capitis
sōda cephealea et cephalargia sunt notā sinony
ma idem importantia: qm pñr q dolor capitis
bade oī dolore capitis: et non sic oī modo marle
pñe sumēdo verificā istū terminū cephealea et
sōda vt supra dictū est. ¶ Tūc igit iſi mīhi dicē
dū p pcordia autorū: qd isti termini sōda cepha
lea et cephalargia dupliciter sumi pñt. s. gñalr
id est cōiter et pñprie: cōiter sumant idē signi
ficant vt dolor capitis absolute. Et hoc modo
sumpserunt autores cum de dolore capitis de
terminare vellent intitularāt capitū de sōda. i.

Quid p sō
dā intelli
gimus.

Nora dī
crum Ba
leni.

Prima dī
uīso.

Dubius ex
hoc potest
formari.

No. bāc dī
stinctionē
terminoz
p pcordia
doctorum

lesione capitis dolorosa vt exponit littera Be-
rardi exterior caplo proprio de soda prima ter-
ri. vel de cephalica. i. dolore capitis a cephal gre-
ce qd est caput et sensus. i. lesio capitis. i. dolor
sa et. Alio modo sumunt ubi termini magis pro-
prie et sic sumuntur a communiter scribentibus: et
sic emigranea distinguit a cephalica: qm cepha-
lea proprie occupat totum caput: et emigranea me-
dierat ab emi qd est mediu et cranii. Et hoc
modo non sumunt antores coiter in rubricis ca-
pitulorum: imo sepe pro eode vt in rubrica capitu-
li nostri ubi determinat de cephalica et emigra-
nea pro eode sumendo. s. coiter pro omni dolore
capitis. Quod est rñ vt dicit Sy. Iamuentis: cu
cepheale coiter sumit melius est vt scribatur
p. k. vt dicat kafalea. Et ideo ad has tollendas
equiuocationes mihi magis placet qd istud ca-
pitulu iritule de dolore capitis sicut fecit Ra-
sis in libro diuisionu et Asarimus proprio caplo.
Et ista notare propter multas confusiones scri-
bentiu: neq laborada est i istis intricacionib
terior: imo obseruanda e illa aurea sentia Bal. 2.
terap. ca. 7. qd fuit cu dicit. Sy qd dicim
sequentes diuini platonē: pñere qd oz noia.
no pñere vero reru doctrinā. nā hoc quidem
ad salutē hoim sup. pñit et fallimentu eius in
perniciē definit: noibus aut siue pprie siue im-
pprie vtamur laborantib: nihil plus aut min
ex hoc tali et. et sic pñ declaratio rubrice capli.

Diuisiones. Et sequēter sic declarata ru-
brica p intelligētia totu ma-
terie de dolore capitis: est primo notadu qd
interio ad curacionē alieni morbi nō soluz ad
cā passionē qd curat vertit: sed etiā ad alia infra
ad curacionē necessaria: vt ad notitiā prio pa-
tientis et alioz: qm vt dicit Bal. in pñ. libi de
et tractatu. nō solū qd curat passio indicat cu-
ra: sed et laborans crasis et natura patiens pri-
cile nō pñ indicat: idcirco ad debita doctrinā
anteq etiā ad cā signa et curā accedam: siue
ponēde quedā diuisiones doloru capitis pñ
sumptē ex diuersa natura mēbroz capitis vt ex
diuersitate partiu capitis prim sumunt ex ipso
doloze partim ex varia dispoze corporis egrora-
tis: et partim ex accitibus cosequētib ad ipm
doloze: que diuisiones coiter ponunt a scribēti-
bus expositiozibus: sed in fonte sumuntur a dño
Aui. prima tertij. tractatu 2. ca. p. Et sic igit
hec pma diuissio sumpta ex pte mēbroz in qbus
sunt dolores: qm quidā sūt in suba cerebri: qdā
in pñiculis cooperiētib cerebri intra cra-
neū vel altero eoz: quidā in alimocari pñiculo
cooperiente cranē sup: vel sup. in curi: qdā
in venis vel artariis siue mearib: et cursibus: et
alys sicutiētib cerebri et pñiculis ei: qdā oc-
cupat totū fere caput vt de galeata passioe vel
ono: quidā mediā rñ parte vt dextram vel sinis-
tram: anteriore vel posterioze: quidā quarā
partem tantu: quidā modicā partē occupat vt
in clauo. Et circa hanc primā diuissioē notare
primo qd fuit dictu qd quidā est dolor in substā-
tia cerebri: qd cerebri nō est mēbru sentiens: vt
est cois medicoz sūta et expssa mēs Bal. in libel-
lo de dispētantib: corp nfm: et dolor sit passio
membri sentientis qd nō proprie in cerebro est
dolor: et si in cerebro possit esse cā doloris: dolor
ergo dicit Nicolaus id est percipit ex eo dolor:

aut qd eius lesio coicaf velaminib: ei exatib
intra eius sectioes: aut qd coicaf alijs partib
sensibilib: circūstātib: ei. Et adit et in dictis
dubitatio cois: nō videt qd dolor capitis possit
occupare partē et nō totū: qm maior est colligā-
tia in pñib: capitis inter se qd inter caput et os
stomachi: sed in dolore capitis forti salte vplu-
rimū coicaf dolor osi stomachi: ergo et. Et dica-
tur breuiter qd est illaz partiu. s. capitis maior
colligātia sūualis et vicinaria qd cerebri et osi
stomachi: s. nō absoluta. vt pñ ppter primū
ratē nemi magni cu ore stomachi et direcionē
ei ad cerebri in enapozado. Et alia diuissio sū-
pta ex pte doloris: qm qdā est debilis. qdā me-
dius: qdā fortis. ita vt dicit Aui. loco allegato
cu obuiat sincipiti infantis mollia hñris ossa
sepat ipm et frāgit cōmissurā ei: qdā et est cor-
nicus et tpalis: et qdā modici tps et qdā ex faci-
li cā pringēs: et qdā nō: qdā et pñm: et qdā in-
terpollationē hñs. Et no. qd 13 Aui. 2. pñm.
de causis cuiuslibet doloris ponat. xv. gñā dos-
loz: rñ idē Aui. p. tertij. ca. de eo qd sentit cere-
bri et granitate: ponit rñ quic spēs coiter cō-
tingēs capiti: qd quidā est acut: pñgitu sine
corrosiu: qdā granatiūne vel pōderosus: qdā
extēsiu: qdā pulsariu: et qdā pculsiu: ac si cu
malleo pcuriat: et qdā aliq spēs doloru posue-
rit vt fuit Archigenes. 2. interior. 2. ca. qd po-
sunt pgelatiūne p que dicit Bal. pulchra vba de
claras qd passio nō dolor. Et dicit ca. 7. eius
de qd satagit ponere in libris spēs doloru: me-
cesse est vt ipse eodē habuisset dolores: quosq
scipm intelligere valeat et. Et alia diuissio sum-
pta ex varia dispoze egroratioz: qm ex corpib:
qdā sunt vt dicit Aui. qd sunt para sode: et sunt
q hñt caput debile et mēbra digestiua. i. nālia s
bilis: et qdā nō: qdā et sūt fortia et qdā debilia:
qdā in etate iuuetutis pñitura: qdā nō: qdā
pari pñura: et qdā nō. Et alia diuissio vltia qd
sumit ex pte accidētū coicātū: qdā dolor sit
salubris: qdā nō pñgit morbo ipediēti curā: qm
qdā nō salubris qd pñ oppositā cām sit nō sanari
uns: vt cu dolori capitis pñgit r.umatismus
scda pñm. ca. de cōplēdo sermone dispozum
egritudinū: qdā et pñgit cu paralisi vel alia
mala dispoze: non tñ impediēte curā qdā nō:
quidā adducit ad vomitū vel sincipin: qdā nō
et sic oēs distinctiones de doloribus que in ma-
guo numero confuse ponuntur ab expositozib:
cōplicando cu causis doloru si consideratis ad
aliq istoz quatuor mēbroz reduci possunt.

Causa. Ipsi doloris. Et p. gñales: deide spā-
les magis: qm vt rectissime dicit Bal. sum. medi-
coz in pñ. scdi tractat. meimur. Quicūq: qdēz
scripserūt absq: determinatōe. s. diuersitatū cau-
saz cephalargie auxilia mai: nōcūmētū qd uis-
namētū opati sūt hñs qd crediderūt ipis: nō em
doler ab una dispoze caput oēs: s. plures sunt
dispozes et sanatio cuiusq: eoz est per propria.
Et pto igit de cāis gñalib: dicat qd tres sūt in
gñe cause doloru effectiue immediate pñtrentes
s. mala pñlo diuersa a manuina et pñuēti mem-
bro qd est in cōtinua mutacione etiā subito idu-
cta: qm in mēbro extēre inqerato essēdō sit seuz
sus. vt pbat cōmentator scdo de ala. cōmento.
113. qm sentire stat in quodā pati: et oē patiēs

Alia dubi-
ratio.Scda di-
uissio.
Not. pñas
dictionez
paruum.

Aui. en.

Tertia di-
uissio.Quarta di-
uissio.Tres sunt
cause i gñe
doloru effe-
ctiue.Quid p so-
dā intelli-
gimus.Nota di-
crum Ba-
leni.Prima di-
uissio.Dubius ex
hoc potest
formari.No. hñc di-
stinctionē
terminoz
p pñcordia
doctrinū

Ultima pars practice Ioan. de grad.

h^{ic} agens. Agens autem non agit in id qd est sibi
bi sibi in actu: sed in potentia &c. Et ideo voluit
d. An. scda primi. de causa dolor absolute. & se
cūda ferri naturalis. ca. de tactu. ex pte & de s^{en}
guis punctionū & alibi multotiens. Nā dolor
est passio tactus. p^{ro}prie sumēdo: qm̄ & si dixerit
Bal. 2°. interior. ca. 2°. qd dolor nō est aliis nisi
sensus nocuus: sumebat ibi dolorē large. p^{ro} tri
sticia sensu ali qualibet: p^{ro}p^{ter} h^{oc} qd addidit: si
cut delectatio sensus est habilitatio. i. pueniē
tis. Et hoc mō et visione mulieris turpis fieret
dolor: q^{ui} tristitia sensus: sicut et apprehensione
palchre figure & bene colorare fit delectatio: et
sic non sumunt medici cū de dolore loquuntur:
sed cōtrahunt verbū Bal. qd non est nisi sensus
nocuus: intelligēdo de sensu tact^u r^{ati}ō. Et si ali
qū in alijs sensibus vel organis eoz sit ver^o do
lor: vt aliqū pringit et in inspectione multū laci
di fit dolor: verus in sensu visus: hoc est p^{ro} quā
ro cū sensu visus pūgitur tactus vel est poten
tia et quo est primus sensus & cōis oibus sensu
ribus attributus. Et sic prima cā est mala p^{ro}p^{ter}
diuersa ad modū expōitum. ¶ Scda cā etiam
aliqū effective p^{ro}curat solutio p^{ro}mitatis
p^{ro} cōis medicos: et maxime Bal. l^o Auerr^oys
fuerit in sua p^{ro}aria tercio colliger. volens qd
solutio nō est cā doloris nisi p^{ro} ad solones
sequit malicia cōplexionis: p^{ro} satis tñ apparet
morum pbat Bal. qd etiā solutio p^{ro}mi sine
mala cōplexione est cā p^{ro} vehementissimū dolo
rem facit in t^{ro}stina a uateria frigida vitrea
2°. interior. ca. 5°. Sed qd de hoc fit tenendū
non est hic speculādū: q^{ui} nō est nostre inq^{ui}si
tis: sed teneamus cū Bal. q^{ui} in hoc ipm non in
torū negauit An. ¶ Tertia cā est aggregatum
et h^{ic} duabus causis vt in apostemate pringit.
¶ Scda cā p^{ro}p^{ri}a et p^{ro}p^{ri}a passio se
tenēs ē mēb^{ri} sensibiles vñ si i^ose vel cartila
ge estet mala cōp^{ro}lo diuersa: non tñ efficeret do
lorem vt p^{ro}p^{ter} vnde quāto mēb^{ri} n^o est magis sen
sitiuū tanto ceteris paribus magis doleret: vt
p^{ro}p^{ter} de ore stomachi: & sic de causis facili casus
in dolore capitis est fortis & acutus sensus ei^{us}
vt omnes volunt. Preter has sunt etiā due can
se satis generales et parte cōpositionis se tenē
tes: vt magnitudo capitis ad retentionē mul
torum vaporū: & p^{ro}p^{ri}as & stricture meatuum
ipius capitis & curis: sed iste cause se magis te
nent ex parte dispositionis & p^{ro}p^{ri}as passio
q^{ui} actiuū: si etiam addatur debilitas naturalis
vel accidentalis cerebri erit cāsis generalis.
¶ Circa speciales causas doloris tñ generalit^{er}
p^{ro}p^{ri}o p^{ro} regula habeatur q^{ui} quecuq^{ue} si
ne corpori in^{tr}inseca sine extrinseca: fuerint que
possint immutare mēb^{ri} capitis sensitiua ad
malam complexionem diuersam subita immu
ratione talia computari possunt inter causas
speciales doloris: quecuq^{ue} etiam possunt face
re solutionem continui manifestā in dicitis mē
bris: etiam talia sunt de causis specialibus do
loris: & quecuq^{ue} possunt facere vtrūq^{ue}. s. mu
rare complexionem subito taliorum mēbroz
soluere continuitatem talia sunt maxime cau
se: & qm̄ hec immutatio complexionis velut na
turalis ad innaturalem subite fieri potest per
diferentiam simplicem absq^{ue} humore. s. per solaz
alterationem non ex humore dependentem et

alia fieri potest ex humorum ipsorum qualitas
re: sic & tertia fieri potest ex ipsorum tantum mul
titudine vel abundantia sine ipsorum aliqua ma
la qualitate de primis: & tūc possunt esse causa
doloris per grauitatē r^{ati}ō: opilationē tñ nō cau
sando & aliqū sua multitudine grossitie vel vi
scofitate opilationem causando: & tūc etiā aliū
possunt saltem mediate causare dolorem vapo
res malos & fumos in ipso capite claudendo: &
aliqū causant dolorem & multitudine & qualita
te aliqua de primis simul. ¶ Si aut fuerit ma
licia cōplexionis sine materia: aut illa est sim
plex vt calida tantū: aut sicca r^{ati}ō: aut frigida tā
tum: aut humida r^{ati}ō: s. illa simplex sine mate
ria dolorem nō causat. vt secunda p^{ro}mi. de cau
sis doloris. & 2°. de accidenti. & p^{ro} cōmentis. et
2°. meim^{ir}: & An. p^{ro} terti^o. q^{ui} si aliqū dolorem
causat hoc cōtingit q^{ui} cum multitudine mate
rie p^{ro}ingitur. Dicebat nāq^{ue} Bal. in 2°. meim^{ir}.
Qui vero humectant indoloresi totaliter sunt
quantum in qualitate. p^{ro}p^{ter} multitudine
enim organicas egritudine faciunt: aut est cō
posita vt calida cū siccitate: aut humida cū cali
ditate: & nocere tunc possent per caliditatem ei cō
iunctam: & sic oēs cause ad illud perducere po
tentes: vel simpliciter vel compositae sunt cause
speciales doloris: & ad has reduci possunt oēs
cause extrinsece nocentes vt casus & percussio
et aeris qualitas excellēs et intrinsece: vt ebie
tas vermes & similes. ¶ Et qm̄ vehementissime
et efficacissime sunt cause que h^{ic} caliditatem
frigiditatem alterant h^{ic} philosophos & mē
cos: ideo vidende erunt cause speciales & calefa
cientes & infrigidantes. Non est tñ negandū
quin ultra manifestas qualitates causantes
dolorem illo modo nō possit fieri dolor: a quali
tate extranea nō proportionata calido nec fri
gido: vt etiā dicit An. s. per aliū modum male
impressionis discōmientis mēbro tactu
non cū excessu alicuius qualitatū p^{ro}marum a
qualitate tali manifesta sibi conuenienti: sed
hoc raro cōtingit: sed maxime fit dolor cum est
talis per maliciā cōplexionis p^{ro}p^{ter} infusio
nem causaz calefacientium vel infrigidantium.
¶ Cause igitur calefacientes: vt ponit Bal. 2°.
de accidenti. ca. 2°. sunt in genere quinque. s. mo
rus. obuiatio ad rē se calidiorē. putrefactio. p^{ro}
hibitio enērationis. & assumptio p^{ro} interi^o rē
calidarum. Nā de moru cōstat q^{ui} calefaciunt p^{ro}
de curforibus & agitarinis moribus: sed mod^o
quo calefacit est a diuersis p^{ro}is vario mō tra
ditus: quā difficultatē nō curo iterare p^{ro}p^{ter} ab
breuiare. S. in effectu ē dicēdū q^{ui} p^{ro} naturā suā
excitat caliditatem i^ore calida. qd d^{icitur}: p^{ro}p^{ter}ea: q^{ui}
mor^o aque nō efficit aquā calidā: s. i calido ad
caliditatem adducit: s. aliquoties p^{ro} accidens in
cōpositis matie a^{li}as: cū sup^{er}stuit p^{ro} resoluit^{ur}
nē infrigidat: vt 2° p^{ro}mi. s. his q^{ui} ex moru eueniūt
Obuiatio ē ad rē calidiorē est de causis calefa
ciētib^{us} vt p^{ro}stat: sicut pringit ex balneo calido &
ex estuo sole & appropinquatione flāme ignis:
vt volebat Bal. loco allegato. Nam cū corpus
eis obuiat manifeste calefit. Putrefactio etiaz
dicebat An. secunda p^{ro}mi. de causis calefaciē
tibus adducit caliditatem in rē q^{ui} putrefit. Tñ
dicebat ipse q^{ui} eius p^{ro}p^{ri}as est vt caliditatem
extraneā enērire faciat. & de hoc dabat exēplū.

Humida
simplex si
ne mate
ria dolorē
nō causat.

Cause infri
gidantes
sunt quinque

Prima ma
la cōp^{ro}lo.
Scda solio
p^{ro}mitatis

Tertia cā.
Aggrega
tū ex h^{ic}is.

De causis
sp^{eci}alibus.

Cause cal
efaciētes
sunt quin
que in g^{en}ere.

De causis
solonem
cātib^{us}.

Bal. loco allegato. Dicit. n. quadā em vice vid i
stercus colubini putrefieri z p seipsum nullo
igne apposito pbur. Qd etiā phibitio euentu
tionis adducat ad caliditatem satis pstat ex eo:
qm cōstrictio poris vel ex aere frigido v' ex bal
neo i aqua aluminosa vel al' mult' vapores ca
lidi qui resoluētur includunt' z deinde febris
vt pz experit' gnat' q nō ē nisi calor nūm?
p totū corp' extēsus: vt Bal. loco allegato. Pas
ret: ex per aliū modū intrēditur calor. Nā ita se
haber calor: in cōpositis q in humido depascit
q nūm euent' supincendit: z tandē circa nimis
facta psumptioe humidi ppij extinguit: vt in
libro de morte z vita z alioi declarat. Quinuz
aut genus sumebat' ex asumptioe p interi? cas
lidoi: vt vni porēis spēri calari z hmoi a q
bus cōstat corpus facile califieri z inflammari
Et ad hāc cās si bñ p'iderem? vel ad aliquā eaz
reduci posset qlycā corpus hūanū calefaciens
¶ Et ex opposito declarari pnt cāc infidāres
vt etiā declarant' ab eodē Bal. 2. de accidente
cap. 3. Nā sicut mor' est cā calefactiois p se: z
cū supfluit cā infirigidationis p accēs. resoluē
do spm: ita qdes. pmo v' infirigidare: p quanto
tū p eā fit retentio vaporū calidoiū z plurima
rūz superfluitatū calidarū in corpibus calidis
aliqū calefacit cū superfluit: nū suffocādo calo
rez naturalē infirigidat. z sicut obuiatio ad rez
calidoi p se calefacit: ita z obuiatio ad aere
frigidū z ad aquas fridas p se infirigidat z sicut
obuiatio ad rē calidoiē p accēdens pōt infirigi
dare nimis resoluēdo: vt fit de astribus in bal
neis calidis vltra q puenit: ita occursus ad ae
rē frigidū ad corpa robusta debito mō facit ad
calefactionē p quendā spālē modū nō cōtem po
siti a me in qōne quadā spālī de hāc mā: quam
nō adducā ppter vitare phirare sicut etiā pu
tresfactio z phibitio euentuōis adducit ad cal
liditatem: ita largitas meatū p id qd parat ad
resolutionē adducit ad frigiditatem: lz cū hoc cō
tingat infirigidationē z mortificationē etiā fieri
ex vehemētia spissitudinis z stricatura meatū si
ue ab extrinseco scā vt i ligaturis: siue ab intrinseco
a me corpali phibendo transitū spūm z nutri
mēti ad mēbra vt in appoplexia z palestia. Fit et
frigiditas i corpib' ex qdā suffocatioe caloris
ex nimia assūptioe cibi i qro: lz et nimia nutri
mēti paucitas fit cā infirigidatiois v' ex retēdioe
supfluitatū picipue fridaz fit infirigidatio. Qñq
etiā i euentuōe supfluitatū calariū salte p accēs
corpa infirigidant. Ex assūptione ē rerū fridaz
p interi? vt ex potu aq z assūptione lactucay z
porulace z hmoi manifestū est corp' infiridari
Et hōc modos declarauit ēt An. 2a pmi de
cāis infiridatib': lz ibidē dicit de mēte Bal.
q ipse reducerit in ser gñaz: sunt fm cū mor' su
perflū: qdes sufflūa obuiatio ei? qd infirigidat
aut cū vehemēter calefacit donec resoluat: z ma
teria infidās z vehemētia spissitudinis: z nimia
nutrimenti paucitas. Et ita ad hōc modos vel
ad aliqū eoz reduci pnt aliē cāc infidāres: idē
intelligat de extrinsecis? siue p se siue p accēs.
¶ Eā vero solonē cātes sūt si sūt corpe: aut
vapores: aut ventositates: aut hūores sua quā
ritate excedentes: aut apostemātes: aut quali
tate generātes z corūpentes: aut cāc multū ex
siccentes: aut vermes in crebro vel mēbris vi

cinis cōcātib'. Et hōc qñ oēs modos collegit
d. Bal. i paucis p'bis 12. terapē. ca. 6. cū dicit
Sūp scurādū igit nobis in vehemētib' dolo
ribus vel hūore multū vel spm. i. v'ostitātē exi
tūm nō hñt: vel granē tumorē. i. apostemofuz:
vel mordaz humidū: vel dispōnē sicā cū hñs: vt
in principio diuisum est: z q calefacit z infirigi
dat foriter zc. Et si extrinsece fuerint vt casus
z pūssio: z ite cāc si fuerint corpe z intrinsece
vel causant dolo: ē p proprietatē z essentia: vel
per cōitatem. Et hēc est duplex: vel absoluta v'
non absoluta: qd totū v' recti? intelligat: opoz
ter declarare. Pmi qd fit mēbru dolere p pro
prietatē vel p essentia esse egrū. qd pñ fit dolo
re vel egrotare per cōitatem. z qd fit cōitas abso
luta z qd nō absoluta. q: nō ab oib' istī termi
ni recte intelligunt'. ¶ Adēb: a ergo egrotare
per essentia dicit cōiter scribētes: mō est aliū ni
si ipi? mēbi: aliqūa naturā ad debitas opatio
nes essentialit' pcurrēte esse lesam: ita vt nō pos
sit ad debitas opationes: z inde lesū eē per es
sentia vel ppteratē: z mēbru egrotare p cōi
tatem ex opposito. est ipm egrotare: nō p extra
neationē essentialit' ptingentē i aliqua natura
mēbi: sed ppter ipm nō posse i debitas opatio
nes ppter nocumētū in alio mēbro sibi coica
ri eēntialit' ptingēs: vñ vel cōicāt mēbro ali
qd qd nō est cōicandū p naturā vt cū a scōaco
cōicatur vapor: ad oculū sanū ledens vñs: vel
q: nō cōicāt qd est sibi cōicandū: vt q: musculi
pectoris p suū mortū debentes seruire epiglōri
in formatioe vocis cū nō pnt moueri ppter no
cumētū in eis. i. supflūā hūiditatem dicit muscu
los ledi p eēntia z epiglōrim p cōitatem: neqz vt
dicit Jacob' de solutio scōo regni. qōne. 57. re
quirat ad hoc qd mēbru egrotet ipi? aliquam
naturā ledi vel in aliq eaz eē nocumētū lz sus
piciat vt dicit ipse: q tale nocumētū fit eēntialit'
in aliq mēbro intrinseco in corpe illi? in quo opas
rio ledit z maxime si cū mēbro cōicante habue
rit colligatiā. ¶ Istū modū alias declarauit nō
esse verū ppter multa: maxime ex textu An. 2.
pmi. cap. pmo. z. 2. nā ex quo tale mēbru p cōi
tatem nō est sanū: cū nō sit ita dispositū vt ex eo
oēs opationes pueniāt i columes: neqz neutriū
q: nō lesū insensibiliter zc. Sequit' qd est egrū
z p diffinitionē egritudinis opz quod eēntialit'
ledatur in aliqua natura zc. Unde dico esse cō
cedendū q oē mēbru egrū qualitercūqz egrum
est essentialit' lesū. i. ipi? mēbi: est lesa aliq
nā essentialit' ad opatiōes pcurrēs: vt ppo ppo
ficio zc. Et quo diffinitio de egritudinēz oī egrī
tudini cōuenire. Et cū d: de oculō. patiēte ima
ginem a vapore elenato zc. d: qd ocul' est lesus
essentialit' in natura organica: puta in vīa v' re
ceptaculo. Nā hūmor: albugine? fact' est trans
parēs p naturā vt hmoi spēs obiectoz in co res
cipiant pueniētē vt possit in chistaloide tan
dē representare obiecta zc. neqz debent vapores
vel corpa mixta intra oculū naturalit' recipi: et
ita est egritudo i ppositioe. ¶ Ad 2. de epiglō
ri dicit etiā q epiglōris est lesa essentialit' in na
tura organica: puta in stru: p strū intelligēdo so
cietatē. z p hoc adduci bonū textū. d. An. 2. p
mi ca. 3. ad finē cū dicit An. Egritudines nō
societatis oēm colligūt dispositionē quā mem
bru h' pparatione sua ad aliū mēbru qd sibi vi

humida
implex sū
ne mares
ria dolo: ē
nō causat.

Cause infir
gidantes
sunt quqz

Cause cal
lefaciētes
sunt quin
qz in gñe.

De causa
solonem
cātribus.

Notabis
sequentia.

Prima pars practice Joannis Mathei de gradi.

cinu existit sine sibi fuerit ppiquū sine ab eo elō
get fm cursuz naturalē. Tū dico qd musculi
pectoris fm cursuz naturales moneri debēt in
formatiōe vocis ab epiglōti. Est igit dicendum
mēbrū eē egrū p ppteratē qm in ipso est mala
dispo nō naturalis talis q si nullū aliū mēbrū
eēt lesūz ipm tū in opationib? sensibilt ledere ē
z eōnfero dico mēbrū esse egrū p cōitratē mari
me verā z absolūtā qm ipm nō eēt lesū nisi qm
aliud mēbrū egroraret: z ipm tale per cōitratē
que ab Anī. ponit duplex. s. absolūtā z nō abso
lūtā pma terrij. tractatu scōo. de spēbus fode
facte p cōitratē. Cōitratē aut absolūtā descri
psit Anī. i loco allegato sic. Cōitras absolūtā in
foda p cōitratē ē vrad pte cerebri ex mēbro cōi
cāte nihil pueniat corporeū penit? nisi ipm
nocuentū: z cōitras nō absolūtā est vrad sub
stātiā cerebri ex illo mēbro pueniat mā hūmo
rosa aut vapor: quā descriptionē cōiter intelli
gūt scribētes expositores etiā iuniores: vt fuit
Thysioforus barciti? q ad ipm mēbrū nō pue
uenit. s. cerebri aliqd corporeū. i. cōpositū. s. ex
mā z forma: s. tū nocuentū. i. mēbroz noceri
substantiā tū simplicē alterationē a glitate
manifesta vel occulta: vt auenensio. C Et exin
de isert q in aliquo mēbro poterit esse dolor: q
in eodē nō sit mala ppletio neq solutio primi
z verificat in duob? casib?. Primo vt pūcto ner
uo pedis dolebit cerebri dato qd in cerebro nō
sit zc. z saluat hoc: q aīa eadē numero existens
in pede dolebit in cerebro. Secūdu casus est
qm in cōitratē sentitur delicia in toto nō causata
aliqua sensatiōe in alijs partibus a virga. veri
ficat etiā per aliū modū imaginādo p spēm res
presentatiā cāe doloris in cerebro represente
tur dolor dato q nulla qualitas tangibilis dis
cit ipē papiatur. Que dēcā cōiter ab eo papiat
fuerit cum modica cōsideratione intelligē
tia dicta. q etiā nō placēt Senili in expositio
ne tērt? sed non impugnāt cū rōne. C Ego aut
dico nō esse possibile in aliquo dolore aliquaz
de qualitatibus tangibilib? nō sentiri vel sal
tez aliqd sensibile cōe: eo qd dolor est quidā sen
sus tristis vel sensatio nocina: vt dicit Gal. in
secundo interiorū. sicut delectatio est sensatio
hilaris. Cū igitur quelibet sensatio vt pbat cō
mentato: 2°. de aīa. cōmento. 113°. s. tērt? quodā
pari: z oē papiens hys agens: z agens nō agit in
si in id qd est sibi simile in potētia z nō in actu:
vt supra dictū est. v. de necessitate qd non fiat
sensatio dolorosa nisi p apphēsiōē rei diuerse
z pte q ē illi? doloris cā z effectiūz obiectiūa
maxime cum talis sensatio sūt in quodā motu
qm vt declarat Anī. 2°. s. tērt? naturalū cap. de
ratiō. stante mēbro in quietate esse nō sit sen
sus: ex psequēti nec dolor: in dolore igit fit im
pressio in mēbrū sentiens a causa imprimen
te que est illius doloris causa: z em impossibile
est dicebat Anī. in libro de viribus cordis. capi
tulo. 5°. q in aliqua re fiat impressio sine ipres
sore aliquo. Et istud idē vīsus est velle in secū
da primi de causis doloris absolvere. Et miran
dum est de isto doctore q posuerit ipsum corpo
renū: cū tamē immediate ante dixerit q illud
nocuentūz quod mēbro communicatur nō
est a re corpulentā sed a qualitate per simplicē
alterationem manifesta vel occulta. z sic pater

q ille affectus scz nocuentum vel dolor habz
causam illa qualitatem. Non est tamē negan
dū q aliquis affectus possit esse sine causa ipm
producente: vt paret de soi. generato parte nō
existente: z ita in reliquis rebus permanenti
bus: sed in habētibz esse dependens vt in hys
que habent esse per modū z impressiōē passi
fionem est impossibile: vt dictum est de dolore.
C Neq media declarandi sunt euidentia. nam
puncto nerno pedis dolet cerebri per compas
sionem. nam contrāto nemo contrahitur nus
cha z cerebri: z sic fit motus forte adductio
lutionem continui. vel potest dici qd multipli
catur mala qualitas iam in nerno pedis acqui
sita per simplicem alterationem ad ipsum cere
briū vel mēbra eius sensitiua neq valet qd
dixit q eadē anima est in pede z in cerebro. z sic
vult innuere q dolēs in pede dolet in cerebro
primo q: nō est verū qd anima doleat: p pte
sumendo dolorem. nam proprie dolor debetur
cōmisctio z nō anime. z licet anima dicatur tri
stari: non tū p pte dolere: neq quilibet sensus
nociuus est dolor: qm dolor est passio tū sensus
ratiōis qui nō fit sine materiali alteratione. vt
infra dicitur: quoniam inspectio mulieris ruri
pis est sensatio rei non grāte vī nocūe z tū nō
est verus dolor. Et si aliq. in visu ppter inspe
ctionē rerum albarū vel lucidarum nimis dis
gregantium fiat dolor verus hoc est pzo quā
to cum potētia visiva alijs sensibz continu
gitur sensus ratiōis qui est omnīz primus. 2°. de anima
Ad propositūz ergo dico quod anima
in pede non proprie dolet: etiam vbi in pede do
leret: non sequitur apud bonam logicam. eadē
anima est in pede z in capite vel in cerebro z do
let in pede ergo dolet in cerebro sed solum sequi
tur qd aīa que est in cerebro dolet: et hoc nō se
quitur ergo anima dolet i cerebro. vt ps. C Nō
eriam verum est quod dicit in 2°. casu q in cōi
tu papiatur delicia in toto nulla sensatiōe
fēcā nisi in virga. nam delicia in toto cōingēs
vel in pluribus partibus sequitur quādam ap
prehensionē obiecti deliciose imprimēti: vt
spirituum cum quādā titilatione transmissorū
a mēbris particularibus: vt dixi plusq com
mentato: 3°. regni. z sic non fit sine causa in mē
bris imprimēte. C Quod vltimo dicitur quod
per speciem obiecti doloris representatur in ce
rebro dolor sine qualitate reali: ē positiō repro
bata antiq ab Anī. 2°. s. tērt? naturalū cap. al
legato cum dicit. Dicemus autem contra auto
rem huius dictionis non esse necesse quod sens
atum per se sentiat sine passione accidente
et eo. calidum enim quādiu non calefacit nō
sentitur: z consequenter vult q in sentiente ac
quiratur qualitas similis illi que est in sensato
de sensu ratiōis intelligendo z sic pater et quo
dolor est passio ratiōis oportere alterari sensū
materialiter: z nō p spēm tū. C Est igit dicēdū
qd colligati vel cōitras absolūtā ē fm quā ad
mēbrūz ex mēbro cōicāte nihil corpulentum
vel corporeū: etiam si fuerit. qualitas realis
communicatur: quod habeat esse i dicto mē
bro vt causa manifesta de se sufficiens per rem
pus notabile causare dolorem sine dependētia
ab alio mēbro: immo qd cū q eadē cōicāte sine
rit: ita dependens est a mēbro cōicāte vel a cā

Quid ireb
ligit? cōi
ratem ab
solutam.

Nota.

vel a dolore in eo existere: quod per remotionem non causatur se dolorose vel dolorosius non remanebit in membro cui coicatur aliqua causa dolorosa faciens saltem per tempus notabile. per tempus de quo fit curandus: sic cum hoc toro stat quod a membro coicante possit communicari realiter qualitas: siue per simplices alterationem membrorum siue spirituum: siue per contractionem membrorum in se per contractionem et forte solutionem continuam: tali tamen qualitate in continua dependencia existente: ita quod ad remissionem vel destructionem doloris membrorum coicantis dicta qualitas fit in continua redentia ad corruptionem et destructionem. Ideo coitas absoluta et propinissima vocatur: quod maxime dependens in esse conservari ab aliis: de ista absoluta coitate loquebatur do. Anic. p. 4. tertij. in sermone vltimo de signis ostendens tribus species sode cum dicitur: facta autem per coitatem coitatis et destruitur: et fit fortis et debilitat: secundum quod accidit membro coicanti ex dolore et destructione et fortitudine et debilitate. Coitas vero non absoluta est quando a membro coicante transmittitur humor vel vapor ad aliud membrum. Et ista non est verissima coitas: quod in toto non dependet se habens in conservari a membro coicante quoniam talis humor vel vapor in membro receptus habet se: vel causa massiva per tempus apta dolore causare etiam destructionem dolore in membro coicante: et istum modum exponendi accepit ex verbis eiusdem Anic. p. 4. tertij. in capitulo de qualitate accendi sode ex maiori in principio ubi videtur istum modum exprimere. Et ex hoc patet quod ex dolore per coitatem absolutam fiat aliquis dolor: per coitatem non absolutam: ut quod ex mala qualitate tamen fiat membrum recipiens vel in se habens supfluitates humorales per modum positas ab eodem in capitulo de speciebus sode facere per coitatem: et sunt tres: ut patet in textu. Primus modus est ut illa mala qualitas corrupta quod inuenit de humoribus bonis in partibus cerebri vel de cibo bono. Secundus modus est si fuerit coactio calida inuenit ad attrahendum ad ipsum cerebrum materias humorales propter caliditatem. Tertius modus est debilitando cerebrum unde fit passibile ad recipiendum ab alijs membris. Et vltimus notandum de numero modorum colligantiarum membrorum qui modi sunt sex: et positi a do. Anic. 2. primi. cap. 9. tertia prima tertij aliquantulum inter quos tamen duo sunt modi maxime se in ledendo lunantes. Primus est quando est colligantia per coitatem: quod inter ea aliqua continent instrumenta sicut cerebrum et stomachus propter coitatem nervorum inter ea. Secundus est quando associantur et sunt vicina ut pulmo et cerebrum maxime si vni istorum sit debile: quoniam videtur Anic. tunc debile sui socij recipit supfluitates: sunt tamen inter membra quedam tales habentia societatem ut vnius egritudines ut plurimum sunt pendentes ex egritudine alterius. Nam dicitur bar Anic. 2. primi. doctrina 3. capitulo 2. Lapis est finis plurimum suarum dispositionum sunt egritudines per societatem stomachi: sed id quod tere est perparum: et secundum dictos modos colligantiarum et alios aliquotiens stat coicatio cerebri ad diuersa membra et aliquotiens a toto et aliquotiens cum febre et aliquotiens sine febre. Et hic notabis propter communem errorem: quod coiter dicitur quod prima et magna colligantia ad cerebrum in dolore vel alias fluxu materie est

per almocati quod hoc non est verum quoniam expresse dicebat Anic. de speciebus sode facere per coitatem: membrorum autem coicantium. s. cerebro primus et dignus eorum est stomachus: vix est tamen quod copariis partibus existentibus ad ipsum cerebrum inter se quod prima et maior colligantia est almocati ad ipsum cerebrum quod aliorum panniculorum: tunc quod est spiritus caninus receptus in vaporibus et materiarum quod non est in alijs: et sic nocuentum magis cerebro coicatur. Item quod allegatur per commissuras ad venas ramificatas ad nutritionem cerebri per eius sectiones: quod non fit de alijs panniculis. Sed ista alij sunt formaliter magis cerebro immediati: tamen in effectu maior est colligantia in uamento et nocuentum inter hunc almocati et cerebrum quod inter alios: hoc intendebat in fine capitulo eiusdem cum dicitur. Primus igitur quod cerebro coicatur superius de partibus intrinsicis capitis: est id quod ipsum circuit de panniculo cooperiente cranium. Et postremo circa hec nota quod quodam fit colligantia per simplices alterationem ut in colligantia propter vicinitatem ut est de pulmone ad cerebrum et alij per materias et etiam alij qui fit per meatus manifestos: ut stomachi per meri: et pectoris etiam per caua pulmonis et aliquotiens per venas oculatas: ut per nervos et arterias non manifestas: et talis colligantia est vera. Nam dolores sunt magis diurni et magis profundi: et hoc intendebat Anic. in sermone vniuersali de sode. in fin. cap. cum dicitur. Sode vero per urimum fit propterea quod artarie afferunt capiti vapores fraudulentos. i. per artarias submersas occulto modo feruntur. Et ista Anic. dicitur sode fieri ut plurimum isto modo non intelligatur quod magis fiat per pluribus temporibus vel vicibus isto modo: quoniam per canales magis manifestos et plurimum fit: ut dictum est de stomacho: sed intelligatur plurimum. i. quod etiam multotiens. Et ita etiam exposuit Nicolaus siue talis colligantia fiat per vapores a coitatem intra ca vel extrinseca: quoniam odores boni et laudabiles attrahit: et per inspirationem et per poros membrorum sunt alij causa sode ut dicitur Anic. non minus odores vel vapores mali: quoniam attrahit ad cor per arterias corde resistente et forti transmittuntur per arterias a corde ad caput. Et sicut dictum est de stomacho vel pulmone respectu cerebri: ita declarari potest de matrice et renibus et mirach: et reliquis membris etiam extremis quibus aliquotiens vapor eleuatus propter malam qualitatem: non tantum causat dolore capitis: sed etiam epilepsiam et frequenter: et hec sufficiant pro causa.

Signa. Jam ventendum est ad signa doloris et causarum eorumdem. primo per coitatem vtili intelligentia ad futura sunt ponenda quedam signa: scilicet de signis positis secundo regni. ut quod signorum quedam sumuntur a substantialiter inherentes quedam ab operationibus: quedam a casibus sine accidentibus: et quod prima sumpta a substantialiter inherentes sunt necessarie verificationis: et secunda sumpta ab operationibus sunt apparentis veritatis: et tertia sumpta a casibus multotiens sunt veridica. ut dicitur lib. 2. regni commento. 7. licet Anic. secunda primi. doctrina tertia. ca. 9. videtur innuere quod signa sumpta ab operationibus sunt prima et magis ponderantia

Prima distinctio signorum.

Quid intel-
ligit per coitatem
absolutam.

Nota.

Prima pars practice Joannis Matthei de gradū.

quam reliqua. quod et verū est : quia loquebatur
muc. ibidem de signis in cognitione egritudi-
num occultarū: vbi Bal. ibidem volebat innue-
re signa corporis sani sine reperiari sine natura-
liter lapit: ita ibidem ibaly. in commento. Et
opz hic etiā commemorare que dicit Bal. vt que
dicende sunt cognitiones de signis: opz intelli-
gi in bene reperiatis regionibus: qm vbi velles
mns declarare per colorē dñum sanguinis vel
flegmatis in indo male posset declarari: idē di-
cebat ipse et in moribus et qbus aliqñ declarat
cōpletio: qm nō dñ intelligi signum efficat si ex
exercitio vel more sunt acquisiti tales mores zc.

Secūda di-
uisio signi

Primus si-
gnū cōe.

Ad addatur etiā diuisio q signoz quedā sunt p-
nostica in dolore capitis quedā demonstratina:
et eoz utilitas est maior q p-nosticoz vlt reme-
moratioz: vt dicit Bal. quibus sic suppositis
pñr ad materiā magis descendendo dolor capis
p-nosticoz: de qbus fm ordinē est p- deter-
minandū. quedā significāt dolorē futurū: qdaz
significāt ipsius doloris terminationē ad bonū
vel ad malū. C Signū igitur cōe p-nosticum
eūdem doloris capitis sumit: maxime ex dolor-
re vel ex corruptione operationū animalis vel
diminutione. f. sensitiuaz intrinsecar vel extrin-
secarum et maxime cū antecessione alicuius vel
aliquarum causarū sode primitiuaz de qbus di-
ctum est: vt de statione sub sole vel radis lune:
vel in balneo vel ex vigilis vel morib' alijs la-
boriosis corporis vel animalis vel ebrietatē
zc. que oia pñr declarari ex infirmo: etiam ex
antecessione causarū intrinsecar: siue p- essentia
cerebri: siue p- cōitātē alioz membrorū de quib'
supra fuit dictū etiā ex soluto eūdem vel casu in
dolorē. nā talibus causis pcedentibus: mari-
me cū scitur q cerebrū est debile aut acuti mul-
tum sensus: qd declarat ex Aut. in sermone vni-
uersali de signis ostēdentibus spēs sode satis
ad principū. C Et istis vel multis eoz possu-
mns agere pbabilr de futura sode. nā cerebro
debili existente vel etiā acuti sensus a qualibet
facili causa ledit: s. in hoc distinguit debilitas
et acuitas sensus. nam cū debilitate coniungit-
tur perturbatio sensus vel debilitas in opera-
tionibus eius: et hoc intēdebat loco allegato
cum dicit. quod est cum perturbatione sensui:
et innēctione impedimenti in operationibus ce-
rebrū id est nocuementū vt exponit litera ette-
rior: cum fortitudine vero sensus cerebri: licet
pariat a parua causa cerebrum. f. ex vocibus
odoratis et reliquis sensibus: tamen. f. opera-
tio sensitiua exterior: est bona et meatus sunt
mundi id est in emunctio: s. est siccitas et priua-
tio humiditatum: quia emunctoria sunt mea-
tus ad expurgationem superfluitatum: et ope-
rationes cerebri. i. interiores nō sunt lese. istis
igitur concurrentibus probabiliter potest fies-
ri argumentum de futura sode: vnde dicebat
Rasis primo continentis antozitate in dei: qui
cumqz habet subtilem odoratum zc. de leni in-
currit sode: et multum infestatur ab ea sicut il-
le qui multū habet in ore stomachi sensibilitates
de facili incurrit dolorem stomachi et plurimum
veteratur ab eo: et sicut ex opposito ex fortitudi-
ne et debilitate sensus: etiam si essent cause in-
ductiue sode possumus arguere non esse futu-
rum dolorem capitis: quod etiam experientia

pbatur cū nō semp in febribus incēstis cōco-
mitetur dolor capitis: sicut ēt dicebat Bal. 3.
interior. ca. 9. in fine q aliqñ ita disponuntur
fm os stomachi qd euomūt et faciūt eructatio-
nes fetidas q ab alijs nō pñt tolerari: et ab eis
dē nō sentiūt ppter insensibilitatē oris sto-
machiz: ita in fili in cerebro. C Scd signū cōe
cōiter positū a medicis sumit ex pre vine: nam
apparente vīna cū migif clara et postmodū nō
facile ab extrinsecō turbatur: significatur supra
futurū dolorē capitis. nā denotat calidū natu-
rale nō posse debite terminare humidū pñū:
p hoc qd nō pōt tenere partes grossas et opas
cas sequitatas a tenuibus et claris: qz sedstratio
est cā claritatis et ipsaz cōfusio turbiditatis. fe-
cūda pñmi. summa de vīnis. ca. pmo. in fine.
ex psequenti q calor: pter naturā dñabitur: q
vt dicit Bal. in quarta affo. comē. 7. agens in
materias facit in eis ventositates et vapores:
q cū calore cito ascēdūt caput: sicut cā doloris
vnde ponēs epēplū dicit. cū calor in grossaz ma-
teriā incipit operari. f. extraneus: videmus effi-
in exteriorib' cū calor ignis in aliquib' corpori-
rib' operet vctos gñari et materiā illā pñrba-
ri sicut i cera et i pice et i alijs siliis pōt innēti-
ri. hoc igitur est signū satis pbabile futurū do-
loris capitis et maxime si hoc pūngat in febrili-
bus vt videbatur innere llypo. in tertū dicit
comēti. Et ex hoc pñz qz hoc sit signū doloris ca-
pitis. Nō tñ necesse est in capitis dolore hñmōi
vīnā esse vel pcessisse. vt dicit Bal. eodē comē-
to. qm aliqñ fieri pōt ex sola materia in stoma-
cho exēte nō materie ebullitione. Sed cūz vī-
na fuerit turbida et manens turbida: est signū
demonstratiuum pñtis doloris capitis: maxime
in febrib' et non exēte nocuementū in vīis vine
neqz in crisi fienda aliquotiens pñinā. Si vero
fuerit turbida micta et clarificetur significat cū
dolor capitis fuerit terminationē ad bonum
cū signis supradictis: q oēs modi turbulētiarū
aliquotiens reperiunt in vīnis. vt pñz secūda
pñmi. de subtilitā vīne. et ēt de primo de crisi.
Ideo dicebat. A. de signis nūnciantibus sode
in egritudine s. pma tertij. Urina similis vī-
nis afinoz. f. cū migif et clarescit: vel cū est mi-
era permanens talis vel pñūqz fuit clara facta
turbida significat q sode fuit aut fit: aut est exi-
stens aut erit: et addit ponēdo aliud signū etiāz
p-nosticū ex parte vine: qd etiā colligitur scda
pñmi de colorib' vīne illo. f. singulari. C Sci-
to pñre q vīna est aliquotiens alba: et tamē
egritudo est calida zc. et in. 6. tertij et primo de
crisi. q albedo vine et subtilitas eius in febrib'
et hōis crisi significat pñmationē materie
ruz ad capitiū et id qd est ex eis que proculdu-
bio faciūt sode. hoc tamē rotum intelligatur
nisi cōuertatur materia ad alios canales vt ad
intestina et faciat fluxum: vel ad curim et faciat
icteritiam vel sudorē: vt plm tamē in febribus
acutis materia exēte calida et acuta: subtile et
mobili facilius mouebitur ad supiora: et sic cā-
bit dolor capitis: vt fuit sentētia Ba. in com-
mē. affo. In estare qdē per superiora C Jaz po-
nēdū est signū p-nosticū ad terminationem bo-
nā vī malā: qm aliquotiens terminat dolor ca-
pit ad alias egritudines et aliqñ ad morē et
aliquoties ad salutē. Nam cū remanet post fe-

Secūdum
signum.

Secundū
ad malū.

Aliis signis
ad malū.

Secūdum
signum.

Tertij si-
gnum.

Primū. si-
gnū pno-
sticum ad
malum.

Secundum
signum.Secundum
ad malum.Aliis signis
ad malum.Secundum
signum.Tertium
signum.Primum
signum
ad malum.

bres acutas ipse dolor capitis significat qd natura deficit a pficiendo expulsiōe materie q faciebat soda. z sic significat terminatiōe ad no cumēra cerebri vlnuce diuerso mō maxime fin diuersitate sit doloris z materie. Nā si mā fuerit sāguinea vt plurimū peccās in parte anteriori: si fluat ad vētriculos anteriores cerebri faciet subeth. vñ apoplexiā: qd si fuerit flegmatica vt multum peccās in posteriore parte ple rūq; cōuertitur materia ad nūcā z meatūs neruozū: z sic significat futurā palefim stuporē tre mores z huiusmodi morbos neruofos. q si fuerit colerica facili ter penetrabit intra substantiā tunicarū: z faciet apā freneticā zc. z si melē colica est nata facere melē colia. Aliud signū pnofticū ad mortē vel ad salutē sumit ab ipso Aui. pma tertij de speciebus sode p cōmunitatē cū dicit. qd autē in febribus acutis soda fit fortior eius fortitudo. i. eius augmentū est signū malū inmo perniciosū cū reliqua mala signa ei ppiā sunt. i. mala fuerint conuicta. Cū dicit cōmmittere a scribētibz qd cū soda cōiungitur vigilia z phibitio somni cū vomitu est signū mortale. Ratio est satis clara quoniam talis soda z agitando et debilitando adducit ad mortē. Intelligitur ramen si signa sint perseuerantia vt addebat Aui. loco allegato: qd si singularis fiat. i. solū dolor capitis augeatur non cōiungitur alijs malis signis. in febribus acutis significat crismi fluxu sanguinis ex naribz z quādoq; significat crismi vomitū: z sic ad bonū. Quoddā etiā est signū spāle significans nō tantū mortē s; futurā de primo: z est qd dicit. A. p. tertij. de significationibz supitis ex dispositionibz mēbro q sunt cerebro ppagines dicite sic: cū lipitudo pillulā regere cepit sicut tela araneae deinde adunat: rñ; est nō ori ppinqu: z hec de pnofticis sufficiant. Circa rō signa demonstrātia dolorē capitis pmi generis nō oz multā facere inuestigationē: qm cū dolor pns est p seipm manifestat: s; de reliqis non manifestis i dolore capitis prius vidēdū erit de signis demonstrātibz dolorē essentialē ei: deinde per cōitarē. i. declarādo autē essentialē. i. cām eius nō p cōitarē opz distinguere p cās ipsius doloris: qm qdā est dolor imālis ex malitia complexionis tñ pēdēs: z qdā est malis. sumit autē dīa fūctio: qd dolor imālis qd cū eo nō cōiungitur grauitas qm grauitas capitis semp significat mām i ipso. p. tertij. p. tractatu. ca. de significationibz ei: qd sentit cerebrū de grauitate z leuitate capitis in pñ capiti. z est caplm singulare ad totā mām signoz doloris capitis. Secūdū cū dū signū sumit ex pessione cāp pinituaz: vt de statione in sole i cā calā vñ de statione i loco frigido vel ad vētrū: nō cū leſione oparionū maxime obruſiōe vñ debilitate eaz scēfū interior vñ exterior. Tertij sumit ex iuuātibz vñ nocētibz. Nā si fuerit a caliditate z inueſa cā frigida occurrere debite applicata: ita vt facile remoneat est signū pplonis imālis: z q a mā non cōseruat: q nō sic cito remouet. dico signanter debite applicata: qm per occurſus cāe cōtrarie ad malitiā pplonis imālem: nō semp sequit remiſſio doloris imo aliquoties intēdē vt dicebat Gal. 12. terapē. ca. 6. cū dicit. Aides enim nō solū ad id qd pter nām repēre dicta co: pōra

triste habere trāsmutationē: s; ad ipas q ad qd fin naturā reuerſi si nō paulatim ſuſceperint. et hec laborātia eos: z ibi ponit bonū creplū de hoc de manibz infrigidatis subito igni applis catio etiā qm si a mā pēderet aliquoties iuuas ref dolor nō solū a cā frigida si mā est calida. s; etiā iuuaret dolor a cā calida p medicinā certā calidā. nā rarefaciēdo cutim z mām reſoluēdo pōt eſſe cā remiſſionis doloris: vt in multis locis declarat anctoz. vt quarta pmi. de ipressione accidentalī. z. 22. tertij. vbi si eſſet a mala pplone tñ pēdēs non iuuaret a calido z forte p hoc vt credo multū attriſcioſe pceſſit. d. Aui cē. qm in ponēdo signa male cōplonis. sine mā calide vel frigide poſuit ſignū ex iuuari apēs z noceri a ſimilibz: qd nō fecit in complexionē malū. Aliud signū sumit ex puatione ſupfluitatū q ſolē ad emūctōia cerebri cōiter per naturā demādari. nā cū ppo fuerit imālis non abūdāt mām in dictis emūctōijs vt de lippitudine oculorū vel mucō narium z ecōtra vbi ſite materialis: vñ dicebat Aui. in ſmone vñ de ſignis ostēdētibz ipēs soder: oēs qdē ſupple dolores: q ſiut a cauſis malibus cōicār in ſece inuēta i humiditate naris zc. hoc tñ signū est ſarſ dubiū neq; eſt cōcludēs qm aliquoties ppter groſſitiē mām z ppter ſtricturā meatū minorū nariū humiditas naris: z ſic ſiccitas nō ſemper ſignificabit puationē materierū: maxime cum grauitas ei aſſociat. nā grauitas eſt essentialē magis ſigū doloris malis: z hoc eſt q addebat textus: s; humiditas naris qd minorat cum fuerit mām groſſe ſup. p vna cā. z ponēdo 2. m. cauſas addidit z ſiccitas qdē ſtricturā nariū in huiusmodi ſoda. i. cōiungēs ſiccitas z puationē humiditatis ppter ſtricturā nariū non ſignificat puationē mātē z verificat addēdo cū grauitas ei aſſociat. z ideo miſſice loq; batur text: q egritudines a cauſis malibus cōicār nō dicit i humiditate naris: s; i ſece inuēta i humiditate naris. nā qm cū ppter cās dictas vñ aliquā earū fiat ſiccitas. i. puationē humiditatis ſenſibilis in dictis emūctōijs: tñ ſtātē pplone malū ſit quaſi impoſſibile ſit q et materia non reſiſdet aliqd ad nares qd modicū eris adherens ibi p tps pmanēs idurat z appellabit ferr: ſic cōicār i ſece inuēta i humiditate. i. et humiditate naris nō ſlūente ſenſibili humiditate: z iſta ſufficiat ad diſtinguēdū inter cōplexionē imaterialē z materialē. S; si fuerit malis sumit diſtictio vñ ex parte locorū: in qbus peccat mā. i. intra cranē vel e; z si in vna pte capitis. vñ in alia: z vtrū talis mā ſit apoſtemā vñ nō apoſtemā: z vtrū mā noceat qritate z nō qlitate: z ſi qlitate vtrū ſit hūior calidus vt ſanguis vñ colera vel frigidus vñ flegma vñ melācolia vñ vētroſitates vñ vapores: z si vapores: vtrū ſint in cerebro gñat vñ p colligatias alioz membroz vt totius vñ particulariū mēbroz: vt ſupra viſum eſt. Et hic habebūt ſigna p cōitarē diſticta a ſignis p eſſentiaz: z de his oibz oz ponere ſigna diſtictiua p qbus videbis caplm nonū. Ca. 3. interior de notitia doloris capitis: z caplm ſextū in quarto de accidenti z morbo: s; nō imēdiare tñ vñlter trahet ad mām. z. 13. terapē. diſtinctione. iij. ca. 7. vñ. 8. i meo. z. 22. pmi. doc. 3. ca. 2. 2. 3. 6. 7. 8. 9. 10. In his oibz ha

Quartum
signum.Grauitas
capitis eſt
essentialē
signū do
loris mate
rialis.

Prima pars practice Joan. Matthel de gradl.

bet notitia ad declarationē cāz cuiuscūq; do-
loris mae pte magis de dolore capitis in p.
tertiū in ca. supra alle. tracta. p. de eo qd sen-
rit cerebrū de granitate z leuitate cū sequen-
ca. z trac. 2. i. ca. de qualitate accidēdi sōda
ex materijs cū sequētib; duob; capitulis: ma-
xime i sūmone vniuersali: de signis ostēdētib;
species sode z modos ei;: z a. Rasi p. p. inēris
ca. 9. z ē ca. p. p. in dīnitionibus: z a. Bal.
2. tra. i. li. r. tractatū: ego tñ discurredo ponā
qdā signa spālia collecta ab auctorib; hincide.

¶ Signa igitur ex parte locorū: ly aliquiditer
dari possint: tñ multuz difficulter assignatur.
dicebat em Rasi in pto cōmēris loco allega-
to: s; si humor humidus peccat p. ratiue idu-
cit dolorē: distēdēdo: z erit tñc sōda in aliquo
loco posterioris partis capitis: s; leuis: z pōt
fieri sōda in tunicis. id est i pāniculis z i venis
sup. v. l. arterijs vel nervis: z intra craneū z ex-
tra craneū. Et addit. Et idagatio huius rei. s. de
cognitiōe situs cāe doloris est valde difficilis
Eandē sententiā voluit Bal. 2. meimur. ca. p.
cū dixit. Difficillimū qd est cognoscere parietē
re locū si vñ est vel plures vno: vñ qd sit supple
hec loca. Et addit. neq; em inuenire dispositio
nē est pōptū. Et addit. Et exercitatio est h; rati-
onis exercitatio. Unde cōcludit: p. p. rati-
em id est signa propria quedā qdē indicibiles
ostēdā qdā autē difficile dicibiles sūt circa la-
boratū: co. p. solummodo his q multotiens vñ
denū cognite zc.

De signis
ex pte lo-
corum.
S. i.
T. s.

¶ Probabiliter igit discurredo ponit pmo si
gnū ad declarandū si fuerit materia extra cra-
neū vel intra. Nā si est extra craneū cōicat de-
lor: ad curiz ppter viciniratē neq; ceteris pari-
bus in causa impressiua dolor: sit ita intensus
si cā fuerit extra craneū: qm si intra craneū fue-
rit dolor sit vehemētior: nec sic ad exteriora cōi-
catur cū mēbra interiora vt pāniculi intrinseci
ci sūt magis sensitiui exteriorib;. sit tñ aliquo-
ries cōicatio nocumēti interioris vsq; ad cutē
per colligatiā mediātib; allegatiōib; panui-
culorū z maxime almodati per commissuras.

¶ Et etiā sig. speciale cōmuniter ab oib; po-
strū est qd dolor: a causa intra craneū vsq; ad ra-
dices oculorū cōmunicat: non sic si fuerit causa
extra craneū. nā ly cōiunctiua originez ab almo-
cati: qd tñ ille pāniculus nō eque sensitiuus est
sicut pāniculi intrinseci oculorū q originātur a
pāniculis intrinsecis cooperiētib; cerebrū: iō
sūt dolores fortiores in radice oculorū: s; itare
nocumento intrinseci. Et hoc clare innēbat
Bal. 3. interio: si cap. supra allegato. Unde lo-
quēs de cephalēa dixit. Igitur nō est hoc incer-
tū q nō patiātur in his. s. r. taliter laboratib; nō
nisi vñ pāniculi cerebri supple intra craneū eri-
dentes aut pellicule craneū circūdātes. z ad-
dit: differētia horū ex dolore pēpēditur vtrum
sentiat dolorē venire vsq; ad oculū vel nō: qd si
passio est interior in craneo: possibile est dolo-
rez vsq; ad oculos perringere. Idē voluit Aui.
p. 2. tērij. in sūmone vniuersali. de signis.

S. cundū

¶ Si vero dolor: sit in parte capitis vt in
emigranea vel in quarta parte tātū vel in mō-
dica vt in clauo scilicet relatione patientis: vñ
plurimum tamen dolor: a causa sanguinea ma-
nifestatur in parte anteriori: cū pōterior sit ca-

lidiō: ppter organa sensuū: z ppter multitu-
dinē venarū maxime in rethe mirabili contex-
tarū: z si fuerit sanguinea vel colerica magis ad
dextrū declinabit ppter directionē epatis. qd si
causa fuerit frigida z p. capue humidā manifesta-
tur magis dolor: in pre posteriori: et cāis notis:
cū pars illa sit frigidiō: et cāis cum mae granes-
sa. it declinat ad partē decliniorē. Ariz autē
materia sit apostemans vel non apostemans
maxie sumitur ex vehementia doloris. nam ce-
teris parib; mā apostemate dolor sit vehemē-
tior: ppter cōcurrē oēm cām doloris i apate: et
cū apate iūgit febris z corruptio operationū
aialū: vel salte sensus p. mīrio: p. capue cū apā
fuerit calidū. vt colligif. 13. terape. ca. alle. s.
aut nō psequitur vbi mā nō fuerit apostemās
Et de his specialius dicet cū determinabit de
frenēti z litargia. Et si fuerit apostemās ex per-
cussione vel casu: hoc facile cognoscit ex pte
dentibus z relatione infirmi. ¶ Si aut nō sit
apostemās: tñc materia vtrū noceat quantitate
z corpulētia z nō qualitate: declaratur maxie
ex dolore granitino z pōderoso non percepta
aliqua qualitate de rāgibilibus cū puatione
acuitatē doloris z mordacitate ei;: ita qd opoz-
teat hominē caput cōfescere qd qdāmo odora-
re velit z i eleuariōe capitis z motu ei; gūiras
maio: p. capif z dicit: dolor: angē. ¶ Si aut nō
ceat ē q. lirate. vtrū aut sit talis humor: calid-
vel frigid- declarabat Bal. 13. terape. loco. al-
leg. cū dixit. Igitur cū qdā humor supabundat
i cerebro. i. i capite: si frigidus fuerit sensibili-
tas z imobilitas assumit hominē: cū autē cali-
dus cōrinnua mobilitas magis sil cū mēris nocu-
mento zc. itaq; dolor: a cā frida ppter cōremis-
sionē nō sic i q. etat hoīez: z a cā calida magis si-
cut i ipā caliditas vehemētē alterat: z citi- q.
friditas: z velocitas alterationis sine subita
alteratio ē de pncipib; cāis dolor. ¶ Scdm si
gnū sumit ex pte q. lirate rāgibilibus: nā salte vt
plurimū z ab infirmo z a medico p. capif caliditas
si humor: fuerit calidus: z friditas si humor
fuerit fridus. hoc tñ signū ex pte medici est sal-
dubū vt paulopost declarabit. ¶ Aliud signū
sumitur ex parte coloris egrotantis. nā si color:
attineat ad ruborē vel citrinatē videf declar-
rari supā mām calidā. qd si ad albedinē vñ pal-
liditatē supā materiam frigidam: istd tamen
signū licet accipiatur a cōmuniter scribentib;
bus p vero vniuersaliter: nō tñ est vniuersali-
ter verū: z sic apparet ipsoz s; ratiō insufficien-
tia in hoc. nā Bal. 2. regni. ponēs signa ipsius
cerebri cū vult declarare cōplexionē eius p co-
lorē faciei vñ oculorū dixit: si nō cōtra operetur
aliunde: ex quo p. qd stante cōplexione frigida
etiā pter naturā ledēte in cerebro dolore caus-
sante z cpe z corde calidū z sanguificis appa-
rebit cuti faciei rubea: z si cā sit frigida in cere-
bro: z ponit p hoc vñ pulchrū creplū. d. Aui.
2. p. mī. doctria. 3. ca. 3. in. 4. gēnere signu-
rum. s. qd in vna egritudine est diuersitas colo-
rum in duobus membris vt q lingua erit alba
z facies citrina: quēdāmodū i icteritia: etiam
idem Aui. in sermone vniuersali de signis ostē-
dentibus species sode: nā videtur innere quod
aliquādo tantū est verū. quasi non semper in-
mo aliquā fallit vt supra dixi circa tertium: z vt

Secundū s
gnū.

Tertius s
gnū.

Quartū s
gnū sum-
ptum a co-
lore.

ipse adducit in quibusdā casibus: vt pz de serie
litere. dicit em sic. aliqñ em significatur ois hu
mor: p colore faciei z oculorum: z addit z forasse
fir diuerfitas in paucitate. i. fir diuerfitas in re
cre significando. s. p colore zc. in paucitate. i. in
paucis casibus rñ: z declarās casus dicit. cā aut
in hoc aut est expulsio humoris inflammari ad
oculū: supplevel ad facie. qz. s. a virtute: stāte rñ
causa dolorosa frigida. nā ppter passionē par
tium exteriorū nā transmittit spūm z sanguinē
ad exteriora vbi materia frida nō sic aprā expul
sionē nō trāsmittit. z tūc apparebit color diuer
sus a cā. vt pz. addit aut pstrictio in ipso. s. oculo
vel facie. s. de hūore calido. s. sanguine vel colera
ex multo tpe pcedenti ibi pstrictio: vñ z si adue
niat dolor: a cā frigida ppter illos hūores esse
ibi cōstrictos apparebit: rñ facies colorata ad
rubeum vel citrinū. Addit tertiū casum. aut at
tractio materiē calaz absqz materiē? fridis
dolorē faciet? vsqz ad partē oculorū z faciei p
pter dolorē: z addit bonū ter. dolor cū ingrediet
membriū attrahit ad ipm z ad mēbrū ei vicinū:
er plurimū qd attrahit est sanguis zc. Et hanc
dubitationē remouet etiā Sal. in p^o affoiz. in
cōmento affoizimi. In p^ourbationibus vētriaz
vomituina. cū dicit allegāz llyppo. color inquit
corporis humorū dominantia ostēdit si nō in p
funditate corporis accubuerit: z idē voluit ipse
Auc. 22. tertiū in cā. singuli de signis dolorū iū
cturaz. vbi dicit qz ppter p^ofunditatē materie
istud signū fir fallax: ibi ponit vñū difficilē ter
tū qz fecit me multū mufare qñ scribebā sup ea
dem. 22. tertiū z tibi vtiliter seruiet ad istā mān
si videbis expōnem meā sup illo cā. difficult: s.
multū vili. Et ex silibus causis pōt falsificari si
gnū de tactu. lz nō sic facit sicut ex colore: vt pz
intelligēti. C Signū igitur sumptū a colore est
inefficax: sed si iungat cū alijs signis de tactu
de acuitate doloris vel debilitate: de regimine
pcedēti: de etate nālī cōplexione: de regide z re
ligis vidēdis. 2. p^omi. doctina. 3. cā. 3°. de signis
cōplexionū: sicut tunc euidēs significatio. C Sz
verum fir humor sanguine? vel colericus decla
ratur per accētia posita in rectu cū quibusdā
aunetia. Nā in sanguineo est color ad rubē ob
scurū declināz: z maior granitas z extēso qz in
colerico. In colerico vt multū cū rubore ad citri
nitatē fir rēdentia. dolor est acutior: sepe corrosi
uus cū vehemēti adustione z pūctione. somnus
longior: z p^ofundior. in sanguineo z in colerico
vigilia dñatur nisi p cōitatē tori fieret enapo
rario. In sanguineo pulsus magnus. In colerico
nō sic: s. magis velox: z in sanguineo maior abo
minatio z p^onatio stris: vbi in colerico stabit ve
hementia stris: macies etiā cōcomitat p^oterisqz
colerici: z p^ofunditas oculorū vbi in sanguineo
fir eminentia oculorū ppter plurimā materiam
effundi versū radices oculorū. vñ elōgant erre
ruo ex sup^olutaribus etiā vñaz. s. z aliaz sau
gini vel colere proportionatay: satis declaraf
etiā ex somnijs: z in multis locis autorū: etiā ex
alijs signis: vt antecessōe regimini z naturali
habitudine zc. sicut satis apparet distinctio iter
haz materiaz calidas. C Qd si materie fuerint
frigide erit p^onatio vel notabilis diminutio si
gnorū que dicta sunt: z lz in granitate cōicēt: rñ
nō est tanta intēso doloris vt in cā calā: etiam

differunt in inuafione si sit interpolatus vel ex
crecentijs si cōtinuus: qñ veniēte auroz: a mo
uerur sanguis. postea vñus meridiē colera: z sic
postea in iero sūa zc. C Qd si fuerit mā flegmatū
ca maior p^oteris granitas z obrusio in op^oibus
maxime sensū interiorū: z maior somni p^ofundis
tas: meqz quasi percipit dolor: nisi granitudo: z
longior z p^ofundior: erit somnus: z sup^olutaris
ad emicroria maxime ad oculos z nares multū
plicabunt: z per palatū excreant: z pulsus non
erit magnus. dispōes etiā vñariū ad hoc satis
indicabunt. Nā nō erit colorate ad rubē vel ci
trinū: sed albe cū sedimine satis grosso. C Vbi
si fuerit materia melācolica etiā stabit notabi
lis pōderositās: sed minor obrusio in op^oationibz
bus aialibus minor somni p^onditas: imo ali
quorū vigilia. Nā sicitas sūm oēu modū eni
gilare facit. vt dicebat Auc. Et si reliqua p^oun
gant de naturali habitudine: de paruitate pul
sus cū duricie: de sollicitudinibz cū timore vel
tristitia: cū vñis subtilibz ad dāritatē rēden
ribus vel fuscēdinē in p^ocessu magis: z somnijs
terribilibz z reliqz colligēdis locis allegarijs
erit euidētia satis manifesta. C Qd si mā fuerit
venosa tūc erit dolor sine granitate z fieret et
suis aliquorū: z aliquorū pulsatiū: maris
me si sūm artarias fir materia peccā. Et vbi fue
rit dolor mutabilis de loco ad locū sine defluxu
sup^olutarum materialū: tunc certior erit si
gnificatio z cōplera. vt dicebat Auc. 2°. p^omi
de signis ventositatē significātibz: z aliqñ cōi
catur somnus z timor. C Qd si fuerit a vapo
ribus: qñ ipsi aliquorū generant in capite et
faciunt dolorē p essentia. Aliqñ rñ z frequenter
faciunt dolorē p cōitatē inferiorū: imo dolor cap
itis p cōitatē maxime pēdet ex eis. p^o tertiū de si
gnificatione mēbroz: cōicatione quoz parit ce
rebum: lz etiā ex alijs p cōitatē pēdere possit
supra vñum est: cū agebat de cōitate absolutaz
nō absoluta. Ideo hic cōueniēs est p^omo ponere
signa distinctina gñalia inter dolorē p cōitatē
per essentia. Et sic apparebit si pēdeat ex vapo
ribus in capite gñaris vel inferioribz. Deinde
spāliter si erit p cōitatē pōnēda erit signa spā
lia si p cōitatē a toto vel a p^ontialibz mēbris
nobilibus vel ab extremis. z vñū fiat cōicatio
mediaribus venis vñ artarijs manifestay: ner
uis vñ oculis. C Declaraf igit dolor p cōitatē
a dolore p p^orietatē vt supra dictū est in causa
ex hoc vt dicebat Auc. pā tertiū in sermone vñ
de signis ostēdētibz spēs sode: qñ facit p cōitas
tem contrigit z destruitur: z fit fortis z debili
tatur sūm quod accidit mēbro cōmuni: vel sup
ple toti vel aliquibus mēbris. s. cōmunicanti
bus ex dolore: vel vñiūsaliter ex mala dispōe
vt ex dolore: z sic declarat omne operationē cor
ruptam. z i. vel destructionē. i. ablacione debite
operationis aut fortitudine aut debilitate. z sic
declarat lesionem operationis aucte vel dimi
nute. vnde si ex lesione operationis alicuius mē
bri: vel mēbrozū totius variata in augmen
to. s. vel diminutione vel corruptione variatur
dolor alterius mēbri cū cōicatur. verbū gratia
cerebri. tunc est signū efficacitalem esse dolorē p
cōmunitatem: z maxime si non p^oingente nois
mento in alio vel alijs mēbris ipsum cere
brum in p^optijs non ledatur operationibz.

De signis
māe fleg
matice.De signis
māe melā
colice.De signis
materie ve
tole.Signa di
stinctina i
ter dolorē
capitis p
cōitatē et
p^orietatēQuartū si
gnū sum
ptū a co
lore.Secūda si
gnū.Tertius si
gnū.

Prima pars practice Joan. Mathei de grad.

¶ Et ex aduerso tunc est dolor p ppterare et nō per cōitatem vt ipse dicebat qd erit in reliquis operationibus cerebri nocuentur: sicut tenes doctas oculorum et grauis somnitas et grauitas, s. torius capitis perueniens cū bonitate dispositiōum aliorū mēbroz: et eadē sūta colligitur 2^a primi. doctrina. 3^a. ca. 2^a. de signis distinguētibus inter egritudines proprias et associatas: et ponebat ipse modū qd opz cōsiderare que dispo prius accidit: et tūc autimabimus qd ipsa sit pncipalis altera sit ei associata: etiā p aliū modū cōsiderando que sit illa q remanet: postq altera finitur: et autimabimus qd ipsa sit pncipalis et altera sit ei associata: s. vt ibidē Auic. ponit errorem aliqui ptingere in taliter significādo: qm forasse egritudo pncipalis nō erit pcepta sensu neq dolorosa in principio sui: sed postea sentietur ipsi? impedimentū postq associata egritudo apparuerit: vt exēpli gratia. si cerebri cuius debili eius nocuēto cōciet materiā stomaco per defectū materiē sūtē stomaco sano et cerebro parū leso: sed per primā influētiā ad stōm debilitet stomaco: ita vt sensibily ledat: et ppter per indigestionē multiplicata mā in stomaco fiat eleuatio vaporū ad ipm cerebri vel trāsmisio hūoralis materiē: et ppter dolor in capite cōiatur: tunc fm intentionē malicie ipsi? stomaci et indigestionē illius multiplicabit dolor: i. capite: et ad eius remissionē remittet ipso dolore dependenter se habēre a stomaco: et tū in casu stomaco nō est pmiū mēbzū lesū nocuentum cōicans cerebro: vt pty immo eodra. et illū casum exprestit Auic. p. iij. de significatiōe mēbzū. cuius cōitate cerebri parit in si. oporebit igitur in hoc. vt bene voluit Auic. vt fiat bona cōsideratio in accidētibus illoz mēbrozū. et. et istud nō dignoscit nisi sapiētia medici cum operationum impedimentū cōsiderat. et sic patet si dolor pēdens ex vaporibus fiat ex vaporibus in capite gñatis vel ab alijs cōicariis: vt cū nō est aliquis rētio in cerebro salte notabilia et in alijs particularibus mēbris vel in toto sic vel eodra. ¶ Et licet p vapores vt dictū est maxime cōicetur lesio in mēbro cui cōicat: tū alijs quociens per simplicē alterationē: et aliq etia per transmissionē materiē sit vt supra dictū est immo dicebat Auic. p. iij. de speciebus sode facite per cōitātē in fine capiti. ¶ Et plurimū qdē sit sode cōitatis apud permutatiōē materiē apertū mēbroz interiorū cōicantiū cū mouē ad supiora. Et ista notitia habebit ex inspectiōne nocuentoz mēbroz apstemoz: et cū deli resētia vel minoratione nocuentoz ipsoz mēbroz facta pmutatiōe parris mē ad supiora. ¶ Et vbi nullū particulare mēbzū spālter reperiatur lesū: et caput per naturā sit incohue in suo operationibus nō accidēre ab extrinsecis aliqua cā capitis lesiua in toto fuerit nocu mētm repletiōe aliaq percipiet ex grauitate moris torino: vel si fuerit febris q est passio toti cōis: et ppter ad has dispositiōes vel illes sequatur dolor capitis q intendat et minuat fm intentionē et remissionē nocuentoz in toto alio a capite: tūc manifeste declarat dolorē in capitis esse per cōitātē a toto et nō a particularibus mēbris: aliq tū sit a particularibus mēbris spālter. Et qm iter maximas cōitantes: vt dictū

est: maxima est: que est cerebri ad stōm. Et tunc in prin^o capiti de significatiōe mēbzū. cū cōi fite cerebri parit dicebat Auic. q significatio maxime sumēda est ex cōsideratione dispositiōis desiderij appetitus cū pmutatur: et dispositiō ne digestiōis: et truciatiōis: et rugitus: et singultus: et nauſee: et tremoris stomacalis: et supple et alia dispositiōum stomaci. Nam in qualitate homin est considerandum quomodo accidunt: et quomodo ad ea sequit passio in cerebro. Cū cū hū: si accidentia accidunt in stomaco: et postea cerebri infirmat vel delet signū est qd cerebri stomaco cōparit. ¶ Significat etia dixit Auic. eodē ca. ex repletiōe vel vacuitate stomaci a cibo. nā cōitas cerebri cū stomaco qū stōasus est repletus aut hū inflāmationē: apparet in dispo ne repletiōis stomaci plus: sed cōitas cerebri cū stomaco ppter caliditātē et coleram rub. et dolores q sūt inde et impulsionē horū magis apparet in dispo ne vacuitatis: vt expile de clarabitur infra in ca. de dolore stomaci. ¶ Et tū ibi ponit aliquē cōtingētē ppter quas aliquoties tpe vacuitatis plus nocet hūmor res frigidū q tpe repletiōis: qd hūmor frigidū qū tpe vacuitatis plus nocet: hoc ppter aliquam vtiōis: vel vaporē eleuatiū ad eis tpe inanitionis. qd forte quiesceret in totot in pre sumpto cibo ppter caliditātē stomaci nō posse. tunc ex dicta materiā vaporē vel vtiōis tpe nerare. ¶ Postea etia cōtingeret ex natura cibi si cibū sumptus corrigeret frigiditātē hūoris ledētis digestiōē. ¶ Et si per accidēs posset cōtingere qd colera et hūmor calidi plus lederet tpe repletiōis: vt qū sumpto cibo: et ipso ad si dū stomaci descēdente ipi hūmor sursum ascēderent ad os stomaci: et sic magis noceret vt sententia Auic. in loco de dolore stōci. ¶ Alia cōitas est ex epate: et tunc pderet in lesiōib⁹ operationū epatis: sicut supradictū est de lesiōibus operationū stomaci: et maxime declarat: dicebat Auic. eodē ca. qm dolor p cōitātē ab eo maxime est partis dextre: sicut cum sit cōitas a splene sit declinatio doloris ad partē sinistrā. Et qū sit ex matrice: et talis etia cognoscit: qd accidit nocuentū capiti ex nocuētis matricis: qd maxime post partū vel abortum vel reuersionem mēstrui. et maxime fiat dolor in summitate principis circa cōmisiurā coronalē: s. etia per cōitātē mediāriq māmillia cōicet dolor anteriori partis capitis vt frōti et oculis. ¶ Et si fuerit a renib⁹ fiat dolor post nocuēta renū ad pte posteriorē capitis pū. ¶ Et si fuerit ab extrinsecis mēbris maxie p vapores: sentit qdaz lectigatio vel moris vel alias calefactio in dextro mēbro: et postea succedit dolor capitis: et hūmor vapores q ascēdunt. aliq ascēdūt p partem anteriore: et tunc pceptū quedā exērio et rētio toracio ad superiōra. Et si tranſcāt dicti vapores per artarias profundas et immanifestas sentitur ad profundū quedā rētio vt cho: da rēsa cū pulsatione. et si p venas nō pulsiles percipitur rētio sine pulsatione: et si per partē posteriorē fiat ascēsiō vaporū tendunt vt cho: da vene et artarie posite posteriori: et sentitur illic pulsatio et sentitur principium doloris esse posterioris. et cum sit ascēsiō per nemos: vt plurimū sentitur rētio in in profundo: qd nec in per

Not. istud dictum.

naturā cōiter sunt in pundo situati: et fit qdā
iegrigario dolorosa: et si nō fiat pulsario: et si fiat
mediantib' venis vel artarijs manifestis vt ve
nis guidez vel alijs circa faciē vel collū appare
ribus manifestat ad sensum et rēione et pulsas
tione illaz venaz. ¶ Sed si illi vapores dolorē
causantes nō aliunde capiti cōicent: sed solum
in capite gharī et in eo reclusi: ppter aliquā cāz
extrinsecā vt ppter frigus opilās significat p
mū sup ipsos vapores. dicit Aui. in sermōe vni
uersali cū multiplicatur vapor: fit pulsatio for
tior capitis: et imaginatur imaginationes cor
ruptas. s. ppter multiplicē et diuersam immuta
tione et apphensionem doloris ex inordinato
motu ptingentē et associat ei scoromia et verti
go: vt videbitur infra. ca. ppro. et si vapores p
pter aliquā intrinsecā opilationē in certo situ
clauderent: tunc causaret dolorē pensuū siue
martelluū et vehemētē ipsos conatu ad mortē
ad exitū: et maxime si fuerint clausi inter palmi
culos sensutuos et artariosos. ¶ Et si dolor cā
fuerint vermes declarat ex corrosio dolorē: et
ex pceptione motus et inessus eoz cū cremēto
doloris in motu eoz et diminutionē in qere: et cū
odore ab astrib' pcepto de his vermib' euz vt
dicitur sit supra eoz ghario. vt voluit. A. maxime
sit supra radices oculoz et instrumentoz olfar'
et sic habet sufficiens doctrina de signis causaz
ipsoz dolor capitis in spālī: et de signis partiū
lesaz principalī: et de signis egritudinū p cōita
tem: et a toto et a quibsdā picularibus mēbris
qbus stat maior cōitas et ab extremis: et signis
viaz vel membroz per q cōicatur talis lesio vt
habituū est: et postremo de dictis vaporibus et
vermibus essentialiter legentibus.

Cura. et causaz signis vt dixi ante: venio ad
ad curam doloris capitis. ¶ Et primo pmitto
fundamēta a Bal. tradita. 3. reg. illo ca. Cura
tio qdē vni hz modū cōem et. vbi colligit qd
qlibet solucndū est p suū ppariū fm virtutez
nō fm apparentiā tm: qm tale nō est v. prium.
Et q cā corraria tm labat a cā media p quātz
corpus est lapsū ad corrariū. Un exponit Ba
lie. Si corpus fiat lapsū in septe numeris in
siccatate et. et in toridē p cām humidā remonea
tur. ¶ Sed cōsiderandū ex quarta primi. cap.
3. de causis sedatiuis doloris: q cā eius est:
aut mala cōplo aut solutio punitatis. Itē di
cit q ois cā. i. o. ē remissiuū doloris remouet do
lorem ppter alterā duaz causaz. s. ppter ethi
bitionē artarij: et sic cām remouendo: aut remi
tendo cōplationē: aut resoluēdo materiā: aut p
stupefacientia. et vt dicit rex. stupefacere mem
brū destruit sensum mēbz: et hoc dolorē res
mouet: et sic non vere dolor remouet et hoc duos
bus modis fit: aut p extremā infrigidationē: vt
si cōgelet sanguis aut spūs: aut ppter veneno
sitate eius q currit ad mēbz: q corrariat cōplo
ni membri. Qd nota ppter Jacobū qui dicit q
stupefactio doloris fit aliqā cā calida sicut di
cunt de pterro et tarcon. Qd dictū nō est remen
dū vt alibi declarant ex mentibus anctoz: sed
id est potius per aliquā proprietatē venenosaz
non p qualitatē sensibilem: sicut aliq pūces, stu
pefaciunt manus piscatoris mediante rhyre p
pprietatē aliquā non p manifestā qualitatē

sensibile eis cōicārā. vt Albertus in. 2. de aia.
in ca. de tactu. et silt Auerrois. ¶ Ponit etiam
Auerrois. 5. colligit pter has duas causas di
cras aliā cām: et est modus qui habet p occur
sum medicinaz que dicunt medicine anodine
q sunt calide in primo et humide in primo: qm
p dolorē mēbz infrigidatur p priuationē spi
rituū et p dictas medicinas imprimis in mēbro
qdā deliriosa sensario q est contraria dolori in
mēbro. Et hoc mō vtūtur cōiter medici in seda
tione doloris appromādo anodina q sunt ca
lida et nō curando prius p corraria. Et hinc mo
dus magis respicit dolorē q cām eius: quē mo
dū spālīs declarat Auer. eod. 5. colligit de
medicinis mitigatis dolorē. Et dicit q iste est
verax modus mitigationis: ppter ea q pstat si
ne medio illud qd resistit cause doloris. Nā fas
ta resolutione calidi naturalis ppter dolorē
iste medicine: eo qd augmentant calorē natura
lem q est instm nature: tunc dñaf natura sup
malā cōplonē siue sit calida siue frigida q facit
dolorē et ipm remouet. Et dicit q quis iste me
dicine sint in hoc gradu tēperare siles calori na
turali aut pax calidiores: necesse est vt sint sub
tilis substantie penetrātes et velociter pmutabi
les ad calorē naturalē et. Et addit q res magis
cōueniētes in hoc sunt pinguedines et oleat ex
pinguedinib': sicut pinguedo galline et anaris
et anseris pinguedo melior est fm Bal. et de oleis
oleū vitelli onoz et oleum dulce oliue et.

¶ His pmissis ponamus curā doloris in gñas
li. Et primo est ordinandū regimē intelligēdo
p regimē non tm debita oblationē offerendoz
sed et oblationē auferendoz. ¶ In electioe igi
tur aeris sit hec regula. Vocetur infirm' in aē
re puro sano in camera acris laudabilis ex pre
modi substantie et qualitatis tēperate et depura
ti a vaporibus siue mali odoris: siue boni fues
rint. Un aromatis odor inducit dolorē capitis
cōuertēdo ad ipm materias vt est snia affo. qm
te particule. muliebria educit ex aromatis' cas
lesacio et. vbi dicit Bal. in cōmento. Expimen
tum aūt restatur qd ex oibus aromatis dolor
capitis gñatur: et sic vitandus est odor maxime
in prin' doloris et in materiali: qm in declina
tione et in materiali laudatur odorabilis appo
priata non stare in toto repletionē: vt supra di
ctū est circa rex. est snia Adesue. ¶ Itē sit aer li
ber et amplius: qd dico ppter astantes qui im
plent cameram vaporibus. ¶ Item abint clas
mores stridores et alij sonit' qd non fiat mor'
aliquis in aere infirmi si possibile est. ¶ Itē nō
sit luminosus aer: q lumen commouet humo
res sed declinet ad tenebrositatem. ¶ De motu
dicatur q omnis motus nocet dolenti caput: si
ne motus corporeus sit sine animalis: q corpo
reus commouet materias et facit eas effumare
ad caput. ¶ Item ex motu animali fit commo
tio in spiritibus capitis et consequenter in vas
poribus et sic auget dolorē. Unde dicebat. A.
de foda temporali in principio. Nihil est adeo
conueniens sede temporali sicut tranquillitas
et dimissio totius qd cōmouet sicut coitus et co
gitationes et reliquoz. Unde ex hoc vituperas
bant aliqui fricationes pedum maxime in can
sa calida. Un de dicendū est vt qdam dicunt q
in prin' augmento et statu semp nocet mor'. Ju
b iij

De electio
ne aeris.

De motu.

Not. istud
dictum.

Prima pars practice Jo. Matth. de grad.

Processu vero .f. declinatione aliqualis mor? ma-
xime pgressus iuuat: q? facit descendere mas
a capite: mo fit motus suavis uo subitus nec re-
petitus z maxime in dolore mali: q? ides facit
ad resolutione mae q? rema sitz ira laudo. Non
tn est negandū qm leues z suaves fricatioes ad
pedes z crura et a pu? pueniāt z diuerredo tō
nū pnoādo: qm dicebat. A. eodē ca°. Ex rebu
no foribus in attractiōe mae sode ad inferio
ra in vigilare ex sode est fricatio pedum. Addit
multoties em dormit sup ipam paries soday: z
qñq? sit ci? assiduatio in pedib? don ec resoluat
soda: z illū rectū accepit a Rasi p? prinēris. cū
dicit q? p solā fricationē pedū p nocte vnam et
die curantur dolorē capitis zc. ex hoc iuuat fric-
cationē quāsi debere ēē priuā sed suauē z gra-
tā: z uo sicut aliq? bestiales faciūt laboriosa: vñ
ad lenē resolutionē ipse. d. Aui. laudant aquā
calidā effundi sup extremitates et ad puerens
dū deosum dicit sic. Ego aut dico q? qñq? effun-
dimus aquā calidā sup extremitates parietis
soday z assiduam? id cū sentit supple infirmus
q? ex capite sode ad eius extrema descendit cū q
descēsiōe resoluit zc. nō est tñ in processu sode ne-
gāda leuē capitis fricatio z pectinatio marie
in mli ad trāspiratiōē vaporū z ab antiquis
pbis ad pectinādū eligūt pectē factū ex cornu
detto arietis. ¶ De somno z vigilia breuif di-
cat cū eodē. d. Aui. in regimine vñ sode q? ex re-
bus iuuatib? in remotiōe sode est multitudo so-
ni: z hoc est vñ habita intēde ad dolorē tñ: z
nō ad cām ei? qm aliquoties ppter cām paucis
ras somni est magis pueniēs vt in sode a mul-
titudine vaporū vel in sode a multa mā fria vñ
nō puenit multis somni? nisi ad digestiōē mae
sed ad resolutionē sensibile nō puenit z remissio-
nē ipsius doloris p quāto a mā dependet: z
hoc expse dicit Aui. 13. tertij in cura nauetarine
satiatiōis. dicit sic. Et somni? qdē nocere vbi egēt
supfluitates expulsiōe: z vigilie nocēt vbi indi-
get mā digestiōe: z ita dico in multis alijs ca-
sibus: vt in dolore a mala cōplone frigida i ma-
teriali. Supra tñ iudicatione a dolore tñ lōgi-
tudo somni iuuat in remissioe sode: qm p sonus
qerant virtutes aiales ab opationib? eoz: et si
naturales magis vigeāt z cōiter circa caput in
quo strures aiales laborāt magis qerant mor?
spūm aialū dēseruētū ad opationes aiales
ad quoz motiōe spiritūū mouent ēr vapores
z hūiores in ipso capite: z psequenter ipsis quie-
ratis: quierant z dicit hūiores z vapores: z cō-
sequēter minuitur dolor: etiā ad organa sensuū
z mēbra sensitiua modica mētura spūm demā-
dat: vñ reddunt minus sentiētia cām dolorosā
z sic dolor minuit: ideo dici pōt: vt etiā dicebat
Nicolaus florentin? q? in oi dispōne doloris lon-
gitudo somni iuuat ad istū intellectū. f. q? in di-
spōitione nō pūmra dolori de se minus iuuat
rer somni? q? cū pūngit cū dolorē: z hoc est vñ
rū vt prz ex dictis. Nūmā igitur vigilia ex opo-
posito p hoc qd adducit ad motū spiritūū z va-
porū in cerebro multū nocet: 13 aliqñ habita in
rentione ad cām doloris iuuat vt pñderāti pau-
lo ante dicā prz. Qrū aut sit dormiendū capi-
te elenato vel non elenato: breuiter dicatur q?
stante plenitudine in toto vbi dñbiū sit de mul-
ta euaporatiōe ad caput: non dñ caput ēē mul-

De somno
z vigilia.

Quasi sit
dormiendū
capite ele-
nato vñ
alenato.

tum elenatum ne ppter directiōē fiat maior
euaporatio: sed vbi esset caput repletū z time-
retur de deslern ex capite deorsum: 13 caput des-
beat esse elenatum non tñ rectum: sed sup ali-
quā partiū inclinatum. ¶ Circa passioes aia-
les dicatur q? ex quo ois motus in spiritibus z
cerebro est nociuus vt dictū est sup: z in pas-
sionibus aialibus necessario fiat motus spūū
ad intus vel extra, vt declaratur. 3°. reg. de men-
te libaly. cōmento. 34. sequitur pñr q? ois passio
aialis est in casu nociua: z inde cauendū a tristi-
tia z timore z sollicitudine ab ira z furore: 13 in
dicarione iūmpra aliquoties ad cām: vt in do-
lore a cā frigida fore pueniret iracundiā ppter
inflāmatiōē q? acq̄reretur in spiritibus: sicut
et declarant libaly. de quodā medico q? indu-
xit quendā dñcē militū ad iracundiā in 3°. reg.
cōmento. 22. cuius hystoria est satis pulchra:
nā dicit q? cū dñr ille esset infirigidatus p resolu-
tione z debilitatē z modicus calor: q? reman-
serat: erat retractus ad interiora: ita q? totum
corpus erat infirigidatū: z dubitabat de morte
eius: dicit medicus rei q? curaret cū si astantes
ei obedirent: z pcepti rex vt sibi obediret in ois
bus: z ipse iussit q? moueretur ab eo arma cir-
cūligata: z pñr forti voce dixit q? acciperet eus
serui z extraherent sibi dētes singulos: cū eus
accepissent motus ad iracundiā voluit accipe-
re arma sua: z cū ea nō repiret etiā magis irat?
z ipso p instātib? tandē fuit multū inflāma-
tus: z tandē curatus de infirigidatiōe: q? cura
re vera non esset fienda iudicio meo. infirigida-
ro priuatiue z p resolutionē: sed in postine in-
frigidatis vt in pgelatis ex materia replere fri-
gida credo iuuaret: inducere tñ in sode gaudiū
suauē credo pueniret. ¶ De inanitione z reple-
tione dicatur q? ois repletio est nociua: non tñ
sequitur q? vltimata inanitio iuuat: immo in cā
calida siue cū materia siue sine materia soleran-
tia famis nō est iuuans: repletio tñ ois est no-
cens: salte per hoc qm in oi dolore capitis cōi-
catur dolor stomacho vel ad minus ei lesio ali-
qua cōicatur: z p pñs stomachus nō bñ digerit
z pñr postea effumant materie ad caput: et sic
augetur dolor. ¶ De cōione videbitur in parti-
cularib? causis. q? alia deberur sanguini: z alia
alijs humozib?: regula tñ est vñs q? lenitio ven-
tris vñ confert: vel natura vel arte facta: q? itā
te mollicie vētris materie flure vel fluxure sua
granitate ponderantes possunt recipi deorsus
etiā quia materie iste retentē in intestinis ena-
porant ad caput: z addūt i dolorē: ideo illarū
eductio confert. vñ de hoc dicebat Aui. in cu-
ra sode calide: z oportet vt lenificatio nature
vniuersaliter perscueret zc. ¶ In cibo autem z
potu sunt he conditiones attendende. Prima
q? cibus in principio mense sit lenitiuus. Et no-
tante dicitur in principio mense: quia in scō
mēsa: oportet ea que sumuntur participare isti
precitate vt fiat prohibitiō vaporum ad caput
Secunda conditio sumitur a cibo medicinali-
bus: quia si causa fuerit calida oportet cibum
medicinalē ēē frigidū zc. ita vt sit cib? se oppo-
nens cause facienti dolorē. Tertia conditio
sumitur ex parte nature cibi vt sit bene restan-
tariū? boni untrimenti. Quarta pñtio q? sit fa-
cilis digestiōis z non vaporosus quia diffi-

De passioi-
bus aie.

libaly. com-
mēto. 22.
3°. regui.
no. hysto-
riam.

Auferatur
vinū pri-
oribus rpi-
bus.

De inaniti-
tione.

De cōione.

De cibo et
potu sunt
he conditio-
nes.
Prima:
Secunda.
Tertia.
Quarta.

cilis digonis vt legumina sunt vapoſa etiam
vt sunt nuceſ et caſtaneæ. Uñ Sal. 2.º meimur cõ
demnat glandeſ et caſtaneas maxime et nuceſ
ſunt euaporatiue: ſed caſtaneæ ppter cruditate
earũ ſunt phibere. Et Raſiſ de fructibus pmo
cõtinenciaſ vituperat dactiloſ vbi dicit. Et caſ
near ſupple parieſ a fructib⁹ palmarũ. qz de coſ
rum ppterate eſt inducere ſoda. Quinta cõdi
tio qz cibi ſunt modice quãtitateſ: qz cõcat doſ
loz capitiſ ſtomaco nocuentur: et ira addit in
dolorem capitiſ et effumatione cibi exiſtentiaſ
in ſtomaco ſi nõ bene digerãt: qz ppter ſua mul
titudinem nõ bene digerĩ põr: ſed in malos hu
moreſ trãſit. Sit tñ tãre quãtitateſ qz ex eo ſuf
ficienter poſſit virtus cõſeruari: et ne ſequat ſa
tis tolerantia qz in caſu ſepe nocet. ¶ De pora
tione vini oēs cõcordant vt anſeraſ pſertim in
pziobus rpiuſ: ſed in declinatione cõperit
mixtiũ: et parũ tñ qz ſit aromaticũ. Sed in aſſue
tia multũ vino a quo nequaquã volũt abſtinere
etiã a pinũ. debemus exhibere: ſed albiũ aquoſ
ſimũ et debile et eo magis cõcedit: qz eſt ex rebus
calozi naturali maxime cõuenientib⁹. Iy etiã ſit
ex rebus magis noxiſ capitiſ aſali et nerviſ
et nuce et nõ exhibeat nigriũ. qz vultũ. ¶ De bri
ria vini nigri Iy ceteriſ parib⁹ pluſ nutrit
qz albiũ ppter ſubſtantia eius eſſe magis deuſ
ſam: tñ qz diut⁹ morã in ſtoaco ppter tardio
reſ eius digonẽ qz albiũ: ideo pluſ tpe ad caput
effumit. Igit in caſu eſt auſerendũ vini nigriũ:
et albiũ magis eſt pueniẽs niſilomen⁹ in ſine
meſe ſi exhibeat de aliquo ſtiprico: eſt meli⁹ ex
hibere nigriũ qz albiũ pſertim in dolore capitiſ
nõ p cõtare a ſtoaco. ¶ Iſtũ regimẽ qd ſunt cõe
facile trahi põr particularizari ad diuerſa cõ
qz in mala cõplone calida: ſunt materiali ſine
immateriali d⁹ totũ regimẽ iclinari ad fridũ: et
ex parte aeris qz ſi nõ habeat naturalĩ pcurẽ
artificialĩ cũ aſperſiõe rerũ frigidaz nõ aroma
ticarũ p camera de qbus dicit eſt circa tertium
ordinãdo et regimẽ in dieta inclinaõdo ad frigi
dũ cũ cibo de qbus dicit eſt ſupra: nõ tñ cũ la
cticiſ: et portulaciſ: et cũ pulrib⁹ ordeĩ qz ſingu
lariffime ab oibus laudant in oib⁹ acutiſ mor
bis et pẽdentib⁹ a cã calida. Prererea qz ponit
Ani. p⁹ quarti. in ca. gñali de cõtatione febzi
tantũ. et lyp. et Sal. in p⁹ regiminis acutoz in
plurib⁹ teſtib⁹ et cõmetiſ: et mirabileſ ei⁹
doreſ poſiunt Aſariniũ in pñcula. 26. ca. pmo
poſt pñemiũ. et ibi ponit modũ pparatiõis
multũ ſingularẽ et artificialẽ de hiſt ordeĩ queſ
nõ cito adducere ppter abbreviare: ſed et in mul
tiſ aliſ cibariſ. qz tñ vt dicit Ani. in cura ſode
calide nõ tñ op⁹ vt nutrit eger cib⁹ niſi idã
rib⁹ gñatiſ ſanguis frid⁹: ſed et trahit ad
ſiccitateſ: et groſſiſ et aliquantulã: et ſtiptrici
tem ppter maiore cõpreſſionem ne ex dolore va
poreſ ſurſum eleuent. pñinde laudant Raſiſ
lenteſ in tertũ. et ita vñ milium vel panici deco
ctum in brodio. hoc tñ totũ intelligat vt dice
bat Ani. niſi tñmeat ſiccitas nature. nã tñ op⁹
cum lenitiniſ magis intenderet. qz ventriſ leni
tio vt ſupra dictũ eſt: eſt in omni ſoda neceſſa
ria: etiam in dolore a cauſa colerica cibaria ma
gis ad humidũ debent declinare qz ſanguinea
vt etiã ſunt ſupra dictũ. i. minus ad ſiccũ. et de
hiſ nõ cito particulare ppter abbreviare: et qñ

foraſſis de aliquib⁹ in curiſ ſpecialib⁹ cau
ſarum doloꝝ ſit mentio. ſemp quidẽ memoꝝanũ
da in toto regimine eſt illa ſua aurea. d. Sal. 3.º
tex. tertũ cõmen. 22. qz diuerſiſ cauſiſ nõ poſſet
vñũ regimẽ adaptari qñ ſiquidẽ indiget mo
tione corp⁹ gimnaſtiũ quidẽ. i. exercitiũ ſanũ:
quies vero egra: qñ vero requie: quies quidẽ ſa
na. egrum vero gimnaſtiũ. ſimilitere vñ et in ci
biſ et in aliſ oib⁹. vt dicit. Scdm igitur neceſ
ſitateſ contrariarum cauſarum oportet vñ cõ
trariſ applicatiõib⁹.

¶ Premiſſo regimine doloriſ capitiſ in ge
nerali quantũ ad reſ non natu
rales: reſtaſ nunc ponere regimẽ quãdũ ad reſ
medicinales magiſ in ſpali: ſiue dolor fuerit a
malicia cõplexiõis ſimplici ſiue cõpoſita ſiue
cum materia ſiue ſine materia. et ſi cum materia
auſper cõtatem a ſtomaco aut alioz memb⁹
rum cõcaurium. ¶ Si igitur fuerit dolor capitiſ
a malicia cõplexiõis tñ pendens et nõ a mate
ria quõ cognoscitur. qz nõ ſentitur granitas vt
capite nec aurea leſio in opatiõib⁹: ſz ſentit ca
lidas vel frigiditas tantũ vt ſupra dictũ eſt.
¶ Dico qz interio eſt curare cũ pñariſ: vt ſi ſue
rit mala cõplexiõ calida ex ſtatione ſub ſole: cu
rare debemus cũ frigidis ex parte oim rerũ non
naturalium deducitũ ad pñariſ diſpõis vt
locare egrum in camera frigida vel loco alio fri
gido. et remoneri debet vociferatiões: et omnia
alia caput inflãmare potẽtia: ſed omne ei⁹ regi
men ſit inſtigatũ: ſemper tñ obſervando pñ
ceptum. ¶ Et ſiue de cura ſode: qz ſi cõperentia in
gradũ alteratiõis ei⁹ qd remouendũ eſt: et ſi
nõ eſſet interioſ dolor: neqz febris: in cibo poſ
ſerviri pulliſ gallinaceiſ: qz aliquãtũ ad frigidũ
declinant. vt dicit Raſiſ moſes pñertim ſi al
terentur cũ frigidis vt cũ aſpecta vel alia re fri
gida: et oēs ſcribentes cõueniãt in cibariõe ace
roſoz Iy Ani. dicat cib⁹ tales nocere oſ ſode: ſi
ſi in ſoda p cõtare ſtõĩ. ſa mã collĩca: ſz inſtẽ
gendũ ſm illoſ qz cibi dñt parũ ſapere de nã ace
roſoz nõ nimĩũ tñ pñertim ſi dolor eſt p cõtare
a ſtoaco ppter colerã: cui vt plurimũ ois cib⁹
acerofus et fridus inuat. qz pparat dicebat Ani.
oſ ſtõaci et cõfozar ipm: et phiber effuſiõe ma
teriẽ ad ipſ. ¶ Et ſi cã doloriſ fuerit mala im
malis cõplo frida oz vt remoueat p calaret pre
aeris et alioz. vñde Raſiſ p⁹ cõtinentiaſ dicat qz
eger eſt ponend⁹ ſub ſole donec mitiget ſoda.
Sed in hoc op⁹ bene adducit. qz Ani. dicit qz
ſol facit ad doloreſ capitiſ. tum qz calefacit: nũ
etiã qz vapores a toto eleuat ad caput. et ibi po
nebat bonũ textũ immenſ: qz etiã in tali dolore
immateriali a ſole vel alia cã aliquotiẽs cõue
nit ſlõmiã vel alia euacuatio. Nã in ca. de cura
ſode calide dicit. Et multo tñ quidẽ accidit ex
ſole ſoda non ex eo quod calefacit tantum: ſed
ex eo qd eleuat vapores: et mouet humores quie
ros cũ huiſmodi ita non eſt exercitatio ab ei⁹
nib⁹: et qñ etiam in ea in qua vapores nõ ele
uantur neqz humores mouentur eſt neceſſitas
etiõis cũ ſentit repleto: et hoc bene nota. 35
dicendũ Raſim voluiſſe dicere qz nõ ſub ſole
ſit ponend⁹: ſed in loco calido naturali vñ arti
ficiali cũ ſparſiõe aliquaz rerũ calidaz nõ mul
tũ effumantium: vt ligni aloes: myrta: ſtoace:
curamemo: vel cum igne facto ex ligniſ appioſ
b iij

De curado
loziſ capi
tiſ a mala
pplene ca
lida imma
teriali.

De cura ſo
de a mala
complone
frigida im
materiali.

Nota.

De paſſiõ
ib⁹ aie.

De paſſiõ
ib⁹ aie.

De inanĩ
tione.

De eſione.

De cibo et
potu ſunt
he cõditio
nes.
Prima:
Secunda:
Tertia:
Quarta:

Prima pars practice Joan. Matthel de gradis.

priario 7c. sed cū alijs vt pipere 7c. sic alteran-
do locū calidū ad frigidū poterimus hoc face-
re cū frigidis illa per locū spargēdo. ¶ De regi-
mine aut per cibos aliquid infra dicet cū erit
fermo de cura sode fride mālīs. 7 sic in hoc loco
ero excusatus ppter abbreviare. ¶ Si 7o dolor
sit pēdens a malicia cōplōnis cū materia: sic est
aut ex materia calā sanguineayel colica: aut fri-
gida melica vel flātica simplici vlt cōposita: aut
ex materia vaporali vel vērōsa. Si igit dolor est
a mala cōplōne cū materia supposito debito re-
gimine in diēta: qd quāsi sile dē esse sicut 7 in cō-
plōne in materiali cōrūdeuter in cā. Prio notā-
dus est cā. Sal. 3. reg. qd ē supra ē adduct: q
quotientibz pūngit cū dolore repletio toti
semp debemus p^o aū enacuare qd repletiamus.
Et rō est. qd si fiat repulsio p^o corp^o non recipit
ppter plenitudinē. 2. qd vt dicit Sera. p^o bre-
uiari. cā. 6. qm materia est multa 7 phibem^o
eā ab effusione: redit ad mēbra pncipalia 7 cor-
rumpit ea 7c. opz igit pmo enāre enone facta:
nō ex mēbro vbi est dolor. qd talis enatio vel
fit fm qd dicit Sal. 3. reg. retru cōmē. 155. cū i-
flomibz vlt cū calefactionibz diaforesim facientibz
bus. si p^o mō fiat dolor: ita addit in dolore: et
fit attractio noue materie. si 2° mō tales medi-
cine subtilitate 7 calefactiue cōtines plus at-
trahunt qd resoluūt. igit nō opz ex mēbro dolē-
te a pmo fieri enatio: sed ex mēbro diuerso: 7 tūc
si apponant postea repulsina: qd tūc faciunt qd
materia repellit: 7 qd mēbrū cōfortat. 3o tūc fa-
cta enone innāt repulsina. Facta pū igit eno-
ne a toto pferim corpe egro exite plectozico
deinde fiat diuersio: deinde repulsio: 7 deinde
resolō faciēda est. Et hoc itelligat reguli: qm ali-
quotiens in certis casibz opz qd ex mēbris inue-
diare fiat enatio: vt si materia esset venenosa 7
in alijs: etiam vt forte infra videbit: 7 sic hī cu-
ra etiā qm ad enone in gñe. ¶ Sed spālū descē-
dendo in dolore: materiali. stāte igit dolore: a cā
sanguinea in capite manifesta p signa superius
posita. Prio oz flōmare postea apporinare fri-
gida repulsina. deinde diēta est impouēda. Ul-
timo aliq alia remedia localia faciēda. Et hoc
fm ordinē. Ratio in ter. vt vidistis. Prio dicit qd
fiat flōmia cephalice. Sz hic nota qd aliqñ non
cōperit flōmia talis vene a p^o. qd cōicaf illa ve-
na capiti seu ei colligat immediate. vt Anic. 4.
primo. de flōmia 7 alibi. 3o stāte i toto materia
apta fluere ad caput ppter dolorē si de ipa fies-
ret flōmia mā pueretē: in sursum plusq enāret
ideo est magis apta nocere qd inuare. Proinde
stāte plenitudine non dē fieri flōmia cephalie.
Ppter hoc qdā moderni scribētes dixerunt 7
bene qd opz cōsiderare si cū repletio capitis cō-
iungatur totius plenitudo sanguinea vel non.
Si p^o mō opz cōsiderare nūquid ille dolor pen-
dens ab illa materia sit pēdens tot^o a mā fluxa
vel fluente. Si 2° mō pmo 7 pncipalī stāte idis-
cario de diuerendo a capite: sed ē stāte plenī-
tudine toti: stabit etiā inuēto de enando a to-
to: tūc oportebit facere flōmiā nō tūc diuersiua
sz etiā enatiua. Et in hoc magis puenit flōmia
saphenariū: qd fier copiosa flōmia enatina 7 di-
uersio notabilis a capite. Nā talis est diuersiua
7 enatina simul. Sed si esset vltima plectoria:
primo oz icipere a vena cōi vel basilicaz postea

ad saphenas venire fluere mā sz stāte mediocri
plectoria sufficit saphenariū flōmia a pmo. Post
igitur hāc flōmiā pur stāte plectoria oportebit
deinde facere flōmiā de vena media 7 nō de ce-
phalica. qd ista flōmia cephalice traheret mā
supra versus caput: sicut ē ex capite enaret: sed
stāte adhuc vltimus dolore 7 rubedine in facie
oportebit ēt enare de vena cephalica. ¶ Sz no-
ta ppter errorem sepe ptingere. qd multi putant
venā cephalicā ēt iter duos digitos manus. sz
grossum 7 indicē qd hoc nō est verū. Immo gēri-
lis in 3. terrij cura obralmie declarat qd ram^o
iste nō est ramus cephalice: qd oīs ram^o venariū
manuum aut est basilice aut cōis ramus. Nā ra-
mus cephalice nō manifestat in manu: imo p
fundat in brachio. 7 ita apparet esse de mente
Ani. p^o pmi de anothomia venaz manū sario
ad pncipiū capli. 7 quarta pmi cā. 22. bñ ipi
ciēti. quare si dolor pueraret cū signis sangui-
neis tūc vltia flōmiā vene cephalice flebotom-
mande essent ēt vene ppingores: vt vene qd sūt
itra naves quas aliq flōmanerūt cū flebotomo
et est difficile. Aliq ex setis poroz cōmēdo ali
quali foriter p naves: tales immediate qñ ex ce-
rebro: 7 sibi immediatis enant. Item flōmia vene
nati aut frōris laudat: de qua flōmia vene fron-
tis dicit Ani. p^o terrij in cura sode calide loqñs
de vena frōris. 3psa nāq est vena cui^o flōmia
plurimū egritudines capitis extirpat. suppoit
alias factas flōmias p hoc qd dicit extirpat. sz
radicitus remouet. Et vt tales pncipales vene
manifestent vt possint flōmariz: notabil col-
lum stringi cū aliquo pāno: vt vene manifestē
superiores: 7 dicā flōmia vene frōris multum
enacuat de pfundo: 7 pferim in doloribz cronici-
cis inuaret mā sine calida sine frigida fierit. et
fieri dē flōmia maxime ex pte anteriori capitis
si pte posterior doleat iuxta affo. Posteriora ca-
pitis dolētia 7c. Et si pte dolorosa fuerit anterior
7 pars posterior: vbi esset fieda flōmiā nō habe-
ret venas manifestas: apponi dñt vērōse posteo-
rius 7 debēt poni ista nūcā si supra apponi non
possent. vt voluit Anic. loco allegato. Sz si mā
in capite ledēs esset fluxa in toti non amplius
fluens opz nō sic diuertere: sed enare. Ponit ēt
vt dicitur est circa textū fieri enationem enando
colericū sanguinē cū medicina de qua dicet in
cura colerice. ¶ Quibus factis diuersionibz dē
uersis modis: tūc veniendū est ad localia. vñ no-
ta qd oēs dicte enationes sunt primo fiede qd qd
aliqua applicent localia. immo facta diuersio
ne cōuenienti ponenda sunt localia. igit dico
qd applicanda sunt localia frigida verum non
ad humidum: sed ad quandam siccitatem declē-
nantia: vt contrarietur sanguini peccati qui
est humidus 7 calidus 7 ad maiorem repulsio-
nem 7 membri cōfortationem. ergo oleo viola-
ro 7 oleo de salicibus vñ non debemus: sed par-
ticipare aliqua stipicitate: vt est oleum rosarii:
pferim sibi addito modico aceri. ¶ Sed citi-
ca applicationem horum frigidorum noranda
sunt quedam: primo opz cōsiderare dispositio-
nem ex parte preparationis capitis iungēdi.
vt. f. fiat inunctio abscessu capillis facta rasura.
vt dicit Anic. ramen fm alios debet fieri cū for-
picibus. quia rasura capitis inpsit currim.
¶ Secūdo ponat aliq de lana aur pāno ad li-

Not venā
exite iter
policez in
dicē eē ra-
mū media-
ne 7 nō ce-
phalice: vt
multi cre-
dunt.

Nō fiat in
unctio in
parte po-
steriori ca-
pitis.

In oi dolo-
re capitis
et forti nō
est semper
applican-
dū oleum
ro. cūz ace-
to.

Qualiter
flōmāda
est vena
frontis.

Quadr ma-
nifestē ve-
ne poste-
rioris ca-
pitis qd nō
se manifest
stant.

No. de pti-
tate aceri
respecu o-
lei rosarii.

Circa app-
plicationē
frigidū ad
caput sūt
aliqua cō-
siderāda.

ri
st
ce
is
d
m
te
ne
p
r
f.
dunt.

Nō fiat in
unio in
parte po
steriori ca
pitris.

In oī dolo
re capitis
et forti nō
est semper
applican
du oleum
ro. cūz ace
ro.

Qualiter
flōmāda
est vena
frontis.

Quadr ma
nifestēve
ne poste
rioris ca
pitris qnō
se manifest
stant.

Circa ap
plicatiōes
frīdōrū ad
caput sūc
aliqua cō
siderāda.

gādūcirca caput. vt dicit Sal. 2. mēimr.
ne liquoz cū fit inunio vī embrocatio descen
dar: vel cū embrocatio fieri dī fiat corona ex pa
lla infra cōmissurā coronālē: vel lana circūcir
ca caput apponaf vt res subtiles q sup ipsum
effundūtur retineātur a cursu terebrū earam
cōpleat erucationē t carū virtutē nō expoliet
aer velociter. vt dicit An. in cura sode tempo
ralis. ¶ Tertio phiderādūz q nō fiat inunio
vel embrocatio nisi in parte anteriori t nō pos
teriori. qz oā posterius est valde durū t dēsum
t ppter hoc virtutes extrinsecas medicinarū
ad cerebrū penetrare nō possunt: Et qz a parte
posteriori originātur nemi morini partū mē
broz inferiorū t sensitiui. Ideo ne illa pars ni
min infrigidet ex appōne frigidōz laudār aus
croes pcpne Sal. loco allegato cū est infrigi
dādū qz solū pars anterior: pterit cōmissura sa
gitalis mūgi dī vel embrocari versus corona
lē. Nā ibi pādī de penetratiōe. dicit An. Qui
locus declarat per duas experientias postas a.
d. An. p. tertij. i ca. p. famoso. Cū mām enāre
re. qz pōnēt in fine capitis hūmū. ¶ Quarto
phiderādū est ex dispōne mēbroz qz ledunt. Nā
in omni doloze capitis etiā forti nō debemus
applicare semp oleū rosatū cū aceto. qz fm seu
tentiaz An. stāte capite debili nō oportet tan
tū infrigidare qm infrigidatur ex tali oleo cū
aceto: ideo in doloze capitis puerorū t melans
colic t mulierū t decrepitorū t quoz nēqz alio
zūz debilibz de illis qz facilliter incurrit pfun
ditatē somni t sūit materia multa ad oculos
vīnāres t c. nō cōuenit eis ad infrigidationēz
oleo rosato et aceto inungi: sed ex oleo rosato
solū vīcū camomellino: etiā ppter debilitatē
vī remissionē doloris capitis i cis: laudant ibi
dē Sal. loco olei rosati oleū camomellinū i di
ctis corporibus: s; in doloze capitis nō sicut cor
poribus debilibz ad infrigidandū debemus
dē Sera. phiderare et cefus igneitaris t vepes
meriā inflāmatiois. Nam stāte medica flāma
ipse laudat oleū tū rosatū: s; vbi est necessaria
maior infrigidatio addat acetiū et ad pfundatio
nē. ¶ Igit in tali casu supposita fricatiōe pūz
capitis leni. primū ē faciēda ēbrocatio cū oleo
rosato t aceto. Acetiū autē dī esse quarta pars:
vt dicit Rasio t Sal. alij dicit media pars: alij
dicūt qz tātū de aceto qm de oleo. pro qz scien
dū qz in casu vbi nō est vehemētissimū doloze: et
nō est nimia poroz obstructio i his sufficit qz
fā pars aceti: vbi autē nō ita esset s; esset doloze
multū vehemēs cū notabili multū obstructio
ne poroz t plenitudine: tūc tū dīz poni de vno
qm de alio: s; Sē. in multa inflāmatione ad
mūltū infrigidādūz ponat duas partes aceti.
vbi autē si doloze mediocris t spissitudo cū sit
etiā mediocris: tūc tertia pars aceti. t due par
tes olei sufficiūt t hic nō decipiat re verbū. d.
An. p. tertij. in ca. generali de curationibz ca
pitris vītra mediū capli. s. cū autē curas apāta
calida vbi docet permiscere acetiū cū infridatū
bus s; facit exceptionē dicēs: nisi illic fuerit ve
hemēs doloze: tūc. n. aliena acetiū t c. Nā ibi loz
qz dī An. qm doloze fuerit vehemēs vehemēt
ria scūs mēbz patiēt: vt stāte solone primū
vī alr. s; qz fuerit vehemēs a multitudine va
poroz cū qzifare ledētū nō sicutelletit vt pz ispi

ciēti līaz paulopost vbi laudant acetiū cū mix
tione alioz frigidōz: addēdo et crocū ad refos
lutionē aliquālē: t oleū sit ex oliuis imaturis
t sit nouū. qz antiquus attrinet calitati: vt vult
Sera. t Sal. loco alle. qz eracitū post annū: t
sit ex multis rosis. Et si fieret ex oleo oliuaz mas
turaz sit quasi tēperatū t nō psequemur in
tētū nostrū: t sit factū fm modū. Mēb. qz oleūz
dī esse lotū bis vī ter vel quinquies. Oleū autēz
cōmune sit dupl vī sit cū expressione tū cōpi
mēdo carnositate remotis ossibus. Ali? mod?
est vt contrātū t ossa t carnositates oliuaz
t hoc modo est calidū. vt dicit t dīliato: in p
blemariibz: s; pmo est tēperatū flōiue sint ma
ture. Debet igit oleū rosatū esse factū ex oliuis
imaturis qz participat frigiditate. ¶ Hic tū not.
qz olea participāia aliquāli stipricitate t sub
tilitate vt oleū rosatū sūit magis penetratū
qz oleū cōe: t dī sepe sufficit oleū ro. sine aceto:
mō nō velim? nimis penetrare. Rario qz oleū
qualecūqz participat acuitate penetratū. et
partes olei habēt ad inuicē magnā cōiunctio
nē t forte cōplexionē: ita qz non possunt diuidi
etiā igne. Unde dicit An. 2. ca. ca. p. 5. Et que
dā cōmītra habēt partes qz per se facilliter sepa
rātū vt lac. Quēdaz medio mō se hnt vt olera
qz sola ablutio separat. S; aliqñ est tāra cōiū
ctio in partibz: vī fortis cōplo alligās qz nec ar
tificio nec nā pnt separari vt oleū. qz si eterno
tpe bulliret partes nō separentur nisi secales.
Ille igit partes olei cū incipiunt pfundare in
mēbro partes stiprice se coadiunāt. qz cum iaz
intranit pars ignea acuta t postea pars stipri
ca impellit t inuāt cā in sic penetrādō: tū mūla
ra stipricitias phibet penetratiōē. qz claudis
poros: ideo auctores raro in epichūmaribz vī
tur sncco vī aqua solatri ppter suā stipricitatē
vt vult Sal. loco alle. si autē picipat aliq stipri
citate facillius penetrat vt dicitū est. ¶ In cor
poribus igitur debilibz pauca sit qritas aceti
t multa olei ro. qd acetiū maxime ē cū admiscē
dū nō acutiū ppter igneitarē quādā in eo s; sit
acetosūz. vt dicit Sē. t hoc pprie qñ cā calā
est infra cranē pēccās: alr nō. pnt et fieri epis
rhimara ad hāc itētiōē multiplicia vt adden
do aquā ro. cū oleo t aceto vt facit Mēb. vī suc
cū pot: t lace vī lactuce vī tempētūne cū lacte.
Et Alexander laudat cerorū s. a. t ponit descē
ptionē ei. t si misceat cū succo supra videbis
effectū mirabilē. ¶ Alrū autē i oī cā mālū vī fa
ciēte doloze semp sūit ista extrinsecā applicāda
Rāde qz nō semper cōperit vt in tribz casibus
pcepne. dicit Mēb. in cura sode. Nam in sōda
facta in febrīb? nō debēt apponi: qz plōgāt so
dā ppter retētiōē vaporoz. Et hoc etiaz dicit
An. in fine cap. sode calide cū dicit. Sodaz nō
calidā in febribz multiplicat vīus epirhima
tū vapores erire nō pmittētū et licet aliquan
do remittāt doloze: tū multiplicat sōda exten
sione. Scūs casus est cū sit a toto enapozatio vt
in corpore plectorico t est fere idē. Tertius cas
sus qñ vapores sūit i capite gharit: qñ nō sūit p
viā depēdētie alioz mēbroz i capite sed si fue
rint alias depēdētes iam sūnt facti manifesti.
Quartus casus additū de mente An. in cap.
generali de sōda temporalī dicit qz illius dolo
ris cū cōiungitur reumatiūmus nō fiat epirh

Qualiter
oleum cōe
sit duob?
modis.

Quistio.

Prim? cas
sus.
Ani p? ter
tij.

Scūs cas
sus
Terti? cas
sus.
Quart? ca
sus addi
tus.

Prima pars practice Joannis Matthaei de gradis.

mario frigiditatis neque humiditatis supra caput
nā ista augere ad caratū dicitur sic. In omni autē
foda cū associat reumatismus nō declinet ad
infrigiditatem caput et humiditatem cū oleis et sili-
bus: s; fuge ad euacuandū et. De hoc tñ quarto
casu: et de pmo casu fiat modificatio spāl vti
liter inferius dñs sine capli. ¶ In talibus tñ
vt remittat acuitas doloris. Et dñs. et Aut. cō-
cordat facit attractio aque rosare et olei rosae et
euaporatio reze frigiditatis p naves et aures. Nā
illa frigiditas occurrir vaporib; ad intra et re-
pmit dolorē neq; poros ppter ea obstruit: et
tūc nō dñs ei cōicari aceti in caput purgio. Et
hoc Anēsoar laudat succū cucurbitae ad infrigi-
dandū: q; dicit q; talis succus nō sic cōuertit
ad pñs a calido. nā multo tpe fuit eius frigi-
ditate: et ideo maxime est cōueniens et agrestia:
et aliq; succus granatorū acetosoz cum succo
cucurbitae cōuertit. Et ita ipse Sal. loco sepe
alle. faciebat transies p cāpos et nō hñs aliud
et tūc ad eādē intētionē laudat Anēsoar et odo-
re floz nemusaris violaz et cucurbitaz recētū:
et ita valēt alia odoramēta frigida de qbus in
textu sñm Rāsim et alios. ¶ Cōpleta autē intē-
tione repulsionis in principio cū hñs q; dicitur
fuit et hic et supra circa textū dñs postea tā flura
mā p magna parte vt pñr obseruatur cas. pñr
firi et ab Aut. 4. pñi ca. 25. et 3. quarti de me-
dicationib; apatn. q; quātū ad hoc simile est
et in dolore sine apinare. s. q. minuat repercus-
sina addēdo de resolutionis ad mitigatā et res-
solutiua in processu de hñs magis addēdo et de
repercussinis minorādo sñm q; intētio repul-
sionis minorat et resolutionis maiorat. Et ita
dicebat Sal. 2. de cōtractatū. In principio igitur
repercussina cura est vtendū post hoc mīti-
gatiuoz et digestiuoz et farmacoꝝ aliquid est
addēdū deinde aliquid diaforeticoz est appo-
nēdū auferēdo panlatiz aliquid de repercussis-
nis: q; aut sint talia dicētur in cura fode frigi-
de. ¶ Circa eñonē autē fieda per medicinā: qm
vt supra vñs est cōicari in hoc sanguinea cum
colerica vt dicitur est: pñs videamus vñs āre
eñonē particulare sit semper fieda vñs: Rñdet
dñs. q; regulariter vñs fieda pcedere debet
in tribus tñ casibus nō est necessaria vñs ante
particulare: s; sufficit particularis pmo exis-
te corpore cū panis superfluitatibus et in ro-
to et in particulari: et tūc pōt tñ fieri eñō de ca-
pite vt de venis particularibus vt emeticoꝝ
ipsius capitis immediate vt in corpore consue-
to ad exercitū vt in corpore studioso vel in cor-
pore remittitā si fiat dolor capitis per statio-
nē ad solē pōt enari particulariter vt supra di-
ctū est l; dicitur dñs q; vbi fuerit caput cū
modica mensura vaporū vt hñs nō aduertē-
do ad totū possit fieri enatio particularis nō p-
cedēte vñs: qd dicitur cū reuerētia nō est turum:
qm stāte mūdo capite si pñs gāf postea in toto
repletio et fiat eñō particulari stāte dolore in capite et
croꝝ pñs cerebri stāte dolore in capite et
ser timor pñsionis materie ab inferioribus
ad superiora: et istū canonē vel simile posuit. d.
Aut. i. ca. generali supra alle. vbi dñs ordinez
speciale in flōmia dicit: et est textus singularis
Et si timeat cōprehensio sup. humorū vt vapor
anteq; incipiat venire ad hoc vt cōtineatur. s.

in capite sup. humo: attractus: sicut si cōigat
ppter causaz attrahēte hñs in circuitu ca-
pitis ex caliditate extrinseca. aut percussione:
aut reliquis febdomet basilica: et ita voluit
q; stāte plenitudine in toto: et in anitione capi-
tis ppter dubiū pñsionis materie in furz vt
fiat flōmia respiciēs totū basilicē: ita sñr et in
casu nostro pñerit eñō vñs ante pñsionē
stāte modica materia i capite vbi esset multa i
toto: et hñc sententiā voluit in fine capli de foda
tali vbi in vñs dicit q; flōmia et vñs fodi
tam sunt necessarie vt doloris assiduo in cas-
pita superfluitas euenire nō faciat. Et idem
in capitulo sequen. cū dicit. Et quandoq; etiā
in ea in qua vapores non eleuantur neq; humo-
res mouentur est necessitas euacuacionis sup-
ple eorum: et id quidem cum sentitur repletio et
timetur in ipa materie attractio ad locum do-
lozōsum et. et tñc in textu videtur exemplifica-
ri de flōmia fieda: ita ex eādē causa intelligat
de eñone p medicinā. nō igitur sufficit vt tñ cō-
syderet si ē fieda enatio particularis a capite
absq; vñsionē q; in capite sit in modica mā
vt dicit dñs. ¶ Secundus casus est q; non
est aptū cōmunicare mēbrū i quo esset repletio
illi mēbro a quo volumus euacuare. q; mēbrū
cōmunicat repletū nō esset forte in dādo neq;
mēbrū recipiēs esset auariū in recipiēdo vt cri-
stere repletione in pede vel in crure: et dolore in
capite possumus euacuare a capite pñs ipso
capite confortato p medicinā repulsionis. Per-
tio quando mēbrū repletū non haberet colli-
gantiam cū illo particulari: hoc tamē patitur
instantiā. quia omnia mēbra habent aliquam
colligantia adinuicē. ¶ Quo sic supposito dica-
tur nūc de euacuacione fieda per medicinā
q; est cōmunis et sanguini et colere pñmo nume-
rādo aliqua simplicitā q; immediate respiciunt
colerā: sed mediare etiaz in peccāte sanguine
cōueniūt. p igitur sunt mirabolani citrini in
mā calida et sanguinea: qm sanguis cū pñt
ei; subtile pñt in colerā. et sic p eos enando
colerā sanguis infundat. Et ex hoc nota q; non
tñ in cā māli calida pñit enatio calidi hñs
rio: imo et i mala pñone cala sine māli pñsio
simplex calida ledēs: et i toto fit augmētū sans
guinis et colere: tñc māli inuamētū qd fieri pos-
sit est lesiare sanguinē et colerā simul. q; sit infri-
dario p talē eñonē: et si cā sit frida imālis ledēs
et in toto sit dominus flegmaris: tñc mains in-
uamentus est euacuatio flegmaris: vbi igit fā-
guis peccet cōuenit euacuatio cū mirabolanis
nō tñ euacuādo coleram sed sanguinē ad pñ-
rium alterando cū ipsi miraboladi sint frigidi
in secūdo et siccī in tertio: tamarindi et ad eādē
intētionem conueniūt euacuādo et alterando
sunt enim tamarindi et frigidi et sic in secūdo.
ideo ista conueniūt: sed in peccāte colera ma-
gis conueniūt pñs: et violēte sebesten: et cas-
ta: et manna: quia cum eis cum frigiditate vel
temperantia in actis coniungitur humiditas
ras ad alterandū cum virtute appropiata
solutioni colere semper commemorando dicitur
Anicene in capitulo generali cum dicit. Lanez
bimus in euacuacione humorū acroꝝ et.
ne post cōringat malitia cōplecionis calide: s;
de exhibitōe mirabol. i cā calū aliq; absolute.

Not. cas.
Aut. 4. pñ
mi.

Questio.

Not. tres
casus.
dñs. ad
solones q;
stionis.
pñm cas
sus.

Not. erro-
re gētilis.

No. cano-
Anem.
rui. pñ ter
ti.

Secundus
casus mē.

Tertius
casus.

Not. istud
dicitur mat
thaei.

Propter
timorē sti
pñsionis
erhibeant
tur mira-
bol. i infu-
sione ppa-
rati.

dñs. de
foda sñgni-
fica.

Simpi di-
gesti nō so-
li dant se-
mel in die
s. mane: im-
mo et post
cenam.
No. erroꝝ
oi die com-
missum fe-
re ab oib;
practicāti-
bus quo
ad pñsionē
re digestis
uorum.

Propter
timorē sti-
plicitatis
exhibeant
tur mira-
bol. i. in su-
sione ppa-
rati.

Secundus
casus m.

Tertius
casus.

Not. istud
dictū mat-
rhe.

Sirupi di-
gesti nō sō
lū dant se-
mel in die
s. mane in
mo ē post
cenam.
No. erro-
re oī die com-
missum se-
re ab oīb'
practicāti-
bus quo
ad q̄tira-
re digesti
uozum.

presenti ut fuit Rasi. in textuali qui nō audet
propter stiplicitatē. Et An. fuit i hoc medi? di-
cēs. Si nō fuerit se. cū dolore capitis pueniunt
mirabol. q. si fuerit se. nō pueniunt mirabolani
q. sic est signū q. peccat mā in ābitu tori? nō
solū peccatū est in capite: z iō nō debent poni
mirabolani. S. si nō fuerit febris pnt poni mi-
rabolani: q. cū stiplicitate cōprimūt vapores
deorsus. Et sic intelligit Rasi. modū descriptio-
nis ponēdo cū mirabol. imo. An. in ca. gñali
nificādo descriptiōne pillularū alsegeret lan-
dar mirabol. intrātes. dicit q. phibēt vapores
calm sine in stomacho gñatur sine i capite. Et
si sit timor stiplicitatis exhibeāt in infusioe s. z
modū ut hic. R. pūnoz numero. r. tamarindoz
ri. 3. i. bulliāt bullitiōne pueniēt in aqua de
bite q̄titaris ad psumptionē tertie partis. po-
stea addāt mirabol. citri. cōtusoz. 3. iij. in di-
sta decoctione: s. ten die ac nocte in ea deco-
ctione rapida: z postea mane fricēt mirabo-
l. z postea fiat collatura z capiāt de ea. 3. vi. ad-
dedo si placet de diapūnis nō solutino vel de
diamina: vt facit Mef. cōmiscēdo cū aqua fru-
ctui. Et si volumus ad maiorē ppressionem
dare mirabol. i. suba possumus dare: z fiat des-
coctio sic. R. pūnoz sebestē z tamarindoz des-
ductis ossib'. añ. 3. 5. bulliāt in aqua debite q̄-
titaris ad psumptionē tertie partis: postea fa-
cta collatura de eadē sumā. 3. circiter. v. z ad-
dāt mirab. ci. pūnoz. 3. ij. zucca. al. v. l. albi simi
3. iij. vel. 3. 5. z def in manehora medicinar: ita
q. nō dormiat post. Et his modis siliabus posset
dari reubarbar: s. ppter ipsius caliditatem est
aliquāliter suspēctum. Et Antep. tñ veniamus
ad abscessiōne causē dñr dicebat Mef. in alio
casu a sōda sanguinea supp. pus exhiberi me-
dicine digestiue z sirupi q̄ solutina. vñ dicebat
Si aut ab alterius humoris peccato sup. fiat
sōda q. a sanguine prius ipsū dixerim? deins
de abscessu? cām. Et idē voluit An. in cap.
gñali apud principiaz: ita vsq. a prin. possumus
vri sirupis. Ante igit ētiōne pnt dari aliq
sirupi. phibētes sanguinē ad naturā colere cō-
uerti z ēt ipsi? colere digestini vt de sirupo ace-
roso in quo sirupo opz plus poni de acetovl mi-
nus sūm corpoz diuersitate. vt dicit An. 5. cañ.
Nā in maturatiōne materiez calidaz nil eligi-
mus supra ipm. vt in ca. gñali. vel cū sirupo de
endina vel de posulaca: vel de succo acetose:
vel ro. vel viol. vel de aggesta. vel granatis ad
cōpressionē: z stare magna flāma z instātia vi-
giliāz possum? intrēdere in frigidādo vsq. ad si-
rupos de nensare z de pāpanere cū aquis ap-
propriatis vt plātaginis z endinie vel virge pa-
thoris lactuce cucurbitē melonum z hmoi. Et
dicit sirupi in sōda z vlt i passioib' capitis nō
solū pueniūt semel tñ in die in mane vt fieri so-
let: immo ēt z in sero post cenā. Et ita laudauit
Bēril sup ca. gñali prima tertii. imo magis ser-
uiūt q. stomacho ieiuno vt vidē ipse declarat:
De q̄titate sirupoz qdā dant notabile q̄ti-
tarē. vt. 3. r. vt sirupoz. 3. iij. z aquarū. 3. vi. Et
istū modū laudo z credo q. sit error: in cōi mō-
dādi sirupos. nā q. quatuor. 3. z. 5. sufficiant in
puero ad digerendū certū humorē in stomacho
nō erisēte febre: in corpore magno: et hie post
ea febre nō videt sufficere cū sit infērio vt vtrū

eius transeat ad oīa mēbra. Et iō Berar. dar. 3.
z. z melius pueniētius igit est dare. 3. it. vel. r.
z cā cōis erroris vt arbitro: sumit ex Bal. p. re-
gūinis acutorū cōmē. 43. vbi ponēs dñā in ex-
hibitiōne ad frigidē z exhibitiōe oximellis i ex-
tinctione febris vñ dicit q. de potu aq. dādū ē
quātū possibile est vt faciet infirmū pter q. ar-
trahat aerē. i. q̄tū sumere pōt vno anhelitu. De
oximelle aut vel secamabū bibi pna q̄tiras
z est. 3. iij. 5. z ita ex hoc colligit credo q. de si-
rupis exhiberi d. ad q̄titarē. 3. iij. 5. sed qm cū
sirupis addūtur aq. in cōi vsu vel decoctione: z
nō d. minor q̄tiras admisceri q. sirupoz saltes
totū aggregatum ex sirupo z aq. erit. 3. it. z ita
credo esse practicādi in corpoz mediocrib'.
Procedere aut tpe tendēdo vsus declinationes
opz minorari de frigiditate sirupoz sūm qd mas-
io: vtrif infērio ad resolutionē z addere de si-
rupis aliquātr calefactis vt de melle rosato
z reliqs dicēdis in cā sode frigidē. Et rem z de
aquis appropriatis resolutionis magis vt camo-
mille z abinthij z similibus. z sicut dicit de si-
rupis ita intelligat de pfectionibus digestiua
cōrādenter in diuersis tpiibus: z ita de localib'
intelligendum est remittendo frigiditātē eozū
siue sint vñctiones siue embrocationes vel odo-
ramēta: z augēdo aliqua magis resolutina z cō-
fortatina. gargarifinata aut non laudantur ab
An. in ca. generali si humores fuerint colerici
puri. idē neq. de masticatiōis inter sternutato-
ria laudant vaporē aceri in pcessu in quo pax
castorei sit dissolutū ad resolutionē integrā va-
porum. Et si ponere aliquod aromaticū loco il-
lius equale in virtute resolutionis credo q. magis
cōueniret. saltē esset magis gratū. De appli-
cariōe aut narcoticorū circa caput: extrinsecus
et intrinsecus satis dictū ē circa tertii quō ipoz
rum applicatio est suspecta z verēda z maxime
per iurētiū. Sed stare necessitate ppter instā-
tiam vigiliāz z in dubio ne ppter vehemētiā
doloris fiat apā: nō possumus audere super ea
vbi fuerint debite correpta vt supra dictū est: et
vltia ea narcotica q. sunt supra enūerata hic ad-
ducā vñi singulare positiū a Rasi de mēte Bal.
pūmo cōtinentis. Nā dicit. piscis narcotic' vi-
us positis supra caput patientis sōdā liberat
ipm: z hoc h. ppter sui narcoticitātē: z addit de
propria mēte: z ego ipm expertus sum. cūz erat
mortuus z nihil operatus est: s. vñus habuit
efficaciam: z ita possumus eo vti cum stat nes-
cessitas narcoticorum: et est piscis quo stupēs-
cent manus piscatorum. Et sic expedita to-
ta cura doloris capitis a causa calida z immu-
teriali z materiali per proprietatem non apo-
stemante: consequenter sequitur ponere curam
sode a causa frigida etiam sine apostemate. Et
diuiditur in debitū regimen sex rerum nō na-
turalium z in debitam applicatiōem medicis-
narum. igitur pro primo expediendo. Et pri-
mo aer eligatur siue fuerit materia flegmatica
siue melancolica vt saltem ad calidū parū decli-
net. Et si fuerit materia flegmatica declinet ad
calidū cū siccitate. S. si est lapsus ad frigidum
et siccū: z hoc est raro: semper regimen decli-
net ad cōtrariū. Et si aer nō habeatur naturāl-
is maxime in hyeme rectifietur vt cū igne
ex lignis de nā calidis et siccis: vt lauri: iunij

No. verba
Rasi. p. cō-
tinētis de
piscē nar-
cotico.

De aere.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

perit: rosmarin. Et ubi vellems magis eric
care: fiat suffumigia in stozace liqda: cinamo
mo et gariofi. mascelaris pins in forma troisco
rii cu cera et sup carbones posita vna formula:
et si fiat aer ad sicci declinas et hoc nisi totu cor
pus fuerit plenu: qm tunc ex aromatibus rime
rerur enapozatio: sed p magis delicatis fiat ex
cassia lignea et musco. Nam p aromatica magis
semp fit efficaci: inuametu er cu asperione vi
ni aromatici p camera cu modico gariofi. et nu
cismusca. si fiat bullitio eoz lenis cu vino. Nam
tunc fiet resolo partis subtilioris: sed tm bul
liant vna vel duab? decoctionib? semp come
mo: ad qd dicitur est pins qd vltus aromatu stare
replone est suspensio: et id stare suspensioe eoz
rectificet aer ad calidu et sic cu igne facto ex
lignis quercus etc. et ex illo aspergat camera et
sic aer rectificabit. ¶ Sodus moderat? non su
pra repletionem et capere fm debitu modu eleua
to innat. ¶ Addit quida modernus q in reli
quis. s. motu inanitione et repletionem et animali
bus passionibus opposito modo fieri qd dice
batur de dolore a ca calida: et ita opz fieri mo
tu cum oppositu erat in alio. Sz hoc ita abso
lute dictu no teneat propter multa. Nam ly in
causa calida conuenienter indicat quies: no tm i
causa frigida in totu bz fieri oppositum: vt ubi
corpus fuerit delicatu et debile: no debet mul
tu induci ad motu corporu: et ad passiones ri
morosas a qbus erat cauendu in ca calida: ita
deco de inanitione. i. lenitioe vtis sine cones
nit in ca calida. restrictio tm vtis no conuenit
in frigida. na lenitio vt supra habitus est in om
ni soda conuenit: id in alijs pcedamr mēsuranz
do et dearticulando fm varietate circūstanz
vt supra. ¶ Circa aut cibū et potū dicat qd cibi
puenientes sunt ad calidu aliqst declinates vt
in principio: tm remissius et in pcessu magis. vns
de panata in brodio carniū est conueniens etiaz
aliqnd ex carniū: conueniūt etiā carnes pullo
rum grossoz: et caponū parces: et aliū moranaru
oua etiā satis pueniūt: sed reliqua cibaria cal
da maxime vaporosaz: cu speciebus aromata
non placet: maxime in primis dieb? non facta
mundificatione: et pinde etiā in potu: ly coiter
cedamr vinu: tm in primis dieb? no plz: imo
dicebat Aui. in ca. gñali sepe allegato: et scias
q ois qui coquerit de egritudine frigida in ca
pire suo nocet a vino et mora in balneo intelli
gatur in primis diebus: no est vt fuit supra dñi
qm ly ipsum vinu fit ex reb? conuenientib? caloz
ri naturalib? tm nocet calori aiali et cerebro et ner
uis: et id loco vini aqua mellis laudat. ¶ Circa
cura aut descendendo si malitia pplonis fit sine
materia. dicit Aui. q facit puenienter fricatio
capitis cu pano calido et enapozatio cu sale et
milio: et si est malitia cu materia noceret. dicit
etiā q miliu est subtilius et magis equale vt ca
lesfacto milio et asperso lapide cu aceto et suppo
sito: postea in facello cu rutha vel sale vel furfu
re: et postea fricetur caput. dicit Bal. 12. terape
rice. q milius est subtilissimu neq acitas neq
mordaces faciens excreationes: et debet iste sa
cellationes esse calide actu: vnde dicebat tetr?
Aui. in prin. capli de cura sode frigide: confere
till vaporatio cu eo qd calefacit actu ex panis
calefacto: et milijs calefactis etc. et in his vapo

rariis debent esse gradus: vt semp pcedamr
a debiliozibus ad fortiora. i. remisse calidig in
virtute ad fortius calida vt factis facellationib?
b? post sacculos factos ex milijs et fursure: post
ea possunt fieri sacculi cu aneto et melliloto. de
inde gradatim pcedendo ad fortiora vt sticas
dos maioranā: rosmarinu et in pcessu ad fortio
ra vt calamennu: rutha: folia lauri. cortices ci
tri: et in pcessu magis ad sequentia: vt grana in
niperi: et baccas lauri: et cimini: aneri: seminis
ruthae: et vsq ad sinapi et staphisagria: et de istis
fm ordinē possunt fieri non tm facellatides cu
sacculis sed someraciones et embrocationes cu
decoctionib? hor gradatim factis. ¶ Et possit
fieri inunctiones et calefactiue fm grad? oleo
ru calefactientiu vt incipiendo ab oleo camomel
lino et anetino et de amigdalibus dulcibus siml:
postea addedo oleu de lilio et in pcessu oleu spi
cerz costiz: ruthae: tandem cu oleo de castoreo: et
magis aciendo caliditate pnt addi de pipere
et sinapi vsq ad enforbiu: fit tm istoz semp mo
dica quantitas: et maxime enforbijs: qm nuqua
fm doctrinam Bal. bz esse plus q decima ps to
rino olei. nam vltra resolutionem inuat ad pene
trationem ad profundu in ca frida sicut acernz
in ca cala: et eo vtitur antozes ad penetrand.
¶ Possunt etiā fieri attractoria p nares ad ali
qualiter calefaciendu cu aqua mellis aromati
zata cu ligno aloes et succis depuratis femiculi
et maiorane et vigoratis cu nuce muscata tadē
cum nigella et mumiā et ambra et musco: et in hoc
singlt laudat odor sanfuci. vñ dicit Rasso p
corinē. antozitare tabri. Quicūqz insuecit odo
rem sanfuci et instillat sepe suis narib? de eius
oleo nunq incurrit soda. ex pñti neq etiā in ea
permanebit: et dicit Rasso. et de speco sanfuci est
grossa et odoris boni. ¶ Et possunt distillari in
tra aures aliqua olea de supradictis vigorata
cu aliqbus de dictis supra semp obseruado gra
dationem in eis: vt dictu est. ¶ Possunt etiā in
tali ca frigida sine materia exhiberi cofectioes
appropiate ad calefaciendu: de qbus dicit in
cura fride materialis. ¶ Sed hic spāliter est ad
uertendu et bene mēti tenendu q ista que dicta
sunt de diuersis ingenijs calefactiue obseruari
possunt nisi stare in toto replone vel in aliquo
membro famoso capiti coicanti: qm si fuerit res
plerioz dictu est: no possunt regnlt talia appli
cari ad caput ppter dubiu agitationis materie
in toto vel in membro et conuersionis eius et vapo
rationis ad caput: immo prius opz attedere ad
materiam replentē et ea si fuerit sanguis vel san
guini mixta euare cum flōmia vne appropria
te dicte repleioni fm cas. supra habitos. Et si
fuerit alia materia educibilis farmaco pri? ea
mundificetur vel purgetur: et iste cas. licet dica
tur esse cois: vt supra visum est de mēte. Mesue
eundem facite innuebat Aui. in tetrn eiusdem
capituli cu dicit. Et oēs quide q habēt soda et
frigore post purgationem si ea indigent innat
uñctiones et caput purgia et fructiones cum na
ribus etc. signanter dicit si indiget purgatione
id est stante repletionem post purgationē ista in
uant innuendo quod si ista ante purgationem
offerentur stante necessitate eius q noceret. Et
istud est multu menti comendandū: vt. s. dictu
est: qm no inconuenit esse malā cōplonē frigida

De somno
De alijs re
bus no na
turalib?

De cibo et
potu.

No. bñ pre
sens cale
sacorum

In malica
plures in
rentiones
sunt consi
derande.

Nota de
sanfuco.

Prima in
tento.

Clisteria
laudatur
in ista p.
ingentioe.

Nota.

sine materia ledente in capite stante in toto vel in membro famoso replone. ut patet itelligenti. Propterea dicebat Aui. supra apud pñ. capli pro. pñ qñq. vero oēs eos inuat sup. qui leduntur a frigidityte sine mē: et pñ qñ qñ eis sunt conge- lari. i. marie refrigerari cū eorū corpa sunt munda. i. nō replata: imo quasi vacua ab hūoribus et addit: et non sentitur in aliquo eorū mor? hū morū si ipoz capita i sole demident. et. quasi in nueret non licere demudari capita sub sole etiā in multū in frigidatis neq. sup. alr calefieri: cū hū qñ dicta sunt supra qñ corpa nō sunt munda: et ppter ipuritatē et applicationē sub sole vel et alijs calefactis sentit mor? hūorū: sed qñ nō est talis timor: cū secure audere possumus sup calefactia locatū de quibus dictū est: inter qñ laudant si ponant cineres calefacti asperi cū modico vini. potēris albi intra scutellā et pan- no lino supposito raltiter applicet scutellā cū dictis cineribus supra mēbū in frigidatū. Nā tale remediū est vehemētissimū in calefactio et etiā in resolucio in cā mālī ventosa maxime. Et hoc experimētū ego vidi in dolore colico in Illustrissima dñā duciā calabria Illustrissimi principis nostri filia et dñā mea singularissima et hēc qñ ad immālē sufficiant. ¶ In materia li aut ea qñ dicta sunt localia non conueniūt. a principio etiā si corpus esset infra caput mūdū qñ stante mē in capite nūc esset imodice qñ rā- tis aut ventosa vel vaporosa tū qñ nō foueretur a mē si dicta localia applicarent esset ad noci- mētiū ppter agitationē mē et dilataciōē eo- rum sicut etiā potius vini vsus balnei ppter eā dem rōnē verat ab autoribus. Est igit recur- dum ad cā. supra allegatū in cā mālī cala. nāz inspicere opz si in toto vel in mēbro famoso fue- rit repleo vel non: qñ si non: curet ut aū dictum est in frigida sine materia. si calefactū pñ intē- riones. pñ est diuersio ad oppositū 2. est equa- tio materie. 3. etiā. 4. pñ rācio et remōtio ma- licie cōplōis qñ remanēt. ¶ Prima aut intē- rioris diuersiois cōplet cū fricationibus deorsū ob- seruando qñ dicebat Aui. in cap. gñali. ut gra- liter fiat ut feruetur caput ut non moueat sed moueantur interiora nū. Nā tunc fricatio exte- riorat et eorū cōstrictio a superioribus ad infe- riora: pñ cū cibari dñ ante hōz cibationē est inuans ad hāc intentionē. Et in hoc etiā in- uat effusio ad calefactia extremitates nō rā- tum acnaliter talis sed et vīrū talis ut de coctionis camomille: folioz lauri maioran: si- cados: et hūmōi. ¶ Ad intē rione et itā pñeue et singularitū facit clisteria cū appropriatū in principio remissionibus: deinde gradatū ad fortiora pcedēdo: sed colligendo gradus medi- cinarum alteratarū pñ id qñ dictū supra in inuālī. Nā in hīs expectamus plurimū inua- mentiū in attrahendo superfluitates a mēbris principalib? superioribus: et maxime a cerebro ut erat snia Aui. 4. pñ. cap. 16. ut verbi gñā fiat clistere fm hāc formā. R. blutis mercurialis surfuris et camomille añ. ʒ. iij. sicās. maior. ana. ʒ. iij. bulliant in aqua debite qñ ritaris paucis bullitionibus: et de eadē facta colatura suman- tur circiter. ʒ. viij. vel vsq. ad. ʒ. viij. in corpore magno et addatur castie extracte nouiter. ʒ. i. vel castie sili. de zncaro. ʒ. i. j. mellis rō. ʒ. i. olei cōis

et cōmil. añ. ʒ. i. j. salis. ʒ. iij. misce p clisteri: et in pcessu possum? addere calefactio in deco- ctione de maiorana et rurbā: et psequēter de ca- lamēto et de fenimibus: et possumus etiā addere i attrahēdo ponēdo de hiera simp. Bal. vsq. ad. ʒ. iij. vel. ʒ. viij. et in pcessu facta cōione de capi- te p medicinas possum? et magis aciere cliste- ria stāte mē difficili cū hieralogodiō: et ad sub- riliationem ei? ponere de oleis fortioribus ut olei de lilio: olei de rurbā et de costo: vel casto- reo si expediat: et addēdo est magis attrahēdi i decoctioe de agarico et de turbur vsq. ad col- loquidā: cū videbit nām obedire in euando p seccis mām ledentē. Nā talis etiā diuersio p clisteria est multū inuās p totū pcessu morbi a pñ vsq. ad finē: et in hoc oñ multū laborare in consideratiōe medici in aliquando fortius et in aliquando debilius attrahendo et euā- cuando fm qñ mē est magis vel minus digesta et virt? corporis est magis vel min? apta tolera- re cōiones et reliquas circūstārias sp a medico pñderādas et hū ad hāc intē rionez sufficiāt. ¶ Secūda intē rione est equatio mē: qñ mē- ria flārica est frigida et plm grossa et viscosas dicebat Aui. in cā gñali. de cura et. In digerē- do mām flāricā et mēlicā matres medicinarū qñ in ei? digōne administrātur sūt i qñ? est sub- riliatio icilio et resolo: ut camomilla: anethi: sti- cados: maiorana: pñ: et. et ibi ponit vñ cā nonē multū obseruādū. i. qñ oñ mēsurare grad? itaz medicinarū sequaliū ad diuersitatē mēz peccatū. Nā si fuerint multre et multū fride opz qñ sua digerētia sint multū cala: ut pñerū et. et ponit exceptionē nisi timeatur sup. p tales medicinas ebullitio mē et errēdat et augmēte- tur ei? totalitas et facit extē rione dolorosaz et apā. nā illic ēt oñ ut incipiam? et euacuemus et ea aliqd deide digeram?. Et ex hoc ter. collige qñ qñq. aū digōne pñenit etiā mino:atina et in hoc pñ error: illoz qñ i dolore capitis a cā frida a pñcio exhibēt sūpū de sticados: qñ est sū- pus vehemētē calid?. Et quo aū dñ fieri talis etiā mino:atiua videbit panlopost. ¶ 3. pñ? remoueat dubitatio qñ pñerū. Nā dictū est supra qñ matres medicinarū valētū i mē flā- rica sūt i qñ? est sub riliatio et icilio. ¶ 4. oñra hoc de sub riliatiōe videf esse vñ? ter? eiusdez d. Aui. i smone vñ de signis ostēdētib? spēs so- de vbi ad finē capli dicit: Et multo riores sūt res sub riliātes cā sode pñerā qñ aperit vīā vas- porū ad cerebrū: et si sūt nō calide sicut orimel similiter est dispō emigrane: nō igit videf qñ sub riliātia i sōda frida semp cōnemāt. Ad salū nādū hāc dubitationē. Dētilis in expōne hū? ter? dicit qñ p illū terū noluit Aui. phibere medicos ab exhibitiōe istoz sub riliatiōis: i. p exhibitiōe eoz angeref sōda et infirmi cōqre- rent: imo fecit istū cā. ut redderētur medici in hoc cauti ut nō desistāt ab exhibitiōe istoz sub riliātū i sōda augeat. Que snia Dētil. cū rene- rētiā mibi nō plz: immo credo mēre sniaz fuisse ponere caucōne: ut doceret medicū etiā in dolo- re a cā frigida nō seuper vti debere sub riliari: vñ maxime fortibus ut vbi materia mēbroz inferiorū esset multū parata vaporatiōi ut ipse exprimit: vel etiā sup. vbi mē esset flutibi- liq et uicarns satis dilatatū: et maiorem subri-

Diuersio
p clisteria
est multū
inuans.

Secunda
intē rione.

Not. cā.
Aui. cū.

Not. errorē
a multū se
pe conuū
sunt.

Questio.

Matre?
b rep: ephē
dit gerue.

No. bñ pre-
sens calē-
factio mū

In mālīcā
plures in-
tē riones
sunt consi-
derande.

Prima in-
tē rione.

Clisteria
lauātur
in ista pñ.
ingentio.

Nota de
saufuco.

Nota.

Prima pars practice Joannis Matthel de grad.

No. distin
crionē ges
rardi.

No. resolu
tionē que
stionis.

Nota.

liationē fieret subtilior: qm̄ in dictis casibus
phibet subtiliaria: et proinde credo qd̄ Berar
dus expositio: noni p̄ rionē ad hoc posuit vna
distinctionē talē vtiliter: qd̄ mā frigida digerē
da aut est liquida subtilis fluxibilis: aut gros
sa spissa: et si p̄mo modo dicit ipse i hoc est peri
culū medicorū et cōmunis error: et nō facit se ex
ēp̄ri ab illo errore: qm̄ ipse fateat qd̄ cōmuniter
errāt medici in tali casu digerētes cū dūretis
cis et subtiliariis qd̄ fieri nō d̄y: s̄ cū calefaciē
ribus inspissationē faciēribus et cōstāriā: et ibi
ponit multa simplicia ad istud p̄positū: qd̄ rā
mā s̄ria flegmatica plerūq; peccat grossitie et
viscositate cui debet subtilari et incisso. Idē
circo. d. A. supra posuit illū cān. generalē tanq̄
in pluribus verificari debere. Ad p̄positum
igitur ad practicā reducendo si mā sit liquida
cōiūgere reumatismū: et si stare multitudine fas
cia minoratione fēda est digō et equario mare
rie cū appropriatis dicris calefaciēribus et s̄is
stere faciēribus ordinādo simpliciū: vt infra. R. mel
lis ro. 3. i. et si mā participaret acuitate addat
sirupi ros. 3. j. et si nō participaret acuitate sit
torū mel rosarū: vt. 3. j. vel. 3. ij. vel. 3. ij. qd̄
p̄s aquarū saluie v̄l mēthe ad duplū: et eadē in
tētionē habēt aqua absinthij et aqua buglose:
q̄ si nō sufficiāt inspissando p̄or in decoctione
ipsaz aquarū addi parz mastice vel nucis mus.
v̄l nucis cypressi: et similia: vt thurio et c. ite si
rupus cōtinuet. v. j. v̄l. v̄l. dieb⁹ qm̄ materia
frida multo pluri tpe indiget vt digerat qd̄ cal
lida neq; i hoc obierit malus mod⁹ practica
tū cōiter. s. qd̄ post singulos tres sirupos exhi
bēt solutiū in oī materia et cū est facta aliqua
lirer cōstās mā cū melle rosato p̄or addi pars
sirupi de duabus radicib⁹ cū aqua yfopi v̄l be
thice: et postea fiat cūo: vt statz post dicitur.
C. Si vero mā esset frida grossa et quasi cōgela
ta: et i digerētib⁹ d̄nt cē grad⁹: vt dicebat idēz
Ant. loco. s. alle. et spāl in ca. de cura fode fri
gide posuit cān. cōm ad digerentia et eūantia
ad hoc cū dicit et administrētur maturatiua. i.
digerētia et eūantia determinata incipiendo a mi
nimo et a minio. i. a minio i digerētis et a mini
mo i eūantis itelligit i sufficiētib⁹ rā et postea
sup. pcedat itedēdo: fiat ergo digō cū sirupis:
vt infra a p̄n. R. orisell. s. partes. ij. mell. ro. par
tes. j. aquaz maiorane et fenicli ana ad duplū si
rupoz misce et prinuef quatuor vel quinq; die
bus: postea fiat aliqualis cūo cū dīcedis: dein
de iterato digerat cū sirupis fortioribus vt in
fra orisellis cōpositi partes. ij. mellis ro. partes
vnā aquarū maiorane et yfopi v̄l bethonice ad
duplū misce: et si volueris facere fortiores in p
cessu: fiat sirupus vt infra: maxime peccāte mā
in p̄fundo intra cranē et in clauo. vbi cōcludi
tur in certo loco. R. orisellis squillitici pres
ij. sirupi de sticados partes. j. sine equaliter fm̄
qd̄ est indigētia maior vel minor: i incidēdo vel
subtiliādo. nam si materia fuerit grossa nō mul
tum viscositate participans magis conueniet
de sirup. de sticados: et minus de orimele: et si
econtra plus de orimelle et minus de sirupo de
sticados: et si equaliter equalis statm̄itio cum
aquis maiorane: ruthe: ro: ismarini: et similib⁹
fortibus: vel cum aqua decoctionis acori: ras
dices peonie: et granoz eius: vel granozum in

niperi: et silibus: et stare mā grossa et multū frigi
da fiat maior cōtinuatio in istis sirupis sumē
do vsq; ad m̄erū. x. v̄l. r̄j. et bis i die nālī: vt ma
ne et sero et post cenā: et si nō placebit mult⁹ pos
tus illa hora sumātur sirupi solū sine aquis: et
credo sit melius. Possumus et intendere ad di
gestionē dicraz m̄ax cū cōfectionib⁹: somēta
tionib⁹ emphis: facellanionib⁹: et liectionib⁹
in aures et i nares de qd̄ dicef i alia itēione
p̄ncipali de p̄oratione mēbroz refotone reli
quiaz et qd̄ remāserūt post etiones. Succedit
igitur nūc alia itērio de etione et i hac pceda
tur: vt dictū est gradatiz a debilioz: semper
incipiēdo et maxime i mā difficili ad educiōne.
In mā ergo liq̄dare et subtilitate p̄cularitate
cui vt multū p̄uigil aliq̄lis acuitas sunt pille.
d. A. de assegeret maxie valētes. quas posuit
ca. ḡalli curatiōis dispōit capitis quaz cō
positio est hiera cū aloz: et mastice: et mirabol.
ci. et p̄s yrilas et simpliciū: p̄siderāri in dicra
mā: et a h̄scant. d. A. i ter. et descriptionē fm̄ p
positionē itatū ordināuit Bētilis in hac for
ma. R. pulueris sp̄x hieze. 3. ij. mirabol. citri.
mastice. an. 3. j. aloes ad pōdus oīm fāt pille:
et fm̄ doctrinā Rabi moysis i. 3. p̄cula fozū
affo. et ad incorporandū dicras pillas: vt meli⁹
educāt a capite addatur de succo alleoz. Nā d̄r
ipse ponēdo regulā generalē et est bñ norāda: et
semper immisce modicū alleoz. i. succi medicis
purgāribus caput. Ad hāc etiā itētionē vs in
fusio aloes si infundat in succo edimie et i succo
maiorane equaliter fm̄ doctrinaz M̄es. de in
fusione aloes in ca. de soda. Et si in ea ponatur
pariz mastice in infusione magis inuabit ad
intentionē. C. Ubi autem materia non sit flux
ibilis valē a p̄ncipio pillule alefange sine
de aromatibus: et pillule de aloe cum mastice:
quas posuit Ani. in ca. de soda nora si rectifi
centur cum succo alleozum: vt dictū est supra
Et aliqui faciunt pillulas ex aloe tanrū: quas
posuit M̄es. de mente Bā. in ca. fode et ordi
nant fm̄ hunc modū. R. aloes. 3. j. puluericef
et infundatur in. 3. ij. succi canlium depurati: et
ericeetur sub sole vsq; ad consumptionem suc
ci postea iterato puluerizetur et addatur tānū
dē de succo canlium vt supra et ita sub sole eric
etur: et ita ter vel quater fiat: et sic cōponunt
pillulas multū inuamenti in casu. Et credo qd̄
de istis intellexit Cōciliator in differētia. si su
per farmaciū sit dormiendū. vbi dicit de mente
Orbasij qd̄ qd̄ sepe dederit duas pillas grossas
cum succo canliū informat: s de sero vir unūq;
capitis verabitur v̄llo dolore: et addit: et nihil
oculis credimus salubrius istis. Fortiores autē
pillule in processu sunt tamen mites satis pil
lule de mastice: posita. M̄es. in eodē ca. in qua
ram compositione intrant tantum aloes: et tur
bith: et mastice. et rose p̄ correptiū: et sunt nora
biles. S. Conciliator alibi fecit pillas de mas
tice: cum aloe et agarico loco turbith et masti
ce tantum: omnes tales valent in casu et pillu
le stomarice secunde descriptionis. Et si volu
mus fortiores eligere in processu addam⁹ vsq;
ad pillulas Alexandri: quas etiā posuit M̄es.
Et vltimo ad pillulas cochias Rasis. C. Et in
his omnibus obseruentur due regule. Prima
vt earum exhibitio sit post cenā leuē per duas

Anicē. 5.
cañ.

Secundus
canon.

Tertia in
tentio.

Def. pillā.
assegeret
dosata fm̄
intentionē
Bētilis.

Pillule de
aloe.

No fiat cō
tinuatio
masticato
riū.

Due regu
le obseruā
de qd̄ ad ex
hibitiōne
pillule.

Anice, 3°
cañ.Secundus
canon.Tertia in
tentio.Def. pilula
aslegeret
dosata fm
infectionē
cētilis.Pillule de
aloe.Nō fiat cō
tinuatio
masticato
riū.Dne regn
leobseruā
de q ad ex
hibitionē
pillule.

circiter horas ante somnū quietaro iay cibo in ore stomachi lz aliqui istū modū nō acceptent sz ramē est obferuāds z est de mente Anic. et alioz illūstrū medicorū. Et Anic. posuit istū modū 3°. cañ. in fl. pillularū aggregatū dicit: z bibātū post duas horas a pncipio noctis anteq̃ dormiat. Et hāc sententiā exp̃sit bis da mas. in suis affo. maxime cū dicit: Quz q̃s vult caput purgare aut cerebrū aut instrumēta sen suūz pillulis maioribus. f. grossiorib⁹. z post ce nā cūti dormitū satisfaciēdū est. ¶ Secundus canō est q̃ p pillulis fāt pillule grosse ṽ yna tantū. Et istud voluit Anic. in ca^o. gñali. p^o tertiū z ṽreosq̃ hos cañ. posuit Rabi p̃cula sup̃ al le. cū dicit: dicitū est de omni medicina solubili p quā purgare caput intrēdis: fac pillulas gros sas z illas porrige enitibus dormitū: cūz aqua calida in qua bulliant vne passe donec ascen dāt superius. f. virtutes earū. Et idē damas. in affo. exp̃ssius dicit: Medicinā quēdā: zma xime que faciūt in summo capitis post cenā: z quādō itur dormitū dāde sunt ṽ natura ad in teriora retēra ab altissimis mēbris attrahēdo sensus allenier. Et idē voluit Rabi. in affo. suis z ita sit cōpleta intrēto eūonis per secessū edū cēdo. ¶ Sed educēdo per propiā emunctoriā cerebri que enacnatio in p̃cessū est necessaria possunt fieri diuersa gargarismata ex attracti nis z absterfius z in omnibus dicebat Anic. in illo ca^o. gñali alimū sit administratū nō q̃ ve lit. ṽ bene dicit cētilis. q̃ nō possit fieri gar garisma sine alimū: sed q̃ alimū vel eius vir tus est cōueniens in tali gargarismate: qm̃ sal famētū est subtiliariū absterfium z erica tiūz. Et ita in gargarismalib⁹ debet poni me dicine habētes virtutē alimū in hac intrēto: nē nostrā: licet vltra dicat medicinas aliquo tiens ponātūr medicīne attractiue a forma et solutīne. nā sit gargarisma sepe cū hiera disso luta cum modico orimellis z aqua succari vel mellis z in his etiā debet esse processus gradas tim: sed est canēndū ab ṽn corū stante mare ria fluribili: cū dolori coniungitur reumatizā mis: z maxime in corpore parato ledi fm mē bra pectoris. Nā tunc omnis gargarismus nos cer p hoc qd sit motus agitariū z sic subtilia tiūz materie z p̃neritū mēi deosus: z p rā to vitupant Anic. vbi hūiores fuerit colici: sz p idē intelligat z in cā fluribili. Et si aliqñ cōne māt aliq̃ gargarismi fuit ex stipticis in tali ca su z p̃p̃essius. Et idē qd dicitū est intelligatur z de masticatozib⁹: qm̃ in mā fluribili z stāte re plone nō p̃ueniūt: sz in materia alia frida scra tā eūone cū medicis solutūz p̃it fieri et grada tūm. ṽ creplū gfa. R. masticis. 3. j. passul. z cere. añ. 3. j. fiat pasta de q̃ sumat par i ore ad masti cādū. Et si volum⁹ forficare addam⁹ parū aco ri z cubedariū: si pl⁹ parū piperis longivel zin zi bēris: z vsq̃ ad straphisariā ascendēdo. Sed nō fiat continuatio in masticatozib⁹: sed inter ponātūr duo dies ne assuescat nā ad transiit tendū materias deorsum: vnde aliquoties nō cre homine dormire cū effluit materia deorsus z nō exp̃nitur cadit in stomachū ṽ pectus. Ea p̃t purgā sunt etiā de modis eūoni ṽ trahē do per nareo aquā mellis a pncipio z in proces su addere de succo radices bletis cūz aqua ma

iorane: z in processu magis de succo anagalio z aliquid aromatisare cū nuce muscata z cu bebis: z succus caulii est forrior. Et si infusad parū ciclamis est multū forte z verēdū. Et vidi de hoc mirabilē experientiā ē in corpore quasi p̃gelato. ¶ Jā succedit alia intrēto de conforta tione z remissione male qualitatū iduce in re solutiōe reliq̃az si q̃ remāserūt q̃ cōplect p medi cinas intrēti⁹ sumptas z per eretū⁹ applicatas Per interius aut laudant Anic. ṽt semel in heb domada sumat. 3. j. de rxiaca vel metridaro: ṽz etiā confectio diamsuci dulcis z amari ṽz ē p̃fectio mirabilis pliris arcotico z p̃fectio diaco ri z similes: z per nareo valent aromata caput purgia p̃capue de nigella z nuce muscata. Et po test fieri pomū aromaticūz renēdo in manu fa cri: ṽt ista. R. folioz citri: spice. añ. 3. j. gariofi. nucis muscate: ligni aloes. añ. 3. j. musci. gfi. v. landāi. 3. ij. z cere. 3. j. misce: z fiat pomū. Jutra aures aut infundat de oleo de lilio cū modico oleo de spica: z vbi velimus multū alterare ad dendo modici de castoreo vel de euforbio. gra. ij. vel de musco fm q̃ magis placebit. Possunt etiam fieri emplastra super caput ad frontem: fiat emplastrum: ṽt ista. R. folioz rure recens ris. M. iij. fol. arthemisie. M. j. fol. berthoni ce. M. ij. fol. solatri. M. j. salis comestibilis. 3. j. croci. 3. j. omnia simul terantur: z cū albumi ne omi incozpozentur in forma emplastri vel cū modico mellis sumat pars eius: vel sic. R. floz camomille: rure sicce: maiorane. añ. 3. j. corti cum citri: seminis aneti. añ. 3. j. j. comprentur cum succo mente vel balsamite. M̃es. posuit linimentum factū ex rxiaca vel metridaro. cū succo mente possunt fieri embroce z epirhinas ra: cū decoctionibus rerū: de q̃bus dicitū est. s. semper fm gradus pcedendo: z hec de isto ca^o. sufficiant. ¶ De sequēter dōm est de dolore pen dente a materia melica. Stāte igit mā melica in cā doloris: p̃mo opz dierā ordinarē: qm̃ mā melica quēdā est talis q̃ radicaliter talis ṽt naturalis: quēdā talis facta per aduersionē ex di uersis humo: ibus quēdā talis per cōgelationē generata: nō idēmyel equale regimen omnibus his debetur: neq̃ quantū ad dierā: neq̃ quāntū ad medicinalia: sed multum diuersum. nā si ma teria fuerit talis: q̃ radicaliter talis vel per cō gelationem generata idē quasi debetur regimē saltem in specie: lz magis calidum in cōgelata q̃ in naturali: sed in melica facta per aduersionē diuersum dē esse regimen: qm̃ non dē ad calidū sic declinare. ¶ Stāte igitur materia radicali ṽl cōgelata eligat aer ad calidū in pin^o. remisse de clinans. sed ad humidū notabiliter neq̃ in hume cratione pōt esse nocumētū in materia cala q̃ cūq̃ sit nisi cū humiditate cōiungantur mare rie vaporose. Si igitur aer nō sit naturaliter ca lidus z hūidus in tali mā artificiali p̃ci r. rur aspergendo cameram cū decoctione rerū ad ca lidum z humidum declinantium cū decoctione flozum violarū: camomille: folioz z radicūm altece: z flozum eius cū mittione modici vini al bi in dicta decoctione: z si placer facere suffus migium fiat cum floribus nennariis: modico croco. et ambra mallaffaris: simul cum assus gia galline: et in massaz reductis: de qua pōt su mi parū supra carbones p suffumigio. sed in ea

Not. de ci
clamine.Pomum
odoriferū.De dolore
capitis pē
dēre a ma
teria mē
lioz.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

que est p adustione: opz aerē ad frigidū dedia-
re: et ad humidū. Nā lz materia sit iā p adustio-
ne infrigidata: rñ p adustione impium est vesti-
giū caliditatis: vñ si addat calefactiōe eracui-
tur illd igneū adustū: sic eadē hora vehemē-
rior sit ericatio: et hoc notant satis expse. do.
Si in ca. gñali cū materiā euacuare et ad finē.
Nā ibidē ponēs curā melā colie dirit. Si melia
est nālis calc factū hūctariōe: sed si fuerit adu-
sta aliena qd dēficat aut calefacit: et flo prent?
hūctariū sup. vel tēperatis in actiū vel pa-
rū fridū vt practicāt auctores. In hyme igit
sit aer tēperatus in actiū in materia adusta:
rñ ad humidū inclinet et in estate ad frim: et in
hoc valēt irroationes et suffumigia et odoramē-
ta: de qbus dictū est in cā colerica: lz debeāt eē
remissius frida: qd addi pñt ad remissionē flo-
res camomille: co: rices citri: et pomoz redolen-
tū et silia. Cōdōn? rñ in oi materia melica ē cō-
ueniēs: plus tñ in ca q est p adustione q in non
adusta: lz vigilie supflue sunt in oi tali mā noci-
ue: et ita qes magis pueniēs est q mor? Cōna-
nitio aut lz si p cā intelligat vēris mollicies et
lubricitas ē cū clisterijs sit in oi sōda maxime
puenies: si rñ p cā intelligamus minorationes
humoz vel cās ad hanc adducēs vt sunt icm-
nia et paucitas cibi: et reliq cāe resolucēs et ex-
temiātes siue positine siue priuatiue: sic dico q
inanitio nocet et ex aduerso repleo iumat qm hū-
meat: et maria radix cure in mā melica est hūc-
tatio: et pinde coit? supflus est marie nocēs.
Cōtra oēs passiones aiāles q ad siccitatē addu-
cūt vt tristitia et timor: et hmoi sunt multū iūmi-
mica lz gaudere et bñ sperare et letari in casu mī-
tū iumat. Cōt scit dcm est de aere differenter
in mā melica diuerfas: vt p adustione et non per
adustione intelligat et in cibis et in porib? naz
intērio oz ē ita cū cibis hūctariū multū in-
rimēti paucā supfluitatū nō dārit? nutriti-
tū crudū sed digestū: neq sit grossū sube neq sit
opilatiū aliqno mō: q nō stipicitare pici-
pā: lz magis molliciaride et hūctariōe: sit rñ
tēperatus frigid? vel par calid? sū diuerfitas
rē māe cui occurrif vt dcm est de aere. Nā dice-
bat Aui. in cura sode siccē. Primū g cure ei? est
regere egrū in cibis hūctariū boni chimi p-
prie multū nutritiū ficitell? onit: ius galloz
pingue vel pulloz: et ibi landat plices et sorbi-
tiones pingues cū oleis hūidis. Sz de actiūis
qñlarib? dirit deinde declinet a pre cali et frigi-
dit ad illd qd est pueniēti? i. diuerso mō fin di-
uerfitatē māe. f. aduste vel nō aduste et mag? fri-
gide et min? fride. Et sup hoc pōt fundari totū
regimē circa dietā circa quā nō spāl? me extrē-
do et ppter bēuitatē suādā: et qm lat? et cōple-
te multū de ista mā melica feci tractatū spālē
in his q ad dietā prinēt et in medicinalib? cum
tractauī māe de varicibus et elephāia. 22ª rer-
tū. ad quē locū potestis cōcurrere. Cōua sic qz
diata dietā: deinde pñderare oz si sit plectoria
in toto aut nō: q si fuerit i toto nā plectoria vt
sāguinea op? ē flōmia: et qñis nō videat conue-
nire flōmia ad causā cōiūctā: rñ q postea pro-
pter dolorē materia fluit ad locū op? est flebo-
tomia: et talis flōmia fiat p cañ. als datos. Si
nō intērio sit de repleone alioz humoz fiat ipō-
rū pu? cūo vñs. deinde fiat digestio appropia

ra: postea cūo eiusdē materiez in hoc tres cañ.
pouit. Ad ef. in sōda melica. Primū in tali sōda
nō est absolūda cura ad vno triū regimīū: et
sit in oibus morbis melicia. Cōprimū regimē
in dieta q sit hūctariū et impingnatū: vt
supia dictū est pter id: qd facit enēire opilatio-
nes: et addit adeque materia cū medicatū et ci-
bis hūidis ne resolnat subtile et grossū petrifi-
cet. Cōdcm regimē ex pre medicinaz digerē-
tū sit regimē cū moderate calefactiōe: et mode-
rate hūctariū: que intēriones dñt se succē-
dere primo: ita q fiat hūctatio et postea resolo
postea hūctatio: postea resolo vt ēr est cañ. 3^a
quartū. de apatibus melicia. Sz pñmū regimē
de hūctariū et ipingnatū seruet equalit in
pñm? medio et fine. nō sic de 2° regimē resoluti-
no: sed in ipso 2° semp a debilitatib? ad fortiora
procedēti est. Cōtertū regimē ex pre etiā sit
circa qd tria pñderent. pñmū vt nō fiat cūo se-
mel et multū fortis imo gradata et paulatina et
nō semel tñ: lz plurib? vicib? vt natura cūoē
regulat et nō cūo naturā. Sz cōm q talis medicī-
na cala nō dicat excedē in virtute nētes me-
dicinā in cōmūit: rō q: medicīne q laboriose
etiā sunt pñarie cordi et cerebro et stomacho: q
membra debilitata nisi in multo tpe pñt habi-
litari postea ad debitas opōnes. Sz p. medicī-
quibus vtūtur auctores in materia melica sunt
fortes: vt elleborus niger lapis lazuli: lapis ar-
menus. Sed hic nota q rabi moyses fecit nos
cautos de lapide armeno: cū quedā in suo cōsū-
lio dirit cuidā regi q nō vteret aliquoties lapi-
de armeno: q reuera nescif qd sit lapis armen-
uam lapis armenus est resolutū? et fortiter et
laboriose soluit rñ quidā loco ei? vtūtur bolo
ar. stiprico. ergo nō vtūmur eo cū nō sciatur qd
sit: sed vtūmur lapide lazuli loco ei?. Arunt igit
auctores in mā melica medicīnis fortibus loco
eius: igit falsum qd dictū est. Dicat pcedēdo dia-
ctum. Mesue pro cañ. vñ. vñ mītozib? debem?
vt si possumus sufficēter intērione nostrā adī-
plere: sed qñ cū leuiozib? nō sufficit: tunc eis
vtūtur auctores: sed facit hoc in cōpositis et re-
creant lapidē lazuli cū aqua buglose loro la-
pide trigesies vel qnadrigesies etiā miscet: cūz
passulis liquiriā et cū floribus boragis: et cum
hmoi rectificātib? maliciā et siccitatē eoz: et cū
succo pomoz et. Aliq rā moderni purgāt māe
melicā cū lapide lazuli dando. v. vel. vi. gra.
vsq. ad. 3. j. et male q: exhibeatut si exhiberi dñt
in cōpositis rectificādo. 3ª pñderabile cū solu-
tino est vt cū solutinis apponant māe melicā
humectātia. Nā si solutiniū est calefactiū tñ
eoz opatio est sicut impetūs flāme resolutū sub-
tile et petrificat grossū. Addit quartū q mñ q
sit expoliatio ab his q cōfōrāt mineras vt rñ
et maxime cor. Cōpro digōne igit i mā frida raz-
dicali a pñ? puenit sirupus ex oximelle simplici
pro parte. Nā incidit materiā grossāz terrestrē
et equat calefactiōe tēperatā: vñ tenet q sit ca-
de cōplonis: rñ cū Aui. dicit multoties sūt res
subtiliātes cause sode et si sint nō calare oximel
sic expōnat: et si sint nō cala. f. intēre: ideo inmit
oximel nō esse intēre cause cōplonis: imo hz calis
ditare cōmensuratā: lz iste rer. etiā aliter possit
expōni: sed sensim pñozē dātū laudo credēdo
edē ad mentē suā. Sumat ergo. f. oximel. sinā

Not. tres
cañ. quos
ponit. Ad
sue i sōda
melica.
Primū reg
gimen.
Sz cōm reg
gimen.

Tertū reg
gimen.

Nota tria
q ad cūo-
nem mare
rie melice.

Questio.

Lapis ar-
menus nō
reperit.

Notet do-
ni practi-
ci.

Not. bene
istud quar-
tū de dige-
stiois ma-
terie meli-
ce.

Tri-
cri-
ra

Si dñus in
ol mā me-
lācolica ē
pueniens.
Lubrici-
tas vēris
in oi sōda
est conue-
niens.

De cibis et
porib? in
mā melica
pueniunt
bus.

Se. portu
lacea ppe-
rate cōfor-
tar splenē
Infusio
lauda bil.

Quat in
mā adusta
pueniēti?
sit cūo cūz
medicina
ebibita.

Alia infu-
sio.

añ.
da Not. tres
et cas. quos
me ponit Me
vt tue i foda
tio melica.
et ci primu res
risti gimen.
gerē. Scdm res
ode gimen.

cece
solo
i. 3.
nen
r in
luri
loa
tini
se
a et
one

tertiū res
gimen.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

Questio.
Nora tria
q ad etio
nem mare
rie melice.

placis sirupi de pomis copositi si mā sit radica
lis melācolica grossa: si fuerit nō multū gros
say el frigida cū orimelle ponat de melle ro. pa
rū cū aq̄s appropriatis vt buglose et mellificet
in pcessu cūsdē mae ad digerēdū ponat sirup
de pomis p duab⁹ partibus cū vna parte oris
mellis addēdo ad aquas dicatas aquā scolopen
drie: et magis in pcessu ponat de sirupo de epi
thimo: et stare mā multū frigida sit aliqd de siru
po de sticados: cū decoctione corticis radicis ca
paroz: scolopēdrie: tamarisci semp apponendo
aliqd pas. vel liq̄ricie ad humectationem mae.
Sed si mā sit melācolica p adustione vñ sirupus
de fumo terre: cū sirupo violato ad prin^m cū aq̄
lupuli fumiterre et buglose. aña. 3. ij. Nā fumus
terre est frigide coplonis: et aqua fumiterre in
mā adusta multū vsed in pcessu magis in ta
li mā adusta vs sirupus de bizārhe p duab⁹ pri
bus cū vna parte sirupi de pomis et nō transcen
damus ad foriores cū aq̄s lupuli: buglose: bo
ragi. et mellificet: vel cū decoctionibus dicroz flo
ri liq̄ricie se. endinie et portulacae. Nā scia portu
laca ppterare pforant splēd. Et post
ea facta digestioe in mā frigida grossa vsupra
pueniēter eiuf mā cū pillis cochij: et idisvl^r ex
infusioe facta vt infra. R. aquaz buglose et mel
lisse et feniculi. añ. 3. ij. infundat in eis polipo
di. 3. ij. agarici. 3. ij. pas. liq̄ricie. añ. 3. ij. stēt in
infusioe p horas. rj. et bulliat postea duab⁹ bul
litionib⁹: deinde facta collatura iterato infun
dant in dicta decoctioe mirabo. kebul. 3. ij. in
doz. 3. ij. epithimi. 3. ij. zinz. cinimi. añ. 3. ij. floz
boragi. buglose: et sticados: et cuscute. aña. 3. 5. et
stēt in infusioe p alias. rj. horas in loco calido
debite coopro cyaro dicte infusiois: postea fiat
collatura et addat collature diacartholiconis. 3.
vi. confectionis hamech. 3. ij. misce fiat portio.
Et si dicta portio nō suffecerit ad eradicandum
mām in tornz priuatis sirupis fortibus vt su
pra et p. r. dies iterato fiat mūdificatio: tio cū pillu
lis vt infra. R. pillaz de lapide lazuli. 3. ij. pillaz
rū indaz. 3. 5. cū orimelle q̄llitico fiant pillule.
Cū mā aut adusta pueniēter pfacit eiō cū
medicinis ebibitis q̄ cū pillis. Fiat igit pmut
eiō cū medicina vt infra. R. mirabo. ci. et indoz
gūmosoz. añ. 3. ij. 5. foliculoz seu. 3. ij. epithimi.
floz boraginis: buglose: et viol. añ. 3. ij. 5. passula
rū. 3. ij. oia infundant in sero caprino. et stēt in
infusione p. r. horas postea fiat collatura: et ei
addat diacartholiconis cassie extracte. aña. 3. 5.
diacene. 3. ij. sirupi viol. 3. ij. misce. Et si non suffi
ciat dicta eiō eribeat post. r. dies alia filiū vel
addēdo dosim si prima nō sufficeret enauerit:
in q̄bus tñ diebus priuē vñ sirupis vt supra
et in pcessu pñ dari pillevt infra. R. speciez pil
lulaz indaz. 3. ij. reubarbari electi. 3. 5. seic endi
mie. 3. 5. cū sirupo viol. fiat pillevt. vij. sed fuerint
facte ad minus p. v. dies. añ. q̄ fumant: et in pces
su pur si expediat pōt addi minūdo de dosi pil
lulaz dicaz rāntidē de pillis de lapide lazuli
et semp dicte medicīne eribeant fm ordines q̄
debēt in eribitione medicinarum laboriose
enantiū: et sic sit expedita intērio eq̄tidiō et eiō
nis. Deinde fiant fomērationes ad caput ex
decoctione camomille: melliloti: femugreci: sti
cados et aneti: cū his pōt fieri embrocatio ad
caput: pōt etiā fieri inunctio cū oleo amigdal.

Se. portu
lacea ppe
rate cofoz
rat splēd
Infusio
lauda bit.

Qualtr in
mā adusta
puenit
fit eiō cū
medicina
ebibita.

Alia infu
sio.

dul. cū oleo de lilio simplici nō coposito cū oleo
de croco: et dñt calefieri nō apud ignē: sed in aq̄
cala: vt voluit Rabi moyses. et Bal. 2°. decē tras
cratū. nā apud ignē dissoluif virtus eoz cale
fiant in duplici vase et aq̄ in vase posita: et oleo
posito in vitro: deinde posito vitro in aqua cala
lida istū modū sernat Rasha in cōtinente. Sed
si volumus vti oleis frigidis ponamus in aqua
frigida: et si calidis i aqua cala vel oleo vramur
sifamino: q̄ est eiufdē virtutis sicut amiddale
dñl. et imponat rimporibus vel naribus vel au
ribus: et hic sit regula q̄ sicut olea frigida q̄ sūt
et oleo oliuaz debēt fieri et oleo onfancino. i.
oliuaz immaturaz: ita et olea calida q̄ sūt et
oleo oliuaz dicebat Bal. loco alle. debēt fieri et
oleo oliuaz maturaz: sūt et q̄dā pforātia ca
put. Primū p interius sumpra vt sumere conse
crione diamusci cū diabuglosaro si nō in melā
colia nō adusta: et in adusta cū succaro violato
et sūt intelligat de reliq̄s pfectionibus pforā
ribus cerebri: de q̄bus dicē est in flegmatica:
sed eaz siccitas remoueat cōmiscēdo aliqua hu
mectantia: et sūt p exieris cū euaporatiōib⁹
aromaticis. vt. R. landani et cere. añ. 3. ij. croci.
cassie lignee. aña. 3. 5. ambre: musci. aña. gra. v.
violaz. 3. 5. misce et ponat sup carbōes: et sic sua
euaporatiōe cōfozabit caput: sūt fiat garga
rismiata cū appropriatis. Et si mā fuerit uoce
sua q̄ritare et non qualitate siue flātica fuerit:
siue melācolica causans repletionem et opila
tione: tunc fiat apertio collaroz: et minoratio
māe cū cōibus exoluentibus: postea cū caput
purgis et masticato: et educitū p illa emun
croza: non multū calidus et in hoc vs nigella q̄
est efficacia virtutis in apone poroz collaroz
rj: et tunc sit rorefacta nō infusa in aceto sit li
gata in panno lineo et apponat in naribus: et si
inredimus ad attractiōem sit infusa in aceto
p uocē: et postea rorefat et apponat cū pecia
naribus: et q̄ cōiungeretur cōplo calida caput
et cali mā: et p applicatiōe raliū aperturim
collatoz sūt succederet in capite cōplo calida no
cēs ppter apone facientia: et pñ exercitaret so
da: ppter ea q̄ curatio sit cū calido. tūc dicebat
Zui. in cura fode opilationis q̄ opz succurrere
illi cū infrigidantibus in q̄bus est mollificatio
et non stipicitas: et postea cū q̄scit supp. dolor
reitera sup. medicinas apertinas: et nō cesses fa
ciendo id dūec opilatio aperiatur: et hoc stant
te materia grossa non sanguinea: sed si sit sāgni
nea fiat flebotomia de vena cōi: postea cepha
lica: postea vena particulari. Sed si dolor sit
in superioribus supra craucū attendat ad cām
fm q̄ dictum est supra si fuerit humoralis: sed
in localibus tunc non dz poni acetū in infrigi
dāribus sed oleū ro. rñ. Si vero sit sub crauco
poreft poni acetum in cā calida et in frigida: lo
co eius ponitur euforbium ad penetrandum.
Si vero non pender dolor: et materia humo
rali sed vaporali vel ventosa in ipso cerebro ge
nerata et non aliunde cōicata nisi forte ab extri
seco vt a flatu ventroz calidoz vel frigidoz: vel
ex attractiōe vapor per nares odorabiliū sua
uium vel seridoz: tunc q̄tūm est ex parte ipsoz
vapor in cerebro fiat leuis enaporatio circa ca
put cum milis in sacello rorefactis addēdo
flores camomille et hpmō. Nora tñ q̄ non semp

Qualtr de
bēr calche
ri olea ca
lida in aq̄
cala et non
supra ignē

Not. deni
gella.

Qñ dolor
est sup cra
ucū in mā
cala ponē
oleū rof. si
ne aceto.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradi.

No sba se
quentia p
gentilem.

ti
cr
ra

7
t
f

7

Caphora
est impedi
tuna soni.

Per pillas
cochias in
relligatur
pillule co
chie. Bal.
no rasis.

in tali imitatio dolore debemus immediate
accedere ad ista localia: qz aliqui esio cu stomia
z alijs est necessaria vt stare repletione in to
to: z tunc opz prius enone minozare vel in totu
eradicare: vt supra fuit declaratu ptra gentiles
qui voluit q stare modica ma in capite possit
fieri particularis esio non pcedente vli. Et ibi
fuit dictu q stare in toto repletione: lz no in ca
pite esset repletio: na no erat tuta esio pculas
ris alia non pcedere: tunc sacra esione z sacra
enapozatione cu sacello mili: qd est subtilissu
mii z sicissimu. vt dicit Bal. 12. terapentice: z si
no sufficiat ponant et flores camomille z ane
tiz: rutha sicca z mētha: z est fortius faciendo
et odoramēta: cu pparijs appropriatis. postea
vbi sit multu necesse ponatur euso: bñ pax: z sit
eius pars decima. ne c vltra dicit Ani. Cui ar
dolo: lz cam er debilitare tunc multiplicatur
superfluitates z cerebri d: debile: ppter hoc
multiplicat superfluitates: z sic fit cu doloris p
accides. De qua debilitare dicit Ani. 2. primi.
qda est debilitas p via resolutionis spm: et
hoc mo dolor coicans inducit debilitare resol
uendo: qda est debilitas z pñr dolor: ppter ma
la disponē mēbi: vt cu stomacis est rare tertu
reide dico de capite z cerebro z in prima ca de
bilitatis: tunc interio est cu gñantibus spm. vt
cu oblatione onoz pulloz: vini dulcis: cu galia
aromata z odorare sepe aromatica. Et si fuerit
ppter laxitate mēbi: opz inspissare mēbi: vt
cu cerebellis alioz aialium z maxime gallinaz
z oniu dicebat Bal. in libello de innatib: z no
cētibz. na cu pputare spali et pfortat: z si cu
stipicitate volumus cofozare z resoluerē: tūc
addatur in facellis de nuce muscata z similib.
Et si sit acutitas sensus ca doloris: opz minue
re sensum mēbi: no cu stupefaciētib: lz ingros
santib: spm z infrigidatibz vt exhibitiōe de
coctionis frumēti z extrematū aialiu maris
me porcoz z aganaz casei rectē odorare aro
matica frigida: vt ro. vio. flo. mēnufa. z odorare
cāpho. cu lacre. Naz lz in dolore et acutate sen
sus sepe ptingat instātia vigiliā: qz vt pñm ta
lis sensibilitas vel sequit rēperantia vel cōplo
nē calam z sicā: z cāphora videatur sua sicita
te impeditina somni: si tñ infundatur in lacte
muliebz: qz minuit et sicitas multu cerebz
cofozatur: z magis ad somnu pmouet: z cu istis
z siliib: minuet dolor capitis: qz acutitas sensus
minuet: dz et ex oleo de mirto vngere caput: qz
vltra frigiditate cofozatur caput z inspissat: tūc
fit expedita cura vlt oim causaz doloris capitis
p essentia: si prius tñ addatur qda verba de cu
ra vnius cāe raro ptingētis vt de cura vermiu
z et si ponatur cura differēter mē ledētis itra
craneu vel supra: qm in aliquibus opz diuersifi
cari curaz eadē manēte materia sed variata fm
fitu. Cui dicebat ergo Ani. in cura vermiu q p
mum opz euacuari totu corpus si fuerit necessi
tas z cerebri. s. de materia pportio nate vermi
bus vcz materia flegmatica: vt cu appropriatis
medicinis de soda flegmatica: vt cu hieris tpil
lulis cochis: qñ reliqua no succederint: non dis
co de pillulis Rasis. quas ipse coposuit cu sunt
verende multum: vt supra dixi. Et enz auctores
laudent pillulas cochias in multis casib: non
intelligatur de eisdem Rasis. Nam cum Bal. q

fuit ante Rasin laudat illas intelligit de illis
quas ipse fecit: z quas ponit. Mē. in ca. de so
da: z intrat no scamonea absolute sed correte:
ita q ille pillule cochie sunt minus solutres q
iste Rasis: z ita Ani. z reliqui magis sequuntur
illas Bal. Et postea sacra esione dz educi si pos
sibile est p nares vel palatu cu appropriatis. Et
dicit Ani. vt dissoluantur hiera z rabas p nares
semel vel bis in hebdomada: z si ex ea et cu az aq
mellis fiat gargarisma multu vcz qm in virtute
speciez intrantiu interficit vermes z consumit
materia flegmatica faciente vermes: vcz etiam
ad attrahendū vermes. succus folioz pñcoz et
pneat vermes: z cu sunt necari xmes sepe edu
citur ma: q no est in forma vermiu: sicut etia fit
sepe in educatione vermiu p ventre in forma al
ba p secessum: postea pfozet caput cu aromati
bus: vt cu diamulco amaro q cofozatur cerebz
z in ipm intrat aloes: z sic inuat pferuado a ge
neratione vermiu. Detur et mercurius: z tyria
ca post enone: sed tyriaca dz esse electa z bona.
Nam descriptio tyriacaz coiter lobardie no
est conueniens: qm capiunt. 3. iij. speciez: cu lib.
j. mellis. z debet esse. 3. vij. speciez i lib. j. meli
lis fm andromacu cuius est descriptio. radica
lis: z tunc tyriaca est electuariu electissimu. Et
dicit Ani. in de viribus cordis. q est medicina
diuina: qm vcz coira veneni plust mercurius
maxime reprimu. vt. 5. ca. detur igitur. 3. j. me
tridari vel tyriace z detur ante die p duas aut
tres horas z stetur ad minus p sex aut septē ho
ras anteq sumat cibis. Cui ma aut peccante
intra craneu vel extra craneu suppositis reliqs
que facta sunt de euacuatione totius si expedit
de diuisione materie z digestionē z euacuatio
ne cu appropriatis. Cui circa localia est quedaz
diuersitas. Na peccante materia extra craneu
in aluocari vel in partibus curis magis valēt
ea que per exterius applicantur de repulsioni
bus in principio factis et resolutionibus in p
cessu siue epithimibus siue vncionibus siue
sacellationibus sunt quam in materia peccan
te in profundo intra craneu: z in ea que intra
craneu magis valent localia particularia per
gargarismata. s. z caput purgia z odoramenta:
z per iniectiones intra nares vel aures: siue sint
repercussina siue doloris mitigatina siue attra
ctiua z euacuatiua: siue resolutiua z pfortatiua
z hoc satis notum est consideranti. Et proinde
sequitur quod peccante materia iutra craneu
vbi debent apponi supra caput vel embrocari
medicines in casu valentes: quod debet esse in
casu fortiores ad materiam reperturicndaz di
gerendam z resolendam quam peccante ma
teria supra craneu: quoniam in transitu ad
profundum exoluitur virtus medicine vt fuit
sentētia Bal. tertio regni. z ex hoc patet quod
etiam dictis medicinis peccante materia in p
profundo debent applicari quedam inuuantia
ad penetrationem vbi peccante materia supra
craneu non erit necessitas: vt dictis medicis
nis talia penetrationem facientia z acuta ad
misceantur: vnde peccante materia calida itra
craneu docent auctores ad reperturicndum
cum oleo ros. miseri acetum: vbi si peccaret ex
terius materia sufficit applicatio solius olei
ros. precipue cu acetum cu sua qualitate mor

De dolore
capitis a ro
to p coira
ra a criss.

Proportio
spēz tyria
ce ad mel.

Quot mo
dis sumit
criss.

Ani. de vi
ribus cor
is.

Stef p ser
horas an
q sumat
cibus post
comestio
ne tyriace.

Uie expul
sionis sit
quing.

Quid itel
ligit p ori
mel.

Quid itel
ligit p ru
srum.

daci nō alteratum in transitu occurrat ad mē-
bra lesa z sic ledit ea: ubi ad profundū veniēs p-
pter ipsius alterationē in trāitu ad profundū
membra ibidē lesa nō sic percutit z ledit: et ita
similiter si materia esset frigida vt duo gsa exē-
pli. peccāte in membris exterioribus sufficeret
medicīne calide vt duo ad digōnē: neq; expedit
ret fortiora apponi ad penetrandū. S; si pecca-
ret in pundo oporteret simplicia esse parū per
calidiora propter virtutem ipsaz exolui in trā-
itu z vt melius z citius ad profundū venire
possint: vnde auctores cum dicis medicinis ad
miscent aliquod ad penetrationem faciens: vt
calidum in tertio vel quarto: vt parum euforbij
vel castorei: sicut ē paulo añ aliquāli ē dicrū. ā.
expeditis pñr est pñda cura

Quibus sic doloris capitis per cōitatem.
Et in hac primo ponit cura doloris p cōitatem
a toto: deinde a particularibus quibusdā mēbris
marime capiti cōicantibus: ab extrinsecis. Et in
cura per cōitatem a toto p videbitur de cura p
cōitatem in crisi: deinde in febribus a qb? dñas
bus causis marime pendere videt. C In dolore
igitur facto in crisi p nora q crisis tripliciter
sumitur. Primo sumitur p asri cōmōtionē ma-
terie q dz expelli. 2º pro ipsa expulsiōne. 3º p al-
teratiōe sequēte ad expulsiōne materie. Sumē-
do igitur crisis p cōmōtionē: tñc fit separatio
materie expellende ad vias expulsiōis z in ta-
li mori fit sōda: opz igitur in hac pñderare ma-
teriam per quā viam natura tentat expellere.
C Uic añ expulsiōis sunt quinq; vnde 2º quar-
ti. dicebat Anī. Sentiō crisis est: que fit p fluxū
sanguinis nariū: deinde per vomitū: deinde per
secessum: deinde per vniā: postea per sudorem.

C Opz igitur vt cōsideres motū materie. verbi
gratia. si videris materias moueri ad stōm: ita
vt vomitū debeat educi: qd declarat p nauſeā:
et submersiōe aie z tremorē labij inferioris zc.
tunc natura: vt dicebat Anī. inuē vomitū fa-
cto cū orimelle calefacto cū lenitiuis frigidis: z
fiat vomitus: innuit Anī. per hec verba q nō de
benis iunare naturā cū foribus cūantib? euz
vomitūo forti qñ natura ita parat expellere p
superiora: q tunc fieret laboratiua nimis solu-
tio: sed fit leue vomitūū: vt orimel calefactum
cum lenitiuis frigidis. C Nora q orimel nō sp-
tū dicit cōpositū ex melle pñe sumpto aqua
z aceto: s; ē aliqñ admixtū cōpositū ex aqua
aceto z succo: z taliter aliquoties sumitur p
syrupo acetoso: z hoc nora ppter vitare equiuo-
citiōes: que aliqñ sunt cā magni erroris: vnde
in simili dicit Symon. errauit traductor Alimā
foris. nā in 4º dicit. q succariū ro. calefacit z si
tū affert. dz dicere mel ro. nō succo. error fuit:
q geleuabū est termin? cōis ad mel ro. z succo.
ro. z in arabico dicebat geleuabū calefacit: iō
errauit z cā erroris fuit: q mel est duplex. i. mel
cāne qd dz succo: z mel apñ: qd est cālm in scōo
et mel cāne dicit esse temperatū vel parū ad ca-
lidum declinans. i. cū orimelle calefacto. i. cum
orimelle facto de melle apñi refracto cū leniti-
uis frigidis: vt oleo violato. dicit lenitiuis: qz
stiprica prohiberent vomitū. C Si vero mate-
ria descēdat deo: sum: ita vt natura tēter educe-
re p secessū: cuius significatio erit q pñpietur
rugitus z inflatio circa vtraq; latera: rugit? dz

cit mīp motū cū fontū quodā obruto: tunc de-
bemus cōsiderare pñabiliter q materia descen-
dit deo: sum: z sic cū lenitiuis dz induci eū per
deo: sum: vt syrupo viol. z syrupo de pñnis vel
sumēdo pñna infundant in iulep. viola. post in-
cisiōne sacra in eis vt intumescā: laudar etiam
Anī. syrūpū de ramarindis sup. stāre mā multa
acutata: ita q cū lenitiuis debemus cūare per in-
fra: vt cū siracost z est māna. sed nō trāseat. 3. v.
dicebat Anī. in cura sode cronice: z in hoc mē-
bat debile maxime scēdā esse lenitiōne vētris
qñ natura nō operat: sed tēter cūare z solū in-
retur natura nec nimis stimulet: z in hoc tollit
erro: aliquoz qui volūt in crisi aliquid debere
operari. nā in crisi cōmōtionis aliqñ opz aliqñ
operari sed leniter. C Si vero materia cōuēra-
tur ad vias vniē: qd pñpiet per dolorē z graui-
tatem in partibus renū z circa vias costaz ad
posteriora tēdentes z cū aliquali pñctione cir-
ca vias vniē: tñc medicus dz iunare naturā ex-
pellendo cū lenitiuis diuerſis cū decoctiōe ca-
pillorum ve. z seminiū cōium maior frigiditū:
vel si ponatur aliqñ de oximelle: vt. 3. cū. 3. iij.
seminū melonū puluerizatozū in. 3. v. dicte de
coctionis erit cōueniens pñocariū. laudar ē
Anī. citonia masticādo: qñ citonia cōstringit
vapores ne ad caput moueant: et cū hoc innat
ad vniām pronocandū cōprimendo. C Si hō
derinetur materia ad nares. qd declarat: q ap-
parent irradiationes vel imagines virides cū
trine vel rubee ante oculos vel pñrit? circa na-
sum: z nō fluat sanguis ex narib?: landabile est
vt fiat sternutatio lenis ad dilatādū orificia ve-
narum vt educatur materia p nares z odoretur
acerū: z fiat tristis sensatio z pñocetur sternu-
tatio vel fiat insperio in solē z subito cōuersio
ad euz: qñ facit sternutationē: vel fiat fricatio
circa nares vel imponātū aliqua narib? vt sere
porcoz que habeant aperire venas. C Et si ma-
teria veniat p vias cutis qd declarat: qz pulſus
erit vndosus: z cutis membrorū infra erit aliqua-
liter humefacta z mēbra vident calere vltra q
sit eozū naturalis dispō: tunc dz medicus pñoc-
care cū lenitiuis sudorē: vt cū decoctione capil-
lorū. nā ipsa pronocat sudorē leniter: z pñt poni
parū aneti: z fiat fricatio cū pñnis tepidis: non
aut calidis: qz tñc phibet sudorē: tñc male opan-
tur astātes: qñ onerātū infirmi pñnis vt sudet
et administrent inunctiones lenes fricādo mē-
bra pñpne deo: sum: vt cū oleo amigdalaz dul.
postea decēter coopiatū pannis z inducat ad
somnia. nā talia pñocāt sudorē: si ponat parū
vini albi: cū dicta decoctione calā magis iunat
bit. Qd si sit crisis imperfecta z expellatur mate-
ria solū ad emicroria: z sit quedā dispō doloris
nō veri: vt circa radices anriūz vel inguina vel
sub assellas: quod est signū debilitatis nature:
que nō pñt expellere materiā ad exteriora: tunc
medicus dz iunare naturā cū attrahentib? for-
tibus: vt facto emplastro ex apio mētha z buty-
ro antiquo: z fiat emplū sub assellis vel post au-
res vel inguinib?: z si loco mente ponat scabio-
sa magis valebit: z si non sufficiat ponantur vē-
rose absq; scarificatione ad magis attrahendū.
Nam cerebrum conuertit materias ad post au-
res: cor ad sub assellas epar ad inguina. ponat
igitur emplastrum attractiū in dictis locis.

c ij

De dolore
capitis a to-
to p cōita-
tā a crisi.Quot mo-
dis sumit
crisis.Vie expul-
siōis sūt
quinq;.Quid itel-
ligit pñ-
mel.Quid itel-
ligit pñ-
syrūpū.

Nota.

Qualit ci-
tonia vni-
nā pronoc-
cant.Capillus
ve. pronoc-
cat sudorēEmplū a t-
tractiūz.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradi.

de cura do
loris capi
tis ppter
febres.

Si vero dolo: sit per coitatem a toto ppter febres: runc opz multu laborare ad remissionē eius: qm dicebat Aui. p^a tertiū. in ca^o. pprio. Et illa quide. s. foda q accidit in febribus: qm in quierat egru adco donec in ca eius: q est febris augmentu faciat. ¶ In remotione igit talis do loris sunt intēctiones. p^a sunt due gnales. Una est respiciens totū corpus mādans. Scda respici caput recipiens. Et respiciens totū corp^o com pletur effione z diuersiōe illius materie qua fit enapozario ad caput: qm si materia fuerit i corpore multa sū venas peccās vt sanguinea fiat flōmīa. sū can. supradictos. Et si fuerit alia materia peccās magis qualitate z nō pmieta san guini educat cū farmacia appropziata marie p secessum cōuertēdo ad inferiora. ¶ Preter etiā effione materie est necessaria remissio cause efficiētis enapozationē vt caliditatis febrilis ppter quā facta actiōe in materiā fit enapozario ad caput: z ita opz intrēdere remissioni feb. cūz epithimari^o cordis z epatis: z cū dicta appropziata frigida. z istū cañ. inmebat Aui. p^a quartū. in ca^o. gñali de cura fe. cū dicit: Qñq; feb. est tante vehēmerie z acuitatis. s. quantū ad acci dentia q nō lz vtī regimine cause: imo indiget infridatione vltima zc. In ope igit ponā duas descriptiones epithimarū in casu valētiū. vñū pro corde: aliud p epe. ¶ Pro corde. R. aquarū rosaz. violaz. nenufaris. añ. 3. ij. aquaz buglose et boraginis. añ. 3. j. sandal. oīm triū: corāl. ru. spodiū se. acetoze z scariole. añ. 3. j. sere crude margaritaz al. fragmentoz iacinthi. lneraldi. granate. añ. 3. j. cāphore. gariof. z ambre. añ. gra. v. croci. gf. ij. oīa puluerizādo subtilissime puluerizentur: z misce pro epih. mate cordis.

Epithima
p corde.

Epithima
pro epare.

Scda in
rentio ge
neralis.

No. istum
canonem.

¶ Pro epithimare epatis fiat: vt ista. R. aquaz endiuie. lactuce. solatri. rosa. añ. 3. ij. aceti. 3. j. sandaloz al. z citri. corāl. ru. spodiū semis aceto ze. scariole endiuie. añ. 3. j. spice ligni aloes. añ. 3. j. puluerizāda puluerizent subtilissime: z misce p epithimare epatis. ¶ Alia vero intērio di uerlionis cōplef: z cū diuerfionibus cōib^o z frica tionibus extremitatū ligaturis z cōpssionib^o digitorū extremoz postroz in aqua calida: vt cū ventosis maxime postroz infra genu supza calca neum: est etiā phibēdo ascēsus vaporū cū rep^o mēribus z phibētib^o vaporoz ascēdere vt sunt quecūq; stiprica: vt infra dicef de coitate pncu larii mēbroz marie stōaci z ebrietatis. ¶ Alia intērio pncipalis q est ad mēbrū recipiens pura ad caput inuaf cū cōforatibus caput: z in p^o. enapozationis materie. cū repcutiētib^o vt cū oleo ro. z aqua ro. z aceto: vt dictū fuit supza: lz d. qñ est. vt vidistis supza fecerit cañ. z ita pñen riebat Aui. q timor est in applicatione repcussio uorū in foda in febribus: sed istud debebat itel ligi stātib^o iam receptis vaporibus in capite runc sunt verende embrocationes. Propterea di cebat Aui. p^a tertiū in ca^o. pprio. z ad ipsaz. f. so daz in febribus inuaf embroca. et decoctiōe oz. et papaueris z violaz z ro. si hūiores sua nocent acuitate q si sua nocēt multitudine: runc uñ hū horū faciās immo enacua z administza q cum facilitate resoluat zc. tñ stante etiā aliquali res plerione capitis aliqñ aliqua repcussina cōne nim: vt voluit Aui. p^a quartū. in cap^o. de cura curari. vbi dicit. Et magis salua hozaz embro

cationis capitis cū repleione eius est: vt sit vapor colericus nō humidus: imo in hac hora fortasse nō nocet: imo cōfert z cognoscit hoc p dispōit somni z vigiliay zc. z addit: Qñq; videri somni aut profunditate somni: tñc caue embrocationē et inunctionē: z stude in attrahēdo materiā ad inferiora cū fricationib^o z vērōsis: z sup. cū inu sūfflationib^o p nares z odoramētis zc. vt supza dictū est. Et sic habes casus in qbus possunt ex hiberi repcussina z in qbus nō. ¶ Alia intērio est de cōforatione cerebri z resolutione vaporū vltimarū: q cōplef cū his: q dicta sunt sepe. Et sic fit expedita cura p coitatem a toto. ¶ Veniens do nūc ad curā doloris sode p coitatem particula rium membrorū. Primū incipiamus a cura dolo ris p coitatem stomaci ppter maximā coitatem quā hz cū capite vt supza dictū est. Et ibi ēt pos nem^o curā doloris capitis ab ebrietate: qm est spālis depēdentia etiā in ebrietate a stōaco: et de illis sunt dicta signa satis clara supza. ¶ Quantū igit ad curā opz notare prius vnus textum generalē. d. Aui. p^a tertiū. de regimine so de. p coitatem in sermone vñ dū dicit: Opz vt sol liciteris in oībus spēbus sode p coitatem mēbroz rum de illis mēbris vt ea enacnes cū his q sunt eis ppria z remoueas malitiā cōpssionis eorū: et cum hoc vt cōforres caput cōforatius ne reci piat. ¶ Etiā est notandū q Bal. 2°. meimur. in ca^o sode de coitate stōaci dicebat. Opz vt cures stomaci nihil capiti faciēdo: nō intelletit q ni hil capiti fiat: sed nihil fiat capiti de attrahēti bus vñ nihil fiat capiti tanq mēbro pncipali le so: qz in capite nō est aliqua dispositio p ppriā naturā: vt ibidē dicebat: saltē tñ sunt offerēda que cōforant caput z resistant. Tolebar etiam inuere q totalis intērio medicī quasi tota sit circa membrum mādans: qm talis coitas: ali qñ pender ab humore colerico ad stōm deflugo aliqñ a materia flārica etiā defluta: vel et se ta lis materia in stomaco exte z ad caput enapo rante: z vtrū ipsa sit defluta vel in stomaco ge nita: z vtrū colerica vel flārica vel etiā ventosa satis supza est declaratiū in signis. ¶ Alia tñ in tērio curatiua debet materiei si fluit ad stōa: cūc materiei in eodē stomacho gñare. Nā si fluat ad stomachū alimide: qm materia maxime fluēs est colera peccāre materia colerica in stōaco p deflurum: nō tñ expediet attrēdere ad istā mām in stomacho: sed etiā ad mēbrū mādans: vt pura ad epar in quo plū generat. phibēdo ipsū ge nerationem in epare z ab epare diuertendo et enacuando vt paulo post dicef. Idē dico de fle s gmate si flueret ad stomachū. ¶ In cura igit do loris capitis per coitatem stomaci dicit Bal. in 2° meimur: q stante materia colerica ledēre est promouandus vomitus. Nā propter subtilitatē et mobilitatem materie facilliter enomēf. Et si dicatur ibi esse aliquid grane qd pur est humor dicatur rñdendo q rñ inclinā vt facile sursum moueatur per naturam suaz: vt dicit Bal. in cō mēto afforissimū. Estare quidē per superiora zc. et fiat cum vomitu leui vt postro digito in gu la vel pēna: vel sumendo aquam repidam cum modico olei vel aceto: aut cōsiderando de reses tida z abhominabili: z maxime in paratis ad vomitum: qz sunt multi ita parati ad vomēdi quod ex sola imaginatione vomēdi enomunt:

Nota.

De cura so
de p coita
re particu
larū mē
brozum.

Responso
cuiusdam
difficultas
na.

Alia intē
rio curati
ua.

De cura so
de abetrie
tare.

ut voluit Gal. in libello de moribus liquidis. Si vero m̄a sit frigida curetur educēdo p̄ secessum. Nā illa m̄a sua corporalia magis inclinat ad deorsum: educat igitur p̄ clisteria: non per hoc t̄m q̄ euacuet m̄am a stomacho: sed p̄ hoc p̄ncipalit̄ q̄ euacuant diuertēdo m̄am a capite sūt in casu multū inuatiua: et maxime fluere m̄a ad ip̄m stomachū: et p̄pter hoc tollit difficultas. A. in p̄a tertij. de cura sode t̄pali: vbi dicit. Oportet q̄ solliciter in curatio colericarū et ea in attractione matericū ad inferiora: salte cū clisterijs calidis. ut colloq̄ntide agarici et. ut sint fortia ad attrahendū ab epore et a mēbris circūstantibus stomacho. Dixit Nicolaus. quare dicit colericarū: Nā in flegmaticis videt maior cura h̄nda. de eione p̄ clisteria fortia. R̄ndet et bene qm̄ cā colerica de se est apta magis fluere ad caput et dolores causare: id a cā calia ut plm̄ sunt tales p̄ viā defluxus: et id op̄z uti clisterijs que euacuet et diuertat. C. In m̄a aut frigida: q̄ sepe immo vrlm̄ aggregat m̄a p̄ viā cōgestionis nō defluxit: ideo nō tāra est int̄rio cū clisterijs attractiuis. Et notat. dicit caliditas: q̄ op̄z q̄ virtus cor̄p̄nientiarū vsq̄ ad mēbra vbi est ḡnatio cāe doloris v̄cāe colericę et vbi colera ḡnatur. f. ad epurā: sic dicta clisteria pueniūt ut diuertat m̄a colerica ne fluat ad caput: h̄ ē m̄a flegmatica fluente dicta clisteria multū conueniant: et si dicta materia sit in stomacho ḡnata: sed tunc nō sunt necessaria ira fortia p̄pter materiam esse magis paratā ad educationē cū eis de clisterijs. C. Est etia in casu cōfortadu: stomacho fluere m̄a ad ip̄m si fuerit colerica cū frigidis stipicijs: ut cū sirupo de ribes cū mina citoniorū sine sp̄bus: cū sirupo de granatis et de agrestia et silibus: vel cū bucella panis infusa in aliquo horū et exhibita maxime aut cibū: et nullo mō fiat sanis tolerantia. Et si m̄a fluēs esset flegmatica p̄ p̄biteri fluxus ad stomachū suū mēdo de mina citoniorū cū speciebus: vel sirupo de mēta cū aqua decoctionis masticis. rhuris. cipi: et h̄mōi. vel cū aq̄s mēre et absinthij. C. Et si m̄a fuerit ibide cōgesta d̄z digerit: cū appropriatis ad m̄am: et fieri ē cū appropriatiōe q̄b̄ sepe dictū est. C. Et nutriatur dicebat Aui. cū cibus subtilib⁹ laudabilib⁹ facilis digestio boni chūm: differenter t̄m in colerica et flegmatica v̄t p̄t̄z in qualitatib⁹ cibariū: et in artificijs. Postea addit. Deinde declinet cū qualitate sua. cū p̄fortantib⁹ stomachū ad id q̄ est necessariū. f. calefaciendo vel in frigidādo finē dispōnē materię: eligēdo de his q̄ dicta sunt sup̄a: et interius et exterius: hoc maxime sacra mundificatione materie. Et attendendū est et cū reliquis cōibus diuersis m̄a et p̄fortatiuis capitis. de q̄bus sepe dictū est obseruando: maxime in diuertendo et p̄fortando vñā r̄e. d. A. et sunt vltia verba caplicū m̄am euacuare volumus dicit. Et q̄ cibis patētēs egritudines capitis materiales frica extrema et erica latus capitis: cōforta cū apocrusticis. C. Cōsequēt̄ q̄ sōda ab ebrietate maxime dependētia h̄z et assumptio ne eoz q̄ euaporant vel euaporare faciunt: et p̄cipue vini vnos subtilis et saporis acuti: et p̄r per colligantia stomachi: videtur maximā habere dependentiā: qm̄ ebrietas p̄tingens ex medicinis narcoticis nō est illa ad quā sequet̄ sōda

sed magis tandem cōgelario: sc̄circo cōuenienter posita cura sode p̄ cōitatem stomachi ex causa corporali p̄r allegari determinatio de cura sode et cā ext̄infeca p̄tingere ut ebrietate et potariōe vini et. Si ergo dolor sit ex ebrietate fiat primū esio cū vomitu leui m̄a sup̄flue vini ext̄stentis finē modū dictū sup̄a de vomitu. Sed si vomitus non p̄t puocari p̄pter aliquā cāz de tur solutiū p̄ deorsum: ut dicitur cū aqua abfinē thij: vel acetose finē diuerfiterē corporis finē caliditate vel frigiditate: et si p̄fortet cum mirabolis plurimū valebit p̄pter cōplōnē: et si hoc fieri nō p̄t: q̄ nō vult amara vel corpus fuerit multū inflamatū detur alia portio: ut aqua granatorū cū pulpis sacra exfione: Et Aui. vigorauit cū p̄az scamonee ne mora sit lōgior: q̄ ebrietas sepe ad mortē ducit: q̄ si imbibit in mēbris neruosis sit sepe spasmus. Et si aliud fieri non p̄t domiat̄ q̄m p̄t: et si obijciatur de verbis R̄as sis p̄o p̄m̄is. cum dicit in cura ebrietatis: et dico q̄ sōda sit ex potu vini et. et est necessariū p̄hibere vinū et quierē et somnū toto vno die. Exponat̄ r̄e: necessariū est p̄hibere vinū et sōnū et quierē toto vno die sup̄. inducere: postea ponant in balneo ut m̄a extrahat ad exteriora et ambulet leuiter: et sint cibaria stiprica et ex nā et p̄ artificij talia et nō bibat vinū sed aquā sōlū: et si stomachus sit debilis detur vinū granatorū. Et hoc totū intelligat in principio aut augm̄ento. qm̄ in p̄cessu cū est int̄rio ad resolutionē vaporis nō sic stiprica pueniunt: imo subleuariua et facit resolutiua. p̄inde dicebat. A. ponendo ordinē. f. ex habitis stipricis et repensilius etiam capiti exterius in principio: cū his q̄ sup̄a dicta sunt: etia p̄ interius cū rob de ribes vel sirupo eius: et sirupo de granatis: et trāsgluriando coriandri sicci cū zuccaro paulatim et paulatim addit: deinde fac eos dormire et q̄ sc̄cre: qm̄ est radix in cura ip̄i et p̄r addit. Post ne cibū eoz qui h̄z infrigidationes et humectationē et subleuationē. i. in p̄cessu exhibeat cib⁹ subtilis. i. subtiliarius et humidus. f. facilis digestio vel subtilis etia q̄ facilius digestibilis sicut est vitellus oui. C. Sed ex isto textu alii qui dubitāt: q̄ ex verbis textus videt inuini q̄ vitellus oui sit frigidus: dicatur q̄ sic debet verificari textus: pone cibū eoz qui habeat frigiditatem: humiditatem et subtilitatem. i. qui h̄z frigiditatem et se vel in se: ut p̄pter potū aq̄ vel aliam causam: pone ei cibū habentes humiditatem et subtilitatem. i. cibum qui sit subtilis nutrimenti et facilis digestiois sicut est vitellus oui: et nō exponatur r̄e: copulatiue nec de copulato extremo: h̄z aliqui videantur sentire q̄ vitellus oui ad corpus r̄aliter dispositum est frigidus: sed teneatur prima expositio: et q̄ verum sit de mente Aui. quod in p̄cessu velit dimitti debere stiprica et attendere ad subtilitatem et resolutiua: patet ex textu sequenti cū dicit. Deinde cum remoueretur nausea si fuerit: et remaneret sōda absconde oleum rosarū ab eis: qm̄ nō cōuenienter est eis post id. i. in p̄cessu cū fuerit necessarium prius ad confortandum caput et prohibendū vaporem. Et ideo postea laudat oleum camomellinum et de lilio et dicit de eo q̄ est vltimum et expertum. f. in resolutione facili: et ita intelligatur: et de his que p̄ interius

No. bonas
expōnem
text⁹ Aui.

Responso
cuiusdam
difficultas
na.

De cura so
de abebrie
tate.

Nota.

De cura so
de p̄ cōita
re particu
lariū mē
brozum.

Alia int̄
rio curati
ua.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

sumuntur. Dicit etiam ibi An. et Bal. laudantur eos qui cibantur ex pullis columboz et addit: qz generant sanguinem subtilem potantur multum in resoluendo vapores. Intelligitur igitur hoc in processu doloris ad resolutionem reliquaz vaporum: non autem a principio qm materia est in motu. In principio igitur primum opz ponere circa caput aliquid confortans vt oleum ro. vel mirrimum cum incipit ebrietas et est nausea et abominatio stomachi. Sed cum remouetur ebrietas vel nausea tunc remouetur oleum ros. qz noceret quis a principio inuaret: et addit loco huiusmodi ne oleum camomellinum: et fricando leniter inuaret resolutionem. Et si non sufficit: tunc pone oleum de lilio qd magis resoluit: et in hoc laudantur et An. caules in phibendo vapores. Sed hic dicitur: vt colligitur tertia pblemata qz fortis de coctio corz et substantia terrestris phibet eleuationem vaporis: sed lenis decoctio vt subtilissima facit ad resolutionem: et forte et puocando vinum inuaret in ebrietate: et An. videatur inuere qz a pprietate hoc faciat: et ita Bal. in 2o. meimiu. videtur inuere vñ dicit qz sola canlis infusa in aqua calida et apposta capiti et alligata naturaliter corrariatur ebrietati et sup. dolori ab ebrietate. Hoc totum qd dictum est: est necessarium in forti ebrietate: sed in debili ebrietate qm non est mens euerfata: sed sunt puri qdam signa ebrietatis fricatio crurium et lenis ambulationio cum confortantibus caput et cum phibentibus euaporationem et subtractione potus vini et. et similium euaporantium cum leni somno faciunt ad perfectionem cure. Et hoc totum qd est dictum in cura summariè ponitur a Bal. 2o. decet tractatum in ca. sode ebrietatis cum dicit. Iubere igitur opz prius si indigestum adhuc inuimiu pmanerit vomere patietes cephalalgia bibendo aqua repidam. Si vero post digouē patiuntur cephalalgiam vrendum est in frigidatibus et repulsiuis quale est rodinum. i. oleum ro. et per se et cum aceto vel sup. in pcessu cum succo edere et canlis: et ipsa aut folia caulis infusa in aqua calida et. vt supra: et sic pñ tota sentia clara eius qd dictum est ex mente Bal. et sic finis huius doloris. Et expedita igitur cura sode p coitatem stomachi et ebrietatis iam si fiat sode ex coitate epatis est obseruandus canon qd dictum est de mēbris mādanribus. s. de eione mae euaporantis et diuersione in corrariis: et de phibitione euaporationis cum exhibitione fructuum stirpicoz vel coriandrivel tenendo in ore aqua frigidā: et vñ cum his qd phibent ascensionem vaporum: ita cum oibus ingenijs diuersionum vt supra dictum est. Sed An. videt inuere circa eionem qz si mā fuerit in coano epatis pendens educatur cum appropriatis soluentibus per secessum: et si in gibbo cum puocantibus vinum. vt fuit ca. 14. tertij. et etia 4o. primi. Et facta eione intendendum est confortarium epatis cum reuoluentibus malicia coplo mis generantis humores vaporantes et cum a pprietate confortantibus ipm epat. nā ipso rati confortato modica gñabitur mā apta euaporare: etia dictam mām mandabit ad loca debita expulsiōis et vapores isensibiliter resoluēt. Et ponet bar et An. in hoc vñm casu. ad phibendum euaporationem: et qz fiat emplastratio ab extra supra epat: cum emplastris que mām retinent. s.

ab euaporando vt sunt empla stirpica ad frigiditatem declinantia vsu facta ex rosis spodio abinthio mirtho et silibus. Sed hic opz notare qz peccante mā in gibbo si fuerit modica post eionem talia empla satis conueniunt. Si si fuerit multa vel coingatur opilatio: essent talia emplastra suspecta multū: si esset mā peccans in coano et esset modica paz inuaret vt pñ. Sunt etia stenda repulsiua capiti cum his qz sepe dicitur sunt. Et iste inuentiones gñales obseruentur et in sode p coitatem plenius vel marris vñ reuiz: qz eodem inuentione curantur: ppter adit. A. in fine capiti sode per coitatem. In regimine vero eius qz sit a coitate reuiz: et mirach: et marris et reliquoz sufficit qd gñissimū et. Et restat nūc dicere de sode a coitate extremoz vt brachij vel cruris: et in hoc si fuerit vapor ascēdens a pede sloborometur saphena et si materia nō eēt purā sanguinea: qm ascēns vapor sit per venas marime mediāre sanguine: aut vtrosentur crura vt dicebat An. etia sup. cum scilicet carioe maxime in loco a quo pceptur euaporatio. Et si corpus fuerit plenum humoribus fiat etiam purgatio a toto fm casu. supra habito: et sunt etia diuersiones p aliā ingenia cum fricationibus pedum cum sale fursure et oleo. Et phibitio euaporationis fiat cum ligaturis incipiendo ab inferioribus ascēdendo versus inguina. Et si ista non sufficiant canterizetur locus prius euaporationi supponendo medicam vclerarium factū ex cātaridibus puluerizatis abscessis alis et capitis: et cum sermento et modico aceti et ricinis vel cum melle anacardoz emplastratis. Et aliqui necessarium est canterizari aciale in loco est efficacissimi inuamenti remittendo maliciā in remouendo partes principales lesas. Et si sit cur dictum est coicato nocimento ex pedel cruritis idē correspondenter dicat coicato nocimento ex brachio faciendo sloboromā et basilica et pcedendo cum alijs vt dictum est cōmemorādo semper qd dictum est in alijs coitatibus vt fiat confortatio capitis et repressio vaporum: cum cibis potibus et medicinis ad hoc appropriatis: et in processu intendere cum resolutis vaporibus iam aggregatorum: et sic habetur expeditio isto rum oim dolorum per coitatem.

Ad complementum autem doctrine post dicta et stat ponere curam sode pendens a duabus causis imagine extrinsecas vt a coitu et a casu et passio ne: et postremo videbitur de cura duoz acciden tium que aliquotiens complicantur in sode. Unum est cum coniungitur reumatismus in sode: quomodo operandum. Scdm erit qz est sode multum cronica: et per medicinalia marime prehabita nō remouentur per que ingenia cirurgica iubent auctores: et maxime An. remoueri. Circa igitur sodeam ex coitu contingentem quoniam talis aliquotiens sequitur siccitatem vehementem inducram pmarini: aliquotiens sequit multitudinē supfluitatuz indigestaz ex debilitate nālū mēbz: qz gñataz aliqñes se hē euaporationē factā a toto ppter actū pñssimū forte in corpore repleto vel naturaliter vel qz fecerit impleri ex cibis vt sepe faciunt quidam seniores qui p naturā non habiles ad frequentē actuz vt possint voluptuari et aliquotiens ap

Caules re
monent
ebrietatē.

Canon no
randus.

Nota.

Boni can
terium po
tentiale.

Pul. Anic.
valens so
de ex ebri
etate.

De sode a
repulsiōe
casu.

De cura so
de a coitu
causare.

Flōmia
multuz vñ
ad diuersi
onem hui
morum.

parere suis amassio viri potentes nistur ad co-
mestionem multoz cibariouz et multu nutrimē-
ti et potatione vini potens unde sacra multa
euaporacione fit pñr soda. ¶ Si ergo continge-
ret ex siccitate cura eius est cū humectantibus
et impinguantibus: et restaurariis de cibis: et
poribus et embrocationibus et iniectionibus in
aures vñ nares et odor amēris humidis frigidis
calidis vel temperatis sñm dispōnem patientis
et remoueat coriū. et si pur nō inuenit eius excu-
sationem: dicebat Aui. saltē nō coeat cū est ieiū-
nus. ¶ Si vero eius cā fuerit aggregatio multarū
superfluitatū. vt supra tūc ex prediere cor-
medat cibaria sua assata et nō elixata et aromati-
zata cū aliquibus aromatibus ericariis: et
peratis rñ in actiuis vel saltē nō excessine calis-
dis: et diuidat cibū in vices ppter debilitatem
virtutum naturalium: et sint cibi faciliis digonis
boni chimi modicariū superfluitatū et. et pcurer
habere beneficiū vētris singulo die: et adhereat
quierei et corporeo et aialit: vñ intrēdā cū his q
virtutez fortificant. ¶ Si vero puenit ex agi-
tatione et pñr ex euaporacione: tūc est abstine-
dum a coitu: pcepit in hōis repletione: et sic
da sunt diuersa sñm oia ingenia q dicta sūt de
floborhomia et ventris solutiōe: et expedit vt in
corpore pleno plectorico vel cacochimo et cum
fricationibus et positione extremoz in aqua ca-
lida: et cū cōfortatione capitis et cū repulsiuis
a pñr. et in pcessu cū resolutiuis sñm cā. sepe di-
cos: sed necessaria est eius dimissio si possibile
est: et si non fiat cū oī moderamine positi et stante
pur euaporacione et moderate actū exercendo
tunc valebit si in introitu lecti sumat. 3. j. 5. pñl
ueris positi a. d. Aui. in fine capli de cura fode-
ebieratis. nā multu vñ in omni foda ab euapo-
ratione cōtingente: cuius descriptio est vt infra
ff. se. endiue. se. caulis berberis mūdari ex seie
sua sumach lentū ex corticatay ro. spodiū oim
equaliter misceant oia et puluerizentur: et si ad-
datur parum cāphore erit fortius: et exhibearur
cū sirupo de ribes vel de granatis vel rob cori
vel acerosistris citri. ¶ Si vero soda fuerit a p-
cussione vel casu siue accidat cōmotio rñ cereb-
ri et quassatio siue vulnus: oī primū sedari do-
lorem ne fiat attractio materiez: vt fuit cā.
etiā Aui. quarta primi. cū mitigatiuis doloris:
deinde cōuertatur materia ad oppositū cū ena-
uatione et attractione ad contrariū ad phibē-
dum apostema quantū possibile est. Et si vuln-
fuerit intrētiō est ad remotionē male cōplectio-
nis: vt possit fieri incarnatio: q: nō est possibile
carnem bonā generari malitia cōplonis rema-
nente vt vult Bal. 3. de ingenio. Et Aui. p. 1. ter-
ri. ca. 3. proprio. ¶ In diuerrendo aīn pñm fiat
flōmia de vena nigra vel de cephalica pñs op-
posita sñm cā. et intentiones diuersas supra ha-
bitas. Nā cū flōmia est cōueniens in diuer-
rendo: qñi humores fluit ad caput simul cū san-
guine: ideo ad cūonem et diuersionē humo-
rum fluentū multū inuat. Et si fuerit ibi replō alio-
rum humorū sanguine marie in stōaco. vel in
testinis vel in venis proximis fiat cūo dicebat
Aui. cum clisterijs etiam acutis: saltē cū pul-
pa colloquintide si non habuerit feb. et si ha-
buerit: dicebat Aui. cum clisterijs equabis. i.
remittes caliditate eoz cū aliqbus frigidis: vt

cum malis violis et hmoi: manente rñ semper
virtute forti in clisterijs ad euanduz dicras ma-
terias ne ad caput fluant. Si autē humores isti
fuerint in venis post epas et in ambitu toti. i.
q clistere nō cōuenit. i. nō soluit sufficēter tūc
dicit Aui. et hoc bene notare. Opz q cūetur cum
aliquo qd sit sicut pille cochie. i. cū fortibus me-
dicinis incipiendo rñ a debilio:ibus vt fuit di-
crum supra maxime si se habuerit. Et si habue-
rit calozē q sit minor se. dicit Aui. non pmitras
ipsarū portione. i. medicinay fortis: necessaria
em est cūo vt securetur aīa dicit Aui. ¶ Et ean-
dem finiam dicit Rasis p. 1. pñmēris ca. 9. cū di-
xit: Cū accidit in capite fortis pussio fiat pmo
flōmia deinde prouocetur fluxus cū clisterijs
acutis si nō multū febricitat pariens cū aqua
decoctionis colloquintide: et si febricitat cliste-
rizetur cū leuibus clisterijs et dantur pille co-
chie si nō febricitat et. ¶ De circo est hoc notan-
dum q ventris fluxibilitas est valde necessaria
in hoc morbo: q purgatio reddit caput leue et
non permittit vulnus aīari. Et in hoc est error
cōis medicorū qui nolūt in ruptura capitis ex-
hiberi aliquo mō solutiua: et credo q colligunt
fundamentum a Rasi. 6. ad Almafōrē ca. 9. vltio
cum dicit in hoc casu. Uter quoq ex succo fru-
ctuum aut leui effluante soluat et addit. Idoc em
ad hoc qd hic volumus melius existit: s; vt fuit
dictum hoc nō aduersatur sentētijs antoz illu-
strum vt Aui. et Rasis in cōtinēre. Nā in co-
pore puro sñm totius habitudine vel modicay su-
perfluitatū ista cūo esset sufficiens: s; in corpe
impuro obseruetur qd dictū est. Et hanc finiam
etiā sequit Bētilis p. 1. tertiū. sup illo passu dicit
q cōiter medici sunt cōtenti flōmia cū rñ etiaz
debeat dari farmacia et pñe nostris tpiibus in
quibus hoies ppter lasciuia sunt repleti malis
humoribus: ideo ipse ibidē dicit q si febricitat
homo et sit indigētia farmacie nō dabis pillulas
cochias q: supflue inflāmarēt: sed poteris dare
alias pillulas vel facere decoctionē ex agarico
sñm q ribi videbitur. et ita laudat ē Nicōl. flos
rētinus doctor illustris: pñr sunt fēda reliqua
particularia maxime de localibus sñm indicij
doct. chirurgici. ¶ Et in diēra exhibeat tenuis
vsq dū est timor de aīare. Et cū est intentio ad
cōfortationem. et restauracionē dicit Aui. oī vt
patientem potes cerebellis gallinay quāti est
possibile. deinde potet super id aquam granarū
acerosi: et cū soluit aīa multiplica portū cerebel-
lorū vsq ad tres dies et post flōmiā. ¶ Et quo-
tertū videtur innere duo documēta. Primum
est q stante dubio de aīare et nō sacra flōmia ē
si esset sacra pur staret timor: nō debent exhibe-
ri alia cerebella: q multiplicat sanguinem et
pñr multo magis reliqua multiplicatiua san-
guinis non habentia cōuenientia appropriatā
cum cerebro sicut habent ista debēt prohiberi.
¶ Colligitur p. 2. documento q ea que offe-
renda sunt pūssio capite in quo est sacra quassa-
tio cerebri et cōmotio est: debēt exhiberi in via
diēre porabilia et nō masticabilia. Nā acutis ma-
sticationis est agitacionis: et cōmōtionis humo-
rum in cerebro: vnde licz cerebella sunt satis fa-
ciliter deglutibilia cum modica masticacione
volūt exhiberi ea in potu vt bis in litera et pōs
fuit etiā. q cōpartitur stomachus cerebro leso fāz
c. iiii

Nota vers
ba Aui.Uteris flu-
ribilitas
est valde ne-
cessaria in
hoc morbo.No. dictū
Bētilis.Innuat
Aui. hoc
textu duo
documēta
Primum

Scdm.

Nota.

Bonū can-
terium po-
tentiale.Pul. Aui.
valens so-
de ex ebri-
etate.De soda a
pussio de
casu.Flōmia
multū vsq
ad diuersi-
onem hu-
morū.De cura so-
de a coitu
causare.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

Not. bene

Not. reme-
diū duorū
accidētiū
in foda se-
pe cōplica-
to: unū.

Not. bene

ellius digerent potabiliter est iusta. Afforismi.
Facilius est repleri potu q̄ cibo. ¶ In p̄cessu
alut ultimato debent apponi vel exhiberi que
resoluant reliquias materierū malaz si que re-
manferunt in capite: et maxime illaz que p̄ indi-
gestionem ex debilitate cerebri sunt generate: et
hoc cōplem̄ cū sticados et cū aqua mellis: sed
talia nō debent in p̄n^o. p̄pter cās dicat. Et in
hoc cane ne decipiaris p̄pter ter. d. An. loco al-
le. cū dicit: Et cū p̄cussio fuerit cōmonēs caput
i. faciens cōmōtionem in cerebro opz tūc vt in
cipias dare ad potandum sticados cū aqua aut
sirupo mellino. ip̄i cū cū eo liberatur. Nā iste
ter. debet intelligi cū sale: nō q̄a p̄n^o. percussio
nis istud remediū sit cōueniens qm̄ est calefa-
ctum agitariū. Et in hoc redarguit gentilis
¶ Mundinum qui ex hoc ter. in p̄n^o. percussiois
capitis p̄cepit dari sirupum de sticados. Debet
igitur intelligi q̄ cū cessauerit a p̄a et curatum
fuerit vulnus et remāsit ista cōmōtio cerebri: et
quasi quedā quassatio et reuolutio eius que de-
claratur ex obrusione in operatiōibus aialib⁹
tūc tale medicamē puenit: et hoc vltimū qd̄ sit
in tota cura: et iō recte dicit q̄ ip̄i cū eo libere.
¶ Restat nūc p̄o cōplem̄to ponere curā duo-
rum accidētiū sepe in foda cōplicatoz. Unum
est catarrus sine reumatismo in foda p̄ quem
dubitant medici in applicatiōe rep̄cussiuorū
in p̄n^o. rum q̄ catarrus est signū multitudinis
materie in capite cōprehensū: et qm̄ p̄ rep̄cussio-
na multi vapores in frigidant et reducuntur ad
naturam aqueā: et sic multiplicat catarrus: vñ
sit cū nocumētoz in alijs mēbris vt in pectore
vel in gurgure vel stō fm̄ q̄ ad dicta membra est
descendens materia. Propter has ergo cās di-
xit An. in ca^o. de foda spali. In omni aurē foda
cū associatur reumatismo nō declinet ad in-
frigidandū et humectandū: cū oleis: et siccis sy-
fuge ad cūandū: et ad constringendū extremita-
tes. i. et ad diuertendū p̄pter timorē applicati-
onis: vt dictum est. Nā ista debent offerri q̄ non
possunt obesse vbi rep̄cussiuū possent nocumen-
tum inducere: et fuit iste casus supra allegatus
cū nō debet poni rep̄cussiuū: in quo tñ casu uon
essent flenda diuersa et cūstina nō esset malū
equare materiā cū rebz aliquatū inspissanti-
bus: et sicut quoquō leuiter siccitibus: sy in ap-
plicatione rep̄cussiuorū: et nō tñ rep̄cussiuorū:
sed et resolutiuorū in p̄cessu: opz medicū p̄ides
rare quid dicat esse plus vel inuamentū in ap-
plicatione ip̄soz p̄pter ipsam foda vel nocumē-
tum propter alia mēbra: et fm̄ maiorē indigen-
tiam moderare intentionē et operationē: vnde
aliquā rāta necessitas est extinguēdi. vt in foda
a cā cala: q̄ si cōiungat reumatismo q̄ tñ ad
cerebrum repit aliqua colā vt supponit: et est ri-
mor nisi applicent rep̄cussiuū de futura frenesi
tūc in hoc casu ad phibendū frenesim debet
mus vt rep̄cussiuū: et nō curare si et catarrus
augeatur: et nocumētū fiat in mēbris inferiori-
bus qm̄ nocumētū de frenesi esset multo ma-
ius et p̄iculosius q̄ esset nocumētum sequēs ad
augmentū catarrū. Et hoc qd̄ viles medici et
in foda acuta cū iungit aliquatū rissis p̄pter
timorē catarrū nō audēt ad dicta rep̄cussiuū: et
incurrūt patietes frenesim et moriunt: et sic lz et
hoc tertū reddat medic⁹ cur⁹ in oblatiōe rep̄-

cussiuorum: fluere catarrus: et cura dicat aliqua
liter coacta: nō tñ in totū dz semp medic⁹ phibē-
bere exhibitionē eoz stāte necessitate. vt dictū
est. ¶ Circa 2° stāte foda cronica: et maxime pul-
sarina et dolorosa: et reliqua canonicē ordinata
nō sufficiāt: maxime cū est p̄odica vel hñs et az
cerbariones dixit An. in cura fode note. cumq̄
periodus adest oz vt purget corp⁹ añ ip̄m et p̄
mutetur cōp̄o post purgationē: et in p̄mutādo
addit q̄ si mā fuerit cala pones narcotica super
rimpoza et corricib⁹ mādragore: et iussamo et
opio vel cāphora si expedit admiscēdo semp de
aneto vel alio remittēte narcoticitatem: et vbi
sup. mā sit frida singulū laudar croci sup. dissol-
lutū cū aliquo oleoz vt oleo de lilio vel costino
et hñdō: vel ponat alia emplā de q̄bus supra dī-
ctum est. ¶ Aliud ingenū est stāte dolore pulsa-
rio: et eplī gfa in artarijs rimpoz: tūc oz vt su-
pra loco corā liget et stringat plūbiū aut lignūz
decēter ordinatū ad q̄ritatē loci dolētis. Nam
talē cōp̄sis venis: et artarijs minuet dolor: et si
mergant pus in aliquo sicco ad casum valēte
magis inuabunt: vt succo portulace vel solarū
in cala et maiorane in frida vel artemisite. ¶ Po-
nit aliud ingenū An. vt. f. fiat vlceraio cū ce-
rozo posito supra partē lesam in emigrane vel
torū caput iōno. nā tale vlcerauiū enūciat vt
dr. i. declarat inuamētū curatiōis canterij. fiat
igit vlcerauiū et cāritatib⁹ sicut. s. dicit: et si
ponat et dicit vlcerauiū post aures. hñcūta-
tib⁹ multū p̄dest in cura. ¶ Aliud ingenū citur-
gicū cōplem̄t: et vltimū casu et fortissimū
vt fiat canterij actuale: maxime stāte mā peccā-
te in pte aīriori capitis in loco posito in dēu
sagittalis ad coronalē in pre anteriori. et ille lo-
cus declarat a. d. An. p̄. tertū in ca^o. gñali cūz
materiā et. et est loc⁹ in fine sparij vbi puenit in
der et annularis sup. digit⁹ sicut mēsurādo ab ex-
tremirate nasi: aut vbi puenit medietas aīi cūz
ius lōgitudō ē ab aure ad aurē capite raso pus
et fiat cū magna aduertētia tale canterij fm̄
doctrinā An. 4°. p̄mi cap. 29. et teneat apertūz
per notabile rps. Ego tñ nō multū lando p̄pter
timorē ebullitiōis cerebri et spasmū: et p̄cionez
pāniculi: neq̄ in hoc vidi experimētū vtile. sed
hoc nota vt dicit Raf. in p̄o cōtinēris q̄ hec oīa
de vlcerauiū et. fiat cū deliberatiōe: q̄ nō sūt
flenda inuenibus calefactis: laudant et can-
teria vel incisionē venarū rimpoz. sed de hoc vi-
debitur in caplo sequēti de verrigine. ¶ Postre-
mo An. laudat vñ remediū antozitate quozū
dam medicorum expertum acceptum a muliere
quod et si per qualitates manifestas inuenit in om-
ni inuuar: et id quidem est vt cognantur radi-
ces cucumeris asini: et abinthium in oleo: et
aqua donec dissoluantur et embro: ceterū pars do-
lorosa et decoctione: et fiat emplastrū et fece eaz
rum rerum: et dicit qd̄ illa mulier sanabat sem-
per sine esset dolor: cum febre sine sine febre: et
his et similibus opz aliquotiens credere: lz ra-
tione non possit declarari: vnde dicebat Gale.
2°. meimur. Uniuersalem enim sanationis in-
rentionē vniuersiūz passionū rō nobis in dī-
cabit antiliorū vero virtutes experiri. p̄pter
hanc augeatur multitudo auxiliorū in rpe p̄ce-
denti: et sic finis cū dei laude huius tractatus.

De foda ac-
cidente.

No. reme-
diū cuius-
daz mulie-
ris qd̄ pos-
nit An. 4°
terrij.

De vertigine et scotthomia. Cap. ij.

Cum aliquis illud quod ante eum est circulariter moveri viderit et oculi tenebre scunt et caecum voluerit: et facies et oculi in eadem hora rubuerint: vene quoque sunt post aures grosse apparuerint: ex ipsis venis minutio facienda est: et vento se in collo et tibiis sunt ponende. Quod si predictae vene non apparuerint: et facies fuerit rubra: sanguis ex basilica erit minuendus: et vetose in tibiis sunt ponende. In hac praeterea scotthomie specie et in ea quam ante diximus caput ex oleo ro. et aceto est infundendum. Eger quoque calida cibaria vitare debet. Venter quoque ex apozimate mirabolla. citrinorum quod in ca. de cephaea diximus est solvendum. Cum autem neque in facie rubedo neque se. cum scotthomia fuerit attendendum est: an sit stomachi subversio et nauzea: quod si affuerint prius vomere cogendus est: deinde de pillulis cochis dosim vnam sumat: et a frigidis absterneat cibis. Si autem neque animes subversio neque nauzea fuerit neque caliditatis signa apparuerint: venter ex pillulis cochis multotiens solvatur. Cibaria quoque frigida omnino vitet. Et gargarismus fiat quo flemma deponat. In naribus quoque ponatur aliquod de his que narrauimus quo caput calefiat.

Jo. Matthens.

Pro continuatione capituli consideranda sunt cum vertigo sit passio de operationibus et lesionibus moris cerebri: sicut autem sensus quare prius determinavit de vertigine quod de aliis lesionibus operationis sensus: ut quod habent maiorem coactionem cum sorda quod vertigo: ut de alienatione carabito et sibiis: ut fecit An. p. tertij. et ita fecit Ser. post capitulum de sorda posuit de vertigine sicut hic Rasi. ita Asarano: et ita Rasi. in divisionibus. Pro declaratione scias quod vertigo sit accensio in virtute motiva principalis: quod est accensio in sensitiva: propter tamen multa quibus assimilatur sode ideo multi post sordam tractantur de vertigine vel scotthomia. nam vertigo ut multum dicitur esse cum dolore capitis: immo Ser. dicit quod est dolor capitis cum motu vertiginoso et obtenebratione oculorum: et eo igitur quia coactio cum sorda in speciali dolore capitis de ea tractat post sordam eadem sententia sequitur est Asara. Secunda causa et fortior sumit eo quod causa a quibus sit vertigo sunt in pluribus similes vel eadem causa sode. nam sepe materia coacta in cerebro que

est causa sode est causa vertiginis et scotthomie: et materia vaporales sursum eleuare a materia intrinsecis quod sunt causa sode: sunt etiam causa vertiginis: et sic materia vaporales incluse in nervis vel venis sunt causa vertiginis: et sic ut communiter in canis: ita communicat et in cura. An. autem reliqui oppositi facientes id fecerunt volentes unico coactu determinare de lectione operationis sensitivae principalis: et postea de lectione operationis motivae: et sic per declarationem coactionis. venio ad tertium. Veniendo igitur ad divisionem capituli. Rasi. duo facit principaliter. Primo declarando per signa quid sit scotthomia et vertigo ponit curam dictam dispositionis pedetibus a causa calida maxime sanguinea. Secundo ponit curam eandem dispositionis pedetibus a materia frigida maxime flegmatica. 2. pars incipit ultra medium capituli. (Cum autem neque in facie rubor: neque. etc.) Prima est in duas. primo ponit signa declarantia hanc dispositionem Secundo praefertur in cura. 2. ibi. (Et facies et oculi rubuerint.) De prima parte dixit: cum aliquis quod ante eum est circulariter moveri viderit: vel se imaginem eam videre moveri circulariter: et tamen super non mouet: proinde addit et oculi tenebre scunt. i. non recte videre potest: et cadere voluerit. i. quasi se sustinere non possit: quin cadat: et super aliquis cadit ex dictis. f. accideribus super. declarat vertigo et scotthomia: quod quomodo verum sit videbitur in principali de quid nominis et conuenientia istarum dispositionum et de aduicem ibi remittantur propter breuiare. In 2. parte duo facit principaliter. primo ponit curam quam facit put maxime et non in toto fuerit repletio sanguinea. 2. ponit curam quam facit repletio talis magis fuerit in inferioribus: quam in capite: et coactum capiti 2. ibi. (Quod si praedicte etc.) De prima parte dixit. Si facies et oculi rubuerint in eadem hora: vene quoque sunt post aures grosse apparuerint: ex istis venis facienda est stomia et ventose in collo et tibiis sunt ponende etc. Et antequam ulterius procedamus per intelligentiam est aduertendum primo quod signat. d. Rasi. posuit curam duarum tamen specierum generalium vertiginis et scotthomie ut huius moralium dimittendo eas quod sunt a causa primaria de quibus videbitur in canis: quoniam tales males sunt quod magis indicat de necessaria curatione et quod magis sunt suspecte et verede quam alie: ut hic breuius loquens eas precipue expressit et determinans de cura calide erectur maxime de cura sanguinea et non sic de colerica: quoniam cum tales dispositiones maxime pedeat ex vaporibus grossis quod magis sunt apti eleuari a sanguine comparato colere quam ab ipsa colera propter humiditatem eius grossam etc. De ea igitur specialius determinavit rationem quod de magis contingenti et per eandem rationem determinans de dictis dispositionibus a causa frigida determinavit specialiter de pendere a causa flegmatica et per essentiam et per coactionem de materia melacolica nullam facies mentionem: etiam determinando de ea per coactionem solam determinat de ea quod per communiter a stomacho propter maximam collisionem stomachi cum cerebro et super dictum est: et ab aliis membris per communiter pendere possit et a materia flegmatica tamen: quia ab ea magis enenit: quoniam materia flegmatica aggregatur in caput et stomachi magis quam materia melacolica. Secundo notandum specialiter quod prius

Declaratio prima per runcle prius me partis principalis.

Declaratio partis cuius prima pars principalis.

Quare magis determinat de vertigine sanguinea quam de ceteris

De scoto accidente.

No. remedia cum daz muliere quod ponit Anic. p. tertij.

Prima pars pract. Joannis Matthei de grad.

determinant de tali dispositione a causa sanguinea dominare circa caput sanguine qm i toto: qm etia dicta dispositio est magis vereda q si peccet sanguis in toto: et non sic circa partes capitis ppter timore suberit vt apoplexie quibus vicinat scotomia materialis et maxime p essentia vt infra videbit. Et specialiter notate per hoc q dicit si facies oculi rubeant et vena fuerint grosse post aures q in eade hora ex istis venis feda et flomia. Primo non intelligat eade hora. i. stare adhuc parotismo sit feda flomia: q vt infra videbit loco suo stare parotismo. no est feda enario: et spaliter flebotomia de mere auctoz: nisi forte in vltimara declinatione: s. pofest intelligi eade hora: ime diare post ponitum est feda flomia de istis venis post aures: qd etia d. intelligi factis enonibus alijs de alijs venis nisi forte in vno vel duobus casibus: de qbus dicit loco suo qm no stare minozario de humoz in toto p flomias illa riu venaz traheret materia sursum vt alio fuit dictu. Et hic etia aduertat q ly expofit in peccare sanguine fm caput dictas venas post aures ingrossari: et hoc tamē no negauit quin etia vena timporum et frons in casu illo ingrossent: immo forte magis ingrossant ad sensum cu sunt sensibiliores. Sed ideo de his expofit qm si fuerit necessitas flomandi de venis paricularibus capitis in tali dispo. vertiginosa magis valebit flomia dictarum venaz posterioz q anterioz cu xigo dicat esse magis passio anterioz partis cerebri q posterioz: et ideo flomia venaz posterioz no folli inuaret euacuado s. etia ad oppositu diuertedo q non sic faceret flomia venaz anterioz. Addit etia qd vtrose in collo et ribis sunt ponede. Et dicit gerardus hic qd vtrose debet poni in collo. i. in sinu collo vbi alligatur dorso et no in collo ipso vt i occipio: qm si ibide apponatur nocet memorie. Szego credo q mes Raf. fuerit q ponant posterius versus collu et in occipio ppter immediata magis etione ab illis venis talit rume fact: et cu ponitur in ribis ponatur in carno sitare ribiaz supra calcaneu vt alio fuit dictum. Cōsequenter in alia parte ponet curā qm est peccas materia sanguinea fm totu: et no sic fm caput: quatuor. Primo ponit curā p flomiaz ex basilica. 2. p medicinas locales. 3. p dicta. 4. p medicina secessiuā. 2. ibi. (In hac preterea.) 3. ibi. (Eger q. 2c.) quarta ibi. (Cetero vero.) Dicit igit pmo q si predice no apparuerit venae. s. grosse in hora parotismi: et facies fuerit. s. rubra et in tpe parotismi et an ex basilica sanguis erit minuendus. No est clara: qm inuabit in pferuado et ad materia sanguineam p parte fluxa diuertedo. postea fiat excephalica si expe dierit fm casu. alias dictos: et addit q vtrose in ribis erit ponede ad intetione phibitionis et diuertionis materie sanguinee: et vaporalis a partibus capitis: et in hoc dat intelligere oia diuertina ingentia de qbus sepe dictu est. Cōsequenter circa localia dicit. In hac preterea scotomia specie. s. sanguinea maxime per communatē a toto: et in ea quam ante diximus scz in ea q est magis per essentia caput ex oleo ros. et aceto infundendum erit: de ea que est p communatē no est dubitatio ad reperciendum: et

prohibendu euaporationē maxime in principio. Sed in ea q est per essentia pofest etia fieri factis euacuationibus aliquibus maxime cu vertigo pdeat ex euaporatione et motu vaporum et spirituum in cerebro: quoz qetario est necessaria in parotismo etia est necessaria preternario a motu et agitatione eorundem: et hoc fit cum remissione caliditatis capitis: et vaporum humoru: et spirituum in eode: et ita talis embocatio pfert. Sed in pcessu cu no amplius stat timor comotionis: q transierunt multi dies quod non incurrit vertiginem: tunc debet fieri resolutio aliqualis lenis cum alias dicat et capitis confortatio. Quod in casu oporteat vitare cibaria calida satis manifestu est: quoniam illa preparent ad ebullitionē sanguinis et euaporationem consequenter: non omnia tamen frida pueniūt s. frida ad siccu declinaria: vt dicitur est in soda maxime in secunda mensa ne venter stipricetur cuius lenitio necessaria est si cur in soda: et propterea subiungit q veter soluedus est ex apotimare. i. decoctione ex mirabolanis citrius: quod in capitulo de cephalica dicit. cum panis: et tamarindis et euccaro alio biffimo: et sic est tota ista pars clara de causa calida. Cum autem. In hac 2. parte principali ponit curam vertiginis a causa frigida flegmatica: et diuiditur in duas. Primo ponit curam ipsius frigide per communatatem a stomacho et declarat eam per signa propria. 2. ponit curam eiusdem magis per essentia 2. ibi. (Si autem 2c.) De prima parte dicit. Cum aut neq in facie rubor neq se. cum scotomia fuerit. et per febrem hic intellexit no tantum veram febrem: sed generaliter complexionem calidam que scilicet tactu vel alijs signis non percipitur et sic declarat causam frigidam: tunc ardens de an sit in stomacho subuersio et nausea que si affuerit prius vomere cogendus est. s. peccante materia veri? os stomachi et in parato ad vomendum alijs no contradicentibus: hoc fiat cum vomitu leni. et addit: deinde de pillulis cochis dosim vnam assumant quod intelligamur si fuerit necessitas: vt quando materia non tantum peccaret in stomacho: sed etiam in toto et in capite etiam cum alijs medicinis miriorib? fuerit facta euacuatio et non suffecerit: et materia sit digesta: tunc audemus super has pillulas: et maxime cochias. Raf. de quibus supra dictu est: et dicit q a frigidis abstineat cibis: pareret propter materiam flegmaticam esse in causa. Posset tamen in secunda mensa vti coziandris ad compressionem cum modico nucifum? scare. De vltima parte ponet curam eiusdem frigide p essentia dicit. Si aut neq aie subuersio neq nausea affuerit neq alia signa sup. coicari alioz mebroz spaliu neq caliditatis signa appaerit: et ex hoc inuuit et q no sit coitas a toto q vt plurimum peder ex ea calida: inuuit et q i capite no sit ma cala s. frida: et est maxime intelligendu de flegmatica: qm est magis similis laphus et pportionalis cerebri ad ea q ad melia colia: dicit qd venter ex pillulis cochis multo rotiens soluat intellexit: vt scz paulo ante dictum est: sed maxime dicit multotiens ad inuendum quod materia flegmatica in cerebro debili: et flegmatico multotiens aggregatur

T
C
T

lora.

lo. de ap
ofitione
etofaruz
m mentē
berardi.

Declara
io tercie
parricule
p pns p
ipalis.

De quiddi
tate nois.

Scotomia
vnde
dicat fm
Symo. ia
mensem.

Secunda
pars prin
cipal capi
tuli.
Declara
tio pme p
ricule feci
de pns
cipalis.

Declaro 2. p
ricule 2. p
ris princip
palis.

Differetia
inter verti
gines et sco
thomiam.

et sic multotiens est indigētia eius enacnatio-
nis: et ponit, psequēter particularia ingētia ad
enacuandū dicā nām flāricā de gargarifinas
ribus: et de imponēdis in aurib⁹ et alib⁹ de q̄
bus obseruēt q̄ alia dicta sunt: et hec de toto
ca° summarie q̄rū ad rectū. Jo. Barthēus.

Sepedito capitulo textualiter et sum-
marie iam fm ordinē incepit et in p-
cessu seruādū p magis integra doctri-
na totius materie de qua agit. p̄lo
ponētur declarationes terminoz: vt quid nos
munis et rei viginis et scorthomie et quomō ali-
qualiter pueniēt et differant: Scdo videbif de
quib⁹sdā spēsbus et diuisionibus dicarū dispo-
sitionū: et ibi ppter pueniētiā quā h̄nt cū epī-
dimia: ponētur qdā signa diffictina inter epī-
dimia et dicarū dispositiones. 3°. pncipalit̄ erūt
ponēde cause dicarū dispoñū. Et. 4°. ponētur
fig⁹ p° pnotica enētus: deinde pnotica ad bo-
nū vñ ad malū: deinde demonstratiua gñis et post-
ea p̄ctierū: et vltimo ponētur cura. et p̄mo gñā
lis deinde specialis circa speciales causas.

De quiddi-
tate nois.

Quid nominis. Circa p̄mū ergo vt qd
go dī. Dicit Bētilis a vergis eo q̄ habent
i viginem vidētur res circūuolūt: vñ dicit: q̄
est passio viginis. i. p̄p̄is anterioris p̄is capi-
tis. Nō tñ solū dicit vigo p̄ dispoñe fm quas
res vidētur circūuolūt. et. 3. etia p̄ dispoñe in
qua apparet res quomodocūq̄ moueri si non
moueaf. 3. dicit Symo q̄ h̄uit optimus grec⁹
Scorthomia dicit a scorthos q̄ est tenebra inde
scorthomia subita visus obreuebratio: tñ cōno-
tans morū viginosū et interius: et inde territa
virtute retractio spiritibus visus interius su-
bita fit illa obreuebratio: et inde scorthomia: et
sic vertigo p̄ parte dicit scorthomiam: et scortho-
mia p̄ pre dicit viginē. Et p̄ t̄to dicit Buill.
dixitēis q̄ qñ est maior: tenebrositas q̄ vigo
tunc dicit scorthomia circūuolūtionis qñ vero
est maior: lesio in imaginatiua ita vt obiecta vi-
deantur circūuolūt multum: et modica tenebro-
sitas vocatur vertigo scorthomialis: si autē sit
maior: lesio in tenebrositate dicit scorthomia verti-
ginosa. Ideo ponit Aui. caput scorthomie et ver-
tiginis simul: qui l3 in rubrica tantum dixerit
de vertiginē: tñ in processu loquitur de scortho-
mia. ideo Aui. vertiginem declarans dicit: ver-
tigo est cū h̄ns eam imaginatur q̄ res voluant
supra ipsum et cerebri et totum corpus renoua-
tur: quare non regit se ita vt figuratur immo ca-
dit: non dicit cadit q̄ de facto cadit: sed q̄ pa-
ratus ad casum: et sic non regit se aliqui tñ cadit
et fm mentem. Rasi. p° continentis. ca°. 3°. tunc
proprie vocatur scorthomia cum cadit: et si non
cadit dicit vertigo. Dicit sic. Dico q̄ Bal. non fecit
differētiā inter scorthomiam et vertiginem:
sed vertigo est cum oīa que apparent coram pa-
tiente renouantur: et scorthomia est post fortē
insultum vertiginis: qm̄ pariens sustinet casus
i. cadit. Ratio est: nam simile est q̄ occurrit spī-
ritui ex obuiatione sui ipsius sicut id qd occur-
rit in hoīe qui circūuolūt multotiens et res
pente. Nam tunc enenit q̄ oīa vidētur sibi re-
uolūt nec figitur nec aperit oculos: immo tene-
buntur: et fit in dispositione ad casum: rō qua
re appareant taliter circūuolūt est: dicebat. A.

Scortho-
mia vnde
dicat fm
Symo. ia
mensē.

Differētia
inter verti-
ginē et sco-
thomiam.

nam equalē est si varietur proportio ex pte spūs
ad mundum: siue varietur pportio ex parte par-
tium mundi moray ad spūs. quasi dicat: ita cō-
phēdimus res circulariter moueri ad extra vt
rotam molendini si moueatur spūs in se t̄arie-
tur proportio ex parte spūs ad partes mundi
cōtinentis ipsius: siue varietur pportio ex parte
mundi spiritib⁹ nō moris. Rō huius est qm̄ cū
cōprehensio visibilium sit in quadā operatione
obiecorū visibilium et ipm̄ visum: et p̄r in pro-
portione ipsoz visibilium in certo situ extrin⁹ ad
ipm̄ visum: q̄ pportio vt dicebat Bētilis non
est nisi quedā determinata et debita adiacentia
speciez visibilium piramidalit̄ facientia cōsū in
cēro oculi in situ determinato: cū piramidis
linea breuior est axis q̄ pportio et determinata
adiacentia ita variatur moro oculo et nō moris
rebus extrinsecis sicut etiā manēte oculo in eo-
dem situ: et mora re extrinsecus: p̄inde manēte
colūna quera aliquotiens aperto vno oculo et
altero clauso: et postea ecōtra altero aperto: et al-
tero clauso vt ipsa colūna moueri ppter varia-
tionem sacra in vno extremo illius pportione
pura oculi: ita sit variatis spiritibus intrinsecis
cū in cōcanitibus cerebri vel venis extrinsecis
seruicribus sensui cōi in cōprehendendo obie-
cta extrinseca sit varia cōprehensio ipoz obiecto-
rū: et sic vidēt extrin⁹ moueri: et si nō moueant
sicut ē rebus extrinsecis: et quietaris spī-
ribus seruicribus sensui cōi vel imaginariue vi-
dent ipse res moueri: qm̄ facta imp̄ssione spētū
vel imaginū in ipsis spiritibus rei fm vñū sitū
se habenti extra anteq̄ delectat illa spēs succedit
illa spēs enīde rei more in alio situ: et sic dicte
spēs representant rē cē in situ vbi sunt in situ vbi
est: et sic aliter nunc se habere q̄ prius: et sic mo-
ueri ita eodē modo variata pportione ex pte re-
cipientis: et non ex parte rerū extrinsecarū: vt q̄
spūs moueant apparent res ē moueri. Et hoc
totū tacite colligit ab Aui. p° sexti nālū ca°. vl-
ti. Dicit enī ibi si volueris scire dīam iter opa-
tionē sensus exteriōis: et cōisopationē virtutis
formātis attende dispoñe gutte cadētis de plu-
uia: et videbis lineā rectā: et attēde dispoñēni
recti cui⁹ extremitates mouet circularit̄. nā sen-
sus exteriōis nūq̄ cōprehendit rē nisi vbi est q̄ il-
la res multiplicat species suas in cristalloide: et
ibi rēp̄esentat rem fm situm vbi est et delectur il-
la species in absētia obieci: vt videt ibi sen-
tentia Aui. sed imaginatiua: et sensus cōis com-
prehendunt rem non rārum vbi est: sed vbi fuit
eo quod species obieci sensari non delectur cū
informatur virtutem interiorē immediate: im-
mo per tempus conseruatur semper eodem mo-
do rēp̄esentat: l3 obieci a situ vbi p̄erat mouea-
tur. sicut ergo cū mouētur res q̄ sunt in mundo
ipse vidēt moueri: ita cū mouent spūs mō p-
porziabili videt moueri res extra. et si q̄scat.
Nā spūs sunt infra i q̄b⁹ formali recipiuntur
forme sensaroz. imo dī Aui. vltima sexti nālū
vltimo ca°. q̄ oīm virtutū corporalū vñū est ve-
hiculus qd est spūs. Et dicit infra parū: iō spūs
nō habet p̄p̄ionem vñā: immo habet p̄p̄ionē ap-
propriatam cōueniētiē diuersis virtutib⁹: et iō
recipiunt operationes diuersarum virtutū. Nā
comp̄lo q̄ facit ad cōcupiscibile operationē nō
facit ad tactina operationē: et sic de alijs opatio-

Secunda
pars prin-
cipal cap-
ituli.

Declara-
tio p̄me p-
ricule secū-
de p̄ p̄n-
cipalis.

De cō 2° p-
ricule 2° p-
ris princ-
palis.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

Questio.

nib? : sic pty modus quo fit xtrigo ppter motu
in dictis spiritibus: zinde fit tenebriario visus
vl' comoride etiā facta in spiritibus visus: vl'
facta retractione eorūde spiritū ppter terro/
re in anima ex comoride facta in spiritibus et
ita pz qz vertigo nō absoluit a scorthomia nec
scorthomia a xtrigine. ¶ Et hys colligit manū
festus erro: Berardi q dicit q xtrigo z scortho/
mia differunt: quia vertigo et scorthomia quo
ad pncipiū ita se hnt qd scorthomia est pma le/
sio xtrigo scda. Unde nocumētū xtriginis non
fit nisi facto nocumēto virtutis visus ita q p/
mū pprehendit res sensata extrinsece cōprehens/
sione corrupta visus. quare forma obiecto:uz
nō dico extrinsecorū s; mediorū. i. q de ueniūt ad
intra cristalloide z cornea opponūtur cristalo/
di z impūmūt in cristalloide similitudinē illo/
rum vaporū: sic vidētur res intrinsece vt vapo/
res intra oculū: ac si essent res extra: ita fit le/
sio operationū cristalloidis: deinde a cristallo/
de fit cōmunitas medianribus nernis obricis
ad imaginariā. et sic illi spiritus circūuoluti
reprehēdūt sensata diuerso modo moueri sicut
spiritus mouentur: zinde fit xtrigo. Scorthomia
igitur vt dicit via originis est prior xtrigine: z
sic videt inuere q scorthomia fit idē qd imago
z fit passio visus pncipalr: qd est falsum cū sco/
thomia z imago ponāt sub diuersis causis. Nā
vna est passio pncipalr cerebri salte qru ad
originē vt scorthomia z alia oculorū: et p tanto
scorthomia magis seqtur ad xtriginē q ecōtra.
vt dictū est. ¶ Quidā modernus etiā volēs res
prehēdere Berardiū dicit q nō est verū q sco/
thomia semp fit pncipiū ad xtriginē. Nā homo
sine fit cecus sine fit nō vidēs posset in eo fieri
xtrigo: qz posset imaginari rem circūuoluti exte/
rius: z ibi tñ nō esset scorthomia. Istud motiū
est satis debile cū reuerētia illius: qz xtrigo p/
prie sumpta nō absoluit a tenebrositate oculo/
rū vl' fm actū oculis de se bene dispositis ad vi/
dendū vel fm aptitudinē que tenebrositas. cuz
est connotans motū vertiginosus in cerebro di/
cit scorthomiā. Nā illa cōprehensio obiecto:um
inter oculos extitū non d; scorthomia: sed vo/
catur imago: sicut z vertigo: s; dicat morus ver/
tiginosus: hoc non facit nisi cōnotando obre/
nebrationem visus: nam caplm de imaginibus
est multū diuersum a scorthomia. Nam scortho/
mia est passio in cerebro cōnotās pncipaliter
operationē lesam visus ppter obreuebratio/
nem zc. Et hoc intellexit Sera. p^o breniarij. ca^o.
p^orio. vbi declaratans vertiginē p essentiā per fi/
gna dicit q cōiūgitur fm actum vel aptitudinem:
q: non existente paroxismo: nō fit p tunc re/
nebrositas oculorū. In isto tñ xtriginoso est apti/
tudo ad illam tenebrositatem: qz qscunq; fiet
vertigo actūalis: fiet etiā tenebrositas: sicut
ergo in lipparia sentitur frigus interius z non
calor: z tñ corpus dicitur esse febris. Et cum
arguitur se. est calor zc. Respondetur q diffini/
tio se. dicit Aug. debet intelligi deducto impe/
dimento opilationum zc. sic a simili dico de ce/
co. Unde causē vertiginis sunt causē scorthomie
immediate: sed cā scorthomie subsequit ad cām
vertiginis. Nam motus in spiritib? per circū/
uolūtiōē in cerebro vel in artarijs z venis eius vel

alij cursibus: vnde sic z sic non igitur patiens
immo est hesitans de casu est cā immediata ver/
tiginis: z sic territa virtute spiritus visui redu/
cuntur ad intra z fit tenebrositas: z consequen/
ter scorthomia: aliqñ tñ vna cā est causā vt rursus
Nam cum mouentur spiritus a vaporib? in ce/
rebro vel in dictis visū illi vapores vel similes
conturbant. et spiritū visuum: z illum turbulē/
tum reddunt: z sic tenebrositas oculi. Et ergo
immediata d; esse mot? circūuolūtiōis dicit Aug.
bazientis: qui bene hoc intellexit q cā imme/
diata scorthomie z vertiginis dicitur esse quod
cumq; faciens motū in spiritibus: sed limitatur
qd vix est si ipse motus spūs est vndosus tremu/
lus aut giratiuus est cā immediata xtriginis z
similiū imaginariōis vt sepe tñ mot? vndosus
vel vertiginosus est in cā z non tremul? zc. ideo
dicimus vertiginosum motum z non tremulū.
Diuisiones. Prius tñ qz vltimus proces/
damus in causis pouende
sunt aliqne distinctiones. Prima distinctio est
quod vertigo quedam coniungitur in corpore
iuuenili z forti: quedam cōiūgitur in corpore
debili vel per etatem: vt in senili: vel facto debi/
li ex precedentibus morbis resolutionis vel pro/
pter alias precedētes causas primarias resolu/
uentes vt est nimia sollicitudo. coitus super/
fluus zc. ¶ Secunda distinctio. vertigo quedā
est talis fm actum: quedam fm aptitudinem:
fm actum intellige vt quando homini stanti z
recto et moto videntur res circūuoluti dico si/
gnanter stanti z recto. nam quis etiā debet di/
ci fm actum vertiginosus quando quiescens in
lecto omnino fm totum non videntur res cir/
cūuoluti: sed cum eleuat caput vel stant soni for/
tes in camera vel cum multum loquitur z ma/
xime alte vel vehementer imaginatur: tunc sibi
apparent res circūuoluti vel alio motu moueri:
vt dictum est: z in tali fit staret erectus z moue/
retur apparerent res zc. vertigo vero fm apti/
tudine dicitur: ita vertiginosus z nō fm actū
qn tale corpus tolerat cas tales cōiter occurrē/
res absq; tali lesione: sed tñ ex vnica reuolurio/
ne supra seipsum z circūuolūtiōe vel obuiatione
suis ppius ad modum Aug. aduenit sibi. s. de ap/
parentia rerū qd circūuoluantur sicut accidit
corpo: cum multotiens reuoluitur de tali ap/
parētia z motione. ¶ Tertia distinctio. xtrigo qdā
aduenit corpi sano. qdā aduenit corpi acui egro/
rati: nō fm caput pncipalr: sed fm alia mēbra
vel fm totū. ¶ Alia distinctio: quedā est recēs:
quedā antiqua. ¶ Alia distinctio. qdā est ver/
tigo ad quā sequit. casus z vocat fm. Rasm p^o
continentis proprie scorthomia: quedā ad quā
casus nō sequit. sed tñ hesitāt de casu: zqm illa
ad quā sequit casus plurimū: cōicit cū epilepsia:
idcirco cōuenienter ponitur hec signa quibus
distinguitur vertigo sine scorthomia ab epilep/
sia: inter que dicit. A. primus est qz vertigo: qz
manet tpe aliquo. i. paulatim inuadit: epilepsia
autē subito. i. qz vertiginosus sentit nocumē/
tum paulatim anteq; cadat tñ notabile nocu/
mentum: epilepticus autē subito cadit: hoc tñ
signum est vt plurimū tñ verum: qz in certa epi/
lempsia debili. tales epileptici percipiūt futurū
nocumētū: z fugiūt vt oculū dētur ne videant
etia etiā in aliqua vertigine forti fit subito

Scdm si
guā.

Vertigū si
guā.

Prima di
stinctio.

Scda di
stinctio.

Causa pri
ma.

Tertia di
stinctio.

Ultima di
stinctio.
Ras pmo
cōtinētis.

Signa in
ter epilep
siā z verti
ginem.
Pr imū.

Scda cā p
miciua.

Scdm fl
gum.Tertius fl
gum.Causa pri
ma.Tertia di
stinctio.Scda cā
pmitua.

insultus: sed vt plurimū est verū. Cēcū dñ si
gnū q̄ v̄riginosus anteq̄ cadat vt quasi vt de
bilis ex morbo resurgēs cū vltra stare rect⁹ nō
figit: ita vt ster nec firmes sz vacillar cū corpo
re cadu cādo huc z illuc: tēc manib⁹ appodiādo
si pōr: sz epilētic⁹ cū est foris v̄rigo dicebat Anī. q̄ est si
miliis epileleic⁹: sz differt p̄ spasmus: q̄ cōiūgitur
in epileleia z nō in v̄rigne. Cētertū signū est
q̄ cū epilēticus cadit slier donec surgat a paro
rismo: v̄riginosus autē aliq̄tēs clamar in toro
parorismo: rō q̄ in epilētico oīa mēbra impe
dita sunt ppter spasmū etiā ipsa lingua. nō sic
est in v̄riginoso cōicata lesio omnib⁹ mēbris:
ideo dolēs clamar. Cēsta tria signa facite pos
nit Anī. sz Ras. p̄mo cōmētis dicit: differen
tiā tūter scōthomia fortē in qua cadit patiens:
replētiā est: q̄ in scōthomia nō fit tortura nec
spasmus nec spūma sicut sup. fit in epileleia: et
addit: hoc est valde memorie cōmēdandū.

Cause. Cūbus sic expeditis diuisionibus z
notificata p̄no cā immediata dicta
rū dispositionū: opz venire ad cās magis me
diatas. Cā minus immediata est triplex: que
dā p̄mitua: qdā corporalis intrinseca vel ex p
te aie se tenēs: qdā est cā p̄ viā cōitatis. Cē
p̄mitua est duplex. scilicet extrinseca z intrinseca. Cā
p̄mitua extrinseca est aspectus rerū circū
motaz motū vndoso vt tremulo: vt supra: z il
le res talē more facit formalē talē motum in
spiritu: z sic spū circūl moro quīs postea res
nō moneatur: tñ videtur circūl moueri: ita i
telligit de aspectu aquaz liquidarū z rez tre
mentū. z hoc totū fit ppter vehemētē imp̄ssio
nē factā a rebus, taliter motis in spiritibus: qz
imp̄ssionū quasi p̄mūe diuerse imagines in
dictis spiritibus a rebus p̄m diuersus fitū eaz
vnde excitat motus in eis q̄ cū sursum mouent
in v̄riginibus cerebri v̄l in cōmunitatib⁹ venariū
vel artariarū nō habētes etiā reflectitū deor
sum: ita in motū quodā particulari vel vndo
so vel tremulo vt supra mouētū z cōsequē
ter rep̄rat dēas res p̄m diuersas partes ipsoz
spiritū diuerso modo info: maras z diuersas
imagines imp̄ssas a reb⁹ talī moris in diuer
sis sitibus ipī cerebro animato z sentiēti: z sic
in codē cerebro corporeo in diuersis vbi z sitib⁹
bus diuersis dicte res representantur: z hoc te
nēdo spūs nō esse formaliter aīaros: sz esse tñ
vt mediū receptiui spēs. Sz si teneremus qd i
dictis spiritib⁹ essent formaliter virtutes o:
ganice sentitue vt in diuersis locis v̄l esse mēs
illustrū philosophoz z medicorū maxime Anī.
in. 6. nālium etiā p. tertij. in caplo de v̄rigi
ne: nō opz for diuersas fieri imp̄ssiones in di
uersis vt p̄s: sed sufficeret talis ip̄ssio in sp̄ri
tibus: z ppter hāc cām pōr assignari rō ppter
qd multi nauigātes iūritū vomitū cōiter: dñ
q̄ hoc est ppter motū causatū i h̄iorib⁹: p̄s qd
nō est ista causa: qz in salrātib⁹ et currētibus
maior causā motus: tñ non fit in eis vomitus
sed est qm sepe sūt v̄riginēs z ppter cōpassio
nē cōsequētē stomachi ad cerebrū fit vomitus.
Cē hoc tamē posset fieri instāria sz transo.
Cē Scda causa tenēs se ex parte anime est vehe
mens p̄deratio de re circulariter mota q̄ etiā
dñ p̄mitua ad hūc intelletū: sic hūc fori p̄s

derationi obediūt spiritus morint: qm corpus
obedit anime. Unde dicit Anī. ca. de ilīchi. q̄
vidit quēdā amārē q̄ ppter amorē macrefact⁹
est: z cū sensu applicationē eius quā diligebat
oīa mēbra sunt restituta: z hoc est qz corpus vi
desse obediēs ip̄s aie z passionib⁹ ei⁹. Cē Un
de dicit Anī. q̄ aīa soler imp̄mire in operatio
ne corpali: ēr Anī. 2. p̄mi. doctrina 2. ca. 14.
vbi ponit multa exempla quō aīa imp̄mire in
corpus sensibīl sine motore manifesto vt ipe
dicit vt cūz vir in acm cocidi cogitat de corpore
mōstruoso generat mōstruosus: z hoc a philoso
phis credit: z ita pōr esse de facto: z q̄ sapiētia
diligūt: vt ibidē dicit: nō negāt hoc. Cē Tertia
cā sumit ex parte causaz extrinsecar etiā i mo
uēdo p̄ modū dictū seipm circūl vt ex p̄ssio
ne capitis z cranei cū fit cōpressio consequē
ter cerebri tūc cōmouentur spiritus siue vndo
so siue tremulo motu: et sic fit vertigo. Cē Alia
cā fit ex p̄ssio de maxime supra dōsūz: qz tunc
mouētur vene chilīz adorti: z mouētur sp̄ri
tus ad caput motu vndoso: et cānsant v̄riginē
vel ppter cōpassionē cerebri ad ipsaz nucham.
Cē Cā corporalis intrinseca dicebat Anī. fit p̄ esse
riā aut ex vaporib⁹ p̄teris i vacuitatibus cere
bri aut i venis v̄l neruis ip̄sū aut ex h̄iorib⁹
cānsant q̄ gñis q̄ p̄mouēt aut enapozāt cū mo
dico motu aut ex alia cā p̄mouēt aut enapo
rare faciēte vt a caliditate solis vel ignis z cē
sic facto motu i dictis vaporibus mouēt suo mo
tu spiritus: z sic fit v̄rigo. Cē Fit ēr aliqñ et est
spālis z notabilis cā nō tñ ex humore nec va
porib⁹: sz ex mala p̄plone diuersa fiēte in ip̄o ca
pite: z iō i dolore p̄ viā p̄plonis diuersē discom
uētiēz p̄ploni nālī q̄ nālīs p̄seruat spūs i dēte
p̄mouēt dicti spūs ab ipsa mala p̄plone nullo
motore p̄ticulari corporeo p̄mouēt: z sic cāns
accēs: vt ēr et applicatiōe ignis ad aquā nō cō
currētē mouēt extrinseco mouēt aqua z sic fit
fit in spiritibus. Cē Alia causa sumit p̄ viam
communitatis ex vaporibus cōmunitatis ad
cerebri ab alijs membris mediātib⁹ venis vel
artarijs q̄ cū p̄tingūt ad vētriculos cerebri vel
venas v̄l artarias illi vapores in illis vētricu
lis p̄prehensī cū nō possunt extra moueri cōp̄i
mātur ab alio succedēte: z sic fit mor⁹ v̄riginō
sus z hoc qz i directū nō p̄t itcedere itra cere
bri: z sic reflectit ad cētrū: z fit talis giratio
v̄l p̄morio ēr p̄sequēt spūm z tales enapozā
riones aliqñ p̄dēt a mēbris inferiorib⁹ p̄ticulari
rib⁹ vno v̄l plurib⁹ v̄l a toto vt in febrib⁹: et sic
p̄mū fit morus giratiū in vaporibus: deinde
in spiritib⁹: q̄ si sunt debiles z modici facili
cōmouēt: z iō cōtingit q̄ in debilib⁹ siue etari
ne siue nālī vel accidentaliter a quacūqz mo
dica causa fuerint iste vertigines male. qz est
debilitas spiritūz facile cōmouentur: z sic
fit morus in ip̄s vt dicit Anī. sicut si est pauca
aqua in vase facili ter per vas mouetur aqua.
Cē Alia cā etiā singularis est per cōmunitates
ab alio membro maxime a stomacho non cōmū
nicando vapores: sed per solam cōpassionē
exempli gratia: ad dolorem stomachi cōparitur
cerebri: et naturalī eorum cōmunitate: z sic
mouentur spiritus in eo z cē. vel ex mala comple
xione stomachi per simplicem alterationē z mula
triplicatur mala complexio sine materia in cere

Tertia cā
pmitua.Alia causa
pmitua.De causis
accidentib⁹
bus.
Prima.

Secūda.

Tertia.

Quarta.

Prima pars pract. Joannis Matthei de grad.

Signa. Signoz ergo p^o p^onoscicoz quedaz sunt p^onoscica enctus: qdam ad bonu v^l malu. C^o Signu ergo generale p^onoscici enctus sumit^r ex p^ossione quatuorqz: causaz suz et^r effricaz suz co^opaliu de his q dicitur sit: maxime cu occurrut co^op^o debili vel co^op^o ali^o p^oneret^r et aliqua tali ca^o facili^or incidere in di ca^o disponet. C^o Signu p^onoscici ad bonu sumi tur ex eo q succedit folo v^l doloz: ad v^lrigines qm aliq^o significat salu^r v^lriginis. Causa est: q ppter doloz^r fupale est cerebri: n^o doloz: at trahit sanguine: t^r spirituz: v^l fupalefacto cere b^o resolu^rit ca^o vaporalis facies v^lrigines. Tel alit^r: t^r melius exponit Scitilis et^rne v^lrigine ma vaporalis claudu^r itra v^ltriculos cerebri: succ edet^r igit^r doloz^r per doloz^r significat diuerso ma^o v^lrofe v^l cuporalis q^o facieb^r v^lrigine ad me^oba: nervosa t^r declinat ad alias viaz: sicut^r g^onificat ip^oius remotio: s^o v^lrru^o determinatio fit ad melius vel deterius est alia diuifit^r clau^rra. C^o p^onoscica v^lo ad malu sumit duo. p^omo p^o noscici est: est aut^r in fine de causis: t^r est q v^l rigo frequen^r cu accidit decrepiti^r n^ociat. apo p^olexia. ro est q illis euenit v^l plurimu ppter ma^om flegmatica fouet^r vapor^r murti cu^o spiriti ru faciet^r reuolucione i^o spiriti: n^o in co^op^o de^ore p^oto n^o mltiplicat^r sanguis nec colera. s^o mlti t^r flegma p^o indigone. illi ergo vapozes multu^o infrigidati m^o aggregabit^r de ma^o flegmatica q erit sufficiens facere apoplexia. C^o Secudu^o g^o n^o p^onoscici est q v^l rigo succed^r stupoz me^o boz. q plurimoz iuniat etia apoplexia. ro est q: vbi v^ltr stupoz in p^oculari mebo v^l in p^o de: t^r postea erradat v^lbi gratia. ad cora signifi cat^r notabile: t^r magna op^opillacione v^l ma^o fleg matica p^odetem. Si ergo succedat v^l rigo post h^oc op^opillacione: sequitur q no^ocu^om^oti^r ma^oca fa ciens op^opillacione: ita multiplicat^r t^r co^oica ce rebro t^r spiritibus cerebi: op^opillatio: quoz cau sa fit apolia. C^o Signa ergo generis demonst^rat^ria sunt et se^o faria manifesta p hoc q infirm^o p^ocipit v^ll imaginat^r reuolucione: v^l fupia di c^oti est in causis. C^o Signa etia causaz extrinse car^o t^r p^omituaz de aspectu reru circulu^o mora^o ruz v^l imaginatioz earisde vel et casu t^r percip^o sione t^r similiu declaratu^r ex relat^oie patiens^o C^o Sed signa causaz co^op^ooraliu v^ltr v^ltr p^o coi rate ad alijs mebis v^l a toto v^l in crisi vel in febuz. v^ltruz p^o essentia in ipso capite faris sunt mora ex his q dicitur sumit fupia de foda co^o raris: p^opteritatio de qbus fignis sp^oali^o t^r p^o coitate alioz meboz. Ras. p^omo p^omitus se q^o si fiat p^o coitate ab alijs mebis p^o p^ocipit^r f^olo in illo mebo: v^lputa qda^o formatio in illo mebo q^o p^oparit^r essentia: v^l putat^r si sentiret^r formatio^one in crure: v^l si n^o sit tale signu i^o cif q^o est per essentia: vnde si fuerit p^o comuni^o tare stomaci percipit^r morbus circa os stomaci: t^r morbus cordis t^r nausea: dicit^r q^o est p^o comuni^o nitate a reliq^o mebris n^o est morbus p^orimus v^l si est p^o essentia d^o esse morbus p^orimus: vnde de Sera. p^omo breuiari^o dicit^r q^o est vertigo p^o

Cura. Circa curā aut vertiginis est aduer-
tendi: qm̄ cura vertiginis qdam est
vera curatio vnde debet vertiginoso in parois
mo. qdam est preferuatio a futuro accidenti:
z ista debetur corpori parato cadere in xrigi-
ne tpe tamē queris eius: ista respicit pprie
causam vnde 3° regni colligitur. ¶ Circa ergo pa-
rorisimū videf inuicere Ras. vñū documētū
cōtineat: est qd in occurrū ad vertiginosū dz
medicus inq̄re de causa xriginis et de statu
egroti: z de tpe morbi: z quibus vtebatur tem-
pore sanitatis: z de causa si infirmū scit aliqū
causam p̄sumitū esse huiusmodi accitis cau-
sam vnde de statōe in folie. ¶ De statu aut vñ
quid per naturā facili incurrat has disposi-
tiones. De tpe nūq̄ ex multo tempore solet ex
xriginosis. Nā p̄m veritate circūstāz opz
medicū variare curas: etiā q̄rat si in sanitate
est vsus his q̄ p̄uocāt ad xriginē. ¶ Quid? sic
declaratis in opere dicit Orbanus z Paulus
p̄mo p̄rincēs. Nō s̄mēt parēs nec alii res
dūi fiat dūz est actu parēs: imo donec sit
morus in totū porisimū vñ remiserit aliqd.
parū de porisimo dicit Aut. in actu porisimū cō-
uenit fricatio: vñ dicit parorisimū excitatur
stic aduina cū fricatione inferioris. Iste tamē
stic fiat curi dictū est supra de foda siatur: quo-
niam multum labiofē aliquādo adderet ad
causum propter agitationem contingentem in
humoribz. vnde fieret multa euaporatio z dicit
Ras. qd p̄uenit diuersiones fricationes et
odorando odorifera z masticado fenu grecis
z de eius saluia ponere circa oculos: z situare
eos in obscuro cito leuatur a parorisimo nō est
in loco minus obscuro ponantur: etiā commo-
uere ipsū trahendo deorsum. dicit tamē Ras.
inter vñ vidistis supra in eadem hōia si sint
vene replete post aureas fiat illarum incisio. dicit
Nicolus. solus fiat in duobus casibus. An?
casus vel parorisimus esset multum longus et
vene ille replete z credentibus nobis quod nō
posset fieri diuersio aliunde: et hoc coacte. Scē
cūndus casus est: cum tempore queris nō crē
plene ille vene: z sint plene i declinatōe p̄fē
miti in ipsa declinatōe posset fieri alt nō. ¶ Cō-
cō releuatus erit a porisimo: tñc insurgit itēio

Infusio
aloes.

ad cam in q̄ p̄m̄i ordine debet regimē in die
ra fm̄ cor̄n̄ia ad cās cū modis habitis supra
i de soda calida i phibēdo q̄cūq; enapozare fa-
ciūt i cōmōtione in spirib⁹ iducit et hoc in
aere. vñ aer calid⁹ ⁊ lumi⁹ nō sūt nocet: ⁊ i mori
corporeo ⁊ aīali ⁊c. ⁊ reliq; vt supra dict⁹ est
marie i soda vaporosa. ¶ S⁹ sp̄āl̄ magis deue
niēdo ad cās: p̄ ad cās p̄mitinas occurrat cūz
p̄his: vt si cā fuerit ex spectioe rez circūl⁹ mo-
raz dimitrat. S⁹ si fuerit necesse vt debetibus
trāsire p̄ aquas claudat oculos vt inspiciaf ri-
pa aque: ⁊ sic de sūb⁹ fiat p̄ p̄m̄i dimerēdo ab
illis. Et si fiat p̄ p̄siderationē rez circūl⁹ moraz
diuertat fantasia ad alia vñ in totū q̄erē. vñ di-
cebat Aui in p̄m̄o capli. Facta q̄dē reuoluntione
hoīs sup̄ seipm̄ aut p̄sideratioe ex loco altro vel
sup̄ alia cā vñ sit multus mor⁹ necessari⁹ in spi-
ritib⁹: curat cū q̄erē. f. corporeaz: ⁊ trāq̄llitate. f.
animi ⁊ somno ⁊c. ¶ Et si anq̄ fiat paroxisimus
vñ fiat aliq; insulnus vt q̄ appareat sibi q̄
cadat tūc por⁹ aque frigide facit cessare accēs:
q̄ illa facit ad ingrossationē spūm⁹: ⁊ remouet
affect⁹ vaporoz: p̄cipue fiat hoc cū extrinseca
sit mouēdo vapores vt p̄cūsis sup̄ spatulas ⁊ il-
milia. Tñ dicebat Aui. in ca. q̄ de alne q̄ est di-
p̄ ositio p̄p̄inqua v̄gini p̄pter enapozationē
q̄ipa aqua frida q̄h̄q; sedat eā in dispōne. i. sta-
tis. p̄pter ea q̄ tepar ebullitionē. Et ad hoc lau-
dant ēr. A. q̄ sumat bucella infusa i aliq; succo
stiprico ⁊ acetoso: vt succo citōioz vñ gharoz.
Si cā nō sit p̄mitina: aut est p̄ cōratē: aut p̄ p̄-
p̄ietatē. Si p̄ cōratē aut a toto: aut a p̄cūla-
ri mēbro: ⁊ hoc aut a m̄a aut sine m̄a. Si p̄ vias
cōratōis q̄tuo: insurgit interīones dicir. A. f. f.
¶ Prima v̄rit ad m̄am dē Nicol⁹ p̄ m̄am itelli-
git oēs cās monēre sine extrinseca sine intrinseca. i.
i. abscedēdo cām. ¶ Secūda itērio v̄rit ad mēbrū
mādās vt si sit in stomaco efficitur stomachus: et
hoc fit cū digōne m̄ae in stomaco ⁊ effione ⁊ con-
fortatione mēbrū mādātis. ¶ Tertia itērio v̄rit
ritur ad mēbrū recipiētes p̄fortatio ipm̄ ne reci-
piat: ⁊ si recipit diuertatur vt mādādo m̄as ad
mēbra deorsum a cerebro cū fricationibus ven-
rosationibus ⁊ clisterijs. Et in hoc attēdat di-
cū Serap. vñ i in cā cala ⁊ i in cā frigida vult
clisteria fieri ex rebus lenib⁹. Nam dicit et si
egritudo est calida ex rebus lenib⁹ fiat cliste-
re. Et si cā est frigida curamus eā cū clisteri: in
quo est acutitas parua. Et hoc facit p̄ptea timo-
re agitationis m̄az vñ melius est frequentare
effiones ⁊ eas lenes facere q̄ fortes. ¶ Et si sit
m̄a flegmatica in stomaco efficitur p̄m̄i effari-
uū est cū vomiri. Dicit Rasis: intelligit hoc si
m̄a in stomaco sit in ore stomachi. Sed si sit in fun-
do stomachi nō sic puenit: q̄ ēr si sit in fundo illa
m̄a nō ita apta est vomiri educi: ⁊ si vomitiniū
leue cū aqua repida ⁊ cūz orimelle: ⁊ si bulliat
aqua cū. j. i. raffani. ⁊. j. h. aneti. ⁊ postea m̄mā-
tur. j. vñ. dicir decoctionis colare repide cūz. j.
j. olei. ⁊. j. i. orimellis: ⁊ obseruetur forma in vo-
mitino vt supradictū est: deinde def digestiū
postea eradicet m̄a si vire fuerit fortis dicit. A.
cū pillis coctis itelligere Bal. vñ si nō fuerit for-
tissimū def sibi de infusioe aloes vel de pillis
alefanginis vel de hiera simplici. Infusio aloes
sic fit. R. succi fe. vel su. ci endimie si intēdat ad
effionē colere infundatur in succū endimie: si in

flegmatica in succū feniculi. si in melancholica
in succū bnglose ⁊ ponantur de succo. j. vñ. ⁊. j.
f. aloes sub sole: ⁊ sic datur substātia aloes siml
cū succo postq̄ steterit. xij. dieb⁹ ad solē in vase
vitreo oburato orificio. Et si timeref flur⁹ emo-
roidaz p̄pter aloē addatur modicū diaganti.
vt non noceat ano. ¶ Facta effione stomachi cō-
fortetur stomachus cū nō ap̄ris ad enapozatio-
nē cū aliquo refracto calo stiprico. vt cū sp̄b⁹
diagariofilatini cā frigida. Tñ dicta confectio
multū est p̄fortatiua stomachi ⁊ resoluē: ⁊ subri-
liat m̄am q̄ est in stō frida vel cū trociscis rosa-
ris vel cū puluere cordiali: facto cūz gariofilis
coralis margaritis in cā cala cū def sup̄ aspo
pane p̄m̄i infuso in modico vini. ¶ Postea inre-
dit ad caput cū p̄fortatib⁹ vt cū oleo ro. ⁊ camo-
miellino nō cū ro. tñ: q̄ p̄babile est q̄ aliq; m̄a
ē remāserit in cerebro: sit tñ dñans oleū ro. tñ
p̄fortat cerebro: ⁊ postea in p̄cessu sit solū oleū
camomellini: in eo em̄ est virtus resolutiua si-
ne, attratione. A. 2. ca. f. si nō suffecerit ponat
postea oleū de lilio. ¶ Hoc facto sit prima ob-
seruantiā dimerisionis ad inferiōra nō dico tñ
stare actu in portis: sed ēr in via p̄seruatiua:
q̄ dubitatur ne in stōco aggreget materia q̄ sit
postea apta facere portis: vñ sicut fricationes
ad crura vt cū decoctione camomille: ⁊ alioz at-
trahentiū materias ad inferiōra. ¶ Et idē inrel-
ligatur de epate de chisti fellis de mīce: ⁊ sic fi-
at enapozatio ab aliquo mēbro semp̄ intēdat
ad mēbrū mādās. ¶ Et qm̄ talis enapozatio
aliqui sit per venas: aliqui p̄ artarias si materia
enapozet per artarias solū nō p̄ venas nec ner-
uos vt p̄ artarias post aures: aut q̄ terminantur
in rethe mirabili que dñr ab. A. vñe guidec vel
vene apoplectice q̄ sunt due artarie circūadiacē
res epiglotti: si per artarias que sunt post aures
dicunt aliqui q̄ nō scindant ille vene: q̄ est dif-
ficilis cōsolidatio eaz: ⁊ q̄ dicit llyp. q̄ scisso il-
larum artariarū post aures facit ad sterilitates
p̄pter has cās Aui. laudant fieri flōmī a ex
vena quiera que est post aures dicit signāter q̄
ta ⁊ addit: est em̄ optima sup̄. flobotomia eius
in curatione oīm specierū vertiginis: tñ Bal.
sentētia fuit. 3. interior. ca. 8. ⁊ ēr Auzoar.
q̄ cū sit enapozatio per has artarias: opz q̄ di-
cte artarie scindant fm̄ trāsuerfuz: ita q̄ carne
genita media iter extrema nō sit possibilis vñio
illoz extremoz: ⁊ hoc cognoscitur per reple-
tionē ⁊ extensionē illoz tpe portis: ⁊ mlti ena-
ferunt p̄ absctionē illaz: vt dicunt: tñ dicit ipi
nō credat q̄ ista scisso curet oēm enapozatiōē
factā p̄ artarias alias: vt q̄ irrāt i rethe mirabi-
li: de q̄ dē Aui. q̄ balneatores i balneo striges
bāt venas guidec. f. cū p̄cipiebāt enapozatiōes
p̄ eas extrēsiōe eaz ⁊c. f. dicit q̄ fiat cū cautela:
q̄ bñ accideret appoplectia p̄pter nimīā stric-
tā eaz: vt p̄ p̄siderati phibēdo trāsitiū spūm
vitaliū in cerebro: i. ego laudo in hoc sniam Ba-
le. etiā de vemis pulsantib⁹ post aures: neq; est
verendū de cōsolidatione: maxime si incidatur
cum ferro ignito: vñde caterizant extrema. S⁹
vbi timemus de sterilitate in corpore apro ad
generandū fiat saltē in vna earū. ¶ Caeterizati-
o etiā illarū partiū est cōueniens: qm̄ p̄nerit
materias ⁊ vapores ad dicras p̄tes: ⁊ sic diuersi-
tuntur a parte anteriori: et p̄inde laudant.

Bariofila
rū multuz
p̄fortat sto-
macum.

Due vene
guidec a
poplectice
vocant.

Bale. ter-
tio itērio
rum.

Ras. p̄ cō
tinēre pos-
nit vñum
documentū.

De cura v̄-
ginis p̄
cōratē q̄
tuo: sit i
rētiōes.
Prima.
Secunda.

Tertia.

Vomitiniū
leue.

Infusio
aloes.

Fiat inci-
sio venarū
inter aures
solū i duo-
bus castibus
primis.
Secundus.

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradis.

Defue.

No. dicti
Aut.

Defue. in casu isto viginoso scarificatione car-
tilaginis auris ppter ista cam: et ad istu sensu
potuit dicere Aut. qd flomia vene hene post an-
res: no tm sup. valer in viginofacta a vaporib-
bus elenatis per illa venā vlp illas venas: sed
etiā dicit qd est optima in curatione oim specie
rui viginis materialiu. s. conuertendo mām qd
cūq sit ad diuersus de arietioribus ad postero-
ra: sic non solū valebit in ea qd est per commu-
nitatem sed etiam in ea que est per proprietatem
vaporū in ipso cerebro generatoz: et in hoc visū
est notabile inuamētū etiā ex canteris potenz
rialibz positis post aures factis: vt supra de cā
raridibz. Sed si sit p essentiaz: vt p vapores
i cerebro vt est p vapores ibi retētos nō cōcur-
rēre mā aliūde: tūc resolūtur isti vapores per
calā vt. fr. camomille matricarie sticados ma-
ior: ane calamētū si expedit intelligi f corpe mū-
dificato: et facta hōi decoctione paries se con-
uertat cū ore ad infra et recipiat illos vapores:
etiā facta leni fricatione ad caput: etiā bonū
est facere diuersionē ad mēbra deorsus et pone-
re aquā calidā ad extrema. Et si sit materia vē-
rosa tm resolua f cū silibus: et ēr seminibz et for-
tioribz: vt castoreo sanficco maiorana nigel-
la: et similibz calidis in tercio. Si tñ pns vide-
retur necessaria flomia fiat flomia de cephalis
ca vel basilica vel mediana. Nā si corpus sit ple-
tomicū nō cōuenit pūmū flomia de cephalica
sed prius de basilica vlp mediana: postea de ce-
phalica que respicit caput. Postea dicē An. fiat
flomia de venis post anres. Et si materia sit
humoralis in cerebro a qua elenātur dicti va-
pores: sit colerica opz euacuare mām illā cū
infusione mirabo. et cū fumo terre de qua dictū
est supra: et psillū. et aqua de psillio conuassara.
cōuassara cū aqua et modico aceto de mane as-
sumptū multū iunat. Defue. pōt ēr fieri em-
brocatio ad caput cū aqua cōuassationis psil-
lij et oleo ros. Sz si sit materia flegmatica sine
pillule de hiera maior: et materia mixta valēt
singlr pillule de sticados posite a Defue. ca. ppo.
quarū descriptio est. fr. hyerepigre. 3. r. agarici
epirhimi. añ. 3. iij. mirabo. kebuloz indoz em-
blicas: et belliricoz sticados. añ. 3. iij. salis indi.
3. ij. cōfice cū melle ro. Et si sit materia melācoli-
ca cū aceto scilicet et sirupo eius: fiat prius di-
gestio postea enō cū pillulis idis vel de lapide
lasuli addēdo aliqua remittētia cōmōne vt
rosas vel masticē. Postea fiant caput purgia
odoramēta et alia appropriata postea pfortes
cerebri cū metridato ruiaca et c. et in pfortatōe
cerebri et resoluōe vaporū et vōstatis v3 vsus
acori mirabiliter. De quo dicebat Aut. in. cap.
de alne. acori qd inest ppteretas remouendi ipm
cū masticatur aut puluerizatus fuerit et bibif
et forstā cū eo qd resoluēt ventositates dñantes
et c. hoc vbi cā sit cā frigida: et si mā sit colerica
cū triasandalis et similibus appropriatis.

Aut. prima
terrij.

De frenesi. Cap. iij.

Quando aliquē febris cōclusa
inaserit cū forti capitis et ocu-
loz grauedine: et in facie atqz
in oculis vebemēs fuerit ru-
bedo et capitis dolor et horroz luminis af-

fuerit et in pulsu velocitas et frequētie su-
perfluitas inueniunt: signa frenesis cer-
tissima indicabūt. Sz si lingua nigra aut
citrina fiat et pmissa intellectus et multū
fuerit alienatus et vigilauerit multū: laz
frenesis pfecta erit. Egro igit anteq
pdicta cōpleant accidētia: est subueniēdū
ex sanguinis detractione et vētris solutio-
ne cū succo fructuū. Nutrimētū vero ei
sit aqua ordeī semel aut bis i die sumpta
sim p suetudinē quā i tpe sanitatū hūerit.
Caput aut ex orio dino infundēdū erit.
Sz si multe affuerint vigilie sumat vyo
laz siccat corticū papaueris al. ordeī ex
corticati se. lactucay radicis mādragore
omniū. añ. 3. j. que oia in curcuma ple-
na aqua tādiu coquātur donec aqua rus-
besiat: deinde aqua illa dum est tepida
ab alto sup caput fundatur: et sit caput su-
per ciminile in quo aqua colligat: que in
curcuma posita itez super caput fundat.
hoc autē omni die multotiens fieri cōue-
nit. Caput pretereā muliebrī lacte admir-
to inungendū erit: qd etiā in coto positū
capiti est supponendū. Lum autē eger in
principio huius egritudinis in viriū for-
titudinem permanere inuēctus fuerit mi-
nuendus erit nisi super infirmum timue-
ris. Postq eius egritudo minui ceperit
nequaquā minuatur. Sz si eius virtus
iam dissoluta fuerit ex alio regimine pser-
uetur donec euadat. Jo. Mattheus.

Dest determinationem
de soda: et pñr de lesione in virtute
sensitiva: et post determinationē ver-
iginis que est a cēsa lesionis vir-
tutis motiue. Nūc dñs Ras. sequi-
tur de dispoñibus ad quas sequit lesio in vtraz
qz vt in sensitua et in motiua. s. de apatibz cere-
bri et partiū adiacentiū vt pñmuloz eius et pñ-
pne de apate calido magis periculoso: vt de fre-
nesi ad qd sequit lesio et in sensu interiori vt cor-
ruptio imaginationis et mēris et pñr corruptio
in operatione motiua. Dimiditū presens ca-
pitulum in duas partes: qñ primo ponit signa
ipsius frenesis. 2º. ponit curā. 2º. ibi. Egro igit
tur et c. Prima adhuc in duas. Nā primo ponit
signa frenesis sentis vel pronostica enēris fre-
nesis de primo. 2º. ponit signa demonstratiua fre-
nesis tā sacre. 2º. pars incipit ibi. Sz si lingua
nigra aut citrina fiat et c. De prima parte vo-
uens signa frenesis sentis ponit. vj. Primus est
se. cōclusa cōtinua. 2º. quod ista se. inuast cum
forti capitis et oculo: um grauedine. 3º. quod in

declara-
tio fecit de
particula p
me partia
principal.

Apata ce-
rebri: vtrp
sunt sāgui-
nea.

declara-
tio pñe p
ricule pñ
me partia
principalis

Declaratio
secunde
partie
me partis
principalis.

Aparta cerebri
recepta sunt
sanguinea.

facie atq; oculis vehemens fuerit rubedo et capitis dolor. Pro quarto signo et horro: luminis pro alio signo et supfluitas velocitatis et frequentia in pulsu. i. maxima velocitatis et frequentia in pulsu sup. ultra magnitudinem: si magnitudo fuerit indicabitur certissime frenesis. i. siens vlt pte futura. Et addit de scda parte qd si ligna nigra aut citrina fiat: pmsceatur intellectus. i. si debet fiat ronis pmtio: et vigilauerit multuz ia frenesis pfecta erit: hec sunt signa demonstra tina ipsius frenesis. Pro intelligentia istarum partiu est notandū primo qd si frenesis vt infra videbitur dicatur de apate calido essentia: ce rebz vel panniculoz eius: siue fiat a ma sangui nea: siue a ma colerica naturali vel innaturali adusta vel no adusta sanguini mixta vel separa ta principalis d. Ras. posuit signa et cura frene sis sanguineae falem dñanter: et hoc qd vt pluri mi magis fit frenesis sanguinea qd colerica, cuz minus contrarietur natura sanguinis ipsi ce rebz quā natura colere etiam quia in cerebro et in pāniculis eius maxime i rethe mirabili re perunt multetene cū multa sanguis pñtia tñi resudante sanguine ex venis intra cerebri: pōt fieri apa sanguineū magis qd colerici pñpuevt videbitur infra: qm mā colerica sua subtilitate non nisi difficulter retinet in cerebro nisi raro spōgioso. Et veniens aut sanguis pōt retine ri spissioris suber: vt in pluribus de apatibus calidis cerebri: aparta sunt sanguinea. Et si for te aparta colerica nō minus fiat in pāniculis qd sanguinea: qd tñ sanguinea magis sūt in cereb ro et talia sunt magis piculosa ppter imedia tā lesionē mēbri principalis vt infra videbitur Ideo Ras. et ppter faciliore eueni aparti sang uineoz circa cerebri vel pāniculos: et qd aparta calida cerebri oia sunt sanguinea vel quasi oia vt infra dicef et ex se magis piculosa qea qd sūt in pāniculis: inde ē qd Ras. de frenesi sangui nea principalē fecit determinationē: vt breui loquūdo de oibus determinare volens. Si gua ergo in lra posita satis clare ad aprari pñt frenesi sanguineae vt prz inspicēti. Primo de se bre cōtinua cōclusa q manifestat in sanguinea qd sanguini nō est periodus ppius sicut est me dicoz cōis doctrina. scdo declaraf ex grauedine fori capitis et oculoz. Nam grauedo significat plurimā multitudinē mēz cū sint signa calidi tatis: ex quo ergo mā colerica nō sic dñet in ce rebz: declaraf qd fit mā sanguinea: pñpue qd ad dif. hoc nūl et in facie fuerit vehemens rubedo: et ad dif. capitis dolor: et non posuit vehemētiā doloris sicut in colerica cōiungit. Et est notan dū qd dixit si se. cōclusa prima inuaserit cū for ti capitis et oculoz grauedine signāter dixit in uasit. Nam ex hoc denotaf qd feb. vel simul cum illis accidentibus incipit molestare vel sequitur ad dicta accidentia. Et sic declaraf frenesis per essentia: qd feb. sequit ad nocumentū cerebri vt si feb. prius fuisset et accideria dicta sequentur ad eam posset dici qd esset frenesis non vera vel per cōitātē: vt infra videbitur de differētia fre nesis vere et non vere: voluit ergo ponere signa frenesis vere et per essentiam. Addit qd si fuerit horro: luminis sup. etiam declaratur supra cāz calidam sanguineam: qd ita molestati ab acci

dentibus apostematibus nollent aliqua obiecta videre et maxime luminosa: qm quasi compen dunt dicta obiecta luminosa eos calefacere de bere: qui tñ maxime calent ppter febre psequē tem ad dictum apostema: et declaratur eos ma xime calere per accidentia cōsequētia per hoc qd dicit qd inuenietur velocitatis et frequentie in pulsu supfluitas ppter maximū incendium: addit cū sup. hec apparuerit signa indicabunt talia esse signa frenesis certissime. i. verissime. Et qd apparuerit post lingua nigra aut citrina ppter vehemēte adustionē et aliq; vapores qd ex mā apatis resoluntur iam colericatos vlt adu stos ppter mām sanguineā non enērari: sed esse receptam in vacuitatibus in manifestis ipsius cerebri: i. apostematē: et pmsceatur intellectus vehemēter et vigilauerit multū ppter seuita tem accidentium et de caliditate et de dolore et mori inordinato ppter corruptionem imagi nationis et malitiam discursus iā frenesis pfecta erit: totus est claz. ¶ (Ergo igitur.) In hac scda parte ponens curā frenesis dno facit. Pri mo reddit nos cautos ad subito subueniendūz per cōsionē sciendā: et plia remedia de dicta et lo calibus. Scdo ponit vnum cāz. obseruandū cir ca sloborhomiā versus finem ibi. (Cū aut eger a principio egritudinis.) Prima adhuc in tres primo docet medicū debere eē multū sollicitū a primō in cōsione sciendā. Scdo ordinar dietam. Tercio ponit localia circa caput: et nō stāte mlt ta instātia vigiliāz et stāte multa instātia: scda ibi. (Nutrimētū) tertia ibi. (Caput aut ex ori rodio.) ¶ De prima pre dixit: ergo igit anq p dicta cōpleant accidentia. i. anq sit pfecta frenesis: vt anteq fiat pmtio in intellectus et lingua denigret et. subueniendū est ex sanguinis detractione et vētris solone cū succo fructuū. Et hoc tertū collige primo esse subito succurrēdū anq sit facta frenesis quasi inuuar qd cū est facta rā ro fit ab ea enasio: et ideo in primis horis debemus occurrere ad phibitionē apatis cū fortio ribus ingētijs ad diuertēdū vt cū sloboromia et solutione vētris. De sloborhomiā non ponit ordinē: qd alio sepe dictum est: et fm illos cāz. oz regulari: et de hac et infra dicef loco suo: sed de solutione vētris dixit cū succo fructuū: vt priu noz tamarindoz et. Ad inuendū solutionē eē debile nō inflāmatia vt supra dictū est: et illa vtraq; debet eadē via applicari: qd mox? ē nō dans inducias. Itaq; cōiter post. xiiij. vel. xv. ho ras vsq; ad. xxiij. a sentitate accideriū primo: et redditur cōfirmata vt multi dicūt. Itō in pñis horis est labor audū: non tñ cū his solū dñet finis: sed et cū alijs oib? ingētijs ad diuertēdū de fricationibus: vētrofationibus: positionib? pedū in aqua cala et. ¶ Addit ponens dietā qd nutrimentū istud sit aq oz. qd fiat fm artem acce pra vna libra ord. in. xx. libris aq et coquat vsq; ad medietatez que ethibearur semel aut bis in die fm cōsuetudinē sup. multū aut modicū su mendī tpe sanitatis quasi inuuar qd dicta dñeē quasi tenuissima si possibile est. Itaq; si fuerit solutis modicum sumere tempore sanitatis su mat semel tantum in die. Itā tamen aqua oz. si fiat cum maiori quantitate aque: et non tñ con sumatur erit subtilior minus restaurans: et tñc vocatur aqua ordi subtilis. Et si ponat de vis

Declaratio
prime
partie
cūde
partis
principalis.

Frenesis
reddidit cō
firmata
post. xiiij.
vel. xv. ho
ras vsq; ad
xxij.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

no granatoꝝ vel inlepro. vel viol. erit dicta co-
nemicio: ita regulæ fm ordies in dietâdis moꝝ
bis pacutis: reliqua localia sunt: satis clara ex
his q̄ dicta sunt in caplo sode. Nā ponit oxiro-
dinū a principio repcussū cōe pueniēs in cas-
su: vt dictū est supra in foda calida. ¶ Et si non
sufficiat solū oxirodinū: q̄ assuerint multe vigi-
lie q̄ in casu sunt multū nocentes: ppter multa
facit vnā somērationē: et postea inunctionē: vti
lē in casu vt pr̄. Et si sit dubiū de stupefaciōe
et inspissatione mae apatis apponaf aliq̄d de
camomilla vel aneto in decoctione: sed istā vo-
lunt ordinari maxime in prin° apatis par fluxa-
mā vel par congesta. Et nota qd̄ dicit qd̄ dicta de
coctio dñ est repida ab alto sup caput fundatur
dicit signāter tepida: et hoc ppter penetrationē
vt pueniat eius virtus ad pfundū: q̄ in dca de
coctione nihil ponit ad penetrationē faciēs: se-
cus: esset si poneret acetū. Nā tñ cōueniēti? ex-
hiberetur dicta decoctio frigida: sed qm̄ acetū
phibet somnū datur dicta decoctio tepida: qre
acetum nō ponitur. Et dicit q̄ fundat ab alto
intelligatur supra punctionē cōmissure sagira-
lis cū coronali in parte anteriori: vbi os est ma-
gis molle ad penetrationē: immo dicit Serap.
dus cremoneſis q̄ pueri non hnt os in illa pre-
visq̄ ad duos vel tres annos intelligat q̄ nō ha-
bent ipsum cōstans et firmū. ¶ De vltima parte
dicit faciēdo medicū cantum q̄ l̄ sit flōmia ne-
cessaria: non tñ semp est offerenda: immo confi-
deranda est et nā tps morbi et p̄stātia virtutis et
sup. etas. vñ dicit. Et aut eger a prin° egritudi-
nis in viriū fortitudinis pmanere innētus fuit
i. fuerit fortis virtutis: sloboto mādus erit: qm̄
innuat q̄ si esset extreme debilis virtutis non
d̄ sloboto homari. Vult tñ innuere q̄ nō ois des-
bilis d̄ phibere ipsam flōmiā: pinde addit
nisi sup. infirmū timmerio. i. si stat rāta fortitū-
do virtutis p flōmiā nō timeas mortē: i. isto ca-
su est flōmia flōmia ppter necessitatē: semp in-
telligat stante etate debita. vt vult Bal. i. libel-
lo suo de flōia. et l̄yp. 4°. regiminis acutoꝝ: et
cōmētato: ibidē addit pte rpalis morbi post
q̄ sua egritudo minui inceperit: nequa q̄ flebo-
thomef: q̄ tunc virtus dñat morbo: et sic nō ex-
pedi minuire virtutē p flōmiā: immo addit q̄
est sup. pforāda si iā dissoluta fuerit: et cuz alio
pseruetur regimine donec enadat. Jo. Mat.

Expeditis tertialib⁹ p̄r fm ordi-
nē nostrū vidēdum est
primo de qd̄ nois et qd̄ rei frenesis sit
ue fisen vel carabiri. Scōo ponent q̄
dā diuisiones et spēs eius: deinde ponent cāe et
gñales et spāles: deinde signa et p̄mū euentus
ipsius. deinde p̄notica ad bonū vel ad malum
et p̄r demonstratiua et primo gñis et cōia: deins
de speciez et materiez et tempoz morbi et termi-
nationis eius: et vltimo ponetur cura.

Quid nois. Circa ergo p̄mū expediēdū
notā. q̄ reperiuntur apd̄ au-
ctozes ista nomina frenesis carabitus et fisen q̄
pro eodem sumuntur: tñ frenesis dicit Bentilis
fm nostram noiationem vocatur freni leſio: vñ
frenum grece idem est qd̄ sapere vel mens latine
vt dicit Bal. 4°. interior. caplo. 4°. i. principio
et leſio leſio: inde frenesis. i. mētis leſio: dicit tñ
Bal. loco allegato: solebant antiqui: etiam apd̄

pellare dyafragma frenum et mentem: et ita apd̄
pellabar Plato: sed post eum est appellatū dy-
fragma: dicebatur aut mens: q̄ cū apostema in
eo existit menti nocentū inferret est etiā fre-
num: q̄ est mediū inter naturalia et spūalia cō-
p̄mit em vapozes ne ascēdant ad spūalia: et sic
dicebant frenesim fieri nō solum in cerebro sed
etiā in dyafragmate: et ideo multi dicunt fren-
sim bisen et deberent dicere fisen. nā bisen est
nomen p̄ciū. vt dicit Aui. et d̄ a bir qd̄ est p̄er?
et sen apa. i. apostema pectoris. fisen a fir qd̄ est
caput et sen apa. frenesis ergo est leſio mentis cū
apate: vel d̄ frenesis fm Silbertum et quosdam
alios a frenis sine frenibus vt panniculis tegē-
ribus cerebrū q̄ sunt ei sicut frenus ne sua mol-
licie labatur: et sic esset passio sola panniculo-
rum vel frenesis dicitur arabice carabitus: q̄
carabitus idem est quod permutatio mentis
et rationis: et sic dicebat Auicenna quod est nō
men trāsumptum ex noie accidentis: et sic fren-
esis est nomē accidentis concomitans apa. nā
non est apa: sed accidens eius proprie. Nam ad
apa cerebrū vel pāniculū sequitur alienatio mē-
tis: et sic d̄ frenesis: ergo fisen est nomen essen-
tiale sumptum a substantia ipsius morbi: q̄ a
fir. i. caput et sen apa: l̄ sepe auctozes p̄ fir fisen
tur hoc nomine bisen: vt fecit Rasis primo co-
tinentis in locis multis. et de mente Pauli i. eo-
dem loco: et idē in diuisionibus: aliqñ tñ diuer-
sificatur ista noia ex mae apatis. Nā dicit Pau-
lus: bisen est apa calidū nascēs in cerebro aut
eius tunicā sanguineā aut colericū: et aliqñ
do fit ex colera adusta qd̄ vertitur in melācolia
et illud est fisen et ecce q̄ hic p̄ mām noiauit fir-
sen: frenesis aut est nomē accidentale: sicut et cas-
rabitus. ¶ Sequitur de qd̄ rei dicit Aui. q̄ fren-
esis vel carabitus est apostema. calm pāniculū
culoz cerebrū: dicit calidū p̄nta sanguineū vel
colericū: aliqñ tñ etiā fit a colera adusta. Ca-
lidum ergo est tñ essentialiter: vñ apa flegma-
ticū per putrefactionem non pprie d̄ fren-
sis vel fisen absolute: sed fisen cum additione
f. flegmaticum et est litargia. vt dicit Aui. tale
ergo est apostema calidum: et non tñ d̄ frenesis
dicit textus panniculoz vel in eius velaminis
bus intelligit de panniculis immediatis cere-
bro: vt pia matre vel dura matre. De quo qd̄m
panniculo debeat intelligi videbitur statim: l̄
etiam cadat hoc nomen sup apa cerebrū. vt vult
Aui. dicit tñ Sera. nō intelligit cerebrū: ita qd̄
in substantia eius stat apa: q̄ in cerebro non sit
apa. Nam mēbra extremaliter molliat extrema-
liter dura non apostemantur: q̄ non patiūtur
extensionē et apa sit cū extensione: sed tñ vt ipse
dicit mēbra media sunt q̄ apostemant vt caro
nervi et filia. ¶ Opz igit hic t̄gere ppter remo-
uere cōtradictionē auctoz nunq̄ cerebrū pos-
sit apostemari: Et hanc questionem. mouet 2o
ciliato: d̄ fia. 161°. ¶ Arguitur primo. negatiue
auctoritate multoz q̄ voluerit cerebrū nō possi-
se apostemari et p̄cipue Serapī. primo: vñ
rū capl°. proprio de frenesi. ¶ Item auctoritate
Rasī. p̄o p̄mentis. Nā ponens d̄ fiam inter fren-
esim verā et non verā dicit. Et vera est cū apo-
stema oritur in dura cerebrū matre: et si accidit
cerebro fortis caliditas corumpet complexio-
nē ei? quasi impossibile est substantiam cerebri

Res sunt
modi r̄
dendi ad
hāc q̄nē.
prim⁹ mo-
dus.

De q̄dāda
terci.

Scōo mo-
dus respō-
dendi.

Questio.

Terti⁹ mo-
dus respō-
dendi.

De quiddi-
tate nois.

bi apostemari. **¶** Scdo rōne. nam dicunt qd
apa sit per viā defluxus a venis maioribus ad
minores vsq; ad capillares. cū ergo ad cerebrū
et ad ossa nō terminent iste vene minutissime
igitur. **¶** Tercio rōne. in apate sequit̃ tumor
sed cerebrū z dura membra nō tumentur ppter
nimiam mollietē vel nimiaz duriciem. ergo. **¶**
In oppositum est Aui. hic z rō eius. Nā idq;
potest extēdi naturalr ipm pot extēdi pter na-
turam: sed cerebrū z ossa possunt extēdi facta
intus nutrimenti susceptione naturaliter: ergo
possunt extēdi pternaturalr: z sic possūt apari.
¶ Practica declarat hoc p exemplū maxime in
duriis. nā sunt eminetie aliq; z additiones in
ossibus pcpue in equis z hoc fit p adiunctionē.
¶ In hac difficultate ponunt tres modi respō-
dendi. Primus modus est qd apostemari quēdā
sunt talia perviā panlarine cōgestionis. quēdā
per viā defluxus. Per viā cōgestionis dicit quis-
dam cerebrū z ossa possunt apostemari p aggre-
gationem superfluitatū in eis. Per viā vero de-
fluxus nō possunt apari membra ad que nō ter-
minantur vene minutissime: vt ossa z cerebrū.
¶ Et qm supfluitates nutrimenti cerebri non sunt
calide colerice vel sanguinee cū cerebrū nutria-
tur a sanguine flegmatico salē nō sent in ipso
per viā cōgestionis apata calida: z sic nō fiet fre-
nensis in cerebro aliq; lz possent alia apata ge-
nerari in eodē. pprimū modū intellexit Serap.
et 2° modū Aui. **¶** Tōra hec instat Sētilis:
et bene volēs probare qd ē p viā defluxus pos-
sit cerebrū apostemari z arguit sic. Nā ad qd cū
q; membrū potest trāsire nutrimentū ad ipsum
potest trāsire supfluitas pternaturalis z causā
sare apostema: sed ad cerebrū z ossa pōt trāsire
nutrimentum ergo. **¶** Et quāuis nō habeant
venas minutas tñ alio modo vt per poros pōt
trāsire materia faciens apostema: sicut ē tōssu-
bus cōstat q nutrimentū ex medulla z nō pvenas.
¶ Rōdetur fin aliquos qm attractiua mēbroz
est que inuat ad attractionē nutrimenti tanq;
cōuenientis: inde est qd tñ nō sunt vene mani-
feste membrū nutrit: tñ p illas vias non deserit
materia discōueniens: q natura illa repellit et
nō attrahit: lz rōdens possit male improbari.
credendum est tñ qd per viā defluxus possit ma-
teria illuc defluere: sed vt in paucioribus.
¶ Alius modus rōdendi est qd apata qdā sunt
vera vt que sunt cum tumore: quēdā nō vera vt
sine tumore: vt est de aliqua herisipila z aliqua
squinantia. Eum ergo quidā dicunt qd cerebrū
et ossa nō apostemantur: intelligunt de aposte-
mate vero: qd ista nō possunt tumentur. Sūt er-
go apostemata talia vera fin veritatem nō fin
apparentiam. **¶** Hec rōso patitur instantia: qd
videmus ossa apari vt in equis: raro: tñ euenit
qd fiat tumor ppter additamentum materie in
osse. Etiam contra hanc videtur esse tertius do.
Aui. qui videtur innuere qd lz mollia lubrica nō
patiuntur extēsiōe vt est aqua tñ mollia visco-
sa vt cerebrū possunt extēdi pternaturaliter.
¶ Alia rōso ponitur: z hanc sequit̃ Nicols: et
est cōciliatio: dicit qd frenesis vel sisen ē apa-
calidum. Calidum est duplex essentialr: sangui-
neum z colericū: z frenesis vera est apa: coleri-
cū z apa colericū nō fit in suba cerebrū sicut nec
fit in pulmone: qd ppter raritātē pulmonis nō

retinet in eo pternaturalr colera: z sic est sisen in ce-
rebro: qd ppter ei raritātē nō retinet ibi colera
sed mā sanguinea spissior: pōt facere in cerebro
apa: ideo Gal. in p^o. terapē. facit ca^m de fleg-
mone cerebri: nō de herisipila: z sic Aui. qd di-
xit qd cerebrū apatur intelligit nō fin colera: s;
fin materiā sanguineā. Hec tñ rōso: qm vt inue-
re qd solū frenesis vera sit apa colericū vt esse
Sⁱntiam Aui. in textu qd voluit qd lz plerūq; fiat ex
sanguine colerico: nō tñ voluit qd ēt fiat ex col-
lera adusta z aliquoties ex colera citrina p ad-
mixture flegmaris: vt videbis in causis. **¶** Est
ergo in summa tenendū cū. d. Aui. qd z p viā cō-
gestionis: z p viā defluxus possit cerebrū apari z
extēdi pternaturalr: z in hoc credo qd aduerset
recte sise Serap. qd expse in verbis suis vt in-
nuere qd cerebrū nō pōt extēdi: qd liquidū est: et
mirandū est de rāto viro ppter moriū Aui. cō-
cludens 3° eius verba. Si tñ vellem⁹ sermare: s;
nō pōt trahi ad verba Serap. dicat: vt dictū est
qd apa calidū a dñio essentialr. s. pure colericum
quale est frenesis nō fit in ipso cerebro: nō qdē
per viā cōgestionis ppter id qd nō nutrit ex sangui-
ne nisi flegmatico: z sic sua supfluitas cū nutris-
mento ei attēstet in pplone erit flegmatica: nec
qd per viā defluxus cū talis mā subtilis calida
etia nō sit apta retineri intra subam rarā z spō-
giosam ipsius cerebri: pcpue cū cerebrū sit pns
cipale mēbrum: de cui⁹ custodia nā est multum
solicita. Si ergo mā fluēs nō est de se apta re-
tineri in cerebro si a viumte expulsiua expellat
stans subtilis rōnabilr expellet ab ipso cerebro
et ita nō pssit tñ qd apa possit causari z p inde
frenesis apa calidū essentialr. s. colericū nō pro-
prie fit in cerebro: dico signāter colericū: qm de
sanguine z de flegmone est pcedendū qd fieri pos-
sit in cerebro: qd rō nō stringit de sanguine sicut
de colera cū sit cōstantioris z spissioris sube qd
colera: z ita de eo fecerunt ca^m. Gal. 13. terapē. z
Auensoar z nō de herisipila cerebri. **¶** Et si alle-
getur ad oppositū qd Aui. fecit spāle ca^m de heri-
sipila cerebri: post caplin de flegmone z etiā de
fibare pēdēre a materia adusta: credo audacter
esse dicendū cum Theophilo in p^o. tractat⁹ sui
de vitiis qd Aui. fuit medicus magnus rōne et
inexpertus re: vñ oia que p rōnem vidit possibi-
lia: admittit tanq; vera lz nūq; fuerint nec sunt
nec erunt: maxime in causis z possibilia intelli-
git quecuq; nō formalr includunt pditionē:
et hoc dico inherēdo autoritatib⁹ antiquoz qd
nō admittunt cerebrū apostemari posse apate
frenico: qd dictū nō videt posse declarari nisi
fin qd dictū est: neq; possit Aui. adducere me-
diū nec per cām nec a posteriori p signa ad il-
lud probandū euident: qm de cā satis dictū est
qd sua subtilitate nō retinet in cerebro: z de ac-
cidētibus etiā est manifestū: qm quecuq; acci-
dentia acciderent ex herisipila cerebri eadē pos-
sent declarari esse accā apatis colerici pānicu-
lozū sine adustis: secus est de litargia. vt p^o p^ost
deranti. **¶** Ex hoc tñ nō est credēdū: z hoc bene
notate: quinetiā in cerebro possit pnuari mā
apatis frenesis vere: vt qd dictū apostema ēt
magnum in panniculo pia matre: z sic extēda
ipsum panniculum per extēsiōem imprimat
in ipm cerebrum de parte apatis clausa tñ mā
in ipso pāniculo immediare: z sic simul erit mā

Auicenna
medic⁹ ma-
gnus rōne
re autē in
expus.

d ij

Tres sunt
modi rō-
dendi ad
hāc qōnē.
Prim⁹ mo-
dus.

De qdāda
terci.

Scds mo-
dus respō-
dendi.

Questio.

Terti⁹ mo-
dus respō-
dendi.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

apostemans in ipso pñiculo: et in ipso cerebro
cōtenta. ¶ Nō repugnat etiā qd debilitato cere
bro ex apate pñiculi et vicinitate et immediatōe
ipñi? apatis ad cerebrū refunder aliqua materia
et pñiculo intra ipm cerebrū de mā apatis: et
credo qd ipsum sentium intelletit Anic. in cap.
proprio cū dixit: fisen aut verū fm vsum artifi
cialem. s. nominis est id qd diximus. s. in prin.
capli. s. apā calidū in velamine cerebri subtili: et
grosso absqz corpore ipsius: s. addit: et qñqz apo
stematur cū ipso substantia cerebri: etiā cōcario
neid est per modū declaratiū ppter magnitudi
nem apatis et pmutacione. i. qd aliqd recipitur
per viam pmutacionis et apate pñiculi in
ipm cerebrū vel refudationis: s. sunt verba i. as
sis p^o cōtinētis. apparēt in oppositiū his que
dicta sunt: qñ dicit de mēre Bal. fisen accidit
in tunica cerebri subtili aut in dyaphragmate et
est apā colericū et adest cū eo febris: et pmutatio
sensūs et accidit sile bisen in essentia cerebri s.
pluribus accidit hic morbus in pia matre qd in es
sentia cerebri. Sed alibi posterius videt sentit
re oppositiū vt qd impossibile sit cerebrū aposte
mari: vt supra allegatum est. vñ ego credo cum
Anic. vt dicitur est. s. Dubitat dētilis de illis
pñiculis cerebri qd facili? apostemat vel dura
mater vel pia mater questio est neutralis. Que
dam etiā faciunt ad euidentia pie matris: qd est
calidior et venis repleta deferētibz multuz de
sangvine et raritas etiā ipsius cōparata ad aliū
pñiculū facit qd facilius apostemet. ¶ Ad
oppositum facit qd pia mater est nobilior mem
brum et natura semp trāsmittit materiā ad mē
brum ignobile ergo trāsmittit ad durā matre.
¶ Preterea maior est cōcinitas in dura matre
qd grossior pñicul? qd pia mater et ergo poterit
facilius apostemari: sed ppter vicinitatē ipoz
cōcluditur qd qñ accidit nocuentū vñ accidit
etiā alteri. Nō tñ circa apata hōz pñiculo
rū qd Anzōar solū appellauit frenesim apā pā
niculi subtilis et nō grossi in rubrica de frenesi.
¶ Aliud dubiū posito qd cerebrū apostemet qd est
dererins an apā cerebri an pñiculoz? A qui
vñsdā dī qd pñiculoz qd illi magis dolent cum
sentiant et cerebrū nō sentiat: ergo maior seqz
tur nocuentū et apate pñiculoz. ¶ Sed di
cat qd est maior nocuentū et apate cerebri
cū sit membrū magis nobile: qd natura fulciuit
cerebri pñiculis ad eius defensioē: et qñs ce
rebri nō sentiat et merito doloris dicat peius
nocuentū pñiculi: tñ ppter nobilitatē mē
bri est peius apā cerebri: qd ppter apostema ce
rebri immediate sit alienario mēris ac vehemē
tiora sunt accidentia ppter apā cerebri: qd cere
brum est pñ^o sensus et motus: qd pmo qñ distē
peratur cōplexio eius pñr sensus et motus im
perficitur faciens ad omnia mēbra. s. sit mors
repentina ppter impedimentū in sensu et motu
et precipue in motu dyaphragmatis et membrorū
pectoris: qd non sustinet nisi duos vel tres dies
apostema cerebri. vt voluit Anzōar. ¶ Si qd
ratur nūquid pñiculi facilius incidunt apata
calida vt frenesis et fisen vt frigida vt litargia?
¶ Rñdetur qd facilius incidunt calida et cerebrū
incidit facilius apata frigida. ¶ Contra qd illa
sunt membra frigida et facilius est transitus ad
frigida propter similitudinem. ¶ Rñdetur qd

quis per earū qualitatē citius incurrat apata
frigida vt probatū est: tñ ppter cor cōtēturaz
inspissatam non pōt penetrare flegma propter
eius grossitatem et spissitudinem.

Diuisiones. Declaratis ergo quid nomi
nis et quid rei frenesis et quid
busdam difficultatibus que oriebant ex recra
noritia illorum terminorū. ¶ Jam succedit pos
nere quasdam diuisiones fm ordinem nostrū in
ter quas sit hec prima diuisiō: qd quedā est frene
sis vera et apostemosa: quedā nō vera. i. in qua
est mentis pmutatio aliunde depēdēter se hīs
cum sentire: etiā alioz accidentiū qd ab apate
pñiculoz vel cerebri. ¶ Alia diuisiō de fre
nesi vera. i. apate: quedā est talis per viam cō
gestōis. s. qñ erpulsina naturalis mēbris nō ex
pellit: sed aggregat et retinet: deinde sit solutio
hoc est separatio partiu: quedā p viā defluxus
vt fluente materia de cōcinitate venaz magna
rum ad vnas minutas. et tandē recipit in mem
bro: et soluit cōtinuū et quelibet talis. Et est alia
diuisiō aut in prima parte capitis: aut in me
dia: aut cōica totū vsqz ad posterioza. ¶ Alia
diuisiō quedā est sensus. i. parata fieri de pri
mo: alia sensus qd in pñ^o. vel in augmēto quedā
cōfirmata. ¶ Alia diuisiō. quedā est in solis
pñiculis sine cerebro: quedā cōica et ipsi cere
bro fm modum supradictū. ¶ Alia diuisiō.
quedā accidit in corpore foris: quedā in debili
vel ppter eratē: vel ppter alias causas. ¶ Al
ma diuisiō qd sumit ex modo terminacionis.
Nam quedā prohibetur ab enēti vel saltem vt
nō cōfirmetur: quedā de cōfirmatione resolu
tum ad bonū terminat: quedā permutat. Et de
hac dicit Anic. qd vt plm frenesis ad litargiā per
mutatur: et pmutatio ad bonū salte fm qd: et
hoc cōringere pōt duobus modis. Vnus mod?
est: qd vt supradictū est cū materia calida est ali
quid flegmaticū est scēi mitti: et resolutio calid
do remanebit flegmaticū: sic apā litargiam.
Secūdo modus est et applicatis. nam regimen
in apate colerico est per applicationē frigidorū
et humidorū: ita extinguit materia calida pōt
multiplicari materia flegmatica: et sic et colerici
co a dñio fiet flegmatici a dñio: quedā enacua
tur sensibiliter per aures: vel nares: vt alias res
giones. ¶ De spēbus aut nō vere frenesis ponū
tur modi diuersi ab Anic. Primus est qui fit in
febrisbus. 2° est qui fit ppter hūiores in ore sto
maci adustos. 3° qui fit propter apata in pñib?
capitis extrinsecis: vt in curi capitis vel pñi
culo almorari. 4° qui fit ex parte dyaphragmatis
vel alioz pñiculoz vel musculorū pectoris.
Alius fit ex apate vesice: alius ex apate matris
cis: et vltimus modus ex apate ipsius stomachi.
Nam ad omnes hos modos cōmunitatis et col
ligantiarum cum cerebro vel pñiculis eius
sequuntur accidentia similia vere frenesi: et ideo
cum est apostema verum in dictis pñiculis
vocalur parafrenesis. i. passio similitis frenesi a
para quod est intra et frenesis: inter que tñ po
nentur signa distinctina suo loco.

Cause. Jam succedit tertium principale de
causis: et quia causarum quedā sunt
primitiue quedam corporales. primo de primi
tiuis erit sermo vtriusqz frenesis. s. vere et non
vere. secundo ponentur cause corporales vere

Prima di
uisiō.

Secūda di
uisiō.

Cause ac
cidentes.

Tertium.

Questio.

Quartum

Quintū.

Sextum.

Ultima.

duobus mo
dis pōt cō
nerti fre
nesis in li
targiam.

Questio.

plēs mo
di sunt fre
nesis non
vere.

Cause pri
mitiue.

apata
rturaz
oprer
nomi
e qui
recta
lit po
trū in
t frene
in qua
se hās
apate
de fre
n cons
no ex
oluto
lucus
magna
mem
st alia
in me
Alia
Quartum
Quinti.
solis
fi cere
nerio.
ebili:
Ultri
lonis,
em yr
soluit
duob' mo
dis pōt cō
lā per
neri fre
i qd: uesti in li
mod' targiam.

Prima di
uisio.

Secunda di
uisio.

Tertium.

Quartum.

Quinti.

Sextum.

Ultima.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Alia.

Cause ac
cidentes.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

Questio.

freneſis. Causa ergo primitiue hominū apatū sunt omnes cause nate trahere materiam calidā ad caput: sic mora in sole in stupha vel in balneo exercitū laborioſius ira furor: vehemēs cogitatio nimia vigilia. et oīa q̄ faciūt ad inflā mationē p̄t eē cā primitiua carabiri: sic oīa cibaria calida: vt vina potentia: cepe: porri: alia et filia. Cā ē primitiue paraſreneſis ſūt oēs ille cāc primitiue q̄ ſunt vel p̄t eē cāc no cumētoz a q̄bus p̄cedit freneſis nō vera ſue ſue rit febris ſue alia cā de ſupradictis: ita q̄ oīs cā illoz nō cumētoz pōt eē cā paraſreneſis nō vere: et nō tñ de primitiuis intelligēdo ſed etiā de coſopſalibus: et ex p̄ſcripta ſi p̄t: vt cāc coſopſalēs ſe acute ad quā ſeq̄tur mētis p̄mixtio. et ſunt cāc dicte freneſis nō vere: ita intelligat et in reliq̄s. Cā ē aut mālēs freneſis ſue hor apatū ſunt tres: aut eſt ſanguis aut colera et eſt duplex: aut eſt citra pura: aut pura rubea: aut colera aduſta trahēs in nigredinē. i. melācolia aduſta: hec eſt vehemētior mala. vt dicebat. A. C. Dubitat ſentilis: q̄ dicit Aui. quaſi ramē et plurimū ſit ex ſanguine colerico p̄ter apā ſlāricā. Cū dicit ergo innuere q̄ eſt ſit ex mālē ſlegmaticā: et pari rōne fieri pōt ex melācolia. Et tñ aui. nō fecit mētionē de melācolia nālī. Rñder dū p̄liciter ſentilis. p̄ q̄ ly p̄ter apā ſlegmaticūz excludit q̄n veller q̄ nō ſiter apā ſlegmaticūz. et ſic ſoluit difficultas de melācolia: q̄ ē nō ſit a melācolia. Vel alit dicit vt velit q̄ aliq̄ ſit ex ſlegmatico: et ita eſt melācolia ſed raro ſit ex ſlegmatico ſed rarius de melācolia: et iō nō exp̄ſ ſit de melācolia. Et ſi ſit obiectio p̄tra: ergo nō erat apā calidū: cū tñ freneſis ſit apā calidū. Reſpondet: vtz eſt q̄ nō eſt carabitus ver? ſed nō ver? Iſta rñſio cō reuerētia nō ſit digna ſerī le. Nā vbi Aui. dicit. Et eius q̄dē p̄incipiū eſt ſanguis. et. Et poſtea addit. Et p̄lim nō ſit a ſā guine colerico p̄ter apā ſlegmaticū: intellige bar ipſe de carabito vero et freneſi vera ſacta in pāniculis: vt p̄z ex ſerie textus. Ad ergo voluit q̄ ſit ex mālē ſlegmatica abſolute. ita vt freneſis dicat apā ſlegmaticā. Nā vt ſupra dictū eſt ſit ſen abſolute tñmō dē de apate calō p̄ eſſentiaz ſed voluit innuere q̄ nō ita ſit a ſanguine puro nec a colera pura nec aduſta: q̄n ſit aliq̄d ſlārici cōmixti: q̄ qualifcūq̄ ſit mālē cauſans apā in dī ctis pāniculis miſcet ſlegma vel aliq̄d ei⁹. et iō dicit p̄ter ſlegmaticū. ſ. q̄ ſibi admiſcet. Et hoc eſt p̄ter vicinītatē cerebri: q̄d ex ſanguine ſleg matico nutrit. Cū eſt multū rōnabile q̄ i māl apatis ſe freneſis ſue p̄viā deſlatus ſue p̄viā cōſonīs ſacti ſemp aliq̄d ſlārici ſit admixti: et ita intelligat illud vbi dicitur p̄ter apā ſlāricū. Cū dubitat itez ſerilis q̄ dixerat a colera pura. Nā Aug. tract. 3. dicit q̄ neq̄m his pā niculis neq̄ in alio pōt fieri apā a ſpālī hūore ſolo: cū ſanguis ſit alijs hūmorib⁹ p̄mixt⁹. Et iā p̄ hoc eſt ſua ſal. 2. p̄noſtico. An cōmēto. 31. vbi declarat q̄ hūmores nō ſunt ſimplices in corpore humano ſed ſunt cōmixti. Cū dicit ſerilis: et bñ vtrū q̄ eſſe ex colera pura pōt duplī intelligi. Uno mō q̄ illa colera ſit totalit̄ tñua liter diſticta ab alijs hūorib⁹. Et hec nō innēti tur miſ forte i receptaculo p̄prio. Alio mō dē co lera pura citra. i. de hoc aggregato dñante p̄t cō lera. i. excedēs colera alios hūmores vel alit a

colera pura. i. nullo mō alterata nec aduſta: ſic pura nō dicit mihi ſimplicitatē hūmorū. Et his modis vtz eſt q̄ pōt fieri ex colera pura. Cū dicit ergo ſeq̄t q̄ nō pōt fieri carabitus: ita vt ſit apā vteroſum nec aduſum nec ſlegmaticum. ſ. dñat: imo ſemp eſt calū a dñio p̄ eſſentiam. Cū ſeq̄t ergo correlarie q̄ oīa talia apata ſunt p̄ntrioſa: ſal. p̄. p̄noſtico. cōmēto. 26. ſuper terris: imobiliras manū in fine cōmēti dicit q̄ freneſis eſt p̄ntrioſa ex oī ſuo gñe: nā eſt apā calidū. et accētia ſunt vehemētia et in mēbro p̄nci pali. ſ. in cerebro vel pāniculis eius immediatis: ideo et dicit Aui. in cā de freneſi. q̄ cū conſi marur eſt incaſſum opatio: ſed cū incidit pōt li berari: ſed nō apud indoctos et negligētes: eſt g morib⁹ de ſe mortalis ſi ly mortale dicit nō mor tē ſed piculoſum ad mortē: q̄ freneſis vtrūq̄ libe rum in quarto perimur: et ſi tranſit quartū libe rari pōt. Cū ſequitur vtrūq̄ dicitur de ſignis.

Signa. Signoz igit qdā ſunt p̄noſtica: qdā ſunt demonſtratiua: p̄noſticorū quedā ſunt ſignificāria eius euentū: et qdā ſunt p̄noſtica ad ſalutē et quedā ad mortē. Et de deſ monſtratiuis: quedā in gñe declarant freneſis ve ram: quedā non verā: et in vera quedā declarant rpa eius apatis: vt p̄ncipiū augmentum. et. et quedā declarant locū leſum vt locū apatis: et qdā declarant ſpālīter cāc mālēs eius: et ſic erit expeditum de ſignis. Cū ſignificāria ad fre neſim futurā veram ſunt primo dicebat Aui. in cap. ſignoz. Cū vides ſigna egritudinum acu rāz: et febris prauas. ſ. multē inflāmationis: et ſtringitur natura. ſ. q̄ minuitur ſluxus vctis: et vine: tunc id nūciat ſiſten: et eſt quaſi ex māl chis forib⁹: ratio eſt ſatis clara: q̄ declarat cō nerri materiam ſurſum ad caput q̄ de ſe eſt acu ta calida: vt p̄z ex prauitate febris et acuitate morib⁹: et ſic eſt rōnabile dictā māz penetrare in pāniculis cerebri: et cauſare apā freneſi. Et dī xit Aler. p̄cedit verā freneſim frequēs inſomnie tas et ſomnia iniquitaci mētis turbatione eri liunt et ſantiaſias patiuntur: aliqua ſe videre di cunt: volentes etiam q̄ futura ſunt p̄dicere: et capiunt minari eis qui in domo ſunt: et dum lo quuntur aliud ex alio dicunt. et. Et cū p̄ſigitur febris cū continuo dolore capitis et inſtātia vi giliarum: hec ſunt ſigna p̄noſtica vere frene ſis: et eadē ſunt ſigna demonſtratiua paraſrene ſis vt alienatio: febris et ſilia. Nā ſi eſt mala q̄li tas in cerebro ipſa extenditur et attrahit mām: et facit mām gñantez veram freneſim. Cū ſigna aut p̄noſtica ad freneſim non verā ſunt q̄cumq̄ ſigna antecēdit ad nocumēta p̄pter q̄ ſit nō ve ra freneſis de q̄bus dictū eſt ſupra: et hoc modo cauſe febris p̄clute: et cāc apatis ſtomaci et. cāc pleureſis: et alioz ſilr. nō cumētoz ſunt ſigna p̄no ſtica paraſreneſis ſue freneſis non vere: qm ad dicta nocumēta ſequitur dicta nō vera fre neſis que multum vicina eſt freneſi vere p̄ hoc qd cōicant in dolore capitis in p̄mixtiōe mē tis et feb. et maxime cōicant cum ſit paraſreneſis p̄pter dyaſtagma. vtrūq̄ dicit ſal. tñ differunt vt dicebat idem ſal. 5. interior. cap. 4. dicit ſic Sed differētia alienationis que ſit p̄pter dya ſtagma ab ea q̄ ſit p̄pter compaſſionē cerebri: hec eſt: q̄ in ea q̄ p̄pter paſſionem cerebri acci dētia in oculis apparent. et gurre ſanguinis de

De ſignis
p̄noſticis
future fre
neſis.
Primum.

Alijs ſignā

De ſignis
p̄noſticis

d iij

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

naribus distillant sup. aliquoties sine anhelis
tu. f. diuersio: immo an alienatione hnt anhelis
tum magni vbi ecotra in apate dyastagmaris
est anhelit? parvus vel diu. rhus z spissus: z ab
intio morbi hypochondria superius trahitur: et
supp. stat dolor: circa spualia cu fiti z caliditate
in spaciofitate pectoris vt dixit Ral. p. p. rine
ris. In passione aut cerebri vt dicit: caput z fas
cico sunt magis fortius calida q in passioe dya
stagnatis: sed vtr inter frenesim vera z no vera
est ofia: q in frenesi vera est febris conclusa: et
alienatio est prima: no sic est in frenesi non va
immo aliqn alienatio intrdit z remittit fin
reftione z remissione nocumeti coicatis: vt in fe
bre ad remissione febris remittit alienatio: vt
d: p. p. rine. Dicit th Bentilis z sunt bona
verba q aliqn hoc non est vix in febris: imo
aliqn in declinatione febris intrditur parafre
nesis z alienatio: ppter ista cam vocatur fre
nesis non vera: q no cocomitatur essentialiter
morbum. Modus aut quo intendit ipa aliena
tio remissa febre est: qm ppter vapores eleua
tos a ma in statu febris in pcessu facta impsio
ne in ipso cerebro strin eo ebullitio z uocumet
rum: z febris remittitur: etia pringit cum ma
transmittit ad extra venas z pmutatur versus
caput: minuet febris: z crescat nocumetum cas
pitio: immo sepe pringit in declinatione potif
mi frenesi augeri: q tuum ma expellit: vbi pus
fira stabat: z no a virtute resoluebat: sed in de
clinatione resoluta ma in vaporis sursum ad ca
put ascendet: fiet maior dolor capitis z para
frenesi. C Signo aut pnosticoz ad salutem
iunt duo. C Primu vt q. frenesi pignit cu
risu quasi continuo. tu qm significat q fit ex ma
no multu maligna: q ex sanguine: tuarine co
stat signum pntie sanguinis significat ergo bo
nu q fit cu risu. C Scdm signu salutis est qd
reco: dat aliquaz rex q pcessit. na aliquo tpe
rectificat eoz iudiciu: qn intrabit in discursu
rectu: z si dicat sibi quid faciebas dicit aliqua
q videbat z reco: dat aliquozum: tu est bona fi
guificatio: q significat q no est lefo in imagi
natina vel in memoratina pfirmata. C Signa
vero mortis dicuntur esse fletus aliquoties cu
risu. na arguet eterogeneitate in ma er pcpue
qn post sequitur ritus paru? ad fletu. vnde dixit
Ralis p. centinens. cu paties vna hora ridet
z alia plo: at moro ppinqua sequit: ponit ali
fi in poplite eius apparet aliqd croceu file fabe
z duru: z si supuenerit fluxus vel vomitus de fi
ciat in 6. C Aliud signu pnosticu de morte est
cu apparet vna alba z aquosa cu alijs signis
vere frenesi. na arguit raptu ma ad caput: et
de hac dicebat Au. z nullus qd visus est hno
apa in pibus cerebri cuius vna fuerit aquos
sa q euaserit: etia potissimu signu est qn spasma
tur crura: etia qn ca est sursum rapta tu o doler
C Aliud signu mortis infra hora est qn cu acci
detibus pdictis fit vomit? z fluxus pcpue vo
mitus de colera prassina vbiuaria: etia cu cur
rit hincide: z curredo cadit. Na signu est q na
tura ap plicat oes sps ad mortu: z resoluti spi
ritibus cadit mortui: q no est ma pporionas
ra p gnatione alioz spirituu. C Fortis etia in
dicatio est ad morte qn noluit sumere cibū cu
z ipi plurimu dissoluantur: z cibus q offertur no

dat nisi modice qritariis. C Alio etia signu ad
morte est qn ad anhelitu magnu sequitur anhe
litus parvus diuersus z no fluit alia accidecia
de nocumetis spualiu: ita vt significet pmuta
tio materie ad illas partes. Na sunt habentes
anhelitu magnu: q hntes aim ad aliquā fanta
sia suspedit acru dilaradi. Et rade facta necel
sitate in attractioe aeris opz eos multum aerē
vnica vice attrahere. Et ideo cu no possunt fas
cere nisi paruū āhelitū est signu importērie vir
tutis vt inobediētie instrumentoz in dilarado.
z sic signum proxime mortis. C Positis signis
pronosticis veniendum est ad signa demonstra
tiua: z primo generis deinde specierum: conse
quenter temporum iapostemario: z postremo
terminationis. C Signa igitur demonstra
tiua gñis. i. absolute frenesi sui primo fin Bal.
5. interioz. ca allegato q oculi sunt sicciissimi: z
hoc est ppter ericationē cōtingere in humidi
tatibus a caliditate apari. Addit tamē q qñq
vt videbit in pcessu ab vno oculo creit lachry
me calide. Et hoc est ex debilitate pringere cō
rētie: z cu vocatur no rēdente: et hoc est: q di
uertit ad fantasias multas: z incipit euelte
re pilos a pānis. f. et similes false tales pilos
esse eis ad nocumetū: z lingue multu exaspera
tur ppter ericationē pringere zc. Et addit:
voco audiat voce no emissa. i. aliquoties res
spōdet no interrogati: quasi essent interrogas
ti. Et hoc est ex corruptioe imaginatine eoz:
intelligit ea q nullatenus dicta sunt. i. erisio
mar se intelligere aliqua esse dicta q no sunt di
cta: z facit spini ppter debilitatē pringere in
eis z fm huc fitu meli? acquiescūt: iacet tristes
nihil rēdētes ppter nocumeta cepta. z dicit
sas fantasias immutātes: z cu rēdet. rēdet qz
nimia duricie z angustia: quasi dolētes z anxia
ti. Et si pūguntur minime sentire vidētur. f. ali
quorē: z stat alienatio in loquela. C Et hec z
similia signa annotauit etia Auic. in cap. pro
prio de signis dicit: q signa cōmuniā: z cōsequē
ter generis vere frenesi sunt alienatio supflua
quādoque: z absconditur aliquando talis alie
natio superflua? non quod alienatio abscon
datur: sed absconditur superflua abhominatio
loquela. f. in respondendo. vt etiam dicit Bal.
supra: cu hoc fit stat q quasi semper loquātur
z ideo ex pigriria loquela in rēdēdo ppter fan
tasias diuerētes vt dictū est: z est in eis pūit
tio intellectus z rationis q false imaginātur
z false indicāt: z est in qstio extrematū id est
rerū minutz. na inquirūt paleas lecti z pilos
euellunt: vt supra dicebat Ba. Et extrema sepe
frigēt ppter reuocationē caloris ad locū apoa
stematia: z fuit sentētia Bal. 7. affo. cōmento
primo. Et somnus est eoz iniquitatis. id est cu
dormiunt et excitantur ab ipso: et clamant p
pter varias fantasias imprimentes tristitiam z
tūmorem: et est eorum somnus secundum pluri
mum agitatū et commotū cum fantasias et
somniaz terribilibus supp. que manifestantur
ex actibus suis scilicet loquelac: videntur vel
le fugere vel se occultare. z ipsorum vine sunt
declinantes ad tenuitatem z subtilitatem ppter
conuerit materias ad locum apostematia. Et
pulsus sunt duri ppter apostema in membris
neruoso: aliquando tamen humectant z molle

Aliud.

De signis
temporiz
morbi.

De signis
demonstra
tiuis.

Tora.

De signis
pnosticis
ad salutē
primū.
Secundū.

De signis
mortis.
Primū si
gnū.

Aliud signū

Aliud.

De signis
temporibus
morbi.De signis
demonstratis.

in ad Aliud,
anhe/
idētia
mtra/
entes
fanta
necc/
n aerē
nt fas/
ie vir/
rādo.
signis
ostrea
onse/
remo/
trari/
bal.
imr/
imidi/
achy/
reco/
q: di/
nelle/
pilos/
spcra/
it:et/
is res/
ogas/
ozer/
risti/
it dō/
tē in/
stēs/
viner/
it cū/
mtra/
fali/
hec z/
p:ro/
equē/
flua/
alie/
fct:z/
ario/
bal.
ātur/
r fan/
mix/
ātur/
d est/
ilos/
sepe/
apo/
ento/
tūz/
nt p/
amr/
luri/
is et/
ntur/
vel/
sunt/
per/
i. Et/
ibzo/
pilo/

sunt pulsus: qm cerebri substantia est humida
a qua resolutio humido humectat artaria. Cū
his igitur: et similibus sufficienter declaraf su
pra frenesim. ¶ Jam opz ponere signa repositum
a primo principij vel cū est proximū futurū p
cipium deinde alioz temporum. Dicebat ergo
bal. cū incipiunt pari vigilias sup. supfluas: et
aliquā corrumpere inordinare dormiunt imagina
tionibus eis apparētibz sup. in somnijs terri
bilibus: adeo q coacti clamare incipiunt: et qm
imiri: ac stupesci a lectulo surgunt: et aliquā
do sine aliqua cā obliuione patiunt: q si mixe
runt in vase reddere vas obliuioni tradit: ino
dinare quocq: rident eis qui ad eos loquunt: et
plurimū audacter: et temere rident: maxime cū
in sanitate fuerint mites: p hec signa declaraf
principij proximū. Et si postea coniungat febris
cōclina cū caliditate capitis: et reliquis signis
generalibus positis supra: de alienatione tunc
iam est priu. Et de hac dicebat Aui. precedunt
carabiri sup. de primo obliuio rei ppinque. i.
de propinquo et tristitia. siue cā: et somnia mala:
et soda multa: et granitas. zc. Et addit: et acciden
tia hec sunt foria dñi materie penerant in tri
nere perueniendi ad caput. i. dñi flunt: et reuol
untur in venis suis: et subtrahunt. i. cū iam que
minur per venas minutas: et subriles termina
ras ad vacuitates medias ipsoz pāniculoy: et re
cipiuntur in dictis vacuitatibus tūc iam est apā
in priu: et maxime dicebat Aui. cū inueniunt
principij doloris in posteriori pre capitis: qm
primū erat dolor in parte anteriori. ¶ Cū
subintrat materia in panniculū et tēso pānicu
lo pēnaturaliter contrahitur: et terminat in
acutiem siue conū in parte posteriori versus nu
cham circa illā partē contrahit: et extendit pro
pter cōtinuitatē eius cū parte anteriori: et sic
doler pars posterior vbi est cōnnctio colli: et ca
pitris. Deinde cū deficiant oculi eoz vehemēter
contrahuntur et accidunt aliquē lachryme pro
prie ex vno oculo: et vne frontis multū rubēt:
et fricant oculos inos p nocumētū eis cōica
tūm: et reliqua accidētia cōia dicta intendunt:
tunc iam est augmentū. ¶ Postea cū succedunt
distillationes guttarum sanguinis ex naribz: et
iam declinat ad requiē: et querē in maiori pre
corpore: et q in manibus et lingua mouent col
ligendo pillos: et inordinare loquēdo iā est sta
tus sup. cū reliquis accidētibz dictis qz decla
ratur q virtus naturalis et morina est pstrata:
et sic de pstrato apostemate: tūc nō o3 salutē
expectare: vt supra dictū est: pāpne si aliq3 de
membris ipsoz dolorosus impetuosus rangit: et
nō sentit vel nō papiunt ipm. ¶ Signa vō
partim lēsa dicebat Aui. qn apā fit in pre an
teriori: et sup. nō cōicatur notabilr medie: tunc
imaginationes sunt corrupte: et imaginant san
tātas que nō inueniunt: vt q incipiūt collige
re pilos et hmo i fantasias facere: sed qn cōicaf
etiam medio vtriculo corruptis estimatiua et
cogitatio: et turbaf i eo q3 agit: et loquit cū alie
natione plurima: et cū cōicatur posteriori parti:
tunc perdit etiā memoratiua: et obliuiscit quasi
eius q3 agit: et videt in pſenti. nā cū perit aliqd
et pſentef ei nō recordaf se qſuiff: et qn apā
re pāniculoy cōcomitēf etiā apā cerebri ad mo
dum supra expositū: tūc fit ipſius facies rubea:

et ab oculo flunt lachryme: et oculi sūt rubei: et
exerunt vehemēter: q hoc fit ppter magnitudi
nem aparis et exuberantiā materie de qua resu
dat ad radices oculoy: et sic extendunt oculi et
pereminēt exterius. ¶ Jam veniamus ad signa
dinerfay spūrum ex parte materie. Primo ponā
tur signa carabiri pēdentis ex sanguine q sunt
v3. fm. Rāsm in diuisionibus. 1° febris prima.
2° rubedo faciei: et oculoy. 3° signū est rēſio ve
narum: maxime fm caput rubedo in facie et mē
bris eius: hoc tñ signū nō est multū necessariū
vt supra declaraf est: sed qz plerūqz tale apā a
sanguine magis peccat multitudine q qualita
te: ideo apparet color rubeus in facie. 4° signū
est pulsus magnitudo: qz stat obedientia instru
mentoy cū necessitate aucta. 5° signū dicit qd
non vigilat tñ sicut hñres apostema colericū.
quia sumi sanguinis nō sunt ita prani sicut ako
lera. 6° dicit q ista apā accidunt cōiter cor
pori grosso sanguineo: et sunt hñres corpore cōſue
to vti. et viuo et carnibus: et si famis: et his q vrin
tur cibarijs de melle et succaro que multū gene
rant sanguinē. ¶ Aui. plura ponit signa. Pri
mo stat cōitas signoy de omni frenesi: post sunt si
gna spālia. x. vel. xi. Primū sumitur ex pre risu
pre alienationē. nā sunt cū risu si fit apā san
guineum. 2° sumitur ex pre distillationis san
guinis per nares due gutte vel plures de terra: si
fit a dextra apā: et cōtra ab ambabus si fit apā
in vtraq. 3° signū est q lachrymant oculi: non
quidem simpliciter. qm in sanguineo. et in coles
rico fit exicario: sed fit exicario maior cerebri
in colerico: et sic minuitur lachryme in sangui
neo min⁹ q in colerico: ergo in sanguineo mul
tiplicant respectu colerici. 4° signū est et lippi
tudine. nā habet lippitudinē ad oculos. 5° si
gnū sumit ex anhelitu q est magnus. 6° et
asperitate lingue trahente ad rubedinē aliqua
liter declinare ad nigredinē. Dicit Aui. aliud si
gnū sumit q lingua debili mouet: ita q debi
liter loquunt. nō p omptē. nā replent vne lin
gue: et sic difficulter loquunt. aliud signū q ima
ginantur rubeas imagines. aliud signū q fre
quentant ad sedē. siue manifestā cā: dicit Nico
lus et idē Dentilis. rō est q habet multitudinē
sanguinis q est calidus: caliditas facit ad mo
tum: et postea ppter granedinē capitis et cogit
tur ad dispositionē: vt fideant. ¶ Signa colere
pne primo stat accētia cōia dicta: s3 forrior est
febris: qz colera est magis inflāmabilis q san
guis oculi sunt lēnes multū mobiles nō hñt lipā
ad oculos hñt ēt oculos mobiles ppter forrios
res imaginariōes. ¶ Aliud signū est q multum
puertit man⁹ ad oculos: et fricat oculos: qz papiū
tur vapores mordaces ad oculos. ¶ Aliud sig^m q
intrat mores rapaces. nā videt iracūdi rixos
lirigātes. ¶ Addit Aui. q ei⁹ cā est fibare. i. ppe
ei⁹ cām. i. apā colericū est fibare. i. plima aliena
tio. Nā fibare sumit duplr. pō p apāte coleris
co et colera adusta cerebri. 2° mō sumit p mari
ma alienatione: et ita sumitur hic. ¶ Aliud si
gnū est paucitas somni plus vigilant quam
sanguineo: immo in sanguineis aliquotiens est
quasi suberth et resolutione multorum vapor
um sanguineorum: et maxime si apostema fue
rit in ipso cerebro: vt videtur colligi de mente
Aui. in capitulo de herisipila cerebri.

Ser sunt
signa fre
nesis san
guinee.Alia vnde
cū signa
specialia.Signa fre
nesis cole
re.Sibaredu
pliciter, su
mitur.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradis.

Signa fre
neis a co
lera adu
sta.

Signa ter
minatōis
p resolone
Signa p
mutatio
nis.

Ad curam
freneticō
currunt q
rno: inen
tiones.
Uertitur
de inten
tiones an
confirma
tione fren
etico.

Prima in
tensio.
Questio.
De dispōe
geris.

Nota.

Signa colere aduſte ſunt ſigna q̄ dicta ſunt
cōia: vt alienario z febris. Addit tērr? q̄ ibi ſit
demonium. Nā quo ad mores declināt ad rapa
citatem: lacerāt pannos: mordēt ſibi linguā: et
precipitant ſe deoſum. Et vt plurimū moriunt
nō ſic et colera pura. oculi trahunt ad nigredinē
nem: rabeſcit facies. muliē demacrant: frōs cō
trahitur. Rario: nā in colera aduſta magis cere
bri ericcat. Signa nō ex materie? opoſitio
ſunt ſigna cōpoſita. Signa nō ex rariōis p re
ſolutionē ſatis ſunt manifeſta et remiſſe ac
cidentiū. Et ſi rariē ſenſibilē ad enarionē: eſt et
manifeſtū et ſenſu de diminutione nocumētōz
et eſione materie p nares z aures. Si vero p
mutetur ad litargiā ad quā frequētē pmutat.
vt. s. dicitur eſt mimumū accēſia calitatis z ſicci
tatis. ſ. de vigilijs z motu inq̄ro: z terrenariōe
et ericatione oculoz z paucitate ſpuri: vel hūi
ditatis ſalinalis. Et augent ſigna opoſita: qz
ſunt ſomnolēti: z oculi remanēt clauſi: z lachry
mantur: z ſalina currit ex ore eoz: z pulſus rari
datur: z lenis ſit. Et ſig⁴ pmutatiois ad
alia p̄pata alioz membrorum declarantur ex
ſignis apoſtematum illoz membrorum dicē
dis in capitulis ſuis zc.

Cura. Jam ergo ſequit̄ tractat̄ de cura fren
eticō: circa quā p̄ int̄erō eſt regimē
in diēta p̄ncipis obſervationē ſer rerū nō nāliū.
2^a int̄erō verrit̄ ad materie eſionē. 3^a ad diuer
ſionē materie alterationē z p̄forationē mēbri.
Ultima erit ad qdā accēſia q̄ ſequunt̄ ad mor
bum. Et ad oēs has opationes p̄ſcēdas eſt
vniū p̄m^o cōe ad oēs. ſ. q̄ iſte int̄erogues marie
vertunt̄ aſq̄ ſit morb? p̄ſmar? qz qm morbus
eſt. confirmatus vt plerūqz eſt caſſa opatio. vt
dicebat Aſc. in ca^o. p̄p̄lo: opz ergo multū at
rēdere ne ſit defectus quiſpiā ex p̄re medici nec
ex parte aſtantiū: nō tū cū regimine cōueniēti
in diēta: nō ſolū cū alteratiōis: ſed cū oib? his
cōplicitis. ſm tū diuerſas horas p̄m morbi et
anni. Regimē ergo in diēta p̄ſtitit in electioe
ſer rerū nō naturalū: p̄mo in electione aeris.
Dicunt qdā q̄ inclinēt aer ad frigidū. Rario qz
apa calidū cū int̄erione ſit. zc. oz ergo inſt̄idare.
Contra hāc ſententiā eſt cōis opinio autorū.
Nā Aui. Alex. Meſ. Serap. volūt aerē eſſe tēpe
ratum. Alia d̄ri rō erat: qz ſi aer calidus eſt fa
cit ad enap̄ationē z ebullitiōē. z ſic nocet. Sz
ſi frigidus facit ad cōſtipationē z reſtringit ma
teriā ad intra. ſit ergo tēperatus: ſz in eſtare ali
quali ad frigidū declinet: in hyeme aliquāliter
ad calidū. Sed qz cōiter hec paſſio accidit i eſta
te: z in iuuenibus calidis: ideo dicit̄ aliq̄ aerē
debere aliquāter eſſe frigidū: z hoc maxie vcz eſt
in p̄n^o. qm in p̄ceſſu magis dz eſſe rēperat^o. Eſt
ergo dicendū qz aer dz eſſe rēperatus formaſt
dz tū aer alterari cū aromaticis frigidis: vt aer
qui attrahitur per inſpirationē ſit virtualiter
inſt̄idatus. z ſic prohibebit ebullitiōē hui
morum ad intra. Et hoc innuebat Aui. cum di
xit. Et opz vt in domo eius: z intra ipm ſit mul
titudine redolentiū frigidoz zc. z qz erra rēpera
mentum non facit ad cōſtipationem porozum
debet etiaſ eſſe aer purus a vaporibus: non ſit
groſſus neqz pinguis. Ideo phibeat̄ preſentia
multarum perſonarum in camera z phibeatur
a ventis calefacientibus vel inſt̄idantibus.

Debet etiaſ aer eſſe luminofus ſm quofdam:
ſm alios tenebroſus: z ſi cū hoc eſt miſta diuer
ſas aurozū. Sed vt tollat̄ cōtradictio dicat̄
qz ſi infirma fuerit talis diſpōſitio q̄ in aere lu
minofe ſe cōuertat hac z illa cōdiuerſa inſpicien
do: dz aer eſſe tenebroſus. Sed ſi ſit de illis qui
incurrunt timorē propter tenebras vel p̄pter
tenebras: tunc nō ſit ſimpliciter tenebroſus: z
ſi propter diuerſam apprehenſionē cōuertat̄ ad
diuerſas cogitationes: maxime cū egritudo fue
rit et colera aduſta nō cōuenit tunc aerem eſſe
obſcurum. Nūq̄ tū aer ſit nimis lucidus pro
pter diſſolutionē z agitationē. Ideo cauēat̄ ne
ſit magnus ignis in camera nec accēſio multo
rum luminarium. nec radij ſolis intrent camē
ram: ſed ſolū ira lucidus: vt infirmus poſſit cō
prehendere medicum z amicos aſtantes quos
cōſuevit reuereri: qz ira ſe regulant in actioni
bus aliquāliter: z qui dicant̄ ſibi grati z miſeri
cordes z prudentes: vt dicit Aui. Nec irascatur
ſi infirmus forte propter in verba ignominioſa
cōtra eos: z ſit ſolū tres vel quatuor aſſiſtē
tes. Si etiaſ camera bene diſpoſita nuda pi
cruris vlt̄ dealbata: vel viridis: nō ſint depicte
figure nec forme: qz infirmi multū imaginant̄ z
diligunt̄ intueri in illis figuris: z ſic multum la
borant. Et ideo alij addunt̄ non ſint ibi veſtes
denſate varijs coloribus propter diuerſas ima
ginationes: ita etiaſ de apparatu camere: vt de
coopertura lecti: z de ſimilibus: thebe de aere ſuf
ficient. Si tū aer in eſtare inclinaret ad calidū
artificialiter inſt̄idetur cū aſperſione nenuſa
ris z roſis: z incendantur poma in fruſtis facere
pomum de laudano: vel de cera: cū aromaticis
frigidis. vt camphore: z aromatoz: z tene ſup le
cto. De motu z quiete quieſcant quatuor poſ
ſunt in lecto: neqz oportet vt ſurgant. Nam vi
dentur aliquādo proferre verba ſani: z alloquū
tur placide medicum vt ſurgant. poſtea cū ſur
reuerint denemunt̄ in aliquam ſanctiā z mul
ta mala faciunt: z aliquādo mirabilia: ita vt
dicit Nicolaus habuiſſe fratrem freneticum qui
ſutura predixit que venerunt z multa predica
vera: de quibus in ſanitate nunquam habue
rat cognitionem. Et in hoc dubio: opz vt ligē
tur. Zigentur tamen magis benigne quam ſeri
poſſe cum ſaſſijs: z ſimilibus ne irascantur z ac
cedat̄ ad eos benignius q̄ poſſe: nec cōmonea
tur lectus in cūdo ad eos. Nec oportet aliquo
modo inducere eos ad ſurorem vel triſtitiā:
ſed ſunt inducenda verba alacria z ſubtilia: ſub
miſſa. ſ. voce. Ideo dicit Aſc. Oportet vt in
ducatur eis gaudium ſed leue: vt cum ſono mu
ſicorum inſtrumentorum: ſit ſonus ſuauis nō
multum fortis: vt rubarum: z ſimilium: quia ra
les ſoniſortes faciunt nimiam agitationem in
humoribus z in cerebro: vt ſunt tube z organa.
Nam alius mēto Jo. matthei: papie incidit in
epilentiam propter improprium ſonū rubarū
cum doctor̄ areſt quidā. z iſta. io. horas obiit.
De ſomno dicatur qd ſomnus eis eſt maxio
innamento ad apara maxime colerica. nam in
omnibus ſunt ſuperſue vigilie. Inducantur er
go ad ſomnū cū lenibus canentis: ſonus ſuas
uibus: z bonis verbis: z ſit ſonus velut fragor
arborū leuiter cadentiū in nemoribus. Etiam ſo
lent ponere practici lintheamina extenſa in caſ

An lumi
noſus vel
obſcurus.

De cibo e
potu.

De diſpōe
camere.

Modus
p̄ficiendū
aquam o
dei.

De motu
quiete.

No. de fra
tre Nicol
frenetico.

Questio.

Nora de ſ
lio Joan.
Matthei.
De ſomno
et vigilia.

adam:
diner:
dicat
ere lu
picien
is qui
ppter
fius: z
taf ad
lo fue
n esse
i pro
taf ne
multo
ames
ir co
quos
fionis
miferi
catur
cinos
fistit
da pi
picte
anf z
um la
estes
a ima
vt de
refus
alidit
misa
acere
sup le
i pos
m vi
oqui
i furs
mulo
ta vt
n qui
dicra
bues
liges
i fieri
ir ac
onea
liguo
nam:
a: sub
vt ins
o mu
s no
na ra
m in
ana.
lie in
aruz
obijt.
ario
m in
ur er
fina:
ago:
in fo
n cas

An lumbi
nosus vel
obscurus.

De dispoe
camere.

Demoruz
quiere.

No. de fra
tre Nicol
frenetico.

Nora de fi
lio Joan.
Marthei.
De somno
et vigilia.

De cibo et
potu.

Modus
pfcienti
aquam oz
dei.

Questio.

mera z aqua supponere deinde ponere sub eis
vafa enca sup qbus sonat aqua electa: z indus
cit sonu suanc: inducatur ad somnu quis hora
na p ipm qeratur humores z infundat febris.
vt dicit Ras. Et inde etia dicebat. Aui. in dor
mitioe ipsoz existit multu inuametu. Et dicit
Aler. in hoc ca. Son? laborati reddat p alijs
eo q soli z mariniu alienationibz est remediuz.
Et dicit Ras. pmo pncipis. ca. 14. z ingenie
ris puocare somnu: qz est valde laudabile: z bo
nu: z in hoc ocs pueniut. De his aut malis me
dicinalibus q somnu puocat dicit inferius lo
co suo. De cibo aut z potu dicit Ani. opz p
derare egritudi z virtute: si egritudo fit for
ris: qz si accidit snt vehementia: vt de salu
de pctione oculo: z arguetia sup fore caus
in hoc casu opz nihil dare salte p die. z si fit co
pus colericu multu no potes pati diera tenuis
fina ad phibedu in flammatione humozuz: opz
rit aliqd dare: si cognofcit ipsum posse pari
tic nihil def: si morbus fit remissior z virtus
non fit fortis denit cib? q fit sicut succus oz. qz
est frigidus z humidus cu pmisset aque er ira
voluit Aler. vbi dicit. mor igit a pncipio prisa
ne succus ministradus est bene coctus: th dicit
Aui. in pncipio snt pteri. oximelle: deinde post
hoc die vno vlt duob? vlt tribus pmuta ipm cum
oximelle ad aquam oz. subtilit post illos dies
tres exhibeat oximel cu aqua oz. spissa. de aqua
oz. subtili dicitur est supra circa tertiu quo fit sic
da: si aqua oz. grossa fiat snt hic modum. R. oz
dei integru z frice cu pano aspero: postea ali
qualiter coquat ita vt remoneat pimus coctus
deide sumat li. i. eiudat oz. sic cocti er postea in
li. r. aque z coquat vsq ad consumptione me
dieratis: et ista vocat aqua spissa. Per oximel
intelligit istud factu de succo: qm mel in eo
intrat dicitur. mel cane: z tale oximel fit modice
acetostratis. qz fit oximel factu de succo cu
modica portione aceti. potes etia de eo in pri
ma die vsq ad secundu die dare. z. iij. oximella
simp. cu aqua acerosa etia cu aqua frigida. vñ
nora q in ordie restauracionis Ani. p. quarti.
ponit gradus qm pmo ponit: vñ granato: z
postea inlep. postea aqua oz. z sic pcedit intens
dedo in restauratioe. dat ergo oximel pro vna
die postea oximel cu aqua oz. pmo subtili post
ea grossa. Sz rationabiliter hic dubitat Be
tilio: qz in p. quarti. Ani. vñ ppter ppositione
oximel. cu aqua oz. hic aut laudat. respodet qd
vl corp? est. talit dispofituz: vt stomachus ei? fit
ape? tolerare tale mitione absq timore aceto
si ratis aq odidit sepe pmiu gif in frenesi: z sic
pt exhiberi oximel: vñ cu aq oz. vt in corpib? co
lericis zc. sz si fit stomachus debilis no det: vñ al
dicit q. A. voluit ea sil exhiberi: sz diuifim: vt q
pma die pueniat oximel: z in scda die def or
mel in vna hora: z post tres horas vel quatuor
derur aqua oz. scpara ab oximelle: vt qd inciste
straps acerosus abstergat aqua oz. Qd aut
hec talis dieta subtilis fit in casu conuenio. py
na dicebat. A. 16. tertij. qz lflm excommunica
tino: opz vt dieta multu tenuit: vt natura fiat
anara ne mtratur humores ad flutu: ita snt
est in flutu materie ad caput. In hoc ergo ca
su z maxime in pncipio opz tenuis dietare sz
qd videtur remitti accitia z no ppter virtut

tis debilitate sz ppter remissiones morbi: tunc
possumus aliquant ingroflare aliqn ta remitt
runtur appareret accitia: vt qz no saltat zc. et
redit ad morte: qz minuf pportio virtutis ad
has opariones: z tuc quolibet opz virtutis viui
ficare: z in p. casu aliq laudat panē lotu in aq
frida z cu succaro z aliq addit amigdalatu: sz
aliqbus no placet neqz mihi ppter enapozas
rione amigdalaz ad caput. vñ bene nota qz in
tusu catarali no dz dari amigdalatu nisi in ma
ne no in sero: z hoc p committere practicautes.
Qd dicitur ergo istis freneticis pulres oz. cu z fo
lo succaro: valit lactuce cucurbire spinacia cu
cumeres ad infundandū z humectadū. Qd Nor.
et qz Ani. i hoc rimosofo ca? artificialiter mul
tu dierat. na alia ponit cibaria appropata apa
ri colerico z alia appropata aliq hno. na app
propriata sanguineo copertit cibaria ad frigi
du z sic declinaria pcpue facta flomia in co
lerico no pueniut frida stiprica: sz frida lenitu
na z hūectaria. z sic in sanguine valit lerec. ex
coricare z mes. i. asercule z milu z pānicū de
coctat acerosa herba: vbi i colica magz valit la
cruce spinachia cucurbire zc. z semp aliqua sti
prica post cibū offeratur: vt de citonijz coditis
vl de granariis vl coriandris z silibus. De po
tu in pncipio angustio z statim vñ vt ini
micū est vitadu. na enapozare facit z membris
neruosis nocet. Qd aut p potu aq frida fit
conueniens vl no. qda no dat aqua frida: imo di
cit q omnino phiberi opz: z videt pferire in
hoc Ani. cu dicit: aliena cos ab aq vehementia
frigoris. Alij oppositu sentit: vt Asaraius di
xit: no euit eis aliq mō aq frida. Et idem Ra
fis in diuifionib? dicit. Et no phibeatur ab aq
frigida oino istit: sic pz discōuenientia inter an
ctores. Qd dicit Bētilio q in corpe multu igni
to vbi fit magna siccitas z vbi no est apa i me
bris nālib? nec in pectore z fit timor de marā
mone: sic def aqua frida. Sz si corpus non
fuerit tate inflamatiois nec cu inflaria corpus
requirat aquam frigidaz: tunc semper aqua fri
gida nocet: z hoc maxime intelligatur si mediz
cinaliter sumat in multa qritate ppter pau
citatem naturalis caloris pāniculoz: z ppter
prohibitione resolntiois materie aparis. Sed
si in modica qritate vt in cibo exhibeat non
pōt esse timor: z pro tanto vt credo ad finē ca
pituli dicit Ani. in colerico no euit aqua fri
gida oino: oino. i. in totu euit qz vbi fit multu
ta potus indigētia z sitis vehemēs cum macie
cozpus non emittur. vel non omnino. i. quia
potest dari in modica qritate cu cibo. Qd dicit
Nicolas p hac cōtronei flag tales q apperunt
aquā no appetit aquā calā z marie cu snt se
bientes. No etia tepida puenit: qz relaxat. nec
frigida quia nocet. essentialiter: cum pannicu
li cerebri snt de se pancorum spirituu z multu
frigidi. ergo denit aliud potus loco aque fri
gide vt vinum granatorum: succus acetostris
citrit inlep. ros. vel aliqua aqua de compo
mentibus vt acerosa cum inlep. ro. vñ aqua oz.
cum aqua lupuloru. vt fecit Sera. z sic melius
non est dare aquam frigidam nec calidam. In
declinatione tamen potest dari vñ aquosuz
albumi pzonocatum vime. Unde de hoc di
xit Ser. Et da ei in potu. In hoc tpe comituz

Nor. ben
de amig
dalato.

De potu.
Questio.

Aqua fri
gida semp
eis nocet
maxime i
qritate.

Prima pars pract. Joannis Matthel de grad.

Secunda
intencio.

Questio.

cui nō ē sapo: et. Et sic explicat regimē diete et. scōa intencio de mā et ianda tab
Sequitur scindenda de qua dixit retns
Ani. Cura cōis qdē specierz eius venarū est flō
mia ex cephalica et egressio sanguinis aliquan
tula: immo multa valde et. Circa quē retns
dubitat. si in oī frenesiā pperat flōmia. ¶ Ad
prē negatiuā arguit p^o anctoritate. d. ¶ Def. q
ponēs duas freneses veras. s. colericā et sangui
neā. In sanguinea tñ laudat flōmiā et in colicā
ca enōnē. Idē itaq. in diuisionib⁹. et sūtr Azara.
¶ Pterea arguit rōnib⁹. P^oia rō est. in mā se
parata a nā sanguinis nō pperit flōmia. q. flō
mia p se debet sanguini. Et si aliqñ fiat frenes
is a colā pura seqtur q illi non pperit flōmia.
¶ Cōfirmat. illō nō puenit. in cura qd addit ad
periculū et in dicit rimo: ē. S. scōa flōmia i mā
colica pura timec ne mā colica pducatur ad ebul
litionē. q. sanguis est frenes colere. g. et. ¶ In
oppositū est inia Ani. in p^o capli. cū dicit. Cura
cōis si qdē specierz veraz ei⁹ d. pdesse flebo
romia ex cephalica et extractio sanguis aliqñ
rula: imo multa valde si nō fuerit forte aliqd
q⁹ phibear. Et dicit Bētilis q ly forte non est
dubitariū aduerbiū s. est nomē. Nā quoddā ē
accūs forte phibēs flōmiā: vt si sit corp⁹ pueri
le vī vī⁹ nō pster et nīia. Et sic nō fiat flōmia
si aliqd forte phibēs sit. q. si aliqd impediatur de
bile: vt q. sit tps calidū vī frigidū. nō ppterea
voluit esse desistēdū a flōmiā: et addit. incipiat
sicut incipiunt humores id est quāp: immo
incipiunt humores fluere fiat flōmia: quia s
tardef in cassum est opatio. vī alr. incipiat et.
¶ Ut ista nota se referat ad pculā pxiē dicā:
immo multa valde si humo: facies frenesim sit
sanguine⁹ fiat flōmia multa. Si colericus fiat
panca flōmia et modica. quā velut. q. in oī cō
ueniat: s. aliqñ multa: et aliqñ pauca sū humo
re peccatē. ¶ Est et p hoc Sera. in pmo benia
rii cū dicit. Opz vt in oīb⁹ qb⁹ accidit ē egritu
do extrahat sanguis cū velocitate si vī⁹ fue
rit sana et. Et addit q. inuamētū ei⁹ est plusq
reliquoꝝ inuamētōꝝ et magis festinū q. omne
qd in eo administrat. ¶ Idē exp^ossissime voluit
Aler. cū dicit. Omnib⁹ aut freneticis q. veram
frenesiz patiūtur si vī⁹ robusta sit et nīhil. et.
prohibuerit. s. de dictis supra: festinare opz vt
flōmē. Et addit: et sup oīa pūū et magnū est ad
intōiū: et rō est ad hoc euidēs. nā in frenesi in
cipiēte diuersio d. ēē marie pueniēs. Et si p fle
boromiā diuersio fiat pueniētissima stāte mas
teria apostemosa in venis minutissimis in p
cipio vt dēnū est. s. Ergo flōmia in qñq. frene
si ad diuertēdū est pueniēs in p^o. Et p hoc fas
cit rer. ¶ Def. dicēs: et puocatio emoroydarū
est vtilis et pferit oībus spēbus ei⁹. et nō nisi p
pter diuersionē. Cū ergo vtilitas diuersionis
p flōmiā habilius et puenientiū haberi possit
q. p puocationē emoroydarū. Sequitur q. flebo
romia de se est in omni pueniēs. ¶ Cōfirmat
et de mēte Bal. i. omēto affo. q. egeritur et. vbi
dē q. in oī apate et febre fortissima et acutissimo
dolore puenit flōmia et nō solū flōmia: s. aliq
nō dācētib⁹ vī ad succopt. Et si in frenesi vā
et oīa ista applicetur de apate et seqt q. in quo
ly rali apate puenit flōmia. ¶ Cōfirmat vlti
mō. Nā in pūssione capitis in corp⁹ tñ inani

ro pperit flōmia ppter dubiū ne cōuertat san
guis ad caput vt est cōis vīus practicatū. g. si
militer et magis in frenesi pperit flōmia. ¶ In
hac qōne multis dimissis dē Bētilis duas con
clusiones. P^oia est q. nō in omni frenesi pperit
fleboromia: vt in frenesi verissima pēdente a
materia colerica pura separata a natura san
guinis. Hoc declarat p mediū ante adductum.
q. per flōmiā in colerica passione dubitat de
furia colere. ¶ Et pfirmatur quia in certa heri
sipila nō comperit fleboromia. vt 3^a. quarti in
principio capituli de cura herispile. Ergo etiā
in rali apate colico nō pperit. et sic cū Raf. i. di
uisionib⁹. et Def. laudabāt flōmiā i sanguinea
nō dicēs de colica: pferabāt q. illa colica i
q. nō puenit est colica q. nō est admixta sangui
ni et. Et posset b. p hac pclusionē adduci vīus
fortis retns. d. Bal. 4°. de regimine sanitatis.
vbi dās cā. in flōmiā diuersa corpa s. diuer
sas mēsuras sanguis et diuersā mitionē et alio
rū humoꝝ cū sanguine dicit. Et hoc ipsoz. s. hu
moꝝ vtrūq. s. colā et flegma hī qdē parū distāt
a sanguine aliq. s. pl⁹. aliq. plurimū. hīs q. parū
distant vtrūq. audacter vī fleboromia. in his
vero qui plus sup. distant reuerentius id est
magis moderate. in his vero qui plurimum. s.
maxime distant nequa: supple cōuenit flebo
mia. Et igit vt supponit certa frenesi pdeat
a colā separata a nā sanguis: seqt q. i rali nō ppe
rit flōmiā: et sic nō i oī pperit flōmia. ¶ Scōa cō
clusio. i. frenesi qly vt plurimū pperit flōmia. P^oio
i sanguinea nō ē dubiū: i. colica et q. vt plurimū ē
admixta sanguini: et sic p flōmiā diuertit ne san
guis fiat cum colera ad caput et sic alienatur
natura Et hanc sententiam Bētilis sequitur
omnes scribentes: et Nicolans: et Berar. et ali
innores vcz quod solū vt plurimū conuenit fle
boromia. ¶ Et fm hoc pponendū ad morina
facta ante oppositum. Ad Auicē. dicunt quod
intelligit vt plurimum in omni eadem ad Be
rapio. et Alexan. ¶ Ad aliud in omni comperit
diuersio. concedunt non diuersio per fleboros
miam: sed sufficit cum ligaturis et pōitione pe
dum in aqua calida quando est colera sine san
guine. ¶ Ad Def. dicunt verum esse in omni
bus speciebus eius sanguinee. ¶ Ad aliud in
cōcussione nō peccatē sanguine et. Rādet Bē
tilis concedendo cōmūnem vsum practicatū
et cū arguitur. ergo similiter in frenesi. dicit ne
gat similitudo. quia dicit ipse cōcussio dicit
esse corporis vel cutis: sed frenesi dicitur esse
cerebri vel pamiculorū eius apostema. Dicit
tñ ipse concedēdo q. etiā in frenesi colerica se
parata a natura sanguinis vbi fiat a causa p
mitina videlicet a pūssione comperit flōmia.
¶ S. cū reuerētia omniū itoz et cōmūnis ras
lis determinationis aliter credo esse dicendū
inherendo anctoritatibus illustriū anctor vt
s. q. in omni frenesi comperit fleboromia nisi
forte sit accūs qd phibear de virtute vel etas
re. Et vltimūz moriū vīdef maxime stringēs
et responso data per Bētilē non sufficere vi
detur. Nam si in cōcussione facta fm caput cō
perit flōmia et in frenesi colica a cā pmitina
pperit fleboromia ne ppter dolores trahatur
materia ad caput. Et q. q. tō mā colerica fuerit
magis pura tanto sunt accidentia seuiora de

Pro rāso
ne pātis q
stionis po
nūtur due
qōnes.
Prima.

Not. cano
nē Bat.

Secunda
conclusio

Ad argu
mētum.

Ad aliud.

Ad Def.
Ad aliud.

Opinio
ipius ma
thet.

Res sunt
spēs de fre
nesi scdm
Ani.

San-
g. In
con-
derie
re a
san-
tum.
de
heri-
ri in
erit
i dia-
inea
ica i
gnis
nus
aris,
mer-
alio
f. bu-
istat
pari
bis
d est
m. f.
lebo-
teat
ope-
a co-
dio
mi e
san-
tur
tur
alij
fle-
rina
nod
de
erit
pro-
epe
an-
mi
d in
se
itiu
rue
cit
esse
icit
ase
prie
na.
Opinio
ipius ma-
rhet.

Pro risto-
ne pñtis q
stionis po-
nitur due
qñes.
prima.

Not. cano-
ne Bal.

Secunda
conclusio

Ad argu-
mentum.

Ad aliud.

Ad 2. def.
Ad aliud.

Opinio
ipius ma-
rhet.

Tres sunt
spēs fre-
neſis scdm
Aul.

dolore in egritudine vigilijs et silijs. Cū g ad do-
lorem maxime trahat inā, sequitur q in tali apate
stare maximo dolore multo maiore q cū sit p
cussio cutis ad pseruatiū a fluxu mae ad locum
apatis ne angeat tale apā marie rimosofsi: pro
priissime p flōmā dñ fieri dñerſio: et ad istum
sensuz posuit Bal. can. circa hoc in libro suo de
flōmā distinctione p. 4. ca. 4. cū dicit. nō solū
aut multitudinem erit vñ ea q apō virtutē. i. re-
pletioe quo ad virtutē vñ ea q fm vocatā enchi-
miā. i. repletioe q ad vala flōmā magne. i. nō
rabilr pdest: s; et nō multitudine erit incu-
pietie flōne vñ ppter passionē vñ dolore vñ im-
becillitatē pñciaz sup. pñenit flōmā: et decla-
rat dicēs dolor: em ad seipm euellit sanguinē et
pletūq imbecillitas pñciaz opat flōnē. Et
hoc g tenu colligit expñe q incipere flōne vñ
q erit vechemēti dolore et nō incipere flōne:
vñ stare imbecillit aliq pñcia nō impediētib;
aliqbus forib; flōmā q pñerit flōmā et q in
casu nostro est pñcipiū apatis: est vechemēti-
simus dolor: ppter mēbriū nērosū apati a mā
acutissima: est pñcia nāliter imbecillit sequi-
tur q in hoc casu possit pñerit flōmā pñer-
seruatiua a futuro lapsu. Et idē voluit Ras-
bi moyses in. 12. particula suoz affo. dicit. et si
egritudo fuerit fortis qauq; exerceat artem
medicinē nō debet phibere extractionē sāguis-
nis: et addit: fortius et si signa repletiōis nō ostē-
dāt: s; tāz ostēdāt fortitudinē et difficiltatē
mōbi. Et est etiā p hoc sententia thppo. 4. re-
gimino acu. terti cōmē. 19. dicit. Accuras aut
passioēs flōmābis si fortis apparer egritudo. i.
passioēs factas de materia calida ad quas se-
quuntur accidētia vechemētia flōmābis. Sz ad-
dit. Et q habuerit inuenescēt et robur aderit
eio: et loquitur est indistincte. Cū ergo in casu nro
mōbus sit de materia acuta et ad eū sequatur
accidētia vechemētiſſima cōstare virtutē et erare
vñ supponit cōuenit flōmā: et etiā voluit cō-
mētari Bal. in cōmēto eodē marie. vñ ipse dī-
cebat in libro de flōia allegata distinctione. ca. 3.
p. 1. pñme aut sunt et principalissime intrētiōes
flōie magnitudo egritudinis et robur laboran-
tis: et p rāto Bal. 13. terapē. loquēs de flōne ce-
rebrī qd est calm: loquitur et intra de litargia
qd est frigidum dicit de his sil' loquēs. Fleboro-
mandū est igitur in talibus passionibus fm pñ-
cipia cōstetm forti qd erit in tñ virtutē et
ferat intrāter flōiam. i. vt tolerare possit flō-
miā: quasi videat innuere nō esse necessariā oī-
modā fortitudinē virtutis: sed sufficiētē ad ro-
lerandū. Si ergo in flārica laudat flōiam sepa-
ro flāre a natura sanguinis in qua est maior: ri-
mor de flōia q in colerica hoc facit ad pñserua-
tionem augmēti apatis: ergo multo magis et
in colerica cōueniet ne materia cōuertatur in
fursum. Et q hoc fuerit pñcipalis intrētiō Aul
cē. p. 3. et serie tertius sui vbi expñe primo in pñ-
cipio capli dicit. Lōis qdē m. vñ declarās qd
tres sunt spēs frenēſis vere vt sanguineavel co-
lera citrina vel rubea pura et colera adusta vo-
luit in qualibet frenēſi fieri flōiā: sed vidēs rem
esse dubiā neq; in colera pura: maxime dicit ali
quantula: nā qto magis elongat mā frenēſis a
nā sanguinis sine sit colera pura sine citrina si-
ne adusta tāto frenēſis est magis pura. C. Pre-

terea infra vbi laudat localia applicanda capli
ti in frenēſi: maxime acuta ppter somnum idus
cēdū vt in colerica dicit: et administra qd sit sū-
cut stirups de papauerē: et fac emplm eius capi-
ti et lacrua et pora eū senie papaueris albi in
aqua oz. hec oīa vt p exhibent ad infrigidatio-
nem et phibitionem fluxus: et sic ad somnū idus
cēdū: maxime in colerica: et postea pñmā dōdi-
xit rectus: verū rectus est vt expellas p flō-
miā. s. dicra nocumēta. s. calefactionis et fluctis
māe et vigiliāz: et ac voluit flōiam pñenire non
ad etiandū māz sed ad intrētiōes dictas. C. Pre-
terea dicit paulopost fiat id in principio duob;
aut tribus diebus: nā tunc maxime pñenit phi-
bitio fluxus. C. Preterea a verus sine capli dicit
et colericus cū fleboromaf nō cōsequatur pñu
quitarē sincopio: sed fleboromē cū flōia bona
i. moderata cū cautela inde habita. i. habita so-
la intrētiōe ad phibitionē fluxus vel infrigida-
tionem et nō ad etiandū sicut in sanguinea: et est
quasi inia pñmē partis capli. Et postea addit:
deinde solone euacuet. et sic pñmē flōmāz ad
solonē. Et p rāto inuit intelligēdū de flōmā p
seruatiua a fluxu materie et nō de etiatiua in co-
lerica: quā in etiando in colerica de mā pñmēra
cā. est q pñ soluat solone leni: deinde euacue-
tur p flōmā pñeritōē satis clarā. Nā aut dire-
rat colericū em indiget in sui cura. si ad etiandū
materiam educationē colere cū solone plurima. et
flōmā mino: emō intelligat q solo dñ esse for-
tis. sed plurima. i. intrētiōe plurima habita ad
solutionē cū medicina leni mūdificante colerā
et modica intrētiōe in flōmā in etiando mān
colericam cū sanguine p flōmā. In intentione
ergo pñeratiua a fluxu et in pñ flōmā pñenit
da est. Sed in intrētiōe etiatiua in colerica pñ-
ponit solutio appropriata lenis. Et pñ flōmā
si expedit vt etiata colera qd remanet de coleris
ca cū sanguine sit 12. 1. elongatū a natura san-
guinis: et sic cōuenientius p flōmā possit edu-
ci. Et ita p. 3. de mēre Aul. q in prin. in qualibet
frenēſi si nō fuerit forte accidens qd phibeat dñ
fieri flebotomia: immo etiam aut clisterē ppter
maximā indigentā phibitionis apatis. et tūc
dicit rectus. Et postq flebotomiaueris tūc opz
vt ipm clisterizēs clisteri valde leni et. Sinit et
go mens sua q in omni frenēſi vt dictū est fiat
flebotomia. Nā in sanguinea ponit p cōstati q
fiat flebotomia. In colerica dicit. fiat fleboro-
mia modica: ita q firmū ē mens Aul. q in omi
frenēſi fiat flebotomia: ideo a pñmā cōstare vir-
tute in omni frenēſi vera dñ fieri flōmā. et sic dñ
pro regula seruari sed cum artificio: q in san-
guinea dñ fieri flōia copiosa: sed si sit colerica fiat
diuersina minuta. Et in hoc vident omnes
consentire illustres medici: vt supra allega-
tum est.

Et dicebat etiam pro hoc Auenzoar. Frenēſis
est apostema panniculi subtilis velantis ce-
rebrum: cui si in principio prime sue generas-
tionis flebotomerur et possibile est per eam li-
berari a morte: quasi innuat necessarissimam
esse flebotomiam a principio. Et postea addit
dit clarus in fine capituli de frenēſi dicens.
Quinque nature fuerit apostema et quinque
q complexionis fuerit pariens erit periculosa
et in pluribus dispositionibus significaria mor-

Not. bene

Nota.

Not. bene

Primapars practice Joan. Matthei de grad.

Flōmia est ppter di-
uerfas in-
tentiones
vt An. 4.
p. 1. in
tentio.

Secunda
tentio.

Tertia in
tentio.

Quarta in
tentio.

Nota.

re. Et addit. Sed his omnibus fleboromia est
cura cōmunis et diera subtilissima vltime et
Et in rānū sperauit in flōia. vt aliā quasi curā
nō posuerit nisi dierā. Et vt soluat motua
an oppositū est intelligēdum p vno eudēiali
necessario in ista materia q medici et auctores
vntur aliqñ flōmia ad diuersas itēones. Nā
aliqñ ea vntur ad pūtionē vlt pūtionē nō
adhuc corpe egro etāre. Et ad pūtionē ne cadat
in egritudine. vt volebat. d. An. quarta primi
in cap. de flōmia in pncipio cū dicit. Nemo q
dē est fleboromādu nisi vnu duoz. An. eoz
est egritudinibz pparat. q cū ipsius sanguis
multiplicatus fuerit cader in eas alter est et.
Et ita voluit an casum in egritudines ad pfer
nā dū fieri flōmia vt de parato cadere in ruptu
rā vene pectoris vlt in alijs casibz ab eo narra
t. Et ratio flōmia cū est fēda nō expeccat mul
tiplicationē sanguinis in toto immo neq in p
ticulari mēbro. vt pseriā aliqñ flōmia ena
ciatua. Et hec est duplex. aliqñ mioratua. ali
qñ eradicatua. Et hec est enario q debet san
guini pncipali vlt alteri hōi peccati cū san
guine fin diuersas circūstācias auctozum. Ali
qñ flōmia rēratua ad rēradū si sanguis di
catur esse adustus vel nō adustus vel corrupt
multū vel nō sicut fit in leprosis extrahitur. 3.
q. sanguinis vt pprehendatur malicia eius. et
ita in multis alijs casibz aliquoties necessa
riū est fieri. Et aliqñ flōmia ad infirigidādū
vt dicitur est supra in ca. sode. Nā sicut enario
hōi frigidū calefacit ita euacuatio sangui
nis infirigidat. Et hac flōmia sepe vntur medi
ci etia q nō est indigētia euacuationis mare
rie ppter multitudinē. et nō dicit flōmia tas
lis euacuatiua. et si fuerit multū iunās. Et p o
tāto qdā male intelligētes medici cū nō vidēt
vinas grossas et rubeas nequā volūt flōmia
re etia hac flōmia euēratua. Et ego aliqñ fui
in litigio de hoc cū vno nō multū intelligēte
s. fatio famoso medico cerdone vbi in se. cōclu
sa pūna et in corpore fortis. q vine erant satis
remes nolebat cōsentire aliquo mō ad flōiam
pur tandes facta est. et fundabat sup vno textu
cōi in puma quarti de curatione vlt se. putrida
rum cū dicit text. Et opz vt obserues in oibus
dispōnē virtutis q si fuerit fortis et fuerit id. qd
vincit sanguis. aut fuerit cū humore quī vincit
sanguis. tunc flōia est magis pueniēs res. et p
prie cū vna est rubea grossa nō cit. et ignea. ex
qua timeat apud flōiam victoria colere et acui
tas eius. Nā piz q loqbatur text. de flōia euā
ciatua q aliqñ fēda ē eradicatua. imo aliqñ
vlt. ad fncipim. vt voluit Bal. 9. terapērice
ca. 3. et nō de flōia enēratua et infirigidatiua q
aliquoties fēda est et incaufone et ex cā coleri
ca. sed moderata et pauca ad solā intētionē in
frigidationis et ppter timorē ebullitiōis. Nā
talīs flōia et si multū iunās aliquoties. non
tā est res magis pueniēs in cura. f. de oibz inge
nijs applicādis in peccāte sola colera. qm in co
lera magis est indigētia extinctionis cū possi
tine infirigidāribz q fit indigētia solutiōis et
resolūtionis et in sanguine ecōtra. vt est finia 3.
quarti de herisipila. et An. inca. nfo de fre
nest. Et iō vtz est qd dicebat An. in textu alle
gato p pte aduersam q cū vincēs fuerit sāguis

et. qd rāc flōia est res magis pueniēs et maxime
cū vna fuerit rubea grossa. non negat est qap
parere vna tenui et subtili. et in mā colerica pu
ra peccāte ad intētionē infirigidatiōis et flōia
leuis nō pueniat. Sed nō est res magis conue
niēs ad curādū. Ires magis iunās in curādū in
rati casu. imo infirigidatiua et equāria mān et les
uiter educētia. magis iunār in rati casu. et tñ il
la flōia infirigidatiua et iunār. neq erit timor
de ebullitiōe colere si parca et moderata fiat. vt
duaz vel triū. 3. Et bene notate istū modum de
clarādi textū istū q nō intelligit a medicis rui
ralibz. et ppter cū nō volūt pseruire doctis me
dicis de raliū fēdis flōmijz ad alias intētiōes
q ad euāndū mān. ad qd tñ flōmias pseruiunt
immo iubēt auctores fieri vt vltimū est supra in
diuersis locis auctoz. Et ad ppositū ergo redu
cēdo dico q incipitē apare frenetico ad pūna
tionē et pūtionē ne angat apā et in apare pū
re colerico in toto separato a nā sanguis. si possi
bile foret pūte virtute et etate cōpetit flōia ne
fluat materia ad caput ppter dolorem et iube
cillitatem partis lese et angearit. apostema. Et
ralis operatio dicitur pseruariua. quoniā in
apostemate fiente cuius aliqua pars facta rali
qua futura est respectu future fieri opatio. me
dici recta appellatur pseruariua. vt colligitur.
3. regn. Unde respectu illius future fieri cons
uenit diuerso et prohibetio fluxus. Et qm vt di
cebat Bal. in quinto de ingenio sanita. cap. 3.
Fluxus autem materie cessat aut veniente sūco
pi aut cū materia ad opposita loca extrahitur.
aut cum de vno loco ad aliū mutatur. aut cū
totum corpus infirigidatur. que tres vltime in
tentiones cōueniētissime cōpēt per flōmā.
Si ergo pseruariua est cōueniens immo quasi
necessaria. Sequitur q flōmia in casu dicto est
necessaria maxime cum cōueniat ad oppositum
et nō est hec fleboromia ad euacuationē mare
rie. que si euacuaretur per flōmāz posset esse ri
mor. de eo qd dictum est de ebullitiōe colere
peccantis. vt erat sentētia supra allegata ad p
tem ante oppositam Bal. 4. de regimine sanis
tatis. sed talis nō est ad eūonem vt dictum est.
Unde talis flōmia nō euacuat aliquid de mate
ria opatio. sed tantum ad pseruationē ad fluē
tem materiam. de qua dicebat Bale. quarto de
ingenio. cap. 9. Si enim materia adhuc fluat
mutetur ad opposita loca. Nam si vultus est in
superioribus venter inferius cū solutiōe por
getur. Et dixerat ante in eodem caplo. et est bo
nus regnu. Dico ergo non debere dari licentiā
infirijz sumendi vomituum vel catarricum.
vt solum humores purgentur. sed vt materiam
a superioribus inferius et ab inferius ad supe
rius mutemus. Si ergo cōsentiant hoc in alijs
humoribus educendis per vomitum vel feces
sum non ad euacuationem pncipaliter humo
rum. sed ad diuersionem et prohibitiōē fluxus
cum vomitu vel mediana secessiua multomag
is et cum fleboromia. Et fm hec fundamēta
immediate soluitur ad ea que obijciebant an
te oppositum. Primo ad autozitates eozum
qui dicebant in sanguinea fēdam esse flōmā
et in colerica nullam de hac fecerunt mentio
nem. dicatur concedendo mentē eoz. qm inue
bat in sanguinea esse fēdam flōmā nō tā

Et bā nos
ratemodū
declarādi
textū istū.

No. hāc cō
clusionē.

Ad secūdū

No. verba
Deradi.

Questio.

Matthei
h repēdit
ad gētilē

Solutiōes
argumen
torum au
te opposi
tum.
Ad primū

Et bñ nos
tatemodū
declarādū
textū istū.

No. hāc cō
clusionē.

Ad secūdū

No. verba
Berardi.

Questio.

Mattheus
h. rep. eph.
ait gētilē

Solutōes
argumen-
torum au-
te opposi-
tūm.
Ad primū

dinerfua vel pferuatiua: sed ē enacuatiua
vbi in colerica separata a nā sanguinis sola fassi-
cit flōmia pferuatiua: nō est fēda enatiua: et
sic nō nī p venas dinerfua: nō immediatā
habētes colligātā cū pāniculis: tunc est fēda
flōmia: et iō nō fecerit mētiōē de fēda flebo-
romia in colerica supponētes illā dinerfua vī
pferuatiua fieri debere et gñalib? cāñ. auctoriū
supra pōsitū. Et p idē fundamētū soluit ad
scdām difficultatē cū dī q p flōmiā colera pec-
cās fit magis rebellis virtuti. hoc verū est vbi
fieret enatio de mā cōiuncta p flōmiā: et sic vbi
fieret flōmia enacuatiua de qua nō est sermo:
s; tñ pferuatiua p quā nīhil enacuat de mater-
ria apatis: et sic nō est verū q p talē flōmiā ma-
teria peccās de pāuc. vt p. tignozāria huius
difficilis de flōmīs fecit istos sic stantes in
baratro ignorātie: et cōribentes etiā ducere nos
nello medicos ad pñsionē in opere practico:
qm̄ qlibet dicere pōset pñaciter flōmiā non
pñemire in frenesī. nā ex quo accidētia frenesīs
sunt sensissimā pōset quilibet dicere q mā pec-
cās esset colera separata a nā sanguinis ppter
acritatē nocuētōm: et sic nō debere flōmiā
q caderet in maximā pñiciē egroz: ita fit des-
clarata ista difficultas q diligēter pñderetur:
qm̄ vtiliter seruiet ad multa. Et ad hūc sen-
sum adducitur vba Berardi: qui tñ erat in cōi-
errore cū dixit q flōmia nō conuenit p se neg-
directe in oī frenesī: q nō in tali colerica p se.
q flōmia enacuat sanguinē neg: directe s; in
directe: q p dinerfionem. nā qñis fit mā coler-
rica pura: tñ ppter dolorē maximū sanguis cō-
uertit ad supiora: nec ita pñemūt fricationes
fortes: q facit ad ebullitiōē. Et cōsequēter
dubitat. circa flōmiā fēdā in sanguinea si ali-
qñ est fēda vsq; ad sincopim itelligēdo de ena-
cuatiua. q vba pñas laudat q fiat vsq; ad sin-
copim. Et cōtēdit hētilis glossando vba Anic.
q vñ pñibere q si corpus ceciderit in sincopim
vñ sit apri cadere de primo in sincopim nō fiat
s; istis nō stātibz dicit q tñc fiat flōmia vsq;
ad sincopim cū est necessitas ad eā: s; p qdāz s;
gna declarant Anic q corpus est in dispōne p
rima ad sincopim: vt. s. pulsus fiat tremulus et
dinerfius absq; ordie vñ cū ordie sicut canda so-
ricina. nā tñc signū est qd est apri cadere in sin-
copim. Et s; cñz bona pace hec determinatio
sua nō est tenēda nec est ad mēre Anic. nā Anic.
expñe voluit nūq; co: p frenesī debē flōma-
ri vsq; ad sincopim nō tñc vsq; ad sincopim: s; nec vs-
q; ad dispōne primā sincopim: tñ forte accedat
ad eā inber q stringat sanguis: imo docet inge-
niari ad hoc cognoscēdū: qñ sepe apparet dis-
positio incolumitatis in eis. et tñ sunt primi
ad sincopim ppter loquacitatē eoz: et mors
eoz agitatōs videtur fortis: et primi sunt
ad eā: nō pñuit signa de pulsū ad hoc cognoscē-
dū. et dicit: et retineat sanguis cū sincopis adest
ppinqtas. nō ergo verū est q cū corpus nō est
paratū cadere in sincopim: q aliqñ fiat vsq; ad
sincopim: nā opz q medicus semp pñderet vt
cōseruet virtutē: nā fit in cōpūma magna vir-
tutis dissolutio: et ppter vigilias et mors agi-
tatiois et tantāz multū dissolutes: et in eis
ppter senitātē accidētū et acuitatē morbi est
necessariū multū remittere dietatē: vt supra dī-

ctū est. vñ si fieret flōmia vsq; ad sincopim debi-
litata prius ē virtute esset timor q talis sincop-
pis nō esset irreparabilis: et virtus non pōset
resistere pñme enapozationi: et opz virtutē cō-
fortari cū cibo. Vbi tñ cib? ppter morbi acui-
tatē forte esset ad nocuētū pro tāto Anic. ad
hoc vt medicus esset cautus dedit in hoc docu-
mētū dicēdo infra i caplo amplius cū flōmatnr
si est possibile nō pñemiat ad hoc. s. flōmādo do-
nec nō remaneat in corpore sanguis quo cōforte-
tur nā. i. sit necessariū pferre nām ad resiten-
dum vaporibus et defectui nutrimentū si fecerit
hora id oportere et c. Et in hoc expñit senten-
tiā. panloate dicā. Et si gñal pñas dicit ed
aliqñ fēdā flōmiā vsq; ad sincopim itelligit
exclusiue. Et tñ ē i hoc finit mltū andat nīl eē
in corpore multū sanguis i iuenili et occurre-
ret medic? in pñcipio pñcipiātē morbi nō suc-
cedere frenesī ad alios morbos in virtute mul-
tū cōstare et cā frenesī cōfite sanguinea. Et qñ
rarissime hec oīa cōplicatur turio: est sentētia
Anic. vt nō tñ si est possibile pñcat p flōmiā
vsq; ad sincopim exclusiue: nec vsq; ad dispō-
nē ppinqā sincopim: in corpore tñ foris si humor
peccās fuerit sanguis et multus fiat flōmia co-
piosa. Et explicabat in hoc Anic. vsq; ad li.
i. et tertiā eius: s; ego nō ad tātam audē. Et si
fuerit alius humor peccās nō multū pñitns
sanguis fiat flōmia pauca dicebat Anic. aliqñā
rñla. Et si fuerit cū sanguine permixtus fiat flō-
mia mediocris: maior tñ et minor s; excessum
sanguinis supra aliū humorē vñ cōtra. Et hoc
de venis manus magne vñ saphenaz s; cāñ. su-
pra pñitos in ca. de sōda. Et cōsequēter dicit
Anic. Facta flōmia a vena brachij vñ manus. de
inde fiat a vena frōris: vt innuat q facta flebo-
romia dinerfua a longe regulariter fēda est et
dinerfua et enatiua p venā primā. Pñit tñ ra-
cite ceteros casus ppter aliquoties esset fēda
flōmia de vena frōris nō pcedere flōmiā de ve-
na magis cōl. Et in hoc pñit etiā casus expñ-
sum ppter necessitatē: quē etiā pñit Raf. p.
cōmētis. ca. 14. et Ser. ca. pñio de frenesī: et
expñsum etiā Alex. vt qñ nō est possibile flō-
mare venā manus ppter inqētudinē egri et p
pter timorē ne solnat ligaturam propter corru-
ptionē imaginariā eius de eius solutione
esset magnus timor de cōione sanguis p locum
flōmarū ppter ebullitiōē sanguinis. Nā tñc
laudat etiā fieri flōmiā vena frōris nō pceden-
te flōmia alia ppter maximū inuamētū qd ex-
pectat et flōmia et si fiat coacte vt in pluribus
qm̄ regit eñ particularis d; sequi ad vñm: vt
supra vñus est in sōda. Et in hoc casu stāte ma-
xima necessitate in flōmia cū nō pñit fieri s; m
manū vñ brachij. laudat etiā fieri coacte de ve-
na frōris. Et tñc cū est timor: ne materia sursum
cōuertat cū est fēda flōmia in frōre: fiat frica-
tiones crurum et ligaturae et fortes dinerfiones
ad pñibēdū enapozationē et morū materie in
sursum. Et si dicat quomodo patietur frenesī
fici fieri flōmiā vena frōris q nō minus artifi-
cialiter sit stringēdo collū et c. sicut etiā manus
dicat cōcesso q eque difficile sit flōmare venā
frōris sicut et manus: cū tamē sepe venā frōris
in casu est manifestior ppter materiā ebullire
circa caput et ppter ascensum vaporum ad ipm

Qua li ter
intelligat
vba libaly
abbatis.

Laudabili-
or est sen-
tētia Anic.
Nota.

Nota.

Nota.

Questio.

Prima pars pract. Joannis Matthæi de grad.

Prima pars pract. Joannis Matthæi de grad. rñ maior: timor: est si solueretur ligatura de flō mia brachij q̄ de flō mia vene frōris: q̄ flō mia brachij sit et vena et trunco notabili a quo flue- rer multū de sanguine: et nō sic de frōre: rñ dico q̄ facit Aui. innuebat aliqñ scdā esse flō miā vene frōris et pueniēter nō pcedere flō miā in brachio p hoc q̄ dicit: si vir? et dispōnes non pntiūt vt fiat eius flō miā vliis et ex manibus ei? nō est tibi possibile hñe et. vt dicebat pau- lo ante addit rñc flō miā eū in frōre: et sic videt innuere q̄ aliqñ ppter debilitatē erit necessa- ria flō miā frōris qñ nō poterit fieri flō miā ma- nus: qñ ipsa magis debilitat vt ppter disposi- tiones sup. alias: et sunt casus spāles. Unus est vbi mā esset pgesta in capite p paulatīnā cōge- stionē: mēbra inferiora essent anara: rñc nō cō- petit flō miā manū. ¶ Secūdo casus est vbi ias esset flura tota mā vbi medic? non occurrisset in pncipio: q̄ iā flurit mā p. 1. 4. horas vt p dicit: et nō videat vene mēbroz tumefactē s; fere exte- care: et videas venas frōris tumidas et oculos rubeos et alia. rñc fiat flō miā in frōre: vt etiam in naso. ¶ Nota rñ q̄ vena frōris magis eua- cuat de pñdo cerebri q̄ diuerat. ¶ Tertius casus est vbi pñus fuisset febriū et esset facta flō miā et postea esset factus freneticus. rñc for- te nō pperit flō miā manus s; capitis: et in hoc multū valet estimariua medic: vtrū competat flō miā immediata vt diuersio. ¶ De qua autē vena sit pñmū scdā flō miā cū est scdā a venis brachij vel sapphenis me remitto ad ea q̄ dicta sunt supra de sōda: q̄ rñ oēs fere auctores lau- dāt flō miā cephalice in casu dico q̄ huius cau- sa est: q̄ corpa huius egritudinis sunt corpora maxime parata ad mām colericā mixtā sangui- nī cū quib? nō pūgitur replō sanguinea. Ideo nō videt rāta indigētia diuersionis quin suffi- ciat flō miā a vena cephalica: q̄ cū hoc q̄ ena- cuat a capite et ias diuertit a capite. Et ad hoc maxime facit: qñ si in pñ. pncipiāt qñ est i- terio ad diuersionē magis faciat flō miā basili- ce vt vene cōmunes: q̄ rñ medicus nō occurrat in pncipio pncipiāt: s; cū est p parte flura ma- teria. Ideo rñc incurrat duplex intētio: vt que est ad eionē et ad diuersionē. Et b vtraq; pñfic- cū vena cephalica. Scdū rñ diuersionē circū- stātiā et estimariū medicū vbi arbitretur maio- re esse intētiōē ad euacuādū q̄ diuertēdū vel ecōtra opz diuerso mō flō mare: et sit sic expēdi- tū de flō miā. ¶ De eione aut p medicinas vel clisteria dicit. ¶ Def. fiat esio si expedit in colera cū medicinis lenitiuis eductiuis nō transgre- diētibz gradu lenitatis. Et Rā. idem voluit et sūt Aui. vbi q̄ta in diuisionib? posuit soluti- uis oī die q̄ sit ex decoctioe pñnoz et tamarin- doz. Et dicit Aui. vñs finē capli q̄ fiat por? ex solutiōib? colerā ex lubricatib? subtilib?. i. des- bilibus pñctis et purgātibus. i. mūdificatib? sanguinē. Et addit. Et tibi inest vt ponas i eis sumū terre si scieris q̄ natura obediēs est fm omnē dispositionē. Nā de eo dicebat. ¶ Def. so- lutionē facit faciliē educit colerā thumores aduſtos et virtus ei? erēdiſ ad venas et mūdifi- cat sanguinē et clarificat ipm et. ¶ Huius gene- ris sunt māna cassia pñna tamarindi viole se- bestē. et filles medicinē. Et ita omnes cōueniunt q̄ sit medicina lenitiua: vtrū. est dicit Aui. etiā

est sententia Rā. pñmo cōtinentis q̄ aliquādo propter consuetudinē et inobedientias nature in virtute forti ad debiles medicinas opz ves- nire ad scamoneā. i. quando est vehemens ne- cessitas: ita q̄ lenitiue medicinē non sufficiūt ad educationē: quia cōsuetū est natura ad me- dicinas fortes et eis non nocetur in isto casu: aliquando audent vsq; ad scamoneam sed in natura non sic assuescunt sufficere medicinē lenitiue: quia in his dispositionib? coniungit febria. Et semper est agitaro in humorib? ma- gna et commixtio et supercalefactio humorum et sic disponuntur humores propter ebullitiōē ad fluxum ad caput. Non ergo pñsumendum supra medicinas laboriosas fiat s; medicina. Rā. flouum violarum nemusa. buglo. et sumires et: maxime dūz ibi sit de mā aduſta. añ. 3. ij. oz dei. 3. j. pñnoz nūm. vij. febesten. 3. ij. seminiū edime. 3. j. seminiū cōium frigidoz maior. 3. j. decoquantur in debita decoctione ponēdo flores in fine decoctionis. Et postea sumantur 3. iij. vel. vj. dicte decoctionis et collate in qui- bus dissoluantur tamarindoz 3. j. cassie noui- ter extracte. 3. j. et erit sufficiens porio. Vel lo- co cassie. ponantur 3. ij. manne: et erit magis delectabilis et suauis. Vel pro pauperibus lo- co cassie. et māne detur. 3. j. diaprunis non so- lutiui. Et vbi corpus esset magis robustum ad- datur. 3. j. succi ro. vel. 3. j. electuarij de pñllo vt de diamaña. Et vbi materia esset magis mixta cum flegmate potest addi parum mellis viola- ri vt infra. Rā. mellis violari cassie nouiter ex- tracte et manne. añ. 3. j. vel. 3. v. cum aqua orde- i fiat porio. ¶ Non inconuenit etiam dare de reubarbaro in materia mixta flegmati. Nam educit coleram sine molestia cum flegmate vt infundere. 3. ij. reubarbari in decoctione dicta: et facta collatura post. x. horas. addatur cassie vel manne vt dictum est. Sed minorando quā- titatem eorum: tamen reubarbarum sua calidi- rare est magis spectrum. Ista prima euacuati- na conueniunt et in sanguinea et in colerica fa- cta euacuatiōe pñus per flebotomiam salte- diuersionem. Nam etiam sanguis per ebulli- tionem conuertitur ad igneum et colericum. et sic facit necessariam euacuatiōē per solutiū ¶ Et nota quod ista que dicta sunt conueniūt in corpore mediocri dispositionis et ex parte etatis et aliorum. Si autem corpus esset pueri- le vel esset debile non esset scdā flebotomia: s; runc loco flebotomie essent ponende ventose i mēbz deo: s; sine scarificatione aut fiat vtofo cum scarificatione in occipitio. Sed si simul in redamus diuersioni et euacuationi sup nariū et cru- ribus. Sed vbi sit intentio ad euacuatiōem solam in sanguineo. Et post diuersionem solaz et euacuatiōem ponantur ventose cum scarifi- catione in parte anteriore capitis vel sangui- fuge in fronte vel in venis narium vel facere prouocationem sanguinis narium cum aliquo pungente vt cum fetis porcor: et pñt fieri scar- ificationes in cartilaginibus atriū ad di- uersionē et aliquale euacuatiōes. ¶ Sequitur nūc de diuersione psequi. Ad hāc q̄ intētiōē diuersionē de flō miā de qua dictū est: vi- deat pñmo de ingēns diuersionis. s. cū quibz sit scdā diuersio. scdō de mō et tpe oblatiōis ea

Nota.

Terti casus.

Nota.

Def. de sumo ter- re.

De diuer- sione.

Domitus in hoc casu su salte la- boriosus est multū nociuus.

Ani. sit cli- stere val- de leue.

No. hāc cō- ditione.

Ad argu- mentum Primo.

Secundo.

rum. triplic- rñs: ci- pñoc vomit cōiter sempe mñlra rura a nō est mater nesci: m nocum accidi- teria i pōt in bēdo i virtua cerebz currez labori re vale est cū dicit: si leuita- iūbas steria: nā pue steria: firmat reuac- gis in l- re ad i- pli? vt- stere ac vera in gulari aliqñ c- valida: tur diu- inflāma- quif ve- mentū- mentū- rñ. cōpl- paulop- bē: dist- si vera: c- rñcliste- fir. ¶ A- nec illa- na acut- tudo est- laborio- gando si- iuuame- alias ne- ro: qñ p- mām ap- et ebulli- et aliqñ- in neces- te et acu- nā lz in- steria ac- in totū i- vltute

De diuersi-
fione.Vomitus
in hoc ca-
su saltē la-
boriosus
est multū
nocuus.

Nota.

Aui. fit cli-
stere valē
de leue.No. hāc cō-
ditione.Renbar-
arum est
aliqñ su-
pectū rō-
ne sue cali-
ditatis.Ad argu-
mentum
Primo.

Secundo.

rum. Præter ergo sōmā diuersio pōt fieri mul-
tipliciter, aliqñ etiā cū vomitu, aliqñ cum cliste-
rijs: cū fricaturis: cū vefosio: cū ligationib⁹: et
puocatione emoroydaz. vñ mēstruoz. ¶ De
vomitu in diuersionib⁹ in casu isto, nō faciunt
cōiter mētionē auctores: nā in apate frenetico
semper vomitus laboriosus est: nocuus ppter
multā agitationē: s; si iufimus, incitaret a na-
tura ad vomitū: tūc inuaret illū cū pēna lenit
nō est malū, nā vomitus laboriosus cōmouet
materias vt sursum fluāt: nūq̃ puenit in fren-
esi: nisi vbi nocumētū fit pēdes aliquiditer a
nocumēto stomacho, q̃ dicit Aui. et multoties
accidit, eis vomit⁹? et inuātur eo. i. cū aliqua ma-
teria in stomacho existēs sursum enapozat. et tūc
pōt inuari cū leui vomitu. vt dicit Aui. et p-
bēdo aquā pmitrā. i. repidā cūz oleo frigido. i.
virtualiter tali: vt cū oleo viola. In apate ergo
cerebri vñ in pāniculis nullo mō puenit nō cō-
currente materia in stomacho: et tū nullo mō fiat
laboriosus. ¶ De clisterijs dicit Aui. fit cliste-
re valde leue: facit prius sōmā et ei⁹ ppositio
est cū aqua oz. cū oleo rñ vel aqua rñ. Et dicit
dicit: in rñ pura lenitate nec trāscēdāt gradū
lenitatis: vt et dicit Aui. vt addēdo violas in-
tubas in decoctioe: ¶ S; hic dubitat. vtrū cli-
stera cōueniētia possint eē acuta q̃ sic arguit
nā pueniūt aliqñ medicie acutē s; a fortiori cli-
stera. assumptū p; ex. s. dicit de scamonea. Et
firmat in apate epari laudat Gal. 12. tera. cliste-
re acutū: immo cū cibis solutiua. s; multoma-
gis in frenesi cū clisteria acuta ppter vicina-
tē ad ipm epar magis debeāt ledere epar. Am-
pli⁹ vt. s. dicitū est in sōda colerica cōcedit cli-
stere acutū: s; in frenesi. ¶ Dicit q̃ in frenesi
vera intētiōe habita ad diuersionē nūq̃ res-
gulariter puenit clistere acutū: immo forte nūq̃:
aliqñ cōuenit cū in vera frenesi cōiungat sebi⁹
valida: et stātib⁹ humorib⁹ in toto q̃bus debe-
tur diuersio in eis ppter, clistere acutū fit super
inflāmatio et enapozatio maior: ad caput: sic se-
quit vera lesio: neq̃ tū fieri pōt magnus inua-
mentū de etiā dōmā apatis ex capite et inua-
mentū diuersionis vaporū: immo tale inuamē-
tū, cōpleri pōt sufficēter p clistere lenitiū vt
panlopost dicit: et hoc p; siderantes auctores in-
bē: clistere esse lenitiū: dico signāter in frenesi
si vera: qm in frenesi nō vera aliquoties compe-
tit clistere acutū fin diuersionē, causā a q̃bus
fit. ¶ Ad argumētū rñderur negādo silitudinē
nec illa scamonea cū offertur est corpori medici-
na acuta: q̃ nō exhibetur nisi illi cuius consue-
tudo est non solum a medicinis lenitiuis et non
laboriosis solum a scamonea. Dico scdō etiam ne-
gando silitudinē: qm p talē medicinā pōt sequi
inualementū de euacuando mām apatis qñ per
alias non pōt euacuari: nō fit est de clisteri ac-
tuo: qm p illud nō ppterca pueniet ad etiā dūz
mām apatis. et sequētur uocumēta calefactiois
et ebullitionis humorū et. et ex hoc nota q̃ medi-
ci aliqñ audēt super medicinā forte solutiua
in necessitate: et tū nō audent super clistere for-
te et acutum. ¶ Ad scdōm silitū dico negando p; ay-
nā lz in apate eparis aliqñ puenire possunt cli-
stera acuta cū mā est grossa causans apā: et iay
in toto flura mā qñ est digētia etiōis: qm in
virtute clisteris pōt etiā dicta mā: nō tñ seq̃

q̃ equalit inuare possit in apate cerebri vel pā-
niculorū eius: et nō tāta est inflāmatio et dolor
ex apate eparis sicut ex frenesi: vñ clistere acu-
tum est magis aptū nocere in frenesi q̃ in apā-
te eparis: et est aptū minus inuare in frenesi vt
p; ay. ¶ Ad vltimū dicitur silitū negando p; ay: nā
in sōda colerica nō necessario cōiungit sebi⁹ in
tensa neq̃ tantus timor: seq̃tur et si fiat ebulli-
tio in humoribus in sōda colerica sicut in frenesi
si vera: ideo argumētū non v; cōuenit in sōda
ergo et in frenesi. ¶ Sed de mō applicatiōis di-
cit Ser. q̃ in mā sanguinea pueniūt stiprica. i.
minus lenitiua: in colerica conueniūt lenitiua
magis vt in colerica fiat vt infra. s. lactem carui
dul. M. s. oz. 3. i. 5. mal. v. i. mercurialis bleria.
af. M. s. 5. decoquantur leni decoctione: et de
decoctione sumat lib. 1. 5. facta colatura in aq̃
addatur cassia. de zuccaro. 3. i. 5. vel 3. i. ol.
vio. 3. i. salis. 3. i. misce et si volueris facere for-
tius tamen non trāscēde gradum lenitatis.
s. succi bleri lib. 1. 5. ol. v. i. 3. i. salis. 3. i. i. et mi-
sce. In materia autem sanguinea potest poni
plus de ordeo et modico rosarum cum reliquis.
¶ Dicit hic Benti. quod tres sequuntur vtili-
tates in his lenitiuis clisteribus. Primo quia
fit euacuatio materiarum fecalium que solent
in intestinis retineri. quia materia colerica fer-
tur sursum. idcirco natura fit stiprica: q̃ mate-
ria colerica que debet stimulare intestina ad se-
cessum desertur sursum ad caput: et sic etiam re-
tinentur: quia propter falsas imaginationes
obliuiscuntur sepe egere. secundum inuamen-
tum est diuersio vaporum calidorum qui eleuantur
ad caput. tertium inuamentum est equatio hu-
morum et male cōplexionis in naturalibus ex-
stentis per talia frigida lenitiua. ¶ Alia diuer-
sio fit cum ventrosis in vasis vel pedibus vbi
fit intentio maioris diuersionis ascendendo vsq̃
ad spatulas: et vbi fit intentio minoris diuer-
sionis incipitur a spatulis descendendo. dicit
Aui. quod ista omnia sunt de ligaturis fri-
cationibus et ventrosis proprie in dispositione
descensionis. Nicolaus tripliciter exponit hunc
textum in dispositione descensionis id est cum
iam morbus est in via descensionis: quia iste li-
gatur et similia laboriosa non debent poni sta-
tibus maximis accidentibus: sed vbi aliqualis
depressio accidentium iam secuta fuerit ne agi-
tatio facta ex talibus diuersius fiat maior: eu-
poratio: vel ita faciēda vt fiat diuersio descēns
hoc incipiēdo a supioribus et descēdēdo: sicut ē
fricationes sed sicut lenes. ¶ Et in dispo-
sitione descēnsionis. i. q̃ brachia et cetera mēbra sunt deorsum
tendētia nō elenata. dicit quidā et bene fiat fri-
catio leuis in palma manus vel plāra pedis cū
aqua et sale vel aceto. et sale. Nā talis etiam leuis
fricatio cum acutis et stimulantibus multū in ca-
su p; fit diuertēdo. vñ dicebat Mes. in ca. de
litargia sicut sibi de mente flagri stimularis
na corporis sunt de genere medicinarū diuertē-
rium et operantur plusq̃ fricatio extremitatū et li-
gatio dolorosa et sunt p; qñ linimēta et p; fri-
cationes sunt cū reb⁹ acutis sicut est acetum
squillitū p; et squilla et sinapis cū aceto et.
s; leniter sūt. Nā fricatio laboriosa lenificādo
mām facit q̃ sursum ascēdāt vapores et fit inflāma-
tio spūum et hōi⁹. Dicit tñ aliq̃ hic q̃ si fiat fri-

Ad scdū
argumētūAd vltimū
argumētūClistere le-
nitiū cō-
ueniēt in
frenesi co-
lerico.Aliud for-
tius.Tres se-
quunt vti-
litates ex
his cliste-
rijs.
Prima.
Secunda.
Tertia.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

catio in corpore ante flomiam in corpore plecto-
rico fiat lenis: si facta flomia et effione pot esse
fortis. Hanc tñ sniam nō approbo: qz sp forte fri-
catio pparat ad nouuz fluxū mae ad caput agi-
girādo et mouēdo mās. De vtrofio dicit p: a-
crici qd vtrofio diuerteres dñt esse extremales:
vt supra calcaneū et in plāra pedis et sub popli-
te cū hoc multū laudat. nā dicit qvalde dñer-
tit a supioribz. et hoc qz an illū locū puenit vna
vena grossa ad quā forte mulre colligāriā hñt
immo sine forte: qz mediatiōne hz cū vena chi-
lis: deinde ad coras xñus partē domesticaz: et
hoc qñ fñt sine scarificatione. Sz qñ fñt cū scar-
ificatione dñt prius poni deorsum versus nas-
tes: vt dicitur est: et postea super spatulas. Dicit
tñ aliqui qd pus debemus incipere a spatulis
descendēdo qñ sunt ponēde sine scarificatione
sz cū scarificatione forte oppositi. Sz credo sine
cū scarificatione sine sine qñ fñt ppter diuersio-
nē incipēdū fñt mēbris deorsus redēdo supra
sz vbi sit intērio et diuersionis reñonis incipia-
tur sursum redēdo deorsus. De mēstruis et emor-
roidibus in paratis ad has diuersiones fiat cū
his que pnotant mensurā et emorroides. sed
de hoc alibi dicitur.

Expedita intēione effionis et subtrac-
tione mae scdus est fmo de reper-
cussio pñt et alijs localibus fm diuersa tpa a
postemariis: de qbus repcussio pñt. Sz Bal. 13.
terapen. dist. 3. ca. 7. nā postq posuit neces-
saria flomia in apatibz talibz etiā in litargia
cū dixit versus finē capli. Igit hoc qd cōe vñt
qz egritudinibz qñqz cū catasora mēris et q-
cūqz cū vigilijs fñt. Addit comment et offerre
fm principij otirodinū. i. oleū ro. cū aceto. Ad-
dit expellere em opz a capite hñores qñqz: fue-
rit et. Hanc sniam posuit Alex. cū dixit. Post san-
guinis aut detractionez localia adhibebis ad
intoria in pñis otirodinū capiti infundes vt
rursus ptra ascēderes hñoz vapores roboreari
possit cerebrū et torū caput: et vt ipm nō calidū
eris amplius trahat ad se humore: et ppter hoc
magis repleatur et. Aqua et ro. addit aliqm ad
stipititātē et pfortationē. Opz em a prin° erpel-
lere quēcūqz humore ad caput fluentē intelli-
gatur factis pcedētibz effionibus et diuersionibz
bus. An. et vñt idē in ca. pprio. Sed Anic.
et cōiter reliqvolūt q opz talr frida esse etiā fm
actu vt infrigidēt in nūe vel in puteo: et mari-
me vbi est flissima frensis colerica. Quidam
tñ dicunt q talia ponant actu repida: qz cere-
brum et pñiculi cū apostemant multū leduntur
ab actu frido: qz tale obstruit poros et phibet
eralationē mae: et multoties fit a pñiculis ad
cerebrū repulsio. Circa hec est necessaria bona
medici estimatiua. Nā in corpore iuuenili et ro-
busto et vbi sit manifesta et vehemens caliditas
circa caput nulli dubiuz q opz ista applicare:
nō tñ virtute frigida sed et actu frigida. Sed
vbi corp⁹ sit mediocrius vel debilis habitudinis
et rare vel corp⁹ puerile vel senile et nō sit tanta
supinflamatio et cōmotio tñc tutius est appli-
care remissē frigida et formali et in gradu virtua-
li vt non transcedat scdm gradū in infrigidan-
do vt dicit Auēz. Tñ in hac intēione ipe Auē.
nullo pacto vñt q sint frigida vltra scdm: licet
aduertat formale frigiditātē: qz cerebrū est mul-

tum passibile a frigido. Talis dicunt q si tale
applicadū extrinsecus sit sube subtilis: tñc con-
uenit applicare ipm cū frigiditate formali. Et
id vbi intrat aceriū pot exhiberi medicina fri-
gide vñtis cū formali frigiditate. Sz vbi sine
bolus armatus rose plārago et filia stiprica sine
adinnāte ad penetrationē debet calefieri, vt fa-
cilius penetret. Sed isti solū pñderāt habilita-
tē ad penetrādū et nō inuamēta vel nocuēta.
Sz dices: debem⁹ ne semp in prin° occur-
rere cū repcussio frigidis: Dicit q nō qñ dñ-
cit Anic. Et opz qd vñt in prin°. Saparis admini-
stres repcussina pura: sz dicit faciēdo exceptio-
nē nisi sit de gñe magno. i. de apate magno et vbi
pñiculi extēiores extēdant ppter apā mag-
mā dñt dñt. sicut in obtalmia a multa mā nō
cōperūt repcussina: imo opz tñc rimere in appli-
catōe aq fñt multo magis i alijs fridis forio-
ribus. Sz sit et in apate magno pñiculi et q
replēt vne q sunt extra cū cōitate. Nā in ap-
plicatione horū repcussinoz sequentē multa
ta nocuēta. Primū nocuētiū est: qz inspissa-
tur materia et phibetur resolo eius. Scdm no-
cumentū est: qz sicut in emicrōis nō cōperūt
repcussina ne mā fñat ad mēbz nobile: ita si
sit apā in pñiculo extēiori nūq applicentur
repcussina et si facta esset flomia. Sz tunc dicit
Anic. in casu isto. Incipe ab eo in quo sit parum
mollificationis et sedatione doloris vt cum em-
brocatione aq repide vel olei cōis repidi vel cū
aqua decoctiois malnaz et altee: et isto casu tñc
maxime est intērio in clisterijs in addēdo aliq-
quid de hiera et frequētare clisteria et diuersoria
cū ligaturis et. aliquid attrahere pñares odo-
rando flores rosarū flores nemusarū et alimū:
sed supra caput fñant embrocationes cū repēra-
ris: vt dicitur est: que leniāt vel cū his que parū
resoluant vt cū decoctiois malnaz et camomille
et in hac intēione nō inuēniunt applicatio ca-
tuli lacraris: sicut et in scda parte status vel in
scda pre augmētū: et ad remissionē doloris con-
uertente dolore ad se curā principat⁹ dico q et
in prin°. pot fieri applicatio catuli et pulmonis
arietis: maxime in corpore nō repleto: qz ppter
similitudinē cū naturali caliditate capitis sit
quedā delicia: et si videris q nō minores mā: qz
non resoluāt tunc dicit Scdilis fuge: qz est mo-
ritus nec expedit ponere repcussina nec for-
tiora resolutiua ppter dubium maioris attra-
ctionis. Sed si materia minuat postea appone
repcussina: lenia tñ vt dicitur est: de qbus Berar.
ponit diuersitatē in sanguinea et colerica. vt su-
pra dicitur est de soda: vt fiat embrocatio cū oleo
cōi vel de sisamovel amigdalay dul. fiat et leni-
rio supra caput et eis et in embrocatione et po-
natr aliqd de papanere ad inducendū somnū:
sed iungat aliqd camomille vt remoueat nocu-
mentū papaneris: vt dicit Anic. et si remittitur
dolor taliter q finis certi q mā nō reflectet et
nocebit appositis repcussinis: dico q his fa-
ctis lenitinis debemus vñt repcussinis. postea
facta repcussione post diē vel dnos vel tres vel
quatuor dies. Expedito tpe principij morbi
applicent quedā medicīne appropriate fm di-
uersas partes tñis morbi vt augmētū et status.
nam in alijs tñibus vt in augmēto plus opz ex-
hibere repcussina in p⁹ parte q in scda parte et.

No. de ap-
plicatiōe
vetrofarnz
cuz scarifi-
catione.

Questio.

Nota bñ.

Questio.

Primū no-
cumentū.
Scdm.

Not. dicit
Scdilis.

No. dicitur
Berardi.

Primū pul-
mo.
Scdm ca-
rulis.
Perrigal-
ins.
Quarrū co-
lambno.

Not. bene.

Not. bene.

Nota bñ
prima ap-
plicatione
labeatur
octo vel de
cē pulmo-
nes vel ca-
tuli.
Quat⁹ er-
rore aliqñ
pñturatur
frensis in
litargiam

ira pñ
te ang
de rel
resolu
r foli
ti ver
scifi
nē ha
proft
dicit
dicin
positi
dñ fil
3. i. vi
tū d
fñt d
meut
quat
resol
do ca
indic
du si
appli
u fre
debi
res al
medi
fñt i
segr
offen
a lati
certi
plica
nēde
canē
canē
rico:
nare
fo cer
pinq
quen
pter
tis et
fñt y
rant
ei. H
dā t
fñ sed
intē
tos i
ne p
pñt a
q co
nō fa
octo
et vi
gida
ligat
proy
fund
et xp
de pñ
hic
rñ re
ne fr
rarg
dicte

ita pñ est pcedēdū fm cōes cāñ. vt in scōa par
te augmenti: dñantibus tñ repugnans ponat
de resolutionis plusq̃ ante: z in statu equali de
resolutionis: vñ transacta scōa parte augmenti
ti versus statū landat vera. appositione canis
scissi p mediū sup caput capite raso: nā p raso
nē habilitat ad euaporationē vaporū ad caput
prostat scōa: q̃ medicivident aliqd oparivē et
dicat Berar. cremonensis. Et tertio q̃ melius me
dicine applica te operant. posuit tñ Berar. ex
posito: quendā artificialē modum ad resolutionē
dñi sñ: z somnū inducēdū vt sumatur cū catulo.
3. i. vel. 3. i. scilicet insquam puluerizari sup catulo
icissō: sic maximū inuamētū: q̃ vt vigilantibus
sūt dormientes: sed hoc nō esset tutū nisi in aug
mento. ¶ Dicit Nicolaus z est doctrina Ben. qd
quattuor sunt localia applicanda ad interiones
resolutionis leuis: primo pulmo arteris: secun
do carulus lacris duoz nichil scissus p spinā vt
indicio meo: et fm ventrē postea intrēdus i gra
du si apponat gall. incius p doctū: q̃ melius
applicat: postea applicatio colūbi dicit Bē. qd
in frenesi vera sit talis ordo vt incipiat ab his
debilioribus: dicit q̃ l3 apud illustres aucto
res arabes vel grecos nullibi regiantur ista res
media de his carnibus in casu laudata: tamen
sunt multū eligibilia z a latinis reprobata qnō
segrū ab alijs nō landant illustribus: ergo
offerri nō debet: sicut ē de emplo capitali qd
a latinis reprobū est: et mirabile inuamētū in
certis casibus: sed ipse ponit historiam circa ap
plicationē horū: qm l3 multū pñciat tpe resolu
tionē: tñ in tpe repentiende essent mlti no
cumeri si offerrent. Et ideo qdā vulgares appli
cationē aliqd talū in pñ fluxu mae in frenesi
tico: z attracta est mā ad caput z vbi pñ inordi
nate monebat ppter attractā mām multum le
so cerebro z opprēsa multū virtute: z iā factus p
pinquo mori factus est immobilis z non lo
quens: credebāt vulgares qd esset reductus p
pter remotionē inordinati motus z loquacita
tis z cū post parū tps obijcet dixerunt qd
fuit vitio medicorū q̃ tardauerunt vel phibue
runt a pñ appositionē carulivel alterius filia
ei. hoc bene norare ppter calūniā q̃ aliqd tēns
dat medicis sine cā: hoc est dictū in vera frenesi
sed in nō vera vbi mēbrū non est apātū: z est
intētio maioris resolutionis ppter vaporē om
tos in capite pñtos. Facta tñ enone z diuersio
ne pñ pñ applicari colūbis: z si nō pñ haberi
pñ alia applicari pñdita. Sed talis applicatio
q̃ continua fiat applicatio: q̃ vñ applicatio
nō facit ad integrā resolutionē: sed habeanur
octo vel decē pulmōes arteris vel decē caruli:
z vno eniscerato alter supponat: q̃ cū vñ infri
gidat alter formalit calidus supponat. Ita tñ
ligat de colūbis z alijs. Sed p pauperib⁹ acce
pto pulmone arteris z supposito z facto frīo in
fundat in aqua calida melliori vel camomille:
z exp̃sa humiditate illa itez supponat: z vt dē
de pulmōe arteris: ita derelictū dicit pñ. ¶ Sz
dic nota q̃ aliquorēs et applicatione frigidorū
repugnantū vt supra dictū est de pmutatio
ne frenesi: z tunc nō opz incedere fm cāñ. superi
dictos: imo fm disponē accidētiū in intēctione

variare medicas. Un dicit text⁹ Aui. Si trāsle
rit septimana z q̃es maior sit q̃ mor⁹ declarat
q̃ talia apostemata frenetica terminant ad li
rgiam intelligitur quies maior quam mo
tus: quia quies non fit ppter debilitatem
qm aliquorēs vt dicebat Raf. pñ pñctis vi
dētur minui accidētia: ita vt videat qñ libera
ri z tñ redit ad mortē: qm minui in talib⁹ acci
dētib⁹ ppter impotētiā sūris z debilitatē ei⁹
Sed pñctis relīqs accidētib⁹ bonis vt est
bonitas angelitus z dormierit vbi pñus vigi
labar ponat mētrāstrū. i. mētra siluestris z balsa
mira. i. silimbū vel mētra aquatica q̃ i casu mē
rū landat ab Aui. z Raf. pñ pñctis. Ista ponā
tur sil cū alrea z cū maluis: in decoctioe ponā
tur reliq̃ cala. Et hoc intelligit de frenesi vera
stāte apate: nā talia valēt in declinatione mor
bi ad resolutionē z pñctis. Sed in nōia inten
dim. s ad cām dicte frenesi: aliqd cūando ali
qd ad digerēdū fm necessitatē cāe remonēde a
qua pēdet vt est aliquorēs mala mā in scōaco.
¶ In frenesi ārya nō posuerūt auctores inten
tionē digonis z cāctiois mae: dicit Nicol⁹. Rō
est q̃ mā est furiosa dūcēs ad mortē citrovi stat
principalis intētio ad subtractionē z enonem
māe: nō in cōuenit tñ cū est tps mām digerere.
Un in colerico digestiū pñctis est sirup⁹ vio
vel solus: vel cū sirupo de papauere vel de nenu
fare: vel de portulaca. Sz in sanguineo magis
valebūt sirupi ad frigidū z ad scēn declinātes:
vt ēr ponit ordinē. A. in cibis istoz sñus finem
capit: valēt ergo magis sirup⁹ ros. sirup⁹ de ris
bes de granatis de succo acerōse pñctis et silles
cū aqs appropriatis plāragis ros. burle pastos
ris z silium: vbi in colerico magis valēt aq̃ la
ctuce violaz cucurbitre maluarū z silium hume
ctatū: z ista intētio de huēctantib⁹ habet ēr
sil in colera adusta: imo dicebat Aui. Et in co
lera q̃ est adusta multiplicet studiū cū huēctā
tib⁹ z cū aduulsiōe enemati in frigidatū
z huēctatū in eis qñ possibile est. ¶ Sz in
frenesi nō pñ pcedat vt dictū est cūando et di
gerendo fm oportunitatē cāe a qua pēdet: z ca
pnt pñctis nō recipiat in pñ. postea resolu
do fm cāñ. notos: saluo qd in parafrenesi in se
malibus putridis opz phiderare ne ppter frigi
da z stiprica z iteri⁹ z ceteri⁹ applicata obstruē
do poros z phibēdo enerationē mae putride
ne augeat putredo in mā matie cū in putridis
vt sepe pñgat opilario. ¶ Practica. Auzo. in
isto casu vitupat applicationē frigidorū: q̃ dū
cit ipse. A. nō posses facere ēr si esset Esculapi⁹
qn in scia medicine sic faciēdo obstruāt pori z
augebūt putredo in mā. Sz ipse dicit q̃ cū leni
ter calefaciētib⁹ nō ledet z subtiliat mā z fa
cilitat trāsparario vaporū z mā disponit ne vlt
terius putrefcat: z sic habilitata remissioe mae
putredis z cāe pñ remittet accidētiā: tñ opz vñ
modificatiōe in hoc dēo qm tāta pñ ēr inflāma
tio q̃ segrē maria debilitas z phratio sūris.
Et tñ opz remittere cū frīs inflāmatiōe cāā
matie cū mā magis nocet q̃litate q̃ qñ mā no
cet q̃litate: tñ ēr practica dñs cāñ. ems: z hec
sua sūta est cāñ. d. A. 4. pñ. ca. 2. cum dicit.
Qui aut caliditate supfluat cū opilationis
bus medicat sibi canere dz ab infirigidatiōe su
perflua ne in pñctis opilationē in lapidē

Questio.

No. dictus
Berardi.Primū pul
mo.Secūm ca
tulū.Tertiū gal
lū.Quartū co
lūmbū.Primū no
cūmentū.

Secūm.

Not. bene.

Not. bene.

Not. dictus
Berardi.Nota bñ s
primū ap
plicationēhabēatur
octo vel de
cē pulmō
es vel ca
tuli.Qualit er
rore aliqñ
pñctatur
frenesi in
lirgiamNo. bñam
inter mētra
strū z balsa
mitam.Quare nō
ēq̃tur nec
digerit mā
in frenesi.De frenesi
non vera.

No. bene

angmēti faciat ⁊ ne calide cōpōnis malitiam
angmēterit: paulatim p^o medicari dīz ei cō
q^o abstergit: ⁊ si q^o infrigidat ei succērit eor
agua o: dei aut succ^o fcariole erit pueniē. Et si
nō succērit istū rēdū ei illo q^o rēparatū existit
fiat sup. q^o si hoc nō succērit ei eo in q^o subtilis
existit caloz. Nā et hoc fies sollicit^o: qm̄ inuue
rum p^o afores eius in infrigidando pūuē
ferr q^o sit inuouēdo q^o facit ei caloz: q^o ad et rī
gendum est facili post apertioneū ⁊c.

Postremo dicat de acciditibz: 7 p^o p^o p^o
eoz falsas 7 corruptas p^o p^o p^o
fias: ponantur in locis vs se precipitare non pos
sint: q^o aliqui id appetit et canemus ne nobis
medicis nocere possint: 7 si ligentur suauiter
vs vs supra ractu et g^o et si possibile. ¶ De vi
gilis odor et aliqua q^o inducit somnu in aqua
de coctionis acrofo lactuca papaueris: et se
citruoli 7 aneri. 7alandani in virtute foeti vs
aliqui 7 biga gra. si. ophi dissoluunt in oleo ane
ti 7 inu gant coquina frois: si si 7 et debilis
ditur q^o est pimes 7 rnicima laudat erhibito
ne firupi de papauer. Et Alex. dicit in infonies
rate dabis ei bibere ad oia vitilissim sacri ad
in totu dyacodio. Na non foli adinuuar infonies
ra 7 s 7 e. apuraz: 7 in aliquo recurr ad dea. 7
soda. ¶ Alind acco et q^o obliniscit egeret

mīrare ⁊ debedere ⁊ dībere ⁊ dī. ⁊ hoc dicitur. ⁊. q
 q singula hōia indicat aduēnitā cū dīuersis
 ingēnijs ēpirimādo partes vesice ⁊ infra testī
 culos cū qd decoctōis paritare ⁊ apī ⁊ refecti
 ōnīū malia ⁊ alrea ⁊ talib⁹ ⁊ deinde scalpet
 i. digitis faris: rōr friter loc⁹ inter anī ⁊ te
 sticūlos ipso infirmo erecto ēstet: et cōpīmat
 loc⁹ pectinis vī et sic mā vīnālis q regī a nā
 ad vesicā mittit. Et vī alia mā illuc rediret
 alī qd pōnit cūmicē in extremitate virgū. vī fī
 nīficio sup pectine nō cū oleo de scōptiōib⁹
 qd faceret ad cūctationem illoz mēboz: et ea
 spīnarer: fed fīr cū oleo cū hoc et oilināzma
 turaz. Et infusio at tepide sup locū sola inuar.
 Et vī riuens ad egēstionē imitetur cū dīctis
 rīz ⁊ alīs icitātib⁹ pōnēdo eos ad sēlā. ⁊ Alīs
 accidēs qd sepe hīc cū vehemēte frīz: et
 nō requīrī pōrī: ⁊ rīc offerēdū ēst pot⁹ pāpīe
 qd vīderīe līgnū asperā vel nīgrā: rīc dā pōrī
 īnfīgrādīnī vī de decoctōe tamarīndoꝝ cum
 īnīp vīo. vel r. de dēberīe ⁊ de rībes ⁊ līlīs
 fīlīs. ⁊ Alōres atē qd recitāt ad assīstētes gra
 tī: mīserīcōrdēs: pūdētes ⁊ quos alē vīeraz
 rī consuetūer vī sup dictūm at dīcēt a.

Et ex his diebus por pudes medicos discursare ad curam flonib substatie ce rebz cui maxime occurrendu est in pno ppe pi cullositate morbi. et voluit Bal. 7.º. affo. fia ma gnitudo morbi z nobilitas infelz facit ve ipse diebus morbi esse maxime piculofum. Et Anc. p per eius periculositatem non voluit aliud oꝝ dinare: sed dixit q ois cura est subfriliatio regis minis z floria. Et addit. Sed credo q ppter ci mala accidentia ante hoc morietur. Et sic est fia nio huius capiti de frenesi. ¶ Sequitur capitu de litargia. Ioan. ¶ Mathheus.

Decto de frenesi a parte calis capitis
succedit pueniēter ad do
ctrinā vt dicat de litargia. Un̄ not. q̄
Ias. hic nō determinauit de litargia

z aliq̃ cristimār eādē esse curā litargie ⁊ suberh
q̃ q̃ infra fac̃ caply de suberh. Et dicit̃ eādē esse
curā litargie ⁊ suberh: fed male: qm̃ suberh est
accidens litargie etiam ab alijs causis venire
pōt. C̃ Ad declarandū ergo fm̃ ordinem nostrū
materiā de litargia. primo videat̃ qd̃ noīe est ⁊
qd̃ rei p̃r: deinde ponēt̃ur distinctiones p̃r cāe
deinde signa. Et p̃rimū p̃noscit̃a: deinde de
monstrat̃a: vltimo ponēt̃ur cura.

Quid nois. Quid nois ergo lirargia iteri
pretat obliuio mentis a terti
gus grece qd latine sonat mēs ⁊ leres quod est
obliuio. vt dicit Aggregator. brix. ⁊ Nicoline cū
eol:3 quidā dixerit qd lirargia grece ē: a liri qd ē
obliuio ⁊ lirargia ociofis quāsi cū obliuio ē
ociofio. Cū nota qd lirargia est nōmē sumptū
ab accidētī. f. ab obliuione. Nā obliuio cōfēq̃
lirargiā sicut vmbra corpūs. Et ideo aliq̃ capty
de lirargia notābāt caplm de obliuione loquē
tes de obliuioē vlr. Et sic fecit Azaranus ⁊ pu
tābāt qd lirargia solū effere idē qd obliuio. Et sic
errabāt sumētes nōmē accidētis p noīe princi
palis morbi. Et in hūc errorē incidit: q sequi
tur qd nota terminū. Nā dicit Anī. ppter nōmē
eius errant in ipsa plures medicos ignorantes
q intērio in ipsa est egritudo fēā et apare frido
zē. Et sic dicit Anī. qd lirargia nō est obliuio ab
solūte: fed obliuio pñs ad apā frū cerebri: id ē
ppter obliuioē dixerūt quidā qd lirargia ē de
apate frido posterioris partis cerebri tñi qd nō
est vlr: qd pñe ē: esse apā flāctū cerebri vbi
cūq̃ fuerit. vñ Anic. nō distinguit ista apā et
ppter locū: ita qd lirargia fiat in ppterestio: nō
in medio nec anteriori vt sunt arbitrati. Nam
dū facit mētiōē de enēti ipsoz diuerso nō ex
ppter mētiōē: hoc est vlr in cerebro vel in panni
culis: nullā facit mētiōē de diuersitate p: im
mo vult vlr qd apā panniculoz cerebri calidū
ē: esse frenesē: ⁊ apā flegmaticū sine in ptean

No. de ms
la: interp^o
ratioe not
minis.

no. 9d' lit
liturgia,

Nota qđli
bet aſa ce
rebri. ſlāri
cum eſt li
targia.

An litar
gia possit
fieri in v
triculis.

In toto cerebro z nō solum in parte posteriori.
 ¶ Præ facili ter necesse raro hñ bonā memo-
 riam in de sensu. nec eōtra: sed bene remiscer-
 riui sunt. vñ si fluctuabilitas substantie cerebri in
 parte anteriori esset signū facile discēdi z ficci-
 tas posterioris bone memorie: sequeret qd bene
 discētes in casu certo: tunc bene memorarent
 distantia ventriculorū. vnde plusq̃ cōmentatoz
 dicit qd sensus cōis nō solū est in parte anteriori
 sed in media z posteriori: sic de alijs sensib?
 Et ita ex obliuione que nō est nisi qdā indisposi-
 tio vel imposita ad renouandū id qd est deles-
 tum apud fantasā nō debemus arguere qd litar-
 gia sit apā soli prius posterioris cū opatio me-
 morarie in omī pre cerebri pñciaf sicut z ope-
 ratio sensus cōis: qd declaraf cū nerni audir?
 per quos deferat sonus vel spēs eius ad sensum
 cōm nō terminat ad partē anteriore: et hoc
 bene nota ppter multa. ¶ Ad Aui. tñ dicat cō-
 cedendo qd in dicitis vñctilis ex rēperamento
 cerebri: iste operationes appropriatē videntur
 melius pñci: z istud sibi sufficit. ¶ Quid rei au-
 tem litargie declaraf p esse apā frigidū capitis
 Sed nō. qd cū litargia sit apā frigidū capitis
 qd aliqd est apā flāticū aliqd mēticū capitis:
 nō tñ qdlibet apā flāticū vel mēticū capitis dī
 litargia. nā opz qd sit apā flāticū intra craneū:
 qd si esset supra craneū nō esset litargia: et dicit
 quidā qd nō oē apā flāticū intra craneū dī litar-
 gia: vt si esset a flāte aquoso: sed opz qd sit a flāte
 grosso: qd pōt declarari ppter duo. p^m qd Aui.
 ponit cap^m de aqua siue aquositate intra cra-
 neū qd est diuersum a ca^m. litargie. 2°. qm Aui.
 ostēdens qd vt in plurib⁹ litargia nō est apā sub-
 stantia cerebri: adducit p hoc mediū qd flā raro
 penetrat intra substantiā cerebri ppter ei⁹ visco-
 sitatē vbi si esset flegma aquosū posset in substā-
 tiam viscosam penetrare. Itē nō dī dicit litar-
 gia si fuerit a flegmate falso: sed dī ē a flāte fri-
 gido viscoso. nā accēta litargie nō psequunt^r ad
 materiam falsam: vt p maxime de subeth: ideo
 dicit Aui. in p^o. capiti. litargia dī apā flāticū. f.
 vt in pluribus factū sub craneo. nā ē apā melā
 colicum est litargia: vt dictū est. ¶ Et nota qd
 tale apā sub craneo pōt esse in diuersis locis.
 Nam quatuor dicunt esse sub craneo. f. pñciaf
 li: substantia cerebri: anfractus siue meat⁹: vt in
 ter craneum z pñculos cerebri z cōmissurē ce-
 rebri z ventriculū: in his membris z locis om-
 nibus pōt fieri litargia. Dicit tñ Aui. plurimū
 quidē sit in anfractibus eius absq^{ue} pñculis z
 cerebro. i. sit in meatibus z cōmissuris dispo-
 sitis per substantiā cerebri vel inter pñculos z ce-
 rebri: nō in cerebro nec in pñculis. Nota dī
 cit plurimū: qd ē pōt fieri in substantia cere-
 bri: z tamen oppositū teneat Berardus. f. qd nō
 fiat in substantia cerebri: de quo miror: qd dicit
 quod est impossibile nisi coniungatur alia materia
 subtilis: quod non videtur necesse vt pz: z si fe-
 ri potest in substantia cerebri: tamen difficil-
 ter ita fieri potest z in ventriculis: licet difficil-
 ter quia non penetrat ad ventriculos nisi per
 substantiam cerebri: ideo de ventriculis non
 declarauit Aui. sed solum de substantia cerebri
 et pñculis: et ex hoc potest solui ad dubium
 Gentilis qui querit si potest fieri in ventriculis
 quia Aui. de illis non dixit: sed solum dixit de

substantia cerebri z pñculis dicatur qd ita
 in eis tñ non plurimum sit: neq^{ue} sua respōsio ad
 questum satisfaci. qd si dicta materia esset in
 ventriculis qd faceret epilepsiā vel apoplexiā: qd
 non quilibet talis materia facit apā etiā in vē-
 triculis existens: vt pz: z vt infra videbitur de
 subeth. Fieri igitur potest in velaminibus cere-
 bri z substantia eius z ventriculis ei⁹. sed vt plu-
 rimum sit in meatibus ideo zc. qd in pñculis
 non subiungat substantia grossa zc. ecce vult qd
 litargia nō fiat a flāte subtili sed grosso. ¶ Sz
 bonum dubium est. nā dices qd apā litargie nō
 est in meatibus. nā si sit in vacuitatibus istud
 videtur repugnare apati. nā in omni apate de
 necessitate cōiungit solutio cōtinui: sed in tali-
 bus vacuitatibus non pōt solui cōtinui: rñder
 quidam qd opz aliqua materia subintrare sub-
 stantiam cerebri ad hoc vt fiat apā. nam quis
 fiat in meatibus vel vacuitatibus opz aliquaz
 materia subintrare substantiā cerebri: vt fiat so-
 lutio cōtinui: sed istud nō vñ posse stare. nā sem-
 per ergo apā litargie ēē apā substantie cerebri
 z substantia cerebri ēē apā si fiat illa rñsio: qd
 falsum est: vt pz: ex verbis Aui. opz ergo aliter
 dicere de mente Aui. 2°. quarti. 2°. tractatu. ca^m.
 de apatibus vñctis: z est ibi notabilis textus
 in ista materia: nā imaginat qd materia recepta
 in illis anfractibus fin mediū extendit: z cōse-
 quenter membra vicina quedā cōtrahunt qdā
 extenduntur fin extrema illius vacuitatis: z ita
 extenditur cerebri z nō per subintrōitū mar-
 rie: z sic sit solutio cōtinui. nā dixit tertius ibi
 dem: apā ventosum quoddā sit a vapore leui: et
 quoddā sit a vapore vñctio: z dicitur inflatio z
 sentitur quasi percussio cū manu: z pñcie qñ in-
 uenit locum vacui in quo cōtineat vt est stōas
 cus z intestina: vel vt est locus inter lacertos et
 ossa: nam nō est necesse vt dilaret spacia solu-
 do cōtinui sed subtiliat mēbra sibi vicina z re-
 soluit ea et generat in eis extensionem: vnde sit
 solutio in eis. Idec sunt verba Aui. qñ ergo ma-
 teria recipitur in loco vacuo nō soluit ibi cōti-
 nuū: sed aliqd soluit mēbra vicina: et sic rñdeo
 ad argumētū supra qd nō opz qd in illo mēbro
 vbi dī esse apā sit solutio pñmi sed in quicūq^{ue}.
 ¶ **Diuisiones.** de aliq^{ue} distōnes. ¶ Pñ-
 distinctio qdā litargia sit incipiendo: quedā p
 viā pmutationis: vt cū ex frenesi sit litargia vel
 ex colica. ¶ Sēda distinctio. raliū apati qd sit
 incipiendo qdā sit ralia p viā paulatine cōge-
 stionis marie in cerebro: qdā p viā deflatus
 materie. ¶ Alia distinctio. qlibet ralis aut ter-
 minatur p resolutionē ad sanie: z quedā indura-
 tur: z quedā pmutat: qdā p crisiū efflōis: qd est
 per resolutionē est melio: deinde qd sit p viam
 efflōis sensibiles illa cūatur. Ista aut que est p
 modū pmutationis raro est bona de indura-
 tiōe z sanatiōe. Quidā dubitāt vt rñ flāte vita
 possit pmutari ad sanie. Et dicit qd nō sz appet
 qd sit possibile vt sanie ad bonū lz difficiliter.
 ¶ Alia distinctio: qdā sit in substantia cerebri lz
 raro: quedā in pñculis lz etiā raro z forte rali-
 us: quedā in anfractibus: quedā in ventriculis
 cerebri. ¶ Et fin hoc sumitur distinctio ex pre-
 malitie dicit apatum. Nam nō videt tñ noci-
 mētū fieri flāte materia lz vacuitatib⁹ cerebri: sz
 e h

Solutio
dubij.

Ad argu-
mentum.

Prima di-
stinctio.
Secunda
distinctio.

Tertia di-
stinctio.

Quarta di-
stinctio.

Nota qd li-
ber apā ce-
rebri. flāti-
cum est li-
targia.

No. de ma-
la. inter p-
ratioe nō
minis.

No. qd sit
litargia.

An litar-
gia possit
fieri in ve-
triculis.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

Quinta di
stinctio.
Sexta di
stinctio.

Septima
distinctio.

De causis
litargie.
Causa pri
mitive.

Ufus ce
pari indu
cit litarg
iam.

cut stante materia in substantia cerebri vel in pa
niculis eius deterior: et vñ illa que est in substantia
ria cerebri q̄ que est p̄niculor: sicut supra dice
batur de frenesib: p̄niculor: frenesis faciat ac
cidentia seniora: C̄ Alia distinctio: quedā ad sa
lutem terminant: qdā ad mortē de q̄bus vide
bitur accētia pp̄ia. C̄ Est et distinctio quedā
ex parte loci. Nā in quodā loco est magis prin
gens: in quodā minus. Nā litargia vñ p̄m fit in
parte posteriori: et eo q̄ pars anterior: callo: est
etiā in pte anteriori: est coloratior supfluitatuz.
Et sic p̄ eā parē multe ptes p̄t erpurgari: que
nō per partē posteriōrē. Et q̄ pars posterior: est
magis despitā: et sic ad eā cadūt materie graves
fride. Cū hoc tñ stat q̄ possit litargia fieri et in
parte anteriori: et media vñ dicitur est. C̄ Alia di
stinctio: quedā est absolute et p̄p̄ie litargia vñ
flegmatica qdā nō sic p̄p̄ie vñ melica q̄ nō ab
solute dī litargia: sed cū determinatōe vñ litar
gia melica: et nō huius fuit: q̄ ad litargiā cōco
mitatur suberh: et obliuio q̄ non sic sequunt ad
apa melicam: imo in eis sepe sequit accēdes cō
gelationis de apertione oculor: et. C̄ Apā autē
mētū et flāre et colera p̄r dicit litargia nō vñ.
vñ videntur sentire Aler. ppter eandem rationē.
nam talis modo vigilias patitur: modo graui
opprimitur somno et.

Causa. Dicitur nūc de causis. causarū litargie
quedā sunt p̄mitive quedā cor
porales: corporaliū quedā accēdes: quedā cō
iūcte. C̄ Causa p̄mitive sunt oēs cause extrin
sece q̄ ducere p̄t ad multiplicatōe flegmatis
in capite siue ducāt postivē et p̄ se siue per accē
dens siue instat: passivē: et sic aerfrigidus et hu
midus: aer nebulosus: aer borealis: aer circa lo
ca cauernosa: irradiatio a lumine lune: p̄t esse
cause motus inordinat: supra replonē: et mar
me in nō assueto exerceri. somnus supfluit: et
maxime supra cervicē in loco tereno et humido
repto nauticaria: et in cibis et in potib: oia que
generant hūiditatē putrescibile et enaporatā
vñ cepe: et carnes porcor: marie nō salite. Et his
ego vidi expientia et cōiter addit allea et porri.
C̄ De cepis nō est dubiū. Nā inducit litargiaz
vñs cor: vñ dicit Ani. in pp̄io ca. et in 2. ca.
dicit q̄ est et eis q̄ facit sōdā et nocent intelles
ctui et p̄m vñs et suberh facit. Etā Rāb. vitu
perat eū: et dicit Bēri. q̄ hoc est q̄ in cepis ē vna
pars grossa aquosa et indigestibilis: alia ps ca
lida q̄ facit partē aquosam enaporare. Uñ dicit
Ani. 2. ca. q̄ cepe est calidū in 3. et hūidū pluri
ma hūmiditate: sic generat apā fridū flāticū.
C̄ De alleis et porro dicit et hoc aliq̄: sed errāt
qm̄. Nē fine in ca. pp̄io. in regimine diere erbi
bet allea et por: itō q̄ oia cala et sicca cōveniunt
in mā flātica. C̄ Cōmestio ē mltā fructuum et
herbarum frigidaz et succor: crudor: et multum
facit gñationē et porus dicit quidā absolute vi
ni sed dicunt quidā vini multū: et maxime grossi
rariidi. Potus aq̄ nocet sine dubio: pot: et mē
ri cū multa aqua debilitat digestiū. Vinū acu
rum nō inducit litargiā p̄ se: sed frenesim: sicut
vinū malnaticū iducit vigilias: sed p̄ accēs in
corpe pleno faciēdo defluere mās ad cerebri: et
nocēdo cerebro sua modicatioe vaporosa facit
ad litargiā. Vinū et cōe mltū suffocādo nālē ca
liditatē: et q̄ facit enaporare mās grossas: ad ca

put et pot: vini fit de maxie nocētib: cerebro: et
sic debilitatō cerebro fit receptiū supfluitariū
alioz vapor. Et de istis causis dicit Rāb. p̄ pri
nētis. ca. 12. et fm plures accidit hic morib: ex
multa vini potatōe et est fructum et fastidio.
C̄ Cause corporales qdā sūt tales p̄ cēntiā i cere
bro qdā p̄ cōitāre. C̄ Cause tales p̄ cōitāre sunt
q̄cūq̄ cause faciētes ad flegmatis multiplicatio
nē siue sit mala pp̄lo frida: itō siue epatis. Nā
q̄cūq̄ mala pp̄lo frida ducit vñ epata ducere ad
tale apā. C̄ Et p̄ essentia accēdes organica
puitas capitis: qm̄ talis lapsus facit ad oēm ca
sum in oēs morbos maxime frigidor. vñ 2. tes
gñi. declarat. C̄ Et vero aūs litargie ē mala cō
plo frida et hūida cerebri et eius debilitas: hñor
etiam flāticus fm caput est causa aūs etiā siue
rit in membris cerebro vicinis. C̄ Et p̄iūta est
materia actu et hñ in ipso cerebro flātica.

Signa. Dicit de signis. Siḡ sunt duplicia
qdā p̄notica: qdā demonstratiua ge
neris: qdā demonstratiua sp̄itū: qdā p̄notica sa
lutis vel mortis: qdā sunt declaratiua sñi vel lo
cū apatis. C̄ Siḡ p̄notica sūt Ani. Cū sit icel
sus hois ad litargiā stat multiplicatio tremorū
capitis cū pigritia sez in morib: aialib: et corpo
reis et granitate. s. capitis vñ plm posterioris pa
tis. Rō est: q̄ p̄iūgit tremor capitis cū pigri
tia et granitate iā declarat mltā mā flātica gra
uare caput: hoc ē q̄ est pigritia ad motū de
clarat mām flātica defluisse ad p̄r neruosam
et hoc itelligit marie a granata pte posteriori ca
pitio: quare recipit in vētriculis cerebri vñ in
substantia eius et. et facit apā. C̄ Scom siḡ p̄
notica sumi p̄r et hñ q̄ declarat frenesim per
mutari ad litargiā: de quibus supra dictum est.
C̄ Aliud siḡ p̄notica. Cū apper vñtō perles
ueras q̄ est talis p̄ essentia est signū litargie vel
suberh: et aliq̄ apoplexie. p̄ qm̄ istoz nōcūmē
roxi mā quasi est vna: et aliter et aliter causet di
cras dispōnes vñ locis suis videbit. C̄ Itē et io
da cronica a cā flātica est siḡ p̄notica dictaz
dispōnū p̄. C̄ Itē somni et lōgitudine et p̄fundi
tas et ip̄t facili in cursu: cū quiescit: cū fridi
tate carnosa reberatio sensui et tinnitū. q̄ pri
mo aurii: ista oia sūt in sano sunt p̄notica
enēmo litargie. C̄ Siḡ demonstratiua. i. decla
ratiua p̄ho apā et marie flegmaticū: q̄ vñ plm est
flegmaticū: p̄i tñ ponant in gñe et flāticū et me
lici siḡ. C̄ Primū igit ē q̄ firm: stat iacēs sicut
resupin: et cū q̄re p̄strat in lecto: imo dicebat
Rāb. p̄ p̄nētis. iacet vñ trāsus. C̄ Scom nō lo
quunt multa sicut frenesim: imo nō rñdēt iter
rogāt si morib: est violētia: vel debili rñdēt et
nō itelligibil si ē debilis ppter debilitatē con
tingentē ab opp̄siōe vñtū: et quasi extinctioe
caloris a cā frida: et in hoc clare distinguē a fre
nesi nisi apud mortē: et cōmor: multoties aliq̄
rñdēt s̄ remissē: hoc ē p̄ sensus opp̄siōs et imo
bilitatos. C̄ Aliud siḡ est: q̄ hñ dolorē grana
tium capitis. C̄ Aliud signum cōe est retērio
vine et feci: et hec propter obliuionē vel ppter
debilitatem sensitiue in mēbris. C̄ Signa sp̄
cierum cōuertendo ad flāticū sunt multiplicia
de q̄bus Rāb. p̄ cōrinentis. ca. 12. et Serap.
ca. prop̄io. et Azaravins cap. de obliuione. et
Aleran. cap. prop̄io. et in libro diffinitionum pos
suerunt quedā: et. A. de oibus colligit signa. p̄r.

De causis
corporalib.

De signis.

De signis
p̄noticis
primū
signum.

Primum. C
le a
an
clar
imp
flā
rari
cul
acu
apa
cipi
est
re
mē
tur
im
diti
nō
dō
fēb
ren
can
A.
est
gñ
rar
hoc
seq
p̄i
vñ
opi
sui
tñ
rio
nec
nō
seq
nat
am
vñ
m
vbi
ibi
po
cōi
stū
flā
lōg
vñ
sp̄
cul
riti
rñ
nū
flā
ne
ne

Secundum

Tertium.
Quellio.

Prima rñsio

Scom si
gnū p̄no
sticum.

Tertium.

Quartum

Quintum

De signis
demonstra
tiuis com
munibus.
Primum
Secundū.

Tertium.
Quartum
De signis
specierū.

Secunda re
sponso.

Quartū si
gnum.

Quintum.

Primum. C. Primi dolor: levis capitis: rō est clara. nā ta
le apā nō fit in pāniculis nisi raro: sed fit tñ in
anfractib⁹: r. fit solo cerebri nō sentietis. vt des
clarat⁹ est satis: debilis ē q. cā frida debilitat
imprimis: r. marie si iūgit humiditatem vt est in
flāte: r. q. humiditas debilitat impōssione frigidit
tatis: r. iō si fit dolor: fit p. viā cōpassionis pānis
culor⁹: r. est dolor grauius nō pūgitur nec
acut⁹. C. Scdm signū est de se. nā nō fit in eo se.
acuta: rō est dicit Aui. q. necessaria est se. in oi
apate facto ab hūore putrefacto in mēbris pū
cipalib⁹ fit se. Et hoc est apā si se ē in frenesi vbi
est febris acuta: sed nō est hic acuta sed lēta: q.
re nō scq̄tur sitis neq. calor: maxim⁹ qm̄ nocu
mēta hui⁹ morbi magis sequunt opōssione vir
tutis q. impōssione mēte in hūore: sic est se. lēta:
immo aliq. nō sentit: nec ad tactū p̄cipit calid
ditas ab infirmo: nec pulsus est frequē: taliq.
nō p̄cipit nec a medico nec ab infirmo: et dicit
Bētilio: r. hoc marie in pñ q. est modica putre
do in māvbi q. esset nulla putredo in pñ nō eēt
feb. p. raro Auer. 4. colligit in signis apatum
rem dicit q. apata ē in principalib⁹ mēbz nō
causant feb. nisi q. mā puerit ad saniem: dicit
A. r. ois se. cā ex apate putrefacto fit: q. tal. mā
est putrefacta p̄ter nām r. sic fit se. C. Tertiu. si
gnū est suberb. si. p̄funditas somni. Dubitat. De
rar. nā somn⁹ ē esse passio sensus cōis: si igitur
hoc apā est p̄is posterioris cerebri vplm quō
sequit suberb. ad hāc dispōne. Rāder duplicif.

Secundum

Tertium.
Questio.

Prima rñsio

**Secunda re
sponso.**

**Quarta si
gnum.**

Quintum.

obliuio facilis eoz q. sunt imp̄ssa. C. Sextu. est
frequētia ossitatiois p̄pter multitudinē vapo
rū multiplicatoz ad musculos. C. Septimu. cū
ossitāt remanēt ore agro: q. nō recordant clau
dere os p̄pter ineptitudinē ipsū moriuoz. C.
Octauū signū est de anhelitu. Nā sp̄s eoz ē
tardus: rarus: debilis r. ad debilitatē seq̄t par
uitas: rō q. musculi toracis remolliti nec p̄t
instā anhelit⁹ dilatare r. anhelitus sūt aliq.
cū suspit⁹ q. videat eoz fatigatioē id facere.
C. Aliud signū: q. abūdat spū in ore: r. ois
imitare ad spūendū ne illa mā fluat deorsum.
C. Aliud signū singul⁹ p̄pter mām aggregatā
ibi in stomaco. C. Aliud signū q. lingua ē: eē al
ba ex p̄tia humiditatis flārice in radice lin
gue. C. Aliud signū q. lingua est inepta ad mo
tū vt vir possit loq. r. si loquū nō bā dearticu
lāt voces p̄pter remollitionē instoz. r. iō inter
rogari nō rādēt vel r. dent nō intelligibiles.
C. Aliud signū ex p̄te egestionis q. sunt liq̄de: q.
mā multa descēdit r. indisponit rerētū r. dge
stinā. r. est sūa llypo. 7. p̄cula affo. C. Aliud
signū q. vīna est sicut vīna asinoz turbulenta
ronabile est: q. mē sunt fuscē nō rubeē: cā ē est
p̄pter grossitiē mēte r. debilitatē virtutis: r. nō
remouet p̄s grossa a p̄te subtili. C. Dubitat. Bē.
si in frenesi fit vīna alba p̄pter pueri mās sur
sum ad caput: r. sic in litargia puerit mā ad ca
put: r. in ista oīno est grossa: q. nec in ista. Respo
det q. in litargia tāta est mā flārica q. ista mī
scet cū p̄ib⁹ vīne in vīs r. nō pōt illa p̄s gros
sa separari a p̄te subtili: r. sic remanet spissa vt
asinoz. C. Aliud signū est q. accubir⁹ eoz nō est
vt freneticoz: q. iacēt p̄cipit in lecto: sed fre
netici manēt elenari ad p̄t supiorē: litargici
sepe vadūt vsq. ad fundū lecti. Rō est clara: q.
frenetici p̄pter caliditatē pueritē sursum stāt
elenari: sed litargici p̄pter multā humiditatē
grauant mēbra: r. sic grauitas corporis trahit
ad deorsum. C. Aliud signū ex p̄te pulsus qui est
magn⁹ tardus r. rarus. Rō agn⁹ est q. nō potuit
satisfieri necessitati aucte ex p̄te anhelit⁹ q. est
paru⁹. Oportuit q. satisfieri p. pulsū: r. q. nō cere
bri fit lesū: cor tñ r. artarie nō sunt lese et sic
obediūt: r. sic vīs vitalis est p̄stās: instm obe
diēs: necessitas aucta: r. sic fit pulsus magnus.
C. Eōra dicit Bē. pulsus r. anhelit⁹ inimicē pro
portionant: ergo si anhelit⁹ est paru⁹ r. puls⁹ dē
esse paru⁹. Rāder v̄z est remoro ipedimēto mē
broz vel dicit q. est magn⁹ respectu anhelit⁹ et
pl⁹ dep̄dit de velocitate q. de magnitudine vel
magnus: q. min⁹ recedit aūtem amēto p. magni
tudine. Ista rñsio est p̄pter mēti q. de scō est
magnus talis pulsus absolute r. est tardus ra
rus positue: r. respectu rēperamēti r. sup̄st⁹ de
scō sunt magni v̄lōgi lati r. profundi. Rō est: q.
instm est plus q. obediēs r. p. dilatationē pl⁹ sa
tisfacit necessitati q. si eēt necessitas rēperata.
C. Aliud signum: q. sudo: eoz ē in extremis
aliq. fm̄ torū p̄pter exuberantiā vaporū a mate
ria aquea resolutoz ad totū vñ p̄uertuntur ad
nām aqueā illi vapores ē p̄pter impotentiam
contētiue mēbroz. C. Aliud signū est timor mē
broz p̄pter debilitatem. C. Signū distinctiū
a melācolico est: q. dolor est fortior in eo q. in
flārico. C. Etiā q. melācolici habēt oculos ap
tos magis q. flārici: immo aliq. videntur sicut
e ij

Sextum.

Septimu.

Octauum

Nonum.

Decimum

Undecimū

Duodecim

**decimūter
tium.**

**decimūq̄r
tum.**

**Decimum
quintum.**

**Decimum
septum.**

**Decimum
septimū.**

**Decimum
octauum.**

**Primum si
gnū distin
ctiū a me
lācolico.**

**De causis
corpali⁹.**

De signis.

**De signis
p̄noticiis
primum
signum.**

**Scdm si
gnū p̄noti
sticum.
Tertium.**

**Quartum
Quintum**

**De signis
demonstra
tiuis com
munibus.
Primum
Secundū.**

**Tertium.
Quartum
De signis
specierū.**

Prima pars practi. Joannis Matthei de gradis.

Secundū. cōgelari intus in uno loco. Aliud signum ponit a Rasi p^o p^{ri}mū. de curis q^u est mollis i flāz ticoz et hoc differt ab apāre melico in quo curis est aspera. Signa p^{ro}nostica ad mortem dicit Rasi p^o p^{ri}mū. Et q^u hūc morib^u cōcomitat foris se, et anhelit^u est alius et apparēt in ea oculi in uertū et sudor mult^u calid^u et borhoz rotidū i facie et in pectore et extremitatū frigiditas p^{ro}nostica dū est de futura morte. Aliud signū Rasis ca^u eodē. 12. et ponit ab Aui^o. et q^u accidit hoc morib^u et accētia sunt violētā et supuenit in eo mult^u sudor est mortalit^u q^u sudor inducit de fecitū viriū. dicit. A. est pūmēs q^u sudor deicit viriū rūtē. Et dicit Serar. signa mortalia sunt augmētatio accidētū iūz sudor frigid^u a frōre faciet collos et retētio egōnis et vrine. Et de Bordouius ait. Si applicet sanguisuga sup frōrē et non ad heret est signū mortale: q^u est signū p^{ro}sumptiois sanguis et spūm. Etia si stermitatoz iūz fore narib^u applicet et uo sternutet et sig^u est mortale: hoc est cōe quasi in oī mālī passioe cerebri.

Terrium. q^u sig^u defectū in sensu et expulsiua. Aliud signū mortis est q^u apparēt ista accidētia sive hemēria et maxime in receptioe cibi q^u nō recipit cibū: q^u muscoli nō obediūt deglutioi et q^u siāt vt mortui necrūdēt: tunc sig^u mortē maxime si fuerit corpus inuenile: nāliter forte: rōs extatio: q^u tunc signū est de fortissima cā. Si gua salutaris q^u mouent et facili^u et benignius dicunt est signū bonū: et de hoc dicebat Rasi loco allega. et cū videris parietē in suis morib^u agi^u lē et vtrūq^u intelligentē et hūc aliquā memoriā et eius anhelitus est facilis: et post eius aurē apparent minuta apāta est signū eius conualecētie et q^u idē Aui. cū dicit: et cū spūa dilatat. i. anhelitus et sit bon^u et declinat accētia rūtē tendit ad salutem: et p^{ro}prie si apparēt apāta post aurē si et in remissione accidētū siāt ei p^{ro} nares vel aureas mae erit certio: significatio vt p^{ro}.

Signa salutis. Expeditis declarationib^u terminorū gnis eius sequitur vt dicat de cura. In cura ergo quatuor sunt principales inrēctiones. Una ē regimē in diēta. secunda vertitur ad abscissio^u nem cause et ad diuersionem. tertia ad rep^{er} cussio^u materię et resolutionem ei^u q^u reman^u sit. Ultima inrētio ad accidētia et correctionem eoz. Prima inrētio q^u circa diēta versat est ex parte aeris p^o locatus sit infirmus in camera clausa aeris et sit rēperati luminis. vt dicit Serap. tū dicit Aui. sit camera luminosa. Idem dicit cū iter cereri. et Aues. q^u voluit q^u sit plena ymaginib^u intelligūt sit luminis rēperati et nō obscuri. vt inq^u Serap. nō sit obscura: q^u obscuritas puerit calidū ad itra: et ita facit subeth: vehemētia tū lucis et multa disgregatio facit ad resoluēti et aliq^u phibet apertione oculo^u rūtē: ideo q^u tū lumē nō sustinet magis declinet ad luminosū q^u ad obscurū: vt aliqui spūs ex trahēnt. Et sic diuersant a somno in quē facili^u iter incidūt et p^{ro}fundē: etiā p^{ro} eadem causa sint multi loquētes: q^u cū petāt et diuertāt ne p^{ro} fundē in somno. vñ dicit q^u ad seruādūz ne cadat in subeth asserat scroffa ad lectū infirmi et lenet cū pedibus vt clamer et soni siāt fortes vt rēpanti et similiū et fridoz sit cū serra fricata cū alia serra: talia multū faciūt ne p^{ro} fundetur

in somno a quo oportet multū cauere. vñ dicit bar Aui. et phibe ipm ne in subeth p^{ro} fundetur quia cum p^{ro} fundatur in subeth sepe suffocatur: et sic interdicit somn^u q^u est possibile nec dormiā: nō tū in totū phibeat a somno vt vir tus p^{ro}feruetur: s^{ed} cū arretione custodiatur ne in somno p^{ro} fundē: et ira nō concedat somnus eis vltra dimidiā horā vel vltra horā si virtus nō sit nimis oppressa: hoc de aere et somno. De motu aut q^u tales in hac dispositione nō sunt apti ad motū: dicit Aui. in declinatione vtratur debili motu. s. leuiter eq^uando vel ambulando sed ante fricātes supplemt motū exercitij: de q^ubus dicitur in scda inrēctione elionis et diuer sionis. De passionib^u aialib^u dicat q^u opz eos p^{ro}uocet ad irā et irā et depillare eos fmi barbā eoz: et vltimo et emulso piloz de timporib^u eoz inuaret: q^u causat maiorē dolorē: et sic excitant a somno. De cibo et potu summariū dicitur in principio in cibo et potu diēta sit tenuissima: et magis q^u in frenes. nam in talibus in principio nō cumentū oppressionis est maius q^u impres sionis. nā si videantur debiles sunt tales p^{ro} viā oppressionis: et non p^{ro}pter inanitionem veni ruz: et talis debilitas oppressionis non indicat de exhibicione cibi: immo de subtractione: vt dicit Ilyppo. 2° regimēis acutorum. textu com^u mēti. 48. et 49. vbi rep^{er}hēdit medicos de hoc et Bal. exp^{er}se declarat in commento. 49°. in p^o. die vñ scda sit cibū aqua oīs. cum decoctio ne yfopiz: si queratur maior restauratio detur mellicratū in quo sunt quatuor partes aque: et vna pars mellis: et bulliant ad consumptionēz medietatis. valet etiā aqua cicēriū dicit Aues. aqua cicēriū est cibū bonus in litargia: et aq^u oīs. cum barbis porozum. Nam sua caliditate et subtiliariōne valent ad materiam. Au dat etiam allea: vñ dēntur res vel quatuor 3. decoctionis cicēriū. s. de brodio: et tantū de aqua oīs. in qua sint decoctē barbe porozum. Et potest poni aliquid succari p^{ro}pter dulcedi nem. Et hoc patet error eozum: q^u sicut phibeat cepas in casu ita phibēt poros et allea: quos Auesne exhibet debite diētando. Sed ar rificimū magnum sepe necessarium est in dan do eis quoniam facient precipitari sicut mor tui. Unde expedit q^u aperiant os eis cum li guoz: postea in fundatur liquoz ille. Et hoc bis ter vel quater in diē naturali fmi necessitatem virtutis. Et in hoc aliqui laudant succū et oleū amigdalorum p^{ro} condimentis: cibarioz eoz. Sed mihi non placet: quia est euaporatiuum nimis: et relaxat: et precipue in litargia fleg matica: bene forte conuenit in litargia melen colica. In p^o ergo vsq^u ad tres diēs oportet te niter diētare. Et postea possumus copiosius diētare vt dare: vñ vitellū vel duos onoz: et ali qui dant cum pipere modico si non multum se brian. Et aliquando potest dari de pistata p^{ro} dicum et tritritum: quia sua criccatione conue niunt et a p^{ro}pterare vñificat intellectū. Et Auensoar laudat singulariter cerebrū leporis aslatum quod valde confortat cerebrū hūma num et p^{ro}pterare. In processu de fructibus valēt vñe passer: et anellane toste: q^usi. 2° casū. aug mētū faciūt in cerebro. De potu Aui. laudat aquam fridā in principio ad rep^{er}essionem sed

Interdi^u cas somn^u

De motu.

De passio^u bus aialib^u bus.

De cibo et potu.

Aues. aq^u cicēriū est cibū bon^u in li^u targia. Nor. hūc errorem.

postea crum e raro m calidi ris vel neturū vini p^{ro} solōne uenit v dca est rit si de vñ viū effario inrēti ribus i nihil si fia p^o c sionēti nēti et l riar vñ de flōn materi q^u aliē cidit: q^u hac sit sum in er Rasi et hoc

Nora opi nō dēa mionēmar rā. Na ter mor to p^{ro} p^{ro} riciō op in p^{ro} cōmēti sanguū aliqua eam dū cra cūo ad capi rū frigi sed tūm semper flōmāi acutorz dir aliq^u derata. sangui vt dicit rā acut rēione p lis q^u p^{ro} te et vñ bis nō d apparet coloz et biles ad materiam si exhibe possent res in p q^u aliqui rā acuta. ad flum si corpne egressisse cro cōue

Dubium.

In p^{ro} p^{ro} sint cliste rā acuta. Nora clis tere.

Interdici
cas somniDesue vi
tuperat a
quā frigi
dam,

De motu.

De passio
bus aiali
bus.De cibo et
potu.

postea nō: rñ melius est dare aquā mellis: vt di
crim est pro cibo: et potu: qz in prin°. principiāre
raro medic? occurrit et sepe nō accidit magna
caliditas: et fit et in senibus vt in pñib? vel pue
ris vel mulieribus: ppreca dicit. Desue alie
nerit aqua frida oino: sed in pcessu demr. 3. f.
vini poteris medicinali in declinatione ad re
soluē et cōfortationē: qñ pro eo in potu nō cō
uenit vniū. vt. 8. declarati est i soda: et vltra als
dca est expisa snia hñp. cū in ter. pñen. 42. di
xit si doloze capitis times mēsisq? pūssione ab
vlu vini summoze tibi canendum est. et. C. De
enatione aut et diuisione: benerit dicat qd hec
in rēio cōplef cū multipl? diuēribus rēian
ribus de qbus in pñ. capli de cura. Aut. dicit. si
nihil fuerit qd phibeat flōmes pñis. dicit. Ra
fia p° cōrineris. Si virtus fuerit fortis et etas
flōmenur. Idē Bal. 13. terapēce dicit. et in fre
neli z litargia fm pñcipia flōmabis vbi consen
riat virtus z etas. Desue nō facit mentionem
de flōmia z multi si pñentiat cōsentinut vbi fit
materia mixta sanguini: qd tunc pñenit flōmia
qñ aliqd nō phibet: et dicit q raro vel nūq? ac
cidit: quin aliqd phibeat. Et Serap. vt esse in
hac snia qui ponit plurimas pditiones ad pñen
sum in flōmia. Ego inherere opinioni Anī. Bal.
et Raf. qd fiat flōmia si vir? fuerit fortis z etas
et hoc est qd intelligit Anī. nisi fuerit phibens
nō de aere vel regione vel arte. et. qz ista bñ ali
qualiter phibet: sed nō sunt fortiter phiben
tia. Nam litargia ponit ex parte accidentiū in
ter morbos acutos: qñ iterficit cōter in quaz
to ppter senitēte accidentiū. Nā in morbis flā
ridis opz adhibere maiore diligentia in pñ. q
in pcessu ne nā materia suffocet. Posset igitur
cōuenire flōmia ppter duo et si nō sit materia
sanguinea. Nā p flōmia et cū sanguine enatur
aliqua portio flātis q est cā añs litargie: et per
eam diuertunt vapores ad iseriosa. Sedo qz fa
cta enione mēbra sunt anara ne humores flñat
ad caput: et sic in pñcipijs in apatibus mēbro
rū frigidoz spero pñeniat flōmia et in flārica:
sed tunc sit minura. Uñ pñenit virtute z etate
semper ego auderem in apatibus in pñ. facere
flōmiam. Cōfirmat et aurozitate. Bal. 12. regi.
acutoz. vbi dicit q in enione per flōmiā non ca
dit aliqd timozio: nō sic in solutinis si fiat mo
derata. Et iā hētilis dicit: si materia est mixta
sanguini qd cōperit flōmia: aliter nō: sed credo
vt dictū est. Addit Anī. z post flōmiā fiat cliste
ria acuta. Dubitaf: qz nō facit mentiones de
enione per medicā in pñ. morbi. Dicit hētilis
lis q ppter duo. Pūmo qz dedit intelligere an
te ex vniuersalibus. Sedo vt forsan insinuat no
bis nō debere dari solutina p superius vsq? quo
appareat aliqua digestio in materia. Dicit Nā
colus z bene qñ in pñ. hoz morboz nō sunt ha
biles ad receptionem medicinarū nisi minorata
materia cū clisterijs. sunt effi vt suffocari. Et sic
si exhiberetur medicina potabilis vñ pillule nō
posset deglutire nec aperiri os. Ideo oēs auto
res in prin°. cōueniunt vt sint clisteria acuta:
qz aliqñd cōuertit de materia que iā prima est
ad fluxum ad caput: z ducit in deorsum. Sed
si corpus esset repletum hoc est p duos dies nō
egessisset fiat p° clistere lenitiuū: quo clisteri fa
cto cōuenit clistere acutū vt materia subtilef z

Nota opi
monēmar
thei circa
flebotho
miam.
Litargia
ponit iter
morbos
acutos.

Dubium.

In prin°.
sint cliste
ria acuta.
Nota clis
tere.

conuertat ad oppositū: vt. R. calamēti flumial:
origani: affari: salme que est in hoc ppria ppter
caliditatem z cōfortationē. añ. 25. f. centurree. 3.
vi. cartami. 3. j. pulpe colloquintide interioris
3. ij. vel. ij. 5. fiat decoctio cū lib. iij. aque vsq? ad
cōsumptionē medietatis: z sacra collatura dñs
soluantur mellis. 3. ij. z addant. 3. vi. hieper: gre
Bal. vl. 3. vi. hieralogodon si fortius vult cale
fieri et addēdo. 3. ij. sal. cōis: z olei: ruthe et cōis
añ. 3. f. 5. vel salis gēme in materia flegmatica:
z salis indi in melica. Sed si materia sit melica.
decoctio clisteris dñs respicere materiā melicam
vt. R. rerū pñicraz z epithimi polipodij. añ. 3. f.
5. bulliāt: vt supra. Et addat olei amigdalorum
dulciū loco alioz oleoz: z de lilio ad huncera
tionem cū salis indi. 3. ij. z fiat clistere apponē
dum cū hieralogodon vel salte cū hiera simpli
ci: vt placet: z qñ clistere immisum nō operaret
propter virtutē eberrā: tunc fiat suppositoza
atrahēria clistere. C. Dicit Anī. suppositoza in
nant vt due cause ad id faciendū si innet. f. ad so
lutionem faciendā. Exponit Nicolus fiant duo
suppositoza qñ nō possum? vti medicinis: et si
vniā nō soluit ponat aliud vt due cause. et. Sed
ego credo qd Anī. voluit qd qñ medicā exhibira
vt clisteria facta et fortia nō soluit: tūc fiat sup
positoza z vniū supponat. nam innabit ad solu
tionē pcedentis vt due cause. et. Et iste est cōis
modis practicadi. sed magis fiat suppositoziū
forte: vt. R. hieie simplicitas Bal. 3. j. pulpe collo
quintide interioris. 3. ij. scamonee. 3. j. cartami
et cetarū mino. añ. 3. ij. salis gēme. 3. ij. liques
fiat hiera simplex qua liquefacta supaspergant
pulueres spērum dictaz: z incorporate totū in
frigidet z inducat in formā duoꝝ vel triū suppo
sitorioꝝ que fiat lōga cū filo appēso: z inponat
alterū istoꝝ z manu agitef ad extraudū expul
siuā magis. C. Et postea p duos vel tres dies ali
qualiter enigilata rñre vt fiat habilis ad sol
uendū materiā cū medicina secessina p pñis
data: tūc si necessitas fuerit: qz. f. videas q tota
materia nō pōt enari cū clisterijs neq? cū alijs
partib? vt gargarismatib? z sternutatorijs: tūc
detur medicā p superi? q cōponat ex. 3. ij. casto
rei. Et posuit Alex. cū modica scamonea: sed nō
posuit dosim scamonee. Sed. Des. ponit de ca
storo. 3. f. tertias duas. f. 3. ij. z scamo. 3. f. ferrā
partē. f. 3. f. sed plus z min? vt expedierit. Anī.
aut subtrahit et de scamonea z addit aliqd de
castoro. Nā de castoro pōt aurei vñ tertias
duas. Et de scamonea dicit ipse q sit min? pon
dere vniū danich: q est pondus. gra. viij. o. dei.
Nā danich sunt duo chyrath. Nā fm. Des. dāf
vsq? ad. xij. gra. vel circiter fm Anī. vult vt non
trāscēdat. gra. viij. No. hic qñ hec medicā scri
bit ab oib? Raf. ponit hāc medicā de casto
reo cum scamonea p°. continen. de mente Pan
liet ipse ponit de castoro z scamonea hoc mo
do dicit. Et si morbus est multotum dicitur: cū
eo est tremor dentur. xij. carati de castoro vsq?
ad. xvij. carati est pondus vt kirat. i. quatuor
granorum datur ergo vsq? ad. 3. i. z vltra casto
rei. Et addit: Et si humor est multus addatur cū
eo carati. vij. scamonee z sunt. gra. xvij. vltra
3. f. Nota hic quod ponitur scamonea propter
multitudinem humoris frigidi et non propter
evacuare, coleram: et ita Alexand. et alij.

Supposito
za.Danich
pōd? octo
granorum
o. dei.
Rafis pri
mo prinē
tis.
Carati et
kirat pon
dus quat
tuor gra
noꝝ o. dei.

e iij

Primapars practice Joan. Matthei de gradf.

Ceditur Nicols: Collige q medicis nostris res
poris debet mlti aduerrere in doib? solutiuoz
neq; ad vngue imitari supiores. Na Alex. aut
quissimus multo pls posuit de scamonea z ca
sto. z dr et ipse de scamonea: sed de scamonea no
ponit docti in meo z sequentes diminuert pro
pter acuitate medicine. na virtutes debiliores
facere no tñ sustinet quantum olim faciebant.
Sedcm documentu singulare et ex hoc rectu
colligit q aliq? no solutiuu p mitione alicui?
solutiuu fit solutiuu. Na castoreu de se no est so
lutiuu sed alteratiu calu solu in fine terrij de
mère Aui. 2°. cas. na est solu subtiliatu incisi
uñ vñ dr Aui. qd ipm est subtili? z forti? omi eo
qd calefacit z ericcat. f. ad terrij gradu: nec ali
cubi reperit ipm ee solutiuu: tñ illi illustres au
tores ponit i casu solutiuu z edneriuu slegma
ris z hoc ppter p mitione scamoe. **T**ertio
colligit q p mitione no solutiuu cu aliquo so
lutiuo corripit forma specifica solutiuu ad sol
mend. nam scamonea p se eiat colera z no fla
pncipalr: z p mitione in copone cu castoreo
uentione nostra no ponit ad euandū colera: et
filr est in copone electuarij indi. Na illic no edu
cit colera: q mirro turbith z alioz simplicium
corripit ppteratē eius. Et in fili hoc cas. dicit
Auce. quod in compositione medicinarum ad
duntur quedam que corrumpunt: aliquando
quedam que minuunt: aliquando quedam que
addit. Na si ponant anacardi in tyriaca corrip
petur pñus tyriace: imo dr Bent. q ex simplici
bus no solutiuu fit solutiuu: z eotra: ergo ista
medicina ex castoreo z scamonea eligat: z marie
fm coponein Aui. Et addit Aui. si timueris cali
tatis. dr Sera. de scamonea: qd est calio: pipere
qd est calu in. 4°. z colligit vulnerato stipite
vel radice eius. Et fouea colligete qd distillar
ex vulnere: z tunc sunt formule roride: z est fa
cilitate fragibilis cinericia z alia est nigra q ad
ducitur de arabia: z dr q si no fuerit cal melius
est ea relinqre q adhiberi est inimica cordi cere
bro zc. **E**t nota cu reduristi egru vt sit propor
tio nobilia virtutis ad morbu relinq est nae:
z no da alia medicinā. Aliq laudat hierā si non
pōt dari scamonea ppter ipm? nimia calitratē z
agitationē: vt fuit Aui. Na ponit hierā sed mo
dice quāritatis vt tm. 3. i. tori? vbi est nimiu de
aloe: z addit parē colloquintide: cu mirabol. f.
kebul. z mastice. Et moderni et dant pillas co
chias. Sed hic nota est rectus ex pñus ptra oēs
qui dant hierā vel aloē. Raf. p. pñetis. cap.
12°. dr. Dico no dz qvri aloē in cura litargie: qz
eius fit? inducit suber. Cu ergo hiera simplex
h3 aloē p basi sequit q hiera simplex nec coposi
ta est in hoc casu cōueniē: pōt dari tñ hiera p
suppositoria vel clisteria in medicina vero se
cessina minime. **D**e vomitu aut tanq de alio
ingenio: cōueniē est dicendū q quis vomit? in
omni dolore capitis videatur aptus nocere: et
maxime in dolore apostemoso. Quz tñ litargia
pendeat ab humore: cuius minera plerunq est
stomacua. Ideo vomit? laudatur in hac passiōe.
Nam eradicando materiā illā fit alleuatio hu
ius passionis: z ideo laudant vomitū in hoc ca
su. Sed cu quibus fiat vomitus quidam ponit
decoctionē rassani: seminis aneri: z attriplis:

et cum orimelle: z hmoi exhibet vomitū pora
bile sed re vera arrificiose loquēs Aui. faciebat
cum orimelle mixto cu sinapi illimita penna in
eo: z imposita pēna in guttur et rāgēdo palatū
cum ea. modus est: vt sint 3. ij. orimellis. z 3. j.
seminis sinapis puluerizati: z facta mixtura li
mita pēna i hac mixtura ponat pēna in guttur
etiā violēter: z tangat palatū: ex cui? tactu cuz
pellicula stōaci incitat stōacus ad vomēdū: fit
hoc cōuenienter qñ talia corpora no pñt se iua
uare in vomēdo: z no sunt apra ad vomitū faci
liter retinēt? vomitū z nihil euomerent: iō
opus est violētia: z ideo eñones q sint p medic
nas solutiuas z secessiuas: z p vomitū raro cō
plentur nisi in scōa parte augmētū vel in statū z
no in pñ. ppter cām iā dictā: z ideo laudant a
pñ. clisteria acuta: qz violēter pñt imponi: nec
opus est in firmū se iuuare: sicut est necessariū
in medicinis soluētibz sine p vomitū: z p tan
ro dixerit Albesue z. A. z melior eñō est illa que
fit cum clisteri. **D**e diuersione materie ad op
positum iā dicat: z hec inuētiō cōplet p quedā
diuertiā: q in oi tpe morbi pueniēter applica
ri pñt: vt fricationes: ligature doloze: positio
nes extremaz in aqua calida: vefosationes zc.
nam talia z si marie cōueniunt in pñ. z angmē
to fluēte materici: tñ in oi tpe cōueniūt i diuer
tendo salte vapores ne cerebrū debile eos reci
piat: vñ de his dicebat. A. et frica extremitates
eius: z cōpime eas donec rubescāt: doleat qñ
est magnū inuamentū: z fiat id assidue. i. p oia
tempora morbi. **P**ōt et fieri diuersio et p alia
diuertiā que no debet applicari nisi post sa
ctam eñōē vt sunt sternutatoria masticatoria
scarificationes cartilaginis auris fm quosdā et
hmoi que cum hoc q diuertunt et de ppinquo
eñant. na talia masticando gargazando zc. si
in pñ. fiant no facta eñōe agitrādo materias
in cerebro q multe peccāt in anfractib? dubiū
est ne ille materie reducant ad vetriculos cere
bri: et ibi canent apa z epilepsia: z in hic erro
rem sepe incidit medici. na cu occurrūt egro q
est pfundatus in somno conant cu sternutato
rijs et no pcedentes eñōne: est error magn? z se
pe sequitur suffocatio z mors: imo propter hoc
periculum dicunt quidam quod talia sternuta
toria z linimenta circa nares non debent appli
cari nisi lenia nec fiant ex conditi nec ex pipere
vel aliquo foritē acuto: sed cum leui moridicā
te propter timorem agitationis vt supra dictū
est: et de hoc dixit Rogerius in hoc capitulo.
Item regula est quod in litargia non debet fieri
sternutationes violentē ne forte ex nimia dis
solutione sequatur maloz oppressio: sed cum fe
stuca prouocetur bis vel ter zc. et intelligebat
maxime non facta euacuatione: et pro magna
parte digesta materia potest fieri caput pur
gium cum aqua mellis in qua dissoluitur paru
nu ci fuscate: sicut et iā radice blieris depu
ratus valet: z si non possunt per se attrahere in
ringatur penna in rali caput purgio z ponatur
intra nares ad excitandum in sternutatione: et
hoc factis euacuationibus. **T**erium est quod
quando res esset fere in desperatione ita q nas
tura non obedirer? nec solutiuu per sursum nec
clisterijs nec vnguentis solutiuis: quib? mari
me in hoc casu est vrendū vt est vnguentū de ar

Vomitū
unum pue
niens in li
targia.

Not. de di
uersione.

Not. istud
emplin.

Nota erro
rem a me
dicis sepe
cōmissū.

Nota hāc
regulam.

Autocita
te Serapi
onis scō
nea est cas
lidio: pis
pere.

Not. cōtra
vretes hie
ra z litargia.

thar
ad re
coac
mare
semi
gnū
rute:
beni
dr A
eoz a
haf:
et ab
magi
ris:
cibo:
in su
in di
riora
flonē
vñ de
capit
z plu
hect
tis su
et hui
scilli
j. se. v
Et lo
forte
cū ac
cū nit
rione
fione
dñs:
vñ no
dñs z
vñs a
facta
fione
reden
neiz
releu
esser i
circa
deor
lapi
cerebi
dz cer
a meb
cedit
z de p
re qd
oleo
humo
re: z
fatis
re tpe
colica
peccat
hac si
vbi lai
aceros
sue vo
rērio
soluti
mifer

nota hác
egulam.

Not istud
enplm.

thamita fl supponat vmbilico:rit in illo casu
ad rēfūdū si natura est in totū oppōsā vl nō:tr
coacte fl infusile flernaturā:forte intra
nares vl facitū ēr cōdū vl elloboz:z pipere:et
semie sinapi:q: si etiā nō flernaturā:et si
gnū prime mortis z in totū oppōssionē in vis
tutēz ad alia diuerterā posuim: o tpe et de
beni nos cōuētere etiā pot cibū sumptū vl
et Aui. Et cūz abaueris cōs cōpime extrema
coz aliq:his hois vl vapor: ad supioza nō tra
bat:faciū: tales fricationes cūz oleis calidis
et ad initio z put crica extrema ad cōuērdū
magis vapores ad inferiora:z dicit aliq: ho
ris:quā:velut fricatio nō tñ fēda est cūto
cibo:z etiā etnē cibo in stomacho ne vapores
in furis elenē:q: pferas q: l3 fiat nocumētū
in digestiua stomachi cōuērdō calidā infes
riōza:ma:z tñ est inuamētū q: sequit cōuers
flonē vaporū in deorsū q: nocumētū rarditat
vl debilitat:z digonis: z dicit. ¶ Mef. vñs flūē
capli:stimulāria corp: sunt de q: diuerterē
z plus inuāt q: fricatio z cōpessio dolorosa:et
hec funt cū sit initio vl limitio cū rebne acū
ris supra corāz vl extrema:q: sinapi: z qilla:
et huiusmodi etēplā q: vl facto emplō fct. fē.
squille affate fl plz vel nō affate z est fortio:z
j. f. v. r. r. c. f. sinapi. af. z. ij. c. quassaria qilla
Et loco emplī supponat ad coras erit pfecto
forte diuerēs. Si etiā fiat fricatio cū hmoi vl
cū aceto qillitico z semie sinapi:z pipere:et
cū nitro: vl cum aliquo saliter acuto facta lini
tione extremoz cū his salicita: incrio diuer
fious. ¶ Aceto etiā pñnt valde ad diuerē
tūz: sñt vērōse fices: ponāz pñū vñs nucā
vl nocā cū mltro igne ad calefactiōē subtili
z z rēfōrdū. Postea descendēdo p sparulis
vsq: ad uates tādē ad coras z ad crura:z hoc
facta etiōne. Quēti est tñ q: ad intētiōē diner
fious tñ credo q: fl incipiēdū ab fferioibz
rēdēdo ad supioza. Si tñ esset corpus sangui
nēz mā esset sanguini mixta z vidēre timoz
relentus p vērōfāz sari ad rubellū declinā
nō esset incōueniēz apponere cū scarificationē:
circa nō nucā nō fiat cū scarificationē:z magis
deorsū: et q: deo facto supponit: caput esse
lapus ad frigidi z ad hūidi:z apā frigidi in
cerebro:z vl pñm fm partē postērioz: ideo nō
z cerebū infridari p extractionē sanguis nec
a mēbis vicinis est etiā sanguis fēda. ¶ Suc
cedit hoc loco dicēdū de repussione:resolone
z de pforatiōe:z ad hoc declaratiōē opz aduce
re qdā āriquo:z. Itā Sal. l3. terapen. ca. p. b
z de et apatib: cerebri vsi opirodino in pñ. i.
oleo ro. z aceto. z cā est:q: z in o tali a capite
humozē qāq: fuerit repellere z caput pfora
re:z hoc fit pueniēt cū oleo ro. z aceto quas
saris fm pporiōē dictā supradēde pceden
te tpe fm pōia quāsi innat q: peccāte materia
colica z sanguinea est occurrēdū cū frigidis et
peccāte mā frida est occurrēdū cum calidis. Et
bācñiam vñus est imitari Aui. ad pñ. c. capli.
vbi laudat repussioneē esse fēdā cū oleo ro:z
aceto:z post duos dies addat paz caliore:ime
vñs in ca. pñpio b. q: a pñcio re cōplez i
tērio cū medicis repussiois in pre z in pre
solutiūis fices: q: recte oleo ro. cū aceto docuit
miseri parū caliore:z quasali ad subfrigidū

materia:z ite fuit Alex.vñ voluit q̄ a pñ°.con
 ueniat applicatio alicui⁹ p̄foriatis z resoluti
 ni. etiā hoc voluit S̄era. in ca. p̄po. nā postq̄
 laudatur otirodini. l. olei ro. cū modico aceto
 vñ ipse dixit: ad rep̄cussioē materiæ fluētis di
 xit: q̄ tñ materia est frida d̄z secū misceri parū
 de castoreo. C̄t̄ilis de hoc dubitat z d̄z nū
 ter rādet q̄n pñ° p̄ncipiat pueniri soli olei
 ro. z aceti z hoc voluit S̄al. z Aul. s. in p̄cessu
 illa fluat materia cōueniēs est addere de casto
 ro. Istā finem cōsequi s̄c̄r̄it q̄ scribit in mare
 rialz qm̄ de directo q̄ h̄ac finem fuit Hilbert
 z Rogeri⁹ exp̄sse dixerūt q̄ in pñ° nō cōpetit
 pure rep̄cussia. immo in hoc ca. p̄hibet vñ. dī
 cit vñ cōe z ḡnālē: z est q̄ in pñ°. nō rep̄ciā
 tū q̄ frigidis. Ego inherēs antec̄torū S̄era.
 exp̄sse z M̄ch. z R̄af. pñ°. cōrīnē. rātoz viroz
 z cōcurrēte rōne quā adducā credo nō esse lau
 dabile offerre tñ olei ro. z aceti in dispositio
 ne ista etias in pñ°. nā vñ d̄cti est. S̄. in causis:
 cā añs cū p̄iūctā est mala p̄p̄o frida z humi
 da cerebri materialis vel immalis ita q̄ nō ad
 huc cō ap̄ate cā añs est in cerebro frido sine cū
 materia fine sine m̄a: z q̄ ap̄ata slātica magis
 fluit p̄ viā cognitionis q̄ p̄ viā defluz. z ideo a
 pñ°. mā erat aggregata: z tñc inrētiōne habita
 ad cerebū vñ m̄am in eo nō p̄erit illa rep̄cū
 sua frida tñm q̄ nec in pñ°. ap̄atis: z cū dicit. A
 dixit post duos dies addaf de castoreo z Ba. di
 xit. Eōē q̄dem finē p̄ncipia vti otirodino. nō
 negant R̄a. quin cū otirodino aliq̄d misceam⁹
 puenit etiā olei ro. vñ est s̄s nō puri: Taz i
 pñm. puenit olei ro. z aceti cū aliqua portio
 n̄sio: est vt remittat fridatē olei. rof. z aceri.
 In p̄cessu post duos dies adde castoreoz d̄r:
 ita q̄ minus fiat rep̄cussū z plus resolutiū ē:
 in p̄cessu magis redēdo s̄s fluat p̄p̄o addaf
 de castoreo z minus de oleo ro. Ideo tutius vi
 det m̄ibi q̄ in p̄ncipijs horū morbozū: nō atten
 damus cum rep̄cussiu in intētiōne habita
 ad mēbū lesuz: z addamus q̄ sit p̄foratissimū.
 Q̄ dubitat etiā vñ illa rep̄cussia debet
 p̄ni a parte posteriori: vñ anteriori. Apparet q̄ a
 parte posteriori: q̄ d̄z p̄hiberi ne illuc materia
 fluat. Cōfirmat: debet applicari rep̄cussia
 ad eā partē ad quam applicatū resolutiua. ḡ
 zc. In oppo. m̄. est Aul. q̄ nō laudat in parte po
 steriori apponi rep̄cussia p̄pter nocumēta
 nerioz. R̄ādet S̄c̄tilis: Istā rep̄cussia sup̄posit
 o p̄ ap̄a sit p̄t̄ posteriori ponat in anteriori:
 cū hoc tñ q̄ si aliq̄d cōicat p̄t̄ posteriori: nō se
 quit multū nocumēti. Nā p̄ parte elenatū a
 stomaco multi vapores. ḡ cōueniēt ibi sit res
 p̄cussio. S̄c̄do q̄ sit resolutio vaporū mediātib⁹
 venis z artarijs q̄ terminā ad p̄t̄ anteriori: em
 ad rete mirabile: ideo cōueniēt sit rep̄cussio
 a parte aīorio. Et cū de eādē partē debent
 applicari rep̄cussia ad quam resolutiua. dico
 negado: q̄ diuersa est applicatio. ēt̄ appositio
 p̄t̄ puenierit applicatū resolutiū p̄t̄ posteriori
 i. Nō sic ē de rep̄cussiu. q̄ frida cūz occurrūt
 p̄t̄ posteriori: nō sese inuāt i penetratōe: q̄ par
 tes postēiores sūt solido: eoz: q̄ dīc̄ Ba. Si nō
 p̄uisset p̄missure nihil posset fere penetrare ad
 cerebū z medicū calide p̄stāt inuamēt ad pe
 netrādūm. id ille possum applicari illi p̄t̄.
 S̄c̄do q̄ in applicatiōe calidoz nō nocet caput

Nota reso-
lutionem
Matthæi
circa hanc
difficultas
tem.
Questio.
Responsio
Bēn. ad
hanc diffi-
cultatē.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradis.

imo iunaf: neq; nocet nervis neq; origini nervo-
roz: s; bñ frida nocet. ideo zc. Et sic a p^o sñat re-
pauilina a pre anteriori repouilina: facta ab al-
to cū oleo ro. addēdo parū castorei: sic in pro-
cessu angēdo resolutina z pforatua cū empla-
stis fortib⁹ et sñlla cū cēraurea cū carthamo
cū pipere cū nitro cū semine vertice cū semine
sinapis. Et his oib⁹ vñ aliq⁹ eorū facta cōris-
tione cū sñlla assata. Vñ nō pōt fieri emplū
stiat in iūctio cū appropatis. Sola etiā sñlla fri-
cata a pre posteriori multuz dissoluit. **Aler.**
laudant balneū rep calidaz in q̄ infundat ro-
tū corp⁹ pter caput. Et dicit q̄ ipse vidit vnum
laborāre penitus necaperiēte oculos: z sic po-
stus in balneo in rotū restitutus est. Tūc ego
pferētes facta mūdificatione z in corp⁹ forti-
ali nō anderē: eodē mō loq̄tur Aler. dicit sic
Ego em scio post. it. aut. r. dies ingressū balneū
quēdā hac egritudine laborāre neq; atrenden-
re quo tenebat malo neq; cognoscere quo labo-
raret magis inuētus est in balneo euigilās et
artēdēs z loquēs z cognoscēs omnes qui psto-
erāt zc. **Balneū** sit cū rebus calidis decoctis
vt origani calamēti mērastrū saluie rosīnarij
ni laureole paz. Nā ista pnerit materias ad
mēbra: vñ si remāsit aliqua mā mūdificat p bal-
neū z sic remanet depurātū corp⁹ non in p^o si
nō ponis castoreū pone balsamirā. Balsamira
multū pforat: etiā puenit z in frenēti: z sic tol-
lit nocumentum de castoreo qd erat in dubio.
Laudant etiā ad subtriliationē materie et
resolūciō⁹ s. a. 13° rera pē. cap^o. allegato deco-
ctionē istaz rep calidarū cū aceto et accipere
sumū per nares z per os: z ita Ser. laudar vt
odorēt parietēs alafce calamēti sūmiale z mō-
ranū cōricta permitta cū aceto. **Pñr** etiā fle-
ri facellationes capiti de pñctis z empla z im-
positiones intra anres z nares de oleis calefa-
ctis: vt dictū est supia de soda materiali frida.
Et possunt adhiberi illa digestina de qbus
s. z ita de pñctidib⁹ pforatūis exhibēdis: vt
rytiaca metridato: plirisarcotico: cū modico
anacardine: z fricare palatū cū ea multū pfo-
cit. **Et** ras. p^o pñc. summatum z quasi recas
pitulādo oia dicta ponit curā litargie in hunc
modū dic. Si vir⁹ zetas pñserit flebotomē
z clisteriēz clisterib⁹ acutis vt trahat mā ad
inferiora: z postea renertatur ad curā capitis
spargēdo oleū ro cū aceto z castoreo: z fricetur
extremitates cū oleo rutino z pipere: z odorēt
ysopū z mērastrū: z fiat gargarismata violēta
z si dolo: plōgef de eis in potū castoreū z ras-
dat caput z facellef cū sale z milio calefactis:
z cū morbus incipit declinare intronitratē in
balneū z artēdat puocationi vīne z mollifica-
tioni vētris. Hec dicta valent maxime in litar-
gia flātica. nā in melica pōt fieri etiā cū hie-
ra pig. z aqua decoctionis pas. z epirhi z cassi-
ef. zc. q; nō sic est rino: de suberth z alijs appo-
pñatis melēcolie. **Sequitur** vt dicat de acci-
dētibus suberth: z inter accūs qd p^o cōiūgnit
est oblio: vñ nō asselāt. nō espūunt z filia: ideo
ad hoc accidēs oportet artēdere. Et ad hoc dā.
Ras. z Anī. q; si fiat decoctio harum rerum ca-
lidarū: z fiat fumus p nares multum enigilant
subtriliādo dicit oēs vñ q; si capillī infirmi re-
ducāt vt pulueriētē: z fiat suffumigiū multum

excitat infirmus vt pili barbe cōbusti etiā pi-
li puluerizati cū succo squille suppositi capiti
cōforāt ipsum a pñeritate. **Et** qñ ista non
cōferūt sufficiētē laudant Aleranius cautē
rū in posteriori tmedio capitis: etiā dicit Aler-
anius in ca^o. de obliuione. Si capiāt cerebri
panonis cū felle eius z pñscef z insufflet in
narib⁹ facta mētura: aut accipiat dētes leon⁹
z ligetur ab brachiū dextrū infirmi reddat me-
morā: z sic vngula sinistri pedis posterioris cū
vngueb⁹ ace leonis pulueri fari in pecia ligata
in sinistra manu oīm recordat q̄ vñq; auduit.
Et dicit Albertus q; si q; cingatur corrigia
pellis leonis erit fortissimus ptra hostes suos
z deferat oculos leonis sub asellis: omnia ani-
malia q̄ illi nocere possunt fugiēt: z deus scit.
De apoplexia. Cap. iij.

Um aliq; qñ dormiēs iacet: z
sine sōno stertit: z cū pūgitur nō
sentit: tūc iā patitur apoplexiā.
Est autē hui⁹ egritudis q̄titas sūm qd
fortiter aut debiliter stertit. Si autē i pu-
ma ab ore exierit non est ei medicādūz.
cum autem parū stertit egritudo est le-
uior. **Hec** quidem passio aut interfi-
cit cito: aut in paralēsim transit. **Quz**
ergo ista accitā visa fuerint attendēdū
erit an patiētis facies multum rubere
aut denigrari aut viridis fieri videatur
quēadmodū cōrigit cūz sanguis in ali-
quo mēbro ex coartatiōe retinet tūc enīz
sanguis ex duab⁹ guidegi ilico extrahē-
d⁹ erit aut ex duab⁹ cephalicis. **Qd** si
ita nō fuerit: imo cū acē attrahit audif
in pectore oregmō: ex hoc clisteri erit cli-
sterizād⁹: cui⁹ est hec cōfectio. R. cologni-
tide: burbor: mariē: cētauree mioris: ar-
thani: ellebori al. omniuz. añ. z s. j. co-
quātur omnia in tribus libris aque do-
nec a d vñā redeāt: deinde colentur: et ex
media libra huius apozimatis fiat ene-
ma: q; si cito exierit fiat iterū donec hu-
morū multitudo cū eo creat. **Maribus**
quoq; cōditi z elleborus albus suauiter
insuffletur. **Et** est ingeniandū vt ana-
cardinū cū idromelle p os ad stomacuz
multotiēs descēdere cogat quaz die se-
mel. ex quo vñius aurei pondus in po-
tu sumendum est: cui⁹ descriptio est in
capto de paleis. **Sartago** pterea ferrea
calefacienda est z capiti multotiēs adeo
vicinanda vt patientis capillī aduran-
tur. Quod si hoc mō nō sanatur i medi-
cādo pñs laborabit caput nāq; radem⁹

Alerani⁹.

Elisse acu-
tum.

Abie sūt
loca q̄ sūt
in extre-
ra recorez
sunt glan-
des vbi n
rebū iste
cōiūgnit.

Declarat
tria sig^a a
poplerie
posita a
rati.
Apoplexi-
cus non ē
vere dor-
mies.

Ani. p^a rē-
rū sic disti-
nit apople-
xiam.

De accide-
ntiis.

Not. de ca-
pillis hui-
manis.

et ex sinapi trito et castoreo et fortissimo aceto liniemus. ¶ In prima autem huius passionis spem post flebotomia stringendum fortiter adiutoria ligando supinus parum sub coniunctione ipsorum cum spatulis et stringas vrbias similiter. Capiti quoque superfundendum est oleum ros. et acetum vini: et flebotomia facienda est prius in pedibus et postea in nasi extremitate.

Jo. Barthens.

Ubie sunt loca que sunt in extremitate re corer sunt glau des vbi rebus iste coniungit.

Est expeditum capitulum de litargia quod continuationem habet bar cum frenesi in eo quod vtriusque est apud intra cranium: et sic de litargia fuit determinatum ad magis integram doctrinam. I. Rasi. de ea non fecerit capitulum: ut dicitur est. s. C. Nunc sequetur Rasi. sui ordinis sui processus determinat de apoplexia: sic determinando duo facit principaliter. Nam primum ponit signa absolute apoplexie: ponendo et diuersitate malitiae in speciebus eius. 2. ponit curam diuersarum specierum apoplexie ex parte maiore pec caris 2. ibi. (Cum ista vicia fuerint et. 3. primum ad huc in tres: quoniam primum ponit signa absolute apoplexie. 2. ponit id in quo diffinitur fortis a debili et signa distinctionis fortis a debili. 3. ponit modum terminationis apoplexie absolute. 2. ibi. (Est autem huius egritudinis. 3. ibi. (Hec quidam passio.)

Declarat tria signa apoplexie posita a Rasi. Apoplexia cuius non est veredol mico.

Elisse acutum.

Qui primum terrij sic diffinitur apoplexiam.

¶ De primo parte ponit signa tria ad declarandum apoplexiam absolute: et primum. Cum aliquis quasi dormiens iacet: et est primum signum: et sine somno stertit: et est secundum: et cum pugnis non sentit: et est tertium. tunc iacet parit apoplexiam. Et quibus vrbis insinuat quod apoplexia non est vere dormiens: per hoc quod dicit iacet quasi dormiens. et per hoc quod dicit sine somno stertit et per hoc quod addit tertio: et cum pugnis non sentit: quod dormientes cum pungunt excitant: vnde ly sicut dormiens perstratus iacet et oculis ut sepe clausis et sepe stertit: et alij qui remissus pectus non sentit: ita apoplexia differt tamen spualiter: quod dormiens apoplexia sentit mediocritatem ipsimetiam de sonis et de muratibus organum tacet: et si non remissa: sed apoplexia neque remissa neque mediocritatem sentit. ¶ Unde per clarior intelligencia est notandum: et tra descriptio quod ponent loco suo de apoplexia: quod dicit. A. primum tertium ad finem describit apoplexiam dicens: quod apoplexia est ociositas membrorum a sensu et motu propter opilationem pringere est in vetriculis et curibus spiritus sensibilis et motui in vetriculis. s. oib. marie duobus posterioribus: ipsi cerebri: no. quod non quilibet ociositas tamen membrorum: vnde sensu et motu dubitat apoplexiam nisi connotatum mollicie. nam vbi fiat impotencia membrorum ad operationem sensus et motus cum tractatione et spatio: et si coniungere opilationem in vetriculis cerebri talis non est dicenda propter apoplexiam: sed quoniam fit talis impotencia cum mollicie: et cum relaxatione propter opilationem pringere in curibus spiritus sensibilis et motui: ita ut ad membra non possint pervenire spiritus animales ad sensum et motum necessarii propter opilationem in illis curibus pringere: tunc talis impotencia ad operationes et ociositas dicitur apoplexia: vnde ly in sincope stertit ablatis sensus et motus: et fit ocio

sitas membrorum: quoniam tamen hec ociositas non pringit propter opilationem vetriculorum vel cursum per cursum intelligendo oes vacuitates vel cameras vel anfractus vel commensuras ipsorum cerebri sine vacuitatibus artariarum sine origines nervorum: et vbi oes vias per quas possunt deferri spiritus a cerebro ad alia membra: non dicitur talis ociositas apoplexia: quoniam non fit propter opilationem in vetriculis cerebri: vnde ipsa non viat: sed propter retentionem spirituum ad cor: et vbi esset ociositas membrorum non propter phibitionem transiri spirituum ad organa sensuum propter opilationem in dicitur vnde contingere: sed propter redditum tamen et confectionem spirituum ab organo sensuum ad interiora et ad cerebri non propterea dicitur subter: ut infra videbitur locis suis ponendo distinctionem iter has dispositiones apoplexie epilepsia sincope et sinberth quoniam in multis coicant: cum dicitur Rasi. cum aliquis quasi dormiens iacet et intelligat quod cum non sentit nec movetur propter opilationem pringere in vetriculis cerebri vel curibus spiritus sensibilis et motui: ita quod illa opilio sit causa impotentie ad operationes in membrorum sensuum et motuum: propter non posse transmitti debitam mensuram spirituum necessariam ad dicatas operationes: tunc vocatur apoplexia: et taliter iacet iam patitur apoplexiam: et ex his partibus clarificatio huius primae partis. ¶ De secunda parte ponendo id in quo declarat fortitudo vel debilitas apoplexie dicitur est autem huius egritudinis quantitas secundum quod debilitas aut fortiter stertit. i. declarat quantitas magnitudo vel debilitas eius in malicia ex stertere fortiter aut debilitate: postea ponens signum deterioris dicitur. Si tamen spuma ab ore erigitur non est ei medicandum: quasi innuat quod morbus tunc est desperatus. Et addit. Cum parum stertit. i. remissus egrediendo est lenior: ita quod ex stertere et spuma declarat eius fortitudo et malicia. ¶ De tertia parte huius partis dicitur: hoc quidem passio sine fortis sine debilis fuerit aut cito interit aut in paralysiam transiet. ¶ Pro intelligencia huius primi dicti est advertendum quod apoplexia autem: et maxime Bal. in 2. affo. quidam gradus ponit nuntium apoplexie. s. fortis debilis et lenis. vnde in forti est maxima oppositio virtutis et in debili minor: et in leni est minor: ly Bal. in dicto commentario videat dividere forte in tres species. Prima quoniam auferit anhelitus finem totum: ita ut non manifestetur spumam aliquam opatio anhelitus: quoniam neque aliquis fit stertor: declarat maximam oppositioem in virtute: et sic est maxime fortis. Alia est fortis minoris malicie in qua dicitur esse anhelitus peruersus interfectus lachrymosus: et cum suspensus quando fit anhelatio. Nam in anhelando aliquotiens anhelatio intercipitur: tunc etiam significat magnam oppressionem in virtute: sed non tanta est: ut prius. Tertius gradus est quando fit anhelitus continuus sed diuersus: quoniam aliquando maior aliquando minor: et in isto coniungitur minor stertor: quoniam in proxime precedenti. Nam alius quoniam est cum maiori sonitu aliquando cum minori: vbi in precedenti semper est fortis stertor: et talis est species significat oppressionem notabilem in virtute cum non possit virtus vniuersimode eleuare et dilatare peccata. et isti tres gradus dicuntur omnes incurabiles: quoniam sunt omnes gradus apoplexie fortis: ly tertius possit dici debilis respectu priorum. Alia est apoplexia lenis vel debilis secundum quam fit dif-

Quid itel ligis per cursum vetriculorum.

Bal. 2. affo. fortis ponit gradus apoplexie primum fortis et triplex.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

scilicet in anhelitu: vñ hō stat iacēs sicut mor-
tuus: et est anhelit? parvus: s; est equalis vñi-
formis: et cū eo nō ē vehemēs stertor: imo quasi
null? s; qmā etiā significat oppōitio virtutis: s;
nō tāta quin trāsmittat mēsurā spūm facies
ad dilaionē partū pectoris vñiformem l; nō
magnā: et in hac q; nō fit imperuosus mor? spi-
rit? i. aeris attracti et expulsi p instrumenta pec-
toris: neq; supcalefactio vehemēs fit in corde:
nō dissoluit humidū ex mēbris illis vt fiat spu-
ma ad ruberū declinās marie de qua est sūmo q;
educat de illis partib?: hoc est ppter modicā
opōitōē scām in curibus illis a modica mare-
ria: et sic pabile est mām posse resolui: q; mo-
dica: et psequēter pōt esse salubz. Et ex his pzq;
qritas huius egritudinis in malitia nō abso-
lute declaratur ex stertore: q; in pessima nō fit
stertor: qm mēbra pectoris vir mouēt ppter in-
regā opōitōē et puationē in totus delationis
spūm ad mēbra: s; hoc est rarissime cōtingēs.
S; in qb? est stertor: s; cū spūma magnitudo
declarat ex fortiori stertore et ab exitu spūme.
qm stāre forti stertore declaratur fortis et labo-
rius in cessus anhelit? vñ aeris inspirādi vel
expirādi p instrumenta anhelitus: hoc ppter
impōtētiā musculoz dilaatiū et pstringētiū.
Uñ nō debite enentat cor: et sic eo supcalefactio
psequēter ligat humidū de suba pulmonis: in
quo incluso aere expirādo fit sonitus et stertor:
et adē elenato illo humido ab aere inspirando
incluso fit spūma q; ad ruberū declinat. Ubi si
nō tāta esset necessitas nec tāta obediētia in-
strumentoz: nō ita fortis fieret stertor: neq; tan-
ta appareret spūma: immo forte nulla. Et ideo
cū spūma apparuerit oīno nō est ei medicāduz
qm est signū multā magne oppōitōis virtutis
mioris tñ q; in pmo gradu vbi nihil anhelitus
manifestat: iō a forti stertore possit fieri recessus
suis minor: ad stertorē: et tñ cū maiori oppōitōe
virtutis: vt pz psequētiā: s; tñ crescit alia ma-
la accidētia. Et iō nō semplet i stertorib? ex ma-
iori stertore est deteri? arguēdū: et addit qd nō
est ei medicādu. Qd tñ dicitū intelligat cū sale
q; nō debemus fugere et nihil opari: imo ne ap-
pareat ex parte operātis defectus. Et qm sepe
pungit extraneationes in nā. vt dicit Auer. 7.
colliget egritudines q; vident nō possibiles cu-
rari aliquoties curant: sed debem? curare cū p-
testatione de futura morte ptabili: nō est ergo
medicādu nisi cū ptestatione. Circa aliud di-
ctū no. q; Ras. hic in ca. pparit sermonē suū
nō ad oēm apoplexiā: q; nō ad eā q; est a cā pmi-
tina: neq; ad eā q; est a cā corporali p cōitātē s; ad
eā tñ: q; est a cā corporali in cerebro ppter mul-
titudinē opilātis mē. qm de alijs vt loco suo
videbit? et apparētib? signis apoplexie fortissi-
me pōt fieri cura et sine terminatiōe ad palestz
Sed in apoplexia mālī p essentiā pper est dicitū
Ras. in textu: qm cū in scilicet spūi sūt signa notā-
bile oppōitōē virtutis cerebri: aut ergo mā i to-
rū opprimer? virtutē: aut vñ aliq; dñabif l; de-
bilit? tñc mām aliquo mō monebit pmutādo ad
loca vicina: qm ad lōginq; pmutare nō pōt: et sic
peccās in posteriori pte capitis. vt dñm est per
mutabif ad nūcā et origines nervoz et sic fiet pa-
lessis: et ex his pz ista tōra pōclara. (Et hīc g; c.)
In ista pz ponit curā apoplexie: et diuiditur in

tres ptes. pmo ponit curā apoplexie sanguinee
scō flārice: tertio et reuertit ad curā sanguinee
scōa ibi. (Qd si ita nō fuerit.) tertia ibi. (In p-
aū passiois spū. p;ia ē i duas. p- ponit signa
ipū? sanguinee. scōa curā ibi. (Et cē mī sanguis.)
De p- dicit. Et hīc ista vīsa fuerint. s; q; dē sūt
attēdēdū erit sup. ad cognoscēdū an parietis fa-
cies aut rubere aut denigrari aut viridis fieri
videat quēadmodū ptingit cū sanguis in aliq;
mēbro ex coarctatiōe. s; ex ligatura vel alia cā re-
tinet: tñc sup. significat q; sanguis est in cā opo-
latiōis: rō est clara: tñc ponit curā ei? dicens q;
tñc sanguis ilico. i. statim ex duab? guidēs ē et
trahēdus aut ex duab? cephalicis. (S; not. q;
l; apoplexia mālī possit ē et ex colera et mīa gñā
ri: posuit tñc solū curam sanguinee et flārice: qm
ab his cāis frequēti? euenire solet vt ē rariōe
manifestū est intelligēti. Uñ aū scīda fit p-
fōia a guidēs vel a cephalica vel a saphenis de
qbus dicitū est ad finē capli: et vñ in hac sūgui-
nea cōueniant clisteria videbit? loco suo infra.
(Quod si ita nō fuerit et c.) In hac 2^a pz pnci-
palis partio ponit curā flārice prius ponendo
signa: et sunt oīa clara et magis declarabunt ex
his que dicentur inferius. Jo. Mattheus.

Abita rūs capituli ad vberiorē
intelligētiā totius materie de apo-
plexia fm ordinem: primo videbitur
de quid nominis huius termini apoplexia et qd
rei eius. 2°. ponent dñōnes et spēs eius: deinde
videbimus de causis eius et signis multiplici-
ter. Ultimo ponetur cura.

Quid nominis. Cuius est q; apoplexia idē
sonat qd passio letalis. nam apoplexiam grece
idem est qd percussio latine: qm idē quasi cōtin-
git in apoplexia quod accidit in leraliter per-
cussio: q; sicut leraliter percussus cadit: et aliquā-
do fit sine anhelitu aliquando cum anhelitu et
sono doloroso et stat iacens velut mortuus et cū
pungitur non sentit: ita etiam hec accidentia
consequuntur ad apoplexiā: et propter hec in-
titulauit Auenzoar capitulum de apoplexia:
capitulum de silentio.

Quid rei. Cuius rei describitur a Bal. 3°. de
accidenti. ca. 3°. qd est mollities
totius corporis cū ablatione regitiue virtutis
dicif apoplexia: et idē in 3°. interior. ca. 7°. et
ultimo dicebat apoplexiā esse cōem et ociofātē
omniū membrorū: vñ in 3°. interior. ca. 7°. ultimo
appellat ociofātē membrorū omniū pter fa-
ciem nō apoplexiā: sed mollitiē membrorū infra
caput tñ: aliq; tñ etia; mollities particularis
membri vt genu dicitur apoplexia: sed impro-
prie: vt. 7°. affo. in commento affo. si lingua intē-
perata repente fiat. vnde ablatio sensus et mo-
tus alicuius membri aliquod apoplexiā corp-
dicif. Dicit et tertio de accēti loco allegato Ba-
le. per virtutē regitiuā intelligimus virtutem
imaginariā discretiua: et memoriā: vnde in
apoplexia cōnotatur q; talis mollities fit. depē-
dens a vetriculis cerebri. (Ideo. 2^a. diffiniens
apoplexiā prima tertij in fine dicit quod apo-
plexia est ociofās membrorum a sensu et motu
propter oppilationem cōringēte in vetriculis
et de curibus spūs sensibilis et motui in vetricis

Malitia
huius egrit-
udinis ab-
solute nō
declarat
ex stertore

Et appa-
ret spūma
circa os
nō est me-
dicandū.

Not. bene.

Quid per
cursum in-
telligere
debemus.

Nota.

Questio.

Nota.

Dñi inter
sincopiz et
apoplexiā

Diffinitio
apoplexie
fm Aulic.

Differētia
inter apo-
plexiaz et
epilepsiā.

Quid per
curfus in
telligere
debemus.

Nora.

Questio.

Nora.

Diffia inter
fincopis
apoplexia

Diffieretia
inter apo
plexiaz et
epilepsia.

De quiddi
tate rei.

Diffieretia
apoplexie
fm Aulic.

culis. f. oibus cerebri. Dicit Gentilis: orioftras
mebroz intelligit nō gliber orioftras: f. oriof
ras p molliriē: vñ apoplexia nō fm dicit impo
teriā ab opatione fensūs z mortis: sed dicit im
poteriā cū molliriē nō cū dicit: f. cū relaxatiōe
qm̄ in fyncopi ē ēē ablatio fensūs: z mortis: sed
nō ēē opilio in vētriculis cerebri: iō illd ad
dit. A. in diffieritiōe apoplexie: z b. nora qd per
curfus spūs fensibilis: z mortui intelligere de
beim? vacuitates vñ cameras vñ anfract? vñ cō
miffuras z vñ quasq; vias p q̄s possunt de
ferri spirit? ad cerebri: ēē p q̄s mādant spūs a
cerebro ad origines neruoz: z ad exteriora: z ēē
intelligimus venas guidez z venas dormitatio
torias vñ artarias p q̄s nūntunt spūs a cerebro
ad cor: z eōuerfo a corde ad cerebri. ¶ S. nora
ra qd dicit text? fensibilis z mortui: cū iste vene
dicte apoplexie nō videtur vie spūs fensibilis
z mortui: f. vie spūm ad cor: videt qd propter
opilationē eaz nō fāt apoplexia: p quo nora
dū qd spiritus fensibilis z mortuus q̄q; dicit
q̄cūq; spūs vitalis ēē qd p̄t fieri aīalis. 2°. ēē
dī spiritus fensibilis z mortui: omnis spiritus
aīalis. sumis ergo large hic spūs fensibilis: et
mortui? vñ p spū vere aīali a cerebro pueniēte:
vñ p oī eo qd p̄t esse iūstrumētū vñ mā spirit?
fensitui z mortui in cerebro. aliq̄ dī solus de
illo qd ēē p̄t in cerebro nūcha vñ nūnis pro
tali opatione aptus: z hoc mō distinguitur
spūs vitalis ab aīali. vñ nora q̄ille vene gros
fē ideo dicitur apoplexie: q̄ illis oppilat? ho
mo cadit in apoplexiaz: z hoc qd fit opilio in
curfus spūs fensibilis z mortui: qd spūs vital? ex
quo dī fieri aīalis in cerebro. ¶ Et hoc bñ nora
ta qd f. alie artarie vñ vene opilarē p quas spi
ritus vitalis: qd nō tranfit p eas ille vitalis qd
trāsmittit a corde ad cerebri vñ in aīalē spūm
puertat: nō dī ille dicit curfus spūs fensibilis z
mortui: z p rāo si fieret impotētia ad opatio
nes ppter opilationē eaz. citius fieret fyncopi
q̄ fieret retractio q̄ apoplexia. nec illi orioftra
ti ppteret diffieritio apoplexie. ¶ Utruz autē
apoplexia dicat esse egritudo vñ est accidens:
dico qd apoplexia p̄t de esse illa egritudo qd
ēē opilio: z orioftras dī ēē accidēs: z ita apo
plexia duo dī. f. egritudinē accidēs: qd nō oriof
tas mebroz magis nobis est manifesta q̄ opila
tio: ideo apoplexia nobis declarat magis p
orioftras qd p opilationē. ¶ Et ex hac declara
tione apparet cōueniētia inter apoplexia fū
copim epilepsia: z suberth etiā z diffieretia. p̄ue
niētia est qd in fyncopi fit aliq̄s cadēs q̄ dī dōz
mīcēs: cū pūgīf nō fensit: z in suberth fū: erin
epilepsia si epilepsia fit fortis. ¶ Distinguitur
autē iste dispositiōes: qd in fyncopi nō fit lesio
in cerebro nisi per cōmūitātē: quia in fyncopi
fit retractio spiritui ad cor: in apoplexia nō: f. z
fit phibitio trāfitus spiritui ad iūstrumēta
vel mebra fensūs z mortis. in fyncopi etiā nō fit
opilio. etiāz fyncopifatus dī quasi mortuus
sine colore. apoplecticus apparet in colore non
nūntū remota a naturali saltē p tempus. ¶ Di
stinguit ab epilepsia fm quosdā scribētes fm
magis z minus: itaq; dimidiū apoplexie est id
qd totum est epilepsia: z in apoplexia fit opila
tio fm totū: in epilepsia nō fm totū: qd fensetia
z videat esse exp̄ta de mēte Serapionis: nō

dz intelligi cū sale qd declaratio sic aperte non
est bona. nā aliqua est apoplexia debilis i qua
nō fit opilio fm totū: z nō est epilepsia: ēē
aliqua est epilepsia mortalis in qua est opila
tio oīm vētriculoz: z nō est vtra apoplexia.
nā opilio in vētriculis zc. qd talis z rāta est qd
de se nata est facere orioftras in membris: de
qua dicitur est absq; spāsmo: aut cōtractione vē
triculoz cerebri vñ curfus spūs fensibilis z mo
rtuarius est apoplexia: f. z aliquoties cum apo
plexia pūgītur spāsmus: qd autē mā nō est opi
lās rāta qd nō sufficit facere opilationē talē ad
quā sequat zc. nisi cū dīctione curfus spūs fens
ibilis: z mortui: z fit talis cōtractio. z p̄ter
opilio. tūc est epilepsia: distinguit qd fm magis
z minus nō fmplz. f. cū p̄noratione supradicta
z ideo in epilepsia semp̄ cōmūitātē spāsmus dī
cit Aul. nō fensit? vñ nō fensitū: z in .4°. in
terior. ca. 2°. est dīa in duob? qd epilepsia dī
esse orioftras totius corpis minime in mollifi
catione permittit z in apoplexia est mollifica
tio. Scōa diffieretia est. qd in epilepsia est nocu
mētū in cētria magis cerebri. in apoplexia: nō
f. in vētriculis. epilepsia ēē spāsmus toti cō
mūis z sic cōūgīf p̄tractionē. ¶ Diffieretia autē
inter apoplexia z suberth est difficilio: sed dīa
est: qd fit esse suberth absq; opilationē: vñ loco
suo videbit: nō sic in apoplexia. Itaz in suberth
duo intelligunt. p̄tio qdā impotētia spiritus
f. nō ablatio fensitui ad opationes: est cū res
ditus spūs aīalis ad cerebri vñ ipotētia spūs
fensitui ad p̄p̄chēdēdū exteriora obiecta me
diocria recte: et in hoc distinguitur a fomno
naturali quoniam in fomno naturali fensitū
tur aliqua mediocria recte: z ideo non est sub
erth: vñ imaginantur aliq̄ dormientes sepe
bibere rez dulcē multū ppter flegma dulce ad
os stomaci descēdēs. vñ dicit philosophus. in
suberth fit ergo reditus spirituum ad cerebri
nō omniū: sed pro maiori parte: quia tot rema
nēt quor vita pmanet z aliquādo in fomno dī
scutrit. Apoplexia vero dicit impotētia nō p
pter reditus spūm: z est impotētia ad omnes
opationes: vñ dicebat Gal. 3°. interior. ca. 7°.
Nō videt neq; audīt neq; aliq̄o fēu fensitū
neq; memoz: aut neq; intelligit: z hoc qd idē eo
dē 3°. ca. vñmo dicit. S. apoplexia cū totis
noceat aīatis actionibus monstrat certissime
nobis esse passiōē in essentia cerebri. nocet qd
omnibus operationibus: z hoc qd fit phibitio
moris aut expansionis spiritui ppter opila
tione. zc. ¶ Dubitatur quia fyncopis dicit vñ
hemētio: lesio qd apoplexia: z nō fyncopis est re
parabilis z apoplexia nō saltē fortis: cū apople
xia fortē soluere est impossibile: debile vero nō
facile. ¶ Rēspōdetur qd in fyncopi fit retractio
spūm ad cor: z ideo fortificatur cor ad gñatio
nē noui spiritus z ad multiplicationem eorū
ex sanguine in corde existētē: ita multiplica
ti expanditur ad exteriora: z sic fit facilis rele
uatio in corpore forti: in debili non: ideo in cor
pore robusto audent medici facere flōmā vñq;
ad fyncopim: z in corpore debili nō: qm̄ a fynco
pi corpus forte naturaliter renouatur non sic
debile ppter causam alā datam, z quā ponam
infra in cap? fyncopis: non sequitur. ergo fynco
pis fit in p̄ncipaliori membro: ergo nō debet

In duob?
diffierit ap
oplexiaz
epilepsia.
Diffieretia
inter apo
plexia z su
berth.

Questio.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

esse reparabilis: nec etiā est simile de epilepsia
et apoplexia. f. q. si ab epilepsia releuat q. etia
ab apoplexia debeat releuari: qm in epilepsia
fit spasmus et spasmus sequit malā qualitatē
existētem in cerebro: est g. modica mā vt pluri
mū faciēs epilepsia: multa aut cōrigit ad cau
sandū apoplexiā. cū hoc rā sit q. in epilepsia
aliqñ sit aggregatio tante materie et tam prae
ue qualitatē q. ab ea nō releuat eger.

Distinctiones apoplexie et species eius.
Jā succedūt ponendē di

Prima di
stinctio.

Prima spe
cies.

Secunda.

Tertia.

Ad dubiū
respōdet.

stinctiones de apoplexia. ¶ Prima distinctio
cōter posita est hec: q. qdā est fortis qdā debi
lis et qdā fm moderniores lenis dicētes qd in
forti est maxima oppressio virtutis: in debili
minor: in leni minor. Et dicimus cū hypo. 2.
affo. affo. 4. 2. et cū Ba. cōmento eodē. illo affo.
apoplexiā fortē soluere. et apoplexiā qdam
est fortis: qdā debilis. Apoplexia fortis diuidi
tur in tres spēs vt Ba. ibi cōmēto. ¶ Prima
qñ auferat anhelitus fm totū: ita etiā vt nō ma
nisset spuma: et est ablatio anhelitus et sterto
rius fm totū: et tūc est apoplexia fortis: et talis
de obus dī maior: et peior: vt ibidē Ba. ¶ Alia
est fortis minoris malitie in qua dī esse anhe
litus puerius interfect? lachrymosus et cū suspi
rijs qñ sit āhelatio vñ suspirat dūre et cū angu
stia: et aliqñ cū expectat noua āhelatio inter
cipit: et hoc significat magnā oppōitionē in vir
tute nō tñ horredā s. talē q. nō hz potētiā āhe
litū habere: et in hac specie sepe cōtingit sterto
rius et spuma rubra. ¶ Tertia grad? est qñ sit
anhelit? cōtinuus s. diuersus nō rā vñ? ordi
nis in diuersitate: s. aliqñ maior: aliqñ minor:
aliqñ cū maiori sonitu: aliqñ cū minori: et signi
ficat notabile oppōitionē in virtute cū nō pos
sit virtus ordinare eleuare deprimere. Isti tres
grad? sunt incurabiles: q. qñ eorū significat op
pōitionē magnā in virtute: et fortē opilationē
phibēre et itū spūm aialū dāriū morū mū
sculis pectoris: et sic calidū naturale cordis nō
pōt rāto tpe immolari sine debita enēratione
vñ sit suffocatio et mors. ¶ Alia est apoplexia
debilis fm quā sit difficultas in anhelitu: et ia
cēs hō sicut mortuus: et est anhelitus diuersus
ordinatus tñ parvus: et talis licet arguat oppō
itionē virtutis: nō tñ rāra neq. rā fortis est op
ilatio quin sit pbabile materiam posse pmuta
re vt ad paralem: q. modica est: et cōsequēter
pōt esse nō ad mortē. et. ¶ Dubitat q. dicitū est
q. pñus grad? est cū sit pñatio anhelitus ster
torius et sine spuma. Videt ergo in isto casu qd
nō mouētur mēbra pectoris: et cōsequēter qd
corpus nō sit apoplecticū: q. nō viuēs. Nā san
tare v. l. egritudine impossibile est fieri nō hñri
bus virā. dicit philosophus in p. de sensu: et
go in nulla apoplexia fiet in totū nullo modo mo
ueat: q. esset mors. ¶ Ad hoc respōdet Ba. in
cōmēto allegato. et dicit ipse. est mirādus quo
modo fiat subtractio spūm aialū in totū ad
ipsum pectus: et tñ pectus moueat: vñ cōcedit
q. in tali apoplectico pectus moueat: s. nō perce
pibiliter: etiā aliqñ cōcedit q. mouēt musculi
pectoris angustione subtracto in totū in flum
spūm animalis a cerebro ppter integrā op
ilationē: vnde alij musculi a musculis pectoris

nullo modo mouētur s. ipsi soli mouētur: vt dī
cit: q. necesse est manēre vira fieri anhelitum.
Uñ. 6. interior. ca. 3. dicit Ba. sed sine dubio
credēdū est hominē separe qdem anhelitu nō
posse viuere: nec anhelitū vno pmanēre sepa
rari. et. Omne em aial qd viuūt necesse āhelitū
habere et omne qd anhelitū hz viuūt: q. possibi
le est pect? moueri naturaliter tñ p calidū tñ
naturale et vitale nō cōcurrere spū aiali et hoc
ex desiderio spūs. i. anhelitus ppter cor. et hoc
nō appareat mirabile qñ Anic. 21. tertij dicit
q. pñū qd viuūt est cor. est etiā vltimū qd mori
tur: ergo p tpe mouebit qñ nō influit cerebrū
in cor. et sic nō mouebit tūc p spūritū aialē verū
est q. sic paucos tpe durat: et sic illa apoplexia cō
ro interficit. ¶ Dubitat 2. qñ tu dixisti q. tal
apoplexia est marie mortalis: et etiā fortis quā
do nō est spuma nec apparet anhelitus. Et tra
hoc est An. in textu dicēs: et aliqñ accidit vt ho
mo incidat apoplexiā et nō apparet differētia
inter ipsum et mortuū: tñ apparet aliqd anhe
litus in eo oīno: et tñ homo reuiuiscit et sanat: et
nos plurimos hōz vidimus. et. Cū ergo tēp
tus q. in apoplexia forti homo sanat et reuiuiscit
scit: ergo scitur q. in tali apoplexia nō est ma
ximus gradus lesionis: p quo norat declarat
Jaco. forlūitētia. et Ugo senētia super isto affo.
apoplexiā fortē soluere. et q. in apoplexia s. p
ablationē anhelitus arguamus super fortem
apoplexiā nō tñ simplr s. cū qbusdā circum
stātijs. Nā corpus qdā sunt in quibus virtus
morta mēbroz anhelitus est debilis: et neces
sitas pauca in qbus etiam facta opilatione et
materie frigida infrigidatū est cor. In hīs effi
corpoib? ē debilis opilatio erit cā aut abla
tionis quasi in totū āhelit? aut anhelit? dñr
et tñ hec nō est apoplexia fortis: ideo nō semp
per ablationē āhelit? aut ei? duritiē declarā
mus apoplexiā fortē. Nā in tali corpe fridi cor
dis vbi est modica necessitas enēradi sufficit
modica enēratio: et pñ parvus: imo modicissi
mus anhelit? sufficit ad enēradū. Et sic nō est
necessariū uisū modicū mouere: q. causa opilā
in corpe forti quasi nō imprimet nocumētus
q. virt? illā materiā resoluere vel applicare
se ad transmittēdū spūritum si foret necessitas
enēradi: ideo solū quādo sit ablatio anhelitū
vel durities eius ab opilatione que talis
rāra est vt sufficeret in corde forti: et calide com
plectionis auferre anhelitum vel ipsum durit
et multum diuersum facere. sic debemus dice
re quod ex signo declaratur apoplexia fortis: et
ideo cum ista contingunt in corpore forti et cas
lido possumus sufficienter arguere super apo
plexiā fortem. ¶ Et hoc patet q. aliqñ certū
accidēs malū v. l. equale est deteri? signū in fo
ri q. in debili: sequitur etiā q. ab eqli cā occurrē
re lesia citi? reducibile esset ad mortē corpus
fortis: q. debilijs? vñr? vt pñ vñr? debet
rer laqueo suffocari. In casu g. dēto cordis fridi
sufficit vt pauci spūs ad cor a cerebro veniāt p
pter paucā necessitatē enēradi: et iō ille sanat et
reuiuiscit q. modica ē cā faciēs apoplexiā. iō dī
Ba. q. hoc accēs. f. q. sanet nō puenit nisi i corde
frido v. l. p id qd accidit ei ex frigore. ¶ Alia po
nit dñm istū fm quosdā: et dicit q. apoplexiā
qdā ē mortā qdā est salubris: nō pñista dñm.

Et cōa di
uisio.

Starani?

Tertia di
uisio.

Quarta
diuisio

nā oīs
dubii
sio vir
cet vt
est cla
tio in
pessio
et nō se
est sal
talis ē
tur sal
ideo m
plexia
raculo
est ad
apople
fractio
riax su
plexia.
lia. Pe
opilat
maxim
debun

Cau

pli gra
do faci
triculo
sensibi
su et me
pñr
q. opil
dicunt
pletio
malitū
distinc
hac for
sit apop
ea q. sit
ditate
seca vt
primat
latera v
vel alie
lario at
lario ē
venaz
dicit
cebart
cerebrū
vel a q
re sine
trabitu
rum vt
sione re
de se sit
et suffici
spūm
pōitio
rellecta
bus vt
Et cō
q. talis
Nā mā
apa m
rationē
ium et

nā oīs apoplexia est mortalis q̄ de forti nō est dubiū s̄ in debili q̄rāls debili ē magna oppres-
sio virtutis. nā formale apoplexie est vt hō ias-
cet vt mortuus sine motu z sensu z semp̄ rātra
est clausio sp̄m̄ ad mēbra exteriora q̄ fit p̄na-
tio in motu volūtario: z significat magnā op-
pressionē maxie in cerebro forti: q̄ est mortalis.
z nō seq̄tur in apoplexia debili sanā q̄ morib⁹
est salubris: sicut nō seq̄tur. iste morib⁹ est mor-
talis q̄ moriet s̄ dicie salubris nō q̄ semp̄ seq̄-
tur salus. s̄ q̄ nāra est p̄ naturā morbi seq̄ sal⁹
ideo nulla est salubris: vñ Astarani⁹ dicie apo-
plexiā fortē solvere impossibile: debile nō mis-
raculosum p̄cipue q̄ melior: cuius terminatio
est ad paralesim. ¶ Alia distinctio. Quedā est
apoplexia ppter opilationē vtriculorū vel an-
fractū cerebri: quedā ppter opilationē artas-
riarū substantiarū. ¶ Alia distinctio de apo-
plexia. quedā est materialis: quedā immateria-
lis. Per immaterialem intelligendo illam cui⁹
opilationis causa et consequenter apoplexie:
maxime est extrinseca vel primitiua: et sic h̄as
debentur.

Astarani⁹.

Tertia dis-
tinctio.Quarta
distinctio.

Cause etus. Primo de p̄mitiua exempli-
pli gratia. in sua qualitate occurrēdo cōstringē-
do facit opilationē: z sic facta opilationē in vē-
triculo z in originibus nervorū vñ curū sp̄s
sensibilis de moriū fit otiositas mēbroz: a sen-
su z motu z sic apoplexia: vñ z si apoplexia sem-
per fit morbus officialis vñ ipsū cōcomitans
q̄ opilio vñ opilationē sequēdo: rñ etiā aliqñ
dicunt morbus confusio vel ex malitia com-
plexionis cōtingēdo: vt qñ opilationis causa sit
malitia cōplexionis vt dicitur. ¶ Et similem
distinctionē inueniēdo. A. cū ponebat eam sub
hac forma. z est sc̄da distinctio. q̄ opilio vñ
fit apoplexia q̄dā fit p̄ cōtione: q̄dā p̄ repletionē:
ea q̄ fit p̄ clausione vñ fit a cā extrinseca vt fri-
ditate vel ppter cōpessionē ē a causa extrin-
seca vt a casu vel p̄cussione supra caput vñ cō-
primatur cerebri cōpresso craneo sup̄ ipm̄: z sic
latera vtriculorū cerebri adinuicē applicentur
vel alioz meaturū: z ppter talē occurrū fit opila-
tio artematoria: z sicut si fieret clausio z opila-
tio ē artematoria: p̄ cōplexione z strictione
venarū apoplexiarū vt sepe solēt facere pueri vt
dicie Aggregato: b̄riticis. ¶ Pōt ē fieri vt di-
cebat Astarani⁹. ab oī cā dolo: ē causante vnde
cerebri p̄trahit z sic p̄stringit vel alio a vapore
vel a q̄litate vel mā mala qualitate imp̄imen-
te sine dolore vt cā venenosa vñ ē cerebri con-
trahitur: tum vt fugiat nocumētū z nocētē rez
tum vt melior fiat conatus in cōpessione z cōpul-
sione rei nocētis: vñ est rñ q̄ nū p̄iungat mā q̄
de se fit rātā vt sine p̄tractione z sp̄asmo fit apta
z sufficiens facere opilationē phibēre transitū
sp̄m̄ aialū ad mēbra: nō esset dicēda talis opila-
tio apoplexia sed magis epilepsia. Sed in
tellecta sc̄da opilationē sine sp̄asmo cū p̄ditioni-
bus vt supra d̄z dicie apoplexia: z aliqñ: et ibi.
¶ Sc̄do fit per repletionē z hec dupl̄r ḡnat̄r:
q̄ talis repletio aut est ap̄ans aut non ap̄ans.
Nā mā opilās inter vtriculos et̄s causans
ap̄a inuersionē ad substantiā cerebri facit coar-
tationē in meatu z originibus nervorū vel cur-
num z extensionē s̄m̄ modū supradictum: z sic

pōt esse cā apoplexie: z talis est et speciebus apo-
plexie p̄uenerit sine mā apostemās fuerit cata
sine frigida vt dicit Aui. ¶ Si ē fuerit mā non
ap̄ans hoc multipl̄r esse pōt: z p̄ viā deflūz ad
ipsas vacuitates cerebri: z p̄ viā ē paulatine
cōgestionis. vñ pōt a p̄cussione p̄ venas ramifi-
catas p̄ miringas cerebri z p̄ cōmissuras z p̄ni-
culos fluere mā s̄a guinea aduacitatē vtricu-
lorū z facere opilationē. Pōt ē a frigiditate cō-
presso cerebro exprimi humidū aqueū flāticūz
a cerebro ad vtriculos eius: vñ eius cōpulen-
tia opilabitur vtriculus saltē s̄m̄ partē ori-
ginum nervorū sine cursu zc. z fieri apoplexia p̄
silitudinē quā ponit Bal. 3. affo. in cōmento af-
fo. 13. s̄. si hyems australior pluuiosa flat. vbi
ponebat similitudinē q̄ manu cōprimente spō-
giam plenā aqua exprimitur de spōgia humi-
dū aqueū: ita de cerebro exprimi pōt humidūz
aqueum ad vtriculos vt supra. ¶ Pōt etiam
fieri per viā paulatine cōgestionis vt cōiter
enem̄ maxime per aggregationē flegmaris in
vtriculis cerebri et debilitate virtutis dige-
stine z expulsiue ipsius cerebri p̄cipue cum cere-
brum ex flegmate vel sanguine flātico meli⁹ nu-
tritur: vnde quod superfluit z flāticum existit.
¶ Aliqñ etiā fit ab humore melio vt vult Bal.
le. in cōmento affo. s̄. septe particule. Apoplexia ac-
cidit a. xl. anno vsq̄ ad. lx. vel. lxx. vbi volebat in
hac etate fieri apoplexiā ppter humore meli⁹
multiplicari in his etatibus. ¶ Pōt et fieri a va-
poribus opilationibus: vt primo z essentiali nūm-
plicatio in vtriculis ipsius cerebri vel p̄ cōis-
rarem alinnde: z q̄d dicitur est nō rñ de curibus
spirituum sensibilis z moriū terminari p̄ cere-
brum: z a cerebro originaliter intelligendū est: sed
etiā p̄ cursu intelligende sunt vene et artarie
apoplectice in quibus facta opilationē causatur
apoplexia: que cōiter fit ppter deflūzū humi-
di globulari z inspissari a cerebro versus cor.
vnde facta opilationē in ipso vñ phibet tran-
situs sp̄s animalis a cerebro in cor. z viralis a
cor. in cerebrum: qui vitalis aliquo modo dicit
animalis vt supra fuit declarati. z hoc intelli-
git Aui. p̄ problemati problemate 9. ad finē.
z Bal. 3. affo. cōmento allegato: z Hipp. 4. regi-
minis acutorum: z illud est q̄d solēt dici ele cas-
zinto la gazola: est rñ minus enuēns q̄ de cans-
is supradictis. quōd q̄ rñ fit aut apoplexia est
ipsa opilio vtriculorū z cursum zc. aut
est sequens eā. ¶ Et hoc cōrelarie sequitur
contra cōiter scribentes modernos: maxime q̄d
ex doloze in membris vicinis cerebro sine opila-
tione cōtrahente vel cōcurrete sp̄s animales
ad cerebrum vnde fieret otiositas in mēbris de
sensu: z motu q̄d talis dispositio nō esset dicēda
apoplexia: quā rñ ipsi dicunt esse apoplexiā.
Item dicunt ipsi q̄ si per intemperantiā in cere-
bro non acquireretur in sp̄i animalis temperamē-
tum conueniens pro sensu z motu ita q̄ mēbra
otiosa remanerent non stante opilationē: tunc
eam otiositate ponit apoplexiā: q̄d nō est verū
z eandē sententiā posuerit Iacobus de forlino
probabiliter super affo. supra alleg. xli. secūdi
affo. 11. mox. Et ita dicit stante malo tēperamen-
to vel mala cōplexione vel debilitate in corde:
vnde nō generetur spiritus virales in cōueniēs
ad debitas p̄parationes sensus z motus in eo

Ex his cor-
relarie se-
quitur.

Primapars practice Joan. Matthei de grad.

vnde fiat oriofitas in mēbris: dñt etiā tñc talē oriofitatē esse apoplexiā: qđ etiā nō est verū, vt ex dictis pz: cñ nō coniungat in dictis casibus opilo in vētriculis cerebri: vñ in cursibus: vt supponit. sed dicta oriofitas ad dictas causas sequēs ponēda est in alijs caplis. Nā pñus casus reducēdus est ad somnū vñ subeth. scđs ad stuporē. tertius z quartus ad sincopim vt pz ex dictis supra. z etiā ex dicendis infra in suis capitulis apparebit. ¶ Nūc ponātur cause speciales de ipsa apoplexia. Causaz. qđā sunt extrinsece: quedā sunt intrinsece: corporales. Extrinsece sunt circa aerē vt aer frigidus. Nā frigiditas tribus modis pōt esse causa apoplexie. Primo cōstringēdo vētriculos cerebri: z meatū spiritū sensibilibus. z motui z inspissando humidiū in eis cōtētiū. z sic frigiditas aeris est causa immediata apoplexie. 2. mō frigiditas est causa mediata apoplexie: nā debilitādo digestiōnā cerebri z stomachi multiplicat hūiditatem in cerebro: z fit apoplexia multiplicat in stomacho et mittit ad cerebrū. 3. mō frigiditas est cā cōstringēdo substantiā cerebri: z ab eo exprimēdo hūidū in venis apoplecticis. Et hoc ponit Bal. dicens qđ in venis medijs inter cerebrū z cor potest fieri opilatio. Idē vult Philosophus in fine problemati problemate. 9. etiā aer humidus z grossus est causa. qđ facit in relaxatione panis miculo: ita qđ anfractus vnus cadat super aliterū. ppter relaxationē: z mā ibidē media et hīs causat opilationē: z sic opilam z sic caueat ab aere vēroso z frido z hūido z grosso. Cuius ē qđ multre spiritus causans repletiōem cuiuscūqđ qualitatē siue caliditatem. pōt esse cā apoplexie ppter multitudinē. Cuius est modicus spiritus: vñ modicus hūidū sufficit phibere trāsitū spiritui ad mēbra: z sic poterit fieri oriofitas mēbroz ppter debilitatē z paucitatē spiritui. Qualitas autē cibi ad hoc facit vt cibū frigidus vel grossus vel viscosus: z sic ista oīa gñant apoplexiā. Vñ dicit Bal. 4. de interioribus. cap. 2. qđ cā apoplexie est mā frigida et grossa vel aliqñ subtilis sed viscosa: nā loquēs de mā epilepsie stuporis z apoplexie dixit. Causa quaz cñ passionū mā frigida ē z grossa aut sine dubio viscosa. ¶ Potus ē vini maritine et ebrietates est cā apoplexie: nā causat multū opzpressionē in vīute spiritus aialis repleto vini. Nā vñ sicut pfortat calorem nāles: ita maxime nocet spiritui aiali: z vñ calm z hūidū est illud de qđ hic intelligit. ¶ Potus ē aque z rex frigidaz z sirupoz frigidoz: qđ inspissant hūidū: z sic fit opilatio: z est cā fortis eiūs. Ideo remedia fria ad caput z maxime si sint hūmida z pingas in eis australis frigiditas talia faciūt apoplexiā: pñpue si occurrat capiti pleno z paruo vt sunt inuicētiōes z fomētiōes z filia. Cuius diurnus z maxime sup dorsum factus: z maxime in loco frido z hūido z capite nō decēter eleuato neq; extremis cōdecēter calefactis z coopertis: vnde ex tali accubitu fit casus supfluitatiz ad vētriculū posteriorē: z opilatio gñt et apoplexia: l3 etiam in apoplexia fiat opilatio in vētriculis anterioribus cerebri: z non tantum in posteriori. vt dicit Aui. Ratio est qđ nō fieret in vētriculo anteriori: vltra opilationem po-

sterioz facies apoplectici esset apparetur sana qđ nō contringit. Fit tñ conuentioz opilatio in posterioribus vētriculis qđ in anterioribus ppter casum māe in partem declinā: rem: z qđ vētriculi posteriores sunt striciores accubitus ergo supra dorsum est cā apoplexie: z sic somnus multus ppter retentionē superfluitatini. ¶ Etiam qđā nimia est cā apoplexie multiplicans materiam frigidā flegmaticaz qđ per motū resolueret: motus etiā nimis debilitat z infrigidat: l3 p naturaz calefactiōis: vt dicit Aui. qđ supfluitas resoluit spm. ¶ Etiam oēs cāe ducentes ad repletiōes pñt esse cā apoplexie vt multū comedere cibaria multe substantie qđ nimis replēt: z cāe inanitiēs sunt cāe apoplexie vt nimis coitus nimia vigilia. ¶ Etia passiones aiales vt tristitia z timor. Nāz inspissat cerebrū z hūmidū spiritū ingrossant gaudiz sui perfluitū etiā debilitans z resoluit: oīa ista per accidēs inducūt apoplexiā. ¶ Et oēs has causas sub epilogo notauit Bal. de accideri. ca. 3. res ducēdo ad quatuor causas in genere. Una est extrinsecum occurrēs frigidū vel calidū marie fridus 2. cā est quāritas z qualitas cibi z potus vt de claratū est vt frigidus z hūmidus sit cibus. vt dicit l. 3. cā est cōstrictio z largitas. nā p cōstrictionē pōt fieri a cā extrinseca apoplexia cōstrictio venis apoplecticis siue l3 aque siue m3z hūi cōpimētibz sit apoplexia: ita ē qđ alieue medie opilant vt enitēs trāsitū spiritū fit apoplexia: vt de suffocatorio dat exemplū Bal. qđ fit extrinsecio cādele p suffocatorio: z sic cōstrictio pōt esse cā apoplexie: z sic largitas mēbroz. vt rpe estatis nimis calor laxat mēbra: z fit apoplexia. z addit: nimis motus z nimia quies. ¶ De causis vero intrinsecis dicat qđ gñaliter oēs materie qđ pñt esse cā opilationis intrinsece possunt esse cā apoplexie: vt colera flegma sanguis melica vapores z vērositates. De flegmate nō est dubiū oēs in hoc cōueniunt: eadē est mā epilepsie z apoplexie dicit Bal. qđ in mā grossa aut viscosa saltē. i. vt plurimū. de sanguine etiā nō est dubiū: qđ plenitudo sanguinis faciens repletiōē venaz mediaz inter cerebrū z cor pōt esse cā apoplexie: etiā a casu z percussione fit apoplexia p fluxū sanguis ad vētriculos cerebri: ēr melancolia facit apoplexiā a. l. annis: ad. l. qđ illa mā est pportionabilis illi etati. De colera nō est dictū ab aliquo qđ fiat: sed qđ fieri pōt ab ea satis pz qđ est corp⁹ māle: z sic pōt opilare: sz qđ raro fit ideo aurores posuerunt tñ flegmaz sanguinem: z dñt non posse fieri a colā: z melancolia: z hoc est verum vt in pluribus auentostare replente: z a vaporibus fieri pōt. tñ dicit. A. cū reliquis qđ fit a materia flegmatica frigida.

Signa. Signozum ergo apoplexie quedam sunt signa pronostica quedam sunt demonstratiua. Pronostica sunt duplicia quedam futuri casus quedam terminatiōis apoplexie ad bonum vel ad malum. i. ad mortē vel non ad mortem: quia nunquam ad bonum absolute. ¶ Signa pronostica future apoplexie dicit Aui. sunt quod plurimum accidit apoplexia his quozum etates z corpora et regimina sunt hūmida: maxime etiam si coniungatur frigiditas. Talia enim sunt parata ad apoplexiā: et si coniungatur cum hoc mala complexio ca-

De causis specialib⁹ apoplexie
Et primo de extrinsecis frigidis trib⁹ modis potest esse cā apoplexie

Ebrietates i terdū causat apoplexiani.

Causat sepe apoplexiā somni diurnus z maxime sup dorsum

De signis

Tertius signum.

Quartū signum.

Accubitus supra dorsum est cā apoplexie

Bal. de accideri res ducit oēs has causas ad quatuor in genere.

De causis intrinsecis.

De apoplexia fiat a colera nemo dicit.

De signis.

De signis pronosticis future apoplexie.

Quintū signum.

Nota.

pitris v cessitat sis dila facta a rex lap ad aliā nō pot ri cōis est āpe tus est quēte tur siō nem i dunt si nora b mel ve in pce riam z ista sig rufio si rñ gñi poriet dor de z mari apopl esse no nēne cabitu rigo ē gñit n res gr pores ingros faciem rum q ita ecō mām r vapor dor de bzo ad aliqua dor in flouē e morin ditas regem cum d go cōi vel ite alijs si gñific alijs si apopl sem cu fliarie rante i to rem casu it bonita eo obt erat si eide si apopl flātic qualit bar ve curren

Terminus
num.

Quartu R/
gum.

Quintana
fiorum

उत्तराखण्ड.

Nota.

10

Books, Copyright

ed by courtesy

13

Designis
pnofticis
mortis.
Primum.

உயர்நீதி

Prim' gr
dus.

Second
grade.

No. 8 fip
inter spu
mam apo
pletici et
epileptici

Prima pars pract. Joannis Matthaei de grad.

Ratio ad
dubium.

No. bene
gnus ad co
gnoscendū
si mortui
sint vel nō.

Quare de
bent custo
di p. lxxij
horas.

Primum si
gnum.

hymis etc. Si ē sit anhelit? diuersus sine ster
toze non vicissitudinem habens sed diuersitate
significat apoplexiam forte ē est signus mortis
sed qñ anhelitus est parvus ē diuersus cū ordi
ne tunc significat debile apoplexiā: ista neces
sario nō est mortalis: tñ si sit euasio ab ista de
bili est monstruosus dicit Abaranus. ¶ Et ita
ex his respondet ad dubiū cū dictum est supra
qñ aliqui cadit apoplecticus ē nō est differētia in
ter ipsum ē mortuus ē nō apparet anhelit? oīno
tñ sanatur. Ergo sequit qñ signū significās mor
tem apoplexie fortis non est ablatio anhelit? ē
spume. Rñdetur vt supra est dictū qñ non semp
ablatio anhelitus est signū fortis apoplexie: s
solum hoc verificatur in corpore fortis caloris
innati: vnde qdā sunt signa in corpore debili q
non significant fortē apoplexiā qñ si essent in cor
pore fortis significaret fortē apoplexiā. ¶ Pro
pter hoc dicebat Indeus in primo pñtē. ca. 6.
p. in fine: sunt vltima verba vt refert Raf. p.
cipit qñ apoplecticus non sepeliatur infra. lxxij.
horas: eo qd quidā eorū steterunt quasi mortui
toto illo tēpore ē vltimo redierunt. i. reuēserūt
Et dicit Senti. qd vidit vnum qui portatus ad
ecclesiam ē foueam: fecit quēdā mortuū ē post
ea repositus domus etiam reuēxit. Et sic dicit
Nicolus qñ quēdam mulier reuēxit. Et ideo ali
qñ cōpora in sepulchris inueniuntur velut mo
rtuā: qñ non erat mortua qñ sepulta fuerūt: ē hoc
maxime contingit in corporibus debilibus et
frigide cōplexionis vt in mulieribus ē in com
plexionibus melancolicis vel flegmaticis: non
ergo sepeliatur infra tres dies nisi cum inci
piunt ferere tunc sunt mortui. ¶ Signa quan
do sunt mortui vel non sunt fin. Bal. in de inter
rioribus. ca. 4. talia sunt. Nam corpus exten
datur supra dorsū in camera vbi nō sunt mul
te pōne ne moueatur multū aer accipiat cor
carminatur subtilius ē teneat ad uares illius
subtilissime a nō habere manū tremulam: qñ si
vinit aliquāliter cōmouebit cor: ppter expi
rationē: tñ tūc qñscāribi omnes a mortu ē a ver
bis ne aer moueat. ¶ Sed cōm expimētū. sumas
vñ vitriū pleniū aqua ad summū ē ponunt sup
fundū pectoris ppter vicinitatē ad cor: si ē fiat
aliquālis motus in aqua signū est quod vinit.
¶ Ter tiū est vt accipiat speculū bene tersū ē
positū ē ponat ad os ē nates illius nā si vapor
eruerit aliquāliter alterabit speculū. ¶ Lau
sa propter quam debet stare per. lxxij. horas est
dicit Concliator qñ in tribus diebus natural
bus humores oēs expleuerunt cursū suū: et
cōsequēter debuit fieri aliqua agitatio qua co
gnitum fuisset ipsum viuere. Et ideo xps oīpos
tens voluit suscitare lazariū quāriduanū iaz
ferentem. Nam flegma mouetur de die in diem
colera de duobus in duobus: ē melancolia de
tertio in tertium. Et si completis tribus dieb?
ē nullum apparuerit signum cōmōtionis erit
signum probabiliter ē quasi necessarium extrin
se virtutis: dicunt qñ Rafs dixit in. xlvij. ho
ris sed id non reperit. Cōis finis est iudei: quam
etiam sequitur Aui. ¶ Signa salutis sunt cum
iam apoplecticus factus incipit manifestare si
gnū per paralesim: qñ dicit text. apoplexia aut
interficiat aut in paralesim mutatur. Et cū ap
paruerint signa paralesis est signū salutis apo

plexie: ē rō est qñ apoplexia fit a materia grossa
viscosa maxime in posterioribus ventriculis ce
rebrī facta opilatione. Unde si natura domine
tur super materiam ē non est ita potens vt pos
sit longinque euacuare: ē ideo euacuat ad pro
pinqua vt in nervis: ē si fluat ad partē dextra
erit paralyticus in dextra: ē si ad sinistram in si
nistra: ē si terminatur ad totum non erit differe
rentia ab apoplexia nisi qñ partes faciei possunt
esse illese. Et nora qñ magis terminatur ad par
tem dextram. vt. Bale. 3. affo. in commento as
fo. Si vero hycino australis etc. Sed Rafs et
Aui. voluit qñ terminetur ad partem debi
lem videlicet sinistram. Et cum Balenus dicit
quod terminatur ad dextrum dicit Nicolaus qd
quidam per dextrum non intelligunt partem
dextram. i. partem sinistram in dextro: sed ad ita
paratam partē ad recipiendum siue fuerit dex
tra siue sinistra: ē sic ad debilem vt dicimus vul
gariter lea dextro quando dicimus aliquē esse
aptum ad rem peragendam: ē sic hīc ad dex
tram id est ad partem aptam recipere: sic alii
quando pellitur ad partem dextram ē aliquan
do ad sinistram fin qd est magis parata recipe
re. Dicit tamen Concliator qñ experientia ma
nifestat qñ plerūqñ terminatur ad dextrum: et
est ratio quia quīs latus sinistram sit debili?
tamen est magis ineptum ad recipiendum: qñ
illa pars est magis opilata: ē magis plena in
originibus nervorum qñ pars dextra. ¶ Secū
dum signum pronosticum ad bonum quando
etiam nocumentum non magnificatur in anhe
litu ē pertransit in gutture eius quod immitti
tur ē non egreditur per nates: tñ dicit Aui.
Quis ipsa sit in qua maior fiducia habetur tam
ment non euacuatur a timore magno: et istam
sententiam accepit a Paulo vt scribitur primo cōri
nensis cum dicit. Quis morbus est facilis pōt
transglutire res humidas: ē qñ est difficilis nō
pōt transglutire: sed cum ei aliquid exhibetur
erit p nates suas etc. ¶ Aliud signum pronosticū
ad bonū colligitur de mente hīp. 6. affo. illo
affo. caput dolenti aut circūdolenti sanies aut
aqua effluens p os aut nates soluit egritudine
cū ē apoplexia sit caput dolēs si nā eūer sanie
vel sanguis poterit liberari: nā dicit tñ qdā qñ in
apoplexia vt plurimum natura non tantus dos
minatur supra materiam qd possit illam expel
lere per viam sanguinis aut saniei: qd si facere
esset spēs salutis. ¶ Signa demonstratiua que
dam sunt generis quēdam speciei. Signa gene
ris ponit Rafs. in litera quasi dormiens qñ in
somnia fit opilatio in ventriculis cerebri tamē
non est dormiens: quia in somno fit reuocatio
sic fit prohibitio expansionis: etiam quā. som
no virtutes interiores animales exercent ac
suoos non sic in apoplexia ē dormiens aliquādo
stertit facta clausione in vīs sentire potest ob
iecta fortia: sed apoplecticus ea nō sentit: quia
est ablatio sensus ē motus. ¶ Et si aliqñ cōicer
apoplexia cū subeth in ablatione sensus diffen
runt tñ: qñ in subeth anhelitus non est multus
lesus: ē in apoplexia est nocumentū grāde in an
helitu. Et de hoc dicebat Raf. primo continē.
de mente Bale. Sals ad principium. non quos
tenscūqñ patiens iacet supinus sine sensu. et
motu potest dici apoplexia: quia in subeth sit

Secundus
signum.

Tertius si
gnum.

De signis
demonstrati
uis.

reper
est h
¶ Et
sube
renri
cns c
men
gunt
habi
ad si
¶ Al
regi
aīr t
lonu
rium
nas
berh
sequ
quē
plur
apā
gnat
dicit
bitu
per
poh
cor:
nas
in ce
stere
per
est n
sang
cns c
part
farric
dum
niger a s
pog
rum
Lau
mo p
Beri
stior
sang
nige
pōr
plen
gunt
ex li
obri
gna
mel
prop
¶ Et
rie fi
diffi
apoi
haci
cum
guin
capi
est ei
ria d
dnci
pion
pent
lues

reperitur. sed cum sterit patiens et cum anhelitus est horribilis. I. diuersus tunc patit apoplexia. Etiam differentia inter somnū profundū aut suberth et apoplexiā infinnabam. Aut. dices. Differentia inter apoplexiā et suberth est qd apoplexiā clamat. f. cū cadit ppter magnum ei nocumētum et in eius anhelitu nocumētum. f. magnum ingredit. sed suberth patiens nō est ita et habes suberth gradatim pcedit a graui somno ad suberth: apoplexico vero accidit id subito.

Alia signa demonstratiua apoplexie. Alia ē signa demonstratiua posuit Hippo. 4.° regiminis acuto. textu cōment. xvj. accidunt aut dicit plurib. cor. talia rubores faciet. oculi lorustationes: distātie manū: fridores dentium: pilus maxillaz: spūm deiectiones in venas et supple multa talia. nā reperuntur in suberth signa specierū. Dicit est q ois apoplexia sequit aut clausione aut repletionē. Signa sequentia clausione dicta sunt supra latius: q vt plurimū cause primitiue sunt signa hmoi. Si signa causaz que sunt intrinseca: aut est materia apans: aut nō vt dictum est. ¶ Nota q quidam dicunt q in apoplexiā nō fit febris: q fit prohibito cōcariatione putride fuliginis ad cor: propter opilationem. isti errāt: q nō sequit q fiat prohibitio in totū ne putrida fuligo trāseat ad cor: per apā in cerebro: q bene pōt trāfire p venas et artarias: nā vbi esset apā in corde et lecto in cerebro opilatio vhs medys: verum est q nō steret febris putrida: nō steret febris effimera ppter supincisionē in corde: si nō est apans: aut est materia flegmatica: aut sanguinea. ¶ Si sanguinea est color rubeus fm facie: et relique partes corporis. dicit Nicollus: tendunt ad liuidum vel ad album declinantia: q illic nō pōt propter opilationē transmitti sanguis: et venae tumescunt. color ē aut aliq viridis vel niger. Causa nigredinis a sanguine est quadruplex. Primo propter mortificationē et cōgelationē. dicit Bernardus sup. 9.° Alia foris: aliq ppter adustionem. 3.° qn ipsū resoluunt ad humidū: et sic sanguis eductus de vena resolutis spiritib. fit niger. 4.° modo propter suffocationē: q cū non pōt calor euentari fit resolutio spiritū in apoplexiā: vel q spūs resoluuntur vel suffocantur extrinsecus. ¶ Si materia fit flegmatica declaratur ex liuiditate coloris: vel ex multitudine spuri: ex obrusione sensuum et lipia circa oculos. ¶ Si signa colere sunt pportionalia colere. et sic signa melancolie melancolie: et sic signa ventose sunt pportionalia ventose.

Cura. Apoplexie. Sed anteq vltet pcedamus: q videamus si in cura apoplexie sit aliquid operadū ante. lxij. horas in qua difficultate quidā dicunt nō esse operandum in apoplexiā vsq ad. lxij. horas: et in hoc allegat Gal. 7.° p. acrice. ca.° propio loquens de hoc dicit. nihil agendum vsq ad. lxij. horas. f. cum medicina alteratiua vel eūatiua. q in sanguinea cōsentit ad flōmiam. Rasis etiā in p.° capitulū nostri dicit. cū spūma apparuerit non est ei medicandū: sed cū hoc possit ēē in apoplexiā debili multo minus in forti: pōt p hoc ad duci certus cōis Gal. p.° affo. qd morituri solis pronostici sunt dmittendi. et idē Gal. 12.° rera. penrice cū dicit. in quocūq desperabilis est salus: vanum est detrahi ab idioris et ea que sana

uerunt multos auxilia: cū igitur apoplexia vel est incurabilis vt fortis: vel maxime difficiliter et monstruose vt debilis: que vt multū intersticit in tribus diebus videt p saltū si tardetur et. et hoc etiā est fortis certus do. A. in fine capituli cū dicit: cū apoplexiā febricitari fac formā in re ipsius donec discooperiat. fortasse etiā est crisis: itq mora vsq ad. lxij. horas. Et etiā est ratio eoz. Primo nō est aliquid dandū circa die ram q morbus est acutissimus: et in acutis morbis dicta cōuenit tenuissima: nec operandū cū digestiuis maxime cerebralibus calefacientib. nam talia calida sunt subtiliantia et stare pleni tudine si talia offerant extendunt et liquefaciendū maiore faciunt opilationem: nec medicie eūatiue cōueniunt: nō debiles: q nō multū perrant ppter opilationē: etiā nō fortes medicie cōueniunt: q nō est materia digesta. Etias facit pro hoc qd dicit A. in fine cure q apoplexia et paralis cōstringunt meatū sibi: quare nō sint medicie faciētes eūonē eūantes de materia faciēte egritudines pprie ppter opilationē et cōstrictionē: sic vana est opatio cum medicinis: q nō eūatur materia. ¶ In oppositum est A. in textu vbi dicit. In sanguinea est flōmiam dum in ipsa hora. fm p.° vel in hora qua occurrat medicus et de nocte. Idē vult Sera. ca.° propio dices q a p.° est eūandū. Idē dicit A. q cura apoplexie prima ē cure epidumie preter hoc q opz vt esse genus cure administratur subito: dilatio eū inducit ad mortē festinā: cum sit ipse morbus per se parā recipiēs curam vt dicit Hippo. vbi vt nō appareat ex parte operantis defect. conaberis a p.° materia subtrahere. ¶ Cōciliatio in hac materia differētia. 198. cū inherendū est dicit q a p.° occurrēte medico apro d. medicus operari aliqd. Nam si apoplexia fuerit debilis est tū difficilime cura bilis: et timor est ne ex debili fiat fortis: ideo in his morbis fortibus eadē die si expedit o. z. effas re vt 2.° affo. Inchoantibus morbis. ¶ Si vero apoplexia fuerit fortis pro tristitia altantū se danda etiā si esset certitudo de morte sed nō p.° rima: q tūc opz relinquere est: q est aliqd operandum. Sed dicit Cōciliatio: hoc d. fieri. cum p.° cōciliatio de timore magis ad mortē q ad vitam: et in hoc facit illa sententia cōis: nō lre prauarum egritudinum curam suscipere. ¶ Et dicit Cōciliatio: et Auer. 7.° colliger. qm aliquādo contingunt aliqne monstruositates in natura. Nā inuenti sunt ethici cōsumpti: et cum vicer pulmonia qui postea sunt sanati et sic inn. cū est de podagricis: et ideo forte simile contingeret isti apoplexico q ex occurfu alicuius medicie hoc corpus vinnificabitur: et ideo nunquam sunt relinquendi nisi sint de morte certissimi: sed tamē aliqui a principio fortiter operantur vt cū ferro igitur: et de debili apoplexia sepe numero fortis efficitur. ideo aduertere multum oportet.

¶ Ad argumenta in oppositum nō est obseruandum quod primi dicunt. Ad argumentum: non est operandum cum dicta: verum est stante corpore in illa extremitate vt non possint deglutire. Ad aliud verum est in certo tpe conuenit pro tempore nihil dare vt per. viij. vel. x. horas sed p.° dnos vel tres dies nō. Ad aliud. nec cū medicie digestiua neq euacuatiua. et dicatur cōcedens

No. p.° conciliatio.

Ad p.° argumentū.
Ad scdm.
Ad tertiu.

f. ij

Primapars practice Joan. Matthei de grad.

do qd nō cum digestiuis: qd nō est morbus dans indicias: r si infer f. ergo neq. cū estariis: neq. gatur p̄ha. in talibus morbis acutis r pacutis semp est a p̄n. operandū ēt irregulr: r cuz forti indicione ad oppositiū: qd maius est inuamērum uocumēto. Et ad ter. Aui. qd claudunt sibi meatus r vias: dico qd medicine solutres debiles nō cōueniunt. Nā ipse ibi dabat casū. in apoplexia r paralēsi qd debemus cūare cū medicina forti rē. qd medicina debilis nullā faceret opes rationem r dēterius esset dare. medicinā debilem: r si debent purgari sūm habitiū: id est sūm naturalem habitudinē q̄uis corpus debile videatur: vbi alias corpus sit forte: r ipse sit inuenis debet dari medicina fortis. Ad argumentū de crisi r ad dictū Aui. dicat qd voluit illā apoplexiam esse simpliciter desperatā: vel qd ibi visus est imitari Baly. rē. qui credit in apoplexia nō esse operandū cum medicina educrina nisi post lxxij. horas. qm̄ apoplexia est sicut morbus medius inter morbos acutissimos pēdentes a materia mobili cui a p̄n. debetur exordio cum solutino r inter morbos chronicos q̄bus debet euacuatio sūm digestionē materię: qd dant indicias ad digerendū. In apoplexia ergo nō dātē indicias: r in materia nō mobili medio modo medicandum. s. cū solutiuū post. lxxij. horas: r marime dicit hoc Aui. ideo in apoplexia quasi deperata. Ad dictū Rasis dicit est circa literā quōd debeat intelligi qd nō est medicandū nisi cū p̄testatione rē. ¶ Nunc de cura multe stant intrisiones. Una intrētio est regimen in diēta. 2. in intrētio stat in effione materię. 3. in diuersiōe. 4. in digōne si fieri poterit: effione. 5. in alteratione male cōplexionis cerebri r cōfortatiōe eius. 6. in remotione accidentis. ¶ Circa dietam. si egritudo fuerit sanguinea locet corpus in aere temperato. nō dico frido: rō est qd q̄uis aliquādo sanguis sit in cā opilationis rā facta opilatione exēpli gratia in origine neruoz r sepe vesnarum prohibitiō spū r trāctū eius ad mēbra immediate humores membrorū indurant r in spissantur: r q̄uis humores acru nō sine frido: rā coagulant p̄pter influxum spūm vt sit de multis metallis que calida coagulantur: et ita etiā pinguedo: r hoc alio declarauit in qōne mea specialis de pinguedine. ¶ Antrum sit calide cōplexionis: r hec est snia Byp. in 4. regiminis acutor. et ibi Baf. cōmento. 27. vult qd cum debet fieri s̄lomia: in isto casu qd opz primo fricare p̄ mulas domines oēs corporis p̄cūlas r mēbra ad subtrahendum sanguinē r ad dispōnez ad fluxū: r ideo opz fomētare brachia cū decoctione aneti semigre. r postea cum pānis fricare: demum s̄lōmare. r si fuerit a causa s̄latica vt sepe accidit ponat in aere calido: r in o. si casu siccō claro r luminoso. nā frigiditas si occurreret extingueret spiritus illos paucos qui sunt in mēbris: r si nō sit calidus naturaliter fiat artificia liter sūm modos alias dictos. ¶ Circa somnum et vigiliā dicit. A. r cum aliquid sumunt non dormiant velociter: sed expectent donec descendant: r digerant aliqua digestionē: r tunc parsi dormiant: ita vult qd post cibum nō dormiāt velociter. Hora qd dicit cum aliquid sumūt: qd in apoplexia forti in p̄n. nō est dandus cibus sed post aliq̄d tēpus: r tūc dato aliquo cibo nō

dormiant: immo quiescant p̄ tēpus. donec descendant cibus r digeratur aliqua digōne. nam post sunt stare per diē anteq̄ aliud sumant vel dormiant: r postea cum datur cibus nō dormiāt rē. Addit Aui. neq. tū multum vigilent: qm̄ id iuuat cerebrum ad resoluendū vaporem nō digestum. s. a cibo attrahendo ad cerebrū phibentē digestionem. s. ipsius cerebri. Et nora istā expositionem: qd taliter exponēdo iste textus qui est multum dubius videt̄ satis clarus. Nam Bēri lis capit tertium affirmative r negative: qm̄ illa litera. id. pōt referri ad somnum r ad vigiliā vt sit sensus sūm p̄mū sensum vt post cibū non cito dormiāt. nā id. s. velociter dormire iuuat. s. cerebrum ad lesionē ad resoluendū vapore phibentē digestionē in cerebro: vel aliter: neq. multum vigilent: qd ēt ex multa vigilia sit supinlāmario r eleuatio vaporū phibentis digōnem in cerebro: r hoc p̄p̄ error: quorūdam. Nā alii qui in doctri medicis in apoplexia phibent somnum in totū ēt p̄ duos dies r male: qd tunc nō reficit virtus atalis. vñ opz qd certo tpe dormiāt: sed sit medicus diligens in cōsideratione pulsus r sterotizis: vñ nō absteret se ab iurrimo tpe quo dormit: sed sit ibi ordinariē aliq̄s scholaris intelligens assistens qd ad oīa diligēter attendat maxime in potētibz: imo. in omnibus esset necessariū: r opz multū phiderare de somno vñ qd. r iij. diē: qd facile pfundat in somno vñ opz tenere pulsū in manu: r si nimis calor: profundet reuocet r excitet infirmus. ¶ Exerciitium membrorū videly fricatio est cōueniens: qd nō possunt se mouere aliter: maxime hoc est cōueniens ante cibū. Et de hoc dicebat Aui. Cū aut voluntas adēt vt cenēt nō est malū si ante ipsam premittat exercitiū lene r moueat mēbra. laza motu aliquo. de his tū fricationibz dicitur in p̄e diuersiōis. qd si nō possunt p̄ se mōnere opz vt fricent. ¶ In passionibz aialibus dicatur qd rāsi in casu bene puenit vt dicit̄ est in litargia: r ad irā inducant fringēdo pedes r trahendo de pillis barbe. ¶ In cibo r potu rē nūssima diēta est necessaria: salte p̄ diē naturalem: r vbi virtus nō cōstet sufficit iulep rosarū in sanguinea. et in slegmatica sufficit iulep de melle rosato: vel detur de aqua mellis tpost diē in sanguinea aliquo rrim casuum supradictorū nihil detur nisi cuz inlep dicto aqua ordeiet aqua casei: qm̄ r si sit materia frigida slegmatica: aqua cicurū in ru. solat̄ laudauit Sera. est cōueniens: vnde in secundo vel tertio diē dant iij. vel. v. 3. de eo brodio cum oleo amigdalay dñcium dissolueno parum mīce panis in eo: sed aqua cicurū debet esse aqua in qua infundantur cicera rubea nocte: r in illa decoquantur r cum modico salis ad magis stimulum in virtute r ad maio: em penetrationē. Aliqui dicunt quod etiam brodium carniū in processu magis conuenit vt carniū columborū abscissis capite r collo: quia inimicantur cerebro humas: nō dicit Auenzoar. Unde voluit quod dicti columbi in hoc habent proprietatem: sed sint columbi siluestres vel non impinguari in dormibus: si materia sit frigida etiam brodia passerū: et omnia genera auium minutarum cōueniūt. et in processu etiam si sit sanguinea sit brodium carniū capetorum r leporum iuuenum r ca

Ad quartum.

Ad quintum.
Intētiōes
i cura apo
plexie huius
modi.

De somno
et vigilia.

Not. bene
expōnem
text. Aui.

De potu.

Bonus est
q̄i passiō
bus cere
bri relinq̄
tur vinuz.

De sedā in
tētiōe cu
re q̄ ēt cū.

De exerci
tio.

De passio
nibus aial.

Brodiū ci
cerum rui
beum lau
datur in
hoc casu.

No. de s̄lō
mia in hoc
casu celey
branda.

p̄iol
pulri
sus d
panē
illa h
tionē
30. vi
no: q
qui l
dar r
ppri
no ci
uos
nū n
biol
in p
birelinq̄
cūa
sūm
frigi
gidā
cor
nū d
C
trah
poz
re r
erū
vert
auc
imm
prā
r in
rali
pon
rari
dū i
me
os c
vt f
st
vel
hib
alic
cess
mo
erg
C
ip̄
uel
dic
fin
nol
gu
Ra
bu
cas
rin
cor
ira
eri
nie
cor
me
bu
tio
tn

De potu.

Bonuz est
q*uod* passio-
bus cere-
bri relin-
tur vinu*z*.De scda in
terione cu-
re q*uod* e*st* eno.No. de flo-
mia in hoc
casu cele-
branda.

proloq*ue*z. z si vis ingroffare n*on* t*em*p*or*e dierum da de
pultibus ordei z aliq*uod* de his carnib*us* p*ro*trit*is* v*el*
sus decim*us* vel duodecim*us* die*z*. z Auic*en*ne. laudat
pan*em* sol*u*m vel c*um* f*l*uibus sicci*o*z: q*uod* in flegmatica
illa humida n*on* sibi placet: q*uod* facit ad relaxa-
tion*em* laudat auelanas: vinas passas: dicit Auic*en*ne
30. vinas passas in sole sine aril*is* n*on* passe i*st*ur
no: q*uod* tales ad stiptici*um* declin*ant*. ¶ Pro potu ali-
qui laudat vinu*m* antiquu*m* paruu*m*. Auic*en*ne. n*on* lau-
dat z bene n*on* ipse dicit: vinu*m* nouu*m* n*on* p*ro*uenit
p*ro*pter supfluitat*em*. i. p*ro*pter grossit*er* z antiquu*m*
n*on* c*on*uenit p*ro*pter nimia*um* penetration*em* ad ner-
uos z ad cereb*ru*m z ad nuch*am*: z si c*on*uenit sit vi-
nu*m* mediu*m*: sed melius est q*uod* in passionibus cere-
bri alib*us* semp*er* relinquit*ur* vinu*m* in c*on*suetudine
in p*ro*ad*u* z in cen*ar* z infra in hoc cap*it*ulo p*ro*hibuit
ipse Ras*id* in diuisionib*us*: sed de aqua mellisaci
cinamomo vel garioflis: vel mace*z* vel origano
s*u*m apperit*ur* diuerso*z*: s*ed* nullo m*od*o bibat aqua
frigida. v*el* dicebat Auic*en*ne. neq*ue* potet aqua fri-
gid*am* neq*ue* aqua p*er* se sed aqua reposita c*um* sirupo
corricor*um* citonior*um* facto c*um* melle: si vero das vi-
nu*m* da sol*u*i. s*ed* in fine p*ro* co*or*datione mebro*z*.
¶ N*on* e*st* de e*ss*entia m*ed*ic*in*e dicitur: z hec in t*er*cio co-
trahitur in apoplexia facta a c*au*sa intrinseca z co*or*-
porali. n*am* in illa q*uod* sit a c*au*sa p*ri*mitiua n*on* op*er*da-
re regim*en* nisi de causis dicitur p*ri*mitiuis v*el* di-
ctis est supra: si e*st* fit p*ro* co*or*datione a mebris in t*er*cio
verit*as* ad mebra m*ed*ic*in*a: de immateriali etia*m*
auctores n*on* ponit cur*am*: t*em*p*or*e Auic*en*ne. ponit cur*am*
imm*ed*ialis a c*au*sa frigida: sed cura intelligat*ur* ex su-
peradici*o*ne de f*l*uore frigida: sed stare c*au*sa corporali
z intrinseca faciente apoplexi*am*. q*uod* v*er* plurimu*z*
tal*is* aut e*st* sanguinea aut flegmatica: de his
ponitur cura: intelligendo alias d*ic*tas species q*uod*
raro c*on*tingunt. ¶ An*te* t*em*p*or*e e*st* co*or*datione obseruand*um*
du*m* in o*mn*ib*us* specie*bus* apoplexi*ae*: q*uod*si occurren*te*
medico corpori apoplexico inbedu*m* e*st* v*el* apia*te*
os egrot*us* z imponat*ur* pila lanea in ore: dicit Ras*id*.
v*el* frust*u* lignu*m*. n*am* tale ferit ad duo. p*ri*or v*el*
fiat liberio*z* euenatio c*um* anhelitu*z* sit difficilis
vel quasi ablatu*z*. scdo q*uod* sequitur inuamentu*z* p*ro*-
hibicionis co*or*tractionis dentiu*z* p*ro*pter spasmu*z*
aliq*uod* p*ro*tingent*em*: salt*em* in p*ri*mo apoplexi*ae*: s*ed* in p*ro*-
cessu n*on* fiat motus spasmosus: v*el* ex dicto sp*as*m*us*
mo sit laboriosa co*or*tractio dentiu*z* z aliq*uod* fractio
ergo istud e*st* co*or*datione ad i*st*ud in omni apoplexia.
¶ Sed sp*as*m*us* aliter in sanguinea iubet auctores. in
ipsa hora. s*ed* a p*ri*ncipio v*el* quacumq*ue* hora super-
uenit medicu*z* e*st* si nocte v*el* fiat f*l*uore: veru*z* e*st*
dicunt aliq*uod* incipiat f*l*uore saphenaz v*el* Ras*id*. in
fine cap*it*uli nostri. i. aliq*uod* dicit v*el* Ras*id*. e*st* in cap*it*ulo
nostro incipiat a venis guide*z*. c*um* apparent si-
gna sanguinis aut erodab*ur* cephalicis: et ipse
Ras*id*. in diuisionibus dicit in ead*em* hora de dua-
bus cephalicis e*st* f*l*uore mandu*ci*. z Asaraut*ur* in tali
casu c*on*suetudine ad f*l*uore vene cephalice z venaz
rimpor*um*. In hac difficultate e*st* p*ro*vidend*um* q*uod* si
corpus maxime fuerit plectoricu*m* z sanguineu*z*
ita v*el* sit intentio n*on* solum euacuacionis: sed
etiam diuersionis t*em*p*or*e p*ri*us fiat f*l*uore de saph*en*-
e: v*el* casu quo e*st* facta co*or*tractio alicui*z*
conuete euacuacionis sanguinis p*ro* deo*z* sum*us*
menstrui v*el* emor*o*ydalis. n*am* his duob*us* casu-
bus p*ro*poni d*ic*t f*l*uore homia saphenaz sed in t*er*-
tione habita ad euisionem z n*on* ad diuersiones v*el*
in corpore n*on* summe repleto: z vbi fuerit san-

guinea cerebralis: z n*on* per opilation*em* in vija
medis inter cor z cerebrum e*st* facienda f*l*uore
thomia de duabus cephalicis v*el* salt*em* de alre-
ra illarum magis manifesta q*uod* si fuerit p*ro*pter
abundantiam sanguinis in venis medis z epi-
lationem in eis landatur: q*uod* tunc fiat f*l*uore
mia in venis guide*z*: sed e*st* hec f*l*uore multu*z* ve-
renda p*ro*pter difficultatem co*or*dationis.
Unde laudo p*ri*us f*l*uore cephalicaz: et si n*on*
sufficit ita q*uod* n*on* reducat*ur* eger stante t*em*p*or*e p*ro*-
p*ri*etudine venaz illaz: tunc p*ro* desperato quasi
remedio veniat ad f*l*uore venaz guide*z*. ¶ De
p*ro*ritate aut extracionis sanguinis dicit Auic*en*ne.
fiat extraccio mulci sanguinis dicit q*uod*si sanar
in dispositione. i. cito: sed habeatur in hoc regu-
la llypo. 4*o*. regiminis acutoz v*el* fiat sanguis
extraccio s*u*m habitudinem z etatem z alias cir-
cunstancias que co*or*ter attenduntur in f*l*uore
do plus z minus euacuando s*u*m varietate cir-
cunstanciarum: debet etiam fieri f*l*uore lata p*ro*-
pter inspilationes sanguinis p*ro*hibicio in flu-
m spirituum p*er* venas z artarias v*el* co*or*uenien-
ter grossus sanguis euacuatur: z hoc p*ro*cedens
ter fricatione v*el* supra dicitur e*st*. Aliqui tamen
etiam ante f*l*uore p*ro*ferunt clistere acutoz: s*ed*
in hoc habeatur magna co*or*datione. Nam cli-
steria acuta stante apoplexia a sanguine opila-
te venas nulla facta opilatione sunt multu*z* ve-
renda: nam sua caliditate rarefaciendo addunt
ad opilationem: z acq*u*isita necessitate euenit
di facili*us* inducitur motus. Ideo n*on* credo esse
danda clisteria acuta sed mediocria. Unde. A.
in t*er*tu cum ponit clisteria in sanguinea abso-
lute n*on* determinat de acutis v*el* n*on* acutis
sed dicit facta flebotomia tunc clisteria s*u*m
q*uod* sciuit de clisteribus v*el* deponatur materia
a capite: n*on* dicit fortibus. In flegmatica ras-
men exp*re*ss*u* dicit acutis de clisteribus loquens
ideo ex t*em*p*or*e suo videtur innuend*um* q*uod* n*on* ve-
lit clisteria esse acuta in sanguinea: e*st* etia*m* has
benda co*or*datione v*el* flebotomia in t*em*p*or*e fiat
in quo dicebat llypo. 4*o*. regiminis acutoz: sp*as*m*us*
sunt subriles z reumata subrilia. Nam tunc ad
iutoria sunt facilio*z*: vnde innuebatur q*uod* a p*ri*-
ncipio z statim fienda e*st* f*l*uore v*el* n*on* inspissent
sanguis z humores: z sp*as*m*us* extinguant p*ro*hibi-
ta euacuatione. Ideo credo melius esse in forti
apoplexia quando necessaria e*st* f*l*uore eam p*ro*-
poni ad clistere v*el* etia*m* videtur innuere series
textus Auic*en*ne. sed in debili apoplexia forte re-
gulariter erat p*ro*ponend*um* clistere ad f*l*uore
maxime stante retentione fecum z duritie eaz:
quod clistere sit lenitium p*ro*pter causas no-
tas. ¶ Et in flegmatica etia*m* dicit Auic*en*ne. si fue-
rit signa sanguinis. i. dominij eius in toto: licet
apoplexia z opilatio p*ro*deat a materia flegma-
tica in cerebro: inbet tamen fieri flebotomiam
que reguletur secundum canones antedictos
quantum ad quantitat*em* euacuacionis: s*ed* n*on*
fiat de cephalica sed magis de basilica v*el* com-
muni: z ea facta laudat postea clisteria acuta.
quia conueniunt ad materiam p*ro*p*ri*am z n*on*
innuinebit periculum inflammationis facta
flebotomia: z si coniungeretur e*con*tra. s*ed* quod
apoplexia e*st* ex opilatione sanguinis: et in
membris inferioribus e*st* exuberantia humo-
rum frigidor*um* facta p*ri*us f*l*uore p*ro*pter euacua-
re iij

De p*ro*ritate
re sangui-
nis extra-
hendi.Quali cli-
steria acut*is*
in p*ri*mo ap*o*-
plexi*ae* san-
guinea s*u*m
verenda.In hoc ca-
su fiat f*l*uore
mia de ve-
na co*or* ve
basilica.

Prima pars practi. Joannis Matthei de grad.

No. solone
pradictio
nis appa
retis i ter.
Raf.

No. hac er
pone text?

Elidere ra
tis.

imminens piculum de venis dictis postea fiat
clisteria adhuc acuta: tunc non erit timor 2c.
Et ad istu sensum in duobus casib⁹ peccante et
sanguine conueniunt clisteria acuta flodia prius
facta: et de dictis soluitur contradictio apprens
in textu Raf. Nam dicebat in principio capitu
li nostri q^d apparentibus signis sanguinis fiat
flodia ex quidez vel cephalicio: et in fine capli di
cit etiam in sanguine flodia facienda prius in
pedibus postea in alijs extremitatibus: p^{er} so
lutio erit dictis. ¶ In flegmatica aut vbi no est
necessaria sanguinis extr actio: q^d non p^{er} iungit
sanguini peccanti dicit Serap. ca. p^{ro}prio illoz
quos possibile est sanari quod cuq^{ue} sit dispo opz
vt nature eoz soluantur in hora. i. statim cu cli
steribus fortibus vel clisteri acuto: vñ vult so
lutioem incipi debere a clisteribus fortibus.
¶ Nota hic q^d hoc dictum est v^{er}o in apoplexia
multum forti: q^d s. p. superius deglutit fieri no
p^{ot}. Nam hoc innuebat Rafis p^{ro} continentis.
in ca. cu dicit. Et si apoplecticus sterit aut an
helius fuerit diuersus non adiuuistra per su
perius p^{ro}p^{er}. f. impotentiam sed cum clisteris
multum fortibus: et eodem libro Rafis alibi ordina
uit inunctiones capitis et totius corporis: et p^{ro}
cessum cu clisteribus acutis dicit. Et ideo hec
debent fieri in exterioribus eo q^d nihil p^{ot} eis
exhiberi per os q^{ui} iacent p^{er}strati vt mortui 2c.
¶ Sed si corpus apoplecticum fuerit parati re
cipere medicinam solutiuam: oportebit a prin
cipio ante clistere exhibere solutiuum p^{ro} fup^{er}
q^{ui} maius est natum sequi inuamentu et maius
euitatur periculum mortis subito enacuado p^{ro}
medicinam solutiuam datam p^{ro} fursim q^{ui} p^{ro} cli
stere stante apoplexia cerebrali vt supponitur.
Et hoc etiam videbatur innuere sericus lfe Ani.
in textu: nam post q^{ui} ordinat flodiam et clistere
in flegmatica cum habitudine sanguinea et co
lerica fortia: addidit: postea exhibeatur soluti
um: vel bibat solutiuum cu transir: vnde dicit
postea bibat q^{ui} soluit si in ipo pertransit ex pil
lis in quarum potu habetur fiducia sicut sūt
pillule de euforbio. Aliqui exponunt vt Nicol^{us}
cum transir. spaciū. i. cum iam incipit alienia
ri vel cum transir: et credo q^d hec fuerit ei⁹ snia.
i. cum possit transire medicina deorsum: vt etiā
exponit Bentilis. Nam tunc exhibendum est so
lutiuum cum potest transire deorsum: ergo si
potest a principio tunc exhibeatur: q^{ui} tamen vt
plurimum in principio paroxysmorum non est
habilitas deglutitōis laudant fieri clisteria for
tia ab ipso principio cuius compositio clisteris
sit fm Rafim in litera ex quinq^{ue} simplicib⁹ for
tibus fortiter resoluentibus vt colloquintida
bucomariē centaurea. dicitur litera minore: et cō
ter legi f. centaurea maiore: et arrenita: et ellebo
ro albo omnium añ. .i. .j. coquantur in tribus
libris aque ad consumptionem libze. f. et postea
capiatur medietas et supponatur: inuamēta ho
rum simplicium in casu sunt manifesta: vt su
pra declaratu est in litargia vt soda frigida in
enacuando materias flegmaticas: et est clistere
multum forte inspicienti virtutes simplicium
et quantitatez: et ex consumptione vsq^{ue} ad duas
partes clisteris: tamen laboriosa euacuatio est
necessaria et per clisteria: et per medicinas supe
rius: tum quia morbus non dat inducias etiaz

propter canonem Ani. supra allegatum cum di
xit q^d apoplexia et paralesis claudunt sibi mea
tus: vnde medicine soluentes debiles non eua
cuant materias propie facientes illos morbos
oportet ergo talia esse fortia. ¶ Nota et hac de
scriptioe vñz vt ē d^{ic}ti supra q^d bucomariē
et arrenita non sunt vñm simplex vt Anicē. se
cundo cano. nam vñm fuisse ea ponere di
stincta si fuisse idem simplex: bucomariem est
ciclamen: centaurea etiam debet sumi mior no
maior: quoniam dicit Symon iannensis et be
ne quod de centaurea maiore dubitatur neq^{ue} co
gnoscitur. Et Raf. capitulo proprio in soluē
do magis laudat centauream minorem q^{ui} ma
iorem et in reliquis suis proprietatibus: et ideo
semper eligatur minor. ¶ Serardus componit
clistere vt infra: exempli gratia. R. centauree mi
noris vñm f. saluē: vñm f. rubeo: ozi gā: ab
rotam calamitā añ. .i. .j. ani. femiculi sifilicos
basiliconis añ. .j. .j. florum sticados arabici et ci
trini añ. .j. .j. pulpe colloquintide. .j. .j. f. furfuris
pugillum. .j. bulliat in aqua debite quantitatē
vsq^{ue} ad dimidm: et de collatura cape circiter.
3. xviij. non ponamus tantum. vi. 3. vt innuere
videretur Rafis in textu: quia videtur pauca do
sis in corpore magno: et addatur secundum Be
rardum mellis anacardi olei castorei añ. .j. .j. .j.
salis gemme. .j. vñm hieropigre: ellebori albi:
ana. .j. .j. fellis thauri. .j. .j. duas. et erit completum
clistere. Et Rafis primo continētis dicit. Et di
co quod fiat eis clistere cum aqua decoctio
nis interioris colloquintide centauree ameo
s: aneri: rube: seminis ferule: est similis in omni
bus alio dicit Symon in qua decoctio dissol
uantur serapinum et myrrha et oleum de amig
dalis amaris: parer quod est multum in casu
conueniens: et in hoc obseruetur sententia Ra.
in textu nostro cu dicit quod si cito clistere egre
diatur fiat iterum donec humorum multitudo
simul cum ipso creat. ¶ Et si corpus non sit pa
ratum suscipere clistere fiat suppositoia for
tia et pluribus simplicium decoctum de buco
mariē arrenita et huiusmodi cuz hyera de mel
le dissoluta fiat suppositoia longa. Aliqui or
dinant acutum suppositorium factum cum sa
pone duro: et fortificabitur maxime eius poten
tia in attrahēdo si vñm infundatur in felle bo
uino in quo fuerit sal dissolutum. et ita facit Ro
gerius permiscet sal puluerizatum cum felle bo
uino et in eo infundit suppositorium de sapone
duro et bene feruit. et Rafis primo continētis
facit suppositorium cum borace felle taurino et
melle: semper tamen alligerur cum filo: et si nas
tura sit quasi extrinca ad euigilandum fiat cō
morio suppositoij longi cum manu. et si vñs tā
tum non sufficiat apponatur subsequeus vsq^{ue}
dum sit habile ad sumendum clisteria.
¶ Postea datur medicine soluentes q^{ui} a p^{ro}p^{ro}.
no potuerunt dari: et fiducia in soluendo ma
ior: est in pillulis vt de euforbio vel de serapino
in casu nostro vsus eoz est magis conueniens: q^{ui}
tū difficulte magis deglutitū q^{ui} medicina po
tabilis: credo q^d ex textu Ani. colligat^{ur} Bentil^{is}
et expositores hoc no senserint. per id q^d dicit
bibat pillulas: volebat innuere q^d pillule redū
cantur ad formā pulueris cum no possint eas in
propria suba deglutire: et cu aqua mellis disso

No. de bu
comariē
et arreni
ta.

Rafis p^{ro}
continētis.

de vomit
tu fiedo i
hoc casu.

soluti
bus a
medic
tur in
cant h
steri f
riam p
diunt
q^d ad
tione
quid i
cōfide
si fact
si pōt
lileaci
in gut
talis i
sibus.
pleto
et ebr
casus
re abu
est fac
olei d
omni
3. v. et
in p^{ro}
vomit
ipse v
p^{ro}p^{ro}
no ex
vomit
agitat
bilit
mater
ris de
rande
vel hu
micit
et poss
cir lib
te pari
plerie
sequen
dicran
na fro
ipsam
munis
dato d
est ma
alije fi
rimen
in ecec
cum cl
aliqua
pulsio
et eria
rebal
pigna
per. et
tu. et i
fuerit
uoca fl
in text
eione

solutis puluerib⁹ exhibeā^r postea singlis duobus aut quatuor diebus fiat solutio cū aliqua medicina p^r sursum: de qua dicebat Serap. & de rur in oibus trib⁹ diebus ex pillulis q^u mundifi-
cant humores flāciā^r: & singulo die eūctur cū cli-
steri fortiori vel minus forti sūm virtutis tolerā-
tiam p^resentia febris vel remotione eius & obe-
dientia nature vel inobediētia: & seruet hoc vsq^{ue}
q^u ad. xiiij. diē. Et hec quo ad vniuersale purga-
tionem sufficiāt. ¶ Nūc de solone p^r vomitū ali-
quid dicā^r. dicit h^upp. 4°. reg. acu. post flōmiaz
cōsideratio est sciēda si facta fuerit crisi vel nō
si facta fuerit nec sit alienigena: tūc fiat vomit⁹
si pole est. modū p^ruocandi posuit Rāf. p^r cont^r
nentis. & eū sequit^r Aui. cūz pēna tincta in oleo
lileaceo q^u ponat^r intra guttur: & facta agitari de
in gutture eandē incitabit animū ad vomendū
talīs vomitus valde iuuat p^rcipue in duob⁹ ca-
sibus. Unus est vbi potissimus veniat corpori re-
pleto cibo & potu. & eride apoplexia cōtingēs
ex ebrietate maxime iuuat vomitū. Secundus
casus qū fuerit p^rcedēs replō nauisatina et flā-
te abundāre in stomaco: ideo laudat Aui. qū nō
est factus vomit⁹ cōpletus dētur omni die. 3. ij.
olei de kerna cū aqua de radicibus intrēdendo
omni die dosim dicti olei vsq^{ue} ad quantitatē
3. v. et innabit resoluēdo reliquias q^u remāserūt
in p^r vomitū: & dicit Aui. innuēs q^u innat ipse
vomitū: nō solū stante replōne in stōdaco: q^u ē
ipse vomit⁹ calefacit cerebrū ipsius apoplexi-
cū p^r agitationē in p^ribus capitis. Nor. tū q^u
nō erit repletionalis mat^r etia in stōdaco non d^r
vomitū p^ruocari ad calefaciendū cerebrū & ad
agistandū materias in eodem nisi facta nora-
bili euacuatiōe cum medicinis a p^roprietate
materiam resoluētib⁹ p^roppter dubiū maio-
ris descensionis & consequenter opilationis et
eandē suffocationis: sed vbi materia cibalis
vel humoralis in stomaco esset p^resens: tūc vo-
mitū innat & potest offerri in potissimo in p^r.
et post p^rimū paroxisimū facta slobotomia: vt di-
cit h^upp. & Bal. 4°. regiminis acutozum: etiā an-
te paroxisimū si videantur signa future apo-
plexie de dolore capitis etiā prius dictis. ¶ Et
sequenter etiam in sanguinea post slobotomiā
dictam possunt fieri p^riculares flōnie vt de ve-
na frontis vel nasi: & scarificatio cartilaginū
ipsarū auris. ¶ Factis etiam eūionibus com-
munibus & appropriatis cum clisteri⁹ solutino
dato de super vbi fieri possit: tūc dicit Aui. nō
est malum post eūionem ipsius cum clisterib⁹ et
alijs similib⁹ vt naribus ipsius aliquid appro-
prietur &c. Vbi nota bene q^u hic ponit^r ordinez
in eūctione: q^u vult vt p^rimo facias eūionem
cum clisteribus &c. deinde vt imponas naribus
aliqua sternutatoria & incitātia virtutē ad ex-
pulsionem & p^ropie cōditi: vt dicit Aui. in rectu
et etiā alia caput purgia educētia materiā ce-
rebrāle: vt exēpli gratia linire pennā cū hyera-
pigna vel insufflare in naribus p^rietris zinzī. pi-
per. & elleboz als suauiter: vt dicit Rāf. in textu.
& istud etiā innuebat Auenzoar cū dicit q^u si
fuerit excitatus sup. per alia prius adiutoria p^r
uoca sternutariōnem cum licinio &c. & ita Rāf.
in rectu nostro ordinauit caput purgium post
eūionem: & qū talia violenta sternutatoria non

haberēt^r vt aliq^u in rure enenit Rāf. in p^r cō-
tinentis dicit. Et si has res nō poteris reperire
est in eius naribus insufflandus succus vnius
teste aleo^r. nam hoc potest vbiq^{ue} reperiri: et ex
hoc duo colligunt. Primo cōtra cōem modum
practicantium q^u occurrendo ad infirmū nō sit
medicus andax nō facta purgatione ad sternu-
tationem sciēda. nam cum sternutatio sit mo-
tus laboriosus & plurimū agitante dilata^r ma-
terias in capite & eas ad caput conuertens est
causa maioris periculi & integre suffocationis
ideo nō fiat nisi facta eūione vt dictum est. 2° in
ferru et litera Rāf. vt etiam supradictū est q^u
conditi contra cōes intelligentes nō est elleboz
rus albus: sed bene est herba similis elleboz
& in virtute acuta pungitina: et sic est etiā virtu-
te eductina sicut elleboz⁹: dicit Symon. hoc
pariter clare cum ponat ellebozum & cōditi in ea-
dem descriptione. ¶ Laudant etiam particula
res eūiones de masticatorijs & gargarismatibus
sed ista instrumenta non sic possunt applicari a
principio quia corpus non est habile ad masti-
candum & gargarizandum: sed in processu mas-
tis que masticatoria & gargarismata colligant^r
et alias dicit^r in cap^o. de soda frigida & litargia
et istorum vsus potest observari euacuando sin-
gulis quatuor diebus aut tribus: vt voluit Se-
rap. cum pillulis de quibus supra. & postea gar-
garizando & masticando vsq^{ue} ad. xiiij. diē: post
ea dicit Rāf. cura apoplexiē est cura paralē-
sis de qua infra videbitur: vt dicit Rāf. primo
continentis. ¶ Diuersiones sūnt cum fricatio-
nibus & ligaturis mēbrozum inferiorū & cum
ventosis supra crura & ligaturis dicit spālter.
Rāf. in cap^o. nota ligando & constringendo for-
titer supra adintorium in parte superiori v^r
sus spatulas: et etiam circa coram circa muscu-
lum superiorem in parte extrema. Nam ibi sūnt
capita lacertorum et facta stricatura maior: caus-
atur dolor: et sic fit conuenientior diuersio. cōs-
trictiones etiam digitorum pedum: et mas-
sum et huiusmodi in casu valent: etiam de
pilatio barbe.

¶ Sed nota hic quod fricationes et ligature
inferiorum conueniunt etiam a principio: sed
emulsionēs barbe et superciliorum & commo-
nes capitis sūnt verende in principio: nisi fiat
mundificatio capitis: et in hoc est perfectus cō-
munit^r practicanium.

¶ Uetrose in sanguinea cum scarificatione pos-
sunt poni facta slobotomia supra nuquam & re-
liqua mēbra deorsum: sed in flegmatica pos-
sunt sine scarificatione: et embocare pedes
cum oleo calido actualiter et virtualiter in-
nat ad istam intentionem: et ita fricare pedes
dicebat Auen. cum oleo calido calefacto: vt
cum oleo cucumeris asini vel cum oleo ru-
the fortificato cum castoreo et ensozbio: et ad
istam intentionem afferatur: quod supra di-
ctum est in capitulo de litargia secundum Me-
sue de mēre Filagri. s. quod stimularia cordis
sunt de genere medicinarum diuerrentium et
operantur plusquam fricatio extremitatū &c.
vt cum sūnt linimenta cum aceto squillitico
et sinapi &c. supra mēbra. ¶ Conuētere
etiam ventositates per deorsum & eas resoluēs
f iij

Quid sit
conditi.

De diuersi-
sionibus.

Not. bene
errorem se-
pe cōmis-
sum de v^r
tosis.

No. de bu-
cormaries
et arthent-
ra.

De vomitu
fido i
hoc casu.

Rāf. p^ris
cōtūctis.

Primapars practice Joan. Matthei de grad.

De vltis
intentioni-
bus.

re cum eo qd eas educit vt cū supposito:io facto cum melle z seminibus aneri cimini et sileos laudat qm dicebat Aui. Tū hoc inuenit supple pariens allenationē: hoc ē ingeniu laudauit Rasis p. cōrinentis. ¶ De alteratione aut māterie z cōforatione cerebri z membrorū lapsoz alteratio cōpletur cū extrinsecis calefaciētibz: post factā semp intellige cōsionē. Et ideo laudat oēs ferreā laminā igni apponere z apponere ad caput dicit Aui. nō apponere vel supraponere sed opponere capiti vt multi bestialr faciunt qz accipiunt galeā ignitā z superponunt capiti. dicit Rasis de mēte Judei p. cōrinentis bz apponit z apponit laminā ignita circa partē postēriorē capitis marime: qz ibi est egritudo vel causa egritudinis. dicit Rasis hic in tertū ita ponatur vt capilli cōburantur: vñ multi praecriētes errant: qz applicāt instm figuratū figura capitis supra totū caput z bene incēsum qd adeo calefacit aliqñ cerebri pāniculos vt perducatur ad spānum etiā ipm cerebri ppter stractionem qd est vñ precipiti periculi qd ponit ab Aui. 4. pmi. ca. de cauterijs: qd est canendū ne veniat calitas rāra ad pāniculos vt spānentur. ¶ Addit Rasis. Et si hoc modo nō sanatur in medicando plus laborabimus. Nā ponem? supra caput emplm rubificans extrinsecis: ita vt voluerit emplm rubificans esse foris vt factū ē sicut cubus z sinapi zc. qd ferrū ignitū: z iō ē hoc de notatur illud instm nō debere esse calefactiū combustiū tñ vt pāniculi ledant. Sed ista ralia extrinsecis cala nō apponant nisi facta iam notabili cōsione: qm si esset pleniū cerebri ēēt mala operatio: vel pōt poni inuicem cū oleo de ruta vel de squinato ad pforandū caput: vel de piperibus vel de squilla sū descriptionē Aui. in isto ca. vel de castoreo vel euforbio. nā euforbium est de calefaciētibz: z magis subriliantibus calm est in quarto: z ista quocūqz sumant vel in pulueribus interius vel extrinsecis valēt: z ita oia de gñe gñi calidoz. Ceterum est tñ qd de oppoponaco Rasis p. cōrinentis posuit de mēte Sera. z ita est in cap. de asmate qd oppoponacum nocet nervis: z sic mēbris neruosis: et pñ cerebro. z ideo eius exhibitio est suspecta ex pōpōne famosa scripta a Rasis p. cōrinentis: qz habentes nervos debiles facile incidunt apoplexiam. Unde dicit Sera. loco allegato. qd oppoponacu inuatur maxime in asmate: sed non sit frequens vsus eius qz nocet nervis. ¶ Ad hanc ē intentionem valent embroce facte supra caput et decoctione aneri artemisie ruthe maiorane sticados: alafce: folioz citri: origani: mentastri: calamentri: z similia: z postea flant inuicem cū oleis calidis: nō tñ supra caput: sed ē supra totum corpus. Tñ dicit Aui. Et inunge totū corpus eius cū oleo in quo sit sulfur: z silia ē verba posuit Rasis p. cōrinentis: z debet inungi totū corpus suū cū oleo in quo sit admittū sulfur: sed spāliter inungatur tota spina z nucha ad calefaciendum totum corpus in frigidatū. Tñ dicebat Aui. z inunge spondiles ex figia z euforbio et pone super pñm nuche sinapim z castoreum et serapinum zc. hēc tñ oia flant in pcessu post purgationes vt dictū ē: z spāliter hoc memorat Rasis p. cōrinentis: cū dicit. Et dico quod debes vt hac embroceatione de qua dixerat post

Oppoponacum
nocet nervis

corporis mundificationē: z debes inungere caput suum cum oleis calidis subriliantibus zc. ¶ Pōnit Aui. duos cas. in vsu horum oleorum. Primus canon est qd cū oleis misceatur cera vt melius stet oleum supra caput. neqz fiat hoc in ceteris mēbris: sed in capite: qz cum cera acqrit modus substantie: z melius stat supra caput. ¶ Scds canon est qd incipiendū est a debiliore non dico ab absolute debili: qz nihil valeret: sed incipiendo a debiliore inter fortia olea vt delilior: z silibus: z intendendo ad illud de spica de euforbio de castoreo z similibus. ¶ Fiant etiā odoramenta z enapozationes et garioflis maxime unce muscata acormenta galiamuscata z silibus aromaticis immo etiā cū musco: hoc totū dico in silāica qm in sanguinea dicit Aui. et est notabile verbum apud pñm. capiti de cura z fac eum olfacere qd cōforat cerebri z non calefacit cum eo qd docui re. s. in foda cala z res nesci. s. cū rosis floribus nemusaris cū aceto et silibus. ¶ Per interius aut valent ad alterationem z cōforationē sirupi cōes appropriari vt orimel simplex quilliticum: sirupus de citro et singularissime sirupus de sticados cum decoctione acori vel aqua palestis aqua ruthe aqua maiorane isopi saluic clarificata cū mucemuscata vel alio vel cū cerebri simili. ¶ Inter confessiones valēt tyiaca magna sermērata: z metridarum nō minus valēt: immo pter qd in reptilibus z in morfu reptiliū magis inuatur qz tyiaca: quo casu vsz diamuscus diambza plurisarcoticon z hmdī. ¶ Ultimate aut laudat antozes balneū de quo dicit Sera. Tū aut resoluūt egritudo inuicem in balneū z inungatur cum oleo de balsamo. s. post balneum z Aui. ipm balneum laudat post tres hebdomadas. ē Rasis primo cōrinentis laudat balneū post viginti inum die. ¶ De correptione accidentiū accidēs cōiter cōtingens qd aliqñ est primario loqle laudatur vt exhibeant. 3. h. succi beronice clarificata re z redit ad loquelā: vel succus ruthe agrestis immixtus naribus vel anribz id ē facit: vt dicit Nicolus. Vidi ego in casu silii fricari cum confessione anacardina palatū dēres z linguā z succis sit loquela post parū rps facta bis tali fricatione que cōfectio multū inuatur in casu isto z in paralesi vbi latius dicef. ¶ Aliud accidēs est remissio sine defectu vocis z debilitas pgrēdiēti. Et p his dicit Rasis p. cōrinentis. Et si adest defectus vocis z virtus meliorat. i. iam in cōualescencia apponas vētofas z in sup nuchā z colum mediante scarificatione. s. si expedit z adhibe eis cās cōualescencie in anriatu. i. in quadriga vel in sella lignea ducēdo ipsum hinc inde vt deponendo vel eleuando ipsum z assidues in cōsternationes z gargasimaria.

Not. hos
duos cas.
Aui.

De odora-
mentis sic
dicit.

Declara-
tio pñme
partis.

De corre-
ptione acci-
dentium.

De subeth. Cap. v.

¶ Am aliquis quasi dormiens iacet z tamē sentit z movetur: sed oculos sū plurimū bz clausos quos tamē dñ vocatur cū clamore apit: licet iterū statim claudat iaz patitur subeth. ¶ Qui cum clisteribus acutis que

Declara-
tio pñ
ricule 2^a
tis pñci-
palis.

pauloate nominauim⁹ curadus est. In
os quoq; ipsius mittemus ydromel⁹ et la
borabim⁹ vt descēdat: ipsum enīz nutri
mentū existit eius. Caput preterea vsq;
ad dyatritum primū oxirodino insū
dēdum. Post tertium autē diē sternu
tationez pronocabimus ex his q̄ nomi
nauimus. Et rademus caput et liniem⁹
ex sinapi et castoreo et aceto.

¶ Stud est capituluz de su

berth qd sic cōtinuaf ad pcedēs. Nam
postq̄ in pcedēti determinauit de
apoplexia in qua est lesio siue nocumētū in sen
su: mortū vt quasi lesio ablata in opationibus
omniū sensuū et motus volūtarīj. Nūc psequen
ter determinat de suberth q̄ est sibi vicina pas
sio saltē ex prelesione: q̄ et est ibi lesio in sen
su et motu et diminiutio sensus vel lesio dimini
tatiōis q̄ p^o frōte suberth⁹ iacet sicut apople
ticus: sic cōueniēter post caplū de apoplexia
determinauit de suberia. Et diuidit p̄s cap^m
p^o diuisione in duas partes: q̄ p^o ponit signa
suberth et eas dīas q̄bus distinguit ab apople
xia. 2° ponit curā p̄ diuersa igēia. 2^a ibi. (Cui
cū clisteribus acutis.) De p^o parte ponit id qd
cōicāt cū apoplexia. Scdō sig^a q̄bus distinguit.
¶ Dicit ergo p^o. Eū aliq̄s quasi dormiēs iacet
i. p̄stratus sicut dormiens: et ex hac p^o parte vi
detur innuere p̄ hoc qd dicit quasi dormiēs qd
nō est vere dormiēs. s. somno naturali: sicut ē
apoplecticus non est vere dormiēs: q̄ neg⁹ dor
miēs somno naturali: neq; p̄ter naturā: sed per
aliā rōnem iacet quasi dormiēs apoplecticus a
suberthico: q̄ p̄ter phibitiōē expāsiōis spi
rituū ad organa sensus et mot⁹: et nō fit impo
tētia ad operationes p̄pter reditū spiritūū vt fit
in somno vt supra dictū est: et infra etiā dicit⁹
in suberia fit diminiuta opatio in sensu et motu
a cā p̄ter naturā: p̄currēte tñ reditū sp̄m ad
interiora: et p̄ rāō differt a somno naturali: q̄
p̄currīt cā p̄ter naturā in hoc fōmo et nō in nālī
et talis somn⁹ est plūxior et p̄fundior: nālī: nō ē
vere dormiēs naturaliter: s. iacet q̄t dormiēs
Addit. et tñ sentit et mouet supple si pūgat: et sic
hē operationes nō sunt ablata: s. tñ dimiūte:
vñ sentit obiecta mediocriter imprimētia: qd
nō facit apopleth⁹. et addit: sed oculos sū plu
rimū h̄z clausos quos tñ cū vocat cū clamore
agit: et signat cū clamore vt denotet somnū
esse p̄fundū et nō naturālē: et sic opatio audi
tina est diminiuta a naturali: vñ non excitaret
a mediocri voce sicut dormiēs somno naturali
s. solū excitat cū clamore: et tñ opit oculos: s. i
terū statim claudat: vt d̄r text⁹ p̄pter opila
tiōē factā et remollitiōē palpebrāz factā et
vaporib⁹ et a mā hūida. Eū igit b̄ acētia p̄m
git d̄r. Rasi. iā parit suberth. ¶ Cōsequēter po
nit curā: et diuidi potest in quinq; particulas p̄m
quq; adiutoria q̄ ponit in textu. Primo ponit
adiutorium per clisteria acuta. 2° p̄ debitā die
tā. 3° ponit quoddā repēssū in certo tpe siē
dū: postea ponit insūm p̄uocatiōis sternu
tatiōis. Ultimo ponit qdā locale circa caput.

Partes patebūt. q̄ cū clisterib⁹ acutis q̄ paulo
ante nominauim⁹. s. in caplo de apoplexia cu
radus est. ¶ Pro intellectu h̄z partū simul
est notādū qd h̄z suberth a diuersis causis pende
re possit vt loco p̄prio videbūt. Rā. tñ hic et in
caplis alijs cōiter et b̄eniloquus ponit curam
causē cōiter cōtingētis vt suberth pēdētis a
materia flegmatica. ideo in hac valēt clisteria
acuta ad dīntrēduz et enīdum a capite: neq;
est necesse a p̄ncipio dare medicinā p̄ superius
multū laboriosā: vt in apoplexia fuit necessariū
q̄ morbus nō est ita timorofus: et magis dat in
dicias: sunt et inhabiles in p̄ncipio non facta
minozatione ad deglutitiōē vt videbūt in p̄ri
cula prime sequēti: et oleo cōueniūt clisteria.
¶ De scda parte dicit ordinādo dierā. in os q̄
ipsius immittēdus est ydromel et laborabimus
vt descēdat ipm. n. sup. ydromel nutritiōē exi
stīt ipsius sup. paritēris cōueniēs. Vbi nota p̄
hoc qd dicit immittēdus et laborabimus vt in
nuc̄e p̄rales sunt violētē aliquatū dierādi: q̄
plētūq; morb⁹ a mā frigida fit cronicus: et ip̄i
difficiliter trāsglutiūt et sumūt: q̄ tñ est multa
oppressio in virtute cōuenit diēta declinās ad
larus tenuissimē et non tenuissimā: vt supra in
apoplexia: q̄ morbus nō est sic acutus: cōuenit
ergo ydromel modice restitūras vt due vltres
3. bis vlt ter in diē. valēt etiā ydromel digerē
do materiā et abstergendo flegma de stomaco:
qm̄ morbi flārici capitis sepe fouēt a matē
ria flegmatica in stomaco: et sic est sibi medici
na cibalis cōueniēs. ¶ Dicit de alia parte qd
caput vsq; ad dyatriton p̄mū. i. vsq; ad p̄mos
tres dies est infundēdū cū oxirodino. i. embro
cādū vlt ep̄thimādū cū oleo rosato et aceto. sed
hic oportet poni notabilē quantitatē aceti su
pra illā q̄ cōmunitē ponit. nā soler poni quar
ta pars aceti: et tūc tale rodinū esset inductū
sōni: vñ oz pl⁹ poni de aceto ad euigilandū: q̄
ad eq̄litarē cū oleo ro. et sic innabit euigilare
faciēdo p̄pter acuitatē aceti et rep̄curiēdo: et si
post vñā vel duas dies adderet de oleo camo
mille forte innaret fm̄ casū. alias datos de litar
gia. ¶ Cōsequēter dicit qd post 3^m diē sternu
tationē p̄uocabimus ex his q̄ nominauim⁹: et ra
demus caput et liniemus ex sinapi et castoreo: et
aceto: hoc totū intelligat facta enacuatiōe: q̄
aliter talia nō cōueniēt vt dictum est. s. Et ex
hoc innuēt q̄ ipse velit saltē in 3^a diē fieri ena
cuationē p̄ medicinā p̄ sursum: s. de hoc videbūt
tur lati⁹ loco suo. Ultimū remediū est resoluti
uū materiez vt cōstat simul cū excitatiōe vir
tutis ad euigilandū: et sic p̄s finitū cap^m sumarie.

Expedito textualiter cap^o de suberth. Pro
maiori itelligētia circa suberth
p^o videat de qd nominis et qd rei suberth. 2° de
quibsdam dīntratiōib⁹ et sp̄cieb⁹ suberth. 3°
ponētur cause. 4° sig^a deinde ponēt cura.

Quid nominis et quid rei. Circa p̄m su
berth est arabici nomē:
et idē est q̄ ablatio vlt diminiutio in opationib⁹
sensūs cōnotās tñ somnū p̄fundū. ¶ Quid rei
aut dicit Anī. p^o tertij tractatū 4°. In p̄m su
berth est somn⁹ sup̄flus plus et grauis et et
vt intelligat p^o opz videre absolute qd fit som
n⁹ p̄fund⁹ et sup̄flus. Dicit ergo Anī. q̄ somn⁹
vlt est reditū spiritūs animalis ab insūmen

Declara
tio 2ª par
ticule 2^a p
tis princi
palis.

Declara
tio 3^a par
ticule 2^a p
tis princi
palis.

Declara
tio 4^a par
ticule 2^a p
tis princi
palis.

Declara
tio 5^a par
ticule 2^a p
tis princi
palis.

Declara
tio p^o me
partis.

Declara
tio p^o par
ticule 2^a p
tis princi
palis.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradf.

tris sensuū et motus ad suū pncipiū: cū quo pū-
nantur ipsoz instrumenta ab exitu opationis
in ipfis cū quo fuerit impotētia. s. dicā in ista
ad opationes pter eas q̄ sunt necessarie ad hoc
ut vita pmaneat ut est de opationibus anhelis
tus et forte de alijs q̄busdā ut infra videbit. Et
ut clarius intelligat ista diffinitio est notādū
q̄ lz Aut. declarauit somnū p reditus spūm
ad interiora: tñ somnū nō est ille reditus spiri-
tū interī: cū somnū dicat esse passio pmi sen-
sitiui. i. sensus cōis ut p̄ de somno: etiam in 2^a
parte somni est somnū: et tñ p̄ tñc nō est redit-
spūm ad interiora: immo p̄ tñc fit conuersio
spūm ad exteriora. q̄ pulsus fortificatur ut
notat expictia. et est snia Aut. 2ª pmi. summa de
pulsibz somni. vbi voluit pulsus magnificari
in 2ª pte somni. ppter augmentū factū in virtu-
te p̄ regnationē spūm in somno. Somnus ergo
nō ē illū reditū lz ad fieri somnū de necessitate
occurrat reditū spūm: q̄ tñ reditū nō semper
est cā inductina: ita q̄ diffinitio ē nō est causā
salis p reditū: immo aliqñ succedit reditus ad
impotētiā et vinculū sensus cōis ad suas opas-
tiones salte p parte: ut cū fit dispō in sensu cōi-
muni talis a cā frida et hūida imprimere dolo-
rē in pāniculis cerebri tñc quasi fit dispositio
illa q̄ est somnus et reuocatio spūm a b instru-
mentis sensuū: cū q̄ reditū ipa instrumenta sunt
impotētia ad opationes: nā somnū formaliter
et si diffinitā ab Aristotele ppter esse impoten-
tiā pmi sensitiui sine vinculo mēl: nō tñ de fa-
cto est illa impotētia cū ipa impotētia sensus
nō sit aliud q̄ idē sensus impotēs: est ergo som-
nū nō ipa impotētia: s. dispositio qdā in sensu
cōi vñ fit impotēs ad debitas suas opationes.
s. ad pprehēdēdū obiecta exteriorū sensuum me-
diocriter impmētia et recte: cōnotādo tñ reditū
spūm ad interiora qm̄ p illā p̄culā pnci-
paliter differt a p̄gelatione et ab apoplexia des-
bili et q̄busdā alijs dispōmibz: lz aliquoties cū
eisdē dispōmibus ut apoplexia cōiūgat et reditū
spūm ad interiora: et sic cū apoplexia cōiūgat som-
nū: et sicut sensus cōis est factū impotēs ad com-
prehēdēdū diuersa obiecta diuersoz sensuum
mediocriter impmētia et recte: ita et in ista par-
ticularia sensuū sunt etiā impotētia ad cōpre-
hēdēdū obiecta appropiata mediocriter im-
pimentia: et recte. dicitur signanter mediocri-
ter impmētia: qm̄ si obiecta sensuū impmēt. s. me-
diocriter tñc immutaret organa ut est de forti
somnia vñ voce cū clamore q̄ euigilat dormiēte
subiectū: ita dico de reliquis obiectis alioz
sensuū: et sicut est de sensibus extrinsecis q̄ do-
mies subiectus cū forti clamore aperit oculos
ita est de sensu cōi respectu oim obiectozum di-
uersoz sensuū: q̄ si impmēt fortiter immutat
sensus cōis ab eis. Adāf etiā recte qm̄ organa
sensuū ut exēpli ḡa organū gustus aliqñ im-
mutat ab obiecto mediocriter imprimere etiā
in somno ut est snia Philosophi. de p̄cipiēte re
dulce in dormiēte et de fluxu slegmatis dulcis
sed non recte percipit: et tota causa huius est
quia non est facta in somno talis et tanta res-
tractio spirituum ad interiora ut in organis
sensuum sunt operationes ablata sicut in apo-
plexia: s. sunt dimini te tantū sicut in su-
pore ut voluit Auer. 3. colliget. de accitibus su-

puenitibus sensibus tactus. Et notate q̄ licet
sensus cōis nō percipiat in somno ab exteriori-
bus sensibus p mediocriter impressionē obiecto-
rum: p̄t tñ immutari ab exterioribus virtuti-
bus: ut patet in somniatibus. Tccirco dicebat
in diffinitione. cū quo in ista sententiā exteriori
sunt impotētia ad opationes et. Et hec diffi-
nitio debetur omni et naturalis et non natura-
li p̄ter naturam.

Distinctiones de subeth. Habita ergo
declaratio vñ de som-
no ut sp̄s intelligat de subeth sit p̄ pma disti-
ctio: de subeth qdā est verū et p̄prie sumptus
quoddā improprie. Subeth vñ est somnū p̄-
ter naturā plurius et p̄fundus sine grauis et nō
q̄ lz talis dicit Aut. vocat subeth. s. plurius vel
p̄fundus. S. si est talis a materia supple humos
rosa grossa et aqualitate supple simul frida et
hūida: ita ut ei sp̄s sit plurius et eius elena-
tio fortior. s. vocat esse supple necessaria ad exci-
tādū et debilitat excitatio eius. s. infirmi ab eo
s. somno graui. i. difficulter excitat et p̄inde est
elenuatio fortior necessaria. In subeth igit duo
sunt: p̄ q̄ fit somnū plurius. i. extensus ultra ex-
tensionē q̄ debet somno naturali. 2° q̄ fit grauis
et p̄fundus: vñ grauis somnū vocat p̄fundus nō
tñ extremaliter p̄fundus: s. aliquat p̄ternatu-
raliter p̄fundus. Dicit 2° materia itaq̄ si fit pro-
lixus et p̄fundus et nō esset a materia grossa et
frida et hūida nō esset subeth p̄p̄issime sum-
ptū. Alio mō d̄ subeth largius p̄ oī somno p̄-
ter naturā plurius vel graui vñ p̄fundus a quacūq̄
causa pueniat sine sit a cōplone sine materia
sine cū materia sine p̄ cōitātē aliquoz mebroz
sine p̄ p̄p̄iatē in cerebro mō fortior et diffici-
lius fiat excitatio a somno q̄ pueniat vñ plurius
sit sp̄s ei: tñc talis somnus d̄ subeth. Et sic
p̄ somnū p̄ter naturā distinguit: et fm̄ modū et
et fm̄ causas. Scdm̄ modū: nā qdā est plurius vel
tra nāles terminos sōni nālis. Quidā plurius et
nō p̄fundus. i. multo tpe duras: nō tñ difficilis
ter excitat: qdā p̄fundus et nō plurius. i. difficilis
ter excitabilis: nō tñ aptus multo tpe durare
ut si somnū habeat causā p̄ter naturā materiā
frigida grossam modice p̄tatis ille somnus
fit grauis: sed non p̄olitus: q̄ fit constrictio
a materia grossa et frigida: et non nisi difficulter
excitabitur a somno propter diminutionē sen-
sationem multum in mēbris: paucā tamē exi-
stente materia regeneratis spiritibus in som-
no: sicut excitatio a somno propter expansiones
eorum spirituum exterius et stat ex opposito
aliquem esse p̄olitus et non p̄fundus: qm̄ causa
eius est multitudo vaporum. Nam tunc cū eis
vaporibus m̄truntur spiritus ad membra sed
non sufficiēt immo illi spiritus ad interius
redēt a forma eoz: q̄ taliter dispositi nō sunt
in ista debita ad opationes: et tñc illi vapores
nō nimis opilant vias spirituum vñ domies
facile excitabit: fit tamen p̄olitus propter cō-
tinuationem et successionē ipsoz vaporū: est igit
tur aliq̄s plurius et nō p̄fundus: aliq̄s ecōtra: ali-
quis p̄olitus et p̄fundus ut patet.

Est etiā alia distinctio ex pte causarū. nā ad
proprium subeth erigitur materia grossa cū q̄
litate frigida et hūida ut supra dictum est: vñ
a mala cōplone sine materia nō fit subeth p̄p̄e

Somnus
est triplex

Somnus
naturalis,

p̄ima di-
stinctio.

Somnus
naturalis

Somnus p̄-
ter naturā

sumptus: s; bñ imprope sup̄: vñ nora q̄ somn⁹
 est triplex: qdā naturalis: qdā vicin⁹ naturali
 quē dicit nō naturalē: qdā p̄ter naturā vel p̄
 naturali s; absolute. Somn⁹ naturalē dicit. A.
 in ca. de subeth: est etiā sub somno vñ. s. de
 clarato qm̄ est redit⁹ spiritus aialis ab instru-
 mēto sensuū z mor⁹ ad suū p̄ncipiū cū quo. s.
 reditu priuantur dicta instrumēta ab exitu in
 suis opationib⁹ sensus z mor⁹ p̄ter eas. s. opas-
 tiones q̄ sunt necessarie ad hoc. s. vñ vita p̄ma
 neat. i. mēbroz pectoris q̄ sunt p̄pria instrumē-
 ta spūs. i. aeris: qm̄ vñ nō fit redit⁹ illoz spūs
 rātus sicut alioz: vñ qd̄ etiā in alijs mēbris res
 manēt aliq̄ ad vitā illoz mēbroz spūs: z hīc et
 ponit qd̄ si spūs aialis ad suū p̄ncipiū nō qm̄
 somno naturali nō fit redit⁹ alioz spūum ad
 sua p̄ncipia. immo ē vitalis redit⁹ ad cor z na-
 turalis ad epar. s; exp̄sit de aiali tāq̄ de p̄mo
 p̄ncipalr redit⁹: bene: qm̄ somn⁹ dicit esse
 passio p̄mi sensitiui. s. sensus cōis vñ dicit redit⁹
 spūs aialis. i. spūs in aiali rebus. z sic ois spūs
 appellat aialis: q̄ in aiali rebus. Iste rñ sens-
 sus nō sic pōt adaptari q̄ distict ad sua p̄nci-
 pīa nō ad suū p̄ncipiū. dicebat rñ spālms. A.
 de naturali. Somn⁹ aut̄ absolute naturalis est
 redit⁹ cū pfundatione spūs vitalis ad interio-
 ra vt digerat cib⁹ p̄ncipalr z regenerent alijs
 spūs dissoluti in vigilia: ad quē redit⁹ spūs vi-
 talis seq̄ etiā redit⁹ alioz spūum ad interio-
 ra: talis retractio fit ab anima p̄ncipalr z ad
 tres fines. vñ ponit tres fines Aui. talis somni
 naturalis. Nā vno mō fit retractio spūs aialis
 cū spūs aialis cōuertit ad cibū digerēdū. Alio
 modo p̄pter q̄etē z phibitionē dissolutionis
 vigilie. Tercio mō p̄pter restorationē ip̄i sp̄s
 rit⁹. nō tñ gfa necessitatis digestionis ip̄ius
 cib⁹: s; regenerationis spiritui: z sic restauran-
 tur: restant rñ imprope spūs dicit Aui. sed
 sustētaz z angustat: nā tpe vigilie fit resolu-
 tio spūum. nā ergo toti⁹ regitina cōuertit spm̄
 ad interiora vt ip̄ius fiat regeneratio z tandē
 exp̄sio ad opationes aiales pducēdas: aia rñ
 nō simply naturalr irēdētē retractionē spūum
 imo aia irēdētē retractionē tñ spūum p̄ accēs-
 ad restorationē dep̄dēt in vigilia: s; vigiliā
 p̄ se irēdēt. Ali⁹ est son⁹ nō nālis: z in hoc no-
 ta z bñ: q̄ multi nō intelligūt hūc somnū non
 nālis: q̄ nō ille solū cui⁹ cā d̄: res nō naturalis
 vocat nō nālis s; ille aliqñ d̄ nō naturalis: q̄
 tñ fit ab aia positum: s; q̄ tñ fit p̄pter aliā cām
 dictā tantū vñ digestionē cibi vñ restorationē
 nō ip̄oz spūum: sed nō naturaliter debite reso-
 lutoz tpe vigilie: ideo d̄ nō naturalis sine na-
 turali vicin⁹. q̄ nō est simplr naturalis: q̄ non
 fit cōcurrētib⁹ tantū causis naturalib⁹ vñ som-
 nus cōualefcētis fit a virtute p̄ncipalr z postri-
 mo alteratē spiritū z cōuertat ad suū p̄ncipiū
 vt restantē dep̄dēt: z tñ est somnus nō natu-
 ralis vt voluit Aui. nō est ergo absolute natu-
 ralis s; vicin⁹ naturalis: q̄ nō est fact⁹ cōcurrē-
 rib⁹ rātis causis naturalib⁹ vñ pure naturalis
 rē: ita etiā somnus q̄ fit post farmacū exhibi-
 tū facta resolutione in spiritibus. Somnus vero
 p̄ter naturā de quo hic loquitur est quilibet
 somnus ad quem concurrat causa p̄ternatu-
 raliter imprimens z hoc modo somnus factus
 a causa frigida vt a lactucis: etiā somnus fact⁹
 a potu est p̄ter naturā: z ita fit ab aere fri-

gido: q̄ cōcurrat causa p̄ternaturaliter im-
 p̄mēre: nō a virtute tñ. vñ nora q̄ qñ causa sō
 ni est aer frigidus: gfa exempli cū frigiditas ac-
 ris cōcurrat ad somnū inducēdū. nā ideo cau-
 sar somnū. q̄ in frigidat inflat⁹ motus vt mem-
 bra extrinseca z mēbra in frigidat⁹ spiritus aiali
 stēres mēbris q̄ spirit⁹ taliter alterati nō sunt
 apti in instrumētis p̄o debitis opationibus
 mēbroz: qm̄ frigiditas est cōtraria cōplōni sp̄i-
 rit⁹: neg⁹ sunt apti recipere inflat⁹ debitū p̄o
 operationib⁹ a spirit⁹ cerebri vñ cordis vñ epa-
 tis: z sic sunt facti inutiles ad inflat⁹ recipien-
 dū tñ reducuntur ad sua p̄ncipia: z sic p̄ter
 naturaliter somnus causat. nō q̄ causa dicat⁹
 p̄ter naturā simplr: sed q̄ p̄ternaturaliter
 imprimat ad illū redit⁹: z ad somnū etiā p̄pter
 frigiditātē mēbra vel instrumenta reddūt⁹
 in epra penetrationi spirit⁹ vitalis in eis: quia
 cōgustat⁹ vie mēbroz: z ita dicit spiritus in-
 fluetes q̄ succedere debēt ad alios in mēbris
 existentes cū non possunt penetrare redit⁹ ad
 suū p̄ncipiū zc. cum tñ maxime ad eos in
 mēbris existētes est necessarius continuus in-
 fluxus alioz spūum succedentū: qm̄ p̄ frigidita-
 tem corrūpit⁹ cōpletio spūs existentis in mē-
 bris: qui si nō esset corrupta esset parata recipē-
 re virtutem aialem a principio. i. cerebri: vñ sic
 non recipit zc. z sic pōt mēbri cōgelari z corrū-
 pi: q̄ residuū de influente. s. redit⁹ ad pfundū zc.
 et sic patet ex p̄dictis quod frigiditas extrin-
 seca aeris potest facere subeth.

Causa

intrinseca z extrinseca. Veniendo ad
 cas sequit⁹ q̄ q̄cūq̄ extrinsec⁹ offerū-
 tur frida: vt ē de medicis fridus: marie circa ca-
 put z tempora z p̄ inferi⁹ vt suppositoria frida: z
 oia q̄ p̄t ggelare spūs p̄t eē cā subeth: z ita se-
 mē p̄lū multū stupefaciēs: z sic ēt papauer: ēt
 alijs cibi infridat⁹ vt lacruca: z filia p̄t facere
 subeth: z nō tñ q̄ extrinsec⁹ offerunt: sed ēt hūo-
 res q̄ iteri⁹ generant fridi p̄t p̄ filia media face-
 re subeth: z hoc bñ notate: q̄ vñl seruit ad cau-
 rā si bñ p̄siderabit⁹. ¶ Scda cā subeth ē imā-
 rialibus est hūiditas: z hoc facit duob⁹ modis.
 Vno mō alter alterādō cōplōnē spūs z turbā-
 do subam ei⁹ igrossando spm̄ ip̄m ihabilitādō
 ad motū. Scdo mō p̄ relaxationē meatū vñ la-
 terū meatū vt qñ ita relaxant⁹ vie neruoz z la-
 ceruoz vt vñl lar⁹ coicidat sup̄ altēz. nā talia
 sunt cā subeth: q̄ sequit⁹ opilatio: z cooimētū
 hui⁹ gñis sunt ebrietates z repletōes nauicari-
 ue. Addit Aui. q̄ si friditas z hūiditas p̄currāt
 ēt facillt subeth. i. qd̄ subeth fit a cā frida z hūi-
 da: imo d̄ qd̄ he due cause cū p̄stant⁹ sunt cā
 qua p̄lm accidit subeth. Addit rñ q̄ his p̄currētib⁹
 friditas ē magis cā q̄ hūiditas. Sed hūidi-
 tas est inuās: rō est q̄ friditas nocet imobilitā-
 do: q̄re ē magis nocēs q̄ hūiditas: z hūiditas rñ
 dispōit ad hoc ēt distēperādō cōplōnē: sicut ēt
 dicit Aui. in vigilia caliditas z siccitas sunt cā
 z calitas est vera cā: q̄ facit ad motū z siccitas
 innat: p̄pterea dicit Aui. Ois aut̄ subeth ex cō-
 plōne p̄dēs est p̄pter frig⁹ p̄o z p̄pter hūidita-
 tē 2⁹. ¶ Tercia cā p̄ncipalr dicit Aui. est vñ emē-
 tia potissimoz. Nā in p̄ncipijs virt⁹ infiltrat ma-
 teriam z tunc p̄trahunt⁹ spūs ad interiora fil cū
 virtute vñ existēte postea mā frida z hūida op-
 primūt virtutē iam retractā: z sic nō pōt exp̄di

De causa
subeth.

Prima pars practice Ioan. Matthaei de grad.

ad membra exteriora: et sic fit subeth. hoc pater
marie in flegmaticis febribus qd hnt somni pro
fudiu in pn. Ad dicitur. dicitur ista pfudario som
ni vsqz putrefacta: qd no calefacit vdr dicit nisi cu
putrefactio: vñ videt inuere ibi terr? qd ma a
pncipio no fit putrefacta. Et lz. A. dicat in ma
teria frigida et humida tñ fit somnus etiā pñ
dus in febribus a multitudine vaporu et oppres
sio in virtute etiā a multitudine colere: vt pz
in pncipijs parotismoz maxime a colera grossa
sa et a multitudine sanguinis. ¶ Quarta cau
sa est comunicatio materieru et vaporu ad ares
rius cerebrū a mēbris deorsum. maxime a stō
maco et pulmone aut a toto vt in febribus. Nā
hi vapores etiā ledūt vno modo distēperando
spū manifestū vt p grossitū vñ hūiditātē. Se
cūdo modo ledūt opilādo sua copulētia. Ter
tio mō impoportionādo. i. ppter malitiā ma
le qualitatis: fit etiā somnus pfundus ppter
multitudinē vñ aut ascaridū vt fit in pueris
paruis sacra retractione spūm ppter nocumē
tū etiā postea dispoportionis spiritibus.
¶ Quinta causa gñalis sumit a casu vñ p cussio
ne vt cōpresso craneo sup cerebro vñ fit opila
tio et phibitio exitus spūm ad exteriora per
quē modū fit apopleia vt supra dictū est: etiā
cū hoc fiat reditus ad interiora vt natura suc
currat mēbro leso et organa sunt impotētia ad
opariones et tñc filit erit apopleia et subeth.
¶ Sexta causa gñalis sumit ex dolore p essen
tiam et per communitatē per essentiam in ce
rebro. Nam ad idēdā semper sequitur subeth
maxie si fiat a mā frida: qd sic fieret: nō a cā co
lerica nec vtrōsa. nā ppter dolozē fit conuersio
spūm ad cerebrū et ibi retinet ppter ibi mā
cōuersas et opilāte: et sic organa pūant ab exitu
in opariones suas et fit subeth et p cōitātē stō
maci. nā cerebro cōpatiēte stomacho dolenti fit
pctio in cerebro: et sic causat subeth. Et p effē
quasi modū pōt fieri subeth ppter vehemētes
cogitationē vt voluit Auer. in de somno sacra
cōuersione spūm ad interiora sicut fit aliquo
riens in spūalib? psonis obseruātib? sūt quasi
in estā. ¶ Ultima cā posita ab Aui. est qd aliqui
fit subeth ppter vehemēte debilitatē spūs et re
solonē eius: vñ difficilis fit eius dilatatō. s. ad
exteriora: immo spūs quidā alij in organis ex
stēres cū nō iunant ab alijs succedentib? spiri
tibus redeūt ad interiora et sic fit subeth. Si hoc
ergo intelligat de paucitate spūm aialium et
reddim corūde ad cerebrū: qm si esset paucitas
spūs vitaliū in toto: ppter hoc fieret reddi
spūm ad interi? et ad cor: esset sincopis et nō su
beth vt infravidebif loco suo. ¶ No. tñ qd dicit
ppter vehemēte debilitatē vel resolonē: qd nō
ois resolutio spūm facit ad subeth: qd certa re
solutio facta in vigilia commēsurata facit ad som
num naturalem: qd si fiat maior excedens mens
suram vigilie debite non transiens ad egritū
dinem illam facit ad somnum vicinum natura
li. sed si fiat superflua resolutio tunc fit subeth:
ideo dicit vehemētem.

Signa pñostica. de signis aut primo ponē
tur quedā signa pñostica deinde si
gna distinctina inter subeth et apopleia sincop
pin et suffocationē matrias: qm de signis disti
ctius etiā Aui. in ca. de subeth fecit mētriones

deinde ponent signa gñis: et pñt speciez et can
saz. ¶ Inter igitur pñostica p. euentus ponat
vñ cōe signū ad multas egritudines alias ce
rebrales miales sumptū ex pte cōpōnis capitis
cū habitudine tori sanguinea vel flārica vt qñ
caput est parū merito pñtēre et magnū meri
to circūuolutoz cum habitudine. mediocri vel
magna tori? et. Nā tñc fit retētio multoz vapo
rū in capite qd vel p se pñt esse cā subeth vt supra
dictū est: vt cū cōuertunt ad nām aqueā vt pz.
¶ Scdm signū gñale sumit ex causis maxie pñ
mūis ad subeth: vt si corp? vñt repleone nau
seatina et cibis grossis et vaporosis vel potu su
perfluo vñ vñ fiat ebrietas vel ppter incessus
p loca multū frigida et humida et dormitiōe in
locis terrenis et sūb? in hōie pñtēto multū dor
mire. Nā tales cāe si pcedat sūt signa subeth su
turi. ¶ Aliud signū spāle videt ponit ab. A. qd dor
mientes sub sole sunt parati incidere subeth qñ
dicebat ipse ex sōno pteia in sole timef capiti
sup. futurū nocumētū de sōno pfundo ppter cō
uersionem vaporū sursum et repleonē capitis
idem intelligat de dormientibus sub radijs lu
ne. Et vltra hoc dicebat Aui. qd somnus qui fit
sub luna facit possidere sanguis creatū qd fit cū
rascatione: et adducit rōnē. ppter qd luna mo
uet humores. Exponit Benti. sua caliditate per
miser humores cū sanguine: vñ fluentes p col
latoz expōnunt cū sanguine a rascatione.
Sed istud dictū cū pace Bēntis nō vñ sufficiēs
rum: qd luna nō vñ calefactrix p influentiā: neq
qz etiā p lumen tñm quantū sol: imo dicit Alber.
alamanus qd lumen lune est diuersē spēi a luce
aliam stellaz: et est infrigidatiū p naturam:
hoc nō efficit luna: ergo p caliditatē cōmiserē
humores cū sanguine: et sic istud accidēs eueni
re non pōt: et qz magis eueniret ex somno sub so
le qd sub luna vt pz. et tñ experientia pbat oppo
situm. Nā cognoui ego vñ clarissimū medicū
qui si incedebat ex paruo spacio sub radijs lune
nisi capite multum cooperto immediate incide
bat in expunctionē sanguinis: et nō sic si sub sole.
Hoc ergo efficit luna p quēdā modū nobis oc
cultum mouendo sanguinē et. forte magis mo
uendo flā et ipm sanguinē cōmiserēdo. ¶ Signū
aut pñosticū ad bonū i subeth est cū minuit
accētia subeth: vt qñ ex grani sōno et difficultate
exercitabili: et nō rñdēte egro cū interrogat somnū
fit leuior: facili? exercitabil? et rñdet magis ad iter
rogata et facile sērit cū pñgat pñtēre oeu
los aptos p qd eleuatur palpebras qd p. Sig^m
no pñost^m ad malū sumit ex opposito et cū nocu
mēta subeth irēdūt de maiori pfūditate sōni ex
difficiliori euigilatiōe et tardiori rñdēte ad iter
rogata et d difficultiori motu qd p. et cū fit pñatio
in motu et i sensu: ita vt appropinquet ad accētia
apopleie cū stertore et difficultate āhelit? est sig^m
pess^m et ad mortē vt pz. Sig^m aliud pñost^m ad
malū sumit ab. A. et qd subeth si pñgat in cor
pore in quo sint hūiores mala qualitate infecti
nō co:rigibiles a virtute tñc subeth est malū et cā
mala: vñ ponit dices qd in corpore quiescēt. i. leni
ter dormiēte aliqui sunt hūiores stāres qñ: vñ
cooperiūt malas qualitates co: ne impmāt in
mēbra infirmi: sed cū pñtēnt. i. in somnū pñun
dantur tunc calor nālis ēt pfundat et mouet
dictos hūiores et tñc humores multū ledunt: et

Primi si
gnū pños
ticum.

Questio.

Scdm sig^m

Terrium
signum.

Signa di
stinctina
inter su
beth et flū
copim.

Rephēdit
hic Benti
lis a. Mat
thaeo d gra
di.

Quartū si
gnū pños
ticum ad
bonum.

Quintū si
gnum ad
malum.

Sextū ad
malum.

De signis
generis su
beth.
De signis
specierum

De signis
generis su
beth.
De signis
specierum

De passionibus anime.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

nerislo cū fricationibus cū vērōsis. et. vt dictū est odorē acētū calidū. Aui. laudar pforēt caput cū oleo ro. et aceto et sternutationes: que tñ sunt verēde in corpore repleto: s; vbi corpus esset colericū et rā rummy fieret retractio ppter acuitatē hamoris et nō multitudinē runc cōne nīrēt s; in flegmatica nō: vbi vt plurimū cōiū gis repletio. ¶ Si sit a cōitate picularis mem bī vt stomaci vī pulmonis et siliū dr Aui. attē dat cū regimine ad mēbūm mādās. si sit a sto maco materia lenigāte in ore stomaci fiat vo mitus: si sit a stomaco in fundo a materia terre stri. euacuet p deorsuz et sāt fricationes. et. Etā pforēt mēbū recipēs cū oleo ro. et aceto et i p cessu ponēdū est aliq; de castoreo vt. s. d. cū est de litargia. ¶ Si sit ppter nmes euacuet vers meo cū appariis et pforēt caput vt. s. Qñ est p essentiam si sit a frigore a cā extrinseca vt ab aere frido calefiāt cū medicino p interi? vt rē riaca diamisco. cū pfectione anacardina. Nīcō lus dat diatriō pipereon cū aqua rube. et in se nibus dat cū aqua vite et mirabile: et in can sa mālī frida credo maxie puenire. oz ē p etri secus calefacere inligēdo caput vī embrocādo cū oleis calidis et fōmērationib? et emplastris rionib?: de qb? stari infra in mālī: et nō solū ca pur: s; etiā in chā et pōdiles qb? calefacti torti calefit vt pstat. ¶ Si nō ab extrinseco sit s; ab intrinseco: vt p assumptionē narcoticor vt fungor papaueris. et. pīo subito efiētur per vomitū vī secessuz: vt vomitiuis vī lenicibus et post tñc dr Aui. exhibeant tyriace appopare nō cōmunes vt tyriace bezearice. de his ap pparis recurat ad sērtā quartū: qñ i; talia narcotica agāt ppter friditatē immobilitādo et cōgelādo spm: et vītra manifestā glītare di uersas diuerso mō p ppteratē impmūt in vītra tñc: q; ppter diuersitate accidētū q; sequūt ad hūmōi venenar: vī alia accidētia sequunt ad fungos et alia ad semē iūqāmī al. et papaueris. Nā ad potū iūqāmī al. vt 6. qñ ca. ppo. se; quātū mirabilia accidētia q; nō pāt in manī sēstā causas vt in friditatē reduci. nam vt dixit ibi terr? vītra reliqua accidētia tales clamant vī vociferāt vt mulus vī mulla ideo p diuersam ppteratē impmūt diuersa: et pzo rāto diuerse medicīne tyriacales sunt eis necessarie qdā tñ gñalia valēt ad extirpationē narcoticor vt casti fia lig. piper lōgū croc? et castoreū. vt. 3. s. casto rei vī castiellig. 3. i. talia et ppteratē pforāt ce; rebzū co: et epar. et sic sit euigilatio a tali causa dicit Aui. hec omnia sāt cū labore absq; facili tate in causa frida vt cum strepitu clamore fri; catione dolorosa rita et siliū? in reliq; nō sic p ppter virtutē esse fere extirctā a frigido. ¶ Si est sit ppto humida sit sine materia relaxando pānculos: dicit Aui. caueat in applicatione oleor et embrocay nisi cū cautela. nā qñq; sūi hūmiditate vincūt virtutē medicīnā et ericari uarū: vnde oportet poni multū de ericantibus medicīnis in eis: et nō sic in emplastris: vī lau; dant emplastra et cerorū in tali casu in pptone humida sine materia etiam cū materia: et fiat sic. s. sinapis pīerri rube maiorane calamen ti pulegī serpilū castorei eufozbi. ana. 3. s. cum melle fiat emplm illis pariter puluerizatis et cōmassatis: vī cū sirupo de ficados fiat empla

De cura su
berth a ver
mibus.

strum et ponatur super caput. cerorum fiat. vt infra. s. cere landani. an. 3. i. cum modico oleo de spica: vel de costor: vel de squinanto: vel de castoreo vel de eufozbio fiat cerorum super caput et sūm variam intentionem magis et minus sit rāmen facta euacuatio: et cum clisterijs et medicinis appropriatis: tñ hoc recuratur ad capitulum de litargia q; conuenit in cura cum hoc in causa materiali humida. fiat etiam vo mitus: quia vt plurimū conseruatur talis: dis positio a repletionē materiali in stomaco fiat vomitus cum osimelle cum hīera cum pennia in illis intrinca et immissa per guttur semper fiant diuersiones singula die et fricationes et rosationes. ¶ Et si materia sit sanguinea fiat flebotomia de venis sūm canones supra dīctos et ponatur ventose cum scarificatione. vī etiā si sanguis sit in causa enapozas fiat flebotomia a cephalicis vī laphenis vt dīctū est in apople ria: et sāt clisteria diuertiētia: s; sūm raris rēp; rata in casu: neq; sāt flebotomie ita abūdātes sicut in apopleia. ita dico de alijs euonibus in cā frigida: q; morbus magis dat inducias: vī possim? digerere et eūare ples. Nā ita ordinā do sūm appoparas causas fiat euigilatio in su berth. ¶ Ppter esiones et diuersiones et resolo nes landāf 2. simplicia ad euigilandū singulr valētia. dicit qdā q; fel gruis si calefiat in vas se plūbeo: et eo liniat sūncipit: et er occiput i; p. passio sit in preārtio: cōicaf et postero ri: renouet subeth. Oculi etiā et cor philomene si ponat sub ceruicali egroti faciunt vt nō possint dormire: et hec est auctoritas antiquor nō lenis: et sic p; cura desubeth. ¶ No. tñ ppter id q; dīctū est de oleo ro. et aceto in cōfortatione capitis et rēpssione vapor q; dicit. A. in terni cū aceto plurimo in hoc casu. et rō est. nā oleus inducit ad somnū: q; sua viscositate opilar. po suit ergo acētū plurimū hic magi q; in alijs: q; acētū sua mordacitate facit ad euigilationem: non sit rāmen acētum plm: ita vt sit plus quā oleum: s; sit plus quā si solū intenderemus ad repercussionem.

De congelatione. Cap. vi

Cum aliquis quasi dormiens iacet et non mouetur: et licet sint oculi aperti: palpebras tamen non mouet stupidus est siue rigidus. Curā dñs vero est ex medicinis subeth. Hoc tamen additoyt oleum sambucinum super caput fundatur: et in omni libra eius sit vncia vna eu forbij. Ipsi quoq; caput er castoreo ten forbio et oleo sambucino liniatur.

Post capitulum de subeth sequitur capitulum de congelatione q; sic continuatur cum pcedēti: qñ in p; cedēti erat sermo de lestone in virtute sēstina et morina marie in cerebro a cā frida et humida

Declaratio
tio p par
ris princ
palis.

De cura su
berth a san
guine.

Declaratio
tio p par
ris principa
lis.

Nora.

Gal. 14. re
rapērice
aceto dīc.

Bal. 14. te
rapērice 3
aceto diē.

Quarto
modo.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

tensum et mortu saltem in notabile pre torius.
 Et per hec distinguit a litargia apoplexia et u
 beris. Na oes coicac in ablatioe sensus et mor
 sz distinguuntur p mollitie: qm in cogelatioe no
 est mollitico: sz in apoplexia et suberis star mol
 lities qda mebroz mollities. i. laritas ab hui
 ditare q reperit in mebris: no ra omnia mollit
 ties q: no talis sicut in paralesi: qm talis non
 semp in litargia nec apoplexia reperit. Na si ali
 qd apoplecticus nulla ma huida decurrende ad
 mebra illa relatare: sz mebra apoplectici et litar
 gici hnt alia mollitie vnde distinguuntur a me
 bris pgelari: qm aliqz sumit mollities p qua
 da habilitate ad mortu a mouente extrinseco: et
 hoc est sicut mollities mortuoz: q mebra poss
 unt moueri ad omne mortu. et sic distinguuntur a
 terano et pgelato: et in tali mollitie coicac apo
 plexia litargia et suberis. Et ex dictis potest
 colligi descriptio qd nominis et qd rei cogela
 tionis hoc modo sumpt. Na id est q turpis et
 feda lesio et vereda qm homine subito fieri im
 mobile cu oculis apertis et stris est qd turpe et
 timorosum: ideo greco vocabulo dicta est hec
 passio karalesta a karos qd est turpe et lesio. i.
 lesio turpis et timorosa. Aliqz th dicit cu adue
 nit hec passio religiosi sps alibus: qd loquut
 est deo oculis atrectis: vt dicit Berar. Quid rei
 aut est dispositio immobilitatis in toto et in sen
 sibilis subito sacra pcipue ppter uocume
 tum partis posterioris cerebri a frigiditate et
 necitate vt in causis videbitur.

Distinctiones eius breuiter dicat qd
 da cogelatio: est vniuersalis et toti cois et est p
 prie dca pgelatio: qda e pccat mebr: i. m et m
 n ppe dicta. Q Alia distinctio qda enenit corpi
 naturaliter forti et innenti colerico vel sangui
 neo: qdam debili vt melencolico vel seni. Et
 distinctio quedaz succedit ad alios morbos vt
 cum alijs complicatur: et quedam non pater.

De causis
pgelatois

Cause. sunt primitiue qda corporales. de
 corporalibus quedaz sunt antecederes qda pifi
 cre. Et pinnera est mala coeplexio frida et sic
 ca pcipue in parte posteriori capitis imobilis
 rans sps et neruos et neruosa mebra ad opario
 nes sensus et mor? maxime ad mortu. Et hced
 res vero cae sunt humores frigidi et sicc in cere
 bro siue apostemates siue no: cu th no actu cau
 satur imobilitas et. Sed si fuerit apans tnc co
 gelatio claudis fm Aui. sub litargia: vs lz aliq
 solū appellat et litargia oē apa stantia frigidu
 et humidu in cerebro. Aliqz th vt dicebat supra
 Aui. dicit oē apa frigidu siue stantia siue melā
 colici esse litargia. Et dicit textus et tunc est vt
 vtraq noies. i. noie litargie siue humidu siue
 siccū no sit frigidu. Ideo de pgelatione non fecit
 spale caplm. A. Et sicut ibi dictū est q lit
 targia est apa frigidu cerebri absolute: ita pge
 latio est passio cerebri absolute ppter frigidita
 re no alicuius determinate partis tm: lz coiter
 scribētes sentiat opppitu. Et cohabedo ergo
 cogelationem ad lesionē puimo capitis et conse
 quenter totius eius ca immediata est mala coe
 plexio frigida et secca siue sit cu ma siue no: vnde
 aliqz sequit inspiratio in toto vt sanguinis et
 spuū: vt si pgelatio fuerit ca extrinseca: puta

Quare. A.
non fecit
caus singula
rem de co
gelatione.

ab acre frigido congelante: que tñ p quāto so
 lum dependenter se hz dicta inspiratio a phi
 bito insluri spūm cerebri de cogelatio fm me
 dicos. Sed si mā fuerit apostemans ppter alia
 star febris: sed improprie sumpta: vt in dicta
 a litargia no star febris. Et hanc declarauit Sa
 le. 13. terapen. qd est humor sine putrefactione
 frigidus. i. et siccus. Cause igit primitiue sunt
 vt aer frigidus na sua frigiditate occmēs ad
 cerebri p poros et nares et os pōt inspirare sub
 stantiam cerebri et spūs vt no sint apti ad motū
 et sic sit pgelatio simul cū hoc in toto infrigida
 tur humidū sanguineū et inspiratur: vs nō pōt
 defluere p mebra neqz recipere pōt insluri spūs
 i. virtutē eoz et si spūs ad ea gnerit. ppter
 spissitudinē eoz. vs dicebat Sal. 4. de acciden
 ti. ca. 5. nō est disputandū de hoc si recordes
 mur de eo qd apparet in aere et aqua de nebula
 et fumo in aere et turbulētia in aqua: qm talia p
 hibent splendorem solis ad ea clare penetrare:
 ita similiter est de neruis et membris neruosis
 inspiratis: et sic per istum modum remanent inē
 bra immobilia. ideo Aui. 3. primi doc. 5. c. 4.
 de regimine iter agentis infrigore: laudant ob
 strui poros capitis et os et nares et aures ad pro
 hibitionem trāitus aeris frigidi: et fieri linitio
 nem membrorum cum pice. ideo in prin. capis
 tuli dicit. dico quod iter agere in forti frigore
 est res magni timoris: lz paratur ea que sunt ne
 cessaria. nam multi homines itinerantes in fri
 gore: et si habeant omnia necessaria vt vestes ci
 bos et potus: th frigore mortui sunt ad cūzem. i.
 ad thetānum cogelando humidum et moritur
 sicut hi qui sumpsertunt potum ex opio et manu
 dragora infrigido et cogelando: et ita potus
 stupefactiuorum de quibus dictus est supra po
 test esse de causis primitiuis congelationis.
 Cause extrinsece cohabendo ad particulare
 cogelationem sunt vt clausio meatuū spiritūū
 et stricatura et ligatura. Nam qd dominatur fris
 gidum supra calidū nisi sit inslurius continūus
 membrum cogelatur: et ita mala qualitate
 inducitur vt a pisce dicto torpo: vel fm Sal. 4.
 de accidenti. ca. alle. vocatur mentha: qui qd
 rangitur stupidum facit membrum: etiam a fri
 gidis medicinis exterius applicatis hoc eueni
 re potest vt vnguentis infrigidantibus in qui
 bus maxime recipit virtus opij insquiam et mā
 dragore. Th aliqz medici volunt inducere som
 num et inducunt cogelationē: ideo de his nō sit
 medicus nimis audax nisi sint cū croco et simili
 bus rectificata. Et etia coingit a causa intrin
 seca via cibo vt a cibis frigidis. nam insquā
 nus multe quantitates et papauer adducunt ali
 quando ad cogelationem: immo et cucurbite et
 coriandrum humidū. Aui. in. 7. quarti. ponit
 dosim in eo qd facit cogelationem et fungi et hu
 iusmodi: et potus vini mediocri mirti cū aqua
 multe quantitates et potus aque frigide mari
 ne in corpore famelico vel calefacto: etiam vi
 num mirtum infrigidatū in aqua tpe estatis si
 potest tale vinū plus adducit ad nocumētū q
 potus aquae citius. Et de hoc est textus Aui. 2.
 primi. summa de pulsibus de his que pueniūt
 in pulsu in cibis et potibus. Cause corporee
 intrinsece sunt hiores frigidi slegmatici vel me
 la colici in cerebro existentes: et sic causa auteces

De causis
primitiuis.

De causis
extrinsecis.

De causis
intrinsecis.

dens de esse humor flaccidus vel melancolicus vel
cause ad tales humores sic qualificaros inducē
do de intrinsecis et corporalibus loquendo.

Signa De signis quasi p oia correspondens
ter dici pōt sicut supra de suberth nisi
q hic magis nocetur motus q in suberth et ia
cer oculis apertis et est pulsiue durior: q in suberth
vnde ppter non prolongare recurratur ad ea et
huic loco auferant: etiam saluo qd de pnostico
terminationis dicatur q iste morbus periculo
sior est q suberth immo nisi occurratur in prin.
desperabilis est cura.

Cura congelationis. In prin. tū Aue. videt
facere curā satis leuē: occurrat ergo si
fuerit ab aere frigido in pn. eius ut cū extrema
ut calcanē cōgelatur. Nā ppter distantiam a
fonte caloris primū in eis manifestat pgelatio
dicebat Bal. 2. interior. ca. 2. per hoc qm rem
quā tangit modice sentiūt: et si ea. s. mēbra mo
uent. i. conētur mouere dolore habebūt. s. aliq
lem et nequeat ea mouere. s. nisi violēter quodā
modo et de talib. dixerat paulo ante ego cogno
ui hōes quoz calcanē nimia frigiditate infri
gidari sunt et sensum amittūt postea dicit sunt
in stupore velut si mortui essent putrefacti sūt
tc. In pn. ergo eius q debilis est si sit ppria
cōgelatio cuius cā est mala cōpō frigida et sic
ca siue mā cura est calefactio. vñ dicit Aue. cu
ra est inuoluere pānū calm supra caput: sed nō
ponatur extremat calidus: sed tepēratū aliquat
ad calidū declinās. nā Aui. 3. pmi. nō opz q tali
ter infrigidari vadat ad ignē: q modicus calor
q esset in mēbris resoluere ab igne: sed fiat for
mērio leuis ad extrema ut cū decoctione ca
momille alree mellilori sticados et siliūm: et fiat
inunctio supra caput cū oleis calefactib. in q
bus est pprietas tyriace: sicut est in oleo de lilio
in quo nō solū est vis resolutiva et calefactiva:
sed et vniūcat olei ē de costo de sinapi de ca
storo puenit: vñ iungat de his totū corp. Et
si ponat aliqd de gallia muscata erit magis cō
ueniens. Et landanū Aue. puluerizari super ca
put de garioff. cribellatis et de ligno aloes: et qd
odori muscuz ambraz. et silia aromatica cala.
Etiam odor: castorei et esse mirabiliter vs. dicit
Aui. 6. quart. ca. de medicinis ad venena fri
gidat: tales qui sumperunt opū si possunt
re cibū sint cibaria calida acut et potētia ut bro
dia medio criter pingui pulloz vel colūboz cū
sale et pipe: cinamomū ē et eis tyriacalis medi
cina. Et q: cū eis debet cibari cōgelari et alia
cā: qm vñ supra dixi de mente Aui. tertia. primi
tales moriunt sicut illi q sumperunt opium in
potu: ita landanū Auen. carnes anium minu
rarum et colūboz siluestrium et similia. Bz
bant etiam vinum bonū loco aque: de quo di
cit Aui. q: fuit sarracenus et non bibeat vinūz
et lege in sexta quart. ca. alle. Et vinum anti
quum plurime quantitatē. i. notabilis qriti
tis est mirabile et: et pprie qm est subtile odoriz
sez plurimū tolerans aquā. Aue. tñ in casu cō
gelationis pprie immālis nō exhibet vinū cūz
sit passio cerebri: sed p potu laudar aquā de mi
nera. i. potencialiter naturaliter calidā vel aquā
cū sirupo coriici citri. hoc tñ qd Aui. dicit devi
no erp: esse colligitur a Bal. 3. de simplici medi
cina. dist. actione scda. ca. 2. immo dicit clare.

Ergo quidem iam curavi vñ cū corpus erat
infrigidatū: vñima infrigidatione: ppter hoc
qd dedi ei in potu de vino nominato liscos et.
Sed si fuerit congelatio materialis et fuerit
mā non apostemans: tunc dicit Berar. in cura
est conuenientia sicut in litargia pprie sumpta
in quibusdam: et in qbusdā differentia: pueniūt
in medicinis in qualitate actiua ut q medicis
ne sunt calide in vtraq. Item sint medicis for
tes: q vterq morbus est difficilis conueniunt
in loco applicatiōis medicinar: q: maxime ap
poni debent posteriori parti capitis. Sed disse
runt: q in litargia semp est humor peccans. vñ
semp est necessaria cūo: et nō semp sic in stupore
ut dictum est supra. Et si congelatio sit materia
lis differunt: q in litargia offeruntur medicis
que respiciunt humorem flegmaticum: et in con
gelatione melancolicum etiam in ea cauendū
non tantum a frigidis flegmaticis. sed etiam a
melancolia ut in diēta a leguminibus carnib.
grossis salitior hūmō: et in medicinalib. sunt ha
bende intentiones cūo nis humoris melancoli
ci. Sed si cōiungatur in toto plenitudo sangui
nea fiat primo sōdia sicut supra dictū est de apo
plexia: et iā sunt diuersiones fricationes cliste
ria de qbus dictum est supra quibus diuersioni
bus facis sunt sternutatoria ad euigilandum
virtutem etiā de qbus supra. Et in summa con
cludatur q intentiones in litargia valent in ca
su ppter iurentonem percussione: nam nō est
scienda reper: cussio fm caput ut pr. Post igit
tur cūonem et diuersionem sola calefactio et con
fortatio et resolutio est necessaria. Sed nora q
Rasis ponendo oleum capiti non posuit acetū
quia penetrare faciat dubitans ne infrigidet
extēter: sed dicit cū embrocatur sit p omni libra
olei. 3. j. enso. bñ. De hoc dictum est circa literā
medicis alteratiue et confortatiue sunt de qb.
um est supra. De mente tñ Constantini lan
cus et sterus vulpis cum alijs electuarijs cali
dis: sed rednecatur ad medicinas tyriacales scri
ptas sexta quart. in cura congelati ex opioz in
medicinis et clisterijs oib. De medicinis tamē
appropriatis enacuantibus alterantibus et cō
fortantibus in casu valentibus sicut inferius
descripiones in ca. de melancolia ad illū locū
vñtra alias supra scriptas de litargia recurrat:
et sic sit finis capituli.

De incubo. Cap. vij.

Cum quis in somno quasi rez
grauem super se cadere senserit: incubū pati nuncian dus
est. In ipso itaqz cura nō
est tardandū. Ipse em epilepsie pream
bulus est ipsam nāqz precedit. Eger
quoqz si in colore rubens fuerit et venas
habuerit plēas ex saphena erit minū d.
et vñtofe i carnositate tibi laruz ponēde
sunt. Eger preterea a potu vini et scum
dulcium comestione abstinendus erit: et
precipue ab omni r. que multum gene
rat sanguinem. Qd si huic contrariuz

Cura litar
gie et cōge
lationis mā
lis conue
niūt in q
busdā et in
qbusdā dif
ferunt.

Quare Ra
sis non po
suit acetū.

De causis
pmitinis.

De causis
extrinsecis.

De causis
intrinsecis.

Prima pars practi. Joannis Matthei de gradl.

accidit venter ex pillulis cochleis multo-
tiens erit soluendus et eius regimine sub-
tiliandum. Exercitio quoque utendum erit
et membra inferiora erunt fricanda.

Stud est capitulum de in-

Incubo: quod quod maior est huius primatione cum
disponibus de quibus ante dictum est ut
apoplexia subest congelatione quod habet
ipsa paralytica quod incubus ita est dispositio cerebralis
principalis sicut et precedens dispositio ubi pale-
sia distinguendo ea ab apoplexia est proprius passio
nervosa quod cerebralis. Et quod est incubus est passio
bulbi quod dicitur ad epilepsiam: ut dicit Rasi. i. textu.
id est pueri vultum est mihi secundum ordinem prius de
terminare de incubo: pro de epilepsia et vltiori
de melia: et cerebrali passioe quod expeditis erit
deveniendum ad determinationem de palefia alio
morbo nervoso: ut stupore: tremore: tortura
oris: spasmo etc. Dimidit igitur passio capiti prima
divisione in tres. Nam primo per accidia declarat de
deniciadi aliquem pati incubum. secundo ponit neces-
sitate diligenter huius de cura eius: tertio ponit
curam incubi vel causam eius per suppositis causis a
quibus vultum euenit. scda ibi. In ipsi vltiori cura
non est tunc dandi. tertia ibi. (Eger igitur si in colo-
re rubro fuerit.) De prima pre dicit declaran-
do aliquem incubum cum quod in sono quod re graue aut
aliquid super se cadere sentiat: incubum pati demon-
strandum est. Tunc nota quod declarat incubum ex duobus
bus principalibus. Prima ex pre euenit per hoc quod
dixit in sono. Nam talis dispositio est in vigi-
lia euenire possit ut loco suo videbitur: tunc vultum
in sono euenit: quod cum ea adducit magis pas-
sa est nocere tempore somni quod vigilie: et sic fortior ca-
requiritur ad hoc ut fiat incubus in vigilia quod in so-
no: et idem vultum fit in sono: hoc totum declarabi-
tur infra. Declarat secundo ex accidia propter hoc
quod dixit cum sentiat quasi re graue supra se cade-
re per hoc quod dixit quasi innuit quod non recte sentit
podus rei grauis comprimere: sed quasi. i. imagi-
natio est corrupta: quod apparet patenti quod grauis
res opprimat eum quasi supra ipsum poneretur res
grauius et pondus graue. vult conatur se mouere
se libere mouere non potest: ita conatur vocifera-
re et quasi vox intercipit: et hoc propter. nam vel
vapores opprimeres per diuersos modos ut infra
videbitur. De secunda parte dixit quod non est tardum
dum in cura ipsius: vult facit diligenter medicum et
solllicitum ad eius curam: et adduxit rationem quod incu-
bus est pambulum epilepsie: vult nisi curet incidit
in epilepsiam. Proinde dicebat idem Rasi. in diuisi-
onibus cum huius succurritur quasi assiduus est et mul-
tiplicatur perducit ad epilepsiam: ratio est sa-
tis manifesta quod ex eadem materia vtrique disposi-
tio fieri potest ut videbitur. Consequenter ponens
curam duo facit. Primo supposito quod a causa san-
guinea fieri possit ponit signa et curam eius: secundo
supposito et quod a flegmate fieri possit ponit et
signa et curam: ibi secunda. (Quod si huius contrarii acci-
derit etc.) Declarans igitur causam esse sanguineam
dixit. Eger ergo si in colore rubens fuerit et ves-
nas habuerit amplas ex saphena erit minime
dus et ventose ponende ex carnositate tibiarum
sunt: etiam dans ordinem in diera dixit quod eger
a potu vini et comestione rerum dulcium abstinere

Declaratio
prime pte
textus.

De secunda
parte textus.

De cura in
cubi ex san-
guinea.

debet et ab omni multiplicante sanguine. Po-
nendo autem curam et signa flegmatici dixit quod si
huius contrarium acciderit: ut. i. non apparet
runt vene ample neque rubor in facie sed contra-
rium de stricture venarum et de colore pallido fa-
ciei et multitudine aquositate in ore et alijs si-
gnis dicitur supra apparentibus in flegmate do-
cet fieri solutionem cum pillulis cochleis multo
tens: et quod regimen sit subtiliarium et membra
inferiora fricanda etc. Ista omnia sunt clara ex alijs
dictis de foda frigida et de litargia: sed nota quod
habet posuerit tantum duas causas non est negandum
quod etiam ab alijs humoribus euenire possit: sed
quod raro ab eis euenire potest: posuit causas ut
multum contingentes etc.

Exposito sic literaliter textum per obseruan-
do ordine primo videbitur de qua
noia et quid rei ipsius incubi. secundo ponitur di-
stinctiones breues. tertio causae. quarto signa et
pronostica euentus et ad bonum et ad malum: de
inde demonstratio generis et speciei: et vlti-
mo ponitur cura.

Quid noia Incubus dicitur ab An. prima ter-
ra. i. tracia. 5. Stragulator. quod
ita aliqui disponitur hoc quasi presocetur a com-
primente a Rasi dicitur pambulum epilepsie: et etiam
dicitur sicut aliqui dicunt a demone quodam sic ap-
pellatur. Nam ut dicunt ante aduerbum ipse sole-
bant demones conuersari cum hominibus: et sic demo-
incubus solebat ledere homines comprimendo et im-
primendo: inde sic est dicta hec passio. etiam dicitur ab
inclinare quod est supra cadere ut quasi videatur
homo aliquid supra se cadere ipsum opprimens.
Quid rei autem declarat ab An. per hoc quod
homo sentit cum in somnum ingreditur fantasma
graue supra se cadens: vnde ipse. i. angelitus
stringitur: et vox et motus intercipiuntur. non po-
test continuare vocem neque motum: quod conatur ad
motum: et non potest perficere neque potest clamare: et
quod presocatur propter opilationem pororii mea-
rum. i. viarum angelitus. et cum separatur ab eo ex-
citat ut subito. Tandem finem ponit Rasi. 5. cen-
tineum. ca. 5. dixit quod propter rem grauem videtur
strangulatur et non potest clamare: et possibile est quod
cepit clamare et non clamare. Innuebat ergo An. quod
hec passio proprie non accidit nisi in somno: quod
tempore vigilie illa fantasmatum non sic repre-
sentantur: nam tempore somni omnis leuis causa
opprimit ubi tempore vigilie non nisi fortis causa
quia materia et vapores sunt conuersi ad extrin-
sica: quia tamen incubus est epilepsia quedam
debilis: et sicut non repugnat fieri epilepsiam te-
pore vigilie ita nec incubum. Sed dicit Benti.
et bene: quia in vigilia non fit nisi a forti causa:
sentit ergo aliquid grauius ipsum: et si vult se
mouere vel loqui non potest: vel si tales aliqua
do loquuntur: loquuntur loquela imperfecta
se lamentantes. Dicunt quidam de modo quod
elevatorum vaporibus ad meatum per quos debet
infundi spiritus animales ad organa sensuum
impedita via per ceptum nocumentum cum anima
nititur mouere membra et non potest minozata
mensura spirituum: consequenter apparet eis
fantasma quoddam opprimens et inde interfe-
catur motus: quia cum volunt se mouere non
possunt: et quod facta opilatione in meatibus di-
ctis prius priuantur membra extrema a debito

De cura in
cubi ex san-
guinea.

Opinio
theologorum.

De quid
tate.

Rasi. 5. cen-
tineum.

De causis
epilepsie.

Quo fit
hoc pmo.

mon-
prius
dene-
cidi
quo
pressi-
bus
cop-
solu-
mari
prie
viri
men-
spis
theo-
exist-
mir-
pari-
nes-
est d-
de il-
cuss-
bene-
pon-
D-
acci-
plem-
dam-
tion-
ter d-
resol-
ctio:
dam-
ris f-
quod
mo e-
C-
ro ei-
le ca-
etia:
crio:
cum
viri
crio:
tpe i-
niat
qual
Le
corp-
dita
prin-
non
er m-
circa:
bra:
les f-
sup-
debi-
long-
mal-
debi-
ad m-
rio c-

motu **I**tem mediari deo dicunt quod illud fantasma prius incipit surripere a membris deorsum rediendo sursum. **D**icunt quidam quod hec passio accidit maxime propter plenitudinem cibi in stomacho quo repleto comprimit diaphragma: ad cuius compressionem multi vapores claudunt in spaliibus qui postea comprimuntur versus cor: sic corde compresso per coarctationem quasi totum comprimuntur. **D**icunt alij quod vapores et materia grossa resoluti opponunt se virtuti fantasice vel imagi marie vel organo eius: tunc talia objecta comprehenduntur et ledentia et comprimuntur cerebrum et virtus: et hoc modo apparet quod fit fantasma opprimens: et precipue quod vulgus credit quod in tpe noctis spiritus mali homines premant. **C**uius dicitur quod theologi dicitur cum huius esse quod demon in aere existens directus super corpus patiens impletur quando qualitate malitiosam in membra patientis unde sunt impotentes ad operationes et intercipit motus et vor istorum: sicut etiam est de dormientibus sub ymbra nuncis. Sed quod de istis spiritibus non se intrinsecus medicus: opzigitur ut hec reducatur ad causas que beneficio medici possint remoueri. Prius tamen ponende sunt aliquae.

Distinctiones. **S**it ergo ista tria distinctio: quod incubus quidam accidit corpori foris naturaliter per eadem et complexionem ut colericus et sanguineus inuenit: et quod dam debili vel per eadem ut seniliter vel per complexionem et seniliter ut melancholicus vel mulierum: vel aliter debili propter causam resolutionem ut post morbos resolutionis coitum et siles causam. **S**ecunda distinctio: quod incubus quidam solus accidit in somno: quidam etiam in tpe vigiliis ut dicat quasi spes laboris spontaneus: ita ut videat hominem et vigilare quod non possit se mouere nec fortiter reclamare: imo quod quasi opprimat et suffocet ab opprimere. **T**ercia distinctio: quidam talis incubus est rationis: quidam non nisi per occursum alicuius male cause primitine et aliquis enenit frequenter etiam non procedente causa manifesta. **A**lia distinctio: talis frequenter enenit quidam coniungit cum lesione et obstructione operationis sensitiuorum virtutum: et gravitate capitis: pigritia in motu et humore: et quidam non cum his coniungit. **A**lia distinctio: talis est frequenter enenit: quidam modico tpe durat: et quidam maiori spatio: ita quod si eneniat in somno et excutitur: tunc remanet cum simili quasi oppressione per tempus.

Causa. **I**am veniendum est ad causas. **E**tenim ergo sunt duplices ut primitine et corporales. **C**ausa primitiva potest esse frigiditas acris adueniens cerebro condensas compressionem et contrahens ipsum unde spiritus postea non possunt descendere ad instrumenta sensuum et motus: et consequenter materie vel vapores circa membra existentes sunt aggrauantes membra: et sic comprimuntur accedens predictum. **S**ic tales sunt quasi percipientes phantasma cadere supra se ut dicit Aul. Et hoc maxime accidit in debilitate ipsius cerebri per resolutiones ut in longo morbo vel ex coitu vel in debilitate ipsius male complexionis inducere. nam tunc propter debilitatem cerebri facile impeditur transitus ad membra. **S**ecunda causa est multa repletio cibi in stomacho et nauseatina satietas: unde

comprimuntur diaphragma: et consequenter cor a vaporibus opprimuntur: ut supra dictum est. **T**ercia causa est somnus super: a satietate cibi: nam tempore somni multi retinent vapores qui oppilant meatus spirituum animalium ad membra qui tempore vigiliis resoluntur. **Q**uarta causa est dormitio resupina: unde dicit Aulic. 3^a pmi. resupina dormire est malum: et ad malas parvas egritudines: ut incubum et epilepsiam. nam superfluitates cerebri que deberent expurgari per nares palatum et per accubitus super dorsum retineantur et mouentur ad posteriora: ut ibidem dicitur. et vlti quicquid cause que possit esse cause multiplicatio vaporum et retentionis spirituum, et cause incubi.

Causarum corporalium una est antecedens: et est humor quicquid grossus sive sanguis sive flegma sive melancolia. **C**ausa immediata corporalis est vapor: oppilans et ledens saltem ut in pluribus. nam talis dispositio pendet ex vaporis immediate: et non ex humore: quod declarat quod talis dispositio facilius remouetur: quod tacto infirmo de facili ut plurimum excitatur et redit ad operationes suas: et hoc proprie fit in principio somni: unde dicitur. **A**. Enimvero causa in plurimum est vapor: materiam grossam et eleuatam ad cerebrum subito in dispositione quietis motus vigiliarum. i. tempore somni: quoniam somnus est quies motus vigiliarum: motus. s. resolutionis vaporum: et consequenter omnis humoris committantis ipsum. s. vaporem: quasi inuenit quod in motu vigiliis fit resolutionis vaporum et humorum cum eis ad exteriora. Et in principio somni per reuocationem eleuantis vapores ad cerebrum: et ita fit tale accedens immediate a vaporibus ideo sepe cum excitatur remouet inuolumentum. **D**icit tamen Aazarauus quod aliqui post excitationem stant perterriti et angustiosi timores illud phantasma: et hoc est quando illi vapores sunt multum grossi: et tunc casus est multum verendus: et maxime si frequenter ut videtur inuicere Rasis in diuisionibus. **E**tiam a vermibus potest enenire per modum satis notum: et sic patet quod etiam per communiter a toto et a partibus membris vel alias a particulari dispositione: et etiam propter causas essentialiter in cerebro potest promanere hoc accedens: et sic cum hoc patet quod incubus: nam si propter malam qualitatem faciunt aliquando vermes contraactionem et spasmus quia alterantur alteratione mala: et sic in epilepsiam: multo magis possunt facere incubum: cum incubus sit principium epilepsie. **D**ifferunt tamen incubus ab epilepsia: quod in incubo est maius nocuum: et oppilatio in parte posteriori capitis et in epilepsia maior in ventriculis anterioribus: ideo in incubo motus sunt magis diminuti quam sensus in epilepsia est e contra.

Signa. **S**igna autem sunt duplicia. s. pronostica: et signa specierum. **S**ignorum autem pronosticorum primum enenit sunt signa omnes cause antecedentes et primitine ipsius incubi: ut satietas: nauseatina repletio sanguinea vel flegmatica: maxime si coniungatur male complexionis capitis et paruitatis eius. **S**ecundum signum specialius sumitur ex obstructione in sensibus accidentaliter facta etiam gravitate motus et profunditate somni: et reliqua declarantur debili

de causis
corporali-
bus.

A vermibus
accidit.

Prius si
signa
specierum.

Secundum.

Admapars practice Joan. Matthei de gradl.

Tertium p
nosticum ad
bonum.
Quartum
signum.

Quintum
ad malum
est Anic.
Nota vix
intellectu
Anic.

Sextum si
gnu pno
sticum.

De signis
speciez.

De cura
viti.

ratem cerebri et exuberantia materiam grossam
circa caput. C Signum vero pronosticum ad salutem
sumitur ex eo quod accidit raro: quod facile remone
tur no cumentum cum excitatur sine fit a materia
corporali sine a causa primitiva. C Sed signum
spalins est: quod minoris timoris est incubus a causa
corporali stante no cumento sensibiliter equali:
per per remotionem causam primitivam facilius
rem et corporali. C Pro pronostico autem ad ma
lum dicitur. A. ca. p. p. quod incubus pronosticatur
alteram trium passionum: vel est antecessor ad
epilepsiam: aut apoplexiam: aut maniam. Sic Boer
donius quod est signum subire mortis. Sed dicit
Aui. faciens exceptionem quod hoc intelligitur quod fit
a causis materialibus vel vaporibus vel humoribus
corporalibus. Sed si fiat propter causam extrinsecam
non sunt nara sequi ista no cumenta: et hoc bene nos
teretur propter multos qui ex incubo immediate des
clarant supra aliquam diuersam egritudinem. Nam si
fiat a crapula aere frigido et similibus talia potest
faciliter remoueri saltem vel in pluribus: sed si fiat
ex vaporibus puenientibus ex humoribus pra
uis pronosticat supra dictas infirmitates. Epilep
siam vel apoplexiam: potest et materia ex multo
tempore retenta calefieri et aduri: et eleuabunt vapo
res prauis terrestres: et facient multas siue manias.
Et ad hoc dicit Rasis in textu quod cura non est rar
danda propter timorem dicendum: nam si tardas cura
sepenumero raliter ingrossatur materia vapo
ralis quod apta nata sunt sequi talia accessoria pra
uis vel apoplexiam epilepsiam: que postea inducunt
mortem: unde cum non succurritur ei qui parit in
cubum vel bene dicit Rasis in diuisionibus: timor
est de epilepsia. C Aliud signum pronosticum
cum est quod egro cuigilato post paroxysmum si su
dor succedat circa faciem et reliqua membra et co
tingatur tremor cordis est signum prope mortis
quod his accessibus ex tribus declarat materiam
continuo magis opprimere virtutem: et esse causas
valde fortes et virtutem ralem multum opprimi.
Dicebat Hilbertus quod pallos et tremor cum mani
festatur post excitationem cum colore liuido et tre
more cordis est signum mortis. Unde multi post ex
citationem a paroxysmo sunt tremebundi: et est
hec passio id quod vulgo dicitur est oppressus a des
mone vel glie imbarato: et maxime pringit par
uulis propter multam humiditatem et clausis vapo
ribus ad intra circa cor et cerebrum: et aliqui infra
horam moriuntur: et dicunt le fiat tolto: vnde termi
nantur ad apoplexiam et sic moriuntur.

C Signa speciez manifesta sunt ex dictis supra.
Nam si fuerit a causa extrinseca ut ab aere: per ex
his que dicta sunt supra in ca. de gelationis de
iter agendo in frigore et de occurrentibus frigidis
die et de alia. Si et coringit post satietatem nau
seam sariis per. Si et ex accubitu supra dorsum
sum coringat ex sensu potest sanguine: et signis san
guinis per circa litera. Si et ex flegmate per ex
signis flegmatis supra: raro fit a colera et melan
colia: ideo de crocoides non faciunt mentionem ma
xime de colera: tamen si coringat ex dietis sunt
in eis propria signa ut supra.

Cura est duplex: scilicet et pericularis. C Uni
uersalis est dicit Boerdonius: quod etiam
confermat Gerardus quod qui consuevit cadere in
incubum habeat socium amicum eius quo dormiat

qui cum audierit eum lamentantem et dolentem ex
ciet eum a somno faciendo fricationes et diuer
siones maxime ad membra deorsum: etiam asper
gatur facies dicit ille cum aqua rose. diceret ego
cum vino maxime in causa frigida: quia vinum
conuertitur vapores ad extra et animam viuificat:
ubi aqua conuertitur ad intra.

C Regimen particulare sumitur ex parte carum.
Sed generaliter per in regimine dicere eligat aer par
calidus: sed si sit siccus et clarus. aperiant fenestre
de die de nocte incendant candele et cerei: et oia
que comonent et diuerunt vapores ab extra in
nant. apponant vero se fricent crura: nullo modo
inducatur somnus: imo excitent cum tractu ca
pillorum et pilos barbey non dormiant. Exercitium
sit moderatum factum pedibus ad diuertendum
etiam cum foribus locationibus et clamoribus vo
cando eos nomine proprio: puenient in passionibus
animalibus vel potest et nullo modo tristatur.
In dieta cibi et potus dicitur textus noster. In
flegmatica subtiliter regimine dupliciter intelligitur.

Uno modo quod exhibeat dieta multum tenuis.
Alio. id est regimen subtilitatis. id est aliud
offertur ipsum sit subtilitatis humorum et mae
rie grosse. In sanguinea dicitur subtrahat vinum
carnes et omnia que generant sanguinem multum:
detur aqua orde de farre: succus fructuum acer
rosorum: sed si per die steret sine cibo melius erit.
Si igitur causa sit materia flegmatica minor erit
quantitas cibi: detur brodi ciceris: aqua mel
lis: per vini erit conueniens: sed sit acutum non
grossum vaporabile vapore grosso. C Sed ma
gis ad medicinalia veniendo stare materia san
guinea fiat flobotomia de saphenis dicit Aui. et
Rasis quoniam tale accessus non euenit nisi a multitudine
ne vapor et cum multitudine materie quare hec
flossia multum inuatur: quod euacuat et diuertit: de
inde de flossia cephalica: deinde a pericularibus
venis ut de venis sub lingua vel de vena frons
vel nati: etiam ventose in carnositate coram vel ri
biarum multum inuatur. C Sed si materia sit fleg
matica ut plerumque euenit fiat palmarum etatio cum
appropriata ut cum hiera russi. Et dicit Rasis
primo continentis: et dicit in text. Rasis. fiat euac
uatio cum pillulis cochis multorum. Dicit Aui.
fiat etatio cum eo quod totum humoris etatio: non in
telligitur vna vice sed multipliciter vicibus.
Ideo dicit Rasis multorum: ut inuatur etatione
fieri gradatim euacuando primo vnam partem
deinde aliam. C Et in materia melancolica cum
pillulis de lapide lazuli. Hoc dicit Aui. intelli
gitur si materia melancolica vel flegmatica fue
rit multum abundans tunc fiat repentina talis
euacuatio: et non oportet tunc digerere materiam:
sed a primo. debet euacuari vel minorari mate
ria propter timorem de quo dictum est supra:
postea potest digeri materia cum appropriatis: lo
quor in flegmatica quod in sanguinea potest multum
a primo. euacuari. C In materia ergo flegmatica
fiat digestio facta minorari euacuacione
cum oximelle simplicis cum syrupo de ficada
cum aqua saluie absinthij buglosse non aquis
aperitiuis ut fementis et similibus: sed cum par
cipantibus spiritibus aromatizato syrupo
cum aliquo confortante cerebri: si vnde misca
ta et granis peonie. Et in rebus fiant quasi cour
imo diuersiones euacuatiue cum diuersis appo

De cura
particulari.

De cibo
potu.

In sangui
nea flossia
botomia
de sapheni
is.

Notaveris
intellectu
Anic.

pro
ponat
acetum cu
oleo rosa
ro in p
ti casu.

No dicitur
dicitur in
hoc loco.

pro
ponat
acetum cu
oleo rosa
ro in p
ti casu.

pro
ponat
acetum cu
oleo rosa
ro in p
ti casu.

pratio: postea fiat iterata enacuatio per soluta
tia et sequenter per caput purgia masticato
ria et similia. Et etiam facta enone sequenter
confortetur cerebrum cum oleo. ro. non ponetur
do acernm sed aliquid castorei et etiam fiat ali
qualis repercutio. ne cerebrum recipiat hoc in
frigida: sed in sanguinea cum oleis par. stipri
cis et cum sacculis appropriatis calefactis: rosis
cum modico aceti et supposito capiti: et pfectio
nibus appropriatis vt diamusco et similibus.
Si vero ca fuerit non essentialis in cerebro:
sed ex nausea et satietate prouocetur vomit
cum penna intincta in hiera simplici cum modi
co oleo: vt materia que in cerebro conseruat eua
porationem educatur. Et postea stomachus et ce
rebrium confortetur et interius et exterius cum oleo
de spica masticis et similibus: et cum diaba et cum saccu
lis lenibus resolutiuis supra caput. Et si ca
fit extrinseca vt frigus et contritus cerebri: eodem
sano et copulans: tunc dicitur Anicem. fiat in un
cto supra caput et nucha cum oleis: et tunc sint
olea calida fin acrum et calefacientia fin poten
tiam vt oleo de ruta: de costis: et de spica: de eu
forbio: et de castoreo: et in oleo de lilio est ty
riacalis virtus vt supra dictum est. Ad dicitur. A.
et est de melle. Rasis p. corinentis. q. ad pforta
tionem et resolutiones cerebri appropriatur gra
na. xv. peonie singulis diebus: dicitur Scrilis: in
tellige duo. s. vel tria p. vna vice non. xv. simul
sumatur: nam grana peonie maximam habent p
prietatem cum cerebro. Casaravius laudant
grana. ruij. piperis. s. puluerizata cum aqua melle
lis stante ma frigida flegmatica: etia Rasis eo
dem p. prinentis laudant piperis: unde dicitur
accipe piperis et tere ipsius fortiter: et da de eo in
potu coctear vnu cum tantum mellis: dicitur q
est magni inuamenti. Et non nisi est confortat
dum cerebrum: sed de medicis attendere mari
me ad confortationes oim mebroz principalium
vt etiam stomachi et cordis innando digestum
stomachi: et cum saccellationibus epithimatis
et odoramentis: unde muscus maxime valet: am
bra similiter nigella et similia. Et in confectioni
bus diaba confectio de gemmis de musco dul
cis: et usus aromatum cerebralium vt acori mus
cis muscare: cubeburum: corticum citri et simi
lium: et cum his et similibus complebitur inren
tio totius cure. Et de his completius dicitur in
sequenti capitulo de epilepsia que in cura hinc
multum assimilatur. Et sic completum capim.

De epilepsia. Cap. viij.

Cum aliquis cadit in terram
et torquetur et commouetur et
intellectum amittit: dicimus
ipsum epilepticum fore. Quod
si spuma erit per os aut se commingit: aut
sperma egreditur: aut egestio: passio tunc
est maior et vehementior.
Si autem eger ante accessionem sentit
quasi aliquod ex aliquo suo mebroz
eleuari et ascendendo caput petere: et de
inde syncopezatur et cadit: tunc corpus in bo

ra qua sentit illud: antequam illud accadat:
mebrum quod prediximus a quo procedit
fortiter ligare prohibebit namque hoc acces
siones venire. In tempore vero quietis
corpus multotiens erit euandū cum pillu
lis cochis. Et loca quo eroditur pas
sio ex sinapi et pipere et enforbio ac melle
anacardi erit epithimandus: et epithi
ma dimittendum erit donec vesicetur et
vesice ruptantur: et aqua que in eis est colle
cta effluat: ipse quoque non cito sunt coso
lidande: quinimmo dimittende: vt quod
in eis colligitur emanet: deinde consoli
dentur: hoc enim huius egritudinis oim
no existit salus. Ad ultimum vero ve
tosas cum parua scarificatione superpo
nere utile est.

Eger vero si ante accessionem nausea
aut tristitia: aut cordis tremor sentit et
deinde egritudinis accessio sequitur: cogē
dus est multoties vomere et aliquo vo
mitu. Deinde pigram in potu sepe acci
pere conuenit. Stomaco quoque epila
strum ex spica et ros. et masticis: et cortice:
thuris cum vin o odorifero ponendum
est. Nutrimentum vero eius totum ta
liter statuendum est vt paucarum sit sup
fluitatum: sicut caro frigida in sartagine et
caro cocta in gazol. etibus qui fit de aue
quadam que habet in palato dentes et vo
catur tagnid: et caro de volatilibus et he
dina. Quod si cum epilepsia sensuum af
fuerit tenebrositas et debilitas nec aliqua
de predictis significationibus inuenia
tur: egro pillule cochie multotiens sunt
tribuende: et eius conseruatio subtilian
da: et cibaria que diximus danda. Car
garismus quoque fieri debet et sternuta
tio ex his que diximus prouocanda: ac na
ribus peonie puluis subtilissimus que sit
similis alcophol insufflandus. Si quod
autem cum epilepsia in facie et oculis rube
dinem habuerit et venarum grossitiem:
flebotomandus erit a saphena. Sanguis
autem ex carnositate tibiaram cum ven
tosus erit extrahendus. Capiti preterea
oleum rosa. et acetuz superfundatur. Et
abstineat a vino et a cepis et allis ac sy
napi: et porris: et apio et fabis: et canebit
postremo ab omnibus sumuz caput

Prima pars practi. Joannis Matthel de gradl.

ascendentem et repletionem generantibus. **C**onfectio electuarij qđ in omni specie epileie remediū affert. R. piretri fiseleos sticados: oim añ. 3. x. agari. 3. v. cordumēti recētis: acuti: asse fetide optie: aristologie rotun. omniū añ. 3. i. f. deinde extrahatur succus ex squilla mixtus cum pari q̄titate mellis coquatur et cōficiantur ex eo spēs et fiat elarium ex quo patiens quotidie sumet: et caueat sibi a cibis grossis. Electuarium hoc omnib⁹ epileie specieb⁹ excepta vna sanguinea quā B. nominauit et nos iam etiam fecimus mentionē: opitulatur cui dixit cōferre flōmiā ex sapbena prius et postea ex basilica: deinde eius regimen sit et his que sanguinē in corpore minuunt et ipsum infrigidant. **C**arne pretereaz vino abstineat et bibat rob acetosorū fructuum. Capiti quoq; supponantur ea que ipsum infrigidant.

Distq; in capitulo superio re fuit determinatū de scibo pambulo ad epilepsiā: nunc cōsequēter ppter vicinītatē ei⁹ epilepsiē cōuenit determinare de epilepsia. In hoc ergo capitulo determinās de epilepsia Rasio tria facit p̄cipali: q; p̄io p si gna declarat ipam epilepsiā vel aliqū esse epilepticū. scđo p̄suppositis causis a q̄b⁹ gñalr fit epilepsia ponit curas ipsius. tertio ponit vnuz elū valēo i oī spē epilepsie excepta sanguinea vt dicit scđa ps ibi satis ad p̄cipiū (Si ē eger añ accessione sentit etc.) tertia ibi (Elariū qđ oī speciei etc.) p̄ima potest diuidi in duas: quoniam p̄mo ponit signa communia. scđo ponit signa declarātia malitiā ei⁹. scđa ibi (Qđ si spūma exiit p os.) **C** De p̄ia p̄te declarāo epilepsie cū dicit: cū aliq; cadit in terrā et torquet. s. spasmāz cūmonez et intellectu amittit: dicim⁹ ipz epilepticū. De scđa p̄te dicit q; si spūma exiit per os aut se cōmūgit aut sperma egredi⁹ aut egestio: tūc passio est grāuioz et vehemētioz. **C** Pro intelligētia p̄te p̄is est norandū q; l⁹ Rasio declarat epilepsiā p cadere in terrā tanq; p signū cōe: hoc tñ nō est semp eēntiale signū et necessario pcomitās: qm aliqñ fit epileptic⁹ et p̄seutit se casurū et appodiat se ne cadat. Et ē t̄orvidebif in p̄te sequēti aliqñ sentit euaporationē ab inferiozibus: et ligās fortiter supra mēbz: a quo fit elenatio vaporis phibetur accessus eius et cōsequenter casus eius. Et hoc est verū in ea q; fit per cōitātē: s; in ea que ē per essentia: et p̄prietatem saltem vt plurimū fit casus: vel dicatur q; fieret casus in oī indifferēter nisi occurreret cum discursu rationis: vel cū instrumentis medicinalibus: ponit ergo descriptionem ap̄tens diualem q; natus est sequi casus ad epilepsiāz **C** Circa secundaz partem non vt latius videbitur q; l⁹ torqueri et spasmari fit cōcomitans ad omnem epilepsiā: non tñ semper spasmus ma

nifestatur in exterioribus: et si cerebrum necessario aliquāter spasmetur vt plurimū tñ fit etiā sensibilis spasmus membrorum extrinsecorum vt partium faciei vel oris vel manuum vel aliorum. Pro hoc etiā quod dicit mouentur ponit differentiam inter apoplexiā et epilepsiā: vt alias dictum est: quoniam l⁹ nō necessario moueantur mēbra per cōtractionem et spasmū sensibiliter: vt dictū est tñ mouentur per ceptro nouo cumento: qm non est ablatas mor⁹ sicut in apoplexia saltem vt in pluribus: vt infra magis videbitur. **C** Circa aliam partem est norandū q; ex verbis Rasio colligitur q; non semper in epileptico coniungitur emissio stercoreis vel vine vel spermatis: nec semper est necessaria spūma saltem in principio aut augmento por̄simi: sed cum hec apparent: q; aliquando apparēt: significatur deterior dispositio. Nam talia non contingunt in dictis temporibus nisi ppter manifestum spasmum cōtingentem in muscūlis. nāz si fiat spasmus in muscūlis transversalibus et circundinalibus myrach consequenter cōp̄mif syphac supra intestina et vesicā: et erinde expellitur aquositas vinalis siue egestio: spermatis etiā muscūlis siue lacertis contentiuis spermatis fit expressio vel veri spermatis si eis vas continetur vel humiditatio aliqua: qm si cut contractio muscūlorum intestini recti facit ad retentionem ita contractio muscūlorū spermatis et spasmus eorum facit ad expulsionem. Et hoc patet q; cum hec apparent significat spasmus manifestus in dictis muscūlis: et cōsequenter magnum nocumētum cōicatum cerebro et spasmum eius et p̄inde si etiam spasmatur muscūli mandibularū fit cōtractio et mor⁹ circa os et deflatus humiditatis aquee ad os: et inclusio aeris in eadē humiditate et sepatio ei⁹ per acres: et sic fit spūma: et sic sunt signa magni nocumēti vt dicit textus: et sic ē t̄ota ista pars clara. **C** Sequitur illa pars. Si autē eger etc. q; est secunda pars principalis q; diuiditur in duas principaliter: qm p̄io p̄supposita vna diuisiōe scilicet q; quedā epilepsia fiat per p̄oprietatē et quedam per communitatem: ponit p̄io curā epilepsie per cōitātē. scđo p̄p̄rietatē. scđa ibi. (Qđ si cū epilepsia fuerit renebrofitas etc.) p̄ia ma adhuc in duas. p̄io ponit curam epilepsie cōitatis ab inferioribus mēbz: et vel ab aliq; eorum per vapores ad cerebrū elenatos. scđo ponit curam eius que fit a scōcho. scđa ibi. (Eger vero si autē accessionem nauicam etc.) **C** Circa primam partem tria facit: quoniam p̄mo. ponit vnum ingenium curatiuum qđ percipitur vapor: ascēdēs vt p ligaturam. scđo ponit aliud per medicinam solutiuam. tertio ponit tertiū ingenii p veficaziorum et modū obseruandum in eis. 2⁹ ibi (In tempore vero quietis.) 3⁹ ibi. (Et locus a quo exoritur passio.) **C** De p̄a p̄te dicit: si autē eger autē accessionē. i. insultum paroxisimi: q; añ vertiginem et scotomiā etc. sentit quasi aliquid ex aliquo suoz mēbz: et elenari. et ascēdēdo caput petere: et sic denorat qđ ab inferioribus ascēdit vapor ad caput. Et deinde per tempus nisi occurrat syncopizatur: et cas. dicit. i. accidit ei qđ dispō sitis syncopiz. i. q; cadit nō qđ necessario syncopizetur: licet sepe cū epilepsia coniungatur syncopis: nunc docet qđ

Declara
rio prime
partis.

Declara
rio secūde
partis.

Scdm qđ
fit p medi
cinā solu
tiuam.

Tertis in
senium.

Primū leg
niuz qđ fit
per ligam
ram.

De melle
anacardio
et quō fit.

De lara
p̄me p̄is
scđe p̄is
palis.

clit're dicens: opz hora qua sentit illud aqz aliud accidat. s. de dispoñe simili syncope z casu opz supple membris a quo procedit qd pdirim? foriter ligare: z ponit vtilitate huius ligature z dicit: phibet nanqz hoc accessione. i. porismu venire. ex quo retru expse colligit qd no ois epilepticus cadit: vt in casu isto scra ligatura. s. dicitur est: qm p ligaturā stringendo clauduntur vie p quas eleuat vapor: ad caput: z sic phibita eleuatione prohibet cōicari nocumētum cerebri: z ita nō fit insultus. Posset tñ aliqz ptinas citer dicere qd tunc nō est epilepsia nisi cum est cōicatum tale nocumētū qd percepto nocumētū to a cerebro fiat cōtractio z spasmus zc. Ad dicit 2°. qd in tpe quietis corpus multoties erit etiamdū cū pillulis cochis: qd dicitū nō est vt in intelligendum qm aliquoties cā enapozationis erit modica materia z forte calida male qualitas z corpus maciat: z tunc stante debili cerebro fit naturaliter vel ex mala cōpōne sine materia nō cōpeteret dicta etiaria: sed ipse ponit curam vt sepe necessaria: qm sepe in epilepsia coniungit debilitas cerebri: z pñr multiplicatio si perfluitatū flegmaticaz in eo: qd cōseruat z addunt ad cerebri debilitatē. z ideo fit indigentia de mundificando ipm ab humiditate flegmaticaz: z sic pillule cochie vident valere: dicit multoties: qd in tpe materia aggregat: sed vt videbitur infra fortassis miriores pillule magis inuarent ad preseruandum: qm tales magis respiciunt materiā in cerebro aggregatam: p cerebri debilitatem qd cām a qua eleuat vapor: ideo nō est operandum cū his que cerebri debilitant. De 3ª parte dicit cōtinuando remediū valēs cum eleuatur vapor: a determiaro loco: z locus a quo exoritur passio supple est vesicandus hoc modo et synapi z pipere z enforbio: sup. pulueris zaris: et epli gratia. 3. f. z cū melle anacardi siue anacardoz est epithimadus sup. locus: nec epithima remouendū erit donec locus vesicetur: z vesice rumpant: z aqua que in eis colerica est effluat: z datus modū vt nō cito cōsolident: dicit ipse quoqz nō cito sunt cōsolidande imo dimitte: vt qd in eis colligit. s. de hūiditate emanet. i. effluere possit deinde cōsolident: z ponēs vtilitatem huius vesicatorij dicit: hoc em oino huius egritudinis certa salus existit: sunt egre gia verba. C. postea inueniens maximā vtilitatē in extractione materie dicit. Ad vltimū ēr supple facra p rps cōsolidatione vñtose cum pauca scarificatione supposita vñtose sunt ad pñman dunt: tota ista pars est clara si intelligat qd sit mel anacardoz. Ipñ quidē est vñtoseratū ēr. fit hoc modo. libabent anacardi pingues z pfo: an tñ acū grosso vel cū culrello acuto z infunduntur in aceto calido p rps ita vt ex eis educta tur substātia quedā vñtiosa grossa supnatās in aceto: z illa collecta dicit mel anacardoz. Si ergo cū eo misceant pulueres de qd sup: fiet vna mixtura in formā vñguenti z pñr limiri sup: pñr membris ad quāritatē grossi z supligari pe tia: z ita largo vocabulo dices epithimari et in tpe vesicabit: z sic educta materia a qua eleuat vapor: ille est optimū z singulare remediū. De 2ª pte pñcipali hñt pñs: pñs postis signis epilepsie p cōitate a stōd pñr curā ei cū vomitu. Deinde 2°. ponit curā ei pñr pñr. 3° ordinat

dieram. 2ª ibi. (Deinde pigram. 3ª ibi. Nutri mentum preterea eius.) C. De 6ª pte dicit. Eger vero si ante accessionē. i. ante porismū nauseam aut tristitiam. i. abominatiōem stomaci aut cordis tremorē pñr cōpassione stōaci sentit: z de inde egritudinis accessio sequit. i. post sequit paroxysmus epilepticus? sup. tunc declarat qd est epilepsia et cōitare stōaci: z addit: z supple tñc cogēdus est multoties vomere: qd inducatur gradatim vomitina a tenuioribus incipiendo ex aliquo vomitu: z si suffecerit in noie dñi: qd quasi tota materia videat et iara: si nō per ipm possit fiant alia. Et si sup. nō sufficiat qd materia fortassis sit imbibita z intrinsecata. Deinde pigram. i. hierā pigrā in potu sepe accipere cōuenit vel in forma pulueris vel electuarij. Nam p eam educta materia p cōfortationē stōaci: vt si pñr dicitū est de unamētiis eius in ca. soder: facta sup. cōione ordinat cōfortatiū ipm stōaci ab extrinseco dicens. Stomaco quoqz emphm de spica: z rosas: z masticē: z cortice thuris cū vi no odorifero imponendū est. C. Circa quā pñr nora qd prius ordinat vomitū deinde solōne ventris postea cōfortationē cū emplō: qm p vomitū cūari possunt materie natātes facile eda cibiles: sed qm materie sunt imbibite est necessaria medicina secessina z nō nocēs stōaco vt fuit hiera: z post factā cōione expedit cōfortare ipm stomaci vel vt nō aliunde recipiat materiā vel ne pñr debilitatē z indigestionē multiplicet cōfortatur aut singult cū spica rosas, masticē et cortice thuris vt est manifestū pñderāti simpli cia: z sic z in forma sacculi z in forma emplī z vñguenti z ceroti z his sñibus pñr medicus vñtose stōm inuare. C. De 3ª parte dicit ordinans dieram in isto casu nutrimentū preterea eius taliter statundū est. i. ordinandū vt paucā sit si perfluitatū vel naturalr vel cū artificio: z erponens de artificio dicit sicut caro fritā in sartagine vel cocta in gazolis: intelligat qd prius elixetur z postea affetur: qm tales non abundante hūiditatibz aqis sicut carnes solū elixare: z exē pñficias de nālī siccis dicit: z cibz qd fit de aue qd dā qd hñ in palato dēteoz vocat raguid: z caro d volatilibz z hedia. Nā tales sūt paucāz supfluitatū vt pñr: z ita canēdū est ab oibz cibis hñi dis flaticis: qd vt plurimū nausea z uocumētā stōci fit a materia flegmatica. vt etiā. 13ª. terrij. C. Tota litera est clara vsqz ad illā partē: qd si cum epilepsia: que est scda pars pñcipalis scde pñs in qua ipse ponit curā epilepsie p essentia: z diuidit in duas. Primo declarādo signa p essentiam a materia flegmatica in cerebro: ponit eius curā. 2ª eius que fit a sanguine. 2ª pñr incipit ibi. Si qd cum epilepsia rñborē in facie zc. C. De prima parte dicit qd si cum epilepsia. i. cū epileptico parato cadere sensu affuerit tenes bñstas z debilitas sup. in operationibus: nec aliqua de pñdictis significationibus inueniat. s. qd nō percipiat ascēsus vaporis aut paroxysmū neqz censeantur nausea z abominatiō stomaci vel tremor cordis: z sup. reliqua concomitantur de grauedine capitis cū multitudiē aquositate in ore z colore pallido faciei z tactu frigido z sñibus: tunc iam sup. declarat cām p essentia esse in cerebro z esse frigidā flegmaticam: z tñc ponens curam dicit. Eger pillule cochie mult

Declaratio
terrie par
ris secūde
pñcipal.

Declaratio
quarte p
ris secūde
pñcipal.

g iij

Palmapars practice Joan. Matthei de gradl.

torrens sunt tribuende. i. panlarine est effundū
er nō vnica laboriosa effusione: z eius cōseruatio
sup. virtutis subtilianda. i. est dieta subtilis ne
cessaria. i. subtilis qz modice qnātitatis z quali
tatis. z subtilis: qz subtiliata vt supra dicitur
est de incubo: z sunt cibaria modicaz supfluita
rum. ¶ Proinde addit. Et cibaria que diximus
paulo ante in stōicali dāda sunt. Deinde ordiat
cūones pncipales post pillas cū gargarismis: z
sternutariōibus dices: Gargarismis quoqz ste
ri dz z sternutatio er his q dixim⁹. s. supra de li
targia z apoplexia. ¶ Et sequenter ponit curā
qn est p essentia a sanguine: p⁹ ponēs signa di
cens. Si quis cū epilepsia ad modū expositū ru
borem in facie z in oculis habuerit z veuarum
grossitiē. i. guide: z aliaz venaz rumpoz: slōmā
dus est ex vena saphena. s. a p⁹. cū andoz diuer
tendo: deinde cephalicis z venis pncipalibus
capitis vt est supra dictū de incubo: z vērose cū
scarificatione ponēde sunt in carnositate tibia
rū ad extractionē sanguis: z sup. postea etiā in
spatulis. Et p⁹ facta cūone ordinat aliqd pfor
tarinum capitis z cōpressiū vaporz vt embō
cationem cū oleo ro. z aceto: z ponit dietā cōne
nientē canēdo a vino z ab oib⁹ euaporariis:
et specificando dicit: vt cepis z alijs z synapi er
poris z apio z fabis: postremo ab oib⁹ sūmū
caput ascēdentibus. i. ascēdere faciētib⁹ z reple
tionē generatibus: omnes iste gres sunt clare.
¶ De 3^a parte pncipali ordinat vniū elium va
lens in omī spē epilepsie pter q in sanguie: qm
in sanguinea ppter caliditātē simpliciū foras
se nocēt z ita in colerica. Sed in oib⁹ pforan
do cerebri maxime inuat p simplicia intransia
qz a ppterare singla pforat cerebri vt peonia
agaricus sileos. de qbus Rasis idē p⁹ pncipal
tis fecit spālē mentionē: stat ergo elium vt infra
R. p. p. r. r. sileos fīcados: oīm añ. 3. z. agarici
3. v. cōdimentū recētis z acuti asse opime que
ryiacalis est aristologie roride. oīm añ. 3. h. de
inde extrahat succus er squilla z mixta cū pari
qnātitate mellis coquat z pficiant cū eo spēs z
fiat elium. Et quo pariens quordie sumat: z ea
neat sibi a grossis cibis. z q ista ex ppterare p
cipue valeat: ponā verba Rasis: dicit sic 5° ca.
p. m. cōtinētis. Et in nantia naturaliter hunc
morbum z habentia mirabilē proprietatem ad
ipsum sunt peonia agaricus sileos semē splen
delidon scolopendria radices aristologie ros
tunde cū darent in potu cū aqua. s. appropriata
vt de ipso. Et sic p⁹ clarificatum capm.

Expedito et summarie declarato cap. p. p. p.
cōpleta magis itelligētia: pmo
videbif de qd nois: quid rei epilepsie. 2^a ponē
tur quedam species z distinctiones eius. 3^a de
causis. 4^a de signis: vltimo de cura.

Quid nominis et quid rei. Pro p⁹ nota
qd epilepsia multiplū in
timulatnr Si. iannensis in p⁹ ca. in litera. expo
nit diuersa nomia: sed cōiter declarat epilepsia
ab epi qd est supra z lenis lesio quasi lesio supe
rioris partis. s. capitis: z hoc conuenit etiā ver
tigini suberz. z. sed qz morbus iste est sedus for
tis z sepe terribilis: quidam dicunt q hoc nois
meu applicant pncipaliter hūc morbo: dicit
etiam morbus caducis: qz in pnis facit homi
nem cadere in terram: etiā dicit morbus comi

trialis: qz vt dicit Si. si forte aliquis in cōmittis
cecidisset hoc morbo absoluebat cōmitia: erat
autē cōmitia cōuentus vniuersi populi ad kas
ianuarias rome ad magistratus designandos:
vel dici potest cōmialis: qz in cōmijis ppter
morum sonitum z strepitū solebat enenire: etiā
in cōmijis solent hoies saltare z motus fortes
fieri: z sic manifestat iste morbus etiā ppter cra
pulationes. dicit morbus herculeus: qz fortis
vel qz hercules detinebatnr hoc morbo: melio
est p⁹ snia. dicit etiam vt dicit Alex. fm aliquos
hieranofon. i. sacra passio: ppter qd sacerdos
tali honore possideat replū. i. caput qd ē replū
anime rōnalis: vnde dicit idē Alex. capitis em
est ista passio vbi pnceps omniū sensuum est
intellectus. ¶ De qd rei dicit Bal. ca. 2° quaz
ti interiori: epilepsia vero torius corporis est
spasmus infirmū in mollitiē minime ducens. i.
minime tendens: z addit 7°. ca. 2° tertiū interior.
in prin^o. Nota tñ q nō omnis talis spasmus di
citur esse epilepsia. nam theranus z pstranus z
alie spēs spasmū etiā torius qui sunt spasmū cō
tinui nō dicunt epilepsia. nā epilia est spasma
cito eneniens z cito recedens: vnde dicit qd est
spasmus qui fit cū interpolatione: z manet qui
dam tpio spatio. Intelligat nūc fuerit mortalis
tori cois cū lesionē pncipaliū virtutū. Accidit
etiam ibidē qd differt ex alio ab his: z est lesio
virtutum interior. nam in therano z ptractioe
aliozū membrōz nō stat necessaria lesio in aiali
bus virtutibus. Et ita etiā declarabat Joā. Ale
xandrinus in p^o epidimiarum. ¶ Anic. alit ca.
proprio p^o tertiū dicit qd epilepsia est egritudo
prohibens membra alata ab operationib⁹ sens
sus z motus z ab erectione nō integre. Nam est
vt plurimū spasm⁹ vltis: z. i. ppter oppilationē
contingentē z aduenientē in p^o vtriculo cere
bri. ¶ Notant hīc dētilis z ceteri ppter ly. non
integre: qd in epilepsia nō pmanēt mēbra alata
sed diminiunt ab operationib⁹ sensus z mo
tus: ideo nō integre vñ ly. nō integre: tripliciter
expontur. Primo nō integre sicut in apoplexia
Alij dicunt non integre. s. ppter oppilationē: qz
opplo nō est integra sicut in apoplexia. Vel 3°
nō referendo ad sensum z motū z nec ad oppila
tionem: sed ad cām oppilationis qz cā nō est in
regra: qz nō est mltro minor qd apopliam. nā
vt supra dicebatur fm aliquos causa epilepsie
est dimidia ad causas apoplexie. ¶ Sed hic be
ne nota vt aliquatū supra tactū est: qd licet di
cant multi q operationes sensus z motus non
sunt totaliter ablata in epilepsia sicut in apople
xia: z ita dicunt qd ly integre: debet referri ad
operatiōes sensus z motus: qd hoc absolute nō
est verum quia in aliquo epileptico ad sensum
ita operationes auferuntur sicut in apoplexia
co: quia cadunt quidam in igne quidā in aqua
ita vt non possint se abstinere a casu: neqz sen
tiunt neqz mouentur: erit per hoc manifesta
tur quod auferuntur in totum sensus z motus
secundum apparentiam: neqz etiam est intelli
gendū non integre quantū ad causam sed quan
tum ad oppilationem fm modū supra declara
tum: qz in apoplexia fit oppilatio z non neces
saria spasmus concurrat vbi est necessariū in
epilepsia: et sic nō fit integra oppilatio in epile
psia. s. ex materia sola: z tunc quāto sit alia qua

Dicit mor
bus comi
ualis.

Dicit mor
bus hercu
leus.

De qd dicit
terci.

Nota de
apioquali
ter cōmo
net epile
psia.

Declara
tio cure
epilepsie a
sanguine.

Declara
tio pncipal
is.

Ras. pmo
cōiunctis.

De qd dicit
re nois.
De epile
psia.

Dicit mor
bus comi
trialis.

lis emanatio spiritus ab anima: tamē nō suffi-
ciūt p opationibus exercendis nisi in mortali.
Nā in salubri nō est possibile oppilationē fieri
penitus integrā: vt in epilepsia q̄nūq; for-
ri. ¶ Dicit hic Nicolaus qd in apoplexia debili
nō est oppilatio integra: tū dicit supra qm
apoplexia est ablatio sensus et motus intellē-
gis nō totaliter. Ergo formalis declaratio epis-
leptie nō excludit cōpletā oppilationē: sicut per
hoc nō differt ab apoplexia: Tredo ergo q nec
p oppilationē integrā vlt nō integrā distingui-
tur epilepsia ab apoplexia: immo q in aliqua
epilepsia est completa et vltima oppilatio vt
de morali cōcessus est: etiā forte de aliqua non
mortalit: tū in epilepsia p̄ est oppilatio in
tegra sicut in apoplexia. Distinguit itaq; oppi-
lario q in apoplexia oppilatio integra est
ex materia tū replere vel humiditate compri-
mēte vtriusq; cerebri ita vt cadat latus su-
pra latus et nō sit spasmus: s; in epilepsia nō sit
oppilatio nisi cōcurrere spasmus p̄tracino mo-
tu cerebri: aliter nō esset epilepsia sed apople-
xia. Ideo declarat auctores epilepsia p̄ spasmus
ideo dicit Aui. epilepsia nō currit cursu spasma-
nisi p̄pterea qd administrat expulsiōē rei nos-
cētis: tū sit expulsiō nisi pcedere cōtractione
cerebri in se vt melius possit expellere vt sit in
singulu p̄tracino stomachi: tū dēz expulsiō rei
nocētis. Dicit itq; vt plurimū est spasmus vni-
uersalis ad innuēdū q nō semp manifestatur
spasmus in toto: tū sit necessarius cerebri spasma-
mus: ideo in epilepsia paroxysm^{us} est brevis: qz
cerebri cōtractio remota causa cū sit pauca ma-
teria remouet: sic cessat paroxysmus. Sed in
apoplexia est multa materia q porisimū t̄lon-
giore: vñ dicit Aui. epilepsia est egritudo qua
phibet mēbra aiata vlt diminiuit ab opatione
sensus et mot^{us} et ab erectiōe qz nō possunt sta-
re et dicit non integre vt dictum est supra pro-
pter nocumentum in p̄ ventriculo cerebri p̄n-
cipaliter etiā postea in alijs.

Distinctiones. Eōsequēter iā ponende
sūt distinctiones: quar^{um}
p̄ sit ista. q̄ epilīa qdā est actu talis p̄ quā hō
est actu porisimū ei: et qdā est fm habitū talis p̄
quā hō: tū nō sit in actu paroxysmi: d; tū epile-
pticus: vt cū est ita disposit^{us} vt a causis mouē-
tib^{us} epilepsia ex p̄prietate spālī vt est de sumi-
gatione comm capite incidit in epilepsia: et hoc
mō dicebat Aui. de apio qd cōmouet epilepsia
epilepticorum: i. taliter dispositorum.

¶ Scda distinctio: quedam aduenit in somno
quedam in vigilia.

¶ Tertia distinctio: qdā est porisimalis frequē-
ter enuēit et ex q̄z facili cā t̄ inordinatiōe: qdā
tarde enuēit et nō nisi a forti cā. Et de illa
q est sepe enuēit qdā est senox accētiū vlt vici-
na accētib^{us} apoplexie vlt saltē motuū multū
agitatū diuersoz et multē spumē: cum hoc
tarde resoluit^{ur} porisimū: et qdā est talis opposi-
to mō se hñs: et de eis qdā ē i q̄ porisimū hō
remanet satis bone dispositus in opatiōib^{us} aia-
lib^{us} et discursib^{us}: qdā cū qua etiā post paroxys-
mū p̄ notabile t̄ps remanet obtuso in sensib^{us}
cū debilitate motus et c. et hec est mala valde.

¶ Alia distinctio de epilepsia: qdā aduenit cor-
pori fori ex erate et cōpōne vt iuuenili et cole-

rico vel sanguineo apparēter sano: qdā corpo-
ri debili per erate vel sexū vt cōplexione vt mu-
lieri et c. vel ppter morbos pcedētes et causas
manifestas dissolūtes: et de tali qdā enuēit an-
te erate pubescētie t̄quedam post.

¶ Ultimadistinctio: quedam talis cōplicatur
cū alijs morbis vel totius: vt febribus: vel par-
ticularium membrorum: et quedam non pater.

Cause. Istis sic declaratis succedit ponere
de causis: et qm supra de mēte Ba. de
clarabat epilepsia per spasmus: et cū omnis spasma-
mus aut sit inamitiōis vel a siccitate vlt sit re-
p̄sonalis vlt ad materiā nō p̄portionatus. i. de
cōtractione nō p̄ncipaliter ppter preseniam
materie vlt p̄nationē p̄ in hoc cōuenit. Ba. 3.
interior: et Aui. in textu: q epilepsia non est
spasmus a siccitate intelligēdo de paroxysmo
li a qua releuat eger cū omnis spasmus a siccita-
te quasi sit incorrigibilis: et sic epilepsia non
est spasmus a siccitate: qm vt dicit Ba. 3.
interior ca. 7. Et hec passio sit subito enuēit et
subito recedat impossibile est qd sit spasmus a
siccitate. Et Aui. dicit. Spasmus siccus non sit
subito et epilepsia sit subito. Et qm cerebri ex
siccitate sua nō cōsequitur vt spasmus multū qm
mortal corpus p̄us. Et qbus. Abis insinuat p̄
quo d epilepsia est p̄prie spasmus cerebri vñ
de spasmus aliorum sine cerebro non est epilep-
sia. Videtur 2° innuere qd aliquāliter cere-
bri pōt spasmari etiā a siccitate p̄ hoc qd dicit
mū: et sic possit fieri epilepsia a siccitate s; nō
paroxysmalis: qz nō cito enuēit neq; cito rece-
des. Restat igit qm nō sit epilepsia a siccitate
qd si spasmus aliaz specierū aut a repletionē
aut a causa cōtrahere. Nā ab his duobus mo-
dis spasmī pōt esse epilepsia: de qbus dicit. A.
restat vt eius qdem causa sit aut contractio ce-
rebri: et sic spasmus ad mām nō p̄portionat^{us} ad
expellēdā rē impediēdē. i. ledēdē q̄ aut vapor
s. mordicarin^{us} aut qualitas mordicarina. s. hñs
mortalis: aut humectarina. s. materia q̄ciq; hu-
mida siue vaporalis siue humorosa male sub-
stācie. i. venenose: et sic insinuat duas causas ledē-
dētes q̄litarinas. Unā manifestā per hoc qd dicit
mordicarina. Aliā occultā p̄ hoc qd dicit
male sustātie siue sint in humoribus siue in va-
poribus siue subiectine in ipso cerebro vel pan-
niculis eius et sic tales cause sunt cause spasmī
ad materiā non p̄portionat^{us} sic epilepsia: qz
pcepto nocumento refugit et cōtrahit cerebrum
aut scda causa est humor facies enuēire oppila-
tionē nō integrā et spasmū in vtriculo cerebri
et p̄ncipis originū nervoz. Et qd^{us} Abis innuēit
qz iste spasmus sit a materia p̄dēdē: et hoc mō
repletionalis: nō tū sit est repletionalis: vt pro-
pter multitudinē materie fiat dilatio et ab
breuiario cōsequēter sicut in reliquis spasmis
de repletionē aliorum membrorum: qm ibi in epilep-
sia non est oppilatio integra. s. ex parte mate-
rie oppilatis differēter ab oppilatiōe apople-
xie: et si aliq̄ sit integra hoc est cōiuncta mate-
ria simul cū cōtractione cerebri. nā stante tali
materia l; fiat aliquālis oppilatio: immo rāta
sit qd phibet exitus vel trāitus debite inēsu-
re spiritui ad mēbra: et sic pcepto hoc nō cōmē-
to cerebri cōtrahitur nō vt refugiat a re nocē-
te p̄ncipaliter: sed vt se p̄paret ad expellēdum

Epilepsia
p̄prie est
spasmus
cerebri.

Nota de
apioquali-
ter cōmo-
net epilep-
sia.

Prima pars practice Joan. Matthel de gradis.

illa materia totaliter nocere: unde dicebat in
fra Aui. in. c. Et epilepsia qdā nō pcedit cursu
spasmi. i. nō contrahit cerebrū: nisi qz cerebrum
admittit in hoc expulsione alicuius rei a se
ipsa et declarat di. Expulsio nō nō cōplect et pñ
cit nisi cū contrāctione et expulsiōne. Et qñqz sit
spasmi? replonalis. Aui. dicit: ex humore ppter
motū vndosum sup. factū in eo qñ. s. humor de
se nō esset sufficiens qertus etis facere oppila
tionē sensibilt nō nocere: sed ipso moto et dila
tato tūc efficit oppilationē sensibiltiter nocere
et tūc cerebrū ita contrahit vt supra vt expellat
res nocēs vt dicta materia sic oppilās: et sic fit
epilepsia. Et dicit Aui. qz talis motus in hūo
re accidit: aut ppter ebullitionem caliditatis
superflue. s. acq̄re ppter oppilationē sup. ali
qualē: qz virtus sensus et motus nō pñst nat
rurali trāitu. aut sup. sit talis motus vndosus
in humore: ppter vtrōq̄rē grossas retētas in
vīs spiritus: quā causā credidit Aristo. esse cō
mune causāz epilepsie: qz paroxysmus epilep
ticus cito remouet. Et ex dictis p̄p̄in epilepsia
sepe duo sūt spasmi. Vnus vt fugiat rē nocere
et sic fit spasmi et p̄rahit cerebrū. Secūda? aut
vt expellat rē nocere. In omni ergo epilepsia
sine mala qualitate siue ex corpulentia mares
rie sit attractio cerebrū: et sic spasmi: h̄ nō sem
per sit spasmi in toto sensibilt.

In epile
psia sepe
sunt duo
spasmi.

Alia diuisio de causis ponit: vt qdā est ra
lis a causa primitiua: qdā a causa corporali: et
hec est duplex: qdā p cōitātē: qdā p p̄p̄ietatēz
qdā a toto: qdā ab alijs mēbris. et qz p cōitātē qdā
a stomacho: qdā ab epate vlt a splene: qdā a
my: ach. qdā a matrice: qdā a h̄mibus. A toto
vt in febribus si p nō cūmētū existēs in cerebro
a mala qualitate a vaporibus cōicata pōt fieri
cōtractio in cerebro et cōsequēter oppilatio: et
sic fit p̄bibitio sensus aialis ad mēbra. et sic fit
epilepsia. etiā eleuato vapore vlt vtrōq̄rē ab
alijs mēbris pōt fieri nocumētū in cerebro. p̄i
mo qz cōcurrētē q̄ritate horū vaporūz pōt fieri
oppilatio nocēs qz cōcurrētē expulsiua fiet cō
tractio in cerebro: vlt qz illi vapores eleuati ad
caput cōcurrūt se ad naturā alterius humoris
qz pōt nocere nō tñ sua q̄ritate: s̄ etiā qualita
ta sua manifesta imprimēt in cerebro vlt vtrō
q̄rē. i. occulta malitia: vel ex modo male sub
stātie vlt ex aliq̄bus dictorū modorū cōplicatio
et sic semp fit cōtractio et spasmi cerebri: licet
oppositū sentiat dētilis de humore oppilāre
non peccante qualitate.

Ad autē ad alias causas veniamus p̄us
stat bona difficultas. nā dicitur est qz a cā imālī
pōt fieri epilepsia: tamen Aui. videtur inuere
oppositum. s. qz a mala complexionē sine mate
ria non possit fieri epilepsia. Et est ratio sua vt
nō fiat a siccitate: qm epilepsia est de moribus
qz cito redeūt: et cito remouētur: sed mala com
plexio immaterialis in cerebro non est de hīs
que cito redeant et remouēantur: ex quo habet
esse situm in cerebro non dependēt se habēs
ab humore: et ideo ex ea non fiet epilepsia. pro
hoc etiam est Auer. 3° colliger. cap^o vltimo di
xit: et quidam dicunt qd hēc egritudo sit a mala
complexione non materiali: et hoc est a ratione
remotum: qd est qz egritudo hēc vt plurimū ha
bet paroxysmos: et qz fieret a rebus extrinsecis

et a tali causa qualis est hic impossibile est fieri
paroxysmus epilepticus.

De hac difficultate dē. multa dicit: sed sum
marie ponitur duplex distinctio. Vna est quod
epilepsia dupliciter sumitur. 1^a quod large sūm
quid nominis terminū. quoniam vt dicit Aui.
rauius in p̄cipio cap^o de epilepsia: intērio no
minis est apprehēdēs sensus: sumitur igitur
large pro qualibet distractione ab operationi
bus sensuum exteriorū: et hec sola imaginatio
et fortis attentio vel cōsideratio facit ad epi
lepsiā: quia ad occupatiōē sensuum extērio
rū: et ira in lege nostra dicit dētilis tales sunt
ad celestia transcendentes: et sūm sarracenos: vt
dicit ipse propheta appellātur: qui sunt mari
me attenti circa spiritualia: ita q aliquādo nō
sentiant etiam occurrente causa extrinseca les
dente et de hac non est sermo. 2^a sumitur epi
lepsia pro spasmo vniuersali totius: vnde pro
hibentur membra animata a sensu et motu ab
erectione non intēgre: et est 2^a. quedam prop̄i
sime sumpta est paroxysmalis apta periodica
re cuius euentus est citus et cito recedit. Alia
est non prop̄iissime sumpta que non est paro
xysmalis vt ad mortem terminabilis vniū pe
riodo vel non apta redire etiam post termina
tionem ad bonū ex natura sue cause. 3^a dē
da distinctio cum dicimus de causa ipsius epi
lepsie immateriali: istud potest dupliciter intel
ligi. vlt immateriali quia non ab humore depē
dens: et hoc modo et sūm hanc intentionem vlt
est qz epilepsia paroxysmalis potest esse imma
terialis: quia. s. a vapore contingens et a vtrō
q̄rē: que potest multiplicari ex debilitate di
gestione membrorū in tempore: vnde potest esse
causa noui reditus paroxysmi et fundamento
dato a Hale. 2° de differentiis febrium cap^o p̄
multimo: quia in determinato tempore potest
aggregari et c. 4^a potest intelligi qz causa sit
immaterialis: ita quod sit a pura qualitate cō
municata cerebro etiam sine materia vaporā
li vel ventosa: cuius tamen qualitatē impressi
o habeat causam extra cerebrum a qua depen
det: vt cum ex dolore stomachi comparitur cere
brum et est communitas absoluta: vt supra de
claratum est: et tunc etiam a tali qualitate si
ne materia potest fieri reditus sūm qd causa sa
ciēs dolorē potest periodice desinere ad ipsum
stomachū. 5^a et vltimo pōt intelligi sine mate
ria. i. qz mala complexio sit subiectine in ipso ce
rebro nō depēdens ab vlla causa extrinseca: h̄
ip̄s? cā fuerit cā primitiua vt friditas vlt calitas
solis vlt aliq̄ cā humoralis aliorū membrorū: q
tñ cā nō āplī depēdet: et tūc dico qz a tali q̄lita
te nō sit epilepsia. s. p̄p̄iissime supra. s. paroxysmal
rō est clara: qz nulla est cā periodicā. nā cāe p
mitte casus occurrūt et possūt nō occurrere: et
ita soluit difficultas ad sūdamētū. A. et Auer.
6ª Redefido igit nūcad ppo^m in cāis dēfī est
sufficiēter de causa p cōmunitatē si delectē vniū
h̄bū Aui. de ea qz sit a matrice cū dicit. Et qdāz
modus epileie est compositus cū syncopi quem
forsitan medici extrahūt de cap^o epilepsie: vnde
rū in ipso est et est species eius: et ppter ipsum
nominatur p̄focatio matricis: in qbus h̄bū
innuebat Aui. qd cum epilepsia aliqñ cōmuni
cat syncopis tuon propterea d̄z extrahi a cap^o

De causis
accitibus

De cā cons
iuncta.

epilepsie: vt de epilepsia et epiplisando a pfocacione matri cis contingere ppter vaporē eleuatiū venenosum ad cor: vnde fit syncopis et ad cerebriū pro parte et fit epilepsia licet aliquorē possit fieri pfocatio sine syncopi et epilepsia im mobilis ratiō diphragmate sine lesione cōicari immediate cerebro vel cordi. Innuebat 2° qd dā epilepsia appellatur pfocatio matri cis. nā in pfocatiōe matri cis: aut cōsideramus materiam et membrū in quo cōtinet radicaliter: et sic de ea tractat in cap^o egritudinum matri cis: et sic cōter omnes faciūt auctores. aut cōsideramus lesionem qd aliqñ infertur cordi: et sic de ea pōt tractari in cap^o. syncopis. aut cōsideramus lesionē qd infertur cerebro. Et fin hoc dicebat Aui. et ppter ipsū nominat pfocatio matri cis: et sicut declaratiū est de pfocatiōe matri cis in mulierib⁹ ppter materiam spermaticā vlt^o mēstrualē reteram infrigidatā dicat accidētia causantē. idē intelligēdū est et in viro: qm similes possunt eidē accidere dispositiones. Ad addebat. A. et sicut qñq^o conuenit hominib⁹ in vasis suis feminalib⁹ aggreget spūa plurimū: et cū ponat et infrigidat et cōuertat ad qualitatē venenosā et accidat ei. s. viro simile illius. s. qd accidit mulieri de pfocatiōe matri cis. Et hoc bñ notate: qd de hoc accidēti in viro raro vlt^o nūq^o medici faciūt cōsiderationem: et cōsequēter eadem cura est vtrūq^{ue}. Et sic fit sufficēter dictū de causis per communē naturam.

De causis
accidentibus

¶ Causarū vō per ppteratē in cerebro quedam sunt antecedentes quedam coniuñctes.

¶ Causae autē debēt esse humorales: et sic quatuor humores possūt esse causa vt sanguis plurius et flegma et melencolia et colera: s. fit parua. i. raro cōtingēs. Dicit Aui. minus raro prius post colerā est sanguis purus: immo de eo dicit Aazaranius qd miraculose est causa: postea est sanguis flegmaticus vlt^o melencolicus: post ipsū est melencolia grossa: postea est flegma: ita qd velit dicere Aui. qd plm qd pringit est ex flāte puro et grosso: postea post flegma fit a melencolia: et postea sanguis melencolicus vel flegmaticus vel colericus: postea sanguis pur⁹ qñq^o raribus istis: postea a colera rarior: s. in causis p cōtratē vt plerūq^{ue} colere est cā et maxime i. sto machali vt pbat Auer. 6°. colliger. ¶ De cā cōiuncta inuenit Aui. qd ventrositas semp fit i cā.

De cā con
iuncta.

Nā dicit qd cū fit ab humore cā ipst⁹ est mā. Nā que pauldubio est faciens ventrositatem implētem vias spiritus sensus et motus dicit sic: qm cū epilepsia est in ipso cerebro: tūc cā in ipsa est materia pauldubio faciens vtrōstratē rerentiam in meatib⁹ sensus et motus et. hāc etiā sententiā voluit pphus: vt dicit Sera. in bñuario rñr supra dictū est quacūq^{ue} cā humoralis: pōt facere nocuentū et oppilationē in cerebro siue noceat multitudine siue qualitate ocula siue manifesta: et sic pōt esse cā immediata huius lesionis. Et Auer. in scdo colliger. ppter hoc fuit multus dubius de cā epilepsie: s. dicit gñaliter qd fit a causa maxime cōtraria virtuti p hoc qd sequitur cōtractio et spasmus ppter nocuentū postea dicit eius causa debet esse materia subtilis: quedam declaratur ex cā terminatiōe paroxismi: postea dicit: non fit nisi in corporibus frigidis et humidis: in quib⁹ multiplicatur huius

mor grossus et non subtilis: et sic videtur multū dubius. ¶ De hoc dixit Nicolaus qd cā immediata pōt esse materia flegmatica grossa vel materia melencolica. Nā materia flegmatica viscositas et picipas et grossitas pōt oppilare origines neruū oppilatione nō integra: vñ mouetur cerebrum motu vacillari vt expellat et cōsequenter illa materia discurrens pōt educi: et si fuerit mā grossa melencolica etiā in poris osificos in vlt^o meatū spūs nō itabit: et ita ppter grossitatem faciei nocuentū: et sic insurgit virtus ad expellendū re nocentē et fiet motus in cerebro et cōsequenter fiet materie exussio: vñ deposita materia a situ fit terminatio porismi: etiā si recipere intra cōcavitatē vtriculi: vt dicit de lapide in collo vesice: qui si expellatur ad cōcavitatem vesice fit exirus vine: et ita in pposito vt plurimum tñ fit per euacuationē per nares et palariū vt dicit Bentilis: et inde est qd mēbra epileptici mouentur quodā motu inordinato nō cōtracti uo rñ: nō dilatiuo rñ: sed diuerso modo: et hoc est ppter diuersum motum sacrum in cerebro et sic nerui qui habent originem in cerebro diuerso motu mouentur partim cōtrahendo: partim extendendo: partim tremendo. Ideo dicit auctores fit spūa in epileptico ppter motū diuersum in musculis capitis et pectoris: vnde fit collisio aeris maxime cum humiditate que expellitur in tempore paroxismi: et sic fit spūa differens ab apopleptico: quia in apopleptico fit spūa ppter difficultatem anhelandi vt supra dictum est: sed spūa epileptici fit ppter motum diuersum simul cum effusione materie que faciebat paroxysmum. Ideo dicit Aui. prius cōtinentis quod spūa in epileptico signū fiat terminatiōem paroxismi: quia materia euacuatur que per spūam euacuatur. Nota tñ quod magnitudo spūe non est signum boni: qd non fit nisi cum magno labore: et declarat multitudinem materie facientis epilepsia: vnde in epilepsia cum alijs bonis conditionibus est bonum signum: et in apoplexia apparens semper est malum.

¶ Aazaranius ponit quinq^{ue} causas flegma melencoliam et sanguinem rarissime vel miraculose vel ventrositatē. 5^a causa est vt dicit cuius enērus ignoratur: et dicitur quod eius causa fit demon: qd dicit demoniaci habēt accidētia epileptici saltem: et spūmāt et similia: et post hec verba per columnā addit quedam notabilia verba dicit. Sed semper dubitans eram super hoc do nec nuper mihi demonstratiue paruit: vidi em hanc egritudinem multis modis: qd est qd aliqñ sunt ppter voluntatē iūste: corruētes quorum forma transmutat: et loquūt alia lingua quā p ignorabant et legūt aliena: et libros alienos qd prius minime sciebant et scribūt et loquuntur multa de tractatib⁹ sententiarū: quāz nūq^{ue} viderāt nec intellexerāt: et postea vltio sanant nec tñ pcessit eos aliqñ: ppter qd deberēt hmoi enēnre: nec pmutata fuit eorū naturalis cōplexio: nec ipso: cognitiō et intellectus cā hui⁹ accidētis. et ante posuerat aliā cōtingentiā qd aliqñ videtur quasi mulier querens virum ad coitū vel sup. e contra. Et festinanter fuerit ad eam et agit cum ea: et post emissionē spermatis cessat eius paroxysmus et surgit: de hie ergo omnibus

Nota op
nionē A
colū de m
piūcta epi
psie.

Quare fit
spūa epi
leptico.

Spūa
epilepsia
cum alijs
bonis con
ditionibus
est bonum
signū pñ
in apople
xia.
No. verba
Aazarani.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

admirabatur: s; adduxit causam dicēs: donec
studēs in quibusdam libris quos interpretatus
est Isaac filius Isaac nomine Gal. inueni in
ipsis qd dicitur: hoc est bene notandum qd egritudo
neis tribus modis innadit homines ex aliqua
causa: vt ex malitia regiminis cibi et potus et
ex peccatis et puaricationib; et vltima causa ex
maledictis demonibus qui dicuntur alabin. et.
¶ Anī. redurrit ad tres causas: ad materialē cor
pulē et humoralē ad vtrostatē et ad rem impe
diētem suā qualitate vel occultā vlt manifestā.
Et declarat ex effectu: qm̄ sanitas a paroxismo
fit vel ppter expulsionē humoris p nares vel
palatū manifestē: vlt ppter resolutionē vtro
statis vel ppter expulsionē rei nocētis. ¶ Et ex
his apparet qbus eneniat. Nā p^o accidit pue
ris et infantibus ppter multā humiditatem et ca
liditatem sufficientē vapoē eleuare striccuram
poroz. vñ facilis fit oppilatio. Ideo dicūt qui
dā eā esse matrem pueroz: nō qd ab ea vt frequen
ter nō moriatur nisi pueri immo ab ea nō con
ualescūt nisi pueri commuer. Post infantes et
pueros incidūt in eā iuuenes. In senibus et de
crepitis raro fit vt dicit Anī. et Hipp. 4° epidi
miaz. Nā in senibus: et si multiplicet materia
tū sensus et sensibilibus minuit: et ad epilepsiaz
requiritur cōtractio ex nocumento percepto: vñ
minozata sensatione cōsequēter minuet nocu
mētum ipsius cerebri: et sic nō fit spasmus: et sic
nō fit epilepsia. Hoc totū qd dictū est debet in
telligi de epilepsia cerebri: et de flegmatica:
qm̄ de alijs nō sic verificaret. ¶ Et ex hoc infer
tur cōsequēter qd epilepsia est passio ppter pri
mi vtriculi cerebri ppter ibidē magis abun
dare flegma etiā ppter aliud. Nam p^o qd ledi
tur in operationibus sensuum est in operatio
nibus viuis et auditus: is fiat lesio in operatio
nibus mor^o. Et sic declarat nocumētū etiā cō
municari vtriculo posteriori: ac etiā medio p
hoc qd discursus et intellectuales opationes vlt
minuunt vel auferunt: principalit^r est pmi vtr
iculi cuius lesio manifestat circa faciē. hanc
lesionē ponit Gal. 4° interior. vbi dicit qd sicut
gelatio pncipalit^r fit ppter lesionē posterioris
vtriculi: ita epilepsia fit ex nocumētō pmi vtr
iculi. ¶ Cōcludēdo igit^r cā aūs est mal^o hūior
in cerebro gñatus vel in alio mēbro cōicāte ce
rebro vel mala cōpō vel debilitas cerebri vlt al
terius mēbro vel totū cōicātis. ¶ An dicit Rasis
p^o. pñet. In oī epileptico cōiungit debilitas
cerebri: is nō cōuertatur: nā non sequitur hz debi
litate cerebri qd est epilepti^o. Et de hoc dicit
A. Et oīs cā epilepsie cerebri. i. cerebri alis cōpa
rat ad debilitatē dignōsiā in ipso. Et pñet et est
hūior vel vtrostas vel vapor in cerebro sua pñi
rate peccās vel qūitate ledēs ocula vel mani
festa. ¶ De causis pñitūis oīs illa cā de pri
mitiuis qd nata est efficere humores malos i ce
rebro vel i alijs mēbris cōicātib; cerebro aptos
ledere vt dñm est pōt esse cā epilepsie pñitūia
et sic ad mltas cās potes discurre. Oīs etiā cā
nō tñ qd efficit malitiā in humorib; sed qd facit
mltā cōmotionē in humorib; pōt esse cā: vt ē
salt^r et agitatio et fortis son^o et siles. Quedā ē et
cā qd mouēdo mām et cerebri mala qūitate alte
rando pōt facere epilepsia. Sed spāl^r aliqd ex
plicādo de cāis qd pñrūt effectiue ad gñatio

nē maloz humorz vt de aere frigido et de aere v
roso boreali et cibaria piscosa et melica. Ista mo
uēt cās aūtes multiplicādo eas: qdā aut nō fa
ciūt mām sed cōmonēt eā vt fontis vehemens
tonitruū ferre tubaz et elamoē. Ista oīa sunt cā
ad epilepsia: qd inducūt magnā agitationē in
humorib;. Etā mutatio subita de aere in aere
pñi dicit Anī. et sic vehemēs ira et fortis timor
fortis tristitia et oīa qd pñt facē agitationē in
spiritib; faciūt ad epilepsia. ¶ Etā sunt qdā fa
ciētia epilepsia qd qūitate sua ledūt: et de sua ppe
rate iducūt epilepsia: vt suffumigatio comū ca
pni deregūt epilepsia et myrrhe et galbani et is
positio myrrhe intra narē excitat imediare epi
lepticiū: dicit Anī. et excoziata que si circumuol
nant in pelle ouis et infundāt in aq incidūt epi
leptia: et sic de pelle caprina: et suffumigatio vñ
gulae capre excitat epilepsia. ¶ Dubitat qd di
cit Anī. qd galbani excitat epilepsia: et 2°. cano
ne dicit qd suffumigatio galbani facit reuifce
re epilepticiū: vñ dicit qd cōfert sode et epilepsie
et qd epilepticiū ipm odorat reuifcit. Itē myr
ra cum sit subtriliatua flegmatis et mellē qd sunt
causē mālēs epilepsie: vñ qd suffumigata nō des
beat excitare epilepticiū. Agreg. bñctis rñdet
dicens qd in declinatione epilepsie suffumiga
tio galbani facit reuifcere epilepticiū: et sic vo
luit textus in 2° cā. sed in pñ. vel nō habente
actu epilepsia: sed parato vt habituali si offera
tur excitat epilepsia: et hoc vult Anī. ibi. ¶ Sed
cōtra. nā galbani nō excitat epilepsia nec facit
reuifcere p hoc qd subtriliatūū et. nā fm hoc
et castoreum idē efficeret: et in pñ. et in fine: et sic
syluestris rursū idē efficeret: qd nō est dictū ab
auctoribus: imo semp innāt ista duo. galbanum
ergo hoc facit a pñetate: ergo si excitat a pñ.
et sic in medio et in fine excitabit: ergo dicitur est
dubii. ¶ Rñdendo dicere fm Anier. 5° colliger
nā cū loquit de pñiacali medicina dicit qd me
dicina pñiacalis est media inter medicinas tē
peratas et venenatas: ita qd si dat corpi tēpato. nos
cet: et corpi venenato dara innat: id non laudat
Auerrois dari pñiacā corpi sano: cñ igit galba
ni p pñetate dicat vt medicina pñiacalis in
casu pñis clara. ¶ Ad id qd dicit de myrra: di
cit Nicolaus qd lfa dicitur myrra: ita qd impos
sibile myrra intra narē inducit epilepsia: nō pñ:
qm̄ re vera iste textus de myrra est Anī. et Rasis
bis vel ter et cōmunit^r omnium: et sic non est ve
rissime apud oēs fuisse textum corruptū: sed di
co nō sequitur est subtriliatūū: ergo non nocet.
Argumentum nō valet: qd sua ocula pñetate
tate potest ledere: et fm hoc non placet qd cōiter
scribitur: videt^r qd de eis qd excitant epilepsia:
quedam hoc efficiunt caliditate et dilatatione
sua euaporando materiā: quedā a pñetate:
quedam ytroq: modo vt apium dicit ipi facit
hoc et caliditate et pñetate. nam si ita fieret
per caliditatem hoc efficerent etiā calidiora vt
rursū et. quod nō est verum: sed per pñetate
tatem occultam faciunt hoc in cerebrum certā
qualitatem imprimendo.

Signa. Signoz igit fm Anī. qdā sunt cōia
quedā pñia: quedā pñostica: qdā
demonstratiua gñeris: qdā demonstratiua spñū.
Signa cōia pñostica: quedā sunt pñostica
euentus: quedam ad bonum vel ad malum.

Onib; ac
ditur hec
egritudo

Epilepsia
est pñia
passio pri
mi vtricu
li.

Cause pri
mitiue.

De signis
euentus e
pilepsie.

Questio.

Questio.

De signis
pñostica

De signis
euentus e
pileptice.

Signa igitur euentus. i. aptitudinis ad casum sunt de communibus sicut Amic. citrinitas coloris lingue et viriditas venarum sub lingua declaratur hoc esse commune signum: quod in epileptico futuro a causa frigida sit infrigidatio sanguinis et spirituum partium capituli: et sic sanguis sit viridis per mortificationem: et dicitur Gertius quod pars grossior sanguinis sub lingua contrahit magis: ideo ibi apparet viriditas maior: pars autem subtilior: sanguinis perit magis superficie lingue: et sic facit in ea viriditatem magis claram quam ab Amic. appellatur citrinitas. dicitur etiam quod potest fieri citrinitas a causa calida propter difficultatem anhelitus: aliquid autem ad epilepsiam: et sic fit super inflammationem sanguinis et coarctationem ad coarctum et sic ad citrinum. Dicitur etiam Berardus super textum nostrum quod talis citrinitas vel viriditas pedit ab adustione quod humiditas venenosa horribilis male qualitatibus ibi existens a causa ante adurit sanguinem eorum: et sic fit viriditas. Est ergo signum commune: quod potest in causa calida et in frigida euenire talis viriditas: et sic potest solui dubium quod possit mori: quoniam epilepsia vel plurimum pedit a materia flegmatica: et sic color lingue debet esse albus: solus autem dicitur est. Aliud signum est in epilepsia coarctatur in frigore et in apoplexia materialis. scilicet cerebri. obfusio sensuum et dolor capitis: quod per indigestionem materie multiplicatur in capite illud grauius et sic fieri etiam obfusio sensuum. Fieri etiam mutatio de Amic. scilicet a sua propria. scilicet naturali quod si solebat esse certi coloris mutatur propter magnam mutationem in causam eius augumentum: vel et mutatur in finem propter nocumetum in musculis communicationem coarctat scorbomiam et rigorem fallereminationes coarctatio in motu lingue sicut ad apoplexiā vel incubitā ante dicitur ad epilepsiam.

De signis
pnocticiis

Signa ergo pnocticia ad malum sunt. prout dicitur Amic. non ois homo est species recipit curam: et quod ex ea est magis ledere est illa ex qua pueniunt et rigor agitatio plurimum fortis: deinde sequuntur ea quod fortis addita vehemēti additioe et nocumētus in spiritu quod significat multitudinem materiei et debilitatem virtutis. Circa quam tamen finem recte intelligat debet notare: quod dicitur agitatio plurimum fortis: quod plurimum non refertur ad ly fortis: ita ut sonet agitatio vehemens: quod non semper agitatio fortis est prava significatione: sed ut plurimum sic. Est et sensus agitatio plurimum fortis. i. agitatio fortis: ut plurimum. scilicet facta in ipso paroxismo est mala significatio et non semper. Nam dicitur Ra. p. corintheis capitulo 10. quod accidit agitatio fortis non in paroxismo: sed in pcessu: et non est a multitudine nec a prauitate materiei: sed ex motu virtutis expulsiue expellens materiam. Et ista agitatio non est mala: imo bona significatio fortitudinis virtutis: sed que ut plurimum est fortis intensiue et extēsiue: et in paroxismo paroxismi adueniens et tardius terminatur ita ipsa est deterior: quoniam significat grossiorem esse materiam et calorem naturalem magis resistere: et per hoc quod addebat reuera et quies. fortis addita istinabat Amic. quod cum post agitationem nulla post ea sit agitatio: ita quod iacet velut mortuus nullam merionem faciens pro talis quis magis additur tatio est deterior significatio: quoniam significat imbecillitatem virtutis contra et fortis motu agitatis non pcedere ideo statim multo tempore quasi con-

gelati anteque surgant: si postquam resurrexerunt ad hunc remanet et rigore robustus in sensibus fortis cum obliuione eorum quod precesserunt tatio deterior est significatio: precipue quod continuatur paroxismus. Nam de hoc dicit Amic. et quod continuatur paroxismus epilepsie interficit. Et 2° pnoctici malum omnis epilepsia corporalis ceteris paribus deterior est epilepsia a causa primitiua contingere dico notat ceteris paribus propter continuitatem ex causa venenosa extrinseca quod sepe fit morialis: sed de qualitatibus ut de ledere frigiditatem acris et materiam frigiditatem ledente: dico tunc quod materialis est deterior: prout. De materialibus etiam quod est per essentiam ceteris paribus est deterior: quod quod communiter: et in ea quod est communiter: in qua maior apparet spasmus morbosus et maior multitudo spume maxime in finem tanto illa est deterior quoniam significat materiam grossam cum modico dñio virtutis supra eam. Et species liter de periculosa dicitur Ra. p. corintheis de mēte filij ad eum. quoniam epilepticus subito cadit. i. impeditare cum clamore et tremore et eius morbosus torquens et spumat plurimum et vniat et egerit: ei morbus est periculosus et morialis: maxime super. Et morialis quod paroxismus fit longus cum quere illa addita additione plurima: et cum remanentia malorum accidit etiam post euasione a porismo: et marie quod frequenter inuasio poris et medicamentum cum debito regimine sunt prout proxi cui. Nam his eibus pcurritur? est significatio ad mortem: Et 1° est satis clara quoniam signat maximus nocumētus coarctari cerebro et nervosis morbosus: et fit clamor et tremor: quoniam tremor: spasmus est malum signum in epilepsia: sed fit bonum in paralyti ut videbitur. Et vniat et stercoris est signatio mala quod aut signat quādam incontinētiā virtutis prout ne quod aduenit lacertis an et colli vesice et vasis spmatis propter debilitatem: et tunc maxime succedat ad porismum vel sine ei? post tremore et agitationem ut hora fortis de quod dicitur est: aut fit talis etio propter spasmum vasorum spmatis aut propter spasmum lacertorum murach vel vteris: vñ facta coarctatione intestino et vesice fit inuolutus erit rus stercoris et vniat. Aliud signum Auenzoar est quod epilepsia quod accidit in vigiliis est deterior: quod quod accidit in somno. Signa etiam pnocticia ad bonum colligitur ex opposito ut quoniam porismus est raro pringens ut est de anno in annum semel vel bis vel ter in anno et non repētere eueniens: immo percipit infirmus futurus casum ante quod incurrat in eum per tempus. Et de hac dicebat Azarimus. Pōte est inuadere eam semel in mēse et statuto termino obseruato nec anticipat aut tardat: super. sensibilibiter et potest est inuadere semel in anno: et cum cadit accētia sunt remissa: quod non sensibilis apparet spasmus nec fit spuma modico tempore durat potissimum et omnia intelliguntur et memorantur de actis. Nam multi tales modicissime leduntur. Et de his dicitur Bordonius. Uidi frequenter quod paroxismus erat. ita brevis quod non oportebat nisi quod appodiaret se ad parietem: vel aliquid tale vel sibi fricabat faciem et cessabat: et aliquid non egebat hoc quod non eueniebat sibi nisi perturbatio in capite et caligo in oculis et ipse presentiens dicebat Ave maria: et in eo tempore transibat paroxismus et expuebat semel et totum transibat. Et bene notate hanc sententiam: quoniam multi non recte intelligentes

De signis
pnocticiis
ad bonum.

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradf.

dicebāt hūc nō esse paroxifmū epilepticiū ⁊ fic ad modica aduertētes nō attēdētes ad debitiū regimē poſtea incidit in paroxifmos manifeſtos. Aliū ſignū pnoſticū ad bonū: cū adue- nit epilepſia ante etatē iunētutis: ⁊ maxime ſi inſultus nō ſit repētivus neq; ſcēdōz acciden- tiū plurimū terminat ad ſalutē p mutationēz etatis: vt ſuit ſnūa lūpo. ſcōa particula. Epilepſiaq; iuuenib; ⁊c. ⁊ particula quinta. Quibus epilepſie aū iunētutē naſcūt⁊c. ſ; hoc totū d; intelligi de epilepſia cerebrali p eſſentiā ⁊ ma- teriali a cauſa flegmatica: qm p mutationē ad etatē ſicciorē cū obſervatiā regiminis ad ſiccū remonet materia cauſans nocumētūz. Et de hac dicebat lūp. Si poſt. xvj. annū cū ea com- moriūtur: qm ſi in etate calida ⁊ ſicca ſit epilep- ſia a materia flegmatica vt ſupponit ſignifi- cat fortē cauſam ſupra materiā obrinētē: vnde ſuccedēte etate frigidiōz ⁊ humidioz rationa- biſt nō terminabit ad bonū ſ; ad malū: ex hoc tñ collige q nō omnis epilepſia in etate pue- ritie cōringēs eſt ſalubris precedēte etate. naz pēdēs a cauſa colerica veniēte etate ſit diffici- lior: vel ſi contingat a mala qualitate venenoſa ſine ex malitia regiminis ⁊c. vt p; ⁊ ſimi- liter nō omnis cōringēs poſt 25^m annū eſt mor- talis: qm cōringēs a cauſa colericaverſus ſene- ctutē remittit: ⁊ ita ſi ex malitia regiminis eſſet cōringēs rectificato regimine poſſet remoueri poſuit ergo ſuam lūp. de epilepſia vt multūz cōringente cerebrali ex materia flegmatica: ex nō aliūde cauſam habēte: ⁊ ideo ſi a tali cauſa eneniat ſenī eſt mortalis: ⁊ totum intelligatur vt plurimum.

De ſignis
demonſtra-
tinis.

Signa demonſtrativa ſunt caſus ad terrā: ⁊ cōtoz quēſ. i. ſpaſmanſ taliq; ſpumāt: cū dicit Raf. in terrū. Cū aliq; cadit in terrā cito ⁊ tot quēſ ⁊ intellectu amittit ⁊ ſpumā facit ⁊ ſe cō- mungit ſimilia facit: tñ paſſio eſt gravioz. nā aliq; mungit cū ſit emiſſio ſpūmatis v; emittit aliq; vez ſpūma aliq; nō vez: ſ; emittit quan- dā a quoſitate vt in vſu mulieris quando non coit.

Nō tñ vt paulo aū dicebat qd nō ſemp capit epileptic⁊: dicit Aſarauino q qdā pcupiūt futu- rū caſum ⁊ fugiūt ne videā ab hoib; ⁊ exple- to porifmo cōicāt cū ceteris: ⁊ hoc maxie prin- git qd pſentit p cōitatē vaporū elenatoz. Sz dices eſt ne vez q ſit ſemp ſpaſmus: Dico q nō ſemp eſt ma viſeſt ſpaſm⁊ vt. ſ. dicit eſt de ſpū- ma dico q nō ſemp eſt neceſſaria: q illa ſpūma ſeqt motū violētū: ideo cū ſit porifmus leuis ⁊c. Utpm tñ ſi ſit manifeſt ſpaſmus eſt ſpūma ⁊ aliq; accidit in pñ: ⁊ aliq; in ſine. ſi in prin- cipio accidit denorat cauſaz fortiter impmētē vt a mala qualitate. ſi ſit in declinatiōe eſt bo- na ſignificatio q; ſignificat expulſionem mate- rie: ⁊ ſignificat q materia magis ledat pſitate quam ſua qualitate ⁊ eſt econtra ſi accidit in principio.

Propter
treſcās ac-
cidit epis-
leprico es-
miſſioz
ne vel di-
geſtionis.

De fluxu vrie ⁊ ſtercoris vtrūz ſemp accidat dicat q trib; cauſis pōt cōringere. Una cauſa ex quadā relaxatione ⁊ debilitate cōrētiue mē- bioz ⁊ lacerto: ⁊ ſic ptingit in ſine vel in quie- te forti addita vt dictū eſt ſupra ppter reſolu- raz eſſe virtutē ex ſenitate accidētū. 2° modo fieri pōt ppter motū factū in materia ⁊ confe-

quēter nocumētū acquiſitū in virtute: vnde in ſurgit expulſiua ad expellēdū ſicut in ſtomaco cōringit cū ſit nauſea v; vomitus. Nam agita- tio facit leſionē in mēbra: ⁊ ſic inſurgit virtus ad expellēdū vrinaz: ⁊ iſta euacuatio plerūq; accidit in ſine. 3° modo fieri pōt ex cōpreſſione ⁊ ſpaſmatione muſculi colli veſice vel ſperma- tis: vel etiā ex ſpaſmo muſculorum myrach; q; bus ſpaſmatis lacertis vētris cū muſculi trāſ; uerſales conſtringuntur: cōſtringitur myrach; ſuper inteſtina: ⁊ ſic veſica comprimitur ⁊ erit vrina etiā expulſio ſeminis per cōpreſſiones muſculorum ſpermatīs.

Signa vero ſpecierum vt ſacre a cauſis pri- mitiuis declarantur ex preceſſione earum vt ex moſu venenozoſorum vel ſole vel ſetore ⁊ ſimili- bus. Si vero fuerit corporalis vtrum per eſſen- tiam vel communiter declarantur ex ſignis diſtinctis ſupra poſitis de ſoda ⁊ d e verrigis ne ⁊ incubo ⁊c. Et ſi ex eparte vel ſtomaco vel alio membro nobili vt matrice ex dictis ſupra eſt manifeſtum. ſi etiā contingat in viro ex re- tentione ſpermatīs declaratur ex ſignis ppor- tionalibus: ſicut etiam ex epilepſia matrice in muliere non carente mēſtruis. ſi vero ſit ab ex- tremis vt a pede vel crure vnde ſentiant elena- tionem a pede ⁊ a crure ad caput ex poſtea ca- dit. Dicit quidam nouus doctor: non eſt veriſi- mile q in pede vel crure ſine apoſtemate ſit ta- lis vapor qd faciat epilepſiā: ſed dicit ipſe hic vapor pender ab aliquo nocumēto alteri⁊ no- bilioris membri vt matrice ſplene vel ſimilib; que communicant pedi nocumētum: vnde in ſenſibiliter mouetur vapor deoſum: ex poſtea ille vapor ſurſum elenatur ⁊ ſentitur vel ſacta mutatione in eo in caliditate vel aliter: vt di- cit viſum eſſe in quadam iuvene in qua erāt re- tenta mēſtrua: et tamen percipiebat vapores elenari a pede ⁊ apertis mēſtruis ſuit curata oportet ergo dicit ipſe ſi eſt aliquod membrum de nobilibus leſum ex ſignis propijs ſer illud habebitur pro ſigno. Ego credo quod etiā a pe- de ſolo poſſit elenari vapor ex materia ibi ma- la qualitate ledente abſq; quod in alio mem- b; ſit leſio ſenſibilis. nam ſi ex moſu reptilis venenofi in pede hoc poſuit contingere idem poſſumus imaginari in eodem membro vene- noſo materiam generari per modum poſtūm ab Auiē. in hoc capitulo: ⁊ poſtea elenabitur vapor ⁊c. cum quo etiam ſtat quod ipſe dicit.

Si ſit ex ſymib; declaratur ex ſignis alias dictis ⁊ infra dicendis.

Sivero ſit a demone ipſi aliquando loquun- tur et grammaticē ⁊c. vt ſuit ſupra dictum in cauſis ſecundum Aſarauino: et non preceſſe aliqua cauſa medicinalis ad hoc nota: et ſubſ- ro inuaſit: ⁊ remedia midicinalia nihil confe- runt cum tales effectus ex alteratione ſacta in in ſpiritibus humoib; vel membris: vt ipſe dicit: licet Auienna in capitulo de melencol- lia videatur aliter ſentire: ſ; ego credo in hoc Aſarauino.

Et ſic ſit ſinis de ſignis.

Cura. ⁊ regimen eſt duplex: preſeruariūm

Regimen eſt duplex: preſeruariūm debet

corporibus aptis cadere quamvis non cecider

rint. Curatiūz debetur his qui aſs ceciderū

Deregimi
ne pfer
uatio.

De peonia

De mecrag
do.

De cere
bro vulp
De cico
rea.

De nutrie
regimine.

De ſquilla

et ex facili causa in paroxysmum incidit: et illud est diuisum, nam quod debet in actu paroxysmi: quod in tpe quietis: et istud etiam est duplex: quod quoddam est vniuersale: quoddam particulare.

De regimi-
ne pueri
marino.

¶ Quatuor ad regimen pueri p^m ponet regi-
gine qd maxime debet pueris anteq^m in paro-
xysmum incidit: q^m ex natura etatis facit in
eum cadit: unde epilepsia cōter dicta est ppter
hoc mater puerorū loquēdo de s^catica cerebri
Et p hoc singulariter Nicols de ea clare de-
terminat nec alibi reperi: An. et Sera. satis
distincte in p^m cap^o p^o suoz de ea determinat
p regimen matris maxime dicit q^m Nicols de
mēte Baluagⁿ q^m puer est natus de centri
ad p^ouadū ne cadat in epilepsia q^m est m^o pue-
roz vni singulare regimen est vt sum: f solidi zuc-
chari. p^oras. ij. 3. et sumat cū oleo s^cisaminovel
amigdalay dul. et fiat admodū vnguentū. et cum
digito ponat in ore pueri ad p^oratē coclearis
nam dormit stans et p^oratē coclearis
materias aptas
necere: deinde cū nō ap^o p^oratē iterū ex eodē
cibez: sic vsq^z ad plures horas: sic fiat p qua-
tuor dies. ¶ Etia ponia dicit An. de romana
appēsa ad collū: et recēs p^oratē ab epilepsia
de q^m de mēte Ba. dicit Ser. p^o breuiari optima
q^mba videb^{is} tu: dicit q^mda. sumatur de stipite
ei^o q^m facit floz albz. Rosarius vult q^m de ista
ponia fiat rotule: et eis fiat corona: et sic va-
let appēsa collo. etia s^cmeragd^o appēsus collo
multū laudat: cōter ad hoc laudat: l^o Rasio
in libro de egritudinib^{us} puerorū vult q^m ligetur
ad pedē ei^o. ¶ An. Aug^o. p^oratē q^m ad collū. Eze-
bū vulpis rāgēdo intra fauces pueri cū eo an-
teq^m sumat lac. nā p^oratē dicit Bal. ¶ Dicit et
Nicols. si p aliquot mēses capiat coclear. i. s^cyn-
pi de cicorea sine aqua multū lābēdo valet: q^m
cicorea a tota specie curat hūc morbz et sumat
anq^z sumat lac. nā p^oratē cerebz: et p^oratē
ab epilepsia: cū ambulare inceperit si de eodē
stirpo ethibeatur cū vīna eius calida multū
inuat. Dicit etiam q^m curant filii cuiusdā pūci
pis cū isto regimine et multi filii illi antea mor-
tū crant. Et si vsq^z ad. iij. vel. vi. mēses omni
die cū balneantur si post balneationē et ericci
rionem inungatur cū oleo de s^cisano vel de cas-
momilla multū facit ad intencionē nostrā: q^mda
etia alia infra ponetur ad istā intencionē in par-
te curatina. ¶ Nutrix eius nō vtatur coitu: q^m
corripetur lac et mutet odor eius vt voluit
Serap. Et si imp^ognēt minuet lac et vtatur regi-
mine q^m non faciat lac aquosum nec grossū s^cz
mediocre. Sed si ipm sit nō mediocre ingenian-
di est vt cōtērat p cōtrariū: nec pueri alia ci-
baria sumat q^m lac ante plantationē dentium:
nec capiant alia cibaria cū lacte q^m tunc lac cor-
ripitur: nec nimis fastidiant sump^one lactis
vā def tū ter vel quater in die: aliq^z sumat ali-
quid mellis rosati secū: nā facit ad p^oratē
corruptionis. ¶ Epore vero succedenti vt. 3°.
4°. vel. 7°. anno: l^o mutatio etatis cū bonitate
regiminis reddat eos securos vt p^oratē Rasio. p^o. p^o.
fit alia re vtendū. vt voluit Rasio. p^o. p^o.
et Serap. loco proprio: nā propter inordinatum
regimen sepe etiam cadunt in epilepsiam. ¶ An.
Rasio ponit vnam descriptionem ad p^oratē
dum p^oratē continentis: que est hec. Sumatur
squilla et dissoluitur in frusta: infundat in vase

De peonia

De smrag-
do.

De cere-
bio vulp^o
De cico-
rea.

De nutrix
regimine.

De squilla

terreo polito in quo prius fuerit mel forte ad
hanc intencionē vt remittatur aliquat^o acutras
ipsius cepe: et postea supponatur corū forte et
grossus: vel cooperiatur cū luto vt dicit: et ista
re ad solē ponatur in loco opposito meridiei: et
non vento septentrionali: et maxime in dieb^{us} cas-
nularibus per. xl. dies et moueat singula die
versus meridiem: vel oī hora moueatur vt sol
versus oēm partem equaliter peruenire possit
post. xl. dies aperto vase apparebit aqua deslu-
ra: de illa facta colatura sit cum melle fiat ele-
ctuarium: vel exprimat^{ur} succus de squilla et
fiat electuarium et infanti detur singula die me-
dium coclear siue vni integrū medio cre: et ma-
gnis coclear magnū de illo succo cū melle: vt de
illa aqua cū bono melle: et detur vni coclear sin-
gulo die: et notat hanc descriptionē cū q^m multi
infantes p^oratē: q^m multi moriuntur hac
epilepsia. Specialiora et quedā infra ponetur
in cura paroxysmi puerorū: p^oratē p^oratē regimen
p^oratē etia ad reliqua corpora ab epi-
lepsia cōter cōtingente materiali vt s^cemari-
ca: q^m etia erit cōe curatio regimini corpori
bus epilepticis in tpe quietis a dicta causa.

Optimum
electuarium
p pueris.

De dispōe
actis.

¶ Circa regimen vniuersale dicit An. Primū
regimen est remotio causaz efficien^{ti}um vel re-
mouentium epilepsia: de quibus dictū est: sed
speciali ad aerem. Sit aer tēperatus in acutis
nō calidus nō frigidus: sed declinet ad sicum:
sit aer luminosus et clarus in tpe humido rectifi-
cet^{ur} ad sicum: et stante frigido rectifiet^{ur} ad ca-
lidum cū suffumigationibus factis in camera:
sed in hoc aduer^o: q^m aliqui laudant suffumiga-
tiones aromaticas: vt de storace maiorana hy-
sopo rutba: et similia: nā habeat cantela: dicit
An. q^m odores boni aliq^z inducūt epilepsiam:
ideo Bordonius dicit q^m hūmōi aromata: vt stor-
ax et filia ponant^{ur} in camera clausa per oīa for-
mina: ita vt impleat camera illo vapore: postea
aperiatur fenestra et rectifiet^{ur} aer anteq^m intret
eger: quasi velit q^m intret stante suffumigatioe
reali parabit^{ur} ad casum: nec etia sint odores tri-
stes ppter odorē asse rutbe et enforbij et castorei:
q^m alia a proprietate valent: nā cum tēperamē-
to offerant: credo reliquos odores tristes icita-
re ad epilepsia: sit ergo aer clar^{us} lucidus distā-
s ab aq^z lacunalibus: sit clausa fenestra flāte au-
strali vel boreali v^oto: nec sit camera p^oratē
arboribus male qualitatibus: vt sunt nuces ficus
neq^z anellane: nō etia sint herbe male qualita-
tis: vt erica caules sinapis coriandrum. nam
alia omnia nocent. ¶ De somno: circa somnū
dicit Auicē. vitetur somnus prolixus et men-
dianus: et somnus quilibet post repletionem
maxime manifestam. dormiatur capite mul-
tum elenato nequaquam inclinato: sint etre-
ma notabiliter cooperta: ne materia moueatur
ab extremis ad superiora: sit etia accubitus post
cibum per duas horas ad minus: vigilia nā sup-
flua nocet: q^m debilitat et caput replet: nam
somnus et vigilia supra rationem. i. mediocrita-
tem facta nocet: vt dicit Alde. et l^o hypo. in affo.
¶ Exercitium lenē ante cibum factū conuenit:
sed ad latitudinē ducens nocet et debilitando et
caput replendo: dicit An. immo quies magis co-
uenit q^m exercitium. nam vna cā porissima ad epi-
lepsiam est euaporatio: ideo exercitium et quēdā

No. bñ di-
ctum An.

De exerci-
tio.

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradf.

preparat ad euaporacione sunt multu vereda: inspectio etia rerum circulariter vel aliter susbito morarum vt supra dictum est de frigine q epilepsie est vicina: vt eoru q circulariter mouetur vel fortis affixio ad comprehendendum acumia moriu: quia agitat spiritus et commouet inducit epilepsiaz: et sic qlibet motus corporalis nisi sit diuersus ad inferiora est veredus: ideo dicit Aui. cu mouet mebra superiora moueatur etia inferiora: vñ dicit. et studeat vt sit caput suu eleuari quantu possibile est: et caueat ne ipm pedere faciat neq moueat ipsum plurimu quare multitudo materieru ad ipsuz trahat: oportet vt moueant inferiora cu ipse monet superiora: id errat multi q in via preternaturali tempore quietis in corpore consueto cadere faciunt fricationes capitis et lotiones et peccinationes fortes no cu fricationibus inferioru procedentibus vel simul cu eis et multo magis ledit in paroxismo cu excitat commouedo caput foris comotione: vñ dicit Aui. q est sienda diuersio a superioribz ad inferiora incipiesdo ab adintus brachioz: deinde ad pectoralia et dorsalia deorsuz trahenda videbis loco suo exercitui cu suauitate inuaret. Inanitione et paucitas cibi multu conuenit: vñ dicit Aui. no sumat tantu potu et cibum qntu si essent corpora sana. immo videt inuicere q sunt cotinuo cibo indies: et si no sint cotinui diuidat cibum in tres partes et due partes det in pradio circiter quartam horam dici. 3ª pars in cena. Nec obstat q melior fiat digestio in nocte q in die. et sequens magis debeat de cibo i cena. Rñdet et dicit Aui. de fectis etia ppa. 134. q in morbis cerebralibz debet paucitas: q maior sit euaporatio ad caput tempore noctis: tñc magis replet caput. De passionibz aut aialibus dicat sicut dictu est de exercitiis q sunt et ira q ducit ad comotionez spirituu et humoz nocet et per eandem rationem et coitus: sed gaudiu temperatum inuaret. In cibis dicit Aui. vitent oes cibos grossos vt legumina oia: sed brodiu cicez laudat: vitent omnes carnes grossas quadrupediu: laudat carnes gazellie et caprioloru et hedoz et lepore inuicem. Dicit et dicit q carnes hedine in sua etate dicuntur humide: postea cu Aui. laudant et carnes capraz. Et por obijci q haly. no laudant carnes capraz. Rñdet et bene q carnes hedine enon sunt multu ppinque gñationi pueniunt: et p capras intelligit no antiquas et illas vituperat haly. sed ego no laudo capras neq capros. Na dicit Bal. q vitada sunt oia aialia q incidunt epik. pñ vt ones gñices. Etiam epaz hy: cia p priore exercitaz epilepsia: et sic suumigario et vngulis capre et coitu capre: tñc credo q carnes capre inducat epilepsia: nec laudo capreos nec a pñ gñationis: non q sunt humide coplonis: immo sunt melacoliche coplonis. Dicit et dicit Aui. sed non laudo: q sicut ones vel capre sunt epileptice: ita credo de capreis: valent aues volatiles que ad sicum declinant: vt aues minuat et turtures que a proprietate confortant et augmentant cerebrum: et pipiones abscessis capitis que nocent: vitent aues aquaticas: nec posuit Aui. gallinas nec pullos: q sunt humidi: tamen Alex. et Auczo. laudant gallinas forte non conueniunt pulli eoz. Vitent oes pisces: et ly Alex.

nominet aliquos quibus vt possint nominat minus malos. vñ si cu multum apperit sint piscis petrosi. Inter olera Raf. de mente Bal. laudant attriplies et lactucas in libro de morbo infanti dicit Aui. q ly laudentur lactuce et coriandrum laudant. Serap. inter herbas q cozinantur: ipse cu non laudat: et sic no laudat blitres ly laudent a Bal. Concordat Bentilis de blitres: quia quedam sunt blere ad albu declinantes et iste sunt calide absterfue et istas laudat: q daz em blere. migre ad frigidu et humidu declinantes et has vituperat Aui. Raf. dicit q blere in quotidiano usu no pueniunt: q quis sint calide de cu abundat humiditate: etia dicit Raf. ibi dem q valent ad lenitione: et ita et Aui. laudant valent igitur decoctio eaz: valent comestio aliqui ad lenitione ventris. Na stipricitas ventris in talibus epilepticis multu est verenda: sumat de eis ante cibum par. Ilysofus vs: et de eo etia dicit Alex. Ilysofus sit decoctus. hoc enim magis facit inuare pot: et multi hoc apozimare vtendo frequenter a toris egritudine malitia sunt liberari. Inter olera dicit Serap. ita quod curat epilepticum maiorana salua fenuculus rosamarinus anethum et fere omnia genera preter frigida et humida et apiu quod a proprietate nocet: etia vituperat. Aui. porros allia et pastinacas et rasanu et omnia que sua acuitate mordet cerebrum. unde vituperat synapim ppter tria nocumenta: vel q sua acuitate mordicat cerebrum: vel q pstat euaporacione dilata de meatibus materiu ad cerebrum vel q conerit meatibus ad cerebrum. Na in soda et in reliqs passibus cerebralibz vsus eius maxime nocet. Inter fructus vituperat Bal. fructus oes grossos quoz mora longa est in stomacho vt cocrana et pira. De humidis no est dubium vt melones persica capere parit de illis grossia post cenam vel cibum no nocet vt bolus piri vel parum de diacitonitenu: no capiunt multu: q grauat stocum et debilitat digestiu capiat parit et inciduntur subtile: valent iauellane affate: valent pinee preparate laudat Azaranius nucez: et feno. Serap. et Alex. vituperant nucez dactylos. Pro cordia dicatur q in corpore calido in quo fit rimor de euaporacione nucez no conueniunt. aliq laudant zinziber crocum et cinnamomum: ego no auderem propter euaporacione. Inter potus laudat vinum pauciferum: aliqui dicunt purum. dicit Aui. modicu eius antiquu et puru vs. multiplicat spum et confortat in coitu vsu: vinu paruum et ad ponticu aliquantul declinat: aliq q in declinatione sacra etione possit exhiberi purum et bonu: sed proprie potus comenies est aqua mellis vel zuehari in etate cu salua vel hyfopo vel uicemufcata: et si fierent hec vina artificia vt vina noua cum ruta salua si selesoz ebulliant valent multum vt fuit doctri na Arnaldi de villa noua in suo quodam tractatu: et in hac intentione preseruacionis sunt singulariter notanda verba Serapio. cum dicit: na cantela ab hac egritudine est bonitas multa regiminis.

Sequitur de cura epilepticorum quo ad medicinalia magis. Aliud regimen debet tempore paroxismi: aliud tpe quietis: ideo prius dicet de regimine tempore paroxismi: et in hoc ponat

No. de ble
tis.

Audacius
fuit sternu
tatoz in
porismo
epilepsie
apoplexie

No. dicitur
azarauj.

Apia a p
perare no
cer.
Uitup
rat Aui. ly
napim p
pter tria.

Expimetur
azarauj
lapidibus
reptis i ve
tre hyfidi
nis.

No. dicitur
serapio.
De regimi
ne curatio
uo tpe po
risu.

regi
z ap
bus
plex
q in
tio a
in p
mus
rata
lis: t
pon
igif
trici
z col
pici
mici
ad fi
dab
decl
gros
cat h
gula
neq
colo
mass
imp
mo u
laest
tur z
pini
dispi
rins
mus
pona
uane
Et ac
tur v
ter z
bo in
Aliq
cu Az
gumi
rice in
caure
inver
aliq
crion
venti
dnt in
pñ d
sim p
morbi
supne
Aui. il
vitis r
quicq
epilep
cum
regim
cala z
ducit
men o
nea h
lax z a
docet

regla q̄ eplia ē curāda tpe porisimi: sicut subeth
z apoplia cū diuersioni b^z alijs saluo qd i dno
bus est dñia. p̄mo q̄ in porismo subeth z apo
plexie tutior sit esio diuersina cū flōmijis z alijs
q̄ in porismo epilepsie: q̄ expectari pōr releua
tio a porismo in epilepsia nō sic in alijs. Secun
do audacius facim⁹ sternuratio z alia localia
in porismo epilepsie q̄ in alijs: cū nō ita tinea
mus agitationē māx in epilepsia: q̄ vrp̄m nō
tāta mā q̄ritatiue peccat in epilepsia sicut i il
lis: tñ ē hic opz diligēter opari. Sed spālir p̄io
ponet regimē in porismo lactātū. ¶ Lactātū
igit dicit Sēra. cura est administratio regis in
tricijs: qm̄ fm̄ eratē reducunt sine alio regimē
z colligit supra ep̄lippo. scōa gricula affo. epile
picoz inuenit⁹ zc. q̄ in puero p̄pter nimia hu
miditatē accidit epilepsia z facta minozatione
ad siccitatē curat⁹. Nutrix ergo vras cibarijs lan
dabilib⁹ exercitio moderato: z si lac ad aquosū
declinauerit in spālir cibarijs siccis: et si ad
grossum cū subtiliantib⁹: vitet oia q̄ multipli
cāt humiditatē vitet coitū: dicit Azaranus sin
gula die pectet lac. Nam si nutrit ad corrupcio
nē q̄ cognoscit ad odorē malū vel si muret in
colē: erit dimittatur illud lac: z dicit q̄ nutrit
masticet cardamomū: z sic masticatū cū lacre
imponat in os infantis: nā p̄feruat z in poris
mo inuat si fuerit ē in porismo p̄cipua cautē
la. est vt brachia z reliqua mēbra cū coroz quē
tur p̄pter spāsmū rectifcent manibus inuictis
prius in oleo amigda. dñi. z puertant ad siccū z
disponem naturalē: taliter ordinent ne vitet
ruius spāsmū. nā in illo spāsmo sit dolo: maxi
mus pueris: fiat ē odoramentū cū rutha: et ap
ponant reliqua que valent a p̄prietate in p̄fer
uando iam p̄dicta: q̄ ē remouēt in porismo.
Et addit Azaranus vñ expimentū vt. f. accipia
tur vñs pullos hyemidinis z apiatur eius ven
ter z inueniet in ipso duo lapides vñs vñs
tñ coloris: alius diuersor color: z ligentur am
bo in corio vituli suspēdāt in collo parietis
Aliq̄ dicit q̄ oz eligi lapis rubens: sed starem
cū Azaranio in hoc. Sed spālir nota q̄ ista re
gimina puertant p̄ter q̄ ad curā epilepsie flā
rice in quā solēt infantes incidere sed habeant
cautela: qm̄ infantes nō tñ ē abundantia flā
re in ventriculis cerebri: cadūt in epilepsia: immo
aliqui ex se. a cura supueniente: vel p̄pter liq̄fa
ctionē humiditatis naturalis: z p̄pter repletionē
ventriculor vt quasi a cā calē liq̄faciente inci
dūt in epilepsia: z aliqui incidūt spāsmū z epile
psia de siccitate q̄ vocat mater pueror fm̄ Ras
sim p̄ p̄ntentis. ca⁹. 5°. in fine vbi affirmat q̄
morbus qui appellat mater pueror est spāsm⁹
supueniens ex siccitate: sed vix est q̄ nō placet
Ani. ista sūta. Nā dicit ca⁹. p̄p̄io q̄ huius nois
vñs nō est famosus apud medicos veridicos: s̄
quicq̄ sit pur aliqui incidunt pueri spāsmū z
epilepsia a siccitate: nō sit p̄iodica vt supra dī
ctum est: z in diuersis opz vti diuerso regimē a
regimē cōi. Nā si staretur infans in camera
calā z cū oleo de rutha zc. nō aliud sit nisi q̄ in
ducunt ad celerē mortē: vñ opz puertū ad regi
mē cōtrariū vt frigidū z humidū. fiant ḡ bal
nea humectantia ex decoctione maluar z vio
lar z aspersione lactis supra capita pueror: vt
docet Ras. p̄ p̄ntē. Nota ē q̄ sepe post febres

accidūt tales epilepsie z spāsmi in pueris ex ma
la adnertētia medicor deducunt ad mortē: ita
vt dñi est de lactatib⁹ cōsideretur de adultis q̄
possent ita incidere a cā calā vt dictū est: q̄ tñ
vrp̄m accidit a mā frigida: auctores ponūt cu
ram a cā frigida. ¶ Sed hīc annectat etiā cura
hūda in porismo in adultis: cū ergo inrērio vti
tur ad porismū in actu porismi puenit vti diuer
sionibus fricationib⁹ mēbroz inferioz q̄ sūt in
subeth dicat. Et in hoc landat clistere acutū in
porismo forticuius descriptio fiat vt infra. ff.
coricum radicū feniculi radicio. hyecor ra
dicis peonie. añ. 3. ij. aristolo. no. 3. ij. interiorum
squille. 3. 5. vtriusq̄ ruthe a bñthij polij mōra
ni. 2b. j. stica. saluic. añ. 2b. 5. seis amfi: seis fise
leos z ruthe. añ. 3. ij. bulliāt in aqua debite q̄ri
tatis vsq̄ ad p̄sumptionem terre partis: post
ea addatur colature lib. j. 5. hīerologodion. 3. 5
hīerepi. 3. vi. olei ruthe. 3. ij. salis gēme. 3. 5. mi
sceantur p̄ clisteri. Et Serap. laudat vomitum
in p̄m⁹ porismi sacri cū pēna imposta in gur
tur ad altare posito p̄m⁹ ligno intra dētes illi⁹
Ras. tñ viruperat p̄ p̄m⁹ vomitū fieri in
porismo: z tñ vñs est paz añ laudasse cōco: da
ri pōt ex hoc vñs in parato ad vomēdū z cōsue
to vomere tpe q̄etis. f̄it tñ pōt dari vomitū
in porismo: maxime vomitū leue vt cū penna
rintra in oleo liliaceo: sed vomitū forte non
laudat in isto porismo. Dicit Azaranus si fiat
infectio cū asia z odor pueniat ad nares si renū
uit z excitatur erit curabilis alij non: q̄ f̄it p̄io
dica p̄ rinua. Et Alex. ponit expimentū Apollō
nij: dicit si ceciderit epilepticus appone narib⁹
thymū: si surrexerit ab epilepsia sanat si autē nō
non sanat. Et de mēte Theodor i dicit: epilep
co alit cadente si de maiorib⁹ digitis pedis fā
guinē rollas z limas labia eius z frontem mor
surget. forte ē est excitās a porismo si ponant
lycinia longa intra nares intra in duab⁹ pri
bus pinguēdinis castorei: z alia p̄e succi ruthe
excitabit plurimū epilepticū: multa ponūt q̄
magis p̄ntent ad credulitatē. vt pater noster.
zc. vt inuuant esse morbū diuīnū. Jo llyppo. se
cir libz de epilepsia que appellatur librum de
morbo dei. Quidā moderni dicit q̄ si dicant il
li versus. Saspar fert myrrhā zc. postea extraha
tur sanguis ex spatulis non amplius cadit. Di
cit Bo: donus q̄ nunq̄ vidit aliquē curatum
nec p̄ se nec per alium: cui magis credo nisi du
raverit modico tempore: vel si p̄uenierit ex ne
gligētia regis vel in pueris et infantibus: et
causa quare non liberantur est forte: q̄ non be
ne conueniunt cum deo.

¶ Sed p̄o regimē obseruādū in epilepsia tē
pore quietis s̄ intentiones sunt habēde p̄ oz
dinem. p̄ma intentio est adequatio materie z
p̄paratio ad expulsionem. scōa est esio. tertia dī
nerlio. quarta euacuatio vltimata māx que re
manerunt post esionem minozatiām. quinta
cōfortatio cerebri z alteratio malicie cōplexio
nis. sexta vertitur ad accidentia. ¶ p̄ma intē
tio quo ad digestiōnē in mā flegmatica cerebra
li dicit Bal. in cōmen. affo. q̄ntē particule. Qui
bus epilepsia ante inuēturē q̄ medicina i epile
psia d̄ esse contraria z congrua: quasi innuat q̄
sit cōtraria in qualitate manifesta ad cām epi
lepsie z congrua cū p̄prietate cōfortatiua cere

De curah
da i poris
mo i adn
tio.

Expimēti
Apollonij.

No. go: do
uij verba.

De regimi
ne curati
uo obfua
do tempo
re quietis.

No. de ble
tis.

Audacius
sūt sternu
ratio in
porismo
epilepsie
apoplexie

No. dicit
azarani.

Apia a p
perare no
cer.
Uitup.
rat aut.
napim p
pter ma.

Expimēti
azarani
lapidibus
reptis i v
tre hy: di
nis.

No. dicit
serapio.
De regimi
ne curati
uo tpe po
risimi.

Prima pars practi. Joannis Matthaei de gradis.

brī et corruptina ipsi epileptici: ita q̄ eligant me-
dicine non solū cale & sicce: sed h̄ites p̄prietatē
in p̄forando cerebrū et a p̄prietate valētes con-
tra epilepsiā. Nā ap̄ū quis sit calū et sicci: n̄ i
casu nō cōuenit. Id dicit Ales. in ca. p̄prio.
Res quas eos semp op̄z sumere sunt p̄conia et
semē eius: p̄retū: f̄lecos: et aristologia rotū:
da. Rasis p̄o p̄nientis addit agaricū et scolopē-
driam. s̄fr An. addit agaricū et poliū mōtanū:
et s̄lia vt aise hyfopus: vñ dicit Serap. de hyfo-
po. q̄ decoctio hyfopi est mirabilis inuamentū:
et ea sola decoctione testatur multos curasse: q̄
nō dimittit in s̄to et p̄ctore aliqd de sup̄uitati-
bus: nā incidit m̄as viscosas et eas educit p̄ vi-
uā vel secessum: et istā s̄siam accepit ab Alexan-
dro vt supra dictū est. et in mā grossa fiat sirup⁹
vt infra. R. ory mellis squillitici mellis ro. ana.
3. vj. vel 3. i. aque decoctionis hyfopi 3. iij. vel
iij. fiat sirup⁹: et ad hanc inrētiōē vñ sirup⁹
de sticados: orinēl cōpositū et simplex et squilli-
cum cū aquis appropriatis vt berthouice: ruthe
maiorane: aromatizādo cū nuce muscata vñ car-
damomo q̄ a p̄prietate hoc respiciūt. S̄iō mā
flārica sit subtilis dicit Serap. vñ decoctio ab-
sint̄hij cū sirupis vt supra: maxime si p̄ligat uo-
cumentū s̄tōi vt analepsia q̄ est. spēs epilepti
stomatice: et cū his digestiōis alē vt vendū cou-
fectionibus alteratiuis et digestiōis. In hoc vñ
medicamē Quidā s̄ij positum a Ales. q̄s sumat
omni die vide ru. P̄retum cōditum vñ sicut si
ziber cōditum est medicina fidelis dicit Ales.
Rasis landar p̄retū puluerizatum si oī die def-
coctur vñz cū eadē q̄ritate mellis: et valet ele-
ctuariū de p̄retro a Ales. et p̄fectio Rasis in s̄sa q̄
singularis est vt vidistis. qm̄ valet in oī spē epi-
leptice excepta sanguinea sup. et colerica: et hec in-
tentio digōnis fere est eadem cum inrētiōē cō-
fortationis cerebri. Fortiora n̄ resolutiua de-
beant facta euacuatiōe et mundificatione q̄
antea. vt castoreum: enforbiū et reliqua fortia
que tardāt post euacuatiōem. ¶ S̄c̄a inrē-
tio euacuatiua cōpletur s̄m tenozem virtutē
circūstantias cū appropriatis a debiliorib⁹ in-
choando vt a h̄iera. Alexander n̄ de h̄iera facit
dubitationem in iuene p̄pter caliditatem: s̄
cōiter oēs in ea conueniunt. Valent ergo pillu-
le primo de h̄iera simplici: et elefagine cū aga-
rico postea fortius valent h̄iera nissi et hermes-
tis: et postea h̄iera colloquiritidos. Rasis laudat
pillulas cochias multotiens iteretur eiō.
Serap. laudat pillulas cochias. quas etiā lau-
do: deinde fortiores sicut de serapino de oppo-
ponaco: de his est dubium p̄pter id q̄s dictum
est supra: vnde eas non simpliciter laudo de eu-
forbio: et interpellentur per hebdomadam dicit
Auicē. vt quiescat. Nam postea iterato conue-
nit digerē et euacuare: laudatur vomitus maris
me si concomitetur nocumentum stomaci: s̄
cū cum penna immissa in guttur prius intui-
tra in oleo de lilio vel in h̄iera simplici. Si ma-
teria fuerit sanguinea vel m̄rta sanguini cum
alijs humoibus: laudat flebotomia. de sa-
phenis. Ales n̄ dicit q̄ flebotomia in vere in
omni etiam epilepsia conuenit etiam si nō sint
signa repletionis: nisi fuerit quod prohibeat
de erate et dicit Nicolys nisi timeatur inrētiō

dario cerebri: vt si corpus esset extremaliter frigidum tunc vel non fiat vel fiat parce. Aliq̄ dicit
cū fiat de duabus saphenis aliquando de ba-
silica: de hoc dictum est supra in capitulo de li-
targia. Si non potest fieri flebotomia fiat veni-
tosatio in carnositate ribiarii cum scarifica-
tione aliquando. ¶ Alia intentio que est diner-
sua complerur cum fricationibus cum ligaturis
in membris inferioribus tempore quieris: cū
lotionibus extremorum factis cum appropriatis
dixit Auicē. non appropinquat aq̄e simplici:
cū calida calefacit et humectat et. Fiat lotio
cum decoctione appropriatorum vt ruthe:
salme. sticados: rozimarini et similibus. et hoc
semper obseruetur etiam in lationibus inanū
et in hac intentione et quasi in omni tempore va-
lent clisteria appropriata et cum h̄ieris dicitur
hieralogodion valent fortia suppositoria p̄di-
cta supra. Sedytrum diuerso p̄cedere debeat
euacuatiōis successinam aliqui dicunt sic: ali-
qui non: sed iste ordo fiat s̄m habilitatiōē ma-
terie. Nam si fuerit apta euacuatiōi vt humi-
da fluxibilis in principio cōuenit minorari au-
te diuersionē: et si sit in epra euacuatiōi fiat p̄
diuersiones. ¶ Alia intentio ad confortatiōē
cerebri et resolutionem materiarum que reman-
serunt cū gargaris suis sternutatorijs ma-
sticatorijs. vt etiam dicatur de his vt dictū est
in apoplexia. ¶ Ad sticatos: imm̄ ponit Ales. ex
p̄retro masticē et cera et hoc fiat pasta: munda
ficat cerebrum mirabiliter: caput purgat s̄m
succo ruthe: uam trahunt materiam deorsum et
confortant cerebrum. Valent per interius ty-
riaca metridarum diamuscum dulce et amarū.
Iura aures ponantur olea de spica et ruthe de
squinauro: odoramenta sunt de musco: de nigel-
la. de assa singularissime: de castoreo: talia con-
fortant et excitant a paroxismo. Quēdam extrin-
secus applicantur et a p̄prietate valent: vt co-
rium frōtis asini si reueatur tangendo carnem
epileptici per annum integrū p̄seruatur ab
epilepsia: dicunt idē de visco quercino si summa-
tur interius cum modico vini: non inuenitur
iste viscus. Nam Plinius ponit tria genera vis-
ci inter que ponit de quercu. Et p̄ceptum Ale-
xand. et omnes conueniunt quod vñ ap̄i cū
rora vesica desiccata in furno. postea detur. 3. i.
per sex vel octo dies et p̄seruat ab epilepsia: et
de his a p̄prietate valentibus reperitur in
summa in libris: sed ista sunt in quibus omnes
fere conueniunt et sunt singularia: tamen lau-
datur cornu cerui puluerizatum: et auctor ras-
cini laudat de mente placentijs: et dicit quod
ipse vidit experientiam in vno antiquo curas-
ro cum puluere facto ex castoreo. oppoponaco
anthimoniō: et sanguine draconis dicit derur
quomodocūq̄ poteris p̄o certo curat. Ser. po-
nit puluerem de ossibus combustis cranei ante
rioris: et cum semine p̄conie: et hoc habuit a fide-
lissimo apothecario: et dicit se esse expertum
istum. Sed quidam dicunt quod tale os debet
esse porosum et non ponderosum: et debet esse vi-
ri p̄o viro et mulieris p̄o muliere. Ponit etiam
alium quē multū laudat saculū vt infra. R. galli-
trici 3. 4. visci quercini 3. i. tormentille 3. i. 4.
fiat puluis de quo administrantur. 3. i. ante ad-
uentum paroxysmi. Etia Alex. ponit eximētiū

Serap. de
hyfopo

Sirup⁹ in
mā grossa.

Nota.

No. 6 flōia

De ruthe
siluatica.

De cura e-
pilepsie p-
coitarem.

Nota.

Ruprocin
comune.

Ad sticatos
rosum.

Oia caute
ria valent
in asa.

De visco
quercino.

De vñna
ap̄i.

Not. bene
aba sequē-
ria.

De craneo

Quinta in
tentio.

dicir
dicen
ritat
cum
mus
fuit
ri fut
rabil
erā
¶ S
maci
plexi
arret
prop
a pro
vel al
fir eu
trefa
nem
et sic
dest
p̄a n
3. vñ
des a
mell
roci
zant
sa: et
ad m
p̄a l
ri me
cta c
pōr f
scari
fieri
in ce
ylrin
in lo
p̄sa v
cauti
vlcer
per p
culu
per si
cinal
dus
la n̄
tas n
nō cū
cōm
dici
q̄ ips
huius
cir: et
auro
quid
tate
que v
renu
causa
de p̄
ta red
ter ad
tione
bi. In
guam
regula

De rursu
siluatica.De cura e
pilepsie p
cōitatem.

Nota.

Ruprozū
cōmune.Musica
torium.Oia caute
ria valent
in apa.De visco
le querano.
De visca
apri.Not. bene
dōba seque
tia.De crane
rentio.

dicir sic. Accepit autem hoc in ruscia a rustico
dicente aliquem esse liberatū per hunc modū:
tritum cū habebat saluaticā rursū in agro: et
cū vnus suus lunaticus cecidisset corā eo ple
nus melitria rursū ei cōtulit: et in eius p̄sentia
surrexit sanus. exptis aut est et in alijs et libera
ti sunt. Et addit Alex. et ita ego sepe curauī mi
rabiler: precipuū est: et dedi tibi p̄ magno pōit
enā multa alia experimenta: sed ista sufficiāt.

¶ Si epilepsia fit per viā cōitatis maxime sto
maci laudat vomitus: postea detur hiera sim
plex: postea cōfocet stōacis. Si ex alijs mēbris
attendatur ad illa mēbra cū cōitatus et alijs ap
propriatis appositis semp aliq̄b⁹ cerebralibus
a proprietate valentibus in casu. Si fit ex pede
vel alio membro extremo liget membrū a quo
fit enapozatio et taliter decet ne membrū pu
treſcat. Et iā ligatura deorsum valer ad diuersio
nem q̄ ppter dolorē materia cōuertit deorsum
et sic omnis ligatura dolorosa valet. Etiam pro
dest ponere vesicatoriū ex enforbio et synapi su
pra membrū lesū. Et is modus est ut capiat
3. i. vel 3. i. 5. de cantharidibus: et capiant cantari
des absicis capitibus et alio cū 3. ij. sermenri et
melle anacardoy: et aceto squillitico: et fiat pasta
rotunda in medio: postea ponat istud cantheri
zans: et facta cantherizatione erit materia aquosa
fata: et supposita sicut vel caule teneat vlcus apertū
ad mundificationem. Et aliq̄n ponit ventrosa su
pra locū vlcerati: vel ponit animalia de recē
ti mortua ut pullus fm anū ad locū: tandem fa
cta cōsolidatione sanabit deo volente. Si non
pōt fieri ligatura ut in spatula ponat vlcera cū
scarificatione vel sine. Ista ruptoria etiam p̄t
fieri in pueris post aures ubi fit ppter essentia
in cerebro: q̄bus nō lz dare medicinas. Valent
vltimo ut fiat cantheriū actuale cū ferro ignito
in loco leso: imo omnia cantheria in omni epile
psia valēt: et in omni passione cerebri: si fiant
cantheria sub genibus ambobus et teneant apra
vlcera ut creat materia talē faciens mo: bñ vel
per p̄prietatē vel per cōitātē. Et si cā fuerit
cuius euctus ignora: ut demonū q̄ cognoscit
per signa superius posita: et ex eo q̄ opera medi
cinalis nullius videt esse inuenerit: tunc curan
das est ut recōllet cū deo et practice in hoc il
la s̄ma canonica extra de penitentijs. Et infirmi
tas nōnūq̄ ex p̄tō conſingat et. Qd si postea
nō curetur tunc obseruet qd dicit Hyarantius re
cōmittendo cū creatori et nō vtendo opera me
dicinali: qm nō est quis operū miserator: magis
q̄ ipso creator. Et q̄ occulta est medicina cā
huius egritudinis et earū cognitio circa eā defi
cit: et recusauerunt eius curationē tractare sup.
antores: tñ dicit ipse. et nō est dubium apud me
quid est de antiquis scientiis que hodie occul
tate sunt hominibus. ¶ Ultima vero iurentio
que verritur ad accidētia primo ut spasmus cu
retur confortando nucham cum oleo spice in
causa frigida: cum alijs de quibus infra in ca
de spasmō aparalyſi. Et si mēbra fuerint contor
ta reduncantur contractando cum manibus leni
ter ad debitum situm et rectitudinem et longa
rionem: et taliter teneantur ne possint contras
di. Item prohibere oportet ne sibi mordeat lin
guam inponendo lignum intra dēres eoz. Item
regulā opz tales infirmos ab astutibus ne ca

dant in aquā vel ignem: et sic dico de similibus.
Et in istis sit finis huius capituli.

De melencolia. Cap. ix.

¶ Am alicui cogitationes male
sine causa acciderint et timor et
tristitia in eo preualuerint: me
lencolie principū in eo est. Cū
autem res ad hoc deuenerint: ut etiam ea
que cogitare ceperit ore p̄mat verba sua
atq; actus permisceat: iam melencolia per
fecta est. Cui ergo he male cogitationes
et tristitia et tribulatio accidunt ei anteq̄
preualere incipiant succurrendum est: q̄
si preualuerint cura est difficilis.

¶ Qd si cū melencolia fuerit dolor vētris
et inflatio et malus color et digestiōis cor
ruptio et vomitus acetosus et excreatiōis
multitudo incipienda est cura cū s̄mnia
ex basilica aut saluarella sinistre manus.
Et si sanguis visus fuerit niger: dimitta
tur egredi in multa q̄ntitate: subtilis au
tem et rubeus si fuerit: restringēdus erit
ilico. ¶ Eger vero ex rebus lenientibus
est nutriendus ut sunt aleſidabegi que
sunt ex carne hedie et arietina. Et mit
tendus est in balneū in quo nō dū mo
retur. ¶ Post hoc aut decoctio de epi
thimo quā ego cōposui vtatur: cuius est
hec cōfectio. R. mirabolanozū indorum
3. x. polypod. 3. v. sene. 3. ix. turbith. 3. iij.
sticad. 3. x. passularū enucleatarū. 3. x. epi
thimi cretenſis 3. x. omnia excepto epithi
mo in tribus lib. aque coquēda sunt do
nec ad vnam lib. et mediam redeāt. Quis
hoc factum fuerit addatur epithimum:
et ilico ab igne remoueantur et dimittā
tur donec inſrigidari ceperint. Lūq; in
frigidata fuerint manibus fricata colen
tur: deinde sumantur agarici due tertie
3. i. aloes. 3. i. salis indi. 3. 5. ellebori nigri
quartam. 3. vniue: et conficiantur cū mel
le aut cum iulep: et fiant ex eis pillule que
per tres horas ante decoctiōis acceptio
nem sumende sunt: postea sumatur deco
ctio: deinde tribus diebus quiescat.

¶ In his autē dieb⁹ qbus quiescit nu
triat ex eis q̄ p̄cepimus: et in potu sumat
vinum subtile et clarū et bene odoriferū.

b n

Primapars practice Joan. Matthei de gradt.

Post hec quoq; iterū solvendus est: vt prius: hoc vero ita vt p̄diximus tertio iterandū est: quarto quoq; potio ei est danda. **E**ger vero ab oībus que coleram generant nigrā abstinendus est: vt sunt carnes syluestres oēs ⁊ caro vaccina ⁊ caprina vetuste: ⁊ fabe: ⁊ caro salita: ⁊ case⁹ vetus ⁊ recens: ⁊ precipue lentes: ⁊ omnia humefactina. Vinū p̄terea grossū: labores ⁊ vigilias enitet: nec patiat famē nec sitim: vino vero subtili in potu vtatur: ⁊ precipiendū est ei vt dormiat. **E**t est studendum in splenis curatione ex his que in sequētibus in capro de splenis curatione dicturi sumus que augmētatur. **O**s quoq; stomaci cōfortandus est et precipue ex medicinis: quarū mentionē in sequentibus facturi sumus cum egri tudines stomaci nominauimus. **S**i autē cū melencolia que noīaninus non fuerint ⁊ acciderit post frenesim vel longam morā sub sole aut percussione in capite: si omnia ex cephalica faciēda est: Et capiti studiū adhibendū ex reliquo regimine qd̄ diximus pprie. **A**qua p̄terea tepida ab alto loco super caput fūdenda est. Deinde oleū rosa. cui acetū vini capiti infundat: ⁊ lac muliebri defūp malgeatur. **M**aribus etiā oleū de seminib⁹ cucurbitē dulcis ⁊ lac muliebri infundatur. **I**n balneū quoq; sepe mittēd⁹ est: ⁊ multū ex aqua tepida capiti est sup infundendum. Eger etiā oīa que odorifera frigida sunt odoriet. **S**i autē cū melencolia nihil fuerit eorū que diximus in principio: matrix vena dextri brachij aperienda erit: ⁊ vt p̄diximus faciendū erit et regendum: ⁊ postq̄ hoc regimen infirmo adhibueris p̄ aliquo t̄pore quiescere dimittēdus est: deinde vt prius in cura eius incipiēdum donec sanitatis fiat restitutio. **S**tudium vero totum quod erga melencolicos est obseruandum est: vt impingnātur ⁊ carnosī fiāt: ex quo em pingues ⁊ carnosī fuerint ilico sanī erūt. **L**ibi autē qui illis cōgruunt sunt caro arietina: ⁊ hedina: ⁊ gallinacea: ⁊ panis de simila. **O**ppīrus autē panis nullo modo est eis cōgruus. Vinū quoq; subtile ⁊ clarū eis cōueniens est. Vinū vero gros

sum nō est eis bonum nec nigrū. Lac autem recentē ab yberibus extractū dum adhuc calet eis cōfert: ⁊ rīscēs recentes ⁊ sīsamī de zuc. facti et oleo amigdalino. **P**terea audire cantilenas ⁊ gaudere ⁊ habere ante se res delitiosas. ⁊ dormire i lurimū cōfert eis: ecōtrario vero cogitare ⁊ solus morari ⁊ vigilare marime nocet eis. **P**illule que coleram nigram expellunt de quibus datur his qui decoctionē sumere nequeunt. **R**. epithimi cretensis. 3. xx. polypodii: agarici: amborum añ. 3. x. ellebori nigri: salis idi: amborū añ. 3. v. sticados. 3. vii. pulueris hie repigre. 3. xv. bibat ex eis. 3. iij. **I**n diebus vero qbus quiescit eger debet sumere electuarium: qd̄ vocatur letificans: qd̄ **R**. mellisse: corticū citri: gario. galienus. mastici: croci orientalis: nucimul. cinna momi: cardamomi: nebre misk. beben albi ⁊ rubei: zedoarie: doronici: seminis ozi mi maioris: seminis ozimi: gariof. oīam añ. partes equales: mulci quātū est decima pars. 3. vnus: deinde sumant chebuli xx. ⁊ embli. xxx. ⁊ terantur: ⁊ in tribus libris aque coquātur donec ad vnam redeant ⁊ colētur. **I**n colatura vero addat mellis lib. j. deinde bulliant donec aqua cōsumpta sit: post ex hoc melle cōficiant species p̄dicte: qd̄ tñ pondere sit triplū ad species: de quo cum necesse fuerit ad magnitudinem auellane sumendum est. **H**oc enim medicamē letitiam ⁊ coloris pulchritudinem ⁊ digestionis bonitatē operatur ⁊ retardat canos.

Sequitur cōtinuando de passionibus cerebri determinare de le sione maxime operationum virtutis moralium vt imaginariue vel cogitariue. s. de passione nominata melencolia: h̄ etiā sepe coniungatur lesio in operatione virtutis memoratiue. Et diuisis p̄sens caplm prima diuisione in duas partes: quoniam primo ponit signa quibus declaratur ipsa passio. 2° ponit curam. secūda ibi. (Quod si cum melencolia fuerit dolor: vt tris.) Prima adhuc in duas. Nam primo ponit signa vt dictum est melencolie. 2° ponit cas. red dentē medicum sollicitum in curatione eius. 2^a ibi. (Qui igit he male cogitationes etc.) Prima adhuc in duas. Nam primo ponit signa principii eius. 2° eius augmenti vel confirmationis. 2^a ibi. (Cum autem res ad hoc denerint etc.) **D**e prima parte dixit. Quia licet cogitatio

declara.
p̄me p̄rio.

ues male sine cā acciderit: et timor et tristitia in eo pualuerint: melie p^m in eo erit. Et hoc rex tu opz norare q^d hic declarat mīam q^d est passio cerebri: vt etiam cōprehendat mām p^{duo} principali. Vnus ē mala cogitatio et nō absolute mala: sed sine cā mala. i. manifesta de cōiter occur rentibus. scdm est q^d timor et tristitia pualuerit in cogitatione mala. i. q^d melēcolia plus declaratur ex timore et tristitia. cū adueniāt sine manifesta cā q^d ex mala cogitatione. vñ in frenesi et si ptingat mala cogitatio: et in pmitidē mēris vel fatuitate: q^d nō cū his vt sic ptingit tristitia vel timor: idcirco non clauduntur sub rubrica de melēcolia. et hoc inferitur cōclusio q^d si aliqui in aliquo melico cōiungat risus pro certo tpe. ad hoc tñ vt debeat dici melēcolicus erigitur q^d in eo pualcant timor et tristitia.

De dō scō
partis p^m
me p^m
palis.

De dō rē
re p^m
me p^m
palis.

De scōa parte dicitur: aut res ad hoc deuenerint. s. et male cogitationes et timor et tristitia vt ea q^d cogitare cepit sup. falsa cogitatione et cum timore et tristitia oze p^mat: verbaq^d sua atq^d acru p^miceat iā melēcolia facta est. C^{mo}. q^d ex hac tota ista videf inuere tres gradus melēcolia. Vnus est qui cogitationes sole false habetur cū timore et tristitia. Scōs est et vehemē rior q^d exprimit verbis malas cogitationes: et dicunt cogitare se de tristibus et timorosis sine cā. et non tñ fugiūt neq^d occultant ab alijs. Ter tius gradus est in malicia eius et p^matione: vt q^d vltra cogitata et exp^ma verbis et in opere manifestat malas cogitationes vt fugientes a cōi cōsortio hominū: faciēdo acru timidi hominis etc. Et sic p^m tota ista p^m pars. De scōa pte dicitur: cū ergo he male cogitationes et tristitia et tribulatio acciderint. i. anteq^d manifestet ope: q^d declarauit p^m hoc q^d dicit anteq^d pualere incipiant est succurrendū. i. cū sūt in primo vñ in scōo gradus: si pualuerint cura erit difficilis: et rōnem adducit Alex. q^d quasi mutatur cōm pletio cerebri cū cōfirmatur vñ dicitur: plongari em in hac passione curā non oportet: sed neq^d alia dilatio danda est: si em celerius sanguinis detracio nōn adhibeatur vel sup. alia causa mū ueneu macerem diutius ibi residente cā mura tur nā cerebri etc. Et sic p^m tota pars clara.

De scōa cū melia etc. Nec est scōa p^m principa lis capli in qua ponit curam. Et diuiditur hec pars in tres partes principales sm q^d ponit curam triū causaz melie magis g^maliū: q^m primo ponit curam melie spleneticę vel stomacalis vel myrachie. scōo ponit curam melie p^m p^mietatez cerebri maxime ex aduisione sanguinis in capite vel humore calidoz: tertio ponit curam melēcolie pendentis et superfluitate melēcolie naturalis in toto. secūda pars incipit ibi. (Si aut cū melēcolia ea que nominantur non fuerint) tertia pars incipit ibi. (Si aut cū melēcolia nihil fuerit eorum que diximus.) Pri ma pars etiam in quatuor diuiditur. Nam p^mo ponens quedam signa quibus declaratur talis melēcolia spleneticā vel myrachia ponit curaz eius per flosiam. scōo ordinat regimen in dicta: tertio ponit curam per balneum. quarto ponit curam per medicinas solutiuas: scōa pars incipit ibi. (Eger vero cui rebus lenientibus est mū triendus) tertia ibi p^mope. (Et mittendus est in balneum.) quarta ibi. (Post hec aut. De p^ma

parte dicit q^d si cum melēcolia fuerit dolor v^e tris stomaci et mirach et inflatio et malus color: digestiois corruptio: et vomitus acetosus et ex creationis. i. spuri multitudo incipiēda est cura cū flosia ex basilica. s. dextri lateris aut salua tella sinistre manus. Et addit vñ cantelā circa flosiam sciendam dicens. Et si sanguis fuerit visus niger dimittatur egredi in q^dritare multa: subtilis aut et rubens si fuerit visus ilico est cōstringēdus. C^{pro} intelligentia rotius partis p^mo est notandū q^d l^a a mēbris inferioribus p^mterq^d a splene a myrach vel stomaco vel ab epate matrice et retentione emoroydaz et alijs sepe cūeniat melēcolia p^mter enapozationē vapo^m melēcolicoz ad cerebri: et etiā a corde sepe p^mtingit. p^m terea vt dicebat Aui. spūs vitas lia cōtinuus est aiali et cōpletio cordis cōica cōpletioni cerebri etc. vt videbitur loco suo. Tñ Rasis hic loquens de ea q^d contingit vt multuz ab vno particulari mēbro inferiori: et tali p^m cōi ratem vt biemloquus solimodo tractauit de ea q^d spleneticā appellatur: q^m vitio splenis vt p^m in alijs mēbris inferioribus aggregat nā melēcolica vt aliquotiens in epate vel matrice vel in myrach vel in stomaco: q^m cū splen sit receptaculū p^muū melēcolie darii est a natura vel splen p^muū virtutem attractiūa mundi fieri melēcolia de massa sanguinea. Et expellat con se quenter p^m virtutem expulsiuā p^m poros ei⁹ de p^mratos a nā ad loca cōuenientia: vt partiz ad os stomaci ad inducēdum famē. vt prima p^m cas. de humoribus. Tñ igitur deficiat splen in attrahendo et mundificādo humores melēcoli cū: vel retinetur in epate: vel mādatur ad mem bra sibi cōiucina: vel moratur in vñs medja vt in mesaraicis: cū etiā debilitatur eius expulsi uia et resolutiua ita vt aggregetur et multiplicet in splene absidatē aliq^d multiplicatur in stomacho plusq^d conuenit de mē melēcolica: et sic per alterz istoz modoz vitio splenis fit aliquotiens epatica: aliquotiens marialis. aliq^d tēns mirachia: et aliquotiens stomacalis. Tñ ergo ponitur cura spleneticę ponit quasi radicalis cura oim aliaz partiz p^m viā cōitatis ab inferioribus: et ita Rasis de hoc fecit spālē mentionem di mittendo reliquas tanq^d minus p^mingētes. In hac ergo posuit signa q^d sunt satis manifesta de dolore ventris maxime. nā cū melēcolia retinetur circa stomacum vel myrach: et fit humor maxime inflatus. vt. 4°. p^mblematum. tertio problemate ibi. vnde melēcolici sunt venerei p^mter extensionē a ventositate: p^mter ergo ventositatem fit dolor et extensio q^d multiplicat in eis: et itaq^d infirigidantur stomaci et sic debilitatur digestio eius: et cōm multiplicatur ventositas: et p^m eandē cām causatur malus color: quia stomacus male p^mparat epate: et sic epate fit mala digestio vnde fit malus color: multiplicat et spūritum: q^d p^m digestionem multiplicat flosia: et per idē multiplicatur vomitus acetosus. C^{es} possit recte dubitari hic p^mter partienlam se quentem. q^d dicit q^d incipiēda est cura p^m flosiam basilicę vel saluatellē: nā cū melēcolia fit hūior frigidus ineptus eōm p^m flosiam non apparet flosiam cōuenire debere. De hac difficultate latius dicitur inferius si scienda est vel nō scienda. Et si a p^mo est scienda: cū est frigida a qua

De dō scō
partis p^m
cipalis.

4°. p^mblem
matū meli
ci sunt ven
erei.

Declara
p^mie p^mis.

Prima pars practi. Joannis Matthei de grad.

vena est incipiendum: sed quantum attinet ad intelligentiam huius partis dicatur qd non sine artificio dicitur fendum esse flosiam. nā cū melia sit fer sanguinis: et multiplicet fer ad multiplicacionem sanguinis. vplm multiplicata materia seculēta declaratur multitudo sanguinis: et qz sanguini debetur esse p flosiam: vt simul cum eo enacuerit aliquid de fece eius: idcirco laudatur flosiam. ¶ Alia cā adduci pōt: et hanc vñ nos rare: qz in morbis melicis conuenit flosia etiaz non ad enoue principaliter sedā tunc p flosiam sed ad agitationē et comorionem ipsius humoris melici. Nam cū flosia sit humor agitatus sepe per flosiam fit agitatio humoris melici: qui quiesceret non facta flosia: et ipso comoro facilius pñr p medicinas solutivas appropriatas educetur: artificiose rñ dicit in basilica vel saluarella sinistra. Nam apparet ostio sanguis in toto: p signa dñij sanguinis de ratione venarum rubore et. est fenda de basilica: sed vbi hec non appareat ad alii finem dicit etia vt excis tentur virtutes nales ipsius splenis: et maxime attractiva in mundificando sanguine et attrahendo humore melici: ad hoc laudatur flosiam vne saluarelle sinistri brachij: qm subtracto sanguine de splene immediate pñr necessitatur ad attrahendum aliunde et. qz rñ stat dubitatio de infrigidatione melie p effusionem sanguinis. Et si alie iurēiones pmouerentur qd dicitur sunt ad flosiam faciendam: idcirco circa hoc fecit medicum cautum vt. f. experietur si p flosiam educat sanguis melicus vel sanguis clarus. Nam si educat sanguis melicus ita vt appareat sanguis grossus niger: tunc bz educi notabilis pñtas eius: qd si appareret rubens clarus esset timendum ne enato sanguine calido spumoso remanente melencolia: qd nimis infrigidaretur et indisponebatur. ideo insit tunc claudū venā. Et hoc intel ligatur vt etia dicit Bernardus nisi erronea fuerit facta flosia: qz. f. non fuerit facta apertio lasta vene: qz si ppter stricturam orificij educeret sanguis subtilis rñ non ppterea deberet phisberi flosia: sed bz dilatari venā: et in hūc errorem sepe incidunt barbitonfores q pforant venam pfundando indirectū: et ita in directum extrahunt flosm et non scindunt venā late: qm debet in extrahendo eleuare flosm in sursum: et sic dilatabitur vulnus vbi ē esset facta nimia strictura: supra locū flosie: ideo cū apparet sanguis raliter subtilis bonum est dilatare ligaturam: ita qd ppter has cās et alias filles de qbus dicitur loco suo: aliqui educitur sanguis clarus et subtilis et educeretur grossus si tales conringentie nō essent. Sed qd nulla causaz raliū est impediens. tunc apparet sanguine raliū claro est fletenda flosia. ¶ Laudatur pñr dietam ex nutriendibus molliciantibus: et hoc est cōe in oī morbo melico: qz dicit Raf. p. continētis. non indiget patiens alia cura nisi humectatione maxime si morbus non est chronicus: et de hoc videbitur infra latius. Ideo laudatur hic carne pedinam et arietinā ad humectandū: et infra etiaz numerabit qdā alia cōnientia in diera: laudatur et balneū: et intelligat de balneo hūectationis aq dulcis tepide et r. p hūectatiū in decoctione et malua: altee. fenugre. feto lini et filiz et capitū castrorū et interiorū ei: et dicit signan

ter i quo nō dñ moret ne. f. ppter calitatem balnei fiat resolo et exccario cū inredam hūectationi. Et nota qz in tali balneo in casu hū mari mū inuamētū: qm hūectat mā q ficitare peccat: et sic habilitat expulsiōni. Et ego vidi mari mū inuamētū in applicatione ei: in qrtana lōga i mliere mliū demacrata: q nequa pvidebat posse curari et humectata mā p balneū cum leui medicina est curata. Balneū etiam inducit iocunditatem et leticiam caliditate quadam tepetate lenigante spm: et ita in casu maxime valet. ¶ (Post hec aut vras decoctioe et.) ¶ In hac pre ponit curā p medicinas solutivas et duo facit. primo facit hoc. deinde ponit qd fendum est post exhibitiōem dietaz medicaz. flosia ibi. (Deinde tribus diebus q fecat). Pñta pñr ē in duas diuidi pñr. p ordinat vsum decoctionis epithimi describēdo cōpositiōne ei. 2. ordinat cōpōnēz quādā pillaz q debet sumi añ dietā decoctionis ibi flosia. (Et agarici due tertie. 3. vnius et.) ¶ De p. pre dicit post hec ar. i. post qd fctū ē qdā sūnt. f. de flosia et balneo et debita dietaz vras. f. eger decoctioe de epithimo quā ego cōposui: et hec est decoctio. f. mirabolanoz iudoz. 3. r. polipodij. 3. v. ista valēt in melia nālī ad euacuandū sene. 3. r. v. in melia magis adusta: turbidū 3. iij. f. scados. 3. r. valēt in euacuandū flosm et mliāz. Nā i tali casu aggregat mā flosia p indigōne: vt dñi est. 3. pñsūlaz enuclearaz. 3. r. ad humectandū et phibēdū ficitare medicinarū solutiū epithimi cratēis. 3. r. epithimi est medicina singularis in enone melie: oīa excepto epithimo i tribus lib. aq coquēda sunt donec ad vñā li. r. mēdiā redeat: et sic vult fieri pñsionē vñz ad medietatē: id excepto epithimi: qz modicū sufficit de decoctione: et cū hoc factū fuerit addat epithimi. i. cū deuetū est ad medietatē p decoctionēz addat epithimi. et sup. bulliat vnica vel duabz bullitiōibz: et ilico ab igne remoueat. i. statim ne resolo vturis ei: stat p decoctionē: et dimittatur. f. dca decoctio donec infrigidari cepit: et qz infrigidata fuerit manibz fricari colef. Jubeat fricari simplicia itraia vt rñ simplicia tracta. p decoctionē ad sufficiē in decoctione remāeat et sic fiet decoctio magis solutiva: postea ponit cōpōnē pillaz. f. agarici due tertie. 3. i. aloes. 3. i. agaric. 3. v. euacuandū flosm et mliāz: et aloes singl ad mūdificationē ex flos et pforationē ei: et vigo rationē operationū aliaz medicinarū: salis idi. 3. 5. elebori vñgri. 4. 4. ps. 3. vnius: sal indū et elebor. 3. valēt in enone humoris melici: addit. cōficiant cū melle aut inlep ad humectationē dietaz medicinarū: et fiant ex eis pillule q p. iij. horas añ decoctionis acceptionem sumēde erunt postea sumāt decoctionē. ¶ Circa hec oīa ē notandum q ordinat prius exhiberi pillulas: deinde decoctionē vt inuunt qz in morbo melico: exhibitio medicinarū non dñ esse in suba solida neq flosa: sed in suba magis humida: qz semper stat intērio de humectatione in mā melica: qz rñ medicīne potabiles ex mō sube facili erunt stomachi modico tpe durat operatio eaz: et rñ euacuandū mām melicā difficilē ad educationē opz medicinas longo tpe operari: ideo ad vñāqz iurētionē cōblendam exhibet pillulas vt longa stat opatō solutiū pñr mām difficilē eradica rionū: 3. pñr timorē exccariois applicat medā

Not. bene hanc cām.

Nota.

Raf. p. cōtinētis.

Deco fctō pñcale fctō cūde pris pñcipalis

Deco decoctionis de epithimo quā def. Rafio.

Declara^o terrie pñcale secun de pñcipū apalis.

Deco pñ lūlaz qd def. Rafio.

cinam potabile vt decoctione: et facit preponi
pillulas p tres horas: qz tardius actuant: et ex
babili coiectura exhibita decoctione p tres ho
ras inequali tpe perficiet operatio decoctiois
et pil. Sed notate qd no est credendum qd tota de
coctio debeat sumi vna vice final cu pillulis:
tum q: solutiuu esset nimis forte: tum q: etiam
nimis rediosa esset exuberans quateras deco
ctionis. ¶ De ea ergo decoctione sumant. v. vel
vi. 3. post pillulas et adhuc erit medicina satis
fortis maxime ex virtute ellebori itrantris pillu
las: ego no audeo ad exhibitione illaz. na in
gerit magnas tortiones et difficultates in sto.
¶ Deinde tribus diebus quiescat. In hac pre
terita facit. Na p^o ponit quid est sciendum quatum
ad diara. i. quibus vtendum est post solutiuu da
tum. 2° declarat a quibus est abstinendum. 3° poit
confortandū esse os stomachi post reliqua omia
facta. 2^a ibi. (Eger vero ab omibus.) tertia ibi.
(Osi quoqz stomachi confortandū est.) ¶ Dicit
de p^a parte. deinde. l. post dicra medicina tribus
diebus quiescat: ad denotandum qd in morbis
chronicis et in quibus est osium maloz humoru
opz post purgationes dare quiete nature ad re
stitutionem et maxime in morbis a siccitate si
ue materiali siue inmateriali. et addit in his au
tem diebus in quibus quiescit nutria ex his
qz pceptimus. i. in parte superiori cuz dicit. Et
est nutriendus ex rebus lenitibus: in poru su
mar vini subtile clarū et bene odoriferū ad vini
ficationem virtutis et iocunditate inducedam.
Post hoc quoqz iterū soluendus est vt primo: et
ita vt patimus supple est dicendum post 3^a ite
randa est sup. solutio et debita diara. 4^a quoqz
porio banda est. Notat ex his verbis voluit no
bis innuere qd ad eradicandum morbos chroni
cos et maxime pendentes a materia melécolica
no debemus esse cōtenti vnica effione: sed opor
tet pluribus vicibus interpolatim euacuare:
et in diebus quietis corpus restaurare: et in eis
dem diebus materia cu digestiuis digerere. Sed
hic vnum aduertatis qd no credo mentē suā esse
qz trasactis tñ tribus diebus naturalibus su
mar medicina solutiuā: qz sic intelligēdo collis
geretur ex serie terrus qz in xij. diebus cōtinuis
deberet quatuor vicibus solui cu medicina ras
li laboriosa: qd no credo esse pueniens maxime
melécolico: sed credo p dies velle intelligere
hebdomadaz ita vt singulis tribus hebdomadis
stat euario cu solutiuo et in tpe me^o intendat re
stitutioni virtutis et digestionis etc. ¶ De 2^a
parte ponit a quibus canendum est: et dicit. Egerdo
ab oibus que colera nigrā generant abstinendū
est. et exemplificat vt sunt carnes siluestres oēs:
notare qd dicit oēs: et caro vaccina et porcina et
magnarū capraz. signāter dicit magnaz: qz ca
ro hedorum no est melécolica: fabe et sup. lētes
et salita caro. s. oēs: qm ppter sal et cecac humi
dum remanere terrestri: idē intelligat de pisci
bus salitis: vt 2° cas. cap. 2° gñali. et casens ves
tus ppter eandē causā leporos ppter: qz et si sint
carnes siluestres: tñ signāter dicit ppter de lepo
ribus: qm inter oia nutrimenta vident maxime
melécolice cōplonio: et hoc maxime intelligat
nisi sint leporos maxime ppter gñatiōi: et oia ole
ra nisi humectantia viter. na oia fere sunt sicce cō
positionis ppter buglossam et lactucā: vt voluit

Auer. id signanter dicit nisi humectantia viter.
¶ p. vini grossum et labore et vigiliis. omnia
sunt clara: nec patiat famē nec sitim. vino vero
subtili in potu vraf subtili. i. no grosso: v. subtili.
i. no acuto: et precipiendū est ei vt dormiat ad
humectandū: et est studendū in ei^o curatione cū
his. i. medicis quas in sequentibus in ca^o. de sple
nis curatōe q angmerat dicturi sum^o: excusans
se a picularib^o medicis digestiuis et pfortariis
uis remittēs nos ad illū locū. ¶ De 3ª pte hui^o
ptis dicit qd os stoī confortandū est: supple cum
vnguētis stoaticis et emplis et someratiōib^o re
mittēs se ad ea q dicit sra de dispōne stoī. Et b
not. qz hic ordiat vñctionē ori stoī post reliq^o: vt
innat qz a pñ. nisi facta mudificatiōe medicie
stomatice sicce: et sic confortatiue no cōueniunt.
¶ Si aut cū melia etc. ¶ Hec ē 2^a p^o pncipal. 2°
ptis: i. q dclarādo sig^o melie p ppteratē a cā cala
materiali ponit curā illi^o. p^o p flōmiā. 2° p em
brocationē. 3° p iniectiones medicinarū fridaz
in nares. 4° per balneū et cōe picularē capiti:
pres patēt legēdo literā: et sūt oia clara ex his q
dicra sunt supra de soda cala et in cura frenesio.
¶ Sequit illa pars. (Si aut cū melia nihil fue
rit horz etc.) que est 3ª pars pncipalis hui^o par
tis. In qua ponit curā suppositis signis melie
naturalis peccatis in toto. Et diuidit pars etiā
in quatuor: pres. p^o ponit curā p flōmiā et qdam
alia: hoc in gñali. 2° ostēdit q cōperunt melia
cis et que no. 3° ordinat quādam pillulas valen
tes etiā in melia: et maxime his qui decoctionē
sumere nequeit ppter abominationē vel aliā
cām. 4° ponit electuariū cōperens melicis ap
pellatum electuariū lericicā. 2ª ibi. (Sunt isti
vero.) 3ª ibi. (Pillule que colera nigrā.) 4^a ibi.
(In diebus vero quibus quiescit.)
¶ Circa primā partē dicit ponēdo signa talis
melie. Si aut cū melia. i. cū signis cōib^o et de ti
more et tristitia etc. nil fuerit eoz q dixim^o. i. neqz
de signis spleneticis supradictis: neqz de signis
melie pporzionariis a cā cala jera dictis: tunc
sup. denorat q pdearia cā de qua dictum est: et
eo casu laudat flōmiā et regimen dicra supra ē
in medicinis: et qd postea qelcat totū clarū est.
¶ De 2^a pte dicit. et est singulare dictū: vt. f. qd
in melicis sit obseruandū vt impingent et car
nosī fīat: ex quo em pingues et carnosī fuerit il
co sanī erunt: et ibi ponit cibos de quibus etiaz
supra et dietam conuenientem: tota pars p^o p^o
talitā humectantia in casu inuuant vt dictū est.
¶ Ponit consequenter pillulas: vt. f. epithi
mi cretensis. 3. j. r. polypodij et agarici. ana. 3. x.
ellebori nigri: salis indiamborum an. 3. v. sica
dos. 3. vij. pulueris hierēpigre. 3. xv. Dicit quod
bibat ex eis. 3. iij. dosis est nimis magna: pillu
le tñ sunt satis domestice: sed bonū esset vt hu
mectarentur cu aliquo humectante vt succo li
quiritie vel dragagāto ad prohibendū siccitatē
simplicia intrātia sunt clara inuuantia in casu.
¶ Cōsequenter ponit electuariū multū artifi
ciale et singulare valens in casu et ponit compo
sitionem cū melle emblico: et dat ordinē ei^o
et cōiter alibi si reperit descriptio de melle em
blicorum. Ideo bene notate. hec cōpositio p in
stantia p^o p^o inuat: sed verum est qd est multū
siccū: vt p^o. Ideo bonū esset post eam exhiberi
aliquam decoctionē humectatiuā vel rectificā
le iij

Deco scōe
pncipale
pncipalis

Deco deco
ctionis de
epithimo
quā dcl.
Ratiss.

Declara
terrie pri
cile secun
de pncip
cipalis.

Deco pi
nlar qd
est. Ratiss.

Declara
terrie pri
pncipalis

Declara
scōe pnc
le terrie
ris pncip
palis.

Des pillu
larum.

Primapars practice Joani. Matthei de grad.

Nota ele
ctuarium.
Berardi.

ri cū aliquibus infrigidatibus et humectatib.
Ideo posset fieri electuarium Berardi ad eādem
intentionem sū hanc formā. R. margaritarum
electa. 3. j. hiacinto. 3. j. sinerago. 3. j. saphyrum
dozononici. coralli al. 2. rubei. añ. 3. j. cinamo.
mi. macis. galange nucis mūcate. añ. 3. j. p. 2. j. pi
peris lēgi. cūbebeligni aloes. storacis calamis
res. feminis basiliconis. añ. 3. j. croci. 3. j. musci.
ambre. añ. gra. v. coricū cirri cōdiri. 3. j. liquiri
cie rase ad humectandum. candi passit. añ. 3. j.
cōserue boraginis et buglosse. añ. 3. j. i. j. succi pos
mozum dulcium depurati. 3. j. aque ro. 3. j. 3. j. 3. j.
cha. albi lib. 1. fiat electuarium hoc est singulare.
Et sic finis quantum ad terrum.

Pro vltiori intellectu huius materie
de melencolia. primo pos
nerur quid nominis et quid rei ipsius melencol
lie. deinde ponent quedā eius species que etiā
partim declarabunt in quid rei. p̄r ponemus
earū causas et modos terminationis: et quibus so
let magis euenire postea signa. et vltimo cura.

Quid nominis melencolie sumit dupl̄r.
Uno mō pro hūore di
stincto a reliquis humoribus. Secūdo p̄gritū
dine celebrati rale substantiā humorale natu
ralem vel p̄ter naturā cōsequente: et hoc mō
quid nominis melie idē sonat q̄ mētis infania
i. nō sana mens: et hec etiā sumit dupl̄r. cōiter et
p̄prie sumit cōiter p̄gritudine vel leſione
quacūq̄ virtutum moralium et leſione operatio
num earū ipsius cerebri: et hoc mō melia ambit
vel est cōis ad omnē leſionē virtutū imagiari
ue estimarine et cogitatie cerebri sicut per mō
dum corruptionis fuerit ipsa leſio sine dimini
tionis sine leſionis ablata: et sic ambit amentia
soliditate et permixtionē rōis. Amēres enim
sunt simplices sicut pueri et infantes nō discurs
rentes: solidi autē dicunt quoz operationes ra
lium virtutū sunt diminuire: claudis etiam sub
ea permixtio rōis: et mania qd est corruptio ima
ginatie vel cogitatie. hoc etiā modo cōiter
sumitur a Rasi in ca. 2. nostro sumit 2° mō p̄prie
vt distinguit contra mania et amentia solidita
tem et vbi. f. est mutatio cogitationis et estima
tionis a cursu naturali ad timorē et tristitiam: et
sic declaratur operatio corrupte leſa sine rita si
ne furore. et hec subduntur vt distinguat a ma
nia: quedā est p̄prie melencolia vt distin
guatur etiam a cucubur ilischi: de quibus. A. facit
p̄prie capla. et quedā est melia que puenit cū
illis: qm̄ in cucubur cū timore et tristitia hō dili
git fugere cōuersionē homin: et cupit appropin
quare mortuis et sepulchris: vbi in ilischi stat
solitudo cū quasi cōtinua cogitatione sup pul
chritudinem quāundā formaz. **Melencolia**
ergo p̄prie sumpta est egritudo cerebralis
que manifestatur p corruptionē op̄z estimari
ue et imagiatie et cogitatie virtutis mutata. f.
op̄atōe imagiatie et cogitatie p timorē et tri
stitiam et ad meliam. f. in iudicio: vñ melia sūm
A. dicat mutatio estimationū et cogitationum a
cursu suo naturali ad corruptionē: non dicit ad
diminutionem et ablationem: sed ad corruptio
nem et ad timorē et ad tristitia p̄pter comple
xionem melencolicam facientem s̄luetū sp̄ritū
cerebri interius: et facientē ipsum timidū
p̄pter tenebras ipsius: et sicut tenebre extrinsece

solicitant et timere faciunt. et addit. et sūm q̄ cō
plexio frigida et sicca est discōueniens spiritui et
debilitans: sic cōplexio calida et humidat vni
est conueniens et confortans. Dicit ergo quod
est mutatio estimationum et cogitationum: et
subintelligitur imaginationum: quia non ima
ginantur sicut deberent imaginari: immo ima
ginantur amicum inimicum et ē iunariā nos
centem et corrupte cōcludunt: et sic est corrupta
operatio et imaginatie et cogitatie et estimari
ue: et hoc p̄pter cōplexionē melencolicam. Nam
melencolia per naturam est frigida sicca et nigra.
vnde dicit a melon grece. i. nigrū et chili hūor. i.
niger humo: faciens spiritū s̄luetū cerebri
interius. i. virtutē nō cōuenientem ad operatio
nes interiores cerebri. vel alr. facientē s̄luetū
spiritū et c. i. facientē eū fugitiuū interius. nam
p̄pter timorē fugit spiritus interius: et sic
ad timorē adducit.

Dubitat Bentilis si tenebre vel humores me
lencolici vel nigredo vel opacitas em̄de sit cā
ralis corruptionis et sit cā timoris et malicie cog
itationum et c. Quod sic videt sūia Aui. in rext. et
idem quasi videt sūia Bal. 3° interior. cap. 7°.
vel 8°. Ad oppositū est Auer. 3° colligeret sūis si
nem. cap. 36°. vbi declarat qd nigredo vel opa
citas non potest esse causa leſionis inatime cor
ruptionis in operationibus harū virtutum: qd
sūm hoc color: esse egritudo: qd nō est bñ dicitū:
etiam qd nō terretur anima in obscuro: nisi p̄
pter p̄mationē sensati sensu visibili: et sic est
presente humore melico. Beniter dimissis mul
tis dictis ab alijs summarie dicatur qd hūor: me
lencolicus et sp̄s terrestris et melicis et opacitas
sacris tripliciter pōt esse cā leſionis op̄atiois.
Primo per suā cōplexionē formalem. i. insequē
tem formā per cōplexionē manifestā. f. vt frigida
dam et sicca: et sic nō est dubiū qd melia inducit ad
timorē. Nam cōplexio frigida et sicca cōtrariet
cōplexioni sp̄s: qd calida et humida est faciens
ad motum spiritui ad singulas corporis p̄es:
sicut igitur calida et humida vt vini est p̄ueniens
ad spiritum lerificadū: ita opposito mō frigida
et sicca sicut melia facit ad tristitia et fugā p̄r.
2° modo hoc facere pōt per p̄prietatē nō reduci
bilem in manifestā causam: vnde humor melen
colicus h̄yannerā quandā occultā qualitatem
sūm quā terref anima et sp̄s vt fiat fugitiu? si
cut ex opposito facit sanguis letitiam: vt vult
Auer. loco allegato. nō p̄pter hoc qd sanguis det
lumen anime. 3° modo nocere pōt sua turbidie
opacitate et grossitie: et sic vapor: ab eo eleuatus
mittit cū spiritū facit s̄luetū spiritū inter
ius: qm̄ ab hac opacitate ledit sp̄s: et hoc in
telligitur dupl̄r. Primo quod ledatur vt a causa
cōcurrente effectiue ita vt p̄ter grossitiē a so
la opacitate vt causa postrema cōcurrat ad timo
rē et tristitia: et hoc modo declarauit Auer. nō ēē
posse vel cōcurrat dispositiue et significatiue: et
hoc modo tenebre timorē faciūt. i. denotat esse
complexio spiritui contraria vbi sunt tenebre
cōiuncte: sicut cōplexio frigida et sicca est p̄ia
sp̄s: ita tenebre: ositas facit p mala cōplōne me
lencolie. Et ex his p̄s in modis gñationis et c: qm̄
cū sp̄s sit quoddā sūm et instrumentū anime: et
sic debite dispositum substantie lumine nō so
lum per se tenebras sp̄siales abhorret. i. prima

Not. disse
ctas iter
amentoz
solidos.

hūor: me
lencolic? tri
pliciter po
test esse cā
eius ope
rationis.

Prima dī
stinctio.

Secunda.

3^a distin
ctio.

de causis.

tionē lucis: immo z corporeas timer z fugit: et ita aia rōne sui instrumenti: cū ergo melencolia sit terrea sub tenebrosē fumi ab ipsa resoluti immutant spūs cordiales z animales: z simili ter cōplexionē cerebri immutatio eius subam inficiunt z denigrāt: z sic virtus aliter q̄ dicitur comprehēdit z indicat sic feblicitates: vt dicit Bui. de buriā. cū lingua est infecta hūore colerico eis dulcia vidētur amara: sic z freneticus: z illi in quoz oculis aqua aggregat aliq̄ imaginā tur z cogitāt aialia volitare corā oculis suis z sūta videre q̄ cōfuerūt tpe sanitatis. cum tñ hoc eis pringat ex apprehensione vaporū talitē pñtantiū zc. sic ex opposito ad letitiā z letificatiōē: vt dicebat Bui. de viribus cordis. caplo 6°. duo psequunt: z ita duo aīcedūt. p^m est forzificatio naturalis virtutis. 2^m est reificatio spiritus. Cōforatio nō naturalis virtutis tria aīcedūt: quoz q̄bz est causa letitiz z tristitiz: p^m est reiperamētū ipsius spūs. s. sibi cōnes mēs. 2^m multiplicatio gñationis ei⁹ supra id qd dissoluit. 3^m cōseruatio eius a dissolone. Ad rarificatiōē autē seq̄tur facilitas motus spūs ad relīq̄s corporis partes: ita o vīum subtile clarū z cōforatio z reiperatio cōplonē ei⁹ z multiplicatio gñationē ipsius sicut ad locū dūtarī mē letitiā: sic etiā frequētia letitū rarificatio spūs itus adducit ad letitiā sic ex aduerso tristitū frequētia ad timorē z tristitiā ppter inspissatiōē z querfionē spūs ad interiora: z sic ex causa tristitiē pparatur corpus ad tristitiā. proinde cōclūdebat Auc. loco allegato in fine capli. q̄ in dispositione ad letitiā. s. ppter frequētiā letitū nō imprimūt tristitiā nisi foris sint letificatiā tñ debilia imprimūt: z ex opposito ex frequētia tristitū acq̄rit dispositio fm quaz a debili causa tristitū corpus multum tristat: z non potest letari nisi cause iocunditatis z letitiz fuerint multum fortes

Prima dī
stinctio.

Secunda.

3ª dīstī
ctio.

De causis.

Species le de speciebus z distinctionibus eius sit hec p^a distinctio q̄ melencolia qdā est re cens z qdā est antiqua. C² 2^a distinctio. qdā est in pū de recētibus: vt cū cogitare incipiūt tristitia z timorosa. qdā est iam cōfirmata vt cū ore pmutat q̄ cogitare ceperāt ybaq̄ scia atq̄ actus pmutat: vt dicebat Bui. in ca^o nro. Et sunt q̄ in infirmitate ex parte falsaz imaginatiōis vt indefinire: vt qdā diligūt mori: qdā horrēt mori: qdā tacēt: qdā loquūt: qdā timent q̄ terra sorbeat eos: vt dicit Bui. qdā timent latrones: qdā imagināt se ipsos reges factos: aut teneas: aut lupos. aut iusta artificialia: qui dicit Bui. in ca^o nro. qdā affectat mori vt dicit Bui. in ca^o nro. Et dicit. vidi plures q̄ sua imaginatiōe suffocauerūt se: alii q̄ onerant se lapidibus z demerūt se in aquā: z ponit vna pulchram hystoriam de alio.

Ultima distinctio. in speciebus qdā melencolia est succedēs ad alios morbos: z qdā non z qdā enenies corpori forti per naturā z etatē: z quedam debili.

Cause Jā veniēdū est ad causas. Causarū igit qdā est in cerebro: qdā extra cerebri. Que est in cerebro est duplex: qdā est a mala cōplone melencolica. i. frigida z sicca sine

materia vñ indisponit suba cerebri z spūs ad debite seruicū aī: immo facit sēlestē spūs: tū vt dicitur est hoc tñ est raro. Quedā est cū materia: z est duplex: aut est materia humoralis in corpore cerebri. i. spōgistratibus dispersa: z sic sua qualitate praua alterat z substantia nocet cerebro. aut est humor melencolicus intravenas z arterias cerebri q̄ defluxit ab alijs partibus cerebri. aut est ibidem factus in ipso venis vt sanguis grossus q̄ padustionez fact⁹ est humor melencolicus in ipso venis p aliqualem adustione: z iste humor melencolicus siue sit in cerebro siue in venis facit melencoliam: vt distinguūt cōtra maniam z demonium lupinum aut est a melencolia fecali multa: aut a flegmate aut a sanguine ingrossato. a flegmate. i. inspissato: vel per viam cōgelationis fact⁹ melencolicus: aut a flegmate p viam adustionis nō vltimate ad istū intellectum. s. quod potest aduripars subtilis humoris remanente grosso non adusto: sed inspissato padustionez facta resolutione in subtili remanente grosso non adusto quia cū illud grossum aduritur facit maniam nō melencoliam: ita innuit rex. A. in p^o dīcō. Et nō dicitur melencolia nisi cuius euentus est a colera nigra non adusta. Zicer Bentilis voluit q̄ etiā a melencolia aliquantiter adusta padustionez remissam possit fieri melencolia: vt distinguūt a vera mania. sed nō credo inherēdo textui Bui. nisi fm modum expositum. Ideo noluit eam fieri ex adustione colere nec melencolie: sed bene mania. Melencolia ergo nō fit nisi vel ppter multitudinem humoris melencolici naturalis in cerebro vel inspissationē humoris flegmatici resoluti subtili: z sic etiam p inspissationē sanguinis resoluti subtili non adusto grosso: vel ppter inspissationē z cōgelationē eaz vt dcm est. Melencolia ergo fit a melencolia naturali vel a sanguine vel a flegmate resoluti subtili vt dcm est: vel ab ipso cōgelatis: q̄ cū sit hū adustio in grosso tñ cum melencolia cōponitur rita zc. Et tñ dicit Bui. in textu immediato ad paulo ante allegatum qd permutatur. s. eius nominatio z nominat mania. Et hoc de melencolia facta per viam propriatiz z essentie in cerebro vbi stat a materia. potest tamen vt dictum est etiam fieri per essentiam a mala complexione siue materia vel a causa pmutis vel a corde: vt infra videbit.

Sed de causa per colligantiam ipsius melencolie dicit Bui. q̄ est vel per colligantiaz a toto vel ab aliquo membro cum eo communia carionem habente vt ad ipsum cerebrum. A toto vbi sit in toto mala frigida complexio z sic ea: q̄ tñ pōt alterare cerebrū q̄ fieri melia. Cōplō ē frigida z sicca in toto vel cerebro cum materia melencolica pōt etiā esse causa melencolie ppter sumptū fm qd a tali materia melencolica elenatur vapor ad cerebrū z facit spiritū sēlestē vt dcm est supra. Sed nota q̄ nō quādo cumq̄ multiplicatur humor melencolicus in corpore sit gñatio melencolie fm hūm pmo cōrineris. Nam si sit humor melencolicus q̄ nec sanguini admisceatur nec dispergatur nō gñabitur inde melencolia: sed cū in spargitur cum sanguine: tñ sanguis cerebri alterat z querit ipsius cōplexionem ad naturā melencolicam.

A quibus moribus fit melia.

mor: melencolicus tripliter potest esse causa operis.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradi.

De causis
pmitivis

De causis autem generantibus melencolicā in toto dicat qd aut sunt pmitive et extrinsece ex parte aeris. verbi gratia. aer calidus et siccus adurēs est cōterēs humores ad melencolicū: vel aer frigidus etiā sic inspissat vel coadunat humores sic causa ad melicū deducēs: aer etiā turbidus et grossus adducit ad humores melicū. Exercitiū q laboriosum est superfluum: et adurēdo humores et infriādō p viā resolutionis est fortis causa ad hoc et nō tñ exercitiū corporeū s; etiā aiale: vñ Ra. p. cōtinētis: dicit qd hōies subtilis ingenij disponit ad meliam ppter exercitiū et studiū nimium. Dicit etiā ibidē. vidi qd vna de rebus q magis gñant melias ē orioitas et pmes ditationis pñtiū pteritoz et futuroz. et A. dicit. Et causis hō fortioribus in gñatione melie est supfluitas tristitie et timoris. Uigilie etiā supflue b faciūt: et vñ supflua inanitio siue a uariis siue ab arte fiat ericando adducit ad hanc dispositionem.

Carolepo
r ipi effie
meliam q
cerere car
nea.

Quomodo autē cib? vel potus sit causa melie dicat vñ: qd qñq; p naturā adducit ad humores melicū sunt causa hui? disponis: et de his ponitur expñsus tractat? a Ba. 3. de interiorib? ca. 8. et ibi enī quasi ad vñq; sequutus est Ras. p. cōtinētis. Etiā Ras. qdā notat in ca? inter qd pcpue numerantur omnes carnes aialij corporis magnoz quadrupedū. s. vt carnes boum vaccaz et taurorū magis et caprarū carnes asino rñ: dicit Ba. sunt maxie ad hoc. Carnes etiā oēs salire siue terrenoz aialij siue aquaticorū sunt in causa gñonis melie et caro leporis ppe. i. plus efficit meliam q alia caro. Intelligit de leporib? nō ppinq; gñonit: q si appropinquāt gñoni sunt satis tepamēto vicine carnes etiā sunt maximi nocuēti: et extreme teneritates arborū et herbarū cū cōdiūt cū aceto et sale: vt in salaturis sit. Et hoc nota singulare qd ē loco alle. Ba. expñsit de extremitatibus lupulorū s. cū aceto et sale. Et ita intelligit de extremitatib? sparagorū cū comedant cum aceto et sale. Ras. vituperat in ca? oēs herbas pter hūidas Auer. posuit uñt q oia olera pter lacricā rñ glossā: et pcpue si cōdiūt sale et aceto et gñant meliam. oliue etiā et cappares sunt in fine gñationis meliam. nā ly cappares soluat meliam p virtutē et pparatē: rñ et mō sube pñt inuēti mēti melicū. case? ver? est de maxie gñantib? et caro porcina pcpue syluestris et falsa: lēres sunt in extremo gñonis melie: ly oia legumina faciūt ad hoc. etiā oia amara maxie q a calido sūt dicebat Auer. 5. colligerit mltā gñant melē colia ppter siccitatē et calitatē. Nā dī tpe de tali amaro qd est calidiūsalis: q admisceat salu gini aliq hūiditas vt ibi declarat p aquā mār: et hoc dicat de oibus vñ nā siccis vel ex artificio factis: vñt et grossi nigri et opaci habet introitū ad gñonē melie. Pter has causas pmitivas q faciūt hūiorē melicū in toto sunt qdā alie cause cōitatis vñ sñnocuēti in cerebro ppter multiplicari meliam in toto vñ in pñticulari mēto: vt dicit Aui. vñ si fiat a splene vel p id: q splen nō debet suggit humores melencolicos ab epate: vñ ppter debile expulsiuam splenis de eo qd supfluit est vñ ppter ei? superflua expulsiōē: q vltra qd pñt de expulsiōe melie ad stomacū expellit. vñ abundare melia

ad os stomaci: et ipsa enapozare ad caput mixta cū spiritibus in cerebro est causa melie.

Aliqñ etiā sit ab epate vñ ppter nimia aduersionē in tota massa sanguinis: vel propter in frigidationē nimia ipsius epatis vñ inspissatur humores: vñ ppter impotentiā sequelstratiue epatis: vñ nō expellit humores melencolicos ad splenē: rñta cōtingit vñ ppter apostemata vel propter oppilationes in eo vel in meatib? medijs contingentes.

Pōt etiā esse p cōitātē a myrach: intelligendo p myrach nō tñ mēbra veri myrach vt musculos et pāniculos et curim: sed etiam misinthē rñ et mēbraicas dispersas simul cū sūbo aduersione in qbus aggregantur superfluitates: aliqñ nūtrimenti ipsorū mēbroz et cōrūpitiū: et in flegmate aduritur vel infriādant: et aliqñ sit ab epate in portonarijs vel in aliquo eoz terminatis ad epatē dicit ois talis melencolia myrachia. Et sit etiā aliqñ per colligantiam mētrici sanguine mēstro ibi ppter naturā retēto vel infriādato vel adusto et inspissato: et generaliter fieri pōt aliquo talij modoz gñatio humoris melencolicū in omni morbo comunicati cerebro manifesta cōitātē p neruos venay arterias q nūtrimenti ad ipsum veniēs nō debet digerit sed aut aduritur aut infriādatur aut supfluitas ipsius nūtrimenti a virtute nō expellit: vñ pñt tñ sit p viā aduersionis: et pcpue cū sūt apostemata et cū ad duritiā reducitur.

Sed de causa generatiōis melencolie ab epate dubitat Auer. 3. colligerit. nā nō videt qd hec passio contingat ab apostemate calido tum quia melencolia vñ plurimū est sine feb. tñ etiā quia accidentia eius videntur ad frigidum declinare: vt patet ex accidentibus in clode orio sitate et tristitia: et maxime in myrachia. Rñdet ipse et bene non esse necessarium vt si causa fuerit calor extraneus adurens q accidentia consequētia semper videantur accidentia caliditate. nam a calore extraneo debilitatur calor naturalis: neq; confortatur calor naturalis a quo liber calido: sed tantum ab eo qui formaliter ei non repugnat: vñ dicit quod aceto strassit sñm Alex. et a calido et a frigido: a frigido. s. post tñue: et a calido resoluendo caliditatem naturalem: ideo non est necessarium si fiat inflatio et rugitus quod propterea non sit ex apostemate cum feb. debilitata caliditate naturali ab extranea caliditate de febre: immo dicit impossibile esse quod non fiat feb. a morbo tali nisi in declinatione apostematis quando calor non sufficit ad feb. faciendam: et tamen sufficit eleuare vaporē: et sic in humiditatibus cerebri aduritur materia et est causa nocuēti: et de ea dicit. A. quod si eleuetur aliquando vapor a stomaco: principium tamen est a cerebro vt quando eleuatur non adustus in cerebro aduritur quod si vapor eleuatus a stomaco esset adustus diceretur quod eius principium esset a stomaco. Et aliquando sit a mala complexionē frigida et siccā cordis: vel cum materia vel sine. et fortassis dicit. A. non aduenit magnitudo. s. cause vñ nocuēti in cerebro nisi a corde: ratio est dicit et non est mirum. Nā spiritus vitalis cōtinū est spiritus aialis est de suba eius et qd gñat ab eo.

Interdum
causas me
lencolicas
p cōitātē a
myrach.
Quid per
myrach in
telligat.

Astrauit?

Questio.

Bal. 3. in
terio: nm.

Serap.

Aui. c. pro
prio.

quare cōpō eius corrupta corrūpit cōplonem cerebri z cōuertit ad melencolicā: vt si cōpō cordis erit frigidat z sicca: z sic cōpō spiritus vitalis erit frigidat z sicca. etiam cōtinuitas cum aīali reddeť eius cōpō frigidat z sicca ad tū morē pparās vt dicitur. s. ideo curatio cerebri sequitur curationem cordis z e cōtra dicit Anī. ppter maximā colligatiā ipsozū adinūce: vñ dicit adducēdo causam. Scias q sanguis cordis cum est rursus subtilis clarus lērificans resistit corruptioni cerebri z rectificat ipsuz. s. ne trahatur ad melencolicā: z ideo medici pcedūt cū cordialibus in cura: q maxima radit sumit ex corde per viā adustionis z instigatiōis.

De causis autē spērū melencolicez parte acci dētiū dicit Ser. ita q voluit q non est possibile adduci verā rōnē. dicit sic Ser. Causa vñ hārū dispoñū z accētiū cū veritate est incōprehensibilis: sed fin p bilitatē est possibile vt dicat tur sup eā illud in quo est excusatio. z fortasse est ex dimeritibus humoris melencolici z cōsuetudine qua vñ sunt infirmi z qua regebāt in hora sanitaris eoz aut ex imaginibus aliqñbus quas imaginari sunt. An dicit Sera. q dimeritas spērū melle fm qd hūores vñ magis minus sūt adusti varietas ē ī cibo z pōrn varietas ē ī cogitatiōibz rpe sanitatis: ita faciūt ad diuersas dispoñes fantasticas: z fm hoc volūt saluare dispoñes cōdes gñālī sed reuera nō possūt saluare dispoñem de qua dicit Abaranius. vñ. q aliq loquuntur idiomata q nūq audierūt z dī spurāt z pnotificatur futura vñ opz ascribere hec demonio. Et vt hoc totū clariū manifeste moneo hic nouā qñstionē alibi nō motaz. s. si ad hoc vt fiat melencolia passio cerebri: p causa eiū sit necessaria causa corporalis melencolica immaterialis vel materialis. qd sic pō videt sentētia Anī. in cap. ppro de melencolia in pñ in diffinitioe t cū dicit. Dicit melencolia qd est mutatio estimatiōū z cogitatiōū a cursu naturali ad corruptionem z timorem et ad malitiam ppter cōplectionem melencolicā scientem silēstrem spm cerebri interius zc. Et infra ponens differentiam inter melencoliam z maniam dicit. Cūq melencolia cōponitur cur rixat z salm z scintillis permittatur. s. nomē tno minatur mania: z neq dī melencolia sup. p pte nīl cuius enentus est a colera nigra nō adustā: ecce qd voluit q eius cā est colera nigra. Et etiā Sal. idem videtur sentire 3º interior. cap. 7. vñ 8º. vbi declaratū q non sit a flegmate solo: sed ex humore melencolico naturali zc. Et ita Sera. in prinº capitulū de melencolia declarat ac cidentia eius per hoc qd sit ex humore melencolico p ingredinem suam z snā renebrofīratē zc. Et ita Rabimofen. 23º. particula affo. cum declarat melencoliā dicens. Melencolia est egritudo melencolica: z mēlia melencolica notatur: quāt inuatur q semper eius cā est melencolia. Et hoc expresse sonat textus Anī. in caº supra allegato prima rēri ij cum dicit. Et qbusdā medicorū visum est q mēlia contingat a demonio: s. nos phisicā docētes non curamus vñ sit a demone vel non: sed sufficit dicit ipse q pmutatur spūs ad cōplonē melencolicam z sic cā eius ppi qua colera nigra. In contrarium primo arguitur ratione: qm aliqui tales oprime dīscut

ru ut ad speculabilia lz sit corruptio ad timores z tristitiam: sed rationabiliter non est repleti qd melencolia faciat ad discursum z ad clarū z dī stinctum modum inquisitionis circa speculabilia: sed ad hoc magis facit claritas z subtilitatio spirituum. In hoc ergo non est vera ratio de demone q conuertatur zc. per eum humor ad melencolicum. Et p. contra istam sententiā est vñ fortissimus textus Rasis pmo continentis. caº. 3º. cum dicit. Dico q aliqñ accidit melencolia humoribus existentibus bonis: nota quod dī rit bonis: z addit z non indiget aliqua medicī na: z hoc est sicut qñ aliquis cum auiditate cō girat de aliquo sacro. Et addit. Et cura huiº speciei est remouere eum ab ista opinione: z ponit hystoriam vbi sic fecit in vno melencolico: et si ne medicinis fuit subito curatus: z sic pater qd eius cā non fuit corporalis. Ad istam eādem partem facit etiaz fortissimus textus Abarani supā allegatus in cap. de epilepsia. cūz posuit qd egritudines innadunt homines: z ex malitia regiminis cibi z potus z peccatis z pñaricatio nibus z ex maledictis demonibus: z dixerat qd aliqui loquuntur multa de tractatibus sciētia rum: quātū nīl vñq viderunt nec intellexerūt et vltimo sanantur: nec rñ pcessit eos aliqd propter qd deberet hūmōi aduenire: z addit verbum qd cōcludit in materia nostra cōtinuando: nec permixta fuit eoz cōplectio naturalis nec ipso rum cognitio z intellectus causa huius accidē tis: hoc etiā pter experientia. nā videmº aliquos veratos a demonibus cū officio diuino per manus sacroz religiosoz subito quasi z immediatē ad sanitatē reduci. vbi si fuisset cōplectio materialis inducta in spiritibus vel humoribz vel membris cū his spiritualibz imprimentibus non remoneretur: sed eēt necessaria applicatio medicinarū. ergo sequitur intentū.

In hac ergo difficultate dimissis autozitatibus ad partem appositā allegatis: teneo cū ista opinione Rasis pº continentis. s. qd imaginationes z cogitatio nes fortes cum pmeditant res profundas lo gas: aliquando adducunt ad hanc passionē non immutā. realiter cōplectionem: z sūt tristes qm cum cogitant in eis: z non possunt cōsequi effectum earū rerum de quibus cogitant et ista buntur z angustiantur: z locutio est varia fm als cogitara: vt etiā videbatur innuere Serapio in textu supra allegato. z hec sententia radi caliter etiam sumitur de mente Sal. 2º thegnī. textu commentī. 78. vbi ponit vñm casū. in s. ne signorum completio num naturalium cordis que aliquotiens declarantur per mores. nam qui sunt nimis iracundi declarantur habere frigidum z siccum cor: vt ibidem antea parum dī xerat Sal. sed quoniam hoc est tantum verū de moribus innatis: quia ex moribus acquisitis esset error ad significādum. Idcirco posuit casū. dicens: vñm cōe in offitibus hīs que dicta sunt id cōmemorans qd quecuq de moribz aut nūc ant fm aliquam aliam scripta sunt orationem ad cognitionē craseos nō pō bonis aut pñanis moribus exercitatos: sed p naturalibz vñcuqz dicta sunt: vñ dicebat Ihsay. in cōmento: qd vīa canendi ab errore est vt cōsideretur in quo mo rigeratus est homo ex lege ad quam intendit in quo morigeratus est z ex cōsuetudine eozū que

Rasis pº
continentis.

Abaraniº.

Nota.

Rasis ad
dubium.interdum
ausat me
encolia p
ditate z a
nyrach.
Dnd per
nyrach in
elligatb.

Abaraniº.

Questio.

Sal. 3º. in
terio: num.

Serap.

Anī. c. ppo
prio.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

sunt de terra sua et de sua arte. Nam quicquid lex alij
quid precipit aut prohibet: ideo moueratur ho
et obedit ei p id. et similiter consuetudines regio
nis disponunt ad mores: unde alij sunt mores
orientalibus: alij occidentalibus: alij religiosorum:
alij mercatorum et militum. Nam ppter q religio ob
seruantes etiam colendi non iracundia neq furor
in alios: immo stant mites et obseruaria legio:
et aduerso milites qd et si naturaliter mites:
tamen ex consuetudine aliorum habent mores lupinos
super seruos et super eos super quos habent domi
nium etc. Et sic ppter q aliquoties manifestat mali
mores non ex copione humorum vel spirituum acqsi
ta qd erat declaranda. Nam etiam istam expresse
innuabat Rabi moyses in tractatu suo de re
gimine sanitaris ad regem hispanie: in quo erat
mala cogitatio et sollicitudo et timor mortis ca
3º cu dicit: Cum acqsiuerat ex timore qm pue
nit ex parte anime talis timor: et sollicitudo ut
qm quis timet aut de preteritis aut de futuris
et superabundat ei cogitatio et sollicitudo de his
de quibus non erat sibi mos facere dicit. hoc enim
non ptingit perito medico rectificare mores aia
non ipse in illis passionibus remouendis. medici
autem in ppter medicum ut dicit non est scire ingenium
excludat tales passiones: sed potius philosophus
philosophia moralis docet rectificare mores aie
ad acqsiendum mores nobiles et quibus non resul
terunt operatio bona. et concluditur versus finem
capituli. Itudeat ergo dominus rex et disciplinis mo
ralibus et legum correctionibus donec intelligat
et cognoscat verum esse verum: et falsum falsum: et
tunc minuet passio anime sue: et etiam possibile
est tolli totaliter passionem cu posuerit oculum
sui intellectus circa hac considerationem: ita
voluit q male cogitationes adducant ad ma
los humores intratum (ut dicebat Ras. in rectu)
q ea que cogitare ceperunt: postea ore pmutat
ba: p seua atq acris permiscetur: tunc melenco
lia perfecta est. et tunc p tunc coplo non est immu
rata ad melencolicum: ut ppter bene consideranti q
dicta sunt maxime cum fiat correctio p rectifi
cationem tunc aie et non per medicinas corporales.
F Dico etiam q preter has causas aliquoties
a demone spualy inducunt tales mores et nori
ria de his que nunc videntur ut supra dictum est
nulla sacra mutatione corporali: et sic ultra aza
raui in q etiam sentit Serap. tacite in verbis suis
cu dicit de talibus intelligens. Ea vero harum
dispositionum et accidentium cu virtute est incom
prehensibilis etc. et ideo in eas est innocendum
diuini auxilij: ut etiam supra notant in capº. de
epilepsia. si ergo aliqui auctores dixerunt q me
lencolia pendet ex causa corporali melencolica imali
vel mali reddens spiritum siluestrem etc. intelligitur
hoc voluisse ut in pluribus: tamen aliquoties fit ab
alijs causis ut deductum est: qd et verificatur ex
eo qd aliqui melencolici immediate aliqui sine
medicinis: sed artificialiter mutata sola sua phan
tasia verbis vel alio ingenio curantur ut infra
videbitur. Et sic fit finis huius difficultatis.

Rabimoy
ses,

Tota.

Magis ac
cidit viris
q mulieri
bus.

aliqui excitantur in vere qm ver commiscet huius
mores cum sanguine et euaporare facit: ideo fas
cit ad omnes morbos materiales: ideo fuit sus
pta dictum q quando spargitur humor melen
colicus: tunc fit melancolia et non semper frequ
multiplicetur: ut huius raro fit nisi a congelas
tione. Modus terminationis maxime ad bo
num est q terminatur vltimum per fluxum
menstruorum vel emo: roidat et sanguis narius se
culentum: nam sicut retentio istorum facit ad
generationem: ita euacuatio ad liberationem:
varices quoque et elephantie et quartane sunt crisse
humus morbi: tunc hoc quartana potest esse causa huius
morbi sicut et morbi acuti cum plangantur pos
sunt esse causa huius morbi.

Signa. Sequitur ponere de signis vt omnia
spes melle declarantur: et pº finis or
dinem ponatur signa pronostica euentus abso
lute. scdo terminationis ad bonum et ad malum: de
inde ponendo signa generis. Primum ponitur
que sunt signa principij: que augentur: que sta
tus: et que declinationis: deinde ponitur signa
specialia vt que melle pº ppteraret: que per co
muniterem: que melencolie naturalis: que me
lencolie aduise: et que melencolie sanguinee: et
que flegmatice.

Primum ergo signum euentus sumit a dno
libip. 6º affo. 23º. Si timor et pusillanimitas
multum tempus habent perficiunt melleum. si
per notabile tempus steterit homo cu pusillanimita
tate et tristitia: possumus pronosticari de melia
maxime si sine manifesta occasione patit: vt di
xit Ras. in commento. imo ibi dicit. qd opz tunc ve
turam melencoliam suspicemur: quia hec accide
ria non diu morantur: et sicut talia melencoliam
perficiunt: sic ira et odium ad maniam adducit:
vt ibidem dicit Gal. multos enim in hac passio
ne cecidisse videmus ppter iram odium et tristi
tia: que huius passionis sunt initia marie huius
quorum corpora parata sunt passionibus huius.

Aliud signum euentus ponitur ab Auic. vt cor
pora in quibus cerebrum est humidum et inferiora
calida maxime cor possumus pronosticari de fi
tura melencolie: tales sunt vt trauis et linguas
habentes leues: et quorum facies sunt vehemens
rubedine et binni et exrenuati et pilosi: et in quo
rum pectoribus sunt pili grossi et nigri: pater p
pter dispositionem passivam cerebri et effectum
principij cordis.

Aliud signum euentus sumitur ex exercitio
in hominibus acuti ingenij propter nimias eos
rum sollicitudines animales vt vehemens stu
dij: vel corporales vt motus laboriosus: quonia
omnia talia eriscant: et de his experientia mani
festat: sicut et opposito delitiose viuentes et pin
gues ab hac elongantur.

Signa vero pronostica ad malum. dicit Ras
sio primo continetur. Causis appetitis in hoc
morbo est malus: eo quod hic morbus accidit ex
siccitate et fames ericcat corpora. Aliud signum
ponitur ab Auic. quod quando accidit in fine
egritudinum proprie materialium: cutarum me
lencolia est signum mortis: et tunc vt dicit accidit
homini isti vt recordetur mortis: et mortuorum
plurimum hoc experientia manifestat.

Aliud signum ponitur de mente Hippocra
etiam 6º affo. 36º. affo. In melencolicis egri

Signa et
pº ppteraret
ne.

in
m
n
b
p
a
a
r
d
n
m
v
C
co
pi
co
r
f
ru
sa
sa
r
p
m
ce
C
ri
vi
pi
co
id
ist
ist
di
gu
ne
eg
rit
sce
fir
er
cit
ma
gh
U
fol
me
de
p
ini
et
fi
ve
ma
ex
me
fer
leg
et
re
de
sup

tudine periculose sunt eruptiones ad apoplexiam et spasmus: parer.

¶ Ultimū ad malū quando in eis est corrupta imaginatio de sumēdo cibū qñ existimāt qd debeat venenari ex cibo: tunc res est desperata: et per hunc modū sepe moriuntur. ratio est clara. ¶ Signa pñostica ad bonū pñū est Hipp. 7° affo. 5° affo. In mania dissinteria aut ydrops aut erras boni: pñū fm qd: qñ cōvertitur materia in deorsus: inde similiter melēcolia emoroides innare aut splen aut varice bonū: p eā dē causam sicut dicebat. A. ex opposito cū rēti nēf cursus sanguinis. s. marie emoroidalis vñ mēstialis in muliere vñ vomitus melēcolicus vel reliqua supra de salibus.

¶ Aliud sig^m ad bonū: cū apparēt apata melēcolica circa extrema. i. mēbra exteriora vt cū apparet morfea vñ albaras: et cū sit vomitus melēcolicus: vñ sup. euacuatio p secessus melēcolica tūc est spes salutis marie si succedat ista signa facta digestionē in materia. Nā signū est qd natura sufficit fecerit melēcolici a reliq^m massa sanguis et p cōmūctes educere: sic est signū salutis. Vbi tñ apata dura in extremis enemiētia cōspicitur dicta mēbra vt cōtingit in herpēte est huiusmodi: vñ de cāro particulari stāre multa melēcolia: tunc esset signum mortis licet non festine.

Signa tē
pñostica
me.

¶ Signa rēposi. Signa pñcipij sunt estimatio mala: timor: velocitas ire: dilectio solitudinis: tremor: et rigo: aliqñ ista oīa sunt signa pñcipij. Dicit Ras. p^o cōrūctis. Timor semper cōcomitat eos: qd secum portat causas timoris ideo nō est mirū. Illa signa qd possunt. A. qd sunt signa generis sunt etiā signa pñostica: neq^m ista dē aliq^s dici melēcolico. Nā quāquamq^m sit mala estimatio in aliquo et reliq^m nō debem^{us} dicere ipsius melēcolici nisi pñosticis: hēc sunt signa ad casū in meliam. Ideo sunt pñostica: qd futurū egrū declarāt. ideo dicit Ras. in rer. pñostico signa augmētū qd sunt signa demonstratiua egritudinis vere: cū pñaluerit et res ad hoc venerit vt ore pñat qd cogitare cepit: et actus permiscet vñ: tūc melia pfecta est. i. taliter dispositus vt dicat melicū: ita qd signa augmētū vñ ē gñis: fm Berardus sunt signa demonstratiua eiusdē egritudinis: qñ tūc indicādus est eger melicū qñ et ore et ope manifestat falsas imaginaciones vñ estimatiōes qd mēte acceperat. Vñ si tñ mēte concepserit: in eo esset dilectio solitudinis nisi ope manifestaret nō indicaret melicū a medico s. casurn in meliam. Vñ is de quo refert Ba. 4° interior. ca^o 2°. qd volebat pñicere puerū erra fenestram illū cōcipiens tāq^m inimicū et pñecit debebat declarari melicū et sic ille qd qñbat tubicinas vt illos expelleret vt nocuos hñs falsas imaginatiū: nō autē estimatiū: qd estimabat eos nocuos. Id volebat expellere: s. falso imaginabat. s. eos esse in domo sicut et idē Bal. ca^o pñime allegato de fere fert cū habebat febrē acutā in estare estimatiū lectū suū esse paleas et pños suos esse pilosos et vellerosos: tūc digitis cōprimēs vt euelleret et nō potēs iratus pñansit. hēc ergo si cū timore cōiūctū nō erūt signa pñcipij s. augmētū demonstratiua. ¶ Signa confirmationis sunt superfluitates in tristitia maxime abhorrent

societate aliorū hominū: ppter timorē: etiā de declaratur cōfirmatio quādo accētia pñecesserunt omnia declarant materiam fuisse multas et oppressionem in cerebro factā esse cōfirmatā.

¶ Signa vero melēcolie p pñietate. i. cause melēcolie in cerebro emētis siue immaterialis siue materialis nō cōmunicato aliūde sūt quo ad accētia de tristitia et timore vehemētia et de dilectione solitudinis ab alijs hominibus magis qd in ea qd est per cōmunitatē. Etiā dolor capitis antecedens fuit diuturnior qd quādo p cōmunitatem maior etiam erat operationū sensuum interiorum lesio. Et cū hoc dicit Aul. qd signa etiam que dicuntur in melēcolia per antecedentem sunt peruenta. Etiam non apparer in vāmentum sup. curationis cum estimat qd sit per cōmunitatem alicuius membri: cum membrum id medicatur immo remanēt vt sine accidentia valde magna: et hoc est quia dependentiam habent immediatam ab ipso cerebro tñ ab alio membro secum cōmunicante: vt est de nocuentis valde estimatiōis et. Dicit Aza. et Alex. et Aul. quod habent intuitum firum ad vnam rem maxime ad terram quasi denoretur vehemētia solitudo et dilectio eius solitudinis propter rem tristēm maxime: et stat defectus. s. aliorū accētiū que cōtingūt per viam cōmunitatis.

De signis
melicū p
pñietate.

¶ Si fuerit per viam cōmunitatis a toto significatur ex macie totius et nigredine coloris et grossitie pilorum in toto: sed si est cū nigredine et grossitie capillorū tñ in capite declarat qd est magis p essentia in cerebro: si etiā pñecedat egritudines toti cōcantes melicū antea vt est fer qrtana vñ lepra et retērio pñuetarū etionū huiusmodi melicū: vt furus emoroidas et mēstuo: tñ in muliere et aliqñ retērio diuturna coitus in pñuetis coire vt in viduis: et ancessio ciborū malorū melicorū: cū psequuntur postea accētia lesiōis estimatiue et. est sig^m pñabile qd est a toto. ¶ Si fuerit cōitas a splene declarat tūc eius nocuentū vt p aīa in splene et ex alia fiducia cructuatiōe et vomitu melicū: et ex vehemētia appetit^{us} intēsi multū multiplicata melēcolia in splene trāsmitta ad os stomachi p positorū manifestū p quē de mella fundit ad os stomachi fm naturā hora famis vñ abūdar ad os stōit: sic fac famem caninā et aliqñ sit cructuatio acerosa et acerositas in dēribus ita pvideatur dēreo cōgelati: sit etiā inflatio in stomacho ppter humore melicū. ideo Ras. p^o cōrūctis. Et qd melicū marie appetit vñ uere: nō qd abūdet semic: s. ppter inflationē in mēbris ex venositate. Et dicit ibi Ras. qd multū ledit ex coitū euacuato sanguine. Aul. dicit qd cācar: a coitū: et s. sit dēf. s. qd retērio causat meliā. etiam sic dicit Aul. 20° tertij de iunamēris coit^{us}: pñz solo et iam dictis. nā supflus coit^{us} nocet melēcolia. tñ moderatus in corporibus pñuetis etiā in melico actu alitūat cōuertēdo vapores ad opp^m. Dicit B. Nicolaus et nota hoc vñ eē de mella splenetica facta p viā aggregatiōis humoris melicū in splene: s. si sit ex defectu attractiue splenis: qd nō purgat humorem melēcolicum a massa sanguinea: tunc non succedunt accidentia predicta vt acerositas et appetitus caninus. ¶ Signa melēcolie eparice qd

De signis
per viam
cōitatis:

Prima pars practice Ioan. Matthæi de gradis.

cōtingit p viā aduersionis ab epate ipso aduēte
te massam sanguineā cōuertēdo ad melencoliz
cū signa sunt completioris calide & sicce epars
vt de pulsu magno & veloci cū obediētia instru
mētoz &c. & virtute de rinctura vrine de siti de
citurnitate coloris p viam succedentis de macie.

De cōitate
a stomacho

Signa eius q̄ sunt a stomacho dicit Aui. sunt
inflatio stomachi & dolor inter vtrāq; spatulas
& hoc est ppter extēdī meri a vērostrare ab in
digestione stomachi vnde facta extēstione in me
ri ppter naturā ad spinā cōtinuāri cōmūica
catur dolor ad intra spatulas. Et dicit Aui. et
multoties excitātur cū eo apud comestioneū
vsquequo digerātur dolores: deinde cessat apd
digestionē etiā multitudine spūti & vomit fleg
maticus & aliqñ melencolicus & nausea quasi cō
tinua ppter indigestionē stomachi cōcomitanē

De signis
myrachie

& aliquoties apparent signa apostematis sto
maci de quibz loco suo. Si fuerit myrachia
que proprie sū aliquos est quando est ex apo
stemate stomachi: licet per myrachiam intelliga
tur illa que fit ex retentione superfluitatū nu
trimenti membrorum myrach vt mīsturbetū &c.
Nam illud superfluum cibi ibi dū retentū in
spūstatur & ad terrēum humorem redcitur et
consequenter euaporans facit melencoliā: tunc
signa sunt extēstio eius myrach circa supertor
ra. dicit. A. & fit aliqñ sonus & rugitus in vētre
vñ dicit Aggregatoz quod ipse vidit duos infir
mos credētes se habere ranas in vētre: quare
pcepit bat son? eaz: & pcessit cū digestiōis reso
lutūis vērostratio: qua resoluta cessant imas
ginatio falsa. Si fuerit a corde vel a malitia
completioris calide & sicce cordis vñ frigide et
sicce: cū q̄z talis possit facere melencoliā: opz
recurrere ad signa cōplerionū naturalū vñ ac
cideraliū ipsius cordis marie q̄ sumunt ex pul
su: lz i oī dispōne melica sp̄ pcomitēf nocumen
tū cordis. dr. A. sic nocumētū cordis sp̄ associat
nocumētū in cerebro. & rō est vt dr̄ ipse: qz sp̄s
vitalis primum est aīal: immo est de substantia
ipsius: quare completio eius corrupta corrum
pit cōplexionē cerebri & conuertit ad melencolicā.

De signis
melencolice
a sanguine

Signa vñ materierū vt sanguis si fuerit in
toto aduēdas declarat ex latitudine venarū to
rū: si n̄ fin caput rñ est rubedo faciei cū scin
tilis rubeis ante oculos ad fuscū declinātibz
& vñ oculi tumescūt & est cū gaudio & risu e
vñ cōcomitaf ipam tristitia vehemēs. dicebat
A. Si fuerit ex flegmate inspissato aliqñalt
austo ad modū. s. dcm sūt signa flegmatis der
maiorē q̄te de maiore hūiditate ad nares
et oculos de multitudine spūti de imaginationi
bus circa aquas & loquutionibz de eis & pauci
tate caliditatis. Signa a colera adusta vel
melencolia adusta dcm est a pñ q̄ ab ea non fit
melencolia vera: s. strab: ea demoniū lupinum
eius signa sunt ex aspectu horribili eoz & inq̄
rudine & a moribus lupinis vel caninis cum
magna agitatione. Signa melencolie imma
terialis dicta sunt in illa q̄ est per proprietas
tem de solitudine & tristitia &c.

Cura. Expeditis causis & signis: veniēdum
rā obseruā dno est cañ. postus a Ra. p̄ cōtinē
ris: de mēte Ruffi in lib. suo de melencolia: cuz
dicit. opz vt melencolia curet in pñ ante q̄ con

firmet: qz post cōfirmationē erit eius cura pra
na et difficilis duplici causa p̄ q̄nia in p̄cessu
plurimū dominaf humor. & hoc idē dicit Alex.
dicēs sub alijs vñis q̄ natura cerebri cū antiq̄
tur mutatur. 2ª causa etiam de mēte Ruffi est
quā difficile erit exhibere infirmo medicinas
& ideo dicit etia Aui. in cura in pñ capli. opz
vt incipiat cura in eius pñ anrequā confir
metur: quoniam difficilis est in pñ & praua et
difficilis cū est confirmata. Idem dicit Ruffi. in
tertū nostro: & ad hoc rationem duplicem pos
sumus adducere. p̄rio qz mala completio sicca
de se est multe resistētie ppter siccitatem & non
remouet nisi ab humiditate q̄ est modice acris
uitatis. 2° q̄nia q̄ completio est habitata in
cerebro p̄prie ad cōtrariā naturam cerebri q̄s
est humidū: tūc fig^m est q̄s causa fuit multum
potens & est difficilis ad remouendū. Serar.
dicit tertiam causā: q̄nia spiritus sunt instru
menta virtutis ad operationes: & in melencoli
cis minorantur spiritus: ideo in pñ cū maria
cautela est occurrendum tali egritudine.

Igitur circa curam tres habentur intentio
nes: vt vult Alex. p̄^a versatur circa equationes
& digestione materię. 2ª circa enacuationē ei
3ª completur per cōfortationē cordis & cerebri
tanq̄ mineras lētie. & potest addi 4ª que ver
ritur ad accidentia. De p̄^a igitur circa adeq̄
rionem materię: adequatio autem et digestio
materię perficit & per dictum regimē in dicta
& per medicinas. per dierā p̄^o in aere. Eliga
tur aer clarius declinans ad humidū tempera
tum in acutis parum versus calidū declinās

qz cōplexio melencolica declinat magis ad siccū
q̄ ad frigidū. Ideo magis versaf interio ad hu
mectationem: immo hic semper est necessaria
s. non semper interio calefactionis: immo ali
quādo calefactio inducit ad melencoliz: vñ ē
dicebat Aui. Sitq; studium tūm in humecta
tione ipsius & in calefactione quātum possibi
le est. Igit in hūectādo nō est error nisi faciēs
sistat oppilationē vt voluit Alex. qm̄ supflua
humiditas ad oppilationem faciens et debili
rans digestiō nocet. rectificetur igit aer si nō
fuerit talis ad temperamentum in acutis et
ad humiditatem: odorificetur aer cū bonis odo
ribus sū diuersas intentiones aliquando ma
gis ad calidū vt in melencolia naturalitatis
quādo paz ad frigidū vt in melencolia adusta
& in estare vbi tūc rectificet aer in camera cuz
ipostitōe rosaz violaz & neiufaris ad hūectā
dū stāre cōplone membrorū aduēte melencoliā
vbi si sit cōplō frida vñ decoctio istoz vñ stoz
cis calamēti cuz modico croco corticis etiam
citrūeriam positio aque in vase magno in ca
mera videlicet ad humectandum aerem vñ aq̄
fōris in calā: vñ aq̄ decoctiois rez nō multū ca
lidaz in frida s. semp cōuenit vt aer rectifice
cuz odoribz bonis: vñ dicit. A. circa hoc. Et vñ
oz vt semp olfaciat odores bonos. s. paties: in
hoc rñ regulef sū cañ. s. postū de his sū Alex.
in sōda. Et in hoc etiā laudaf qz corpus po
nat in balneo: quia humectat & impingnat
& impingnat debet parari a pñ vñ q̄ ad si
nē dicit Alex. etiā laudat humectationē par
ticulāris mēbri vt capitis cū decoctioe appo
p̄tatoz: & b̄ n̄ ar̄ cibū & cū canōibz sup̄ dicit:

De exerci
tio,

De quiete

De somno

De electō
ne aeris cō
uenientia

De inani
tione.

De cibo et
potu.

postea extracto corpore et balneo si fiat in un-
ctio cum oleo de sisamo de amig. dulcibus et vino
lato erit puerilis: et de hac humectatione dicit
Rasis p^o cōtinēris: et ego curo hūc morbum cum
assidua balneatione et cum cibis bonis generan-
tibus bonū humore humidū: et nō vtor alio cō-
silio donec nō plōgatur morbus. ¶ Exercitius
sit leue rēperari. s. nō laboriosū nō resoluū
sit ergo exercitiū suae cōueniēs et nauigariū
per aquas vlt equester factū p loca plana viri-
dia suauia et intra flumina clara suauia i suo cur-
su et resonātia q̄ letificent et cōfōrēt. sit ergo ex-
ercitiū tale nō tū cōmune: sed etiā fricatio pri-
ciliarū mēbroz sit tempata nō laboriosa nō
durū nā nimis: ita vt sit exercitiū solū cōuer-
tens sanguinē ad cutim nō resoluens neq; adu-
rens: sicut etiā aer stans et sulphureus est vi-
tā dū. ¶ Quies igit est cōueniēs: s. nō sit sup-
flua: q̄ in ea sepe pfundatur in cogitationib^{us}
malis: et anīme si nō sint associati: tūc addūt
ad causas morbi vñ timor: et sollicitudo sunt de
his q̄ maxime nocēt: vt dicit Aui. et postea dicit
q̄ accitū. s. errilescit cōueniētia excitāta eos
et diuertit ea a cogitatione cōueniēt. tūc
dicebat. et opz vt meliam hūres in aliquo sint
occupati quocūq; sit: et vt eis sint pates de q̄
bus verecūdet: occupet etiā cū cūtilenā et le-
tificāribus. Opz vt sint pates hoīes q̄s reue-
reantur. Nā p hoīes auctoritatis et gradus vere-
cūdanē exercere mores nō decet: ita q̄ redu-
citur ad rectū iudiciū. q̄s ergo sit modificati-
ua acutū spoz p pātia aliorū. ¶ Somnus ma-
xime eis cōueniens est: q̄ somnū q̄erantur a
cogitationib^{us}: maxime etiā quia somnus hūc
creat: et sic resistit ericcationi: et disponit xpus di-
spōitionē naturālē: nō sit facit. s. inaniationes
quia ericcat nec sit nimis plūms eadē causa.
¶ Inaniatio etiā et eio p sudorē vlt p coitū vel
p alia regionē nisi sit excedēs modū medicine
nō nocet qd dico signāter: qm coitus aliq̄ vt
dicebat Aui. 20°. tertiū. Coitus confert melicias
et pluribus egritudinibus colere nigre: ppter
ea qd dilatat aiam et spm inducendo lenitiā: et p
pterea qd expellit humū spermatū aggregatū
a parte cerebri: et ita lz a se vt resoluēs sit apt^{us}
nocere: tū p accidēs pōt innare. Repletio nau-
seat inuā nocet p quanto mā nō digeritur cōue-
nienter: et sic retinet supfluitates nutrimenti
in venis medijs myrach et facit myrachā. ¶ Ci-
bus autē et potus sit humectatiuus boni nutri-
menti facili digōnis aptus pueri in sangui-
nē spirituosum clat. Sed hic nota q̄ Rasis p^o
cōtinēris videt innuere nutrimentū debere esse
grossū: q̄ resistit gñationi colere nigre p viā
adustionis. Sed Aui. dicit scias q̄ nutrimentū
grossū gñatiū flegmatis fortasse innat: q̄ res-
sistit colere nigre: et regimē subtiliariū ppter
id qd efficit ex adustione facile nocet. Sz addit
cōtinuando: et fortasse innat ipm sup. gñando
humidū subtile et spūa subtile et claros: ita qd
Aui. nō determinare voluit q̄ semp nutrimentū
grossū sit vitandū: ideo in corpore inani roibi
cā sit melia adust: et in corpore calide cōpletio
nō epatis adustis non dens cibaria facili di-
gestione: vt sunt ona sorbilia et carnes pulloz:
sed carnes arietū et carnes porcū. Sz si sit ex
melia naturali vel ex flegmate reducto ad melē

colia p inspissationē sint cibaria facili digōis
et vbi cā sit sanguis dñans dicit Alex. non come-
dant carnes nec aliqd gñatiū sanguinis. i.
multi sanguinis: et ideo nō pōt dari regula gñā-
lio saluo qd ad humidū declinēt: nō dico vlt ad
calm nec ad frigidū. Azarani^{us} landauit carnes
agni vnius anni castrari: nā dicit ipse q̄ a pro-
prietate valent in humore mlico et pter manife-
stas qualitates q̄bus pueniunt: q̄ calide et hu-
mide. Et ita ē dicit Rasis p^o pterine. in hoc ca^o.
in fine. de mēre filij. Abes. a ppterate valēt car-
nes pulloz domesticoz: et magis valēt pāces et
fariant: sed tū iste aliqual ad siccū declinant.
11°. tertiū. sed merito modi sube magis valēt car-
nibus pulloz. Sed in his est hñda cōsideratio
qm in calidis et siccis nō cōueniunt marie anes
mōtane cū sint sicce nisi sint pingues: valēt tur-
tires mirabili ppterate: landat aliq̄ carnes
colūboz et anū mōtanz q̄az carnes nocent:
q̄ ex siccitate multū participant. Rabi. 22. par-
ticula landat pullos accipitrū. nā dicit sic. Car-
nes pulloz accipitris et nocte sunt saporis bo-
ni que corroborant animā et pferunt melie me-
lēcolice et ascēdēt et cū hoc sunt viles pmitrio-
ni mētris. Et dicit Rasis in suis affo. Quidā est
cōquestus de timore et tremore cordis sine causa
manifesta: et feci vti carne accipitris decocta in
succo maiorane et liber fuit. Et sic ego vñ sum
in quadam nobili muliere papie saliter laborā-
ri duobus diebus et habuit inde sensibile inua-
mentum: etiā nocte valent et carnes multonis
valent. Sed Azaranius cū eis ponit cepez cum
aromatibus et vino albo et aqua cocta: et dicit q̄
est marini inuamēti. Panis eius nō sit fermen-
tatus multum: tū ppter fermeto aliquā nec
sit salitus. Panis de simila landat: et de farina
frumenti multū subtili. nā furfuracens ad me-
lēcoliciū declinat: nō sit multū coctus et vñs:
et si sit amoneant ptea exteriorez. Landant ona
sorbilia et lac calidum recens. Rabi moyses tū
vituperat lac dicit q̄ntis videat per qualitatē
innare: tū q̄ facile mutat in quēlibet humorez
cui ptingit et facile corrumpit nō cōuenit: ego
sum in ista snia ppter inordinatos mōis et va-
rias quasi cōtinuas phantasias eoz: landat far-
et de spela cū amigdalato dulci et zucharo. etiā
sisamum valēt cōuenit marzapā. sed nō sit cum
multo oleo. Dicit Alex. qd oleaginea q̄ facit
ad enapozationē sunt verenda. Inter olera va-
lent spinachia: attriplices: blete: sm aliquos la-
tenca. malne singulariter landant ab omnibus.
Nam habent humidum viscosum renat cū rem-
perata humiditate alia caliditate. Landat Aza-
ranius nāpos duplici decoctioe decoctos: post
coctos in brodio pingui: etiā pastinacas abie-
cta prima decoctione postea in brodio pingui
coctas: maxime valent cortices radicum bu-
glosse. Sed hic notetur pro singulari. hoc dicit
Rabi quod errant qui vñunt folijs buglosse
in casu: non quia nocent: sed non inuant sicut
cortices radicum eius: capiantur itaque cor-
tices radicum buglosse: et sic intelligitur in
fra: cum de eis fier mentio et parantur vt na-
pi vel pastinache. landant aliq̄ omnes fru-
ctus humidos: vt cerasa pira perfica.
Et Auenzoar dicit se curasse vñum quartā
narum ex vsu persicorum quem non curant

Azarani^{us}.Rasis p^o.
ptinentisDe carni-
b^{us} accipi-
trīs et no-
ctue.Rabi mo-
yses.
De lacte.Folia bu-
glosse non
valent i
hoc casu
cur cor-
tices radici

Nota.

e electo/
et acris cō/
enientisDe exerci-
tio.

De quiete

De somno

De inani-
tione.De cibo et
potu.

Prima pars practice Joani. Matthaei de grad.

pater suus vel alij. Rabi tñ nō laudat fructus putrescibiles licet cōcedat aliqua poma z sic? z amigdalas vituperat chrysomilla.

De vino.

Deo potu vini omne acurū z omne nigrū z fortis acerositatis nocet, licet Ra. p. cōrineris dixerit. Et de vinu potu vini albi lymphati: et si adest febris lymphetur cū syrupo aceroso en charino. Et hoc bene nota ppter eos qui omni no verat aquā ordei cū vino misceri ppter ace rostratē. Addit tñ Ra. p. dico qd est pmeditādūz in hoc qd acurū est gñatium melencolicū cū hō vrit eo. Et Aui. credo ad declarationē horū vbo rū dicit, z in qbusdā horis sup. administra vi nū albi pmitrū pter antiquū fore. z infra per colānā dicitur: laudauerūt. f. ariqui vt sorbeat omni nocte acurū fore z precipue acurū squil liriū: z addit. nos timemus in eis malitiā sūle z aceri in hac egritudine si adit fiducia qd mareria sit gñata ex colera adusta. nā tunc ace rū est magis iunatuūz et alijs rebus precipue sūllitici. hāc difficultatem alij tractant in tra ctatu de varicibus: z infradicā vnum vbum de hoc: sed sine aliquoz cōtradictione dicatur qd eis communis porno sit vini medij coloris: vel albi mediocri. nā hilarē animā reddit ziocan dā. Aliqui dicūt qd sit mixtū: aliqui vituperāt mixture cū aqua ppter inflationē quā facile scidūt. sit igit mixtio nō de rectis facta, s. p ho rā vel duas ante potationē domināte vino su per aquā in morabili ppositione: qd aqua con uertit in naturā vini: nec tā rñ euaporat: z mis sceat cū aqua decoctionis radicū buglosse cuz modico aque rosariū: quia multā cōprimat va pores z cōfortat cor. Circa passiones anima les necessaria est iocūditas z letitia: z ita eam laudat Aui. in pñ capitulo. dicit necessariū qd dē est: vt fm omne dispositionem anima ipsius letificet z iocūdetur: idē. volunt vniuersaliter omnes. nā frequētia letadi pparat spiritū ad letitiā. vt allegariū est supra de mēre Aui. de vi ribus cordis. Dicit. Mef. Itam intentionē cō plet administratio fm oē genus gñantium in eis gaudium z letitiā siue medicinalium siue ci baliū zc. Et rebus que audiuntur z vident et odorantur vel alio sensu sentiuntur: vñ vestian tur vestibus letis vt de scarlata non de nigro. z odor de musco vel storace iunabit: mutatio ca millaz frequens z linteaminum puenit. Dicit Cōmē. Et audire carilenas: z aspect? formosa rum mulier cōuenit: et amicos. Etia dicit Ra sis p. cōrineris. Sint occupati in seruitijs vt pceptant a superioribus vt faciant hoc vel illud dicit sic: dz curari hic morbus mediantib? ser uitijs. Et si hoc esse non potest: vrantur venatio bus z ludis scachoz potationibus vini cantu z alterationibus z his sibiis q nō pmitrāt aīaz submergi in pfundis cogitationib?. Et sic omne ingeniu ad renouendū falsas imaginatiōes est in cura necessariū: sepe cū his absq alijs medi cinis sanantur. Nam dicit Alet. qd quedam mul lier de subito est facta melica z credidit qd ser pēs in eam intrauerit ipsa dormiente: z dedit ei medicinam vomitiaz z secreto imposuit ser pentem in vase mortuū: qd cū illa vidit amputa ta est oīs suspitio z sanata est ppter falsā ima ginationē: z sic qdā mulier ppter viz absentes facta est melica: qd cum reuersus est illa est sana

Ras p. cōrineris.

Not. hysto riam.

ta. Et sic quedā credebatur se non habere caput: et medicus postea posuit galeā supra caput ei: qd sentiens grauitatem dixit se restauratam.

Nunc restat de medicinalibus ponere regis men qd ē dz esse humectatiū z leuiter resolu tiū: de quo dicit. Mef. qd hec intretio pfacit cū humectantib? z impinguantib? tal qd non fiat opilatio: qd ē regimē sit resolutiū cū mediocr itate: ita vt etiā aliquatū resoluēdo non ericet mām: immo ppter resoluat id qd habilitatū est et pcedenti regimine. s. humectatiū: z addit z hec duo opz vt sibi iunice succedant vt cadat di gestio equalit in mām qm est cura vera. Dicit Ra sis p. cōrineris. qd prima intentio est humecta rio z veretur calida. Nam dicit: dico qd videtur innui ex verbis Bal. qd ipse veretur vt reb? ca lidis in hoc morbo: z semp declinat ad humidi tatē z signū ad hoc est. Nā videmus qd passioes melencolicæ raro accidunt pueris neq mulierib? emuchis z frigidis cōplexione: immo ppter magnam humiditatē sit magna resistentia ad humorem melencolicū: ideo humectent z nō in mis caleant: qd humor melicus magis tendit ad siccū qd ad frigidū: ideo syrupus z medicū debet magis declinare ad humidū qd ad calidū. dico hoc in mēsa: qm in mania aliq opz infri gidare: multū tñ humectādo: z tunc valer singu lariter syrupus de pomis syrupus de piris sim plet. In melia verovaleat omia qd confortant animā z cor: ipm: sed semp dominantia sint hūi da supra cala: z in hoc valer syrupus de bizan rīs cū aceto vt dupli eius est medietate syrupi de epithimo: vt infra. R. syrupi de bizantijs. 3. j. syrupi de epithi. 3. j. aquaz melisse buglosse et feniculi. añ. 3. j. pro qualibet fiat syrup? z er valer maxime in melia naturali domināte: sed si materia fuerit adusta vel inspissata a sangui ne vel in colerica valer syrup? de sumoterre cū syrupo violato: vt. R. syrupi de sumoterre syru pi violati. z mellis ro. 3. j. aquaz lupuloz bora gius z buglosse. añ. 3. j. misce: z in hac mate ria vs syrupus de tumbis: syrup? de pomis. Mef sue in cap. de melia. de mēre Sabos regis z de liquiritia vbi sit mērio plus calefaciendi: sed in materia sacra et inspissatione flegmatis vsyru pus vt infra. R. oymell simplicis syrupi de po mis: compositi positi a. Mef. in cap. de melia. añ. 3. j. aquaz melisse scolopendrie z feniculi añ. 3. j. misce. Sed vbi esset materia adusta et melencolia valeret syrupus: vt infra. R. syrupi de epithimo syrupi de pomis cōpositi. añ. 3. j. aquarum melisse: scolopendrie: buglosse. añ. 3. j. misce: ita qd fm varietatē materie opz plus aut minus calefacere: sed nō est error in humec trando: etiā quasi semper apponere aliqd aceri in syrupis est cōueniens: nec obstat qd dictum est supra de dubio. Rasis in exhibitione aceri in materia melencolica: quare breuiter dico quod vsus multi aceri facit ad generationē melenco lie: sed aliquid ponere in medicinis ad penetra tionem in humore iunat. z sic habetis syrupos infrigidatiuos z calefactiuos in casu valentes: et sic modificabitur necessitates. Sed in cōmū nibus magis valēt succi quam decoctiones vt succi lupuloz boraginis z sumiterre: z in cale? faciendo vltra aquas dictas possunt fieri deco ctiones corticum radicū capparozum scol?

Scrapio.

Ras p. cōrineris.

Bal. 3. in 10.

Nota hos vbo cal.

Nota bā.

Julep op primum. Aliud in mā adusta

Aliis i mā inspissata z flegma.

Aliud i me lecolia ad dusta.

pend
dit i
aliq
ipm
mem
flua
sed
tra.
flōia
erfa
rap.
flōia
ertri
effit
po. 1
cura
ira q
q q
inve
Et d
arbi
in te
riaz
fm i
bus
met
esse
trū i
gnit
bus
in n
mā
guh
est g
vori
cogi
cedē
cred
ber
sang
de b
cum
fir: t
nig
mat
in vi
cent
tore
mici
re a
Sis
sang
pur
flur
fieb
rim
rate
non
retr
z si
ne h
edā
lia.

pendarie genere et hmoi. Et consequenter succedat in terio de eione hac coplera: et ipsa coples aliqñ cñ extractione sanguinis. s. p. vctosus vel ipsius sanguinis puocacione emoroydarum vel menstruo: et cñ solutius: et hec et aliqñ e diuer sua picipit: aliqñ e iatrina: aliqñ facies vtrūq; sed plus aliqñ diuer sua q̄ e iatrina: aliqñ econ tra. Sed in fieda flōia si est fieda in pñ eio per flōiam venaz brachij vel imediate ex capite vñ ex sapheis in hoc discrepant auctores. Nā Serapio. vñ videe innuere q̄ in qualibet melia fiat flōia de basilica aut nigra dixit q̄ est necessitas extractionis sanguinis in hac egritudine: et nō est inuamēti p ea paz: et adducit ad hoc tex. lxx. po. Rasis vero p̄ cōtinentis dicit. Summa in cura melie in primis est flōia nisi in myxachia: ita q̄ in reliq; fiat. Alii dicit primo pñentis q̄ qñ accidit ex sanguine melico totius corpus fiat flōia. S. si tñ sit lesio: q̄ sanguis sit dñans in capite in melia q̄ tñc nō est necessaria flōia. Et dicebat Bal. 3. de interioribus. cap. 7. q̄ si arbitraris humore. s. melicolicū esse submersū in toto: tunc flōia mediā: q̄ hec vena h̄ colligā tiaz cñ basilica et cephalica. Sed Aui. innuit vñ fm oēm dispōnē. i. q̄ h̄q; sit fiat flōia nisi i duo bus casib; . Unus est qñ virtus debilis est et tñ metur de virtute. Scōs casus qñ credis modicā esse q̄ritatē sanguinis in corpore: vñ qñ peccat tñ in cerebro: quasi innuat q̄ peccatē solū san guine in capite nō fiat flōia. Duillelm⁹ placen tius dicit nisi facies duabus vel tribus solōis bus de humore peccatē non inueni inuamēti in mā melia in flōia: sed tñ pri⁹ facta equatiōe mae et cōnitione facta humoris melici cñ san guine tunc fiat flōia. Bentilis dicit q̄ hec q̄stio est q̄stio pter dicta sua. Beniter iudicio meo videtur dicendū q̄ si tñc mā melia dispersa per totum corpus nec separata a nā sanguinis q̄ cognoscitur ex plenitudine venaz et regimini p cedēti et colore ad fuscū cñ puodā rubore: tunc credo q̄ cōueniat flōia. Nā mā sanguinea exu berans nō regulata a virtute dñante melia ille sanguis cōuertet ad mliam: ergo cōuenit flōia de basilica vel de cōi et a prin⁹. Et hoc voluit. A. cum dicit. Nā si vides venas plenas qualicūq; sit: tñc colera nigra est sanguinea: flōia ergo ex nigra. Si vero sanguis nō sit in toto dñans q̄ manifestatur ex macie est aduertendum: q̄ si sit in venis cum alijs conditionibus non cōtradis centibus flebotomie: et si non sit abundantia in toto sanguinis: si fm caput declaretur sanguis mictus cum humore melencolico fluere humo re ad caput: etiam fiat a prin⁹ flōia diuersa. Si autem denotatur in capite solum peccans sanguis melencolicus et siccitas in toto: et ad ca put non fluat humor: sed in capite sit genit⁹ vel fluitus: tunc est verenda flōia: nec est necessaria flebotomia si sit peccans fm caput tantum: na time a principio vbi sit sanguis fm mediocri tate totius peccans: nec accidentia sunt de mix tione sanguinis in capite cñ melencolici: quia non fit cum risu: immo cum sola tristitia et timo re: tunc non conuenit flebotomia in principio: et si aliqñ conuenit fiat in processu facta mictio ne humoris melici cñ sanguinis: q̄ si fiat a pñ. eñatur purus sanguis et infrigidatur melenco lia. et hoc volebat Buil. placetinus q̄ non fiat

ret in primis diebus. Et nota quasi ista deci fio colligitur a Ba. 3. interior. cap. 7. sepe alle gato. cñ dicit. Contingere pōt cerebro vniuer si quo fm venas sanguine melico sacro cōi rō ne noceri: scōm alium vero modum inpassibi li permanente sanguine qui fm totū hoīem sed alteratus qui fm solum cerebrum et hoc contin gere dñ vel melico humore fluente in id. i. cereb rum aliunde vel gñato in illo loco: generatur aut a calore multiplicato accidentali sup coque te et. Et addit. Differt aut ad curā non parū de terminatio hec. Nam cñ quidem totum corpus h̄ melencolicum sanguinem principiū cure a flōia docemur facere: cum aut qui fm cerebrum solum non indiget flōia qui laborat q̄rum des mum in dispōnē hac. i. q̄rum est et hoc fm aliū enim. s. modum quidē possibile est. id indigere et. Et hoc tētu pñ sua gñalis eius q̄ dictum est: ita q̄ non semper in melencolia cōperit flō mia a prin⁹. Unde non est incipiendū ab ea nisi cum conditionibus dictis: vñ qñ est bona pñie tio mae melice cum sanguine et cum bona quā titate sanguinis. Sed si non est ita vñ contingit fm plurimum tunc non est a flōia s. a pharma cia iucipien. ideo ad tex. d. Aui. cum dicit. Opz vñ fm oēm dispōnē a flōia incipias: dicat fm Bentilem q̄ hoc dñi dñ intelligi fm oēm dispō nem melie sanguine ad modū supra epositū. Possunt enim esse melie sanguine plurium dis positionum vñ notum est. s. melie flegmatice cñ sanguine: et colerice cum sanguine et. et tñ cum conditionibus dictis opz incipere a flōia. Sed q̄ talis in oibus distinguere est difficile: ideo ne contingat error in opere dicit Rasis Si videris apra vena sanguine subtilis: tunc retine sangui nem: et oēs idē volunt pter Aui. q̄ dicit q̄ in p cessu apparebit fortasse grossus: ideo nō restrin ge gñaliter: igitur facta flōia si sanguis appa ret grossus est extrahendus si cñc subtilis dicit Bentilis aliqñ sanguis peccat in pfundo mem bro: aliqñ in superficie si in pfundo: tunc primo apparet subtilis et in pcessu grossus: et hoc vole bat Aui. et in hoc opz q̄ medicus cōsideret q̄ dis ficile est vñ sanguis sit in pfundo vel nou: di cit Serardus qñ sit flōia si sanguis sit subtilis et clarus et rubeus retineat nisi sit flōia erronea: vñ si aperiat vena cñ flebotomia et apertura sit stricta tñc nō dñ retineri: sed dñ fieri lata flō mia q̄ grossus retinebat. Scōs casus est facta strictura nimis forti sup a flōiam. Tertius ca sus est vbi ppter timorē phibeat erit sanguis territa nā: q̄ ouertit versus picipia ad cor et ad epas: et tunc ēt educet aliqñ subtilis et tñc poua tur digit⁹ sup loco et postea vñte reducta erit sanguis grossus. s. vbi nō sunt iste pñtides: tñc si sanguis sit subtilis clarus opz restringere. Est tñ artificiale in hoc casu q̄ añ flōiam fiat frica rio cñ pñis calidis ad cōmiscēdū humorē et re strē et grossum cñ subtili et fiat nō in mane: sed post tres vel quatuor horas diei corpore p̄m ex ercitato: q̄ humor melencolicus residet in suu do. Et Sed de qua vena quidā laudāt de cepha lica: quidā ex saluarella: quidā ex vena nigravū dicatur q̄ vbi sanguis melencolicus pendear ex retentione emoroydarum vel menstruo: tunc sur git in terio eñomis et diuersionis: et fiat ex saphe nis et venis circa pollicem pedis: illa plus pro

Bal. 3. in terio.

Nota.

Nota.

De qua ve na fieri de beant.

Serapio.

Rasis p̄ cōtinentis.

Bal. 3. in terio.

Nota hos casus.

Nota bñ.

Raro pas sioes meli ce accidit pueris mu lieribus et emuuchis.

Julep op primum. Aliud in mā adusta

Aliis i mā inspisara e flegma.

Aliud i me lēcolia ad dusta.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

nocat mēstrua q̄ ex sapientis: et sic ad puocādū emoroydas. vr. 22. tertiū. de cura sciaticę: eam etiam laudant. Mē. et ista est optima cura sicut etia in affo. Mē. elici emoroydes innare bonū qm̄ p talē regionem purgatur fer sanguinis: et grossum eius fit descēdē: sicut purgatur vniū p extractionē eius a spina inferiore. Si autē cā non sit retertio cōsue ē cōsue de mēstruis et. sed si calefactio sit epatis gñantis multū sanguinem et melencolicū si fiat eno a toto et vena basilica est cōueniens. Et si sit ppter apā in sple ne fiat sōia saluante in brachio sinistro: si sit intērio ad enōē: et diuersionē fiat de vena nigra q: media est inter basilicā et cephalicā et cum eis h̄ colligantia. vr. 3. inferioz. ca. allegato. Et si sit intērio enāre a cerebro et nō a toto fiat a cephalica. Et de hac dicit Mē. Considera q̄ duaz ptiū capitis sit granioz et tunc er eadē cephalica sōia fiat. Dicit Bentilis h̄ c q̄ cū est sēda ol no diuersa qā humo: grossus est diuertēdus p sōiam: sed tunc sōia diuersa fiat p venā p̄ p̄ quiozem: q: humores sunt inepri ad motuz ppter grossitē econtra in subtili: ideo in mas nia a longinquo magis diuerri h̄ q: humo: est fluxilibioz et acutior: q̄ in melēcolia. Etia est h̄c pondē? cas. in sōia. s. vr in casu isto nō extrahatur sanguis totus vice vna sed pluribus: q: sic minus deficiat et minus debilitat. Valent ēr aliq̄ ad diuersionem ventosarios cū scarificatione in spatulis: maribus et cruribus fm̄ diuersam intentionē etiam sine scarificatione: vr̄bi nō sit m̄a mixta sanguini: raro tñ in casu isto cōueniunt cū scarificatione: qm̄ tales vērōse educunt sanguinē de venis minutis: ideo nō educitur melencolia sed sanguis subtilis: id̄ quasi nunq̄ cōuenit in melia cū scarificatione: s̄ sine sic. Valent ligature et fricationes sed non laboriose quia non sint resolute sed leues adiunātes poros ad dilatationem.

De ebone
sēda p me
dicinaz so
lutiā: et in
hacoz cōnumerare ea q̄ po
nunt in cura sode multre: maxime cas. illos Mē
sue. s. q̄ h̄c iurentionē solutiā cōplent tria cō
siderabilia. Primum vr̄ nō subita et fortis sit
ēso in morbo melencolico: sed p interualla et tē
perata vr̄ nā enōnem regulat et nō ecōtra ppter
causam dicram a. Mē. in textu. nāz operatio
violente medicine est sicut impetus flāme cui?
est materiam subtilem resolvere manente ter:
restrit: moderari autē calozis opus est equare hu
midum cum sicco: et constare in elixabili et affabi
li et. Secundum considerabile est vr̄ euacua
tio non fiat cum fortiter et laboriose euacuanti
bus maxime in principio: sed cum proposito vr̄
inquit Sale. in practica ad Blanconem in cura
febris quartane in principio. nāz in pcessu ma
xime facta digestionē opus aliquando est vr̄ la
boriosa et forti medicina propter humorem res
bellem existētem ab euacuatione. Tertium
considerabile est q̄ non expolientur solutiā a
rebz lenificatiuis et humectantibus: et hoc est
vr̄ dicit Mē. ne quod operationem beatificat
et ideo nunq̄ est recedendum a medicina hume
cratina. Et hoc colligitur q̄ in euacuatione
humoris melencolici conuenientior sit euacua
tio cum medicinis porabilibus q̄ cum pillulis

propter humectationem formalem: et istam con
siderationem forte habuit Rasis in textu q̄ ex
hibet decoctionem post pillulas ad humectan
dum: et quia tardius operantur pillule q̄ deco
ctiones postpositae decoctionem. Procedat
etiam in his vr̄ hic voluit Anicē. a debilioz
bus ad fortioz medicamina: quoniam ergo ne
cessaria est gradatio talis bonum est intellige
re que de medicinis soluentibus materiaz mel
encolicam sunt fortiores et debiliores vr̄ sciam?
conuenienter eligere et vr̄ series textus. d. Anic.
in his recte intelligatur dicit sic. Amplius ena
cua in principio cum medicinis lenibus: et pos
nit eam in qua recipitur epithimi et pulpa col
loquintidē scamonee parum. Postremo ponit
decoctionem vnam epithimi et agarici: postea
si non conferunt scilicet sufficienter admini
strat hieras magnas et lapidem lasuli et. postea
addit. Si ergo non conferunt. i. sufficienter res
itera iterū et omni hebdomada enacuauit vna
cum pillulis subtilibus medijs: et inter spaciū
id̄ administra triseram epithimi et ibi ponit de
scriptionem postea addit. Et omni mense ena
cua cum aliqua forti de hieris magnis et pillu
lis magnis donec inuenias egritudinem iaz re
moram. Nam apparet q̄ mens sua in his h̄bis
sit: et maxime in casu isto quod semel in mense
fiat euatio cum medicinis fortibus: et bis heb
domada cum debiliozibus semel cum fortioz:
semel cum debiliozibus per hoc quod dicit: et reite
ra iteram in omni hebdomada vice vna cū pil
lulis medijs. s. in virtute et inter spaciū id̄ id
est in hebdomada administra triseram epithi
mi. i. secunda vice: et istum quasi ordinem serua
nit Scrap. in processu suo. Et hoc infinnat q̄
in morbo melencolico propter ineptitudinem
materie ad eductionem oportet multotiens et
interpolare euacuationē: quia non sufficit ena
cuationē: in tempore medio semper est intendē
dum cum equantibus materiam digestiuis: vr̄
posuit in textu nostro: et ita etiam dicit
Ras. p. continētis. q̄ aliq̄ ad curam sufficit so
la humectatio cum balneis et cibis: si vero mor
bus est antiquus dicit: purgetur in primis pa
riens multotiens et sinuiter qd̄ totum de esari
no multotiens intelligatur constante virtute:
et ita Anic. intelligens dicit. Et cas. quidē cura
tionis melie est vr̄ peruenias vsq̄ ad vltimum
in humectatione: et tunc hoc non minus in enō
ne colere nigre. Et no. qd̄ ponitur nam medicinā
in qua est aliquid scamonee et colloquintide quā
sumunt pro debili ponit medicos que est deco
ctio agarici et epithimi: postea hieras magnas
vr̄ hieram russi et hieram colloquintidos scdm̄
Rasim: et aliqui vsq̄ ad hieralogo dion ascēdūt
sed mihi videtur q̄ abstinentum sit ab istis for
tioribus quantum possibile est. Sed q: pos
ses legitime dubitare: qm̄ in textu videtur inni
q̄ medicina in qua intrat colloquintida et sca
monea dicatur esse de medicinis debilibus qd̄
non apparet verum virtute: horum simplicium
Respondet Bentilis qd̄ est de debilibus in cō
paratione ad hieras magnas in quibus intrat
eleborus et. vel qd̄ est debilis si in modica dosi
exhibeatur. Primum dictum non videtur solue
re: q: et serie textus videtur colligi q̄ ista medi
cina sit debilis in cōparatione ad decoctionem

Nota h̄c
ordinē me
dicinaz.

Rasis p.
otincutis.

Quatio.

Rasis fin
Bentilem.

Zapies ar
menus nō
cognoscit.
Nota.

Nota huc
ordini me
dicinaz.

epithimi i agarici: vt pr̄ inspicienti literā. Di
catur igit q̄ in illa cōpōitione colloquintida z
scamonea ponitur solū ad acueniēdū epithimū
et ad accelerandū eius operationē: q̄ de nocu
mentis eius est tarditas solūis: vñ in textu s̄
gnanter dicit recipiat epithimū z pulpa collo
quintide z scamonee parū immo scamonea hic
nō ponitur vt aliquo mō enacuet: qm̄ ibi p̄inci
paliter ponit curā melie declināris ad frigus: z
sic de facto hec medicina est leuior alia. Sed vt
cōuenienter s̄m gradus possit fieri cūatio inci
piendo a debilibus. ¶ De euacuandis: meliam
ponitur breuiter hic ordo in graduatiōe eaz
in fortitudine. Dicit igit Auer. in p̄ pre p̄me p
tis caute q̄ medicīne a p̄prietate soluētes hū
morem melicūm fortis est lapis lazuli post eā
epithimū: deinde polypodii: post mirabolani
indi z kebuli. addit ipse. sene. z sum? terre sunt
de edcentibus meliam adustā: buglossam dis
cit nō educere: s̄ sit de resistētibz ei. eundē or
dinem seruat Rosa anglicana a debilibus
incipiens. dicit q̄ mirabolani indi vel kebuli
z s̄māz s̄m ordinē euacuandis meliam: fortior er
go de dictis est lapis lazuli: de quo Serap. i. cas
pio p̄prio de melia dicit ipm̄ inuare: q̄ medi
ci antiqui vtebantur elleboro z in hoc casu: sed p
pter vim z eius laboriosam edonem nō ponit
sed loco eius dant lapidē lazuli: de lapide aurē
armeno isti auctores nō faciunt mentionē in di
ctis locis: sed Aui. in casu multū laudauit lapi
dem lazuli z lapidē armenum. vñ dicit Adman
stra ellebor cū timore z cautela z lapidē lazuli
et lapidem armenū: z pillulas factas et eis sine
timore z cautela: sed laudauit administrationē
eaz in aqua casei ad remouendū siccitatē earū:
sed de his dicit fortius Rasis ca. p̄prio. p̄ con
tinencia. s̄. q̄ vbi nō sufficiant alie medicīne ad
elleborum vel lapidē armenū opz reiterare: dicit
r. antiqui vtebantur elleboro: sed ego cōmendo
lapidem armenū magis: eo q̄ nulla dubitatio:
nec defectus est in eius opatione. nā ipse lapis
armenus est calidus in p̄ z siccus in 2° nec est
nimium alteratiuus: sed vt dicit oēs agitatur
cōmouet s̄mōr: z dicit. Adesue autoritate Alex.
q̄ nūsi abluatur simul per venter z per ventrē
soluit z cū labore. quāsi dicit q̄ laboriose est
sed si abluatur trigies cū aqua dulci vel cū aq̄
rosā. dicit Ades. vel cū aqua decoctionis buglos
se solum soluit per ventrē z generat letitiā. Idē
dico de lapide lazuli in summa. ego credo q̄
sunt medicīne satis fortes: z iō dicit Rabi moy
ses in tractatu suo sp̄ali in casu. Nō purgetur
cum lapide lazuli oēs mens p̄pter fortitudinē
lapidis lazuli: neq̄ cū lapide armeno: q̄ nō co
gnoscitur de quo intulit dubitatē nobilior
medicorum. Auēzoar: immo dico q̄ quesiui ab
apothecariis si cōperit lapis armenū: z inuesti
gans quidā eoz dicit q̄ est bolus armenus: cū
r̄s̄it bolus armenus cōstans z frigidus dicerē
sēp cū reuerentia. d. Rasis z Aui. q̄ sicut an
qui sunt visi vti elleboro: modo non vtimur p̄
pter eius fortitudinē: s̄ cū lapis armenus sit
fortior vel salte nō minus fortis lapide lazuli:
et in lapide lazuli est timor nisi lauetur vt dicit
cōuenientius est si vtimur debilibus medi
cinis virtute tam debilitata ab eo q̄ fuit rēpo
re Serap. z p̄pter fortitudinē z dubitatē elle

bori: dicit aliquos de antiq̄s declinasse ab eo. z
ita tpe nostro z nos possumus declinare ab eis
licet Aui. in tract. de viribus co: dis cap. 12. dī
xerit q̄ lapis lazuli z armenicus nō solunt hū
morem melicū vt epithimus: sed dicit q̄ cū po
nuntur in medicinis z puenit earū virt? ad cor
adipiscitur cor: virtutē expulsiuā hūoris melici
a sanguine tendente ad ipm̄: z melia vaporis a
sanguine generato in ipso: q̄ etiā inuāmetum
procedit ex corde ad cerebrū: vel tñ q̄ experien
tia manifestat q̄ laboriose soluūt. ¶ Mihi et
go inherēdū videt in epithimo polypodio sene
in mirabo. indi z kebulis z humore z hūmō
quo: um aliqua educit materiā melicā: vt epis
thimis polypodii z sine adustione vt mirabo.
indi. etiā rā educunt materiā adustā z alie me
lencoliam adustā vt sene zc. z alique mūdificāt
sanguinē a terreo grosso vt lupuli zc. pōt ergo
fieri vbi sit iurētio ad mūdificationē sanguinis
ita vt sit grossus valer decoctio fumiterret infu
sio epithimi posita ab eodē Ades. in ca. de me
lencolia. ¶ Et sic pōt fieri portio conueniens. R.
epithimi. z. h. infundant p̄ diē z noctē in. 3. iij.
aque casei. Rabi moyses vult q̄ friceat pax? epis
thimi cum oleo amigda. du l. z ponat in perla
linea rara z infundat: z facta colatura addatur
3. j. casie vel diacatholiciōis z erit portio leuis.
Si vis medicīnā mediocrē addant in decoctio
ne. 3. j. mirabo. indo z fricent manibus z facta
colatura adde vt supra: z si vis fortiorē adde cū
pcedentibus diase. 3. j. vel diapunnis solutis
ut de elio ro. Ades. 3. j. Gerardus rā in hoc ca.
p̄o singulari laudat. 3. j. epithi. z. 3. j. aui. con
quassatur z bulliāt in aqua lacris vnica bulli
tione: z colet z colatura exhibeat. dicit q̄ p̄fer
uat ab omni morbo melico lepra zc. sed melius
si addat de cassia vel māua vt dicitur est. Et dicit
Ras. p̄ cōtinencia in hūe hūi? capli. Et medici
na purgans meliam est ius galli veteris in quo
decocta sunt volubilis cardamomū blera hylop?
z pdest s̄m quartane. z vlt inuāt oēs illos q̄ in
digēt assidua mūdificatione hūoris nigri. Et si
vis ad pillulas reducē. R. de suba mirabol. de
suba epithimi. Et si mā sit scarica adde de poly
podio vt agarico. z si colica magis adde de sene
z humore: et si magis sit colica pone aliqd de
aqua casei: q̄ respicit tales hūores: z reddet i for
mā puluer z fiat pille cū elio de succo boragis
vel buglosse. Et si opatio fuerit tarda adde ali
qd scamonee nō ad inrētionē edonē: sed vt les
niatur edatio aliaz repz: z fin q̄ dicitur est: q̄ ras
les sunt morbi chronici opz q̄ s̄cra cūone inter
esiones cadat tpe me? vt virt? recoillet. i. q̄b?
tibus digerat hūor: sēp ēr in his a debilibus
ad fortiora pcedem? vt digesta mā postea
cū fortiorib? possit elari: z tūc valebit decoctio
de epithimo posita a Rasi in rex. q̄ ē satis fortis
cū pillis ibi positis. Et de his dicit Serap. Su
matur 4^a pars decoctionis z 4^a pars pillula
rum. et si volumus in for? pillularū valent pil
lule de humore in adustā: z pillule inde: z rā
de pille de lapide lazuli: q̄ sunt debiles rectifica
re: z yz in oīmā melica: z sēp cū eis sequat des
coctio hūecratua. ¶ Ista omia dicta de edione
habēt veritatē qm̄ melia est p̄ essentiam in cere
bro. Sed si sit p̄ cōitatem vt a s̄cra vel ab epate
vel ab alijs membris opz primū intēdere edionē
i. h.

Nota.

Nota.

Rasis p̄
cōtinencia.

Rasis p̄
cōtinencia.

Quatio.

Lapis ar
menus nō
cognoscit.
Nota.

Rasis fin
gentilem.

De inapars practice Joan. Matthei de gradt.

materialium essentialiter peccantium in illis me-
bris digerendo: et per euacuando si non fuerit re-
pletio in toto semper cum respicientibus appropria-
te: ut si sit ab epate oportet ibi poni de endiua sca-
riola et sandalis et violis cum alijs medicinis appropria-
tis. Et si fuerit spleneticus ponat appropria-
taria spleni in digestiuis et euacuatis. Et si fuerit
mariscus cortices radices capparoz in melanco-
lia multum terrestri: de scolopendria. Et si fue-
rit adusta magis valet succus portulace boragi-
nis etc. Et si fuerit stomacalis vel myrachia pos-
suntur in decoctionibus de radice feniculi bini-
sci sparagi polypodij etc. Et si materia per vo-
mitum potest educi: est bonum vni vomitu nisi
fuerit apud in illis locis: vel nisi stomachus fuerit
debilis: quoniam dicitur An. in illo cuius stomachus de-
bilis est nunquam in hac egritudine vomere facias
neque etiam in myrachia: stante igitur materia in
vis medijs ut in meleracis vel in stomacho: est in-
pinum cum leuissimis vomitiuis procedendum
postea cum fortioribus: ut primum cum oymelle sim-
plici et aqua rasanis: et fortius erit cum aqua rassa
n alterata cum elleboro: ut si ponat elleborus in
rasano: et quoniam sterit. 10. aut. 12. dies in terra fiat
ei decoctio amaro elleboro: valet etiam semen
blere: sal nitrum et similia. Et eo casu peccan-
tem naturalibus morbis precipue in myrachia
maxime perficiunt clysteria: et potest fieri per hac
formam: R. bleris: caulium: maricarie. an. .ss.
polypodij: sene: cartami. an. .ss. .ij. epithymi: rhimi
cuscare. an. .ss. .j. amegoz: seminis antheri: et feni-
culi. an. .ss. .j. bulliat sufficienter et in debita qua-
ritate collature addat. cassie fistule. .ss. .ij. hie-
gal. .ss. .j. vel hieralogodon. .ss. .ij. vel plus per quod
apparebit: olei camomille et de lilio. an. .ss. .j. fa-
lis. .ss. .ij. vel salis indi. .ss. .ij. unice p. clysteri et fiat
euacuatio cum diafluione et hiera.

De vomitu.

In myrachia p. clysteria.

De 2^a intentione prin-
cipali.

De vinctio-
nibus.

Quo facto euacuatio materiebz intendens
dum est ad confortationem cerebri maxime pec-
cante materia deorsum cum confortantibus alio
dictis repercuriendo: et si materia fuisset peccans
essentialiter in cerebro post effusionem dictas coes-
siones sunt effusiones appropriate: vel per stomias
venarum particularium capitis vel masticatoria
caput purgia de quibus alio est dictum postea venie-
dum ad resolutionem reliquarum fere modica ma-
teria que potest educi cum emplastris et embroca-
tionibus: et per hoc peccante materia in capite
vel stante malitia coeptionis sicce. v. s. m. Azas-
rauium venter agni si sciundat agnus per medius
et ponatur supra caput calidus extractis visceri-
bus. Et ad hoc etiam laudat An. decoctionem cum
melliloto cum camomilla: et si sit copio adures
opz humectare cum aliquali in frigidatione et cu-
lacte calido supra caput: vel cum decoctione vio-
larum. et si sit coeplexio sicca cum frigiditate fiat
humectatio cum calefactione specialiter potest
poni aliqd folioz saluie et corticis citri et fistum
cerebraliu. Et si stant etiam inunctiones intra-
nares et aures de aromaticis et cerebraliu ca-
lidis vel frigidis per erigentia: et quoniam multum
ralia aromata: siue per iniectionem siue per odorame-
ta applicata ad sicci declinant: obseruet in hoc
casu. An. ut. s. semper apponat aliqd humectatis
uum: ut verbi gratia. cum musco et camphora: cum
expedit confortare per ea opz admiscere aliquid

ad prohibendum siccitatem eorum. Nam dicebat sic
et opz ut fiat bonus odor eius cum coeplexio equa-
libus in quibus recipiunt camphora et muscus
et oleum viol. et sit multum vincens cum odore suo
sorum odorabile siccitate. et hoc est quod semper
nostra intentio est in humectando. Ad inten-
tionem etiam confortationis et resolutionis in mares-
ria adusta cum confortatione cordis valet dianthus
scus dulcis et amarus metridatit letificas R. as.
cum quo tamen propter siccitatem semper annexi debet
aliqd humectatiu ut zuchaz viol. vel hmoi: et
vbi fuerit materia adusta sint ista dhantia hu-
mida et subdantia sint illa aromatica cala: et
electuarii de gemis in hoc singulariter proprie-
tatem et coeplexio de hyacintho. d. An. .ss. .ca. et
de his est etiam dictum supra in de soda melica: et
etiam dicitur infra cum erit tractatus de egritudi-
nibus cordis: sed precipue debet offerri vbi cor
fuerit in principali causa. Et stare nocumento in
stomaco fiat sacculi sup. sto. ut dicit in rex. Sed
si a myrach possunt poni medicine rubificatione
supra ventrem sacra muidificatione dicit Serap.
quod alia non sufficiunt opz canterizare supra sto-
macum aliqui supra myrach. et si fuerit a splene
humectetur cum oleo de lilio de amig. addendo
de oleo rutbe cum mosico aceti. et si ista non suffi-
ciunt ponant venose cum scarificatione. Dicit
Rabi. supra splenem: et per fiat inunctio cum a pro-
prietis: quod magis penetrant: ponit singula
re dicens. quod si facta scarificatione incidat ves-
na que est supra auriculam sinistram et fiat inunctio
ex ea. Istud maxime conuenit. Et debet confortari
cor et cerebri ut cor alteret ad contrarias quali-
tates cum a proprietatibus alterantibus: ut si sit coe-
plexio multum calida fiat alteratio cum syrupo de
arancio de lymonibus et fistibus. et si sit comple-
xio calida parum recedens a reperimento fiat cum
temperatis frigidis: si sit coeplexio frigida altere-
retur cum croco. Si materia fuerit adures debet
cum frigidis magis intensis: semper tamen aliqui cali-
dum aromaticum apponendo. Nam vituperat
An. illos qui extraxerunt crocum de trociscis cas-
phore quoniam volunt in frigidare: et si non sit vehemens
flamma non in frigidemus multum: tamen his oibus
cordialibus applicandis interius vel exterius
opz attendere capsum An. de viribz cordis. vbi
ponit sex modos quibus confortatur cor. Unus mo-
dus nutriendo cum restauratione spiritus cum co-
fortatione cum vino. Secundus modus splendo-
rem inducendo abstergendo cum margaritis.
Tertius modus congregando et dissolutione pro-
hibendo ut cum karabe. Quartus modus cum alte-
ratione ad contrarium in frigidando vel calefaci-
do ut camphora et muscus. Quintus modus se-
questrando turbulentum et melencolicum a spiritibus
ut buglossa et lapis lazuli. Sextus modus
cum eis que a proprietate speciali confortant ut
hyacinthus: pro tanto valet coeplexio de gemis
in frigidata et sic in calida zuchaz ros. cum mar-
garitis et trociscis camphore: et sic etiam ex his
possunt fieri sacculi cordiales appropriati. Et sic
sit finis capituli de melencolia et mania.

De electu-
ariis cordi-
alibus.

Secundum su-
periora.

Def. pillaz
teridarum

De m-
dis pro-
tur secun-
dum An.

Def. olei
costini.

De acci-
tis p-
accis sunt
vigilie su-
perflue.

Def. confe-
ctionis ana-
ardine.

valentes. Et in hoc obseruandus est casus. An. in hoc cap. ubi nō vult narcotica vel stupefactiua in decoctionibus applicari debere nisi cum corrigentibus calefacientibus dicit sic. Et cum voluntas est vt dormiant non embrocet eorum capita nisi cum aqua papaueris vel camomille et alba hōen. i. matricarie: somnus enim est ex eorum uiscentioribus curis ipsorum: verū tū succurrat cum eo qd tanta afferat ei salutē qd tū nocumēti papauer attribuit. Scdm accidens est interdum ipsorum furia: unde opz vt ita custodiant qd astantibus nocere non possint: et maxime nobis medicis: qm eos aliquoties vt inimicos imaginantur: hnt em imaginariā et estimariā et roneam: et frequenter nocent putantes amicos inimicos. Itē cauendū est ne sibi ipsis nocumētum inferant. Alia vero accidentia de abhominacione et prostratione appetitus de dolore capitis et similibus corrigantur: vt in locis proprijs dictum est et dicendum erit.

Cura aut cucuburū est in omnibus proximis cure dicte: sed in illis est ingeniandum vt de sero egroti cum moderacione satifiat.

De paralisi. Cap. x.

Cum aliquis se mouere nō valet aut vinum vel plura ex membris mouere non potest atqz eorum sensum amittit: ipm paralisim ipsius membri aut ipsorum membrorum incurrisse pronunciamus. Cuius curas incipiemus pillulas fetidas quas composui dādo: que. R. pulueris piperis. 3. r. colloquintide interioris. 3. v. euforbii. 3. ij. castorei: piperis: asse fetide: serapini: oppoponaci: seitaragi indi: sinapis omnium. viij. añ. 3. j. centauree minoris. elaterij: amborum añ. 3. v. gumme in succo ruthe dissoluantur: et alia ex eis conficiantur et fiant pillule et fiant ex eis. r. potiones. Quarum vnam postq eger sumperit per tres dies quiescat: et nutriatur tunc cum aqua ciceris et oleo et sinapi: deinde bibat aliam potionem: quod postq ter fecerit per aliquos dies quiescat. Et nutriatur carne frustatim incisa et in sartagine frixā et mutagematib: i. quibus sunt species calide vt piper et his similia: in potu vero sumat hydromel.

Cum membra quoq eius ex oleo costino iungantur: quod recipit costi. 3. j. piperis: piperis: euforbii: omnium trium añ. tertiam vnc. j. castorei. vnc. 5. dissoluatur omnia in media libra olei de cherna aut de narcisco et ytatureo. Diebus vero quibus quiescit dādo sunt quaq die.

3. ij. de anacardino: quod. R. zingib. piperis: nigelle: costi: melanopiperis: macrospiperis: oggij: omnium añ. 3. j. myrrhe: ruthe sicce: asse fetide: aristolo: baccarū lanri: castorei: seitaragi indi: sinapis: gentiane omnium añ. 3. v. mellis anacardi. 3. v. vngantur cum oleo nucum et cum melle cocto conficiantur: hoc enim medicamē valde confert paralisi apoplexie torture et tremori morphee: moribus scorpionis et omnibus passionibus frigidis et spasmodico humido: cum autem sumitur ilico pnoocat sudorem et infert febrem: quod si sumptum non affert sanitatem: eger ab omni medicamine per decem dies abstineat excepta dicta: deinde ad ipsius curam redeundum. Si paralisi ex percussione aut casu enenerit et acciderit subito taliter permanebit nunq enim sanabitur. Si nō repente ex predictis sed paulatim et molliter inuaserit loco percussione emplastrum est apponendum qd. R. farinam fennugreci: semē been: semē mabalep: semen resini: bdellij: armonia cum: adipem anatis: ceram: oleum trinitū ex his fiat emplastrum et superponatur.

Stud est capitulum de paralisi qd sic cōfirmatur ad pcedentia. Nā postq in pcedentibus determinatum est de disponibilibus cerebrialibus: nunc pstr recto ordine determinandum est de disponibilibus oroz a cerebro: qz nerui et membra neruosa interiora: et nucha a cerebro magnum habent principatum supra reliqua membra cum oibus subseruiant in sensu et motu membrorum. f. habentib sensum et motum et maxime organo alioz sensuum a sensu tactus vt visui auditui et. Fuit ergo cōueniens primū determinare de disponibilibus preter nām et lesionib: i. opationib: sensus tactus et motus: priusq determinare de alijs sensib: vt de visu: auditu odoratu et. Et de his determinādo: pō determinat de paralisi rāq de maximo nos cum mēto ptingere in vntē sensitina et motina: maxie alioz membrorum a capite: pstr determinat de stupore et tremore rāq de lesionib: min⁹ prius qm r paralisi: deinde de tortura q aliquoties sequit paralim picularē: et postremo de spasmo cōratē pntē: cū etiā aliquoties tortura a spasmo depēdeat vt videbit. Jō tota ista ps de dispositionib: neruoz pncipaliter diuidi pōt in quatuor ptes: qm. R. pō determinat de paralisi 2º de stupore et tremore. 3º de tortura oris. 4º de spasmo. Tres pres paretib: in pncipijs tris capituloz sequētiū. De his rā disponibilibus neruoz aliq anctores nullā fecerūt mētionē: inter quos fuit Aler. q post tractatū de egritudine in libris capitis immediate trāsmittit ad passiones

Continuatio huius capituli ad pcedens.

De electu
rio co
lialibus.

Scdm su
ria.

Def. pillaz
teridarum

De m
dio p
tur secūda
Ante.

Def. r. olei
costini.

De accū
b: aie p
accūsum
vigiliis
persue.

Def. conse
crio ana
ardue.

i ij

Prima pars practice Joan. Matthel de gradt.

oculoy. z. Bal. in lib. de e. tractatū immediate post egritudines capitis transiit ad egritudines aurium: z. hoc ideo fuit q. fuerit cōtēti de curis q. differenter in dīspōmibus cerebri q. qua si filies sunt z. dīspōmē mēbroz nēuoz. nā cū epilepsia dicatur esse spasmus vltis cū posuerit curā de epilepsia: ēt p̄r posuerit curā de spasmō particulari: z. enadē hz habitudinē apoplexia ad paralysim: qualē hz epilepsia ad spasmū: q. apoplexie est ociositas vltis z. paralysia particularis: stupor aut tremor z. totura vel sunt diu minute paralyses vel dimiuiti spasmū: vel saltē particularē vltis locis suis videbitur. Jō fuerit cōtēti nō ponere tractatū particularē de dīspōmibus nēuoz: sed multi alioz ad magis abūdā tēti doctrinā: de his spālē fecerunt tractatum: p̄s capm diuidit in duas partes p̄ma diuisione. Nā p̄mo ponit signa declarantia paralysim vel mēbrum vel corpus esse paraliticū: scōdo ponit curam. 2^a ibi. (Quis curāz incipiem?)

De prima parte dicit. Si aliq. se mouere nō vult: aut vnum aut plura ex mēbris mouere nō vult atq. hōz sensū amiserit ipm sup. corpus paralysim illius mēbri aut mēbroz incurrisse p̄uicia mus. C. p̄o intelligētia huius partis est aduertendū vt infrā videbitur circa quid nois tēmini q. Azara. dicit declarando paralysim qd est enervatio. i. dīspōm quā nō pōt corpus exire in operationes debitas nēuoz: z. cū opatiōes nēuoz p̄cipue sint vt p̄sent sensum z. motū mēbris saltē instāliter. Jōcirco Rasia p̄uenienter declarat aliqd mēbrū vel plura ēē paralitica cū amiserint sensum z. motū: qd intelligatur vbi talis ablatio sensus z. motus non fuerit a cā p̄mitina dependens. Et notāter dicit vñs vel plura mēbra: vt insinnet q. si totus esset talis dīspōsitum qd esset in eo ablatio sensus z. motus in toto iam esset in eo apoplexia z. non solum paralysis: vt supra fuit declaratū. C. Nota scōdo q. manifestat paralysim p. ablationē sensus z. motus. z. nō p. diminutionē in sensu z. motu. nā et si aliz quorūens per diminutionem in sensu z. motu dīcatur aliqd mēbrum largo vocabulo paraliticū: p̄prie tñ sumēdo vt infrā videbitur de stupore z. tremore: magis erit collocādum tale mēbrum vt dicatur stupidū vel tremorē hōis q. paraliticū: nā in paralysi fit ablatio saltē mori z. non diminutio p̄prie sumēdo: de hac loquit in hoc cap. z. hoc manifestat in rubrica p. hoc qd dicit de paralysi grāti: signanter grauit dīstinguatur a stupore z. tremore. Qd aut p̄prie sumatur paralysis: z. nunqd in paralysi semper sit necessaria ablatio sensus z. motus videbitur infrā loco suo. Sed vñs qd dicit Rasia qd qñ est ablatio motus z. etiam sensus alicui mēbri vel mēbroz: iam nūciamus talia mēbra incurrisse paralysim: z. sic p̄z lfa.

De q. alia ps. (Cui curā incipiem?) Ubi p. sequit ponēdo curā paralysis: z. dimidit hec ps in duas principalis: p̄mo ponit curā paralysia a cā corpali pēdētis z. maxie a mā flārica a q. vt multū pēdet. scōdo pēdētis a cā p̄mitina. 2^a ibi versus finē capli. Qd si paralysia ex p̄uisione aut casu p̄rgerit zc. Prima ps ēt in quatuor diuisiōi pōt: qm p̄mo ponit curā paralysia medicīnā solutivā: scōdo ponit dīctā p̄uenientē. tertio ponit curā p. inunctionē. quarto p. cōfectionē. scōdo

ibi. (Quaz vna postq. eger zc.) tertia ibi. (Mēbra quoq. eius et oleo castano zc.) quarta ibi. (Diebus vero quibus quiescat zc.) Prima pars etiam in duas. p̄mo ponit quomodo sunt dā de pillulis feridis: secundo ponit eaz descriptionem ordinando dosim. scōda pars incipit ibi. (R. pulueris pigre zc.) De prima parte dicit cui curā incipiem? pillas feridas quas ego compo sūi dando. Sed hic opz diligēter aduertere q. l. d. Ra. dicit q. incipiem? curā cū pillulis feridis nō fuit intērio sua qd a p̄m? debem? exhibere pillulas feridas. immo vt videbitur infrā loco suo vt snia est An. z. Mch. de meliori operatio ne est non p̄parare ad vsum pharmacie a p̄m? ne subito collat. vñs: immo vt ibi dē videbitur: cū ēt erunt dande medicīne solutivē erunt dande medicīne: multo capm lozes q. sunt pillule feride hic p̄stare que sunt multum fortes: vt patebit vī dendo descriptionē: immo p̄mo erit minorādā mā z. post vltimare ad eradicañ veniendū est ad pillulas feridas. Cū ergo dicit incipiam? curam dando pillulas feridas: dicit Nicols z. bñ non voluit per hoc qd a p̄m? vteremur? cū est intērio ad medicinas fortes ad eradicañ datis alijs multis ad minorandū multū mīnoribus: tunc eius curam incipiemus cū pillulis feridis. s. in eradicañdo. Et hoc bene notare inuenies: qm vt sepe dīxi liber affo. llypoc. z. liber iste Rasi. q. breuiloqui fuerunt nisi bene limitētur z. intelligantur cū sale deductio medicos ad multos errores z. sepe mortales: ideo bene adnerratur. Cū ergo intērio est eradicañ cōpositio pillulaz est multū efficac in eñando materia grossā z. frigidā difficilis educionis a mēbris remotis z. p̄prie nuchaz nēuoz z. nēuosis mēbris: sed est fortis z. laboriosa ipsaz operatio inflammatoria plim: neq. ego andrem super ea nisi in: corporibus fortibus frigidis z. humis dis tñ vt in mulieribus: in prima senectute cōstitutis: vt p̄z insipienti virtutes simplicium intransium z. fortiores z. acutiores eoz: z. cū dande sunt semp laudabile erit iudicio meo p̄pter nocumenta apta sequi vt addatur aliquid mastice dragacati vel bdellij ad minoratiōem nocumentoz eaz. C. Cōpositio talis est. R. pulueris pigre simplicis gal. 3. r. de hac dicit est supra in declaratione pillulaz cochiaz a p̄m? in tractatu de soda quō z. singularissime valeat in materiabus cerebitalibus: z. fit correctiva nocumentoz simplicium intransium vt ibi visus est addit colloquinide interiois. 3. v. De hac etiā supra dictum est quō nocet stomacho cordi z. epa ti z. est conturbatiua subiectiua viscer calida z. sicca in tertio faciens operationes difficiles dicebat Mch. Sed in hoc casu p̄cipue vñs qm a proprietate educit flegma humores viscosos attrahens a p̄funditate mēbroz: addit euforiz bij. 3. h. 5. enforbiū est calm z. sicū in 4° calidū oibus qd calefacit ex gūmis: z. ēt faciētib? opationē cū angustia z. labore vehemēti: immo perducere vt dicebat Mch. vñs ad sin copin z. sudo rem frigidū: vñs est qd educit a p̄prietate vt supra dicebat de colloquida. addit castorei. 2. a. storeū ēt vehemētiissime calm resolutiū supra oia q. resolutiū addit pigis z. asse sup. feride: ista ēt cala in tertio resolutiua plim z. ericacina sepa rap. z. oppoponacis sciteragi. ideo rapie sūas

De cōpme partis.

Nota.

Nota.

Nota bene

De cōp positionia pillulaz feridarum.

Eutro: est des. pillulaz feridarum: cor. re. mē. sūe. 2^a o. Declara^o p̄m. sūe. p̄m. le secunde p̄m. p̄m. cipalis.

De tapfia.

pis. oium añ. 3. s. de serapino nocet stōaco z epa
ti etiā vehēmenter. verū est qđ educit humores
viscosos zc. Et eius pprietas est mūdificāre ce
rebri z nernos z educere materias eoz z con
fert egritudinibz eoz fridīs. Idē de oppopona
co seitaragi in ai erponit pro tapfia: qđ sub illo
verbo nō reperit: sed sūm Simonē seitaragi dī:
sed tapfia est multū foris calā forti calitate: et
est succus cuiusdā plāre vel lachrymus ei: test
tante vehēmentie qđ dicit Serap. in pprio ca.
opz añt qđ ille qđ colligit lachrymū eius nō colli
gat eū in die vērōso: sed colligat eū in die qeto
ne facies eius tumescat: z oē qđ ex corpore ei⁹ erit
nudum ppter acuitatē vaporis ei⁹ sup. tumescit
propter hanc cām dicit. opz qđ linat qđ in cor
pore suo detectū est. i. manū z facie cū ceroto li
quido. i. ppter phibere nocumētū in pssionis
vaporis eius: est vehēmenter calida. Sed Auic.
2^a. terrij. in ca. de aborsu faciendo tapfia: vel
tapfiam est sūm nāsturtio: z est ei odor nāsturi
tij zc. tandē dicit Simon nō vidi bene certitū
dineū huius plāre. vey est qđ educit a longinq
et est simul lachryma z vomitina: i. dicit Ser
rap. qđ lachrym⁹ z corer radicū hui⁹ plāre hāt
de vture corūpēdi cōplōmē corpis z destruedi
ipsam plus omni alia medicina ex his que sunt
filiis operationis. i. in solūdo. Inuamētū ergo
eius tantū esse debet in medicinis ad pparādū
viam alijs ad educendū ex corpore z et pssūdo
Desynapi satis cōstat qđ est vlcera tina. postea
dicit centauree minoris elaterij. i. succi cucume
ris asinini. añ. 3. v. De cētaurea minori dicitur
est supra. De succo cucumeris asinini dicit. Ades
sue qđ soluit sicut scamonea: z est calis z siccus
in 3° est facies torridos cū solone z angustia. et
sic pzy qđ in his simplicibz l3 sit virtus solutiva:
oia tñ laboriose solūt ppter hīerā: nec appo
nuntur aliqua rectificatim vel correctiua nocu
mentoz nī ipsa hīera: qđ tñ cū sit calā z oia ta
lia simplicia calida in 3° ad min⁹ pzy in corpore in
flāmabili tales pillule iduerēt ad inflāmatio
nē z febrē. Ponit postea modū cōpōnis eius di
cens. qđ gumme in succo ruthe dissoluant: ecce
quō addit ad calefactionē succ⁹ ruthe: dicit qđ
sunt et eis decē decoctiones. i. decē doses: ita
qđ ppro qualibet dosi essent plus qđ. 3. iij. credo qđ
interficierēt bonē. Si ergo aliqñ est idigētia so
lutionis: z relique medicine nō sufficerēt in vtr
tute forti sed obrusa: z in mā multū resistente z
in vjs multū lōginqūis peccāte vtr in casu nfo
possumus addere ad dandū. 3. i. vel. 3. iij. appo
nēdo aliqua correctiua de qbus supra dictū est:
rutio: tñ de pillulis feridis est descriptio post
ra a. Adesue: l3 etiā sit multū fortis: sed ē meli⁹
correcta: vtr pzy inspiciēti. Q. Quaz vna. Nunc
pñr ordinat dietā puenientē sūare mā multū op
primēte virtutē z multitudine z grossitie. di
xit quazū vna. s. de dictis dosibz postqđ eger sum
pserit p tres dies quiescat. s. a solutivis: et nū
triatū cū aqua ciceris de qua dictū est supra: z
oleo z synapi. Ista dieta est multū medicinalis
ericcarina pur cū ea aliquālter reficē virtus: ad
dit deinde. s. post tres dies bibat sup. aliā medi
cinā vtr supra. z postqđ fecerit. i. etiā quietata
narura p tres dies sumptūerit. 3° eadē medicinā
ita qđ vult qđ in nouē diebus sumat dietā me
dicinā ter: z in diebus medijs vtrā rīmō dietā

vt supra multū subtili z ericcarina: tūc addit. p
aliquot tūc dies quiescat. i. multo plures qđ per
tres vtr non sumat medicinā: z nutritiā. s. in his
diebus carne frustarim incisa z in sartagie fri
ta. nā pstabif p eā dietā nutrimentū copiosius
qđ pūmū: qđ alieniata est nā a mā grauante per
multiplicē iam factā effione: z tñ nutrimentum
ericcarinū p modū pparationis vt frictionis in
sartagine: vtr pzy addit. z multa geneth. i. cibariū
vel cibaria in qbus sunt spēs calide vtr piper et
his filia. z addit in potu vero sumat hydromel
in qbus vtr colligit qđ in dietando qđ habere
matinā cautelā in talibz morbis: qm in his se
pe ptingit repletio flatrica. z ideo voluit ppter
timorē opphionis virtutis suffocationis ppta
mur dieta multū tenui vsqđ dū sit facta enatio
mulea de mā: postea in pcessu possum⁹ grossius
dietare cū diera ericcarina tñ. Ego tñ in hoc qđ
videf sonare ista qđ in. it. dieb⁹ sumat dictas pil
lulas qđ sunt fortissime vtr dicitū est. Forte ad me
liorē sensum retro: quēdo possem⁹ dicere qđ per
dies intellexit hebdomadas vt innuat qđ tres
hebdomadas a p^a sumptione pillularū iterato
sumat alias: tūc post alias tres hebdomadas
alias postea tardes pl⁹ qđ tres hebdomadas ad su
mendū dictas pillulas fortes: sed in tpe medio
pōt sumere aliqñ medicinas leniores vt sit hec
sua pformis sūte Aui. supra in ca. de melia. vbi
voluit qđ semel in mēse vtrā pillulis fortibus: z
ista est via tūtor. Et nota qđ in potu laudat hy
dromel. z nō exhibet vinū ppter nocumēta que
afferit vinū z cerebro z neruis z mēbris nerno
sis: tñ in oī casu sit auferē. vinū videbif ista
in loco suo. Q. Addit mēbra qđ ei⁹ zc. In hac 3^a p
te hui⁹ pris pncipalis ipse ponit modū inictio
nis fide cū oleo costio: duo facit. p^o facit hoc.
2° ordinar descriptiōē eiusdē olei. Dicit ergo
p^o mēbra qđ ei⁹ et oleo costino inūganf: itelligi
tur mēbra sensibif leia: z ē mēbra a qđ origi
nem habēt nerui vtr nucha z spōdileo: vtr infra vt
debitur: qđ nō sufficit tñ augere mēbra appare
ter infirma nī rectificentur mēbra vnde inictū
datur sensus z mortis: ponēs descriptiōē di
xit. R. costio. 3. s. piperis pterri. añ. terrij. 3.
vnius. castorei. 3. 5. dissoluantur omnia in li. 5.
olei de cherua. i. fundantur z bulliāt in eo oleo
sūm artem aut de narcisco z vtere eo. Ista com
positio est multum singularis ad casum in vtr
ture simplicium intransitum. nam costus est ve
hemētis caliditatio: ita quod vlcera z attra
hit ad exteriora z pferet relataris mēbris z scia
rice. dicit Serap. vnde administratur vbi opor
ter calefacere aliqñ membrū z attrahere hūidit
rates ab interioribz ad exteriora. de pipe etia
piterro enforbioz castoreo. ista oia sunt calidif
sima z ericcarina: vtr supra dictum est: et oleum
de cherua est mirabilis efficaciter: dicit Ades. qđ
grossas vtrōstares dissoluit z attenuat flegma
viscosum zc.

Q. Diebus vero qbus. In hac 4^a preponit cu
rā per cōfectionē exhibendā: z duo facit. p^o pōit
dosiū cōfectionis exhibēde anacardine. 2° pō
nit descriptiōē eius. dicit ergo. dieb⁹ 4° qbus
quiescit. i. quibus non dantur medicine solutiv
nes: sed sup. sunt dare dāde sunt. 3. ij. de anacardi
no: sed ista dosiū est mltū fortis vtr videbif ista.
nam est plurimū ē ericcarina. oia fere intransia
i iij

Declara
terrie pri
cule fecun
de pris p
cipalis.

Declara
compōnis
olei costio
ni.

Declara
quarte pri
cule secun
de pris p
cipalis.

ita beue

fo com
itionis
laz feri
um.

Eutro: est
des. pillaz
feridarum
Adesue.
Declara
scde pris
le secunde
pris p
cipalis.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradl.

Declara
compositio
nif anacar
die.

sunt calida in 3° vel plus: cuius compositio talis
est. ff. zinz. p. i. r. nigelle: costi: melanopipis:
macropipis: melanopipis. l. pipis p. fecti: z mas
cropipis. i. pipis l. o. sed quocumq. sit ipm est ve
hementiter calidum: sequit oggij. exponit pro ozi
mo. oim an. 3. r. myrre rutbe sicce asse aristol. in
relligitur de rotunda: baccar. lau. casto. sceitar
gi indi rapie dicitur est supra synapis gentiane.
oim an. 3. v. mellis anacardi est ulceratiuū z
de eo supra dicitur est: z quō fieri debeat. 3. v. vi
gantur ex oleo nucis. s. spēs: qd est calm in 3° er
cum melle cocto cōficiant: z ponit inuamenta
eius dicens: hoc em medicamen valde pferit pa
ralysi apopleie z torture z tremori: ppter ve
hementem caliditatem z siccitatem ipsius ex virtu
te simpliciū resoluēdo z ericādo materiā fleg
maticā a qua vt plurimū fiunt dicte dispōnes:
dixit qvz ad albaras: moribz scorpionū sup. si
exteri? applicat. s. loca lesanā sua calitate puer
rit ad exterius nutrimentū bonū in albaras et
venenum scorpionū extrahit: z dicit gñalt qvz
omnibus passio nibz fridior spasma humido. i.
materiali. z ponit quō inmet in his passionibz
dicens. Eū aut sumit ilico. i. statim prouocat su
dorē: z infert se. z hoc est satis manifestū pro
pter suā excessiua caliditatem siccitatem z inflama
tionem maxime si exhibeant in dosi sua. 3. ij.
Istud tñ elium lz fit in casu cōferens cōfortans
neruos ppter castoreū scipue z ppter anacar
dum: vñ ppter ericacionē inuat in pfortariōe
memorie: z sic materiā paralysi puocādo sudo
rem z febre extenuat z cōsumit: tñ nō dz exhibe
ri nisi post alia electuaria multo mitiora min?
calida: z qñ cā paralysi z materiā est frida z hu
mida z in corpore frido z humido: vel ppter era
tem vel ppter aliā cām. nā vbi cā esset calayvi
deburū in pcessu: z si materiā esset humida nō
cōueniret. qñ cumq. tñ cōueniat dz exhiberi in
minori dosi vt infra videbit loco suo vt faciat
febre tñ effimera z nō fe. materialē. Et ideo p
pter timorē exhibitiōis hui? medicine ponit
vnum casū. Ras. in ter. subiungendo dicens. quod
si sumptū uō affert sanitarē. i. dicitur elium: eger
ab omni medicamē p. r. dies abstineat excepta
dieta: quasi inuauat qd dieta dz esse medicinalis
semp. Nā rāra sit impfio ab hoc medicamē q
nisi iducat salutē p vnā applicationē: signū est
virtutē nō dhari circa materiā: z rāra est impfio
sio caliditatis inducere q nisi quietet natura p
p. dies: sed applicarentur remedia calefaciētia
esset timor de resoluēdo virtutis z de induciōe:
nō tñ febris effimera: sed z est quietanda nā p
multos dies: deinde ad ipm curā redeūdū est.
Et istud est notabile dicitur z memorie tenendū.
C. Seq. vlti. ps hui? capli. C. Qd si paralysi ex p
cussioe zc. Nā. d. Ras. postq. posuit curā pale
sis corporaliā pōit curā paralysi a. cā pmutua. p.
pōit vñ pnotm s salute. 2° pōit curā qñ sperat
salus p vñū emplm supponēdū loco leso. 2ª ibi
(Quod si.) De p^a pte dixit q si paralysi ex p
sione aut casu enuerit z acciderit subito talis
ter pmanebit: nunq. em sanabit: qd dictum est
in intelligendū nō semp z vlt. nā aliqñ enenire p
paralysi a casu z pssione z subito: z tñ curari
pōt p^a vbi fiat dislocatio alicui spōdilis ex p
cussione: tñ fiet paralysi mēbi inferioris ad qd

Declara
tertie p
ncipalis
hui? capli.

deseruntur nerui qui originantur ab illa spōdili
vt declarabit infra ppter non posse penetrare
spis per eosdē neruos: z tñ tūc reducta spōdili
ad situm suū cū artificio remouebit paralysi: in
casu etiā vbi ppter percussione forē sit fluxa
multa materia ad neruū vel neruos oppilans
transitum spiritū p illos neruos ad mēbra q
fiet paralysi: z paulatim in pcessu resoluta ma
teria fluxa poterit remoueri: z istud ego vidi in
facto in magnifico Nicolao picenino: q cā p
mitina factus palyticus verus: z ppter istū ter
tum ab aliqbus diceret q nullo mō posset cur
rari: tñ p tinnatione medicaminū multior mul
tis mētibz bonitate regiminis factus est ita
cōualescens vt pedibz pphs incederet: et ma
nibus vtret p arbitrio: ita vt eēt nō vt simpli
sibi sanus: sed quasi. Sed qñ ppter pssionem
fiet a pā qd induraret z esset cā oppilatiōis: z
pñ paralysi: credo q tunc esset impotio redus
ctio: sed ex defluta materie nō apantia: vt sepe
ptingit: pōt fieri reductio. C. Proinde addit rex
tus z est 2ª pars. q si nō repente ex pdictis. s. ca
su vel pssione, supple uenerit paralysi: sed ppter
latina molliiter inaserit loco pssionis emplm
hoc apponendū erit: qd. ff. farinā fenugreci: se
men been calm in 3° fectū in 2° appropriatum
neruis: semen mahaleb: semen reij: bdellii: ar
moniā: adipe anatis: cerā: oleum de lilio: ex
his fiat emplm z supponat. semē resim est semē
pēradactyli. est cataputia maior calidū et siccū
in 2°: qd est multū ericatiuū z acutū. semē ma
haleb est piper albi fm herardi: q ita posuit
in compōne emplm: z verū est q ualeat in casu: sed
fm Sy. est medulla fructus cerei domestici vel
siluestris: z debet valere in casu ppter subtilita
tem ei? ad penetrationē: q dicit q frāgit lapidē
dē: sicut z gñmi cerefor: z tñc pōt formari emplz
cōfortatiuū neruoz mitigatiuū doloris subitū
liatiuū materie pueriliū ei? ad exteriora z reso
lutiuū: qz oēs inrētiōes cōplent p simpliciā in
transia. Formauit ergo emplm herard? in hac
forma. ff. farie fenugreci bdellii armoniaci. an.
3. j. pipis al. se. been. an. 3. ij. arigie ana. 3. j. olei
de lilio. 3. j. puluerizāda puluerizent z liqfēda
liquefiāt: z sic oia simul misceant: z fiat emplm
z supponat loco pssio: z sup origine nerui: per
quē dz defertur sensus: z mor? ad mēbū palyticū.
Et hec de cap. summatim sufficiāt. Sz ad pfectio
nē hui? cure dz recurrere ad. d. Aut. 4^a qrti tra.
4° de solone cōmittatis neruoz. ca. p. 2°.
Ergo ca. sententia p vltiori
z ampliori intelligētia hui? ma
terie. primo videbitur de quid nominis vel qd
rei paralesis. 2° ponentur distinctiones z spe
cies eius. 3° videbitur de causis eius in genere:
er de causis corporalibus z de primitiuis vel ex
trinsecis. 4° de signis pronosticis z demonstra
tiuis. 5° ponitur cura eius.
Quid nominis z qd rei. De p^a aduerren
dū ē q paralysi est nomē
grecū: z df a pari qd est ps vel mediū: z lefis qd
lesio quasi lesio partis vel medietatis: nō tñ qz
lesio prius vel medietatis dicitur paralysi vt le
siō digiti in solutione cōmitti: vñ dicunt aliqui
qd idem est paralysi qd molli ficatio absolute.
dicit Ras p^a p tñcia. qd paralysi est absolu
tio vel resolutio. Vel dicit Azyrauius quod pa

Nota.

Declara
scde p
le terrie
ris p
palis.

descriptio
dicti epla
stri fm de
rar.

De causis.

fons: z nucha dñ tāq̃ flumē: z nerni tāq̃ riuūli
 ita q̃ nerni habet origīne a nucha sic nucha a
 cerebro: sic nernioz maxie multinoz nucha dñ
 pñm: z cerebriū magis sentitnoz: z iō flate leſio
 nerni cerebri vel in nernis habetibz origīnez a
 cerebro: vt cū fit oppilatio in vetriculis cerebri
 fit apopleſia: fit ap̃ fit leſio in nernis habetibus
 origīne a nucha z nō a cerebro fit paralyſis et
 ſtupor: mēbroz inferiorū nō erit paralyſi i mē
 bres faciei, ſignificat tñ paralyſis aliq̃ obru
 ſione i illis: qm cerebriū diuidit p myringaz
 vnā ab aſtrioz ad poſterius: ita nucha diuidit
 p pāniculū mediū tranſerit p ea intra ſpondi
 les: in quibus nucha pñceſ: iſ fit occulta diui
 ſio ipſius nuche: z ideo paralyſis toti aliq̃ ac
 cidit dēpra facie: aliq̃ ſola pars dextra ppter
 hāc rōne: q̃ ſi flar nocumētū in nernis habens
 ribz origīne a cerebro poſteri vñ in pñ nuche
 ita q̃ pñs aiales nō pñt trāſire ppter oppila
 tionē faciē vñ aliā cauſam ad mēbra deozum
 tūc fit paralyſis toti. Si aut fit oppilatio non
 fm origīne nernioz ſz in nernis hñtibus origī
 nē a pte nuche vt a parte dextra: tñ ſic paraly
 ſis a pte dextra in mēbris inferioribz: z aliq̃
 fm parte tñ aliq̃ fm toti: ſic a pte ſiniftra.
 nā in ſingulis ſpōdibz cōponetibz ſpīnā fm
 dextra z ſiniftra ſunt duo ſozamā a qb̃ erit
 duo nerni: q̃ pñdēt z deſerūt ſenſum z moroz
 ad mēbra vñ ad pedes: z p eadem ſozamā in
 trāt vne z arterie ad nutricaoem ipſius nuy
 che. Cū vltro ſep̃e pars nernioz ortū hñtū a
 cerebro a nucha vt volūt eie medici originā
 paria. 32. vñus nernus fine loco: ergo a ſupio
 ribz ſpōdibz locū oſiſt. 12. a ſpōdibz doſi
 in directo coſtaz. 3. ab inferiori parte doſi vt
 ſus rēbz tria paria ab oſſe clauum ſuppoſito
 renibz: z tria ab oſſe caue: z a mediate ipſi
 oſſis vnus: ſi ſit oppilatio in medio ſpīnāl
 medulle: tñ ſic paralyſis ab inde infra p totū
 ſz ſi ſit in p̃culari nernio erit paralyſis in il
 lo p̃culari mēbro: iō opz ardeere in cura pñ
 nerni q̃ ſimp eſt cerebri vñ nucha. ſicq̃ obſtet
 moriū de p̃nio cordis: q̃ dicat q̃ vñs origīnez
 mediare. vñ dñ 3a. 3. interioz. vñmo ca q̃ q̃
 dā poſſita venit rōnā hñs digitiū annularem
 talū diſpoſitū q̃ nō poterat moueri neq̃ me
 diū digitiū: in q̃res cauſam intellet q̃ anea
 multo pte ceciderat er multo vñ leſerat. inituz
 ſpōdili doſi: z nō poſuit liberam: q̃ poſuerat
 medicamē vñ digitiū tñ: nō ſupra locū leſiū
 doſi z cū poſuit ibi medicā liberat ſus: ſic
 hoc voluit Raſis in tertu in ſue capli cum dñ
 xit q̃ p̃ocure emplastrum.
 ¶ 3iſ deſtruccio iē? mor? ſit vt dēbebat. 2i.
 q̃ ſiſ ſibiſſibz moriū? retineat p̃necatioe
 ad mēbra aut nō retinetur: tñ mēbra nō reci
 piūt ipſſione pp corruptionē p̃p̃noſis: hoc eſt
 aut er malitia p̃p̃loſi calē aut fride aut hūide
 aut ſicce: ſi quis ſpūs adueniat tñ mēbz nō
 eſt apti recipere ipſeſſionē ab illo ſpū: eſt ad
 hoc indifpoſiti: hoc vñ er pte mēbz recipien
 tis vñ er pte ipſius ſpūs indifpoſiti. ſt tñ. 2i.
 q̃ ſit er mala p̃p̃loſe caſa vel ſicca nō ledit niſi
 ad vñmuz p̃neciat: ſed mala cōpleto frigida
 z hūida: vñ plū iūm eſt cauſa: q̃ frigida cor
 riā ſpirituū: z nocet ei z nō eſt loſingūū quin
 humiditas faciat mēbz paratū ſuſceptiōē

Com. 1.3 capite vñ ab pede.
 ¶ **C**onabitur Bēlīlis quare. 2. nō dat diffinitio
 nē palytis vñ alioz. Rñdet qñ er signis palytis
 declarit eius diffō: dicit q est mollificatio ro
 m⁹ vel parris cū ablatiōe virtutis sentitne et
 morie: qd declarat qm̄ immidiare cū declarā
 uerit terminū palytis: dicit: 2 scitiū est qd destru
 ctio sensus 2 mor⁹ fit 2c. Sedō voluit q in pa
 ralyti esset destructio sensus 2 morie: 3 dices
 rit Bēl⁹ 3 interior qd vltimo. q paralytis sumi
 tur ppe 2 lesione operatiōis virtutis morie
 nē nā mollificatio q dīes est q paralytis dicit
 impōtētiā in virtute opatiōis morie: sed si
 fiat m̄ lesio in opatiōe sensus ablatā etiā dī
 cit paralytis: sed nō ita ppe dicit paralytis si
 cur si fiat lesio morie.

Distinctiones. 3a sunt ponende aliqui di-
stinctiones 2 specis eius
quanti 5a scilicet qdā ē vniū tū picularis mēbri
qdā pluriū ē qdā occupat de plūbus mediā
re totius excepto capite: qdā qrrā tū premij
alijū mēbris: mox p 3a scilicet distictio. qdā ē
in qua est ablatio sensus nū: qdā in q mox tū
qdā in q 2 sensus 2 mox auferit. Talia disti-
ctione possunt dōciliari dōcīa. 2o. scilicet qdāz
est p se ptingēz qdā post alioz morboz p post
apoplexiā v colicā: 3o spēse cōtingit erronee
dicōz qdā appōrtariū balnei in colica nō ad
huc eductis supfluitatibz 4o sacra cōmōtie
in materiēbus cū natura nūc ēas expellere 2
nō pōt p dōcīa ppter oppilationē aliqūnt
expellit ad neruos. 5o similiter cretice rētan
re natura expellere materiā p sudōe: 6o nō po-
test extra expellere: salte expellit ad circūferē
tiam 2 ad mēmbra neruosa.

Celia districtio, qđā est a causa corporali: que
dā a causa p̄mitiua: et de his qđā est recēs que
dā quicūq; ē dā in corpore fieri qđā indubiti

Cause. ralyti est destructio sensus et motus
 03 intelligere q̄ v̄r sensibilibz et motina defer-
 fur ad mēbra mediāre spā aialz: spiritus ani-
 malis sensitiuus q̄ motiuus deferet ad mēbra
 media iunctibus neruis: opus est ergo intellige-
 re vbi sit origo neruorum.

¶ Pro quo notandum est q[uod] l3 Ari. in 2º de partib[us] animalium senserit q[uod] nucha d[icitu]r ut medulla et sup[er]ius sanguinis g[ra]tia sicur tadeperet q[uod] n[on] sit genita et spermatizet q[uod] n[on] sit de suba cerebri: t[ame]n in hoc conueniunt o[mn]es medicis: in hoc enim rep[er]eb[antur] plures comentatores q[uod] in ipsa nucha d[icitu]r esse de suba cerebri: z cerebri est r[ati]o

Quatr ac
cidit disto
fensus et
motus.

¶ Simapars practice Joan. Matthei de gradi.

et completio humida ad hoc iunat: q: est apta reddere spiritum turbulenti et spissum: et ut pars nervi cadat supra alteram partem: et sic facit oppilationem: et sic accidet ledit operationem virtutis moritur. ¶ Alia etiam potest esse causa generalis phibitionis sensus et motus. scilicet propter phibitionem. Una est oppilatio vel coartatio vel attenuatio: et ab intrinseco. 2^a causa solo nervi. 3^a causa est costrictio vel expressio a causa extrinseca facta. ¶ Prima causa ideo enitit: quia nervi sunt membra frigida per indigestionem apri multiplicare superfluitates: et sic causat oppilationem nervorum coartationem vel attenuatorem etiam oppilatio fieri potest ut propter apostema compunctum nervum vel propter duritiam alterius membri vicini nervum compunctum: et de coartatione ut statim dicet et quocumque humore potest fieri oppilatio: et ex coarsa grossa maxime multo spiritus et plurimus qui fit ex materia flegmatica: et maxime finente et remollente torum deflura a cerebro ad originem nuchae potest etiam fieri per viam costrictionis a causa extrinseca. Nam facta strictura brachii sursum per multum tempus membrum inferius paralyticum caret: potest etiam fieri per expressionem et costrictionem nervi ut si dislocat spinales sunt detriti vel sinistram: ubi si sese superet quod possit oppilare nervum et facere paralyticum: sed si sit dislocatio non integra sed arcuata non tamen erit paralyticus in ista: quia non perdit sensum neque motum: quibus elongatur et extenuatur si aliqui minorat membra in sensu et motu sed non fit ablatio. Sed si sit ablatio propter dislocationem: tunc aut movet eger aut fit paralyticus. ¶ Potest addi alia causa phibitionis transit: debite mensuram spiritum ad membra: ubi fieri paralyticus et non propter oppilationem ut est paucitas eorum in toto quod paucitas aliqui sequitur in unum vel vigiliis vel in perflum coitum: ubi aliqui accidet inuenit non propter oppilationem inde pringentes: sed ex paucitate tamen: tunc est necessarium magni ingenium in cura ut non ponat calefacientia resoluta. ¶ Aut potest fieri tertio paralyticus propter solutionem coitum: ubi si fiat abscissio. ubi gra circa musculum moneret adiutorium brachii abscissio nervi: tunc illa incerta non poterit neque plius cado neque extendendo semovere si fiat per transiendum: sed si sit secundum longum non est timor: dicitur de paralyticis intelligi si non sit multum profunda: quia tunc ratio possit debilitare quod si fieret paleis: huiusmodi causas si reducat dicet est causa paralytica facies abscissione spiritus a membris per attritionem: aut repleto: aut aperta: aut solo singularis. I. coitum. ¶ Et si fiat oppilatio in arterijs quod debet ferre spiritum vitales ad membra necessaria ad operationem sensus et motus: eorum tunc quia non fit oppilatio in nervis neque in membris nervosis: tamen tunc esset paralyticus talis dispositio dicitur a maxime si fiat in casu ablatio sensus et motus in particulari tamen membro et non propter renovationem spiritum ad cor: ubi si fieret tale coitum nocuere propter renovationem spiritum ad cor magis deberet dici syncope quam paralyticus: ut supra dictum est. Neque hoc mirabile videat. scilicet quod propter solam oppilationem arteriarum fiat paralyticus quod est egritudo nervosa: quia illa oppilatio non est causa paralytica nisi per quod spiritus animales non possunt esse debita instrumenta ad sensum et motum non per as

sistentiam vitalium sed vitales concurrunt ut agens commune: et animales ut agens particulare magis: ideo paralyticus magis attribuitur lesioni spiritum animalium directe similiter sicut dicitur est supra proppilatio sola in venis guidet facit apoplexiam: iste sunt cause generales. ¶ Si magis spales potest ad hunc antecedente ut mala propter in cerebro: et toto vel mala dispositio talis cause corporales. ¶ Cause ergo corporales sunt omnes humores ut sanguis et ut coles: et etiam replurimum est flegma propter naturalem debilitatem nervorum et completionem frigidam. ¶ Cause primarie potest esse immediate strictura membris primarie tamen extrinsece replurimum magis mediate nocet ut sunt aer frigidus congestas spiritum aer multum calidus vel fuscus: et oia quod habent disproportionare completionem spiritus vel distemperare vel ex pre aeris vel aliorum vel ex parte sulphuris vel nitri. Et ideo non semper balnea mineralia valent immo sepe nocent. Et hoc bene nota. ¶ Et parte etiam exercitum multum laboriosum et ericatio: et maxime supra cibum indigestus: quia multiplicat superfluitates flegmaticas. vigilie superflue: etiam balneum supra repletionem et coitum superfluum potest esse causa. Et phibitio ciborum frigidorum actu et potestatem. nam sunt sententia aphoristica. Frigidum inimicum nervi spinali medulle et maxime de quibus dicitur est in apoplexia. Et phibitio etiam medicinarum non tamen frigidarum: sed etiam remollientium ubi casta nocet. vinum subtile acutum et maxime iunio et tempore maxime fitis et aqua multum frigida et acetum immo de acetosis propter pres subtile penetrantes porcum etiam nocet. passionem etiam animales ut timor: et tristitia sunt causa et ira et furor: quia faciunt magni motum in humoribus et agitationem in spiritibus: et ita calor naturalis surgit et emadat superfluitates ad origines nervorum et facit paralyticum. Et de sensibus quod passionem animales potest etiam esse aliquam causam terminationis ad bonum: et sic sepe fit in moribus logicis: ut in quanta sicut fuit in aliquo marchione ferrarie ut intelletus: quod habet quanta fecerunt apparentia sui camerarii iussu medico: in suorum cum iret ad solarium per padum ut possent eum in padum: et propter timorem magnum liberatus est. ego tamen nunquam suaderem alicui sic fieri maxime principi. Et ex dictis patere potest quibus magis accidet: qui sunt temporibus et humidis nam vel accidentaliter. maxime habet debiles nervos: etatos a gratia et

De causis spalibus. de antecessoribus. De primis.

Nota quod balnea mineralia sepe nocent

Aliis signis euentum.

Signa. De signis ergo pronosticis enitit? dicatur. omnia ergo signa quod significant debilitatem nervorum et membrorum nervosorum sunt signa ad paralyticum futurum et repli gratia debilitas motus vel incessus et gravitas vel latitudo eius significant debilitatem in virtute voluntaria motiva diminutio appetitus: quia significat debilitatem sentientie oris stomachi tarditas digestionis propter frigiditatem stomachi nervosi tarditas emissionis spermatis in coitu propter frigiditatem dominantem in toto: et debilitas que accidet ex potu aque frigide propter eandem causam. doctum miratio etiam membrum est signum ad paralyticum: et est dispositio quod media inter sanitatem et mollitiem. i. paralyticum. ¶ Dicitur Ra. Tremor etiam

et op
fig
vii
me
de
inc
qu
fut
do
cap
ret
ne
de
cla
fan
inf
tio
bi
no
cer
les
dic
sem
fibi
uoy
raly
dini
egri
lidi
ce:
do:
stis
er g
mne
futu
Ca
Ani
tis e
Kat
adu
ergo
raro
frigi
neru
Ca
ad n
ab a
zifi
in ro
rabi
inci
decle
tran
ad m
cura
luric
dar p
rales
gant
ad di
Ca
cuffu
di cl
fi rei
thr,

et iectigatio sunt signa pnostica. nā significat
 oppilationē: s; nō integrā vñ sit impotētia trā
 situs spūm ad mēbra: vñ grauitas deponit et
 virtus nūq; subleuaret: sic est duellum contē
 mū inter grauitatē et virtutē. Ideo talis tre
 mor pcedit ad paralyfim: et sic etiā iectigatio
 declarat oppilationē in mēbris neruosis: vñ
 includit vapor vñ vñofitas. Cū rigido et reli
 que passiones capitis pnotificāt ad paralyfim
 futurā ppter nocumētū neruoz inche latitū
 do etiā totius vñ obtusio in sensib; et grauitas
 capitis et dolor capitis et hmoi. vñ ka. cū appa
 rēt hec signa in primo cōitūētis. ponit pūfio
 nē esse necessariā: et An. 2ª tertiū caplo primo
 de egritudinibus neruoz ex cōitate cerebri de
 clarat dispōnes neruoz. Nam cerebro forti et
 sano existēte et oia ab eo debēt esse sana. et ipso
 iustimo infirmata: et nō tñ hoc est vñ in cogi
 tioe gñali sed etiā spāli: qm egritudines cere
 bri: spāles etiā declarāt sepe egritudines ner
 uoz: maxime immateriales vt egritudo calida
 cerebri calida neruoz et frigida frigida: qm ta
 les egritudines sunt cause egritudinū neruoz.
 Dico tñ signāre hoc mēbris: qm i mēbris nō
 semp vñ est. Nā h egritudines frigide cerebri
 sibi associēt egritudines frigidas inche et ner
 uoz: vt apoplexia et suberh sepe affecit ad pa
 ralyfima causa frigida: nō tñ sic est de egritu
 dinib; calidis. Nam ad frenesim nō semp seq̃t
 egritudo calida neruoz immo liq̃faciēdo p ca
 liditātē vt sepe deflūt humiditates flegmati
 ce: et sic sit egritudo frigida s; debili exire cere
 bri: nō ppter recessum in qualitatib; manifes
 tis: sed ppter alias cām q; multiplex esse pōt
 et gñatione vel ex cōplēione et arguere possū
 mus sup̃a debilitatē istoz ueruo: et sic sup̃a
 futurum casum in paralyfim vel spasmum.
 Aliud signū pnotificū maxime in pueris et est
 An. sumitur ex parte vine d; q; cū vñ infan
 tis est viridis inuāat paralyfim aut spasmū.
 Ratio satis clara: qm viriditas vine vel sit per
 aduersionē vel mortificationem. vt scda pmi. cū
 ergo in pueris ppter excellētē humiditatem
 raro deueniatur ad aduersionē: declarat g dñū
 frigiditatis in toto: et pñ in mēbris frigidis et
 neruosis: et sic futuram paralyfim vel spasmum.
 Signa ad malū pnostica et ad bonum. Prio
 ad malū vt q; sit incurabilis est q; sit a secrioey
 ab apare confirmato et ex dislocatione spōdiliū
 et sitibus: q; dicit An. A secrioey pñ quā anferē
 in totū mortis et sensus illa est q; pñe est incu
 rabilis. vñ si sumatur aliquale iunamentū post
 incisionem: tunc est signum eam posse curari: q;
 declaratur q; non est facta incisio in totum fm
 transuersum neruoz. Cū signū pnotificū
 ad malū est q; veniens in senē et de crepito est in
 curabilis: ppter debilitatē cōplēionis et reso
 lutione eoz precipue cum dictis sensibus acci
 dat paralyfima materialia frigida vñ pñ: etiā cū
 tales egritudines antiquantur et multum plo
 gantur vir aut nūq; curantur: ppter q; adducit
 ad debilitatē virtutum in multo tempore.
 Tertium ponebatur in terrā si ex casu vel p
 cussione accider subitō nūq; curabitur: opz ad
 di clausulam positam ab eo in dñstionibus. si
 sit remanēt fm dispoitionem eam et nō minu
 tur. s; per medicinas et. Quartum signū pno

sticum est vbi fm totū fiat ablatio sensus et mo
 tus vel fm particulare mēbrū: cuius est neces
 saria p toto vt stomaci vel vesice vel forti dia
 phragmatis: tunc cū talis morbus ex quacūq;
 cā sit difficulē reduciat: et cū ablatione sensus vel
 motus hōz mēbrū non possit vñ nisi modis
 eo tpe durare sequitur signum clarum.

Signa salutis sunt qñ non est ablatio mor
 vel sensus fm totum: et maxime applicādo me
 dicinas p aliquot dies iunamentū sit.

Etiā qñ color non variatur sensibit a colo
 re ipsius sani. Etiam qñ mēbra nō extenuan
 tur notabilr: tunc dicit An. est hoc de quo ma
 ior est hñda fidēcia: et sic ptra est malū signū qñ
 mēbra extenuant et macrescunt: qñ declaratur
 q; nō tñ sit p hñbitio transitus spūs aialis ad
 mēbrū immo etiā et vitalis: naturalis: et ppter
 hanc cām minuit spūs q; solebant ad mēbrū
 peruenire: et mittunt ad partē aliā: et ob hoc con
 rigit q; aliqui mēbrūz sanū dicit calidū quasi
 esset in igne: et mēbrū paralyticū esse frigidū
 quasi esset in nix: vt voluit An. q; spūs qui so
 lebant mādari ad mēbrū paralyticū super
 angentur in membro sano: et sic tale sup̃alefit: et
 aliud infrigidat saltem priuatiue. Aliud et vl
 timum ad bonū est cū succedit tremor in mem
 bro paralytico. Ratio est: qm significat p tremo
 rem qd aliqua sacra est apertio oppilationis: vñ
 iam aliquid transit de spiritibus et.

Signa generis sunt que posuit Rasis in ter
 tiū vt qñ in totū tollitur operatio sensitiua mē
 bri et motiua vel mēbrūz. s; aliquoz et non to
 tius corporis: q; esset apoplexia vel amiserit p
 magna parte sensum vel motū vt cū sit per viā
 permutationis ex colica: q; tunc sepe tollit mo
 tus remanente sensu: vt plurimum tñ venit qd
 cum sit nocumētū in neruis motiuis sit etiam
 in sensitiuis: tunc ergo pnuiciamus paralyfim
 cum tollitur motus.

Secundum signum sumitur ex pulsu. nam
 dicebat Anicenna paralytici pulsus est debilis
 tardus et rarus: et hoc est verum in cā cōiter con
 ringere: puta in cōplēione frigida immateria
 li vel materialia tñ est modica necessitas et
 virtus debilis et. et sic respectu sui sanū sit pul
 sus fm illas dñas: qñq; tñ sit pulsus frequens
 debilitata multū pñte cōnāti satisfaccere neces
 sitati cui non satisfat p certā pñtātē: cū est sa
 tisfactū necessitati reducitur ad dispositionē
 suas paritatis et raritatis. Ex quo sequitur qd
 pulsus sit inordinatus. nam fm vicissitudines
 in differentijs sit diuersus: hoc tamen intelliga
 tur de pulsu lateris paralytici: quia lateris sa
 ni aliquando est pulsus velox et frequens sicut
 ipsum lateris: aliquando est calidum ac si fuisset
 positum in igne.

Aliud signū sumit ex vrina de qua etiam di
 cit An. et vrina vt pñ sit in eis alba: et itelligē
 do de cā et multum cōringente vt sup̃a. nam si
 fuerit mala cōplēio frigida sine materia: saltē
 fiet trāslucens clara non colorata p pñationē
 mitionis humorū cōringentium. Et si fuerit pē
 dens a nā flegmatica aliquid de flegmate dis
 soluetur cū vrina: et sic reddetur alba vera albe
 dine quasi lactea. Dicit tamē An. et est notabile
 dictū etiā alibi positum 2ª pñm: et 16ª tertiū de
 colica: qd aliqui stāte etiā cā frigida qñ sit eis

caus
 alibus.
 e antecel
 entibus.
 e primis
 luto.

Raf. pmo
 pñm
 nota.

nota qd
 ilnea mī
 traliscet
 et nocent

Aliis signū
 euentum.

Prima pars practi. Joannis Matthei de gradis.

valde rubea. s. v. v. ppter debilitatē renūz in discernēdo sanguinē ab aquositate: aut debilitatem venarū. s. post epar ab attractione sanguinis: vñ remanet mitius cū aquositate v. malis: aut ppter debilitatem sequelstratū epatis: aut ppter dolorem vel alias causas siles ingēres: tunc opz habere bonam considerationē ad alia signa vt non ex rinctura vrine ad rubeū arguamus supra materiam sanguineam peccārem: sic precipitantes in beatus fieri sioiam in casu que esset ad perniciem.

De signis
spēs q̄ sūt
tres.

Signa specierū q̄ sunt tres in gñe. Prima scilicet neruoz dantiū sensum et motū mēbris. Secūda opilatio vel attenuatio vel coartatio. Tercia quia spūs insuat in mēbris: nō sit impōssibile in mēbris vel ppter corruptionē cōplectionis spūs vel mēbris: addita est alia cā ppter paucitatem spūm et iste sunt cause dicte supra in istis: vel pcedit cōfusio vel solo nemi: et sic talis paralisis fit subito respectu illius q̄ fit p viā paularine congōnis mē v. inciso neruo subito accidit paralisis si fuerit ex ligatura etiā hoc est manifestū.

De signis
palisis qñ
fit ab opila
tione co
artatoria.

Sed si fuerit ex opilatione q̄ est coartatio vel attenuatio. Si est opilo coartatio vñ ex mā sūne hūida. Exempli gñā dicit Aui. q̄ medicus pōt pāpere p tactū: q̄ mā talis facit mēbris plicabilem quasi ad omnē partē tanq̄ si esset corrigia. Si fuerit ex dñio tā gūnis apparebit extēso venarū pāpue guidez et rubedo faciet: et apparebit ad tactū caliditas in mēbris: etiā grossities colere pōt facere opilationē in pōro et fit paralisis. Vbi si sit a mā colerica: color mēbris est citrinus et caliditas acuta in mēbris dicit Aui. sed raro vel nunq̄ enenit.

Si fuerit a mā pētra in mēbris paularine cōgesta vel est apans vel nō. Si ergo ab apare calido fiat feb. et dolor et ad tactū pāpuitur caliditas. Si sit ab apate duro ad tactū pāpuitur durities: si ab apate molli flegmatico difficulter pāpuitur. Sed dicit Aui. q̄ salterē declaratur fm quāsdā dispōnes et nō effatur a dolore paucio et caliditate et febre leui et ab augmento doloris et eius diminutione fm motus et cibos ex motu: qñ fiat tactus supra parē vbi nō est lesio ime diata nō est dolor: sed paulatim descendēdo vbi est apā pāpuitur dolor aliqualis. Et cibus dicit Benthio ex malitia regiminis. Nicolus dicit et bñ et ex pītate cibi et qualitate. Ex pītate ppter nimīā repletionē vñ sit extēso stomaci et sit aliqualis dolor in loco. Et cibus ex qualitate q̄ mala qualitas ciboz vt calidiorū facit ad fluxum humoz ad locū apatis et augetur dolor. Et sic est vñū generale signum dicit Aui. q̄ eger sentit apud voluntatem motus. i. cum nīritur mouere brachium. Ex omnibus istis causis apatum quorūcūq̄: quasi sit aliquid prohibens in illo eodem loco. Si sit ppter duritiem cū mouetur mēbris fiet cum labore talis motus vbi si sit a mā humida leniter mouet. Si fuerit non ppter opilationē neq̄ ex cā extrinseca neq̄ intrinseca mediata: sed fuerit ppter impotentia impōssionis virtutis afalis in mēbris ex malitia cōplōnis mēbris vel spūm dī esse mala cōplō frigida vñ humida q̄ declarat p tactū et liqua signa frigiditatis et humiditatis: maxime de causis q̄ pcesserūt. Nā mala cōplō calida vel sicca nō dī cā hui⁹ nocumēti nisi ad vltimū pē

De signis
paralisis
paucitatem
spūm.

niat vt dictum est supra. declarat etiā ex tarditate enētus respectu eius q̄ est materialis per viā defluxus: q̄ tardius inducit mala cōplō sine materia q̄ talis materialis: et declarat ex pte regiminis q̄ vñus est regimine frigiditatis et ex acre frido. Si sit ex mala cōplōne occulta nō possunt dari signa nisi est aer pestifer: q̄ tunc ex venenositate accideret. Nā tūc pīctura mūz q̄ vel ex vītositare vel oculis ppteritatem in spiritibus: et sic p malā impressionē spiritū in membra. Si fuerit paucitatem spūm nō sufficientium ad sensum et motū: l. nulla fuerit opilatio media nec mala cōplō in spū vel in mēbris declarat ex debilitate virtutis in toto q̄ cognoscat ex pulsū et ex alijs operatiōibus: et q̄d cause pcesserunt dissolueres vt febres acutę vel effiones de coitu et reliquis similibus.

Modi terminatiōis paralisis. Vbi possunt poni modi terminatiōis paralisis anteq̄ veniamus ad curā. Modi ergo terminatiōis sunt q̄d paralisis fere nunq̄ terminat ad alios morbos: sed oēs alij corporales et materiales: etiā a frigida et humida causa pñt minari ad paralysim. Nā paralisis est passio mēbris debiliū: imo etiā colica sepe mutat ad paralysim: et sepe fit ex malitia regiminis media corū vt dicit Aui. et supra q̄ ponunt corpora in balneo nō enacuata materia: et hoc fit maxime dicit Nicolus qñ colica fiebat ex mā mādāta a cerebro ad intestina: etiam colica per viā trās mutationis sepe terminat ad paralysim: q̄ cū virtus nīritur emittere materiā ad extra per cutim sepe recipitur in neruis et fit opilatio paralisis. Dicit Benthio q̄ vidit vñā spleneticā habentē apā vñq̄ ad parē dextrā et mutata est ad paralysim et ad scabiē sedā et liberata est ab apate splenis. Aliqñ apparet in terminatiōne vrine grossa: aliquando subtilis: aliquando apparent clares: aliquando rubeę. Rubeę ppter materiam repletam multo tpe albe ppter caliditatem obrundā a materia multa et multo humido: et sic posita sunt signa generū et signa specierum et modi terminatiōis.

Cura. Sequit de cura. Regimen curatiū est duplex: vñ et pculare. Vñū est subdiuidit in dno mēbris. Nā q̄dā ē regimē in dicta: q̄dā est regimē medicinarū. et hic p die tā intelligim⁹ nō tñ dīetā puenientē in paralysi: sed in oī morbo neroso: et maxie pendēre a mā flegmatica oppilātē: q̄ cū illa sit cā vt plū ptiū gēs: idcirco auctores ad hāc cām aduertētes pncipalr posuerūt regimē in his morbis: q̄d pncipalr vertit ad hāc cām: l. a diuersis causis pēdere possit paralysim. Primo ergo vitent oīa q̄ sunt cā gnationis male cōplōnis fride et hūide vel mālīs vñ mālīs et q̄ nocēt cerebro et neruis de q̄bus dictū est in causis. Et pmo circa aerē vt ger non sit frigidus vel humidus nec grossus: et in hoc obseruetur illud afozisticū Hippo. Qd calidum vñle est et amicu nernis. Nā conseruat eoz cōplōne debile a casu in egritudines frigiditas: et quies supflua et passiones timoris et tristitie: et somnus pōlitus: et maxie supra repletionem sacrus corpore resupino: q̄ cū conuertuntur mē ad nuchā et vñner salter oīa alia q̄ dicta sunt nocēt. Declinet igit aer ad calidū et

De modis
terminatiō
nis paral
lysis.

Nota.

De somno
et vigilia.

De passio
bus aie

De regimi
ne curati
uo vñ paral
lysis.
De aere.

ficci: et si non talis habeatur artificiat ut fiat talis cum his quod sepe dicta sunt, habeat spiraculum ad orientem vel meridiem et constituat in loco alto: non tamen sit ita eleuatus quod patiat, propter nimios ventos vel boreales vel australes quod non cere possunt. In hoc consideretur quod si aer calidus et siccus commensurate conueniat: tamen in corpore plectroico aer multum calidus posset nocere liquefaciendo humiditates et transire facies per membra: ideo statio multa apud ignem non est statio sub sole: sed cum non timetur de fluxu materie vel liquefactione habendo intentionem ad materiam constitutam aer siccus et calidus conuenit in hyeme artificiat ut supra dictus est in apoplexia et liturgia.

Ad hanc intentionem potest reduci locatio: quod in balneo sicco si multo tempore perseverat ad purgationem sudoris multum valentissimum in principio et stare repletiōem in processu hoc est verum etiam in balneis mineralibus ut participatibus sulphure et nitro: de quibus in egritudinibus materialibus nemo sperat magnam inuentionem: et hoc hoc est quod dicebat rex. Ad quod inuatur balneo sicco loco aut balneis supple mineralibus in si neri et post eūones etiam balnea sacra ex herbis calidis ad hoc inuatur. Exercitium quoque conuenit: sed dicitur An. versus finem capituli cum membrum incipit redire ad sanitatem: tunc exercitium magis conuenit quasi inuatur quod in principio et augmento exercitium neque fricationes nisi leues conueniunt sed in statu iam fluxa materia in declinatione incipiente exercitium conuenit ad resolutionem humiditatum: sunt causa non curati: et si non potest fieri exercitium commune ut pedes fiat particulare ut fricetur pedes: et sic in mane fiat pectinatio capitis. Nam diuersis particularibus membris appropriata sunt diuersa exercitia 6° colliger. laudauit Anicē. clamo res fortes ad exercitium pectoris ad exercitium dū calores: et hoc intelligitur magis in declinatione: et si audiat vociferationes fortes etiam cā tando et inuatur ad auditum.

De somno et vigilia.
De passionibus aie

De sono et vigilia dicat quod vigilia non supflua puenit. dico signat non supflua: quod supflua aliquoties infrigidat et debilitat: et sic facit ad multiplicationem superfluitatum. Passiones aiales quod inflantur et ericant ut iras furo: pueniunt in processu: imo purgatio febri conuenit sic et in spasmo repletiōem: et intelligit in processu propter causam dictam ut inducat febrem etiam. Laudat in hoc An. de. dari de pfectioe amacardina ad pfectioe grani lauridolci quod si sumatur subito inducit ad febrem non quod def. s. i. neque medietas. 3. imo ei prae in fricando linguā facit eam mobile quod pus mouerit non poterat. Et ego videtur quod duobus diebus non loquitur: erat facta fricatioe cum pfectioe amacardina infra medium hore loquitur. Et hoc aduertere in epileptico et alijs quod non possunt loqui intra mortem facere res fametia. In epilētia tunc apoplexia eēt magis timendum: non sic in paralyti. 10. An. laudauit caput purgia et sternutatoria in paralyti mebroz in inferioz de lesto cadē in nervis posterioz: inuatur metum suscipere a sternutatorijs et caput purgatiō: quod de eūant diueredo a nucha: et stare paralyti in prius faciei vituperat ea: et hoc intelligit in prius. Et gargariūnata ē de valēt in ois

bus dispoñib⁹ cerebri: alib⁹ nisi sit timor de fluxu materie ad pect⁹. cū ergo laudet caput purgia et sternutatoria in paralyti posterioz non videtur irrationabile quod in paralyti fiat fricatio lingue. Inuentionio de esse multum necessaria: imo dicunt auctores quod sicut sine cibo duobus diebus. Dixit An. de. complet intertio. s. ista cum paucitate et potus et omni regimine ericatio. et addit infra. et abstinere super sitim et famē est cura propria. Et An. dat dietam cum aqua oris. et aqua mellis: aliquā vsque ad quartum: aliquādo ad septimum: aliquā ad quartum decimum si virtus tolleretur. Et hoc inuatur quod opus est variare secundum varietatem virtutis. Rastus tamen in continenti vituperat aquam oris. hic dicat quod intentione habita ad materiam constitutam iam receptam in nervis non conuenit ut voluit Rastus sed in intentione habita ad antecedentem vel stare in toto materia colerica quod liquefacit materias flegmaticas tunc in surgit intertio ad causam primitiuam vel antecedentem corporalem. Et tunc dicitur An. intelligit quod laudauit aquam oris. s. si fuerit complexio calida in toto et aqua mellis: quod. s. causa antedens non est diuersa speciei causa constituta. Voluit ergo dicta esse in prius multum tenuē. Rō est clara propter repletiōem humiditatum: ideo inuentionio multum conuenit. Non consentiēte tamen tute ad exhibitionē aque oris. vel hydromellia propter debilitatē. tunc laudat An. de. brodium galli et in decoctione ponat parā hyssopi cum modico passul. laudat etiam brodium cicex: laudatur etiam brodium de viperis abscto collo et cauda per quatuor digitos: et facta abstensione mucilaginis cum sale et sulfure tunc brodium decocta brodium est conueniens propter eius acuitatē et fortitudinem vidi mirabilia in leprosis. Et potest alius modus fieri visus viperarum: ut. s. vipere talis decocte pulueretur et cum farina ordeī nutriatur pulli vsque depiletur: et de illis pullis cocris habet insu vipere et est modus An. de. laudatur oua forbillia: cibaria tamen communiter sunt assata magis quod elixata ut sint ericaria.

De carnibus in casu magis valēt aues montane ut passeris et anes inuēte in rubis: et aues dicunt Rast. quod dñr esse rapaces ut accipitres falcones multum inuatur perdices: fassiani. colūbi dicit An. de. et colūboz iam volare potentius: dicit etiam quod statim et odor spiritus ipsorum colūboz in camera inuatur: abscondantur capita coram cum comes dñr. cerebri leporis multum valēt dñr. An. si assati fuerint. Tamen ex artificio fit magis ericatio. valēt carnes hedi non multum propter quoniam: carnes castratorum vni? An. cuniculi non nimis pul. Inter herbas valet maiorana: salnia beronica: hyssopus herba domestica et syluestris: et vocat asse poliū origanū calamētū pulegiū herba iue et scribit emirgh. Fructus oēs nocent propter anellanas: pineas magnas dñr. An. cū reliquis phyticis et sic siccas amigdale non laudat propter nimiam humiditatem: et vne passe pueniunt. Aliquod laudat propter aporetis synapi non quod cum aceto. quia oia acetosa et frida et stercora nocent: sed cum sapa vel vino cocto. Et aliquod verat ea tota quod puerit materias ad cerebrum et ad nucha: per oia acuta purgatiua et porri et allea et synapis. Sed ad tollendam hanc difficultatem dicat quod talia in prius non pueniunt sed in processu facta eūone de in antecedenti et pro

De carnibus.

De modis
eructatio
nis in paralyti.

Nota.

De regimine
curati
non vni paralyti.
De aere.

Prima pars practi. magistri Jo. de gradl.

De vino.

Modus
cōpōm
hydromel
lis pro pa
ralyticis

magna pre de cōficta ad resoluē materiē
q̄ remāserūt z ad calefactiōē mēbōz: vsus tñ
moderatus eoz dī esse conueniēs. ¶ Cūm ab
oibz blasphemaf: intelligat ostāte virtute: z
in q̄bus nō sit inclinatio multū ad potādū et
nō sit leſio ſtomaci: q̄z aliq̄ue p̄culares circum
ſtātie cōſentirēt de exhibitiōe vini: ſed ſit nō
acutū medicē vinoſitatis z ſubſtātie ſaris groſ
ſe. nā p̄uerit cito ad neruſ indigeſtūz p̄pter
amicabilitatē cū virtute: z ſic a virtute debili
tatiōz nō digerit vel remiſſe ſz putreſcit: z ad
acetoſitatē conerit: z acētū eſt de noſtillioz
bus reuſ neruſ: vt dicit Aut. vinum ergo ve
rēdū eſt ſaltē in p̄n° augmētō z ſtatim marie di
xit Aut. q̄z marie in neruſ p̄uenire facit
z ita dicit. ¶ De v. facit em̄ ad neruſ materiā
p̄uenire q̄ ſortitū nō p̄uenirēt: z addit q̄z
vini inimicū eſt neruſ z oculis p̄ ſe. In decli
natione tñ modicū vini viniſci z p̄fortariū
mēbōz vel forte puocādo ad vias vine v̄res
ſoluēdo reliq̄as materiēz ab Aut. laudatur. v̄
deatur in hoc q̄ſtio a me ordinata alibi in 22^a
tertiū. ¶ Loco autē vini valet hydromel ſi ſit cō
pletio frigida ſimul cū cā frigida ex melle apū
faciūt: ſi cōiūgat cōp̄lo calidū cā calidū valet hy
dromel: nō de melle apū ſed de melle cāne. ſ. in
q̄z: q̄z tñ cōis vsus eſt de hydromelle facto ex
melle apūm p̄pter materiā cōiter peccātē ſleg
maticā cū cā frigida. mod⁹ cōpoſitionis eſt ſi ſus
māſ lib. xl. aque marie pluuialis. mellis li. v.
ſunt octaua p̄ de. gl. c. lamēti: oſiganti: hyſſo:
p̄uile: maio: ane: ſalutē. añ. .ad. ſ. vel. 5. oia ſil
buliāt v̄ſq̄ ad cōſumptionē medietatis: poſt
ea ſit colatura z ſupponantur ſpecieſ vt infra
ſc. cinnamomi. 3. 5. nucis muſ. ſin ſiberis: carda
momi: triū piperum. añ. 3. ſ. yna bullitione ire
rato bulliāt. de iade in fundū in vaſe lapideo v̄
de vitro nō obſcurato v̄ſq̄ dū ſeculēti deſcēdar
a ſeroviſq̄ ad mane v̄ſq̄ diē naturalē: poſtea q̄z
ſubtile eſt ponat in alio vaſe: z añ. obturēt v̄ſq̄
q̄z dū clareſcat. iſte eſt conueniēs pot⁹ loco vini
durabit p̄ ſer meſes nullo mō alterat⁹. ¶ De
bēt ēt eoz ſerulatoz marie ſari: z ſpēs p̄uenien
tes in ſerulo eoz ſunt: ſc. triū piper: acori. añ.
3. 5. nucis muſ. cinnamomi: ſin ſiberis: añ. 3. 5.
cardamomi. 3. 5. croci. 3. 5. cū ſuccharo ad q̄rita
rē tot⁹ v̄ſq̄ dimidiā partē fiat puluis p̄ pipera
ra. Iſta ſunt expedita dicta in paralyſi a cā mas
teriali z multū p̄ringēte. ¶ S3 vbi cā ſit cōple
tio calida z ſiccayt aliq̄n euenit: oz diē ad fri
gidū z humidū declinare: z in electiōe aeris z
reliq̄az rez nō naturalū marie in cibis z po
tibus: z de hac dicebat Raſis p̄n° continētis: et
in paralyſi q̄ accidit ex caliditate z ſiccitate de
tur in potū aq̄z oideacea z aq̄ ſcariole z lactuca
rū z cibus eoz ſunt carnes gallinaz piſces et ſi
milia: z bibāt vini aquoſum z debile in virtu
te huius q̄z forte z fumoſum nocet neruſ: z in
medietate meſe bibāt aquā frigidā z nō tran
ſur rebus lactariis: q̄z addit ad maiorē deſic
cationē. z addit: z vidi quēdā faciētē paralyſim
p̄ nimia caliditate z ieiunio: z cū accepſſet hye
rā in potū conſecutus eſt ex ea marimū noci
mētū: ita q̄ ſuit in totum contractus ita q̄ vir
poterat ſe mouere: denū v̄o ſuit curat⁹ ex bal
neo z rebus humidis: z ſuit inunctus oleo et
cōualuit: z ex hac ſentētia Raſis potēſ diſcur

rerē regimē in omnibus rebus nō naturalib⁹.
Et ſi fuerit cōplexio calida tñ cauſa nocumētī
oportebit inſrigidare z nō hūectare: z ſic ſicca
tñ hūectare tñ inſrigidare neq̄ caleſcere.
¶ In paralyſi autē cōtingere a cauſa v̄ſq̄ pauſſo
ne marie neceſſaria eſt tenuis dicta in primis
diebus p̄pter phibitiōē aſariſ a quo marie
cauere debemus: z ſit diēa declinās parāper
ad frigidū z ſiccū ad phibitiōē ſlurū humo
z ex parte aeris z alioz: z in eo cauſa ex toto di
mittat vini: z caueat a paſſionibus animalib⁹
bus inflammare facientibus z morſ in humo
ribus: ſz paralytica opz confortare cū aliq̄bus
leniter caleſcentibus medicinalibus vt in
ſrā videbitur. Idem dico de ea que ſit per diſſo
cationem z a ſolutione continui manifeſta per
incisionem ad quam oportet diſcurrere ſim in
ſententiam dictam.

Medicinalia. De medicinalibus ſaz di
cendū eſt. In hac ergo in
tentione ſi fuerit egritudine a completionē
pura indigent alteratione ſolum poſtea cōſo
ratione. dicit. ¶ Deſ. z iſta intentio eſt cōſydera
da cum ſunt egritudines neruoz p̄pter corru
ptionē complexionis membrorum vel ſpirituſ
v̄ſq̄ nō ſit impreſſio zc. z in hoc cōmemoratur q̄z
antedictū eſt in regimine p̄ diēā q̄z cā eſt cō
pletio calida z ſicca de mēte Ra. p̄n° cōrineris:
ſed q̄z cauſa eſt corporalis marie ab oppoſi
tione coarctatoria z ſlegmatica vt ſepe contin
git. tñ circa medicinalia quatuor principales
intentiones ſuccedunt. prima ad equationem
māe. Secūda ad abſciſſionē ei⁹. Tertia ad con
uersionē ad oppoſitū. Quarta ad accēdētia.

¶ Primo ponat cauſa. A. q̄ oportet vt ſit intentio
tua in egritudinibus neruozum vt paralyſi
tremore z ſimiliū intētiō parti poſteriori cere
bri. patet cū ab ea oriūtur nucha z neruſ: p̄ar
hūc etiā poſuit. ¶ De. intētiō prima eſt ad equa
tionē materiē circa quā eſt etiā alius ponēd⁹
cauſa. generalis q̄ eſt cōis z ad diſſectionē z etiā
ne quā ponit. ¶ De. cauſa p̄po de mēte Ra. z talis
eſt. ſz egritudines neruozum z iuncturam nō
niſi a forti agere reducantur: tñ de meliori ope
ratione eſt non properare ad vſum p̄barmacie
a p̄n° ne ſubito tollatur virtus aut reſolutio
ſed vomitus z clyſteriat proprie acuta ſunt ex
bonis euacuationibus ſcilicet a p̄n° ideo illo
vtere: z quaſi eādem ſentētiā poſuit. A. dicēdo
z nō p̄p̄tes in vſa medicinarū ſortitū in p̄n° rei
inimo tarda v̄ſq̄ ad q̄rtū z ſeptimū q̄ ſi fuerit
egritudo fortis. i. māe multū reſtētis educio
ni v̄ſq̄ ad. 14. Ratio eſt dicta ne forte terreatur
virtus p̄pter fortes medicinas: z a p̄n° extrin
guatur multū virtus: z ne fiat reſolutio p̄pter
vini medicinē fortis v̄ſq̄ ne fiat reſolutio māe anni
hilando ſubtile z remaneat groſſū z porū per
quos educitur materia ſunt a p̄n° multū angu
ſti: z ideo diſſiculter mā educit immo niſi cum
forti medicina educuntur: z ſic cum his ſacta
diſtione in materia educatur hoc eſt in p̄cef
ſu z non in principio. Nam dubiū eſt vbi a p̄n°
aliqua portio ſpirituū poruſſet mandari
ad membra quod per medicinā fortem ſacta
forti agitatione in membris fieret oppilatio
maior vnde aliquoties de tremore deuenire
tur ad paralyſim: ideo. A. determinauit q̄ v̄o

Nora bñ
p̄medicos
ignauos.

Prima in
tentio.

Doſ. r̄gia
ce. 3. ſ.

fiat solo vsq; ad quartū vñ septimū vsq; ad quartū decimū. vñ q̄ro materia fuerit grossior: et frigidior: rāto tardāda est imago medicina fortis sine digestina sine euacuatiua.

¶ In digestionē tñ vltra intētiōes gñales in materia flegmatica semp eligant appropriata nernis. Valer igit in materia digerēda a pñ^o p leni digestino syrup^o vt infra. ff. acoti. 3. i. iue. Ad. j. capill. ve. 3. ij. pass. 3. j. ff. decoctio in de bira q̄ritate aque. et syrupizet cū melle ro. et facta colatura de illo syrupo dētur. 3. ij. cū aqua salmicyl maiorāe. Zandār aliq̄ orimel simplex vt. B. aliq̄ vituperat ppter acerum licet cōm nicēt in exhibitione orimellis cōpositi vt orimellis squillitici nō rimentes uocumētū aceri qm̄ ex virtute speciez remittit nō cumētū aceri cōpositi: et squilla remouet nō cumētū orimellis squillitici. In pcessu potest dari syrup^o de sticados cū melle ro. collato: cum aquis appropriatis: possent fieri syrupi magistrales magis calefaciētes et minus cū simplicibus: vt est saluia maiorana: rosmarinus: hyssopus: asclepias: polii: calamētū: herba paralitica, et iua singulr. Fir etiā digestio cū appropriatis medicinis semp commemorādo q̄ in materia liq̄ da subtili q̄ sepe est causa huiusmodi debem^o cauere a multis subtilitibus et dilatatib^o: vt est syrupus de sticados vsq; orimel cōpositū nisi apponam^o aliq̄ pfortaria striptica et ppter rīa morē et. ¶ Sed ad digōnē in forma elariorum valer acoti^o pot^o. Et dr. Med. in ca^o gñali q̄ rīa rīa et meridatū pñt dari et an euacuatiōem et post digerēdo et in pñ^o et in fine: q̄ digerit et pfortat in pcessu resoluit. Sz adnerre cū ista sint fortiter alteratiua videt esse de directo contra casū. pauloan dēst. Ideo exponit Nicolson q̄ cū Me. pcessit rīa cā et interius an eñōnē inrelligit an eñōnē. f. cū fortib^o medicinis: vñ voluit pcessisse aliquas eñōnes minozatiuas: et iam transiisse ad tps in eñōne materie: vel of si exhibant in modica q̄ritate nō est verēdus eoz vñs: ideo Med. exhibebat a quarta. 3. vsq; ad duas quartas. 3. ita q̄ nō voluit vsq; fieri an eñōnes fortis nisi cum modica dosi. Hoc etiam innuit. B. di. q̄ dētur paulatim paulatim vsq; dū veniat ad. 3. ita q̄ verēdum est si exhiberetur sim debitam dosim. 3. vñs. Valer etiā multre cō sectiones in pñ^o nō multum fortis vt cū cōserua buglosse cōserua maiorane cōserua hī fopi: et si ponat aliq̄ hyssopi vel citabif opera tio. ¶ In pcessu magi facta eñōne pñt dari medicine fortiores digestine: qm̄ in chionis opz aliq̄ digerere aliq̄ eñāre: ideo in pcessu dari pñt syrupus de sticados vel alij fortiores. Et in electuarijs diaconi cōfectio quā ponit Med. in cap^o. isto postq̄ posuit syrupū de sticados multum prodest in hac dispoñe: succus ē cēraurec minoris et est medicina digestina. Anic. laudat agaricū: q̄ digerit calefacit et soluit et in principiis valet diamniscus et dñcis et amarus et cōfectio plurisarcoricon. Anic. et alij conueniunt in dādo medicinas in forma pilule vel electuario rīa magis q̄ in forma potabili: q̄ ipsaz medici naz longior: fit mora in stomaco: et completius materiam eradicant que difficulter edneitur. Unde Rasis p^o cōrineris. dixit q̄ inuatiuus est in paralisi quod dētur ante^o vñs de pigra sine

melle cum aur. 5. piperis vt prolongetur mora eorum in stomaco et ventre et prosequatur maior effectum.

¶ Circa intētiōē eñōis q̄ est scōa obseruet casū. antedictus q̄ primo sint medicine leuiter soluentes inde fortes. Et hīc cōmemoret quod prius dictum est circa lfan: q̄ ly Rasi in rex. di. car. Eius curam incipiemus cū pillulis feridis nō voluit intelligi q̄ a pñ^o: sed cū est intētiō ad medicinas fortes ad eradicandū mām in pñ^o. eradicatoris. vñ pñsupponit datas esse alias medicinas ad minozandū mām postea incipiem^o cū pillulis feridis: vñ sicut alia dictum est li. al. fo. et lib. iste. Rasis nisi bene limirent deducunt medicū ad multos errores ideo bene aduertat. In pñ^o ergo sacra digōne mām cōuenit p eñā rino hiera simplex. Sa. ant pillule alfacier etiā Anic. voluit q̄ esset cū agarico: qm̄ agaric^o est medicina ad hoc leuis: immo digestina vt ipse ponit in fine capli gñalis de egritudinibus neruorum et in pcessu postea pōt fortificari cū turbit. vt. ff. puluer. hīere. 3. j. turbit electi. 3. ij. agarici. 3. ij. masti. 3. ij. zinzibe. nucis musca. galā. an. 3. j. cū orimelle simpli: vt cū succo poroz vt cū succo ine fiat pasta p pillis: et sit dos. a. 3. j. vsq; ad. 3. j. vel vsq; ad. 3. ij. et postea in pcessu q̄ nō remouent nisi cū forti agere possunt fortificari cū colloquintida et bdellio. ¶ Vel potest dari medicina Rasi. p^o rinentis: de qua sic dixit. Med.icina valde laudabilis ptra paralitica ff. gloes colloquintida. an. 3. j. eusorbi. 3. j. bdell. 3. j. addit: et hoc est medicina mundificans neruos et non est ei similis: et dosis eius sunt viginti tres charati vsq; ad. xxxv. et debet dari de hac medicina prima vice duodecim charati et post tres dies. rīij. et post alios tres dies tantundē. et addit. et hoc erit marimi iuna meuri. charati idem est q̄ chirar: q̄ est gra. iij. ordi. vñ. rī. charati sunt. rīvij. gra. o. d. et sunt 3. ij. et vltra parū vt videris. Istis nō sufficētib^o bus potestis addere vsq; ad pillulas de oppoponaco et serapino semp cōtinuando cū fortioribus vt sunt pillule cochie et feride: tñ q̄ alia intrant fortassis remittit uocumētū. Rasis vituperat cassiā et omnia lenitiua et humectatiua in casu: et ideo nullo mō velis minozare in pñ^o. cum cassia: q̄ multū noceret. ¶ In pñ^o etiā ad euacuatiōem fiant clisteria: tamen etiam gradatim procedendo a debilib^o ad fortiora cum decoctionibus appropriatarum rerum: vt radi cum et soliorum et seminum. et semen carthami multum laudatur in decoctionibus huiusmodi postea addatur de hiera simplici vel de bene dicta secundum dispositionem virtutis plus et minus: potest addi de electuario indo maior. nam educit a profundis membrorum et a longinquis. potest etiam fortificari cum hieralogodion: etiam in decoctioe potest poni de agarico et colloquintida fortificando: nec est tantus timor si fiat excessus in calefacientibus et resoluētibus pelystera sicut per viā portionis. ¶ Zandār etiam a principio vomitus. et maxime in corpore parato ad vomendū et in estate et in corpore in quo multiplicatur flegma in stomaco a principio: tamen non sit nimis forte: laudauit elleborum solum per hoc quod dixit. Et vomitus cum elleboro albo cum

Scōa intētiō principis palis.

Pillule descriptib^o Rasi. p^o cōrinentis.

Rasis vituperat cassiā et alia lenitiua.

De vomitu.

Nota bñ pmedicos ignauos.

Prima in eñō.

Dof. rīa ce. 3. j.

Prima pars practice Joan. Matthhei de gradf.

dispone sua. i. non aliter alteratus: aut cū asper-
tione rasi in quo sit eius virtus. hoc totū in
telligitur factis alijs vomitijs leuioribus: et
in corpore forti et primo exhibito eleboro finit
ritem in rasiā: et cū sale nitro et relijs: de qui-
bus dictū est. Nā medicina fortis vomitina la-
boriose educēs multū et magis agitata a me-
dicina data ad sedendū principālī: et hoc p̄ci-
pue q̄ magis refidet circa os stomaci: vñ in vo-
mitinis magis est hūidus ordo q̄ in secessiuis.
De flōia aut aliqui laudant flōiam a prin°. et
aliq̄ non p̄sentiri: qm̄ cōter auctores de ea nō
faciunt mentionē: sed p̄ regula teneat q̄vbi ē
sit paleis a māstīca: et p̄sentiant alie. cōditio-
nes ad flōiam de habitudine nālī cōpletionē et
reliq̄s de regimine p̄cedenti multiplicatio hū-
morū: tunc fiat minura et magis p̄ vices et in q̄tri-
rate discreta q̄ in p̄tinua: sed si p̄tem est ex san-
guine principālī p̄or fieri flōia a prin° satis co-
piosa vt efficitur sanguis flāctus et allenicē nā
aliquo mō: et relique medicine tutius exhiberi
p̄nt q̄ caliditate participantē et ericariōe nō
inducēt timorem liq̄factionis. vñ p̄ flōiam cor-
pore infrigidato nou ē timor: vbi ipsa nō esset
facta esset timor: in applicatione ipsaz vt notū
est intelligenti. Intentio vero diuersiōis sit
cū distētijs quasi p̄tinuis. vñ dicebat Serap. et
cōter distēte acutū qm̄ adhibet i hora post ho-
ram cū gargarismatibus: cū caput purgij: cum
sternutatorijs: cū fricationib⁹ de q̄b⁹ supra in
caplis p̄cedentibus satis dictum est: et mastica-
torijs et caput purgij possumus vt vsq̄ a p̄n°.
q̄n̄ lesio est cadens in nervis posteriorib⁹: et iō
inuamentū suscipit. dicebat Ades. in fine capli
de medicinis egritudinis nervorū a sternutato-
rijs et caput purgij: p̄pterea q̄ a locis origis
nervorū diuersio sit ad locū emūctorij cōis et pur-
gatur p̄ ipm̄: hoc tñ intelligat vt ipse dicit nisi
mās ad pectus et pulmōē reumatizare timue-
ris. Intentio etiā diuersiua curatiua cōplect
cū puocātib⁹ sudorē et vrinā diueris: s̄z ha-
beat hic cantela vt nūq̄ dētur diuerica nisi
quasi corpore fin totū sufficienter purgato: nāz
talia p̄cipitant mās ad nervos et iuncturas: et
ego nūq̄ auderē ad hoc s̄z in hoc Anī. videat cō-
sentire. 22°. tertij. et videat satis p̄sonū rōmī: qz
cōuertit mās ad vias vrine: ego tñ nō bñ intelli-
go quare ē mās in viā et p̄tes nō cōuertat ad
iuncturas vel ad nervos q̄n̄ sit facta mūdifi-
catio: cū iuncture sint de se mēbra debilia nāz
et mēbra nervosa: et maxime si passa fuerit. S̄z
aliq̄ dicit q̄ puocatiua vrine nō sunt puocati-
ua sudoris vel ad iuncturas: et ita puocabūt ad
vias vrine et nō p̄pterea ad iuncturas: inter q̄s
est excellentissimus doctor dominus magister
Benedictus de nusia qui ex snā huius ter. A.
et etiam vnus ter. Serap. laudat ipse in dolori-
bus iuncturarum vna alba et puocatiua: ad
istam intentionē vt conuertantur materie ad
vias vrine: supponens p̄o constanti quod per
illa puocatiua non conuertantur materie ad
vias iuncturarum vel nervosorum mēbrozū:
quia dicit ipse de proprietate harum. medicina-
rum est vt puocent ad vias vrine et nō ad alia
loca: et ego secum conferens de ista materia alijs
quorū habui sententiam contrariā et habeo
et credo q̄ in vsu illorum puocatiuorum q̄bus

communiter vtitur que sunt talia per qualita-
tem manifestā: vt vinum albi potens et semina
anisi: s̄z. et similia. de quibus ipse intellexit sit
futurum maximū nocuentum nisi in corpore
quasi fin totū mundificato: qm̄ tunc possunt in-
uare talia puocatiua resoluendo materias et
ericando mēbra: et sic cōforando: et ita decla-
ram illā sententiā. d. Anī. 22°. tertij. cum scribe-
rem super illo passu. Et ratio que me mouet est
qm̄ vt voluit cōciliator: differēcia 223. in q̄nē.
Utum diuerica competant in egritudinibus
viarum vrine. dicit ipse q̄ diuericum proprie
sumptum est medicamen calidū et acutū subtri-
liatum sanguinis et alioz humorū: et subtilis
a grosso discretum: et ipso reuoluto in vias
vrine educit: q̄s intelligit q̄s vie vrinaz sunt
deputare cōter a natura vt per eas fiat etiatio
humiditatum subtiliū: ita cōter nā per illas
vias etiāt: sed si natura etiaret per viā sudoris
vel tentaret etiā per illā regionē: tūc daret p̄-
uocatiua subtiliatis humoribus et extenuatis
natura cōtereret humores ad viā cutis p̄ su-
dorem et nō ad vias vrine: ideo incipiente na-
tura creticare per viā sudoris et nō cōplere etia
cuante medici exhibent diuerica similia his q̄
puocāt vrinā vt anisum: cymū: acoz: vel deco-
ctionem horū: et tūc puocāt sudor. Cōuerteret
ergo materias ad vias vrine vel sudoris non
est ex parte medicinaz istaz tñ: sed ex parte vir-
tutis dirigētis principaliter humores taliter
subtiliarios et liquefactos: et ex parte mēbrozū
recipientium vt manifestū est. Cum igit in mē-
bris nervosis debilib⁹ existentibus sint rece-
pte materie vel a natura demandate timor: et
ne per exhibitionem diuericorū cōuertant ma-
terie subtiliari per ea ad dicta mēbra debilia
cōsuerā humores recipere: cū vt dictū est talis
cōuersio humorū vel sumatur ex parte virtutis
dirigētis sic ad istā viā q̄ nō ad illā: vel ex pre-
habilitatis ipsoz mēbrozū in recipiendo: et iō
omnes medicine calefactiue et acure p̄o quāto
sunt subtiliariū humorū vident vt sic puocau-
tine. et p̄inde Auer. 7°. colliger ca. 3°. in fine res-
pondit s̄p. qui cōsentit ad phārmaciā impre-
gnare et vituperant flōiam: dicit. Ego aut di-
co q̄ flōia q̄n̄ adest repletio qua embrio nō in-
diger nō est mala: sed phārmaciā non credo ad
bonum puenire finem: immo ledit embriōnem:
eo q̄ in se substantiā venenosā h̄z. et forasse fa-
cit malog humores fluere ad embriōnē vt ipm̄
ledant: dicit signāter forasse q̄ hoc est officij
nature dirigētis: et addit: hic est tertus ad in-
tentionem nostrā. C. medicine purgantes. i.
solutiue sup. calefactiue et subtiliariue sunt que
puocant vrinā. s̄p. vt in pluribus propter
causam dictā. et addit quecūq̄ puocāt vrinam
sunt de genere puocantiū menstrua: et q̄s pro-
uocāt menstrua abhorre facit et sic ex hoc
ter. colligit q̄ medicine solutiue per hoc q̄ sunt
acutē sunt puocatiue: et nō per aliū modū vt di-
ctum est supra: nō q̄ de p̄prietate eaz sit vt mo-
ueant ad renes vel ad vesicā. Et q̄ hoc sit verū
p̄p̄: qm̄ addit q̄ quecūq̄ puocant vrinā pro-
uocant menstrua: cū tñ alia sit viā ad cōuertē-
dum ad vesicā: et alia ad cōuertendū ad matri-
cem: nō ergo tales medicine sunt puocatiue:
qz de p̄prietate eaz sit vt moueāt ad vias vrine

De flōia

Tertia in-
tentio p̄-
cipalis.

Questio.

Concilia-
tor.

Nota bñ.

Auer.

Nota.

De puo-
catione sudo-
ris.

Sed si sit et dislocatione cura ponit ad. **z.**
z. quart. que tho¹ fillima est. ¶ **U**l
 lins aut q¹ sit a tro¹ mostrare z duritie ueruo¹ cu¹
 z erit ex humectantibus et emplo seminis lini z
 fenugreco z hibus. ¶ **Sed** illa q¹ sit et passio¹
 z casu circa origines ueruo¹ primo est fieda sio¹
 ma ad phibitione apatis z s¹ illi p¹ti p¹nci¹
 p¹ati lese occurrere z de hoc dixi Bal. facili¹ est
 dispositio de regimine ueruo¹ dante senium. z
 mori illi mebo z illi occurrere in p¹m¹. ¶
 de hoc dixi Bal. 4.º de interiorib¹. ca. 4.º. q¹ si ali
 quib¹ vniq¹q¹ neu¹ et nucha pcedere ad q¹ me
 bra veniat cognonerit p¹ certo loca infirma p¹
 nitus cognoscat. Opz q¹ sit q¹ a p¹u¹ flar diuersi¹
 si floia et pre opposita p¹stet occurrat cū rep¹
 cissius circa partē a qua d¹ fluere m¹a ad locu¹
 lesu¹z: imo ad locū lesu¹ flar rep¹ cissio nisi sit fa
 cta attritio ueruo¹: sed de hoc alibi viderē¹ est
 cura b¹ in locis p¹nci¹. ¶ **U**tra dico si dubiet¹ ne
 flar paralisis p¹ viā p¹mutacionis opz a p¹u¹ oc
 currere cū rep¹ cissius: nō dico cū frigidis s¹ cū
 cōfo: tantū¹ circa origines ueruo¹ v¹ v¹z oleo
 de duabus spici¹ vel oleo de malice vel hmo¹:
 que nō sūt violente virruti z multe cōpositio
 nis dicebat. **z.** Aliquorū tñ opz etiam pone
 re aliqua frigida. vnde in p¹posito dicebat. **z.**
 versus finem capituli: qñq¹ vero innantur plu¹
 res eo¹ z est cum eis que infirigant z p¹forant

Modus fa
ciendi bal
neū et vul
pe viua.

De cura pa
raliticoꝝ fit
ex percussioe
et casu.

Prima pars practice Jo. Mattbet de gradl.

et phibent mām sup. a fluxu vel dilatarione. Et addit. Et cū medicantur calidis angimēta egri tudor: id ideo qm mām subtilis dilatat p ea plz. Et ergo mēbrū infrigidat cōfortat mēbrū a fri gore et minorat qritas mēti et puenit ad hoc ut enancscat. Et id laudar cū ceteris medicinis ca lidis apponi aliquas frigidas: aliquotiens ut succū liquiri. et semē endiuie. et iste cas. non solū fēnit in fluere mām in causis dicis: sed et in flu ra in corpore pleno. Et ita quē cas. sepe practi cant medici q in prin° doloris vel cū debilitat morus vel sensus in collo vel in brachio nulla sacra mūdificatione a pn° applicat oleū de coz sto vel de spica vñ dilatat mām: et hoc bene menti tenere. Et circa et medicinas calidas et fortes resolutiuas est obseruādu cas. q qm inembrū est priuati sensu vel in sensu multū debilitatū non opz expectare si paritō doleat et nimia caliditate. Nā aliquoties multū ledit p calidita re et nō sentit in hoc posuit cas. Am. dicēs. Et q sensus est debilis fortasse emplm forte. f. cali dū nocet et nō sentit illud et dicit ad id. lesionez et vlcationē forte: opz ergo ut oī custodia ab illo caneat: et ut pñderet dispō in pñdōis empli. Nā si rubificat et inflat et cñtē nō perantit. f. les dendo ponit hoc signū qd sepatur. f. rubedo lo ci cū cōpressionē digitorū subtili. i. nō nimis for ri: et albificat locus ei. i. loc° in pñdōis digiti vñ ipñsio nō pñrābit curē. i. ex hoc declarat qd nō sit nocens. Addit: et si rubificatio est magis fixa sup. et facta in pñsione cū digito et caliditas ma gis apparet: tūc remone. f. emplm et ponēs mo dū emrandi periculū dicit. Modus vñ cognos scēdi hoc est ut auferas emplm oī hora. f. frequē ter et cōsideres dispōnē. f. loci fm in pñsionez di giti ut dcm est. Si ergo necessaria sit iteratio itera. Et si sit ex solone nerui ex trānsfero nō recipit curā: sed si sit p longū attendat diuerrendo: postea mitiga do dolorē cū cōfortatib: postea resoluēdo pau larine pcedēdo ut dicitur est. Et semp ergo est hñda cōsideratio stare paralisi in pñculari mē bro q sint nerui dātes sensum et motū illi mem bro ut dcm est: ut si esset in stō vel in vesica in q bus aliquotiens ptingere pōt ut pñz. Et ex hoc pōt moriū fieri q nō semp in palisi est lesio vir tūtis volūtariē moriue ut cū palitica stomacho q: nō est lesio virtutis volūtariē moriue prin cipalit sed sensitiue: ponant ergo medicamēta su per loco a quo originat nerui et vnguentū vel emplastrū vel vñctiones in qbus etiam sit gra dus ut eas ponamus ante medicinas rubifica tes: q medicina rubificatiua acutē pñndat ni mis operationez sicut et cōrumpit membrum. Ideo in hoc obseruetur quod paulo ante dictū est. Et de rubificantibus valēt emplastrū de sinapi. similiter apium rīsum id est aquaticum viride contusum supra positum membrū indu cit in breui tempore rubificationem mirabilez et mel anacardinum idem operatur: ventose si ne scarificatione valent multum: et quia egritu do erat in situ propter materiā in concauo ner uorum retineri per talia medicamina comple tur medicatio horum morborū: sed nō debent applicari nisi in fine: fm hōs canones et res gulas curabitur si deus voluerit. Pro vno ta men confortatiuo et resolutiua singulari medi

ci cōmuniter vtuntur vnguento de bdellio. Me sue. et est excellens ad hoc. Regimen acciderius ponetur locis suis.

De tremore et stupore. Cap. xj.

Cum aliquis sentit aliquos suos mēbrozū sicut est dispositio pedis cū sit stupidus dicem⁹ in illo mēbro stuporem esse.

Quapropter ei⁹ cura nō est differēda: qm cū plōgatur tps huius egritudinis pducit ad paralysim. Curatur autē bec passio ex aliqua parte medicinarum pa ralisiz et cū dicta et vñctione ex oleo costi no: q si inueterauerit passio eger ex pil lulis fetidis p uirgandus est: et complexio equanda ex anacardino et dicta.

Tremor autē ex eis dē curatur ex qui bus sanatur stupor. Sed si ex supflui vini potu enenerit eger ab ipso erit absti nēdus. Similiter si aqua que ex niue dissoluitur bibēdo banc incurrerit pas sionem: ab ipsa abstineat: et balneum cali dissimum ingrediatur: in quo tādū mo ram faciat donec sudet: a quo cum egres sus fuerit in sole assidue moretur.

Exposito capitulo paralisi tanq morbi maxime lesiui de mor bis neruorum: ut dictum est in rubri ca eius: consequenter Rasis in hoc capitulo de terminat de tremore et stupore tanq dispositio nibus sepe añcedētibz ad paralysim. Et diuidit pñsens capitulum prima diuisione in duas par tes. Primo determinat de stupore quantum ad signa et curam eius. secundo ponit curas tremo ris. secunda ibi. Tremor autem ex eisdem cura tur. Prima adhuc in tres. Primo declarat per signa quid dicatur stupor. Secundo ponit ne cessitatem creationis faciens medicum attens tum ad curam: tertio psequitur ponendo curas. secunda ibi. Quapropter eius cura nō est differēda. tertio ibi. Curatur autē hec pas sio. De prima parte dicit cum aliquis sentit aliquod membrorum suorum sup. in eo esse si cur est dispositio pedis cum sit stupidus sicut si in eo esset aliqua dormitatio vñ fornicatio: tūc dicimus illud membrum esse stupidum. De se cunda parte dicit q cum sup. hec dispositio ac cidit cura non est differēda: et addit cens rarios nem dicit. Quando enim prolongatur tempus huius egritudinis perducit ad paralysim.

Pro intelligētia parris est notandum q l3 stupor ut videbitur infra de quid nominis loco suo equiuoce sumatur quantum ad pñsens pō tiner hic sumitur stupor pro obdormitatione membri: et talis est actio diminuta sensus: ra tione: et per hoc differt a dolore et a paralysi

hora.

De curapa
ralisi ex
lutione cō
tinui.

Fortiori
morbo for
rior debet
medicina.

Declara
pñsens
le prime
partie.

quoniam dolor est actio corrupta sensus tactus: et in paralyti sepe est ablatio sensus tactus ubi in stupore non est perfecta ablatio: quia sicut in dormiente stat debilis sensus tactus operatio tactus et non ablata: non precipit mediocriter imprimetur: sentit: sed bene acute imprimetur: ubi enim gatur: ita et in stupore. ideo dicitur: sicut dormitatio quedam que accidit pedibus super. cum hoc cruciatu super aliquid cruciatu coprimendo: ubi clausus aliquibus visus spiritus animalis ad pedem sit dormitatio et fornicatio quedam. Et hoc est exemplum manifestum sepe prigris: et hoc est quod dicebat Isha declarando stuporem per signa per hoc quod dicitur. Et alii quibus sentit aliquid suorum membrorum sicut si in eo esset quedam dormitatio vel fornicatio. Nam in dormitione est debilitas sensus tactus: tunc dicitur membris ipsi stupidi et maxime hoc in relligatur cum non est de pedibus a causa extrinseca sed corporali: quod non ex coactione vel ligatura. Nam de illa est prius sermo: et propterea dicitur quod non est tardata cura. Nam si tardet sepe terminat ad paralytism: propter hoc quod ex diminuta sensatione contingit a causa intrinseca. verbi gratia. ab oppilatione si non fiat remissio oppilationis cum ingesta curatio: probabili si oppilatio non est intergrata integra vel quasi. ideo ex stupore debet metur ad paralytism. et hoc est quod intendit littera lege eam. (Quia autem.) Nunc ponit curam eius et dividit in duas. Nam si ponit curam eius non per mare vel antiquate. 2. ipsius dispositionis satis confirmare. 2. ibi. (Quod si inuenerit.) Est in relligendum per hoc quod dicitur in 2. pre hoc passio ex aliqua parte medicinarum paralytis curatur cum dietera et inunctione: inuenerit autem quod non finit totum ex eisdem medicinis de curari. Et ex hoc videtur inuenerit quod causa huius dispositionis sunt in genere eadem cum causis paralytis et mala complerio in spiritum vel in membro vel oppilatio vel alia qualis solutio facta in nervis: non tamen non sunt omnes no fites cause: quod debiliores faciunt ad punctionem stuporis et fortiores ad generationem paralytis et ideo ingenia curatio non in totum debent esse similia sine et parte dietera siue ex pre medicinarum digestinarum et eliatinarum siue vnguentorum: quia non eque fortes medicinie debent ad curationem stuporis sicut ad curationem paralytis: immo fortiores in paralyti. Nam fortiori morbo fortior debet medicina ut in commento asse. quarte particule. Elleborus periculosus et. mitiores ergo debet medicina quocumque in stupore quod in paralyti: cum paralytis sit maior morbus: ex quo galyssa dicit ablata operatione tactus et stupori diminutionem: et punde sequitur: et est ista sepe prius: quod cum inuenerit hec passio: quod tunc non sufficiat medicinie dicere mitiores iam declaratur quod est passio priora paralyti: et sic cum eisdem debet curari cum quibus curatur paralytis. ut aliquotiens cum pillulis scendis et cum dietera appropriata: immo etiam cum anacardino si expediat in puocatione febris ut supra dicitur. Et ex hoc innuat quod in morbo debili est exhibenda medicina debilis: et ita male faciunt qui in omni dolore leni capitis sumunt pillulas coctivas: ubi sufficeret lenis medicina. hoc est quod intendit littera: lege eam. (Sequitur illa pars.) Tremor autem ex eisdem curatur. (Hec est ista pars principalis capli in qua Rasis ponit curam tremoris: et duo facit. Nam primo

ponit curam generale. scilicet spiritalem duarum causarum spirituum. 2. ibi. (Quod si ex superflui vini potu.) et illa pars potest dividi in duas: quia si ponit curam tremoris et superfluitate potus vini generaliter. scilicet ponit curam eiusdem contingens ex superfluitate potus aque frigide. De 2. pre dicitur: tremor autem ex eisdem curatur et quibus sanatur stupor. De secunda parte dicitur specialiter magis quod si ex superflui vini potu euenit eger erit ab ipso abstinendus: similiter aquam que ex niue bibens. i. extreme frigidam hanc incurrerit passionem ab ipsa abstinere: et balneum calidissimum ingrediatur in quo tadium moram faciat donec sudet et in sole assidue moret. Pro intelligentia partis 2. notandum quod tremor etiam equinoce sumit. nam aliquis est accensus virtutis expulsiue naturalis factus a virtute ad excutiendum rem nocentem que pergit in tremore in principis paroxysmorum propter expulsiuam materiam nocivam supra musculos et membra neurola: et de isto non est sermo hic. Secundo modo sumit tremor ut est actus vel operatio lesa: quia diminuta virtutis motiue nervorum et talis est motus quidam copositus preter naturam et motu virtutis ex una parte et morbi ex alia: ut quanto virtus eleuat membrum tanto morbus vel eius materia ipsum deponit: et est quasi duellum contrarium inter virtutem membrum sustentatam: et ipsum membrum cum materia vel materia eius grauitate: et de hoc dicit Auenzoar describendo tremorem hunc quod est motus agitatius et pugna inter morbum et virtutem: que cum superat eleuat membrum: cum superatur deprimatur: ideo concludit quod collum et parua causa incurrat tremorem propter potius capitis quod sustentat. (Secundo notandum: quod quod ex eisdem fere causis pendet stupor et tremor. i. ex oppilatione vel malo temperamento spiritus vel membri et. nam in utroque est debilitas in operatione virtutis animalis: sed in stupore est debilitas in virtute animalis sensitiva: et in tremore debilitas in virtute animalis motiua: stantibus ergo causis similibus de eorum uocamentorum ex eisdem curabitur tremor: et quibus sanatur etiam stupor. dicebat tamen Serapion quod quedam sunt medicinie et quidam cibi qui magis appropriare videntur tremori quam stupori. Exemplificat de cibis de cerebro leporis assato quod puenit propter in tremore: et etiam comperat et in stupore et in paralyti. Et dicit Auenzoar in ca. de tremore: quod capita leporum preparata cum brodio quod dicitur thasea sit cum aqua et sale et modico oleo: si continentur eorum experientia est probata. Nam non dicimus ut ipse dicit ea frute copiosis super. manifeste valere: sed a propierate sue subeque: ut omnibus spiritibus tremoris: et ibi ponitur nam istam catholicam dicitur: quod uis multum loquuti sunt de propieratibus: quare scia est in polis super. huius. Nam intelleximus nos deficiunt quia deus voluit nobis ponere mensuram super. ad intellegendum quam non possumus preterire: ubi dicitur ostenditur non posse sciri a nobis illud. scilicet de causis propieratarum. Nam addidit Auenzoar. Scia enim et sapia solius dei excelsi est quam dat cui vult et quam vult et quod vult. Nam vult dicit occultant nobis multas medicinas et brutis reuelant: nam reuelant omnibus medicinas vlcis pulmonis que nobis occultant. (Notandum ultimo quod ex potatione multi vini fit tremor: per modum qui dicitur est in paralyti: quod indigesta penetrat ad nervos et ibi acerosas et propter corruptit coplerione nervi vel spiritus eius:

Tremor equinoce sumatur.

Deus hominem medicinas occultant quas brutis manifestant.

K. ij

Fortiori morbo fortior debet medicina.

Declaratur prius pars.

Prima pars practi. magistri Jo. de gradis.

ergo cura est dimissio vini: et loco eius fiat aqua mellis ut supra dictum est: et non tunc nocebit: sed erit eius cura curativa. Quod autem porro aqua fride sit ad inducendum tremorem satis constat et patet ex causa per calefactionem et exiccationem.

Pro intelligenda ampliori capli error die sunt quedam videnda. primum de quod nominis et quod rei ipsius stuporis et patet tremoris: deinde sunt ponende distinctiones et species harum dispositionum. 3. videbitur de causa. 4. de signis pronosticis euentus absolutione: postea ad bonum vel ad malum: deinde de signis demonstrativis generis postea species. vltimo veniemus ad curam.

Stupor
sumit mul
tipliciter.

Quid nois et quid rei stuporis. Circa primum ergo de quid nois et quod rei est primum notandum quod stupor sumit multipliciter. Primo per lectionem virtutis sensitiua interioris principaliter imaginari: ut quod quod videtur valde occupat circa aliquid tamen nihil profert dicit stupidus et est stupor mentis. Aliquod sumit stupor large per logo somno: et hunc modum reprobat Bal. 2. affor. co. 3. Aliquod etiam sumit quasi idem sit quod impositus sensus et morbus ante ad apoplexiam sicut subeth. Aliquod etiam huius nois stupor est synonymum nomini palsyia. ut dicit. A. in fin. capli. Aliquod sumit stupor pro dormitione membri vel membrorum: ut hic sumit per dispositionem media inter copleram siue vltima latitudinem. i. paralytism et sanitatem. i. diminuta et acris saltem sensus factus ut dicit. Rasis. primum principis: et Bal. 4. de accenti. ca. 2. dicit quod dormitatio est aliquid membrum quia mollitia saltem ut plurimum et ideo dicit dormitatio: quod dormiens non exerceret opera quibus declarat corpus esse sanum: non est tamen propterea corpus egrum: quod non semper lesum in operationibus: sicut etiam in dormiente est diminuta operatio tactus et non absolute ita ut in stupore: ut supra dictum est circa literam.

Quid rei autem dicitur aut. quod est morbus officialis faciens euenire in sensu tactuali nocummentum. s. aut destructionem aut diminutionem cum tremore si est debilis: aut mollificationem si est pasmus: tunc quoniam virtus sensibilis non solum prohibet a perneccratione. s. aliquoties: sed et motus: quoniam in quibusdam horis inueniat stupor absque difficultate motus propter diuersitatem nervorum morbo et sensus: ex quo res sequitur quod in stupore proprie est nocummentum in sensu tactuali et non in operatione motus: quod diminutio: hoc est quod dicit Bal. 4. de accidenti. cap. 5. dicit quod stupor est accens sensus tactus: unde diminuta sensatio est illa que proprie attribuit stupori: ablatio vero sensus non sic appellatur stupor. Et nota quod ablatio sensus et motus si fiat simul totum est idem quod apoplexia si simul parte est paralytism: si simul particulariter prem fiat est paralytism proprie illius partis: sed si fiat ablatio motus tunc sit ablatio sensus: sed diminutio tamen dicit stupor: quod ad hoc quod dicitur stupor requiritur quod sit diminuta sensatio membri de necessitate: aliquod tamen cum ea est ablatio motus. Sed pro intelligenda descriptionis nota quod aut. dicitur bar stupor esse officialis egritudinem: hoc quod plethor quod pringit per oppilationem in nervis quod est morbus officialis: vel quod stupor non accidit nisi membrum sensibilis. i. manifestat in organica: ut dicitur costa primum principis: sed non est disputatio de hoc utilis: vtrum. s. sit morbus an accidens.

Questio.

Sed dubitatur: quod dicitur cum tremore si sit debilis

lis et est ne semper hoc verum quod cum stupore coniungatur tremor: aut paleis: pro hoc nota quod neque semper coniungitur tremor: neque semper mollificatio: imo non est mollificatio absolute cum stupore: neque si fuerit fortis neque debilis: expedit cum mollificatione si est fortis. i. accens ad mollificationem non quod dicat sub voce mollificationis: cum stupore tamen sepe coniungitur tremor: quoniam cause stuporis. i. quod debilitas sensus tactus per easdem ut sepe debilitat morbus voluntarius: et sic cum stupore coniungitur tremor.

Et dicit Bal. 4. de accenti. ca. 5. dubitatio est ne semper verum quod quoniam est diminuta operatio sensitiua sit etiam diminuta motus. Rader quod virtus sensitiua et motus per eundem deferuntur: nec enim ut discipulo musculo: tunc si debilitetur operatio sensitiua ita quod fiat stupor: sit et tremor: quod debilitas motus: eo quod maior spiritus ipsius requirit ad motum quod ad sensum. id est. adducit rationem ad hoc. unde sensus stat in quodam pari morbo non stat in quodam pari: sed in quodam agere. Nam dicit loco allegato sensus tactus suscipit actionem ab alio: est enim quodam pari: ideoque parum virtutis aiat: sufficit ei motus aut lacerti non suscipit actionem ab alio: sed ipse facit in alio quoniam ipse mouet corpus. unde necesse fuit multam aiam re virtutis habere qualitate: ideoque cure excoctis caris et lacertis discipulus apparet nullatenus huius morbi. et si sensum ipse non amiserit. Virtus tamen tactus materialis magis imutat quod fuerit debilis quod quoniam fuerit fortis ut corpora debilia tpe hyemis tremunt: et non sic fortia tremunt. ergo virtus naturalis tactus a certa causa debili imutatur: et non sic immutaretur si esset fortis: ergo facta diminutione in sensu: sit etiam in motu. Secus est si per diuersos nervos deferat virtus sensitiua et motus: ut si virtus sensitiua sit in nervo extenso sursum et virtus motus sit in nervo posito in profundo: tunc poterit ledi pars superior: non autem inferior: motus: et sic prohibebitur sensus et non motus. ideo volebat dicere aut. quod si sit debilis sit stupor.

Bal. 4. de
accidenti.

Quid sit
tremor: sit
autem.

Obicitur quod
tremor: sit
motus naturalis.

De quadam
re.

Quid rei tremoris. Expedito de quid nois stuporis: nunc dicere de quod rei sit stuporis primum: quod Rasis. in ca. de stupore sit determinat de tremore: determinare hic de tremore primum videbitur de quod rei: et primum ea que dicta sunt. s. in rer. fin. Auzoar describendo tremorem: quod est motus agitatius et pinguis inter morbum et virtutem fin. Bal. dicit 5. de accenti. ca. 2. quod tremor proprie sumitur qui est accens spiritus voluntarie morbo dicit esse morbus compositus ex motu membri morbo vel infirmi et motu spiritus: ita quod est motus compositus ex moribus contrariis vno. s. deorsum ut a gravitate membri vel a mareria in membro existente alio sursum a virtute eleuante. unde dicit Bal. quod cum hoc est sanus fin. impenitus voluntatis potest ad quodlibet partem posterioris mouere membrum: si ipsum extendere: et sic tenere membrum in omni situ: et cum membrum est morbum et paralyticum deponit in totum et avertit eleuari potest: sed cum est corpus grauitas membri ad deponendum virtuti morbo ad eleuandum vel quiescere faciendum: ita quod est bellum quasi contrarium inter virtutem motum et grauitatem membrum sit tremor proprie sumptus. Nam nisi morbus tales non habeant inter se contrarietatem vel successione non dicere vere tremor. unde si etiam grauitas membri non deponeret: ita quod virtus

non conaretur subleuare mēbrum non fieret tremor fm. Sa. loco allegato qd declarat ex eo. Nā si ponatur caput tremulum supra cūctā mollem quiescit: sed cū virtus conatur sustentare mēbrum ppter laborem concurrente capitis grauitate ad alterā positionem fit tremor: ita etiā qd virtus vult releuare manum tremulam vel scribere fit tremor: sed qd man? in certo situ qd scilicet apodiatā non fit tremor: sed vbi est velle in certo situ sustentare manum grauitatē mēbrum inclinante ad cōtrarium z virtute non simpliciter dñante nec grauitate simpliciter dñante tunc fit tremor: vnde augmentata virtute ponitur sursum: cū vero grauitas fit sortior: mouetur deorsum: cū fit fit tremor. ¶ Deo An. declarans tremorē dicit: tremor est morbus officialis enemens ppter defectū virtutis motiue a motu lacerato: fm cōtinentem cōpar grauitati cōpari intro mittenti sua motione morionē volūtariā quare cōmiserunt motus voluntarij: cū morib? nō voluntarijs: est tremor: nōcumentum in virtute motiua sicut stupor in sensibili virtute: vñ sicut stupor est lesio diminuta: qd diminuta sensatio tactiua mēbrum: ita tremor est diminuta actio virtutis motiue voluntarię: qd deficit in monēdo mēbrum aut sustentando d: ergo qd est morbus officialis: z sic est dispositio ppter naturā z est officialis: qd nature organice: qd morbus in situ cum mēbrum non possit moueri ad situm intentum a natura vel conseruari in situ intento a natura: vt tñ d: esse talis motus cōposit? vide tur magis accidens qd morbus: sed p quanto intenditur dispositio que est in mēbro talis vel fit est morbus: d: morbus officialis. Neq; obstat si dicatur motus talis sursum factus est factus a virtute: qd est fm intentionem nature z motus grauitatis deorsum est motus naturas: ergo talis motus non est ppter naturam: z sic non est morbus: dicatur qd sicut concedendū est qd fiat a virtute non fit tñ a virtute naturali ter intendente z omni modo natura non impedita sic intendente natura: nā virtus mēbrum subleuans leuat ipsum a termino quodā a quo ad terminum ad quem ultra quem eleuaret nisi impediretur: z sic est ppter naturam sic intēdētem hoc euenit ergo ppter defectum virtutis motiue: qd nā non peruenit ad id qd intendit: dicit pñ: ita similiter esse de grauitate mēbrum que deorsum magis z ad terminum vltiorem descendendo moueret nisi esset virt? subleuans: vnde etiam ex parte huius est ppter naturam: ideo totus motus cōpositus est ppter naturam: addit ex defectu a motu lacerato fm continuitatem. qd declaratur. nā virtus motiua. vbi grauitas niteretur facere motum continuum ab a ad b. tunc veniat ab a. ad c. terminum infra b. grauitas mēbrum deponit mēbrum: z sic nō priuatur motus fm cōtinuitatem cōpari grauitati compar inuoluntariā. i. virtus motiua in subleuando est compar grauitati inuoluntariā dupliciter exponendo ly inuoluntariā. i. resistenti sua motione deorsum. i. grauitate mouente deorsum virtus est si bī cōpar inuoluntariā est cōpar virtus virtutis mouenti sursum: vel alr cōpar zc. i. virtus est cōpar grauitati inuoluntariā. i. incitanti: quia grauitas excitat virtutem ad mouendū sursum.

verbigratia: vbi mēbrum a virtute incitatur vt sustentet mones a grauitate deorsum: tunc ergo talis grauitas sic mones incitat virtutem vt eleuet mēbrum. Est ergo cōpar virtus motiua grauitati. s. cōpari inuoluntariā. i. incitanti virtutē ad morionē voluntariā. i. ad volūtariē motū sursum: qre cōmiserunt motus voluntarij cū moribus non voluntarijs. i. cū morib? deorsum: z sic illa successio motuū facit tremorē: dicit hic Bentilis qd totus tremor est accidens virtutis volūtariē motiue: nā cū mēbrum sua grauitate mouetur deorsum est accidens: qd delectus virtutis voluntariē motiue cui? est mēbrum sustentare: z cū mēbrum mouetur sursum est accidens virtutis: z est eius actio ppter nām z nālis: qd factus a nā ppter nām: qd nō fm totalem intēctionē nāe: qd forte ad aliorum terminum veller mouere si posset: z est aliquā nālis qd ad eleuandum inclinari nā. ¶ Sed hic nō. qd grauitas mēbrum non est simpliciter cōpar virtuti motiue qd non fieret motus: sed ad hunc intellectum d: cōpar: qd sicut virtus non est simpliciter dominā sed debilis ad mouendū: neq; grauitas simpliciter dñans ad virtutem: immo cū ad certum terminum eleuat virtus deprimitur vbi ad aliorum terminum eleuaretur: sicut cum ad certum terminum descendendo deprimatur: deprimere tur magis nisi a virtute eleuaretur: est ergo fm hunc modum compar. Posset tñ dici qd pro alio quanto tempore vel instanti d: compar: vt cū incipit mouere per remotionem de presenti vt est notum in philosophia.

Distinctiones. Jam ponēde sunt distinctiones qdā: quarum p^a fit qd stupor: aliqñ accidit fm totū: aliqñ fm p^a aliqñ ex nōcumento cerebri: aliqñ ex nōcumento nuche: z qñq; ei? pñ^m esset spōdilit: aliqñ ex nōcumento p^acularis mēbrum: sicut paralisis fit fm diuersas partes mēbroz. ¶ Et filius distinctio potest poni de tremore. Dicebat An. tremor qñq; est in oibus mēbris. s. excepto capite: z qñq; in corpore. s. toto: qñq; in capite solū: z qñq; fit tremor in vtriusq; manib? z non in pedibus: z qñq; sup. e contra: ly vtrūq; magis fiat in manibus: qd in pedibus de cā videbitur infra. ¶ Alia distinctio cōis z stupor z tremor: nam aliqñ accidit talis successione aliorum morboz z aliqñ pncipiādo. ¶ Et successione aliorum aliqñ accidit p viam crisi manifeste: z aliquotiens non. ¶ Itē qdā est recēs: qdā antiquus z pñmar. ¶ Tremor z est vltima distinctio qlibet talis dispositio: aut pñgit in corpore forti ex cōplēctione etate vel seru qdā in corpore debili vel nālī vel ex cā acciden tali. ¶ Expedito hoc scdo principali veniendus est ad tertiu putā ad causas hāz dispositionū.

Cause. Causa igitur prius stupori qdā sunt primitiue: qdā corporales. Nam aut sumitur ex parte virtutis cū debilitatur. s. cū minuitur mensura spūm qd requiruntur ad sensum: tunc fit stupor: cū qd est p^arimus sincopi vel mori: nā tunc mēbra incipiunt stupe re: z hoc mō vigilia supflua z oēs cāe debilitantes sunt cāe stuporis ex parte virtutis vñ fit stupor: z hoc mō cōrespondenter tales vel siles cāe minnendo virtutē motiua sunt cāe tremoris ex parte instri: qd est spūs vel instri qd est mēbrum nā opz spū esse dispositū vt in eo recipiat spūs

De causis stuporis.

Gal. 4° de accidenti.

Quid sit tremor? An. dicitur.

Obicitur qd tremor sit motus naturalis.

De qd dicitur terti.

Prima pars practice Joan. Matthel de gradl.

motina siue fenstrina: ideo spissitudo in spū ppter malā qualitatē vel ab aliqua cā occultatē a venenoso aīali facit spū nō debiti inſtīz virtutem. nā q̄libet talis facit ipm inhabilē vt in eo virtus debite recipiatur. ¶ In mēbro ē pōt esse indispositio ad recipiendū imſiōnē spūs vel a malitia cōplexionis frigide: ēt a malitia cōplexionis cale: vñ aliqñ in febribz stupēt mēbra: aut ſit ppter opilationē pphibētē debitiū tranſitum spūm: z hec opilatio ptingit aut a cā extrinſeca aut ppter imſiōnē alicuius grauis ponderantis: z qñ vñ crūs cōprimūt aliud z ita ligaturē z cōſtricturē: vel contingit ex mā repletionali: vt a materia ſanguinea ſlegmatis ca: etiam a colera z a venoſitate z a vaporibus groſſis fieri poſeſt.

¶ Et ex hoc pōt declarari qd quare pedes magis ſtupēſcūt q̄ manus z alia mēbra. Rō eſt qz pedes ſunt magis longinq̄ a corde z a cerebro: ideo cū minorē ſpūs magis ledit. Sed hec rō vt ſtatim videbit de tremore hz difficultates ēt ad pedes deſcūt vapores magis groſſi: vñ ſit in diſpō reſpectu spūs z reſpectu inſtīz: ideo i hydropē tumeſcūt pedes. tertia cā eſt z eſt fortior: qm pedes ſunt principalē facti ad motum pgreſſiuū: ideo tactus pedis nō eſt ita pporzionatus ſicut in alijs mēbris: qz aliud rēperamentū requiritur ad motū aliud ad ſenſum: z ibi in nervis eſt rēperamentū magis p motū: ſic nō p ſenſu ppter duritiē in eis eſt. ideo non ſic penetrare pōt virtus ſenſitiua. Ideo dicebat. A. ppter hoc ptingit in tactu pedis cū cōpōne ad tactū manus ſicut ſtupor. ¶ Prē ēt quare i dozmiratione cruris apparet qd pes ſit multū pōderoſus z multū grauitari: rō eſt qz in ſtupore eſt diminuta virtus ſenſitiua z moriua: membrum ergo eſt rāq̄ paſſum z virtus rāq̄ agēs: pes q̄ multū reſiſtit ppter grauitatē. ¶ Prē etiā quare ſtate ſtupore ſit quedā fornicatio in mēbris que eſt quidā motus inordinatus ſpūs vel vapoz ppter opilationem viaz nā virtute debili exīte multi vapores impmūt in virtutē ſenſitiuā: qui virtute forti exīte non impmerent ſaltem cū nocumento: z ſic ſenes hñt fere omīa mēbra ſtupida ppter eoz frigiditatē z ſiccitatē.

tremoris. Et hīo etiā ſummarie colligunt cāe tremoris. Cauſe igitur ei⁹ ſunt tres in gñe: qz oīs cā vel ſumitur ex parte virtutis vel inſtī vel virtutis. Ex parte virtutis vt ſi debilitatur virtus inſtra debilitatē q̄ facit ad paralīſm: nā tremor eſt media diſpōz. ſicut ēt z ſtupor: hoc mō oīs cauſe que faciūt ad virtutis minorationem. ſ. ſpūm ſunt inſtrumentū ta minorationis moriue vt dictum eſt ſupra: vel etiam diſtemperantia ſpūm: ita qd non habēt qualitatē pporzionatā que contingit in timore ex aſpectu rei terribilis vt aſpiciendo ab alto. Et hoc mō tranſiens ſupra trabē in altum tremir: vel cū quis dī orare coram venerando quē timet inſurgit tremor: qz cōuertitur ſpīr⁹ ad mīuērā. ſ. cor z minoratur ſpūs: ēt paſſiones aīales fortes ſunt cā tremoris maxime timor: vt ex aſpeccione lupi z occuſa ad hoīem furioſū z inimicū inuentū: inecogitato ēt z triſtitia. Et in hoc ponit Aui. nō ſolū eſſe debilitatē: ſed ēt ppter diuerſum motū cōtingentem in ſpīrībus: z ad hanc cām reducitur cōtus fact⁹ ſup

pra repletionē: qz debilitat z reſoluit ſpū: etiā facit diuerſum motū in ſpīrībus: res ēt diſſolutiue caleſcāientes: z etiā multū frigidatē vel ſimplr vel cū mala qualitate vt potus aq̄ frigida de ledit z moriſ ſcorpionis a quartā ledit cūz frigiditati formali z cū ppteritate venenosa: et dicit Bēti. notanter dicit. A. de ſcorpōie aq̄tico qz hz venenū ſm: z terreſtris hz adirēs z calz. ¶ Aut ſcdo principalr ſumit ex pte inſtīz: hoc mō aut diſtēperando inſtī. ſ. nervos. vel nūz ſculos vel ppter exceſſiua frigiditatē in inſtī ſ. ppter humiditatē molliſcātē inſtī inſtra illam a qua ſit paralīſis vel ppter ſiccitatē faciē rem duritiē: vñ difficulter mouet mēbrū z nervus a virtute: cōiter nō ſiat mērio de ſiccitate: reuimmo dicit Bētilis q̄ ſumendo ppter tremorē: vt ſumit in hoc caplo ſiccitas nō adducit ad hunc tremorē. nā ſm hoc in ethico fieret tremor: ſed ſit motus tremulus mēbrū q̄ ppter non eſt tremor nō qd ſit duellū: tamē nō in cōuenit imaginari qd ſiccitas ſit cā tremoris ppter ſum pti p q̄to oīs immoderata diſcreſia in inſtī le dit actū ppter virtutē illius inſtī vel mēbrū p idē mediū ſicut z de ſtupore. vt dicit Gale. dāi do exēplū de aere vel aqua inſpīſatis in q̄bus ppter groſſitē nō pōt lūmē ſolis bñ penetrare z nō ſeq̄tur: ergo in ethico fieret tremor. Eſt tñ cōcedēdū qd multoties ſit tremor cū ad illā vltimā ſiccitatē venit: nō tñ ſemp eſt in ethico tāta ſiccitas ſufficiēs facere tremorē ppter: z ēt forte remiſſio: ſiccitas q̄ cōiungit in ethico ſi ſubito induceretur poſſet eſſe cā tremoris ex maiori ipſius leſione q̄ ſpaulatine ināceretur.

¶ Alia cā ſumitur ex parte opilationis ex mā grauitatē mēbrū z opilare plerūq̄ ſlālica: licet aliqñ ſanguinea melica etiā colerica: rari⁹ pñt ad hoc ducere: z illa mā ſlārica inuuit Aui. z eſt patiens. ſ. apta reſolui a calozenali ppter ſubtilitatem ipſius: z aliqñ non eſt patiens avirtute vel ppter groſſitē z multitudine ei⁹: vel ppter eius exceſſiua frigiditatē. vñ dicit Bētilis videmus in ſenibus tremuloſis accidere ba uas ſubriles ex oribus eoz: z non eſt bonum ſignum: nā materia ſubtilis ſit: z vñ ſic videatur apta reſolui a virtute: tamen quia eſt multū frigida ſit non patiens a virtute: immo eſt multū reſiſtens reſolutioni.

¶ Potēſt etiam fieri dicta opilatio in nervis a cā extrinſeca nervo vt de apate nervi vicini vel complexione z ligatura vt dicebatur ſupra de ſtupore. ¶ Et aliqñ z tertio principalr ſumitur cā ex parte virtutis. ſ. inſtī z virtutis: vt quando cā ledens inſtī etiam ledit ſpū vt eē ma la cōplexio frigida que ledit ſimul z rēperamentum in ſpū z inſtī moriū: ruz qz immobilizat ruz qz cōtrariatur cōplexioni qualitatine ſpūs ita dico de humiditate remolliente inſtī: pñt ra nervū z ingroſſante ſpū: nā tñ ſit nocumentū ſlī in inſtīz inſtī. vel alr dicit Aui. nā ſi ſint due cāe z ex vna ledetur inſtī ſeorſum et alia cā ledet virtutem ſeorſum: quarū. ſ. centra ſeorſum eſt ſufficiēs cā ad cauſandū tremorē ſed ſimul cōplicate ſit vna cā totalis ſufficiens ex parte inſtī z ex parte virtutis: exponunt ſicut accidit in multum potantibus. nāz mēbris z inſtīs nervoſis debilitatis a vino: z talis debilitas in inſtulo vel inſtrumento per ſe uol

Quare pedes magis ſtupēſcūt q̄ manus? et alia membra ppter tres cās vi de illas.

Quare ſtate ſtupore ſit quedā fornicatio in mēbris.

Quare qz tranſcō ſupra trabē vel orans corā venerabili pſona tremir.

Queſtio.

Nota opilationes debiles:

Reſponſio ad hū.

De cā tremoris ſumit pra ex parte virtutis

fit sufficiens ad tremorē inducendū: tñ quēdā causa debilis impressionis aliqd est minūe de virtute erit sufficiens simul cū debilitate in instrumento ad ipm inducēdū. Nā videmus qd ex modico timore tales tremūt vel ex offēsiōe vel occurrū inimici a quacūq; cā debili: et hoc ppter debilitatē in instro simul cū debilitate virtutis. vñ sit cā vna totalis sufficiens vbi si instm esset bene proportionatū ex vna istaz causarū nō induceret tremor: et sic ppter quōd aliqñ pringit tremor: ex debilitate virtutis nō pcurtē mala dispōne in instro et aliqñ ex indispōne in instro et aliqñ ex indispōne instri: pnta nūsculivel nerui: et aliqñ ex vtriusq; simul. ¶ Sed dubitat hic Anic. quōd pringat tremor in manib? nō existēte eo in pedibus. Et rō dubitatis sumitur ex hoc. Nam cū pedes sint distāctiores a mineris qd manus: et tremor sequat virtutis debilitatē videt qd si debilitas sit in manib? ex qua sequat tremor sequit a fortiori qd in pedibus. ¶ Rñdēf dādo tres rñsiones. Prima rñsio est qd vbi esset oppilatio in origine nervorū argumentū faceret eū dētiām: nā in tremore nō sit integra oppilatio. Sacra ergo oppilatione in cerebro ex qua mino rerū quāritas spiritus cū in longinquū veniēt res debilitatē videt fieri maior: debilitas in pedibus: sed vbi fiat oppilatio in nervis venientibus ad brachia non sacra in nervis venientibus ad pedes sit tremor in manu et nō in pede: et sic intelligat de reliquis causis tremoris: et ista rō est qñ rñsua ad vñ obiectiōe: qd posset qd dicere. Iste materie oppilātes demandant a cerebro ad nervos p nuchā: ergo citius mā debet expelli ad originē nuche qd ad pculares nervos: et sic stabit argumentū. Rñdet rex. Anic. qd natura defendit et phibet materiā ne recipiat in nucha ppter finē intentū aquaturā qd opario nuche requirit in toto: et illā materiā mittit ad particulares nervos: qd nō sunt ita necessarij p cōservatione totius. Tertia cā sumitur ex eo: qd virtus motiva fortior est circa pedē qd circa manū: inveniēns qd spūs delatus ad pedem est fortior in movendo qd delatus ad manū ppter finē qm maior motus requirit ad pedē qd ad manū: et sic maior quāritas spūm ad pedē demandatur pro fine: qd sit distāctior: sicut etiam ad epar magis de calore influitur qd ad panniculū pleure: et ille sit propinquior cordi qd epar: debilitata ergo virtute motiva patet quod virtus motiva pedis sufficit mouere pedem et non motuina manus manū. Circa tamen hanc ratiōē posset fieri obiectiō: sed non curemus. Et ex his causis sit integra causa.

Signa. Inter signa quedā sunt pronostica: quedā demonstratiua. Signa pronostica sunt duorū modorū. nam quedā sunt pronostica euentus: quedā ad bonum quedā ad malū: et hoc et in stupore et in tremore. ¶ Signa pronostica euentus sunt oēs causę ipsaz dispositiōnum cum precesserunt vt febres dissolūtine vel timor vel frigiditas aeris et. sunt etiā signa antecedentiā ad paralytism: de quibus dictum est supra. Signa pronostica huius dispositiōnis preter ipsas easdem dispositiōnes que sepe antecēdūt ad paralytism vt obrusio in sensib? grātas in motu: vertigo et reliq; dicta. s. in paralytism. ¶ Signa vero ad bonum vel ad malū: et primo

in stupore et prius ad malum. sunt dicat Anic. cū perseverat stupor et prolongat ducit ad mollificationem: ppter vt fuit dictū circa literā: qd cū prolongatur confirmat cā et augerit: et pñr ad deteriorationem ducit dispositiōnem in intentione differente a stupore et tremore et est paralytism vt dictum est supra. Ideo dicebat Anic. qd omnis stupor particularis membri cū perseverat sit fortis nūciat paralytism aut spasmum adnētiēte ei membro. nam materia debilitat oppilātes faciēs diminutionem in sensu cum auget faciēs maiorem oppilationem potest esse causa spāsmi et paralytism finē quod materia vel imbibitur relaxando magis vel sua grossitudine dilatat: et sic in lōgum abbreviat inde sit paralytism aut spasmus. ¶ Aliud pronosticum speciale ad malum quod sequitur ex precedenti stupor: faciei nūciat torturam. nāz ex quo stupor terminatur ad paralytism vel spasmum et tortura faciei sequatur paralytism: aut spasmum: aut vtrāq; partium faciei: vt capitulo sequenti videbit: patet quomodo stupor faciei significat torturam. ¶ Aliud signum pronosticum dicit Anic. scias quod stupor cum perseverat et nō remouet ipm euacuatio: deinde succedit vertigo nūciat apoplexiam. Ratio sumitur ex hoc. nam cum stupor materialis de quo est sermo per euacuatiōnem non cessat significatur multitudo materie: non tantum circa neruos: sed etiam circa cerebrum quod continuo materias demandat ad nervos quod nisi ita esset per euacuatiōnem minores tur. Succedente ergo vertigine significatur cōmunicari multos vapores ad ventriculos cerebri qui faciunt vertiginem: qui vapores inspissati a frigiditate cerebri ad naturam aquē dēducī possunt et oppilare ventriculos cerebri et facere apoplexiam vel sup. epilepsiam.

¶ Aliud pronosticum circa stuporem etiam ad malum de mente Anic. est quod stupor preterea nūciat apoplexiam vel epilepsiam et spasmum aut paralytism communem. Sed hic nota ppter male intelligētes qd sepe incurrit timorē instri: ppter vñsū textū: qd nō oīs stupor ppter sum prius nūciat paralytism vel apoplexiam: s. ille tñ de quo ante dictū est. s. qui est quasi toti cōis et non sedatur p eiones et succedit vertigo. Nā de tali est suspitio vt dictū est: et cum Anic. hoc dixerit indistincte qd stupor nūciat apoplexiam et epilepsiam et. nō accepit stuporē ppter: sed accepit stuporem pro suberth vel fomuo longo vt aliqñ accipiebat ab antiquis: vt fuit supra dictum in cōmē. affo. Somnus et vigilia: et ita etiā voluit Bentilis sup hoc passu: et tūc verū est qd suberth vel fomus longus pseuerans significat repletionem cerebri a materia flegmatica vel vaporibus grossis apris conuerti per inspissationē in flegma: et sic si materia fluat in ventriculis cerebri vel in originē cursuum spirituum animi malum faciet epilepsiam vel apoplexiam: et si ad nucham vel nervos diuerso modo oppilādo facere potest paralytism gūzes vel spasmum: et ista pronostica etiam quasi communia sunt ad tremorem. Nam sicut stupor est lesio in virtute sensibili: ita tremor est nocumētum in virtute motiva. Sed de tremore specialiter dicat qd magis peruersus est tremor sinistri lateris qd dextri: qd intelligitur quantum ad curam de tremore

Mor. bene

Nota.

k iij

Nota opū
niones bē
tilis.Responso
dubij.De cā res
moris sum
pra et par
teyritulog

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradl.

materiali intelligēto a cā intrinseca pringēre. Aliud signū pnosticū ad malum in tremore: tremor cōtingens in apoplexia vel liturgia est signum malū et ad morē. nā significat virtutem maxime oppressā aliquantū moneri et ericari vt eronere a materia manentib? ergo dictis dispositionibus et nō minoratio significat qd de primo extinguet calo: naturalis: ita experientia manifestat. Utinū signū ad malū est et Aui. qd tremor in senib? medicamine nō remouetur.

*Nota verif
ficationez
affor. Hipp.
ab Aui. fa
cta.*

Signum vero ad bonū est cū ad palyfism succedit tremor: est significatio bona. nā signatur naturā vincere materiā et de oppillare meatus vel salte minorari cām aliā facientē palyfism ex quo ad ablatā operationē motuā cōtingētem in palyfism: sequit dimiuita opario motuā qd est minor lesio. Aliud signū pnosticū et est Hipp. 6ª pñcula affo. et ponit ab Aui. et p^a quartū. in ca^o. de causone: et scda retrij. in cap^o. de tremore. cū accidit in febre causone tremor: tunc sensus permittit resoluit eā ab ipso: et ly Hale. nō accepauerit istū afforismum esse de mente Hipp. vt p^r in cōmento: tū Aui. verificat ipm p duos modos p^a quartū. Unus intellectus est qd qñ cū causone cōiungit tremor: verus dissoluta materiā a caliditate feb. mollificāte neruos: si superueniat alienatio significat cerebrū calefieri et pñr neruos: et erinde pōt fieri resolutio materierū in eis cōtentaz: et si alienatio erit signū cure: qd resoluit tremorē ab eo. Alius modus est vt intelligat textus isto mō: qd cū in causone sit alienatio: tūc tremor superueniens significans expulsiōē materie causonis ad extra venas cōsequēter signat terminatiōē causonis: qd causon est febris cōtinua: cū materiā peccat in venis vel in locis primis cordis: sic p tremorē de claret terminatio causonis. Et hec fuit sententia Hipp. 2° affo. A causone habito tremor: superueniens soluit egritudinem.

Signa vero generis de tremore et stupore facta nota sunt et se: signa speciez generalū: vt si fiat ex repleione totius corporis vel tñ ex repleione neruoz dicebat Gōsta. p^o pñcēris de claratur ex repleione totū corpis. Et si fuerit post purgationē corpis: et post exhibitionē pūntrimenti et inaequalē digonem: tūc sciet qd supfluitas est in neruis. Et et stupor: supueniens ex debilitate neruoz et repleione eoz cognoscitur ex assidua mora stupefactionis et assiduo euetu et recessu. nam aliqua sunt corpora ita naturalr debilia in neruis radicalr qd ex omni facili causa ledente nerui stuporē incurrit et tremorē: et ita facilliter reducunt. Si vero fuerit aliqua causa deprimitiuis dicebat Aui. signa sunt cause que precesserunt: et augmentum stuporis vel tremoris et eis cū additione earum et eius diminutio. s. stuporis vel tremoris sup. cum diminutione harum causarum. Nam si precessit timor: vel passio animalis signū est qd illa fuit cā tremoris: etiā ppter orare ante hominē honorandum est causa: et alia dicta de causis vt ppter postulationem oneris grauis vel ppter feb. dissolutiuas vel alias causas similiter resoluētes que precesserunt. Et si fuerit a materiā corozali oppillante humozali declaratur per signa ipsorum humozū sepe dicta siue flegmatica siue rē siue alia materiā.

Cura Jam veniendū est ad curā. Et pmo est cōmemorāda? cañ. Ray. in textu. f. qd cura eius nō est differēda: qñ em plonget rpus huius egritudinis. s. stuporis vel tremoris pducit ad palyfism. Et idē dicebat Aui. in cura tremoris et velociter vratur cura ipsa mollificatio nis. Intelligat tñ cū mitioib? sicut et morib? est remissio: et hec quantū ad dietā et medicinā: vñ in his morbis nō est necessaria dieta ita tenuis sicut in palyfism: sed in reliqz cura hāz egritudinum cū dieta et portione sūta est cure palyfism cū he dispōnes accedant ad eā. Nā dicebat Bal. in lib. heresum ca^o. 6°. Quecūqz em sanar passioes iam fieres hec tantē qñ pñr phibēt pñstere. Ita qd in dieta quantū ad aerē in cā cōiter pringente que est materiā flegmatica oppillās opz poni corpora in aere cald et sicco: et fugiat ventos et loca hūida et paludosa frigida: et vbi oportet aerē rectificari rectificetur modis alio sepe dictis.

Et exercitium eis eiū pueniens si exercitetur ante cibū moderate quousqz apertis poris sudor incipiat emitti: et postea fricent. et si nō pñt ambulare: prius et exercitent fricationibus ad apertione poroz: et ita fricationes ante et post exercitiū cōueniunt: nō tñ stante stupore et tremore vllibus: sed etiā in pñculari mēbro: nā tūc exercitiū illius mēbri est maxime pueniens: qñ Aui. in cura stuporis loquēs de pñculari mēbro stupido dixit cōfirmādo vñā mīam dietā prius in ca^o. cure palyfism. Cum ergo apparer ita por: in aliquo mēbro ppter cām aītem aut pñmirinā sicut frigus: aut aliud adueniens pñ per uozum: opz vt nō sis pñtus curatiōe loci supple solū. sed sit oīs cura in pñm. vie ad ipm. Sz ne aliqua ex his verbis crederent non oportere aliquid opari circa mēbrū lesū addidit. et ex curis quidē cōferentib? stupor. s. pñcularis mēbri est exercitiū illius mēbri et assignatio morē eius. Et hoc idē intelligat de tremore: qd hoc vinificat calo: mēbri et aperit oppillatio nerui veniens ad mēbrū: ita rectificat cōpso eius.

Somnus sit in quantitate moderatus: vt. vi. vel. vij. horaz nocturnus nō diurnus in loco obscuro et a frigore tuto capite alto: vt alia dictum est in disponibz cerebralibus. Fugiat accidia aīe maxime tristitia. nā trasti leuiter et gaudium moderatū iuuant: a coitu abstineat et supfluitates omni die diligēter expurget spōte vel beneficio artis cum clisteri vel supposito rio: de quibus supra dictum est. De cibo dicit Aui. oportet vt cibus sit velocis digestiois. nā tarditas digestiois facit longam euaporatiōem ad cerebrum. sit ergo panis eozum de tora farina bene fermentatus et salisus optime coctus. laudatur fm aliquos panis de milio et panico propter siccitatem. et si pinsetur cum aqua decoctionis sue et saluie erit conueniens preparatio: et in hoc singulariter obseruemur vt quescūqz grana vel frumentum ex quibus fit panis sint diligētissime purgata a loliis: hoc obferuetur in omnibus passionibus neruoz: qñ lolum sua proprietate nocet neruis: debilitās eoz et spām igrossans animalē: et spāliter nocē virtuti voluntarie moriue: vt experientia manifestat in comedentibus de pane cum loliis. nam sunt stupidi et quasi amentes. videntur panis de filigine et omne viscositati attrinens rē

De aere.

De exercitio.

De somno.

De accidibus.

De cibo.

Not. bene
Zoliā pro
petate sua
nocet ner
uis.

*Nota erg
mētū Ni
coli de co
mestione
uycticos
cū in tre
more et fil
ter i asin
te.*

sū bñ coctū cū lacte amigdalay & fuccharo zme
li? cū lacte pineay ē ferculū in casipuentē.
¶ De carnibus vīatū carnib? autū mōrāna
rū: vt dresay durdoz & aliarū anū electarū: vt
pēdū fastioz turtūz & coturnicū & quēq̄ dū
lay & colūboz iam volare incipiētū: vt als di
ctū est: & cōcedūtur carnes hēdoz & castrato: sū
in hyeme & caprioloz & lepoz & carnes serpen
tū pparatozū sū supra dcm ordinē. & de ppe
rate mirabili valēt carnes nycricoracū. i. oloz
coz: immo dixit Nicolus reperi q̄ qdā mulier
seragenaria curata fuit a tremore capitis cuz
sola comestione nycricoracū de nidio suis, uas
depilabar eas & decoquebat eas cū visceribus
suis & comedeat eas nihil p̄ficiēs. habēt etiā
mirabile pperatē in asmate: vt expientia ego
cognoui: & ita carnes cioniaz landāf. Tūrent
oēs fruct? humidos: p̄nt vti aliqb? p̄ris post
alias mēfas cum fuccharo sū phistici p̄mē et
anellane sunt in casu viles. ¶ In reliq̄s vero
de poru videat q̄ sunt scripta de paralyfi pro
pter abbreuiatē. Sed singulariter b̄ in fine cas
pli de tremore dixit Anū. & q̄ ex aquis est tieme
lio: & minoris nocumēti est aqua pluuialis: et
similiter omni egritudini nernose. Jō hac vīa
tur in decoctione cibariozū suozū.
¶ Circa regimē medicinaliū dīc Anū. summas
ric in cura tremoris ponit intētiōes curati
uas. vñā. sād digōnē & pparatiōē mē: aliam
ad etiōnē. 3ma ad pparatiōē neruoz cū appo
p̄tatis & alterationē male p̄ponis inducet: et
etiā diuersionē q̄ sepe debet esse p̄ in ordine.
Hās intētiōes intelligit cū dixit in p̄n^o cure.
fac q̄ in alijs caplis fecisti ex ap̄tione oppilo
nūz: & sic inuabat digōnē mēz destructionē
mollificationē & etiōnē. & sic inuabat post
digōnē ad quā seq̄ destructionē mollificationē
s. stu poris & tremoris q̄ sunt debiles mollifica
tiones: & pparatiōē neruoz sup. cū appo
p̄tatis & hūectatiōē si necessitas est. & i hoc declarat
alteratiōē vltra cōfortatiōē & etiōnē esse ne
cessariā: nō tū hūectatiōē si est necessitas s̄ etiā
ericaōē vlcēfaciēdo vlcēfrigidādo: s̄ expli
cū de hūectatiōē vt remoneret errores credē
tiū q̄ nūq̄ est lapsus ad sicū in mēbris neruo
sis: ideo voluit exp̄ficare de hūectatiōē: &
adit: & fricatiōē & p̄p̄tatiōē. s. mēbz: & p̄p̄tatiōē
dicat. 3. de exercitio p̄cularis mēbz: & expul
sione. s. cū clysterijs vlcē vomitibus si est necessa
ria: & ex his potes regulare totū regimē curati
uū. ¶ Pro etiōnē q̄ p̄ circa slōmā dicat q̄ nisi
in sā guinea slōmā est verēda: qm̄ p̄ eā virtus
debilitat: cerebriū & nucha infidat: & in san
guinea stat abidatē. nā dixit. A. maioris re
monet stuporē sola: cū? sū sig? cōia s̄ in reli
q̄s egritudinib? neruosa. In reliq̄s obseruēt
q̄ deā sū. s. de paralyfi vt nō app̄ximēt a p̄n
cipio medicē fortes solutine: s̄ neq̄ medicē
digestiue: nūq̄ tū sū ita fortes de digestiuiō &
etiatiōis s̄ in palyfi: s̄ de digestiuiō singulari
bus in materia flegmatica subtili imbibita q̄
v̄p̄m est mā hāz dispositionum & paralyfi.
ponit Auēoar vñā descriptionē singularē in
ca^o de tremore dixit sic. Sympus p̄ferēs tremo
ri confortano membra vniuersaliter: & p̄p̄tati
capit. R. rubee tinctoz sticados corticū citroz
corticū subtilium phisticozū. añ. 3. s. thuy

ris masculi: mastice rosarum. añ. 3. v. liquiri
cie mūdare s̄ quarta pars oīm. terēda terātur
& omnia p̄ter mastice infundātur p̄ noctem in
xy. libris aque feruētis mane ponat sup ignē
in olla: & cū eis associet in decoctione anri. lib.
i. bulliaf vlcē ad defectū medietatis: colet & co
lature addat syrupi corticū citroz. li. v. cū mel
le apū dispumato lib. 3. & mastice ligati in pes
cia. 3. 5. & iterū coquat: & fiat syrupus. dosis q̄s
die. 3. ij. cū. 3. v. aque extinctionis ferri: in qua
toricē ctinguat donec ei? medietas p̄sumat:
postea colet. Ista descriptio vt p̄p̄tatiōē dēran
est singularis efficacē. nā p̄fortat oēs mētras
virtutū marie cerebri & cordis: digerēdo etiam
mām subtilē flegmaticā imbibitā. Et ex hac de
scriptiōe colligit duo singularia. Anū. s. q̄ ma
stix p̄pter passibilitatē resoluōis non tolerat
lōgā infusionē neq̄ nō mōdica decoctionē
& ponat in peria. vt p̄. Scdm̄ est q̄ ipse exhibet
de hac q̄ritate syrupi. 3. ij. & 3. v. aquaz: sunt in
summa. 3. vñ. & ita quātū semp̄ obseruat: & ita de
hoc alio dixi ita obseruādū esse. Ad digestiōē:
etiā vñ mel rosatū syrup? de abinthio & alijs in
p̄cessu de q̄b? dcm̄ est. ¶ Postea veniēdm̄ est
ad etiōnē cū puluerib? vlcē pillis ad istā etiōnē
valētib? de q̄bus. s. in paralyfi. semp̄ tū vīdēdo
mitiorib? q̄ in paralyfi. Sed nota singulr quo
modo. A. laudat b̄ q̄ exhibeat omuib? decē die
bus. 3. ij. 5. pillaz cochiaz: ista medicina est nu
mis fortis. Ideo dicit Bētilis b̄ nō credat q̄s
iste pille cochie sint ille q̄bus vīmur: immo di
cit q̄ stat de his descriptiones diuēfer: ad hoc
adducit bonū rētrū 7° q̄rri. de cura alopitie in
fine capli. vbi dicit. Et puberes tolerāt. 3. 5. de
pillis cochiz & h̄ites annos. x. terā. 3. vñus.
Ecce p̄ q̄lōmō posuit rimorē in vñ eaz: & non
s̄ b̄: & ex hoc op̄ intelligere q̄ diuēse sunt des
criptiones q̄bus vīmur: sed ille q̄b? vīmur
sunt fortes valde. Sumat clysteria & vomitina
s̄ dcm̄ est supra. ¶ Ad intētiōē aut alterati
onis & cōfortatiōis p̄ exterius valet oleū de an
dachocha. i. trifoliū: dicit Bētilis & male. Nam
p̄ p̄nētis ex diuēsis colligit q̄ plures sunt
species trifoliū: & q̄ andachocha est vna species
& nō est cōis: q̄ eleuat magis in altum: emplm̄
etiā ex eo valet. Gerardus dicit q̄ est trifoliū si
milis: & eleuat in altū: valet etiā emplm̄ miras
biliter Ralis p̄ p̄nētis: de q̄ narrat ipse q̄d po
suit curāā mulieri in q̄ erat defect? s̄fius & p̄na
luit cum hoc. R. p̄retri: baccaz lauri: staphisa
grie: euforhij: sanfuci bozaginis: sc. synapis: pi
peris: castorei: & myrhe. añ. 3. i. B oia terāf & cō
ficiātur cū succo cucu. affini i. & empletur erin
de locus: & ibi etiā inter medicas laudat oleū
balsaminum adipē eritij & affini s̄pluestris cō
racē: & costum & oleum eius.
¶ In medicinis aut p̄ interius ad istā intēti
ōnē p̄fortatiōis: & resoluōis: & alteratiōis
dicebat Ral. vbi supra. Et medicē stuporis sū
duoz generū: quoz vnus est abstergere & mīdi
ficare neruos p̄ purgationē. s. insensibilē: talis
est calcaccre ipso. Et ad hāc intētiōē landa
uit. A. sticados. 3. vñ? aut duarum solū anr cū
hierapigra ex qua sint sacre pillule: laudant
etiam vt dentur in potu pille sacre ex rutha et
scolopēdria. nam istae valent confortatiōi et
alteratiōi. Et notate istum modum practi

Nota expi
mētū mī
coli de co
mestione
nycricora
cū in tre
more & fili
ter i asma
te.

De aere.

De exerci
tio.

De somno

De accēti
bus.

De cibo.

Not. bene
Zolū pro
petate sua
nocet ner
uis.

Nota de
mastice.
Notaverā
dōm di
gestiōis
s̄ intēti
nem Auē
soar.

Cnid s̄ ā
dachocha

Prima pars practi. magistri Jo. de gradt.

El'riū dē
rilis ad tre
morem.

di laudatur pulli ciconie comest: et si fiat aqua
distillata inuat. valet electuariū ad cōfortatio
nē et resolutionem dētilis precipue in tremore
factū vt intra. R. saluie rosinarini acori: ana.
℥ss. j. decoquantur et coeantur et in colatura pos
natur Eucchari lib. j. et croci. ʒ. j. reducantur ad
spissitudinem et tunc addantur pinearum. ʒ. j.
xiloaloes nucis mus. macis cardamomi an. ʒ. j.
dofis. ʒ. ij. in ieiunio stomacho: valent ventose po
sire supra loca et emplastra maxime cum synapi
rubificantia post enacuaciones. Dixit R. A. p.
continentis: quod medicinede synapi omni ho
ra remoueant: nec oportet expectare quod fiat
vesicario fricationis: et reliqua que ponunt in
cura paralytis flā: rolem supra dictum de co
sto vulpe et de reliquis sicut dictum est in para
lysi similiter de melle anacardino. ¶ Nec que
dicta sūt supra valent in causa communiter cō
tingente materialised in causis puta si fuerit
ex frigidityate tñ sufficit calefactio: et si fuerit
ex potu aque ponantur in stupha sicut supradic
tum est circa literam: et si fuerit ex potu multi
vini tunc curentur etiam dictum est. S. de eis
dicit R. A. q. bibuli tremuli abstineant a vino
inuens q. bibuli est difficilius abstinere q.
sumere medicinas: tamen est euacuadus: quia
vinum per accidens generat flegmata.

De tortura oris. La. xij.

Cum os hominis contorque
tur et vñ de oculis suis clau
dere non valet. et si precipitur
ei vt sufflet. status ab vna tñ
parte erire videtur: ipsum tunc cōto: sio
nem pati dicimus. ¶ Quis curam inci
piamus cuz solutione ventris ex pillulis
feti dis. ¶ Matrimētum vero eius atq.
ipsum potū ordinabimus: vt in ea. de pa
ralysi diximus. ¶ Ego preterea quoti
die in mane anteq. comedat synapiz cuz
sympo acetoso gargarizare faciemus.
¶ Et mitte' eū in domū obscuram.
¶ Et precipiemus vt vñā nucem musca
taz in parte oris que torta est teneat:
¶ Maribus quoq. tñc insufflabimus cō
diti vt sternutatio p. nocetur. ¶ Spō di
les quoq. colli eius et faciem eius et frōrē
ex oleo costino inungere cōuenit. ¶ Est
quotidie de anacardino vñius aurei pō
d' sumēdū. ¶ Et si passio hoc mō solu
ta nō fuerit: ad vētris solutionem et egri
preseruatiōnē redeundum est. ¶ De tor
tura vero que non repente: sed paulatiz
accidit non loquimur: ipsa mamque nō
contingit nisi in frenesi pernitiōsa mor
te iam imminente et est ex siccitate.

De expeditum capitulu

De paralyfi et stupore et tremore domi
nus R. A. sequitur ponēdo ca^m de tortu
ra tā q. de d. ipso: tione ad paralyfim sequētem
immo sepe est particularis paralyfis realiter
vñius partis faciei: etiam aliq. fit spasm^{us}: vñ
fm veritate ipsa tortura realit nō ē mor^{bus}: vñ
stinctus paralyfi et spasm^{us}: immo est aliq. eoz
vel ambo sūt in facie: ptingēs. pueniētē q. deter
minauit post paralyfim vñm de tortura oris tan
q. de paralyfi p.iculari: p.ius etiā de tortura oris
q. de spasm^{us} a q. cūq. causa ptingēte cū tortura
oris fit spasm^{us} faciei vñ p.ris ei: vt in pluribus
pender a mūcha tñ causa spasm^{us} vt ex causa re
pletionali vt videbitur in causis: et sic pueniē
ter posuit cap^m de tortura oris mediū inter ca
pitulu paralyfis et stuporis vel tremoris et cap^m
de spasm^{us}: et diuidit p. hō cap^m p. diuisione in
duas: qm p. ponit signa declarātia torturā per
q. debet cōcludi aliq. esse tortū. 2° ponit curā
2° ibi (Quis curā et.) ¶ De p. parte dicit. Eū
os hominis pro: quē et vñ de oculis suis clau
dere nō valet: et si precipitur ei vt sufflet flāt^{us} ex
vna parte tñ erire videat: ipsum tñc tortionez
pati dicimus. ¶ Pro inrelligētia partis p. mo
aduertēdū q. licet tortura ad mētē medicorūz
possit multis mēbris corporis accidere. s. oib^{us}
q. bus accidere potest paralyfis vel spasm^{us} p.
hoc q. membrū male figurabit^{ur} cuz tortura sit
idem vt dictū ē realit q. paralyfis vel spasm^{us}:
verū tamen q. tortura q. est in facie reputatur
res magis feda. ideo aurores de tortura faciei
fecerūt speciale ca^m: et ita stat rubrica de tortu
ra oris. i. de tortura faciei. nā solent antiqui p.
ora intelligere facies. ¶ 2° aduertendum q. in
hac tortura ponit duas sensibiles lesiones R. A.
sis in oparionib^{us} p.riū faciei. Una est lesio opa
tionis oculi p. hoc q. dixit q. p. ea torturā vñū
de oculis suis claudere non valet posuit 2° les
sionē sensibilem alterius oparionis alteri: mē
bri vel mēbrorum in facie vt labioz oris p. hoc
q. dixit et si p.icipiat ei vt sufflet vel sup. expuat
flāt^{us} vel sup. spiritum ab vna parte tñ erire
videt^{ur} p. p.terea q. labia nō possunt debite eles
uari fm q. cōuenit ad expuitionē vel exsuffla
tionē. Ex his potest cōcludi q. tortura est vere
mor^{bus} cū sit dispō ledē oparionē sensibilibiter
et tota causa horum signozum sumitur: quia si
est paralyfis vñius partis et mollificatione la
certo: um momentium palpebras oculi vel labia
verbi gratia. partis dextre tunc tota illa pars
cadit supra sinistram et consequenter inequali
ter disponuntur partes labiozū vt non sibi
inuicem recte obuiant: et sic ab vna parte appa
ret remoueri pars a parte per illam sit exitus
spuri vel flāt^{us}: ita similiter de oculo relataro
musculo faciente eleuationem palpebrarum
prohibetur eleuatio palpebre: et sic vñius oculi
lus non potest aperiri: et per eundem modū pōt
declarari si fiat ex spasm^{us} p. hēre. Nā p. p.ctionē
lacerorū facietū ad motum labioz et vna p. re
clauduntur labia fm partem oppositam ita
quod vna pars oris videtur dilatari et alia cō
stringi: et sic per vnam partem solum fit expui
tio: et ita de musculo palpebrarum vñius oculi
si contracto versus angulum sylvēstres sit clau

Declaratio
prime pñ
hui^{us} capiti
tuli.

Declaratio
et pñ hui^{us}
capiti.

Qualis bz
esse debet
parientia
torturam.

Nō vtatur
gargaris
marib^{us} nū
si pñ cor
pore pur
gato et mē
tam fluxa

Ad oculi ex eadē parte &c. ¶ Sed hic debetis no-
tare qd qd dñi est vplurimū sit eneiens: no-
tū in oī paralytivel spasmō dictoz lacertoz mo-
uētū palpebrā oculoz vel mouētū labia: de q-
bus spālē fecit mētionē rāq de mēbris in facie
participāribus magis morū locali manifeste.
Nō rā hoc est semp verū: qm fm multas cōrins
gērias cadit oppositū. nāz vbi spāsnaref mū-
sculus eleuāo palpebrā superio: ē hūius superci-
lium musculū alterius oculi debite dispositis
tūc vterqz oculus possit aperiri immo alter co-
rū staret priuue apertus: tū ibi esset tortura: q-
mala figura partū faciei & malus situs vt vide-
bit. si etiā spāsmaref equaliter musculi labioz
cōtrahēdo ad dextrum & sinistrū ipsa labia: tūc
flecter in illius recta obuiatio. tūc vna pars non
videret elcari ab altera. Et tūc verū est q non
tāta difformitas appareret sicut altero muscu-
lo cum paralytico tū. vel altero tū spāsmare:
vel vno spāsmato & opposito paralytico: quia
tūc multo maior apparet deformitas: vt p3 cō-
siderāti: & sic p3 q nō semp permutat in tortu-
ra & reuouet bonitas obmationis labioz: nūc
palpebrāz sū: sū aliqū solaz palpebrāz absq la-
bijs & aliqū ecorra. Et tū vterqz dicit rāstis q
cū os hominis pto: quef & ibi accepit os p3: e
& vni de oculis claudere nō p3 &c. q tūc ipm di-
cimus pari tortione: licet etiā alijs modis p ma-
lā figurā partū faciei debeat corpus poni in
capitulo torturē vt infra videbitur in quid no-
minis huius termini.

Declaratio
7^a p3 huius
capituli.

Qualis d3
esse dicta
parientū
torturam.

Nōtatur
gargaris-
marib3
si p3 cor-
pore pur-
gato & m-
i am fluxa.

¶ Sequitur illa pars (Cuius curam incipiemus?)
hic ponit curā & duo facit. pmo ponit curāz
torturē vplurimum eneiens. s. a paralytivel
spasmō replenturibus. Sedo excusat se de nō
ponere curam torturē a siccitate cū sit incurabi-
lis vplm. sedā ibi ad finem capli. (De tortura
vero q non repente &c.) ¶ Pmo pars posset di-
uidi in tot partes quoz puncta principalia pos-
nit in cura eius: & sunt octo vel uonē pres pare-
bunt legendo lram & declarando singula pun-
cta. ¶ Dicit pmo q eius curā incipiemus cū so-
lutione vētris ex pillulis feridis: qd dictum d3
intelligi nō absolute nisi in casu vbi esset timor
de apoplexia vt videbitur infra. Nā appareat
bus signis apoplexie simul cū tortura bene eēt
incipiendū a solone ventris cū medicina foris:
sed aliter non vt stare sola lesione in partib3 fa-
ciei cū bonitate operationū aīalium esset pce-
dendū vrd cū est in capto de stupore incipiedū
a debilitatibus latatūis: anteq veniam3 ad for-
ta & ita pms digerere mām: & postea eūare sū-
cur dictum est etiam in paraliti eūando p3: cū
differētib3 &c. ¶ Dicit scdo q nutrimentū eius
atqz eius potū ponimus vt in capo de paraliti.
rā est clara cū vt dñi est tortura sit multū p-
cularis paraliti: & ita qm ad qualitatem ci-
barioz est ordinandū dietam sicut dictū est
in paraliti: sed vbi non cōiungatur paraliti alio-
rū mēbroz nisi faciei neg3 sint accidētia de apo-
plexia futura non op3 dietam esse eque tenuem
sicut in paraliti vli vel vniū partis fm totum
cum tortura sit minor morbus sicut in sili dice-
batur in stupore respectu paraliti. ¶ Dicit 3o.
egrum pterea quod die i mane anteq comedat
suapm cum sirupo aceroso gargarizare facies
mus qd dictum est intelligendum prius facta

eiōne. Nam in corpore pleno maior p gargaris-
mata fieret attractio de mā ad faciē quā fieret
eiō: & hoc d3 intelligi nō amplius sū ēre mā: s3
iam in totū fluxa: qm tunc p gargaris-
tur mā cōiuncta sū dictis musculis partū fa-
ciei cōentra & d3 pueri gargarisma ad illā par-
tem vbi d3 esse letio: & que sit pars lesa in totovi
debitur magis in signis. Sed dicebat Gal. 3o. in
terio. cao vltimo. lacero finitri lateris labium
mouente idē labiū ad dextrū vertitur. & idē 4o.
de interioribus exp3ius. capo p. in fine dicit q
latus sanum erga. i. ptra mollificari trahitur:
mollificatum vero ad pstrariū trahitur: & ita ex
stru partū faciei pōt insinuari q sit pars lesa: &
maxime circa eam gargarizare. verbig3a coquā-
tur. 3. ij. sinapis cū aqua hūopi: postea de dicta
aqua sacra colatura cū sirupo aceroso fiat gar-
garisma sumendo. v. vel. vi. codlearia pro vice: &
sunt ante prandū stōaco ieiunio expulsi sup-
fluitatibus. nā in gargarismate maxime conue-
niunt oēs autores: ideo de eo dicit Rāstis p3 cō-
tinentis. cao. 4o. de mēte Serap. gargarisma est
magis necessarium in tortura q in aliquibus
alijs morbis: ideo debet multiplicari & assidua-
ri in ipsa. Tūc est qd ista verba. nō reperit
raliter in breniario eius sed forsitā alibi in vo-
lumine magno: & sicut dictū est de hoc gargaris-
mate ita intelligi pōt de sibi silijs in virtute
h. g. decoquēdo radicē acoz cū zinzibere & nuce
muscatāz cubebis in aceto: postea sacra colatu-
ra cū melle colato gargarisma fiat. ¶ Sed sequē-
ter dicit ordinando aerē in quo debet situari: &
nūtemus cū in domū obscurā ita q vult eū si-
tuari in aere obscuro. De cā huius dicti videbit
ppter aliquas difficultates circa hoc. ¶ Dicit
pnter picipiemus vt vna nūc muscatam in pre-
oris que est torta teneat. Istud dictū h3 rōnem
clarā. nā facta eiōne a cerebro nuchaz a nernis
rotino: & pnt facta piculari eiōne a lacertis p-
cipaliter lesa faciei & labioz & palpebrāz oculo-
rū cū gargarismate appropriato: succedit pnter
intērio pfortatiōis nernoz & ipsoz lacertoz & re-
solutionis reliquiaz que remaserunt: & hoc to-
rū cōplet tenēdo vna nūc muscatā fore ruptā
in duas medietates vt meli3 euaporare possit.
Sed est norandū qd dicit qd teneat in pre-
oris exto: rā: qd p ly exto: rā vt intelligat p3 torta ad
sensuz: qm aliquoties illa est pars sana: sed ipse
voluit q ponat in pre-egra vt meli3 virt3 pue-
niat ad locū lesū pfortado. ¶ Pro quo igit est
norandum q in tortura faciei illa pars d3 egra
que h3 spāsmū vel paralytū. & sana dicitur illa
que ista nō h3. Nam iste egritudines vel altere
eaz causant torturā. i. sedā figurā & malū sitū: &
ideo pars palytica cadens supra parē tanā illa
pars sana pstrahit & sic apparet sedā: & tū in ea
nō est palytis vel spāsmus vt suppono. Per hoc
ergo dicit q teneat in pre-oris q est exto: rā: sū-
ligit p partē exto: rā pre-egra: nā quecūq pars
egra palytica vel spāsmata necessario est torta
large sumēdo ly torta: nō solū pro ptracta: sed p
omni ea in qua est malus situs partū: sive sit
elōgara & relaxata: sive sit ptracta: pur q sit di-
uersus situs in ptrib3 a situ naturali: qd cūq
pars faciei in q est laticas vel mollificatio mu-
rat sitū suū in ptrib3 eius a naturali situ: sic ē
pars spāsmata mutat sitū suū per cōtractionē:

Gargaris-
ma est ma-
gis neces-
sariū i to-
tura oris
q in alijs
morbis.

De aere in
hac egritu-
dine cōm-
niente.

Quali pōt
cognosca-
re egra in
tortura.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

z ita omnis pars egra hoc mō vocatur extorta
large: s; q; dicat illa ps in qua sit actuali egritudo
cui opz occurrere cū medicina: q; de hoc
diuersi diuersa sentiūt: nūc nō declarabit sed
infra loco suo. ¶ Addit vltimus: nariū q; in
sufflatus pōdit vlt sup. aliū stimulatū vlt ster
nutatio pnoceat ad eandū mām ex dictis mu
sculis immediate sic dcm est de gargariatis
bus: z talia sternutatoria multū pfiunt ad ex
curiēdū mām extra interfecarā z pfundatā in
musculis ppter forē z violētū motū ei. ¶ Ad
dit psequēter ad inrētiōē etiā pforationis z
resolūtiōis nō tñ ex locis lētiōis s; etiā ad pforas
tione pncipioz vt originū neruoz illoz muscu
lorum ad quā etiā attendere opz vt sup vsum
est: ideo dicit. Spōdiles q; colli z facie eius et
frōre ex oleo castano inungere puenit: vel sup.
alio pforatino oleo vel ygueto vt supra dcm
est. Nā talis tortura accidit ppter lētiōē pro
ueniētem in neruis pcedētibz a tertio pari
vel quinto neruoz cerebri: vel pcedētibz a q;
pluribus spōdilibz colli an musculis faciei
ideo oz ad huiusmodi musculos faciei
neruoz eoz facere inunctiones. ¶ Addit quo
tidie de ana cardino pōdus auri vniū assūmē
dum est: de quo electuario dcm est supra in cur
ra paralitico quō cōsumit mām z eribetur cū
aqua decoctionis acori z puocat febrē: z cōles
quēter postponit exhibitionē ei? q; est vltime
virtutis qñ reliqua nō suffecerint. pōt ergo ste
ri electuariū magis domesticū tēdō curā cū
eo z reliquis dictis pus. Et. acori cōditi. 3. i. 5.
nucis muscate cubebarū finisberis. ana. 3. ij.
omnia simul cōquassentur cū lib. s; succari fiat
electuarium: sed non exhibetur nisi sacra pur
gatione vt dictum est. ¶ Ultimo circa hāc par
tem dicit q; si passio hoc modo soluta nō fuerit
sup. cum dictis ad ventris solutionem sup. ite
raro veniendum est: z in hoc singulariter hie
rbermetis z egri pseruatione vtē dū est. Nā
cum eisdem pseruatur cum quibus curatur. s;
cum diēta z reliquis conuenientibus vt supra
proxime fuit allegatum de mente Gal. quēcūq;
enim sanant stēres egritudines: z anteq; flant
prohibent consistere.

Expeditis textualibus et ordine: videat
pmo de qd nois z qd rei. Scdo
ponetur spēs z distinctiones eius. Tercio po
nentur signa pnostica: postea demonstratiua ge
neris z specierum: quarto ponetur cura regimi
nis z medicinarum.

Quid nois z quid rei. Pmo ergo circa qd
nois. nora q; hic terminus tor
tura multis modis sumitur: nam aliquādo im
portat actionem cum dolore corporis torquen

tis propter dolorem. vt secundo regni. Tortio
vero in ventre. ¶ Aliquando vero proprius im
portat omnem remotionem cuiuslibet figurati
a situ partiu eius vel in figura: z hoc modo tor
tio vel tortura cuiuslibet a recto z obliquo cōm
nicari potest. ¶ Tercio contrahitur magis ad
membra que taliter contraheri possunt ppter
malum situm partium eoz: z hoc modo vt dice
bat circa literam in oi mēbro in quo pōt accide
re paralitico z spasm? in oi tali pōt accidere tor
tura: q; per paralitum elongantur partes a situ
suo naturali z sociare debita: z per spasmum
cōtrahuntur: hoc modo sumitur tortura apud
medicos: q; est morbus officialis in situ: salte
sumendo situm pro sociare. Uex q; sepe mani
festatur talis situs malus in facie: ideo aucto
res solum faciunt mentionem de tortura faciei
et non aliorum membrorum etiam q; maior se
ditas est ex parte faciei qñ labia vel palpebre
non simul cōiungunt: q; sunt membra separata
et distincta: ideo aliqui auctores magis cōtrahē
tes fecerunt caplin de tortura ois: s; vt supra
dixi per torturā ois possunt etiam intelligi
torturam faciei. tortura ergo faciei vel ois est
mala figura z feda partium faciei: qñ. s. non sit
debita obuiatio labio: mm adinnicem: ita. s. qd
mediū labij superioris non occurrat medio la
bij inferioris. Et sic prz quid nominio.

¶ Quid aut rei diffinitio declaraf ab Aui. 2.
terrij. capi. proprio: qd tortura est morbus offi
cialis in facie: fm quē mouetur pars faciei ad
partem innaturale z alteratur forma et figura
eius naturalis. s. faciei: z remouet bonitas ob
uiationis vtrozūq; labioz z ambaz palpebarū
ex parte. Dicit primo morbus officialis. nam est
membrū ois gamici. s. faciei: q; alteratur figura p
ternaturaliter: z est sensibilibz lētiōis operatio
nes maxime in statu z expunctione: est etiā mor
bus in situ q; partes mūtāt debitū sitū a natu
rali ad innaturale: z nō tñ in situ pro loco: sed
etiā p sociare: vt prz. z dicebat q; mouet ad p
rē innaturale: qd duplr pōt intelligi. Uno mō
q; pars sana ppter prē egrā moueat ad prē in
naturale. nā palpitata prē dextra z ipsa cadē
te supra prē sinistra ppter mollificationē ipsi
dextre: tunc pars sinistra sana etis fm partē il
liū mouet ad sitū illi nō naturale per modum
infra declarandū: vel aliter pars faciei mouet
ad partē innaturale. i. pars sana mouet ad prē
nō naturale. i. ad eā q; non est naturaliter dispo
sita: vt contingit qñ pars sinistra spasmatur p
re dextra sana existente: tūc propter spasmum
partis sinistre contrahitur pars dextra ad par
tem innaturale. i. innaturaliter dispositā. s. ad
spasmata: vel vlt in tortura mouet pars faciei
ad partē innaturale. nam cum in omni tortura
fiat morbus in situ necessario opz q; pars faciei
permuteur a naturali situ. addit. z remouet bo
nitas zc. ex pre. i. q; hec bonitas obuiationis re
mouetur ex parte. s. sana: vel ex parte egra: vt di
ctum est: palpitata vel spasmata: q; qñq; contus
git ex parte sana: qñq; ex egra. vel ex parte. i. p
pter cām in vna parte. s. in vno labio vel in vna
palpebra: sic alteratur forma faciei: z psequen
ter remouetur bonitas obuiationis labioz ad
innicem. ¶ Nota tamen p intellectu huius nō
esse necessarium in omni tali tortura faciei cor

¶ Aut co
res magis
fecerūt me
tionem de
tortura fa
ciei.

Diffinitio
torture
ois

Postpona
tur exhibi
tio confes
sionis ana
cardie: q;
est vltime
virtutis.

Electuariū
nagis do
neticum.

Hic termi
nus tortu
ra tribus
modis po
est sumi.

rūpi bonitate obuiationis labioꝝ. Nam cōtin
git male disponi musculos moriuos palpebra
rū vel frōtis nō leſis musculis matillarū vel
labioꝝ in quo caſu fiet tortura faciei vt frōtis
vel palpebrarū nō facta tortura labioꝝ cōtra
p̄tingit indiſpōi musculos labioꝝ p̄ternāl nō
indiſpoſitis illis q̄ mouē mēbra ſuperiora v
ſus frontem: ſepe tñ cōtingit p̄pter vicinirare
neruoz musculoꝝ mouementū t labia t palpe
bras t alias partes faciei: qđ ſtāte nocumēto
in musculis labioꝝ: ſtat etiā nocumētū in mu
ſculis palpebrarum: t cōtra: ideo diffinitio ca
dit ſuper illud quod vplurimū eſt cōtingens.

Diffinitiones Jam ſunt ponēde diſti
ctiōnes: quarū prima
eſt iſta. qđ eſt tortura faciei facta incipiedo. qđ
dā eſt ſequēda ad alios morbos maxime cerebra
les vt ad ſubēg apoplexiā vel epilepſiā: t que
dā cū eis cōiungit t quedam non.

Alia diffinitio. cū paralyſi vel ſpafmo p̄tū
faciei q̄ ſunt idē q̄ tortura eius vt dictū eſt ali
qđ cōiungit paralyſi p̄p̄e ſimpra vnius la
teris infra caput vel alioꝝ mēbroꝝ multū ſine
ſpafmū ipſoz mēbroꝝ t aliqđ nō. **Alia diſti**
ctio eſt de incipiente: qđam cōiungit cū obtu
ſione ſenſuū t grauitate mori t vrigine t reli
quis aſtribus ad apoplexiā: qđ ſtat cū bonita
te opationū aſalū aliaꝝ ab opationibꝝ pari
tū faciei. **Alia diffinitio.** talis tortura aut
eſt recēs aut eſt antriqua: t etiam qđ talis aut
eſt multū ſeda p̄pter multū pueri figuram a
naturali ad imaturalē: qđam modicū ſeda.

Ultima diffinitio: qđam coniungit in corpore
forti t robuſto p̄ eratē vel p̄pōne: qđam in cor
pore debili naturaliter vel accidentaliter

Cauſe. Iſtis ſtātibꝝ veniēdū eſt ad cauſas:
Cauſe autē torturę ſūt due in genere
p̄p̄o: aut ſpafmus vt innuit ſa. in diuiſ
ſionibꝝ ca° p̄p̄o: t ſimiliter p̄ cōtinētiā mul
toricē: t Anic. 2° tertij. ca° p̄p̄o. nā p̄pter quā
cūq; cauſam mollificatiōis vlt ſpafmi in parti
bus faciei cōtingit fieri malā figurā t partem
faciei qđi ad p̄tē nō naturalē vlt ſupra declara
tū eſt. ſit autē aliquoties ſepe vna p̄tē tñ egra
exiſtente t alia ſana.

Sz p̄ter cāo tales vt p̄pter paralyſim vni
partis alia parte ſana exiſte vt p̄pter ſpafmū
vni p̄tis alia p̄te ſana exiſte aliqñ p̄tingit qđ
vtraq; pars dē leſa. dico etiā eſſentialiter t nō
tñ p̄ cōitāre. nā nō repugnat vna p̄tē palpebra
t alia ſpafmari: ſic pars ſpafmata trahit p̄
tē palpebrā habile tractui verſus eā: cōtingit
etiā vtraq; palpebricari ſed inequalit t vtraq; ſpaf
mari t inequalit ſm qđ nerui moriū. diuerſaꝝ
p̄tū ſunt diuerſi. nā vbi ſore ſpafmarē egnat
liter non appareret illa mala figura qm eſſet p̄
reſiſtētia p̄tis ad p̄tē: t ſic nō fieret tractꝝ alic
p̄tis ad alia p̄tē vt p̄s p̄ſiderātū: t idē cā vñ ſtat
mala figura ſtāte vna p̄te ſana et reliqua egra
maxime ſimilē ex hoc q̄ naturaliter musculi mo
riū diuerſaꝝ p̄tū faciei vt partis dextre t ſini
ſtre tenēt naturaliter illas partes taliter ſitua
tas ſm certū modū t quādā d̄ſiam ita vt nō vl
tra naturaliter dilatari poſſint vel contrahi: t
ideo mollificatio musculo vni p̄tis decidit il
la pars mollificata q̄ nō ſuſtētat ex musculo
ſup alia p̄tē: t alia pars etiā ſi ſana fuerit depo

nitur t qđi videt: q̄uis ſana exiſtēs p̄pter alia
partē nō cōtra reſiſtere: immo in illo caſu pars
q̄ eſt ſana cōtracta apparet t pars mollificata
q̄ eſt egra nō videt leſa. Cōtingit etiā oppoſitū
nā ſpafmato musculo p̄tis dextre tñ violēter
puertit p̄s ſana p̄pter alligatiōē ad p̄tē egrā
maxie ſi cōtraheret mollificatio illius partis:
tñ maior ſit ſpafmus t cōtractio etiā in parte
p̄ncipaliter egra ſpafmata p̄pter nō p̄ reſiſtere
reliquā p̄tē ad tractum partis egre.

Uerū eſt tñ q̄ ſi a paralyſi t a ſpafmo fieri
poſſit tortura vt dē eſt. t ſic quēcūq; cauſe ē
aſtea t p̄mitine que ſunt vel eſſe poſſunt cauſe
ſe paralyſis vlt ſpafmi: ſunt etiā vel eſſe poſſunt
cauſe ipſiū torturę: ideo de illis ſpecialiter diſ
curredo nō p̄cedā remittēs me ad cauſas pa
ralyſis ſupra dictas t ad cauſas ſpafmi inſtradi
cēdas: tñ ſm ſuam auctoz vt multū t magis
ſit tortura a ſpafmo q̄ a mollificatiōe: vt dē
Ani. in ter. t hoc eſt quia facilior eſt diſpoſitio
ſpafmus q̄ paralyſis: etiā vt voluit ſa. 3° cōti
nētiis. nā dicit q̄ tortura eſt ſpafmus ſm plus
t mollificatio ſm minus. Et addit: t hoc d̄z in
quiri p̄ ſigna ſed nō multū reſert eo quod cura
debet eſſe vna t eadē quia ſpafmus eſt humi
duſ. ſ. de quo eſt ſermo t nō ficcus. Eſt ergo ne
ceſſaria inueſtigatio ad agnoſcēdū que ſit p̄
p̄ncipaliter leſa vt ei medicamen p̄ueniētē ap
plicari poſſit quia que ſit pars egra vel ſa na
eſt a doctoribus aliquoties dubitātū p̄pter di
uerſos textus auctoz hincinde. Et in hoc d̄cti
lis fecit logam diſcuſſionem. ſed p̄pter abbre
uiare q̄ nō eſt neceſſaria talis inueſtigatio cu
riofa p̄ rationes: ponā ſigna ad diſtinguēdū
ſed anteq̄ ponamus huiusmodi ſigna p̄ius po
nenda ſunt ſigna communia. primo p̄noſtica:
deinde demonſtratiua.

Signa. Signa igitur p̄noſtica ſunt dupli
cia: qđ ſit talia futuri eūēt. qđaz
terminatiōis ad bonū vel ad malum.

Signa futuri eūētis ſunt ſaltꝝ vlt iectigatio
vel mori partū faciei t dolor circa oſſa faciei.
Diē ſa. p̄ p̄tētiis. ſtupor circa coriū faciei. i.
curtim: iectigatio aut vlt ſaltꝝ eſt aſs ad tortu
rā t marie cū ſit a ſpafmo. nā ſignat mām groſ
ſam induratā circa partē musculoꝝ ipſius ſa
ciei q̄ puertit in v̄tōſitate q̄ cū nitiſ ad exteri
facit ſaltū t iectigatiōē: q̄ v̄tōſitas ſua quali
tate etiā p̄r facere ſtuporē in curti. talis ergo v̄
roſitas cū p̄ſenerat faciēs ſaltū ſignat nām im
porētē ad ipam reſoluēdū ſz ſufficiētē cōuerre
re mām in v̄tōſitate: q̄ nā faciet ad paralyſim
ſi fuerit ſubtilis humida: vel ſpafmus ſi fuerit
groſſa ſic rationabiliter eſſe debet perſeueran
te ſaltū. t ideo nūcia torturā. Sz ſtāte etiā dō
lore circa oſſa faciei denotat mām eſſe p̄fundā
v̄tōſequētē ſignificat futurū ſpafmū maxime
ſi fuerit perſeuerāſ dolor: t ſic ſignificat tortu
rā. Item dicit Ani. ſecūda tertij ca° p̄p̄o in
ſine capli de ſignis: colligēs hec tria ſigna que
dicta ſunt p̄noſtica dicit. Et ex ſignis qđē tortu
re eūētis eſt q̄ homo immetit dolorē in oſſi
bus faciei. i. in p̄ſundo verſus oſſa t ſtuporem
in curti ſua t multitudine ſaltꝝ eius: vel ſup. i. cō
trigatiōis. ſignatē dicit multitudine ſaltus
eius: ad denotādū de perſeuerātia boni ſigno
rū eſſe cōditiōē neceſſariā ad ſignificādū ſup

Sepi' ſit
tortura a
ſpafmo q̄
a paralyſi

De ſignis
futuri eūē
tus torturę

Qd autem
res magis
torturam de
tortura fa
ciei.

Diffinitio
torturę
oris

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradis.

De signis
pnofticis
ad maluz.

Patiētes
 torturā su
 specti sūt
 de morte
 subitanea
 vsq ad 4^m

De signis
spectro:ru
re.

Quare de
bēficiari
in loco ob
scuro fm
aliquos.

De cibo et
potu.

sursum eleuari vel circa aures cōtrahi. alia sit elenatio ppter cōtrahi mēbra ad origines neruorum: unde in spasio sepe cōtingit oculum vel oculos nō posse claudī: vbi in mollificatione sit clausio oculorū vel saltem partis lese.

Signa autē materiez humoralium paralytis vel spasmū vt nūq̄ fuerit ex sanguine vel flegmate vel ex alia materia habētur ex his q̄ dicta sunt supra sepe.

Cura. De cura p̄o in regimine in diēta non hñdo p̄yderationē ad toturam que p̄dere potest a spasio de siccitate vel ex ap̄ate colli p̄ocatio de quo videbat fac̄ mētionem Ba. 3° interioz: qm̄ tales rarissime sūt et sunt vt in pluribus morales: s̄ rñ hñdo sermonē n̄m ad eam q̄ vplurimū cōtingit. P̄imum obferunt oia supra dēa de regimine paralytis: q̄ infra dicitur de regimine spasmū vt. s. infirmus siuec in aere calido et sicco: s̄ nō multū calido in p̄o stāte replone toti? neq̄ ericcat rño multū ne subtile ericec̄ grosso remanēte et maxime in spasio: sed vñz cōem in hoc pōnūt cañ. auctores. s. flet tot? in aere obscuro q̄ nō est cōe in paralyti neq̄ spasio. Dētilis dat diuerfas causas hui? dicit: sed oēs in hoc cōne m̄r auctores causam expm̄e. phibitionem occursus et. sed nulla causa est iudicio meo melior n̄i q̄ cū sūt in lumine cōp̄hēdūt se nō posse erpuere neq̄ loq̄ n̄i cū difficultate: et hñd itates et banas ex ore p̄fuerit: p̄cipue in mollificatione vel paralyti ne sup̄ueniet ad infirmos videat turpitudines ipsoz: etiā ipi de se ipso accipiāt tristitiā et hñd passionē animales. nā aer luminosus vt magis in casu salte in p̄cessu inuare subtiliādo et resoluēdo māz molificat: sed ne sūt ludibrio alijs ordinat auctores vt ponant in loco obscuro in camera calata sicca moderate. Circa cibos et potus q̄ de re liquis non valibus ppter abbeuare nō est necessarium loqui cū regimē sit vt dictū est obseruandū vt in paralyti stupore et tremore aliq̄ laudant colūbos in p̄ino et mel et aquā mellis. sed A. videt nō laudare. imo dicit et nō desicent cū ericatione mellis et pullis colūboz: aliq̄ dicit q̄ p̄ talia p̄ suā caliditate resoluūt subtile et terrefriscat grossum: ideo in totura et spasio riment: sed dētilis trahit istū tertū p̄ ericcationem intelligendo stipicitatem ventris cū dixit: et non desicent intellexit nō exhibeat stipicitatē ventris: p̄pterea veratur pulli columborū q̄ tarde digerunt in terra terrij: et ita. mel coctū multū: et p̄ptea dicit ip̄e q̄ laudauit aquā cicez q̄ subtilitaria. p̄o cibo laudauit cum oleo ad leniendū ne puocatione vine inducāt stipicitatē ventris: et ista s̄nta videt magis cōformari tertū: qm̄ paulopost addit: si nā fuerit sicca moncat in die sc̄do cū clisteri vehementis lenitatis: qm̄ est cōueniēs quasi inuuar q̄ lenitio vēt̄r̄ sit in casu necessaria: et istū cañ. posuit signāre. A. qm̄ supra debita diēta ericcatia vt supra dēcū est in filib? fecit medicū cautiū ne vēter stipicec̄: iō stipicitatē vēt̄ris vituperant colūbos et. et ita aliq̄ aliq̄ vituperant mel et oia et siccatia in p̄ino: et hec ppter id q̄ dēcū est: s̄ vera oia ista stant in p̄sideratione medicī: ne a p̄o occurrant multū ericcatia ne ericec̄ subtile vel ppter stipicitatē vēt̄ris. De potu autē in

phuetis vino si pax def stāte magno desiderio erit tolerabile: sed regl̄ magis est vinū dimittere: b̄: odii cicez multum conuenit: et carnes siluestres et capreoz: vt in filibus dicitur est cauendo ab humidis et humidis herbis in virtute venter teneatur mollis: nā et ventris lenitio est maxime inuans vt dictum est.

In regimine p̄ medicinas circa digestina feruet regula q̄ dimittant subtilitaria multum et fortiter digestina a p̄ino: sed dens decoctiones subtilitatie mediocres et in p̄cessu fortiores cū appropriatis de q̄b? supra in de palisi: et si penderet totura a spasio. nā cura spasmū nō multū diuersificatur a cura palisi. Circa effiones vero est obseruandū cañ. sicut in digestinis vt a debilib? bus p̄cedat: q̄. tñ eilonū qdā est regularis quedā cocta q̄ effione regulari nō d̄z enā: ri a p̄o cū solutino: imo tardāda est effio: s̄ ad 4^m vel 7^m. q̄ sū q̄ materia fuerit minus apra effioni longius digerat et tardius effietur: et hoc q̄ morbus darinducias et calide medicie a p̄o. agitādo materiā nocet: et fortes debilitādo: maxime cū virtus in morbis chronicis sit multum custodienda: In cura tñ coacta vbi sit periculū de casu in epilepsiā forte vel apoplexiā p̄ signa que p̄cesserunt q̄ ops a p̄o enāte nō expectata digone ppter periculū imminēs. ideo dicit Rasis. in tertū nostro. hñd curā in solone ventris incipimus cū pillulis feridis. hoc d̄z intelligi coacta et stāte replione s̄m totū: et maxime s̄m cerebri. Et hic est alius madus exponēdi istum tertū ab illo q̄ posuit est circa literā. sed si nō sit talis timor: prius digerat deinde effietur: et p̄o hoc dicebat idē Rasis. p̄o p̄nētis: et est p̄meditandū in dispōne toture: q̄ si cōtingat sensus partentis turbari et corp? esse p̄derosius et non agile in suis morib? d̄z purgari cū difficili purgatione: sed si corpus est s̄m dispōne naturalē: tunc est sciendū q̄ passio est solū in illo mēbro qd est lesum in prius faciet et est mundificari: et nō d̄z incurrere aliq̄ malū nisi illud qd prius habuit et. et sic sup. nō d̄z enā cū difficili purgatione: sed tñc in effione habeat regula vt non effiemus cū debilib? i. lenitinis: q̄ talia lenientia molificatā mēbra neruosa nocēt. vñ nō d̄z dare cassiam a p̄o. donec digerat materia: sed effiando effietur cū solutinis fortib? s̄m naturā: debilib? tñ in dosi: ita q̄ possint de materia p̄pria aliq̄ enāre. Cū Rasis. p̄o cōtinētis. laudat in effione prius aliquā digestionē dari de hiera hermetico: s̄d bonū est prius interpolare p̄ tres vel quatuor dies dādo hierā cū agarico et cum acoro sicados que vident tanq̄ materie medicinari in talibus dispōnib? tñ cū dicit Aui. et neq̄ facias effionē cū debilib? nō sufficiētib? donec digō aliquavice fiat. festinatio enā ad medicinā ericcat mām et minoat eā et ericcat neruos et. Aliq̄ exponūt illū tertū. q̄ nō facias neq̄ cū debilib? i. cū lenitinis vt cassia: neq̄ cū acuris ante digonem: q̄ medicina acuta fortis in grossat materiā et. sed reuera ista non sūt s̄nta Aui. sed hic voluit innuere q̄ nō debem? facere effionē cū debilib? lenitinis vt ipi exponūt: q̄ nō cum cassia l̄z in se hoc dicit sit verum: sed nō ad mentem Aui. sed voluit vt vltimū dētilis et bene: vt nō effiones cū debilib? absolute: q̄ nīhil imp̄imunt in mām sicut est cassia. iō dicit

Cañ. obseruād? quo ad digestina.

Cañ. obf? uād? quo ad enacuationem.

Cōtrariuz cañ. agit i casu p̄ri. Nota.

Not. bene regulā pre sentem.

No. quāt cassia. in hoc casu nō valet.

Quare de bēfiriari in loco obscuro s̄m aliquos.

De signis sp̄c̄: rñ re.

De cibo et potu.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

nō sufficiētib⁹. vt ēr ip̄i dicūt. s. sup. eia cū de bilib⁹ q. sunt vno mō debilia z alio mō foria donec digō. q. nō sūt digestio pfecta sed in choas in morbis hmoi flegmaticis multoties minum⁹ de mā cū medicinis solutinis debili bus z sufficiētib⁹ vt cū infusio turbid⁹ z agari ci dimittēdo nō sufficiētes vt purā cassia: et verū est q. festinatio ad medicinā acurā. i. for tem vt colloqrūda ericaz minorat z restrin git materiā minorādo: z sic ericcat eam z defic cat neruos: q. nō erit mā para eioni pnerit se ad humidiū neruorum z debilitatur opatio i. non facit operationem quam intendis.

De diuer sionib⁹ hē dis in hac egritudine.

Deide fiat diuerfiones p. clysteria z cū vtero sis maxime circa colli sine scarificatione ad cale faciēdi neruos z diuertendo materiā ne fluat ad musculos faciei: s. nō fiat a pū. valēt etia z fricationes mēb. oz inferioris tibiari cū appropatis decoctionib⁹ vt acori scicados maiorane calamēti pulegij rosmarini z silij. Dehinc veniat ad pticulares eñones cū gar garismisq. marie valēt in casu vt supra dictū ē. Et de his dicit. Me. vey gargarismata cū cū me dicinis pponēda sūt cū caput purgijis cum sint vt q. cura. q. q. faciūt ad motū oris z pūi circūstātiā: facta rñ pū eñone. mā a pū uocēt vt dicebat Aui. intrēdere aut ad gargarismata a pū est nocēs. z q. q. arabit q. p. p. inq. nū est z nō resoluit crudū. Fiar deide pforatio ca lidi nālis istoz mēb. oz: s. eñoz resolo materie cū gargarismis fiat cū oximelle cū modico sy naps z pietro faciēdo decoctionē synapis et pietro: vel synapis rñ: postea cū oximelle s. fiat gargarisma de quo dicit. Rasis p. p. rñ cū dico et autoritate olibafij q. flegma viscosum purgatur cū semine sinapis mixto cū sirupo ace roso facto gargarismate ex eo z addit z est bonū dicunt: z alia gargarismata non trahūt nisi hu miditatem subtilē. Fiant et masticatoria ap propriata ex acoro nucemuscata pipe longo pū retro z cū modico cere fiat masticatoria. Ua lent etiam caput purgia de q. bus dicit Aui. di gnus vero quo fit caput purgiū est auricula mn ris: voluit ergo q. succus auricule mris sūt mis rabilis: estq. auricula mris spēs filis maioras ne vel ex decoctione eiusdem potest fieri: z si po natu pax sinapis vel nigelle est forti⁹. Zau dant aliqui sioiam vene sub lingua in chonica tortura: sed Aui. artificiose loquens dicit. Si fuerit sanguis dñans z recte etiam circa faciē. Z dicit laudant oēs z inbēt q. habeāt specu lum faciū ex calibe: q. talia specula sunt plana reddunt faciē magis latā z repñant maiorē de formitatē: z pñ pñerunt z melius recrifāt fa ciē eoz: z ip̄i infirmi se iunāt tunc manib⁹ con uertendo pres eoz ad strū nālē: postea facies re ducta ad strū nālē liget cū plumaceolis pñosa cris inunctionib⁹ resolutinis cōfortatiuis vt ē oleū de costo despica. z hoc in pēdēte a palis. Cū adnertēdū est bene q. si tortura sit a spasmō nō debēt poni hmoi localia calefaciētia ex siccantia multū nō pñerientib⁹ mollificantiis qm mā spasmū est grossa: ideo opz pñerire cum mollificantibus vt oleo amigdalaz dulciuz de lilio simplici cum mucilaginis altee z fenugreci z silib⁹: z postea venire ad olea foria ca lesfaciētia z ericcatia: non solum circa faciez

sed circa nuchā z collum. Et si paralisis sit cir ca frontem primū erredatur pars ad strū nālē z ligentur cū binda z plumaceolis infusis in lo cis ericcatibus: resed vlt singula die speculēt z mñantur ad rectificationē qñz possibile est. Zaudatur et si in ore teneant nucē muscatay in parte lesa fractā vel mirabolanos kebilos vel uigros vel acor cōditū vel pietro cōdituz nā est fidelis medicina vt dicit Mesue.

Zaudatur sūt fieri enapozationem ad faciez facta decoctione rez calidaz ericcatiauz in vi no vel aceto z aqua: vt camomille melliloti: cas lamenti: scicados maiorane hyfopi serpilij pule gij z hmoi cū acoro nucemuscata: q. postq. buli lierint debita decoctione fiat stupha z recipiat fumus ad faciē. nā p eaz aperiantur pori faciei z per sudorem mā educitur z cōfortant nerui et neruosa mēbra. Et eadē decoctio fiat artificij tribus vel quatuor dieb⁹ capiēdo lapides igni ros z superponendo ad dicā decoctionē: z cum pannis regendo vas vel bacile in quo ponitur lapides igni cū decoctione. recipiantur fumus ad partem lesam faciei. z si fiat cū emboro erit fortior impressio si etiam istud fiat anteq. venia tur ad vñctiones felicitabitur operatio.

Zaudatur etia Rasis. p. cōmentis. vt coqnā tur carnes syluestres. s. sicce z terant z misceant cum oleo appropriato z calide apponant super locū torture. Et dicit q. bec est melior et magis experta cura que reperiatu ad hunc morbum.

Defectiones etiā cerebrales oēs pñerit vt de metridato tyriaca z reliqs de q. bus supra: et inter alia valēt electuariū. Rasis p. p. rñ cū dico et autoritate olibafij q. flegma viscosum purgatur cū semine sinapis mixto cū sirupo ace roso facto gargarismate ex eo z addit z est bonū dicunt: z alia gargarismata non trahūt nisi hu miditatem subtilē. Fiant et masticatoria ap propriata ex acoro nucemuscata pipe longo pū retro z cū modico cere fiat masticatoria. Ua lent etiam caput purgia de q. bus dicit Aui. di gnus vero quo fit caput purgiū est auricula mn ris: voluit ergo q. succus auricule mris sūt mis rabilis: estq. auricula mris spēs filis maioras ne vel ex decoctione eiusdem potest fieri: z si po natu pax sinapis vel nigelle est forti⁹. Zau dant aliqui sioiam vene sub lingua in chonica tortura: sed Aui. artificiose loquens dicit. Si fuerit sanguis dñans z recte etiam circa faciē. Z dicit laudant oēs z inbēt q. habeāt specu lum faciū ex calibe: q. talia specula sunt plana reddunt faciē magis latā z repñant maiorē de formitatē: z pñ pñerunt z melius recrifāt fa ciē eoz: z ip̄i infirmi se iunāt tunc manib⁹ con uertendo pres eoz ad strū nālē: postea facies re ducta ad strū nālē liget cū plumaceolis pñosa cris inunctionib⁹ resolutinis cōfortatiuis vt ē oleū de costo despica. z hoc in pēdēte a palis. Cū adnertēdū est bene q. si tortura sit a spasmō nō debēt poni hmoi localia calefaciētia ex siccantia multū nō pñerientib⁹ mollificantiis qm mā spasmū est grossa: ideo opz pñerire cum mollificantibus vt oleo amigdalaz dulciuz de lilio simplici cum mucilaginis altee z fenugreci z silib⁹: z postea venire ad olea foria ca lesfaciētia z ericcatia: non solum circa faciez

Rasis. p. cō mentis. au ca sine ca pituli. rñ dicit resu pere sum ex decoctio ne camomille inclinat ra facie su pra ip̄m te imo sic co fert plu totur.

decoctio pñe gis hui⁹ capituli.

De spasmō thetano z alcuzes. Ca. xiiij.

Cum aliquod membrū alicuius cōtrahit z ad suam redit originē aut plura ex membris sic disponunt ipsa spasmata esse pñiciabimus. Spasmus aut subitō aut paulatim innadit. Spasmo autem subito euenienti eadem preparanda est cura quā in paralysi cōferre diximus. In eo tamen fricatione manuum et in unctione ex oleo costino plus vtimur.

Spasmus vero qui non repente sed suauiter accidit post febrem aut post multam ventris solutionem aut multum vomitum aut sanguinis fluxum: malus est et vir curabilis. Quicquid tamen accidit ei mederi incipimus. Ego namque ordi equam et iura vinctuosa et mollia ministrabimus: et in aquam dulcem tepidam ipsum mittemus: et inungemur oleo vi. tepido et oleo de semib' cucurbitae: et precipue nervorum radices in quibus spasmus existit. In tina quoque diu moretur et ex oleo viola. inungatur. De vino bibat patiens parum: quod tamen multum habeat aque admixtionem et cibis nutriatur humidis.

Stud est capitulum de

spasmo: quod sic primatur ad pcedens: nam postquam supra in pcedenti cap. dixerimus de tortura oris: quod ut in pluribus penidet ex spasmis ut dixerimus et supra: sunt quoniam ad pfectionem intelligentiam tortura facere pnt capitulum de spasmis. Declarando ergo de spasmis tria facit capitulum: quoniam p signa declarat esse ipsi spasmus ut ex dictis signis habeatur quedam significatio spasmis. Secundo ponit quoniam diuisiones ut inueniat quasdam differentes species spasmis. Tercio sequitur ad curam eius. scilicet pars incipit ibi. (Spasmus autem aut subitotus). Tertia ibi. (Sed ex subitotus venient). De prima parte dicitur. Num aliquod membrum aliquis ptrahit et ad suam redit originem: aut plura ex membris sic disponuntur ipsa spasmata pronunciamus. i. in eis declarat esse differentiam quod est spasmus. Pro intelligentia prae est norandum quod ex verbis positis in littera Rasis manifestat duo principia quod sunt velut differentie ad declarandum spasmum: quae etiam sunt passio nervosa differre a paralysi et ab aliis disponib' membrorum nervosorum. Primum est quod membrum cum torquetur non solum torquetur: sed talis torquens fit cum redditur vel ad conversionem ad suam originem: puta ad cerebrum vel ad nucham quod sunt primum et origines nervorum: pnt lacerare membra nervosorum. Nam si fieret torquens ossis principium non membrum nervosorum: torqueretur crura vel brachia p conversionem ossis non deberet dici spasmus: sed cum torquetur membrum originem et maxime iustitiale ppter contractionem lacerti quo mediante p alligationem ad iuncturam mediantibus chordis fit pnt contractio illius membri secundo coarctari: ut contra tracto lacerto brachii a cubito infra in parte domestica erant: pnt pnt parua et puerit ut ad suum pnt: putaverunt radice ipsi lacerti et eo mediante versus nucham et cerebrum. Signum quod potest ad declarandum spasmum est ut quod ptrahit unum membrum tamen aut plura ex eis et non omnia quod manifestavit hoc quod dicit unum aut plura: quoniam si omnia vel ptraherent membra versus originem: puta cerebrum: ita illa ptractio et reddens ad suum primum non deberet dici spasmus: ut spasmus distinguit ab epilepsia: sed pnt dicitur epilepsia: ut paulopost dicitur cum declarabit de quid nois et quod rei ipsius spasmus. De secunda parte ponit unam distinctionem de spasmis dicens. spasmus autem subitotus aut paulatim innadit: et quoniam distinctione ipse innadit distinctionem coiter datam de spasmis mali. scilicet vel ad manum proportionato: et est quod quidam est spasmus de repletionem ut qui subitotus fit: quidam est spasmus de inanitionem ut qui paulatim: magis plurimum spasmus repletionalis fit per defluxum materiae quod recipitur in musculis vel lacertis: unde fit dilatatio ppter impletionem subito: et pnt abbreviatio in longum: spasmus autem sequens inanitionem et minoratorem humidum quod dicitur est spasmus de siccitate paulatim inducitur: quod autem et quatuor sunt isti spasmus videbitur in secundo principio de spasmus eius. De spasmis autem ad manum non proportionato non fecit mentionem tanquam breuiloquens: et quoniam talis spasmus ut in pluribus reducit ad alteram illarum specierum de quibus dictum est ut infra consideranti patebit.

Sequitur alia pars. (Sed ex spasmis). Ista est tertia pars in qua ponit curam ipsius spasmis. Et duo facit principia: quoniam p excusat se a principio determinatione spasmis repletionalis ppter ea quod dicta sunt supra in cura paralysi: quod curare est eadem: et ponere unum spasmum differre a paralysi. Secundo pnt ipse ponit curam spasmis de inanitionem sive siccitate. scilicet ibi. (Spasmus vero qui non repente etc.). De prima parte dicitur. si spasmus subito evenientem pquirenda est cura quam in paralysi diximus coferre: deinde ponendo curam spasmus differentem a paralysi dicitur in eo rationibus et oleo costino plus utimur. Pro intelligentia huius partis oportet notare quod materia spasmis ut multum differt a materia paralysi: ut latius infra videbitur in hoc. scilicet quoniam materia spasmis est grossior: quoniam materia paralysi ppter eas infra dicendas: et in reliquis coicent. In hoc quod est materia frigida flatuosa: in hoc quod est recepta in villis nervorum laceratorum utraque: unde dicebat Aul. scilicet de tertio. ca. de spasmis: materia vero spasmis faciens non efficit spasmus et mollificat. i. non facit paralysim: et est sars cois modus loquendi nisi ppter suam grossitudinem: et quod non est ingressa subam villi quo introitum. In poris parvis super tamen membrum quo inuenitur p huiusmodi parvis introitum ad mollificationem paralytici: sed est coarctata in foraminibus magis et sua grossitie dilatat et pnt abbreviatur: ut materia paralysi subtilior: etiam imbibita in poris minutissimis membrum elongat et relaxat: et hoc fundam ento satis prae quo materia paralysi coicatur materia spasmis: et consequenter spasmus cura coicatur: cum intentione ad manum frigidam flatuosa in nervosis membris ppter naturam receptam: et ideo cum digerentibus et eorum antibus quasi equaliter et cois forantibus cerebrum et nervos etiam equaliter: sed in eo quod est materia grossior et magis in profundo ad intellectum datum est indigentia fortioris resolutionis et ericantur. Et p tanto innuebat hoc in terra p hoc quod dicitur quod vtemur plus frictione manuum in spasmis quam in paralysi. scilicet calefaciendo et ericando. et ex oleo costino quod est vehementer calidum et ericantur: et ex his duobus innuebat quod aliud in genitum faciens ad resolutionem deesse magis resolutionem et calefactionem.

Declaratio
secunde partis
principalis
huius capituli.

Declaratio
secunde
partis
principalis
capituli.

Declaratio
secunde
partis
huius
capituli.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

in spasmis q̄ in paralisi. Sed et hoc dictū notat Berardus de solo q̄ in hoc d̄ differre medicina exterius applicata in spasmis a paralisi: q̄m in paralisi possumus ericcare non pcedente h̄me cratione: sed in spasmis ppter grossitiam m̄aerit dicit ipse nō possumus r̄te ericcare cū medici na forti ericcatina vel resolutina nō pcedere re solutione ppter dubiū indurationis m̄aerit de ipe landat prius inungi mēbri spasmatum cūz mollificatibus z cū mucilaginis senu greci seminis lini z silibus: z postea cū ericcatib⁹ re soluentibus pcedere: ego tñ in hoc non laudo simplr mollificatina sepa a subtiliantibus z cōfortantibus q̄ mā nō est dura: si dicatur eē grossa respectu illius q̄ facit paralysim. sc̄o q̄ nā mēbroz nervosoz est p̄servanda z aliquantiter sicca cū nerni sint nālī sicci z facile resoluat eoz rū virtus ab humido relaxare vt clare pbanit plusq̄ cōmenta. 3º regni. Magis ego laudare vt cū medicis a dñio subtiliantib⁹ resoluētib⁹ z ericcatibus aliqd apponat de medicinis mol lificatis ad phibitionē indurationis z ad fa ciendā equalē resolutionē in toto q̄ simplrēna vice humectare tñ z mollificare: alia vice re solvere simplr vt est cas. in cura apatum duroz ppter cām supradictam.

Sequitur alia pars. (Spasmus nō q̄ nō rep̄e te zc.) In qua ponit curā spasmī de inanitione z dno facit. pmo ponit vñ p̄noticiā in cura ei⁹. sc̄o p̄sequitur in cura eius. sc̄a ibi. (Quicqd̄ tñ accidit.) De prima pre dicit: spasmus vero q̄ non rep̄e sed suauiter accidit post se. sup. lon gam aut ē acutā in pueris aut multā vēris so lutionem aut multū vomitū sup. factū a nā vel arte aut sanguls fluxū sup. inoderatū mal⁹ est. sc̄alis spasmus vt vir curabilis: d̄ dicit ei⁹ fas tis clara. nā sacra ericcatine humiditatu nā linn tali z rāra q̄ mēbra p̄trahant z spasmātur significat magna resolu in virtute z maxime q̄ v̄p̄m talis spasmus est toti cōis ppter eūare humidū toti cōem: z cū non fiat curatio ei⁹ nisi p̄ resumptionē z restaurationē q̄ nō p̄t nī in multo tempore fieri virtute debili existēte: igit tur cum spasmus sit egritudo difficilis ex par te accētrium z dolor consequentium ad eū p̄ contractionem inuoluntariam sacram in membris nervosis sequitur q̄ non nisi tēpore modico poterit cum his accidentibus virtus conseruari: z ita non poterit morbus curari: z hoc lz fit vez vt in pluribus: tñ non est vlr vez: vt de q̄busdam in p̄cessu declarabitur: z maxime in pueris: z ideo dicit vir curabilis. (Quicquid tñ accidit.) In hac parte ponit curā: z p̄t i tot partes diuidi quot ingenia ponit curatiua. p̄i mo ordinar dietam: postea balnei p̄r infusio nes. Ultimo ponit etiam ordinem in potu.

Pro intellectu oīm partū ḡaliter est vñm notandum q̄ ex isto rex. dñi Rasis possum⁹ col ligere q̄ ē in morbis s̄lt incurabilibus medic⁹ d̄z intendere cum suis ingeniis ad curā quāz p̄t: vt hic fecit Rasis: z s̄nnauit hoc ex modo suo dicendi per hoc q̄ dicit: quicqd̄ tñ accide rit: sic vtitur ad prolongationem vite: nam. ci to morientur vbi longo tēpore possunt cōseruari in vita. sc̄o ad phibēdumne infirmi dñcā tur ad desperationem. Tertio vt cōplaceat astā ribus z amicis: sed bene laudo q̄ hoc fiat cū p̄

restatione non promittendo salutem: vt multri bestialiter faciunt qui propter cupiditatem lu cri p̄mittunt salutem: etiam in morbis despes ratis: z in p̄cessu remanent infamari: z tñ mes lius est bonū nomen q̄ diuitie multe. (Dicit ergo primo: ego nanq̄ orde aquam z iura vñ cruosa z mollia ministrabimus.) Pro intelli gentia huius partis notandū q̄ lz spasmus de inanitione aliquotiens non coniungatur febrī neq̄ sequatur eam: q̄ tñ ille q̄ mortalis est ve plin sequitur ad febres longas: z cū qualiter ex siccatione mēbroz dimiuit humido natura li mēbroz calor in mēbris eracnatur z igneat cū sit calor elementalis p̄ magna parte: p̄r in er siccato dicta d̄z ad humidū declinare p̄ interio nez p̄r medietate p̄riper ad frigidū ppter pro hibitionem igneitionis calidi nālīs: vel saltes non declinet ad calidum: ideo laudauit aquam orde z iura pinguis humectantia restaurātia: nā talia sunt facili digestionis q̄ sunt necessa ria ppter debilitatem digestiue: et etia aqua orde penetrat in partes difficiles penetra tioni vt p̄tingit in corpore eremnatū vbi vie sunt angustate. Ergitur etiam ad cōuenientes nutritionē hoz corpoz vt cibis multū nutri tiui modicaz supfluita tum ppter necessariam matiniā restorationē: opz ē vt dicta nutriti me ta participant vinctoso pingui z adherente vt melior fiat appositio z vñio cū mēbris siccis et imisicatio. Idcirco brodia vel aqua eamīs fit in casu multum cōuenientia: tum q̄ facili di gestionis: tum q̄ multi nutrimenti modicaz supfluitatum: tum q̄ viscositate vinctositare participantia: z si misceantur cum aqua orde ad penetrationem maiorem in p̄fundū mēbi z ad phibitionem inflammationis dicto: nū trimentoz z phibitionem incēsi calidi nālīs: tunc habebimur oēs interiores in casu necessa riez: z hac regula potes discurre ad multa ḡia cibarioz in casu cōuenientia de q̄bus fiat spālis sermo loco suo: sed maxime hic laudatur aqua decoctionis orde z cancroz: carnes etia z estudinū z sanguis eaz ex mirabili p̄p̄tate laudatur p̄ cōrinentis: (Aduerte sc̄o p̄ hoc q̄ dicit: ponatur in balneo aque dulcis repide ad humectandum totius habitudinem: dicit re pide z non frigide: q̄ in membris eremnatīs actualis frigiditas aque si occurreret induce ret rigorem: non dicit etiam calide ne caliditas te fiat resolutio que maxime phibenda est: sz dicit repide sed de conditionibus balnei: qua lia debent esse videbitur latius loco suo.) Di cit p̄r q̄ d̄z inungi cum oleo violato post exiū s̄ balnei ad retinendūz humiditatem balnei in tra membra z ad humectationem: z si forte po neretur aliquid olei rotari ad clausiōem po: o rum vt melius aqua recepta in pozio claudatur z quoniam profundare facit credo inuabit. Le dicit q̄ fienda est inunctio maxime vbi sunt ras dices nervorum vbi est spasmus: vbi si sit par ticularis querendus est locus originis nervo rum illius loci: et si sit vniuersalis p̄ter caput fienda est inunctio et ad nucham et ad spōdī les et ad omnes iuncturas: quia humectatio principio et radicem reliqua consequenter hu mecantur. (Dicit vltimo: et de vino bibat pa rum quod tamen multum sit aqua mixtum: ita

Nota.

Decla^o se^c cūde parti culez^c par tis p̄cipa lis.

Hoc idē vo luit. Def. in p̄u^o gra badim me dicinaz vl timum.

Notabent

De q̄ddita re nois et rei spasmī

No. d̄ fiam inter spasmū z epilepsiam.

Singlū f̄oi nō est spasm⁹ p̄ p̄ie acces sus.

Quid sit spasm⁹ p̄ p̄ie acces sus.

¶ nō sufficit vt sit partū vniū si solum exherere
ppter calefactionē eius & resolutionē cōsequē
tem: sed sit multū aqua mixtū. i. dñante aqua:
ita vt magis sit dicendū aqua vinaria. ¶ vñ
aquarum vt aqua zucchi. vel ordei in qñs non
acerofatur. nā vñū ponitur vt penetrare faciat
aquam in partes in quas non penetraret: & ita
si poneret in brodis faceret etiam ad citiorem
resumptionem & restorationem. Et sic sit sū
nis capituli.

¶ Anis terminalibus videndū est de qd nois et
quid rei ipsius spasmi. Scōo ponitur
distōnes & spēs eius: & ibi declarabit de modo
euentus. Tercio de causis speciez. Quarto de si
gnis causaz. Quinto de cura.

¶ Quid nois & quid rei. Circa p^m ergo p^mo
aduertendū est qd spasmi sunt ge
neraliter vocabulo dicit oēm mēbrū inuoluntariā
contractionē siue sit particularis mēbrū contractio
siue totius corporis: modo fiat a cā ppter naturā
intelligendo de mēbris volūtariis: vñ dicebat
2ª terrij. cap^o proprio. qd spasmus est motus in
volūtariis egrediens a natura quē in mēbris
volūtariis accidere facit repletio aut elatio
preter naturā siue fiat talis motus vel ptractio
cum habilitate vt dilatarentur membra: vel non
cū habilitate vt dilatarentur siue fiat a cā cōi cau
sante: siue a cā particulari modo sit cā ppter nām.

¶ Spasmus vero ppter sumptus dicit cōtra
ctionem factā in mēbro vel in mēbris dictis nō
in toto cū in habilitate dilatarōis mēbrū vel mē
bris: & sic fm hoc dno distinguat spasmū cō
munitate accepto: qm in epilepsia est spasm^{us} cū
dicimus eā fieri cū spasmū: nō tñ dicimus epile
psiam esse spasmū ppter sumptū: hoc est qd in
epilepsia cōcomitat spasmus totius & nō ptra
ctio membra nec particulari mēbro: dictū est
etiā in cōi spasmū qd est contractio & c. siue sit cū
habilitate dilatarōis siue nō: vbi in spasmū
proprie sumptū nō est habilitas dilatarōis & c.
Et inde singulrūs stōci nō est spasmus ppter
sed tñ cōiter sumptus qm in spasmū stōci sit
motus dilatarōis & queris: vbi in spasmū p
prie sumptū nō est mēbrū obediens in dila
tatione: ideo Ras. de spasmū ppter sumptū i ter.
dicit. Cū videris mēbrū alicuius contrahi & c.
sic per illā pculā mēbrū alicuius vel aliquoz
mēbroz excludit spasmū totius cōem nō esse p
prie spasmū. Et ideo. A. ē strictius declarando
2^a terrij. ca^o p^o p^o dicit declarādo spasmū pro
prie sumptū qd spasm^{us} est egritudo iernosa: q. i.
p^o qd p^orahunt lacerti ad sua p^o. & sup. ad
p^otractionē ipsoz contrahūt mēbra que alligant
musculis mediantribus chordis: ad sua p^o. i.
versus cerebrū vel mēbrā q sunt p^o ipsoz ner
uorum & p^o lacertoz & sunt inobediētia in di
latione. nō dicit p^orahunt oēs lacerti: sed de
terminare dicit lacerti. i. quidā & c. nō p^orahunt
tur oīa mēbra sed quedā mēbra & p^orahunt ad
suam originē. s. cerebrū vt dicitur est: & p^o talē con
tractionē reddunt inobediētia in dilatarōe:
& sic remouet singulrūs a spasmū. per hoc etiā
qd dicit cōtrahunt ad sua p^o. per p^orahūt inteli
gitur ē p^orahūt: qm nō tñ mēbrū spasmātū dici
mus cū ipm acru p^orahūt vel est in spasmari: s.
cū est p^otractū spmū suā originē: oīno ē tñ dicit
mus spasmū eē in illo mēbro sicut: cū acru p^orahūt

Dicit ē ipm esse inobediēs in dilatarōe: nō qd
omne mēbrum spasmaturum sit inobediens di
lationi sed solummō spasm^{us} de inanitiōe fa
cit mēbrū ab solute dilatarōi inobediēs. nā qd
eritacū est p^otractū vñ nō p^o dilatarū: sed istud
cōtractū est & p^o repletōe sepe cū fricatiōe p^o di
larari. Tñ dicit An. qd ē inobediēs dilatarōi. i.
qm & si dilarent in oppositā p^o p^ohēdo: tñ nō re
manēt alrē reducere in nālī suā dispōne nisi cā &
hente priuio assistere imo iterato p^orahunt: nō
dicimus illa mēbra esse inobediētia i dilatarō
ne. & hoc intelligit rpe p^o quo spasm^{us} durat: qd
aliq^o spasmus facile remouet prout qd sit a ven
tositate. Et p^o hoc qd dicit p^orahūt: dicit Bētilis
per hāc particulā distinguūt spasmū ppter sum
ptus a rherano. vel d^o talis inobediētia in dila
tatione qd nō dilarent a r^oute p^ora simp^o vo
luntarie motina sed ab aliena trahēte. & sic hoc
totū intelligat. s. qd mēbrū p^orahūt vel est p^orahūt
vel p^orahūt nisi esset cā ad opp^o p^orahūt p^orahūt
bens p^otractionē vt sit in rherano qm sunt simul
dno spasmū eque potētes in eodē mēbro vt in
brachio. i. d^o ne cause spasmare faciētes: vna in p
te domestica & altera i p^ore silnestri: quaz q^olibet
de se p^orahūt tñ nō p^orahūt mēbrū p^orahūt con
currentibus his causis: immo mēbrū remanet
erectum & nō cōtractū: cum tñ rheranus sit spe
cies spasmū ppter sumptū: ideo cum dicit con
trahi: intelligitur vt dictum est. Et ita ex dictis
etiam patet quid rei spasmū.

¶ Distinctiones et spēs spasmū. Jā circa
spēs spasmū sit hec p^o distō. Spasmū qd sit a
morbo tñ v^o cā morbi: quidā a r^oute tñ: qdā
simul a morbo & a r^oute: & id ex hac diuisiōe ha
berit alia diuisiō. Nā qdā spasm^{us} est mālīs: qdā
dā materie nō p^oportionat. Ad materiatū qdā
de repletōe qdā de inanitiōe: s. h^oip. solum hāc
diuisionem posuit: & ita Galenus de acciden
ti. capitulo secundo. tamen idem Gal. terrij. in
terioz. ca. seprimo ad finem. & cōiē. p^o quinte
p^oculē posuit ē spasmū ad materiatū nō p^opor
tionatū: & ita ē An. sequit^{ur} est: & ex p^o de co
facit mētiōē 2ª terrij. ca. p^oprio. Spasm^{us} nō sit
ne p^orio qd sit a mālī rāq^o a cā morbi p^otingit pro
pter materiatū recipi in musculo marie fm villos
fm latū pcedētes ipm: musculi vñ elōgat in la
tū: & inde op^o qd abbeniet in lōgū. cā ergo hū
p^octionis nō est virt^{us} s^{ed} morbi vel cā morbi: pu
ta repletō: qd equalr ē p^orio fieret in nō aīaris vt
p^o in chordis musicoz. Et aliq^o spasmū & p^orio
ma cā est r^o tñ. vt qd. s. a dolore p^o p^octurāt v^o
ex morbi scorpis vel cū ferro ferā solone cōtra
hui v^o mala q^olitate cōicāra alto mēbro sentiri
sit fuga mēbrū sensiriū ad suū p^o: & sic hū
retractionis cā est r^ois retrahēs vel ala. Et ali
qd cā est simul mālī cū r^oute vt si fluat mālī sup^ora
musculū qd aliquat dilatar: & mālī sit venenosū
nitrosa malā qualitatē imprimēs vt colā p^orahūt
sua. tñ p^ocepto nocumēto vel mala q^olitate vir
tus ex vna p^orahūt. & mēbrū ē p^orahūt: & sic
huius p^oractionis duplex est cā. Una est virt^{us}: &
alia mālī. Spasmus ergo cū p^oractionis cā est
virtus tñ. s. immediata p^orahēs ab antonib^{us} d^o
spasm^{us} ad materiatū nō p^oportionat: qd nō sequi
tur repletōē vel inanitiōē matricie & cōtra
ille cuius cā est repletio humo:ū vel inanitiō
l ij

Thera
nus ē spēs
spasmū p^o
prij.

Despasmū
qd sit a mālī
tantū.

Spasm^{us} a
virtute fa
cit^{ur} est nō p^o
portionat
rus ad ma
triciam.

Prima pars practi. magistri Joan. Mattbel de gradl.

membri dicif spasmus materialis. vñ spasmus
cōtingens etiā ex inanitione qui in suo formali
includit r de necessitate denoiat materiā: dicē
dus est spasmus ille de inanitione spasm? mate
rialis: qm̄ fit ppter carentiā materie r erica
tionem in mēbro ptingente: ppter. s. minoratio
nem materie hūide: sicut ptingit in corio apud
ignem eritētibus in chordis musicoz rpe esta
tis extrēis. nā cōtrahunt r rumpunt ppter fici
tatem inductā: ita nerui r nervosa mēbra: a cō
plerione calida r sicca supueniente humidū re
soluente vt in febribus adnētibus in processu
cum fit ericatio de necessitate fit cōtractio: iō
talio spasmus de inanitione includit materiā
denominatiue. s. absentia eius: r fm̄ hoc talis
dispo quibz dicat spasmus inanitionis et sic
ad materiā ppositionatus: rñ cñ hoc nō est mor
bus materialis: qz eius cā nō est materia: iō nō
sequitur. est spasm? materialis: ergo est morbus
materialis: ppter qz nō valet. nā est morbus de ina
nitione: cuius curatio nō cōpletur cñ eūantibz
sed cñ refumētibus. r sic cōmittit fallacia in ar
gumento cñ dicif. est spasmus materialis. ergo
est morbus materialis: ppter qz nō vñ. nā illa no
ta materialis aliud denorat cum addit ad spasm
mum: aliud cñ addit ad morbum: qz cñ dicif
spasmus materialis: sufficit qz fit spasm? in rōe
cuius vt declarabif opz intelligi materiā vñ po
fitiue vel p inuatiue: pura ipsius pñentia vñ ipñ
carentia: qd nō sufficit ad hoc qz fit morbus? mate
rialis: immo erigif ad hoc qz fit materialis mor
bus qz pncipali pēdeat a mā. Etiā ex opposito
hoc arg? nō vñ. iste est morbus mālīs r iste est
spasmus: ergo est spasmus mālīs: in casu vbi cā
spasmi fit māl nō ledens qz replēs sed qz acuta
mordens: ppter rñc qz est morbus? mālīs: r si fit spasm
mus ad materiā nō ppositionatus. Alius est
spasmus mālīs de replēone: vt cuius cā est mate
ria replēs maxime dilatās fm̄ latū r abbeniās
in longū: vt cñ est fm̄ villos latitudinales vel
transuersales mēbz lacertoz recepta: nam tūc
de necessitate mēbz dilatā r elongat in la
tū: r ex psequēti abbeniat in longū quecūqz sit
talīs materia taliter sitnata: r p inde sequitur.
Et hoc bene norare: qz possibile est mām spasmi
esse materiā subtilē r fore subtiliorē qz fit certa
materiā palytis: que ideo facit spasmi qm̄ talis
in mēbro recipit vt elōget fm̄ illā positionem
vt fm̄ latū: r nō qz grossa oppilāet dilatans: vt
ppter cōsiderare volēti. r sic nō est verū qd cōiter
dicif qz in hoc differunt materia palytis r mate
ria spasmi: qz māl spasmi fit grossa oppilā: r māl
palytis liqda fluēs: dico rñ qz qm̄ māl liqida
r subtilis est de se parata recipi et fluere ita in
villos lōgitudinales sicut in latitudinales vel
transuersales: r plures villi mēbroz lacertoz
in maiori parte mēbroz incedūt fm̄ incessum
rectum idcirco fm̄ villos fluentemā est magis
paratum mēbrum elongari: r sic paralyticari
qz spasmari: sed qz recipiatur materia sic in vil
lis latitudinalibus vel trāuersalibus qz nō in
longitudinalibus: hoc replurimum euenire po
test et grossitie materie oppilantis: vt patet: et
sic bene verum est quod vt plurimū grossior est
materiā spasmi qz paralytis.
Alia diuisio: quidā est cōfirmatus: quidā nō
cōfirmatus. Alia diuisio: quidā est spasmus

musculoz anteriorū vñ puerit corp? in aīrīs:
quidā posteriorū vñ cōuertit posterior: vñ qdā
dicatur epistonus: quidā proleptus hoc est siue
sint de inanitione siue de replēone. ¶ De mō
rñ spasmi inanitionis multū dubitat a doctori
bus. nā si spasmus sequit cōsumptionē r mino
rationē humidū mēbroz sequit qz qlibet erhi
cus terrie spēi d3 spasmari cñ in quolibet tali
membra ad maiore debeāt deduci siccitate per
ericationem in humido sacra qz in mēbro alr
spasmato a cā ericāre. si ergo siccitas in illo est
causa cōtractionis: sequitur etiā qz mēbra erhi
ci multo magis a siccitate debent spasmari.
¶ Beniter multis dimissis rñsionibus cōmu
niter ad hāc difficultatem datis qz meo iudicio
nō videt saliffacere: est dicendū qz maior siccitas
est in nervis musculi spasmari a siccitate qz
fit siccitas in erhico etiā terrie spēi. r si erhicus
terrie spēi ad tantā siccitate ducet quāta gra
dualiter reperiet in illo nervo muscoli taliter
spasmari: dico qz corp? taliter erhici spasmare
r hoc est cñ siccitas fit p se corrugatiua 4° me
rheoz: maxime siccitas terrea vt siccitas sa
ciens ad minoratiōem humidū subtilis inspis
sando grossum. Si ergo naturalr siccitas corru
gat r cōdensat vbi erit maior gradualis siccitas
de hac siccitate terrea loquendo ibi erit maior
corrugatio partū r pñr maior spasmus cñ flar
ralis a cā ppter naturā vt supponit. dico signā
ter intelligēdo de siccitate terrea ppter calidi
tatem ignē cōiunctā siccitati in igne qz flar cñ
multa raritate vt pñr. sed in materia terrestri a
dñio videt dicendū vt dictū est qd vbi est indu
cta maior siccitas ppter naturā: ibi cereris pñr
debet esse inducta maior corrugatio r pñr mas
ior spasmus: r sic videt repugnare qz maior siccitas
fit inducta in mēbris erhici terrie spēi qz in
certo mēbra alreriū corpis spasmato a siccitate
ter rñ mēbro erhici nō sunt spasmata: iō dico
qz nō rāta est siccitas ppter naturā inducta in
erhico sicut in dicto mēbro spasmato: uō rñ sit
admiratio qz si erhicus terrie spēi nō curat qd
ppter ea nō possit curari r resumi mēbz pñu
lare ericati: qm̄ in erhico terrie spēi ericant r
co: r epar in rñte: qm̄ sñtori? restauratio: r iō
nō resumit in corpore vero spasmato fm̄ mem
bum vel mēbra stāte valitudine pncipali mē
brozū pōt fieri resectio r restauratio: r pñr ve
ra curatio. Nec ēt mire qz qz mēbra vident ma
gis sicca in erhico qz in spasmato: quia in erhico
morbus est cōis totū nō sic in spasmō particula
ris mēbz: qz nō inuenit ericari appropiā
humiditate neruoz r nō ericari hūiditate mē
bz: carniformis eiusdē mēbz vel ossis: r sic ap
parebit mēbz multo minus siccū qz in erhi
co: l3 rñ nerui quozum cōtractione fit spasmus
magis sicut ericari qz fit siccitas in erhico repra.
Alia diuisio. spasmus quidā est multi r pñ
quidam modici: quidā medio modo. ¶ Trē qui
dam intensus: quidam medio crīs: quidam res
missus. ¶ Item quidam vnus mēbz quidā
plurium: quidā vniuersalis. i. cōrines totū cor
pus ppter partes faciei nam si cñ hoc spasmare
tur pars faciei esset epilepsia.
Cause. Jam pñr sunt ponende cause de qui
bus quandā ponimus pñmrituam:
quandā autem: r quandā cōiunctam, nā in cau

Questio.

Nota.

Not. bene
errore sepe
comissio de
causis pñis
mritinis
spasmi ex
inanitione.

De causis
aīribus.

De causis
pñmritu
spasmi ex
replēone.

his spasmis repletionalis causa primitiva esse potest quod liber, causa extrinseca propter quam multiplicatur humor qui recipi potest in nervis talis opilando ut faciat dilatactionem in membro spasmatum et abbreviationem in longo: et hoc modo omnis immoderantia causam coplerionalem ex parte aeris debilitando. g. digestiva: et sic ad multiplicacionem supfluitatium faciens potest esse causa primitiva spasmis repletionalis: et ita discurrendo per alias res non naturales maxime de coitu et multitudine ciborum et uarietate facietate et reliquis modo suo. s. ut subito timore commouere humores. ¶ Accidit et estque dictum notabile. Ras. p. p. in ca. 6. n. aliqui fit, ut dicit hic morbus quando extendunt membra ex ventositare inflata que resoluuntur ex medicinis calefacientibus in unctis supfluitatibus corporis. s. non debito rpe applicatis ut scilicet repletionem: et addit: de medicinis extenuantibus et expellentibus ventositatem. sup. etiam non in debito rpe exhibitis: et ex hoc textu potest notari magnus error: iperitum quod in dolore ventoso aliquid in primum cum medicinis fortibus resolutis adducit ad spasmus.

Not. bene error: esse commissio de causis primitivis spasmis ex inanitione.

De causis acribus.

¶ De causis et primitivis in inanitionis causa primitiva est coitus causa extrinseca sine aialibus caliditas solis: laborum vigilie et passiones aiales fortiores: coitus et effusio sanguinis quodcumque partitum cum supfluitate et colerica passio. dicitur An. et omnis causa extrinseca minuente humiditates males vel est causa medicinarum fortium. ¶ Causa primitiva spasmis ad manum non proportionati sunt omnes cause que faciunt per nosmet ipsos sensibile in cerebro et membris nervosis: vñ virtus stimularum vel doloris vel mala qualitate retrahit membra nervosa ad sua prima: vñ sunt inobedientia in dilatactione ut dictum est: hoc modo multiplicata inter se qualitate ab aere frigido ledente cerebri vel membra nervosa vel vapores venenosos et punctura scorpiionis: et alia que solutio facta in membro nervoso: omnes tales sunt cause primitivae spasmis ad manum non proportionati.

¶ Causa vero aialis spasmis proportionati aliis repletio nali est portio maius humorum alium in toto vel in parte repleti repleti nervosa membra etc. ¶ Causa aialis de spasmis inanitionis est mala copio calida per incipit membris antequam ad ericcationem producat faciendo contractionem: et hoc fuit copio sit radicalis nalis siue per naturam talis: et sit omnis causa intrinseca corporales que ericcare possunt ut colera ignea etc. possunt esse causa humorum acries. ¶ Causa aialis in spasmis ad manum non proportionati sunt humores venenosos in corpore humano exites mala qualitate infecti que cedentes in particularibus membris: que tñ sunt parati fluere ad membra et facere contractionem. ¶ Causa et aialis omnivisa est acuitas sensus omnis sibi et debilitas eius et debilitas cerebri et membrorum nervosorum. nā ad huiusmodi debilitatem sequitur facilior spasmus quicquid fuerit: s. maxime spasmus ad manum non proportionatus.

¶ Sed de causis corporalibus facientibus spasmum repletionale videbitur innuere. An. quod aliqui magis est fluens supra totum membrum: et aliqui stans in particulari situ membrum musculi. s. et nervosus: et sic ibi faciens dilatactionem: tunc reliqua partes illuc trahunt. Sed hic nota quod omnes partes musculi ad illam partem trahuntur: quod non per versus radicem

musculi trahit ad medium: quoniam in omni spasmis per hunc lacerti ad suam radicem: sed de illi quod alie partes infra partem spasmatam principaliter ut apertum trahunt ad eam. Et videbitur innuere An. in ter. quod omnia humoralia potest esse causa repletionalis spasmis cum est fluens etiam non apans: immo et magis venosa grossa: et hunc spasmum dicimus vulgo granum: et de hoc dicit An. et non est longum quoniam sit spasmus eueniens a ventositare inflata spissa: ipsa enim est ex eis que replim accidunt et remouentur in hora. i. statim et subito: sed videbitur innuere quod sanguis non facit spasmum nisi sit apans. Reliquae materie possunt facere spasmum: et ut fluens materie et ut apantes: quod etiam sit forte ut plin vey. ppter ea quod nervi sunt membra exanguinea: neque ab illis det sanguis coiter circa nervosa membra talia ut labendo faciat opilationem: non videbitur tñ repugnare quin etiam saltem ex percussione vel ex certo dolore et circa membra nervosa a quacumque causa fluere possit sanguis talis ab illis et facere spasmum siue apate: quod et non apando poterit facere opilationem et spasmum: ita quod a flate et a meliata sanguine: ly rarior potest fieri spasmus repletionalis a sanguine. De colera non fecit mentionem An. quoniam ab ea magis pedit spasmus ad materiam non proportionatus propter acuitatem et mordacitatem: et quod sua subtilitate non retinet in poris membrorum extensionem faciendo ad spasmum. ly ex colera grossa non repugnat fieri.

¶ Causa vero coniuncta spasmis repletionalis est ipse humor existens in nervo vel in nervis lacerti actu faciens extensionem in latum et decurtans in longum. ¶ Et causa coniuncta spasmis siccis est ipsa siccitas actu inducens contractionem in nervis.

¶ Et spasmis non proportionati ad materiam causa coniuncta est mala qualitas actu ledens: vñ si sit membrum etc. ¶ Preter has autem species spasmorum sunt quedam species que non sunt proprie spasmis: sed proprias quedam frigiditates in membris facere et inhabilitates in dilatactione vel contractione: de quibus tñ fecit mentionem An. in ca. primo spasmis. s. g. contingens propter sustentationem factam super aliquos membris quod est tractum: ut cum sit tracta crura sedendo et hoc cum brachio ptozo appodiat se supialter cruris que secundo per caput supra brachium et cruris pars: et ex ista compressionem indurant chorde musculorum vel mouent manum ad membra talia tracta propter laborem in sustentando: vel excutunt ab eis humiditates res proprie compressionem vel distinguunt meatus dilatactionis spiritus aialis et virtutis morine ad membris: et hoc fit quod inhabilitas in motu vel rigiditas: et ad has causas reducitur et talis inhabilitas aliquoties contingens post somnum cum hoc fuerit dormiens supra aliquos membris contortum ut supra brachium etc. Et hec sufficiant de causis.

¶ Signa Signorum quod sunt pronostica futuri euenientis quod pronostica ad salutem vel mortem: quod demonstratiua et generis et speciei. ¶ Signa pronostica futuri euenientis sunt ut spasmis maxime repletionalis sicut saltus et pulsatio iectio gatio in membris: et quod pulsus sit parvus et rarus in principio: quoniam declaratur virtutem opprimi a multitudine materie et sic fieri paruum: sit et rarus propter diminutam necessitatem ex materia humida abundante nata fluere ad nervosa membra obtundente caliditatem. Et si aliquan

¶ Erit scdm nrm vulgare idioma. La crapa.

De causis coniunctis.

De signis pronosticis euenientis spasmis repletionalis.

Questio.

Nota.

De causis primitivis spasmis ex repletione.

Prima pars practice Jo. Matthaei de grad.

De signis
futura spasm
mi ex inas
nitione,

De signis
pnofticis
spasmi ad
malum.

do fiat stridor: dentium & aliqualis tortura ap-
parens in labijs vel in oculis: ista videtur pno-
sticari sup futuro spasmio repletionali. Et addit
Aui. Qñs accidit risus non fm radicē. i. non est
verus risus & hoc est. s. cū nā iem incipit recipi
in musculus mandibularū vñ sit aliqualis cōtra-
ctio: & sic est signū quasi demonstratū si principiū
spasmi repletionalis & pnofticū futuri spasmi
magis cōis. ¶ Pnofticū autē spasmi inanitionis
nō sunt se. valida & ssa: & maxime in pueris &
lacentibus ppter passibilitatem humidi eorū
& facilem resolutionē & exsiccationem. Et de his
dicit Rasis pō pntentis. Et pueris solū vigilie
aut timor: aut vētris cōstipatio aut corporis di-
stentio aut coloris mutatio sup. antecedit enim
spasmus est eis futurus cā se. ¶ Et pntēdo ha-
bitudo macra cum pulsu aliquatū duro cum ali-
quibus passionibus vehementib⁹ & solitudine
cogitatione & pcedentes cōiones fortes facie a
natura vel arre: & scititas ē cerebri vehemēs q̄
declaratur ex vigilijs: ista oīa sunt de signis p-
nofticis spasmi sicci: qm̄ dicit. A. ppter debili-
tatem quā sequitur scititas lacertorū. Nā cum nī-
mia cā deficcatur cerebro aduenit reducit ad
se humiditates a nervis & sic fit spasmus: & ita
de reliq̄s q̄ pnt esse cā exsiccationis & infra.
¶ Pnoftica spasmi ad mām nō pportio nati
sunt cū papitur i corpore materia colerica acū-
ta vt prassina vel vermes vel sumptio medicine
multum fortis acutē & impressiue in os stomas-
ci: vt cum datur eleobus vel lapis lazuli non
preparatus & maxime in corpore fortis sensus
stomaci.
¶ Signa pnoftica ad malū & ad bonū. pto ad
malum & ad morē dicit Aui. in fine capli causa
rū. Et oīs quidē spasmus sequēsvulnus est mor-
talis: & sic factus ex punctura vel solitione pri-
mū nō recipit curā: hoc dicitū nō sic absolute d-
intelligi: qm̄ d- Genri. q̄ spasmus ppter punctu-
ram fit ppter vñā tñ trūi causā: vt ē notatur
tertio regni clare a Plufq̄ cōmentatore sup illo
passu. Nervi & renātos punctura &c. Uno mō q̄
ad puncturam sequitur dolor: & ad dolorē fit spaf-
mus: & p̄z q̄ talis spasmus nō est semp mortu-
lis: q̄ mitigato dolore remittit spasmus. Sic
scōo ppter apā qd̄ ptingit i vulnere: & tale apā
si supflueret alā pflueret faciens exsiccationem
in vulnere & phibens transpirationem materie
acutē putrescētis pōt inducere timorē: sed non
clauso orificio nō facit timorē. ppter transpi-
rationem mae si ē fiat apā apparenter: & postea
delitescat erit signum malum: sed p̄tinet vt di-
ctus est apertio orificio non sic est timor. Potest
vltimo esse ppter supfluentem effusionem sangui-
nis de quo dicit Ilypo. 4. affo. Spasmi ex vul-
nere mortalis. Aui. declarat q̄ intelligit qñ sit
ex emanatione sanguinis supflui: & tñc fiet spaf-
mus de inanitione de quo statim dicef. q̄ vtpm̄
est mortalis: credo tñ ego q̄ qñ sit spasm⁹ ex vul-
nere in pfundo nervi q̄ tunc fit mortalis: q̄ me-
dicine non possunt bene ptransire ad locū le-
sum. Et si medicus voluerit dilatare vuln⁹: tñc
aucto dolore perducitur ad maiorem spasmum
& ad morē infirmus: & ideo incisiones facie cū
re acuta maxime cum profundatur sunt magis
periculose vt sunt aliqua arma acutissima.
¶ Secundum pnofticum est q̄ spasm⁹ de ina-

nitione sequens morbos diuturnos est mortu-
lis: dico signanter diuturnos: qm̄ si subito indu-
catur non semper. Et mortalis: & ideo in pueris q̄
a facili cā & subito potest induci ppter passibi-
litatem humiditatum eorū non est mortalis: q̄
liber tñ de inanitione cōfirmatus est mortalis
etiam ppter aliam cām sit salubris in pueris vt
dicebat Aui. nām in pueris ppter fortitudines
virtutū: cordis & eparum eorū & forē restantia-
tionem talis spasmus non est mortalis: nā vter
q̄ spasmus & inanitionis & repletionis est pue-
ris pportionalis: & ab his facilliter reducuntur
pueri sicut & facilliter incidunt: sed in p̄necta
etate spasmus de inanitione vtpm̄ est mortu-
lis. Et p hoc dicebat Rasis pō pntentis. ca. 6.
Et spasmus accidit infantibus ppter debilita-
tem nervorū: & sic inmebat spasmū inanitionis
& copiam nutritiuentis: & per hoc inmebat spaf-
mum repletionis: & de facili possunt reuerti ad
eorum naturālē dispositionē: & q̄ alij quorūm
eras transir: 20. annū nō de facili incurrit spaf-
mū. ideo cū ipm̄ incurrit nō de facili curant: &
spasmus marie declarat mortalis qñ remedia
nō videtur cōferre & color mēbris variatur. Nec
est dicendū de spasmio sicut dicebat de paralyfi:
vbi dicebat q̄ nō qly paralyfi incurabilis est
mortalis: q̄ spasmus cū sit incurabilis fit mor-
talis q̄: aut ad salutem terminatur aut ad mor-
tem. nām in spasmio sere semper cōtingitur do-
lor: q̄ membra sensitiua ppter nām cōtrahunt
ad sua pñ: & cum appareat remissio accēdit de
dolore & de bonitate colorum membri sine sin-
gultu sine lefione sensibili cerebri & opationis:
tñc significatur spasmus salubris: sine sit reple-
tionalis siue de inanitione: siue ad materiā nō
pportio natus. ¶ Aliud signum pnofticum ad
malum & etiam Rasis loco allegato dicit: ne
quis: quibus signis sunt oculorum tortuositas &
stridor: dentium & affiduus motus palpebrarū
& strabo stras p̄z nām ista omnia signa declarāt
nocumentum magnum communicari cerebro.
¶ Aliud signum ad malū est qd̄ ponit Ruffus
& scribitur a Rasi loco allegato in hunc modū
dicit Ruffus in libro suo de diera. Inflatio ven-
tris in spasmio est signum mortale: hoc signum
potest declarari quia significat debilitatē vir-
tutis naturalis ideo continetur debilitatē vir-
tutis cū spasmio morbi difficilis fit morbus mora-
lis: & continuando dicit Rasis: dico quod vici-
quandam mulierem cuius inferior mandibula
repercutiebat assidue superiorem: & aliquantū
superior inferiorem: & ego conclusi vtriusq̄ mā-
dibulam forti ligatura quod non sonarent: &
nullo modo obtinere p̄ oīū quin sonarent eo
quod eius corpus tantum inflabatur quod vis-
debat scindi per medium & fuit mortua.
¶ Signū vero ad bonum est vt dictum est su-
pra remissio malorum accidentium cum mani-
festo inuamento medicinalium & virtute forti-
tēre sed specialiter in repleionali signū bonum
est quarrana succēdes. nā dicit. A. p̄fert ad id. i.
spasmm ppter cōuersionē tremoris. i. excus-
sionē materie ppter tremorē ei⁹. s. q̄rtane & p-
pter multitudinē sudoris sui. ¶ Aliud sigm⁹ p̄as-
ratine ad bonum spasmus ad materiā non
pportio natus: maxime a mala cōplexiōe con-
tignis manifesta vt catida vel frigida maxime

De signis
demonstra-
tibus spa-
mi.

De signis
distingui-
tibus ite-
rasmi d-
inanitione
repleone.

De signis
pnofticis
ad bonum

inter ceteros sit curabilis p[er] p[ro]cursum cause
cōtrarie. ¶ Aliud signū ad bonū in sp[as]mo sic
citatis: est Aui. sp[as]mus sequēs debilitatē ce-
rebrī ex siccitate facilius curat dicit sic: et pluri-
mum est ex hoc ca[us]a. q[ui] sit. s. sp[as]mus et destruitur
velociter: et cā in ipso est siccitas cerebri p[ro]pter
debilitatē quā cōsequit lacertorū siccitas. nā cū
minima cā desiccata cerebro aduenit deducit
ad se hūiditates a nervis: deinde cū natura
sollicitat ut cerebro humiditatem acquirat suffi-
cientem redeunt membra sup[er] ad naturālē dis-
positionem et fiunt obedientia dilatare cum
perceptione. i. sensibilibus.

De signis
demonstra-
tibus sp[as]-
mi.

¶ Signa vero demonstratiua sp[as]mi cuiuslibet
indifferēt marine vbi cōiect artheris et nō sit
alicuius p[ar]ticularis mēbri in quo manifestet ar-
teria: sed quasi v[er]is p[ro]pter q[uod] capiti. ¶ Primum
signū est pulsus rēus inqualis s[un]t partes ar-
terie: q[ui] in mēbris sp[as]matis p[re]sunt ineq[ua]-
litate: quedā eleuare magis: quedā de[pr]e-
sere: et ideo arteria percipit ineq[ua]litate eleuari: ne vi-
deretur fieri p[ro]pter vera diastoles nec systoles: sed
quasi quidā motus cōcussiuus et tremulus arte-
rie: sicut est de cho[er]da baliste p[er]iecta sagitta. nā
salat quodāmodo saltu imp[er]cipibili: et hoc p[ro]pter
maximā inrentionē arterie et sp[as]mo. ¶ Cōiū-
gitur etiā in sp[as]mato stuporitas v[er]itatis: q[ui] ma-
terie in sp[as]mo cōuertunt ad superi[or]a sicut et
membra nervosa p[er]uertunt: tunc ē et est fortior
causa: q[ui] m[er]iti v[er]itatis debilitati nō p[oss]unt cōp[re]-
mere myr[is]ach cōp[re]ssione cōuenienti ad exp[re]-
ssionem: vel q[ui] et est fortius p[er]uenit ad sp[as]mū
musculi aut: q[ui] sicut talis musculus qui natu-
raliter dispositus factus est ad exp[re]ssionē et ad
certam retentionē: ita naturaliter sp[as]mat[us] fa-
cit retentionē p[ro]hibendo exp[re]ssionē: ut vult. A.
20^a. r[ati]o. r[ati]o. de causis exuberantie sp[as]matis: in cō-
trarium est de musculis vasorū sp[as]matis ut loco
suo. ¶ Et p[er] siles causas: sit ē r[ati]o r[ati]o v[er]itatis n[on] n[on]
aliqui dicit. A. sicut v[er]itatis p[ro]pter hūiditatis mul-
titudinē eius: v[er]o distillando labit q[uod] expella-
tur a virtute: vel q[uod] p[ro]p[ri]etate musculi inter-
stini recti exp[re]ssit hūidit[ate] de cōcavitare v[er]itatis
ce: nō op[er] multū laborare in signis demonstrati-
uis: q[ui] manifestat morbo et signis leuionis mē-
bri sp[as]mati vel mēbri sp[as]matorū: ut dices
bar Rasio in tertio nostro cū aliq[ui] mēbri alicui
ius cōtrahitur: et ad suā redit originem et.

De signis
distingue-
tibus iter
sp[as]mi de
inanitione
replone.

¶ Signa quibus distinguit sp[as]mus replōnis
a sp[as]mo inanitionis est q[uod] sp[as]mus de replōne
fit subito et de inanitione fit paulatim: et dicit
Aui. neq[ue] bibid velociter. s. mēbri sp[as]matis
de replōne: q[uod] sup[er] ip[s]um ponit. s. ex oleis quibus
iungitur mēbri. i. mēbri nō p[oss]unt p[re]sto
oleū cū iungit oleo si fuerit replōnalis: addit
tū n[on] p[oss]uerit de primo se. vel calit[er]as. nā calidi-
tas etiā sine exiccatione p[oss]et minuire oleum
sed de p[re]sta cā in sp[as]mo replōnali oleum nō
imbibit: s[ed] secus est in sp[as]mo inanitionis: q[ui] a
siccitate multū oleū cōsumit. ¶ Sed hic nota
p[ro]pter verbū Rasio: q[ui] in diu[er]sionib[us] ca[us]a. p[er]
p[ri]o dicit q[uod] sp[as]mus fit de replōne paulatim q[uod]
est cōtra Aui. et o[st]endit reliquos. p[er] dicit q[uod] ip[s]e cō-
parabat sp[as]mū replōnalis factū p[er] viā paula-
tine cōgestionis humorū in mēbris nervosis ad
sp[as]mū replōnalis factū p[er] viā defluxus mare-
rie ad mēbra: vel aliter dicit: q[uod] ly comparando

sp[as]mū replōnis ad sp[as]mū inanitionis:
sp[as]mus replōnis fiat subito et inanitionis pau-
latim: tū cōparando ad paraly[si]m: et p[er] viā def-
luxus sp[as]mus fit tardior q[uam] p[ar]aly[si]s: q[ui] mare-
ria paraly[si]s est fluida magis mollificās mem-
bri vbi m[er]i sp[as]mi ad hoc q[uod] faciat oppilationē
talem ut fiat p[er]tractio: op[er] ip[s]am esse solidiorē et
spissiorē: saltē ut in p[ar]tibus ut dictū est supra: q[ui]
facit ineq[ua]litate in membro difficulter. ergo
magis fit transitus: et sic fit tardus cōparando
ad paraly[si]m. Sp[as]mus autē materie non p[ro]p[ri]-
porionatus ut plurimum fit subito: sed cū cau-
sa manifesta de nocuentis acribus ut ex dolo
re punctura morfu et huiusmodi et.

¶ Signa vero causarū complexionalis sine ma-
teria dicit Rasio. p[er] cōmuentis cap. 6° sepe al-
legato. Et q[ui] sp[as]mus est ex caliditate exiccant[ur]
rur[us] nervi: et q[ui] ex frigiditate coadunantur: et cū
est ex humiditate ingrossantur et incuruantur:
et quando est ex siccitate contrahuntur.

¶ Si autē fiat sp[as]m[us] p[ro]p[ri]etate cerebri vel stōi-
citate v[er]o aliorū mēbri manifestū erit ex eis q[ui]
sepe dicta sunt in s[er]mone supra. ¶ Signa etiam
sp[as]mū materietū facientū sp[as]mū replōnis
nalē habent clara et sepe dictis. ¶ Sed signa
quarundā rigiditatis siue inabilitatis q[ui] dicun-
tur quidam sp[as]mi large ut supra dictum est in
causis: habentur etiam manifesta ex p[re]cessione
causarū illarū. Et sic est finis signorum.

Cura Sequit de cura sp[as]mi cū sp[as]mi tres
sunt species: ut de replōne de inanitione
et ad materiā nō p[ro]portionari. p[er] inrentionea
curatue sp[as]mi replōnalis sunt q[ui]nq[ue]. Una est
debitū regimē. 2^a equatio materie vel digō. 3^a
diner[is]. 4^a euacuatio. 5^a resolo et confortatio.

¶ Circa regimen nota q[uod] regimē d[icitur] inclinari si
cur in paraly[si] est dictū. s. ad calidū et siccū: et sic
cibus si virtus fuerit debilis erit. s. in anib[us] mō-
tatis assatis magis q[uam] elixatis: sed si virtus non
fuerit: debilis laudat aq[ua] ciceris et panis cū mel-
le: pot[est] fit aq[ua] mellis cū decoctione sticados ma-
iorane et similiū. Aui. laudat parum vini post in-
p[er]n[on] augmēto et statim: sed melior est porus aque
mellis rectificate ut dictū est in alijs fiat ut in
paraly[si]. ¶ Circa equationē materie nota q[uod]
sp[as]mus est egritudo magis v[er]eda q[uam] paraly-
sis. v[er]o aliq[ui] necessaria est e[st]atio ante digōnē
materie ut dictū est supra in paraly[si] timorosa: s[ed]
cū est sp[as]m[us] p[ar]icularis mēbris ignobilis p[oss]et
dari digestina aq[ua] etionē. Nā in sp[as]mo replōna-
li toti cōis est dubitatio de morte vsq[ue] ad 4^m si
cur de r[ati]o: ut fuit sentētia Hippocratica.
Quicūq[ue] a r[ati]o app[re]hēdunt et. et iō r[ati]o p[er]
etiari aq[ua] digōnē: sed si dat indicias est meli[us] p[er]
parari mām cū syrupis app[ro]p[ri]atis: sicut e[st] o[per]y
mel sy. mel. ro. syrupus de sticados et. sed vbi sit
necessariū etiari a p[er]n[on] medicine sicut a p[er]n[on] etiari
ne leniores in p[re]ssu fortiores ut supra dictum
est in paraly[si] ut dicit paulo post: et cū e[st] d[icitur] fiat
etiatio. ¶ Inrentio vero diner[is]ua cōple[re]t etiā
ut in paraly[si] cum clisteribus fortibus cum di-
uer[s]ionibus cum ventosis et. quando siccis: ali-
quando cū scarificatione p[er]tis in collo et in
spondilib[us] dor[is] ex vitro: latere: v[er]o si fuerit ma-
teria lenis dicebat Aui. i. slegmatica ponant si-
ne scarificatione ad calefaciendū loca ad resol-
uendū materias. Et si nō fuerit slegmatica. i. si

l iij

De signis
p[ro]noticia
ad bonum

Primapars practi. magistri Jo. de gradi.

non fuerit leuis: sed sup. cā fuerit aſa z maxime
 sanguineum factū p deflurū vt in ſpafmo a p
 cuſſione: tunc opz vt ſtat ſcarificatio. Eſt enim
 mortale vt dicit tertius ſi nō ſcarificet tūc attra
 hendo materiā ad locū aſatis: aliqñ etiā ſit di
 uerſio cū vomitu cū gargarifmatibus cū caput
 purgibz: diuerſiones tñ priculares magis cōue
 niunt que ſunt de mēbris proximis poſt eſionē
 cōem maxime in caſu fluentis materie. ¶ Eua
 cuationes cōplent cū hiera cōi cū agarico tro
 ciſcato cū hiera hermetis cū hiera ruſſi cum pil
 lulis cochys de ſerapino de enſorbio z feridis:
 ſed ſemp cū cantrela z timore: vt dicit eſt: z hoc
 nō exiſtente corpore plectoico vel ſanguineo:
 qm̄ exiſtēte plectoia ſanguinea vel cā ſpafmi
 ſanguinea ante digeſtionē z eſtationē cū dictis
 medicinis ſtat ſlōmia. Nā dicebat Ani. z ſi vide
 ris ſign a ſanguinis dominātia valde. i. multuz
 manifeſte ſtoborhoma primo: ſed in tali ſlōmia
 obſeruet dictū Raſa poſitū p° pñeris. vt nō
 totus ſanguis educat etiā peccat: qz reſiſtit ac
 cidētibus ſpafmi: et ita ſequitur eſt Auicē.
 ¶ Alia iurētio cōpletur cū pforatibus z reſol
 uentibz cū balneis ſuffis poſito lapide ignito
 in decoctione vt ſtat melior euaporatio tandē
 ſtant vnciones cū oleis appropriatis. Berar.
 dicit qd in localibus reſolutiuis nō eſt pceden
 di ſicut in palyſi: ſed in ſpafmo opz p° molliſica
 re membrū cum oleo de lilio: cū mūſlagine ſez
 ungreciſe. lūi cū altea z dialtea z tandē facta
 humectatione ſtāt vnciones reſolutiue cū me
 dullis cerni z leonis: ſed quid de hoc ſit facien
 dum dicit eſt circa literā. Sed ponit Nicolus
 vnum precipuū z ſuit Rhadei gloſſatoris. ſ. ſu
 matur anſer pinguis: quo euſcerato capiat gar
 tus pinguis excoſtatur: z etiā euſcerat in fru
 ſta incisus ponat in vtre auſeris cū lardone er
 thure z myrra: z ita ſuat q non poſſit exire pin
 guedo de ventre ſumat z ponat in veru: capiat
 qd diſtillabit de pingui in ſartagine quaſi plex
 ua aceto albo: z tandē dimittat inſrigidari ace
 tum cū pinguedine z ſupernabit pinguedo q
 pinguedo remoueat: poſtea carnes auſeris z
 gatti incife z cōuſe bulliāt multis bullitionibz
 bus in aceto qd remāſit: poſtea premant carnes
 in eodē aceto z pingue de caribus qd ſupnata
 bit reſeruet cū alio pingui p°: z er eo vngat mē
 brum ſpafmatū poſt eſionem z eſt optimū. Lau
 datur ſingulr oleū vulpis z ſeſſio in eo: ſino bal
 neum er eo: ſedere etiā in pellibus vulpiū z lū
 porū noniter excoſticatorz laudat ab Ani. Sed
 de balneis noſt regula Ani. q melior eſt multi
 plicatio nūeri q lōgitudo more ſpatij in eo: qm̄
 nocet p molliſicationē. i. reſolutionē virtutis.
 ¶ Ad hanc intentionē dicit Raſ. p° pñeris. er
 coſert mirabiliter mēbro ſpafmato ligari deſu
 per peria vñā pinguedis caude arterie: z poſt
 ea p rps remoneat z altera apponat. z dicit: er
 poſt eſt ſpafmatū z paralyticatū ſic velociter li
 berari. Et Ani. dicit. Et his quidē mirabilibz et
 expertis ſpafmo eſt vt ſup membrū ſpafmatuz
 ponatur ren cōrītus cū pinguedie ſua: deinde
 dimittat ſup ipm donec ericeaturz permittetur
 cum alio: z piz q iſte magis debent valere qua
 dam proprietate occulta q manifesta. Laudat
 etiā Raſ. z Ani. balnea naturalia maxime ſul
 phurea. ¶ Laudat etiā euentus ſe, in ſpafmo

tali materiali ex ſententia lhip. z Auic. dicit: et
 ex cura eius cōtingente ſm naturā eſt euentus
 ſe. acute. ¶ Modus autē pronocandi ſe, vltra ala
 dicta de cōfectione anacardina z alijs. ¶ Eſt. in
 ca. p. proprio de ſpafmo. ſunt caſtozei: z aſſa ſeri
 da qbus pmiſceat mellis dupli eoz: z ſit doſ. ſi
 cur auellana: ſpafmum em̄ reſoluunt z febre in
 ducunt vt dicit: per interius autem vltra confe
 ctiones magnas ponit. ¶ Eſt. in cap. p. p. p. ver
 ſus ſinem medicamen. dicit. ſx. veg. recentis. i.
 acoti. 3. iij. decoquant in lib. i. aque vſqz ad con
 ſumptionē medietatis: z da ex eo oī die 3. j. cum
 gra. n. caſtozei vel aſſe ſeride expertum eſt.
 ¶ Si fuerit ſpafmus a cuſſione vel punctione
 vel moſu venenozoꝝ aialū recurat ad quartā
 quartū: z quintam z ſextā quartū: z reguſt ſm re
 gulas ibi dadas pcedat. Sed ſpecialiter ſum
 marie in ſacto a pcuſſione dicebat Ani. opz vt
 adminiſtrent euboece que laran. i. molliſcant
 z ſedant dolore. ſ. que ſunt temperate reſolu
 tionis ſact: ex o. fracto z canoniulla z maluiſe
 farina ſenugreci z hio ſimilibus. vnde vult qd
 generaliter intendamus ad ſedationē doloris
 partis pcuſſe: hoc tñ intelligēdo pmiſſa cura
 per eſionem per ſlōmiam vel aliam eſionē ſm
 q pcuſſio vel caſus requirit diuerſendo z ena
 cuando ſm caſ. notos: cū hoc etiā debemus in
 tendere ad cōſolationē originis neruoz admi
 niſtrando medicinas cōſolationis nuche: vt cū
 oleo de lilio z ſimilibus. Et idē intelligit de pū
 ctura nerui z de dolore inde ſacto: ſed vtrum eſt
 q nō opz apponi molliſcatione in caſu pūcture:
 ſed magis reſolutiua ad conuertendū materias
 de profundo neruoz exteriuz ne vlnus ericeſt.
 Et in hoc aliqui laudant ſulphur tritū torrefa
 crum: tñ ad remiſſionē acutitatis z pūctionis. z
 ſi hmoi nō ſufficiunt ſtāt ſtrictura oſiſci vult
 neris aperiāt locus cū raſorio vt ſanies poſſit
 egredi. deinde pcedat in cura cū glutino albo
 tim cū enſorbio vel ſulphure pparato vt ſupra:
 z hoc ſi neru? pūctus nō fuerit apparcē diſcoo
 pertus: qm̄ talis neru? diſcooꝝ non ſuſtinet
 fortes medicinas quale eſt enſorbū ſicut parit
 neruis cure cooꝝ pūctus. vñ in neruis
 manifeſtis medicina debet eſſe deſiccatione: ſine
 mordicatione: z de eis electioz medicinaruz eſt
 calx minuta lora multipliciter in aqua: et cum
 oleo temperata: z ſimiliter thuria cum oleo ro.
 vbi oleum non conueniret neruo abſconſo piz
 ppter putrefactionem.
 ¶ In ſpafmo nō enueniēti ppter dolore ab alia
 cā intendendū eſt mitigationi doloris pris do
 lentis. Et in hoc laudat cōiter oleū roſatū cum
 vitellis ouoz: vel oleū violatū cum eiſde et aq
 roſata z ſupponat cum ſupa: panis ē calyꝝ a
 furno ducitur ſi inſundat in lacte vel in oprimo
 vino ſm diuerſitate cauſaz pbabiliter multuz
 cōmendat. Fiant etiā fomentationes cuꝝ oleis
 repidis vel embocatioes. ¶ Et ſi fuerit cogni
 ta materia dolorē cauſans educat ſm ingenia
 vel ſolutiuis vel cum ſcarificatione. ¶ Et qñ re
 liqua nō contulerint veniendum eſt ad ſtipeſa
 ctia faciēdo vnguentū quo inungat locus do
 loꝝoſus z in eius circuitu z laudat vnguentū vt
 infra. ¶ olei roſa. 3. iij. opij. 3. ſ. inſequiam: pa
 paneris albi. ana. 3. ij. corticū mandragore: ſe.
 apij. añ. 3. j. acceri vini. 3. ij. miſceantur omnia et

De cura
 ſpafmi a
 pūctura.

De cura
 ſpafmi
 pporio
 nati ad
 materiā z
 p° de cura
 pūctio
 num.

De cura
 ſpafmi ei
 manitioe

De cura
 ſpafmi a
 pūctura
 nerui.

De cura
 ſpafmi a
 dolore.

Not. iſtud
 remediuz
 Rhadei
 ad ſpafmū

no. bñ de
 balneis.

fiat cum eis inunctio: si etiam cum pane infuso in lacte p. ij. vel. iij. horas: et cum duobus vitellis uno rui: et gra. iij. opij et quatuor croci fiat emplastrum erit forte ad intentionem.

De cura
spasmi a
punctura.

¶ Si vero spasmus factus fuerit ex punctura aialis venenosus propter ea quod attrahit humiditatem venenosam exterius et in hoc coiter apponunt annu puli depilari super mofuram: et mirabili propter valet scabiosa affata cum vitello ouis supposita. Et ubi fuerit venenū interius sumptum vel generatum recurrat ad medicinas beate articas approprias veneno posita 6^a q. rti. vltra cōes can. artedēdos. si in cura venenatorum de p. uocantur ad vomēdū et debilitantibus virtutē venenorum et phibitibus trāstū eorum ad cor: pforādo etiā cor: inter quas medicinas sunt signatē bolus armenus: terra sigil. de medicinis ad cām calām et ad cām frigidā diptamus aristol. gentiana tormentilla et similes.

De cura
spasmi ex
inanitione.

¶ Si fit spasmus ex inanitione siue a siccitate cura est per humectantia: et quā sepe pūgū caliditas: pūgū et sepe cū frigiditā cura talis spasmus ex siccitate est q. si cura eripice febribus: si nō cōiūgat calitās cura vt eripice senectutis. vñ in regimine quo ad dietā eligat ad fridū et humidū declinās: nō tñ ad multū fridū ppter passibilitatē mēbroz nērosos q. pforat leui caliditas: et sic ex pte cibi et potus pplet cū hūctatibz vt sunt brodia carniū maxie pullos et arietis caproz pistate et hāz carniū valēt. Sz hz Aue. in hoc ca^o eligat pulli albi: si ipsi nutriat cū lacte coagulato: vt ipse dicit magis inuāz zona forbilis nisi sit magna calitās. Exhibito lacris nisi sit febris acuta vel mālīs. vnde laudat Aui. mulctionē lacris. vñ vīno mediocri mixto cū aq. fucchari dñante aq. q. vīnuz exhibet tñ ad penetrationē: et decoctionis seminiū maluarū et malue ipse in decoctōe et cibariis multū que nitit. nā pñtāt nutrimentū hūidū grossū: et spinachia borago buglossa et filia: et b. laudat farina ordet vel pulres ei? cū amigdalata et lacte seminiū cōim frigidoz maioz et cū fuccharo. ¶ Et si nā fuerit stiprica laudat Aui. maxie in infanti bz syracos. i. māna si nō fuerit lactātes. dicit si gnāter si nō fuerit lactātes: qm in eis vt dicit dētilis nō est andēdū sup lenitina p sursum: sz sufficiat colligula leuia facta. f. de fuccha. cādeo vel dysteria de brodijs vel lacte: radē fāt balnea aq. dulcis: si et cū aq. decoquāf hūctantia vt folia salicis et vitis et maluarū viol. altee: decoctiones capitū vt interiorū aialū vt caproz arietū valēt multū. ¶ Laudat etiā aliq. b. balneū ex oleo cōi repido: sz dicit Ras. p. corinens rti: dico q. pmeditādū est de introitu pile. i. tñ ne cū oleo calō. f. cōi: credo q. oleū nō sit vñ le in spasmō a siccitate: et ita sibi nō placuit sententia Simonis q. laudabat dñm balneū: et hoc est q. existimat: et hoc credo esse vñ: q. oleū factū ex olinis mannis pterēdo torā subfātiām oliūz sit calū ppter nucleos oliuarū. Et si replet alicubi q. sit repartū intelligat de oleo tñ facto ex expressione pulparū tñ. sz postea laudat oleū violatū p balneo. Sed aduertēdū q. nō stēt lōgo tpe in balneo: nec sit actu calū sed repertū: q. p balneū calz et lōgo tpe applicatū sit resolo q. est ad nocuētū. melior ergo est multiplicatio numeri q. quāritatis pūgū vt sup

dictū est. fiat ergo bis vel ter in die: et cū incipit infirmus relaxari educat ex balneo. U3 ramiū etiā si infundat in oleo cōi in spasmō materia li humido. nā ex oleo plurimū mitigat dolor. postq. exierit balneū fiat inunctio cū oleo pforatē mēbra vt rosato et myrtino ponēdo aliqd de oleo violato stante complexione calida.

¶ Ultima in reū restat cū pforatibus p interius: et hoc mō in spasmō humido materiali cōueniūt: q. dñr in ca. de roztura et paralyti de dia coro diamisco et c. In spasmō aut ex inanitione cōueniūt q. ad frigidū et humidū declināt cū cōfortatione vt fuccharū violatū diadagatū manischri marciapani rectificatū cū fuccharo albo dissoluto in aqua decoctionis violaz. Fiat etiā restauratiua cū pulpis caponum vel gallinarū pinguiū medio criter rectificādo etiā cū seminibus communibus maioribus frigidis et ponēdo aliqua aromata cōfortatiua vt modicū cinnamomū et ligni aloes p pseruatiōe roboris et spirituum.

¶ Sz vñ spālē obseruet in pueris spasmatis cū spasmis siccis et humidis sit pueri pportio nalis: non sunt applicāda eis ita calida circa nērosos vt origines nēroz sicut alijs: neq. ita frigida in spasmō inanitionis ppter passibilitatē humiditatis eoz. Nā a calidis facile dissoluit et a frigidis multū ledit Aui. igit dicit q. ipue ris lactatibz dñr applicari certe medicie incturis eoz vt mel cū radice lilij aniso et parū croci. et ex eis fiat emplastrū dēti. dicat q. dñr applicari tales medicie nutritici sup mamillis ad rectificatiōē lacris. credo tñ q. bonū sit vñ: q. applicare. In pueris igit nō est ponēdū oleū de euforbio neq. de castoreo neq. medulle vñ: rti neq. leonū: sz sunt medulle gatorū et aseris in ipsis pueris: postea cū oleo de spica vel lilio nō trāscēdēdū ad fortia nimis: et ad infriādū sūf: sicut oleū ro. vel violatū: nō aut de nenupare.

Circa reliq. recurrat in his q. dñt sunt in causis de stupore vel roztura vel paralyti.

¶ Si aut fuerit a vñtate vt aliquoties cōrigit: sz ab ea magis fiat rheran? q. spasm? fiat dysteria carminatiua: et habeat diligētia indicia vt sit resolutiua aromatizando nutrimenta et exterius applicentur que dicra sunt in cura spasmi materialis. Et si fuerit a communitate stomaci puocet vomit? cū suauibz. nā sepe vt dicit Ras. et Aui. cū Ba. ex enacuatione colere p vomitū facta est cura. Nō errēdo me particula riter ad curā rherani vel gūfē vel ad ponēdū speciales diuersitates eaz dispōnū in causis: q. nō est vñ: qm vt dicit Aui. in pñ capti de cura rherani eadē est eius cura que est spasmī. Et ita sufficit determinare de cura spasmi cum ab eisdē causis possit euenire rheranus a quibus euenit spasmus. Et est finis capli de spasmō.

De catarro contra et brācho. La. xliij.

¶ Am caput alicuius in egressione balnei discoopertū fuerit aut post exerecitiū aut post aliud fueritq. aer frigidus et ventus septēp trionalis et accidit

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

in naribus et palato pruritus et comotio
et sternutatio. Pannus tunc calefaciendus
est et capiti superponendus in quo tan-
diu moretur donec eger calorem in capi-
tis profunditate sentiat penetrasse. De-
inde nigella odorare incipiat et prouocetur
sternutatio: et caueat ne supinus ia-
ceat: et comedat parum a vino quod omni-
no abstineat. **Q**uod si passio ex appo-
sitione panni calidi alleviata non fuerit
nec minuitur per ipsam fiat flōmia ex ce-
phalica et solvatur natura ex rebus que non
exasperant sicut hec decoctio quam in potu
sumere debet quod tussim patitur: et in pectore
asperitate habet et indiget ventris solone que
R. iuiubas. xx. sebestē. xxx. passulaz enu-
cleatarū. z. r. violaz siccatū. z. iij. radices
ligritie fracte. z. v. ficus citrinaz. r. coquā-
tur in tribus libris aque donec redeant
ad unā et colentur: et in colatura dissolvan-
tur cassie. z. vi. tereniabin. z. r. **Q**uod si ne-
que flōmia profuerit neque ventris solutio
et inde ad pectus descenderit et superuene-
rit tussis et febribus illico fiat flōmia et pa-
tēsa carne abstineat et vino: et in potu su-
mat aquā ordeii et murabaviolatū quod diu
calor furis perseverauerit et tussis fuerit
siccata aspera. **S**i postquam calor ge-
uerit et tussis mollificata fuerit et screa-
re inceperit hec decoctio quod die cum mu-
raba violato dāda est donec pectus mu-
dificetur et tussis sedetur et vox clara red-
datur: que. R. ficus citrinaz. v. iuiubas
x. sebestē. xx. passularū albarū enuclea-
tarū. z. r. ligritie excoctate. z. v. coquan-
tur usque ad dissolutionem et colentur: de-
inde et dētur omni die. z. iij. cum muraba
violato. z. v. **S**i vero tussis inuetera-
uerit diuque permāserit tunc ostēdemus
qualiter curanda sit cum de tussis cura
tractabimus. **S**i coriza in naribus diu
perseuerauerit et non fuerit calor: fluxus
erit: restringendus suffumigando nares
per traiectorium. Et si quod per nares ef-
fluit subtile ac acutum et citrinum fuerit
suffumigatio fiat ex sulphure prius in ace-
to infuso: et postea siccato: aut ex fabis
aut ordeo excoctatis et in aceto prius
infusis et postea siccatis aut ex tucbaro
al. et sandalo al. **Q**uod si neque calor neque

rubedo in facie fuerit suffumigatio fiat
ex costo aut thure. hec namque suffumi-
gatio fluxum restringit.

De declaratioem de dis-
positionibus cerebri et nervorum pñr
Ra. ponit in ordine ca^m de quadā dis-
positione cōi cerebri et mēbris vicinis cerebri
s. de catarro que non tñi debet cerebro sed etiā gut-
turi et pectori et alijs mēbris vicinis cerebro sal-
tē terminari: l. cerebri inītiariue magis: de
terminādo de ipso catarro duo facit pñcipalr.
Primo manifestādo catarrū p signa ponit cur-
rā catarrī pñcipie sumpti vt flūctūs materie a ce-
rebro ad guttur et pectus. Et 2° ponit curam ca-
rari improprie magis vt coriē. 2ª ibi. **Q**uod si
curfus in naribus et. Pñcia adhuc in duas. Pñcio
ponit curā catarrī in pñ^o vñ augmēto etiam si
flura sit p pte mā in pectore stāte ei⁹ indigōne
Secūdo ponit curā ipsius stāte mā magis diges-
ta in pectore: magis in statu ipñ catarrī. 2^a
ibi. **S**i postq calor: querit et. Pñcia adhuc
in duas. Pñcio ponit significatiōes ad declandū
catarrū. Secūdo curā ponit ipsius ibi. **P**annus
tūc. Et ponēs curā duo facit. Pñcio ponit curā
ipsius debilis catarrī habita quasi inrentio ne
tñi ad malitiā cōplexiōis q est causa ei⁹. 2° po-
nit curā catarrī magis difficilis habita magis
intētiōe ad materiā. 2ª ibi. **Q**uod si passio ex ap-
positiōe et. **D**e p^o parte dicit. Cum caput
alicuius in egressiōe balnei discōoptum fuerit
aut post exercitiū aut post aliū qd rarificet su-
de calefaciētib⁹: vt esse furo: ira et. fuerit qd aer
frigid⁹. i. succedēs ad caput ralt dispositū et vñ
rus seprēptionalis marie sequēs: et acciderit
sup. tūc in naribus et palato purit et commotio
aut sternutatio sup. tūc denorat emāifestatōis
positio q est catarr⁹. **P**ñcio intelligētia hui⁹ pñ-
tis est notādū q vt infra videbif de qd nomis
catarr⁹ est nomē grecū: vt dicit alib. in ca^o de
catarro dicit⁹ a flūore: greci emī est flūorē voca-
rūt: et sic omnis flūor⁹ materie vocari pōt catar-
rus s. apud medicos restringit catarrus ad flu-
rū māe pñci⁹ ex cerebro in deorsū: et ē pñcipiū
fluit in pect⁹ qd cur fluit ad extra per nares: et
hoc qd est magis debet cerebro: vt ab eo pfluat
mā in deorsū pñt ei⁹ flūi vñ positiōe i cerebro
hūano qd alteri mēbro: et habili⁹ defluit mā p
colatorū in guttur qd p aliā regione: et sic ma-
rime in pectore recipit iō paties mān nocēre
in pectore: nō apostemāre ad quā sequitur vñ plu-
rimū tussis solēt vulgares appellare catarrus:
et si nō flueret a cerebro. **S**ecūdo notādū q l. y
talīs flūctūs materie et catarrī in deorsū vñ
debitur in processu de causis: causa generalis
dicat triplex. Una grauitas materie q mouet
deorsum: et sic debilitata pñtina mēbri vel pro-
pter multitudinē māe: nō tñ dilatatīs meatib⁹
b⁹ n^o ipsa aliter subtrillata: s. ppter aliā cau-
sam cōtētiua debilitata ipsa mā fluit deorsus
vt aliqñ pringit in pñpquis moiti vñ etiā in
multa plenitudine cerebri. Secūda causa sumit⁹
ex causa calefaciēte relaxare pñtina ppter di-
latatiōne meatuum et pororū et subtrillatiōne
in mā acqñstam: vnde cōtētiua nō potest acqñ-
sui debire pñcere: ita tūc calefaciētes etiaz

Declara-
p^o pñciple
p^o pñcis pñ-
cipalis.

Triplex e
causa cat-
rari.

Nota bñ.

Declatio
2ª pñciple
prime par-
tis pñcis
pñcis.

Nota bñ.

Nota bñ.

ad fluxum faciunt. tertia cā sumitur p viā con-
strictionis et exsiccationis humidi prēti in mēbro
vñ si cut si spōgia fuerit plena aqua et manibus
cōstrigat fiet exsiccio humiditatis de ea: ita sili
occurrente frigiditate: vel sili cū siccitate ad ce-
rebri sili pōstricō eius: et pōstr exsiccio humidita-
tis cōtente in porositatib⁹ eius: et sic distillādo
fluat deorsum: p hēc est cā vñ multū eueniēs vbi
relique cāe non sic frequēter eneniunt: qm̄ raro
deuenitur ad tantā humorū multitudinē vel ad
virtutē prentiam ita debilitatā q humor: sola
granitate deorsum fluat. Et cā calefaciēs raro
intm̄ occurrit circa cerebrū q distillādo rela-
ret prētiā q: cerebrū nō facili ledit a calido: s
ppter ipm̄ facili ledi a frigido cū sit nā mēbrū
frigeat q terra cā: vñ pter q: adducar ad catar-
rum. Et ideo Raso vñ breuiloquus hanc ter-
tiam cām exsiliat catarrhū ita ipsam declarant
p⁹ q quāsdā cās dispositiue pparant: postea
effectiue pcurrentes. Primo p hoc q dicit cum
caput alicuius egressionē balnei discoopertus
fuerit: et manifestant caput rarefactū et calidi-
tate balnei vel similitū causā. vbi ergo discoop-
tum fuerit iam factū est passibile ad recipiēdū
impōsitionē cāe frigide pstringentis et expri-
mētis: ideo si supueniat aer frigidus et ventus se-
pōstrionalis: tunc pabibilis fiet exsiccio de humi-
ditatibus cerebri pōstrico ipso cerebro. Ita er-
go tenet se ex pte causā: p⁹ dispositiue calefa-
ctio capitis et discoopitura eius post calefactio-
nē postea effectiue aer frigidus et seprētrialis.
Deinde ponit signa iā fluētis mae cū dicit cū
tales cās pcellerint et acciderint in narib⁹ et pa-
lato puritimo. Nam declarat descēsus mae faciē-
tis titillationē talē supra colatorū vel itra na-
res: et marie si subsequat sternutatio: q: ipa nō
sit nisi pcepto nocumēto a mā cōmota: et forte
mala qualitate impriēte vñ frigiditate: et sic
prius in naso et palato et sternutatio sunt signa
principij catarrhi: et marie cū consequuntur ad
cās dicras. Et sic pte prima pars.

Declaratio
2ª pte
prime par-
tis principij
palis.

Triplex
causa cat-
tari.

Nota bñ.

De sequenter ponēs curā pmo huius pncipij
p pte modica erit mā dicit q pannus tūc ca-
lesciendus erit et capiti supponendus in quo
tādū moietur. i. in quo mō cure tādū moietur
f. in calefaciēdo pannū et supponendo capiti do-
ne eger calore in capitis pūnditate penetras
se sentiat. Circa quā partē nota q hic Raso. sup-
ponit vñ dicitū est. corp⁹ nāliter sanū qm̄ in quo
non abūdant mae circa cerebrū: sed ppter cās
que pcellerunt: etiā de humiditate cōiter rep-
ta in cerebro: fit exsiccio et catarrhus: tunc istud
remediū est cōueniens: qm̄ facit ad remotionē
male cōplexionis frigide inducere cōstringētis:
facit etiā ad ericcationē et cōuersionē ad oppo-
situm mae fluentis in deorsum. et sic facit ad cur-
ram cū p cipitur cōicēta caliditas interius: et lo-
co istius panni calidi solēt medici applicare sac-
culum de milio et sale rorefactis ad maiore ex-
siccationem. Sed hic bene aduertatis q in cor-
pore cerebri multum humidi et in consuetudo a fa-
cili causa scurrere catarrhos q applicatio talis
non est in prin⁹ cōueniens: immo agitādo ma-
terias pōt esse cā maiore fluxus: qm̄ videbitur
in processu in talibus necessaria est prius mudi-
ficatio minoraria.
Ad dicit cōsequenter q post pannum talē cale-

factum incipiat odorare nigellā. f. rorefactam
positam in peria linea: que etiam est desiccari-
ua et aperitima colatorij et pororū nasi. Et ad-
dit qd prouocetur sternutatio ad expressionem
relique materie more: et in hoc bene aduertat
q talis sternutatio nisi in modica materia et in
corpore quasi puro est in catarro multū nocua
Nam ppter motum eius vehemētē et ipetuo-
sum fit multa agitatio: non tñ in materiebus in
cerebro existentibus sed etiam in membris vici-
nis: q tñ prima lesio cōicatur cerebro attrahun-
tur alie materie de membris vicinis ad cerebrū
et sic augetur catarrhus. Ideo iste textus dñi Ra-
sis fecit plurimos periclitare medicos nō intel-
ligentes: q in omni catarro in principio appo-
nunt calefactoria cerebro et inducunt sternuta-
tionem: qd vñ in pluribus est ad maximū noci-
mentū: intelligat ergo cum sale vñ dicitur est.

Nota.

Ordinat pñ dicit in catarro q est cōis in oī
catarro: dicit caueat ne supin⁹ iaceat: comedat
parū et a vino abstineat. Rō pñ dicit est clara
nā in catarro cōmota materia fluēt cōuēdum
est ne puerat mā ad uuchā et ad neruos: sed a
cubitis supra dorsum ad hoc facit: vñ pte et dor-
miendo sup dorsum calefit vena chilis et confes-
quenter multa fit enapozatio ad caput: que ena-
pozatio semp est nocēs in catarrhis: et q prestāt
materiā catarrhorū et calefaciēdo dissoluit: et pin-
de vinū est nocēs et ei⁹ exhibito: pncipias etiā
comestionis est in casu multū inuatiua sicut et
repletio nauis: ita est multū faciēs ad catarr-
ros. Nā p modicā cibationē modica fit enapoz-
atio modicū etiā deferit nutrimentum cerebro: et
ita cōuenienter digeritur a virtute: vnde nō p
digestionē multiplicabuntur superfluitates sili
cut ex superfluo nutrimento multiplicantur.
Per abstinentiam quoq conuertitur calor: ad
consumendum materiā catarrhalē: et sic hoc torū
regimē in oī catarro puenit. et hoc est qd dicit.
Ad si pa⁹ et appone etc. Nūc pñ ponit curā
difficilioris catarrhi. Et primo ponit curā p qdā
ingenia mitiora cū adhuc materia non descen-
derit ad pectus taliter vñ fiat tussis. 2ª ponit cu-
ram per fortiora: qm̄ ita fuerit descendens mate-
ria q fit tussis et se. 2ª ibi. (Quod si neq fleboro-
mia profuerit.) De prima pte primo in casu lau-
dat fleboromiam ex cephalica. 2ª laudat solu-
tionem cum rebus lenitiuis et cōpositionē pos-
nit. 2ª ibi. (Et soluiatur natura.) De p^a parte
dicit q si passio. f. catarrhalis ex appositione pā-
ni calidi alieniata non fuerit neq minuit per
ipm̄. f. catarrhū fiat stōmia ex cephalica. Pro quo
nota q ex suo mō loquēdi inuuit q in catarro
calo. f. cui⁹ cā ē cala vel mā calida bonū ē stōma-
re de vena cephalica supra indicatiōe mōmō a
a capite cum ad ipsum sit prima intentio in ca-
tarrho. Nā si pannus calidus non inuat neq mi-
nuitur catarrhus: sed sup. magis angeatur decla-
ratur vel causam catarrhi fuisse calidam vel ma-
teriam fuisse calidam: vnde nō sumit inuamen-
tum ex applicatione panni calidi: q stante cā
vel mā frigida rōnabit aliquo mō minneret
appōnē panni calidi inuētis malitiā cōplexio-
nis frigide vel pro pte ericcāris mareriā: s vñ
dictum est supra: etiā stante multitudine mare-
rie frigide vnde fieret catarrhus p occursum pā-
ni calidi multotiens replicati: non tñ inuaret

Declaratio
pne pte
le scōe par-
tis principij
lis.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

tur catarrus: immo liquificando aliqui addere
ad catarrum: ubi non fuerit taliter peccas. ppter
multitudinem debet aliquantulum inuari a panis
calido: cui ergo non inuenit declaratur mām vlt causam
calidam: in hoc casu conuenit flōmia cephalice
ad inuigilando mām calidā si peccauerit vlt ad
minuendū malā pponē calidā si fuerit in causa
cū p flōmiā fiat infiridatio hūior z membrorum
essaro sanguis z spū. habita ergo inuigilando mām
ad caput puenit flōmia cephalice respicientia
caput. Sed norate qd tunc flōmia facta ad in-
frigidationem dz esse pauca z cū flōmo stricto
vt alia dcm est ad euōnē sanguis subtilioris.
De 2^a pte dicit. z soluat natura sup. etiā scā
flōmia sup. posito catarro calido ex reb⁹ q non
erasperat. s. nec immediate p manifestā qūta
rē ericādo: vt. s. medicine nō sint sicce: neqz me-
diare. s. nimis resoluēdo: z psequēter mēbra ex-
sicādo z erasperādo: ita voluit medicinas ef-
se pure lenitinas cū lenitinis scās: tūz forte qz
fortes medicine nō pueniūt in causa cala: tum
qz opz semp cauere a mēbris pectoris ne indu-
cat in eis aspitras z sicctas: qm vt multū de ca-
tarro fluir aliqd in pect⁹ cui⁹ fluxe mām pueniē-
tior: etiā fit p cannā cū creati z rascatiōe: ita
habilius euacuaf p illa mēbra mollia exāria: z
aliquantū humectata qz ericāta: marie cum ex-
pulsua mēbroz pectoris sic vt alioz aliquanti
humido inuef nō sicce: debet etiā talia leniri-
na in casu ad frigidū declinare: vt p: ita ordi-
natio descriptio: vt infra in casu pueniēre: que
etiā valer in eo q patit ruffim z asperitatē in
pectore: z cū hoc indiget vctis solone vt dixit
descriptio est talis. s. iuuibas. r. sebesten. r. r.
ista ad frigidū z humidū declinā: passulārū
enucleataz. s. r. violārū siccaz. q aliquantū sunt
solutiue. s. iij. radices liquiritie fricare. i. mun-
de q vel est temperata vel ad frigidū declinat.
licer aliq dicat ad calū. s. v. ficus citrinas. r. co-
quatur in tribus lib. aque donec redeāt ad vñā
z iravult qd per decoctionē psumatur dne pres
z coles in colatura dissoluā. i. in pre colature
s. in medietate ei⁹: vt in. s. v. castie fl. s. v. rere;
niabin. i. māne. s. r. z pz q torū est cū lenitione
solone soluēs z solutiū lenificatiū ppter cas-
siam z mannā z ad frigidū declinans. **Qd**
si nec flōmia pferit. Jā consequenter ponit
curā ei⁹ magis in pcessu: pur respiciēdo ad cau-
sam calidam: vel materiam calidā z dno facit
primo laudat etiam flebotomiam fieri debere
maxime quando coniungitur febris z propter
fluxum materie ad pectus commouetur tussis
z precipue si tussis fuerit aspera. i. clamosa cui⁹
mouet qz declarat⁹ materia subtilis. 2° ponit re-
gimen per debitam dietam simul cum applica-
tione quozidā inlep. dicit ergo de ambabus p-
tib⁹ q si neqz flōmia pferit. s. ex cephalica scā
nō fuerit sufficiens neqz ventris solutio sup. scā
cū medicina vt supra z materia ad pect⁹ descen-
dit z commoueat tussis z feb. scz ppter descen-
sum talismāe qm ppter pceptū nocu^m amāde
scēdēre fit tussis z ppter mām recipi in instis
spū nō fit debita euēratio cordis: z pfr fit ipā
sup inflāmatio z fe. Addit illico flōmia fiat sup
ple de alia vena q de cephalica. s. de vena coi
vlt basilica s. diuersas dispōnes i plenitudine
cōis. Nā flōmia iuuat ēt infiridādo phibēdo

necessitatem euērationis: z sic febrē minuendo
iuuat etiā pseruando a putrefactione humorū
ne simul cum catarro ex effimera fiat putrida.
¶ Dicit pfr. z patiens a carne abstineat: in po-
tu sumat aquā oz. z muraba violārū. i. conditū
violārū. s. factū de succo violaz cū zucchero. et
loco eius facit inlep violārū: z etiā pserua vio-
larum vel zucchero vio. z ibi talē sup. dietā ob-
seruet abstineōdo a carnibus z sumēdo p potu
aquā oz. s. excoctā cū inlep violato qdū cas-
lo: fit⁹ pseruauerit. i. caloz: febail⁹ z tussis fuerit
aspa. i. sicca. pro illecectu hui⁹ pris circa dietā
no. qz s. ordinādo dietā dixerit vt fit parū co-
medēdū z avino abstineōdū. s. magis spālū dicit
qd est abstineōdū a carnib⁹ z pro potu sumēda
aquā oz. zc. insinuans q nō tū a pñ⁹ est necessa-
ria dietā tenuis: saltē qualitativa: imo: etiā in
processu. nā cōstat q a pñ⁹ debet subtrahi car-
nes z vinū ad phibitionē euaporatiōis: z qd
est tenui dietayrendū absolute ad minozationē
materie: sed ne aliquis crederet q in pcessu cū
iam fluxa est pro pre materia in pectus qd rure
possumus vti dicta grossa: idcirco hic pālter
posuit modū dierandi: etiā q fluxerit materia
et affuerit tussis: qm lz possit plus aliquantū da-
ri de cibo q a pñ⁹ ppter minozatā eē materiā
per flōmiā vel flōmias pcedentes z solutiōnem
ventris factā z pcedentē tenuē dietā: tū iussit
q etiā in pcessu debemus cauere a carnib⁹ z ab
alioz sup. calefacientib⁹: z q in potu fit sumēda
aquā oz. q. s. pūngit febris z tussis fuerit aspe-
ra. i. sicca vbi si minuat tussis vel de sicca fiat hu-
mida: z febris remittat vel auferat sup. tūc possi-
sumus aliquantū magis ingrossare dietā z aliqz
carnes exhibere: pce tū: q tū in pādio z uō in
cena z ad adiunandum scēatū: qz declarat obe-
dientia materie p minozationē tussis forte pos-
serim⁹ dare vñā. s. vini albi debilis dulcis mix-
ti cū aqua zucchari vel liqritie: z hoc dicit mī-
nozatis acētib⁹ de febre z tussi: ideo addidit:
sed postq calor qenerit z scēare inceperit vltra
sup. ingrossationē diere aliquantū hec decoctio
cū muraba viol. dāda erit. i. syrupo viol. donec
pectus mūdificet⁹ z tussis sedet z vor clara red-
datur: z ponit descriptionē diccā. s. ficus citri-
nas. v. iuuibas. r. sebesten. r. passul. albarum z
enucleataz. s. r. liqritie excoctare. s. v. coquan-
tur vsqz ad dissolūtiōē. i. cōsumptionē duarū
partium decoctionis: vt supra: z coles z dētur
de hoc omni die. s. iij. sup. vsqz ad v. vel. v. cū. s.
v. sup. vsqz ad. s. iij. muraba violari: pz inspicierit
q ista decoctio est calidior magis faciēs ad ab-
stertionē z mūdificationē q illa que posita est
supra in medicina solutiua. **¶** Dēsequēter excu-
sans se q tussis fuerit diuturna remittit nos si
nō ponat hic integram curam de tusside de ca-
tarro diuturno ad ea que dicentur infra in ca⁹.
de tussi: z dixit. si nō tussis inuenerauerit diuiz
permanferit: ostendemus qualiter curanda fit:
cum de tussis cura tractabimus.
¶ Quod si curfus. Jā nec est alia pars principa-
lis capituli in qua Ras. ponit curam corize et
tria facit. Primo pōit curā generalē cū antiqua
tur: siue mām fuerit calida sine frida. Secōdo ponit
curam spālter qm puenit a materia cala. 3° qm
materia est magis frigida. 2ª ibi. **¶** Et si quidē p-
nareo effuit subtile. Jertia ibi. **¶** Qd si neqz cas

Nota bñ.
Declaratio
scde pti-
le scde pti-
principalis

Declaratio
pñtis des.

Sandara
cha suffu-
migatava
let in mā
calfrida.

Sandara
cha suffu-
migataya
let in mā
cal' frida.

lor: neq; rubedo in facie fuerit. **¶** De p^a pre-
dixit q; si curfus in narib⁹ diu perseverauerit
erit fluxus restrigendus suffumigando q; narez
p traicetro: iū: ex qbus vbi p^a colligit q; coriza
pncipalit^r dicit fluxu p narez. Colligit 2° p hoc
q; dicit: cū diu pgenerauerit q; est restrigendus
fluxus. Inuit q; p n^o sunt fluxus restrin-
gēdi: 2° maxime cū sit fluxus p narez: q; regu-
lū debet pū pcedere alie intēctiones de digestio
nemāe 2° minoratidē ei⁹: 2° si aliqū puenit vt vi-
debit in pcessu sistere fluxu a p n^o: hoc est vt di-
cit Albe. q; timet ne mā descēdat in pectus et
p fundet 2° inducat periculū suffocationis: vel
q; p eā rimem⁹ de apate membrorū nobiliū: q;
materia flūēs recipit in eis q; nō pringere po-
pōt in corizae: quo mā expellit ad extra. Et iō
nō nisi in pcessu cū antiquat^r pper debilitatē
cerebri passibilitatē mēbroz cōsuetoz recipe-
re tū pcedit hūis alijs completis intēctionib⁹
pneut^r sistere. **¶** Item 2° p n^o q; dicit: q; si
neralem suffumigādo narē p traicetro: iū: et in
hoc suffumigatio q; valet 2° in cala 2° in frigida
est pū bēdo fluxu hūmōz ad nasum tūgrosat
mān faciēte corizaz si ponat in scutella super
carbones. 2° super posito incisio perforato in
medio cū cānula recipiet fumus per emborū
ad narez s; ligetur oculi cum binda imposito
corto in orbita vel in pauratib⁹ oculorum ne
fumus ad oculos pringere possit. **¶** De secun-
da parte dicit: 2° si qdē per narez effluit subtile
2° cū sit in cūctū suffumigatio fiat ex sulphure
pū infuso in aceto 2° postea ericcat^r aut ex sa-
bis aut ordeo ericcat^r in aceto prius infu-
sis 2° postea ericcat^r: aut ex zucharo albo
2° sandalo albo supp. similiter ignis ita vt
effumare possint: vel in aceto infusis post igni-
tione eoz. Et qbus vbi p^a declarat nobis ca-
tarrū calū p tria. s. p^a per subtilitatē ipū⁹ sube-
humoz: q; mā calida vniuersū est subtilis vt in
fra videbit in causis. 2° declarat per acuitatez
ei⁹ 2° pūctionē in descēsu. 3° p citrinitatē colo-
ris q; educit. Et ista duo sig^a sunt magis essen-
tialia ad significādū sup mān calidā: q; mā fri-
gida aliqū pōt a calido subtiliari: sed non erit
mordicatura neq; coloris citrini: q; si sit mor-
dicatura 2° talis coloris nō sit nisi p presentia hu-
mōz colerici: taliter agētis 2° mordicatur: et
sic fiat suffumigatio ad modū dēmi sup ex sul-
phure pū infuso in aceto postea ericcat^r: ita
vt comburi possit: 2° facere enapozationem. vel
aliter ipso prius puluerizato infuso in aceto:
2° postea ericcat^r potest poni in peria et ex eo
dē fiat odoramentum.

¶ Sed nota dubitāliq; per hoc quod appo-
nit sulphur in catarro calido cū ipsam siue he-
mēt calidum: 2° sic videtur facere ad augmen-
tū acuitatis catarrⁱ: Rndet q; licet sit calidū p
se. cum tamen in aceto ponit acqrit frigiditas
2° minuit de caliditate: sed p siccitatem eius
cū frigiditate sit pforatio viāz flux⁹ materie
ad narez per pstrictionē porozum. Ista respon-
sio posset male improbari maxime cum etiam
sulphur laudetur a Albe. in intentione: s; quia
forte posset aduersarius dicere: q; etiā sulphur
remanet calidum infusum in aceto licet min⁹
q; duo: q; expūderi pāt alia ad istā intēctionē

frigidiora 2° nō minus ericcatina. Eredo ego q;
licera sit corrupta 2° Albe. 2° Rndet. 2° s; sūt ei⁹
scriptoris: nam vbi debuit dicere. suffur: dixit
sulphur. Et ita Aui. in hac intent one dixit in
cap^o p pūo. ramariscus alir 2° rosa ad calidum:
2° silt tabarzet. s. zuchari candem 2° fabe 2°
deū infusum in lacte vaccino de quo bury: um
sit extractū p pūe 2° zuchaz 2° cāphoz: 2° suffur
infusum in aceto et eis fiat suffumigatio ad ca-
lidum: 2° ita posuit suffur 2° non sulphur.

¶ De vltima parte dicit ponendo curā catarrⁱ
fridi dectans ipm p signa: dicit q; si neq; calor
neq; rubedo in facie fuerit q; sunt de signis cali-
ditatis: neq; sup. acuitas neq; citrinitas in mā
pūpiat: ista declarāt mān descēdēte frigidaz.
Et in hoc casu laudat vt suffumigatio fiat ex co-
sto aut ex thure aut ex vtriusq; simul mixtis fa-
ctis formulis in forma lupinoz ex eis et ponāz
duz vel trez sig. carbones ad modū supra dēmi
valet etiā in hoc pūo: s; oies crudū mirabili m-
uamēto 2° storaz: vñ dicit Rndet. hūmōi nāq; suffu-
migatio fluxū restringit. s. corizalem a materia
frigida. **¶** Et hoc totū patet pper caliditatez
sūpticitatē 2° pforationē istoz simplicium.

¶ Et sic est finis huius capli summatim declarat.
igit ca^a summarie vt clari⁹ mā
Expedito intelligat qdā p ordinē ex mo-
re sunt vidēda. Primo de qd nominis 2° qd rei
huius termini catarrus. Secūdo videbit de spe-
ciebus 2° differentijs eius. 3° de causis. 4° de si-
gnis. Et p^a pnoticijs enūtijs: deinde ad bonum
2° ad malum: deinde de signis demonstratiuis
generis postea speciez vltio dices de cura.

Quid nominis 2° qd rei. De p^a vcz de
qd nominis dē. Albe. q;
catarrus dē a fluore: ita q; idem sonat catarrus
quod fluoz vel fluxus vcz materie de mēbro ad
mēbrum. vnde omnis fluxus materie de mem-
bro ad mēbrū absolute debet appellari catarr⁹
rus. Idem vult Aui. 2° pmi ca^a. 5°. vbi declarat
de apate vcz de fluxu materie mēbri ad aliud
mēbrū apostematū. nā talem defluxū appellat
catarrū euz dicit sic. Et oē qdē apostema qd
causam nō hz manifestā 2° ei⁹ causa corporalis
mōstrat materiā de vno mēbro ad aliū qd ē sub
eo fuisse mutata vocat catarr⁹: vel dē catarrus
renna quasi rñes q; ruit materiam.

¶ Quid rei etiā magis p pūe sumit^r p defluxū
materie a capite ex cerebro ad alia membra: 2°
fm hoc sit distinctio. Nam dicit Aui. 5° tertij.
in p n^o capli de catarro. q; catarrus 2° coriza cōi-
cant in hoc q; sunt fluxus materie a cerebro.
Si distinguitur fm aliquos. nam catarrus est
cum materia cerebralis defluit ad guttur 2° co-
riza declarat cū defluit materia ad nasum: s;
dicat Aui. q; etiā p pūe sumitur coriza quā
est defluxus frequens materie subtilis acutē
mordicature per narez 2° oculos 2° per pa res
extrinsecas faciei. Et ita catarrus sumitur tria-
pliciter. Uno mō cōmuniter. Alio modo p pūe
3° mō magis proprie sumitur. **¶** Catarrus cōi-
ter fm qd nominis p hēdo ad fluxum cerebrālē
p omni defluxū materie a cerebro ad membra
inferiora siue sinat ad narez siue ad palatū si
ue ad pulmonē siue ad stomacū siue ad renes si
ue ad intestina: 2° sic dīstīnēdo ad oia mēbra.
Nam fluxus ad neros 2° in ncturas etiam vo-

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

catarrus: sic est determinatio de catarro fit determinatio de vna passione communi fere ad oia membra corporis humani: ideo dicitur singularia haberi diligenter in cura catarrus: cum omnes fere passiones materiales dependant habere possint per viam defluxus ex materia cerebri.

¶ 2° modo sumitur proprie: catarrus: ut dicitur in libro de febribus. ut est terminus generalis ad tres species catarrorum: scilicet pars corporis ad coriziam que est fluxus materiam ad nares unde ut dicitur coriza ab ossibus narium non me accepit. Est enim cum grauedine et strictione narium cum sternutationibus: odoratum difficile: et oculorum lachrymatione. vel 2° ut est defluxus per colatium ad fauces et de brachio: scilicet 3° meimur dicitur quod brachius est quidam vocis dispositio minor in vocalibus. id est vocis rauco: sic declarant brachium per lesionem operis vocalis. Sed Simon Jan. dicit quod brachium dicitur amigdala que sunt due eminae intra radicem lingue in faucibus siles capitis peritibus mamillarum: vel 3° ut est defluxus non terminus ad fauces: sed ad guttur et ad pulmonem vel stomachum: hoc modo catarrus est genus ad tria. ¶ 3° modo sumitur strictione apud aliquos: putat cit fluxum materiam a cerebro ad guttur: et eadem ad pulmonem: etiam hos oculos fluxus comprehendit hic terminus: reuma ut dicitur Ber. sub articulis quibusdam dicitur fluxus ad pectus dicitur reuma catarrus. Ad fauces brachius: ad nares dico coriziam. per hunc me. si fluxus ad fauces dicitur brachius: et ad nares dicitur coriza: sed specialiter Rasi. fecit mentionem de catarro que est defluxus ad pectus.

Distinctiones Quatuor ad 2^m ut ratione intelligatur est notandum quod catarrus dupliciter consideratur. Uno modo essentialiter et ille fluxus: et aliter per se in morbo vel fluxu terminum. Alio modo secundum materiam eius: secundum morbum et fluxum dupliciter: vel secundum materiam morbi vel secundum materiam morbi et fluxum. ¶ 1° morbi secundum materiam. quod quidam est catarrus modicus subito facit: et quidam paulatim: et subito facit: per se catarrus reuma. Alia diuisio. quidam est talis multo tempore duras: quidam modico tempore facit. ¶ Considerando vero fluxum vel catarrum non per ipsum morbum: sed per materiam morbi sic ponitur. Alia diuisio. quod quidam est fluxus per grauitatem materiam. quidam per calefactionem et strictionem. quidam per infirmitatem et strictionem secundum quod dicitur est circa istas: quod considerando materiam morbi causa morbi cuiuslibet catarrus est triplex: quod autem est causa calefactionis et aliquis subtilis: et hoc modo ois causa calefactionis secundum caput sine nalis siue accitralis est causa catarrus. 1. morbus et fluxus materiam: autem causa generalis morbi et fluxus est causa strictionis et copines vel expines sic cum eripuit humidum preterit in lana ipsa compressa. Et hoc modo est propter accitralis fide et modum male proportionis strictiones preterit esse causa catarrus. 3° modo causa morbi et fluxus est grauitas materiam: itaque non concurrere causa dissoluit nec infirmitatem nec copines: sed sola infirmitas materiam in cerebro debilitata preterit a ex grauitate materie deponitur ipsa materia.

¶ Si vero consideramus ipsam materiam catarrus sunt ponenda alie diuisiones de catarro: ut quod quidam est calidus quidam est frigidus. id est alium materiam est calida et quidam fridat: quidam est reperta in acutis. Nam cum repantia materiam in quiritibus potest fieri fluxus et aliquid causatum de dictis ut manifestum est. ¶ Et etiam de calido est alia diuisio. nam quidam est catarrus salis: quidam amarum: quidam acutus modicatus

vel corrosius secundum diuersitatem saporis ipsius materie organo catarrorum. ¶ Etiam de frigido catarro est diuisio ex parte saporis: quod quidam est acerbus quidam insipidus: quidam dulcis: et maxime si fuerit tempus in acutis cum mediocritate sube.

¶ Et parte etiam sube materie fit diuisio. nam quidam est catarrus grossus: quidam subtilis: quidam me diocritus: quidam equalis subtilis. quidam in equalis. Et de istis extremis diuisionibus preterit fieri combinaciones diuersas: presequer alie diuisiones si considerabis. ¶ Et in hoc notabiliter est aduertendum nam plethoricus causa catarrus est calida: et tamen materia est frigida: ita quod causa morbi. id est fluxus est causa calefactionis: et tamen quod aliquando materiam frigidam facit ad morbum quod non subtiliata nec liquata non moueretur. illi ergo fluxus causa erit calida: sed materiam esse frida. Et in hoc sepe decipiuntur medici. nam ex signis catarrus dicunt catarrum esse frigidum: quia ad tactum percipitur frigiditas in descensu catarrus terit sine sapore salso acuto: et tamen illius causa forte fuit caliditas dissolutus et mora in sole vel similibus et attendentes ad materiam procedunt cum calidis et sic perpetuant catarrum: et contra contingit quod aliquotiens materia catarrus est calida. et causa est frigida. nam peccant materia calida secundum caput sanguinea intra colere: medicus inbebir fieri fleboromum copiosum per quam dicitur An. 5^a tertium in capitulo proprio. de catarro: accidit rarificatio que preparat corpus ad recipiendum calorem: frigus: unde occurrente aere frigido et vento boreali fiet constrictione et ex pressio materie calide deorsum: et sic materia erit calida licet causa morbi et fluxus est frigida: unde si percipitur erit salso vel amaro et medici procederent cum intente frigiditas in trinfecis applicando multum lederet: ut preterit. Est ergo in his bene aduertendum.

¶ Possent etiam formari alie diuisiones que sunt communes et materie et fluxui: ut quod quidam in gignitur cum se. quidam sine. Item quidam in gignitur cum plethoria totius quidam sine.

¶ Et ex his elicitur vna diuisio que tenet se partim ex parte cause morbi: et partim ex parte materie. nam quidam est cuius causa est calida: et tamen materia est frigida. et aliquis cuius causa morbi est calida et materia est calida: et aliquis cuius causa morbi est calida materia est reperta: et ira aliquis est calidus cuius causa morbi est frigida et materia frigida: ut si cerebro colerico occurrat causa catarrus calida tunc materia erit calida et causa erit calida aliquid etiam causa erit frigida et materia frigida ut explicabis tu.

Cause. De causis vero non attento causis finis que reducuntur vel ad causas dilatas et rarefacientes vel ad infirmitates constringentes vel ad virtutem debilitantes et materiam aggregantes: quecumque sunt ille ponendo causas ipsius materie: dico quod quedam sunt cause primarie quedam corporales: et harum quedam antecedentes sunt quedam conuenientes.

¶ Cause primarie preterit ad materiam non preterit ad motum sunt ois cause potentes debilitare digestiuam cerebri. nam talis est habitudo digestine cerebri ad catarrus: qualis est habitudo etiam digestine stomachi ad lienteriam vel diarria: nam sicut per indige

No. hac si
militandi
nem.

Nota bñ.

Duobus
dis. potest
fieri et causa
catarrus.

De causis
primariis
quoadma
teriam.

tionē stomaci sit diaria vel lienteria: ita p in digestionē cerebri multe partes trāscūt in sup fluitates indigeste q̄ p̄r fiat materie catarrorū: siue p caliditate hoc fiat: siue p frigiditatez siue p aliā q̄litate: vt multū tñ sit catarrus propter causā fridā corporālē ledēre q̄ ppter cām corporālē calidā: nā cerebrū nā fridū exis facit lter indigestiua ledit a causa frida. et rectificat plerūq; ei⁹ digestio p caliditatem: et declaras Aut. istū modū gnomis catarrū: dicit q̄ cerebrū fridū isto mō nō digerit id q̄ puenit ad ipm ex nutrimentō: et nō resoluit id q̄ ad ipm ascendit ex vaporibus vñ se hz ad id q̄ trāsmittit de nutrimento vel de vaporibus a toto: sicut se hz res in elā bico ad id q̄ ascendit ad ipm ex cucurbita. nam supfluitates nutrimentū: et vapores ad cerebrūz trāsmittit ingrossat q̄l eliq̄nt et ad mēbra inferiora dimittit: et assidui sūt i ipso flutu. Et ideo colligit q̄ corpora q̄ mēbra inferiora sūt calida et cerebrū est fridū sūt marie parata ad catarrū et ppter allegatas causas hoc q̄ dcm est: est verūz q̄ hñres p̄lone cerebrū fridū sūt magis parati ad catarrū a cā intrinseca p modū dcm. s; habētes p̄lone cerebrū calidū sunt magis parati ad eos a cā extrinseca: q̄ sūt capitis rarioris: et sic pa sibilioris. Causa q̄ p̄mitine sūt q̄cūq; faciunt ad debilitatē cerebrū: oia euaporatiua ad caput sūt cause mae catarralis. et hoc modo aer calidus nō ingredit tñ liqfacit: s; ingredit debilitat et aer fridus nō ingredit tñ cōstringit: sed ingredit debilitat. Etia humidus nō tñ ingredit relaxat sed in quātrū debilitat. Et ita dicode reliquis oia talia sunt causa catarrū: et ita cibi multe q̄ritatio nō solū in quātrū multū euaporatō p indigēdō fridū: sed et q̄ plm trāsmittit de nutrimento ad cerebrū ultra pueniēs vñ non pueniēt digerit et est cā catarrū. i. multitudine mae: hoc mō ira cogitatio et studiū debilitant do cerebrū sunt cāe multiplicationis catarrorū: et sūt cū hoc iunat aliqñ nō tñ debilitatō: s; ra refaciēdo et subtrahēdo mām in cerebro pētā et euaporare faciēdo mām in inferiorib⁹ pētā ad supiora. Libaria ē frida et hūida vt lac lactnce et plurima gña fructūz pisces carnes pignus: q̄ oia talia p̄stāt nutrimentū frī et hūidū et ei⁹ sup fluitates p̄r fride et hūide sūt mae cōes catarrorū: ita de similibus intelligitur: etia quia addunt ad complexionem frigidāz cerebrū. Per hoc etiam faciunt ad catarros: et ita por⁹ aque frigide est de causis eius: et similiter flōia potest esse cā p̄mitina catarrorū dupliciter. Uno mō debilitando maxime cū superfluit et infirigidatō. Alio modo rarefaciendo vt vult Auicē. cāo proprio. Nam en venato sanguine mollificatur membrū: sic sunt passibilia et a calido et a frigido etiam per alium modum vt communēdo materiam.

Causa vero antecedentes corporales sunt humores in cerebro existentes non adhuc fluētes sed parati fluere quicūq; sūt illi calidi siue frigidi vel temperati.

Causa vero continua est ipse flutu humorū ad causas corporales affres reduci possint malitie cōplexionis cerebrū et naturales et accidentales: et malitie etiam cōpositionis de quantitate vel sitientia vel paritate capitis: et sic ex his etiaz possumus discurre ad multas cās alias

que efficere possunt catarrum fm diuersos modos occuros et impressionis: que cause ex p̄r habitis faciliter possunt colligi. Et de his causis specialiter feci distinctionem numerationem in aliquibus meis consilijs sacris de catarro ad illa vos reducat ad ampliozem doctrinam.

Signa. Signorū quedam sunt pronostica: q̄dam demonstratiua. De pronosticis primum dicatur que sunt pronostica euentus: deinde ad bonum et ad malum. De demonstratiuis etiam ponentur demonstratiua in genere catarrū calidi vel frigidi secundum signa causarum complexionaliū: scdo signa viaz p quas descendunt catarrū.

¶ Circa primum sciendū est q̄ oē corpus cuius cerebrum est debile naturaliter vel accidentaliter est paratum incurere catarrus. Conclusio est nota: q̄ ppter debilitatē apri est multiplis care supfluitates. Et ex hac inferunt alia conclusio pronostica videlz q̄ corpora decrepitorū sunt parata ad catarrus et p̄cipue q̄ sunt frigidi cerebrū: ideo brachi: et corpe in valde senibus nō maniat. ¶ Aliud signū q̄ hñres caput paratum et alia mēbra mediocria vel magna in inferioribus: talia corpora sunt parata ad catarrus p̄r conclusio: q̄ vapores multi eleuant ad caput qui inus clausi ppter paritatem eius et p̄r in grossari et inspissari ad naturā aqueam deducti causant catarrus. ¶ Alia p̄lo ē pronostica. si mēbra inferiora fuerint calia non tñ magna: sed et mediocria et cerebrū fuerit valde frigidū: tales sunt infelices et parati ad catarrus. Et oē p̄r q̄ ppter caliditatem mēbroz inferiorū eleuant multi vapores q̄ nō resoluntur a frīo cerebro: sed inspillant et p̄r sūt catarrū. ¶ Alia conclusio. corpora cale cōplexionis et rara marie fm caput sunt parati biliosa a cā extrinseca vt incurrat catarrus et a cā calia et frida q̄ opposito mō disposita. Et oē p̄r q̄ talia corpora sunt parata ad recipiendū impressiones causarū extrinsecarū liqfacit materie p caliditatem et cōprimunt p friditatem: et sic faciunt catarrus. Nā si cā frida fuerit sit p̄stictio poroz et retinent vapores q̄ resoluerent et p cōp̄sione faciunt catarrus. ¶ Alia p̄lo pronostica. corpora frigidi cerebrū sunt parata p naturā incurere catarrus a cā extrinseca corporali magis q̄ corpora calida et rara. Conclusio p̄r q̄ talia sunt disposita in eis multe materie retineant q̄ resoluerentur si esset in eis apertio poroz: et sic frigidō cerebro existente vt supponitur: iste mare rie ingrossare in catarro conuerterentur.

¶ Alia conclusio pronostica que est lib. p. 2. ep. et al. 5. terq. q̄ corpora habētia splenē. i. apara splenis non sunt parata ad catarrus. Et oē est dicit Aut fm Gal. q̄ in corporibus cum vñ membrum est lesum: alia membrum redduntur incolomita propter demādari superfluitates ad mēbra debilia: stante ergo splenis apostemate materie non transeunt ad cerebrū conuertendo in materiam catarralē. Ista solutio nō videt in ro tum satisfaciens: q̄ non magis fuisset argumentum de splene q̄ de alijs membris ignobilibus vt de apostemate in inguine. Ideo Auic. aliter respondet. videlz quod apostema splenis habentibus humores sunt grossi: q̄ humores terrefres et grossi recipiuntur in splene p naturā: et tales humores nō sunt apri vt conuertantur ad

De causa
cōiunctio.

Nota

Nota

Nota

Quob⁹ mo
dis potest
flōia cā
catarrū.

De causa
p̄mitine
quoadma
teriam.

Prima pars practice Jo. Matthaei de gradt.

caput ut alij vapores ut sunt catarrhes mae: et qui splenerici sunt melencolici grossi humores: et grossi humores non sunt apri filere: et hec solutio clara est. Aliud signum pnostici est cum apparet venter septentrionalis vel rps boreale frigidum et siccat et succedat rps australe vel venter australis vel meridionalis tunc catarrhes expectare oportet. Rō est clara: quia tunc per restrictionem potest a frigido retineri materie multe que ascendentes ad caput faciunt catarrhes: maxime succedere rpe australi calido et humido. Nam ille mae aliquot coagulare per frigidum et aliquantulum congelare succedere aere australi liquescit et paratur ad descensum. et ideo succedere austro post borealem expectare oportet catarrhes: ita contra stare constitutione australi: succedere boreali: etiam expectare oportet catarrhes. Nam rō sumit ex hoc quod ex constitutione calida et humida capitis humiditatem implentur liquescit mae: succedere aere frigido et stare repletionem ex parte humiditatis frigiditate contrahente humiditatem interius et perimentem humiditatem aggregatam in cerebro fit catarrhus. Item si estas sicca et borealis fuerit: autumnus vero pluviosus et austrinus: in hyeme et tussis et brachitis corize sunt: ut fuit sententia Hippocratis affor. patet ex dictis.

De signis
in officio
ad salutem

Prognosticum ad salutem est quod eorum catarrhus qui pedit a causa primitiva in corpore bene disposito talis fit salubris. Aliud catarrhus in corporibus in quibus cito digerit: ut in corporibus iuvenibus et in corporibus robustis. Et ubi non est malitia regimini tunc ad salutem terminatur.

De signis
pnosticis
incurabilis
lunaris ca-
tarris.

Prognosticum non incurabilis catarrhus pedit ex debilitate cerebri vel mali agitione vel ex erate in decrepitis non curatur. Aliud pnosticum ad malum quibus membra inferiora sunt calida et cerebrum magnum frigidum non sanant catarrhi: per ex dictis supra. Aliud pnosticum cum coniungit sorda cum catarro per rpe per quo conservat sorda non curat catarrhus: maximeque est in sorda et calida frigida: per quod sorda pueruntur per lunc mae ad caput et debilitat digestiva cerebri. sepe est cura sode contraria est cure catarrhi. Aliud signum pnosticum ad mortem est. Vbi si variens catarrhi ex de fluxu eius in pulmonem sperit sanguineus ad primum venit et consumptus moritur: et maxime rificatur de catarro acuto coarctivo.

De signis
demonstratis
iuis.

Signa demonstrativa in genere quod sunt declarantia in animam: quod calidus fluxus declarantia in animam quod declarant in animam calidam: quod frigida. Que declarant in animam calidam sunt hec spalia. Primus calor faciei et rubedo eius vel citrinitas faciei vel rubedo clara vel rubedo ad purpureum declinans nam talia etiam declarant in animam calidam: per quod in animam sanguineam vel colericam. Unde dicit Serap. et scimus quod catarrhus ex caliditate est sicut ignis rubificans faciem et uires et caliditas vehemens et acuitas eius quod currit et subtilitas eius. Et in hoc quod dicit catarrhi caliditatem signum est caliditas faciei sicut ignis calefaciens et rubificans: hoc intelligi potest tam ex parte mae quam ex parte cause effectivae: sed spalius magis si sit rubedo cum purpureo colore declarat in animam sanguineam. Et si sit rubedo clara declarat in animam colicam: hoc tamen signum si cōiter ponatur ab auctioribus non est effectivum: et concludens ad declarandum in animam calidam catarrhalem: nam ubi mae defluit per venas intrinse-

cas ut aliquando contingit et non manifestet ad nasum nec ad fauces: sed perfunderetur in venis perfunderetur: tunc non erunt ista signa in facie: sed potest per alia declarari de quibus infra: sed in coriza et in branchis in quibus mae defluit per nasum vel ad fauces per venas extrinsecas: hoc est signum manifestum. Aliud signum sumitur ex parte pictionis et puritus. Nam si defcedat per nares seneis purio in naribus. Si per colorium sentit quedam titillatio vel quidam puritus ubi mae sit calida sua acuitate impingens: sed quod ista acuitas sequi potest dñum colere et dñum flegmatis falsi ponitur ad hoc declarandum. Aliud signum distinctivum nam si sit ex colera ex parte modi sub mae erit subtilior: et si sit ex sere falso mae erit grossa: etiam ex colore declaratur. Nam si sit mae colerica erit ad rubem clare vel citrinum magis declinans: non sic saltem notabiliter si sit flegma falsum. Aliud signum caliditatis declarat ex ractu. Nam si descendat per palatum: in descensu ad ractu intrinsecus percipit caliditas: si per uires in coriza percipitur materia calida: etiam si ractus digiti ad eam occurrere posset percipere caliditatem. Aliud signum sumitur ex parte modi substantie: quod materia catarrhi calidi est subtilior aut in se aut a causa calida subtiliari et contra materia frigida: et ideo cum discit per nasum: materia calida fit debilis: sed si aliquando oppilatio et nafeitas id est locutio resonans in naso et hec nafeitas intra nares facta est debilis respectu eius que sit in frigido: quia ista materia calida subtilis discurrens est aliquid iter oppilans: et consequenter sit iste sonitus et locutio non clara: contra nam te materia grossa frigida fit maior oppilatio in naso et locutio magis obtusa. Aliud signum est quod in catarro calido frequenter pungi se non tamen necessario. et si coniungat non iunatur ide catarrhus nam is per se debet minor est materia catarrhi: tamen ipse catarrhus magis eracuit et fit magis inipsum: et sic magis corpa ledunt: contra est in frigido. Comorio etiam acuta est alius signum. An. i. citus euentus eius non precedente multa gravitate capitis neque multa offensio sensui. ubi e contra contingit in frigido. vel aliter commotario acuta: quod catarrhus calidus facit acutam impressionem et mordicationem: non sic frigidus. Istis signis possunt adiungi quedam alia signa coria: etiam erit numerus completior: ut si iungatur etas iuvenitatis et completio colerica et regio calida et sicca: etiam estas que pesserunt in regimine: ut de aere calido de stupha de balneo de ira cogitatione et studio: poru vini potestis: sumptione ciborum calidorum: frictione capitis multa: vel ponendo medicamina calida supra caput. vel ex odoramento calido ut musco ambra croco et similibus. his communicantibus et concurrentibus reliquis diebus possunt declarare et super materiam calidam et super per cam frigidam vel calidam facientem ad fluxum. Signa vero catarrhi frigidi sumuntur ex adverso ad signa catarrhi calidi. Sed unum precipuum signum est quod ponit. Serap. et est etas flo frontis et superciliorum cum gravitate super magis quam in calida. Nam pars anterior cerebri est humidior: etiam propter elevationem vaporum maxime a stomacho multiplicatur magis materia flegmatica: ideo natura fecit pur-

De signis
catarrhi fri-
gidi.

De signis
vie per quas
fluunt mae

garoria a parte anteriori: et p ea materie purga
runtur: ideo q: maxime ab illa materia elenari
tur vapores aliqui q in directione faciei perne
nientes et inclusi in ea faciunt elenatione: et ideo
apparet extensio et tumor in ea. ¶ Scdm signu
est q nō percipiunt mordicationē neq purit? neq
q caliditas sicut in catarro calido percipitur.
¶ Aliud signum sumitur ex parte saporis: qm
in catarro calido percipitur sapor salis acutus
amarus vbi in frigidus vel est mā insipida vel sa
por percipitur acris. ¶ Et odore etiam declara
tur: nā cū mā calida stat odor acutus et cū frigi
da vel nō est odor: vel est ad acetosum declinās.
¶ Etiam ex colore materie pōr declarari quos
mā materia calida vel ad rubrum declinat vel
ad citrinum vel ad nigrum cum splendore vel
ad viriditatem precedente citrinitate vbi frigi
da vel est alba vel ad fuscum declinans opa
cum sine luciditate.

¶ Sumitur etiam signū ex parte substantie, di
cit. A. et qm: grossities significat causam frigi
da dicit qm: qm aliqui cū caliditate stat gros
sities catarrhi: immo et cū viscositate. nā agente
calido lōgā actionē in materia aquea rādes in
spissat: et ad viscositate dēducit aliqui. vt pty in
aqua maris cū ad sal dēducit lē ergo talis ma
teria calida sit subtilis aquea acuta: rā aliquā
do inspissatur vt dñi est: ppter caliditatem: sed
vt in plurib? nō rora equaliter redditur spissa
ied certa pars apparet spissa secundum quod
egit calor: aliquo tempore inspissando magis
vnam partem q alteram. sz in materia frigida
stat spissitudo et grossities sūm totū: vt in pluri
bus mī materia frigide causa sūm fuerit cau
sa calefaciens subtiliā: ideo notāter dicit qm:
qm vplm grossities declarat mām frigidā ma
time si nō sūnt reliqua signa de colore citrine vi
ridi de mordicatione et c. ¶ Et addit q catarrhi
frigidi est color albus: q facit color albus per
inspirationē partis aeris incluse in hūido. hec
ergo signa manifeste clarificāt catarrhū qm
ad materiam calidam vel frigidam habita so
la consideratione ad materiam.

¶ Sz vbi complicetur qmā sit calida et causa
frida vel ecōtraria oportuit diligētius inue
stigare. nā pōr medicus discurre sup causam
calidā et materiam frigidā: vbi. l. ex pcedētib?
vt. et mortu laborioso ira et mansione sub sole et
locis calidis et c. qd repētiue sūnt materia que
tū ligda existens non est acuta non mordicari
ua nō ad citrinum vel viride declinās neq ad
falsum amarum vel acutum. tūc indicabit ma
teriam esse frigidam: et si causa fuerit calida et
ecōmersio si pcecesserit vtriusque calis: aut ste
terit qd in aere frigidus vel aliqui in reposita
teris transcurrunt ad loca subterranea: et cōsequen
ter mā fuerit fluxus subtilis mordicatione falsa
amara vel acuta: tūc dñi q causa fuit frigida lē
materia sit calida: et ita docens medicus per si
milia potest discurre.

¶ Sig? spēz et hūoz specialiu remittimus ad
tractatū de rufi vlt d pleuresi vbi declarabū
sig? catarrhi et flegmatici et sanguinei et colerici
et melencolici. ¶ Sed signa dum sūnt materia
sz p naves vel coloratum manifeste vel immani
feste per venas pūdas: etiam sūnt satis ma
nifesta: nā si sūnt per naves signū est euidēs si

sūnt p palatū sensibile aliqd grossum ēt est eni
dens sed si nō p palatū sed p poros immanifes
tos: tūc si mā est causa percipit pfectio in palato.
Sed si mā nō sit causa tūc et si nō percipiat aliqd
de pfectione ex his sit quasi qdā prima degluti
tio vt faciunt colibī: tūc declarat mām subtri
lem: et si nullū horū fiat et tūc stant signa catarrhi
exēpli gfa qm agetur nocumētū in pectore et
pore nocris et difficultas anhelitus et rufes tra
scario sit maior in nocte et stare ali fluxu vlt no
cumēro piodico: tūc declarat mām fluere per
ocultos meatus: pura p venas et arterias non
sensibiles deorsum: et tūc nō poterit ēt artificia
sus medicus clare cognoscere: nunqd sit mā ca
lida vel frigida: q neq ex dispoñe faciei: neq ex
mā ipsaq: sit subtilis vel grossa: q grossa descē
dens pōr in pectore subtrihari et subtilis pote
rit ingrossari: neq ex sapore neq ex colore q nō
videt: sed magis ex qbusdā accidētib? declarat
q si sit rufus erit acuta et violēta si mā sit calida et
multū inqerabit qd si frigida fuerit molestabit
mū: et pōr medicus discurre ex causis de cō
plexione capitis naturali vel accidentali calida
vel frigida p signa declarantia cōplexionē cere
bri posita scōdo regni ēt p pcedentia ex malitia
regis et occursu reū nō naturalū magis inclinā
tūm ad cām calidā q ad frigidā: et sic poterit ex
diuersis facere coniecturam qm non habetur si
qua expresse demonstratiua.

¶ Signa vero multitudinis materie ēt repēra
te sunt repletio totius corporis maxime capitis
q manifestat ex ponderositate capitis cū pleni
tudine et cū extensione et max nō pcedētib? aliq
de statione sub sole de balneis et non concurrē
re etiam nimia liquiditate materie: non cōcur
rentibus his declaratur cām provenire ex mul
titudine materie.

Cura. Sequitur de cura catarrhi: circa quā sūnt
duo interioris gnales. Prima intentio
vertitur circa ipsum catarrhum vt fluxus est
Alia intentio vertitur ad mām fluentem.

¶ Intentio ad fluxū principaliū indicat vt corri
gatur cū oib? ptrijs fluxu: et hoc mō inter ce
tera viret mōno aer calidus et qm vitāda sūnt
que faciunt ad agitationem et mortū vt balnea et
aer luminosus et vociferatio magna: et ira et hū
insuodi. Alia oia nocēt et opposita eoz inuāt
in catarro vt fluxus est: hoc p se habita inten
tione ad fluxū vt fluxus est: qd dico signāter q
habita intentione ad cām faciētē fluxū: q aliqui
est frigiditas pstringens vt dicitur est supra: sz in
frigidario faciat ad sistendū fluxū: vt voluit. A.
16. tertij de cura fluxus ventris absolute pū
cum dicit: dico q fluxus ventris phibet inq
rum est fluxus cū stipricitate faciētib? et ingros
santibus mām et c. et ingrossare pfect a frigido: rā
q p pstructionē p modū dictū supra sit fluxus: iō
per accidens aliquotiens habita intentione ad
fluxum. l. ad cām eius comperit cā calefaciens et
non infigidans.

¶ Intentio autē spālis q habet ad mām fluentē: di
uisa est in qm. Prima vertit circa equationē
mā: scōda circa minorationē vel eionē mām. ter
tia circa diuersionē ne moueat ad loca nobilia
et piculosa. quarta ad sistendū catarrhū et phibi
tionē fluxus eius. qmā est quedā antecessio ad
previdendū ne membra in que pbabiliter ca

De signis
catarrhi fri
gidā.

De signis
vie p quaz
fluūt mām

De mapars practice Joan. Matthei de gradl.

Prima in
terio q ad
mām.

tarrus caderet ledatur. ¶ Circa primū est di-
ligenter considerandū qd si mā fuerit calida et
cā faciens ad fluxū fuerit frigida vel eōtra: vt
qd mā fuerit frigida: et cā. s. calida: qd possibile ē
et dicitur supradictū diligēter considerare opz ne
equando mā si fuerit cala cū frigidis addam?
ad cām fluxus: sed si mā fuerit frigida et equare
velunus cum calidis erit timor ne augeam? cāz
fluxus. Ideo statim? his quasi pirat ihs interio
nidus? na ad cām fluxus: et alia ad mā opz? ri
cā. An. 4.º. primi. ca.º vltimo: vt attendat ad
id pñū qd magis suspectū est: et sine cui? remo-
tione aliud nō pōt cōpleri et pñci. verbigia ex-
te mā frida si esset factus vel fluxus catarralis
vel ppter irā vel balneū. et a caliditate manife-
sta circa caput esset fluxus māe frigide et velle-
mus equare mā cū sirupo de sticados esset no-
tabile uocamentū. qm plus adderet ad fluxum
māe. Opz igit primū remouere cām fluxus: pñ-
ta intrudere ad remissionē male. cōplonia calide
et cū frigidis quibz indispōnat mā aliquid
qz tñ ad augmentū cāe vel cōseruationē ei? nō
posset fieri pueniens cura: pñcipue cū in hoc ca-
agatur de fluxu et de catarro pñcipali expedit
primū intrudere ad remissionē fluxus et cāe eius
qz intrudere ad mā. Et in hoc opz notare qz ra-
lio suppositio cāe cōtrarie ad cām calidā dō eē
fm frigida in potentia et uō fm actū. Et de hoc
dicebat An. caplo pñcio oppositio aut cause ef-
ficientis cale qd ē vt sit sollicitus sup. mediz
cus in infrigidando caput sup. imme. vlt. me.º cū
eo qd est infrigidans fm potētia et sup. nō actu
vt expñse dixit. An. Et rō huius est nā frigida
actu maxime si occurrant capiti calefacto non
tñ remouebit caliditatē q liquefacit mā: sed
p alium modū cōstringendo et cōprimēdo humi-
dū facit ad catarrū: vbi si paulatim inducatur
frigiditas potēntialis nō actu frigida remit-
tetur mala cōplo cala inducra: nō ppter ea ob-
struent pori nec cerebrū cōstringet nisi ad vltimū
deueniret infrigidādo qd nō fieri a docto medi-
co. nā pñstet remissa qualitate excessiua ad non
amplius offerendū in potentia frigidi. Et per
hunc etiā modū nō multū ledet mā frigida: et
in hoc laudant An. infrigidationē extremā
rum cū decoctione tepida sacra embrocatione
cū ordeo sup. fracto et papauere et violis et camo-
milla et iunio et capitis et extremitatē et an-
z testiculorū cum oleo violato et similibus: et ita
cū cibis inclinandū ad hoc qd infrigidat et huius-
modi. Et ita sñt oportebit cōsiderare in omni
dispōne cum relique intentiones contradicāt:
s. primum ad cām fluxus deinde ad materiam.
¶ Est scō hñda alia spālio pñderario: nā et in
regimine diete et in medicinalibus ad equatio-
nē māe facientibus et in oī fluxu cauendū est ab
his q notabiliter agitare pñt mā in pñ.º. rideo
quibz mā esset frigida: cauendū est a calefaciēti-
bus multū in pñ.º. sive ex parte aeris sive ex pre-
medicinarū digestiuarū: ne ppter agitationē sa-
ctam a medicina cala acqñatur maior fluxus māe
pñcipue cū fluxus māe veter. i. phibeat digestio-
nem māe et equatio māe indigeat quiete. Et pro
hoc dicebat An. vituperando sternutatioēs in
pñ.º. et sternutatio est nociua in pñ.º. adnētus
catarrū et corizē phibens maturacionem humo-
rum contentorum in cerebro qui non maturan-

de scō cō-
sideratioē
habenda.

tur nisi cum quiete et.

¶ In equatione ergo māe pñt ad regimē i die-
ta: primo enitē aer excessiue calidus et excessiue
frigidus qualiscūqz sit mā siue calida siue frigi-
da. Sed si fuerit calida inclinetur parumper ad
frū vbi cā fluxus nō sit frigida. Et vbi sit mā fri-
gida inclinetur aer parūper ad calū et nunquā
excessiue calidū. Et in hoc sepe vidi errorem qz
ponunt infirmos in cameris calidis cum igne
multo et male. Et ex hoc sequitur q in pñ.º. et odo-
ramenta calida et odoramenta frigida sunt nos-
cua. Et etiam luminosus nocet: qz facit ad cō-
motionem et agitationē māe. Utet et singl. vē-
rus quilibet australis et borealis et maxime cūz
ad austrū sequatur boreas: auter enim vt dicit
An. et An. rarefacit et capita replet: boreas ve-
ro cōstringit et expūit: et maxime cauēdus est
aer taliter alterans cum intrat per angustia for-
ramina fenestraz. nā solent hñdi magis impu-
mere ppter cām alibi videndā sit ergo camera
clausa et modici luminis. ¶ Somnus supfluo
maxime nocet in quocūqz catarro minoret ergo
a mediocri mensura qz facit somnus ad aggre-
gationem et ad retentionē māe et ad multā eua-
porationem: maior tñ sit paritas somni in ca-
tarro frigido q in calido: non tamen in frigido
semper est vigilandum: quoniam acquiritur de-
bilitas in cerebro et vigilia superflua: per indi-
gestionem aggregatur materia que est cōsequē-
ter materia catarrū. et dicit An. q somnū diu-
nus est vitandus: vbi tñ esset longa cōseruatio
et in corpore nocte non potente dormire vt sepe
contingit in catarris cū ad nullum deducunt et
materia est calida non in totum vituperet som-
nus diurnus: immo ppter rinoem inflamma-
tionis et nimia vigilia laudo etiam interdū so-
num simplr diurnum: et hoc videtur sñia An. et
caplo de asmate in cura vbi laudat somnum
diurnum cum circumsantijs: ppter tñ aliquas
causas nūqz fiat somnus resupinus: in hoc oēs
conueniunt: qm talis accubitus multipliciter
preparat ad catarrus. Est etiam alia cautela ha-
benda circa somnum in catarro: vt. 1. puluinar
sit notabiliter eleuatum. Sed nota hoc ne fiat
error: et deceptio inquam etiam incidunt scri-
bentes: qz puluinar et caput debeat esse eleua-
tum: non tñ situari dō cum capite recte eleuato:
qz talis situs eleuatiōis capitis preparat ad ca-
tarrum et effecit et ad descensum: qz habilius
ascendunt vapores et habilius descendunt ma-
terie per colatorium in petrus et in nernos. Jo-
hunc errorem An. remouet dicens: et oportet
fm omnem dispositionem vt regatur cum incli-
natiōe caput. i. inclinetur et eleuentur puluinar
et non resupinatio fiat in somno: quasi innuat
caput non sit erectum: sed aliquatū inclinatum
ppter causas dictas: vbi etiam debeat fieri so-
nus diurnus dicit An. et rōis primo canticonz.
fiat accubendo vel quasi accubendo capite dis-
posito vt est dictū: et sup latus non sup dorsum
nā aliter vt dictū est tertia pñi ad reumaticos
pparat passiones. ¶ Adnotat aut in pñ.º. est ve-
rendus vt dictum est in pñ.º. cure. In pñ.º. tñ
enacuata materia moris mēbroz inferiorū dicit
An. est conueniens: nā conuertit ad deorsūz
diuertendo materiam: et noranter dicit inferiorū
mēbroz: qm motus supiorum et fricationes

de cō-
māe p
rōnes non
naturalis

de passio-
nibus aie.
de reple-
tionemina-
tione.

de somno
et vigilia.

Accubitus
resupinus
valde ppa-
rat ad cat-
arrus.

Amigda-
la cum nocet
magis in
nocte.

De passio-
nibus aie.
De reple-
tione zina-
nitione.

De somno
z vigilia.

Accubie
resupinus
valde ppa-
rar ad cal-
tarros.

Amigdal-
arum nocet
magis in
nocte.

spatularum z capitis nisi quasi tota scra eione
materie adducunt ad nocumentu partim puer-
tendo materias. s. vapores in sursum z prin mo-
bilitando materia z ea fluxibile faciendo z am-
plando: sed in pcessu sacra eione materie tunc
resoluendo reliquas materiu z couerred ad
ceterum: fricantes capitis: innot rubificatione me-
dicine vt cu cepe vt videbit in cura valebunt: z
hoc est qd dicitur est in pra circa terti de pno ca-
lido apponendo capiti. ¶ Passiones etia anima-
les maxime ire furiosas z oia agitaria plurimuz
nocent. ¶ Repletio etia pcpue nauseatina ad
summi scra est de pcpus causa catarris ppter
causas notas: ideo vitanda est: z maxime si sup-
ea sequat motus pcpue laboriosus z maxime si
fuerit de cibis calidis vt carnib? z ouis: z si fue-
rit de potu vini: qm talia parata ad euaporatio-
nem maxime nocet: z ideo in principijs oim ca-
tarro: diminiuitur cibi z potus tota die est ma-
xime conueniens: z de hoc dicebat Aesc. q obser-
uationem in vita patientis coplet diminiutio
potus z ciboz z vini pphibitio oino z repletio-
nis vitatio nauseatina. z. A. dicit: z opz quidem
ue paratis coizaz z catarru repleat ventrem ci-
bis quare repleat caput eius. si ergo no pot fin-
torum die fieri salte fiat subtractio in cena. na
minuatio cibi z potus: z si sit necessaria tamen
diminutio cibi ferorina vt volunt ocs: est in pn-
cipijs magis necessaria: z ita minuatio vini in
prin? est necessaria dico in oim catarro. id dicit
Aui. si nant emulant vigilent quantu pnt et
est initium cure. z in alio loco eodē cap? dicit.
Et ad summū. i. vlt opz vt minueret comestione
et potu aque. i. cum sibi et humidi porabilis: et
repellant cu oim. s. cibū z potū die z nocte z re-
monebit. s. catarrus. ¶ Sed specialiter magis
descendendo si fuerit materia calida z ca calida
tunc cibis conueniens z pulres ordeī z pulres
amili. valent etia decoctiones maluarū z iuu-
barum z sebesten. etiam aliqui de farre loro.
¶ Quod si materia fuerit frigida flant pulres
et farina frumeti vlt furfuris: colligis furfur fru-
menti in pno lineo raro: imponis talis pan-
nus in aqua oz. excocti calida z ibi ster per
tres vel quatuor horas: postea illud qd de pno
exprimitur bullit ad ignē z reducitur ad naturā
pulvis. etia est electū: z pot dissolui cum brodio
pulvi z reducitur ad formā conuenientē cu zucch. z
si fieri pot superaspersa de penidys z sit seru-
lum conueniens: z hoc vro: in catarris. et bro-
dium cicerum rubecum laudatur in materia
frigida. tamen in principijs est suspectum: quia
aperit vias. Laudatur communiter amigdalas
rum: sed mihi nunq placuit: qz vidi nocumentu
rum maxime in sero. nam multum euaporat et
dilatatur mearas discurre faciens nocte mares-
rias: sed in mane magis conuenit cum maxime
est interio ad lenitionem pectoris z pulmonis
et semper sunt condita cibaria cum zucch. z p-
cpue si causa fluxus sit calida debet zuccharuz
esse rabarzer: in frigidis zuccharum vltus co-
cte magis valet z zuccharum penidiorum: con-
uenit et et aliqd mellis. Pās lor? coct? in bro-
dio in frido est pueniens: et oia foribilia in frido
maxie miorara mā: z carnes pulloz z auin mon-
tanarū caproz pro qnāro siccitate picipāt bul-
liautur: hoc intelligatur si non coniungatur fe-

bis: qm stante febre maxime cōtinua Rasis in-
ter. viruperauit carnes z recte cōstante virtute
sed carnes agnoz z vituloz pcpue pingues: z
musculose z cartilaginose vitande sunt nisi in
materia multū subreili calida multum mordaci:
tū ppter virtutis debilitatē qā sunt dande car-
nes iste nō discōuenirent. Inter olera in calido
valent borago buglossa lactuca attriplies en-
dina circubite portulaca: z in frigida maxime
in processu valent hyssopus maiorana salvia ros-
marinus: ne tū aliq fallaris materia aliq est
fluida nimis: z lz talia p qualitatē videant in-
uare: tū subreiliando aliq nocent: ideo opz be-
ne aduertere medicū. Zoco potus in calida con-
ueniunt aqua zucchari aut oz. excocti: prius
aliter nocet pectori vel pulmōi: aqua iuuibaz
aqua sebesten aqua se. cytonioz: ista oia valent
in calida subreili. In frigida vō aqua mellis aq
hyssopi aqua ficu z dactyloz: liquiritia ponit
temperata z capillus ve. itaqz coz vltus qm sem-
per conuenit et ppterare qnā afferunt in confor-
tatione cāne pulmōis z pectoris: vt dicit Ane-
30 ar. pot tū in materia grossa in processu exhibe-
ri parum vini fin mensurationem vt vult Aui.
¶ Cum medicinalibus aut lz aliq conuenit p-
ponere cōtionem ante digestione vt stante pleni-
tudine nam tunc opz facere a prin? minoarios
nem: tū vbi prius scienda sit digō vt regulariter
fieri debet cum syrupo digestino. In calida valet
syrupus violatus syrupus de iuuibis syrupus
ro. vel de portulaca in prin?. In frigida aut stan-
te viscosa materia valet oryemel simplex mel. ro.
syrupus de duab? radicibus vel de abinthio z
in processu syrup? de ficados. z ne ptingat error
in mel. ro. qm Aui. in tertu in ca? ppio videntur
ponere mel. ro. in oculo ad cāz calidā cū aliq
infrigidantibus dixit: z administratio mel. ros.
omni diez. ibi per mel. ro. intellerit mel. cāne. i.
zuccharo. In cōposita vero medio mō se habē-
te stant cōpositiones syrupoz cū aquis appo-
priatis in calida cū aqua ordeī excocti: plan-
raginis cū est intentio etia ad repercutiendū: z
si nō fiat cū aqua violaz vel cū decoctione iuu-
barum violaz sebesten z liquiritie: z in frigida
cum aqua hyssopi abinthij saluie buglosse vlt cū
decoctione semigreci calamenti pās. z ficum.
¶ Sed vltra syrupos appropriatos z aquas ap-
propriatas etia in materia frigida valent cōse-
ctiones calefaciētes cerebrales de qbus sepe di-
ctum est cū pectoralibus z cū loch de pino z pe-
ctorales cōmiscendo cerebrales vel loch sano z
erpto z siliabus. Et in his pcedatis ad fortiores
z ad minues fortis fru necessitatem eam in di-
gestionem materie: semp in hoc singulariter notā-
do q lz subreiliantia z diuisiua faciant ad diges-
tionē materie frigide maxime viscosae: tū nō qz
cunq hoc faciunt in casu conueniunt: qm z fenic-
culus z apiūz si sint hmoi nature tū in catarris
nō conueniunt vt dicebat Aesc. vñ et subreiliāti-
bus aut z diuisiuis eligant qā ppterare virtu-
tis ad hoc certa cognoueris. s. qz sine cerebrialia
et pectoralia a ppterare cōforantia. ¶ Pot? et
aque calide. s. simplicis decoctio dicit Aui. est in-
uarius in catarris sup. calidis matians coa-
sup. quia ingrossat. z addit. z repellit ab eo qd se-
quitur eos ex membris anhelitus maturādo id
quod ostendit et leniendo: quasi dicat quod

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

nisi maturaret p potu aq sua subtilitate descenderet in mēbra pectoris & faceret difficultatē in anhelitu: & fortasse faceret vocē asperā & rancā. sz q: p aquā igrōssat nō sic descēdit: vñ nō ledit pectus: p humiditatē leniēdo iunat cānā. & hoc ē experientia cōprobatū q q sumit eūdo do: mirū v. vl. vj. 3. aque ordei excoctici calide cum mo: dico zucchari in catarris calidis multū iuuant.

Et si adsunt vigilie ppter tussim valet sirup de papauere fluēte mā: sz cū est fluxa exhibitiō huius est suspecta ne phibeatur dissolutio materię q: facit ad pgelationē eius. In hoc etiam valet diadragantini frigidum et zucchariz violatum: et in processu valet sirupus de sticados. Circa intentionem minozationis materię q stare multo catarro in opere deberet esse prima qm i timore exuberantis materię fluentis necessaria ē minozatio: diuersa tñ nō in materia calida & frigida. Pro hac g̃ intētiōe dicebat Aui. & incipiat. s. medic? a fluxu vērīs & extractiōe sanguinis. sed p fluxu ventris in mā calida laudat Ras. decoctiōes fructuū & decoctiōes ordei fra: cti violaz liqritie iunibaz sebesten passulaz & capilloz veneris. Et his oib? stat decoctio & addat cassie. 3. j. & puenit i mā subtili calida. vl? puenit accipere pillulas alsigeretū a pncipio. mā in frigidat enādo materiā calidam a pñ. neq: timor est ppter stipicitatē mirabolanoz ne mā cōtineat in pectore: qm ponim? materiā esse in fluxu & in pñ. Et puenit eaz exhibitiō post ce: nā duab? horis: & sumat. 3. j. ipsaz & dz esse scdm p̃titatē magnā fm cōtinuatē nō fm nūserū in ij. vel. ij. pillis. Nā cū a cerebro vel a iuncturis euacuare volum? dicit Ras. opz pillas fore mag: gnas & c. Etia cū volum? magio cū are ferā semp digōue materię valēt pille auree. Mef. si tñ res crificēt cū modico diadagari puenit. nam minuit de acnitate & calore eaz: tñ nō minuit solutiōē eaz vt vult Serap. neq: expedit in mā calida ad fortiores pillas transcendere vt co: chias vel de hiera maior. De extractione aut sanguis per flōiam lz dixerit Aui. & raro qdem admiſtrat flōmia & p̃pue in pñ: si nō toleret id p̃p plenitudine. Et rō hui? ē qm a pñ cōmouet materias & disponit eas ad fluxum vt 4. primi ca. de flōmia: conuenit tñ in materia calida & a pñ eū minozatiua per flōmias. Nam dicit Mefue. q in trib? casibus cōuenit flōmia. Pri: mus est vbi materia sit calida i corpe calido. ver bi gfa. vbi sit dñm sanguinis q manifestatur ex colore faciei & rubedine oculoz & plenitudine venaz: tñ flōmia est multū necessaria ad infri: gidatū & ad p̃culariter enādu. per flōmiā fit diuersio ad oppositam p̃tē q: in catarro vt plus rimū sit p̃uersio materię p colatoris ad pulmō: nem. per flōmiā ab illa via diuertitur: & sic com: perit flōmia. Secundus casus est nō solum in materia sanguinea sz in materia pure calida subtili fluente vbi timeatur ne talis materia fi: gatur i aliquo membro & causet apostema sgni: nanticum vel pleuriticum. Et istum etiā casum norauit Aui. cum dicit. Et cum inuenitur in catarro punctio in mā millis significat q materia declinat ad latūs. stat ergo inceptio cū flōmia. In isto igitur casu similis laudatur fleboromia.

Tertius casus est cū cōiungitur fluxus & catarrus cum se. s. cōtinua: q: talis existente sit cō: tinua effusio in cerebro & additur in causam materię catarralis: ideo cōuenit flōmia de basi: ca vel de vena cōi: q: infrigidato sanguine et cōsequēter cerebro: infrigidatur etiam materia que postea nō est ita apra ad fluxum. Et isti ca: sum exp̃ssit. Ras in casu nostro. hoc totū in: telligitur stantibus cōditionibus nō phibēti: bus flōmiam vt de etate & c. in reliquis casibus in materia frigida in corpore nō abstante san: guine vbi nō sit timor de apare: vbi etiā non sit febris valde timorosa est flōmia dimittenda: q: cerebrum cū sit maxime exangue si fiat flōmia vnde cerebro infrigidet sequit in cerebro mul: ta debilitas ex qua postea per indigēnem mul: tiplicantur supfluitates: immo indicatiōe sum: pra a cerebro nō aparo vel non parato apari in calida causa flōmia semp coacte offertur: q: qm multa vñtur flōmia in apoplexia cadit & mor: bos frigidus vt vñtur est supra. In catarro ergo frigidus non fiat flōmia vt dicitur est sed mi: nozetur alijs modis: vt cum clisteribus partici: pantibus aliquā acuitate & caliditate in ma: teria frigida q: equat & remittit p ipsa malitia cōplōis fride cerebri: neq: ē timor de agitatiōe materię & cōuersione eius ad caput ppter eius frigiditatē. In calida nō sic. nā in calida est ma: teria mobilis magis: & clisteria quib? repata sint sunt agitatiua materię q: agitatio ē multum ri: mēda i materia calida. Valent ergo clisteria ex: decoctiōe rerū cerebriū vt furfuris camomil: le sticados cui addat cassia hierapi. & si expedit addat hieralogo diou. Sed hoc totū intelligi: nō existēte multa plenitudine in pñ: q: tñ cēt multū timorosa: vñ nō semp debem? fm distan: tiam in gradu a mediocritate ē materia remo: uenda alterare ad cōtrariū. nā & si indicatiōe sumpra a materia ista videat puenire tñ ppter timorem agitatiois & commotiois hoc fieri non dz. & ppter hanc cām steruatiō in pñ: est suspecta vt supra dictū est q: agitatur materia Sz minozata materia possum? in p̃cessu venire ad alia fortiora: sz vbi materia sit frigida minoz: rerur cū pillis appropriatis i pñ: cū pillis de hie: ra simpliciter & elefanginis & c: per agaricū trocisc: cati & eo flant pillule. ij. ex. 3. j. & sz post cenā p: duas horas. vltra has pillulas rādē pcedit pos: sum? ad hieram maiorem & ad pillulas cochias Aui. nō dico Ras. & ad alias pillulas dicat in paralyti & apoplexia & epilepsia.

Successit itaqz tētiō diuersiois vt diuertatur materia a parte suspecta ad non suspectā & cō: plet cū fricationib? mēbroz iferiorū cū vērōsis cū loriōib? ad crura & brachia diuerso mō facis: nā in cala min? laboriosa fricatio q: i frigida est fēda: vt cū aqua decoctiōis salici nenufariū & camomille in calida: i frigida nō cū solijs lauri sticados maior: ane hyssopi & silib?.

Etia p̃ue: nit caput purgia masticatoria gargarisimata. sz i gargarisimab? ponit Mefue. cas. quōda: & i masticatorijs debet filles itelli cas. nā garga: risimata in quibsdā casib? pueniūt & i quibsdā nō: vñ dicit ipe. gargarisimata quōq: necessaria sūt & phibēt interdū & inuenit inuamētū eoz in trib? cōperere casib?. nā p ea p̃t cōplēti diuer: se itētiōes. nā aliqñ sunt ad repercutiendum materias & ad sistēdu fluxū: & aliqñ ad alterādū materiā & digerēdu & aliqñ ad abstergendū &

Tertia in
tētiō p̃m
cipalis.

In tribus
casib? fm
Mef. con
uenit flō
mia in pñ
cipio cas
tarrū.

Nota

Nota dñ.

In cala
catarro
clis
teria sunt
verenda.

In alijs
tribus
casib?
sunt garga
risimata p
hibita.

In tribus
casib? fm
Mef. lau
dantur gar
garisimata

Nota bñ.

mundificandum: ideo desue laudar in aliq
bus casibus gargarismata. ¶ Primum casus est
vbi sit mīa fluens subtilis calida propter quā ti
meatur ne ipsa subtilis cristēo profundet in pe
trore dīscurrens per cānam: 2 isto casu sūt gar
garismata ad ingrossandum. ¶ Sed hic no. qd
non fortis fiat agitatio in gargarizando: qz ra
lis mors facit ad agitationē mīe 2 cōuersionē
ad illas partes: 2 ideo patet vt fluat mīa: vñ me
lus cōpletur in tentio p cōtenta in ore. ¶ Se
cundus casus est vbi sit mīa frigida 2 volum? ca
lescere vel ecōrra sunt gargarismata diuersa
in mīa calida 2 frigida: nā in calida sunt garga
rismata ex aqua ro. 2 aqua decoctionis oidei re
moto cortice: vel ex aqua lentium vel aqua de
coctionis coriandroz: si ponatur aliquid cam
phore fortius inferret gūm arabicū amiliū suc
cus liquiritie mulcillago psilij 2 semina cidonio
rum excoctata. nā vt dicit Aui. talia cū in ore
reuerentur p mūscerū grossitudo eius subtili qd
descēdit ingrossatur ne descēdat ad profundū:
ista oia valent in mīa calida: si ex eis pluribus
fiat pasta de qua flant formule q teneant in ore
faciunt ad istam intentionem. In mīa vero fria
sunt gargarismata ex aqua mellis 2 aqua deco
ctionis rburis maxime cū volum? retinere mīas
vt qñ est frigida liquida subtilis: tunc opz non
tū calefacere equando mām in qualitatib? sed
etiam in modo subere: ira decoctio rburis qui
uanti 2 sandarace isto casu valent: sed vbi indi
gear uisione valer decoctio piperis acori et ni
gelle. Unde nota q in mīa frigida subtili aliqñ
nimis calefaciunt medici mām: ira eam cale
faciendo 2 subtiliando fluidā faciunt 2 ista non
cōueniunt. ¶ Tertius casus est vbi sit intentio
mundificationis 2 absterisionis nemā figat in
caucibus: 2 isto casu sit gargarisma cū absterge
ribus vt cū osimelle simplici cū osimelle sqliiri
co ponendo aliquid myrhe cū aqua decoctiois
maiorane hyssopi calamitū pulegij cū decoctio
ne ficuū 2 siliū 2 hoc in mīa frigida: sed in ca
lida valebit aqua oidei 2 aqua lactis nel aqua
zuccari ad absterisionem. ¶ In qñsdam aut ca
sibus gargarismata sunt verita. Primum casus
est vbi sit mīa subtilis vel catarr? subtilis ad pul
monem fluere consuetus. Dicit Aues. 2 qñ dice
bat primū q vbi sit mīa subtilis de qua dubitet
ne pueniat ad sinū pectoris q tunc gargarisma
ta cōueniunt ad sistendū: ideo vt supra dixi i l
lo casu l3 ingrossare sed nō cū gargarisma re: nā
cū cōstent mīa fluere ast pulmonem non debe
mus gargarizare: qz p motum habilitatur mīa 2
via ad fluxum: vt sātē mīa parata ad fluxum be
ne possumus siltare catarrū 2 inspissare nō gar
garizando cum aliquibus retentis in ore: vt cuz
aqua oidei rupti: vel cū aqua rosata vel aq de
coctionis rez frigidaz stipricaz vt coriandro: si
sumach 2 similia. ¶ Scd casus est vbi mate
ria dicatur esse multre p̄ritatis: tūc gargarisma
ta sunt etiam verita ppter agitationem conse
quentem in mīa multa. ¶ Tertius casus est in
parato ad suffocationem: qz oia mīa modica fluēs
ducit corpus ad suffocationem per gargarisma
ta: etiam si mīa fuerit frigida paratur mīa ad flu
rum: 2 idem intelligimus in similibus casibus
de masticato: ijs: qm ad similia ducere possunt
pericula: 2 hoc bene menti tenete ppter cōmū

nes errores. ¶ Fiat ergo in his casibus cōuersione
ad oppositum vt ad nares vt p caput purgia: vt
si volumus cōuerrere catarrū calidū ad partes
narium fiat cū euaporacionibus rez frigidarij
sūm potentiam: calidarij sūm actum. vt. R. aquē
decoctionis oz. floz nenufaris violaz 2 liquiriti
e: 2 ex ea calida recipiatur fumus per nare: vel
accipiatur decoctio dicta lentis caliditatis: tra
hatur p nares: nā tunc mīa cōuerritur ad opposi
tum: si aut mīa sit frigida valet succus bletis de
puratus attractus p nares 2 aqua decoctionis
ficuū ēr ponendo paz vini albi cū hīndi aqua
maiorane aqua hyssopi aliqui hoc faciunt: et si
fortius attrahere volumus possunt poni spēs
hiere in aquis dictis vel in decoctionibus: et ra
diu anacardi uorabiliter educit mās per nares:
decoctio quoqz nigelle piperis vel piperis lon
gi oia talia valent ad cōuerrendū mām frigida
dam p nares 2 euaporatio etiam rez calidarij
dictaz 2 similia p nares facit ad hoc. ¶ Etia
ad hanc intentionem vltimo sternutatoria ma
xime valent sicut a prin? erant maxime nociua:
vñ de his dicebat Aues. sternutatio est suspe
cta in prin? qz mīa quicquid indiget vt maturetur
2 ipsa multiplicat 2 dilatat mām 2c. 2 addit. Et
vero post catarrū maturacionem est eius inna
mentum sublime mundificans radicē. i. radice
tus mundificat 2 addit: ad hoc innanti? 2 post
corpus mundificationem 2 p̄p̄iam. i. totius
corporis 2 postea cerebrū: ita q ante mundifica
tionem ante cōuersionem 2 p̄p̄iam sternutatio
est suspecta: sed tū hec non fiant vbi timeat
de lesione oculorū vt in paratis ad obrulmas 2
lachrymas oculorū 2 catarracram: qz in dictis ca
sibus talia caput purgia fortis 2 sternutatoria
vaporaciones sunt multum perenda. ¶ Et in
isto casu opz diuertere p aliam regionē q nūq
est verenda nisi in passionibus neruorū fiat di
uersio appposito vesicatorio post aures maxime
in mīa subtili vel frigida 2 aqua. vt. R. de pede
coruino 2 massellatur cū duobus lapidibus: et
fortiter ligeretur in vacuitatibus post aures in
fra tres horas vesicabitur: 2 postea inciduntur
vesice: 2 postea apponatur educeria aqua vt cas
piatur ex ficibus cū melle 2 modico fernēti vl
caulibus paz vñs ad ignē 2 suppositio: nam ta
lia multus attrahunt de aqua: vel ponant alia
ruptoria als dicta de catarridibus 2c.
¶ Aliqñ etiā ad diuersionē sit p̄foratio cutis in
collo cū ferro ignito 2 in eo ponit sedarium vel
aliter vt b: secarium in formā chordule 2 singu
la die trahitur illa chordula p locū p̄foratum: 2
ira dolore causando puerit mās ad illā viā: et
sic multum pdest si teneatur apertum orificiū
2 chordula posita in foramine sit nodis reple
ta 2 omni mane cōmoueat. Nam p nodos sit
aliquis dolor 2 currit mīa ad locum: opz ergo ses
pe illas partes cōmoueri per chordam ad dolo
rem inducendum. Auesne ponit ad diuersionē
alium modum: vt. l. raso capite capiatur cepe
cōe vel cepe squillitici 2 fricetur fortiter in par
te anteriore capitis: nam per talē cōfricationē
cōuerritur mīa ad partem cutis: 2 postea qdam
ponunt rubicantia super cutim: ponit Aui. cuz
suapi 2 fumo columbino 2 cum rut̄a 2 similib?
acutis fortiter: sed reuera applicatio horū rubi
cantium supra caput est suspecta nisi finis ses

Nota mos
dū istū di
uerendi.

m iij

Prima pars practice Joan. Matthaei de grad.

nota bñ.

curi vt nō trahatur mā ad cerebrū: qđ fere nūq̃
est qđ ita sit mundificatum corpus qñ possit mā
illuc fluere: ideo ego nūq̃ laudam neq̃ et cau-
teria: qđ maius est periculū de cōuersione mare-
rie ad cerebrū qđ sit inuamentū qđ inde sequit̃.
Laudent etiā quidā cauteriū actuale in cōmis-
sura coronali anteriori: qđ locus declaratur acci-
piendo manū et posita ea in radice ad extremi-
tatem nasi: illa pars quā tangit digitus lōgiōr
est cōmissura vt dictū est supra in cap. sode. vbi
dicit fieri cauteriū nec etiā hoc laudo: qđ semper
est timor in applicatione ferri igniti cū caute-
rium debeat quasi vsq̃ ad os puenire: et dubius
est ne ēt vehementia caliditatis attringat os vñ
alimocariū et spāmetur alimocariū: ille est ti-
mor quē notauit Anī. quinta primū: et medici
thūscie in omni fere catarro applicēt talia cau-
teria in his piculum magnū est: nec est magna
utilitas vt sepe vidimus. Nā cū facta est cicara
opz illā remouere cū hūmectantibus et sepe sic
additur ad nocumentum. Cauterizare autem
ad partem posteriorem vel in brachijs non rau-
tum est periculū. De penultima iurētiōe. s.
sistendi catarrū: hec iurētiō etiā p̃ficienda nou
est nisi eūata fere tota mā. Nam dicit Mef. qui
dā stolidi exhibēt phibēria fluxū māe in p̃in-
ante digonem et mundicationem cōem: et qđ in-
cūneatur et multiplicat mā postea distrūp̃it flux-
us maior priore. Dicit tñ qđ in casu aliq̃ opz
ēta p̃in- sistere catarrū vt in casu dicto vbi sit
mā subtilis fluida nimis: et timeamus ne figat̃
multum in mēbris tunc sistatur: sed tñ de hoc ēt
dubitant et videtur inuere qđ melius est qđ dis-
uerratur ad partem cōem non timor osam. Nāz
dicit et forassis in aliq̃bus casibus cogimur in
p̃in- facere. s. diuersionē et p̃prie qñ timor? ne
uā repat in p̃fundū aut in partes nobiles aut
nobilis et necessariaz operationum fiat destruc-
tio ilico fluit catarrus p̃focās subito: postea
ea addit. et forasse regimē diuersionū vie eius est
hoc nobilius et securius: immo regimen abscessū
nim qđ diximus est regimē dubiū et. Et ita di-
cit ipse qđ hūmōi diuersionē fiat aliqualis agi-
ratio: tñ qđ diuerterit ad partē nō timor osam ap-
paret sibi cōueniētius diuertere qđ sistere catar-
rum. Sed bene aduertat medicus in hoc qđ ali-
qđ corpus sit in tali dispōne qđ nisi sistat catar-
rus dubitatur de prima suffocatione et tñ opz
sistere catarrū. Nā p̃ diuersionē sufficiēt̃ sistēt
catarrus: vñ est tñ qđ in hoc opz a lenio: ibus p-
cedere ad fortiora: vñ g̃ta. in mā calida multus
different̃ sistunt catarrū: nā quedā tenent in
ore: qđā labunt: qđam suffuminant: et quedā de-
glutuntur. Tenent in ore vt cāphora: mucil-
lago psilij: aqua o: dei fracti frigida actualiter:
aqua lactuce: pillule bichichie: sacre cū cāpho-
ra et boloarmeno: cū semine papanerio: vel lactu-
ce et mucillagine psilij fiat formula qđ teneat in
ore. Valer ad deglutitiōē sirupus de papanere
de nemfare loch de papanere et diapapanere: et
cū diacodion vel diaicent. Et nota qđ in diaco-
dion in hac iurētiōe nō pōt poni mel vt vult
Gal. 7. de cōtractatū dicit. Scimus em̃ qđ sub-
iliatine virtutis est mel: qđ non puenit in cas-
su in calida mā: qđ etiā dicit Mef. Nā in melle
est iurētiō p̃raria ad intentionē quā q̃rimus
qđ est subiliatiniū absteruim: sed loco mellis

ponatur vinum coctum. Valer etiā in mā mife-
ra diabolibum si sumatur ex eo. s. in introitu
lecti cū aqua plantaginis in mā magis calida:
et cum aqua hyssopi in mā magis frigida. Et de
hoc vidi ego sepe experientiam qñ mirabiliter
sistit catarrū et phibet tussim et dormire facit.
Inter odoramenta valent odoraciones rerū
frigidarum vt tenere rosas fridas in manu et
odorare surfur: et s̃m aliquos sulfur prius infu-
sum in aceto et s̃abe rorefactē et infuse in aceto et
odorare camphoram: infrigidare etiam resicū:
los cum oleis appropriatis: vt oleo de nemfas-
re et similibus: ad hoc facit: valer etiam sirupus
de mirtis qđ remouet catarrum a mā calida. Ju-
cā frigida sistunt singulariter tria grana oliba-
ni vel mastice cōueniēter si deglutiantur et
spica retenta inter fauces et dentes et nigella ro-
refacta etiam laudatur. Per viam etiam s̃m
sumigij sistitur catarrus: vt si sumantur lapides
igniti et spargantur aceto: nam faciunt suffumi-
gium sistens catarrum calidum: etiam semen li-
ni rorefactum cum aceto et sandaracha cōme-
niēs est et cōis in vtroq̃. s. calido et frigido. Sul-
phur etiam et storax et myrrha omnia talia in ca-
lida si infundantur in aceto dicuntur valere: s.
Anī. ponit surfur infusum in aceto et forte mel?
iacer litera qđ qđ dicatur sulphur. P̃nt etiā
fieri in frigida pillule tenende in ore cum thū-
re cum mastice cum spica: valēt etiam in casu qđ
dam loch in cā frigida vt loch de pino cum mā-
lice et thure: sed in calida aliter infrigidentur
vt loch de pino simul cum camphora et boloar.
Sunt etiam alia fortissima ad hoc vt quedam
forme pillularum vt pillule de arnoglossa: pillu-
le de lingua anis: pillule ad omnes morbos ca-
tarrum: nam omnes tales sunt opiare: sed corre-
cte tamen mirabiliter. Mef. aut ponit duas
descriptions: vnam filij zaccharie: aliam Alexā-
dri medici: et dicit sumantur. s. ij. vsq̃ ad. v. i no-
cet: et hoc dicit in prima descriptione. In secun-
da descriptione dicit a. s. ij. vsq̃ ad. v. sed nota
hic quod liber est corruptus: quia vult dicere a
tribus pillulis vsq̃ ad. v. et non a. s. ij. v. qđ ad. v.
quoniam aliter dormiret in eternum: dicit qđ
teneatur in ore p̃terea aliquid deglutatur. Et
idem voluit. Anī. de huiusmodi narcoticis:
et ex hoc patet quod volūt quod huiusmodi nar-
corica non dentur nisi dum corpus est vigilas
vt expuat id liquidum quod dissoluitur a pillu-
lis et tunc potest tenere et. ij. et. iij. vel vnam gros-
sam in ore. et primo intelligitur qđ non intendi-
mus somnum inducere.
Ultima iurētiō est antecessio ad nocumen-
ta. s. quando sit timor de apostemate in gutture
vel in pectore: tunc oportet antecedere confor-
tando membra parata lecti cum appropriatis
vt si sit timor de squinaria cum scia illas par-
tes respiciente diuerendo ad oppositum et cū
vntione partium gutturis cū appropriatis: et
si sit timor de apate in pectore fiat inuincio con-
fortatiua circa pectus ne recipiat nocumentū
et sumuntur aliqua ad intra confortatiua de qđ-
bus dicitur in ca. de tussi. Confortatio cere-
bri fit cum his que dicta sunt in capitulo de so-
da calefacientia vel infrigidatiua. Et sic est finis
huius solennis copiam de catarro ad laudem
dei omnipotentis.

Def. epi-
tymaris.

Def. scilicet
albi rasis
tatis cōis.

De obthalmia. Cap. xv.

Cum ea que in oculis alba sunt in rubedinem mutata fuerint fluxerintque lachryme et in angulis oculorum lachrymalibus lippitudo collecta fuerit: dicemus tunc egrum pati obthalmiam. Et quanto plus synthomatum vehementia aut ipsorum affuerit minoratio tanto plus erit obthalmie fortitudo aut ipsius debilitas. Deterior autem obthalmia est cum alba oculorum videntur inflata et adeo eleuata ut oculorum cooperiant nigredinem et palpebre inuersionentur.

In principio vero curatio obthalmie cephalica est flomada ex manu ex brachio prae coarctatione in qua est oculi infirmus nisi cuius fuerit obthalmia: quanto fortior fuerit obthalmia tanto plus est minuendum de sanguine. Deinde veterem ex mirabol. citris et teremabin et succo fructuum soluedus est. Eger a carne et a vino et a rebus dulcibus abstinere debet et cibum minere. Quod si ista non sufficerent sicut album in lacte inueniuntur puella lactatis fricandum est in oculis distillandum. Et si lippitudinis multitudo fuerit in oculis collecta radius cortis inuoluatur et mader fiat in aqua et cum eo oculus ab illa lippitudine mundetur: dein de puluis albus aspergatur et superponendo oculis aliquid ut cottus suauiter sustentetur et ligetur. Et eger in domum tenebrosam mittatur: et ingeniandum quantum possibile est ut somnus prouocetur. Caneat tamen ne super oculum infirmum dormiat et ne caput depressus sit sed superius eleuatum: nec vestimentorum capita sint stricta: nec in facie se diu persistat. Si autem oculus lenior fiat et dolor sedetur a lachryme minuatur flomia iam facta et ventre soluto balneum multoties ingredietur: ex hoc enim passionis reliquie dissoluentur. Quod si in oculo humorositas et grauedo remanserint: puluis citrinus est immittendus. Et his autem que habenti obthalmiam multum conferunt est vitis et palpebre ex hoc liantur epithimata: quod. R. sicut meminit berro. aloes lycij sanda. ru. faufel croci orientalis: oium autem par. equales fiat ex eis pil-

lule. Cumque necesse fuerit resoluaturyna ex eis in succo coriandri aut in succo endiuie aut in aqua rosacea et liniatur cum eo si deo voluerit. Sicut album. R. ceruse ablute. 3. r. sarcocolle grosse. 3. iij. dragaga. 3. j. opij. 3. j. fiat ex eis pilule forme leuissimes. Puluis citrinus. R. sarcoco. gros. 3. r. aloes. 3. j. croci. 3. j. myrre. 3. j. lycij. 3. j. et his optime tritis immittatur puluis cum opus fuerit. Puluis albus. R. sarcocollaz albam et pinguem que mittatur in lacte mulieris quod melius est cum aliquis inueniuntur fuerit et dimittatur in umbra donec siccetur et teratur optime: et oibus. 3. r. ipsius addatur de sicut meminit berro. 3. ij. que iterum optime trita reponatur et cum opus fuerit in oculum mittantur.

Est determinationem de passionibus cerebri et nervorum et cordis cuiusdam dispositionis apud medicos tunc contrahit ad cerebrum de catarro. Nunc igitur Ratio incipit determinare de dispositionibus organorum cerebri et organorum quatuor sensuum exteriorum et partium adiacentium vero oculorum nasum et aurium et lingue et dentium et partium adiacentium. Et primo determinat de dispositionibus oculorum et propter proportionem ipsorum oculorum ad cerebrum: et propter nobilitatem ipsorum sicut sunt organa virtutis nobilioris sensui exterioris ut visus: ut primo de sensu colligitur. Et diuidit iste tractatus de oculis in tot partes quot spatia ponit capla et sic posset diuidi in. xij. vel. xv. partes principales sunt diuersa capla que ponit de dispositionibus vel oculorum vel accidentium eis euenientium ut de lachrymis et fistula lachrymali: vel de dispositionibus palpebrarum vel de dispositione ipsius virtutis visus ut de debilitate visus et imaginationibus: presparebunt ex ordine capitulorum. Prima pars. i. sensus capla per diuidi principaliter in duas partes. Et primo determinat de obthalmia tanquam de dispositione cordis vel principaliori: ut dicit Gal. 4. de tractatuum: quod est dispositio inter reliquas dispositiones oculorum frequentissime accedens eis. et sic determinando de obthalmia duo facit. Nam primo per quedam signa et accidentia declarat ipsam obthalmiam. 2. consequenter persequitur ponendo curam eius. 2. ibi. In primo vero curationis etc. Prima adhuc in duas. Primo facit quod dictum est. 2. ponit regulam ad declarandum fortitudinem vel debilitatem obthalmie: manifestans etiam que dicatur esse deterius inter species eius. 2. ibi. Et quanto plus. De prima parte dicit. Tunc ea que in oculis alba sunt ad rubedinem mutata fuerint. cum partes que in oculo naturaliter dispositae sunt albe: ut coniunctiva antea cooperata cum apparet rubea vel muratur ad rubrum fluxerintque lachryme et in angulis oculorum lachrymalibus lippitudo collecta fuerit dicemus tunc egrum pati obthalmiam.

Def. pulueris citri.

Def. epithimatis.

Def. sicut albi rasis tatis cordis.

m iij

Oculi et se-
premi tuni-
cis et tribus
humoribus
compositi.

Anatomia oculi. Pro intelligenda huius
partis et totius capiti et sequen-
tium est p^o notanda breuiter anatomia oculi:
quod sine eius clara intelligenda non potest haberi co-
gnitio recte de dispositionibus oculorum. Compo-
nitur igitur oculus ex membranis officialibus et plu-
ribus integratis simplicibus principalibus ad visum
nem a natura deputatis. Et quatuor principales
libris tunicis vel vii. secundum denominationem et tri-
bus humoribus quod tunc dixerunt nomen habet.
Prima quod est circumvoluens oculum dicitur pinnicula
est satis grossa sub qua est caro alba et infra pin-
niculam musculus mouens oculum et ad visibilia
dirigentes pupillam: hec tamen non cooperit totum
oculum antea: imo oculus secundum partem anteriorem
secundum nigrum remanet ab hac tunica discoogens
quod talis tunica est colorata albo impedit et tras-
sistit speciem visibilibus ad intra oculum. Et ex
hoc patet quod hoc quod hec tunica sit grosse substan-
tie etiam sub se continens pinguedinem reflectentem
calidam interius stare oculo alio copione frigido
et membro aqueo: quod non propterea non riger
in acre frido: ubi videtur contra scribere et specialiter
Iaco. de solutio 2° regni in questione prima
de oculis ubi rignit nisi fuisset tali defensione
munitus: et dicit. Pater hoc est falsum: quoniam
ad maximam partem anteriorem remanet oculus
discoogens ab hac tunica et pinguedine: ita per
hanc viam possunt imprimere extrinseca in frigidum
dantia. Et sic non est dicendum quod propter hanc causam
non rigeant principaliter sed propter aliam causam: et alio
dicitur ut propter caliditatem copionis oculi propter
influentem complexionem secundum quam credo oculum esse cali-
dum notabiliter. Et originat ista tunica ab ali-
lucati puniculo supra craneum extenso: et ista est
grossior tunica ceteris. Secunda dicitur cornea quod
sequitur secundum partem anteriorem sic vocata ad simi-
litudinem cornu: et secundum posteriorem dicitur scclina: et est
anterior in directo pupille separata in quatuor tuni-
cas subtilissimas hoc est pelliculas propter ma-
iores punicaret. Et huiusmodi partes tunicarum corneae
que sunt anteriores situate dicantur esse distincte:
tamen nec per sensum nec per anatomiam distinguuntur.
Ordinavit tamen sic natura ut et nomenclaturam parti
compositarum non comice ceteris: et ista originat a du-
ra matre p^o puniculo infra craneum. Infra istam
tunicam secundam dicitur esse aliam quod vocatur vicia quod
dicitur vicia quod prius humoris albuginis mediam
existentem inter alias duas dicitur sic ad similitudinem
granum vicia ab una parte huius foramen punit ista tunica
ea quod foramen transierit species visibilibus: et per idem
etiam foramen transierit de humoris albugineo ad ipsam
corneam humectandam: ita quod pars illi humoris stat
media inter corneam et vicia: post hanc est humor
albugineus quod prius ab vicia: post hunc est alia tunica
quod dicitur aranea vel rhetina: et prius secundum totum
et crystalloidem et vitreum humoris. Nunc quod vicia origi-
natur a pia matre quod est sub craneo post duram mater.
Ista rhetina originat secundum quosdam a rhere mira-
bili. Alii dicunt quod originat: et velamibus cooperitibus
nervos obthicos: sic habet nam organica ipsius
oculi. Quia sic expedita anatomia est spalius
aduertendum: ut infra dicetur de quod nominis obthi-
mie: quod obthalmia est aqua pinnicula: et alio addit
calorem marie sanguineus: ut fuit Gal. loco alfaro
4° de tractatu cum dicitur: declarans obthalmiam
quod est flegmo circumcinctis tunicis vel membranis

dicte coniunctine: et huiusmodi infra videbitur etiam aqua
frigidum possit denotari obthalmia: et non tamen quod
sit in pinnicula: sed etiam in cornea: quod tamen ut in
pluribus obthalmia est aqua calida et in pinnicula
factum ut in pluribus: idcirco ab aliis quibus scribitur tra-
liter. f. quod sit aqua calida et in pinnicula factum: et
ex hoc patet accidentia eius quod ille pres pinnicula
ne quodantur ad rubem declinat: et propter intume-
scitiam venarum cum membranis aquatur: et propter re-
pletionem sanguineam cum dicat flegmon: saltem ut
in pluribus: huiusmodi et ut infra videbitur in aliis aquaribus
etiam frigidis alba oculorum tinguntur ad rubem. Et
ex hoc patet 2° quod cum oculus dicatur esse membrum in-
ter extrinseca marie sensibilibus: ut voluit Ga-
le. et Alex. cum in aqua fiat solutio pinnicula: et propter
fiat dolor: et sic cum passione cerebri: aliquid cere-
brum ipsum costringitur: et inde fit expressio huius-
modi dicitur que veniens per poros ad angulos lachry-
males facit lachrymam: sicut etiam fit ex fletu propter
pra re uocina a virtute appetitiva: et ideo effusio
sio lachrymarum comitatur ad obthalmiam ut in
pluribus: et etiam in angulis lachrymalibus aliis
qua pars dicte materie desine de terra inspi-
satur: et sic ad naturam lipitudinis deducitur.
Hec ergo accidia concomitantur quasi de necessi-
tate ad obthalmiam. his ergo apparatusibus dice-
mus tunc egrum parti obthalmiam ut dicitur textus.
De secunda parte dicitur declarando diuersitates in
gradu fortitudinis et debilitatis eius: et maioris
et minoris melencolicis dicitur: et est littera clara. Et
quanto plus spiritus humoris vehementia. i. accidia-
rium acuitas et intentio aut ipsorum affuerit mi-
noratio. i. remissio: tanto erit obthalmie. i. co-
gnoscitur fortitudo aut eius debilitas super
malitia: hoc patet ex eo quod effectus declarat causam.
Ad id declarando que sit deterior: deterior
alio obthalmia est cum alba oculorum cooperiunt
nigredinem et palpebre inuenerant. Pro quo no-
ta quod alba oculorum dupliciter possunt dici coope-
rire nigredinem. i. corneam. Uno modo quod in rasi-
propter aqua inuenerant coniunctina ut propter emi-
nentiam eius supra corneam quasi cornea oculi
retur. Alio aliter quod aqua in coniunctina non tantum
codicatur pinnicula: immo etiam extenditur supra
corneam: tunc etiam dicere possumus quod alba oculi
loz. i. partes aquae in albis oculorum cooperiunt
nigredinem: quod ipsa aqua in dictis albis appa-
rentia extendunt supra nigredinem. et tunc dice-
bat An. quod talis obthalmia est per trasficus ter-
minum. s. in magnitudine. nam que non pertrans-
sit terminum occupat solam coniunctinam vel partem
eius: et addit. et palpebre inuenerant. i. palpebre
superiores superiores eleuantur. nam declaratur
magnitudo apostematis oculi palpebram super
sum eleuantis: licet talis inuenerit etiam ab aliis
causis fieri possit. Et his ergo duobus declara-
tur magnam apostema obthalmicum: et sic cere-
ris paribus tunc deterior: est obthalmia ut pa-
tet. Et hic nota quod Rasis comparat ob-
thalmiam in malitia cum est talis de qua est
dictum dicens eam esse deteriorē ad alias duas
species de quibus faciunt mentionem antea
res: et specialiter de rapio secundo: breuiarij ca-
pitu. de obthalmia ad principium: ubi posuit
tres species obthalmie. Una. scilicet causam a cau-
sa extrinseca. scilicet fumo sole vel puluere: et hec est fa-
cilis curationis: quia ad hanc aliquotiens non

Rasis.

sequitur fluxus materie aliunde: et apud aliquos dicitur
obthalmia non habet: soli per immutationem oculi
li humidi in oculo rarificat maior locum occu-
pans: ita ut ibi aqua causari: unde remota cau-
sa imprimere per se remouet morbum. 2^a species
est vehemens: 3^a et difficilior. et ista fit a causa
extrinseca vel intrinseca fluere aliquid in ad ipsum
oculum: sed pauca ista quod appareat rubedo sed non
eminetia vel tumor: et ad ista remouenda erigunt
ingenia, preter remotionem cause per implementis.
3^a est fortior: de qua dicitur R. A. in ter. q. n. f. et dicitur
apud alios contraria et accidia crescit de la-
chrymis. et hoc est quod voluit. de his speciebus
et alijs ponet latus infra loco suo. lege lram.
¶ Sequitur alia pars. In primo et secundo 2^a pars
punctualis huius capiti in qua ponitur cura ob-
thalmie. Et primo ponitur curam secundum intentiones di-
uersas ad diuersa tempora ipsius obthalmie.
2° ponit descriptiones quarundam medicinarum
conuenientium in dictis temporibus de quibus fece-
rat mentionem. 2^a ibi. (Et his quod habent obthalmia.)
3° adhuc in tres. Nam primo ponit curam obthalmie
in primo eius. 2° ponit curam ipsam in augmento. 3°
diminuto et dicitur quod aliquid et aliquid quod erit
in primo et in alijs temporibus. 3° ponit curam conuenientem
post statum. 2^a ibi. (Et si lippitudo multitudine.)
3^a ibi. (Si autem lenio: et c.) De primo parte quod
facit. nam primo ponit curam per flumina. 2° per medicinam
secessuam. 3° ponit regimen quod ad cibum et potum
4° ponit curam per seipsum ponendum in oculis: preter
debent legendo.
¶ De primo ergo parte dicitur. In primo cures obthalmie
cephalica est flumina ex manu vel brachio per
tis contrarie in quod est oculus infirmus nisi lenis
fuerit obthalmia. Et addit: quod fortior fuerit
obthalmia ratio plus minuetur est de sanguine.
¶ Pro intelligenda huius partis et sequenti est
notandum quod R. A. in hoc cap. ponit curam maxie con-
ferre obthalmie ut plurimum contingit puta obthal-
mie ex apostemose calide vel sanguine: et secundum
hoc per quod flumina in primo est necessaria ad diuersi-
fionem maxie ne fiat ad locum dolorosum habita-
maxie consideratione ad duo. vnum est sensibilitas
particulæ lese: quod oculi est sensibilissima pars
culax extrinsecarum: ut voluit R. A. 13° terape. ca.
vltimo et primo propter dolorum sit magna attractio
et sic est necessaria maxima diuersio et phibitio
fluxus quod per flumina applet. 2° quod ratio fluxus materie
est maxie vereda ne propter multitudinem mate-
rie finetis ad oculum fiat oppilatio in vijs dela-
tionis speciebus visibiliu et spirituum ad cristalloi-
des: ita fiat statum visus nobilissime oponis.
¶ Si igitur sit necessaria magna diuersio quod magis
complet diuertendo ad partem contrariam quod ad ean-
dem partem: idcirco laudantur flumina esse flectenda ex
manu vel brachio partis contrarie oculo leso: et
ita patet etiam si flectatio secundum dicitur ubi lenis
fuerit obthalmia: quoniam leni fortasse sufficeret
flumina eiusdem partis: et pro fortior fuerit obthal-
mia ratio plus minuetur est ad maiorem diuersio-
nem. ut vult R. A. de hac tamen flumina flectenda et eadem
parte vel opposita: et copiosa vel non copiosa latus
videtur infra loco suo. ¶ Ponit primo post factam
flumina videri esse solutis ex mirabo. citrinis et
terentibin. i. manna et succo fructuum. f. solutis
rui. R. A. huius solutionis cum his habita est supe-
rius sepe maxie in cura sode calide. quod non tamen in

colerica valet: sed in sanguinea. Addit continu-
do circa regimen cibi et potus: et eger a carne et vi-
no et rebus dulcibus abstinere debet: et cibum
minuere per quod interio necessaria est ad phibi-
tionem enaporationis: et talia ad enaporationem
faciunt ut alio latius. A. declaratur est: et infra loco
suo. ¶ De sequente quod ista non suffecerint ponit
vnum locale in casu valens ad phibitionem
fluxus materie et phorrationem oculi: et non tamen in
primo valet: sed et in augmento: et est flect albi fricas-
tum in lacte mulieris in oculo distillatum: cuius
flect albi infra ponit descriptionem: et ibi patet
de simplicibus quod valeat ad hanc intentionem. ideo
dicit quod si ista non suffecerit. super oia vltima de flebo
tomis de eione de diera conuenienti flect al. fric-
tum cum lacte puellæ lactatis in oculo distilla-
tum erit. ¶ Circa quam partem nota quod signat dicitur
rit quod si ista non suffecerit flect albi et c. vtinuat
quod interio repulsionis de se quod reguli interione
eionis et diuersionis: et in hoc reddit medicos
cautos quod non a primo apponant repulsionem maxie
intra oculum nisi facta diuersa eione ne impi-
gnat maxie intra tunicas oculorum quod fortasse face-
ret corrosionem in substantia pamiculorum oculorum.
Et nota quod dicit quod frices cum lacte lactatis puellæ
latus: quod dubitatio est in flect ne nimia siccitate
noceat. Ideo ad remittendum nimiam siccitatem eius
et ad doloris remissionem voluit fricari flect cum
lacte mulieris. Sicut est figura quodam ut alio dicitur
tum est in flect meminit supra: sicut forma ex-
trematis fusi vel pedona in loco scachorum.
¶ Sequitur illa pars. ¶ Et si lippitudo multitudine
in qua primo ponit curam obthalmie maxie
augmentum et statum. Et tria facit punctualiter. Primo
ponit remouenda esse lippitudinem quod in tempore
augmentum vel status in oculo multiplicat cum sit si-
gnum digonis maxie ut. videbit loco suo. Secundo
ponit vnum locale remedium cum flecta pulueris po-
nendum in oculo. 3° ponit ordinationem magis in die
ta quod in processu morbi est maxie obseruanda. ¶ Di-
xit quod primo et si lippitudo multitudine in oculis collecta
fuerit radi. i. stil. quo vtunt chirurgici corio
innouat. super. secundum vnum extremum. et madefactum
secundum corium in aqua. s. rosata vel alio liquore remissi-
uo doloris: et cum eo stilo imponendo extremum ma-
defactum in oculo ab illa lippitudine suauiter di-
cedo per oculum. nam talis modus lippitudinis
ut. j. dicit de mere An. loco suo est doloris alle-
uatio: quoniam lippitudo mordeat et sit absterio oculi
li: vñ medicinis applicanda: postea opandi pos-
sibilitas. Et pade continuando dicit: deinde pulvis
albus supaspas cuius descriptionem. j. poner.
Nam per insufflationem talis pulueris in oculum statim
tenuis resoluens absterionis et phorrationis vbi
debet: sed de subtilissime preter loco suo infra
videbit circa casu applicationis medicinarum
oculorum. et ne puluis labat extra oculum ita ut non
posset operationem suam perficere: quod cum lachrymis sa-
cile cum abis puluis ab oculo. Idcirco ad preserua-
tum oculum dicitur addit: supponendo
oculo aliquid ut corium suauiter sustineatur et lige-
tur. i. stat plumaceolum de corio postquam fuit in-
sufflatus puluis in oculum: et infundat pluma-
ceolum secundum diuersas intentiones ut mirigando
lorem in lacte mulieris vel ad intentionem res-
solutionis in aqua feniculi vel aqua decoctio-
nis fenugreci vel camomille: postea superpona

Nota bñ.

De figura
sist.

Vltima pars practice Joan. Matthel de grad.

tur oculo et cū binda supliget. ¶ Deīn primum do o: dīnem in diēta dixit ex parte electiois aeris. Et eger in domū tenebrosam mirat. Nam tenebra facit ad q̄terem humorū. Et ingeniadū est q̄rū possibile est vt somnus puoce: sup. cū his q̄ als dicta sunt: extrinsecus etiā ad nūri- gationē dolorū et q̄terem humorū et aliquale resolu- tionē materie. Et canear tñ ne supra oculum infirmū iaceat neq; dormiat: r sup. caueat ne caput depressum sit: sed superius eleuatū. Rō huius clara est. Nā iacere sup oculū infirmū fa- cit ad fluxū humorū ad locū. Est ergo dormiēdū vel supine vt conuertantur materie posterius vel supra partem sanam vt loco suo videbitur.

*Nimīa
strictura
capitis
cer in ob-
thalmia.*

¶ Addit. neq; vestimētorū capitiā sint stricta. nā stringēdo multū caput cū binda sit phibi- rio trāspiratiois vaporū eleuatoz sursum: q̄ postea forsan reflectēt ad oculos: ita nimīa strictura nocet: et aliquoties moderata strictu- ra frōris fluēt materie per almochari et venas frōris ad oculos sit in casu iuuas: vt. j. videbi-

¶ Dicitur tñ circa hanc partem. Neq; in fa- ciem sed in piciat id est non conuertat se stās supra faciem: quoniam sui talem situz materie ad oculos conuertuntur.

¶ Si autē leuio: fiat et dolor sedet. ¶ Nūc po- nit curā obthalmie in declinatōe eius p duo ingētia. p̄mo p medicamē cōtori. 2° per me- dicamē p̄ticulare q̄ illud non sufficiet ppter remanētia alicui⁹ materie in oculo. 2^a ibi. (Qd si in oculo humorositas etc.) De p^a parte dicit. Si autē leuio: fiat. s. dīspō in accīdētib⁹. 2. s. qz dolor sedet: vel sup. notabil⁹ minuat ac lachry- me minuat. s. ppter remissionem dolorū fle- botomia iam facta et vētre solno et reliq; sup. vt. s. de ordine diēte debite applicatio: balneū multoties et frequēter ingrediat. s. balneū aq̄ dulcis. et ponēs vtilitatē eius dicit. Et hoc emz passionis reliq; dissoluēt. Et hoc rex. collige qd nō vult poni in balneo nisi in declinatōe: et cū iā reliqua facta sint vniuersalia. Nam si a p̄n^o offerret esset balneum marini nocuenti ppter agitationē quā efficit in humoribus: s. in p̄cessu modica remanēre materia facit ad cō- uersionē ad exteriora et ipsius resolutionē. et iō signāter dicit. Et hoc enim passionis reliquie dissoluēt. signāter reliquit: et nocuentia ei⁹ et iūnamēta ponuntur a. Mc. ca^o p̄po: vt infra in loco allegat. Et hec car. seutētia lxx. et Bal. 6° affo. illo affo. Oculorū dolores etc. vbi lauda- tur nō tñ balneum vniuersale toti: sed etiam stūffa vel balneum particulare oculo. Nam qñ non sufficeret balneum commune conueniret facere decoctionem camomille mellilori fenu- greci: et cūz spongia vel filtro infuso in dicta de- coctione repida fiat euaporatio. valet etiā ena- poratio ex aqua repida dulci tñ: vt ibi voluit Ba. Sed quando ista non sufficeret ppter gros- sitiem et duritiem materie: tunc laudat Rāf. cō- tinuando literam vt in oculo ponatur puluis citrinus: cuius descriptio statim infra ponet^r et ex simplicibus parebit quomodo valet addis- solutionem istius materie q̄ remansit ideo ad- dit qd si in oculo humorositas et grauedo remā- ferit puluis citrinus erit immitendus.

¶ Sequitur illa pars. ¶ Et ex his q̄ habenti⁹ hęc est 2^a pars principalis secunde partis ca-

pitulit: in qua Rāf. ponit quasdam descriptio- nes facientes ad curam obthalmie in diuersa rēpibus eius: et ad diuersas intēriones q̄rū dā medicinarum de quibus aliquas supra nume- rauit. Et diuiditur in tot partes quorū descri- ptiones ponit: sunt quatuor: partes parent.

¶ De p^a pte dicit. Et ex his q̄ habenti obthal- miam multum conferunt. s. intērione phibi- rionis fluxus materie: cum. s. materia fluit per venas extrinsecas frontis ad oculos maxime ad coniuunctiuam q̄ originatur ad almochari super craneo p anniculo: est vt locus. i. p̄be: i. locus super palpebras: et est locus supercilio- rum q̄ mediat inter frontem et palpebras. ¶ Et hoc liniatur opoēimare. s. rosarum aloes lyxi sandalo: uz ru. faufel. i. auellana indica sū plu- res croci orientalis ana partes equales. fiat ex eis pille sup. dicitur simplicibus simul malara- ris. cūq; necesse fuerit resoluatur. i. dissoluatur vna ex eis in succo coriāndri. aut in succo endi- uie. aut aqua ro. zliniat ex eo. s. medicamine lo- cus dicitur. Et si extēdatur medicamen super stupam et stupam superligetur in locis dicitur: ad- dit qd liberabitur si deus voluerit. saltem con- stat qd iuuabit stante hac intērione et virtutē simpliciū iuuantium in quibus est vis sti- p̄citatē et confortationis: manifestus est hoc de rosis. Aloes emz mundificat et est stipticum et consolidat pustulas et generat carnē in eis: vt dicit Rā. 2° continentis in capitulo congrega- tionis et summe operationis medicinarum ocn- loz: et addit quod rose sunt similes his in ope- ratione sed debiliores: idem voluit Ba. quarto meimur vbi dicit. misce autem virtutis est alo- es sicut rosa lycium temperatus in acrimis sic- cum in 2° ad hanc intērionem valet: et valet etiam multum ad obthalmiam et abstergens corneam et est q; compositum factum ex folijs graminis sū aliquos et radice cuiusdam arbo- ris spinosissimi brusco id est ex succis eorum Sandali rubei et auellana indica: vt supra di- ctum est de soda calida frigidi et sicci sunt in se- cundo et tunc ad stipticitatem multum decli- nant. Crocus et si calidus in secundo sit est ra- men siccus in primo. Et de eo dicit Rāf. loco allegato supra quod crocus habet in se quod dissoluit et digerit. similiter et myrrha: sed cro- cus habet in se stipticitatem temperatā. Ecce quomodo confortat. In succo coriāndri nō est dubitatio qd est infirigidatio: et etiā cōfortatio.

¶ Et ita ex simplicibus pater vtilitas huius me- dicaminis ad hanc intērionem. Et nota quod ordinat ipsum redigi in forma pilularum: vt postea dissoluatur cum succo ad necessitatem vt melius conseruetur virtus simplicium et ad vnam quasi formam reducantur.

¶ Addit ponendo descriptionem sief ad inten- tionem etiam repercuSSIONis et mirigationis dolorum et aliquatiter absterfionis et mundifi- cationis de materia q̄ resudat ex apate de q. s. fecerat mētionē et facit descriptionem: vt infra R. cernse ablute. 3. r. sarco colle grosse. 3. iij. am- di. 3. ij. dragagati. 3. i. opij. 3. 5. fiat ex eis forme- lēti siles vt forme extrinsecas sief vt supra di- ctum est que est forma veri sief: et sup. dissolua- tur vt supradictum in lacte mulieris etc. ¶ Ex virtute etiam dictorum simplicium declaratur

*Istō reme-
diū rāf. h̄
dicitur tri-
b⁹ obserua-
tis p̄mūq;
obthalmia
sit in p̄n^o.
2^m q̄ mā-
fit cala 3^m
q̄ obthal-
mia fiat ex
fluxu hūo-
rū ad ocn-
los descē-
dētū p ve-
nas extrin-
secas.*

De ceruicē

*De sarco-
colla.*

De amia

*De draga-
gato.
De opio.*

utilitas. p^o de cerusa abluta q^u abluta est fm
formā habita, a fuitore nā ruc p^o frigiditatem
notabit imprimis. Et dicebat Gal. 4° meimur
q^u fit ppe virtutē plumbi vsti. i. infrigidando:
de quo plūbo dicebat Ba. 9° de simplici mediz
cina: plūbū infrigidatūc potērie est: hz em nō
solū substantiā humidā multā sz z aerā parum
terrestreitate picipas: qd declarat p sequētia
dicēs. Qd igitur plurimā hz substantiā humidā
a frigore pgelatā velox fustio sua. i. resolutio tū
apponit. Igitur tibi fieri indicium. i. facile dissoluit
cū apponit igni: qd autē z aerū hoc signū est vt
addit. solū em plūbū eoz q^u scim^o. i. sup. metal
loz angel rā q^uritare q^u pōdere depositū in do
mibus infinis turbidū cōtinētibus aerem zc.
Et ita landant cerusam in vtilitatib^o plumbi
dicēs i. p^o p^o ca. de cerusa. Idec q^u medicia arte
stat p^o dicere potērie plūbi cū ppe fiat eo resolu
to p acuti acuti z addit. nec tñ acris morifica
tiua est nec diaforetica: sz em plica z refrigerat
tiua: ita p^o p^o i. in rētio ad infrigidādū. Sarco
colla digestiua est z diaforetica: vt Ba. 4° mei
mur. calida in 2° frigida in p^o z p^o obthalmie z
lippitudini ppe z fluiti oculi. i. humiditatis
fluctis ad oculū: ppe nutritiua in lacte asine
z educit ad lippitudines z oculo: vt voluit. A.
2° ca. ca. 2° z solidat z gnat carne: z p hoc ē
valer in viceribus corne. Amidi vel amiliū po
nit remparū sz mitigatūm dolorū flāte mas
teria corosua ppter glutinationē eius z mas
time si lorū fuerit de quo dicebat Ba. loco al
leg. Amilum autē lorū certitudinaliter immor
dadissimū est z mediū vt neq^u stipticitatem ha
beat neq^u acredine neq^u frigiditate neq^u calidi
tate participat. De dragaganto pstat q^u sua con
glutinatione idē operatur: sed d^o scribi draga
gantūm: nā est nā frigidū ad siccitātē declinās
De opio pstat q^u minuit dolorem stupefactione
sua: nā est frigidū z sicū in quarto q^u ly aliqua
liter noceat visui: flāte tñ vchemēti dolore: d^o
cit Aui. q^u remouet dolozē z sanat celeriter ter
ria tertiū. Qd dicebat q^u amā esset subtilis z cor
rosiua nō est malū apud me vti opio z stupefa
ctiua: sz nāq^u est sanās cā. s. obthalmiā a talikā
pcedentē z non succedit dolor: addit: q^unis opz
credere q^u inq^urum visui nocet est malū: z conti
nnando dicit: vtz opio in doloribus a mā corro
siua puenientib^o nō est apud me malū vti: ipm
em sanat celeriter zc. z maxime possumus eoz vti
q^u remittitur ei^o infrigidatio vt in descriptio
ne nostra p sarco collā: de hac tñ difficultate stu
pefactioz applicadoz vel nō applicadoz in
passionib^o oculoz faciā infra spālē declarari o
nem loco suo. ¶ Ponit p^o descriptionē pulne
rio citrini magis valētis in declinatione cū est
in rētio resolutiō z absterfiois z ericcationis:
fiat vt infra. R. sarco colle. 3. x. aloes. 3. iij. croci
3. ij. myre. 3. i. lycij. 3. ij. et his optime tritis im
mittat pulnis in oculū cū op^o fuerit sup. ad in
rēctioes dicatas: z vtz ex virtute simpliciū qd vtz
nā oia sunt declarata supra p^o ex myrā de qua
dicit Raf. 2° p^o rēctio. ca. supra allegato. Myr
rba autē dissoluit z mundificat humiditātē z de
siccit z nō stipticat: hoc facit cū magna opatio
ne sua: sic patebit cōsideranti vtilitas cōpō
nis. ¶ Ponit vltimo descriptionē pulueris al
bi ad intēctiōē mitigatiois dolorē z aliquālis

ericcationis dicens. R. sarco collā albā z pignē
i. electam z mittatur in lac multotiens: qd me
lius erit cū alicuius iuuenile fuerit ad remo
tionē z caliditatis eius z siccitatis vt fiat mas
gis mitigatiua doloris remanētibus alijs pro
prietatibus suis ocularibus de qbus supra. Et
addit. Et dimittatur in vmbra donec siccet z te
ratur optime z oibus his. x. 3. ipsius addatur de
siccit memithe. 3. ij. Siccit memithe est succus mez
mithe inspissatus q^u folia eius memithe sunt
leniter ericcata in vase vitreato obturato i fur
no: ita q^u postea exprimat succus z fomentur
ex eo succo siccit q^u ericcetur in sole. nā memitha
est frigida z sicca in primo: z finalique in scdo
sed mirabiliter cōfortat oculū repentiēdo mas
ab eo de qua supra dixi as. Et sic p^o q^u hēc des
criptio est tura z p^o in p^o applicari: q^u est
repessua materie fluentis: neq^u in ea est timor
stupefactionis. Et ita cum de laude sit expedit
rum istud caplm literaliter: cuius intelligētia
cum dicēdis super hoc capitulo multum profi
cier ad intelligētiā futurorum.

Expedito cap^o summarizet literalit. ¶ Pro
ampliori intelligētia materie
de ipsa obthalmia ex ordine p^o videbit qd nois
et quid rei. 2° ponentur distōces species eius.
3° ponentur cause ei^o: z ibi numerabunt quedam
nocentia spāliter oculis. Deinde z 4° ponetur
signa p^onotica p^onoti euentus: deinde ad malū
vel ad bonum: deinde demonstratiua z generis
et specierum: vltimo veniemus ad curam.

Quid nois autē obthalmie dicit Aui. qd De qdditi
obthalmia est apa in cōiuncti re rei ob
thalmie.
ua omnino. i. vlt. Alij dicunt q^u est apa calim in
cōiunctura: vt fuit Serap. Quidē tñ Aui. imue
re post qd obthalmia vera est apa in pupilla. i.
cum est magnū extendit vtz ad pupillā: vel ē
dici potest q^u aliq^u apatur cornea in directo pu
pille: tunc maxime est vera obthalmia: q^uq^u
non fit ibi apa nisi a forti multum causa ppter
densitatem ipsius corne. Etiam z qui dicunt q^u
est apostema calidum: hoc dicunt q^u est calidū
per se vt ex sanguine vel colera: vel per accidēs
vt per deflurum sanguinis: q^u stante apostema
re sit dolor z descensus sanguinis: z sic glosatur
qd est calidum. Sed istud nō satisfact: q^u aliq^u
fit apa ab alia mā q^u a mā calida: sicut declarat
Aui. vt flare vel vctōitate siue caliditate actua
li circa oculum: q^u dicta mā frigida aliq^u non
calefit neq^u putrescit: immo aliq^u ex ea educun
tur lachryme frigide. Sed qui dicunt q^u est apa
calidum intelligatur hoc vt in pluribus: q^u vt
plurimum pendet a sanguine: rarius a flegma
te: rarius a colera: rarius a melencolia: vt vtz
debitur infra in causis. fit ergo apostemario vt
plurimum a materia sanguinea.

Distinctiones Itā ponēde sūt distōces
thalmie: qdā est obthalmia q^u ē apa in cōiunctura
p^o viā deflur^o. qdā p^o viā paulatine pgestiōis: et
ita qdā est talis p^o cōitātē: quedā p^o essentia: sz
omne apa oculi fit semp in ipso: tñ dicit cē p^o cōi
tātē q^u aliunde ei cōicat mā ad differētiā ei^o
que fit p^o viā cōgestiōis: vt q^u generat ex malū
ria nutrimenti oculi vel ex supfluitatib^o in ocul
lo generatis que tandē recipiunt in cōiunctura z
extendentes faciunt apa. Aliq^u etiā fit apa per

Itē reme
dii ras. hz
vitarē tri
b^o obserua
tio p^o mū
obthalmia
fit in p^o.
2° q^u mā
fit calū 3°
q^u obthal
mia fiat ex
fluru hūo
rū ad oculū
los descē
dētū p^o ve
nas extrin
secas.

De cerusa.

De sarco
colla.

De amido

De draga
sauto.
De opio.

Prima pars practice Jo. Matthæi de grad.

viā deflurus vel a cerebro vel ab alijs mēbris.
Nam dicit Aui. cū in cerebro aggregatur mare
rie plurime et repletio: tūc vir euadit qui fiat
oculus labēs in obrthalmiam nisi fuerit fortis
valde. Nam stare repletio cerebri et fortitudine
in eo: q. a cerebro transmittit materia ad pān-
culos oculi q. aliq. cōicaf per durā matrē: ali-
q. p. piā matrē: aliq. p. neruos obtricos: termi-
nat rādem ad cōiūctinā p. arterias et venas: et
sic fit apavēplm: tūc cū fluit materia p. almo-
cha ri facilius fit obrthalmia ppter alligationē cō-
iūctine ad almochari q. q. fluit p. neruos obtri-
cos. Nā tūc magis fit aliud uocumērum oculi et
impedimētū in visu ppter retineri materiam
in via aq. ad cōiūctinā veniar: et ita aliquo-
riēs fit catarracta: et aliq. etiam a mēbris infe-
riorib. fluit materia et maxime a stomacho per
neruos vel venas minutas ad cerebri: ita de
epare de splene de matrice dicatur.
Alia diuifio: qdā obrthalmia est afa simplex
qdā afa cōpōnū. i. cū alio morbo cōiūctiue cū
vicer. Et dicebat Aui. quedam est ptransiens
terminū. i. in magnitudine et accētib. et q. q.
nō ptransit terminū: et q. non ptransit termi-
nū in magnitudine occupat solā cōiūctinā vel
partē ei: sed ptransiens terminū in magnitu-
dine nō solū occupat cōiūctinā: sed aliq. etiaz
coopit corneā: et aliq. et pupillā: et ita in accē-
tibus intelligit. Nam aliq. in apare qd. mai-
or est de uocumēto est venar. et rubeāria cūz cur-
su lachrymar. et dolore: et aliq. accidētia b. iurē
dītur vehemētius: et alia causa aliquoties ad
ea sequitur: q. albugo manifestat sup. pupillā
et ita dicimus q. angust. apostema qd. perat: et qd.
dam nō angust. fm. qd. mā facit clausione oculi vel
non inuim. et aliq. palpebre apant. simul et in-
uerfant: et totus oculus interius apparet rube-
sicut caro rubea. Alia distinctio obrthalmia q.
dam est talis critica: qdā nō critica maxime in
tendendo de ea q. est p. viam deflurus. nā fit cri-
sis et permutatio aliq. de vno membro i. aliud
vñ si aggregatur mā in cerebro cū certo tempo-
re cerebri sustentare non pōt mittit ad oculū
aliq. fit p. paulatim cōgēstione: et sic etiaz de
ea q. fit p. viā deflurus: quedā fiet obrthalmia pio-
dica: et quedā nō fm. periodū effusionis materie
Alia diuifio qdā est pendēs a cā primitiua: q.
dam a cā corporali: et fm. hoc ista q. fit a cā primi-
tiua extrinseca: qdā est obrthalmia vera: quedam
don vera. Obrthalmia non vera dicit Aui. est vacil-
latio vel cōturbatio vt. q. ita p. ringit alcā pini-
tina q. stat quasi in quadā rēdētia ad corruptio-
nem ppter paucitatem mātē: nā vacillat ad vas-
cillationē cāe: q. illa remora remouet obrthalmia
et de ista dicit. A. qd. calefacit et hūectat. i. vplm
pendet a mā calida et humida vt a sanguine. Et
rō est nā si est cito recedēs et adueniens fm. ac-
cessum et recessum cāe primitiue nulla alia mā a
sanguine est apra talr. disponi non māe frigide
vt p. neq. calida: nam lz fit apra subito influe-
re et causare obrthalmiam ppter eius acuitates et
uocumētrum oculo cōicatu fluit alie. māe ad
oculū: unde fit egritudo mausua etiam post
remotionem cause primitiue: et quedam est ob-
thalmia vera que lz esse permanens: quō etiaz
esset a cā extrinseca q. fuerit primiti mouens: q.
vbi prius non erat: vera postea fit obrthalmia ver-

ra: vplm tū obrthalmia vera non lz a cā primiti-
ua dependentiam sed magis corporali.
Alia diuifio obrthalmia quedā est in pñ: qdāz
in augmento: quedā in statu: qdā in declina-
tione. Alia diuifio ex parte accidentium qdā
est multuz rubea quedā paz: quedam multū cur-
sus lachrymar. et vocatur obrthalmia humida: qdā
dam pauca et vocatur sicca. Et etiā dicitur la-
chrymar. quedā sunt calide quedā frigide: et ita
quedam est vehemētis multum doloris et que-
dam non. Alia diuifio: quedam in corpore for-
tibus et iuuenē: quedam in corpore debili et
infantili.

Cause obrthalmie. De causis ar. obrthalmie
cū obrthalmia fit afa oculi factum p. viam deflu-
rus: et hoc maxime ex cerebro vel per viam pau-
latine cōgēstionis materie in oculo: et ex supflui-
tate nutritiua paulatine aggregata ppter
debilitatem virtutis etiā resoluitur et expulsi-
ne oculi. Et his sequit. pmo q. oēs cause fac-
ientes ad fluxum materie ex cerebro: vt oēs cau-
se catarr. et corize sunt vel esse possunt cause ob-
thalmie: vnde sicut materia fluens per nāz ex
cerebro currens ex causa corize: ita cum fluit ad
oculum recepta intra tunica cōiūctine ppter
naturam extendens et apans cam facit obrthal-
miam: ita oēs cause dilatantes rarefacientes
et subriliantes materiā fm. caput sunt de cau-
sis obrthalmie: pro quanto preparat ad fluxum
materie pparat etiā vt tunica fiat rarior: ad ma-
iorem receptionē materie: et isto aer meridiona-
lis sine vēus australis facit ad obrthalmia: vt
videbitur in signis pnosticis. et per eundē etiā
modum regiones calide: et ita balneū et acui ca-
lidū et potētia calis maxime si occurrat corpori
pleno. nam etiā ex fūmis eleuatis aliquat. ledi-
tur oculus: et sic fit cum passibilitate ipsi oculi
et habilitate materie ad fluxū faciūt ad obrthal-
miam. Propterea dicebat Aui. 3. tertij. in ca. de
obphthalmia. Et sicut regiones calide faciunt ob-
thalmia: sicut balneū valde calidū q. hō ipm in-
greditur proculdubio facit obrthalmiam.

Quia etiā vt supra dictū est aliquoties fit fluxus
ppter pstrictionē expimentē a frigido fa-
crā maxime si occurrat cerebro repleto corpore et
prius ratificato. iō fridus aer vt borealis si succedat
australi est de causis obrthalmie. Quia
etiā aliquoties et multitudine materie aggregatē
caput ppter pondus defluit materie
deorsum debilitata cōtēntina et fluunt in oculū
los. vñ vt supra allegabat de mente Aui. cum in
cerebro aggregantur materie plurime et reple-
tunc vir euadit oculū quā obrthalmia incurrat
ideo quecūq. faciūt ad multiplicationē mate-
rierū fm. caput cuiuscūq. nāe sunt de causis ob-
thalmie: et sic repleō manifestat et motus post eā
et multa potatio vini marie scroina et cibaria
stolica et oia talia pnt eē de causis obrthalmie.
Quia tñ vt dicebat Gal. de differentijs fe. po-
tissima cā gñationis egritudinis supple in cor-
po: et vel in mēbro est passiva corporis pparatio: id
circo qdāq. faciunt oculos debiles ad recipien-
dū aliunde impressionē sunt etiā de causis ob-
thalmie. Et q. oculi inter reliqua mēbra idō-
gent et pro ppria sanitate cōseruāda et p. opera-
tione vidua pfiēda maxime mēsurā spiritū:

De causis
obthalmie.

De causa
anteriori
b. obrthal-
mie.

De causis
pmitiuis
obthalmie.

De signis
pnosticis
expre tem-
poris ani.

idcirco qñq; cause faciūt ad marīnā spiritūsi
dissolūne sūnt cū agitatione z cōmōtione hūo
rū in toto z pñr euaporatiōe ad mēbra supiora
sūnt de pñpnis causis faciētib; obrhalmiam.
ideo dicebat Anī. Et scias q multiplicatio coi
tus est nocibilis res oculo: z sūr multiplicatio
ebrietatis: z ita vigiliē supline sūnt in hac cau
sa z nō nīr multiplicatio vigiliāz p istū modū
s; etiā multitudo sonni p aliū modūz manifest
stū: de quo etiā dicebat Anī. Et scias q multi
tudo vniuersūz duoz. s. sonni z vigiliāz est
vehēmēter nocua oculo. ¶ Et p modū etiā in
auitionis spūm in toto multitudo flōmie et
alia cūatio sanguinea z pñr cū vīrosi con
tūis nocet: vt etiā dicebat Anī. S; etiā debi
litas in oculo z parat ad supfluitatez recipiē
dū p multū fleri. ¶ Quedā etiā nocet oculode
bilitado eū p resoluēnem pñrie in eo acq̄sitam
z hoc mō aspectus pñrius circa aliq̄d vni fas
cit ad talē debilitatē: z ita legere in literis sub
tilib; est de talib; causis. qdā etiā ledūt subal
oculū mōdicādo: hoc mō sumus z puluis si
eterius occurrat nocet: ita etiā sumi q̄ resol
uunt ab apare alterius parietis obrhalmiaz
faciūt ad obrhalmiā sibi oppositā: ita q; ea q̄ p
interius sumunt si acuta fuerint vt cepe allia
porri z synapiis: z hūi rales oēs cause sūnt de
causis obrhalmie marie tenētes se ex parte cau
sarum pñriūnarum.

De causis
anecedenti
b; obrhal
mie.

De causis
pñriūnis
obrhalm
mie.

¶ Et de corpales sūnt oēs malitie pñriales
z i cerebro z in oculis z pñr nām z nāles multū
a repāmēto recedētes: z ēr cāe humores. Nā
qñq; humor supercellēs sine in q̄litate siue in
q̄litate peccās circa oculos pōr esse z cā aso z
cā pñria obrhalmie: vt p z ita qñoz hūo: res
pñri z aq̄sitas sūnt de talib; causis: s; ēr vīrosi
tas ad hoc habear i troitū: ita qd magis enenit
de causis mālīb; est q̄r multū sit a sanguie cū
marie fiat p viā deflux; z sanguis calitare sua:
z q; in vīro pñrius p quas sit flux; magis res
cipit intra tunica q̄ flegma vī melia post san
guinē vīpīm sit a flegmate mixto sanguini: q;
z cerebri z oculus nutriūt ex flegmate sanguis
neo: q; aggregat magis supfluitas flegmarica
circa b mēbra q̄ alia. Et ex hoc l; colera merito
sue subtilitatis z igneitatōis sit magis parata
flure q̄ deā mā: q; tñ nō tñ de colera supflua
repiē circa deā mēbra: idcirco min; sit obrhalm
mā a colera q̄ a flegmate. Postremo rari; sit a
melia cū oculus sit mēbriū hūidū pñr humo
res pñrios in eo z calū p influēre cōplōne spi
rituū: ēr q; in pñriūliū sua duritie z dēstare
nō intrat nisi mālī subtilis z nō grossa vt est me
lēcolia: vt p. 10. tertij. de mēte Anī. de pleureti
Ultimo fieri pōrest a ventositatē vel aquositas
re vt dictum est licet raro.

Et hec de causis sufficiant.

Signa. Signoz igit qdam sūnt pñostica. q;
dā demonstratiua. Et pñosticoz q;
sūnt pñostica enē; sumri apario: z qdā ad bo
nū vī ad malū. Demonstratiua ēr qdā sūnt demō
stratiua repōsi eius vt si sit in pñ; vel augmen
to vel statu z quedam sūnt demōstratiua gene
ris z specierum.

De signis
pñosticis
ex pte rem
pōsi ani.

¶ Signoz igit pñosticoz q declarāt futuram
obrhalmiā efficiūt hoc vī ex pte tēpīs anni vī re
gionis vel ex parte cōplōnis oculi vel cerebri

vel ppositionis male ipsoz z fortitudis z deli
litaris ei. pñ; igit pñosticū est sumptū ex p
te regionū vī repōz anni. Nā dicit. A. q; habi
tates regiones meridionales facili; incurrit
obrhalmiā: ite ēr intelligat q in vī sit magis
obrhalmia. s. q; in alijs tēpib; q; facili; recipi
mā hūida in pñriūna ēr pñr multitudine
māe z pñr latitudinem meatuum eius.

¶ 2^m pñosticū. stāte hyeme boreali vī frida z
siccā z veniēte hē australi mar; sūr obrhalmie
q; in tali hyeme retinēt multē māe q̄ postea li
q̄scit in vī z recipiūt in pñriūna: ita apatur.

¶ Aliū pñosticū. hūis cerebri debile z oculos
latos ē pat; ad obrhalmiā. ¶ Aliū pñosticū
in etate etiā pñeritē magis multiplicātū ob
rhalmie pñrei hūiditate magnā eoz z tērtiū
rarā: z sic ēr corpa sanguinea z calā z hūida faci
lins cadūt q̄ corpa alteri; dīspōsiōis. ¶ Aliud
pñosticū in hūib; oculos multū eminentes de
clarat facilitas obrhalmie. Nā declāt multitu
do māe sūl cū raritate tērtire ex q̄ declarat cō
plōne calām z hūidā. etiam pñr aliā cau
sam q; reddūt magis expōsi alterārib; ex
tūfeciis impmētib; zc. ¶ Aliū pñosticū. etiā
enē; inspiciētes in parietes obrhalmie: maxie
si cū obrhalmia pñngat vī: tñ expectare opz
obrhalmiā in inspiciēte maxie si fuerit inspe
ctio diuturna z fixa: pñr resoluēnem vaporū
acutoz ex oculo egrediētū z pñeritū ad oculū
lum inspiciētiū.

De signis
pñosticis
ad bonum

¶ Pñosticū ad bonū. obrhalmia si a pñ; des
bire curet plerūq; ad salutē terminat. Dico pñ
rūq; nā si sit apā magnū z nō sit apā simplex s;
sit ēr corosio z vī; pñngat aliqñ pñriūat z cor
rūpī ocul; s; stāte apare simplici tñ curat z
pñpne si a pñ; diligēter curet z pñr fortitudi
dinē mēbri z pñr medicamina applicata.

¶ 2^m pñosticū ad bonū est si obrhalmie supne
niat flux; vītris est sig; ad bonū: vt sūnt sūla
llyp. 6. affo. In oculis parietes a diarta accipi
bonū. pñ; q; pñerit materia ad oppositū sūlēs
vī acru ledēs etiā: s; materia acru ledēs: quia
est situata extra vt in pñriūna nō facile educiē
p deo: sūm; materia aīis p hoc qd enatur nā;
pñr facta potētiō supra pñriūna facit ad ipsi
bonam terminationem.

De signis
pñosticis
ad malum

¶ Pñosticū vī ad malū est. cū antiq̄tur obr
halmia plerūq; deducit ad vī; oculi z aliq̄
sig; in oculo z maxime si obrhalmia sit magna
ita vt crescat sup cōiūctiua z sup vīcā vt sit in
pñriūna dicit Anī. ¶ Aliū ad malū. obrhalmia
auri qua in sene vī aliter debili nō curatur pñ
vt supra de catarro.

¶ Signa aut demōstratiua dicta sūnt in tertū
de rubore oculoz. zc. ¶ S; qd dicit: quomodo
in obrhalmia semp pñngit rubedo: q; aliquādo
obrhalmia est apā frigidā vt dicitur: ita dēat
q qm oculus est mēbriū spiritūoūz rari; tēpīs
maxime sensitiua. vt p. 13. terapērice. z 4° tras
crati metūit qñis materia causans apā esset
frigida tñ solūēs cōrūtiū causat dolorē ad quē
concurrat sanguis: z sic sit rubedo. etiā cōiūcti
ua tunica est alba ideo quēcūq; portio sanguis
nis panca facit illam rubere z ideo in omni ob
rhalmia apparet rubor: licet aliqñ remissus.

¶ Sūnt etiam lachryme: nam propter dolorez
transmittunt materia p poros maxime subri

Primapars practi. magistri Jo. de gradl.

les q̄ facit ad lachrymas. ¶ Etia lippitudo cō
iūgit. nā lippitudo vel est supfluitas quartedi
gestionis oculi: v̄ refecatur a materia faciente
ap̄a z sic p̄ indigestione materie in p̄n̄o fit lippi
tudo. i. circa oculū apper̄ q̄dam humore stras.
Et ista sunt signa Ra. in textu: nō posuit dolo: ē
oculi v̄ fecit Aui. z intrumescētia venaz ranq̄
magis ex se manifesta.

De signis
obthali
mic.

¶ Signa v̄o ap̄atis in p̄n̄o obthalmie sunt re
missus dolo: oculi in p̄n̄o paucitas ruboris.
paucitas lachrymaz lippitudinis. ¶ Augmē
tum aut̄ declarat̄ ex augmēto istoz oim̄ z clau
sione palpebray z ex mā magis digesta q̄ ab apa
te refundat. ¶ Status aut̄ declarat̄ ex vehemen
tia accituum z magis ex lippitudine. nam lip
pitudine est signū decoctionis z equationis ma
terie. licet aliq̄ sit signū indigestionis v̄ ster
cum indigestione. Sed si lippitudo apparet in
p̄n̄o post granitatem siue signis vel accideribus
de doloze vehemēti z reliquis accidētibz tūc
deklaratur q̄ lippitudo est ex indigestione z fleg
mate: sed cum non apparet in p̄n̄o sed p̄us erat
fluitas aquosus: z cōsequēter in p̄cessu augmē
tatis accidētibz inspissat hūiditas q̄ deflue
bat t̄radē deuenit ad lippitudinē cū clausione
palpebray: cum alijs accidētibz: tunc de
claratur q̄ lippitudo signat status vel digestio
nem materie.

De signis
deklarati
bus māo

¶ Si q̄ aut̄ deklaratiā materias vt si sit ex san
guine declarat̄ ex rubedine oculi z faciei z lari
tudine venaz z cū granitate z tēdōe. Et dixit
Aler. si etiā his neq̄z moridicās lachryma neq̄z
acris v̄: adhuc magis sanguineū hūore esse eri
stima. ¶ Et si sit materia colerica est ardor: dolo
z p̄ticio subriles lachryme corrodētes z co
lor igneus nō rubet: purpureus cū minor: ten
sione granitate z pulsatione. ¶ Si sit materia
flegmatica sit maior: grauitas p̄dorostras lip
pitudine in p̄n̄o nō exuberantia lachrymaz: cū re
missio doloze z colore remisso ad rubemū immo
dū ante albo. ¶ Si sit mellica color: ad fuscū de
clinat cū paucitate lippitudinis: z alijs q̄ arte
statur sup̄ materiam melencolicam in capite.
¶ Si sit v̄tiosa materia sit aliq̄ cū pulsatione
extētio cū paucitate lachrymaz lippitudinis: z
remittat palpebray nisi coīcet etiā vapor: ad
palpebras: sed nō ita coīcet vt in hūoralibus.
¶ Signū si sit p̄ coītatē a cerebro sit aliq̄ cre
ticus si p̄ essentia nō sit creticus z declarat̄ per
soda p̄cessisse: z reliqs̄ dictis de nocumēto ce
rebr̄i.

¶ Si sit ex cerebro per deflūm panniculi al
mocari sit extētio circa frōtē: q̄ materia discut
rit supra cran. ii. ¶ Si sit p̄ panniculos intrinse
cos vel poros neruoz obricoz declarat̄: q̄ non
diuersificat multū color: faciei: sed dolo: est ma
ior: cū granitate circa radicē oculoz. ¶ Si sit
fluitas per arterias declarat̄ per extēsiōnez
venarūz arteriarūz post aures. s. per venas in
trinsecas sit nocumētūz circa oculum: nō ma
nifesto tamen nocumēto circa partes extrinse
cas faciei.

¶ Si sit per communiatem a stomacho sit nau
sea abominatio: si sit colericus ex amaritudine
oris z h̄ri ex inquietudine et augmento stante
inanitione: z de reliquis dictis de soda p̄ viani
communiatie: sic dicitur de matrice.

Cura Expeditis causis z signis obthalmie
z nō v̄ vt cōrurbationes: z etiā vere
z p̄p̄ie sumpt̄. Restat p̄ ordinē p̄ ponere cur
ra summarim cōrurbationis: deinde obthalmie
vere magis particulariter: quem etiam ordinē
obseruat. A. 3. tertij.

¶ Circa igit̄ curā cōrurbationis siue leuis ob
thalmie q̄ accidit in oculo ex causis extrinsecis
vt. s. v̄sum est: dicebat. A. q̄ q̄q̄ sufficit. sup.
ad cū d̄ abscissio cause: vt supple q̄ nō iunatur
p̄seruatio ei? a causa intrinseca: s. si imat̄ res
plone sanguinis aut alterius hūoris z cū eiōs
ne sanguinis vel talis hūoz p̄ficiunt curatio. s.
aliq̄: q̄ dico signat̄: q̄ etiā aliq̄ nō sufficit
ad p̄fectionē cure abscidere causam p̄miriam
v̄ l̄tate materia s̄m caput v̄ totū replēt̄z ali
qualr cōseruare vt fiat eiō. immo ē p̄ter hoc
est necessaria aliquor̄is remotio q̄litaris idū
ete in oculū q̄ facit cōmōtionē aliqualez attra
ctionē humoz. iō dīc. A. et q̄q̄ sufficit. i. cōnes
nit v̄tra dicra sedatio mor? et. i. sedatio cause
mor? q̄ malitia cōploniz: s. distillatio lacry
aut albuminis oim̄ aut alterius rei in ipso sup.
facit ad curam: vel fore voluit dīcere q̄ v̄tra
abscissione cause p̄miria nō semper necessaria
est eiō: sed q̄q̄ sufficit sedatio mor? eiōs. s. cāe
cum distillatione lactis aut albuminis outiq̄
s. nō communicat aliunde materia ad oculum
¶ S. sp̄at̄ si fuerit p̄dēs talis obthalmia a
p̄cussio: landabat a p̄n̄o. A. vt distillet̄ oculū
sanguis columbe calidus aut alteri? vt pulli:
q̄ dē m̄ l̄z sit regulare p̄pter retractionē priuz
ocli q̄ accidit ex p̄cussioe vbi est indigētia reso
lutiois z nō rep̄cussiois: vt 4. p̄m̄ de cura apa
tū in gūali: hoc intelligit̄ in coipe puro v̄ m̄ia
do in quo nō est timor de fluitu materie tūc pos
sumus incipere a resolutione ei? q̄ collectū est in
oclo s. in coipe iūpuro in quo timeam? de flu
tu nō v̄ri debemus puris resolutionis: s. sit cum
eis dē debemus v̄ri rep̄cussiois. z iō addit. A. et
q̄q̄ sufficit enapozare. i. conuenit enapozare
ipm̄ cū sp̄ogia infusa i oleo ro. z decoctione la
ctis. i. lacte decocto in q̄ est virtus leuis resolu
tina cū rep̄cussioe. de his resolutionis z rep̄cus
siois lari? videbif. j. ¶ Et si fuerit a frigiditate
obthalmia: vt dicebat. A. q̄ cōfert balneū de q̄
videbif lari? infra. v̄trū sit intelligēdū de bal
neo cōmuni toti vel particulari ipm̄ oculo: vult
etiā hoc maxime cōuenire nō fuerit corpus z
caput repleta: postea laudar̄ exhibitiōē vini
subtilis post tres horas post cibū. i. modici vel
subtilis. i. subtiliari cū modico aque post tres
horas a cibo vt fiat enapozatio in virtute illi?
a stomacho p̄pter cibum ad oculos z p̄r remo
tio imp̄ssiois facit a frigiditate: s. qualia sine
ponenda. s. oculū videbif infra in cura obth
almie v̄ frigide: z dicit q̄ somn? lōgus tūc est ex
curis marie iūnatibus siue sit ex solē siue frigo
re aut alijs. s. post vinū sumptū modici ad di
gestionē z resolutionē modicay māez motay a cā
p̄mitina: vbi tūc esset cōicans mā a toto v̄l a ca
pite p̄ter ista cōueniret eiō cū flō? vel solone
ventris s̄m canones als dāto: z de q̄bus etiā
latius infra dīcet. Et nota q̄q̄ esset fēda eiō
nō esset aliquod calefactum oculū apponē
dū ante corporis mundificationem quoniam
talīa in casu plus attrahūt q̄ resolūt̄. Tūm

De cura
obthalmie
non vere.

De cura
obthalmie
vere.

De obth
almia nō va
ly a frigid
tate.

Somn? cō
fert in p̄n̄o
z augmen
to obth
almie in flaz
tu z decli
natione nos
cet.

in commune remediū ponit in obthralmia a percussione et ab aere frigido valēs. s. vt sumat vitellus oui coctus aliq̃r induratus mittit cū oleo ro. et modico croci et oculo supponat: et stet in loco temperatis vlt parū ad calidū declināribus vera rur q̃ere et copozali et aiali et modica cōmōiōe vt infra videbitur. ¶ Et si fuerit pruratio a puluere vel fumo dicitur q̃ abluat oculus cū aqua dulci tepida et distillet lac: et cum his similibus sit curatio talis obthralmie non pure.

De cura
obthral
mie vere.

¶ In cura aut obthralmie p̃estāt inrētiōes. p̃a inrētiō p̃ritur circa regimen in diēta. 2^a ad eñōē diuersā materie finēris. 3^a ad repulsiōē materie finēris: et ad mitigatiōē doloris. 4ª est ad digestiōē materie. Alia inrētiō cōplet cū euacuatiōe et a toto et a p̃ciliari loco. Vltima inrētiō cū cōsōratiōe oculū et res mouētibz accēta que sequuntur.

¶ Prima inrētiō circa diēta p̃cific vt locet patiens in aere temperato nisi ap̃a p̃deat ex materia multū ignea et calida: qm̃ aer frigidus in p̃p̃s sar materiā et phibet ei⁹ resolutiōē: nō etiam sit aer calidus q̃ subtrahat materiā et habilitat ei⁹ multū reser causa fluxus: maioris materie ponat etiā in domo obscura ad q̃etatiōē m̃ae ne fluxus erit ad phibitiōē resolutiōis sp̃ium. Et hoc maxie verū est in p̃n^o augmēto ap̃atis q̃ cū est inrētiō ad resolutiōē d̃z aer esse aliquantū illuminat: et ad p̃mū sensum dicit. A. Et op̃z q̃ d̃e ne visus patiens obthralmiā cadat sup̃ albedinē et sup̃ radiis. Nō sit ei motus etiā ex parte loquele et c. ¶ Nō habeat etiā passiōes aiales maxie furoris ire tristitie neq̃ motus aliquo modo locales. Nā op̃z q̃r possibile est q̃etare humores: et hoc sit cū quiere corporis et animi.

¶ Et ideo sit somnus maxie puenit de mente. Rasis in rex. et vigilia nocet. Nā p̃ somnū p̃i mo nō mouet oculus: p̃n nō sit motus humorū in eo. sc̃do in somno nō sit op̃atio virtutis visus ne et sic nō mouetur m̃ae neq̃ debilitat oculus et sic inuatur: q̃ in op̃atione visus sit cōmōiō sp̃i ritū. rertio q̃r p̃ somnū q̃etant humores toti⁹ et sic nō ranta sit euaporatio. q̃rto p̃ somnū sit restauratio sp̃ium: et cōtra vigilia nocet: et in somno retrahunt sp̃is ad interiora: et p̃r mes lior sit digestio et dolor minuit. Et ideo cū dolor sit attractiōis reumatis q̃rū est possibile inducendus est somnus: sit capite eleuato et nō sup̃a partē egrā: et si iacer sup̃ine nō discōnuit in casu: q̃r p̃uenit m̃ae postertus: et hoc totū inrelligatur maxie stante obthralmia a cā calida et in p̃n^o et in augmēto ap̃atis. Cū autē ē inrētiō ad resolutiōē vt in statu et declinatiōe nō sit cōueniēt somnū: imo magis valēt vigiliē. vñ dicebat Aui. rertia rertij. s. q̃ somnū nocet vbi egeat sup̃fluitatū expulsiōē: et vigiliē nocet vbi egeat materiei digiōē: cōtingit tñ p̃ aliquas p̃ingen rias opposito mō dicere. ¶ Inanitiō in casu est valde necessaria siue p̃ inanitiōē intelligamus subtratiōē cibi siue intelligamus inanitiōē stendā p̃ inanitiōē siue clisteria. Ad p̃mū sensum dicebat Aui. in p̃n^o capli cure obthralmie: vere casū. cōis in regimine obthralmie materialis et reliquaz egritudinū oculi materialū est m̃is noratio cibi et ip̃i eticatio. i. q̃ nō tñ sit paus ce q̃etatis: sed ēr modice restauratiōis. Vñ de Rasis in rex. dicit q̃ eger a carne et vino et reli

quis dulcibus abstineret d̃z et cibū ininuere: vel si intelligeret et ericatio. i. nō sit cibus multum humidus vt sunt brodia p̃pter humectatiōē et multiplicatiōē lachrymaz et sensus est bonus: non tñ d̃z esse cibus sicus et stipticus: imo assiduario lenitatis nāc est necessaria vt dicit Aui. ad p̃uersionē m̃ae et vaporū in deorsum: l̃z in fine mēse semp̃ sumere aliq̃d sicū et stipticus sit cōueniens: et italeuētia et inanientia in casu cōueniūt cū nā nō est obediens: sed nō sunt clisteria acuta p̃pter a giratiōē m̃ae: vt sup̃a d̃z cū est in sili. ¶ Et de diminiutiōe cibi et qualitate eius dicebat. A. q̃d cōplet cōmēstratiō re guminis cibi diminiutiō virādo vaporosa et eis et eligēdo cibos pauci nutritiōis: s. laudabiles et allentando p̃adiū et diminiūdo cenā vel d̃z mittendo. Et si m̃a est calida sint frigidū cibi et actualiter et potentialiter et cucurbitis lactu cis et farre et c. et similibus. Et si fuerit frigida cum pane loto et in p̃cessu nō discōnient onā infusa in aqua: etiā carnes pullos et perdicū in uenium cōueniunt. Et Aui. dicit. Sit alienatio comestitiōis acerosi et acuti et salis. hoc intelligatur in via cibi: q̃ et talibus generant humores p̃ungitini nocentes sua p̃sione: d̃z intelligi de inrēte acerosi vt sunt acerosi a putrefactiō nem: quedā alia etiā p̃ natrā talia vt est acerosi fitas lymōnū et citri et similibz: q̃ remitte acerosa ad p̃onitum declināria vt parū agreste et vini granatorū m̃uoz nō discōnient: imo laudantur in cibis in cā calidā in medicinalibus tñ aliis q̃ cōueniunt syrupi acerosi ad subtratiōem materie maxie in flarica: etiā in sanguie coagulato intra m̃mū vena: sed quicq̃d sit: siue sint cibi siue sint medicie debent parū ad acerosum declinare: et ideo syrupus acerosus in ca su cōueniens est: debet esse modici aceri: in res liquis quantum ad cibos obseruetur q̃d sup̃a dictum est in regimine: sode et calide et frigide. ¶ De poru quoq̃ vini dicat vt sup̃a dicebatur q̃ regulariter in nullo tpe obthralmie calide cōuenit et in frigida saltē in p̃n^o. et augmento et magna p̃e status est discōnientis: sed si fluxus declinatiōem fore puenit etiā tpe cibi sicut etiā infra videbitur circa medicinalia de balneo et poru vini ad resolutiōem reliquiarum que remanserunt: Et hec de diēta sufficiant.

Brodia no
cent obthral
mie.

De vino q̃
liter in oī
tpe obthral
mie calide
phibet.

¶ Sequit̃ ēr inrētiō diuersiōis q̃ in oī obthral mia ē necessaria siue sit p̃ viā fluxus sc̃rā. nā tūc immedie debet diuersiō p̃z: si ēr fuerit p̃viā panlatiōe cōgōnis q̃p dolor ē: q̃ ad ip̃m sequit̃ tractat m̃ae. idcirco ad phibitiōē illi fluxus cōueniēt facit diuersiō vt p̃z tñ sit talis obthral mia p̃ viā defluxus et calitate mēbz et impassibi litate ei⁹. ¶ Obec igit inrētiō diuersiōis q̃dā est essentia sensibilt q̃dā nō sensibilt. Et diuersiō na p̃ncipali cōplet p̃ flōmiā q̃ p̃ aliā diuersiō ne: q̃m̃ h̃iores marie sunt p̃ venas. et B diuersiō p̃ flōmiā: l̃z Rasis et Aui. laudat de cephalica p̃ia oppositē: tñ in hoc recurrat ad ea q̃ d̃cā sunt de frenesi: et alia ap̃atis capitis. nā rāra posset ē replē i toto q̃ p̃ essent sc̃da p̃ sup̃enas: postea ad venā cōem: postea ad cephalicā: deinde in propria eūone magis valēt vena cephalica eius de p̃arris. nā stāre plenitudine in toto si incipe remus a cephalica conuertet m̃a in sursum et p̃sequet̃ h̃ilitatē fluxus m̃ae ad oculū: et sic ob

De cura
obthralmie
non vere.

De obthral
mia nō va
l̃z a frigidi
tate.

Somnū cō
fert in p̃n^o
et augmen
to obthral
mie in statu
et decli
natiōe no
cer.

Prima pars practice Joan. Matthæi de gradf.

thymia augere. Si ē pēderet p cōitatē a
pūcū. i. mēbro deberet hōc obfervari rē
rū. An. cū dicit qd si fuerit mā pcedēs et mē
bro tūc oporerebūt ut eūc illd mēbz trahantur
ad pūcū pūcū qd libet reſcūcer per diſtere aut
flobotomia: ſcilicet mēbro illi appropriata:
aut alia re. Et qd. A. z. Mē. dixerūt qd ſlōmia
et cephalica eſt pueniēs oibus ſpēbus eius: qz
poſſet circa hōc eſſe dubitatio pūabilis: qz in
vēroſa z ſlārica ſepata nā ſanguinis nō videt
pūenire ſlōmia cū p eā ſiat cūo ſanguinis cui
eūo in caſu nō eſt neceſſaria. ideo pōt exponi p
mo tēp. qd eſt pueniēs oibus ſpēbz ei? pūis. i.
qz obthymia ē nō vere. vel dicat qd vlt ſlāri
bus pūitōibz cōibus ad ſlōmiam de erare zc
qd ſlōmia eſt in oī pueniēs. Nā aut obthymia
eſt pēdēs a mā hūmoralī ſlūere a ſanguinea ſic
pūm euenit: vel ſaltē ſanguini mītra: z qm qz
ſit illa materia puenit ſlōmia: ſed ſi fuerit ſan
guinea pura tūc oīs fieri copioſa: de q dicebat
A. Et opz ſi fuerit obthymia vehemēs. i. vehē
mēter magna ppter plenitudinē q vplm ē et
ſanguis talis vt ſiat ſlōmia vltz dū tūc eſt līp
poromia: ſanguis em emiſſio plurima ſanat in
hōra. Uerū eſt tū qd de tali copioſa ſlōmia me
lius eſt eā pūri p vices: vt ſcribit z pūenire de
mēte Ba. Si aut mā nō fuerit mītra ſanguini
aut in corpe toto eſt replō ſanguinea aut in ca
pūte z nō in ambitu toti? licet mā ſlūes ſit a ſā
guie ſepara: qd tū raro pūngit: aut in toto eſt
paucitas ſanguis. Si ſit in toto abſlōdaria ſan
guinis pū qd ſlōmia puenit: nō vt p eā eſt hū
mor: ſlūes ad oclm ſit vt nō trahat illa mā ſāgu
nea para ſlūe ppter dolorē ad ipm oclm: ſiat ad
ditio obthymia. Idē dico de capite: z et ppter
aliū ſūc vtilis ē ſlōia ne ſiat agitatio in mā
ſanguinea p pharmacīā q neceſſaria ē ad cūonē
hūor ſepatoz a ſanguie. vñ ad iſtā dationē z mi
noratōes illi? mēſure ſanguinea cōuenit ſlōia vt
dicit. A. in qōne ſcā: vtz in oī frenēſi pperat ſlōia
ad quā bonū eſt recurrē p intelligētia hūi? p
rū. Si ē mā eſſet a ſāguie ſepata abſqz corpis
aut capitis plenitudīe a ſanguie: tūc lēz regulz
nō pueniat z ex directō: tū puenit indirecre ē
duerredō: qz in cūctis venis p ſlōia attrahit
alie māe a virtute ad eas z ſic diuerſit a ſlūm
ad oclm ē in mēbus ſlūeribz? ad oclm ſine ſan
guie cū ipē ſint vt mūltū colerice apre cauſare
mūltū ſlūm. tūc ppter dolorē vehemētē cōue
nit ē ſlōia ne puerat mē ppter dolorē ad lo
cū: ita ſaltē i oibz ſpēbz ei? hūoralis ſlūentis
ppter vlt ſlōia vt pz. Sz qz dicit de cephalica. et
Mē. laudant de cephalica pūo oppo. z Ser.
er latē laudant cephalicā vehemētis caritudi
nis. i. eiſdē pz h dicit qd qd ē iſtērio tū ad ob
thymia p mā iā faciēte obthymia ſit cū ſlūm
ē alīcui? alteri? mā: tūc vlt iſtērio eſt magis
ad ſlūmā mām qd ad ſlūam: ſz ē notabilr ad
ſlūmā: z tūc puenit ſlōmia et cephalica pūo op
poſte. Et ad iſtū intellectū laudant ſcā. in ter
tu noſtro z Mē. dicitā flobotomia vel iſtērio
eſt quāſi tota ad ſlūmā mām vt eſt iſtērio modica
ad ſlūmā. Et ad iſtū ſenſum dicit Sera. qd
flobotomia eſt ſiēda et cephalica et latere eo
dem. Qne aut ſit vena cephalica dictum eſt alī
bi. Et iſto loco determinat Sētilis in qſtione
propria in capitulo obthymia q ille ramus q

eſt inter polīcem z indicem nō eſt ramus cepha
lic: immo q ille eſt ramus vene communis: et
ſic flobotomia illius vene nō ſatīfacit pro ſle
botomia cephalice brachij: ſed ſolū pro floboto
mia vene communis vt alſe ſepe dixi. Et ita etia
eum ſequitur Nicolus florentinus z alij recte
intelligentes.
Completur etiā hec iſtērio cū cētoſio z ſi
cario m? ſm diuerſa loca cū balneis ad crura: z
cū balneis a cubito infra xſus man? z alio
tūc ē cū flobotomij factio in venis vel arce
rīs poſt aurea: z et in ſimporibus: qd. ſ. p. caſ
dē vnas vlt arterias deſlūt mā ad oclm qd de
clarat et magnitudine iſtaz vnas z caliditate
z pulſatione maxime ſi fuerint vne arteriales
z aliqñ nō tū ſit ſlōmia illaz vnas. immo ali
quo tūc ſciſio iſtaz vnarū: z aliquoties canē
rizatio ſm modos maxime poſitos a ſi pōt. z ab
An. qm nō tū ſacta incisione vel cauterij ſa
ctis in iſtis venis ſit diuerſio: ſed pūbitio ſlū
mā per ealdē vnas. vt pz. Et ita aliqñ ſlūente
materia p venas frontis laudat auroz pōn
ſanguis ſupra dicras vnas: z ita pōt fieri
ſlōmia ex eiſdē ſed ſi materia nō ſlūerit per ve
nas exiſſeſcas z manifeſtas: ſed p occultas et
paruas dicit An. In parua vero ſufficit vt p
funde ſcarificent quatenus curat qd in eis eſt
et ſanguine. Uentroſe etiā poſte in mēcha dicit
A. ſunt vltimi inuamenti. Pterer aut modū
diuerſionis per ſlōmiam: eſt etiā neceſſaria ali
quorū diuerſio p ſolutionē vētris: z maxime
ſlūente materia mūltū ſepara a natura ſanguis
z pūpue cū ſlūit per occultas vias: qz tūc diffi
lis eſt curatio vt cū ſlūit p vias contiguas ad
nernos opticos: z de hōc dicebat Gal. 13. tera
pē. cap. vltimo. xſus ſiēſed cū demū vaſoz in
profundo iacentū z deſup ſimul cum nernis ad
oculos venientū fuerit hec paſſio nihil eozum
poſt eſt gerere. i. facere ſlōmias vel incisiones:
ideoqz difficile ſanabilia oibus talia remedia
ſiunt. Et ergo tūc inducēda ventris lenitio de
qua dicebat A. Nature vero lenitas eſt reo que
eſt ei neceſſaria: immo eſt neceſſariū vt ſolutione
educat hūmor dñans ſanguini poſt ſlōmiaz: im
telligens de ſolutione ſacta cū appropriatis: qz
ſolutio pūre lenitina eſt ante ſlōmā neceſſaria
vt eſt cōis doctrina niſi in timore maximi ſlū
ſanguinei z vehemētīſimo dolore ppter reple
tionem. nā aliquoties nō dantur inducie ad le
niendum ventrē ante ſlōmā: ſed vbi poſſit fieri
lenitio ventris cū diſtēribus vel medicina leni
tina illa eſſet neceſſaria ante ſlōmiam. Eſt ergo
tūc ſiēda diuerſio cū arina cum medicinis ap
propriatis ſm diuerſitatē materiē calidā
vel frigidā: vt in calidis cū decoctōe fructū
vt pūnoz tamarindozum mirabolanz citri
nozum z huiusmodi: de quibus ſepe dictum eſt
ſupra in ſimili. Et ſi materia colerica declinaret
ad groſſum ſingulariter valer inſuſio aloes in
aqua endiuie z in materia frigida pillule de hie
ra pillule eleſangine z hiea agaricoz pillule lu
cis. Et in materia compoſte pillule alſeiereth
z pillule ſine quibus eſſe nolo: que omnes exhi
beantur ſm ordines alſe datos cum eſt euacua
dum a capite vel ab inſtrumentis ſenſum. Et
in hōc obſervetur canoſ. Mē. cum dicit in hac
intentione. z neqz ſint couenti ſup. medicī in

Nora bo
nā concor
diam.
Quamuis
anreſuerit
dictaz no
ra tū. bñ.

Nora.

per duos
dies debe
re ab appo
ſitione re
percuſſio
rum intra
oculos vel
ſupra.

sufficiat ynnus eñonis aut duaz: sed iteratio
atq; iteratio est ex rebz laudabilibz? z ppe cur
facilitate qualiscūq; fuerit mā. In hac interiori
ne ēt priuēf clisteria appropiata: ita vt singu
la die nisi venter sit solutus ponat vñū clistere:
qm̄ est maximi inuamentū: aliqñ etiā pcedim?
cū cauterio de quo dictū est quō est timendum.
Alēf autē ponit formā quō fieri debeat. Causa
dant ēt doctores seccariū poni posteriū vel ru
proia post aures fm̄ qđ supra dictum est de ca
raro: z sunt maximi inuamentū in casu. Sed ad
ista non deuenimus nisi reliquis pri? factis mi
rioribus z in oblatima chronica. Et ita sit expo
sita hec intentio.

Nota.

De repensione autē mae z mitigatione dolo
rū q̄ fuit alia intentio: nota q̄ repessio vel sit
cū medicinis applicatis supra oculū vel intra
oculū vel supra oculū in supcilijs: q̄ rē repessio
ua nō puenirent nisi facta eñone: nō ēt afferit
multū inuamentū nisi cū est mā flūes p venas
et trinitas frontales: q̄ cum fluit mā p intrin
secas venas nō sic valēt: sed qñ p dictas venas
sit fluitus: tūc apposta repessio sup supcilia
multū pueniret z debet seruari a prin? vsq; ad
finē q̄ diuersificetur fm̄ diuersitatē mae fluen
tis. Qñ si mā sit flūes calida apponant ea q̄ sūt
frigida: vt cū aqua rosata cū succo solatri cum
oleo rosato: z facta mixtura ponat in supcilijs.
Vale ēt oīa frigida vt bolus armenus sanguis
diacomis rose sandalli zc. Si mā ēt frigida po
nant calida vt cū thure cū mastice sandaracha
spica squantro. Et his pnt fieri faculi z decoqui
in vino nigro cū aqua vel ex his puluerizari: cū
oleo de mētha vel suppo eius pnt fieri infusio
nes. Accipitur etiam lana succida z vsta cum
oleo de abstinio z thure sit linimentum z po
nitur super frontem z est singulare: z aliquan
do ponit cū albumine oui. Cū loq̄tur de po
nendis in oculo vel supra ipm̄ oculū Aui. dubi
tat aliquid ponere infra tres dies ne ingrosset
mā z phibeatur exiens lachrymaz: qm̄ confidit
q̄ in applicatione vltimū de flōia z eñonibus di
uersis z bonitate regiminis pficietur cura. Et
idē voluit Azaraut? dicens. Et qñ hec oīa q̄ diti
m? s. gñalia s. dieta z flōmijoz alijs diuersiōib?
patienter tulerit. s. egrotans nō indigebit alia
via curatiōis z sanabit a sua infirmitate vsq;
ad tres dies: z hoc est vtz vbi mā esset modica
z benigna. Sed vbi mā esset multa in toto vel
fm̄ caput nō oportebit tardare p tres dies: z iō
aliqui ppter diuersitatē in mā z replone appli
cant in seā die vt fuit Serap. in cap. proprio.
tractant scđo breuiarij. Et aliq̄ applicant in p
die facta flōia: cū reliqua nō sufficiunt: q̄ rē
flōia z solo vtrius debet pcedere appositionem
repessioz: q̄ corpus plenū nō recipit tertio
regni. z cōiter non lyeodem die simul flōmare z
ēiare: ideo cōiter debemus tardare per dnos
dies ab appositione repessioz intra oculū
vel supra oculū nisi staret vehemens necessi
tas ppter acutissimum dolorē ex acuitate mae
z non ex multitudine: qm̄ tūc cogeremur a prin?
factis aliquibus diuersionibus aliqua lentia
ad ipsum oculū apponere: z tūc? possum? ap
ponere aliqua extra oculū vel supra oculū q̄
intra: qm̄ minus nocuum ēt cōicari ut facien
do emplm̄ supra oculū q̄ interius ponēdo: z in

per dnos
dies debe
mustarda
re ab appo
sitione re
percussio
rum intra
oculū vel
supra.

hoc cōiter laudatur vt sumas mica panis z in
fundat in lacte muliebri vel in lacte asine z ocu
lo supponatur. Et fortius opabitur si addatur
paz decoctionis papaueris: z aliqui apponunt
paz olei rosati: sed bz poni cū cautela ne intrer
oculū: qm̄ oleum vt viscosum z quadā acutia
re participans semp oculis nocet. Et ideo Aui.
bis in cap. phibuit appositionem olei super ca
put immo z intra anres. Sed circa applica
tionem repessioz intra oculū ponit Aui. casū.
vt non admittent in prin? multū frigida in
spissantia z stiprica: dicit sic. Et opz vt in prin?
admittentur in spissantia fortia z q̄ sunt ve
hementer stiprica: z ponens nocumēta stipricā
rium dicit: qm̄ in spissant tunicas z phibent re
solutionem z magnificant dolorē: z ppe cū
dolor fuerit fortis z rō sumitur ex hoc. Nā vt ēt
dicit Bentilis ab apate calido z maxime in mē
bro raro semp resoluitur aliqd de mā z manife
stius ab oculis q̄ ab alijs apatibus mēbroz ex
teriorz ppter cutem circūdanē alia mēbra: iō
occurrente medicina stiprica claudatur por?
eam: z sic clauditur int? mā q̄ si calida fuerit fa
cit ad corrosionem alia? tunicaz: z sic augez do
lorem: si ēt peccat multitudine faciens dolorē
ppter extensionē cōstricis tunicis maior: sit ex
tensio z maior dolor. Et pinde dicebat Ba. in 6.
affo. in cōmento affo. lmi. Oculor dolores zc.
loquens de talibus medicinis fortibus: nō tñ
adducēs nocumētū augenti dolorē: sed etiā
alia nocumēta de extinctione spūm visibiliū
dicit. Ego tñ medicinā hmoi nunq̄ laudauit: nō
cū repugnant humoribus ad oculos pcurren
tibus nisi sint fortia: sed potius cognit exire fo
ras. Si ergo effluentia sint acuta corrodunt et
vulnerant vteā oculor tunicam. Si autēz sine
multa extendit z scindunt eā: cū ergo medicē
ranta vñ nō habeant vt acuta obdormire fa
ciant intolerabiliter dolorē augmētant. Qđ si
adeo collyria sint fortia vt totū dolorē sint re
mittentia spm̄ visibilē ettingunt vt post san
tatem apatis visus deficiat z durities et grossi
ties in eoz pammiculis supsint zc. hoc totū verū
est regl. Nam aliqñ ppter excessiū dolorē opz
ad intense multum frigida deuenire: immo nar
corica: sed cū magna cautela debet applicari vt
semp cū his dicatur esse aliqd resistens narcori
citari z phibēs extinctionem spūm. Et de hoc
dicit Aui. Et qñq; dolor vehemētia facit neces
saria stupefacientiū adhibitiōē sicut succi po
moz mādragore z lactuce z papaueris z aliquā
tulā aq̄ firmach: addit ēt: expelle ergo ista q̄ntz
pores: qđ si aliquid istoz admittitur ppter ne
cessitatē administra ipsum cū cautela z paz in
fra dicit q̄ si mā esset subtilis z corrosiua nō est
malū apud me vti opio z stupefaciens ipm̄ nā
q̄ est sanās eā z nō succedit dolor: z addit: qm̄
oporteat credere q̄ in q̄ntū nocet visui est malū
z hoc dicit ppter verbū Ba. supra allegari: z tñ
semp est opatio coacta: ideo vt dictū est cū appo
nitur aliqd sicut opiatum non audere aliquod
hmoi ponere intra oculū nisi in quo esset cro
cus vel sarcocolla ad correctionem narcorici: iō
sicut album posuit a. Alēf. prime descriptionis
apud me videtur nimis forte interius applicā
do: sed posset dissolui exterius applicando: sup
frontem cum aliquo inspissante ad formam vñ

Olenz ocu
lis nocet.

Prima pars practice Jo. Mattbei de grad.

guenti vt cū albumine onī vel aliquo hūmōi cūz mā est calida fluens deorsum p venas z pauci cūlini extrinsecū alimocari: sed laudare exhibi tionem in casu necessitatis si calidū scē de feri prionis eiusdē ppter corosionē. De sarcocolla qd ipse dicit valere in augmento: z hoc totū dī co ppter timorē extrinsecū virtutis visue: z ita vterer si calidū. Rasis posito in litera. Cir ca rñ applica tiōē hāz medicinaz intra oculū si ppter stipricitatē z frigiditatē non vltimate stupefacientē angeretur dolor: ppter modū dī cti supra oportebit succurrere cū enapozatione facta cū aqua calida decoctionis mellis in infu sa spongia in ea ad enapozare faciēdū materiā cuius rētiō facit ad dolorē: ideo si possum sine stipricis multum z multū frigidis etiaz in mā corosina z vehemēti dolore pcedere erit me lius. Et in hoc laudabat Aui. rñrā ablutā per mittas cū lenitius. Nā in rñria est mirabilis ppterias in phibitione transitus māe intra tu nicas ocūloz z remittit eis siccitas cū lenitiz uis vt cū ce rusa amido z gūmi ara. Cū dicebat Aui. z cū plougetur obthalmia z non minuit. i. in dolore ab aliquo de fortibus medicinis dictz supra: tunc scias q in tunica oculi est mā mala corrodens nutrimentū supuēiens ei: quare re cedens. s. a dictis fortibus stipricis vplm infri gidantibus confuge ad aliud qd sit sicut rñria ablutā pñtra cū lenitius sicut cerusaz climia aurca ablutā z amilio z paucō gūmi. s. arabico. Nā ista oia infrigidāt leniūt z minuant dolorē z phibent corosionē tunicae. De rñria et cli mia quid sint z quō fiant videat pclusio de sim plici medicina a Ba. Et vtilitates habent ibi z alibi: z pñpue qñarro de cē tractatū. ca. p. vbi dixit q pñvtilitates dicat: videt aut rñrā eē in eis paz de absterfina virtute z maxime in cli mia. Et de amido dixit. Amidū aut lorū certitu dinastr immoradacissimū est z mediū z neqz ista pñricitatē hz neqz acredine neqz caliditate neqz frigiditate participat. Circa rñ applicatio nem z repcussiuaz medicinaz z et maturatiuaz z resolutiuaz: de qbus infra sunt ponēdi qdaz spāles casū. ppter applicatiōē ipsaz circa ocu lum: z hoc q: vt dicit Ba. in ca. p. de obthalmia 4. meimur. in cōi cura flegmonū quō assumere opz id qd supple: z in alijs flegmonibz z de na tura parricule. s. pñps oculi quō habeat facilez passibilitatem pñpūā vltra torius corporis cu tem ppter bonā sensibilitatē z raritatem sube. Et eandē sniam accepit Aui. in ca. p. pñrio. cū dī xit: z penitus cura obthalmie est sicut cura reliq rum apartū ex repcussione p. z resolutione scdo. Ceterū erigitur sup mēbū ipsū supflua faci lis vt id qd resolutū vel abstergit nō sit labori osū tact: sed ēa sensum faciēs euenire asperita tem zc. Sit ergo primus canon q in medicis administratis in oculo z maxime in obthalmia nō sit asperitas. i. in mō sube neqz in virtute ni mis stiprica: vt supra dictum est: immo opz vt conterantur valde medicīne quanto, plus tibi est possibile: non sit etiam in eo qualitas sapo ris acerosi aut acurū: immo sis contentus: inspi dis odore pñratis dicebat Aui. z ita Bal. z. res rapen. dixit: deniqz vñqz sensibilitas parricule eligit omne leue qd dīz immitti z nīhil habere in eo aspez z arenosum indicat: z ppter istū, ca

no. cum non est intentio mitigationis dolor z lenitionis cum infrigradatione: licet z albumen onī conqñassatum z lac muliebze maxime inne nis z euchymie. i. bene sane: vt voluit Bal. vt lac asine faciunt ad istam intentionem: rñ qz lac fa ciliter corrumpitur z acerosatur: idcirco in hac intentione magis eligitur albumen onī pñual satuz q ipsum lac: z in lacte dicatur esse maior absterfio: z pñde cum apponitur lac intra ocu lum laudatur Aui. vt modico tempore moeatur vnde dixit: z non est conueniens vt dimittas dī stillationes eius in oculo tpe longo: nam opz vt remoueat omni hora. s. abstergendo oculū ab eo. i. s. sua acerositate noceat z mordicat: qd non est necessarium in albumine onī: vnde in intentione dicta semper albumen onī est eligen dum super lac nisi coniungatur repletio mātē rie: qñ albumen onī sua visco sitate maiorem fa cit opilationem: z sic in illo casu magis laudat lac. Alius canon in ista materia est q pñrie res obthalmiam vel alios morbos ocūloz si in eis plougetur pilli opz vt minuantur: non dī covt radicibus abscindantur sicut quidā faciūt nam nimia longitudo pilloz facit vt mā que re soluitur de lippitudine ab oculis lēto non pos sit debite resolui vel educi: immo immiscatur in eis: sic est causa nocuenti: rñ pñsentia piloz rum non nimis longoz iunat vt ad phibitio nem occursus causaz extrinsecarum ad oculos. Et dicebat Aui. cū. qz conseruunt inquantum ex sicant humiditates attrahendo ad nutrimentum eorum. Alius canon in appositione me dicinarum prius semper amoueat lippitudo ocūloz: sed finassime fiat cum corio infuso in aqua zncari posito in extremo stili suauiter voluendo per ocūlum. Nam dicebat Aui. c. In lippitudine nāqz mundificatione est dolorum alienatio: qz. s. lippitudo mordet vel granat: et absterfio oculi cum medicinis. s. applicandis adest operandi possibilitas. Ceterū canon ponitur a quibz daz q medicīne que in oculis ponuntur debent esse acuti frigidē: pro hoc al legant textum. s. lēp. capitulo primo de curis egitudinum antrium vbi in fine dicit. post hāc autem non pretermittimus q medicamenta q distillantur in oculis semp actualiter frida im mittenda sunt: que aut in auribus repida aut calida: qd dictum hz ponatur in ca. cure. credo cū pace affū mātū vlt q nō est intelligendū q in cura debet apponi semp medicīne fridevt vt sentire textus. Sed hoc credo rñ vez esse in cōd seruādo sanitatē oculi z in pñeruādo: qñ actua le frūi occurrēs oculo supercalefacto mordicat z nocet cū sit mēbū maxime sensitiuum: et an croes oppositum operatū. nā applicat forma lity calida in mitigatione doloris. Cū dicebat Aui. postq posuit q inspiantia ferria z stipri ca magnificant dolorem z coustringunt mām interius dixit q si aliqd hoz cōtingat succurrē dum cum enapozatiōe ex aqua calida: z idem voluit Bale. qñarro meimur. vbi voluit q lac ex muliere dīz exprimi ex mamilla super cures in qua fricatur collyrium. s. appropriatum z infundatur oculis calidiz: z ita videt ratio pñsentire. Cūbis suppositis redēdo ad practica scāre do lore vehemēti fiat flebotomia: enacuatio per ventrem cuius appropriatis. primo cū clisteribz

No. de rñria.

Not. cano nes circa applica tiōē rep cussiuaz z maturati uaz medi cinarum.

Quid sit pulvis na bith.

No. qñqz intelligi et non dicit.

Dia inter rñria loz ra z nutri tam.

deinde cum medicinis datis desuper in materia calida et in materia frigida: deinde ponantur repurificata super fronte materia fluente per venas frontales striptica cōforatua ad magis calidū vel minus declinata fin erigentia materie: et si fluat per venas alias manifestas extrinsecas fiat prohibito fluius per easdē venas vel scia flō mia venarum illaz vel in cisione fin totū si par ne fuerint vel cauterizatione perforando ferro subtili ignito: et si nō apparet q' p venas extrinsecas fluat oportebit reiterare eiones cū medi cinis: vt supra dictū est de mente Sal. q' tūc cu ra difficilis est vt supra dicebat: et illā eandem sententiā posuit Auic. in cap' cū dicit: Et ante initium est et velaminibus intrinsecis tunc cu ra est difficilis: nisi sit eius resolutio fin foria ciancia. i. nisi fiat reiterata eio cum medicinis foribus: postea istis factis pur scate dolore et sic da est fomentatio cum aqua calida siue tepida spongia in ea infusa et supposita: qm appositio huius pot' esse cura vera vel saltem tētarua: vt etia voluit Sal. 2. regis acutor. cōmento p. q' si percipit ex appositioe illa dolorē angere: tūc percipimus qd est plectoria: pōt fieri iterata eio per flōmā et alia: nec intrin per appositionē aque tepide aperiri pot: q' fiat lesio. si autē re mittit dolorē: tunc signū est q' per apertioneū poroz mā nocens in oculo exhalat: et sic nō re moueat dolor per appositionē factis illis eioz nōbns possent applicari primo remitte frida ex terius supra oculum in mā calida: vt lactu cam porulacā et hndō: vel peria infusam in lacte: et si materia fuerit frigida simul pōt apponi cū la cre aliqua decoctionis seu greci vel camomil le: pōt si nō sufficiunt extrinsecus applicata de bent intra oculū infillari remitte frigida: vt lac mulierum puellā lactantū cū asperione muci laginis pilij facta ex aqua rosata cōquassata cū lacte: et ponat aliqd de zucchero cando qd vo catur pul. nabit: de quo pulnere quiddā oculi sta mirabilia dicit: vñ dicit q' pulnis naberhis valet in oibus passionibus oculi: et est pulnis fa ctus ex zucchero cando qm quadā tēperie con forat oculū ex mō substantie abstergit lippitū dinem et panniculū fibrilē. vbi sit materia cali da valet lyciū: et singulariter thuria pparata v' nutrita vel lora. Ponit differētia inter lora et nutritam: q' thuria lora abluat: ideo vt abster garur si quid seculentū est in ea: et postea ponat in aqua et resideat pars terrea et eligat bona: et ita abutitur. Thuria nutrita dicit q' infundit in lacte mulieris: et sic remittit ei' siccitas: et sic rectificat: etia in alijs dicit. Et q' phibet frau dulentas materias que erant venas penetrare intra tinnas oculo: et est ericcatua striptica: ideo semp debet apponi in hac intēctione ex ca nonibus supioribus cū aliquo visoso glutino so et hūmectatino: vt cū gumī et cū dragaganto vel lacte vel albumine oui vel cū amido. Idem dico de climia auri vel argēri q' est quasi equa lis virtutis cū thuria. Zycū ponit frigidū et ab aliquibus calidū et ab alijs temperatum: sed qe quid sit a pparare cōforat oculū. Solatū vi ruperatur ne intra oculū ponat ppter nimiam stripticatē: l'z posset poni circa frontē vel supra oculos: et qm ista nō sufficiunt scate mā corro sūa vt supra dictū est: opz venire ad tupefaciē

tia: et de his magis domesticū est albumen oui conuassatum cū aqua decoctionis papaneris vt est dictum: et vltimo deuenire opz dissoluē do sicut albi in lacte fricā do sup corez de quo su pra dictū est. Et ita sit complera ista intēctio.

¶ Alia intēctio post repulsionē est digō mare rie: et est intēctio ad materiā ante in toro simul: et ad materiā pinctā ad astrem cū his que per interius sumunt ad materiā pinctā cū localis bus: si ad ante aut sumit indicatio a sanguine colera et. ¶ Si a sanguinea colera valet syrup violatus cū syrupo ro. q' debet esse in eo etiam vis cōpressionis cū aqua endiuie et plāraginis: et in hoc etiam valet syrupus de granatis non multo accrositatis et syrupus de ribes et hndō cum aquis appropriatis.

¶ Et si mā fuerit flātica valet mel rosatū cū sy rupo de dnabus radicibus: syrupus etia de ab sinthio syrupus de mētha sunt ad hāc intēctio nem cū aquis appropriatis oclularibus: vt cum aqua feniculi singularissime et aqua berbonice et enfragie et silibus: et in multū cronica cum aq ruthe. ¶ Si a meliua valet syrupus de radicibus cū oymelle et cū modico syrupo de pomis: etia cum aquis buglosse vel melisse et reliquis ocul laribus aquis appropriatis vt supra.

¶ Postea facta digōne fiat et cū q' est magis eradicatua fin medicinas supra dictas vt si mā fuerit colica cōuenit decoctio mirabolanoz et. si sit flātica pillule alsiatere. a pñ pillule elefā gine de hiera simpliciter et pille magis digesta mā sunt pillule fortiores: vt pillule cochie Auic. Si ex flegmate pillule auree si melica pillule inde pillule de lapide lazuli. ¶ Et vltra hoc in hac in tentione est practicadns cas. dñi Auic. in ca. p.

prio cū dicit: et cū corpus est mundū et hūmor fa ciens obthalmiā est effusus in venis. s. qd non amplius fluat et est de genere sanguinis grossi vel sup. alterius materie satis grosse et ppricū sine obthalmie: tūc balneationis impissio i subz tiliādo mām et por' vñ pñri ad repellēdū spaz supple ex octo et cūandū sūt iunares: et hoc ins unebat q' balneatio v' pira circa oculū sine si mēratōe scē circa oclū pparat māz ad eductio nē i subiliādo eā cū ē fluita et ispiatua: et postea por' vñ pauci facit ad elione ci' sensibilē vel p vñā pñocādo vel resolutionē. et addit de bal neo cōi etia intelligendo. Et balneū qdem post eionem est melius medicamen ad obthalmiā: vñde videbat laudare exhibitiōnē balneicellis et balnei particularis. Circa qd est norandū: q' l'z vtrunq' conueniat et balneum et exhibitiō vi niti in materiebns frigidis et grossis vinum est magis conferens q' balneum: et cōtra in' mate riebus calidis balneum magis cōuenit: q' ex re rius magis materie calide facilius conuertun tur: et cum vtrunq' debet offerri vinum debet se qui balneum et balneum premitti: nam balneū pparat ad euacuationē materie sciendā p vñū nā pñenit balneū in subiliādo et aperiēdo et vi um in expellendo materiā. Et est hic norandū q' l'z dixerit Auic. qd debere esse por' vñi puri: nō intelligat q' sit simplr purum: immo sit modice mixtū cum aqua ad maiorem penetrationē: ve rum aqua debet esse panca ppter cuius paucit atem vinū potest vocari purū: et de his et dicit Auic. in ca. de sief et colligior ad obthalmiā

flora cas.
Auic.

Quid sit
pulis na
bit.

dfia inter
thuria loz
ra et nutri
tam.

no. quatr
debeat in
telligi afo
rism? post
rus 6° afo
rismo:um
fm mente
Ab. ef.

allegando sententiā (hip. 6° affo. sepe dicā lo
quens de vino & balneo q in scrutantibus fm
sapientiam est thesaurus operationis qm vini
poratio cōfert flāricis: dñm maruratio et eno
precefferint etiā iterare: & rñdens qm pōr no
cere: tunc dicit: qm agitationis suspitio tollit
sup. que est fienda ex vino subtrahata multitu
dine & de balneo loquens cōtinuando dicit: et
balneationis impressio fitt oibus oculoz dolo
ribus: cōfert et post debitas eliones. Et pōnce
utlirares dicit. resoluit em & habilitat residuū
materiei sup. ad resolutionē & pprie adherētis
& difficilis. Et pñr ponit nocumenta multipli
cia que sequunt ad exhibitionē vini: balnei nō
mundificato corpore de agitatione materie et
fluxu eius ad oculos & reliquis noris intelligē
ti: ita si cōmensurare offerant: & in tpe debito
sunt precipui in casu inuamēti. C Sed sumpra
indicatione ad materiā cōiunctā taliter dige
stam enāto corpore: tunc ponebat Anic. resolu
tionem fiendā esse cū enapotatione cū aquis re
pidis vel calidis marine decoctionis mellilori
& valer singularissime decoctio femugreci ad hāc
intentionem vr laudant Bal. 13° terapē. ca. su
pra allegato: prelaudantes diligenter femugres
cum vr ibidē volebat: vr nihil ei feculēti vī pul
ueris vel arene lateat: & pōnce inuamētū eius
dicit: enapotationum em est intristāter pharma
cum hoc oimū maxime que oculis offeruntur.
C Et in processu pōr distillari in oculis sief de
spica postū a. Ab. ef. maxime in materia calida:
ly etiā in frigida nō posset nocere. nam ly intrer
opium intrant multa reliqua calefacientia res
mirrēria eius nocuētū: sed in frigida magis
valer puluis citrinus Isaac factus: vr infra. R.
sarcocolle nutrit in lacte. 3. r. croci spice aloes
añ. 3. r. terant subtilissime fm formā supra dā
tam: vel pōr ordinari exhibendo aloē cum rhu
tia & croco. C Et in materia multū resistenti in
processu dicit. A. agnūstrenē sief in qbus pos
suntur es vltum & attramentū. nā sua calidita
re subtrahat materiā inobediētē & resoluit et
siccitatem etiā ericant: sed qz timor est de nī
mia siccitate vr supra dictū est in canone: idcir
co addit Anic. & qñqz sufficit facere alcosol sine
collyrium ex aloē solo in quo nō est tanta eric
catio vr in prioribus: si tñ ex his sequeretur nī
mia siccitas vel ex alijs resolutionis oportebit
cū aqua zuchhari vel aliquo alio humectare ab
sterfimo remittente dictum nocumentum. Et cū
his & similibus sit cōpleta hēc intentio resolu
tionis: sed si materiā cōuerteretur ad sanie pos
netur cura in capto sequenti de vlcēribus.
C Ultima vero intērio que erat de cōforatione
oculi cōplerur facta resolutione mae ad vniū
cationē spiritū cū cibis boni nurrimenti pan
carum supfluitatū facilis digestionis. non ena
porationis: vr cū brodis pulloz & vitellis ouoz:
& cū cōfectionibus cerebrialibz calidis frigidis
vel rēperatis fm exigentiam remotionis male
qualitatis que remānt simul admittis aliqbus
medicinis cōforatiuis oculi: vr est semēfenicu
li sifeleos mirabolani kebuli vel indi enfragia
rosa & hmoi: que simplicia requirant ab auroz
bus marime fm cañ. & in tabulis simplicū me
dicinarum pñr. Et sic fit finis huius capituli de
obthralmia cum dei laude.

De vlcēribus oculorū. La. xvj.

Am in oculis fortis dolor et
punctio nocua ac pulsus sen
tiuntur & lachrymarum fluit
multitudo: & cū palpebre ele
uantur & oculi aperiuntur: loca que sunt
in albis ipsoz inueniuntur rubea aut cuz
totum fuerit rubēū: vnde locus magis
rubere inuenitur aut in nigredine locus
aliquis albus apparet/ pustula iā in oculo
erecta est. C Ad hāc vero curandam
passionem necessarius est medicus valde
instructus in curis oculorū: nos tñ cura
tionis ipsius summas & aggregationes
dicemus. C Vicimus itaqz qvlcera que
in cōiunctua nascuntur hoc est in albis
oculorum nō adeo sunt timenda vt ea q
in cornea hoc est in oculi nigredine fiūt.
Deterius vero vlcērum est illud qd in ni
gredine sub pupilla existit: eminētia nā
qz ad istam est velociter.

C Vorum autē vlcērū curā cū sloboto
mia incipere debemus & sanguinis extra
bere multitudinē fm qz possibile fuerit.
Consequēter aut vltē soluendus est: et
eger sibi cauere debet a carne & vino dul
ci & esse cōtentus herbis frigidis & in po
tu sola aqua vti. C In oculo vero in ini
tio sief albū cū lacte mulieris immitten
dum & si pulsus iam alienari & sedari vi
detur sperandū est qz egritudo solnatur
sine sanici collectione. C Qd si pulsatio
post sanguinis extractionem & vltēris so
lutionem ac sief albi immiſsionē quiesce
re nō videtur: parua fiducia in hoc qd di
rimus est habēda. Est itaqz tunc sief de
olibano mittēdū in oculū & pila aliqua
oculo superponenda & cū ligatura strin
genda: ante vero q hoc eneniat oculus
suaniter est ligādus & sine superpositio
ne pile: & nō cesses in oculū de sief de thu
re sepe distillare donec sanies in pila vi
deatur C Ex quo enim hoc visus fuerit
sief de plumbo vti necesse est vsqz quo p
funditas fiat plana & tota caro generet.
C Ea tamen que diximus tunc sunt fa
cienda cum pustula nō est magna. Quo
niam cū magna fuerit fueritqz iuxta pu
pillam aut inferius: est tunc necesse vt cū
eleisr medicetur ne vnea egrediatur ad

Def. sief. de
thure.

Def. sief. de
carnis ge
neratui.

Def. electir

pile quoque superpositione et ligatura est redeundum. Eger preterea semper supinus iacere debet et a forti motu abstinere. Cum autem caro in loco ulceris perfecte generata fuerit vel loci apostematis carne repletus fuerit remanebit ibi in oculo albedo: quod si vlcus profundus fuerit albedo erit grossa: et si in superficie tantum corneae fuerit erit subtilis vlcus quoque si a pillula fuerit remotum et steterit separatim per se vestigiis illud quod remanet nihil mali faciet. Si autem iuxta pupillam quandoque fuerit post ulceris curationes vestigium remanens prohibebit visum. Quapropter tunc vitendum est rebus et medicinis quibus vestigiis quod diximus abstergi et deleri possit.

Sies de thure. R. armoniaci sarcocolle amborum ana. 3. v. thuris. 3. x. croci. 3. ij. cōficiantur ex mucillagine senugreci: et fiat ex eis sies. **Sies de plumbo.** R. plumbi vsti antimonij thutie ablute calcuce cum enon gummi arabi dragaganti: oim ana. 3. viij. opij. 3. 5. terant et cum panno firidino qui sit subtilissimus cernantur et cribellentur et conspergantur ex aqua plumbiali et fiat ex eis sies. **Sies ex quo caro in vlcibus oculorum generatur et vnece egressio prohibetur et vestigiis subtiliatur.** R. clivie ablute thutie ablute ceruse antimonij thuris: omnium ana. 3. ij. mprube. 3. vnam. sarcocolle grosse. 3. vnam. 5. sanguinis draconis aloes opij. ana. 3. j. fiat ex eis sies.

Eleisir quoque extendendum cum timetur ne ex vlcere vnece sequatur egressio. R. antimonij ematitidis amborum ana. 3. x. acacie 3. iij. aloes. 3. j. terantur et fiant ex eis sies et administrentur apud necessitate.

Stud capitulum de vlcere vlcibus oculorum sic continuatur ad pcedentia. Nam postquam in pcedenti determinatum est de obralnia que est passio apostemosa principaliter coniunctiva: et etiam ut visum est extendatur etiam ad apostemata corneae: quoniam apostemata maxime calida qualia vix sunt apostemata oculorum sepe solent ad sanem converti: ita vlcera generare. Idcirco conveniēter post capitulum de obralnia primum de vlcibus oculorum. Determinando igitur de his vlcibus oculorum tria facit principaliter. Primo ponit signa apostemati pariter terminari ad vlcus

scdō ponit curam eius apostematis et non converti ad sanem: et etiam ad sanem converti: tertio principaliter ponit descriptionem aliquorum sies vtilium et puenientium in dictis vlcibus et diffinitionibus ad vlcera continentibus. secūda ibi. (liber alit.) tertia ibi. (Sies de thure. & c.) p^o etiam in tres. primo ponit signa ut dictum est. 2° ponit necessitatem electionis medici expri. ad curam horum vlcum: tertio p^o cōparat ipsa vlcera in malitia. scdā ibi. (Ad hanc ergo curandam) tertia ibi. (Dicimus itaq; qd vlcera & c.) Pro intelligentia totius capituli est aduerrendū qd l^o R^o in hoc cap^o principaliter intendat ponere curam vlcum in tunc oculorum venientium: tñ in capitulo etiam facit mentionē de cura apostematum anteq; ad sanem cōvertantur ut patebit inspicienti series l^o ex dicēdis infra: et ita etiam non solum ponit signa vlcum iam factorum immo ponit principaliter signa apostemati facti. non adhuc tñ vlcari. Quid autē sit vlcus p^o p^oie qd multum p^o sumi p^o videbitur infra loco suo de qd nois termini. De prima p^o parte ponēs signa ut dictum est dicit. Et in oculum foris dolor et punctio nociva: et etiam pulsus sentiuntur et lachrymarum fuerit multitudo et cū palpebre eleuantur et oculi aperiuntur loca qd in albis ipsoz. i. in coniunctiva fuerint vident rubea: et si totū fuerit rubrum sup. de coniunctiva vñus locus in tota coniunctiva rubere aut rubescere inveniatur in nigredine. i. in cornea locus quies albus appareat pustula in oculo iam orta est. Ex quibus verbis satis constat qd hec sunt signa nō tñ p^o cipi apostemati sed iam cōpleri apostemati. Nam signa principij ponebantur supra in caplo de obralnia: et cum nō est dolor: circa oculum: et si est res missus est: et que in oculis alba sunt. s. in coniunctiva in rubedine mutata sup. aliquiditer fuerunt & c. ista sunt signa principij. Sed qñ foris dolor in oculis et punctio nociva. i. vehemens: et pulsus. i. pulsatio sentiunt et non tñ fluerint alique lachryme: sed et lachrymarum fluit multitudo ut dicit rex. noster ppter vehementiā doloris et multū fluxū māt: et cū palpebre eleuant et oculi aperiunt sup. a medico vel ab astante: qñ de notetur qd palpebre stāt clausę ppter nocivum magnū oculorum. Idcirco dicit apianē si loca qd in albis ipsoz sunt inveniuntur rubea et non tñ sup. ad rubedine declināria sed manifeste rubea sū diuersas pustulas vel borbor in diuersis partibus coniunctive gharas: et si totum apparuerit rubescit. i. tota coniunctiva ppter multum fluxum sanguinis apparuerit rubea: tñ vñ locus magis rubere inveniatur altero vbi scz est formalis pustula: aut in nigredine. i. in cornea locus quies albus appareat sup. manifestū est qd pustula in oculo iam orta est. Pro quo not. qd ibi videtur ponere signa distinctiva inter apostemata coniunctivę et apostemata corneę per hoc qd puncta sine loca apostemata in apostemate coniunctivę apparent rubea: sed in cornea apparēt alba. Nam coniunctiva est pānculus multo spissior in quo sunt multo plures vene disperse qd in cornea: ideo per extensionem venarum et repletione sanguinea partium apostematarum apparent iste partes rubere: vbi in cornea stante illo membrō magis ex angui speruatico non tantus sit fluxus

Decla^o p^o p^oricule p^o partis p^o capalis.

Def. sies. de thure.

Def. eleisir

De limapars practice Joan. Matthei de gradi.

sanguinis: imo m̃a q̃ d̃z nutriti ad corneā fluēs
vr eidem p̃porionetur ad lucidū transparen
declinat: et cum non possit p̃perit mēbri debilita
tem ex apate p̃uenienter digeri: et conuerri a su
perflua caliditate mēbri apati induratur: et sic
ad albū p̃uertitur sicut pringit de albumine oui
inspissato a calido qd̃ fit album. Et hoc nora: et
sic patent manifesta signa apostematū facti.

Declaratio
scdē parti
cule prime
partis p̃n
cipalis.

De scdā parte ponēs electionē medici exp̃
ri dicit. Ad hanc ergo curandā passionē. s. p̃o
pter vehemētiā accidētū q̃ dicta sunt: et nobi
litate opationis mēbri. s. vifine: que aut sensibi
liter minuit aut aufertur: et p̃pter sensibilitatē
mēbri et passibilitatē eius in pariedō medicas
vr supra dictū est in ca^o sup̃iori. Necessarius est
medicus in curis oculorū valde instructus. i. ex
perientia scia et arte bene formatio: vñ op̃ ad
ad plurima cōsiderare vr supra dictū est. Q̃ r̃i
hic liber est summari⁹ vr sepe dictū est: hic po
nunt claret explicare casū. necessarij ad curā ocu
lorū sed breuius et summatim. Q̃ addit: nos r̃i
curatiōē ipsi⁹ et summas et aggregatiōes dice
mus: excusando se a lōga practicoe eorū q̃ neces
saria essent ad dandā exq̃lā notitiā curatiōis
oculorū. Et hunc rer. bene nora de electione me
dici exp̃ri: qm̃ ē in exp̃ris aliq̃ cōmittitur ma
gnus error. Cū ego p̃p̃e ab vno multum sa
maro in passionib⁹ oculorū doctore medico ma
gistro Crenario de Sorlino: q̃ occurrens me in
sciente: vni infirme mee parietri obthalmiā acu
tam: nescio quō vocatus: circa noctē apposuit
oculo qdā medicamina qualia fuerit ignoro: s̃z
in effectu tota nocte vehemētius angustiatā.

No. hysto
riā q̃ vos
cautē recd
der.

Cū ego primū mane accessissem ipsa vehemē
tissime dolēte amota stupā cū medicamē simul
enulsus est oculus totus extra orbitā pendens
vsq̃ ad mediā genā. Erat ēt alligatus paz me
diante vno neruo obtrico: qd̃ cū vidissem vehe
mētē fui p̃tristatus: ita fuit eleuatus tot⁹ ocu
lus siue alio dolore: et vsq̃ hodie remāet ista p̃o
in ea exsiccata p̃canata orbita in totū ac si ocul
lus ibi nūq̃ fuisset: qd̃ vidēs maritus despario
ne ductus vr infans p̃ ciuitatē cū r̃ēs ense ena
giuaro curabat inuenire medicū vr cū interime
ret s̃z aufugit: et nūq̃ postea in ciuitate visus est
hoc dñ notare ne sitis nimis audaces in appli
catione fortis medicaminū circa oculos. De
tertia parte dicit ponēs diuersitatē in malitia
vlcerū siue apatum: dicemus itaq̃ q̃ vlcera q̃ in
p̃iūctura nascunt⁹ hoc est in albis oculorū: non
adeo sunt timēda vr ea q̃ sunt in cornea hoc est
in nigredine oculi nascuntur. Addit: deteri⁹ vero
vlcerū est id qd̃ in nigredine sup̃ pupilla existit.
Et hac alit apati sp̃. i. ex apate in cornea intra
vnea extra exire citi⁹ pringit: totū claz est si ista
vltima p̃o declaref. Pro qua declarādo nora vr
supra visum est in anothomia oculi vnea est an
terius p̃forata in qua p̃imef h̃ior albugineus
quo ēt humectat ipsa cornea ibidē est subtilata
in tunicas raras vr sp̃s visibilib⁹ interi⁹ meli⁹
penetrare possint ad crystalloidē: id ēt ap̃ef illa
pars intra foramē vnea q̃ interi⁹ p̃imer humo
rem albugineū: facta solone in suba tali p̃o p̃per
ap̃a facilitat exire humidū albugineū: et p̃nt se
quitur timor dep̃ditionis sube oculi: necessarie
advisum. Alius etiam timor ponitur infra l̃ex.

Declaratio
tertie pri
cule prime
partis p̃n
cipalis.

q̃ facto apate in dicto loco et vlcere p̃nt cū caro
in loco vlceris fuerit gñata remanebit ibi in lo
co albedo vbi phibebit transr⁹ sp̃ez interi⁹:
et p̃nt visio: sed si ap̃a vcl⁹ et vestigiū ēi⁹ a pupil
la remotū fuerit sup̃. in p̃iūctura exis vel in
alia p̃te corneē nō directā pupille siue foramini
vnee: r̃ic tale vestigiū nūq̃ facit ad phibitio
nem p̃enetratiōis speciez interi⁹ vr p̃t⁹: et sic
non phibebit visionem. Ideo recte dixit textus
noster. Deterius vero vlcerū est id qd̃ in nigredi
ne sup̃ pupilla existit. et vr declaratiū est.
De q̃ illa p̃o. (L̃ lex aut vlcerū r̃c.) H̃ac
est si dā p̃o principalis huius capli in qua dñs
Raf. ponit curā h̃or apati: et duo facit p̃ncip̃l
Primo ponit curā h̃or anq̃ ad sanie p̃ueratū
phibēdo sanationē eorū. scdō ponit curā eorū
cū iā ad sanie p̃uerantur vel sunt conuerſi:
cūda ibi. (Qd̃ si pulsus post sanguis extractio
nē.) Prima diuidit in quatuor qm̃ p̃o ponit cur
ram p̃ flōiam. scdō p̃ medicinas laxatiuas: et p̃
dictā: quarto p̃ ea q̃ exterius applicantur: p̃es
patet in l̃a et sunt clarificare oēs in caplo sup̃io
re de obthalmia. Dicit ergo. H̃or aut vlcerū. i.
apatum ap̃ti remanent ad vlcerā nō vero: vñ
ez in q̃bus est sanie vr in rer. sepe declarat: in
his ergo apati bus fiat flōia fm̃ cano. supra dī
ctos: incipiendo vel a sabbenis vel a basilicav⁹
cephalica r̃c. vñ dictum est supra: et cūdo san
guinis quantitatem ad multitudinem fm̃ qd̃
possibile fuerit. s. conuenienter ad diuertendū
mām ne fluat ad locū: qm̃ aucta mā p̃ fluxū nā
non sic potuit superare mām qd̃ phibere possit
eius saniationem vbi stante modica mā suffi
cier ad resolutionē: addit etiā solutionē vētris
fiendā: frequenter aut venter soluendus est: dī
ctum est supra hoc maxime verificari fluere m̃a
alia a sanguine et separari a nā sanguinis cū
appropriatis. de q̃bus dictum est. (Postea po
nens ordinē in dicta addit. Et eger sibi cauere
debet a carne et vino dulci: causa huius est: quia
multiplicant humorem maxime calidū vr san
guineū vel colericū: q̃bus multiplicatis fit faci
lis fluxus maxē ad oculos p̃pter facilitē enap̃o
rationē eorū: et quo p̃t q̃ debet vti et esse cōrēri
herbis frigidis et in potū sola aqua vti vr dicit
textus ad phibitiōē fluxus: et vr p̃ cibaria mo
dici nutrimenti natura melius superfluitates
oculorū regulare possit: debent igitur esse cibaria
medicinalia vr spinachia: et diuina: panicum
vel milium cocta et h̃mōi: ad rep̃itionem humo
ris acuti parati facere vlceris. Addit etiā vlti
mam partem: in oculo in initio sief album cum
lacre mulieris est immittendū: et si pulsus. i.
pulsatio dolorosa iam allenari et sedari videt⁹:
sperandū erit q̃ egritudo saluetur sine collectio
ne sanici. Et hoc rer. collige vtiliter p̃ra aliq̃s
qm̃ volunt esse de mente Rafis in hac parte q̃
in p̃im⁹ verorū vlcerū d̃z ponit sief album: qd̃ erro
neum est: cum in vlceribus intentio sit abster
sio et ericatio: et p̃ sief album comp̃imitur mā
saniosa intra tunicas oculorū maxime nocens.
Ideo Berar. de solo volens vitare hunc errorem
incidit in aliū: dicit enim q̃ dictum Rafis est ve
rum: sed q̃ tale colligium vel sief non debet po
ni immediate supra vlceris: q̃ frigidum r̃c. s̃z cir
cum circa vr non fluant humores ad vlceris: p̃im
mo hoc non esset bene possibile: q̃ medicine q̃

Declaratio
scdē pri
le secund
partis p̃n
cipalis.

Declaratio
scdē pri
le scdē par
tis p̃ncip
alis.

Nota p̃m
male ten
perant
hunc rer.

ponuntur in oculis apatis non ita fign possunt in vna parte quin fluant ad alias maxime propter fluxu lachrymarum et abundantiam humiditatis oculorum. Errant etiam in hoc quod credidit quod Rasis in hac parte ponit curam verorum ulcerum: quod non est verum: sed ponit curam apatum factorum non conuersorum ad sanie ut supra dixi in diuisione li- tere: et ut ipse manifestat in textu in ultimis ver- bis huius partis cum dicit. Et si pulsus. i. pulsatio dolorosa alleniat et sedari videt super. cetero- rioribus regimine conuenienti et cum impone fies al- bis sperandū erit quod egritudo. s. apia iam factum saluetur sine sanie collectioe. Ecce clara verba quod non loquitur de vero ulcere in applicatione fies albi: sed de apate quod possit ad vlcus remi- nari nisi occurrerit puenienter: quod large multum appellari potest vlcus: ut infra videbis in quod no- minis de vlcibus oculorum loco suo: et ita large sumpsit istum terminum in prima huius partis cum dicit. Horum autem vlcum curam: ibi vlcera sumpsit multum large: et ignorantia istius termini fecit multos non recte intelligere istum tex.

Quod si pulsus etc. Nunc prout ponit curam apatis cum pueritur ad sanie. et prout curam ipsius non rupti apatis saniosi. 2º ponit curam apatis iam rupti et vere vlcera. 2º ibi. (Et quo- em vira fuerit.) super. sanie. Prout adhuc in duas nam primo ponit quedam signa ad declarandum non oportere sperare de resolutione: sed magis collectione sanie. 2º psequit in cura: ut dicitur est. 2º ibi. (Est ergo tunc fies de olibano.) Dicit ergo primo de hac parte quod si pulsus. i. pulsatio dolorosa et super. dolor et puerio et super. reliqua acci- dentia mala post sanguinis extractionem et ven- tris solutionem ac fies albi immisionem quiescere non vident: immo super. pferant vel augentur: parua fiducia in hoc quod dicitur est habenda. s. quod sol- uatur egritudo. i. remoueat ab his sanie colle- ctione. Et est clara: quoniam his accitibus crescenti- bus vel permanentibus significat ebullitio mae et impotencia viuentis ad ipsam resolutionem. ut pater. ponit ergo tunc curam quam non speram de reso- lutione: sed de conuersione ad sanie dices. Est er- go tunc fies de olibano immitrendus in oculum de olibano vel thure id est: et ad prohibitionem exitus pupille de quo timor est: ut dicitur est. s. cum rumpit apia ponit ingenuum dices: et pila aliqua supponenda est octo et cum ligatura stringenda. i. postquam ponit fies de olibano ad prohibendum exitum medicamie et pupille ut dicitur est: est fiedus plu- maceolis cum cortice infundendus in aqua fenu- greci vel alio maturatio et supponendus: ne tunc committat error in ponendo pilam super oculum: quod ma- xime ponit propter timorem exitus pupille: ut dicitur est: eius tunc positio est nocua et alia parte per hoc quod prohibet rupturam apatis quod rumpendum est. vo- luit et Rasis quod non ponat ista pila super oculum nisi postquam manifestat rupturam apatis: et hoc est quod iam videt sanie in pupilla vel circa eam: nam tunc debemus apponere eam propter timorem: de quo dicitur est: sed antequam hoc appareat non debemus eam apponere neque oculum vehementer stringere cum li- gatura: immo debemus imponere fies de thure ad maturandum et aliquantulum abstergendum sanie quod res- sudat: et suauiter est ligandus oculum ut medicamie circa oculum et prout apata possit perire. id addit. autem vero hoc eueniat. i. quod apia rupta oculum

suauiter est ligandus: et sine superpositione pos- se non cesses de fies de thure in oculum sepe distillare. s. fricando fies super corte cum aliquo maturatio ut aqua decoctionis fenugreci vel alree donec sa- nies in pupilla videat. nam super. tunc oportet appone- re vltra fies de plumbo: de quo statim dices: pis- lam ad prohibitionem exitus pupille: et etiam forte cum ponit fies de thure ad maturandum cum non ad- huc facta est pfecta ruptio apatis: sed iam incipit fieri quod manifestat ex apparatus alicuius sanie etc. oportet apponere pilam ut est ista pars nostre propter timorem qui dicitur est. Dices de thure et maturas vlcera. i. apata conuertenda ad verum vlcus ut vis- debitur cum declarabitur eius descriptio infra. (Et quo.) Consequenter ponit curam apatis rupti vlcera. et duo facit. primo ponit curam eius ad mundificationem et exicationem sanie et carnis generationem. 2º ponit signa iam vlcis cura- ti per regenerationem deprimi ex vlcere et solone co- rium. 2º ibi. (Cum autem caro etc.) Prout et in duas. prima ponit curam vlcis taliter: ut dicitur est cum sunt parua. 2º ponit curam eorum cum sint magna ubi sit maximus timor de exitu vncie. ibi. (Et cum magna fuerit.) De prima ergo parte dicit. Et quo cum vira fuerit. s. iam saniosa: et super. intelligi- tur ruptum apia: fies de plumbo vti necesse erit super. ad carnis regenerationem: et eo. s. vrendum est cori- nue visquo profunditas super. har plana ut dicitur ter. et tota caro super. deprimatur generet. Circa quam partem nota quod ly interio prout ad vlcus ut est osium primum partium membrum sit prout deprimatur regene- ratio. et huiusmodi copletur puenienter cum fies de plumbo. Nam est repleta et consolidata vulnera oculorum: ut etiam voluit. Dices in ca. prout de vlcis buo oculorum: et ut declarabit infra in descriptio- ne ipsius fies de plumbo: tunc in ope rupto apate et apparente sanie non immediate veniendum est ad applicationem eius: immo prius fienda est ab- sterio et mundificatio sanie: ut constat. Et in hoc laudat aqua mellis facta maxime ex aqua plus- uiali si parum eius ponatur intra oculum: postea facta mundificatione debet instillari fies de plumbi ad intentionem dicitur. s. ad carnis vel deper- diri regenerationem fricando fies super corte cum aqua virge pastoris vel plantaginis vel decoctionis thuris. Et addit ter. ea autem quod diximus tunc sunt fienda cum pustula non est magna. i. cum apia rumpit est pusilla: quod dicta sunt sufficere ad curationem. (Cum cum.) Nunc ponit curam quam magnum fuerit apostema ruptum et dicit. quoniam tunc magna fuerint apostema: et super. rupta: fuerit: iura pupillam ant inferius eo: quod tunc maxime est timor de exitu pupille dicitur: tunc est necesse ut cum elefir. i. medicamine cuius descriptionem infra ponit: multum stiprico faciente ad aggregationem la- bioz dilatatorum medicet ne vna egrediat: ad pile quoque suppositionem et ligaturam erit redemptum. hoc tunc intelligat pcedere medicina mundifica- tiua absterfina sanie ut supra in applicatioe fies de plumbo. nam matius hoc mentum sequeret ex applicatione huius medicamie multum stiprici stare sanie quod et applicatioe tunc fies de plumbo: ut manifestum est. Et addit ad prohibitionem exitus vncie dices. Eger preterea semper super? iacere debet et a forti motu abstinere: ca est clara. nam cum isto situ conuertuntur humores ad posteriora non ad anteriora quia etiam facit ad querendum humorem.

Declaratio
terrie prius
cule secum
de prius prin-
cipalis.

Prima pars practice Joan. Mattbel de gradl.

C Sequitur illa pars (Cum aſit caro.) In hac parte ponit ſigna vlcis coſolidati vt habita notitia coſolidationis vere ſubtrahat medicus intentione applicationis medicinarum coſolidandi qd poſt coſolidatione neq; neceſſarie ſit neq; puenietes. dicit ergo. cū aſit caro in loco vlcis pfecte gñata fuerit vel ſup. aliqd pportionale pñ de pñte vel locus apatis carne replet? fuerit ſup. remanebit ibi in loco. ſ. vlcis albedo ppter impotentia debite aſſimilatione z in cluſione aeris in hūdo qd apponit ſimul cū in ſpſatione ei? vt ſuit ſupradictū in albumine oui: z maxime verū eſt de vlcere cornee z addit qd ſi vlcus fuerit pñdū albedo erit groſſa: z ſi in ſupficie tñ cornee fuerit ſup. ipm vlc? fuerit ſupſiciale erit ſubtilis. ſ. albedo. ratio eſt clara. **A**ddit ultimo circa hāc pñt ēt reſumendo qd dictū eſt. ſ. z declarati de diuerſitate horū vlcē in malitia ex pte ſitu dicit vlcus qd ſi a pupilla fuerit remori? z ſteret ſeparati p ſe veſtigium iſtud qd remanet nihil faciet ſup. ad uocumētū viſionis. ſi aut intra pupillā fuerit qñq poſt vlcē curatione veſtigii remanēs phibebit viſionem. Nota qd dicit qñq: vt qñ veſtigii eſſet groſſum ſuccedēs ad vlcus pñdū tunc phibebit tranſitū ſpēz viſibilitū: vt ſupra dictū eſt: ſed vbi fuerit ſupſiciale z tenue veſtigium z ſi forte minuat viſionē: nō tñ phibebit: qñocūq; tñ ſit curandū eſt de ſubtiliatione illi? cū medicis ex triniſecus applicadis. de qbus infra erit ſermo ſpaliſ: vñ addit. qna ppter tūc eſt vrendū medicis qbus veſtigii qd dicitur? abſtergi z deleri poſſit. **C**irca quā pñt nora: vt dicit Serap. qd tria ſunt que remanere poſſunt poſt curā vlcē in oculo. Unū eſt cicatrix q: in mēbo ſpmarico nō ſit ſimplr vera cura cū nō poſſit vere regnari ſpmarici membrū vt hñ 3º regni. ſed gñatur ſarcoides z talis cicatrix nō recipit curā verā: ſed bene paleatione. Scdm qd remanet poſt curā vlcē in oculo eſt morb? in via vt color i cornea vbi dñ eſſe trāſparētia: ita color alb? remanet q ipedit trāſitū z. talis pñt recipe ſatis magna curā vel paleatione magna. Tertiū qd remanet eſt albūgo: de qua dicit ſſra: z ē qdā infectio ſupſiciale z ab aliqbus dñ rela ſine macula. Hoc ē q: remāſit de mā aliqd i ſupſiciale cornee: talis pñt recipe curā verā p medicinā. Et forte qd de hac loqñt hic Raſ. circa quā ē iſtādū ad curā. **C**irca de thure. Iſta eſt tertia pñt principalis cas pituiti in qua Raſ. ponit deſcriptiōes aliquorū ſſes. de qbus ſupra fecit mentionē in cura vlcē et qm in apate qd nō reſoluit ſit duplex intentio. Una ad maturandū z ſanēduertendū ex ad apatis eruptionē z ſanē abſterſionē: z hoc ſufficienter cōplect cū ſſes de thure. Scda intentio erat ad gñationē de pñti z coſolidationē ſit cum prohibitione erit? vñc in vlcere magno: z hoc etiā cōplect cū ſſes de plumbo alio collyrio dicto elenſur. Idcirco reſult pñt ponit deſcriptionem ſſes de thure. 2º ſſes de plūbo: z dñoz alioz ſſes ad eandē intentionē. pñs patebūt legendo. Deſcribēdo ſſes de thure dixit. ſ. armoz niaci: ſarcocolle: amboz añ. 3. v. thuris. 3. r. croci 3. h. cōficiant cū mucilagine ſe. greci z pñciānt ex his ſſes. z pñz q in virtute ſimpliciū iſtud ſſes eſt maturatū z digeſtū z abſterſū ſanē que reſudat etiā ante ruptū aſa. Nā pñmo arg

moniacum vt dicit Serap. ca. 6º eſt molliſcatium calefactiū attractiū: z expreſſe dicit q mūſificat vlcera que ſunt in oculo. De ſarco colla ſupra dictū eſt qñ ſit maturatiua: z qñ educit ſippitndinē ex oculo 2º ſic ſanē. 2º cañ. de thure dicit Raſ. 2º cōtinentis ca. ſupra allegato de ſumma operationis medicinarū oculorū qd thū hñ in ſe caliditate temperatam z mūndificationem temperatā: z ppterea digerit z coadunat materiā z mitigat dolorē z mūdiſcat puſtulas z generat carnē. Et de croco etiā ſupra dictū eſt qd digerit z diſſoluit: mucilago etiā ſenugreci eſt maturatiua z digeſtiua. **E**cce ergo qñ iſta oia ſimplicia ſingulari pñt te adimplent intentiones quas diximus.

Ad intentionē aut coſolidationis z generationis carnis ordinat ſſes de plumbo ſm deſcriptionem: vt iſſra. ſ. plumbi: adulti: anthimonij: thuris ablute calcuſcummenon: z alibi reſperitur calceumeron: z eſt es vñm: gummi ara. dragagan. oñm añ. 3. viii. opñ. 3. 5. terantur et cum pñno ſericino q ſit mōtuliſſimum cernantur. i. cribellent z cōſpergant cū aqua pluniali et ſat ex his ſſes. nā iſta oia ſm hanc cōpōcū maxime faciunt ad intentionē noſtrā. Nam in omni vlcere ad carnis generationē erigitur medicina ericacina vt 4º quarti. in pñ. capli de cañ. curationis vlcē. nā dicit q indigē vlcera in pñtione diſponūm ericacatione: ſed non dñ ericatio eſſe ſuperflua vt declaraf 3º regni. ne nimis nutrimentū ericet: ſed ſicca in pñmo ad ericacationem ſupfluitatis que in mēbo debili aggregat: maxime ſi vlcus nō fuerit magnum abundans plurima: ſed: tñ maior: ericatio eſt neceſſaria: nō dñ eſſe ſiccitas pñntia mori dicationi ppter cām notā: z ita in his oñibus ſimplicibus eſt virtus appropiata. pñmo plūbum eſt frigidū z humidū vt ſupra viſum eſt: ſed per aduſionē ſit ericacatiū: tñ pñt Serap. cōfert apatis z vlcibus malis: immo cancroſis. De anthimonio dicit Raſ. loco allegato ſi non abluatur eſt ſtipitiūm: z ſi abluatur vicinatur medicinis que ſunt ſine pñctione. ſ. in ſtipicando. De thuria dictum eſt ſupra qñ modo ericacat z valet in vlcibus oculorū: et maxime abluta ſit non mori dñ. De ere vñto non eſt dubitatio q ſit vehementer. ericacatiūm eſt mūndificans forte: vt Raſ. loco allegato. Gummi arab. dragagan. thum talia ſunt gñtiſſima frigida z faciunt ad alterationem male complexionis membrū in ſpſationes humiditatis cōuertendi in membrū. Ponit opium z ad ericacationem et mitigationem doloris et ad pñſſtere faciendum virtutes medicinarū ne reſoluantur: et ita patet quomodo iſta ſimplicia in caſu valeant ad intentionem.

Ponit conſequenter deſcriptionem alterius ſſes enquo caro in vlcibus oculorū generatur: z vñc egreſſio prohibetur et veſtigii ſubtiliatur: vt iſſra. ſ. clunice ablute. clunice eſt ſuſligo adherens parietibus ſuperioribus fornacia cuiuſlibet metalli cum purificatur eſt deſclinans ad frigidū et ſiccū: et cum lauatur ſit non mordificatiua: ſequitur thuris ablute cernit: anthimonij: thuris: oñm añ. 3. h. nyrrē. 3. i. ſarcocollē. 3. 4. ſ. ſanguiniſis draconis: aldeo: opñ oñm añ. 3. 4. ſ. ſtant ex eis ſſes. omnia

Triarema
nēr i oculo
poſt curā
tionē vlcē
ris oculi.

de qd dñ
te noſ.

fuit supra declarata preter sanguinem draco-
nis. In sanguine dracois est frigiditas pau-
ca stipticitas cum humiditate multa glutinosa:
et propter hanc causam prohibet generationem a partu et conglu-
minat vulnera: ut dicit Ser. et facit ad glutina-
tionem carnis super vlcera et prohibet eorum separationem et
est succus cuiusdam placentie decipiaris: scilicet est rus-
beus fortis rubedinis: ideo dictus est sanguis
dracois: et ita tibi patebit et componetur in spi-
ciendo virtutes eorum quomodo huius descriptio valere
in casu. ¶ Postremo descriptio elefantis
quo est videri cum timeat ne ex vlcere vnde sequa-
tur egressio: quoniam virtus huius complexionis est propter
vehementem oppressionem ad aggregandum et ad vnien-
dum labia in vlcere: cuius descriptio talis est. R. au-
rimoni ematitris: abozii an. 3. r. achacie. 3. iij.
aloes. 3. i. terat et fiat ex eis flos super. cum mucilagi-
ne dragagari vel seminis citoniorum: pro quibus
simplicia habet intentionem que dicta est. Pro antihis-
monium est medicina mineralis: de qua dicit
Dias. quod est ericaria stiptica glutinosa in
frigiditate et auferit carnem superflua que est in vlcere
ribus et incarnat et consolidat ea et mundificat for-
ditates eorum et auferit forditates vlcis oculorum et
stringit fluxum sanguinis: et vltimus est filius vir-
tutis plumbi adusti. Et ita Ser. etiam de mente
Dias. dicit. Et ly plurimi dicunt quod abluui credo
quod debeat abluui ad remotionem terrei et scelerie
ut non sit et aliquid admixtum de terrarum forde:
sed in hac intentione nostra non debet abluui: quia
remittit stipticitatem et stipticitas est. Et de hoc di-
cebat R. a. 2. continetur. ca. supra sepe alle. An-
thimonium si non abluui est stipticum et si abluui
tur vicinatur medicis que sunt sine punctione
super. in frigiditate et de lapide ematitris est
et lapis plumbi ericarius sic est et climia erica-
ria est: ut voluit R. a. 4. meimur. De achacia et
aloe deus est. quomodo in casu valeat. Et sic est
flos huius capitalis de vlcis oculorum textualiter.

Quo sic expedito ca. fin ordinem ad maiores
intelligentiam videat quod d. p. quod non
minus vlcis et quod rei. 2. ponit quod divisiones et
speces vlcis oculorum. 3. ponitur causa eorum. 4. si-
gna et pronostica eorum et ad bonum et ad malum po-
tente demonstrantur: et ultimo ponitur cura.

De quod dicitur
tenois.

Quid nois. Circa primum de quod nominis vlcis
nota est ut voluit Eccliaro:
dicitur 22. quod vlcis primum sumit per vulnere et ecclia. i.
propter solutionem pruritatis manifesta: scilicet pruritief
vulnus plaga recedens in corpore carnosum: vlcis autem
declaratur per oculum seu plagam putrefactam. Nam
in eodem tempore subsequenter vulnere generatur putredo
que est terminus ceteris ad sanum verum et ad pus vel vi-
rulentiam: prout tamen ad pus fit nunc spectat vlcis mul-
tipliciter sumi potest.

¶ Uno propter solutionem continuitatis in carne
quod facit sanie et pus: et maxime quod manifestatur
pus per manifestam solutionem continuitatis. Et hoc
modo dicebat An. 4. quarti tracta. 3. in primum. Et
sola continuitatis in carne super. manifesta quod fa-
cit sanie et pus vocat vlcis. ¶ 2. modo minus pro-
pter extensionem hoc nomen vlcis ad solutionem conti-
nuitatis manifestam cum sanie vel pure: siue fue-
rit in carne siue in membro paniculoso vel alio
spermatico. Et hoc modo in tunicis oculorum potest
fieri vlcis. ¶ Tertio etiam largius dicitur vlcis pro
solutione continuitatis cum sanie siue sanie fuerit

emanans et manifesta siue non manifesta: ita quod
apud non ruptum cum sanie taliter sumendo dicitur vlcis:
vnde aliqui sic post vlcis sit exitura: et ita alii
quod etiam sit foris in membrum et sanies et prosequitur vlcis
cuius hoc modo sumendo etiam sine apostemate. Ideo
dixit. An. in fine capituli de exituris oculi teritur
cornea. 3. tertij. ca. propter quod vlcis oculorum sunt
aut successione obthalmie aut successione bo-
thor: aut propter percussionem vel super. alia ex cau-
sa primitiva. ita quod voluit non tamen ex apertibus
fieri vlcis: sed etiam a percussione.

¶ Sumit etiam vlcis magis large non tamen pro solo
ne cum sanie: sed pro parte in sacro esse parato ter-
minari ad sanie: scilicet aliquoties propter occursum
debiti regiminis et medicinarum puenientium non co-
uertat ad sanie sed resoluat. Idcirco autem cum est finis
de vlcis oculorum non est tantum sermo
de vlcis sumptis proprie: sed de apostemari
bus cum sunt in via ad vlcationem. ut decla-
ratum est circa litteram.

Distinctiones. De 2. fit primum divisio que
dicitur in constitutione quodammodo
in cornea. ¶ 2. distinctio vlcis que sunt
in cornea quedam sunt superficialia in cornea
quedam profundius magis. ¶ De superficialibus
bus et sunt quatuor species: videlicet An. primum
vlcis est cum apparet quodammodo sumus dispersus per
cornea super. nigri oculi expansus occupans locum
magnum: vnde rone sub colore et ei propter afflu-
milat fumo. 2. species est quod est minoris spiritus
circa cornea: scilicet spissior talior: apparet nubes
3. est cum apparet aliquid circa coronam corneae ver-
sus constitutionem quod precipit primum punctionem primum
cornea: scilicet plus de cornea quod de punctione: et de cor-
ronalis vel cornealis. Aliud vlcis est species vlcis
quod appellatur adustina vel lanosa et est diffusa super
nigri oculi ad instar lane disperse quod esset pau-
ca lana supra oculum. ¶ Sunt alie tres species prout
de magis. Una est notabiliter profunda: cuius for-
ram est multum stricte. 2. est cuius foramen est
latius: huiusmodi sic profundum. 3. est que est saniosa
multum et vocat vlcis adustina huiusmodi crustas.

¶ Alia divisio vlcis oculi quodammodo est diuturno
tempore factum quodammodo modico. ¶ Alia divisio
vlcis oculi quodammodo est consequens apostematam co-
stitutionem quodammodo corneae et quodammodo precipit de vtroque.
¶ Alia divisio vlcis quodammodo coniungitur in corpo-
re cuius oculus sanus est naturaliter boni visus
quodammodo in corpore cuius oculus est natu-
raliter debilis visus.

Cause. Ita veniendo ad causas quodammodo vlcis oculi
li sit a causa primitiva: quodammodo ab intrin-
seca corporali ut ab humore corrodente. ¶ De
causis autem se renouantibus ex parte cause primiti-
ue fieri potest multipliciter vnde ex percussione vel
casu supra oculum vel pulvere nocere: ut dictum est
supra de obthalmia. ¶ Et ex parte vero cause cor-
poralis dupliciter ex modo terminationis: quia
aliquando incipit inferius et terminatur exte-
rius et contra: quia aliquando materia finit ab exte-
ra in oculum et ibi corrodens facit vlcis: aliquando
contra quando materia peruenit per nervos
obricos ad corneam et. Et dicit An. quod ista
est verior terminatio quando ab interioribus
ad exteriora sit terminatio quod quando contra.
Et parte etiam materie distinguatur: nam ali-
quando sit ex legimate falso vel aliter adusto:

De super-
ficialibus.

Primapars practi. magistri Jo. de gradt.

aliquando et sanguine putrefacto: seu alit adu-
sto, et ita dico de colera et melécolia.

Signa. Signa sunt duplicia: q. q. d. a. z. de-
clarat a. p. esse in via ad sanationem et
p. ad vlcus: et talia sunt sig. p. nostica enérus
vices: et sunt omnia signa q. demonstrat p. n. s.
las v. l. bo. h. o. i. n. i. r. a. c. o. r. n. e. a. v. e. l. c. o. n. i. n. i. t. u. a. v. r. s. u. t.
signa posita a. R. a. s. i. i. n. r. e. t. De q. b. n. s. p. r. i. m. u. m.
est dolor: q. c. u. d. o. l. o. r. n. o. r. e. m. o. u. e. t. q. u. i. s. p. o. n. a. t. u. r.
r. e. m. o. r. t. u. a. d. o. l. o. r. i. s. i. a. m. h. o. c. e. s. t. s. i. g. q. d. m. a. t. e. r. i. a.
n. o. e. s. t. o. b. e. d. i. e. n. s. v. i. r. t. u. t. i. s. i. m. p. l. i. t. a. v. r. r. e. s. o. l. u. a. t. u. r.
a. p. a. C. 2. m. s. i. g. e. s. t. v. n. c. t. i. o. q. s. e. q. v. l. a. c. u. t. a. r. e. m. a.
t. e. r. i. e. i. m. p. i. m. e. r. i. s. d. e. s. e. c. o. r. r. o. s. i. u. e. v. l. a. c. u. t. a. r. e. e. i.
i. a. m. f. a. c. t. a. s. a. n. i. e. p. p. a. r. t. e. C. 3. t. e. r. t. i. u. d. f. p. u. l. s. a. t. i. o.
z. p. u. l. s. i. u. s. i. s. t. e. s. e. q. u. i. t. e. r. i. a. e. r. e. t. i. o. n. e. s. s. a. c. r. a. i. n. m. a.
t. e. r. i. a. a. b. e. b. u. l. l. i. t. i. o. n. e. z. i. n. c. l. i. n. a. t. i. o. n. e. a. d. c. o. n. u. e. r. s. i. o.
n. e. m. a. t. e. r. i. e. a. d. s. a. n. i. a. t. i. o. n. e. m. z. h. o. c. e. r. i. a. m. s. i. g. i. t. a. r.
s. t. a. r. e. i. a. m. s. a. n. i. e. f. a. c. t. a. n. o. r. u. p. t. o. a. p. a. t. e. m. a. i. o. r. e. r. i.
d. o. l. o. r. z. p. u. n. c. t. i. o. s. i. t. d. u. m. m. a. t. e. r. i. a. e. s. t. i. n. v. i. a. a. d. s. a.
n. i. a. t. i. o. n. e. m. q. d. u. m. s. a. n. i. e. s. i. a. m. e. s. t. g. i. a. r. a. h. e. c. s. u. n. t.
s. i. g. a. a. n. t. e. c. e. d. e. r. i. a. s. u. e. p. r. o. n. o. s. t. i. c. a. v. l. c. e. r. u. m.

Signa vero p. nostica ad bonu sunt q. vlcera
in cōiunctina nisi excedat ad cornea nō sūt
mala marie q. pendet a materia reducibili ita
q. vlcus possit solidari: qm̄ vestigiū remanēs
nō est ad nocēdū opationē vīuā: v. p. z. Idē dī
co de vlcere sacro in cornea si non terminat ad
directū pupille. Aliud sig. p. nostici. Eū in
cipit dolor in radice oculi z. fuerit foda pcedēs
postea succedat ophthalmia vlcus: est melior: si
gnificatio q. q. nō pcedentibus nocumētis in
trinfecis p. deflurum materie per yemas frōtis
ad oculos sequitur vlcus: patet ex dictis. Aliud
signū p. nostici vlcera sup. facia: de q. b. n. s. d. i.
cū est in quatuor speciebus minus mala sunt
q. vlcera profunda: p. z. Aliud signū vlcera con-
iunctina in oculo naturaliter forit: marie si cau-
sa fuerit extrinsecā p. mīria sunt minus mala
ceteris paribus q. q. coniunguntur cum accidē-
tibus contrariis: patet.

Ex signis oppositis pcludit sig. p. nostica ad
malū: sig. speciale p. nosticus ad malū dicit
Aui. est q. vlcus sit adustū sive sordidū hñs
crustas: qm̄ in eius mūdificatiōe est timor sup.
raro solidat. addit Aui. humiditas effi. currit
s. f. a. m. o. s. a. p. p. r. e. c. o. r. r. o. s. i. o. n. e. p. a. n. i. c. u. l. o. r. z. s. u. p. m. i.
s. e. c. e. t. e. i. i. h. u. m. o. r. i. b. u. s. o. c. l. i. z. c. o. r. r. u. p. t. i. f. cū eo oculis
Aliud sig. p. nostici ad malū. q. d. dilatat ita
vnea p. p. r. e. vlcus: v. e. g. r. e. d. i. a. t. v. n. e. a. i. t. a. v. t. s. e. p. a.
r. e. f. i. n. t. e. r. p. a. l. p. e. b. r. a. s. z. q. n. i. s. c. a. l. b. i. f. i. c. a. t. tūc vnea
nō est eis sanitas: dicit Aui. nam declarat exi-
tus humoris albuginei p. p. r. o. p. t. e. r. d. i. l. a. t. i. o. n. e. m. p. u.
p. i. l. l. e.

Signa vō demonstratiua vlcis z. certificatiua
materia iā sanata sunt cōtinuitas accidētū
iam dictorū: z. maxime sacris purgationib. z. s. o.
m. i. s. z. p. o. s. i. t. o. s. i. e. s. a. l. b. o. o. p. i. a. t. o. z. e. r. i. a. d. u. r. a. t. i. o. n. e.
doloribus sig. est materia esse sanata. Et de
clarat etia vlcera ex clausione palpebrarū sive
sine in cōiunctina sive in cornea. qm̄ sentit q. d. a. z.
asperitas: z. si parua fuerint vlcera z. bo. h. o. i. ita
v. r. v. i. s. u. c. o. p. r. e. h. e. d. i. nō p. o. s. s. u. n. t. n. a. z. p. c. i. p. i. u. t. s. i. c. u. t.
q. u. a. s. i. a. r. e. n. a. m. d. i. s. p. e. r. s. a. m. p. o. c. u. l. o. s. p. p. r. e. c. o. r. a.
c. r. i. i. p. s. o. r. u. z. a. p. a. l. p. e. b. r. a. s. a. l. i. q. n. t. h. v. i. s. u. c. o. m. p. r. e. h. e.
d. i. p. o. s. s. u. n. t.

Signa distinctiua si fuerint in cornea vel cō
iunctina declarantur ex visu maxime qm̄ in cōiū-

ctina apparēt p. n. c. r. a. r. u. b. e. a. z. i. n. c. o. r. n. e. a. a. d. a. l. b. u.
vel fuscum declinare.

Signa etia si sunt sup. facia vel p. funda sen
su comprehenduntur v. r. i. n. s. p. e. c. i. e. b. u. s. s. u. p. r. a. p. a.
r. u. i. t. p. e. r. h. o. c. q. d. a. p. p. a. r. e. t. v. e. l. u. t. n. u. b. e. s. v. l. s. u. m. u. s.
v. r. s. u. p. r. a.

Q. d. si sit ruptū a. p. manifestat sanies in sup
facie oculi q. d. i. n. e. r. s. a. e. s. t. s. i. m. d. i. u. e. r. s. i. t. a. t. e. m. a. t. e. r. i. e.
s. i. m. e. i. u. s. o. b. e. d. i. e. n. t. i. a. a. d. s. a. n. i. a. t. i. o. n. e. m. q. z. a. l. i. q. n. a. l. b. a.
a. l. i. q. n. v. i. r. i. d. i. s. a. l. i. q. n. a. d. r. u. b. e. i. d. e. c. l. i. n. a. s. z. nō e. s. t.
e. r. d. o. l. o. r. s. e. d. e. r. i. a. e. x. c. o. r. p. o. r. e. a. r. g. u. i. t. u. r. q. u. a. l. i. t. a. s.
m. a. t. e. r. i. e. v. r. c. o. s. t. a. r. i. n. t. e. l. l. i. g. e. r. i. C. d. e. c. l. a. r. a. t. e. r. i. a. z.
a. p. o. s. t. e. m. a. r. u. p. t. u. m. m. a. x. i. m. e. e. x. r. e. m. i. s. s. i. o. n. e. a. c. c. i. d. e. n.
t. u. i. v. r. e. r. e. u. s. i. o. n. i. s. z. p. u. l. s. a. t. i. o. n. i. s. v. r. p. a. r. e. t.

Cura. Jam ad curā veniēdū est. In cura igit. De curā.

sunt due intentiones p. n. c. i. p. a. l. e. s. v. n. a.
p. r. e. g. i. m. e. i. n. d. i. e. t. a. 2. p. i. n. t. e. r. i. o. n. e. s. m. e. d. i. c. i. n. a. l. e. s.
Regimē in d. i. e. t. a. c. o. m. p. l. e. t. i. n. p. n. c. i. s. v. o. l. u. m. u. s.
p. h. i. b. i. t. i. o. n. e. a. p. a. r. i. s. z. f. u. t. u. r. i. v. l. c. e. r. i. s. s. c. i. p. o. s. i. t. i. o.
n. e. c. o. r. p. o. r. i. s. i. n. a. c. r. e. o. b. s. c. u. r. o. cū q. d. e. t. e. c. o. r. p. o. r. i. s. e. r.
a. n. i. m. i. cū s. u. b. t. r. a. c. t. i. o. n. e. c. i. b. i. r. m. a. x. i. m. e. c. a. r. n. i. s.
z. p. o. r. u. s. v. i. n. i. z. d. i. m. i. s. s. i. o. n. e. c. l. a. m. o. r. i. s. z. o. m. n. i. u. m.
f. a. c. i. e. n. t. i. u. m. e. b. u. l. l. i. t. i. o. n. e. m. z. m. o. r. t. u. m. i. n. h. u. m. o. r. i.
b. u. s. C. d. e. d. cū a. p. o. s. t. e. m. a. i. a. m. r. u. m. p. i. t. u. r. z. n. i. e.
d. i. c. u. s. cū m. e. d. i. c. i. n. i. s. p. r. o. h. i. b. e. r. e. n. o. n. p. o. t. u. i. t. e. r.
f. a. c. t. o. a. p. o. s. t. e. m. a. r. e. n. o. n. p. o. t. u. i. t. p. r. o. h. i. b. e. r. e. s. a. n. i. a.
t. i. o. n. e. m. i. a. m. f. a. c. t. a. s. a. n. i. e. v. l. r. u. p. t. o. a. p. o. s. t. e. m. a. r. e.
i. n. t. e. n. t. i. o. e. s. t. d. i. u. e. r. s. a. a. d. i. n. t. e. r. i. o. n. e. r. e. g. i. m. i. n. i. d. i. e.
r. e. q. s. e. b. a. r. a. p. u. a. d. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. m. p. h. i. b. i. t. i. o. n. i. s.
a. p. o. s. t. e. m. a. r. i. s. n. a. m. i. n. p. r. i. m. i. s. d. i. c. i. t. A. u. i. e. r. a. t. n. e. c.
c. e. s. s. a. r. i. a. s. u. b. t. r. a. c. t. i. o. c. i. b. i. s. s. e. d. r. u. p. t. o. a. p. o. s. t. e. m. a. r. e.
nō p. o. t. e. s. t. i. n. t. o. r. t. i. m. i. n. u. i. c. i. b. u. s. n. e. c. n. o. r. a. b. i. l. i. m. l.
t. i. n. e. v. i. r. t. u. s. d. e. b. i. l. i. t. e. t. z. c. o. s. o. l. i. d. a. t. i. o. r. u. p. t. i. a. p. a.
r. i. s. p. h. i. b. e. a. t. n. a. m. e. x. s. u. b. t. r. a. c. t. i. o. n. e. c. i. b. i. p. r. i. m. u. m.
d. e. b. i. l. i. t. a. t. l. o. c. u. s. d. e. i. n. d. e. d. e. b. i. l. i. t. a. t. u. r. v. i. r. t. u. s. r. o. z.
n. i. z. i. l. l. i. m. e. b. i. v. i. s. t. A. u. i. z. o. z. v. r. s. u. b. t. i. l. i. e. r. r. e. g. i.
m. e. n. i. n. p. i. n. t. i. s. cū e. r. g. o. d. i. s. r. u. m. p. i. t. u. r. v. l. c. u. s. d. e. c.
l. i. n. e. t. r. e. g. i. m. e. n. a. d. e. r. r. e. m. i. r. a. t. e. s. p. u. l. l. o. r. u. m. z. a. d.
p. u. l. l. o. s. v. r. nō d. e. b. i. l. i. t. e. t. u. r. z. n. o. n. c. o. n. s. o. l. i. d. e. t. u. r. v. l.
c. u. s. z. m. u. l. t. i. p. l. i. c. i. t. u. r. s. u. p. e. r. s. u. i. t. a. t. e. s. c. o. r. p. o. r. i. s.
e. i. u. s. q. u. a. s. i. v. e. l. u. t. i. n. m. e. r. e. q. u. o. d. o. p. o. r. e. b. i. t. i. n. g. r. o. s.
f. a. r. e. c. i. b. u. m. n. e. m. u. l. t. i. p. l. i. c. i. t. u. r. s. u. p. l. i. t. a. t. e. s. p. p.
i. m. p. o. t. e. n. t. i. a. m. e. b. i. v. i. z. d. e. b. i. l. i. t. a. t. e. m. v. i. r. t. u. t. i. s. q. s. u. p.
s. u. i. t. a. t. e. s. p. h. i. b. e. n. t. c. o. s. o. l. i. d. a. t. i. o. n. e. m. v. l. c. e. r. u. m. d. i.
c. i. t. t. h. A. u. i. z. o. p. z. v. r. nō r. e. p. l. e. a. t. q. q. u. i. s. d. e. b. e. a. t.
a. u. g. e. r. i. c. i. b. u. s. r. e. s. p. e. c. t. u. c. i. b. i. q. d. e. b. e. a. t. u. r. i. n. p. n. z.
n. o. n. r. a. m. e. n. d. e. b. e. t. c. o. r. p. u. s. r. e. p. l. e. r. i. c. i. b. o. n. a. m.
d. e. f. a. c. t. o. r. u. p. t. o. l. a. p. o. s. t. e. m. a. r. e. p. a. u. c. i. o. r. c. i. b. u. s. d. e. b. e. t.
e. r. h. i. b. e. r. i. q. t. e. m. p. o. r. e. s. a. n. i. t. a. r. i. s. C. e. s. t. e. r. i. a. d. i. u. e. r.
s. t. r. a. s. e. x. p. a. r. t. e. m. o. d. i. a. c. u. b. i. t. u. s. n. ā i. n. p. n. c. i. z. e. s. t.
t. i. m. o. r. d. e. s. u. p. r. a. m. ā. e. d. i. c. i. t. A. u. i. cū e. s. t. i. n. o. c. u. l. o.
d. e. r. t. r. o. i. a. c. e. a. t. s. u. p. s. i. n. i. s. t. r. u. m. z. e. c. o. r. r. a. r. a. m. e. R. a.
p. c. o. n. t. i. n. e. n. t. i. s. d. i. c. i. t. q. i. a. c. e. a. t. s. u. p. e. a. m. p. a. r. t. e. m.
i. n. q. u. a. e. s. t. v. l. c. u. s. s. e. d. r. a. m. e. n. R. a. i. n. h. o. c. t. e. r. d. i. c. i. t.
o. p. p. o. s. i. t. u. m. s. q. i. a. c. e. a. t. r. e. s. u. p. i. n. u. s. z. a. d. c. o. c. o. r. d. i. a.
d. i. c. a. m. u. s. q. cū i. n. t. e. n. d. i. m. u. s. p. h. i. b. e. r. e. n. e. s. t. a. t.
a. p. o. s. t. e. m. a. o. p. z. q. s. i. e. s. t. d. o. l. o. r. i. n. p. a. r. t. e. d. e. r. t. r. a. i. a. z.
c. e. a. t. s. u. p. e. r. s. i. n. i. s. t. r. a. z. e. c. o. r. r. a. d. e. R. a. s. i. a. u. i. 2. c. o. n. t. i.
n. e. n. t. i. s. q. d. i. c. i. t. q. s. u. p. e. r. e. a. d. e. m. p. a. r. t. e. i. a. c. e. a. t. h. o. c.
i. n. t. e. l. l. e. r. i. t. i. a. m. r. u. p. t. o. a. p. a. t. e. r. h. o. c. i. n. i. m. u. t. p. r. a. t. o.
q. z. q. n. a. p. a. i. a. m. e. s. t. v. l. c. e. r. a. t. u. m. s. i. e. g. e. r. i. a. c. e. a. t. s. u. p.
p. a. r. t. e. o. p. p. o. s. i. t. a. nō b. n. m. u. d. i. f. i. c. a. t. u. r. v. e. l. e. d. u. z.
c. e. r. e. t. u. r. m. a. t. e. r. i. a. s. e. d. i. a. c. e. n. t. e. s. u. p. e. r. e. a. d. e. m. p. a. r. t. e.
m. e. l. i. u. s. e. r. i. t. m. a. t. e. r. i. a. d. e. a. n. g. u. l. o. o. c. u. l. i. s. e. d. v. b. i. s. t.
t. i. m. o. r. p. r. o. p. t. e. r. v. l. c. u. s. m. a. g. n. u. m. d. e. r. u. p. t. u. r. a. c. o. r.
n. e. e. v. l. p. u. p. i. l. l. e. v. e. l. n. i. m. i. a. d. i. l. a. t. a. t. i. o. n. e. e. i. u. s. e. t. d. e.
e. d. u. c. t. i. o. n. e. h. u. m. o. r. i. s. a. l. b. u. g. i. n. e. i. t. u. n. c. d. i. c. i. t. R. a. s.

De inte-
rione cu-
habend-
p. medic-
nalia.
De mē-
nefump-
ab vlcet

Nota b

hic q opz vt iaceat supinus: et opz poni pluma
 coelis supra oculis ne oculus educatur facta ru
 ptura in ipsa cornea. nā fm illum sitū cōuertū
 rur humores ad postiora: et ita aliq volūt ac
 cubitum esse supra partem oppositam. aliq su
 per eandem partem: aliqui supineretiqua sūt
 dicta de obthalia supra.

De cura medicinali sunt qdam intēriones
 gnales circa apā fururū: et he cōplētur cū diner
 sionibus cū enionibus cū flōmīs cū vērōsis su
 pra crura maxime et de reliq̄s dictis in cap° ob
 thalmia: et ita cū digestiōis et equāribus mām
 et cū eāntibus: sed hic est vñū singulare attē
 dēdū q ad phibitionem ne ad sanie cōnertat
 apā opz flōmias multiplicat: etiā solutū ē
 ter. oibus quatuor vñ q̄m diebus et hoc cū me
 dicinis appropariis: vt oēm est in obthalmia.

Alia intērio q̄ sumit ab vlcere p q̄to mātē
 ria iam est deducta ad sanationē in vlcere non
 rupto apāre et hec intērio est vt maturet sania
 tio: et hoc cōplet cū sies de thure: de quo clare di
 ctū est circa lřam. nā in eo sunt intrāria calida
 et humectāria maturatūria: etiā est in eo intērio
 vt cōnertat materia ad exterius et nō pfundet
 in suba oculi: et ideo opz poni aliqua attracti
 ua maturatūria: vt armoniacū qd est calū vñq̄
 ad suē tertiū gradus et sine mordicatione et saro
 co colla calida et sicca in secūdo: est etiā thūs ca
 lidū in scdo et crocus calidus in scdo et sicus in
 p: ista omnia sunt maturatūria. sed vbi cōiūga
 tur dolor: ppter materie attractionē opz remit
 tio: istud sies cū sies albo vel misceatur cū albu
 mine oniz lacte mulieris: s nota q: Anī. voluit
 q albutē ouī sit meli? q lac: et alibi reperit cō
 trariū: vt supra dictū est de obthalmia q qñ est
 intērio mitigatiōis dolor et phibitiōis stru?

mae et nō sic absterfionis: tunc albutē ouī est
 melius q lac: sed si sit intērio in absterfōe ma
 gis lac est melius et applicadū est: vbi ergo eē
 multa mā iā fluat est intērio mitigatiōis do
 loris: tunc non veatur albutē ouī: sed lac
 in quo est et mitigatio et absterfio. **Deinde est**
 alia intērio post maturatiōē cum rumpitur
 apā. i. absterfionis: et hec cōplētur cū aqua meli
 lis vel zuccari vel aqua ordei et zuccari: et ponat
 aliqd fennegreci: qd est maturatūriū et absterfīnū
 etiam aqua decoctionis seīs lini sīl cū zucca. et
 ordeo in casu valer. **Quo facto insurgit intē**
 rio de cōsolidatione: et hec cōplētur cū ericāri
 bus principatī sine mordicatione vt lare decla
 rati circa lřam. et hoc mō laudant Rasi. i. ter.
 sies de plūbo in quo ponitur plumbū adustum
 qd est frigidū in scdo et humidum in primo per
 adustionem aliquatī factū siccū et anthimonij
 frigidū et siccū in scdo: et etiā thūria qd est frigida
 et sicca in primo: qd abstergit saniem ne pfundet
 in oculo: et gummi ara. et dragagātrū q oia faciūt
 ad remissionem male cōplexionis membri sup
 calefacti et ad vigoratiōem digestiōis mēbri
 cum glutinatiōe et inuiscatione nutritiōi cū
 mēbro: et ita perficitur intērio. **Alia postea**
 succedit intērio post cōsolidationes: qz in lo
 cis vlcērum apparent quedam puncta alba vt
 remoueat illa puncta de quibus post dicef lo
 co suo: qz de his sit infra in ter. spāle caplū pri
 me: ad illū ergo locū remittam. Et sic sit si
 nis huius capituli.

De his que ingrediuntur
 oculum. **Cap. xvij.**

Amatur rasina et per oculū tra
 batur et extrahit illud quod in
 oculum cecidit.

Consequenter ponit caplū

Caplū parūz vbi non expedit aliū nisi
 declarare sniam retrus: et est ei? rubi
 ca de his q in oculo cadūt siue pilus siue palea
 siue aliquid aliud fuerit sup. de siliis. et dicit i
 toro ter. Sumatur rasina. i. gūma pini: et oclu
 lum trahat et extrahit qd in oculo cecidit. et sic
 ponit regimē curatiū ad extrahēdū res extrin
 secas q ingressē sunt oculū: et cā pris est q: rasina
 gumma pinivēl terbentina vel aliud simile sui
 glutinositate cum cadunt super ea que in oculū
 lo ceciderunt talia eis adherēt: et ita abstergūt
 oculum a paleis vel aliis huiusmodi: vñ debet
 leuari palpebra et cum stilo in cuius extremita
 te fuerit coctum vel lana fm q extremum fue
 rit infusum in alio gummi vel glutine: sed clas
 ro et bene subtili moueatur lenissime per oculū
 et ita fiat adherētia illius qd in oculo erit et
 cōsequenter debita extractio. **Addit etiam**
 quidam et est bonum ingeniū: si fuerit festuca si
 ue palea q fricetur charabe ita vt calefiat sup
 panno postea applicetur ad oculum aperta pal
 pebra et mouebit festuca ad charabe sicut ferrū
 ad magneterem. **Aliud ingeniū vt oculū im**
 pleatur aliquo liquore vt aqua tepida. Et si fue
 rit liquor absterfius vt lac mulcrum ex vbere
 in oculum vel aqua zuch. tunc simul cum exitu
 istius liquoris ab oculo educetur res contenta
 in oculo. **Et per eīdem modū etiam deducet**
 si absidet lacryma in oculis. Nam cum exitu la
 chrymarum eribit res contenta inducuntur au
 tem lachryme retinendo statim violenter clau
 sig ore et naso. Et si non multiplicetur lachryma
 instantumr creat saltem manifestabitur pilus
 si fuerit minutus ita quod postea cū abstergen
 te poterit amoueri inducitur etiam lachryma
 cum imaginatione rerum tristium: et cum his et
 similibus ingenijs sit cura vt patet.

De albedine seu albugine
 oculorum. **Cap. xvij.**

Albugo que in oculis ptingit
 est vestigiū post vlcēū curati
 onem remanens qñ cōsolidā
 tur que cum in oculis puero
 rum sit leuior est ad curādūz quam cum
 in senibus. Cum enim sit in senib? fortas
 se ad sanandum impoē est nisi subtilis
 sima fuerit. **Hec autem passio ex his**
 medicaminibus curanda est: postquam
 eger balneum igressus fuerit aut faciem
 sup vapore aq calide quousq̄ rubea sit te
 nuerit: si tñ ex hoc medicamē iuentis oculi
 rubedo et dolor prouenerint: p aliquot
 dies ab eo quiescendum donec oculis

Mod? e
 trahēdū
 leā vel p
 lū. ab oc
 lū Rasi

Alins m
 d? siue a
 na ingeni

Def. medi
canis val
de vrile ad
albuginē
remouēdā

quiescat: et post ad idem redeundum.
¶ Adedicamen valde vrile ad albuginē
remouēdā et cito eradicandā. ego quo
q non vidi qd melius aut equale esset
ad albuginē remouēdā. R. massacumie
spume maris stercoreis in agni lacerti bau
rach zucch. bigeri: oīm añ. partes equa
les: deinde fumantur acozi celidonie sce
ni: oīm añ. 3. r. coquātur in lib. f. aque do
nec ad quartā redeat et coletur: et ex hac
aqua imbibantur spēs quas dixim⁹ ita
q conficiatur ex ea et siccetur in ym
bra: deinde iterum terantur et cōspērgā
tur vt prius et siccētur. ¶ Postq qua
ter factus fuerit siccētur et teratur in ocu
lis mittantur. hoc em medicamē nulli vt
prediximus compar existit in remotiōe
albuginis: remouet enim hoc medicamē
grossam albuginē etiam ex oculis aialiu.

¶ Est capitulum de vlceri
bus oculor et etiaz de his q in oculis
cadit. Rasis cōtinuādo ponit ca^m de
albedine oculi siue albugine fm aliquos. i. sig^o
succedere ad curationē vlceris: et duo facit pncip
pā. qm p^o declarat qd intelligat per albuginē
seu albedinē oculi ponēs etiā diuersitatē in fa
cilitate et difficultate curationis eius. 2° p^o q
tur ad curam. scā ibi. (Hec aut passio.) ¶ De p
ma parte dixit declarādo nomē albedinis oculi.
Albedo q in oculo cōtingit est vestigiū post
vlceris curationē remanēs q cōsolidat sup. vlce
hoc totum pr. Addit ponendo diuersitatem in
facilitate vel difficultate curationis: que sup.
albedo siue macula cū in oculis pueror fit les
uio: est ad curandū q cum accidit annosio. i. in
etate pfecta cōstituitis addens. Qū iam annosio
fit ad sanandū fortasse impossibile existit nisi
subtilissima fuerit: ratio hui⁹ dicti est satis cla
ra. Nam tale vestigiū cū remouetur principa
liter a virtute nālī dissolvente: que virtutes nā
les fortissime sunt in pueris: cū etiā humidum
oculi pueror et ranice eor sint. passibiliora q
in senibus facili⁹ erit multo in pueris dissolu
tio talis vestigiū q in etate pueria. Et ex parte
cāe actiue vt virtutis dissoluentis: et ex parte
subiectiue vt ipsius humidi talis in oculo inspis
sati. ¶ Cōsequenter ponit curam: et duo facit: p
mo p^o suppositis alis dictis in ca^m vlceris de vtilib⁹
sciendis in cura ponit curam p duas intentiones
principales vt p mollificationem ipsi⁹ vestigiū
postea expōsiōe et ericaciones. scō p^o ponit
medicamē singulare: cui vt dixit nō est eqle ad
albedinē delēdā sup. in fortitudine: q reliq fa
ctis miriorib⁹ si cū hoc postea nō remouebit nō
oportebit ad aliud trāscēdere: nā hoc est max
imum et fortissimū ad q venire debem⁹. scā ibi
(Medicamē valde vrile ad albedinē etc.)
¶ Tā circa istam hic immediate accedā ad curā

decofime
tis,

nō ponēdo spātr p ordinē ea q in reliq caplis
ponere p^oneui: qm esset sup^oacū. i. sup^olū. nā
de quid nois s: in textu et distinctione haberi
p^oneui: supra in caplo de vlceribus in multis: si
militer cause et signa et p^oastica et demonstrati
ua habita sunt supra eodem caplo.

¶ Restat igit ponere curā: et ita cū ea declara
bitur rer. noster supponēdo intēdies cōca: q
vna est debiri regis administratio q p^oficiū cum
his q dicta sunt supra in ca^m obthalmia ipac in
rētiōe: scā est etiā cōis. s. torius etc. et p^oiculas
ris mēbri vt oculi et cū sōmijis et medicinis. ter
tia intēdies est diuersio vt supra et et repercutio
p^ont sup fronte facia: et illa diuersio cōplect cum
multis ingenijs et cū balneo totius vt dictū est
supra. Alia intēdies est mollificatio macule: et vlt
tima est absterio et ericatio eius: et de his dua
bus fecit mētiōē ponēs reliquas. ¶ Dixit et
go. Hec aut passio ex his medicaminib⁹ curāda
est sup. que dicta sunt et que infra dicent⁹: postq
igitur balneū egressus fuerit que est vltima in
tēdies de dictis supra: aut supple etiā deuentū
fit ad mollificationē: vt. s. facie super vaporē aq
calide vsqquo rubea fit temerit: tunc sup. ap
ponendum est medicamē ericariū et absteri
uum: de quo infra: q rī vsus medicaminis est
labo: iofus vt videbit⁹: aliq adducens ad do
lorem addit. Si tñ ex hoc medicamine in venis
oculi rubedo et dolor p^oueniunt: per aliquot
dies ab eo quiescendū est donec ocul⁹ quiescat
s. a dolore et postea redeundū. Et hoc notatū
Rasis est singulariter menti tenendū. nam nisi
ita fiat fortasse redibit obthalmia deterior: ma
cula vt cōsideranti pr. Jurētiō igitur pma est
remotio albedinis: t^oec fit cū humectare prius
et postea mollificare et abstergere. Fiat igitur
primo euaporatio cū decoctione fennigreci pa
learum orde et radicis altee vel cū semine lini
vel cum paleis auenar: aliqui faciunt cū aqua
decoctionis talē euaporatiōē in oculo ad mol
lificationem illius vestigiū: deinde abstergetur
cum absterfuis vt cū sarcocolla cū aristologia
cum myrra. Et si sit dolor: in abstergendo ponat
lac mulieris simul vel lac asine vel aliquid de
aqua mellis vel zucchari vel orde: valer etiam
ad abstergendū zucchari puluerizati: et etiā si
fit signū tale in etate puerili facilis est et polis
cum his remotio. ¶ Et in hac intentione lauda
uit Gerardus et ponit p secreto mirabili aquā
distillationis rois marini que fit sumendo flo
res eius: et ponendo in vase vitreo per quatuor
dies tempore estatis sub terra sepeliendo. post
ea humidum quod distillat et quod iuuenietur
referuetur: possit etiam non existente tempore
calido poni tale vas vitreum in fumo equino et
sepeliri vt dictum est.
¶ Est etiam satis domesticum collyrium factū
vt infra. R. zucch. candi: spume maris: añ. 3. s. 3
fiat puluis subtilissimus et insuffletur.
¶ Ad hāc etiam intentionem valer si fiat aqua
distillationis vt infra. R. mellis electi. 3. v. ster
corum hirundinis. 3. s. eufragie acozi recentū
añ. 3. s. 3. fiat horum sublimatio in vitro et aqua
referuetur pro vsu. ¶ Benti. landauit vt distil
letur mel in elambico et sup. facta mollificatio
ne cum dictis vtatur illo melle per mēsem: post
ea fumantur aque rosa. aque feniculi. añ. 3. i. 3.

Declaratio
scōe pri
ncipalis

Not. bene

Quid sit
massacumia

Not. secre
tū Gerard.

Collyrium
optimum
ad hoc.

Declaratio
scabie pncipalis

Not. bene

Not. secreti
declar.Colligimus
optimum
ad hoc.Quid sit
massa
ma.

anthimonij bñ puluerisari z fricari in mortario. 3. j. postea distillet p filtru: z ita ponatur in oculis: z credo q hoc sit multu excellens sine timore: z si poneres de spuma maris ad qritas tē anthimonij vel de finibere fortiter vt spe ro esset opario. **C** Si ē fiat pulvis vt infra ē fortior ei opario. R. serapini thurie pparare. añ. 3. 5. ossis scipie: Euccha. al. añ. 3. j. fellis pdicia. 3. ij. misce: z si placeat facere sief misceat cū aq celidonie vlenfragie distillet cū lacte mulierj. **E**t aliqui laudat in casu singulariter vt affi due cū lingua lingat locus macule vel albuginis z videat esse de sua Ra. in dimisionib? in vltimis verbis capituli de albugine: sed in verbis arabicis: z etiam Aggregato: brixienfis sentit. **E**t qñ nō soluitur macula cū aliquo isto: rucenidum est ad medicamē Ra. qd est fortissimu: cui? descriptio est Ra. R. masse cuius me spume maris stercoz magni lacerti. i. stel lionis vel diap. baurach est genns salis Eucch. heigeri. i. albisissimi: oim añ ptes equales. deide sumat aco: i celidonie sceni. i. illius ptrate: amboz añ. 3. r. coqnā in lib. j. aq donec ad quartā redeat colētur: z er hac aqua vlt in hac aqua im bibātur spēs quas diximus ita q conficiat ex ea. i. cōsumat dicta aq. in eis postea siccet in ymbra deinde terantur z conspergantur sup. in aqua vt supra: postea eriscentur vt supra: et postea terant: z ita fiat quater vt pulvis ille sit magis ericcatinus. Addit ter. z postq qter fuerit sup. talit facit iterare siccet z terant z in oculis mittat. Addit ter. hoc em medicamē nulli vt antea diximus cōpar existit. i. nullū aliud quo vti possimus scire huic cōpar existit in remotione albedinis scz macule. remoner em hoc medicamē grossas albedinē etiā de oculis ataliū sup. alioz grossoz vt bouz z equoz quo rū tunice oculoz sunt solidiores z fortiores tu uicis oculoz hois z sic magis resistit dissolui materiez ergo multo magis dissoluet maculā ab oculis humanis. Hec descriptio est multum singularis ad istā intētionē vt eā laudat Ra. Nā in ea pñu intrat massa cumia z est nitrū factū de pinbo vlt aq nutri qua tinguntur vasa terrea z est calidiū in p° etiā siccū in 2° z in hoc ca su hz pperatē. Nā dicebat. Ra. ca. p. p. 2° cañ. q abstergit oculū z eler albedinē z aduist est fortius: spuma maris p 2° simplici in cōpōne est calida z sicca in 3° absterfina multū z ericcatina ita vt abstergat z mopheā z impetigines z maculas q sunt in facie fm Diasco. sterco stel lions est multū oculare fortiter facies ad abz sterfione. Nā omne stercois est resolutiuū vt vult Ba. supra de quo Ser. dicit spāl q mūdiz ficat z clarificat multū. z melius de hoc stercoz re est qd est albu z fragibile facile z lene sicut amili: reliqua sunt clara. Et sic fit finis huius capituli: lege literā. **E**t sequitur capitulum de scabie z sebel.

De scabie z pruritu oculorum z sebel.
Capitulum. xix.

Cum palpebra innersat z interius apparet rubea z aspera scabies adest. **E**t cū super alba oculorum z sup nō

gredinē videtur similitudo pāniculi ex venis rubeis z grossis texti adest passio q vocatur sebel. **D**e vero due passiones sunt graues z chronice z vix curabiles. **P**atiens tamen dū sanus est sldmia ex brachio z frōte z vtrius solutione vti debet. **E**t in comestio: e vitare da cylos z sifamos de melle z vitet ebrietas. **E**t quando non est plenus sepe ingredi balneum est ei vtile. **E**t frequenter immittere oculo sief rubrum similitur cōfert. Sief rubrum. R. emathitis colcotar combust: embary añ. 3. iij. eris vsti. 3. ij. myrbe croci: amboz añ. 3. j. p. iperis longi. 3. 5. conspergātur ex vino veteri: z fiat ex eis sief. **H**is preterea egritudinibus confert sief viride cuius descriptio in caplo de yngula cōtinetur. **S**i passiones iste vetuste fiant scabies fricatioe indigebit: z sebel collectio ne: nō tñ mēsure huius libri conuenit vt de his tractemus.

Sequitur capitulus in quo

S dicit Ra. in rubrica hui? capli facim? sil mētionē de scabie z sebel rāq dissoluitio? i cura ppinq: q tñ scabies z pruritus sunt ppe passio palpebray magis q oculi z sebel magis passio oculi ē q diuersitas est hāz bēda in cura hāz dispōit: hz Ra. in hoc loco vt summari? pcludat hāz dispōnes sub eadem rubrica tñ ad pfectionē dictoz z ad imitationem auctoz q diuersa fecerūt capla de scabie z de sebel. Ego ē ita faciā pus tractabo ca^m de scabie z pruritu palpebray: deide veniā ad cap^m de sebel: z hoc iō p° determinabo de scabie z pruritu palpebray. qñ hz vt dcm ē sebel sit passio oculi z magis seq dōz ad obthalmiā z passiones oculoz q scabies z pruritus: q tñ ad vlcera oculi z vestigia eoz soler seq scabies palpebray vel saltē pruritus: q dicebat. Ra. 3ª terij tra. 3^a i ca^o ppo de scabie z pruritu: z ei? qd plimū succedat vlcerib? oculi z c. z tō erit. j. clara ex dicēdis: idcirco nō in cōueniēter post pdicta ca^a Ra. seccā^m de scabie sit cū ca^o de sebel. **A**d declaratio nē hui? capli rextualt vt iacer sief dimisio partiu ei?. In hoc ca^o Ra. duo facit pncipalr: qñ p° declarat terminos vt qd dicat scabies z qd sebel: ponēs ē diffictatē cure hāz passionū. 2° p seqt ponēdo curā. 2° ibi. (Patiēs tñ dñ san? ē) **D**e p° pre declarado p^m qd sit scabies dicit. **E**um palpebre innersant sup. a medico. i. elcātur multū z interi? apparēt rubea sup. qdam z aspera tñ scabies adest: q asperitas palpebra rñ: z si nō sempvū cōprehēdi possit: tñ cū claudat ab istmo papif vt. j. clari? loco suo videbitur: hz vt sepe etiā vñu pprehēdi possit. **D**e se cūda parte declarās qd sit sebel dicit. **E**t cum sunt alba oculorum. i. partes conuincine: ac

Quid sit
scabie
oculorum

Prima pars practi. magistri Joan. Matthel de gradt.

super nigredine. i. sup. cornea vel vneam videt
similitudo panniculi et venis rubeis et grossis
texti adest passio q̄ vocatur sebel. Utrū autē se
bel sit verus panniculus vt videt velle Aui. ca.
pprio. vel dicatur apparet panniculus et nō ve
rus vt videt innuere Rasis hic in tex. et ad huc
ca. pprio videt loco suo de qd nois. ¶ Addit
ponēdo difficultatē curationis hāz dispōnū
libe nō due passiones sunt granes et chionice et
vir curabiles. Rō est satis clara: qm̄ cū he pas
siones vt infra videbit nō possint nisi cū medi
cinis fortibus et aliqñ chirurgia remoneri: qd
nō fit nisi cū dolore ppter sensibilitatē pricūle
et dolo: declinare faciat superfluitates ad oculos
locos: vt dixit Aui. in cura sebel: idcirco difficilis
multum est cura: et maxie cū sūt chionice vt vi
debitur in pronosticis.

¶ Partes tñ dum sanus est. ¶ Jam ponit curā
hāz dispōnū et diuidit in tres partes: qm̄ p.
ponit canonem cōmūne obseruādū in enacua
tione scda et in dieta. 2.º docet applicare medi
cinā locale in oculis: tponēdo etiam descriptio
nē ipsius medicaminis qd vocat sebel rubeū. 3.º
ponit qd sit scdū qñ he dispōnes sūt chionice
et relique medicine nō sufficiunt. 2.º ibi. (Et
frequēter immittē in oculū sebel rubeum.) 3.º
ibi. (Qd si passiones iste venisse sūt.) ¶ Dicit
p. partes tñ dum sanus est sctōmia ex brachio et
frōre et vtrius solone vti debet.

¶ Pro quo nota per hoc qd dicit dñs sanus est
pōt dupl. legi litera. vno mō vt ponat curā pre
seruatiuā. i. ad pseruandū ne incidat in sca
biem. ¶ sebel cōuenit ista fleboromia: et tñ ma
xime valeret sctōmia ex brachio ad phibēdū flu
rū materie ad oculos ppter cui? sūt sunt pa
rata fieri scabies et sebel: et ad illū sensum nō cō
ueniret sctōmia frōtis nisi scāte respōne capitis
ex materia sanguinea: facta tñ pñs sctōmia de
vena brachij: q aliter cōnertē materia sursum
et adduceret ad eū illaz passionum et ita vti
dñs solone vtrius. Et ita vtrius dñs in comestio
ne dactylos et sctōmā: et cōfectiones de melle: et
sup. qd cūq̄ faciūt ad enapozationē ad caput et
ad oculos: et ita cōtinuat tex. et vitet ebrietatē
ppter cām eādē. pōt et legi ista. Partes dñi ē sa
nus. i. dñi remisse egrotat. i. in pñs hāz passionū
occurrēdū est cū his q̄ dicta sūt. Et istū sensus
pnto magis verū: maxie q: in vltima parte ca
pituli ponit curā qñ dispōnes sūt chionice et
et alio: qm̄ iubet cōtinuādo immittē in oculū
lū sebel rubeū: qd nō cōueniret in pura pserua
tione: s; magis in augmēto hōz morborum vel
forte statū vt videbit: s; etiā in 2.ª parte pñcipij
posset cōuenire rectificādo cū aliquo magis in
frigidatē. ¶ Et cōtinuādo ponit etiā curā per
balneum dicto: et qñ nō est plenus sepe ingredi
balneū est ei vtile. Et hoc innuit q̄ stante re
pletione intrare balneū esset nociuū. Nā fieret
agitatio in humoribus et cōsequēter enapozas
tio vbi stante corpore inaniō per balneum
fieret diuersio ad cutim tñon tantum facit bal
neum toti commune: sed etiam fieri debet bal
neum particulare enapozatiuum ad faciē: oculos
et decoctione rerum mollificantium et hu
meccantium de his que dicta sūt supra de al
bugine oculi: et maxime in scabie dura et in se
bel a sctōmie grossior et spālī dicef. j. loco suo.

Strate re
pletione i
trare bal
neū est no
cium.

¶ Postea continuando literam et ponendo lo
cale remediū qd succedere decet ad balneū cō
mune et particulare dixit. Et frequēter sup. con
uenit his factis immittē in oculum sebel rubeū
et ponens descriptio nēz dixit. R. emathitis col
corat combusti et est vitriolum combustum: am
borum añ. 3. ij. eris combusti. 3. ij. myrre: croci:
amborum añ. 3. j. piperis longi. 3. j. conspergan
tur cum vino veteri sup. pñs puluerizata: et fiat
ex eis sebel hec descriptio est singularis in casu
nostro. Nam in casu nostro post mollificationē
et humectationem materie scabiei et sebel stat
consequenter intentio resolutionis et ericatio
nis materie sine ex palpebris vel venis extra
crio materie sine enacuatio sensibilibis. Nam in
quadam specie puritatis vel scabiei leni vt in
fra videbitur: sufficit resolutio vel ericatio:
sed in forti et difficili ad curandum est postea
necessaria fricatio ad extractionem materie vt
etiam paulo post dicitur in textu. Ideo ad pñ
mam intentionem valeret sebel rubeum descriptū
primo intrat in compositione emathitis q̄ est
lapis sanguinei coloris de quo dicit Ba. 9.º de
simplici medicina q̄ tantum habet frigiditatem
quantū stipicitatis: de eo dicit: decet ergo
autē sūt medici obrhalmicis potentissimis id est
medicinis ad obrhalmas miscere lapidem
emathitem: at vero solo quidem eo vtrius fa
ctis palpebris aspersis. i. scabiosis. siquidem cū
flegmone huiusmodi sunt facte remissiones fa
cies sup. cū lacte vel huiusmodi propter aspe
ritatem tollendam substatie eius vel nigre vt
dicit: adhuc per decoctionem fenugreci. Si ve
ro sine flegmone per aquā. i. vt declarauit. Ad
huc in simili in capitulo proprio de scabie pos
nēdo. s. pulueres in vase lapideo mīdo et proj
ciendo super eos aquam pluriā: et postq̄ ste
rit per duos vel tres dies sub sole coletur aq̄
et illa pñs infundatur et maxime hoc sciendum
est quando intrant alie medicine fortes que se
quuntur propter acuitatem medicinarum. et
si sustineat sine nocumēto addit Bal. spissius
ac semper magis effici sup. medicamen et super
pone palpebre et. Ponit consequenter vitrio
lum combustum qd colcorat vel calcantum qd
idem est dicitur: et eius sunt tres species: s; vir
rus omnium est adustina comburens carnem
et cum hoc qd adurunt etiam sunt stipicia vt
vul Ser. de mente Ba. ideo maxime laudat in
fistulis: sed remittitur igneitas per cōbustio
nem aliquāter. Ponit cōsequēter es cōbustū
de q. s. dñm est: qd qñ adurū videatur ex Ser.
cap. pprio tab Albucafi 28.ª particula q̄ voca
tur liber seruitoris. habet cōiter apud apothē
carios: est stiprice virtutis s; Bal. et acuta
virt? ei? et resolut et ericat et abstergit et muni
dificat vlcera et incarnat et consolidat et dimi
nuit carnē supflūā et phibet augeri: s; nō ē acu
tū sic vitriolū. qñ at myrra: croc? et pñ valeat
ericatio et resolutio. s. dñm ē: et sic pñ? ei? ē
mltū acuta maxime ppter colcorat: et ei? appli
catio est mltū suspecta si in substantia eribea
tur. ¶ Ideo qñ necessarius est vsus accipiat de
aquavē dñm est sicut fecit Adē. de sebel viridi in
caplo proprio. Et similem descriptio nē sebel rubei
posuit. Ad huc loco allegato sed nō posuit
vitriolum: ideo appellauit ipsum sebel rubeum

Questio.

Quid vi
triolum.

Quid es
vltum.

lene. **C** Addit ſequēter rer. his ſcerea egritu/
dimbus confert ſic vidē: cuius descriptio in
ca° de vngula cōtinet: z ibi videbitur ſililitas ei°
eſt quaſi ſicut hoc ſic rubemum ſed eſt forius.
C Dicit poſtremo z eſt 3ª pars pncipalis ſede
pris vbi ponit curā qñ reliqua nō ſufficiūt ad
reſolōē z ericcatōē: z inſurgit alia intentio
extractionis materie ſenſibilis qñ paſſioes iſte
veruſte ſiāt ſcabies ſi catione indiget z ſebel
collectioē. i. perſione ad ſaniē z maturatiōe
poſtea ſup. erupitōē z tādē ſolidatiōe. deide
excufans ſe a parriculari diſtincta determinatiōe
z curatiōe harum paſſionū z ſimilinz q
indiget lōgiori tractatu dicit: non tñ menſure
hui° libri cōuenit vt de his tractemus. ſ. diſtin
cre. q. ſacrus eſt hic liber: vt. ā. d. cñ eſt ſepe vt
epilogus. Et ſic ſit ſinis capituli ternaliter ad
laudem Dei omnipotentis.

Declarato ergo ſic ca° puritus ſiue ſca/
biei z ſebel ternali p ſeruatiōe ordinis qdam ſunt per ordinem vidēda.
Primo de qd nominis purit° z ſcabiei: deinde
ponitur quedā difficultates de ſcabie: poſtea
ponuntur quedam diſtinctiones de puritu er
ſcabie z tandem veniunt ad cauſas: poſtea ad
ſigna cauſarum z pronotica demonſtratiua:
deinde ad curam.

Quid nominis purit° z ſcabiei. **P**ro
pino aduerſe q purit°
z ſcabies in hoc cōueniūt q in vtracq earuz eſt
triftis qdam ſenſatio ratiua cutanea: ſed ma
xime diſtunt in hoc qm puritus eſt illa redio
ſa ſenſatio ſine aſperitate membri. in ſcabie āt
eſt etiā aſperitas cutis. **E**t hic p intelligē
tia maior pōt legitiime dubitari an ſemper ſca
biem pcedat puritus apparer q ſic nā ex quo
ſcabies pendens eſt ex mā nitroſa acuta faciēte
puſtulas: vt videbitur in cauſis cum illa mate
ria priuſq faciat puſtula ſuat ad mēbrum non
aptum leuare: q modice qritatis ſequitur q p
faceret puritū q ſcabie: iſtā pcluſionē innue
bat Aui. tertia terti tract. 3°. in ca° proprio. de
ſcabie z puritu in prin° cum dicit. Et cā eſt mā
ſalſa nitroſa ex ſanguie calido aut humore alio
acuto faciēti puenire puritū: prius inde ſca
biem: z addit: z incipit egritudo prius cū puri
tu paruo: deinde ſit aſperitas z rubrificat pal
pebra zc. **A**d oppoſitum eſt experientia q: ali
qñ vna nocte ſer in criſi vera z ſcabies non pce
dente ſenſibili puritu: l3 p runc cōicetur puri
tus: q ſcabies non pōt eſſe ſine puritu. **C** Ad
difficultatē rōdētur q vt plm ante ſcabie pce
dit puritus. Rō eſt clara q: vt plm mā q eſt ſa
crua ſcabiem impellit minoris qritatis q
illa q ſufficit facere aſa ſenſibile vel aſperitatē
ſenſibilem in mēbro: q tñ de ſe ſufficit inprime
re triftē ſenſationē in mēbro: ergo vt plm aſ
cedit ad ſcabie puritus: dico tñ nō eſſe neceſſa
rium ſemp puritū pcedere. Rō eſt q: pōt eſſe
mā ſanguinea faciēti puſtula dato q ille ſan
guis non peccet in quali ſed in quanto: et ideo
per rps poſſunt eſſe puſtule ſine puritu: ſed in
pceſſu illa mā ſacta ſeculenta z cū ad putrefa
ctionēz deducitur acquirunt in ea quedā ignei
tas z acuitas: z inde et ea ſit triftis ſenſatio er
ſit puritus: z ita poſſibile eſt intelligere in pal
pebris ſicut poſſeſt hoc intelligi in reliquis mē

bis: z ex hoc p3 q l3 ſuper autim dicantur eſſe
puſtule etiam in toto vel aliter vlcera non oſa
ralis diſpoſitio d3 dici p3 ſcabies: cum ſca
biei annectatur accidens de puritu. vnde dice
bat Aui. 7ª quarti tractatu tertio cap° p3io.
Et cauſe quidē generātes mām ſcabiei ſunt cāe
qñ antes mām puritus: v3 ipſe ſunt foriores
ſ. ad ſolutionem in mēbro faciendam z ibidē
dicebat: z ſcabies quidem diſfert a puritu in
hoc qd in puritu non ſunt borho: ſicut ſunt in
ſcabie: z ſic videtur innuere in omni ſcabie con
iungi puritum.

Diſtinctiones de ſpēbus antez ſcabiei
tres ſunt ſpēs. Prima eſt
in qua eſt quidā puritus in palpebris cum in
flāmatione palpebre cū quadā aſperitate: non
tñ eleuata palpebra nec ad ſenſum viſus diſcer
untur alique puſtule: qñ in cōtractu palpe
bre cū oculo ſentiunt. Scda ſpēs eſt maior z di
ſtinctior: q vidēt puſtule vt quedā grana ali
ba in palpebris maxime cū deducitur ad ſanias
rionem aſſimilant granis ſicis mature: et iſta
ſcabies dicit vlcerofa de mente Aui. 3ª terti. lo
co allegato ſupra. Tertia eſt in qua ſtat purit°
forte remiſſior: z apparēt quedam grana groſſa
dilatata magis: z aliquando ſcindit palpebra.
C De prima dicit Aui. pōt aliqñ remoueri cum
medicinis cōibus datis p ſuperi: z ſic ſpēs due
alie non poſſunt remoueri niſi cū localibus.
C De puritu ſit ſcda diſtinctio. qd quidā eſt in
tenſus quidam remiſſus quidam mediocriſ.
C Tertia diſtō: quidā puritus eſt piūctus, cu3
obthalmia: quidā ſiue ca: z quidā ſequit ad vl
cera z ſtat cū vlcerib: qdā ſiue: vt plm tñ, ſequit
vlcera coruēe dicit Aui. qñ ad vlcera oculorum m
trahit mā ad palpebras: z ſit purit° ppter acui
tatē materie. **C** Alia diſtinctio. puritus qdā
remouet ſola ſcalpellatiōe vel fricatione qdā
non. immo augetur. z cauſa eſt. nam vbi modica
ſit materia incluſa inter tunicā z tunicam: illa
materia commota facit puritum: z per ſcalpel
lationem ſit calefactio mēbri: z pñ reſolō: vel
aperiuntur pori z tranſpirat illa materia: ali
quando tamen additur: z hoc eſt quando mate
ria erat groſſa adeo q non erat apta reſolutio
ni: z ſacta fricatione ſit mobilior: z ſubtrahatur:
et ſic ſit puritus intentior: ex hoc poſſeſt ſequi
cerclarie quod iſte puritus qui per ſcalpellat
rionem remouetur eius materia declarat vel
panca vel ſubtilis z ecōtra declarat groſſa vel
multa vel copulatiua groſſa z multa.

Cauſe. **C**auſe igitur puritus z ſcabiei ſunt
re z moridicatione. p3 cōcluſio q: illa redioſa
ſenſatio ſequit materiā moridicantē: qd non ſit
niſi acuitate materie. **C** Cauſa tñ ſpecialis eſt
vel ſanguis calidus vel alius humor acutus ſi
mul cū ſanguie: vñ ſit tota materia nitroſa. Nā
mā coſtica p ſe nō educit ad cutim maxime prius
diſtantiū ab epate niſi mediāre ſanguine: et iō
ſepe ſit cōmixtio: aliqñ tñ eſt ſanguis purus cā
puritus qñ eſt reductus ad naturam colericā:
aliquando igitur ſit permixtio ſanguinis cum
colera: z ille puritus eſt inter his multum: ali
quando ſit ex colera aduſta cōmixta ſanguis
ni. aliqñ ſlegma ſalſum ſanguis ni mixtū eſt can
ſa huius puritus: z multetie: a ptingit vt tale

De cauſe
puri t t s

Queſtio.

Quid vi
trictum.

Quid es
vſum.

Principals practice Joan. Matthei de gradi.

flegma falsum dicat baurachii vel microsum: qm̄ attrinet nature baurachii. i. falsi vel m̄ri in acuitate v̄f mordicatione: et aliqñ istud flegma falsum adurif vt reducat ad naturā melie. fit etiā ex melia naturali adusta. Et hoc mō omnes cause p̄mitiue adducētes adustione r̄nslā mationē v̄f alr ad acuitatē humoz sunt de cause scabiei vel puritis: ita vehement exercitiū laboriosum: ita coitus supflus: et marie q̄ conuertit ad curim. vt 7^a q̄rri. et ita cibaria falsa amara acuta et mordicantia et feb. colerice ducētes ad adustione. omnes tales cōputātur inter causas et corporales et p̄mitiue scabiei et purit. **Materia cōiūcta est materia in vlcere p̄feta si vlens est vel in illis pustulis vel materia etiā pauca realis p̄cipās quādam acuitate in membro existēs non extensio nem vel eleuationem faciens etc.**

Signa. De signis primum sunt ponenda si gna p̄nostica enentis: deinde ad bonum vel ad malum: deinde demonstratiua et generis et specierum.

Signa enētis sunt ophthalmia et vlcera corne vel cōiūctiue. Nā p̄ hmoi attrahitur mare r̄ic ad palpebras et ibi eracuntur: et p̄sequer fit puritus et aliqñ scabies. **Puritus etiam** vehemens est signū p̄nostici future scabiei p̄pter causam supradictā. Nam fit scalprio ad remotionē puritis: et p̄r scabies. Et hoc dices bat Aui. vt supra allegari est ad p̄m capli de scabiet puritu 3ª tertiū. cū dicit. Eum materia falsa aut alr nitrofa facit puenire p̄ns puriti deinde scabiē. Et ita etiā cū dicit: et ems q̄dem p̄m succedit vlceribus oculi et incipit egritudo p̄ns cū puriti paruo: deinde fiat asperitas etc.

Aliud p̄nostici h̄res oculos cōplonāf debiles et p̄ cōpōnē multū eminetes si vrant inde biro regimie marime inclinatē ad adustione in humoibus ex parte ciboꝝ vel alioꝝ tales fiunt pari incidere in puritum et scabiem palpebrar: et maxime si stent in fortibus et cōtinuis exercitijs fin opationem v̄sua tenēdo faciem depressam vt sunt p̄tinui scriptores et multuz studeantes in locis claris. Et signū p̄nosticum ad malū est ois scabies scēvel terrie sp̄it: de q̄bus supra dictū est. Nā q̄libet talis non recipit curam nisi laboriosam maxime si iungant tales sp̄es cū ophthalmia vel vlceribus corne p̄r. **Si gnum p̄nostici ad bonū est purit** vel scabies p̄me sp̄ei et recēs cū nō iungit aliud nocumētū oculi: et maxime i corpore forti moderato v̄rere regie p̄r intelligēt. **Signa v̄o demonstratiua puritis et scabiei sunt manifesta ex dictis circa l̄fam.** **Signa sp̄ez si fuerit ex sanguine purit** vel scabies siue alijs humozib⁹ declaraf ex rubore apatū vel palpebr: et calitate siue fort p̄ctione: et notabili eminetia pustular. **Si colera sit mixta sanguini est vehemētior puritis et minores sunt pustule et color inclinat ad cinerū et eleuant aliquatū iste pustule minute.**

Si colera adusta dñet supra sanguinez: tunc nō est mordicatio ita acuta: imo aliqñ asperaf curis sine pustulis: q̄ mā sua grossitie non p̄t intrare mēbrū nātū vt faciat eleuationē sensibī lē: sed resudat p̄ poros mēbrū: ericatur et remanēt quasi squāmē et surfures sup mēbrū: et cū fri

cationib⁹ addit purit: qñ est ex hoc. Et si mā sit pauca vel subtilis sepe scapellatio mēbrū mino rat puritū. **Si mā sit flā falsū apparēt** pustula ad albū declināres in latitudine maior: et mino eleuatō: et erit mā ad albū declinā et gros sa: et tūc apparēt dicitis pustulis nō est purit tūc nisi remissus vt fuit snia affor. cōmē. 6^a par r̄icule cū dicit. Late pustule nō valde purigino se etc. **In colerica si r̄ipant vt in vlcerosa ap** parer qdā virulētia et magis si sit multa mā adu sta: et nō sic fit eminetia pustular neq̄ tāta neq̄ ita vehemēs puritus et scabies est magis siccā et squamosa vel surfurealis. **Et ex his habet p̄nosticum in terminatione h̄az.** Nā si sit sāguinea vel pura vel cū colera facilis ad salutē rem inatur q̄ si sit ex flegmate mixto sanguini vel melencolia mixta sanguini.

Cura. In cura sunt intentiones plures. P̄ma est regimē debitiū in dieta. Secūda vertitur ad enōē: primo materierū cōiūnz equaliter appropriataz. primo minoratiua stāte plenitudine totius: deinde facta digōne fiat etiā magis appropriata. 3^a intentio erit cū di uersis cōuerrendo materiā ad oppo. 4^a intentio erit cū p̄fortantibus et rep̄cussio: nō in loco puritus sed in circuitu mēbrū. Nā p̄ rep̄cussiuā appropriata in loco. i. sup loco impingētur materia et phibere eius resolutio. 5^a est resolutio eius qd remanet circa palpebras. **Circa ergo prima intentionem vt regimē in dieta dicat q̄ ista cōpletur ḡaliter cū prohibi tione oim eoꝝ que possunt facere ad generatio nem materie acute vel etiā ad acuitionē materie: et ita aer cald: stario i balneo siccō: stario ad ignem: multa vigilia: mortis laborioz corpis et animales: cōtinui et coitus marime dicit Aui. 7^a quarti. p̄ter hoc q̄ calefacit et ericatur puer rit materias ad curim et ad exteriora. Et Aui. 3^a tertiū. cap. p̄ ponit singulr esse aduertendū a nūnta stricte colla vt diploidis stricte: nā cō puritur sanguis sursum et vapores retinentur in p̄rib⁹ faciet: nec fiat stricte cura purit: nec bin demec sit accubitus planus sed eleuatus vt dicitur sit sepe nō sit etiā dispō applicatiōis pul unarum dicebat Aui. i. fin alium sensum nō fa ceat cū capite sup puluinari multū plano mol libus pennis pleno calo: sed aliquatū duro ne fiat attractio materierū vaporaliū sursum ad faciem: nec p̄stiat cū facie depressa: nō fiat etiam multitudine loqueles: vitet etiā furoz et ira. nā ista oia faciūt p̄stentia māe in mēbro leso. et ad augmētū ei⁹: vitent in cibis oia amara falsa acuta p̄stigiua legumina: et vehemēt dulciāz p̄u gūta et sp̄es et vīna potētia: imo vīnū et toro no cer: saturitas et nauseatiua repletiō: et maxime si sequatur somnus post eā: et puluis v̄t: et sum: et alia de q̄bus sepe dictū est. **Deinde attēda tur ad intentionē enōie: vñ si mā sit sanguinea fiat flōmia fin regulas: alias dictas et cephalica cōi vel saphenis fin cōditiones diuersas: v̄t rose etiā aliqñ iungant. Incerdū tñ ex v̄etosis ad ditur ad puritū si ponant versus collum p̄pter cōuersionē materiez sursum. Nā in corpore reple to est necessaria flōmia vel etiā cū medicis app̄ priatis ad effundēbī sit mā mixta sanguini. In colerica fiat minoratio māe cū appropriatis. i. cū decoctione p̄nnoz r̄hamarindoz et violaz****

Si a flāte falso.

Optimum clarificari uō sāguis.

de signis et primo mentus.

nota alijs ignū p̄nosticum.

de signis emonstra tiis.

vbi fit m̄a adusta colerica valet serū caprinum
succus lupuloy vel sumiterre p se clarificat vel
cū aqua erythēatnr ⁊ multū inuat: ⁊ sumatur
de sumiterre exp̄so succo: ⁊ facta residentia suc
ci sumatur qđ subtile est emineōs sursum. 3. iij.
in mane cū sero caprino. 3. v. v. l. v. ⁊ modico zuc
cari albi: ⁊ est clarificatiō sanguinis ex m̄a col
lerica adusta ⁊ educiūti: ⁊ si fit ex flāte salso v3
decoctio polipodij in bodio ⁊ decoctio epithi
mi stante m̄a melica ⁊ cū succo boraginis ⁊ bus
glosse vel ex aquis vel ex subtiliationibus hor
v3 aqua lupuloy buglosse boragis: sumiterre ⁊
aceroſe vbi fit intentio ad extinguendū colere
acuitatem. Et scabiosa in m̄a grossa ex flāte sal
so ⁊ succus eius laudatur. Aliqñ expedit vt
fiat diḡo: ⁊ tunc fiat digestio cū appropiatis in
m̄a colerica cū sirupo viol. sirupo de sumiterre
⁊ inuibis ⁊ de endiniaz: ⁊ in p̄cessu magis cum si
rupō de bizātijs. In m̄a vero melica adusta fiat
digestio cū sirupo vio. de epithimo v3 de pomis
coposito vel cū aquis p̄porionalibus de q̄bus
dictū est. Et post digestiōē m̄a fiat etio ma
gis appropiata ⁊ magis eradicans. In m̄a col
lerica cū infusione mirabo. citrioz in aq̄s eu
dūic ⁊ lupuloy: postea addēdo cassiam ⁊ mānā
ad dosim cōuenientē: v3. s. sepe dictum est: ⁊ in
m̄a adusta colerica infundēdo s̄l mirabolanos
indos cū floribus violay v3 uenustaria. boragiñ. ⁊
buglosse: ⁊ in m̄a melica adusta infundēdo epi
thimum thymū sene cū passuliz: in flāte salso
polypodij cū sene addēdo ad colaturam de dia
catolicone in flāte vel melia adustis: ⁊ in cole
ra naturalivel adusta de diaprunis nō solutiuo
valent etiaz ad foris etiandū pillule sumiter
re Anī. scripte. 7. quartū in ca° pprio. de scabie
⁊ p̄uritū v3 diasene cōfectio hamech s̄m ordia
tionē factas supra in ca° de melia. Deinde ē
scienda d̄ inersio facris digerentibus ⁊ elione cū
diuerſionibus ad exteriora cū fricationib⁹ qu
riū ⁊ brachioy ⁊ ventosis sicis. Postea fiat rep
cussio circa frontē cum dictis in obtrahia fiat
diuersio in posterioribus cū serano ⁊ ruptorijs
als dictis. Deinde veniatur ad elionē m̄a cō
iuncte ⁊ pprie in sanguinea cū s̄loia vene fron
tis. etiam laudant Anī. cū alhs s̄loiam in angu
lis lachrymalibus: sed supra istā non audet in
mala passione oculoꝝ cū ocul⁹ sit mēbrū ita ex
anguer aliter q̄ etio sanguinis immediata oculo
lo inducit siccitatem oculi: ⁊ vidi exp̄ientiam vt
als dixi: si m̄a sit colerica mixta sanguini vel
flā salsum iam intendendum est particulariter
nūc sine ille pustule albe s̄m duas species: dicit
Anī. q̄ prima species potest curari sine localib⁹
alie d̄ne species non curantur sine medicinis:
immo Rasis dixit q̄ vix sunt curabiles h. s. pas
siones scabies ⁊ p̄uritū de his specieb⁹ intel
ligens. Ad curatiōem igitur euz medicinis
fiat humectatio m̄a prius cum deco. palmarū
ordei ⁊ violay ⁊ malnay ⁊ marrū viol. ⁊ inuibay
rum altee senigreci: ⁊ facta deco. horū omniū
fiat enapozatio conuertendo faciem super vas
porum: si ē ponatur petia duplicata in hac deco.
coc. supra oculum multies vicibus in die multuz
inunabit: postea facta mollificatione materie ap
plicetur s̄f rubrum: dicit Anī. leue ⁊ est s̄f po
situm a m̄es. qđ sit sine virriolo vt dictū est cir
ca literam. nam s̄f Rasis est satis forte: si non

sufficit tale applicetur s̄f viride. addit ē Anī.
leue ⁊ fiat fricatio cum isto s̄f puluerizato su
per illas partes eleuata palpebra. Laudant et
ad hanc intentionem medicamen. Alchistratis
qđ est valde bonum: valet etiam collyrium pos
male singl⁹ qđ ponitur quinto cañ. ⁊ videb⁹ de
scriptionem que est singularis: ⁊ cum his fiat re
solutio m̄a: si ista non succederint ad resoluē
⁊ ericationē: valet etiam prius lenis fricatio
cum spuma maris vel cum folijs ficus vel paris
tarie: postea fiat fricatio cum zucch. tabarseth:
⁊ tandem cum s̄f: de quibus supra: ⁊ qñ rūpen
de sunt pustule est procedendum: sicut dictū est
supra in cura vlcē. Et aliqñ cum non suffi
ciunt reliqua suber Rasis in diuisionibus ca°.
pprio de scabie. vt remoneantur tales m̄a euz
quodam instro qđ noīatur rosa: ⁊ est quidā flos
boromus euz quo fricentur donec remoueat
asperitas ⁊ defluat sanguis plurimus: deinde
ablatur cum aqua que mixta sit pauco acero
⁊ distillet in eo cūmum masticatum: postea pul
uerizetur puluere rubeo ⁊ collyrio citrino: de qđ
dictum est: si sic exierit ⁊ fiat curatio. Et sic est
finis huius capituli.

De m̄a aut in rubrica su
periori de scabie. fit etiam mentio de
sebel ⁊ tñ non posuit curaz de sebel di
stinctionem a scabie: expedit ad perfectionem dos
ctrine determinare etiam de sebel. In sebel cr
go s̄m ordinem videndū est quid sit sebel. p̄. 2.
de spēbns eius ⁊ de diuerſitatibus speciey. ter
tio de causis. quarto de signis. Et primo ponen
tur signa p̄noticia: ⁊ scdo demonstratiua gñoz
spēy: quarto ponetur regimen in curap̄eruiam
diete ⁊ medicinalium ⁊ localium ⁊ chirurgie.

Quid nois sebel. Pro primo sciendū q̄ se
bel vt dicit Anī. tertia terti⁹ ē
panniculus accidens ex inflatione venay eius
apparentium in superficie coniuunctive vel cor
ne ⁊ teritur quidam in eo qđ est inter eas sicut
funus. Pro huius intelligentia est sciendū qđ
sebel non est verus panniculus: qđ declaraf ex
eo quod dicit Anī. cū sit ex inflatione venarum
ergo constat quod non est verus panniculus:
est bene sicut panniculus apparens coope
riens quasi totum oculum. s. coniuinctiuam et
corneam: ideo dixit inter eas venas ali
quid sicut fun⁹ qđ dupl⁹ intelligitur. Uno mo
do q̄ ex dispositione venay p̄ coniuinctiuam et
corneam residet aliquid per venas qđ inspissat
tum simul cum extensione venarum sit appar
tio cuiusdam panniculi: vel aliter ⁊ melius qđ
vene capillares minute multe diffuse p̄ coniu
iunctiuam ⁊ corneam tūneſcunt ⁊ sunt appa
rentes ⁊ ppter magnam p̄pinq̄uitatem cap ad
inuicem apparent in forma panniculi. Qđ etiā
non sit verus panniculus: p̄ter eo qđ Sera. de
clarauit sebel tñ ex repletionē venay euz dicit
scdo brenarij diffiniens sebel. Sebel est reple
tio existens in venis sup. oculi ex sanguine gros
so donec inflantur vt vter ⁊ rubent ⁊ viscosant
⁊. Qđ tñ sit sicut panniculus quidam apparen
ter manifestatur p̄. 10. in p̄. capli eius cū di
rit. Sebel est cū super alba oculoꝝ. i. p̄mictiua
⁊ sup nigredinem. i. corneam videt s̄lirido pan
ni retri ex venis rubeis ⁊ grossis sup. altero duo

Si ueritan
duz in hoc
cauo.

Sebel nō
est ver⁹ pā
niculus.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

rummodoy intelligendo vt dictum est supra.

Distinctiones. De scdo principali. f. de spibus eius ponuntur quedam distinciones quaz pma est qd aliqd sebel est durz aliqd molle. i. aliqn ipse vene facietes sebel sunt dure aliqn cedentes tactui. **Alia** distincio. sebel aliqn est primi tps aliqn diuturni. **Alia** distincio. aliqn fit in flatio venaz faciens sebel p viam deflurus. aliqn p viam paulatine coegestionis. **Alia** distincio illius tumoris per viam deflurus. quida est deflurus p panniculuz alimocari z venas exteriore: res frontis: quidam p panniculos intrinsecos. f. p pia matre durā matrem: quida p venas non manifestas z arterias intrinsecas: z quida coniungitur cu vlcibus vlc scabie palpebrarum z quidam non.

De causis

Cause Jam est veniendus ad cas. Ca ghalis est tumor z inflatio ipsaz venaz misuraz dispersaz in piunctura z in comea: hec est ca coniuncta huius panniculi simul cum sanguine diffusio: vt dictu est fm primum modum. **Cause** iplures aliqn cas sunt pure vt sanguis aliqn ca mixta vt alioz humoz cu sanguine. na aliq humores sine sanguine non pnt esse canse ipsius sebel: qz aliq humores. siue sanguine non reddunt rubrum colore: aliqn est sanguis purus: aliqn flegmaticus vel melencolicus: etia aliquando cum sanguine miscetur colera vel flegma vel melencolia: sic sunt sicut apostema ra composita.

Designis et primo euentus.

Signa Ad signa veniendu. Prius signu p nosticu euentus est ad obralmia sepe sequitur sebel. **Secm** signu euentus oculos debiles: sed calidos z eminentes cu habitudine totius sanguinea z forti exercitio oculos maxime in locis calidis sepe incidunt sebel. p ppter multitudinem sanguinis intra tunicas oculi z extentione eaz consequenter. **Ad** malū aliud signu pronosticu est q haberes sebel in particulari oculo coiter demacra oculi eius z minorat. rō est qz per sebel debilitat oculum z restantia eius fit debilis. ergo zc. aliq dicit brenia oculi. i. pupilla oculi: ad idem venit. **Secm** signu pronosticu ad malū est q sebel est morbus hereditari: z hoc intelligit etia in ophthalmia: z alijs aparibz siue vlcibus oculoz. ratio quia sebel est morbus oculi ex morbo diuturno spiritus gignitur ex oculo decius tpe gnationis ager debilitat imprimendo p compositione debita oculi: z pnt iste oculus facilius est apte pari pporzionalem dispositionem que fuit in generante: vt parer.

Aliis pnozticm.

Tertiu pronosticu est q sebel est morbus cora giosus sicut z ophthalmia: vt dicit An. 2. pmi. capto de copledo sermone de dispositionibz zc. na transiit ab vno in aliū. Et ita dicit Gal. p. de differētijs febriu: z Philosophus in pblematis bus 7. pblematis. Et rō est na tales morbi oculares males sunt a qbz resoluunt vapor: q inficit aerē z tādē coīcat in recipiēte: qz oclz ē passibilissimū mēbru: idcirco facili ledit: z hoc mō prius. i. vlc pulmonz z scabies: s; p aliū spālē modū: hūc rō sicut fuit morbi ptagiosi: vt p. f. p i spirationē aeris infecti in prist: ē p aliū modū morbi cutanei sunt contagiosi.

De signis demonstratio.

Signa demonstratio sūt ex sēsu manifesta. nā ex sēsu apparet panniculus est inflatio venarū

coniunctine vel cornee in superficie existenti vt dictu est. **Et** hūc etia cōcomitatur qdā accidētia vt in pluribz q sunt pueniētia signa vt puritus oculo: ppter extensionē magis z tūm? fm extensionē in venis: vt dictu est in puritu. **Et** rui accū ē estuatio caloris manifesta: hoc pp inclusionē humidū qd nō cōueniēter enapozat nec cōueniēter euētiatur spūs z calm nāle.

Oculi leditur etia coiter a lumine candele z solis: z qā tale lunē est dilatatiū z agitatiūz fit nocumētū in oculo. Aliud nocumētū est debilitatio visus. nā cū visus fiat per intrus fuscis prionē visibiliz: z hec receptio difficulter fiat ppter panniculū cooperiētiō debilitat visus. Ultimū nocumētū est qā ledunt ex cōtactu cuiuslibet rei in pūmēris. siue calide siue frigide. Ratio est qz oculus est iā debilitatus ppter naturā vene extensio: ideo marie ledit ex puluere ē ex medicinali ppter passibilitatē ipsi oculi. **Signa** demonstratiua specierum si fit a sanguine puro manifestatur ex colore rubeo. si fit sanguis mixtus colere: est color rubens mixtus citrinitate z est dolor maior z plures lachryme si fit mixtus flegmaticus color rubens trahitur ad album. **Si** fit in pū? vel in statu declaratur: vt dictum est supra in ophthalmia. **Si** longi temporis vel parui declarabit infamius.

Si fit per communitatem panniculi extrinseci. f. almo cati: tunc magis intumescunt super cilia z frons z est maior dolor: exterius q in radice oculi z e contra. si fit per communitatem ab intrinsecis panniculis vt a dura matre vel pia. matre vel per venas intrinsecas: quia rō dolo: tendit magis ad radicem oculi: z cognoscitur etiam vt dicit Rasis 2. continentis ppter multiplicationem sternutationis z per alia: de quibus dictum est in simili.

Cura Jā veniendu est ad curā z p in regie die re obseruet qd dēst est in ophthalmia z in puritu in dimissione aeris luminosi omnium que faciunt ad mobilitatem materie cum subtractione vini z pancitate cibi. Tūmz ramen laudat Gale. stare corpore z capite mūdi ficato Anicē. non ander his stātibz nisi in lem sebel quia agitat z enapozat z replet caput precipue oculos: licet in lunata declinatione ad resolutionem reliquarum materiarum posset conuenire. Et hoc modo posset tolerari oculi. **Aliter** exhibitio vini esset rimenda.

In medicinalibus intentiones complentur sicut dictu est. s de febre mia in materia mixta sanguini z de enacuatione minorat in a cūz appropriari de repercussione supra frontem z de alijs de quibus supra.

Sed specialiter deneniendo ad curā cū loca libus succedit cas. An. in ca. ppro: qz sebel fit recens z modice pntatio: tunc medicinale calas aliq sario sūt sine operatiōe. chirurgie. Et ibi laudat. A. singulr vt capiatu cortex oui recētis sicut cadit de gallina z infusad in aceto calo. 10. dieb. i. semel vel bis in die: postea colescerit remanere substantia reite ouerice: rur in ymbia: z facio puluere subtilissimo sicut alcohol imponat ipsi oculo. nā in eo remāsit vlc stigiū calitatis naturalis qd inuat in absterge do z confortando postea ex parte sube exteac. **Et** iam ex cinere talis oui z cum marchesta

Quid sit marchesta ra. aliud me aliamen.

Modus vte dicoligiorum.

De cura sebel qd nō est recens cū operatiōe manuali.

Modus operandi.

De medicinis localibus.

Quid sit
marchesi
ra.
Aludam
alicamen.

Modus
di colligio
rum.

De cura se
bel qñ nō
est recens
cū opera
tione mag
nuali.

Modus
operandi.

De medi
nis locu
bus.

puluerizetur optime et simul ministrantur et im
nantur. Archestra vero est lapis q̄ percussus cū
ferro emittit igne quo vtriusq̄ scholares ad accē
dendum candelas nocte. et vocat pyrides appr
q̄ est ignis et. Valer etia vtr voluit Anic. qñ
simul coniungit et sebel et scabice colligiti q̄ est
expertum factū ex sumach solū sup. pulueriza
tum: et addit. Et qñq̄ ponit in ipso parū gñmi
arabici sup. ad remissionē doloris et glutinosita
tem faciendā circa pres lesas et sarcocolle et sit
et eo alcosol. i. pulvis subtilissimus abscondit
em sebel et remouet scabiē vt dicit. Et vt stel
ligatur modus vsus horū colligiorū habeat sti
lus cum corio in extremitate postro: et in salina
balneato: et postea stilus cū illo extremo im
natur in oculo leniter mouendo p partes lesas.
Quand es vñū postū in vñā p aliq̄ dies
postea ericet: vt dicitur est: sed est forte multum.
Sed si sebel sit grossum et nō recens: tunc illa
localia nō iuuant vt innuit Anic. i. nō sufficiūt:
sed opz venire ad operationes manuales q̄ ope
rationes nō sunt cū ferro nisi corpore et capite
mūdificatis: et in tpe rēperato pura vere vel au
tumno. Et est canon generalis in oibz passio
nibus oculorū in medicinis foribz imprimenti
bus vel opationibz manualibus. Nā dicit Anic.
et melior quidē horaz ad collectionē eius. f. cū
rationis sebel et sup. ad filis opationes est verē
autumnus. Et addit. verū sit sup. talis opatio
post mūdificationē et effonem: qñ cū est aue
ctionē dolor declinare facit supfluitates ad ocu
los: qñ nō cōuenit ipse estatis ppter resolutio
nem corporis et fluribilitatē humorū: et maius sies
ter nocumētū: et hoc inferat q̄ corpus nō sit
foriter inflāmatū ira vel alia re. Et p̄ etia hys
mis nō puenit ppter inspissationē palpebrarū cū
venis illis: s̄ vt et aurino opz mollificare illas
venas cū decoctide dicta in puritu et scabice: et
sic habilitata materia ipsaz venarū cū diēra cō
ueniētiā ad min⁹ duozū diēri ipsi infirmo: tunc
subleuet palpebra supio: ab vno chirurgico vel
alio p̄r alius cū vñicis leuet venulas: et post
iponar stricū vel seras equorū: et ita trahēdo le
uiter p oculū scipiat exarnare illas venulas: et
tandē illi strici eleuent: et sic eleuabūt ille venu
le tumefacte. Et tūc medius exprus cuz forficibz
dñ incidit: et dñ venulas illas sed aduertat
ne cadat carnē in āgulis oculorū id vñ aduertat
ne deueniat ad āgulos lachrymarū pfundādo in
cisionē: qñ si abscedere illa caro cōtinne lachry
mabitur. Et de hoc dicebat Anic. in cap⁹ de vngu
la. vbi aliq̄ rē necessaria est filis opatio. et opz
vt eradicet quātū post est p̄r q̄ accidat carni
lachrymalis sup. inciso et accidat lachrymis cur
sis. i. ppter eius incisionē fiat flurū lachryma
rum. Et si dolor sit vehemēs dicit Anic. ponat for
tellus oñi cū aqua rosata et mitigabitur dolor.
Sed aduerte post hoc ne imediare facta opa
tione: palpebra contringat oculū: sed interpona
tur dicit Anic. cymini cum sale masticarū. Est tñ
forte et dolorosum ppter sal: ego stare in cymi
no tñ. Et Rasis in diuisionibz laudauit aquaz
cymini: que etiā minus ledit q̄ nō est aspera: et
landat q̄ singula hora moueat bis vel ter oculū
ne inuiscent simul siue adherant. postea quies
cat duos vel tres dies. postea imponat de sies

viridi vel de calcāro: quorū descriptiones po
nit Rasis in capitulo de vngula q̄ resoluūt ma
terias que remanserūt et ericāt ramē sunt mul
tum verenda vt dictum fuit quia aliquorū nō
tantū corrodant causam p̄r naturā: et imo ali
qñ ipsi oculi substantiā tunicālē: sed tñs tñ
puluerizati et ericati et infusi i aqua feniculi
posset apponit modicū de sarcocolla nutrita et
senegreco landant: illa enim sunt nimis fortia.
De puritu angulorum lachrymalium.

Capitulum.

xx.

Adiua tenera sumat et terat et
fiant ex ea magdaleones parui
et ex oleo violato et inungantur
et oculis superponant et in bo
ra dormiendi ligentur rosati tamen melius
est et citius cōfert. Et si hoc nō suffecerit
lentes absq̄ corticibus et sumach. et ro. ru.
et granati carnositas sumant et cōtrita ex
careno cōspargatur et more emplastri sup
ponant. Quod si nō suffecerint prius flo
botbometur patiens ex cephalica: deinde
ex vena frōtis et ex venis que sunt in lachry
malibus angulis: vter quoq̄ frequenter
soluatur et multoties balneū ingrediatur.

Equitur nunc capitulum
de puritu particulari vt anguli lachry
malis sine angulorū lachrymalium in
in quo Rasis duo facit. Primo ponit curā huius
puritus p medicinas locales cū arbitrat ipm
remoueri posse sine alijs medicinis p̄pterea q̄
puritus nō toti oculo cōcatur. 2. ponit curam
qñ particularia localia non sufficiunt. 2. ibi.
(Quod si non suffecerint.) Prima in duas. pmo
ponit vñū remediū magis domesticū: et in
materia magis subtili valens. 2. fortius et ma
gis ericarium et resolutiū in materia ma
gis grossa. 2. ibi. (Quod si non hoc suffecerit.)
De prima parte dicit quod in casu endimā re
nera sumatur et teratur. et fiant ex ea magdaleo
nes parui. i. pile magne ad quantitatem orbite
oculi et inungantur cum oleo viol. sup. in circū
ferentia oculi: et oculo superponantur sup. p̄r
dicti magdaleones et in hora dormiendi ligen
tur. Nam istud medicamen est conueniens pro
pter in frigidationem et humectationem endi
mie ad remissionē acuitatis mat̄rie que facit
puritū: ideo elegit endimiam teneram. i. recē
te que est frigidior et humidior q̄ sicca: et qñ lau
dauit oleū viol. in circūferentia oculi ad rep̄ssio
nē fluctūs m̄e et remissionē acuitatis ei⁹ addit
rosati tñ melius est et citius cōfert. sup. ad intē
rionē dictam q̄ violatū. p̄r ex se saltem ppter
stipicitatem eius. Postea de scōa p̄r ponē
scōm remediū ad intentionem dictam dicit: et si
hoc non suffecerit sup. ad curam propter m̄es
riam fuisse grossiorem: tunc lentes absq̄ cor
ticibus vt non nimis ericent et sumach et rose
rubee et granati carnositas sumantur et trita
ex careno id est sapa vel vino coto ad incorpo
o ij

Prima pars practi. magistri Joan. Matt. bel. de gradl.

randum et remittendum siccitate simplicium et
aliqua linter resoluendum spargant et more empla
stri supponant: pzo quo tale medicamentum est apri
iuuare ad intentionem dicta. ¶ De scda pte prin
cipali ponit curam qm ista no sufficit. nam tunc
denorat qm ma pincta sonet ab aere in toto vt
in capite: et sic ponit curam per vicia: vt dicit. qm
no suffecerint sup. dicta ex cephalica prius flo
metur parietis: deinde ex vena frontis. et de ves
nis q sunt in angulis lachrymalium: de his oib
flomijis qm pueniant et qm discoueniant et de oia
diue earu satis absq daret dictu est supra in ca.
de obthalmia et ad illu locu recurrat. ¶ Addit
cortinnando. veter quocq soluat et balneu mul
toriens ingrediat et ad euonem mae aetris et ad
diuersione ne ma fluat ad oculos. et cu quibus
solui debeat dictu est supra in. c. de puritu et sca
bie. Et sic fit expediat istud paruu capitulu.
¶ Sequitur capitulum de vngula.

De vngula. Capitulum. xxi.

Cum aliquid panniculo simile
ex angulo qui est ex pte naris
oriri videt et albu oculi coope
rire et peruenit vsq ad nigre
dinem gñatur passio que dicitur vngula.
¶ Quis nocumentu tuc solu est peius cu
peruenit vsq ad nigredinis parte q est in
xta pupilla. ¶ Decigitur passio duz subtilis
est cum sief viridi et sief de calcato est medi
canda. Si autē vetusta fiat et grossa cu ser
ro est euellenda. ¶ Sief viride qd cofert
sebel et scabiei et vngule et albugini. R. zi
niar. 3. iij. colcotar vsti. 3. vj. arsenici rubei
baurach spume maris omnium añ. 3. j. sa
lis armoniaci. 3. s. amoniaci. 3. ij. armonia
cum i succo ruthe dissoluat et spēs ex eo co
spergantur et fiat ex eis sief. est enim mira
bile. ¶ Sief de calcanto qd cofert vngule.
R. eris vsti: calcati: amboni añ. 3. v. ziniar
3. ij. salis armoniaci baurach arsenici subli
mati: omnium añ. 3. j. teratur et per bebd
madam vnā dimittant: deinde fiat ex eis
sief et fricetur vngula cum eis.

Expeditis capitulis de pru
ritu et scabie et postea de sebel: deinde
de particulari puritu lachrymalium
cum vngula curet quasi eodē mō sicut sebel: co
sequenter R. as. determinant hic de ipsa vngu
la: et diuidit caplm in tres partes. Nam pmo de
clarat quid sit vngula ponens nocumentu eius
maximu ad qd deducere pot. 2º ponit curā illi
generalem. 3º ponit descriptiones duorum sief
necessarioz aliquotiens in sebel scabie vel vng
ula vt de sief viridi et sief de calcanto. 2º ibi.
(¶ Decigitur passio.) 3º ibi (¶ Sief viride qd pfert etc.)
Prima posset diuidi in duas fies q duo intrēdit:

vt dictum est. ¶ De prima parte dixit. Cum ali
quid panniculo sile ex angulo qui est a parte na
ris. i. ex angulo lachrymali oriri videt: et album
oculi cooperire. i. pinctuā: et peruenire vsq ad
nigredinem. i. corneā generat passio que vngula
dicitur. Et ita in hac parte pzo qd declarat ma
nifestationem generationis vngule p hoc qd vi
detur oriri aliqd ex angulo lachrymali qd est si
mle pāniculo transiens supra pinctuā et sus
corneam: et ita trāit q circa angulu oculi videt
larior et carnosior: postea cu incedit verius cor
neam subtiliatur: et ad acutiē tendit a forma sa
gitte: et ibi videt subtilaria magis pannicularis
q carnosia ad modu subtilarie vngulis. Sed nora
q lz dicat qd oriat ex angulo lachrymali hoc de
bet intelligi vt plurimu: qz plures supfluitates
decidunt ex angulo lachrymali q ab angulo spl
uestri: non tñ repugnat q aliquotiens incipiat
ex angulo spluestri: vt declarant autores oculi
ste vidisse in suis notatis: et sic est vngula pte
ra siue fuerit incipiens ex angulo domeltico vel
spluestri cooperit pinctuā: et ita vt sepe pars
corneae immo aliquotiens ita extendit vt coope
riat etia pupillā: hoc est maius nocumentum
ad qd deducere pot phibendo incessu spūm
visibilium ad crystalloidem: et pñr: et tunc est fos
lum peius cu peruenit ad nigredinis pte q iux
ta pupillam est. Et ex hoc etia tacite innuit qd
etiam talis panniculus ad alia nocumenta oculi
li adducit: sed hoc est maximum. nam adducit
grauitatez oculi. vnde fit motus eius difficilis
conuerrendo sursum: aut deorsum vel ad dex
trum vel sinistram: debilitatur etia oculi in
digestina et resolutina vt patet.

¶ De scda parte principali ponit curā generale
per duo remedia. Primu est q p medicamina lo
calia approximanda vbi fuerit subtilis. 2º est
q per operationē manuale cu ferro vbi fuerit
grossa. Nam subtilis curari pot p medicinas ab
sterlinas ericcatinas de qbus infra: sed grossa
non parit a medicinis sufficere. vñ necessaria
est operatio manualis. dicit ergo. ¶ Decigitur pas
sio cu subtilis est cum sief viridi: et cu sief de cal
canto est medicanda. Nam ista sief sunt foria
vt statim videbitur in compositione resolutina
ericcatina et absterlina. ¶ Et addit. si autē ven
ta fiat et grossa cum ferro est expolianda. et nora
ne contingat error: vt videbitur statim in distin
ctionibus et speciebus eius q differt dicere ali
quam vngulam esse subtile vel grossam: et sic du
ram vel mollē: et dicere q quedā est vehemēter
adherens et fixa: et quedā nō: q velociter diuidit
a pinctuā. Nā aliqua est grossa et dura et est fa
ciliter separabilis a pinctuā: et aliqua talis ve
hemēter adheret et multu affixa pinctuā. De
prima verificat dictu Rasis q cu non pariat a
medicinis est vtendum operatione cu ferro et ra
ro valent in hoc medicinis. vnde dicebat Aui. 3º
tertij caº. pprio in cura. Administratio vero me
dicinarum in ipsa. s. vngula est res que nō mul
tum valet in vngula que est grossa etc. et si ista
nō sit separabilis facilliter curari pot cu ferro.
In vngula tñ adherente et multu inniscata siue
grossa fuerit siue tenuis nullo mō est fieda inci
sio: qm talis foret periculosa de eruptione cor
neae. vñ tunc cura vel est relinquēda a localibus
sed vt dñs tñ mō regimine debito et purgatione

Def. sief vi
ridis.

Def. sief de
calcanto.

Def. sief.
de calcato

De qddita
tenolo.

vel est tentēda cura cū colligis dicēda paulo post: tū cū timore et cautela qm̄ sepe perducunt ad malū sine destruēdo substantiā oculi ppter maximā vim et acuitatē in operatiōe eorū: hoc bñ notate. Cōsequenter in tertia pre ponit descriptionē primo sicut viridis: de quo dicit qd confert sebel scabiei et vngule et albedini seu albugini cur? Descriptio qd de eo repertū multre diuerse ponam descriptionem repertā in vno librorū meorū que est multū fortis. vt infra. R. cūiar. id est viride eris de quo supra dictū qd est corrosiū: arsenici rubei sūt venenum corrosiū. nā tale est fortius albo. baurach. spēs salis: etiā vchemēter ericcat et abstergit: oīs. añ. 3. iij. colcorat. spēs vitrioli: de quo supra dictū est etiā corrosiū et ericcatū. 3. vi. salis armoniaci: qd est calidū 1. 4. et multū subtiliat humores grossos et vchemēter ericcat et abstergit et de eo ppterare est vvoluit Sera. vt abstergit ad interiorib? ad exteriora. 3. vi. armoniaci qd est gūm etiā calidū et ericcatū. 3. ij. armoniaci cū succo ruthe dissoluat: qd est succus multū ocularis etiā resolutius ericcatius et cōfortat: et spēs et co. i. cū eo aspergant. i. co. fortitur et fiat ex eis sēs. est enī mirabile vt dicit ad hanc intentionē sed est timor osum vt paret. Cōponit cōsequēter descriptionē sēs de calcā. nā qd etiā cōfert vngule ad intentionē qd dca est. Nā est hūc simile et simplicita sunt oīa declarata. fiat vt infra. R. etis vsti. calcāri: spēs vitrioli amborum añ. 3. v. siniar. 3. ij. salis armoniaci baurach: arsenici sublimati: oīm añ. 3. j. teratur et p hebdomadā vnā dimittant vt magis ericcat et deinde fiat ex eis sēs sup. cūz suc. ruthe vel suc. celi domie et frice vngula cū eis. Et sic fit ex pedicū capitulo tertiū aliter.

De scr. sēs.
de calcāro

Sed vt aliquid dicamus fm̄ obfuario nem moris nri: tñ breuissime p magis clara intelligētia. pīo videatur quid nois. Secōdo cōmēno: et quid rei ei? vngule. Tercio ponent distinctiones. Quarto canleconsequenter signa postea cura.

De qddā
tenois.

Quid nois vngule ē: ab vngula: sicut enī vnguis est quoddā superadditum extremis digitorū. et videt de substantia cornu albi cooperies dictas extremitates: et sic hic pāniculus est additio cōiunctiue vt dicit Aui. 2. i. velaminis oculi. Nam ipsa cōiunctura est velamen cōtinens oculū et alligans eū poster? ad craneū: vt alias dictū est i anathomia: et sic pīz quid nois ei? Cū rei aut declaraf pīo qd vngula est pāniculus additus cōiunctiue incipiens fm̄ plurimū a lachrymali zaurrit sup cōiunctiuam fm̄ formā sagittalē: et intrantū aliq. riens extenditur qd cooperit corneā et aliq. pū pillam cuius pars versus angulū oculi latior et spissior ad rubē caruncū declinat: et circa acutiem versus pupillā magis tenuatur et ad albū pāniculare vel ad album eorum vt vnguis in corpore declinat.

Distinctiones. De speciebus aut ei? ponantur distinctiones. quarum prima est qd quedā est incipiens quedā iā pfecta. Cālia distinctio. de incipiente quedā extenditur tū supra cōiunctiuam quedā vsq. ad corneam attingendo. Cālia distinctio. quedā

subtilis quedam grossa: quedā mollis quedam dura: et hoc vel ratione mīe ex qua generat vel rōne modici temporis vel diuturnitatis eius. Cālia distinctio quedam est ad rubēz magis declinans: quedam ad citrinū: quedam ad fuscū fm̄ diuersitatem humoz. Cālia distinctio quedam est multum vnita adherens et fixa coniunctiue vel corneē: et quedam non: que facile diuiditur et eleuatur a coniunctiua vt: dictū est circa literam.

Cause. De causis eius dicat breuiter qd oēs cause extrinsecēz pmititine qd adducere pnt ad debilitatem digestiue et resolutiue oculi de qbus sepe dictum est sunt de cāis hui? pāniculi. Et de causis aīribus et corporaliibus sunt mala completio cerebri cū pītia hūo rum in capite. Cālia etiā cōpletio oculi cū debilitate a gīatione cōtracta est magis cā im mediata ad hunc morbū. Sed cā magis pūcta generationis eius est superfluitas nutritiue tri ipsius oculi inspissata et indurata ad nām pānicularem reduca.

Signa. Signa vero pnostica formari pnt oīa sicut supra dictū est in sebel vel scabie. sed signa demonstratiua sunt ex se nora ex his que dicta sunt circa literam.

Cura. Cura etiā obseruanda est vt in capite dictis primis dictū est et i molli et in subtili curandū est cū medicinis et colligis dictis semp obseruādo canones cōes d mū dicatione totius corporis et capitis cū sīdēz et phar machis: et postea anteq ponantur medicī ne fortes ponantur mīiores vt colligis de rthū re de quo supra dictum est: postea colligium rubē: postea viride. Et semp anteq ponant hūoi fiat humectatio cū fomentationibus camomille et fenugreci vt alio dictum est. Et cum ex vementia medicaminis superuenierit dolor mī tigeur cum vitello oui et oleo rosato dimitrendo medicamen forte p duos vel tres dies. Et qñ ista non suffecerint et velimmo vti iustfo chirurgico fiat sicut dictum est in sebel semp ponēdo repussina circa oculum et infundendo de cīmino vel aqua cimini vt dictum est. Et sic fit nōis qñtus capli ppter non plongare et c.

De macula rubea.

Cap. xij.

Cum in oculo ex percussione aut ex re alia punctum rubrum fieri contingit: sanguis q ibi est dissoluendus est postq estnatio quieuerit. Sumantur igitur arsenici rubei olivani armoniaci myrrbe: omniū añ. partes equales: et fiant ex eis sēs qui in succo coriandri fricetur et in oculo distillet. Qñadin tñ dolor pserat albumē oui sumēdū est et oleo rosato cōmiscēdū et cotum ex eis inuolutū oculo est supponēdū.

A hoc capitulo determinat dñs Rasis de macula rubea appa reare in oculo: et qñ talis macula ali

De causis.

De signis
pnosticis

Primapars practice Joan. Matthaei de gradt.

quorrens succedit ad applicatione medicinarū
fortiū puenientū in vngula: vel etiā ad opario
nem manūale vt videbit in causis: aliqñ etiā z
sepe ex pculsiōe vel casu supra oculū: idcirco cū
uenienter rasis post capm de vngula determi
nauit de tali macula rubea vt ponit in rubrica
cōtingente sup. ex cā aliqua de dictis ad curam
vngule vel de pculsiōe vt dicit rubrica z hoc vt
in pluribus. Diniditur ergo pns capm in tres
partes: qm̄ primo notificat qd intelligit qd ma
cula rubea. scdo ponit curā eius principālī. ter
tio docet corrigere accidēs qd supuenit a dolo
re vel ex se vel ex applicatione medicinarū. scda
ibi. (Sanguis q̄ ibi est.) tertia ibi. (Quādiū tñ
dolor.) De prima pre dicit. Cū in oculo ex per
culsiōe aut ex re alia sup. de dictis punctū ru
beū vel sup. puncta rubea fieri ptingit in pūnc
tina. i. vel in cornea vel in vtriusq: tunc sup. ap
pellatur macula rubea tota p̄ est clara. De
scda parte ponēs curā z manifestās cām huius
macule qd est sanguis receptus in poris tunica
rum oculi z ibi retēns: dicit sanguis q̄ ibi sup.
p̄ter nām est erit dissoluēdus: sed ponēs cām. ne
conūgat errare dicit: postq̄ estuatio gēuerit:
z sunt verba pgnātia infinnas qd nō est scda re
solutio cū resoluēdus p̄pter dūbū attractio
nis mādēstāribus humoribus in fluxu: imo post
edones dūerfinas z repculsiōes factas p̄nybi
fuerit expediēs: qd alr applicatio resoluētium
esset nocua: vt p̄z recte intelligenti. Contra tñ
hunc cām. practicat multū diore: z loquor de me
dicis qui incōtinēti apparente macula rubea
faciunt distillari sanguinē colūbi intra oculū
ad resoluēdū: sed sua caliditate plus attrahit
z dilatat poros ad exitū sanguis: z ita vbi erat
punctus parvus in oculo: aliorēs postea re
pletur oculus sanguine: ideo ad euirandū dictū
periculū dixit signanter qd sanguis q̄ ibi est dis
soluendus est postq̄ estuatio gēuerit: z ponēs
cōtinuatiōē cū quo est sciēda resolutio dixit.
Sumant aut arsenici rubet: olibani: myrhe: ar
moniācū oīm añ. p̄res equales z fiat ex eis sles.
Ita oīa sunt resolutiua satis fortia vt vidistis
supra: z debēt applicari nisi post vsum aliaz me
dicinarū q̄ sunt magis vires in resoluēdo z non
doloem causantes. vt est aqua fenugrecivē cas
momille vel sanguis galline vel colūbe: vt vide
bitur infra magis spālī in cura: z ipse ad repres
siōē caliditatis istius sles dicit: qui sup. sles cū
succo coriandri fricetur z in oculo distilletur.
De tertia parte ad correctionē accidentis vt
doloris ptingentis dixit: qd iū tñ dolor p̄seuera
uerit sup. abstineat ab hoc sles z sibiū calidū.
Et nota multū singulariter z albumē oīi sumē
dum est: z oleo rosato misceatur z cortū ex eis
innolatum oculo superponendum est. naz talia
minuunt ebullitionem z calorem z consequen
ter dolor remittitur. Et sic est finis capituli rex
maliter lecti.

Sed clarius pcedēdo in hoc caplo qdaz
norabunt p ordinē. p̄io vi
debitur de qd nois z qd rei: scdo de aliqbus dis
tinctionibus z speciebus eius. tertio de causis:
quarto de signis causaz z de mīm de cura.

Quid nominis. De primo capm hoc in
titulatur de macula ru
bea apparente in pūncina vel in oculo fm. A.

aut intitulatur de atarfat. De qd rei d̄ esse
pūctus rubens sanguineus: z est rubens qui ali
qñ extenditur supra cōiunctinam vel corneā p
pter sanguinem currentem ex quibusdaz venis
ruptis in oculo ex cā extrinseca: vt ex pculsiōe
vel alia corporali: vnde dicitur sanguis recipit
in poris cōiunctine vel corneae: z ita apparet pū
ctum sanguis vel puncta.

Distinctiones. De scdo principali vt de dūi
stionibus. Nonibus fit prima diuisio qd
quedam macula rubea est recens quedam anri
qua. Alia diuisio de recentī quedam est macula
rubea ignea: quedam non ignea: sed rubea ob
scura ad album vel obscurā declinans. Alia di
uisio: quedam contingit nocumento cōiuncti
ne quedam corneae vel vtriusq.

Cause. Cā gñalis est oīs cā que efficere pōt
vt sanguis creat venam vel ex cōiū
ctinā vel ex cornea. Et ideo de causa quedā sunt
primitiue vt percussio ab extrinseco: clamor: for
tis: morus laboriosus: frictio oculi: vñ fit com
pressio in venis oculi: z tunc pōt fieri ruptio in
venis minutis z exit sanguis qui recepit in po
rostratis facit maculam vñdictum est: etiam
caliditas solis rarefaciens poros venarum sub
tilians sanguinem facere pōt vt per viam re
sudationis alique partes sanguinis exeat vt
dictum est: z sic causa frigida constringens z cō
primens quod in venis constituitur pōt idem
facere: z hoc modo ita z tristitia possunt hoc fa
cere. Et quedam sunt cause corporeae z inter
alias est repletio venarum z abundātia sangui
nis maxime in venis oculi: vnde aliqñ p̄pter
nimiam repletionem fit ruptura venarum z la
bens facit maculam. Aliqñ causa corporea in
mitur ex parte qualitatū humorū vt ex acuita
te sanguinis pōt est corrodī substantia vene vel
sua subtilitate residabit facilius per poros me
diocres: z sic sicut tales macule vt dictum est.
Et ita ex parte regiminis etiam in cibo z po
tu quecūqz causa pōt est multiplicare sangui
nem: z pōt exacere sanguinem faciendo eis acu
tum inordinem reducuntur ad eas que sunt vel
esse possunt causa huius macule.

Signa. De signis quedaz sunt pronostica q̄
dam demonstratiua. Pronostica
sunt aggregatio sanguinis circa venas oculorū
z tumor manifestus in eis: z si postea conūga
tur clamor: faror: z ita satis euidenter possunt
pronosticari supra puncta rubea vt p̄z. Si
guā pronostica terminationis ad bonū vel ad
malum sunt quod deteriosa sunt puncta ex no
cumento corneae qd ex nocumento cōiunctine:
nam cornea est membrum magis panniculare
minus carnosum z debili⁹ in resoluendo. De
cundum pronosticum macula sequens aposte
ma ipsius oculi: z maxime si fuerit diuturna dif
ficulter curatur: z contra macula recens ex le
ui causa primitiua contingens facile curatur.
Signum demonstratiuum presentis noci
menti est ad sensum comprehensibile: sed signa demon
stratiua si fuerint primitiua ex percussione vel
casu: vel offensione ad oculum: vel ira: vel cla
more ex relatu patientis declarantur.

Signa causariū corporearum: vt scilicet abū
dantia sanguinis in venis oculi manifestatur
ex rubore venarū oculi z faciei: manifestat etiā

Nota bñ.

In multis
locis repe
riunt tales
medici
hic cano.
practicant
res fortas
se in curia
p̄ncipuz.

De causis.

De p̄ma in
tione cu
ratiua.

De 2^a in
tione sacra
cū medici
valibus.

De signis
pnostica

De signis
demonstrati
ui.

quā sepe cōiungunt lachryme: etiā ex colore rubeo vero purpureo nō igneo nimis neq; claro. Quod si ex materia magis corrodente fuerit et acuta declaraf ex colore rubeo claro: q; si fuerit rubor ad albu declinans significat materiā flegmaticā cū sanguine esse in cā: et si cum fusco de materia melencolica proportionabiliter. Et si etiā aliq; fluxus aliunde. vñ declaratur abundantia sanguinis solius vel cū alijs humo-ribus mixti in toto vel in capite vel in alijs membris particularib; p ea que dicta sunt sepe de mebris lesio per communitatem.

De pma in
reione cu
ratina.

De causis.

De 2^a in
reione sacra
cū medici
nalibus.

Cura. De cura primo obtinet regimē in ob-
servatione causarū oīum que facere possunt
egritū sanguinis ex vena et ruptura vene vel
per viam eruberantie sanguinis vel p viā acui-
ratis: et hoc vel ex parte aeris et motui corpora-
lium vel animalium et cibi et potus temp dimittē-
do euaporatā et debite regat sū regimen dictū
in sebel oculorū. De medicinalibus aut dicat
q; aliud regimen debet in prin^o aliud in processu.
Nam in prin^o maxime si sit eruberantia sangui-
nis que declarat ex extensione venarū vel res-
plione cōueniunt vniuersalia dicta supra de
diferentia cū flobotomia cephalice vel cōis et
diferentia cū ventosis et alijs dictis: sunt etiam
seruanda vniuersalia si materia sit acuta cū eq-
sitione materie digerēdo: remittendo acuitatem
euacuando cū appropriatis clarificādo sangui-
nem et eradicando materiā secū purgatā: vt dicit
est de obthalmia: etiā in prin^o repcuriat materiā
sacra dūerfione circa frontē appositis repculsi-
uis: et in oculo a prin^o aliqua sunt ponenda. Lau-
dat Aul. q; cū sanguine columbe ponatur aliqd
de lino sigillato: vel de alomine oui: maxime
si fiat q; viā refudarioue ex materia acuta. Zac-
er etiam muliebre sua viscositate et lac affinitū va-
let et magis alterat ad frigidū. Cū pectus aut
ad resolutionem materie q; renāat que actu fas-
cit apparentiā illius macule laudat vt instillet
in oculum sanguis pulli vel columbe vel turtu-
ris sū Auenzoar ingulati. i. versus collū vulne-
rati. nam picipat caliditate magis resolutiua
sū Am. et alios singulariter sanguis de sub ala.
nam dicit magis reperatus violenter extracta
aliqua pena et calidior est sanguis. Et dicit Be-
rar. qd est magis resolutiuus: q; ppter motum
alarum in volatu reddit calidior et subrilior. ea-
lis sanguis est mitigatiuus doloris si dolor sit:
et cū hoc reperata caliditate resolutiuus: si nō
sufficit ponat in sanguine de lacte mulieris vel
in decoctione fenugreci aliqd de thure pulueri-
zato et magis resolut: et hoc magis in processu
q; nō fuerit estuato vt dictum est circa literā.
Cū dicit si macula fuerit ex multo tpe sacra et sne-
rit sequens rupturā vene ppter apostema in cō-
iunctionem vel cornea: tunc fiat intentio ad reso-
lutionem. Primum de molificatione. Nam molli-
ficatio intra oculum recepta ex decoctione cas-
momille: fenugreci melliliori. Auenzoar sumant
3. ij. flozū melliliori: et 3. ij. canomille: et p totā
noctem infundatur in aqua calida et in mane
postco cotto in dicta aqua oculo superponatur
in hoc est intentio humectatiua et resolutiua le-
uis: fortiora sunt aqua salis armoniaci vel arse-
nici citrini ad fortiorē resolutionē et ericatio-
nem: nō ego nō audeam in applicatione horum

de arsenico. Nam ergo de temperatis magis pri-
cipantibus quadā humiditate leui sine siccitas
re acuta. vñ vitellus oui ad hanc intentionē va-
let etiam frustum casei recentis aliquat saliti
valet ad resolutionem virtute salis: et sic ad mul-
ta potest discurrere medicus fortiora et magis for-
tia prius semper tentata via mitiore. Et sic sit si-
nis huius capituli.

De lachrymis oculorū. Cap. xxiij.

Cum lachrymales oculorū angu-
li semper humidi vident pati-
ens quotidie ieiunns ingredia-
tur balnei et in oculis istud al-
cosol mittat. R. thutie. 3. r. coralli rubei. mi-
rabol. citrini fricati aloes: omniū añ. 3. ff. pi-
peris. 3. s. fiat ex eis puluis qui assidue mit-
tatur in oculo.

Equatur capitulum de la-
chrymis qd cōtinuatur ad precedētia
maxime ad capitula de scabie sebel et
ungula in hunc modū. Nam postq; in curatiōe
illarum passionū: vt supra visum est sepe: doctri-
etiā medici vñ medicinis absterfunt et erica-
tiuis nimis: nō tñ a motu et cōsumptione cāe
pter naturā ledētis: imo aliqñ ita foris vt eric-
cēt et amoneāt carnē: et si nō sū totū salte sū p-
tem de carne in angulis oculorū situata a natu-
ra depurata ad phibitionē lachrymarū: vt infra
videbitur: et aliquotiens hoc efficiunt cū instro-
chirurgico: vnde sepe deuenit ad lachrymas ab-
hūsumodi cā extrinseca et pimitiua. Idcirco sūit
cōueniens post expeditionē illoz capitulorū si-
mul cū capitulo de macula rubea sepe sequente
ad ea: vt dictū est supra ponere capitulum de la-
chrymis tanq; de accideri sepe pringēti in cura
dictarū passionū vt eisde lachrymis occurrere
possit medicus cū enenit: et ita p cōtinuatio-
capituli cū precedentib; De capitulo igit bre-
uiter se expediet. pmo declarando qui dicātur
patientes lachrymas ponit curam earū per in-
gressionem in balneum. secundo ponit curam
per medicamen locale applicandum. secunda
ibi. (Et in oculum alcosol.) De pma parte
dicte. Cum lachrymales oculorum anguli sem-
per humidi videntur: paties quotidie ieiunns
balneum ingreditur. Circa quam partē opor-
teret duo notare. pmo in hoc quod declarat la-
chrymas que curari debent differenter ab his:
de quibus non est intentio ad curam vt sunt la-
chryme voluntarie que non subiiciuntur regis-
mini medici: sed magis per philosophiam mor-
ralem corriguntur vt videbitur statim. vnde de-
clarat quod de involuntarijs est sermo in hoc
capitulo per hoc quod dicit. Cum lachrymales
anguli semper humidi et. Et ista nota semper
denotatur quod non sunt voluntarie. et vt spes-
cialius intelligatur est aduertendum vt vide-
bitur infra in distinctionibus quod lachrymas
rum quedam sunt voluntarie et quedam inuo-
luntarie. Voluntarie. vt que sequuntur risum
a iij

De signis
pnoctis

De signis
demonstra-
tione.

Nota.

Pulvis gl
rardi.

not, but

De qddis
re noia

de ca
añtib

Nota.

De canas
dimitiatis.

10

ad frigiditatem sequitur costrictio cerebri: et sic ex
 pressio humiditatis cerebri exire eo naturaliter
 humido: unde defluebat materia ad angulos oculi
 loz cum naturaliter ordinata sit via per quam fluat
 materia ad illum locum: quia in unam et utilitas
 ris. sed ad rehumectandam oculum: et si sunt sub huius
 de ne primo motu et operatione visiva fiat ipsi
 oculi ericario: idcirco natura ordinavit in an-
 gulis oculorum carnositate quadam porosam et
 spongiosam ad dicendam humiditatem: principem
 ne dico: sicut etiam ordinavit amigdalas circa
 ca radice lingue et alias proportionales carnes
 circa radice colli et vesice per proportionales su-
 tribus: unde costrictio cerebri a causa frigida per
 eosdem meatus defluit maior humiditas quam con-
 ueniat per oculi costrictionem: et consequenter reci-
 pit in illa carne spongiosa dicta humiditas super
 eam quam sibi conuenit: et ita abundat humiditas cir-
 ca oculos: et consequenter ita sunt lachryme: et alia
 quam stare uno oculo magis debili vel ex via com-
 plonis vel costrictionis contingit alterum tamen oculi
 lachrymare propter materiam lachrymosam res-
 cipi posse in una parte vel debiliore altera sibi resi-
 stere. Et sic etiam aliquando a causa primitiva propter
 abscissionem illius carnositatis. Et dicit Ras. 2.
 costrictio. quod hoc aliquando contingit propter imperi-
 tiam medicorum: qui cum aliquando voluit remouere vngula-
 scindunt non tamen carnem preternaturali additanti: sed
 etiam naturalis. 2. etiam contingit in glandula vel re-
 motione eius si etiam abscindatur carne illa: et na-
 tura ordinata ad retinendam humiditatem de qua
 dictum est. 3. Potest etiam hoc fieri per medi-
 cinas corrosiuas: vel aliquando sit in remotione vna-
 gule cum applicatione arsenici et colicor et huius
 quod dicitur esse corrosiuum. Et dicit An. in cap. p.
 prius: quod si talis corrosio usque ad finem puenierit. si
 amoris carnositatis nunquam est possibilis cura:
 quia inuariat quod remoueat ista carnositas
 naturalis non sunt totius vel per medicinas vel per
 alia: adhuc est possibilis cura. et cura illius po-
 nit An. in cap. p. prius vel statim dicitur.
 Et si fuerit a causa corporalis ponit An. in
 duas causas immediatas. una est debilitas co-
 rectiue. scilicet carnis: alia est debilitas digesti-
 ue. Nam de debilitate coactiue est declaratum: quod
 naturaliter natura semper madat aliquod humi-
 dum ad ipsum oculum vel coactiua eius debilitata
 existere fluit dicta humiditas.
 De debilitate autem digestiue est dubitatio. Se-
 rilis si intelligit de debilitate digestiue oculi
 vel cerebri: et deuter ipse videt inuere quod in-
 telligit de debilitate digestiue cerebri. Et ratio
 est. nam quis oculus sit natura humidus et quis
 nutrimento indigesto multiplicet humiditatem
 non possit tamen tantam humiditatem super
 fluam multiplicare quod abundaret continue
 lachryma. immo citius si ex oculo emanaret tam-
 tum substantia oculi ericaret. Itē dicit An. in cap. p.
 huius principium est ex cerebro: quasi innuat quod
 ex debilitate digestiue cerebri: ex quo cerebrum
 naturaliter humidum erit et nutrimentum ad ipsum
 veniens sit humidum: cum debilitat in digerendo
 multum superfluum humidum multiplicat: et tunc
 per istos poros fluat indispotionatam et super-
 fluum relaxatur coactiua: et consequenter multi-
 plicat lachryma vel declaratum est: et per his causis
 ad multas possumus discurre remoras magis

quam breuitatis causa non deduco impresentiarum.
Signa. Signorum quod sunt pnostica: quod
 demonstratiua. Et pnosticoz: quod
 sunt pnostica euentus: et quedam ad bonum et
 quedam ad malum.

De pnostico euentus sit hoc p^m pnosticum
 cuius est cerebri debile et oculi dicuntur esse
 magni: tale corpus paratum est ad lachrymas.

Clara est conclusio ex passibilitate oculorum propter
 raritatem pororum oculorum et ex genere parato
 multiplicare materiam fluendam ad oculos. Et
 cūdi pnostici: cuiusque corpori accidit cause siue
 primitiue siue corporales apte coicare nocumētuz

sensibile et dolore oculis ut est pntia multi
 mi siue pulueris siue a parta oculorum et similia: in
 tali pnostici dū est de futuris lachrymis. pr.

Alia conclusio: pnostica in huiusmodi cerebri
 humidum succedere febre possumus. pnostici
 de lachrymis: qui per febre liquefunt humidita-
 res ex cerebro consequenter ad oculos fluentes quod
 faciunt lachrymas. Aliud. subitus occurfus
 ad aerem frigidum in corpore parato et passibili fin cere-
 bri et oculos adducit lachrymas pr.

costringe
 do cerebri et costringendo humidum et ipsi oculis.

Ultimus. si fuerint a parta in cerebro vel alij
 morbi propter resolutionem virtutis debilitatis nales
 virtutes in his expectare opus lachrymas: pr.

his quod dicta sunt supra de frenetis et lethargia et
 de ppinquis morbi propter causam ut supra: ut
 sunt sententia Hippo. et Ba. p^m pnosticoz.

De pnostico ad malum sit hoc p^m pnosticum
 Lachryme nature non curatur. intelligat. i. ma-
 xime difficulter curat non aliquid per cessum etas-
 rinum etiam per medicinas fieri potest curatio huius
 disponit naturalium quasi non a p^m generatiois
 eruberatē mā hūida in etate humida passibili-
 rate oculorum puerorum posset fieri lachryma: et per
 tps durare ubi succedere etate minorata mēsu-
 ra hūidi posset induci dispositio contraria et pos-
 set fieri curatio maxie si sit interio pseruatiua
 vel curatiua ad hūidi dispones: difficilis rē est
 curatio et reductio: quod difficile ē natura ex mul-
 to tpe erratē corrigerenō inducra qñ contraria
 habituali dispones: tñ propter frionē pncipioz
 quasi naturalium debiliū exstū: tñ quod dispones
 quasi innatas et a gñatione contractas natura
 non reuocat remouere: sicut facit dispones quod ei ex
 tpe cōtingūt cū nō sint ei connaturalis: et ideo
 illas nrit remouere: et ideo videm⁹ naturā pro
 isto siue mirabilis opari. Nam abscisa pte carnos-
 ita ut natis in corpore etiam debili et macro et sene
 sit in modico tpe multa carnis regnatio: quia
 totius restauratiua sit minor: resolutiua in to-
 to: hoc solū est quod natura incedit remouere dis-
 positionē preter naturā. Et scdm pnosticum.
 lachryme acutales facte propter abscissionē la-
 chrymalis carnositatis vel corrosionē et medi-
 cinis: vel etiam ex lachrymis corrodētibz ut in-
 nuat Ras. in cap. p. prius in p^m: etiam nō curatur:
 pncipue intelligitur cū denetū sit ad fines ut. s.
 dictum est de mente An.

Signa vero ad bonum sunt: quod lachryme ex tē
 pote facit et ex causa primitiua cōtingētes ut ex
 occurfu aeris frigidi maxie in corpore natu-
 raliter forri tales facilius curantur per phibitio-
 nē cause primitiue et remotionē eius impressionis
 Et scdm pnosticum: lachryme sequētes alios

De signis
 euentus.

De signis
 pnostico
 ad bonum.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

morbo curabiles siue cerebri siue oculoꝝ sunt curabiles: et de eis dicebat Aui. in ca. p. p. et de accidentibus sunt alie sequens egritudine q̄ remouetur si remouetur sup. egritudo: sicut fit in febribus. Et eandem ponit Aue. ibi supra cum dixit. verum si cum occasione alterius morbi sic ppter febrem supple fiat lachryma tollit sudata febre.

De signis demonstratis.

Signa demonstratiua lachrymarum sunt manifestata si sunt signa generatiōis.

Signa causarum p̄ntinuarū sunt nota etiā ex relatione iustriū vt de occurrū causarum calidaz vel frigidaz ab extrinseco vel de incisioe vel corrosione illius substantie carnosae ex medicinis applicatis vel cum instrumento et similibus.

Signa causarum corporalium de debilitate cōtēne vel digestiue hñtur ex p̄uatione et positione causaz corporaliū ad illū adducētiū. Signa magis spālia materiez si fuerint flegmas rice aquose vel cū materia colica mixte cognoscuntur ex punctione corrosione ardore vel p̄uatione eorum.

Signa si sunt narine vel accitales et p se note sunt: et his possit inferri si curiose procedere vellemus qdā p̄plemāta circa hanc p̄tē cōtēre indurata: sed qm̄ nō sunt ad vtilitatem p̄sentis p̄positi nō curo prolongare sermonem.

Cura. Quāti ad curam q̄ est duplex gñalis. vna circa regimē alia circa medicinā. Cura in regimē p̄portionalis est et sita q̄nti ad p̄hibitionē euaporatiōis ad caput regimē dato supra in capitis siliū in dispositiōibus oculoꝝ. Sed in reliq̄s p̄cipit spāliter p̄regimē inclinet magis a d. sic q̄ in multis p̄cedētib⁹ et in obnatiōe causaz ex parte aeris et cibi et potus et reliq̄oz q̄ p̄tē facere multitudinē dñiditātū et debilitatem digestiue cerebri et debilitate cōtēne ipsius et oculoꝝ. Et sic cōplet p̄tē intērio q̄nti ad regimen.

Alia intērio medicinalis est multiplex. nam qdā v̄rit ad equatiōē materiez: qdā ad equatiōē qdā ad dñertēdū ad oppo. qdā ad rep̄curiēdū: qdā ad ericēdū et cōfortādū ip̄m oculum.

Prima de adēq̄tione mae lz videat esse intērio cōis ericētiua ex parte digestiūoz quozū cū q̄ p̄ interino sumūtur vt cōsecratiōis s̄p̄u p̄oz cerebriū calidoꝝ: tñ vel frigidoz s̄m̄ diuersitatem materiez equāde in actiuis vt dñm̄ est supra de soda frigida vel cala: tñ ex p̄tē medicinarū q̄ occurrūt oculis iste medicinz q̄ equat res dñcēdo humiditatem ad rempantiā hñt regulas. Nā in hoc dicit Aui. in cura. si in p̄tē capli cure q̄ hoc fiat cū tempore siccis. vñ dixit. cas. in cura eaz est administratio medicinarum equalis stipricitatis et accepti illū cas. a. Rasi in 2. cō. emētis ca. p. Nā fortiter stiprica si applicētur aū mūdificatiōē et torius et cerebri sūt cā nota rabilio nocumēti. Nā cū p̄hibēt eritū lachryme ab oculo recepta postea materia inter tunicas oculoꝝ errēdū tūnce oculoꝝ q̄ p̄pter nimiam extēnsiōē aliq̄ rumpūtur et scindūtur vt saltem sit vehemēs dolor. vñ non opz ista loca lia equātia applicare nisi tempore siccitatis et remisse multū. Et Ra. loco alle. ponit quasdam medicinas tempore stipricitatis: iter frigiditas ponit rosas et semina eius et sēs mem̄ishe. in ca

lidis ponit spicā nardi et solinz et croci et p̄tē in angulo oculi poni. Nota tñ q̄ tales medicinz conuenientius applicantur in forma pulueris q̄ in forma alterius collyrii: quia magis adherent angulo oculi.

Est igitur intendendum in euacuando p̄m̄: et fiat euacuatio diuersa cum flebotomia in calida et in frigida cum pillulis euacuatiuis remissionibus a p̄tē vt in materia calida cum pillulis alsaieretū addito modico renbar. et in frigida cū pillulis de hiera vel de aloē cōcili. postis in ca. de soda: et in materia mixta vt ex flegmate salso cum pillulis medijs sicut cum pillulis alsaieretū et cū agarico trociscato: et ponat semper aliq̄ mirabolanoꝝ etiam in aquosa flegmatica: deo cōueniūt auctores in pillulis dñcio et in pillulis siue quibus esse nolo. in quibus p̄ magna parte intrat mirabolani. q̄ pillule sunt sacre ad cōtoratiōem sensuum et p̄cipue visus: dentur etiam pillule auree: pillule imperiales q̄ sunt magistrales: in quib⁹ omnibus sunt mirabolani ad cōmpressiōem et exsiccationem: et cū his cōplet hoc intērio de cōneminoratiua siue euacuatiōe diuersina.

Alia intērio p̄ncipaliter diuersina succedit et in hac debemus multū insistere: q̄ deriuare et membro nobili vt est oculus est valde aduertendum hoc fiat cum fricationibus cū ventosis cum lotionibus extremarū vt crurū et brachioꝝ cū sereno post collū cū vesicatorijs post aures: et cū cauterio vltimate q̄n reliq̄ nō cōfessūt. aliq̄ et laudat caput purgia in hoc p̄nare. Sed nota q̄ talia caput purgia per nares nūq̄ mihi placent in passionibus oculoꝝ: et conuertit materias ad oculos maxime in passioib⁹ lachrymarū cū p̄ eosdē poros deferantur lachryma ad angulos oculoꝝ domesticos et ad poros nasales: sic conuerrere ad nasum videt facere ad lachrymas: vt etiam experientia manifestat. Alia flicarozia tñ et gargarizmata nō discōueniūt s̄ conuersiones ad posterius sunt in casu cōueniētiore: valent etiam diuertēdo si corpus ieiunus intrer balneum aq̄ ca. nam conuertit materias ad exteriora vt dicit. R. in fine capli. et Rasi. in rex. nostro vt dicitur est supra circa rextum: sed nō fiat in p̄tē nisi prius facta mundificatiōe p̄p̄ m̄az agitatiōem in toto. De repercussione aut apponit repercussuum circa frontem in materia acuta cum albumine oui subtili conuassato et cum bolo. ar. simul mixtis et extensis super peria. In materia frigida cum thure cū mastice laudat tñ in materia col. d. Aue. et q̄ medicamē Democriti: et vidi experientia sepe vt sumat cinis ex lana succida nō abluta combusta: et ex eius cinere diligenter trito dissoluto cum albumine oui sup peria errēdū sup frōre nā vt ibidē dixit statim em̄ mae fluit lachrymarū sicut: et dolor ē tollit: et si sit m̄a frida fluens p̄ vias etri a craneū pueniūt oia stiprica p̄foratiua de spica de squinanto de folio de nucemuscato et reliq̄. In calida circa ipsum oculum in p̄cessu valeat puluis ad ericandū: magis et p̄forādū facit ex thuria p̄parata in aq̄ ro. Et laudat Aue. et Rasi si fiat emplū ex thure si mastice remi mastice rione: et postea cū p̄cuidio ē in ore mastice suauit ieiuno stomacho torti ponat i angulo oculi. nā cū eo erit cā salutis vt dicit vñ etiā et cū

Nota res medicū singulare anēsoarō vltima in rextione.

cat sicut postea in textu de quo etiam dictum circa
lram. Adhuc etiam ponit in cap. primo in lachry-
ma corrodere et ardore et asperitate oculorum col-
lyrium multum valens ut infra. R. sarcocolle nutri-
te in lacte mulieris pluribus diebus. 3. iij. dra-
gagari albi olivani scorie ferri margaritarum non
pforatarum an. 3. i. spice inde climie auri et argenti
kakie an. 3. i. amidi ceruse an. 3. iij. thuris subru-
bee. 3. iij. tere oia et imbebe cum aqua rosata core
redo deinde fac siccat: deinde imbebe cum succo
granatorum acetosorum et fac sicut prius: deinde cum
aqua infusionis huius. ultimo cum aqua solatri
ide fiat deinde pone capfore. 3. iij. Eucchari ra-
berferh. aur. i. deinde tere vltima cōtione et
fiat ex medietate eius sicut cum aqua rosata et
et alia medietate fiat alcosol: et tere cum aqua
ro. vel cum albumine oui et lacte mulieris: est enim
valde bonum ut dicit Auenzo. etiam ponit vni su-
gulare remedium quo sepe usus sum: et est valde
notabile: accipiat frustum thuris et in igne ac-
cedat et in aqua ro. infundatur: et extrinquetur et
iterum infundat: et extrinquet postea in aqua:
et ita quousque vel series. illa aqua posita in an-
gulo oculi multum pdest et semper intelligitur
factis que debent precedere.

Nota res
medii sin-
gulare
anestor
vltima in-
tentione.

Ultima intentio de confortatione et remorio-
ne male coplerionis inducit remones cum ap-
propriatis calefacientibus aut infrigidantibus.
nam in frigida valet thurs et crocus sicut memith.
in calida rose et lilia Et sic fit suis capituli.

De debilitate visus. Cap. xxiij.

Sicut debilitate visus hūdi-
tatis signa apparuerint mani-
festa que in tempore famis et ex-
ercitij parumper dissolvantur
pillule cochie multoties erunt tribuende.
Nutrimētū quoque patiens desiccationū
esse dicitur. Et eger semper cogendus est vome-
re. Pulveres etiam desiccationis oculis sunt im-
mittendi. Quod si cum predicta egritudine as-
fuerint siccitas et corporis macies nutritio
erit augenda et vini in potu est tribuen-
dum. Ad supercaput ipsius aqua tepida
fundenda et incurvatio super eam facienda.
Balneum preterea ingrediat in quo tamen non
multum ludet. Maribus quoque oleum de
amigdalas dulcis atque auribus est immitten-
dum. Oculis vero lac adolescentis qua-
vis die est infundendus. quod etiam frequenter fieri
conuenit. Illud quoque debilitatis visus spe-
cies fortior sit in tempore famis et cum venter
vacuus fuerit. Confectio alcosol quod
valde acuit visum qui causa humoris de-
bilitatur. R. thuris ablute et siccate. 3. xx. de
inde extrahatur succus sansuci viridis et per
noctem vna residere dimittatur et coletur:
et quo thuria conspersa dimittatur quous-

que siccetur postea teratur: deinde sumatur
33. piperis nigri: macropiperis celidonie:
omnium an. 3. iij. salis armoniaci. 3. i. cum
thuria fuerit. 3. xx. post hoc omnia terantur
et ex succo teneri feniculi conspergantur.
Et siccata iterum terantur et reponantur
et cum necesse fuerit oculis immittantur.
Ad hoc preterea valde confert sicut de
fellibus.

Equatur capitulum de de-
bilitate visus quod sic continuatur ad pre-
cedentia: nam postquam dominus Rasis determi-
navit de lachrymis oculorum in ipso capitulo pre-
cedenti: et ad fluentiam lachrymarum potest mul-
tipliciter visus debilitari aut minorari huius-
modi: aut albuginem: aut ericando tunicas ocu-
lorum: aut per adherentiam etiam humiditatis
supra tunicas: quod omnes tales cause esse possunt
cause debilitatis visus ut infra videbit in cau-
sis: idcirco fuit convenientius post determinationem
de lachrymis oculorum ponere causam de debilitate
visus: et determinando de debilitate visus tria
facit principaliter in causa. Nam primo declarat
debilitatem contingere ab humiditate per signa
propria ponit curam illius debilitatis. secundo
ponit manifesta signa debilitatis visus a siccita-
te: ponendo etiam curam eius per diversa inge-
nia curativa. 3. ponit vnius pulveris convenientis
descriptionem ad acuendum et vigorandum
visum cum debilitatus est principaliter ab humi-
ditate dicens. 2. ibi. (Quod si cum predicta egritu-
dine affuerit siccitas.) 3. ibi. (Confectio alcosol.)
4. adhuc in duas. 5. ponit signa ad declarandam
causam debilitatis visus ab humiditate. 2. po-
nit curam. 2. ibi. (pillule cochie multoties etc.)
De prima parte dixit. Si cum debilitate vi-
sus humiditatis signa apparuerint manifesta:
que super. talia sunt que in tempore famis et exerci-
tij parumper dissolui videtur super. talis debilitas
i. minui: tunc super. par est exhibenda cura conue-
niens ad talem humiditatem remouendam.
Pro intelligentia partis est aduertendum: quod
doctores cum loquuntur de debilitate visus su-
mant debilitate visus generaliter per nomenclatum in
virtute visiva: et est lesio siue actio lesa diminu-
te corrupte vel ablata propter causam essentia-
liter oculum ledentem vel partem eius vel in-
strumentum quod est spiritus vel propter nocu-
mentum in via: tamen Rasis hic maxime cons-
tat ad debilitatem ut est actio diminuta vis-
us vel aliquantulum corrupta comprehendendo
res aliquoties non sicut sunt ex parte rei sim-
pliciter. Secundo notandum quod 13. ut videbit infra la-
tius in causis talis debilitas aliquoties sequas-
tur nomenclatum in ipso oculo ut dictum est vel in
partibus eius: et aliquoties nomenclatum in spiritu qui est
instrumentum ad operationem visivam et aliquoties sequa-
tur nomenclatum oppilationis fracturæ vel ap-
tis in ipsa nervis obiectis. Tamen Rasis hic pu-
cipaliter corripit talem visus debilitatem ad eam
que sequitur nomenclatum in spiritibus et maxime
per paucitatem consumptionem vel resolutionem

Prima pars practice Jo. Matthaei de gradt.

ne eoz quā appellāt causam ericcatē: vñ ppter
grossitiē & offuscationē factam in spiritibus a
vaporib⁹ & fumis grossis amate cōicāre stoma
co vt patebit legēdo lram. Et hoc q; tales sunt
causē q; ppter nocumētū in spū vifino faciūt ad
debilitatē vif⁹ vt plurimū: & qm si ppter alias
causas in spiritū cōtingat debilitas in opatio
ne vifina vt p viā refractionis vt ppter ipen
dōrē vñmū claritatē vñ ppter aliquale cōdē
fationē spūs a tenebris: q; tales causē qñ ad li
bitū sunt remouibiles: ideo de eis nō fecit mē
tionē in causis vñ in cura. Et ita si cōtingerēt de
bilitas ppter multitudinē ipsoz spūm q; aliq
rēs est causa adducēs ad refonē vt voluit. A.
3ª rēti nacta. 4° ca^o p pto q; etiā illa causa
est raro multū cōtingens & facili corrigibilis:
idcirco de ea etiā nō fecit mētionē de debili
tate cōsequētē nocumētū in ipō organo puta
oculo vñ in pibus ei⁹ vt dicit Bernardus q; sic
determinatū est in alijs capis pcedētib⁹ vt de
tela oculi & ophthalmia & cataractib⁹ & reliq; ad
quas seqēt debilitas vel corruptio in opōne vif
ina. Et ex his p; sñia p^o p^ois. nā peccāre mā in
stomaco maxie ppter quā fiat euaporatio & cō
sequētē vapor mixtū cū spiritib⁹: vñ fiat ob
reuebratio vifus & debilitas pñr cōstat q; i tpe
famis sacra inanitione stomachi de mā chiloſa
vel cibali nō sit resolo vaporosa rñs caput et
ad oculos maxie de vaporib⁹ a mā cibalis re
solutis q; fiebat stāte stomacho pleno vel in dis
positione nō famelica etiā si fuisset pñria altes
rius materie in stomacho a qua partialiter ele
uarentur vapores ad oculos: ita q; simul cū va
poribus sibi fieret vifus offuscatio tempore fa
mis: iuggerē epare & stomacho: attrahētis
bns reliquis membris fm mors necessarios
ad famem postos a Bak. 4° de accidenti conse
quenter illa materia humoralis in stomacho ex
tali attractiōe cōuertitur magis versus epar:
& sic diuertitur ab euaporatione versus caput:
vnde & si non in totum phibeatur euaporatio
saltem tamen minuitur: & ita consequenter mi
nuitur debilitas vifus ex tali euaporatione cō
tingēs. Et idem patet de exercitio marie mē
briozum inferiorum qd si fiat tempore non reple
tionis stomachi: sed vacuitatis diuertunt vapo
res ab ascēſione ad oculos & cōuertuntur ad mē
bra deozum: & ita videt innuī offuscatio vifus
pēdēs a vaporibus hoc tñ de exercitio qd dcm
est: est intelligendū si fiat in corpore nō pleno
fm totum vel fm stomachum: qm in dictis dis
positionib⁹ exercitium factum esset apuz no
cere propter maiorem euaporationem commu
nicari ad superiora ex agitatione forti facta in
hūiorib⁹: totius vt pñr intelligēti. D; ē hoc in
telligi vbi tale exercitiū nō occurrat corpibus
colericis & maxie iselici b⁹ i qbus facili flui & co
lera ad os tpe famis: qm tñc tpe famis sacro ex
ercitio ex cā nota itelligēti auget debilitas vif
us ppter maiore euaporationē: s; qm vt pñr pec
cātes mē fm stomachū sūt flegmatice vt in mē
tis locis auctoz collit: tñc vñscat dictū Bak. in
ter. vt. i. q; minoratio debilitatis vifus in tpe
famis & exercitiū ē eo tpe scñ sunt manifesta
signa humiditatis peccātis marie fm stomachi
vel fm ptes capitis q; dictas debilitatē efficiē
bat vt souebat mediāre ipfius euaporatiōe.

Et ex dictis sequitur q; in via curatiua est di
cta materia enacianda & nutrimentū dandū
est ericcatum: & sepe. i. aliquotiens egervome
re est cogendus. Est etiā necessariū cōsumere va
pores murtos cū spiritib⁹ vifinis. vñ pulueres
ericcatuos cōsumptuos vaporē & sic clarifica
riuos spūm in oculos mitti. Et hoc est qd ad
dit ponendo curā p diuersa ingenia. pillule co
chie multoties erūt tribuendē: nutrimentū q;
patientis deficiatū esse debet: eger sepe vo
mere cogendus est. pulueres etiā defecatiui ocu
lis sunt immittēdi. Sed spālino nora in hoc
q; landat pillulas cochias d; etiā intelligi pec
cante materia fm caput & fm stomachū: d; etiā
intelligi pñrpositis alijs mioribus solutiuis
vt exhibitis pillulis de hiera vel elefanginis vt
aliquibus hñdi: debet etiā intelligi sacra pñr
digōne in materia: qm tales pillule cochie labo
riose soluentes maxie peccāre materia fm ca
put pñrpie in casu dante iudicias vt in casu no
stro nō debent exhiberi nisi p digesta materia vt
als fuit declarati: & tunc in digestis habent
bus respectū ad calefactionē & subtiliationem
materie flegmatice debet semp p regula appo
ni in casu euaporatiōis aliqua stipicia cōpēs
sua: vt als fuit declarati de soda ebrietatis: et
est expñs sñia. A. in cura quins dispōnis 3^a rē
tij tractatu 4°. Si tñ materia a qua fiat euapo
ratio esset iura ipfius oculum cōtēntavel in lo
cis proximis tunc bantur medicīne magis ap
proprie in cūando materiā ab oculis & infra
mentis sensuum: & sunt pillule lucis. si materia
flegmatica fuerit dñas & immixta colera ma
gis facit pillule sine quibus esse nolo nicolai.
Quod dictum est de nutrimento est manifest
tum ex quo supponimus materiā peccantē esse
humidā debet nutrimentū ad sicū cōuerti de
quo latius videbitur infra loco suo in regimie
diēte. Sed in hoc qd dicit q; eger sepe vomē
re cogendus est: sñd dictū est magna pñderatio
ne dignū: de quo lat⁹ videbit infra in pñcipali
de eñone: sed immixtam dicat fm. A. in ca^o. pro
prio vomitus aut q; minimus est est factus cū
leuiter puocārib⁹ ad vomendū & in corpore
apro ita q; faciliat fiat est ex eis q; pñrhit & pro
prie semibus: sed laboriosus nocet valde. Qd
dicit vñmo de applicatiōe pulueris intra ocu
lū est et se manifestum per id quod dictum
est: et pulnis conueniens est qui: infra ponetur
in fine capituli et alia ponentur infra in loco
suo: legeliteram.

Qd si cū pñdica. Istā est scda pars pñcipa
lis in qua Bak. p^o declarat causam nocumēti
esse siccitatē p signis. 2° ponit ordinē in diēta.
3° ponit quomodo balneum est offerēdū: etiā
quedam humecrancia sūt auribus & oculis im
mittēda: & vñmo addit duo signa declarantia
causam nocumēti esse siccitatē. Sed clarifican
do magis literam ponētur hec signa in fine pos
stra cum prima parte tertius: & sic legat. q; si cū
predicta egritudine. i. vifus lesione vel debili
tate affuerit siccitas sup. causa & corpōis offu
scatio. i. denigratio cum macredine supple est
signum ad hoc declarandum: & continua cum li
tera inferiore. h;e quoq; i. causa debilitatis vi
sus spēs sit validior tpe famis & dum vēter vas
cuus fuerit. Pro cuius partis intellectu op

Not. bene

Nota de vomitu

aduertere q̄ siccitas dominās i oculo z in toto
sed p̄cipue in oculo p̄r multipl̄ esse causa de
bilitatis visus vt infra specialius videb̄ loco
suo: s̄ summatim p̄r esse causa dispositio
nādo tempamēti in spū visuo q̄ est humidus
p̄ naturā vt nō sit p̄portionatū aīe instm̄ pro
opariōe visua p̄r esse causa minorādo subam
lpsu ericādo: p̄r ēr esse causa resolonis i spū
Nā spū calido crīstēre minorata in eo humidi
tate deducit ad naturā ignēā cōiūcta siccitate
caliditari z cōsequēter parat ad resolonem p̄r
etiā esse causa corrugādo runicas: z cōstringen
do pupillas. z p̄r esse causa minorādo hūidū
oculi marime albuginē vñ nimis illustrab̄
oculus in medio mediocriter illuminato: z ita
nō fier debita gradatio transitus speciez visū
bilū ad crystalloidē zc. z ita p̄ istos modos vi
siles debilitat opario visua. aliq̄ p̄prie. i. dī
minutē aliq̄ improprie. i. corrupte s̄m diuersi
tate causaz hūic igit̄ cause pura siccitatis est oc
currendū cum cōtrarijs. ¶ Sed manifestat siccī
tas ipsius oculi z humiditatis z spūm ipsius
a siccitate cōiūcta in toto vt cōtigit in tabesca
tione ex multo tempore resolutis ex p̄cedentibus
diuturnis morbis in q̄bus sepe debilitat visua
p̄pter siccitatem oculo cōicātā: z ita siccitas toti
cit signū huius. Alio signū sumit q̄ b̄ species de
bilitatis visus validior: sit in tempore famis vt
dum vēter vacuus fuerit: p̄p̄ maiorē resolonē
z minoratōne factā in spū vbi sumpto cibo m̄
ultiplicatis spiritibus in tempore minuit illade
bilitas. ¶ Et ex his inferitur q̄ dicit text⁹. q̄ntz
ad dierā q̄ nutritiō in eis erit augmētādm̄
s̄ in qualī. plures estantur sicut est nutritiō
rū q̄ debet cōalescētibz z vñ in poru tri
buēdū ac supra caput ipsius aqua tepida infun
dēda intelligēdo de aqua dulci humectatīna si
gnāter tepida: q̄ nō calida resolutiua: z incur
uatio sup̄ eā faciēda. i. debet corpus incuruari
s̄m facie sup̄ aquā tepidā vaporatē ad recipien
dū vapores humectatīnos ad qualitatē hume
crādo runicas hūiores z spūs: z sic ad siccitatem q̄
est causa nocuētis remonēdā. ¶ Balneū p̄ter
ea ingrediat̄ in quo tñ nō multū sūdet signan
ter dicit nō multū sūdet ne fiat resolutio z eric
cario. nā humectare taliter exteriora mēbra et
calefacere q̄ ipsa aliquali calefiant z intumes
cāt ad p̄uertēdū nutritiōem ad exteriora est in
casu cōueniēs: intelligēdo de balneo aq̄ dulcis z
si fiat hūectatīnū balnū artificialē magis cuz
decoctione capiti castratoz z altice: z sic cū sic
citare cōiungat caliditas addēdo maluas z vio
las z nenuphar erit fortioris efficacie. ¶ Addit
naribus q̄ oleū de amigdalīs dulcibus atq̄ an
ribus est immittēdū: oculis vero lac mulieris
adolescentis quaq̄ die est immittēdū q̄ sepe
fieri z frequēter p̄uenit sup̄ vt ponat̄ in oculis.
Iboc totū est clarū: qm̄ lac mulieris humectat
oculos: etiā reliqua posita intra aures z nares
mediare hāc inrētionē p̄ficiūt. ¶ Consequēter
vltimo ponit descriptionē pulueris appropia
ri in debilitate visus vplm̄ cōtingēre ab hūi
ditate. nam talis puluis subtiliat z ericcat ma
teriam cum p̄prietate cōfortatīna oculi ex par
te simpliciū intransiū in eo. nā hūic intrat rhu
tia de qua dēf̄ est supra q̄do cōfortat runicas
oculoz consumēdo humiditatem: etiā est in pul

uere virtus subtiliatīna humoz grassoz z eric
catīna in virtute succi sanfuci: z in virtute pi
peris z ēuēberis z macropiperis z celidonie
z salis armoniaci: de q̄bus oibus z inuamētis
eoz dēf̄ est p̄culr̄ supra in supioribus capitu
lis: sicut igit̄ cōpositio vt iacet in litera. s̄. rhu
rie ablure z ericcare. z. rr. intelligit̄ pus lore ad
remotionē seculērie z pulueris. deide extrahat̄
tur succus sanfuci viridis: z est species maiora
ne z p̄ nocre vñā residere dimittat̄. sup. dicitur
succus vt faciat debitā residētiā z coles. s̄. di
mittēdo prem grossam residēre accipiēdo cla
riorē: ex quo sup. succo colato rhuia p̄perfa. i.
prius pulueris. s̄. misceat̄: deinde dimittat̄
sup. in loco siccō quousq̄ siccet. s̄. ipsa rhuia cō
sumpto succo: postea terat̄: deide sumat̄ ēuē
beris ad abstersionē vaporoz grossoz mixtoz cū
spēsbus pipis nī. macropipis celidonie. oīm. aff
z. ij. ista oia subtiliat ericcat z cōfortat. salis ar
moniaci. z. j. ad maiorē abstersionē z resolonem
hec sup. oia misceantur cū rhuia q̄ fuerit. z. rr.
post b̄ oia sup. s̄. z sup. subtilissime z fiat alco
sol: z reponat̄ sup. i. ampulla vitrea bñ obmura
ta: z cū necesse fuerit oculis immittat̄. ¶ Addit
adhuc p̄terea valde p̄fert̄ s̄. de fellib⁹ de quo
supradictum est: z pater quō valer abstergēdo
z ericādo. ¶ Cōsequēter postq̄ posuit curā de
bilitatis visus p̄tingentis a cā in oculo ponit
curā debilitatis vñ nocuētis in opariōe visua
p̄ringentis a cā in mēbris vicinis pura p̄pter pi
los inuertos in palpebris q̄ aliq̄ p̄sunt oculū
vñ sūnt humiditas vel humor ad oculū impe
diēs opariōne visua: z aliq̄ oppnūtur obie
ctis ip̄i oculo cū inreri? reflectit̄ z ita impe
diūt visum. Et ponit curā breuiter quā videbis
in lsa excusans se a lōga determinatione: q̄ il
la cura est magis chirurgica de qua nō est p̄s
p̄cipalis cōsideratio: tñ lsa est clara et lege
eā: tñ aliq̄ breuiter z summatim dicā. j. z de tumo
re palpebray z de ipsis pilis inuertis zc.

Declaratio summarie ca⁹ z textuali de de
bilitate visus cū alijs duob⁹
paruulis annexis: iam ex ordine vidēda sunt p̄
mo de q̄d nois z q̄d rei debilitatis visus. 2⁹ sūt
ponēde distinctiones ipsius. 3⁹ erūt vidēde cau
sē. p̄r z 4⁹ ponēt̄ signa p̄nostica euer⁹ z p̄no
stica ad bonū vel ad malū deide demonstratīna
generis speciez quinto z vltimo erit veniēdū
ad curam.

Quid nominis. Pro p̄ nota p̄ q̄ debi
litas visus large vt hic
sumit aliq̄ se extēdit nō tñ ad dimmutā visio
nē: sed etiā ad alterationē vel ablationem siue
corruptionē ipsius visus. z aliq̄ ad quasi in ro
tū ablatā. Aliq̄ stricte sumit debilitas visus
p̄ dimmuta opariōne visua astāre z ita stricte
nō sumit b̄. sed ramen ista p̄p̄s appellatur de
bilitas: sed quocūq̄ talis debilitas est accidēs
pura actio lesa diminute vel quasi ablare: tñ
dicitur p̄prie egritudo sed quicūq̄ causa imme
diata ad hanc q̄ dicitur esse corporalis z intrin
seca mēbro dicitur esse morbus sed quia debili
tas visus magis apparet q̄ cause: ideo auctoz
res solum fecerūt mentionem de debilitate vis
sus. ¶ Quid aut̄ rei p̄prie sumēdo dici p̄r q̄
debilitas visus est opario virtutis visive dimi
nute lesa vel quasi ablare non ad placitum rei

Def. pulue
ris.De q̄ddita
re nois.De q̄ddit
teret.

Prima pars practi. magistri Jo. Mattei de gradis.

monibilis.

Distinctiones. Prima distinctio qdam est debilitas visus a gñatione cōtracta: qdam ex tpe. **Alia** distinctio qdā est p cōtractā qdam p pperatē: q aut p cōtractā qdā a toto qdā a piculari mēbō: vt a sto maco vel a cerebro. **Alia** distinctio qdā est a cā pmitina cōringēs qdā a causa corporali. **Alia** distinctio qdā est dīnurnā z ex multo tpe qdā modico tpe facta. **Alia** distinctio qdā fit non pcedēte alio morbo manifesto nec in toro nec alio mēbō sensibili: puta in oculo: qdā sequitur ad morbos totū: vt ipsius oculi. **Alia** distinctio qdā pūgīt in sene vt multuz extremaliter debili p naturā: qdā in corpore forti per naturā puta in uenili.

De causa

Cause. Jam veniēdo ad causas de debilitate p essentia pōnūt qdā cause/genes rales: nā qdā se tenent ex pte cause spūm visibilū: qdā ex pte runcarū oculi: qdā ex parte humorū oculi: qdā ex pte neruoz cōcauoz: z qdā ex parte adiacentium ipsi oculo z palpebrarum. **Ex parte spirituum** nā spūs aut multiplicat vltra qdā oportet aut minuitur magis qdā oportet aut fit grossior: aut tenuior. **Ex parte runcarū** aut tū nice p m essentia sunt alterate: aut p m cōplōnē: aut p m cōpositionē: vt q: sūt asperē facie vbi debet esse lenes: aut p m colores vt cū colorificat coinea marie ad viride vel ad nigrū: z tūc nō tūc fit dīminutio vel quasi ablatio: s; etiam corruptio: aut p m foramina marie vnee z pupille: vt cū magis dilatat qdā opz vt nimis pstringit. **Humores** etiā aut alterāt in ppritate vt multitudine vt paucitate: aut variatur in mō sube in grossitie z tenuitate aut claritate z turbulētia vel puitate: aliqñ in situ. i. s; iocitate pūo: z aliqñ in figura maxime de crystalloide vt cū anterior: nō est planitie hūis vñ nō strapa vt fiat debita impressio specierū visibilū in eo: z aliquoties est emines nimia.

De causa debilitatis visus ex parte spūs.

Ex parte neruoz aut fit oppilatio ppter rē cā dētē in cōcauitate aut ppter alias causas de qbus dicit infra: vel resolutio in ipsis neruis et ruptura: z aliquoties est mala cōpositio totū: oculi q: fit nimis emines erteri: vñ nimis irradiat a lumie: z hec est cā sepe contingens. **Ex spālēs cause** hāz gñalium sunt multū diuerse. pmo ex pte spūm multitudo ex cā debilitatis visus. Nam multitudo pōt esse causa debilitatis p qro ad multitudinē fit cōcūlatio ipsoz spūm circa oculū z psequēter fit supinatio z distemperamētum in spiritib; vñ sunt disproportionari ad visum. nimia etiā multitudo facit vt nō sit liber mōns ipsoz spūm intra vel extra p m opationes ale ad deferēduz spēs visibiles obiectoz extrinsecorū: ideo multiplicaria spūs aliqñ sunt causa obreñe: ratiōis visus: z ideo visus vitelloz ouoz nimis dicit Ra. in affo. suis pducit ad tenebrositatē visus: ita intelligit de qualz re multū resūmēte. quia sanguis q ex vitellis ouoz generatur maxime pportionatur generationi spirituum vt dicit Auicē. ideo de hīs specialiter facta est mentio. **Raro** tamen contingit q multiplicatio nimia spirituum sit causa nocuenti maxime spūm visibilū cum spiritus sint maxime subtiles mobiles multum resolubiles: vnde raro multi

tudo eoz adducit ad nocumētū: ideo dicebat Auicē. pmo all. 3. in rex. multitudo aut est melior: res z magis inuatiua. i. res raro ledēs z facile corrigibilis inter causas debilitatis visus. Aliquotiens tamen multitudo ppter cōcūlationem tandem ducit ad resolutionem z paucitatem: sicut etiam cōcūlatio spirituum facta in tenebris addit ad debilitatem per resolutionem z tandem per minorationem spirituum. **Et** hoc innuebat Auicē loco allega. cum dixit. **Et** qñ q perducit aggregatio valde superflua ad cōarrationem resolutionem z inspissatur ea p m deinde subtiliatur valde 2º. i. minoratur per resolutionem z subtiliationem acquiruntur: clarans dicit: istud est sicut accidit apud longam moram in tenebris.

Et aliquando fit debilitas propter paucitatem spirituum z puritatem eoz: z sic omnes cause minorantes spiritum de forti motu corporis de forti motu animalis studio diligentia z enacuationibus sensibilibus maxime per floromias z venofas spūlarum cum extractione sanguinis de egritudinibus diuturnis magne resolutionis picipue de coitu z reliqñ multū extenuantibus. iste oēs cause ducit ad debilitatē visus ppter dīminutionē instrozum. **Et** hoc accidēs sepe contingit post lōgos morbos vñ di ego in facto pueri tēdecim annoz post egritudinē sex mensis factū esse cecū penit: et tñ i substātia oculi nō erat lesio s; ppter factā minorationē spirituum. z in pcessu per duos mēses facta restauratio cōualuit. **Alia** quādo cā est grossities in spū: hoc mō friditas cōgregans z inspissans spūm pōt esse cā debilitatis: s; dicit. A. vbi talis aggregatio non perueniat ad finē vñ fiat subtilitas. Nam mltā vñio spūm facies ad inflammationē aliqñ ducit ad subtiliationē spūm caliditate aucta psumens re hūiduz grossum in spū extenuat spūm potēs ex coadunatioē subtiliari vt pauloā dices. **bat**ur: certa tñ inspissatio vt coadunatio spūs facit ad ei⁹ grossationē q ingrossario fieri pōt a malitia complexionis sine mā z frigida z sicca z a mala cōplōne māli sicca z melica. **Ad** grossitē etiā plurimū facit mixtio vaporū cum spiritib; **Et** ideo dicit Auicē. Omnia gñā legumini sunt grauatiua visus ppter istā causam q: generant vapores grossos z ideo spiritus postea reddūtur inepti ad motū p opatione visua ne cessariuz. **Subtilitas** aut spūs etiā pōt esse causa debilitatis visus: tñ q: ad nimia subtilitatem sequitur nimia resolutio: tñ q: non fit bona impressio z frico specierū visibilium obiectoz in eis nūc tāq p mediū. vñ psequēter nō pnt sufficēter repñtare obiecta. **Cause** etiā subtilitatis spūm sunt p m immaterialis calida vt sicca. Nam cōplexio humida nō facit ad subtilitatem nec ē frida. **Ala** āt rarefaciēdo z purificādo ad subtilitatem inducit vapores ēt resolutiōē spūm subtiliari: s; magis vt dubiū de siccitate quō subtilier spūm nā siccitas ad aggregationē spūm facit: z vñōne. iō nō vt preparare ad subtiliationē: q: tamen potissima cā ingrossationis spūm est: p essentia vaporū: ideo ericcatione facta in eis z consumptioē spūs remanet subtilior: etiam qñ spūs est calidus. **Et** dicit

Nota. de causa debilitatis visus ex parte runcarū.

De causa debilitatis visus ex parte humorū.

retur. siccitas ericcat vaporē & sic inspissat cum spūs de se sit tenuior: ideo illa siccitas magis ad terrestre deducetur idō nō erit cā subtrahitionis. Dicit qd spūs p materiā est humidus & pñr sibi annuere siccitate vbi p naturā calidus p siccitate caliditatis pñrā pñrte sit ad naturā igneā & sic deposito grosso remanet subtilior: secus est agere siccitate i materia grossa nō calida s; humida: sic siccitas ericcatō humidū faceret ad terrestre ericcatō: ideo siccitas est cā subtrahitionis spūm. Et ideo melēcolici p viā aduersionis sunt subtrahit ingeniū: nō aut dico de radicali melēcolici vt voluit Ari. 3ª particula p blematum pblemare primo.

Nota.
De causis
debilitat
visus ex p
te tunica
rum.

Ex parte aut tunicae marie extrinsecas nos cumēti ptingere pōt vñ ppter nocumētū in esentia tunicae vñ in supradie tunicae paruitas tenimā vñ ppter nocumētū i pozo marie ipsi vñce. Et ex parte sube tunicae vt corneae vel vñce nā vñce pñr nimis ericcati: sic seqt partitū coadunatio: & pñr p dōnē vaporū nigroz sit min⁹ pñr: pōt etiā p infrigidationē duci ad eādem dispositiōē vbi p calefactionē supflūā etiā indit pñr rarefaciēdo nimis cū spēs repēte nimis pueniant ad cristalloidē & sic pōt acqri debilitas in virtute visina. Et etiā fm supficiē pōt cōtingere maxime ppter vlcera vñ cicatrices pñr pñr si terminat indirectū pupillae. vñ ppter vñgulā adherētē corneae exēdētē vsq; ad pupillā: vel ppter sebet alios pñriculos accidentālī gñatos inter corneā & vñeā: & marie de catarracta vñ aqua descēdētē. Et ex parte coloris potest colorificari cornea colore citrino: vt i icteritia & aliqñ colore rubeo: & tñc aliqñ struō fm corripio vel diminutio fm ablatio visus. si sit citria apparēt oba citrina: si rubea apparēt rubea: si alba: alba. Potest etiā esse nocumētū ex parte minorationis debiti coloris corneae vel vñce vñbi cornea deberet esse colorata colore corneae vñce ad nigrū debet declinare. Si cornea sit pñrā nō colorata: sic nō gradata fier cōcatio spēs: s; subtrahit nimis: & tunc visus debilitatur. Et contingit nocumētū tertio maxime in vñce cū foramē ei⁹ nimis dilatatū vel cōstringitur nimis: qd tñc resoluit substantia spūs & spēs minus vñit ita vt ad cristalloidē non veniat: et ita pñr visus debilitatur: & sic oēs causae dilatares vñeā vñ pupillā pñr esse causae debilitatis visus: etiā constrictio sup eam q debet foramē n vñce naturaliter est de causis debilitatis et sic qñq; causa ducit ad constrictiōē supflūā potest esse causa debilitatis visus.

De causis
ex parte
humorū.

Ex parte aut humorū cōtingit nocumētū. s. ex pte albuginei vitrei vel cristallini. Et de vitreo dr. a. nō sit nocumētū nisi p qd desert nutritiū pñr uenies cristalline: vñ dicit: nocumētū aut qd visui aduenit ex vitreo nō est pñritinus i. principale: immo nō nocet visui nisi in qñtum esse causa nocumēti ppter nimiam multitudine ei⁹: tñc apparēt nimis opacus sicut multata aqua apparēt opacior: paucata aqua: & minus potest a medico illustrari: paucitas etiam albuginei ppter causas oppositas: nimis irradiatur oculus & psequēter nimia resoluō spirituum & pñde inspectio solis & irradiatio minorāryi

sum ppter disgregationē spirituum: vt declarant Ba. 4° de accidētī. ca. 66°. Et adod^o aut substantie ipsius albuginei pōt esse etiam causa ad debilitatē visus: qd si eius partes inspissantur inequaliter dicit Rasis 2° continentis: non tñm minuitur operatio visina: sed corrumpit qd comprehenditur extrinseca tanq per fenestras vel tanq per foramina vbi sit nimia inspissatio ita vt phibeatur trāitus speciez p albugineū ad cristalloidē: tñc fiet cecitas nimia etiā raritas ipsius albuginei facit ad nocumētū ppter nō gradatim cōmunicari species ad cristalloidē sed repēte nimis. Et presentia etiā vaporū inclusoz in albugineo est maxime causa nocumēti: vñ dicit Ba. si humor vapor extrinsecus nocet visui: qdromagis vapor intrinsecus eris. Nam dicit. vapores em & sumi extranei extrinseci nocent ei: qualiter ergo intrinseci? Et ex parte cristalloidis potest esse nocumētum qd sit nimis transparentis nimis opacus vel propter malam et indebitam complexionem eius: ita vt non sit instrumentum sua cōpletio conueniens ad operationem visinam: sine sit ex parte caliditatis frigiditatis &c. vel ex indebita dependentia ad humores ad spiritus. potest esse lesio ex parte si tus in compositione: vel si nimis elenatur cristallina in albugineo vel vitreo vel nimis depouitur. nam cū nimis elenatur in albugineo appparent maiora que sunt extra q sunt vel nimis si interius & magis cooperitur a vitreo: tñc que sunt extrinsecus apparent minora q sunt: dicit Aui. potest etiam esse ex indispositione cristalloidis in figura. nā cristalloides debet esse plana fm partem anteriorem. si ergo ad acutiū tendit vt supra dictum est: vel debilitabit vel corripitur vel auferetur operatio visina.

Ultimo ex parte nernorum obricorum potest euenire debilitas propter oppilationem maxime in eis cōtingentem & est casus sepe eueniens et plerunq; stante habitudine bona oculi cū sit destructio vel debilitas visus quasi semp cū est oppilatio contingens in vñs cōcanis nernoz: obricorum: vt dicit Ba. 4° interior. ideo multū aurores faciunt caplm de oppillatione visus i. de debilitate quasi innuentes q sepe ab oppilatione cōtingit debilitas. Et hec oppilatio fit aut ppter materiam cōcentam in vacuitate de re humoralī vaporosa grossa: aut ppter compressionem: aut ppter humectationē relaxatē: aut ppter apata musculoz ipsoz nernoz cōpimentia meatus: & pñr cerebro bene disposito: & debitam mensurā spūs animalis generatē phibita via ad oculū: vel fm totū vel fm pñr aliā qñ visina debilitas: aliqñ ablatio. Et pñr ē hoc a cā primitina ptingere: vt a cā extrinseca: pñrta ex pñssione in pñr aūrioz cerebz vel alia cā vt dicitur ē cū erat sermo d causis opifonis cerebz.

De causis ergo primitinis dimisso aere q nocere potest per omnes qualitates vt supra declaratum est: & multis reliquis dictis supra diuerso modo causantibus debilitatem.

Et ex parte exercitij dicatur q multum debilitat exercitium superfluum spiritus resoluēdo exercitium etiā pñcillare ipsoz oculo: vt inde sinenter legem scribere & aspectus extrinsecus colorum: & maxime aspectus lucidi & albi disgregando: dicitur Ba. secundo continentis de

De causis
debilitat
visus ex p
te nernoz
obricoz.

De causis
pmitinis.

Prima pars practice Jo. Matthei de grad.

Nota bñ.

Nota de
napisqua
liter bonū
visum effi
ciunt.

mente s. i. q. multi inspicientes eclipsim solis
subtiliter aut aduenit eis et hoc defectus visus
omnino aut infra debilitas ipsius. Et dicebat
idē ibidē de mēte Judei q. ploratus nimis de
bilitat visum et inducit primum oculoꝝ. Et de
somo dicit Aul. q. somnus nocet post repletiōē
et q. somnū supfluit nocet. q. vapores retinet.
De somno etiā dicebat Ras. 2° cōrīnētis. Non
diu faceat supfluit: et cōrīnētis do dicit: et caueat
ne opponat oculos vērō sepe rēprionalī frigoꝝ
rīnūi fuit: et pulueri: et vigilie supfluit. ne nocet q.
spūs resoluit et dilatat digestiōē oculoꝝ. Et
de cibis dicit Aul. q. cibis nocet q. est falsus et
acutus et vaporosus: et dicit q. nocet oīi stomaci
sicut cepe et allia olīne mature aceti caulis. Et
dicebat Ras. q. oīa cibaria diu morāria in ore
stomaci rēdificilis digestiōis: q. gñant humo
res grossos a q. bus ascedūt vapores ad cerebz
sicut sunt cepe eruce napi: idē Ras. lib. 4° a.
fo. suoz dicit q. napi bonū visum efficiunt et
sunt cibi cōueniētes. Q. derapis est dūbitatio
apud doctores: s. i. dicit q. ut puocat vrinā con
ueniūt: sed vbi nō debite digerūt nō conue
niūt. Et istis similes sicut lēricule proprie cau
les et carnes grosse et aceti: ista omnia nocet: et
similiter vinū grossū et pēpue dulce et vigilie
multe, comestio lactuaz suū de maxime faciē
tibz debilitatem visus: de quibus fecit hyppoc
ratem Ras. in tercio libro suoz affo. in prim^o cū
esset iuuenis ppter nimias vigilias in studijs
pbiē et medicine multis noctibus amittit somnū
et in rehabendo somnum nūq. inuenit ita iuua
re sicut in trahendo oleum nenusaris p. naves: et
in comedendo lactucas cotras et crudas: q. hē
reditare facit debilitatem visus et mollitiem re
stium: postea fuit necessarium comedere pullos
columbinos et passerēs ad restauratiōem ei⁹.
Comitus etiam laboriose inductus et lōgus
cantus et vociferatio foris est de causis eius.
Baluem etiam in corpore repleto de causis.
Passiones etiam animales maxime de ira et
furore et p. p. p. post repletiōem sunt de mul
tum debilitantibus visum propter enapozatio
nem: et etiaz ebrietas ad istum modum reducīt.
Sunt etiam cause debilitatis p. resolutionē
et ita gñaliter omnes cause multas resoluentes
ut sunt eiones fortes et siles sunt de causis de
bilitatis visus cum ad debitā visionem causan
dam maxima requiratur spūm quantitas vel
aliaz operationū sensitiuaz. P. dōt etiam con
tingere debilitas visus ex p. p. p. in anterio
ri parte cerebz vel ex alia parte simili ut dicitur
est supra. De causis vero p. cōitatem b. eniter
dicatur q. potest fieri cōitas a toto enapozādo
ut in febre: et a particularibus membris ut in si
mili sepe dicitur est maxime sit cōitas a cerebro
et a stomacho et a matrice in mulieribus. Et hec
sufficiant de causis.

Signa. De signis iam succedit dicere: et pri
mo pronosticis eventus: demum ad
bonum et ad malum: deinde evenimus ad demō
stratiā.
Signa autē pronostica eventus non pnt decla
rari in habentibus debilitatem visus a gñone
aut propter malas complexionem oculi aut ma
lum situm partium eius: sumendo sicut dīam p
societate: q. p. p. adinuicē non hnt debitam se

cietatē: vel q. oculis fuerit fin torti emētis ni
mis: talis nāq. debilitas visus est semp mala et
incurrabilis: restat ergo ponere signa eventus
in hntibus operationē debitā visūā. Et sit igit
hoc p. p. p. p. p. in multā extremā vigi
lantibus vel multā coenitibus possunt p. p. p.
cari supfluit visus debilitatē: et ita intelligit
et si corpori accidant cāe multū dissoluentes
spūm mudo: ante v. sunt febres longe et fortia et
circūta et. totum est clarum. Et sēda cōclusio p.
nostica et est Ras. 2° cōrīnētis: in pueris sepe
expectare opz debilitatē visus ppter supfluit
humiditatem ptingentē: dico et in p. p. p. p.
rie ppter malitiā regiminis eoz. Et alia conclu
sio: in senibus et decrepitis possumus expectare
debilitatem visus ppter siccitatem ptingentē et
in iuicis et in humoribus oculoꝝ eoz: vñ dice
bat Ras. loco allega. apud p. p. p. capli de debi
litate visus. Et siccitas et humiditas faciūt defe
ctum visus decrepitis et pueris: decrepitis p. p.
pter siccitatem: pueris propter humiditatem.
Et alia cōclusio: cū imaginatiōes adueniunt
oculis nō pēdentes et nocimento tunicaz et p.
p. que est in vno oculoꝝ et in maxime in corpo
re cerebz s. i. gñatū rales declarant debilitatē
visus futūram: q. nī significat descensum aq. cara
racte ut videbitur p. p. p. si continue fuerint.
Et alia cōclusio pronostica: cū apparet vngula
in cōiunctura et extendit v. r. s. pupillam p. cor
neam et sit cōiunctura manifestus incessus nisi co
curratur a medico expectare opz debilitatem vi
sus et forte cecitatem: p. p. nā cū vngula puenit
ad directum pupille fiet impedimentū rāstina
specierū ad crystalloidem et. Et alia p. p. p.
aliquādo accidit cā magni meroris et damni ut
plurimum irreparabilis in corpore sensuali et
maxime muliebri ut est de obitu vigenitē filij
bone spei: expectare opz debilitatē visus ppter
erubescētiā quasi cōiuncta lachrymaz in tali
corpore. Et alia p. p. p. si corpori accidat multi
tudo variolaz et nō debite occurrat oculis cū p.
hibentibus sicut materie ad ipsos expectare
opz vel visus debilitatē vel forte cecitatem: p. p.
q. nī sicut in eis rōnabiliter variolae in oculis: vñ
postea eis ruptis remanētibus v. l. c. r. b. n. vel
p. p. p. cicatricibus ipsoꝝ v. l. c. r. b. n. p. p. p.
p. p. p. ut est p. p. p. sequit cōclusio. Et alia con
clusio: in diuturna obthralmia expectare opz vi
sus debilitatē: p. p. p. multas cās dicitas su
p. p. de obthralmia. Et alia cōclusio: in sōtione cō
rīnūi manifesta in tunicis oculoꝝ maxime cor
nea vel vnea a cā primitiua ptingente expecta
re opz visus debilitatem vel forte cecitatem. p. p.
vel q. nō fier vera cōsolidatio: vel si fier per cica
tricem fiet impedimentū: etiam sepe ad dictam
soluatiōem sit educio et expansio humorū oculi
qui humores difficillime restaurantur.
Et signum pronosticum ad malum: debilitas
etatiā in sene ppter siccitatem nō est sanabi
lis: p. p. p. cām eius continuo augeri ut p. p.
Et alia cōclusio: debilitas sequens ad apā dū
rum vel aliā oppillationem a materia grossa in
uernis obticis est malū. Et alia cōclusio gñalla
omnis visus debilitas sequens cām mansuam
in tunicis oculoꝝ ut est cicatrix vñ dilatare ma
gna pupille a cā p. p. p. v. p. p. p. grossū
medianre inter tunicas quelibet talis est incu

rab
dic
p. p.
cō
dol
bil
cur
ma
p. p.
ren
de causis
pnosticis
ad bouum

De signis
demonstrat
tunc et p.
de signis in
p. p. p. p.
ipsum.

Aliud po
nostica ad
malum.

De signis
eventus.

rabilis: et etiam cū dilatar a casu vel percussio dicebat Aul. q non hz curam: hz Rasis in ca p4 p4o videatur oppositum sentire: vt videbit lo co suo. ¶ Ultima cōclusio debilitas sequēs cāz dolorosam vel aliam: vñ minuitur oculus sensi biliter ppter minorationē partū integrāz eum maxime si veniat post etatē cōfistēdi est ad malū et vñ in incurabilis. Dico signāte vñ ppter monstruositates que aliqui in nā appa reut vt dicit Auer. 7o. colliger.

De causis
profectis
ad bonum

¶ Signa vero ad bonū: cū sit debilitas ppter cōitatem stomachi scilicet q non sit prima: im mo interpolationē hās talis est curabilis p res motionē cāe cōitatis vt p4. ¶ Alia cōclusio: de bilitas ptingens in iuvene ppter siccitatem vel ppter paucitatem spūm adductā ex malo regi mine vt ex coitu nimio et ex caritate et nimis vigi līs hmo: talis est curabilis. ¶ Alia cōclusio: de bilitas ptingens ppter nimiam humiditatem in puero et malitia regiminis curatur in pcessu etatis rectificatione regimine p4. ¶ Alia cōclusio debilitas sequēs ad caratā certā dēterminatā s. q sit de illis que pnt deponi facit vt ē marga rialis: talis est curabilis: p4 p de pfectionē caratē: hz aliquoties fiat in istis recidua.

¶ Ultima cōclusio: debilitas sequēs leuē pan num extrinsecū supra pūcturā et corneā vel etiā ppter modicā humiditatem dispersam p albugi neum est remouibilis beneficio medici: patet ex dictis supra de panno.

De signis
demonstratis
rūm et p
designis in
p4o et p4e
spūm.

¶ Signa vero demonstratiua gnis debilitatis visus per se sunt manifesta ex eo q non cōpre hendunt obiecta eque bene in equali distātia et in medio equaliter illuminato sicut prius.

¶ Signa vero sp4 et p4 ppter et ppter ex parte spūm: nō sit debilitas ppter subtilitatem vel paucitatem spūm manifestū est q cōprehē dunt visibilia ex primo sine pscrutatioe dicit Aul. i. sine multa aduerterit et attentioe. Nā per obiecta visibilia multiplicantiā species ad oculos faciliō sit immutatio spirituum cū sint subriles stantibus dictis obiectis in prima di stantia etiam obiecta diminute spūm multā replicantiā species debiles faciliō sit immuta tio spūm sit in proxima distātia: sed in longa distātia talia obiecta debilia non possunt ad longinquū species multiplicare sufficientes ad debite immutandū: ideo nō videntur etiā si ob iecta sint de se potentia apta ad longinquū for titer spūs multiplicare: ppter tñ multū mediū intercipi: p4 multū lūmē mediū sit nimia spū ritū dictōz immutatio: p4 resolo ipsoz. Jo dicebat. A. q tales in qbus spūs sunt subriles et pauci nō vidēt qd elongatū est cū pscrutatioe vñ eius subtilitas. s. spūs cū est supina non si gurat rē luminosam valde. i. ppter eandē cām tales non pnt videres multū luminosaz: et iō additāmo fugat eaz lūmē claz. i. potentiā viūā in actu: et separat eā. s. spūm disgregando et resol uendo. ¶ Ecce vbi dicatur spūs grossus aut multus nimis nō cōprehendit obiectū de p4: quo: qm nō fortiter immutatur oculus vel spūs eius a lūmine mediū: ideo spūs impūmēs debi liter imprimi in spūm grossū et multū: sed si ob iecta sint de longinquo illa cōprehendunt stan te spū grossū et multo: qm mediū est amplius: et id est ex eis: vñ sit fortis motus in spiritibus p

pter multum lumen: et inde talis motus fortis subtilitatem spū grossum: et resoluunt partem de spū multo: et sic habilitatur ad debite spūs recipien dū sicut forte lūmē: vt dicebatur prius resolues bar spū subtilē et ppter paucum. ¶ Et si fuerit subtilis et multum declarat ex eo q non existere nocumēto in aliqua tunica: vel aliquo hūoz tales puenienter vidēt de p4inquo et de longin quo: sed magis clare de longinquo: istud p4 ex dictis pannoante: et ideo hūtes spūs grossos bñ vident de longinquo: et hūtes spūs subriles me lius vident de p4inquo q de longinquo: q per longinquū dilantur et resoluunt spūs: vbi sit spūs modicus et subtilis vident de p4inquo. s. obiecta mediocriā: etiā. s. mediocriter colorata obiecta minuta nō nisi cū attentione. De hac rñ visione subtili vel mediocri intelligitur in com paratione sacra extremoz admittit: nō aut scā cōparatioe ad mediū. s. ad corpus tēperatum: nā ipm forte melius videt de p4inquo q corp⁹ cuius spūs sunt subriles et pauci: ita forte me lius a longinquo q illud cuius spūs sunt grossi vt alibi declaratū est scōo regni. ¶ Differentia tñ inter grossum et multum maxime sumit ex ha bitudine totius et capitis: q habitudo sangui nea cū plenitudine venarū et rubore faciei marie oculoz vñ cū cōiungitur cū superflua multitu dine spūm simul cū pcedenti regimine multis plicatio: maxime de oculis foribilibus et vbi in spū grosso cōiungitur diuini flegmatis vel me leuēcolie in toto: et cū pcedere regimine de cibis grossis: sed hec pscrutatio magis pertinet p4is q medicis: et spāl declaratur hec difficultas ab Aul. tertia fēri nāliū spūe 5o et 6o caplo.

¶ Et si cā fuerit ex pte tunicarū intrinsecarū et p4i claz: dicit Aul. est ex eis q sunt prana cū non est res alia nisi ipsa. i. difficilis est cōsideratio et si gnificatio. s. ex scriptis tñ: sed opz sumi significa tides ex alijs vt si sint tunice p4inde lese vt are tine et scitronice. nā ppter latentia istoz mēbroz rum nō pnt signa clara dari: sed pnt dari p quā dam coniecturā et alijs apparatibus. nā video etēpli g4a q cornea est alterata ad citrinū sed remissum. Et tñ iste nobilē est lesio in visu. nāz tñ ex hoc q est modice alterata cornea: p4o nō sit ex hoc q lesio est in tunica magis pfundis non exire lesione in alijs supiorib⁹: q tanta lesio nō depederet a cornea ita p4z alterata: ita dico si video tunicas extrinsecas aliquantū cor rugatas sed remisse et fuerit magna lesio in p4u te visua cōcluditur q ppter hoc non d3 puenis re tantis effectus debilitatis visus. et ideo p4r arguitur q d3 esse corrugatio in intrinsecis: et si militer si sit aliquis punctus parvulus in pūm crina vel cornea et sit magna lesio: arguimus ex hoc qd in intrinsecis sint plura puncta vel alia nocumēta: aliqñ est lesio in visu: et tñ in tunica nulla apparet sensibilis lesio: quia nec in corru gatione vel in coloratione vel solutione contri nui: sed videmus aliquam turbiditatem in oculo: q insipientes in illo non videmus nos res presentari vt in speculo: q tñ ista turbiditas est remissa quia parca representatur imago: tunc declaratur q ista turbiditas non solū est in albugine: sed etiam in crystalloide. ¶ Signa tunicarum extrinsecarum et colorū suoz sunt mani festa: nam si dicatur esse asperitas vel inequali

De signis
sumptis ex
parte tuni
carum.

Prima pars pract. magistri Jo. de grad.

tas in aliqua parte que non sit multum sensibi-
lis: rñ aliqñ etiam declaratur ex sensu: qñ cñ la-
teraliter respicimus videbitur dicta inequali-
tas oculi: vbi in recta oppositione oculi non vi-
debamus: et faciendo ipsi moneri diuerso modo
oculum: et ideo contingit in habentibus imagines
qñ aliquotiens situato oculo fm vnum modum
cõprehendatur imago: fm alium modum non: vt
ibi dicatur esse cataracta in parte superiori: puer-
sa pupilla sursum cõprehenditur imago: et alit̃ nō
cõprehendebatur: et ideo diuerso mō opz medi-
cum ista aduertere: si fuerit lēso in tunica pro-
pter tunica supuenientem siue panniculū inter
alias partes indicabit: qñ videbit extrinseca qñ
mediante quadam tela intermediente.

De signis
sumpris ex
pte hūoz.

¶ Si fuerit ex vitio humorū vt ppter qñtates
tūmilitudinē albuginei ita vt sic reddat mag-
niger: qñ multa qñtates ad videtur obscuras: tñc
declarabitur hoc qñ medico inspiciente oculū
videbitur cōfuso in humido et suba oculi. Et si
fuerit ppter humidū dispersum p albugineum
tunc dicitur Aui. qñ iste cuius est videt semp inter
oculos suos sicut nebulas: maxime intelligit si
talis mā fuerit dispersa in directo pupille et cor-
ram foramine: sed si cōturbatio fuerit cōis tori
corneæ et in oibz partibus eius: declaratur qñ
talis cōturbatio non est in oculo ex parte albu-
ginei: immo nō est dubiū qñ ipsa sit in cornea: lz
erit cū hoc possit esse in albugineo: et qñqñ acci-
dit albugineo siccatas: vñ talis humor p siccatā
tem sit inequalis et difformiter in partibz spissus
et tunc si partes aliquę spisse obiectent virtuti
visus: et alique sint sicut tñ medium ita vt sint
peruic: apparebūt tunc tanq̃ obiecta perforas-
ta vt fenestra vel fenestre. Et sic videbit rāq̃ p
fenestram: si vna tñ opposita fuerit ipsi sata: et
si sint plures inspicere differentes videbit rāq̃
per fenestras. vt voluit Aza. sicut etiam et vesti-
gia vlcex existentiū in cornea: et extrinsec⁹ nō
manifesta: faciunt aliquotiens apparere imagi-
nes vt infra videbitur. ¶ Sunt etiaz signa sicci-
tatis et humiditatis tunicarū et humorū qñ sunt
dicta circa literam: de quibz et dicit Aui. et scias
qñ omnis corruptio sup. visus vt debilitas et rñs
a siccatate sit fortis cum vacuitas adest et apud
exercitium resolutum et apud effiones in hora
meridiei et ex humiditate est e contrario: hoc ē
manifestat totius habitudo humida vt flegma-
ticoz precipue: vel sicca naturaliter vt melenco-
lico: vel accidentaliter talis ex macie et siccatā
re sequente causas efficcantes vel primitinas.
de qñbus dictū est supra de coitu vigilia et sili-
bus vel corporales vt sunt se. maxime dissolūtes.
¶ Potest etiam esse defectus ex opilatione ner-
uoz obricoz: et tunc stat multa debilitas visus
vel primario in totū: licet non appareat aliqua
lēso in oculo: sed ad distinguendum unquid
dicatur esse opilatio in nervis obricis siue arte-
nuarozia propter clausonem eorum ex humidi-
tate relaxante vel a siccatate vel sit ab opilatio-
ne coartatozia siue ab apostemare siue ab alia
materia non apostemante sed stante in: conca-
uitate: et inter debilitatem vel quasi cecitatem cō-
tingentes ab aqua siue cataracta: et in principio
etius cum adhuc non manifestatur ad visum ex-
terius: dicebat Aui. in signis de cataracta.
¶ Inter aquam vero et opilationem intrinsecā

De signis
sumpris ex
pte nervo
rñ obricoz
tūm.

factam in dictis nervis distat. i. differentia est
qm̃ qñ vnus nervus duoz oculoꝝ comprimitur
i. teneretur clausus comprimēdo dilatur. i. ma-
gnificatur alter in aqua. i. stante cataracta p-
hibente visionem. Sed si fuerit opilatio in di-
ctis nervis etiam posito qñ vnus oculus cõpri-
matur alter propterea non dilatur. Et causa
huius est dicebat Aui. qñ cā in illa dilatio-
ne si facta non existente opilatione in nervis ob-
tis fluere. i. continue spū p ipsos nervos non
opilatos ad oculos per cõpressionem vnus oculus
li sit expulsio spiritus qui est in oculo compres-
so ad alterū cum se ritidine et sic dilatur alter
sed cum est opilatio posterior: in dictis nervis
nō penetrante spū nō ita dilatur alter oculus:
etiam in cataracta vtrūq̃ impeditur visio
in altero oculo tñ salte in prin°. vbi si fuerit de-
bilitas ex opilatione vtrūq̃ vtrūq̃ oculis cōica-
et etiam dicebat Ras. scdo pñentia. si est in in-
strumento visus eius congregatio. i. aqua elata
gatur pupilla vnus oculi qñ claudatur ali-
oculus: et ex aduerso claud vno oculo si videt non
intumesce alter oculus lateraliter neq̃ for-
ramen vñc dilatur dicatur qñ opilatio est facta
in nervo obrico. i. in coniunctione ipsorū nervorū
rui vel ante cōiunctionem versus cerebrū: qñ
si fieret opilatio. verbiga in nervo veniente ad
dextrum oculum post cōiunctionem nervo: i.
versus oculum: oculis tñ dexter ledet et non
sinister: vt parer consideranti.

De cataracta
rio capite
pforat vi-
sum.

¶ Signa vero declarativa dilatonis vñc
vel constrictionis eius sunt medico experto seu
su manifesta.

¶ Imperfectum etiam aliquotiens visus ex ma-
lo situ partium integranrium maxime ex parte
crystalloidis: vt qñ crystalloides non opponit
directe fm partem planā foramini vñc: et tunc
quasi in totum priuatur visio. vt posuit Aui. in
ca⁹ destructionis visus. Et aliqñ sit eius decli-
natio ad superius vel inferius. Et tunc dice-
bat Aza. sequitur vt vna res videatur esse due:
sicut etiam aliqñ ex turbiditate spirituum ava-
poribus grossis maxime vini hoc accidens con-
tingit vt vnum videatur duo sicut ponit hyss-
riam Aggregato: bitiensis de sacerdote anaro-
ebzio: qui cum haberet vnum lumen in manibz
credens esse duo lumina: et propter auaritiā ex-
tingit vnum credens remanere aliud: et ita res
manet in tenebris.

¶ Si vñ sit nocumētū p viā cōitatis et qñ si ex
pre cōitatis cerebrū nō p essentia sigm̃ erit ex res-
liqs lēsiōibz opationū cerebrū et audire gūstare
tūc. Dicit rñ. A. qñ si sit nocumētū tñ in pre ariori
cerebrū: tñc solū erit lēsiō iusu et olfatu: et nō ne-
cessario erit i auditu. Et id ē hoc pōt argui qñ
para anterior: pmi vtriculi cerebrū nō est sensus
cōis: vt ē dicit Plin⁹ cōmētato: fm oēs opā-
tiones sensū sed toti cerebro. ¶ Signa cōitatis
ex toto corpore declarant ex cōpōne toti⁹ corpis:
vt de febre et humiditate et hmoi. Nam si fiat ex tēte
febre et augeat vel diminuat visus fm augmentū
et decrementū febzis signū est qñ est p cōitatis toti⁹
rius. ¶ Sed si ppter replōne stomaci ledat vis⁹
et minuat nocumētū stāte eius inauritione cū alijs
signis nocumētotoz stomaci et ambobus oculis
cōica: vbi si ex cerebro vtrūq̃ vni oculo
magis cōicatur: vt dicit Auer. quarto colliget.

Conspic-
tio vñc
debilitat
visum.

Agnum est qd stomachus est in causa. Et si fuerit ex matrice stant ppria signa matricis sicut in reliquis per cōitatem ledentibus. Si sit causa ex parte circūstantiū membrorum: vt q̄a palpebre non possint eleuari propter scabiē et si milia: signa sunt clara.

Cura. Jam veniendo ad curā: primo ponetur regimen in diēta. 2º regimen medicina lium fm diuersitatē causarū summarim expedie do ppter multa superius dicta que ad hoc capitulum pertinent multū adduci p̄st reducēdo etiam multa ad confortationem visus.

Circa primū igitur regimen in diēta est regimen dictū supra pro magna parte et consistit in euacuatione causarū que sunt supra nominatē. Et sp̄aliter ex pre aerio vt dictū est: et nebulosus grossus et alius nocet. Exercitiū mēbroz inferiorū laudat: exercitiū p̄ticulare capitis vt pectinatio leuis capitis cū eboze marie laudatur de quo dicitur Axi. instruens Alexandrū regem: frequētaiones inq̄ pectinis supra caput vapores visum impediētes educit acutos ne viui obfuit. Et dicit Axi. Et administratio pectinationis supra caput inuatiua est: p̄prie cōfert sensibus: quare opz vt admittet oī diē multotiens: intelligit stoaco inanitor: addit rōnē: qm̄ attrahit vapores ad supiora et remouet eos a pre oculi: hoc est notabilē obseruādū qm̄ in hoc reperi in meipso magnū inuamentū: nō tñ fiat laboriosa fricatio p̄cipue supra rephonē: valet etiā exercitiū particulare oculorū vt inspicere res vīdas: qd declarauit Bal. 4º de acciti. et dicebat. Mef. de mente Ari. aspectus rerū viridum in loco multo reperit visum corroborat. idem dicit aspicere speculū tersus directū et diu intueri sup̄ ipm̄ visum corroborat oculi defatigationem remouet. Zoquela et maxime vociferatio: vt fuit supra dictū maxime nocet. Cū igitur somnus sup̄fluit maxime nocent et somn tardet per. h. horas post cibū. Et dicebat Auic. et administratio eius qd p̄hibet vapores a capite sicut trusere: et p̄prie apd somnū cōfert ppter mirabolanos intrantes in ea reprimētes et res alias oculares intrantes. Ad intentionē etiā cōpressionis post cibū aut apud somnū faciūt cōdita de cydonijs et pira cōdita et zuccharo. in cā calida euaporatē mā a stō p̄cipue. Et in causā frida sumere tria grana masticis vel thuris ad istam intentionē. Et iste cas. maxime obseruandus est: et semp post cibū cū est visus debilitas a cōitate stōi aqua sepe pringit: et tūc ē vt singult ad diuersionē apud somnū vt inuēt exercitiū extremū inferiorū: vt. s. administratur fricatio eorum.

Passiones animales maxime nocent: et sic coitus. Et est maxime sollicitanda vētris lenitio. nā dicit Bal. 2º p̄tinentis. dixerūt antiquiores: nihil adeo nocet oculis sanis et plies dolosus qd cōstipatio ventris: et eadē rōne nocet debilitati visus. Et p̄tē et aboz. pueniūt cibi si sit pauca mēsurā spūm cā debilitatis restauratiū: vt vitellū onoz et sūta restauratiua: si sit etu berātia spūm qd raro est: tūc restauratiua multum nocet. Quicūq; cibaria agitat humores vt acetosa salsa amara nocet: enaporatiua nocent vt vinū acutū potēs. pingua oīa ēt faciētia nutrimentū grossum nocet vt legumina: sed elegā

ter dicit Mef. de mēte dīasco: idis iter carnes: carnes autū qd de rapina vinit: nā dicit qd visus corroborat et sūit foriditōes iuriū eaz. Et similiter laudauit ius serpentū siue viperaz: et si carnes decoquant cū feniculo et hyssopo et rore marino: maiorana ēt et rutha sunt excellētis inuamētū. Et ex his vel aliq̄bus eaz p̄st fieri fercula in casurape et p̄st inuatiue: imo de eis dicit Bal. 2º p̄tinentis: et inueni dicit qd dubitabat ne visus suus deficeret comedat rapas crudas et cotas ieiunus satur quātascūq; p̄t donec sit satur et eis: et est valde inuatiū. ego non laudare eas crudas: imo neq; cotas nisi diligētissime p̄duas vel trinas decoctiones: vt voluit Bal. in lib. alimentorū. ca.º p̄prie. ppter forē inflarōes earū: et laudat aliq̄ maxime risum bene coctum maxime stāte paucitate spūm. Dimittit reliq̄ carnes et reliqua cibaria p̄dicta albi in supiorib; capitis disponā oculorū. Cū autē a vino q̄st pole est nisi in casu debilitatis spūm: et in scā siccitate. In alijs tñ disponib; vt multū nō est vinum penit. dimittendū sicut in multis alijs passionibus ppter necessitatē spiritus in opatione visiva sed est miscendū: et ad magis cōpletam habendā doctrinā de diēta recurrat ad cōsiliū per me factum de debilitate visus.

In medicinalibus aut si fuerit ex lestone tunc nicari vt sebel vel albugis vel vngule est recurru. ad curā in capitis p̄prie. Et ita ēt si fuerit ex nocuentis neruoz obticorū est recurrendū ad ea qd dicta sunt supra de disponib; neruoz. Idē dico si fuerit ex vitio palpebrarū. Et si fuerit ppter nocuentū in hūioribus et in tunica intrinseciua in spiritib; p̄ si sit hūiditas dñans est intētia de digōne mēc cū digestiuis appropiatio de q̄bus supra dictū est. Cū etiā cū pillulis cochis de q̄bus posuit Axi. dosim ista in cap.º de dilatare pupille qd dosis est. 3. s. f. cū pillulis de hiera maiore et pillulis lucis. Et ibidē posuit Axi. cas. in cōtione dicit: nō opz vt multiplicet cōtiones cas solutiuis et debilitat virtus et nō eūc qd querit: quasi inuatiū qd etiā re in diēta dispone est: suspectū ppter debilitatē virtutis de resolutione spūm que sequit: cū tñ eoz magna quātitas sit necessaria ad visionē vt dictū est qd nō sic est in multis alijs casib;: vñ docuit interpolari ad min. qd decē dies in solonibus. Et tūc factis his cōtombus bis vel ter valer etiā cōtō p̄ticularis vt facta cū kebulis cōditis: de quoz p̄prietate est: vt cōfōret visum et acuant. postea fiat cōtō diuersa cū ventosis et stōmia si expedit cū fricatione mēbroz inferiorū. Cū uenit setonū post aures. gargarisimata sternutatoria et caput purgia ab alijs: s. a me nō laudant in passionib; oculorū ppter vicinitatē ad oculos. Cū demū p̄fōret oculū et remoueat qd nocet oculorū de his dictū est in ca.º de sebel: tñ sp̄aliter laudauit Mef. nucē muscatā p̄ditam de mente Sabot dicit sic. Nux muscata nutrita cū melle sanitatē visus custodit: et p̄prie sumpra vna et eis quolibet mane in ieiunio. kebuli quoz conditi idē faciūt. valet etiā singuliter ad hoc p̄fectio electuarij humani posita a Mef. ca.º. p̄. de egritudinibus oculorū sumēdo 3. iij. cū vino in sero eundo dormitum. Et p̄t ponēda sunt localia absterfina aliquāliter exicariua et confortatiua: et in hoc valet collirium

Nota de rapis.

No. denuncie muscata cū melle cōdita.

Pectinatio capitis p̄fōret visum.

Constipatio vētris debilitat visum.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradi.

De cuius
ad collirij
optimi.

Alia dese.
collirij p
bati et ex
perri.

De curade
biliar[?] vi
sus ex sicc
tate.

de succo feniculi. Mes. Nam feniculus vt dicit
Democritus oculum abstergit visum clarificat
fm omnem modum administrationis eius: ideo
serpentes et reptilia postquam egrediuntur cauernas
in quibus visum quasi piderant videntur fenic
culo in comestione et fricatione sup oculos suos
et vigorat visus eoz. Cōpositio collirij fit vt in
fra. R. suc. feniculi depurati post residuā ei⁹ et
facilem coctionē ipsius in vase enea parre vna
s. 3. iij. folia auri puri numero. viij. diuidantur
minute in dicto succo postea addat mellis puri
et clari 3^a partis vnus. s. 3. i. et 3. ij. 5. bulliat fre
rum bullitione vna postea coletur et ponatur in
ampulla vitrea et suspendat in sole in tpe esta
tis per. xxx. dies permutando oibus tribus vel
quatuor diebus de vase in vas abhincendo semp
hypostasim ei⁹ postea distillet in octo ē efficac.
C. ponit etiā Aue. plurimas descriptiones ad
istam intentionē quas videre potestis. et facit
vnam mirabilem quā dicit esse tanti inuamenti
oculum tale efficit vt ei nō noccat corp⁹ solis
aspicere. fit vt infra. R. lapidis fanici. i. march
stre lapidis aris. i. lapidis albi et exponit litera
mea alumen albi lapidis magnetis et sedine. i.
sedonigi et est lapis emathites calameti et succi
condisi. i. radicularū suaz longari et rotundari
an. parrem vna sellis vulturis et vipere. an. pē
vnam misceat et alcosol. C. fit etiā collirium
domesticum et ad hanc intentionē: vt infra. R.
sellis galli aur pidiō mellis crudi. an. pres eq
les. succi feniculi depurati pres. ij. misce et pone
in oculis probatum est. C. fit etiā ad hoc medi
camentum ab aurozib⁹ pēpue cū est spūs grossius.
Et ipsum posuit Asa. sub hac formula dices. Et ex
his que cōferunt magno inuamento ad hoc est
quod accipiat vna peria eparis capre: aliqui dicit
eparis hirci: et fuit Serap. in ca. de his q nō vi
dent de nocere et scarificet multis scarificationib⁹
bus et impleant oēs ille scarificationes pipe lō
go trito: postea vero affetur et recipiatur liquor
fluens ex scarificationibus et administret de eo
in oculis pluries dicit Asarauus vsq; dñi sanet
tur. Et addit Sera. qd post collirij etiam valer
cum assatū est epar: pēcipe infirmoyr inueni
super ipso oculis apertis donec recipiat vapo
rem qui eleuatur ab eo: deinde comedat epar:
q: inuamentum eius est mirabile sup id qd dñ.
C. Et qm vt plurimū humiditas dñans est cau
sa debilitatis visus vel ingrossando hūiores vel
nimis vel cōstringendo nimis forame vnee. Id
circo ponam etiā cōpōnem vnus collirij multis
tum laudari a Rasī 2° pñuentis et est in forma
pulueris et vocat ipsum puluerē persianū: et fit
vt infra. R. anthimonij thuriā marchasitram et
climam lanent sepius fm modū pāctū et defic
centur et accipiant ex eis. an. 3. v. margaritarum
ablutarum. 3. ij. fedich. i. boli armeni indi croci
spice. an. 3. i. cāphore danich. i. mufci. 3. i. misceā
tur postq fuerit puluerizata subtilissime: et fiat
collirij quo vtratur mane et sero: et ista sufficiat
ad hanc intentionem.
C. Si aut sit siccitas in cā humectetur cū diuer
sis. ingentis humectatis ponēdo corp⁹ in bal
neo aque dulcis et euaporando oculū cum deco
ctionibus oretum humidaz et nutriendo corpus
cuius humectantibus restauratiuis et odorādo hu

mida embrocando caput cum humidis et insun
dendo intra oculos lac muliebre: taliqui insun
dunt oleū amigdalaz dulciū. et hec oia valēt stā
te siccitate sine materia. C. Et si sit siccitas cum
humore mellico cōplecti iurentur per similia: sed
op⁹ digerere humore et ēnare cū appropriatis. et
in his est recurrendum ad ea que supra dñ sunt
de melia. C. Et qm vt fuit dictū supra in causis:
siccitas sepe est cū subtiliariōis spūum: et sic pa
rat ad resolutionē vel minorationē eoz. Idē
ad hanc intentionē faciunt aurores collirij
conueniens de succo granatoz: et fit vt infra: vt
dicit Aui. vt sumat succus granati muzi et deco
quatur vsq; ad medietatē et remoueat ab igne et
misceatur cū eo medietas ipsi⁹ de melle et ponat
ur sub sole et administret: et ista cōpositiō ac
cepit Rasī. 2° pñuentis. quasi in eis dē verbis di
cit: cōpositū hoc collirij p acuitate visus mis
hi et profuit mihi valde: cōpressi granatum mu
zum et extraxi succum et feci bullire vsq; ad me
diū supra ignem: deinde addidi de melle dispu
mato quantū dimidia pars succi pēdicit: et ire
rū feci bullire vsq; ad mitionē pēdicit: et posui
ad solē p. xxx. dies: postmodū collirizari ex eo et
visus meus est factus multum acutus.
C. Restat nunc ponere curam lesionis visus p
per malū frū crystalloidis: qui tñ si fuerit an
tiquatus nō curatur: sed in pueris aliquotiens
curatur: et curā eius posuit Asarauus dicit sic.
Euratio eius qm accidit i pueris aut finari fue
runt cum hac egritudine: est q apertum capitale
sui cubilis in quo iacent et ponatur eis ex oppo
sita parte egritudinis candela accensa. s. si fue
rit crystalloides declinās superius: ponatur in
ferius: et si permutatur egritudo ad aliam par
tem ponat ex eius opposito: et ira rectificabit.
C. Et addit. et ex eis que multū cōferunt in hoc
casu est vt misceant in filo pēciosi lapides diuer
sorū colorū: vel etiā lapilli de vitro diuersis co
loribus colorificari et suspendat filū ad puerū a
parte opposita egritudinis et cōtinuo respiciat
illud donec redeat chrysellina ad locum pro
prium. et tunc sup. remoueat talia et confortet
postea oculus cum medicinis ocularibus aliis
qualiter ericantibus. et per istum modum ar
tificiosum potest remoueri aliquotiens strabos
fitas oculorum in pueris.
C. Et ad abundantiorē doctrinam ponā vna
breuem tabulā de medicinis valētib⁹ in debi
litate visus: quedā sunt q faciūt hoc absterge
do: quedā leniendo: quedā p manifestas qual
itates calefaciēdo: quedā infrigidādo et alia hu
mectando vel ericādo: qdā ex pperitate spālū
cōsuetudo q colligunt et summe auroz pēci
pne Rasī. 2° cōtinentis vt ex his diuersis poster
medicus diuersa componere colliria et diuersas
cōfectiones. C. De calefaciētib⁹ est nux mufca
ra zinziber pip martine lōgus acorus. De infri
gidātib⁹ est albnmē cui mncilago pñij aqua
rosata et portulace et filia. De ericātib⁹ est sicut
thuria rose climia et filia. De leniētib⁹ est lac
albnmē oni. C. De abstergeētib⁹ est mel pro
pie et oleū de kerna. Nā de eo dicit Rasī. cū bi
bitur mūdificat quicquid est in oculis de pñoz
rib⁹ grossis marime cū bibit cū aqua insusio
nis aloco. idē facit succus caruine succus veni
tauree minoris: oleū etiā balsami porati collir

De curade
biliar[?] vi
sus ex sicc
tate.

Tabula
qua notat
ur modū
cine valē
tes debili
tate vis
sus de qu
b⁹ pñi fier
ri colliria
et pñes ali
pēctiones

pñes pñi
accidere
egritudines
palpebris
oculoyr s
de pñioide
Auen.

risatum facit idē: succens etiā cepe cū melle colly
lysatū ad idē facit: et succens feniculi deficca
tus ad solē et mixt⁹ cū collyrijs valet: et gumijū
necnon in stipitibus feniculi v3: et est maioris
violentie: ad hoc singularissime laudat ab oculis
litis succus apij: succus trifolij: et ruta et come
sta et collyriata multū laudatur: et ē celididia
et berbena et succi eaz et sanguis testudinis et aq
epatis hirci assi in quo est pip de quo dictū est:
l3 Ras. sentiat super oē epar: postea sunt gña
fellis de qb⁹ est fel galline lenius et p̄dicis: post
ea selp ozi rhauri v3: vñpis lupi vel turturis
gruis canis leporarij et turti singl⁹ et fel zaborē
valde laudatur: et est p̄ficis dictu variolus seu
spinosa. pinguedo serpenū mitra cum melle et
ois maneries alius abstergit visum: et fumus pi
cis v3 debilitari visus puenienti ab humore
grosso: et ebannus abstergit debilitatē visus aln
obscuritatem dicit Si. ianues qd est quoddaz
lignum nigrū interius solidū pulchrū d3 sic dis
poni vt teratur et de limatura eius cribata per
panni serici ponatur in vino odorifero: et cum
eo fiat sief: hyfopus appositus in cibarijs remo
uet obscuritatem visus: vt vult Rasus et cymis
num comestū abstergit visum: et rosmarinus cū
oibz floribus suis et seminibus et stipite colly
risatus cū melle acie visum: et semen eius bibi
rum p̄ se facit idē. Cassia lig. est singularis in
namē: et in comestione et in collyriatione: m3
rha etiam collyriata abstergit obscuritatem: et
succeaz canduz: silt et marchasira combusta et nō
combusta facit idē: et hīs suz contentus. Et sic
est finis capituli.

De tumore palpebrarum. Cap. xxv.

Epitbimentur ex epithimate qd
in capitulo de obthalmia nomi
nauimus.

Equitur capitulū de tu
more palpebrarū quo nō discurrā ser
uando ordinem inceptum ppter breu
ritatem caploz: sed tñ ponā cās et spalia signa
et breuē curā: caplin habuistis supra literafr.

Sed pro intelligentia sciendum est qd multē
sunt dispōnes palpebrarū. sed Ras. fuit breuius
quos: qd vt ipse dicit in fine libri loq de oibz
his mēsurā huius libri transcendit: sed. 2. plures
ponit. C. No. p̄mo qd tumor palpebrarū quidaz
accidit a cā extrinseca vt a cā primitina ex percus
sione vel casu. Nam ppter dolorē et fluxum huius
mox ad palpebras: vel a cā intrinseca coipali
hoc alij ex dñio sanguis vel colere vel mellie:
alij a v̄rofitate: alij a vaporibz. Nā cōiter
ex indigione cibi post somnū aduenit tumor pal
pebrarū: et alij ex debilitate digestiue cerebri et
mēbroz vicinorū oculis multiplicat humiditas
q recipit in palpebris et facit tumorē. C. Signa
haz si sit a cā extrinseca sunt manifesta. Nā seq̄t
etiā dolor vehemēs: alij si sit mā a cā colerica
mixta sanguini manifestat ex dictis supra vel a
colore fusco vel a colore rubeo et. Si ex mēli
ca declarat ex granitate palpebrarū cū quadam
offuscitate palpebrarū. Et cū dicit Ras. qd fiat
sief dicit in obthalmia intelligit hoc: qd in ob
thalmia aliqua sunt sief ad calidū declinantia

aliqua ad frigidū: de calidis intelligit hoc fēra
etiā debita et facta diuisione vel etiā: et de
frio intelligit in p̄m⁹ vbi mā cala esset in fluxu
q: si iā mā esset fluxa et mā frigida non cōuenit
illud sief qd frigidū nisi facta etiā si mā sit san
guinea facta sioia ponant repensina: et in p̄ces
si vbi sit alia mā ponatur aliq̄d resoluens vt cū
modico senugreci: camomilla: si sit ex percussio
ne opz intendere cū doloris mitigatione vt cū
vitell⁹ onoz et oleo ros. si mā sit flārica fiat digō
deinde etiā si mā sit ventosa fiat resolutio illius
ventositatis cum sacellis et. et tunc maxime in
tendatur ad regimē et stomachi et epatis si sit me
lencolica p̄mū intendat cum humectantibus
et decoctione senugreci: se. lini alree et silibus: et
postea cum resoluentibus. Et sic est finis.

De pilis inuerfis. Cap. xxvj.

Si pilus fuerit vnus aut duo
alij pilis palpebrarum cū ma
stice sunt annexendi: aut oleo
seni vel radicitus euellantur: et
loca a quibus euulsi sunt cum ferro acuto
aut acu adurantur. Si autē multi fuerit ne
cesse est vt caro palpebre incidatur: tñ de
hoc nostri libri mensurā pretergreditur.

Et circa capitulum de pi
lis inuerfis etiam discurremus breu
iter sicut in superiori. Causa igit
talis inuersionis contingere p̄t ex cāio p̄tractione
nis et corrugationis capilloz: et tales sunt cause
diuerrentes. Nam vñma siccitas facit ad corru
gationem pili et inde inuersionē in palpebra: su
mitur et ex parte dispōnis mēbroz vt et tortuosi
tate p̄m qd egreditur mā p̄ceda in pilus
et sic remanet pilus tortuosus: si autē fiat pili tor
tuositas ppter tortuositatem p̄m aliud reme
dium est efficiendū qd si sit et mā adusta: de his
auctores non faciunt mentionē tanq̄ supponē
res regimen pueniens. C. Signa sunt ex sema
nifesta.

Causa ponit quatuor intēriones. p̄ma p̄fici
tur cum pili difformiter se habēt opz equare pi
los accipere eos et elenare alligerunt pilus tor
tuosus cū recto cū aliquo lenis viscositatis vt
mastice vel cū sp̄to et colla: cum colla casei vel
alio glutinoso. C. Scdm ingenij est fm. Mēf. et
est laboriosum: opz videre pilum tortuosum: de
inde opz p̄forare palpebrā cū acu subtilissima
a parte interiori ad partē exteriorē et ponere
pilū intra foramē acus: et sic trahitur pilus p̄fo
ramē factū: et sic remanebit pil⁹ rectus: et sic fiat
de alijs si sint plures. C. Tertij ingenij est vt pi
li tortuosi euellant. et qm postea gnabit sief po
nit remediū. nā extracto pilo tortuoso cū artifi
cio iubet Rui. Ra. et Mē. qd cauterizetur locus
cū acu ignita vel stilo ignito et fiet caro callosa:
et inde ampli⁹ nō gnabit pilus. C. Quartū inge
nij est: qd talis pil⁹ alij sit ppter ināam adnren
tē si sint plures pili talr male se hātes: opz non
solū enellere pilū et cauterizare: sed opz remoue
re totā cutim: et remota illa carne adusta mēfica
fiat renouatio none carnis in q nō regnabitur
postea talis pilus tortuosus. C. Mora qd ona for
p ilj

Plura s̄te
igenia ad
rectificandū
pilos i
uertos hic
postea fm
intēriones
Mēf.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

micar postea super locū extractio pilis pphibet
signationē piloz: sic reliqua multū efficacia si
sit vnius aut duo: nā si essent plures tortuosi q̄
recti: recti fierent tortuosi: ideo dixit rex. si sunt
duo tortuosi vel pauci et recti sunt plures etc. Et
sic est finis capituli.

De cataracta siue aqua descen-
dente in oculo. Cap. xxvij.

Quandoq; videtur alicui q̄ an-
te se habeat cimices v̄ alia par-
ua corpora subtilia et radiosa.
Qd̄ aliqui cā stomachi aliquā-
do ex pprio nocumento ipsius oculi cōtin-
git: ideoq; differentia inter hec duo consi-
deranda est. Neq; pro paruo est hūduz
cū hoc accidens euenit. Ex eo nanq; q̄
cā stomachi accidit non est multum timē-
dum q̄ oculo nocumentuz inferat. Ex eo
vero qd̄ ex pprio vitio oculi contingit val-
de timendū est: hoc em̄ aque principiu er-
stet. Nec aut passio dum recens est et in
principio cum medicinis curabilis est: sed
cū iam ad pfectionē deuenerit sanari non
pōt nisi cū incisione: et fortasse etiā incisio
pdesse non poterit. Quapropter differen-
tia inter hec duo predicta diligenter est in-
uestiganda que est put dicemus. Cū
imaginationes videntur vtriq; apparere
oculo existimandū est hoc contingere ex vi-
tio stomachi et conuerso. Et cū imagi-
nationes in hora fastidij: et in hora male di-
gestionis plura solito videntur: in hora at-
samis et laboris pauciora apparent: existi-
mādū est et hoc ex stō esse. Et si ex quo
iste imaginationes ac iderunt duo pterie-
runt mēses aut plures et in pupilla nō fue-
rit v̄sa et turbatio: existimādū est hoc ex stō
ēē. Cū aut iste existimatiōes abi aggre-
gate fuerint: pillas cochias in potu tribue
et si passio oīno remouet iā existimatiōes
p̄dicte certificate erūt. Si aut vni tātuz
oculo apparuerint et vno mō in horis oī-
bus pmanferint: existimanduz est vitium
aque adesse p̄cipue cum in pupilla nō fue-
rit offuscatio: offuscatio nāq; si fuerit in pu-
pilla dubitatio iaz tunc erit sublata. Cū
autem passio in oculo propria fuerit: p̄bi-
bendum est infirmo ne cum ventosis mi-
nuat sanguinem nec ex brachio: nec come-
dat pisces nec omnia que humectare pos-
sunt. Venter quoq; frequenter soluē-

mus est ex pillulis cochij. Et eger ex ca-
lefactiuis et desiccatiuis nutriendus est.
Hydromel p̄terea i potu est ei tribue-
dum. Et in oculis si de fellibus mitten-
dus. Si de fellibus quod pficit aque
in principio et dilatationi pupille eis qui
post occasum solis non vident et tenebrosi
tati visus q̄ est ex humore. B. fellis gruis:
fellis saborb: fellis hircini: fellis accipitris
fellis aquile: fellis perdicis: omnium sicco-
rum vnum aut plura: sumantur quoq; de
omnibus. 3. x. istorum siccoruz ensoz b̄ij: col-
loquintide ferapini: omnium añ. 3. j. trita
aggregentur et conspergantur ex succo fe-
niculi teneri et mittatur in oculum.

De expeditum capitulu
de debilitate visus et duab; malis dif-
positionibus palpebrarum: que etia
faciunt ad debilitatem visus: et quoniam debi-
litas visus causa sepe est in oculo imago v̄ di-
crum est supra: sepe causa est aqua in oculo si-
ue cataracta. Idcirco conuenienter post dicta
capitula sequitur capitulum de cataracta siue
de aqua descendente in oculo. Et quoniam ip̄sus
cataractae initium sepe manifestatur per imagi-
nes apparentes in visu: et talis dispositio est cum in
principio. s. cataracta finyritatem dicebat. B.
capitulo proprio quando succurrunt in ei? p̄n-
cipio confert in ea regimen. s. cum dicta et medi-
cinis: illi autem que confirmata est non est con-
ueniens nisi cura cū instrumento: unde non est
pro paruo habendum cum appareat imagines
vt dicit Ras. in rex. fuit igitur pueniens in hoc
capitulo vt habeantur perfecta signa principij
cataractae: et quoniam nō omnes imagines sunt
enidens signum ad ipsam cataractam fuit cōse-
quenter necessarium in p̄senti capō ponere di-
stinctionem de imaginibus ad cognoscendum
que istarum significat cataractam et que non: et
ita Ras. in hoc caplo principaliter duo facit: qm̄ p̄-
mo facit qd̄ dicitur est ponendo diuersitate ins-
ter dictas imagines et declarando q̄ sunt signa
cataractae et q̄ non: sc̄o psequitur de cura cata-
ractae. secunda ibi. (Et ergo hec passio in oculo
etc.) Prima adhuc posset diuidi in tres p̄tes. p̄i-
mo ponit vnam diuisionem de imaginibus ap-
parentibus in oculis: sc̄o ponit necessariā hū-
dam considerationem in dictis imaginibus: vt
que illaz sit que significat cataractam: et q̄ non
p̄pter timorem: nēsi occurramus in principio
cataractae fiat postea cura admodum difficilis:
puta cum ferro: aut impossibilis: et quoniam de
dictis imaginibus ille que nunciant aquā sunt
q̄ sunt proprie oculi: vel cōitate cerebri: immed-
diata: et non per cōitatem stōi vel a roto: i. 3.
parte declarat q̄ sunt imagines pp̄ie oculo et q̄
per cōitatem. sc̄a ibi. (Neq; p paruo est habē-
dum etc.) Tertia ibi. (Cū imaginationes q̄ viden-
tur etc.) Et sic diuidendo caplm̄ p̄z q̄ hoc est ca-
pitulum principaliter de cataracta et nō de ima-
ginibus vt aliqui ponunt. nam hic non deter-

Def. f. de
fellibus.

Nota
quoniam

minat de imaginibus nisi ut sunt signa ad cognoscendum cataracta in prin^o eius: et hoc manifestatur in p^ocessu capiti: q^o r^oas. nō ponit nisi curam cataracte et nō curā imaginū: q^o de cura imaginū satis dictū est sup^{ius} in diversis capitulis et de causis eaz^{um}: p^ocipue in ca^o. de vertigine et scot^o ad quē locū recurratis vbi videbitis multa corrigenda cōter male intellecta ad cap^um de imaginibus facienda: est etiā determinatum de cura imaginū p^o p^orietatē oculi siue ex parte tunicae siue ex p^ote humorū: vtriusq^{ue} est supra in ca^o. de vlc^{er}ibus oculorū et de albugine: et hīc de his tractat ut sunt signa t^um. ¶ De p^oma ergo parte dicit r^oas. q^u aliquid videt: ut a^use habear cunctas aut alia p^oia corpa subtilia et radiosa: q^u aliquid cā s^oi sup^{ius} sunt tales imagines p^o cōitatem vaporū ad ipsos oculos: et q^uq^{ue} ex p^oprio ipsius oculi nocimēto pringunt. i. p^o p^orietatem ipsius oculi ledunt p^oincipali: q^um super hęc imagines differēt significānt eventū cataracte. Addit rex. idēq^{ue} inter hęc duo d^oia consideranda est. ¶ Et de 2° parte p^osiderando dicit. Neq^{ue} p^o p^ono habēdū est cū accis hoc enenerit sup^{ius} de imaginibus: imo sup^{ius} est hīda bona p^oderatio p^opter dubiā significatiōē ipsaz^{um}. p^o p^oterea addit. Et eo nāq^{ue} q^u cā s^oi accidit nō est multū timendū q^u oculo nocimētū inferat. s. ad generatiōē cataracte: ex eo em̄ q^u ex p^oprio s. v^oitio oculi cōtingit valde timendū est: hęc em̄ s. imago oculi que est v^oitio p^oprio oculi aq^{ue} p^ou^m existit. i. signū p^oincipij cataracte: ponēs cām necessitatis huius advertētie in cognoscēda cataracta in p^on^o. ¶ Dicit p^otinuando. Hęc aut^{em} p^oafio. i. cataracta dū recēs et in p^on^o. cū medicinis curabilis existit. i. cū debita diēta et medicinis interius exhibitis et localib^{us} opportunis. si aut^{em} iam ad perfectiōē. i. ad cōplēmentū ipsū deuenit sanari nō pōt nisi cū incisione: et forasse ē incisio p^odesse nō poterit: quā p^opter d^oia frer hęc duo p^odicta. s. de dictis imaginib^{us} diligēter est investigāda q^u est p^our dicemus. ¶ Hęc tota s^oia est clara cū dictis sup^{ius} p^opletionib^{us} v^o v^oidētis si declarēs v^onū. v^orbū in vltima p^ote per hoc q^u d^o dicit q^u forasse incisio p^odesse nō poterit vbi cataracta erit cōpleta. Vbi nota q^u p^o incisiōē inrelleri depōnem cataracte deorūm. nam vbi erat egritudo oppilatiua et egritudo in via ut clari^{us} infra dicit^{ur} loco suo per depōnem ipsius et remotionem eius a directo pupille sit curatio: sicut enā stante lapide in collo vesice aliquoties p^ohibente exitū vine si deponat^{ur} ad p^ocauū vesice eleuando crura et p^ocuriēdo non ampli^{us} impediētes vine: et ita est de depōne cataracte q^u vbi p^oius oppilans et stans media ad directū pupille p^ohibebat delationem spūm ad crystalloīdem: si visio ē cū deponit^{ur} deorūz remotio d^octo impedimento: in via ē cū cābif visio: sed talē depōitiones cataracte appellauit incisiōē: q^u talis p^oficatur cū ferro. s. cū acu p^oforāte tunicas oculorū: et ita aquā inspissatā q^u cataracta nō minas deponēre. Sed p^o hoc q^u d^o dicit q^u aliquos aliquid incisio nō p^odesse poterit: et sic ponit casus aliquos desperatū si inspisset hoc. euenire pōt p^opter duas cās. vna cā q^um aliq^u sunt cataractę: v^o infra loco suo videbit^{ur} q^u nō sustinent dep^oressionem ab acu p^opter diuersas cās de q^ub^{us} videbit^{ur} infra loco suo: ita q^u nō oīs sic curari po

test et sic incisio. i. p^oforatio cū acu non p^oderit ad curam: vel aliter talis incisio p^odesse nō poterit etiam si sup^{ius} deponat^{ur} cataracta. s. ad restituēdū operationem visū: q^u for^ote malitiata est natura humoris albuginei: et quasi corrupta: ita q^u non remanet debitū medium ad delationē specierum p^opter cataractam que ex multo tempore dictum humorem extraneauit: et sic nō p^oderit ad visum depositio cataracte.

¶ Sequit^{ur} illa pars. (Cū imaginationes etc.) In qua declarat que sunt imaginationes factę ex p^oprio v^oitio oculorū: et q^u sunt signa ad cataractam. et q^u sunt imaginationes p^o viā cōitatis q^u nō sunt signa: v^o sunt imaginatiōes q^u ex s^oto acciunt^{ur}. Et p^o ponit tria signa ad declarandū eas que sunt ex s^oto. 2° ponit signū ad declarandū q^um imaginatio est ex proprio v^oitio oculi. 2° ibi. (Si aut^{em} v^oitio oculi nō.) Prima posset diuidi in tres p^otes s^om q^u tria signa ponit. 2° ibi. (Et si ex quo iste imaginationes etc.) 3° ibi. (Cū aut^{em} iste cognitiones cōgregare fuerint.) ¶ De p^o parte dicit q^um imaginationes q^u videntur v^oitio appa^{re}nt oculo p^otingere hoc est ex v^oitio s^oto et cōu^otrario sup^{ius}. q^um v^oitio oculo apparēt declarat q^u nō sunt ex s^oto. Ratio huius dicti est clara: q^um factis imaginib^{us} v^oitio s^oto cū s^oto h^oz directionē ad v^oitio oculi equaliter rōnabiliter manifestabitur imago in v^oitio oculo p^opter directiōnem equalē stomachi ad v^oitio oculos et hoc est verum v^o in pluribus et quasi semper: q^u pur cōt^oringere posset oppositum v^o stante v^oitio oculo forti: et alio debili: v^o parer^{et} consideranti.

¶ Addit: et cum imaginationes in hora fastidij i. repletionis s^oto et in hora male digōnis p^oles solito vident^{ur}. in hora aut^{em} famis laboris. i. ex^o citij: maxime membrorum inferiorū pauciora apparent. Estimandum est etiā hoc ex stomacho esse: ratio est satis clara. ex se p^opter fieri maiore euaporationem. hora repletionis a s^oto q^u hora inanitionis et famis. Posset t^um in casu contingere oppositū vbi essent humores in fundo stomachi a quibus eleuarentur vapores qui essent causę imaginū: et per succedentē cibū fieret compressio vaporū tunc cōtingeret oppositū sicut declaratum est in simili in de soda p^o cōitatem stomachi: ad illū locū recurre: sed hoc est raro p^otingēs.

¶ Addit ponendo aliud signum: et si ex quo iste imaginatiōes appuerint duo p^oterire mēses v^o p^oles et i pupilla nō fuerit visa p^ourbatio: estimā dū ē hoc ē cā s^oto. hoc signū ē satis clarū: q^u de clarat^{ur} q^u ille imagines nō depēdēt ex vaporib^{us} māstuiis i ipsiis oculis: s^o ex vaporib^{us} aliis de cōicatio nō p^ostet^{ur}: s^o q^u ad t^um resoluitur: et in t^um multiplicatur. Nam si fuissent māstui in ipsiis oculis ex spatio duorū mēsum et vltra fuissent deducti ad naturā aquę: et si cōiesset facta cōturbatio in ipso oculo vel in pupilla: q^um v^o dicebat Aui. in cap^o proprio. de imaginationib^{us}: et imaginationes que sunt antē aquam: v^o sup^{ius} sunt ille que sunt mansine v^oitio oculorū non cessant gradari in contrbatione visus v^o quo descendit cū eis aqua subito. et addit: et raro pertransit sex mēses. s. quin stat aqua. ¶ Addit ponendo tertium signū: quando aut^{em} iste cognitiones aggregare fuerint. i. simul appareant signa dicta supra sup^{ius}. ad certificandū si sunt imagines depēdentes v^oitio stomachi: pillulas coctias in potu

p. iij

Notate sequentia.

Nota bñ.

tribue: et si passio omnino remouet iam estimas
riones pñcre. i. qñ sunt depēdentes ex stōaco cer
rificate erunt. i. tunc cū signis pcedētibz cō
cluditur qñ tales imaginationes nō portendūt
aqua: et rō est clara. Nā enāta mā a stomaco per
pillulas: ppter quā fēbat enapozario vel ex se
vel debilitando digestinā pñr remouebunt ima
gines: et ita erit signū qñ tales imagines erāt de
pēdentes ab eo. Sed nota qñ ipse posuerit pil
lulas cochias p cōione materie a stōaco: tñ cres
do melius si sumant pillule mitiores vt elefan
gine vel pillule de hiera: et ita cōiter vñtur au
tores hierapigra in casu: sed qñ iste non suffice
rent possemus andere ad illas. Cōsequēter
ponit signū ad declarandū qñ tales imagines
pendent pñrio vñrio oculor: et sunt ille qñ signifi
cant cataractā et dicit. Si aut vñi oculo tñ apz
paruerint vñno mō oibus horis pñāserint: est
mādam est vt inde aque. i. cataracte adest pñm:
cum in pupilla nō fuerit offuscario: nāqñ si fue
rit in pupilla dubitatio tunc iā erit sublata. i.
tūc certificatio plana: nā antea semp fuit dñb.
Cōt multas igitur simul sumptis possum? con
cludere apparētibz imaginationibz vñri sunt
signa ad cataractā vel nō: qñ difficile multū est
cognoscere eius pñm: sed cū est pñmāta est fa
cilis cognitionis: sed difficilis cure. Et hoc ē qñ
dicit Serap. 2° bñenarij ca^o pñrio cū dicit. Hec
aut egritudo qñ firmat cognitio ei⁹ facilis est.
In inceptio vero cognoscit sup. difficulter p
significationes et. Nā cū cōfirmat egritudo de
struit vñsus. Causa aut quare imagines in vno
oculo fite tñ et oibus horis pñāserint: et non sic
in duobus sunt signa cataracte est: qñ cū nocu
mentum essentiale in albugineo crustēs vt plu
rimū nō sit equale in ambobus oculis: sed in
vno magis qñ in altero ppter diuersitatem ocul
lorum in potētia digerendi et expellendi supflui
rates inde est qñ in diuersis oculis non apparēt
imagines equales neqñ vno modo: immo in de
biliori plures et fortiores apparent et sepe in for
tiori nō apparent vbi in debiliori apparent enz
sunt p viā paulatiue pñōnis. Si aut fāt p viā
deflatus ex cerebro vel pñiculis maxime ex pñ
iculis intra cranē alligatis pñiculis et tñ
cis oculor vt supra declarātū est in anathomia
oculi. pars dextra capitis nocumentū cōcabat
oculo dextro et sinistra sinistro: et hoc mō sit pau
latina refundatio de hūiditatibz pñiculis pan
niculis intra hūmidū albugineū vbi sit catara
cta: vnde sunt inegaliter imagines in oculis
immo sepe in vno et nō in altero. Sed si materia
fluat p nervos obricos ex cerebro cū dicti ner
ui pñeniant ad practi in cruciatione eorū nō vi
deo quare nō recipiat vapor vel mā equaliter in
ambobus oculis nisi sumat diuersas ex pre re
sistentie vñus oculi magis qñ alteri: hoc tñ ro
rum qñ dicitū est in hac pre intelligat nisi causa
imaginū sumat ex pre tunicaz maxime corne.
Nam vbi vlcera corne vñ cicatrices ei⁹ sunt can
se imaginū: tñc manebūt imagines in vno oculo
et nō in altero et vno mō se habentes: et tñ pñ
sticatū descendū a que: vt ps. Tñ dicebat Aui.
in signis imaginū: et illa qñ sit ppter corneam si
gnificat cā eius pñicta. s. de vlcere et vt figat ali
quo rpe nō addens et nō pducens ad nocumentū
in oculo ppter se: quāscilz non sequitur

alia offuscario oculi que gradatim angeatur si
cur in ea que est propriū signū cataracte.
Cōsequēter ponit curā in illa pre. (Cū aut b
passio.) Ista est 2ª pars principalis capituli in
qua ponit curā et diuidit in quatuor. Nā primo
ostendit de qñbus est cauendū. 2° ponit curam p
medicinas latitinas. 3° quibz est vtendū vñ
trimentis. 4° ponit medicamen locale pñenies
ponendo eius descriptionē. 2ª ibi (Cū aut b
passio.) 3ª ibi (Et eger et calefactinis.) 4ª ibi (Et in ocul
lis fies.) Cōt de p^a parte dicit. Tñ aut hec passio
in oculo pñia fuerit. i. imago de qua dicitū est
vnde significet pñm cataracte pñibendū est in
firmo ne cum ventosis minuat ex collo vel sup.
spatulis sanguinem neqñ ex brachio. neqñ come
dar pisces: neqñ oia que humectare pñr. Et quibz
bñs vñbis colligit cōtra multos qñ extractio san
guinis per ventosam est magni timoris in cura
morborū flāticorū: et non tñ extractio sanguinis
per flōmā: immo forte magis ledit. qñ sanguis
qui p ventosam extrahit est iā ad mēbra mada
tus et subtilior qñ sanguis qñ ex vena educit: opz
eriam vitare pisces et nutrimenta viscosa: qñ ad
dunt in cām cataracte. 2° intelligitur qñ catara
cta est in pñm. et eius curam intēdimus cu
medicinis: sed quādo voluntas adest dicebat. A. in
cura in cap^o. proprio: vt fiat cura cū instro pñit
tēnt habēti aquā. i. cataractā adhuc nō inspū
sata vt nutriatur pñiculis recentibus et cibis
hūmectantibus et. ad ingrossandū eā vt habi
lio: fiat ad deponendū cū acu: qñ ppter nimīā
subtilitatem eius erat inobediēs vt deponeret
et ita pñz qñ ista remedia sunt contraria in cura
cataracte sū diuersos modos curationis: sed
Raf. hic in ca^o. ponit curā istā p medicinas in
tendendo eius dissolutionē: et sic opz pñibere qñ
cūqñ faciunt ad generationē aque que est hūi
ditas grossa que coagulatū: et aliqui in casu nō
tñ vituperant istos cibos: sed etiā prohibēt in
totum vinū: vt fuit Azaravins ppter plurimā
enapozationem facientē etiā ad descēsus hūmi
ditatum a cerebro. Cōt de 2ª pre qñ vñter fre
quenter est solvendus cum pillulis cochijs. nā
iste pillule enant materia flegmaticā a cerebro
et ab instrumentis sensui: sed sunt fortes mul
tū: vt sepe dicitū est: vnde magis audēti est su
per pillulas aureas vel sup pillulas lucias: et sit
proprie in casu vel hieras magnas qñ pillule nō
sufficiunt. Sed nota p hoc qñ dicit frequēter vt
dicit su vñ in ca^o debilitatis vñsus de mēre. A. qñ
in passionibz oclaribus nō opz nimīū frequēta
re solutina: debilitet vñr? et pñicifacit spūs:
quorū magna mēsurā necessaria ē ad opōnē vñ
uā. Cōsequēter ponit curā p nutriētia cōue
niētia: et se et artificio: et qñ eger et calefactinis
et cecariis nutrīdū ē. Nā talia nutrītia pñia
sunt māe aqñ: de qñ videbit spālū. j. in regie.
Cōt addit qñ hydromel in potū ē tribuendū: pñ.
Cōsequēter vñr pñit vñū collyriū et ē fies de
fellibz i casu valē. Et posuit hoc vñr remediū
pñupponēs nō ē vtendū hoc collyrio nisi pñcedē
tibz mollificatinis solutinis et sbira dietaz tñc
possum? eovri ad intētiōē subtilitatis et ceca
tionis et absterfōis. Nā fel qñz sū oēs simplis
cistas hz vñtē subtilitatis pñmēdi. Et fortiora
eorū sunt fel aialū volatiliū: et precipue eorū qñ de
rapina vñt. Jō posuit in ista cōpositiōe multā

de addita
re nois.

de quiddi
tate rei.

ta talia fella. Intrāt etiā in hac cōpōne serapiz
nū z enforbū q̄ sunt multū fortiora in erican
do z abstergeō. Sed istud nō d̄z exhiberi nisi
pus sint experimētata alia collizia mitiora: et
q̄ ista nō sufficiūt: possum? tūc audere ad istū
q̄ adyltias egritudines vltie curationes sunt
porētes ad p̄fectionē. Et dicit q̄ tale fief dicitū
de fellibus in p̄n^o aque immitēdū est. Signau
ter dixit in p̄n^o: q̄ in p̄firmata nō ozari medici
nis localibus: sed solum opatione manuali. Ad
dit q̄ p̄ficiat etiā dilatarioni pupille intelligit
q̄ dilatio pupille p̄det et sup̄flua humidit
rate albugine: z non ex siccitate: q̄ in illo casu
noceret. Addit etiā q̄ p̄ficiat hīs q̄ post occasum
solis nō vidēt z tenebrosi vltis q̄ est ex hūo
re fit dō flegmatico: cui⁹ descriptio est talis. f.
f. sellis gruis sellis saborbz: et p̄ficus dicitur su
pra. sellis hīcūi: sellis accipitris: sellis aquil
le: sellis perdicis: oīum siccoz vniū vel plura fm
q̄ in rēdiūus magis vel minus. sumātur q̄ p
oibz. 3. r. istoz siccoz euforbij coloquintide se
rapini. oīum añ. 3. s. f. trita aggregētur cum succo
fentuli teneri: recētis z intrāt in oculum.
Et sic est finis rectus.

Expedito sic textualiter cap^o de cataracta
in quo plurima est facta mērio
de imaginib⁹: l3 nō de p̄ncipali intēione vt vi
ditio: sed solum p̄ habēda vera notitia p̄ncipij
cataractę: q̄. A. fecit añ ca^m de cataracta p̄p̄i
ca^m de imaginib⁹ licebit nobz ad maiore intelli
gētiā aliqua dicere de imaginibz fm mozem
nrm: postea p̄sequimur de cataracta spālī p̄ ordi
nē: sūt de imaginib⁹. igit p̄ videbit de termino
qd nois z qd rei. 2° de diuersitate z spēbus has
rū imaginationū. 3° de causis. 4° ponemus sū
gna. p̄ p̄notica deinde demonstratiua distincti
ua ip̄az causaz. Ultimo de cura summarie: q̄
b nō fit mērio de ip̄is p̄ncipalibz: q̄ nō tractat b
de imaginationibz nisi pro quanto sunt fig^a
vt dictum est.

Quid nois imaginationū. Pro p̄ficiēdm
bus p̄ intelligētiā q̄ imagina
tiones sunt duplices: qdā cōp̄hēdūt in lu
mine z sūe lumine: t̄pe vigiliaz: t̄pe somni:
z hoc nō imaginationes sunt passionē virtutis
tis imaginarię z tales sunt passionē vrlm
cōtingētes in ap̄aribus cerebri: vt in frenē: et
etiā tales aliq̄ sūt et fori imaginationē tem
pore vigilie z dicuntur phāstę: z de his nō est
sermo: sed hic est sermo de imaginationib⁹ que
sunt accētia in virtute visus oculoz. De imagi
nationibz ergo oculoz: q̄ tñ cōtingūt stāre
aere z medio p̄nuio z illuminato: qd nominis
ralis imaginationis est qdā in oculo vel in
oculis apparētiā q̄ vel sibi sūis nō apparet in
oculo medocriter disposito z sano z tales dicit
tur imagines in plurali numero p̄pter magnā
diuersitatem in eis cōtingentem: z in colore z
in figura z quantitate.

Quid rei. Quid aut rei. d. A. imaginatiōes
sū: ac si essent in aere. Sed nota hic q̄ p̄ colo
res non intelligit p̄p̄ie veros colores ter
minatiū visus p̄ q̄to sunt in extremitatibus
corpoz opacoz. Nam multa aliquiditer p̄nuia
sunt q̄ nō dicūtur veri colores vt crystallus: q̄
tñ possūt videri: tñ p̄uierate p̄ncipar: vltra

ipsa obiecta vidētur: z de talibus aliquando
sūt imaginationes: qm̄ talia corpora sic rep̄n
tāt: vñ cataracta leuior rara nō impediens lu
men intra oculum penetrare aliq̄ a patiēte cō
p̄hēditur: z talis aliq̄ videbit esse qdā hū
miditas q̄ rep̄ntat semē humanū: vt dicit A. l. a
rautina. per colores intelligit corpora q̄ nō sunt
p̄uia p̄uierate simplr qua mediāte reliqua cor
pora videm⁹ qualis est aer vel aqua. ¶ Inuit
igitur Aui. in diffinitōe vñā diuisionē talē qd
eoz q̄ dñr imagines qdā sunt q̄ cōp̄hēduntur
z sunt vera corpora extra: qdā cōp̄hēduntur tā
q̄ essent extra: z nō sunt: sed sunt in oculo. Ille
igit sūt imaginatiōes q̄ extra cōp̄hēduntur
z q̄ a mediocri visu non sunt apta cōp̄hēdi
z nō sunt in communi vñ cōp̄hēduntur: s̄z
rñ ab acutissimovisu cōp̄hēduntur: vt dicit
Aui. q̄: semp in aere q̄rū cūq̄ p̄uio sunt qdā cor
puscula q̄ a visu subtilissimo vidētur. Ergo ta
lia videntur ab aliquo dicuntur imaginatiō
nes: quedam etiam sunt imaginationes, que
cōp̄hēduntur vt essent extra oculum et
sunt de facto in oculo etiam p̄pter acuitatem
visus maximam vturramen hec duo occurrū
tur a visibz q̄ nō sunt in vltimo acuitatē: tñ
imaginātur nisi ab eo q̄ est vehemētis acuitas
tis in visu. Et dicit Aui. q̄ tales nō sunt ad no
cūmētū. nā q̄uis intra oculum humidū albugi
neū sit p̄uierat: tñ nūq̄ est quin aliqui trāseant p̄
ip̄um vapores: q̄ etiā a virtute multū inrensē
visus cōp̄hēduntur: ita cōtingit hūidū obie
cta: z si sint quasi in vltimo p̄uieratē immutare
talē virtutē: q̄ tñ nō sunt ad nocūmētū. ¶ A. tñ
circa hoc 2° cōtinētis videt immere hac passio
nē esse ad nocūmētum: z q̄ est corrupta visio.
¶ Et ad clariozē notitiā circa hāc materiā so
let hic dubitari q̄io vapores intra oclm exītes
possūt videri: q̄ sensibile positū supra sensum
nō causat sensationē: z sic nec visionē zc. Quidā
dicūt q̄ hoc dcm̄ intelligit solū in visione perfe
cta: s̄z nō in visione nō p̄fecta qualis est talis vi
sio: q̄ tñ nō est necessarii q̄ obiecta immutent
p̄ mediū extrinsecū. S̄z circa hāc difficultatem
breuiter dico p̄ q̄ ista sūa est dub^a. s. q̄ sensibi
bile positū zc. qm̄ l3 in sensu visus forte habeat
veritatē: q̄ in eo opz mediū esse illuminatum.
De sensu tñ tactus dicit plusq̄ cōmētrato: z m̄
ti aliq̄ qd nō est verū: q̄ immo sensibile positum
sup̄ sensū causat sensationē: z si dicat. q̄ saltē in
sensu visus stat difficultas: dicatur quod in sen
su visus conceditur quod obiectum immutat
visum p̄ mediū illuminatū: z q̄ medium. s. pars
albuginei illuminat vt aliq̄ dicit z illustrat a
crystalloide: sic p̄ ip̄um mediū vident. Aliqui
q̄ hūiores oculi suo lumie sufficiētē immutāt
crystalloide. ¶ Ad p̄po^m de imaginibz cōtin
gētibz ex acuitate visus nō est b̄ sermo: q̄ nō
sunt ad nocūmētū vt dcm̄ est. Sed qñ cōp̄hen
dūt ea q̄ sunt in oculo tāq̄ sūt in aere: z hoc
ab oculo nō acutissimi visus de his est sermo.
Et hoc aliq̄ cōtingit p̄pter vapores elenatos
a stomacho vel aliquoties a toto vt in cōmorio
ne humoz cōtingit in crisi qñ vapores cōcant
oculo z rep̄ntāt colores humoz a q̄bus elenat
tur: vñ aliq̄ cōp̄hēdūtur imagines citrine
aliq̄ rubee fm qd sunt humores a q̄b⁹ elenāt
aliq̄ sunt citrini vel rubei zc. Et sic apparēt

De q̄dā
re nois.

De quiddi
tate rei.

aliqui imagines citrine aliqui nigre aliqui albe: iste imaginatio: q[ui] raro cōtingit et subito terminantur de his etiā nō est multa d[er]erminatio apud auctores: s[ed] de imaginibus p[er]tingentibus a stomacho: q[ui]m dicitur cū imaginib[us] in oculo et cū p[er]d[er]entibus et a cerebro p[er] q[ui]ro stomachus h[ab]et directū aspectū ad oculū et p[er] p[re]a[re]riorē ce[re]bri: et id de his oib[us] est p[ri]ncipalis sermo: et id virtute debili exiret cōtingit q[ui] p[er]cipiatur tales vapores ut corpa colorata: p[er]p[er] apprehendatur tales imagines q[ui] p[er]uis nō semp[er] causent descēsum aq[ui] rāde p[er] inspissationē eorū in albugineo est possibile p[er]ducā ad nān aqueam et ad cataractā. Et hoc b[ea]t[us] nota: q[ui]m h[ic] circa textū fuerit dictū de mēte ita. q[ui] de his q[ui] ex stomacho nō esset r[ati]onē de descēsu aq[ui]. Debet hoc intellegi: q[ui]m isti vapores nō h[ab]ent p[er]manētiā et frigidit[ate] in oculo: q[ui]m q[ui] flugit nō apparet r[ati]o quare nō possent inspissari et ad naturā aqueā deduci: s[ed] b[ea]t[us] verū est q[ui] rarior ab his sit aqua q[ui] vaporibus eleuatis ex ipso oculo vel ex cerebro: q[ui]m tales videt saltem in virtute magis parari in aqua cōnerti q[ui] magis flegmatici sunt et natura m[ag]is eleuatur. De imaginib[us] g[er]alibus p[er]tingentibus a stomacho vel cerebro vel ab oculo auctores faciūt mētionē: sed maxime q[ui] cōtingit vitio oculi sunt q[ui] p[er]p[er]ius declarāt aquam sine cataractā: et ideo de cōtingentibus vitio oculi ponētur distinctiones et species.

Distinctiones. De cōtingentibus igitur vitio oculi sit hec p[ri]ma diu[isi]o: q[ui] q[ui]dā cōtingit vitio comē: q[ui]dā vitio albuginei: q[ui]dā s[ecundu]m r[ati]onē vitio crystalloidis. Vitio comē p[er]ter vlcera q[ui] p[er]cesserit et vestigia q[ui] remanserūt in cornea q[ui] sunt opaca: ipsa ergo vlcera opponit se fructi visui et immutāt mediū ita ut aliqui videat imago aliqui grossa aliqui ad s[ecundu]m variatē cicatricis derelictę et vlcere: et sic et variat[ur] in colore: et hoc maxime verū est q[ui] vlcera facta sunt in cornea in directū pupillę: q[ui] si nō essent in directū pupillę nō essent ad nocumētū. Aliq[ui] etiā cōtingit ex nocu mēto in albugineo: q[ui] ex nocu mēto albuginei cōtingit fieri talē imaginē p[er]ter vapores aqueos a cerebro ad oculū mādatos vel p[er]ter humiditātē aqueā subtilē ad albuginēū humorē demādātā: vel etiā p[er]ter viā indebitē digōnis et indebitē expulsiōis ibidē aggregatā. et h[ec] est q[ui] aliq[ui] est p[ri]m[us] cataractę: et aliq[ui] p[er] hos modos rotas albuginens humor corripit: et fit nō p[er]uis Andenota q[ui] quis vapor esset subtilis: p[er] hoc r[ati]o q[ui] p[er]mixcet cum albugineo puio sit aliq[ui] res nō puia et ad lacris s[ecundu]m t[er]minē declinā: sicut ex p[er]mixtiōe aliq[ui] res nō nigra sit res multū nigra: ut si bulliat vinū nō colorat[ur] nisi corripit[ur] granator[um] fiet vinū nigerrimū: sic etiā ex rebus p[er]uis sit corpus nō p[er]uis: sicut ex p[er]mixtiōe aq[ui] endiuie cū aqua feniculi et illis separatim p[er]uis cū aggregat[ur] sit vna substantia lactea non p[er]uis. ¶ Alia diu[isi]o. imaginū q[ui]dā sunt noue et s[ecundu]m recēt[ur] apparēt[ur]: q[ui]dam antiq[ui] et ex multo t[em]p[or]e. ¶ Alia diu[isi]o. q[ui]dā sunt communes ambob[us] oculis: q[ui]dā vni t[er]m[in]i. et cū ambob[us] est cōmuniū q[ui]dā est equaliter ledēs: quēdam inequaliter. ¶ Alia diu[isi]o. q[ui]dam est cōtinuo cū aduertētia apparēt[ur]: q[ui]dā nō semp[er] cū aduertētia apparēt[ur]. ¶ Alia diu[isi]o dicte imagines q[ui]q[ue] diu[er]sificā

tur in p[er]turbatib[us] suis et sunt parue et magnę: q[ui]q[ue] in essentia suis et sunt grosse et subtiles et rare et spisse et nebulose. Et q[ui]q[ue] in sitib[us] suis: q[ui] versus superius vel inferius oculi: et q[ui]q[ue] diu[er]sificātur in figuris ut sunt m[ul]tę et c[ir]cificę: leosile et capillares: et ita diu[er]sificātur in colore ut supra dictum est.

Cause. Jam ad causas veniēdo p[ri]mo cause ear[um] p[ar]tim declarare sunt paulo a[n]t[er] p[er]ter stomachū vel p[er]ter cerebrū vel p[er]ter oculū cū ex eisdem resoluuntur vapores et se obiectant: vel q[ui] alterāt albuginēū v[bi] sit ut obiectus s[ecundu]m partē: et ita p[er] visum immutare v[bi] p[er]ter parte corneę p[ri]ncipalit[er] ut est dictū de cicatricibus in ea derelictis et variolis et c[eter]is. P[er]ter etiā p[er]tingere et malitia complōnis sine materia sine p[ar]tia humidi nec vapor[um] aduenientū. Nam malitia complōnis frigide facit ad inspissationē humidi quo hūidū postea fit nō p[er]uis: sic cōtingit diu[er]se imagines s[ecundu]m diu[er]sitatem p[ar]tiū q[ui] inspissantur a frigido: etiā caliditas p[er]ter eā h[ab]et cōuertēdo vapores a cerebro: et calitas p[er]distēpare cōplōnē adbuginei. Nā cōplō facit ad diaphaneitātē et turbulentiā ex quo insequitur m[ul]titiōne elemētōrum diu[er]sa modis m[ul]titiōis facit q[ui] aliq[ui] est clara aliq[ui] turbida. ad varietates ergo compositōz se h[ab]et diu[er]sitas seu varietas complōnis: et sic caliditas immutabit: et hoc habet locū in omni complōne sine materia etiā complō sicca q[ui] facit aggregationē p[ar]tiū adiuvicē q[ui] p[er] viciōnē sunt opace q[ui]s p[ri]mo essent opace: et sūt imagines. ¶ Dicit ita. 2° cōt[ra]nētis q[ui] etiā aliq[ui] inspissatur substantia crystalloidis et reducit[ur] ad imaginē: sed hoc est difficile apud renesces q[ui] visio fiat in crystalloide: sed p[er]verificari apud renesces q[ui] visio fiat in cruciatione uerū obticorū q[ui]m est ex parte mēdiū: ut patet cōsideratū: p[er] alia causam est difficile flante crystallina in spissata et cōmuni doctrina. Nā ad visionē requiritur certa preparatio specierum in parte crystalloidis: etiā si fieret in cruciatione que non posset debite fieri ipsa taliter inspissata exire.

Signa. q[ui] in habentibus variolas in oculis que deducit[ur] ad vlcera: expectare oportet imagines oculorum patet. Idem intelligatur de vlcere sequente alia apostematā in iuuā. ¶ Alia conclusio. in habentibus debilem stomachum et ventribus regimine ciborum grossorum longam moram trahentium in ore stomachi conuulsa capitis caliditate et debilitate oculorum expectare oportet imagines: patet cōsideranti ex parte causarum.

¶ Alia conclusio. in quibus sunt oculi vari et humidi occurrente causa frigida excessiua ad oculos vel ex parte aeris frigidi vel medicaminum occurrentium frigidorum etiam expectare oportet imagines: patet p[ro]pter diu[er]sā in spissationem humidū albuginei.

¶ Alia conclusio et vltima de his in ventribus cibarijs enaporatiuis et generantibus vapores grossos et humidum grossum ut est de comedentibus cepe: et de potantibus vitiā dulcia nigra s[ed] fortia in his expectare oportet futuras imagines.

¶ Signa ad bonum in imaginib[us] quādo cū rectificationē regiminis remouentur imagines

De causa

Aliud ad malum,

De signis demonstratis suis.

De signis p[er] p[er]icia rem oculi.

De signis p[ro]nōsticis ad bonum

Blind ad
malum,

De causas

De figuris
demonstrati-
vibus.

De figuris
p ppieta
tem oculi.

De signis
pnoisticis
ad bonum

prophetic
ad bonum

Cura. Recitarer ponere curam de imaginib⁹
sed qm̃ cura caratate quaz eadez est
um cura imaginariuū maxime illaz q̃ signi
ficat caratatem: immo est eadem: cū intencio
ad abfciēdo caufaz q̃ dicarū imaginariu
um: caratate: ideo prius ponitur: qdā de
caratata fm̃ ordinem noſtrum: poſtearecien
t curam imaginatiōis propriariū oculis: z ad
nam caratateq; cura imaginatiōis r̃ crebita
z ſomniac̃ habita eſt ſup̃a in ſiſt. ſm̃ ſoda a cō
muniari ſomniac̃. De his autē que a cerebro p
eſcēſum ſiſt̃ habita eſt cura in ca. de carato

De signis
locorum.

De cura vi
debuit.

De cura ca-
taracte.

Primapars practice Ioan. Matthei de gradt.

Uterū est qd in dictis nocuētis a vaporib⁹ est vñ spāle in eūōē vbi ipsaz materia dicat est se flārica a qbus fit euaporatio et est canō positis ab Aut. in cura debilitatis visus: sup. pēdē ris ab euaporatiōe a materia dicta: dicit et opz qñ administras medicinas acutas vteraris cū medicis stipricis. hoc intelligit et in acutis sol uētibus et in digestiuis vt apponāf aliqua sti pica ad cōpōnē vaporib⁹ in imaginib⁹ erga porib⁹ in ipsis oculis gñatis nō opz stiprica poni cū acutis medicis: immo interio est cū solis dissolutiōis: qd etiā interio pmanet in cura catarracte qd curari pōt cū medicis et nō cū chīs iūgia. De imaginib⁹ ē factis vñ catarra cre hīra ē cura. i. ca⁹ vlcēz et i ca⁹ vngule vnica ergo cōueniēter applicab⁹ cura et imaginib⁹ ppiis catarracte et ipsi catarracte qd medicinis curanda ac liberanda est.

De catarracte ergo faciendo capitulū fm ordinē. p^o videbitur breuit⁹ de qd nominis et qd rei catarractari. 2° de speciebus et dispositionib⁹: alio distinctio nibus: deinde ponētur cause et pñ signa et pñifica demonstratiua: vltimo ponetur cura.

Quid nois catarracte. Circa p^m qd nois aqua in oculis: aliqñ dicit descēsus aq. Nam lz postet fieri talis aqua in oculis: p viam pan/ latine cōgōis gñando aquā nō ex vaporib⁹: qd rñ vplm fit vel ppter descēsum humiditatis a cerebro vel ppter inspissationem vaporum conuertendo in aquam: ideo auctores sepe ap/ pellauerunt descēsum aque.

Quid aut rei declaraf ab. 3° tertij quasi ad finē: qd est egritudo opilatiua et est humiditas extranea. i. nō nālis et incōueniens stās in forā mine vñe inter humo: ē albugineū et sp̄phac. i. vñeā et corneam: quare phibet sup. debite pene trare formas. i. spēs visibilia ad visus. i. ad lo cū in quo visio causaf: est igit catarracta ipa hu miditas formalis stās inter crystalloide et pñ pillā. De statione rñ et situ diuersi diuerso mō dicit: quidā volūt qd post crystalinā fiat ca/ racta a mā humida et vocat gutta serena fm aliquos. Quidā volūt rñōis est finia aucto: vñe Rañ. 2° pñctis. ca. 3°. et Aut. ca. p^o. et Bal. 4°. de accideri. et aliquat. 4° de interiorib⁹. ca. 2°. et Aza. cap^o. pñio. oēs pñentunt qd ista humidi ras recipit intra albugineū: sed aliqñ iuxta pu pillā. s. albugineū et tunicas ipsius corne: s. ali qñ in pñfundo magis et aliqñ circa mediū albu gineū: aliqñ rñ est in albugineo extravñeā inter vñeā et corneam: sed rñ vt est opilatiua morb⁹ est in directo forāminis vñe: alia non opilarer neq; phiberet vel fm totum vel fm partē for mas visibilia interius penetrare: et ita quomo documq; fit est morbus opilatiua phibēs rñst rum spēs visibilia ad crystalloide: lz postet ēr dici morbus in numero et in situ.

Distinctiōes. De ipsa ergo sunt ponē de quedam distinctiōes et species. Nam qñq; diuersificatur in quantita te: qd qñq; est plurima fm cōparationem ad fo ramen qd opilat totum foramen: et qñq; totum non occupat sed partem eius: et ita quedā occu par partem supiorem: quedā interiorem: qdam dextrā qdā sinistram vel aliquas ex eis: et ita nō

cōprehendit visibile qd est corā parte opilata: sed id tñ cōprehēditur qd est corā parte discoo perta: inde pñgit qd aliqñ visibile aliquotiens directa inspectiōe nō cōprehendit vbi si con uertatur atis oculi ad alterā partē dextrā vel si instrum. et. ipsum pōt cōprehendere vel vbi va rietur visibile in situ: et inde pñgit qd aliqñ vi dentur res fm partē et non fm totū: et aliqñ cōs fm latera tñ et nō fm mediū: et tñc vident vt p forata vel vt p fenestram: vt supra dictum est. **Alia distinctio:** quedam est subtilis qd non in totum phibet visum: immo cū ea stat visio lu/ minis cādele et solis: et alia est grossa valde me/ rito cuius nihil videt de directis ad eā nisi per modū dictū. **Alia distinctio** que sumit ex pre coloꝝ: alia est alba non simplr sed gispēi coloꝝ alia est alba magis et dī margaritalis: alia est al ba declinans ad viriditatem aliquoties remissā et aliquoties intensā: et dicit aurea: et qd dam est citrina: et quedam nigra offusca vel plū bea. **Alia distinctio.** quedam est curabilis: qd dā incurabilis. Et de curabili est alia distinctio quedam est curabilis per medicinas elatiuas et locales et non cum ferro: quedā ecōtra curabi lis cum ferro et non cum medicinis.

Cause. Jam est veniēdiū ad causas. Causaz quedā sunt extrinsece vt casus vel p cussio supra oculū vel supra partē anteriō: ē cas pitis: vñ sunt mā intra albugineū per diuersas vias habitas supra que tandē sunt cause mare riales catarractaz: ita etiā cibi frigidi et humi di viscosi sunt de generatiuis mase catarractē: et ita oēs cause cōpōnales venientes ab extrin/ seco: de quibus dictū est supra de imaginib⁹: al le eedē vel silico possunt esse cause catarractē per modos declaratos. **De causis aut corpōrali/ bus** est maxime mala complexio humida cere/ bri flegmatica et dolo: capitis et hñmōi de quib⁹ dictum est supra.

Signa. Circa signa pñifica oia signa que rñ illa pñendunt catarractē: de quib⁹ dictum est supra. Nam dicte imagines differunt a cata racta fm magis et minus: et ita signa ad bonū ad malum dictarū imaginū: sunt signa etiā ad bonum vel ad malum in catarracta.

Sed specialiter cum apparet catarracta inci rabilis omnis talis significat malum: et ita om nis catarracta que est nigra aut grossa nimis mala est: quoniam nulla talis recipit curam ne q; per medicinas ueq; per chirurgiam. nam de nigra et grossa nimis manifestum est: quod non recipiunt curam per medicinas: vnde vt dicit magister Beneuentus oculista de medicis sa/ lernitantis: multi stultorum medicorum credūt eas purgare cum purgationibus et pulueribus sed falluntur: eo quod iste cicatrices nunquam possunt curari neq; cū medicinis laxatiuis neq; cum pulueribus et. et non recipiunt curam cum ferro. nam de his dicit Auicē. Senuus aut rem gispenn et viride et nigrum et plumbeum ve hementis nigredinis et citrinum sup. nullum nō recipit curam que fit cū acu: et postea addit. Et ex speciebus quidem eius que grossa est que dam est species que quandoq; fit dura valde: et neq; est ei cura. **Trem aliud pronosticiū.** cata racta que sunt post egritudines cerebri et post

De qd dicitur
re nois.

De qd dicitur
re rei.

De causa.

De signis.

No. boni
signum p
nosticum.

casum et percussione: vplurimū sunt incurabiles. Nā stare cerebro in causa stat causa conseruans. Et si propter percussione dubiū est de nocumento nervorum obicorum.

De signis
demonstratiui.

De signis
specierum.

¶ Signa demonstratiua ipsius in pñ sunt signa demonstratiua imaginū appropriatarū oculi de quibus dñm est supra. Sed cū confirmat dicebat se. vñ. ē. est allegatū cognitio ipsius facilius est qd pñ sensu cōprehēdi. ¶ Signa vñ specierum vt qd sit recēdo vel antiqua hñtur relone patiens. et signa eius qd est subtilis et grossa ponētur. In declaratione istius qd est curabilis a nō curabilis: et cū medicinis vel ferro. ¶ Signa vero causarū finitū et finitū etiā a medico cōprehēdi pñ: vt nūq̄d occupet corā pupillā vel parē ¶ Signa colorū sunt et se manifesta. et eis de clari: aut super causas ipsarū. Nam qd est alba vt nubes et margaritalis manifestat causam flegmaticā purā et qd ē alba ad viriditatem declinās aliquid significat mitionē colere: aliquid qd mares nā pñdant multū in vireor: ita ad viriditatem declinare apparet: sic etiā videm? in pñdant? aquarū apparere virides. Et vbi fuerit gipsa significat grossitū materie et inspissatū et multū in flegmate. Et multū citrina significat materiā cū colā: vñ vplurimū est subtilis neq; pñt inspissari vt sustineat acū: sicut etiam plūbina et nigra vplurimū est dura mēta: et sic nō pñt inflecti deorsum neq; acū curat: de qd? dicitur ita. 2º cōmētis: dico qd duo phibēt curam instrumenti. i. cū infloreat foris grossities aq̄ viscositas quare remoueri nō pñt. aut sui foris subtilitas qd reuertit cū remouet: ita duo sūt qd impediūt appōne acū. f. nimia subtilitas et nimia grossities. subtilitas: quia nō obedit acū. grossities: qd adheret panniculis: et sic phibet: opz igit qd ista qd est curabilis cū acū sit media in grossities viscositate. Opz et qd nō sit nimis pñdant: qd si esset in crystalloide et cū acū artisset veltet deponere riperet subam oculi. ¶ Signa igitur si sit curabilis vel nō curabilis cum ferro seu per medicinas sunt signa ad declarandū si sit nimis subtilis rara aut nimis grossa et dura. Ad videndum igit si sit nimis subtilis vel grossa duo sunt experimenta. primum est qd cōprimis et fricas oculū lesus: deinde aperiat: si vt cataracta dilatata: et postea p pannū tps i spisset signū est qd est media: qd si fuisset spissa nō esset dilatata: si fuisset peruiā et subtilis nimis non esset reducta: immo remāssisset dilatata. Sed nota ofiam duorū testū qd dicit qd si dilatata nō debet deponi cū acū et alibi dñt qd si inspissatur postea debet deponi: intelligit sic: si cōpresso oculo et postea aperiat: si materia videtur nimis spissa qd ante et aliquantū sit dilatata: nec tamen totaliter vel qd: nisi totaliter minyret: tunc signum est quod est media et potest deponi. Si aut penitus vel quasi nihil dilatetur et postea inspissetur: signum est qd est grossa nimis: nec potest deponi. ¶ Aliud experimentum est. capiat corū carminatū et ponat iuxta oculū et postea foriter insuffletur in oculum: si cataracta rarefatur aliquantū vt dñm est non penitus potest deponi: aliter non: vñ si sit nimis subtilis debet in grossari dicta vt aliquantū ingrosset et possit deponi: si aut sit multū grossa et non patiat vt possit curari cum acū tunc relinquatur nature

sed confortetur alter oculus: ne etiam macule tur: qm sepe ad cataractā in vno sequitur etiā cataracta in altero ex causa manifesta. ¶ De signis etiam est si patiens radios solis aliquantū comprehendit aspiciendo eos vel lumen candele: et non possit reliqua comprehendere signum est quod est mediocris et potest deponi: aliter nō.

Cura. Circa curam igitur duplex est habenda: dum regimen vnum circa dietā: reliquum circa medicinas: et istud regimen cōe est et imaginibus pñis oculi et cataracta curabili p medicinas. ¶ Et regimen p dietā et maxime cōueniens: et aliquoties per se sufficit ad curam de quo dicit Aui. in cura cataracta in pñ. Et ego quidem iam vidi hominē de his qd cōpressio nem redeit ad intelligentiā. i. pfecte cratis cui aqua iam acciderat. i. cataracta qd curant seipsum cū euomibus sup. cōibus et abstinentia et minoratioe cibi et alienatione iurū et hñctatū: et sunt cōtēti assatis et frictis et vñ igit oia multiplicata humiditātū declinando ad sicca finitū modū in omnibus reb? nō naturalib? vt dicitur est circa dietā in ca? debilitatio visus ab humiditate et dimittēdo euaporaria: maxie vñ in loco ipsi? vñ hydromelle cū decoctioe yfopi vel maiorane qd in casu multū laudatur: vnde maiorana comesta et odorata laudatur ab omnibus.

¶ Deinde sequitur regimen et harinū materie p cōmuniū. nā in chronicis morbis añ cūone pñā semp pponet eiō gñalis. Primi de materiabus cōibus pº digōis: deinde 2º digōis: deinde fiat eiō appropriata digestiōis tñ pcedentibus vt cū melle rosato et sēpo de abstinēdo et sēpo de sticados et alijs appropriatis cū aq̄s ocularibus vt maiorane feniculi eufragiet et illibus: deinde fiat eiō vt cū pillulis elefantis de agarico roscato qd in casu mirabiles sūt: qd pñm dationē ei? in effando aliquid remouet cataractā. dicit Auer. in cāticis: pillule ē lucis in mā flārica: pillule auree in mā magis calā laudatur. Nō laudo vomitū in casu: qm vt dicitur est. d. de mēre Aui. est nō cū? in pperate aq̄: neq; laudo caput purgia neq; sternutatoria ppter cās albi dicras. Et de his dicebat. A. in imaginib? pñdantibus aquā. In pñdantib? nō aquā opz vt in cipias et mūdifices corpus et ppe stomacū: deinde venias ad mūdificandū caput cū gargarismatibus et caput purgys et masticationib?. postea addit. ex sternutationibus nō inqñrū purgāt sperat inuamētū et ex parte laboriofi mor? eoz rimetur et eis motus aque: ita sūt ppter eandē causam nō placent mibi caput purgia. ¶ Et cōsequēter sequitur interio diuersionis qd cōpletur cum clysterib? appropriatis cū fricationibus mēbroz inferiorū et ventosationibus sine extractione sanguinis: s; immediate valent ruptoria post aures: et appositio serphoni laudatur ad cōuerrēdū materias posterius. Et si sit in vno oculo tñ sūt cauteria seu ruptoria in brachio sibi directo ad conuertendū materias deorū sum: tñ diuersiones magis placent p posterius. ¶ Postea fiat confortatio per interius vt cum rziaca diambra plurifarcicon cū acoro cōdia ro diamusco et similibus. ¶ Deinde ponantur quedam exterius que faciūt ad hoc vt succ? feniculi et reliqua collyria facta cū melle et gummi

Nota de vomitu.

Prima pars practi. magistri Jo. de gradi.

ne materia ascendat ad oculum: postea leniter ponatur acus vsq; ultra tertium panniculum donec attingat albuginem incipientem in angulo exteriori: & leuissime catarractam deponat. Et ibi cum aliquantuliter cum acu teneat depreffam v bene figurat. Postea deponatur infirmus et taceat per. viij. vel. x. dies in loco obscuro: et si materia fit in fluvio ponatur albumen oui cum oleo ro. Si nulla materia fit fluens ponatur vitellus oui cum oleo rosato: deinde non comest dat res masticabiles: immo sint cibaria liqida. Si tamen postea non videret hoc non esset visio medici fed erias quia substantia albuginea esset corrupta propter impressionem male qualitatibus delictile in ea a catarracta. Et sic est finis huius capituli.

Ad hoc utile existit epas capni
scindere ⁊ ponere super vnam
sectione piper longum ⁊ cooper
rire ipsum ⁊ ex alia sectione pipe
re longo in medio existēte: deinde ponere
ipsum in furno ⁊ dimittere ipsum donec
assetur ⁊ desiccetur ⁊ nō comburatur: quo
facto piper longum qđ in medio erat sus
matur ⁊ bene teratur cum pauco musco:
deinde ex liquore qđ ex epate affato erpres
sus fuerit conspergatur ⁊ siccetur ⁊ in ocu
lum mittatur. ¶ Aut fel caprinum cum
melle mixtum in curcuma super igne co
quatur: deinde radius in eo illinitus im
mittatur in oculum. ¶ Qđ autem magis
valet ad hoc est vt si es de fellibus in oculū
mittatur. ¶ Si autem bec non suffecerit
veter soluatur ⁊ sanguis ex duabus cepha
licis ⁊ ex fronte minuatur et regimen sub
tilietur.

Equitur capitulo de his q̄ nō vident post solis occasum: qđ capitulo recre cōtinuat ad p̄cedē in h̄ic mōdū. nā p̄tōp in cap. p̄ime superiori determinat̄ R̄as. De catarracta: p̄tōp etiam curam eius que maxime p̄tendit ex infpiratione albugine vel aliter ex gregatione aque intra albuginem: vñ nō p̄t debite p̄uenire species visibiles ad crystallū: dē p̄pter infpirationem eius transimpeditur debita visio: vel prohibetur etiam quia nō p̄t debite illuminari crystallina lumine cōuenienti: r̄ necessario ad visionem vnde dicitur Bar Salenus quarto de accidenti capitulo 2°. loquens de nocumēto visus ex parte albuginis: nē si aliq̄ grossioris q̄ op̄s sit ligris. albuginēis visū suba aut in aliquē murec̄ colorē clarior visus: et ex̄tēio minuc̄ vñ renouat videre nō poterit: p̄pinaq̄ discernere nō valebit. Et it̄ vñtē gregio: exstat̄ sicut videt̄ catarracta.

Declaro p^e
pericula p^e
partis p^{ri}
cipalis.

etis visum phibebit grossities igit sine cōsu
no ipsius coloris phibebit debitam irradiatio
ne ad crystalloide in qua sit visio s'm cōm op
pilatione licet forte iudiciū de visibili alibi p
ficiat est causa vñ fiat pñatio visus in catarras
tra: et q' ista eadē vrlin. est cā hñi? accñris qd
nō videt post occasum solis ppter rñc nō debi
te illuminari crystalinam ex remisso lumie id
circo cōueniēter post ca^m de catarracta postū
est cap^m de hoc accñri. s. de his q' nō videt post
occalum solis sup. debite: sic p'tz continuatio
hñi? capli: qm hoc accñs. vt plerūq' añcedit ad
catarractā sicut remissa offuscario rñspissatio
albuginei añcedit ad cōplēmētū aque vel ad ca
tarractā: ad quā nō rñc se q'ur dimunio visus
in modico lumie vel cī? ablatio: immo etiā in
medio debite illuminatio se q'ur visus pñatio.
¶ Et vclarius intelligat qd d' circa istā rubri
cā est norādū q' cū d' de his q' nō videt post oc
casum solis. nō intellexit rñc. Ra. de his in qb?
anferat operatio visus post occasum solis: s'z
vt dicebat Aul. 3ª terti tracta. 4° de noctilopa
in quibus etiā sensibilibus minuit q. s. cōcūcū
ter videt in meride: et debilitat in sero. nā vt di
cebat sic loquens de rali ter pariete est vt ena
nescat visus in nocte. i. vt quasi auferat: et videat
in die. s. cōueniēter et debilitat. s. visus in fine
ei⁹. s. diei cū sup. incipit dimuniri sensibilibus lamē
diei: et hoc intelligit modico illuminatis s'm qd
debetur naturalit' in dictis horis. Qd dico signā
ter: quia et rali ter parietes q' remisse videt post
occalum solis vel nō videt: ppter mediū nō de
bite illuminatū: vt natura debiti luminis ralis
horz possent tñ videre in tali hora cōueniēter
adiecto lumine accidentali vt notabili lumine
cādele: et hoc totū puenit: qm vt dictū est erigif
certū determinatū lumē ad debite videndū: vt
infra deducef et sentētis p'horz et medicorū in
causis huius accidētis suo loco q' lumen vtrum
posuit in crystalloide et natura reperiri vel ab
extrinseco sit adueniens et infra lati⁹ videbif.
Et hec de rubrica et continuatione sufficiant.
¶ Diuiditur igit pñs capli in duas ptes p'iu
cipales: qm primo ponit curā p' quedā localia
huius accidētis cū nō est pñmatū et cā est ma
gis ralis p' essentia nō pñmatā aliūde. p' cōita
tem. scōo ponit curā accñris deterioris nō rñc
cā p' essentia sed p' cōitarē aliūde pendētis vbi
nō sola localia sufficiāt ad curā. scōa in fine ca
pituli. (Si aut' hec nō sufficerint vñter soluaf)
Prima pōt diuidi i tres p'riculas s'm quod tria
sunt localia q' applicat. scōa ibi. (Qd aut' ad hoc
nūm cū melle mitti.) terna ibi. (Qd aut' ad hoc
magis vñ.) ¶ De prima parte ponens curam p
vñm locale dicit. Ad hoc vñle existit sup. ad
hoc accñs minucndū vel remouendū epar capli
nūm scindere in sectiones sup. ponere sup vñas
sectionē ipsius eparis scissū piper longum sup.
puluerizatū p totum zcoopire ipsam. s. primā se
ctionem ex alia sectione pipere longo in medio
existente: deinde ponere ipsum. s. epar talē ordi
narum in furio: et dimittere ibi donec assetur: et
nō cōburatur. i. nō desiccetur in totum: quo scō
piper longū qd in medio erat sumatur et bñ te
ratur cum panco mufco: deinde ex liqore q' ex
epate assato expressus fuit sup. dictus puluise
accetur sup. iterato et fiat sicut alcosol. et in oculi

lum mittatur. ¶ Ponit scōm remediū dicens
aut sup. ad hoc vñle existit fel hircinum cū mel
le mixtum in curcuma. i. in vase sup ignem coq
rur et sup. misceatur: deinde radius eo illuminatus
i. stillus s'm extremū cū modico bombicis in co
iunctus immittatur in oculo. ¶ Addit ponēs
do aliud: qd aut' ad hoc magis vñ est vt flet de
sellibus in oculum mittatur. ¶ Pro intelligen
tia oim hāz partium simul est cōmemorandum
qd sepe supra dictum est q' Rasis in hoc libello
vt breuiloquus ponit curā lesionum ptingen
tium ex causis vt multū occurrentibus reme
tus curam diuisionum malaz ex causis raro cō
tingentibus habēdam: et in libro dispositionū
et in libro continentis et ab alijs anconibus: vñ
hoc accidens vt infra videbif. in loco suo et va
rijs et diuersis causis cōtingere potest. Et ex qui
busdam in qbus ista remedia essent ad nocēdū
vt loco suo declarabif. Sed qm vt plerūq' tale
accñs pēderet grossities humoz vel grossities spi
rituum et maxime ab hūiditate cui cause occur
rendum est cū subritibus abstergētib⁹ et eric
cantibus. Et talia sunt medicamina posita ab
eo: p'inde medicamina ad hoc accñs remouēdū
vñlia existunt. Nam primū qd laudat de epe ca
prino cū pipere lōgo est artificiosum multū me
dicamen et singulare in casu: et pte p'prietatis
singularis eparis hircini in quo oēs pñueniunt
laudātes quidā eoz vt fuit Rasis in libello suo
de p'prietatibus partū animalium aquā deco
ctionis eius cū sale in rectificatione visus. Et q
dam laudat humidū vel liqore qd distillat cū
assarū supra prunas in cuius scissuris positurū
fuit piper longū vt fuit Azaraius et Auesue: vl
tra piper lon. addidit sal indū et sal gēma et fa
cit vt inclinet infirmus sup fumū eius vt recia
piat fumū. Et Rasis 2° p'inentis vbi enumerat
collyria que mūdificāt oculos ex simplicib⁹ fa
cta inter reliqua dixit sanguis testudinis et aq
e paris hirci assi in quo sit piper longū infusū: et
idem voluit Serap. sed nō posuit piper in assa
tione: sed postea cōmiscuit cū aqua q' currit ex
eo cū assatur: sed posuit piper albū et nō longū.
Et laudauit cū assaturū est epar vt etiam fecit
Auesue. vt precipiatur infirmo vt incuruetur sup
ipso oculis apertis donec recipiat vaporē qui
elevator ab eo. et ita reliqui aurores quasi om
nes vñntur hoc medicamine in casu: immo in
omni causa debilitatis visus a grossities humi
ditate propter proprietatem mirabilem quere
peritur in epare hirci ad hanc intentionem: et
non tantum laudatur medicamen locale ex eo:
sed etiam comestio eparis post assationem: vt
expresse dicit. Serap. qui dicit quod post euas
porationem recepram: deinde comedat epar qz
in uamentum eius est mirabile. et similiter dicit
Auesue et iam dictum est quod comestio eius est
inuatinayalde: et hoc est ex proprietate specifica
ipsius: et pro tanto non tantum valet epar hirci
sed epar capri cū proprietates sequat specie. et
ipm laudauit Rasis in textu nostro: et Aul. in
ca^o. p'p'io ponēs quasi modum eūdem quem
posuit Auesue. et reperendo etiam modū Rasi. in
textu: laudant tñ cōmuniter aurores epar hirci
ci: quia est magis acutius: et magis absterf
num propter serum calidiorē: sed si illud nō pos
sit haberi habeatur epar capre: et vltra p'p'ietas

Declaratio
scōe parti
cule prime
paris p
cipalis.

Landatur
apō docto
res vñ agio
epar hirci

Declaratio
p'p'ietatis
paris p
cipalis.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

re ipsi? epatis ad hac intencione iuuat cu virtute pip: ris logi qd est subtilitatu resoluciuu z ericcatu: cu ppuetate valet nocumēris oculi ex tali causa. Zaudat tñ cōter magis pip lo: qd minus mordicatu: vt 2º cañ. caº ppo: qd est pº qd colligit: z postea ericcatu fit nigrum z forte qd Ser. ad minorē acuitatē z pūctionem laudant pip al. qd est minus forte fm cōem doctriā: laudant qd et? mitionē cu musco: qm de ppuetate ei? fm sniam an cōduz z martine Dias. z Aut. in capº ppo: cōforat oculū z ericcat humilitatē ei? z abstergit albuginē subris lē: sic pz vtilitas hui? medicaminis pº descripi z est facilis vsus ei? p qto in puluerē est reductu: vñ i oculū pōt iustuari. de reliqºs xºo duo bus medicaminibus. De pº. s. facto cum selle caprino z cū melle nō est dubitatio qd in casu vº. Nā vitra hoc qd sel qdlibet est ericcatu z absterit: etiā sel caprimū habet ad hoc pperatē sili z sel leporis. De hē autē de sellib? qd fuit rertu qd valet in casu dñi est. s. in fili in caº de caractra. ¶ Sequit 2ª pars pncipalis in qua ponit curā circa hoc accēssu cū talia localia non sufficiūt ad curā: vñ denotat qd causa grossitiei fouet aliudē z dicit bēuiter. Si autē hoc nō suffecerit vterqº loat sup. erit materia peccāte flegmarica fm caput vel stomachū qd fit cā cōseruās dicitā dispōnē: z fiat solutio cū approprias ris in casu de qbus sepe supra dñi est: z aliqd infra dicit loco suo digesta sup. materia z regu lādo fm cañ. communica. ¶ Addit: z sanguis ex duabus cephalicis: z ex fronte minnatur stante s. perō in toto z in capite. z vena frontis est vena qd posita est inter duo supcilia: z aliqd sufficiet sioia cephalice vnus tñ: z aliqd sufficet cōicato sanguine in mēbris spūalibus z vapo ribus sanguinis ad oculos z non stāre perō sanguinis in capite sufficiet sioia vnus cepha licē: vbi esset solū pēti in sanguine fm caput z in toto esset paucitas sanguinis sufficiet sio la sioia frontis: sed non extrahant nisi dñe vel tres. s. s. s. ¶ Addit: regimē subtiliter vbi opz regimē esse ericcatu fm intencione nostrā cū abstinentia z minutione ciboz vultē. De hē. z viratione grossoz z vaporozoz sicut sūt pulmenta pingua z iura z pisces: z qd sunt silia eis: de qbus ē latius in dietā: z tñ cū his z los calibus supra dicit vel alijs de qbus erit sio infra: si morbus sit curabilis curabitur si de vo luerit. Et sic sit finis capituli rertualiter.

Intellecto igitur capº summarie rertualit: er ordine sunt vidēda pº de qd nois: pñ qd rei. scdo de spibus z distinctioni bus. tertio de causis huius dispositionis et de causis contrarijs huius dispositioni. quarto de si gnis z pñum promosticis eneumo: consequen ter ad bonum z ad malum: deinde demonstrati uis: quinto de cura.

Quid nois De primo hec dispositio cōivo cabulo vocabitur nocilopa. r. passio noctis z oculis a Sera. vero vocatur se bur: z est vt dicit qd non videt hō in nocte peni tus z videt in die: z qñ occidit sol debilitat vis sus eius. z Azarimus appellauit hanc egritudi nem alasha z aluiayad. ¶ Sed quid rei: nocti lopa est egressus a visioe. s. in nocte ita quod est dispositio fm quam corpora non vident in no

cte. i. in paruo lumine vt fuit supra expositū cir ca literam: z vident in die. s. in notabili lumine z minuitur visus in fine diei. s. cum minuit illu minatio medij illustratio ad oculum: et qm in nocte naturali est debile lumen z remissum: etiam si cum mediocri candela illuminetur: iō non vident: in die autē vident propter magnū solis splendorem: vt statim magis declarabitur in causis.

Distinctiones. De scdo. s. de speciebus? hec pima distinctio: qd dam talis dispō est recens: qdam antiqua: que dam fortis: quedam debilis: quedam ppra pas sio oculi tñ non aliunde causata: quedam acci dit oculo p cōitatem cerebri vel stomachi vel vtriusq. ¶ Alia distinctio: quedā accidit in ius uene: quedam in fene z decrepito.

¶ Jam anreg? veniamus ad 3ª spale de causis vt illa que dicitā sunt clarius intelligant: opz pñemittere vñt declarati a pñis. 2º de aia in sū ne tertus conuenerit vltimi. 162. ibi dicit pñus. Impossibile est em viderē sine luce: z rertu com menti. 119. vbi dicit qd id qd est nati sentire al bum z nigrū: opz qd sit neutru sup. ipsoz in acu sed in potētia: z sic dicit de albo z de nigro: ita urelligat de quolibet alio visibilib? opz id qd est nati sentire esse denudari ab eo qd sentiri debet: cum sentire iter in quodā pari necesse sit qd illud qd agit sibi sit in actu non agar nisi in id qd sibi sit in potētia: ita calidū non sentit sibi ille nec frigidū sibi ille: vt dicit pñs rertu cō menti. 119. Unde colligit cōis sūa qd opz recipis esse denudatum a natura recepti. Et qbus colligitur qd qd necessarii est lumen ad visionē: sicut etiam dicit pñus rertu cōmenti. 67. qd necessa rio vnusquisqº color nō est visib: lis nisi in luce et cōmentato: in cōmēto. 72. dicit qd nā coloris alia est a natura lucis z lucidi: lūz em est visib: bilis p se: color autem visibilis mediante luce. ¶ Videtur ex his sequi qd oculi vs vel crystalloi des que est organū fm cōem suam medicoz in quo perficit visio qd ipsi crystalloides nec sit co lorata neq per naturā lucē habens. Cum etiāz relique partes oculū cōponentes nō habeat lu cem per pprā naturā sufficientē ad illuminan dum: videt esse necessariū ab extrinseco vta me dio illuminato illustrari oculū cōtro modo vt in eodē visio perficiat. S. r. r. igit medijs in tra oculū de se nō aptis debite illuminare a cer to lumine vt est de albugineo ppter eius grossi riem vel multitudine: oportebit pñ qd excel lens lumen occurrat ad dicta media illuminan dum: vt his taliter illuminatis possit fieri des bita visio de obiectis. Et proinde in nocte vº oc casu solis cum multum minuat lūmē a lumi ne diei cōtingit corpora esse taliter occasionata fm partes oculū cōponentes vt tunc ex pauci tate luminis nō possunt videre: z tñ in meridie cōuenienter poterant videre. ¶ Dicunt tñ aliq sumentes argumentū ab experimento qd multi oculi sunt per naturā lucidi: qm multi in obscu ro vident vt oculi carrozum z lupozum: qui per lumen propriū dicuntur illuminare mediū. Nā ceteri nocte venantur in tenebris: dicunt etiam hoc esse de mente philosophi in 2º de sensu: qui vis detur sentire non contingere sine lumine inter

De qddita re nois.

De qddita re rei.

Nota.

Nota

De causis.

Nota

riore oculum videre. Nam ibidem dixit pbs vis
def aut sicut exterius: non sine lumine videri ita
interius: et quod non videatur in qua parte oculi
de fundari lumine nisi in crystallina dicunt quod cry
stallina de se est lucida: et per hoc cedunt oculum
esse non receptum neque comprehendit oim
colorum neque oim visibilibus: quod non illos qui sunt sibi
alia secundum actum: quod tamen videtur repugnare. Cometera
tori scdo de aia. ubi voluit visum comprehendere
visibile secundum totum. Nam in cometero. 118. in fine dixit
quod visus et auditus comprehendunt sensibilia secundum
totum: sensus autem tactus: quod non est denudatus ab
omni qualitate tangibilis: sed inuenit quasi mediu
inter prateritatem comprehendit extrema et non oia
et isti comprehendunt hoc de visu optime disposito. scz
quod talis comprehendit secundum totum: et per hoc talis non
habet lucem de se: sed oculi humani qui de se habent aliq
le lucem non sunt perfectissimi visus: multoties
oculi carorum qui sunt magis lucidi: nam multas
drias coloratorum vel lucido non comprehendunt.
¶ Sed melius inheredo sententiam supra allega
ti: dicebat doctor meus hugo senensis quod oculi
li puiantur luce propria maxime quo ad crystalli
nam: etiam quo ad partes reliquas integrantes
oculi: tamen per crystallina illustrari aliquantulum a lu
mine causato a luce spirituum visibilibus qui spiritus non
sunt de substantia oculi: et in quibus aialibus concurrunt
maior mensura spirituum ad oculum simul cum tenui
tate tunicarum et puerare humorum: in illis oculis
videtur magis lucidus ita ut sufficiat et aliquo
tens medius illuminare: et ita soluet ad dictum
Arist. 2. de sensu. quod visio requirit lucem intrinsecam
oculo: sed ipsum lucem principalem recipit ab eo quod
non est de substantia oculi: puta spiritibus. Si igitur
per hunc modum dispositio oculi secundum quam difficultas
fuit irradiatio a spiritibus visus in eis erigitur
maximo lumen ab extrinseco concitari ut piciatur
visio: et in quibus partes oculi sunt paratiores re
cipere lucem a spiritibus visus: in quibus etiam p
nam concurrunt maior mensura spirituum visibilibus ad
oculum in eis est lucem extrinsecam minus neces
sarium: immo sepe a forti lumine leduntur: ut
est de quibusdam animalibus videre que nocte tantum
venantur: quod in die videre non possunt propter claritatem
humorum et tenuitatem tunicarum oculorum ipsorum.
¶ Hoc etiam constat in cartis quibus male sustinent
medium multum illuminatum: immo in meris
die semper stant quasi semiclaui oculis.

De causis.

Cause. ¶ Hoc igitur intellecto possumus faci
litate discurre ad causas huius acci
dentis: et ex parte tunicarum oculi: et ex parte humo
rum et ex parte spirituum.
¶ Cause igitur huius dispositionis sunt oēs cāe que
phibent debitam illustrationem medij picipue
et oculi vel crystalloidis: unde ex parte tunicarum
et humorum potest contingere talis dispositio: sic omnia
grossities ois opacitas ois causa faciens indigen
tiam debiti luminis potest esse causa huius dispo
sitionis. ¶ Et sic color corneae certus potest esse
causa huius dispositionis per quantum phibet pue
tatem corneae et infra etiam dicebat Arist. 5. de
generatione animalium. quod etiam cutis que est supra pu
pillam. i. corneam de se esse valde clara et subtilis
atque lenis: generaliter autem et tenuis est propter debi
litatem motus visus. i. ut facilius moveatur vi
suo a specie: lenis autem ut non sit in ea ruga. i. ele
uatio et depressio partium et efficiatur quasi ym

brar: propter hoc non est visus senum acutus:
quoniam cutis senum est rigida alba rugosa sicut cutis
corporum eorum et de se alba. i. non nigra. nam nigritas
non potest esse clario: immo nigredo autem non est nisi pri
uatio claritatis: et propter hoc debilitatur visus
in infirmitatibus et senectute ut patet. ¶ Etiam ex
parte humoris albuginei hoc contingere potest: et p
per eius multitudinem vel grossitatem et opacitatem
ut Bal. loco allegato 4. de accenti. ca. 2. nam
stare multo albugineo opus lucem quod de ipsum irra
diare esse multum forte. Et ideo habentes oculos nigr
grossos. i. propter multitudinem albuginei: dicit Ari
sto. ibidem quod facile incidit in hanc dispositionem: et ex
opposito habentes oculos glaucos et paucitatem ei
sunt modica aqua a lumine temperato facile illus
tratur: et multa aqua difficile: grossities etiam et
opacitas sube albuginei potest esse causa huius dis
positionis: quod albugineus per nam de se esse diapha
nus. Si ergo aliquantulum inspissetur opus ipsum vehe
menter. illustrari quod non fit nisi a multo lumine.
¶ Et parte etiam spirituum hoc contingit. nam spiritus
exites grossi sunt causa huius dispositionis: quia facit
grossities spirituum: ut spiritus non sunt facile recepti
ui spiritus neque sunt debita illustrati: aliter et ad opario
nem visum et sic erigunt multum lucem: et ideo re
pore nocetis propter dictam dispositionem non possunt be
ne videre: etiam si spiritus essent tennes in substantia ad
opacitatem declinantes: etiam facerent hanc dispositionem
quod modus sic habet spirituum facit ad hanc dispositio
nem propter maius esse necessarium lumen ad viden
dum. Aliquantulum et multitudo spirituum est causa huius les
sionis: quod propter multitudinem confunditur et in
spissatur: ita quod est necessaria multa irradiatio
ad ipsos spiritus. Raro tamen contingit quantitas spi
rituum sit causa: quod spiritus visui facilius dissoluntur
et ita non multum abundant. Sit ergo defectus ut
plerumque in paucitate et minoratione spirituum ma
xime cum sunt grossi et non in multitudine. Adhuc
dicit quidam quod spiritus sunt de natura lucida: ergo pro
plures erunt tanto magis visus erit perfectior
Iste tamen modus dicendi est dubius: quod ly ex parte
propter illustrationis hoc contingere deberet: tamen ex
tali multitudine sit profuso in spiritibus: id fit im
pedimentum in operationibus: raro tamen hoc contingit.
¶ Est ergo magis probabile ut fiat ex paucitate
spirituum vel debita pueritate cum grossities. ¶ Potest et
venire ex indispotione crystalloidis ubi crystalloi
des aliquantulum inspissatur: ultra eius naturam: quod
tunc indiget maiori illustratione. Etiam videtur
magis profunda causa conueniatur: ita quod non esset in
medio oculi de directo constituta: quod requirere
tur plus de lumine ad illuminandum.
¶ Et aduerso causa opposita dispositionis quod ab aucto
ribus vocatur alia: et est nomine arabici signifi
cans quod homo non videt in die et in magno lumine
et videt in paruo lumine: et est quod ab Ari. loco alle
gato supra glaucitas vocatur. ¶ Et pre corneae
est nimia transparentia corneae: quod debet tene
re aliquid transpositionis et non in totum esse
ad similitudinem corneae nec debet esse nimium
transparentis: quod heret nimia disgregatio spirituum.
¶ Etiam ex parte vuae que dicitur esse coloris
nigri: si puereretur igitur ad album vel ad tras
parens magis declinans posset talis dispositio
contingere ex opposita causa: vel etiam contingit
ex parte latitudinis vel dilatationis pupille si
cuius strictura pupille est causa nocitior: hoc tamen

De causis
sumptis
pre huius
albugineisDe causis
sumptis
parteyue

Primapars practice Joan. Matthei de gradl.

intelligatur qñ dilatario pupille non haberet
cām siccitatem p̄rahentem postērius vnde fiat
dilatario: qñ ad illā siccitatem sepe seq̄tur in
sp̄sario albuginei ⁊ offuscario p̄r eius: vnde
tūc ad visionē est necessaria multa illuminatio
⁊ irradiatio: ⁊ s̄r dico si dilatario pupille seque
tur multitudinē albuginei exēdētis: qñ tūc
l̄s ex parte dilatarionis fieret accidēs aliar: ita
qđ sit necessariū modicū lumen ad visionem: et
in multo lumine sit disgregatio ⁊ impedimētū
in visu: tñ ex parte multitudinis humidi econ
tra pringit qđ plus de lumine est necessarium: ⁊
ideo aliqñ plus facit multitudine humidi quam
faciat dilatario pupille: tunc magis sit nocti
lopa qđ aliar: ⁊ aliqñ eōtra pringit vt p̄z cōs
deranti. ¶ Ubi etiā albugineus humo: sit mo
dicus: hoc cōringit: qđ modico lumine illustrat
⁊ etiā tenuitas in suba ⁊ claritas albuginei fa
cit vt non videant de die ⁊ de nocte vel in fusco
lumine. ¶ Sic etiā vbi sp̄s sunt pauci ⁊ cla
ri in multo lumine nō videbūt: qđ disgregant ⁊
dissoluntur ⁊ vidēt in modico lumine ⁊ i occa
su solis. Et ideo dicit Sal. loco allegato qđ hñ
tes sp̄s multos ⁊ grossos vidēt de lōginq̄o ⁊
nō de p̄pinq̄o. Nā p̄pter ipsos irradiari a ml
to lumine subtiliant sp̄s ad visum necessarij:
nō tñ debite fecerūt: qđ pur nō debite illustrā
tur sp̄s: ⁊ eōtra in q̄bus sp̄s sunt pauci ⁊ rari
isti p̄uenienter vident de p̄pinq̄o ⁊ nō de lō
ginq̄o: qđ si sp̄s sit paru⁹ ⁊ grossus nec de lō
ginq̄o nec de p̄pinq̄o vidēt: ⁊ sic senes cū in
p̄cessu sp̄s minuit ⁊ ingrossant sensibīlī qñ
in nullo lumine vidēsed in p̄mis sensibus me
lino vident de longinq̄o qđ de p̄pinq̄o: qđ so
lū sp̄s sunt ingrossari ⁊ nō multū minorari:
aliqñ tñ pringit qđ multū lūmē. exēplī ḡra. resol
uendo humidū subtile in humidū sp̄sū puer
tendo: ⁊ sic minorando humidū adducit ad op̄
positū: ita qđ l̄s minuat humidū albuginei: qđ
tñ p̄pter caliditatē dissolutū parū subtilior hu
midi albuginei: ⁊ nō quod remanet est sp̄sū
quasi opacū sit vt nō possit videre de nocte et
videant de die: ⁊ tunc op̄s p̄siderare nunqđ tale
virū cōringat magis ex sp̄situdine qđ ex subri
litate: aliqñ tñ ad hunc effectum vna tñ cā con
cūrit aliqñ plures. ¶ Op̄s tñ notare p̄ clario
intelligentia ē qđ aliqñ accidit cōtrarietas in
his causis: ita ē in visione. nam aliqñ habent
tes noctilopam habent grossitatem albuginei
⁊ etiā tunicarum cum paucitate ⁊ subtilitate
re spirituum: tñ paucitas ⁊ subtilitas sp̄sū
tolerat notabile lumen: immo ⁊ multum: ⁊ isti
tunc vident in die ⁊ non in nocte: qñq̄ tñ sunt
spiritus adeo subiles qđ non tolerant multum
lumen: immo resoluntur in eo: tunc isti non
vident in notabili lumine ⁊ in die: sed in mino
ri lumine ⁊ circa occasum solis aliquid vident:
qñ illa grossities humorū mediocriter illustrā
tur etiā a modico lumine: ⁊ ita contingit vni
variationem istarum causarū qđ habens nocti
lopam: aliqñ videbit de longe: qđ maior: sit irra
diatio necessaria ad immitationē humidū gros
si: tñ cum subtilitate ⁊ paucitate spiritū nō
possunt videre etiā in magno lumine diei vt
patet consideranti. Aliquando ⁊ v̄ plurimum
cōringit qđ habens noctilopam videbit de p̄
pe ⁊ non de longe: qñq̄ sumitur causa eius et

Senes in
p̄ senectu
temel⁹ vi
dēt de lon
ginq̄o qđ
de p̄pinq̄o

marime ex paucitate ⁊ claritate spirituum: ⁊ ex
his solnes diuersas apparentias que aliquan
do contingunt circa hunc casum. Et hec de cau
sis sufficiant.

Signa. Teniendo ad signa primū p̄nostica
qđ cū multiplicātur colores idest imaginarios
nec expectare oportet noctilopam: qđ in illis in
grossantur humo: es vel ipsantur ex vaporib⁹
in humido reperis vt supra dicebatur de ima
ginationibus. Spiritus etiā visibiles reddū
tur grossi ex mitione vaporum cum eis: et sic
ad opacitatem sunt tendentes: et iste sunt cans
sep̄ principales noctilope vt supra dictum est.

¶ Aliud p̄nosticum etiā Auzen. habentes
anfractuositates in oculis. i. diuersa puncta in
humido albugineo vel qui non habent oculos
vniormiter coloratos: in his oportet expecta
re hanc dispositionem: patet. Nam et quo in ta
libus declarat ⁊ eterogeneitas humidi ⁊ sub
stantie tunicarum et quibudam parib⁹ in eis
dem sensu comprehensibiles propter grossities
ipsorum in eis: ⁊ consequenter minorem perue
ritatem potest fieri p̄nosticum satis probabile
qđ aliq̄ partes insipissabīlī: ita fieri noctilopa.

¶ Aliud p̄nosticum in q̄bus humectantur oculi
plm ⁊ lachrymantur cum grauedine ipsorum in
his p̄bilitate possumus arguere de futuro ta
li accidenti: qđ significatur aggregatio materie
rum humidaz circa oculū ⁊ multiplicatio hu
midi albuginei p̄r: cū multitudine albuginei
sequatur nigredo oculorū vt supra fuit declara
tum: inde est quod dixit Auzen. ⁊ plurimū qui
dem accidit habentibus oculos nigros et non
virides. i. glaucos claros: quia ibi accepit viri
des p̄o glancis.

¶ Signum vero p̄nosticum ad bonum cū acci
dit noctilopa ex cā primitina in cibis. N. g. ex as
sumptione ciborū grossorū ⁊ euaporatioz: stan
te tñ alio bonitate ipsorum oculorum: talis no
ctilopa sit facile salubris p̄pter conuersionē re
gūnis ad oppositum. ¶ Aliud p̄nosticum
cum sit noctilopa ex abundantia spiritū ⁊ cla
ritate eoz: ⁊ aliqñ contingit vt supra dictū est:
l̄s raro ista facile et se quasi curat: qđ facili
resolutio sp̄sū visibīlī ⁊ minoratio ipoz.

¶ Etiam in quibus cā primitina vt p̄pter coi
tum suglūū vel alio fe. acurā fieret noctilopa ex
paucitate sp̄sū cum subtilitate eoz: etiā de se
est facili curabilis p̄ restauracionem sp̄sū: et
his casibus exp̄sse p̄z vt dixi circa l̄ras nō debē
tur in cura localia subtilitatu ⁊ resolutina vt
dixi circa literam vt f̄et de sellibus ⁊ similia.

¶ Aliud p̄nosticum ad bonum noctilopa cō
tingens non ex virio prop̄io oculi: sed p̄ cōitas
tem ex stomacho vel ex crebro: quoz dispōnes
sunt salubres marime si fuerit recēs ⁊ in corpo
re iuuenili vt multū est curabilis. ¶ Ultimū p̄
nosticum ad bonum: noctilopa sequens multū
rudinem humidū albuginei stare bonitate alio
rum humorū ⁊ tunicarū in cōpōne ⁊ cōpōne ma
xime si fuerit recēs ⁊ in corpore fortit: talis sit cu
rabilis satis facili ter per applicationem mino
rantium ⁊ cōstancium humidū.

¶ Primum p̄nosticum ad malum: noctilopa se
quens dilatarionem pupille semp̄ est mala. Nā
de hac dixit Sal. 4.º. de accideri. caplo scdo. sepe

De signi
cuentis

Nota.

Nota.

De p̄no
sticis ad bo

De alijs
signis.

De p̄no
sticis ad ma

lum.

allegato. Dilatatio eius. s. pupille semp nocet
visui sine ipsa fuerit a nativitate sine postea: vñ
in processu p. r. lineas vel circa dicit. Cui pupil
la extiterit taliter lesa sine ab initio nativita
tis sine postea necessario ex illo spū non tota re
plebitur. s. visio p. r. opz quodq. circa dissolui
tur sup. et disp. p. r. addit: dissolutio ergo ei?
dispersio nocet: eo q. visum difficilē reddunt: et
hoc totā intelligat cū dilatatio pupille nō fue
rit recens nec principalis ex multitudine humi
di p. r. ingens. sed sine ex creatione talis sine ex re
pore fuerit talis ex casu vel percussione vel ex sic
citare et corrugatione tunice vñce versus secun
dinam. Nam p. r. q. libet talis sit incurabilis:
lz aliquotiens monstrat visum sit: vt narrat
Bak. loco allegato in fine ca. vbi nō rñi scā fuit
consolidatio paniculi p. r. forati: sed etiā restitutio
hñdi q. iā extitit ab oculo dicit sic. Vidi quodā
tpe cām incōsuetā videri in qdā puero. Is at cū
quādā acu p. r. oavit p. r. corne: sup. intelligat et
vñce: p. r. q. sequit q. p. r. oara hñores enauerit
sup. albugine? hñ: maxime et pupilla hac de re
ea cōstrata est et parva effecta: et cornea corrigia
ta est. i. corrugata. addit. Is rñ puer curat? ena
fit: qm hñditas q. fluebat paulatim extitit coa
dunata. Addit rñ q. raro p. r. ingit: q. vt plurimū
ficcitas inde oritur. De hoc tñ qd dicit est de di
latione pupille a casu vel percussione: qd est in
curabilis intelligat cū est cōstrata: q. cū est re
cens curat. Et de hac intellexit Bak. in diuisio
nibus cū dicit loquēs de ea: et fit sup. dilatatio
pupille post percussione sup. ueniente in oculo.
addit: et tu nō rimas qm redit. Aliud pronō
sticum. noctilopa sequens paucitatem humorum
propter ficcitatem tunice et maxime in senectute
nō curatur. p. r. q. talia mēba spmatica substā
tice nō rehumectant in senectute nisi rarissimē.
Ultimum cōtingens ex paucitate spūm
confirmata in decrepito. similiter cōtingēs et
corrugata cornea de qua dicit philosophus lo
co allegato in decrepito non curatur. pater.
Signa vero demonstratiua generis sunt ex
se manifesta per interrogationem patientis.
Signa etiam specierum si per cōitatem a sto
macho vel a cerebro vel per proprietatē in ipo
odo sunt manifesta ex dictis sepe supra p. accētia
illoz membror: vel per p. r. nationē eorundē.
Signa vero spālia distinctina causaz per p.
prietatem oculi cognoscunt si cornea sit diapha
na vel nō p. sensum manifestat: et sic de dilatatio
ne pupille vel stricture eius. et si fuerit ex parte
albuginei nūqd dicit p. r. multitudine fā
ciens opacitatē vel nūqd paucitas sit faciens
ad oppositum: hoc habebit in sequenti lectio
de pupilla: sed vt plurimū ad multitudine albu
ginei sequit extensio vñce. Et si fuerit ex mul
titudine et cōfusione spūm q. aliqñ est causa vt
dictum est. hoc declarat: q. corpus dicit esse
agile in opationibus aialibus et oculus multū
illustratur ex habitudine rotundus et inuentus.
Et si fuerit cā eius grossities vt sepe cōtingit
grossities declarat p. r. multitudine humorū
in toto et p. habitudine corpis mēscā: vt flāricā
et per regimē precedens grossum et cōfusione
in sensibus. ideo An. dicit q. talis accidit dispo
er grossitudine in patētibz imagines p. vapo
rationem et mixture vaporū grossorum cū spū

tibus: qñ ergo cōprehendunt imagines: et hñ
nō videt nisi in die: hoc declarat esse ex grossitie
spūm: et vapores esse intra oculos. Et hñ p.
quibus accidunt hñdi dispōnes et accidit ro
tundus et habētibz strum malum in oculis p. r.
pue in crystallina: habentes aut crystallinā p.
fundam vident solū modo in die: cōtra habē
res multum elenarā male vident in die et meli
in obscuro. et hec causa manifestat et ex p. r. natio
ne aliarum causaz cum lesione operationis.

Cura. de causis p. r. mītiis et de aere et somno
et hñdi vt vitet omne generans humores gros
sos et spūs grossos: et maxime reddēs eos turbi
dos: qm talis est vt multum cā nocuenti. et de
hac ponetur cura: q. de reliquis que cōposunt
causē nocuenti sufficienter est dictū supra de
debilitate visus: et ita opz regulare aerē vt vitet
grossus et nebulosus: et ita discurre de reliq.
de somno sup. maxime post cibū: et q. in ca
su necessaria est abstinentia: vñ quā oēs cōne
munt vt abstineat a cena et dimittit in cibis
vñneraliter vitatio ciborū grossorū. Sed si sit
ex paucitate et subtilitate spūm in dispōne op
posita: dicebat. A. qd tunc materia est additio
in humectatione et ingrossatione sanguinis: vt
cui vitellus ouis. Si sunt spūs rari opz inspī
sare spūs vt cū pulmentis et vino medi coloris
grosse substātie: ita vt inspissatio sit reducēs ad
temperantiam in substātia: non aut in turbu
lentia vt elegimus in vñ. Reliqua seruent in dies
ta vt dictum est in debilitate visus.

In medicinalibus si sit ex multitudine hñoz
fiat flōmia in cā calida ex cephalica: vel forte
prius ex basilica fm regnias supradictas. Et si
sit materia etiā peccās fm caput mitra fiat effu
tio cū pillulis aureis: et aliqñ fm erigentia ma
terie opz venire ad hieras magnas et ad pillu
las cochias p. r. oitis cōibus semp digestiuis ap
propriatis: factis etiā diuersionibus cū clysteri
bus: etiā cōibus et forioribus fm erigentia et
alijs fricationibus a p. r. o: postea factis enacna
tionibus fiat diuersio cum sectionis positi in
collo: vt alio dictum est in simili.

Deinde veniendum est ad localia: de quibz
singulare est medicamen de epate hirci: de quo
dictum est circa literam faciendō sectionē ipsi
in partes et inter sectiones ipsius. ponet piper
lon. et aliqui ponunt sal indum: vt fecit Anic. et
postea ponitur tale epar in furno in vase lapi
deo: vt distilletur aliquid intra vas non vt via
tur: deinde in liquore ponunt illos pulneres et
ericcatis simul ponunt postea illos pulneres su
per oculo: q. ericcant et abstergunt. nam ex pro
prietate tale epar hirci innuat oculum. Et etiam
valet euaporatio supra oculum ab illo facta su
pra carbonēs: etiam faciendō elirationem: etiā
valet comestio epatis hirci et epatis capre: vt di
ctum est circa literam.

Et quando non valet istud sumatur sief de fel
libus vel fiat cum dnabz partibus mellis et
vna parte succi feniculi depurati: et quarta par
te sellis accipitris: tale est satis domesticum et
non multum ledens: et apponendo interpola
tim: et quando est dolor mitigetur cum lacre mu
lieris. mñsens etiam mirabiliter valet ad vñ
tutem visum confortandam.

De inten
tione p. r.
curatiua.

De scda in
tentione.

De 3^a in
tentione cura
tiua.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradf.

Claudant etiam. Abesue collyriū Alex. sacriū
vi infra. R. succi feniculi cocti & depurati prem
i. mellis & fellis an. parre. 5. mife: & experrū est.
Et An. fecit collyriū vt sumat fellis hedi pre
i. pipetis partes. ij. armoniaci ptes. ij. cōficiant
tur cū melle: pñt fieri pulueres ex eisde si plas
cet sicut alchobol. Et dicit An. qd alchobol sa
ctum ex sanguine animalis calidaz cōplonum
cōfert ad illustrationem etiā spūm & clarifica
tionem ipsoz. Laudant aurores si ante cibū
derur in potu viuum paucū verus: & silt post di
gestionem integrā & vsus aliaz. medicinarū: de
quibus dicit Abesue. qd zinzib. conditum & nur
muscata condita & kebili cōditi & cubebe & hu
iusmodi clarificant & illustant spiritūz. Et hec
de capitulo sufficiant.

De dilatatione pupille. Cap. xxix.

Cum pupilla hoc est foramen
qđ est in oculorum nigredine
adeo dilatari videt vt vndiqz
pertingat ad albedinē fueritqz
hoc post vehementem cephalice dolorem
parua est habenda fiducia in eius cura.

Sed si dilatatio parua fuerit: tunc assi
dna solutionem ventris ex coctis multo
tiens & sief de sellibus in oculos est mittē
dus. Qđ si pupillam post percussione
dilatari cōtingat: nō est inde timēdum qđ
remouebitur. Fiat itaqz emplastrū ex fari
na fabarum & camomilia & tuisco cum vi
no & aqua.

Equitur capitulum de di

Slaratione pupille: qđ prima ad pces
dens in hunc modū: qđ cū vt supra di
cebat in causis noctilope: noctilopa sepe seq
tur dilatationē pupille ppter nimis irradiari
crystalloide: & ppter dispersionē spūz a nimio
lumine dicitur: pueniens ad perfectā curā nos
ctilope ponere curā cause eius vt dilatationis
pupille si curabilis sit. Diuidit aut pſeno caplin
in duas ptes principales: qm pō ponit qđ p dila
rationem intelligat pupille: & qđ est dicēda in
curabilis. 2^a psequit ponēdo curā illius qđ cura
bilis est. 2^a ibi. (Sed si dilatatio parua fuerit.)

De p^a parte dicit: cū pupilla hoc est foramen
quod est in nigredine oculi: manifestat pupilla
lam per esse foramen yuee. Addit. adeo dilatari
videtur vt vndiqz ptingat ad albedinem. i. ita
circūferētiā dilaet vt quasi foramen occu
per totam corneā appareat versus pūctiūā.

Adit: fueritqz post vehementē cephalice dolo
rem parua est fiducia in eius cura habenda.
Pro intelligentia huius pris est uorandū qđ
hic facit caplin de dilatatione pupille tm acci
dentalis & nō naturalis: qm naturalis est semp
quasi impossibilis cure: & de acciāli māifestat
eā que est incurabilis pūcipali per duo. pmo
per eius multā dilatationē: vt cū dilatatio fue
rit talis vt vndiqz ptingat ad albedinē vt fuit
dictum & maxime. 2° qđ successerit talis dilata
tio post vehementē doloz capitis. Nā tunc cō

cluditur qđ talis sit incurabilis. p^o quidē pbabi
le est qđ sit incurabilis cū est dilatario tāra que
dicta est ppter multū esse cōuersam illā tunicā
yueam a naturali sua dispōne ad innaturalem
marime ad eā ad quā sequit resolo spūz & pñt
debilitas virtutis naturalis oculi: difficili⁹ ē
sit curabilis cum succedit advehementē doloz
capitis: qm cū sequit vehementē dolozem capi
tis sequit pbabiliter cām criccantē ipsam tu
nicā cū doloz vehemens capitis vel fiat ex apas
te tunicarū cerebri vel als ex vapour⁹ calidis
vel materia cala criccātē & pñt hēre faciēte tu
nicas cerebri: pñttractione quaz pñt hēre & tū
ce oculi: ex quo ab eisde originant: & forte ē cū
hoc cōicara formali scicitare yuee maxime vt
sus secundinā & radice eius pñt pñt hēre humido
in yuea vel albugineo oportebit de necessitate
dilatari yuea. Et qm mala cōpō sica in mem
bris spmaricis pñtne & debilibus: vt vel nū
restituat: idcirco talis sit incurabilis. Potest
rñ fieri etiā dilatario pupille talis post vehemē
tem dolozē capitis ex defluxu materie humide
ex cerebro ad oculū replētā & dilatantis albu
gineum vñ sit extensio pñt naturā in yuea & pñt
violēta dilatario ipsius pupille: qm cerebro ple
no exite succedere. dolozē forti pp hoc qđ ad do
lozem sequit mortis & agitario materie pbabi
liter fluer mā deorsum ad oculū subito qđ multo
magis leder violēter soluendo & dilatando qđ si
paulatine aggregata paulatine solueret & dila
taret: & cōsequēter si ita fiat magna vt dicebat
supra post dolozē vehementē reddat incurabi
lis. & maxie qđ pñt hēre talis a cerebro dilatato
relo. Et hoc est qđ dicit de prima parte.

Cōsequenter in 2ª pte pō ponit curā dilata
tionis cū nō est magna sed pua pñt gētia etiā
ex multitudine hūidi. 2ª ponit curā illius qđ se
quitur pñtione vel casum ab extrinseco. 2ª ibi
(Qđ si pupilla.) **De p^a pte dicit. Sed si dilata**
tio parua fuerit: vñt soluēdus erit multoties
cum pillulis cochis & sief de sellibus in oculo
mittendū. Pro intellectu huius pris uora
qđ per pillulas cochias intellexit nō tm cochias
sed etiā mītores de qbus als dictū est. Et qđ di
xit intellexit semp pcedere pparationē & digōne
materie. nā ex quo supponim⁹ cām dilatarionē
esse pñtūā mae & maxime depēdēter se pñtis
a cerebro cōstat qđ ad curationē expedit vt illa
ēietur. Sed hic diligeret nora qđ si fuerit pñtis
era mā sanguinea vel in toto vel fm caput opoz
rebit fieri pñtis sionas & pñt oportebit venire
ad medicinas secessinas regulando fm cām. sū
pñtictos: sed de his magis infra loco suo: & in
cūando cū medicinis ponit vñt cām. An. qui vi
detur multum aduersari sentētie Rasis in tertio
dixit. Et nō opz vt multiplicent ētiones cum so
lutiūz: & i. ppter quam causam debilitet vir
tus & non euerit qđ queritur. Nam sup. cum de
biliratur virtus a membro iam resolo in spū
ribus ppter dilatationem pupille: si postea
addatur debilitas per medicinā solutiūā: tunc
non debire regulabitur medicina in enacuādo
humorem quē querimus enacuare: ideo addit.
Quandoz sufficit ei enacuatio omnibus. x. dies
bus. & ita modificat illud verbum. Rasis in tertio
multoties: vt non intelligatur qđ singulis
tribus vel quatuor diebus vt aliqui faciūt fiat

Declaratio
prime par
tis.

Declaratio
prime par
tis pñtis
pñtis.

Declaratio
te nois.

Nora

olutio maxime cū laboriosis: et post purgatio-
nes fiat usus localium efficacium ut si de fellib⁹
et eoz q⁹ dicta sunt supra in cura de imaginatio-
nibus et de cataracta maxime in prin^o. **De** v-
tima parte ponēs curam dilatationis pupille
cōringēris post percussione dicit q⁹ si pupilla
post percussione dilatari pringat nō est inde
timendum: ut etiā dicit in diuisionibus q⁹ remo-
nebitur: intelligatur si deus voluerit maxime si
ad casum vel percussione nō sequatur solō cōri-
nui pura vnee: sed solū p⁹ percussione fiat flur⁹
humor⁹ et p⁹ ex multitudine humor⁹ fiat dila-
ratio vnee vel cōpresso oculo circa mediu⁹ a cas-
su vel percussione cōpresso humido ad latera: aliq⁹
dilatatur pupilla quō nō fiat solō sub vnee:
et tunc possibilis est cura: sed si ex percussione seq⁹
tur manifesta solutio in prin^o ut in vnea: tūc
credo q⁹ sit incurabilis. Et ad hunc intellectum
dicit Aui. in fine capli in causis: illa q⁹ est ex p⁹
cussione aut casu nō h⁹ curam: et si soluit p⁹tra-
dictio et maxime si fuerit magna solutio p⁹nicu-
li: sed si esset modica dilatatio et esset modica
solutio: occuratur ei in prin^o p⁹ueniēter cum
medicinis et diuersionibus tunc posset curari:
alio cum esset magna vel antiqua fieret incurabi-
lis: ut etiā multi auctoz p⁹sentunt: p⁹ dicit
fiat itaq⁹ emplm cū farina fabaz sup⁹ excoctica-
raz et camomillaz emulsi. i. altea vlcū vino et aq⁹
Et circa quam partē nota ut etiā recte dicit ge-
rardus q⁹ hoc emplm in p⁹ p⁹incipiant nō eēt
cōueniens vbi est intentio rep⁹ulsionis et p⁹hi-
sionis futuri ap⁹aris. Nam in hoc casu oportet
ret applicare emplm magis rep⁹ulsionum factis
diuersionib⁹ cū solūis et. Et facit ipse emplm
cōueniens in casu in ista hora ut infra. R. faris-
ne fabaz excocticaraz farine ordei. aff. 3. j. olei
rosari. 3. j. cum vitello oui bene agitato et cum
succo endiuie fiat emplastrum medio criter liq⁹
dum: et in processu magis posset addi de camo-
milla et altea: ut etiā dicit Rasis. Et sic est si-
nis capiculi textualiter.

Expedito textuali ca⁹. breuiter quq⁹ p⁹ o⁹
quid nois vel qd rei dispōis istius. scdo ponē-
de sunt distinctiones cōes huic dispōis et sibi
oppositae: deinde ex ordine ponent cause huius
dispōis et sibi oppositae dispōis: quarto ponē-
tur signa: primo g⁹lis: p⁹tr speciez: prius tñ p⁹o
nostica eueniunt et ad bonum et ad malū: p⁹tr de
monstratiua: vltimo veniēmus ad curam.

Quid nominis. Circa primum de quid
nominis notandum qd
hec dispositio apud auctores diuersis noib⁹ no-
minatur. Nam Aues. nominauit hanc dispositio-
tionem Almechar. Azaranius autem nomina-
uit Alankiafar. apud Auicē: vocatur alintisar
et est nomen arabicum idem importans qd di-
latatio pupille.

Distinctiones. Circa scdm de spēs⁹ sit
posita a Sal. 2° de accēti et reliq⁹ q⁹ dilatatio
et constrictio pupille quedam est nālis quedam
accidentalīs: et quedā cōtracta a g⁹atione et q⁹
dam ex tempore. **Scda** diuīso Aui. dilatatio
pupille accidentalīs quedam est a cā corporali
quedam a primitiua. **Tertia** diuīso: quedaz
magna: quedam parua: quedam recens: quedaz

antiqua: hoc siue sit ex cā corporali siue ex casu
vel percussione. **Alia** diuīso: quedā est p⁹ p⁹o-
prietatem in oculo tñ: quedam etiam depēden-
ter se h⁹ aliunde et maxime a soda.

Cause. Circa tertium de causis: cāe dilata-
tionis sunt duplices: loquēdo de cau-
sis corporaliibus ut dicit R. aff. 2° p⁹riēti. aut su-
mitur ex parte humidi albuginei: aut ex parte
vnee: ex parte sub vnee vel a siccitate vel ab hu-
miditate. **Ca** siccitate fit dilatatio pupille
q⁹ corrugatis partibus vnee lateralis: non po-
tente vnea constringi anteri⁹ remittente hu-
mido de necessitate expedit pupillā dilatari: et
illa siccitas aliq⁹ seq⁹ur sup⁹fluas: vigilia: alii
q⁹ febres diurnas: et ita dico de reliq⁹ causis
efficacibus: et aliq⁹ seq⁹ur p⁹sumptionē et mi-
norationem humidi albuginei q⁹ siccitas albus
ginei. ut dicit Aui. nō facit dilatationē p⁹ se sed
per accidēs in p⁹um seq⁹ur eam siccitas vnee.

Scda cā finitur ex parte humiditatis. Nam
humiditas ingrediens subam vnee cū abūdat
faciens impressionem in vnea cum extenditur
vnea in sursum vel deorsum vel lateraliter: de
necessitate extenditur fin illas partes sicut fit
in suba mō repleionali: et sic pupilla p⁹tr dilata-
tur: q⁹ ad illas partes cōtrahitur: posset tamen
ita disponi humiditas imbibita qd relarando
nō faceret dilatationē: immo magis p⁹stric-
tionem sicut in paralisi. **Pōt** ē p⁹tringere in suba
vnee ab ap⁹ate: q⁹ suba vnee ap⁹ata de necessitate
re extenditur et dilatatur. et ita p⁹tr op⁹ foramē di-
latari stante humido medio nō patiente cōstri-
ctionē foraminis. **Ex** parte ē albuginei hūo-
ris pōt fieri dilatatio pupille: q⁹ albugine⁹ hu-
mo: intumescit fluente mā humida: q⁹ repletur
vnea repleuē nō nāli et extenditur orificiū vnee
et sic pupilla etiam dilatatur. Potest etiam ali-
quorū ex humido grosso implere orificiū vnee
et extendere ipsa pupilla dilatari. **De** cāis ē
p⁹mitiuis sunt casus: percussio p⁹modos dcos
supra circa tertium et multa illuminatio et irra-
diatio oculi et inspectio in spheram solis per di-
uersos modos perducendo ad dilatationem cō-
sideranti notos.

Cause p⁹stric-
tionis habent opposito mō: p⁹ cā
est siccitas. Dubiū est q⁹ dictum fuit q⁹ siccitas
fuit cā dilatationis: quō ergo cōstric-
tionis. R⁹
spondeo q⁹ nō eodē mō. nā si exsiccet p⁹tes hūus
pupillā: ita q⁹ exiceet hūmidū vnee circa p⁹o
pupille: p⁹tr illa pupilla p⁹stringit non p⁹stric-
tionem nec corrugatis partibus posterioribus. Sed si
corrugantur partes posteriores versus secūdi
nam non corrugatis partibus versus pupillaz
fit dilatatio. **Scdo** pōt fieri cōstric-
tio pupille ab humiditate sube ipsius vnee: q⁹ cū hūme-
ctatur sub vnee p⁹tr latera pupille magis ad in-
uicem appropinquāt ut dictū est supra de para-
lisi: et sic cōstringitur pupilla: q⁹ ita imbibit hu-
miditas in vnea q⁹ dilatata: et pupilla constringi-
gitur. **Tertio** contingit propter humores ter-
restrem melēolicum aggregantem substantiam
ipsi⁹ vnee: et p⁹tr fit cōstric-
tio pupille. **Quar-
to** propter aliquid corpulentum inter partes pu-
pille. **Alia** causa est p⁹pter apostemata in par-
tibus extremis ipsius pupille quia aliter dila-
raret. **Alia** causa est propter minorationem
humidi albuginei cuius est contingere tunicaz
q⁹ iij

De causis
a siccitate
sumpris.

Questio.
De cāis cō-
strictionis
pupille.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De signis
euentus.

vneam elenatam ad cuius elenationem pupilla
la stat dilatare: p̄r minorato humido cōstrin
gitur et dep̄imitur pupilla.

Signa Teniendo ad signa primū p̄nostia
ca sit hoc primū p̄nosticum euent?
post febres diurnas et in corpore macro et m̄
tum vigilantibus: et in frenet et parte siccatas
possumus expectare dilatationē pupille. p̄r.

Aliud p̄nosticiū. In hūitibus variolā grossaz
circa corneā versus pupillā p̄r expectari dila
ratio pupille: et aliq̄ p̄stricō sim diuersos mo
dos p̄sideranti notos. **Aliud p̄nosticiū.** ad so
dam acutā succedente ad repletionē cerebri p̄
fieri p̄nosticiū de dilatatione pupille p̄r de
cursum humor ad oculos ut fuit declarātū cir
ca l̄am. **De signis vero ad bonū vel ad malū**
p̄nosticiū vnum ponit Bal. 4.º de acc̄ti. ca. 2.º
q̄ dilatatio pupille semper est mala siue sit nālis
siue acc̄talis. Si nālis est illaudabilissima: et
acc̄talis laudabilis nō est: q̄ visio sit mediāri
bus spiritibus visibilib⁹ serētib⁹ strēvistiūam
p̄ obricos nervos: vñ itā de dilatatione pupille
sit expansio et resolo istoz spūum: et sic se q̄ uocu
mentū in op̄atione visiva: est ergo semper nocēs:
etiā aliq̄ talis et tanta ut dicit Bal. q̄ nihil vi
deat. **Et p̄stricō aut pupille si sit nālis est cō**
ueniens: rō est: q̄ facit ad vniōē et fortificatio
ne ip̄um: intelligat vbi sit moderata p̄stricō
Si sit acc̄talis est mala nō fm̄ se sed q̄ sequit̄
ad malos morbos: q̄ sequit̄ minoratiōē humi
di vel ap̄ara ut dicitur est: vel siccatē q̄ difficilē
lime sunt reducibiles. dicitur Aui. q̄ est deterior
q̄ dilatatio: et aliq̄ in se: q̄ q̄q̄ p̄du cit ad op̄a
lationē sup̄ integrā: et ita sit in totū priuatiōi vi
sus. De modis aut̄ terminationis ad bonū vel
ad malū vel modis curabilitatis vel nō possi
bilitatis cure dicitur est supra.

De signis
genuis.

Signa vero gñis et dilatationis et p̄stricōis
nis parent ad sensum medici q̄ hec p̄r cōprehē
dere facta diligenti inspeccione in oculi: aliq̄
de esse acc̄talis q̄ cognoscit: q̄ nō tñ excedit
dilatatiōē nāle: sed eā q̄ hūic corpori nālī cor
respōdebit: et sic de p̄stricōne. P̄nosticū ē aliū
signū ab anctorib⁹ cōe et nālī et acc̄tali: l̄y Aui.
cōtraxerit ad nām dicens: q̄q̄ est amplitudo
oculi nālī et nocet visui: videt enim res minores
q̄ op̄z ut videant: Sed Aza. loquens de his vlt̄
ditur: et de p̄rietate hui⁹ egritudinis. s. dilata
tionis pupille: et eius signū est qm̄ videntur ei
res minoris corporis q̄ vere existant: et q̄ videt
debili lesione: et possibile est nihil videre. Et
in signis constrictiōis pupille ex opposito di
xit. Signum vero huius egritudinis: et eius p̄
primū est: q̄ videntur sibi res maiores q̄p̄ exi
stant: et de verificatione huius signi: l̄y a scriben
ribus multa dicantur et multa dici possent: tñ
colligo duas responsiones breues que videntur
magis satisfacere. Prima est q̄ in dilatatiōe pu
pille p̄pter resolutionem in spū debilis est vir
tus visiva: vnde expedit ad hoc ut immutetur ea
ab obiecto extrinseco: fortiter immutari sicut ē
est et in alijs sensibus videre. nam virtus tact⁹
debilis immutatur nisi a forti imprimente: et cō
sequenter obiecto visibili existente fortis ad hoc
ut fortiter immutetur virtutem visivam debilem
ceteris paribus expedit ut ponatur in longiori
distantia ab oculo ad fortiter immutandum p̄

De signis
p̄stricōis
pupille.

pter mains lunē interponi: et ideo in maiori di
stantia existens minorē angulū causat in cōtro
oculi talis res visa et sic apparet minor q̄ sit. Alia
cā sumitur ex dispōne modi recipiendi: qm̄ hñs
dilatatiōem pupille p̄ hoc qd̄ h̄z debilem vi
sum ex disgregatione in cōprehendendo visibilis
lia semiclaudit oculos vel palpebras: et iō p̄
ramis rei visibilis facit angulum acutū in oculo:
q̄ latera modicū distant: ideo rep̄ntat res
parua et cōtra hñtes cōstrictiōem pupille in
videndo dilatant palpebras: ideo possunt vide
re res sub forma pyramidis lata: et p̄p̄s recipiūt
sub mō latiori: et ita rep̄ntatur res maior: et ma
xime q̄ sunt magis aggrati: sicut apparet etiā
de sole in nebula. Et si ista cā amectet p̄ne erit
fortior: cā l̄y poster obijci ad vtrāq̄: tñ iste caus
se videntur probabiliores.

Signa sp̄z: si sit a casu vel p̄nssione sig⁹
manifesta. Si p̄pter sodas factus est flum̄ ad
oculū etiā est manifestū et curfueus. post sodā
Si ab humiditate vel siccitate corporis habi
ta sunt signa supra in debilitate visus p̄ hoc qd̄
facilitate vel tarde facta est talis dispō cū causis
precedentibus. Si augmento albuginei angust
oculus: si ex diminutione albuginei minoratur
oculus: si ex apostemate posita sunt signa supra
in de ophthalmia.

Cura. Inveniēdo ad curā: q̄ hñs dispō
nis multiplex et varia p̄r eē cā. Ideo
primo circa regimē in diēta vertat diēta ad cou
trarium cāe eius: ut si cā fuerit hūiditas reple
cōcanum vnece: vel intrans subam eius faciens
cōtractionē sicut in sp̄asmo in q̄busdam p̄tib⁹
et sine etiam fuerit in constrictiōe eius hñm
ditas relaxat: tunc coram regimē d̄z conuer
li ad siccū: et formaliter cū cibis siccis et ericcati
uis et alijs: de acre et reliq̄ nō nālībus ad eric
cationē ducētib⁹ ut cū paritate cibi et subtra
ctione cere et vitacione grossoz et vaporosoz si
cut sunt pinguis iura et aromatizata: et via et si
milia de quibus sepe dicitur est in fili. Et in cibis
laudantur hic Aui. aquā vel brodiū cicerū cū bro
dio saminor: de reliquis particulariter vide
supra in de paralisi et sp̄asmo. **Postea in medi**
cinālib⁹ si p̄iungat seple sanguinea fiat flōis
sin als dicat: et si mā alia fiat enō. Primo p̄e
supposita digōne in mā cū pillulis appropria
tis: et maxime cū pillulis lucio ut supra de debi
litare visus ab hac cā: postea rectificare cū loca
libus ericcatinis ut dicitur est supra in caº supio
re cū siet de fellibus: et domesticis ei⁹ et puluis
ut alcosol factus cum zinzī. et modico piperis et
modico thuris. Et si cōmngatur cū hac dis
positione granitas: l̄y modica habeatur sp̄eere
supra dicebatur p̄pter cōferuari cām a cerebri
debilit: tñ non est desperandū in ea: immo mul
ti curantur: et est occurrēdum ut dicit Raf. 2.º
ptinentis. q̄ si soda fuerit in ceruice dicitur flāe
coctura in brachijs parientis. i. caneritū acutā
le ad magnam et cōtinuam flendā diuersionem
fm̄ doctrinā als darā circa hoc. Si nō est in an
teriori p̄te capitis ut dicit sup. soda illaqueent
due arterie timpoz eius et modū superius dixi.
Nā p̄ illas arterias defluit mā ad oculos. Et
si fluxerit mā sanguinea similiter laudat̄ aneto
res flebotomiam venarum lachrymalium. san
guloz domesticorū. Nam talis flobor hominay

De signis
speciem

De intensi
one cura
tatio pu
pille sacre
a gausioe

Def. med
camis si
ne siet ad
stalam.

dicit An. etiam ex loco et confort eiusdem opus hoc bene attendere ut non nisi modicum sanguis extrahatur. 3. j. vel circiter: quoniam in extractione multum sanguinis sepe minora oculis: et in experientia videtur alio etiam supra dictum est: et non de multum profundari flumina: quoniam sepe ducit ad lachrymas. Et si causa fuerit mala copio sicca corrugans: ut dictum est: tunc interio est cum humectantibus et restaurantibus: ut sunt brodia carnis oua vini et filia: cum humectantibus etiam per exteriorem cum lacte mulieris: etiam cum herbis ut cum decoctione maluarum altee fenugreci et c. lauando etiam faciem sepe in die cum aqua si vis alterare ad frigidum cum decoctione maluarum et foliorum salicis ubi causa siccitatis sit magna caliditas precedens.

De intentione curationis oculorum. Si multum fuerit sanguis in corpore sit multum sanguis magna fiat flumina: si modica: fiat flumina modica: deinde ventose caput ad partem posteriorem ad ditionem apponantur circa locum percussuram: et R. as. ut videtur in li. tera ponit ibi medicamentum factum cum farina fabarum et coque cararum et euisco. i. altea: et ut ibi dictum est non conuenit in primo ad repugnandum. Et ideo An. quoniam ponat farinam fabarum ponit etiam farinam ordei et alia ut aqua foliorum salicis et aquam endimie cum quibus formetur emplastrum: et si ceteram ponit R. as. in 2. corinentis. sed hic hic fuit breuiloquus die sequenti ponit vitellus oui cum oleo rosarum. postea sanguis colubini in oculis: postea cum fief de thure. fecit An. puluerem sub euiscum suum colligatum factum ex thure croco et myrra: omni an. parte. i. postea addit ad dissolutionem materie in processu arsenici par. 5. et sic poteris addere ad forcia si non obediatis dissolutioni per ista. Et sic est finis huius capituli.

De apostematibus et fistulis lachrymalium. Cap. xxx.

Cum angulus lachrymalis resudat et cum premis sanies et virrus ab eo egrediatur: fistulam pati intelligat. Que cum cau- terio curat: de hoc tamen loqui plus est quam huic nostro libro attineat. Nos tamen iam ad adinueniendum medicamentum: quod si adhibi- tum fuerit ipsam per multos menses adeo tardare facit ut eger sanus videatur. De- dicamentum autem illud est. R. aloes thuris sarcocolle sanguis draconis balanstie anthi- monij aluminis: omni an. partes equales: siniar quantum est quarta pars vini: fiat ex eis fief. Quod necesse fuerit fistula in- tantum premat: ut quicquid saniei in ea con- tinetur egrediat: deinde in firmis super la- tus in quo non est fistula iaceat et de predicto fief aliquid dissoluatur in aqua de qua in angulo lachrymali tres gutte aut quatuor

intimatizentur: magno existente interstitio inter proiectionem vnius gutte et alterius: quo facto eger per tres sic iaceat horas. In mane quoque sequenti die similiter fistula bene prematur et fiat eadem cura quod per hebdomadam vna fieri conuenit: et etiam tadium donec a fistula nihil egrediatur cum prematur. Ex hac namque cura locus multis mensibus siccus permanebit. De curis oculorum quantum huic loco necessarium esse putamus iam satis dictum esse credimus. Alia vero que sunt de curis que per ferrum exercentur dimittamus: quoniam multis indiget medicamentis. Sunt autem quedam ex eis que in locis in quibus de decoratione tractabimus et sanitatis custodia continetur.

Stud est capitulum de fistulis que in angulis lachrymalibus sunt: quod sic recta continuatione continetur ad capitulum precedens immediate de dilatarione pupille: de qua ut erat sermo in capitulo R. as. principaliter determinabat: ut erat dependens a superfluo humido albugineo violenter dilatante ipsam pupillam: que albus gnei multitudo maxime sequebatur defluxum flegmatice humiditatis a cerebro ad oculos. Et quoniam propter similem causam defluxus humiditatis ad oculos sepe recipitur materia in carne lachrymali spongiosa et canerosa in angulis domesticis oculorum existente: que a quo- sitas ibidem recepta facilius ibidem retinetur. Unde ibi retenta preternaturaliter extendens dictam carnositatem et oppilans facilius corripitur propter caliditatem illarum partium: et ita ille partes apostemantur. Et quoniam tales fistule: ut etiam dicit An. 3. tercij. in capi. pro- prio de garab. et apostematibus lachrymalibus plerumque succedunt ad exituras et borhor appa- rentibus in dictis angulis: precipue cum rum- puntur ad interius: ideo conuenienter finem hac continuationem post capitulum de dilatarione pupille fecit R. as. capitulum de fistulis que in angulis lachrymalibus sunt: et hoc est quod di- citur rubrica. Dimiditur ergo presens capitulum prima diuisione in tres partes: quoniam pri- mo ponit signa quibus declaratur fistula talis lachrymalis. secundo ponit curam ipsius. ter- cio excusat se ab ulteriori determinatione de cu- ris oculorum. secunda ibi. (Que cum canterio cu- randa est.) tertia ibi. (De curis oculorum quan- tum huic loco necessarium est.)

De prima parte dicit. Cum angulus lachryma- lis resudat: quod si reperit angulus lachrymalis humidus super nulla sacra compressione sed per solam resudationem. et cum prematur. s. dicitur angulus digito comprimentis sanies et virus id est vera sanies vel virulentia ab eo egreditur: manifeste fistulam pati intelligitur. i. est signum quod patitur fistulam manifeste. Nota quod dicitur q. iij.

Declaratio
prie pris
ncipal.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

Quarema
gis in an-
gulo do-
mestico fi-
ur fistule

signanter cum angulus lachrymalis etc. qui est angulus domesticus oculi residat: innuit q in angulo domestico oculi magis fuit talia apara et fistule pñr q in sylvestri: qd manifestum est ex eo q in dicto angulo ordinatur natura illa car- nem spongiosam in qua recipit et retinet humi- ditas: et nō sic in angulo sylvestri. Rō etiā prius est satis clara: qm per resudationem humida- tis nō facta cōpressionē denotat exuberantia ma- terie humide cōtente in illis locis: unde ppter multitudinē fit resudatio de dicta materia. Et si postea per cōpressionē exprimat sanies vel vi- rulentia a dicto oculo iam manifeste pñt q in- terius erat sanies corrodens illā carnē: et cū p fundatur deorsum forte corrodere panniculū su- pra os et ipsum os: et ita ampliat spaciū in p- fundum: et fiet vlcus pfundum caneriosum corro- sium vel cum puatione sensibili foraminis extrinseci: vel cum modico foramine exterius apparet: et sic fistula erit vt infra videbit de quid nominis fistule loco suo.

Sequitur 2ª pars principalis huius capli: in qua postq posuit signa declarātia fistulam las- chrymalem: ponit pñr curā eius. Et diuidit hec pars in duas: qm p^o ponit illius curā per can- tum: excusando tñ se in mō applicationis ei⁹. 2° ponit curā p applicationē cumsdam medica- minis qd facit appentia vere cure per vnorabile tps: et ponit descriptionē eius sub forma fies: et etiam ponit debitū modū applicationis illius. 2ª ibi (Nos tñ ei adiuenimus etc.) De p^o pre- ditur. que sup. fistula cū cauterio curāda est. Et addit excusationē q nō ponit ordinem applica- tionis cauterij dicens. De hoc tñ loqui plus est sup. breuiter q huic nostro attineat loco: qm in hoc loco nō est determinandū de mō cure eius per chirurgiam: sed magis in 7° tractatu signus posito. Qd aut cauterij in casu sit conueniens medicina: immo quasi necessaria: pñr ex eo q cū fistula sit vlcus caneriosum pfundū interi⁹ vt supra dictū est: et in pfundo sit quedā callositas cum corruptione q de necessitate est mortifican- da si dñ fieri vera cura ipsi⁹ fistule: et hec fieri nō pōt nisi cū cauterio actuali vel potēiali: in vir- tute cuius extinguit illa callositas et via corru- ptionis: alio nō fieri vera carnis regeneratio: nec dicta malitia remoueri vt bona cōplexio mem- bri acquirat: postea fieri poterit consolidatio. De modo autem et forma cauterij siue actualis siue potēialis dicitur infra loco suo: et de medi- cinis etiam carnē generantibus et cōsolidantib⁹.

Declaratio
pñe parti-
cule secun-
de pñs pñ-
cipalis.

Declaratio
scde pñ-
le scde par-
tis pñcis-
palis.

De scda parte etiā ordinans curā apparentē p^o tpe: et si nō simplr verā q fit p ericcationē su- per sine humiditatis: et tandē cōsolidationē ori- scij extrinseci qd pmanet aliqñ sic consolidatū aliquibus mētib⁹ duo facit pñcipalr. pmo po- nit intentionem huius medicine et descriptio- nem eius. 2° ponit modū eius applicationis. 2ª ibi (Quāq necessariū fuerit.) De p^o pre- ditur. nos tñ ei iam inuenim⁹ medicamē: qd cū adhi- bitum fuerit sup. cōueniēter p modū statim dis- cendum p multos mēses adeo tardare facit vt eger sanus videat: et hoc mō loquēdi clare pñr q p talē modū nō fiat vera cura: sed tñ paleata et appareo p tps duras qm recidiuabit: et po- nens descriptionē dicit. Medicamē aut est hoc & aloca: thuris: sarcocollis: sanguis drac. balan-

stiarum: anthimonij: alumis. oñm ptes equas les. ziniar. i. floriz eris quarta ps vnus: fiat ex eis fies. i. ex eis puluerizatis reductis ad formā debitam cū aliquo liquore vt aqua ro. vel aqua plāraginis: qd fit fies supra visum est: qñ etia ista simplicia valeat in casu vlcerofo remouens do carnē putridā et ericcado humidū supfluum cū remotione etiā male qualitatis et induciōe pueniētis est satis manifestū: et hīs q dca sunt supra in fñibus. Deinde pñr ponit modū ap- plicationis hōiū fies dicens. Quāq necesse fuerit sup. applicare dictū medicamē fistula. i. locus fi- stulosus tñ pñat vt quicqd sanici in ea retine- tur egrediaf: deinde infirmus sup latus in quo est fistula non iaceat: immo sup pñe diuersam sup. iaceat: et ita sup. postea de pñcto fies aliqd dis- soluat in aqua sup. ros. de qua dictū est frica- do fies sup. corā cū dicta aqua: de ipso liquido dissoluto a fies cum aqua in angulo lachrymali tres aut quatuor gurre trimarizent. i. imitantē cū artificiose trāseant ad subam oculi: qm addu- cerent ad notabile dolorē marte in vñute floris eris: ideo ad phibendū ne ppter quāritatē hu- ius hūidi impleta pcanitate de fistula si ponerē- tur pñs gurre subito aliqd eriret ad oculum vo- luit q interponat spaciū notabile inter pñcio- nē vnus gurre et alteri⁹. Quā dicit q gurre inti- marizent magno erit interitio in pñeione vnus gurre et alteri⁹: vt in tpe subintrēt subam mēbr: postea addit: qno facto eger p tres sic i- acat horas. i. pñerit sup pñe oppositas vt suba medicaminis ibide pmaneat: in nane q die fies quenti fies fistula pñat dñ: fiat eadē cura sicut sup: adictū est. i. imprimēdo tres aut quor gurre- ras de dicto liquore fies interposito spatio: post- ea p tres horas iacēdo vt supra dictū est. Post- ea addit. que. f. cura p hebdomadā vnā fieri cō- uenit sup. ralt vt dictū est: et tñ rādū sup. obfer- uetur cura dñec ex fistula nihil egrediaf sup. de sanie vel pure dñ pñit. addit. Et hac nāq cura locus multis mētib⁹ siccus pmanebit: et sic fiet cura paleata: et hac curā sepe faciūt chirurgi q dā peregrinātes pñitētes curā verā: et sic rece- dūt cū pecunijs tpe quo est appareo salus: et in tpe post fit recidiua: q malitia mē nō est in ro- tum extincta neq: latera obstrata et obdurata sunt: remora. Et nota q Ralt. fuit artificiofus in applicatiōe hui⁹ medicamis singl in hoc q nō luit exhiberi nisi bñ expssa sanie a fistula et ipsa debite mūdificata: qm imposito liquore vel me- dicamine stāte sanie in fistula et mixto medica- mine cū ea minuit vñus illi⁹ medicamis: et ex eo q pñit: et ex eo q nō pōt debite applicari mē- bri qd cās posuit in fñi An. 2ª pñi. doc^a 2^a. ca. 18. vbi in fñi rādet ad difficultatē qua qñt qre- cepe si interino sumantur non vlceraut: et si ete- rius supra membrum apponantur vlceraut. nā causa sumitur ex eo quod interius sumpta mū- scetur cibo vel humoribus: et sic minuitur eius potentia in vlceraudo: etiam non applicat cum est in stomaco permanens alicui parri stomachi immo mutatur de situ ad situm: contra est cum ligatur exterius supra membrum.

Sequitur illa pars (De curis oculorum etc.) q est 3ª pars principalis huius capli in qua Ra- tio excusat se ab vlcerofo determinatiōe de pas- sionibus oculorum: a modo prolitoriā determinā-

Declaratio
terre pñ-
cule scde
tis pñcis-
palis.

De addita
tenois.

De addita
verci.

nationis eorum: quoniam in isto libello fuit breuiloquenter
ut supra dictum est: ut in epologo summas curas distri-
butionis egritudinalium a capite usque ad pedes
tamen: et non seriosse loquens. Dixit igitur de curis oculi
loquens quod hinc loco necessarii putamus: itaque sa-
tis debemus credere. Alia vero quod sunt de curis
quod per ferrum exercetur dimitramus: quod multis indi-
get medicamentibus: sunt tamen quedam ex eis quod in lo-
cis in quibus de decoratione tractauimus: et tamen
ta tamen custodia continetur. Et sic patet finis capi-
tuli: et totius materie de oculis.

Item declarato sic textualiter causa de fistula
lis lachrymalibus. Pro
intelligencia materie ex ordine primo videndum de
quod nominis et quid rei. 2° ponemus quasdam dis-
tinctiones de fistula. 3° ponemus causas fistulae
rui lachrymalis. 4° signa primo pnostica euentus
deinde ad bonum ad malum: deinde demonstrati-
ua et generis et speciei. 5° erit ponenda cura quod
ad regimen in dicitur: quantum ad regimen in
medicamentibus.

De addita
re nois.

Quid nois et quod rei. De primo. s. de quod nomi-
nis. A. tractans de fistula lachry-
malis appellat eam algarab et est terminus
communis ad omnia apostemata: et aliqui etiam
phthir ad apertam fistulam: et 3° strictius ad fistu-
las agnili oculi domestici: unde fit resudatio lachry-
marum: immo ut quod dicitur: aliqui talis terminus
accipitur per ipsam lachrymam declarando effectum quod ple-
nus sequitur ad fistulam lachrymalis agnili domes-
tica: non quod etiam non possit communiter contin-
gere in angulo solum: sed magis contrahit
in angulo domestico. Et 4° est quod magis poro-
sus est quod angulus solum: sed magis contrahit
lo est quod caro spogiosa quod ibi retinet humidita-
tem quod putrefacta corrodit multum et causat fistulam ta-
le lachrymale: non autem sic est in angulo solum
stri. Alii videntur alga nominibus: sed sufficit no-
bis quod per algarab intelligamus talem fistulam
lachrymale: ut dicitur est.

De addita
re rei.

Et 5° ut clari^{us} intelligat de quid rei fistule lachry-
malis: oportet per intelligere quod sit fistula. unde no-
ra quod proprium nomen fistule phthir ad apertam cau-
erit nota famosa vlcerosa stricta secundum officium extrinsecum
cui est: vel forte non habita extrinsecum officium ma-
nifestum: sed dilatare per profundum cum corruptione ali-
quod carnis aliquod ossis: pres circumferentiales sunt
callose facte dure: et propter istam partem distinguunt
fistula a reliquis vlceribus. Fistula igitur dicitur aposte-
ma vlcerosum canernosum: et si sit aperta: officium
extrinsecum est strictum: et secundum profundum
est dilatum.

¶ Nota vltimis quod huiusmodi fistule succedunt sepe
apertis lachrymalibus oculorum: tilla aperta multum
plurimum. Queda sunt aperta dicta exitura propter quod
non. unde exitura proprie sumit dupliciter. Aliqua per ag-
gregationem humorum in particulari concavitate
sine illa materia sit conuersa ad sanem sine non: et hoc
modo exitura dicitur mihi humiditate a membris
erectum et recepta in concavitate aliquid vel in ea-
dem aggregatam panlatie. Aliqua exitura sumi-
tur per aggregationem illorum humorum et elevationem
eorum in caput et conuersum ad sanem: et hic dico quod
fistula sumitur pro exitura utroque modo sumpta.
Aliqua tamen non est exterius eminentia manifeste: et
tamen purius interius: declarat ibi esse aperta sine exi-
turam largo modo sumptam.

Distinctiones. Quatenus ad 2um ponende
sunt distinctiones de exi-
tura lachrymalis prout sumit pro exitura cōiter
ut ad eam sequi potest fistula. ¶ Prima distinctio ali-
qua sit etiam exitura per viam defluxus materie: ali-
qua per viam panlatie cognominis: et talis exituram
quod sunt a materia calida quod a frigida. ¶ 2^a re-
taliū quod sunt a materia grossa non cedente tas-
crui: quod cedunt. ¶ Item taliū a materia gros-
sa quedam clauduntur in folliculo ut glandule
quodam non ut nodi. Et sic ab omni materia pos-
sibile est fieri fistulam.

Cause. Nam illa materia ibi retenta a calidi-
tate oculi et aliarum partium tandem pu-
rescit vel putrefieri potest et corrodere vel corrodes-
re potest: quod ille vie sunt stricte: ideo ille materie
phthir reuerti non habens aliud spiraculum: et phthir di-
larat per profundum in cetero: et persequitur sit fistu-
la: et aliqui corrodunt ipsum os et induratur circūse-
rentie propter exicationem. ¶ Sic etiam fistula lachry-
malis per viam defluxus materie a cerebro ut
alio loco ad illam carnem spogiosam: et sic fieri fistu-
la et non per viam successionis ad apertam: unde ut pluri-
mum sit per viam successionis ad eam et ex hoc patet cause
generales taliū fistularum. ¶ 3^a spalius canfarū
fistularum ex preteritis: quod est materia calida per es-
sentiam: ut sanguis vel cocta: quod frigida per essentiam
sed facta calida per accensum: ut sula vel melia: sed plerumque
fit ex defluxu ex flatu a cerebro. Idem anctores cō-
ter dicunt eam fieri a materia flatu: quoniam possit fieri
a quocumque materia recepta in illa spogiositate. Nam illa
spogiositas est a natura ibi ordinata: ut ea retineat
humiditas lachrymalis ne oculi mori suo rogone
nimis exerceat: sit igitur ut pluri a materia aqua slegmatica

Signa. 1^a remedium est ad 4um. s. ad signa. 2^a
pnostica ad bonum: sit igitur hoc signum
in fistula ad bonum: cum fistula sequitur ad exituram
sanguineam in corpore forti: et fuerit modici temporis: et
proprie si fistula habeat officium extrinsecum mani-
festum: tunc est de fistulis salubribus. Nam etiam
per medicinas ericariuas cum rectificatione etiam
complanis bone sine canterio potest curari: pro-
cipue si fuerit sequens exituram factas a causa
primaria: ut a casu vel percussione. patet con-
sideranti.

De signis
pnosticis
ad bonum

¶ De pnosticis autem ad malum. 1um est quod fistula
adducta ad nomenclaturam oculorum ut ophthalmiam et
dolos oculorum. nam ex fistula debilitat oculus: et
fit receptivus omnium materiarum. ¶ 2um pnosticū.
ad eam sepe sequitur obtenebratio visus propter do-
lorem fistule et propter materias receptas in ipsis
oculis. ¶ 3um pnosticū. fistula lachrymalis est
morbus chronicus et difficillime curabilis saltem
per medicinas non causticas. 4° quod ois talis fistula
dicitur vlcerosa caruerosa et propter quod oculo quod est me-
bris humidum et cum humiditate sua mouet semper
t. quasi semper: ut dicitur. A. unde maxime propter mor-
bilitatem: quod continne fit motus oculi medicine
apposite non possunt debite adherere et propter
humiditatem in acuitate et virtute remittuntur
et ita difficillima sit consolidatio per eas: et medi-
cine caustice sunt medicie acute: quod ut dicitur. Ra.
2° continetis. inducitur dolorem oculorum et ma-
gnificat apertam et ob hoc difficilis sit cura eius: quod
non potest curari: super. conuenienter cum medicina
violenta: nec potest diu supellegari medicina in
eo: quod talis non parit longam ligationem ut dicitur.

De signis
pnosticis
ad malum.

Prima pars practi. magistri Jo. Mattei de gradl.

de signis
emōstraz
mis.

Signa demōstratiua generis sunt signa ita.
in tetrū: maxime si ster in angulo oculi emi
nētia etiā qñ aliqd defanie vel virulēria resu
dar ad angulū oculi: et compzimis sensibilibz erit
materia saniosa: quia resndat per poros ipsius
substantie carnosae: et tunc clarum est q ibi dici
tur esse fistula.

Signa canfarum si sit ex apate emindēte vel
nō resistēte tactui vel nō sub forma glādule vel
nodi tāq ex apatibz pcedētibz: signa pcesserūt
Et si fuerit ex lachrymis acutis ex cerebz odo
scēdētibz: etiā signa pcesserūt. Et signa ma
teriez vel canfarum naturalū si sit ex sanguie
est rubor: et inflatio venaz circa oculū et citius
saniei rubee. Et si ex colera maio: est puritas
et est citrinitas ex parte fere olum. Et si est ma
teria flegmatica est materia aquosa q expmif
cū puatone coloris rubei vel citrini cū maiori
grauitate et minori dolo: et est maio: lippitudo
Et si materia est melēcolica: granitas est ma
ior: color: fuscus et modica punitio.

Cura. De cura p^o circa regimē obseruādum
bent. p^o supponit regimē ericcat
rius ex pre diēte aeris vigiliā moderatay: cū
modica potatiōe vini. cibaria ad sicū declinē
semp vraf compressis post cibū cū fricatione
et diuisione inferior: et ita in regimine obserue
tur: sicut dicitur est. s. in cap^o de lachrymis: et ita
etiā quasi quo ad medicinalia. vñ post ordinat
tū debiti regimē: postea vraf digestiōis sū ma
teriā peccatē et in toto et in pcculari mēbz cū
sympis zaqs appropriatis et. postea hāc diuer
siones etiā cum serano ad posteriora: factis rñ
pus enonibz cōibz etiā appropriatis: vñ cū pillu
lis alciat: etiā agaricus troiscarnus singulr
valer: et pille lucis stare materia frigida: et pille
sine qbus esse nolo stare materia acuta: postea
veniat ad localia. Et nota q duplex est cura
sua et mēdosa: vñ etiā fuit dictū circa literam.
Cura mēdosa sit p ericcatia rñ q vidētur ex
ficcare et p pre corrodē mām ita q oculus p rñ
stat sine emanatiōe hūiditatis: et rñ non est hā
cura pp nō ē remora malitiā peccatē: et sit cuz
pulueribz ericcatinis. Et vñ singulare pos
uit Aucōar vt sumas de thure terrestri ignito
et extincto multoties in modico aque rosate: q
postea in oculo ponat pus expressa sanie suffi
ciēter: vt dicitur est circa literam.

Ualer singulr pulueres appropriati ericcatia
ni: vt de myrra de thure de alo: valz puluis po
stus a Rāñ quē hoc loco laudat. A. Q. Laudat
etiā singulr in hac inēctione si sumant recte co
sulaz siue limaciay: et pulueris et misceat cūz
myrra et aloē postea incorpē cū melle modic
ce qritatis: deide expssa sanie p modū dēmi ap
to officio si nō fuerit dilatarū cū spōgia cōpssa
posita in officio vñ cū lanugine inuēta in inte
riori pre arundinis: et maxime de ea q sit in p
pinquo radicis sūz cōpssa. nā submergāt in
melle: et imponat qm officii dilatabit: et sic di
larato officio accipiat stilus in cuius extremo
innoluat cortum et cū illo extremo infuso i mel
le fiat mūdicatio vlcis: deide illo abiecto re
uoluat etiā aliis nouū cortū et infusat in dicto
medicamine: et imponat in fundo vlcis dictū
cortū et ibi pstat quatuor aut qñqz horis: post
ea etiā fiat noua mūdicatio vlcis sū modū

dcū et noua appositio medicaminis: et ita ter v
quater in die fiat. nā ex hoc medicamine sic cō
tinuato vel fier vera cura vel saltem paleata p
tempus durans.

Et qñ istud nō sufficit: tūc fiat ppiā et hā cu
re. Et in hoc qñuo: requiritur: dicit Berardus de
solo. G. pmo requiritur dilatario orificij vt dēmi
est. nā aliqñ nō est expressa dilatario orificij vt
aliqñ manat materia saniosa p nares q: aposte
ma ruptū est interius: et dilatario sit aliquan
do cū spōgie impōne vt dēmi est. vel medulle sū
bnci: vñ cū aristologia: et magis valet gēriana:
q: ericcat et facit ad dilatarionē: etiā pulpa cā
ne. s. melgarin: deinde si nō sufficit ista fiat di
laratio cū ferro deinde exprimatū sanies: et ali
quorrens melius est vt in hac inēctiōe retinea
tur modica sanies: et sic dimittat per duos vel
tres dies ppter duo. p^o vt postea secū alia me
lius expmat: et vt illa corrodāt aliquā materiā
carnosam ibi existētē q pphibet ne possit medi
cus videre ad fundū: ppius hoc cōuenit qñ
fistula sēctur ad glandulam vbi est kistis vñ pā
niculus remouēdus: et qñ requiritur est mundi
ficatio: et in hoc facit aqua mellis: vel ponatur
mel rosatū cum vino stipitico. capiat deide stū
lus cū pulueribus absteris et ericcatinis po
stis super corro hūmidato: et postea supra stili
summitatem vt dicitur est. Et qñ aliquando os
non est corosum sed denigratum: aliquando
corosū et denigratū vñ ad nāsi. Et facta igit
tū mundificatione si os sit denigratum: tunc
necessarium est est 3^m qñ est mortificatio fistule
remouendo callositate in circuitu eritē facta
prius rasura ad remotionē nigredinis offisi: ab
radat igitur illa nigredo dicit Aui. et si remora
nigredine non appareat corosio in substantia
valet medicina postea a Rā. 2° cōtinētis. cap^o
de apostemate anguli oculi: et fistula que sit ex
bōdice madefacta in succo carobice recentis:
q: vt dicit hoc cura coadunat et consolidat: et sic
fiet vera generatio carnis: etiam cum alijs me
dicinis stipitico: sed vt dicit Aui. vt superliget
et dimittatur diu si fuerit corosio. Et si illa nō
non sufficiant dicit Aui. oporebit vt canterio
vel actuali vel potenciali: et ponit vñum primo
untram actum. s. solia ruthe domesticē posita
in aqua granatoz: et Rāss dicit de mente
Pauli in liscinio et supra: posita multam coros
dunt dicit Rāss faciunt dolorem acutum in
pncipio: sed statim minuitur non cures: etiā
sunt caustica potentialia vt cum atramento
vel draganto. i. vitriolo. nam ex draganto vel
flore cris sunt talia canteria potentialia. Et
vñam compositionem posuit Berardus sub for
ma distillationis sciende vt infra. R. solio: m
agrimonie telidonic. an. 3. bulliant in lib.
3. aque ardentis vsquequo redeat ad 3. ij. post
ea coletur et colatura referretur et due gutte vñ
tres possunt poni in fistula qualibet quousqz
sit mortificata. Et ponitur etiam ad hoc experi
mentum Ber. scñ vt. j. R. finitib. al. 3. ij. viride
eris. 3. j. pulueris et subtiliter et bulliat in 3. ij.
aceri vsqueqz ad spissitudinē vñgneri veniant
postea infundatur stilus cū corro in extremo ei
i deo vñguēto et ponat i fistula: et cū hio ponat
sp aliqz repussina ad frōtem et super oculū non
rñ in hoc canterio potētiā: sed etiā in actua.

No. modū
applican
di caure
ria actua
lia.

de alia in
rēione cu
ratiua.

Def. pillu
larum.

Nota res
medium
Auzenjoar

no. modū
applicandi
ad canthe-
ria actua-
lia.

de alia in-
terione cu-
ratiua.

li. nā de hoc ponebat. A ca. n. in fine capli de cu-
ra cū dicit. Et opo: rer qñ sit cantherium q pul-
nerit etur ipm medicamē sup. cantheriās vt po-
nat supra ipsū oculū spōgia infusa in aqua fri-
gida aut massa subtili infundata in niue: et quo-
ries vult? calefit sup. talib? irroretur facies vel
oculū ea. f. medicā frida: et istū cā eundē posuit
Ra. ca. alle. 2.º cōmētis. Deinde si ista non
sufficiat denentat ad cantheria actualia: sed bñ
aduertat: qz si ponere ignitū intra illū foramē
aliqñ apostemare tota facies vel aparet oculū.
vñ fiat instrz pcauū argēteū subtile: tūc postea
intra illud ponat instrū ignitū. Sz dicit Ra. f.
loco alle. q habet aduertētia ne pfundet in su-
prio: i pre: sz solūmō in inferiori: etiā q decli-
ner n̄sus nares et uō n̄sus oculū: qm̄ vt dicit de
facili incidētur tunice oculi et spargere. i. cō-
sumere humidas oculoꝝ. vult tñ q coctura
sit adco vehemēs vt circūferentia vicris bul-
liat et coctura: et dicit q hoc sit tribus vicibus
q qualz vice exco: iet: et postmodū supponatur
bomby intrinera in oleo sifamino vsqz ad casū
cocture. Pōnit etiā aliū modū cantherij actua-
lis. dicit: ponat emborū. i. fistula rotūda supra
locum. i. intra vlcus vsqz ad pfunditē: ita vt stris-
cio: pars embori sit interius supra os et funda-
tur de sup plābū ligaturū. s. p. fistulā. dicit q ex
tali coctura liberat: sz p̄mus modus est electioꝝ
et magis cōiter acceptatus: et opz in his medi-
cū esse bñ exp̄tū. Qando tñ ante q denentat ad
hanc opationē vt corpus sit debite mūdificatū
et fletuomatū si expedit.

Deinde succedit vltia intērioꝝ est quartū ne-
cessariū de cōsolidatione q pficit cū regnatioe
et restoratione carnis depdire: et hoc fit cū ap-
plicatione sanguinis bone qualitatē et debite
quantitatē: et cum medicinis temperate ficiis
non mordicariis: vt cum aloē cum sarcocolla
bolar. et huiusmodi que sunt nota chirurgicis.
Et sic fit finis huius capituli.

Tractatus de malis disponibibus aurū
et in primis de dolore auris. Cap. xxxj.

Def. pillu-
larum.

Si cū dolore qui fit in aure fue-
rit in facie inflamatio et pulsa-
tio: sanguis ex cephalica erit
minuendus: et oleum rosatum
et oleum de floribus salicis tepidum cum
paucō aceto est immittendum: lac quoqz
ita calidum vt ex mamilla egreditur im-
mittendum erit multotiens. Venter pter-
ea ex mirabo. citrinis et scamonea: et aloē:
vehemēter soluatur: qd hoc mō fit. R. mi-
rabo. citri. 3. xx. et puluerizate in duab? li-
bris aque coquantur donec ad duas ter-
tias vnius libe redeant et colent: post hoc
soluantur aloēs. 3. j. scamonee. vj. pars. 3.
vnius. aggregentur cum rob de cidonīs
et fiant ex eis pillule que per duas horas
ante decoctionem sumantur: deinde biba

tur decoctio quod si dolor non quierit:
parum opij in oleo rosa. resoluti in aurem
mittatur. Et si pulsatio redierit et trib?
diebus perseuerauerit: oleum sifaminum
in quo anatis et galline adeps fuerit reso-
lutus in aurem sepe mittatur: ibi nāqz est
pustula que maturatione indiget. Quz
autem dolor quierit: putredo iam tunc
collecta erit: ideoqz pus subito ex inspera-
to de aure egreditur.

Cum autem dolor in aure sit post fasti-
diosam satietatem aut post ventos frigis
dolor: oleum in quo rutba aut cepe cocte fue-
rint in aure distilletur. Et si hoc nō suf-
fecerit: oleum in quo turbitis coctum fue-
rit distilletur aut oleum de lilio sumatur: et
cuiqz vñ. j. ex eo misceat enforbij recētis
3. j. castorei. 3. ij. Sed si hoc nō suffecerit:
venter cum pillulis coebis soluat: patiens
quoqz balneum ingrediat in quo sudet: vi-
num quoqz vetus et forte ei tribuatur.

Si autem cum dolore auris sonitus et
tinnitus fuerint atqz ventositas: panicum
sue milium in sartagine torrefactum calis-
dum multotiens superponatur. Auris
quoqz super vaporem aque in qua sint co-
cta mentastrum et sticados arabicus et san-
cus teneatur. De castoreo preterea et
euforbio i oleo sambacino dissolutis: quo-
rum vñ quodqz quatuor gra. ordei pon-
deris in aurem mittatur

Acipit ibi tractatus de
malis disponibibus aurium: et cōtinua-
tur ad precedentem in hunc modum.
Nam postquam in precedentibus determinas-
nit de dispositionibus cerebri et nervorum orto-
rum: et de dispositionibus organi visus et oculoꝝ
rum: cum visus sit sensus preter tactum et gustū
magis animali necessarius: et ad alios compa-
ratus magis eligi vt declarant philosophus
in principio metaph. ipsū enim videre pre om-
nibus magis eligimus vt dicit. Et ita philoso-
phus in primo de sensu et sensato. comparando
sensus nobis proficiscentes per exteriora ma-
gis vt odoratum auditum visum qui nobis cau-
sa salutis insunt dicit. Horum autem ipsorum
visus ad necessaria quidem melior est et c. Et idē
probat Arist. prima ethic. capitulo primo
de mente. nā plus valet ad acquisitionē
scientie que habet per disciplinā vt idē philo-
sophus in sensu et sensato. nam auditus ad pru-
dentiam plurimam confert partem. Sermo.
enī audibilis existens est cā disciplinē vt dicit.
Ideo cōuenienter post malas dispōnes oculoꝝ

Prima pars practice Joan. Matthæi de gradt.

qui sunt organa sensus visus magis necessaria: fuit concius pñr determinare de malis dispositibus aurium organoꝝ auditus: & consequenter dignior. Et ita ita. determinatio de dispositioibus pñr naturaz auditus sex principaliter fect. Et ita tractatus iste diuidit in sex pres principalis fm qđ sex principalia cap^a fecit de dictis dispositionib⁹ aurium. Qm p^o determinauit de dolore auris: 2° de vlcere qđ fit in aure. 3° de sonitu & tinnitu. 4° de granedine auditus. 5° de mibus in aures gñatis. & de alialibus paruis in trātib⁹ in aures. 6° & vlt^o ponit ca^m de alijs ingrediētib⁹ in aures nō aīaris s; nocētib⁹ sua gñatitate & corpulētia & talit^o oppilādo vel alit^o ledēdo. partes patebūt in pñcipijs caplorū sequētiū. pñsens aut^o ca^m p^a diuisione diuidit in tres: qm p^o determinat de dolore auris a cā calida apostemāte vel nō apostemāte. 2° determinat de dolore cōringēte a causa frigida materialī vel immaterialī nō vērōsa. 3° de dolore cōringēte a vērōsitate. 2ª ibi. (Et si aut^o dolor in aure fit &c.) 3ª ibi. (Si aut^o cū dolore auris sonitus &c.) Prima pars etiam diuidit in duas: qm p^o ponit signa doloris a causa calida. 2° ponit curā illius. 2ª ibi. (Sanguis ex cephalica erit minūed⁹.) De p^o pre ponit signa cōia doloris a cā calida a pñte & nō a pñte dicēdo: si cū dolore qđ fit in aure fuerit in facie inflammatio siue ardor & pulsus: iam sup. declarat qđ causa est calida ledēs. Distinguit aut^o vtrū sit cū a pñte vel siue: qm cū a pñte cōiūgit se. de necessitate saltē in processu. vbi in dolore materialī calido siue a pñte nō necessario cōiūgit se. Ideo vt tradider doctrinā cōm doloris a cā calida a pñte vel nō a pñte posuit hec duo signa de inflāmatioe & pulsatione qđ cōia est: vt vtrūq; nā in pñte etiam a pñtis fit dolor cū pulsatioe: sed pulsatio est remissa ppter pñtiā arteriaz p pñs vicinas distas. Inflāmatio aut^o declarat calitātē siue sit malis siue immalīs: cū hac tñ cā semp pñgit vephemens dolor: ppter illud qđ est in mēbro de sup. fluitate sensus: sed in malī cū dolore & pulsatione & inflāmatioe est granitas & cretēsio: qđ est pñgunt in apōso & nō in malīs: s; in apōso pñgit se: vbi saltē vtrūq; vt voluit Sef. Declarat et^o a cā calida ex alijs dicēdis in loco suo vt p pcedēs regimē calefactiū & rps & eratē & silia. Et osequēter ponēs curā duo facit: p^o ponit curā cōem in imālī vel malī apōso vel nō apōso a cā calida. 2° ponit curā spālē qñ pñat de a pñte manifeste er de illi⁹ angmēto. 2ª ibi. (Et si pulsatio redierit &c.) Pñia adhuc i duas. nā p^o ponit regimē regulare cōem in imālī & malī. 2° ponit regimē magis coactū: qñ. s. dolor est vephemētissim⁹. 2ª ibi. (Qđ si dolor: nō pñuerit &c.) p^a adhuc i duas. nā p^o ponit regimē cōem in imālī et malī. 2° magis pñtū in malī. 2ª ibi. (Vt pñtea ex mirabol. citri. &c.) De p^o pre ponit duo genia curatiua i tali dolore: & maxie in malī. vñi. s. pñstia: alijs p appōita itra aurē. Dicit qđ sic qđ i casu supradco sanguis ex cephalica erit minūed⁹: & est vñi pñcipale addit: & oleū rosātū aut de florib⁹ salicis repidū cū modico aceto vini auri est imitredūz & addit: lac qđ ita calū sicut ex māmilla egredit^o multriciēs distillādū est. Pro itelligētia pñs noīra qđ flōia s; fit morb⁹ imālīs a cā calida pñtū nō qđc in trētiōe sup̄ra ad etiandū pñcipalr: s; ma

gis ad dīnertēdū ne ppter dolorē auris qui et nā sensibilitatis illi⁹ reddat fortis attractimū mātē: nō ad phibēdū ne et imālī fiat malīs fuit necessaria flō⁹ dīnertina qđ est minura ex qđ fit ex vena cephalica imēdiare hñre respectum ad mēbra capitis: qđ est imat infriigidādo pñsubtra^o crionē sanguis calī a pñib⁹ & est circūstātib⁹: & sic facit ad remissionē cāe doloris pñr applicat oleū ro. cū aceto aut oleū de florib⁹ salicis qđ fit repidū: & eligit acetiū vini & sumit modici et^o ad maiore pñfundationē olei & et ad alterationem ad fm fortiorē pñficiēdā: signāter tñ dī est modici cū qñ acetiū mēbris neruosis nocet: sed cū auri fit mēbrū neruosi: vt infra declarabūt de anasthonia ei⁹: dī qđ est modici & repidū: est actua li frīare imēdiato cursu ledat. Et ppter ita illius sties medici ad phibēdū ne acetiū uocet^o sumunt tñ quartā pñ aceti cōparationē ad oleū lī aliqđ sumat mediā partē & faciunt totū simul bullire donec minuat acetiū: postea distillāt de eo repido itra aures. Et hoc exp̄sse notant^o Rasis in diuisionib⁹ in ca^o pñrio. & hoc artificiose fit ne suba acetiū separata ab oleo fiat nimis lesina. Zaudant etiam lac calū sicut egredit^o ex māmilla: qm ipm est mitigratissimū multū doloris & alterationis ad frigidū. Et nota hic qđ de impōne medicinarū itra aures dant ab auroib⁹ qdam regle: qđ tñ alie magis itra loco suo declarabūt. Prima qđ id qđ imponit fit repidū nō calū nō frigidū. 2^a qđ id qđ imponit singlis trib⁹ aut qđ tñ: hōis remoneat: qđ timor est ne tale immisum cū pñauer vltra quarnō: hōas corripat & a virtute pñia extraneetur. 3ª regulat^o aures pñcedat aliud imponendū prius mundificetur cum cortio inuoluto in extremitate stilli. Et seq̄ illa ps. (Vt pñtea.) In qđ pre ponit curā talis doloris a cā malī causa pñgētis maxime colerica qđ iter cās calas est frequēti⁹ pñges qđ sanguinea ppter mēbrū cē neruosiū: vt pñ pñderāt. Et dimissis digestiōis ponit curā p medicinā etiariā pñcipalr colere cū virtute aloes scamonee mirabol. citri. vt videbūt in līsa. Dicit ergo sic. Vt pñtea. s. qñ dicta localia non sufficiūt: & sup. declarat cām eē malē colericā: ex mirabol. citrinis et scamonea & aloes vephemētē soluat: & ponit ordinē exhibitiōis hui⁹ medicic doli determinata & mō dicit: qđ hoc mō fiet. s. in dādo talē medicinā mirabolano pñcitinoz. 3. r. sumant & puluerizent in duab⁹ libris aque et coquant donec ad duas vñi⁹ lib. tertias redeāt i. ad. 3. viij. & colent post hec sumant al. 3. j. scam. mo. sup. coire cre sexta pars. 3. j. s. 3. j. vel gra. r. aggregentur hmoi. s. aloes & scamonea cum rob de cyronis ad remissionē nō cument^o cor ma xime ppter inflāmationē: & fiant ex his pille qđ per duas horas ante decoctionē sumant: deins de bibat decoctio. s. post duas horas ab assumptiōne pillularum. Et circa hanc partem diliger nota quod Rasis cum magno artificio pcessit in hac cura. nā in tali materiali dolore vt supponit a causa calida colerica pñmū ordi nanit fieri fletotomiam cephalice: & pñter ap plicant remediā localia repressiua et doloris mitigratiua: que si non sufficiant ad remotiōnem doloris et prohibitiōē apostematis laudat pñr medicinā solutiua educitiua colere cū virtute forti cōpessiuā: & eam facit forre in sol

Declaratio pñcipalis

Declaratio cōe parti nle prime partis pñcipalis.

Not. bene

Nota bene regulas pñpone medicinarū itra aures

Nota bñ.

subtractione materie et diuersione ei? per sebo
tomia et enonem: etia per secessum apponendo
etia frigida trepessia et mirigarina doloru
immo etia et in vehementia doloris appositus su
pescactia: qñ tñ p ea no remittit pulsatio: im
mo quasi intreded pcedit: et sic tribus diebus
durauerit manifeste, Jam declarat q materia
p ebullitione ista pparat vt in sanie conuertat
pñ et coadunata est natura cñ maturatiua
et mirigarina doloris: talia sñt vt dicit Auic.
5º colligit q medicinu maturatiuis que de na
tura sui est vt faciã digonẽ: sic medicina q as
similã calori trisco: q dõ et tempora in caltra
re et humiditate vt flã aligñ declinã ad caltra
re adforãdũ calozẽ intrinsecũ: q forte est imẽ
no refrigerat ppter mãm apantẽ spãsam in
mẽbo et bñoi est olei fãmam et adeps anatis
et galline: vt ocs atteliãtur simpliciter: et ita ta
le medicamẽdũ conueniẽt ad intrinsecũ matura
tionẽ: et hoc p manifestus error: Heradi de
solo q credit in hoc passu: ppter b q applicã
in apare qñtur maturatiua in q apare auris
nullo mo in pñ comperãt repressiua: ne mate
ria ista rediret ad cerebrũ et cãsarẽ mortẽ vt
dicit: etẽ in hac re sequitur moderniores. nam
sunt decepi? in hoc q creditur q ka. b ponere
curã aparis in pñ vbi no possit repressiua: sñ
manifestus error: depechẽd et serie lxxi: et
vbi colligit q ponit curã ei? in angustio vt
suis statũ p hoc q dicit si pulsatio redierit et
tribus diebus pulsauerit et c. Jam denorat q p
sunt pñ aparis in q vt visum e possit curã fieri
et debere possit etionẽ cñ sñomia et alteratiõe cus
oleo ro. et octo de salib? et acero q pstat esse re
pressiua: et adẽ etia repressiua possit. Alũ ca
p pñ. vbi possit sñomia et etionẽ laudant in in
dãtia vt lac mulieris: sñt olei ro. decoctũ cu
acero: et istã sñiam sumptã a. 12. tera. ca. pe
nultimo. et etiam in megathegni. pñ 13º vbi di
xit. Si calin apã no nimis fuerit doloris: nec flu
p nimis nec mẽba sñnt nobilia. i. nobilẽ hñria
acionẽ molliri in iuriro fluo vtilis. Si adẽ
apara sñnt calidã q flũit sñnt subtilia refrigerã
tia stipicia bona sñnt in initio: et cludẽ in ca
sui nfo dicit. qre apara in inguine et ascellis au
debim? ab imro curare cñ mollificatiõe: ocu
log et auriũ apata minimẽ: sñ 9º q curatur
cñ repugnatũ i. repressiua: et adẽ curam po
ssit idẽ laudã. 3º meimur de doloribz auris. vbi
no tñ laudant repressiua ppter vehemẽtiã
doloris: immo etia stupefactiua: sicut et in eis
q vehemẽter dolẽt in colõ et c. vñ et tñ vt etia
dicit. A. cap. al. postq dicitur qñq: necessariũ
est in curatione dolorẽ vehemẽtũ in aure admi
nistrare narcotica: et enumerat q conueniũt.
adit: sñ 9º vt possit pñ ad l. applicatio narco
ticoz vsquequo tĩmãt synopsis. l. ppter vehe
mẽtia doloris: et ita pcedẽt est q in pñ homĩz
apariũ comperit frida et repressiua: papiẽ eis
apã est pñidũ timorosz ppter dolorẽ et vi
ciatãt ad cerebrũ: vbi si alia fozet in cartilagi
ne extrinsecã vel post anroẽ in qbus locis non
est vehemẽtia doloris talia apocritica non fi
essent necessaria: sñ cñ est indigẽtia maturati
oẽ: et ic anodina et humectatiua sñnt in casu cõ
nẽmẽtia vt dicit et: qualia sunt postea in l. fa
vernũ est: tamen vt etia dicit Auic. in cap. sñ

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradis.

alle. q. aliquoties ad maturam dñi cōuenit appli-
cario medicine frigide: pprea q. rectificat in
qualitate caloris naturalis id qd pmutatū est
p calorem extraneū. Et per hāc viā dicit q. pñitū
maturat a parā calida vt dicit. Et hoc totū bñ
notare: sic est lra clara: q. qd dicit in 2ª parte
etiā est clarū. Nā cū dolor: generit declaraf pñi-
tudinē esse sacra ex eo qd est minora ebulli-
tio materie: immo quasi nō amplius ebullit vt
fuit sententia affo. in generatōe sanici. Ideo
dñante nām iam facta sanie cōcludi potest qd
sanies egredietur ex insperato. i. indetermina-
ta hora.

Sequitur igit illa pars. (En aut dolor in au-
re fit.) q. est 2ª pars pñcipalis capli in qua post
q. in pre supiori posuit curam doloris pēderis
a causa calida ponit curam pēderis a causa
frigida. Et p^o ponit curā doloris pēderis a
causa frigida p essentia magis. 2° p cōitātē pre-
cipue cerebri. 2ª ibi. (S; n b nō suffecerint ec.)

In p^o pte ponit qd a remedia fortiora z mi-
nus fortia de his q. in hñtūtur in aures stare cā
frigida. dicit sic. En aut dolor in aure fit post fa-
stidiosam nauſeariā sarietate: aut post vēros
frigidus: sic denorat cām esse frigidā. vel cum
materia vel sine mā. Innūāle p vēros. mālez p
nausearīā sarietatem. z p has intellexit sibi si
miles infrigidatūas. Et ita pñt cū oē immodera-
tū reducat p immoderatū pñitū: vt 3° regni. po-
nit remedia cala explicando dicit vt oleum in
quo rursū aut cepe coctū fuerit distillerur: aut
oleū de lilio sumat sup. seorsum. Addit: z cuiq;
3. ex eo sup. oleo: qñ. s. solum oleū nō sufficit ad
pfectionē misceat enso: bñ. 3. z castorei. 3. 5. et
ly. et pñt reneri diffūtere. i. vel castorei. ¶ 2°
sequēter in 2ª pte ponit curā qñ talis causa est
p cōitātē a cerebri: hoc declarat qñ sola loca-
lia infecta nō sufficiūt: tñc expedit fieri mūdi-
ficationē cerebri z diuersi mām: z p sudorē vt p
p balneū siccū: z p vinū vt p orationē vini pu-
ri. Ideo addit: s; si hoc nō suffecerit vēter ex pil-
ulis cochys soluat: paties q. balneū ingredia-
tur vbi er sudet: vinū q. vernū z forte ei tribua-
tur: totum est clarum.

Sequitur 3ª pars pñcipalis capli in qua ponit cu-
rā doloris auris a vērōitate: duo facit. p^o po-
nit sig^a qbus declarat dolores esse vērōsum. 2°
ponit curā ibi. (Panici sine miliū i sartagine.)
dicit q. de ambab⁹ pñibus. ¶ Pñō si aut cū do-
lore auris sonit⁹ z rinit⁹ fuerit atq; vērōstras
z sup. cognoscat ppter vehemētē dolorē sine
grauitate panici sine miliū in sartagine roze-
factū z ad acq̄rēdū aliquale caliditatē z ad ex-
siccādū aliquā hñditatē in eis prētā calū mul-
toricōs supponat: hoc est vñū remediū. ¶ 2^m
addit dicē: auris q. sup vaporē aq. facto supp.
emboto in q. aq. sint cocta z mēstrum z sticca-
dos z sanſucus. l. maiorana terant. nā talia oīa
sunt resolutiua z cerebralia: vt pz. ¶ Ponit ēr
remediū z vltimū dicēs. de castoreo pprea z de
enſorbio in oleo sambacino dissolutis: q. vñū
qdq; granorū. iñ. ordi pōdere fit i aurē mittat.
Itē est fortissimū remediū i ista mā indissolū-
ne vērōstratis: hoc ē qd dicit de toto isto ca^o.

Et sic fit finis. ¶ Aus deo.

De quiddi-
tate rei. Declarato bus auris: qd est p^m ca^m hui⁹

tractatus de disponibis auris: puenit p mō-
ri intelligētia de dispositionibis auris abso-
lute p^m declarare qd nominis auris: z superi⁹
sepe declarato qd fit dolor: z declarato etiā qd
fit auris. consequenter erit manifestū pñū pñ-
cipale considerandum vt de quid nominis et
quid rei doloris auris.

Quid nois qd rei auris. Auris igit qd
nois ab auriedo dñ: q. p aure
tāq; p organū homines sunt scientes ad disci-
plinā. Nam dicit Philosophus in libro de sensu:
Quis per vñū plura visibilia cognoscamus
per auditum tamen finis scientiores. Et ideo
ceci a natiuitate sunt prudentiores surdis et
mutis.

Quid aut rei auris magis declarādo oī sum-
marim ponere ei⁹ anathomia. vñ auris est mē-
bri officialē creatū ad audiēdū laterālī in pñi-
bus capitis positū sba cartilaginofum for⁹ cō-
cauū: s; anfractuofum hñs forāmē in pñfundo
icipiēs iosse petrosos: s; inuolutū z anfractu-
sum: in cui⁹ cōcauitate pñet aer stās: z i cui⁹
supficie domestica z intrinseca sunt dispi villi
nerui disseminati a neruo euenieri a 3° pari
neruorū cerebri: in qbus pñ recipit sonus spū-
aliō: s; in aere qeto in pñuitate eiusdē forā-
mē prēto sit recept⁹ son⁹ mālī. vñ isti nerui ta-
liter expāi ita se hñt ad auditū in disponibis
auris sicut glarialis in disponib⁹ oculi ad visum
Nā quēadmodū glarialis est organū pñitū in
quo recipit visio sū opinionem communē ita
silit z in dicto neruo recipit spūaliō son⁹ vñ dñ
est: quēadmodū aū glariales opponit humos
albuginens ad mūdificādū z efficiēdū inces-
sū gradatiuum speciez visibiliū ad crystalloidē
ita silit aū neruū expāsum in concanitate ossis
opponitur quedam vesica plena aere stante et
quero que dicitur myringa: auditus: q. aer ser-
uit auditui: ne aer formālī motus pñiar vñq;
ad neruū materialī impmēs: immo ibi spūali-
tatur sonus vt pñuēter in organo pño reci-
piat: z quēadmodū aū crystalloidē etiā stat forā-
mē dñi vñea silit gradationē facies z ad pñe-
trationē spēz visibiliū ad crystalloidem: ita
in anre forāmē est tortuosus z anfractuofus hñs
figurā forāminis ostracorum cū quadam diuer-
sitate z dñfformitate partium ne extrinsecus oc-
currētia subito obuiēt auditui z noceant orga-
no auditus. Et silit nō tñ hoc est verum et reb⁹
nō naturalibus z annexis vt est puluis z lapis
sue vñmis zpulex z hñdō: immo etiā hoc est vñq;
de aere in quo fundat mālī son⁹. nā incedēs sūm
gradatū incessum p anfractuofos meas⁹ remit-
tunt in excessib⁹ qualitatū ita remissus ad oz-
ganum occurrit: aū tñ crystalloidem z albugi-
nēsi z vñea stat cornea cooperiēs z nihil tale co-
operiens stat supra forāmē auris: qñ vt est sen-
tentia Alberti opz aerē ad sonū causandum for-
maliter z materialiter moueri vñq; ad interius
ad illam myringam auris dicam: impediretur
aū mto⁹ aeris ad pñdū si aliqd esset exterius
cooperiēs. vñ auditus est sensus magis mate-
rialis q. visus. nā in visu solū radij spūales sus-
ficiūt. de se apri penetrare p corneā. ¶ Ordina-
uir etiā natura aures lateralliter: qñ fuit cōne-
mēs visum in parte anteriori situari: z ideo ne
impediretur visio aiali necessaria: z ista cōsūra ēa

De quiddi-
tate rei.

De causis

De quiddi-
tate rei.

pilorum in homine ne cooperiat aures a capillis: sic phibeat ad recipiendum sonum: et etiam ne claudat binda qua ligat capilli in mulieribus ut fuit fuita Aui. de anarhomia auiis. Et hoc nota possum malum germanorum: immo etiam in foetibus logobardorum quod porrar capillos deorsum multum erectos. ¶ Fuerit etiam organa auditus latera liter postea: quod nervi auditivi debet esse duriores et sciores: ideo tales nervi originantur a 3° pari nervorum quod originatur a fine primi ventriculi cerebri ubi erat maior siccitas et durities propter tiora nervi auditivi. ¶ Fuit etiam deum est aut cartilaginosa non carnea quod si carnea fuisset non fuisset sua mollitie debita figura eius: a fractura sitatis necessaria ut deum est. Et si fuisset ossuosa facilius fuisset lesa a quolibet duro occurrente vel casu: ut propter etiam convenienter flecti ad diversas partes et trahi quod aliquoties necessarii est ad debita modificationem sicut de cerulea in perfluitate quod in ea multiplicat. Et sic propter fuit anarhomie huiusmodi organa: natura illi quod frigida cartilaginosa et nervosa cum cerebro matina. et propter quod colligantur huiusmodi: unde quod nervosa est plurimi sensus. Et quo inferat can. partitulario quod opus medicis cauere ne eam ledat calor et frigus: ut dicit. A. 10. dicit. 18. de. in de curis egritudinis oculorum quod auribus tepida aut calida sunt apponenda sive ad egritudines calidas sive frigidas: et fuit fuita Ba. 3° tract. meimur. ca. 6° dicit palam autem est quod quicquid offert auri: calidum esse moderate: hoc tamen intelligat regulam: quoniam aliquoties coacere ut videbitur ista frigida acualiter sunt necessaria. Et sic patet: expeditum primum principale de qua nominis et quid rei auri: quo expedito principali veniendum ad secundum principale.

Distinctiones. Primum ponent diffinitio. nes. scdo. cae. tertio fig. primo pnostica et inde demonstrativa: deum po neur cura. ¶ Sit igitur hec prima distinctio de doloribus auri quod dolor auri quod est talis p essentia: quidam est talis p coitate. ¶ Tres de doloribus quidam est factus incipiendo et non pcedente alio morbo: et quidam pvia crisis pmutationis ad aurem. ¶ Tres et est alia distinctio quod dolor auri quidam est in parte interiori: quidam in parte exteriori: de factis in parte interiori: quidam est factus in profundo ex causa ledente in nervo expaso quidam a causa ledente in cartilaginibus. ¶ Tres et est diviso Aui. cum dolore auri quod ptingitur punitus et quod non. ¶ Tres quidam ptingitur cum febre acuta: et quidam sine febre. ¶ Tres et qui coniungitur cum se. quod ptingitur cum acuta: quod cum interpolata: quod cum proportionali. ¶ Tres quidam ptingitur cum permissione rous: et quidam non: sicut et quidam est dolor continuus: et quidam interpolatus. ¶ Tres quidam est modici repositus: quidam multi. ¶ Tres quidam coniungitur in iuvene: quidam in senere: iste distinctiones sufficiant: sed in eis possem multiplicare.

Cause. Veniendum ad tertium principale ut ad causas doloris auri dicam? aut Ba. 4° de accidenti. cap. 3°. quod huiusmodi membrum est membrum commune accidit mala completio super calida vel frigida que esse potest causa doloris: et ut est membrum organum concavum vel foramen habens in eo accidit opilatio malis que esse potest etiam causa doloris multipliciter ut

statim dicitur: et parte etiam et nature confirmatum et copositionalium: accidit etiam morbus cois qui est solutio continuitatis et separatio in cutem ut ibidem dicebat Bal.

¶ Ad alia autem complexio ut immediata causa doloris potest a multis causis dependere: ut a primi tuis causis et a corporalibus: et ita sit aliquoties mala complexio immalis: et aliquoties malis: sine calida sine frigida fuerit sicut in ventis calidis et propter quod sit permutatio ad ipsum a frigore subito: ut dicebat Aui. et ita etiam ab aere frigido et a vento frigido cum sit permutatio ad ipsam subito et complexione calida vel reperatur: aliquoties forma liter aqua subiitans in aure actualiter multum calida vel frigida: vel et potentialiter calefacta vel infrigidata sit causa doloris. ¶ Scdo modo quod etiam inducitur mala completio malis calida vel frigida ex humoribus ut ex plenitudine sanguinis: aut ex humore calido: aut ex humore frigido: vel et ex humore malitioso qualitaris: non tamen multum distemperato in manifestis qualitatibus: sicut etiam dicebat Bal. 3° principis ex igitur aut malitiose sit dolor: ex balneatione aliquoties: ita sit fieri potest ex humore taliter malitioso: et talis humor aut sit ibi paulatim et gestit aut alius de defluxu ad aurem: et maxime ut contingit post percussione vel concussione partium circumstantium: aut etiam sicut dicebat Azzarinus in adolescentibus in hora ortus dentium.

¶ Potest et fieri dolor: et separatione primum tatis et ex casu vel ex percussione ab extrinseco vel ex materia ex tendente intrinseco oppillare ut est veteris inclusa extendens et aliquoties subingressus rei dure in pcuratate marie de semio: germinare poteritibus ut sunt fabae et huiusmodi quod aliquoties ponuntur intra aures. nam cum tumentur extensionem causantes solunt primum et aliquoties vermis intra aurem gemit? vel in aure recept? potest esse causa doloris mordicatio: et ita civices et huiusmodi pnt esse causa doloris: ut patet. ¶ Sit et dolor: ex parte aliquoties in profundo et in nervo auditivo extitit: aliquoties in cartilagine: et ita ut ex vulnere et ulcere circa dicitur pres facto potest dari dolor. ¶ Aliquoties et sit dolor: quod ascribit auri cum occurrit causa effectiva doloris in cerebro in ea parte qua nervus auditivus ad aures descendens pcedit ut volebat Bal. loco allegato. nam cum passio sit in cerebro in eadem parte etiam et nervo comparatur auriculari. Et hec de causis sufficiant.

Signa. Veniendum ad signa et primum pnostica: deinde demonstrativa. Et de pnosticis primum pnostica eu est? sit hoc primum pnostica. In huiusmodi cerebri debile et aure pnam male copositionata maxime stricte fin forame et anfractuofas i talibus expectare opus doloris auri. propter quod ex eo quod debili extitit cerebro statim disponit ad multiplicandam supfluitates: quod tandem p vicinitate ad aures sunt apte moveri ad aures: et cum non possint pner nieter expurgari propter opilationem sunt parte care doloris in modos supra dictos. ¶ Aliud pnostica in huiusmodi magna sensibilitate in organo auditivo: quod declaratur ex eo quod quasi continue patitur tumore: quoniam sentiunt omnem debilem motum factum in aere quod auri. et. In talibus expectare opus doloris auri. propter quod occursum ad aere parum calidior aut parum frigidior aere consuetudine sit rediosa sensario propter sensibilitatem.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradis.

Aliud pnoftici. in dictis corporibus patiens
ribus se. acutus: sicut expectare opz dolores au-
rii z pape in crisi bus tpe comotionis mate-
rie. pz ppter euaporatione materie sursum ad
caput. z sicut cu no conuertitur materie sursum in
testina vel vias vniuersas q fiat stipricitas ven-
tris: z vniue apparer albe z tenues tunc maxime
expectare oz pz qz tunc est signum deurationis
materie ad supiora. Aliud pnoftici gñale: qñ
cuqz occurrunt aliq de causis sine sint pmitine
sue astres ad causandū dolorē auris de dictis
supra stare sensibilitate organi expectare oz do-
lorem auris vel aurium: pater.

De signis
pnoftici
ad bonum

De pnoftici ad bonū sit hoc p^m pnofti-
ci. dolores pedetes a malitia cōplōnis tñ sine
a malitia recēter induta ex causis pmitine:
vt ex occursu aeris calidi vel frigidi inter cete-
ros dolores est facilis curatio. Aliud pno-
fici z est Aui. cu dolor est in cartilaginibus ex
trinfecis nō est illic vehemens timor. Aliud p^m
pnoftici. dolor pedes a vērōsiare nō cōferuata
materie in aure erit sed tñ ex malitia regi-
minis vniue diet gñara inter reliquos dolores
est facilis curabilis. pz. Aliud ad bonū est
Aui. in dolore apostemoso si afa conuertatur ad
suppuratiōē z ad huc alia signa laudabilia spe-
ratur euasio.

De signis
pnoftici
ad malū.

De pnoftici vero ad malum sit hoc p^m. z est
Aui. peruenit dolor auris est ille q ex aposte-
mate calido in pfundo z ppe cu perducit ad
pmitine rōnis. nā in talib⁹ est timor. pz p^m
vicinaret ad cerebri. Nā dicit A. qñqz subito
interficat sic iterficat apopleia. Aliud pnoftici.
dolor ex ista egritudine ptingens est magis in-
terficans adolecentes q senes: z veloci⁹ inter-
ficat eos: z qñqz interficat in septe diebus: vt di-
cebat Aui. pz ppter maiore sensibilitate z res-
solutione q magis sit in iuuenibus q in senib⁹
Et istud pnoftici accepit ab Ilyp. z^o pnofticos
rū. cu dicit. Aurium dolor acutus cu acuta se. per-
manente malum est: expectabis etiam in eo alie
nationem z more qñ grane est z molestum. Et
addit. Interest ergo tua bñ a pñ⁹ oia pscutari z
attēdere signa z pnuat dicēs. Iuuenes q sunt
in hac passione in septimo die vel prius pcut
senes vero tardius: qñ se. z alienatio min⁹ eis
q iuuenib⁹ ptingit. Aliud pnofticum: si tale
afa vel dolor ille ptingēs succedat in aurib⁹ p
viā crisis an signa digonior i die nō cretica: z si
pungant alia signa mala de pmitine rōnis:
est signū pessimum qz denotat q tñ vi malitie
morbi z nō virtute dirigente sit facta talis cris-
is. Aliud pnoftici: si afa tardes ad sanatio-
nem z sint alia signa piculosa de debilitate viri-
tutis z instāria vigiliari zc. est signū mortale:
maxime iuuenib⁹ in qbus raro veniē ad sania-
tionem: lz etiam in senibus verificetur vt pz.

De signis
generis.

Signa gñis demonstratiua sunt ex se nota ex
patientē: sed signa spēz habētur: qñ si sit malis
sue afa nō pūgū se. vbi sit cu afa ē febris.
Et signū spāle si sit ex afa in pfundo circa
neruū sensitiuū: tūc febris est vehementissima
dolor acutissimus: ita vt aliq eger pereat sicut
in apoplexia dicit Aui. vñ nō sic est si sit ex afa
re in cartilagine extrinseca: qz aliq terminat
se. in die vt effimera. Rō est clara: qz ppter vici-
nitare nerui cōicaf nocuentū ipā cerebro et

inde sūt sensitiua nocuentā. Si aut sit non in
radice ipm afa nō est et dolor multū vehemēs
et qz mā paritur ad trāspiratiōē ad exteriora
nec ēt se. pūna nec permissio rōnis. Et si
sit ex mā nō afa aut est mā talis caliditas aut fri-
gida. Si sit caliditas aut erit caliditas z dolor
erit satis acutus. Et si sit caliditas sanguinea erit cu
tactu calido rubedo in facie inflāmatiō pulsas-
tio: z inflāmatiō ēt facit pulsatiōē ppter vas-
pores q eleuant a mā. Sed si sit a colera erit ru-
bor paucus ad circūritare declinās cum dolore
acutiore z minori gravitate. Et si mā sit fria
aut est ventrosa aut mā humoralis: in ventrosa stat
tinnitus z sonit⁹: nō sic est in humoralis. Hoc
tñ de sonitu est signū magis fallax: qz ēt in afa
re aliq sit sonitus ppter vapores exātes ibidē
clausos: sed distinguitur porsimū ppter ponder-
rostatem: qz si sit vērōsa nō pūngitur pōderosi-
tas que cōiūngitur si sit materialis nō vērōsa.
Istud tñ torū de malibus declarat maxime ex si-
gnificationibus cōibus de etate regimine zc.
Et si sit dolor a casu vel percussione cognoscit
ex signis pcedētib⁹. Et si fuerit a verme qui
sit ibi genitus cognoscit ex pūritū vel quodam
in cessu aialis p aure z aliq eritū cūis. Et si
ex lapillo impositū vel ex faba z hūmō: cognosci-
tur etiam ex his que pcefferunt z ex inspectio-
ne diligenter facta sub radice solis.
Sed si sit dolor p cōitatem ppe cerebri co-
gnoscitur ex his q pcefferunt de nocimento ce-
rebr⁹ z p lesione alterius sensus vt ppropie odo-
ratus zc. Et si fuerit p cōitatem hōi declarat
per nauseatūm fatietatem: maxime p som-
num post cibum de repletiōē nā tunc maxime ma-
nifestat nocuentū. Nā dicit Aui. q somn⁹ subi-
to factus post repletiōem est ex his que max-
ime nocent z auditiū z alis sensibus.

Lura. Jam veniendo ad curam ipsa vt com-
munitur diuiditur in dietam porione

et aliquotiens sup. chirurgiam.
Circa dietam i gñ summatim regulatur diet-
ta maxime circa eleccionē aeris z reliquas res
nō naturales cōtēntendo ad cōtrariū cause do-
lorose: siue sit materialis siue immaterialis: siue
apans siue nō apans sūi q sepe dictū est in mul-
tis locis supioribus: sed verū est q vt in pluri-
bus nō dz occurrere aer excessiue qualitaris ca-
lidus vel frigidus: qñ occurrat cu tota substan-
tia ad pfundū auris: z ppter sensibilitatem
membri reddif notabiliter nociuus. Et etiā
cauendo a somno maxime post repletiōē: z in
reliquis ordinandū sicut dictū est ppris in cu-
ra ophthalmie: z etiā qñ precipua cura hūda est
in regimine doloris ex afa recurraf ad ea q
mescripta sunt in consilio per me facto in ista
materia pro illustrissimo Marchione Māne.
Circa autem medicinalia si causi fuerit ma-
la cōplexio tñ sine materia vt ex aere vel vērō
calido vel frido: tūc cura fiat p contrariū: mo-
derate oblati calefaciēdo vel infrigidādo z hu-
mectando vel ericcando cerebri z aurē cu his
spāliter de quibus infra erit sermo in cura ma-
le cōplexionis materialis calide vel frigide zc.
et maxime distillādo medicamina in aurē vel
aures sūi canones pūm dictos supra circa rex.
et summarim etiā reperēdos z cōplexus nūme-
randos cōmemorādo gñalē casū. postū a Rabi.

De pno-
stici ad
bonum.

De 2^a in-
tione co-
raria.

De facella-
tionib⁹ qz
bus p vti
medicus.

gricula 9ª affo. de mēte Ba. 2. meimur. q magna
doctrina caueatur q cura auris studiose fiat.
¶ Sit ergo primus cas. q circa aurē ppri^o con
ueniunt scire noimento intra aurē medicine
liqdarat hūtes q spisse sube maxime cū nocu
mentū est in profundo auris: p^o ex eo. q^o p^opter
rozmofitate foraminis auris nisi medicine liq
de puenienter pnt ad pfundū puenire. ¶ Ali^o
cas. q ē sup^o dictus est q tales medicine sint
actu repide vt fuit allegatū. ¶ Tertius canon
ponitur a Rabi parti. 9^a. q^o stante vehemēti do
lore auris nō d^o tāgi auris cū aliquo duro vsti
lo vel aliq hūdi. Dicit cognoni p expientiam
q nō op^o tāgi foramē auris cū aliquo sup. duro
tpe doloris. S^o distillandū est in eā q^o d^o d^o di
stillari calū adeo q patēs istō possit ferre sup.
puenienter: ita. s. vt sit moderare calū nō no
cēs acuta castitate t manu suspēda imitreda est
medicina cū capite stil: donec pueniat ad os pe
trosum quousq^o ppleat foramē auris: nō tāga
tur auris nec aliqua p^o eius sup. vt supra dictū
est. ¶ Alius cas. stante apate in aure talia ipo
nenda non sunt multū frequēda in multa q^o
ritare: qm a qualibet re leui tūc p tractū ledit.
¶ Alius cas. qm auris est mēbū ad q^o deman
dant supfluitates a cerebro liquores q imittit
nō debet eē putrescibile: vt sunt succi fructū
z hūmōi. Idē dico de lacte: q^o tū p suā vīrūre est
multū mitigariū doloris landat: q^o cū imitti
tur nō d^o multo tpe ibidē remineri: qm facile cor
rūpit ppter debilitatē mēbū: t stricnū meat^o
illius vñ phibet trāspiratio: ppter sech cōm
fieri alio supfluitates vñ bonū est vt de tpe i tpe
remoneat t inuouet. Modus autē est vt postq^o
sterit eger iacēs supra pte sanā p tpe quo medi
cina d^o opari sufficiat: t hoc intelligat q^o nō
expectaret eruptio apatis vel fieret exit^o vīrū
re alicuius: qm tūc modico tpe deberet stare su
pra pte sanā: aut deberet stare sufficiēti tpe dua
bus aut tribus hōis: postea voluat supra pte
eg^o: t ita remittet medicamē p^oius receptū in
aurē: t bonū est vt eger retineat statū clauden
do os t nares t faciat leuē sternutationē: vt in
torū purget t mūdificet. ¶ Ultim^o cas. scā mū
dificatione p tps iterato imponat medicamen
fm eadē modū q dictus est: t diminuto dolore
si possibile erit sub radijs solis a chīrurgico. Le
uiter t delicate opanti fiat mūdificatio leuissi
me aurē attrahēdo cū cortō iposito in extremi
tate stil: renouēdo leuiter p foramē auris: t sa
cta mūdificatioē instillet vt supra aliud medica
men. ¶ Qd dixi de impōne liqoz in mitigatio
ne dolor. s. q^o eis vti debem^o: intelligat hoc nō
excludere alia iugenia: qm p alia ē medicamē
na sit mitigatio doloris q^o p impositionē liquo
ris. Nā receptio vaporis q^o p emborum: vt
voluit Aui. in cura doloris auris: q^o sedat do
lorem t excusat ab alijs: imo t a narcoticis t p
prie: vt d^o dicebat q^o est aq in qua decocta sunt ea
q mollificat cū facilitare: vt verbig^o. decoctio
solioz malue t altee t semini lini t hūmōi. Qnq^o
tū vbi nō sufficiat decoctio hōz: addit aliqd de
stufefaciētib^o cū eis vt paz opij vel iusqami in
decoctione dicta. ¶ Preter ēt liquores t tales
enaporatiōes aliq medicū vñ facillationis
bus factis cū anodinis vt cū florib^o camomille
mellilori t hūmōi: imo ēt t empla scā ex eis: t cū

farina ordeī: aliq hanc p^oficiunt intētionem: vt
infra spālius dicit fm diuersitatē causari: qm
nō indifferēt in oib^o op^o vti remedijs. nā con
tra hoc dicebat Bal. 3°. meimur. Admirādū est
de medicis q curā abq^o determinatiōe scripse
runt ad dolores auris aliq pharimaca. nā q a
frigiditate dōlet citissime curant p calefacien
tia. Si xō ab acredine mordicaria vel flegmo
ne pulsatio fiat dolor: maximū nocumētū sit si
calā pharimaca adducant. ¶ Restat ēt ibi dice
re in g^oalibus si narcotica stupefactina in casu
pueniant: de q^o q^o dicit est satis sufficiēt cir
ca textū breuiter hic t summarim aliqua rep^o
p vtili doctrina in ista m^o. d^o ergo q^o est flegma
hec distū: q^o aut dolor est fortis aut debilis: t
tunc in dolore debili nūq^o pueniunt: t si dolor
est fortis aut mēbūm dōlet ppter nocumētū
esse in exterioribus t nō in p^oundo auris: t tūc
si fuerit in exterioribus extra aurē: puta in ras
dice eius: tunc isto casu nūq^o debetur narcotica
immo nec p^orie rep^ociua: vt est ois doctrina
collecta 4^a p^omi. de cura apatis: t fen. 6^a terti
de apatis q^o accidit in radice auris. nā ibidē
dicit Aui. op^o ergo vt ne intēdas ad curā ē^o in
quantū erigit cura apōsa sup. alioz apatū ad
hibēdo stiprica t apocruftica in p^oim^o. deide cō
pōne regis: puta cōponendo stiprica cū resolu
tiuis in angmēto d^o hauribus stipricis: t. sicut
fit in alijs apatibus nō emūctioz: mēbūz. nā
in his emūctioz t sūb^o qm in his emūctioz
op^o magis puertere māz a p^oncipali ad emūctio
ria q^o rep^ociue: t p^ociue i apatib^o factis p viā
crisis t expulsiōis vt exēpli g^o. q^o p^ouisset
dolor: capitis intēsus vel apam anifestū fm ce
rebū: t postea successisset apā post aureo: tunc
rep^ociue esset mortale. Sed cū diuerentibus
ad inferiora t cū mollificationis: imo ēt t attra
ctiuis esset cura p^oficienda: minuēdo ēt mām cū
flōia si expēdiat: istā suam acceptā a Ras. ter
tio p^oneñ. vbi dicit Ras. esse scriptū in aggre
gatoz a seruitore. Propositū in apate in aure
esse d^o ad attrahendum exteriū nō ad repercu
tiendū sicut fit in alijs apatibus oib^o: t ibi lan
dauit adipē anatis t adipē galline suuēdo. 3. f.
5. de q^olibet t adipis vulpini. 3. f. t bulliāt i oleo
rosato: t gurtatim imponatur bis in die. landa
uit ēt ibidē vt coquant lūbzici terre in decoctio
ne inrij: mūdico postea adipē anatis: t dicit ēt
de mente eiusdē nos curam^o aurē in p^oim^o: cū eo
qd attrahit dolorē ad exteriū ad modū vento
se t nō cū rep^ociuius: hoc totū intelligat nisi
plurima fluere mām p mollificationē t attrahē
tia intrū vt esset timor de suffocatioē ppter nū
mū repleri illa mēbra interius t exteri^o vt ali
quorū vidi in facto: vel ppter augeri dolores
ex fluxu multe mē: ad cuius augmētū sequit^o
augmētū feb. In istis casibus dar cas. 8. 6^a ter
rij ca^o allegato dicens. Si aut sup. mā fuerit ve
locis attractionis t vehementis cūctūa dimit
te eas fm suam mām sup. non apponendo talia
mollificationē vel attractina: vt non faciat eue
nire dolorem vehementem quo se. duplices: imo
mo op^oret vt sis contentus si fuerit ille dolor
vehemens co quod mollificat t sedat dolorem
q^o sit ex eis que sunt calida sup. remissa t hūm
da: t aliquorū sunt apponenda aliqna potē
tialiter frigida: vt malue t matres vtolarūz des

No. hāc di
stinctionē

Nota.

De facella
tionib^o q^o
bus p^o vti
medicus,

Prima pars practice Ioan. Matthci de gradi.

Not. bene
hac cōclū
tionem.

¶ Sed si fuerit malis: cū tunc oportebit prius
minuare cām p̄ magna parte z phibere fluxus
mācūz remittare dicere z cū subtrahione fluxus
mācē per diuerſentia de quibus autē dictri eſt.
¶ Deinde venire ad alterandū cū localis: ſtan
te vehemēti dolore. Et ſi dolo: non fuerit mul
tum vehemens poſſumus vltra diuerſentia in
tendere ad cauſam antecedentem digerendo z
euacuando ſi fuerit mā alia z ſanguine cum ap
popſiariis de quibus ſepedictum eſt z aliquid
ſpūalis dicetur. ¶ Sed p̄ priis ſi mā fuerit ſan
guinea ſat flōia er vena cephalica euſtendē la
terio vel alterius: vel ex cōi vel ex alijs ſim caſ
ſe. ſe dictos ordinando dicam multum remue
re in ſubtrahione vini z carniū: poſtea lactur
venit cum caſſia. z decoctioe p̄mūoz z rama
rindoz ſacta decoctioe in aqua ſimiliter z ace
roſer: apponantur iura aurea inſtrigūdia al
terantia ad frigidum cum aliquali conſo: ratio
ne phibendo ab apace: z in hoc valere aqua po
tulace ſingulariter z oleum ro. decoctum cū ac
to de quo ſepe dictum eſt. ¶ Sed ſi mā fuerit
colerica obſeruare etiā tenui dote z magis ſi
flōia conſtante virtute: ſane etiā diuerſioz per
flōias z p̄ alios modos diuerſionū leuiter ne
ſat multa in mā agitaro: z iura autē ponitur
alterantia frigida magis: z in hoc ſuccus cucur
bitæ eſt precipui iuuuēnti cū modico olei vi
ati: vel ſat mixtura vt infra. R. ſucci ſempine
olei. aii. ʒ. i. lactis mulieris ʒ. ii. oia ſimul agi
eſt z repidi ſiſtillare: p̄n ſat euacuatio māc
cum mirabolano citrini: z alijs de quibus di
ctum eſt circa lſan. verbigia. erhibendo potio
nem: vt infra. R. mirabo. citri. inſuſoriz in aq̄
ſumittere z acetos ʒ. iiij. p̄mūoz z ramarind
um. aii. ʒ. ii. ſtent omnia ſimul inſuſa per totam
noctem: poſtea manū bulliant vna bullitione z
ſcicentur manibus ſine. deinde ſat colatura z
addatur māne. ʒ. i. ſiue caſſie. ʒ. vi. miſce. ſat
potio cum. ʒ. i. ſirupi violari: poſtea iutendunt
cum ſirupis appopſiariis: cum ſirupo violato:
ſi ſirupo roſa. z huiusmodi ſim erigentia: poſt
z iterato ſat inuendiſcario cum pillulis de q̄
bus infra: maxime valent pillule alſaieribz: et
quando non ſufficienter ſolunt poſſer addi
uarta pars pillularum aurearum. Nico. poſt
a in a vrim ponantur magis molliſciantia: vt
ca milieris lactantis puella cum puigredine
alline. Quod ſi fuerit dole: er humore frigido
maritū ſleguacior ſiant diuerſiones cum ci
terijs appo: priatis maxime z ſiant euacuatio
es precedente aliquali digeſtione etiam cum
rupis appopſiatiōz melle roſato cum aqua
gloſſe er abſynthij: vel berbonice ſi expe
ſat. Deinde euacuetur coꝛpis cū pillulis de

not

De curado
loris auris
a' coleta.

de curado
loisantis
a metia.

Decorado
loris aur
ex aposte
mate san
guineo v
colerico.

bli
 col
 do
 tal
 fif
 uio
 dil
 nu
 tri
 lus
 ris
 C
 far
 ran
 die
 die
 iste
 3º
 C
 qu
 lar
 ka
 im
 me
 bu
 lan
 cro
 pli
 ser
 col
 xir.
 tim
 cun
 dat
 qe
 teri
 tun
 rup
 gin
 cial
 nar
 spā
 ris
 mix
 inec
 qua
 li a
 quo
 est n
 op 3º
 p
 C
 cu
 fanū
 oicu
 fanū
 bri q
 men
 runc
 ratū
 tris
 facti
 nell
 o, fe
 o pi
 et si
 polo

hiere et in corpore robusto addendo parum de cochys et cum pillulis de hiera magna et mitiget dolo: in primis cum pinguedine galline et anseris tandem cum oleo ruthe et de costo et silibus. **¶** Et si fuerit materia mellica cum magis mollificari uis procedat est in localibus: ut cum oleo de lilio et amigdalibus dulcibus et amaris: et cum bellio dissoluto in eis: et quod non sufficiant olei scorpiorum num est fortius: et si placet possunt addi duos vel tria grana euforbij vel castorei ad maiorem dissolutione: et ita cum syrups et medicinis appropriatis procedendo de quibus sepe dictum est.

¶ Sed si materia fuerit apas cala colericavel sanguinea siue mixta: tunc ultra tenuissimam dietam a primo et diuersos p flosinas et reliqua medicinas lenitivas et copiosas similes his que dicta sunt: et in hoc capitulo de cura obthalmie: quod iste debet esse illis proportionalis: ut voluit Ras. 3° cori. ad quem locum recurrat propter abstergere.

¶ Circa localia tamen inueniendū in primo prohibeat quantum possibile est augmentum apatis cum instillatione rerum frigidarum confortantium. Et laudant Ras loco allegato: ut coquat galla cum aceto et imponat de eo auri. Zandaf hic singulariter sicut memithe dissoluit cum lacte mulieris vel cum albugine oui. Zandaf succus semperine et succo solari dissolutus cum oleo onfancio vel oleo rosaceo et oleo onfancio: et in processu in 2^a die. exempli gratia. addat de pinguedine galline vel anseris. Et Azara. laudant instillationem sanguis columbe cum iugulat intra aures. Et Anzoeor dicit. quod si saliter dolo: augmentatus fuerit: et eo timeatur mors aut euenis spasmus: tunc curabis cum oleo de vitellis ouorum repido: quod statim sedat et accelerat rptionem et apertionem eius secundum quod perperis fuit ut dixit tpe sue inuentio. Et in tertius de medicinis debet exhiberi syrups mul tum infusidat: ut syrups de nemifare: et syrups de papancre cum aquis portulacis plantaginibus: et quod expediat in localibus: ita quod non sufficiant que dicta sunt: tunc oportet venire ad narcotica secundum regulam dictam supra: sed dat regulam spalis a Ras. 3° memit si permiscant lacti mulieris aut albumini oui opium cum castoreo: et opus per mixtionem parat esse per multum tempus ut dixit: aut inequali pondere: aut duplicando castoreum quando non est amplius dolo: aut inequali ad vehementissimos dolores: et tandem dicit: quod si permiscant cum vino cocto dulci et talis est multum mitigatum dolo: et tunc deinde dicit: non potest prohiberi: sed iam ad augmentum venerit: oportet intrudere magis cum conuertibus ad sanem quod cum resolutionibus: quod apas auri citius ad sanem terminantur quam resolutionem. Immo quidam dicunt quod securius est materiam expelli sub forma saniet propter conseruationem auditus et cerebri: quam ipsam insensibiliter resolui: cum auri sit membrum expulsiuissimum supfluitatum cerebri: et tunc intendendum est cum mollificationis maris raris intra aurem positio: et etiam cum emplastro supra aurem et enapozationibus ex eisdem factis receptis in aurem faciendo. scilicet decoctione melliori maluarum et aliter fenugreci se lini: et ex fice eorum possunt fieri emplastra cum butyro pingui: et cum oleo amigdalino vel sisamio et si ponatur aliquid terbenine ad minuendum dolo: erit multum inuamentum. **¶** Et ita cum apo

stema erit facium maturum si fuerit apparens in cartilagine extrinsecus erit forte necessaria operatio chirurgica proferendo leniter: et postea curando cum his que dicuntur infra in capitulo vltimo cum aqua mellis et reliquis ad illum locum remittatur: et si fuerit interius non ruptum taceat eger supra partem egram aliquotiens se mouendo et tussiendo usque dum rumpatur.

¶ Quod si apas esset flegmaticus etiam a primo debemus occurrere in prohibitione augmenti illius cum diuersionibus et tenui dieta et cum enatibus materie flegmatice ut dictum est: et cum impositionibus in aurem de oleo ro. et camomillino et cum emplastris et farina ordeli et floribus camomille facris. Deinde in mitigatione doloris maius. dicit Ras. 3° conuentis. quod vilani curant accipiendo cepas magnas faciendo conuersionem in eis remouendo in circuitu: deinde replendo eas oleo et calefaciunt eas super cinerem modere caliditatis: deinde guttatim illud oleum imponunt auri. **¶** Et si apas antiquatur et non resoluitur neque ad sanem conuertatur: oportet postea uti fortioribus ut generibus gummi ut est armonia cum pur liquida bellium dissoluta cum melle: si uiam misceatur cum eis cinis ostracorum: ita tamen ut totum liquidum sit.

¶ Zandaf etiam antozes ut decoquat selthan in oleo de lilio usquequo existimet quod iam sit resolutum: tunc administrando distillet in aurem et est mirabile: vermes etiam terrestres decocti siue scarabei decocti in oleo scorpiorum sunt excellentis inuamentum distillando oleum et.

¶ Et si causa doloris fuerint vermes in auri: tunc ut dicebat Ras. stat primo intentio: et ponatur res in aure potens necare eos in primis. deinde oportet ingerere in eductio eorum ne possint remanere: accidunt putrefactiones in aure.

¶ Et primum completur cum medicinis amaris necantibus vermes permiscendo etiam aliquid habens dulcedinem ut auidius sumant: et ad hoc facit si decoquantur centaurea et absinthium in oleo communi simul cum modico mellis: vel si coquantur cum vino dulci: postea distillentur quod colatum est in aurem: alios etiam dissolutum cum succo ruthe modico vini: ad hoc est efficax remedium. Zandaf etiam Ras. tertio continetis ut guttatim immittat de succo colloquintide: aut de succo capparis aut mentrastri aut baurach cum aceto. valet etiam oleum amigdarum amararum cum confortatione auri et mundificatione sordis.

¶ Secunda intentio completur implendo aurem hora post horam ex oleo amigdarum dulcium: vel solo vel mixto cum aqua mellis. deinde conuertatur eger super partem egram reuolendo statim: ut dicebatur supra: ad hoc ut spiritus feratur ad aures cum imperu vel inducatur sterutatio insufflando piper vel conditi intra nares: postea abstergetur cum lana posita in extremitate stili infusa in aqua mellis vel in vino et oleo repidi usque dum in totum mundificet.

¶ Si vero dolo fuerit et ingressione aque: primum ingenium est ut fiat eius euacuatio conuertendo se supra partem illam et inducendo tussim et sterutationem: ut dictum est: et strigendo nares caput agitando: et tunc cum stilo infuso cum extremis illi: cum lana in vino abstergetur.

De curado
loisauris
ex aposte
mate fleg
matico.

Remediis
rusticorum.

De cura
doloris au
ris a nimis
bus sunt
due iterio
nes hidae.

De cura
doloris au
ris propter
ingressio
nem aque.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthaei de grad.

Stat etiam interio in attractione illius pond
do spongia costrictam manibus ligata cum filo
intra aurem ut repleta et humectata ab aqua pos
sit cum filo extrahi: idem operatur medulla cane seu
medulla sambuci et aliquid immittit intra aurem
extremitas infisi quo videntur chirurgici quod vo
catur squitrola. Unde trahendo ne derur vacui
suggit aqua. Imaginatio est etiam Bal. artifi
ciosum ingenium in ista materia ut capiat iocus
ex quo antiquitus fiebat papyrus: est res nora
et substantia levis porosa incisa ad longitudi
nem digiti logioris: et in ymnus extremum ponat in
aure: et si aliud rangat aliquo inflammabili ut
oleo coit: accedat ignis in eo: et ita paulatim
attrahet humiditas et exsicabit: et hoc pot fieri
multis vicibus usque ad perfectionem. Et si aqua
que intravit in aurem fuerit malitiosa vel alia acu
ra: tunc dicebat Ras. 3° pueris. opz ut impo
natur auri oleum dulce: postea deficeat absterge
do cum corio vel lana ut fuit dictum: rauderema
neure dolore imponat lac muliebre mulctis: quoniam
mitigabit dolorem accidentem ex hoc usque etiam ad
hoc adeps anaris et ymptis si distillerit in aurem.

De curado
loris auris
canti a lapi
de et faba
extracta.

Si vero causa doloris fuerit faba aut lapis. aut
aliquid humidi impositum vel quod ceciderit in aurem
claudens foramen auris: et aliquoties propter ger
me cum impinguat dilatare causat dolorem: quod cum
magno ingenio laborare in extrahendo et novio
leniter extrahat cum moglietis: ut facilius chirurgi
ei: quoniam aliquoties magis profundat et augmetat
dolor. Et egovidi unum notabile puerum. et annos
moxi propter errorem chirurgici. Dicit ergo Ras.
3° pueris. et fuit etiam dictum prius Alex. opz ut
involvae lanam in extremitate stili intingens in
rasina: aut in alio glutinoso medicamento ut vis
sco et stilibus: et tunc dilatare quod leniter poterit
anrem manibus applicet extremum stili cum tali
viscoso supra medium lapidis vel fabae et extraha
tur quod leniter fieri potest pluries sic applicando: et
tunc etiam prineat aer eger: et inducat sternutatio
rio vel tussis ut supra. Et laudabile est ut im
ponatur oleum dulce intra aurem prius ut auris
mollificetur et habilius extrahi possit: hoc fiat
frequenter usque dum extrahat si pole est: quod si non
poterit extrahi dicit Ras. et fiat inde apostema
dubitantem est de spatio. unde pcedit cum mollifica
tione toto studio ut dicit. Zandavir tunc Ras. in
capo proprio 9°. Alman. quod etiam bonum est ut
corpus ingrediat in balneo donec mollificet.

Et si dicti dolores fuerint a communitate ce
rebrum vel aliorum membrorum. parat cura ex cu
ris cornu.

Et ex his dictis patet tota litera clara illos
capitulum parvorum Ras. de vermibus au
ris sine ibidem genitis sine ingredientibus in
aure et de alijs parvis animalibus similiter in
gredientibus ut sunt pulices et similia.

Dicit sic. cum aut fuerit titillatio et pruritus
et dolor: super. iam declarat quod aliquod de dictis ani
malibus prius est intra aurem: faciens titillatio
nem et pruritus cum dolore: deinde cum ceciderint ver
mes ab aure: tunc super. declarat quod sunt spatia ver
mes: et tunc ponens curam dicitur immittat auri suc
cus metastri aut de solijs piscoz aut oleum de nu
cleis ipsoz: aut aloes in aqua dissolvatur super.
mellis et imitrat. Addit ponendo utilitate huius
modi: hec enim vermes auris et parva atalia

ingredientia ipsam: et quocumque erant in ipsa au
re et in ulceribus nascuntur interficiunt.

Parat etiam ex dictis sequens capitulum de eo quod in
aure super. non animatum ab exterioribus ingressum
fuerit. Dicit sic. et si aliquid figit in aure super. de
dictis: oleum tepidum est immittendum: et paratis in
balneo ingredies ibi moram faciat donec ei corpus
pus mollificet: deinde in naribus insufflet de co
diti: et teneat anhelitus ut sternutatio sequat.
Addit. forsitan enim sic egredietur. si aut fuerit diffi
cile et non exierit erit necesse ut dixit ut cum fer
ro auri immisso extrahatur: que sententia non
placet ut dixit supra. Addit. quod etiam naribus
est faciendum si in eis aliquid ingressum fuerit
quod extrahi non possit.

Et ponens curam super. de ingressu aque addit: quod
si aqua aurem ingressa fuerit capite ad partem il
lius inclinato saliat eger. i. commovendo caput: et
si non exierit puocetur sternutatio ut diximus:
deinde oleum tepidum immittatur. Et addit sol
licitando medicum ad curam huius: est pro prin
cipalis capli. neque hoc pro parvo est habendum et
propter si fuerit res ingressa mala habens qualitate
et ea namque grauis sequitur dolor ut dicit. Restant
tamen nunc tria capita legenda de dispositionibus aurium
que ante cedunt ista duo.

De ulceribus auris. Cap. xxxii.

Am pus ab aure egreditur: by
dromel tepidum multoties in
una die in aure est distillandum.
Deinde hoc medicamentum opti
me faciens ad hoc est immittendum: quod reci
pit sarcocolle aloes et sanguinis draconis
tburis squame ferri ziniar: oia in aceto dis
solvantur et in aurem mittantur: aut lyci
nium melle illinitum in predictis intinga
tur et sic immittatur: patiens itaque ex hoc
medicamine et bydromelle medicetur. Do
nec sanus sit.

Stud est capitulum de vl
cere quod fit in aure: quod recta prunarios
ne sic continuat ad pcedens. Nam postquam
in pcedenti determinatum est de dolore auris: ce
que maxime dolor et magis periculosus est dolor
pedens et appare maxie facto in profundo auris in
preternaturali: ut supra visum est. Et quoniam supra po
sita est cura dicti asparis in prius et ne ad augmen
tum pueniat: et et augmetur ei? Nunc statim intenden
do ad resolutionem. Et quoniam sepe ut supra dictum est ra
lia aspara ducunt ad colles et ad sanies: propter
inde vlcus. Fuit igitur pueniens ponere subsequen
ter capitulum de cura vlcis quod fit in aure. Et dicit
aut prius capitulum in duas partes secundum quod duo reme
dia ponit quorum unum est absterfium et aliud: scilicet
unum. 2um est ericarinum et pscidatum 2um ibi. (Dein
de hoc medicamentum.) De prius et dicit. Cum pus ab
aure egreditur super. iam signum facit de vlcere in aure:
et ponens remedium absterfium et mundum. Et tunc
saniet dicit. bydromel tepidum est multoties di
stillandum. Pro intelligenda huius capli et huius
ius prius principalis est advertendum: ut etiam sepe

Not. bene

Declaro
pne pne

supra dictū est qd Rasis in hoc libro vtrū breuilo-
quus loquit. Nā l3 multe spāles sunt hñe cōst-
derationes in cura vlcis auris vt infra loco
suo videbit: tñ hic multa supponit ponēdo tñ
remedia q̄ immediate faciunt ad cām pūctā:
t qm̄ in vicere stat sanies t separatio. priuū et
deperditio mēbris: idcirco stat intētiōes pñci-
pales in absterfione mēis saniose t mūdificatio-
ne eius ex vna parte: deinde intētiōes exlicca-
tionis t gñationis carnis t pñsolidationis: t in
fra Rās. has intētiōes manifestat in his dñas
bus partibus pñcipalib⁹ capti. primā. i. abster-
fione in pñma pte: scđam in scđa. Cū igitur
absterfio t mūdificatio pñueniēt stat p aquaz
mellis q̄ ponit inter abstergentia. mediocritas:
qm̄ quedā sunt remissiora: t in cā cala magis cō-
uenientia: vt aqua o. t sex caprini cū modico
zuccarē: qdā sunt abstergētia fortiora q̄ in mā-
magis sñta t magis grossa abstergētia pñueniūt
vt decoctio pñstij t vīna pueri t decoctio ari-
stol. t sñtia. Rās. aut posuit hoc medicamē tāq̄
medicamē valē in māmira dimittes exte-
ma: q̄ volēs vnicū tñ ponere remediū pñueni-
ens satis sit p hoc medio tē remediū q̄ p aliez
extremoz. Cū circa tñ hanc partē de ipone qm̄
medicamē ad abstergendū opz vt afferantur
cā. postū supra in cap⁹ supior: vt postq̄ sterit
medicamē p tps in aure: postea volnas corp⁹
sup parē egrā: t cū retentioe stat⁹ t etiā tñ
sēdo liquor cū mā expnas: postea cū stilo mū-
dissecit in cuius extremo ponat bōbit vel lana-
re. Et sic pñma pars clara. Cū hoc facto cō-
tinuando dicit de scđa parte. Deinde hoc medi-
camē optime facies ad hoc. i. ad pñfectionē cure
est immitte dū: t ponit descriptionē illi⁹ dicens
R. sacrocollā atōē sanguinē dīa conis squamāz
ferrī simiar. i. florem cris. t ex eo in aceto dissol-
natur t in aurē mīstratur: hñc melle limittū
in pñdicta iuringat t immittat: parietes itaq̄: ex
hoc medicamine t hydromelle medicē donec
sanus sit. Cū nota q̄ ex tota serie verborū colla-
gis q̄ in curatione vlcis pñmo d3 fieri abster-
fio atq̄ applicē medicamē pñsolidatiū: pñ p
hoc qd post immīssionē hydromellis dicit. De
de colligē scđo q̄ nō sufficit vnica vice appone-
re absterfū in debite abstergēdo atq̄ appona-
tur pñsolidatiū: pñ p hoc qd dicit de hydromel-
le qd est multoties imittendū: deinde tñ. Nam
vtq̄ dñ apparet sanies t virulētia nō d3 appo-
ni pñsolidatiū vñitiū t cōstictiū: pñ tertio
q̄ ē qd pñsolidatiū erponitur si iterato erit sa-
nies t virulētia oportet redire ab absterfio-
nem: ita per circulum aliqñ vñ vno t aliquan-
do altero: ita subsequenter pñ ex vltimis ver-
bis ter. Vltimū tñ apporimandum debet eē
consolidatiū. Cū nota etiam q̄ hoc medica-
mē consolidatiū forte est multum in quo
stant omnes intētiōes de exsiccano t de vñiē-
do t de generatione carnis t de remittendo ma-
lam complexionē mēbris: vt pñ per simplicia
intrantia: que omnia t virtutes eorum sunt de-
clarata supra in vlcis oculozum: oportet tñ
in cura incipere a debilitatib⁹: t quādo nō
sufficerent venire ad istud quod est vltimū. Et
sic fit finis capituli.

Declarato textualiter ca⁹ ex ordine pñmo
videndum est de quid nois et

quid rei vlcis auris. scđo quedā distinctio-
nes ponentur. tertio cause. deinde t quarto si-
gna. quinto ponetur cura.

Quid nominis. De primo vlcis auris ē
ipsam aurem: ita qd dicit solutionem continui
cum sanie proprie in parte carnosā ipsi⁹ auris.

Distinctiones. De scđo ponendo distin-
ctiones. Cū prima est qd
vlcis quoddam est antiquum quoddaz recens.
Cū scđa quoddā est manifestum quoddā nou-
q: quoddā est apparens sensui qdā profundū
profundoz quoddā fistularum quoddam nō: et
istorum quoddam coniungitur in corpore hu-
mido t pueri: quoddam in corpore sicco: vt scñi-
li vel melancholico.

Cause. Cause autē dictoz vlcēz quedā sequū-
tur ad alia apata vel debilitatem di-
gestiue ipsius auris vel sequuntur humiditatem
aliunde ad aurem multiplicatā: vnde sepe fit p
pter mām fluxurē a cerebro ad ipsam aurē: que
cum nō possit ab aure conuenienter regulari fit
sanies t vlcatur: tertio potest cōtingere ex de-
bilitate naturali ipsius auris: qñ. i. auris debi-
lis per naturam non potest digerere nutrimen-
tum sibi debitum nec superfluum debite expel-
lere: t sic imprimit in mām nocuumēntum.

Signa. De signis pñmū pñosticia ententis
apata calida in aure plerūq̄ termi-
nantur ad vlcis auris: vt pñ ex dictis. Cū scđo
pñosticum. hñtes cerebri debile t magnum se-
pe incurrunt vlcera aurium: pñ Cū aliud pños-
ticiū. in quibus fit retentio sordis auris: alia
consuetudo eñari expectare opz vlcera auris: pñ
consideranti. Cū aliud pñosticiū. in quib⁹ stat
fastidium t repletio t proprie form⁹ post reple-
tionem cum granitate in eis post reliqua nociua
mentra expectare oportet vltra alia nocuumēnta
aurium vlcera.

De pñosticis. scđo ad bonū vel ad malū potes
formare correspondētia pñostica qñ ad mul-
ta: sicut dictū est supra in ca⁹ doloꝝ auris de p-
nosticis ad bonū vel ad malū vt pñsiderare pore-
ris. Cū ex spālī apparere sanie nouiter flura
ab aure pñmū statē dolore capitis t confusione
sensui t pñcipue sñm parē directā auris: t cū ap-
parer dicta sanies t iā minuit dicta accidē-
tia capitis t nocuumēnta: tunc talis sanies vel vl-
cus est signū ad bonū vt pñ pñsideranti. Cū aliud
ad bonum: cū manifestat vlcis in parte extrin-
seca t sanies q̄ apparet est laudabilis in colore
suba t odore: stantibus reliq̄s bonis significa-
tionibus: tunc est significatio ad bonū: contra-
qñ sanies emanat ex apate pñmido t diuturno
t sanies est male colorata t fetidi odoris: tunc
est signatio mala: immo dicit. A. in cura sanie t
puris: ea vero que chronica sunt profunda anti-
qua submersa sunt valde mala: t qñq̄ pducunt
ad deregendum os.

**Signa vero demonstratiua vlcēz sunt mani-
festa ex apparentia saniei vel sanguinis saniofi
t si emanat sanies ex cerebro declarat ex pñcedēz
te grauitate t dolore cerebri t alleviatione eoz
cū apparet sanies t cū priuatione doloris ārea
auris. Cū si ex debilitate digestiue auris decla-
ratur cū incolumitate alioꝝ mēbroꝝ sine doloꝝ
re: talis sanies apparens non tñ declarat. vñ**

De causa

De signis
euentis.De signis
pñosticis.De signis
demonstra-
tiuis.

Pelmapars practice Ioan. Matthei de gradl.

cus in aure: sed et qualitatem vlcis vtrum sit fraudulentum vel non. Si m̄ sit alba vlcus de claratur non esse malitiosum si sit nouū vel vetus et pariente declaratur: si sit p̄fundū vel nō declaratur etiā ad sensum et ad dolorē p̄fundū.

Cura. In cura p̄mo est regimē in diēta. scz subtilitatio regim̄ inuolūelz vt minor retur cibus vt calor possit m̄z digerere: et equa rio regiminis in qualitate est etiam necessaria vt generet sanguis dulcis ne fiat gñario sanici mordacis et acutē: et hoc fit cū cibis bone substārie et bone qualitatis: dimissio ēt vini vel saltē parcitas eius est et in casu multū necessaria.

Et in situ capitis nō inclinē supra partē sanā sed supra partē egrā q̄ si vtrāq̄ auris eēt lesa: tunc varietur situs aliqui ad dextrā: aliquando ad sinistrā vt vtrāq̄ expurgē. In hoc rñ qui dam antiquoz vt voluit Aui. volebāt expurgari mām ex sanie: qz clausa aure magis flebat saniosa et magis soluebat priuūz p̄r r̄pebatnr caro post aurē. et ita curabant qm̄ auris est mēbris hīs multos anfractus sen tortuositates: hoc rñ non laudat Aui. qm̄ retentio talis mae facit vtrāq̄ aliqñ eam conuertat ad cerebrum.

Circa medicinalia suppositis canouibus de esione cōi si p̄m fuerit in toto cū sōia et medicinis fm̄ erigentia vel de esione appropriata ce rebro p̄p̄e. Et erigētiā mae peccat et iteratiōe esionū et de diuersionibz regulādo fm̄ alias sepe dicta. Succedit p̄r intērio digonis mae et remissionis malitie eius p̄ medicinas cōes in terius sumēdas q̄ variant fm̄ varietatē cāe vlcis. nā si sit m̄ adusta sequēs ap̄a acutē digerat m̄a remittēdo acuitatem cū sirupo violato de inubis et de fumoterre et cū melleo. qm̄ semper d̄z fieri absterfio et cū aqua succari vel cum aqua ordeī. Et si fuerit m̄a flegmatica acuitate participans addatur aqua p̄asilij paz. Et si fuerit m̄a colerica corrodēs membrū opz alterare mām cū frigidioribus et minus frigidis fm̄ qd̄ est m̄. Et si fuerit sanies talis p̄pter impotētiā virtutis nutritiue: ita. vt superfluat nūtrimentum q̄ cū non possit extra m̄itri conuertitur ad saniem: sic causat vlcus. Cū intērio p̄ncipalis est cum abstergentibus et conforatiōibz et remittentibus acuitatem: qz quilibet sanies participat acuitate. nā caliditas p̄ter nām necessaria est saltes passiuē ad gñonē sanie vt ali bi est declaratum: et ideo in digestione remittatur caliditas p̄ter naturam facta digestione: si sit repletio in toto fiat esio vt dictū est. Facta aut mundificatiōe a toto vel a partibus remittit fm̄ erigentiam. Cōsequenter succedit intentio hñda immediate ad mēbris lesū vt ad vlcus: et tunc si vlcus est in parte manifestā ipsius auris. vt etiam dicit Auef. in p̄in^o eu re: tunc gñā curationis talis vlcis sunt nota sicut dictum est supra in vlcibus oculoz. p̄mo abstergendo et mundificando cum lenioribz absterfius de quibus statim dicitur: deinde cōsolidando vel incarnando si expedit cum effica cūtibz et carnem generantibus et cōsolidantibus conforatiuis. Et si non fuerit in loco manifestō sed in profundo: tunc aut est antiquum vlcus aut recens. Si sit veniens de propinquo et fuerit sanies de vulnere recenti abstergetur cum lycinio infuso corq̄ in extremitate ei

posito in abstergente apponendo stilum ad partem saniosā infuso in aqua mellis vel in aqua ordeī si sit m̄a subtilis. Si vero non sufficiat non fiat hydromel cū aqua sed vinum ponatur loco aque. Si aut m̄a fuerit de p̄fundo et recens opz vt instilletur de tali liquore abstergente vt de aq̄ succari vel de melle cū vino infundat iya cūitate auris et moueatur auri vsquequo descēdat ad profundum. Si fuerit profundus et ca uernosum putrefactum et diurnum opz mundificare cū fortiori mundificante vt vīna pueri vel cum orimelle simplici. Laudatur iterbena cū melle et est forte abstergens. Et dicit Rasiz^o p̄ncipentis q̄ alchitran cū melle imponat auri: qm̄ mundificabitur eā valde et p̄p̄e laudat eam in chronica. Si ista nō sufficiunt ponatur cū vīna aliquid de felle thauri et est fortior.

Sed hic bene nota qz auris est membrum sensitivum nō ponatur in p̄m^o fortia absterfina sed mediocria: sed in processu veniendo ad fortia qñ alia non sufficiunt et ad ea que nō rñ abstergunt: sed et efficeant: hoc insinuat. Et in cura vlcis auris cum dicit. Cum aut multiplicatur pus valde: tunc necessaria est administratio lycinii submersi in felle thaurino aut distillationes ex vīna infantium: et fortius eo est scoria ferri abluta et fritā in sartagine multo tēns quando decoquitur in aceto et administratur. Et modum autem administracionis huius scorie ponit Serapio. secundo breuiarij in capitulo proprio dicens. Si autem currit ex aure sanies multa ferida: tunc accipiat scoria ferri et teratur cū aceto et emittatur sub sole donec inspiisset et fundat in aure sup. cum modico melle: et clariozem modū preparacionis scorie ferri ponit Auef. in capitulo proprio de vlcibus aurium in fine dicit sic. Et scoria ferri et lana eam cum aceto forti postq̄ trueris eam vehemēter: deinde fiat similiter vsq̄ septicis: deinde teratur et efficeatur super cinere calido: deinde fiat similiter vsq̄ septicis: deinde teratur et fiat sicut puluis subtilis et decoquatur cū aceto decoctione vehemēti vsq̄ dum habeat spissitudinem mellis et distilletur ex ea in aurē aut intromittatur cum lycinio. Sed nota quod iste modus preparacionis magis facit in efficecādo q̄ in abstergendo: et ita quando remissio ra non sufficiunt ponantur ista fortia: et istam graduationem vult Auef. et facta infusione horum in aures per tempus ponatur caput supra partem sanam: deinde conuertatur supra partē egram vt educatur liquor expurgetur materia saniosa etiam debite abstergendo cū lana posita in extremitate stili. Laudatur etiā in hoc singulariter succ^o foliorum oliue. nam efficeat et abstergit si ponatur cum aqua mellis vel vīna uel aqua succari.

Cōsequenter fiat consolidatio que fieri debet quando facta est sufficienter absterfio: hoc cognoscitur: quoniam non expurgatur tunc sanies: sed apparet quod emanat rub. et lo^o redidit magis sensitivum et dolorosum: nam tunc oportet consolidare et vnire partes illas et membrum deperditum regenerare: et istud totum cōpletur diuerso modo: nam vt per ea que sunt generatina carnis notabiliter et efficeant. Nam ex quo auris est mēbris fm̄ siccū. et cartilaginosa

Nota dicit

Nota de signa ferri.

Def. vni^o egyptiaci.

neruosum ubi emanat multa sanies ex aure des-
claratur qd elogatur auris multū a natura sua:
ubi si esset membrum humidum naturaliter nō
oporere tantā ericcationē esse: qz ericcarent
humiditatem substantificā si essent nimis sicce
et ita phibere generationē carnis. Ad ericcationē
tū carnis gharine debent cē picipātes aliqua
li humiditate cū ericcatione z sine mordicatio-
ne ubi cicatrizatio mēbz z vtrinata consolidati-
o debet fieri per fortia z magis ericcatione. De
medicinis medicamentis ericcātibz generātibz
bus carnē sunt thys myrra z aloes. nā sunt p-
cipales medicos: z sandaracha in hoc est mi-
rabilis pprie. trita cū vino z melle vt dicit. Me-
sue sanar em z dolores tollit: his fiat puluis
et intringat in eo stilus madefactus cū lana cū
melle rosato vel aqua ros. Et si vlcus sit in loco
manifesto rangas locis: qz si esset in pfundo di-
stilletur puluis cū succo aborani vel folioz oli-
uarum: qz sua ericcatione valent. Succus hede-
re succus aristoloeas valēt remouēdo carnē cor-
ruptam z nouā generādo. Si ista non suffice-
rent veniamus ad fortiora vt sunt alumen ari-
stologia z es adustū: aliqñ slos eris. nā corru-
pit carnē putrefactā z tandem consolidat. Equa-
ma eriginis ferri z Ainc. z. Al. es. dicunt qz si se-
pties cōburat z infundat in aceto z in puluere
reducat z ponat in aure innat: vt eriat de casu
pra dicitur est. Et rāst. ponit vñ medicamen-
tū multū forte. 3. p- tinctis sub hac forma: hac
interione: cui? descriptio est. R. sarco colle san-
guinis draco. corticum thuris sles memihel spm
me maris baurach terant cōuenienter z impo-
natur lycinis prius mōdificata aure qd inuol-
natur in medicamēto dicit cū melle. Cū uale-
t eriat cū est indigētia maior ad ericcandū z co-
denam carnē mortuā z regeneratiōē none cū
currit sanies serida. medicamēto sacri cū ziniar
positū a Serap. in ca. p- p-rio: qd sic sit. nā ziniar
vel slos eris qd idē est puluerizati z mel z ace-
tum cū equalitate coquant donec inspissent si-
cut mel z admixtrent. z ibidē facit cōpositio-
nem ex his rebz vnguentū egyptiū qd bonum est
valde in tali dispōne: cuius descriptio. R. mell.
3. viij. aceri vini. 3. vj. ziniar. 3. ij. p- p-ricat mel in
vas stannatū z accipiat spuma eius: deinde fun-
datur sup ipm aceti z decoquat donec inspisse-
tur: deinde puluerizetur super ipm ziniar z cōfi-
ciatur bene etiam admixtref ex eo cū lycinio
aut solnatur cum aceto z infundatur in aurem.
Aduerre qd aliqui ad fortia stiprica fit phibitio
eritis sanies: qz generat crustula supra mem-
brum. Et in isto casu bz medicos esse cantus ne
procedat cū stipricis. nā aliqñ sanies rāst rētera
corrodit inferius: etiā declarat ex dolore z an-
gustio febzis. Et istum casū. notauit Aul. in p-
p-ria cura de vlcibus auris cū dicit. Et cum vi-
deris humiditatem retineri ppter medicinas p-
hibituas ericcationes: tunc funde in aurē oleū
ro. vt cadat crusta: deinde pone i ea qd generat
carnē vel loco eius ponatur oleum amig. vt res-
moueaf illa escara: z possit respirare sanies: z vt
qd dū moueaf crustula ponat p- p-riue oleū de in-
rina. Nam tūc nā sagar absterget z p- solidabit.
Cū uen. autē in taliscura semp cū absterfuis ap-
positū aliq ericcatione. Nā postq in alio daly.

patientē apha z dolore ita vt appeteret mortem
eriuir sanies ex infusione olei de vitellis ouoz:
intra aurem propinauit aquam mellis in qua
decocta erant gelen. z herba caude equi: deinde
iussit eam lauare cum eadem aqua in qua deco-
cta fuerat erugo ferri: z cum his sanans est. Et
sic sit finis capituli.

De sonitu z tinnitu auris. Ca. xxvij.

Et fortasse quāqz cōtingunt ex
subtilitate sensus auditus z ei?
claritate: cuius signū est qd in
tpe famis augetur: z in bora sa-
tietatis z ebrietatis minuitur: que propria
nō indiget cura nisi supfluitatē obtineat.
Tunc enim de opio dissoluto in oleo imit-
tendum est qm duo grana ordei ponde-
rant. Cū autē hec cū grauedine capitis z
auditus debilitate affuerit: oleum de semi-
ne rassani et oleum de amigdalibus amaris
et oleum rosatum in quo castoreum fuerit
resolutū sunt immittenda. Auris quo-
qz supponenda est vapor aque in qua san-
sucus sticados arabicum absinthium men-
tastrum origanum cocta sint. Et venter
multotiens ex pillulis coctis is est soluend.
Et cibaria minuenda et vinū dimittēdus.

Equitur capitulum nunc
de sonitu z tinnitu: qui sonitū est que-
dam corrupta operatio auditiva in
qua vel fm quā apparet homini audire extrin-
secum sonū lz acru nullus fiat ab extrinseco son-
nus auri cōicabilis: de quo z eius essentia infra
spālius dicet loco suo cū videbit de qd nois et
qd reit: istud caplm recta primariōne cōtinet
cū pcedenti in hūc modū. Nā postq in pcedēti
ca. dēterminatū est de vlcere auris marie sequē-
te apha vt supra visum est: et cum ad talia p- p-
pue sequat debilitas z cerebri z auris sine et or-
gani auditui: q debilitas plerūqz sit cā talis
tinnitus: vt p- in resurgētibz a morbis q cōi-
ter incurrit tinnitū auris: vt dicit Serap. 2.
breniari ca. p- p-rio: z clarius etiā videbit infra
loco suo de causis eius dispōnis. Fuit igit cōue-
niens post caplm de vlcere facere caplm de hoc
accāti vt plurimū p- p-tingente: z immediate p- p-
ad dicā dispōnem. Et diuidit p- p-ns caplm in
duas partes. Nam primo ponit cām z signū z cu-
rā vnius cause z subtilitatis sensus audit: que
aliquoties est cā huius dispōnis. 2. ponit curā
aliterius cause vt marerie humoralis in aure cō-
tente a qua eleuatur vapor vel ventositas: et fit
cā huius dispōnis. 2. ibi (Si autē hec cū g rane-
diue.) Et hic nota q rāst. in hoc cap. non po-
nit curam debilitatis: sicut nec z reliquaz quaz
rūdam causarum: sed solum ponit curā duarum
causarum vnius. f. rarissime contingentis: vt
maxime sensibilisatio organi que maxima sensi-
bilitas aliquotiens fit cā tinnitus vt videbit
sed hec cā rarissime reperitur: quia cōmūiter
r iij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradis.

Declaratio
prie grise.

non nisi in corpore temperato: vel parum ad
sicum declinante. ponit etiam curā 2° causeve
plurimum cōtingētis vt materie granatis a qua
fit euaporatio aut gñatio ventositatis in au
rerentia. nā hīs cōprehēnsis duab⁹ causis qua
si extremaliter distātibz in hoc q^o frequentissi
me vna aduenit: et alia rarissime pōt intellect⁹
discutere ad alias medias. ¶ Procedēdo ergo
ad expōnem capli circa cās duas dicās: dicit
de pma parte ad insinuandum hanc cām esse ra
rissime cōtingētē. hec fortasse qñq⁹. s. r. i. n. i. m. s.
et sonitus. nota signanter dicit fortasse: et qñq⁹
cōtingunt ex subtilitate sensus auditis et eius
claritate. Et ponens signū huius cause dicit cō
tinuando: cuius signū est q^o in tpe famis auge
et in hora ebrietatis et farietatis minuit. Ratio
huius signi est clara per hoc q^o tpe ebrietatis et
farietatis multi vapores cōcaus organo auditi
tuo et spēsus que sunt in ista: vā imperficiuntur
operatio auditiua: et pñr minuit talis rinitus
sequens subtilitatem et claritatem virtutis compre
hendētis: eōtra vero tpe ieiunij resolutio va
poribus et depurato organo sensus pfectio est:
et ita a qualibet cā quantūcumq⁹ debilitat in
p. i. m. e. n. t. et ocula fit sensus: et ita rinitus au
gumentat tpe ieiunij. ¶ Dicit pñr ponēdo curā
huius qñ necessaria est cura: qñ aliquoties nō
est necessaria vt cū talis rinitus nō est ad nō
cumentum: sicut etiam supra dictū est de imagin
bus: vt etiam dicit cōtinuando q^o pñra cura non
indiget nisi supfluitate obtrineat tunc enim de
opio dissoluto in oleo inmitrendū est quārum
grana duo or. ponderant. ¶ Hic est notandū q^o
Raf. ponit hic curā extremā: que debet in cura
huius cause: vt sepe facit: et in reliq⁹ capitulis
supponens aliqua remedia miris: a pñra facta
esse ad diminutionē sensus mēbz: vt de granis
pini infusis in aceto et reliquis vidēdis loco suo
nam et quo hec cā adducit ad nocuentū pro
pter nimiam subtilitatem et claritatem sensus pñre
oblatio cōtrarij est p stupescientia minuentia
sensus mēbz: vt p opij dissolutū in oleo. Sed
opz vt hoc fiat cū mētura et bona aduerteria ne
sequat nimia diminutio in sensu: vñ ex passio
rinitus sequat passio granitatis auditis vel
surditatis. Debet ergo poni dñe tñ gutte de dī
cro oleo in quo est dissolutum opium intra au
rem et non frequentare: sed sic stare per diem et c.
Et sic est hec prima pars clara.

Nota.

Declaratio
scde grise.

In 2ª parte principali huius capli ponit cu
rā huius cause p quatuor ingenia curatiua: et
fm hoc pōt diuidi totū hoc in quatuor partes:
qñ in pñis duab⁹ pñibus ponit curā p localia
vt pmo p infusione oleoz appropiatioz itra au
res. 2° p stufam. ibi. (Auris quoz sup vaporem
aque.) In 3° pñe ponit curā p pillulas enarinas.
ibi. (Uter ex pillulis cochis.) Et vltimo ordiat
dictā. ibi in fine. (Et cibaria minuentia.) Et hic
nota q^o Raf. in hoc pñe ponit ordinē fm viā
intentionis: et nō fm viā executionis. nā per viā
executionis pñe opposito mō occurrēdus est:
qñ pmo est ordināda dicta minuentio cibū et di
mittēdo vini: et quo talis cā est materialis fm
cerebrum et aures peccat: est ordināda dicta st
cut supra dictū est: et in soda materiali et in reli
quis multis cereb. alibus dispōnibus: deinde
stenda est eūq⁹ cū pillulis: pñr tñ digesta mā fm

cañ. supra positos in cura sode: etiam in etiam
pñr vredo minoribus ante q^o deueniamus ad
pillulas cochis: deinde 3° facta mūdificatiōe
cerebri de mūdificatiōe pñr debet fieri ena
porationes intra aures ad digerendū mām con
iunctam ledentē recipiendo vapozē aque fm or
dinem positi in litera. s. per emborū cōuertēdo
aurem ad recipiendū fumū aque decoctionis
sanfuci. i. maioris et ficados arabici et abstru
mētastri et origani. nā ista oia sunt ad intētiōē
facientia sua caliditate et subtilitacione cum ali
quali cōfortatione cerebali q^o enaporatio si fies
ret ante exhibitionē nequa q^o esset pñicis ino
parata multū nocere: vt pñr pñderant. Postea
infundi possunt olea de senne raffani et de ami
gdalis amaris: que cū pñeritate iunat vltra re
solutionē: et fortis eis est vlen in quo dissolutū
est castoreum: vt duo vel tria grana de eodē: vt
infra. pñr q^o pñcise in executione opz contrario
modo operari ab ordine posito in litera: et ita
ordo ille fuit tantum intentionis et non execu
tionis vel operis. Et hec sufficiant ad expōiti
nem summarie literę.

Intellecto igitur sic summarie caplo: iam
pñr vltioriū intelligētia pño
videndū est de quid nois. secundo ponitur
distinctiones. tertio cause. quarto signa: et vlti
mo veniendū ad curam.

Quid nois. De primo quid nois quidā no
minant hāc dispōnem sonitū
auris: quidā rinitum: quidā sonitū et susurr
tionem vt dicitur. sed cōter autores facit in
hoc caplo rubricā de sonitu et rinitu: sine voci
bus in auribus: vt dicitur et Serap. et Ani. addi
dit ad sonitū et rinitū etiam stilum. ¶ Quid
aut rei dicit Ani. 4° terrij. caplo pñr q^o rinitu
tus est vox impropre. s. sicut sonus quem homo
incessanter audit: ac si esset son⁹ extra: et hoc pñ
q^o talis son⁹ est opatio corrupta. nā si fiat ab et
sonno pñiciter audiat: tñc ē opatio pñcira
et nō est rinitus q^o inest auri qñ. pñr fieri cessan
ter: et aliqñ fiat in re pñcira: q^o nō pñcipit vt so
nus rerum extrinsecarū: sed vt cōtinuus sonus.
Et addit: est sile sicut sunt imagines oculos. nā
sicut supra dictū est in cā de imaginibus q^o ipse
sunt phantasiae sine coloribus qui sentiunt coram
visu: ac si ipsi sint in aere extrinseci: et tñ nō sunt
et ita cōprehendunt: ac si extrinseci cōprehendā
tur: ita etiam in rinitu cōprehendunt soni
ac si esset sonus exterior: oculus naturaliter be
ne dispositus ad videndū extrinseci obiecta
colorata debet esse nō coloratus et clarius vt pro
batur a pño et a Cōmentatore 2° de anima. vñ
de si propter aliquam cōringentiā humores co
lozantur vel vapores intra oculum existētes
et obijcerentur virtuti visu: cōprehenderen
tur tales vt obiecta extrinseci colorata: ita si
militer pñcise in auri: qñ si aliq⁹ vapores vt ve
rostrares vel alie cause nō cōcurrente inora a
ris facto p sonum extrinsecum moueantur: qui
naturaliter debet esse quietus in auri: et vt im
mutare possit organum siue neruum auditum:
nunc fit rinitus et pceptio rei quā si esset ex
terior: factus sonus: et talis sonus nō clare pñcipit
sed sicut quasi quedā susurratio pñr formali
moueri aerē qui naturaliter q^o quiescere: qñ vt
dicebat Auer. 3° colliger cā 33^a. Et istū cum

De causis
extrinsecis
nois.

De additi
te nois.

De additi
terci.

De causis
intrinsecis
nois.

2. *Accidit intrinsece qđā hūmū ē ex parte debili-
 tatis qđā ē pte fortitudinis. Et pte debilita-
 tis qm ab obediētiā cōmūm: at sūt sensibili-
 tate: et hoc mō cōtingit ut in imaginibz: qm qđ
 dā sunt corpora ita passibilia q oīa pōt in
 oculis immutari virtutē yūsticiā: ita oīa mō pōt
 facere mortē in aere intrinsece cōnālē: q si mō
 dū cōtineat: tñ immutari virtutē cōpōndētem
 ppter eius passibilitatē: sic etiā dī Anī. q. ppe
 debili tate patit sup. virtū a qz inundatio sic
 accidit debili frigū a qz frigore aut calō a qz
 libet calore: et talis debilitas nō tñ seqt pāci-
 rare spūm sicut accidit in cōnālescētibz in q
 bus et sōnitus: ut dicebat Ales. immo sequit
 etiā omnem malitiam completiōis ut fuit su-
 pra declaratum: in hoc casu licet inundatio
 facta in aere sit quasi occulta: ita q a mediocri
 virtute nō percipitur tū a debili percipitur
 sic pceptio: et taliter in omnia nō possunt
 facere in omniū aere ex extrinseco sufficere
 facere sōnū extrinseco. C. Fit etiam: et alia*

Signa causarum si fuerit talis sonitus per

De signis
causarum

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

cōtatem distinguat ab eo q̄ est p̄ p̄rietatē: qm̄ q̄ est p̄ p̄rietatem est cōtinuus: et q̄ p̄ cōtatem nō sic est cōtinuus: et si est cōtinuus non sic vni formis etiā q̄ est p̄ cōtatem etiā cōsequit̄ morus: et replētē membrōz inferiorū: q̄: et vni eorū va rietatē sit varietas in sibi nō sic in eo q̄ est p̄ p̄rietatē: et q̄ p̄ cōmunitatem ab inferioribus percipitur quidā sonus quasi a deorsum in sur sum eleuatus: et quasi sonus ascēdētis. si per p̄ p̄rietatem percipitur quasi sonus reflexus in seipso.

¶ Si sit p̄ cōtatem particularis membri v̄t sto machi declarat ex nausea et repletōe: si ab alio membro declaratur ex lesione ipsius particulā ris mēbrū. ¶ Si sit p̄ per essentia et sit a fortitudine sensus declarat p̄ p̄uationē causā repletōis vel v̄tostitatis: v̄t q̄ nō fuerit v̄tū malo regis mine uq̄ v̄tū sit nauseatus regimine: p̄uatio uatio ergo hāc causā repletōis et v̄tostitatis cum incolumitate et puritate sensus audit̄ est signū fortitudinis. ¶ Si sit ex debilitate sensus stat sup̄fluitas. i. apparetia sup̄fluitatū. In sa cro aut̄ a fortitudine est p̄uatio sup̄fluitatū et de hoc recurre in hīs q̄ dicta sunt supra in s̄i gnis distinctiōis sode a fortitudie et sode a de bilitate sensus. ¶ Si sit ex pure vel sanie b̄u liente declarat ex fortitudine q̄ manifestatur ex s̄i gnis maturatiōis ap̄ari sup̄radictio. ¶ Si a v̄tostitate sine materia tūc subito remonet̄ so nitus v̄bi in sonitu facto ex v̄tostitate cū mate ria iste sonitus multiplicat̄ tempore vacuitas: qm̄ v̄t dñi est supra de mēre Aui. qm̄ humo res sunt sp̄si in corpore q̄erī existētes et calor nō habet cibū tūc v̄tū supra humores et ele uat vapores et sit sonitus. Ideo qm̄ post somnū tpe vacuitatis multiplicat̄ sibiū declarat̄ adesse materiā viscosā fouētē v̄tostitatē. b̄i cit etiā b̄u. de b̄itā de mēre quorū dā q̄ si est a v̄tostitate pura sentit son̄? quasi v̄tū s̄iatis: et si sit p̄ humores sentit sonus vt a quaz curren tiū: et si sit a sanie sentit quasi cōfractio lapidū vel lignorū. ¶ Et si cause fuerint p̄mitiue istū sit manifestum ex p̄cessione earum.

Cura ¶ Cōsequēter vltimo veniēdo ad curā q̄ diuidit̄ p̄ncipal̄ in duo v̄t in regi mē cōueniēti et in administratiōe medicinaliū. ¶ Primo regiū est duplex. vniuersale et p̄ciu lare: v̄t dicit Aui. op̄z v̄t omnes deuit̄ morus laboriosum replētē vomitū et v̄tū vaporosum et solem et balneū et clamorē et oīa vaporosa et ni m̄p̄r cenā: s̄i Aui dixerit q̄ alienē in oībus: et cena saltem dico minuat̄. s̄i q̄ h̄aly habeat le ues naturas. i. ventrē mollē: et sic ab oībus cau sis cauēdū est q̄ p̄t facere morus s̄eris in aure vt a statione sub sole: ab auditiōe clamorū: a motu laborioso et a passiōibus vehemēt̄ in murāribus vt ira et c. ¶ Regimē v̄t speciale si fuerit sibiū ceticus. i. p̄ v̄t crīso sacrus non eger speciali cura: q̄ terminata crīso ipse sibiū terminabitur. ¶ Si fuerit etiā a causa p̄miti ua: non est instandū cura speciali: quia remoue bitur remota causa p̄mitiua tamen bonum est post abscissionem cause confortare mēbrum et remittere malitiam complexionis que res mansit ex causa cum hīs que dicuntur infra in cura sonitus a debilitate. ibi vide. ¶ Si a fortitudine sensus et a claritate eius vt

plurimum non est intendendum cura speciali qm̄ v̄t plurimum non est ad nocumentum sicut etiam supra dictum est de imaginationibus: sed si fuerit nocēs tūc succus iniquiā cū oleo rosato conuenit s̄m Ra. Et Sera. ponit oleū ro. cum aceto et modico op̄: sed est timorosum vt circa literam dixi. Et dicit Aui. quidam in tali sibiū a fortitudine sensus ponunt medicamen ex oleo cum aceto et modico opio. Et addit: et cō uenientius q̄ p̄ceperunt est vt sumantur gra na pini et castoreum cum oleo ro. et conferantur in aceto: et distillantur: quasi inuuant q̄ p̄m est ti morosum: nam per applicationem rei opiare mortificando sensum: aliquando deuenitur ad s̄urditatem: v̄t canendū est a stupefactiōis. nā et si aliquādo p̄pter excessum dolorē cum est timor: andeant auctores aliqd̄ ponere: tūc cū ris more hoc faciūt: sed v̄t non est magnus timor de morte talia stupefactiua in torū absolui des bent: ideo dicebat. A. vt dñi est: conueniētius est vt sumantur grana pini cū oleo et castoreo: sed castoreum debet esse modicissimum et modico aceto: oībus contritis ponat̄ aliqd̄ in aure: et mittit̄ aliquāter ille sensus: nā grana pini et oleum faciūt ad obusionē aliqualem sensus: et tale medicamen quasi temperat̄ nō est ap̄t obesse si sit ex debilitate: qm̄ debilitas commu niter insequitur malam complexionē siccā vt in conualescentibus: intendendum est cum restau ratum: et addentibus ad virtutem corporis vt est regimen conualescentiū: vt dicebat Aui. vt cum vitellis ouorum et b̄odijis et c. Et Sera. ad didit q̄ abluatur auris post cūz decoctione ab st̄nq̄: deinde infunde in eam acetum cūz oleo rosato: et elleborum nigrum cum aceto. nam ta lia: vt pater faciunt ad confortationem et vigo rationem organi declinando: vt dicebat Aui. in talibus ad frigus vel ad calorem s̄m necessitas tem temperando complexionem accidentalem et c. ¶ Si sit cōiūcta mala complō calida sit regi men alteratiuum ad frigidit̄: et si mala complō frigida regimen ad calidum alteretur: quod si fuerit a communitate inferiorum membrorū oportet vt intendatur membrīs mitrentibus et membrīs recipientibus. Adit̄ t̄ibus si sint res p̄ta vt fiat mundificatio eorum cum appropiatis. Recipientibus vero stat cōfortatio ne recipiant: et laudat Auenenna vnctionem cerebri cum oleo myrtino: et vnctionem auris cum oleo amigdalinum dulcium.

¶ Si autem sit ex materia ventosa quam fouet materia viscosa: vt communiter enenit. Pri ma intentio est: vt regimen sit subtilitatum incisuum ex parte aeris ciborum et reliquorū et ex parte digestionis materie de melle rosato et de syrupo desticados cum aquis appropriatis: vt de maiorana et c. Fiat postea enacuatio cum appropriatis vt pillulis de biera: elefangi nis: pillulis alseier: pillulis coctijs: deinde diuertatur materia et cum caput purgij et ma sticarorij: fricationibus membrorum deorsus et sternutatorijs cum appropriatis de quibus dictum est in materia frigida.

¶ Deinde veniendum est ad causam cōiūctā cum appropriatis si sit mā mltū viscosa: laudat singulariter Auenenna compositionem vniūs troiscā: vt. R. ellebori albi grana. ij. cro. gra. v.

medicia
laudata
ab Aui.

no. p̄b̄es
ua aristo.

de cura
finis
rit̄ m̄
ventosa q̄
sepe eue
nit.

de cura
finis
rit̄ m̄
ventosa q̄
sepe eue
nit.

neri gra. x. ex his fiat troiscus et puluerisatus
infundatur in aure vel cum oleo de been mixtus:
vel de alcanau vel anhetino vel rithaceo: ali
qui ponunt mel in compositione: prius tamē
quam ponatur laudatur ut mundificetur au
ris: ut abluatur vel cum vino vel cum aqua mel
lis et cum stilo in cuius extremitate sit lana vel
coctum cum modico mellis rosati.

medicia
laudata
ab aui.

Postea fiat fomentatio et recipiatur sumus
per emborum ad subtiliandum et maturandum
materiā et in hoc valet fomentatio Ra. in tertu
ut sumat maiorana yfopus calamētū asse sicce
bulliant in medietate vini et aqua deinde per em
borum recipiatur sumus dicte decoctionis in
tra aures. potest etiā apponi absinthiū et cepe
ad hac inunctionē: folia etiā pini valent: et folia
lauri: et folia b. uici. ¶ Facta fomentatione et ex
purgatione imponatur puluis p̄dictus: et pos
sunt multa ad hoc combinari. nam succus cepe
cum modico euforbij vel castorei iuuat. ¶ Ponit
Aui. aliā medicinā quam etiam ponit. Med. q
in dolore auris etiā in sensibilitate et stibilo ter
ventositate valet. ut. R. gariofi. seminis porri.
añ. 3. 5. musci sm Aui. gra. iij. sm Rastm. gra. ij.
hoc est singulare medicamen: etiam semina por
ri sunt subtiliata in incisa et resoluta vebes
menter et p̄prietatem habent ad aures: muscus
sua aromaticitate facit ad confortationem au
ris. Med. di scurrit ad multa et precipue ad yna
quam ipse facit: ad quas recurratur in casu plu
rimum valēs. ¶ Et si sit pura vētositas nō hñs
fomentum a materia viscosa recurrēdū est ad id
qđ dñi est in fine capiti de dolore auris ut fiat
saeculus ex milio calefacto et sale et floribz camo
mille anhetri et cum modico surfuris. Uidef etiā
magis resoluēs si apponatur distillationes in
aure ex oleo rithaceo ranetino et ponatur duo
gra. castorei vel eufor. vel duo gra. musci et mas
gis placet. Et cum his et similibz remouebitur
sibi? si dens voluerit. ¶ Arist. et 32. pblema
matum. pblemate qđ quesiuit p̄pter qđ somis
in auribus si quis sonuerit cessat: responder. qđ
maior sonus minorem repercutit: et hoc sup. sit
qm̄ sacra morione vehementi in modica cā sa
ciente sonitum et debilem sonum intra aurē ex
stente sit dissolutio illius: et ita cessat sonit⁹. Et
ibidem dicit. Dilucidato: exponendo ter. qđ me
dici p̄cipiunt in dicto casu fieri sonos vehemē
tes cum tubis vel organis vel cū cornu ad eādē
intentionē. Ista tñ non conueniunt stante cas
pite pleno vel conseruata ventositate a mares
ria. Et hec sufficiant.

no. pble
ua Arist.

De cura
tinnitus qu
ritur m̄
ventosa qđ
sepe enes
nit.

De grauedine auditus siue surditate.
Capitulum. xxxiij.

Am in auditu ptingit graui
tas cōsiderandum est an sit ibi
sordicies que vocat cera qđ sit i
aure: que si inneterauerit mū
detur cū medicinis sm qđ prediximus aut
cum cura manus. ¶ Si autē sordes nō af
fuerint et euenerit hoc post satietatem fa

stidiosam: que eam precessit: aut egritudi
nem acutā: auris ponēda est sup vapores
aque in qua ea qđ prediximus cocta fuerit
traietorio it erposito quousqz vapor ascē
dat: quod hoc modo fieri conuenit. Res
autē iste in cucuma hñte os acutū coquan
tur: deinde traietorio ori cucume super
ponatur: et ne vapor egredi possit pannis
inuoluatur et auris sup os traietorio po
natur. ¶ Istud p̄terea si est in aurē mittat
quod recipit coloquintide. 3. f. baurach ter
tiā. 3. j. castorei aristolo. rotun. succi absin
thij: omniū añ. 3. v. costi. quartā. 3. vnius.
euforbiij sextā. 3. vnius. fellis vaccini quan
tum sufficit. ad p̄dicta cōficiēda. fiant ex
er eis si est. Lūqz necesse fuerit sumat vnu
in oleo de amigdalīs amaris resolutum et
immitat auri. hoc enim valde vtile existit
dolori flegmatico et vētositati et sonitui et
tinitui qđ ex grosso fuerit: et surditati que ē
ex grossis humoribus. ¶ Si antez audi
tus debilitas post ieiuniū vigiliatqz cōtin
git fueritqz facies extennata et oculi cōcaui:
eger balneū sepe igrediat et largiori cibo et
potu ytat et i somno fiat p̄fundior: sup cas
put quosqz aquā tepidā cū oleo fundat do
nec sanet. ¶ Qđ si post frenesim cōtingat
ex medicinis primis curef. ¶ Lūz in aure
fuerit titillatio et prurit⁹ et dolor: deinde ceci
derint vermes ab aure: immitat auri succus
mēta stri aut de solijs p̄ficorū aut oleū de
nucleis ip̄sorū: aut aloes in aqua dissolu
tur et immitat: bec enī vermes auris et par
ua animalia ingrediētia ipsam aut que in
ylceribz nascunt iterficiūt. ¶ Qđ si aqua
aurē intrauerit capite ad partē auris illi
us inclinatio saliat eger.

Def. si est va
lentis ad
graue dñe
aurium.

Quod si non exierit prouocetur sternu
tatio ut diximus: deinde oleum tepidum
multotiens immittatur: neqz hoc p̄ par
no est habēdum: et precipue si res malā ha
bens qualitatem ingressa fuerit: ex ea nā
qđ grauis sequitur dolor.

Cum aliquid in aurem figitur: oleum
tepidum est immittendum et patiens bal
neum ingrediatur ibi moram faciens do
nec corpus eius mollescat: deinde nari
bus insuffletur conditi: et teneatur anbeli
tus ut sternutatio sequatur: forsitan enim
sic egreditur.

Ex op̄o m̄
ciscilanda
ta ab aui.

ESi autem fuerit difficile ⁊ non exierit
necesse est vt cuz ferro auri intumisso extra
batur. **Q**uod etiam in naribus est facien
dum siquid eas ingressum fuerit qd extra
bi non possit.

Sequitur capitulum de
graue die auditus. i. de diminutione
vel ablatiōe auditus: qđ cā recta cō
tinuatioe p̄tinuat ad pcedētia in hūc modum.
postq̄ in pcedētia deſeruiuit de dolore aū
tis et vlcere. vñ sp̄s ſeq̄t nocū in auditu tūq̄
in opōne p̄p̄a ipſius auris: cū vt dicebat. ſi.
nocūmēra auditus ſunt ſicut reliq̄i opatiōnē
nocū oīs opatiōis eſt vt deſtruat opō vt
diminuat cōrūpſa etia erit ſit eſt in auditu
et. ¶ Poſtq̄ igit in hoc cā immediate ſupioe
deſeruiunt ſc̄a. de nocūmēra auditus qđ eſt
corruptio auditus: vt de tinnitū et ſibilo qđ ſunt
opatiōes corrupte vt ſunt ſc̄a. declaratiō: reſta
bat p̄nt p̄uenire deſeruiere de alijs duabus
ſp̄s leuiōs auditus: vt de diminutione illius et
ablatiōe ei: hoc totū intelligit p̄ grauediē
auditus: vt dicit rubrica. Et de his duobz ſp̄s
ſit deſeruiunt: qm̄ cauſe adducēt ad diminu
tionē auditus ſi fortiores ſūt vt plerūq̄ dicunt
ad deſtructionē illi: id ille cauſe qđ ſunt vt cauſe
cōmūne videt̄ tñ ſin magis et min⁹ diſſerre. De
terminādo igit de his duabz leſionibz. p̄ ponit
cā ſepe p̄tingētis qđ ſit cā hāz duaz leſionū.
ponēdo etia modos leſiōis et curā eaz. 2.º ponit
vñā ſp̄alē cām ſed magis remōrā qđ nocet p̄ alte
riū modoz cauſaz poſſitūz p̄ius: et ibi remittit
nos ad medicinas pcedētis. ſc̄a ibi in fine ca
pituli. (Cū ſi poſt frenetū p̄tingat.) Prima cau
ſa pōt diuidi in tres p̄tes: p̄m qđ curā tñi cau
ſaz ponit: qm̄ p̄ ponit curā grauediēis auditus
cōtingētis p̄pter retētiōe ſorditiei vel cerui
lee ſeculēre in aūre. ſc̄o ponit curā talis nocū
mēti p̄tingētis: marie et aggregatiōe humorū
fridoz vel ſtāricioz in cerebro vel aūribz. tertio
ponit curā qđ tale nocū p̄uenit et ſecitate et
eternuatiōe humiditatis nālū. ſc̄a ibi. (Si aū
ſordes nō aſſuerit) terra ibi. (Si aū debilitas
auditus p̄tingit et.) Dicit ergo de p̄. ¶ pre. Et in
auditu p̄tingat grātia. i. diminutio vel ablati
o cōſiderandū eſt an ſit ibi ſorditiei qđ vocat̄
cera qđ ſit in aūre: qđ ſi immeruerit mūdē aū
cū medicina p̄nt cū cura man⁹. ¶ p̄o intelligē
tia humoris p̄t et totius capiti: eſt p̄ notandū qđ
d. Raſ. hic rāgīt cās cōiter cōtingētēs qđ ſunt
ſuſceptibiles curatiōis: dimittēt cās qđ addu
cunt ad impoſſibilitatē cure vt eſt de opilaro
ſc̄a nārraturē p̄dēra. ſc̄e de p̄uatiōe p̄uatiō
ris in qua d̄z p̄uatiō erit cōnūſia ſaciēs ad ſo
nū et auditū: dimittēt etiam eas cauſas qđ qua
ſi faciunt impoſſibilitatē vel et mala cōpōne
vt eſt de veruca għara intra dictā p̄cautiatē vel
p̄nūculo għato ſupra dictū p̄oz vel et ex parte
cōpōſis male organi vel in diſpōſitiōe ſpiritus
vt eſt de debilitate auditus cōtingēte paulat
ine et atate in decrepitijs: de quibz videbit̄ in
p̄cipali de cauſis loco ſuo. Ibi ergo ſolū mu
merat cauſas vt ſepe p̄tingētēs et remonibi
les. ¶ Sed notādū qđ ex vrbio in iſa poſſit

infinuat duo principaliter. Et primum quod cerulea humilitas quod cera hic appellatur coheret nalliter recipitur in vacuitate auris: quod supflantis colericas quod deciditur et digestionem cerebri vel partium ei vicinarum et transmittitur illuc rancid et enim: croum: et talis si mundificetur vt conuenit i debito regie sanitatis non facit grauedinem auditoris et inueterauerit: qd si non mundificetur ibi aggregata ppter negligentiam mundificationis vel opilans sepe est causa grauitatis: hoc infirma uir in prima parte cum dicitur. Cum in auditu co tigar grauitas pferenda est an sit ibi fortiores qd noia? cera qd sit in aure. i. nall ibi recipit vel for re supflantis qd decidit ab ipsa aure. Et addit: qd si inueterauerit mides: tunc infirma prima de scdm dicti qd talis aggregatio de tali ma qd nocet opilando: aut est aggregata in parte non p fundam auris: imo sensui potest videri sub radijs solio: et potest situari finem in directo solis et aure deinde dilatata: tunc sufficit cura manus. q. p. qd chitruum mundat auris ab illa supflantia per se: primum cum infuso extrahente leniter: deinde fiat absterge: et ultimo mundificatio: quod coruol vel lana positis in extremitate stili et infusa in aqua mellis: et circunolucendo per aure abstergetur. Hinc illa materia cerulea est aggregata in profundo auris ibi faciens opilationem: et non potest erui cum ingenio videri: sed ibi capiti quedam grauitas sine dolore vel feb. et non est facta sensibilibus mundificatio de eadem per notabile tempus ante: et tunc non sufficit ad curam oportu inanis vel chirurgica: sed est necessarium et mundificetur cum medicinis de quibus paulo post dicetur. primo humectantibus et mollificantibus et qualialiter subtiliantibus et cum vaporantibus: deinde et resoluentibus et ericantibus et extremantibus. et hoc totum infirmum cum cum dicitur. Absunderit aurem cum medicinis. i. si materia fuerit occulta in profundo aut cum cura manus. i. si materia fuerit appars magis extra situra. Et sic est ista cura clara.

¶ De secunda parte ponit curam huius gravis
tatis auditus pendens non et oppilationis
a cerulea humiditate sed a materia magis flegma-
tica ibidem aggregata aliquantulum inspissata et
indurata et doc facit. Nam primo ponit signa
ad declarandum que suntur et quibusda cau-
sis precedentibus. secundo ponit curam. 2^a ibi
(Antis ponenda est super vapore aque.)

¶ De prima parte dicitur. Si autem fodes sup.
que dicitur et non affuerit sup. in canis: quia sup.
sit facta diligens postdificatio eius et eueniret
hoc accidens post farieratem salditudinem que
eam precesserit aut egritudinem acura sup. etia
que precesserit tunc sup. declaratur q. talis gra
uitas pender ex aggregatione materie. flegma
tice. rano est facta clara. Tam non existentibus
signis de fozditie neq. de apare: sed pfectis non
seutina farierat: et ad istam flegma granitas au
ditur q. pmo non erat est pbabile signu q. p in
digestione stomachi firmitula materie flegma
tica aggregata secundum cerebrum per modu
normi que sit demandata ad illum locum. Si
etiam succederit talis granitas ad febrem aciu
tamen: non fuerit signa ficitatis de quibus
diceretur: de extenuatione totius: sed magis
fuerit signa granitatis materie et frigidarior:

Declaratio
tertie p
cule prin
partis p
cipalis.

Declaratio
scde prior
le prime p
tis princit
palis.

Declaratio
hies posit
in terru.

qm
frig
frid
pon
nie
cini
fitis
de t
fien
pon
mō
rē
sup
deco
f, fan
lēt c
ne. n
Et d
deco
auri
posi
poni
ueni
te. i
dēre
debi
ori c
vape
ficiū
canu
in h
re
fuer
nis i
pra q
z in t
rami
po: e
da es
cum
ad al
mis
est q
cimā
ro ste
mate
erice
dur
tir: q
30: z
attra
rē. nā
ritu
nath
z eric
logie
store
tatē
ferr
tini
pītur
dino.
stat e
mnl
rātū
cat so
thio

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradis.

du: sed etiam ad infirigidandum debent in decoctione poni folia lactucarum et violarum et hmoi: qd si coniungat frigiditas cum siccitate in decoctione debet remoueri infirigidans et addi aliqua lenia et calefactina. vt camomilla anethum: et sicados et vltra embrocatione facienda ad humectandum valent infectiones ad intra nares et aures. cum appropariis sacre et quales sunt ad istas intentiones: et quibus modis debeant fieri someterationes recurrat supra ad ea que dicta sunt in cura generalis de sorda. nam ibi habuistis amplam doctrinam ad hec et similia.

Sequitur illa pars. Quid sit post frenesim: qd est 2^a pars principalis huius capli in quo remittit nos qd corrigat grauedo auditus post frenesim ad scripta superius in alijs caplis. Nam dixit qd si post frenesim contingat ex medicis pmo curet roter. sumit ex hoc: nam ex quo talis grauitas post frenesim aut in hoc euenit: qd p viam quasi crisis est transmissa materia ad aure qd fuit causa huius uocumetri: et tunc qd ad curam stat iste intentiones qd stat etiam in cura surditatis. scilicet materia frida de qua dcm est supra. Debet tñ aliter medicare fm diuersitate materie ad aures transmissa regulando fm causam. dicta supra de dolore auris. Aut pot fieri surditas post frenesim ex debilitate virtutis aliqui siccitate: tñ tñ curet fm qd dcm est in parte prime lectionis. Aut qd ppter debilitate virtutis qd autur vetustitas qd est causa uocumetri: tñ curet cum his qd sunt dicta in cura sonitus a vetustitate: et ita cum pms medicinis curet: vt pz: et sicut exempli ficanit de frenesim ita intelligere possumus si contingat grauitas auditus post aliqui uocumetri cerebri vel aliorum membrorum sibi vicinorum. Et ita sit finis expositionis summarie huius capituli et duorum capitulorum paruorum sequentium: qd etiam sunt summarie declarata in expositione capituli de dolore auris.

Sed pro ampliori notitia dictorum et dicendo rñ in ista mñ: p videbim est de qd nois termini surditatis. 2° de diuersitatibus et varijs spcibz in ipsa surditate. 3° ponit causam signales et spales: de ideo signa. Ultio ponitur cura.

De qd dicitur
re nois.

Quid nois surditatis. De p^o sciendum qd surditas dñ b dispō apud quosdā grauitas auditus vel debilitas vel destructio ipsius. Et Aui. dicit qd aliqui dñ surditas ab origine: et tñ est surditas aut tharsen aut quacien et aliqui nō est natina s; accitralis: vñ etiā surditas aliqui sumit p qualz auditus lesioe siue sit diminutio siue destructio. Aliqui sumit tñ p ablatioe auditus in totū et matie tales dñr qui a natinitate: et ista dñ surditas absoluta. Tharsen aut dñ diminutionem auditus siue ablatioe ei⁹. Alii distingūt et sumit etiam talis distinctio de mēte. A. qd dñ tharsen. sequens uocumetri rñ pte nerui auditui. Surditas aut dñ uocumetri ex pte organici in q recipit aer conaturalis: qñ. scilicet illa concanitas non est a natura pducta: in qua dñ retineri aer conaturalis ad sonum necessarius: et differit isti termini nō tñ ex lesione auditus diminuta vel ablata: sed etiam ex parte cause lesionis: qd p se surditas sit qñ illa concanitas est creata surda. i. nō concana qñ non est manifesta concanitas: que debet esse naturalis. rñ. Alii tñ hec nomina synonima sumunt

tur ita vt tharsen dicat mihi surditatem. Et b de primo.

Distinctiones. De 2° ubi sunt ponende distinctiones sit b p^o: qd difficultatū vel grauedinū auditus: qdā est nālis qdā accitralis. Quidia diuisio: accitraliū qdā est recēs: qdā ex multo rpe. De recēti qdā est subito conringens: quedam paulatine: quedam etiam in apparenti bona dispositione et compositione auris: quedam cum lesione auris apparenti.

Cause. Cause aut dicere lesiois: vt dicit Gal. 4° de acciti. sumuntur vel ex parte auris: vel ex parte nerui: vel ex parte cerebri in parte vicina ex quo oñtur nerui ipse. Et fm Aui. qdā est p cōitatem: qdā p ppietatem: qñ qdāz lesio sit p cōitatem cerebri et aliorum vicinorum vt dentium et gingivarum: qdā p cōmunitate aliorum membrorum inferiorum: vt stomaci et aliorum membrorum inferiorum: nāz sit etiā grauitas auditus ex lesione membrorum inferiorum. Addit. Ad est. de ea qd per ppietatem: qd sit ex eisdem causis qbus sit sonitus et tuba in aure: sicut est repleo et coartatio humoris grossi et viscosi et vetustitas grossa et nō differunt ab illa nisi fm forem impressionē et debilitatē: qñ scā impressione debili ab eis facit sonitus: et forti em impressione rarar fit: ita ad curam illius qd tñ ad hāc causam illuc nos remittit. Sonitus vñ p causam cōitatis a membris inferioribus mlti p pti sit qd aliqui a toto p viam: crisis. nā tñc sit eleuatio multorum vaporum. qd oppilantes auditū diminiunt. Sit et aliqui in febribz in pncipijs porisimoz agitata mñ: sit etiā aliqui a pncipalibus membris inferioribus in fluxibus agitata etiā materia et agitata matrice in mulieribz vel in alijs mēbris sit. Per pperatē aut spe cialius sit vel p uocumetri auris vel uocumetri nerui. nā vñ qd istoz potest esse ad uocumetri in quārum sunt membra simplicia: et in quārum sunt membra organica. nāz auris talem conuenientiam habet cum neruis cerebri quantum ad organicam naturam sicut nerui opri cum cry stalloides: sic non potest debite formari operatio auditiva lesio neruo auditus et si sit lesio in eis vt sunt membra consimilia sic pari possunt omnem lesionem: quam potest pari aliud membrum consimile indifferenter. scilicet malam complexionem et solouē cōmunitatis. Malā complexionē et materialē et immaterialē. nā pot auris distemperari in calido et. et solo cōtinui pot fieri in neruo et ex casu et percussionē et. Pot etiam fieri uocumetri in aure vel neruo vt sunt membra organica et instrumentalia vt oppilatioe prohibetur moueri aerem ad sonum causandū: et sic ad auditum: illa oppilatio aliquando accidit a natura: vt si supra concanitas: in qua continetur aer conaturalis et. et esset a generatione creatus panniculus phibens et. vel ab acciti potest etiam cōtingere vt ex tempore: et hoc multipliciter aut per materiam ibidē multiplicatam. vt propter sordem ipsius auris que vocatur cera: et hoc facit ad oppilationem: qd induratur et inspissatur: et aliqui cōtingit propter aliā mām humorale ibi aggregatā: et alia qñ ppter apā oppilans aliqui a causa extrinseca vt de sanguine ibidē coagulato vel lapillo vel

De capli

De signis
propheticis
ad malus.

De signis
propheticis
ad bonum

De signis
demonstratis
nūis.

faba
ce ca
re. n
C
m q
fir sa
fir as
rio e
funt
acci
Si
fica
funt
C
funt
dicir
cturi
fama
causi
tas e
tio m
rari:
fueri
C
affo.
fellee
ras fi
bus i
reioi
boni
tural
tostra
tostra
uo vi
cures
C
sed si
per gr
coica
ab ap
ferece
fir dol
tem ti
ditus
mēbr:
surdit
tatem
rebr:
cala a
appar
et le
parati
mitati
q: ling
neruo
cōitrat
boz i
rum et
minut
ratur e
to hui
leg. ad
leg. ad
rno p
ucom.

Signa. De signis: qdam sunt pnostica: que
dam demonstratiua. ¶ Signa pnos-
tica enuntius sunt eadem his que supra dicta
sunt de sibilo et tonitru.

¶ Sed signa pñostica ad malū vel ad bonum
sunt q̄ si furidas naturalis nō recipit curam: et
dicit Mo. hoc maxime vez est qñ cōstigit ex stri
dentia: poti vel oppilatiōe ex pñiculo vñ p̄ qñ
samac. cōcamas est creata furida: q̄ in alijs
causis potest curari. ¶ 2^m pñosticum: q̄ furidi
tas ex multo rege vñ recipit curā. ¶ 3^m pñosticū
cū ad malū: et ad S. a. dicit: qñ fuerit oppila
tō pñerni ex siccitate: vñ sit furiditas nō pot̄ cur
rari: est rationabile confederant inatime si
fuerit talis a maritane.

1. primi p² parte ad boni: 2° t² t² p: 4° affo,
affo. 2° in 2° parte ad illius. Ambuscung;
scilicet egōnes 2°. cū dicit. et q̄buslibet fidi surdi
tas scilicet egōnes 1. i. humoralib² succuient
bus q̄cūq; p² q̄i furidras erat depēdēs et res
etioq; flurib² humoralib². C² p² p² nōficiū ad
boni: q; furidras de peccati cura inanime uō na
turalis et malitia regis cōtingēdo: p̄cipue ex ve
roitate nō facili ter recipit curā. dico si sit evē
roitate: qm si sit solo continui maxime in ner
uō nō fiat tale nocuumēti: tunc flag² desperatio
curę: interficit vplurimum.

[illegible]

et mala cōplerione māli vel immāli calavel frigidā: declaratur primo ad ractum vel vifum: tunc ex p̄cipit caltarem vel frigiditā acutā: circa autē 2^a in hōis frigidis dicitur: vel in maue 2^a et 3^a in maio: leſio p̄cipitur ſi cā ſit frida: recontrā ſi cala percipitur maie: leſio in alijs hōis dicit. **¶** Et ſi ſit a ſiccitate nimia creſcit grauitas auidius apud hōam famis 2^a vigilas 2^a ieiunia 2^a reliquis cās erſicacē: r̄ poſt hōis cibariōis 2^a quierē 2^a ſomni alieuari. **¶** Et ſi ſit a yeroſa declaratur p̄ ſonitū 2^a vel plerūq; cū modica grauitate. **¶** Et ſi ſit mālis cala vel ſinguiuea vel colerica 2^a declaratur ex p̄doroſitate 2^a magis in ſanguinea q̄ colerica cū reliquis ſignis ſepedi cū ſitis declaratur: humore: ita dico de mā ſlāri cala vel melica q̄ manifeſtarur p̄ ſigna p̄ſia eis nora. **¶** Et ſi erſe cerea declarat ad vifū poſt ſita aure ſud radijs ſolis: ex conuenienter dilata: 2^a neuglencia mūdicatiois auri: vr̄ dicitur circa literā. **¶** Et ſi ſit ex apate declaratur ex pulſatione cū dolore vehemēti: 2^a ſe p̄rima 2^a et his que dicitur ſine ſupra in cap^o. de dolore auri. **¶** Si ſit apā in mēbris ſupra radicē non ſit febris niſi vniuſ diei vr̄ plurimū: q̄ h̄z mains ſpiraculum erit q̄ no ſit cōica uocamentū ce rebre: vñ no ſit febre: niſi cū conuenitit materia ad ſanctē. Sed ſi ſit in radice p̄ter febrē conuinat ſit alienariō ſine ſyncopes. **¶** Et ſi ſit in r̄ p̄ter ſanctē ibi coagulata declarat ex purit̄ p̄cedente ſine factū ſit ſine p̄ viā apatis r̄ puri ſue ex corpoſione. **¶** Si cōtingit ex ſanctiue coagulato p̄ceſſit ſanguinis emanariō: poſtea iplius ſubita reteritio. **¶** Et ſi ſit ex vermīs eſt quedam titillatio in aure: 2^a aliq̄ videt vermīs ſic in extendo: poſtea cōrahitur ad radicem. **¶** Et ſi ſit p̄pter lapilli vel ſile vel ſabā declarat ex relatione patientis: etiā ſepe ad ſenſum com̄prehēſibilis eſt. **¶** Et ſimilis ſi ſit et vtracue carne addita: que r̄ raro ibidem generatur ad vifum cum diligencia poteſt comprehendī.

Cura. Jam vltimo veniendū eſt ad curam in qua diſcurredo per cās. Primo ſi grauitas talis eſt q̄ cōſtatim cerebrū vel alioz uētr̄borum inferiorū cura poſita eſt ſupra quātū ad cerebrum de diſponibūſ capitis: 2^a quātū ad inferiora mēbra inferius dicitur in locis ſuis: q̄ p̄radit cure in omni leſione p̄ cōſtatim eſt attendere mēbro cōcauri. 2^a cōſortare mēbrū ne recidat: q̄ ſeri p̄o in caſu noſtro: vr̄ ſupra dictum eſt in cap^o. de dolore auri. **¶** Et ſi ſit et crifit non eſt cura neceſſaria: q̄ ſacta crifit niſi ſit permuratiois ad aure: ſurditas: remonebit: p̄ſortando ſi aure cōpleta crifit cū appropriatis. **¶** Et ſi ſit ex cā p̄nura vel a mala copione ſine mā ſtat in ſentio et p̄te regimio in die 2^a medicina: vr̄ cōcurrat cū p̄p̄o: vr̄ ſepe dictum eſt. **¶** Et ſi ſit ex apate de hoc dictum eſt in cura doloris apoſi. **¶** Et ſi ſit a ſiccitate aliquorioris p̄ſigere et ieiunio vel vigilia inſteſ cū hūcaciōib⁹ erit: 2^a cū eſt antrāib⁹ iteri⁹. **¶** Et ſi ſit ex oppoſitione vſt eſt illud vr̄ p̄ p̄nūculo coogente ſoſamē: ſic fiat ſud p̄nūculi poſtea prohibeatur cōſolidari p̄ſus p̄nūculū. ſ. q̄ poſtea imponat frūſti p̄nūculi intra aurem vel ſi fuerit p̄pter no gñatū ſoſamē vel ex ſemine no recipit curā. **¶** Et ſi ſit ex oppoſitione materie ibi collecte vel eſt ſanguis vel ſolera vel aliud coſpoſitum potius oppilare.

Primapars practice Joan. Matthei de gradl.

Quod si sit et materia humoralis maxime colica
interio est in dieta cum infirmitatibus deinde interio
est cum digerentibus et eundem materiam eodem in
toto erant si necessaria fuerit digere et effluere. Deinde
enitur materia coacta cum appropariis de pillu-
lis educantibus materiam colicam deinde coactam me-
bris cum alterantibus et infirmitatibus. v. cum succis
foliorum vitis lac muliebri aqua. cum decoctione co-
riandrorum: valent etiam cappho. mirabiliter de quo dicit
Ras. 3. corinth. ca. 3. terat cappho. bñ et de ea fiat
lycinii. v. cum aliquo succo fro et imponat auri.
hoc intelligat in ea calare: vt voluit Aui. valz mi-
rabili ad remissionem male complonis q reman-
sit. Et si sit materia flatuosa vel melica sit regimē de
bitum cum calefacientibus subtiliatis? incidit?
erit carib? vel humectantibus? fm erigenti mae vt
erit carib? in flatu et humectantibus in me-
licolice et pre aeris et alioz. Deinde digerat ma-
teria cum calefacientibus et vt cum melle ros. syu.
de flatu. et incipiendo semper a remissionibus et
gradando ad fortiora fm ordines datos supra
in cura fode flatu et melice: deinde effluat cum ap-
propriatis: deinde diuertat cum gargarismatibus?
capurpurgijs et sternutatorijs. Un h habet res?
gula q sicut dolores auri indiget qere qruum
possibile est: ita h dispositio surditat? eger mo-
tu. Intelligit hoc erant ma grossa et facta mudi-
ficatione: et intelligit de exercitio pticulari au-
ris. vt de clamore sonitu rubaz et hmoi: etiam
exercitium toti coe pedes facit ambiedo p loca
harenosa sit unās in diu errando: et in hoc masti-
catione gargarismata et sternutatoria propter
agitationem sunt ad inuamēti: deinde resoluatur
ma immediata et effluat: et in hoc queniunt offi-
q decoctio pulpe colloquintide mirabilis est vel
imponat olei extractis granis colloquintide in
ipsam et ponat sup cineres bulliēdo: deinde gut-
tarum instillet in aure. Valer et succ? rube: por-
ri: cepe: v. nitrum et alchitran: v. castorei: valent
olea appropriata de calis resolutis: vt olei rui-
thacen anetini et scorpiou singlariissime amig-
dalaz syluestriū et s costo. Et de oleo de scorpio-
nibus dicit Aui. in cura fordis et opilationis: et
er eis q erpta sunt est oleū de scorpiouib?: ipm
enī sanat surditatē vt dicit: v. et fel vaccini et
fel porci: v. et coposio Ras. in ter. mirabiliter
eadē descriptione sumpsit. Mch. in ca. pprio: s
addit modicū costi. Valer et lyciniū artificiali
factū. verbi gfa. accepto raffano et subtiliatio ad
formā foraminis auri: deinde facta pforatio
cum acu vt educat humidū aqueū et sup finem
infundat raffanus in herbērina vel vena capre
vel in felle porci vel oleo amigdalaz amaraz: et
cum steterit p diem imponat intra aures. Facit
etiam. A. lyciniū appropriatum ad hoc: et collis-
gitur de mente Bal. vt sumatur vna ficus sicca
remotis interioribus albis: que dicunt vt gra-
na milij et cum sale nitro incorporatur in forma
lyciniū parū: et remaneat in aure tribus diebus
deinde vellata aure infra descendit quantitas
magna superfluitatis. Laudat etiam Ras. lo-
co allegato q extrahatur oleum de sisamo et fina-
rit: ipsa equaliter mixtis: de eo imponat gut-
tarum auri: et hic semper sit memorie q dicebat
Aui. supra loco allegato in cap? in cura fordis et
opilationis: cum dicit. Et lycinijs quidem forti-
bus non vtrius nisi post enonem: et ideo intelli-

Nota hñc
can.

No. de col
loquintida
q luter ei
coctio est
mirabilis
apd oēm
hoc casu.

gitur de instillationibus et infusionibus forti-
bus sciendis in aures. fiat deinde ablutio auris
cum aqua mellis: et cum stilo lana supposita in-
fusa in aqua mellis: deinde fiat ipsius remolu-
tio per aurem ad mundificationem eius qd im-
mūsum est postq immūsum sic steterit p duas
horas: deinde fiat confortatio cum aqua deco-
ctionis abrotani: folijs lauri pini: que a pprie-
tate valent: et camomille et sticados et hmoi cas-
pialium. Et si fuerit opilatio ex ventositate
cum sece. primo valent ea que dicta sunt in ca?
superiore de sonitu: Item dicebat Aui. in cura
fordis in fine. Et ex eis q coferunt ad opilatio-
nem ventosaz fordis: est lyciniū factū et nastur-
rio et baurach et imponat auri trib? diebus: de-
inde extrahatur et egredietur fodes plurima.
Quod si ma sit coagulata in aure dicit Aui. con-
ueniens est intrare balneum sicū et ponere au-
rem supra terrā calidā vt liqueat materia: de-
inde ponat subtiliaria fortia: vt est oleum de
castoreo de euforbio. Eadē interio cōpel ponē-
do regulā calefactā asperam vino cum pāno sup-
posito supra aure: et istud nō minus valet q im-
positio auri super terrā. In hac intentione
sunt etiā infinita remedia fm antoz: que ru-
ipse collige ex dictis antoz et hinc inde: et prim-
er supradictis. Et si materia sit oppilata pro-
pter vermen vel cūicē vel aliq hmoi de vine-
tibz. Vel si sit genitus vermis in aure: opz va-
riare intentionē: qm tñc aut viuit talia aialia
ant nō. Si viuit opz cū ingenio illa educere
cum medicina eis grata: de qua laudat Aui. in-
fusionē emulsionis lactis et inclinato capite su-
pra aure educet vermes: et cū lacre infundat de
zuech: et cando ad maiore dulcore etiā inhicere
iura pinguiā: et id qd distillat ex carnibus cum
assatur est ad hanc intentionē Bal. in suo de se-
cretis: ponit id qd distillat ex carne vaccaia: cū
aqua vel succo marubij: q in eo sit aliq dulce
et aliquid morificantiū: ponat in aure fm tres
vel quatuor guttas: et vbi vermis nō moueatur
ad extra: tñc puecet vel interimat cū succo paf-
sij: abstinij: cepe: porri: et scorpiou piscoz: va-
ler etiā ellebous: semen furci et suffumigatio se-
minis porri simul cū alchitran: etiā herbērina
educit vermes de dēribz: facto suffumigio cum
cannula: cū illis sit in forma pillule: et ponit
supra pinnas: et cū cannula trausmiserit suffumi-
gium ad dentē clausovase: et idē intelligit de au-
ribz. Et ego expro id sum in dentū passione
ex vermine: et sic ad aures in surditate valebit. ad ce-
pulsionē etiā vermis et anre: etiā ponat de pidi-
si vel sternutatorio intra nares: claudet oza na-
res vt per impulsionē sternutationis emittat
vermes. Et si sit sanies coagulata liquefat sa-
nies et educatur fm modum dictū supra de san-
guine coagulato vel alia res dura igressa in au-
rem educatur fm qd dicit supra in dolore auri a
dicta causa. Et si sit granū vel simile plerūq
corumpit et a natura emittit. Quod si causa sit
aqua vt in narāribz aliq contingit: etiā posi-
ta est cura supra eodē cap? de dolore auri ab
eadem causa. Et si causa fuerit cereulens hui-
mor munderur cum instrumento munda: et io-
leuitur et facilliter et postea curetur fm quod di-
ctum est circa literam. Et si causa fuerit veru-
ca vel caro addita circa porum vel concauitate

De cura
fordis

Suffu-
gatio
cū sem-
pore
terebin-
thaceo
curren-
do in
aure

nata
in p
posi
conf
rem
dicit
nafo
fert
tus
tudi
cart
calc
tar:
in na
tū: v
ribu
buc
tes a
ingu
milit
tur c
sang
ctus
pon
sang
valet
tur c
et se
tion
inuo
gano
ria. p
ur di
loz
fuit
mina
z mē
rāq
rati
nām
bñ o
co: vt
vri
ria fa
fione
lurion
nō z
nocut

nata. Laudant auctores vt cum ferro dissoluatur in partes vel cum medicinis acutis causticis: postea cum efficacibus et consolidatiuis fiat consolidatio. Istam tñ curam difficulter tēta rem propter nocumēta que sunt apta sequi vt dicitur infra in cura polipi vel carnis addere in naso. Et sic fit finis huius capituli.

De fluxu sanguinis narium. Cap. xxv.

Et his que sanguinis de naribus fluxum retinent est succus albedagorū cum capbora fuerit i eo dissoluta naribus immixtus: confert enim ei q̄ hāc passionē incurrere solitus est ante eam infectus aut in boia egritudinis. **A**ut inueniuntur gipsum cinis carthe de panno galle sanguinis draconis calcegi: et puluerizata naribus insufflentur: aut lycinium in eis intinctum mittatur in nares. **A**ut alume iameni puluerizati: vt alcohol cū amilo eiusdem q̄tatis naribus insuffletur. **Q**uod si frequenter aditus apud ascillas cum infistat et core apud inguina ligentur: et testiculi sunt ligandi si mulier. **S**i vero passio inaluerit flōme tur cephalica eiusdem partis de qua fluit sanguis. **S**i autem nec hoc modo stric tus fuerit magne ventose cum igne superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis. **M**edicamen qd̄ vehemēter valet ad sanguinem constri gendum: sumatur calx alba et leuis qua vtuntur aurifices et sepe naribus insuffletur sine interpolatiōe: et lycinium albugine oui illinitur ea inuoluatur et naribus immittatur.

Sta est tertia pars secun

de paris principalis primi tractatus in qua determinatur de disponib⁹ organoz sensu exterior: q̄ sic cōtinuat ad pcedētia. Postq̄ in pcedētib⁹ duab⁹ p̄tib⁹ determinatur de disponib⁹ organoz visus et audit⁹ vt oculor et aurium rāq̄ sensu nobilior et dignior: vt fuit supra dictū: nūc in hac tertia parte determinatur de disponib⁹ p̄tib⁹ nām organi olfactus et mēbzoz seruientiu organo: vt nāz p̄tū eius rāq̄ ē de sensu digniori q̄ sit sensus gustus vel tactus: et ita hic determinat de disponib⁹ p̄tib⁹ nām nāz: et q̄ in naso p̄tingit p̄ternāl: et vt mēbzoz organici est: vt de opilatione p̄tingente in eo: vt hz poros manifestos: et de p̄tib⁹ eius nāz vt sunt mēbzoz ossia: vt p̄tes tñ hui⁹ organici: et tria facit p̄ncipalr. Nā p̄ determinat de vna lesione sc̄p p̄tingere et p̄culosa p̄lcrū: q̄ se q̄ solutione p̄tū: vt sepe in p̄tib⁹ nāz est: vt in venis et arterijs ei⁹. sc̄o p̄ncipalr determinat de nocumēto p̄tingere in naso vt est organici mē

bū hīs poros manifestos p̄ q̄to in dictis poris accidere p̄t opilatio: vt de emoroidib⁹ vel polipo: q̄ aliquoties nascunt in narib⁹. In 3⁹ p̄te determinat de p̄ncipali lesione in opatione organici sensus olfactus. Et ita hēc p̄ncipalis dīuiditur in tres p̄tes fm qd̄ tria capla facit. sc̄bz caplm incipit ibi. **Q**uā intus in narib⁹ caro supfluat et c. tertia ibi. **Q**uā sensus quo odorata p̄cipiunt amissus fuerit et c. prima pars etiā in duas: qm̄ p̄mo ponit curā fluxus sanguinis narium sepe p̄tingēris et solone p̄tūi sacra i venis vel arterijs nāz siue p̄ncipali immediati ad organū vel organa olfactus: sc̄o qm̄ ad solones cōtinui in narib⁹ sepe sequuntur vlcera ponit curā ram vlcer in naso: sc̄a p̄ incipit ibi in p̄n⁹ sequentis capituli. **Q**uā in narib⁹ sūt escare. et c.

Primo caplm p̄ma diuisione diuiditur in tres partes: qm̄ p̄mo ponit multa localia remedia inuāntia ad curā sanguis fluentis et narib⁹: sc̄o ponit alia diuersa ingenia faciētia ad curā q̄ illa localia nō sufficiūt. tertio reuertit ad ponē dī descriptionē vni⁹ medicamie qd̄ vehemēter v3 ad sanguinē p̄tingendū. sc̄a ibi. **Q**uā si ad huc vehemēter et c. tertia ibi. **M**edicamen qd̄ vehemēter v3 et c. p̄ma p̄ p̄t diuidi in tot parres quorū medicamina p̄cularia ponit iponēda narib⁹: p̄tes parebūt legēdo. **D**e p̄te dicit. **E**t eis q̄ sanguinē fluere retinēt est succ⁹ albedagorū cū capbora fuerit in eo dissoluta naribus immixtus: et offert ei q̄ hāc passionē solit⁹ est incurrere. cū an eā. f. passionē infectus sup. fuerit in nares aut in boia egritudinis sup. inijciat.

Anathomia nasi. Pro intelligētia capla ista p̄te p̄ncipali de lesionib⁹ infir⁹ olfactus et p̄tūi seruientiu q̄ sunt faciētes ad cōpōrtio nē nāz anq̄ veniam⁹ ad expōnē lfe. p̄mo est pōnēda summariū anathomia nāz q̄ sic p̄t declarari. Nasus est mēbzoz organici struāt in medio faciei postēri ad rotunditatē p̄line concavum in lōgū nālī p̄sum: cōpōrtū et suba ossuosa fm magnā p̄t et carneā f3 p̄t ep̄ncipali et cartilaginosa ossuosa: tñ circūferentiali interi⁹ diuisa p̄ aliq̄ os mediū fm p̄tē superiōrē et fm p̄tē inferiōrē p̄ cartilagine et iā alligatas superioribus ossibus: q̄ tñ cartilagine molliores sunt circa inferius nāz et duriores r̄sus ossa per quā sectionē mediā sunt in naso due nare quaz foramina duo ascēdēdo ad duas terminatur partes: quaz vna vt dixit nāz. interi⁹ tendit ad palatū. Alia vero supius p̄dīf v3 ad os qd̄ assimilāt colatorio vel cribro qd̄ in directum ponit ad cartilulas māmillares afflitas duobus capicibus māmillaz q̄ sunt de suba cerebri: mediātē tñ p̄ncipulo qd̄ eis magis imediato sūt p̄forato circa quas p̄tes cōplet opatione olfactu p̄ncipalr. Inuāntia aut hāz p̄ncipaliter sunt vt p̄pter mollitiē cartilaginis stet habitas in dilatarione ipsaz ad attrahendū aerē tpe necessitatis ad refrigeriū calitatis spiritu in cerebro: et vt p̄stringat ad expulsiōē supfluitatū q̄ a cerebro ad nares demandantur cū est necessaria ipsaz expulsiō: p̄foramē tñ qd̄ terminatur interi⁹ magis sit aeris attractio et euentatio cerebri. Nam vt dicebat Aui. p̄ma p̄mi. de anathomia mēbzoz cap⁹ de anathomia mādibularum et narium: l3 cum plū aeris q̄ at

Deanathomia nāz.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

trahitur ad pulmonem vadit: tñ magna ps ad cerebrum etiam tendit. Et quia tñ ca. p. dixit: cerebrum quidem ipso inest aeris attractio sup. necessaria vt conferret aer calorem in ipo: sicut pulsus dictus: tñ aer aliquid alteratur in vjs medij ne cum excessiva qualitate cerebri occurrat. Per poz aut superius ascendere magis fit attractio odorabilis: vt in ipsum vela men vel dicras carunculas māmillares penez rer odor: lz dicat Ani. q. vterq; meatus nariuz peruenit vsq; ad colatorum postuz sub dictis capitibus māmillaribus: z pilis ambob? est via que penetrat ad guttur: tñ de hoc Auer. p. mo colligit. z Azaravus qñum ad terminatio nem istoz foraminum superioz nariuz videntur sequi Rasm ad vnguem. Ad nutriendū tñ hec mēbra sunt: necessarie vene z arterie sanguinez deferentes vt pz consideranti. In puniculo ēr immediato ad illas carunculas z aliquid p forato vt dictum est: sunt etiam multe vene z arterie disseminare ad cōpōnem illius integrans: de qbus p cōpleta doctrina vide Gal. io. de iuuamen. ca. 3. Ab his ergo venis cū sit relaxa tio poroz vel solutio pñui: z ab alijs etiam in naso existentibus potest fieri exitus sanguinis per nares vt pz. Et ista sufficiat p anathomia nasi z pro aliquali intelligentia dicēdoz de fluxu sanguinis ex naribus.

Secundo spālter notandū p intelligentia capi tui q. d. Rasm. in hoc ca? vt in alijs fuit breuilo loquens ponens tñ curam gñalem in fluxu san guinis narium q. debetur fluxui vt flux? est: nō hñdo spālem intentionem ad diuersitatem cau sap a quibus differenter euenire pōt fluxus san guinis narium nisi in gñe: de qbus causis diuer sis spālter in pcessu dicitur in pncipali de cāis z curis cap. in cura expedito. tñ. Ab edo igit tur intētionem ad fluxum vt fluxus est. Pñ in tentio gñalis cōpletur cū sanguine immobilizantibus. Alia intentio pficitur cū cōnertentibus sanguine ad partē oppositam a vjs nariuz: z ita primam intentionem posuit Rasm. in appli catione localium in prima parte huius capituli: scđaz intētionē annotauit in scđa pte capli.

Et qñ prima intērio ad immobilizandū san guinem compleri pōt p hoc genera medicinarū que etiam enumerauit Ani. qñta tertij. in cano nibus curatiuis fluxus sanguinis ex naribus? vt per ingrossantia sanguinem absolue: z hoc faciunt medicine vchementis infrigidationis z ingrossationis sicut semen lactuce z succus las crice: aut succus folioz salicis z plantaginis: z reliqua hñdō inueniēdo vsq; ad semē insquāmi z ad cāphoram z opium. Aut p medicinas stipti cas cōstringentes vias per quas fluit: de qbus sunt hypoquistidos achacia balaustie lēres ex corricare z alumen pprie cyronia galle z hñdō Aut p medicinas coagulationem facientes: fac ientes adherere sanguine: z p viā coagulationis inspissantes: que pprie vocantur etiā gluri narine quadā viscositate: sicut puluis molendi dñi succus dactyloz maxime immaturoz z ius in baz z albumen oui z alia. Et tales medicine glutinatine conuenienter cōmifcentur cum stipticariis: qñ faciunt eas adherere mēbris cō stringendis. Aut quarto hoc efficiunt medicie cauterizantes facientes crustam sup membris

a quibus sit emanatio sanguinis: z hoc mō pō hibent fluxum: z in hoc facit diuolium z colico tar z oia gñā attractioz. Nam ipsa oia. vt di cit Ani. 2. cañ. in ca? de attractio sunt adusti na facientia puenire crustaz z stiptica: z de his est calx pprie z es vltimū z arsenicum etiam cau terium actuale est in hoc fortissima medicina. Iste tñ medicine rali operantes in fluxu sangui nis nariuz sunt suspecte vt ponit auctores neq; his vrendum est nisi qñ reliqua nō sufficiunt: tpe nāq; vt dicebat Ani. loco alleg. qñq; facit cue nire crustam: que cū cadit sup. per aliquam vio lentiam vt p impōnem cū giti in nasum vel etuf stationem fortez attrahit de ceteris sup. de fluxu san. q. pñus esset. Ultimum genus medicinarū in casu valentū est de medicinis valētibz ap prierate sicut sunt sterus affini z porci: z aqua menthe: z aqua albedarogi. vt dicit Ani. succus etiam porci z cerebella gallinarum frequenter comesta connumerantur inter medicinas valē tes a proprietate in fluxu sanguinis maxime si contingat ex casu vel percussione de mente Rasm. 3. contruēn. nō repugnat tñ aliquam medicinā talem reperiri: immo multreperiuntur q non tñ p vnum modum operant: sed p diuersos tal les modos: vt pz consideranti: de qbus his medicinis diuerso mō operantibus in casu se cit mentionem Rasm. in litera. Primo landa mit in prima parte camphoram dissolutā in suc co albedarogi: quam medicinam landauit z in hora egritudinis z etiam in pferuando. Cam phora constar: qñ est multum frigida z stiptica q. frigida z sicca in tertio. Et dicebat Auer. scđo cañ. ca. pprio. qñ phibet cum aceto fluxum fie ri sanguinis ex naribus: aut cū exfione dacty loz immaturoz. De albedarogi reperio apd au ctorez diuersas expōnes: alicubi d. q. est cetero dia vel bursa pastoris vel polygonia: vel ab alijs quibus d. q. est basilicon maius. Sed quōd qñ sit quelibet talis medicina est stiptica. z Auer. enumerat eam inter medicinas valentes a p prierate z ita in casu cōuenit: tñ clarius habet q sit basilicon: qñ istud etiam est medicamen Rasm. formaliter loco alleg. vbi dicit: dico q ex pertus sum q camphora dissemperata cū succo basiliconis efficax est ad fluxus san. sumēdo: ēre pli gratia. tria vel quatuor grana camphore et dissoluatur cum succo dicte herbe. Ad dñ cō rimando in litera. Aut sumatur gipsum quod est frigidum glutinatum z cinis carie de pati no idest carie sacre de pannis lineis: et etiam cinis papyri participans glutinatione z infri gidatione: z galle stiptice multum: z sang. dñas co. etiam frigidus z glutinatus: et calx ad ex sicandum fortiter: sed sit modica in dosi: z zed gi est virga pastoris etiam est frigida z stiptica. Ad dñ q omnia talia puluerizata narib? insu flentur. De modo talis puluerizationis dicitur infra loco suo: vel si non placer talis insufflatio ponit ingenium: vt fiat lycinium sup. de peria lini et sup. infusum in albumine oui vel in ace ro: postea inuoluatur in dicam puluerem z im mittatur in nares. Postea ponit vltimum re medium de localibus in virtute: aut alumen ia meni puluerizatum vt alcohol idest subtilissu me cum amlo vel amido eiusdem quantaria uam sua viscositate z infrigidatione liquat. in

Posuit Rasm. has duas intentiones in tertio

per de be q. gñā me dicanaz z ratur fluxu sanguinis narium.

Nota. bñ.

No. hāc re solutiōem dñ.

casu: vt pty z naribus insufflet. ¶ De scda parte principali capli ponit ingenia ad diuersionem qñ localia nō sufficiunt: vt qñ flurno sanguinis fit vehemēter. s. vt ppter rupturā arteriarū vel venarū. Et dicit. qñ si adhuc vehemēter manā nerit superiores ad inferiorē ptes apud afeillas cum stringa liga z core apud inguina ligent: et testiculū sūt sunt ligandi: postea sup. remouēā tur dicte ligature iterato fiant. Nā talis diuersio est absolute diuersio z nō eio. ¶ Proinde ad dit ad maiorē intentionem diuersionis qñ sola diuersio sine effione nō sufficit. ¶ Si vero passio inualuerit flōmetur cephalica cimo sup. pris op posire: hoc intelligat corpore stare pleno fin vasa magna: deinde ex pre de qñ sit sanguis sup. etiam de cephalica: rō istius ordinis habita est supra in cura fode. ¶ Addit. Si aut nec hoc modo refrictus fuerit magne vērose cū igne super ponant vēri ab ea pre de qua fluit sanguis. s. ppter magis diuerrere immediate: vt exempli gratia. si fluat a dextra nare ponat vērofa supra regionem epatici: z si a sinistra supra regionem splenis: z si ab ambabus supra sinē. Et hoc tñ ter. nō collige qñ diuersio qñ sit cū vērofa cū igne in restrictione sanguinis abūditas sit efficitio in diuerrendo qñ flōmia facta de parte opposita vel de eadē sed bene verū est qñ succedēb? ven rosis ad illas flōmias fit vna totalis diuersio. ¶ Atum aut medicus in curādo flurn sanguinis prius debeat occurrere cū localibus dicitis vt videt sonare. Rātie in ter. qñ cū diuersionib? de hoc posuit. d. Nē est. regimen in ca? ppro. de cura flurns sang. nariū: cū dicit. aduicam? pte rera fin sapian: vt si acuitas inflāmario sup. sanguis vincat sup. multitudinē modus pmo preponat 2° vt. s. prius applicent localia qñ hāt diuersioes. Si aut multitudo vincat aut multitudo z acuitas vincat in sanguine fin sapiaz modo scdū pponēda est sup. operatio cū diuersione. Et in hac diuersioe posuit ordinē etiā. Rātie in 3° cōtinent. 2° cap. cum dicit. dico qñ cura hmoi efficit est ad flurnū sanguis ex nare: qñ si corpus fuerit repletū insufflendum est cū mintonie: sin autē liganda sunt duo adintoria core aureoz testiculū ad repletiōē sanguinis: z ponēde sunt vērofe super ventre: qñ nisi mitigatus fuerit sufflante sunt postea medicare: sic p qñ decaltrant etiā ordinem in vsu eoz. ¶ In tertia z vltima parte capli ponit medicamen: qñ vt dicit. vehemēter valer ad sanguinē cōstringendū: z est medicamē cansticū imponendū cū lyciūo factū: vt lra. Sumatur calt alba z leuis qua vtunt aurifica et sepe naribus insufflet sine interpollatione z lyciūm in albumine oui linitū ea inuolatur et in naribus immittatur: pzinamentū illius er dicitis s. z latius infra dicitur in loco suo. Et hec quantum ad tertium sufficiant.

Distinctiones. Nunc expedito textuali sumus excusari de principali. s. de qñ nois z quid rei flurns sanguis nariū cū ex rubrica illud de claret: sed veniendo ad 2^m: vt de distōtib? z de spēbus: fit hec pma distō postea in pñ capli. 5ª terti. de flurn sanguis ex naribus, dicit Ant. qñ dam flurns sang. fit subito: quidā distillās. s. et paulatim: z subito factus: quidā velociter mouetur z cū impetu z saltu: quidā mouet cū ves

locitare fluendo z nō cū saltu: quidā non cū impetu nec distillādo: sed quodā mō labēs. ¶ De cūda distinctio. quidā fluxus sang. est ceticus quidā nō ceticus. z de cetrico est alia diuisio: qñ quidā est cetricus factus in diebus imparib? z quidā in dieb? paribus: vt 3° 5° z 7°. z hmoi. De nō cetrico ē est alia diuisio: qñ quidā est primū quidā interpollatus. ¶ Ultima diuisio: que etiā colligit de mēre. A. loco alleg. qñ quidā flur? est iunatius: z quidā nō iunatius. nā dicebat. A. er curius quidā sanguis ex narib? est ex dispoñibus que cōferunt z nocēt sup. aliquoties. Et de nocente etiā quidā est supflus: qñā diminitur. ¶ Ultima diuisio. talis fluxus: quidā est immediate pēdens ex vena ipsius nariū: quidā ex venis disseminatis p panniculū: de quo supra im mediatum ad carūculas māmillares: quidā est de venis alijs pāniculor cerebri: et etiam ex venis deferentibus nutrimentum ad ipsum cerebrum nutriendum.

Cause. Cause sunt tres in genere. nā ois flurns vel tenet se ex parte mēbrozū vel humoz vel virtutis: et maxime si talis flur? fiat ex causa intrinseca. ¶ Si ex parte mēbrozū hoc fiat vel ppter apertionē poroz venarū: vel ppter resudationē venaz nō apertis poris: vel ppter raritātē corporis vene vel pāniculi ei? vel ppter rupturā ipsaz venaz: vel vniuersaliter solutionē. ¶ Ex parte autē humoz vel multitudo est cū humis vel malitia cōpletionis. nā ex hūbentia mē maxime sanguinee: aliqñ facit ad dilationē poroz: immo aliqñ ad crepaturā venarū ppter exētionē venaz: qualitas etiā ipsoz humoz. i. acuitas et caliditas pōt esse cū flurns sanguinis: qñ facit vt cōtēna relaxet pterterit ra mala qualitate mē: et si cōiungat etiā modus substantie in subtilitate vt plerūqñ enent p purgationē colere reddat flurns sanguinis nariū: et ex parte humoz. et ex virtutis debilitate. ¶ Ex pre virtutis. vñ nō abūdante mā nec hūmōribus mala qualitate infectis: aliquoties tñ cōiungit ppter debilitatem cōtēntine: vt relaxetur sanguis a membris: z hūis debilitatis causa pōt esse omnis malitia cōpletionis z calida et frigida: sed humida vt plurimū in hoc cōcurrit. Aliqñ tñ malitia cōpletionis frigide extremaliter facit ad debilitatem cōtēntine: lz moderata facit ad cōfortationem eius. Et lz ppter extremā frigiditātē debilitet cōtēntina: qñ tñ ad eā sequit inspisatio z coagulario humozum raro ppter illā cām fit flurns sanguinis immo prohibetur: tñ plerūqñ pēdet ex supfluitate humiditatis. z istū casū ego vidi in vna moniali in qua nō ex abūdantia humoz: nec ab ali qua cū pūritina: vt a casu vel percussione emanabat vnde quaqz sanguis: z per spūm z per nareat per vñā. vnde in pima pntatione quasi per omnia etiā toriāvidi eductionem sanguinis notabilis quantitatis: ita vt ascenderet vltra xvij. lib. z tñ erat ex nāe z mācilera z flārica: tentant pro cura ppter debilitatem solū ventositas siccas in spatulis z immediate facta curisruptione implete sunt ventose sanguine: nolui illo modo rērare flōmiam ppter debilitatem: sed nō habens aliud ingenū ad curā dedi tādē 3. i. flouū persici: cū timore: tñ z per dei gratiam de casu quasi de spato sanata est infra. ij. horas.

De causis qñ sūt tres in gñe. Pma se t3 ex ptemēbrozū.

Scda ex pte humoz.

Tertia ex pte virtutis

No. casum

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradis.

De causis
remotius

Cause vero remote sunt etiā primitiue: cause tñ intrinsece tenētes se ex pre moruū naturalū vt est ira furor: et filis animales passionēs: qbus fit ebullitio in sanguine: et euaporatio pñr ad sup̄iora: vñ ista offia possunt esse cause fluxus. Et oēs cibi calefacti in inflammanres humores: et maxime si sint euaporati ad sup̄iora: vt porri: allia: synapis: et cepe: vna potētia aromata nō stiprica: odoramēta ex eis: et spēs in cēnis: vt euforbij: et similia adducunt ad fluxū sanguinis nariū. **M**orbus laboriosus etiā cori potēti et calidas solis et reliqua que possunt inflā mare sunt cause ad hoc per modum dictum.

Et si cā fluxus fuerit malicia cōplerionis humide debilitatio cōtentiua quechq possunt augere humiditatem sup̄flue: omnia talia pñr esse cause fluxus sanguinis: et ita dicat de alijs malitijs cōplerionum preterq de frigiditate ppter causam dictā supra. **C**ausa ē aut pñssio vel incisio cū ferro circa nares et fronte sunt de causis huius. **I**nspicere etiā res rubeas et cogita re de fluxu sanguinis nariū disponunt ad fluxū huius. **E**t si vis plures cās potēs pñrāhere ad fluxū sanguinis nariū colligēdo eas: quas pñt Aui. 4. quartū tractatū 2. de fluxu sanguis ab a fente: et 10. tertij. de spūto sanguinis. et 16. de distenteria: et ad illa loca recurres sūm q p me erit ordinatum in dictis locis et.

Signa. Tenuendo ad signa. Signoz qdam sunt pronostica absolute: quedā pñostica ad bonum: quedam ad malum: et quedā demonstratiua ipsarum causarum.

De signis
enēris.

Signa pñostica enēris sunt apparitio splēdis: quasi candelarū accensarū circa oculos: declaratur q in spiritibus visibilibus sunt pñixti vapores ignei: et pñr declarat euaporationem materierum subtiliū ad caput et raptū subtilis sanguinis ad caput etiā apparitio lineaz maxime rubearū. Dicit Aui. hoc idē declarat pruritū etiā nariū precipue si iungat rubori faciei et rēstio nī venarū cū reliquis signis dñij sanguis: etiā si cum pruritu fuerit citrinitas coloris et pñprie signatio si hec accētia appareat in die cretica in morbis acutis: et pñprie in pleuresi: et etiam in peripneumonia et in apatibus colericis: sanguineis cerebri: et epis: qm in his sepe accidere solet qm in talibus acutis morbis est peccās colera pro parte saltem faciei ebullitionē in sanguine parato sursum euaporare et. Et pñprie: etiā erit signatio si hec accētia couergerit in die cretica radicali: vt in 7. quando in die indicatiua illius vt in quarta aliquid de sanguine per nares emanauerit.

De signis
pñosticis
ad bonū.

Signa pñostica ad bonum. sunt si succedat fluxus creticus sanguinis in die cretica in morbis acutis: vt supra maxime post signa digōnis materia educibili per fluxū sanguinis nariū: vt subtili calida et tñte est signū bonū: vt in apatibus calidis cerebri: et in apatibus membrorum oium. S. diaphrag. 13. etiā apata epis et splenis possunt aliquē terminari per fluxū sang. nariū. **E**tiam est bonū signū in crisi pleuresi fluxus sang. nariū: et omnis talis fluxus factus non in die cretica radicali eligibilis: est si fiat in imparibus q in pibus. **E**t nota: q ly dicat Gale. 6. de accidenti et morbo. q omnis fluxus sanguis

preter mensuralē dicit esse pter naturā: non tñ quilibet absolute est pstringendus neq simp̄r malus: qm talis fluxus creticus nō est pter nām simp̄r: ly sit preter uām in gñe: nec est pstringendus nisi sup̄fluat. **E**t ex hoc inferat aliud pñosticum ad bonū: q qñ apparet rubor in facie et additio siue inflatio: et cū fluxū sanguis sequit diminutio tumoris et equalitas coloris: et vbi prius erat pigriritia in morbo sequit habilitas: tñc declarat talē fluxū esse iuuariū. **A**liud signū pñosticum in variolis scipue ē et in morbilis fluxus sanguis nariū est crisis bona: vt pñr. Et de hoc dicebat Aui. ca. pñprie. Et fluxus qui dē sanguis nariū crisis magna est in egritudineibus acutis multotiens et pñprie in eis q sunt fluxus variolę et morbilis et ex aduerso.

Signa ad malū: omnis fluxus pñgens i vir tute qualibet debilitata ita q in declinatione morboz si fiat maxime per viā resolutionis cuius virtus videat resoluta: si sit sanguis fluxus malum significat. **A**liud pñosticum ad malū. etiā cum ad sanguis fluxū sequitur mutatio coloris ad lūidū vel obscurū vel pallidū semp signat car malū: ēt mutatio ad citrinitatem nō est simpliciter bona: ly sit simpliciter mala: tñ ad malum videt arrestari: q sit mutatio ad citrinitatem: aut qz est enārus sanguis qui est fremus colere vitra q opz: sic ignit colera et ringit citrine cōtinue curis. **U**el aliter: qz enāro sanguine uorabit et qñ sup̄fluit: et caliditate membrorū adurit alius sanguis remanēs: et p adustione cōuertit i colerā et sic ringit ad citrinitatem: ly dicit in corpore colico patiente causonidē se fluxus sang. nariū aliq cōueniat et ad enōnē illi? corpus deducit ad citrinitatem et minuat se. hoc nō est simp̄r bonū: vt in pñcedētibz dicitur est. **A**liud signū ad malū: est. d. A. eodē ca. dicit sic. Et vlt quidē ille quo sup̄fluit fluxus sang. et nariūbus est sūm timore debilitatis epatis et hydropis: cū sup̄fluit fluxus est timendū de hydropisi ppter debilitatē epatis pñgentē. Ideo si etiā sequeat talis enō in se. synocha vel in alio cum pñsentia multi sanguinis: tñ cū sup̄fluit est malū: qm nō semp talis enō est pñmens: q ly sit pñmens: tñ ex quanto nimis etiā est nocēs: qm tanta enōnē vire nō semp tolerare pōt. Et ideo ē in synocha vbi fluxus esset sup̄fluit: q nō possit virtus tolerare esset restringēdus. Sicut ēt in aquosa hydropē cū educit aquositas cū instro ly educat res pñr nām: qz tñ sit resolo in vire inebet res pñr nimis subito abūdans etiā ppter virtutis resolutionem euitādā. Pro tāto dicebat Aui. in casu curarino. **E**terici qdē illis ei q accidit et ipso. i. a nāvia est vt nō curet donec restringat sup. p seipm aut sentiat casus virtutis: et ita vult in cretico ēt cū cadit virtus est pstringēdus: q nō pñueniens: et ita inferat. **E**t est vltimū pñosticum ad malū: q qñ sup̄fluit sanguis fluxus nariū pñm vñq ad. xxv. lib. est significatio mortis. Et de hoc dicit Aui. Et scias q qñq vñit hō in fluxu sanguinis nariū vñqquo egrediant ex eo vltia. et. lib. et vñq etiā ad. xxv. lib. deinde morit. **E**t fluxus etiā pñgens ex rupturis arteriaz pñtenculorū cerebri vel aliarum ex cōi doctrina antoz nō curatur. Et expressit etiam Rasis in dimissionibus in fine huius cap. postq posuit curam huius fluxus hoc idē dicit sicet estimo q ille in quo hec

De signis
demonstra
tione.

De signis
ad malū.

cura
et no
prio
nend
cipie
ria si
ne v
er vi
ni z
als f
vidē
meri
clar
er p
viri
viri
ci p
se q
sign
hum
lara
stall
ritu
guli
uso
rus
z ad
z im
lis:
stom
arre
si ve
lis
pre
fuer
met
cuss
pos
nas
esse
sa fi
ciet
tat
si su
uis
de
tur
rio
not
fit
q d
ad
cal
od
riu
ne
su
cu
C
tio
ad
rio
pa
un

cura vs sup. quam posuit est ex ruptura venarū
et no arteriarū: dicit Aui. q̄ ille q̄ est ppter rup-
tionem r̄heris venarū cerebri: arteriarū ei? res-
nendo ly: et expositio est fin plurimum non res-
cipiens curam.

De signis
demonstra-
tione,

Signa demonstrativa causarū si sit eruberan-
tia sanguinis et humorū manifestat ex habitudi-
ne: vt plectroica et grauitate moris ocio: et etiā
ex vsu reze gñantium multū sanguine marie vi-
ni et dimissione flōmiaz vel eiōnū sanguineaz:
als fieri cōfuerat: sic de alijs signis reponis
vidēdis scōa primi. Cōs si sit virio humorū
merito qualitaris vt coloricatus in sanguine de-
clarat ex signis colere dñantibus in sanguine et
ex parte coloris habitudinis totius: et ex parte
venarū et ex colore sanguinis subtili claro ad ci-
triniū declinare in sanguine: declarat et ex suba-
cū pñatione tincere ad igneū et rubes. Et si
sit ex debilitate virtutis declarat ex pñatione
signoz malitie qualitaris maxime actiūaz ipoz
humorū et pñatione eruberantie eoz cū virtute
lara totius et plerūq̄ est sanguis aquosus et dis-
tillado vfluēdo leuiter emittit vbi si sit ex mul-
titudine est cū peridois. Signa q̄bus dist in-
guitur. vtrū si sit ex venis et arterijs sunt. Si ex ve-
nis fuerit sanguis est rubens magis et min⁹ cla-
rus et magis grossus: et si arterialis est subtilior
et ad igneū magis accēdo. Declarat et ex exitu
et motu eius q̄ arterialis velocius erit q̄ venas-
lis: et cū impetu et saltu quodam ppter indus-
sione spūm et trillatione eoz: in eo sanguine
arteriali q̄ra mētura nō recipitur in venali: rita
si velocius emittit et eruberat: et interdum tas-
lis sanguis arterialis colligat apparebit scōm
p̄re spūmofus. Et si sit subtilior venali. Et etiā si
fuerit ex pñiculis cerebri vep̄lu aūcessit vehe-
mens soda vel apā calm cerebri vel casus et per-
cussio supra caput v̄l frontē: ly et aliquoties va-
poros acuti ab inferiōibus elenati ad intra ve-
nas vel arterias dicorū pñiculoz recepti pñt
esse cū rupture venarū vel arteriarū. Et si can-
sa fuerit vapor: vel v̄trofitas erendē venas fa-
ciens rupturā p̄cessit dolo: erētius sine grani-
tate et sit sāguis emissio subita et rep̄tina. Et
si fuerit ex corrosione venarū erāt signa corrosio-
nis q̄ intra magis declarabunt in ca? de p̄tisi et
de spūto sanguinis. Signa nō cretici sumuntur
ex p̄fessione egritudinis acutaz: q̄ i die cre-
tica accidit et ex alijs supra positis de signis p-
nosticis euētus et ad bonū. Et ita signa vtrūq̄
sit nocitius vel inuatiūs: sunt et nota de his
q̄ dicta sunt de signis pronosticis: et ad bonū et
ad malum.

Signa vero causarū extrinsecarū: vt nūquid ex
caliditate aeris vel ex sumptione reze calaz: vel
odoramento eaz vel ex impositione reze rūpen-
tium venas ad intra nares vel casu vel p̄cussio-
ne: et alijs cognoscunt reſone infirmi et ex sensu
vel manifestatione p̄fessionis dicarū causarū
cum pñatione aliaz corporum.

Cura. Veniendo ad vltimū vt de cura in ea
tio est v̄lō circa regimen. Secunda intērio erit
ad diuertendum mām fluentem. Tertia inten-
tio est: ad poros venarū vel ruptas venas p̄nci-
paliter. vniendum: cōstringendum: stipricādū
in qua intentione sunt quinq̄ spāles: vt vide-

bitur infra. Quarta intērio est: ad cōfortationē
mēbroz vbi flatuitio debilitatis virtutis. Alia
intērio et vltima est ad remotionem accidētis
contingentium in fluxu sanguinis.

Prima intērio: igitur circa dietaz cōplernr
discurrendo per opposita causas illius. nā si in
cā fuerit latitudo poroz ppter caliditatem vel
p̄mitiuam extrinsecam vel intrinsecam corpo-
ralem ex humore calido: cum infrigidantib⁹ oc-

De aere.

currendum est: et primo ex parte aeris vt sit canē
dum a mora in sole et a locis calidis: et ab igne et
a stufis: ponatur in loco frigido corpus et ad re-
nebrosum declinās magis q̄ ad lucidū. Vide-
tur exercitium et corporis et aiale: et maxime mē-
broz superiorum: et p̄inde masticatio est in hoc
casu nocina: et sit vociferatio maxime alra: etiā
morus animales maxime conuertuntur ad su-
periora: et sic habilitant ad fluxus. Vigilie et
superflue nocent: nō tamē somnus p̄fundus in-
nat: qm̄ conuertuntur vapores ad intra sit cum
spiritibus: et sic faciunt ad inflāmarionem. De-

De exerci-
tio.

bet ergo somnus esse inter polaris. Inanitione
eriam nimia nocet. quanto inflāmaria: nec est
fēda inanitione artificialis cum medicinis labo-
riosis nisi cum cūlterijs leuiter educitib⁹: qm̄
italia agitando materias si fortiora fuerit indu-
cunt ad fluxum sanguinis. Venitio rñ v̄tris ne-
cessaria est: qm̄ plerūq̄ in casu coniungitur ven-
tris stipricitas: precipue cum sanguis abūdat
ppter nām fieri anaram: sed imponantur cliste-
ria modo suau magis quo fieri possit sine mo-
rione corporis. Cibaria sint frigida ad viscosū
sum et ad flegmaticum aliquantiter inclinantia
et fin hoc vitentur carnes et maxime antiū callaz
et si aliqñ ppter virtutem sit indigētia ipsarum
sunt carnes viscositate participant: vt vitus
loz gñationi p̄pinquoz: et porcorū vel agnorū
ipoz eligant carnes musculoſe neruose notabi-
liter decocte nec aliquo mō sint aslate: s̄ sunt eli-
xate cū modicissimo sale vltima decoctione:
et cū vino granatoz fiat selatina cū corallis dis-

De cibo.

mittēdo spēs maxime croci cinamomi et piper.
Valēt ad hoc pisces et viscositate maxime p̄ci-
pantes: vt tenche anguille et hmoi. Valēt case-
reces modicissimi salis: lac recēs decocti: am-
lum: panicum: frumētum: decocta spelta: far: fa-
rina fabaz: et farina lentii: ista oia glutinatiua
et etiā pln inuuant. De omis nō est dubitatio
q̄ albumina onoz pueniunt: sed de vitellib⁹ vbi
cōiungeret multitudo sanguis esset timor i vsu
eoz. Aui. rñ in ca? p̄prio. laudat oua elixata eliq̄
preparat ad fluxū sanguis nariū ppter coleraz
sanguis sui: et hoc sup. intelligat si p̄parent euz
acetoſis: et est ex viscositate aliquantiter ipoz onoz
et p̄inde acetoſa cū q̄bus debet rectificari ne in-
flāment: debet esse acetoſa remisse acetoſitatis
vel acetoſitatis ad stipricū declinātis. vt est ag-
greſta et vini granatoz acetoſoz et non acetoſa
acetoſitate acuta. nā de eis p̄tinuando in textu
dicit Aui. acetoſa rñ qñq̄ nocēt patiētib⁹ fluxū
sanguis nariū: ppter incisionē et subtrillatio-
nem que est in eis. Et hoc bene nota: et posset et
dici q̄ ly vitelli onoz tremuli nō cōueniant: qz
gñant sanguine subtilem euaporabilem: et pro-
portionatissimum gñationi sanguinis subtilis
vt Aui. in de vitibus cordis. et ita sit ipoz exhi-
bitio aliquantiter verenda: rñ si sint indurata: qz

An oua in
hoc casu
conueniāt

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

tunc stant nutrimentū grossum: in casu posset
conuenire: sed si sint tremulanti auderem: et si ci-
baria decoquantur in aqua ferrata vel calibeata
acquirunt quandā proprietatē in pstringendo pue-
nientem. Inter herbas v3 porulaca singulr
plantago: paz solarri: lactuca: spinachia: ac oia
olera ad frigidū et sicciū et humidū et grossum de-
clinantia. Et de cibarijs a proprietate valenti-
bus sunt cerebella gallinaz. vt posuit. Mefi, et
alij auctores in hoc cōcordant quasi vlt omnes
Inde dicit Ani. in ca° pprio. in cura fluxus san-
guis. et cōgregatio quidē erpientū estimar q ce-
rebella gallinaz sunt ex melioribus cibis: imo
ex melioribus medicinis ei: qui h3 fluxū sang-
nariū ex casu vel pcurssio: v3 op3 vt ex eis plu-
rimū fumant aut fiat vicibus continuis: et 2°
cā. laudantur pprie in fluxu q sit a velaminis
bus cerebri. De potu aut dicatur q vniūz re-
gulariter est dimittendū qm ipsū nocet: vt di-
cit Ani. in gram excitat sanguinē: et aliquoties
inuit in virtute defecta p quanto cōfortat. et vi-
uificat: sed sit paz: et paz puritum cū aqua cali-
beata et sit puritū et in suba grossum mirtuz vt
supra: vel cū aqua decoctionis dragagati: et ma-
sticis fm interiones diuersas: loco pot3 vniua-
lent aliq aque sublimatē: vt porulace: plaura-
gumis: vel aceto se cum zuccaro albisimo: vel in
lep rosato: vel sirupo de ribes: vel cum simplici
milla cydonioz: aqua ē decoctionis prunoz:
tamariudoz: in ubaz: dicit Ani. q gñant sāgu-
nem turbidū. i. grossum: et si nō sint frigide. naz
ponunt in inbe tepere in actiuis: etiā in pos-
tu v3 vinū granatoz berberoz cydonioz vel de
rob cydonioz: v3 succus cydonioz inspusat: cū
zuccaro vel aliqd hmoi. Et si fuerit cū fluxu
alia a dicta de causis dictis supra: vt erēpligfa
latras ab humiditate impotētia pteine: nō
intendū est cum cōtrarijs: vt cum magis ad
sicciū declinantibus nō sic frigidis: et sic assara
magis cōuenient: et in ceteris semp occurrēdo
cū cōtrarijs: et cū obuiatione causaz facientis
ad id de quib3 supra dictum est: nō semp aduer-
se vt nutrimentū declinet ad gressum et viscosū
aliquatiter ne reddatur mobilis sanguis: et pñt
sursum educibilis per nares. Et hec sufficiat q
tum ad regimē in dicta.

Ordinata dicta sequitur scda interio q est vbi
nō sit creticus de diuersione euacuatiua q com-
pletur: vt statim dicitur. Dico signanter si nō
sit creticus: qm dicit Ani. in prim° cure rest oia
auctores cōsentunt q cretici et similes illi qui
accidit ex se ipso via est vt nō curetur donec stri-
gatur sup. p seipsum aut sentiat casum in tri-
ris sup. ex eo nam tunc necessaria sit curatio cū
intentionibus dicendis. Primo de diuersio-
ne euacuatiua q cōpletur primo p flōiaz nisi sit
aliquid impediens: Nam de hac dicit Auicē. qd
flōia est melior res qua curatur fluxus sangui-
nis narium. Sed circa flōiam illā: et ad cōm
doctrinam omnis fluxus sanguinis ex naribus
sunt plura consideranda. Nam Ani. videtur in-
nuere q fiat flōia ex eadem parte: alibi qd fiat
de cephalica. Mefiue autem dicit quod fiat ex
oppo3ito: deinde de eadem parte. Breviter dica-
tur q in principio et precipue stante repletione
fiat primo ex oppo3ito et sit minuta q si corpus
nō sit repletum et occurramus nō in principio

Not. bene
dicta hic
flōia.

fluxus: tunc fiat flōia ex eadem parte: et corpore
etiam magis minozato fiat flōia de cephalica
eiusdem lateris: et scinda est primum eno de ves-
na cōi randem per saphenas stante maxima re-
pletione. Et dicit Ani. q aliqui est scinda flōia
v3 ad sinopim: hoc intelligitur q fluxus est
vehemens et in corpore constantis virtutis per
uam: et in quibus illa pōt fieri reparabilis vt in
corporibus sanguinis et multe carnositate et
in venibus robustis. Nam fortior est in restrin-
gendo: ipsa nāq. vt dicit Ani. cum adducit ad
sinopim sedat statim: et hoc maxime conuenit:
vt dictum est: in fluxu sanguinis narium: v3
mentis velocitatis: immo addit Ani. opo3et
succurratur in hora. i. statim sup. cum tali flōia
cum sentitur vehementia fluxus sanguinis na-
rium et velocitas eius ante q cadat virtus: vni-
de sup. fieri possit sinopis reparabilis que in
debili virtute proba biliter nō esset reparabi-
lis propter causam alā a me expressam. Modus
autem quo talis sinopis inuit est. Nam quan-
do corpus ad sinopim reducitur spiritus con-
uertuntur ad cor simul cū sanguine: et sic diuer-
tuntur a via narium et corpus forum infrigida-
tur: et ad hanc flōibothomiam ad sinopim diu-
centem: laudant Ani. flōibothomiam vene ce-
phalice vel vene spatularum. i. vene inter spatu-
las que est posterius: quoniam vt dicit est mas-
gis vltima: quia prohibet sanguinē elenari ad
caput: de q flōibothomia non inuenio dictū ab
alio: nō est dubitatio si sit vena manifesta in
dorso notabilis cum sit habens originem a ves-
na chilis: et habens colligantiam cum vena na-
rium: quia ipsa sit apta inuare singulariter: sed
q cōter illa vena nō apparet exterius: ideo cō-
muniter auctores de ea non faciunt mentionē
sed si in aliquo corpore innotesceret: optimē cō-
inuenirent. Nam etiā aliqua sunt corpora quo-
rum arterie non manifestantur circa brachium
ita vt aliquoties medici non possunt percipere
pulsū: vt ego vidi in quodam doctore neapo-
litano qui me decepit in pñtando brachia
et in nullo percipiebatur pulsus: sicut si fuisset
mortuus: et ita similiter esse potest de alijs ves-
nis aliarum partium que aliquando manifestā-
tur et aliquando occultantur: et pro tanto fore
particulare experimentum vidit Ani. de illa ve-
na. Qd si fluxus nō sit magnus: sed paulatim fa-
ctus tunc fiat flōia paulatim vicibus primis:
q multiplicatio numeri melior tunc est q nullo
repletio qritat: quia sufficit sola diuersio: et
nō est necessaria cū: et in hoc semper sit caute-
la: vt a principio fiat flōia dum virtus est pñtā
fluente sanguine vt dictum est. In corporib3
aut in qbus ppter cām aliquam nō pōt fieri
flōia fiat diuersio aliter vt ventofationes ligā-
ture facte in extremis adiutorioz in brachio x
suo spatulas: et etiam versus inguina: q ppter
illoz loco3 dolorem sit diuersio sanguinis: in
hoc etiam valent ventose sub poplite et apud
cauillas ligatura etiam testiculoz in viris mul-
rum inuatur: Etiam dicit Bal. in 3° decem tracta-
rum q exercitium pedum et strictione manuz
inuat: nō vt predictum est: verendus est quilibet
morus laboriosus a torius: q p cum disponitur
materie ad motum sursum: sed Ani. quarta pmi
in diuertendo ponit qd habeatur aliqd poudel

Not. bene
dicta hic
flōia.

Not. bene
dicta hic
flōia.

rosam in manu in corpore non parato ad somniam
et coram monendo illud ponderosum sit puer
sio sanguinis ad inferiora. ¶ Hec tñ interio de
diuisione que dicta est regule fm cas. Adhuc
posi in supra. circa textu. vt. l. cum multitudo
sanguinis vinctur aut multitudo simul et acuitas
vincant: ista interio de diuisione est pponenda.
Sed si acuitas et inflammatio vincat supra mul
titudinem: tunc prius opz vt interdum cu al
terantibus mala coplectione que auferit acui
tatem sanguinis de quibus dictu est supra par
tim in dieta et prim infra videbit in duabus in
tentationibus sequentibus. ¶ Et hanc tota inten
tionem de diuisione etiam ducere aliquotiens
ad syncopim posuit Gale. in 5º de ingenio fani
tatis. cap. 5º et est bonu caplin ad ista materia:
dicit. Fluxus aut materie loquens de fluxu san
guinis: cessat autem inter syncopim: aut cum ma
teria ad opposita loca extrahitur: aut de vno lo
co ad alium iuratur: addit: aut cum totum cor
pus refrigeratur et maxime membrum scissure.
¶ Et ita consequenter alia succedens interio est
ad vniendum poros venaru dilataros vel par
tes rumpas venar et contrahendūz ingrossandūz
sanguinem: et in frigidandūz ne fluat. Et hec inter
tio diuidit in duas. qm complet et extrinsecus
applicata et intrinsecus: et vtraq complet per
quinq principalia genera medicinarum fm qm
qm iuuant: de quibus dictu est circa literam. Et
hoc breuiter cōmō: abis qm qda sunt tri
narina: quedā stiptica: quedā in frigidantia vel
mortificanti: quedā canterizanti: quedā a p
prietate hoc faciunt. ¶ Glutinarina vt farina
moiedini: rela aranea bolus ar. mucilla. psylli.
¶ Quedam stiptica vt galle rose et semina earū
myri gisium lapis emathitoe: et talia stiptica.
¶ Quedam canterizanti vt alumē arsenicum
atracamentū flos eris colchorar. ¶ Quedā a p
prietate vt cerebella gallinaz de quibus dictu
est in dieta. vnde quis cura horum non sit nisi
vno quodāmodo: per pprietatē tñ et p glutina
tionem et viscositate aliquid sistit per hmoi ce
rebella: sed sit cor vna frequens. Valer sterco
asini: valet succus porri a pprietate: vt vult
Adhuc: etiam hoc attestat Auic. 2º cas. in areola
membrorum capitis. Et Rasis etiam dicit q suc
cus porri cu aceto accerimo: puluere thuris est
melior: res que dici possit ad sistendū fluxū san
guinis narium: laudat lycii singulariter: vñ Ba.
in 3º tractatu dicit. Si in sacco poligonte
et lycio distemperet de puluere thuris sine oli
bani multū iunat: etiam camphora valde innat
acerū etiam ad in frigidandū dicit Adhuc valet:
et est hoc mirabile maxime in in frigidādo. Ali
qñ ergo inredimus cu his exterius applicatis
glutinarinis et c. Alumē valet maxime inter cau
terizanti: sed vna regula obseruet: que etiam po
sit est circa res. q applicatio medicinarum gluti
narinarum et stipticarum est magis cōueniens
q medicinarum in frigidantiū et canterizantiū
immo dicit Adhuc q est rimendum in canteri
zantiis: qm magnificant vnlnera: q sit crusta: et
cum remouet sit vlceratio maior: et inde sit flux
us postea maior: etiam in in frigidantibus dubiū
est de mortificatione membrorum. nam vt dicit he
medicines alqñ moribide sunt sup. cōgelando
spūm et extinguendo calorem vite. Ideo et Auic.

memor istius ponit timorē in multū in frigidā
do caput in hoc casu: q alqñ congelat sanguis
circa pāniculos cerebri et dicit ad maxima nos
cumenta aliqñ ad apoplexiā: vt sunt aliqñ q re
nent panuū lineū infusum in aqua frigida cir
ca collū: et in hoc est maximus timor: q aliquan
do constringunt vie medie inter cor et ipm cere
brum: ideo bene aduertat. Nam hec sunt verba
Auic. in cura fluxus sanguinis narium: et non opz
vt sit superfluitas in effundendo aquā in frigi
dationis vehemēis: vel sup. aliud forte in frigi
dans non applicet. fortasse em vt dicit coagula
bit sanguinem et cōgelabit ipsum in pāniculis
cerebri. Adhuc: igitur cura est que sit per glutin
narina vel stipticayel cu his que a pprietate va
lent: verum est q qñ ista non profunt in corpore
forti vt dictu est: possumus ad fortiora pcedere
in hoc tamen est seruandus cas. Adhuc dicit
sic. Verificatores vero qui operantur fm sapiē
tiam congregant et diuersis diuersarum inten
tionum: et perficiunt et eis vnum habens vir
tutem sigillatam: et carens suspitione ex his
que rimentur.

¶ Iste tñ medicīne que exterius sunt applican
de diuersis modis et ingenijs applicantur. nam
qñq applicantur sub forma embrocationis: no
tantum supra caput: sed supra totum vt est de
sparsione multe aque frigide: aliquando in for
mam lyciorum siue rennarum imponendarū
intra nasum: aliquando per viam odoramenti:
aliquando per viam insufflationis pulueris: ali
quando per caput purgia arabenda per nares
et aliqñ cum linimentis et emplastris exterius
applicatis.

¶ De hoc tamen quod dicitur quod applican
tur in frigidantia per modum embrocationis
non tñ supra caput sed etiam supra totū. posuit
Gal. 5º de ingenio sanitatis ca. 6º vbi ponit cu
ram fluxus sanguinis propter rasuram et refuda
tionem notatum multum singulare in ista ma
teria: et credo q idem Auic. accepit sententiā su
pra allegatam. dicit sic Gal. q autem sup mem
brum de quo fluxus sit exterius apponit vel cu
refrigerantiis vel cum stipticis existens absolu
te non laudo: sicut quidā medici faciunt in hoc
loco errantes: cum aliqñ nostre intentioni con
traria sint: eo quod sanguinē ad interiora cor
poris remittunt: et interiora venarum replent
addit: quosdam enim homines non sanguines
ex pulmone excreantibus emittē: qui cum eo
rum pectora frigidis in frigidarentur nimium
lesionis incurrunt: similiter quidā alij sto
maco sibi refrigerato nimis lesi sunt sicut etiam
sanguine de naribus fluente caput in frigidari
multotiens nocet addit. propter hoc iudico ti
bi vt absolute non in frigidēs circumstantia flu
xus sanguinis: nec etiam indefinite nec in om
ni tempore: sed miraro iam sanguine de loco
ad locum. verbi gratia: si sanguis fluit de nari
bus prius minas venas sicut dixi. et fricabis
manus et pedes: prius exprimes eas: deinde vñ
rosas in latere ponas: post hoc non festines me
dicinam supra caput et frontem imponere: nisi
prius sanguis vertatur ad opposita loca. et be
ne nota istam sententiā in hac materia. ¶ In
applicando tñ pulueres dicunt Adhuc. et Auic. q
oporet vt sint illi pulueres tritissimi vt melius

Bona con
clusio.

Nota.

Notabis
dicta Gal.
et Auic. in
hoc loco.

Not. bene
pntē ca
nonem.

s iij

Prima pars practi. magistri Joan. Battel de gradl.

adhucant: et debet nasus cōstringi vt retineat
pulis parietibus nati: et attrahat anhelitus p
os nō p uares in illo casu. v. g. cōficiendo pulne
rē vt infra. R. thuris boliameni sanguis diac
rosaz karabe myrtilloz. añ. 3. 5. camphore. 3. j.
pulueris et subtilissimē et insufflent intra na
res. Et si volumus facere pessariū cū his pulue
ribus ponat succus porri vel burse pastoris cū
eis: ita incorporato cū pāno lineo inuoluat in
dicta mixturaz imponat intra nares: et teneant
nares clausas: vt dictū est. Et laudat Aui. et etiā
a reliquis cōter laudat lyciniū de pāno lineo et
submersat in encaustro et pulueris et desing dra
gantū: et est spēs virgilio deinde mittat in na
sum: vel sumat succus folioz vitice et colchorar
et pili leporis: et stercus asini siccum aut humi
dum: et succus porri et olibanū: et fac eis rentā
et pone in nasum vt supra dictū est: possunt etiā
fieri puluis et lyciniū cū papyro cōbusto: et corri
cibus ouoz combustoz: et corticibus granatoz: si
cum lycio. et si placet incorporare adde de succo
porri vel plāraginis vel portulacē vel albumie
onit: hic semp nota qd qñcūqz talia inhiunt in
nasum semp cōuenit vt dicebat Aui. vt aliquid
in ore teneat et si teneat aquā frigidā multū in
uabit in casu dupl. Primo qd phibebit euapo
rationem in frigidādo meatu p quos fit euapo
ratio. Secōdo inuabit: qd si aliqd de medicina in
ieca in nares trāsibit ad intra os: nō perueniet
ad stomacū vel pulmōes: sed simul cū aqua pos
sit emitti. Et hīc possunt fieri epistimataz em
plastra supra frontē et nares. C. potest etiā fieri
euaporatio vt de succo stercoris asini quod sit re
cens: et si nō sit recens vt possit euaporare aspsa
tur aceto calido vt euaporet. Laudat etiā multū
rū stercus porcorū ad istā intentionē siue ab in
tus euaporatum siue ab extra applicatū in for
ma emplastri supra nasum. Et dicit Gerard⁹ vi
di qd stercus asini restrinuit fluxū hemorrhoidaz
superflūū et menstruoꝝ si ponat supra pectinem
in mulieribus. De hoc etiā dicit diasco. qd ster
cus asininum sicū et recens insufflatū in nares et
etiam odoratū stringit fluxū sanguis cū vntē.
Valer etiā ad euaporationē si capiat lapis mo
lendini et in eo calefacto aspergat aceti: etiā la
pis a quo ducit ignis si aspergatur aceto valet.
C. possunt etiā fieri epistimata supra frontē et
rumpora cū succo plāraginis et decoctione gal
larū et balanstie et folioz piroꝝ et nepilozum cū
modico aceti: et potest fieri linimentū cum oleo
myrtilloꝝ et cydonioꝝ incorporatis cū bolo
armeno et modico aloes et pilis leporis et intra
nares: et extra. Et qñ ista nō sufficiunt in corpore
forti fiat rēra ex vitriolo adusto ponendo duas
partes ipsius et partē opij et est fortissimū. Si
etiā sumatur alumen cū opio nō minus valebit
istā opiata sunt suspecta apporimata inter
rūs: vt supra dixi circa ter. C. Per intrinsecus
autem valent que dicta sunt supra in regimine
vt syrupus de myrtis rob de cydonijs: rob ro
cydonia condita. Valent etiam trocisci de terra
sigillata si exhibeantur. 3. j. ipsoꝝum cum. 3. iij.
aque plantaginis vel portulacē: et trocisci de
karabe sunt adhuc fortiores et est possunt incor
porari cum zuc. ro. antiquo et cum dyacironitē
cum diadraganto si placet in forma confectio
nis: et si volueris copiam horū videbis infra in

cura sputi sanguis: cū his etiā p pre pfitur.
C. Alia intentio que est ad humores alterados:
qd aliqui est colera dñans et facit ad fluxum san
guinis: et tunc est intentio ad in frigidandum cū
sympo de granatis: et fiat educio cum mirabo
lanis citrinis: et de eis fiat portio: possit etiam
exhiberi aliquid de reubarbaro et comburatur
fiat efficacius ad istam intentionem. C. Facta
autem mundificatione cōfōrentur membra: et
in hoc valet trisera ex arte senonis cum limatu
ra ferri: etiam trisera minor: et trisera sarraceni
ca: valent pillule de bdellio. C. Ultimate quā
do est etiā intentio ad stupefaciendū inuat filo
nium persicum. 3. j. cum aqua plantaginis. et re
rins etiam epistimetur cor et par cum in frigid
dantibus et confortantibus appropriatis.
C. Denum succedit alia intentio circa acciden
tia que cōsequunt et precipue fluxus sanguinis
ad intra stomacū vel pectus per colatorū et per
mery et per cannam pulmōis: qñ hoc accidēs
est multum timorosum. Ideo dicit. A. 2. opz vt
obserues ne dimittatur aliquid eius descēdere
ad ventrem et inler stomacū et debilitet. pulvis
et exiter syncopim. nam sanguis cū coagulat
inducit naturā veneni frigidi: et ideo caput in
clinetur ad eritū istius sanguinis: ne interi⁹ re
cipiatur nec dormiat patiens tpe fluxus valet
retentio camphore in ore.

C. Si autē cognoscit qd fluxerit aliquid de san
guine supra decoaguletur sanguis et cognosce
tur coagulatus ex accidentibus illius vt ex in
flatione stomaci et diminutione pulsus vel ca
sueius et aliquotiens syncopi: et tunc ad decoa
gulandum singulariter valet coagulum lepor
is et hedi. Sed in hoc nota quantum ad dosim
noli transire. 3. j. detur media. 3. vsqz ad. 3. j. nā
rante est vis coaguli ericando quod penetrat
vsqz ad profundum membrorum: et ideo male
est in his qui audent vsqz ad. 3. j. dissoluat coa
gulum cum aceto: valet oryamel p seipsum. Lan
dant diacurcuma ad discoagulandum sangui
nem. Sed si sit materia liquefacta: quod cogn
sciat ad remissionem accidentium: tunc edna
catur per vomitum vel cum clysteri comuni
et decoctione rerum magis calidarū qd frigidarū
vt cum decoctione antheri camomille mel
lilori. C. Secundum vero accidēs vt frequen
tissime contingens ad extraneum fluxus est
virtutis prostratio: in qua opozet vt vniūscie
tur virtus cum cibis restauratiuis et odorabilib
bus que non sint calida. Et in hoc valent a pro
prietate camphora costus squinantium. nam
iste medicīne habent vim cōstringendi et pro
hibendi fluxum sanguinis simul et confortans
di: et faciantur cum cibis predictis: et in his va
let la: quia coagulat: et in reliquis obseruetur
dicta que dicta est supra et que dicitur in dicta
pistocorum et syncopis et colerice passionis.

C. Et quoniam aliquando apostemata capitis
calida et multi alij morbi acuti conueniunt
terminantur per fluxū sanguinis narium qñ si a
natura nō fiat et sint signa fuerit fluxus: tunc p
nocetur fluxus sanguinis narium vt inspicien
do rubea et fiat attentio in plderatione nū. fiat
fricatio intra nares cū vngue amū odo aliqua
crustulā vel soluēdo aliquā venulā circa parē
superiores nati: qd si digitus nō possit vsqz ad

Bonny est
tenere aq
frigidā in
ore ppter
duo.

Lycinium
fortissimū

De his q
valēt p in
trinsecus.

De modis
ducendi
sanguinem
p opus
fuerit.

superiora attingere fiat fortis commotio nasi et capiatur sete equorum vel porcorum grosse et ligetur in ligno circa vni extremum: et circi uoluto ligno per nares sui illud extremum in quo sunt sete extense ruperunt ora venarum. Etiam herba quodam quam canteriolam appellant quod est multum aspera: que si voluat intra narco valer ad punctionem sanguinis ex eis: et hec fiat in hora oportuna et conuenienter hora de mane: quod facilius puocabitur sanguis propter motum ipsius illa hora: et de hoc dicitur est. s. de soda in fine: et tunc sanguis non est res stringendus nisi secundum formam dictam. s. de cretaco. Et sic fit finis expositionis textus.

De escariis et vlcibus narium.
Cap. xxxvj.

Cum in naribus fuerint escare cera et oleum et adeps gallinaceus eis immittatur: et aquam calidam naribus in mane multotiens per aliquot dies odoret. Quibus pustule vel crustule egredi ceperint lyctinum aceto forti infusum in quo sal sit positum naribus immittatur ac super eas acetum et sal similiter ponantur. Siccabitur enim ex hoc et non prolongabitur eadem bona. Quod si vlcera ibi affuerint: vnguento de cerusa curentur.

Stud capitulum recta continuatione continuatur cum precedenti. Nam postquam in precedenti determinatum est de fluxu sanguinis narium sequere plenius rupturam venarum ipsius nasi: quarum conditio aliquando fit per caustica: ut supra dictum est crusta generata vel escara: et aliquando in remotione illius marie si violenter fiat remanens vlcus idcirco conuenienter post cap. de fluxu sanguinis narium: succedit cap. de vlcibus narium: et quoniam dictum est: sepe ad vlcus antecedit escara. Adcirco Ra. in tertio duo facit principaliter: primum hoc dividit cap. in duas partes: quoniam primum determinat de curatione escararum. 2. ponit curam vlcum. 2. in fine capituli ibi. (Quod si vlcera affuerint etc.) Primum etiam in duas: quoniam primum modum faciendi escara cadere. 2. ponit quod sciendum si amora escara: vel cum incipit remoueri et non complecti? eductio. 2. ibi. (Enig crustule etc.) Deinde primum dicit. Cum in naribus sunt escare: cera et oleum et adeps gallinarum eis immittantur: et aquam calidam multotiens per aliquot dies odoret vel sugat. Pro intelligencia patris huius est notandum quod quoniam escara inducitur est per viam cuiusdam erictionis: et extreme adustionis: idcirco in eius remotione oportet eam humectari et mollescere: et hoc cum his quod etiam remittat ignem ipsam: et postea per hoc remedium positum in tertio est conueniens nam enapozario aque tepide et eius sucro per nares leniter facit ad hanc intensionem. Et si fiat enapozario de aqua decoctionis malvarum altera matris violarum erit in casu magis conueniens: vnde

quoniam etiam factum ex cera et adipe galline et cum oleo positum in litera est humectatum conueniens: et si fuerit oleum violarum erit magis appropriatum: et si fuerit acutius et mordacius aliqua: hoc circa locum olei ro. erit electius: et sicut dictum est de his ita possent fieri alia humectativa conuenientia ex medulla cruris vaccini cum oleo violarum vel cum mucilagine seminis cydoniarum: vel cum butyro multotiens loco in aqua violarum et co solo coiter vitur in remotione escararum et ita valet yfopus humida ad hanc intensionem. Addit rex. de 2. pre. Quibus crustule egredi ceperint: lyctinum aceto forti infusum in quo sal positum sit naribus immittatur super eas sicut ponatur: siccabitur enim ex hoc et non prolongabitur eorum mora. s. crustulaz: et quibus vlcibus vltimis Ra. dat intelligere vilitatem huius medicaminis quod est aliquod acutum mordacius et tericcacius. nam in amore escare aliquoties fit denudatio aliquorum pororum venarum minutarum: unde sit emanatio et refusario alicuius modicissimi sanguinis: hoc indiget ericcatione quod complecti et per acetum. quod et aliquoties diffculter emittit crusta est necessaria quodam ericcatio et stimulus in frute ad expellendum: ita facit medicina aliquando mordacius ut sicut sal et acetum: ita per quomodo per talem medicinam complecti ad vitramque intensionem. Ego tamen laudare ad aliquando minime mordacitatem dicte medicine simul misceri aliquid remittens ut est mucilago dragaganti: et prius semis cydoniarum: ut oleum myrtinum vel aliud humidum. De 2. parte principali ponitur cura vlcum: quod aliquando remanet post amotionem escare: dicit Ra. quod si vlcera ibi affuerint: ex vnguento de cerusa curentur nam cum vlcus ut dictum est supra in cura vlcum aurium indigeat mundificatione et ericcatione et remissione acuitatis saniet: ista omnia complecti per vnguentum de cerusa: cuius compositio est. Rx. myrris ceruse lythargirij pulueris etor galliarum modicum coibulaz aluminis. an. 3. i. oia ista de cerusa lythargirio et gallis et alumine sunt multum ericcativa: ut constat: myrra absterfina est et ericcativa: cum oleo ro. et cera fiat vnguentum: ista miscetur ad remissionem mordacitatis et acuitatis possent fieri alia medicamina: de quibus dicetur loco suo infra. Et hec quantum ad rex. sufficiant.

Postquam sic est expeditum cap. l. f. p. maiori intelligentia non tamen crustulaz siue escaraz cotingentium per applicationem medicinarum causticarum: sed etiam aliarum crustulaz vel vlcum siccorum ex alia causa et etiam de vlcibus non tamen emicantibus post fluxum sanguinis narium: sed etiam aliunde ut cap. fiat generale ad vlcera narium et crustulas in eis. Et ordine primum videndum quid nominis escare et vlcis. 2. de speciebus. 3. de causis. 4. de signis. 5. de cura.

Quid nominis. De primum quod nominis escare in naso. Escara in naso est suba nasi inspirata et ericcata: ita ut propter vehementem ericcationem facta sit innaturalis: licet tamen aliquoties adherentia sanguinis vel sanguinea inspirata et coagulata: per ericcationem quasi assata dicatur escara: sed prius debet dici crusta. Quid rei vlcis in naso de claratur ex quid dicitur nominis vlcis. nam vlcus dicitur mihi solam continuitatem in carne

Def. vnguenti de cerusa.

De quidditate rei.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

cū emanatione saniei vel virulētie: de quo late dictū est. s. in ca. de fistula lachrymali.

Distinctiones. De 2^a v^t de spēsibus et distinctionibus sit hec p^a distinctio: qdam sunt vlcera manifestā q sensu visus comprehēdūtur v^t q sūt in parte inferiori nasi: qdam occulta de qbus dicitur. Alie. q sunt triplicia: qda sūt in alchaystis: qdam in partibus colaro: qda in pupillis mamillaribus. s. in organis odoratis. De oibus his est etiā alia diuisio. nam qda sunt mollia et magis humida: itē et molliū et escaraz: qda sunt recētia: qda antiqua. Trem alia diuisio colligit ex sentētia Anī. quedam sunt vehēmentis doloris: quedam modici doloris.

De causis

Cause. Veniēdo ad causas. Cause vlcērum aliquid sunt vapores acuti eleuati facientes tale vlcus ppter mordicationē sūt aliquid ex materia mala defluere v^t ex catarris calidis defluētibz acutis mordicantibus: sit etiā qd post apata sūt exire et emanat sanies et sit vlcus: sūt etiā ex casu et percussione vulneribus nō bñ curatio: vlt^a oēs cause q possunt esse cause vlcērum aliorūz membrorū possunt et esse causa vlcērum nasi: s. nō eōtra pp cerebrū qd v^t magis est causa horū vlcērum.

De signis pnosticis euenis.

Signa. Nūc 4° veniēdo ad signa p^a de pnoptica enētia enētia aqueq causa aīo si ne pmitina apta ducere ad vlcus vel escaram de qbus dictum est si occurrat naso maxime in triniticus ex ea sunt signa pnosticū enētia ex spāl^r pores discurre ad oēs causas et ad oia si gna pnostica enētia de similibz his q sup^a dicte sunt de vlcēribz narium et similiter in signis pnosticis ad bonū vel ad malū. Sz spāl^r de signis malis pnosticis dicitur. Alie. oēcula aut intrus larētia in partibus alchaystis praua sunt et prauiora q sūt in partibus colaro: et adhuc magis praua sunt q sūt in ventriculis id est carunculis mamillaribus. Trem prauiora sunt q sunt chronica q q sunt modici tēpore.

De signis demonstratiuis.

Trem dicebat Auicē. q ea ad que currit materia acuta aut mala ferida cura si t^a difficilis: et per similia pores discurre ad mltā pnostica. Signa vero demonstratiua generis si sunt manifesta visu vlcera nō opz aliunde declarare: s. si fuerint occulta et p^aunda declarat ex enacuatione virulētie et saniei aliquotiens et reliqs notūmēis de quibus dictum est et de vlcēribz antrū in p^aundo: sed verum est q in his non est tantus dolor. Sz signa vero specierum si sunt ex apostemate declarat ex p^aessione apostematū et ex febre et c. Si ex materia catarrali de fluente declarat ex ipso sensu. Si ex vaporibus eleuatis declarat ex dispositione membrorum que habent colligantiam cum cerebro et sit in eis notūmēntum: s. sit vlcus dependens etiam habet ex enaporatione mltarū materiez. Et si fuerint ex p^aessione s^antus sanguinis et ruptura venarū vel ex applicatione medicinarū causticarū: ista omnia sunt nota relatione infirmi.

Cura. Veniēdo ad curam. Cura est duplex qda est generalis quedam specialis. Generalis vult primo regimē in dicta: et qm in vlcere causa est semper participans calidita

te innaturali zigneitate regimen v^t sic declina re debet ad frigidum et humidum: et sic eligatur aer conueniens: habita tamen intentione ad vlcus pro cura que indiget exiccatione: sit aer temperatus in actiuis vel ad frigidum declinans et in passiuis ad siccum declinans: et sic intelligatur in exercitijs: de cibis et somno et vigilia ita procedatur correspondēter sicut de aere dictum est supra de cura vlcērum et antrū et oculorum: etiam in medicinalibus stante causa corporea que sit causa vlcērum.

Regimen etiam vniuersale habet intentionem ad equationem humorū: sit sit colericus v^t remittatur in acuitate et mordacitate cum electuarijs et sympis appropriatis: etiam est intentio ad minorationē materie si fuerit peccās multitudine cum flebotomijs et medicinis v^t sepe dictum est: et in hoc valent que sepe dicta sunt in vlcēribz antrū: quantum ad enacuationem eradicationem laudatur Auicē. aliquotiens flebotomia facram in extremitate nasi. Nam per eam aliquoties euentatur et infrigitur membrum preter id quod aliquoties enacuat materia peccās: sed non fiat talis enacuatō si fuerit necessaria flebotomia cephalice nisi prius ipsa facta: et ita etiam si necessaria fuerit enacuatō de humoribus acutis: etiam precedat ipsorum solutio cum appropriatis: et hoc ne attrahatur materia per eam ad locum. Et hoc totum insinuat Anī. cum dicit. Et qda doq^a cōfert flebotomia in extremitate nasi post cephalicam et venosa nutrari et solo v^tris si. debent preponi ad diuertendum: sic plurimū inuāt. facta tamen enacuatione minoratione materierum habeatur intentio diuersina cum fricationibus membrorum inferiorum cum v^t rosis in collo postitis et cruribus: sed fortis et im mediata diuersio est que sit cum setonis post aures. Nam applicare medicamina per nares propter vicinitatem cerebri sunt multum timorosa: melius ergo est per diueretia: et in hoc ē facit singulariter scarificatio antrū inferioris.

Cura vero particularis completur per etia. primo stante vlcere siccō et crustula vel escara cum his que deponunt crustulam: et quedam molliciant crustulam: et quedam incitant naturam ad eam deponendam. De his que molliciant materiam valent vnciones: v^t vnguentum Rasis de quo dictum est supra in litera factum ex adipe galline cum cera et oleo rosa. valent mucilagines dragaganti semugreci seminis lini et althee. Anī. laudat yfopum humidum cum medulla cruris vituli: et similia multa possunt applicari mollicando.

Completur autem intentio stimulationis nature in expellendo si cum vnguento ponatur aliquid solis vel colchoris: sed sit ipsum modicissimum. Consequenter remota crustula aut emanat sanies aut sanguis aut virus. Si sanies multū dīscitur cum vino vel succione aque mellis: et laudat quando esset de vlcēribz multum putridis et antiquis v^tina pueri: aliquando decoctio prassij v^t aristologie est necessaria: q fortiora et multū exiccāt v^t q dicta sunt in curatione vlcēz antrū. In mūdificatione tamē ex exiccatione dicunt Auicē. et Alie. q vlcera nasi

Nota vnguentum egrigium qd laudat me. auctore narrare se.

si debet minus ericari q̄ vlcera aurium z plusq̄ oculorum: q̄ sunt media in siccitate inter ista: vt pater intelligenti cōpositione eoz. post mādificatiōe cū aqua mellis prasilij ireos deueniēdū est ad cōsolidatiōe q̄ cōplet cū his q̄ ericant temperate vt est aloes thūs sarcocolla myrra. Ista sunt satis temperata z cōsolidant. ¶ Sed si in vlcere quis nō emanat sanies sit materia corrupta cōtinne corrodēs: p̄ opz apponi medicamina corrosina anteq̄ apponatur consolidatiua: ne ista materia p̄ medicinas siccas pfundes in mēbro: z de his sunt flos eris arsenicum attramēti: sed remittat eoz acuitas cū dragagāro vel mūcilagie p̄siliij siliibns. Opz etiā mīlcere intēriones ad cōsolidādū z remonēdū putredinē z apponā fīm ingenia diuersa p̄ applicationē p̄ via infusationis puluerz vel lincio rū vt dicit est in ca^o superiore. Sz si cū tali vlcere cōiūgere vhehēns dolor esset cauendū ab applicatione talium acutorum nisi in modica dozi z facta cū eis remotione: postea dimittant ericātia calā ad cōsolidatiōe sed eligā frigidā vel remisse calā: Et in hoc dicebat Aui. vlcerā aut vhehēntis doloris curā cū plūbo vltio abluto z cerusa z merdasengi. i. lythargurio: si milito valēt galle z mirabolani citrim z valet vnguentū de cerusa de quo dicit est circa istam. nam tale vnguentū per intrātia habet cōsolidatiōe z putredinē remouere. Nota q̄ iste libellus est q̄dam epilogo: z ideo de singulis ita. non ponit plūte sz sub quodā compendio. ¶ Unus egregiū vnguentū posuit Sera. in ista materia: q̄ etiā allegat a. i. d. h. ad finem capli. dixit sic. ad medicamē cōferens vlceribus nasi. R. ceruse merdasengi plumbi vlti de quo dicit Aui. q̄ est in iudicio scorie plūbi sup. ericādū. an. partes equales: abluantur pluribus vicib⁹ postq̄ trita fuerint: deinde ex eis fac vnguentum cum vino z oleo myrrino diu terendo in mortario nūc oleum nuncyinum aut pag infundendo vsq̄ diu impinguerit. Est enim expertum z bonum: z cū his z similibus curabitur vlcus possibile curari. semper tamen attendendo cerebro a quo recipit continentiam influentiam ipsi confortando z ericcando ad prohibitionem generatiōis superfluitatū catarralium. Et de hoc dedit nobis doctrināz Aui. in isto caplo que est cōis ad omnes morbos emmētorioz: cū cerebrū sed precipue narium. dixit sic. Et ad summūz necessariū est vt ericcetur caput z confortetur cum eo q̄d sciūti zc. supra in capitulo de sōda. Et sic fit finis ad laudem dei.

Nota vñ
guenrum
egregium
q̄d laudar
me. auero
nare se.

De polypo vel hemorroidibus nasi. Cap. xxxvij.

Cum intus in naribus caro superflua mollis et quasi dissoluta rubea aut alba exorta fuerit et nares ingrossari ceperint ac ex carne predicta repleti. Cephalica prius erit flōmāda. ¶ Deinde lycinium ex vnguento viridi: q̄d in capitulo de corodētib⁹ carnem nominauim⁹ liniēdū et nātib⁹ erit immittendū.

¶ Si vero illud non suffecerit. medicamē acutum quod ibi descripsim⁹ apponatur donec ex toto mundificetur. ¶ Nec preterea passio quandoq̄ curatur cum ferro radicitus omnino incidendo.

¶ Si Sedici tamen quandoq̄ in hoc errāt vnde ex eoz cura eger maximū incurrit nocumentum. in boc nāq̄ loco cācer plū rūq̄ exoritur. ¶ Verum cancer quando in hoc nascitur loco nec tolerat acutas medicinas nec incisionem que cum ferro fit: immo indiget vt suauiter tractetur et medicaminibus lenientibus et flōmia et ventris solutione curetur. ¶ Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer: q̄ est durus pertingens quādoq̄ vsq̄ ad palatū. ¶ Sed cum res sicce sint et dure nec sit in eis aliqua humiditas supflua: summoque cauendum est ne hec egritudo aut similis ferro aut acuto medicamine tangatur.

¶ Si autem quod in naribus exoritur caro est mollis fluxerintq̄ ex eis humores: z cum nares stringuntur inueniuntur molles z cum tanguntur tactus nō sentitur solidus: non est timendum quin ex medicaminibus acutis et ferro mederi possint.

Stud est capitulum de hemorroidibus que nascuntur in nārib⁹ z polypo q̄d recte cōrinnat etiā ad pcedens. Nam postq̄ in pcedenti determinatum est de vlceribus nariū sequētib⁹ ad fluxū sanguinis cū sepe ad vlcera sequat⁹ additio carnis supflua ppter humorositatē nutritiē ad uenientis z impotentia restitutiue cōsolidatiue virtutis vñ generat⁹ caro spōgiosa supflua et sic fluit apara carnea vel egritudines angmēti que sepe sunt ad impediendū opationes debitas nariū. Et q̄nq̄ etiā interdū ppter p̄suetudinem fluxus sanguinis ad venas nariū qui solebat emanare p nares: facta restrictione pororum venarū: fluente etiā sanguine ad dicras venas. Fit etiā extensio panniculi coopericiū poros venarum: intumescētib⁹ istis poris: ita sunt sicut quedam vesice sanguinee similes hemorroidib⁹ que sunt in extremitate ani: q̄ etiā aliquotiens p medicinas marime fortes applicatas in curatione vlcerum z etiā in fluxu sanguis causticas impmit mala p̄plo calāz sicca in pres lasas z circūstātes: vñ nutritiē adueniēti illis p̄tib⁹ adurit z tandē p adustione gñat mā q̄ inducit naturā cācri parū rūmida: idcirco de his oib⁹ p̄ter nām apatib⁹ in nariib⁹ p̄tingētib⁹ Rasis determinat in hoc ca^o de his dispōnētib⁹ ponēs p̄ncipalē curā de hemorroidib⁹ q̄ sunt caro supflua mollis subrica ad albū vel rubēū declinās: z etiā de polypo: q̄ flit est caro ad dura sed aliquoties cōstantior hemorroidibus.

De limapars practice Joan. Marthei de gradi.

Cura autem cancri non ponit in hoc loco quoniam de eo facit ca^m superius tractatum 7°: tunc ponit quam ad eandem doctrinam in cura eius. Et si hoc dicitur p^ris ca^m p^ris divisione in duas partes: quoniam in p^rte d^ris r^ras. postis signis declarantibus hemoroidas in naribus vel polypis: ponit curam eorundem p^r medicinas et p^r incisione cum ferro. In 2^a parte ponit errorem quorundam medicorum qui similiter volunt curare cancrum sicut curantur hemoroides vel polypus: aliquoties cum medicinis: aliquoties cum incisione. 2^a pars incisionis. ibi. (Nec preterea passio quoniam cum ferro etc.) Prima pars etiam dividitur in duas: quoniam p^r ponit signum ad declarandum hemoroidas vel polypum nasci. 2° ponit curam ibi. (Cephalica prius erit sloboro munda.)

Declaratio
prime
partis
principalis.

Cum p^r parte dixit et est tota clara. Et intus in naribus caro supflua et mollis quasi dissoluta i. pedes alligata ad certam prenuas. s. debili radici subtili rubea aut alba exorta: super fuerit et nares super ingrossari ceperunt: ac ex carne pre dicta repleti super. id declaratur de hemoroidibus vel polypo. et in his verbis dedit intelligere quod aliquoties ista caro est quasi dissoluta. i. debili ter alligata ut dicitur est: aliquoties facit ad opilationem narium p^r impletionem et additionem carnis adherentis et quasi inuiscare naribus et non pendetis. Et hanc secundam partem videbatur in nuere cum dixit. Et nares ingrossari ceperunt ac ex carne pre dicta repleti.

Declaratio
prime
partis
principalis

Cum 2^a preponens curam duo facit: quoniam p^r ponit curam p^r flomiam et p^r medicinas. 2° ponit curam p^r operationem chirurgicam. 2^a ibi. (Nec preterea passio.) Prima etiam in duas: quoniam p^r primo ponit curam p^r medicinas faciliores. scilicet p^r medicinas fortiores. scilicet ibi. (Si vero ista non suffecerit.)

Cum de prima parte dixit super. stantibus dictis signis declarantibus dicras dispones prius erit cephalica flomanda et super. scilicet etiam solo venarum ad album declinantes unde declaratur: superius magis magis flatrice fida est solo veteris cum appropriatis ad dicras miam et cerebri: respicieturibus a quo recipit nasus continuam influentiam cum his que dicra sunt sepe quod si ad rubeum magis declinent flomia cephalice est magis necessaria: et ante ea aliquoties sunt necessarie flodie aliarum venarum magis diuerterentium et infirmitatantum p^r in canones alio dictos: et aliquoties post cephalicam est necessaria flodia vene existens in leprore nasci: de qua dictum est in cura fluxus sanguinis. (Addit: deinde lycinium ex viuentio viridi quod in caplo de corodentibus carnem nominauimus. s. in septimo tractatu superius et est septimum capitulum: imponendum in naribus et liniendum est. Nam illud vnguentum viride est multum efficacitum et corrosiuum: ut patet per simplicia intrantia ut tu vis debis loco suo: de quo dixit quod manifestat omnia saniosa vlcera et corodit carnem mortua. (Ad dit terr. Si vero istud non suffecerit medicamentum acutum quod ibi descripsimus apponatur: rest medicamentum quod vocatur calicon: quod est altero multo fortius et magis corrosiuum et patet inspicienti compositionem que est multum ar tificiosa: et ex serie huius textus patet in applicatio ne horum medicaminum debet esse cautela ut

non applicentur nisi precedentibus vniuersali bus de slobotomij et euacuatione cum soluti uo: et etiam quod in eis debent esse gradus quod semper incipiamus a debilibus. (Addit: hec preterea passio quandoque cum ferro curatur ra dicitur omnino incidendo: et hoc super. maxime sciendum est quod ista caro elongatur et pender: im mo aliquoties tantum pendet ut egrediatur nares: et cum est habens radicem gracilem: tunc tunc p^rie curatur incidendo intra radicem cum fortibus ignitis: ad prohibitionem fluxus sanguinis: prius tunc comprehensa dicra carne et de osum tracta dicra carne leniter cum renaculis. Dicebat tunc. (Ad de. ad declarandum necessariam esse slobotomiam et euacuationem ante istam operationem: et hoc quidem. i. hec operatio fiat post corporis mundificationem pluries iterata et post flomiam. Sed si dicra ma non fuerit pendens sed adherens et impleta ut dicitur est magis valent medicine caustice: ut dicitur ista loco suo. Ideo signatiter dixit quoniam in litera: post tunc incisionem et corrosione radicis facram: dicebat Asa. quod circa illas partes est ponendum de vigne ro de plio ad cofo: rationem et infrigidationem illarum partium: ne iterum redeat dicre dispones. (Sequitur illa pars. (Ad edici tunc. que est scda pars principalis: in qua duo facit. Nam p^rmo co: rigit errorem quorundam medicorum qui equaliter curant omne additionem facram in naribus cum causticis et incisionibus. 2° ponit signa ad disti guendum eas in quibus taliter operari possunt: et in quibus non. secunda incipit ibi. (Cognoscat autem an illud accidens etc.

Cum dixit ergo de prima parte: medicum quandoque in hoc errant super. in faciendo incisionem vel applicando canteria apparere eminentia aliqua intra nares: quoniam si fuerit cancer: ex his magnum sequetur nocuum: unde continuat ter. dicens. unde ex eorum cura super. taliter facra eger incurrit maximum nocuum. Addit: in hoc magis loco cancer plurimum exoritur. unde verus cancer nec acutas rolerat medicinas neque incisionem que fit cum ferro: immo indiget ut suauiter medicetur a medicaminibus leni tibus: et a flomia et ventris solutione curet super. alijs dimissis fortibus medicinis: ad declarandum igitur ne pringant medicum errare in applica tione causticaz et incisione apparere additionem intra nares.

Cum prosequitur in secunda parte ponendo signa distinctiua dixit. Cognoscat autem ante illud accidens si sit cancer: quod est durus pringens quoniam vsque palatum: sed cum nares sicce sint et dure nec sit in eis humiditas aliqua tunc super. declarat quod illa ma dicitur esse cancerosa: et tunc addit: quod sumo opere canedum est ne homo egritudo aut ei illis ferro aut acuto medicamine tangat propter nocuum que statim dicat. (Addit. Si autem quod in naribus exoritur molle est: superintus ex eis huius res: cum nares stringunt inueniunt molles: et cum tangunt tactus non sentit solidus: tunc super. declarat quod ista substantia non est cancer neque ma adu sta: sed vera hemoroides vel polypus: et tunc addit non est timendum quoniam etiam medicaminibus acutis et ferro mederi potest. s. sine periculo. hoc est quod dicit in litera. (Sed pro intellectu huius partis est primo notandum quod rasis in res

Declaratio
prime
partis
principalis.

Declaratio
prime
partis
principalis.

Qualis
sum
pro a colo
re est inef
ficax.
Nora bñ
ocmparis
ancoris.

De signo
sumpto a
dolore filij
est inefficax
col
gat
cāc
ui
rio
cē
et
rat
sup
p
m
u
i
tan
lia.

tu terigit principaliter duo signa distinctiva ad de-
clarandum: vtrum tale apud dicat esse cancer vel non: na-
m talis eminetia est dura: et cum sit sicca: a qua
non emanat sanies vel virulenta: tunc per hoc duo
declaratur quod talis eminetia est cancer disse-
rter ab hemorroidibus que sunt carnes molles:
et a polypo filiformi: quod non est sic dure sube sicut cancer:
et has etiam duas qualitates distinctivas posuit
A. in l. fa. dixit. Verum inter cancerum et hemorroides
deas malas distat: quoniam caro nara si est post egritu-
tines in capite: et catarrhos super descenderes per
nasum est hemorroides: et si non est super illud. i. q: non ac-
cidit post catarrhos et manationes per nasum: un-
mo accidit post claritatem nasi et purgationem cur-
sus super materiem humidam est cancer: et si aliqui an-
te dir noverunt ad caput ad cancerum sicut nocum: in
tunc melancolicum: et in pectus addit quod est siccus du-
rior: quod in pluribus non est huius sanies: et ita pu-
cipali declaratur per 5. dno. sicut etiam Ra. et licet non
emanat sanies manifesta atque ulceratur: tunc fit
seres in pectus. C. Alibi tunc A. 3. quartum cap. p-
prio de cancro: ponit alia signa distinctiva: sed
illa principaliter declarant non tunc cancerum sed etiam
distingunt ab alijs apparibus duris: et plurima
etiam signa canceri posuit distinctiva ab apate du-
ro in 21. tertio de apate duro maritico. Et precipu-
e declarat ab his propterea quod in ea est sensus
dolor: in tunc non sit in apate duro: et ista vide-
tur accidentia concomitantia essentialiter cancerum
duritiam et modica refutatio de materia per hoc
quod tale apud est melancolicum ex adustione genes-
rati: et duritiam cum concomitantia simul cum sensibili-
tate: et purgatione tunc sensibilibus refutationis ma-
terie nulli post ulcerationem eius: et extendit se per
nasum cum radicibus profundam vnde convertit na-
sum a debita figura et non sit pendens sicut emor-
roides. C. Signum autem a colore sumptum: ve-
st est fuscis coloris de quo oes auctores faciunt
mentionem in distinguendo est signum inefficax
car et multum dubium. Nam si aliquando can-
cer ad verum rubrum declinat ut ego in expien-
tia vidi ianne in quodam nobili ciue de genti-
libus: suscedo igitur principaliter sequitur cancerum
factum ex materia melancolica vel flegmarica radi-
cali primo rade adustas: ubi fiat ex adustione
materie sanguine: cum precipitatio colere ut erat
in casu illo: declinat color ad rubrum l3 non sum-
placiter clax et sic signum sumptum a colore nigro vel
fusco est inefficax. C. Sicut etiam signum quod sumi-
tur a dolore raturate eius filiformis est inefficax. Na
aliqui committunt talis acutis doloris ut in pede
re ex humore calido adusto: aliqui stat remissus do-
lor: et modicissima pulsatio ut in pede a melancoli-
colia naturali et state adusto. Et hoc etiam alle-
gabatur A. 3. quartum loco allegato cum dixit. Et
cancer quidam est vehemens doloris et alius est per
ui doloris querus: et alius qui perducit ad ulceras-
tione super in breui rpe. et adducit rationem di-
ces: quoniam est ex melia que est adustione sanguis
et colere pure solius: et alius est siccus qui non vlce-
ratur ut dixit super non nisi in longo tempore: ut
super factum ex adustione flatis a debili calore im-
pimentis et adustione: et ita hec signa in quibus
multi laborant sunt dubia ut ego late declaras-
ui in consilio per me facto de cancro per illo nobili
iannense: sed signa posita a Ra. sunt essentialia.
C. Nota 3. per intellectum patris in eo quod phis-

bus medicinas acutas et corrosivas et incisionem
et cauterium fieri in cancro: et sicut etiam vniuersali-
faciunt oes auctores et expresse Aul. in ca. isto: et
Ra. 7. ad Almansorem: et ita reliqui qui sunt
imitati lib. 6. affo. in affo. 38. Quicunque abscidit
dicit sunt canceri non curare melius est et c. Et edo-
merato: et in cometo illius: qui per caneros intelligere
runt in locis occultis positos vel diuturnos et
profundatos ut declarauit in consilio de quo supra
quibus male possunt euelli radices super totum in
omnibus tumoribus: est in applicatione medicami-
nisi fortium et cauterij vel incisionis quoniam per humidi-
eracum per ignem latens ignem in eis facies adustio-
nem et consequenter malitatur et citius et vlceran-
tur: et pinde ut recte dixit in 7. tracta. in ca. p-
prio de cancro. postquam non creuerit et ad suam ves-
nerint pfectionem non est necesse nisi ut ei bladi-
na adhibeatur ne in ipso vlcus fiat: et summo pe-
custodiatur ut addit ne vnde calefiat aut ex me-
dicinis aut ex alijs rebus: immo ex oleribus fri-
gidis infrigidetur et c. Ponere autem hic cura
canceri non est propositum meum si videatur in hoc
si quis videre voluerit consilium supra allega-
tum de cancro. Et hec tantum sufficiant que di-
cta sunt ad littere declarationem.

Expeditio. Signa distinctiva inter hemor-
roides polypum et cancerum: nunc ex ordine p-
prio de quo nominis hemorroides vel polypi
dummodo hic incisione de cancro quod non est nunc
principalis intentionis ut dictum fuit circa lite-
ram: deinde ponetur distinctiones consequen-
ter veniemus ad causas ad signa et ad curam super
ordinem nostrum.

Quid nois. Polypus siue hemorroides est
additio non naturalis carnis
male forme oppilans nasi verruculos et implens
eos ut dicebat Aetianus: et dicuntur hemor-
roides ad similitudinem hemorroidarum que circa anum
nascuntur. Et polypus quoniam eius suba et color assi-
latur ut dicitur sube carne cuiusdam piscis appel-
lari polypus filiformis colorate. Et dicit Aetia. quod assi-
milatur carni vermibus habentibus multos pedes:
quomodo autem distinguatur dicitur est circa lram.

Distinctiones. De 2. ponendo distinctiones
morroides et polypus aliquis est sursum factus: et
ibi adherens vel pendens: et aliquis deorsum quoniam ad
extremum narium veniens. C. Alia distinctio: quod
dam est magis profundus et adherens siue inner-
sube narium: quod minus: quidam cum dolore: et
quidam sine.

Causa. Causa harum dispositionum sunt mater-
ie ibi deriuare aliunde vel ibi conge-
ste paulatim in canceri vtrumque habet per via paula-
rine pgestiois: et polypus vel hemorroides magis
per via defluxus materiam a cerebro: et cancer est materia me-
lencolica adusta in hemorroides vel polypo car-
is raro: aliqui tamen est materia modice adusta in arime-
statica cum aliquantulum inspissatur vel aduritur: sed
vtrumque est materia flegmarica inspissata et non adusta
is aliquoties fiat a sanguine etiam inspissato
et si parumper aduratur tunc est dolor vehemens
et talis facile convertitur ad cancerum.
Ad causas autem primarias et antecedentes potest
intellectus exercitatus facile discurre.
Modi autem generationis hominum dicitur circa

de causis

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

De signis
pnofticis
necris.

De signis
pnofticis
ad bonum
vel ad ma
lum.

ca literam in continuatione capituli.

Signa. Signa pnoftica euentus sunt ea q̄
anecdunt de catarris descendenti
bus p̄ nares & de alijs humoibus ad eas fluen
tibus & de phibitione expurgationis materie
p̄ nares siue hoc fiat ex parte impotētie expul
sionis materie in moru & expurgatione: siue an
recessio fluxus sanguinis nariū & restrictio il
lus p̄ medicas locales ex his possumus pno
ficari supradictas dispositiones. **Signa** vō
ad bonū & ad malū dicebat Aui. si sint albi colo
res & sint molles & sine dolore sunt faciles cu
re: si sint rubee aut fusce & vehementis doloris
iste sunt difficilis cure: p̄cipue cū ex eis currit
sames fetida: illa q̄ est in pfunditate nasi ver
sus cartilagas manillares & q̄ errēdī ad pal
latū etiā multo deterius est q̄ illa q̄ est pendēs
& in partibus inferioribus adherens.

Signa vō demonstratina p̄ generis aliquo
rius visu declaratur vt cū sunt deosum: cū siue
runt p̄funde supius situate tūc declarāt ex gra
uitate illius partis simul cū difficultate in sp̄s
fanonis p̄ nares: ita vt necesse sit ipso dormiē
tibus tenere os ap̄tū & tunc p̄tes supiores na
si: & sepe p̄cipit malū odorē patientes et aliq̄
rius discurre humiditas fetida per nares. Ista
sunt signa demonstratina.

Signa vō declaratia materiam si sint coloris
albi est materia flegmatica. si sunt fusci coloris
est mā mēlica: si fuerint cū dolore vel pūctio
ne cōtingit aliqd de materia colerica. Si sunt
rubei coloris est sanguis in causa.

Cura. Cura harū dispositiōis est duplex. vltio et
particularis. **Cura** vltio cōtinet re
gimē in dieta q̄ alteret sūm varietatē cāe. Nam
in polyppo flegmatico sine dolore sit regimē de
clinās ad calū & sicci ex pte aeris & reliquorū.
Et si sit materia adusta & acra cum dolore & de
clinet regimē ad frigidū saltem: & humidū:
& sic de alijs.

De medicinis autē in vltio etiā dicat q̄ illis ap
parētibus flegmaticis. pcedit p̄ cū etiātib?
flegma & in hoc sūm oēs laudat agaricus. conue
nit tñ p̄ vt fiat sflōmia si corpus est sanguineū
q̄ si materia sit mēta sanguini cūatur de ma
teria & cū hoc diuertit: etiā si sit dolor sanguis
diuertit si sit materia adusta: tunc sflōmia vene
basilice facit plurimū ad infundationē & euētra
tionem & de vena cōi vbi esset intentio magis
ad enōnē: deinde cū digerētibus appropriatis
pcedēdū est. Nā si sit mā sflatica vel adusta cū
sympis appropriatis vt de sumoterre in mā adu
sta aliquat: & cū sympo violato & cū aquis ap
propriatis vt lupulorū de sumoterre & silibus.

Et sic si mā sit flegmatica cū appropriatis etiam
vt cū orimelle simplici & cū melle ro. & modico
de fricados & cū aquis betthouice ylopi & silib?
Et si sit sanguis adustus vel aliquat in sp̄s fat?
valet sympus de bisāijs cū aceroso simplici &
aquis etiā lupulorū & boraginīs. Et p̄ eūatino
in materia adusta valet electuarium amech q̄
est singulare in materia melencolica: valet pil
lule auree in materia calida descendente a cere
bro. **Fiant** diuersiones etiam ad crura et ad
sp̄as & post aures cum sereno & cum vesica
torij & ruptorij. nam ista intentio semper ser

natur in passionibus faciei & partium eius.

Intentio etiam particularis complex cū me
dicinis & chirurgia. Sed in hoc est casū. singula
ris q̄ tumor: est in multis talibus dispositibus
pcedere cū ferro & cū medicis fortibus vt cū
est circa literam. Nam tales dispositiōes in multo
tempore curantur & paulatim operando: quas si
subito velis curare ad cancerum deducuntur.
Et ideo in hoc faciebat Ras. medicum tantum
in applicatione ferri ppter nimiam adustionē
ne fiat cancer: ideo p̄ posse medicus abstineat
a medicinis fortibus & a ferro.

Si sit tñ hemorroidis albar sine dolore & pen
dens deosum maxime si sit debiliter alligata
cum radice remittit: tunc cum renacilio trahitur
deosum & forficibus igitur incidatur vsq̄ ad
radicem: & postea ponatur lycinium cum stipri
cis vel cauterium ad fluxum sanguinis phibē
dum vt fiat crustula: deinde cum humectantur
bno paulatim remoueatut crustula vt dictum
est in ca^o superiore. Aui. vult hoc fieri cum cul
tello habente rotunditatem in extremo & post
ea cum rasorio abscondatur. sed hoc videt mihi
non posse fieri. si cum rasorio intra nares. **Et**
si materia non sit in totum abscessimmo rema
neat oppilatio a palato ad nares: q̄ illuc non
pōt pueniri cū instrumentis ponit aliū ingenū
si vt habeantur fere equorum alligantur simul
& fiant noduli plures in illis seris quasi essent
choridile cū nodis & taliter nodare fere ponan
tur in acn plumbea: & per colatorium intra na
res ponatur: & sic per os & per nares trahatur
tur deosum & sursum vt dicta caro frustetur:
nam separabit carnem dictam: quia opabitur
ad modum ferre: hoc est verum de carne stan
te in via media inter ossificum naris & colar
torium palati. nam aliquotiens est tanta mare
ria carnea multiplicata vt adherat palato. et
ego vidi in papia vnum in quo erat multiplica
ta tanta caro alba circa palatum quod nullo
modo mouere poterat linguam in sursum: in
hoc credo quod est indigentia operationis cū
rasorio: vt dicebat. A. & illa ratio non cessat dos
nec mundificetur tota materia & quandoq̄ vt
narrat. A. egreditur cū rasione res plurima de
cuius summa mirabitur homo. fortasse enim ve
dit cōsequitur medietatem libere: sacra hac
operatiōe dicit. **Ad** huc si aliqd remanet opo
ret vt remoueatut cum medicinis causticis: &
sic remouebitur oppilatio: si timeremus de ni
mio fluxu sanguinis infundatur cordula in
succo granatorum cum pulueribus aliquibus
constringentibus: hoc facile est dictu: difficile
autem factu.

Deinde ad remotionem alterius materie si
remanet ponatur lycinia que corrodunt & post
ea consolidant: vnde potest poni vnguentum
viride cum lycinio: & corrodatur illa carnositas
quod ponit ex flore eris: & cum melle puro fiat
mixture: alij addunt sarcocollam & armoniacū
contritis. cum aceto & fiat vnguentum: & etiam
corrosiuum materie. Fiat postea consolidatio
cum myrra thure & sarcocolla: laudant etiam
vnguentum alchali: est herba vinctuosa multū
ex pinguis: sit vitrum ex earz nascitur in ripa
maris: tamen Auicenna ponit alchali: esse spes
ciē aluminis: sed Aui. in hoc habuit ingenū mē

Nota de
crystallo
& polyris
co. **Medica**
men sin
sulare.

Nota de
crystallo
et polytrio
co.
Medica
men sin
gulare.

tū artificiosum vt capias embulā ex plūbo aut
ex pēna. i. instrumentū oblongū roridū cōcauū
ficut pēna anseris grossa: et inuolue sup eā pau
nū: et pulueritā sup eam medicinas dicatas: et po
stea intrromittat in nasum: vt remaneat locus
anhelitus aptus. Et si color sit fuscus nunq̃
debemus audere ad ista corrosiua: etiā si sit rui
bens color: vel aliquatū adustus tūc pcedēdm
est cū blāditius: vt est succ^o solari pot: et lace
viage pastoris etiā lapis emastites thuria pre
parata lora: et crystalus ad interius si sumas
phibet cōuersionē ad cācrū: valet herba capil
laris similis capilli veneris q̃ dicitur polytrio
cūnam a ppietate talia respiciūt ne materia
ad cācrū cōuertat. Et Unū singulare ponit Ba.
q̃d allegat Ra. 7° continentis 2° cap^o q̃d etiam
commemorat Aui. 7° vide in ppia forma: q̃d re
mouet carnem malaz: et pferiat a cācro et remo
uer cācrū lōgi temporis: vt. Ra. tria poma v. l. vi.
de tribus generibus pomorum granatorum vt
dulcia et expimat succus de omnibus pomis
stāribus integris cum pulpis suis: et talis suc
cus in sole in vase inspuisset: postea sumas id q̃d
remanet de fece et ericet et cōteratur: tādē ille
puluis misceat cū succo et fiat rēte et lycini et po
nātur intra nares: nā optime inuādet opz vt
cōtinuētur lōgo tempore: et est succus reponen
dus in vase eneo: et Aui. posuit in vase plūbi. nā
tale medicamē facit opationē vt ibi dicit Ra.
in lōgo tpe: absq̃ tū pūctione et dolore et erica
tione aparis sicut faciūt medicine acutē: addit
Ra. de mēte Ba. q̃ si materia fuerit dura remo
uēda addat et acetosū: et si fuerit plurime humi
ditatis addatur et pōrico: et addit Ra. q̃ diuis
deida est cura in hora post horas. Aui. tamē vo
luit q̃ feces pomoz reducant in puluerē: sed cō
teratur tū tādū donec fiant sicut massa: et imbi
bant et raura ppietate succi ipsoz granaroz q̃
ra fiant leues: deinde fiant ex eis collyria impo
nēda in nasuz: et si disponerentur in forma embu
le de plūbo vt dictum est supra. vt remaneat lo
cus aptus erit melius. Et Laudat et succ^o her
be serpentarie: de quo Ra. de mēte Dias. dixit
loco allegato q̃ succus botri extremitatis dra
gontee cū lycinio postius narium cōsumit car
nē supflūā et cācrum: et q̃ semē ē dragontee sa
nat canculos et fistulas. Et si mīā sit magis ma
la cum lycinio rylocaracte vel p se vel cū pulpa
colloquintide si ex eis fiat lycinium et siccat et
remouet carnositatem. Aui. etiam posuit expe
rimētū de quo dixit: et ex eis que experti sum⁹
est: vt teratur attramentum viride sicut alcosol
et sufflerit in naso mane et sero: sanat emēt dixit
Et si timeremus acuitates possemus commisce
re de dicto succo granari. Et sic sit finis capli.

De amissione odoratus. Cap. xxxviii.

Cum sensus quo odoranda p
cipiuntur amissus fuerit nec
in narium caro superflua eue
nerit et aer ita leuiter vt prius
trabatur et oculi ac sensus naturaliter eri
stant: narium erit insufflandus puluis
adco subtilis vt alcosol qui fiat ex conditi

et arthemissa et sale armoniaco. Et ego
quoq̃ precipiatur vt nares vaporū ex ace
to calido procedenti multoties apponat.

Si autem hec non suffecerint narium
insuffletur puluis quem nominabimus:
cuius descriptio est. Ra. nigelle fellis gruis
colloquintide elebori albi: omnium ana
partes equales: puluerizentur et ponantur
in vrina camelli arabici quantitate tanta
q̃ cooperiri possint et ponantur ad solem
donec siccetur: deinde fiat ex eis sief. Lūq̃
necesse fuerit vnum ex eis lentis habens
magnitudinem in oleo sambucino intin
ctum narium immittatur: optimum enīz
ad hoc existit. Si autē ex eo quod nari
bus immittitur fortis sequatur dolor: oleuz
de semine cucurbitae eis immittatur et aqua
calida super caput fundatur et sorbeat ca
lida ea que humectant vt ptisana: et quod
fit de aqua furfuris et de farina et similia.
Et hoc quidem est medicamē ad amis
sionem olfatus probatissimum q̃d sic con
ficitur. Nigella puluerizetur donec fiat vt
puluis et misceatur cum oleo veteri: dein
de eger implens os suum reclinet caput re
tro quāto plus poterit: et tunc ex predicto
medicamine aliquante gutte narium di
stillentur. Et ego quoq̃ precipiatur vt
quantum ei possibile est aerem extrinsec⁹
interius attrabere nitatur q̃ in tribus die
bus et tribus vicibus fieri conuenit.
Si autē mordicatio superuenerit fiat
hoc quod prediximus.

Strud est capitulum de

amissione odoratus quod etiam recte
continuat ad precedens. Nā postq̃
in precedenti determinatum est de cura hemo
roidarum et polypi facientium oppilationes in
tra foramina narium vnde sepe contingit dimi
nutione in olfatu propter non conuenienter com
municari libere attrahi posse aerem in quo est
formaliter odorabile vel odor realis sine spū
tualis: vnde sequitur debilitas in operatione
olfati: nunc consequenter Ra. determinat
de nocumento odoratus: quod non est tantum
debilitas sed ablatio eius: cum nocumentū in
greditur in odoramentum. i. in operationibus
odoratus sicut ingreditur reliquas operationes
quia aut destruitur aut debilitatur aut muta
tur et corrumpitur: vt dicebat Aui. sen. quinta
tertiū. cap^o quarto in pñ: q̃ ergo determinauit
de dispositionibus in cap^o pcedēti adducē
tibus ad diminutionē odoratus p hoc q̃ nō sit
integra oppilatio in narium licet notabilia
sint oppilatio. De nocumento autem corruptio

Prima pars practice Joan. Mathet de gradt.

uis odoratus vt de pceptione odoris feridi pñ
rato etiā odorabili aromatico supra determinā
uerat in hoc tractatu de cōseruatione pulchritu
tudinis vbi posuit cap^m de ferore nati. Restat
bar ergo cōueniēter hic determinare de 3ª spe
cie nomenclari odoratus: vt de destructione vel
amissione odoratus: et hoc est qd dicitur in rubricā
ca cap^{li}: 15 capitulum potuisset taliter introdu
ci: sed sufficiat hec continuatio.

¶ Et qd vt sepe dñm est in hoc lib^o auctor fuit
multū breuiloquus: 15 amissio odoratus a mul
tis et diuersis causis pēdere possit. nam aliquo
tēs immo frequēter vt. j. videbif seqtur malis
riā complōnis singularis: tñ hic principālī de
terminat de amissione odoratus sequēte oppo
lacionē faciā siue in carunculis manillarū ex
humiditate recepta in porositatibus eaz sicut
etiā fit oppo per humiditatem flegmaticā re
ceptā in poris membrorū neruolorū interdū in
paralyfi. Aut fit ppter materiā flegmaticā ma
gis grossam et viscosam oppilatē et poros et forā
mina pāniculi infra dictas carunculas cōstitu
ti: aut fit oppo in offe pforato ex dicta mate
ria grossa qñ fm torti: vñ ppter has causas nō
pōt recipi cōueniēter aer odorē deferēs ad or
ganū olfactus et ita fit odoratus amissio. Et de
ista cā pncipālī determinat reliquis omittēdo
qm ista est magis homogenea illis qd dicte sunt
in ca^o pcedētī: immo vñ fm aīlīmī materia pē
dēt: qñ talis cā est frequētius cōtingens ad
nomenclari dictū amissionis olfactus qd alie. Nā
sicut homo inter cetera aīalia debilitat odorat
vt p^o de sensu ppter magnitudinē cerebri et p
pinquitate organū olfactus ad ipsū in co res
pectu aliorū aīalīū: vñ multiplicatur humidi
tates in organo ex humiditatibus cerebri qd im
pediunt odoratum ita vt debilitetur regimē
aliorū: sicut cōtingit vt frequētius intrinsecus multi
plicari superfluitates flegmaticas et ipso cere
bro ad organa olfactus vt ad ipsas carunculas mā
millares vel ad orificiū offis terminati ad pau
niculum immediatū ē pforatum vel in poris
ipsius pāniculi vt in totum auferatur opatio
olfactua et ita ad hanc cām cōtrahendo Rāf. in
hoc ca^o. principālī duo facit. Nā primo declara
ra ista cā p quedam signa ponit curam istū cāe
per quasdam medicinas ponendo etiam modū
correctionis nomenclanti harū medicinarū si im
p: esserint nomenclanti. scdo ponit curā p vñā
fortiorem et pbatissimā vt dicit cōmemorando
etiam correctionem illius si nomenclanti afferat
scda ibi. (Et hoc quid est medicamē ad amissio
nem odoratus.) Prima etiam in duas: qm pmo
per quedam signa declarat dictam opilationē
esse in cā. scdo ponit curā. scda ibi. (Narib⁹ erit
pulsus insufflandus.) ¶ De prima parte dicit.
Sū sensus quo odorata percipiuntur amissus fue
rit neq in naribus caro supflua euenerit et aer
leuiter vt prius attrahitur et oculi ac sensus nā
liter resistunt. i. sunt bonarū operationū pducē
ti: tunc sup. declaratur qd tale nomenclanti est
pendens ex opilatione mālī de quadictū est ma
xime facta in dictis organis. ¶ Pro intelligen
tia huius partis nota qd ad hoc declarandū ad
ducit principālī duo signa ex quib⁹ cōcluditur
causē que possent etiam esse causē amissionis ol
factus: quibus amoris satis euidenter cōcludit

tur supra causam dictam. Nam malū tēperamē
tum in cerebro et notabile nomenclanti in eo
demvnde nō fieret bonum tēperamentū in spū
sensitiuo seruiente aīe ad operationes aīales
posset esse cā ablatiōis odoratus. Sed qm ista
esset cā gñalis non minus penderet lesio in ocul
lis et in visu sicut et in odoratu et in alijs sensib⁹.
Si ergo oculi et alijs sensus nāliter existunt: seq
tur qd hec nō est cā: aliqñ etiam opilatio integra
narium ex carne addita posset esse cā nō tñ de
bilitatis sed etiam amissionis odoratus: s3 tñ
in naribus caro supflua appareret salte diligē
ter inspicienti constituto corpore sub radio so
lis: cadente radio intra nares et cum hac aer nō
attraheretur leuiter vt prius: immo quasi nihil
attraheretur de aere per nares vt pñ. Et sic bis
deductis causis vt qd non sit nomenclanti in pñ
vt in cerebro qd manifestat ex bonitate aliorū
sensuum neq sit nomenclanti in naribus de op
pilatione vt dictū est: tñ cā illius pabiliter
cōcluditur qd sit que dicta est de opilatione na
turali in organo olfactus vel in pñbus eis vici
nis maxime si quasi nihil de materia fluat p na
res. Et ita fm hoc ponit hic curam cōueniēte
alijs materijs oppilanti: et sic litera est clara.

¶ Succedit illa pars (Naribus erit pulsus in
sufflandus etc.) In qua ponit curā huius nomen
clanti: et duo facit: qm pmo ponit curā p tria in
genia medicinalia ad ppositū facientia. 2° po
nit correctionē nomenclanti apri euēire et appli
catione dictarū medicinarū ppter fortitudinem
earū. 2^a pars incipit ibi (Si autem hoc qd in na
ribus immittitur etc.) Prima pars pōt diuidi in
tres fm qd tria medicamina ponit. 2^a ibi (Ergo
quocq papiat.) 3^a ibi (Si autem hoc nō suffice
rit etc.) ¶ De p^o parte dicit: sup. supposita causa
que dicta est vt remoueat: naribus erit insuffla
tus pulvis adeo subtilis vt alcohol qd fiat ex cō
disti et arthemisia et sale armoniaco sup. partibus
equalibus. ¶ Deinde de 2^a pcedit. Ergo quocq
qd precipiat vt nares vapore calido ex aere ca
lido pcedenti multoties apponant: sup. calefa
ciendo lapidē vini prius et supaspergendo acce
tum: et ita puerit nares supra fumū. ¶ Adde^o.
Si autem hoc nō suffecerit qd notauimus narib⁹
insufflet pulvis: cuius descriptio est hec. R. ni
gelle fellis gruis colloquide ellebori albi: oī
um aī. pres. equales: puluerizent et ponantur in
vina camelli arabici quātitate tanta qd ea coo
perire possit: et ponant postea ad solē donec erit
centur: deinde flant et eis fles. Et ponens modū
debitus eoz addidit. Et siq. necesse fuerit vñ
et eis habentē lentis magnitudinē in oleo sam
bucino. i. de maiorana intrinsecus. i. dissolutū: na
ribus immittatur optimū effi ad hoc existit vt
dicit. ¶ Pro intellectu harum partū simul est
primo notandum qd qm ista sunt fortia multum
medicamina acuta nō debemus sup. ad ista au
dere in applicatione nisi suppositis vniuersali
bus si fuerit necessitas effationis per flōmiam
vel pharaciā et diuersionis fm modū supra
dictos prius hec omnia flant et non semel tan
tum si expediunt: sed bis vel ter: et dicebatur in
cap^o superiore anteq veniamus ad ista localia
nam propter acuitatem istorum medicaminū
si esset repletio in toto vel in cerebro posset fieri
ebullitio in humoribus et commotio adducens

Decla^o p^o
pricula p^o
partis pñ
cipalis.

Declaratio
2^a p^o pricula

ad se. que multo deteriora essent q̄ esset amissio olfactus: vt pr̄z considerant: nisi corpus prius mundificaretur vel minoraretur plectoria. Rationes tñ vt de uiloquis in hoc libro vt sepe dictū est: supponit ista rā q̄ necessaria prius fieri debere. Et hoc notandū sp̄alius q̄ in tēione habita ad mām coniunctam q̄ vt supponitur est frigida vel imbibita in porostaribus vel viscosa adherens et opilans: et tūc in tēio stat in eio ne dicte mae p̄ nares et colatorum cū pparatio ne illius sit fit viscosa cum incutitur: et si grossa fuerit cū subtilioribus: et tandem cū euione tñ insensibili facta per resolutionem mae: et tñ dem cum remotione male qualitatis impressae in membris a mala mae: q̄ talis in tēio p̄m̄z cōpletur per gargarismata et caputpurgia que sū canones dictos supra de foda stante repletione capitis debet fieri post eio nē factā ex cerebro: et tūc s̄t gargarismata sū can. dōs: alia de hiera sūm. dissoluta cū oymelle et similibus: Et ad alias aut in tēione valēt q̄ scripta sunt nā primo ordinatū puluerē de quo infusillat intra nasum et p̄diti arthemisa et sale armonia co q̄ oia sunt cala et caricina p̄m̄z: s̄t digerens do resolūdo et ericādo in casu inuuant: et sua modificatione ericant sensitiuā illoz mēbrozū et p̄t ericāte ex acuitate dicarū medicinarū ex caritā dicā mām p̄ nares expellēdo: et propter eandē cām laudant enapozationē et aceti calis q̄ sua acuitate mōdicādo et tūc dūcō ad ster nurationem et sic facit expulsiōnē mae: et etiam inuēt vbi mā fuerit grossa et viscosa ad subtilia rione et incutōnē: ad hanc in tēione vides ordinasse talē enapozationē qm̄ inuuit q̄ multo rēo talis enapozatio recipiat. s̄t reliqua fortia ericant et stimulatina. Et in tertio loco p̄ sūit s̄t caritā ficiōsum: q̄ est vt pr̄z inspicierī cōplet oē has in tēione. Nā primū ponitur nigella de qua dictū est supra q̄ de p̄prietate aperit colatorū cū hoc q̄ est cala et sicca in tertio et incutina et absterfina et resolutina slegmaris et er ventrositatū q̄ sepe ibidē claudunt: deinde in tran sel gruis et collo q̄ntida et ellebozus albus in q̄bus est manifesta acuitas resolo et ericatio et mōdicatio: et ita in neraliter omnes medicī nes similes que sunt subtiliarine incutire in casu conueniunt sicut est vīna camelli: et etiam vīna humana et reliqua q̄ administrantur in caratto et coriza. nā s̄t sūnt nisi vt dixit Seraph. in ca p̄p̄io de egritudinib⁹ q̄ sūnt in duab⁹: nā ribus: q̄ opz vt medicīne in hoc cap⁹ sūnt fortiores illis medicīnis q̄ debēt in caratto et coriza. qm̄ hic p̄hibetur eritis maez. Et in caratto stat sūnt materia.

De sequitur illa pars. (Si aut er hoc.) In qua ponit modū corrigendi excessum aliquorū malē qualitatis imp̄sum p̄ medicinas vñ sit velp̄ mēs dolor et p̄crio. Si aut er hoc q̄ narib⁹ im m̄itris fortis sequatur dolor oleū de se. cūcūrbite ei immittat sup. in uares: et aqua cala sup caput infundatur sup. si ē esset cōicatus dolor capiti ē absobeat ea q̄ humectat et sūnt actu cala vt enapozare possint sursum ad mēbra lesa: que tñ sūnt in virtute frigida et humi. vt p̄isanam et q̄ s̄t de aqua sursuris et de farina sup. ordet et si m̄lta. Jam in scda parte principali capiti ponit vñ medicīnā et appropriatissimā ad hanc in tē

tionē et dicit. Hoc quidē est medicamē ad amissionē odoratus p̄batissimum q̄ s̄t p̄ficiat: et illud ē posuit Ani. nigella puluerizetur donec fiat vt puluis et misceat cū oleo veteri: et tunc ex p̄dicto medicamine aliquante gutte in narib⁹ instillent: sed prius eger impleat os suū aqua et reclinet caput suū retro q̄to plus possit: vt de gutte ad p̄fūdū nā possint puenire: et ne de mā medicīne q̄ forte sūm partē trāsbīt in os aliqd ad mēbra deo: sūm trāsbīt: impleat os aqua: et addit ad hoc vt medicīna melius puenire possit ad mēbra lesa: ergo quoq̄ p̄cipiat vt q̄to ei possibile est aerē extrinsecū interius attrahere nitatur: vt s̄t cū eo medicīna attrahat sursum: et idcirco fiat tribus dieb⁹ priuuis et qualib⁹ die semel: postea vltimo addidit q̄ si supueniat dos lor: p̄pter acuitatē medicaminis redeam⁹ ad in fundendū in uares de oleo salicū vel hmoi: q̄ sua frigiditate remittat uocumetum imp̄sum et ita per circuitum faciamus vñq̄ dum in forum sit remota ista mala dispositio. Et hec de capitulo textualiter sufficiant.

Quid nois sic expedito p̄ maiori intelligētia capli et totius mae nocumēti olfactus seruando ordinē nostrū: est notādū p̄mo p̄ declaratio ne qd nois q̄ nocumētū odorat⁹ aut est nocumētū diminiutionis aut ablationis aut coruptionis. Nā aliqñ diminiuit opario olfactus: nā ita q̄ p̄cipiūtur remisse odorabilia siue sint aromatica siue ferida. Aliud est nocumētum ablationis odoratus quo nullo mō p̄cipit aliqd odorabile: de quo est p̄ncipalis mentio facta in tertio supra. Et tertium nocumētum est coruptionis: et hec operatio corrupta est duplex. nā aliqñ corumpitur olfactus: ita. s̄t vt percipiatur odor: quō in medio extra non est odorabile obiectum. Alio mō. s̄t qm̄ p̄cipiuntur odores non sūm qd sūnt vt q̄ odorant horrendos odores vt grassos et ecōtra. nā tunc ista opario odoratiua dicitur corrupta: vt est de quibusdā qui p̄cipiunt aromatica vt ferida et quidam opposito modo.

Distinctiones. Jam scōo veniendū ad distinctiones sit hec p̄ dīstinctio q̄ libet talis lesio aut est natina aut a gnatione p̄trata aut ex tpe. Et tres q̄ est ex tpe quedā modici t̄pis et qdā chronica. Et tres et alia diuisio qdā sequitur morbos sensibiles apparet ad intra nasum vlcera nasci qdā nō. Et item de nō sequentib⁹ vlcera nasci quedā sequunt manifestā nocumenta cerebri: vñ sequitur nocumētus in opationibus organoz sensu exterior vt visus auditus et. et qdā non: imo s̄tate incolūmitate opationū alioz sensuū: stat tñ nocumentum in odoratu istis stantibus veniendū ad cās.

Cause. Morz nocumētoz sunt vel primitiue vel corporales. Primitiue vt si recipiatur a cā extrinseca aliquid intra nares facies opilationem: ita q̄ aer cum qualitate odorabilis non possit ad organum debite peruenire vt ex lapide vel lycinio infecto vel aliquo hmoi itra nares. Et aliqñ a casu vel percussione acq̄ritur hoc nocumentum p̄pter indebitā compositionem ossium et opilationē et strictionē in illis locis organoz olfactus: vt si q̄s p̄cutiat supra frontē vel sup extremitatē nasi supiorē vel sūm anteriorem partem capitis. nā talis lesio multiplici pōt

De quidditate nois.

De cās p̄miriuis.

Primapars practice Joan. Matthel de gradi.

adducere ad nocumentum odoratus: vt pater consideranti.

De causis
poralibus
malibus.

De causis vero corporalibus aliqui immo multo
tens ca est malitia coplonis singularis. vt di
cebat Aui. de hac puenit ex medicinis aduini
stratis et distillationibus distillatis intra nares
de medicinis calis vel frigidis: vt aliquotiens
coringit in applicatione narcoticorum in graui
ssimo dolore capitis vel apate: immo aliquotiens
aer multum frigidus occurrere potest esse ca huius
nocumenti distemperando coplonem organum olfa
tus. vt Rasi: 3° princ. recitat de quodam traseli
te p aerem frigidum et penitus amittit odoratum et
fuit postea restitutus p odoratum nigelle. Et
aliqui potest distemperari organum ex malitia coplo
nis calis sine ma vt ex applicatione medicinarum
calazarum intra nares vel circa caput in morbis fri
gidis capitis vt in litargia parientibus vel coe
lationem. Et sicut dictum est de cala et frigida:
sic et ois malitia coplonis humide et sicce potest
esse ca huius: sed vltim est mala coplo frigida
vel humida fm Aui. qm cerebrum humanum e mul
to maius respectu sue molis comparatione ad
alia membra: est frigidum et humidum naturaliter
et ita facilius labitur ad cerebrum lapsum q ad
lapsum coplonis calidior sicce lz raro: aliqui aut
ca est materialis humoralis.

De causis
poralibus
malibus.

De ca autem corporali et mali aliquoties ca est
humor calidus et aliquoties frigidus et aliquo
tens est vtrotras opilas vt est manifeste vide
re in algoratis q sentit etrensiorem circa radice
nasti cu opilatione et phibitione attractiois ae
ris et tñ ch expirat modica vtrotras p nare libe
re attrahit aerem. Et de humoribus calidis et
frigidis aliqui humores peccat opilando apans
do: et aliquoties no apando et ois tales aut sunt
putrefacti aut no: vltim tñ peccat opilando
et no apando est flafissimus: talis opilatio ali
qñ est intra nares peccat: sicut et et apola vt di
cebat in ca^o supior: et aliqui est pfunda et sus co
latorum: aliqui pfunda supra: et fm dicras opi
lationes esse integras vel no integras fit aliq
tens odoratus diminutio et aliquoties ablatio
qm ad diminuta opilationem sequitur diminutio
odoratus et ad copletam amissionem sive ablatio:
et ita fit ex lapsu coplonali sine ma si fuerit mul
tus facies in virtute debilitate et no ablatione
opilationis sequitur diminutio in olfactu. Et si
fuerit excessiva mala coplo inducitur in organo
vel spū aliquoties sequitur corruptio: sed vt ple
rūq sequitur ablatio odoratus. Et si si humor
opilas fuerit putrefactus pot fieri opatio cor
rupta: q si coicec primo vapor putridus organo
no ppter vicinitate humoris corrupti: tunc q
coprehendunt exterius coprehendunt fetida et
si sunt aromatica: qm sensata recipiunt fm nāz
recipiētis. scdo de aia. sicut et pringit in organo
no alterato gustu in pceptioe gustabilium: lz rati
odorare aromatica: p fetidū pot et pedere a pu
trefactione et tñ in mēbris elogatio ab organo
odoratus: vt ab vlcere pulmonis et tñi et gingi
narum: vt voluit auctores in ca^o de fetore nasi.

De signis
propheticis
uentus.

Signa. Veniēdo ad signa pmi pronostica
dicta sunt supra in ca^o supior de pessione cau
saz antecedētū et primitiuaz q adducūt ad hanc
disponē: vt de occursu medicinarum stupefacientū.

impositarum intra nares et hmoi cas dictis. s.
Signa pronostica ad bonū si pringat ex occur
su aeris frigidi diminutio vel ablatio et no sue
rit diminutio talis dispo: sed modici tps no ex
te alia ca pferuare: tñ talis dispo est de facili
curabilis: vt pr. Et si si fuerit corruptio odo
ratus ppter assistentia odoris fetidi tpe multo
ad organum: vt pringit in mūdificatibus lachry
mas ppter infectioe organi a vapore putrido
si posita ei offerant aromatica ei apparebit fe
rida p ipso: et tñ tunc q talis corruptio pēder ab
extrinseco fiet facilis curabilis: et hoc potes dis
currere ad alia signa pportionalia q significat
bunt dispoē facile remouibilem.

De signis pronosticis ad malū sit hoc p^m et est
Mes. Si pringant nocumenta odoratus vt abla
tio eius et ppter casum aut percussione in vhs
aut colarozio: et accidit ex hoc vt cadat nocomē
ta in ossib⁹ et totius tps et dislocatio forime: et
tunc fortasse no recipit curā. Et scdm pronosticū
cū sit diminutio vel ablatio et ca nā vel cho
mica vix vel nūq curat. Et tñ pronosticū. test
Aui. et in ca^o ppro. et in scda quarti. de signis su
prio ex pre nati. Si hñti se. colericā vel acutam
apparet in pcessu odor corrupti: vt sicut piscū
vel butyri vel hmoi et sunt alia signa mala iam
mors pta est. Et o est q apparētib⁹ malis signis
vt de debilitate pulsus de sono et. et ch hoc cor
rūpif odoratus declarat q interit et hñt fetidū
et pte debilitata no potente regulare hñt: es
circa cerebrum incipit setere. Et si mors e pta.

De signis
propheticis
ad malū.

Signa demonstratina: qñ sunt manifesta
vt si sit diminutio vel ablatio vel corruptio.
Signa causaz primitiuaz sunt manifesta: vt
si sit ex lapillo vel saba et. imposita intra nares
etiam ex casu vel percussione etiam est manifestū:
si etiam a ca primitiva ex caliditate vel fri
giditate aeris vel tractu rerum frigidarum per
nares relatione in firmi et visu medicorū hoc est
manifestū: et maxime iudicio periti medicis: et ita
intelligat de malitia coplonis calide. Et si
sit malitia coplonis malis: et sit apostemās pos
ta sunt signa in ca^o pcedenti. Et si no fuerit apo
stemās sed fuerit et ma fluente p partes et reci
piatur in poros et indispōnat organum declara
tur ex eritu mae. Si alba et viscosa declarat su
pra mām flāricā: si citrina supra mām cholericā
cam et. Et si nihil sit fluens de mām ppter fortē
opilationē tunc dicra opilatio aut est et sus co
latorum: aut supra carunculas. Si versus cola
torum tunc cum lestone odoratus et ita fiat opi
latio in locutione videlz q in locutione fit que
dam resonantia verborū ac si videantur loq in
tra nasum: et sic declaratur versus colarozio esse
opilationē: et si no sic fiat vocis formatio. sed cū
sono obruso salte opilatio est in carticulis vel
versus cerebrum vel opilatio in pti⁹ anteriori
bus cerebri. Et si sit et lestone cerebri dicatur
lesto in alijs sensibus cerebri: et cum hoc cursus
humiditatum per nares est adueniens: fm con
suetudinem et non est opilatio: vt dicebat Aui.
sub chaym: et hñt que sequuntur eam. i. q mnc
via ad colarozio est aperta: sicut etiam contin
git qñ opilatio est pfida versus carticulas mām
millares: qñ nūc homo ambelat et respirat opri
me cum non odorat: vbi si opilatio est deo sum.
tunc simul impeditur et respiratio et odoratus.

De signis
demonstra
tina.

De interioribus causis.

tus per nares. Sed si magis fuerit versus colatorum notabitur magis impeditur respiratio quod odoratus: ut patet de his que dicta sunt circa anarhomiā nasi. Et si non sint lesiones in alijs sensibus erit oppilatio in cariculis tantum.

Lura. In cura duplex est regimen vniuersale et particulare. Vniuersale est remouitio causarum primarum in causis pinitius: si sit lapillus ut aliud educat cum ingenio prius per rara educatione cum humectantibus et inducis steruationibus et relijs factis que dicta sunt similiter in oppillatione a fili cum in auribus et inspicia tur pueris capite ad radios solares intra nares.

Et si fuerit ex percussione si est polio cura fiat per chirurgiam. Et si ea fuerit mala copio frida vel cala intendat cum contrarijs ad remotionem illius. Et si sit frigide copiosis fiat attractio odoramenti calidi: et in hoc odoramentum rursus est mirabile et expertum: ut dicitur ad esue et muscus ambrā et lignū aloes et spica. Et si sit copio cala: aqua rosarum cum aceto et aliqd capthore multū valeat: odorare etiam poma aromatica violas rosas et huiusmodi frigida faciunt ad curā. Et si sit morbus malis apiano cures cura apianum cum diuersionibus solum et alijs conuenientibus.

Et si sit mē non apiano: sed oppilans vsq; in uentriculis cerebri: intendendū est cum his que valent ad maliciā copiosis cerebri materiale que supra dicta sunt pncipalit in capite. Et si oppilatio sit in loco medio in alchayis: remoueat caro vel humo: sine ingenium dictū cum chorulio.

Et si sit no commentū essentiale in organo oppilans: tunc Rasus posuit in textu remedia optima: et maxime nigellā prius infusam in aceto duobus vel tribus diebus postea ericcatā vel puluerizatā: ille puluis insufflatus intra nares remouet illā oppilationē: quia cala et sicca in 3°. ut dictum est in textu et cum ppietate: valens etiam si ipsa distemperet cum vniua camelli vel huiusmodi maxime colerici magis pficiet: et vniua camelli sola valent. Valent aromata calida: ut de spica de calamo aromatico vel de ambrā de musco et de ciperio et huiusmodi. Et si non satis sunt adde castoreū vel eisforbiū: et de his pot fieri scilicet cum succo maioriane. Et Rasus 3° pñetis 2° ca^o dicit: et de his medicinis de oppilationibus colatorum: pncipue dico quod huiusmodi medicie sunt aperiētes oppilationē colatorum et diuidētes huiusmodi grossas eius: videlicet acetum nigellā vniua camelli codisus per reticulum attramēta per colloquintida: et dicit quod nimis valent mirabiliter semen vniue maiorana blea et succus squapis: et ex his potes tu facere diuersas copiones. Sit tñ prius corpus mundificatum si sit plectoralis a mēbris deorsum: et superius anq; audeam? sup hec fortia: ut dicit circa lram.

Et si infusiles de semine cucurbitae mirigat dolor: si sit infusiles lac mulieris vel aqua temperate cala: etiam odoramentū aq; rpatē cale valent: et cum his curabit infirmus si de voluerit: et ista pncipue valent que supra dicta sunt in diminutione vel destructione odorati. Sed in corruptione odoratus maxime in pceptione aromaticorum: ac si essent ferida cura habetur ex cura fetoris nasi remouēdo putredinē et humore putridū: inficiētem organum: siue sit ex fō siue ex gingiuis: siue ex pectore cum appropriatis locis suis dicendis.

Et si fuerit ex viceribus nasi remoueat cum his que dicta sunt supra loco suo. Et si fuerit puritredo vel humo: putridus in organo vel in priusbus vicinis ex huiusmodi malo: opz ut dicebat Rasus. ut pcedat mundificatio eius quod est aggregatum ex huiusmodi malo sine quod dictū est: deinde abluit nasus citius aromatico: et fiat lycinia que imponatur intra nasum ex myrra singulr et amonio et cinnamomo puluerizatis: et cum oleo de spica: et Rasus 3° corinentis dicit quod xylobalsamū tritū et puluerizati plurimū valent in fetore oris: et ita intelligat de fetore nasi ex eo igitur cum succo maioriane pot fieri caput purgii conueniens: etiam caput purgii ex succo mētrastri vel calamenti est multū efficax: et caput purgii sacri ex vniua affini multum valent. Nā de eo dicit. A. et meliora caput purgii et magis inuaria ex eis sunt vniue alinox: ille enim nunq fallit: ut dicit. Et si pur fiat chronica egritudo etiam in ablatione odoratus dicit Rasus loco alleg. Quib? accidit fetor in naribus: curadi sunt cum canterio in medio capitis super facto: et ibi laudat etiam quod calefaciendus est lapis et tinguendus in aceto cum quo fomentandum est: et postea suffumigandū cum sulfure: et hoc intelligit materia existere multū grossa. Et sic sit finis huius capli. Deus deo.

De dolore dentium et gingivarum. Cap. xxxix.

Singuiua cum dolore dentium fuerit sanguinolenta et apostemosa et rubea: fueritque apatio cum pulsatione extrahatur sanguis cum ventosis solumina ex cephalica prius facta. Deinde in ore aliquādiu acetū et oleū rosati teneat: postquam eiecerit hoc idē iterum fiat: post hoc oleū rosatum in ore teneat. Et si ex hoc non euaserit fueritque pulsatio vehemens et cum inflammatione: camphora et pyretrū terant et in radicibus dentium ponantur. Cum dissoluta fuerint iterum immittantur: cottum quoque oleo rosarum illinitum superponatur. Quod si dolor alioquin augmentetur et vehementer fiat: opus sexta pars. 3. vniui in oleo rosarum dissoluat: ex quo cottum illinitum radici dentis dolentis adhibeatur. Si autem nondum sedetur scalpellandus est locus et sanguisuge superponende sunt. Singuiua vero si non sanguinolenta fuerit nec apostemosa nec dolor est cum pulsatione nec in facie fuerit inflatio: aut dolor acciderit post fastidium ex satietate et post cenam comederitque ex cibo frigido multus eger solvendus est ex pillulis cohibitis.

Et dolentium dentium radices ex hoc medicamine fricande sunt: quod sic fit.

et ij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

R. pyretum synapi scitaragi indi ban-
rach pip. 33. et eis pulverizatis dentium
fricentur radices: cortum quoq; in eis illi-
nitum sup dentiu radices ponatur: postq;
eger os ex aceto in quo pyretum et menta-
strum et organum fuerint cocta colluerit.
Et foris pterea panicu siue miltu in sar-
tagin e torrefactu super maxilla est ponen-
dum: aut ex piperis pulvere melli comix-
to dens et eius radii fricetur. **E**t si hoc
no suffecerit in dentis radicibus hec tyria-
ca ponatur: que. **R.** castorei asse piperis
33. storacis opij: oium an. partes equales
conficiantur cum melle et administrantur.
Eger pterea p aliquantulu temporis
a comestione abstineat: mane atq; fameli-
cus et ingreditur balneum et ytatur motu.
Si aut nec sic quiescat ferru ignituz ra-
dici dentis multoties apponat aut eradi-
cetur. **S**i vero dens corrosus fuerit re-
pleatur ex medicaminibus q; noianimus:
et que sunt corrosiva: aut extrahatur.
Ededicame qd cu in dente corrosio po-
nitur ipsi sedat dolore aut ipm cōstringit.
Sumatur kebi kengi et piper et trita ex
alkitrano conspergant et impleant ex eo.
Ededicamen qd dentes debiles ac do-
lentes qui sunt extrahedi eradicat. **R.** cor-
tices radicum celsi et radicū capparis et py-
retrum et lac titimali atq; lac anabule et ar-
senicum ru. et rad. colloquintide sumantur
et trita ex tato aceto qd eis sufficiat cōsper-
gantur: acetu quoq; p bebdomadaynam
semel in die vt prius addat: post hoc den-
tes in circuitu scalpellantur et ex p̄dictis de-
cies in die epithimentur donec ad mouen-
dum sint faciles et postea extrahantur.
Aut fiat epithima ex fece acetii acutissi-
mi per multos dies et postea extrahantur.
Aut rane finuales in oleo coquant do-
nec dissoluantur. Quq; necesse fuerit den-
tium radices scalpellent et ex oleo isto mul-
totiens inungantur: donec facile moueri
possint: postea cum instrumento euellēdi
dentes euellantur.

Ista est quarta pars secū
de partis principalis primi tractatus
que sic primuat ad pcedētes. Nā post
q in pcedētibz tribus fuit determinatum de
egritudinibus organoz triū sensuū exteriorū:
vt visus auditus odoratus. s. oculoꝝ auris et nasi

sine carficulaz mamillariū. Jā in hac 4^a pre ad
complementū doctrine de dispōnibz mēb: oꝝ
animatoꝝ determinat de malis dispōnibz or-
gani gustus vt lingue et membꝝ adiacentiū et
vicinorum ei: vt dentiu ginginaz vnee et partiu
gule. Et qm dētes et gingiue via sūt priū ois
antecedūt ad linguā prius determinat de vna
dispōne maxime cōi et maxime malitie sepe con-
tingente ip̄as dētribz vel ginginis vt de dolo-
re ip̄oz. Et fm hoc posset diuidi hec pncipalis
pars in quatuor: qm pmo determinat de dolore
pncipali dētiū et ginginaz. 2° determinat de ma-
lis dispōnibz lingue. 3° de vno spāli nocimē-
to vnee et de casu illius. 4° de vna dispōne oppi-
lationis ptingēte intra gulā: vt de sanguisugis
que bibunt: et de his q in gulā intrā. 2ª ibi (Si
pustule fuerint rubec. 3ª ibi (Eger eger senferit
aliquid etc.) 4ª ibi (Ei aliqis v gurgure suo etc.)
Nota tñ q in serie rer. determinās de dispo-
sitionibus lingue et ginginaz videt nō seruare
precisum ordinē ita q de vno in totū expedit
sermonem anre q ad aliud deueniat: immo de
dispōnibz lingue determinat: vt de pustula q
nascit in lingua prius: postea facit cap^m de gin-
giuis sanguinolētis. Et deinde interpositis ca-
pitulis nocumentoz gule et vnee postremo pōit
duo capla: etiā de dispōnibz lingue: vt de au-
gmento lingue vel inrumescētie ei et glādula:
vt p̄z in rer. ita q hic nō opz pbare rectā conti-
nuacionē istoz caploꝝ fm q sunt disposita in
textu. S; declarādo literā exponem singla fm
q iacēt: nec in ordine eorum est multa vtilitas.
Prima ps vbi agit pncipali de dispōnibz dē-
tiū doloris: diuidi pōt in tres p̄as. Nā in p^a
p̄e determinat de notabili dolore dētiū et gin-
ginaz pōtēte a diuersis multis causis euenire:
vt videbif in p̄cessu loco suo. Sēdo determinat
ponēdo curā vni spālis doloris: lz impoꝝij:
vt de cōgelatione dētiū. Tētio ponit curā alie-
rius doloris et spālis dētiū vt cū dolet: eo q
taugunt a re frida. 2ª ibi (Poztulaca et amigda-
le etc.) 3ª ibi (Oleū calefactū in pāno etc.) Prima
pars et diuidit in duas pncipal: qm p^o ponit
curā doloris dētiū pēdentū a cā mli cala vel
frida nō putrefaciētē: qñ nō est dens corrosus
2° pncipal ponit curā dētiū corrosi et mēdosaz
et verā que fit p viā extracționis vel cū medici-
nis faciētibz cadere dētes. 2ª ibi (Si vero fue-
rit dens corrosus etc.) Prima ps et diuiditur in
duas: qm p^o manifestas p signa p̄p̄ia ponit cu-
rā doloris dētiū et ginginaz a cā sanguinea
a pante maxie ginginā. 2° ponit curā doloris a
materia magis frigida p̄p̄ius flegmatica ma-
nifestando eā causam per signa p̄p̄ia. 2ª ibi
(Gingiua vero si non fuerit etc.) Prima etiam in
tres: qm p^o manifestat per signa supra sangui-
neam cām: et ponit eius curā regularem. p̄p̄ia
cuariones et p localia cōuenientia. 2° ponit cu-
ram magis mēdosam et irregularem qñ regul-
laris nō fuerit sufficiens. 3° ponit curā magis
chirurgicam qñ reliqua in totum nō sufficiunt.
2ª ibi (Quod si dolor aliquando augmentetur.)
3ª ibi (Si autem dolor non sederit etc.) Prima
pars etiam in duas. nam primo declaratur per
signa q si causa est sanguinea ponit curam per
eionem materie sanguinee: deinde ponit curā
per localia tenendo in ore. 2ª ibi (Deinde in ore

alic
cū
rub
ciel
et su
cep
de
ligi
op
ner
in
C
doc
sa
qu
re
et
cib
cul
ma
dar
gef
mo
32
ma
dē.
ana
fir
rea
ri
aug
re
m
bue
oz
fed
nā
mic
in
tica
gun
ble
rū
Antiquit
pleo erant
dētes in vi
nis 32. sibi
nec sunt
p̄m. 28.
per
sun
acu
rib
dē
tum
ced
in
et
est
bi
28
sum
veg
plu
vbi
peri

aliquādiu etc.) De prima pre dixit Si gignat
cū dolore dentium fuerit sanguinolēta et apōsa et
rubra cū pulsatione iam sup. declarat qd cā fa-
ciens dolorē est sanguinea: et ponēs curā addit:
et sup. ruc extrahat sanguis cū ventosis flōia ex
cephalica prius facta. ¶ Anathomia dentium.
¶ Sed anteq̃ veniamus ad lralē expōnē: p̃ intel-
ligentia ampliori dolorē et nocumētōz dentium:
opz p̃ declarare qdā adanotōmā ipsoz perti-
nentia: deinde spalius manifestare egritudines
in quas incidit vel parari sunt incidere dētes.
¶ Pro expeditōe ergo p̃mi est notādum de cōi-
doctrina oīz auctoz qd dētes sunt mēbra ossuo-
sa intra os p̃stura sibi iunctē adiacētia: figurā
quāsi semi circuli faciētia in mādibulio inferio-
re et supioze: opposito mō struata ad scissionem
et p̃tione cūbi principalr a nā ordinata ne mā-
cubalis grossa pmanēs ad sōm transmissa diffi-
culte digeratur: nā in ore talis mā contrita et
masticata sit cū humiditate salinali acq̃rit quā-
dam digōnē impetrā marime pparantē ad di-
gestionē futurā i sō: ṽ p̃ p̃mi de gñatiōe hu-
moz. ¶ Et scias qd dētes vt dicebat Sera. sunt
32. et qbus in mandibula supioze sunt. 16. et in
mandibula inferiori sunt totidē fm formā can-
dē. ¶ Contingit tñ vt dicebat An. p̃ma p̃mi. de
anathomia dentium. Dentes extremos posteri-
sitatos sursum neq̃ deorsum: qd vocant den-
tes sensus et int̃ ellectus nō semp in hoib⁹ gñas-
rit: tales nascitur fm p̃m in medio temporis
augmentū aū etatem status: et aliq̃ dicunt circa
xv. annū post spermaris emissionē: et ita essent
tñ. xvij. sine his quatuor: extremis posteriori-
bus. Et dicit Lonicior: qd dētes nō equaliter
oīz runit tpe neq̃ a p̃m gñationis pducunt
sed in p̃cessu: et qm ipsoz latitat in intērie
nāe cū nō egeat prius eis: neq̃ fortibus: qm hu-
midior corpus alicui nutrimento: et hoc dicit
in differentia. 42. s. cū q̃ritur an mēbra gma-
tica soluta possint restaurari in rāione ad ar-
gumentū de dētib⁹: et dicit Lonicior: in p̃-
blematis bus particula. 34. p̃blemate p̃. qdve-
rū est qd numerus dentium antiquitus ples erāt
32. maxime in viris: sed nunc vt in pluribus
sunt. 28. ¶ Distingunt aut̃ hōi dētes: nā q
duo anteriores duo supiores et duo inferiores
sibi iunctē obuiantes vocātur duales et incisui
les cibos fm necessitatē: postea vtriq̃ ab his su-
perius et inferius assistunt et duo dētes: et ita
sunt octo et dicitur canini: nā eoz capita sunt
acuta. et eoz radices sunt late magis: h̃t i plu-
rib⁹ radij eoz sit vna tñ: et ita ad similitudinē cū
dētib⁹ canis dñr canini: et fm hoc eoz iuamē-
tum est vt frangant cibos duos. Et post eos p̃-
cedendo posteri⁹ et vtriq̃ supius et inferius
in h̃tibus. 32. ab oī latere sunt quāplari magis
et notantur molares a mola: quoz iuamentū
est ad conterendū magis et equandū subam cū
28. sunt tñ quatuor et oī parte sursum et deorsū
sum de istis: tales dētes h̃t multas radices et
plures h̃t supiores q̃ inferiores: et hoc est ṽr
vex de h̃tibus plures radices q̃ supiores habēt
plures. Nam quidā h̃t tres et quidā quatuor:
vbi inferiores ṽr p̃m h̃t solū duas: et hoc qm su-
periores sunt suspēsi p̃ dētes: ṽr p̃pter grani-

de anatho-
mia dētiū

Antiquit⁹
ples erant
dētes in vi-
ris 32.
nūc sunt vt
p̃m. 28.

ratem eoz facit eoz grauitas ad oppositiū p̃tis
suoz capiti declinare: inferiorē nō pōd cōstitas
infectioni eoz p̃traria nō erit: qm inferiores
sunt sup fundamētū s̃ri. nā dētes oēs h̃t radi-
ces et capita eoz acuta q̃ figunt in foraminibus
ossui duaz mādibulaz in q̃b⁹ p̃st̃it: sup tamē
marginē cuiusq̃ foraminis oriz qdā addita-
mentū rotōdū qd dēre circūdat: mediante quo
fortiter alligant dētes. ¶ Et nō. q̃ l3 ossa dican-
tur h̃t p̃tū tñ nālē: ita qd nullū sentit: hoc ē
ṽr exceptis dētib⁹: q̃ nullū p̃ter dētes sentit:
nā de dētib⁹ dicit An. loco allegato de mētre
Bal. Bal. em̃ dicit qd expimentū nobis demon-
strat eos h̃t sensum de quo nā sollicita fuit: et
fecit ipm cū virtute: qd a cerebro puenit. nā ad
ipsoz terminant nervi manifesti marime circa
radicē: eoz tñ sensus est s̃aris obtusus: ṽr p̃ci-
piūt cū dolore imp̃ssiones qualitātū actiua: et
discernūt inter calidū et frigidū et sepe cū dolore: et tñ
cū fricatione et rasura et solone ipsoz p̃r non sit
in eis dolor: h̃t h̃t h̃t Arist. et medicorū cōis ad
ueretur opinio Auzo. ca. de beza. i. de sōda. et
adducēdo opinionē p̃ medicis dicit sic. Et mul-
tū laborant opinio Ba. circa hoc et maxie in dē-
tibus: et qd videt ei: ego credo qd dētes habēt
sensum: nō sensum grossum immo bonū et mani-
festū: et estimo qd cetera ossa corporis h̃t aliqd
sensus: sed debile valde p̃pter siccitatē et duriti-
em eius: sicut videmus in manib⁹ rusticorū q̃
p̃pter duritiē et grossitiē nō sentiūt: et si aliqua
liter incidant. nō tñ est dicere qd illic nō est ṽr
sensitiua delata a cerebro p̃ nervos: s̃ dispō s̃ci-
citatis et grossitiei impedit manifestationem: et
hec oīa ipse: sed ego magis assentio opinioi Ba-
le. qd p̃pter incisionē cū ferro nō sit dolor in eo.
Et hec sufficiant de anathomia dentium.

De egritu-
dinib⁹ dē-
tium.

¶ Nota p̃r de egritudinib⁹ eoz qd qdam sunt
egritudines dentium q̃ sunt manifeste et ab oib⁹
cognite ad sensum: sicut est color viridis vel nig-
er eoz qd salrē aliq̃ est accēs egritudinis: p̃ro-
prio et in dēte et fractura dētis et se manifesta-
rit: et accidit eis dispō manifesta infirmitas de
cōmōtione dētiū: et qd paritū et dolē facit ab
oīre cala vel frida: et de egritudinib⁹ sunt q̃ ap-
parētes nō sunt: sicut est dolor dentium absolute
qm stāre dolore circa dentes difficile cognoscit
vt essentia: dolor: et cā illius sit in ipso dēte p̃
malā. s. cōplōnē: vel p̃pter apā in infectionē exten-
sum interius in eo: vel p̃pter cām nocētē ner-
uum principalr vel nervos q̃ cōsolidant et inuolū-
nunt radicibus dentium: qd tñ est in ipso nervis
egritudo principalr imaginant sepe doses qd do-
lor est in ipso dēte: et quasi hoc nō pōt cognosci
nisi qn eradicat dens: vt infra dicit loco suo de
causis et signis dolorū dentium: et q̃nq̃ manifestat
dolor in dēte et nō ex̃te in eo cā dolor: oīa p̃ci-
palr: sed magis in gingiva: vel p̃pter apā illius
vel p̃pter additionē carnis nate in ea: ṽr dices
bat An. 7. tertij. ca. 4. Et q̃nq̃ sit difficile plu-
ribus hoibus cōsiderantibus in dentibus suis
dolorosis discernere inter eos. ¶ Dētes igit̃ pa-
ri possunt oē genus egritudinis. s. et malicie cō-
plexionis et cōpositionis maxime augmētī. Itaq̃
est snia auctoz quorūdam et expresse An. sen. 7.
ca. p̃mo. qd dentibus semper aduenit sup̃fluum
nutrimentum. vnde sunt recipientes augmen-
tum et additionem semper: et nisi esset id qd p̃res
et iij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

ritur de dentre ppter id qd opponitur alteri de
ri in pitione qbi magnificaret dens: et hoc p
manifestari: qm si vn? dens cadat tunc opposi
tus loco eius q cecidit angmetatur manifeste i
longitudine ita quasi vt repleat locu eradica
dēris: et hoc est ppter augmētū supfluum adne
mō: et ei nō opponitur pitione phibēs extēso
nem et minens de suba eius. Et ex hoc p et
inferri q dens apari pōr: et est rō Aui. loco alles
gato q talis est. Qd em qd recipit extēsiōez in
angmēto nutrimenti nō elōgatur qū recipiat
extēsiōē cū supfluitate. Si ergo possunt reci
pere p penetratiōē supfluitatē in eis poterūt
recipere extēsiōē cū supfluitate et sic apari. Et
hic nota q Serap. l. i. in cap. de frenesi visio est
sentire q ossa nō pnt apari: vt supra visus est in
in qdne spālē de hoc loco suo: vt cū qrebatur si
cerebri possit apari in ca? de frenesi: rñ in hoc
ca? nō videt negare dētes posse apari: imo p ean
dē rōnem p quā pbat Aui. p candē et ipse. Sed
dixit q et additōe nutrimenti accidit i eis egri
tudo q figurat egritudinē: qñ accidit mēbris
carnosis vocatur apostema: ita voluit curari
sicut curant apara cum expulsiōe supfluitatē
et resōlōne s; noluit sibi appropare nomē apari.
¶ Jam venio ad expōnē i se vbi Rasis stan
gingiva cū dolore dēntiū sanguinolenta rubea
et apostemosa et cū pulsatione laudavit fieri flō
miam ex cephalica: et postea vt errabatur san
guis cū ventosis habēdo intētiōē ad diuers
tendū mām q fluit ad locū dolorosum precipue
sanguinea: q stāribus hīs accidētib; cā etiā
cōiuncta doloris sine sit in gingivis principāl
sive in ipso dēte videt esse sanguinea. Nā si gin
guis nō est dubitatio p accidētia de rubore et
pulsatione et de extēsiōe apōsa sanguinolenta
in eis appareant. Aliqñ ē est cā pncipālē ledēs
intra dētes sanguinea et cōcatur gingivis: et nō
nō manifestat in ipso dētib; led magis in gin
guis: qm dētes vidēt nāliter albi et sube dñs
re: l. i. in eis vt voluit pbs. 3. 4. pblematū pble
mate scō. Sunt plurimi pori et minutissimi p
pter quos aer in eis subingrediens vaporosus
albedinē pstat: vt et colligitur 5° de gharione
aialium. Et ideo vt colligebat eodē pblemate
dētes a frigido celeriter ledunt: et p tanto stan
temā ē sanguinea peccare circa dētes magis
hoc manifestatur per colorem et accidentia gin
guaz vel gingivae prime dēnti paritē q ex acci
dentibus ipsius dēntis. Et hoc ē infirmabat
Aui. seu. 7° terti. in ca? pmo. in fine cum dixit.
¶ Et scias q dēntium cōpleriones quicq immo
sup. frequentius significāt ex gingivaz colore
ei? si est citrina est colica: et si alba flārica: et si ru
bea sanguinea et c. Et ita p q cā hui? doloris est
mā s; sanguinea stātib; hīs accētib; q dēā sit i gin
guis. Et iō post factā dīnēsiōē cū flōia cepha
lice: q ē appropriat morb; mēbroz capitis: et di
nēsiōē ē sequēti ad eā cū ventosis sup. postis
in spatulis. Laudant ancrozes in casu isto ad
estandū mām pinctam: vt fiat etiā flōia de ve
nis exstentib; intra labia oris: et maxime in in
feriori vel cum appositione sanguisugarum ad
radicem dēntium. Et Aves. laudant etiam scar
riscariōnem et incisionem non tantum venarū
que sunt in labijs: sed etiam venarum sub lin
gua existentium: et qd stant etiam ventosatiōes

sub mento cum incisione. Sed nota vt dicit Se
rap. scō breuiarij ca? ppio. qd in isto casu qñ
vincit sanguis inber vt flobor hominem? in ini
tio cephalicam: sic est ibi necessesse duas vās
q sunt sub lingua: tunc incidās eas in fine egri
tudinis et qñ plōngatur. ¶ Consequēter ponit
curam per localia tenenda in ore incipiendo a
remissioribus et ponit tria principālē. Dicit pri
mo deinde in ore. i. facris illis et nonibus saltem
cōib; de flōia cephalice et acetur et oleū ro
sātū teneatur. Et post q ē egerit: q post q sup.
fuerit calefactum non est conueniens iam ad re
frigerium neq; ad remissionem male cōplerio
nis calide neq; ad reperciōnem: dixit q idēz
iterūz faciat. i. sumit teneat et postea sup. ejiciat
Addit: post hoc oleum ros. in ore teneatur: p
em q hēc remedia valent. ¶ Sed nota qd iste
medicīne non debent offerri a prin? multū frī
gide actualiter. Nam exēsiue frigida multum
nocent eis et precipue cum succedit frigidū post
calidum. Et in hoc pproe dixit Aui. in ca? de cō
servatione dēntium ennumerando ea q nocēt et
a quib; canendū est: dixit. Et eis cōuentario ois
rei que est vehemētis frigiditas et pproe post ca
lidum et ois vehemētis calozia: pproe post
frigus. et hoc sup. ptingit ppter pōritatē ipso
rum dēntiū: vt dictum est. vnde natura frigida
criscentia et debilis calozis naturalis facili
leduntur et a causa calida et frigida. Debet ergo
esse medicamen tēperatum cum acru offeratur et
acetur possint: et ita cōter ponunt ancrozes in
medicinis localibus ad penetratiōem ppter
dūritiem ossis. Unde dicit Serap. et qñ egri
do ipsa est in ipso corpore. s. dēntis aut in nervis
q veniunt in vñ quēq; eoz tunc indigent mea
dicinis fortis valde si volueris vt refrenem?
i. repētiūz aut resoluam. ¶ Ad addit: p
pter id ergo facimus plura hāz medicīnaz qñ
aceto forti et c. Sed si esset cā solūz in gingivis
nō esset necessariū acetur: q dñbi est vñ cā
doloris ē stāte dolor in gingiva cū rubore et
sit in ipso dēte vel i nervo ad ipm veniēte: iō in
dubio bz poni parz de aceto: et si imprimar dolo
rem ppter acutratē pñ remittat cū oleo rosa.
¶ Nā de hoc dicebat etiam. A. loquēs de aceto in
scripōne vñ de cura dēntium. Et acetur qdē
quis sua essentia noceat dēntib; rñ qñq; ponit
in medicinis dēntiū infrigidatib; et calefactis
simul: et dixit tandē q eino nocumētū sit fractū
cū medicinis dēntiū q ei admiscēt. Ideo Ra
sis ppter timorē nocumētū ex aceto: laudant
vt post ipsum oleū rosātū in ore teneat: et ista re
media maxime valēt in pñ? doloris et remissio
nem cāe doloris et repugnationē. ¶ Addidit ponē
do aliud remediū conueniens in augmento a
cā calida maxime sanguinea: l. i. et in colerica
valeat: sed oportebit prius ad dīnētiōē cum
elōne et iare mām colericam cum medicinis ap
propriatis sepe dictis. Addit ponendo aliud re
mediū magis etiā cōueniens in augmento do
loris a cā calā dicēs. Et si ex hoc nō euaserit sue
ritq; pulsatio vehemēs et cū inflāmatione sup.
acutis cāphora et piretrū terant et in radicibus
dēntium ponantur. i. versus parē supiorē dē
ntiū scipue. s. in forma pulueris ponendo versua
gingivas. Nam illa loca sunt molliora etiam
magis vicina gingivis in quib; est stā manifestū

Declaratio
prime pri
cile prime
partis.

Declaratio
3° pncip
pme pnc

Nota

Declaratio
7° pncipale

Declaratio
4° pncipale

Nota bñ.

De egritudinibus dentium et gingivarum. Fo. cclvij.

nocumentum. Addit: cūq; dissoluta fuerit, i. res
mora a dicto loco vñ ex motu lingue vñ saliali
humiditate adherentiā pulueris phibere ites
rum inuirtant. s. alij pulueres siles: vt pñste
re possint in loco. Addit et ad mitigationē do
loris corruū quoz oleo ros. linistū de sup. ponat.
¶ Pro clarioz intelligētia huius pris nota q
hoc remediū fuit etiā remediū senoz: sed renē
do pyretū eē calū z sicū in 3° vt ab aliq; di
citur: sic etiā caphora ponit frigidat: sicca pos
set qñber legitime dubitare de hoc medicamē
nē in augmento conueniat. Nā magis videt
conuenire in statu vbi equaliter admiscēt reso
lutina cū repulsiuū: sed vbi multo magis in
cōpositione ponet de caphora q de pyretro
tunc medicamen est pueniēdo: vt pñderant pz
qñ caphora z pyretū cū pñterate iunāt de
res: sunt medicīne sedatiue doloꝝ eozū: vt pz
discutendo p snias autoz: cōfirmant dētes si
moneant vel relaxent. Si tñ pyretūz ponet
aliqua lter infirigidat immo notabilr: vt fense
runt quidā antiqui: quā tñ sniam non admist
Aui. i. ca. de pyretro: neq; in ca. de tarchon po
sunt q aliquat infirigidat: ponat ipm. calidū
er sicū in 2° magis tñ infirigidat caphora q
pyretro. Potuisset etiā in equali dosi cōuenire
ideo forte de hac snia dubius est h. Ras. nō po
sunt p proportionē in eis vtrū debeant assumi in
equali dosi vel dñante caphora supra pyretū
ad rollēdū oēn difficultatē que potuisset oriri.
Postet tñ dici z clariuz q Ras. inuebat debere
equaliter sumi de vtroq; qñ in pyretro: vt etiā
in tarchon. z si sit calidū: est tñ in eo virtus stu
pefacina nō p frigiditatē indcta: sed cū pro
prietate: ita valeret in augmento cōueniēter
q: cum dñante repulsiue esset in eo aliqd res
soluētis z mitigatio doloꝝ p stupefaciēdes.
¶ Et sequenter ponit aliud medicamen qd est
prop^o mendosum z verū stupefaciētiū qñ pce
dens nō sufficit in mitigatione doloꝝ. Addit
q si dolo: aliqñ augmentē z vehemētiū: fiat
nō intelligat q vehemētiū: fiat ppter pcedē
tia remedia: sed et mala dispōne egrotātis z p
pter acuitatem cause z multitudinē illius: z est
dñ^o de syncope zc. ppter vehemētiā doloꝝ
fiat. i. sumat opñ 6° ps. 3. vniū. i. 3. 5. in oleo
rosa. dissoluta: ex quo sup. dissoluto in oleo cor
tū illinitū desup radici dentis dolentis adhi
beat. ¶ Et nota hic q ly narcotica sint oī tpe
suspecta z regulat exierius magis q interi^o offe
renda: tñ Aui. 4° pmi. ca. penul. secit exceptio
nem. Nā apponere narcotica supra dētes: vt di
xit: nō vehemēter ad malū pducit finē: immo
etiā bibere narcoticū ibidē dixit fortasse erit
melius. i. minus malum q ponere narcotica in
tra oculos: z ideo in doloꝝ dentū audet sepe
autoz eo supra narcotica: z nō debeāt exhiberi
nisi in casu necessitatis marie intelligendo de
stupefaciētiis p manifestā qualitatē: vt p frigi
ditatem. neq; dñ frequentari eius vsuo: qñ pro
pter nimis vniū eoz tandē corumpendo z ex
tinguendo imatā caliditatē ipsoꝝ dentū etiā
corripit suba ipsoꝝ dentū: sicut et p medicas
excessive caliditatis resoluēdo debile caly ipsoꝝ
etiā deducunt dētes ad corruptionē: Et hac sen
tentia totā etiā expñt Aui. 7° tertij. ca. p pñio
in fermone vñ: de cura dentū cū dicit: z narco

tice sup. medicīne cū administrant in dētibz
sunt res lōgiquiores de timore sup. q cū alijs
mēbris intrinsecis offerunt: z hoc est sup. q ipa
ossa debilitat z obnuse sentit ppter duritiē: et
nō puenit nocumentū ad neruū de frigiditate
nisi multū mediat: sed addit ter. verū eaz mul
tiplicatio qñq; corrūpit substantiā dentū sup
ple p cām dictā: silt medicīne vehemētis resolu
tionis z calefactionis opz vt nō administrēt
nisi cū est necessariū: vt dicit z est spālis cante
larū applicant narcotica ad dentes: z idem de
medicinis fortiter calidis ne aliqd eaz descen
dat ad stōm. vt ibidē dicit Aui. neq; cōiect alijs
dentibus sanis: z ppterea nō sunt fide solutio
nes cū narcoticis: sed debēt inspissari cū cerav
aliquo hmoi z soli denti applicari. ¶ Addit cō
sequenter in ter. Ras. ponendo vltimū remediū
in cā calida nō putrefacto dēte neq; corroso dñ
cens. Si aut nō sedet dolo: sup. cū dictis reme
dis: locus scapelladus est z sanguisuge suppo
nende sunt. Istud dictū est satis clarū. Nā per
scapellione gingiuarū si mā fuerit pncipalr in
ginginis peccās actualr extra dñct. Et si mare
ria fuerit peccās circa radicē dentū vel in ner
uo adueniente p appōnē sanguisugaz et p pte
extrahef qñ de pñdo magis eradica: vt 4°
pñmi. ca. 22° q venose etiā p scarificationem
habilitant: vñ melius inuectant dicte sanguisug
ge radici dentis: z pñr salte p effonem de mare
ria ex radice vel ex pñibz vicinis: etiā si mā eēt
peccās in neruo pñ^o fit: vt illa meli^o possit trās
pirare z euaporare: ita pbabilr remittitur do
lo: ¶ Et nota q in cura hui^o doloꝝ rectissime
pcessit dñs Ras. qñ. s. nō mitigat dolo: aliqua
lter p applicationē pñmoꝝ. Nā tñc pcedendū
est. pñ serie. rectius veniendo. semp ad fortiora
infirigidatā: z postremo ad scarificationē neq;
scarificatio est fienda a pñ^o nisi stante replone
circa ginginas: ne ppter doloꝝ forte trahatur
mā aliud nō facta pñmo effione z repulsiōe: s;
in pcessu pōt fieri aliqua lter mortificatio illis p
ribz p pcedentia remedia. Sed vbi cū pñmo re
medio aliqua lter minuetur dolo: vel nō fieret ap
pmentū in eo nō deberent^o intendere ad alia re
media: q tñ tñc starent intērio ad mām flurā et
nō ad mām fluentē: z tñc deberent^o cū resoluti
nis z anodinis intrēdere faciēdo enapariēdes
et effiones humidas vt ex camomilla mellilo
ro z modico rosa: etiam decoctio lilij albi z ro
rismarini hysopi z rosaz est in casu multū cōue
niens: z alias medicinas ponent^o ista loco suo.
¶ Sed de vna speciali nolo oblitiscī in qua vi
di mirabile experimentum et est rationale: res
pertum tamen a casu ab vno vltimontano stā
re in domo mea: qui affligebatur multū a do
loꝝ dentium accipiendo de cera alba et secum
commiscendo de sale minutissimo bona com
mixtione: postea ponebat circa dentem coope
riendo: z ita vidi quod est mirabilis inuamētū
in eo et in vroz: mea: et in alijs multis in hoc
casu ad hanc intentionem.
¶ Sequit illa pars (Gingina vero si nō fuerit
sanguinolēta) que est secūda pars pncipalis p
partis: vbi ponens signa doloꝝ contingētia
a causa frigida: cōsequenter ponit curā eiusdē
doloꝝ. Et ita duo facit: quoniam pñmo ponit
dicta signa ad declarandū cām doloꝝ esse frig

Declaratio
6° articule.

Mirabile
experimentū
ad do
loꝝ den
tium.

Nota bñ.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradis.

Declaratio
septime p
ticule sec
de pris p
cipalis.

gidam: et maxime flārica. 2° ponit curā illius
2° ibi (Venter egri ex pillulis.) De p^a parte
ponens signa talis cause dicit. Singula vero si
nō fuerit sanguinolenta neq; apōsa neq; dolor
est cum pulsatione nec in facie fuerit inflāma
tio: p ista oia sup. declarat qd cā nō est calida: vt
patet. Addit. aut si dolor accidar post fastidius
ex satietate sup. nauseatiua z post cenam. i. aut
post cenā comedir ex cibo frigido multū sup. si
ue post prandiu: tunc sup. ex his declarat qd cā
est postine frigida flārica: totū hoc est clarum.
nam si accidar post satietatē nauseatiuā z sum
ptionem nimie quātitatis cibi: tunc ppter im
potentiam virtutis digestiue supra cibū nimie
quātitatis p indigēte multiplicat flā. primū
in stomacho: deinde in reliq; mēbris: ex vtu etiā
ciboz frigidoz: vt patet multiplicat flegma: et
hoc sine in cena siue post cenā: siue in pradio si
ue post prandiu: z p^r stat indigētia curatiōis
materiei flegmatice. Ponēs igit curā quatuor
facit: qm p^a ponit curā p medicinā etiatiuā di
ete materiei. 2^a ponit curā p locales medicinas.
3^a per diē. 4^a p chirurgiā cū ferro. 2° ibi. (Et
dentium dolentiu radices zc.) 3° ibi. (Eger p^r
terea per aliquantū rēpus.) 4° ibi. (Si aut nō
sic quiescat.) Dicit ergo p^a ad enāndum dictā
materiā venter egri ex pillulis cochijs soluen
dus est: qd intelligat nō existēte intēso nimis
doloze sacra digōne prius materiei z pcedēte et
etiōne cū alijs mīriorib: vt sepe dicit. Sed si do
lor: esset vehēmētissimus nō dāns inducias ad
digōnem: tunc oporteret a p^a enāre cum pillu
lis tū mīriorib: vt cū agarico troiscato z de
hiera simplici z similibus: z qd nō sufficeret ve
niendo ad pillulas cochijs: et maxime Sal. de
quibus alio dictum est.

Declaratio
octave p
ticule scēp
ris princ
palis.

Declaratio
none p
ticule.

Sequitur illa pars. (Et dolentiu dentiu) vbi
ponit curā p locales medicinas: que etiā pōt di
uidi in quatuor: fm q quatuor: ponit localia re
media. 2^a ibi. (A fortis pterea.) 3^a ibi. (Aut pi
peris pulvere.) 4^a ibi. (Qd si in hoc non suffice
rit.) Dicit ergo de his p^rbis primis legēdo li
teram cōtinuā primo modo ad partē supiorē.
Et dolentiu dentiu radices ex hoc medicami
ne fricande: qd vt infra sumat pyretu synapis
seipraragi: qd est fumus terre vridis baurach
spēs salis piper zinzib. aff. exēpli gratia. 3. j. zc.
his fiat pulvis pterēdo: z ex eis puluerizatis de
rimum fricent radices: corrūq; eis illinitū super
dentium radices ponat ad gmanentiā sup. di
ctorum puluerz supra radices: z sup. fiat postq
vt dicit: eger ex aceto in quo pyretu mēastrū
atq; origanū cocta fuerit os colluerit. nā p istā
collusione os pparat radices dentiu ad me
lius recipiendū impulsionē pulueris simul cum
extractione humiditatis flārice ex radice eoz:
et forte neruis etiā gingiuis simul cuz meliori
adherentia pulueris: vt p^a cōsiderati: z istud ro
tū remediū est in casu multū pueniens: qm per
simplicitā intrātia statātus educitiua materiei
de mēbris: ex pyretro pipe z zinzibere synapi
cipue z cricariua z cōsumpta mē ex baurach
singulr z sumoterre z mēastro: cū qbus et stat
virtus pfortatiua z phibitiua flur? mē aliūde
ad dicta mēbra q intrēto necessaria est maxime
in dolore dentiu. Et idē vltra resolutionē z ex
tractionē z absterfionē mē p^rte ppter dolorē

est et necessaria pfortatio mēbris ad phibitionē
materiei flūctis. Et istū canonē posuit Aui. in
sermone vlti. de cura dentiu cū dicit. Et medici
narum dentiu melior est que aggregat ad arefa
ctionem. i. ad extenuationē mē etia cricatio
nē. i. extractionē materiei a mēbz: z absterfionē
et resolutionē supfluitatis si ad dentē est expul
sa cū equalitate. i. cū intrēto habita ad mām
frigida pūctā: dicit signatē cū equalitate p
pter id qd dictū est supra de resolutionē medici
nis: q nō debent esse excessiue nimis calefacien
tes. ideo posuit in cōpōne sumitēre frigidum
ad remissionē calidoz. Addit cōtinuando Aui.
et phibitionē materiei q ad ipm attrahit cum
exiccariis frigidis. i. q et talis medicia d^a ag
gregare vltra p^rietates dictas virtutē confort
rantē ad phibitionē materiei flūctis ppter do
lorem. (Dicit 2^a rāf. p^rinuando in textu. a fo
ris pterea. i. supra maxillā pris dolētis paniciū
siue mīliū in sarragine torrefactū sup maxillā
est ponendū. Rō est clara: qm p tale extrinsecus
applicatiū puerit mām ad exteriū z resoluit et
exicat: z sic dolor minuit. (Addit 3^a aut ex pi
peris puluere inuicē cōmisto sup. cum modico
masticē dens z ei? radit fricent. Nā masticū cum
pipere enacuat mām flāricā: immo et z mucila
ginosam z sua stipiditate cōfortat mēbz: ne re
cipiat. (Ponit p^r aliud remediū qd est stupe
factiuum z mēdosum z mirigatiū doloris offe
rendū qd reliqua nō sufficiūt in dolore a cā fri
gida dicēs. Et si hoc nō suffecerit in dentiu radi
cibus hec tria ponant. R. castorei ase fetide pi
peris zinzib. storacis. ista oia ponant qd sua ca
lesfactione extrahūt mām z eiant z psumit. ad
dit opⁱ. oium ptes equalēs: cōficiant cū mellez
administrent: ponit opⁱ ad remissionē calidi
tatis calidoz z phibitionē flūctis mēbz: z remis
sionē sensus mēbz: z sic mitigationē doloris cū
sua stupescatione: z debite incorpōzant cū mel
le vt melius possint adherere: etiā mel in ca
su valeat vt p^r. (Addit de 3^a p^r hui? patris
quantū ad curā ponēdo diē. Eger pterea per
aliquātulum t^pis a cōmestione abstineat max
ueatq; famelic? hoc ē clarū. Nā p subtractionē
cibi cricāt hūiditates: et masticā adducit ad
nocumētū puerēdo mām ad dētes: vñ cū sit ne
cessari? cib? sit cib? d^a g^a n^a r^a b^a l^a r^a āre actu dolore.
(Addit: z ingrediat balneū z vras moru. f. mē
broz iferioz: z ista. f. valēt ad diuerdēdū mām a
mēbro leso: vt p^r. (Addit de vlti? p^r hui? p^r
teris ponēdo curā p chirurgiā. Si aut nō sic qescat:
ferri ignitū radici dēto mītories appōat: aut
sup. si nō sufficit eradice. Et rō hui? dicit ē: qm
si nō remouet p medicinas supi? postea qd sūt for
tissime: signū est qd cā corodēs aut est in neruo
aut est i radice dēto: z p^r est necessaria for? me
dicinaz in intrēto resolutionis z exiccationis pfor
tatione mēbz: q est cauteriū actuale: qd si non
sufficiat nō supest nisi vt extrahat dens. Nā per
fectionē dēto: et si mām ēēt peccās i neruo z nō i
dēto: tū minueret dolor: qm mām i neruo peccās
posset pueniēti? adduci ad trāspirationē: et ita
dolor minueret: modus aut z igeniū ad cū dēdū
dentes infra statim dicitur. Et hec de ista p^r.
(Sequitur secunda pars pncipalis capli: vbi
ponit curā dentis corrosi: z duo facit fm qd ne
intentiones immediate cadūt in mēte medica

Nota cu
nonem.

Quid sit
corrosi fm
opinione
auctoris.

Declaratio
decime p
ticule.

Declaratio
vndecime
pncipalis.

fiatē dēte corrofor: et dolore ppter corrosionem ei? pēdēte. Nā stat intērio p^o si possibile est de mirigādo dolore cū remouētibz materiā corrodētē qūq; fit in dēte corrodēdo etiā dētem vt cōferuet. 2^a intērio est qū p^o intērio nō pōt adimpleri vt dēs amoueāt siue disponat vt p se cadat: siue habilitet vt facit extrahat. et pū hoc duo facit: qm p^o pposito q dēs corrosus fit pforatus vt est pabile docet implere dētes cū medicā complēte p^{ma} intēriōne. 2° ponit medicām ad implēdū 2^a intēriōne. f. ad hā biliditū dētes: vt extrahāt vel p se cadant. 2^a ibi. (Medicām q dēs dolētes etc.)

De p^o pte dicit. Si nō dēs corrosus fuerit tū. pforatus repleat ex medicāminibus q nōiauis mus qūq; sunt cprossina sup dicta medicānis na: et b^o est p^o intērio: qm dicta corrosina medicāna corrodūt remouēdo mām putrefaciētem: corrodētē dēte vā dēs fiebat debilis. et ita remouēdo putrefactionē tēam illius: et ericādo supfluum humidiū dens fortificat et strigif circa radicē et gingiū. Et si hoc mō nō pōt fieri succedit 2^a intērio in tertio p hoc q dicit: aut extrahat. Cōsequēter ponens medicām ad implēdū p^o intēriōne p^o supposita rubrica de extrahēdis dētibz: et cōstrigēdis. i. cōstrigēdis vt dicit vna lra ly in alio li^o fit et cōstrigēdis: f. illis magis perriner ad 2^a intēriōne: dicit. 2^a medicām q dēte corrofo ponit statim: dat ipū? dolore: ac ipū pstringit. i. disponit vt ipū cōferuet. Sumat ke kibegi et piper et trita et alchitrano: vel alchitrano aspgauit: et impleat sup. dēs ex eo ke kibegi: qdā dicit q ē spēs titi mali: q dicit q ē herba lacticinia cala et sicca q cūq; fit et est solutina absterfina et corrosina. f. mae corripēto et plm ericariū. Pip est et nō tabit ericariū vt cōstat alchitra qdā ponit gūm cedri: f. fm Se. cui magis credo est oleū q ē grediē ex arboze mag^o faciēte fructū silem fructū cūpūmū q est maior multū: et q virt^o ei? p^o est q est cala et sicca in 4° gra. et plm eric^o car et purificat: et spāl^o de dētibz dicit: q si im ponat in dētis corrosione sedat dolore ei? et ita p modū istū dicit pōt q v5 in cōfirmatiōe dētis corrosi. pōt ē dicit si lra dicit: et cōstrigit: et etiā testat Sera. eodem cap^o q si distillāt in dens re corrosiū frāgit dēte. f. partem corrosaz sua acuitate et fortissima ericacōne: et cōsequēter remora causa putrefaciēne occurrat extrin^o seci alteras debet postea impleri dens cum an ro vel cum cera et sale: vt supra dñi est. Cōsequēter de 2ª parte ponēs medicāmiū ad complēdā 2ª intēriōnem tria facit fm q d tria ponit remediā. 2ª incipit ibi. (Aut fiat epithima.) 3ª ibi. (Aut rane fluuiales.) Cō de p^o parte dicit supposita rubrica q est medicām q dētes dolētes et debiles q sunt extrahēdi eradica. i. habilitat ad eradicationē. Corrices radicū mo ri et corrices radicū capparj et pīretri et lac tiri mali zlac anabule: et alia spēs lacticiniū credif spēs volubilis et arsenicū rubenū et radix collo quintide sumātur et supererātur et trita ex ran ro aceto q d eis sufficiat superaspergātur su. ad vniēdū dētos pulueres. Addit. acetiū q p heb domadam vñā semel in die: vt pū addat sup. vt melius aduincit possit fermentari: et simul misri manere. Et ponēs vsum dicti medicamij

uis ad dētes ad cōplēdā intēriōnem addit. Post hoc dētes in circuitu scalpellen^o: et ex pū cris sup. puluerib^o taliter tūcris decies in die epithimētur. f. dētes corrosi donec ad mōnem dū sint faciles: et sic extrahātur: Illud totū est clarū. nā omnes tales medicīne pter corricem mori sunt multū acutē: et fortes corrosiue ligamētoz qbus alligātur dētes cū gingiua et cum neruo: qbus cōsequēter ligamētis corrosiū facit: et extrahi pōt dens: immo aliqū dens p se cadit. S3 bñ nota: vt etiā notabat Amic. opy cū sumūtur tales medicīne vt os dimittat aper tum: vt currat multa salina ex eo: et ne aliqū di cūz medicīnaz trāseat ad mēbz et stomachum vel pectus: ideo bonū est vt supra dñi est: vt tales medicīne acutē malare f cū pasta vel cū ce ra: et fiat capsula dēti: ne etiā virtus medicīe p ueniat ad alios dētes ad corrodēdū: et facta est scarificatio: vt virtus medicīe melius attingat re possit ad ligamēta. De corricibus radicis mo ri. A. in smone vli in cura dētiū cōnumerat cor rice radicis inter medicīnas fridas: tñ Sera. in ca^o ppo dicit. Cū coq; cū aqua laxat vētres et expellit ascarides: et videtur sibi appropriare alias qualitates et virtutes q vidēt magis con formes comploni cale q frigide: f. q d sit me dicina est dētibz appropriata. Posuit etiā in cōpōne acetiū cū dictis medicīnis p causa de q dñi est. S. vt inuen dictas medicīnas in pene trādo in mēbz dura. Cō de 2ª parte ponēs aliū medicām dicit. Aut fiat epithima ex sece aceri ri acutissimi sup. mixta cum aceto per multos dies supple ad radices dentium: et postea ex trahātur. Nā etiā dictū medicām est corrosi uū et plmum ericariū ligamentoz. Cō addit ponēdo aliud remediū. Aut rane fluuiales co quātur sup. in oleo donec dissoluātur. i. separē tur ossa a carne. Tūq; necesse fuerit dētiū ra dices scalpellen^o: et ex oleo isto multotiens inū gaurur donec facile moueri possint: postea cūz instrumēto dētes enellantur. sup. his iam ha biliratis: qūo aut faciāt ad facilitādum extra ctione videbitur infra loco suo. Sed credo q d magis faceret si decoquerētur in aceto cū mo dico oleo morificādo radices dētiū. f. in oēm euentum minuit dolorem dentium. Et de his dicit Sera. cap^o ppro. Et qñ rana coquatur in aqua et aceto: et fit ablutio oris cū elixatura illa confert multum dolori dētiū. Et hec sufficiāt pro expositione huius tertius.

Distinctiones. Tertial lecto ca^o ex or dīne: vidēti est de disti ctionibus et spēbus dolorū dentium supposito pus de qd nominat qd rei. Cū qd sint dētes vsum est supra ter. in anarthonia cor: et etiam qd sit dolor in pū de soda. 2° veniēmus ad cau sas. 3° ad signa. Et p^o pnoftica: deinde demon stratiua: deinde veniēmus ad curam satis bre uiter stringendo: quoniam magna pars cure po sta est circa literam.

Cō circa igitur distinctiones sit hec p^o distin ctio. Dolorem dentium: quidam sunt modici temporis: et quidam sunt iam diuturni: et ipsoz siue modici temporis fuerit siue diuturni: qdā sunt cōtinui: quidam interpolati. Et de inter polatis quidam seruant periodum vt de mēse in mensem vt precipue tempore plenilunij: et

Nota de corrice radicis mori

Not. de rana.

one
in Nota cu
refa
tio
one
pul
am
e p
fici
ten
um
um
ag
for
do
fo
icū
llā
us
er
pl
ico
am
ila
re
ipe
ffe
tri
idi
pis
ca
ad
lez
dis
nis
cū
del
ca
tis
ver
ty
ne
ad
ne
re.
ne
na
Decario
p^o vnaecime
ar. p^o glicale.

Quia firal
curra fm
opinionē
ancrozo.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradi.

quidam non. Item dolorum dentium: quidam sunt incipientes: et quidam sequuntur alios morbos et maxime morbos capitis. ¶ Alia distinctio. De doloribus dentium quidam consurgunt cum manifesta et apparet lesione dentium: ut cum mutatione coloris ad viridem vel offuscum et corrosione aliquotiens vel perforatione et quidam non: et quidam sunt dolor nulla manifesta lesione apparente circa dentes. ¶ Alia distinctio quidam dolores sunt circa dentes posteriores: quidam circa caninos: quidam circa duales. ¶ Alia distinctio tales dolores quidam coniunguntur in corpore satis forti et robusto: quidam in debili: vel ex parte sexus vel etatis vel complexionis: ut in muliere vel in puer vel senex: vel flegmatico vel melencolico. Nam secundum varietatem harum circumstantiarum ut videbitur infra in processu oportet bene investigare diversis modis causas et diversificare curam. De quibus suppositis distinctio nibus veniendum est ad causas.

De causis.

Cause. De causis ergo loquendo, primo statim diversitas in ipsis: ut supra dictum est ex parte locorum: quoniam aliquoties causa existit in ipso dente: aliquoties in nervo nacente ad eum: et aliquoties in gingiva sibi adherente: et tales cause aliqui sunt sacre cause communes: et causa punitiva: ut ex occurrentia aeris frigidi repentine imprimetur: precipue cum succedit ad caliditatem aculem dentis ut fuit dictum supra. Et sic ut dico de aere: ita intelligat de comestione ciborum frigidorum et maxime acerosorum acerositate indigesta: ut est de acerositate pomorum immaturorum vel agreste vel limoni: unde omnia talia congelantur cum occurrunt dentibus debilibus adducit ad dolorem dentium: ita etiam comestio eorum quod per se nocet ut pororum. Et etiam foriter calidum aculem et porum per adducere ad dolorem dentium: hoc modo aliqui sunt dolores propter malitiam complexionis immaterialis calide vel frigide vel sicce: nam humida non causant dolorem: quidam dolores sunt a siccitate per distractionem prius ut per se in se habet. ¶ Aliqui etiam sunt dolores per malitiam complexionis humoralis sua acuitate mordacando vel siccitate erasperando aliqui sua siccitate extendendo alii quia sua grossitie etiam violenter extendendo: et hoc potest esse ut dicitur est: et in nervo et dente etiam in gingiva quod materia aliquoties est apostemata: talis quidem non. Et etiam aliqui sunt dolores per viam introitus rei inter dente et dente commendo ut per frustum squame piscis vel alterius rei. ¶ Aliqui causa est va porum acutus aut perforatus: et aliquoties materia est corrodens quod facit perforationem dentis et corrosionem et aliqui corrodunt nervum et aliquoties gingivam: et ea sepe gignatur nimis in dente corrosor: omnes tales materie aut ibidem generantur: aut aliunde committuntur et est vix plurimum: aut a cerebro vel a stomacho: aliqui etiam a toto ut in febribus communicata caliditate preter naturam a toto. Unde acquisita dente vel nervo vel gingiva causat dolorem et materia putrida faciens ad corrosionem vix plurimum est deperdenda ab ipso stomacho maxime ex frequenti corruptione in eo aliquoties ex natura cibi in se corruptibilis: ut dicitur A. de conservatione dentium exemplificando sicut est lac: et pisces salit: et pisces parvi. Et nota quod cum exemplificavit de piscibus parvis non intellexit de piscibus petrosus in natura sua parvis:

quod tales non sunt putrescibiles: immo sunt eligibiles in regimine sanitatis: ut voluit Ba. in 2. complouti: sed intelligit de piscibus parvis non inter productis: quod tamen in specie sua debet esse magnus: sunt parvi: quod ad complementum non pervenerunt: et de talibus verum est quod sunt indigestibiles et putrescibiles: ut etiam voluit Ba. in libello de conferentibus et nocentibus. ¶ Sic etiam corruptio cibi in stomacho propter alias causas maxime propter malitiam regiminis: de quibus dicitur infra loco suo de numeris stomachi.

Signa. Veniendum ad signa et primo pronostica generis. Sic hoc generale pronosticum: quod precessio causarum punitivaz de quibus dictum est paulo ante. Et precessio etiam repletionis cerebri maxime rialis et stomachi maxime humorum acutorum in stomacho fit signum pronosticum doloris dentium. ¶ Pronostica vero ad malum habentur ex gradibus lesione communicata dentibus sine nervo maxime ex apostemate vel a causa rampente et conquassante: et ex acuitate materie imbibere in nervo. Nam tales dolores sua vehementia aliquoties producit ad malum finem. ¶ Aliis pronosticis dicebat Sera. Ad accipere autem subtilitatem quod accipit super dentibus ex diminutione nutrimenti eorum non est curatio: et necessario sunt molliciter et cadunt: quoniam radices eorum sunt molles valde. Propter extenuationem: et ideo si ex siccitate rialis fiat dolor est signum malum: et maxime verificat quod causa extenuationis est velut naturalis: ut est ex etate senectutis: quod si fuerit ex febre dissoluta in iunene: talis dolor potest per restantiam non removeri. Dolor etiam dentium caninorum plerumque dicitur esse magis clamorosus quam aliorum dentium. Causa est nota ex profundatione radices eorum: et alligacione foris cum nervo: reliqui autem dispositiones ab his sunt minus veredee: ex opposito dolor dentium ex modico tempore contingens non ex causis corporibus: sed ex causa punitiva occurrere calefaciente vel infrigidante statim dente eradicatus est: et gingivis in se bene dispositis facile curatur.

De signis pronosticis eventus: ad malum.

De dentio mib? cura timis.

¶ Signa generis sunt etiam per se manifesta. De signis vero speciem. Nam si dolor in dente vel nervo vel gingiva. ¶ Si fuerit in gingiva cum tangeretur dente non dolo: et si tangeretur gingiva cum stilo dolo licet iter hoc infirmus non diffignatur: et cum est in dente aliqui est in radice: cum nervo usus punitivus. Et cum est in nervo si tangeretur dente circa radicem cum stilo precipue dolor alibi: non tamen hoc est difficile dicere. A. cognoscere immo aliquoties est stare nocivum in nervo extractio dentis minuit dolorem: et sensibilibus liter: sed non in totum a punitivis: et hoc est ut dicitur R. 3. corinthia. Causa ob quam mitigatur dolor in istocasi in eradicacione dentis est quod nervus radice non erriditur et quod supfluit sub ea super radice fuerat dissolutus et consumitur: et de hoc tempore meo audiui ego Joan. mattheus de magistro Jo. vitulono optimo medico qui seipso erravit et emperit: cognovit eum dolo a causa calida liberat: est: ubi ipse arbitrabatur quod esset a causa frigida: vix plurimum cum est nocivum in nervis eradicatio dentis non sufficit. Si tamen fuerit propter nocivum in nervo et eradicet dente aliqui inuatur ut dicitur est. A. quod ille qui in dente non videtur vel medicus retoluit non poterat resolvi: et postea soluit quod habebat postea ipsi raculi remota dente. ¶ Et si sit copio calida compedit ad radicem calidam: et non leditur a vero: si

De signis generis.

gore. Et si sit frigida iunat a caliditate. Et si sit sicca manifestat ex exrenuatiōe dēris et gingivaz. Et si ex vapore et ventrositate declarat ex intensione doloris sit cū puatiōe granitatis. et sine variatiōe caloris gingivaz: ita extensio. Et si sit materialis humoralis declarat ex supfluitantibus cū granitate. Et si fuerit sanguinea est rubedo quāda in gingivis. si colla est citrinata: et sic corruat dicatur de signis flatis et melie sepe dictis. Et si sit ibi nimis picipis ibi quāda immaturatē. Et si sit ibi nimis picipis ibi quāda immaturatē circa dentē. Et si fuerit pporat dēno sensu potest comprehendī.

Cura. Regimē est duplex vlt et particulare. Ne dimidiat: quod dolor aut est talis per essentia: aut p cōitātē alioz mēbroz. Si talis p cōitātē intēdēū est p mēbro mandauri illis indistinctio et rectificatio et diuerfio mātēria ad oppositiōē: tādē veniēdū est ad confortationē mēbris: ne recipiat cū confortatibus et re percutiētibz. Si p essentia mātēria causa est materialis aut nō. Si materialis: aut cū apāre aut sine. Si sine apāre: sit materialis recuratur cū cōitātē: vt si sit mala complo cala renēdo in ore a pū succos frigidos repulsiuos: vt porulace cōiādroz: tōlēū ro. cū acero ponitur mirabilis iunamēti: tādē aquā ro. cū cāphora. Et si sit frigida et reneat in ore a pū mastix sine alium infusum in aceto: aut sandaracha quāda ppietate singulari vsq: talia possunt decoqui in vino: de eodē colluatur os: et pōr addi pteritum ad maiore calefactionē: quod cū ppietate etiā vsq. Et si tunc nimis nimia attractiōe seu calefactionē sit cū eis decoquant galle recētes. Et si vinū est acerosum est melius: vel cū coponatur aliqd aceri ppter illud quod dicitur est circa terram. Ibec tū sunt in corpore in puro sacri pūis eūonibz et diuerfionibz pūm cān. sepius si pia dāros obseruādo in talibz localibz quāda pūa quasi sunt semp dñantia frigida ppter repulsiōne necessariā: et hoc est in mā cala et in mā frigida: quāda ppter vehemētiā doloris dēris semper est timor de mā fluēre. Et dedit Anī. specia lē cān. in cā pūo cū dicit. Et opz vt pū incipiat in pūm cū his quāda infirigidat et repellunt in oibz illis sup. doloribz mātibus dēris. Sz addit: quia sit id in mā cala plus necessariū: et in grossa minus. Et hoc bene nota diligenter ppter cōm: errorez: infirmoz et medicoz: qui in pūm dolor cōiter occurrūt cū caliditate: ita quod dicitur sit nō tū valē in cā mālī nō apostemāre dēntiū vel gingivaz cala vel frigida: sed etiā in malitia cōplōis sine mā filz cala vel frigida. Sz sit cōplō sicca fiat inūctio dēris cū butyro vel pinguedine vel adipe galline: et alio vinctuosis calis vel frigida pūm quod fecit coniungitur complerio calida vel frigida. Et in mā aut apāre sit apā sanguinem: quod cognoscitur vt talis crum est circa literam ex pulsatione raucedine et: fiat sioia pūm cano. dāros ex vena cōi vel cephalica. Deinde sub lingua vel alia vena sub labio: aliqui ponantur sanguis in radice gigit

na: indiget etiam eūone humoris colerici et cum appropriatis cūz cassia ramarindis violis talis: et hoc si colera sit mixta cum sanguine. Et si sit apā slegmaticum quod cognoscitur cum cōibus signis notificatis vt pūe cū succo sit dolor ad nauseatūm sarietatem fiat prius esio minoratiū a cūz pillulis de hiera debite digeratur mā: postea eradicetur cum pillulis cōchys vel de hiera maiori: postea ad hoc vtraqz occurratur cum localibus calidis vel frigidis vt supra dictis.

Alia intentio scilicet diuersio ad oppositum completur cum diuersionibus cōmūibus vt cum fricationibus ligaturis cōpressionibus extrinsecarum et positionibus eaz in aqua cala et ventrosationibus cum scarificationibus et sine positis et in natiuis et in cruribus et in spatulis fin erigentiam cāe cum vesicatorijs circa manū vel crura positis: et aliquoties cū medicina caperizante. Et de hoc dicit Aliesne allegās Bal. et dicit Bal. Si rerat allium et ponatur in radice palme manus in pre domestica et pūa ex manu que sequit colorē sanat dolorē dēris et expertum. Et si iste canon diuersionis de alio et si bi similibz pōr trahi ad oēs dolores mēbrozū superiorum. Et ego memini fecisse canterius in dicto loco palme manus in dño Alēra. spinola ducali cōstuario pariente dolore in iuncturam membrorum superiorū et tenui ipm apertū multo tpe: et filz feci in magnifico. d. Marcolio barbauaria faciēdo canterii cōe cū cantaridibus serimento aceto et melle anacardo et filz parietri et curatus est. Et post diuersionē que antecede re deberet ad repercutiōne de qua dictū est. Sz fiendā in cā calida et frigida in pū sine apānte sine nō apānte. Et sequenter in processu magis apponant aliqua resolutiua vt decoct. camonil le: anherit materia sit frigida a pū augmēti valē decoct. myrrē: rhus masticis et in pcessu magis pteritū decoctū in aceto vel vino pōrenti. Valē storax calamitū oppoponacū galbanum: et ita pcedendo vsqz ad colloquiritidam et ritimalū vel decoctionē eoz. Et si sit mā vērosa valē semen rursē domesticē vel syluestris magis in vino vel aceto decocta: valē decoct. colloquiritide vel radice eius sub hac forma vt pca uetur radix et impleatur aceto et ponatur super pūnas et longa bullitione bulliat acetum in ea: et postea expūmatur acetum et de eo postea fiat collutio oris. valē enim a proprietate et est singulare. Et aliud est pceptum Alēran. vt decoquatur spolum serpentis in aceto: bulliat in vino vel dissoluatur cum gummi cedri vel alchitran. valē in remissione doloris a causa calida: etiam in frigida. Anī. ponit vinum canonem super his vbi facit medicum timorosū in applicatione medicinarum fortium: quia aliquid quando attrahūt humiditates naturales ipsorum membrorum: sic membrum debilitant et a facili causa postea leditur: et de hoc dictum est circa literam. Et altera autem collutiones sunt vinctiōes supra dentes emplastra extrinsecarum vaporaciones masticaroria vt mastix cum pūetro vel nigella tenendo os apertū vt creāt hūiditates etiā in calida cū dragāro et modico masticis et modico cere. Et alērvaporaciones cū sacculis extēris positis: de quibus dixit Anī.

Nota deā
auctoris.

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradl.

q opz vt administretur aut ante cibū duabus
horis: aut post cibū quatuor horis. Nam iuuat
in minēda vehemētia doloris sicut si fiat eua
poratio cū sale t maluis vñ cū aneto t surfure t
filibus vt cōuertat materia exteri. Nā ēr Aui.
t qm euaporat barba p barbā etiā intelligē
do marillā faciēdo euaporationē post euapō
rationē vt ad ipsam trahat materia. Addit. cū
em asatur barba sedat dolor: t ppe cū coqur
dēs cū oleo fernere i illa hora. C. pterea bde
dētrictijs sūt t suffumigia: t aliquoties stupe
factiua vñ sit cura mēdosa: t aliquoties ponū
tur sedatiua doloris cū ppetate t interempti
ua nimis si ibi fuerit: t aliquoties cū xruce res
solutiua. Et hōz sunt vt semē papaueris: iusqā
mi: q: etiam interneat xruce cū semie vñ ce: ni
gelle: porri: t cepe: istis oibus massellaris cū pin
guedine galline fiat. ad modū auellane t ponā
tur sup carbones t recipiat fumus: vt dcm est
als. Sādaracha etiā cū aceto est mirabil' iuuas
mēti: t v3 mirabil' suffumigatio: ēr in cōfor
tādo: t qñq suffumigat cū resolutiuis cū est in
tētio pure resolutionis sicut ex gnis colloqntide
t ex grātis synapsis sūt massellaris: vt. S. Et. A.
etiā laudar in hoc p suffumigio vngulā asini. t
aliqui ponūt narcotica supra dētes: etiā p inte
rino assūmūt: t de his q dētrict' apponūt meli
est si in forma linimēti acherētis t renacis ap
ponat dētri vñ dētrictus ne cōicef nocu m alijs.
Et iō bonū est si fiat pasta ex qua fiat quasi cas
psula receptiua dētrict: t ad hoc v3 si sumat opij
pē vñā: t castorei partes duas: t cū modico ce
re si expedit fiat capsula dicta.

De medici
nis ab itra
sumptis.

Per interius aut ad hanc intentionem valet
philonium: de quo dicit Aui. Et qñq datur in
potu etiam narcotica sicut philonium. f. 3. 1. dis
soluta cum modico vini. Addit. potat em ipsuz
qui de dente suo conquerit t dormit t maturas
tur egritudo eius: t quiescit dolor eius: ad omē
etiam intentiones iuuat si ponantur medicē
appropiate intra aures: precipue in intentione
ne resolutionis: vnde si sint necessaria resoluti
ua intra aures in materia frigida: valer olenum
de ben t de amigd. ama. t de nucleis piscos: tñ
in hoc bene adverte: q: sepe debilitant vel ause
runt auditum nimis artrahendo.

Alia etiam duo succedūt ingenia in cura qñ
reliqua non sufficiunt. Primum est canterizare
dentem: t dicebat Aui. datus ordinem in hoc et
regimen quidem canterij est sic vt decoquatur
oleum cum aliquibus medicinis resolutis pō
ctis: t qñ sumitur acns sup. magna vel stilus et
ignitur t submergitur in illo oleo: postea p can
nulam ex metallo applicatam denti ingenio se
penetret dicta acus ignita super dentem dolor
rosium t ibi imprimendo canterizat ipsum: t qñ
qñ dens non esset perforatus conuenit vt per
foretur: maxime stante dente corroso cum eo
dem instrumento ignito ad efficationem mē
corrodentis t expurgationem illius: t si rñ cō
lo: non in totum remittatur: tunc si sicut suffu
migationes magis pfcient. C. Et si fuerit ver
mis interius versus radicem dentis: tunc mari
me innabitur in eductione illius si fiat suffumi
gium ex semine cepe t pozoz cū semine iusqā.
nam tunc si erit vermis educetur: postea ad p
hibitionem corrosiois ponatur aliqua effica

Not. istud
suffumi
giuz satis
expertum.

tiua interius sicut est sal adustum t comu cerui
adustum t nux indica ipfis puluerizatis t cum
modico mastice vel sandarache vel alchitran
incorporatis impleatur dens: t hoc fiat snauis
ter sine dolore. Laudatur etiam si impleat dēs
ex galla t cyperis aut galla sola: phiber em cor
rosionem t sedat dolorem. vt dicit Aui.

Ultimum ingenium qñ ista non sufficiūt. di
cebat Auef. q qñ medicamēta nō conserunt vt
doloris vehemētiā diminnant: quare ne ēē
alij dentibus pariat nocumentum consilium
ad eoz eradicationem accelerare. Et etiaz vt di
cebat Aui. qñ sedat nocumentū t quale erat in
primo redit: t hoc totū fiat cū ingenio t can
te lamā opz vt attendat. vt dicit Aui. ante eradi
cationem si egritudo est in ipso dente: qd ego des
clarauī supra in signis. nā si nō fuerit nō opz vt
eradicet: vt si sit tantum in gingina aut in ner
uo: qm si tunc dentem extrahas: l3 dolorem: pa
rumper alleuies: non tñ ipsum destruit: immo
redit. C. Ideo omnibus ingenijs videatur si do
lor potest remitti prius q extrahatur: t cūz his
que a ppriate valent: de quibus dicit q den
tes anteriores leporis si rangas cū illis dētem
lesum remittit dolorē: qñ pur est necessitas vt
extrahantur nō extrahant stante actu vehemē
tia doloris ne sit cā syucopis t mortis: vt dicit
Auef. aut cōmortonis catarrhi pfectio aut
aparis timorosi: ideo oportet vt expectet: vñq
dum sedet dolor: t preparat ad extractionem: et
deinde extrahat: sed quocūq: sit opz anteq
extrahatur pcedere bonū regimen prohibitiuum
aparis cū precessione elionis t p flōmiam: t cū
medicina etiā qñq iterata p m exigentiam
cause: t tunc ex carne fortiter gingina quārum
possibile est paulatim pluribus diebus: postea
mortificet: deinde extrahatur dens. C. Aliqñ sit
ingenium vt corumpat dens vt de se decidat:
er in hoc adeps rane viridis arbor. l. que in ar
boribus vñt: vt dicitur Aui. t Auef. si rāgar
dentem in frusta educitur: lac etiā acus eradis
cat eum cū facilitate: valer etiam ad hoc succus
radicis celidonic: sed fiat cū ingenio apponēdo
pastam denti leso ne alio cōicef: t tunc habili
tato dente ad extractionē extrahat q facilius
fieri potest: quo facto fiat collutio ois cum ace
to decoctionis rosarum t dupla quātitate olei
rosari. Et ita cum his sanabitur: si bene volue
rit. Et hec sufficiant.

De stupore t congelatione dentium et
de debilitate eorum. Cap. xl.

Ditulaca et amigdale amare
masticet aut his similia. Aut
fiat fricatio cum sale: et masti
cetura cera.

De dentibus qui dolent cum a re frigi
da tanguntur.

Oleum calefactum i panno desuper est
poneduz: aut vitellus oui affatus calidus
multotiens masticetur. Aut rem calidam
multotiens mordeat: aut fiat fricatio ex
balsamo: aut ex oleo de lilio syluestri:

Ad opz
ne viridis
facit eade
res dētes
per se.

Equitur capitulo par

uū de dētiū cōgelatione et stupore qd
hic cōtinuat ad pcedēs. postq̄ in pre
cedēti dētermīatū est de dolore dētiū ad diuer
sas causas et mō curatiōis eaz: p̄r in duob⁹ p
uis caplis sequētib⁹ dētermīat de duab⁹ dispō
nib⁹. Et dētiū ad qd cū eniunt plerūq̄ sequitur
dolor dētiū. Et duo facit s̄m qd duo cap⁹ ponit
brenia. Primum est de cōgelatione: vt dictum
est. 2° est de dētib⁹ q̄ non sūstinent cum tāgū
tur a re frigida: immo dolent. parēt.

C Prius possit diuidi in quatuor s̄m qd quatuor
ponit remedia spālia: vt portulacā p 6° reme
dio. q̄ cū masticat est excellētis innumeri. vt di
cebat Aui. q̄ p̄fert valde sicut ē masticatio ses
minis ei⁹ cōrri et infusi pus: et de hoc videbit
i. qm̄ est mā pblematis. 37. 6° p̄ticle. Laudar
amigdalas p 2° remedio p̄cipue amaras cum
masticā. Addit. aut hīs s̄lia sup. participātia
hūido grosso. cā hui⁹ habebit statū in loco suo.
laudar p̄r frictionē cū sale: de q̄ dicebat Aui.
Et sal p̄pterea q̄ opposit⁹ est acerositati sup.
q̄ calū et sicci: cū sapor acerosus fidei in calo
re hūido cōfert valde vt vult stupēfactioni. lau
dar etiam ceraz viscositate oppilantem poros
subtiles dentium. Et hoc est qd dicit circa lites
ram in hoc paruo capitulo.

Et anq̄ veniam⁹ ad vltiorē dēclationē: bonū
ē ē vt breuiter rextualit expediat p̄uū sequens
ca^m. **C** Pro cui⁹ intelligētia rubice est notan
dū pus q̄ istū ca^m est p̄p̄e de debilitate dētiū
nō dico de cōmōtōe. Etia fig^m p̄noticiū ad do
lores futuros dētiū: vñ nō sūstinet negrolerāt
aliū actu fridū neq̄ calz neq̄ durū sine nocumē
to: vt ēr voluit. A. i. 6° ca^m de hebeth. S̄ qm̄ vt
fuit snia p̄hi. 34. pblematis. pblemate. 3. dētes
plus p̄cipit frigus et ledit ab eo q̄ calū. p̄p̄e
debile caloz eoz et paucitate sanguis et calidi
nālis in eis: qm̄ nō manifestatur vena nec arte
ria i eis. Jacirco Ra. vt sepe dicit ē in hoc loco
breuius quous. ponit curā de debilitate dētiū
maxie p̄ nō sūstine: immo ledi a cā frida: l̄z ē vt
dcm̄ ē ledat cū actu cala: ita ponēs curā pōit
quos: vt quos remedia spālia i cura hui⁹. **C** Di
xit p̄ q̄ oleū calefactū. i. calefactū actu i pāno
desup̄ et ponēdū. i. pānus infusat in oleo calō et
apponat dēti: aut: rest 2° remedii: vitella ono
rū affata cala m̄stoties masticē: aut: ē gūale
remediū: rē calam m̄stoties masticē: aut: ē gūale
dere corrigiā vt chirotheca calefactā ad ignez.
Addit. aut fricatio de balsamo aut fricatio de
oleo de lilio syluestri sup. oleo d̄ ureos ē cā curati
na. hoc totū p̄. qm̄ curatio h̄y vñ cōem inten
tionē ei⁹ qd solū dū ē p̄ dūi: vt 3° thegni: et ita
oē tale calū liq̄faciēdo hūidū. acerosū sine alr
fig^m i dēte p̄tēti et cū dō in casu innat: et p̄ide
nō oē calū eēt in casu pueniēs si debilitas pen
deret a cā frigida māli: nō cala s̄p̄rica: l̄z liq̄fa
ctina t̄m rattractina: sicut etiam in congelatio
ne nō cōueniēt. vt voluit Alexander p̄ proble
matis. allega. problemate.

Quibus siq̄ rextualit expedit. Et ordine p̄
lationis dētiū dimitte dō distōnes et species q̄
siles forari p̄t hīs q̄ sū: postre i ca^m supiorē. 2°
de causa. 3° de signis causarum. 4° de cura.

Quid nois.

De qd nois igit et qd rei
dicat s̄m Aui. q̄ cōgelas
tio ē stupor: qdā accēs dētiū. i. cōgelatio dētis
ē diminut⁹ s̄ctus tact⁹ dētiū et stupor qdā: cū q̄
dā t̄m rediosa sensatiōe hui⁹ stuporis cū sepe ē
cā imaginatiua de re extrinseca: vt cū videmus
aliq̄nē comedere rācia vñ s̄lia hoc fit: q̄ imagi
natiōes p̄ quēdā modū oculis mouēt humo
res. vt dicit Aui. 2° s̄mi et eos p̄cipue mouent q̄
sūt p̄portionati dicte imaginatiōi. i. ad causā
dū rē de q̄ imaginat. Et sic dūc̄ in nob⁹ circa
dētes talis cōgelatio: de cui⁹ p̄sili fit imaginatio
2° cā d̄f eē cā p̄stina corpālis et intrinseca q̄
aliq̄n est talis p̄ viā cōrariis q̄ aliq̄n ē pure
mā euaporosa q̄ elenat p̄ indigōnē a stomaco et
sua friditate facit cōgelationē. **C** Aliq̄n ex ma
teria melica acerosa vel flate aceroso moto ad
dētes vt p̄tingit in vomitib⁹ factis de talibus
māeb⁹. Uñ p̄s capimib⁹ intra dētes poros
exites. et ita fit cōgelatio. **C** Et p̄ s̄lem modū fit
aliq̄n ex h̄ore melico vt cū splen nō p̄t debite
purgari. vñ ad os stomaci plus transmittit. de
eo q̄ deberet p̄p̄erit: et ita cōicac dētib⁹
et. Et hoc aliq̄n p̄git et causa p̄ cēntia vt mā
frida acerosa facta circa dētes vñ s̄liū aliq̄n lip
pituidines circa dētes: sic in patientibus.

Signa. Veniēdo ad fig^m. A. si fuerit ex imagi
tiōe hoc scit et infirmo. Si dicit vi
di aliq̄n comedere rācia et vñ ipe edidit dēā
acerosa de se nō sufficiētia facit cōgelationē: sed
p̄silia imaginatiōe q̄ cōgelationē faciēt pōt
ēē cā cōgelatiōis. **C** Si fit virio stomaci antece
dit aliq̄n significātia nocumēta stomaci de de
bilitate et. sic sūt cruciatiōes. **C** Et si ex sple
ne mittēte mān melicā ad stomacū manifestat
tur ex dolore vel alio nocumēto splenis cū aliq̄
dicēdis de lesiōib⁹ appetit⁹. **C** Si fit materia
circa dētes p̄ cēntia ledēs: vñ in ip̄is dētib⁹
māifestat et s̄ctū p̄prehēdēte aliterationē vt ple
rūq̄ in dolore dētiū sūt cū adherētia feculērie
circa gingiuas et dētes cū statu aceroso: q̄ etia
ab astantibus sentitur. Et ista sufficiāt quo ad
signa dimissis pronosticiis: quia similia possūt
formari sicut. s. de doloribus dentium.

Cura. Jā veniēdo ad curā p̄suppositis mul
tis ḡnālib⁹ i obseruatione debiti regi
minis necessarijs et euitatiōe rez q̄ sūt pate ad
ducc ad dicā dispōnē. Veniēdo ad curā sp̄tū
et cāz illi⁹. **C** Prius si fuerit ex vaporib⁹ elenat
ris q̄ a mā exite i stō vel ex motu formali māe
sursū p̄ vomitū: ita qm̄ fit virio stomaci oz mun
dificare stomacū maxie cū h̄iera simplici. ad
dēdo si sit mā melica aliq̄d polypodij ep̄itibi.
vñ cū infuside aloes appropata ad b̄. **C** Et si fue
rit virio splenis p̄ modū dētiū fiat cūo cū appo
p̄riatis vt cum pillis indiis: et fiat cathaplasma
rio supra splenē vt cū semie ruthe nigelle cori
ci⁹ radicis capperoz et talib⁹ q̄ sūt s̄ci s̄na api
rina. **C** Et si sit mā circa dentes fiat rasio illius
māe pus et m̄dificatio: et ad hoc valer alumen
pumex et radix capperoz singul⁹ si fiat fricatio
cū eis. **C** Ad dētes pueniūt et sūt snia d̄z. p̄
blematis. pblemate. 37. q̄ portulaca remouet
cōgelationē dētiū: et rō illius sūt: q̄ portulaca
cū suo hūido aliq̄r aceroso et qdā s̄liū dēte ar
trahit hūiditate dētiū acerositate acutā tactā
et cū cā cōmisceat cum sua suba grossa: ita redy

De qdā dēti
te nois et
rei.

De signis

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de grad.

dis dicta humiditas q̄ erat in dētib⁹ minutis
imphua acetositate: ita p̄ istū modū saluat
q̄onē cū sal curret acetositate sua calitate ⁊ exic-
catione minuēdo mām: porulaca erit frigida
q̄io remouet acetositate. Sz ego credo p̄pter
mūtra alia q̄ sūt filia in q̄litaribus manifestis
⁊ in suba ip̄i porulace v̄ succo ei⁹: tñ non effi-
ciūt hāc opōnē q̄ porulaca hoc efficiat cū mi-
rabili sua p̄p̄tate: nē etiā de ea scribit q̄ cū p̄-
p̄tate valz ap̄aribus splenis ⁊ q̄ eradicat po-
ros ⁊ verucas si fricetur cū ea: q̄ nō pōt reduci
in manifestā q̄litarē. De ea tñ dicit Aui. 2º ca. 8.
fil cū vera. q̄ hoc facit. q̄ lenit aspiratē dētiū
⁊ eā auferit p̄pter humiditatē viscosā q̄ est in
ea: ego v̄ dixi credo q̄ hoc est et p̄p̄tate. Q̄ ad
idē valēt amigdale: q̄ suo humido dulci remo-
uēt seu remittūt illā cōgelationē. valēt nuce-
casens antiquos salinis sua acuitate: ⁊ valent
q̄ ad calm ⁊ siccū declinant cū aliquā formā
vinctuoso liq̄ faciēdo materias ⁊ exicca: valz vi-
nū participās dulcedie cū virtute calefactiua.
⁊ ericaciua. amigdale amare propius magis
ericacitate materie. valēt assa ferida ⁊ rīrimal⁹
etiā cū p̄p̄tate tolea calida v̄ de lilio ⁊ de bal-
samo p̄cipue. Et hec de isto sufficiant.

De itērio-
nib⁹ cura-
tū in do-
lore dētiū
a cā frida.

Cap. m. paruum de dolore a causa frigida.
Exposito rñ. i. q̄ nō sustinet v̄ tolerat ali-
q̄ actū frigidū: neq̄ etiā actū calidū: de actū
frido tñ exp̄sserit in rer. p̄pter cām dictā circa
rer. breuiter et expedit: q̄ in cā cōieter cōiēgen-
te est frigiditas q̄ est v̄ a malitia cōplonis sine
mā v̄ cū mā q̄liscūq̄ sit mā opz v̄ attēdamus
cū calidis: teneat pannus calis in ore vel cor-
gia calefacta ⁊ masticē v̄ curis porci calis for-
maliter cū q̄dā vinctuoso ⁊ virtute salis remo-
uebit illa friditas: v̄ ponat pānus calefactus
intrin⁹ in oleo v̄ dem⁹ ē circa lfram vel vitella
ouoz calis formā v̄ oleū calefactū ponat in
vesicula parua: ⁊ cū ista apponat dētiū: q̄ meli⁹
conseruabitur caliditas.

De inten-
tionib⁹ cu-
ratiuis cō-
mouitūis
dentium.

De commotione dētiū. Ras. nō ponit
ca. m. de morione. den-
tū nec de difficili orū dētiū in pueris. C. No-
ta tñ q̄ dētes aliq̄ cōmouētū a casu ⁊ percus-
sione. aliq̄ ab humiditate relātate ligamētra
aliq̄ p̄pter extenuationē dētiū p̄ diminiutio-
nē nutrimentū: si sic postea nō alligat cōuenien-
ter ad gingiua. aliq̄ cōtingit p̄pter ericaciū
nē gingiua v̄ in senibus ⁊ cōalescētib⁹ cō-
ringit ⁊ sic facile decidūt. C. Et si causa sit p̄cus-
sio vel casus regula ḡialis est v̄ nō t̄gātū lin-
gua neq̄ digito postq̄ sunt positi in situ p̄prio
nō loquāt: nō edāt nisi liquida: s̄t in loco ob-
scuro: fiat flōmia diuersa ne fluant m̄ae alijs
cōsentiētib⁹: nutrimentū sit ad viscosum decli-
nās: comedat p̄stata de pedibus vituli ⁊ vitel-
la ouoz: v̄z v̄nū pōricū nigrū ⁊ grossum. C. Zo-
calia. fiat puluis cū cornu cerui v̄sto cū anthe-
ra dragagāro v̄sto cū rosio incorporatis cūz sy-
ru. de ribes vel myrtino fiat mixtura ⁊ alligē
dentes firmabitur. C. Et si sint ira debiles fa-
ci v̄ moueātū p̄pter humiditatē relaxantez
post enacuaciones appropriatas p̄ localibus
valent alimen v̄stū rhus myrtū mastic nūc
cupressi. etiam aliqua frigida valent q̄ cū eis
debent admisceri ad confortādū v̄ sūt puluis

coralloz ⁊ anthere. C. Si causa fuerit deperdi-
tio nutrimenti v̄t aur nūq̄ restaurantur
maxime post etatem consistentie. Inrenio tñ
est cum impingūtib⁹ ⁊ viscosis v̄ cum iun-
ctione ⁊ cum adipibus galline ⁊ cerebro lepo-
ris p̄cipue. C. Et si causa sit minor: ario gingi-
narum. ⁊ sic videatur que sit causa contractio-
nis gingiuarum. Et si causa sit humor acutus
fiat equatio humorum v̄ cum fleboromia p̄-
vene communis: deinde v̄ne sub lingua mūdi-
ficando etiam cum medicina appropriata. Et
si materia sit lates fiat eductio scarificādo gin-
giuam p̄ius: deinde confortando cūz humore
re cū margaritis: deinde cum rhus cum mo-
dico aloes cum boloar. nam q̄ his fier regene-
ratio primo ⁊ confortatio gingiuarum.

De difficultate oris dentium. Jam ve-
niēdo ad v̄rimū de dif-
ficultate eritis dentium q̄ est accidēs nō par-
uipendendum: qm̄ adducit sepe ad nocuentia
grandia v̄t enenit in pueris stante gingiua du-
ra: ita v̄t nō possit erire dens. nam tunc p̄pter
difficultatē eritis ⁊ dolorem sepe incidit pue-
ri in febres ⁊ fluxus ⁊ nō erit causa verminū:
hoc cognoscitur cum pueri fricant dentes nec
manifestantur dentes in tempore suo: q̄ oculi
stant. C. Et tñ oportet mollicare ginginas
cū appropriatis: ⁊ in hoc valet cerebrū leporis
coctū in capite leporis: ⁊ cū illo fricent gingi-
ue. valēt lac caninū ad fricationē gingiuarum:
q̄ aperitūtur gingine. Et hec duo sunt remedia
p̄cipue. Ba. posita ab eo quinto decē tractatū
accepta postea a posterioribus valent medulle
⁊ pinguedines: valent etiam omnia que faciūt
ad subtiliationē ⁊ mollicationem gingiuarū.
C. Optimam etiā descriptionē ponit Ba. 5º de
cē tractatū quasi ad finē: de qua dicit. q̄ si v̄sus
fueris neq̄ dolebit dentes neq̄ p̄forabuntur
neq̄ gingiue sanguinolente erit ⁊ habebis os odo-
riferū: dentes claros. v̄t infra. R. origani mō-
ram. s. h. p̄sopi paritarie pipēris. a. s. iij. salis
tritū cōmibisti in olla. 3. iij. rere ⁊ cribra: per
miscē cum melle: ⁊ de eo vtēre ad dentes ⁊ gin-
ginas.

C. Pono etiam aliam descriptionem positam
a Ras. 3º cōmētū cap. 4º de qua dicit. Dico
dētrifricium mitigans dolorem dentium: bo-
num faciēs os dignū ad reges. nā si de eo fricu-
tur dentes vehemētē ⁊ detineatur in ore mis-
gat dolorem ⁊ confortat ⁊ phiber ne reumara
fluant ad dentes q̄ est v̄t infra. R. succi origa-
ni myrre sauiue spice nucis cupressi. a. parrem
cōgruam terantur: ⁊ de hīs fricentur dentes et
gingiue. Et sic sit finis huius capituli.

De pustulis q̄ nascuntur sub lingua et
v̄lcationibus oris seu alebola ⁊ ḡigiuis
sanguinolentis. **Cap. xli**

Pustule fiant rubee suman-
tur anthere amili: spodij: lētiū
excoctatarum: seminis porta-
lace coriādrī sicci: seminis fene-
de mecha: omnium partes equales: cam-

De inten-
tionib⁹ cu-
ratiuis cō-
mouitūis
dentium.

Deanarbo-
nia ligue.

pbo
catt
ro. i
cum
puf
toso
C
tint
citr
par
ueri
tur
ueri
vnt
sicp
ores
dini
stioi

mini
z cur
nar
pala
erist
neq
fumi
capit
cum
z co
caus
vide
tins
per
mem
accid
guez
que
uent
ba pe
diuis
nidit
parti
rales
sangi
ram
be ve
parre
fricat
C. Et
erpol
gua. t
erian
blem
caro
si fig
deart
uang

pore parum ex his pulverizatis fiat fricatio: et cum aceto mixta et oleo ro. et aqua ro. in ore teneantur: et sanguinis minutio cum yentosis fiat. **¶** Albe vero si fuerint pustule: cum sale melle fricetur: syrupus acetosus aut almuri in ore teneatur.

¶ Cum ex gingivis sanguis subtilis continue manaverit: ytriolum arsenici. f. ru. et citrini calcis gallarum aluminis: omniū partes sumantur equales: ex quibus pulverizatis: cum aceto mixtis parvi formetur troisci: cumque necesse fuerit ex eis pulverizatis sumatur quantum sexta pars. 3. ynius fricentur ex eo optime et permaneat sic parum: deinde teneatur oleum ros. in ore est enim hoc mirabile ad hanc egritudinem curandum et putredinem et herpestiomenum qui est in ore.

¶ Ecce est secunda pars huius quartae partis que sic continetur ad prece dentem. Nam postquam in precedenti determinatum est de disponibus per naturam dērum et curationibus earum. Jam in hac parte determinatur de una dispone communi accedente sepe lingue palato et gingivis: et sunt pustule parve in cute erigentes oris et lingue cum expansione et dilatactione: que cum incipiunt manifeste dilatantur et quasi sunt ambulantes: et convenienter sequitur hoc capitulum ad precedentem: quoniam cause non cumentorum precedentium ut dolorum dentium et corosionis eorum tales vel similes possunt esse causa etiam huius male dispositionis: ut infra videbitur loco suo. **¶** Et quoniam ut frequenter accidere possunt lingue et alijs partibus propter molliciem et raritatem ipsius: et eius nocuum est in operationibus nobilibus ipsius lingue: et quia infra fiet capitulum de grauedine lingue et grossitie eius: et de glandula sub ea: erit copiosa ponantur de anathomia lingue: prius tamen divisio hoc parvo capitulo in partes suas. Dividitur ergo hoc presens capitulum per duas partes: quoniam primo manifestans per signum tales pustulas pendere a causa calida scilicet sanguinea ponit curas illius. secundo ponit curas earum que sunt flegmarice. secunda ibi. **¶** Albe vero si fuerint pustule. 2. per resera in ore. **¶** Anathomia lingue. Et primo veniamus ad expositionem littere ut intelligatur quid sit lingua. dicit Arist. in primo de hystoria animalium etiam colligitur tertia particula pblematur. pblematur. 32. et per parte particula. 34. Lingua est caro rara spongiosa intelligatur figurata quasi figura pyramidis: in ore constituta ut infirmum de articulatione principalis vocis et litterarum: in gaus etiam cum masticatione aliquam conuer-

sionis cibi ut tandem recipiatur in stomacho. Et ad ipsam proprie pertinet discretio gustus. **¶** Et dicebat Aul. sen. 6. tertij. cap. 6. q. curis superficiei eius inferioris est continua cum cute meri anterioris parte stomachi: et quia sub illa est caro mollis alba in qua penetrat vene que sanguinee rubee: et que sunt vene et que sunt arterie. Et propter hoc dicebat Conciliator: in expone pblematis allegari: quod eius suba fuit rara et caliditate venarum et articularum sibi intrinsecarum et quod etiam facta est rara ex fine: quod in raritate est digeritur et formatur salina: ut ibidem dicit: et opus hoc operatur habere capacitatem in qua radium digerendum retineatur quod sit digestus: ab aliquibus dicatur quod salina recipit formam in amigdalio: que sunt ytriolum apud radicem lingue situate: ad ea etiam deferunt multi nervi: pauciores tamen venis et arterijs. Et dicit Aul. et in ipsa est ex venis et nervis ultra quod credat esse in suo simili. i. alio membro tante quantitatibus. **¶** Et ex declaratione huius sequuntur manifeste plura. primum quare in lingua fiat iste pustule facili: quare grauetur lingua. i. propter multitudinem huius di reddat indispota ad mori et aliquoties tamen ingrosset ut spasmus ut non possit os egredi. Nam ista oia sequuntur passibilitatem sube eius rare et spongiose eius erigens simul cum situ. unde supponit cararris ad recipiendum desuper propter alligationem cum stomacho parat ad recipiendum vapores et mas a stomacho: quare pustule que in eadem gnaunt facile dilatantur et putrefiunt propter raritatem et mollietatem carnis: quare cum sit putredo sit corosiva nam propter influentiam copiose plurimum calidam ex multitudine venarum et articularum sit ebullitio in humido et adusto. Possent ad alia multa discurre ad solvendum pblemata circa linguam continuentia ex anathomia lingue marie quare ex colore lingue sumat maior significatio supra diversarum dispositionum corporis quod ex colore aliquid aliterius priculis morbi et. Sed ista sufficiant quantum ad anathomiam et declarationem rubricarum capitulorum de nocumentis lingue.

De alchola. Sed iam veniendo prius ad caplin de alchola propter vitare et quoniam est sciendum quod hic terminus alchola aliquid sumit per pustulas ut dicitur est non vlcera: et aliquid sumit per vlcere sequente ad dictas pustulas vel borbor. Primo modo sumit a Ras. in ca. isto 2. modo sumit ab Aul. qui 6. tertij. de claravit alchola esse vlcus eris in partibus oris et lingue cum expansione: taliter sumendo aliquoties dupliciter sumit. Nam aliquid sumit per vlcere parvo in superficie tamen cutis extenso et non profundato nec de se multum corosivo. Et aliquid sumit pro vlcere profundato corosivo: et talia vlcera vocantur maligna ab Aul. quasi inclinata ad partem canceri. hoc ergo supposito quod Ras. facit capitulum de alchola. i. de pustulis non vlcera: quod de vlcera et maxime malignis loquitur in cap. proxime sequenti de vlcibus gingivarum cum sit rubrica de gingivis sanguinolentis ut ibi videbitur. **¶** Ponens ergo curam in capitis et manifestans per signum dicit. Si pustule fuerint rubee sumantur anthere. i. seminis ros. amili vel amidi secundum alios spodij: lentis ercoricari: seminis porulace: coriandri fici: seminis sene de mech. i. illius contracie: omniū partes equa-

Notabis
verba se
quentia.

Quot mo
dis sumit
alchola.

Primores
medicini.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Scdm re/
mediū,

Declaratio
scdm partē

les. exempli g^a. 3. v. caphore par. verbi gratia
tria vel quatuor grana stāte maximo incēdio.
Addit. ex eis puluerizatis fiat fricatio et est p^m
remediū. Ponit 2^m remediū vltra fricationem
cū puluere dicēs. Et cū aceto mirta et oleo ros.
et aqua ro. in ore teneatur. ¶ Pro intelligētia
hui⁹ partis norādū q^d. d. Ra. hic ponit curā: vt
sepe dcm est breuiloquus p localia p^osupponēs
intēriones v^les p^ocessisse de debito regimine et
mixturā de materie et diuersione et equatione hu
moz de q^bus erit fmo spālīs infra loco suo: et
cōtraxit et curā in hac dispōne v^lest essentiali
egritudo ligue et nō p^o depēdētā aliū de tmarie
p^orahēdo ad curas q^d sibi debet in p^o phibēdo
de abulacione et extēsiōe hōz apātū sū cū
remissionē acuitatis ipsi⁹ materie: et etiā h^o cū
ra cōueniētē p localibus in alchola p^o cōtrare
ad alijs memb^ois siue a stomaco siue a roto: et h^o
intērio cōplet cōueniētē cū medicis h^o positis
nā in eis est stipricitas panca et infirigidatio cū
aliquali lenitiua opatione necessaria in casu
isto: vt p^o discurreti p simplicia. nā de frigidis
et stipricis sunt semē rosarū: spodiū: lēres exco
ricate: coriādrī sicci et postremo caphora. De le
nituius sunt amiliū: succus porulace. dñante
igif stipricitate supra lenitiōe et his fit cōue
niēs medicamē in p^o hōz pululaz. calidaz q^d
sunt parate facili⁹ putrescere et ambulare: vt p^o
cōsiderati: nō possunt intēriones q^d debent in
augmēto et statu h^o cōuertātū ad sanē: q^d ista
sunt nota et alijs supradictis: et de apātibus gi
giuaz addēdo qdā lenia resolutiua et in p^ocessu
magis et maturatiua v^lest carnositas passilaz
et medulla rassiō: et medulla seminū altee et filia
et tandē cū rīpanur curent cū eis q^d postea dī
cētū in v^lcribus: Et etiā possunt scdm de aceto
roleo ro. et aqua ro. mirtis cū parte pulueris su
p^oscripsi: eius vtilitas manifestatur ex dictis.
¶ De scda parte pncipali capli ponēs curā p^o
stulaz stāricaz q^d declarant p hoc qd nō sunt ru
beefed albe: s^o raro ptingat marie in erate pne
tra: et ppter calitātē influentē lingue: et ppter
quasi necessariū p^otinuū morū illius tpevigilie
de loquela et emissionē spū et per id tñ marie
q^d supponitur catarris aliquotiens incurrit ra
lia borho: stārica et alba et. ponēs igif curā dī
xit. Albe vero si fuerint pustule cū sale et melle
fricētū et sūm. acerosus sup. de melle facit. L. ori
mel teneatur in ore aut alimuri. i. aqua salita.
Prz em q^d iste medicine cōplet intērione que in
casu isto est necessaria. Nā in p^o in tali mā stā
rica pueniūt ea q^d effecāt et abstergunt cū quas
dā equalitate et in p^ocessu cū maiori absterione
et effecatione: qd totū cōpletur cū his q^d dicta
sunt: vt p^o consideranti de sale et melle et alimuri et
orymelle simplici cū virtute aliquali p^ofortati
ua: et si fteret orymel cū mel. ro. esset ad intērio
nem hanc magis inuans in p^oin. et in processu
pōt vigorari effecatio cum gallis et cū fece adu
sta: cum alijs: de quib^o infra dicet loco sito.
Et ita fit expeditum hoc p^o ca^m certualiter.
¶ Ad qd p cōplemento doctrine seqtur caplin
de alchola descriptum a. d. An. qd caplin clau
fit sub rubrica de gingiuis sanguinolēis: qd dō
intelligi nō sanguinolēis ex abūdiāria sangui
nis circa gingiuas: qm hoc caplin cōe est et al
chola calō et alchola frigidō vbi solū fluxus sau

guinis ptingēs a gingiuis ex multitudine ipsi⁹
resudatio ex venis vel arterijs eaz: nō cōtingit
dñante mā stārica: nō est sermo de gingiuis
sanguinolēis factis talibus a cā primitiua. s.
a casu vel p^ossione: sed solū hic loq^uur: vt p^oz
ex p^ocessu cure de fluxu sanguinis gingiuarū cau
sari ex corrosiōe: et p hoc insinuat et tacite flu
xū sanguinis venientē ab alijs partibus oris
p viā corrosiōis: et ita ibi Ra. vbi breuiloqu⁹
ponit curā deterioris vlcis ptingentis vt v^l
ceris corrosiui ponēdo medicamina pueniētia
q^d sunt fortia multū supponendo vlcibus nō
p^ofundatis miriora cōuenire remedia: et tria fa
cit in hoc caplo. Primo ponit curā talis emana
tionis sanguis et corrosiōne p medicinā appro
priatā corrosiui. scdm q^d p^o exhibitiōe illi⁹ me
dicine inducit ardor et dolor: ordinat vñ medi
cinam remissiuam doloris tenendā in ore post
applicatam medicinam. 2ª pars ibi incipit.
¶ Deinde teneat in ore oleū rosarū. 3ª auro
zat dictā medicinā in corrosiōne herpestiomes
no. 3ª ibi (Est em hoc mirabile.) ¶ De pma par
te dicit: cum a gingiuis sanguis subtilis quori
die emanauerit p hoc qd dixit subtilior quori
die insinuat q^d ibi est sermo de emanatione san
guinis per viā corrosiōis pendente qui est mo
dice quāritatis et quotidie manans sūm p^oinū
inest hui⁹ corrosiōis dñantis ab eo: qui fit a ca
su et percussione vel ex plenitudine sanguinea:
qm talis est multre quāritatis: et facili⁹ assili
tur per medicinas diuersas et cōstrictiuas: et sic
non fit cōtinue manans: et ponens medicamē
ad dictam intērione dicit. Trinitus ardentis.
rubei et citrinicalcis: gallaz alu minis: omniū
añ. partes fumant equales: ex q^bno puluerizā
tio et cū aceto mirtis parui formēt troscis: cūq^d
necesse fuerit ex eis puluerizatis sumat quātū
est terra pars. 3. v. n. i. s. 3. et trinitē et eis gin
giue oprime vel sup. alie pres lese siue fuerint
in lingua siue in palato. addit: et permanent sic
parum sup. dum compleat operatio talis medi
cine que facit ad corrosiōnem: que operatio fit
in determinato tpe: et hoc cōmunit q^d stāre ma
teria corrosdente cū adurationē fit necessaria
remotio illius qd corruptū est et mādificatio lo
ci ante q^d possit fieri debita cōsolidatio: qd com
pleri nō pōt nisi p medicinas dicras plurimū
ericatiuas et quasi causticas: et hoc fieri nō pōt
siue vehemēti dolore: opz patientē per parum
ad minus tps sustinere dolore: vt fiat necessa
ria impressio: et tunc facta impressiōe cū vide
ris iam remota substantiā corruptā ad mirtis
gationē doloris et caliditatis impressē ex dictis
medicinis quarum virtus supra est declarata.
¶ Addit. et est secūda pars. Deinde teneat oleū
ros. in ore. et dñef. addidit simul cū eo albu mē
oui cōquassatum. postea mitigato dolore si nō
adhuc apparuerit completa mūdificatio: sed
vlcera non sunt amplius ambulatiua: potest il
lud corruptum cum leuioribus remoueri: et cū
folijs oliuarum puluerizatis et inco: poratis cū
melle et modico aluminis: et alijs infra dicēdis
loco suo: que si non sufficiant redeatur ad tro
sciscos factos supra: postea remittatur dolo: cū
retentione olei in ore: et hoc fortens fiat per cir
cuitiōnem vsq^d dum totum corruptum remou
ueatur et appareat caro sana. nam tales troscis

Declaratio
p^o parte

Declaratio
scdm partē
pncipali

pneris
plurimū
lacrarib^o
tenuit al
chola.

sunt ad hoc precipui inueneri: de quibus dixit in ter. 2. est 3^a pars. et sic finis capiti. Est enim hoc mirabile ad hanc intentionem. scilicet ad hanc egritudinem curadā et putredinem super remonendam et hereticefactionem enim quod est in ore. nam remota tali putredine et consolidationibus de quibus ample dicitur est supra de ulceribus nasi et ulceribus aurium. Et sic fit finis horum textualiter.

Expeditis igitur textualiter his duobus capitulis parvis ad clarius intelligendum procedat ut in alijs. Tunc suppositis de quod nota et quod rei alchola de quibus dicitur est circa literam. primo ponendo distinctiones tempore. 2° causas. 3° signa. 4° pronostica euentus: deinde ad bonitatem ad malitiam: postea demonstratiam et genus et speciem.

Distinctiones circa primum sic hec primum distinctio aut tales dispositiones euentus debilibus et erare ut infantibus senibus et decrepitis: vel corporibus fortibus. **Secunda distinctio**: quod tales pustule sunt ad ruborem declinantes: quod albe: quod ad nigri declinantur secundum diversitatem materiarum earum: sicut est de ulceribus: quod sequitur ad pustulas albas: quod ad alias ducitur color: quod sunt singularia ut dicitur Avicenna. **Alia distinctio** de eis quod sunt in lingua quod in palato: quod in gingivis: quod in labijs: et eorum omnium quod sunt profunda multum: quod modice profunda. **Etiā de eis quod sunt** quod sunt ambulatoria manifeste quod non. Et hoc est quod dicitur. A. quod ulcerum quod dicitur est putridum corosivum et quod non: quod dicitur est profunda quod superficialia. **Tercia quod sunt in** primum: quod dicitur in statu: quod in declinatione. **Et eorum etiam sunt** quod quod cōiungit vehemens dolor: quod in quod non nisi remissus dolor: cōiungit: eorum quod sunt cum febre quod sine febre. **Alia distinctio** et vltima primum et cōis quasi ad alios morbos. quod talium dispositionum quod sunt per essentiam in dictis membris non dependentes se habentes ab alijs: et quedam sunt in eis per communitatem.

Cause. Quibus positis veniēdo ad causas. **Causas** quod sunt primarie: quodam corporales et extrinsecas: quod corporales et extrinsecas. **Cause extrinsecas** sunt summarie res potestatis morificantes in ore recepte ut fumere epulis nimis calidum: etiam sequitur cōestione reze venenosarum ut sūgorum et aliorum acutorum: Aliqua sunt et causas primarias per viam solonis facte et gladio incideret. **Cause corporales** sunt oēs humores ut humor sanguineus acutus colicus vel flatuens et cetera. **Primum tunc** pedet talia apara ex humoribus colicis: et si a flatu salso. **Et cum sunt talia** per cōitatem quod marie est per cōitatem stomachi vel cerebri: quod sunt per euentus porationem tunc ita in signatibus et patietibus hydropem sepe cōtingit alchola propter vapores eleuatos quod non bene a natura regulat et non tunc ut vaporibus: sed etiam propter putredinem mae deslure ris tunc lactatibus plin euenit ex acuitate lactis colici et curis tunc facile soluitur. **Sic etiam de lacte** quod conueniat sue digestionis: et sic corrumptur ipsum lac et facile enaporatur: et sic alchola non absoluitur a caliditate vaporum et a passibilitate membrorum. **Et sic generaliter alie causas** quecūque adducere possunt ad generationem

apostematum sine per essentiam sine per communitatem et etiam ulcerum: ille vel similes reduci possunt ad generationem horum borho: sicut ne pustularum et ulcerum sequenti ad ea.

Signa. Jam veniēdo ad signa. primum pronostica euentus et ad bonum et ad malum. **Sic hoc primum** pronosticum euentus accessio causarum sine putredine sine corporali de quibus dicitur est de signis pronosticis euentus borho. **Aliud signum** magis spale in patietibus cararos salios per expectari borho: oris et lingue. **Aliud pronosticum** in balbutientibus probabile expectari opus huiusmodi apara et vlcera. primum in talibus abundat humiditates superflue parate putrefieri. **Sic cum** multiplicatur plin possumus expectare borho: primum ex simili causa. dicitur etiam huiusmodi multiplicatur in febribus pestilentialibus. **Pronosticum** ad bonum. si fiat borho ex causa putredinis marine ad assumptionem rei cale vltim facit curatur maxime si cōtingat in corpore forti et sano. **Aliud pronosticum** etiam de vlcere si fuerit singulari. scilicet sine apostemate contringens et non fuerit ambulatorium manifeste neque profundum deducta causa cōseruare si fuerit per cōitatem tale vltim fit cito salubre. **Pronosticum** cum ad malum de alchola quod est nigri est in respectu ad alia alchola multum malignum. **Aliud** de alchola est apara ambulatorium: ita de vlcus veniens ex eo per eadem rationem. **Et ratio est** quod materia facies alchola est materia acuta et membrum in quo reperit est passibile molle in cuius substantia facile penetrat terredis materia marie contrahendo si talia non cōmunita fieri in lingua: sed et in palato et gingivis et labijs intrinsecis verificetur. **Et de hoc dicitur**. A. 6° tertij. cap. primo de alchola: et de vlcus eueniens in superficie oris est vltor ad dilatare: propterea quod deficit calitas inseparabilis et cutis humida lenis. **Aliud pronosticum** cum perferat huiusmodi alchola etiam adhibitis medicinis cōuenientibus et cum putrefactis submerguntur et profunda: ita ut sunt vere corosiva tunc sunt de genere malorum et indigent cautis et vltoribus et raro sunt deteriora quod cōiungit cum deterioribus accitibus et in corpore debiliore. **Aliud pronosticum** et vltimum ad malum et est huiusmodi positi de mente antiquorum. quod apparer in febribus acutis borho: nigre in lingua moris infirmus in die 2^a. **Nā denotat** vehemens adustio in humoribus acutis: et sic est moralis significatio.

De signis non demonstratiis genus est manifestum si sunt apara sine vlcere apparer eminentia: si sit vlcus apparer ad sensum: quod est facta solo contritui cum emanatione saniei: si sunt in superficie vel profunda etiam ad sensum apparer. **Si causa** putredinis vel alia causa dicitur infirmus. **Si sit** per cōitatem a stomacho vel alijs membris hoc declarat per accitiam declarata etiam alia ut de nausea rina satietate ex granitate et cetera. **Si ex cerebro** de clarat per catarrum descendere. **Si ex humore calido vel sanguineo vel flatu vel melécolico** manifestatur ex citrinitate vel rubore cuius alij signis humorum de quibus sepe dicitur est. **Si in pueris** potest videri. **Si sit** ex vitio lactis cōsideretur lac si sit alteratum in colore ad citrinum: et si ponitur supra speculum fluat: tunc declaratur quod ex nimia subtilitate et malitia lactis cōtingit. Et si illa non fuerit causa

De signis
pronosticis
tam ad
bonum quam
ad malum

De signis
demonstratiis.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

tunc signum est qd pponit vicio digestine pueri. Sed vtrum talia apara sint in principio an augmento &c. & de modis terminationis eorum declaratur per ea que dicta sunt i simili in alijs apostematibus: & si coniungatur cum eis febris vel non est satis manifestum.

De interio
nibus cu
rariis al
cholis pue
ris,

Cura Jam veniendo ad cura suppositis m^o r^{is} q supra dicta sunt de pustulis aurium & vlcibus earum iam spalter veniendo ad cura specier alchola. Si pmo sit i pueris la cranibus principale regimē est regimē nutritis lacris. vñ si sit ex malitia lacris opz rectis ficare lac. Si sit ex m^o colerica infrigidetur lac muliebri: & si sit aquosus nimis. tunc opz intendere cu dieta ad sicci declinare. vñ nō bibā m^o m^o porabilia vt cōter facit matrone qvolūt vt nutrites multa porabilia bibā ad multipli candū lac: qd aliqñ nocet: vñ si fuerit subtile ex m^o aquosa tunc inspissetur. Et si sit ex malitia digōnis infantis: tunc ē rectificetur lac: et in hoc opz ordinare cibaria cōforantia digesti nam stomachi in muliere. Nā ex hoc rectificabitur digestina stomachi pueri rectificaro lacre cum his que rectificat digestinā nutritio. p^o rest ē si: si sacculus lenis supra stomachum in fantis ex masticce rois & silibus. Et hic vnum egregium dicit Aza. q stantibus pustulis i ore infantis si picipiatur nutriti q masticer panes cu lenitibus vltima masticaroe & inhiat. postea illū panē in ore infantis maxime inuatur: p^o pue in principio virtute lenitum infrigidatū fiat repercussio materis: & idē facit masticario amfai cu aq ro. nō tñ p^o m^o m^o correctio l^o cris cum equatib^o lac nutritis cu appoparis. Et talia eueniunt corporibus in erate fortior si sit ex cā primitiua: ex re nimis cala assumpra in ore intendatur infrigidando tenendo in ore succum coriandroz humidoz vel papauer^o vel succū folioz vitis vel succū portulacez vel rob deribes vel de granatis vel succū lactucay qd ex p^o p^o mirabili vs in casu de quo narrat An. in cura de aparibus lingue de mente Bal. sub hac forma. Inquit Bal. Apara fuit ligna cuiusdā hōis apare magno. q erat sexagenarius & nō fuit p^o p^o m^o m^o quare nō flōmā tēu vt dicit: sed feci eū potare pillas cochias vt ligua eius inuolueret emplastris frigidis volūt: sed ipse erat stultus inobediēs medico suo. Tū dir itaqz in visione illa nocte vt reneret in ore suo succū lactuce: qd & fecit & sanatus est iure gre: & fuit conueniens id & mirabile vt dicit. Et no. ex hoc ter. bonam cautela obseruandam in passionib^o lingue & oris cu debēt sumi medicine eūatine a capite trahētes deo: sum vt emplet ligna vel liniat cu aliquo medicamē ne infridatūo stiprico ne m^o m^o descēdentes l^o dāt linguā & pres oris: facto cu dragagano et amido & gallis sypupo de ribes & silibus. Vires tur oleagina oia: vt dicit Auicē. Qd si sit ex m^o cala vel frida. p^o sit regunē in dieta ordinādo acré & cibū & portū: ea q calefaciūt vt infri dāt rectificādo ad cōtrariū m^o m^o ledētis: circa medicamē si m^o sit cala vt colicay sanguinea & tūc fiat flōia cephalice cu p^o m^o m^o iā dicit: nā de tali flōia dicit An. in cura p^o p^o alchola. flōia nāqz p^o m^o m^o egritudinib^o oris calidis Et post istā flōiā valz aliqñ v^o m^o m^o sub

No. casum
fm Bal.

Que fēda
sunt in m^o
calida,

m^o m^o etiā cōuenit & propius in p^o in parte p^o m^o m^o qd cōuenit mām ad oppo^o & eūat: aliqñ etiā in p^o m^o m^o flōmā ex venis sub ligua & labioz. & si sit m^o m^o colica mixta sanguini fiat flōmā: & vltra hoc adequetur humores caliditate etiā remittēdo cu sypupis & aquis sepe dictis appoparis: fiat etiā semp in hoc intentio diuersionis cum dysteribus lenibus & alijs cōibus diuersiis. Et si sit materia frigida o^o equare humores cu o^o melle simplici cu melle ro. & diuertere ad oppositū cu appoparis dysteribus sacris fortioribus. in isto casu nō laudat vomitus: immo vituperatur: quoniam conuertit materias ad membra lesa: si pur esset fēdus oporteret vt cautela: que dicta est supra de m^o m^o re Bale. cum debeat exhiberi pillule euacuatores a cerebro deemplastrando linguam &c. Quibus sacris postea fm localia o^o pcedere & de eis aliis cōuenit in p^o aliud in alijs t^o m^o in dictis aparibus. In borho: igit factis p^o m^o m^o opozet vt teneatur in ore quedam frigida stiprica & humida q m^o m^o valēt q pulu ueres vt succus portulace & succ^o lactuce: de q^o bns dcm est. s. valēt deco. lētiū & gallarum: & in augmento vbi sit intentio alicuius resolutionis cu repercussio stipricis: hoc m^o radit cē lidonie & darsan. i. cinnamomū vel darsan. i. arbor granati syluestris multum laudat ab auctoribus m^o m^o cu reliqz: sic cortex eius de cōtris valēt. in p^o m^o m^o autem magis cu nō sit resolo: opz mollificari facta mixtura cum melle & lacte: vel facit ad hoc decoctio fennigreci pas sul. & liquiritie: ista omnia valēt vsqz dum fiat ruprio: & si sint apara dura & melica inuoluta etiam in deco. ponantur ficus: alr nō in p^o m^o m^o ad resolutionē materis si nō ad sanē dūcū ē magis cala apponi debent: vt origanum calamentum cu croco cinnamomo ista in ore tenendo. In cura aut aparū frigidoz opz vt occurratur sicut dcm est circa l^o m^o a p^o m^o cu ericcaris nis parū calefaciētib^o: & in p^o m^o m^o magis semp eli. & de medicinis borhoalibus hōz m^o m^o b^o de q^o dcm ē: & de his sūt pleni libi semp obseruādo vñ cā. etiā positū ab An. in applicatione medicinarū & in aparibus & in vlcētib^o vt. s. q in pueris & debilibus opz vt sint medicine eozū debiliōres. In magnis vero & robustis opz vt medicinis eozū sint fortiores. vñ dicebat ibidem An. pueris quādoqz conferunt cibi solum sup. medicinales. si pueri supp. fuerint cōmedētes: & si fuerint lactates fiat a nutritice: vt dcm est. s. & aliqñ valēt aq o^o simp^o m^o m^o zuccharis etiā dissolutū cum modico camphore: vt dicit An. sanar pueros. vnde dicit in cap^o de borhoz in ore. Et plimoz qdē infāriū borhoz eoz sanātur cu zuccharo tabarzerū & cāphora. In p^o m^o m^o su pōt poni aliqd de m^o m^o dragagaro semp ponēdo aliqd de stiprico vt gallaz & sint galle vides nō p^o m^o m^o marne dicit Aza. & in p^o m^o m^o verius statū v^o m^o m^o magis resolutiis. Et in vlcere putrido tūcyri opz fortiter abstergerib^o & in hoc valēt singulariter & est fortissimum in corpore forti cinis de mezere. nam folia eius deducātur ad cinerē p^o m^o m^o op^o m^o m^o valet de quo dicit An. Et cinis mezere habet p^o m^o m^o mirabilem in alchola malo in medicinis cōibus sp^o m^o m^o alchola: valēt alumen atra

Que fēda
sunt in m^o
calida,

Que fēda
sunt in m^o
calida,

mentum collocat. Valent etiam galle: de quibus dicit Aui. et galle quidē cōferunt omni alchola maligno: et ppe qñ coquunt cū aceto et sale: et addit. Et sic cum eis collatio in ore puerorū sup. qñ reliqua de dictis nō sufficiunt: et in hoc non opy medicos esse nimis rimorosos: qñ aliqui fletū rerū pfundatio vlcis et ducunt ad herpetesios memū vel ad cancrū. Alumen pcosus est: et maxime, si cōburat aliquat. Et si materia sit tante malitie landat collocat et celidoniā. nam pñ substantiā succus et radices est resolutiū leue et exiccantiū et cōfortantiū. Et i his obseruetur hec regula qñ ponunt tales medicine acute apponant postea aliqua in ore mitigatiua do loz: vt oleū ros. cū aqua ros. vel dragagantum simul cum syrū. ro. Cōstia facta mūdificatio ne fit iurentio cōsolidationis cum aristologia cum puluere thuris: cum aloē: et myrra et simili bus cōsolidari: sic curabitur: si deus voluerit. Et sic fit finis capi. huius.

De casu vel elongatione yuuile. Ca. xliij.

Cum eger senserit aliquid radi ci sue lingue insistere aut guttu ri: cū iubet aperire os et extra bere linguā videt yuula ei? iaz esse flura et elongata: ramech et sal armonia cus sumant et bene puluerizata cū instru mento insufflanti sup yuulā insufflent: et ex eis in summitate predicti instrumenti aliquid ponat: et radici yuule cū eo dirigat et ipsa cū instrumēto parū exterius extra bat. Aut granatū acetosū cū pulpa sua terat et fiat ex eo gargarismus. Qd si diu permanerit taliter et elongata fuerit eiusq; pars superior subtiliata et caput ei? rotundum fuerit: tunc radicitus erit inci denda. Cauendum tñ ne anteq̃ ita vt p̃diximus sit disposita incidat: ex hoc em sequeretur qñq; sanguinis fluxus qui res tringi non potest.

In isto capitulo postquā supra determinauit de disponib? den tum et giugiuaz q̃ sunt mēbra in ore cōtenta. Jam determinat de dispoñe quadā p̃ ter natura yuue sepe cōtingēte rāq̃. mēbri eidē vicini: vt de casu vel elongatione yuue: lz de hac dispoñe Aui. determinauerit in morbis dispo sitionum gutturis: et hoc determinando duo fa cit principat. Nam p̃o declarādo talē dispoñe ponit curā p̃ medicinas calas locales vel frigidās pñ exigentiā cause elongatiōis eius. 2o ponit curā eius p̃ chirurgiā seu manualē opera tiōe qñ cura p̃ medicinas alio fieri nō pōt. 2a ps incipit ibi (Qd si diu pmanerit talē). P̃ia ē in duas: qñ p̃o ponit acētia ad significādū casū et elongationē eiusdē yuue. 2o ponit curam parte dicit. Cū eger senserit aliqd insistere lin gae aut gutturi et cū iubet ap̃iros aut extrahe

re linguā videt yuua iam esse elongata et flura. i. veniens quasi ad cōtractū lingue et gutturis: sic per hec signa sup. declarat q̃ iā est flura et elon gata p̃ternaturali. C̃ Pro intelligētia capli est sciendum qd vt dicit Aui. 6a sen tertij. cap. 5o. Ynea est suba carnosā pendens sup sup̃remaz partē epiglōtis. i. superioz sicut velamē: qd in telligat hoīe nō loquēte: qñ ipso loquēte p̃det sup̃ extrematē isophagi. i. extreme p̃io me ri: qñ p̃ expirationē aeris in locutione remoue tur ab extremitate cāne vel epiglōtis et impelli tur ad extremitatē isophagi. C̃ Ynuamēra autē eius sunt p̃mo gradatio aeris ad ipsam cānā: et pulmonem p̃r: ne cū aer est multū frigid? sub i to attractus p̃curiat pulmonē ledendo sua fri giditate p̃ suā inspirationē. C̃ Scdm̃ ynuamen tū est vt p̃hibeat puluere trāire ad pulmonē. C̃ Tertium ynuamentū est q̃ ynuat ad vocē ar ticulandum mūdificans eā. Nā dicit Gordoni? et ita refert Berar. q̃ est sicut digitus fistularo ris in sono fistule. Nā est sicut porta exit? aeris ex vocis. p̃pter hoc dicebat Aui. loco alleg. Yn cū nocet voci et p̃parat pulmonē ad recipien dum frigus et nocumētū eius et tussim: qñ iu uat etiā ad remittendū mās catarraleo ne fluat in cānam: vñ p̃ absentia eius sepe hō fit p̃stic? C̃ Et qñ situs eius nālis est supra cānam et nō supra isophagum cōtingit q̃ cū quis vult loq̃ expirando aerē et simul sit comedēs q̃ aliqd de cibo ingredit in cānā incōsuetū cāne: et adducit ad vehemētissimā tussim et aliquoties ad suffo cationem. C̃ Et hec sunt ynuamēra illi? nāliter dispoñe et p̃uenienter situate. vbi alit elongat et distendat suā partē etiā ad anterius venit ad cōtractum lingue et cōprimat etiā epiglōtis vñ tra q̃ opz: immo tunc nocet debite formationi vocis: p̃inde rñc parent signa eius elongatiōis que posita sunt in litera: qñ eger sentit aliqd insistere lingue aut gutturi: et cū iubet ap̃ire os aut extrahere linguā: tñ videt yuua iā esse flu ram et elongatā: et hoc est qd dicit de p̃ma parte. C̃ De scōa parte ponēs curā p̃ localia duo facit p̃io ponit curā cause plerūq; p̃ringēris vt enu merando medicinas q̃ valent in elongatiōe yuue a mā flātica aquosa catarrali descēdere implē re yuam: et sic distendēte eā. 2o ponit medici nam magis valentē in elongatione yuue facta ex imbibitione materie sanguinee vel colerice vel aliter cale. 2a ibi (Aut granatū acetosum.) De p̃ima dixit sup. supposito q̃ sit elongata a materia flegmatica aquosa: ramech et sal armo niacum sumantur et bene pbluerizata cum in strumēto insufflanti super yuēā insufflent: et ex eis in summitate p̃dica ei? instrumēti sup. s. cū cocleari ligneo puo aliqd ponat de dco pul uere et radici yuue cū eo dirigat: et ipsa cū instro parum exterius extrahat sup. cōprimēdo in sur sum partē ad anterius: qñ elongata p̃cipitavit po sterius. C̃ Pro intelligētia hui? partis est com memorāda sūta sepe dicta: vt q̃ Raf. in hoc li? bello fuit breuiloqu? multa supponēs genera lia in curis particularibus: de medicinalibus etiam applicās ea que sunt fortiora: supponēs tñ esse inchoandū a miroribus. Nā in isto casu p̃supponit eūonem fieri debuissē cū p̃illis ap propriatis et factas esse debitas diuersiōes: de quibus cūariis et diuersiōibus dictum est su

Ynuamen
ta yuule.

Notabis
p̃sentē sen
tentia se
pe hic res
peritam.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradis.

pra in ca^o de catarro. Supponit etiā debitū regimen in dieta et reliqua: cū hoc etiā q^a prin^o anteq^m accedamus ad sal armoniacū fluere mā cū ramech: que est cōfectio facta de gallis et pas sul. ut dicit Simon et iterū in galia muscata: d^o miseri mastic vel thūs ad phibendū flux^u mae dehinc possum^{us} in p^ocessu cū nō fuit ampl^{ius} de materia ad ericandū q^d flux^{us} est ponere sal armoniacum et alume v^ostū spicā cyperū et h^omōi v^o q^d dū in totū sit ericata mā: et de his medicinis et modo applicationis dices lati^{us} infra loco suo.

Cōsequenter cōtinuādo in medicis localib^{us} ponit medicamē p^oueniens in cā cala dicit. Aut granatum acerosum cū pulpa sua teratur et fiat gargarism^{us} sup^{er} facta exp^ositione de eo sic p^orito et exp^ositorū: de liquore exp^ositorū fiat gargarisma. Nā cōstat q^d est rep^oassiuū stipricū cū aliquali modica subtiliatōe. et in hoc casu valer dīamos ron cū aqua ros^o in p^on^o: et fil^o si fiat gargarisma cū aceto et modico aq^u. Nā de hoc dicebat Auic. 9ª tert^o de curis ap^oatū in sermone v^ost accitū in p^orib^{us} gutturis et c. Et scias q^d inceptio ad gargarizandū cū aceto cū incidit passio v^ouee sup^{er} a cā cala aut squināia est ex eis q^u repellit et phibent attractionē hūiditatis p^oime et est cū cop^o hibitio eius q^d eneniet. Ista tñ localia debent fieri etiā etiā mā p^o flōmā vel decoctionē fructuum vel pillulis aureis fm^o erigētiā.

Declaratio
p^one p^oicu
le scēde par
tis p^onci
palis.

Cōsequenter de 2^a p^ote p^oncipali hui^{us} cap^oli pōit curā p^o chirurgā q^u localia nō sufficiūt et q^u iā v^ouea extenuat a debilitate nālī ei^{us} et esset in via cor^o ruptiois et duo facit: q^um p^o ponit modū icisio nis fiende. 2° ponit cautelā et rimozē fiende inci sionis nisi in casu necessario. 2ª ibi (Cauendum tñ est.) (Dicit ergo p^o q^d si diu p^omaserit taliter sup^{er} se h^ois et cū remedijs adhibitis et elongata fuerit ei^{us} pars sup^oior. i. radix illi^{us} distillata aq^u subtiliata et caput ei^{us}. i. extremitas deorsum rotundum fuerit. i. plenū dicta humiditate: tunc sup^{er} declarat q^d extenuat v^ouea debilitato calō naturali eius v^o nō sit ei^{us} restauratio: et abūda te sup^ofluo humido nō regulato a virtute p^otero in ea facili^{us} putrefiet: vt p^oz discurreti. Et eo casu cōtinuando dixit: tūc radicit^{us} erit icidēda sup^{er} cū foeticib^{us} aureis in p^osona nobili et ignitis ira vt simul fiat incisio et causticatio. p^oz q^u alt^{er} cor^oru peretur et esset cā multoz nocumētoz.

Declaratio
scēde p^oicu
le scēde par
tis p^onci
palis.

Cōsequenter de 2^a p^ote dicit ponendo rimozē in inci sione anteq^m sit in via putrefactionis: cauendū tñ est ne anteq^m vt dixim^{us} sit disposita incidaf: ex hoc em sequit^{ur} sup^{er} tale nocumētū vltra aliā q^um sanguinis fluxus cōstringi non pōt. i. diffi culter multum cōstringetur. de hoc videbis la rius quid sit fiendum q^um emanaret sanguis lo co suo inferius. Et sic sit sententiarum capitū lum textualiter.

De addita
te nois.

Exposito cap^olo textualiter. Pro intelligē tia p^omo videbis quid nominis diffinitionis. 2° de differentijs eius. 3° de caus sis. 4° de signis. 5° de cura.

Quid nois. De p^omo p^o casum v^ouee intellis mus elongationē v^ouee in des orsum vltra quam conueniat nature v^ouee con nienter dispoite.

Distinctiones. De secūdo nota q^d casus v^ouee aliq^u est cūz ap^oare aliq^u sine ap^oare. Secūda distinctio: v^ouea ali

quando distendit cum feb. aliquando sine feb. Tertia distinctio: v^ouea distendit aliq^u in cor pore pleno: aliq^u in corpore mundo.

Cause generales descensus eius sunt cause corporee hūiores: vt sanguica flegma marica melica et colerica. Nā tales oēs possunt esse causa casus v^ouee: sed cōiter cā est mā sangui nea vel flegmarica: q^u melica p^opter ei^{us} grossi tatem difficulter in ea recipitur: et colerica p^opter eius mobilitatem nō remanet imbibita et raro sit fluxus ex cerebro.

Signa. Quēdā sunt demonstratiua generis: quedam causarum: quedam p^ono stica. Et de p^onosticis: quedam enientis: quedā ad bonum et ad malum.

P^onosticum enientis maxime descensus v^ouee sumunt ex habilitate flux^{us} materie catarralis aquosae: ita in parientib^{us} catarras periodicos a materia aquosa in principijs eoz^{um} expectare possumus descensum v^ouee. Aliud p^onosticū in habentibus fluxū aliter catarralem cum sit laboriosa locutio et alia expectare licebit de scensum v^ouee. vt patet.

De p^onosticis vero ad malū sit hoc p^omū: si sit v^ouea extenuata fm^o radice sup^oiorē et ingrossata fm^o inferiorē vel extenuata fm^o vtrāq^{ue}: vel si sit viridia facta vel nigra: tunc non est ipse reditio nis: et tunc op^oz venire ad incisionem vel cau terizationem eius: q^u tunc declarat naturā non habere dñum supra materiam nocentem.

Signū vero ad bonum si v^ouea sit erecta et nō ita sit disposita vt pauloat^{us} dictū est: sed boni co loris pallida vel rubea: et fm^o radice magis gros sa q^u fm^o extremitatem inferiorē et casus sit reces per vnum vel duos vel tres dies tunc possibilis est cura: et laboratur cū medicinis nō cū incisio ne: q^um ibi nō est necessaria incisio. Secūda p^o nosticum: vbi fienda sit incisio semp^{er} ipsa veni da est et artificiose est fienda p^opter magnā emana tionem sanguinis: et timetur ne pars ei^{us} trās eat in stomacum vel in pulmonem.

De signis aut^{em} demonstratiuis. p^o quēdā sunt signa demonstratiua gñis: ista sunt manifesta ex his que dicta sunt circa tertū vt cū eger sentierit aliquid insistere lingue aut gutturi: et cū iubeat aperire os videat v^ouea aperte descendisse: et ip^o infirmi sentiunt v^ouea descendisse ad radicē lin guae: sic videat ap^o ore q^u v^ouea adheret radice bus lingue. Signa speciez et causar^{um} si sit cum ap^oare est eminentia et dolor: declarat etiam ex punctione in p^o fluyente materia et stāt alia ac cidentia ap^oarum. vbi sit sanguinea declarat^{ur} ex colore rubeo faciei et v^ouee: si colerica: ex colo re citrino: et si flegmarica: ex multo defluru salis ne aquosae et albedine coloris ipsius v^ouee et ex alijs notis.

Cura. In cura stāte morbo malī primū sit or dinandū regimē rerū nō nālīū. Si sit cā sanguinea vel cala intendendū est in oib^{us} ad frigidū et aliquat^{us} ad sicci^{us}: et a p^o minorē mul tū cibis dimitte^{re} d^ovinū et rozo et alia calefaciē tia et oia q^u ducūt ad motū hūoz et inflātionē: et hec ē de subtiliatōe dīere et phibitōe calefa cientiū subtiliantriū et cōmouētriū hūozes des bent etiā obseruari in statica ne fiat fluxus dī cre materie: sed ad sicci^{us} op^oz magis inclinari et nō sic ad frigidum: et maxime in p^on^o eius obsera

De causa

De signis

De p^ono

De signis

Nota bñ
opiniones
auctoris.

Nota bñ
vba sequē
tia.

quando ea q̄ dicta sunt. s̄. in cura catarrhi q̄runt
ad diem.

¶ Circa h̄o medicinalia sunt interīdēs q̄runt
principales atredēde. p̄ia stat in effione m̄ae. 2.^a
stat in diuersiōe ei. 3.ª in equatiōe m̄ae. 4.ª in
effione et exicariōe p̄r illā v̄l diuersam t̄ā si
bi primā. ¶ p̄ia de effione cōplecti fuerit san
guinea cū flōia cephalice: postea venaz sub lin
gua cū v̄tōsis facta p̄us flōia. si m̄a sit statica
stat effio cū appropariis: et maxime valēt pillule
alsaietheribz: et mastice in p̄n. et in colica pillu
le auree. l̄z ēr in colica pillule alsaietheribz valeār.

¶ Deinde stat equatio in m̄a l̄z via executionis
humil cū equatiōe debeat fieri diuersiō. stat ergo
equiō in m̄a statica cū oymelle simplici et melle
ro. cū aq̄s saluē abstinē: vel cū decoctiōe nui
cū cūp̄si: cūperi mastice et h̄mōi. ¶ Et si m̄a sit
cata equat cū infrigidatibz: et aliquat stipricis
vt cū rob de granatis cū s̄p̄upo ro. cū diamorō
et aq̄s pl̄atraginis et acetose. ¶ Fiar postea diuer
sio cū ligaturis et fricariōibus mēbroz inferioz
rū et cū extractione capillozū posterius et frica
tiōe extremitatū aurū. et solēt cōmuniter pra
ctici ponere galbanū in occipitio: vt dicebatur

s̄. in ca. de catarrho ad diuersitē m̄am. ¶ Post
ea veniēdo ad localia in p̄n. phibeatur fluxus
m̄ae cū medicinis ad stiprici declinatibz: calis
vel frigidis s̄m exigentiā. Et hic nota q̄ multi
ignores in omni statim ponūt sub v̄nea pul
ueres calefactiuos et attractiuos: vt de pipere

et cū. nō facta effione m̄ae: q̄d est magni periculi et
rimoris marie in cā cata. occurrat ergo in p̄n
in cā cata cū infrigidantibus stipricis: vt cū cam
phora: et cū oze cū acetō cū rob de granatis:
de nucibz: et h̄mōi infrigidatibz: et stipricis: vel
stat puluis ex rosis siccis ex gallis ex corallio:
et cornu cerui et insufflet cū infuso cōueniēti ad
v̄nea: vel ponat puluis sup infuso ligneo dilata
to s̄p̄us v̄nā extremū applicet ad v̄neā leniter
sursum elenādo: et si m̄a fuerit frida facta effione
cū appropariis statat m̄a cū mastice thure cū nu
ce muscata: semp t̄ā erit cōueniens a p̄n. aliq̄d
s̄m acnale apponere. ¶ Si autē etiā collutiones

ori in frida et cata s̄m diuersas interīdēs sumē
do in cata aqua decoct. burse pastoris et pl̄atragi
nis. in cā frida faciēdo collutionē cū vino s̄m
lio in quo decoct. mastix cū modico rosaz et mo
dica aq̄ calidis: et in p̄cessu minnendo stiprica
sunt ad dēda aliq̄ solutiua: et in hoc myrra mira
bilit̄ valēt: vel ponat aliq̄ de garioflis cum ro
sis vel de nucē cūp̄si: vel nucē mus. zin m̄a frida
in p̄cessu opz deuenire vsq̄ ad alumen et salaz

moniacū et igneā vbi velimus sistere. m̄am v̄z
gallia: t̄ādē veniēdū est vltimare ad vitriolum
et flozē eris. ¶ Nō laudo gargarismata: qm̄ mo
tus ille agitatū oris facit ad cōuersionē ma
teriez ad illas partes: vt etiā inferius dicit la
tus de s̄gnatā. ¶ Et qm̄ nō est obediēs m̄a vt
resoluat̄ et resudet aliqua virulēria vel alias
sit in via putrefactionis laudat ab auctoribus
scissio cum ferro: et de hoc dicit Aesc. Et melior
quidem modus incidendi est vt cum incisório
aureo ignito incidat postq̄ recipit v̄nea habi
liter cum instrumento ad incidendum. et ego
laudarem forfices ignitas: vt dixi supra. Sed
vtrum tota debeat incidī vel non: in hoc stat
interiō in iudicio medici: q̄ qm̄ esset semp viri.

Nota bñ
opinionē
auctoz.

Nota bñ
q̄da sequē
tia.

dis vel nigra et nō posset regulari a natura: sic
iudico eā penitus debere incidī. Si autē in
telligimus eam posse a natura regulari s̄m par
tem: sed p̄pter quādam ponderositatem deoz
sum iaceret: sic abscondatur illud superfluum: s̄
cum est rubea timor est abscessio: et ideo vbi
sit necessaria solutio stat cū caurela et cū instru
mento Aesc. aureo ignito incidente. ¶ Quo fa
cto habeatur acetum decoct. gallarum balau
stiarū et similibus ad phibitionem fluxus san
guinis. et conuertatur os in deorsum ne aliquid
de sanguine fluat deorsum: q̄ si fluxus non desi
sterit fiant flebotomie et alie diuersiones: et que
supradicta sunt de fluxu sanguinis narium ve
niendo vsq̄ ad canstias medicinas: sed canea
tur ne aliquid illarū medicinarum recipiatur
in pectore vel stomacho et nitatur infirmus tussi
re ne aliquid de illa materia perueniat ad pul
monē vel ad pectus: et ita cōsequenter pcedat
tur cum consolidantibus mimendo locutios
nes et alia apra nocere. de his sum contentus.
Et sic sit finis capituli huius.

De sanguisugis in infixis gutturi. Capitulum. liij.

¶ Am aliq̄ in gutture suo titil
lationem senserit et sanguis sub
tilis inde manauerit et in adū
est tūc sanguisuga in ore esse et
p̄cipue si aquaz loci in quo sanguisuga fue
rint biberit. ¶ Os igit egrū est aperiēdū
et lingua extrahēda et inferius premēda et
guttur in sole est aspiciēdū: et si sanguisuga
in loco p̄p̄inquo p̄dere visa fuerit cūz
forficibus quibus sagitte educūtur extra
hēda erit: q̄d hoc modo fiet: caput a quo
pendet est stringendū: et sic extrahitur.

¶ Quod si nō fuerit manifesta: eger mul
totiens gargarizet synapim cum aceto: q̄
de loco in quo est mouebitur: aut fiat gar
garismus ex aceto et assa et sale. ¶ Agilla
preterea synapis trita insuffletur guttu
ri: fiat etiam gargarismus ex succo cepe.

¶ Si autē post eius casum remāserit egro
sanguinis defudatio: fiat gargarismus ex
apozimate in quo cortices granati et ba
laustie et sumach cocta fuerint: et gutturi
insuffletur puluis ex balaustis et thure et
sanguine draconis et amido. ¶ Si autem
sanguisuga stomacho annexa fuerit: medi
camina quibus vermes expelluntur in po
tu sumātur. ¶ Ex his etiam que sangui
sugam exire faciunt: est vt eger balneum
ingrediatur et morietur in eo donec magnā
patiatur sitim et tūc aquā infrigidatā in
v̄z

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

niue frigidissimam scilicet in ore aliquan-
diu teneat: cunctis tepescit ceperit eam ex-
pellat et aliam sumat: sanguisuga em qua
dors venit ad os frigiditatem querendo.

Est capitulum de casu uice
Rafis psequitur faciendo capla duo
de his q ingreditur in ore pter nam
qm pmo ponit caplin de sanguisuga q bibunt
scdo ponit ca de his q in gula intrant q non
sunt avara z ibide figunt: scda pars incipit in se-
quenti ca quo Cu illud qd in gutture ingredi-
tur.) pmo ca diuidit pma diuisione i duas
pres: qm p ponit signa ad declarandu sanguisug-
ga esse recepta in ore: scdo psequitur ponendo cu-
ram. scda ibi. (Et si sanguisuga.) De p pte dicit
Cu aliq in gutture suo rillatione senserit et
sanguis subtilis. i. modic' ide emanauerit: est
madu est tuc sanguisuga in ore esse. Addit: z p
cipue si aqua in qua sanguisuga fuerint siue ma-
nifeste siue no manifeste biberit. (Pmo intelle-
ctu pmo est aduertendu q istud ca apliari por-
no tui ad sanguisugas q bibunt: immo et ad alia
aialia reptilia siue ymes intrares in os aliquo-
tius hoib' iacereb' in locis syluestrib' qnq ore
apro: vel et aliquorics ipsois ex pposito i ore
vt sepe pringit in pueri vel in infantiorel et
in quibda psumptiuos q et ponit vipas i ore:
qm cura q equalis debet oib' his. Raf. m p
cipal' fecit mentione de sanguisuga intrantib' vt
ibide receptio: qm dicte sanguisuge p aliis mo-
du a dictis igredi pnt in os vel ibide retineri: z
nec pprie a casu vt prigit in naratib' aliq res
necb' os apru: neq et a pposito vt pringit de
bibetib' aqz cu arbitrant eas ee bonas: z tñ in
eis occultant sanguisuge ppter puritate earuz:
postea in pcessu cu assumit alimedu in corpore
impingunt z magnificat. Et de his dicebat. A.
9ª tertij. ca. 4^a in pn. Qnq pringit vt sunt qda
aq hntes sanguisugas quas occultas: qz ocul-
ratio difficile facit cauere ab eis qre deglutit
z. vn cu pstat tps vt figat ad mebru z suggat
inde sanguine crescit corp' ei: z apparet ei qri-
tas sup. sensibilis: ponens igit signa isti cu ma-
nifestat dicit. Cu senserit in gutture rillatio-
ne zc. q seqt mortu ipm' sanguisuge z sup. inde p
cipiat angustia z tristitia ex pccide illi: z mor-
dicatioe z manauerit sanguis siue fuerit sputu
sanguis qd seqt moridatione z fuctione sacra
ab aialia: tuc estimadu est sanguisuga in ore reri-
neri vel in prib' gutturis: z tuc estimadu est ibi
sanguisuga ee pcpue si biberit aqua de q dictu
est: imo dicit. A. Cu uides sanu spuere sanguinez
subtile. i. modic' aut spuere ipm' qnq. i. iterpos-
late: tuc pñdera de dispoñe gutturis ei. i. spice
in gutture illi p guttur intelligedo spaciuz in
q claudis extremitas mery supio: z epiglote cu
radice ligue: qm for: tasser dicit. A. in ipo est sa-
guisuga: z io ad hoc certificadu magis primum
do dr Ra. Os igit est apicdu z ligua extraheda
z inferi: pñmeda z est in guttur impicidu i sole.
Adod aut est vt iter ille q deglutit sanguisug-
ga in sole z apiar os suu z depmas ligua ad ipe-
riora cu extrinrare insti chirurgicali: sicut et co

clear de quo dicit in ca supio: z ita uideri pos-
terit p totu spaciū gutturis. (Eosequeter pos-
nes cura tria pucipal' facit: p ponit cura vni-
q sanguisuga est pmanes circa pres gutturis:
scdo q sanguisuga descenderit ad stom z fuerit
sto annexa sup. ibi moridica zc. tertio ponit cu-
ra q fuerit in via media. scda ibi. (Si ar sangui-
suga sto annexa fuerit zc.) 3^a ibi. (Ex eis et q sa-
guisuga zc.) Prima adhuc in duas: qm p ponit
cura ipm' manifeste vel occulte extritis in prib'
dictis: scdo ponit cura vnius accideris aliq re
manetis post remotione sanguisuge vt post in-
terceptione illi vt resudatiois sanguine z ex
puitiois no amplius stare ibide moridicatione
z rillatione. scda po incipit ibi. (Si ar post ei-
casum zc.) Pria et in duas: p ponit cura ipm'
q est in loco pñquo: est sensibilis: qz cophē
dis pedes z hoc p via chirurgicali. 2ª ponit cura
illi q no sic manifestat ad vsum p medicinas
necates ea vel eas. scda ibi. (Qd si no fuerit ma-
nifesta zc.) De p parte dicit q si sanguisuga
in loco pñquo pedere visa fuerit: qz si sit anue-
ra palato vel collarioro versus nasum vel eria
circa radice lingue in prib' gutturis cu fossici-
bus cu qb sagitte educunt extraheda erit sup.
applicado instm xpus caput ei: ne sup. rüpat
media z remaneat fm pte annexa. Et hoc decla-
rauit p hoc qd subuiguit: qd. f. hoc mo fier caput
f. illi sanguisuge a quo pedere est strigedu sup. cu
illo instro z sic extrahat. (Addit de scda parte
qd si non fuerit manifesta sup. sanguisuga: eger
multorics gargarizer qn. f. et aliquid pñda-
ta in mery: z tuc staret prima nausea z vomit
cu moridicatione. Et si esset in prib' cane staret
tussio prima: z tuc sup. gargarizer et sinapi pul-
uerizato cu aceto sup. mixto. Na tuc de loco in
quo est monebit ppter pceptu nocumedu vt si
napi moridicatio z aceto: hnt et si non posset
remoueri pendes cum fossicibus z remaculis: si
insufflerit sup ea sinapis cu aceto z sale: eria re-
mouebit a loco cui adheret z mortificabitur.
(Addit: aut fiat gargarismus cu aceto z sale. z
ungella: pñrea z sinapis trita sup. in forma pul-
ueris insufflerit gutturi. (Fiat et gargarism'
ex succo cepe vt dicit: na oia talia vt parer sua
acuitate moridicado faciut remoueri sanguisug-
gam a loco siue inuersionis: immo etiam eam p-
necant vt pñ considerant. Et p hoc dedit intel-
ligere sibi silia acuta: na vltra hoc qd faciut eas
remoueri a loco interficiut: z inducedo stimulu
in sensitiua mebroz eoz fit in eis conar' ad ex-
pulsionem sanguisugaz: z ita expulsi aliquorics
per via rascariois cu spuro: aliquorics cu rissi
aliquorics cu vomitu. (Et de medicinis qdaz
sunt q cu propietate faciut ad hoc si eis fiat
gargarisma. Et de hoc dicit. A. 9ª tertij. Et gar-
garismati qd cu succo folioz salicis inest pñes-
ras in extrahedo ipam. f. sanguisuga p aliquem
hoz modoz dicro: z alij et sunt modi q ponet
infra loco suo. (Eosequeter Ra. post q ia ee co-
pleta inreio remoridio sanguisuge a loco in q
erat inera i mebris pñs ozi z extraheda pñ cura
accitis sepe pringetis post ei casu vt e resudat-
io sanguis: qm sepe emittit sanguis q resudat
a loco p attractione sacra a sanguisuga. va po-
nes cura hui' dicit. Si aut post ei casum rema-
serit egro sanguinis resudatio fiat etiam gar

Declaratio
p^a pñs ca
pituli.

Declaratio
terrie pris
cale secun
de pris pñ
cipalis.

Declaratio
pñs pñs
le scce pñs
tis pñs
pñs.

Declaratio
4ª pñs ca

Declaratio
1^a de pñs

Barlismus ex apozimate. i. decoctione in qua co-
rites granati et balaustie sumach cocta fuerit:
et gurguri vel alteri loco sup. cui inherebat in-
suffletur pulvis ex balan. thure et sang. draco. et
amido et sup. filibus facit ad pstrictione sua
stipicitate et glutinatione de quibus habes mul-
ta. s. in ca. de fluxu san. maru. Bonu. tñ est aq. q.
applicent talia stiprica pstringētia: vt prius di-
mittat exire parū dicit sanguis p os ne sit infe-
ctus mala qualitate sanguifugarum tenēdo os
aperit et cōuertendo facie versus terrā ne san-
guis suat interi? ad mēbra deorsum. ¶ Conser-
uenter ponit curā sanguifuge qñ trāsiuerit ad
stomacū et nō pmanet in tribus gurguris: et bre-
uiter dicit. Si aut sanguifuga stōaco ānera fue-
rit: medicine quibus vinces fugant in potu finit.
tñ: qñ nō tñ intellr vt exhibeant medicine a q.
bus fugiūt vermes: sed etiā q necant eos: vt ab-
sintipum seca et nasturcū pcpne: imo etiā exhi-
beant medicine q educit eos mortificatos: vt
aloes et hiera colloquintida: de quibus dices infra lo-
co suo. Nā oia ea q valent ad necandū vermes et
educēdū: valēt et in isto casu. Et si reperirent
accētia veneni: qñ aliqne sanguifuge sunt vt
memos vt voluit Aui. 4. pmi. ca. 22. tñc. opor-
tebit occurrere cū his q ppietate bezarrica
interficiūt venenosa aialia: de quibus duo sunt p-
cipua vt ryzica et meridari cū dipramo rosmē-
tilla: et filibus. ¶ Cōsequenter postremo ponit
vnum nobile ingenū enarum qñ sanguifuge
neq. essent amere in loco apparēti: neq. etiam
transiissent vsq. ad stōm: sed essent in via me-
dia: puta in medio mery: est nobile multū ige-
nium ad puerendū eas sursum ad os vt habili-
ter possint exire: hoc fit vt inducat i eis siccitas
et sic: vt nātant cū phāstia ppiā qñere humi-
dum sibi naturale et frigidū. propterea dicit. Ex
his ē que sanguifuga exire faciūt sup. cū fuerit
stang. in loco medio est vt eger balneū igredias
marime sup. intelligat de balneo acris siccū vt
cassa balnei: et morē in eo donec magnā pariat
siccū sup. patiens. nā tñc sup. declarat cōicātā
esse caliditatē et siccitatē osi stōi: et pñr ipñ san-
guifuge exire in mery: et addit. et tñc aquā in ni-
ue infrigidatā frigidissimā. s. in ore recipiāt ali-
quādin teneat. nā sup. pueret sanguifuga ad il-
lā aquā fridā tanq. sibi puenientē et cōnaturalē
et sic ad os ascēder: qñ si sup. nō fecerit in p. vice
et aqua repehat illā expellat et aliā frigidā reci-
piat: et ita pñrue vsq. dū sanguifuga ascēdat: et
hoc insinuat in litera cōtinuando cum dicit.
Et q. ceperit tepefieri sup. dicta aqua eā expel-
lat sup. patiens et aliam sumat sup. frigidā: et ita
sanguifuga veniet ad os frigiditatez qñredo. Et
hoc est q. textualiter dicit de isto caplo.

Postq. est expedita ca. textualiter. Jā ex
ordine pio maiori intelligētia vide-
bimus primo de quid nominis et rei. 2. de quib.
tur cause. 4. signa. pñmū pronostica. deinde de
monstratiua. 5. ponetur cura.

Quid nois. De pñmo notandū q ly rubrica
tur: tñ vt dicitur est circa literā etiam intelligit
de alijs vermibus: qui subintrāt os vel dormiē-
do in agro vel bibēdo vel natando. Quid aut sit
sanguifuga est satis notū. nā est vermis ad for-

mam lamprede qui in multis aquis affigit cru-
ribus piscatorum: et sanguinare faciunt cū sunt
notabilis magnitudinis.

Distinctiones. De differētijs eius notā
in ore sanguifuge manifeste aliqñ occulte: vt di-
ctum est supra circa literā. ¶ Alia disto. quedā
earum sunt pēdētes in loco manifeste: vt i gurg-
ture et tribus eius facta apriore oris cū depres-
sione lingue et. et quedā nō sunt manifeste vel
in loco nō manifesto iam annexē: et de his quedā
trāsierunt ad mēbra inferiora: vt ad stomacū
quedā sunt ānere in mēbris medijs vt in mery.
Item de eis quedā sunt malitiosē: quedā nō: et
quedam recepte sunt p aliquot dies: et quedam
nouissime.

Cause. Jam veniendo ad causas satis dictū
est supra: qñ aliquis aliqñ ex impes-
rio voluntatis imponit sanguifugas vel aliud
in ore alicui? vel sibi ipso: aliqñ intrat ipso nesciē
re: aliqñ a pposito: et aliqñ a casu et.

Signa. Veniēdo ad signa: et pmo pronostica
eueniens. Sit hoc pñmū q habitātes
apud aquas gurgurias sanguifugas et vtētes p
cōi potu cōiū calidū pōt expectari introitus
sanguifuge in os. ¶ Aliud sit formari sile de na-
tantibus in dictis aquis et ore aperto: vt cōiter
fieri soler: et ampliando ad alios vermes pōt fie-
ri pronosticū q iacētes et quasi dormientes in lo-
cis splnestribus et in campis ore aperto frequē-
ter et diuturne: in quibus locis apparēt vermes
et animalia reptilia maxime in estate feruida
super hū. pronosticari possunt? de introitu: tal-
lium vermium in ore ipso.

¶ Pronosticum vero ad malū: cum intrat sang-
uifuga vel vermis intra os et descēdit per gut-
tur ad cannam: notumēta sunt maiora: qñ si de-
scēdat per mery. pñ. ¶ Aliud pronosticū: talia
cum descēdunt deorsum: vt vsq. ad fundū stōci
vel ad pulmonem: hoc etiā est deterius qñ cū tñ
recipiuntur in vjs medijs. ¶ Aliud pronosticum
cum dicti vermes sunt de genere venenosorum
et per aliquot dies recepti et nō remouentur vel
educiuntur: etiam per medicinas cōuenientes est
mala significatio et mortalis.

¶ Ex opposito pores formare pronostica ad boui
vt si tales vermes fuerint et modico tempore re-
cepti et proposito et sunt in ore pendentes mani-
feste: ita vt habiliter haberi possint est signifi-
catio bona: et maxime si non sint de genere ve-
nenosorum.

¶ Signa nō demonstratiua sanguifugaz vel alioz
vermū: habentur et his q dicta sunt circa lite-
ram: vt ex quadam titillatione q percipitur in
partibus oris vel palari vel mery. ¶ Secundū
signum ex parte sanguis q emittit: vt dicit Aui.
loco alleg. Cū sanus emittit sanguinē nō notā-
bilis qñtatis debet medicus cōsiderare nñ qd
intranerit sanguifuga. ¶ 3. signū est difficul-
tas anhelitus cum tussis. si sit in pectore vel in
mery si sit nausea vel vomitus: q tñ natura co-
natur eam transmittere et nequit.

¶ Et si sanguifuge fuerit de gñe venenosoz: vt
etiā supra dictū est: sicut accētia q sequūtur ad
venenosa aialia. ¶ Si q cū his accētib? sit rī-
tillatio et mor? et sanguinis effusio declaratur
eam esse venenosam. Et si sint in ore vt deorsuz

v iij

De causis.

De signis
pnosticis

De signis
demonstra-
tiuis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradt.

descenderint etiā est clarum. similiter si ex mul-
to tpe vel modico recepte fuerint.

Cura. Nunc veniendo ad curā. Cura hz tria
ingenia. Primum est ingenium regiminis
in modoviuēdi. 2^m est ex pte operis chirurgici.

3^m ex parte medicinar. Primum ingenium est:
vt cū picipit sanguisuga recepta: et aliqñ ad sen-
sum cōprehendit aperto ore et cōpressa lingua: et
tunc si est adherens est timendū ne cū loq̃la de-
cidat in pfundum. Ideo eger nō loquat nec mo-
tum faciat: sed extrahat: vt videbit. De diēra
sine fit in pfundo stōi sine in mery declinet ad
salsum acutū modicatum et rēccatum. nam ta-
lia cibaria interimunt siue necant ea: vt allia
porri cepe: pcpue dico hac intēione habita ad
cibationem: qz in medicinis fortassis erit oppo-
situm: vñ opz aliqñ dare cibaria dulcia vt diuer-
rantur ne sumat alimentū et mēbris. De me-
dicinis chirurgicis pō videndū est si sint cōpre-
hensibiles posito corpore et aperto ore ad radios
solis. Et si fuerit operandū cū tenaculis appli-
cando tenaculā versus cap ad extremū sanguis-
ge adherentis et extrahant. Si autem nō obe-
diunt extractioni: tūc accipe aliqd aceti et mo-
dico salis in ore: et pone ad cōtractū illi: qz hoc
sentientia se remouent a situ et extrahuntur.

Si autē sint in pfundo nec appareāt: tūc opz
eas p superius educere vel interficere postea ex-
trahere: vel curemus oino vt extrahant viue si-
ue mortue. Et ad hoc primum ingenium est vt cor-
pus ponat in aqua cala vel suffa cala: et comē-
derit allia: et rāto tpe maneat vt striat corp⁹ pa-
tientis: etiā striet aīa: tūc ponat vas vñ aq̃
frigida ad os egroti et animal mouebit ad exte-
rior: et vel aliter tūc maneat in balneo qz qñ su-
copiet ppter strim: postea in ore sumat aquam
frigida: et cū calefit aq̃ emittat eā: et sic faciendo
forte educet sanguisuga: vt dictum est in textu
marime qñ est in via media. Et si sit xmis al-
terius nature capiat vas pleniū lacte: et sic ista
aīa mouent ad lac sumendū et erexit et ponat
versus solē. Nā in illi factū est experimentū sius
gulare ad educationē vermis vel serpētis a mus-
liere. vñ mulier quedā habēs serpētem in iūfice
posita muliere ipsa ad radios solis cū vase ples-
no lacte stāte ipsa muliere dilataris eruit⁹ su-
pra vas i quo radiabat sol exiit serpēs. Vel
sumat sal cū acetorel aceti cū puluere synapis
calin: et sumat eger et necabit. Vel siat gargaris-
mata fortia cū nigella vel cum succo cucumeris
asimini: sed sup isto nō auderē neqz video qñ ova-
lerēt multū stāte sanguisuga vel verme in pfun-
do. Vel fiant decoctiōes calamērimētrastrī: sta-
phisagriet silini calidoz. Et est puocadus
vomitus: qñ cognoscim⁹ et qz sunt necare cū ap-
proprietatis magie cū impōne pēne in gula inru-
cte in oleo. Etā pille cōes interimūt vñmes et ve-
nenosa aīalia: et sunt sacre ex aloce: croco: et myr-
ra. Valer nasturcis ad vomitū puocandū et ad
extrahendū sanguisugā et succus folioz salicis ex-
pprietate occultat: vt dicit Auic. Laudat ad
hoc etiā ciurices pnos pingues si insufflet eozū
pulis forte ppter prauū odorē educet. Ego tñ
nō laudare ue fiat abominatio in stō recipiēris.

Et si sint de gñe venenosoz opz vñ tyriaca vt
meridato vel diptamo vel rērmētila terra si-
gillata: corū ceruiz silib⁹. Et nota qz aliqñ

post educationē remanet vulnus factū ex mor-
sanguisuge: et de hoc dictū ē. s. circa lras educa-
prins pte sanguis p os fiat collutio ozis ex deco-
ctione rerū stipricaz: vt balanstiarum: vel fiat
insufflatio alicuius pulueris cōstricti: vt boli
armeni. Et sic fit finis huius capli.

**De ingreditibus os sine
guttur.** Lap. xliij.

Cum aliquid qd guttur ingre-
ditur et ingigit in eo aut mery
aut fuerit bolus magn⁹ aut ei
simile de his que nō habēt fru-

sta scissa cōtenta in ei⁹: aut acuta: cōfert ple-
rūqz pcutere egrū in collo postorius et mal-
totiens et aquam sepe trahere: fortassis
enim descendet inferius.

Eger que qz balneū ingredit et oleum
multotiens trahiat: qd postq factum fue-
rit magnos deglutiat bolos. Qd si non
descenderit instrumentum quo illi simile
inferius duci cōsuevit in os mittatur. Et
autem instrumentum illud de plumbo: qd
cum sit rheti simile est longum gibbosita-
tem in se habens.

De expedituz capitulum

de ingressu sanguisugaz vel alioz ver-
minū reptiliū infra os: sequit⁹ pñū ca^m
de his qz intrāt in ore nō vinēria sed ledēria: qz
ibi remanēt vel in via media vt est bolus: qz
suo panis cū ante pfectā masticationē vult de-
glutiri: et qdā sunt ibi remanētia: nō ppter gros-
sitiē: sed qz subintrāt subām mēbz in trāria sua
acuitate et penetratiōe vt est de vitro aliqñ
degutito: vel ferro acuto vt est acus: vel vt est
de squamis pisciū vel de ossib⁹ angularib⁹ acu-
tis cū volūt deglutiri: et suo incesso fm aliquas
partes ingrediunt⁹ sbām meri. De his oib⁹
et silibus ponit hic curā spālē: qñ aliquorēns
talīa adducit ad piculū suffocatiōis: et fm hoc
duo facit principaliter itas. Nam primo ponit
modū quo talia aliqñ nocent sua grossitiē: iū-
nuēs qdā alia nocēt p modū dictū. s. 2° ponit cu-
rā eoz prius qz nocēt grossitiē et corpulētia: et
alioz qz nocēt acuitate. Dicit ergo. Cū illud qd
ingredit⁹ gutturi et ingigit in eo aut mery aut fue-
rit bolus. i. si fuerit magnus aut ei simile sup. qz no-
cēt sua corpulētia: tñ alr qd declarat⁹ p hoc qd
dicit primūdo de his qz nō habent frusta in eis
cōcepta aut acuta. et ponens curā dicit. Consert
plerūqz pcutere egrū i collo multoties. Nā sup.
per talē modū educet⁹ p os si fuerit in gutture.
Addit. et aquā sepe trahere. fortasse em descendet
inferi⁹ sup. ipso mollificato p potū sup. bzo dñ pē
guis: qñ magie vs ad remollitiōē. Et inuit ita
libus duplex regimē curatiū. Nā si sit in ore vt
in gutture vt emittat⁹ p sursum cōprimēdo colu-
lum et eleuādo spatulas pcutiat in occipitio cū
pugno ad excitandū bolum vel aliā rē gros-
sam nō aliter nocentē ad exterius. Sed si fuerit
iam descendens a mery ingient⁹ vt descendat ad

De p^a intē-
tione cura-
tina.

De scda in-
tentione.

De tertia
intēione.

De casus.

Declaratio
2ª parris.

Nota bñ.

Gram lingua absque alijs membris grauedinem fuerit passus eger neque febrem neque acuta egritudine incurrit: sal armoniacum et pip. et synapim albus ac pyretus et stap. isagria et baurach atque organum et sal indi et nigella et sanfucus siccus sumantur in aqua coquantur et fiat ex eis gargarismus. Laueat tamen patiens ne ex eo aliquid trahat. Aut eger ieunus multis diebus gargarizet almuiri nabati: aut fiat gargarism' ex aceto et pyretro. Postquam vero gargarizare cessauerit sumatur salis armoniaci: pyretri: piperis: synapis: omnium part. equales: et bis bene puluerizatis lingua diutius fricetur. Quod si cum lingue grauedine auditus aut reliquorum sensuum grauitas fortis affuerit fiat egritudine scdm doctrinam qua paralysis curatur. Si autem lingua in acutis febribus aggravata fuerit et videris ipsam cum grauitate in loquela extenuatam et abreniatam et spasmatam aqua calida ab alto super spondiles doxi et auris principia sunt datur et cum oleo fricetur. Eger quoque oleum tepidum in ore tenere debet. Et si diu est ex quo loquela sua minui non cessauerit: vel etiam semper considerandum est an ligamentum quo inferius lingua connectitur mains sit quod debeat. Quod si ita fuerit ex eo parum est incidendum et zinziber puluerizatum immittendum.

Stud est capitulum de difficultate loquere corrigere ex difficultate motus lingue quod continuationes habet cum causa de alchola supra siue de pustulis quod nascitur in lingua: ubi etiam lingua leditur in motu: sed causa pustularum vel vicerum: ubi fuit dictum quia interposuit duo capitula de causa vicer: et de intratribus intra guttur animas et vel inanimatis propter continuationem horum membrorum ad radicem lingue: et visum est. Nunc consequenter redeundo etiam ad nomenclaturam lingue facit pro capitulo de grauitate lingue. id est de difficultate motus eius non corrigere super ab apertibus eius vel viceribus eius: neque super nomenclaturam membrorum vicinorum et seruientium ei: et hinc tria facit principalia scilicet quod tria facit causa parua de dicto nomenclamento motus lingue quod ponit signa et curam nomenclamenti motus in lingua propter diuersas causas tres precipue que sunt alie a causis augmētū supflui ipsius lingue

stomacū sumēdo in ore liquida oleagina: vt pī
sua brodia vel etiā vinū dulce: ita quod aquam
intrellerit oēm portū mollificariū. Ad dīr po
nēdo aliud ingenū ad curam quando res erit
nocēs nō tñ grossific: ppter subintroitū in
mōrū vt dicitur est vt esset de squama piscis in
uolura in mery dicit. Eger qd balneū ingrediat
sup. vsq; ad collū et baluēū sit repidū mollifica
riū et oleū multoties sup. repidū trahat. No
tāt dicit multoties ad bñ relaxandū et mol
liscandū mery. Ad dīr qd postq factū fuerit
i. talr habilitatū magnos deglutiat bolos. Nā
fm istū modū probatur occurrente bolo satis
grosso nō multū masticato ad squamā vel aliā
qd hmoi sū cū eo deglutiedo educet spina squa
ma vel acuo ad stomacū sine lesione: ppter re
mollitiōē in mery factam: et qd forte inco: pos
rabitur et recipiet intra substantiā boli descēde
ris et illud multū mīhi magis plz qd conemur
ipm attrahere p superius: vt quidā faciūt. Nāz
humectato mery cū brodis viscosis et humecta
tis quidam accipiunt spongiam infusam in
oleo ad qdritatē boli parui et ligāt eā cū filor fa
ciūt deglutire vt pueniat ad locū vbi est spina
vt recipiat in spongia reuētes filum longum
semper in manu: et postea peryim sursum trahūt.
Et aliq sumunt caricā antiquā siue scū siccam
et cū filo alligāt et deglutit: et per vim cum filo
appenso sursum attrahūt vt simul cū ea educāt
spinā: sed re vera hoc non placet mīhi quia tñ
mor est ne in forti attractione et violētia in sur
sum ledatur mery per occursum spine ad diuer
sas partes. Et ideo qd cōtingit vt spine vel fru
sta osium: et similia pigritina sint deglutita: tñc
inbeas infirmo vt aperiat os suum sub sole: et si
cōp: chēdi possint circa guttur capiātur cū in
strumēto apto ad hoc vel ponat chordula rara
duplicata deorsum in guttur: postea extrahat
in sursum qm forte occurrēt spine simul extrah
etur spina semper habilitando cum vinctio
nis: vt dicitur est. Si vero sit ita deorsum qd pos
sit capi: tunc fiant ea que dicta sunt ad deponē
dum et nō ad extrahēdū. Ponit cōsequenter
aliā dīgeniū qd nō descēdit etiā cū modis di
ctis vt. qd impellatur in deorsum cū instrumē
to apto ad hoc: prius tñ mollificata via: dicit.
Qd si nō descēderit sup. cū ingenio dicto infirm
qd hmoi inferius duci puenit i os immitat de
clarat quale est hoc infirm. Est aut illd infirm
de plūdo qd cū sit rheri sile. i. hīs poros exteri
nē rhere vt in descēsu occurrat ad spinā meli
vel aliud hmoi: et est lōgū gibbositate in se hīs
i. incuruationem et plicationē vt melius. Sa chi
rurgico possit poni intra mery. Et si dictum in
strumētum esset concanum perforatū interi
us: esset meli: ne inspiratio vel expiratio aeris im
pediatur per impositionem ei in gulā. Et hoc
est qd dicit de toto textu. Solent tñ chirur
gici apponere caudalam cereaz aliquantū spīs
sam infusam in melle: ita plicatā deponunt
bis vel ter subito extrahēdo: et tñc cōuenit pns
vt ponātur circa locum dilatātā et humectan
tā ponēdo emplastrum factum de ficubus ses
nugreco butyro recenti pinguedine galline: et
similibus cū modico croci. Et de istis ego sum
cōrētus circa totum capm nolēs ppter breuita
tem illius seruare ordinem in alijs obseruati.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradis.

Declaratio
pne pris.
pncipalis

Declaratio
secundepar
tis princi
palis.

Notes

Declaratio
3^e partis.

Declaratio
vltie pte.

semper super. cessauerit quod si super. sit naturale istud
necnon^m consuetudinis est an ligamentum quod inferius
lingua connectitur. i. infra linguam maius sit quod des-
beat: vel super. minus sit ita quod non veniat quasi
ad extremum ipsius lingue ut venire debet si fuerit
super. maius. de eo et parum est incidendum super. si fue-
rit minus: contrahebat linguam: ita ut non permittat lin-
guam dilatarari: etiam incisio est flectenda parum ipsius
pulsu ligata ex latere extremitates eius. Et quoniam
propter solentem ligamentum stare multitudine vena-
rum et arteriarum in lingua stat dubitatio de nimio
fluxu sanguinis propter solentem aliquam venam mi-
nuam vel arteriam sibi vicinam: ideo ut succur-
rar huic incommodo parato fieri per tale incisio-
nem ligamentum addit. et calcatur. i. vitrioli pulveris
cum immittendum est super. ad causticandum et phibedum
fluxum sanguinis. Et dicebat autem in cura abbre-
uiationis lingue: cum est facta incisio ista? ligamentum
abbreviari oportet succurrere loco cum dragaro vitio. i.
vitriolo vitio ut abbrevietur sanguis: et ponere mo-
dum in incisioe dicitur. Et summa quod est necessaria
in incisioe eius: est ut lingua reflectatur ad superio-
ra palati: et ut egrediat ex ore super. trahendo cum
digito: et tunc super. facilius fiet incisio. Addit po-
tendum aliud ingenium quod chirurgicus non audet
super incisioem propter timorem hemoragie: et si
non audet incidere ipsum cum ferro panendo et tunc
modo effusione sanguinis plurimum trahatur ad hoc
ut introvertatur sub ligamento ac cum filo et durum
pat paulatim trahendo filum absque incisioe et po-
nat super: a mebus quod phibet glutinationem et sunt
medicines canterisares attractivae: ut super. est vi-
trioli. Addit remanendo timorem chirurgici in
incisioe. Et si subtiliatur. i. super. diligenter costi-
deret in incisioe eius. super. ligamenti cum cautela
venarum quod sunt sub lingua ne adveniat eis incisio
non adveniat cursus sanguinis plurimus: per ego
laudare quod bonum est timere et habere paratas
medicinas causticas ut dicitur est.

De magnitudine et abbrevi- natione lingue. Cap. xlvj.

Cum prigerit linguam adeo in-
flari ut per magnitudinem os egre-
diatur: fricanda est ex cepe aut
ex citri acetositate: aut cum ri-
bee: aut ex granato acetoso donec salina me-
ta ab ea fluat: hoc namque modo detumescit
et ad primam redibit mensuram. Et si autem
non sufficit fiat fricatio ex sale et aceto. Et
si nondum sufficit fiat minutio ex vitriolo
cephalico primo: et postea ex venis sub
lingua.

Continuando etiam in reli-
quo duobus capitulis: quia maius est primum et
minuta sunt quod et sunt super: a diuisa se-
quitur capitulum. Cum prigerit linguam adeo inflari. In
quo. d. R. A. S. ponit curam lingue adeo tumescere
et elongare ut sua gravitate et podere propter suam
magnitudinem et intumescere os egrediat: et po-
nit curam istam a causa humida cum caliditate primi
gra subtili et aquea et forte sanguinea primo: postea

ponit curam quam causa magis ad flammam declinat res
desidero tamen: et tertio ad curam causa magis sangui-
nosa. scilicet ibi. (Si autem non sufficit fiat fricatio.) 3^a
ibi. (Et si non sufficit etc.) Et dicitur igitur de 3^a parte.
Et si prigerit linguam adeo inflari ut per magnitudinem
super. eius os egrediat est fricanda ex cepe aut
ex acetositate citri aut cum ribes. i. succo eius: aut
granato acetoso super. decocto vel expresso filum succo
de rosa suba eius. Et dicitur quod hoc fiat donec salina
na ab eo multa fluat. Addit: hoc namque detumescit
scilicet: et ad primam redibit super. lingue mensuram.
Pro intellectu partis huius. no. quod ad ducendum
mam ex lingua per viam salivalem mactat ut duobus
ingeniis quod diversis: ut. i. medicina attractiva
et dilatariva viam lingue filum cum acuitate ut de fric-
tione cum cepe. Nam per eam sit quersio mactat exteri-
et expulso eam a frute propter acuitatem cepe: ut
etiam ingenio quod opposito: ut fiat detumescere
per medicinas acetosas ad stipicem declinantes:
ut est de succo acetositarum citri etc. Nam iste medi-
cine cum sua acetositate penetrat mordicando est
mulando: deinde cum stipicitate facit ad corruga-
tionem partium lingue ad quam sequitur expressio illi
humiditatis imbibere subtilis aquee ut patet.
Et ubi materia esset magis grossa ista aceto-
sa non sufficeret: immo fortassis ingrossaret eam:
ideo addit de scilicet a parte. Et si autem non sufficit super.
talis fricatio cum dictis propter grossitatem mactat fiat
fricatio cum sale et aceto. Nam illud facit ad incisio-
nem et excavationem mactat sic minuit detumescere.
Sed si non faciens timorem esset inclusa ad in-
tra venas et arterias dispersas plurimas per subam
ipsius lingue: deinde accipiat extensio et gravitas
in lingua cum dicta remedia non sufficeret ad pre-
ventionem: non 3^a quod ea non educit nisi maius preter in
vacuitatibus et porositatibus sub lingua: neque etiam
2^a valeret medicamentum: immo fortassis sua acuita-
te pertereret de maius ad lignum augere: ideo quod ista
non sufficit quod dicta sunt est quasi signum ad solu-
endum quod maius est sanguinea contenta ad intra
venas: precipue si fuerit lingua rubra et calida: et ideo
tunc maxime valet flamma primo dixerit sua et citari
na ex cephalicis: et deinde citatina eradicativa
immediate curando ex venis sub lingua extrahit
cum flamma. et hanc suam immuebat: cum dicitur de ter-
tia parte. Et si nec dum sufficit super. que dicta sunt
fiat minutio ex vitriolo cephalico primo: super. etiam
do et dixerit: et postea ex venis quod sunt sub lin-
gua: et ita valeret etiam scarificatio cum ventosa
facta sub mento posita: 3^a immediati fuit flamma scilicet
ex venis sub lingua: hoc est quod dicitur de toto capitulo.

De ranula seu glandula lingue. Cap. xlvij.

Cum sub lingua glandula noci-
ua fuerit in principio ex sale ar-
moniaco et gallis fricanda est.
Et si autem vetusta fiat ex medi-
camine gingivae sanguinolente fricanda est
quod est medicamentum acutum. Et ger an-
te acetum et sal in ore teneat. Et ista ex eis de
sunt curanda ex quibus curantur alibola
que nominamus et squinantia sanatur.

Declaratio
prime partis.Declaratio
2^e partisDeclaratio
3^e partis

Equitur aliud capitulum de glandula sub lingua et vocat ramula. In quo ponit curam nocumendi in lingua contingens ex grossitie eius et pntia mae flarice saris grosse aggregare sub lingua incipit re hys radice ei? et redere hys extremitatem vñ dicra est ramula ad flitudinē rane parue de pris extremitatibus eius: et ponit duo medica mina. Primi leni? ad subtrahitionē resolutionem et ericacionē dicte mae. 2º ponit aliud medica mē qd est caustici ad violēter vlcera dñi: et rādē ericadū dicra mae: et p? su. d. 3º solidari. 2º ibi. (Si aut verusta fiat.) De p? pre dicit. Qñ sub lingua glādula uocua fuerit: in pñ ex sale armoniaco et gallis fricada est. nā p hoc medicamen cōplect intētionē q dicte sunt: vt p? pñ dē rā ē cū cōforatiōe ne aliud recipiat mām. Sed nota p hoc qd dicit in pñ ex hoc vñ nō intel ligat qd pñ nō debeat pcedere vñ de eūone et equatiōe mae et diuersione. et nā talia qñ semp debet supponi aqñ veniēdū sit ad localia: et ira ē debeat supponi in ca? supiori de grauedi ne lingue. Et intelletit q in pñ. i. qñ debet ap plicari medicie locales facis illis cōmunitibus ista dñt in pñ apponi de sale armoniaco et.

Nota.

Et si cū isto medicamine mā nō remoueatut qñ sit nimis indurata: rñc addit de 2º pre contri nuando. Et si aut verusta fiat ex medicamine gingine sanguinolēre. i. ex medicamine posito in ca? de gignis sanguinolēris medicanda est qd est medicamē acutū: vt dicit et bñ. nā est cau stici forte in virtute arsenici et calcis intrātiū in eo: vt visum est supra loco suo. Et ita cñ hoc sup. medicamē remouebit sup. oca mā applica ro medicamē pueniēter a chirurgico expro et infradādo linguā circa prē supiorē et prescircū stātes cū aliq? fridū repensiuū ne acuitate medicamē trahāt mae ad ligūā postea fiat cō solidario cū medicis cōueniētib? de qñ? dñm est. 3. in cura vlcē. Et dñant rñ auctores vt fiat opario manualis abscedēdo partē illi? car nis. nā de hoc dicebat Aui. in cura ei? expiātut in ipsa medicie corrosiue incisiue resolutione in qñ? est supflua ericatio sicut sal armoniac? et. Et adē dicit: et si nō cōferat medicie acute for res q in alchola administrāt addit. Si aut non valuerint sup. sufficiēter non erit excusatio ab opariōe manus. i. ab officio chirurgico elenā do. s. linguā exteri? trahēdo postea cū instrumē to opari: et rādē cū medicis appropariis occurrere: de qñbus infra dicit in cura squārie: et etiā 3. dñm est in fili de vulnerib? et vlcēribus: et hoc est qd addit Ra. ista et eisdē sunt curāda: et qñ bus illa 3. 3. nominauimus sup. curātut et squi nāria sanaf. i. cum quibus etiam squināria sa natut: et hoc est qd dicit in istis capitulis par uis de tota litera fin expositionem textualē. sic expeditis textualibus cōtraigē do principālē ad rubricam de gra uedine lingue. i. nocumēto in motu non apo stemare vel pustulis vel vlcēribus principālē: de quibus supra dicitur est. pro completiori in telligētia mae primo videbit de quid nois. 2º de distinctionibus speciebus. 3º de causis gra uitatis lingue. 4º de signis et pronosticis qñbus dam et demonstratiuis. vltimo de cura.

Quibus

de quibus supra dicitur est. pro completiori in telligētia mae primo videbit de quid nois. 2º de distinctionibus speciebus. 3º de causis gra uitatis lingue. 4º de signis et pronosticis qñbus dam et demonstratiuis. vltimo de cura.

Quid nominis. De primo notandum q intelligit nocumēto in motu lingue qd no cumentum est aut quo auferitur motus lingue aut minuitur aut corrumpitur: q mutatur a motu faciēre aut debetam vocis formationem.

Distinctiones. De 2º sit hec pma distin tas: quedam est natiua: quedam ex tempore. Item de ea que est ex tempore. Quedam est ta lis ex modico tempore facta: et quedā iam mul to tempore durauit. Item quilibet talis vel ac cidit in corpore tenere etatis: post tamen tem pus debitum ad loquēlam. quedam accidit in erate pñonecra. Item de quilibet tali: quedam accidit quasi principiendo non pcedentibus alijs morbis: et quedam accidit post alios mor bos vel per crism vel aliter.

Cause. Veniēdo ad tertii de causis notan potest oēm cām minuentē vel auferentē debiti morum mēbi: vt est palytis mēbi vel spasm? Nam sicut mēbi palytici sit imobile et sit in obediēcia debito motu ita est de spasmō: idcirco oēs cause q pñt esse cause spasmū vel palytis lin gue et possunt cause grauitatis lingue. Et de his causis aliqñ cā est talis p essentiā in mēbo aliqñ p cōitātē cerebri vel alioz. vt exēpli gra. propter oppilationē pñgentē in vñs medijs p quas deferit virtus motua ad linguā vel ppter indisponē in stoz vt spūm vel ppter abscisiō nem nerui veniētis ad musculū et. s. vt visus est supra de palyticis. Et si cū sit spasmus in lin gua aliqñ sit ex mā cōpulētā grossa dilātātē: et pñter abb: ciuante: aliqñ sit p viam siccitatis. Et sit et nocumēti ppter mālā cōpōnē marie ppter ligamētū infra linguā: q nimis lōgū et aliqñ nimis breue existit: et prohibet linguā di larari et extendi pro debita vocis formatione. Et cause spāles marie ledētēs p essentiā et ma xime humo: ales. Aliqñ sumunt: aut ex pte mae sanguine: aut flārice aqueose subtilis: aut a mā melicavel flāre grosso. raro fit a mā colerica q ly sit apra intrare mēbiū: nō tñ est apra erēdere: et ibi pmanē ppter raritātē sube lingue. Et cau sa vero spasmū est mā flārica grossa vñ melicavel siccitas. Et ē practionis vel elōgariōis: ali qñ est ex vitio nerui vel ligamēti 3. dñm est: et di cebat Ra. in diuisionibus suis de mente Sal. q magnitudo lingue sit etiam ex ventositate porosa implente ipsam et inflante.

Signa. Veniēdo ad quartū de signis. Pri mo sunt ponenda signa pñostica et euentus: et etiam ad malum vel ad bonum con sequenter demonstratiua.

De signis pñosticis pñm est. et est ad ef. q gra uitas lingue sepe psequit lythargiā aut apople xiā: et rō satis pñ. Et scdm pñosticū: molli fici tio lingue et nocumēti eius marie accidit pue ris et humidis nā: vt flāricis et mulicrib? et ma xime hāribus cerebri: nō debile. Nā cōiter tales sunt balbutiētes. Sepe etiā accidit in morbis mālibus in corpore pleno a cā liqfaciente vt in fe bribus colliquariis. Et aliud: et est Ra. in diu sionib? et granitas quidē lingue est ex eis q acci dunt post bñsen. i. a pte cerebri et primūdo in pñ nosticis ad malum addidit. Et si fuerit antiqua

De quid care nois

De causa

De signis pñosticis

nō sanat. **C**aliū pnoſticū ad malū: qñq; ſe
qñr nocumētū cerebri talis inobediētia in li
gua ex quacūq; cauſa p̄grat. ſi diurna ſit tūc
nō ſperat ſalus qñ ſequit nocumēta cerebri: q
ſi nō ſit chronica curat curatione diſpōnē
cipalis eius. **C**aliū pnoſticū. granitas mor
lingue a natiuitate p̄ ſenſerāt p̄ ānos vir v̄l
nūq; curat: p̄cipue ſi accidit cū ſurditate. v̄l
rñ eſt tñ qñ in pueris ſi etiā errēdat p̄ vnu vel
duos annos tñ nō loquūt: rñ poſtea in p̄ceſ
ſu ſit curatio vt ſtatim dicit. **C**aliū ſig^m etiā
ad malū ſi ſit a cauſa p̄mitina vt ex ſciſſione ali
cui⁹ muſculi vir v̄l nūq; curat. **U**ñ dicit **A**ni. 6.
tertij. in cura magnitudinis lingue. ſuit ventos
ſarus qñ dā hō in doſorcarificādo rac⁹ eſt ner
uus hñs colligatū cū neruis lingue t̄ paralyſi
cata eſt lingua. **T**ñ addit: t̄ p̄cuſus eſt cū ſcalpel
lo neru⁹ in ſpōdilib⁹ p̄mūli cōiūcti cū lingua
qñ remolliſcata eſt lingua. ſit ḡ talis ſcarifica
tio cū dillēgia bona ne ſit p̄ſidario nimia
Cſig^m p̄o ad bonū ſumit ex cauſis oppoſitis
cū ſit facile remonibiles: de q̄b⁹ dicebat **A**ni.
loco alleg. **E**t molliſcatio qñ lingue cū accidit
pueris ſufficit in ea follicitudo cuſtodie ſup. a
cauſis humectatib⁹ ſuppluit: etiā addit: t̄ ciba
rio ex paſſeribus t̄ volatilib⁹ ambulatione: et
ſupp. reliq̄s ericarinis ſup. facimur ad curam.
Caliū pnoſticū ad bo^m. difficultras p̄grēs in
corpore ſit ex cauſa colligatina ſi ſit recēs ſa
cile curat. **C**aliū pnoſticū etiā ad bo^m: cōtin
gēs talis diſpō ex v̄roſitate vaporoſa implēre
linguā etiā corpore ſit facile curat p̄z. **E**t hec
de pnoſticis ſufficiant.

CDe ſignis q̄o demſtrantur gñs non opz q̄c q̄
dicere: q̄ ex ſe manifeſtāt: ſed ſolum ſunt ponē
da ſig^m demſtrantia ſp̄z. **C**De ſignis. ḡ ſpeciez
ſi cauſa fuerit ſanguis molliſcās declaratur ex
rubore lingue t̄ faciei t̄ tēſiōe venaz guide: ma
xime. **C**Et ſi cā ſit m̄a ſubtilis aq̄ia ſig^m eſt ſa
lue copia et cū ſit nocumētū ex ſubtilitatis
inciuſis medicinis t̄ nō ſit inuamētū immo ſit
inuamentum ex ſtipricio: tūc eſt ſig^m q̄ eſt m̄a
aquoſa ſubtilis in cauſa.

CEt ſi ſit ex cā humoris ſtatici groſſi deſclat ex
albedie lingue. **C**Si ex ſiccitate p̄p̄t ſe. acutas
p̄m ſig^m eſt p̄ceſſio cāz t̄ ſupplu⁹ labor aialis t̄
corporeus inanitiōes ſil cū tactu aſpo vigiliē
t̄. **C**Et ſi ſit p̄ viā cōitatis cerebri eſt et leſio
in opōnib⁹ alioz ſenſuū t̄ p̄cipue ſit immobili
liras palpebray: q̄ ſi nō ſit nocumētū in alijs
membz ſig^m eſt q̄ p̄ eſſentiaz. **C**Et ſi fuerit ex
cā p̄mitina de ſolone p̄ceſſit cauſa manifeſta.
CSi ſi ſit q̄d ad ap̄ata cerebri i⁹ p̄ceſſerunt.
CEt ſi fuerit ex v̄roſitate declarāt differēt
ad humoralit̄: vt dicit **R**a. in diuiſionibus qñ
inflammatio vaporoſa nō ſclerit cū p̄mit. ſ.
ipſam digitus t̄ inflammatio ſlegmatica ſclerit
tur. **C**Etiam ſi fuerit ex vitio ligamenti ex ſe
manifeſtat.

Cura. bz q̄mo: intētiōes poſt debiti regi
mē i diera q̄ obſernari d̄z diuerſa ſm
diuerſa erigētā cauſe: vt in inferiorib⁹ capitis
deſi eſt. p̄ia eſt etiā de cauſa i toto crāne. 2^a di
uerſo. 3ª eſt etiā t̄ reſolutio materierum actu
peccantium per partem oppoſitam membro le
ſo. 4ª intētiō eſt enacuatio per eandē partē.
Cp̄ia ḡ etiā cōplect p̄ ſlōmā in cephalica ſi ſit

replō ſanguinea in toto: deñ ſit ſlō^a ſub lingua
aliqñ tñ exiſte m̄a ſanguinea: pauca tñ exiſte li
gua rubea ſit ſlō^a de venis parulis t̄ ſufficit
Et ſi ſit m̄a groſſa colica ſit etiā cū appropariſ
vt pillulis aureis t̄ cochijis. **E**t ſi m̄a ſit ſtatica
groſſa eſicetur cū appropariſ p̄ueniētibus di
geſtiuis t̄ equatiuis materie appropariſ ſepe
dictis in ſimili. **C**Diuerſo cōplect cū ligaturis
frication. bus membroz inferiorz: t̄ hoc in ma
teria ſanguinea. **I**n ſtatica aut cū clyſterijs ap
propariſ: nec cū ſubtilitatis t̄ inciuſis p̄ceſ
damus niſi ſit m̄a ſtatica groſſa. **C**Alia intētiō
ſe. etiā m̄a cōſicere p̄ p̄re oppoſitā cōplect per di
uerſa. **T**ñ ad hoc valēt ſomētationes inſicū
nes emplariōes cū appropariſ ſepe dictis. **E**t
aliqñ eſt veniēdi ad cauteria t̄ actualia t̄pore
talia: de q̄bus. ſ. deñ eſt in ſp̄ſmo: t̄ etiā circa
lſam. **C**Ulſia intētiō. ſe. etiā p̄ eādē partē cōple
tur p̄ ea q̄ dicta ſunt de mēte **R**a. in lſa in mare
ria ſubtili cōtrahēdo m̄am ad eſt cū modico ce
p̄ſicādo ligū v̄l cū gargarifmare facto cum
acerof ad ſtipricū declinātibz ipa exiſte cala
vt cū ſucco de acerofitate citri vel de ribes t̄ aq̄
de coc. coriādroz p̄paratoz v̄l achacia. **C**Et ſi
m̄a ſit groſſa ſtatica valēt pig t̄ albi t̄ lōg. ſi ex
eis puluerifaris friceſ lingua. **C**Alē m̄aſtica
toria foria de ſtaphitagnia t̄ de p̄ietro t̄ nigela
t̄ cū pipe v̄l ſinibere t̄ ſale armoniaco frice
tur lingua: valēt remedia in lſa poſita. v̄z collu
tio oris ex orymelle t̄ aq̄ decoct. raffani vel aco
ri v̄l maiorane v̄l ſticados: t̄ in acori eſt bonum
inuū^m ſi m̄aſticeſ. ſi etiam cōdiat t̄ comedat ad
hoc valēt t̄ in cōſortariōe cerebri: lingue ſuma
tur de r̄yriaca de plirſarcoricon t̄ r̄yriaca ma
gis. **C**Et ſi ſit ex cā ſiccitatis opz h̄necare cum
appropariſ dictis circa lſam t̄ caſſia. ſi diſſol
uat cū aq̄ decoct. violaz t̄ ſe. malnaz cū gummi
arabi. t̄ teneat in ore eſt efficacia inuamētū ad
hoc. ſi etiā ſit pille plane t̄ teneāt in ore m̄l
tū inuabunt: etiam ſi ſit inuamētū poſterius cir
ca radicē lingue cum humectatinis t̄ ſup caput
etiā cibis humectatinis v̄l vt brodio pullozū.
CEt ſi in infantetardat loquela multum friceſ
lingua pueri cū ſale t̄ melle t̄ ſepe inuicet puer
ad morum lingue ita vt etiā violenter loquat
t̄ hoc ſit ſi nutrit ſepe linguā ſuam cōmoneat
Et hoc ſeruat **D**emofthenes q̄ lapillos ſub lin
gua detulit: et poſter bene loquit: ita poſtea
habuit apriffimā loquelam cā prius eſſet tar
de t̄ multum difficilis locutionis naturaliter.
CEt ſi ſit nocumētum ex parte ligamenti vel
magnitudinis vel breuitatis opz vt ſcindatur
tale ligamentum infra linguaz ſm quod dictū
eſt circa literam per diuerſa ingenia chirurgi
ca ibi poſita elige⁹ q̄d magis placuerit.

CDe ſquinantia. **Lap.** rlyiij.

Cum in deglutiendo ſetitur an
guſtia a deſt paſſio que ſquinā
tia vocat: t̄ eius granitas aut
lenitas ſecunduz anguſtie quā
titatem deprehendi poteſt. **C**Unqz traſſ
ciendi anguſtia fuerit in facie t̄ oculis ru

Not a pro
pueris.

CSi autē in facie non fuerit rubedo: flus-
 eritq; ab ore salive multitudo ⁊ eger fue-
 rit humectatus: in principio soluiatur ven-
 ter ⁊ cohibeas. **¶ Et** fiat enema cū dysteri
 acuto: qđ in ca. de apoplexia nomināim⁹.
¶ Cum passio tñ inceptit fiat gargari-
 smus ex syn. acetoso: aut cum bydromelle
 ⁊ pipere ⁊ orymelle: deinde ex almuri na-
 bati: fiat etiam gargarisinus ex bydromel
 ly synapi. **¶ De** his preterea q̄ male sub
 nantie conferunt: estyt ex venis q̄ sunt sub
 lingua fiat minutio. **¶ Et** ventose absq;
 scarificatione in collo ponātur. **¶ Et** epi-
 thimetur collum ex melle anacardino do-
 nec vesice in eo generentur. **¶ Et** fiat gar-
 garisimus cum synapi. **¶ Et** fiat gutturi
 insufflatio ex hoc medicamine quod sic fit
 Synapis sal armoniacus pietrotrum nitri
 assa piper metāstrū sumātur: ter eis cum
 bydromelle fiat gargarisimus.

Stud capitulum secūdū

metuū spūs vel aeris siue anhelitus: ꝛ sic cum
precedētibz cōtinuā fm alterū duoz modoz
rū diuidi ꝑrefens cap^m 1° diuisione in duas
partes: qm ꝑ^o declarat ꝑ signa ipsam squina-
riam ꝛ gradum ipſine in malitia: grauitate. ꝛ
leuitate. 2° ponit curā ibi. (Cum trāciēdi au-
gustia fuerit cū.) De ꝑ^o parte dicit. Cum in
glutiedo sentiri angustia sup. nō cōtingēs a
causa ad placitū remonibili adest passio q̄ squi-
naria vocat: ꝛ ponēs gradū in malitia eius di-
xit cuius grauitas. i. vehēmentia malitie vel le-
uitas. i. remissio malitie ꝛ per angustia q̄ritate
sup. in deglutiedo. i. inchoatē ꝛ remissioē nō
cūmetꝛ deprehēdi potest. C^o ꝑ^o intelligētia
huius parris est aduertēdi q̄ly squinaria vt
pauloante dicebatur sepe foriatur nomen ab
accēti: qđ est de collaro vl ꝑoca: ꝛ ita in oīq̄
nāria cōiungit difficultas in anhelitu aliq̄lis
sicut etiam difficultas deglutiedi quia tamē
difficultas deglutiedi videtur magis labor-
iosa parietꝛ cū maior angustia fit deglutio
q̄ritas attractio: fit difficultis anhelitus: iō
Ra. declarās squāria eā declarant ꝛ sig^m ma-
gis mani^m. vt ꝑ angustia deglutiois q̄ angus-
tia uō fm dicit difficultatē deglutiois: q̄ly diffi-
cultatē ē laborioſam que immediate nō sequi-
tur ad attractioē aeris. nā fit attractio a eris
fit difficultis nō ē laborioſa nec doloroſa. C^o
norādū: q̄ly squinaria multiplū sumat: vt a m-
lis causis gūalibus euenire pōt vt. j. loco suo
de qđ noīs terminū ꝛ de causis eius videbitꝛ:
interdū cōtingere pōt ex debilitate moris m-
scolozum feruētū deglutiois ꝛ attractioē aeris
is: hoc ex diuersis causis ē siue apostemate:
q̄ rñ auctores cōiter squāria appropiā: diffi-
cultatē cōtingēti ꝑpter apā gutturis vel circa
gulā cōtingēs. vñ dicebat Aler. ꝛ auriq̄ ḡplmi
omē spēm flegmonis. i. lapatis circa gulā facit
siue q̄ extrinsecus siue q̄ intrinsecus oppellit
suffocadō: q̄nate vocauerūt. i. squāria. ꝛ ideo
ita Ra. imitatus mox auriq̄z facie cap^m
de squāria cōtrariū ad difficultatē vel angus-
tia deglutiedi cōtingētē ex apate in paribz
gulē q̄ ḡplissime squāria vocat: vt videbitꝛ in
p̄cessu cap^m imponēdo curā ipſine. nā possit
curā variādō fm diuerſa tpa apatis ꝛ accēti-
eius: ꝛ ita fit legat litera. C^o Cum in glutiedo
sentiri angustia. i. difficultas cum dolore fuerit
in deglutiedo: sup. fiat difficultas in anhelu-
ru: q̄ sup. cōtingit ex apate cōtingētē in paribz
bus gutturis: quā causam tacite innuēbat per
hoc qđ dicit: angustia sentit in deglutiedo: q̄
fit q̄ly difficultas deglutiois ꝑpter alias cau-
sas q̄ ab apate in illis paribus: q̄ly difficultas
ꝛ deglutiois ꝛ anhelitꝛ: nō fit rñ in plb^o
angustia. i. difficultas doloroſa: vt patet di-
currēti ꝛ cās. j. ꝛ iō cū fit angustia declarat q̄ cā
fit apā illaz p̄iti: ꝛ sic squāria ḡplissime supra.
C^o Eūq̄ trāciēdi ꝛ. In hac parte ꝑsentant
ponēdo curā ipſi squārie ꝛ diuidi pōt pars
duas: ꝑ^o ponit curā squārie nō nullū malitio
se. 2° ponit curā squārie: cuiꝛ accētia sunt ad ꝑ
dirionē. 2° ibi. (De his ꝑterea q̄ male squan-
tari conferūt ꝛ.) ꝑia adhuc in duas: quoniam
ꝑ^o ponit curam squanantē calide maxime fan-
gmine: 2° ponit curam flegmaticē squanantē
2° ibi. (Si autem in facie non fuerit rubedo.)

Declarat
pme p
lesce
ris pri
palis.

nota bñ.

Prima adhuc in duas. nā p^o ponit curā squan-
tie in p^o 2° angustia ap^oaris. 2° ponit curā cum
iam venit ad flarū digestionis vel cum est int^o
tio resolutionis. 2ª ibi. (Postq^o per tres dies 2c.)
De p^o parte int^oredēs ponere sanguinee squi-
natie curā. p^o manifestat eā p^o signa. 2° p^osequi-
tur in cura. ibi scda. (In p^o curarionis.) C^odi-
cit ergo p^o. Et q^o transiēdi vel sup. deglutiendi
angustia fuerit 2° in facie 2° in oculis rubedo et
replo sup. sin venas 2° sup. cū alijs signis sangui-
nis. f. de magnitudine pulsus 2° vena 2° reliqs
2° ruc sup. significat q^o squatia sit sanguinea ma-
rime si anuectat rubedo lingue 2° palari 2° dos
lo: magnus eret huc cū caliditate partu gut-
turis. C^o Et ruc cōtinuādo curā dixit: in p^o cu-
rationis cephalica flōmes. Nā p^o eā sit diuersio
2° aliquis enacuatio de mā parū fluxa: syrtū
hāc flōmā alia pcedere debeat vt flōmā basī
lice vel saphene 2c. Jam in simili declaratum
est supra in cura frenesit 2° obhthalmie: vt etiam
i. loco suo videbit: qm aliqñ ille pcedere debet.
C^o Dicit cōsequēter cōtinuādo q^o gargarismus
ex succo granati immē. i. medicocis inter aceto-
sum 2° dulce cū carnositate sua fiat. i. fiat cōpres-
sio nō rū granatū: immo etiā carnosita-
tis ei^o ppter maiore stipicitate: aut sup. fiat
gargarismus ex rob mali maciani. i. ex succo co-
cto 2° repurato mali maciani. i. pmi syluest. ace-
to: aut ex rob mori. i. succo mori d^o sceni. i. illi?
p^o re. 2° post hec fiat gargarism^o ex aqua ros. in q^o
sumach fuerit infusum vel sup. parū decoctum
C^o p^o intelligētia partu hui^o 2° sequentiū est
p^o intelligēdiū gñat^o q^o rā. ponē curā squinā-
tie p diuersa ingenia curatiua nullā fecit men-
tionē de diuersa: cur soler in alijs morbis deter-
minare. Et hoc ideo facit ad immēdiū: q^o mor-
bus est acutissimus: 2° maxime senoz accētium
pora ergo quasi int^orio est ad morbiū: nulla ad-
dūte: vñ nulla qñ sumit indicatio de exhiben-
do cibū: ita in hoc tacite reddit medicū vigi-
lāre 2° sollicitū ad curā hui^o morbi cū oib^o in
genijs curatiuis ppter periculū subitanenim
ei^o. C^o 2° spāl^o notate q^o ex ordine 2° serie text^o Et
videt colligi ex pte q^o nūq^o regult añ. cionez p
flōmā vñ alia ē fēda repulsiō: imo pns ē fēda
flōmā marie i sanguinea: 2° ē i oī alia mā pñtēri
bus cōibus cōditiōibus ad flōmāz sit ē fēda
vt. j. declarabo añq^o fiat gargarismata repulsi-
ua 2° hoc ppter causas alīs dictas in fili.
C^o Et notate etiā q^o lz laudet gargarismū: q^o est
q^o dā morus factus circa partes gutturis cū re-
bitur special^o nisi in corpore mūdificato multo
tūc illa gargarizatio est multū suspecta: quo-
niam ppter motum illarum partium conuer-
titur materia ad locum lesum. Si tamen fiat le-
uis morus facta flōmā p illū motum sit has-
tra membra lesa: sicut embocario quedam les-
tis 2° maxime in stipicis medicinis que ppter
stipicitatem difficulter penetrant in ista mē-
bra. Et ideo inbetur a principio vt talia stipi-
ca parricipent acerositate ad adiunandum
penetrationem eorum: vbi in processu postquā
ad prohibendum enentum fluentis materie in-
stipici applicari possunt stipica magis nō pe-

nerrantia: 2° istum ordinem seruauit Rasis in
litera qui primum facit gargarismum ex succo
granati muli: aut ex rob maciani acetosi: aut
ex rob mori: que oīa ad acerosum declinant ad
penetrationem 2° cum stipicitate compressina
postea iubet exhiberi gargarismum ex aqua ro-
sa. in qua sumach fuerit infusum: in quo est pu-
ra stipicitas 2° compressio sine acerositate pe-
netratua: 2° istum sensum bñ notate vtiliter.
C^o De 2ª parte huius partis dixit ponendo cu-
ram apostematis tempore digestionis vel reso-
lutionis eius: vt postq^o pertransuerit pncipiū
augumentum que tempora aliquoties durāt
tribus diebus: licet de hoc non sit determinas-
rum tempus: qm aliquoties venit ad flarum 2°
morem in die naturali: sepe tamen in salubri
per tres dies durat. Dicit ergo. q^o postq^o p tres
dies sic factum fuerit 2° venter ex succo fructu-
s. solutiūz sicut pnuozū tamarindoz cassiē.
et terentib^o. i. manne solutus fuerit fiat sup.
postea gargarism^o ex apozimare. i. decoctioe
ficium citrinaz 2° passu. aut ex medulla cassiē
cū hydromelle. C^o Qd si passio in veterauerit
i. 2° si maturet: 2° tñ non rumpit^o afa: q^o talia
apata sunt illa que caliditate ducunt ad sanie.
Vel si inueterauerit q^o nō digera^o: sed sit int^o
rio pure resolutionis: tunc curāda erit sup. dis-
positio ex gargarism^o sup. ruprimis appositis
vel foribus resolutiuis 2° insufflatione fortis
medicaminū: que dicitur sumis. f. in parte pos-
teriori de cura squinantie male vbi ponuntur
medicīne ad hoc. C^o p^o intelligētia huius par-
tis est notandum q^o lz ponat curam squinantie
sanguinee principaliter inuirt etiam curā squi-
nantie colerice in qua nō tantum debet flōmā
sicut 2° in sanguinea: sed etiam purgatio appo-
priata anteq^o veniamus ad medicinas maxime
resolutiuas vel digestinas: 2° in hoc laudar eflo-
nem fieri cū succo fructuum de quibus dictum
est: lz etiā in sanguinea talis eflo sit cōueniens
vt. s. declarari in ca^o sode. Et hoc insinuat in
textu ex serie verborū: cum dicit q^o postq^o p tres
dies sic factum fuerit 2° venter solutus ante fue-
rit ex succo fructuū: 2° ex hoc collige q^o medicīne
laboriose in casu nō cōueniunt ppter agitatio-
nem vitandā que maxime vitanda est: qm mor-
dicus fluxus maxime ad locum ap^oaris adducit
ad periculum mortis. de virtute aut istoz leui-
ter solutiūz sepe dictū est. s. Et istis factis in-
bet fieri gargarismū: qui hoc tpe rutiūz exhi-
beri pōt: q^o nō rātus timo: est flux^o sicut in p^o
seu in p^ois dieb^o: 2° fit cū decoctioe ficiū citri-
narū 2° passu. q^o faciūt ad maturatiōē i mā mas-
turāda 2° resolutionē in mā resoluēda: aut ex me-
dulla cassiē. distēperate cū hydromelle: q^o ē eā
de hz int^otionē. C^o Et ex hoc. p^o error chirurgi-
corū docto^o: q^o in principijs hoz morboz sepe fa-
ciūt gargarismū ex decoctioe ficiū: qd est multū
irregulare. Et ē p^o error aliquoz: q^o aliqñ ex op-
posito post tres dies cū est int^orio digōnis vt re-
solutiois faciūt gargarismū cū vino granatoz:
aut aqua 2° aceto: vñ op^o in diuersis t^oib^o fin-
diuersas intentiones diuersas applicare medi-
cinas: in hoc etiā tempore ex passulis 2° cassiē.
pōtē fieri emplastrum fore supra locum etiā
ponendo aliquid mellis. Et sic p^oz litera clara.
C^o Si aut in facie nō fuerit rubedo. C^o In hac

Declo 2^a p
ticule 2^a p
tis pncipi
palis.

Nota bñ
dñe pncipi
cc.

Nota erro
re chirur
gico: cum 2
etiā mul
torum me
dicoz.

Primapars practice Joā. Matthei de gradi.

Declaratio
3^a p^{te}icule.

2ª parte p^{nc}ipali hui⁹ partis p^{se}q^{ur} ponēdo curā s^qnārie flārice. p^o declarās eā p^o signa t^{co} sequēter ponēdo curā ponit p^o curā p^o solutiū dādū desup. 2° p^o clysteria. 3° p^o gargarismū sicut dū a p^{nc}ipale partes patebūt legēdo. ¶ Dicit ergo p^o manifestās p^o signa hāc s^qnāria slegmaria. Si autē in facie nō fuerit rubedo fluxeritq^{ue} ab ore salive multitudine t^o eger fuerit humectat^{us}. i. vel vsus fuerit diēra humectatiua t^o sup^{er} ple frigidā vel fuerit supple humectatus a causa extrinseca sicut extremas p^{ec}ipue sicut caput: vt q^{ue} ceciderit in aquam: vel q^{ue} ex lōga pluuia fuerit passus: vel q^{ue} trāsuerit sub radijs lune quo r^u est humectare virtuali: t^o hec t^o similia manifestabūt p^{er} ea q^{ue} p^{re}cefferūt: t^o sup^{er} fuerit dolo: remissus t^o apparuerit albedo lingue t^o palati cū reliq^{ue} signis t^o pulsū t^o viuius. t^uc sup^{er} declaraf q^{ue} s^qnāria est slegmarica. ¶ Hoc rotū p^{er} ex supra als dictis. ¶ Hoc ergo p^{ro}supposito pcedēdo in cura dixit q^{ue} in p^{nc}ipale soluat v^{er}et^{er} ex pillulis cochis vel sup^{er} ex alijs pillulis foribus valentibus in materia slegmarica: q^{ue} t^u sunt mitiores cochis: de q^{ue}bus dictum est supra in cap^o sode. ¶ Postea addit t^o fiat enema cū clysteri acuto: q^{ue} in cap^o de apoplexia nōiant: q^{ue} est factum cū pulpa colloq^{ue}ntide t^o cēraurea t^o bucomariē t^o sibus acutus q^{ue} est forte valde. ¶ Et q^{ue}bus verbis insinuat nobis q^{ue} sicut in apoplexia morbo suffocatio t^o proprie acuto debemus a p^{nc}ipale enare cū medicinis foribus: nō expectantes digonē in mā p^{ro}pter morbum nō dare inducias ad digonē: ita sicut t^u hoc morbo q^{ue} ē est peracutus merito sicut: t^u pēdeat a mā flārica debemus a p^{nc}ipale cū medicina fori saltem māz mīuozare: neq^{ue} tantus timor est de agitatione māe in mā flārica sicut in calida vt constat: sic non est tātus timor de fluxu māz ad locū apāris. ¶ Ordināt ēr distere acutū post medicinā vt māe more p^{ro} medicinā educātur deorsum t^o non mozent in vīs medijs augēdo apā: t^u in hīs enō mibus sciendis p^{ro} superius vel p^{ro} clisteria recurre ad caū: hābitos supra in cura apoplexie: exēpli g^{ra} q^{ue} stat difficulas in deglutiedo: t^u si nō poterit sumere pillulas in forma pillulaz: dissoluantur cū aliquo potabili vt cū aqua mellis si cur dictum est in apoplexia: ita dico in alijs. ¶ Addit cōtinuādo q^{ue} cū passio inceperit fiat gargarism^{us} sup^{er} sacris enōib^{us}: de q^{ue}bus dōm est ex s^{er}upo acrose aut hydromelle t^o p^{ro} p^{er} ory melle. Circa quā partē nota q^{ue} ista gargarisma ta cōueniūt in p^{nc}ipale stāte materia grossa viscosa ad subriliādū t^o aliquat^{us} abstergeādū: q^{ue} inrētio in dicta materia est necessaria: s^{ed} si materia fuerit flārica aquosa fluxibilis: t^uc talia gargarismāra nō cōueniūt: s^{ed} magis rep^{er}ssina s^{er}iptica aliquat^{us} inspissatiua materie vt esset decoctio r^uburis t^o masticis s^{er}uinanti t^o similiū: q^{ue} t^u materia slegmarica q^{ue} s^{er}uinanti facit vt multū est viscosa grossa: vñ p^{ro} p^{ro} adherentiā recipit in dictis partibus gutturis: vbi si fuerit aquosa fluxibilis magis fluere in stomachū vel in mīu pecozis. Idcirco posuit Rasis curam que illi materie proprie debetur. ¶ Postea addit: deinde almurī. i. salsamentū nebari. i. illius patrie: fiat etiam gargarism^{us} ex hydromelle t^o synapi. Et hīc nota q^{ue} dicit signanter: deinde vt innuat q^{ue} non a principio ista cōueniunt: sed

Not. bene

in processu vel cum materia induratur ad s^{er}u riorē subriliationē t^o resolucionē: vel si si mietur ad rup^{er}ionē apostemat^{us} sanari. nāz he medicine sui caliditate t^o acuitate sunt ad has intencionē conuenientes t^o sic patet l^{ra}. ¶ Sequitur illa pars. (Et de his que male s^{er}u nantie conferunt t^o). ¶ Hec est secunda pars secundē partis p^{nc}ipalis in qua ponit curam s^{er}uinanti multum timorose: cuius accideria sunt quasi ad suffocationē t^o perniciem vt. s. cum p^{ro}pter multitudinē materie factis reliquis vniuersalibus: de quibus supra nou sequitur manifestum inuament^{us} ex eis: immo quasi casus est in desperationē positus: t^o p^{ro}pter impotentiam deglutiedū t^o attractionis aeris: cū si stant ore ap^{er}to oculis eminentibus brachis eleuatis cum conatu attractionis aeris: cum aliq^{ue} in ore liq^{ue} dū sumit vt deglutiat nō desēdit sed remittit p^{ro} nares. Nam in isto casu ponit ingentia ad effugiendū periculum mortis: t^o p^{ro}pter cōstantia immedieatē māz t^o p^{ro}pter eripentia apāra si fuerit in via maturitatis t^o p^{ro}pter diuerentia ad collum deintus ad extra cū emplastris vesicarijs extra applicatis. Cū p^{ro}mo laudat s^{er}u mias venarum que sunt sub lingua cū dixit. De his p^{ro}terea que male s^{er}u nantie cōferunt est vt ex v^{er}is que sunt sub lingua fiat mīuotio. i. s^{er}u mēne vene sub lingua. Nam p^{ro} illas cōstat mā cōiūtra p^{ro}pter vicinitatē ipsaz venarū ad locū lesū. Et ex hoc collige q^{ue} laudat hīc s^{er}u mias harū venarum t^o uō laudauit in alijs curis supra: ad inuendū q^{ue} si cū alijs ingentis pōt fieri vera cura diuertendo ex cephalica vel ex alijs venis ex repercutiendo vel resoluendo: melius est q^{ue} vt miamus ad enūdandū ex loco primo: sed cum ex maxima indigentia q^{ue} reliqua non sufficerint: tunc veniendū est ad s^{er}u mias harum venarū. Et ex hoc p^{ro}ter error multoz q^{ue} a p^{nc}ipale faciunt s^{er}u mias harū venaz: etiā aliquotiens nō pcedentibus alijs venaz s^{er}u mias t^o alij: vñ multum peccant cōuertendo māz ad locū lesū: de hoc t^u latius dicet infra loco suo. ¶ Addit 2° ponēdo intencionē diuerfionis materie acutū cōiūcre ad extra: aut. i. t^o ventose absq^{ue} scarificatione ponantur in collo: que etiā ventose cum his cū cūstantijs sunt necessarie: sed in p^{nc}ipale vel augmētō nō cōueniunt p^{ro}pter timorē qui dictus est de s^{er}u mias venaz sub lingua. ¶ Et addit: ad eādem intencionē: etiā epithimē collum. i. emplastretur ex melle anacardiū sup^{er} cū s^{er}uibus alijs vesicatorijs. Et maxime in hoc casu laudat stercus album canū vel humanū de q^{ue}bus dicet infra: vel cuius hīrundinis donec vesice in eo generentur. ¶ Et addit complendo aliam intencionē. s. de rumpeudo apāra vel multum ericandō materiam: fiat gargarism^{us} ex synapi cum aqua scabiose sup^{er} qui in hoc t^upe valet p^{ro}pter sui acuitatem ad rumpeudū vel ericandū. Sed bene nota hīc p^{ro}pter cōm errorē q^{ue} non debet fieri gargarism^{us} cum hac aqua cum est intentio repercussionis vel prohibicionis fluxus p^{ro}pter eius caliditatem: t^o ramen cōm muniter practici multo errore ducti v^{er}unt hac aqua p^{ro} gargarismo in principio. ¶ Postea ponit ad istam eandem intencionē aliud ingentium p^{ro} insufflationē: vt quando non possit fieri gargarism^{us}: vel etiā si fieri possit inuāt

Declaratio
s^{er}u p^{ro}ter
lesē p^{ro}ter
ris p^{ro}ter
pallio.

De q^{ue}ddita
tenoia.

Not. bene
s^{er}u s^{er}u
tia.

Sepe cō
mittit
rem
cōm
t^o mē
ne cōm
ratiōis

De quiddi
tate rei.

Not. bene
aliū
rem
medic
doctrina
millum

Distinctiones. Circa 2^m vr de spēbus 2^m distinctionibus sit hec 6^a dīstīnctio. Siquāria pprie sumpra p apare pūm aliud quoddam est magnum aliud est sūncio. Aliquēdā mediocri in pīrate. Et alia dīstīnctio. Aliquēdā est sūncio alia cum se. quēle apostema simplex. i. ex vīco 2^m simplicī humore factum: quoddam cum pofūz et dīuersis humōribus. Et alia dīstīnctio sumitur etiam ex pte cōpōsitionis sūnciē cum alijs. Nam aliquānta coniungitur cum habitudine pa-

corum humorem in toto immo cum temperantia in qualitate et quantitate in toto habetur dicitur per quod in partibus vicinis partibus aparetur quod non repugnat in fanguibus vel collo et partibus circumstantibus peccare maiorem humorem vel propter debilitatem alium illos membrorum stare totum dicitur alioque propter influxum a superioribus facit ad debilitatem illos membrorum in respectu aliorum et sic poterit stare disemperantia humorum in illis partibus et in quo vel in quali respectum in habitudine totius vel coniungit tale aparetur totum plectoria vel cachectica fine ab illa tunc sanguis in toto vel contra malitiam humorum etiam in toto. ¶ Alia distinctio aliorum quantitate proprie sumpta quod est apostema et est particularis decollatio vel frangulatio. i. causa particularis decollationis aliorum coniungit cum alijs causis specialibus et per cum impulsio spoliis ad anteriora quod est effectus de causis et aut cum defecatione virtutis ad mouendum lacertos anhelant aut spasmus vel paralysis musculorum feruntur in anhelum et aliorum non. Item aliorum coniungitur cum corpore aliorum finem reliqua membra aliorum cum particulari morbo in alijs membris ut aparetur etiam cum plenitudine et sibus. ¶ Alia distinctio quod est quantitate quod facit est subito pendens quod paulatim magis. ¶ Et est alia distinctio quod quodam est talis per viam defluxum per ceteros euenit quod talis per viam paulatim perfusionis. Et facit per viam defluxum quod facit non pendente alio morbo quod post alium morbum per viam crasis et putrefactionis. ¶ Alia distinctio quod est salubris quodam moralis quod per signa infra manifestabit. ¶ Alia distinctio quod est in principio quodam in augmentum vel declinatione. ¶ Alia distinctio ex parte modi terminationis quodam resolutio quodam suppuratio quodam induratio quodam permutatio. ¶ Alia distinctio quodam finem et ex parte comprehensionis quodam est est sensu perceptibilis interius vel exterius quodam est nequaquam perceptibilis neque per interius neque per exterius quodam est quodam interius perceptibilis est et non per exterius quodam quodam per exterius et non per interius et propter ruzorem colli vel gule. ¶ Et ex hac succedit alia distinctio quod est principalis in hac materia circa quodam diversis auctoribus diversimode diuidunt. Nam quidam dicunt quod talia aparetur finem trium modorum vel em finem in musculis extrinsecis ipsius carne et epiglottis et deorsum predeceantibus et sic manifestat erentum in collo in parte anteriori ipsius rhachide vel finem aparetur in prelo periorum ipsius meri et tunc apparet inflatio ore aparetur aliorum sunt aparetur quod nec intrinsecis nec extrinsecis aparetur quod sunt in musculis intrinsecis ipsius meri vel in musculis intrinsecis epiglottis. Item tria distinguit in quatuor species quod aliorum quod aparetur in musculis anterioribus epiglottis quodam in posterioribus musculis. Et subdit quod quodam quod sunt in musculis intrinsecis quodam sunt in musculis intrinsecis ipsius meri quodam in musculis intrinsecis ipsius epiglottis. ¶ Et nota hic quod quod loquimur de musculis aparetur maxime intelligimus de musculis gutturis et de epiglottis et de circundantibus et non diaphragmatis quod quod gutturis musculi minus faciunt ad auhelum quod diaphragmatis tamen etiam faciunt ad auhelum et epiglottis feruntur in tenendo dillam musum

Nota.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradis.

cium canne: qd si remaneret clausum fieret suffocatio: et ista vtriusq; qd sunt in musculis intrinsecis vtriusq; vel alterius ipsorum sunt peiora. Nam tanta est vicinitas qd apertum mery apertum etiam epiglottis vel saltu opilatur attenuatoe. Et potest tunc dari ordo in his ipsebus reducendo ad divisionem: primo ad bimembrem ut qd squarria aut accidit in exterioribus gurguris tunc aut in interioribus musculis eius: et illa qd fit in exterioribus est triplex: una qd accidit in musculis exterioribus anterioribus ex parte gulae tunc alia in musculis exterioribus posterioribus ex parte colli tunc. Et tertia qd accidit in musculis exterioribus anterioribus et posterioribus simul. Illa autem qd accidit in musculis interioribus est duplex: una qd accidit in musculis epiglottis intrinsecis. alia in musculis intrinsecis mery extrinsecis tunc ab epiglottis. Et qd accidit in musculis intrinsecis epiglottis est duplex: una qd accidit in epiglottis proprie et alia qd oritur sub ea in cana pulmonis: et ambe istae duae species non apparent sensui quantumcumque ore apertum lingua premat. Et illa qd accidit in musculis intrinsecis mery extrinsecis ab epiglottis: alia accidit in orificio extremo mery versus os et in musculis extrinsecis in circuitu eius: ista pars videri facit ore apertum lingua depressa. Alia accidit in musculis mery intrinsecis: ista non apparet sensui nisi quando multum magnificata coacta ad ipsam orificium mery superius vel versus ipsum: tunc cum multa compressioe lingue et videri poterit. Et aliam huiusmodi apertam sunt: composita ita qd si apertum musculi extrinseci mery vel faucium et intrinseci: et tunc sunt pariter apertae extrinseci pot videri et similia non tunc ut supra dictum est pot fieri compositio: quia aliqui apertum musculi et epiglottis tunc sunt musculos extrinsecos mery: et tunc illa mery videri potest et epiglottis non. Et aliam accidit squarria in musculis interioribus et exterioribus: ut aut interioribus ipsius mery exterioribus tunc eius et in exterioribus ipsius colli: tunc videtur interioribus et exterioribus: et collum tunc aliquando ista tunc: in hoc sepe contingit errare in puistico: quia propter apparere apertum extrinsecum credit medicus qd tunc sunt apertum musculi extrinseci tunc intrinseci: sic permittit salutem: sedo erit qd intrinsecus non apparet aliquo modo apertum: tunc ut dictum est. Et cum apertum musculos extrinsecos ipsius gulae: erunt etiam apertum musculi intrinseci vel extrinseci epiglottis vel canae: nulla talis est apprehensibilis interioribus ut dictum est: id non advertat ad hoc medicus ne decipiat. poterit autem declarari ex dolore partis intrinsece ut ex maxima suffocatione et prohibitione anhelitus: et hoc non notate. Et ex his non intellectus per quod omnes species squarriae sunt suspectae: maxime tunc suspecta est qd fit propter apertum in musculo ipsius epiglottis vel canae: et haec est qd propriissime squarria vocatur subito eveniens et subito interficiens. Aliae autem in alijs musculis contingentes non sic sunt suspectae. Nam adducuntur maxime suspicionem pro quod ad ista reducuntur et ideo ad squarriam reducitur lesio contingens in alijs musculis vicinis ut spondilium colli: quia fit coartatio et fit dispositio sicut squarriae propriissime sumptae. Si etiam fit dislocatio spondilium fit suffocatio per viam coartationis etiam si quia humida contrahente ad antri: fit sicut suffocatio. Et dicit Aui. qd suffocatio dislocatio

mus spondilis sede est mala sed prime colli est peior: quia sequuntur accidentia timorosa.

Cause. De causis autem squarriae et suffocationis: quedam est extrinseca et primari

na: quedam corporalis. Ab extrinseca qd de fit quicquid maxime suffocatio ut a casu vel percussione partium colli: propter quod caulas in eis dolor et trahunt mae ad ipsas: vnde fit in eis apertum. Et ita est quod cum laqueo fit suffocatio: potest sicut cum suffocatione advenire apostema.

Aliqua est fit a causis primariis ex parte ciborum vel medicinarum: de quorum proprietate est ut cum sumuntur inducant apertum in gurgure sicut dicit Aui. est comestio andacoche qd herba est species trifolij et eius tyriaca ponit lactuca vel endivia cum comeditur post ipsam: etiam mali fungi faciunt ad hoc: et comestio leporis marini. Et a quibusdam dicitur etiam quod multa cerasa si comedant ducunt ad squarriam a proprietate. Cause et ex parte aeris facientes ad fluxum mae vel per viam liquationis vel per viam compressionis sunt de causis huius. Et prima etiam qd fit ex venis sub lingua in corpore ple no non factis diversionibus alijs vel eionibus per quacumque causas facta fuerit est de maximis causis ad squarriam facientibus.

Cause vero corporales et coactae apertae sunt: aliqui sanguis purus: aliqui sanguis colericus: et aliqui etiam fit ex flatu: et aliqui fit ex colera et flatu: et aliqui dixerunt quod non fit ex mela et quo est morbus propter acurum cito eveniens: cum autem melle non debeat propter grossitatem et propter frigiditatem eius subitus morus et penetratio: ideo dixerunt a mella non fieri. Sed dicit Aui. quod raro fit a mella colia. subito per viam desensus ut rarior videtur hoc deducere: sed paulatim et paulatim per viam aggregationis potest subito facere opilationem ita ut subito suffocet. Nam si melle insit quod per multum tempus imprimat ratione sue puritatis et subit: potest ratione molis aggregare ex multo tempore subito impmere faciendo opilationem suffocativam: unde dicebatur. Uex non elongatur cum raritate illi: quando accidar subito aut paulatim et paulatim: deinde de profocer: non repugnat etiam stante melen colia subtili fieri apostema per viam permutationis impellere cerebro fori vel corde ad partes illas dilatatas. Rationem tamen credendum est quod a melen colia fieri possit squarria propter huiusmodi sumptae propter difficultatem penetrationis in musculos tenuissimos ipsius epiglottis. Et si aliqui fit magis fit in musculis exterioribus colli vel gulae: licet etiam non repugnat de proprietate sima intelligendo reperiri squarriam mellea maxime permutato apertum calido ad nam mellea cam: et ita etiam non repugnat quin fiat ab apertum lapideo: sicut etiam legitur a. B. de illo quod rursus do emittit lapidem: et alio qui habuit lapidem sub lingua: ideo et in vijs medijs fieri potest.

Modi autem terminationis horum apostematum sunt quatuor: vel sex ad mortem vel ad salutem. Si ad salutem vel ad resolutionem vel ad sanationem vel ad prohibitionem eius evenit in primo vel ad permutationem eius ad aliud membrum: et fit duobus modis. vel in die crassius vel innuebat tunc Aui. illud esse maxime periculosum si permittatur ad cor ita subito sicut ad pulmonem. Aliqua ad cerebrum etiam permittatur: et aliqua ad alia membra: et aliqui tunc sequitur mors

De causis primariis

De signis prothecis caecis.

De causis corporales

De modis terminationis horum apostematum

Nota bene.

principalis morbus curet. Sunt igitur quatuor modi terminationis: quod vel sit prohibitio generationis vel augmenti eius vel solutio eiusdem: vel terminat ad mortem vel determinat per viam mutationis ad aliam membram vel ad sanationem: raro vel nunquam in dictis locis terminat ad idem rationem: illa sufficiat de 2° 23° principalibus.

Signa

dicem⁹ de pronosticis: deinde de demonstrativis. Signa igitur pronostica absolute eueniens sicut sunt quod sicut in sepe sunt in vere hyemali i. frigida et humida et matie humida. Raro est: quod maxime sua humiditas sunt in intra membra et non ad exteriora propter frigiditatem: et capite maxime cerebrales sunt deosum et in dictis membris resistent. Secundum pronosticum est quod in se pestilentiali et in se male qualitates multiplicans sicut in se. Ratio est: quod mutantur materie aliquando ad collum: aliquando ad pulmonem maxime cum in tali febri feb. ut plurimum peccat circa cor: et ita ad ista membra propter vicinitatem semper mutantur propter virtutem debilitatam non posse ad longinquam et ignobiliam permutare. Tertium pronosticum ad malum incipiendo est quod in febribus omnibus acutis omnis sicut in febribus et timorosa et sepe ducens ad mortem. Ratio est: quod in tali febri est necessitas magna enervationis acutis: cum non possit attrahi propter oppilationem sit morbus mortalis. Aliud signum: cum subito accidit suffocatio fortis est si sicut est essentiale nocumentum in canavel in epiglottide: et per signum mortale: tunc propter phibitionem anhelitus: quod in talibus locis non potest ita immixtate applicari repulsiva ut phibearur materia ne fiat morbus mortalis. Aliud signum cum infirmus erigens collum et brachia ut alas ad aerem trahendū et aliquando euenit lingua propter attractionem aeris: est signum ad mortem: quod significat magnam oppilationem in viis anhelitus: et ita cum est difficultas in integrum deglutitionis: quod et coarctatur difficultas deglutitionis in omni sicut in naria est signum pessimum: maxime si cum sumit cibum vel potus remittit per nares. Nam hoc declarat ultimam quasi strictionem viis cibi: unde resilit cibum ad palatum et per colorum subgreditur nares: et si cum his pignat pignitio roris mortale quasi necessarium: et si cum his facies infirmus sit viridis et nigra tur sinus oculorum ipsi. i. coarctationes oculorum: tunc dicitur. Alii sepe moritur. Aliud signum pro pronostico est sicut in lib. mortis. Variat color rubens colli et variat ad luidum fuscum et album et fit multiplicatio sudoris sub axillis vel inguinibus strabus alij accutibus dicendis: moritur tur ut plim in 2° die. Raro est: nam hoc declarat quod spiritus attrahunt ad intra: per sudationem illam de clarat quod vapores qui non possunt emitti per anhelum emittuntur per aliam membra cum difficultate vel remittunt cum nocumento et ad pres porosa ut ad emittentia venientes cum erunt in frigiditate in spissantur. Aliud signum malum est cum sit in anhelitu mors tremulus: pulsus etiam fiat tremulus: quod significat spasmos propter extensionem a multitudine maxime vel quod coarctat nocumentum cerebri et fit spasmus. Aliud ad mortem est Raro. quod huiusmodi loquens de apate melico dixit. Dico est mortalis si grossus fuerit absque dubio. Raro

est clara: quoniam maxima melica non obedit diuersioni neque dissolutioni. Ideo dicitur An. quod omnis sicut in anhelitu qui moritur spissat in primis. i. quod sit anhelitus quidam praxinus et sit tremulus anhelitus. et cum apparet spuma in sicut in anhelitu est signum ad mortem primam: imo dicitur An. tunc non est spes in ipso et non opus ut curet. Et multo deterius est signum cario spume in sicut in anhelitu quod spume in epilepsia quod in sicut in anhelitu sit spuma propter humiditatem pulmonis liquefactam simul cum spiritu violenter moto per eam: et ideo plerumque declinat ad rubrum et est mixturissimarum et plurius ampullarum propter violentiam motu aeris in humido: hoc est quod voluit Hipp. 2° affo. in affo. Stragularum et dissolutionem nodum mortuorum: non refert quoniam sicut spuma fuerit circa os. Aliquando tamen cum sunt in ultimata suffocatione mi morato vel quasi extincto motu spiritalium non sit spuma necessario. Etiam aliquando sit spuma et non sequitur mors: cum bonitate aliorum accidentium.

Signa ad bonum sunt facilitas deglutitionis: quod in omni sicut in anhelitu stat difficultas. Et si cum hoc coniungat lenitas attractionis aeris melior est pronosticatio. Secundum signum: staret difficultate anhelitus et incipit tumescere collum vel gula ad extra vel fieri herispila est bona significatio. Et sicut sicut in affo. Aliquando in anhelitu habito si tumor et rubor in peccore. i. in primis extrinsecis et aut gule aut colli signum fuerit bonum: si raras em coarctat egritudo. Etiam quod sit apertio post anres et remittent accutia sicut in anhelitu: valeet difficultas deglutitionis anhelitus: et sicut est signum bonum. Hoc totum dico signum: quod aliquando tumesceret pars exterior collis manifestabit tumor qui prius non manifestabat: et hoc non per mutationem materiei de interioribus ad exteriora: sed erit propter multitudinem et erubescantiam materiae quod non tamen interius dicta membra apertur: sed etiam exterioris: si eo casu non minuent accutia: imo magis intrinsecus ut per intelligitur: quod et hoc non declarat per mutationem ab interioribus ad exteriora quod bona est: sed illa permutatio in se non sit simpliter bona quod melius foret ad longinquum et ad ignobile permutari.

Signa vero contra demonstrativa vix sunt difficultas in anhelitu: et ut sepe retinet os apertum propter necessitatem attractionis aeris: dico signum terrore sepe quod non semper hoc euenit: quod aliquando impletur lingua et rotunda et in longum abbreviatur. Secundum signum est difficultas deglutitionis. Et de his duobus dixit An. in primo capitulo signorum sicut in naria. Intrinsecus coarctatio spiritus pro coarctatione est strictione anhelitus et difficultas trasglutendi. Et hoc signum trasglutitionis inenitabile est primum magis manifestum quod pcedet. Per hoc quod a quocumque causa sit sicut in anhelitu sit per viam coarctationis oppilationis vel coarctatio in mery: ergo deglutitio cibum deglutitio sit laboriosa. Et ideo An. et ceteri maxime Raro in tex. nostro per dicunt. Et in deglutiendo sentit angustia et. et quod manifestior est lesio: et in po^o deglutitionis quod imposita attractionis aeris. Et de hoc et dicit Rabi moyses pichla 9°. In sicut in naria et in egritudine quod enat in faucibus sentit patiens coarctationem cum vult aliquid deglutire non facies mentionem de difficultate anhelitus: quod est minus sensibilis. Aliud signum est quod sit emittentia oculorum. Raro est quod sit exspitio vaporum sursum. Aliud signum est quod ligna sepe emittit et os quod staret oppilationem in radice lingue staret multitudine maxime in str

Nota.

De pronosticis ad bonum.

De signis generis.

De signis pronosticis generis.

Nota bñ.

x ij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthet de gradt.

mus nititur emittre linguā vt deoppiletur ra
dir lingue: etiā hoc fit ad maiorē attractionem
aeris: q: aer difficulter attrahit: vt p: in canis
bus venatiuis tpe estatis. Aliqñ tñ cōtingit q
musculi ipsius lingue perahunt z fit impedimē
tum in emissione eius. Aliud signū est ex pre
doloris. nā p: p: dolo: circa guttur q: ad re
solutionem cōtinui fit dolo: Aliud signū: in
pñ fit pulsus frequētia z velocitas z diuersitas
s. in elevatione z depressione arterie: q: iustm nō
est obediens z fit mor? tremulus in arteria: dei
de cñ rēdunt ad morē fit pulsus tard? z rarus.
Aliud signū apā squināricū est aliquo modo
sensibile circa ptes gutturis vel sensu visus vel
sensu tactus vel a medico vel saltē ab infirmo.
Nam apata que sūt in musculis illis cōprehen
duntur ad tactū: q: cognoscit ibi extēso cū duri
tie in pñ: z saltē percipit ab infirmo q: habeat
ibi quasi nucē globatā. Aliud signum posuit
Serap. q: squināticus loquit duab? narib?: q:
propter impedimentū lingue q: est instm neces
sarium maxime ad sermonē nō pōt qñq: p os li
bere loqui adeo q: loquit quasi cū palato: z ita
resonat in naribus ac si loqueretur cum eis vt
fit in habentibus narea oppilatas.

De signis
speciez.

Signa declarāria decollationē vel pfocatio
nem ex parte spālīs cause vel situs: vt si fiat ex
causa vt a virtute impotēte monere musculos
aut illa debilitas sequit fccitare spasmantē: z
hoc manifestat ex pcedentib? causis debilitatis
ericcātib? vt ex coitu manifestant q: iunātur
ex humectātib?: z ita si fiat ex sicca cā spasmā
te etiā spasmant reliqua mēbra. Et si fit pviā
coarctationis vt pleriq: est p dislocationē spon
diliū si puerant ad anterius facit oppila
tionē in vijs. Si ad posteri? cōprimunt muscu
li z indisponunt ad morū si dislocatio spōdiliū
manifestat ad sensum. Si fit lateralis manife
statur etiā ad dolorē: z si ad dextrum fit puerio
ad sinistru? z ecōtra. Iste rñ cause nō sunt cau
se squinātie p: p: sumpt: vt apose. ideo si
nō fit ex istis causis sed fit ex apate z hoc est vel
in mery vel in epiglora vel in musculis extrinsec
cis. si apā fit epiglora magis ledit anhelit? er
non sic ledit deglutio: si fit in musculis mery fit
nocumētū in deglutioe magis q: in atractione
ne aeris: cū p mery descēdat cib? si rñ fit in mu
sculis extrinsecis mery nō minus fit nocumētus
in attractione aeris q: in deglutioe z hoc p: o:
pter cōp:essionē: sed cōicat nocumētū vtriusq:
z deglutiois z difficultatis anhelit?. Dicit rñ
Aui. q: qñ magnificatur epiglora adeo donec
phibet deglutioe: z qñq: magnificat meryale
adeo q: phibet anhelitū. Stant etiā signa q:
dicra sunt supra. Nā cū est in musculis exterior
ibus anteriorib? vel posterioribus manifestat
tumor: in collo vel gula vel in vtriusq: cū pmuta
tione coloris zc. Et si fuerit in musculis ipsius
mery coopientib? z circūdatibus os extrinseci
ipsius: tñ coze apto depisa lingua cōprehendit
faciliter. Si etiā fuerit in intrinsecis ei? vt sepe
potest comprehendit: z si fit in musculis epiglora
vel canne nō sic pōt cōprehendi: immo quasi nū
quam cōprehendit nisi magnificato apate cōi
cato ad ipm mery. Signa spālīa materiez: si
fit a materia sanguinea tñc est rubedo lingue et
palati z partiu? astantiu? z est dolo: extēsu? In

De signis
spālibus
materiez.

sanguineo dolo: est maior extēsu. In colerico
est maior. i. acutior: z sic expone ter. Aui. Si
causa colerica fit est dolo: acutus: amaritudo
oris: color citrinus: febris magis intēsa: z videt
maior: necessitas euēctatiois in cā colerica: z iō
anhelitus sunt maiores in colerica q: in sangui
nea: z pulsus est velocior q: in sanguinea z durior.
Si mā fit flārica q: possibile est dicit. A. dō
lor non est notabilis nec deglutio est difficilis:
q: cib? subintrat cedēte apate flārico: nec est
dolo: vehemēs z fit obediens mery in dilatio
ne z cōstrictione: z iō apā flāricū nō facit tñ do
lorem: nec est ita timorofum: q: nō deuenit ple
rūq: magnū ita subito: vñ medicus occurrat z p
uider: nō sic pōt facere si ex alia mā fiat. Z cōmi
tatur etiā albedo lingue: z nō est tāta sicut in
colerica vel sanguinea. Si mā fit mēlica a q:
fieri pōt vt dicitū est supra: fiat fuscudo coloris:
remissio dolo: est qñ impossibilis cura: q: mā
nō pōt resoluti neq: suppurari: z ideo suffocatur:
dicit rñ. A. q: talia apata mēlica sequuntur alia
apostomata: aliquando durant per annum z sū
gnant per materiam esse lapideatam.

Signa terminatiōis horū apātū ad alia mē
bra vel ad saniationē. Signū cōuersionis mē
ad saniem est: q: dolo: fit maior: z ita inredunt
accētia. ad tactū p: p: mollicies z resindat ali
quid de mā: z rascatur aliqd de ea q: fit obediē
deinde minorat dolo: z alia accētia. Si fit q:
mutatio ad alia mēbra declarat p signa. Signū
pūmū est cū detumescit nō facta manifesta: cō
ne p flōmā vel aliud signum est q: mā rapit ad
aliū locū. Si pmutat ad pulmionē sunt sig
q: fit tussis maior: z pulsus fit magis vndosus
q: resoluunt vapores. nā aliqñ pmutant ad pes
riplemmonia vel ad empima. Si ad cor: seqū
tur syncopis: tremor: casus: strus. Si ad cer
ebrum fit dolo: capitis: fit minoratio in operat
tionibus aialib?. Si ad stōm vel hoc fit apā
do vel nō apādo: si apādo sic fit dolo: sensibi
lis circa stōm z fit nausea si nō apādo saltē fit
nausea ppter transitū materiez uociue ad ipm.
Si pmutat ad reliqua mēbra p: p: rilla
tio in illo membro: z fit sepe tumorfactio in illo
membro: z tunc medicus debet inrendere cum
attractis si non fit membrum nobile.

Cura De cura due sunt intentiones. s. cura
cōis: cura parricularis circūcernens
repora morbi. Cura cōis vertitur circa tria. Pri
mū est regimen in dieta. 2^m stat in eūone mate
rie. 3^m in diuersione z prohibitionē fluxus.
De primo opz cōmemorari q: est maxime arre
dendum in isto casu propter ipsum esse morbu:
propter acutum: qñ vt dicit Aler. in pūm capu
tuli. Squināsis passio q: alie passionē acutior
est: sed specialiter debet regimen vniuersaliter
inclinari in cauendo ab omnibus que agitant
humores: q: cum squināria fit apostema modi
ce quantitatis: rñ morbus est peracutus pro
pter paruitatem membrorum in quibus fit: que
sunt instrumenta immediata ad attractionem
aeris vel deglutioe vel vicina ei? sine q: bus vi
ta nisi modico tpe stare nō pōt: z oīs debilis hu
mor: fluēda ad dicra mēbra sufficit facere oppila
tionē: z inde curandū ē vt fit regimē quierit. i.
humor q: etariū. Si ergo aer q: rēparat
vt modicu? fridus, nā aer calid? imo ē rēparat.

De signis
permuta
tionis.

De moru
quiete.
Tota

De p: p: t
rie cōi
varia.

De cibo.

carnis pulli: et ita ingrossando vsq; ad oua for-
bilia q; non erigebantur nisi fluxa mār: nisi tra-
re indigentia ad norabile restauratiorē: sem-
per dimittant ea q; a p̄lerare nocēt: de q̄bus
supra dictū est: in totū relinquat vinū tamq; ve-
nenum t; faciens ad fluxum materię t; ad apa-
tis augmentū: bene aduertant iste dispositio-
q; sunt periculossime.

¶ De scō infērie. scōne mār dicit ūi. q̄s
curant cū flōia t; solone vērtris in p̄m vniūci-
iūsq; eaz: hoc in p̄m capli in sermone vli de
curis ap̄arum acciderūt in p̄ibus gutturis: et
hoc idē dicit Aler. in p̄m capli dicit: inter q̄s
dem oia flōiam in quinaria necesse est adhibe-
re loquēdo vlt in oi. ¶ Sed vt hoc clari? intelli-
gatur nō q; flōie corpore sanguine vel alr ca-
lido pueniūt oē q; p̄m flōia flōia: sed in mate-
ria flatica vel colica dñantib; eis in sanguine
¶ Wef. in nūm q; p̄m flō solovētris enādo māz
cofca vel flatica: deinde flā flōia. t; q̄s. p̄r
p̄r esse ita. mā stante mā cofca separa a mā sa-
guis p flōiam fit cūo sanguis t; ebullit mā
gis colera: iō in ea fit nocm. Silr dico de flate
q; inquad flā enādo sanguine. Ideo conuenit
p̄m enacuare tales humores separatos a nār
a sanguis: deinde flā flōia. Et hoc ē videt in
nuere ūi. in capli de cura de colarion vbi
voluit cū dicit. Et p̄m veritate cū dispō tolerat
expulsionē flōie. ē emissio vliq; ad maturita-
tē: runcidē est meli? ad hoc vt remaneat vire?
in corpore: cadat oīo ip̄i mār egritudinis ꝛc.

¶ Sed de difficultate credo ego q; in oīa mā
ue colerica siue flatica t; siue mā sit mixta siue
nō mixta sanguinis q; fit flenda a p̄m flōia non
oppnariūb; alijs de flēda flōia dēntre eratē
ꝛc. q; in p̄m flā inrēro p̄ncipalis phibitio
nō flur mār ad locū apatis: q; humores quīs
flit separati a mā sanguis t; nō fluit nisi mediā
te san. nisi vt dicit. ū. vbi ēēt sola mā peccās in
gutturē ita q; oīa alia mēba essent quasi vacua
mā emirēda: t; claudat vt nō flā flōia: sed
phibeat reflo t; phibeat nutrimentū vt sit co-
pus eius vlt sanguis p ip̄i nutrimento t; p̄r
corp? sit puerrens ip̄m sanguinē a p̄r apatis: t;
ita hoc nō flā diuersio: t; istā sniam cepit a Ra-
si vt visum est sup. 3. p̄rines. Et vix est si fic ēēt
q; corpus esset multū inantū fm reliqua mem-
bra cū sola replēne partiū gutturis q; foret iste
retrus p̄sser p̄acriari: sed credo q; nunq; hoc
cōtingat: ita ergo semp flōia in tali casu q; flu-
cis q̄tūciū modicus de mā qualibet ad locū
apatis inducit periculū mortis. ¶ Voluit ūi.
in cap̄o q; hoc loca q; ap̄an sunt adeo tenuia
et sunt in excessu ita magne debilitat q; ap̄ara
sunt multum parua: qm locus non est capax vt
ap̄ara dilarentur in ip̄is: ideo ita adducunt ad ri-
morem suffocationis vel importetie deglutio-
nis parua exītia quecūq; p̄ modici fluxus mār
fit timor de suffocatione: ideo flā maritine inrē-
ro in phibitione fluxus. Et ideo Ras. tertio cō-
tinentis redarguit Iudeum prohibentes in co-
lerica t; flegmatica flōiam fieri: immo in omni
conuenit: ita q; coniungat vt plenitudo sangui-
nis in toto quīs ipsa sit et alijs humoribus est
ab ea incipiendum vt phibeatur sanguis in to-
to corpore: dñans ne trahatur ad locum apatis.
¶ Si etiā absq; repletione sanguinis in toto flu-

Questio.

Nota opin
niones au
ctoris.

Flōmia est
semp fēda
in oī squi-
natia.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

In pn^o tal
lin apatus
est semper
fleda floia
dimerfua.

Si nō pos
fir fieri flō
mia appo
nent vōro
se curibz
cū scarifi
catione.

rit repletio in aliquo particulari mēbro cōicā
ri gurturi: qm p floiam educetur ab illo mēbro
z phibebitur flurus ab eodē ad locum apatis.
Si etiā esset paucitas humoꝝ z nō nimia pau
citas vt in casu supiori: tñ ad diuersionē eēt illa
la floia necessaria ppter cām dictā supra. Sed
vex est qd hēc floia nō fit ad efiōnē mēprie
apatis: s̄ fit ad purā pūitionē flurure mē: qm
apari fieri v̄ voluit Gal. 13. terapē. Et 3° reg.
q qno ad parē futurā fieri debet pūitio. Et pio
hoc videat qd facta supra in ca^o de frenesi vbi
declaram q nō repugnātibz pditionibz cōibz
ad istā floiam q in oī apate tali in pn^o est fleu
da floia dimerfua: si ergo illo casu puenit mul
tomagis in casu nostro ppter imminere mai^o
piculū cite moris. ¶ Bñ ergo pcedo ad mētez
Abē. q loquēdo de floia efiatiua mē ppe stā
te mā colerica vel flārica peccāte separtis a nā
sanguis: qd eo casu prius est fleda solō de illa
mā: postea efiō p floiam: qm p efiōnē factā p so
lutionē vētris eqnabitur mā cū sanguine: sic
vtilio: in pcessu fieri floia efiatiua. Et istū sens
sum intellexit An. in ter. supra alle. cū dicit. Et
fm veritātē cū dūpō rolerat expulsiōnē floie. f.
eifiatiue. f. ppter esse separatā mām faciēte apā
a natura sanguis: tñ melius est qd vsq ad mā
turitatē tardet. Per maturitatē nō intelligen
do sanationē in mā: sed tps in quo est inuia di
gestionis ad sanē: qm eo tpe fit cōmorio in mā
z ebullitio: sic cōmisset mā q als fuit separta a
nā sanguinis cū sanguine: z ita floia euacuati
ua tñ valebit q si an fuisse facta nō fuisset cō
ueniēs ad efiandū mām q erat separta a nā san
guinis: ideo hic fuit meli^o tardare vsq ad ma
turitatē vt remaneret vīr^o in corpe necessaria
ad digestionē mē: vt loquat de efiatiua dicit
z vt cadat efiō ipsius mē egritudinis supflue
p floiaz q an nō fuisset facta ppter in cōmixtio
nē mē peccantis cū sanguine: z ita isti ter. lo.
quunt de floia efiatiua z nō dimerfua. Dimerfua
ergo est sup. necessaria cū cōditionibz dētis.
¶ Et qñ ppter aliquā cām nō possit fieri floia
talis dimerfua: tñ laudā auctores vt ponant
vōro supra crura ē cū scarificatione ad istam
intentionē. Et de hoc dicit Raf. de mēte Anfi
3° pūitio: Nisi fiat immutatio in s̄quantia appo
nēda erit vōro in tibijs z abstrahēdus est m
tus sanguis. qm dissipabit passio in cōmēuri.
Et addit Raf. dico expedit q fiat cura hui^o plu
ries q si op^o est reiteranda est vōro de vno die
ad aliū. ¶ Sz nota q in corpore sanguineo di
cunt quidā q fiat floia in pn^o vsq ad fincopim
z hoc innuit An. in prin^o. z postea videt se cor
rigere vt dicit Ber. laudat dicens q est silitudo
de pleureti s̄quantia. Sed ei^o salua pace: ista
silitudo nō est seruāda imo verēda: z floiaz vsq
ad fincopi s̄quantia: q s̄quantia nō fit floia nisi
vt phibeat a difficultate anhelit^o z a pfoatio
ne: sed ex inductione ad fincopim debilitantur
mēbra z de facto incidit in suffocationē. Et iō
An. artificiose loquēs dicit q fiat vsq ad 10. z
ad 10. in oī hora vsq ad diē tertii. i. vsq ad ter
tium diē in oī hora in qua fiat floia interponant
10. hore vel alr^o vt intelligat q in oī hora f qua
fleda est floia in p^o vel scda diē partiēdo floiaz
fiat efiō de sanguie a 10. vsq ad 10. 3. pvice vsq
ad aliq. x. q sunt. x. 3. ita q minima summa ex

tractionis sang. p vice fit 3. i. z quarta pars 3.
vnius vsq ad maximā q est 3. i. 3. p vice si su
mas mediū efiō erit 3. i. vel circiter: z ista flo
pōr fieri quatuor vicibz in diē nāli nō deremi
nans ad 3. nec ad aliud: sed innuit q fiat panla
tine p hōas: ita qd fiat diuersa tēporibz z mi
nuta vt de mane fiat 3. iij. post. x. hōas pōr fieri
iterata floia stāte necessitate: z postea mane
sequēti si expedit fiat iterata floia: vñ si fiat cos
piofa floia debilitas necessaria est cābiū. i. cib^o
z cū cibz in casu difficulter sumat debem^o ca
uere ne deducat corpus ad debilitatē: fga cui^o
sequatur necessarius cib^o. Et istā sūiam expōit
Ber. in ca^o pprio cū dicit: ppter illud ergo in
pū^o hui^o egritudinis opvz administrē^o floia
cephalice pter qd eūmens cā. s. mām vlr. i. cōm
totū vel vsq ad fincopim: sed eūm^o parū post
par: qd est qz efiōnes in qb^o eūm^o parū post
par: plus attrahunt supfluitates ex membris
infirmis: z sup hoc est inuāmet^o māius q eūm
re fm totū: z hoc est qz nā dirigit efiōnē factam
paulatim. Et ponēs nōcūmēta floie copiose di
xit: z attractio sanguis vlr. i. fm totū facit acci
dere fincopim z vehemētiā z pfoationes mā
gnas. z sup. est necessari^o cib^o ad releuādiū a fin
copi q cibi exhibitio aliqñ fieri nō pōr in casu
vt pty: z sic ponit hostem ad piculū mō: vsfm
hoc nō pferit ad obseruationē casū. A. vbi v
sentire ad floiam vsq ad fincopim in s̄prie for
ti. Et ita dicit Raf. 3° pūitio. dicit q si corp^o
fuerit potēs ad lqz febre s̄stēti in passioe s̄quan
tie minutio bz fieri donec veniat ad fincopim.
Nā lz in certo casu possent pificari s̄prie: q si ali
quorēs corpus forte fuerit nāl^o z multo pō
iū cū cadit in fincopi per enacuationem factā
per flōmiam fit illa fincopis recuperabilis sine
cibi exhibitioe vel potus que non esset recipie
rabilis in debili vt als declarauit. Et vt sic non
videatur tantum imminere periculum in casu
si talis flōmia vltima fiat in forti sicut immin
ret in debili: tñ ppter aliam causam vt s̄prie
carionis parte fieri in quam facili^o incidit q
leciqz corpus s̄quantiam ex forti s̄quantia
qualecunq fuerit sine forte siue debile indicio
meo eligenda est pars tūior: magis regularis
vt non extrahatur sanguis plurimus subitō: s̄
paulatim z paulatim ad modum supra expōi
tum. Et ita Raf. post rectum allegatum p dnas
columnas dixit. Dico q si fuerit s̄quantia dif
ficilis z patiens periculum videtur pari^o flo
boromanda est cephalica ad quāritatem. x. r.
z c. ¶ De quibus venis fit scinda recuratur ad
cano. allegatos sepe fiat de vena cephalica ad
enacuationem materie flure: z ad diuersionem
aliqualē fluentia. Et si est intensio maioris di
uersionis vt stante maiori dolore fiat de saphe
nis: postea de ambabus cephalicis: successe
ppter efiōnem. Sed si esset cōitas a toto ppter
retentionem alicuius supfluitatis cōfuerit efiā
ri vel a particulari mēbro: tunc expedit vt fiat
floia a venis respicientibus dicta mēbra: vt fa
cta retentione mēstruoz vel emoroydarum
fiat a sapheuis: z per cōitāte patis fiat a ba
slica. ¶ Deinde fiat floie plicares ad efiandū
mām continuatam vt de venis sub lūguā vel de
venis interioribus labij inferioris. Immo dicit
Abē. q fiat in prima diē floioz mēyayaz sub

Not. bene
exponem
ter. An.

Nota op
monem
causā.

De qñ
nis cū
da floia
hoc casu

Christe
sore.

lingua: sed intelligat facta flōmia cōi de alijs
venis: vt ea die qua flōmantur vene cephalice
flōmentur etiā vene que sub lingua sunt: et hoc
qū est timor suffocacionis: et iste vene videant
plene. Ideo addit: et maxime festinandum est cum
plenitudo his affuerit: sed nequa qū sunt flōmā
de iste vene nisi alijs pcedētibz flōmij. Et iō
multum errant qui a pñ^o faciūt flōmā harum
venarum. Et in hoc est modificādos textus et re
cte intelligēdus dñi Aui. q̄ etiam fecit multos
periclitari cū dixit: et nō postponat flōmia ve
ne que est sub lingua: imo opz vt incipiat id sal
tē in die eadē intellexit factis alijs flōmij fm
separationem. Nam tunc in die eadē stante ne
cessitate sit puenient flōmia. s. venaz sub lin
gua. Ideo ad hoc insinuandū addit pūmandū:
immo saltē fiat sup. dicra flōmia in dispōne se
parationis p̄dicte. i. in dispōne flōmiaz separa
tim factaz et p̄prie cum fuerint vene q̄ sunt sub
lingua extēse: et sic voluit p̄cessisse separatas
alias flōmias. Et bene nota hoc q̄ in isto ter
mini errant etiā p̄ti medici: si p̄uenerūt m̄az
ad locum et angē ap̄at: sed factis alijs flōmij p
ordinem vbi sit p̄curra q̄ p̄res circūdātes lin
gua abducat sanguine in illo casu fiat flōmia
sub lingua eadē die etiā stātibz illis venis li
guerepletis sanguine: tūc fiat de eis flōmia ne
organa corumpantur.

¶ Tercū est q̄ in flārica vel in mēlica vel in
colerica separata a nā sanguis post flōmā di
uerſimā est flēda eiō humoris appropriata.
Et in hoc laudat. Mē. aquā fructuā. i. soluti
uorū cū aqua solari in mē colerica. Et in flāri
ca laudat Aui. hieras de cuius p̄prietate est vt
enacuet mām que est in opposito ip̄i mery. i.
partibus supioribus capitis: et hāc. et Mēline
dent pillulas chōpicias. Ego nō audeo sup eas
p̄oper agirationē maxime cūz essent accētia
periculosa: qū quecūq̄ modica mā flueret pro
pter agirationē ad locū duceret piculū: s̄z dñe
exhiberi medicīnē nō agitante et iterari: et hoc
qū corpus est paratū vt possit aliqd̄ deglutire
vt dicit Serap. Nā tunc eūamus eos desup cū
aqua solari: et cassia. et sup. silibus: et ponimus
quāritatē illius. s. soluti fm quāritatē vtrū
tis et eratis. Sed si non posset deglutire vt sepe
cōtingit: tunc opz eūare p inferi? vt cū clysteri
bus et clysterijs q̄ debēt esse acuta si febris non
affuerit ad fortiter p̄uendū mām inferi? q̄
nō erātē febre nō est timor: de multa agirationē
humorū in toto. Sed vbi esset febris nō opz vt
clysteria sunt multū acuta p̄pter timorē agitas
tionis. Et istā insinuat Aui. cum dixit.
Et ex eis quidē q̄ sunt vehemētiorū iunamēti est
inceptio. s. post flōmā factā et maxime cum nō
steriorum fortū valde uis febris phibear: tūc
en opz vt sit p̄uentio clysteribz leuibz. Clyster
ria aut fortia et clysteria in hoc sunt maximi iū
uamēti. Pro clysteri ergo fortia fiat compō vt
isra. s̄z surſuris cētaurē thicados. añ. añ. j. pos
lipodij cartūam. añ. j. s̄z. s̄z. vertice agarici tur
tis et añ. j. decoquant in aqua debite quā tira
tis et añ. j. s̄z. colature addat hierēpigre. j. s̄z. ele
crurij indi. j. s̄z. salis gēme. j. añ. misce: et stā re
fe. fiat decoctio cōis addēdo modicū lacrucay
in decoctioe dissoluat cassiē. mell. viola. añ.

¶ j. s̄z. diaprunis solutiui vel electuarij de succo
rosa. j. añ. salis cōis. j. añ. misce. Et sicut habes de
scripcionem horū in cā cala et frida: ita in causa
mixta facias cōpōnem. Hoc aut qd̄ dictū est su
pra de pillis cochys marteyrifica in ap̄ate ca
lida et mā cala cū notabili dolore: sed in flārica
vbi esset modicus dolor: neq̄ anhelit? esset dis
solutas q̄ fortasse terminabit ad. xl. dies: tunc
forte cōuenient nō vt essent materias cōes a
toto sed vt essent materiā appropriatam: et hoc
multotiens in multo processu morbi. Et ita sit
completa intentio enacuationis.

¶ Alia intētio q̄ est diuersio: quedā est ad lon
ginq̄a et est p̄p̄issima diuersio: et hoc sit cū di
uerſionibus lōginq̄s vt cū vērosis postis sub
gēmbz: et postea sursum ascēdendo ponamus
vērosas sub mamilis postea i dorso. Si sit cor
pus sanguineū aliqd̄ licebit scarificare istā ven
tosacionem vt cū post vērosam apparebit tur
mor: cū rubore ad fuscū declinare: et hic v̄z scari
ficatio ventosaz postiaz sub mamilis: vñ dicit
Rasi. j. cōtinentis: et appouēda est ventosa sub
mamilis cū scarificatione vehemētē: eo q̄ ad fe
trabit vehemētē et deficiat passioē: illa tñ vē
rosatio nō pcedētibz alijs ēē multū suspecta
et maxime si ponere supra ad collū: vt aliqd̄ sit
ne mā ad collū lesū cōuerteret: sed sine scari
ficatione aliqd̄ necessaria est vt videbif in inten
tione accētiū: q̄ cōtinet dilatatū mery quantū
possibile est: et elenet ip̄m mery ab epigloto: et
fiat facilior deglutio in cibo: esset tñ etiā suspe
cta fluente mā: vñ dicebat Alex. scire opz q̄ ven
tose sunt necessarie in hac passione: sed cū iam
remouerit se sit currēs mā. i. cū cessauerit flux?
materie et c. Et addit: cū cessare ceperit succū
rens mā adhibēda sunt q̄ diaforesim faciūt: tūc
en vt vērose adhibēda sunt et cōmētationes et ca
raplasmatas: qū iā nullus timor est supuenien
tis humoris. Nam antea ventose cūatio aut cas
lesactio: plus faciūt superuenire materiā. hec
ipse. ¶ Et ex hoc rex. clare pater magnus error
communiter peccantium: qui nō p̄missis di
uerſionibus vel enacuationibus ad lōginq̄a:
immo etiam fluente materiā apponunt empla
stra calida supra collū vel gūā attrahētia ma
teriam et diuerſetia ad propinqua loca ap̄atis.

¶ Hec etiam intentio cōpletur ad longinq̄ū
cum fricationibus extremoz marie ribiaz et li
gaturis. Sed in corpore pleno et in pñ^o stant ra
les diuerſiones moderate et nō laboriose p̄pter
agirationem. ¶ Ad hanc etiam intentionē in
nant et maxime faciunt clysteria fortia et cly
steria de quibus dictum est supra.

¶ Mēline etiam laudat in hac intentione ea
que conuertunt ad eretiora materiā propriā
etiam vsq̄ ad ponendum vesicatoria supra col
lum aut eritis posterius: et generaliter ea que
dicta sunt in capitulo de catarro: et ad diuerſen
dum fluxum materie faciunt ad hoc: sed nun
quam ad hoc deueniendum est nisi fluxa mares
ria in totum et in timore suffocacionis factis
omnibus alijs ingenijs et enacuatione et diuer
sione: quoniam si talia ponantur immo solum
reſolutina in principio applicata aliquotiens
ducunt ad interitū. Et de hoc dicit Aazarauis:
et caueat sibi vltima caurela sup. medicus qd̄
non resoluat in pñ^o. Hoc enī ducit ad interitū
et iij

Ubi error
re sepe cō
mittit rō
fores chi
rurgici.

Nota h̄ba
Aazarauj.

infirmi cui testinancia sicut idoneo testimonio
certificari sumus de operatione stultorum: qui
ut in pluribus cum accidit hec egritudo incipit
aquam calefacere et in ea perias lini submergen-
tes cernici eas calidas superponunt et iubet fieri
gargarismum cum rob et pietro et alibus et cito
necant infirmum: et parit nobis pluries testi-
monium huius: ita etiam sit completa hec in-
tentio diuerfionis.

Iam succedit alia que est interio reper-
cussionis: et qui hec est pri-
cularis intentio que debet morbo in particulari
tempore maxime in primo: ideo iam ponenda est en-
ra magis particularis concernens reposita morbi et
modos terminatiois apatis per localia remedia.
De cura igitur apatis primo dicitur de medicinis ap-
propriatis secundum diuersa reposita morbi. 2º de his que
a proprietate valent. 3º ponet quid sciendum sit quoniam
res est in desperatione: et sic complebitur intentio quo
ad accidentia: deinde pro complemento tractatus
ponet etiam cura suffocationis in aqua vel ex fa-
mo facite. Notatis ergo que supradicta sunt si
apostemata sunt calida in primo ponantur reper-
cussiva que non sint calida siue sit apas colericus
siue sanguineus.

Sed prius quam periculum descendamus operis com-
mune quedam dicenda sunt. 6º meimur capº primo
quod in cura huius apatis est duplex intentio. Una
que est contra omni flegmonasium particulam: ut si
per percussionem debent in primo apatis etc. Alia in-
tentio summa a natura periculi lesit: et in processu
capituli declarans intentionem que summa a natura per-
cussiva posuit quasdam circumsantias attendendas cir-
ca eas necessarias ad exhibitionem medicinarum.
Una est quod pericula que curat huius ratione et mol-
liorem superficiem eius tunc que sunt os omni-
nia alia que sunt corpus totum est curat.

Secunda circumstantia est quod talis pericula et sup-
plices semper sentit indelestationem et horribili-
tatem medicinarum acriter quod interius offerunt:
unde pharmacon fortia que habet aliqualem vir-
tutem dilatoria. i. venenosam vel horribilem non
conueniunt eis qui curantur dispones que sunt in
ore propter indelestationem. Tertia circumstan-
tia est quod hec pericula lesa huius duos potest: duas
vias per quos ad ventrem. i. ad stomachum vel pulmo-
nem defluere potest aliquid de horribilibus phar-
macis: ideo timor est in applicatione fortium
medicinarum et curarum per interius ne aliquid de-
fluat ad pulmonem vel stomachum et nocumera magna
faciat. Et ideo vituperatur An. appropriatio
nem vitrioli in medicinis. Et ista eandem senten-
tiam accepit Rasis 3º continentis dicens. Dubi-
tandum est ne ex medicinis quibus curat os aut
isophagum maneat aliquid ad pulmonem: unde vi-
tandum est medicamen in quo est calcantur et est
species vitrioli. Et addit: non est ira quod vitriolum in
hac passione iniquiano mandragora et simili-
bus quibus sunt frigide et repercutiant super in primo
neque viride eris quibus appareat et sit in alijs. su-
per his ergo canonibus operis firmare casum. curari-
um in medicinalibus particularibus diuersis
secundum diuersa tempora ipsius apatis et materie sa-
cientis ipsum et sue terminationis: et tales me-
dicine complent intentionem cum qualitate super.
manifesta et modo sine substantia aut cum proprie-
tate et qualitate simili: et eis quedam sunt simi-

plices: quedam compositae.

Ad practicum ergo veniendo in primo apatis
per interius in apate sanguineo conueniunt res
percutissive frigida et sicca. In colerico conueniunt
repercutissive frigida et humida lenitiva: non autem
stiptica. In primo ergo apatis sanguineus et col-
ericus conuenit succus lactuce: qui et qualitate ma-
nifesta et a proprietate valent apatis gutturis:
etiam qualitate manifesta valent succus plantaginis
succus barbe hircine rob de cydonijs de
agresta et ribes stare apate sanguineo vel aqua
rosata cum camphora in primo principiantur: sed ubi
sit fluxa materia propter illa rob magis valet. In ma-
colerico valet aqua cois et aqua ordei cum aceto
gargarizata secundum modum statim dicendum: et dicit
An. de compositis est rob papaueris qui permiscet
cum stipticis est vehemens inuacem in initio
maxime sanguineus intelligat: et in flegmatico
valet gargarismus factus cum oryvelle et aqua et
aceto. nam valet calide et frigide: ut dicit An. in
initio: valet gargarisma lactis etiam in augmen-
to propter lenitionem: et omnia talia gargarismata per
omnes proueniunt auctores. Sed per legitime di-
bitari si conueniant gargarismata in primo in huius
passionibus: qui non conueniunt in passionibus pe-
cto: et pulmonis: neque in catarro prefoctatio
ut supra dictum est de mente Anselmi et Conclia-
tor: concludit quod non: quod sit motus per os et percutit
materia ad membrum debile: ideo non debent ap-
poni gargarismata. Eadem ratio videtur militare
in passionibus gutturis: quod per motum sit attri-
ctio materie: non ergo fiant gargarismata vel fiant
cum leni conatu et in processu fluxa materia propter
motum fluxus: proinde dicit An. gargarismata
postponantur donec est illi repletio et fuerint garga-
rismata dolorosa timendo attractionem: tunc ad-
ministrantur post mundificationem: teneant igitur
humida illa leniter in ore circa gressus lesas.
Etiam An. forte propter timorem nocumera
gargarismatum: insit ista frigida stiptica ponit
per insufflationem pulueris intus: unde in ma-
teria sanguinea valet pulvis rosarum pulvis
boliar. et pulvis puluerizata. In colerico succus
lactuce vel liquiritie erica rino puluerizatus et
parum balastie: vel de rosio vel aliquid stipti-
cum simul ponatur. De humidis etiam conue-
nientibus omnes singularissime conueniunt su-
per duo. scilicet rob mororum etiam diamoroni: et rob
nucum: quod supra rob mororum excellentiam
habet ut voluerunt et An. et Rasis tertio con-
tinentis et Serap. Et sequuntur in hoc Gale.
sermo meimur ubi de hoc ponit historiam: quod
cum nunquam vidisset autem eum doctorem alium
quem qui de eo fecisset mentionem: ramen de
alexandria rediens in patriam inuenit quendam
ortulanum qui suffocabatur de squinania:
videns ibi fructum nucum iussit auferri cor-
ticem earum extrinsecum et in mortario terere:
et per pannum colare succum eius non cognos-
cens qualiter se haberet in subtilitate et grossi-
tie: sed eo inuento aquoso et subtili iussit ortula-
num colligere os suum ex eo: ubi plurimum iussit:
ita experientia cognovit quod virtus eius multum ex
celleret virtute aliorum. Et ita dicit Serap. qui hoc
est melius reliquis medicinis que administran-
tur in apostematibus gutturis et oris et foris
ex eo est quod hoc medicamen facit stipticatum

Nota de
colerico

Barthol
ma laca
vbi in m
gmo
Quibus

Nota.
Repercuti-
ua in primo
horum parti-
nullo sit
ad extra
applicanda

Nota per
sermonem
Gale. ser-
pam.

z submergit vehemeter z pfundat in poris: et
no separatur ab eis velociter sicut apparet ex rin
crura manu eo: qd excoctat nubes humidas
q: no remouet nisi cu lauatur manus cum reb?
multa absterfio: z ita a pn° talis succus mul
tu valer sicut z succus moroz z multomagis sz
qm no possit dn seruari sine admixtione mellis
p annu. Idcirco loco alleg. voluit Gale. apponi
in decoctione aliqd mellis ad cōseruandum: et
tūc nihil indelectabile hysed a pn° no est sicre
perculsum: yz cōuenit nisi sit modicissimi mel
lis: z tūc etiā aliquatū inuaz ppter mel in pn°
apostematū calidoz: qd semper ab apertibus cali
dis aliqd resudat de materia apario: z ideo in
virtute mellis fit absterfio conueniens. Et ideo
hoc est dn aduerfū qd in cōpositione istoz
rob. s. diamoz z rob de nucib? ponere tūc mel
lis qd fūci vtr aliqd faciūt licet. Id est. ponat de
melle vel de rob. Echibitio huius medicamēti
no conuenit in pn° neq in augmento ppter
ipsius mel nimis calefaciens vel resoluens: immo
etiā fm cōpositionē. Id est. bonū erit a pn° cu
dictis electuarijs aliqd apponere reperculsiuo
ro ppter rimozem mellis. Et hoc voluit Ga. lo
co alleg. qd fm diuersa tempora morbi diuersas
medicinas cōmiserunt: dicit sic. Optimum ergo
securis ego fūci nuci esse coctū cum melle ga
stas z nihil indelectabile vidēs habere in qua
tuoz modis diuisti eius cōfectionem. In initio
enim permiscui aliqd tpticantium. 2° vero
de myrra z croco. i. in 2^a parte augmēti versu
stauin. 3° de sulphure z utro. i. versu declina
tionem: pueris aut z debilibus mulieribus et
hibet solū non permiscui ppter dulcedinem.
Et ex hoc pty error: istoz qd in squinantia acuta
exhibetur diamozon ad gargariandum vel rob
nuci cum aqua ozdei tūc. Unde non debet gar
garizari neq cum aqua ozdei exhiberi sed cum
aliquo tpticantium: vtr cum aqua ro. vel plan
taginis vel cum aqua decoctionis sumach vel
myrrillorum. Et si talia exhiberentur parump
repida propter penetrationem in profundum
fore melius valerent.

Nota.
reperculsi
ua in pn°
boz apatio
nullo sit
ab extra
applicāda

Et quod est dictum de reperculsiuibus istis
prios in principio: idem intelligitur de his q
extrinsecus offeruntur: qm omnia repellentia
ab extra applicata pphibita sunt ne propter res
pulsioem materia in interioribus repercutia
tur: z maxime que in exterioribus contenta est
z lādi z deglutienti: ne etiam materia apostema
tis intus existens expellatur ad nobilia mem
bra pncipalia vtr ad pulmonē z ad cor. Per ap
riorum ita aut interius tptica uon est timor
in repellēdo ad pncipalia membra: qm natu
ra regulare magis ster repulsiō ad mēbra exte
riora sibi vicina ignobilia qd ad intrinseca no
bilia ppter fortitudinē etiā illoz: nō membroz
in resistēdo. Sed qd debet esse tales medicine
exterius applicāde laudauit Aui. vtr circūdet
collum lana: z ppter lana yfopi. i. lana succida
que sit infusa sine in oleo olivę mature siue in
oleo camomillino. Sed tūc nō apponant hmoi
nisi sacris diuersionibus vtr supra. Et laudatur
in hoc singulariter emplastrum factum ex fo
lis mori contritis mixtis cum oleo camomilli
no. Et reliqua ponētur infra cum erit sermo de

his q agnū a ppietate. Et ista intērio de me
dicinis q debentur a pn° reperculsiuibus ppter
manet quasi eadē in isto ca° etiā p totū tēpus
augmēti: qm talia mēbra lesa ex situ eozū sunt
supposita reumatibus: etiā qz rara sunt prona
ad recipiendū qd aliunde influit: z ad hoc facit
etiā mor? illoz mēbroz z cōtinuū quasi loque
le exercitiū: ideo parū vl minimū dz esse. id qd
dz admisceri de resolutiuis in augmēto cū istis
prios: immo forte nihil resolutiuo zc. est admi
scēdū in augmēto. Añ. Id est. nō varianit medi
cinas pncipij a medicinis augmēti: dicit sic. p
cedat ergo post effusione vtr stiprica in pn° z aug
mēto administrētur. In statu vero stipricio cū
resolutiuis est vtrdū zc. Et ista q dicta sunt
de reperculsiuis in pn° z augmēto debet observa
ri in omni materia: sed differenter in calida et
in frigida: qm in calida debent esse frigida z sti
pica: vtr dcm est: sed in frigida vtr flegmatica
debet cū talib? aliqd admisceri calidū vtr sgnā
tū vel thys z mastix in decoctione alioz: cum
est intērio vtr sumatur humida: vel talia pulue
rificentur cum rosis vel aliq cum est intērio in
sufflationis: z ita intelligitur etiam in empla
stris exterius applicādis: qz fortiora calida ap
plicari possunt etiam in pn° in frigida q in ca
lida. Deinde veniente statu cōsiderandum
est an apostema sit in via resolutionis an matu
rationis. Et si sit in via resolutionis tūc addan
tur resolutiua stipricio vtr de fenugreco de ca
mo: nulla de melliloro in decoctionibus: z in di
ctis decoctionib? valer mel z spica: z insuffla
tionibus singularissime inuaz myrra z crocus:
myrra cū pfundatur cū virtute stipicitatis z
sue resolutionis: z facit crocū puenire ad pfundū
z aggregatur ad maturatiōē faciēdā siue sup
resolutionē vtr dicit Aui. sequitur Ga. 6° meimur.
Et in hac intērie addit aliquot iēs cinuamo
mū: z ista magis valēt p viā insufflationis vtr
dictū est qd p viā decoctionis. Nā dicebat Ga.
loco allegato. Crocus aut z myrra: multa alia
aromatū amittūt virtutem in decoctionibus:
z aliqd addimus sal maxime si materia declina
uerit ad duritiem. Unde dicebat Aui. Si autē
videris eam declinare ad duritiem tūc perui
sce cum moris aliquid ex baurach. i. salio. Et in
hoc etiā singulariter valent stercoz: vtr stercoz
album canis qui fuerit nutritus tribus dieb?
ex ossibus tantum: z stercoz hominis nutriti
ex lupinis cum abis reliquis bone digōnis.
Sed si fuerit ex lupinis tantum facta nutrita
tio: tūc dicit Gal. q stercoz sit in abominabilis
le: malum odorem non habens: z valer assa
fida ad hanc intencionem cum multis alijs
milibus que vltra qualitatem manifestam: qz
calida resolutiua etiam a ppietate respiciūt
dicta membra: vtr infra statim dicitur de his q
a ppietate valēt. Et hic nota bene q licet ista
a ppietate valeant in casu: tamen non debent
exhiberi in pn° vel in augmēto: sed solum in de
clinatione vtr expresse dicit Serap. cap° ppio.
Et si apostema sit in via saniationis ponaz
mūs humectantia maturatiua: z in hoc valer
decoctio ficum maluarum z de fenug. z si ponaz
tur aliquid parum resolutiuum non nocebit z
ita decoctio passularum z camomille est conue
nient: z decoctio hmoi valer per interius z ex

Valent in
hoc casu
stercoz ca
nis albi z
stercoz hu
manum.

Nota bñ
Que sunt
agēda qñ
ista apara
pcedūt sz
vtr sania
tionis.

Prima pars practi. magistri Jo. Batthel de gradis.

fecerunt decoctionis ut fennigreci et passula-
rum sicum cum burzio vel oleo amigdalay dulcium
vel pinguedine galline vel argungia porci cum
modico croci fit emplastrum conueniens ad hanc in-
feriorem. Et ex eis etiam quibus vniuad leuare
dum sunt lac ppte emulago phili in calida ma-
teria: et mucilago semino lini et althee cum sap-
pa yue in frigida magis valet. ¶ Facta maru-
ratione aliqui fit ruprio cum instrumeto chirurgi-
co quod aqua est in loco manifesto aliqui chynque.
Aliqui cum medicinis aggregatis interiones ap-
pionis et lenificationis sicut ex medicinis acui-
tis sicut est costum fluuiale cum medicinis vlee-
rariis: facit etiam ad eruptionem aliquid difficiliter
deglutibile: ut frustum panis et similia.

¶ Sed quod aqua est ruprio cum ingenio strues corp-
cum facie in deo: sum: ut materia non descendat ad
pectus: et post fiat absterfus: in hoc valet aqua
mellis vel fuchay: et in fine vini cum medicinis
consolidariis: de quibus dicitur est supra in vlcere
gungia: et hoc in infusum applicata. Item
quod huiusmodi dicitur sunt marime valerian materia
calida. ¶ Nam in maius frigida opus variare regimē
in diera ut non sit ita subtilis: nec flomia sit ita
copiosa: repulsiua etiam habet aliquid consoli-
dationis cum modica caliditate ut est decoctio squa-
nari thuris: et in hac parte videri rob nucis in p-
stancia et diamorion. nam precipitatur rure mellis:
et huiusmodi absterfus aliquando calefaciunt. Ista ergo
rob conueniunt a p- et in p-cessu fiat decoctio si-
cut: camomille: idem intelligitur in maius melica: sy-
stin: magis buda et minus sicca. In maius stancia
laurea ut aliqui habent lignum curia: et circin-
uaf cum cortice imponat in gula leuiter ut mun-
disceat ista mucilago quod adheret apertibus stari-
cis: vnde postea liberio: fit anhelitus et deglutio
deinde ponatur in p-cessu medicine quod facit ad
p-fundationem circa mēbra. Et in hoc valet cro-
cus et myrra: et radix lilij et zircos p-ferri fieri de
coctioes ubi maius sit grossa. Et etiam? fiat eplm
et poris bñ coctis et tritis cum croco et cili argugia.
Laurea etiam ab auctoribus in hoc casu alimen-
tum a p- p-cessu: sed omnimodum quia forte
est nimis.

¶ Nam veniendum est ad medicinas quod a p-rietate
valent. Primum quod valet a p-rietate ista siue lauea
siue linea madefacta sanguine muricis marini
et est sanguis de quod rufus purpura: rest de quod dā
cōchilo pisce: et postea cum illis aliis suspēdit vi-
perat: sic appēdat collo et curat. Et in hoc oēs
conueniunt et ha. et ha. 3° cōtinēto: et huiusmodi reli-
quod illustribus. ¶ 2° est capiat hyndū et decolle-
tur et sanguis fluat supra alas: postea aspergat
cum modico salis: et ponat in vase vitreo et liget
superius cum terra: postea ponat in furno ut fiat
puluis: et de illo insuffletur: et de hoc dicit ha.
6° meumir. Medicinam facies cum p-rietate ad
squinantiam est: ut comburantur pulli hyum-
dinum: addito his sale in fornace: ad quarra-
partem eius ponendo de myrra: et tunc ad curā
dā squinantiam difficilem insuffletur ex eo
hora post horam in guttur: et idem voluit Ras.
3° cōtinēto: et ha. 11° de simplici medicina dicit
quod cinis hyundinum mixtus cum melle et exte-
rioribus gule: debent accipi pulli pingues
¶ Aliud stercus canis comedentis ossa etiam

stercus lupi maxime puenit: immo omnia gra-
stercos sunt mirabiliter ericacina et resolutiua:
dicit ha. 10° de simplici medicina: et stercus hy-
undinis valet: stercus humanum precipue pueri et
perati recti cum diera non put: effectiua cum carnis
bus autem mōrauat et comedat panem farine lus-
pino: illud stercus non erit seridum. et maxime cō-
uenit. Et de hoc ponit uotabile hyndū. ha.
loco alleg. 10° de simplici medicina: dicit quod qui
dā a flegmone in faucibus frequenter molestabat
et ita vehementer suffocari videbat: et ut pericu-
lū effugeret flebotomari eum sepe erat necessa-
rium: et quidam pueri sibi dare experimētū
quod si vocaretur in casu necessitatis aut flomiam
quod cito sanaret eum: et ita factum est et in illo: et
in alio quod similiter patiebat: tūc rogauit infir-
mus offerre p-ctū magnū illi. Nam erat filius dices
et in exponenda pecunia liberalior: ut sibi experi-
mētum manifestaret: quod voluit sibi manifestare
sed precio dato secum conuenit manifestare al-
teri sibi fidelissimo cum iuramento: ne nemi-
nē manifestaret antequam ipse moreretur: ita factus est
sed post mortem illius quod docuerat ille quod didicit
necdū p-rium hominē sibi commissum huiusmodi
sanabat. mihi autem dicit ha. petenti medicē
scriptum dedit ipse libenter. Erat autem sterc-
puer cum lupinis: ut dicitur est supra. ¶ Ista etiam
serida est mirabilis iunamēto: de qua dicit ha.
3° cōtinēto. quod asia ferida suspēsa in collo mī-
gat aqua vniu. ¶ Et de stercore canis dicit eo-
dem cap. stercus quod canis album mixtum post
quod necum fuerit cum iulep et fricatum in palato
melius est omnibus aliis medicinis ad passionē
squaric. ¶ Dicit etiam de mēte diasozidior ha.
quod erat quod quod comburebat capita piscium par-
uorum salitoy: et cum cinere ipsorum sanabat vniu-
asparā et aqua durū et dicitur illay p-riū. ¶ 2°
numerant etiam a p-ordine aliquas medicinas a p-
rietate in casu valēto. et sunt myrra asia feri-
da boracū sal armoniacū semē radicis synapis
piper mentastrum cicuta stercus canis cinis
hyundinū stercus humanum: postea addit alia
duo: ut de felle taurino et succo cucumeris asini
ui: et idem ponēs cōpōnē maxime in casu valētem
dixit: dico ad squaric accipe de stercore infan-
tis comedentis lupinos et de stercore canis sup-
dico et cinere hyundinū et asia ferida et myrra
bñ tritis: et insuffla in eis pluries hoc est singu-
lare remediū. Sed bñ nota quod his sibi: ut etiam
diti supra: non est verū in p-: neque in angmēto
ly etiam a p-rietate valeant p-pter caliditatem me-
dicaminum ut fuit allegatum de mēte Ser. et.
dicaminiū ut fuit allegatum de mēte Ser. et.
hoc casu sunt tria. Primum est vehementia dolo-
ris. Secundum est difficultas deglutio et anhe-
litus attractio. Tertium quod syncopis suffo-
catia propter multitudinem materie suffo-
catia.

¶ Circa p- expediriendum valet anodina et
terius postea humectariā mollicacina diffes-
rener in calida et frigida. Nam in calida mēte
ria valet malue cum oleo violato et pinguedi-
ne galline et immuctio cum dialtea et mucilagine
phili et fennigreci cum oleo violato parum. Et in
causa frigida valet burzio siue sale cum pingue.

Medica
mē dicitur
p-riū a ha.
3° p-riū.

de fco ac
cūre qd
difficilis
deglutio.

De primo
accitē qd
est vber
mens do-
lor.

Nota.
De medi-
cinis a p-
rietate
valētib.

dine galline magis cum modico croci: valet mu-
cilago seia altee et fenugreci: cum oleo de lilio rad-
hoc etiam facit lana succida infusa in oleo camo-
millino et de lilio. Et post fieri emplastrum addendo
farinas mucilaginis in causa cala faria orde-
et par farine seia lini distempatis cum mucilage
pilis et altee: et aqua decoctionis maluarum et altee
cum modico olei violati: in frigida addendo fa-
rina fenugreci seia lini decoctiones passularum et
camomille cum mucilage altee et oleo de lilio cum
modico croci: et interius quoniam est vehemens dolor
qui communiter pedet ex causa cala vel spiritus de
papaveris et lochi eius et dialecur. Et aliquo-
ries etiam videri erreri postea ad hoc innuere
ponit supra locum dolorosum: de quibus dicebat
Aui. Et videri etiam cum ponit supra locum doloro-
sum in apperit inuamem in maxilla: et quoniam sedat do-
lor omnino: et quoniam trahit ad partes extrinsecas. Sed
lo. Sed huiusmodi uocatur et talia attrahentia et re-
runt foris ut supra dictum est: non debent apponi
nisi post mundificationem corporis cum stomia et
alio mundificationibus: et sit fiducia quod ipsum iam sit
mundificatum. Corpus vero dicit Aui. immo non tamen
in his fortibus se etiam in enapozatione cum spon-
gia in qua est resolo ad mitigandum dolor facies
os ut hoc ardeat: et hoc dicebat etiam Aui. Et
enapozatio quod est resolutio omnium dolorum. i. maxime
intusum aut infirmum. i. remissum cum non est pro-
hibito et repletionem quam attrahat enapozatio
i. cum non rimetur attrahi materiam stare repleto:
et ita voluit semper fecisse minoracionem mate-
rie maxime cum stomia propter addidit. Sileo
romia enim plus confert doloribus vincit
i. virtutem. i. multum intusum.

de sedo ac-
cidere quod
difficilis
deglutio.

glutione facienda: ly forte in facilitando anhelitu
ventosa sub mento non minus feruiret.

Et circa tertium et ultimum accensum quod est fucopis
suffocatio dicit Aui. cum autem fucopis supponit
egro et timeat quod coplesat suffocatio incipiat a clis-
steribus fortibus et stomia vena quod est sub lingua:
et stomia vena frontis et apponantur et rose super
collum et super mentum. Et ita videtur innuere quod sunt
necessarie omnes viæ ad diuersionem facientes: ita quod
omnes vene manifeste consistant in vena stomia vna
post alteram maxime in capite: sacra tamen per stomia
cephalice copiosiore vna vel iterariis vicibus. Et
de hoc prouenit Symon 3. primum. dicens. Si
passio fuerit durabilis minorio fiat in vena quod
sunt sub lingua et vena quod sunt maxilla: et in omni vena
na in qua minorio fieri possit in istis locis: hoc
etiam fiat post minoracionem cephalice: et addit. Et
per multam extractionem sanguinis liberabitur
passio. Et in hac intentione valet etiam appo-
sio emplastrum vesicantis supra locum: et ita est landante
Raf. in terris nostris in squinaria mala episthis
mando collum et melle anacardino donec vesice
in eo generent. Et quoniam ista non suffecerint dicit
Aui. Et creditur quod predictio futura sit id quod spera-
tur enaslo est incisio canis inter duos annulos can-
mule: et tendat caput ad posteriora: et scindat cu-
ris: deinde discooperiat a cana et scindat quod est
inter duos annulos canis coram scissura cutis: sed
hoc incisio: ut declarauit Aui. in cap. primo: de
fieri amonendo de suba ipsius canis incisioe pre-
cra quateritate vnius lupini. Et dicit se fecisse cum
esset ludens et facta est salus: deinde curentur
sicut curantur alia vulnera. Et sic est finis huius
ius intentionis.

De 3. acci-
dere quod e-
st fucopis.

De cura autem prefocacionis et dislocacione
spodilium: primum. 22. terris: quomodo fieri debeat
et ita ab alijs causis uernosis locis suis.

De cura autem prefocacionis propter casum aqua:
dicit Aui. eleuentur per cruribus et
erect aqua postea suffumigetur cum pulueribus et ruri
amicabilibus huiusmodi odoribus bonis ut viret viuifit
centur: ut cinnamomo galiamniscara ligno aloes
et silibis: postea per duos vel tres dies fiat stomia
copiosa: et agitatio sacra est i. huiusmodi ex phibito
ra transpiratio ab aqua et fricet membra inferiora
ad apertione pororum: et sic curabit si deo placuerit.
Et fit et aliter suffocatio cum fumo: quoniam. i. cor-
pora struat in domibus et indiget clausis: et postea
sit fumus carbonum: et ut dicitur quodam maxime certi ut
solent facere labores nocte in hyeme: quod facit
ignem de carbonibus: vni si tunc prigit quod domus sit bene
clausa suffocatur sicut prigit tpe meo ad ediolani
in duobus famul vni apothecarij: quod moriuntur
illo modo. Et ca huiusmodi moris dicebat Erasistras-
tus quod tales moriuntur propter non posse spiritum in cor-
pore trahere pre nimia subleuitate. Sed dicebat
Gal. quod melius dicitur quod sicut cibarius quod dicitur pa-
nis oleum et silium familiaris nobis est quod ita: et quoniam
da ut caritudo ut leporis marini: et silium et mea
nobis est quod ita: ita sicut existimare opus aeris et
aliqua qualitate nobis familiaris et amica spiritus
et aliqua et mea et corruptiua spiritus huiusmodi: quoniam
cunq. sit quod forte et ex alio fumo non corruptiua
posset fieri suffocatio. Et circa hac dicit Iulius. 6.
practice ca. 4. Qui autem cum fumo fuerit suffoca-
tus et dissolutus si ab eius ore spiritus erit nul-
la est ad eius salutem via. Qui autem non sic vi-

De cura
focacoiis,
per casum
in aquam

De cura
focacoiis,
per fumum
et spiritum
carbonum
eleuati
sepe vid
accidere.

Prima pars practice Joan. Matthel de gradt.

larū gargarīet oleū: aquā repidā sobritiōe
q̄ accipiat q̄ sit ex eneri. i. sile furfur: atq; cla
more arceat z v̄bis multis. calidozū q̄ impin
guātū correctione ciboz. i. muleū murtuozū
q̄: vt dicit sic sanabit. **C** Spero etiā q̄ cōueniē
tissime fiet: si fiat suffumigiū cordiale cū aroma
ticiis vt supra aliquibus mēris frigidioribus
vt papauere nenufare parū ppter qualitatem
manifestā sumi. de caliditate z siccitate: si etiā
post duos vel tres dies fiat flō: sicut dōm est in
pcedēti credo cōuenit ad intētiōē: vt. s. Et sic
est finis huius solennis capli de squinātia.

C De tussi. Capitulum. xliij.

C Am tussis acciderit fueritq;
aspa z seica z cū rubedie z calo
re: egro muraba vio. z ptisana
tribnēda erit: fabas quoq; ex
corticatas z spinachias cū oleo de amigda
lis dul. in comestide accipiat. **C** In ore v̄o
sp̄ tenere oz pillas bichichi. **C** Aliq̄ at quā
bibit s̄rup v̄o. ē admiscēdus. **C** Pille
bichichie. **R.** succi ligritie zucchari al. am
boz añ. 3. x. amili draga. amig. dul. excorti
catay añ. 3. v. er bis cū mucilage se. cydo
nioz p̄p̄is informēt pille. **C** Qd si cū tuf
si multū affuerit sputū: qd cū expnēdo ex
pelli nō p̄t nocumētū infert: s̄ neq; febris
neq; vebēmēs v̄etris solo cōcomitātur ex
bis troc. dādū erit infirmo: qd. **R.** seīs se
niculi seīs ap̄i succi ligritie capi. ve. amig
dalay oīm partes equales: ex bis cū muc
lagine seīs lini cōpersis informētur troci
sci er qbus. 3. iij. tribuant. **C** Decoctionez
aut qua in hac egritudine v̄tēdū est in ca.
de catarro iā descriptū: cui tñ. 3. v. capil.
ve. sunt addende.

Def. pillas
larū bichi
chiarum.

Def. trocisc
orum.

Def. pillas
rū de sto
race.

C Qd si tussis antiq̄ z nocina fuerit adeo
vt egrū in nocte dormire nō p̄mitat: pille
storacine sunt dāde. q̄. **R.** myrbe storacis
op̄i oīm añ. ptes equales: informētur ex
eis pille ad lupinoz s̄litudinē ex qb̄ vna
aut due patiēti tribuant. **C** In potu vero
sumat s̄rupū de papauere z cōdat semen
albi papaueris cū zuc. **C** Quib̄ h̄c p̄te rea
patit egritudine v̄iter in comestide aceto
sa salsa pōtica acuta atq; amara. **C** Sumi
giū ad antiquam tussim z sputū fetidum.
R. aristolo. myrbe storacis galbani: oīm
partes equales: arsenici rubei ad pondus
omniuz: omnia puluerizata ex butyro vac
cino conspergantur: ex quibus magdaleo
nes ad pille parue s̄litudinē informētur:

z cū necesse fuerit in ieiunio ex vno eoz p
traiectorium suffumigetur eger.

Ste est secundus tracta
tus principalis huius noni Almaso.
qui sic prinuat ad pcedētia. Postq̄ su
pra determinatū est de dispōnib; capitis totū
z mēbroz in eo p̄toroz vt organoz. iij. p̄cipa
liū sensū exteriōz vt v̄sus auditiis zc. z anne
roz eis z nervoz: qd caput vocat primus v̄ter
Nāc determinādū est de dispōnib; mediū v̄etris
f. mēbroz pectoris. nā pectus dī mediū v̄ter. s.
inter caput z v̄terē nālū mēbroz: vt in q̄t Gal.
3. de iunamēris. ca. p̄f. est em̄ pect; mēbrū
mediū fm̄ sitū inter ea z p̄tētiū mēbroz sp̄ia
liū: z terminat sursum ad furculā: z deorsūz ad
diaphragma: est etiā mediū p̄ quēdā aliū mo
dum: vñ v̄ter inferior p̄tiner epar. z nālū mem
bra sine osse vel ossib; sed mediātib; musculis.
Primus aut v̄ter vt caput p̄tinet mēbra aīara
et p̄cipalr cerebrū mediāte craneo sine muscu
lis: pectus aut p̄tinet sp̄ia p̄tētiū est in musculo
sūm: prim osuoz: z p̄tētiū cartilaginosa: z hoc
fuit quētiens ppter eius motū p̄tētiū necessa
rium: q̄ p̄tētiū p̄ musculos alligatos ad ossa me
diāte chorda: vt p̄ p̄m. doc. 5. in ca. de nervo
v̄l. de nervis musculis ligamētiis z chordis: et
ita est mediū inter alios v̄etres: q̄ p̄cipat de
extremis in mō p̄tētiū: s̄ sit ē in medio eoz.
C Anathomia pectoris z pulmonis. Et vt clā
rins intelligant q̄ dicēda sunt infra: vlt hic sum
mat im̄ ponē anathomia pectoris z p̄toroz: vt
ip̄i? pulmonis z p̄tētiū referādū anatho
mia cordis infra loco suo. **C** Est igit pectus cōpo
sitū ex multis mēbris sp̄e differētib;: cōponit
em̄ ex. iij. costis p̄cipalr colligantia h̄antib; cū
xij. sp̄adūib; do: s̄t: ip̄saz sunt septe magnez in
tegre: z. v. mēdosae: z fuit necessariū q̄ iste coste
ad sp̄adūiles iūcturalr p̄iungerent ppter motū
ip̄suz. pectoris z cūctationē cordis. **C** Pōnit
etiā ex musculis supra costas situatis: z alijs in
tra costā z costā situatis: p̄tētiū p̄tētiū tra
tra costas situat: mediāte p̄tētiū dicto plen
ra vt ex mediāstino. **C** Pōnit ē ex diaphragma
te p̄tētiū medio diuidēte sp̄ia a nālūbus
p̄cipalr dāte motū pulmōi: vt infra videbit: et
est p̄tētiū pro pte p̄tētiū: p̄ parte mu
sculosa. Nā fm̄ extremū ei? terminatū posteri
ad finē costaz thozacis: est musculosus ē fm̄ an
teriorē terminat ad extrema cartilaginosa co
starum mēdosaz etiā est musculosus: sed fm̄ p
tē mediā fm̄ quā alligat pulmōi est p̄tētiū
rio: z hec est maior po ip̄i? iō dicit p̄tētiū? et
nō musculosus: s̄ mediātib; p̄tib; musculosus sa
ciat ad motū ip̄i? pulmōis. Et ideo dicit An.
10. tertij ca. p̄o ip̄m em̄ in veritate est vnus. la
certoz z est ex trib; tunicis quaz mediā in v̄ita
te est chorda. i. sicut chorda qua cōplect ē? op̄o.
Nam sicut membra iūcturalia per musculos
mouentur mediāte chorda attingente ad ea:
ita pulmō mouet p̄ p̄tētiū musculos diaphrag
matis mediāte parte mediā quasi chorda pul
mō attingēte: s̄ differēter: z quasi opposito
mō facit diaphragma motū pulmōis resp̄ecū
alioz musculoz mouētiū. Nā aliū musculi cum

De ana
thomia p
monis.

De ana
thomia p
croz: z pul
monis.

De ana
thomia
cordis.

contrahit facit motu contractum vel contractum
nū mēbroz incturalis: et cū extēdit facit motu
rū cox dilatatū. Opposito mō ē de diaphrag
mare: q ptes musculose ei cū contrahit exten
dit mediā q est sicut chorda alligata pulmoni
et sic pulmo dilatat, et cū dicte partes extēdunt
pulmo contrahit: vt piz diligēter considerāti.
Et nota q cū dicit ad mediū ipsi diaphragma
tis a. vi. pari neruoz cerebri neruus nobilis
directē et pēdicularis pīas his sensum et mo
tū q postea ramificat et diffundit per totum dia
phragma: veniūt et ad eū a. iij. z. v. pari neruo
rum unche duo nerui alij facientes supra dicto
neruo auxiliū in motu.

De anas
thomia p
monis.

¶ Intra autē pectus pncipalr cōtinē cor: et pul
mo cū suis pnniculis. Pulmo autē est officiale
mēbrū dcm vtrabz cordis: eo q pncipalr sit
ordinariū ad cordis enerationē: et ponit a qbus
dā mēbrū spūaticū: credo rōnabilr: qm cōpo
nit de p. inētri de nature et pībus pībus car
tilaginosi: vel pānicularibz q carneis: qm di
cebat Aul. 10. terrij. ca. p. Pulmo autē est com
positus ex pībz q rōi vna est cāna i. rami cāne.
z. 2. est rami arterie venate. i. venalis. 3. est rami
vene arterialis quos pculdubio cōiūgit ca
ro mollis rara aerea creata et tenuior sanguie
z subrilior: et sic cōponit ex tribz pībus spūa
ticis. z. iij. carniformi. q cōponit igit pulmo
et sub carnea sū cū cartilaginosa vt ex ramis
trachee arterie in ipm diuisis: et ramis arterie
venalis qbz tū habet a sinistroy triculo cordis
z ramis vene arterialis ozū habēs a dextro cor
dis vetriculo. Nā cū ad pulmonē venit trachea
arteria ramificat in duas ptes: dextrā. s. z. sinis
trā: qbz eaz ramificat in duas: sūsum. s. z. de
orsum: iste in alias miores: z miores: cōponit
eriā ex ramis arterie venalis z vene arterialis
q rami etiā cū apō pulmone veniūt diuidūt
in ramos ad dextrā z sinistram pte: z postea ad p
tem supiorē z inferiorē: z postea etiā diuidūt
in miores: z miores: z rami cāne cartilaginosi
enētes cū diuidūt p subam pulmonis stāt cōi
nuo dilatarī ad aerē suscipiēdū z expellēdū:
z sunt alij grossiores: sicut z tricus eorum est
grossior: z natura ordinat p inuamēto neces
sario vt dicit rami trachee arterie iaceāt i me
dio ramos arterie venalis z vene arterialis cū
de appropinquates: z pīr inter oīm ramosz
vacuitates replet caro media z toti? pulmōis
cōpōnē. ¶ Qui toti? pulmo etiā diuidit p. 2. di
uisione in duas partes. s. dextrā z sinistram me
diāte pāniculo dextro mediastino: z qz earū ē
in duas diuidit: qm in vtraqz parte pulmonis
duo sunt: vt lumbilz ē in parte ei? dextra ap
pear qdā 3. additamentū z est sūstēramētū ve
nemagne siue cōcane: est etiā z alius pānicul?
coopiens pulmōē q fm dale. dat sensum ipsi
pulmoni qndā obtulūm et debiles. ¶ Ultra autē
ista membra pectus pncipalr continet cor cum
eius capsula de qbus flet sermo in cap. de tre
mōre cordis. ¶ Posse etiā hic circa composi
tionē pectoris z cōtētozū multa dici de inuamē
to eorum: sed non est pncipalis huius nostre
intentionis: sed sufficit habere notitiā cōposi
tionis ppter necessitate intelligētie inferiorū.
si qz voluerit latius videre videat Ba. 8. de iij.

De anas
thomia
cordis.

uamētis: z Aul. p. pmi. doctrina 5. z 10. terrij:
z Auer. 2. colliger. z Az. 3. de pībus aīalium: z
alios anctores locis suis. ¶ Erat hic igit regu
lariter determinādū de dispōnibz pternaturali
bus pectoris z pulmonis et cordis: et qm tū
sis est accō quod concomitat ad diuersas dis
pōnes pectoris z pulmōis. Et pīde Ra. in li.
diuisionū in cap. de tussī cōcludit capitulum
de empimare de peripleumonia z pīst: qm ad
has dispōnes concomitat tussis: ideo fuit cō
ueniēs hic vt de tussī p. esset determinatio.

¶ In hoc ergo tractatu duo facit Ra. qm p. de
terminat de dispositionibus pectoris z pulmo
nis. 2. de dispositionibus cordis: vt de tremore ei?
2. ibi. (Si cū cordis tremore zc.) Pīa pars di
uidit in. 6. fm. 6. capla q facit infra de disposi
tionibus pectoris z pulmonis. Nā p. facit pīa
caplm de tussī. 2. de asinare. 3. de plenē. 4.
de peripleumonia. 5. de spūto sanguinis. 6. de
ultimo de pīst plerūq sequēte ex spūto sangui
nis. Presens capitulum etiam p. diuisione di
uidit in tres: qm pō ponit curā quārdā diuer
sarū speciez tussis. 2. notat qdā ad regimē per
tinētia a qbus canendū est in oī tussī. 3. ponit
vū forte z egregiū suffumigū valēs ad erica
tionē saniet: z vū cuiusqz materie ex multo tem
pore in pectore cōtēte. 2. ibi. (Qui ad hāc ppa
rat passionem.) 3. ibi. (Et asqz tussim suffumigū.)
Prima etiā in tres: qm pō ponit curā tussis
calide z sicce: declarādo eam p signa pīus: 2.
ponit curā frigide z humide etiā eam manifestā
do per sig. 2. ibi. (Qd si cū tussī.) 3. ponit curā
antrique tussis vīcūqz pēdeat maxime materia
ibi. (Qd si tussis antriqua.) Prima posset diuidi
in tot partes quoz pncipalia pīra ponit: qz
p. declarat eam per signa esse calidam z siccam
consequenter ordinat dietam: deinde medicā
nalia q in ore sumantur: quia de pillulis bi
bichys fecit mentionem ponit descriptionem
earum: totum parebit legendo literam.

¶ De p. parte manifestans per signa tussim sic
ca a caliditate z siccitate pendentem dicit: cum
tussis acciderit fuerit q aspera z sicca: sicca. i. si
ne spūto. Aspera dupl. intelligēdo. p. expōit
i. molestavel aspera aliter. i. cum qua coniungū
tur instrumenta anhelitus aspera: z declaratur
aspera et asperitate vocis: z cū rubedine sup. fa
cie: fuerit talis tussis z calore zc. sup. i. mēbris
faciei runc sup. cū qbusdāz alia signis de qbus
infra videbitur loco suo. s. de frequētia anheliz
rus z pulsus z siccitate arterie z hīr quam ma
gis remonet inspiratio aeris frigidi quā potius
aque: vt videbit loco suo z reliqs huius: tunc
sup. declarat q talis tussis pēdet a causa caliz
da z sicca. Et pīr ordinat dietā medicinale di
cens: z sup. tūc egro muraba viol. z pīana ri
buenda erūt: fabas qz excorticatas z spinachia
cū oleo de amigdalīs dulcibus in comestione
accipiat. ¶ Et p. intelligētia gñali capli dimis
sa declaratione de qd nominis tussis z qd rei z
spēbus z causis diuersis tussis dicēdis infra lo
cis suis fm obseruationē moris nostri in pces
su est notādū q Ra. in hoc lib. fuit multū bre
uiloquus dimittēs multas causas dispositio
nū pternaturaliū remonēdaz cōiter de cura
earum non faciens mentionem: vt ipse se sepe
excusauit in capitulis superioribz: maxime in.

Prima pars practi. magistri Jo. Mathel de gradi.

ca^o de scabie: et febel in fine. ponit igitur solū curā causas ut multū cōtingeritū reducēdo tussis ad duas species ut hic. Sit diuisio q^o qdā est re-
cē: qdā antiqua: et cōsequēter de recētib: q^o dā pēder a causa corpali calida et sicca siue mā-
v^ol^o cū mā: qdā a causa frigida materiali: qm̄ ras-
les sunt q^o v^olūm apparēt ideo de his solis po-
nit curā: ut p^oz in diuisionib^o capli. Primo q^o po-
nit curā tussis calide et sicce rā q^o magis mole-
ste: ideo dicit q^o est aspa ad vñū intellectu dicto-
rū: et vocat tussis sicca ad dñam tussis humide
nō q^o pē deat a mala cōplone siue materia: qm̄
aliq^o sicca etiā est materialis ut. j. videbit loco
suo: s^o d^o sicca: q^o ad eā nō cōcomitat spūū sēti-
bile v^ol^o notabile: et hoc ly aliq^o pendeat a mā
inobediēti ad expulsiōē vel p^opter viscositas
et vel p^opter duritiē ut videbit: tñ v^olūm talis
sicca pendet vel a mala cōplone siue mā: cui v^o-
sepe cōiūgit caliditas vel a mā subtili liq^oda q^o
diuidit ab aere epellēdo cū tussit sic nō obe-
dit expulsiōi: et ralem rennuatē sube: ut sepe cō-
comitat caliditas nō nālis nimis subtiliās et
rarefaciēs: et de hac tussis calida et sicca est s^omo
in hac parte siue sit materialis siue immateria-
lis. nā huic cōiūgūt accētia q^o dicta sunt de
siccate tussis: q^o sensibile expulsiō: vel q^o immu-
terialis: hoc est q^o est multū eueniēs: v^ol^o q^o mā
nō est obediēs expulsiōi p^o modū dicit: est ē-
aspera s^om alterū intellectu: ut dicit: est: ut p^oz
et maxime si fuerit immālis: qm̄ talis caliditas sic-
ca est q^o maxime est molesta loquēdo de immāli-
bus: qm̄ in frida immāli: ut dicebat Salē: q^o de
accidēt ca^o 4°. Tussis neq^o est fortis neq^o im-
periosa neq^o q^o s^oreā: ideo q^o qua est q^o dum
voluit phibere eā p^ont sup. anhelitū retinēdo:
secus est in cala et est cū rubedine et calore: et p^o-
pter aspiratē tussis et p^opter cōplonē calām siue
mālem siue immālem: et sic stat sitis et. ut suo vi-
debit loco. ¶ Nota 2° q^o regimē postū in tertū
est maxie cōueniens in casu p^ocipue in immāli:
qm̄ sit p^o cōtrariū dispositiōi remouēde ut per
infridatā et humectatā: nam muraba viol^o est
hui^o: s^o nota p^opter illū terminū muraba. nam
murabat cōditū cōueniūt in hoc. s^o cū aliq^o po-
nit v^ol^o misceat cū euccharo vel melle forti m^oz
tūde: et qm̄ digōne: ut est cōditū de citro: cōditū
de rosis et filia: s^o in hoc differūt: q^o cōditū p^ope
d^o illū q^o sit cōditū in s^oute ignis: s^o si ponat
ad solē et fiat permixtiō s^oute solis eo agēte et
multo t^ope d^o muraba: et s^o est melior p^oparatio
mate in floribus et herbis: qm̄ magis gradata
et cōmēsurata sit p^omixtiō cōdiēdi cū melle vel
euccharo in s^oute solis q^o in s^oute ignis: iō si
gnat^o de muraba viol^o q^o est infridatiū humec-
tratiū: et insinuat p^oparatiōē s^oedā eē in sole
nā cū cōueniēt i^o digōne min^o imp^omis de vesti-
gio caloris: et sic in casu magis cōuenit. ¶ Ad-
dit. et p^osanā: p^osanā s^o intelligim^o p^osanā
o^o. de cui^o landib^o s^oit pleni libri si fiat s^om arē
ut alio d^om est. nā infridatiū p^osectatā et. s^oz
in hoc casu p^ocipue d^oz o^o d^oen^o exco^oricari a corti-
ce grosso p^o p^osecitātē et aspiratē ei^o. ¶ Andat
p^ont fabas exco^oricatas: fabe sunt ad frigidum
declinātes: s^oz p^ocipiūt stipricatē: iō inueniūt
q^o comeste a gallinis faciūt eas steriles a boni:
dici: signat^o exco^oricatas et sup. fractas: q^o cūz
corrice sua aspirate lederēt illas partes: debēt

decoqui decoctione forti et loga: et prius stēt in
infusione tempore: ut p^o logā decoctionē remo-
ueat inflatio earū. Et dicit Bernardus q^o probi-
bēt pectorales ptes avari: vñ p^opter tussis aspe-
rā et quasi cōtinuā op^o cōfortare partes pectora-
les ne ledātur. ¶ Andat p^ont ut accipiat in
comestione spinachia q^o s^ouifrida et humida cū
oleo de amig. dul. ad humectationē et lenitionē
cāne signat^o dulcibus ad differētiā qm̄ amare
nocēt: ut videbit in litera. Tñ sua absterfione
inducerēt siccitatē: etiā quadaz acuitate indu-
cerēt ad tussim. ¶ Cōsequēter cōtinuādo dicit.
In ore nō semp tenere d^oz pillas bichichias. i.
pillulas planas mitigatas tussis. Tñ ut dicit
Simon bichichie dicitur a bichichino que est
confectio mitigans tussim. Et uora q^o dicit sem-
per quia non tantum in uoce ut fieri solet tū-
mo quasi seip^o debent tenere in ore: quia sunt
et rebus frigidior^o humidis glutinosis adherē-
tibus mery facta: quibus semper cum remou-
tur in ore resoluunt^o qdā pars q^o v^oncuostate
participās trāsitis p^o mery: et in eo morā faciēs
p^oporos eius: et fundat in cāna: et sic p^oz vñ propiū
quā trāsit de substantia medicīne ad ipm̄ pulmo-
nē: vbi si ad stomachū descenderet non uis^o per
longinquam nimis viam trāsiret ad pulmonē:
et ita in transitu virtus medicinarum perderet^o
et ideo istā formā sunt ingeniat^o medici et confe-
ctiones in forma loch^o in medicinis pectorali-
bus ut supra ampla dixi in capitulo de squa-
mantia. ¶ Et addit ordinando potum dicens: aque au-
tem quā bibit s^orupus viol^o. est admiscendus si-
gnat^o dicit aqua quā bibi: ut innuat q^o in casu
sū nequa^o est bibēdū vini: neq^o sup. alie res ca-
lide offerēde: sed aqua cocta et maxime p^osanā
cui iuber admisceri s^orupum viol^o. hora potus
et ad delectationem infirmū et ad maiorem leni-
tionem et amicitatē cū natura pulmonis. ¶ Cōsequēter ponit descriptionem pillulaz bi-
chichiaz: et sunt pille bichichie q^obus frequēter
utit^o medici: et in causa huius in aspirate uocē
et in caratro calo et asperatē canuā: et tenentur
apud apothecarios: quarū descriptio est ut. j.
s^oz. succi liquiritie est frigidus et humidus visco-
sitate participās: eucchari albi signat^o albi:
quoniam euccharum rubrum ad calidum decli-
nat: omne tamen euccharum viscositate quā-
dam participat. añ. s^oz. amili^o dragagari amig-
dalarum dulcium exco^oricatarum signat^o et ex-
co^oricatarum omnia ad humidum declinant:
vbi cortices ad siccum. omniñ añ. s^oz. ut eis cūz
mucilage seminis cydoniorū etiā ad infrigida-
tionem et viscositatem et lenitionem et ad de-
bitā cōstantiā pillularū conspersio. s^oz. a mucila-
gine supra dicto infomētur pillule. s^oz. plane ad
formam lupinorum et reneantur sub lingua. Et
sic fit expedita hec prima pars. ¶ Ad si cū tussis. ¶ Jā cōsequēter ponit rā. curā
tussis humide nullā faciēs mētionē de cura tuf-
sis immālis frigide: qm̄ illa facile remouet^o ut
supra d^om est de mēre Sa. calefaciēdo iustā an-
belit^o cū retētiōe ipsius et calefaciēdo cū erit
secis vbi tussis cala siue mā p^o retētiōē anbeli-
tus et p^o difficultatem eius angel^o aut a calidita-
te et applicādoz frigidōz erit^o sepe nocet de
bilitādo mīsculos i^o motu: et sic difficultādo au-

Nota et
pōnē illi
tūmū mu-
raba et que
dñā est in
rer muras
ba et condi-
tūm.

Fabe a
gallinis
comeste fa-
ciunt eas
steriles ab
omni.

delectatio
2° p^oculē
pume p^o-
pncipalis

Def. troci-
scorum.

Def. pillu-
larū bux-
chiarum.

Declaratio
2^a p^{ri}ncipalis
p^{ri}ncipalis

Def. trociscorum,
solum,

Def. pillul.
larum de
stomacho.

belitus addit in cam. Et ita rationabiliter posuit
curam tussis calide et sicce etiam immaterialis tunc
sic frigiditatem ponendo et cam de tussi immateriali ma-
xime ponit curam tussis materialis. a. ma. frida et
duo facit. p^{ri}mo declarat eam p^{ri}mo ponit curam
cuiuslibet trociscis ponendo etiam ipsorum descri-
ptionem. 2^a ibi. (Et his trociscis etc.) De p^{ri}mo par-
te dicit quod si cum tussi viscosi flegmatis multitu-
do affuerit sine multum affuerit spurius quod expue-
do expelli non possit. i. difficulter expuit. p^{ri}mo
viscositate nocet inferit sup^{er} infirmo. qm. s. sit
tussis molesta et inobediencia materie sua visco-
sitate. Et addit. s. neq^{ue} febris neq^{ue} vehemens ve-
tris solutio ipsam comitatur. et his sup^{er} signis
declarat manum esse fridam et viscosam indigerem
medicina incisa diuisa. et qm. neq^{ue} est febris
neq^{ue} vetris solutio interio copleri potest cum cale-
facientibus et lenientibus p^{ri}ncipalibus manum visco-
sitate sua adherere parietibus. Na. p^{ri}mo leni-
tione medicine sit ipsa non adherens substantie
membra. tunc phibet manum viscosam grossam visco-
sitate adherere. Coplet et interio cum abstergeti-
bus caliditate p^{ri}ncipalibus. q^{ui} abstergetia cale-
facientia et humectantia v^{el} lenientia non conueniunt
q^{ui} conueniunt se. v^{el} vetris solutio seu fluxuilitas.
qm. adderet in febre v^{el} fluxu. vt p^{ri}mo considerari
s. non existeret. v^{el} fluxu vt ponit in tertio p^{ri}mo
dictas medicinas p^{ri}ncipaliter coplet interio q^{ui} est
p^{ri}mo materie viscosae ad expulsiōem vt faci-
le tussi expellatur. tunc valet trocisci q^{ui} ponitur in
litera. (Et corinuado dicitur. et his trociscis dan-
di et infirmo. q^{ui} s. senio feni. q^{ui} est calum sub-
tilitatem incisiuū et ap^{er}it s^uccu liq^{ui}ritie q^{ui} le-
uit canā et cum p^{ri}ncipaliter inuatur membra pectoris
capit. v^{el} s^uccu subtilitatem et p^{ri}ncipaliter mebroz
pectoris mirabili p^{ri}ncipaliter de quo dicit auct.
2°. collig. aurozitate. Bal. q^{ui} si sit t^{em}peratus in
suis virtutibus p^{ri}ncipaliter adinuatur t^{em} ad extrahendū
spuriū grossum ex pectore et pulmone. amigdale
etiam sua vincunt ositate inuatur. et si fuerint amigdale
le amare magis valet in abstergetio oim p^{ri}mo
equales. et ex eis cum musculagine scis lini. q^{ui} et
p^{ri}ncipaliter h^{ic} in membris pectoris. cōspersis for-
ment trociscis. et q^{ui} b^o. 3. i. h^{ic} tribuant p^{ri}mo vice. s. cū
decoctione quā descripsit in ca^o de catarro fa-
ctā cū radice liq^{ui}ritie cū s^uccu cū febre et cū pas-
su. quā posuit post q^{ui} caliditas generat scereare
inceperit. quā videbis loco suo vltra mediū ca-
pituli. et est scda descriptio decoctionis. sed qm
ibi dēdō p^{ri}mo capilli v^{el} in decoctione. p^{ri}mo
rū et notabile p^{ri}ncipaliter de qua dicitur est i me-
bris pectoris dicit p^{ri}mo p^{ri}mo. cū t^{em} cap. v^{el} 3.
v^{el} sunt addēdē. ad decoctionē de q^{ui} supra. Na. 2°
d^o exhiberi. s. b^o g^o. de trociscis. 3. i. v^{el} iij. cum
3. iij. v^{el} iij. dicit decoctionis in mane. Et si i de-
coctione adderet pax hyfopi est mirabile et sua
p^{ri}ncipaliter cū absterfione esset p^{ri}ncipalis. Et ex
hoc toto reru collige v^{el} p^{ri}mo p^{ri}mo aliquos qui
in tussi mām sine catarralis fuerit sine nō. a mā-
stacica viscosa andē supra medicinas calas et
fortiter absterfinas et aliquas mollificatinas et
humectatinas. et si corpus fuerit febris v^{el} cō-
iungatur fluxus ventris nō ardentēs ad q^{ui}
coplicata accidentia q^{ui} sunt apra intendi p^{ri}mo
p^{ri}ncipaliter h^{ic} medicinas. cū t^{em} R^o s^uccu. et ca^o
de catarro nos ab hoc errore fecerit cautos vt
ibi notauit. etiam in ca^o nostro cū laudat hos

trociscos et hanc decoctionem. vbi neq^{ue} se. neq^{ue}
ventris solutio comitantur. insinuat q^{ui} si
hec coplicentur accidentia est cauendū ab his
fortibus. q^{ui} t^{em} sumpta indicatio a tussi rali tū
conuenient. In tali igitur casu cōiunctis his ac-
cidentibus oportet remittere caliditate cali-
doz cū pectoralibus frigidis. vt gūmi ara. dras
gaganto vio. et siliibus. Et in timore fluxus op^{er}
apponere aliq^{ui} phibēs lenitionem nimā cō-
fortans t^{em} pulmone. vt sunt myrr^{is} et s^uccu. et 2°.
Et in hoc posuit ca^o. 2. i. 6° t^{em} t^{em} in cura gū-
li fluxus vetris absolute dicit. et ex medicis fluxus
v^{el} vetris q^{ui} ei conueniunt qui cū fluxu habet
tussim sunt sicut myrr^{is} et mastix et gūmi arab^{is}
cū 2c. vnde ibidē. Et collige scdo q^{ui} in oī coposi-
tione medicine pectoralis. siue p^{ri}mo decoctio-
nis siue alterius conuenit apponere cap. v^{el}. Na. 2°
non excedit in manifestis qualitatibus et ex mi-
rabili p^{ri}ncipaliter inuatur. vt supra dictū est. ideo
signanter voluit ipsum addi in decoctione.

De 3^a p^{ri}ncipali huius p^{ri}mo ponit curam tuf-
sis. antique et multū molestas adeo q^{ui} egrū in
nocte nō permittat dormire p^{ri}mo exhibitionē qua-
ridam pillulaz de stozace q^{ui} sunt pillule opiate
quasi sicut pillule Aler. de q^{ui}bus est fact^{us} sermo
supra in virtute opiate. quaz descriptio pōit
litera et dicit litera. q^{ui} si tussis antiqua et noci-
ua fuerit adeo vt egrū in nocte dormire nō per-
mittat. pillule stozacine sunt dande. quarū hec
est cofectio. R. myrr^{is} stozacis op^{er}. olam. an. par-
tes equales. informet ex his pillule ad lupino-
rum magnitudine sup^{er}. et figurā. et ex eis vna aur-
one patienti tribuant sup^{er} in ore tenēdo. Et
ponit vniū medicinale deglutiedū p^{ri}mo p^{ri}mo et ma-
sticationem continuando dicit. In potu quoq^{ue}
sumat s^uccu de papauere. s. 3. i. v^{el} 3. i. sup^{er}. et dō
dormitum. et hoc sup^{er}. q^{ui} nō datur pillula. et ab
hoc tanq^{ue} a leniori inchoandū est q^{ui} minus stu-
pesciens est. et comedat semen albi papaueris
cum zucharo similiter ad hanc intentionem.

Et p^{ri}mo intelligētia huius p^{ri}mo est aduertendū
q^{ui} per tussim antiquā intellexit tussim chronicā
factam talē p^{ri}mo p^{ri}mo catarris descēden-
tis ad pectus qualiscunq^{ue} fuerit. et maxime si ca-
tarrus fuerit calid^{us} et siccus seu subtilis. cui cōi-
ter minus p^{ri}mo occurrir p^{ri}mo medicos q^{ui} ad
catarrus frigidos. q^{ui} in oībus fere catarris oc-
currūt medici cū calefacientibus. et p^{ri}mo catarris
ricaldi antiqui magis. Et q^{ui} de tussi catarra-
li est sermo videt inuere textus. maxime p^{ri}mo
q^{ui} dicit q^{ui} in nocte dormire nō permittat. q^{ui} in-
nuat q^{ui} de nocte magis ledat. et hoc est de signis
tussis catarralis. Interio ergo p^{ri}mo in casu
est sistere catarrū a capite descendē. et hoc cō-
plet cū stipricantibus et igrosantibus mām aquo-
sam v^{el} subtilē. iō medicine opiate aliquoties
sunt necessarie. et p^{ri}mo iste pille p^{ri}mo vt p^{ri}mo
exiccationē medicinarū intrāit de stozace et myrr^{is}
ra. postea s^uccu d^o p^{ri}mo op^{er}. sed nora q^{ui} iste pil-
lule sunt satis fortes opiate. et p^{ri}mo d^o op^{er}
q^{ui} est 3^a p^{ri}mo t^{em} p^{ri}mo id q^{ui} sunt modici corre-
ctio. iō. i. in ca^o de catarro posuit alias que
f^unt rutiorez notatas. 3. i. in q^{ui}bus intrāit t^{em} t^{em} ad
correctionē. venenositat^{is} op^{er} p^{ri}mo croci. q^{ui}no cūq^{ue}
t^{em} sit nō exhibeat nisi vna aur^{is} d^o vt dicit ter.
p^{ri}mo suspitionē. et ita sit expedita tota p^{ri}mo cap.

No. de ca-
pil. v^{el}.

Declaratio
3^a p^{ri}ncipalis
p^{ri}mo p^{ri}mo
Def. pillul.
larum de sto-
race.

Iste pille
de stozace
nō sūt sus-
ficiēter cor-
recte.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

C (Et qd ad hanc.) Ista est scda pars principalis huius capli in qua Rabb. dat doctrinā gñales a qbus capiendū est in oī tussī maxime in pseruā do t dicit. Et qd ad hāc pparat passionē viter in comestione acerosa t falsa pōrica acra siue acura atq; amara. Nam talia oīa sua modicariē mordicat sensitiuā instroz pectoris: t sic in diēris mēbris nocumētū inferēdo iucitāt ad tussim. Sed nota qd signāter dicitū est in pseruando qm in tussī malī sumpta intēione aliqñ a mā grossa viscosa laudant incisiua t acerosa vt orp mel: t aliqñ amara ppter intēionē absterfidiōis vt amigdale amare t prassium t succus ei⁹ t mīl t hmoi: vt aristologia immo t gēriana. Et pū de dicit signāter ter. qd qd ad hanc pparat passio nē ppter cām dicit. Consequēter in vltia pre principali hui⁹ capli ponit suffumigiū pueniēs ad auriqā tussim ponēdo descriptionē ei⁹: cui⁹ multis excicārib⁹: cui⁹ descriptio est vt infra. R aristologie mīrthe storacis galbani: oīz añ. partes equales: arrenici rubei ad pōdus: oīa puluerizata: vt butyro vaccino aspergant. i. incorporēt: tur: signāter dicit cū butyro ad remissionem nīmie siccitatis: qd ipsum butyro est maxime pectori t pulmōni pueniēs et qd magdaleones. i. pillule grosse ad pillē que sūtudinē infornēt: t cū necesse fuerit ex vno eoz. i. posito super pūnas igneas in vase coopro cū asere pforato in medio t ipōsta cānula in eo foramine p tractoriū suffumigē eger. Sed hic diligēter nota qd tale suffumigiū est semp suspectū ppter intrāia multū excicātiua: vt p dīscurredo p sim plicia ingrediētia q sunt sicca in scōo vel terrio oīa cū caliditate pūcta vt supra: alio fuit declarati: vñ recepto fumo p os prim trāsire eo ad stōm: parrim ad mēbra spūs possit i stō fieri mala cōpletio sicca: etiam in cāna cartilaginosa et in ramis ei⁹ facili inducere siccitas nocens in disponēdo ad dilatarionē: t pñ vsus semp est vt rēdus: t ita i cararris calidis t in tussī antiqua et catarro calo de q dicebatur supra: nequaquā offerri tale suffumigiū neq; in tussī als cōplicita cū se. qm multū trādere se. trāsire de fumo talis suffumigij ad ipm cor calefaciēre t excicāte: sūt vbi esset flūus vētris ppter intrāia mlti acuta esset ad hoc maxime canēdū: si ergo cōuenit eius vsus vt approbāt auctores cōuenit stante multitudine mēbris saniose in pectore: vel als flārice aquose: t in vlcere pulmōis: t i cor: pōre femineo t antiquo: ego memini qd vñ hūc suffumigio in marre illustis: poete quonā dā dñi. Matthei de vegijs laudēis q erat ānosa sexaginta annoz cū multa mā catarrali i pectore cōtenta q deducra quāsi ad nārras saniet: qd et si multū cū spūo mūdificaret coadiuara cū medicinis ad hoc faciētib⁹: semp tñ abūsdabat quāsi eiusdē quātratis: t ex debilitate mēbroz spūalium p indigētem multiplicantiū dicras materias: t ex catarrizante primie mā a cerebro et facto hoc suffumigio remāsit infra quatuor vel quq; dies sanata. in tali ergo casu pōt exhiberi: sed laudant auctores qd cū sit tale suffumigiū exhibeat aliqñ humectatiū p os: vt bro diū pulli vel aqua zucchari: t laudauit. Mesue vt post bibāt aquā cū butyro ad istā intēionē ad pphēndū siccitātē stōmāci: quā nō intēdit medicus: cū tñ ad stōm pro pre veniat de substa

hoc suffu
migiū est
suspectū.

Usus est
hoc suffu
migio do
cto: pñens
in quadaz
muliere.

tia sumigij vt cōstat. alio tñ in tussī antiqua sic suffumigiū ad ppositā intēionē humectatiū t mollificatiū: t hoc vbi mā sit grossa dura. in pectore cōtenta: vñ parū de ea expulsiū ppter inobediētiā mē ad expulsiōē: et ita tussis sit difficilis t plōngat t in isto casu laudatur suffumigiū hūmectatiū digestiū illius materię: habilitans ad expulsiōē sacri cū de coertione liquiritie fenugre. scis lini cū passu. et silibus t vidi etiā in hoc notabile inuamentū. Et sic sit finis huius capli textualiter lecti.

Sam sic cendox circa hāc materiā. pōt erit quedam preuidenda. t quinq; erūt pncipalit pderanda. pñm de qd nōs ipsius tussis t quid rei eiusdē: t de mō tussis quōstāt: t cui⁹ membi sit passio: qd in hoc diuersi diuersa sentire videntur. 2° videbif de pēbus t distinctionibus tussis. 3° de causis eius. 4° de signis eius. pōt pronosticis euētus: postea de pñosticis ad bonum et ad malū. 2° de signis demonstratiuis in gñe: deinde de signis speciez. 5° t vltimo de cura.

Quid nominis. De pñmo. s. de qd nōs dī

4°. qd tussis est fortissima exufflatio: qñ aer cū nimia expulsiōe erit quo cānales pulmōis mūdificat. Sed qd rei est quidā impetuosiū motus mēbroz spūalium ad expellendū rē nocentem per viā trachee arterie et inspirato aere cū expulsiōe aeris: hoc totū tñ intelligif de tussī nō naturali. i. nō voluntarie inducra. nā pōt induci voluntaria a virtute alali morina pcedente deliberatione: t nō erit ad expellendū rē nocentem per viā cāne: t sic de hac nō est sermo: sed de ea que est dispō ppter naturā de qua medici cōsiderant. Cū autē de tussī loquens magis qd rei dicit: qd tussis est ex moribus qbus nā expulsiū documentū ex mēbro aliquo: t id in mēbrum in tussī est pulmō: t mēbra q ei⁹ pñmunt t cōcomitantia: t ad dīc tussis quidē pectori est sicut sternutatio cerebro: cōpletur dilatarionē t constrictiōe pectoris t motu velaminis. i. oīa phragmatis. Et ad hoc intelligendū aduerte qd dicit nōrāter et morib⁹. s. localib⁹ t c. qd motus expulsiōis rei nō mēbris cōueniētiū diuersimode cōplēnt in diuersis mēbris. nāz aliqñ mēbrū expellit mām cū virtute expulsiua cōcurrente locali mori manifesto vt musculi ventris cōprimunt intestina: t intestina supra mēteriam: t sic mā de necessitate exprimit: sed opz aliqñ orificiū dilatat: t ita facit annus et vesica. Quedam mēbra expellunt rē nō eis pueniētem siue sit simplex qualitas: siue mā realis vel vaporalis ventus vel vērostras vermis vel lapis t c. nō cū mori tali locali ipsoz expellētiū formali sed per simplicē alterationē circa obiectū expulsiū libile faciā: nec sit sensibilis mor⁹ localis in expulsiōe rei ab expellente: t sic epar expellit suā perflūā colerā ad kistim fellis. Aliqñ autē nō tñ ad expulsiōē rei nocētiū talr accūrit: sed aliqñ a virtute regitiua dirigif ad notabile finē vt expellatur: vt est de sanguine ab cpe ad alia mēbra transmissio: non vt nocitiū: sed vt transmutetur in mēbra pro notabili fine: dicit Gale. quod matris t intestina t vesica egerēt actū expulsiōis medicine formali mori locali. Quedam tamen mēbra non sicut ideo dicebat Aul.

Onig sū
mor istō
rum anbe
litas.

de qd dī
re nōs.
de qd dī
re rei.

Questio 2

est ex moribus. localibus: quia pulmo cui non debet motus localis per se habet. 5. de accit. cum a virtute sua nati non sufficit expellere nocumtum et inuaf ab alijs membris. 1. a membris pectoris quod ad hunc finem stringunt et ideo fit constrictio pulmonis: et inuaf in expellendo re nocere. quia ille aer ipetose mouet et mūdificat canas per quod occurrit: sicut dicebat Ba. eodē 5. de accit. ca. 3. quod nos videmus in tubis et organis quod aer impetose motus per ea mūdificat quod in eis est: et ideo cum hoc tussit et fit morus ipetuosus sepe fit purgatio maiori prete in pulmone vel in canalis eius. Et ex his colligitur quod fiat tussis et de moro pductionis et cōplemēti eius. Ubi aduerte vt melius intelligat vt colligit 4. interior. ca. 6. quod plures dicuntur esse mori in istis anhelitus: et sunt quatuor in ordine quo vnus accedit alij et ab alio supponit. Primus est motus qui est anhelitus equus: iste cōplemētū mediāte virtute expulsiua nati ipsi pulmonis: et virtute motiua extrinsecorū musculorū pectoris: et virtute motiua et ipsi diaphragmatis. Est alius fortior motus anhelitus qui fit cum maiori vehemētia vt prout in febribus: et adhuc motus antecedit de necessitate cause mouētes prime. Est etiam necessarius alij motus ad hunc causandū fortius musculorū intrinsecorū et extrinsecorū inter costā et costā. Est et alius morus qui fit in laboiose anhelitibus et stercentibus qui supponit huiusmodi motus: et ad hunc causandū vltra prece dentē occurrunt motus musculorū trachee arterie Est alius et morus et multus vehemētis cū cuius foris factus fortior: sicut in voce fortis: qui etiam vltra alios motus erigit motus musculorū epiglottis. Est et alius motus et postremus inter hos omnes qui dicitur fortior: qui supponit oēs alios motus cōplemētū huiusmodi motus: lingua et dentes et labia. Et de his oibus dicit Ba. quod per hanc actionem vel motum lesa erit tussis et alie sequētes necessario patientes: sed cū vltima patitur cetera minime patiuntur. i. non necessario: vbi si anhelitus corrumpatur. i. auferat: et reliquos oēs deficiunt et ita successe de alijs: et non propterea si fortis loquelā qui est vltima actio destruatut aures deficiunt necessario. Ad propositū igitur ea oia qui concurrunt ad quartā operationē anhelitus vt ad solūm vel vocē forte illa oia concurrunt ad tussim: si quāvis violētē magis: vbi talis attractio vel expulsiō violētē non fit nisi ad expellendū rem nocentē in pulmone et in membris spūalibus. Nam pcepto nōcūmēro a pulmone: exempli gratia: irritata virtute expulsiua pulmonis cum per se non sufficiat ad expellendū: virtus regitina impetrat virtutē motiue volūtariē vt istam adiunget in expellendo: quod mouet musculos pectoris et diaphragma: ad quorū motus mouetur pulmo: et sic violētē fit motus qui est dilatatio vel constrictio eius: et per quod ledatur expellitur per tussim illi materiam expelli: vnde aer taliter occurrēns expulsiōem iterato irritata natura iteratur viscosa: vel etiam in tussi proueniente a mala qualitate sine materia.

Questio:

Utrum aut tussis sit principaliter passio pectoris vel pulmonis est bona difficultas. Et videtur primo quod sit passio pulmonis ex his autem cum dixit in diffinitione eius. Et hoc membrum

in tussi est pulmo. Et est etiam sententia Aul. 10. ter tussis tract. 5. ca. de signis pleureth cum dicit. Et tussis quidem non accidit nisi propterea quod pulmo leditur ex vicinitate: deinde amplius resudat ad ipsum id quod resudat ex maiori egritudine quare indiget spūto. Et etiam idem dicit in de signis strictionis anhelitus: vbi declarat sententiam maiorem ledentis si fit in cana vel in pulmone vel in spacio strate pectoris dicit. Et si fit in spacio strate iam pmuratur de latere ad latus cum pmuratione facendi: deinde egreditur cum spūto et non est in ipso cū constrictione anhelitus tussis de qua fit curandum. Et in caplo de asmate dixit de signis eius. Si aut fuerit extra spacium quomodo cūq; sit non erit tussis: ita quod videtur quod tussis sit propter lesionem cōicatarū pulmonis principaliter et non alijs membris.

Ad partem oppositā est sententia Ba. et videntur eius rationes satis difficiles. Nam tussis est forma motus vel aggregatū ex moribus. Cū gmo tussis in anhelitu debeat si membrum spūalibus pectoris et diaphragmatis principaliter diaphragmatis per et per pulmo mouet in virtute diaphragmatis vt est sententia eiusdem Ba. 5. de accit. Et Auer. idē sentit esse de mente Ba. expulsiōem scdo colligit ca. de inuamentis pulmonis vbi tractat ista questio. Et propterea scdo pulmo per se non sentit sensu manifestō: vt prout ex cōponentibus eius: et sunt verba etiam Ba. 4. interior. caplo vltimo ad primū caplū cum dixit. Dico ergo pulmonem nullo tpe habere fortem dolorē grauitatē aut extensionē plm in eo euenire et c. s. propter panniculū cōoperientē: vt dicitur est supra in anathomia eius: ergo non mouet per se motu manifestō ad expellendū: ergo per eū non fit tussis: tenet sententia maxime: quia ad tussim antecedit motus manifestus sicut ad vomitū ascendit nauis siue abhominatio. 5. de accit. ca. 4. hoc etiam voluit Concliator dñia ppta cap. 11. vbi vult quod membra pectoris se habent ad motū pulmonis sicut arbor ad instm: et dat exemplū sicut faber ad sollem: et sicut exemplū Ba. si ergo faber est magis primus motus actus qui solis vt prout sequitur quod peccus est magis principium motus qui pulmo: si igitur peccus et diaphragma sunt primus motus videtur quod sint primus tussis. Et propterea tussis est motus impetuosus propter sensum rei tristis facti et c. cū igitur pulmo sit membrum non sensitiuum videtur quod tussis debeat pectori: et alijs membris et non pulmōni primo. Et propterea si pulmo inuatur a pectore in anhelitu: sicut cū quod lenans sacculū inuatur ab altero: sicut dicit Ber. cremo nēss in glosulis sup viatico. et plus facit ad illud inuamentū inuans quod primū deferēs: ita per peccus plus inuabit pulmōem in tussiendo: et ita sequitur quod in tussiendo plus peccus inuenit quod pulmo: et sic si ledatur peccus et non lesio pulmōem cū debeat esse magis sollicitus de salute propria quod aliena: videtur quod sit magis sollicitus in expellendo materiam propriam quam alienam: et hoc per tussim completur: et sic sequitur quod non cōicatarū nocumēro pulmōni sit tussis. Et ex his et similibus declaratur positio Ba.

Utrum autem tussis sit principaliter passio pectoris vel pulmonis est bona difficultas. Et videtur primo quod sit passio pulmonis ex his autem cum dixit in diffinitione eius. Et hoc membrum

Opinio Auerrois

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

dicat. Et ego dico, qd non est ita dicendum absolute qd
pectoris motus sit principalis causa mori pulmo-
ni: possibile est ut quilibet istorum hoc est pulmo-
ni pectus habeat motum a se: qm habet unam proprietatem
coniunctionis propter quam unus eorum sine altero non
mouetur: et propterea cum cessat motus unius cessat
motus alterius: tunc est quilibet eorum causa mori alte-
rius. Et addit: et si nos poneremus qd qm pulmo
non mouetur hoc motu tunc cessaret mori pectoris
fm Gal. esse? arbitrari per hoc finem est qd pulmo
esset id quo mouetur pectus dicendo qd si non moue-
retur pulmo non moueret pectus. Ecce hic videtur qd
psterit Gal. in opinione sua: qd non est impossibile
le mori pectoris et pulmonis ut moueantur al-
licut in globo uno: et si unus non moueretur alius non
moueretur: quis vnus non sit motor alteri? fm
modum qd dictus est etc. Et tunc in pectus dicit.
Et melior via quam eligere possumus in fine nos-
tre propositionis est hec qd mori qd leditur cum ces-
sat inspiratio et expiratio est cor: sicut manifestum
est. Et si cor est id qd recipit hanc lesionem propter
hanc causam: et non solum lesionem sed et mortem.
Ergo de necessitate est id mori in quo est pectus
istius inuenerit: et ita videtur innuere quod remota
causa cum ledente inspiratione vel expiratione
q remota pectus per tussim principaliter peditur ab
ipso corde: ita qd virtus regitua inclinat ad mo-
tum pectoris et pulmonis: et ad tussim maxime
propter motum cordis et non propter motum
illoz mori: qd principaliter: et ista mori ex se mo-
uent ut dictum est. Quia tamen hec opinio videtur
extranea a communi intelligentia medicorum: et in hac
materia de sensibilitate pulmonis visus est sibi ipse
contrarius. qm 3° colligit. causa de tussivolunt pul-
monem de se habere motum sensum tunc a se: vnde di-
xit qd pectus est ei a natura bonavirtutis sentiendi. Et
postea 4° colligit de signis egritudinis pulmo-
nis dicit qd dolor non est signum in apertis: pulmo-
nis qd est mori insensibile. In hac difficultate
videtur quidam modernorum qui vident inherere po-
sitioni Aul. qd si uocemur dicitur inducere tussim
opz qd coicet pulmoni: aliter uero causabitur tussis
et si coicat pulmo et non alijs tunc causabit tussis
qz alia mori subseruit pulmoni in dilatatio-
ne et pstrictione ad expellendum nocuum: et pectus
coicet nocuum alijs mori pectoris si non
coicetur pulmoni non causabitur tussis. Et sic vo-
lunt qd tussis sit principaliter passio ipsius pulmo-
nis vel per se vel per coitatem: et si non coicatur
nocuum pulmoni dicunt non fieri tussim
ad hoc adducunt vnum fundamentum et vnum
experimentum. Dicunt p fundamento qd nocu-
mentum efficiens tussim de venire ad illa mem-
bra ad que attrahitur aer qui de expellere nos
cimentum. Cum igitur iste aer non ptingat nisi ad
partes pulmonis: qd alius aer medius stans in-
ter pulmonem et pectus magis impedit qd iuuat
ad expellendum. Dicunt ipsi qd nisi pulmo leda-
tur non causabitur tussis: vnde dicunt qd si sit
vulnus extrinsecum in pectore: qd tale nocum-
entum non posset per tussim expelli: ideo non est
necessaria tussis. Difficile tamen videtur dicunt pe-
ctus ledi qm ad partes intrinsecas et non le-
di pulmonem. Ideo Aul. dicit. Et hoc mori in
tussi est pulmo et mori coicantia et que eis con-
tinuantur: quasi voluit non propter pulmonem so-
lum sed etiam propter alia membra lesa fieri tussim

fm: qm. si nocuum coicatur pulmoni et non
aliter etc. Experimentum autem tale adducit. nam
stante vulnere in pectore non coicatur nocuum
to pulmoni non causabitur tussis ut dicitur ipsi
ergo relinquit qd tussis sit propria passio pulmo-
nis et non ipsius pectoris. Re vera tenendo
positionem Gal. quam credo esse veram: et in ea
etiam consentiunt coiter medicis: iste modus re-
spondendi est satis dubius: nam primus funda-
mentum est satis dubius: qd videtur innuere qd
tussis non sit nisi cum actu expellitur res nocua:
et qd in omni tussi concurrat actualis expul-
sio nocuum: hoc est falsum in multis casibus
ut in secca tussi in qua nihil corpulentum expel-
litur: preter naturam ut infra: etiam in mala co-
plexione sive ma sit tussis secca. Ad experimen-
tum dico qd si vulnus sit tale in pectore qd non le-
datur operatio musculorum pectoris seruati-
um inspirationi et expirationi ut visum est fun-
damentum Auer. propter cor non sit tussis: sed
sit tale qd sit lesio musculorum in dictis operatio-
bus fieri tussis ex quo motus anhelitus principa-
liter sit a pectore vel musculis eius: et pulmo ad
pectus est sicut solis respectu artificis ut supra
visum est: sicut spongia retenta in manu que
cum constringitur manibus: etiam spongia pstra-
gitur: et sic cum dilatur manus dilata fit etiam
spongia: et sic est de pulmone: ita videtur qd in
tussi pectus mouens de pectus vel diaphragma
ut etiam expelle colligitur de mente. A. 10° ter-
tij tractatu secundo in p^o illo ca^o. Cuius factus est
lactus etc. quia tamen pulmo est instrumentum
immediatum ordinatum pro attractione aeris
et expulsiōe eius pro refrigeratione cordis tunc
pedimentum in eo immediatum facit ad nocu-
mentum huius finis: inde est quod tussis dicitur
passio pulmonis: tamen principale mouens est
pectus vel diaphragma. Inherendo igitur com-
muniter sententis medicorum est dicendum qd
est passio pulmonis: et etiam pectoris: sed magis
principaliter pectoris vel diaphragmatis:
et immediatus pulmonis: vnde stante lesione
in pulmone irritatur virtus ipsius pectoris ad
inuandam pulmonem: cum pulmo per se nequeat
expellere rem nocentem: hoc est qd dicit Auer.
tertio colligit in capitulo de tussi in p^o. qd
tussis est motus vitæ expulsiue in pulmone
propter expulsiōem reze qd ledit infra anhelitus
cum aere qd ingreditur et propter aditorem
pectoris. Un signanter dicit qd propter expulsiōem
nem reze qd ledunt infra anhelitus sit tussis: ita
propter lesionem mori pectoris. s. tale de qd
impedimentum in anhelitu: et sic si pectori occur-
rat nocuum qd qd impediatur a dilatando et
si nullum p possibile coicetur pulmoni nocuum:
qd tñ est impossibile salte p via coicatis: tñ fieri
ret tussis: ut p^o ex fundamento. Et tunc respo-
dere possumus ad tertius supra allegatos ad p^o
oppositam concedendo qd non potest compleri tussis
si nisi nocuum perueniat ad pulmonem: et
maxime si sit tussis materialis: qd ma educte
per canna pulmonis tanq^o p via: et tunc qd tussis
est motus sonorus: ut supra est dictum: qui non
causatur nisi ex percussione aeris ad tracheas
arteriam et epiglottim: sicut stulam cymbalarum
que membra sacra sunt cartilaginosa propter
sonum causandum: ut volebat Gale. Et hoc tñ

Ad qm
respondet

Prima dicit
vno.

Secunda.

Tertia.

non sequitur quod tussis sit propria pulmonis passio et quod perficiatur a pulmone: sed illo mediante fiat sicut etiam attractio aeris per sollem: et expulsio eius non fit principaliter a solle: sed a fabro eleuante latera sollis: et sic aerem attrahente: vel costringente: et sic aerem expellente: et sic est de membris pectoris comparatis ad pulmonem ut supra dictum est. Ad tertium ergo cum dicebat quod in pleura non fit tussis nisi propter nocuentium quod accidit in pulmone et vicinitate cederetur ad modum dicti: quod ultimum compleretur a pulmone tanquam per instrumentum. Ad illud quod dicitur de signis constrictionis anhelitus quod a materia fuerit in spatio: pectoris non fit tussis de qua sit curandum dico concedendo: quoniam comparando materiam que est in coarctatione pectoris ad eam que est in pulmone quod magis ledit virtus ab ea que est in pulmone: ne pro fine introito. pro attractione aeris per cor de qua materia coarctata in coarctatione. Et hoc tamen non concluditur quod quicquid tussis fiat non magis penes deum principaliter a membris pectoris quam a pulmone quoniam etiam si materia fuerit in pulmone illius tussis et motus ad expulsionem principaliter perficitur a membris pectoris: ut supra dictum est. Et istum sensum et modum intelligendi voluit Anselmus in tertio cum distinxit tussim dixit quod est ex moribus et quibus expellitur nocuentium et membro aliquo secundum modum supra intellectum: et id membris in tussi est pulmo et membra que continentur. et trachea arteria cum epiglottide. Nam per ista membra tanquam per instrumentum immediate fit expulsio rei nocentis vel saltem motus ad expulsionem. Et addit: et conuenientia supra membra pectoris sunt ex causis morum: non propter quod fit expulsio nocentium: sed ex principaliter moribus: quod ut declararet addidit: est tussis pectoris sicut sterutatio cerebri. Et nota quod signatur dicitur pectori et non pulmone inueniens quod sicut cerebrum est principale motus in sterutatione ad expellendum rem nocentem mediante aere attracto per nares: et fit expulsio per nares mediante aere attracto tanquam per viam et instrumentum expulsionis: ita similiter per pectus fit principaliter expulsio rei nocentis per aerem attractum mediante pulmone per ipsum pulmonem tanquam per viam ut supra: ergo sicut sterutatio debet dici passio cerebri: ita tussis correspondenter passio pectoris et non pulmonis. Et ad hoc magis declarandum addidit. Et compleretur. i. formaliter perficitur cum dilatatione pectoris eius. scilicet per accensum vel laminis. i. diaphragmatis: licet per accensum completur motus terminatio ipsius pulmonis et canne que est eis motus per accidens ut supra est adductum: et per hunc modum satis sit omnibus obiectis quibus que fieri possunt ad partem oppositam.

Distinctiones. Jam sunt ponende diuisiones huiusmodi: quod species ipsius: sit etiam quod hec diuisio tussis: quod quedam est voluntaria quedam involuntaria: quod sit quilibet earum dictum est. Ad secundam diuisio tussis est quod quedam est sicca: quedam humida. Sicca est cum ea nihil corpulentum emittit. Humida autem est quando aliquid corpulentum emittit: et si non sit humidum: quod dico signatur propter lapidem quod aliquoties emittit in tussi ut vis debetur. Nam talis tussis dicitur humida ut per opera ponit tussis sicca. Tertia diuisio tussis: quedam est frequens quedam est rara. Nam quedam frequenter tussit

fiunt: quedam raro. Quarta diuisio: quedam est molesta et fortis: quedam lenis. i. quedam est quod cum labore et angustia fit et aliquando nihil expulsi. Quinta diuisio: quedam est recedens: quedam antequam: per multos annos durans. Et de antiqua quedam est quasi continua: quedam est interpolata vel critica. Sexta diuisio: quedam est tussis propter aerem: quedam propter coarctationem. Tussis propter aerem est illa quod fit propter essentielle nocuentium in infestis anhelitus. Per coarctationem vero que fit propter nocuentium essentielle in membris coarctantibus quod coarctatur tamen nocuentium infestis spiritibus vel que fit a toto ut illa que fit a febribus ventribus et acutis et pestilentialibus et a stomacho vel epa et de quibus infra. Ultima diuisio. tussis quedam reperitur in corpore forti et iuuenili: quedam in corpore debili et senili.

Cause. De causis dicat philosophus: et hic primum commemoranda est sententia Alex. cum dicit in causa propter. de tussi: propterea quod non est causa una tussis: sed varia nos oportet accedere ad cognoscendum vniuersalem varietatem. Primum ergo ponitur ipsius diuerse cause: deinde veniemus ad signa. Causarum igitur quedam ledit per essentialia: quedam propter coarctationem. Et inde quedam est tussis per essentialia: quedam per coarctationem ut paulo ante dicebatur. Causa per essentialia est ois causa ledens essentialiter pulmonem vel aliquod de spiritualibus membris: ita ut cogatur non ad tussendum: et ita. scilicet quod extraneum multum dicta membra vel aliquod eorum a sua vel in mala completionem vel completionem in solutionem contrahit: et non habet dependentiam ab alio membro tale nocuentium. hoc est quod voluit Anselmus loquendo de talibus causis per essentialia: sed primitiuis. et est coe ad ois causas per essentialia ledentes cum dixit: et cause tussis primitiue sunt ex causis ponentibus membra pectoris lesa in completionem suam aut in formis eorum: aut super in continuitate. Causa per coarctationem est causa que ledit pectus vel pulmonem propter nocuentium in toto: vel propter nocuentium in particularibus membris. Tussis etiam per essentialia habet duplicem causam generalem scilicet primitiuam et corporalem.

Cause primitiue sunt ois que extrinsecus aduenientes alterant alteratione nocente talia membra sensibiliter in operatione anhelitus: et sic frigiditas aeris potest esse causa per essentialia ledens: et causans tussim infrigidando pectus vel pulmonem vel inspissando et constrigendo et prohibendo debitam attractionem aeris: et hec est causa sepe contingens: ut dicit Hippocrates 7° affo. in affo. Frigida velut nix vel crystal? et. Frigiditas etiam potest esse causa: quod occurrens cerebro facit ad expulsiuonem humiditatis que fluens deorsum in pectus oppilat vel aliter ledit et causat tussim: tunc frigiditas est magis causa per coarctationem: sed materia fluxa ledat per essentialia. Et hoc modo etiam caliditas potest esse causa primitiua occurrendo humiditati cerebri liquificando et dilatando ita ut fluat in pulmonem: sed etiam per essentialiam posset nocere calefaciendo pulmonem immediate ledendo. Siccatas etiam potest esse causa extrinsecus sue vni insurgat virtus expulsiva ad expellendum: facit etiam siccitas ad hoc per viam corrugationis quod exasperat cannam: et hoc motus facit tussim per causam extrinsecam et contrariam

Quarta

Quinta

Sexta.

Septima.

De causis.

De causis primitiuis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

gando. pulnis eria eode modo ly certus pulnis
vltia ficitare cu ppterare ledar pulmonē. De
quo dicit Auer. 3° collz in ca. de tussi. de puluere
ex lana spinay. credo q intelligat de puluere li
ni cu ordinat: qm mulea ledit z adducit tussim
vt experientia manifestat: ita dicit de puluere
frumentu qui surgit a frumeto qm cribzatur.
¶ Fit etia tussis ex acuitate z quadā mordica
tione mēbzoz spūalium: z hoc mō vapores acu
ti z sapores z odor aceri cepe piperis: sapores
oēs amari salis acerosi pōtici sūptici acres: z vt
allij cepay: etia sapor vini maluatici ppter po
tenciam forte: vt in me Joāne. Matthaeo corin
git qm cūz ipm habeo in ore facit mihi venire
tussim. Ista oia sui acuitate pungente membra
spūs faciunt tussim vt cā primitiua. Et de acer
toss dicit spāliter Serap. ca^o p^orio. q acetum
facit accidere tussim sine medio. ¶ De humidis
tate aut sine mā nō fit sermo: q talis videt ma
gis iunare q nocere: z raro talis reperitur.
¶ Ad cās etia primitiua reducunt omnes cau
se corporales que intrinsecus sumpt intrant can
nam pulmonis: vt dicit Gal. ppter deglutitiōez
que fit rpe locutionis. Et Aul. dicebat ppter
negligentiam z occupationē in sermone: q tūc
cymbalaris fistula dilatat z aliqd intrat qd fa
cit tussim: q cōmonef postea natura ad expellē
dum illā rem tanq nocentē: z hoc modo sepe ac
cidit in deglutitione vini cū homo subito vult lo
qui z est tussis multū molesta: z generaliter oia
extrinsecus occurrētia que immutare possunt
sensitiuā pulmonis ad expellendū rem nocentēz
possunt reduci ad causas primitiua tussis.
¶ Cause corporales sunt multiplices: qdā
ledunt per essentia z immediate: quedā p cōtra
tem: quedā sunt antecessores: quedā pium
cre. ¶ Cause autē corporales sunt gñaliter:
vt dicit Aul. ca^o p^orio. repletio z accessio cau
sarum corporaz ad causas cōiunctas vt reple
tio capitis z torius: z oēs cause vel antecessio
causarum facientiu ad tussim vt mala digestio
stomaci facies euaporare multā materiā ad ca
put frigiditas pedū debilitans z similia.
¶ Cause cōiuncte sunt multiplices: quedā sūt
oēs malitie cōplexionales z cū mā z sine mate
ria: aut mala cōplo calida vel frigida humida
vel sicca: rñ de materialibus cā tussis: vt dicit
Serap. in pñ capli vltim nō accidit nisi ex hu
miditate: z talis mā sepe ledit inducēdo malaz
cōplexionem vltra malitiā cōplexiōis: vt ex op
pilatione sacra: vel ex strictura in diaphragma
te vel pulmone: vnde ppter dicā oppilationē
vel stricturam impedita debita euertatiōe pōt
calefieri pectus z pulmo: z ista calitas inducit
tussim. ¶ Sed hic est spālī norandū q non ois
mala cōplo cala vel frig. Et ledēs sensibilt facit
tussim: vt vult Gal. 2° de accuti. ca^o 4° vsus fi.
Et idem dicit clarius 4° interior. ca^o vltimo.
Nam mala cōplexio equalis vt mala cōplo ethi
ci nō facit tussim: q nō impunit trisē sensario
nem. Nā equalis que est sicut habitata nō sen
titur nec facit tussim: sed bene variat accētia
anbelitus in velocitate z frequentia: de qua di
cit Gal. loco alle. Qd equalis si parua fuerit an
helitum solūmō inuadit: sed rñ si fortis est cum
calore ei dīante fit desideriu in attrahēdo aerē
frigidū z frigidā portionē: cōuerso si fuerit fri

gida fit desiderium aeris calidi zc. sed nō fit tūf
sio: ita intelligi de frigiditate vt in ethica seni
li: q sunt quasi conaturales facer: idem de pas
sibus intelligitur.
¶ De materialibus aut ois cōplo malis sine co
lerica siue flātica siue sanguinea siue melica po
test esse cā tussis. Raro fit a melia vt vult Aul. z
flegmatica est multiplex: aut subtilis imbibita
aut liquida: subtilis in cōcauitatib: aut grossa
aut viscosa adherens parietibus: z hec sepe est
causa tussis: aliqñ cā dicit esse sanies in pecto
re cōtenta: aliqñ mucilagines quedā q nascun
tur in pulmone vt vult Auer. ¶ Aliqñ cā dicit
esse vermis. Et dicit Aza. q cā aliqñ sunt aialia
parua que generant in cāna pulmonis et locis
vicinis: vt sup. in pulmone vel pectoris: vt in me
ry: que cū mouētur a loco sue originis causant
tussim: z cum quiescunt nō faciunt tussim: z sūt
minora mugilagines aliqñ etia cā est vtrorsū
tas vt idē voluit Aza. in cura eius. ¶ Et aliqñ
causa dicit ēē lapis: de quo dicit Aul. q qdā res
puit lapidē simile ciceri. Dicit aler. vidi hōez q
expuir lapidem nō asperū sed lenē durū in re
stendo: ita q fecit sonū in terraz tussim: tussie
hementi per aliquot dies anteq expueret lapi
dem: z postea mortuus est pñscus. Et Auer. dī
xit. Et quidā medici dixerūt q cuidā homini ac
cidit tussis fortissima: z cū tussī pñcit vñs lapi
dem z incōtinenti fuit liberatus. ¶ Et aliquan
do cā est sanies in pectore cōtenta: cum replet
spatium pectoris fit aliquoriet cā tussis ficec:
q non expellit nisi cū tussī difficili: z tūc tussis
fieri nō pōt stante plenitudine pectoris vt vñs
est snia Aul. in tertio. Et ego isto anno. 1466. in
Papia vidi inuenem qui post pleuresim habuit
tussim difficillimā que durauit. 10. vel. 12. die
bus sine spūto: erat tussicula quasi cōrinnā p
hibens a somno z a cibo z a potu: ita q rarissī
me dormiebat z rarissime poterat sumere cibū
et porum: z tandē per mēsem expuit plurimā sa
niet quantitate: z fuit filius dñi. Matthaei de
anfosio doctoris z militis: pur curatus est cū
dei laude. ¶ Potest etia fieri tussis a solutrone
cōrinni: z hoc multipliciter: q vel a vulnerē vel
ab vlcere vel ab epate in dictis membris pecto
ris: vel a causa extrinseca vt casu vel percussio
vel forti clamore z conatu ad onera portā. vel
subleuā. maxime sunt vlcera post defluxum
materiei catarralis cadentis supra pulmonem
et precipue ex materia acuta: nec debet negligi
tussis que fit ppter talem materiam subtilem
descendentem: quia sepe ducit ad pñscū vt dī
cit Aul. in libro diuisionum capitulo p^orio
de tussi. ¶ Potest etia causari tussis ex parte
male compositionis. Nam dicit Aul. mala cō
positio adducere potest ad tussim etiam cōstrin
gendo supra membra pectoris: quecuq sit illa
causa: vt sunt cause oppilantes: etiam si cōstrin
geretur pectus ab extrinseco.
¶ De his etiam causis coartantibus siue oppi
lantibus: quedam sunt tales per communita
tem. Nam de materialibus quedam generant
tur in pectore z pulmone: z ledunt consequēter
oppilando: quedam communicantur ab alijs
membris vt a capite ppter defluxūz materiei
deo: sum. Et de tali fluxu dicit Aul. et cum per
manet discurrens super cannam sicut discurre

De causis
corporalis.

De causis
piumctis.

Termin
aliqñ cā
tussis

Sanies a
liqñ cā
tussis

De causis
corporalis.

De causis
tussis ficec

aliquid super parietem non excitat nisi plurimum
tussis: sed cum visus fundatur. i. recipiat in spa-
cio carne vel ramorum super eius comouet tussim: et
si quod mordicat. i. ledit: vel est nociua super. etiam
si discarrat tanquam super parietem: tunc efficit tussis
ideo magis leditur catarrhi subriles quam profundan-
turs: descendit per tracheam arteriam: tunc precipant
acuitate mordaci: et si quod masticua fit in pulmo-
ne. i. statim concutit illos meatuum et opilat: et
facit tussim: quia. si non est obediens facili expulsi-
one de masticua. Porro etiam fieri per coitantes a-
stos et tunc vacuatis stomachi: ut cum apatur stoma-
chus: tunc accidit tunc repletionis ut plim propter co-
primi diaphragma ab extensione stomachi. Fit
etiam apud difficile digestionem stomachi propter eua-
porationem et vicositates comprimentes. Fit et
hoc non aliquoties in hydropis per copressiones
et etiam in mulieribus pregnantibus in ultimis men-
sibus. Fit et ut sepe taliter et apate epatis: cum
est aspa in gibbo eius et comprimendo et etiam in spe-
sorum deo: sum trahendo cui diaphragma li-
gatur: ideo diaphragma non potest debere dila-
tari: et aliquid etiam fit et apate splenis etiam et
musculorum spondilium. Porro et fieri ab obus
apatis membris habentium colligantia: cum
membris spiritibus: potest et fieri per transmissam manum a
stomacho percutus vel ab epate et percutus: et oes iste
causae quasi colliguntur a Bal. secundo pronostico: in
commento tertio.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

de causis
tussis.

Causae tussis clamosae et molestae sunt continui-
tas apatum maxime duorum vel videra vel malfi-
cie copsonales permanentes vel desolans mae
catarrhalis acutae vel lapidis: vel alia materia multum
imprimens ut de sanie fuit dictum supra cum
non est expulsi obediens. Et autem facilis
tussis est habilitas mae ad expulsiobem. Equi-
do est equalis digesta et virtus fortis. Et adiu-
turne tussis debet esse diurnitas carae remanens.
Et quare occurrunt magis corpori senili est
debilitas digestivae maxime cerebri et expulsi-
onis: et etiam membrorum spiritualium: et quare et
aliquoties accidit corpori iuuenili est sepe ma-
litia regiminis eorum.

Signa pronostica. Jam prius veniendi est ad
signa: primo pronostica euentus inter
que fit hoc primum: oia corpora acuti pectoris lo-
gi colli humerum eleuato et debili expulsiobis nalis
vel accidentalis et debilis cerebri et mali regiminis
sunt parata cadere in tussim: per. Et secundum pro-
sticum: oia corpora senili et sunt sicut parata pro-
pter causam prius dictam. Et tertium pronosticum:
tunc hyeme sunt nate fieri tussis: per et in afo-
ter. Et quare. Hyeme non pleuritides et. Et quare
tunc primo: quia estas fuerit borealis et sicca: et autu-
nus pluuiofus et austrinus dicitur hyem. in afo-
Capitis dolores in hyeme et tussis et. per inel-
ligenti. Et aliud pronosticum de euentu: quia sicut
ventus borealis facit tussim: per et afo. 6. eius-
dem particule. in afo. Austrini stat. et. Et quare
australis est causa ad liquefactionem: et maxime quia
ad austrum sequitur boreas: tunc maxime sequi-
tur tussis: quia auster dilatat et rarificat: et boreas
infrigidat constringit et exprimit.

De signo
tussis euentu

Signa pronostica ad bonum: quia causa fit sine ma-
lita complo diuersa facile remouetur: maxime
in principio eius etiam in corpore fortis.
Et secundum si tussis fit recedens et malis ex mate-
ria obediens cum constantia virtutis maxime
si fuerit non per coitatem aliunde facile curat:
patet conclusio.

Signa vero ad malum sunt. Primum et est. A.
supra quod frequens tussis perducit ad spumam san-
guinis. Et secundum quod fuit. Rasi. in distichis.
Tussis a materia catarrhalis acuta multoties perducit
ad primum: per et precedenti. Et aliud pronosticum
ad malum est. Omnis tussis quae perdet et ma-
grossa multum et apatum magnis per via coarta-
tionis vel ex apatum duris vel et vlcere pul-
monis quilibet talis tussis semper pronosticat malum
quia nulla talis quasi fit curabilis et infra magis
parebit. Et aliud signum ad malum est cum tussis
durat post febrem. redibit febrem ad initium nisi sedet
tussis: dicitur Aui. et hoc est quia propter tussim fit ma-
gna comotio in humoribus et supercalefactio prius.
Et aliud tussis in habentibus capita repleta ad-
ducit sepe ad apoplexiam: quia adducit manum ad ce-
rebrium: etiam agitat contenta in cerebro: et opi-
lat sic sternutatio frequenter. Et aliud tussis in
pregnantibus sepe adducit abortum: patet propter
fortem motum concussuum ut sepe rumpunt li-
gamenta fetus. Et aliud et est. Aliquo. si tussis
pendeat a vulnere et vulnus penetrat interius
non enadit: dico hoc debet intelligi facta soluti-
one continui in pulmone non dico in pectore tantum:
quia alia conclusio non esset vera: ut per in multa-
ris vulneratio et cassatio qui reducuntur.

De signo
tussis ad malum

Prima pars pract. magistri Jo. Natthel de gradl.

De signis
demonstra-
tibus.

Signa vero demonstrativa primo generis sunt
et se manifesta et habent ex relatione patiens et
aliquoties sensu medici audientis. Cuius signa
spatia sunt satis coia ut si sit per coitatem vel per
prietatem sunt: quoniam coitatem signum primum est
quod tussis sequitur ad lesionem aliorum membrorum a spina
liber merito quoniam sit talis tussis quod crescit et au-
getur ad crementum et diminuitur neminem causa ut agi
grauata lesione a se aggrauatur tussis: tunc si
gnum est quod nocuum est et se. et sic si sit ab
epare vel splene declaratur ex lesione epatis vel
splenis. Si a capite vel a catarro marie a causa
frigida. dicitur autem sentitur quod aliquid discurrit
ad pectus vel ad pulmonem: et sit extensio quedam
in gutture. I. circa epiglottidem descendente manum per
guttur: et sequitur grauitas cum attractione manum
ad nasum. I. quod non eiat per nasum. et i. sed edu-
citur cum rascatione per colatorium id quod attrahit
ad nasum. I. quod non eiat per nasum. Et vi-
detur signa catarrhi in comotione in vhis catar-
ri ut est in fronte et in naribus: quod sit extensio in
eis et opilationes sunt in naribus et non eripuit
in parte rascationis propter indigestionem manum: sed
in processu aliquid eripuit: quoniam hoc est se. im-
mo sepe pringit aliquid effimera tamen propter infla-
mationem ex opilatione: et aliquid putrida ut cum
ad opilationem sequitur putrefactio: et hoc oia ma-
xime manifestantur tpe noctis: et de mane propter re-
tourionem manum magis in nocte. Et si fuerit a causa
calida dicebat Rasius in diuisionibus signum est
tussis sicca sine spuro et foris et propter nocte et
post somnum: et ita ex alijs membris per coitatem
sem declaratur per illa.

De signis
per proprietatem
et primo
calide.

Signa autem per proprietatem et primo malis
sive copiosis calide declarantur primo ex perce-
ptione caliditatis: quod infirmus percipit se calere
maxime in infirmitatibus. Nam de hoc dicebat
Serap. Et quod sentis anhelum tunc possibile
est tibi significatio super vnaquamque speciem tussis
sive hunc modum quod est: quod si accidat tussis causa ma-
litis copiosis: tunc si est exaltata qui habet se sit
inflammationem vehementem in infirmitatibus anhelitus:
et hoc intelligendum est de mala copione inequa-
li: quod in mala copione inequali non sic sentit: ut
supra dictum est: sed in copione inequali sentit
tunc: quod continuo abicitur aliquid de vultu: et in-
ducitur aliquid preter naturam. Cuius signum est
quod patiens satis angustiose sit: et in hoc differe-
re a naturali: quod tunc sitiens ex caliditate pulmonis
magis sedatur sitis per occursum frigidi aeris quod
per potationem aque frigide. ut dicunt Avicenna et
Alex. et hoc est quod dicunt doctores coiter: quod tunc
remittitur ista caliditas per illum aerem: quoniam im-
mediate attingit ad membra pectoris calefacta:
quoniam caliditas est causa sitis: et ad ea membra non per-
tingit potus aque frigide: et sic maior videtur
sedatio talis sitis ab aere frigido quam a potu aque
frigide. Sed reuera hec sua sic coiter approba-
ta mihi non placent: nec credo eam esse veram: quoniam
cum sitis formaliter sit passio oris stomachique
habeat pro causa obiectiva caliditatem et siccitas
sem: vel saltem disconuenientem caliditatem
ut aliqui volunt etiam in casu nostro illa mala
complexio: que est in ore stomachique coicera a ca-
liditatem pulmonis: que est immediata causa
sitis aperta est magis remoueri per occursum
aque frigide quam occursum aeris frigidi: ut patet

licet causa immediata ut caliditas pulmonis
facilis remouetur per aerem frigidum quam per
potum aque frigide: ipsa tamen sitis que subie-
ctine est in ore stomachique non facilius remoue-
tur: ut patet consideranti. Ideo licet Avicenna
et Alex. debet intelligi non simpliciter ut ver-
ba sonant: sed cum quadam comparatione ut su-
pra comparata sit cuius causa mediata est ma-
la complexio calida pulmonis ad finem natura-
lem: vel etiam ad aliam finem non dependentem
a caliditate pulmonis magis remouetur sitis a
caliditate pulmonis pendens ex aere frigido quam
parato ad potum aque frigide: quia sitis non magis
remouetur per aerem frigidum quam per potum aque
frigide: sed alia sitis inuenit ab aere frigido et a potu aque
frigide: quia quatio sitis inuenit ab aere fri-
gido: cum per aerem frigidum occurrat etiam
pro parte oris stomachique sicut ingrossatio aliquorum
vaporum circa os stomachique existentium: quod con-
uertitur ad naturam aqueam: et consequenter
remittitur causa obiectiva sitis: tamen tamen in
natura sitis non dependens a caliditate pul-
monis respectu potus aque frigide quam sup. coiter
spondenter inuenit sitis a caliditate pulmonis
pendens: quoniam ista etiam nonabiliter inua-
tur ab attractione aeris frigidi propter causas
dictas: quia aer frigidus inuenit remittendo
causam immediatam sitis que est in pulmone:
et ad hunc intellectum vera sunt verba Avicenna
et Alex. et non absolute ut dictum est: ideo Se-
rap. dixit pro signo male complexionis pulmo-
nis: et desiderant ex tunc et inueniuntur
ro aeris frigidi. Et hoc bene nota propter male
intelligentes. Vel finem alium modum potest in-
telligi quod magis inueniuntur ab aere frigido:
quia tardius insurget noua sitis post extinc-
tionem sitis ab aere quam ab aqua: quia aer frigidus
inspirat quosdam vapores ibi existentes et ad
naturam aqueam reducuntur et deinde huc et
sic remouet sitim: et cum hoc remouet causam
ut caliditatem pulmonis: quod non sic facit po-
tus aque frigide: et sic patet quod ad sursum sitim
prohibendam magis facit aer attractus frigida
quam potus aque frigide. Tertium signum est
rubor faciei maxime in calida: quia vapores in-
flammanur et ascendunt: et non tantum facies
sed caput inflammatur.

Quartum signum est quia constante virtute
et habilitate instrumentorum sit magnitudo et
frequentia in anhelitu et pulsu: propter acu-
tam necessitatem.

Quintum signum sumitur ex precedentibus
ut si precessit ut caliditas in estare: ex coitu et as-
sumptione ciborum calidorum ex calore et c. Et si
fuerit similiter immaterialis nihil expulit ma-
nifestum quod videatur: ut dicit Alex.

Signa complexionis frigide declarantur ex
opposito supra: primo quia facies dicitur esse
livida et pallescere et mortificatione calidi natu-
ralis et spirituum. Secundo nam in tali com-
plexione non est sitis. Tercio quoniam inueni-
tur a caliditate temperata: a caliditate autem
vehementi non inueniuntur: sed per eam adducen-
tur ad fortorem tussim.

Etiā ad hoc faciunt signa precedentia ut si
fuerit in quiete et in aere frigido si assumptis cibis
baria frigida et de calore senili et c.

Quod
beat
lignetur
aut. et alii

De signis
materie.

De signis
ruffa
ne frigida

De tertia
nib cura
quia ruffa
non de
pediculis a
meteria.

¶ Quid si sit a siccitate est impossibile quoniam si sit autem febre aut sine febre si est cum febre erunt signa si mul caliditas: et si sit siccitas pura sunt signa siccitatis ut asperitas vocis et iuuari ab humis die et brodis: et quoniam tussis hūda aliquoties inuenitur a quibusdā humectantibus lenientibus: et distinguet a siccitate tussis: quoniam inuenit malitia cōplexionis humide ex exhibitōe rei humide: ut aqua ordei non sedatur in torum: sed bene sedatur si sit a malitia complexionis sicce.

De signis materie.

¶ Signa cōplexionis humide nō pōt bene declarari nisi cū signis tussis māliti: sed in hac nō est asperitas in voce nec in cuti neque est siccitas: sed stat magis quedā rancido in voce.

¶ Signa materie declarantur ex gravitate membrorum pectoris maxime in fundo circa scōm.

¶ Quid si sit materia colerica declaratur ex eo quod expulsi de colerico ad citrinū aliquo mō declinante vel in subreptis: est amaritudo oris cū sit et tussis est magis molesta et magis clamosa.

¶ Si sit māl sanguinea preter signa caliditatis que dicta sunt est maior rubedo in facie ad obsecrum redens cū siccitate venarū faciei et maior gravitas ad prescōr est pulsus magis grauis et mollis et anhelitus asper: cū spūunt materiam dicit Aazaraniū sit eius spurā feridum. i. aliquāliter ferens maxime post dormitionem: quoniam caliditas cū hūiditate sunt pncipia putrefactionis.

¶ Signa slegmatice sunt priuatio sitis cū gravitate et pondere et expurione flāris et steritione in somno. ¶ Signa melie mania festatur ex gravitate et pōdere: et quoniam nihil expulsi cū tussis quasi priuata: et inuānt multū et humectantibus et apud balneū.

¶ Quid si materia sit inter mixta ex calida et frigida vel naturalis vel per putrefactionē acqūstā: sit in eo quod expūunt apparet qualitas falsa aut fumosa: et color deus cineris ad subcolericū: et plerūq mā non est simpliciter grossa.

¶ Quid si māl sit saniosa declaratur ex pcedentibus apudibus ut pipleumonia et c. et expurione sanici et ex vlcere pcedētib: quoniam si aliqd de suba mēbris ut pulmonis educit per spūm: vel aliqd de suba annulosa vel cartilaginosa ut videbit ista latius de pncip. Et de his omnibus tussibus māliti dicebat Aui.

¶ Et si genus eius que est cū māl est spūm: et genus qdē materierū signat genus eius quod expūit: sed nō semp nō est distinctio clara inter id quod expūit: quoniam inter sanici et siccitas non semp est manifesta distinctio. Nā p hoc quod dicit cōter distinguendo quod posita sanie in aqua perit fundū nō videtur valere: quod est slegna perit fundū. Sed distinguitur dicit Alerā. quoniam sanico soluit et māl satica est minus apta separari: quoniam remanet magis vnita et magis adheret: et feror et declarat.

¶ Si causa sit lapillus videtur lapillū vel sentit. ¶ Si sine vermes infirmus percipit mortū: et cū sit ille mortu incitatur ad tussim: quia causa quera qescit tussis incitatur a ventositatē in qua erias posset sentiri mortū? p ventositatē moueri de loco ad locū cū rā cū ventositatē est maior: et rēso et mior: grauitas nō rā pōt dari pfecta signa: et iō opz mē dicit esse multū cautum et diligenter in inqstrio ne p dīneria. Et hec de signis sufficiant et c.

¶ Cura ipsius tussis. In cura pmo stat regula gñalis in curatione oīm causaz pmi tiuaz potētiū ducere ad tussim de quibus dic-

rum est supra in causis.

¶ Sed spāliter magis pō circa tussim nō depe denrem a materia regimē dō apponi cōplexionē denri siue calida fuerit siue frigida: ita quod cū dō in oibus rebus non māliti est occurrendum.

¶ Unde in frigida occurrere dō aer calidus: seu aligat aer calidus naturalis vel artificialis cōue nit eis de mente Bal. et aliorū scilicet oīm cōrine ri anhelitū violenter: vā mēb: a anhelitus cale fiant. De quo dicebat Aui. Cōprehensio anhelitus calefacit pulmonē cū facilitare in momen to et strictura colli: ad idē facit et fricatio cū pan nis calidis membrorū pectoris: et cauere ab aere frigido et vēto: maxime a boreali: et sit somnia multū moderatus: vnde minus peccatū cōmē titur et vigilia pluriori et ex somno prolixiō multum gaudere bene sperare cōuenit et forte aliquāliter irasci nō dīcōnēnt in reliqz aīe etiā ex parte cibariū obseruet sicut in frigida materiali dicit.

¶ Opposito mōo occurrendū est in calida virādo aerem calidū et fumosum et ma xime stultū: et gñaliter oīs aer grossus et nebulosus in omni tussis nocet et aer clarus est bonus: s; in calida cōuertat ad frigidū sicut in frigida dō cōuertit parumper ad calidū: et adhecat somno magis et quieti: et balneū aque dulcis in hoc casu laudat: et ita dico in reliquis obseruet sicut dicitur in regimine cōplexionis cale materialis.

¶ S; vnā regulā ponit Rabi moyses 24^a pū cula affo. suoz de mēre Bal. cōuenientē in omi tussis maxime si parua fuerit. dicit sic. Pūritus tussis sternutatio et singultus et similia cessant cum homo ea tolerat et abstinet se ab illis sup. quantum est possibile: sed addit maxime si parua et debilia sunt illa. Et sicut dicitur est de mala cōplexione immateriali calida et frigida in telligatur eodem modo de mala cōplexione hu mida et sicca: correspondenter occurrendo cum contrariis moderare.

¶ In tussis autem materiali sunt quinquē intētiōes prima sumitur ex pte regiminis. 2ª est equatio materie. tertia etiā māl aīris et cōiuncte. 4ª est diuersio. 5ª est cōfortatio membrorū vel resolutio reliquiaz que remanserūt. Et hoc maxime est in materiali p essentiā.

¶ In tussis autē p cōr ratē duplex est intētiō gñalis. scilicet rectificatio mē bri mandantis: et remotio impūssionis membrū patientis sū intentiones predictas.

¶ Circa primū. scilicet regimen in dicta dicta dicit Rasis quod opz caueri ab omnibus que stimulant sensitiuam pulmonis et pectoris: et ab omnibus que erasperant et siccificant ut a balneo aq alu minose et ob omnibus cibis acerbis et acetosis: et hoc intelligit sū quod alio dicitur est circa l'fām.

¶ Sed spāliter magis si sit mala cōplexio calida: sit aer frigidus: sit exercitium moderatum et quies dominetur exercitio: et somnus sit pro lixiō: quoniam in frigidat: viret passionē aīales: vta tur cibis frigidis ut spinachis que maxime va lent in dispōnibus pectoris: valēt semina cōia frigida maiora. etiam solia malue alree cum se minibus et c. Valent etiam iuscula ex amido cū oleo amigdalaz dul. et sorbitio de fabis mul tum coctis preparatis cum oleo ut supra et cum zuccha. aqua oīs. excoctati in potu danda est et aqua zuccha. aqua iuuibarum: liquiritie: ses besten omnis talis valet.

Nota hāc regulam.

De pō intē tione cura tina tussis a cā māl. De aere.

Prima pars pract. magistri Jo. Matthaei de gradi.

¶ Et si sit mala cōplexio frigida cū materia dis-
cat in aere et in alijs sicut in immateriali: sal-
no q in somno in quo attendat q sit somn? pau-
latim et paulatim factus: q tpe somni multe su-
perfluitates retinent: que tpe vigilie resoluun-
tur: et postq dormierit q hora cū dimidia exire
tur: et inciter se ad tussim pariter ad purgatio-
nem materię: maxime cū est obediens expulsi-
o: nec dormiat in die: saluo si laboras non dor-
mierit nocte: et elonget somnus a cibo quā-
tum possibile est et in die et in nocte. ¶ In cibis autē
opposito modo ad cibos in mala cōplexiōe ma-
teriali calida valētes tēperamus: vt cum farre
ord. et amigdalato zuccharato: et exhibere panē
coctū in brodis caruissimū laudabilissimū de qbus in
fra: sed opz prius lauare panē anteq coquantur.
¶ Valer etiā amigdalata cū pane cocto et iuscula
de farina frumenti cū zuccharo vel melle vñ bu-
tyro recenti et deco. porroz et brodis canlis et
brodis cicerū. Aliquoties tñ p virtute sunt nes-
cessarie carnes: et tunc valent carnes auis mon-
tanarum vt perdici fastanor et similib. Carnes
etiam caponū valēt. Et de quadrupedibus va-
lent carnes castratorū vnus anni et carnes cap-
rioloz. Carnes etiā erit? et vulpis cū sua pprie-
tate valent. Et si non fuerit febris dicit Serap.
tunc nos absoluius eos sicut breuitellum oui:
qñ in eo est caliditas quā vt vult. Inter olera
capillus ye. in omni valēt: sed sit recēs: vel loco
eius capiat frugula caballina q dicit farfara fm
Aui. Sed in cōplexione frigida māli hyssopus et
feniculus maxime valent. ¶ Vinū sem p par-
ticipet aliqua dulcedie et sit albi magis q nigrū
nisi in catarrali vbi vel opz dimittere vñs: vel
saltem misceat et nō sit simplr albi. ¶ In secun-
dis mēso in cōplexione frigida valēt amigdale:
vñe passe: grana fistami et armilla chyssomille: et
etiam ipsa chyssomilla et pinee phisici et carice
piuques et dactyli maturi si nō sit feb. Valēt et
auellane affate intantū q cortices remoneant
postea rumpant et cū zuccharo sumant. Et aliq
dicunt q cū mulla. i. vino cocto vel hydromelle
antique tussī multū cōueniunt: et dicit de nuce
q nuc cū testa sua in igne posita donec fere tota
testa cōburnat: deinde acceptus nucleus et mīda
tus sepe sumptus a tussī liberat parientē. I hoc
credo verū esse de tussī pēdere a mā multū visco-
sa. Et in cōplone calida cōueniunt mellones et ses-
mina eoz et cucurbita zuccharata siue cōditum
de cucurbita. Et inter fructus in calida etiā va-
lent iunbe malagranata nō multū dulcia et ris-
lokaracta et sebestē recētia. ¶ Sed de cibis in
cōplone sicca si nō sit febris cōueniunt lac bro-
dia gallinaz et carniū: si sit siccitas euz calitate
ponant frigida: si cū frigiditate ponant calida.
¶ In cōplexione humida māli cala sit diēra fri-
gida et ecōtra sed nō hūmida. et hio sum conten-
tus de regimine remittens me ad latius ordina-
ra p me in duob? vel trib? pñsio in mā de tussī.
¶ Expedita debita diēra que maxime valēt in
tussī pēdente a mala complexione siue materia
veniendo magis ad tussim materiale cū ma-
teria sit aliquoties calida aliquoties frigida:
aut hūmida ex humore retento in membro pe-
ctoris vel pulmone: aut als effuso ad ipsum: qui
humor: aliqñ peccat multitudine: aliqñ liquidi-
tate substantię: et aliqñ est humor viscosus: et ali-

quādo grossus: et aliqñ sanies aut pus: et aliquo-
tiens sanguis: et qñ in sanguine nō debet dige-
stio: ideo de hoc nō fiet mērio in hac intētiōe:
sicut nec etiā de materia peccante multitudine
qñ in eis prima intētiō est etiatio: et ita in se-
quenti intētiōe de his erit sermo: erit ergo ser-
mo in hac intētiōe equare materiā et digeres-
re eā que qualitate et modo substantię peccat si
ue fuerit effusa ad pectus vel pulmōē: siue ibi
dem paulatim aggregata nō habendo specialē
respectum ad eā que effundit vel est aliunde de-
pendens fluens: qñ si est aliunde veniens pēci-
pue colerica vt a cerebro veniens medici officēs
laborant vt sistant materiā defluentē que facit
ad tussim: qñ acutias materie maxime impu-
nit per mortū: quare materia pmanens non ita
ledit sicut si fluere aliunde: ideo cum tussio est
per materiā defluentem: tunc maxime habet
originem a membris superioribus: ideo medici
laborant maxime in sistendo materiā catarralē
acutam. ¶ Et qñ satis abunde supra in capitū-
lo de catarro dictū est de ingenijs ad sistendum
catarrum facientibus: dimittam p:ncipaliter
in hac intētiōe habere considerationē ad ma-
teriam fluentem: sed tantum erit sermo ad ma-
teriam vel fluxum vel aggregatū: que materia
diuersa existens et in qualitatibus et in substan-
tia diuersa indiget medicinis: quantibus ras-
men pectoralibus appropriariis: quib? possunt
fieri syrapi decoctiones electuarii cōfectiones
pillule tenende in ore et reliquaz: et vt habeatur
copiā ad talia componendum ex appropriatis
medicinis simplicibus imitando in hoc ordinē
Aui. qui lo? tertij. fecit caplm 6^m de medicinis
pectoris enumerans medicinas et calidas et fri-
gidas fm diuersos gradus eaz: que tñ sunt hie
membris proprie vt obseruēt cas. Auer. 7° colla-
ger de curatione male cōplexionis materialis
dicit sic. Et studiosius esse debes in operatiōib?
retēris ex ppterariis medicinz in ynoquoq;
membro: eo q vnicuiq; membro medicine sibi
proprie a tota substantia innentiuntur.
¶ In ordine igitur frigidarum enumerat Aui.
semen cucumeris: semen melonis et cucurbitę
positur se. papaucri et ordeum excoriatum
sucos liquiritie: amilium: farina ordei: violę:
penna myrtus: portulaca: nemis: gummi ara-
et dragagantum. Iusquamum autem neq; mā-
dragoram vel opium non ponimus in medicis
nis pectoris: vt dicebat Aui. in cura asma-
tis in principio cum sit intētiō per id prohibi-
tio catarrī quando multiplicatur: immo neq;
pillūm: vt ibidem dicit. i. mīcilago eius: nisi q
deus gloriosus et excelsus vult sup. quod possit
offerri propter proprietatem singulārē ad men-
bra pectoris. Aliqui enumerant inter frigidas
medicinas etiam farinam fabarum: sed in sps
ciendo seriem Aui. videtur numerare farinā
nam fabarum inter calida primi ordinis: quos
nam dixit. Ordo primus est sicut farina faba-
rum et aqua mellis et se. lini assum et ceriā q ista
sunt calida. Sed potest poni concordia qñ nu-
merantes farinā fabarū inter frigida intellexer-
unt de farina fabarum excoriatarū: qñ forte
in corice est aliquid caliditatis: vt intellexit
Aui. de farina fabarū euz corticibus. ¶ Sed de
tēperatis medicis sunt liquiritia capillūve. far-

Carne
ritij
p
valent
tussī
a pro-
prietate.

In tussī
vini
num sit
al-
bus
dulce
excepta in
catarrali.

No. de mē-
ce in tussī.

De scōda in
tētiōe cu-
rarina q ē
etiatio ma-
terię.

Nota ad
Auer.

Nota cas.
Aui.

Nota ad
bos ordi-
nes medi-
cinarū per
crosalū.

lara siue vngula caballina siue radix eius: sebe-
ren passile nō nimis dulces tuccharū trūi co-
cturum rulo karactra māna cassia amigdale dul-
ces. ¶ Et calidis sunt amigdale amare dactyli
matri ficus: mel et butyrum: de quo dicit Aui.
¶ Quod si solum administrat maturatio in eo plus
est quod eius mundificatio. si autem deglutiat cum mel-
le et amigdale amaris: est eius maturatio mis-
nor et mundificatio maior: glutinum alborum. i.
terberina: ponit etiam inter calidas. orobus: ras-
dix lilij. scellestis et albi oryamel simplex et squil-
liticum et fenugrecū et olybanū opponacum:
castoreū: cēranrea: aristologia rotunda et nigella
enumerat etiam hūmores qui reperiuntur sub vicis-
sā deificatur sup prunas vel furno donec albes-
cat et marie quā cōmīscit cum melle. enula etiam
aqua eius. i. succus vel decoctio ei⁹ est mirabi-
lis in calidis medicinis: et yfopsus: et prassum: et
asileos singulū ferapinū: semē vrice et synapis
et coridum: et piper: et multa hūmōi qui nimis lō-
sum esset enumerare: et semē feniculi: et apij: tra-
dices eoz myrra: et crocus de quo pāstidit Aui.
Et crocus confortat instrumenta anhelitus: et fa-
cile efficit spiritū valde. ¶ Et dicit quod iste medi-
ne sunt cōueniētes ebibere et sunt cōueniētes
vr emplm. suppositre. i. pectoris: verū est tñ quod me-
dicine erriticeus applicare supra pectus credo
modici inuare. Si etiam sūt iniectiones ppter
preos ossuofas et cartilaginosas ipsius pectoris
phibētes trāsitiū medicinarū sicut dicebat Sa.
etiam de cāna pulmonis 7 tractatu meimur cū
dicit: quod oleo fricare manus et pedes et coadiacē
res eis musculos puenire ad virtutē ipsius. In
trachea hō arteria cartilaginea quod sunt post cu-
ram phibēt trāsitiū ad subiacētē tunicā per virtu-
tē vncionū. mollificariā: tñ credo quod in mem-
bris pectoris pur inuēt ppter partes musculo-
sas nō simplr cartilaginosas. ¶ Sed de exhibi-
tione harū medicinarū via potius posuit cas. 2.
in ea 4. immediate pcedēt ad ca. allegatū me-
dicinā in fine vbi dicit. Et administra in om-
nibus illis medicinis aquā mellis. Est enim fa-
cile eas penetrare et lenificat et abstergit. De quod
etiam dicebat Ra. 4. cōtinēris. ca. 6. post quod dicit
rerat quod humor viscosus grossus non solummō
dō humectari sed abstergi et diuidi: et abstergio fit
per os dulces et diuissio fit per res acidas. Addit:
et ideo aqua mellis valet nimis ad spiritū grossū
humoris puocādum. ¶ Prius tñ quod veniamus
ad opus in dīge: edo materias quod postquod sunt di-
geste cōsequēt debet eis enacuatio pncipalr
per spiritum vtr videbitur in intēione sequēti de
enacuatione: et hec intēio cōplet cū medicinis
faciētibz sreatum: sepe humectantibus di-
latantibus aperitiuis: et tandem abstergetibus: et
quā aliquoties remanēt materie etiam in pecto-
re quod vltimate indigent ericatione vtr loco suo
videbit. ¶ Ad completandū igitur dandam dosi-
crinam de vtr harum medicinarum quod nume-
rate sunt supra: quā aliquā vtritur aliqua earum
ad intentionem digestionis ad ingrossandū
materiam si fuerit subtilis: et aliquoties vtr
mur dictis medicinis vel aliqua earum sub i-
liando materiam si fuerit grossa: et aliquoties
ad incidendū materiam si fuerit viscosa: tali
quorietis ad ericcandū si fuerit humida liq-
da: et aliquoties ad abstergendū cum est in

centio mundificationis et curationis. ¶ Venit
igit multipliciter in hoc ca. tanquā magis com-
muni de dispositionibus pternaturalibus pec-
toris: vtr est dictum supra in pñ. ¶ Ad vtilita-
tem igit oīum capitalorū etiam sequētiū hic
narrare intēdo quod sit medicina digestiua siue ma-
teriā equas vel maturatiua ad bonū intel-
lectum: et quod sint hec pncipalr ad hec facientes si-
ue calide siue frigide: et item quod sit medicina sub-
tiliariua vel incisua: et quod pncipalr talis in-
tēio et calidis et frigidis: et quod sit medicina abster-
siua et quod aperitiua: et quod ericcariua: et quibus spe-
cialiter he intentiones compleantur: quā tñ in
eadem simplici medicina aliquoties coniu-
gatur multiplex diuersa ppteritas vtr subtilian-
di aliquoties et incidendi aperitūdi et absterge-
di: tamen alię sunt quod de earum virtute ma-
gis sunt subtiliariue: quedam magis incisue:
et quedam magis maturatiue: quedam magis ab-
sterfiue: et quedam magis ericcariue. ¶ Et licet
ad declarationē horum plurima possent dici quod
colligēdo mēte Sa. 5. de simplici medicina. disti-
ctione p. ca. 2. et 3. et distōne 2. ca. 6. et 2. et
ad breniratem reducēdo insequēdo magis se-
riē hōrum Aui. 2. cas. ca. 4. de operationibz
medicinarū singulariū. Dicemus p. quod medicina
na digestiua siue maturatiua est cuius ppter-
tas est vtr acquirat humori digestionē: quā cale-
facit cum equalitate vel sup. ifrigidat cū equas
litare et in ipsa est virtus cōtēntiua retinēdo hu-
morem vsquo digeratur et non resoluat laborio-
se ita. i. vtr separaretur humidum ipsius ab eius
siccō. Et ex hoc inferitur quod cum intendimus ma-
turationi siue digestionī humoris frigidi non
debemus hoc efficere cum medicinis resoluti-
uis enapozare faciētibz humidum ita vtr res-
soluatur: quā de natura medicine resolutiue: vtr
dicebat Aui. est vtr separat hūorē faciēdo ipm
enapozare eius fortitudine siue caliditatis sicut
castoreum. Sed debemus vtr medicinis calidis
nō resolutiuis p acutā qualitatē: immo quibus
cōstigit aliquālis humectatio vbi materia sue-
rit liqda et hoc mō liqritia et passule dicit me-
dicine maturatiue in materia frigida: et in ma-
teria calida succus liqritie gummi arab. et dra-
gaganū. nā drag. glutinat materias subtiles
et non ericat vtr dicebat Auer. 5. colliger. hīs
ergo specialiter debemus vtr cū est intēio in
enacuatione mēte calide vel frigide: et si fuerit
humida liqda sed frigida potest apponi aliqda
de rhure: et si fuerit liquida humida sed calida
potest poni aliquid de boloar. et hoc in deco-
ctionibus vel in substantia sūm diuersos modos
applicatiōis earum medicinarum.
¶ Medicina hō subtiliariua et incisua est cui⁹
ppteritas est vtr ponat essentiam humoris subti-
liorem cum caliditate temperata sicut yfopsus
et albasse et camomilla: sed camomilla intērius
sumpta non habet vim in membris pectoris.
¶ Medicina vero incisua est cuius ppteritas
est vtr penetret subtilitate sui in id quod est in-
ter duas superficies. i. humoris viscosi et superficie
in qua est inniscatus. et addit Aui. et remoneat
ipsum ab ea. i. superficie: sed dicit Plusquā cōmē.
3. regni. quod hec conditio non pertinet ad medi-
cinam incisua: sed magis ad absterfiuam: et
de medicinis incisuis sunt sicut oryamel et syna-

Quid sit
medicina
digestiua.

Nota cas.
Aui.

Nota ad
Auer.

Nota ad
Auer.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

pis: et sepe tales virtutes. s. subriliare et incidere in eadem medicina reperiuntur: qua maxime videntur esse cum materia est grossa et viscosa. De his enim medicinis sunt gradus: ut dicit Rabi moyses particula 9^a suorum affo. ut plurimum tamen tales medicinie sunt calide et sicciter: alique reperiuntur frigide: et alique temperate: de quibus dicitur inter medicinas subriliarias et deffecativas. s. vel incideres est acutus test frigidus: et capillus ve. est medicina temperata inter caliditatem et frigiditatem sed omnes alie medicinie cognite que frequenter veniunt in operatione sunt calide et sicce: et quoniam capillus ve. est medicina singulariter pectoralis: ut super dictum est: non potest esse error in visu eius etiam in materiebibus grossis et viscosis. Sed de gradibus medicinarum calidarum et siccitarum subriliarium in primo gradu de pectoralibus enumerat eupatorium et scicadon. In 2° gradu enumerat aristologia zireos. In 3° gradu enumerat gertiana: yfopu cassiam li. serapinum maturum: nigellam et assarium. postea dicitur quod moderni videntur basilicone et cardamomo rubeo: et est eir. Sed de basilicone non reperio communiter quod valeat in passionibus pulmonis: ideo plurimum fit cordialis quoniam ad odoratum non quo ad sublimem: tamen Ra. 4° cōmētiō de eo facit mētiōnem in medicinis asmatīs. Et absterfua quod est medicina est cuius proprietates est ut moveat humores dīctas viscosas et cōgelatas ab ossifcho poror in superficie mēbris sup. et hūmilitate ut elōget eas ab eo vel ab eis ossifcho: et ita remisse dulcia sunt absterfua: ut aqua eucchari et aqua oz. et etiam aqua mellis fortiter abstergetia ut multum sunt amara ut amigdale amare et passium et succina eius. Et dicebat Aui. loco alle. quod omnis medicina absterfua essentialiter lenit naturam: ideo non fit in ea virtus solutiva. Et addit quod omne amara est absterfua. Ideo si cōiungat flurur vētris in ruffi materiali ubi est intectio absterfionis: opus medicū esse cautū in applicatione abstergetiū ut supra fuit notatū circa literā: sepe tamen medicinie absterfue fortes sunt etiam aperitivae: s. omnis aperitiva est fortior absterfua tantum. Tamen aperitiva medicina est cuius proprietates est ut moveat materiam extrinsecam intra cōcavitates meatuum ad exteriora ita ut remanere faciat cōcavitatem intus apertam: hoc est quod hoc efficit aut quod est subtilis resolutiva ut eupatorium aut quia est subtilis incisa ut cassia. aut cinnamomū: aut quod subtilis lanativa ut aqua ciceris et brodiū caulium. Et inde est quod omne acutus est aperitivus: et omne amarū subtilis est aperitivus: et omne subtile liquidū est aperitivus: et ad caliditatem declinat: et omne subtile acerosum est aperitivum: quoniam omne tale amovet materiam de cōcavitatem meatuum ut remaneat aperta: et sic remanet dilatare: quod non facit medicina absterfua tantum: cuius est solum abstergere de superficie mēbris sicut facit aqua eucchari vel oz. cum ponit ad laudandum vlcera extrinseca. Et medicina ericcativa est de cuius natura est materia hūida ericcatō minuire: et hoc modo sulphur est ericcativum et myrra et aristologia et rhubar et est magis tepariū. De his ergo medicinis sūm erigentiam ad diuersas intentiones et in casu tussis et in asma et in empimate et prout cum diuersis ingenijs ut possumus eligendo semper magis domesticas et magis famosas. Et ita bene nota quod hec dicra

sunt ad intelligentiā et ad opus practicum: quoniam cum his dictis poteris sine ingenio et directoris suscipiēter pcedere in cura disponi istas pectorales diuersas et multiplices ordinando medicinas sūm diuersas intentiones. Et ad propositum ergo cōuertēdo circa digestionē materie calide et subriliis que in pectore permanet facilius imbibit: et cum mouet magis profundat. Circa hanc igitur est maxime intendendum: quoniam a virtute difficulter expellitur. Nam materia grossa magis obedit expulsiōni: ideo in hac debemus maxime niti cum medicinis ad fridū declinatibus neque calis: quod medicinie ut dicebat. A. de signis tussis: subtiliā materiam et non expulsi: et res frigide sicut succus de papauer et pulvis. i. glurino sa aggregat materiam ad expulsiōnem: facit tamen nos cautos ut non nimis frigida applicemus: vnde addit: verū tamen cum ipse super. medicinie superfluit. i. sunt nimis infrigidates cōgelat. s. mām: tamen bria etiam pectoris indispōnit ad expulsiōnem: sunt igitur moderate frideretū supfluit ingrossario cessat a frigidio. In hoc ergo casu vsz symposium violarū symposium de iuinibus symposium de myrra si cōiungat flurur cum aqua deco. capillus ve. viol. et eucchari vel cum aqua deco. oz. et excocti et sebestenē: et si in introitu lecti sumas vitram de aqua oz. calida cum euccharo albo est in casu efficacia inuamēti ut est experientia compobaturum tamen materia equatur et ingrossatur: laudabat Aui. quod cum dictis symposium misceatur decoctio yfopi frigida id est facta cum aliquibus feminibus frigidis ut oz. curcubite et. quoniam in virtute yfopi facilitabitur siccitas materie. valeat etiam pro confectione diagraquantum euccharum violarum sive murabaz: ut vult Rasis in festu de violis valer si sumas euccharum tritum coctarum: et infundatur in aqua oz. parumper et extrahat et suggas cum oz. valet pro caractera si masticea deglutiedo hūidū in materia etiam calida et subtili: aque symposium proportionalis sunt aqua viol. portulac lacruce: nemusaris: de cocconis papaueris liquiri. ad equandum. Ad istam intentionem facit etiam yltra reliqua dicta confectione mirabolanozū facta ex sebesten et pulpa iuiubarum maturarum cum euccharo et si materia fuerit subtilis nimis vel liquida et calida preparatur cum symposium de papauere et cum diacodione: de quo dictum est supra in capitula de catarro: sed moderate: quia talis viscidus paucis ethibeatur propter timorem infrigidationis. Et Sed Alexander in materia liquida acris et maxime catarrali ut sepe enenit: vnde fit tussis et tali materia ponit vnam compositionem cum his verbis. Item aliud medicamentum in hoc fortissimum et multum vile ad acutū et tenue reuma: de quo scio multos vna portione sola esse sanatos quamuis satis multo et impore reumatizati. Addit. non autem hoc adiutorium aliquibus tradere nisi his quos diligis: et qui a te artem ediscere volunt et de reuma enim facit: facit quoque ad emoitos et de reuma reumatizantes: et ad omnes reumaticas passiones et stranguriam parietibus et vesicā dolentibus et colericis et pleneis: cuius descriptio talis est. R. myrrae electe. 3. vj. olivani. 3. v. opij: insquamise. arnoglossae et corrich radicū eius an. 3. iij. ad solē accās radices tūdes et miscebis cum ceteris.

De digestionē
māe calid
desubtili

De cura
tussis a
mā frida.

No. bosca
no. Aui.

Nota
fuit
frequentia
sunt Aui.

opis aut in aqua infundes et facies troscos. 3. vnius p singulo: et dabis fm virtutē eandem se re descriptionem posuit. Ide. et sunt pillule ad omnes morbos catarris: sed ipse nō posuit semē amoglosses: sed posuit ad correctionem stupefasciētiū. 3. i. 2. 3. croc et sunt securiores et hībēdo. 3. 5. vsq; ad. 3. i. sed forte ppterates infēdēt ad illas Alexā. et vocātur pillule de amoglossa.

De cura
milia a
ma frida.

¶ Si si mā artieat friditari et hībēat mel ro. cū aqua decoctis res hībētū et tūcē spissantē: tū calefaciētem vt sunt thūs: mastix: spica: nux cupissī. nā tales hībēt et tūcē spissantē cū hoc q; habēt virtutē calefaciētiā: tūcē facit aqua buglosses: et ideo opz medicū in his multum aduerrere nō applicādo subtiliariā q; redderēt eam continuo minus digestā. ¶ Et si materia fuerit frigida sed liqida dicebat Aui. cura est cū ericcatiōis ericcatiōibus pmitris cū absterfio: et fecit cōpositionē in casu multuz valentē. vt. 7. ff. bo li ar. dragagari: gsmi ara. olum an. partē vna: calamēti: yfopi: asse: cinamomi: ireos capil. ve. oium an. partē mediā cōficiātur. i. decoquātur in debita mētura ad: et facta colatura adminis trētur cum modico fuccha. ad tūritatem sypn pi. Equat etiā materia frigida in pectore vt p mone cōtēta si nō sit nimis viscosa cū melle ro. cum sypno de liqritia cum decoctione yfopi simplici cum fuccharo vel decoctione et radice liqritie contrite et capillis vef. Sed si materia sit magis viscosa addat oryamel simplex ad incisionē: simul cum reliqis fiat digestio. et ad hoc etias facit sypnus de prasio si materia sit multum rebellis in digestionē. Aque conuenientes in casu sunt aqua seniculi: bethonice et buglosses: ppter stipicitatem non videatur conuenire. Et aqua decoctionis sarsare: et maxime radicum eius et decoctionis liquiritie acuum scilicet carum et dactylos: valent etiam electuaria ad digestionem: valent electuaria factum ex succo caulium clarificato collato et cocto cū melle: vt diabuglossarum et diatris diamusculi dulce: et in mā grossa vt diamusculi amax: vt et loch sanum et expertū: loch de pino in grossa: et in viscosa ad datur parum de loch de squilla. valent diapenidion in materia non sit grossa vel viscosa: imo pince cū melle etiam valent in materia grossa et cum similibus: quorum copiam posuit Auef. in capitulo proprio. ¶ Ne tamen contingat er rare in digestionē materie multum grosse vel multum viscosę oportet commemorare quorūdam cā. postiorum ab Aui. circa istam mām p cipue 4. pmi. cap. 2. 4. de sanationibus opilationum et sunt verba aurea cum dixit. Si grossa fuerint humores indigebunt eis que resoluunt. i. subtiliēt. Et si fuerint viscosi maxime si fuerint subtilēs erunt eis necessaria ea q; incidunt ideo vt intra ipsum et id cū adhefit penetrante inter eas separationem faciāt: et vt ipsum. i. viscosum in parua secer frusta: quoniam viscosus opilat propterea qd adheret et propter suarum partium continuationem. ¶ Postea ponit cass. in applicationem medicinarum resolutuaruz et resolutuarum materiam grossam dicēs. Opz autem vt in resolutione grossi duabus contrarijs caueatur rebns: quarum vna est resolutio debilis: que in raritate materie augmentum et facit: ipsius locum augmentat propterea scilicet

quod non resoluunt: sed tantum rarefaciunt quare augmentat opilationem. Et altera est resolutio fortissima sup. a qua etiam est cauendū quia eius subtile sup. resoluunt totū et spissum ipsū sit lapis. i. inspissatur propter. i. deperditionē partium humidarum subtilium vt dictum est supra. Cum ergo fortis resolutio est necessaria sup. propter materiam esse multum grossam et esse in membris longinquis a virtute medicinaruz: et profundatam in locis angustis vt sup. sepe contingit in casu nostro in tūst ppter ralem materiam contineri in ramis minutis venarum vel arteriarum pulmonis. Ideo dicebat Aui. iuuetur sup. talis resolutio fortis necessaria cum lenificante subtili cum materia. i. medicina in qua non est grossities: sed sit in ea calor temperatus qui iuuat in resoluendo totum illud quod est oppilatum: et hoc est q; per humectationem vel lenificationem cōiunctam cū calefaciente materia grossa vel viscosa subtiliatur et sit lubrica: et inde sit facilius epellibilis. Similem quasi sententiam posuit idem Aui. 10. terri. in caplo de medicinis siccis: vel melius sitis in pulmone vbi loquens de humoribus grossis in pectore contentis dixit. Nō prouenias ad vltimum in ericando. i. resoluendo immo sū occupatus cum lenificatione et incisione. et resolutione materie sup. gradatim facra. Et addit et sit studium cum incisione plus quam sit cum resolutione propter. i. nocumentum quod sequitur de forti resolutione: de quo dictum est. Similem sententiam posuit in cura asmatis in principio. vbi loquēs de medicinis subtiliātibz dixit. Sicutq; medicīne subtiliari ne maturatine absq; calefactione vehementi pducunt ad ericacionē materie et subtiliariōnem eius. Et similis sententia in multis alijs locis potest colligi ab autoribus: vt 4. quarri de apatibus duris. vbi voluit in materia dura cōmisceri lenitiuz cum resolutiō: q; omne resolutiū fm plurimum ericcat: et etiam a Bale. qui clarissime eandem sententiā posuit: 7. meimur. in cap. de orrhomia siue a smare vbi dixit. Sicut ab eo autē quod formaliter calefacit cauendum in huiusmodi passione: eo q; grossi et viscosi humores non solum nocentur ab his sed etiam non iuuantur et. Ideo ad practicam resoluendo qd necessaria est medicina notabilis resolutionis vel intense caliditatis sicut cōtingit vbi est intentio absterfionis pgregari grossi qd tunc sypnus de hyfopo est maxime conueniens vt dicebat Aui. cen. in signis de ruffi propter timorē nimie caliditatis ericantis hominē est secū admisceri ad refrangendū aliqd humecratum vt sypnum vio. vel decoctionem senugreci siue passularum: et si volumus cum hoc infrigidare vel remittere caliditatē apponant semina cōia maiora frigida in decoctione: idē intelligo de sypno de calamēto et reliqis silibz. ¶ In mā ē viscosa cū est intērio. ad subtiliandū cū oryelle vt dictū est supra: opz singulr aduerrere: qm plmo est mēbz multū passibile saltē ex pte sube carnee q; mollior est et rara dum est ne talia scilicet ducāt ad absterfionē sube carnis nec pulmonis. ideo bonum est vt semper moderentur cū aliquo humectante nō tū supfluo: sed ipm sit lenitiū vt addere cū oryelle aliqd sy

No. hosca
no. Aui.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

Def. Sym
in mē cali
ta & frida.

Lauef se
gnurecu.

rupi de liquiritia &c. Et ex his canonib⁹ pote
tis ad cōpositionē diuersarū medicinarū sub di
uersis spēbus sū diuersitate materiarū calidarū
vel fridarū grossarū vel viscosarū: p̄ exemplo
in materia mētra ex cala & fri. pōt fieri sypu
ut infra. & radicum enule: feniculi: aph: vtrice.
a. 3. j. dactyloz caricaz ana. nūero. iij. semis
feniculi. 3. ij. passul. pulparū sebesten. iij. ubarū:
oz. exco: ricati: seminis cōium frigidoz: seminis
papaueis. a. 3. j. violarz: capit. ve. yfopi cala
mēti. a. 3. j. decoquātū oīa cōueniēter: & de
colatura fiat sypu⁹ debite q̄ritatis cū succa
ro. Ecce q̄ hic intrat medicīne calide & frigidē
sū materias. Et si materia sit melēcolica cō
plet intērio equationis si in decoctionibus pre
dictorū ad causam frigidā ponat rhimū & epi
rhimū & fenugre. q̄ in materia melēcolica et
slegmatica valet: sed bñ lauetur tribus vicib⁹
anre q̄ decoquat: ut dicit Abaranius ppter pur
gationē credo a puluere. Idē etiā Abarani⁹
facit cōpositionē in materia frigida valētem
q̄ est talis. & liquiritie mēde rase & cōruse lib.
j. fenugre. lori. 3. v. ficum siccarū & dactyloz
a. 3. ij. bulliāt in aqua debite q̄atitatis vsq̄
ad cōsumptionē medietatis: & colatura de ca
sumat p̄ digestionē: & addat medietas mellis
in decoctione facta vsq̄ ad spissitudinem: erit
hoc cōueniēs ut sypu⁹ ad eadē intentionē.
Et si cōiugere vērōsitās posset addi in deco
ctione de se. anis & feniculi cum modico asse.
Et cum his sit expedita secūda intērio de equa
tione materie.
In euacuatiōe igit materię p̄ intēctione ex
pedienda habeatur vna regula. sc̄p non existē
re mā multa non fiat cōio per solutiua principa
liter appropiata mēbus in pectore vel pulmo
ne contentis: qm̄ difficulter tales mēe fiantur
tū q̄ mā est submersa & in p̄fundo membrorū
constituta: tū q̄ talia mēbra sunt longinqua
a vīs cōionis: vnde medicīne virtus nō puenit
ad eas nisi p̄ longum spaciū & in transitu res
soluitur virtus earū ante q̄ ad pectus veniāt:
ideo medicīna taliter pueniens in solnendo de
bet esse de medicinis fortibus a quibus mem
bra intermedia lederentur. Et si medicīne non
sint fortes & veniant ad pectus veniunt debili
tate ad ipsum pectus: & p̄inde non erāt me
tu manifeste sine pozo per quem educant mē
ex pectore vel pulmone ad vias secessus alliga
tione hñte cum pulmone vel vacuitate pecto
ris per quem tanq̄ per viam d̄z fieri cōio mēse
quitur magnum nocumētum ex talibus fortis
bus medicinis in mēbris intermedijs & modis
cū inuamētum de cōione materie ibidem cōen
te: immo maior sit dicte materie agitatio quā
ipsius cōio: & q̄ hec sit snia anctorū declaraf pmo
qm̄ in toto cap⁹ de cura ruffis ab. 2. nō posuit
ipe aliquā medicīnā solutiua: & ipse idē in cap⁹
de cura pulmonis: & est ca. 4. 10. 4. tertij dicit
& p̄pinq̄ior modus declinationis supfluitariū
pulmonis est latus q̄ cōsequitur mery. i. est
latus cāne pulmonis q̄ cāna seq̄tur mery: quia
sup ipsum firmata est: inde voluit q̄ euacuatio
materię ex pulmone vel sup. ex cōcanitate pec
toris conuenientius debet fieri p̄ cānā pulmo
nis & p̄putum. Qd̄ hec etiā sit sentētia capitu

li declaraf: qm̄ Dale. 3. 1. thegn ante capitulu
famosum: quēcūq̄ vero enrase. volēs ponere
curā oppillo nū in diuersis mēbris factarum ex
diuersis materieb⁹ oppilārib⁹ cū diuersis in
genijs dicit. Quēcūq̄ igit in pulmone & r̄dō
ce cōrinentur cū ruffibus q̄dem cōatio & phar
maris exrenuārib⁹. i. pparārib⁹ materiam
ad spūū: q̄ v̄ plurimū sunt grosse: & dilatarib⁹
poros pānculi cooperiētis pulmone per quos
debet subingredi materiā: ut tādē in pulmo
ne recipiat ut expui possit si fuerit extra p̄mos
nem: & si in pulmone facilius expellat apertis
meatibus in quibus cōstricta retinet. Et dicit
tū in p̄u⁹ norāter istum cān. obseruari debere
nō existēte materia multa & eruberāte: qm̄ erit
stente materia multa vel in toto vel in v̄his p̄
rimis fouēte materiā in pulmone vel pectore:
bonum est a princ̄ minozare materiam istā an
recedentem aliquotiens cū flōmā si mā fuerit
sanguis vel sanguini mixta: maxime si contin
gatur caliditas: de quo dicit Serap. ca. p̄p̄io.
Et si vocat necessitas cum materia sanguinea
flōmam⁹ veniam basilicam &c. Sed si fuerit re
tentio sanguinis ppter retentionem mēstruo
rum vel emoroidarū fiat pronocatio illarū per
cōiones cōuenientes: l̄z alayab. nō r̄m in mate
ria sanguinea 6. practice. cap. de ruffi. dixerit
etiam ampliando flōmā in illo casu. Et āst
ruffis sit ex calore cum feb. patienti sanguinem
minuere cōuenit in principijs: q̄ saltē sequitur
infrigidatio & minozatio se. que est cā plurimū
nocuenti in ruffi ut cōstat p̄stiteranti. Et dicit
q̄ non sit necessaria flōmā ut stante materia
slegmatica sine feb. & eruberante in toto vel in
p̄ortiniis v̄his: ut dictum est: tunc l̄z enare etiā
cum medicinis soluentibus: & hoc est q̄d sentit
Aulic. in cura aīmaria in prin. cum dicit. In sa
cto quidem ab humiditatibus sup. slegmaticis
cura & modus est ut pueniatur ad finicndū hui
miditates que sunt in pulmonibus eoz cū faci
litare & equalitate. i. nō cum medicinis calidis
multum v̄mīs materiā subtrahantibus v̄n red
dantur inhābiles expulsiōi ut superi⁹ fuit de
claratum. & addit: si sciueris q̄ nocuentū acci
dens in eis est ppter multitudine: tunc ena
cuabis corpus pculdubio cū solutiua: & ita vos
luit nō erāt multa materia q̄ enemus eaz per
cannam cum ruffi & spūto: si fuerit plurima cū
solutiua: & idē voluit parū infra in eodē capi
tulo cum dicit. Et si materia est plurima cū ne
cessaria est purgatio eius cum solutiua &c.
Et hic nota q̄ tale solutiū d̄z esse de non
multum agitatis propter timorē qui aliquo
tiens sequitur in agitando materiā circa spūā
lia existentem. nam aliquotiens perducitur ad
syncope necessitate cordis: debet tamē esse de
medicinis trahentibus a lōginquis: ideo v̄mīs
electuarij diastmonis in similib⁹ non est cō
ueniens. nam non trahit a longinquis v̄dicit
Dentri. 3. ca. nam propter viscositatem dacty
lorum intrātum hebetatur virtus soluentis.
Utamur ergo medicinis fortiter attractiuis a
longinquo: non tamen multum agitatiuis ne
materia multū dilaret: & tūc dilata nec expul
sa adducit ad timorē. Ideo ster simplicia singula
larissime valet agaricus. nam virtute sua enat
a remotio: et electrine respicit pectus. et pul

Nota b.

Nota bñ
q̄ sequunt

Notate de
ne v̄bas
quentia.

Diastmon
non attra
hit a lōgu
quis.

monē: immo etiā laudat in spūto sang. pecto-
ris et ygozaf attractio eius cū finēbere: nō mi-
leo in hoc casu sal gēma ppter acuitatē nimīā
et mordicationē in mēbris pectoris: et qm pno-
cat ad vomitū. Et agaricus lenitate sue sube-
cilitatē lenigat in ore stomachi: nō sic laudat tur-
bith: qm agitatur: aliqñ tñ parū eius ponere nō
disconuenit: et ita vñtur eo auctores: et interdū
colloquūda: qz valet ad materias multas pfun-
das: s; qz agitatur multū nō est exhibēda nisi
in materia multū grossa et difficilis: s; sit ei' mos-
dica dosis et in corpore obtusi sensus: et semp ras-
les medicie cōfortētur cū medicinis pectoralis
bus ne pectus recipiat alioz mēbroz impressio-
nē vt materiez q cōmouētur in alijs mēbris: et
tales medicie pectorales sunt capil. ve. vel li-
quiria vel finēber vel croc: qz sua ppetate
cōfortāt pectus vel pulmōnē. ¶ Non debēt tñ
exhiberi tales medicie nisi materia minorata
cū clysteribz appropāter p pre saltē si pole ē di-
gesta: vt si sit subtilis vel ligida aliqñt ingrosses-
tur. Et si sit grossa vel viscosa leniter subtilietz
indica: et si sit talis etiā p vice modica: ita q in
reposita vel reiterata melio: est vt cū interpo-
lato: etiā nā debilitata possit refici. Inter me-
dicinas cōpositas in eūdo talē mām fridam
grossam valet electuariū iudū. nā trahit mām
et p fundis et a lōguquo: sed si mām fuerit calida
aliter subtilis valet castia cū decoctione sebes-
tis passulaz iunibaz et ylopi parz: et si placet ad-
dere solutiuū possit addi de diapynis soluti-
uo vñ de electuario de psilio ad modicā tñ dosi-
m vñtū: s; vt añ. 3. i. Et si mām fuerit mediocris
valet cōfectio diacarbolicōnis damasceni ad-
dēdo solutiuū fm erigētiā. ¶ Et aliqñ necessa-
ria est etiā mūdificatio ppter aliā aīcedētem
mām: hoc cōiter enenit in tussī catarrali: qm
stare cerebro repleto et cōtinuo mādāte mām
ad pectus nisi mūdificet cerebrū et confortetur
et phibeat materia ad lapsum nō poterit tussis
remoueri. In hoc casu Aui. simul cū Ra. et reli-
quis in hoc casu exhibēt pillas cochias et dia-
colloquūdas: ego tñ timēre in exhibitiōe ha-
rū pillularū cōicata lesione pectoris et pulmōni
ppter causas aīdicras maxime ppter debilita-
tē sube pulmōnis ex parte caruosa rara passibi-
li cū facili inflāmatione dictoz mēbroz spiri-
tualū et pñt facili inductiōe ad febrē. Audere
igif sup agaricū troiscabū. cū appropriatis vt
cū nucē muscata cū cubebis: et hīera si expedit:
et hīera magnam cōem stare materia frigida vi-
scosa: q si sit acuta a falsa miscēat aliqd de pillis
alstererb p mirabo. et masticē strātia. ¶ Valēt
et pillē de masticē qz posuit Alde. i. ca. de foda:
qm sunt satis leues: omni tempore et die possūt
exhiberi. Nam singulariter soluens in illis est
turbith. et si loco eius ponatur tantūdem de
agarico ad hanc intentionem magis iunabit.
Valent etiam pillule de agarico Alde. que nō
tantum materia antecedentem sed ad conuin-
ctam iunamentum afferunt: et materia difficilis
lioz est: tēte vt grossioz et viscosiore in corpo-
re sit: ito: valent pillule de opponaco sin-
gularissime: quia materiam ex pectore et cere-
bro mirabiliter educunt: sed vsus earum verē-
dus est precipue si ab artifice non sint diligen-
ter constructe. Nam oportet opponacum co-

rigere ppter eius acuitatem fm modū Alde. in
cap. de serap. qm dicit in cap. ppio nutriatur
sicut dicitur de serap. ¶ Inter ramen qdam
soluentia lenia etiam laudantur p digestiuis
simul terbenrina cum melle et eam laudat. A.
Ra. Ba. et Alde. Laudantur etiam ius galli decre-
piti decocti cum medulla cartami et asse yfopo-
siccā et epithimo cū passul. Et aliqui addunt de
volubili vt ponitur quarto continentis. Et di-
gerunt Serapio et Rasis 4.º continentis: et Aui.
in cap. de asmate. q si per ius galli supra descri-
ptum et alia venter non soluantur tunc ponatur
in aqua ordei aliquid ensoz bñ. Dicit Aui. deco-
quatur in eo vehementer quia est marimi ius
uamenti. sup. in soluendo materiam flegmatiz-
cam. ¶ Finit etiam ad hanc intentionem pil-
lule alie de agarico vt infra. Ra. agarici electi. 3.
ij. aristol. ro. 3. 5. anisi quartam. 3. yuius: et cum
oximelle flant pillule. detur. 3. j. vel. 5. si expedit
et sunt singulares in casu. Si adderetur etiam
aliquid epithimi: qm agaricus et epithimus nō
prestant iunamentum tantum vt medicie fos-
lutiue: sed etiam vt digerentes per qualitates
manifestas subtiliando preparando materiam
expulsiōni. Et ideo etiam q inuenit cum mirabi-
li ppetate confortādo expulsiuā marime pul-
monis in expellendo. ¶ Et si placeret possum
vti virtute eorum in decoctione faciēdo deco-
ctionē solutiua pctoralem in materia frigida
et grossa: vt infra. Ra. ficum siccarum dactyloz
bñ maturoz: añ. numero. iij. passulaz. 3. j. calas-
menti: fenugreci: añ. 3. j. epithimi. 3. j. cinnamo-
mi: feniculi: añ. 3. j. agarici electi. 3. j. finē. 3. j.
decoquantur in debita qritate aque oz. pnta in
lib. ij. vsquequo redeat ad. 3. vj. et coletur et def-
medietas ei' in potu. nā est medicia digestiua
et aliqua solutiua. ¶ Aliqui in casu stare mā
in pectore vel pulmōne laudāt vomitū in eū-
ne materiez: et Aui. videretur consentire in vomitū.
Et hoc ideo est: qm p vomitū fit motus labo-
riosus agitatius materierum maxime circa
cānā existentium. Tñ illis commotis cum co-
uatu facto in actu vomendi ad expulsiōnez mo-
uentur dicte materie per cānam ad os: et simul
educuntur cum materiēbus ductis a stomacho
et per istum eundem modum ad educendum ma-
terias que sunt in pectore vel pulmōne. ¶ Lau-
dant etiam Aui. sternutationem qm virtus est
debilis ad expellendum et de se materia esset pa-
rata expui stante virtute: et tñ. Nam ppter ex-
cussionem factam a membris pectoris in ster-
nutatione educitur illa materia que aliter nō
educeretur. Et istam sententiam posuit in fine
capituli de medicis pectoris dicit sic. Et scias
qm multoties retinetur aliquid in pectore: rest
recipiens vt expuatur. i. est paratus de se nisi
virtus ab eo debilitetur: et tunc quidem opor-
tet vt adiunctur cum sternutatione. ¶ Ego talē
men non auderem in nou paratis ad vomitū
vti vomitū seu etiaz sternutatione stare mul-
titudine materie peccantis circa membra spi-
ritualia propter timorem notum. Sed ego in
paratis etiam auderem cum vomitū leni im-
posito frusto ellebori in raffano et facta deco-
ctione raffani abiectione ellebori: de quo dicebat
Aui. in cura asmatas. Et elleborus albus valde
innatius est etiam in egritudinibus pectoris

Terben-
na laudat
in hoc casu.

De iure
galli.

Nota bñ
q sequunt

Notare de
ne pba se
quentia.

Dispositio
non appa-
bit a lōgu-
quis.

Nota bo-
nē opio-
nē aūto-
ris si
per vom-
itū et ster-
nutatione.

Prima pars practi. magistri Joan. Barthel de grad.

securius absq[ue] timore: ego tñ nō auderē in corpore nō parato ad vomēdū ppter nocumēta q[ue] sunt apra sequi in uō paratis. vbi ergo non sit materia nimia: sed tāta solum vt expectemus euacuationē eius per spiritum: vt dictum est in pñ^o melius est intēdere cū euacuationibus p spiritum: et illa sunt q[ue] habilitāt materiam ad expue[re] dum digerēdo eam cum appropriatis: de q[ui]bus dictum est supra in intēreione prima superiore. De his etiam aliquid dicitur in intēreione vltima sequēte. ¶ Quia illa non sufficiunt medicī sunt ingemati ad ericandū materiam cum reliqua non sufficiunt ad expurgationē et marie cum materia est liquida et in corpore humido vt exhibēat aliquas medicīnas ericatinas vlt eriam vt faciat ad id suffumigū. ¶ Sed circa applicationem horum oportet annotari aliquos canones.

¶ Primo q[uod] tales medicīnas ericatinas intelligūtur medicīne q[ue] simul sunt resoluētes dissoluētes et consumptiue. vnde a dominio talia debēt ad calidū declinare acutū resolutiū dissolutiū et cūz siccitate sūt ericātes. Nam de his dicebat Ales. in ca^o p[ro]p[ri]o de tussī humida cum posuisset quasdam intēreiones in ea necessarias posuit quartā intēreionē q[ue] est ericatio residui et sup[er]flui humidi. Et hanc declarans intēreionem dixit. Quartam rem complent admi[n]istraciones medicaminum materiam dissoluentium resolutum et consummantium. Et addit: et hoc quidam medicī consueuerunt medicamina ericativa vocare: et ita pater de simplicibus q[ui]bus communiter vtuntur auctores q[uod] talia sunt intensiue calida cum siccitate confecta vt est sulphur arsenicū storax myrra aristologia: et humisimodi. ¶ Et ex his patet casū. in cura q[uod] in corporibus siccis extenuatis et in febribus exhibitio harum est multum suspecta. ¶ Et ex his inferri scōs casū. q[uod] in materia grossa et dura maxime peccante in multa q[ui]tate talia nō debēt offerri: q[uia] magis inspissatur materia et induratur: et sic sunt causa magni timoris: q[uia] aliquotiens suffocationis in disponendo membra spiritus ad motū et faciēdo etiā mām magis rebellem expulsiōni et ppter istam causam peccante tali materia. Dicit Ales. loco allegato ponēdo in hoc casū. q[uod] talia administranda sunt postq[uam] administraciones mundificantiuz communiū et p[ro]prio: cum iterationibus conuenientib[us] precefferint: et ita non vult materiam esse multas sup[er] et grossam sed multum mino[ri]atam. Idcirco addidit vt ericetur residuum rei. modicū existens: et declarans timorem eorum nisi sic offerantur dixit. Administrare autem ea a pñ^o est prefocare et ponere egrum ad mortem: sed vbi materia esset humida liquida de qua timeatur suffocatio ppter plenitudinem valde faciens tussim credo q[uod] possent predica ericatiua applicari: immo deberent applicari: q[uia] medicīne digestiue calefactiue dilarantes vel etiam solutiuē ppter agitationem omnes tales ponerēt egrum in timore et quasi in perditione: etiā minor timor videtur sequi in applicatione horum aliquantiter mino[ri]atum et ericantium in ateriā sine agitatione: et maxime in corpore frigidi cordis vel naturaliter vel eratiue: neq[ue] sequitur nocumentum ex parte materie q[ue] erice

tur et induretur: qualis sequitur in materia grossa cruda. Et ad istum sensum credo dicit. A. in cap^o p[ro]p[ri]o de cura tussis quasi ad finem: et cum humiditas est perueniens ad quantitates in materia humida liquida est perueniens ad quantitates. s. mulam ita sup[er] vt dubitetur vt dictum est tunc admi[n]istra suffumigationē ex arsenico rubeo et stercore leporis et farina ordei et coricibus phisticorum confectis cum vitellis ouorum: et sac trociscos. 3. vnius pro quolibet: et ita fiat suffumigatio ex eo fm modū dcm circa literas tribus vicibus. dicit. A. ita. Me. quasi innuat q[uod] in tribus vicibus minuetur timor suffocationis.

¶ Ponuntur etiam alie descriptiones ad hanc intēreionem ab auctoribus vt cū aristologia et myrra et castoreo sine galbano incorporatis cū butyro vaccino et c. ¶ Et hic cōmemoret q[uod] dicitur est circa literā q[uod] semp post hūmōi suffumigationes sumat aliq[ua]s humectantiū: vt aqua cū butyro ouino. vt voluit Ales. vel aliquod hūmōi ppter causam circa rectū allegatā. ¶ Laudant etiā auctores ad hanc intēreionem nō solum suffumigia: sed etiā interi^o recepta: vñ laudat cōiter ab Aui. in cap^o de asina: et etiā a Ales. in hoc ca^o et a R. a. a. cōri. vt dicitur in potu arsenicum cū aqua mellis et sulphur cum onis forbilibus. Et dicit de sulphure Serap. de simplicibus ca^o p[ro]p[ri]o q[uod] sulphur quod ignis non tetigit. l. p[ri]mum minerale: sed electum sumptum cum onis forbili putredines slegmaticas a petroze purgar sup[er] ericando et educit saniem ex petroze forte soluendo.

¶ Ego tamen non auderem in exhibitio[n]e huius: sed auderem in exhibitio[n]e cymini: de quo dicit Auicenna in hac intēreione in cura asma: et ex medicinis bonis p[ro]p[ri]is equalitari est cyminum cum aceto mixtum. ego darem cū aqua ruthe vel yfopi vel euule. et addit. et est in uariū valde ad anhelitum preparationis. Et ad idem valet etiam si sumantur due ficus pingues et bñ calefiāt: et postea cū calamētū pulueriāto cōmiscētur et sumantur añ p[ro]dū per quartā hore et ego eis ysum sum vtrū. Laudat etiā exhibitio[n]ē myrrę vel arist. ro. sacro electuario cum melle. nam aristolo. ro. in hoc casu multum laudatur.

¶ Posset etiam exhiberi medicina ad hanc intēreionem sub forma decoctionis. vt. R. prassilensis folioz yfopi et saturegie. ana. ℥ss. radicū enule. 3. 5. thymi aristolo. ana. 3. ii. bulliant in duobus bocalibus aque ad consummationem terre partis: et sumantur. 3. iiii. vel. v. cum melle facta colatura.

¶ Ego tamen non video quare ad hanc intēreionem non debent magis iunare suffumigia q[uod] interius recepta cū immediatus p[ro]p[ri]at ad pectus et pulmonē: et nō tñ sunt suspecta sicut alia fortia: de q[ui]bus dcm est: q[uod] si sunt venenosa vt est arsenicū: saltē cū forti calitate et siccitate cū occurrūt stomacho etiā maiore impressionem faciūt q[uam] fumus in stomacho: vnde p[ro]p[ri]e sensibilib[us] ter magis ledere stomachū q[uam] fumus et minus iunare: cum mediatus et per longam viam pueniāt ad pectus vel pulmonē: ideo mihi videtur in hac intēreione standum esse in suffumigiis: et hio sum contentus in hac intēreione.

Nota fba
anctuar.

Nota de
stipis q[ui]
ostaplis
cari capiti
cū puluer
ribus.

Nota de
sulphure.

Nota de
cymino.

Nota de

sue z est optima lfa in hac interione. Summa
ait medicana ruffim icaditū cū pforatione pe
crozie z pulmonis: bec est rob aut frup' factus
et sinco granoz myrri est ad i. ad. hanc inen
tionē mirabile: z hoc in ruffi cala sup. alio non
aditro: sed in frigida qdē cū myre z croci no
dicō: postea addit ponēdo ea q̄ a ppruere spe
cifica iunāt, pulmonis affrūpulis fcci inuamē
tum est subline in calaz in frigida. In cala qū
dē aut f. l. s. j. .x. croci cū frupo myrino. In frigi
da vero cū melle z aqua cala. i. hysopi vel alio
hmo. Et addit q̄ hūius inieritionē est crocus.
ppter mirabile cōforationē eius. z in cala si
marur cū frupo myrino: z in frigida cū melle
aut frupo de hysopidē de de nuce cupilliz gra
nis pini et mirabili ppruere. ¶ Aliq̄ etiā in
ter medicana a ppruere valētes vltra pulmo
nem vulpis laudant pulmonē eriri. Et dicunt
quidam q̄ lapilli inuenti in ventre pillosi hys
randinum dextro brachio suspensi pferantur a
ruffiz p̄r in hac interione valēt. Et aliqui ad
dunt q̄ lingua aquile posita in panno lino et
collo suspēda: dñmā sanat z ruffim. Et aliqui di
cunt de pulmone asini valere sicut de pulmone
vulpis: l. r. f. in suis secretis loquens de pul
mone asini de hoc nihil dixerit. Et aliq̄ dicitē
verissimum: z de mente dicit. sacra diligenti inue
stigatione in eo non scī fieri. Dicit q̄ stercus
comi in lana collecum z in calcis infusum
inmolurum ruffi remediā: z istis possunt vti si
cū dictū est supra de pulmone vulpis: z dicit
rhefarius pauperiū: q̄ si radices yngule caballi
ne siue sarsare diuidas p̄ rotulos sup regulā
clidam ponens ita vti pariens bene cooperit
re cipiat hūmū p̄ os donec durat. si f. sepe id fecerit
remouebitur ruffus in totū: ista cōueniunt et
p̄pietate. ¶ Sed si inrēdamus diminiuit sen
sus eobū: z ad querendum materias q̄ essent
v̄ minus impānam: tunc valēt domestici stus
pescarium factū ad Aui. ca.º p̄pio de curaver
sus finem: ut sumam semis inquamini p̄res fer
granorū pini partes tres croci pars vna confis
ciantur cū rob z foment pillule. Ita iste sunt re
misse cū p̄patione cōforatē cū medicis pecto
ralibus vti p̄r. Et si v̄is fortiorē medicinam ad
hanc vltimā intentionē facit stupescarium: vti in
fra. q̄. croci cassili. roacis calamite cassoci
op. aff. partes equales conficiantur cum frupo
p̄ de papauerē: ob est a grauis. x. vsq̄ ad. xx.
¶ Potest etiam cōforari pectus eretrius cum
vincionibus appropiatis. Nam remanēt cō
plerione calida valē olei viol. cū modico oleo
myrrillo z inu cilagine dagag. z gūmi ara. vel
f. q̄ donoz. Et in coplerione calida olei amig
dalarum dil. Et si declinat ad caliditatem cum
oleo viol. Et si declinat ad frigiditatem cū mū
cilagine fenugreci vel pinguedine anseris. Et
in coplerione frigida hysopus dumida mus
cilago fenugreci z altee cum oleo camomillino
semper appendendo aliquid croci ad penetrā
tionem z cōforationem: ita potest discurre
re ad alia similia etiā que offerri possunt cōē
nienter in scō intentione de equatione mares
res: sed in his nō multū spero inuamentū vti
sup dictū est: sed ne appareat ex p̄re operantis
defectus lando hmo offari debere supponens
de lanay vel corrum fusi diuersas iustiones.

Sirup^{us} de
myrto val
de approp
riat^{us} h^{oc}
casu.

Zingua
aquile.
Pulmo
asini.

Radices
sarsureoia
supra scri
pta valēt
tussi a pro
prietate.

Prima pars praelect. magistri Jo. Mattbel de gradl.

Supere est etiam hic ponere intentione circa acci-
na: ut etiam fecit Adel. ut de tussi coplicata cum fe-
p qua recurat ad ea q scribitur p quart. de
acchrib feb. et etiam caueat ab illis calidis q
forte necessaria essent nisi cōiūgeret feb. s. stan-
dū est in tempore ad casum valēribus de qd
dcm est supra ut in decoctione liquiritie capil.
ve. sebesten et stium. **E**t si cōiūgat fluxus ha-
beat etiam respect? ut dcm est supra addendo in
medicinis ad intentiones particulares medicis-
nas pectorales: et etiam fluxui appropriatas de q
bus etiam supra dictū est: ut sunt myrti: gummi
ara. et c. et videatur q scribitur sup. hoc in 16ª ter-
tij. in cura gñali fluxus. ubi ponit can. de com-
plicatione feb. cū fluxu. **E**t si fuerit tussis cū
spuro sanguinis vel prisi recurat ad ea q infra
dicetur in locis ppijs. **E**t si fuerit tussis cō-
iūcta in erate pueritiae: q vltim sequitur desluxi
catartoz: vel etiam malitiam regiminis: vñ mulieris
plicatur supfluitates in pulmonib? eoz et ppe
passio illarē eratis nō pnt cōueniēter offerri q
supra dicta sunt: neq in tussis neq etiam in alijs
disponib? s. opz in egritudinibus eoz maris
mā sumi indicationē ab erate ppter qd Auiē.
fecit spale ca^m 3ª pmi: de egritudinibus q infā-
ribus accidit. Ibi breuiter dicat fm sententiā
eiusdē in ca^m nōc alle. q si tussis fuerit in infāre
lactare ex desluxu reumatismi et q linia signa
infantis ex melle multū: deinde lingue radix p
mas capite cōuerso supra facie eius: et ita mul-
tū statio expmet: vel euomet et forte sanabit: vñ
etiam sumat succ? liqritie et penidij et misceatur
cū lacte ilico multo et quaq die partē ex eis de-
tur. Et ponēs curā circa hoc. 10ª tertij. ca^m pro-
pio. dicit idē Aui. Et pueris qdē sufficiunt for-
bitiones decocti cū lacte nutritis donec sint in
essentia mellis: aut cū aqua feniculi humidā. i.
succo: ut. s. sumatur decoctio pulli et sit cū lacte
misceatur et cū penidij decoctio ad decoct. et
sentie mellis: ita duo coclearia exhibeant in
fantis. **E**t eliant forbitiones. i. decoctiōes ap-
propriate facte ex decoctiōe liqritie: gñmi ara.
dragaganti. seīs cydonioz ex corticatoz vel cū
passulis sebestē magis calefaciendo si expedit
fm erigentiā: et tunc dicat deco. siue forbitio mi-
sceatur cū succo feniculi: et bulliāt vsq ad essen-
tiā mellis addēdo penidij ut supra. **E**t potest
etiam fieri grati electuarij ex lacte nutritis et la-
cte amigdalaz dñl. decoctis cū zuc. et penidij et
stāte calitate posset addi pag lactē papa. ad for-
mā debitā reduci. **E**t cōuenit et vlt sup cōmissu-
ra anteriore coronali sagittali vbi os pueri est
multū molle: et in qua pte pcipit manifest? mos-
tus cerebri ppter mollitiē cranei in puero sup
ponat stupa canapi carminata sup q pri^o pul-
uerizetur de puluere rosaz et macis equalit. naz
inuabit diuersiōni māe fluētiā et aliqñ resolu-
eius et cōfortatio nī cerebri. Et si vis lat^o qre di-
cta Ras. in libello suo de egritudinib? pueroz:
et his sum cōtentus. Et sic fit finis huius capli
de tussi cum laude dei omnipotentis.

De tussi in
fantium et
cura.

De asmate. Cap. l.

Am aliquis assidue patit tussim
et aerē attrahit sicut fit post cursū
aut post vehemētē motū: et cū ta-

et supinus est ei deterius: sed cūz sedet est
ei melius.

Decoctio ei dāda est q. Ras. feniū citrino
rū. 3. r. dactyloz multā humiditatē hñtiū
seis apñ feniculi capil. ve. liquirie bysopi:
prassij: oīm añ. 3. v. coquant in trib^o lib. aq
dulcis donec redeat ad vñā et coles. **E**t
hac dō decoctiōe trib^o dieb^o egro in potu
tribuat cū pōdere duoz aureoz bui^o cōse-
ctionis: q. Ras. succi liqritie bysopi cap. ve.
oīm añ. 3. r. cordumeni pipis amigdalaz
amaraz aristo. ro. seis vrtice oīm añ. 3. v.
mellis dispumati. q. s. bec em cōfectio sup
fluitates q sunt in pectore mirabilr expel-
lit et est optima. Danda itaq est p bebedo
madam vñā cōtinuo. **E**t deinde eger post
q comederit synapim et mel vomere cogē-
dus est. **E**t venter ex his pillulis soluen-
dus: que. Ras. agarid gra. oidei. xviij. collo-
quide interioris gra. oidei. vj. elaterij gra.
tiij. succi liquiritie. 3. f. fiant ex eis pill. et sus-
sicit ad dosim vnam. **E**t post hoc quoq
iterum redeat ad cōfectionem et decoctio-
nem sumendam et postremo ad vomitum
et ventris solutionē ut prius: hoc sepe faci-
endum est donec eger sanitati restituar.
Interim tamen a cibis grossis et stipti-
cis acetosis abstineat.

Dei. dcm
critis res
ad asma.

Dei. dcm
larum ad
asma.

Exposito capitulo de tussi
sequitur ex ordine capitulū de asma
re et conuenienter fit continuatio hu-
ius: qm sicut tussis est acciō vt plerūq ad asma
et ad alias pectoris et pulmōis malas dispo-
sequēs vt. s. dictū est. Idcirco sūt pueniēs pñs
de ea determinare ita similiter et asma cū sit vel
absolute malitia anhelitus vel spālis ipñ^o ma-
liria vt infra videbitur loco suo. **E**t cum anhelit^o
maliria sequat ē ad oēm sere malā dispoñē pes-
toris et pulmōis: vt videbit ē in caplis ppijs
de pleureti et peripleumonia et c. **S**ūt igitur con-
ueniens etiam ex ordine post tussim determina-
re de asmate: qd asma etiam propriissime sum-
prum magis cōicat cum malitia anhelitus q
est accidens cōe ad alias malas dispoñtiōes q
de aliqua alia particulari dispoñtiōe. **D**etermi-
nando ergo de asmate Ras. in hoc capitulo
lo tria principaliter facit: quoniam primo per
signa manifestat ipsū asma de quo intendit.
secūdo ponit curam ipsius per diuersa ingēnia
medicinarum. tertio ponit regimen in dieta. se-
cunda ibi. (Decoc. autem danda est.) tertia ibi.
In fine capituli. (Interim tamen a cibis grossis
et stipticis et c.) **E**t de prima parte dicte mani-
festādo istam dispoñtiōem. **E**t cum aliquis assidue
patitur tussim et aerem attrahit quemad-
modum post cursum aut post vehemētem motū

num sup. in quibus attrahitur saltē frequenter
 aer et cum iacet supinus est ei deterius. s. q. ma-
 rime frequenter anhelitus: sed cū seder est ei
 melius: tunc sup. indicandum est q. talis patit
 asma. Et p. intelligentia huius parit est ad
 nerrē dū q. l. asma large sumpti multiplices
 sint cause et diuerse: qm̄ idem sonat asma cōiter
 acceptum: qd angustia siue malitia anhelit? vt
 voluit Ras. 4.º continentis. ca.º p.º. vbi cōclust
 etiam perpleuoniam sub asmate: tñ Ras. in
 hoc ca.º striciz et pphissime sumptit asma p. ma-
 litia anhelitus pendente ex essentiali nocumē-
 to in pulmone sine asmate et sine feb. maxime p.
 pter mām flaticosam opilantē vias anhe-
 litus vt canna vel ramos eius: siue ramos vena-
 rum: siue arterie venalis et vene arterialis: siue
 etiam poros ipsos sub carne pulmonis: in q.
 bus d. nātr aer pmeri vt recipiat alterationē
 conuenientē anteq. ad cor veniat: et vt aliquo-
 riens supplet vices aeris attrahēdi vel expel-
 lendi: qñ hō non vult aerē attrahere vel expel-
 lere p. determinato fine: ne attrahat. s. aerē feri-
 dū vt pringit trinerantib? Aliquotiens per loca
 ferida qui cōrinent anhelitum: et sic in eis d. pos-
 ris facta opilatione: sit etiā anhelitus malitia
 siue cōstricō: et pñ asma talit. pphissime sum-
 prum: de quo est sermo in pñti cap.º tanq. de as-
 mate plerūq. cōtingent: qm̄ vt supra fuit dictū
 Rasis fuit breuiloquus in hoc libro nō potens
 de singulis spēsbus et causis dispōnum pñmā-
 lum discurre: sed determinat se ad causas vt
 plm cōtingēt: et ita in asmate se conuertit ad
 cām vt multū euenient: immo q. quasi familia-
 ris est oibus senib? pñcipue decrepitis. Et ex
 his pater signa posita in textu de asmate scdm
 hanc acceptiōē sumpti. Nā primo assidue vel
 quasi assidue patitur rufum paritēs ppter mām
 rātpilantem nocentē vt est dictū supra in ca.
 pñtulo rufis. Habet et frequēter anhelitus de
 necessitate: ita q. modica cadit quies inter mo-
 tum q. sequit et inter illuz q. est ante ipm̄ sine fir-
 mō infirmitate refrigerij et expirationis facit vt cum
 cessatio refrigerij et expirationis facit vt cum
 non possit eide satisfieri p. magnitudinē anhelit-
 us vel velocitate opz de necessitate frequēta-
 re: et in casu ppter indisposiōē infirmitatē anhelitus
 vt viāz mediaz. s. opilationū nō pōt magna q.
 ritas aeris attrahi: et sic nō pōt fieri anhelitus
 magn? neq. eqlis et ppter debilitatē cōiñtrā: et
 ppter eadē cās nō pōt fieri veloz anhelit? q.
 non pōt fieri mor? in spacio breui in attractiōe
 aeris: vel expiratiōe facies ad psecutionē neces-
 sitaria vt pñt intelligit: ex pñti opz frequētare
 et qui intelligit cās pñtinas pulsus q. sunt tres
 s. necessitas virtus et obedientia infirmitatē qua
 rā varietates variant pulsus dñe: et vt dicebat
 Aui. 10.º tertij. in ca.º de anhelitu magno. Cause
 vero anhelit? magni sunt cause pulsus magni.
 s. tres pñdē. s. necessitas magna: virtus fortis:
 et obedientia infirmitatē: et sicut deficiēte virtute vel
 infirmitate inobediētē: ita ne necessitate magna
 vel equali ad eā anhelit? debilitatē vel infirmitatē
 fieret inobediētē: nō pōt fieri magnitudo puls?
 neq. velocitas ad debite satisfaciēdum: et inde
 opz frequētare vt scōa primi est declaratur: ita
 fit intelligat in anhelitu: et pñt attrahit aerē
 quē admodū fit post cursum aut vehemētē mo-

tum. i. Addit: et cū iacet supinus est ei deterius
 sed cū seder est ei melius. Hoc est et claz et snia
 Auer. eadē 10.º tertij. in sermone vli. de malitia
 anhelitus in fine. vbi dicit. Et ois q. de malitia
 anhelit? aut ipsius pñsticō aut difficultas ei?
 ppter mām addit apud resupinationē: et ē me-
 dia apud dormitiōē sup latus: et alleniat cum
 supra ventrē iacet aliq. Et tñ huius dicti su-
 mit ex eo qd hōte supio iacere diaphragma tra-
 hitur sup pulmone fm̄ pñt supiorē alligatā sur-
 cul: mēbra ē pectoris antriora cadunt supra pñ-
 monē: et sic pulmone cōpimū: vñ nō pōt debi-
 te dilatarī: si ē mām fuerit in pulmone fm̄ illum
 fitū magis grauitat: et pñt difficultas i motu ac-
 quirif. Idcirco pñt q. malitia anhelit? apud re-
 supinationē addit: et ex opposito alleuat cū su-
 pra ventrē iacet: q. diaphragma dilatā a pul-
 mone fm̄ partē supiorē: maxime rñ videtur alle-
 uari cū seder: inclinata tñ facie ad anterius vt
 cōtingit cū se appodiāt supra sustentamenta li-
 gnea: qm̄ sic videt inear? magis dilatarī: et pñt
 fit motus leuior aeris et reliquoz corpōz p. eos
 et medio mō videt disponi cū sup latus iacet.
 Et hec sunt q. dñt de prima pre. lege lraz. Et
 aliq. assidue patit rufis vel sup. quasi assidue
 et aerē attrahit sup. vel expellit. frequēter quē
 admodū fit post cursum aut vehemētē motum:
 nā tales frequēter aerē inspirant: vt pñt. Et cū
 iacet supinus est ei deterius. s. supra dorsum fa-
 cie sursum elata: sed cū seder est ei melius. s. in
 hac anhelitus malitia: tñ sup indicādū est ras-
 lē esse asmaticū: pñcipue sup. intelligit nō exste-
 se. neq. asmate in pulmone vel mēbris pectoris
 his accētib? pñenerantib? qñ cū se. nō tñ peccā-
 te. nā in infirmitatē anhelitus vel spūs vel ēt i apā-
 re: nō ē peccāte mām possent hec euenire: vt pñt
 considerant: qñ tamen non esset iste de asma-
 ticus: de quo est sermo hic.

Et de decoctio ei. Nūc pñt ponit curam ad
 hanc intētiōē. s. ad expurgādū p. creatū mari-
 me mām grossam viscosam in pulmone pñtaz.
 Et fm̄ hoc posset diuidi ps in qñto: pres. Nam
 p.º ponit quasda medicinas ad hoc faciētes has
 bilirādo mām subtrahādo incidēdo et abstergen-
 do. scōa ponit curā pñmōitū. tertio p. medicinā
 lara riuā. qñto declarat nō tñ semel hec fienda
 esse q. dicta sunt: sed et ad ea redeādū fm̄ ordi-
 nē dicti: scōa ps incipit ibi. (Deinde eger. ter-
 tū ibi. (Et vter ex his pillis. qñta ibi. (Post hoc
 itez. p.º ps posset diuidi in duas pres fm̄ duas
 descriptiones medicinarū q. ordinat: et in fine
 eaz ordinat et ponit vtilitatē pñfectionis ordi-
 re et modū vsus eius. ibi. (Hec em̄ pñfectio legen-
 do lram pñmā. Et dñt pñt ordinādo decoctio-
 nē: decoctio em̄ dāda est q. s. sicut citrinaz. 3.
 r. dactyloz maiorē humiditatē hñtū. i. bñpini-
 gniū et carnosoz. se. aph. se. sem. capil. ve. liquiri-
 rie hyfopi pñstij oim an. 3. v. coquant in tribus
 lib. aq. dulcis: donec redeat ad vñā et coles. naz
 hec decoctio maturat et equat mām viscosam p.
 humiditatē sicut dactyloz liqritie. nā viscosū
 per humidum admixtū remittitur in viscosū
 re sicut ex opposito humidū liquidū p. exicatio-
 nem aliquoties fit viscosum: equat ē per subri-
 liationē et incisionē ex se. apij. se. senic. capil. ve.
 habilitatur et ad creatū p. adstersionē hyfopi:
 pñstij et sicut dactyloz. et ista oia sunt clarif.

Declaratio
 2.º partis
 pñcipalis.
 Def. deco-
 ctionis.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

Desc. cōfessionis,

cata supra in ca^o superiore. C. Addit: de hac aſte decoctione tribus diebus egro tribuatur ſup, ſumendo. 3. v. vel. vj. de colatura cū pondere. ij. aureoz. i. 3. iij. huius cōfectionis. nā vt voluit auſtiores auſt. in pfectionib⁹ nō ſolutiſ ponit p 3. j. vbi in ſolutiſ dicit min⁹ paz q. 3. cuius pfectionis deſcriptio talis eſt. ſk. ſucci liquiritie hyſopi capil. ye. oim añ. 3. r. cordumeni piperis ad mulſū incidendū z ſubſiliandū amigdalaz amaraz ariſt. ro. ad mulſū abſtergendū. ſe. v. r. ce. Erq³ eſt mulſū diſſiſſum quali ſicut ſquilla: oim añ. 3. v. puluerizent oia: poſtea addat meliſ diſſumari quantū ſufficit: fiat pſectio in electuario: hec eſt cōfectio ſupſilitares q³ ſunt in pectore mirabiliter expellit: optima eſt: dauda eſt itaq³ per hebdomadam vnā continuo vt vult: z hiſ dictis nora vltra vſilitatē hāz medi cinaz q³ Raſis in ſexta docet nos in ope cū eſt operandū circa mām multum reſiſtente z diſſi cilē educationi vt in caſu noſtro vbi eſt mā groſſa viſcoſa: eſt in viſo ſubmerſa p⁹fundis: z diſſi ſiciliter mouet mā grauiſ ſurſum: q³ nō tñ deſ bemus erhibere ſtrupū vel decoctionē in mane ſed ē cōfectionē ſk cū ſtrupis ad maiorē vim z imſiſſionē inducendam in mā. Inſinuat ſcō q³ q³ cōiter magis tedioſum eſt bibere vnū vitruſ pleniſ decoctione z cōfectionē ſk ſumere q³ alte rum tñ eoz: ne inſirmi nimis attedient iuber vt p tres dies vtant decoctione z cōfectione ſk poſtea vtant cōfectione et ſine decoctione per alios quatuor dies: z ſic p hebdomadā integrā z ſic eſt ſcendū alterando z murando ne acq³rat tediū in ſirmis. C. Addit pſr ordinando vomitum: deinde eger. ſ. poſt recepta poſtq³ comedet rit ſinapim z mel vomere cogendus eſt. Nam ſi mapis z mel incidunt mām viſcoſam ſi qua fue rit in ſtomaco cōſeruans z ſouēs mām in pulſ mone extremē: z ſic per eam pparatur mā ad ex pulſionē per vomitū: tunc ergo inducantur ad vomendū: immo cogant vt dixit: qm ſequit iu namentū q³ dictū eſt de eſione mae in ſtomaco cōſiſtis: l³ ē vomitus inuēt p aliū modū nō pec canre mā in ſtō: vt declarauit ſupra eſſe de mente Aui. 10^a tertiū. in ſine capli de cura pulmonis q³ inuāt ē in expellēdo mām in pulmone oren tā p cānā eius et vicinitate mery ad cānā: z ita nō teneat verbū Berardi in hoc q³ voluit dictū Raſis ſolū veritatē habere de vomitu vbi aſma pdeat a mā ſtārica eſſe in ſtō: rū q³ ab ea de pendere nō pōt ſumēdo aſma vt ſupra dictū eſt niſi p modū dictū pſeruatiōis z ſomēti: etiā p pterid q³ dictū eſt vomitū alio mō inuare quā ipſe crediderit. C. Deinde dicit de terria pre ordinādo ſolutiū: z vter ex hiſ pilliſ ſolū dū eſt: q³ ſk. agariſ gra. ordet. xviij. colloq³ntide inſ terioris gra. ord. vj. elaterij gra. iij. ſucci liquiritie. 3. j. ſant ex hiſ pillule z ſufficiunt ad doſim vnā. Elaterium eſt lacricinium multum acui te ſoluens: z ita ppter eius acuitatem credo de terminanerit iſtū ſolutiū p pondus z men ſiram granoꝝ ordet q³ nō ſolet: l³ reperiam in alio anſiquo volumine deſcriptionem alteri⁹ forme que talis eſt ſk. agariſ. 3. iij. colloquin⁹ tude elaterij: amboꝝ añ. quartā. 3. vnus: ſucci li quiritie. 3. j. ſant et eiſ pillule z ſufficiunt pro doſi. j. Sed iſta deſcriptio manifeſtum cōrinet errorem: qm doſis eſſet magna nimis: vt pꝛz cō/

Def. pillaz

Def. alia.

ſideranti: z in hoc corrigatis librum veſtrum ſi ita iaceret ſtandum eſt igitur in prima. Sed no ra vt dixi in ca^o ſupiori q³ ſolutiſ non exhibē tur de mente anſcoꝝ ad eſtandū mām pple coniuſctam in pulmone eſſentem: ſed ad antee denre q³ in hoc caſu ſepe pungiſ in ſtomaco et cerebro z reliquis mēbris ē ſtārica: ſic ab ea ſumpra indicatione iſte pillule debentur: tñ vt ſupra dixi talibus ſolutiſ ſemp oꝝ miſceri ali quod pectorale ad cōſortandū nēbra pectoriſ maxime pulmone: vt non recipiant nocumēta a mēbris agitariſ p medicinā ſolutiſ: z ita in deſcriptione ponitur ſuccus liquiritie p hac intentione z ad pſibendum nimiam ericatio nem medicinarum ſoluentium. C. De q³ta par te dixit: poſt hoc quoq³ itez redeat. ſ. i. nſm⁹ ad bibendum decoctionem z cōmellionem. ſ. conſe ctionis ſumendam: z poſtremo ad vomitum et aduentriſ ſolutionem vt p. u. ſ. Et addit: hoc ſe pe faciendum eſt donec eger ſanitati reſtituat⁹: ex quibus verbis docet nos in morbis cōſiſtiſ cis non debere eſſe contentos in applicatiōe medicinarum conuenientium diſſeſtinaz z ſoluen tium ſemel tñ ſed opozere multiplicare z reuſ rerare medicinas p⁹ exigentiam vlg⁹ duꝝ mor bus amoueatur: l³ interdum ſit a medicinis de ſiſtendum p virtutis cuſtodia z ne medicinis vir tuti nimis familiares ſiant: ita q³ ab eiſ poſtea non pariatur. C. De tercia parte principali com memorans ordinem in dieta dixit: inuēt rā a cibis groſſiſ z ſticipiciſ z acroſiſ abſtineat q³ quō intelligi debeat dictum eſt ſupra in ca^o de rñſi. Et hec ſummariz ſufficiant ad declaratio nem textus.

Declarato textualiter ca^o. ad clariore in telligentiaz huius mae ermo re videbitur primo de quid noiſ z quid rei aſ maris. ſcōo ponentur quedam differētie z ſpēs eiſ: tertio cauſe: quarto videbitur de ſignis p noſticiſ euentis: z pſr ad bonum vel ad malū: deinde de demonſtratiſ generum z ſpeciez vltimo de cura huius diſpoſitionis.

Quid noiſ Circa primū nora q³ aſma ſoſ nar oēm inſpirationis vel reſpirationis diſſicilem morum z laborioſum p⁹ cipue cū non eſt dependens a cā p⁹mitina uag cium ſeb. coniungatur. vnde dicit Gale. lib. ſepti mo decem tractatum ponens differētiā in ter aſma z orthomiam: que etiam eſt paſſio diſ ſicilaris anhelitus: eos qui abſq³ q³ febriant inſpirant frequenter ſicut qui currunt cito: ta les medici aſmaticos appellare conſueuerunt: hos ipſos autem orthomicos vocant: eo q³ ſemi per cognitur totum rhoracem ſerre erectuſ p⁹ rimio: e ſuffocationis: z talem anhelitum appel lauit Aui. 10^a tertiū. preparatiōem anhelitis dicens. Preparatio anhelitus eſt anhelitus qui non aduenit habenti ipſum uſq³ preparetur et equetur z extendat collum ſuum erectione ten dente ad ſuperiora: quare aperitur propter id meatuſ zc. Aſma igitur vt diſtinguitur ab oꝝ rthomia dicit malitiam anhelitus in frequētia ſicut qui currunt cito abſq³ feb. vt dixit Gale. Nam in feb. hoc contingens non dicitur aſma nec ē ppter laborē aut morū curſus dē aſma. C. De quid rei dē ab Aui. q³ aſma eſt egritudo pulmonario cū qua nō inuenit patiens excuſa

no. de

Aſma triſ pliciter ſu munt.

Deſcrip⁹ p⁹ncipaliſ

Quæſtio.

De addit⁹ re noiſ.

De quida ſate re.

tionem ab anhelitu frequenter. i. non potest facere qui frequenter anhelat sicut est anhelitus quo laborat pro carnalis laqueo vel squinaria: aut festinat motu velocissime facto. quoniam ergo non concurrentibus causis primariis de laqueo et squinaria neque se vel aparet in morbo: in pectoris necessitate egrotus: ita frequenter anhelare cogit de asmatice.

¶ Sed ut spatium intelligat: asma per auctores sumit triplicem propter constrictionem anhelit sine cuius fine. fine autem aparet sine fine aparet. Et hoc largo modo omnis difficultas anhelit cum constrictione eius nisi fiat constrictione a causa primaria dicitur asma. **¶** 2° sumit pro difficultate anhelitus inspirandi vel respirandi vel utriusque sine sit cum constrictione sine fine: sine cuius fine. Et iste modus est amplius procedente continetur asma primo modo sumptum: quod omnis constrictione anhelitus est difficultas anhelit: sed non e converso. Nam differunt in hoc difficultas et constrictione: quod constrictione anhelit est propter constrictionem sine constrictione viarum spiritus. difficultas vero anhelit non semper fit cum constrictione viarum spiritus sine aeris unde anhelit: magnus cum est non naturalis: si sit a causa naturali vocatur difficultas anhelit: et ita dico de veloci et frequenter: non semper cum eo coicatur constrictione anhelitus. **¶** 3° sumit asma propter difficultatem expirationis contingente propter magis grossas viscosas conclusiones in istis viis: unde non potest fieri libera aeris attractio vel aeris calefacti et humor capinosorum libera expulsi: sic oportet frequenter anhelit cum non possit fieri refrigerium convenientis cordi propter magnitudinem vel calorem citate vel propter virtutis debilitatem vel saltem principalem propter inobedientiam instrumentorum vel oppilationem in poris facram: ut declarant circa litera. Ideo oportet virtutem niri ad tantum attrahendum quantum est necessarium ad refrigerium et in multis vicibus: quod in una vice copiam nequit. Et ista diffinitio dicitur de huiusmodi pectoris: non est magis quam plenitudo: cum ad anhelitum magis concurrat morbus pectoris quam pulmonis: ut supra declaratum est in causa de tussis: tunc dicitur Anic. quod est pulmonaris passio: quod anhelit: magis completur mediante pulmone. i. in ista parte: et imediate tunc quod mediate pectore. **¶** Dubitat Den. quod dicitur quod non invenit excusationem ab anhelitu frequenter: sicut est anhelit: quo laborat proferat et festinat pectore: non est anhelit: asmatice est velox et non solum frequenter: dicitur quod aliquoties fit velox et frequenter: non tamen semper est velox et frequenter ideo dicitur quod non excusatur ab anhelitu frequenter bene autem a veloci ut cum virtus debilis est. Ad propositum ergo retro: quando de his morbis sumit asma ab asma sumitur asma primo modo non solum in hac diffinitione: sed aliquoties contra harum cura ad asma 3° modo sumptum.

¶ In diffinitione. Jam ad 2um principale est veniendum de speciebus asma. Species asma sunt tres principales: quedam est una species in qua est difficultas maior: in alia trahendo super. in expellendo et dicitur diffinitio: quedam est in qua est maior difficultas in expellendo quam in attrahendo quedam est in qua equalis est difficultas in attrahendo et expellendo: dicitur orthomia. i. re cra inspiratio. i. facta corpore recto et huiusmodi: et de his omnibus species fecit mentionem Gal. 4° regimini auctororum. commento 1°. **¶** Alia diffinitio: asma

est species quedam recens: quedam antiqua. **¶** Alia diffinitio: quedam coniungit in masculis: quedam in mulieribus: quedam in pueris: quedam in iuvenibus quedam in senibus. **¶** Alia diffinitio: quedam talis diffinitio est a primo generacionis tracta actuali talis ut sequens malitiam compositionis cum malitia et compositionis: ut est in structura pectoris cum caliditate excessiva cordis. Et quedam est tracta a generatione habituali talis tamen ex debilitate membrorum pectoris generacionis post diuturnum asma: quod tamen fuit ex tpe contractionis in generare. nam talis debilitas ex longo tpe acquisita in gigante aliquo hereditat in genito: unde fit a debilibus causis morientibus ad asma genitum facile patiat. **¶** Et ex hoc sequitur alia diffinitio quod quedam talis est asma: tunc sumit habitum. i. parva facili cadere in asma: et quedam sumit actum ut patiens actuali difficultate anhelitus cum reliquis dictis supra: tamen huiusmodi morbi etiam dupliciter possunt aliqui dici asmatice: uno modo quod talis patiens habet accensa asmatice: sed non multum inter se: imo cum eis possunt ambulare et reliquis occupationibus: saltem mediocriter pati: et tamen hoc dicitur esse in paroxismo asmatice ad diffinitionem istius: qui tamen est asmatice: tamen habitus: tamen hoc dicitur quod asma est egritudo huius paroxisimos sicut epilepsia. 2° modo dicitur aliqui in paroxismo asmatice strictionis: ut quod accensa asmatice sunt in eo vehementer inter se: tamen hoc patet quod aliquoties eveniunt paroxisimos asmatice largo vocabulo multos continer paroxisimos. s. maxime vehementer quod cum inveniuntur et remittunt in accensibus corpus erit dictos paroxisimos. Ipso tamen erit et in actuali paroxismo asmatice largo sumptum: de hoc paroxismo largo dicitur Aul. et hec quid est egritudo est egritudo in his morbis huiusmodi cum hoc paroxisimos accensos sumit similitudinem paroxisimos epilepsie et spasmi: et patet quod in hoc paroxismo strictionis non possit esse asma de morbis logicis: quoniam vel oportet se sentire accensum brevis tpe corpus ad mortem deduci vel accensum minui: ut patet de his paroxisimos accensis intelligens Aul. dicit de more Gal. cum pervenit ad excessum fuerit. i. ad paroxisimum taliter tunc oportet blandiendum est quod curandum pervenit enim interdum ad prefocacionem in excusatione medicaminis et cetera. Et omnes iste species asma sunt habent diversitatem in causis. Et sic accedimus ad tertium principale de causis.

¶ Pro quo nota quod asmatice cause in genere sunt due: quedam sunt cause propter contractionem pectoris et pulmonis: quedam propter coitatem. Et per coitatem quedam sunt cause primarie mediate quedam corporales: et per essentiam: quedam primarie: quedam corporales. **¶** Per coitatem aliqui sunt coitatio rei corpulente materialis vel humoralis ad pectus vel pulmonem ut cum expellitur humor ab epasite vel aliqui contrahit in hydropse. nam stante plenitudine ventris inferioris expellitur aliquos dies materia ad pectus et ad pulmonem: et fit suffocatio: aliquoties a cerebro expellitur materia ad dicta membra spiritualia: hoc est sepe contingens: et maxime in senibus: aliqui sunt coitatio solum vaporum non mala qualitate affectorum: sed solum ledentium plenitudine eorum: et aliquoties vaporum quasi venenosorum virtutem terrefactientium: ut cum eleantur vapores a matrice qui faciunt difficultatem in anhelitu: quasi suffocacionem: nam in suffocacione matricis sepe coniungit asma: et

Aliqui huiusmodi reditur asma.

De causis primo per coitatem.

aliqui fit cōcatio vērōsitatis a mēbris cum pe-
crore cōcantibus: et aliqui per cōitatem non fit
cōcatio rei corpulēte neq; vaporosē: sed solū p-
viam tractus vel cōpressionis vt stāte stomacho
repleto: tunc diaphragma cōprimif: et pñr com-
primitur pulmo: vñ libere dilatarī non pōrta
similiter ab apāribus mēbroz inferioz vt epas-
tis vel splenis ppter eoz cōpressionē vel ēr pō-
derositatē: vñ trahif diaphragma inferius: et sic
minuaf eius spatiū in cōtinendo: et ita pulmo
non pōr debite dilatarī. Et aliqui p cōitatem fit
nocuētis a causis pñritiis mediate. vt a fri-
giditate occurrente cerebro fit illi nocuētis
et pñr cōstrictio: et ita exprimitur humidū a ce-
rebro in pulmone vt dicebatur supra.

De causa
p'essentiā.

De his etiā que per essentiā aliqui cā ledens
est in pectore: aliqui in cōcauitate pectoris: ali-
qñ in ipso pulmone: et hoc aliqui in spōgositate
et porositatibus ipsius pulmonis: aliqui in ras-
mis trachee arterie: aliqui in venis spāris per
pulmonem: aliqui in cāna. Sed si fuerit in pe-
ctore cause pñritine possunt esse cause: vt fri-
giditas aeris cōstringentis vel debilitatis mu-
sculos pectoris ad dilataādū. Et aliqui fit ex fici-
tate pulmonis: et pñr in pectore ppter eius cor-
rugationem. Sed dicit Aui. hoc fit raro: et hoc
est q pulm o est mēbris acutaliter humidū.
Et aliqui fit ex mala cōpōne vt ppter stric-
tam naturā pectoris. dicit Aui. quēadmodū
in stomacho paruo nō fit bona digōura stāte pe-
ctore paruo nō potest fieri magna dilatacio.

Et aliqui fit hoc ex cā ppter naturā vt in gib-
bosis. Nam cōtrahif pectus ad posterius: et iō
nō fit libera dilatacio: et sic si coniungat mala
cōplexio calida: siue ēr naturalis multum rece-
dens a temperamento in ipso corde vñ fit neces-
saria multa aeris attractio et refrigeriū ad mi-
nuendum siue extinguendū necessitatē in cor-
de: tunc maxime fit asma: vt pñr. Aliquē ēr fit
vitiō pñcipiorum vt nervoz cōcatiorum a un-
cha: q. s. paralyticent illi nervi qui sunt neces-
sarij ad motū pectoris vel spāmentur: et ita fa-
cti inobedientes sunt cā asmaris. Fit etiā ex
materiebus humoralibus in vacuitate pecto-
ris cōtēntis vt ex flegmate in plmone genito et
etrāmisso ad pcanitatē pectoris: vel ex alijs mēbris
sili trāsmisso. Et de his humoib dicebat Aui.
quicūq; sint aliqui peccāt quāritate tñvñ mul-
titudine: et aliqui mō sube: q; viscositate: et aliqui
qualitate mala. s. ledente extinguente virtutem
per quē etiā modū quedā venena exteri sum-
pra etiā ducunt ad asma: et etiā quidā vapores
extrinseci cōcatī de qbus dicit paulopost: et ēr
dictum est in cā de squināria. de suffocatis ex
sumo carbonum: vel de vapore ēr qui resoluif a
cemēto: vel domib⁹ ex eodē noniter fabuatis.

Fit etiā aliquotiens ex sanie post apāra vt
plenēssimū per pleuramonia: etiā ibidem reten-
ta: vel ex sanguine recepto in cōcauitate pecto-
ris rñpra vena pectoris vel pulmonis: qui etiā
aliquoties ibi p parte cōgelat: et induit natu-
ram veneni frigidī. Fit etiā ex vaporib⁹ ibide
generatis et coartatis replētib⁹ vacuitatē pe-
ctoris. Potest etiā fieri ex vērōsitate in illa
vacuitate cōclusa pñhibente extēnsionē pulmo-
nis. De qua cā dicebat Aui. in cap⁹ de anhelitu
magnū et quō: et causis ei⁹ q vērōsitas est cā sup.

anhelitus parui: et sup. frequēti⁹ qñ est pertran-
sien⁹ terminū. s. in multitudine eius vel termi-
num. s. mēbroz naturalū et puenit ad spālia
qm separat inter velamen et dilataciōē. i. me-
diando inter diaphragma et pulmone qui dō di-
latari: qñ nō dilatar sup. diaphragma pulmone
vt cōuenit. Potest etiā fieri ex nocuētō itra
pulmonis substantiā et trachee arterie: et hoc ex
malitia cōplexionis siue mā vt frigide et cale et
modos notos et sic: sicut fuit i dñō socero meo
qui asmaricus appellatus p multos annos cu-
rabatur cō medicinis valētib⁹ in asma: pō
pñssime sumpto et cōtinuo deteri⁹ se habebat.
Et cum ego essem inuenis pmo anno quo fuit
bi gener fac⁹ cognoui cām siue difficiliter an-
helitus fuisse cōplexionē calidā cordis cō cōple-
xione sicca pulmonis: et ita cū hñecrātib⁹ ad fri-
gidū declinātib⁹ vñq; ad decrepita etatem me-
lius se habuit: sed re vera nō habebat anhelitu
multū frequēte nisi cū exercitabaf: sed multū
subtile et longū. nā in eo multū plōgabaf spā-
motus aeris in attractione ip⁹ et eius rediti.
Et fieri pōt etiā in dictis mēbris in ipso p-
pter malā qualitātē eis cōcatā vt in exerciti-
bus artes metallicas separādo metalla vt argē-
tus et filia: qñ ppter sumū q tñc resoluif ad eis
imprimif vna mala qualitas in mēbris dictis
vnde debilitant in mōri: et de his dicit Aui.
ad pñm satis capli de asma. q hec passio est fa-
miliaris his qui metallica operant⁹: mineralia
et qui vñt odore sulphuris et colosonie et picis
et qui exercēt plūbeas artes: et q cōstāt argenti
viniū: et p eundē modū: multiplicat etiā habi-
tationibus in canernis et testudinibus ppter ma-
los vapores ibi cōcludi qñ nocent et c. Potest
etiam cōtingere ex mā apante in eo: sed tñc non
nominabif asma: sed magis noie apāris. Po-
test etiā fieri ex hñoib⁹ subtilib⁹ aquosis de-
ductis vñq; ad extrema venaz vel arteriaz q in
processu a caliditate illoz mēbroz sunt sacre vi-
scoe et ericcate: qñis a pñm talis mā esset liqda
sicut et ecōtra mā grossa a pñm p humectationē
decoctionem fit aliqui lubrica: vt fuit snia hñs
4⁹ cōtinentis. Aliquē etiā cā sunt vermes et
atalia ibide gñata: sicut supra ēr dicebat de tñs
si. Et si sint alie cause tñs de dictis supra il-
le eodē fortiores sacre possunt esse cause aliq-
tis: nō tñs hoc enenit vt aliq volunt inrer qñ
fuit Berar. q dicit q in hoc differūt cā et tñs
cāe asmaris: q cāe sunt fortiores q ducit ad asma
q q ducit ad tñs: ita q oēs cāe q efficiūt tñs
sim si sūt fortiores faciūt asma: et ita oēs cause
facientes asma sunt cause tñs: sed nō ecōtra.
Sed hec snia nō est ita: qñ vt ex dictis colligit
mala cōpō cala cordis cō strictura nāli pecto-
ris erit cā anhelitus difficilis et pñr asmaris: q
tñ mala cōpō cala si fuerit equalis vt in cēbica
febrili cōtingit nō cābit tñs: vt supra decla-
rati est de mēre Bal. 5⁹ de accēti. et 4⁹ anterior
vbi spālem excepcionē fecit de hoc ad finē libri
narrās hystorā de quodam medico dissimaro
rome: q habuit pulsus differētiās in oī diuersis
rate aliqñs siue alia sensibilib⁹ leōis: et ridēs ro-
gavit Bal. vt pulsū tāgeret: et sentiuif Bal. in
eius pulsū vt referret diuersitates oīum generū
pulsū et mltos ictus vñt scariūq; gñis pulsus
et mirat⁹ est Bal. quāsi pulsū tātr exāte viniū.

Nota
Nostiam.

No. q. vñ
passio est
miliaris
q mēbris
operant⁹

Res sunt
cāe asmaris
in genere.

Aurore per
seno reple
dendū ex
ardam.

Cūre ali
qñr disti
lio: spā
ratio q ex
piratio et
econtra.

esse: et in quibus an malicia anhelitus habisset: et
 rñdit qd no. Tandem dicit qd post qd no hñer neq
 feb. neq apara pñstñt cam hñis esse opilonēz
 mē. grosse viscofe in mēbris spiss. Qui respon
 dit medicus ille: si hoc esset necessario asmaris
 cā vel orthomia anhelitus haberē. Ad quēz. d.
 Sal. rñdit hec verba. Que dicis annuēda sunt
 vt amici minime tñ vera. Et tunc addit sniaz p
 posito nostro facientē dicit. Nā orthomitoz sñ
 ue asmaricoz anhelitus nō sit coadunatis gros
 sis et viscofis humorib⁹ in pulmone. s. in qñcuq
 parte eius: sed cū in eius canalibus coadunant
 vel sup. p cōitāre saltē dicorū mēbroz cōprimē
 do dicros cānales ipsi pstringant qd est necesse
 vbi cūq; tal peccauerit mād qd mā si impñterit
 nocuēnt in pulmone p malā qualitatem fa
 ciet tussis: vt dicitur est supā: et pñde fier tussis
 sine asmate. Et sñr ecōtra pñt fieri asma sine tuf
 fir: maxime asma cōiter acceptus: qd pñz de mā
 q cōtinetur in venis pulmonis nō cōicante no
 cumentū notabile cānalib⁹ ipsius pulmonis:
 sicut et sepe videmus in difficulter anhelatib⁹
 ppter se. vel ppter cursum: vel ppter cōpressio
 nem stomachi nō semp cōiungit tussim: lz vt plm
 fir vera snia quā posuit Rās. circa ter. de asma
 te pñssime sumptio in quo posuit tussim esse
 signū cōicās: ideo in hoc regulr dicat qd cūq;
 fir mā sine res ledēs si fuerit in aliquibus pñbus
 pulmonis nō impediet libez trāsitiū aeris: tūc
 nō causabit asma: et si forte causabit tussis: sicut
 etiam ad tussim causandā requiritur qd mā sit sti
 mulā virutem nālē siue sensitiuā p quendam
 morū ad expellendū. Ideo Anī. cantē loquēdo
 luit dicere qd in asmate iungat tussis: et etiā
 ad hoc argumētū: qd sepe tales asmarici nō pñt
 tussire: qd nō pñt monere aerē: ita foriter vt fas
 ciant expulsiōne eius forte neq; sonū qd necessa
 rius est in tussis: rñ bñ faciunt sonū quendā ob
 tussim nō acutū qd dicatur tussis. Et ita sum
 marim colligendo reduci pñt cā ad tres i gñe
 vt dicit viaticus. s. ad debilitatē virtutis monē
 tis lacertos pectoris: vel ppter indispositionē
 ipsoz: vel ad pñtationē instroz spiss: vel pñs
 per nimīū calozē cordis et pulmonis: ad istas si
 bñ pñderabis alie oēs pñt reduci. Sed Anī. res
 dicit in quatuor in cā de anhelitu magno et
 dicit. Et cā in hoc qd oia mēbra. s. pectoris labo
 rioso mori affligunt sunt qñcuq; s. pñe enim aut
 sunt ita ppter cām magne necessitatis qd est p
 ppter inflāmationē caliditatis in pñb⁹ cordis et
 pulmonis: aut ppter cām debilitatis in ipsis la
 certis motuibus: aut ppter cōitāre pñcipioz sñ
 cur sit in fine ethice et collectōe mēti: qñ ipa de
 bulitat virutē: aut ppter egritudinē instri et p
 pñā: aut ppter cōitāre pñcā de spasmō accēs
 rem ei a malitia cōpñonis ipsoz instroz: aut p
 ppter pñtationē meatuū: qd sunt epiglōtis et ras
 mi carne et arterie et qd pñnuant eis ex meatib⁹
 anhelit⁹ et. Et pñz qd iste oēs cāe reduci pñt ad
 tres cās dicras. Cāe aut illaz speciez decla
 rant qd aliqñ stat in puero et in sene et in iuvene
 bñ occurrit causaz in eis. Cāe aut pñt qd
 pñgit qd sit difficultio: expiratio qd inspiratio
 ecōtra: dicit Berar. qd cā est qd villi lōgitudinaz
 leo sunt debilitati ppter aliquā causaz: qd i eo
 rñ vtire sit dilatatio et attractio et ex illis sit dis
 uia. Cūq; aut villi latitudinales magis debili

tant et difficultior sit expulsiō et pñtatio: ista cā
 est debilis: qñ vt supra declarati est mor⁹ pul
 monis sit in ipso p accēs. s. p morū ipsi diaphrag
 matis alligari pulmōi: qd diaphragma tñ fin
 quasdā gres cōstringit et dilatat pulmones per
 alias vt fuit supra declarati: et sic nō pñtillos lō
 gitudinales vel latitudinales ipsi pulmōis sit
 talis motus: vt pñz. Sed anteo: Bñtēis dicit
 melius dicit sic. Si mē qd ledit in pulmōe pec
 cent supra partē supiorē: ita qd cōprimat coan
 gustādo tūc sit maior difficultas in dilatando:
 et pñt in attrahēdo: qd in eleuariē illaz pñum
 est maior difficultas: et opz eleuari gres pulmo
 nis i dilatādo qd est difficile: et si mā peccet ma
 gis in pñundo: tunc maior est difficultas in con
 stringēdo et pñt in expellēdo: qd nō obediūt mē
 bra intrinseca fori pñtationi et pñt nec expul
 sioni: et qñ plmo replet fin intrinsecū et extrinsecū
 tūc sit orthomia: et tūc ouz talr parietes rectos
 stare. Cūq; tñ ponit cām magis manifestam: et
 credo vt plm pñgēd in cā de anhelitu magno
 et parno et significatiōib⁹ ei⁹: et sunt pñiles his
 qd facit diuersitate in pñbus pulsus qñm ad
 dyastole et systole ex pte maioris necessitatis in
 frigidā dī qd mādificādi vel ecōtra vñ dicit ipse:
 qñcuq; eay est magis necessaria est mor⁹ qd tenet
 cā magis additus: nā si est necessitas expulsiō
 nis vaporis sumosi plurima sup. maior: qd attra
 ctionis aeris frigidi ppter multiplicatiōē pñ
 ritatis eius. s. vaporis sumosi: aut acuitatez qñ
 tatis ipsius. i. leñone ppter acuitatē est cōstric
 tio et sufflatina sup. maior et si est necessitas ex
 pñgēdi ignē inflāmari sup. maior est opilatio
 magna. i. maior qd cōstricatio: et hoc est qd cōiter
 dicimus et in pulsibus qd in effimera dyastole
 sunt maiores systolis vel frequētiorez: et ecōtra
 in putridis qñ est equalis necessitas et magna
 vt rñq; sit orthomia. vñde dicebat Sal. 7. mē
 mir. qd qñ inspirat minus est qd requirit utilitas
 respirationis quīs dyastoles thoracis sit ma
 ior manifestū est tunc qd in eis sit angustatio ali
 qua. s. notabilis ppter naturam.

Signa. et pñ de pñosticis euēnis. deinde ad
 bonum vel ad malum et postea demonstratiōis.
 Sed de pñosticis euēnis gñalr hic reduci
 pñt oia signa pñostica euēntus qd dicra sunt su
 pra in cā de tussis: qñ eedē causē quasi vidētur
 ad easdē dispōnes deducere: et pñt ex eis possū
 mus sup vt rñq; pñosticari: vt ex debilitate ce
 rebri sit cñ debilitate mēbroz pectoris maxime
 si fuerit ex repo: et cōstite: qñ debilitas nālīs se
 quēs malā cōpletiōē pñpue pectoris et stric
 ctura eius magis adducit asma qd ad tussis: nā
 de hac dispōne dicit Rās. 4. pñntentis. Si ve
 ro pectus fuerit stricturn et pulmo parvus nālī
 ter patiens est iugiter asmaricus: et non sic pas
 rat ad tussim: vt pñt et superius dicitis: sicut ex
 oppositiō i quo sunt modica materia acuta sub
 tilis in pulmone non sufficiens facere opilatio
 nes in meatibus et magis adducit ad tussis qd
 ad asma: et sic ex ea magis pñosticari possū
 supra eam qd super asma: vt multum tñ cōicant
 causē vt rñq; vt sepe dictum est. Tamen an
 croes quedam signa pñostica appropriāt as
 mati magis de quibus dixit Mes. qd hec egrit
 tudo est familiaris senibus ppter multiplici

De signis
 pñosticis
 dis et pñmo
 euēntus.

Quare ali
 qñ sit diffi
 cultas: pñ
 rano qd ex
 pñtatio et
 ecōtra.

Prima pars practice Ioan. Matthei de gradl.

tionem catarronz et indigestionem: et conuicta virtutis debilitate non pnt instla anhelit? dilatare: etiam ppter aliam cam: qm in decrepitis multiplicatur resupinatio ppter debilitatem ad sustentandum corpora eoz et resupinatio addit ad malitiam anhelitus: vt fuit dictu supra circa literam. ¶ Fit etiam sepe in pueris et gulofitratibus eoz et moribus inordinatoy per indigestionem multiplicatur reumartice superfluitates. Ideo Aui. dicit prima primi. de complexionibus etarum esse necessarias purgationem plurimoz puerorum.

¶ In iuuenibus aut fit ppter malitiam regiminis in multis. Et addit. Med. q. rarior fit in mulieribus q in masculis et facilius curantur mulieres q masculi. ¶ Hic dubitat Benti. quod frequenter accidat in masculis. nam in eis vir? est fortior: ergo rari? dz eis accidere. ¶ Pro hac difficultate nota cum dicit. Med. q. masculis: non intellexit simplr q masculis sed q decrepitis et senibus: q paulo ante dixerat de decrepitis. ¶ Vel aliter dicatur q melius q etiam in mulieribus tardius euenit: q in mulieribus humores sunt qteriores: et qm ceteris paribus mulier est frigidior viro et minor est necessitas euentu di: et ideo fit maior agitatio humoru in viro a certa ca. mediocriter cōcurrente q nō fieret in muliere: ideo p nām vir indiget maiori euctario ne q mulier: et ideo frequenter viri incurrūt a ma q mulieres: dico tñ q facilius curantur: q a debilitate ca incurrunt ppter virtutis passibilitatem maiore: et etiā adducamus aliam cam eñonem illā piodicā in mulieribus? credo q nullum fieret ad terminationem parorismoz.

¶ Signa vero pnotica ad bonū sunt. Primus est q accēs in pueris sepe sanat in pmutatio ne etatis: pty et q magis corrigunt in regimine in pcessu etarum et facto calō acutiori in pcessu fit psumptio mēx q sunt eius cāer cū hoc ista anhelitus magis dilatat. ¶ Scdm pnoticiū in qbus accidit afma ppter artes metallicas dicebat. Med. curant sepe p elongationem ab ipsis. i. diuittendo tales artes metallicas.

¶ Tertiu pnoticiū. qbus accidit afma ēr a cā cōrrinfece vt ab aere frigido subito occurrente vel ēr ex potu rei frigide indisponēris membra pectoris ad mortū vel ex malo vapore malā qli ratē imprimēre: sed nō venenosam multū: tales facili curant p elongationē a causis inductiuis et p occurrum causaz ducētiū ad ppariā cōplo nē. Et dicit Ras. 4. p. in eñ. q feb. qñq sanat afma: pty de facto a frigiditate pura vel cū mā frigida alterando digereudo ipsam mām vel resol uendo: et hoc intelligitur de febribus remissis in acuitate et maxime de effimera: et in corpore in quo non sit plenitudo in toto: sed tantū circa membra pectoris: dicit etiam q varices curant afma ppter deferrī materiam ad inferio ra vt ad crura.

¶ De signis vero ad malum cum accidit afma decrepitis dicit Aui. non forsan sanat ueqz magnatur: qd est ppter virtutis defectionem et ppter defluxum catarralem: et addit Aui. qd est sup. sanabilis in decrepitis: cum ipsa etiam in iuuenibus sit difficilis fin plurimum: et hoc idem dicit Bal. in fine commentū. 40. sepe paritēle illius affo. Branchi et corize et. ¶ Scdm

pronosticum. si asmarico succedat feb. acuta est timorofum valde ppter incrementum necessitatīs: vnde fit necessario maior aeris attractio et cūz conuenienter necessitati satisfieri nō pos sit superintenditur feb. sepe ducens ad mortē idem intelligatur de succedente apate pleurenti co vel peripneumonico ad afma vez. ¶ Alia cō cluso pronostica: stante parorismo asmaric que liber cā ducens ad debilitatem foret sine fit. flu xus sanguinis narin sine quecunq adducit ad timorem: pty qm talis cā facit necessarias ciba riones: et talis cibario est nocina multū. ¶ Alia conclusio stante actuali parorismo et forti exhi bitione medicinarum agitatarum est pone re egrum ad perditionem: pty et snia supra alle gara de mente. Med. Cum peruenit ad accer sionem fuerit tunc potius blandiendum q curandum est: idem intelligatur de forib? pass ionibus animalibus: maxime ira et furore: et ppter conuotionem que fit in humoribus: ppter sup calefactionē q acquiruntur: et ideo intel ligatur de forti agitatioe qualibet corporea vt forti fricatione membror? q aliqui fit ab indoctis repore parorismi. ¶ Aliud pnoticum Aui. p hibitio anhelitus adnieniens cum ascensu fit ppterea q stomachus cōpmit velamen: et velamen cōpmit puluonem: si asmarico tunc fu perueniat sincopsis pessimum est. ¶ Signa vero demonstratiua pmo gñis sunt que dicta sunt. cir ca literam: qd cū homini accidit difficultas vel stricture anhelitus et saltem eius frequentia si cur accidit homini currenti cito: facto laborio so: vt si cur accidit homini quasi prefocato et iū uantia vel alia simili cā: cui vt sepe cōicā ruf sis et est absq feb. et sine apostemate membror? pectoris: et cum iacer supinus magis difficul tur in anhelitus: cum est sedens erectus vel pa rum inclinatius supra faciem suam est meli? se habens: hec omnia simul sumpta sunt signa de monstratiua ipsius asmarici. ¶ Signa vō causaz p? primitiuaz hñtur et pcessione ipsarū de qbus dictum est: vt ex cursu aeris frigidi sub bito pēpne post calefactionē membror? forenti vt aliquoties contingit in estare sup calefactis hoibus subintrantibus loca frigida vt penu vt alia loca terrena concanavel ex multo potu aq frigide: vel ex acceptione venenosorum frigidorum et malorum frigidorum et huiusmodi: et de exercitantibus artes metallicas et. Et ista oia habentur et relatione patieris sacra debira in quistione a medico. ¶ Si vero fiat per viā cōis ratis maxime et apatibus magnis membror? naturalium cōprimētium diaphragma vt sto machi epatis et splenis vel ex repletionē nauca rina post multam cibi qritatem sumptam: hec oia cognoscunt ex pcessione istaz causaz: et ex augmento hoz sequitur augmentū nocuenti anhelitus et ex diminutione diminuitur. ¶ Et si fuerit per viam cōmunitatis mē alimde ab alijs membris ad membra pectoris transisse vt in hydropo contingit vel a cerebro vt frequē ter tunc dicebat Aui. hoc declaratur q talis cō strictio facta est subito et non paulatine: vnde de signis anhelitus magni et parui dicebat Aui cen. in fine. Cum ergo aduenit constrictio steri lis subitō: tunc iam currit ad puluonem ma teria ex catarro. i. ex fluxu ex cōcluso vel alijs

Questio.

Nota de signis ad bonum.

De signis ad malum.

Nota de signis ad bonum.

De signis asmarici et cōstricte.

De signis asmarici et cōstricte.

De signis asmarici et cōstricte.

membris: aut currit ad pulmonē prius: deinde ad canā 2°. Et idē dicebat Ras. 4° cōrinentis in pñ. marime si cū subito euentu cōiungatur ponderositas pectoris. vñ dicit q si fuerit angustia anhelitus subito cū pōderositate pectoris statim discursa sunt ex capite ad pectus multa reumata: aut ex locis et artinēribus sup. his mēbris. Et si fuerit vitio male cōpōnis vt stric-
 ture pectoris vel nāsis vt accēnalis ppter gib-
 bositatem vel ex dislocatione spondiliū thoracis ad posterius: tūc hec oīa sunt ad sensus ma-
 nifesta. Et si fuerit ppter cōitatem pncipio-
 rum vt uerūq; debentur monere mēbra pecto-
 ris siue ex debilitate virtutis declaraf ex pulsu
 et macie et pcedēribus causis debilitantibus.

Et si etiā fuerit ex palsy vel spasmū musculorū adductōnis difficultatē in motu ipsoz cogno-
 sciuntur ex signis palsy et spasmū superi⁹ positis
 in capitis pñis ad que recurrat. Et si fuerit
 ppter nocumētū essentialē in cōiungatōne pe-
 ctoris ppter repletiōē ex materia replete: qñq;
 fuerit: si fuerit humo: alis declaraf ex pōderosi-
 tate et grauitate partū pectoris: deorsum.

Et si fuerit ex ventositatē sup. vaporib⁹
 dicebat Aui. signabat ipm leuitas pñi pecto-
 ris cū strictione que diuersitas pñi acceptio-
 nes eius q inflatiū est et eius qd nō est inflati-
 um: vel cū acceptione et pseueria causaz vapo-
 res facientium siue ex pte materie siue ex parte
 agentis: vt ex acceptione vini dulcis et potens
 et vel cōfectionū de melle in corpore calido: vel
 ex pte supuenientis intese calitatis supra cor-
 pus humidum qualiscūq; sit causa calefactio.

Et si fuerit ppter sanie receptā in vacuitate
 pectoris significaf q idem qd pcessit de apate
 vt pleuresi et collectione eius et tandē ruptioe:
 et ita intelligit de pleurmonia. Et si fuerit
 ex sanguine post rupturā vene in mēbris pecto-
 ris vel pulmonis declaraf ex spūto sanguis pce-
 denti de alijs signis dicendis infra in capto de
 spūto sanguinis. Et si fuerit sanguis cōgelat⁹
 tus cōcomitant accētia veneni frigidi vt de fri-
 giditate extremoz: et de pulsu formicāte vel ver-
 miculoso cū lippotomij et syncope similibus.

Et si fuerit ppter essentialē nocumētum in
 pulmone. s. ex malitia cōpōnis sicce declaraf
 ex angustia spūs siue rauedine vocis: imo est
 cum asperitate. Et significat ipm dicebat Aui.
 cum recipit qd humectat. Et dicebat Ras. 4°
 cōrinentis: q cognoscat p macredine corporis
 et soliditatem et asperitatē ipsius et regimen
 qd pcessit qd fuit et cecidit. Et si a frigidi-
 tate fuerit dicit Ras. 4° de interiorib⁹: asma si
 paulatine in pñ accidit donec graue fiat ex fri-
 giditate erit. Et dicebat Aui. in fine capli signo-
 rū: si fuerit ppter frigus cōplexionis pulmōis
 sicut fit in decrepitis: tunc ipm paulatim inci-
 piet et cōfirmabit: et hoc intelligat ppte de fri-
 gidae senilis vt exponit in decrepitis: q talis
 frigidae paulatine crescit: et est cā q paulatim
 ne supfluitates cōgregant: et ita paulatim pce-
 dit angmētando. Et si fuerit a frigiditate
 a cā primitiua vt ab aere frido: sic accidit subi-
 to aut paulatine: et gaudet patiē in attractiōe
 aeris calidi: sic ex opposito sup calefactus des-
 derat aerem frigidū: vt supra dictū est in cā de

tussit: vt dicit Aui. in veritate hec spēs mali-
 tie anhelitus. i. a caliditate pēdus nō est con-
 strictio anhelitus: qm talis caliditas nō ducit
 ad cōstrictionem: l3 faciat diff. cultatē. Et si
 fuerit ab humiditate mālī: q immālīs raro les-
 dit: vt si humores vel humiditates fuerint cau-
 sa: cognoscat ex multa spūti emissione aliqñ liq-
 da aliqñ grossa globosa. Nam genus materie
 declarat vt supra vīsum est de tussi. genus eius
 qd expuit: sed vt cūq; iungit modica stris saltē
 respectu ei⁹ q fuit a siccitate. Et si talis mā-
 fuerit in cāna pulmonis oppillās dicit Aui. in
 pñ capli de signis eius: erit ei cōstrictio in pñ
 anhelitus. i. apparet infirmo q h3 oppillationē
 facientem cōstrictionē in pñ anhelitus. s. mē-
 brorum anhelitus: vt pnta circa pres epiglottis
 siue circa mēbra pectoris supiora. Et addit. A.
 q cū excreatione et hesitatione et retentione mīe
 stantis est granitas cū spūto rei ex loco propin-
 quo. que verba sic intelligant. Et cū excreatione
 i. cū voluntate excreandi et hesitatione. i. hec cō-
 strictio est cū labore: q hestit de posse spūere.
 Est ergo cū labore et retentione mīe stātis. s. q
 apparet eis q mā retineat. nā l3 pro pre cā. et
 creent et expuant: et postq credunt totū qd oppi-
 lat expuisse: adhuc tñ manet mā qd oppilat mā-
 rime ppter ipsius grossitē vel viscositatem: q
 nō tota nisi difficulter educit: et pinde adeft gra-
 uitas. i. difficultas expuendi: quia spūti a pro-
 pinquo veniat: et hoc est: q mā ibidē peccat vel
 retenta vtpm est grossa et viscosa: q si esset liq-
 da vel subtilis fluere in pfundū: et sic ptertus
 clarus qui fecit mul ros dubitare ad intelligen-
 dum. Et ad declarationē huius dicit Aui. supra
 in signis cōstrictionis anhelit⁹: si aut humores
 sunt in canna sunt spūtum sup. aliqualē: des-
 derium tussendi sup. q non in totū expuit ma-
 teria et iunari ea. s. ad expuendum cū manatiōe
 rei modice in cāsando cum aliquantula tussi et
 cum steritione: q. s. aliquid eius moratur nisi
 in totum declinet vel remoneatur morbus.

Et si humores fuerint in venis duris dice-
 bat Aui. pseuerabit diuersitas pulsus tremulo-
 sa: et qñq; ducit ad tremorem cordis confirmas-
 rum et interficit sicut recitat Ras. in 4° interio-
 rum. in fine. de multis qui post diuersitatē pul-
 sus magnam et anhelitus et tandem cum tremo-
 re cordis finierunt sicut pñfici: et per venas du-
 ras intelligamus oēs venas in pulmone existē-
 tes siue pulsariles siue non pulsariles: l3 mares-
 cia existens in ramis arterie venalis magis no-
 ceat: et immediate ppter cōiunitatem ad ipm
 cor: et maiorem faciat diuersitatem in anhelitu
 cum sint ad anhelitum principaliter deputate
 quam facit materia in ramis vene non pulsari-
 lis existens: que l3 de se non faciat anhelitū ma-
 lum: tñ potest diuersitatem tremulosam facere
 etiam ppter cōiunitatem quā habet ad cor:
 et tales anhelitus et pulsus tremuli sunt etiam
 frequentes: vt patet intelligenti nisi qñ virtus
 esset extremaliter debilis vt in propinquo mor-
 ti. nam tunc sunt in eis pulsus et anhelitus ra-
 ri: vt cōstat ppter virtutes non posse frequentare.
 Et si fuerit in porositatibus substācie pulmo-
 ut plurimum concomitatur maior granitas et
 minor pulsus et anhelitus diuersitas. Et hec
 quantum ad signa sufficiant.

de cura as
matis dne
sūt itērio
nes hñde.

Cura. Postremo veniendum est ad curam: circa quam habentur due: principales intentiones. Una erit circa preservationem a casu in paroxysmū asmaris sine in asma actualiter tale: quod debet corporibus habitualiter talibus: de quibus dictū est supra in 2° principali: et ipsū idem regimen debet etiam quantū ad curā eorū quod sunt in paroxysmo actualiter tali: sed nō a dicto quod in se p̄uenire pōt multos paroxysmos acutos: quoniam equale eis debet regimen: ut dicebat Gal. 4° de regimine sani. Aliis est custodia futurorū laborū: et correctio iam factorū. Secunda intentio principalis versabitur circa sciendū in tpe acuti paroxysmi: in quo est maxima sentias accitū: sicut in paroxysmis epilepsie et spasmi: ut supra dictū est. Prima tñ intentio principalis ē subdiuidi in duo regimina. Unū est regimen ad dietā pertinentens. 2° versabitur circa medicinalia. De his tñ duobus breuiter me expediat: quoniam in regimine asmaris p̄prie sumpti: et quo ad dietā et medicinalia parū distat tale remediū a regimine: quod debetur tussī facte p̄ p̄prietatē ex hūiditatib⁹ grossis et viscosis in concantitate pectoris vel in pulmone extirbns: ut videbit in p̄cessu: et de tali asmate p̄p̄issime sumptū est principalis nra intentio determinare: sicut etiam faciūt antores ut Aui. qui pro maxima pte in cura asmaris ponit precipuā curam asmatū talis et. Hñde. sūt: et ita libaly. 6° practice. qui in p̄n capli de asmate cōtratit ad asma p̄p̄issime sumptū: et ita ipsi solus ponit curā.

De reliquis autem causis per communitatē et cura eorū nō oportet sermonem plangere: et quod de talibus causis abunde dictū est in cap^o superiori de tussī: et quo eedē causē cōtratit p̄p̄t esse causē et asmaris cōter accepti et tussis p̄p̄t hñdo igit ad regimen asmaris. p̄p̄issime sumptū: etiam breuiter me expediat: quod in modicis distat a cura tussis m̄a: is a m̄a grossa: ut dictū est et p̄oinde Azarains nō fecit p̄ticulare ca^m de asmate: etiam p̄p̄tēre quod diffuse multū salte quo ad regimen in dietā determinauit in cōsilio per me sacro p̄oillustissima dñā ducissa: et sua illustrissima dñario nō fuerit in casu asmaris p̄p̄issime sumptū: sed fuerit pendens tñ p̄ maxima parte a vaporibus aērostrare inclusis i prius spūalibus: et prim ex materia subtili ex cerebro deorsum subito flura: tamē ibidez scripta multum introitū p̄stabit etiam ad regimen asmaris p̄p̄issime sumptū: de quo est hic principalis sermo.

de p̄intē
none.

de aere.

Circa igit regimen in dietā p̄o circa aerē d̄z aerem ad temperamentū satis in actinis declinaret: idcirco vitandus est ois aer frigidus: quod in strumēta motus pectoris imobilizat: et etiam calidus quod necessitatē refrigerij augmētāt: et ita ad anhelitum frequentem necessitatē: et sepe fit causa descēsus materie catarrhalis ad pectus eā eliquādo. Cū tñ dñs est ē aer grossus vaporosus: quoniam sua grossitie ad oppilationē meatū facit: et sic ad asma idnit: et p̄r debet vitari loca hūida et habitatiōes vicine locis aquis et paludosis: et nō d̄z eē camera t̄rmi terrea: et eleuata. neq̄ d̄z eē strica inenētata: sed ampla enētibilia: nō tñ locata talt ut p̄curiat a flātib⁹ ventis: et marie a borea: et ita t̄p̄a plurius est eis nociū et t̄p̄a hyemalis: idcirco t̄p̄e debet stare in

camera: et d̄z rectificari aer ad cōtrariā dispōne pura ad sicā: quoniam aeris dispō sicca et cala et pura a vaporibus etiam in hac dispōne multum cōueniens: et aer tenebrosus est eis multū nocens: et p̄oinde cū sunt in paroxysmo nō p̄t stare nisi in aere claro vel lucido: alij p̄tinuo timent p̄oriam suffocationē: et de mō p̄parationis talis aeris dictū est in supiorib⁹ caplis: et ē in p̄silio supra alleg. Ut ē aerē fumosum: et marie aerē infectū mala qualitate de quo dictum est supra in causis: ut est aer locoꝝ in quibus sūt fustiones metalloꝝ: aut separationes eorū: aut cōflatiōes argenti vitiū: aut fumus carbonū et c. Exercitiū autē moderate factū ante cibū est eis cōueniēs. Nam dicebat Rāf. 4° cōtinentis p̄n nō exercitiū huius. s. patientis asma d̄z fieri tardū: sed finis velox: quoniam velox p̄n exercitiū excitat asma: et eandem sntam posuit Serap. 2° breuiarij. capitulo p̄p̄io. cū dicit. Exercitatio autē fit in supiorib⁹ tarda: deinde sit calida pungitina: quod est quod motus velox in p̄n facit accidere asma et per mutationem. s. facit p̄pter cōmotiōē que fit in materia cū enapōratione que nō etiam soluitur: quod non sunt preparate vie resolutioni: fiat ergo gradatio ex tarditate ad velocitatem: ut dicebat Aui. ut nō faciat acciderē festinando eis p̄foculationem p̄p̄tēre quod ipsa moner materiam lae boiose. et fiat ut dicebat Adēlue qualifcā: fuerit in ieiunio et exercitatio per loca decliua are nola cōferret: vel etiam p̄ mare interdū cōferret: non multū ne virtus fatigē. fiat igit tale exercitium ante cibū et expulsio supfluitatib⁹ cōiibus. Nam post cibū nō debent exercitari: quoniam dicebat libaly. 6° practice neq̄ exercitatio vran tur post p̄andū: quoniam oppilationem parit. Sed si placuerit debent esse cōtenti pauca et leui deambulatione. Exercitio autē p̄ticulari membrorum pectoris non cōuenit vti nisi post mundificationem corporis cū purgatione vel vomitu: et tunc facit cōuenienter eleuatiō vocis cū gradatione diete: quare dicebat Aui. et regimine boi no in hoc post purgationē et vomitū: et i. vel vomitū est administratio vocis cū eleuatiōe gradati ad formationē et lōgitudinē p̄cedendo: et tunc etiam cōuenit exercitiū factū cū fricatione mēbroꝝ pectoris de quo dicebat Aui. Et ex regimine inuatiō eis est ut administrē fricatio pectoris et sequunt ipsū cū manib⁹ et manili aspero. s. parū calefacto. Et addit: fricatio equalis sicca absq̄ vnguento nisi accidat laryngitis. Idē dicit Serap. ca^o p̄p̄io cū dicit. Et fricatione autē cōferet eis que sicca est. s. que fit cū manibus et p̄ano aspero sup. supra p̄tes pectoris. Illa autē que fit cū oleo nō vran multū sed cū quantitate que sufficiat ad leniendū fricationem tantū: ex quibus verbis colligitur quod ista p̄ticularia exercitia sunt scienda post mundificationem: sunt etiam scienda post exercitium cōtēti ad solutionem superfluitatū p̄p̄iarū consersarum in vapores. Et ideo quod talis resolutio complect aperiōne pororū: debet talis fricatio esse sicca et non cum oleo: quoniam oleum oppilat poros: aliquando tamen p̄pter ericcationē induram ex fricatione cōuenit aliquis inuincio ad hūectandū et leniendū: sed postea cum interdimis resolutioni debet fieri leuis abstersio ipsi olei vel vnguenti: hoc intelligat de oleo

de exerci
rio.

de somno.

no. egres
sā sntam
hippo.

No. egre
ciā snīan
lippo.

181

De cibo.

[illegible]

ne. s. materie grosse & calefactionem eius & exic-
cationem: sunt tamen temperate tales non facie-
tes multam euaporationem in materia grossa
neque sunt adeo debiles ut rarefaciant sine resolu-
tione: sicut supra dictum est in cura de tussi in in-
tentione digestionis: quoniam eadem intentio hic etiam
versat in cibis cum tales sint medicinales & alte-
ratiui. Cibi tamen ericcatiui sunt in casu multum
nocui: & maxime si ad stipitici declinant. nam di-
cebat Isa. 4. corinthensis satis ad principium loquens
de rebus stipiticiis quod tales ultimare sunt con-
trarie huic passioni: & pinde opus quod tales cibi co-
ueniunt sibi boni chimici modicam supfluitati
quod ventrem lubricum faciant ut dicebat Aue. sicut
aqua ox. propter aqua ciceri cum amigdalibus ama-
ris & aqua oxidei cum melliloro: & danda sunt in
scula &c. Et ex dictis patet quod in casu nostro
oportet vitare panem ordeaceum & panem spelte
& panem non bene fermentatum de fermento propter
vitiositatem eius & male coctum: & etiam iuscu-
la de ordeo vel spelte non multum conueniunt.
Sic igitur panis de frumento cum modico fur-
furis bene fermentatus sed piusatus cum aqua
decoctionis radicum feniculi & yfopi parui: & si
imponatur semina anisi & feniculi magis vales-
bit: & parui salis: & aliquid addunt ad piusandum
aliquotiens zucharam vel mel & aliquid butyrum
cum modico croci: & ex eo possunt fieri brodera ex
fricato pane quod est indigesta maioris restan-
tionis quod ex iusculis: & prius fiat iuscula de fa-
rina frumenti cum fursure grosso finem modum Azara-
ui in cibis conuenientibus astmaticis quod talis est.
R. fursur frumenti recetam tamisari: & non sit de
frumento antiquo nec habeat malum odorem & res
mollia in aqua calida. s. decoctione radicum
feniculi liquiritie per horam vel duas postea prema-
tur & collectum cum pano raro & collatum coquantur usque
quo inspisset & ponat ibi sal. s. parui eius. Si ex
ponat de zuc. & modico butyri recetam non discor-
ueniet: & in materia minus grossa sed aliquid li-
quida fluente magis valebit iusculum de amido finem
eisdem modum ipso prius mollicato in aqua de
coctionis ut supra. Possunt etiam exhibere
aquam ciceri cum pane in eadem cocto & rade venire
ad oua foribilia & carnes: de quibus carnibus est
gaur di aubus: aues motane maxime degen-
tes in imperio: valent etiam sturne & poldes & tur-
rures & fassiani: etiam galli domestici & colum-
bi maxime syluestres etiam alij ita volantes sed non
antiqui. Et de his ex propriate numerantur carnes
bubonis: si comedantur elixir vel affare: & agnis
eius laudat. Si etiam sumat tota, aut cum plu-
mis & coctur ut fuit dictum supra: & fiat inde plu-
uis & exhibeat cum aqua appropriata ut aqua
scabiose vidi mirabile inuamentum: valent etiam
de carnibus quadrupedum carnes leporem et
ceruorum si fuerint iuuenes: sed & gassel & cap-
rioli quoniam ad siccam declinant: & dimittant vini
uersaliter partes pingues & musculosas & inte-
riora eorum propter pulmones quod omnes quadam
generali proprietate valent. Caro vulpis & eritij
sunt speciales in hoc morbo & maxime pulmo-
nes eorum & debent preparari tales carnes ut
sunt asse non frige neque elixir: licet ibi. etiam
laudauerit carnes frigas in oleo: pur credo me-
lius valebunt asse in veru remouendo etiam par-
tes ystas. elixir autem non sic conueniunt propter

humiditatem accidentalem. Et si aliquan-
do velimus eis ut decoquantur cum eis aliquid
herbe appropriate de quibus sunt calametum
terrestre & montanum feniculus yfopus menta
borago petroselinum serpillus & sinistrum di-
citur fin multos menta aquatica: nam ipsum
summe laudatur. Et tamen etiam galli sine scar-
letum sine galitricum & his similia: relique her-
be dimittantur: & ex succis harum simul cum mo-
dico aceto passulato & vino cocto: cum zuc-
cum quibusdam speciebus appropriatis ut est
cinamomum & zinziber macis & crocus possunt
fieri salsamenta: quoniam aliquantulum acerosa
ad incidendum materiam in hoc casu sunt val-
lentia ubi in tussi sunt magis suspecta. De frus-
tribus in casu valentibus dictum est satis su-
pra ut de pineis amigdalibus pistachys & huius-
modi. De diuersis etiam modis preparationis
cibariorum satis dictum est in capitulo de rus-
si ubi recurritur: quia non curio prolongaret
si volumus ut piperata conuenient in cibariis
suis potest fieri ut infra. R. zinziber. 3. ij. ciuina
momum liquiritie. an. 3. ij. cardamomi cubebaris
galange. ana. 3. j. origani iros. ana. 3. j. anisi fe-
niculi. ana. 3. j. croci zuchari ad medium po-
deris fiat piperata.
De potu dicatur ut etiam supra dictum est
quod aqua mellis est potus conueniens loco vini
sed si aliquid est exhibendum vinum abstineat
a vino nigris & grossis: etiam si dulcia essent & ca-
ueatur a ponticis vel acerosis: sed eligat ut di-
cebat Aue. ut vina eorum sint odorifera an-
ti qua subtilia & alba si est possibile cum dulcedi-
ne sed parue quantitate. Sed circa usum eius
est notandum quod dicebat Aue. & opus elogetur
inter cibum & potum: & non fatientur ex aqua sub-
ito. i. potu: & postea infra per quod lineas dicitur
opus ut vitetur potare post cibum si aqua sine
sit vinum: ex quibus verbis aliquid colligitur quod
debent sumere potum cum cibo: neque etiam post cibum
nisi distaret multum a cibo: & ita voluit quod par-
deretur potus per duas horas ad minus post cibum
assumptum. Et ad hoc potest adduci testis
Serapio. cum dicit. Et confert eis etiam ne bis
bant succione cibi: immo expectent post co-
mestione modicum. alio multum: deinde ad-
dant in potu aliquid post aliquid non rotali-
ter. Sed reuera ista sententia non est tenenda.
nam saltem in preservatione cum corpora vitentur die-
ta mediocri in substantia cibi: conuenit eis ad de-
bitam mixturem cibi ut de potu aliquid sumatur
cum cibo: sed pauca quantitas potus: & maxime
vini ne faciat euaporationem & extensionem:
ut quod hec sententia sit vera patet ex his lib-
ly. 6. practice ca. 1. propter loquens de usu vini ubi
dicit. Neque semel sumat super eger vini vel sup-
porus necessarii quantitate propter. s. ad sitim co-
rum: ne forte stomachus impleatur ex simula-
poratione vini maxime propter euaporationem
eius & diaphragma angustetur: & de hoc apertum
artio: sed paulatim vini accipiat: & per venas
transmittatur. s. deferendo cibum & ad membra
perueniat &c. Et ita voluit commiseri potum cum
cibo ad penetrationem cibi ad membra ut est
de natura potus: sed debet esse modice quanti-
tatis & paulatim: quod tamen aliquoties exhibet ut
vini vel potus ad alium finem in astmatico quod aliquid

Carnes
bubonis
laudat in
hoc casu a
tota pro-
prietate.

De carni-
bus vul-
pis & eritij

tiēs ppter sitis nimiam q̄ laborat quasi cōtinuo
p̄ difficultate anhelitus ad remouēdū errores
q̄ cōmittēt in dādo eis potū q̄nq̄ sitirent:
ideo maxime sitiant post cibū ppter crescere
necessitatē eūcādū: t̄ inde sit uaiō: difficultas
vñ tūc post cibū maxime desiderat potū. Ad po
nēdū circa hoc regulam dicit Aui. opz vitare
potū post cibū siue sit aqua siue sit vinū: t̄ opoz
ter vt clōgēt inter cibū t̄ potū t̄ nō sariētur ex
aqua subito: immo plurib⁹ vicibus. Et eādē
sentiam voluit Sera. t̄ cōfert eis ēr ne bibāt suc
cessionē cibo: immo expectēt post comestionez
minutū sup. q̄ntū p̄t: t̄ q̄ntū pur. ppter maxime si
tim molestatur addit: deinde addat in potū aliq̄
qd post aliqd. i. aliqd de potu sumēdo p̄ vice: t̄
ita magis vices multiplicare t̄ numerū pota
tionū q̄ exhibēdo notabilem potus q̄ritatem
p̄ vices: q̄m melius extingueretur sitis q̄ trāsit
p̄ parte ad pulmonē t̄ minus nocuētū seque
tur in digestione cibi vt p̄t: hoc est qd vole
bat Ras. io. cōtinuē loquens de tali potu di
xit. Nec super cibum maxime sumendum est su
bito sed omni posse vitandus est finantem su
mendus est ana parum. i. aliqd post aliqd.
Aliquotiens t̄ datur vinum ad aliam intērio
nē. s. ad mūdicatōnē materiē viscosarū: et
tūc est exhibēdum vinum subtile plurimū ad
dulcedeclinās t̄ in notabili q̄ritate: sed ante
cibū vt aliud medicinale. Nā de hoc dicit Bal.
7° meimur: vini subtilis siue etiā subtilianis
potatio multa debet esse his quibus obstru
ta sunt brachia. s. pulmonis viscosi t̄ grossi
humoribus t̄c. Et idem voluit Ras. 4° cōtinen
tis satis ad p̄m^m cū dicit. Sed si fuerit angu
stia ex humore grosso si t̄nt in canali pulmōis
in cura ipsius accipiēdū est in potu devino ipso
q̄ritate multa: q̄m medicīne h̄mōi purgantes
humores p̄ssēs h̄mōi humiditātū oīno ericā
bunt ruffum: res grossis viscosis non de leni p̄t
emitti sursum nisi ei fuerit addēda aliqua sup
flua humiditas p̄ quā de leni poterit fieri emis
sio ipsius. s. mae grosse t̄ viscosē. Et istā rilita
tē ēr iunuebat. A. in cura asinatis cū dixit ante
teretū supius allegatū. Et q̄ voluntas adest vt
multiplicet maturatio t̄ iuuamētū ad spūedū
accipiat ēr eo subtile valde sup. notabilis q̄rit
tatis t̄ sup. ante cibū: t̄ addit: t̄ sirupus de mel
le p̄fert eis ēr ad hanc intēriōnē. s. ad expūedūz
t̄ continuando dicit: t̄ in vinis dulcibus adinn
ctio cum aliquo subtiliatino adiunco eis est
iuuamentum ipso ppter id qd in eis est ex ab
sterione t̄ lenificatione t̄ calefactione equali
eccc qd loquitur de exhibitione vini loco medi
cine ad hanc intēriōnē t̄ nō ad p̄titionē cibi t̄
transitū eius ad mēbra: qua intentione dat vi
nū vel potus sit cū cibo: t̄ ita ex his tollunt in
tedifficultates: quas aliq̄vidi pponere de vñ
potus in hoc morbo: que a se me fecerunt du
bitantem cum alijs: qd de his difficultatib⁹ ni
hil tangitur a Ben. nec alijs scribentibus. Et
hec quantum ad regimē sufficiant.

Item circa medicinalia veniendo occur
runt tres principales intētio
nes t̄ digestione mae t̄ antecedentis foun
tis continuam t̄ etiam mae proprie. scda ver
sabitur circa miorationem vel subtractionem

māe cōis fouentis t̄ conseruantis. tertia circa
purgationem mae contentē in pectore grosse cū
facilitantibus anhelitum. Intentionem dimue
tenuis diuersionis ppter id qd dicitur est supra
cōiter in ca^o de tussi. t̄ etiam aliquid in pte su
periori: de regimine in diēta circa partem exer
citijs: dimittimus etiam intentionem exiccatio
nis siue consumptionis mae circa pectus ppter
sufficienter dicta circa finem capituli de tussi.
de suffragijs t̄c. t̄ ita etiam dimittimus enume
rare confortantia pectus ex p̄prietate mirabī
li que cum alijs sunt miscende medicinis pecto
ralibus: q̄ etiam enumerare sunt supra.

¶ Et circa primam intēriōnem t̄ tertia est cō
memorandus cas⁹. postius supra in ca^o de tussi
q̄ subtilianis t̄ incidentia in casu conueniens
tia non debent esse p̄micta cū caliditate acuta
producentia ad ericcationē materiē immo de
beant cōiungi cū quādā humiditate: q̄m per
humiditātē tora mā equaliter magis p̄parat:
vñ dicebat A. de p. vt cadat maturatio in mā in
regra quare dimittenda sunt subtilianis t̄ inci
dentia pure t̄ puocantia vt separes t̄ excludas
subtile a grosso vt nō amplius recipiat curā: t̄
proinde dicebat. A. q̄ oīa que puocant nocent
huic egritudini inquantū puocant: p̄pterea q̄
extrahunt subtile ex humiditate. s. grossa dimi
tendo prem grossam ineq̄natā: l̄ iste rex^o pos
set vtrū etiā aliter interpretari vt quidā dicunt.
nam dicit notatē q̄ medicīne puocant ne no
cent inquantū puocant: t̄ hoc ppter medicīnas
puocantinas h̄ntes sp̄ales respectū ad pectus
et operātes in materiēbus in pulmone cum for
tiori virtute q̄ sit virtus puocarina: sicut est de
passio t̄ hyfopo: que l̄z puocent p̄ virtutē sub
tilianam: t̄ et fortiori p̄prietate iunāt ad ex
creādū materias grossas ex pectore vel pulmo
ne: t̄ sic l̄z nocent inquantū puocant: nō t̄ ab
soluere. **¶** Est etiā circa has intēriōnes oēs cum
asma sit morbus chronicus cōmemorandus cas⁹.
qui vtiliter seruit in oī morbo chronicō: t̄ poni
tur a dño. A. in ca^o p̄prio de asmate. t̄ ēr Ras. 4°
cōtinentis: t̄ est q̄ in medicinis opz vt p̄muta
tio fiat sup. ad diuersas medicīnas: manēte ēr
eadē intentione: t̄ nō p̄mictet vna medicīna ex
eis assidue. Et amplectat cā nā. s. vt nō fiat p̄t
pariens ab ea. t̄ hec est vna cā. t̄ ponēs aliā. A.
dixit. t̄ itez inter medicīnas t̄ corpora sunt pro
porciones q̄ nō cōprehendunt nisi cū expimen
to: cū ergo exp̄tis sup. diuersas medicīnas cōse
queris qd magis innatiū est sup. de illis: t̄ p̄t
bonū est tales p̄mutationes fieri. t̄ Rasus addu
cit aliam rōnem: q̄m diuersē medicīne sunt di
uersoz graduum: p̄inde dicit. Dignū quoz vi
detur q̄ fiat mutatio in vñ cure huius ratiōe
duplici. Una q̄ nā si cōuenit medicīne: l̄z ei me
dicīna nō fuerit iuuabilis eam accipit in nutri
mentū: t̄ sup. ita cōiungit nocet: q̄ nō parit
a medicīna. Alia sup. rō est q̄ medicīne diuersē
sunt in gradu: vnde forte aliqua pars ipsarum
erit iuuabilis: altera. **¶** His suppositis circa
primam intēriōnem expediendam: dicebat
A. de p. ex vere maturantibus est ius galli au
riqui preparati fm artem: de quo dicitur est su
pra in capitulo de tussi: si etiam fiat decoctio
et inde symipizetur ex passulis emulcatis et fr
ungreco mūdo t̄ loro vt supra dicitur est t̄ cū

Not. hunc
canonem.

Ius galli
multū cō
fert in hoc
casu.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

zucca. vel melle fiat symponus est ad hanc intensionem mirabilis valde. Et per hac copleda intensionem recurre ad similem intensionem in russia materia grossa ubi plures possunt describuntur hunc intensionem appropiare. Complect etiam illa intensionem cum enterias applicatis vnguentis et oleis de quibus ibidem dicitur est: et maxime valer oleum deeben et oleum laurinum et de lilio: si ex his caliditas fiat inunctio cum modico croco supponendo lanam succidam calidam: valet etiam emplastrum Zacharie positum a Math. in distinctione propria de vnguentis emplastris et cerolis faciendo compositionem integram.

Not. cas. de flomia fieda i hoc casu.

Melior est flomia que fit in brachio sinistro.

Agarico et epithimo multum confertur i hoc casu.

¶ 2^a vero intensionem de subtractione materie communis complect cum his que dicta sunt supra sufficiet ter de russia per poriones et vomitum et flomiam: tunc de flomia ponit hic spalis casus. per difficultatem anhelitus. Nam si materia sanguinea peccet in venis dispersis per subam pulmonis valet flebotomia banilice. Sed si ma peccaverit siue signis nea fuerit siue vaporosa in ramis arterie venalis magis valebit flomia flomia facta ex vena saluarella in sinistro brachio dico circa curuaturam brachii non in manu. Et istum casum posuit. A. in cura asmatum versus finem cum dixit in asmate atque constrictione anhelitus facit propter vapores fumosos dñantes in corde et ab humoribus extrinsecis in artariis cordis. s. et ramis artarie in pulmone extrinsecis. perfloriam. Et addit: et melior est ista que fit in latere sinistro. Et istam finiam accepit a R. 4° cōmēris. ubi allegas Ba. 7° de unanimitate medicorum. Dixit Ba. q. vena pulsiue que sunt in pulmone penetrant ad radicem vna que est in concavitate sinistra cordis. Deinde dicit R. asio: dico quod per his verbis intelligit quod in angustia anhelitus ministerio de fieri ex parte sinistra: quia concavitate sinistra cordis oriuntur vena pulsiue et ab ea refrigerium accipit ex acre: unde cum in ipsa parte lenis fuerit sanguis. i. modicus spaciosus habebit locum et leniter refrigerium erit multum: sed concavitas dextra cordis est propria sanguini et epate ad cor procedenti: ideo cum cordis fuerit defectio cum plenitudine sanguinis bonum est ut ministerio fiat ex parte dextra: hec ipse. Et igitur difficultas anhelitus et asma maxime pedantur propter opilationem viarum anhelitus ut est finis auxiliorum: sequitur quod in asmate principalissime inuabit flomia sinistra brachii ex ratione R. as. ¶ Est et circa hanc intensionem etiam commemorandum quod stante materia antecedenti preparata de fieri esio cum solutivis de quibus dictum est supra habendo semper respectum ut ponantur aliqua confortantia peccatis et pulmones ne propter agitationem humorum faciam ex solutivis illis membris debilitatis aliquid fiat ad ipsa membra. Ideo ut supralando singulariter agaricum qui etiam ex proprietas pectus et pulmonem confortat: est flomia medicina digestiva: et idem facit epithimum. Et propterea dicebat Serap. in capitulo proprio de asmate: epithimum asit et agarici non est inuamentum sicut medicinarum solutiviarum tantum: sed conferunt etiam in modo alio. Et de his loquens etiam R. as 4° p. tines. versus finem dixit. Purgatio etiam cum epithimo et agarico erit bona super ad huiusmodi curam: unde de eis fiant pilule. Et addit: etandum est eis in mense bis antequam plures patientes videri conualere cum epithimo et agarico sunt verba eius. Et addere his parum zingib. et cumini ad celeritatem operis credo inuabit. ¶ Potest etiam fieri compositio ut infra. R. agarici. 3. iiij. radices lilij albi. 3. i. prassij. 3. i. turbit. 3. v. hier. 3. v. iij. pulpe colloquintide. 3. iiij. sarcocolle. 3. iiij. myrrhe. 3. s. rerantur et temperentur cum vino cocto subtili: et inde fiat pillule. Nam tales sunt in casu multum appropiare et sunt R. asis et dosis potest esse vsq. ad 3. i. 5. ¶ Facit etiam alias pillulas ad hanc intensionem etiam multum viles ut infra. R. aga. 3. iiij. ireos. 3. s. hier. 3. iiij. pulpe colloquintide: sarcocolle aa. 3. iiij. myrrhe. 3. s. rerantur et inde fiat pillule cum vino cocto subtili: dosis est ut infra vsq. ad 3. iiij. sed non exhibeantur in parotismo neque acuto neque non acuto et cōmisi in hora minoris afflictionis: ¶ Et de his medicinis dicebat Math. Es. bono regimine est ut fiat esio: propter renouans numerum: cadat inter purgationem et purgationem: super. notabile est: in parotismo ad vomendum super. fiat etiam attractio per vomitum: et hoc totum intelligat materia existente digesta: quia non existente materia digesta tales medicines non debent offerri: sed debet fieri esio per clysteria appropriata de quibus supra dictum est: et de obseruari casum. qui dictus est in regimine quo ad dicitur de inanitione de mere Serap. cum dicitur: est necesse ut sollicitus erit de natura. i. de ventris mollitie ita ut currat in emaciatione etc. Et in hoc singularissime laudat brodium galli de quo dictum est: etiam sumas capomediocris pinguedinis et eniscere et ponant in corpore eius res lenientes pectorales ut passule fici et cum carramor hmoi: et ponat lib. s. aque in corpore eius et postea coquat vsq. ad consumptionem medicamentis ut 3. v. s. et deinde exprimat et exhibeat per horam ante prandium inuabit ad lenitionem ventris: et cum his mollificatiuis et similibus educuntur materie coeque ita quod non poterunt aggregari ad nocendum: et ita possunt sumi fici sic incorporare cum terbenis na vel cum penidijis et similia. Et hec sufficiant pro hac intensionem.

¶ Restat ultima intentio que est ad purgandum materiam grossam vel in pectore vel pulmone contentam cum medicinis ad hoc appropriatis et cum hoc anhelitum dilantibus: quarum medicinarum numerus est magnus posuit ab autoribus huiusmodi plurime simplices et compositas enumerantur a R. as quattuor continentis capitulo primo: et tales debent esse dilatarie meatuum et diuisive materie vnde scilicet re faciant: et quatuor quedam sunt que leniter dilant et sic subtiliant ut est capili. ve. et farina de quibus dicitur est supra: quedam sunt fortiores et in elargando vias et materiam diuidendo et subtiliando et a poris vel superficiebus membrorum separando: et tales sunt que in hac intensionem conueniunt: quia prime magis conueniunt in intensionem prima equationis: sed tales secunde sunt que offerri debent ut dicebat Math. cum natura spurcissima et digesta appauerint: et tales medicines sunt de familiaribus hyssopus sicca calamitum origanum treos pilegium emula scabiosa folia virice et semen eius quod est fortius: prassium etiam aristolochia et scolopendria dicebat R. as loco allegat

Straps bonas in hoc casu.

to: magis facit ad asma q̄ alie medicine. ¶ Et de simplicibus valēt se. sileos singulr etiā ad anhelitū recitū et cordumēti et cymini nigella cēraurea etiā maior valēt ad asma singulr: imo mo et ad ruffim et ad spurū sanguinis. ¶ Ra. lo. ca alle. ex his ergo medicinis possunt fieri decoctiones et syrups apponēdo simul aliqua cōsorptione et electuaria et reliqua s̄m dīversas preparationes: vñ aliq̄ vñtur folijs vñrice sicut et ysope in ferculis et aliq̄ vñtur folijs vñrice et facit fricellas: et ita multiplr cū dīversis pparationibus possumus vñ his medicinis simplicibus vel in compositione cū melle ad hāc intensionē p̄ciēda. ¶ Sed ego enumerabo aliqua composita electa ad hāc intensionē et in forma syrups et in forma electuaria et ex his possit medicus habere cum sua industria modum ad vñm hāz medicinarū etiā in alijs formis. Pōt ergo fieri syrups s̄m hāc formam. R. p̄assi ca pil. ve. añ. M. s. p̄assulaz treos liquiritie yfopi añ. 3. j. caricas. i. scus albas numero. r. seminis vñrice. 3. iij. coquantur cum aqua debite q̄ritas et syripizentur cum melle. Et si vis fortius facere adde in decoctione aristologie enulam vel calamitū. Et si vis refragere per humiditas tes timēdo nimia exicationē pores apponere de dactylis et karfar. Et si intēdis ad maiorē indictionē pores apponere de orymelle squillitico qd singularissimē in casu laudat: s̄ cauēdū est ne cōligatur vlceri pulmonis: q̄ tūc nequaq̄ debet applicari: immo nec ipsa squila. Nam de ea dicebat Ra. loco alle. squila valēt ad asma et ad tussim: tñ enī dā est ne des habēti vlcera rationē in vētre: capiendo ventrem large. ¶ Possunt etiā exhiberi medicine in forma electuaria: vñ gratia. accipiatur yfopus cū melle et si iungatur cum his pulmo vulpis siccatus p parte tunc maxime iuuabit ad asma: ita dico de myrra si cum melle exhibeatur vel sine facit vtiliter. Et similiter pores de reliquis simplicibus facere cum melle compositionem: sed specialiter cōmemoro radicem draguntē de qua dixit Ra. loco alle. si asserit et accipiatur cum melle facit fieri facilem spiritum de humiditatibus diuturnis pectoris: facit etiā ad anhelitū recitū: idem dico de radice lilij Et Ba. 7. meimur laudauit duas medicinas Asclapiadis in hoc ca. Una est vñsumatur vermes qui sub h̄p̄drijs reperiuntur de quibus dixi supra: ponatur in vase figuli et fritā super carbonēs: et post q̄ fuerint albi tere et sume cum melle cocto roa colear vñum lingere. i. ad lambendum ante cibum. Aliud. R. anisi sulphuris viui. ana. 3. i. 5. armoniaci castorei nigelle. añ. 3. r. aggrega et fac pillulas et da vñnam cum orymelle: et infinitas medicinas huiusmodi pores reperire ab anto ribus: sed mihi ista sufficiunt propter non pro longare sermonem. ¶ Tunc vñtimo veniendum est ad asma circa paroxysmum acutum circa quem dicebat Me. Oportet vt pariatent in cibis et potibus cū gradatione sicut natura expostulat: quia. s. si constat virtus nihil est dandum: et si virtus deficit parum dādum est ad virtutis custodiam: vt de aqua oz. vel de insculis de quibus supradictus est: vel maiorē habita inentione ad virtutem dandum est aliquā aque carnis semp cum mo

dicissimo croco ad anhelitū facilitādum: sed in totū cauēdum est a vino nisi forte in declinatione: et in alijs regulentur sicut scis: vt. s. nō sint in acre calido aliquo mō nec obscuro: neq̄ grauari pānis circa do: sū: neq̄ inducātur ad somnū: et si aliquotiens ppter virtutem aliq̄d dormiant nō plouētur in somno: et obseruet vt dicrum est supra in regimine. Et debet corpus pparari vt ster cū meliori situ quo fiat facilior inspiratio et expiratio. s. apodiādo brachia vel cubitos sup genibus vel disco cū pulmaceolo medio: vt habeat crozule sup q̄bus appodietur inclinādo faciem ad anterius. ¶ Sed in medicinalibus dicebat Me. si signa plenitudinis sanguis appareat fleboromēt ex basilica. s. minuta s̄lomia fiat. 3. iij. vel. iij. et in hac visus est sepe manifestū inuamētū: et qñ sanguis non esset peccās qm in graui paroxismo sit superinflamatio spūm et sanguis in toto: vñ facta euēratione aliquāliter in frigidatū: et sic muniē euē rādi necessitas: et sic videt minui paroxysmus. ¶ Si aut signa plenitudinis maiorū humorū appareat dicit ipse differat a purgatione et vñmitu et clysteratione sup. et de reliq̄s fortiter agitariūis quousq̄ vehemētia paroxysmi iam cessauerit et maturoz faciliū creatū apparuerit abūdiaria et anhelitus meliorario: tūc em̄ audē dū dixit sup his cū cautela. et ista vba sunt multū norāda: cōtra q̄ faciunt sepe medici q̄ vt ali quid operari videātur faciūt fieri fricationes fortes et ponit vñtōsas in spatulis: qd mihi placuit: s̄ leues fricationes circa crura possint cōuenire: et ita si tolerēt fricationes leues circa pectus ad aperiedū pores et ad aliquale vaporeū trāspirationē tales fieri possunt cum manu leui vel cum panno lineo leui pariz calefacto per interius aut q̄q̄ exhibere medicinale dissoluitum non multū laudo: sed aliq̄ audēt ad exhibēdū medicinā tyriacalem vt. 3. j. arthanase cū aqua fuccha. repida et forte possit offerri et iunari aliquātr ad quierādū humores. Ego tñ in eius applicatione nō multum cōfido stante paroxysmi vehemētia: sed tutius mihi videt in totum nature blandiendum q̄ cum medicinalibus occurrēdo semp cōmemorādo verbum Ba. allegatum a Me. Peruenitur em̄ interdus ad puocationē in excitatione medicaminū. Et hec sufficiāt ad dei laudē de tota ista materia.

De pleuresi. Lap. liij.

Cum aliquis sub costis suis dolore sentit pungitium et proprie quādo siccam patitur tussim et febre. ¶ Expedit vt si dolor sup partē costarū et furculam tendit fiat minutio ex basilica ei⁹ partis in qua est dolor: nisi totū corpus multo sanguine repletum fuerit: tunc enim ex latere cōtra rio sanguinis detractio faciēda est. ¶ Egritudo quoque si iam per aliquos dies infestauerit egrum a principio sui flebotomia a parte dolente faciēda est.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradis.

Quod si dolor inferius ad partem costarum posteriorem tendit: venter ex decoctione quā in .c. de reumatismo descripsi-
mus est solvendus. **C**onsequenter tamen est
ut flebotomia fiat. **D**einde aqua orde-
cum zuccharo assidue tribnatur. **E**t si
videris tussim eius vehementis siccitatis
da ei in dilaculo omni die iulep: deinde da
ei in potu aquam orde. **Q**uod si eger
fuerit debilis nutriatur cum pane et zuca-
ro. si autem fortis fuerit: aqua orde usque
ad diem quartū sufficiat. **C**umque scia-
re ceperit decoctionem quam in .c. de reu-
matismo nominavimus quotidie sumat
et ante aquam orde bibat donec sanetur.
Si autem febris et acuitas perseverent
et eger in excreatione difficultatem patiat
detur decoctio quam in .c. de asinate no-
minavimus: quod similiter est faciendus
cum sanie sit excreatio. **Q**uod si in princi-
pio passionis quod excreatur nigrum aut ve-
lut citrinum apparet et sic permanserit et
feb. non quieverit nec calor usque in diem
viii. timor osum est. **E**t si cum hoc toto ae-
ris attractio non alleviatur et in pectore af-
fuerit oegmon: aut in maxillis rubedo et
in oculis labor est morti propinquus.
Si autem exterius in latere apparuer-
it rubedo aut apostematio et cum premis-
tur locus dolet: ponatur desuper ventosa
aut emplastrum ex synapi et sicibus: et di-
mittatur ibi donec locus pleretur. **D**e
bis vero que ex errore stolidorum ad ang-
mentum nocentibus accidunt hanc egri-
tudinem patientibus est cum dolor senti-
tur in principio sub costis existimant gros-
sam fore ventositatem: ideoque electuarij
diamusculum aut ei similia. egro tribuunt
eumque interficiunt.
Hec passio vocatur byrsen: cuius causa
est apostema quod oritur interius ex co-
stis hypochondriorum.

Sicut est caplm de pleu-
resis quod est apostema partium pectoris
quod sic potest contineri ad precedens.
Nam postquam in precedenti capitulo determina-
tum est de stricture anhelitus et difficultate la-
boriosa anhelandi viximus est. Et quoniam ad
talem anhelandi difficultatem nata est sequi
superinflammatio spirituum et humorum: et co-
sequenter subtilisatio in eisdem humoribus.

Et etiam nata sequi superinflammatio membro-
rum: et consequenter ipsorum rarefactio: et cum ad
subtiliationem humorum et fluiditatem co-
sequenter in his acquirantur simul cum rarefac-
tione membrorum disponuntur humores ad
subintroitum intra membra et pternaturalē
eorum extensionem et consequenter ad apostema
dictorum membrorum: fuit conveniens post des-
terminationem de asinate siue anhelitus stric-
ta de terminare de pleuresi siue de apostematis
bus pectoris que alio vocabulo dicitur byrsen
ut infra videbitur loco suo. **D**e terminando de
pleuresi in hoc ca. **R**atio facit principaliter.
Nam primo determinat de duabus speciebus
pleuresis. scilicet vere et non vere ponendo signa ear-
um et curam. 2.º docet vitare unum errorem in que-
aliquotiens incidunt stulti medici: qui error
si comitatur est causa magni augmenti lesionis
in dictis infirmis. 3.º ipse notificavit per nome-
aliud a pleuresi hanc passionem. 2.º verus sine
capli ibi. (De bis vero que ex errore etc.) 3.º ibi ppe
in fine. (Hec passio nominatur byrsen.) **P**rima
pars etiam dividitur in duas. Nam primo des-
terminat de pleuresi vera manifestando eam
per signa et ponendo curam. secundo de pleu-
resi non vera similiter per plenitudo non veras
intelligendo eam que est talis ex parte situs:
ut de apostemate facto in pectore et non in me-
bris intrinsecis sed extrinsecis. secunda ibi.
(Si autem exterius in latere etc.) **P**rima pars
etiam in duas: quoniam primo declarat per si-
gna pleuresim veram: et hoc per signa essentia-
lia. secundo prosequitur de cura eius. 2.º ibi.
(Expedir ut sit dolor super partem costarum etc.)
De prima parte manifestat pleuresim veram
quia maxime in principio eius per tria signa
que ponit in littera dicens: cum aliquis sub co-
stis suis id est intra costas dolorem sentit pun-
gitium id est acutum penetrantem in mem-
brum proprie quando tussim patitur siccam id
nihil sensibile de materia expellitur: et febris
tunc sup. concludatur quod taliter se habet est pleu-
reticus saltem in p.º eius ubi ante non sic do-
lebat neque tussiebat neque febricabat. **P**ro in-
telligentia huius parris est advertendum quod licet
ut videbitur de signis demonstratiis vere pleu-
resis. auctores posuerunt quatuor signa: quidā
quinq: quidam sex que sepe coniunguntur in
pleuresi vera: quoniam tamen aliquotiens a
reliquis que hic ponuntur potest corpus pleu-
reticum absolui ut videbitur: et que hic ponun-
tur sunt essentialia semper comitantia pleu-
resim veram ex parte materie et situs. **I**dem
Ratio ut brevis loquus posuit hec tria signa tan-
quam maxime demonstratiiva ipsius verissime
pleuresis et pro clario: intelligentia debet
advertere quod de mente Auerro. duplex repe-
ritur pleuresis ut infra magis videbitur in se-
cundo principali de speciebus et distinctione
bus pleuresis. nam quedam est pleuresis vera:
quedam non vera. **E**t de vera quedam est talis p-
priissime et verissime: ut illa cuius apostematis
ma est essentialis calida ut colerica vel sanguinea:
et illa hoc est aspa facta in membris pectoris intrin-
secis: non dico pulmonis neque cordis: sed in pan-
niculis vel tunicis intrinsecis ipsius pectoris
et musculis eorumdem et tales sunt tres princi-

Humor. et inflammatio

pales: vt supra vifum est in anothamia pecto-
ris. f. panniculus dicitur pleura cooperiens et
vestiens interius omnes costas et musculos me-
diantes inter costas: et est panniculus rotundus
ficut sphaera vñ quacq. cooperiēs maior reliq̃.
Secundus est panniculus diaphragma siue ves-
lame fmi notabile parē musculofus: et fmi par-
tem media magis pānicularis. Tertius est pā-
niculus mediastinus diuidēs p mediū ipm pul-
monē: vbi g in aliqua pre hoz pāniculor triū
fiat apha tale appellabit pleurefis vera ex parte
fitus: et si cū hoc mā illi fuerit cala essentialr vt
dcm ē appellabit et magis vñ. Ecdūso ē aliq
dē pleurefis nō vñ pphifime: vt qm mā aphas
nō ē essentialr cala: vt est mā flārica vñ melica
a quibus aliquoties lz raro fiāt apha in mem-
bris pectoris qm ē talia apha nō sunt in pan-
niculis dicitis intrasēd vel in musculis supra
costas vel in pāniculis supra: et aliqñ cū cōtra-
re cutis: tūc talia apha dicitur pleureses non
vere pphifime. Cōtingit tñ 3 aliud membz
diuifiois vt q aliqua ht pleurefis vera ex pre
materie nō ex parte fitus: vt qm materia apha
tis est calida essentialr sed apha est extrinsecuz
et nō intrinsecuz: et aliquoties est vera ex parte fi-
tus: et nō ex pre materie: velut qm materia apo-
stemās est cōcreta in pāniculis intrinsecis: sed
nō ē essentialr calida: vt si fuerit flegmaria
ca vel melēcolica: et ita dicat de pleurefi nonve-
ra q aliqua nō ē vera ex parte fitus si fuerit
extrinsecuz: tñ nō ē vera ex parte materie vt si fue-
rit eius materia calida vt parer. Cūtrā autē ali-
qua dicatur pleurefis nō vera a ventofitate vt
multi moderniores dixerunt videbitur infra.
Ad pphifim igitur reducēdo dñs Rāf. hic po-
nit signa pleurefis verifimē: vt cuius mā est
acuta essentialr: cū hoc est pternāl in pānicu-
lis intrinsecis ptena: et tunc patet signa clara
nā p est dolor pungitiuus et acuitate mae pes-
nerantius in mēbris sensitivis pura neruofum.
nā talis mā nō efficit dolorē extrinsecuz p multis
tudine eius: neq. grauari nō solū sed pūgiuuz
stante mēbro sensitivis in qd penetrat mā ma-
tine cū nō flant apha in dicitis mēbris a tali
mā p viā paulatime pgestione: sed magis pviā
flutus mae: qz tales pāniculi cū sint mēbra fri-
gida et sicca et sic melēcolica p nām si deberent
in eis apha gñari p paulatinā pgestione super-
fluitarum nurrimēri dicitur mēbroz: tūc talia
apha essent melēcolica: et sic mā nō esset cala
essentialr: et pñr nō esset pleurefis vñissima: de q
est hic sermo: pñz igit ex pre mae cala et membz
sensitivis in qd influit q dolor dē esse acut⁹ pun-
gitivus pforado et lacerado subām mēbz pāni-
culof siue neruof: et hoc fedetur scdm signum
manifestū qd fit tussis pcepto nō cūmēto a ma-
la qualitate mae: et in pñ aphas ppter imbibit-
ionē et indigestionē eius nihil refudat sensibi-
le qd spūto dē expellit et sic fit tussis sicca. Et ex
his bñ nota q hec duo sunt signa pleurefis i pñ
cipio eius et nō pleurefis absolute: qz in statu dī
gestionis sepe expuitur mā copiosa: et sic tussis
nō ē sicca immo humida: neq. etiam tunc ne-
cessario fit dolor pungitiuus vt constat: qz tunc
non penetrat mā perforando subām panniculi
vt pñz immo tunc dolor: minozatur sensibiler
et quo status digestionis nō in referturib⁹ et.

coincidit cum declinatione accidentium: ideo
dicit: lz dolor lateris et tussis sunt signa essentia-
lia pleurefis vere absolute: tñ dolor lateris pū-
gitivus et tussis sicca tñ sunt signa vere pleure-
fis in principio eius et c. Et qm ad hec nocu-
menta et ad apha coarctans aliquatiter et phibēs
liberam dilatarionem pulmonis acquirif dis-
ficultas in anhelitu vt hoc signum manifestif
fimum non possit et ad eam difficultatem seq̃-
tur inflammatio et superincensio in spiritibus
saltem cordis ppter vicinitatem: vnde fit saltē
se. effimeral⁹ pphabile fit q a vaporibus resolu-
tūis a mā aphas cōcatis cordi ppter vicini-
tatem ad ipsum fiat feb. humoralis: et vt frequē-
ter putrida. cum mā incipit putrere: et for e qd
in principio ppter paruitatem aphas non im-
pediur pulmo a sufficienti dilatarione: vnde
nō fiat strictra anhelitus: sic difficultas pro-
prie sumpta: et fore ppter istā cām nō expresse
difficultatem anhelitus pro signo necessario.
Reliqua etiā signa que cōiter addunt de do-
lore capitis et pulsu ferrino: pñz q nō sunt neces-
saria etiā stante se. ppter insensibilitatem cer-
vi vel panniculor eius vt in aliqbz reperif:
qui etiā acutē febriles nō dolent caput: vel
ppter cōnerri vapores a via cerebri ad alias
regiones. Silt dico de ferrinitate pulsus q cou-
sequatur ficitatē et extēfionē acquirā in ar-
teria ppter extēfionē et ficitatē pāniculi aphas
colligantiam habētis cū arterijs: pñz q aliqd
possunt rehumectari arterie vel ex catarro siue
tervel in hydropē ab humiditate abundante: fi-
ent etiam aliqñ in flegmaria vbi debet eē pul-
sus mollis: qñq. fiat pulsus durus ppter ali-
quas circūfiantias: vt prima quarti in capitu-
lo de rebz in quibus conueniunt se. putride et
in quibus differant ab inuicem: ita q illud fū-
gium non erit necessarium vt parer: hec igitur
sunt necessaria tria signa: vt pñ legēti lram
Expedit vt fit dolor et c. Hec est secūda pars
principalis in qua ponit curam pleurefis vere
de qua dictum est: et duo facit principaliter. Nā
primo ponit curam illi⁹ salubris fin. diuersa re-
pora eius. secundo ponit signa pudentia mor-
tem in pleurefi mortali etiam a principio, secū-
da infra ibi (Quod si a principio passionis et c.)
Prima adhuc potest diuidi in duas. Primo po-
nit curam ipsius per flōmiam vel pharmaciam
anteq. fiat screas manifestus declarando que
illarum debet eligi prius et ordinem earum, 2º
ponit curam per ebibita habilitantia ad screa-
tum cum materia iam screa. 2º ibi (Lūq. screa
re cepit et c.) prima adhuc potest diuidi i duas.
Nam primo declarat quando eligenda est flō-
borhomia supra pharmaciam: deinde qñ phar-
macia est exhibenda: modificando tamen dicit
de pharmaciam: et ponendo quandam ordinatio-
nem ex parte diete in hoc tempore. secūda ibi.
(Quod si dolor inferius ad partem costarū et c.)
De prima parte dicit: sup. supposito casu de-
pleurefi vera in principio ex signis dicitis ante
expedit vt si dolor super partem costarū: id est
superiorem et furculam scilicet superiorem ten-
dit scilicet ascendendo quod fiat minurio ex ba-
flica eiusdem partis: in qua est dolor: nisi fa-
cit exceptionem: totum corpus multo sangui-
ne fit repletum. nam sup. tunc ex latere con-

Declaratio
2º pñciple
pme pñs
pñciple

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

trario sanguinis detractione feda est. Et addit: egritudo q si iam p aliq dies a sui pñ infesta nerit egrum: stomaia snt a parte dolere facienda est. Et quo reu colliguntur tria pñra. Pri mum q in pñ fluxus materie cum est materia fluens ad partē superiorem costarū versus furculam supiorem: qd est feda stomaia ex basilica eiusdem lateris: et hoc. s. si corpus nō est plennz sed paucorū humorū. 2^m pñrū principale: stante corpore pleno et fluere rati materia ad superio ra debet fieri stomaia magis diuersa ex parte opposita. 3^m pñrū principale: iam fluxa mater ia si est feda stomaia: est feda ex basilica eiusdē lateris. ¶ Pro intelligētia huius partis nota p^o q Ra. in casu laudar pñcipalissime stomaia sed differēt vt colligit hic: quasi velit q hoc sit p^o remedio: si maxime cōueniens cū vobis costat de pleureti: maxime in pñ ad diuersio nē et phibitionē fluētis materie ad locū dolo rosum vel in pcessu etiā in sanguinea ad euan dum de iam fluxa materia saltem prima men us apoflemato: et in hoc debet obseruari cas. q sunt postri a Ba. 3° reg. in diuersioe māer eūo ne ei^o vt q diuersio. fiat ad lōgiqui: et eūo fiat p vias cōtinuas imediatas ad mēbrū: a quo eua cuatio qritur. Et pñ hoc pñ diuersas inrētiō nes diuersi auctores in pleureti diuersas ordi nauerūt pñr stomaia: qdam a saphenis: qdam a basilica eiusdem vel oppositi lateris: qdā ex cōmuni vt infra videbit loco suo in inrētiōe subtractionis materie. nā ibi spālins declara bit a qua vena sit feda stomaia: et circa eam opz recte multum operari: qm in ea sit maxima sa lus in hoc morbo vt infra magis videbit: neqz vt cōter scribētes volūt dē pponi calefactoriū necessario ante ipsam stomaia saltem diuersiā phibitiuam fluxus māe: qm calefactoriū ali quoriens nocet. vt voluit Bal. 3° cōmento pmo scōi regiminiis acutoz: qm rarefacit cuti et sub riliat humores: et ita a prin^o non facta aliquali diuersiōe habilitat mēbrū sup quo facta est enapozatio ad recipiendū: habilitat etiā mām ad flueudum: et ita talia euapozatiua leuia qb^o vrimur si ante minutionē fiant p modū dictuz sepe ledunt. Est igitur a stomaia incipiendum nō existente ventre stiprico: qm in hoc casu est pre ponenda lenitiō ventris saltem cum clisteri. ¶ Et in hunc cōem errorem incidunt medici p pter tex. lxxxv. p^o scōi regiminiis acutoz: vbi di cit in pleureti vera acutē dolore sine pñuuo si ne post moram: pmo opz quid calefactoriū ad hiberi et dissoluendi doloris intentione: dico q iste text^o nō pcludit pñm calefactoriū debet re poni q stomaia: sed sup. facta stomaia qm constar de pleureti et vero apate ad mitigationē doloris vt sentit textus: ne ppter dolorē aliunde traha tur mā ad locū: tunc euapozatiū puenit ad mi rigandū dolorē et rarefaciendū cutim: et aliqd de fluxa mā resoluendo. qd si dolor augeatur vñ declaratur repletio in toto quare attrahit ad mēbrū lesam id qd inuenit supflui in mēbrū vi cinariū ei. Et tunc dicebat Bal. Opz vt enietur sup. iterato corp^o totū eūone forti. s. cū stomaia vel pharmacina vt infra videbit: ne ppter dolorē apatis p anodina supposita mā in toto abun dans fluat ad mēbrū apolum et ita augeatur: et isto casu eūo dē esse mēbrū diuersiā ad longi

quum trahendo mām eūando. Et ad istū respec tum dicit lxxxv. q tale calefactoriū nō est inu riled: ergo esse pñm respectu medicinarū lo calium fortium et non respectu stomaie diuersiōe: lxx aliquotiens in cura tentatiua vbi nō sunt si gna manifesta apatis pñ ei^o anteq^o fiat stomaia possit apponi euapozatiua: vt qn corp^o suū ser prius febrilis et postea succedat dolor: in mēbris pectoris vbi cā eius esset ventositas possit fieri dolor: cū punctione et extensione et erit ibi ruffis sicca ppter nocumētū pceptū et febrili cut et prius erat: et isto casu ad certitudinem cāe licebit apponere calefactoriū: qm si fuerit ve tositas vel modica mā non apans forte in totū remouebitur dolor et nō erit necessaria stomaia. Et si augeatur dolor declarata plenitudine ito to vt supra dictum est tunc habebit viam ad cu randum: et ita in dubio pōt apponi euapozati uum vt spōgia infusa in aqua cala: et ita hic et valebunt clisteria et suppositoria. Et hec est ma quā voluit lxxxv. pñ alterū intellectū dicitur et maxime p^o: sed 2^m maxime intellexit Aut. i pñ capli sermonis cōtinuē de cura doloris pectoris cū dicit. Non cures in pñ nisi cū eo qd lene est. s. ex clisteribus et suppositoriis et supple calefa ctois supra locū. Sed qn costat q manifesta si gna de pñ vere pleureti que sunt supra dicta s. de subito dolore pñrino cū triffi sicca et ad uentru noue se. simul tūc vt hic voluit Ra. con stante virtute et reliqz cōsentient ibi ad stomaia primo fiat stomaia et in corpore nō pleno fiat diuer siua pñcipaliter etiā aliquali eūariua: et ita fienē dolore supra partē costarū superiōrē tēdenda ad furculā superiōrē laudant ipse ad hanc inten tionem diuersiā cū aliquali eūone stomaie de basilica eiusdē pris nō pris oppositē: vt dicit scribētes ex pñe cōrariates retri: et hoc est lō qz vena basilica nō immediate euacuat a pñb^o superioribus pectoris: sed bene immediate a pñ tibis inferioribus ei^o. Et hoc ex pñe colligitur de mēte Bal. cōmento decimo scōi regiminiis acutoz: vbi quasi ad mediū cōmenti dicit. Tei ne aut que veniūt ad curuaturā brachij eūant partes pectoris. s. cōis que dicit vena nigra ex basilica: et tūc dicit post duas lineas. O cō ptes pectoris inferiores nutriunt ex vena aliā qz oritur ex vena pñunda. s. basilica et anteq^o pñe niant ad cor: et hec est basilica: et ita pñ q stomaia ex tali vena est diuersiua a pñibus superioribus sed vbi corpus esset plennz ad maiōrē diuersiō nem: tūc docuit fieri stomaia ex latere pño q sit magis est diuersiua. vt pñ qm in hoc casu ēt di uersio est magis necessaria. ¶ In inrētiōe mēbris eūone de mā vel apatis vel in vicinis mēbris exite est feda stomaia: et eadē pte ex canonib^o su pra dictis de mēte Bal. 3° rēgni. et hoc est qd di cit egritudo quoqz si iam p aliq dies a sui pñ infesta nerit egrū: qm tūc est fluxa mā: et ita in rētiō de eūone: stomaia snt a pte dolente stēda est. i. sicut in pñ casu: vel ex basilica vel ex cōi pñ varias inrētiōnes: de qbus cōsidera: et ita pñ li tera clara. ¶ Et addit. q si dolor inferius ad pñ tem costarū posteriorū rendit. i. quasi conuerrat postq^o fuit in superioribus declinet deorsum: venter ex decoctione quam in ca^o de reumacis mo. i. de catarro descriptimus esset soluenans: et est decoctio lenitiua nequaq^o solutiua cū acut

Nota bñ

Atque pñone

Nota bñ

Nota bñ

Nota bñ

Nota bñ

Nota bñ

tis solutis: hoc id facit ut reddat nos cau-
 tos cum est interio ad solvendum ut noyramur me-
 dicinis acutis: ut expresse declaravit Bal. in com-
 mento. ii. scilicet regimini acutoz versus finem. p-
 prer nolumera multa ibidem adducit: vñ dicit:
 opz ut caucas caurela vehemēti ad hoc ne dea
 in potu medicina soluturaz sup. in tali casu: et
 paulo ante dixerat: necesse est in egritudinibz
 acutis raro uti medicina soluturaz: in pñ casu
 nō tñ qñ est egritudo acuta sicut est pleuresis
 sed qñ est ea se fortis valde. Tandem ergo
 illa solone leuē: qñ mā videt conuerti in deor-
 sum: et si peccat mā principalr in isto situ p-
 pter vicināte ad diaphragma z ad mēbra nā-
 lia: cū est interio eñonis insit hyp. in terni cō-
 menti noniter allegari vñ stat cū cū medicina
 secessit. Antehanc tñ cū erat interio dñstio
 nis ut in pñ eius erat scda flōia diuersa vel
 er baslica pris opposte vel forte sappenis: ut
 infra loco suo dicitur. Sed stante ēr interio de
 eñonis: tñ mā peccat fm partes inferiores pe-
 ctoris. Bal. tñ in loco allegato magis laudauit
 flōia qñ p pharmacā. vñ dicit: vñ ēr vñ ēr
 flōiam qñ p pharmacā: qñis dolor iā pñerit
 ad loca qñ sunt sub hypochondriis. i. ad pñes infes-
 riores ipsius pectoris. Addit: unam tñ autē
 er illa quis sit mñ? qñ er solone: qñ. s. mā est p-
 rata deozum educi: vñ fiducia in ea. s. in flōia
 est vehemēti. i. qñ in eñone. addit: mā p flōiaz
 nō cadit aliqd timoris. In solone asit accidit ri-
 morz: pñe cū nō fuerit sup. medic? cogni? or-
 nāe infirmit: vide tu ibidem: ita magis laudauit
 flōiam qñ pharmacā: ita eandē finem imita-
 ris est. Bal. in cap. nostro: nā cū dicit qñ est sol-
 uēdo infirmit? cū decoctione ēr addit: meli? tñ
 est ut stat flōia. Et pñ addit ponēdo ordinē
 in diēta. Deinde aqua ordeī cū zaccaro assidue
 tribuat. Et si videris rursim eius vehemēti sic-
 citatis. i. qñ nihil expuat da ei in diluculo omī
 mane iulep. s. violatū mīrū aqua ordeī ad ma-
 iorē cāne lenitiōē dīgōnē māe cū inspissatio-
 ne. Et addit z si eger fuerit debilis nutritāz cūz
 pane z zaccaro: sup. panis firmo dīce ferme-
 ntus z nō salinis: vel lauec cū aqua ordeī ad
 educiōem salis: fermenti: qñ in morbis acu-
 tis exhibitio talis panis nō lori est nocina: in
 apatibus intrinsecis magis qñ facit ad ruptu-
 ram apatū aū maturatiōē: ut voluit Alde. in
 ca. pñio. Addit: si aut fuerit fortis. i. constāris
 virtutis aqua ordeī vsqz ad quartā diē sufficiat
 p cibo. Mora qñ cū dicit: deinde hoc verbo in-
 nūit qñ in hoc casu in pñcipis modica cadit in
 reñtio de exhibitioe cibi: vñ vult prius fieri
 flōiaz vel solutiōis ventris. Deinde or-
 dina z dīcam que etiam est multum tenuis: ut
 patet: quia constāte virtute vult qñ vsqz ad qñ
 tam diem sint contenti aqua ordeī aliquoties
 cum iulep. s. vsqz dum fluit mā vel vsqz ad tēp?
 quo incipit excreari mā: qñ cōmunit est per
 panem locum vel pñsam non colatam cum
 zacc. z ita dereliquis dicendis infra loco suo dī-
 ca interficiētia. Consequenter ponens ordi-
 nem in cura cum materia incipit excreari: tñ
 tam suae dimittit accidentia: quoniam pñci-
 pium digestiōis in noua referuatiōis mares

riam zc. includit pñcipium augmentum z sta-
 tum accidentium ut alibi est declaratum z for-
 te aliqua infra dicitur: tñ tunc sup. pñ aliqua
 liter ingrossari diēta: tñ quo ad medicinalia dī-
 xit qñ sumant sup. loco sūpi quod dīce decoctio-
 nem postam in cap. de catarro autēq aquam
 ordeī sup. pñ cibo sumat donec sanetur hec est
 decoctio scda ibidem postea ad maiorem abster-
 sionem māe z mundificatiōem eius. Et ad-
 dit: si autē se z acutis perseveret z eger in crea-
 tiōe difficultatem pariat. s. pñpter grossi-
 riē māe z viscositatem acquisitam a caliditate
 inspissante z exsiccate: tñc dētur decoctio qñ
 in capitulo de asmate nominamus: quod sū-
 milit est faciendum cum sanie sit ericatio.
 Nam illa decoctio est maturatiua humecrati-
 na z absteriua humoris grossi ut ibidem fuit de-
 claratum: tñ ad eam recurre.

Sequitur alia pars principalis qñ in prin-
 cipio passionis in qua Rasis ponit signa ad ma-
 lum in plenitudo tñ signa ad malum timo-
 rosa: qñ in prin? passionis qñ excreatur nigrū
 aut viride apparet aut valde citrinum: tñc per-
 manserit z feb. nō gēnerit neqz calor vsqz i diē
 septimum timorofum est. Et addit: tñ cum hoc
 aeris attractio non alleuetur. i. difficultas an-
 helitus nō minuat z in pectore fuerit oregmon
 i. motus sonorosus qñ percipitur in pectore in p-
 pinquis mortis: aut in maxillis rubedo sup. cūz
 alijs signis dictis supra z in motu oculoz labor
 mortis est ppinquus. Pro intelligentia pris
 est aduertendū qñ de mēte anctoz alibi ponā-
 tur plura signa malū significātia in plenitudo: ut
 ab Aui. 10. tertij. tractatu. 4. ca. 2. z 3. fm dī-
 stinctionem caploz. z a Rasi. 4. continet in ca-
 plo pñio infra per columnā. z a Bal. pñ de crisi
 ca. 3. z alibi vñ videbis. i. in prin? de signis pñ
 nosticis ad malum. Et dñs Rasis hic colligit
 hec signa spalia malum significātia: primus qñ
 sumitur ex spūto vel creatu dicens. Et excrea-
 tur nigrū aut viride aut valde citrinum: nam qñ
 liber tale significat vehemēte in censionē vel
 adustionem in mā: maxime cum viride antecē-
 dit ad nigrum: tñc nigrum significat vltimā
 adustionem: sicut vehemēter citrinum vehē-
 mens significat incendium postea viride sequē-
 est maius: tandem nigrum vltimatum ut ego
 plane declarant in scda pñi cum scriberem su-
 per summa de vñis de coloribus eaz: qñ ergo
 apparent talia spūta significat iam pñcessisse
 vehemētem adustionem. Idcirco cū apparent
 non apparet in prin? morbi absolute. i. possint
 apparere in prin? pleureti ex impressione scda
 ex pñcedenti se. ut se. pñcedenti ante pleureti
 Ideo addit si sic permanserit spūtum. s. talr co-
 loratum fueritqz perseverans z se. non gēnerit
 neqz calor vsqz ad septimum diē: tñc est timo-
 rosum. Ratio est clara: qñ significat qñ cā faciēs
 adustionem est perseverans ducens ad resolu-
 tiōem virtutis z consumptionem humiditatis
 tum naturalis. Neqz talis spūti enacario de-
 clarat dñum nature in expellendo materiam:
 qñ si sic minoraretur feb. neqz spūtum esset ran-
 to tempore perseverans cum his qualitatibus
 sic non esset timorofum: sed si tale apparet in
 principio ut illius pñcipij: qñ tale spūti signis-
 ficat vel augmentum indigestiōis vel stannū

Declaratio
 3. pñcile
 pñe pris
 pñcipis

1. dñs
 2. dñs
 3. dñs

1. dñs
 2. dñs
 3. dñs

1. dñs
 2. dñs
 3. dñs

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradi.

eius: lz potuit pleuresis incipere a m^a taliter ex
 alio morbo deprimata: qñ. f. pleuresis sequitur ad
 alium morbum acutissimam: tunc apparet in pñ^o plu
 resis vel nō distāter multum a pñ^o: tñc lfa est
 clara cū dicit qñ si in pñ^o passionis etc. Vel aliter
 pñ^o induci lfa vt qñ tale spurū appareat nō pñ
 cedēre alio morbo sed in sola plenresis: tñc vt
 dictū est apparebit in augmento indigōnis vel
 in statu eius tñc in pñ^o apatis absolute: tñc
 dz legi lfa: qñ si in pñ^o passionis qñ creata f. i. in
 pñ^o augmenti sensibilibus passionis: tñc pñ^o erit
 pñ^o et creatio: tñc ab hoc tpe dz fieri cōpura
 tio diez vsqz ad septimā. Si tñc tardasset spurū a
 pñ^o pñ^o qñqz vel sex dies: qñ pñ^o magis tardave
 rit tanto deterius: vt infra videbit. Si postea
 ab hoc pñ^o erupit rionis pñ^o uato tali spūto p
 seprē dies nō minuat feb. est signū timorūsum
 pñ^o cām dicit paulo ante: qñ significat m^a
 litiā apatis nō cū dñio nūtiis ad eā. Nam dice
 bar ita. 4. pñ^o iness. loco allegato iuxta malitiā
 m^a indicāda est malitiā apatis: cognoscitur
 hūmoris vel m^a peccatis malitiā p colore spu
 ti. Si ergo stare tali malitiā p seprē dies con
 tuos tñc qñuerit feb. timorūsum est. Addebat
 ter. tñc hoc toro nō alleuet anhelitus er. in
 pectore fuerit iste motus sonorosus de qua dñ
 etū est: significat inobedientiā m^a in expulsio
 ne: tñc debet ille expellēdo: qñ sit malitiosa
 vt dictū est isti: retērio facit ad interiū. Decla
 rat aut m^a retērio ex quo addit qñ in marillis
 rubedo sup. apparet ppter enapozationes qñ sit
 de dca m^a ad ptes faciei. Et declarat debilitas
 in virtute vel ericatio subfārica adducens
 ad spasmū pñ^o qñ addit: in motu oculorū est
 labor: tñc tñc eger est mori pñ^o quus vt dñ
 rit ter. lege literam.

Declaratio
 qñre pñ^o
 le pñ^o par
 tis pñ^o
 pal. s.

Sequitur alia pars. (Qñ si exterius in latere.)
 In qua parte principali Rat. tractado de pleu
 re si nō vera prius ponit eius signa deinde cus
 ram. Ponendo signa dicit. Si aut exterius in la
 tere. f. vbi est dolor: apparuerit rubor aut apa
 tio. i. tumor: extrinsecus: tñc pñ^o m^a loc. f. apo
 sis vel in colore alteratus a colore partii: cir
 cūstantiū dolet: tñc sup. declarat qñ pleuresis
 nō est vera. Et ponēs curam dicit sup. tñc pona
 tur desup ventosa aut emplm de sinapi tñc fñc
 qñ est emplm vesicatorium vel viceratiū et dñ
 mittatur ibi donec locus vlcetur. Pro itel
 ligentia huius partis: pñ^o qñm ad pñ^o par
 tem nora qñ lz hec signa declarant pleuresim nō
 verā: nō tñ in oī nō vera hec oīa semp pñ^o gñn
 rur: qñ aliquoties sit apā nō magnū in pñ^o uicu
 lo extra costas: tñ forte nō cōcabitur exten
 sio pter uāmad cutim: neqz mutabit color eius
 extrinsecus: sed vñ est qñ per alia signa distinguet
 a pleuresi vera: de qñbus dicitur infra loco suo:
 maxime qñ in ea sunt remissa accidētia si cōiū
 gantur de tussis tñc de dolore pñ^o gñtino respectu
 eoz que sunt in plenresis vera vt pñ^o ppter m^a
 nozem sensibilitatē mēbroz tñc maiorem elōga
 tionem a pulmone tñc a corde. Signum tñ qñ po
 suit qñ cum premittur locus dolet est marie cui
 dens signū: qñ vbi etiam fuit apostema in pñ^o
 niculo immediate supra costas tñc non magnum
 si compñantur cōpressionē forti tñc magis
 dolebit maxime in corpore non nimis pñ^o uel
 nimis carnosus: vbi si esset apostema intrinsecū

etiam fortis compressio non sic adderet ad dol
 loz pñ^o pñ^o si esset in mediastino vel d iaphag
 mate. Verum est tamen qñ qñ est apostema nō
 tabilis pñ^o rariis: fiat in membris extrinsecis
 extrinsecis sine panniculo siue musclicis quod
 tñc cōcatur cutis: tñc apparent signa qñ dñ
 tra sunt circa literam: tñc maxime dolent cū
 iacent supra partem egram: vbi si sit in intrin
 secis maxime in pleura maior sit dolor: cū facent
 supra partem sanam: qñ tñc magis grauitat
 apa. Circa scdam partem. f. de cura hoz apa
 tum exterius est singulariter aduerendum ne
 contingat error: qñ lz ipse laudauerit ventosam
 apponi desup: tñc emphrvesicatorium: hoc dictū
 debet intelligi cum sale. f. factis esionibus cōi
 bus de sñomia solutione ventris clisteribus et
 reliquis qñ necessaria sunt: tñc postea pñ^o rariis alis
 leuibz prius resoluunt tñc fomentationibus
 inunctionibus: post ea fortioribz adhibitis fin
 ordinem tñc emplastris tñc reliquis: tñc hñc fas
 cris si non completur intentio medicis: immo ad
 dñ: remanet dolor: etiam cum obseruantia bo
 ni regiminis: tñc declarat qñ materia est sas
 tris profunda licet supra costas: tñc isto casu lani
 dant etiam alij auctores ventosam ad conuertē
 dum exterius materiam: qñ si fuerit ventositas
 in causa doloris vt resoluat: tñc si fuerit alia ma
 teria ipsa conuersa ad exterius per ventositas
 cra consequenter meliori applicatione medici
 narum resolutur: etiam ad eam per dictas medi
 cinas melius resoluatur. Et qñ dicte medicine
 communes etiam fortiter resolutine non suffi
 ciant: tñc est apponendum emplastrū de sinapi
 pñ^o ranqz vltimum fore in hac intentione: sed si
 ventosa apponeretur ante emudificationē cor
 poris esset cā magni timoris: qñ attraheretur
 m^a a circūstantibus mēbris ad locū dolentem:
 tñc forte de ea qñ attrahitur aliqd recipere ad in
 teriora mēbra pectoris: tñc ad pleuresim nō ve
 ram forte pñ^o gñretur pleuresis vera. Ideo hic
 est bene cauti ne ex hoc rectu ita nudo incur
 ratio in hunc erroz qñ esset maximus error: quē
 dicit ita. Circa partem principali huius capiti
 docet cuiusque mōm erroz in quē sepe in
 ci dunt stolidi medicis dicit. De hñc vero que ex
 errore stolidorū ad augmentū nocumēti accidit
 i. adductū hanc egritudinē parietibz est qñ cum
 dolor sentit in pñ^o sub costis. i. intra costas eris
 stimant sup. medicis tales grossi grossam fore vñ
 rostitatem sup. in cā istius doloris: idqz electri
 rium diamuscum tñc ci similia egro tribuūt scilz
 ad dissolnendum ventositatem vt dyamuscum
 tñc dyaciminum: tñc addit tērus cumqz scilicet in
 firmum omnino inesticiunt. Et causa est nora.
 quia raro ventositas peccat in membris intrin
 secis pectoris: quoniam propter caliditatem istius
 loci non aggregatur ita vt multum leda: tñc pleu
 runqz resoluatur. Ideo cum sentitur dolor: inte
 rius debet esse suspitio maior de materia calis
 da subtili que penetrat in membra vt dictū est
 supra: quoniam materia grossa difficiliter pene
 trat in panniculum densum: vt dicit Aui. et pri
 debetur infra de causis horum apatum: ideo si
 tunc exhibeantur confectiones calide subtriliā
 do materias: ita fluere faciendū ducit ad ins
 teritum: ideo bene considerem in signis dictis
 supra in principio capiti: quibus cōprehēsis cū

Nora

De addita
 tenois.

hinc essentialia pleuretis vere obseruamus que
dicta sunt supra de dieta facta et de somnijs pus
vel pharmania debita: et de his lari? dicef in se
rius. Ab hoc ergo errore reddit nos cantos do.
Ras. qm in eu sepe incidit no rnt a medicis sto
lidi: vt ipse dixit q in omni dolore a pn° exhi
bent cofectiones calas no dissol nriuas: imo et
et docti medici aliquoties incidit. Et tpe meo
contigit in quoda pstanti et famoso doctore no
stro qui cu inisset ad visitandū ym phulare vi
rum Mediolani pleureticū: et quasi curasset
ipse idē incidit in pleuretim: et arbitratu est a
pn° dolorem fuisse ventosum: accepit ipse vl vo
co suo vel iudicio et alioz medicorū qui secū vi
rabant alii pleureticū pfectiones calas: et ita
in breui tpe vita pleureticus finit: vñ et scien
tes et no scientes et melius dispositi q scientes:
aliqui inciderunt in hunc errorem: ab eo igit ma
rime pofugiendū est. C. Addit et pre 3ª princi
pali vltima q hec passio vocat byrsen: cui? can
sa est apha qd ouit interius in costis: hypoco
ndriū: et ex hoc textu colligit q et pa° non est
pprie apha essentiali vt exponit multi: s; fit do
lor apolus: cuius doloris ca est solutio priui
cum qualitate mae apantis. byrsen ergo no est
apha lateris: sed dolor lateris: cui? ca est apha qd
ouit interius in costis vt dicit ter. Nā talia
dictio byrsen est dictio pñca: vt supravsum est
de mēte. A. in ca. de frenesi. et dicit a byr qd est
pectus: et sen qd est lesio. i. lesio pectoris. f. mem
brorum interioz eius dolorosa cōtrahendo ad
eam: cuius ca est apha qd dicitur est. Et sic fit h
nis huius capli textualiter lecti.

Hunc declarato ca textualiter vt visum
est pro seruatione su
perius habiti ordinis: erit quinq; vidēda pñ
cipaliter. p^o de note pleuretis: et sic qd nois et
et quid rei eius. de diffone eius. 2° videbis de
distinctionibus ei? et pñbus multiplicibus. 3°
ponet cause ipñ. 4° veniem? ad signa. Et p^o
pñostica eueniunt: deinde pñostica ad bonū vel
ad malū: deinde demonstratiua generis et postea
speciez: postremo ponet cura eius.

Quid nois. Circa pñm qd nois. hec dispō
et aliquoties ab arabicis sōsata: vt ab Aui. et
dicit pleuretis pñ aliquos grece a pleuros qd
est costas. i. mala dispō costaz sine mēbri in quo
sunt costę pura pectoris. Vel dicit pleuretis a
pleurō qd est latro vt voluit Eōciliator: differe
tia. et. qd est apha lateris. Vel dicit pleuretis a
pleura pñculo magno cooperiēte costas inter
ius vnde quaz: de quo dicitur est circa literam:
no q talis dispō apha no possit et in alijs pñ
niculis fieri: immo pñbus et fit in alijs et intrin
secis et extrinsecis vt visum est supra: et etiā ins
fra videbis. Sed q vt pñm vel frequētius prin
cipaliter in tali fieri pñniculorū: circo coiter dicta
est talis dispō pleuretis. Proinde aliq antores
declariantes pleuretim pñtarent ad apha talis
panniculi vt fuit Serap. 2° breuiarij ca° pñio
in pñm cū dicit. Scias q pleuretis est flegmō ve
lamis ligatis viscera qd coopit costas interi?
Ecce q loqbat de velamine appellato pleura: et
ita sepe egritudines fortitūe noia a note pri
paticis vñt Aui. 2ª pñm ca° 8° in pñm dices
ad ppositū: egritudines mltis modis fortitūe

nomina aut a mēbris in qbus sunt sicut illa q
est lateris: et dicit latera exterior. i. plenrefis. Et
er hoc verbo colligit q pleurō idē sonat qd la
tus: et illa q sunt pulmonis. i. piplemonia: aut
er suis accidentibus sicut epilepsia: aut er suis
causis sicut dicimus egritudinem melencolicā
aut aliter ibidem sicut a similitudine sic dici
mus egritudinem leoninam et. Et sic patet hic
quid nominis eius.

¶ Quid aut rei et de diffone eius dicit Aui. 10^a
terti tractatu 4° in pñm post q dixerat qñq; ac
cidunt in velaminib? et tunicis et lacertis que
sunt in pectore et costis et pñbus eoz apata les
dentia valde et dolorosa q noiant sōsata et byr
sen et pleuretis. Addit post tres vel quatuor li
neas declarādo formā pleuretis: verū no est
pleuretis nisi apha calm in pñbus pectoris. i. in
regratibus pectus aut in lacertis intrinsecis et
velamine cooperiente pectus. f. interius et est
ipm pleura aut in velamine distinguēte. i. dia
phragmate: est id qd purū. i. marime ya pleu
refis: aut sup. in velamine distinguēte. i. diuidē
te pulmone vt mediastino: aut in lacerto appa
rente extrinsecis: aut in velamine extrinsecis cū
cōtrate cutis aut abiq; cōtrate. Et ita hic mani
festat pleuretim vlt p hoc qd est apha calm sup.
vel essentiali vel accētrali vt dicitur est circa lite
ram: et ita se declarat: et hoc siue fuerit in pñb?
intrinsecis ipñ? pectoris aut in pñniculū di cris
vel musculus alicui? eoz maxime diaphragma
tis siue fuerit in musculus extrinsecis vel pñ
culis extrinsecis: et sic absolute declarat omnē
pleuretim verā et no verā. C. Alexander aut decla
rans pleuretim no declarauit per esse apha cali
dum: sed p esse acutissimum dolorē. Nā dicit in
pñm capituli. pleuretis acutissim? dolor: lateris
est et. cōtrahendo scilicet dolorem cuius causa
est apha: vt etiā dicit Rasis in ca° nostro in fine
cū expse dicit. Hec passio noiat byrsen cui? ca
est apha et. C. Hal. aut 5° interior ca° 3° videtur
dubius circa hoc. nā apud pñm capli p mediam
columnā dicit. Certū certa pleuretis no fit nisi
partētib? pñniculū interioz: costaz ppter pri
mitiūā et pñcipalē passiōē in seipñs existēte. i.
calidū apha q flegmon dicit: et ibi p flegmonem
no intellexit rñmō apha sanguineū: sed et coles
ricum maxime cū mixtura sanguinis. nam qd li
bet tale vocat flegmon ab inflāmatione: vt di
xit Eōciliator. Et sic ex his vñbis videt innuere
q pleuretis fit passio sup. dolorosa accēs ppter
apha calidū et. et no fit ipm apha: et ista: eodē capi
tulo apud finem per. et. lineas dicit. Dico ergo
q apostema qd fit in pelliculis interioz cost
starum et in lacertis ad eas coniunctis esse pass
sionem que pleuretis dicitur.

¶ Et idem sentiebat Mesue loquens de plens
ren vera dicit. Et vera quidem est apha cadēs
in panniculis et lacertis distinguētib? inter
velamen distinguēte magnum et costas et. Ita
q de hoc differantur antores apparenter
scilicet vtrum debet dici pleuretis. f. ipñs apo
stema essentialiter siue dispositio dolorosa late
ris sequens ad tale apostema. C. Ego tamen in
hac difficultate sentirem q rectius sit dicere q
sit talis dispositio dolorosa apostemosa qd fit
ipsum formaliter apha maxime ppter quid nois
a q

De qddita
teret.

gno
logno
dierit
hienis
n apst

termini de byrsen: qd id est qd pleurefis: qd no
men perfice sonat id est qd lesio pectoris. a byr qd
est pectus: et sen lesio. i. lesio pectoris. s. dolo: o:
sa raposa: l. z. An. p. rertij ca. de karabito sine
frenet expositur byrsen alr a byr qd est pectus et
sen apa. Sed ignorans ego terminos perficos et
grecos nescio quid pñse de hoc sentia: sed plen
reus bene declarat ut dictio greca a pleura et le
fis qd est lesio quasi lesio pleure. i. dolo: o: sa ut
voluit Alex. et etia Sal. loco allega. et pñr posses
mus dicere qd id est Sal. dicit alibi qd est apa:
vel alij antores: debet intelligi ille, pñones in
predicatione causali. i. est dispo et apate in di
ctis mēbris facto. ¶ Sed nota ulterius qd etia
ad integritatem pleurefis exigit qd sit apa calin
ut dicit An. Et si fuerit a mā cala centialiter a
qua vrlurimū sit. s. a colera vel a sanguie co:
lerico vel sanguine adusto tunc vocat rā pleu
reus ex pte mae ut dictū est supra. Et si fuerit ex
mā flāica putrefacta vrl ex melia ē putrefacta
et inflāmarā: sic ex mā taliter cala accitraliter
vocatur pleurefis nō avr expñse notavit. ¶ Def.
In pñ capli qui posuit distinctionē inter verā
et nō verā: non tñ ex parte situs: sed etia ex pte
materie: ita ad esse pleurefis exigit qd sit apa
calidum humorale. ¶ Et ex hoc pñr elici de inē
te antoz qd pleurefis nulla sit ex vōstitate: ideo
nō recte cōformiter mēbris antoz dicunt mo
deriores expositores qd a vōstitate fiat pleu
reus nō vera: qd cōstat qd si fiat a vōstitate ei
causa nō pñt esse mā cala pñre intelligēdo ne
qz essentialr neqz accitraliter. Et istā sniam pos
uit An. loco allega. factis ad pñ capli cum di
xit. Et qñq sunt etia dolores in istis membris
s. pectoris nō ex apate: sed ex vōstitate: quare
erant quidā et existimā qd sint ex hac egritudi
ne. i. qd tales dolores debent dici pleurefis. Et
hoc etia manifestari: qd nullus illustriū medi
corum posuit pleurefim vōstam: sed oēm fieri
ab aliquo quatuor humorū: sed separatim vrl cō
miste: vrl pñr discurrēti p aurēricos antores: et
l. z. nō sit negandū quin a vōstitate possit fieri
apa: vrl etia sentit An. 2. pñi ca. 4. de egritudi
nibus cōpositis. Et vel nō sit tale apa in mem
bris pectoris pñr caliditātē illoz membrōz
dissolntiam vōstatis: l. z. aliqñ fiat dolor ab
ea: nō tñ ita reperit qd in dictis pñb ab ea fiat
apa: et si pur avōstitate fiat apa in dictis pñb
nō debet dici pleurefis: tale apa neqz dolor in
de: sequēs: ex doctrina antoz: cñ in pleurefi cōfi
deret maxime tpa dñersa ex pte digōnis canse
eius et dñersitatē in sputo fm dñersitatē ma
terie: pleurefis et dñersitatē in mō terminatio
nis aliquotiens ad suppurationē vel exūrā et
collectionē et ad sanie: qd dñersitates nō pñt re
periri in mā vōstosa: vrl pñr. Et ita antores etia
si apa reperiretur vōstosum in membris pecto
ris non nominaret ipm pleurefim: et hoc tenea
rur pro vera doctrina in ista materia: quanquā
fenserint alij oppositum.

Distinctiones. Et species pleurefis. Hoc
intendum est ad secundum. s. de distinctionibus
et speciebus pleurefis.
¶ Sit igit hec p. a distinctio cōis: qdā est pleu
reus vera: qdā nō vera. Et qñbet talis duplex
est ut dictū est circa literā. Nam quedā est vera

respectu tñ mae vel situs: et qdā est rā respectu
vtriusq: et est pñssime vera. Vera ex pte mate
rie est cuius cā est mā calida essentialr vrl sit su
pra dictum. Sed vera ex pte situs est apatio ca
dens in pñiculis et lacertis intrinsecis de qui
bus dictū est: et qñ est talis ex vtroq: est maxime
vera. Et dicebat An. et maius istis et terribilius
est id qd est in ipso velamine distinguente. i. in
diaphragmate et est pñm. etis. Rō est clara ex
dictis supra in anarhomia pñr ncrū manū
festum terminatū ad pñiculos cerebri vel ad
cerebrum dispersum p subam ipsius panniculi
qd nō est sic ex alijs pñiculis pectoris. Nō vā
vero ex pte materie est cuius mā nō est essentialr
liter cala: sed tñ accitralr: vel cuius situs est in
mēbris extrinsecis pectoris supra costas: vrl sit
dictum supra: et sic maxime nō vera est in qd hec
vtraqz simul cōiungunt et pñpue illa qd cūri
cōitatem hz manifestā. ¶ Sed si querat stante
apate in musculus medijs inter costas nūquid
tale apa magis dñerit ex pte situs pleurefis rā
qñ nō vera: qd de hoc nō tradunt doctores pñi
pnam dñsionem pñr Serap. quū videf tñmō
notare pleurefim nō verā illā que sit in muscu
lis mediātibus inter costas: et ponit quedam qd
vident dubia in hoc fm sniam alioz: vrl. s. qd ibi
dem existente apate tactus pñenit ad locū dolo
ris qd nō cōiter a dmitterent alij: etia nō videf
ponere in alijs mēbris extrinsecis fieri tale apa
pleuremā vrl in musculus supra costas et pñi
culis in qñbus vident hñdi apata magis fieri
debere. Et in dictis locis pñsenserint: et. et. et. et.
fieri. s. pleurefim nō verā nō faciētes mentionē
de musculus intra costas. Dicat saluo temp me
liori iudicio qd peccatē mā in faciētes mentionē
stam et costas extrinsecis si apa sit in pte magis vis
cina pñiculo intrinsecis vrl pleure pñr id qd
eidem pñiculo cōicaf notabile nocumentū et
pñr facit refutare mā p panniculū ad interiorē
ra: dico qd hoc apa dñerit ad pleurefim verā
ex pte situs: eōnervo si mā apans fuerit in pte
musculi versus panniculū extrinsecū erroris
cooperiret costas dñerit reduci tale apa ad pleu
reim nō verā ex pte situs. ¶ Et fm hoc et pñr
remoneri dubitatio. Si querat quō stāte pñi
culo ita tenni vrl est pñiculus pleure pñr in eo
imbibi materia nō sacra ruptura fm totū pñi
culi qd sufficere facere apa et tumore cau sanem
coartationē versus pulmonē: et pñr difficultatē
in anhelitu: Dicat qd rōnabile est qd cū sit apa
in pñiculo: vbi gratia. pleure qd sit rōnabi
lem partē ēr extēso pñr naturā in pte musculi
sibi immediata: et ita pñr fieri notabile apacnō
rupto in totū panniculū: et ita dico de pannicu
lo extrinsecis qd si apatur cōicaf apa sube muscu
li sibi immediate de musculo intra costas etia
stente: et forte pñr hanc cām nō expñserit cōis
ter antores apata fieri in dictis musculus cōis
cludentes dicta apata reduci debere ad apata
panniculōz vrl pleurevrl extrinseci: et si dicatur
hoc nō pñr dici de parte pñiculi si apetur qui
mediat costē et nō musculo: qd tñ nō cōicatur
apa musculo: dicat qd raro contringit fieri posse
apata in dictis stribus pñiculus: tum qd ad
partes istas non sic paraf influus materie per
ossa media sicut pñr fluere mediante musculo:
etia pñr maiore immersionē panniculōz dñerit

Dubia
nonnulli
stare
re in mus
lis inter
stas stru
apa dñer
dici pleu
reus vera
ex pte
situs

Nota
bñ
qñlle rera
min⁹ resol
uit rripit
pñr accipi

ctoꝝ coſtis circa coſtas: ſi pur ptingeret aperi
dicamꝝ non repugnare et ptes coſtaꝝ ibide in
mediatis aliquat aperi poſſent: hoc ægu
uit aut. immo coſeſit in ſcā pmiꝝ cā ſupius
allegato de egrediendis coſpoſitis cum dicit
apoſtolaꝝ pterea membris accidit molli
bus: etiam cum oſibus accidit res que a
riſimilatur per quam eius ingroſſatur cōcui
ras ꝛ eius augmentatur humiditas ꝛ.

Calia difficio quelibet talis que dicta est ali-
qn accidit in pre supiori versus furlul supiorē
aliqn in parte inferiori versus fundus pectoris
ad hypochondria tendēdo: post versus alligatiōē
diaphragmatis ad costas posteriores.

clappaginis ad costas posteriores.
 La distiſtione pleureſis: aliqñ accidit in pre
 detra: r aliqñ accidit in parte ſiniſtra: r de hac
 diſtincte qñt An. in textu q̄ ex p̄t deterior:
 r eandē qñm mouet Conſiliator. dñx. cr. hic
 uota de ſinia An. q̄ qñt in parte ſiniſtra eſt cor:
 ſis ppter accēſia ppter uicinariē ad cor:
 ſis qñt eſt puenientiē ad hoc v̄t matureſ r re
 cipiat maturatiōē: eōdñ eſt de illa q̄ eſt i pre
 detra: ſia. ſ. qñt eſt ſalubrior. i. minus ſenior ac
 aduſū r ex pre reſolūtiō: r maturariſ magis
 inobediēſ: ita dñt ip̄e: r ſi bicant para detra
 eſt calidior: ergo ſacilius reſolueſt illa q̄ eſt para
 riſ detra: bicar ſit alijs p̄ariōibz: beuſ
 r qñm caliditate nāli p̄s detra ſit calidior:
 nō tñ calitate accēſali ſitē ap̄ate in detra r ſi
 niſtra: immo poſt ap̄atiōē eſt amplior calitas
 niſtra: v̄t poſſet deduci: qñ eſt ſit calidior: nā
 liriſ p̄s detra ſit qñt eſt rarior: r p̄s para reci
 pere maiorē multitudinē mātē: et ppter maiorē
 eius calitatem magis attrahēte r inde ceteriſ
 paribz ap̄ata para detra pēdēt a pluri mā
 q̄ ſiniſtra: r ita rardus diſſoluēſ: facit etiam
 ad inſectiōē noſtrā qñ nā eſt magis follicita r
 cuſtodiā priſ ſiniſtra q̄ detra ppter p̄cipualiſ
 rē: cordis: ſi cicmagis reſiſtiſ ſuēnti mātē: r ſi
 minorē ap̄ata in ſiniſtra reſpectu detra: r qñ
 eſt ſuura maiorē mēſurā ſp̄m r calidi nāliſ bi
 rigis ad reſolūtiōē dicrā mām: r ſi mā ap̄ariſ
 ſiniſtra p̄s etius diſſoluēſ ſi fuerit de p̄p̄ata
 re eius: v̄t dicit An. v̄t ſuſcipiat: id. ſ. reſolūtiōē
 i. ſi fuerit de ſalubribz.

Calia distinctio: qđā est pleureſis in pño qđā
in augmento: r qđā in ſtatu r qđā in declinatione
loquedo de tpiib' quo ad acchria r ſalubrib': er
ita ſiſt dīco de tpiib' quo ad digōiē q̄ quedam
eſt in pño digeſtionis: quedam in augmento vel
ſtatu: r videbitur in ſignis.

T. Cilia diffinitio: q̄ fumit e pte modi termi
 tionis pleures terminat sicut: z t. a. a. p. a. n. a.
 dicebat zui. q̄ o. a. p. a. n. reſoluit a. n. durat
 aut collectione facit: z t. u. e. i. f. i. f. i. p. l. e. u. r. e.
 s. (Sed e hys p̄bis colligit q̄ p. d. o. c. q̄ dicit
 reſoluit i. t. e. r. m. i. n. u. s. reſoluit tripli p̄r i. n. t. e. l.
 l. i. g. i. Uno mō reſolue p̄xiſſime ſumpta q̄ eſt cō
 uerſio mīe in vaporē: z eſt reſolō i. n. ſ. ſ. i. b. i. l. i. s. q̄
 eria ſepe fit in vaporē: z eſt reſolō i. n. ſ. ſ. i. b. i. l. i. s. q̄
 Cilia eſt reſolō i. n. ſ. ſ. i. b. i. l. i. s. q̄

Calia est resolutio: que est residuar de mat-
ria paulatim facra que recipitur in pulmone:
et per spiritum excreatur: Ito mo aliquan-
tinatur pleuresti periam sensibili resolutio
nis per spiritum: istum intellectum epssit. A.
In littera cum dicit: pleuresti quidem cum re-
soluitur recipit pulmo fin pta id qd resolutur

ex ea ⁊ ex fuggat ipſus. i. quaſi ſuggendo recipit
 ⁊ pozos ipſius cū pectus confringit ſupra pul
 monem: extra educit id. ſ. pulmo mediante cā
 na ſup. per ſputum. ¶ Sumitur tertio moꝝ reſo
 lutio ⁊ pmutatioe māe apatis ad alius hōꝝ ⁊
 hoc intelligēs addidit ad ſtam primā: qñqꝛ re
 ſoluitur ad parē alterā: de bac reſolue eius
 merat ſui. mirabiles operatiōes nācvt quod
 qñqꝛ pmutatur mā advenā pcanā ⁊ egreditꝛ
 per vīnam. ꝑ. per venas emulgentes mediās: qñqꝛ
 funditur ad meatum fecis. i. ad inteſtina: ⁊ cū
 tur cū ſolutione ventris: ⁊ aliqꝛ pmutatur ad
 loca vacua. i. ad emunctoria. ſ. duo inguina vel
 port ambas aureas: aliqꝛ ad cerebrum ⁊ ad di
 verſa loca. na vñ qꝛ aliqꝛ permuteꝛ ad ſubān
 neruoꝝ choꝛdaꝝ. immo oſium vt ad loca ſterio
 ra vt ad pedes ⁊ ad crura. Et ponit modū ſpāle
 pmutatiōis de pleureſi dicens: ⁊ qñqꝛ acci
 dit vt pmutetur pleureſis ad peripulmonem
 ita vt recipiat pulmo mān apatis ſup. per reſu
 dationem faciamꝛ. deinde non eſt ſputum bonū
 eius. i. non ſufficienter expuit poſtea eger ſpu
 rum vel calē mān: immo retinet in pulmone
 qꝛ apatur: difficilis erupitiō iſtus ſpus
 vt ſup. a dicto non eſt niſi ex xñte qñ eſt debi
 lis: aur ex iſſo qñ iſſimꝛ eſt leſum mortu ſus
 ipſus. ſ. pulmoꝝ partes eius. aur mortu fibꝛi
 cini ſu. ſ. i. mēboꝝ cōcitantꝛ tñt feruētꝛ in
 expulſione. Aur ex mā cōz eſt fibrilis valde au
 groſſa ⁊ viſcoſa: ſicut ex dictis eſt ſupra in caꝝ
 de riſſi. Et aliqꝛ p hunc modū ſit priſo facia per
 pneumonia ex pleureſi vlcerato pulmone rades
 ⁊ apā eius: ſic ē dꝛ. pleureſim pmutari ad pri
 mām: qñqꝛ ē ad priſꝛ pmutatur: vt dicebat. ſi.
 abiqꝛ medicat ne peripulmonem. i. nō facta ꝑ
 pneumonia: immo vt vlyceret mā aur ſanies reſo
 luta ab ea. ſ. pleureſi ſup. in pulmone ſubſup
 pulmois acuitate ⁊ malitia ſua. ſ. dicte māe reſo
 lute. ¶ Et ſic ꝑꝛ qꝛ qñqꝛ ſunt ſpāles modꝛ termi
 natiōis pleureſis. Unus modus eſt cum inſen
 ſibꝛ reſoluit: ⁊ ſepe ſit talis reſo in pleureſi
 ſiſſima ꝑpter mān eſſe fibrile calām: in locꝛ
 calidis pꝛentam. ſcōꝝ mō reſoluit ꝑ ſputꝛ ſenſi
 bꝛ cū qñ in capꝛ veniat ſtate ipſa mā: ē fibrilis
 lū cū digerit de pleureſi vera loquendo: ⁊ cōiter
 cū reſo terminat in. riſſi. diē vel vlyc. ad. x. ad
 plus: qꝛ de pleureſi nō vera vel ex ꝑte māvel ex
 ꝑte ſtꝛis hoc nō ſic pꝛingit: imo de ea dicit Seſa
 ra. qꝛ talis nō vera rar reſoluit: immo dicit non
 reſoluit ꝑ ſputꝛ maxime vlyc. ad. riſſi. vel. x. ſed
 puenit ad ſputꝛ ſanici. i. facit collectionē ꝑpoſt
 ea rūpiſ. Quartus modus reſolūis eſt modꝛ
 mutatiōis de quo dictis ſit. Quartus modꝛ ter
 minatiōis eſt ꝑ indurationē: ē hic eſt modꝛ
 raro ꝑꝛingēs maxime in pleureſi vera: de qꝛ dice
 bat ſui. Uex induratio in pleureſi eſt ex his
 qꝛ minoratur. Ultimus modus terminatiōis eſt
 ad collectionem: ⁊ in hunc modū frequētꝛ ter
 minatur ſicut etiam in reſolutionem ſenſibilē.
 Et de hoc dicebat ſui. ꝑꝛꝛꝛꝛ enim. ſ. apā aur re
 ſoluitur aur collectionem facit mā groſſiori eſt
 ſtente in ſtatione diſpoſi. i. in pluribus diſpo
 nibus: cum tñ collectionem facit aliquorētꝛ ſi
 pitur etiam non perfecte digeſta mā ꝑpter ali
 quas cāꝛ de quibus dicitur infra: aliquorētꝛ
 rumpitꝛ poſt completam digeſtionem ⁊ erpel
 litꝛ ꝑ ꝛanies ſicut ⁊ in alijs apatibus etꝛꝛꝛꝛ

Quibz sunt
modi spā
les termina
tiōis plen
refis.

Nota bñ
wille ter
min' resol
uit tripl
pōt accipi

no hac i. i. p. p. e.

fecit: et aliqui resoluitur et insensibiliter stare mo-
dica materia iam sanata: hoc raro contingat. Et
hic nota quod ubi materia non resoluitur sed ad collectio-
nem reducitur: tunc fit augmentum et status quod
ad digestionem et quo ad accidentia coincidunt
ut patet consideranti: sic non semper est verum quod per
digestionem in pleuresi in se includat principium
augmentum et statum quo ad accidentia: sed est
solum verum in pleuresi salubri quod materia fit quod di-
geritur sensibilibiter expellitur.

Alia distinctio: quedam est pleuresis salubris
cum signis laudabilibus apparens: et quedam
mortalis cum signis malis: de quibus infra lo-
co suo.

Alia distinctio: quedam accidit masculis: que-
dam mulieribus. Raro tamen accidit mulieribus: pro-
pter purgationem menstruum earum. Et quoniam
dicebat Aul. complexionibus earum declinat ad
humiditatem absque cholera.

Alia distinctio: etiam Aul. pleuresis quoniam in-
terficiat propter magnitudinem accituum eius: et quoniam
propter purgationem. scilicet propter multitudinem mae:
vnde purgat pulmonem: tunc purgat meatum anhelum
et aliquando non purgat propter multitudinem: ut dicebat
Aul. quod quoniam eius multitudo non est hec multitudo
sufficiens ad purgationem hoc modo: sed materia si-
ne sanies siue spurum non est paratur expulso-
ni: virtutes sunt prostrare quare deficiunt a
spuendo. Et tunc dicit Aul. et est causa practica:
opz ut confortetur virtus in hac hora: ita ut sit
fortis ad faciendum constrictionem vehementer
ad rursus spiritum. id est rursus quia possit emitti spu-
rum: et quoniam interficit cum permutat deo: cum
mouetur versus cor: et sit sincopis aut ad aliud
membrum ex his que dicta sunt: puta ad cere-
brum etc. Et hec de speciebus.

De causis
pleuresis
pmitivis.

Cause. Veniendo ad tertium principale de cau-
sis pleuresis opz commemorare quod su-
pra dictum est quod talia a parte marime sunt talia
per viam deflatus mae et subintrotus eius in me-
bra dicta: quoniam ut per talia a parte sunt causa essen-
tialiter: ubi si fierent per viam paulatim coe-
stiois marime in membris pannicularibus eent
melancholica.

Ubi ergo supposito quod sunt talia per viam deflu-
tus et penetratione mae in membra quicquid cae de
pmitivis adducere possit ad fluxum humorum sub-
tili ad ovis liqfaciendo humores: et ebullire facie-
do tales cause possit esse de causis pmitivis plen-
resis. Et hoc modo aer calidus maxime succedens
corpori cuius humores sunt inspissati grossi: alio-
quin est causa pleuresis subtilizando et liqfaciendo sub-
bito humores: ita introitus in stufam in tpe
hyemis humoribus pus coagularis sepe adducit
ad pleuresim: et per eandem causam exercitum supflum
supnens corpus in quo est multitudo humorum
est de causis huius: ita ira furor et thmoi. Et per
eundem modum dicebat Aul. quod potus vini puri-
moneris humores: quo ebullire facit: facit ene-
nre pleuresim quodammodo caliditate vehementer.
Et cae et ceteraria ut ex causa in frigidare costrin-
gente poros membrorum: sic phibere resolutiones
vaporum et humorum subtilium: immo spellere ad ins-
teriora dictos humores est de causa ad pleuresim
et hoc multiplicat in antano subtiliaria et
multiplicatis humoribus calis tpe estatis: et tunc
hora meridie tunc in hora sero tina vel matu-

tina copungunt tales humores ad membra pe-
crois: et sic possit esse causa pleuresis: et ideo maxime
multiplicat in fine aurum pleuresis in huius
cholera ut dicebat Aul. in corporibus in quibus
cholera vna: et finem eundem modum multiplicatur
in vtris borealibus: et est aliquid facit ipsam possi-
dere multitudo poris ad frigide phringtonis
mae ut dicebat Aul. quoniam mae phibetur a fluxu
ad alia membra et inpingunt intra membra pectoris
ris per potum aque frigide et ita causat pleuresim:
ita quod et frigiditas extrinseca occurreret per m-
tum in frigidare addit ad pleuresim: sed diffe-
reuter. Nam frigiditas extrinseca magis facit ad
pleuresim non veram merito finis mae nisi ex capi-
te defluat mae: poris ad frigide magis facit
pleuresim non veram: ut patet consideranti: ita caus-
tas extrinseca liqfaciens magis facit ad pleure-
sim non veram: nisi ex capite defluat materia ubi caus-
tas aucta intrinseca vel ex cibis aut potu si-
pris: vel ex passionibus aialibus ut ira et furore
magis adducit ad pleuresim veram merito finis.
De causis vero aialibus oes cae corporales sub-
to occurreret calefaciendo vel in frigidando: ad
hoc faciunt ut se acuta et thmoi. Eae autem replona-
les sunt de causis aialibus: de qua causa replonali di-
cebat Aul. et quoniam facit cadere in pleuresim repro-
humorum quoniam accidit in pte capitis sup. vbi fit de-
scensus ad membra pectoris. Addit autem sup. repro-
in pte pectoris aut in quibusdam venis pectoris pri-
bus pectoris ut dicit. Nam tunc sup. succedere
aliqua de causis primitivis supra dictis facile
fiet pleuresis: et ita quicquid cause adducere possit
ad repletionem capitis vel membrorum pectoris possit
esse de causis pleuresis medietatis.

Cause vero consue sunt cae humoresales sa-
cientes a parte in dictis membris. Et de his dice-
bat Ras. in divisionibus cae propter discurrendo
per causas: quod sit ex sanguine et sit ex cholera et ex
sanguine adusto nigro et sit ex sanguine in quo
datur slegma. Et quibus verbis videtur innue-
re quod aliqui sit ex sanguine solo et aliqui ex cholera
sola et aliqui ex sanguine adusto. Et cum
sit ex slegmate etiam dominante sit ex eo micro-
cum sanguine: et idem sit sup. intelligat de me-
lencolia: et hoc est quod tales humores frigidi per
naturam si debent causare apostema pervia de
fluxus hoc efficiunt ipsi fluentibus per venas
de maioribus ad minores penetrando vix dux
ad capillares membrorum pueniant: et postea ab eis
dem venis refudat materia penetrans in spacio
fretas medias membrorum. Cum igitur talia
inflatus fiat per venas de talibus humoribus
sit maxime medianter sanguine. Et aliquid huius
in modum apostemata sunt ex diversis humoribus
simul mixtis ut ex sanguine colerico et alioquin
ex slegmate cum cholera et ex slegmate salso: et
aliquando ex aggregatione plurimorum humorum sit.
dicebat Aul. de huiusmodi causis malis ponendo ordi-
nem in eorum hanc causam. Et materia quod huiusmodi a parte
fit per est causa aut sanguis colericus: quoniam in
membris tunicosis non penetrat nisi humor sub-
tilis colicus sup. facit: deinde vixit: tunc coce-
dit quod quoniam sit ex sanguine adusto quoniam sit ex fla-
te putrido. Sed hoc est magis raro ut declaratur
etiam ex sua Bal. in commento illius affo-
serte particule. Ad idem eructantes etc. quoniam in
talibus multiplicatur flatus non parati ad subin-

De causis
pleuresis
sa
cte magis
lyno lare
re quod alio

De causis
distinctione
nie a partu
ex pte reru
marionis

De causis
eruptiois
apatis.

Not. erro-
re sepe co-
miffum a
medicis.

troitum in membra spissa et punicularia. Addit
Aul. raro est. i. magis raro fit ex melia putrefa-
cta inflamata. Istud intelligat de melia non na-
turali vel facta ex flate vel melia nalis? qm for-
te frequentius fieri ex melia facta ex adustione
sanguinis vel colere qd ex ipso flate: ut pte cōstā
derantur: ista eandē sententiam posuit. Adest. nā dī-
cit: quidē cōe est intrinsecus et extrinsecus pan-
niculo sup. pectoris ab omni mā spari posse. ve-
rum a sanguine et colera frequentius a flate: me-
lencolia rarius: et istud ideo qm in membris pā-
niculare et densum raro grossum aut viscosū pe-
netrat: qd igit mā vltimū est sanguis colericus vel
ipsa colera inde est ut dicebat Aulic. qd porisimi
vehementie febriū eius sunt plm terriani. i. ex
rescentie feb. cōtinuaz in eis sunt de 3° in 3^m
vehementiores: et sic parent cause pleurethice et
vere et non vere et fm materiam et fm stum.

De causis
pleurethice
magis
vero late
re qd alio

Que autē sunt cause pleurethice in supiori pre-
magis qd in inferiori vel in dextra qd in sinistra
sumunt maxie ex occursu causaz potissime pri-
mariarum circa ptes illas: ut ex casu vel pusu
done circa determinatas ptes: et si fuerint causę
se corporales maxime sumunt ex debilitate ras-
lium parrium in recipiendo: et etiam ex virtute
taliter ad illas partes dirigente: et pcepue etiā
ex directione vel vicinitate partis ad partem a
qua fluit materia.

De causis
distinctionis
apartu
ex preter-
mationis

Cause vero diversitatis apartum fm tēpora
ipso quo ad accētia pncipij angmeti et status
sumunt ex uno inflatu mae supra membris et
ex angmeto fluxus materie vel ex intensioe ma-
lie et male qualitaris in mā: et randē fit status
cum accētia vltimant. i. qd non amplius fluit de
materia supra cā que fluit neqz amplius auge-
tur malitia eius: et ita dicat de distinctione res-
por quo ad digōe vel idigōe: qm talis dīver-
sitas sumit ex maiori vel minori impssione facta
a calido naturali in materia cōuenienter dige-
reda: vel a calo pter naturā cāmā deprauatur.

De causis
distinctionis
apartu
ex preter-
mationis

Cause vero distionis apartum ex pre termina-
tionis possunt esse multiplices: nā obedientia
materiez paucitas eius cū raritate mēbris et for-
titudine caloris et obseruatione debiti regimīs
de cause faciunt ad resolutionē insensibile ma-
teriez: cōtra grossities maio: materie cū passi-
bilitate mēbris et dñio virtutis supra eā: et si nō
simpliciter salte fm quid facit ad eī? resolutio
nem sensibilem spūm: et aliquotiens grossities
non cū prauis qualitatibus mae et dēstas mē-
bris: etiam cū dñio aliquali virtutis supra mare-
riam in transmutando cōuenienter non sim-
pliciter facit ad collectionem materie.

De causis
eruptiois
apartu

Cause vero eruptionis apartis an cōpletam
collectionē et sanationē aliqui sumunt ab acui-
tate mae stimulatē uimio et irritatē naturā an
debitum tps expulsiōis ei? Et aliqui multitu-
do ei? et stimulatē naturā ad expulsiōē ei? an tps
et aliqui fit talis stimu- a calitate cōplonis vel
ab aere vel aliūde eracere mām et pāniculum
quasi dilacerare. Et aliqui ad hoc facit compo-
eratina et temporis et regionis sup. calida.

De causis
eruptiois
apartu

Et aliqui accidit dicebat Aul. ppter receptio-
nē rerū facientiu eruptionē ex ebibitis sup. vel
comestis an horā ex pre erroris medici: ut erem-
pli gratia dicebat circa tertū: cū exhibet panis
fermetat? nō lor? vel cū sumunt cibaria salina

vel aliter acuta mordicatura vel cū sumunt me-
dicine fortes laxarine ante cōpletā digōnem: et
in hoc sepe errat medici querētes puocare spu-
m violēter etiā nō maturū qd medicinis fortis-
bus absterius: ita qd nō extēdunt in puocādo
ut sunt dātes in 5ª vel 6ª die syrupi de passio
vel hyssopo et filia. Et aliqui fit talis eruptio
ex motu egri supfluo vel volūtario vel ppter in-
cōtinentiā ppter dolorē: vñ ut desperati aliq-
tiens in pnis dieb? fortes erātes aliquotiens
saltant: et aliqui pringit hoc ex casu vel pusu
circa locum collectionis: et aliqui in suis valida
adāncit ad hoc: et aliqui fortis clamor et vocifer-
ratio: nam a talibus et similib? pōt causari eru-
ptio apartis etiam ante tempus.

Cause vero pmutationis sunt cause crista vel
synthomatie vel reglaret: et synthomatie cri-
stis cā est acuitas et malitia mae et multitudo ei?
et mēbris sensibilitas et fortitudo prius expellētis
cū debilitate recipietis simul cū conatibus
et si fuerit cristis puenies cā est obedientia mae
cum dñio virtutis supra eā simpli si expellat ad
exteriora totam materiam: vel fm quid ut si ex-
pellat partem tantum materie ad extra vel ad
membra ignobilia ut ad loca vacua et extrema:
ubi etiam ibidem si totam expellat.

Cause vero iudurationis apartis maxie sumit
ex debito occursu medicinz et qd interi? sumit
tur et exterius vel minus infrigidatū et pgelan-
tū ut aliquotiens fit erysu nimio syrupi de pa-
panere vel diacodion vel alioz stupefacietum
exhibitoz ppter dolorē: et aliquotiens sumit ex ni-
mia resolutione et repetina ericcatione pñ qd fit in
mā p medicinas fortes et resolutinas et ericcari-
uas et nō humectatinas: et ita parēt cāe et gñis et
specierum. Et hec de hoc principali sufficiant.

Signa Primo pnostica. Ex peditis causis
venientiū est ad signa et p^o pnostica
enēt: deñ pnostica ad bonū: pñr ad malū deñ
ponēt sig^a demonstratina gñis et distinctiua spēz
et isedistinctiua a morbi cū qd apparēter cōcāt
et declaratiua spēz ex pte locoz apartū et declaratiua
tempoz ipsoz: declaratiua etiā causaz vel mas-
terierū et randē declaratiua terminationis mul-
tipliciter ut dictū est in causis. Circa igit p^m
fir p^m pnostica qd oē corp^o in quo sunt hiores
calidi si exponat aeri frido subito et vēto marie
bozeali paratur ad casum in pleurethim: patet ex
dictis supra: et sumitur ex sententia Hipp. in ter-
tia particula affo. in secunda parte affo. Austri-
ni flatus et hoc propter coartationem mate-
rierum calidaz ad interius. Alia cōclusio p^o
nostica etiā enuentus. In corporibus habentib?
capita repleta hyeme et vere hyemali frigida et
humida multiplicant pleureses ppter multis-
tudinē superfluitatū deorsum descendentiū
patet ex dictis de causis ascribus. et colligitur
et 3° affo. illo affo. Hyeme vero pleurethicoz et c.
Alia conclusio: in quibus membra pectoris
sunt lesa vel membra vicina a multitudine hu-
morū succedente causa agitata humozū fa-
cientium ebullitionem in eis siue fuerit corpora-
lis ut de febre acuta: siue fuerit de primitiuis
ut a potatione vini puri et similibus: in tali cor-
pore expectare oportet pleureses: patet ppter
fluitabilitatem humorū in dictis pibus extriū
ad diuersa mēbra pectoris intrinsec? et extrinsec?

De causis p-
mutatiōisDe causis in-
duratiōisDe causis
distinctionis
apartu
ex preter-
mationisDe causis
eruptiois
apartuDe causis
eruptiois
apartuDe causis
eruptiois
apartu

Prima pars practi. magistri Joan. Mattbel de gradl.

cus unde fiant apara etc. Et punde aliquotiens
et apate pulmōis. vt pleumonia fit pleureſis
lz raro pringar. de qua dicebat Aui. 2 raro qdē
pmitat peripleumonia ad pleureſim. verū res
eſt ecōuerſo. i. q sepe pmitat pleureſis ad peri-
pleumoniā vt fuit ſupra dictū: rñ addit: cum
hoc id qñq eſt. i. pur aliqñ pringit talē pmita-
tionem fieri ppter naturā aliquoties expellere
mām de pulmone ad plenā rāq ad membrū
minus nobile: qñ nō ſit ſic parate vie ad ſub-
introitum. materiē in pleurā ſicut in pulmōe
neq reguſt expellit materiā vt extra ducatur
peccās in pectore p pleurā: ſed bene p pulmo-
nem: ideo frequētius fit pmitatio pleureſis in
peripleumoniā q ecōtra. ¶ Alia cluſio: cū eſt
eſtas auſtria 2 pluioſa 2 ſit autūnus dicebat
Aui. in fine autūni in habētib? colerā ſit pleu-
reſis: prz ex dictis ſupra in cauſis.

De ſignis
pnoſticis
ad bonū.

¶ Signa vero ad bonū colliguntur a. d. Bal. p.
de criſi ca. 5. dicēte. Signa aut bōa ſūt vt eger
egritudinē ſuā ſuſtineat 2 roleret ipſam. i. non
ſubriliter minuat in virtute p accētia ei? neq
irafcat: 2 vt ſit anhelit? eius ſanno. i. nō multū
elōgatus a uālī: 2 vt nō immetiar dolore ſup. ve-
hementē multū: 2 vt expuat ſputum cū facilita-
te: ſit corpus totū calidū calitate equali. i. non
multum mordaci 2 equali: 2 ſit lenē ſup. corpus
in operationibus moriūis: 2 vt nō habeat ſitiz
2 ſit vrinā: egeſtio: 2 ſomnus 2 ſudor vniūſquē
eorū bon? 2 laudabilis. Iſta ſunt ſigna bona per
eum: 2 hec ſigna que ē egrū cōcomitant a pñ.

Nota pñ
mes ſputi.

¶ Et dicebat ca. 4. eiuſdē: 2 ē in cōmēto aſſo-
riſm. Paroxiſmos 2 cōſiſtentias declarāt egri-
tūdines etc. q ſunt ē de rebus q apparent poſt
vt eſt ſputū de quo dicebat Aui. ſignificant ſalu-
tem eius ſputū faci? 2 veloz 2 maruſi: 2 decla-
rans ipm q eſt maruſi dicit: 2 eſt albi planum
equale. i. in ſuba nō viſcoſum. nō globolum: et
ſup. boni odoris 2 nō acuti ſaporis 2 ſup. quan-
titatis debite. Nam oēs tales pditiones debēt
annorari in ſputo ſimpli laudabili. ¶ Et de cō-
ditionibus ſputi q vtiliter ſeruiunt ad dicēda
dicebat Raſ. 4. cōiunctis. In ſputo quoq re-
quirenda ſunt quatitas qualitas tps ei? erit?
et modus p que ſputū emittit: quantitas eius
quoq requirē. ſ. an ſit pauca vel multa. Sed qli-
tas quatuor hz ſpēs cōtēnti. i. ſubam: colorem
odorem 2 figurā. Nam in cōtēnto requirit ſi ſit
groſſum aut tenue: color quoq requirit an ſit
albus aut igneus aut rubens iucēſus aut niger
odor quoq requirit vt ſit cū fetore aut abſq
fetore figura quoq requirit vt ſit cū rotundi-
tate vel cū planitie vel viſcoſitate: tps etiā ei?
eritus requirit eo q vel ſputū expuit in pñ paf-
ſionis vel eſt morā trahens anteq expuat requi-
ritur vltimo modus p que ſputū emittit. Nam
emiſſio eius qñq erit facilis ſine ruſſi qñq erit
difficilis cū ruſſi 2 aliqñ fortiori 2 fortiori. Et ſi
addatur ſapor de acuto ſaſſo amaro erit bonū:
2 has fere pditiones oēs innuebat Aui. in dñbis
ſuis vt dictū eſt. Et iſtas pditiones ēt enumera-
uit Bal. 2. pnoſticorū verificādo textū lib. ſup.
terti. 41. cū dicit. Sputū in omni egritudine
acuta pulmōis ſeu coſte vtile eſt. i. bonū ſigni-
ficās: ſi veloz: ſi facilis: ſi ſine labore: ſi ſubrubeſ-
cit: ſi album declinās 2 ſano ſputo admittum.
¶ Et. A. addidit ſignū bonū de pulmō q nō eſt ve-

hementis duritiē. Nam declarā modica erre-
ſio modica ſiccitas arterie: 2 ſi ca pñ nō eſt ma-
gnū. ¶ De vrinā aut egeſtione ex bonitate No. q. 30
earum marime vrinē voluit fieri euidentiā ſu-
pra bonum in pleureſi lz digeſtio vrinē ſit bonū
ſignum in ſerē aliquotiens etiā cū mala pleu-
reſi cōiungit ppter id qd apā eſt longinquū a
viſis egeſtione vel vrinē: ſalia bona ſigna in
egritudinibus membrorū pectoris nō dant mul-
tam euidentiā ſupra ſalutē: lz malitia horum ſi
gnor in dictis apatibus ſit vehementer mala.
Nam dicebat Aui. 2 digeſtio vrinē eſt ſignū bonū
num in ipſa. ſ. pleureſi: ſicut eiſus malitia eſt ſi
gnū malū alderidem intellexit de egeſtione.
Nam qñ iſta male diſponunt ſignificāt rñ cau-
ſe nocumentū in mēbris pectoris: qd etiā cōica-
tur mēbris naturalib? 2 toti vñ ſit ebullitio
hymoiſi in toro 2 debilitat nales vtrūſq epi-
ſtis ſtomaci 2 inteſtinorū: 2 pñde iſtorū ſignorū
malitia eſt mala valde. ¶ Dicit etiā Aui. q apā
paritio fluxus ſanguinis nariū eſt de ſignis bo-
nis vltimis in pleureſi: ſed itelligat qñ accidit
in die cretico 2 cū alijs ſignis bonis criſis hoc
eſt q: mā pleureſis ſm pñm eſt ſanguis aut ma-
teria mixta ſanguini: vñ eius mā eſt apta educi
per nares: 2 verificat etiā hoc dictū marime de
apate mediſtini 2 pleure magis q de apoſte-
mare diaphragmatis: pñpue qñ apā eſt in pri-
bus ſupiorib? illoz pñniculorū ppter maiorem
vicinitatem iſtorū pñniculorū ſm iſtas ptes ad
partes nariū. ¶ Et ita hīs ſtātibus de pulſu q
nō ſit multū durus 2 de pñcitate doloris 2 in
columnitate ſonni 2 anhelitus 2 reliquorū acci-
dērium de remiſſa ruſſi 2 modica feb. 2 de equa-
litate caliditatis iſi toro 2 q ſuſtineat eger egri-
tudinē ſine magna reſolūtione virtutis. Et po-
nebat aliud ſignū Aui. de receptione cure. i. qd
eger obediat medico 2 in dicta 2 in reliquis: vel
aliter receptio cure. i. q infirmus recipiat iuna-
mentum ex medicinis appropriatis: tunc ſup. ſi
expuat a principio 2 velociter ſpurum facile. i.
ſine difficultate 2 marum quod eſt albi plas-
num equale ſup. pnoſticari poſſumus tñ de
cerra ſalute egri intelligatur hīs accideutibus
perſeuerantibus.

Fluxus ſan-
guinis in
narijs ple-
reſi eſt
bonū ſi
quid ſit
in die cri-
ſis.

Dolor in
pleureſi
eſt ad po-
ſtenorē eſt
malū ſig-
nū.

¶ De ſignis vero ad malum dicebat Aui. ſcias
quod pleureſis quando ſociatur ei ſputum ſan-
guinis ſcilicet ſequentis rupturam vene in pe-
ctore vel pulmone eſt ſimilis hydropiſi cui ſo-
ciatur feb. id eſt ſignificatio mala: quoniam cu-
ra vnius aduerſatur cure alterius: ſicut etiā
contingit in hydropiſi cum feb. Nā indiger hec
diſpoſitio ſecundum ſputum ſanguinis cura ſi-
ptica ledente ſecundum pleureſim. i. quod cura
ſtiprica ledit quando eſt pleureſis.

¶ Alia concluſio pnoſtica etiā Aui. lz pleu-
reſis minoretur in decrepita ppter paucitas
tem colere 2 humorum calidior in eis: tamen ſi
accidat in eis interficet ppter debilitatē vir-
tutum ipſorum in ſpuendo 2 mundificando.

¶ Aliud quando accidit pleureſis in pregnan-
te eſt pernicioſum. ratio eſt clara: cum ppter
feb. cōtinuam cōcomitatem: cum ppter ruſſim
que faciunt ad abortum: cum ppter neceſſita-
tem remiſſe diere in pleureſi cum qua nō poteſt
ſeruiſſe conſervari ſit quaſi neceſſario vt ſit aba-
oſus: et cōſequenter interitus etiā matris. Et

si volumus in grossare dietam aucta se. et supina
flammata materia apostematibus fit consequens
ter ut ducatur ad mortem.

De signis autem malis dicebat Ba. loco alle. Si
gna mala sunt contraria bonis sup. dicis: et
sunt fit difficile egrum tolerare egritudinem
suam. i. male patienter toleret vel ad eam sequi
tur magna resolutio in hunc: et ita grauer ipm
et fit anhelitus eius magnus frequens supple
diuersus: et non sedetur dolor eius: scilicet cum
medicinis debite oblaris et expuat sreatur cu
difficiliter: et ut sitia vehementer: et sit calidi
tas corporis vehementer in corpore diuersa sup.
pppter diuersitatem euaporatiois ad diuersas
partes membrorum: ut si sint venter eius et latera
eius calida valde: et frons eius et manus et pedes
frigidi. na significat conuersio calidi naturalis
spiritum ad interiora pppter apha magni: ut fuit
in hunc. in affo. p. 7. articulo: In morbis acu
tis. Et si vna egestio et somnus vnuq; q;
illud ab illis: de quibus dicebat Aui. sp. 1. et ma
lita egestiois et fetor: eius et vehementia citrini
tatis eius est signum malus. nam sup. declaratur
superincensio et putrefactio in humoribus. ad
dit de vna: et de signis malis est ut sit illic vna
na feculenta non equalis: est sanguinea. signifi
cat inflammationem commissurarum cerebri. i.
significans ebullitionem sanguinis: et eius su
per: significat inflammationem commissurarum
cerebri. Et dolor etiam redens ad posteriora su.
est de signis malis: quoniam significat multitudines
materie aparis: vnde coram hunc vnde equa pa
nuntius: et additio doloris quoniam eger dormit supra
lar: eger: et etiam de signis malis. na hunc in pleu
ra vera dormire ego supra lar? sanum crescat
dolor: maxime stante apha in pleura: pppterea
quod na aphas trahit deorsum pleura granitan
do: et etiam aliquoties pppter magnitudinem apha
tis crescit dolor: cum iacet supra latus egrum: quoniam
pulmo suum illa parte comprimitur apha: et sic dolor et
difficultas in anhelitu augentur. Et addit. A.
cu accidit pleurico diuersitas. i. flurus ven
tris in fine eius. i. in p. cessu multum sup. est signum
malum. na ut vult signat quod epar debilitatum est: et
est malum valde ut dicitur in p. sui est signum bonum
nisi immo est res iunias ut dicitur. Sed hic nota
quod aliqui in p. est malum et aliquoties in decli
natione est bonum ut videtur colligi de mere aucto
ri: et p. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35. et 36. et 37. et 38. et 39. et 40. et 41. et 42. et 43. et 44. et 45. et 46. et 47. et 48. et 49. et 50. et 51. et 52. et 53. et 54. et 55. et 56. et 57. et 58. et 59. et 60. et 61. et 62. et 63. et 64. et 65. et 66. et 67. et 68. et 69. et 70. et 71. et 72. et 73. et 74. et 75. et 76. et 77. et 78. et 79. et 80. et 81. et 82. et 83. et 84. et 85. et 86. et 87. et 88. et 89. et 90. et 91. et 92. et 93. et 94. et 95. et 96. et 97. et 98. et 99. et 100. et 101. et 102. et 103. et 104. et 105. et 106. et 107. et 108. et 109. et 110. et 111. et 112. et 113. et 114. et 115. et 116. et 117. et 118. et 119. et 120. et 121. et 122. et 123. et 124. et 125. et 126. et 127. et 128. et 129. et 130. et 131. et 132. et 133. et 134. et 135. et 136. et 137. et 138. et 139. et 140. et 141. et 142. et 143. et 144. et 145. et 146. et 147. et 148. et 149. et 150. et 151. et 152. et 153. et 154. et 155. et 156. et 157. et 158. et 159. et 160. et 161. et 162. et 163. et 164. et 165. et 166. et 167. et 168. et 169. et 170. et 171. et 172. et 173. et 174. et 175. et 176. et 177. et 178. et 179. et 180. et 181. et 182. et 183. et 184. et 185. et 186. et 187. et 188. et 189. et 190. et 191. et 192. et 193. et 194. et 195. et 196. et 197. et 198. et 199. et 200. et 201. et 202. et 203. et 204. et 205. et 206. et 207. et 208. et 209. et 210. et 211. et 212. et 213. et 214. et 215. et 216. et 217. et 218. et 219. et 220. et 221. et 222. et 223. et 224. et 225. et 226. et 227. et 228. et 229. et 230. et 231. et 232. et 233. et 234. et 235. et 236. et 237. et 238. et 239. et 240. et 241. et 242. et 243. et 244. et 245. et 246. et 247. et 248. et 249. et 250. et 251. et 252. et 253. et 254. et 255. et 256. et 257. et 258. et 259. et 260. et 261. et 262. et 263. et 264. et 265. et 266. et 267. et 268. et 269. et 270. et 271. et 272. et 273. et 274. et 275. et 276. et 277. et 278. et 279. et 280. et 281. et 282. et 283. et 284. et 285. et 286. et 287. et 288. et 289. et 290. et 291. et 292. et 293. et 294. et 295. et 296. et 297. et 298. et 299. et 300. et 301. et 302. et 303. et 304. et 305. et 306. et 307. et 308. et 309. et 310. et 311. et 312. et 313. et 314. et 315. et 316. et 317. et 318. et 319. et 320. et 321. et 322. et 323. et 324. et 325. et 326. et 327. et 328. et 329. et 330. et 331. et 332. et 333. et 334. et 335. et 336. et 337. et 338. et 339. et 340. et 341. et 342. et 343. et 344. et 345. et 346. et 347. et 348. et 349. et 350. et 351. et 352. et 353. et 354. et 355. et 356. et 357. et 358. et 359. et 360. et 361. et 362. et 363. et 364. et 365. et 366. et 367. et 368. et 369. et 370. et 371. et 372. et 373. et 374. et 375. et 376. et 377. et 378. et 379. et 380. et 381. et 382. et 383. et 384. et 385. et 386. et 387. et 388. et 389. et 390. et 391. et 392. et 393. et 394. et 395. et 396. et 397. et 398. et 399. et 400. et 401. et 402. et 403. et 404. et 405. et 406. et 407. et 408. et 409. et 410. et 411. et 412. et 413. et 414. et 415. et 416. et 417. et 418. et 419. et 420. et 421. et 422. et 423. et 424. et 425. et 426. et 427. et 428. et 429. et 430. et 431. et 432. et 433. et 434. et 435. et 436. et 437. et 438. et 439. et 440. et 441. et 442. et 443. et 444. et 445. et 446. et 447. et 448. et 449. et 450. et 451. et 452. et 453. et 454. et 455. et 456. et 457. et 458. et 459. et 460. et 461. et 462. et 463. et 464. et 465. et 466. et 467. et 468. et 469. et 470. et 471. et 472. et 473. et 474. et 475. et 476. et 477. et 478. et 479. et 480. et 481. et 482. et 483. et 484. et 485. et 486. et 487. et 488. et 489. et 490. et 491. et 492. et 493. et 494. et 495. et 496. et 497. et 498. et 499. et 500. et 501. et 502. et 503. et 504. et 505. et 506. et 507. et 508. et 509. et 510. et 511. et 512. et 513. et 514. et 515. et 516. et 517. et 518. et 519. et 520. et 521. et 522. et 523. et 524. et 525. et 526. et 527. et 528. et 529. et 530. et 531. et 532. et 533. et 534. et 535. et 536. et 537. et 538. et 539. et 540. et 541. et 542. et 543. et 544. et 545. et 546. et 547. et 548. et 549. et 550. et 551. et 552. et 553. et 554. et 555. et 556. et 557. et 558. et 559. et 560. et 561. et 562. et 563. et 564. et 565. et 566. et 567. et 568. et 569. et 570. et 571. et 572. et 573. et 574. et 575. et 576. et 577. et 578. et 579. et 580. et 581. et 582. et 583. et 584. et 585. et 586. et 587. et 588. et 589. et 590. et 591. et 592. et 593. et 594. et 595. et 596. et 597. et 598. et 599. et 600. et 601. et 602. et 603. et 604. et 605. et 606. et 607. et 608. et 609. et 610. et 611. et 612. et 613. et 614. et 615. et 616. et 617. et 618. et 619. et 620. et 621. et 622. et 623. et 624. et 625. et 626. et 627. et 628. et 629. et 630. et 631. et 632. et 633. et 634. et 635. et 636. et 637. et 638. et 639. et 640. et 641. et 642. et 643. et 644. et 645. et 646. et 647. et 648. et 649. et 650. et 651. et 652. et 653. et 654. et 655. et 656. et 657. et 658. et 659. et 660. et 661. et 662. et 663. et 664. et 665. et 666. et 667. et 668. et 669. et 670. et 671. et 672. et 673. et 674. et 675. et 676. et 677. et 678. et 679. et 680. et 681. et 682. et 683. et 684. et 685. et 686. et 687. et 688. et 689. et 690. et 691. et 692. et 693. et 694. et 695. et 696. et 697. et 698. et 699. et 700. et 701. et 702. et 703. et 704. et 705. et 706. et 707. et 708. et 709. et 710. et 711. et 712. et 713. et 714. et 715. et 716. et 717. et 718. et 719. et 720. et 721. et 722. et 723. et 724. et 725. et 726. et 727. et 728. et 729. et 730. et 731. et 732. et 733. et 734. et 735. et 736. et 737. et 738. et 739. et 740. et 741. et 742. et 743. et 744. et 745. et 746. et 747. et 748. et 749. et 750. et 751. et 752. et 753. et 754. et 755. et 756. et 757. et 758. et 759. et 760. et 761. et 762. et 763. et 764. et 765. et 766. et 767. et 768. et 769. et 770. et 771. et 772. et 773. et 774. et 775. et 776. et 777. et 778. et 779. et 780. et 781. et 782. et 783. et 784. et 785. et 786. et 787. et 788. et 789. et 790. et 791. et 792. et 793. et 794. et 795. et 796. et 797. et 798. et 799. et 800. et 801. et 802. et 803. et 804. et 805. et 806. et 807. et 808. et 809. et 810. et 811. et 812. et 813. et 814. et 815. et 816. et 817. et 818. et 819. et 820. et 821. et 822. et 823. et 824. et 825. et 826. et 827. et 828. et 829. et 830. et 831. et 832. et 833. et 834. et 835. et 836. et 837. et 838. et 839. et 840. et 841. et 842. et 843. et 844. et 845. et 846. et 847. et 848. et 849. et 850. et 851. et 852. et 853. et 854. et 855. et 856. et 857. et 858. et 859. et 860. et 861. et 862. et 863. et 864. et 865. et 866. et 867. et 868. et 869. et 870. et 871. et 872. et 873. et 874. et 875. et 876. et 877. et 878. et 879. et 880. et 881. et 882. et 883. et 884. et 885. et 886. et 887. et 888. et 889. et 890. et 891. et 892. et 893. et 894. et 895. et 896. et 897. et 898. et 899. et 900. et 901. et 902. et 903. et 904. et 905. et 906. et 907. et 908. et 909. et 910. et 911. et 912. et 913. et 914. et 915. et 916. et 917. et 918. et 919. et 920. et 921. et 922. et 923. et 924. et 925. et 926. et 927. et 928. et 929. et 930. et 931. et 932. et 933. et 934. et 935. et 936. et 937. et 938. et 939. et 940. et 941. et 942. et 943. et 944. et 945. et 946. et 947. et 948. et 949. et 950. et 951. et 952. et 953. et 954. et 955. et 956. et 957. et 958. et 959. et 960. et 961. et 962. et 963. et 964. et 965. et 966. et 967. et 968. et 969. et 970. et 971. et 972. et 973. et 974. et 975. et 976. et 977. et 978. et 979. et 980. et 981. et 982. et 983. et 984. et 985. et 986. et 987. et 988. et 989. et 990. et 991. et 992. et 993. et 994. et 995. et 996. et 997. et 998. et 999. et 1000. et 1001. et 1002. et 1003. et 1004. et 1005. et 1006. et 1007. et 1008. et 1009. et 1010. et 1011. et 1012. et 1013. et 1014. et 1015. et 1016. et 1017. et 1018. et 1019. et 1020. et 1021. et 1022. et 1023. et 1024. et 1025. et 1026. et 1027. et 1028. et 1029. et 1030. et 1031. et 1032. et 1033. et 1034. et 1035. et 1036. et 1037. et 1038. et 1039. et 1040. et 1041. et 1042. et 1043. et 1044. et 1045. et 1046. et 1047. et 1048. et 1049. et 1050. et 1051. et 1052. et 1053. et 1054. et 1055. et 1056. et 1057. et 1058. et 1059. et 1060. et 1061. et 1062. et 1063. et 1064. et 1065. et 1066. et 1067. et 1068. et 1069. et 1070. et 1071. et 1072. et 1073. et 1074. et 1075. et 1076. et 1077. et 1078. et 1079. et 1080. et 1081. et 1082. et 1083. et 1084. et 1085. et 1086. et 1087. et 1088. et 1089. et 1090. et 1091. et 1092. et 1093. et 1094. et 1095. et 1096. et 1097. et 1098. et 1099. et 1100. et 1101. et 1102. et 1103. et 1104. et 1105. et 1106. et 1107. et 1108. et 1109. et 1110. et 1111. et 1112. et 1113. et 1114. et 1115. et 1116. et 1117. et 1118. et 1119. et 1120. et 1121. et 1122. et 1123. et 1124. et 1125. et 1126. et 1127. et 1128. et 1129. et 1130. et 1131. et 1132. et 1133. et 1134. et 1135. et 1136. et 1137. et 1138. et 1139. et 1140. et 1141. et 1142. et 1143. et 1144. et 1145. et 1146. et 1147. et 1148. et 1149. et 1150. et 1151. et 1152. et 1153. et 1154. et 1155. et 1156. et 1157. et 1158. et 1159. et 1160. et 1161. et 1162. et 1163. et 1164. et 1165. et 1166. et 1167. et 1168. et 1169. et 1170. et 1171. et 1172. et 1173. et 1174. et 1175. et 1176. et 1177. et 1178. et 1179. et 1180. et 1181. et 1182. et 1183. et 1184. et 1185. et 1186. et 1187. et 1188. et 1189. et 1190. et 1191. et 1192. et 1193. et 1194. et 1195. et 1196. et 1197. et 1198. et 1199. et 1200. et 1201. et 1202. et 1203. et 1204. et 1205. et 1206. et 1207. et 1208. et 1209. et 1210. et 1211. et 1212. et 1213. et 1214. et 1215. et 1216. et 1217. et 1218. et 1219. et 1220. et 1221. et 1222. et 1223. et 1224. et 1225. et 1226. et 1227. et 1228. et 1229. et 1230. et 1231. et 1232. et 1233. et 1234. et 1235. et 1236. et 1237. et 1238. et 1239. et 1240. et 1241. et 1242. et 1243. et 1244. et 1245. et 1246. et 1247. et 1248. et 1249. et 1250. et 1251. et 1252. et 1253. et 1254. et 1255. et 1256. et 1257. et 1258. et 1259. et 1260. et 1261. et 1262. et 1263. et 1264. et 1265. et 1266. et 1267. et 1268. et 1269. et 1270. et 1271. et 1272. et 1273. et 1274. et 1275. et 1276. et 1277. et 1278. et 1279. et 1280. et 1281. et 1282. et 1283. et 1284. et 1285. et 1286. et 1287. et 1288. et 1289. et 1290. et 1291. et 1292. et 1293. et 1294. et 1295. et 1296. et 1297. et 1298. et 1299. et 1300. et 1301. et 1302. et 1303. et 1304. et 1305. et 1306. et 1307. et 1308. et 1309. et 1310. et 1311. et 1312. et 1313. et 1314. et 1315. et 1316. et 1317. et 1318. et 1319. et 1320. et 1321. et 1322. et 1323. et 1324. et 1325. et 1326. et 1327. et 1328. et 1329. et 1330. et 1331. et 1332. et 1333. et 1334. et 1335. et 1336. et 1337. et 1338. et 1339. et 1340. et 1341. et 1342. et 1343. et 1344. et 1345. et 1346. et 1347. et 1348. et 1349. et 1350. et 1351. et 1352. et 1353. et 1354. et 1355. et 1356. et 1357. et 1358. et 1359. et 1360. et 1361. et 1362. et 1363. et 1364. et 1365. et 1366. et 1367. et 1368. et 1369. et 1370. et 1371. et 1372. et 1373. et 1374. et 1375. et 1376. et 1377. et 1378. et 1379. et 1380. et 1381. et 1382. et 1383. et 1384. et 1385. et 1386. et 1387. et 1388. et 1389. et 1390. et 1391. et 1392. et 1393. et 1394. et 1395. et 1396. et 1397. et 1398. et 1399. et 1400. et 1401. et 1402. et 1403. et 1404. et 1405. et 1406. et 1407. et 1408. et 1409. et 1410. et 1411. et 1412. et 1413. et 1414. et 1415. et 1416. et 1417. et 1418. et 1419. et 1420. et 1421. et 1422. et 1423. et 1424. et 1425. et 1426. et 1427. et 1428. et 1429. et 1430. et 1431. et 1432. et 1433. et 1434. et 1435. et 1436. et 1437. et 1438. et 1439. et 1440. et 1441. et 1442. et 1443. et 1444. et 1445. et 1446. et 1447. et 1448. et 1449. et 1450. et 1451. et 1452. et 1453. et 1454. et 1455. et 1456. et 1457. et 1458. et 1459. et 1460. et 1461. et 1462. et 1463. et 1464. et 1465. et 1466. et 1467. et 1468. et 1469. et 1470. et 1471. et 1472. et 1473. et 1474. et 1475. et 1476. et 1477. et 1478. et 1479. et 1480. et 1481. et 1482. et 1483. et 1484. et 1485. et 1486. et 1487. et 1488. et 1489. et 1490. et 1491. et 1492. et 1493. et 1494. et 1495. et 1496. et 1497. et 1498. et 1499. et 1500. et 1501. et 1502. et 1503. et 1504. et 1505. et 1506. et 1507. et 1508. et 1509. et 1510. et 1511. et 1512. et 1513. et 1514. et 1515. et 1516. et 1517. et 1518. et 1519. et 1520. et 1521. et 1522. et 1523. et 1524. et 1525. et 1526. et 1527. et 1528. et 1529. et 1530. et 1531. et 1532. et 1533. et 1534. et 1535. et 1536. et 1537. et 1538. et 1539. et 1540. et 1541. et 1542. et 1543. et 1544. et 1545. et 1546. et 1547. et 1548. et 1549. et 1550. et 1551. et 1552. et 1553. et 1554. et 1555. et 1556. et 1557. et 1558. et 1559. et 1560. et 1561. et 1562. et 1563. et 1564. et 1565. et 1566. et 1567. et 1568. et 1569. et 1570. et 1571. et 1572. et 1573. et 1574. et 1575. et 1576. et 1577. et 1578. et 1579. et 1580. et 1581. et 1582. et 1583. et 1584. et 1585. et 1586. et 1587. et 1588. et 1589. et 1590. et 1591. et 1592. et 1593. et 1594. et 1595. et 1596. et 1597. et 1598. et 1599. et 1600. et 1601. et 1602. et 1603. et 1604. et 1605. et 1606. et 1607. et 1608. et 1609. et 1610. et 1611. et 1612. et 1613. et 1614. et 1615. et 1616. et 1617. et 1618. et 1619. et 1620. et 1621. et 1622. et 1623. et 1624. et 1625. et 1626. et 1627. et 1628. et 1629. et 1630. et 1631. et 1632. et 1633. et 1634. et 1635. et 1636. et 1637. et 1638. et 1639. et 1640. et 1641. et 1642. et 1643. et 1644. et 1645. et 1646. et 1647. et 1648. et 1649. et 1650. et 1651. et 1652. et 1653. et 1654. et 1655. et 1656. et 1657. et 1658. et 1659. et 1660. et 1661. et 1662. et 1663. et 1664. et 1665. et 1666. et 1667. et 1668. et 1669. et 1670. et 1671. et 1672. et 1673. et 1674. et 1675. et 1676. et 1677. et 1678. et 1679. et 1680. et 1681. et 1682. et 1683. et 1684. et 1685. et 1686. et 1687. et 1688. et 1689. et 1690. et 1691. et 1692. et 1693. et 1694. et 1695. et 1696. et 1697. et 1698. et 1699. et 1700. et 1701. et 1702. et 1703. et 1704. et 1705. et 1706. et 1707. et 1708. et 1709. et 1710. et 1711. et 1712. et 1713. et 1714. et 1715. et 1716. et 1717. et 1718. et 1719. et 1720. et 1721. et 1722. et 1723. et 1724. et 1725. et 1726. et 1727. et 1728. et 1729. et 1730. et 1731. et 1732. et 1733. et 1734. et 1735. et 1736. et 1737. et 1738. et 1739. et 1740. et 1741. et 1742. et 1743. et 1744. et 1745. et 1746. et 1747. et 1748. et 1749. et 1750. et 1751. et 1752. et 1753. et 1754. et 1755. et 1756. et 1757. et 1758. et 1759. et 1760. et 1761. et 1762. et 1763. et 1764. et 1765. et 1766. et 1767. et 1768. et 1769. et 1770. et 1771. et 1772. et 1773. et 1774. et 1775. et 1776. et 1777. et 1778. et 1779. et 1780. et 1781. et 1782. et 1783. et 1784. et 1785. et 1786. et 1787. et 1

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradis.

doctrina auctorum sunt quatuor: et posuit ea Ba.
p^o de crisi ca^o 4° dicēs. Res autē q^{ue} incipiūt cūz
in p^{ri}mo egreditur nominare pleuresis sunt se.
acuta et dolor accēdēs in costis sūis pūcture et
alteratio anhelitus et tussis. Idē dicit 5° inter
rior. ca^o 3° ad finē. Idē voluit Ser. dicēs. Et si
gnificationes q^{ue} sunt p^{ro}p^{ter} ei sunt ex tussis et do
lore cū pūctura et se. acuta et cōstrictione anhe
litus. Idē voluit Aza. dicēs. Habet autē sup.
hec pleuresis quatuor p^{ro}p^{ter}ierares. p^{ri}ma est se. dif
ficultas et cōtinuatio. 2^a est pūctura lateris fre
quēs et ordinata: ita q^{ue} phibet infirmus renol
ui de vno latere ad alterū. 3^a est cōtinua tussis
4^a est difficultas anhelitus. Addit: et forte ma
ius odor. Et ita Alex. dicit. Eū ergo inueneris
febrilem acutē et difficultatē pari spūs et do
lore existē cū pūctionib^{us} et tussitūc opz credē
esse pleuritici. Idē dicit Raf. 4° cōtinētis. in
p^{ri}mo cap^{it}ulo pleuresis dicit sic. In pleuresi signatio
dāz p^{ro} febre acutā. dolore costaz ad similitudinem
pūctionis. mutationē anhelit^{us} et tussim. Nec
tū accētia maxime sunt pleuresis hē q^{ue} declanē
a Ba. loco alle. p^{ro} causas manifestas: et etiā ego
declaui supra circa rex. vbi tria tūmō Raf.
posuit sig^{na} de se. dolore acuto et tussis: nō faciēs
mētionē de difficultate anhelitus p^{ro}p^{ter} cau
sas. s. explicatas: idē nificationē hōz signoz h
nō adducit p^{ro}p^{ter} abbreviare remittens me ad
ibidē dicta sufficiēt: et tu ad illum locū recur
re. Quidā tū addiderūt etiā pulsū durum
v^{bi} Ba. etiā loco alle. declanit possibilitatē du
rities eius. Et ita declat Anic. in 10° tertij de sis
guis pleuresis q^{ue} posuit pulsū ferritū p^{ro} 5° si
gnis: hū numerauerit ipm in ordie 4°. Et dixit
q^{ue} si diuersitas augmētaz et egreditur ab ordie
apō statū p^{ro}p^{ter} debilitatē virtutis et multitu
dinē materiez: ita voluit eē accēs cōe oib^{us} tpi
b^{us} vsq^{ue} ad statū. Et ita etiā Se. visus est declat
re serenitatē pulsus et duritiē eius maxime in
pleuresi hā dicēs q^{ue} pulsus sit durus ex extēsiō
ne: q^{ue} est q^{ue} corpa neruosa q^{ue} dolēt p^{ro} apa exten
duntur rēsiōne egrediēte ab equalitate. Et ad
dir: sū velamen ligās. i. pleura q^{ue} est neruosa
mouet moribus multis p^{ro} neruos duos q^{ue} sūt
in eo et est q^{ue} apa extēditur: vñ cōcludit. ergo ex
tēditur arterie: q^{ue} datus carnis est in eo et ex
tus earū cum eo. Utrum autē hec ferrinitas ne
cessario cōiūgatur in pleuresi vera dixi in expo
sitione textus. ibi vide.

In pleuresi autē non hā ex parte situs posuit
A. q^{ue}dam signa distinctiua vera: vñ q^{ue} est mate
ria in pāniculo vel lacerto extrinsecō habet si
gna su. p^{ri}ma p^{ro} sunt dolor in ea tūmō ad termi
nū. i. nō sunt no cūmenta ita intensa neq^{ue} dolor
sicut in pleuresi vera: ita ad terminum: vel ali
ter vt exponit Ben. dolor ad terminum. i. dolor
cū certo mō q^{ue} non est in pleuresi vera: vñ addit
in rex. declarādo. Illa namq^{ue} q^{ue} sit in pāniculo
extrinsecō comprehendit tactus: et hoc est vt se
pe verum q^{ue} non contingit in pleuresi vera. Et
addit Aui. et quādoq^{ue} communicat ita cutis et
apparet visui supp. tumor vel variatio coloris
exterioris. Et ita declarauit Ba. 4° de interiori
bus dicēs. Quecūq^{ue} passio dolorosa sit in lacer
tis sup costas exteri^{us} possit siue sit apostema
siue sit p^{ro}p^{ter} fracturam siue vulnus possibile
est vt a medico tactualiter comprehendat vbi

De signis
pleuresi si
meditici
nis a vera
pleuresi.

passionem intrinsecam nō potest medicus ma
nu tangere: vel potest dici q^{ue} in non vera dolor
est vsq^{ue} ad terminum. i. sui apostematis q^{ue} non
extēdit ad pres vicinas sicut est in Raybi extē
dit dolor sepe vsq^{ue} ad fūculā et causa est nora.
¶ Ponit et Aui. aliud sig^{na} declaratiuū et distin
ctiuū pleuresis nō vere a hā ex parte doloris
Nam cū illa q^{ue} sit in lacerto extrinsecō est pulsa
rio. i. dolor pulsatiuus nō sic est in pura nā ibi
est dolor magis acutus et pūgitiuus. Et hoc idē
voluit Ra. 4° cōtinētis: et rō sumit q^{ue} facta in
musculis extrinsecis hū cū eis venas et arterias
vñ sit dolor pulsatiuus: q^{ue} vene vel arterie non
extēditur p^{ro} pāniculos intrinsecos: q^{ue} etiā pan
niculi sunt mēbra magis sensitiua: ideo dolor
eorū est magis pūgitiuus et acutus et miu^{us} pul
satiuus. Si tū fieret apa in musculus intrinsec
cis: vt in p^{ri}bus extremalibus diaphragmatis
p^{ro} eadē cām posset fieri etiā dolor pulsatiuus: h
qm modice sunt p^{ro}tes musculose intra costas re
specu exteriori inde est q^{ue} declarat pleuresis
hā p^{ro} dolore pūgitiuū et nō vera magis p^{ro} pulsa
riū. Et addebat Aui. supponens etiā in nō hā
esse aliquale dolore pūgitiuū et aliquale diffi
cultatē anhelitus et dixit: et in hac quidem nō
pura nō est ex dolore pūgitiuū et ex cōstrictio
ne anhelitus et tussis et ex duritia pulsus et veb
mētia febris et accētiū eius q^{ue} est in pura: im
mo addit. Et q^{ue}q^{ue} est pulsus lenis sup. in nō pu
ra: et hoc est q^{ue} in nō pura apa sit mar^{is} in
p^{ri}bus carnos^{is} et nō neruosis multum: vñ nō sit
durities in pulsu. Et hoc bñ nora ¶ Et totū q^{ue}
dicit de reliq^{ue} accētib^{us} est notū p^{ro}p^{ter} q^{ue} de se.
q^{ue} videt innuere q^{ue} febris sit remissior in nō pu
ra q^{ue} in pura. ¶ Nā p^{ro} hoc vñ obstat vna sūta
Aui. p^{ri}ma quarri. in fine de feb. ap^{ro}parum vbi dicit.
Et eoz. i. ap^{ro}parum iterū se. q^{ue} est in membris car
nos^{is} est vehemēti^{us} et eozum feb. que est in pā
niculis et eozum similibus est debilior: cum igit
apostemata extrinsecā v^{bi} plurimū hant in mē
bris carnos^{is} et intrinsecā v^{bi} plurimū in mem
bris pānicularibus: vñ q^{ue} in pleuresi nō hā feb.
debet esse fortior et in hā debilior: cuius opposi
tū dicit Aui. supra. ¶ Ad hāc difficultatem du
pliter potest responderi. Uno modo vt dicatur
q^{ue} in non vera et in carnos^{is} ap^{ro}paribus se. est for
rior: quantum ad essentiam se. ita q^{ue} ad tactum
p^{ri}cipis maior caliditas in nō vera q^{ue} in vera et
q^{ue} mā v^{bi} plurimū est amplior: q^{ue} in mēbris calis
dise carnos^{is} magis et citius putret mā secūda
rotū q^{ue} in mēbris pānicularibus iō maior feb.
Febris tū q^{ue} contingit ex ap^{ro}parib^{us} panniculorū
est prauior: et magis lesiua p^{ro}p^{ter} mām magis vi
cinari cordi: vñ forte sit tremor cordis et syncop
pis: in ea et alia acutiora accētia de stri et inq^{ue}ru
dine et dolore capitis: vt p^{ro}p^{ter} ita ab hac veb
mētia se. minuitur pleuresis non vera. et si ista
sit essentialiter maior se. est tamen minus v^{bi} de
mens. ¶ Vel aliter dicatur q^{ue} absolute febris
maior est in pleuresi vera et vehemēti^{us} q^{ue} in
non vera. Et ad verbum eiusdē Aui. loco alleg.
dicatur q^{ue} verum est ceteris parib^{us} in equali p
pinquitate et distantia ad ipsum eo: et equali
colligāria se. apostemati in membris carnos^{is}
est maior q^{ue} in pānicularibus vt vult termino.
Sed in casu nostro in pleuresi hā et nō vera hā pa
ritas nō repit p^{ro}p^{ter} maiore p^{ro}pinquitate et col

Cuestia

ligatiā ad ipm co: pleureſis ſe q̄ nō ſe. ¶ Dic
etiā Aui. ponēdo aliud ſig^m in nō vera. Et nō
vera exiſtit dolo: ſubtus pectinem plāte. Dicit
Deſ. hic qd hoc dictū eſt ſatis extraneū apud
eū: ita mihi vſ extraneū: pur dicit q̄ qdā ner/
uus dirigat a muſculis ſue pāniculis extrinſe
cis ad manū: et ita ad pectinē plāte: ita opy dice
re ad expōnē: et ego nō intelligo qd ſit pectē ſci
pue manū. ¶ Diſtinguēdo aut p ppa ſigna pleu
reſim verā p loca in qbus eſt dicit Aui. et in pu
ra q̄ eſt in velamie diſtinguēre. i. diaphragmare
vel etiā mediāſtino differēter. ſ. a pāniculo re/
gēre pectus vt a plenra: q: dolo: eſt declinans
ad oſſa pectoris et thoracē: q: fortiter colligati
ſunt ipſi pāniculi cū illis oſſibus et ſiue vehemē
tiora alia accētia. ſ. de dolo: et difficultate an
helitus et eſt pūctio rōnis in ipſa ſup. magis
¶ Erit eapare in plenra. 2° eſt ppter alligatio
nē nerui diſperſi p diaphragma ad ipm cerebrū
ita etiā anhelitus maxime difficultat cū dia
phragma ſit pūctio moris pmonis et anhelitus:
et iſta ſignā cepit Aui. a 6a. 5° interior ca 4°
ſatis ad pūctio cū dicit: alienatio q̄q̄ ſit ppter
paſſionē dolo: ſtomaci et ppter acutias ſe. plen
reſim ad aſa pmonis. Et eſt alienatio q̄ ſit ppter
diaphragma vicina eſt alienationi q̄ ſit in fre
neſi. vſ innuere q̄ cū paſſio in alijs membris ex
ſtiterit non pmanet ipſa alienatio: vbi ſi paſſio
ſit in diaphragmate ppter paſſionē diaphrag
maris manebit pūctio ſit ſicut ea q̄ ex freneſi
et idē voluit Ba. 4° cōtinentis. ¶ Et addit. at/
tractionē myach ad prem ſupiorē: dicit diſtin
ctiue apatis diaphragmaris ſit p attractionē
myach ad partem ſupiorē et alienationē mē
tis et vehemētia accētia et vehemēte dolo
rem cū extenditur pectus: et ſi eſt in pāniculo re
gēre pectus. ſ. plenra dolo: eſt vſq̄ ad ſurculas
ſup. inferiorē et ſupiorē. i. aliq̄ extenditur: et
nō eſt in ea pulſatio oīno: q̄ in plenra ſup. non
diſtendunt ſicut ſicut aliquoties ſit in pūctio
diaphragmaris puta muſculoſa. ¶ Et addit
Aui. et diuerſificatur dolo: in plenra ppter di
uerſitatem ractus parriſ pāniculi ſurculay: q̄
pars ſupior pleure tangit pāniculus ſupioris
ſurculay: et pars inferior pāniculi inferioris: vſ
q̄ eſt in inferiori pre pleure trahitur inferior
ſurcula in ſurſum: et q̄ in ſupiori trahit ſupior
in deoſum. ¶ Et addit: et ſup. diuerſificat ſup.
dolo: pleure ppter diuerſitatem partium in ſen
ſu. ſ. ractus: qm ptes pleure diuerſo mō ſunt ſen
ſitue: q̄ pars pteire q̄ magis appropinquit dia
phragmati eſt ſenſibilior: recōtra eſt de parte q̄
eſt ab ea remotior: et ita maior dolo: in vna par
te q̄ in altera. ¶ Et dicit Aui. q̄ in pura q̄ eſt in
velamine non eſt vehemētie feb. velocitas ſu
tur in alijs. ſ. que ſunt in plenra: et hoc intelli
git ſicut ſupra dictum eſt de ſe. in pleureſi non
vera cōparata ad ſe. pleureſis vere: q̄ non ſit ci
ro ſit feb. vehemētia in apoſtemare diaphrag
maris ſicut in apoſtemare pleure: intelligē
do de parte diaphragmaris nemoſa et media: i.
mo dicit Aui. q̄q̄ poſtponitur vſq̄ putrefat
ſuperfluitas ſup. feb. vbi tñ ſit multum intēſa
quaſi in oī tempore apoſtematis cōtēri in pleu
ra: hoc eſt ppter maiorem caliditatem pleure q̄
diaphragmaris ſm partem nemoſam: nā licet
plenra ſit pāniculus et non carnoſus: ipſa ra

men immediate adheret partibus carnoſis: pu
ta muſculis intra coſtas exiſtentibus: ideo ca
lo: eius quantitate eſt maior: q̄ in diaphrag
mate: et ita ſe. maior: et accētia pcomiraria ſe.
in pleureſi diaphragmaris ſiue vehemētia. 2^a
¶ Jam ponenda ſunt ſigna quibus diſtingui
pleureſis a q̄busdā morbis cū q̄bus cōicit in
accētib: qm pleureſis eſt ſilis apoſtemati epa
ris: et maxime gibbi eius ppter tuſſim q̄ conco
miratur ad aſa eparis et feb. et cōſtrictionē an
helitus que cauſatur ppter extenſionem ſuſpē
ſorioy. i. pāniculi ſuſpēndentis. ſ. epar ad dia
phragma et ad coſtas.

¶ Iterum ſimilatur pipleumoniē p hec omnia
accidentia dicta et propter ſpūm: q̄ in pipleu
monia ſit etiam ſpūm: quare oportet vt diſtin
guamus per ſigna propria inter has diſpōnes.
¶ Diſtinguēdo ergo pleureſim ab aſa eparis
declarat p^o ex dolo: diuerſitate: qm in pleure
ſi eſt dolo: vehemē: vt dicit e ſupra: vbi i aſa
re eparis: quia epar debilem habet ſenſum nō
ſit dolo: vehemē: ſed tantum grauatiuus.

¶ Etiā declarat ex tuſſi vehemētiore in pleure
ſi q̄ in aſa eparis: vt ſepe tuſſis in pleureſi
eſt humida: vbi in aſa eparis eſt ſicca: vt p^o.
¶ Etiā ſit diſt^o ex parte pulſus: qm pulſus in
aſa eparis eſt vndofus: vt dicebat Aui. i. mol
lis: vbi in pleureſi eſt durus: vt dictum eſt.

¶ Et dicit q̄ eius facies. i. color eius eſt conuer
ſa ad citrinitatem malam. i. malum colorem ci
trinum ppter gñari ſanguinē citrinū ex aſa
calo eparis. nā cū eo magis vicinaſ pleureſis: et
nō ſit malus color generat in pleureſi ſaltem in
primis diebus in qbus eſt maior dubitatio: et
idem intelligitur de colore citrino lingue que
magis citrinaſ in aſa eparis: et q̄q̄ denigra
tur poſt citrinitatem ppter maiore aduſionē.

¶ Et vrina non eſt ſicut vrina in pleureſi que in
principijs apparet ſubtilis clara: imo eſt groſ
ſa ſicut vrina hydropicorum.

¶ Et ego ſit eſt eparica liq̄da: nō ſit in pleureſi
niſi in proceſſu: et tñ cum ſit liquida in pceſſu
non eſt ſimilis loture carnis ſicut illa q̄ ſepe ap
paret in aſa eparis: vt videbitur loco ſuo.

¶ Etiā dolo: eſt in latere dextro tantū et ſub
hypocundrijs.

¶ Et in cōſtrictione anhelit^o eſt diuerſitas: qm
in aſa eparis cōſtrictio nō eſt vehemē val
de: et eſt quaſi ſempervniformis et ſimilis: vbi in
pleureſi eſt vehemē: et aliquoties intendit
ſm q̄ aſa augetur vel materia magis putret.

¶ Et hoc totum dicit Raſſa. 4° cōtinentis. Di
co quod diſtinctio ſit inter ſlegmonem eparis et
pleureſim: quoniam in eo eſt color malus: ſed in
pleureſi bonus in vltimitate propter appare
ntiam ſanguinis. Et in ſlegmone vrina eſt groſſa
declinans ad vrinam hydropicoy et in pleure
co digeſta inſeparabilis limitatione ſanitaris
ſup. ſepe in pūctio: et ita diſcurrir ad alia dicta.

¶ Diſtinguit autē pleureſis a peripleumonia
qm pulſus peripleumoniaci eſt vndofus ppter
membrum multū humidum qd eſt pulmo: et nō
eſt dolo: pſigitiuus: imo grauatiuus ppter pau
citatē ſenſus pulmōis vſuit ſupra dictū. Etiā
eſt maior difficultas et ſtrictura in anhelitū q̄
in pleureſi et ac̄ expiratus eſt magis calidus p
pter reſolui vapores calidos ex aſa pmonis

De ſignis
q̄b^o pleu
reſis diſt
inguitur

De ſignis
q̄b^o pleu
reſis diſt
inguit a pe
ripleumo
nia.

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

De signis
quibus plen
ritas a fre
nesi distin
guitur.

quod verum est maius quam pleuresis. Sicut etiam quod alia signa de quibus dicitur loco suo: quod peripneumoniae magis appropriant. Et dicitur etiam pleuresis cum frenesi in punctione intellectus maxime pleuresis diaphragmatica et in alienatione frequenter anhelitus et in vehementia sitis et multitudine rerum et alteratione coloris faciei ad diversos colores et vehementia febris. Ideo oportet ut distinguatur etiam inter has dispositiones: et primum signum distinctionis manifestum est quod punctione intellectus accenditur in frenesi in primum: deinde sunt reliqua accidentia dicta in processu vehementiae. scilicet de frequentia anhelitus et vehementia sitis et febris. ubi e contra est in pleuresi. Nam prius incipit difficultas anhelitus cum dolore pignitino et rursus et rade aliqui puenit ad metris punctionis: sed hoc est raro nisi in ea quod est diaphragmatica: immo dicitur Aui. quod non est nisi iuxta mortem: immo est rō eius in coloribus etiam in frenesi anhelitus est sanior: quam in pleuresi: et postponit eius malitia anhelitus a punctione et comitatur frenesim quod propria accidentia de rubedine oculorum et attractione eorum ad superiora et ex pulsu summi disto: quoniam in pleuresi sit pulsus parvus declinans ad frequentiam ut fatissimam necessitati: ubi in frenesi aliquid est raris sicut et anhelitus propter falsas eorum imaginationes ut declarant capitulo proprio.

De signis
quibus distin
guuntur pleu
resis ab apate
splenis.

Et dicitur etiam aliqui pleuresis cum apate splenis nam accidit aliquoties ex magnitudine splenis. i. ex apate eius magno dolore redens vltimo ad furculam ut vult Aui. 4. corintheis: et ideo est ponendum signum distinctionis ne forte putes fore pleurem: et tunc oportet distinguere sicut dictum est supra de apate epatis maxime per dolorem ex situ eius et per tactum et est rursus sicca non humidat est dictum supra de epate: sed est distinctio: quoniam in apate epatis dolor est in hypochondrio dextro: et in apate splenis in sinistro.

De signis
distinctiōis
causarum
malitium
pleuresis
per ex parte
sputi.

Signa quoque distinctiōis causarum materialium a quibus sit pleuresis sumuntur ex quatuor: principia liter: ut notantur Aui. in capitulo proprio. scilicet ex sputo ex dolore ex febre et vehementia eius et ex portio ipsius: et declarans de sputo dicit. Sputum namque cum est rubrum significat sanguinem: et cum est albidum citrinitatem decline significat cholera: et flavum significat aggregationem amborum. scilicet sanguinis et chole: et quoniam est ad albedinem decline et non est maturum. i. non est talis ad albedinem declinans propter digonem acquirat in sputo significat flegma: quoniam cum sputo sanguineo cum maturat fit conversio eius ad albedinem per digestionem frute medii spermarici particularis: tunc non semper oportet significare ex albo flegma: sed talis albus fuit rubescit. Addit: et quoniam est tendens ad nigredinem et plubeitatem. i. fuscedinem: et non est super tale propter ticturam exterius super acquirat ex fumo et similibus illi significat melancoliam. Et de sputo etiam clarius loquens Rasi. 4. corintheis: dicit. Cognoscitur quoque humor ex quo accidit apostema ex colore sputi: et declarat quod si sputum fuerit spumulosum humor erit flegmaticus. Si vero declinaverit ad rubedinem superfluitas erit colerica. Si vero ad citrinitatem extensam significatio datur quod permixta est colore humiditas multa aquea. Si vero ad subcitrinitatem tenuem mixta est humiditas colore simplici i maiori quantitate. Si vero declinaverit ad nigredinem humor attinebit melencolicus super. deducit

causa extrinseca. Si vero declinaverit ad rubedinem ultra quantitatem ruffedinis maior pars ipsius erit sanguinea et minor cholericar: ideo sputum huiusmodi fit minoris horribilitatis ultra alias species alius sputi: sicut sputum nigrum maioris horribilitatis et significatio ad mortem: et ira Rasi in libro divisionum per sputum rub. declarat sanguinem simul cum repletionem pulsus et vehementia constrictionis anhelitus post multas repletionem vini. i. vniuer saliter omnium multum nutrientium: et addit cum sputum incipit in principio tale apparere est magis rubens. secundo est quod materia est minus digesta: et ira de coloribus idem dicit Alexander. et Aza. sed postea addit Aza. et sic conueniunt ad hec etas et complexio et tempus erit fortia super. magis signa. Et de sputo aut simpliciter laudabili non faciunt hic mentionem: quoniam illud est digestum non in primum apparetur: hic ponuntur si qua sputi cum incipit apparere: sed de eo dictum est supra in signis bonis de mente Aui. et Rasi etiam 4. contruentis. per duas columnas ante terram proximam allegatum dicit quod sputum digestum et laudabile in humum odii passionis non debet habere in se rubedinem neque alterationem omnino. si nequalitatem subest: sed quod mixtus sit cum pauca ruffedine super. principaliter album vehementi commixtione: quoniam bona commixtio portus est in virtute. i. est significatio virtutis portus unde addit iuxta equitatem bouitatis commixtionis sputum carebit malitia et per contrarium e converso. Addit: humor quoque malus si mixtus non fuerit sputo proprie. i. digestio est peior.

Secundum quod significat materiam est dolor: qui declinat et materiam ex loco eius. Neque materiam grosse ut flegma et melancolia faciunt dolorem magis deorsum propter gravitatem: e contra materiam calide subtilem sursum. Et de hoc dicebat Aui. Et iterum dolor in flammica et melancolia plurimum est descendens et ad lenitatem tendens. i. remissio: in acuitate et in alijs duobus. scilicet humoribus calidis est ascendens inflammatus. i. vehemens et acutus. Et ira est de claravit Rasi. in divisionibus per acuitatem dolorem materiam calidam et per lenitatem dolorem materiam frigidam. Tertium per quod significat est febris. de qua dicitur Aui. Et rursus si febris fuerit fortis erit ex materiis calidis: et si fuerit non vehemens super. febris erit ex materiis declinantibus ad frigus quantitatem fuerit. i. quantitatem fuerit gradus remissionis febris. tantus erit gradus in materiis declinantibus ad frigus.

Addit quartum ad cognoscendum materiam de portio mo dicit: et quoniam significat super. medicum portuosum significat bonam super. ad comprehensum materiam quod si fuerit. Nam si fuerit tertiana declarat de coloribus super. dicebat de causis quod quoniam verum est in mebris tunicis non penetrat nisi subtilis humor. scilicet colic: et quod propter hoc sunt portuosum vehementiae tertiani super. et si fuerit tertiana declarat de flammica: et si quartana melancoliam. Et si fuerit modi febrium vniuersales erunt tales pleureses ex sanguine. Sicut et ad has significationes habendas de materia significatio que sumit ex urina que in primum in colerica est citrina tenuis et est amaritudo oris: et plurimum patiens est colericus erat immensus laboriosus: et generaliter vltimo regimine colericus: et in sanguinea urina est spissa rubra in primum: et pa

De signis
quibus decla
rantur ipsa
pleuresis.

De signis
sumptis
pre dolore

De signis
sumptis
pre dolore

De signis
sumptis
pre dolore

De signis
sumptis
pre dolore

trēs fm plurimū sanguinis adolescens et. Et
pulsus plenus sicut in colica est durus et in
stasica vena in pñ est remissa in colore in sub
stasica spissa et pulsus diuersus inordinatus cū
pūctura sine str: immo cū multitudine saline et
grauitate somni: et in etate patiens est feuer aut
pacer: et forte in sexu mulier inordinati regimie
et otiosi. Et in melica vena est remissi coloris: et
subtilis substācie et pulsus durus diuersus et
dolo: grauius cū pauca punctura: et patiens
fm plm melicolicus extenuatus vsus regimie
multiplicare meliam. Et dicit Aha. Signum
mitionis oium humorum colorum sicut sunt co
lores humorum ex qbus componit sputum et
accetia etia str sequitur. i. corā denter se hnt
ad diuersitatem humorum. Et Jam cōsequēter
sunt ponēda signa temporū apatis. et qm vr di
cebat Ba. p. de crisi cap. 3. Et in esse principij
egritudinis est hesitatio et difficultas multatio
ops p determinata signa declarare pñ pleure
sis: pñ alia rpa eius: qm p sputū vel eius ab
sentia maxime declarat pñ ipsius pleure
sis p. 3. Ba. etia p. de crisi. ca. 4. op. hic intel
ligere q talis manifestatio principij in pleure
sis: etia aliorū temporū p sputum nō est ma
nifestatio pleuretis. fm tempora eius absolute
et indifferēter et horas eius absolute: sed solum
fm distinctionē horarū et temporū digōnis ei.
Nam in pleuresi a modica materia pēdēte cor
pore forti et rariū poro q insensibilis etia sim
pliciter resoluū nō sit consideratio temporū
eius p sputum vt manifestū est: ex quo vt sup
ponit nihil sensibile de materia educit p spu
tum in pleuresi etia cuius materia resoluat q
ad collectionē deducit non sit talis distinctio
vt manifestum est. Et restat igit solū vt ponat
tur signa in pleuresi q resoluū p sputum disti
ctua rēpor digōnis ipsi: et ita de pñ digōnis
dicebat Aui. cū nō est sputum: aut adest sputū
subtile aut parū aut id qd nō sit salina est in
pñ. i. ruc declarat q est pñ digōnis. Et hic no
ta q ex his vbi colligit q in pñ digōnis ha
bet etiam distinctio vt de pñ principij et de s
ne eius. nā cū nihil expuit de materia q rāde
expuit declarat pñ principij: et ita str cū expui
tur qd est rā salinale: q pinde est ac si nihil ex
puat: qm rale nō est de materia: sed cum adest
sputū sensibile et paruum. i. modice qritatis
de materia q resoluū: ruc declarat finis pñci
pij: q in eo facta est impressio aliqualis digō
nis sed occulte: qm ex ordine virtutum natura
liū est vt opatio expulsiue sequatur ad digesti
uam: igit nō manifestet gradus pñus digō
nis: nā declarat naturā aliquā impressisse in
materia. Et 2. hora est dicebat Ba. i. augmē
tū vt eger expuat aliqd: sed nō est illud qd ex
puit lauale. s. simplr: q nō simplr digestum.
Et spālū loqns Aui. dicit. Et augmētā sputū
et incipit remoueri a subtilitate et addit in in
spissatione et in facilitate et incipit remoueri a
rubedine ad albedinē: et si est materia declinās
ad citrinitatē est portionalis rubedini. i. str
incipit remoueri a citrinitate. s. pura rēdēdo
ad albedinē. s. p digōnē est in augmento. i. de
clarat ruc augmētum. Idem sup. intelligit si a
pñ fuisse nigri: q ex materia radicali melen

colica si incipit declinare ad albedinem et fiat
subnigrū tunc est augmentū. Et pro quo nota
q in pñ nōdū impressio gradu sensibili digō
nis in materia si materia apostematū fuerit co
lerica sola debet apparere sputū citrinū igneū
sicut est et ipsa materia apostematū: et ita si fue
rit a materia sanguinea apā nulla facta digō
ne sensibili debet apparere sputū rubens sicut
sanguis: ita dico de stasica et melica: et cōsequē
ter in pcessu dñante calore membrorum spmas
ricorum in digerēdo cū imprimis gradus digō
nis aliqualis inclinā materia aliquā ad al
bū virtute membrorum spmaticorū taliter colo
razum: ideo si in materia colica in pñ appa
rebat sputum colericum: tūc illa materia incli
nata ad album p digōnē apparebit subcitrina
p remotionē eius a citrinitate pura: rēdēdo ad
albū: ita si erat rubea cū aliquā digerit incli
nata ad album: tūc declinat a vire rā. ad subru.
Ita dicit cor: respōdēt de nigra vel alba aquo
sa. nā p digestiōnē alba aquosa transpāres sit
alba vera p hoc qd inspiat. et etia ppter effe
ctū membrorum ralem colorē hnt dētum: ita
dico de nigra. Pro ergo tpe apparet sputū sim
pliciter rā. vel simplr citrinū vel simplr adsum
p toto illo tempore materia est simplr indige
sta: et p tūc est in pñ ideo si multo tpe tale spu
tum appareat est mala significatio: sed cū inci
pit fieri sputū subcitrinū ex citri. vel subrubesc
ex rā. hoc est sigm digōnis: et cōsequēter signifi
cat augmentū: et tūc est significatio bona. Et
hoc est qd volebat Hipp. in affo. Parotinos et
cōstētiās et. Cū dicit: sed ex post apparētibz
quodmodū in pleuritico sputū si cōtinuo ap
pareat subrubesc inchoatē qd abbreviat. i. est
sigm breuitatis morbi. Si vero posterus appa
reat plongat et. et ita patēt signa augmēti.
Et qm in sibus morbis cū materie nō refer
nātur: sed fm qd digeritur paulatine expellit
et sicut materia enatur: ita vidēt acetia minui
inde str: et est cōis doctrina quod in pñ digōnis
materie in 2. parte principij in qua est occulta
digō: incipit acetia minui ad istum intellm
qd immediate cū manifestabit digō: tūc minui
tur: qm fluxa est materia et iam minuit: et sic ac
cidentia minuit: ita iam vidēt esse declinatio
quo ad acetia. q declinatio acetii est multum
lōga durās p totū tps q expellet materia: et ita
p totū digōnis augmētū et statū et. immo vsq
dū morbi erit remotus. et ita tpa acetii oia vi
dēt includi in pñ digōnis. hoc est qd cōiter of
q pñ digōnis in se includit pñ augmētū et
statū q ad acetia: qm. s. mā paulatine refudar:
qm sic mā incipit enari p digōnē: ita acetia
incipit remitti. Et igit in pñ digōnis saltem
in 2. pre incipit expnere rē subtile: tūc igit mi
norat mā et pñ dolo: qm in pleuritico affq ali
qd expuat sit dolo: vehemēs ex fluxa mā exten
dere mēbrū pter nām: et tussit tussit valde sicca:
et anhelitus multū coāguat p retentionem
mā: sed cū incipit spuer p digōnem: tūc inci
pit allentari a dictis acetibus. qm sputum
fuit pñ augmētū et statū acetii: et incipit ac
cidētū declinatio cū sputo. Et Sed qm ex vbi
Aui. vidēt colligi declarādo augmētum etiam
quo ad digōnem cū augmētatur acetia. Et
igitur hēc rationabilis difficultas quomodo si

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

Responso
Sententia ad
quoniam.

augmētā spūū tūiorā mā: augmētā accīdē
tia: q: oppositū videt declarārū dicit hic Bēt.
z ita cū sequitur modiorior: q: in augmēto
p leuresis qū ad spūū pōt cōcurrere augmē
tū difficultatis accītiū: z rō huius est vt dicit
qm tūc augmētātū accītia plenies cū mare
ria magis fluit ad particulam lesam: iō qūis
spūū incipiat apparere digestibilia vt i aug
mēto: pōt mā tūc esse magis in fluxu q̄ erat in
pñ. z tūc simul cū digōne māe augebūtur accī
tia ppter multitudinē flūētis māe: sed dicitur
q hoc est p accīs ad augmētū digōnis: q: non
est pñs ad augmētū digōnis: ex se: immo vt sic
debēt minui accītia. S: istū augmētū accītiū
accītalr cōiūgit cū augmēto digōnis: q: accī
talr augef flūētis materie. Et ita saluar Anī. cū
dicit q augmētā accītia z augmētā spūū
f. in digōne. i. possibile est sic fieri: et dicit ipse
de facto se vidisse pleuriticis in qbus cū erat
augmētū digōnis fiebat additio in accītibz
de dolore: z malitia anhelit. z tussis: q: pl
erat id qd fluebat de noua mā q̄ id qd expue
bat. Et cōsequenter dicit q id cōe dicit qd in
pñ digōnis minuitur accītia nō est semp vep
verū possunt cōcurrere z nō cōcurrere z ita in
augmēto. De statu rñ dicit q nō ita se bz. f. qd
augeri possunt accidentia. quia tunc est fluxa
materia.

Responso
doctoris
pñs ad q
stionem.

¶ Sed re vera cū pace Bēt. z sequētiū cum cre
do q iste modus saluadi rectū nō sit cōueniēs
neq in facto cōtingēs: hz sit possibile in augmē
to digōnis etiā in p^a parte statim fieri augmē
tū accītiū vt declarabit: z vt voluit Anī. loz
quor: etiā cū nō reseruat mā: immo paulatīe cō
tinne expellit. Dico rñ q hoc nō pōt verificari
p modū iam dictū. f. per nouū fluxum māe ma
ior: f. q̄ sit id qd expuit. Et rō q me mouet est:
qm nō rñ declaraf augmētū digōnis p hoc qd
augmētā spūū: sed p hoc qd incipit remoueri
manifeste a subtilitate: addit in inspissatione
z addit etiā in facilitate spūū. f. ppter equa
lione q̄ sit in mā declinādo a subtilitate ad in
spissationē declaraf augmētū digōnis p mura
ri colorē: q: apparebat in mā in pñ: vt vbi pus
erat mā rubea sanguinea q̄ expuebat: cūz in ci
pit remoueri arubedine redēdo ad albedinem
z stat spūū subru. vel si est mā citrina a pñ cū
nūtat a citrinitate pura ad subcitritatē vt
supra declarātū est: tūc declaraf augmētū digō
nis: in nō est possibile neq cōtingēs q̄ si
mā erat pus vel sanguinea vel citrina q̄ fluit:
z cuius portio educit p spūū si plus fluit de
noua mā nō digesta: f. pportionali p^a: si prius
apparebat spūū crudū simp̄ indigestū: rub.
f. purū vel citri. purū: etiā flūet maior portio
ne māe apparebit salte eq̄ indigestū sicut pus
q: nulla impressio poterit manifestari de actio
ne caloris z digōne in mā ppter succedere aliā
mām pluriū q̄ritatis q̄ esset p^a. Nam si aliqua
fuisset facta ip̄sio in pre māe q̄ esset fluxa illa
ocultrabit a succedere noua mā cruda erit vt
manifestū est: z ita nō stant simul hec vtraq. f.
q̄ sit augmētū digōnis: vt q materia subtilis
inspissetur sensibiliter: z ita stat faciliō: exima
materie z stat declinatio in materia de colore
ru. ad subru. z rñ maior sit q̄ritas de mā subti
li sanguinea q̄ nouiter fluit vt manifeste cōstat

recte considerant. Et ideo si manifestatur acci
dentia digestionis declaraf q materia est flu
ra in qua imprimi vestigia digōnis z manifest
stat: z psequer cū de ista materia cōtinne fiat
minozario sequit q merito huius debet muo
rari accītia. Et si aliqū cōtingeret q apparere
gradū digōnis manifestū in mā ex cōuersione
a subtilitate ad mediocritatē vel a puro colo
re ru. vel citri. ad subcitri. z succederet postea
materia amplior ad p̄teritū q̄ erat fluxa: et
in quā erat imp̄ssus gradus digōnis ppter ali
quā causā vel ex malitia regiminis vel influe
riā faciētē agitationē z motū in humoribz:
dico tūc q nō pmanebit augmētū digōnis: z
corp^a als fuerit in augmēto digōnis: z hoc est
q: nō cōtinuatur excessus digōnis in materia
q sensibiliter manifestat: q̄ rñ excessus digōnis
sit necessarij ad hoc vt egritudo dz dici esse in
augmēto digōnis: vt voluit. A. 2^a pñ. cap. 7^a
de horis egritudinis: vbi declarant horas egritu
dinū p vba q̄ adaptari possunt ad tempa accī
tiū z ad tempora digōnis. nā declarās pñ^m
dicit. Et hora qd pñcipij est t̄pā in quo egritu
do apparet z eius silant dīsp̄sitiones et neq
apparet in ea augmētū eius: z hora augmētū
t̄pā in q egritudinis manifestat p̄sticio oibz
ra post horā: vñ ad ppositū reuocō: cū ap
paret spūū equalis subtilitē z cōtinne eq̄
crudum vt continue equaliter ru. vel equaliter
citrinum purum: tunc semp est in pñ: quo ad di
gestionē: f. cū addit sensibiliter in inspissatio
ne remouēdo a subtilitate z remouet a rubedi
ne pura redēdo ad subru. oī hora post horā rali
ter in redēdo: tūc est augmētū. f. igit prius appa
ruisset aliquid rectificationis spūū de sub
tili ad grossum vel de ru. ad subru. z sic non p
cederet in redēdo sensibiliter: sed ocultraret p
fluxum alterius none materie: iam nō a modo
esset in augmēto digōnis: ideo dicta Bēt. z se
quētiū est in hac parte nō pñ bñ saluari neq
sunt cōpossibilia si recte considerabis. ¶ Dico
rñ q p accīs ppter verificat dēf. A. qd in aug
mēto digōnis possunt in redē accītia etiam in
nō reseruatibus: qd est cōtra cōe dictū. p̄ alio
mō saluari. f. ppter ebullitionē q̄ cōtingit cum
mā digerit pōt fieri maior exēfio mēbz ppter
dicram ebullitionem q̄ pus esset a h̄q materia
etiā esset: q: magis faciet dilationē talis lebul
litio materie in casu dato q̄ faciat a dērumē
scētiā mēbz: et hō māe: vt cōstat intelligēti: et tūc
simul mā digerēt z accidentia augmētābūtur
de dolore difficultate anhelitū z tussis: paret ēē
nō flūet alia mā vt supponit: vel forte ppter
maiorē putrefactionē q̄ acq̄rit in mā suppo
to. q putredo z digestio simul in redēdū vt hō
die est cōia via: tūc ex maiori putrefactione in
materia saltē crescit aliqua accītia: vt de per
miratione mētis z syncopis: nō necessario aug
mētē accītia essentialia: z ita sufficeret Anī.
in declarādo augmētū digōnis māe: q̄ritā stat
augmētum aliquoz accītiū: z hec accītia in
statu non augebūtur: q̄ tūc materia non am
plius ebullit: z si sit maxime putrefacta: vt p̄z
fm alterū dnoz modoz intelligēdi. Et si sui lō
gior q̄ sperare parcat: q̄ ita oportuit ad decla
rationē huius difficultatis: z sic patet quā sit
principij z augmentum digōnis. ¶ De statu

De statio
declina
tionis.

De statio
termina
tionis
pleuritis.

aut digonis dicit Aul. amplius est eger expuit
spiritu facile maturu sim qd diximus de maturi
rate. i. qd est albu lene equale et plurimum. i.
spiritu respectu repositi pcedenti: qm digon in ma
teria et maturitas eius facit ut spiritus in maiori
quantitate expuat: et ut facile expellat: et quo per
digonem parat ad expulsionem. Et addit: et do
lor est levis. i. remissior factus ppter causas de
ebullitione qd dicitur est qd est remissior: id. i. ta
le tps nominat status et hora cunctus maturita
tis integre. i. non tunc est status sed est stat? digon
nis. ¶ Declinatio aut dicebat Ra. 4.º cõtinu
ris: declaraf hoc qd diminuta fuerit qritas
spiritus sup. cu diminutione accitru et iuxta gros
situdinem eius facilis est emissio absq; residuo do
loris. i. non amplius fit dolor: iam cõpleta est ter
minatio morbi et deuenit ad declinationes. Et
dicebat Aul. Et spiritus incipit minui in substã
tia sua aut illa facit aut. i. sup. et illa faci
litat et cu puatione doloris et cu diminutione
accitru: non iam declinat. i. tunc sumus in decli
natione: postea addidit. Et qd remouet spiritus
post remotione illor accitru oino: tunc iam cõ
pleta declinatio. i. est completa declinatio: im
mo iam intrabit latitudine cõalescencie: tota
sententia est clara si declaraf quare posuit illaz
pncipia: cu illa facit et qd pnsuit. hoc ideo di
xit: qm l. spiritus incipit minui stare ista substã
tia qd pns. i. eque grossa materia sicut pns nisi
esset equalis facilitas in spuro: vel ppter ino
bedientia instrumentor vel debilitate virtutis
non deberet dici ppter declinatio: qm tunc cõtinu
geret egru mori: ut supra dictu est de mere Raf.
4.º cõtinu. cum dixit. Dico vidi in plenitudo
non est securitas in spuro si virtus fuerit debilis
et ideo signat posuit cu illa facit. Et hec
sufficiant de hõis et repositibus pleureis: et sic
est expeditum: etia ppter de signis terminatio
pleureis et resolone. ¶ Signa et terminatio
nis pleureis insensibiliter stat manifeste ex res
missione accidentium pleureis et in totus ipso
rum remotione.

¶ Restat igit ut. i. ponant signa terminatio
ei? ad collectionem: et de his dicebat Hipp. 2.º pro
nosticoz ter. cõmẽ. 49. ois dolor: pdictor loco
rũ. i. partu pectoris si supniente spuro vel so
lutione vtrius vel nōmo adhibito et que liber
cõperenti medicamine sup. de dicta et alijs si nō
fuerit diminutus. i. dolor: pus. i. sanieubi fuit
rũ denũciat. Et dicit Cõmẽ. in cõmẽto. et suu
ba egregia qd hoc d. intelligi qd talis dolor nō
pseruaret et aliqua alia re. i. diuersa a m̃a afa
tis: qm forte tunc posset dolor pseruari: et tñ m̃a
nō duceret ad collectionem. Et addit Cõmẽ. vtri
ficado qd ille egritudines. i. cu saniant sunt me
die. i. in malitia inter egritudines qd cõsumunt
cu facilitate et velocitate. i. insensibiliter vel cu spu
to et inter illas in qb? nō est saluatio. ¶ Et ean
de finiam posuit Raf. 4.º pñess. cu dixit. Et si
de dolorib? pectoris et pulmonis mitigatio nō
fuerit facta p spiritum aut p solutionem vtrius: aut
p diminutionem aut p calefactionem. i. ad sup
puracionem. Et addit: et est bonu verbis: cõsiderã
dum est in hoc qd si cu fuerint significatiões
salutis. i. cum tali dolore qd non remouet. i. non
mitigatur p ea qd dicta sunt de spuro solone et.

si fuerint significatiões salutis qd supra dca sũt
de tolerancia infirmi et tunc declinabit passio
ad putrefactionem: sed nisi fuerint significatiões
salutis cu eo oino declinabit ad piculũ. ¶ Et eã
dem finiam accepit Et Aul. qd in ca? de signis p
muracionis dicit. Et ois pleureis cuius dolor
nō qescit p spiritum neq; minutione neq; per alia
tunc sphaera ex ea saniostrat. i. collectiones aut
morre an ipam fin reliq; significatiões. i. bo
nas vel malas: ut dicit Rafis. ¶ Et qd? verbis
aucto. expse colligi pdr: qd cu m̃a d. ad colle
ctionem pñeri aliqñ antea p tps de ipsa vel fñi
p spiritum sensibiliter educit: vñ nō simplr semper in
ralib? spiritus retinet vsq; dñ sit facta collectio
ut aliq credunt dicetes qd cu m̃a ad collectionem
deducit tota m̃a reseruat ad vñã creticã expul
sionem: nō est semp verũ: imo aliqñ p m̃a p tps
sensibiliter resoluuntur per spiritum: postea alia p
collectionem facit. ¶ Et tunc declarando tps
qd ad collectionem venit dicebat. A. in pñ? ca?
pituli allegati: qd nō expuit sup. infirmus spū
rum laudabile velox et nō mndificatur in. 14.
diebus. i. nō curatur: immo pmanet accitru
essentia vel sup: acriam sup. factis que fñda
erant regut de flõmũ et alijs: tunc iam pñura
tur ad collectionem. Et hec erat finia Hipp. 4.º
affo. in affozimmo. Quicũq; pleurici facti non
purgantur in. 14. diebus: hi in empima trãseunt
i. in collectionem et aggregationem saniei in lo
co. s. apatis: et tbi sumitur empima impropie: et
hoc totum intelligit si pleureis fuerit verat ex
parte situs et ex parte materie: qm in nō vera
maxime ex pte materie nō semp terminatur ad
14. diẽ immo vt sepe vltra extendit. ¶ Sed de
pñ? collectionis ponebat Aul. signa in ca? alle.
diceno significat initium eius in accensione. i.
in collectione vehementia doloris prius et dis
scultas anhelitus et cõstrictio eius cu vehemẽ
ria se. et. Et aliquorrens pñurio ronis et vigi
lie et granitas que sentit in loco: et hec etiã acci
dẽtia manifestant in pñ? status digonis m̃a
etiã si resolueret ex nã ipsa? m̃a rati putrescen
tio vt supra dicebat: l. ppter etionẽ ipsa? vt tñc
dicebat accitru minuant: sed qd sit collectio et
m̃a retinet tñc necessario hec psequunt: ppter
ea qd tñc m̃a ebullit: et nã laborat in cõplẽdo di
gestionẽ: et hoc est i pñ? stat? nō tñc accitru fñit
difficilia: vt dixit Gal. in cõmẽto affo. Ubi er
go fin acumẽ et. Sed qd m̃a est pscere digesta
est in fine status: tñc declinat dicta accitru: vt
fuit et finia Hipp. in affo. Circa qñationẽ saniei
doloris et. tñc angustat granitas in loco: qd
m̃a nō amplius extendit: immo remanet inspissa
ra cõpacta granitans. Et hoc innuebat Aul. cu
dixit in ca? allegato: et qd collectionem facit. i.
congregatur materia vel est cõgregata et cõple
tur collectio. i. materia est complere digesta qe
sunt se. dolor et granitas augmentatur.

¶ Sig? nō eruptiões et tps ei? et declarant
ab autorib? differẽter itelligẽdo de eruptiõe qd
fit per nãm et nō per artẽ cu diuersa ingenio in
nãtribus ad eruptionẽ de qñua. als dictu est: s. de
ea eruptione qd fit a nã quãrum ad tps dicit
Aul. et ruptura saniofi. i. collecti apatis in die
7.º. s. a pñ? collectionis vt statim post dicet est
ex eis que numerant in raro. i. rara cõtingit: et
addit qd pñ? post id est vsq; ad. 20. et. 40. et. 60.

De signis
eruptiões
pleurcis.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradt.

dies. Et idem voluit Hipp. 2.º pñsticorū ter. cō
mē. 33. cum dicit. Apoptematū qdā in. 20. qdāz
in. 40. differit rupturā: qdā in. 60. ¶ Et talis
diuersitas sumit ex parte diex pñcipalī: vt ibi
dē voluit 2.º dñe. in cōmēto. s. ex parte mēbrozū
in qbus est apā z ex parte materię apāris: qm
in mēbris calidiorib⁹ citius cōplect saniofitas
z velocior: sit erupcio z qdāqz hōm est frigid⁹
z durus eius saniofitas sit tardior: z rupturā
pār: z ita si accidit apā ab humoribus calidiori
bus saniofitas est velocior: z si a frigidiorib⁹ ei⁹
saniofitas est tardior: z dicebat ibi. Gale. q. ille
differēter sumitur ex his q sunt intrinsecus: s.
alīe smuntur dñe de velocitate z tarditate ab
extrinsecō vt ex etate z nā. i. cōplone in regione
z dispōne aeris z virtute infirmi zc. ¶ Sumit
etiā diuersitas ex parte accitū. nā dicebat. A.
z pñ plus fuerint accitū collectionis vehē
mentiora erit erupcio velocior: qñ plus fuerint
leniora erit erupcio tardior: ex qbus abis au
croz pōr colligi q pleuretis s. a simpit: q. ex par
te materię z ex parte situs talis debet termina
ri post pñ collectionis ad rupturā vt plurimū
in. 20. die. z illa q est pleuretis nō vera simpit
vt pēdēs ex materia grossa frigida p essentiam
z in mēbris exterioribus: debet p rptionē ter
minari in. 60. z ea q est fm qd vera vel non ve
ra vt pēdēs ex materia calida: sed in mēbris
nō calidis cōtēta vel ex materia frigida: z in mē
bris calida cōtēta vt plm debet terminari in
40. sed ne cōtingat deceptio dñi signanet qd
post pñ collectionis debet terminari ad. 20.
vel. 40. vel. 60. z nō dñi absolute apāta termi
nāda ad rupturā debere terminari ad illos ter
minos: vt aliqui voluerūt faciendo cōputatio
nem a pñ morbi qm ex snia hāp. declaraf qd
cōputatio ad tpa rupturē dñ fieri a pñ nō ab
solute morbi: sed a pñ collectionis si subtiliter
z cū sapore intelligant verba sua: dñt sic. Qp
ergo medicū diem pñcipiū nō ignorare. s. dies
pñcipij collectionis: vnde clarabitur p hoc qd
addit. Et in quo corpus pñ habuerit. s. feb. ca
lide aut frigide: aut p infirmū sup. opz cognos
cere qñ z quō inceptit in eodē loco dolores et
pñctiones sentire: addit. Et nota verba hęc effi
sup. q dñta sunt pñcipia collectionē indicia
i. sunt signa indicia pñ collectionis: ex quo.
s. a pñ collectionis cōputanda erit tibi nñcia
dies. s. erupcionis: z id addit: z hāc. i. ex hac cō
putatione erupcionē expectabis in pñdicta tpa
z ita voluit q in pñ collectionis dñ fieri cōpu
ratio ad diē erupcionis z nō a pñ morbi: z de
clarauit pñ collectionis pñfirmū diuersio mō
se hęc ab eo qd prius se habuit: q. s. p magis ca
lere vel magis frigere: z q inceptit in eodē loco
signāter ponit in eodē z dolores z pñctiones
sentire sup. vehēmentiores q pñ. s. qñ inceptit fie
ri collectio: qm antea expuebat mā z nūc retē
ta colligitur: z ita salte inceptit dolor esse magis
aggrauatius: qm vbi prius erat mā dispersa
p diuersas porositates mēbz apāri iaz recipit
in vno manifesto sinu tota: z sic magis graui
rar: z sic ex alia parte cū ducit ad saniationē: p
pter ebullitionē q est in ea acqñf extēso: sit et
extēso mēbz maior: z pñr maior: pñcio: z sic ra
lia sunt indicia pñcipij collectionis: z ita etiaz
sit vehēmentia se. z ppter maiore putredinem

z ppter maiore dolorē: z ita maior: sit difficul
tas in anhelitu z pñsticio maior: vñ opz dupli
care anhelitū in attractione aeris ppter pñra
tē z cōstrictionē ei⁹: hęc igit oīa sunt signa pñ
cipij collectionis. Et totam hanc sniam mani
festant Aui. in pñ capli de signis collectionis
z erupcionis. nā post q dñt qñ nō expuit spu
tū laudabile velox z nō mūdifica in. 14. dieb⁹
tunc iā pñmurat ad collectionē: addit z signifi
cat in tñtū eius. s. collectionis in accessione do
loris vehēmentia prius. s. habiti z difficultas an
helitus zc. Ab hoc ergo pñtū collectionis: qd co
gnoscat ex dictis snia est cōputatio differēter
ad diuersos terminos rptionis fm diuersa
tem inā z situs vt dictū est supra: pōr tñ veloci
tari z tardari erupcio fm occursum causarum
erupcionē faciētiū: de qb⁹ supra dictū est vt de
casu vel percussione supra locū apāris vel fori
clamore zc. ¶ Sed de signis spālīb⁹ erupcionis
dicebat Aui. Enīq. rñpiti accidit tremor: diuers
sus z dilatat pulsus: cū diuersitate sui. i. sit tres
mor diuersus. s. ab eo q sit cōiter in pñcipio po
xifino: q. in pñcipijs paroxifimoz sit cōis so
ri vbi tremor sequētur rupturā z erupcionem sa
niet sit solū circa mēbra cōiuncta loco apāris
ad que effundit mā saniofa. 2.º ppter pñctionē
z acuitatem ipsius saniei subito impimentis
sup: a dicta membra ad que fluit z in qbus res
cipit: z ita est diuersus: l. z etiā posset intelligi
aliter diuersus fm eius tremoris diuersitatem
in diuersis mēbris facit ex diuersa impiffio
eius saniei in diuersas partes eoz: z ita pulsus
dilatat: q. minuit extēso in arterijs rupto apā
te: immo videntur arterie aliquatū hñctari p
humectationē panniculi a sanie erupit supra
diuersas ptes eius: z ita pñr mollificant arte
rie: z ita pulsus dilatat cū diuersitate sui. i. ine
qualiter dilatat z cadit vīrūs. s. sensibit pñ
pter subitū occursum saniei pñgentis supra: dñ
uerfa membra: z debilitat anhelitus. s. a veloci
tate vel frequentia. i. sit tardior vel rarior: quia
minozata est cā coartationis: vt pñr ppter m
pñram apāris. ¶ Et addit Aui. vñ pñgens
inruptura apāris qd videt extraneū dñt. Et
multotiens accidit se. vehēmentis. s. ppter ru
pturā: qd nō videt rōnabile: ex quo sanies nō
luant vnita z vaporans p venas vel arterias
ad ipm co: sicut faciebat ante erupcionē. Et ad
ducit rōnem huius cōingentie. s. q ideo acci
dit aliquotiens vehēmentis febris p rupturā: p
preea qz mā. s. saniofa mordicat membra sup
que fluit z mordicat apā. i. diuersas ptes mem
bz apāri ad quas sup. attingit rupto apāre vbi
prius nō attingebat. Et ita ppter dolorē pōt
augeri febris. ¶ Et hec ruptio que fit vt pluri
mum sit ad spatiofitatem pectozis: vñ sepe sit
empima vt infra videbit de causis empimatis.
Et si materia fuerit plurima que subito effun
detur z virtus fuerit debilis sepe adducit ad p
nitiem p viam suffocationis. Et qñq. educitur
materia p erupcionem ad vias vrine vel eges
tionum: sicut etiam aliquotiens sit ante exi
tionem: z tunc percipitur pñctio in illis vīs z
exitus materię per easdem: z aliqñ permutat
tur ad cutim z iugina. Nam si videris renos
nem dñt Aui. ad myrach z hypocistria er cas
tim z grauitatem indicabis exitum apud inā

designio i
erapionis
designio
cilia.

Tota
deatre.

Quina et crura: et tunc est bona significatio. Nam addebat ipse quod declinatio ad ambo crura est ve hemis significatio ad incolumitatem. Et alii quod declinat man ad supiora ut ad cerebrum et partes capitis et est mala significatio. Nam stantibus accitibus de difficultate ambulationis et posttricio ne eius si succedat foda cum calitare supiorum ut colli et faciei: et postea minuant mala accitibus pectoris: tunc dicit Aui. prendit. s. feruit ad declinationem man ad partes aurium et capiti vel sup. cerebrum. Et si non appuerit a pavel eritura i prius capitis vel aurium: tunc signum est quod man declinat ad cerebrum: et maxime si addat pmitio rationis cum alijs signis apertum cerebrum: et interficiet plm in scdo aut in tertio.

Signa indurationis sunt manifesta ex his quod supra dicta sunt de frenesi et squinantia et reliquis: maxime quod se. et caliditas paulatim declinat donec omnino deficiat: ita dico de velocitate et frequentia in anhelitu et erit priuatio spiritus et remanebit granitas aliquid in loco in quo fuit apostema: neque similiter difficultas anhelitus in totum remouebitur.

Signa crisi habentur quasi ex dictis et laudabilis et sythomatice de signis bonis et malis superius habitis et ex alienatione nocumentorum vel augmento ipsorum post crism: etiam de crura vel tarda futura crisi dictum est supra: quoniam maxime colligitur et veloci et cita apparatus signorum digestionis in materia vel tarda. Nam spiritum subribentem si continuo appareat inchoat rem ab huiusmodi: et si tarde tarditatem significat: et ita de reliquis dicatur correspondenter. Et hec de signis sufficiant.

Cura. Accedendum nunc est ad curam eius quod complectitur duo principalia. scilicet dietam et alia medicinalia: circa qua dicta sunt primo obseruatur quod si apertus est fuerit primitia de calefactione infrigidantibus et alijs: illud abijciat perhibedo etiam oem tale cum obseruante vel efficientie sue immediate fuerit obseruans suem diatam: immo totum regimen vertendum est in oppositum. Et dicebat Aui. 4. primi. ca. 25. loquens de cura occultorum apertum: opus ut ea huiusmodi a balneo vino et moribus corporeis et aialibus superfluis sicut ira et sibi sibi bus caueat. Et vitandus est ois aer grossus nebulosus vicosus et quicquid huiusmodi inteream gloriare: puta caliditatem vel frigiditatem et dicebat Aui. in ca. primo. dirigitur eis temperies in aere et timeatur acutitas in ipso ex multiplicatione bores et auctus in quibus possibile fuerit: fiat elongatio a fumis et vaporibus et ventositate: sicque aliqui tunc sunt diuersa tempera plenioris et diuersa accitibus eius: opus aerem aliquatim ad calidum vel frigidum inclinari. nam in primo fluente man calidum vel plerumque verissima melius est aerem ad frigidum super declinare: et maxime si coniungatur frigus ve hemis cum tussis sicca: quod si man fuerit magis frigidum et appareat spiritus manifestus de man apertus dicitur pariter ad calidum declinare et considerari prius et quocumque sit dicitur pariter ad humidum declinare ad lenitionem parrium pectoris: quod si talis non fuerit artificialiter preparatur sicut alio sepe dictum est. Circa somnum et vigiliam dicatur quod vtraque excessus facta nocet: tamen somnus in percessu cum queritur expulsi dicitur esse interceptus:

ut dicitur est supra in ca. de asmate. ne materia retineatur: et eo tempore etiam somnus super locum doloris ad maturationem iunat calefactione illius latet inuatur etiam ad expunctionem confortando virtutes naturales: et comprimendo locum apertis facit ad expulsiorem: et ita ad illam intentionem et vigilat de beatu iacere etiam supra latus egrum. Sed in primo fluente man tunc augmento sepe proceffus somnus propter vehementiam doloris: et tunc est querendus accubitus secundum quem melius quiescat eger: postea sunt vigilie corrigende si fuerint superflue secundum modum quod dicitur infra circa intentionem accitibus. Morus autem est in omni apertis in conueniens nisi cum queritur aliquid crispio apertis et expulsiore mereretur: quoniam fluente materia morus augere fluxum eius: etiam ipsa fluxa prohibet digonem eius: ideo vtrique dum saltem apparebit signa collectiouis dicitur prohiberi morus et procurari quies. Repletio in illo casu est multum nocua et lenitio vetricis in casu inuaturina. Nam dicit Aui. et opus ut prohibeas inflationem super vetricis. Et addit: et scias quod fumus fecis et eius inflationis nocui sunt valde in hac egritudine ideo procuranda est lenitio state vetricis stipricare cum lenitibus per superius et per inferius tamen moderate: quoniam super dicitur est huius morbum: ut dicebat Aui. consuevit fluxus sequi immoderantia. De passionibus aialibus idem dicitur est generaliter: maxime fugienda est desperatio et suspitio et timor moris tristitia et sollicitudo: hec oia sunt in omni tempore eius multum nocua propter causas notas considerari. Circa cibum et potum est primo commemorandum de doctrina tradita ab Hippocrate. affo. circa dietam conuenientem in morbis acutis. Nam quoniam morbus fuerit acutus: ratio constare debet de iera dicitur esse tenuior: et contra quoniam morbus est remissior: et accitibus eius ratio copiosius dicere possumus ut fuit supra affo. Ubi ergo secundum acumen egritudinis continuos et vltimos labores habet vltima et tenuissima dieta necessarii est vtrique: vbi non nocet. Quia igitur in tribus primis diebus vtrique ad quartam iste morbus quasi videatur de acutissimis merito accitibus: et maxime loquendo de pleniori verissima: idcirco quasi vtrique ad quartam vtrique est dieta tenuissima. si dieta multum appropinquare tenuissimi: quoniam in nullis morbis duratius saltent per tres dies secundum ordinationem dietarum per modernos medicos est ordinata tenuissima dieta quod est nihil dare: et tempore antiquorum talis ordinare: et hoc est scilicet rationabiliter: quod hodie corpora et secundum spiritum cuncta et discerant vtrique dietera grossiori quod facies bant tempore antiquorum. Et proinde propter istam causam confirmari moderniores ex sua libere. ter. com. m. 19. scilicet regimie acutorum: propter hanc considerationem ad obseruandum dederunt dietam grossiorem non tamen famis: immo etiam egritudo ita quod illa dieta quod conuenienter debebat in morbis pacatis iam conuenit in morbis acutissimis: et ista quod conueniebat in acutis absolute iam conuenit in pacatis. Nam dicebat Hippocrate loco alle. idem secundum consuetudines in dieta: dicit etiam adesse sanitas secundum inuenerit dicitur pcedere super medicos. Tunc ergo ex dieta in famis maxime diuersitas super sit et alia huiusmodi videatur quod magis necesse est fieri in morbis et maxime in pacatis: quod quidem facile est deprehendi. cum igitur dieta declinat ad latus tenuissime ex doctrina habita in commento affo. Tenuis certe dicere et conuenienter antiquis videbat

Primapars practice Joan. Matthaei de grad.

Nota.

No. bene.

**No. bñ dñ
crū An.**

tur ppter acuitatem morbiā ista puenit debis
te acutissimis terminabilibus ē in tertia : Et
l3 hi morbi vt plm non sint parati terminari in
tertia die: immo longius vt vñz est supra qz
ē maxima seuitas accidētium sit i talibz mor
bis in primis tribus diebus vt supra declara
tum est: quoniam cū incipiunt apparere sig^a di
gestionis q vt plm incipiunt apparere in quar
ta iā transierunt tria pa rpa accētium z mor
bus tunc est in declinatione: idcirco maxime in
his tribus diebus vtendū est tenuissima diēta
ad modū expositū. Et pinde Rāf. circa rectum
vt vidistis constante virtute ordinat aqua ord.
sufficere vsqz ad quartū diēz postea grossi^a pos
sumus diētare: z hoc semp intelligat pstate vir
tute: qz alio pporteret ē in primis diebus aliqñ
magis nutrire. Perinde Mch. ordinans diētarz
dicit q opz nutrens cōmēsurari fm cōsidera
tionem aut ad morbū aut ad patientē. Ad mor
bum quidē aut fm quantitatem acuitatis aut
fm horas accessus z recessus eius. Et addit: m
tudo quidē acuitatis facit necessarias subtra
ctionem nutritiōis sicut paruitas eius. i. remiss
io acuitatis multitudinem sup. facit necessa
riam. Nam dicit de mentē l3vp. f. primo regimi
nis acū. Si apud vehemētiā dolor z acuitatis
cibus detur: est ponere egrū ad desperationem
z mortē. Et rō est An. clara intelligēti z ipe de
clarat vt videbis loco suo. Tandē suam posuit
in ordinatiōe diēte i hoc morbo: qz eius ordina
tio i hoc morbo ē maxie necessaria de sic. Et mē
sura nutritiōis nō multiplicet imo subtilices
scdz qd necessariū facit mltitudo acuitatis egrī
tudinis z prauitatis eius z accidentiū ipsius. Et
addit: declarando q ē in plenēss quēta oz diē
tam esse multuz tenuē ppter timorē ne augeat
dicit. Nā si ipa fuerit qeta leuis facilis cibabz
ipm cum aqua oz. excoctat decocti valde: si
fuerit inquieta sis contrētus aqua oz. sup. leuis
decoctionis: qz min^{us} nutrit q pma vsqz quo de
claratur tibi dispō ppte fm spiritum. Nam tūc
sup. manifestato spūto z minoratis sup. acci
dētibus: scis necessariā esse virtutē. f. pferant
dā cū cibo. Idcirco addit nutritas ergo sup. tūc
cū aqua oz. exco. sup. z valde decocti z cōfora
sup. virtutē: z si retineat sup. spiritū iterato subri
lia regimen z sio pētens aqua oz. sup. dicta z s
rupis qm potes. Ecce quōd caure pcedit i diē
tando: qz est maxima pars cure. ¶ Sed nota su
gulariter vt est ex cōi doctrina l3vp. z Bal. zvlr
oim illustriū medicorū q in casu tali nūqz ē diē
tandus eger cū kist ord. stare ventris stipicitas
re: qz imminet magnū periculū ppter inflāma
tionē als inflationē eius. Sed in pcessu possu
mus magis ingrossare dādo nō tñ aqua oz. sed
ē farinā de ordeo cū zuc. Et aliqñ possumus
addere de amigdalato maxime in manes: si fue
rit fe. satis vehemēs loco amigdalari faciam^{us}
emulsiōē seminū cōiūm frigidū z ma. Et si con
iungeret tāra calitas z vehemēs sitis vt super
fluerent vigilie. addant in emulsiōibus semina
endi. z papaueris. Et nota hic qz l3 semē ēdūie
admitrat ab auctoribz. Et ab An. tñ aqua. endi
nō laudat: imo in sermone de cura doloris pec
toris dicit An. Ea autē qb^{us} est abstinentiū est
sicut portulaca z aqua endiuiē qb^{us} est infri
gidario z inspissatio: l3 dem. ibi dicit q per endi

uā intellexit An. lactucā. Et addit: z opz vt sit
tua magnifica inrētio ad hoc vt spiritū facile sit
z hoc in medicinis z in diētarz ita semē nō tñ
inspissat sicut aqua ipsa. Talē ē ad debita diē
tā magis nutritiō aqua tritici z candarū: ēē
aqua decoctiōis maluarū z bleraz z aqua cucur
bite: z in pcessu farina cādarū z farina fabaz
si fiat ex eis pulres semp cū zuc. Et in fine febvis
dicit Mch. pñt exhiberi pulmēta cū modico bu
tyro z tandē exhibem^{us} panē coctū lotū tribz vel
quattuor: viciū cū aq cocta ad extractionē fermē
ti vt dicit est circa l3am: qm vt dicit Mch. in
hoc ca^{so} panis azim^{us} nō puenit p hoc qd iussit
z fermētaz nō dz dari: qz facit aptiōē aparis
aū digōnē: tādē audent^{ur} in pcessu magis ad bro
dū pulloz radē ad pistatas: hec q dicta sunt in
reliqñ in plenēss vera a mā calā. Sed i plen
reñ flārica dāda est aq cicez rub. Et z oz. sit^{us} semp
intelligēdo de excoctato: qz cocter nocet cāne
pulmonis sua asperitate: vsz ē ius caulū z cū
oleo de amig. dul. Et etiam si cibentur cū ficla z
cū hysope vel decoctionibz eoz est eis bon^{us} cis
bus cū melle: in mā mellea. vsz buglossa z lupu
li simul cum alijs que dicta sunt. ¶ Porus autē
bonus eis est aqua zucā. z aqua mellis z inlep
subtile: z aqua oz. subtilis. Et hoc bene nō. q po
tus nūqz ē esse frigidus nisi vbi sit vehemē
tia sitis cum vehemēti inflammatione: nā tūc
poteat dari frigidus mirtus cum orimelle sim
plici vel sirupo acetofo ad remouendum nocu
mentum eius frigiditatis addendo subtilitātē
z penetratiōem: sed his non stantibus nō qñ
frigidus sed in estate repidus z in hyeme calid^{us}
A vino omnino cauendū est nisi in declinatio
ne manifestat: tunc dandum est vinum album
subtile dul. mirtuz tñ cum aqua plurima nisi ri
meamus opilationem epatis z splenis. Nā ipm
est magis adiuuans ad pncipiū vt dicebat. A
Sed si epar aut splen fuerit infirmum loco vini
dulcis exhibeatur vinum aquosum. nam ipsum
est confortans virtutem plusqz aqua vt vult. A
z in ipso est incisio z subtilitatio. ¶ Inter fru
ctus valent iuiube bene mature z reliqua dicta
supra de ruffi calida z postea granata dulcia nō
disconueniunt z passe sine arillis: z maxime in
materia frigida vel in declinatione. Et ista res
gula est obseruanda cum cautela etiam in con
ualescētibus pleuriticorū dimittēdo falsa acu
ta z hūdi. Nā de his An. vltra mediū capli de
cura doloris pectoris. Et opz vt caueant in con
ualescētibus pleuriticorū falsa z acuta z faturi
tas z repletio saturitatis facientis mauleam et
ventrositas z humus z vor alia z sufflatio fortis
z coitus. Nam si recidantur addit rectus sup. p
pter inordinationem talem moriuntur. ¶ Et ita
canendum est a stipiticiis cibis: qm vt narrat
Rāf. 4° continentis: quidā factus san^{us} postqz
medicus consentit vt darentur sibi lēricule mor
tus est dicit sic. Nutrientia grossa l3 pferre
magis virent sup. qz hūmida: spiritū ē ingross
sant z ipediūt: vñ expedit vt emrent hūdi nū
trimēta: addit: qm qdā medic^{us} sūstēre pariente
pleuresim in declinatione pfecta eius passiois
ita q nulla alia cura indigebat nisi ad expnen
dum hūdi humores solūmodo q maturi fue
rant deditē de lēriculis pfectis cum aceto ad
nutrimētū z inde cessauit spiritū ob ipedimētū

De egritudinibus pectoris et pulmonis. Fo. cxcij.

ipsum nutrimentum: et causa fuit ad mortem ipsum in tota nocte ob culpam medici etc. Et tunc quidam modernorum laudant ad repercussionem lenti culas coctas in aceto: et male propter nocumen-
ta que sequuntur ex stipricis medicinis: de quibus etiam dictum est supra. Et hec sufficiant quanta ad dictam.

Medicinalia. Circa vero medicinalia ca-
rentio est phibitio apatis. 2^a interio est si non
potuit phiberi in totum apam interio est ad cessa-
re faciendum ne augeat et insensibiliter resoluat: quod
si phiberi non poterit quin ad complementum ve-
niat tunc stat interio de adhibendo studio ut ma-
resoluat per spiritum: quod si per spiritum retineatur et
peritudo iam fiat in apate. tunc curandum est
deruptione apatis facta tunc prius digone com-
pleta: postea de completa mundificatione etiam per
spiritum: quod si mundificari non poterit: dubium est
ne trasit in primum. Cuius oes interiones col-
legit Ras. per ordinem 4° principis applicando
partem vnius textus cui alio sibi precedenti per
columnam dicitur sic. Dico quod in primo pleureti cu-
ra habeat ad phibendum quod non fiat apam: ideo ne
cessaria est minoratio etiam purgatio etc. et ante per
columnam dixerat: dico quod pleureti huiusmodi et
terminos. nam si acciderit apam tunc dignum est ut
studium adhibeat ad faciendum cessare esse eius
et ut declinet ma ab eo et super resoluat insensibi-
liter: sed si esse suum complementum habuerit. i. ia
si fluxa ma in totum cura fiat ad maturandum ipsam
ad digerendum manum et purificandum per spiritum. i. re-
soluendum: postea addit: quod si stricte fuerit spu-
ritum et nihil expuerit partem ultra quod fuerat: er-
re vehementer fuerit feb. cui dolore non sit quod putre-
do incipit fieri in apate: tunc super. stat indige-
ria completere maturacionis et tandem rutionis:
et ad declarationem eruptionis dicitur: et si mi-
tigata fuerit abundancia febri et postea erit
tunc fuerit rigor etc. sequenti et angustia anhelu-
tus tunc notum sit quod emanavit putredo: et super.
stat interio absterionis et complere mundificatio-
nis. Addit: si vero purificatio eius facta fuerit
velociter per spiritum bonus erit: sin autem pas-
sio convertitur ad primum. Cuius autem in-
tentionem de phibitione apatis cum incipit do-
lor cui reliquis accidentibus pleureti essentiali-
bus finit. Adhuc. complere principium due interioes.
Una est administratio medicinarum mebris levis
confortantium et virtute eius: et coadunantium
fluat ma ut sunt empla exterioris repercussiva ap-
plicata ut cum lerbis excoctis coctis cum ace-
to etc. 2^a est diversio mae fluentis: et intentio per
proprie respicit etiam ipsum mebrum ne recipiat: et
etiam completere pulsum aut per trasmissum illi: mo-
do etc. 2^a autem est per diversione fac-
ta ad phibitionem apatis per tractum eius ad opposi-
tam partem. Cuius de 2^a interio est dubitatio
inter medicos. nunquid repercussiva in casu
conveniant. Ad parrem affirmativam est. d. Adhuc. et
quidam practici etiam contra scribentium. Sed
ad partem negativam videtur sensa illustrum medi-
corum qui in cura huiusmodi repercussiva non applicant
sed magis anodina exterius pro mitigande do-
loris et interius lenitiva et nequaquam stipricis: ut
per 2° discursus super. et d. in 2° regis acutorum.

Et si dicat quod super. in ter. com. 5. eiusdem lauda-
uit ordem et orobis in fusa in aceto que vident
stiprica: dicat quod non applicavit ea ad repercussio-
nem et confortationem membrorum: sed magis ad
resolutionem et digonem materiez grossarum et
humorum viscosorum: ut voluit 2° com. d. in co-
dem comento. Nam dicitur: per 2° vtriusque istis spe-
ciebus vaporacionis in eo in cuius mebris in-
firmis videris aggregatos esse humores viscosos
grossos: et ita non affirmat istud in primo fluen-
tis materie: ut per 2°. Et Aui. 10. tertij. tractatu. 5.
vbi nullibi reperit quod in primo huiusmodi apam appli-
cet repercussiva exterius proprie stiprica: imo primo
et maxime emplum quod applicat in primo fluente ma-
teria calida est cerotum factum ex oleo viola. et cera
colata. nam tale infrigidando humores aliqua-
liter ingrossando facit ad phibitionem fluxus: sed
non est medicina vere repercussiva: immo leniti-
va: ut per 2°. Et addit: deinde gradatim perveniat
ad adipem et mucilagines: et ideo non nitur exteri-
us applicari stiprica. Cuius etiam phibitio ex-
preste exhibitione stipricorum. nam in cura coram apam
tunc partium pectoris dicitur: et eis que cursum me-
dicinarum prius procedunt super. in casu sunt omnia
que mundificant et remouet asperitatem et leniunt
in gradu primo sicut aqua in infusis et violis etc. et in
fra in cura pleureti in interione etionis cui alio
quoricens debet esse stante alio humore peccan-
te a natura sanguinis loquendo de ea ad quam re-
spicit dicta etio dicitur: si est humor alius. s. a san-
guine vel super. separatus a natura sanguis est etia non
cum his que sunt sicut mirabolant: neque in quo
sit stipricas: immo cuius est in quibus est cum solu-
tione lenificatio: et in sermone continuo de cura
doloris pectoris in primo dicitur: et maxime quidem
erroris est tribuere infrigidantia a vehementia ut
si in factis ex colera. et addit: et non detur in portu
infrigidantia stiprica: et postea ponit vnum dictum
quod videtur contrarium huic determinacioni:
dicit. Et cibi eorum sunt lentes cum acetositate
et similibus: dicit Ben. quod talis cibarius non est sti-
pticum propter acetositatem: sed verum est ut di-
citur: quod ut plurimum non convenit: reuera credo quod
dixerit contra scientiam: quoniam acetum per penetra-
re facit aquam frigidam: tunc cum coniungit stipri-
cis credo quod asperitatem faciat ideo credo quod talia
grana nequaquam conveniant pro cibo: ut etiam colli-
gitur de mente super. primo regiminis acutorum
laudando 2°. supra reliqua grana marime pro-
pter eius lenitionem in decoctione. Et expressius
Tommen. d. in comento: et est comento. 19.
vbi dicta grana de lenitibus etc. vituperavit in ca-
su: et idem Serap. in ca. proprio post stomias: et post
illud damus infirmo decoctione ex infusis se-
besten et pass. et addit in processu: et confert ei quod
habet hanc egritudinem ex cibis qui est humi-
dus etc. nunquid de stipricis faciens mentionem. Et
ita credo illi ter. Aui. esse incorrectum: et quod debet
legi negative et non affirmative ut sic corrumet
litera: et non dentur in portu infrigidantia stipri-
ca: et cibi eorum non sunt sicut lentes cum acetosi-
tate: et de his similibus: quoniam forte quidam antiquorum
posuerant: ut etiam imitatur est eos. Adhuc. vel pot
dici quod textus sicut iacet est verus: in intelligendo
quod illa negatio non. cum textus dicitur: non detur
in portu etc. etiam cadat supra positione alias
sequente: illa. s. et sunt cibi eorum etc. sic quod totus ter.
B ij

Cerorum
Aui. qd ap-
plicati in
capio pleu-
retis.

Nota con-
tra Aui.

ortula
324

Corruptio
anis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

ille sit negatiuus: ita etiā sentit Malpabas 6°
practice: vbi interius exhibet lenitiam tñ: ita
Aler. z idē Azara. sentit exhibendo decoctiones
passularū z iunibarū zc. postea isti oēs exterius
vt Serap. Malp. Azara. ponit emplm qd posuit
Aui. ex cera z oleo vio. aliq addunt dragagariū.
Aler. posuit somētationes resolutiuas mitiga-
tiuas doloris nō faciens mētionē de stipricis.
Mesue aut ausus est i hac difficultate p p^o in-
tentione applicare cōfortaria stiprica exteri? vt
emplm ex farina fabaz cocta cū aceto: aut ex lēti-
bus nō excoctis: coctis aq̄ aut facē insitena
porationem cū spongia infusa in aceto deco-
rosari balaustriaz zc. Et cōciliato: tractat
hāc mām in differētia. 208. z beniter determi-
nādo qōnem dixit q in corpore pleno: aut etiā
medie plenitudinis minime cōpetunt repcussio-
ua: in corpore etiā mediocri nisi facta flōmia non
competunt: in mā etiā flātica vel mēlica nō cō-
petunt: sed vbi sit mā modica in toto sit calida
q: mā calida indiget infrigidatione videt con-
cedere talē repcussionē cū frigiditas aliquat
cōfortantibus mēbri: ne recipiat vel ad excu-
tiendam illaz modicā mām q recepta est: qñ. s.
materia est in pñ fluxus: ita q minima sit por-
tio fluxa. Addit tñ cōciliato: q q: rariis occur-
runt medici in pñ fluxus materie: neq in pñ
vocat principiant: idcirco dicit q medici se-
re semp incipiunt cū anodinis: z pinde sapien-
ter dicit Mesue qui postq̄ laudauit hmoi repc-
ussiuā dixit: verū hoc est suspectū sup. q: pfun-
datur materia interius: z sic videt addi vt flnar
ad locum apatis: ideo dixit: verū hoc est suspec-
tum nisi cum materia pauca fuerit aut in pñ.
principiante cū nondum mā repit in locū. i. fl-
nit aut fm minimā partē. Et addit: z hoc qdem
cum cautela vt administret regimen diuersū
in eodē. i. cū apponunt talia repcussiuā flar si
mul diuerso vt mā que repellit elōgef: tñ hoc
em est fm sapiētia: vt dicit. Sed qm has oēs
circūstantias reperire difficillimū est: idcirco
ne remaneat intellectus cōfusus in opere dico
pro regula in pñ pleureis nō debere apponi
repcussiuā: vt etiā dixit Bordonius cui? verba
sunt hec. Quidā vtuntur repcussiuis in pleure-
sis principio: sed ego nō sum illius opinionis: z
adducit rōnes suas que sunt adducere. Si ali-
qñ igit exteriū volumus applicare aliq̄ ad in-
frigidationē mē calide fluentis z quasi ei? di-
gestionem ordinemus exteriū vnguentum di-
ctum ex cera lora z oleo viol. z dragaganro.
Et istam declarationē expresse manifestauit
Auer. 7° colligit ca°. 16. de curatione apatū mē-
broium officialiū cū pcedenti etiā cap° vbi de-
clarauit q apati facto dētur due intēctiones. s.
esio materie eius: z alia est remotio male cōple-
xionis. s. q si est in fieri. 3° adiungit itērio: z hoc
est ad remotionē cause. s. future fieri. Et addit q
hoc fit. i. cōplet in resistendo sparsioni materie
ad mēbri: que puenit aut ppter totū corporis
repletionē aut pculaz mēbri mādātio: aut p
pter ipm mēbri attrahens ppter diuersas cās
attractionis in eo. Et iste intēctiones debentur
apatibus fm q apā absolute: postea dicit: z ali-
qñ cōsiderant apata ex parte mēbri in quo sunt
et tunc opz variare has intēctiones vt si fuerint
in mēbris purgatiuis mēbroz principaliū

opz vt nihil repcussiuū vel refrigeratiū super
ipsum ponat sicut si fuerit sub ascillis vel in in-
guinibus: q rimendū est ne ppter infrigidatio-
nē tales mē redeant ad mēbra principalia. Et
hec etiā fuit snia Aui. 4° pmi ca°. 25. supra alle-
ga. Et addit Auer. spālter quēadmodū fugim?
repercussionē apatis pulmonis eo q cordi vici-
nus existit: z ita flit posset dici de apate pleure-
tico q ppter viciniratē ad cor nō cōpetunt rep-
cussiuā. Et infra in cap° dicit: pprea scias
vnum qd ppiū est in mēbris apatis curē ha-
bentibus subtilē. s. q ab ipsoz pñ penitus et
eis sanies. i. virulencia residat: z pprea cōne-
niens est ab ipsoz pñ mediacionibus adhibere
absterfina vt mundificent meatus. Et addit: et
si in sanie ipsa grossities fuerit: miscende sunt
res incisue: z talia mēbra sunt sicut pect? z pul-
mo: vt vult. Et addit: pprea necesse est vt ista
absterfina ab omni modicatione sint exempra
et iste res sunt sicut aqua oz. z pulues zc. z parū
infra dicit. In apati? pectoris z pulmonis res
in quibus aceti ponit sunt fugiende vt multū
nocine: z medicīne que ei puenientes existunt
sunt capil. ve. liqritia syrpnus viol. z semen me-
louis: z ita apparet ex snia sua colligi q in his
apatibus vt sunt hoz mēbroz apata nequa
cōueniunt stiprica repcussiuā. etiā indicatio-
sumpra ab apate futuro fieri vera pleureis: cum
pendeat a mā calida essentiali illa vel est ad os
minio sanguinea vel colerica vt fuit declarati.
Sed vbi mā fuerit colerica: vt idem dicit Auer.
eodem ca° apata colerica in primis egent refri-
geratione multa lenitua facta cū violis z cum
viriditate illa que supra aq̄ reperit zc. sed san-
guinea vt vult cū refrigeratione stipricis indi-
gent nisi facit exceptionē: accidat dolor: z si do-
lor adest: miscenda sunt mitigatiua. s. lenitua:
vt dicit: cum igitur prin^m pleureis declaratur
per dolorē: sequit q etiā sumpra indicatio ab
apate ex pte materie talis dolorose nō cōpetat
stiprica. Et eandē quasi sniam innuebat Aui. 3°
qñ de cura herispile: vbi postq̄ laudauit mul-
tum infrigidantia stiprica in herispile in pñ
dixit. Et caue cū hoc ne redire facias materiam
ad mēbriū intrinsecū aut ad mēbriū nobile:
vt sup. est in casu nostro. Et ita pro firma senten-
tia teneam? neq intrinsecus neq extrinsecus
competere stiprica etiaz in prin°. Et hec de hac
intentione sufficiunt.

Expedita igitur iam prima intēctione q erat
ad phibendum aduentū apatis que compleba-
tur fm aliquos p cōfortaria repcussiuas: z est
declaratum per hāc erequi nō debem. Restat
alia intentio qua complet phibitio apatis et
vocatur diuersio: que complet vt dicebat Aui.
in prin°. cure pleureis cum esione z attractioe
ad cōtrarium. Nam dicit: opz vt phibeas mare-
riam venientē ad apā cū esione z attractioe ad
ptariū. postea addit: dicamus ergo q cura ei?
est flōmia zc. z lz sit dictū supra circa tertium q
primum ingenitū curatiū in aduentū apatis ad
prohibendum futurū apā sit ipsa flōmia diuersa
flua: z sic potius dīdici ingenitū pferuariūz q
curatiū: z ibi declaratiū est de mēte auctori qd
vbi cōster nobis de pñ apatis z si minimissimo
prin° q aq̄ apponant anodina supra locū dor-
loris cōsentientibus reliaq̄ ad flōmiā: q debet

applicandi
ad opm
tū

Adet ad
hac qōne
fm cōmē-
tationem.

Adet do-
cro: pñens
ad qōne.

Adet ad
hac qōne.

Not. istuz
canonem.

Adet ad
hac qōne.

De i^o intē-
ctione pñu
pall care.

No. vba
adine.

heri flōia prius ibi est declarati qñ diuersi
ua debet fieri p oppositi partē et qñ p eades. Et
tñ no est spālū dictū de qua vena et fm quas cir
cūstātia et qñ dū edari de sanguie. Idcirco p
magis cōpleta doctrina huius hic ponem? no
dū fm quē est flōia determinata vena cō
corditer mētibus auctoz. ¶ Dicebat ergo An.
declarādo q in oī pleuresi pueniat ipsa flōia in
caplo de cura cōi apatū partū pectoris et pul
monis in pñ et rebus cōiūbus est flōia: s; in pñ
et latere diuerso. i. qñ mā non adhuc est in totū
flūa diuerso. i. opposito: q oppositū aliqñ ē fm
longitudinē tñ aliqñ fm longitudinem et latit
tudinem. Nam peccante mā in plena pris dex
tre aliqñ sit flōia et basilica in brachio sinistro:
et est oppositū fm latitudinē. Aliqñ sit flōia
et saphena eiusdē lateris: et est oppositū fm lō
gitudinē. Et aliqñ sit flōia et saphena oppositi
pedis puta sinistri: tunc est oppositū fm lōgi
tudinē et latitudinē. In pñ aut raro vel nūqñ
flōia et brachio eiusdē lateris nisi vt dicebatur
supra circa rectū qñ mā ascēderet sursum ad sur
culum vsus spālū vti supra fuit declarati: et in
corpe esset modica mā: qñ in tali casu etiā illa
flōia esset diuersa: sed alī sit flōia et pars
re opposita. Et de electione huius dicebat A. a.
4. cōmētis de mēte h. a. in li. de flō. loquēdo
in casu pleuresi vel pīpleumonie dicit q mīnu
no si facta fuerit in pleuresi. i. in pñ eius in di
uerfa parte pris in q apā fuerit magni iuuamē
teris: sed si facta fuerit in manu opposita. i. di
recta loco dolēti iuuamētū erit oculum aut
erit eius apparitio post lōgū tps. Hic ergo cas
nonē imitatus est An. in ca. prime alle. post q
dicitur q rebus cōiūbus est flōia addidit:
S; in pñ et latere diuerso. i. oppositū fm vnā
opponūm. dicitur: spālū declarādo dicit. Et ma
gis festina. i. ad succurrendū est flōia de saph
na opposita in longitudinē. i. eiusdē partis: vti
cit ita exterior: post ipam de basilica opposi
ta in latitudinē. i. cōtrarie partis: post ipam
de nigra opposita in latitudinē. i. media. Si āe
no appareat sup. nigra: tūc nō opz vt dimitrat
flō. cephalice: quis sit eius iuuamētū min?
et tardius. Ecce quō manifestat q pñciq; flō
cephalice afferat modicū iuuamētū in diuer
tēdo a mēbris spālūbus: qñ nō habet directio
uē ad dicta membra: qñ tñ cō sanguis a qbus
cūq; locis fiat ppter cōmunitatē mediā cū ven
na chilīs eīar a toto corpe et ab oībus mēbris
illud tñ nō equalē et eque velociter sit vt mani
festū est. Per hoc q voluit non apparentib;
alijs venis q fiat flōia cephalice et qua mo
dici expectat iuuamētū: declarauit maximū
iuuamētū flōiē in apatibus partū pectoris.
¶ S; magis spālū declarādo. A. dicit. Si ma
teria fuerit dilata. i. flūa ascēdēs vsq; ad sur
culū et nōdū et toto replet. i. nōdū et toto est
collecta in loco apatis: sed adhuc est vt repar
tūc flebotometur basilica et latere opposito: et
trahat de sanguine vsq; dum alteret color ei
iura virratū et eratis exigentiam. Et addidit
qñq; apud pluralitatē repletis. i. maximam
repletōem iubens flebotomari ex saphena p
tis opposite est enim eius iuuamētum subli
me et festinum. Ecce quomodo voluit q non tā
tum ex saphena eiusdē partis fiat flebotomia

aliquotiens: sed immo aliqñ ex saphena partis
opposite: multum ergo laudatur flōia saphene
sine eiusdē partis sine partis opposite stare ple
nitudine. nā talis magis est festina ad succurre
dum fluente mā: q mā diuerit a loco apatis
cū magis ad longinquū diuerit q flōia facta
fm oppositionē latitudinis tñ: et magis festina
est ad succurrendū: q facilius trahitur sanguis
ad inferiora: etiam q saphene originant a tron
co magno magnā colligantiā habēt: sed lōgas
ad mēbra pectoris: vt pñ et anathomia: ppter
ea An. quarta pmi. in ca. de flōia voluit q saph
ene minutio multū cōpetit in egritudinib;
q sunt ex mēbris ad sursum tendentibus con
uertendo sanguinem in partibus superioribus
ad inferiora. ¶ Existente ergo maxima pleuro
ria et repletionē maxima fm membra inferio
ra: apate etiā nō erit in pñbus nimis supio
ribus: tunc scēda est vt voluit A. d. de saph
na partis opposite: vbi aut nō esset tāta reple
tio sed tñ multa: et mā ad surculū supioem magis
fluente: sufficeret flōia de saphena eiusdē partis.
Sed si mino: esset repletio. i. mediocrius tñ con
ueniret flōia basilice oppositi lateris: postea ni
gre si basilica nō reperitur: si neutra carus re
peritur tandē veniendū est ad flōia cephalice
vt dicit. A. S; qñ esset et mino: mēbra sanguis
vel humozin toto q mediocrius sufficeret: tunc
tñ et ad diuersionē peccate mā versus surculū
superioem vt fieret flōia basilice eiusdē lateris:
vt fuit supra declaratum. Et aliquotiens tanta
est extenuatio et minoratio humoz et virtutis de
bilitas qñ et in pñ pleuresi maxime cū pen
det a mā nō mixta sanguini: qñ nō dū fieri flōia
et talī faciente flōiam dānam. Alexan. in cura
pleuresis: dicit. multi em q non sunt medici di
scereri fugiunt vt non purgent pleureticos flō
mā: vnde inculpabilē et cautiore credēs po
mittunt adhiberi. Addit: scire aut opz q multi
et maxime in qbus sanguis nō satis inesse videat
scarificatione cū acuro scarpello iuuari sunt: et
curcurbitas post inciso loco et supponētes et. et
dicit q cōfestim dolores sunt amputari vt non
opus haberent fomentatione vel alio adiutorio:
et addit. Oprimū est igit et valde vtilissimū
adiutorium sup. ventosa cū scarificatione: in q
bus parua plenitudo fuerit: hoc tñ est rarissime
eveniens: qñ tanta paucitas humoz pūgatur
in corpore in quo sit pleuresis et nō a casu vel p
cussione: qñ tam modicā mensurā humoz suffi
cit virtus debite regulare: ideo loquētes aucto
res de his q frequētius enenit postuerunt in
distinere casū. de flōia in pleuresi. ¶ Et h; causa
flūis ad apā futurū nō esset sanguis neq; mā sā
guini mixta: tñ et in his laudant flōiam vt pro
pter dolore pueratur sanguis ad locum et apā
augeatur: et ita laudant flōiam diuersam: et si
mā pñia nō sit de paratis educi p flōiam: hve
rū est q talis flōia dū esse magis mensurata: de
hac loquens An. dicit: si aut indiges flōia ne
cessario in spēbus pleuresis: et maturatio. id est
si materia factina pleuresis nō est matura. i. vt
educatur per flebotomiam: tunc rectius est vt
sis contentus quantitate. 30. ponderum. i. 30. 3.
et hoc sup. sufficit p vna diuersione: et si minū
tūc dolor et non fluat sanguis ista sufficiat flōia
sed si iterato rimueris nouum fluxum oportet

Verba qse
quunt bos
na idigent
notariōe.

De vena
pleurotica

De flōia
cephalica

De flōia
basilica

De flōia
saphena

De flōia
diuersa

De flōia
mixta

B iij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

bit secundario flōiam fieri in sero vel in sequen-
ti die: hoc sumpta semper indicatione ad fluētē
mām: qm̄ ad flurā non cōpetit eīso p flōiam vt
supponitur: et vt sic necessaria aliquotiens ope-
ratio iterata cuz flobor homo: addit: p pterea
ad sedationem. i. ad phibitionem sanguinis p
flōiam cū sale z oleo supra vulnus. nā talia pro-
hibēt cōsolidationem vulneris: vñ cū modica p-
cussione cū digito secundabitur flōia: hoc totū
intelligitur no existente fluxibilitate ventris:
q: existente fluxibilitate ventris non est neces-
saria talis sedatio flōie: p pterea addidit ter-
tus: z multotiens quidē excusat solutio ventris
oī die semel aut bis flōia sup. dicta: q: tunc con-
uertitur mē in deosum: z sic non est timor de
flura versus locum apatis. ¶ Sed in casu fluē-
tis mē sanguine vel mite sanguini: dicebat
Ade. etiam in flōia tali diuersa qd trahatur
de sanguine vsq; dum alteretur color eius.
¶ Circa hoc opz notare q in pñ fluentis mē
cū adhuc nō repit fm̄ notabile partē talis flō-
mia scēda ad diuersionē nō est in qua opz expe-
ctari mutationē coloris in sanguine: q: in pñ
fluentis mē nō adhuc est malitarius sanguis
circa partes apatis: immo fm̄ totū dē esse quasi
vniūm: ite dispositus: ideo tunc nō opz expe-
ctare talē mutationē: q: adhuc nō est facta nō
rabilis inflāmatio in partibus dolorosis. Sed
qñ iam notabilis pars fluxisset durasset dolor
p notabile rps. verbi gratia. p diem cū vehemē-
tia feb. z difficultate anhelitus vbi p babiliter
sit alteratus sanguis qui est circa locum apatis
differentur multum a sanguine q est circa ptem
oppositam: tunc nō tñ ad diuertendū: sed etiaz
ad sst eūandū sanguinem fluxū z alteratū opoz
rebit in tali diuersione expectare mutationē co-
loris: hec igitur expectatio mutationis coloris
magis debetur in flōia etiāua q in diuersa
ppter cām iam intellectā: p pterea. A. in flōia
diuersa fluente mā nō dicit expectandaz esse
mutationē coloris in sanguine: sed loquens de
flōia etiāua q fieri dē post aliquot dies ex late-
re conuenienti in latitudine dixit in pñ cure
pleuresis: dicimus ergo q cura eius est flōia si
sanguis fuerit vincens fm̄ modū dictū in cap-
qō est ante ipsum loquens de illa q sit post alis
quot dies ex eodē latere iā flura mā. Et addit.
Et extrahatur donec alteret color eius: signifi-
cat em̄ sup. cū apparer color mutatus: qd noci-
bilis: sanguis iam etiāus est. i. q est proximior
apatis: q non est credendū q sanguis q est cā cō-
iuncta apatis cū erit p flōiam: sed ille tñ q est
in loco apatis. i. in loco primo apatis q est alte-
ratus p modū dictum. ¶ Et ita de flōia et etiā-
tina loq; batur lib. 2. regis acu. in rex. cōmen-
to. cum dicit. Qñ ergo dolor ad spatulas ascen-
dendo iam saltum compluerat. i. iam flura fue-
rat in totum si granitas q: in brachio. i. in sup-
ma brachij vel circa pectus siue supra diaphrag-
ma prigerit de basilica vena flōmandū est. f. de
dextra si fuerit in parte dextra dolor: vel in fini-
stra si fuerit in sinistra. Et si fuerit in media scio
in medio pectoris pōr flōmari vtraq; basilica
constante virtute vel eligatur manifestior: z illa
flōmetur. Addit: flōmo igitur adhibito nullare-
nus renoces qñ tantā minuas qritatē sanguis
vsq; dñ videris illū in splēdiā ruborē: aut ex

rubore in nigredinē pueri q vtriusq; colores in
sanguine accidit. s. inflāmato in pñb primis
apatis. Et ex hoc pñ q aliqui sanguis vican ap-
ari est magis clarus z minus grossus q sanguis
qui a pñ educebatur: z si dicatur esse magis al-
teratus. Et ideo non opz semper expectare sangui-
nem q mutatur in nigredinē vel spissitudinē
aliqui male intelligētes accipiunt. nā sanguis
qui est in apate. i. vicinus apatis vari? est vt vult
lib. 2. cap. 2. p p. Et si dicatur q An. in vñs
suis videtur sentire oppositū: nam dicit loqns
de tali sanguine: z scias q sanguis corporis ve-
hementioris nigredinis est iste qui est p opm̄
quos hñdō apatis: dicatur q hoc est vñ vt i plu-
ribus: sed non semper vt infra statim declarabit.
¶ Non tñ semper opz in oī tali flōia expectare sa-
guinis mutationē: hoc ppter virtutis debili-
tatem non tolerantem tantam eīonem: immo
fm̄ virtutis tenorem oportet talem euacuatio-
nem fieri. Propterea dicebat Aue. z quandoq;
non concedit virtus extractionem sanguis fieri
vsq; ad hunc terminum sup. qui dicitur est de
mutatione coloris: sed constante virtute z acci-
dentibus sensissimis de dolore z difficultate an-
helitus: tunc pōt fieri vsq; ad mutationē colo-
ris: qm̄ vt vult A. quarto cōtinentis. de mē-
te lib. 2. de Ale. qd mutatio coloris ipsius signi-
ficat q purgatus est sanguis inclusus in loco
apostematis. i. in loco vicino: tibi declarat an-
rietatem coloris sanguinis circa locum aposte-
matis dicens q talis sanguis in maiori pte in-
uenitur invehementi rubedine aut nigredine
sup. vehementi: qm̄ vt vult: licet sanguis toti?
corporis fuerit flegmaticus: huiusmodi tamen
sanguis declinans erit ad rubedinem: z sup. si
fuerit rubens declinabit ad nigredinem ex cali-
ditate calefaciente eum in loco in quo conclusus
fuerat. ¶ Et si querat vsq; ad quē terminum
debemus flobor homare in flobor homia diuer-
sua: dicatur q de hoc non potest bene dari res-
gula: sed dē fieri flōia maior vel minor: diuersa
fm̄ maiorem vel minorem plenitudinē vel fm̄
maiorem vel minorem seuitatem accidentium
z citior: em̄ vel tardior: em̄ remissionem eorum ex
flobor homia. Nam vbi maior est difficultas an-
helitus z maior dolor copiosior debetur flōmia
diuersa: z p pimum incipiunt accidentia mi-
nori timeretur flobor homia. Et sic habetis summa-
rie qd in diuertendo dē fieri flōmia ex opposito
fm̄ oppositionem aliquam: de dictis. supra.
¶ Et si diceretur q lib. 2. quarto regiminis acu-
roz rex. commen. 72. docens sciendam esse flōiaz
in plenest dicit. Si quidem dolor sursus finiat
ad clauum vel circa vberum z brachium incide-
re oportet in brachio venam que intrus ad quas
lesumq; fuerint partes fm̄ hanc innēdōr vult
Bal. in commento: oportere facere flobor homia
fm̄ rectum patientis lateris. Dicitur q intelle-
xit de flōia etiāua z non diuersa: z hoc fecit
ponens illam regulam: qm̄ vt plurimum medi-
ci aduocantur ad infirmos iam flura mā vbi nō
tñ stat intentio diuersionis: immo magis etiā-
nis: licet sit dictum supra: circa textum: seriam in
certo casu flobor homiam eiusdem lateris esse
diuersam: sed hoc est raro contingens: ideo
prior sensus est melior. ¶ Diuersitas tamē mul-
ta reperitur inter auctores in diuertēdo: qd hoc

notate
ba sequia

o sagm
p goria

to mura
lora pñ

ni noci
acuat

anilag
brachio
x gn

flōmo p p
flōmetur
flōrior

mode pñ
rare flōia
flōide

totum cōtingit ex diuersa estimatione iporum
doctōrum: nā quidā estimabant corpus pleuro-
ricū ad summū inter quos fuit Alesius. quo casu
inbet fieri flōmā ex saphena pris opposire. Nā
si fuisset sacra in saphena eiusdē partis fuisset
dubiu ex maxima plenitudine q̄ agitatione sa-
cra in humoribus ex flōmā puerteret materia
pro magna pte ad locū apatū ppter cruberātiā
sanguinis in toto. vbi si fuerit in pte opposita
flōmā et agitatio p̄ter ppter distantia nō incli-
nabitur mā sic ad fluxū supra membrū apatū.
Sed minores plenitudinem cōsiderans Aui. flō-
miam laudauit de saphena eiusdē lateris: sed
minori adhuc existente plenitudine vt medio-
cri vt cōiter euenit in corporibus: tunc sufficit
ad diuertendum flōmā sacra de basilica oppo-
siti lateris in quo cōiter oēs consentiunt aucto-
res: vt Ioh. et Serr. cū reliquis: sed si minor ad-
huc esset repleto foras sufficeret flōmā de basi-
lica eiusdē lateris: opz igitur has circūstātiās
cōsiderare cū medicis occurrit infirmo. Et fin
has flōmās ordinare diuersas vel estimas
ante quas semp nisi fit ventris lenitio p̄cure-
cum clysteri leni de quo videbitur infra. Et hec
quārum ad flōmiam attinerē sufficiant. Sed
ad hanc intentionē diuersionis etiā valent di-
uersiones crurū cū fricationibus et vērōsario-
nibus et leuibz clysteribus et reliquis alijs sepe
dictis. Iste aut diuersiones maxime valēt q̄ p-
pter aliquas circūstātiās nō potuit comple-
teri per flōmias eisdē diuersas: lz etiā quolibet
tales diuersiones inferioz sunt ad inuamētum:
non tñ in pñ flūente mā: sed in tota morbi p-
telatione cōuertendo vapores a naturalibz mē-
bris resolutos ad inferiora ne cōprimant spūa
lia. Et istum sensum maxime manifestauit Aui.
cum dixit. Et si hūde vt alienus p̄co ventris ne
cōprimant p̄co pectoris et. rāndē dicit: et scias
q̄ sumus fecis et eius inflatio nociui sunt valde
in hac egritudine: et hoc ampliat ad oēs vapores
ab inferioribus mēbris eluatos. Ad hāc ē
intentionem diuersionis auctores adducunt et
tōtas etiā supra p̄ctus positās de q̄bus dicit
Alesius. Et rebus aut maxime inuamenti ad di-
uertendum morbi materiā est postio vērōsarii
super loco doloris: nunc cū incisione nunc sine
ea sicut necessitas erigit. Sed re vera hec diuer-
sio nō est diuersio de qua fit p̄sens sermo que
debeat flūente mā in pñ apatis: immo talis
diuersio de qua auctores loquuntur fienda per vē-
rosas respicit materiā fluxam et nō flūentem vt
statim declarabit: sed vocat diuersio: q̄ conuer-
sio materiei de loco p̄fundo et magis nobili et
doloroso magis ad locū minus dolorosum et ad
locū in quo ppter meliōrē applicationē medi-
cinarū exterius applicandaz faciliōr et comple-
tio: fieri de mā resolutio: ideo hec diuersio p̄ven-
tōsas nō est expectanda nisi cū materia pbabi-
liter est parata cōuerri ad exterius: et p̄inde stā-
re pleuresi in diaphragmate vel mediastino cre-
do talem operationē esse vanā et ap̄ram magis
nocere ppter agitationē q̄ inuare: qm materia
in dictis membris pectoris peccans merito si-
tus ipoz membris: nō est nata ad exteriora mē-
bra per ventosam conuerri. Sed si mā fuerit in
musculis supra costas vel iura costas et costā
vt in pleuresi nō vera ex parte costis: tunc dicte

materie cōuersio ad exteriora videt satis possi-
bilis: lz etiā Raf. 4.º p̄f. laudat talē vērōsam
in pleuresi materia existente in p̄niculo pleu-
re: vt statim ponet in litera sua. Et q̄ dicta di-
uersio nō sit de ea que intrēdit in pñ flūere mā
declaratur ex mente auctoz. nam oēs cōueniunt
q̄ talis diuersio nō fiat nisi post cōplētā cōnē
quasi totius: et post quartū dicit aliquoties post
seprimū: et sic nō est diuersio que debeat flū-
re mā in pñ. Et q̄ hoc sit verū p̄ter sequenti se-
rie rertus. Alesius addit cōtinuando textū. s. al-
legatum: sed alē em dolo: ex hoc interdū: et inter-
dum etiā materia ad pres cutis trahitur: verū
opz operationē hanc p̄cedant corporis mundifi-
catio cū flōmā et vērōsolutio ex his que dices-
mus. postea addit: verum hoc fiat a 7.º vsq; ad
14.º dicit: et hoc p̄prie cū intelleximus materiam
morbi posse reuocari ad cutem. Eandem senten-
tiam quasi posuit Raf. loco allega. 4.º p̄ntētiā
ego quoq; dico q̄ nō est alia cura ita mirabilis
sicut appositio ventose ad attrahēdū dolorē. i.
materiaz doloris in loco manifesto post multā
purgationem: ecce signauerit dixit post multam
purgationem: addit vt attrahat humor ad lo-
ca manifesta. i. extrinseca: qm inde erit non par-
ua cōprehensio sup. inuamenti: et pbat in simili
dicens: similē video in oibus carbūculis et ap-
ribus accitibus in cōcanitate. i. in p̄fundo ve-
lita posse omnia trahātur ad pres exteriorē:
et paulo ante adduxerat cās huius inuamenti
q̄ sequitur cōuertendo ad exterius: dixit alle-
gando Hipp. 2.º epidēmiaz: q̄ si in pleuresi dolor
fuerit fundans umis. i. profundus facit ad
curam eius appositio ventose: ita tñ q̄ ap̄a non
sit in suo excessu. i. augmento: et sup. ita p̄rnuat
q̄ acciderit eidem dispōni purgatio p̄fecta to-
tius corporis: qm si appositio vērōse sacra fuerit
iura modū p̄dictū remouebit morbi de p̄n-
culo induto costas. i. de p̄niculo intrinseco: ec-
ce q̄ loquit de pleura attrahēdo ipm ad cutem
exteri: et ponēs inuamētū huius dicit: et cū mor-
bus puenit ad hāc p̄te magis possibilis fit dis-
solutio ei⁹ sup. p̄ medicas: sed nisi dissoluitur fue-
rit in eo dolo: erit minoris molestie ex lenitate
loci vel sup. ex vilitate loci: q̄ declarat ex ver-
bis sequentibus cū dicit: eo q̄ neri sunt in ipo
minoris quantitatē q̄ in musculo fīstēr inter
costas ponit aliud inuamentum etiam ex remo-
tione ossis. i. ab ossē: qm ossa infestāt apostema:
q̄ non potest fieri extensio apatis nisi dolorosa
ppter assistentiā ossi: et inde erit talē dolo: po-
nit similitudinē q̄ ossa infestāt dicens: sicut in-
festat vnguis carnē digiti in passioe p̄nicali.
Et addit ponendo aliud inuamentū. Dico q̄ si
huius ap̄a cōgregauerit. i. ad sanie venerit: me-
lius et securius erit si emanatio putredinis ei⁹
fuerit in exterioribus p̄ribz q̄ in spatiostrate
pectoris. Et ita habetis multa inuamēta ipsius
ventose si canonicē applicet: et idē intelligit de
emplo desynapi: et eandē finem inuuit. A. i. ser-
mone p̄rnuo de cura doloris pecto. cū dicit. Et
qm redit ad vērōsas p̄ mūdificationē corporis
cū flō et alio: et cū fiducia q̄ ipm iā sit mūdifica-
tū. Signat er dicit redit qm inuamēta vērōsas
poni ad diuertēdū phibēdo futurū ap̄a ad aliā
mūdificationē: lz p̄ mūdificationē reddidit ad vērō-
sas ad maiore strētiōē q̄ ad p̄pe diuertēdū. i. ad

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

Intentionem conversionis materie ad exteriora. Sed de modis applicationis dixit Hipp. per ipsum calefactorium opus cooperiri et omni latere quasi quedam vestis circūderet ad hoc ut ipsum ibidem diutius immoretur super calidum. Et hoc magis declarat. Absue spālter exponendo de spongia dixit. Precipimus spongiā ut sit plana ampla ex omni parte circūdana; et opus ut inter carnem et spongiā pannū antiquū subile et siccum interponi et semper siccum aliū super pannum mutari singulis iterationibus atque iterationibus administrandi ipsius spongię: et cā est clara et propter cōservationem: ut dicuntur aque ditatis: et ne humidū aqueum aliquoties aque pure et dulcis pueniat ad poros: de qua aliquoties sunt calefactoria: ut statim dicitur: que est sit virtualiter frigida in pectus in poīs existens reduceretur ad formale frigiditatem: et sic prohiberet transpirationem materie enapozantia et hoc est generale in omnibus enapozantibus facris cum spongia. Alia causa colligit de mente Hipp. in textu cōmenti. q. ne fumus ab enaporatorio eleuatur inde ad egras nases ascendat: ut odoraretur. Nam ut dicebat cōmentator: in cōmentis: talis vapor: sursum ascendens facit accendere angustia et additionem in malitia augebitur propter additionē in caliditate et coarctatione meatuum pulmonis: que accidit eis qm̄ impletur vapore humido. Et hoc idē insinuat Absue. et similiter An. in capis proprijs: et illud sit cōe nō tñ in spongia: sed etiā in alijs cataplasmas tribus: qm̄ multo citius ponuntur cataplasmas ad hanc intentionem cū herbis anodinis: ut infra dicitur versū est qd nō tanta esset in hoc necessitas si vas calefactorij esset vitreum eneum vel terreum: ut patet. Et hinc nota qd talis enaporatio ad os et nases veniens sit parata nocere p modum dicitur: aliquoties tñ est necessaria talis enaporatio: immo artificiali pparetur ut fumus per emborum decoctionis rerum humes crantium vel subriliantium transeat ad partes pulmonis. Ideo signanter addidit Hipp. po. in textu cum veterauit talem fumum sursum ascendere et facit exceptionem dicens: nisi quādo innarium videbis super tale enaporatorium. Nam etiam hoc interdum secundum tempus uariatur. In plenitudine sicca cum intendimus ad spiritum. Nam tunc maius est innamentum quam nocumentum: ut vult Gal. in commento.

De 4^a intentione cū re pleures habēda.

Succedit alia intentio: cū nō pōt phiberi eius tūc tūc dicebat Ras. ut fuit. s. alle. dignū est ut studiū adhibeat ad cessare faciendū esse eius. i. ad phibendū eius augmentū: et ut declinet mā ab eo ut. Resoluit insensibiliter si possibile est: sed id qd dicit de phibitione augmenti aparis cōpletur per eadē ingūna diuersa per que etiā cōpletur intentio ad phibitionē eius: et eius ut patet. Sed intentio ut resoluit insensibiliter mā qd fuit marie cōplet cū localib⁹ extrinsecis applicatis vaporariis et calefactorijs calefactorijs et rarefacientib⁹ curim et cōcurrētib⁹ mā in vaporibus et eosdē per poros rarefacros transpirare faciētib⁹ et sic insensibiliter resoluerētib⁹: et illa intentio cōuenienter sequitur ad primam in qua per diuersiones estatiuas facta est sensibilib⁹ de materia in toto peccare minoratio et ad oppositum a loco aparis cōuersio. Et p hanc expedienda intentio ponit Hipp. cañ. 2° regi. acu. et per p re modi applicatiois: et ex pre intentione: alio in strumētoz qbus medijs tibus sunt enaporaciones: et ex pre etiā mā medicinalis enaporaciones facientis: et hoc a textu secūdi cōmenti. secundū regiminis acu. p pcessu tertij quarti quinti vsq ad sextū cōmenti. Io. nā ex pre instrois voluit qd vas calefactorij sit vitreū aut eneūz siue terreum. Et aliud instm posuit Absue: et quo marie vtuntur medici: et est vesica porci vel aliterius animalis: que semiplena de materia calefactorij ponatur loco doloris. Aliud instrumentum est ipsa spongia spariosa infusa in dis

cro calefactorio: postea expressa et super loco posita. Sed de modis applicationis dixit Hipp. per ipsum calefactorium opus cooperiri et omni latere quasi quedam vestis circūderet ad hoc ut ipsum ibidem diutius immoretur super calidum. Et hoc magis declarat. Absue spālter exponendo de spongia dixit. Precipimus spongiā ut sit plana ampla ex omni parte circūdana; et opus ut inter carnem et spongiā pannū antiquū subile et siccum interponi et semper siccum aliū super pannum mutari singulis iterationibus atque iterationibus administrandi ipsius spongię: et cā est clara et propter cōservationem: ut dicuntur aque ditatis: et ne humidū aqueum aliquoties aque pure et dulcis pueniat ad poros: de qua aliquoties sunt calefactoria: ut statim dicitur: que est sit virtualiter frigida in pectus in poīs existens reduceretur ad formale frigiditatem: et sic prohiberet transpirationem materie enapozantia et hoc est generale in omnibus enapozantibus facris cum spongia. Alia causa colligit de mente Hipp. in textu cōmenti. q. ne fumus ab enaporatorio eleuatur inde ad egras nases ascendat: ut odoraretur. Nam ut dicebat cōmentator: in cōmentis: talis vapor: sursum ascendens facit accendere angustia et additionem in malitia augebitur propter additionē in caliditate et coarctatione meatuum pulmonis: que accidit eis qm̄ impletur vapore humido. Et hoc idē insinuat Absue. et similiter An. in capis proprijs: et illud sit cōe nō tñ in spongia: sed etiā in alijs cataplasmas tribus: qm̄ multo citius ponuntur cataplasmas ad hanc intentionem cū herbis anodinis: ut infra dicitur versū est qd nō tanta esset in hoc necessitas si vas calefactorij esset vitreum eneum vel terreum: ut patet. Et hinc nota qd talis enaporatio ad os et nases veniens sit parata nocere p modum dicitur: aliquoties tñ est necessaria talis enaporatio: immo artificiali pparetur ut fumus per emborum decoctionis rerum humes crantium vel subriliantium transeat ad partes pulmonis. Ideo signanter addidit Hipp. po. in textu cum veterauit talem fumum sursum ascendere et facit exceptionem dicens: nisi quādo innarium videbis super tale enaporatorium. Nam etiam hoc interdum secundum tempus uariatur. In plenitudine sicca cum intendimus ad spiritum. Nam tunc maius est innamentum quam nocumentum: ut vult Gal. in commento.

Enaporatio ana dina sit valent at hoc casu

humidis et aliqd est humidu formali sed exie
 carium: vt factu er aqua falsa vel marina: et
 aliqd est ex substantia sicca factu ex milio et sale
 simul affatis et fure cu in facello recodira re
 ponitur: qd maxime facit in materia vtrora: et
 aliqd fit ex ordeo et orobo confusis: et cu aqua et
 aceto parit aspersio: ista magis valent cu sunt
 humores grossi viscosi. Et de enapozariis
 coiter in casu nro valentibus sunt enapozaria
 anodina q aliqd humida sunt aliqd sicca. De hu
 midis sunt enapozaria: nri sunt aqua decoctio
 nis camomille et anethi: aut aqua decoctionis ane
 thii et herbe vitri. i. piturie. na oes tales valent
 p modu dcm. s. Et aliquotiens eadem interio
 nis copler facellatones ex pituria et fure cale
 factis sup lapide pus ignito et asperso cu modi
 co vini albi vel modicissimo aceto fm diuersas
 intertione: aliqd fit calefactoriu cu oleo coi
 vel de camomilla vel de amigdalibus dulcib: vt
 addendo parit olei anethi cu vesica semiplena
 et dictio oleis calefactor: cu bis et sibi is. v.
 vi. vel viij. vicibus applicatis: si dolor in totu
 remoneat non est amplius insidendum: sed si sensu
 biliter minuat est viterius pcedendum cu eis: ui
 si ergo cu calefactorio dolor dissoluat non est in
 eo diutius immorandum: vt vult Hipp. nam epirhi
 ma coadunat. i. ad aggregatione saniei facit et
 ficinocer. Sed si dolor angat p talia calefactor
 ria: dicitur Sa. p. come. sed regimis acu. hoc acci
 dit qm non minuit sanguis: vel alia sup. ma q
 est retritus in toto corpore eo q enapozario p
 ne humoru in loco aposto nisi ppter multitudi
 ne humoru in toto corpore eo q enapozario p
 calefactione sua attrahit ad locu morbi et san
 guine sup. vel alia materia plus q resoluat ex
 eo: vt dicitur. Et ergo non resoluat dolor p
 enapozatione sequitur q est indigetia elionis. Et
 hac eade insia possunt. A. i. duob? hbi mltu vult
 cu dr. Et enapozatio qde resoluat dolor e qd iel
 ligedo de materiali aliu aut insim cu no e p
 hibito et repleto qua attrahit vaporatio: id
 est cu vaporatio no sufficit ad ista eade interione
 succediret fiat eis aliqd cu flodia aliqd cu
 pharmania fm qd dissipat erigit. Nam forte alle
 niata na p elionem de materie? anribus fier
 postea dñans supra materia costra et insensu
 biliter postea resoluat: qd erit sacre diuersi
 ne euacuaciones et ster fiducia de mndificatione
 quasi totius tnc possent venire ad diuersione
 impropia q dicitur est cu vtrorsu conuertedo mas
 teria exterius. Nam tnc vt dcm est fortassis res
 mouebit dolor in totum.

¶ Sed de mo fide enionis dicebat Aui. si san
 guis fuerit vinctus. i. ma peccas fuerit sanguinea
 vel sup. migra sanguini fiat tnc flodia euarina
 s. ex vena cotinuatione et immediata directio
 ne habente ad locu apostematis: sicut dicebat
 supra: stare apare in pre dextra fiat flodia de bas
 slica dextra et. Et errabat sanguis donec alte
 ref color eius fm modu supra expositum mari
 me consentire virtute: Significat em: vt vult
 Aui. tnc q nocibilior sanguis iam euacuatus
 est non intelligendo de sanguine in apostema
 te existente sed de sibi magis vicino.

¶ Sed si est humor alius sup. a sanguine et. oz
 vltra flodia: similiter euacuare cu medicinis
 sed est preponenda flebotomia nisi ventris sit

pricitas fuerit. Et tales fm Aui. eligantur que
 sunt de medicinis benedictis vt sunt cassia et
 mana cum decoctione vno. i. iubarum sebesten
 et hmoi apponendo. s. s. v. cassie nouiter extraxe
 et filr. 3. i. vel. 3. s. 5. mane cu dicta decoctione:
 ita q semp talis medicina fit lenitiva nulla sti
 pricitate inducens. Propterea dicebat Aui. si
 fuerit humor alius a sanguine cui sup. debeas
 esse p medicinam solutina: dicitur no fiat eis cu
 his in qbus est stipricitas sicut sunt mirabola
 ni: sed cum eis in qbus cu solone fiat lenitio.
 Et idem dicitur. Me. materia vero qualiscuq fue
 rit opzariare cum his in qbus cum solutione
 fit lenitio. ¶ Quoniam est tñ q no semp iste leni
 tiue tñ sufficit in euacuando man antecederem
 ad apa: immo sunt necessarie medicie fortiores
 magis appopare eligetes. S. in his opz mltu
 adnertere: qm si coiliat se. cura tuc sal. mul
 tum phibuit medicinam solutina. 2. reguminis
 acutoz come. 11. et tuc magis landauit flomiaz
 ppter pericula als adducta circa retri. Et eade
 iniam adducit Aui. fm Sa. dicens. inq. Sa. si se
 fuerit vehemens valde tuc time solutiuum et sis
 coentus flebotomia: in ipsa namq non est ris
 mor: aut timor eius est minor. Et addit et in so
 lutiuo est timor: magnus: intelligedo de taliter
 electuue educeribus et laboriosis: et adducit ras
 tionem dicens. 3. fm em qd mouet. s. agitando et
 no soluit. s. sufficiter: et qd superfluit et idem
 sensu Me. loquens de solutiuo dicit. Na si feb.
 vehemencia inualuerit cu estuatione timedu est
 solutiuu rexcusar ab eo sola flodia in qua no est
 timor et. Idem voluit Sa. 4. p. me. de me. Sa.
 dicit. q si in plenitudo fuerit feb: vehemens nis
 mis euacuadu est ne detur parietu aliqua medici
 na solutina s. p minutione solndus est: 3. dos
 lo: fuerit in parte inferiori. et ponit iuuameta
 et nocumeta q ponitur a Sa. in loco alle. ¶ An
 ctiores tñ inter medicinas laboriosas aliq vru
 tur scamonea in causa colerica rectificata cum
 alijs lenitiuis frigidis: vt cu violis et siliis ap
 ponendo modica dosim scamonee: et ita lauda
 nit i casu Me. trociscos de viol. i. qd aliqd sca
 monee intrat. et ita etiam Aler. consensit supra
 scamoneam: et dicit q in ea est caliditas nimia
 et ita audet etiam aliq modernorum supra me
 dicinas scamoneatas in casu vt electuariu de
 pillo Me. vel diaprunis solutiuo Nicolai: ego
 tñ fm veritate no inheredo hmoi solutiuo sca
 moneatis in isto casu: qm cu exhibetur erhibet
 tur in causa calida: et talia sunt apra multu in
 flammare: et in se. acutis q cosequunt talia apa
 ra tales medicine sunt plurimim ab auctoribus
 verite. ideo Sa. in commento paulo ante alleg.
 in fine dicit: q Hipp. ausus est vti ellebor: et no
 est ausus vti scamonea. na ibide circa retri lau
 dauit siliachini et est succo cucumeris affumini: q
 sunt medicine multum fortes et eis vrebatur
 Hipp. q: tempore suo no erat nore medicine bñ
 dicte: sed medici nostri temporis qbus sunt no
 re medicine mitiores recte declinat ab eis: vti
 tur mitioribus: veru est q in materia multum
 colerica no est audendum nisi supra lenitua in
 qbus no est timor: vt cum pulpa cassie. et man
 na aqua decoctis: pmonum violarum et sebes
 sten: aut cum illis aggregatis fm dosim. s. di
 ctaz. Sed in colerica magis grossa aliq laudat

Nota bñ.

Nota bñ
oponem
auctoris.

Medici

tempor

not

solutiu

munda

hibet

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

reubar. in infusione facta in decoctione. vr. s. ⁊ alij phibet in totius exhibitione reubar. maxime ppter illuz tertium hui. q̄ videf phibere reubar. ſm ſtipicitare. cum dixit. vñus nō facit euacuatio cum compreffius neq; cum eis in q̄bus eſt ſtipicitaſis quīs euacuet illum humores q̄ ſunt ſicut roſe. rubea ⁊. Ad illum tertium qdam conſeñtūt q̄ nō debet dari in ſubſtātia ppter ſtipicitaſed bene in infuſione in qua eſt maior ſolo ⁊ quali nibel de ſtipicitaſe maxime cum inſunditur in decoctioe leniſſima: ego ſum iſtius ſnūe ⁊ opinionis q̄ tūc conuenit exhiberi pōt vñ poſſit fieri cōpoſito in caſu cōueniēs: vt infra. R. o. mundi. 3. j. iunbas. beſteſ. añ. numero. n. liq. paſſi. añ. 3. j. capil. ve. 3. j. bulliāt in aqua debite q̄ritatis vñq; ad debitam decoctionem cui addaf māne 3. j. caſſie 3. j. vñ. faſa p̄ colatura dicte decoct. poſtea in hoc roto addaf reubar. 3. j. ſpice. 3. j. ⁊ ſtēt in infuſione. xij. horas: ⁊ poſtea colet ⁊ totū exhibear. ¶ Sed ſi humo: fuerit ſtarcus aliqui dāt agariū in infuſione. ⁊ ipm laudauit Aheſ. ſicut ⁊ puluerem iſeos in fundēdo agariū in decoctione. vr. ſ. ſed addendo de ſypo ⁊ ⁊ baſe. ⁊ forte res vel. iij. dactylos pōnēdo de agari. co. 3. j. ſ. ſicut dicebat̄ de reubarbaro vel. 3. j. ⁊ cin. 3. j. poſtea facta colatura vr. ſ. cum caſſia ⁊ māna cōueniēt̄ eam exhibēt: fed aliq̄ ppter timorē nō ducāt ad vomitū nolunt vr̄ agari: co: cum vomitus in iſto caſu ſit multum verens: dū ppter forē cōuerſionē membrōi pecto: ris ⁊ cōuerſionē materię in ſurſum: nō andē ego ſupra agariū: ⁊ huius ſnūe ſuit Nicolus: ſed loco huius ponit turbitz in eadem doſi cuiz ſunt. in fundēdo vr. s. ⁊ pari decoquēdo. Ego aut̄ nō eſſem hui. timorē de agario: immo ad ipm magis andē q̄ ad turbitz ſi ſit medieta minus agitatiua q̄ turbitz: neq; agariū per p̄petrare videf medieta vomitiua ſm mēte aucto: ſed ſolum p̄ modū ſubſtātie q̄ lenigane: ideo pōt corrigi iſtud noci^m exhibēdo agariū troci. p̄ quem modū ſit ſubſtātia ſpiſſio: ⁊ exhibēre maxime in caſu cum eſt timor: alij^m vñe noſtris materiē a quaro abſolutū praua pleureſis: vt experientia manifeſtat de cōtagie q̄ ſepe cum ea cōiūgē: vt ego ſepe vidi in facro nā vidi vno inſirmato ſepe cōicari omnibude domo. ¶ Et ſi materia fuerit melica valebat ⁊ agariū ⁊ reubarbarū ſm buerfas inſerēdīs appōnēdo de ſlozibus bugloſe zinzuloy in decoctione cum reliquis prius poſitis: nō trāſen derem ad fortiores medicinas ⁊ maxime ad ſcamoneas: ſicut etiā hui. videf phibere ſeqūēdo viam Ba. ſupra dictam cum dixit. Et Ba. qui dem precepit eos cuſtodiri a ſcamonea et non precepit eos cuſtodiri a hieraz elloboro ſimul ⁊ poſt opationem ſoluiūti eſt exhibenda aqua o. vel aqua mellis ad abſcergēdū ⁊ lauādū vir tutē ſolutiui. ¶ Et ſi eſt neceſſaria in iſtione eſionis ſolutoyis cum clepſtribus pōt medic^o vr̄ eis ⁊ leuibis ⁊ medietz acutis ſm neceſſaria trixigētiā: ſemp tū timēdo acuta ppter id q̄ dicit eſt ſupra: q̄ hīc morbi ſcē conſueſit flux^o nō immoderatā. Et ſiāt cleſteria cū decoctio nibus renū leniſſimā appropiataſum in cau ſa calida cum decoctionibus o: maluarū max trū vñ ⁊ vñ. iunubarū: beſteſ: in frigi

da addēdofolia caulium:radicē lilij:semugrech:
semē lini:et huiusmodi.Et si cōiungat vērōstis
addēdoparum furfuris et anethi:postea addēd
docaliāstifulam:et māna in corporibus defici
tis et porētibus:et aliquōtēs sūm exigētā pone
re modicū pīere cum oleo viol. in causa calida:
et cum oleo de amigdalidulcibus: vel de lilio
in causa frigida:et cū modico sale.

¶ Nota fit qd ante solutionem a marie electuie educta: p̄cipue superius data sunt p̄ponenda p̄parameta ad materiei digonem necessaria. de suspens appropiatis mām digerentibus: vñ vñl. sbe. ideo tales eñones maxime dent post quartā nisi materia fuerit furiosa vel venenosa/ s̄cz in p̄mis diebus sunt fidei s̄mōe solones purē lenitue. Que asit sit natura digerēti et p̄paratiōi videbit in sequenti inrētiōe qd est ad resōlōe materie p̄ spūti qd sequit ad hāc. Nam qd nō potuit p̄bideri ap̄a qñ fieret qd fuit p̄ in rētiōis potuit p̄bideri qñ augeret neq̄potuit fieri resōlō iēssibil de ma iura: qd fuit 2° inrētiō.

¶ Restabat consequenter 3° interior qñ apā hāc esse cōpētū. vt omni studio intrādum nō mād ad sanā cōuerfat vt panlatine sensibīl p spū rē soluat. In hac ergo intentione. vt dicebat Anī. in sermone cōtinuo de cura doloris pectoris: opz vt sit tua magnifica interior ad hoc vt spū rē facile sit: hec interior cōpēt pncīpal cū duobus. Anā est circa mān q dz expellē hec est ei⁹ equatio si fuerit calida subtilis: vt infrigidet vt grosset: si est grossa vt subtilē et si est viscosa vt incidat si est absterget. ¶ 2° quo pñctur interior est ad ipsā mēbra vt est leniēdo vias transiens vt sit transitus p eas facili de materia. Nam cum mēbra sunt lenia fm supflū cīem: rē habīl edūct materia p eas: hec interior pncīpe cōpēt cū eo in quo est humectatio pncīpal et aliquid absterget: i⁹ est enī mā cala vt colericā: 3° interior sit infrigidatio et inspissatio: rñ nīsi fuerit vehemētia necessitat infrigidationis maximi erroris est: vt dicebat Anī. in prō tribuere infrigidantiā vehemētiā nīsi in facis et colera sup. acutā: rñ etiam vbi opz dari infrigidatiā foris nō opz vt dētur vt pte recte addebat infrigidantiā stiprica. Nam talia pbbēt spūm vt sepe p stipricitatem adducit ad ruffim validam q est multum suspecta cū pleuresi et pīpleumonia: de qua dicit R. 4° continen. dico curanda est pleuresis. s. pīpleumonia nō inde ruffit vehemētia fiat in ea nimis ne rumpat aliquantū venam et inde pñctur fiat sanguinis. Nam spūm sanguinis cōiungit in istis apokematibus nō valde malum: vt supra declaratum est in signis pñctis ad mās. I⁹ ppter cōtrariās interiorē in cura: q p spū rē sanguis sunt necessaria stiprica et aqua sic nocua. Et ppter ea dicit Anī. in ca^o alle. paulo an. Et scias q qñ in pleuresi multiplicat inflā mērio et redit infrigidatio: rñ non infridet nīsi est eo in quo sunt absterio et humectatio et qñ mes sup. stipricitas sicut est aqua citrullū et aqua mēlo. indi. nā sup. in istis est infrigidatio humectatio et absterio. Et idem dicebat An. nam dicit q interior medicānā spūm facilitat ipm q velocitātū pñctur cum incoarione ad humectatiōem et lenitiōem pcedēdo ad res leni⁹ gare absteriōis. Et sic qd vehemēs istā mā⁹ nō

rit rñc sup. pcedat cñ eo qd est sicut aqua melo
nis indicant aqua citrulli aut cucurbitre cñ ag
succhari: aut aqua oz. excoz. Sz nota qd An. nō
laudat aqua cucurbitre in hoc casu: immo dis
tit aqua nō curat. quis ab vna parte conferat
su. inqñtū infrigidat: qñqz tñ nocet et debilitat
cñ puocatione: et i. qz debilitat puocat: qñ vt
s. declarant de mēte Aucō. humidū cucurbit
te est magis spissum et grossum humido aliamz
herbarz vel fructū infrigidatū: ideo extrinse
cus applicādo vbi est necessitas infrigidationis
p succū cucurbitre fit maxime impressio: ppter
ergo grossam subam multū nimis inspissat: et sic
vt phibere spurū vel salte debilit puocat: et ita
nō placuit An. in hac intēctione: et pinde cōris
nnādo dixit. Ea autē qdus est abstinenti sunt
sicut portulaca et aqua endiuie. Addit. Ad. et pa
paner: et oia in qbus est infrigidatio et inspissatio
sup. fortis. Sed de aq endiuie dubitat Ben. qñ
inea vt esse non excessiua infrigidatio neqz in
spissatio: immo aliquat puocatio et absterio
q totū intēdimus. Sētilis nō respōdet ad rex.
sed refert dñm: dicit qd textus est corruptus
et p aqua endiuie qd intelletit aqua lactuce et il
la inspissat nimis: ita vt ad eā nō audemus: et
ita etiā Niculus acceptat qd p endiuia intellet
tur lactuca. vñ possumus in intēctione vti endiu
ia: lz multi et apparerā huius tertius eā non
admirāt in casu sed vñ semē ei: qñ ab oibz lau
dat ad facilitādū etiā spurū et parte mēbzōū
est: vt i. potu def aqua qd ad caliditatē declinat
fit. lacuale forbēdo cōtinne. i. quasi cōtinne:
qñ cōfert ei valde: vt vult An. et hec aqua est
vt aq oz. in cā cala vel insubaz: et in cā frida ma
gis mellis vel passulaz. ¶ In hac ergo intēctōe
stante inflammatione a cā colerica vñ decoctio
fracta se. cōium vt cucurbitre et citrulli. cñ oz.
excoz. et multū decoctoz: cñ zucaro pōt sic
tri sirupus: vñ et si fiat sirupus vt infra. R. sirupi
vio. 3. i. 3. aq decoctionis: vt supra. 3. i. 3. fiat siru
pus: et exhibeat in mane et auroz: et post duas
vel tres horas exhibeat. 3. v. aque oz. cñ zucca
ro et in estate exhibeantur ista tepida: in hyeme
calda. Ad eandē intēctionē vñ sirupus de iunibz
cum decoctione vt supra. Et si volumus magis
infrigidare addamus de se. pñlij: se. papaueris:
sed vbi velimus minus infrigidare: vt in pcessu
qñ expurget mā tendēdo magis ad temperamē
tum exhibeamus hec duo semina: et addam⁹ in
decoctione liquir. et sebesten: et postea simul pas
sulas. Et si volumus possumus ponere cum siru
pis aquam sublimationis endiuie et meloniz
citrulli: et si volumus in forma electuarij hanc
intentionem perficere: facit ad hoc conditū de
violis vel zucarum violatum et diadragantuz
frigidum. Nicolai et possumus facere mixturaz
fm hanc formam. R. diadragantuz. vio. añ. 3.
i. 3. inc. liquir. succari candi violaz gummi ara
bi. añ. 3. h. cum sirupo viola. fiat cōfectio. ¶ Sz
vbi materia non sit calida neqz sit tanta inflam
matio potest in sirupis addi pro media gre vel
passulis: vt dictum est vel radicem lilij albi: vt
vult An. et in confectione potest addi de diape
dion et subtrahere de diadraganto: et addere
puluerem liquir. vel capillorum re. potest etiaz
seri hoc multum gratum si fiat vt infra. R. in

inbarum sebesten capil. ve. añ. decoquantur cō
nienter: et in decoctione colata amigda. dul.
insundantur depillate et contuse. exempli gra
3. i. 3. se. papa. al. etiam contusi. 3. h. per. iij. vel
vi. horas: postea fiat emulso de dictis et expus
matur lac ab eis: et in his lactibus sic expressis
addatur diadragantum et penidiorum. añ. 3. i. 3.
3. et super ignem ponantur et lento igne bulliat
vsqz ad debitam inspissationem ad fornā loch
et quasi continuo lambendo degluriatur: et in p
cessu materia aliquatiter inspissata remoneat
se. papa. et in decoctione addatur de dactylis et
de seminibus coti excozicatis. ¶ Exterius au
tem etiam fluente materia vt fuit dictum a pñ
cipio si fuerit subtilis calida potest preparari
digerendo cum inunctione facta ex oleo vio. co
lato et cera colata apponendo etiam aliquid de
dragagato vt voluit Se. et ad facilitādū spurū
hui⁹ māe valet fomētatio facta cñ aqua calida
spōgia infusa in ea: etiaz embrocario ab alto
supra locum ad hoc facit.

¶ In materia autem frigida a principio non
grossa nimis neqz viscosa, nimis facit syrups
acerofus simplex modice acetositaris cum mos
dico mellis violari: et cum decoctione liqritie
passulaz et capil. veñ. et in pcessu magis potest
addi de syrupo de liqritia: et tādē magis in pro
cessu pōt addi paz de syrupo de yfopo addēdo
in decoctio de radice lilij et duas flous. ¶ Et si
mā fuerit grossior pōt exhiberi oryem simplex
cñ melle vio. vr. 3. et cñ aq. yfopi et berbonice et
buglosse vel cñ aqua decoctionis: vt supra: ad
dēdo etiam yfopum et hasee in pcessu magis: et
mā magis digesta ad melius excreādū valet sy
de prassio et de yfopo cñ decoctionibz fortioribz
bus de qñs abādāter supra dñm est in cā de
asinar. ¶ Et si materia fuerit melica cñ oryem
le et syrupo violato vel melle violato fm diuers
las materias cñ aquis puluoz buglosse vñ de
coctionis passul. liqri. epithimi polypodij floz
boraginis et buglosse: habilitabit materia ad
screatum.

¶ Et in materia mixta opz fm diuersitate in
rēctōis diuerso mō medicinas miscere: et tūc p
cōfectionibz valēt diapenidiō et diairis et cōdi
tū de buglosa: addēdo etiā de loch de pino et de
reliqz fm qd dñm est. S. in capitulis russis et as
maris. ¶ Extrinsecus aut valēt facilitādū spu
rū diuersa ingenia ex vñctiōibus empsis caraz
plasmatis et alijs appositis pectori et lateri
bus in loco doloris: sed talia debēt exhiberi cñ
mēsurā gradatim incipēdo a debiliōibus in
tendēdo ad fortiora. nam si exhiberentur calis
da a principio non facta euacuatione essent ad
nocumentum. Nam loquens de his Rasis quar
ro continentis dicit. Nulla fiat calefactio nisi
post euacuationem vehementem. fiat ergo ano
dina parumper ad calidum declinātia a prin
cipio in materia frigida vt inunctio cum oleo
amigdal. dul. cum modico olei camomille: et
parumper croci et cera lota: et in pcessu potest
addi oleum de lilio: et tandem venire ad anethi
num et laurini et irimini: vbi materia esset mula
tum grossa valent etiā decoctiones et ex eis dē. f.
camomilla, melliloro fenugreco et semine lini
faciendo fomētationes cum spōgia vel Alro
et ponēdo supra locum: et in mā magis cala pos

nēdo de violis liqri. dragaganto fil cū eis: et in mā magis frida: ponendo ficis dactylos passus las pspū et filia. ¶ Pār eria fieri empla ad in rētiōne simul resoluōis et ad spūū facilitādum vt infra. s. violaz folioz alree. añ. grē. j. radiciū lilij al. prē. ij. flozū camomille dragaganti. añ. p. rē. j. oia simul coqnt: postea cū farina oz. et fa baz. añ. grē. j. fiat emplm cū modico olei amig. dul. vel de lilio: et si materia sit grossior addatur de semine lini et anethi in decoctione: et ita pos ses multiplicare remedia localia ad libitū has biris simplicibus in casu feruētibus: de qbus eria videbit post in intrētiōne maturatiōis. i. pueris ois materia ad sanie. nā ibi ponētur eria someratiōes et empla q ad istā intrētiōne cōue niūt: qm qm nulla ofia est hāc intrētiōe i illa qm ad localia extrisec^a applicāda nisi q i hāc i rētiōe pār aliqū dñari resolutiua hñecratis vbi in intrētiōne sanitatiōis opz equalit miscere de lenitiuis et resolutiuis: vt cadat maturatio eqū in mām: eria in alio est aliquis ofia: qm in hāc intrētiōne nō op empla multo tpe teneri sup: locū: qm cū reseruatū multo tpe ducunt ad sanie includēdo vapores interius: iō in hāc intrētiōne laudat vt nō pdrēt empla nisi per dias hoas vel tres ad plus sup locū doloris: et postea debet remoueri p tempus: et postea reite rari. ¶ Sy restat hic vt declarē difficultas nō parua ppter apparetē cōtrarietatem auctōrū s. de exhibitiōe balnei in hāc intrētiōne. s. ad fa cilitādū spūū et resoluōne simul cū mitigatiōe doloris. nā ipm visus est laudare libip. 3.º regi. acutoz: tētm cōmen. 19. vbi dicit: balneare in pipleumonia iunātis q in acutis febrib⁹ est addit. in latere emi et tenere coste arg. inter spa tulas doloris: em extem mitigat. Itē ereqū qd p spūum necesse est excreari et ponēdo alia in namēta: et da. in cōmēto dicit: pleuritic⁹ in: nam p ipsum. s. balneum ppter ea qz sedat dolo re qne haber et. Sed clarius loqns ita. 4.º con ti. postq laudat quāsdā medicinas in inten tiōne expuratiōis dicit: verūtm balneū mitigat doloze lateris: et facit ad expūcūm humores et emēdat anhelitū mitigādo doloze accūre in la tere et thorace et spatulis: iō indicat matūniū namēti p pipleumonicis et pleuriticis. Addit: vñ vtendum est balneo in huiusmodi passioi bus securiter absq alio dubio eo qd faciet ad expūcū spūum: et rādem post multa verba di xit: verūtm nō est vtēdū balneo añ purgatiōe eo qd cōgregabit reumata ad loca lesa: s. si vsus balnei fiat post purgatiōe: vt dicit faciet ad expūcū humores vehemētē. Ecce qm isti oēs consentiūt in exhibitiōe balnei. s. infundēdo corpus in cōcha balnei aque dulcis vel melius aque decoctiōis rex appoparaz: vt maluarū folioz alree paritarie cū fenugreco semine lini et filibus. ¶ Sy p hoc ē expsa snia Aui. 4.º pmi ca. 25.º vbi gñaliter in cura occultoz apatū di xit: et opz vt ea habēs a balneo et vino et morib⁹ et. caueat: et eria Rabi moy. pñcula 19.º. snoruz affo. videt modifiare nba da. et auctoz aliozū sic sententiū: vbi sic scribit. ait. Moyses dñis se. est balneū vrile factū post ipsaz digōnem et veniens ibi nba affo. supp. vera. et addit: sed illi q dixerūt in bonitate balnei dñis a patis late ris. i. pleuresia et apatis pulmonis manifestant

mibi q ipsi volunt intelligere de hñribus pas sionē in latere vel in pulmone et mala compo ne vñ humoribus pūgitiuis sine apate et sine se. et isti sunt qbus est balneum vrile: ecce quomo do aduersatur sententiis pauloante dictis. ¶ Pro cōcordia dicatur q qñ corpus fm totū habitudinē esset pfecte mñdificatū: et virt⁹ et set cōstās: et quasi nulla esset fe. tūc isto casu stā te pur aliquā materia in pectore cum modico dolore posset balneum exhiberi aso nequa. Et istam sniam modifiavit Raf. in loco supra vbi dicit. Iuuabile quoq iudicatur si virtus non fuerit defecra et morbus non fuerit nimis calidus: et ad hec omnia respiciēs Aui. dicit. Et post declinatiōem manifestam administ^a bal neum: ecce signat^r dicit manifestam fm modū expōitū. Nā nō ponā hic specialioza multiplica ta remedia: qm de his copā habebis si recur ras ad capitula supiora. Et nota qz hoc inten tio sit tertia in ordine nostro: tñ medicinis iunā tes ad spūum digerendo materiā: eria habilis tando membra sunt p omnia tpa morbi debire applicande saltem vñ ad tps quo querunt^r re solutiōem de materia vel insensibilem vel sen sibilem propter spūum anteq^r putrefiat. ¶ Si igitur cum his erit sufficienter expurga ta tota materia et dolor in totū mitigatus bene erit. Et si nō: postq iam sacre sunt etiōes et per flōmiam et per resoluōne et dysstesia et non mi nutur dolor: neq multiplicat spūum dicebat Aui. vt. 3.º dictum est. Cū flōmias et etiās et omia alta facis que necessaria sunt ad resoluōne et nō sedant accūta: tunc scias q phibitio colles ctiōis quā queris difficilis est: immo sup. tñc cōuertit^r materia ad sanie. Et similiter dicebat. Adesuc. dicens. Si aut resolutio quā queris nō fuerit possibilis: immo rendit ad hoc vt suppu retur: et hoc signat^r ex eo qd nō mundificat in pñ. diebus: immo multiplicatur dolor et febris et difficultas anhelitus et rufus et nō fuerit dimi nutus. s. ibi dolor et accūta: neq p flōmā: neq per spatuz: neq p alia si virtus nō fuerit fortis expecta casum eius ad morē: si nō vt vult libip. po. pmutatur ad collectiōem: et tunc opz vt sit ars in pducendo celeriter collectiōne ad suppu ratiōem. Hoc ergo cōplebit fm intrētiōes. prima erit maturatio ipsius apatis. 2.º erit si a natura non rumpatur apa post maturatiōem oportebit ingeniari ad rupturā eius: postea ad mundificatiōem et absteriōem eius materie. ¶ Et in p^a intentione dicebat Aui. cū est hec in tentio sup. ad suppuratiōe nō iteres flōmiam vt nō congeletur materia que habitura est col lectiōem. Nam congelatur eīa sanguine et spi ritu per flōmiam: vt patet: hoc est ex ipse vñ sit defecrus in maturatiōe sanguis: vt constat et multo magis in maturatiōe aliaz materiez minus aprarum digeri. Nā talis digestio et pfe ctio ad sanie cōplet a calore naturali: vt alibi fuit declaratū: et inde diminuto calore naturali p flōmā sit impedimentū in tali digōne: et hoc intelligit iam virtute debilitata vel ppter etiō nes pcedētes de flōmīs vel tenuitate dietē vel placētia que pcesserūt: sed cōstare virtute et in corpore forti naturali et quo in pñ collectiōis si ue sanitatiōis augēt accūta de dolore et fe. et laudabile est ad diuersiōne et infrigidatiōne vt

Nota.

Questio.

Questio.

Cum pleu res ad sup puratiōem conuertit^r tres sunt hñde intrē tiōes. po ma intrē tiō hñda ē q est mam ratiō apu ris.

iterata fiat minuta stomia: qz magis valebit
mirigationi doloris qd aliis ingenu. Et ad istu
sensum dicit. A. stomia no plus cōfert dolorib?
vincēribus. Idē intelligit de solone vētris: q
enā valet et stantea etiā fuisset facta. Quibus
factis cū iam cōstat de collectione p signa dca
hic dicebat Aui. i pñ de empimare necessariū
est vt inuamētū fiat ad maturādū post mūdifi
cationē corporis: qz igr vt intrēdamus tali ma
turationi vel sanatiōi: vt cōpleat qd citius fle
ripōr: et hoc cū medicinis ab intus et ab extra
cōueniēter applicatis semp cōmēnorando qd
dcm est. s. vt caueamus rupturā apatis aū pfe
ctā maturatiōē vel sanatiōis: qz est magni
timoris vt fuit. s. declarati. ¶ Circa qd ea q p
interius valēt pñ adduci sypsi sup dicti et in
alia intrētiōe digesti in causa cala et in fri
gida: s. qz vt he medicine magis aggregēt egle
quasi pñtē lenificatiōis et resolutiōis: vt supra
dcm est in his th gradatim pcedēdo: incipien
do ab eis q sunt in gradu tempore opōnis et rē
dēdo ad eas q magis eleuant donec pueniant
ad gradū fortitudis: vt vult. A. vñ addit. Et
ad gradū pñtē opōnis a medicis fortibus inequa
lem facit maturatiōē et a pā aperit sup. nō di
gesta mā. In mā ergo cala fiat syrupus ex deco
ctione oz. excoctiari febestē iuinbax et pass. et
cū fucharo vel penidijs pōt fieri syrupus et ex
hibeat cū aq oz. excoctiati plm decocti. Et in
pcessu pñtē addi decoctio de radice yngule ca
balline et liqri. et biancha vrsina. Et si mā fuerit
magis frida: vt cōiter euenire solet: qm calide
magis resoluuntur: pōt fieri syrupus cū de
coctione pass. et liqri. et radice yngule cabali
ne: et cū duab? vel tribus scib? in decoctione:
et pñtē addatur de fucharo vel melle equalr: et
pñtē addi in pcessu dactyli et radix lilij. Et dicit
A. vñ. Et ex his est decoctio fenugreci et scib? sic
carū vel radice lilij cū melle: et eis fortius est
decoctio scib? passu. enucleatay cū fenugre. et
seme malue zaltce et cū melle: s. semp aduertra
tur ne sit excessiva caliditas: qm excessiva calid
ditas debilitatō naturalē impedit maturatiō
nē. Proinde dicebat Aui. Si at fuerit caliditas
plima def in potu aq mellis in aqua oz. aut aq
mellis subtili sola. Et dicebat A. vñ. Et si fuerit
caliditas i eo vehemēs: tūc cōueniēs est aq oz.
cū inlep subtili aut cū aq mellis aut cū aq oz.
decoctionis radice malua: aut se. eaz aut al
ter: aut radice lilij. S. si caliditas nō fuerit ve
hemēs et virtus fuerit fortis: opz dicebat. A. vt
in potu tribuat decoctio ysopi in qua cū yso
po decocta sunt hācē et passu et scus et mel.
¶ Extērius aut valēt pñtē somētationes ab alto
facte ex decoctioe malua: altee fenugreci: et se
lini: et pñtē valent b empla in mā cala facta
ex matre violay et ex maluis bullitis in deco
ctione: postea cū farina oz. ad pres. s. vt exē
pli gratia. 3. i. cū farina fenugreci. 3. i. et buryo
pecudino pōt fieri emplm vel cū arūgia porci
receti: et in mā frigida fiat emplm: vt. infra. s.
radice altee radice lilij aū. 3. i. decoquantur
opime postea fortiter cōrūdātur: et addat eis
de farina frumeti: fenugreci. et semen lini. exē
pli gfa. aū. 3. i. postea cū toto addat de oleo de
liliō: et arūgia: vt. s. fiat emplm possumus etiā
incooperare pass. et scus ad istā intrētiōē in de

coctione: et cū his et similibus maturabit apō
stema: et ex valde bonis dicebat A. vñ. est quod
fit ex folijs caulium: et farina fenugreci et buryo.
ro. Et Aui. laudat cinerē radi. caulium q con
ficiat cū adipe: et fiat cū eo emplm. Sed si velle
mus facere inuncriodes valet dialtea valz vn
guētū facherie positi a. A. vñ. valet ysopus hu
mida cū oleo de lilio et modico croci et cere par
fiat vnguentū: s. maior vis cōstat in emplastis
et ad hāc intrētiōē. s. sanatiōis et maturatiō
nis: et etiā maturato apōstema ad rumpendū
facit accubitus supra latus egrum: vnde dice
bat Aui. et oportet vt dormiat ante horam eru
ptiōis super latus infirmum: adiunat enim ad
spuendum et rumpendum.

¶ Maturato aut apate qd cognoscit: vt supra
dcm est ex remissioe doloris et febri et multipli
catione grauedinis in loco collectionis: tūc oz
intrēdere ad rumpendū a pā cū causa faciētib?
ad rupturā apatis de forti locutione et vocife
ratione alia et de motu aliquatū inordinato et
mouere sedē sup quā sedet: et dormit supra la
tus infirmū renouat subito impetnose supra
latus sanū: et sunt q agitat eos: vt. A. vñ. in loco
penali aut in cunis. ¶ Et in cibis etiā eligant
tur cibaria acuta aliquatū salsa et sorbitiones
sunt fermētate vel ex pane vel ex farina: et bro
dii etiā cicez laudat et panis fermētatus in su
suo in aqua mellis aut in rob et in hmoi: et in se
cūdis mēsis valēt passule et amig. dul. et amare
et dactyli: dicebat Aui. qd sunt vltimi in hac
hora. ¶ Per medicas aut p interius via sypsi
pōz in cā cala v3 orymel: et in causa frigida fac
mirabilr syrupus de passio: immo dicit Aui.
qd est vltimus maxime si exhibeat cum modico
succe scabiose vel aq eius. Et ad hāc intrētiōē
laudat auctores medicas rpiacales vt merri
datū et rpiacā: de qbus dicebat Aui. Et conue
niētiōes hore ad pōrādū ipsa sunt post manu
rationē integrā vt rpiatū. s. apara fm consers
uationē immari. s. calozis: rpi. s. dicit. Et dare in
potu merriatū vel rpiacā in hac hora est in
uatiū. S. addit. si nō fuerit se. neqz debilitas
neqz extenuatio: et he consydratiōes babeant
nō rpi in exhibitiōe horz s. etiā habeantur in
exhibitiōe alioz caloz acutoz: vt dactyloz: rpi
napis et semen vrticez: siliū: vt radi. ireos se.
nasturtij q in hac intrētiōe cōiter laudat. ¶ Ex
terius aut sū cū emplis dictis possunt fortifica
ri cū fimo columbino et cū fermēto: et cū melle: et
cū dactylis: et similibus. ¶ Et qd cū his nō rum
peret est timor osum: quare opz vt apiat colles
ctio cū fleboromo aut canterio vt sanies egres
diatur: et tunc est necessariū vt cognoscas par
tē in qua est pñs: sicut etiam est necessariū sci
re paulopost stante sanie cōgregata in corpore
applicatis etiā alijs signis pñis pleuresi col
lecte ex his q sunt dicta de grauedine illi? par
tis et alijs: et tunc canterifetur sup eodem loco
cum canterio puncti. s. ignitv pfoerur pect?
ysqz ad locum collectionis vel aperiatur cum
sagittella vsqz dum perueniatur ad saniem vt
extrahatur et excutetur totum paulatine etiā
do de qua accipiatur omni die parum absqz ex
tractione plurima subito: et tandem mundifice
tur cum mundificationibus et absterfionibus
quotidie factis vt cum aqua mellis aut cum vi

accubitus

latus

munda

et ad

Ultima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

nomellito et similibus: et non permittatur fieri
consolidatio nisi sacra integra mundificatione: et
tunc fiat consolidatio vulnere et erit statim dices
fluxa sanie in pectus quod erit expeditio eam per
terius euacuare. Illa tamen cura magis conuenit
in pleuresi non vera ex parte situs ubi permittit
ra et materia aparis ad suppurationem exterius. Si
autem aparis intrinsecus rupta vel a natura vel eius
artificio dato superat: tunc fiat alia interio de ab-
sterfione sanie quod ruptura declarabit per remissio-
nem doloris et granitatis loci plus dolorosi: et alii
quod erit granitas in fundo pectoris: et aliquoties
per spiritum sanie: et aliquoties per eritum eius cum vi-
na vel egone et per rigorem supponere: complebitur
igitur interio cum administratio de medicina mun-
dificationis sanie per easdem vias per quas natura eam
dirigit. scilicet per vinum vel intestina si ad dicta membra
demadet simul cum medicinis lauatibus et abster-
fionis apponendo aliquas medicinas dicta mem-
bra respicientes: quod ad dicta membra dirigentes et
eadem perforantes: de lauatibus sunt aqua emulsa
et aqua oxalis et aqua mellis ponendo semina maio-
rane in frigida: vel spica deriuanda ad vias vni-
uersales: vel liquiritia: et si per vias secessus apponendo car-
taminum: et filia: et boudium cicerum rubrum. est ad hanc inter-
rionem conueniens: de coctio etiam propter cum radice li-
lii: et maxime celestis. i. ierosolimitana et radice aristologia
et alia sunt plurima abstergentia: et ius galli antiqui
coperit etiam ad has interriones: sed dicebat. A.
et est sibi multum notabile: etiam quod materia ex-
puit quod cum se. est fortis non supflua in calefactio-
ne quod debilitat virtus propter malitiam compo-
nens: et deficit super. propter debilitatem a spuerio vel
super. aliter expurgando. Si autem materia recipiat in
spatio pectus: et vult fieri soler: tunc ad hoc va-
let quod dicta sunt super de rursu materialiter de asma-
tate: et super de psope cum aqua oxalis. et vix loch-
de caulibus et loch sanie et erupit et plura reliqua
diuersa quod mundificant pectus et pulmonem: et ibidem
habuisti faciendum etiam supra pectus embroc-
tiones linimenta et emplurones cum appropriatis
mundificationibus et habilitatibus ad spiritum: de quibus
asus domini est. Alii laudant vomitum in hac inter-
rione prout cum interpolatione cum aqua mel-
lis et sale: vult fuit. Sed reuera suspectus est
vomitum. nam aliquoties tanta quantitas materie
agitatur per quod portio huius fluit versus cor et pre-
focatur pinde dicebat. A. et precipit super. ab ali-
quis quod quiritur ruptio aparis ut vomitus fiat
parce in huiusmodi horis verum. i. timorosus: quod cum
facit possidere eruptionem magnam vice vna: et quod
quod psoat super. propter causam deam: et ita eadem
est ratio in empimate. Et quod talia non sufficiunt: ideo
aliquoties deuenire ad summigla ericartina
de quibus domini est in causa de rursu et asinare. et circa
hanc interrionem nota quod propterea quod multum la-
borat virtus in expellendo materiam et multum debili-
tatem in expellendo et est necessaria dicere materie
in breui tempore expulso: quod nisi mundificet in
xl. diebus vel plurimum transit in primum.
Idcirco necessaria est eis dieta plurimum restan-
tina bone quantitas ad virtutem conservandam: vnde
sunt necessaria ona et carnes et vinum et filia: et ly-
stare sanie in coacuitate pectoris quasi de ne-
cessitate comitem se. non oportet terreri me-
dici ab exhibitione horum cibarium nutriti-
onum propter timorem se. nam cum expelletur mater

ria minuet se. ideo ergo virtutem confortari ad hoc
ut materia expuat: et per se. remoueat: et istum
casum. insinuauit nobis A. in causa de empimate
in fine cum dicit. Et in huiusmodi quod de hora necessaria
est conservatio virtutis cum carne et cibo reparato:
et addit: et non consideres se. quod materia non sanatur donec
sanies pserueret remanens: cum ergo expuit eradi-
cat: et cum confortat eger ad puerum sanie: aut ad
id procurat. scilicet super. ex medicinis vel eius canterio
remouet se. pculdubio. Et ex hoc ultimo nota
ta quod non tamen in exhibitione cibi calefactum opus
hunc casum. seruari non attendendo ad se. immo etiam
in exhibitione medicinarum calidarum abstergentium
et sanie mundificantium: et ly videatur obesse pro-
pter se. tamen iuuat renouendo causam eius nisi et
go sit se. multum vehemens quod principaliter ad se
aduocat curam non debemus in casu desistere ab
vni medicina mundificationis et abstergentium: et si
parumper calide sint. Et hoc nota.

Et quoniam non semper propter multitudi-
nem materie et debilitatem membrorum potest fieri com-
pleta mundificatio de materia quod si non mundifi-
cat infra xl. dies timor magnus est de casu in
primum stare materia saniosa in coacuitate pectoris
propter vicinitatem eius ad pulmonem: et propter ti-
morem propter coactionem eius: siue talis materia
fuerit in pectore recepta ex rupto apate pleure-
tico: siue ex rupto apate pulmonis: siue ex car-
ro ex cerebro defluto: et multo tempore in dicta
vacuitate retento: ubi propter caliditatem loci
putrefcit ad sanie conuertitur: tunc isto casu ne-
cessaria est extractio sanie per exterius cum offi-
cio chirurgico.
Et hanc sententiam innuebat A. in causa
cap. de empimate: cum dicit. Cum autem estimam
ueris in pleuresi. i. ex pleuresi materiam plurimam
super. receptam in loco dicto: et non mundificat in xl.
diebus: neque in paucioribus: immo facit cadere in pri-
mum. i. in timorem primum: tunc necessarium est caute-
rium fieri cum canterio minuto quo psoetur
pectus: ut materia erucet et edat paulatim: abluat
cum aqua mellis: vel su. reliquis lauatibus: de quibus do-
mini est. et adinuet ad extractionem eius ad exteri-
ora su. cum oigenio possibili: quod aliqui pueredo
corpus super locum perforatum aliquoties edendo cum spo-
gia supposita rursu aliquid inducra i. firmo et
cum aliis ingentibus notis medicinis expis. Addit.
cum mundificata fuerit sufficenter. si materia puenit. i.
gmura re ad consolidandum. Et quod materia aliqua pec-
cat in vna parte pectoris tamen: ut in dextra vel in si-
nistra: et aliquoties in coacuitate pectoris egit
mar. cum est facta talis sanies ex caraturo ad elu-
gendum locum debiti canterij vel perforationis dicit
A. ideo ut cognoscas pre in quod est pus ex puerio
modis. scilicet ex granitate et potere partis illi. Et
ut dicit. A. de mete. Ba. 4. cori. quod paries hora
post horam iaceat supra latus monedo se de vno
latere ad aliud: et tunc latus super quod peder si est
granitas et coarctas: tunc illud latus est oppositum
loco sanie. ubi gra. si homo habeat sanie in parte
dextra quod vult se supra partem sinistram sentit pon-
derositate postea in sinistra: quod cadit tunc sanies
supra mediastinum ad sinistram: et sic sic grauat
propterea quod iacet supra latus sanie sed quando
iacet supra latus egri: tunc sanies cadit supra
costas eiusdem lateris et eis appodiat: et pinde
non granitatur: et proinde illa granitas. saltem

7m

10p

ms

Nota.

Nota bñ.

diem

causam

tra

Nota bñ.

Nota.

de cura
aparis in
dextris.

de cura
hmoi apa-
ris ad pul-
monem.

no est tanta sicut erat in opposito latere: precipue
 etiam ex sono ipsius saniei q̄ aliquoties sentitur
 cū eger mutatur se de latere ad latus debite attrē
 dō: q̄ est in vno latere tūc istud latus p̄cipue
 p̄cipue calidū ad tactū. Dicit etiam R̄a. Et eadē sentē
 tiā accepit Aui. q̄ in fundat p̄anus subtilis in
 luto rubeo dissoluto in aqua: ita sup. vt tingat
 p̄anus: et taliter humidus p̄anus expressus appo
 nat parti dolenti vel salte suspecte: et latus in q̄
 facta fuerit velor ericatio luti in eo latere fa
 cta est adunario purioris saniei: et qm̄ forte ma
 nifestius declarabit talis ericatio posito filo
 taliter intrinseco: ideo de eo fecit mentionē. A. Co
 gnito ergo loco signet cū encaustro et ibidē cau
 teriferur vel p̄orec cō flōmō: vt supra dictum
 est. Sed dicit auctor: ita R̄a. 4. cōtinē. q̄
 vltio melior: est q̄ incisio ad finiedum mām et p̄
 hibēdo putrefactionē: et cum fieri debet. fiat in
 ter costā et costā: et debet esse parua et stricta ne
 fiat vniua cū subita de mām: qm̄ cum ea magna
 fit etia spūm exsoluto et debilitas. Et si cōtin
 gar q̄ debeat p̄forari pars sinistra fiat in loco
 magis distāte a corde qm̄ possibile est ne cor
 di nocumētū inferat. Et si sanies in vtriusq̄ late
 ribus cōtinēret fiat in vtroq̄ latere: nō tñ siml
 sed p̄us in eo in quo maior q̄ritas saniei mani
 festat: deinde post. x. vel. xv. dies fiat in altero: et
 hoc totum semp intelligat cōstante virtute: et
 in oēm eūcū debet vniūficari cū odoribus aro
 maticis et reliquis vniūficis et cibis restaurati
 uis: vt supra dñm est. Et facta agitione ponā
 tur supra pectus res cōfortātes pectorales: et si
 per locū cauterij res q̄bus curat locus adustio
 nis ignis: et opz stomacum et reliqua nālīa p̄for
 tari. Et post perfectā mundificationē paula
 tine sacra: tunc p̄cedendum cū cōsolidātib⁹
 vltimis notis medicis. Et p̄ hac determinatio
 ne clario habenda vide affo. 6. p̄ticule. Qui
 cūq̄ empici aut hydropici vtrūq̄ aut incidiū
 tur his effluente sanie aut aqua repente oīno
 pereunt. Et quē ibidem scribauf p̄ doctores: vi
 de etiam differentia. 217. Conciliatoris in qua
 queritur si bezel siue incisio sub vmbilico com
 petat hydropisī. Nam ibi tractatur silis mā et
 ponātur multe cautele obseruande in silis fien
 da opatione. Et cū his sit cōpleta hec intentio.
 Sed si ap̄a induret ponit auctores cure in
 possibilitatē: yñ Auer. 7. colliger. ca. 16. satis
 ad p̄m loquē de ap̄aribus mēbroz officialiū
 in mēbris intrinsecis dicit. Et melica q̄ ad sa
 niē nō pueniunt dicunt scilicet et scateria: et
 raro sunt in mēbris intrinsecis: et qm̄ sunt incu
 rabilia sunt eo qd̄ indigent fortibus medicinis
 quas intrinseca mēbra teclare non p̄nt eo qd̄
 eoz cura non fit nisi cū ferro qm̄ talia ap̄ata nō
 resoluntur nisi post longitudinem t̄pis: et tūc
 virtus infirmi iam defecta reperitur. Et addit:
 et p̄ter hoc hec curationes nō sūt sup. de dictis
 ap̄aribus nisi cū fuerint in mēbris extrinsecis.
 Est ergo tñ in his intendendum cū humectāti
 bus leuiter resoluentibus et confortantibus.
 Sed si h̄mōi ap̄ata p̄mutant ad pulmonē: vt
 sepe fieri p̄git erit cura eoz cura p̄pleu mōie:
 de qua dicitur in. c. sequen. Et si p̄mutent ad ce
 rebz vel ad neruos vel ad alia mēbra recur
 rat ad curas egritudinum illoz mēbroz: de q̄
 bus dictum est ante et dicitur inferius.

Et si pleuresis successerit ad alios morbos di
 cunt auctores cōter: qd̄ opz tūc vt nō fiat flōia
 p̄cipue si egritudo q̄ p̄cesserit fuerit antiqua et
 flōmari fuerit in illa prima egritudine: et tunc
 v̄z scarificatio de qua dictum est supra de mēte
 Alex. Et hoc intelligit si sufficiēter facta fuerit
 flōia et corp⁹ nō dicat eē et mediocri saltē h̄a
 bitudinis: qm̄ vbi sic esset et pueniret flōia: sed
 vrēdū est lenitiuis clysterib⁹ et lenitiuis et pur
 gatiuib⁹ v̄tēria cū cassia. et cū māna. Et si
 seq̄tur ad catarrū opz artēderelcatarro dermā
 do mām p̄ caput purgia ad nares et reliq̄ facien
 do q̄ dicta sunt supra de catarro: p̄hibendo tñ
 sternutatoria et gargarismata vt dictū est supra
 non solū in his ap̄aribus pectoris: sed in oībus
 egritudinibus pectoralibus: non solū p̄ntib⁹
 sed de q̄bus stat p̄babilis dubitatio qd̄ fiant.
 Jam vltimo succedit vltima intentio de acci
 dentibus beniter: que accētia sunt multipli
 cia: vt vehemens dolor: sitis molestia: et flux⁹ v̄
 tris: instantia vigiliā et difficultas anhelitus
 et aliquoties mēris p̄mixtio que accidit ex p̄
 puerare cuiusdā speciei pleuresis: vt illius que
 fit in diaphragmate que verissima est: vt dictū
 est supra que est maxime seuor accidentiū: p̄cipue
 in virtute discursiva p̄pter colligantia ma
 gnā cū cerebro mediāte neruo magno de quo
 dictum est supra. Et in hoc accētia opz multū di
 ligēter p̄cedere: qm̄ et si p̄ colligantia fiat talis p̄
 mixtio rōnis et p̄ rāto videat esse intentio de cō
 primendo et stipicādo: q̄ tñ talia maxie discon
 ueniūt in pleuresi: idcirco ea opz dimittere: sed
 opz intrēdere magis cū diuerentibus vt frica
 tionibus mēbroz inferiorz cū cōfortātib⁹ ces
 rebz et reprimētib⁹ nō omittēdo lenitiua pe
 ctoris. Et de hoc dicebat M̄e. q̄ opz in hac p̄te
 simul cōgeminare curā pleuresis et frenesis: hic
 em̄ est modus curationis si deus voluerit hanc
 egritudinē sanare. Et qm̄ vigiliē magnū dāt
 introitū ad p̄mixtionē rōnis cū multiplicātur:
 tūc expedit vt alibi dictū est: vt exhibeat syrūp⁹
 de papanere de diacodion: et maxime circa p̄m
 morbi qm̄ maxime accidit fluere mā. Nam tūc
 talia igrossando mām p̄hibēt et fluxū et remi
 tēdo malā cōplōnē calidā vident iuuare ad ma
 rurationē et mēbra p̄forādo: et hoc est qd̄ dice
 bat Aui. de mēte Bas. in cura pleuresis. Et Bas.
 quidē p̄cepit in p̄m vrendū esse sp̄eb⁹ diacoren
 i. loch de papanere: qm̄ p̄hibēt mām et maturāt
 et p̄forāt. S̄z verū est qd̄ debet exhiberi cū cau
 tela et nō nisi cū multiplicant vigiliē ne spūm
 cōtingant: et p̄hibeat qd̄ est deterius eis: vt di
 cit M̄e. qui exēplificans de dictis medicinis
 dicit. M̄edicine ex semine papaneris meliores
 sunt eis q̄ facte sunt ex corrice sup. papaneris.
 Et inde dicebat etia Aui. dico q̄ necessarie sunt
 sup. tales medicine cū nō est excusatio p̄pter ve
 hementia vigiliā. Et addit: et si nō sunt id tūc
 forasse cōgelat pap. mām et p̄hibet spūm: et di
 cit q̄ videt q̄ semen cōuenientius est q̄ cortex.
 N̄ vt dicit M̄e. minui nocumētū istoz
 cōgelantiū et inspissantiū cū cautela societatis
 f. medicinarū lenitiuarū habilitantiū ad spūm
 vt si eis associet: qd̄ est sicut decoctio pass. aut
 aqua mellis rob: aut sup. zucchar: aut qd̄ ē eis
 affe: et ita p̄z q̄ syrūpus de papa. cū zuccharo et
 rob factus aliq̄ntes min⁹ nocet q̄ lac papaner]

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradis.

facti cū aqua tñi or. vt fieri solet in hac intērio-
nē. **G**ura nō sūris eoz est pñcēda cū humecra-
tibus z extrinsecis inflāmationē sicut cū
mucilagine pñlij maxime expressa ex aqua or.
fortis decoctionis sū exhibita cum succo melo-
nis indi. vel citrulli colato. vel cū aq̄ sublima-
tionis eoz. z in tpe calō pñt acru talia exhibe-
ri remisse frigida. z si cū eis ponat aliqd de ab-
stergētibz. vt est succūz penidior. remouebit
nocu^m aprū puenire ex nimia infiridatione. et
pōt exterius fieri inficrio remissina inflām-
tiōis facta ex oleo vio. cū mucilagine draga. z se.
cydonioz. etiā si fuerit talis sūris nō a calidita-
te tñi z siccitate sine inflāmationē. sū cōiūgat et
ebullitio colē vel euapora. flatio salis. valēt si
exhibeat oxymel modice acerositatis cū aq̄ or.
multe permixtionis. sūzpus de pñnis est ad
hāc intēriōnē. sūzpus etiā sacrus ex aqua gra-
natoz dulciū z aq̄dulci cū inlep est ad hāc in-
tēriōnē mirabilis. z si misceat cū aqua vio. vel
aqua iuiubaz est aprus mū⁹ ledere. z si fuerit
sūris a caumate spiritaliū administret liber-
tas aeris tempori declinis ad humiditātē. vel
etiā parū frigidi inūgēdo pectus. vt supra.

De dolore
lateris ruf-
lis z diffi-
cultate an-
helit⁹ qñ p
seuerat in
pleureti et
purgata
mā.

Si dolor lateris z tussis z difficultas anhe-
litus cū expurgat mā vel cū iam maturata est
z ad sanū reducat pseuerat vel augēt est pessū-
ma signario. nāz in pñ^o nō sunt nimij timoris.
neq̄ in gñone saniet qñ dolores z se. magis ac-
cidit. vt est sūia affo. sed in alijs tñibus decla-
rāt mān esse corrosiua. z tñc opz multū festina-
rē ad mitigatiōnē hōz accidētū. z ad has intē-
riones oēs stāre causa calida valet sūzpus. vt
infra. **R.** vio. **J.** h. se. cydonioz z malua. **añ.** **J.** h.
iuiubaz sebesten. **añ.** numero. **rr.** decoquant in
lib. **vj.** aq̄ melonū vsq̄ ad cōsūptionē terrie. pñis
z cū lib. **ij.** zucari. **z.** **J.** h. vini granatoz dulciū
fiat sūzpus. Exterius autē laudat **R.** **añ.** **4.** pñ-
nē. vnguentū fm hanc formā. **R.** adipis anari-
ni. adipis gallinaz. adipis ouini recētis. **hysso-**
pi humide **añ.** partē pgruā cū modico cere si ex-
pedīt z fiat vnguentum. z vs in mā mediocri vt
anodinū. Et ad hanc intēriōnē p remissione vs
fomētatio aq̄ calē z embrocatio cū spongia. vt
supra dictū est. vel cū decoctione malua z viola-
rū. z stante mā cala si plz in vnguento porestis
addere de oleo vio. z de mucilagine dragagari
vel pñlij. vel de seie cydonioz fm qñ plz. nā ta-
lia mitigant dolorem z minuant difficultates
dicūt tñ **ñi.** in vehementia doloris. z qñq̄ sa-
cit necessarii vehemētia doloris. vt in potu tri-
buat faba vna de asa ferida cū melle z aceto et
aqua ros. z id cū est vehemētia doloris vocifer-
rare faciētis. Sed hic nota q̄ cū laudat asa fe-
rida nō laudat in vehemētia doloris nisi qñ do-
loris est cā vehemētiōis q̄ fouetur a mā-
flātica. vnde ipsa fortiter dissoluit māg grossas
a qbus grosse surgūt vñtōsitates. vt vñt **ñi.** Beuti-
lis de mēte Dyni causantes dolores facientē vo-
ciferare. z d̄z exhiberi cū melle vel cū cera ad re-
monendū eius ferore. z forte quo ad hanc intē-
rionē nō discōuenit vt apponatur paz aceri ad
incisionem māe grosse flātica aqua ros. ponit
ad remissionem inflāmationis. sed ego ma-
gis laudarem aquam violaz vel iuiubaz in ca-
su propter lenitionem. **C** Aliud accidens aliqñ
contingens z sepe est fluxus ventris. de quo di-

No. de asa
quare. hic
laudatur.

ctum est q̄ si fiat a pñ^o etiam propter multitu-
dinem māe. sed manifestetur dñm virtutis re-
gulāris qd̄ cognoscitur ex eo qd̄ sequitur de sa-
cilitate anhelitus z de remissione feb. tunc nō
opz sūtere fluxum. immo est significatio bona.
ideo dico sūly si in processu accidar. sū accidar
virtute nō dñante. tunc est mala significatio p̄-
cipue si accidar in fine qñ declarat debilitates
contentiue z digestiue nālium maxime stema-
chi z epatis. z tunc debemus cōfortare mētia
nutritiōis maxime extrinsecus cū fomētatio-
nibus rex stipticārium cōfortantium. vt rosaz
balaustriaz. absinthij. menthe. spice. squinanti.
z sūsum. z facere inunctiones z cerotaria cū ap-
propriatis cōfortantibus calidis frigidis vt re-
peratis fm exigentiam de quibus sepe dictum
est. z per superius exhibendo in sūris pueniē-
tibus partem sūrupi de myrtis. qui est etiam
pectoralis cū decoctione dragagari z gñmi ara-
bici. vt supra dictū est in ca^o de tussis. vbi facta
est mentio de cura tussis cōplicare cū fluxu. Et
cū his sit cōpletus iste solēis tractat⁹ de pleu-
resis. cū laude omnipotentis dei.

De peripleumonia. Lapi. li.

Eum homini superuenerit fe-
bris z in anhelitu tantā patit
cōstrictiōnē vt se p̄focari pu-
tet. z in maxillis ita vehemens
sit rubedo vt tincte videantur. z anterior
pars pectoris dolet z tussis ad est. z qd̄ cū
screatione emittitur existit spumolum. z in
pectore sentitur grauitas sine punctione z
sine calore. cui omnia bec accidunt acutum
in pulmone patitur apa. z vocat bec pa-
sio peripleumonia. **C** In principio igitur
curationis eius basilica est minuenda. de
inde eger ex bis quibus medicatur pleure-
sis est curandus.

De pleureti. cum pleureti sepe pñis
retur ad peripleumonia. z post deter-
minationem etiā aparum pectoris cōueniēt
determinetur de aparibus membri vicini cōs-
tenti in pectore. qd̄ est pulmo. Idcirco cōueniē-
ter post determinationē de pleureti **R.** asia fecit
capitū de peripleumonia maxime cū cura vñt.
puta peripleumonie parū diuersificetur a cura
pleureti. vt videbit. In hoc igit ca^o **R.** asia duo
facit principat. Primo manifestat p signa apa
ipsum pulmonis determinando etiā ip̄s⁹ noia-
tionem. 2° ponit curam eius. 2° ibi ad finem ca-
pituli. (In prim^o ergo curationis.)

C De p^o pre ponit sepe signa qbus manifestat
apa esse vel fieri in pulmone. Primū signum est
vt vñt. cū hoi supuenit se. Aliud signū ponit
est 2^m cū dicit. z in anhelitu tantā patit cōstric-
tionem. vt sepe p̄focari se putet. sū infirm⁹. Ad-
dit 3^m. z in maxillis vehemens sit rubor. vt tñ-
cre videant. Addit 4^m. z anterior pars pectoris
doler. Addit 5^m. z tussis ad est. Addit 6^m. z qd̄ cū

Declarat
p^o pñis
cipalis

excreatione emittitur existit spumofum. Addit
 et in pectore sentitur granitas sine punctione et
 sine calore. Addit ponendo regulam ad signifi-
 cadum sup hoc apāp hec signa: et posset esse scōa
 pars huius partis. Et cū oīa hec accidāt acutū
 paritur apā in pulmone sup. eger: et determinā
 nomē huius apā dicitur. Et hec vocatur passio pi-
 leumonia. C Pro intelligentia huius partis est
 notandū vtr dicitur est sepe in fili: qd cū Rasis fue-
 rit in hoc libro breuiloquus: posuit hec fig^a nō
 cuiusq; apāis ipsius pulmonis: sed apāis
 maxime flatici qd est apā vtr plm enuētiō in ipo-
 pulmōe: vtr infra declarabitur. Nā si fiat apā ex
 mā colerica: qd lz raro fit aprū fieri in pulmone
 vel et ex mā sanguinea: tunc pāpif dolor cū ca-
 liditate immo notabili et sensibili circa partes
 pectoris: vtr infra declarabitur de signis specie-
 rum. Ideo cū dicit vtr vltimo signo q in pectore
 sentitur granitas sine punctione et sine calore
 intellexit de peripleumonia vtr plm ptingente
 a mā sua granitate ponderante et mēbro qd in-
 sensibili erit: qd non sentit nisi p panniculum
 cooperientē: ideo dolor fit grauatus sine pū-
 ctione et sine calore. Notabili respectu apārum
 pectoris vtr pleuresis pāpue vere cuius mā est
 essentialr calidat: et hoc manifestat oīa accidē-
 tia q dicta sunt supra pmo de se. Nā stante apā
 re in pulmone cū ppter granitatē mae inhabi-
 litabitur pulmo ad dilarandū constringuntur
 et meatu spūs et ppter granitatē mae inhabi-
 tator: pinde fit infirmatio in corde et spiriti-
 bus eius: unde fatr fit se. effimera p istū modū
 et hoc in pū: sed in pectū cū mā apāis clausa
 non euentat: et supale fit et educitur ad ebulli-
 tionē et putrefactionem: ruc nō fit se. sed se.
 humoralis: et putrida et acuta ppter euaporatio-
 nem mae ad cor vicinatis ipsius. Et pinde. A.
 ponēdo signa posuit se. acutam: qm ē apā calm
 essentialr vel accidentaliter in visceribus: et se-
 rap. posuit febrē acutā incussum. Et eodē fun-
 damento declaratur et aliud signū de strictione
 ne anhelitus ppter obstructionē maxime mea-
 runz spūs: qd strictione anhelitus aliqū rāra est
 vtr ppter ea cos appareat pforari debere: et pū-
 de fit in eis sepe anhelitus erectus: qd ppter ri-
 more suffocatiois cognū erigi sicut et in orho-
 mia dictum est supra. Et inde dicebat Aui. q an-
 helitus eoz est alius sup. strictus velox ppter
 magnitudinē fe. et notamentū eius. Et qm ab il-
 la mā sic inflāmata eleuant vapores inflāmati
 fl cū spiribus et supaccēsis: qui recepti in pri-
 bus faciet maxime i marillis q sunt partes car-
 nose pporose: in qbus pāt retineri dicti vapo-
 res supalefacti pmitri cū vaporibus simul res-
 solutis a ppris humiditatibus pulmonis ad
 ru. declinantibus inde est qd pāpif color rub.
 in dictis partibus ac strincte videant: fit etiaz
 ru. sed etiaz fit extensio et repletionē dictarū
 partium: unde apparent grossiores. Et hoc non
 fit ex vtr de partib? faciet: vtr de pomis mari-
 laz: immo et lingua rubescit primo: deinde aliqū
 nigrescit et ingroscatur ex cā vtr supra: et ita pal-
 pebre oculoz aliquorē ingrossantur: et etiaz
 fit inflatio oculoz et granitas motus eoz sicut et
 in palpebris: et hoc totum ppter pūtiā vapoz

inclusoz in dictis mēbris porosis existentibus.
 Et ita non sic manifestatur mutatio in colore
 circa frontem propter ibi non contineri partes
 carnosas et raras ad dictos vapores retinendū
 vtr in alijs locis: lz ad easdem partes non min⁹
 eleuentur vapores. Nam eoz quasi continua fit
 ascensio stante ebullitione in mā apāis ppter
 directionem immediatam pulmonis ad prea-
 faciem. Inde dicit Aui. et qd sentitur ascensio va-
 poris quasi ipse sit ignis subito suspēsus: et hoc
 maxime verificatur peccante mā colerica i apā-
 re. C Verificatur etiam aliud signum: qd ante-
 rior pars pectoris dolet maxiz percipitur do-
 lor in pūdo pectoris grauius vtr dicitur est
 per panniculum cooperientem: tū qd dicitur pā-
 nculus alligatur parti anteriori i thoracis, mes-
 diante suspensorio: idcirco fm partem illam pe-
 ctoris percipitur dolor: qm illa pars trahit in-
 ferius granitate apāis. Rationabiliter etiam
 dolor posterior versus spinam vbi alligatur:
 sed qd non tū trahit illam partem sicut partem
 anteriores vtr pū: pinde maxime manifestant
 de pre anteriori pectoris: hic est dolor fortior
 qd dolor ipsius pulmonis qui est remissus. De q
 dicit Auer. 4° colligit de signis ppris egritudi-
 num ipsius pulmonis: et dolor in apāe istū mē-
 bri signum non est: qm vtr dicitur hoc mēbru sensi-
 bile est loquens siue intelligens de dolore pro-
 prio pulmonis et non de dolore pectoris psequē-
 ri. C Aliud signum de rufis est claz: sed illa rufi-
 sis an pū est sicca: et in pectū digesta mā fit hu-
 mida. C Aliud signum qd id qd pūit cū excre-
 tione est spumofum: pū: qm cū educitur p vias
 spūs cū eodem spūto cōmēcent partes aeris: q
 pū intumescunt id qd excreatur: sic fit spumo-
 sum: etiam qd aliquid resoluitur de mēbro spon-
 gioso vtr pū: et infra magis declarabitur in cap^o
 pūis vel de spūto sanguinis. C Sed est notan-
 dum nunc circa vltimum dictum qd fecit Rasis
 medicum tantum ad concludendū sup apā pul-
 monis per hoc qd dicitur: qd oīa hec acciderit
 et. noluit qd vñ signum neg: duo solū sumpra
 sufficiunt ad hoc pbandum sed hec oīa: pū: em
 q rufis et strictione anhelitus et feb. non cōclū-
 dunt hanc passionem. nā pūnguntur in asma
 reit sepe: pūnguntur et in pleuresi vtr fuit de-
 claratum: sed in asuate non est dolor: et in pleu-
 resi non sentitur granitas sine punctione: imo
 cū punctione: vtr manifestum est et calore: et ita
 omnia simul sumpra sunt sufficientia ad cōclu-
 dendū super peripleumoniam: et nulla vtr: si
 accepta sufficiunt: vtr intelligatur in reliquis
 capitulis cum ponuntur signa. Et hoc bene mē-
 ri teneatur.

Nota

Declaratio
2ª parris
pncipalis

matim declarari.

Expediro igitur sic capto ad maiore decla-
ratione opz vt seruet ordo no-
ster. Primo videatur de qd nois ipsius aparis z
qd rei pñr. Secdo videbit de differētijs z spēs
eius z modis terminationis. Tercio principalr
videbit de causis: z hic remonebunt qdaz diffi-
cultates a scribētibz moneri solite. Quarto ve-
niemus ad signa: pmo pñostica euentus. deinde
ad bonum vel ad malum: deinde signa demon-
stratina generis z specierum: quinto er vltimo
veniemus ad curam.

De qd dicitur
re nois.
De quiddi-
tate rei.

Quid nois dicitur. Circa primū expediendum
pleumonia: ex ipsa mēbz denotatione vocabu-
luz accepit: est em apā pulmonis: sed magis qd
rei. Dicitur. An. peripleumonia est apā calidū in
pulmone: qd intelligit nō tñ qd sit apā calū in
suba pulmonis: sed ē in cāna pulmonis: z ma-
xime fm partē primā pulmonis: qd fm partē vis-
cinā epiglōti reducitur magis ad squamāriam.
Nā An. in hoc ca° ponit signa ē apāris in cau-
nā: nota qd dicit calū sicut supra dictū est i ca-
pitulo pleuretis: qd est apā calū vel p essentiam
vel salte p accō z tale est frequentius: qd flāz
cū vt infra videbitur. Ideo cū Serap. declara-
uit pipleumoniā p hoc qd nō est nisi flegmon
pulmonis non accepit illū terminū flegmon: p-
prie p apāre sanguineo. Ideo addidit flegmon
aut est apā calū. In hoc loco sumptū: qd vel ef-
fentialr tale vel accidentāl tale ppter ebullitio-
nem acq̄strā in mā: z ex hoc pōt inferri qd si i pul-
mone fieret apā ex mā: neq; ex se calū: neq; ex se
putrescibilir si esset mā metica nō reducibilis
ad putrefactionē: vt est in sepyros puro: tunc
hoc mō tale apā nō deberet dici pipleumonia:
z ita sñr dicatur si fieret ex cōfōratē apante in
pulmone: vt pñz alias dicta in ca° de plenresis
qd tñ raro vel nunq; mā metica ita infrigidatur
in pulmone ppter loci caliditātē: qd nō possit
dici ad ebullitionē: quia ē ventositas non est
bene apā retineri in pulmone ppter spōgiōsi-
tatem eius z raritatem stante ea taliter subtili:
ppter quā causam raro fit apā colericū in pul-
mone vt statim dicetur: inde est qd conueniēter
potest dici qd peripleumonia est apā calidū: fm
altrē modoz dictozum zc.

Distinctiones Teniendo scdo ad spēs
eius sit hec prima disti-
ctio: quedā peripleumonia est qd fit a pñ nō p-
cedere alio in ordine: quedā qd fit alio pcedente
ranq; cā eius: z qd fit in incipiendo quedā fit p viam
paulatim congelitionis: qd paulatim aggregat
mā qd fit cā apāris: quedā p viā defutns alimn-
de. **Alia** distinctio. qd fit pcedentib; alijs mor-
bis ranq; causis eius quedā fit ex catarro descē-
dente ad ipm pulmone vt est sepe ptingens: z qd
dam ex resolutione: vel p mutationē squamāriaz
ad pulmone vel cānam: z etiam est sepe pñz
gens ppter necessitatē eius: z quedā fit p pñu-
tationē plenresis ad pulmone: aliq; fm ros-
rum: aliq; fm partem: p parte etiā plenresis re-
manente: vt vult Gal. 7° affo. in affo. In pleure-
tide peripleumonia malum. **Alia** distinctio.
quedam est peripleumonia vera: quedam nō u-
vera: z que fit quelibet earum videbitur infra.
Alia distinctio. peripleumonia quedam est

apā magnum: quedam paruum qd est bonū: z
de magnis quedam occupat partem notabilem
pulmonis vt partem partis dextre: z partē par-
tis sinistre: z quedam vnam partem tñ vt dexte-
ram vel sinistram: z quedam vni pennule tam-
tum occurrunt: z quedam pluribus. **Possem**
ponere plures distinctiones pporcionales his
que sunt posite de plenresis vt de terminatiōe ei?
qm pipleumonia terminat sicut cetera apāris: qd
qm remonetur cū resolutione infensibili vt sen-
sibili per spūm: z qd qd sanatur z qd qd indu-
ratur: z qd qd rumpitur: z qd qd permittitur ma-
xime ad carabritum: de qua permutatione dicit
hōy ppo. 7° affo. In peripleumonia flegma ma-
lum z ita permittitur ad alia loca sicut dicitur
est de plenresis. Sed ista sufficiant de distinc-
tionibus.

Cause aut sunt quatuor humores. Nam pōt
fieri ex sanguine ex flegmate ex co-
lera z ex melencolia: z raro vt pñm aut fm
illustrium medicorum: z maxime An. fit a fleg-
mate z adducit rōnem: qm in membro raro co-
rumpitur humor subtilis sup. taliter ppter natu-
raliter vt apostemer sicut plurimum pleuretis
est apostema colericum ecomerso: quoniam fleg-
ma in quo fit pñm colicum spiritum stris-
ctum in quod raro penetrat nisi humor: subri-
lis acutus: fit ergo frequentius a flegmate: de-
inde ex sanguine: rōnem a colera: z vltimo a me-
lencolia: licet de hoc quidam dixerint qd etiam
rarus fit a colera qd a melencolia: ppter ea qd
non adheret colera ipm pulmone sicut adherere
potest melencolia: quia tamen melencolia est
humor magis distans a complexionē naturali
z accidentali pulmonis qd colera a complexionē qd
ne naturali: idcirco videtur rationabilis qd
rarus fit a melencolia: hoc tamen est proble-
ma satis neutrum. **Sed** hic dubitari solet: in dñ-
est dubitatio quam tractat Conciliator in dñ-
serentia. 112. an peripleumonia dicatur vera
flegmatica vel colerica: z cā etiam tractat de
sue in capitulo proprio de peripleumonia. Et
Galē. visus est velle quod flegmatica fit vera
peripleumonia: vt etiam allegat Alesius de mē-
te eius. **Sed** ad oppositum facit: quoniam ve-
ra debet esse deterior: non vera: quia de ratione
morbi est ledere operationes: ergo verior mor-
bus magis ledet qd non verus: sed cum peripen-
monia colerica magis ledat: nam est interfectio
fm plurimūz sua acuitate: z non sic flegmatica
vt statim declarabitur: z est snia An. in capitu-
lo proprio de peripleumonia. Ideo zc. licet for-
te Galē. ratio esset ad oppositum: qm mor-
sus suffocationem veniens videtur peripleumonia
per resolutionem. Cum igitur peripleumonia
flegmatica sit parata magis ducere ad mores
per viam suffocationis: z colerica p resolutionem
z consumptionem humidi: videtur non minus
stare difficultas: etiam videtur qd flegmatica sit
magis vera: qm morbus pñm verus min⁹ mo-
lestat qd nō verus: vt est snia affo. In morbis mi-
nus periclitantur egrotantes zc. Cum igitur mā-
fit colerica magis similis pulmonis: quo pul-
mo est membrum colericum: z sanguine nutri-
tur colerico: z flegmatica magis videtur disti-
milis: videt qd flegmatica sit magis pñm et
sic verior qd colerica. **Sed** dimissis morbis

Ad hō ad
dñm fm
dñm.

Aliter rñ
dñm qñi
fm Concl
larosē et
dñm.

Aliter rñ
dñm qñi.

alio multis que ad utramque partem adduci possunt. primo oportet intelligere pro resolutione quod in titulo quoniam ubi fit comparatio de colerica ad flegmaticam in esse magis veram peripneumonia debet intelligi cetera paribus vera possit fieri peripneumonia ex colera rubra et ignea inulsum: que comparata ad flegmaticam non multum viscosam nec grossam et modice quantitate consistat quod esset deterius: intelligitur hoc per finem ostendere quod in quibus fit comparatio: et tunc respondendo. Adhuc volens concordare istas difficultates dixit in summa quod si consideremus nutrimentum ex quo nutritur pulmo: quod est sanguis colericus quod nutrimentum aliquoties corruptum et fit inde aqua quantum ad hanc considerationem potest dici quod colerica dicitur esse magis propria peripneumonia. Sed si consideretur aqua per se fit de materia que est superfluitas nutrimenti illius. Pulmonis: que superfluitas est flegma quod nutritur in vacuitate superfluitas est vilitas deputata: nam dicitur Adhuc tunc creditur Gal. dicenti quod vera peripneumonia sit ex flegmate sicut ex superfluo nutrimento: creditur alius dicens quod fit ex colera sicut ex nutrimento cui iam accedit corruptio. Et ita videtur Adhuc concordare. Sed haec rationes non acceptat Conciliator: neque Herilis: imo dicit Conciliator: quod sibi videtur Adhuc in hoc parti calumniam et defectum. Calumniam in hoc quod dicitur superfluitatem nutrimenti pulmonis esse flegma cum nutrimentum eius sanguis colericus et superfluitas atque est ei cuius est superfluitas. p. pmi. de coplerionibus membrorum. pariter superfluitas eius est colerica et non flegma. dicitur etiam quod cor non deficit: quod ista distinctione solum regitur difficultatem de aqua generata per viam digestionis: non per modum defluationis: quod modum sepius strapa in pulmone: et ita verberando. Adhuc. absque suas finem ut erronea. Sed aliquid conatur satisficere dicto Conciliatori: dicens res quod Conciliator non bene intellexit. Adhuc. in eo quod dicitur considerando superfluitatem nutrimenti pulmonis ipsa sit flegmatica per hoc quod nutrimentum pulmonis est sanguis colericus: unde dicitur quod Adhuc in p. consideratione qua fecit de nutrimento pulmonis expressit voluit quod nutrimentum sit sanguis colericus: et quod de superfluitate eius fiat peripneumonia colerica. Sed in secunda consideratione cum dicitur considerando superfluitatem nutrimenti eius quod est flegma non intellexit de materia superfluitate eius: quod iam de ea dixerat videtur: sed intellexit de superfluitate nutrimenti. I. que aduenit ei super nutrimentum suum ab extra: et illa est superfluitas flegmatica: et de ea dicitur intellexit Gal. Sed re vera ista recte fecerint laborare pro honore Adhuc ad sustentationem eius: hec tamen sententia non potest ad primum verbis. Adhuc. quod insipienti seriem verborum suorum non apparet quod ipse velit quod fiat peripneumonia colerica ex propria superfluitate nutrimenti ipsius pulmonis colerica: sed corruptione fieri peripneumonia colericam ex corruptione nutrimenti ipsius pulmonis: et non ex superfluitate. nam verba eius sunt hec: propterea morbus proprius alius qui est fit de materia quod deputatur ad nutrimentum alicuius membri: et omnem corruptum facit morbum: et ita in fine dixit: creditur alius dicens quod fit ex colera sicut

fit ex nutrimento: cui iam accedit corruptio. Sed loquens de superfluitate nutrimenti istius dicit. Aut fit de materia que est superfluitas nutrimenti istius. Et iam quidem dicit Arist. quod superfluitas est contraria illi rei cuius est superfluitas: propterea dicitur in fine de hac superfluitate loquens quod creditur Gal. dicenti quod vera peripneumonia sit ex flegmate sicut ex superfluo nutrimento: et ita expresse voluit superfluitatem nutrimenti esse flegmaticam et non colericam: ut isti sibi ascribunt: et ita apparenter verba Conciliatoris recte transeunt contra verba. Adhuc. Ego autem pro sustentatione. Adhuc. et verborum suorum: hec difficultas modice sit vilitatis: pro observatione honoris tanti viri dabo modum ad salvandum dicta sua ut facient fundamētum ex verbis suis in eodem capitulo dicit ipse: et scitur quod pulmo sicut et cetera membra sibi propriam partem de humoribus recipiunt. sibi maxime convenientem ut quod est sicut sanguis colericus in ipsis. huius moribus deputatur ad nutrimentum ipsius. i. pulmonis. Et addit: superfluitas vero sui nutrimenti. i. illius sanguinis colerici que est flegma mittitur in vacuitates eius. Et ex hoc textu potest colligi quod superfluitas alicuius nutrimenti dupliciter dicitur superfluitas eiusdem. Uno modo quod superfluitas et refecit ad digestionem membri quod illo nutrimento nutritur: et hoc modo superfluitas attestatur ei nutrimento et quo nutritur membrum: et de hac superfluitate nullam fecit mentionem. Adhuc. Nam manifestum est et de hac ipse non dubitasset: quod sicut nutrimentum est colericum: quod si etiam superfluitas est colerica non flegmatica. Neque de hac loquebatur Arist. cum dixit quod superfluitas est contraria illi rei cuius est superfluitas: de qua superfluitate arguit Conciliator contra eum. Alio modo sumitur superfluitas nutrimenti pro omni quantitate humorum nutritorum cum nutrimento proprio alicuius membri convenientium cum eodem nutrimento ad membrum pro aliquibus finibus deputatis a natura: qui est humor non sunt convenientes neque proportionati nutritioni illius membri: unde dicitur humores cum sunt presentes membro non attrahuntur ad intra poros membri: sed sola pars illi membro conveniens attrahitur et illi humoribus consequenter superfluitate nutrimenti eiusdem membri. Et de tali superfluitate loquitur Adhuc. Nam ista est contraria nutrimento proprio et convenienti membro: quod si fuisset eiusdem complexionis et innamenti: et ita fuisset attracta a membro sicut alia pars conveniens nisi forte fuisset superflua in quanto quod non ponitur. Exempla causa: ad os nutriendum requiritur sanguis multum melius frigidus et sicus qui non esset aptus pervenire ad extremas porositates ossium ut inde attraheretur ad os nutriendum transendo ad longinquum per poros multum angustos nisi ei admisceretur de vero sanguine humido subtili et aereo iuvante ad penetrationem illam partem melencolicam usque dum ad os perveniat: et cum hoc totum ad os pervenerit tunc appropriata natura ossis de tota hac massa determiuam suggit partem ut melicam sibi convenientem et appropriatam dimittendo aliam partem ranquam contrariam non convenientem: et ita ista pars calida pinguis existens labitur in co-

Aliter rñ
derur qñ
fm docto
rem pñez
p ipso Ad
huc.

Aliter rñ
derur qñ
fm docto
rem pñez
p ipso Ad
huc.

Aliter rñ
derur qñ
fm docto
rem pñez
p ipso Ad
huc.

Prima pars practi. magistri Joani. Matthet de grad.

canitates medias z in offibus habentibus manifestam cōcanitatem sit medulla que est superfluitas nutrimenti ossis ad istū intellectum: et hec est manifeste cōtraria in cōplexione nutrimento appropriato ossi qd est frigidū z sicum vbi medulla est calida z hūida vt prz. Et de hac superfluitate loquitur. *Mede* z de eadē loquitur *Ari*. vt prz: qz exēplificat de tali superfluitate: si militet igit est in nutrimento pulmonis. Nam ex quo nutrit sanguine colerico subtili: ad hoc qd talis sanguis sua subtilitate z caliditate ab epate vsqz ad pulmonē veniat: fuit necessarium ne dissolueretur in longo transitu secus misceri partem humidā flegmaticam phibentē ei resolutionem: que pars flegmatica associata illi colerice cū ad pulmonem venit intriendum non sūgitur intra pulmonem vt inde nutritāz rāq cōtraria nutrimento sibi appropriato: immo talis superfluitas nutrimenti que est flegma mittitur in vacuitates eius etiā ppter causas aliarū vtilitatum quas scis vt dicit *Mede*. qm phibēt inflammationē pulmonis qui pulmo facilliter inflammaretur ppter cōtinuū motū cui necessario subijcit: z ita prz qd hec superfluitas est cōtraria suo nutrimento z est abidans in pulmone z nō eque apra bene regulari sicut humiditates que sunt appropriate nutrimento: ideo pluries cōtingit fieri āpara ex his humiditatibz qd sunt superfluitates sū istū modum qd ex corruptione nutrimenti ppriz: maxime cū aliud etiā ad pulmonem multiplicent humiditates flegmatis: z ex gre catarroz descendentiū z vaporū ascendentiū a naturalibus ad ipsum pulmonem formaliter vel virtualiter flegmatico: et ita credat *Sal*. qd frequētius fit peripleumonia ex flate sicut ex superfluo nutrimento: vt dicit *Mede*. Neqz ad reprehendendū *Mede*. fuit diū minutus z defectuosus: qd non fuit sibi necessarium facere mentionem de humiditatibus extraneis extra venientibus ad pulmonē: ex quo de humiditatibz quasi nātibus a nā pñr ad pulmonem demādati plura sunt āpara a flate qd a colera: vt deducit est. Et ita dicat rñdendo ad qdōnez cū querit si peripleumonia flatica sit magis dicēda vera qd colerica dicat qd sumendo propriū z verū p eo. i. qd semp vel plurimū inest respectu alterius: vt accipiūt logici loquentes de vero pprio: qd sit si peripleumonia flatica est magis vera z magis ppria pulmoni qd colerica qd frequētius inheret subiecto qd colerica: imo qd aliq alia: lz *Auer*. 4. colligit dixerit qd āpara sanguine vrpim cōcreatur in hoc membro. Et fin hoc pōt solui. Ad motuū de colerica dico supposito qd plus ledat: de quo tñ esset dubitatio: āpara colerici qd flatici: non ppterea dicitur peripleumonia colerica magis propria vel magis vera: qd nō eque frequēter euenit vt dictum est: de hac tñ difficultate in cōtinenti dicitur. Sed bene nota hanc decisionē p defensione bonis. *Mede*: z pro vera determinatione cōtra dōciliatoz z multos alios. Et si ergo qdāque est magis periculosa an flatica an colerica ppter tollere difficultatē: dicat cōfōrmiter loz quēdo mētibz antoz: z *Rafis* 4. cōtinent. z *Sal*. z *Ani*. z *Mede*. in caplis ppriz qd magis periculosa est colica qd flatica ceteris paribz. Nā multo sentioza vidēt accētia esse nata sequi de feb. et

inflammatione ex colerica qd ex flegmatica: lz hoc sit fortasse dubium: qz per se hoc sit verū: tñ per accētia phibendo debitum morū pulmonis z pñr phibendo debitā euentationem cōsistis forte ex flegmatica maior sequit inflammationē colerice facit maior: sed ad maiorē leuonem colerice facit maior: mobilitas materię ex maior: impressio z acutior: z pñr resolutio qd fiat ab ea. 2. cū est etiā enideno in lūā cā qm min⁹ curabilis est p medicinas colerica qd flatica: qm vt dicebat *Ani*. parū iunat ab eo qd ebibitur: z qd loco empti supponitur. id em qd ebibit ad ipsam infrigidatē equalem ei: qz. i. in intentione trāstus remittit ei⁹ gradualis infrigidatio: ita non conseruatur in virtute infrigidationis sicut cōuenit: sū in medicinis ab extra frigidis applicatis ppter longe distare a loco vta pulmone. Et si dicat vt aliq dicit qd pōt addi in gradu frigiditatis ad gradum gradualiter oppositū dīpōnt remouende per tātū per quantū minuet in virtute in transitu: vt si materia esset calida in scōbo vel in tertio offerret medicina frigidā ultra tertium: tñ cū inabit sufficienter ad remotionē maxime qd peripleumonia colerica suūgrādū caliditate z inflammatione aperiet poros copozis ita qd virtus medicinę frigidę cōuenienter pōt transire. Et dicatur qd quantūcūqz aliquatā aperiant porz: ita eos apertos inueniant: z tunc in eas ingredies medicinę frigidę eosdē poros cōstipabit: sibi ipsam claudet: ppter quā cām voluit *Sal*. 3. resgni dicitur medicinis frigidis ad penetrationē apponi debere medicinas lipromeris sube. i. penetratiue sube: que si fuerint calide minuet gradum frigiditatis: z si fuerint nō minuent: qd tñ transeunt p longinquū: minuet virgino cap: et si nō minuat nimis ledent suā fīditate narz corticando: vt prz: z fin hoc rñdere possumus ad difficultatē vbi arguit qd flatica sit periculosa: qd in morbis minus periclitant egrotantes. potest dici qd nō est sū dissimilitas pulmoni. nam z si sit dissimilis cōpōni naturali eiua: est tñ si milis cōplexioni accētrali que est quā sibi naturalis: potest dici qd est maior: similindō virtualis āparis flegmatici ad ipsum pulmonē qd āparis colerici. Et si dicat materia flegmatica est grossior z difficilior: resolutibilis. ergo z. dicatur qd hoc solū probat qd est rādiōis resolutionis: sed ex hoc nō sequit qd sit periculosa. Et hec de his difficultatibus sufficiant.

Signa Veniendū est pñr ad signa. Signorum igitur quedā sunt pnostica qd dam demonstratiua: z pnosticoz quedā sunt pnostica euentus: quedam ad bonum vel ad malum. Et de demonstratiuis: quedā sunt demonstratiua generis: quedam specierum. Signa igitur pnostica euentus peripleumonie sunt oia signa declarācia causas efficiētiū uas vel passiuas ipsi⁹ peripleumonie: siue sint cause primitiue siue corporales: z hoc modo vtus frigidus z borealis: z etiam veniens anstralis si eum sequatur boreas precipne si cōiungatur debilitas pulmonis: qd cognoscit ex facili ter ledi in anhelitu ex omni causa immutare calida vel frigida humida vel siccatis omnia talia sunt signa peripleumonie future: idem dico de catarro descendente z cū. fūsi sepe veniēte:

Conclusio
rñalis qd
stionis.

Questio.

de signis
pnostica
ad bonum

Signa p
nostica
siue fm
anien.

de signis
pnostica
ad malum

de signis
pnostica
euentus

Designis
profticis
ad bonum

Signū p
noticam
spāle fm
Alicen.

ad malum

De signis
demonſtra-
tione.

Alio signa

•

2

1
1
1
1
1

5
6
7
8
9

•
•
•
•
•

1
 2
 3
 4
 5

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

sanguinea q̄ in colerica: pulsus plenus magis
et in colerica maior sitis et feb. acutior in fleg
matica grauitas erit maior: et similiter aubelis
tus constrictio et color ad album declinās et mi
noris rincture in maxillis: et inflammatio faciei
et palpebrarum maior et.

Signa locorum manifestantur ex diuersa re
sione partium pectoris et ex tussi magis vel mi
nus difficili.

no, differt
cura peris
pleumōie
a curapleu
reth nisi i
pauis.

Cura. Circa curā breuiter summam: dicat
cū aut. et reliquis auctoribus q̄ cura
est cura pleurethi fin maximā parte: sed dicit. a.
spaliter in cura pipleumōie curritur cursu pleu
reth: sed facit exceptionem vna in localib⁹ nisi
q̄ opz. vt empla ipsius sint fortiora: et vt ponant
tur in eis que sunt in profundiora: et est ratio
clara propter distantiam magis pulmōis a par
tibus extrinsecis q̄ panniculorum pectoris.

Ponit etiam aliam diuersitatem dicit. Et opz
vt sit sollicitudo ad mundificandum euz spūto
magis vehemens. s. in peripleumonia q̄ in pleu
reth. Nam maior est suspitio de refectione spū
sanuari vel aliquantulum putrefacti in pulmōe q̄
in panniculis pectoris: qm̄ putrefactio ducit ad
viciū: et viciū pulmōis ducit ad putrē: nō sic
aut viciū panniculorū vt p̄z. Est etiam differē
tia in fienda flōia. Nam vt vult Rasis 4º p̄m.
de mente Pauli. Si peripleumonia succedat ad
alios morbos vt sepe p̄tingit a squināia: pleu
reth: et morbi qui precesserunt fuerint chronicū:
et in illis morbis sit sacra flōia: tunc cū est nē
da minutio cū flōia vt dicit: sed opz tū inrēde
re. cū clisteribus et ventosis magnis positis su
pra pectus scarificando: qm̄ flōia tunc est viciū
propter debilitatem virtutis. Sed si cōstaret
virtus credo q̄ in p̄mº etiam esset fienda flōia
diuersa: sed in p̄cessu non sic etiā sicut eē
fienda in pleurethi: qm̄ sepe peripleumonia ad sta
tū magis declinat propter aggregationem
flegmaticū in pulmōe vt supra dictum est. Est
ergo in flōia maxime respicienda repletio in to
ro: qm̄ in m̄a conuicia non sic conuenit. Ideo
signanter dicit Aut. in fine capituli de cura per
ipleumonia. Et s̄t q̄nō: est necessarium in ip̄a
facere flōiam si fuit illi repletio: ecce signāter
dicit repletio. Et sic est finis capituli cum laude
dei omnipotentis.

Not. bene.

De spu sanguinis.

Cap. ly.

Cum sanguis cū rascatiōe aut
paruo sonitu qui sit sine tussi:
egreditur: nō est ego inde ti
mendū: poterit em̄ sanari gar
garizando ea q̄ in capto de squantia noīa
nimus et regimen subtilizando. Cū vo
mitu quoq̄ si erit sanguis non magnū as
fert timorem. Curatur nāq̄ bec flōmādo.
Et si comederit stiptica sicut sumach et suc
cum vne acerbe. In potu p̄tea sumat ex
boli armēi: gūmi arabici: balaustie: sangui
nis draconis: thuris cīm: añ. partib⁹ equa
lib⁹ dentur ex eo. 3. añ. cū rob simplici de ci
donijs. Quibus aut solet accidere sanguis

eritus cum interpolatione ex quo nullum
sentit nocumētū: ideoq̄ sic est dimittēdus
Cū si cum tussi superueniat sanguinis
egressio est timorofum. Est tū incipien
dum in curatione egri euz flōmia ex bāsi
ca: deinde ex troscis istis in potu est tri
buendum q̄ R. thuris sang. dra. amborū
añ. 3. añ. et tertiam. charabe. 3. v. ematibis:
terre sigil. amborū añ. 3. r. aluminis. 3. añ.
balaustie. 3. añ. op̄i. 3. añ. rānedseni. 3. añ.
bis omnibus fiant troisci. x. de quib⁹ quo
tidie vnus in potu sumatur cū succo oziū
maioris aut portulace: et si egritudo vebē
mens fuerit alius circa noctē dandus est.
Adintorū quoq̄ accorari partes sup̄
riores iunt ligande et extremitates fricāde
pectus etiā p̄cipue si fuerit in eo loc⁹ co
lens ex predictis troiscis ex aqua et aceto
epubimetur: eius p̄tea cibaria succum
vne acerbe et sumach et eis similia admixta
habeat. Et patiens supinus iacens de
terra sigillata aliquid paulatim comedat.

Est expedita capitula de
peripleumonia et pleurethi sequitur ca
pitulum de projectione sanguinis ex
ore: qd̄ conuenienter continuatur ad preceden
tia: qm̄ in peripleumonia et pleurethi vt dictum
est: concomitatur tussis vt essentiale signum et
valida tussis: et quia tussis vehemens sepe ad
ducit ad spūm sanguis. per rupturam viciū
pectoris vel pulmōis: etiam per alios modos
posset fieri spūm sanguineum ex peripleumo
nia vel pleurethi: q̄ per rupturam venarū propter
tussim: vt infra videbitur: conuenienter s̄ post
capitula dicta fuit conueniens facere capitulū
de spu sanguinis. Determinando ergo de spu
ro sanguinis siue de p̄iectione ipsius ab ore. Ita
fit duo facit principaliter: qm̄ primo determinat
de tali spu in quo non est magnus timor: scd̄o
principaliter determinat de egressione sanguis
ab ore cū qua p̄m̄gūf vehemens timor: 2º ibi.
(Cū si cum tussi superueniat et.) Prima adhuc
in duas: nam primo determinat de egri sang.
ab ore siue p̄iectione eius in qua nō est timor:
immo ipsius facilis sit curatio: scd̄o determinat
de egri sangui. cum vomitu in q̄ et sit timor: et
cond est in. gūm. scd̄a ibi. (Cū vomitu quoq̄ it
et.) De p̄ma parte dicit: cū sanguis cū rascatiōe
aut cū paruo sonitu q̄ sit sine tussi egredit
est ego timendū. et adducit rōnem dicens. Po
terit em̄ eger sanari gargarizando ea q̄ in cap
to de squantia noīa nimus et regimen subtilizando
de squantia noīa nimus et regimen subtilizando
do in q̄ro: et in quali. i. q̄ritatiue minorando si
supfluat et qualitate ad p̄tariū alterādo cāe
facienti tale spūm. Pro intelligētia totius
capli et huius p̄cipue partis est notādū q̄ ly. Ita
fit de prima int̄erione loquens de spu sanguis
nis intendit determinare de spu sanguis eue

decatario
3º p̄icule
p̄me p̄is
p̄cipalis

decatario
p̄p̄tati
p̄me p̄is
p̄cipalis

est de mētre Sal. 4.º de accēti. si ergo educat san-
guis per os vomitū declarat q̄ ex naturalibz
membz fluat: si non est rātus timor: sicut si
ex pulmone vel pectore educere p̄pter causas
q̄e infra dicent marie de difficultate curatio-
nis vulneris pulmonis: de quo dicebat Auic. er
vulnus declinat ad hoc v̄ fiat vl: us: 2 ad vlcus
et p̄ris: v̄ manifestū est: q̄ non sic sequit̄ ad vl-
cera vel vulnera membzoz naturaliz q̄ magis
possunt curari v̄ infra magis declarabit̄ et na-
tura illoz membzoz: etiā ex alio facili? curātus
vulnera in dictis mēbz in sp̄sialibus: q̄ a-
e melius puenire possunt medicine cū sua vir-
tute q̄ ad sp̄sialia p̄pter maiore distantia a me-
dicinis cū ebuntur: p̄t̄ est tñ in exitu huius
sanguinis timor: qm̄ possit sup̄fluerē: v̄ p̄t̄ vel
aliter nocere. ¶ Ponēs ergo curā dicit q̄ curat
hmoi sanguis emissio p̄ os cū vomitū flōmādo
egrit. s. flōmia copiosa si fuerit peccatū in abun-
dantia sanguis: v̄ sepe cōtingit: vel flōmia diu-
rterā vel infirmitadina si magis fuerit peccatū
tñ inaequali p̄pter inflāmationē et 2 igneitatē
v̄ sepe cōtingit: 2 ad hanc intentionē o: dicit si
p̄rica frigida etiā aliqua glutinosa facientia ad
inspirationē 2 sanguis subtilis 2 poroz venaz
obstructionē 2 consolidatiōē si ruptura fue-
rit: vnde addit. 2 sup. curat si comederit stipicā
sicut sumach 2 succū v̄ uce acerbē. 2 alterando ci-
bariā cū his stipiciis positis in decoctionibz si
bariozom addit. in portu p̄tē sumat. s. de me-
dicaminiibz erholo ar. 2 gum. ara. 2 balsamū
2 sanguine dra. 2 churis. añ. p̄tes equales: omnia
sunt nota 2 p̄pterates cō: venē et eo. 3. iij. cūz
rob simplicē de cōmynis. i. cū succo cōmynis
decocto 2 inspirato cū zuccha. v̄t̄ est q̄ dōs
est rediofa: sed p̄t̄ minorari ad 3. s. 4. p̄vice. ad
dir ponendo vnā cōtingentiā de rali cimanatio-
nis sanguis 2 os q̄ nō est flenda aliqua curatio
dicit quibz dā aut solet accidere sanguis fluit
vel exitus cū interpolatione sup. p̄ vomitiis: iij.
posset intelligi etiā q̄ per alii modū q̄ p̄ vomiti-
is educat ex quo nullū sciret hoc cūmēti: hmo
remedium: sup. est compositū: quasi innuat q̄ hoc
fiat a virtute dominante regulante cum potē-
tia expulsiue virtutis: qm̄ prius grauabat 2 fa-
cta euacuatione sequitur alientatio: 2 hoc con-
tingit aliquotiens in co: p̄bz? plectocicis: v̄
p̄pter erubescētiā aliquid natura aggra-
uata infurgit ad expellēdū partem: ita ena-
ciuat: hoc fit cōiter interpolare: 2 tunc sequit̄
alientatio: p̄o iude dicit q̄ tunc sic est dimitte-
dum. i. nihil ei dandū est q̄ uno sup̄ponit̄ et nā
facta operante cōiter: p̄pterea dicit Auic. in
cap? sp̄rit sanguinis 2 multotiens quidē sp̄s
rui sanguinis est cū sanioris ap̄tis in epate
aut plene vel in p̄ferēdo nō fiat ap̄a enaciua-
do superfluitatem sanguinis: vel forte euacuan-
do materiā permurando ad stomachū. Et sic
patet tota ista pars clara.

¶ Qd̄ si cū rufsi. ¶ Nec est scda pars principalis
in qua determinat de sp̄u sanguinis et sp̄siaz
libus membz. 2 duo facit. Nā p̄mo ponit p̄-
sticum in rali sp̄u sanguinis. scdo ponit curā
scda ibi. (Est tñ incipiendum 2c.) Qd̄ de 3.º pre-
dixit q̄ si cū rufsi sup̄ueniat sanguinis egres-
sio est rimosiorum. Notare hic v̄ supra dicit̄
q̄ cum sit exitus sanguinis cum rufsi declarā

Declaratio
p^{ri}me p^{ar}ticu
le 2^e p^{ar}tis
p^{ri}ncipalis

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

q sanguis venit a spialibus vel per resudatio
ne vel p rupturā venarū pectoris vel pulmonis
vel etiā ex substātia ipsius pulmonis: sed quōs
cūq; sit est timorofum qñ ab his membris ema
nat. nam cū est vulnus est dubiū ne ducatur ad
vltus vt dictum fuit paulo ante: et si nō fuerit ex
vulnere: saltē quicūq; sanguis ex pectore veniens
recipitur in pulmone prius q̄ educat: et ibi pōt
pernaturaliter retineri et putrefieri: et pñter
putrefacere pulmonē. Et si sit ex pulmone vel ex
cāna pulmonis immediate ex ruptura: diffici
lis multū sit cōsolidatio. vt infra videbitur: id
talis sanguis est suspectus. Et nota q̄ aliquo
tēns medici decipiunt quō fiat sanguinis spu
tum cum tussi et nō ex mēbris pectoris: vt fluere
sanguine deorsum cadente supra epiglottim ex
capite causabit tunc tussis et nō erit membrum
suspectum. als spūū suspectum: et infra ponam
aliquos casus spāles ad declarādū quō aliquo
tēns cum spūto sanguinis cōiuncta tussis non
est habendus timor: et ad illum locum me remit
to: vt multum tñ est snia vera. Et istos casus ta
cite innuebat Aui. cum dixit in cap. pprio. Et
nō est omne spūū sanguinis timorofum intel
ligens etiā de eo qd est cū tussi. addit: immo id
qd nō retinet aut. i. et qd est cū feb. Et sequen
ter ponit curā huius spūū sanguis. et diuidit pars
in quinq; pñculas. Primo ponit curā p flōmiā
2° per trociscos cōstrictiōes. 3° per diuersionē.
4° p extrinsec^o applicāda. cōstrictiua. 5° p ordi
nationē diere. 2ª ibi. (Deiñ ex trociscis.) 3ª ibi
(Adiuutorioz quoz atq; coraz.) 4ª ibi (pectus
etiā.) vltima ibi (Eius pñerea cibaria.) Et vlti
mō annectit vnum modū accumbendi cum des
cent medicine pectorales sumi. Et de p^o pre di
xit. Et tñ incipiendū in curatione egritudis cū
flōmia ex basilica: qd flōmia cōueniat satis ma
uifestum est: saltē diuersiua ad cōuertendū san
guinem ad oppositū ne fluat ad pectus vt pul
monem: sed verum debeat utriusque vel nō: et
ex qua vena magis videbitur infra loco suo.
De scda parte dicit tribuendū esse trociscos
quoz descriptionem ponit vt infra. ff. rhuris:
sanguis dia. amboz. 3. iij. et tertiā: charabe. 3. v.
emathitis: terre sigillate: amboz. 3. r. aluminis
3. ij. 5. balaustie. 3. ij. opij. 3. ij. reubarbari de se
ni. 3. ij. ex his oibus fiat troscis. r. de quib^o quo
tidie vnius in potu tribuat. Et stat q̄ tales tro
scisci sunt ingrossati in materie obstructi in po
rum venarū in virtute rhuris: sang. dia. charabe
emathitis et terre sigillate. Sunt etiam ynitini
partium circūstantiū et cōsolidatiū ericando
superflūā humiditatē ppter siccitatē aluminis
balaustiarū et reubarbari: sunt etiā stupefacti
ui ppter opij intrans in notabili quātitate et
ad notabilē immobilitādū hūo: eo: et quiescere
faciendū a tussi et ad somnū inducendū: et ad
cōseruandū virtutes aliarū medicinarū: vt mul
to tpe pñstāt in opatiōe sua circa mēbrū lesū
sed addit q̄ sumant cū succo ozimi maioris. i.
basiliconis in quo est virt^o penetrare faciēs me
dicinas fridas ad pñdū: postea virtus cōfor
ratiua: et marie si nō fuerit nimia islamatio ma
gis valet. Et si fuerit vehemēs in cēdiū exhibea
tur trosciscus cū succo portulacē q̄ mirabilē lan
datur in casu ppter grossitē hūidi pñnctā fri
giditatis: et de hac dicit infra magis. Et qm

vlus horum narcoticorū est multus necessarius
in pñ^o spūū sang. ppter rupturā ad pñto sigillā
dum venā: que si in pñis tribus dieb^o nō sigilla
latur vir vñq; curant: qm sanguis cū retinet in
spōgositatibus pulmonis ibi putrefcit: et pñter
parat vt fiat vltus in pulmone: de quo dicebat
Aui. et iste cui accidit spūū sang. est pparat^o vt
eneniatur ei vltus pulmonis p modū dictū. Opz
ergo cum magno ingenio laborare vt pñsto cō
solidet vena: et tñ cū nō apparer sanguis non
in spūto oportebit cū stipricis dñantib^o et glu
tinosis addere aliq^o lenitiū ad expulsiōē sū
guinis fluxi in pulmone: q̄ expellet pñtante vir
tute in pñis diebus si adiunet cū lenitiū: sed
si tarde cōsolidatio vulneris pñtne emanare
sanguine cū recipiet in pulmone debilitata in
pñssu virtute ppter dietā cōuenientē nō pore
rit expurgari: et ita retēns putrefcet et ad malū
finem pducet. Ideo vt dixi opz facta flōmia in
cōtinenti exhiberi stupefactiua: et nō sufficit sy
rupus rosatus neq; syrupus de myrtis neq; tro
scisci cōdes nō opari. nā cū vsu talis vidi pluri
mos piclitari: dando stupefactiua a pñ^o quā
oēs vidi curari etiaz fenes: et ego multos
curari exhibendo a pñ^o post flōmiaz. 3. il.
lonij persici. Ades. facti ad hanc intentionē
ius descriptionē ipse ponit in cap. pprio. Et
to sanguinis exhibebā cū aqua plantagin.
portulacē: postea cū reliquis ad casum facien
bus et maximo ordine in debita dieta phibēdo
eos quā cōtinne a locutione: et ita curabant: et
radix cure erat exhibito illius stupefactiui: et
istam necessitatē stupefactiū declarauit Ras
sis in hoc tertio ordinādo hos trociscos multus
stupefactiū: de quibus nō cōtēntat dari tñ se
mel in die: immo si egritudo vehemēs fuerit vt
dixit alius circa noctē dādus est qñ. f. apparet
qd per primū nō est facta impñssio ad cōsolidati
onem q̄ pñuaf extius sang. recēter eneniētia a
vena q̄ declaraf talis ex colore luciditate: et ita
nō erit pñsi si p duos dies pñuaf dēnt: semp
intelligit cōstante virtute. p hac intētiōne ad
fugiendū periculū vlcis et tādē pñuaf erbi
hibeamus narcotica nō tñ semel: sed bis idie.
Et de hic bene notare q̄ bñ pñcipiat in sangui
ne q̄ emittit et in causis pñcedētib^o qm l3 in ru
ptura vene ista opatio sit necessaria: nō tñ in of
spūto sang. debem^o psumere ad dandū narcoti
ca: qz in spūto sanguis ex resudatione tñ ppter
plenitudinē: narcotica non sic valēt: sed flōmie
magis: qñ etiā esset spūū sanguis ex apate: vt
peripleumonia vel in pleureti in pñ^o non diges
ta materia exhibitio narcoticorū sine stupefas
crinorum nō tñ esset inutilis: sed pernitiōsa et
non solū vsus stupefactiū: sed etiam vsus me
dicinarum stipricaz vt manifeste pñt. ad hoc er
go bene aduertendū est per signa que dicent in
fra ne decipiamini. Et aduertatis scdō i vsu ho
rum trosciscorum: qm pñm dosim hic positam di
uidendo totam summā in. x. vt posuit quilibet
trosciscus ponderarylra. 3. iij. sine. 3. 4. et in quo
liber intrant ad minus. xij. gra. opij vñ ego non
anderem sup: a talez dosim: immo media dosi
huius. vt. 3. ij. est satis fortis etiā in co: pe fori.
Et addit cōsequenter intētiōne diuersionis per
hoc qd dixit ad interiorē quoz. i. musculorū dia
chiorū atq; corarū pñs supiores sunt ligādē et

Declaratio
2ª pñculae

Descrip.
trocisco.

Nota bñ.

Nota bñ
pñtē casū.

De addita
tēnois.

Nota bene
verba aut
tōis.

extremities sunt fricade. hec interio vtilis est in toto pcessu morbi: sed maxime in pñ: et non debet esse multū laboriosa ne fiat agitatio in humoribus. ¶ Addit vltimus circa localia et rarius applicanda. pectus etiā precipue si in eo fuerit locus doloris in pñctis trociscis cū aceto et aqua ro. epirhime. Idic nota q laudar talis epirhima cū fuerit sputū sanguis. pñcipue ex ruptura vene in pectore in qua ruptura pñcipit dolor: q nō pñcipit ex ruptura vene in pulmone: vt. j. declarabit. et hoc ideo facit: q ad membra pectoris pñt virtus horū frigidorū aliquat pñnerit: sed nō sic ad mēbra pulmonis: vt supra est deductū. ¶ Debetis etiā notare q appropria mario horū taliter frigidorū pñcipue cum aceto et aqua ro. est: aliquat inspecta pñcipue nisi corp⁹ fuerit multū carnosum et calidū: qm talia sua modicatione adducit ad tussim: et tussis in casu est multū vereda: vt pñ. ideo forte meli⁹ erit in coī casu dimittere acētū et aqua ro. et cū reliquis stupicis apponere aliqd lenitū: tñ glustinariū vt gumini ara. dragagānū succū liqritie. Et ita vera. laudant cū oleo rosa. et oleo de myrris apponi aliqd olei amig. dul. cum modico succi cydoniorū ad hāc inrētionē. ¶ Cōsequēter ponit regimē cū dixit. Eius pñerea cibaria succū vuce acerbe et sumach etis similia admixta habebat. f. ad rectificationē ipsorū ad inrētionē nām. ¶ Ponit vltimus incidētē vñū canos nē cōem ad sumēdū medicinas pectorales qñ inrēdūmus vt immediatius ad pulmōnē p mēry resudādo trāscāt in cānā nō transeundo ad stomacū: et est singularis multū cān. cōtra quē cōter omnes infirmi pñcipue. Nam cū volūt cibaria lambēdo deglutire cōuertit caput sup collum posterius: et debet oppo^m facere cōuer: rēdo se ad anterū qñ resupini supra faciē iacentes: qm cāna stat antrū iacēs supra mēry: id sic disposito corpore trāseūre medicia p mēry mēlyna resudat in cānā: q tñ cadit mēry supra cānā: vt pñ. Et hoc est qd dixit: et patiens resupinus iacēs de terra sigillata aliqd post aliqd paulatim comedat. Nā terra sigillata est maximi in namēti in casu vt infra dicef. Et sic sit expeditū cap^m textualiter cum dei laude.

Expedito gca textualiter p obseruatōe or dūis nri. pñ. videbit de quid nois et qd rei sputi sanguis. 2° videbit de spēs bus et differētis eius. 3° veniemus ad causas: et sputi sanguinis: et cause: et specierū. 4° videbitur de signis: et pñ. pñsticis enēris: postea pñsticis ad bonū et ad malū: vnde demonstraturis et generis et specierum vltimo veniemus ad curam.

Quid nominis. Quārum gād p^m est p^o sciēdū qñ sit absolute b sermo de spūto sanguis tñ vt. s. visus est et pcessu capli Ra. b nō tñ est sermo de spūto sang. pñe sumpto: qd dicit mibi emissioē sanguinis ab ore veniētis a partib⁹ oris tñ et mēry tñ sanguis ad oēm sanguis fluxū siue emissio: nē ab ore: siue etiā fiat p vomitū et siue fiat cum rascatione vel tussis siue nō. Et hoc modo ancro res de spūto sanguis loquentes maxime greci nōiant hāc passionem emproica passionē. vñ emproica passio est exitus vel fluxus san. ab

ore et inde spūes sanguinē ab ore vel reſiciētia emproica dicitur ab emā qd est sanguis et prois fluxus. i. fluxus sanguinis cōsequēter spū rū sanguinis cōiter simul accipit vt dictum est Et hec sufficiant de quid nominis termini.

Distinctiones. Veniēdo ad 2^m de spēs ciebus. Species siue dist ferētie exitus sang. sunt multe nā qdā sumunt ex parte mēbrozū a quib⁹ educit sanguis p os. Et hoc mō dicebat Ba. 4° de interioribus siml cū dīe. in pñ capli de exitu sang. ab ore. q exi tus sanguis ab ore est fm vñū quatuor modorū: aut em tñ spūis et est ex pñtib⁹ oris: aut egredi tur cum rascatione et est aut ex colatioio aut ex vñula: aut ex palato et pñtib⁹ ei⁹: et qñq⁹ egredi f vomitu: et tñc ē aut a mēry aut ex ore stōi et ex ipō stō aut ab eferētib⁹ cor: qñq⁹ cū tussis: et ē est ex pectore aut pulmone aut cāna. ¶ 2ª disti ctio. qdā erit sang. est ctericus: et qdā nō cteris cus: et item qdā notabiliter interpolatus: qdā nō notabiliter interpolatus: immo quasi cōtinu⁹. Itē qdā succedit ad alios morbos: vt in pñ^o digōis peripleumonie et pleuresis apparet: et qdā est in pñcipio veniēs non pcedentibus alijs morbis: ita etiā ctericus sanguinis siue cū tussis siue cū rascatione. qdā sit cum facili tussis siue rascatione. qdā cum difficili rascatiōe. et ita de tussis: qdā cum laboriosa: qdā cum mediocri: ita dico de vomitu. Et ex hīs distictio nib⁹ hñtur signa locorū a quib⁹ emanat sanguis: et ita videbit de signis. ¶ Alia distictio. contra hēdo maxime exitū sanguis ad euz q fit a membris spūalib⁹ q: de hoc est pñcipua hīc cōsidera tio: ideo qdā fit de substāria mēbrozū pectoris vel pulmonis vt suba carnea vel musculosa vt pñiculari: et qdā fit ex venis vel arterijs in pe ctore vel pulmone exstribus manifestis magis. ¶ De facio etiā ex venis vel arterijs est alia disti ctio: qm alius fit p viā rupturæ vel vulneris siue incisiōis vt pñoratiōis venarū vel arteriarū: et aliqñ rūpñt et fm totū: et aliqñ scindit fm lō gū tñ vel fm latū: et aliqñ fit talis fluxus sangui nis nō p viā vulneris vel rupturæ: immo p viā aperitiōis porozum siue orificiorum ipsarū ve narum vel arteriarum: vnde q: porū dilatantur et aperiantur exit sanguis per viam resudatiōis ex eis: et aliquoties ampliantur porū corro duntur aliqñ vene p viam corrosiōis et pñtre sactiōis ipsarum venarum: p quem modū etiā educit sanguis a substāria mēbrozū p corrosiōnem. vñ corrodedo partem carneam pulmo nis: deuenit etiā ad corrosiōnem venarū minuta rū insensibilium dispersarum p substāriam car neā pulmonis: ita dico de p^o crete. vñ a talib⁹ venis minutis educit sanguis p viam corrosiōis: et nō sic p viā rupturæ sicut fit in venis ma ioribus. Nam iste vene disperse per substāriā mēbrozū non sunt discooperte: immo p fun dare intra substāriam mēbrozū: et consequēter nō sic facili ter rumpuntur sicut alie. ¶ Alia distictio. exitus sanguinis non seqns ad alios morbos quidam sequitur ad aliquam manifestam causam pñmitinam de dicēdis infra vt est casus vel percussio supra pectus: et quidam fit nulla precedente tali causa pñmiti ua. ¶ Alia distictio. quidam fit in puero. quidam in iuvene. quidam in senē: ita dico de

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

De causis.

distinctione temporum anni et completionum naturalium et sexum. Istis statibus distinctio nibus iam veniendum est ad causas.

Cause. Cause igitur quedam sunt pmi-
tine. quedam corporales. De corpora-
libus qdam antecedentes. qdam coniuncte. Et
de antecedentibus qdam magis preparantes
i. se tenentes magis ex parte principii passivi
qdam efficientes. Et de his causis loquimur co-
trahendo maxime ad exitum sanguinis venien-
tis a spualibus membris et cum ruffi: licet mulre
istarum coes sint vel sibi similes etiam ad exitum
sanguinis venientis cum vomitu a naturalibus:
vel etiam a cerebro p naves ut parebit conside-
ranti. Veniendo igitur ad causas pmitivas
exitus sanguinis a spualibus: q: de his est
maior consideratio habenda q: q: tales cause in-
ducere possunt rupturam in venis siue apriones
vel dilatationem pororum: siue etiam corrosione
vel putrefactione substantie eorum: oes tales sunt
de hmoi causis pmitivis. Exempli gratia. aer
excessive caliditatis dilatando et rarefaciendo po-
ros efficere potest ad spumum sanguinis. Et ita
aer frigidus congregando quasdam partes et
alias segregando potest de causis huius: etiam
indurando dicatas venas cum non obediunt postea
extensioni ut sic preparat ad fracturam. Et de
hoc dicebat Ba. 4. interiori. cap. ultimo alle-
gans Hipp. Dixit aqua frigida venas frangit: sed
aqua frigida cum sui essentia hoc minime impe-
dit: q: sup. humectat: sed cum frigiditate panicu-
los venarum ad dilatandum indurat. vñ ad fracturam
eos preparat. Fractura etiam causa est nimis
et fortis moris: et maxime casus ab alto loco et
cöculcatio duorum quando se cöstringunt in
pectus sicut fit in palestra cristiani: ut vult Ba.
i. illos q ludunt ad brachia tñ ponitur pñdus
grauis supra thoracem comprimens vehemen-
ter sicut est lapis magnus q elenat in pñciens
ribus lapides grossos. Nam aliquoties appo-
diat supra pectus anteq ponat supra humerum:
et ita occubitus lecti solidi: et maxime ei q nō cō-
suevit est de causis huius: ut dicit Auenso. Et
hoc est: q: natura venarum pulmonis: ut ibidem
dixit cötraria est nature venarum totius corporis:
q: ut dicit vene pulsatiles eius sunt ad modum
venarum non pulsatilium totius corporis subri-
litare pellicule: et multo magis facit dormienti-
bus supra terram. ut dicit Auenso. vel supra alias
res duras. Facit etiam ad fracturam subtilium
venarum cum sit vehemens motus in sanguine
ppter iram et rixam. Unde dicebat Aui. q: ppter
hoc multiplicatur in demoniatio: et nimia
vocis elenatio. unde cantores aliquoties cas-
dunt in hac dispositionem: et p eundem modum
et tubicinatores. nam in eis fit fractura in ve-
nis pulmonis maxime in qbus mēbra sunt pa-
rata ut infra videbit. Ideo laudat Ba. loco alle-
gato: ut fiat assuefactio vocis paulatim exaltā-
do. Perforatio etiam cum cistello et percus-
sio supra membra pectoris adducit ad hanc dis-
positionem: ut patet.

Comitis etiam laboriosus in paratis ad ru-
pturam vene est de fortibus causis: propterea
Aui. 4. primi. cap. 11. ponebat rimorem in vo-
mentibus difficulter ppter istam causam. Ruf-
fis etiam de causis fortioribus est.

De causis
pmitivis.

De causis autem adducentibus ad corrosio-
nem et putrefactionem est sumptio ciborum acu-
torum sicut ceparum et aliorum et synapios ace-
ri et casei antiqui et aliorum mordaciorum: um.
Nam acuitate acquisita in humoribus cum qua-
dam eruginosa supfluitate: aliq p subtilitate
fit refudatio et aliquoties corrosio: et idem intel-
ligat de sumptione solutiuorum acutorum: et
de sumptione medicinarum a ppterare dilatan-
tium poros venarum: ut est aloes et genera gummi
soria ut castorei opposonacii et hmoi: et etiam
scamonea ad hoc adducit. Et de his etiam assu-
ptio venenorum corrosiuorum habentium ppter-
rare inducendi spum sanguinis. ut est lepus marini.
Et eis autem dicunt auctores est aliquando sa-
guisuga q intrat p os et adhæsit gutturi vel alre
ri membro vicino et huiusmodi.

Cause vero coniuncte dicit Aui. et cause ppi-
que oibus illis. i. oibus speciebus citius sang-
i. coniuncte sunt vulnus ppter causam pmiti-
nam et. Sed hic nota q vulnus nō intellexit
vulnus ppter sumptum ut vult solonem in
cōtinuo cum manifesta distātia prius: itellecit
oēs solonem i prius cum mali distātia prius et? Na-
ue talis fit distātia sensibilis sine insensibilis:
hoc modo patet q causa immediata semper est
vulnus. nam ut dicebat Aues. qualiscūq: erit
sanguis fuerit est huiusmodi quatuor: modo aut
hūi semitā refudationis. i. subtiliatio hūi: aut
aut hūi semitā redudationis. i. dilatatio et aper-
tis poris ppter extensionem: aut ex aptione vene
et ruptura eius: aut ex vlcere et corrosione supra
venam: et ita patet q quomodocūq: si causa im-
mediata est vulnus large sumptum.

Cause vero antecedentes tenentes se dispo-
sitione sunt male completiones: ut calida nimis et
secca nimis vel strictura venarum pectoris et
pulmonis: repletio etiam humorum in toro: et
repletio in ipsis venis: pectoris vel pulmonis
est magis de causis antecedentibus effectivis
p pto materia nimia extensione facta in venis
aliquoties non tantum dilatantur poris: sed
etiam rumpitur vena aliquando: ut patet in corpi-
b? athletarum in q b? est rimor: et reparatur venarum.

Causa autem multitudinis huius est dimis-
sio exercitii consueti: et aliquoties causa est re-
tentio euacuationis consueve ut menstruum
vel hemorrhoidarum: taliquoties abscessio mem-
bri est de causis huius: et ita etiam debilitas at-
tractiue alicuius membri facit ad fluxum sangui-
nis: de quo dicebat Auer. 4. colligit. capto
36. q ipse visitauit amicum qui pariebatur fluxum
ventris multo tempore: et nō curabatur p
medicos: tandem cum visitabat eum ut amicum
tangendo pulsus eius cognouit vnum brachium
esse sensibiler minoratum ab altero. vñ arbi-
tratus est causam fluxus fuisse istam materiam
superabundantem qua solebat nutrirī mēbris
et nō nutriebat. vñ de postis attractiuis supra
membrum: et ipso magnificato fuit curatus fluxus:
et idem intelligi potest de fluxu sanguinis
poris. Alia causa de accidentibus effectiue su-
mitur ex ventositate extendente et dilatante:
et hec multiplicatur: ut dicebat Auenso in
alaris id est melencolicis. Et quoniam tales
multum sunt melencolicis si coniungantur ma-
la compositio magis ledit. Et aliquoties

De causa
coniuncte.

Nota.

De signis.

Nota bñ.

De causa
adrius.

Nota.

prophos
in acu
is: ace
io: um.
u: quas
iliterat
m: intel
um: et
ilatan
gummi
erium
assum
p: ppe
arin?
ido: sa
el: alte

e: ppin
sang.
umita
ellere
nem in
ellere
ei? si
bilis: z
per est
e: erit?
p: ante
mido:
aper
e: vene
supra
sa: sim

is: post
umita
cio: et
oro: s
nomis
crinis
venis
ut: sed
corpi
enay.
dimis
est: re
lorum
mem
ras: at
n: san
caplo
ur: flm
tur: p
muen
achia
arbi
eriaz
ebuz
supra
is: flu
vinis
ue: su
anter:
na: in
leave
r: mas
tius

causa sunt apata vt pleuresis vel peripleumonia a qbus refudat sanguis in principijs digonis. Et plerumq causa fluxus sanguis p viam corrosione est catarrus descēdēs acutus corrodēs. nam duplt adducit ad spū sanguis z solū nēdo cōtinuū p corrosione z tussim inducens dō: z p eundem modum etiaz sanies in pectore exis est de causis exitus sanguinis ex pulmone aliquoties. Et vltimo de hmoi causis est flegma viscosum adherēs qd nō pōr a membro res mueri nisi simul educat de substantia membri: sicut pzi etiā in fluxibus vtrius. nā p quem modum sit diffinitia in intestinis ex flete viscoso p eūdem modū pōr fieri exitus sanguis ab ore ex pulmone. Et hec de causis sufficiant.

Signa. Signoz igit qdā sunt pnotica. qdā demonstratiua. De signis igit p noticiis z demonstratiuis specierum exitus sanguinis ab ore latus dicit cōtrahēdo semp ad mēbra spūalia: qm de exitu sanguinis de natus talibus mēbris z a capite vt supra dēf est: non est pncipalis huius nostra intērio. Et igit clariū de hmoi signis dicere possumus cōueniēs est vt ponātur pus signa distinctiua. v. declarā rāia sanguinem ab ore euēientē vel emissum esse ex prius capitis vel a naturalib? vel a spū ritalibus. pro quo notādū: vt erat suia. Gale. 4° de interioribus mēbris ca^o 5° z idem de mēte Aui. 10° tertiū. ca^o p prio de spūto sanguinis in p^o capiti de signis: z. Mef. similiter in p^o huius capiti. z. Raf. 4° cōtinēris. cap^o 3° ad p^o dicit. q cōueniūt omnes medici in vnum q sanguis exitus ab ore est sin vnu quatuor modoz. nā si sit cū rascatione siue tussi ē ex colarozio vel ex partib? capitis q si fuerit exit? sanguis cū spūto tū sine rascatione vel tussi est ex partibus oris vt gingiuaz. Et si fuerit fact? cū vomitu est ex mēbris nālibus vt mery: sicut macho: epate z splene z flubus eaz. Qd si sit cū tussi est ex mēbris spūalibus vt cānavel epiglo ri vel pectore vel pulmone z mēbris eoz. Et hic signanter opz aduētere vt ex mēte Bal. lo co allegato habitum esse: qd non qñcūq emitrit spūta coloratum cū tussi: tunc lesio est in mēbris spūalibus: immo opz in hoc recte pldera re. Nam aliquoties fluit sanguis ex capite de osum ad cānnā vel ad pulmone z remittit: tūz tussi nō exite lesione in spūalibus mēbris. Nam dicit ibi Ba. cū sanguis puenit descēdēs ad epi glorim sit tussi: z sic in hoc posset esse magnus error: q ex emissionē sanguinis cū tussi nō semp per debet argui supra nō cūmētus spiritaliū vt multi empirico: vnu z male intelligentiūz faciunt. Et eandem sententiam affirmat Aui. in ter. cum dixit faciendo exceptionem. Et opz vt consideretur in primis ne sit id quod expuit sanguis ex naribus: z inde ponit quedam signa dis cerna ad videndum nunquid sanguis ille sit ex capite: quod declaratur ex antecedentibus q busdam: verbū gratia. quando ante fluxum san. per nares z sequitur inuāmentū capitis de gra uitare z pulsatione que prius fuerant: qz ralia remittuntur z puenit sensio venarum capitis: cū rubore faciei z ex consuetudine de fluxu sangui nis narium. z vt non sit puma in co z sit subito nam cum hīs z similibus: tūc educatur cum tussi: p babiliter tū declaratur qd est dependēs

ex capite. Et videbatur addere. 2. duo signa ad declarandum q non quilibet talis sanguis est suspectus. Ut quando non continuatur fluxus z emanario dicti sanguinis per os: quando nō coniungitur febris: tū etiam z fortius dicebat Raf. 4° cōti. ca^o vlti. qd vidit multoties in q spūtum fuit coloratum cū feb. acuta nō existerē pleurēride vel peripleumonia vel sup. alio eter nali nocumento in mēbris pectoris z pulmōis Sed dicit ipse hoc euēisse tū ppter id qd fluit ad pulmone de humoribus nō sufficiētib? ipm ledere vt ex capite vel ex nascētia qua dicit ipse in partibus exterioribus pectoris. Et dicit ipse ad hoc distinguendum q in hoc casu nō sit mu ratio uorabilis in anhelitu. Et hīs potest ui ferri: conclusio bene noranda vcz qd possunt fili coniungi febris acuta cum spūto colorato vel subindeo z cum tussi emissio: non propterea talis erit pleurēticus vel peripleumonius: et in facto habuimus iam pro exemplo Bidellū gna tarium nostrum taliter dispositū in quo fuit feb. acuta cum spūto subindeo z cum sariis valī da tussi: qz tū nō fuit dolor lateralis pūgitius neq: uorabilis varietas in anhelitu supra eam que sequit ad feb. non debuit dici pleurēticus. Et cōtrahentibus ergo nobis spūto sanguinis ab ore ad eū qui a spūalibus mēbris tūc emanat ponenda sunt signa pnotica: primo euēit us: deinde ad bonum vel ad malum. Et sit ergo hoc signum pnoticiū dicebat Mef. cuius pectus est nudum z stricū z collū subtile z longum depressum inter humeros eleuatos tanq inter alas: z cōsueuit ad ipsum fluere hūiditas catarralis acuta corrosiua z frequenat: eis tussī ficula: vnde declaratur q pectus dicitur esse de bile vel pulmo qd percipitur ex frequēratione tussicule z cum dolore in spūalibus aliq in dext ra aliquando in sinistra z aliqādo in mamilla. Et hīs omnibus sic collectis probabiliter fit coniectura de futuro spūto sanguinis ex spū ritalibus mēbris: z ego quasi sum in hac dis positione: licet deo dante non inciderim in spū tum sanguinis: sed verum est quod semper habui oculum apertum in regimine ad me pfer uandum ab hoc. Et si ad hec signa coniungantur multe de causis ad spūrum sanguinis q di cre sunt supra vt est facilis rita locutio clamo sa retentio euacuatiōū cōsuetarum de fluxu hemoroidarum &c. Alborus laboriosi deuomi tu z sterutariōne z de reliquis supradictis in causis: tūc erit validius argumentū ad pno sticandū supra spūto sanguinis futurū. Si etiā coniungantur in inuēne a. 18. annosqz ad. 35^m. vt fuit suia Bal. i. affo. prius sit maxime ab. 18. annis &c. ppter acuitatē sanguinis in eis z ppter remeritatem z ausus ad fortia pericula est maior timor: z maxime in rpe veris vel tempore estatis propter causas satis notas.

Et signum pnoticiū ad bonum si fiat exi tus sanguinis: ita vt sequatur alleniatio z non coniungatur feb. tūc est bonum. Unde dicit Aui. quod per eum sanatur qñqz apostema epa ris z splenis: vt coniungit sanguine erubescere. Et aliud signum ad bonum. sanguis etiam ene niens per resudationem vt ex dilataciōe pos torum siue apertione orificiōū venaz est maio ris multo securitatis q euēit ex ruptura vel

Not. bene.

De signis pnoticiis z p^o euēit?

Nota

De signis pnoticiis ad bonum.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradi.

corrosione: q; sepe curatur cū sola applicatione
infrigidantium z inspissantium.

Ad malū
mū signū.

Signū pñosticū ad malū est oē sputum san-
guinis a pulmone si pñungatur cū tussiveheme-
ti semp est verendū ppter duo. Dicit Aui. pñū
est: q; timetur de emberāria ipsius: z sic de de-
bilitate: scōm est: q; ad sputū sanguinis cū vul-
nere cōfuevit sequi vlcus pulmonis z tandem
pñis. Nā yr ipse deducebat sputū sanguinis vt
plm fit ex vulnere z vlcus declinat ad hoc vt
fiat vlcus z ad vlcus sequitur pñis. Proinde di-
cit. Mef. in pñ^o de cura eritis sanguis ab ore
cū tussi ex pectore z pulmōe cura est praua. Nā
de mente Myp. yr ipse allegabat sputū sanguis
cōcomitatur sputū saniet: z post id pñis: z post
eā desperatio z mors.

Sputū sā.
a pulmōe
est magis
pñicofus
q; a pecto-
re ppter
quā cās.

Addebat tñ ipse q; mul-
tomius pñicofum est sputum ex pectore q; ex
pulmone. Nā raro sputū ex pulmone curatur p-
pter quā cās: prima est motus qm mor? resistit
cōsolidationi: immo addit ad ipsam et dilatat
eā: pulmō est rancq; follis ad vitā: Mor? aut
phibet cōsolidationē: z l? ēr pect? moueat non
tñ ita vehemēter mouet. scōa cā est spōgiositas
ipsius mēbrū: qm mā recepta in locis spōgiosis
difficiliter educit: sic multo tpe retinet z rere-
ra acuit z facit ad corrosione z corruptionem z
ad vlcera: tertia cā est qm solo sacra in membro
impedit officiū ei? sicut est qm pforat follis nō
attrahit bñ nec expellit aerē: sic nō fit bñ sibi
ra mūdificatio vaporū a pulmōe: uno illi vapo-
res acuti capinosi pcludūt in loco vlcato z
addūt ad corrosione z dissipat p totū corp? sicut cā
eripit. dicit Aue. 4° cā est passibilis sube mē-
bri raritas z subtilitas ei? vñ nutrit sanguis co-
lerico z ad eū supfluit multe humiditates fla-
rice: vñ facit p pñarieratē actio z corruptio
z putrefactio: quia cā sumit ex eo qd subest er
supponit pñis caratris fluetib? ad pulmō-
nē impediētib? s. cōsolidationē. Et ad decla-
randū q; vlcera pectoris sunt minus mala: Sa-
le. 5° de accñti posuit quatuor cās. Una sume-
bat: q; pectus est mēbrū solidū z debere carnosū
ratis non spōgiosum sicut pulmō. scōa q; pec-
tus non hz venas z arterias ita magnas sicut
pulmō: tertia cā q; sanguis fluens a pectore ma-
gis cadit in spacio sitare pectoris et non sic ca-
dens ex pulmone: z quarta est: q; pectus nō est
ficepōsitū nocuentis catarroz sicut pulmō.

Et totam istam sniaz posuit Aui. quā ad pñ-
cipium capli de spūo san. loquens de eritu san-
guinis ex pñibus pectoris z pulmonis dicit: er
in illo quidē qd est ex pectore nō est tñ timoris
quātū est in eo qd est ex pulmone. Addit. id est
qd est ex pectore sanat velociter sup. comparari
ue: z si nō sanat non hz malitiā vlcis pulmonis:
nis: z pñde inferat aliud pñosticū in vulnere
pulmonis: qd ponit a Sal. 5° de accñti. cap. 11.
Nam in fine loquēs de vulneribus eius dicit:
pulmonis quoq; vulnera incurabilia sunt: vñ
si vena in pulmone scindat: nisi festinatē cōso-
lidetur prius q; a pñ in ea efficiat: veniet ad ra-
le quid q; incnabile efficitur: sicut cōparādo
sputum sang. a pulmone ad enni qui a pectore:
sanguis a pulmone dicitur deterior: ex causis di-
ctis supra: ita etiā sanguis a corrosione veniet
deterior: est sanguine ab apertione vel resuda-
tione venaz veniet: qm dicit. Aui. in corrosioe

non pōt fieri consolidatio nisi remora malitia
cōplexionis: qd fieri non pōt nisi in raro tpe: q;
s. aut indurabitur vlcus aut corrosio ampliā.
Ideo ponit aliud pñosticū ad malū. Aui. di-
xit: qñ succedit spūo sang. rerenti spūū san.
timetur ei q; sit hoc 2° accñs ab vlcere ad qd cō-
uersum est vlcus pñmū: q; si est facta rēctio
sanguinis p tps: z postea reciduario tam decla-
ratur manifeste q; pñū vlcus non fuit pfecte
cōsolidatum: z pñr ex diuturnitate factū est vlcus:
z tunc quasi nō est possibilis cura. vñ dicit
bat Aui. in cura p verba modicū ante dicta: fas-
ctum aut ex corrosioe est prane cure z difficilis:
z est sicut id de quo desperat. vñ addit. Non em
sanatur ec. Aliud pñosticū. Raf. 4° cōrinen-
tis: etiā ad malum in spūo sanguinis dicit. Di-
co q; si quis passus sit morione sanguis: deinde
cōuersus fuerit in citrinitatē colozis. i. sup. in li-
uiditatem z lationē habuerit. i. quasi lipposi-
tomiam incurrit: notū sit q; sanguis cōgelat?
est vel sup. cōgelatus in pectore aut in pulmōe
et pñr sup. est timor mortis. nam op? vñ acuris
dissolutiuis inducētibz ad ruffum z ad discōa-
gulationem vt expellat: z talia addunt ad spū-
rum sang. z nō occurrantus cū hīs acqrit na-
turam veneni frigidit? vt de eo scribit 6° quart.
Unde in casu: vt videbis in cura maxime iunias
est coagulum qd coagulat liqfacra z discōaga-
lat coagula: vt videbis. Jam veniendū est
ad signa demonstratiua. Signa demonstratiua
generis habent ex se manifesta ex resolutioe in
firmi. Sed signa speciez verbi gratia. demo-
stratiua locoz a quibus pender: hñtur pmo ex
hac regula gñali. Dicit Aui. in pñ^o capli loqns
de spūo sang. ex spūalibus qui fit cū ruffi pro-
pinquus spūo fit cum tussi parua: z lōginquus
cum tussi plurima: z quanto locus fuerit distā-
tior: rāto cū tussi vehemētiore: fit: q; difficilior
fit eritus sanguinis educi a pñibus remoris q;
a partib? propinquis ideo maior: fit necessario
conatus in expulsiōe: ideo pñz qd sanguis q;
a cāna pulmonis venit fit cū modica tussi z ali-
quali rascatione: vbi sanguis q; a pulmone cūz
vehemētiore: ruffi: q; a pectore etiam vebes-
mentiore: ita. s. vt opozreat pluribus vicib? ruf-
fire ante q; fiat sanguinis electio de pulmone q;
de canna: z pluribus de pectore q; de pulmone:
si etiam fiat ex canna est cū aliquali dolore per-
cepto in partibus colli vel versus spatulas su-
periores: vbi si fuerit ex pectore percipitur do-
lor: circa pectus. si autē ex substantia veniat nul-
lus percipitur dolor: quoniā pulmō nō est mem-
brum sensitiuum: immo dicit Sal. 5° interiori-
ca. 5° ad ipsum pulmōnem perueniūt tñ duo
nerui minuti de pari neruo: un venientiū a ce-
rebro: z nō pfundant dicti nerui in substantia
pulmonis: sed tñ in pñiculo cooperiente: pñ-
de sanguis a pulmone veniēs fit sine dolore ma-
xime si ex substantia eius: q; veniens ex venis vel
arterijs ipsius pulmonis fit cum quodam dolo-
re: sed remisso dico: comparatione ad dolo-
rem: pectoris propter modicissimū sensum
ipsarum venarum vel arteriarum.

Signa nō distinctiua ex pte ipsius qd educit
vt sanguis qui pōt declarare etiā locū a quo fit
eritus: quoniam dicit Auer. 4° colliger. ca. 36°.
iuxta pñ^o. vbi tractat hāc materiam de signis

Aliud signū
pñosticū
ad malū
lum.

Aliud ad
malum.

Tota bñ
regulam

De signis
distincti-
uis.

De egritudinibus pectoris et pulmonis.
 De fluxu sanguinis a corpore: quia quod habet exitum
 naturalem ex corpore non significat per maiorem
 re nisi quiddam egritudinis aut eius causam
 sed res quod exitum non naturalem habet significat me-
 brum egrum ut est lapis: ita est signum exitus sangui-
 nis: ita per eum possumus significare supra me-
 bra a quibus educit. Sanguis ergo erit a ple-
 mone distinguatur a sanguine erente a pectore
 quoniam sanguis erit a pulmone est spumofus. lo-
 quor: de sanguine erente a substantia eius: non sic
 spumofus est sanguis erit a pectore: sed dicat
 An. sanguis erit ex pectore etiam est cum quadam
 spumofitate: et dicit quod sanguis erit ex canna
 aliquod est spumofus. Bent. tractatus istas difficul-
 tates ponit aliquas conclusiones quod vnicuique sum-
 marum reduciuntur in proprias: quod talis est ab o-
 bus membris pectoris potest educi sanguis spumo-
 sus: non tamen educitur necessario spumofus nisi ex
 substantia pulmonis: et educat ab alijs membris
 spumofus non est tamen spumofus sicut sanguis
 pulmonis. declarat ergo quod ad omnes partes
 in omnibus membris pectoris cum educit sanguis
 ab eis potest consisti cause spumofe ut inclusio aeris
 et vapor quod sanguine. nam siue educat ex ve-
 nis siue arterijs siue ex pectore siue ex canna edu-
 cit cum aliquantulum tuffi: et potest fieri subinclusio
 aeris in partes ipsius sanguinis: quod tamen cum vehe-
 menter tuffi fit expulso sanguinis ex pectore
 quod ex canna: ideo videbat inungere An. quod sangui-
 ne ex pectore concommitat quasi semper aliquantulum
 spumofitatis per hoc quod dicit loquens de eo: coa-
 gulatione eius super. fit propter legitimitatem spumofitatis
 gulatione quadam: non dicit in hoc quod si in
 spumofitate quadam: et canna dicit quod est spumofus
 fit etiam quod sanguis spumofus ex foribus bulli-
 tione corrigitur in humido quod spumofat eleuan-
 do vapores commiscendo cum substantia ipsa humida
 ut. al. est de melle. Sa. in 2.º postico: com-
 to. 4.º. et fit hanc causam in membris pectoris o-
 bus stare vehementer incedendo potest fieri spurum spumofus
 mofus. Proinde dicit An. quod peripneumoniaci et
 pleuritici aliqui habent spurum spumofum cum est in
 pulmonibus eorum calitas ignea feruens. Probatur
 2.º pars conclusionis. scilicet solus pulmo necessario
 emittit sanguinem spumofum. Nam a relijs me-
 bris a pulmone non necessario comitatur can-
 se spumofitatis: quod non semper est tanta ebullitio
 neque tam valida tuffis: ut fiat immixtio vaporum
 vel aeris sufficiens ad spumofandum: sed in pul-
 mone quod educit sanguinem de membro spumofio et
 mas preter per pruguitate porum quod ad minima
 porum cum substantia pulmonis: inde est quod sanguis qui
 educitur remanet semper cum coactis vaporibus
 intra sanguinem: et sic per necessario est spumofus
 quod etiam nutrit sanguinem colerico spumofabili si-
 mul cum alia causa quod dicta est necessario sanguis
 spumofus. Et ex hoc fit declaratio 3.º partis co-
 clusionis. scilicet quod si sanguis ab alijs membris venit
 fit spumofus non est sic spumofus sicut sanguis
 a pulmone venit: quoniam sanguis ex pulmone ve-
 nit fit per totam substantiam spumofus: ita quod etiam
 tamen spumofus: sed per partes magis extremas
 et circumferentiales. Et ista decisionem facite vos
 lebat Sa. in 4.º affo. com. 1.º. illius affo. Quicquid
 est sanguinem spumofum etc. non dicitur ad meum co-

metri quod spiritum sanguinis spumofum signum
 est quod est ex substantia pulmonis: tamen dicit ipse me-
 moriens fit ex pulmone. i. ex partibus eius non ex
 substantia: et non apparet spumofus ut videtur in
 cadetibus aliqui ab alto et in lucratibus in pas-
 lestra quibus rumpitur vena in pulmone et exit
 sanguis non spumofus. unde fit inungere necessitas
 rem spumofitatis sanguinis si fit ex substantia
 pulmonis non sic ex alijs membris.

¶ Distinguit etiam ex colore: bene nota quod aliqui
 est contradictio de hoc inter medicos in innesti-
 gando a quo loco veniat. Nam sanguis ex pectore
 magis ad nigrum declinat quod ex pulmone quod decli-
 nat ad album: quod humidum rosidum quod fluit supra
 pulmonem simul mixtum cum sanguine facit. ipsum al-
 bum declinare: et cum hoc substantia ad album decli-
 nat etiam cum hoc aer inclusus propter spumofitatem
 facit ipsum ad album magis declinare: ubi sanguis
 pectoris quod a remoto magis venit maior: et repo-
 restas extra venam alterat ad nigrum resolu-
 tis partibus magis puris: immo sanguis ex pec-
 tore venit sepe est coagulatus et educit in for-
 ma sanguis: ubi ex pulmone non sic. Dicit tamen
 An. quod sanguis venit ex arterijs pectoris et
 aliqui est subtilis et clarus: et ita ut purer medi-
 ci quod fit ex pulmone: sed distinguit ex eo quod sangui-
 nis pectoris est cum dolore sensibili propter in-
 determinato loco pectoris. non sic autem quod ex pulmone
 neceriam quod non sic ad album declinat sicut quod ex
 substantia pulmonis. ¶ Et si quidam vult quod san-
 guis utrumque ex pectore venit est coagulatus.
 Dicit Ben. quod coagulat in concanitate pectoris.
 Si obijciat quomodo potest ingredi poros panis
 cui coopertus pulmone: et postea poros ramo-
 rum ipsius canne pulmonis: dicat quod per diuiditur
 post coagulationem recepta ad minimas partes
 et ita suggit et subintrat dictos poros: cum para-
 rione tamen in eo: ut cum fuerit in locis latis iterato
 partes ad invicem coniungatur: et ita coagulatus
 emittit. Nam per eundem modum solemus dicere quod ali-
 qui in fluxu epatico emittit substantia epatis per
 mesarricas ad coaurat intestinox reducit
 frustum sub epatis: et tamen fin illa mole non po-
 tuit subgredivenas mesarricas: ut per hoc tamen
 est magis: quod si esset sanguis coagulatus: quoniam ta-
 lis substantia epatis ut distinguit a sanguine
 coagulato si ponat in aqua calida: et etiam multum
 agere cum ungula non dissolvit nisi laboriose:
 ut vidi in experientia: sed mirabiles sunt operatio-
 nes nature. Ita igitur est dicendum: et in simili de di-
 cto sanguine pectoris. ¶ Differt etiam sanguis pul-
 monis a sanguine pectoris: quod angelus erit sangui-
 nis ex pectore post somnum: quod diversitas non
 sic reperit in sanguine pulmonis: hoc est: quod satis
 difficilior fit anhelitus tunc somni: et sic magis
 laborat musculus pectoris in dilatare et contrin-
 gendo: et ideo ipso in pectore multiplicato post
 ea post somnum cum maiori conatu expellitur sangui-
 nis ex pectore: et alij alia causas adducunt que
 non satisfaciunt. scilicet quod virtus fortificat in somno. Et
 de hoc signo dicit An. et additio eius in somno
 eius certius signum est super. ad hoc distinguen-
 dum. ¶ Distinguitur etiam sanguis pueniens
 a pulmone a pueniente ex pectore: quod sanguis pul-
 monis ultra hoc quod est spumofus: est etiam ab-
 scissus: ut dicit An. Si fit de substantia pulmo-
 nis: quoniam plerumque est talis per viam corrosionis: et

Per colo-
re distin-
guat a quo
loco veni-
at sanguis.

nalitia
rpe: q
ipiat.
anic. di
tū san.
a qd co
reretio
n decla
pcre
i est v
n dices
era: fa
ficilis:
lon em
drinen
xit. di
deinde
p. in li
lippo
gelat
ulmoe
acuris
discoa
d spu
it na
uanti
uans
oagus
du est
arina
tōe in
demo
mo ex
loans
si pos
ignus
distā
cilior
ris q
flario
nis q
zali
e cu
vehe
b. ruf
one q
none:
e per
is su
r dos
it nul
mem
riorū
i duo
i a ce
antia
z. pin
re ma
is vel
dolo
orem
sum

Aliud ad
malum.

Nora h
regulam.

ducit de signis
no fit distinctio
36. uis.
guis

ita non est continuus: quod si corrosio non attingat ad partem venosam non fit emanatio notabilis humiditatis sanguineae: ideo per tempore retinetur. Sed cum corrosio communicat ad venam: tunc fit emanatio sanguinis quod tunc mixtus cum alia humida re quod decidit a substantia pulmonis facit colore mediū: vñ vñ sicut color loture carnis res: cē. q. i. est substantia mixta ex al. et ru. Et albo de ciso a substantia: et ru. decido ex vena: quod si fuerit ex venis manifestis: vñ ex ruptura venarum ipsius pulmonis distinguit ab eo quod est a suba: quod est sanguis abundatior: et etiam magis continuus non inter casus. Et dicit Aul. quod est spissior: quod sanguis pulmonis: minus tñ spissus quod sanguis ex pectore: et est clarius quod sanguis sube ipso pulmonis. Quod si merito dubitari de spissitudine. Nam sanguis quod decidit a suba mēbri vñ ppingior: nā ture ipse: quod nā mēbri quod sanguis in cōcanitāribus venarum cōtērus ex quo digō est forma mēbri in sanguine vñ cōpleri p ingrossationē: et per pñs dōz esse spissior sanguis ex pulmone. i. ex substantia ei? quod ex venis. Bēri. diuersimode rñder: sed bēnter dicat quod est spissior ad hunc intelle ctū. i. minus spumosus. i. ille quod puenit ex venis ipso? quod a suba ei? nō quod fit minus fluxibilis: ma gis pñs: s; quod nō includit aer ad minimas partes eius nō est sic rarus: et sic est spissior: spissius autē opposita illi raritati. Sed etiam est dubi ratio: quod dicit Aul. vñ hec pba quod raro: est ille quod expuit ex venis quod ex substantia ei? et vñ cōn tradictio: p hoc quod dicit est vñ mēbri: i. spissi tudis. dicit sic tertius. Et iste quod expuit ex venis ei? i. pulmonis nō est spumosus et est rarior: vñ vñ mēbri: i. spissitudinis: quod iste quod est ex pulmone i. ex substantia ei? quō stat quod est rarior: et vñ mēbri: i. spissitudinis: De spissitudine iā dcm ē quō dōz intelligi: quō fit rarior? Dicit quā quod cū dicit Aul. quod est rarior: intelligit quod est rari? eue niens: quod nō sic frequēter incurrat hō fluxum san guinis venarum sicut fluxum sanguinis carnis. Et hūius dicit ego credo oppositū: quod multe cause maxime de pmitius: et etiam multe de corporali bus faciūt ad corrosiōnē venarum quod nō faciunt ad corrosiōnē substantiæ mēbri: ideo credo quod frequētius eueniat exitus sanguinis ex ruptura venarum quod ex substantia pulmonis. Ideo credo esse dicēdū quod quā facta fuit solo in vena vñ fiat exitus sanguinis: et etiam facta in carnostrare: vñ fiat exitus sanguinis: et postea fiat retētiō vñ rñs; p cōsolidationē. si postea debet fieri recidiua ad exitū sanguinis ppter debile cōsolidationē vñ rñs; tūc p lōgiora internalla fit reditus sanguinis postquā cōsolidat vena etiam nō pcre: sed mēdo se quod cōsolidat caro pulmonis: ideo pluri rē pore stat in ista cōsolidatione: et sic rariū emit tris sanguis: quod maius spatium interponit tempo rale: et hoc est ppter magis glutinosam esse sub stantiā venarum quod pulmonis: et ita vñ esse fortior glutinario in cōsolidatiōe venarum quod pulmonis: et ita apparet clara cōcordia tertius: et quod etiam san guis eueniens ex venis vel ex arterijs vñ supra dicebatur in speciebus: quā est talis. ppter rup turā vene vel ppter eius apertionē: quādam ppter corrosiōnē: quādam ppter apertionē por. i. ppter resudationē venarum. Idcirco de his sunt ne cessaria signa distinctiua: vñ si fuerit ppter ru pturam vene distinguit ab eo quod ppter resuda

tionē vel ppter corrosiōnē ex multitudine et em beraria erit? et etiam plerūq; accedit ad ipm cause pmitius aliq; faciētes rupturā de casu et de saltu de forti vociferatione de cōpmissione supra rem durā et siliibus canis: vel accedunt si gua replens sanguis: quod sepe fit ruptura et cre patura venarum ppter multitudinē humidi con rēti: et sic videtur signa replens 2. pmi. cap. ppo. et cōsequēter dicit Ber. quod eger tolerat eno uē sine nocumēto et nō cōiūgit se. neq; dolor est tñ aliq; sensus doloris ppter solonem in cōi uno vbi si fiat ppter apertionē por. i. resuda tionē neq; stat dolor neq; fit multa sanguinis emanatio vnica vñ cessat fit ana partū dicit. i. paulatine. Si aut fuerit ex acuitate hu. et sanguis rumpētis sua acuitate accedūt sig. in flammatiois et acuitatis in sanguine. Et parte causarum nō nālū rēz et auctoz. vñ aeris calidi fieri exercitij laborioz et corporis: vñ coit? et aia lis vñ rēz cū pessione ciboz acutoz vel medici narum acutoz apparet etiam sanguis multus rubi cōdus clarius: nō tñ erubescit nimie pñrat. Quod si fuerit ex corrosiōne tūc sanguis nō est boni coloris: quod misce cū materia corrodente et sepe cōiūgit se. ppter eius malitiā: antecessit etiam vñ sepe fluxus catarracti acuti ad partes pe ctoris et pulmonis: vel accedit expulsiō sanici corrodētis. Tñ vñ supra dicebat de mēte Aul. quod post exitū sanguis retenti iterato fluxu san guis interposito. i. spatio medio est signū ad p uenit ab vlcerē: quod iam vulnus puenit ad vñ et sic hñtur signa distinctiua et de catarracta etia coz a quod sunt sanguis et spēs absolute: inter se. Nā ponere signa catarracti et signa causarum ante cedētū esset supfluum nimis. Ipse cñ sig. sunt multū difficilia ad bñ distinguēdū et cōicem a buli hñtur. et ideo dicit Auer. 4. coll. loco alle. et scias quod maior pars horū signoz cōiceturab lis est et ppterea volēs ista cognoscere indiget acuto ingenio cū pñeratiā perscrutatiois et Cura. Quāti ergo ad curā sunt quatuor: hē da pñcipali. Pri. est vñ cōsolidationē regimē vñ vel pñs in expulsiō ad spūū sanguis et curatiū gñale statē spūto sanguis: deinde spū lins discurredo ad causas ponet pñcipale regi mē fin diuersitatē cārum in hoc erit tres intēp riores pñcipales. 1. erit in equatiōe ipso. 2. agni nis: in pñritate s. et qualitate in vñ rñs; fuerit lapsus. 3. erit diuersio. 4. erit ad cōsolidationē intērio et cōfortationē: habilirādo etia aliqua liter mām si remāssit vñ facili ter expuat ne in pectore diutius retēra ad sanicē ded ucat. Prius tñ quod veniamus ad regimē est hic vñ liter cōmemoradā vñ finia. 1. 4. cōtētiō: inuitās medicū vñ fit sollicitus in cura: dicit quod studij habēdū est in cura spūū sanguis: quod in specta est passio et mortalitas si tardata fuerit et cura: oportet igitur maximā curam habere ad sollicitudinē in cura eius. Regimē ergo pñs ad diētā vertitur p in ab scissione omniū causarum quod adducere pñt ad spu tū sanguinis: et maxime in his quod sunt extrinsec vt verbi gratia circa aerem: vñ aer extreme frigiditatis: vitetur aer calid? vñ aer humidi frigiditatis: vitetur aer calid? vñ aer calidū et humidum rarefaciēdo sad dno. Nam calidum et humidum rarefaciēdo sad ciunt ad spūū per resudationē: ideo balnea aque dulcis sunt in casu inimica. Non stet etia

Questio.

Nota.

De signis distincti

nis si ho
rit per
pñs su
alto ma.

Inspicere
remubeas
facit mo
tam in san
guine.

Tio. bene.

De mota et
quiere.

corpus infirmis in aere multum claro et multum illuminatio: q. monet humores ad exteriora: neq. sub radis solis et p. capite lune: et hoc vidi in scro in vno clarissimo medico: q. cu. traheret p. radios lune semp. incurreret spuris sanguis: neq. stent apud ignem: qm. hec oia pparant ad spuris sanguis: inspicere et res rubeas facit motum in sanguine: vnde si multum fluat de sanguine p. hibeatur et ne aliquo modo inspicat res rubeas et de hoc dicit quidam cam esse: q. trahitur sanguis ad superficie corporis et assimilatione coloris eius. Sed dicit ista. 4. p. prius. dico q. hoc fit reducendo sanguinem ad motum animi. Na. in re tio de sanguine rali colorato facit motum in eo ideo credo vani esse apponere pannos rubeos circa mēbris ad cōducendū sanguinem ad exteriora ut fieri solet in variolis et morbillis nisi fiat inspectio in re rubea: tūc animi iūreō circa colorē rubeū. Na. tūc credo q. valeat et p. p. t. c. a. si gnantur d. q. nō debet inspicere res rubeas: et ita stare in balneis mineralib. sine et in stufis na. talia calefaciēdo et efficiēdo pparat ad ipm tum sanguinis. Et dicitur et q. q. q. mouent et agitant sanguinem et maxime circa ptes pectoris ut ita et riva: et sūc locutio alta et anhelare fortis ter sunt ad nocumētū: et ē longa rēreō flar? singl. ad hoc adducit: vñ opz. vñ eis p. hibeatur loq. la p. p. possibile est. vñ vult Bal. 5. de ingenio sanitaris. 2. d. 6. p. p. p. ca. 10. vel saltem submisit loq. nantur. Debet igit aer aliquat. ad frū declinare: q. fortis frigiditas et ad hoc adducit. Et ideo vñus de calis est de canis hui? maxime si equat. ad anstrū: ideo tēp. et aer eo. cū flabellis tpe. et t. is infirigidat: et si tēner corp. in loco expōito aliquat. infusl. rōn. tēner vñ frigidū vñ ad aliq. ostiū vel angulū multū inmar: inspicat sanguinem et ad dicit ptes separtas ad vñeō: tūc inde regul. d. aer ad frū aliquat. declinare: odorāntia et ad frū declinātia in casu inmar: tūc odorāntia sandaloz. rosaz. et caphore cū stipicitate sua in casu multū cōueniunt: tūc modifcat Auēso. hoc q. nō fuerit vigilie supflue: q. talia ad vigiliā adducit: tūc loco isto odorētur viole et flores nenufaris et cortices pomoz. dicitur p. n. a. matura et hūmō. Et moris corporei in totū vñentur: s. sine necessitate fricationes precipue inferior: de q. vñs videbitur in alia parte medis cinali: somnis in eis cōuenientior: est q. vigilia nō tūc fit nimis prius duaz vel triū hō: az. ne rēreatur sanguis in pulmone qui p. t. incit ad vñementē ruffiū: q. maxime in casu est vitā daz: cui semp. maximo cū studio est occurrēdū: ideo laudant medici vñ dormiat sūc sūc sūc q. ptes pectoris vel pulmōis non impra se granirent. Unde laudant Serap. p. p. illam cam vñ dormiat rali ter q. in ea. s. statione recipiat altum. i. supra dorsum capite elenato aliq. liter: et l. 3. dicit q. sūc somni eo. supra la tus sūc ne calefiat pars vulnerata: nō intellexit hoc absolute: sed q. eger vult declinare ad aliq. latus: melius est vñ dormiat supra ptes sanam. Et Auer. 7. colliger. cap. 2. 7. et est sūc postum tpe. vigilie fieri debere. s. supra faciem: sed propter altam cam dicit ipse vñ medicine li berius possunt puenire ad ptes lesas: qm. par

tes pulmonis non cōprimuntur: et sic nō. p. hibe tur in cessus p. ramulos minutissimos ipm? vñ monis: maxime vñ supra dicitur est: q. sūc istuz sūc mery cadit supra canā: et ita medicine im mediaris ad pulmōē pueniunt. Idem intelli garur de cibis medicinalibus nisi tales medici nales essent asperi et sūc parati inducere ruffiū si immediate occurrerent ad canā: p. p. quā cam ad phibitionem ruffiū laudant saliq. an crores vñ accubant supra dorsum ne in canā recipiatur de medicinis nisi qd. est eis pueniēs: non paratim adducere ruffiū: ideo cū exhibetur medicine cōsolidatiue, q. pro magna pte sūc stipicitate sūc: aliqui laudant p. p. istā cāz vñ accubant supra dorsum. Et de inanitione et repleione dicitur q. in expōito ad spuris sanguinis repleio est multum nociua: et inanitio magis inuans nisi ducat ad inflammationem: sed in ruptura dicit Auer. cuius cā est repleio: opz. vñ cibet eger quantū possibile est: immo tēmer tribus diebus: in quo sup. tpe. sufficit oī die panis cōns et aliquo viscoso. et addit. et q. nō apparet casus virtutis fugiat a cibatiōe quantū est possibile vñ ad 4. intelligēdo de multū restaurātib. p. p. quā cam. Auer. in hac iūreō dicit: oportere q. dimitrā dulcia: vñ pulmenta et frumēto et tri. et gñaliter omia que dilant. i. faciūt ad dilationē p. p. aut rapenram et multiplicat sanguinem. i. p. p. rea q. multiplicat sanguinem d. latant: et hoc et eis q. comedunt et bibunt: et sup. in alijs p. p. rea ad dicit. Et abhorreat quietis supfluitatē multipli cātis mās. Et de passionibus aialibus dicebat Auēso. et rectit. et eius aia cū his q. b. recipiat cōsolidationē vñ sanguis eius ad extrema d. p. gat. corpus. Et in cibis et p. p. vñent oia acura oia falsa amara et acerosa et apitina: et vñ cibi calefaciētes. nam talia oia adducit ad ap. rionem vel dilationē. Et hic regul. notet: qm. A. laudat interdū acētū cū aqua in medicina nali? nā dicit ipse p. m. et p. hibe sanguinis cursum: et ita repenit et facit ad aliquat. cōsol dationem: et mōdificat ptes pectoris et pulmōis a sanguine si sanguis retinet ne coagulet: et sic possent andere medici et verbis Auer. bis vñ ter ad offerendū acerosa: et in cibis. S. Auer. lo co alleg. plana frōre cōtradict hūc sūc: et Bal. qui hūc cōsentit 5. de inge. ca. 8. p. p. timo rem coagulationis sanguinis. nā dicit ipse Auer. q. acētū est cōtrariū acētū. et canse: qm. de p. p. rate eius mouet ruffiū q. maxie in casu est hōre daz: et dicit q. subtrahat sanguinem et p. hibe cōsol dationē: ideo Sera. cū canela dicit: nō est ruffi sūc: vel sup. tēmeatur ruffiū tūc cōuenit. Dico tū cōcordādo qd. mens Bal. fuit si aliq. coagulaf sanguis in pectore vel pulmone cūna coagula tio adducit ad nocumētū veneni: vñ 6. quartū videri pōt: tūc andere possumus supra exhibi rionē acētū: cū aqua et cū timore: vñ paulopost dicitur: sed cū accēta nō sunt coagulationis: ego starem cū Auer. sūc magis q. cū Auer. i. hoc: qm. videt et iā supra hoc exhibet: talia acerosa non stante coagulatione: tūc quasi in fine capim li de cura spūti sanguinis modifcanit Auer. di cens. Et quando timetur congelatio sanguinis in pulmone: tūc oportet vñ in poti dēnt in p. cipio acētū mētū cū aqua nisi ruffiū addit. tūc

De inanitione et repleione.

De passionibus aialibus.

De cibo et potu.

3
f
3

Philomaps practice Joan. Matthei de gradl.

ait opz vt caueat aceti: tunc ponit alias medi-
dicinas d qd videbit in interio ad aceti: tunc
pinde vituperat aceti stare tussis qd coiter co-
iungit in casu vel est parata coingi ppter aceti:
vt dcm est. ¶ Omnia ergo acuta sunt uicina t
sic casus antiquus nocet t spēs t agrumina ex
aduerso conuenientia sunt in cibis glutinatis
viscosas stipricas: de qbus dicebat Aui. t cibi co-
nuenientes eis sunt omne glutinatum t oppilati-
um: t omne consolidatum: t oē infundatum sāgui-
nis phibēs feruorē ei: t hoc intelligit in casu
coiter cōtingēte: t sumpra indicatione a causa
etiā vt multū eueniēte vt a ruptura vene vlt di-
laratione poroz vel sessione marie ex acuitate sā-
guinis t humoz: qm aliqñs vt in facto a cau-
sa frigida vel a corrosione a mā viscosa. Ita vt
p3 nō conueniēt: s3 in cō casu conueniēt: t mari-
me cū sit a cā pmtina vt a casu vel percussio vel
clamo: e vociferatio vel silib: t in hoc laudat
singulr casus recēs nō salit: lac etiā decoctus
t maxime cū lapidibus ignitis ppter glutina-
tionē: t laca quoq; extractū est butyri ppter sti-
plicitatē valz. ¶ Inter grana valēt lētes miliū
panic: t orobi t cicer ppter mirabilē ppterā-
tē in nutriendo pulmone et qbus forit decoctz
vel ex farina opz possunt fieri pulmetar ita ex
amido: t pnt dulcorari supaspēdo de diadra-
gato frido Nicolai: t decoquantur oia talia in
aq pluniali vel cisterne. vel in aq ferrata: inter
olera portulaca est singulr mirabilis. Ad hoc di-
cit Aui. t Ase. sed latius de hac in medicinali-
bus dice: plārago endinia lacruca sunt ad hāc
intentionē. ¶ Inter carnes valēt carnes oēs sti-
plicitate picipates viscositate: sic carnes ca-
puloz t lepor capreoz t vituloz t agnolū et
pedes porcor. Carnes etiā anis mōtanaz t par-
naz vt sunt plices t sturne t rurtures sunt ad
hāc intētionē. ¶ Inter pisces laudat in scopu-
lis degētes: laudat tñ aliq moderni anguillas
t rencas t talia viscosa: t itē extremitates aia-
liū t aures vituli t hmoi. Sed nota qz auctores
elegerūt pisces in scopulis degētes: credo q in
via pfermatina t in sputo sanguinis cōtingēte
ex corrosione venaz a mā viscosa q illa multū
viscosa nō valeat ppterid qd supfluitates q in
de decidit cū debet expurgari facit difficilē
lē multū tussim: t sic ponit ad periculū. vñ non
pōt dari regula gñalis in debita diēta in oibz
spēbus spuri sanguis ppter diuersitatē causaz
qm vt. s. dcm est negz frumētū coctū ppter ei
fo: rē restauratiōē est pueniēs in eruberantia
sanguis: t multo minus conueniūt carnes in illo
casu: sed solū stare necessitate exhibitiōis carni-
stē sunt eligibiles: ita cū intēdūmus inuisca-
tioni tale frumētū coctū est cōducio: s3 supra
sit phibitū: vñ opz bonā in hoc esse estimatiā
medici ad debite ordinandā diētā. vt p3. Et ex
his manifestat insufficiētia illorum qvno pede
t vno ordine in oī sputo sanguinis ordinat diē-
tam: tñ modo igitur vbi est indigētia glutina-
tionis vt in ruptura vene ex causis primitiuis
non coniuncta tussis neq; se. in eo casu anderem
supra talia multum viscosa. ¶ Inter fructus va-
lent ad frigidum t stipricum declinantia: et si
habuerit coniunctam lenitionem ppter vas
lebut in hoc iunbe t corali bene maturit: et
p: unioi maturi sunt singulares t poma grana

ta non acerosa: valent etiam pira t cydonia et
nespilla t sorbe cū ad maturitatem ppter accer-
dunt t xylocaraca singulariter t alique casta-
nee. nam sunt stiprice cum equalitate dicit Aui.
¶ Porus sit aqua sine vino dicit Ase. t de hac
Aui. dicit: aquam vero quam potat. s. spūs san-
guinem opz vt sit aq plunialis aut aqua t q po-
nuntur lutum ar. aut rose sup. ad decoctionem
aut aqua ferri. s. de minera aut in qua eringui-
tur ferruz: t si non sit possibile sine vino stare sit
vinum stipricum cum aqua mixtum: qd dicit d
vino intelligatur in via pfermatina in exposito
adspuit: sed in via curatua melius est ipm di-
mittere saltem in primis diebus: t sit porus aq
calibeara vel ferrata in qua eringuntur ferruz
quinque t non imponentur scdm frustum nū-
post q iam non amplius bullierit primuz. Et si
in dicta aqua stant ferula sua erit eligibilis
vt. s. dicitur est. Si etiā ponant in dicta aqua
aliqui de fructibus dictis ad colorificandū ipaz
t saporisā dum aliquat magis delectabit egro-
tum. ¶ Sed qd cūq; sit dicta diēta vt dē esse
multum tenuis: immo stante ruptura t cōstan-
te virtute videf Aui. subtrahere cibuz per tres
dies vel saltē modicissimū quid exhibeatur. Et
Aui. loco alleg. in mane quasi nihil dabit in fe-
ro. s. ij. panis. Et de hoc etiā dicebat Bal. s. de
inge. ca. allegator: t phibe ab oīi cibo si foris
est. si vero nō: da solum ius ei prout sufficit. Et
in hoc obseruet cas. ab oibus potz q offerat
cibaria t quēcūq; actu frida: differenter tñ hoc
regimen qd dicit est in diuersis spēbus est offe-
rendum vt. s. dicitur est. Nam in abundantiā san-
guinis t ruptura facta ppter eius eruberantia
conuenit diēta multo tenuior: q in ruptura facta
ex acuitate t mordicatione sanguinis. Et hoc di-
uersitas fecit q aliqui laudant in dierando fru-
mentum depilari coctū: vt Aui. t quidā negat
illius exhibitiōē: vt Ase. vt. s. dicitur est. Itaq;
sermo Ase. d3 trahi cū est in sanguine eruberan-
tia: tunc verant que ampliant sanguinē. Et po-
terea Ras. 4. p. ca. 2. dicit de experimētia
hospitalis est q lac decoctū non debet in omni
sputo sanguinis: qm in abundantiā: neq; conue-
nit illius exhibitiōē vene replent: neq; conue-
nit etiā dicebat ibidem in qbus est multitudo
humiditatz in pectore vel pulmone: qm eo
multiplicant humiditates in eis: t medicis lacoe
ergo laudant auctores via cibi t medicine lacoe
coctū de quo est extractū butyri in casu nro. i.
in sputo sanguinis. intelligit ppter in spuro san-
guinis ex corrosione pēdente t in elcere ppris:
t tunc est maximi inuamenti: qm remittit aci-
tatem humoz t lauat t abstergit humiditates
putridas supra lorionē que est in aqua. dicit
Aui. 2. ca. ca. p. p. postea consolidat in virru-
te caseitatis: t p rāto dicit Ras. loco alle. q ipse
nouit virū in quo erat corrosio: t vltus t pulmo-
ne q comedit de lacte cocto anno vno cū pane
simile t bibit lac loco vini: t remāsit pfecte cū
raris sine alijs medicinis: sed de hoc magis di-
centur in cap. sequenti: t vt dicitur est de hac di-
uersitate ex parte ciborum: ita t in multis reli-
quis intelligat: t de carnibus t de subtrac-
tione earum: t de vino t de aqua diuerso mō in di-
uersis fin diuersas necessarias indicationes.
¶ Circa medicinalia magis est primo tēdū

Grana in
hoc casu
audabilia

Nota bñ.

Nota.

por' co-
fir aqua
ne vino

Nota bñ.

Nota bñ.
Ras.

nota bñ
canonem.

ca. quafi ab oibus possumus: sed spātra Ba. ca. sup: allegato. 5. de ingenio dicit sic. Sed qd magis necessarium est huic rei est istud qd dico ubi qd semper studiose an oculos tuos pone. i. festina ut scilicet vene cicatrizenr et cōsolidetur cū suo sanguine priusq̃ rumeheri incipiat. Nam si forsan sine spe curandi fier. ¶ Quantum ad intentiones equationis in sanguinis exitu ex pectore eadem est intentio sine fuerit sanguinis exitus ex pectore sine ex pulmōe: ut. s. super abundāre sanguine fiat minutio eius: et hoc cū subtractione cibi et potus maxime restauratis uox: et ex parte effusio cū flōia maxime saphena rum. Unde dicebat Aui. in p̃no cure. In expositio spūto san. oz. ut oī hora. i. sepe atredat ut quo tūcūq̃ sentitur in eo repletio succurrae cum flōia. p̃prie cū pectus eius in screatione fuerit strictum et fuerit tussis in ipso frequens: et recte est ut inclinē sanguis cor ad partē inferiorem cū flōia saphene et post ipsam cū flōia basilice. Et iste rebus nō tūc verificat in exposito ralt p̃pter repletionē: sed ēr stare actuali spūto san. Sed ubi spūtu san. fuisset vehemēs vñ virtus fuisset debilitata p̃pter emanationē eius: tunc nō conuenit flōia saphena sed sufficeret basilice: et eadē pte in q̃ estimas esse sacra solones et tūc est flōia subrilis ralt faciēdo flōiam ut accipiat sanguis in dineris vicib⁹ ut bis in die expeidit semper virtutē p̃seruando. Nā flōia ut vult Aui. attrahit sanguinē ad vacuū: et phibet ēr aduētū apatis in vulnere sup. fieri. Et iste casib⁹ q̃ in eruberantia: ut p̃prie: cū posuit Aui. in eo qd est facti ex ipso corpore pulmōis. s. p̃prie virtutis debilitas vel ex fluxu vel ex alia cā debent facere flōiam. Nā dicit Ba. 5. de ingenio. 12. ubi narrat hystoria de quadā nobilissimā muliere quā curauit rome q̃ excreauit sāguinē p̃pter catarrū acutū et nimiam tussim: dicit cū fuisset vocatus ad eā nocte nō p̃cepi ut mīnuerē: q̃ p̃pter catarrū et tussim validas q̃ tuor dieb⁹ nō comederat nisi paucissimū quid: vñ nunc fecit alias dinerstiones: nā p̃cepit vt clisterizaret: manus et pedes cū calido medicamine dū fricarent ligando ēr extrema etc. Sed de his ponet magis infra in intentione dinerstiois. ¶ Sed ex pte medicinali ubi est q̃renda equa litas et digestio in qualitate: ut. s. remissio acutis et ternozis sanguinis vel liq̃dita: lo: tunc in medicinis p̃prie exierit stante lesione in pulmone opz cū medicis facientib⁹ ad glutinationes vel solidationē misceri medicas maioris penetratōis et subtilitatis ut p̃fundent alie medicie frigide q̃ si lesio rmi fuerit in pectore lz in retroq̃ casu. Er nota q̃ cū offerunt extrinseca emplastru guenta epithimaria vel inunctiones semper cū medicis frigidis glutinariis et stipticis in diatriana penetrationē facientia: ecōtra aut in medicinis ebibitis p̃ interioris cū est intentio ad sanguinē a pectore fluentē: debet cū medicinis stipticis sanguis apponi in medicine adiuntes ad maiore penetrationē q̃ in medicis ad intentionē stiptici sanguinē ex pulmone: et hoc est

q̃ longior est transitus medicinarū ad pectus q̃ ad pulmōē: s. viā resudationis fiat trāsistitay medicinarū ut est manifestū: et ideo ut obseruet regula cōis q̃ in deglutitione raltū medicinarū fiat paulatina et tarda deglutitio: ut longo tpe pmaneat in via mery et semper misceant aliq̃ humida cū siccis: ut acqratur suba media p̃pter eius diuturniorē morā in via: et p̃inde talemē dicine debet sumi aliquatū inclinatio homie sup̃a facie suā ut melior fiat descēsus ad membra spūalia. ¶ Est ēr vñ aduertendū q̃ est not. Serar. q̃ in medicinis q̃ extrinsecus applicant nō debemus applicare multū frigida supra pect⁹: qm̃ ralia ut nocētia pectoz inducūt ad tussis q̃ est maxime verenda in casu: cū igitur est intentio in frigidationis et ingrossationis sanguinis debemus in frigidare epaz et cor: cū epithimariis bus appropriatis: debemus ēr et cōueniēter inungere spinā ad in frigidandū venā chylis in q̃ ut in magno vase sanguis p̃rinerur: et nō tūc est iste cas⁹. obseruādus de additione medicinarū aperitiuay ad medicinas stipticay: cas in medicis exteri⁹ applicadis immo ēr et in medicinis q̃ p̃ interioris offerunt p̃ intentione sigillationis vulnē in pectore et in pulmone. Et nō tūc sunt adponende tales medicie cū stipticis: immo etiā cū eis sunt admiscēde aliq̃ medicine lenitiones facient es: istum canonē singulārē notauit Ba. le. 7. tractatu. 10. tractatum in cap⁹ de spūto sanguinis. ubi ēr prius posuit intēdēs q̃ habētur in coriza. et qm̃ rer. ille est multū singularis ad istam mām p̃prie seriem ad istam ut iacer ponemus: dicit sic. Educationis sanguis p̃cipuū periculū est in eius immoderata effusione: et cura eius quidē que fit fm̃ anastrosim. i. apertionem orificiorū vasū in claudendo qd dilatatū est. sup. est vna intēdēs eius vō q̃ p̃pter scissiones ex glutinādo sup. est alia intēdēs p̃pter corosionē sup. educto sanguine ex nutricatione eoz que corosa sunt sup. est alia intēdēs: addit cōtinuando curā: stringatur igitur qd fm̃ anastrosim. i. apertione cū stipticis sup. dīstantibus: p̃glutinatū aut qd scissum est ab eis sup. stipticis et ab eis q̃ cūq̃ ei miscēt et apponunt siccanda abq̃ mordicatione et h̃stium quidē colosum. i. tales medicie que valēt in incisione debēt esse mixte quasi equalit ex stipticis nō mordicantib⁹: et ex his q̃ sunt colosa. i. glutinaria sicut colla et terra sigillata et samia stella: et est spēs terre illi⁹ cōtrare. nā in his est stipticitas cū glutinatōe: sicut in bolo armeno. Addit q̃rum ad tertiā intentionem. Et enumeratū aut et resumunt que corosa sunt ab enchimis cibariis et recarnatiuis pharmaciis: quoz mā dicta est in scdo tract. p̃tis negocij: ubi. s. agebatur de lehomib⁹ capitis: addit continuando fm̃ primā ergo rōnez. i. fm̃ primam considerationem ad curam eductionis sanguinis talia conueniunt pharmaca sup. ut dictum est: stiptica et glutinosa. Sed fm̃ scdam. s. intentionem permittis his q̃ dicta sūt in cura eoz que educant ad tboracem vel arterialis laringam in conuenienti cum moderatio ne quib⁹dam calidis et subtilibus que contrariissima sunt p̃dictis tribus dispōnibus. scilz anastrosim. i. apertioni scissioni et corosioni. q. d. s. talia aperitiua sūt de prima intentione cōtraria euasationi sanguinis que completur p̃

Regla cōmunis bñ notanda.

Nota aliū canonē bñ practicum

c. 2. 2. 7

12

12

Des. cuius
dā medici
ne andro-
machi ad
sputū san.

Nota istu
canonem.

ra in generali sufficiant. particulariter accedendo ad
Sed magis particulariter accedendo ad
curā. Si pmo facta fuerit nu-
prura uene et abundantia sanguinis fiat sſioia:
per dictū est supra. q. s. q. si fiat respo in toto pō
ri copiosa et uena uice: ubi si fuerit respo in pſu
lari mēdo melius est fiat sſio p uice: et tunc
multiplicatio numeri melior est multiplicatio
nē qritatis. Et ſio in exposito ad spū ſang pſo
per ſanguis aggregationē: nō tñ multā abſolu-
re et in toto: ſed multā respectu copioſe: uē
hſre pectus ſtrictū et uenas anguſtas inbēt au-
ctores: et Serap. pſupie mo diſſidat magis dñs
Ani. ſupra q. s. ſlōmē hie in p^a die et in ſcō:
ſumēdo. ſimodica ſanguinis qritatē p uicē
tñ q ſemp ſcōa ſlōia ſit minor: pma: ſed eſſente
plenitudo fiat per dictū eſt paulo ante et ſupra
de pleuſit et de ſuſu ſanguis nariū: aliq. a ſa-
pbemo: aliq. a baſſica ſimodine ſupra dñs
Et ſi fuerit ruptura et acutitate ſanguis minu-
tior: et uirtute puenit ſlōia: ſed magis minor
et ſubtilis et minus lata q pper euerſitū
Et ſi fuerit pper tuſſim et caratro acuto vel
pper frigiditatem egrediente equalitatem. et
nō pſentit ad ſlōiam. Raſi: trelū cōſentim
oēs. Bueiur dicat q. uex eſt q in diebus caſſi
nō cōperit ſlōia ſupra indicatio: et ſlōia ſaltes
ad ipſū caratrū acutū vel ad cōm frigidā ſaltes
inreſio q hſt in eſtando: et puenit et pper uer
phibitionē aſpatis: cōuenit et ad inſrigidatē
nē in caratro acuto: et pſr ad remiſſionē acut
tatis caratrū nē fuerit caratrus acut: ualde: et

De omni
spuri sanguine
facti a me
penitus
abundantia
sanguinis

nota

de cura
spuria co-
rosione fa-
ci.

timeatur propter flomiam comotio et additio
in fluxu. Proinde dicitur Aui. Si ergo accidit spu-
ritus sanguinis ex caratro et non est caratrus acu-
tus pignitius valde colericus flomietur homo
statim quasi phibeat flomia stante eo valde co-
lerico propter cam dicta. In spinto autem sangui-
nis per via corosionis alicubi reperit ab auto-
ribus non conuenire flomia: et alicubi landat ea:
et ita eam fecisset Bal. 5° de inge. in illa nobili
muliere nisi fuisset debilitata: quia tibi non sum
pserat et. Dicitur concordando quod si facta est corro-
sio ita paulatim corpus sit extrematum et dedu-
ctum ad vera primum de qua est dicendum in sequen-
ti ca. Dicitur tunc non cooperere flomia ad illi in-
tellectu propter minorationem in virtute et in me-
bris naturalibus: sed in primo corosionis ad res
mittendum acuitur humor: et ad diuersionem
conuenit flomia minura tñ. Si autem fiat, sangui-
nis emanatio ex canru vel salu vel vociferatio
nec dicitur Serap. non est flomia negada propter ne-
cessitatem attractionis a membro lesio. Succed-
it etiam alia intentio in equatione maxime in
incisione facta ab acuitate humorum et in corro-
sione in remittendo acuitate in sanguine cum in
frigiditatis: et in hoc valent inter simplicia do-
mestica singulariter portulaca et lactuca et earum
decoctiones et aqua earum: sed succi sunt maioris
efficacie. In compositis valet syrupus ro. syrupus
de iunibus ad ingrossandum: syrupus de portula-
ca singulariter dñi. Mes. Et quoniam cum hac interio-
ne semper stat intentio consolidationis: valet sy-
rupus de myrto precipue cum aquis portulace: pla-
taginis: burse pa. et vige pa. et similibus. Postea
est intentio multificationis materie colericæ et
nitroscie: cuius presentia reddit sanguis acutus: de
hoc complectens bibendo cassia vel manna cum de-
coc. tamarindorum: sebesthe: granorum myrtilorum et iun-
barum. Et si fiat infusio mirabolanorum citrino-
rum ad hanc intentionem valent. Reubar. etiam
dicitur Mes. est in hoc mirabilis inuametri. Et si
fuerit cum hoc maior intentio consolidationis quod
multificationis dñi reubar. aliquantulum affari et
in substantia dare de compositis: hic singulr valet
micheleta cum aqua portulace. Ubi autem san-
guis dicitur esse fluxibilis ab aqueitate: et har eri-
tus per resudationem de equari cum syrupo de me-
thar: cum aquis deco. floz squinanti et masticeis
et coricis rburis et de multificatione purgato. Cum
mirabolanis chebulis et decoctione sebesthe iun-
barum et passulis cum armillis. agariens autem ni-
si timeat vomitus est in casu multum laudat: quia
in intentione cure consolidationis ut statim di-
centur laudat in costringatione sang. in sputo san-
guineo: idcirco potest dari agarie in suba ad soluen-
dum illa humida: et aqua mollificat venas.
Interio autem diuersionis coplet cum flomio di-
citur et clysteribus non multum acutis propter agita-
tionem vitanda et cum vterosis et medicis calidis
supra curam ad oppositum diuerentibus et li-
gaturis et fricationibus extremorum et similibus.
Alia intentio tertia est solidatio quod coplet cum
medicis calidis et fridis secundum varietatem carni in-
ter quod medicas comenozo aliqui precipuas sim-
plices: et al. quas compositas. Inter medicinas
fridas valet singulr terra sigillata: succus portu-
lacis et aqua eius: de qua dicitur Aui. Et quoniam masticatur
portulaca et deglutitur aqua eius: tunc quoniam retinetur

statim. Idem dicitur Ras. 4° cori. et quasi oes dicitur
emathites etiam precipue valetimo dicitur Ras. 4°
contris. loco alleg. si dicitur. xxiij. gra. oz. sunt. 3.
iij. cum succo plara. vel succo burse pastoris curat
sputum sang. et dicebat Aui. si bibat ex eo aut.
s. cum quibusdam stipitibus aut succis inuatur notabi-
li inuametro: et de hoc oes facit singulare men-
tionem de lapide emathites: sed dicitur oes dñi
subtilissime coherere: alicubi reperit quod abluat pro-
pter foriditatem ne aliquod lateat in superficie de secu-
lento terreo: et abluat cum aqua pluuiali. Coral-
lus alb. est singularis inuamentum. Ras. dicit quod
plus inuatur quod corallus ru. et si vas est singularis
efficacie. cornu est ceruinum valet super oia cornua
sed dñi aduri vel coherere: et dicitur Ras. si postea non
abluat cornu cerni postquam est adustum non facit
operationem: et dñi lauari cum aqua pluuiali vel suc-
co plantag. vel portulace vel aqua earum: charabe:
semen ro. margarite sunt ad istam intentionem. In
glutinationis valet gummi ara. et dragagant: mu-
cilago quod domioz et plinij et albumen ouis et bolus ar-
menus et terra sigil. hz vtraque vim. filr de his di-
cit Ras. non est aliqua res quod cessare facit fluxum
sang. statim sicut luto sigillatum cum par daf et luo-
rum armenum cum filr daf sup. cum aliquo succo: et
addit de bolo ar. semper dñi esse in manibus parien-
tis de luto armeno et sigillo. i. terra repara cum
gummi ara. et dragaganto et aliqua pre caphoze: va-
let singulr basilicon. nam subtilitate sua et pene-
tratione sua ad profundum hz vim mirabile in cas-
su. nam cum subtilitate profunda ad membra et post
ea sigillat: etiam valet flos squinanti: valet myrra
et nux cupilli et cereaurea singularissime. de quod con-
ciliator: dñi 207°. facit precipue quoniam de centrau-
rea: vtrum valet in sputo sang. et bene inter inel-
ligendo de centraurea minore quod est terrestris et ra-
dix eius est id quo vtimur declarat mirabile pro-
prietatem maximas euidentias ipsi cereauree
in sputo sanguinis: sed verum est quod medicus nisi do-
ctus de ea vti: quoniam hz valet ad solidandum hz istum
modum. tñ dicitur Aui. 2° cas. dicit quod si coquat ille
bere cum carnibus siccis et sepiatis pigrit eam: et tñ
soluitur vsq. ad sanguinem in certa dosi. ideo hz
beatut precipue dosi fin quam debemus eam in
sputo sanguinis sunt. 3. ij. fm Dialcoridem dan-
do. cum aqua et non cum vino: maxime febricitanti-
bus: et non ultra. quia forte solueret sanguinem: et
debet misceri etiam cum quibusdam rectifican-
tibus ut rosis et similibus: dicit Ras. 4° contri-
nentis: tunc est vtilitatis ad facilitandum spu-
tum: tunc si detur cum alijs medicinis multum pro-
ficat. postea etiam Aui. vni simplex singulare: et est
sumatur sanguis hedi antequam coquelet: et sumat
in poru et eo medietas. 3. j. tribus diebus.
Et de compositis addit. et etiam de granis myr-
ri et se. arnoglossæ pondus. 3. ij. in aqua plantagi-
nis aut succorose: quoniam est vltimum. Sunt etiam
in casu multa alia composita valentia ut troscisci
de spodio cum se. acetoze troscisci de terra sigil-
lata troscisci de karabe et sunt efficaciores: quia
participant opio: quod opium sepe necessarium est in
medicis humorum: vel alia stupefactiua non tñ pro-
inmobilizare sanguinem ut supra dictum est: hz et
ut dormire faciant et stant a tussiendo: et non de-
bemus esse securi de perfecta consolidatione vsq.
ad xl. dies. ut voluit Auenzo. Et in hoc nota
quod non vidi coherere sanari expuere sanguinem

An cerea-
rea valeat
in sputo
sang.

Termin-
pfecte so-
lidationis
sunt xl. dies

D ij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

nisi a pu^o occurramus factis flomijis z ordinari
rioue dicitur cu medicina stupefactina cu non si
gillatur p^o die vel 2° no expectat liberatio : et
ego ppter hoc exhibeo stupefactina p^o die: non
rñ forte ita canonice: sed ille morbus no dat in
durias: z singulr in hoc valet philonij pñcum
positum a dñe. illo ca^o. z Bal. refert hystoriam
quā ponit. A. z. dñe. de illa muliere quam cura
uit cu subtractione cibi z dando tyriacā nonā
vna die sic magis z sedā die min^{us} vsq^{ue} ad quar
tam. z ibidē dicit Anī. inter duos z quatuor mē
ses. Sed hic nota ne contringat erro: cū dicitur
a dñob^{us} vsq^{ue} ad quatuor mēses dñ intelligi post
q^{uod} tā inceperit esse tyriaca nō a tpe cōponis. nā
minimū tps quo inceperit esse infans tyriaca
est tps ser mensū in regione calida: sed i regione
nostra post annus: z angel vsq^{ue} ad. r. annos vel
vsq^{ue} ad. xx. z fm illū modū data: tunc est medici
na cōueniens neq^{ue} pōt cōficere. ita etiā dicatur
de alijs opiatīs. igit a pñ^o detur. 3. i. philonij pñ
fici cū aqua plātagnis factis flomijis: z postea
quiescat sequēti die cōter videbis sanguis ali
qualiter ingrossatus alteratus ad nigrū: z intē
datur cū regimie frigidō appropziato. vt sup^{ra}
dictum est: z opz cōtinuare vsq^{ue} ad. viij. dies. Di
cit Rāb. z nī habeat diligens aduertētia sepe
moritur eger z paucos vidi curari p malā dili
gentiā in cura. ¶ In medicinis cōpositis ad cō
solidandū z cōstringendū pōt fieri talis descriptio.
R. spodi rosaz reubarbari emathitis lo
riz subtilissime puluerizati. añ. 3. r. coralli. al. ē
lori. karabe margaritaz giūmi ara. draga. añ. 3.
v. feminis portulace rosaz plania. balan. añ. 3.
ij. se. apij. 3. i. dentur cum aqua pluniali vel cū
aliquo rob stiprico. 3. i. ¶ Nō est hic omittenda
descriptio Eccliarioris que singularis est in cō
strictione sanguinis eaz: q^{ue} duas fecit in domi
na supallegata de cētraurea. Nā valet omni san
guini vndeclq^{ue} fluenti: somni etiā puocat: q^{ue}
est. R. achacie balastie nucū cupressi gallanis
hyppocistidos nucleoz. i. granoxyne filuestria
caude eqne coigiole myrti sumach. añ. 3. ij. thū
ris masculi mastice myrre lapidis emathitis
karabe terendoz corall. ru. sang. draco. giū. ara.
dragaganti simile amilij terre sig. boli armeni:
luri stelle aluminis scissi. añ. 3. v. stercozū asini ca
pre lepozis siccoz spōgie cōbuste incaustri scri
prozi cētrauree minoris cornu cerni adusti spō
dij capil. rosaz ru. filuestrium eritij rubei canis
quā imperiti pntauerūt bedeguar: reubarbari
rosti. añ. 3. iij. papaueris albi: seis portulace: la
ctuce: z plāta. semis biblisse insqami al. añ. 3. i.
coricū mandrag. opij: castorei: cassieli: añ. 3. ij.
croci caphore. añ. 3. i. cōstituant troscisci i massa
cū succo portulace z informēt troscisci: z exhibe
antur post duos vel tres mēses cū succo por
tulace vniuscuiusq^{ue}. 3. vniū: valet etiā ad hoc
cōpositio facta a Rāb. circa literā singulariter.
¶ De extrinsecis cōbustis dicit Anī. z
emplastris cōbustis est farina oz. z farina ozobūz
acharia cū albumine oui. ¶ Et Aza. posuit cō
positionem cuius modus est. R. coricū grana
rosarum myrre: se. apij. añ. partes equales terā
tur z misceant bene cū aceto z erendat super
papyro z superponatur: qñ sistit sanguinem.
¶ Aliud emplm exterius applicandū. R. aloes
myrre: thuris. de thure laudā magis corticem

achacie: sang. dra. sies memirhe. añ. partē equa
lem: terant z ex eis fiat emplm cū succo portul.
superponat pectori: ibi sunt calida innaria ad
penetrationem que dicitur sunt supra. Et hec oia
intelligunt in exitu sanguinis facto nō ex resu
datione a paris: q^{ui} in tali nō est sic pcedendum
qñpm ad mortē deduceret sic pcedendo si esset
ex resudatione a paris. ¶ Et dicit Rāb. 4° cōti.
dico emplm bonū si apponit pectori facit cessa
re spūti sang. si stōaco cessare facit vomitum: si
intestinis cessare facit fluxū: eo q^{uo} cōfortat z cō
stringit. R. olibani: balasti. achacie: memirhe:
aluminis scissi: se. insqami: coricū mādra. myr
re: aloes: cassiarane: ramich z frondiū rosaz. añ. p
tem cōuenientem: terant z tēperēt cū aceto vi
ni tēperato cū aqua z apponat de eo z bene no
ta illud. ¶ Sed circa hec extrinsecus applican
da bene nota q^{uo} talia intēse frigida nō solum ex
causa supradicta: sed etiā ppter virtutē si fuerit
debilis sunt suspecta. vñ virtute debili existit
te melius est remissius frigidis: sed frequentius
applicari vt suppleant necessitati: sicut etiā de
intrinsecis applicandis frigidis est cañ. 4° pñi
ca^o. 2°. Et hec oia sunt intrinsecus z extrinsec^{us}
cū cōstat pñcipalis intērio ad sistendū sangui
nem z cōsolidationē: sed trāsactis aliqñbus die
bus cū mā nigrescit nec admanat de vulnere dy
minis infrigidari z habilitari magis ad spūti
cum his q^{ue} leniunt aliquat^{um} in qñbus tñ est via
cōglutinationis: vt zynchayro. nouū nō solum ex
oz. depilati. vbi aqua fuerit prius calibeara. nā
in hac est virtus absterfina: lenis tñ cū cōforta
tione: z ita in pcessu magis debemus intēdere
a magis viscosis ad minus viscosa z veniendo
pñr ad syrūpi viol. z ad syrūpi liquiri. cū videt
q^{uo} nō spūti: ne mā retineat. q^{uo} putresceret. vnde
habeat bona itērio in hoc dādo ē q^{uo} remoueat
coagulationē si timeret coagulationē. Et ista sus
ficiant quantum ad curam magis in specie.
¶ Cura autem magis spālis erit ppe causaz ma
gis spāliū p^o locoz vt si fuerit ex capite vel sin
guis vel ex sanguinga habita est. ā. in capite
lis supioribus. ¶ Si etiā fuerit a stō cō: spene
vel marrice: eadē fere est cura sicut dicit^{ur} est ex
pectore vel pulmone: saluo q^{uo} opz esse intērio
magis ad flomias respiciēdo venas appropzi
tas dicitis mēbris. ¶ Si fuerit ex catarro dicit^{ur}
est. ā. tñ in cura spūti sanguis ex catarro corro
dente suppositis intētionibus ad pphibitionē
flutus z alterationis catarrī simul cū aliquā
mundificatione cause corrodentis z cōsolidat
ione stat aliquālis dubitatio de diuersitē: qñ
Bal. 5° de inges. in cura vniū nobilitas Romas
ne apposuit supra caput emplm de simo colum
bino p tres vel quatuor horas: z de hoc aliq^{ui} di
cunt nō esse factū cum rōne in catarro cald^o acu
ro ex causa nora aliqui sustentant Bal. z ita Rā
sis videt eum sequi 4° cōti. Reuera applicatio
talis calefactiui indiget viro multum exercita
to qualis erat Bal. vel Rāb. qui cōsiderabāt rē
pus in quo sufficiebat dinerere z nō nocere p
caliditatem: z tunc remouebāt. Sed ego in cōi
schola nō auderē cōsulere ppter timorem acui
tatis catarrī z cōmotionis z maioris flutus in
eo: sed intēdere ad ipsū catarrū vt dicit^{ur} est
supra in capitulo de catarro.

¶ Restat vltimo corrigere vñ accēs cōstringē

Def. medi
cine pposi
te ad spū
ti sangui
nis.

Def. medi
cine pposi
te Loncis
liaroz ad
spūti san
guinis.

de modo
applicandis
pñcipalibus
medicinis
ad catra.

No. 5ba p
sentia au
ctoris.

Not. de bn
fione.

An dicitur
sio facta a
Bal. p pñ
positionē
emplm sñ
mo collat
no sit laud
dabilis.

in spūto sanguinis: puta remouere coagulatio-
nem si fieret. Deinde erunt ponēda que confor-
tant de ppteritate ipsum pulmonē cū his etiā
que a ppteritate stringunt sanguinē: et ly aliqua-
liter dictum sit supra de mente Aui. et Bal. cū ti-
metur cōgelatio sanguinis in pulmōe facit ad
hoc aceriā mīstrā cū aqua: sūt dictū intelligi de
bere nisi tussis adstet: sed laudatur singulū medie-
tas. 3. diacurcū cū aliquantulo oximellis et
modico de aqua porri. Aqua scabiose bibita dī-
in hoc multū cōuenire. Et dicit Nicol. qd rēria-
ca antiqua cū sinuitur ex ea. 3. f. cū decoctioe
liquiritie et capilloz ve. sanguinē cōgelatum in
pectore dissoluit et expuere facit. Et oēs laudāt
singulū coagulū leporis: et loco eius coagulū he-
di si exhibeat cū aqua mellis vel cū syrupo ace-
roso si nō fuerit tussis aut cū aqua hyssopi. Sed
de vobis nō ponit mēsurā: sed bene notate qd
exhiberi cū magna cōsideratione. Nā Aui. 16.
tertiū cura fluxus vētris absolute non audet
ad exhibitionē eius nisi cū timore. Nā dixit ē
opz vt incipiat qd ad potandū dar coagula a da-
nich. 3. si vero nō cōfert. i. nō sufficit: dicit text.
ibidem: addat ex eo vsqz ad id qd nō ptranseat
in potere. 3. i. Ego vidi in hoc cōmitti magnum
errorem in vno medico satis famoso qui ad in-
tentionē discōagulationis dedit. 3. f. sed quō res
pcesserit deus scit. De pfortantibz pectus et
pulmonē recurre ad ea qd dicta sunt supra in ca.
de asmate vel de tussis. vbi numerant a ppterita-
te valētia. Ad sistendū aut fluxū sanguinis a
ppteritate: pmo v3 quidā lapis notatus corneo
luis: dicit Alberus expertum esse qd strigit san-
guinem: idem facit salspīo dicit idē: dicit qdaz
qd si capiatur bnfio viuis cui nulla lesio fiat et in
vas vitreo ponatur et bene cooperiatur: et ibi
dimittatur donec moriatur: deinde suspendat
donec siccetur sine sole vento vel igne: et sic cum
si inuoluas in capsula argenti vel erisnā tunc
in collo suspensus omnem fluxum sanguinis si-
stet. De hoc busone miranda recitat quidam Ni-
colaus de Polonia maximus experimentator: et
ad hec et ad alia: dicit etiam qd cor vulturis et ppter-
puli eius in pelle ligatur et poratum sangui-
nē vnde cūqz fluat sistit: et qd apis accepta vincta
lunreo ligata si fronti ligetur sanguinem nariū
stringit: et si supra thoracē sanguinem ex pector-
re et pulmone: et si supra reliqua membra sangui-
nem stringit fluentem et reliquis membris. Et
sic sit finis huius capituli.

No. 3. b. a. p.
lento au:
gros.

No. de bn
lone.

De ptisi. Lapi. liij.
Cum aliquis carniū diminutio-
nē pati videtur post tussim et
ex chronica passioe et spūto san-
guinis aut saniei precedente. Lac asini
nū in potu tribuat. Qd si inueniri non
poterit caprinū cū paucis zuccharo dādūz
est: cūz quo etiā panē sepe comedat: ipsum
q. Pro plus pōt loco aque in potu sumat.
Cū autē tū subtile et temperatū aliqñ est
tribuedū. Nutrimētū quoqz egri sit ex
carnibus aniū et bedina. Eger preterea
ante comestione et post balneū ingrediat.

qd nō callidū sed tepidū et in semicupio
moram faciat. Summopere vero canē-
dum est ne venter soluat: cui tñ si solutū fue-
rit ex huius pulueris bibitioe succurrēdūz
est: q. Gummi ara. spodiū bo. ar. semēs
myrtini. oīum. añ. 3. j. fiat ex eis puluis de
quo in die. 3. iij. cū syrupo de papauere al-
ant rob myrtino dens: huius quoqz pulue-
ris bibitio oībus ventris cōstrictione indi-
gentibus qui tussim patiuntur remedium
affert: cui plerūqz addunt rilocaracte de sy-
ria et bdellum de mecha. Qd si lac egro fe-
brem generauerit: auferendū est ei lac pti-
sana quousqz se. recedat danda: deinde lac
ei denuo tribuatur. Et si feiterū redierit
remoto lacte ptisana est danda post cuius
recessionem: vt prius ad lac est redeundūz.
hoc autē semp est faciendum cum neces-
sas vigeret et venter summe cauendum est
ne solnatur.

Stud est capitulū de ptisi

si. qd sic cōtinuatur ad pcedens. Nam
post qd in pcedenti caplo est determi-
natur de spūto sanguinis ppter cōtrahendo
ad spūtum sanguinis euenientis a pectore vel
a partibus eius vel a pulmone: et qm spūtus san-
guinis vt ibi dicebatur h3 p cā immediata vul-
nus: fumendo vulnus large p separatiōe innā-
li partiū in cōtinuo sine distācia siue fuerit scu-
sibilis siue insensibilis: et qd vt ēt supra dictum
est de mente Aui. qd vulnus declinat ad hoc vt
fiat vlcus. Restabat pñr dicendū de vlcere
broz pectoris et pulmonis: et qm supra in ca. de
pleureti dictum est satis sufficienter de vlcere
bus pectoris et diaphragmatis et pleure et me-
diastini qd determinatum est de pleureti cūz ad
collectionem est ducta et respiratur: ex quo in quo
libet tali mēbro pōt euenire pleureti sūt de-
claratū. Restabat p cōplemēto doctrine de di-
ctis vlcerebus spāliter determinare de vlcere
ipsius pulmonis et de quodā accidenti quasi in-
separabiliter ipsum concomitante: qd propter
eius periculositatem ad se adducit curam. f. de
macrefactione et extenuatione consequente ad
ethicam: que sequitur ad ipsum vlcus pulmo-
nis: que macrefactio ptisi dī. Ideo fuit conue-
niens post caplm de spūto sanguinis facere ca-
pitulum de ptisi vt dicit rubrica. Diuidit an-
tem presens capitulum prima diuisione in duas
partes. Nam primo ponit signa que simul sum-
pra declarant aliquem esse ptisicū. secūdo po-
nit curam. secūda ibi. (Lac asinum.) De p-
ma parte dixit. Cum aliquis diminutionēz car-
niū pati videtur post tussim: et ex chronica pas-
sioe et spūto sanguinis aut saniei precedente sup-
tunc declarandum est talem esse ptisicū.

Pro intelligentia partis notandū vt infravi-
debitur de qd nois ptisi: qd ly istud nomē ptisi
multipliciter sumi pōt de mentibus auctoz

D iij

Declaratio
pē partis.

Prima pars practi. magistri Joan. Mat. de gradis

ut ibidem dicitur: tñ pñssime sumendo pñssim idē sonat qđ macrefactio z tabes sequēs febrem ethicā: vel habitualē ex ulceratione pulmonis. Adodo stantib⁹ his signis postis in lsa hoc totum declaratur: qm̄ spuro sanguinis aut saniei pcedente ad chronicā passionē cōiuncta semp ruffi z apparente diminutione carniū: declaratur talem diminutionem sequi feb. diuturnam z maxime ethicā sequentē vlcus pulmonis: nam pñte exñte ruffi cū pcedente spuro saniei siue sanguinis declarat nōcūmētum qđ fuit non esse remorū: z pñr non succedente chronicā passione diuersa. Iā ruffi est argumentum qđ illa passio sit se: apta cōicari ad vlcus pulmonis: vt infra latius videbitur cū essentiali exñte nōcūmētum in pulmone maxime de vlcere nō possit cōuenienter pulmo p mortū sñi cor refri gerare: cōicaris ēr fumis putridis ad cor super incēsis in corde phibita debira euēratione ei⁹ pñr sit feb. qđ etiam si sit humoralis si fiat chronicā semp pmanente in debita euēratione ppter lesionem pulmonis: est probabile vt talis feb. permuetur ad ethicā: ita vt fiat qualitas habitualis z quasi equalis in toto: vt ē manifestus. intelligenti. Ideo declaratur raliū carniū diminutionē depēdere ex feb. diuturna ethicā: per medietatem tñ dependentiā ab vlcere pulmonis: sed ista oīa magis infra declarabūtur.

Not. bene. Sed nota qđ notanter dixit pcedere spuro sanguinis aut saniei de disuncto extremo vt innuat nō esse necessarium semper in pñss pcedere sputum saniei vt multi volunt. s. separare a sanguine. Neq; necessariū est semp manifesta sanguinem ad pñss: immo aliquoties sola sanie pcedente sit pñss: z aliquoties pcedente sola apparentia sanguinea: vt infra latius declarabo in signis: lege literam.

Lac asininū. Hec est scđa pars curatiua in qua dñs Rasso tria facit principalia. Nam pmo ponit regimen pñss ad dietam ex parte cibi z potus z balnei offerendi: scđo ponit maximam esse habēdam cōsiderationem circa vñū accōsepe pñssens, in pñss z est sicut vñss: tertio qđ supra dixerat circa dietam esse exhibendum lac: ponit etiā quandā cōsiderationē esse hñdā necessariā circa exhibitionē lactis: z ppter se. z ppter solutionē ventris. scđa ibi. (Sūmo nō opere cauendū est.) tertia ibi. (Qđ si lac febrem egro.) Prima pars hz quatuor pñss principalia, pñss circa exhibitionē lactis. scđm circa exhibitionē vini. tertius circa exhibitionē carniū. quartū circa horā qua ingredi dñ balnei z qualitatē eius. De pñss pre dixit sup. stante pñss cognita p signa supra dicta lac asininū in potu tribuatur: deinde dicit qđ si inueniri non potest caprinū cū pauco succaro dñdū est: cū quo etiā sepe panem comedat: ipsū quoq; quartū cūq; possibile est in potu sumat. Circa quāz partem nota qđ diuersa cibaria debeant pñssicis qđ sunt diuersae qualitatē pñss dñe. itares intētionum: que sunt humectatio substāntifica ppter ethicā qđ cōpletur cū humidis: z cōsolidatio vlcis qđ cōpletur cū essiccātib⁹ siccis: que intētionē male cōpleri possunt nisi p cibaria diuersa. Iā nā pñss pñss est lac: qđ vñss existens p diuersas partes qđ debile cōplectōnes sunt in composito ligat: vt vñss aut. 2.º cas. 2.º.

pñss ipsum lac a virtute regulante p pñss cū cōplere quasi oēs intētionē qđ sunt in pñss ne cessarie ad curatiōem: vñ cū in pñss ppter se. ethicā z cōsumptionem sit necessaria infrigidatio z restauratio ex parte roti⁹ substantie lactis que est frigida remittit mala cōplexio cala: z ex parte vñssosa qđ est calida z humida sit restauratio z impingatio: z qđ vie sunt anguste ppter exsiccatōem: z virtus digestiua est debilis in pñssico: inde est qđ in eodē est necessarius cib⁹ facilis digestiōis subtilis sube penetratiue ad profunda membroz cuiusmodi est lac: qđ etiā ex parte vlcis pulmonis stant due intētionē pñss. Una cap est mundificatio z absterfio pñssis z saniei a b vlcere. scđa est cōsolidatio z pñssio partium depñssaz p viam corrosionis: qđ intētionē cōplēt p partes lactis. Nam pñss. mundificatio cōpletur p parē aquosam eius qđ sua suba est lanaria: p quāndā nitrositate sibi cōiuncta est absterfina. Et scđa de cōsolidatione cōplet p parē caseale: que sñ multas partes cōuertitur in mēbū: z est nutrimentū sñ viscosum constans resissēs corrosioni z dissolutioni. Et ex his pñss qđ mirabilia est deus qui in ter reliqua pñssit lac ad cōplēdas intētionē curatiuas necessarias in cura pñssis que in nullo alio simplici ita reperiuntur. De pñss lactis sunt differentie vt infra magis videbitur loco suo. nā ad subtiliationē z penetrationē z infrigidationē magis facit lac asininū: z ad cōsolidationē z restauratiōem magis facit caprinū z magis pñss oīnū z magis mediu: qđ temperatum inter hec est lac caprinū: laudatū igitur lac asininū ppter infrigidationē z ad exsiccatōem cōiunctam in pñss qđ dispositiōes sunt qđ ad mortem ducunt: qđ vlcus pulmonis ita est nocens: qđ ad ethicā adducit z exsiccatōem. Sed addit: qđ si asininū nō reperiatū vel sup. non ly eo vñ ppter legē vt est veritum sarracenis: vt dicit Aueniz. vel qđ pariens abhorret asininū: nō caprinū vt multi tales reperiuntur: tñ loco lactis asininū laudar lac caprinū: qđ est mediu vt dictum est: z exhibet ipsum cum pauco succaro ad phibitionem casationis: lactis qđ facile coagulatū: manifestus ipsius maximam vtilitatem laudar ipsius esse dandum cum pane z vt ipsum qđum possibile est in potu sumat: sed quāz dñ esse quāz tas lactis exhibendi z tempus exhibitionis: ex quibus aialibus dñ sumi: z ex quib⁹ pascuis debent pasci dicta aialia: z quāz dñ disponi cor pus: post sumptionem eius: ista oīa late dicuntur infra loco suo.

De secunda parte de vino qđ vñss est tri buendum in substantia subtile z temperatum: z dicit hoc qñq;. Nam vinum calidū z grossū nequāq; est conueniens in aliquo tempore: nō etiam subtile z temperatum vbi cum pñss con iungatur feb. putrida vchemens: neq; ēr in pñss ethicā cū forti sñr cōstante virtute: sed sñre virtute debili z cum oppositis circumstantis possit fer exhiberi. Dicit de tertia parte de nutrime ro carniū laudādo carnes aniū z hedinas ppter siccitatē nutrimentū eaz cūz modicis superfluis capibus z qđ sunt satis faciliis digōnis. Dicit etiā quārtum dñrum de balneo quod ante cō mētionem sup. per horam cum dimidia z post

Not. bene.

Deelo pñssicūle 2.º pñssis principalis.

Nota. pñssis lactis pñssis oīnū nō qđ magis gualidū ēr in hoc casu

De pulne ris restri cini.

Declaro 2.º pñssis pñssis pñssis

comestnem. si qñ iam digestus est cibis in stomaco et in epate et est in via transitus ad mēbra cōuenit balneum. si humidum et aqua dulci qñ nō sit calidum sed repidū ne resoluat: ante cibum exhibetur ad vniuersationē calidi et lenem resolutionem vaporū simul cū vtilitate humectationis: et post cibū exhibetur ad cōuertendū nutrimentum ad mēbra: sed vtrū in omni rē pore conueniat balneum et in omni tali dispositione et quanto tempore debet stare corpus in balneo qñ exhibendum est et quid faciendus est post exitum corporis a balneo infra videbitur. ¶ Summo vero opere. Hec est 2ª pars principalis scē pte principalis: in qua Rasis duo faciunt. Primo ponit marinā esse habendā considerationem in vno accidente sepe cōtingenti in pte: est ventris solutio. 2° ponit vni puluerem exhibendum qñ tale accidens cōtingeret: qui valeret cōstrictioni et rursū quasi ex quacūq; causa cōtingat. ¶ Dicit ergo p^o summo vero opere cauendū est ne venter soluat: ratio huius dicitur: fumitur ex hoc. nā cū in pte sit cōsumptio quā cōmitat: et virtutis debilitas: si succedat flus in ventris pūritas: cū perducatur ad debilitatem: ducit cōsequenter ad mortē nisi cōstringatur: tale accidens sepe cōmitat ad pte: pte debilitatē virtutis naturalis stomachi pte caput et epatis: et ppter acurionē humor ex se. cōtingentem: talis qñ ex liquefactione humiditatum naturalis: vñ his oibus occurrēdū est: et ad hoc oia fere valent puluis vñ infra. Nam in eo est virtus frigida ex cōpōnētibz remissina caloris febrilis: et pñ liquefactionis: est etiam virtus stiprica cōfortatiua virtutis: et maxime retere cū ppterare etiā vniuersa vñ pte inspicierit serie cōpōnē: vñ dixit cōtinuādo. ¶ Qui si solutus fuerit. sup. venter ex hmoi pulueris bibitione succurēdū erit: quod. R. gummi ara. spodi boli arme. se. myrri. in spodio est virtus vniuersa: in myrro est virtus stiprica: in gummi ara. boluar. virtus glutinaria et stiprica: et oia sunt frigide cōpōnē: oium añ. 3. s. fiat ex his pte us de quo in die. 3. iij. cū hyppo de papa. al. aut rob myr. denur: ponēs iunamēti huius pulueris: et dñ. norare: dicit: huius qñ pulueris bibitio oibus venteris cōstrictione indigentibus et qñ cibis paritūtur remedii offerit: vñ pte ex simpli cibis supra declaratis: qñ gñ. ara. et bolus ar. et myr. etiā sunt pteoralia. Et addit: cui. f. pulueris pteoraliū addit xylocaracte de syria. i. illius coratē ppter lemitonē maxime ad rursū. ¶ De 3ª pte 2ª pte principalis ponēs ēnecesariā pñderatiōez habēdā circa exhibitionē la et dñt. Qñ si lac egro fe. gñauerit auferēdū est ei lac pñfana est dāda quousq; se recedat: de moro lacte itez pñfana est tribuēda: post cui⁹ recessione vñ pñfana est. hoc semp faciēdū est cū necessitas viger. ¶ Circa quā partē nota qñ ex hoc rex. voluit R. nos docere qño debcam⁹ in hoc casu maxime attēdere ad exhibitionē lac etis: qñ ipsum p se in casu est aptum multūz iuuare vñ supra fuit declaratum: qñ tamen ad exhibitionem eius in rerdum ppter ipsius debilitatem et inflammationem corporis adducitur ad febrem putridam vltra erigiam: et tunc exhibitione lactis est multum nociua: et quia conseruat

putridā: immo etiā auget maxime nisi sit rectificatiū per acerositatem eius: post remotionē dñs tyri: etiā qñ rñc nō debite nutrit: qñ corruptitur a calore se. Idcirco noluit eo casu rñc dari: 13. lo⁹ co eius sumēda est aqua oz. in qua est virtus magis infrigidatiua minus putrescibilis lenitina et absterfina et cōfortatiua: et fiet magis nutritiua si exhibeat cū virtute cācroz fluminalium vñ infra videbitur loco suo. Et post qñ recesserit febris intelligēdo de pñ. redeatur ad lac vñ supra ppter multiplicē eius vtilitatē qñ diuersa est. et si iterato instat febris pñ. redeat ad ordinē vñ dñs crum est: iste cas. est notabiliter obseruandus in exhibitione lactis: et alioz ciboz medicinarum variando ea cibaria fm diuersitate accidentium: qñ nō rñc et remoneri ppter se. lac et etiā si supenerit dolor capitis vel dolor venteris in hypochondris et extensus vel vchemēz clamor sitis: vel vbi fieret egro abominabilis: vel ppter alias circūstantias. Nā opz tunc variare lz per se esset aptū iuuare: et ita intelligit in alijs et ex hoc pte insufficientia eoz qui temp cū eoz dem regimine pcedunt in eodē morbo: et si accidentia variant: et bene notare istum textū ppter multa similia. ¶ Dicit vltimo resumēs qñ supra dixerat de fluxu ventris: etiam venter sum mope custodiendus ne solatur sup. supflue ppter cām dicā. Et sic fit finis huius textus. capitulo textualiter. Pro clario ri intelligentia dicendū circa istam materiam sunt aliqua videnda. Primo de quid nominis et quid rei pñsis: et ibidem videbitur de modo generationis ethice ad vlcus pulmonis: et etiam de quibusdam dubijs circa hoc 2° videbitur principaliter de speciebus pñsis causas eius. 3° de signis pronosticis ad malum et ad bonum: et de signis demonstratiuis generis et specierum pñsis. Vltimo ponetur cura pñsis fm intenciones.

Quid nominis. et quid rei. Circa p^m nota qñ supra dictum est circa istam: vñ etiam dixit Rabi moy. particula 33^a qñ pñsis est habitus naturalis siue substantia lis corporis cōsumptio: vñ cū in toto dominatē siccitas rñc est pñsis simplex: et cum adiungitur siccitati frigiditas aut caliditas est pñsis composita: siue frigiditas sit naturalis vñ in sene decrepito: siue accidentalis vñ in ethica senectutis: et si talis siccitas siue resolo fiat paulatim et vñ subito maxie tñc dñ pñsis: et ita sumit pñsim. 2ª pñi ca^o de his qñ pñsiū ex motu alali: vñ ibi dñ pñ. ¶ Et de pñsi etiā specialius loquēs Concliator differētia. ccc. dicit qñ pñsis sumit tripliciter. Uno modo cōmunitē: et large p omni et quacūq; indifferēter cōsumptione vltimata roris siue naturali siue pternaturali: et hoc modo pñsis in plus se habet quam ethica: ita quod omnis ethicus est pñsicus et non econtra quoniam cōsumpti in humiditatis naturalibus eratine a calido naturali sunt pñsici isto modo et non ethici: quia nō hñt cōmpōnem in naturalem vñ suppono. ¶ Secundo modo sumitur pñsis pro paratis ad pñsim pñsissime sumptam: de quibus dictum est in capitulo superiore: quod sunt corpora quorum cerebrum est debile: et pectus strictum: et iudicantē: et col lum longū: et humeri eleuari: et quoz pulmōes

Nota de i
sufficiētia
mloz me
dicorum.

De addita
te nois.

Prima pars practi. magistri Joan. Marthei de grad.

implentur ventostriationibus cum punccionibus: quos frequenter rufficula inuadit vt supra dicebatur. Et addit Lociatior: quoz pulmones et crura sunt tortuosa: et ad hunc etiam sensus sumebatur prifis de mentellip. 3ª affo. cñ dixit. An rñ: s prifis malis. i. paratis cadere in prifis propriissime sumptā. ¶ Sumit etia 3ª prifis p extenuatione totius et cōsumptione sequente. i. vlcus pulmonis: vt dicit Bal. 7ª affo. cōmento 16° illius affo. In saniei spūto prifis et fluxus in pñm cōmenti: vñ dicit. Mesne de hac: q prifis est decrementū. als detrimentum desiccationis et cōsumptionis totius cadens in corpore et calore habituatā febriū et munitarum. i. ethica et vlcatione pulmonis. Et de hac prifis est propter sermo in pposito. i. de hac cōsumptione ppter se. ethica in habitualem: que tñ se. cōsequit vlcus pulmonis. et hoc modo sumēdo ethica in plus se hz q prifis. nam ois prifis est ethicus et non ecōtra pñm hanc acceptationem. ¶ Aliqñ ramen sumitur prifis p vlcere pulmonis abfolute: vt sumptit Aui. 10. tertij in principio de vlcatione pectoris et pulmonis: vbi dicit q vlcera aut sunt in pectore aut velamine aut pulmone. Et hec diuisio postrema est prifis. ¶ Sumit etiam prifis ab eodē in illo capto in fine cum dixit: et nomen quiddē prifis qñq. cōceditur alteri egritudine cñ qua nō est se. sed pulmo est fuscipies humores grossos et catarro qui effundunt ad ipsum semper: vnde fit cōstrictio anhelitas et tussis frequens perducens ad debilitatē virtutum eorum et corporis et currunt cursu asmaticorum. Et hoc accepit a Rasi 4ª cōtinentis vbi de clarat prifis sine feb. in proposito tñ sumit prifis pprissime vt dicitur est. ¶ Modus aut quo generatur ethica et pñm totius cōsumptione ex vlcere pulmonis est satis clarus ex eo q pulmo est membrū ordinarum ad refrigeriū cordis: vñ cum nō pōt debite moueri dilatarī et cōstringi propter vlcus et solutionē ipsius multi sumi capinosi retinent qui pñm retenti sup inflāmant et cōicari cordi vel nō expulsi a corde ponit ipsius cor in calefacto esse: et tunc per cōsē fumos capinosos ad oīa mēbra demandatos etiā substatia membrorū pternaturaliter calefit et humis dum resoluitur et ericcat: et sic raudez corpus ad marasmonem et ericcatōne deducit. ¶ S; hic pro meliori intelligentia occurrūt due difficultates. pma est si cōtingeret aliquē ppter pectoris vlcus diuturnū cuius diuturnitate phibita debita enentatione et mūdificatione ipā cor dis incideret in ethicam: vt satis pbabiliter fieret per modum proportionale qui dicitur est de vlcere pulmonis qñ esset dicendū. ¶ Eredo dicēdūz esse istum esse prificum etiā pprissime sumptum vt distinguif cōtra alios: q nō video ad qd capitulū reduci deberet nisi ad hoc de prifis. Et hoc expresse vult Bal. 6ª practice capto p pñm: et tunc cum dicimus q prifis sequit vlcus pulmonis intelligitur vt dicitur supra de tussis qd sequitur vlcus pulmonis et partitū continuatum i. cāne et concomitantium. i. membrorū pectoris: quia nemo dubitat quod ethica sequens vlcus cāne pulmonis quin debet dici prifis pprissime sumptā. Et ita eā notauit Bal. 5^a de in genio sanitatis ca. 11^a. cum tñ cāna pulmonis nō sit pulmo: et proinde extendi potest ly pulmo

Questio.

nis non tñ ad pulmonem proprie sumptus sed ad membra cōtinua et que ei cōcomitantur et familiaria sunt: dicit tñ pprī pulmo: q vlcera qd difficulter magis curā ad que sequit ethica sunt magis vlcera pulmonis q aliorū membrorum ppter multas causas infra dicēdas de difficultate curationis vlcē pulmonis. magis q aliorū membrorū. ¶ S; dā difficultas est qd dictum est fumendo pprissime prifis q ois prifis est ethicus: nō apparet verū hoc: q ex sententia antoz aliquoz prifis viuunt multū extenso tpe. nam referunt de his qui vixerūt. annis 2. xij. annis q nō apparet eē possibile stāte ethica: vt pr. ¶ Libanc difficultatē mouet dētilis et dat ad eam tres rñones. vnam dñm dicentis q tales qui extenso tpe viuunt non sunt vere prifis: sed prifis fm a cēptionem vltimā Aui. dicam supra: in quibus. nō cōiungit feb. ¶ Sed qñ hec rñio non potest saluari ppter claras sñas antoz qui ethibent in talibus pñ cura lac: qd pr. nō cōuenire in casu illo: sed loquuntur in vera prifis: dicit ipse laudabiliter posset teneri q prifis que est cum vlcere pulmonis cum quauiaunt extenso tpe est in qua fit crusta supra vlcus que durat exempli gratia per annū vnde tunc nō cōicatur sumus pueridus ad cor: et ita beneficio medici remouebitur ethica in tpe medio: et dicit se cognouisse mulierē que vixit vltra. xij. annos cum vlcere pulmonis: et oīi anno remittebat spūtu sanguinis: et postea fiebat crusta: et postea reciduaui ad spūtu sanguinis 2c. et fm hoc satisfacit q nō pmanet feb. ethica. ¶ Dat aliam rñionem q nō semper ad vlcationem pulmonis sequitur ethica: sed folū cñ illa vlcatione est magna prana et saniosa. ¶ Sed mihi neutra istarum responsum vñ detur satisfacere: quia non est questio nostra vtrum cum vlcere pulmonis possit vita longo tempore permanere. Nam circa hanc questio nem posset saluare secundū responsones suas sed est questio nostra vtrū in prifis pprissime sumptā de qua loquunt antoz cōiungitur se. ethica et breuiter ego non negare possibilitatem cum obseruantia debiti regimini: attendendo vlcere cum ericantibus: et aliquando parumper mūdificantibus et habitudinē rotius cum humectantibus et infrigidantibus: vt infra latius in cura dicitur et maxime si contingat vlcus ex causa primitiua vt casu vel percussione in pueris vel iuuenē bone habitudinis fortis restauratiue: q nō fuisset leuis fuisset aporia permanere in vita eratiue vsq ad. lxx. annos vel circa. Nam non est mirabile in tali casu qd etiam coniuncta feb. non deducatur ad istum gradum siccitatis forte in. xv. vel. xx. annis seu per eo vrente debito regimine cum bonis diuis restauratiuis ad quem vel ad qualem duceretur etatiue pcedendo p. xl. annos anteq moreretur nisi fuisset eger maxime cum prifis ducat ad morem per viam ericcatōis magis quam per viam aliorū synchomatū: hoc etiam posset cōtingere ppter alias causas de quibus latius dicam infra.

Distinctiones. s; quedam de spēs prifis sequens vlcus pulmonis in substantia carnea pulmonis: quedā est prifis sequens vlcus pul

Questio.

de causis ethicis prifis.

Nota vt sit oīam.

Prifis est morbus hereditari.

monis in canna pulmonis: qdā cōsequēs vlcus
pulmonis in ramis cāne pulmonis: et aliqñ ses
qñt vlcus diuturnū vlcū est in pāniculis pe
crois pāpue diaphragmatis. Nam fm diuersa
tate hōz sumit maria diuersitas in habilitate
vel impossibilitate curariōis vt infra de signis
ad bonū vel ad malum videbūt. ¶ Alia diuisio:
qdā talis est in pñ^o cū qua nō cōiūguntur pñas
na accētia vt lubricitas vētris: fastidiū cibī: se
tor ois: curatio vnguiū qñdē vlcus capilloz: et q
dā q nō est in pñ^o et in q b rimo: oia appent sig^a.
¶ Alia distinctio: qdā reperit in iuvene: qdā
in fene vel in puero.

Alia: qdā in masculis: quedam in feminis.
aut ipius pñis aut sumitur ex par
te carari acuri descēdēris cadentis
supra pulmonē: sic diuturnitate calius fit im
pessio radē in pulmone et pforatio et solutio cō
tinnū: et cōsequēter vlcero sicut dicit. ¶ Def. vt
pñū^o fluxus ad supra petra facit pforationē:
et est causa vt sepe cōtingēs pñpue si cararus
fuerit acutus saluus nitrosus. nā causat vlcus
p modū dēū. Causat etiā vlcus qñ sui qualitas
et acuta moriditudo facit ruffim: et ruffis deduc
it cum sit molesta ad rupturā venaz in ipso pl
mone: qñ vne qñ in pulmone rūpūtur vrpñm
sunt vne pulsariles: et q difficillime cōsolidan
tur: qñ vne pulsariles: hñt tunica tenuē: et nō
pulsariles in pulmone hñt durā vel salte gross
fiore vt dicit Auc. opposito mō venis et arterijs
erit car pulmonē exñibus: ideo cum sciūdis ta
lis vena difficulter curat. ¶ Scda causa gene
ralis est spūū sanguinis vbiūqñ fiat p causas su
piaditas: qñ vt sepe dēū est cū sanguis recipit
in vacuitatibus pulmonis ibidē retinet: et tan
dem rēctus eracuit: et putrefit et corrumpit: et
cōsequēter vlcera: de quo dicit lūip. 7ª affo. In
sanguinis spūo sanie spūū malū. ¶ Tertia
causa fumit ex parte apostematū ipius pulmo
nis cū sania: vel etiā ex pleuride cum erūpit
post saniationē et fit inde empima: vñ illa mate
ria saniosa cōtractu pulmonis corodit pulmo
nē de quo dicit lūip. 5ª affo. Quicūqñ ex pleures
tide empica fuit: si purgetur in xl. diebus a qua
diuturnitas fit soluitur: si vero nō in pñis trās
eunt. ¶ Quarta causa est omnis materia hñs
in pulmone. nam ppter diuturnitatem putres
cit tandem et corrumpitur: et sic corodit et ad vlc
cus deducit. ¶ Alia causa: dicebat Auc. quādo
qñ sunt ex causis eoz putrefactio et corosio pñe
cedēs in substantia pulmonis ipsi: sicut accidit
in alijs membris. s. ppter malitiam pñis nutri
mēti. ¶ Alia causa est cōciliatio: s. fit aliqua
do ex principijs parentum: vnde inter mo: bos
hereditarios computari debet: tita experien
cia manifestat et.

¶ Iste qñ dicit sunt cause magis immediate q
pñt reduci ad duas. s. vel ad causam ex ipso pul
mone immediate veniēte: vel 2^a p viam cōitatis
aliūde: vt p cōsiderāti discūret p eas: s. mul
te et quasi infinite possunt esse cause mediate: q
nam aer frigidus rumpendo venas potest esse
causa. aer autem humidus cum caliditate mor
dicando potest esse causa. siccitas autem sine ca
liditate dicit Ba. 3ª affo. commento 17° affo. il
lius. s. Egritudinis quidem in plunialibus vt

multum sunt et. Contra lūip. nō potest esse cā
pñis immo est curatio causa pñis: et radem
in fine cōmēti excusauit lūip. qñ qñt de pñ
mis in arte nō fuit mirabile si errauit. Lūilia
roz hic consentit: pñitioni Ba. Ego tñ dicere in
heredo lūip. qñ quis siccitas sit de passibus qua
liribus modice admitatis: et pulmo dicatur
membrum humidū molle: subhiat cararis
ascēdētibz descēdētibz: et ita caro venit ad rā
tū gradū siccitatis qñ fiat ruptura a siccitate: et
tanta possit esse siccitas in aere et in corpore sicco
pñonali cū reliqs causis addētibz ad exicca
tionē ex parte rerū nō naturalium variari qñ sicc
citas aeris facere pōt separationē in cōtino et ma
rime in ramis cāne dispersis p substantia plmo
nis. Nam si cōcedimus hoc de frigiditate qñ fac
ad solonem vt expresse voluit Ba. et nō videt ad
hoc adducere nisi ppter siccitatem qñ nō videt ad
solones facere friditas nisi ppter siccitatem pñam
videt qñ mltro magis siccitas potest pñitione fa
cere ad solonem. verum est tñ vt dēū est qñ raro
ad tñ eleuat gradū siccitatis aer qñ effice poss
fit solonem in pulmone. pōt tñ mediate dicit Lū
ciliato: causando ruffim esse causa pñis et ruff
pēdo et cōuerēdo nām caratallē ad pulmone
tita potest discūrti ad infinitas alias causas qñ
pñt esse cause et ruffis et rupturē venaz et pñt fa
niei in pectore et cararroz. nā tales oēs media
re pñt esse causa pñis. ¶ Alia causa est quā po
nit Lūciliatoz. s. qñ ex sumptione leporis mari
ni pōt fieri tale vlcus. Nam est qdā genus ves
neni qñ de pñitate respicit mēbra pectoris et
pulmonis ledendo et corodendo: sicut etiā cāra
rides respicit vias vine vt reuini et vesice pñ
cipue in ledendo et.

Nunc dicendum est de signis: pñopro
signa. nōsticis euentis: deinde ad bonuz
et ad malum: consequenter de demonstratiuis ge
neris et specierum.

¶ Signa igit pñostica euentis: pñabēt gñā
liter ex occurſu causarum adducere potētiū ad
rupturā venaz et ad apara pectoris et pulmonis
et ad catarrū acutū: qñbus occurrētibz cū sepe
vnlus declinet ad vlcus vt supra allegariū est.
Istis papparētibz causis pōt fieri pñosticum
de futura pñis. hoc mō spālī magis discurren
do si apparuerit ruffis valida et fuerit tempus
aurum: et marie si autem pñeserit etas
pluuioſa et australis: tñ in corpore expōsto ad
pñim fm cōditiones dictas cōditionato fit ar
gumētū de pñostico ad pñim huius corporis
etiā si specialiter pñeserint apara pectoris et
pulmonis et terminata sunt ad famē et ruptio
nem: vel etiam ad sanie per resolutionem sen
sibilem sine erupione sed cum spūo: tñ nō
fuerit facta terminatio sanie in xl. diebus signū
est qñ in pñis tranſeunt vt fuit sententia lūip.
supra alle. Etiam dicit Ba. 4° cōtinnis de mē
te Ba. in expositione commentū epidumie cap^o
2°. Si apparuerit spūa grossa et torrida: iā mul
to tempore raliter cōtinuata sunt signa ad pñi
sim. nam declarat materiaz difficulter educibi
lem. Declaratur etiā caliditates multam esse
in pectore: sic eam esse supercalefactam et a cas
liditate extranea induram et consequenter p
babile ericam fururam vel existentem vel pro
xime futuram: etiam ex diuturnitate more ma

De signis
pñosticis
euentis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthhei de gradt.

De signis
pnofticis
ad bonu.

terie in pulmone declaratur corofionem pul-
monis & fic prifim.

CSigna vero pnoftica bone terminacionis
funt fi occurrat in pu^o cum debitis inftrumē-
tis & neceffarijs ad curam in corpore oppofito
modo difpofito corpori difpofito ad prifim vt
exempli gratia: in corpore lati pectoris boni ce-
reb: breuis colli &c. & fuerit vlcus ex canna pul-
monis vel panniculo eius: tunc potest pnofti-
cari medicus de futura falute: & hoc est qd dice-
bat Auicē. loquendo de vlcerebus pulmonis: &
hec quidem frigiditas recipit omnem curā cuz
est in pu^o: & est fuper panniculum regentem cā-
nam intrinfecus. **C**Qd fi fuerit etatis puerilis
etiam citius pnofticatur ad bonum ppter for-
tem refaurationem puerorum: & humores in
eis non contingi acutos corofiuos: & propter
iftam causam etiam in mulieribus funt minus
periculose q̄ in viris ceteris partibus. Si etiam
vlcera funt ppter retentionem aliquarum eu-
acuationum confuetarum: quarū euacuatio in
uari poffit p medicum vt est de retentione he-
moroidarum et iuentiuorum in mulieribus:
tunc melius etiam poffumus pnofticari fup-
bonum. Si etiam fuerit ex ruptura vene in pā-
niculo & non ex apoftemate vel corofione: etiā
certior: est fignificatio ad bonum.

De signis
pnofticis
ad malum

Et aduerfo aurem fi ex apoftemate contrigat
ipfius pulmonis vel ex corofione ipfius pulmo-
nis vel ramorum difperforum per fubftantiam
pulmonis: maxime dicit Concliator: in penu-
lis inferioribus: qm̄ in vjs primioribus canne
est minus malum & in corpore expofito ad hanc
paffionem etiam est deterius & fi fuerit morib⁹
diuturnus: tunc est fignum mortis: & fit tale vl-
cus in fanabile: magis tñ & minus fm̄ diuerfas
partes pulmonis: qm̄ pars carnosa etiā magis
confolidabit vbi fit poffibilis confolidatio: q̄
pars venarum vel arteriarum vel ramorū cāne
vñ dicit Auicē. & qm̄ expuit annulos & corpora
venarū: & id cōtingit cū appropinquat mors: et
de hoc ē dicebat. A. post textū fup- alleg. po-
nēs diuerfate in curatione. Et in fubftantia p-
fionis carnosa fup. facit vlcus nō est facile fuf-
cipiēs fup. curā. & addit. in cartilaginibus nō
pilius nō recipi fup. curā: & antea in eodē cap^o
idicerat: q̄ funt fup. vlcera ab apoftemate vel
corofione nō recipiūt fanitatem: & fi cōiungan-
tur cum his acciderit tumoris: vt dicit Abes. de
fastidio ftomaci: & fluru vētris: & feroze oris: et
curuatura yuguli: & cafu capilli: nō est etiā
certior: ad mortem fignificatio. **C** Et dicit. A. in
fine capli de fignis de mēte lūp. de fignis mor-
tis: fi apparuerit fignū apoftematis aut apofte-
ma fup- vnam fparularum vt grauum ficut
faba iam in prifco confirmato etiam fignū
certū ad mortem post. lū. dies.

Nota.

Si etiam accidat in eis propter tuffim ve-
hemencem fputum fanguinis continuum tunc
est mortale quoniam fi curātur cum medicinis
fputi fanguis fuffocatur: & fi nō moriūtur fpuē
do fanguinem.

Et dicebat Ra. 4° cōtinentis ponēdo malay-
cotem prifcorum q̄ prifcus dum viuit: viuit
amū tuffi: q̄ purgat fanies & tuffis dilatat vlc⁹
& fic phibet confolidationem: & qm̄ ppter debi-
litate virtutis non poffunt tuffire: tunc fanie

retenta moriūtur fuffocati: vñ ex iftis fequitur q̄
nō curātur vtparet.

Ratio autē ppter quā tali vlcera de quibus
dēm est funt incurabilia. funt ex multiplici ca-
pita: nō ppter morum tñ ipfius pulmonis: q̄
de hoc difcrepauit Ba. 5° de ingenio: q̄ vlcus
velaminis vel diaphragmatis in parte carno-
fa curat: tñ monē: fed p^o caufarum fumif: qm̄
nō fit purgatio materie faniofe nifi p tuffim: et
tuffis dilatat vlcus & caufat dolorem: & ad dolo-
rem trahit reuma: q̄ etiam fubftantia pulmonis
est fpongiofa rara mollis humida difficulter ex-
ficcat: & maxime q̄ fubfigitur catarris afcēdētis
bus: & defcēdentibus: et tamen omnia vlcera
ad confolidationem indigēt ericcatione: etiam
qm̄ medicine fice & frigide cōglutinatue non
pueniūt ad locum: nifi cum pmixtione medici-
narum fubtiliarum calidarum & cum prif-
cōiūgitur erpica: & fic ille medicine calide addit
ad fe. & fimiliter dicte medicine ericcatiue nocēt
erpice fe. & ita medicine abfterfue funt huius
generis: q̄ funt neceffarie ad mundificationem
vleris: & medicine frigide cōglutinatue in-
fpiffant materiam in ipfo pulmone: impingūt
eam: vnde addunt ad vlcerationem & humecta-
tionem: humectatiue phibent confolidationē
vlerum: & Concliator: addebat vnam caufam
hic: qm̄ est ter. Ba. 3° rēgni. oporet medicine
debētes ad pulmonem deuenire eleuari in gra-
du vltra gradum contrarietatis q̄ deberetur ad
veram curationē: vt exempli gratia: fi effer ne-
ceffaria medicina frigida vel calida feptem nu-
meris: opvut fit talis. x. nu. quā in tranfitu mi-
nuir de virtute medicine: et fic aliq̄ virtus
medicinarum eleuata vltra gradum debet o-
currere ad pulmonem. Membro ergo debili etia
ficut plurimum leditur: morus etiam cū his
facit ad phibitionem curationis: licet nō fit ro-
talis caufa: partes etiam ipfius pulmonis nec
noſe exiftentes: quedam vt venales arteriales
& cartilaginee difficulter ppter debilitatē reſ-
tauratiue earum confolidantur: & pinde vlcē-
ra pectoris non fic difficulter confolidantur:
q̄ vene funt minores & duriores pectoris: non
fic faciliſter rumpuntur per morum & tuffim fi
cur ille pulmonis: fed etiam fi rumpantur facili-
lius confolidantur. Caro etiam magis est foli-
da: fanies etiam habet vnde recipi potest vt in
concauo pectoris & non figitur in fpongioſitatē

ribus eius ficut in pulmone.
Ita quod propter has caufas & fimiles vlcera
pulmonis maxime fi funt diuturna non foli-
dantur: & precipue fi funt ex apoftemate vel cor-
ofione vt dictum est fup-: & fi aliquādo fit res-
perrum quod aliqui prifci funt curati hoc veri-
ficetur de prifcis: quorum vlcus est in canna p-
monis vel in partibus vicinis canne: & he vlcē-
factum ex vulnere vt ex ruptura & in principio
zin corpore robusto &c. ita plures nominat Ba.
quinto de ingenio fanitatis capitulo 11° fe cui
raſſe: & de eisdem intellexit etiam Auicē. qui
narrat hyſtoriam de vno quem curant parer
eius in oriente hispanie: in quo erat difſoluta
plurima eius caro: etiam de eo quem ipſe cur-
rauit tempore ſue iuuentutis ſecundum regi-
men infra dicendam. In alijs autem vt dictum
est nō repitur vera cura: immo tandē deducunt

Nota vba
Ba. 5°

No hyſto-
riam.

De fignis
demonſtra-
tibus.

Nota 11.

ur ad mortē: et aliqñ plonget in cura: ita vt di-
cit Aui. se vidisse quādam mulierē q̄ vixit. xxiij. an-
nis aut plus parū: tñ vt dcm̄ est ad mortē tādē
terminat: et sic de pluribus narrat Bal. 5° in
terioꝝ ca^o vltimo. q̄ oēs tandē male finierunt
si aliqñ tñ aliq̄ foret curati: et de cōfirmatis cuꝝ
conditionibus dictis hoc est ppter accidens et
mōstruosum: verum est tñ q̄ dicit Auer. 7° col-
liget. ca^o 27. de curatione solutiōis facie in ves-
tis et arterijs q̄ sunt aliqui q̄ ex hac infirmitas
reminime moriuntur: et dicit: et hoc dico p̄ aiam
nram q̄ p̄bati porest ex dictis Ba. Quis id nō
dicat manifeste: s; multi ex modernis hoc testi-
ficari fuerunt: ibi p̄sentio ei q̄ dicit in his co-
q̄ filij Auenzo. mihi simile erulerūt. s; q̄ in plu-
ribus hoībus idem viderūt: tñ dixerat ante in
ca^o 25° in curatione cācri q̄ aliqñ accidit mon-
struositates in medicina sicut in naturalibus
q̄ habetēs complones difertas q̄d vt barbari
zarabes: et q̄ in diserto habitāt curātur et mor-
bis supra quos neq; nā neq; medicine possunt
et hoc est raro: et exemplificat de cācro et de vlcē-
re pulmonis.

¶ Cōciliatio: tamen adducit de mente Iherme-
ris quod sunt aliqñ medicine que a proprie-
tate respiciūt alia vlcera: quas si sciremus cu-
rarēt talia: tñ magis butis q̄ nobis sunt co-
gnita: vñ Auen. sunt medicine vlcerationis et
eius infirmitatū exētes in mō: ignoꝝate tamen
a nobis. et addit. Et dixerūt nobis pastores q̄ cū
pecudes sunt infecte hoc morbo segreantur a
grege vt querāt quasdā herbas et erinde pascā
q̄bus comestis remittūt: sepe vidit tales cō-
ualescere ita q̄ vidit oīem euiscerato pulmone
vbi erat vlcēstium vlcis als consolidati: qm̄
dicit idem Ihermes q̄ in vegetabilibus et mine-
ralibus: et est notabile dictum: reperitur p̄pe-
tates et virtutes: quas si sciremus: faceremus q̄
cūq; sunt per artem magicam et.

¶ Signa dcmōstratiua p̄stis dicit Rasis: p̄mū
est diminutio carniū. rō signū est manifesta: qm̄
ad p̄stis cōcomitatur ethica q̄ est se. cōsumpti-
ua. ¶ Sēcūm est q̄ cōcomitatur tussis vlcida: cum
difficillatē anhelitus: et hoc ppter nocumētū
essentiale cōcitarum pulmōni: et tunc cū tussis et
macredine sit argumentū satis euīdēs ad p̄stis
et maxime q̄ talis macrefactio seq̄tur ad diu-
tinitatem morbi ita q̄ est panlatine indurata
et non subito et repente. Nam si sequeretur flutū
sanguis vel aliā sensibile eīcne non esset ita
validū argumentum supra p̄stis. ¶ Aliud si-
gnū dicit Rasis. sumitur ex parte illius q̄ ex-
puitur. s; ex spūto saniei aut ex spūto sanguinis
Et hic diligenter adnerre q̄d ex textu Rasis po-
test colligi aliqñ esse veram p̄stis cū vlcere pul-
monis p̄ncipiū: nunq; manifestet vera sanies
alba: sed educatur solum spūto sanguinem: et
contra contringit contra multos esse verā p̄stis
sim cū vlcere pulmōnis: lz nunq; p̄cesserit spū-
tum sanguinis: q̄d apparet manifeste ex ter. cuꝝ
dicit: spūto sanguinis aut saniei. Et rō hui^{us} si-
gnū ex hoc: qm̄ si vlceratio fiat in parte mem-
bri in qua non est vena notabilis educitur mā-
saniosa non cum apparentia sanguinis q̄ si fue-
rit pars in qua est vlcus pars venosa vel arte-
riosa in spūto apparebit sanguis vel spūto erit

sanguinem: lz in eodem profundatur materia
saniosa: totum tñ apparebit sanguinolentum.
Et pro hac sententia do tibi bonum testimoniū
Bal. 4° affo. in commento affo. lxxvj. illo affo.
Si sanguinem aut pus dixerint et ibi in p̄m^o
cōmentu ponit vltimā sniam q̄ vlcera in remib^{us}
et vesica aliqñ manifestantur cuꝝ emissione sa-
niet cū vena sine sanguine: et aliqñ cum sangui-
ne: vnde dicit: si in loco in quo est vlcus vena sit
non parua maxime cum corrosione aliqua neq;
esse est sanguis sequatur mictura. Si autem
eadem vlcera sint non in loco vbi sit vena neq;
sit corrosio sequitur sola saniei mictura: et ita
similiter est in propōsito. Ideo dicit: tē? si san-
guinem aut pus et. et declarabat per modū di-
ctum. Ideo debemus intelligere de vlcere in pe-
ctore vel in pulmone.

¶ Sed ad distinguendū nūquid materia que
educitur nō rubra sit sanies vel flegma: qm̄ ali-
qua mā flegmatica aliquotiens apparet sanio-
sa et nō est saniosa: in hoc fallunt medici sepe in
distinguendo. Ideo opz ponere q̄ uedā signa di-
stinctiua. Nam aliqñ flegma mucilaginosū de
albatum arbitrant medici esse saniem per hoc
q̄ est subtilia grossa et alba et fundū sua graui-
tate perens et residens in fundo si p̄ciat in
aquam sua grauitate: et tñ nō est saniosa. Ceterū
est tñ q̄ mā humoralis nō saniosa cū expit nō
sic diuidit aquā: sed magis dispersa exstans oc-
currit pluribus p̄tib^{us} medij diuidendi q̄ ma-
teria saniosa ingrossata: et ad rotunditatē q̄dā
deducta: vñ gardius descendit. Immo etiani ali-
quotiens mā saniosa inclusa in mā flegmatica
si sanies fuerit modice quātitatis p̄hibetur ne
descendat ppter viscositatē materie in qua in-
cluditur. Et ideo medici aliqñ cum ligno paruo
diuidunt flegma: vt si aliqualis mā saniosa sit
inclusa non retineat a viscositate flegmatis su-
pra aquā: immo separato flegmate et diuiso de-
scendat a mā saniosa ad fundū natatē mā fleg-
matica sursum. Et dico q̄ aliqñ flegma est adeo
grossū et tantā habens cōmunitatē in p̄tib^{us}
q̄ vna pars grauitate sua descendit: et secū tra-
hit alias pressa vt tandē oēs descendunt. Et
hoc signū cōiter ponit ab Aui. p̄ distinguere et
si nō cōcludat: sicut etiā aliquotiens sanies fa-
cta nō ex ap̄ribus vel vlcēribus: sed ex catarro
fluente: q̄d diu cōclusus fuit in pectore: talis sa-
nies: dicit Nicolaus: cuius acuitas nō est parua
maxime in similibus nō descendit in aqua: licet
Aui. in ca^o de pure et sanie posuerit hoc p̄ signo-
lz p̄posset dici q̄ addidit: et feror: ita q̄ totum ag-
gregatum est signū. ¶ Ad distinguendū iter hec
est vñ signū postum ab autoribus vt a Bal. 5°
affo. et lxxvj. retin et cōmentu. 12. Qui a p̄stis mo-
lestantur et. Vbi voluit spurū supra carbonēs
posuim ferere si fuerit materia saniosa: et vide-
te pro hac materia de p̄stis et ter. sequentē. xiij.
et. xv. et. xvj. cū cōmentis eorum eiusdem p̄cile
et hoc vniuersaliter oēs auctores sequuntur: nō
negat tñ quin etiā alio modo ferat: sed magis
supra carbonēs: immo spūto sanioz cū in ore
recipitur feret in ore eius: lz aliquotiens egro-
ri hoc non velint propalare dubitantes. ne refu-
tentur: q̄ morbus dicitur cōragiosus. Vñ opz
venire ad experimentū vt ponēdo supra carbo-
nes vbi feret hoc: et biliter: et non sic spūto hui^{us}

Signa di-
stinctiua i-
ter sanies
et flegma.
grossū al-
bum.

Feret sani-
es. s. car-
bones po-
sita.

Prima pars practice Ioan. Matthei de grad.

morale non saniosum.

C Sōm signū excellēs ⁊ notabile est q̄ marea saniosa cū cōmouet facile diuidit in parres ⁊ facile cōiūgit cū est separata in partibus: nō sic materia viscosa flatia: ⁊ hoc mō p̄perea q̄ materia saniosa est adusta facta sicut cinis de lignis a caliditate p̄ter naturā salre materie q̄ d̄ in sanie cōuerit: ⁊ hoc signū distinctū p̄o sūt Aui. 2^a p̄mī summa de vniū ca^o de hypo stasi. vbi ponit signa distinctiua inter hypostasim mucilaginosam ⁊ saniosam vbi dicit q̄ hec alia distinguūt: ⁊ idē p̄ trahi ad spūū ⁊ marie d̄clarat sanies vbi dicebat: si p̄cesserit aliq̄ cā ad vlcera de apate: ⁊ similibus. **C** Similis ē ap parens significatio ex colore. nā color sanies v̄ ad q̄dā subcitrinū declinare p̄pter igne ita rē acq̄sita in materia: vnde est color subalbid^o cū quadam remissa citrinitate. **C** Et ista de/ clarent saniem: nō tñ declarāt p̄sim: qm̄ dicit Aui. post q̄ posuerat dicta signa distinctiua di/ cit: quia sanies q̄q̄ expuat in egritudine que nō est prius: vt p̄s in pleuresi ⁊ c. sicut magis di/ stinguēdum op̄ diligēter considerare: q̄ non op̄ tñ vnica vice videre spūū vbi stat dubies tas de p̄sim: sed pluribus et pluribus vicibus. qm̄ aliquoties per aliquot dies etiā stāte vice re expuet sola materia salinalis vel humoralis nō saniosa: ⁊ tñ certo determinato die postea expuet sanies p̄pter diuersas circūstātiā que occurrere possunt ad expueñdū: q̄ sanies nō edu cit: q̄ cum forti ruffi v̄plm̄: q̄ aliq̄ fieri nō po test. p̄ter virtutis debilitatē vel alias causas p̄p̄oētes fieri ruffim q̄ dicte sunt in ca^o de ruf/ si: ideo regit ad inuestigādū si spūū sit salina le vel saniosum nō d̄ colligi q̄cūq̄ spūū in/ differenter: sed illud solū qd̄ cū grani ⁊ difficili ruffi emittitur: ⁊ de hoc stant experimēta q̄ d̄/ cra sunt. **C** Aliud signū ergo sumitur supra p̄/ sim ex fe. minna. i. equali nō percepta ab infir/ mo nisi q̄ tpe cibationis p̄ duas horas v̄ tres p̄cipiunt infirmi caliditatē quā añ non p̄cipies bant p̄pter id qd̄ partes subtile de cibo trans eunt ad mēbra ⁊ inflāmant caliditate mēb: oꝝ certa inflāmatione: ⁊ sic occurrens mā cum uo ua qualitate supra mēbrū imp̄imit in mēbra: ⁊ est signū forte ad arguēdū in ethica: vt etiā p̄/ quarri caplo de ethica. nā ly ē in se. humoralis/ bus accrescat dolor vt percipiatur maior post cibū p̄ cām silem adductam in ethicis: tñ q̄ ē percipiebatur se. ⁊ caliditas in mēbris in se. hu/ moralibus vbi in ethica nō percipiebatur: q̄ est cōp̄o equalis ⁊ humoralis est sileus: iō infir/ mi patientes ethicam magis percipiunt calidi/ tatem supueniētem ex cibo q̄ patientes se. hu/ moralis: ⁊ maxime percipiunt hoc in nocte: vt vult Aui. ratio est q̄ in nocte minus diuertunt/ tur ab aliis extrinsecis: ⁊ cū hoc vapores eleua/ ri a cibo supercalefacto vigore quozum superca/ lesaciunt magis retinentur in nocte circa mem/ bra ledentes vbi tempore diei magna pars eoz/ insensibiliter expirat ⁊ resoluitur: dicit tñ Aui. q̄ quandoq̄ descendunt in ethica ⁊ coniungun/ tur alie febres humoralis. s. tertiana ⁊ quarta/ na ⁊ quintana: ⁊ etiā sup. quotidiana: vñ ad/ dit q̄ quintana est deterio: earum: deinde ter/ tiana: deinde quotidiana: quod debet intelligi deterio: in cognoscendo dictam humoralē: vt

patet consideranti. **C** Aliud signum sumitur ex apparentia venarum in toto. nam minuntur mēbra carniformia magis q̄ sp̄marica sensibit/ ideo vene que latebāt sub carne demacrata car/ ne vel consumpta sunt manifeste. **T**ensio etia/ hypochondriorum coniungitur: tum p̄pter ex/ siccationem humidit: tum p̄pter ventositates que a debili calore generantur: vnde fit tensio hypochondriorum sursum. **C** Aliud signū sumi/ tur ex calore faciei. nam color multum est citri/ nus minorato sanguine ⁊ minoratis spiritibus quozum absentia apparet color viridis: cōcur/ rente etiā aliquali adustione ex vaporibus igneis ad cutim resolutis: licet aliquoties ap/ pareant maxille ad rubrum declinare ex cōica/ tione vaporum sursum vt supra dicebatur in pe/ ripleumonia ⁊ in empiamate: cum hoc tamē sit in eis facies hypocratica quā ipse descripsit in primo p̄nosticoꝝ de cōcauitate oculoz de acui/ tate narium ⁊ c. ly aliquoties a vaporibus vi/ deantur tumere palpebre oculoz ⁊ iugrosari. Substātia tñ oculi minuitur minutione sacra in humoribus eius vt fit aliquoties in p̄p̄isq̄ mori casus capillorum ⁊ incuratio vnguiū. p̄ defectū nutritiōis fit casus capillorū: ⁊ ex mino ratione carnis vngues fit appitio maior vnguium: ⁊ sic videntur incuruari cū nō incur/ uantur. **C** Etia/ sepe fluxus diaricus aliq̄ies ex liquefactione ⁊ aliquoties ex impoētia cō/ rentine cōtingens: ⁊ est accēs multū verendum in p̄sim: qm̄ virtute debilitata succedente fluxu debilitante sunt p̄mi ad mortem. Et p̄ tanto/ Raf. posuit hoc aduertendū summoge. cauedū est: ne venter soluarur: ponit regimen seruandū: qm̄ venter solueretur: p̄pter timorem tñ ⁊ cōstipatio. ventris est: multū nocua: qm̄ in p̄/ sico multe materie retinent que p̄pter earū re/ tentionem ducerent ad suffocationē debilis ca/ lidi naturalis eoz. **C** Pulsus eoz dicit Aui. est signū equalis cū velocitate paruus: p̄s signum. **C** Et q̄ hec accētia antecessit spūum sangui/ nis vel catarrus acutus longo tpe ⁊ alie cause ad p̄sim p̄cesserunt que dicte sunt: tunc est cer/ tior significatio de p̄sim: si etiam coniungat spū/ rum alicuius cruste carnosae vel spūū de substā/ tia panniculi venaz vel anuulox cāne pulmo/ nis simul cū sanie est euidentissima significatio vt dicit Aui. Si aut cum spūo sint cruste nō est dubietas p̄cipue cum cause perducentes ad p̄sim predicte iam p̄terierunt. Et dicit Bo/ donius pro proprio signo quod adest dolor in spatula sinistra vel sup. in dextra.

C Signa vero causarū si a causa calida vel fri/ gida declarantur ex alio dictis ⁊ de ruffi et de/ asinate. **C** Et si causa fuerit catarrus acutus di/ cebat Aui. quod expuit saluum que habet sa/ porem aque marine salisim valde: et si fuerint alie cause satis sunt manifeste ex his que p̄/ cesserunt.

C Et si vlcus fuerit in canna differenter a pul/ mone declaratur ex eo qd̄ expuitur. Nam dice/ bat Aui. si substātia venaz que educitur est gua/ runc erit de cāna: si vero magna de pulmōe: sed ego pono vltra alia signa posita ad distinguē/ dum solutionem in canna ad solutionē pulmo/ nis duo signa posita quinto de ingenio. cap^o 1°. vbi Sal. ponit historiam de vno quem curauit

Nō ois sa/ nies q̄ per/ spūum ex/ pellitur de/ notat p̄sim: s. illa/ sola q̄ cur/ ruffi v̄he/ menti ex/ pellitur.

Aliud signū

Aliud signū

Conclusio signū tñ p̄sim posu/ rum.

Nota.

Nota bñ.

De quiete ⁊ morte.

ut cognosceret si esset in cāna lesio vel in plimo
ne: dedit sibi cibū masticatorū grossum: vñ in de/
scensu p mery stāte lesione in cāna debuisse per/
cipere doloem: et nō habuit doloem: postea de/
dit sibi panē infusum in aceto. Nam sui acuita/
re emollicione debebat sudare ex mery in
cāna et sic imprimere nocuētū et nullus percip/
iebat doloem: neq; loquela erat impedita neq;
vor: cū tñ pfiātur in cāna: et sic cōcluebat qd
esset nocuētū in pulmone: et nō in canna: et sic
p talia distinguere potestis: et supra causas pri/
as discurrete oportet: p ea que supradicta sunt
et clare etc.

Cura. Jam restat venire ad curā: et p^o ad res
gimē dicit: deinde ad medicinalia.
Et p^o regimine in diera p^o cane ut dicit Aui.
ab oib⁹ his q^o solone facere possunt circa pect^o
et pulmonem ut a medicinis acutis falsis ama/
ris: et a motu laborioso saltu clamore vociferat/
ione et reliq⁹ oib⁹ q^o esse pnt cause ad ruptu/
ram vene et priss. Sed specialiter magis lz
eligēdas esset aer ad frigidū aliquat^o declinās
ppter febrem et remissionē acutitatis. tñ ppter
lesionem pulmonis ab vicerē et omne frigidum
viceribus esse inimicum: ideo curādus est aer
frigidus: s^o p^o ad calidū declinare: vñ saltem
loco^o in loco aeris temperari in actiuis ut dicit
Ave. s^o p^o passiuo q^o rariūbus declinet ad sicci.
Aliq^o dicit qd ad humidū ppter febrē ethicam.
S^o p^o p^o istū deficit ad sūa. A. B. A. Ra. Ave. et
alioz illustrū. Nā singul^o eligē^o est aer siccus
ita voluit B. loco alle. 5° de ingenio. Nā ipse
cū dicit aliq^o saliter parietes ad qdā castellū
appellatū scabinū in cāpanea distāre a roma p
30. miliaria x^ous mare: quē locū laudar super
oēs pres mūdi ad curā prissoz ppter siccitatē.
Et ita Ra. 4° cōmētis dicit de mēre B. aer
siccus inuatiūus est eis. Jō plures prissici de ro/
ma recesserit accēderes ad nubia et ex regimine
isto vicerit. Qui aut^o nō adhibuerit studiū in
hoc regimine mortui sunt ut dicit: et eadē est sen/
tētia in multis locis habita. Et rō est. Nā sicci/
tas in toto pēdet ppter vlcus pulmonis: et id/
circo indigētericariūus ut aer immediate tra/
hit ad pulmonē. Et si fuerit humidus nocet p/
pter multas causas supradictas. Et si sit indi/
gētia hūctariōis in toto: illū fieri potest cum
balneo et cū cibis humectariūis sub stāfice et
nō q^o rariūus: qm illius ethice causa est vlcus:
et supra dicit. A. in cura empimatis nō o^o ut
atrēdas ad se. immo op^o calefacere cū medici/
nis absterfimis diligēter. Adē intelligitur in
priss vbi intēdere op^o ad ericcādū vlcus q^orum
possibile est cū ericcāribus et mūdicāribus ut
i. parebit. Jrag. eligat aer siccus cū magno stu/
dio: vicerit aer nebulosus grossus humid^o ter/
renus et vicosus: maxime siue australis siue bo/
realis fuerit: et p^o p^o viret aer inqualis q^o ali/
qñ est calidus aliqñ frigidus: vñ in hoc casu ma/
xime blasphemā aer autumnū ppter eius in/
equalitatē: vñ autumnus deregit prissim: q^o in/
de multum leditur ppter debilitatem eorum.
In hac ergo temporis cōstirutione cōseruetur
in cameris vñ quaq^o opposite clausis: et nō ob/
mittatur hoc de aere ppter hoc qd est occurfus
eius cōtinuus medicinalis. Adhereant q^o rari/
ne fiat resolutio vterio: et odorē semp^o odor: ife

ra. verumtā leuis fricatio memb^oz extremoz
ut partium exteriōz in viuificādo calidum na/
turale et resoluēdo vapores nitrosos: et attrahē/
do vapores multiplicabilē ad mēbra est in casu
cōueniēs: et ita etiā op^o ut an^o comestitionem ap/
propinquē deambulationibus mediocribus:
et vtratur postea fricationibus lenibus tenerū
faciēribus corpus: ut vult Ave. ut viuificet ca/
los naturalis eoz. Et post comestitionē iaccāt
q^o rari. s. p. duas vel tres horas anteq^o dormiant:
postea acceptet somnus nō sup^oius ne dicat^o
adducēs ad cararrū: vñ nō sit plius nimis pre/
cipue in eo cuius causa fuit cararrus: et q^o tunc
nō expurgātur materie q^o rempe vigilie expur/
gātur: vñ sint tñ sup^oue vigilie et ericcarine ni/
mis: sed ut magis adhereat somno q^o vigilie.
S^o somnus sit interpolatus. A passioni/
bus aialibus oīno canēdum est preterq^o a gau/
dio et bona spe salutis: ideo curādum est ut lere
viuāt et cōfortētur et cū sonis dulcibus et suauis/
bus cū inuenculis gratis op^oia amicor^o dele/
crabilium etc. dimittēdo irā et ritam et virando
singul^o tristitiā et diffidentia in cura.

Inanitiō est vitāda et ex pre sumptiōis cibiz
ex pre medicinaliū et clysterioz nisi est natura/
fuerit nimis sicca. Nā tñ cū timore audem^o ad
leniētia humectatiua: q^o timor est semper ne in/
currant fluxum qui est marini nocuēti ut
supra dictum est.
In cibis obseruāde sūt aliq^o cōditiōes. p^o cō/
ditio est q^o cibis sit facilis digōis: ppter ea q^o
virtus naturalis eoz est debilis. 2° q^o sit boni/
laudabilis nutritiōis: qm est in rēio mulre re/
stauratiōis ppter extenuatiōē. 3° cōditio q^o
sit penetratiūus subtilis substātie ppter stric/
turā meatuū a siccitate et cū hoc sit absterfū/
et mūdicariūus leniter ppter mūdicatiōes
viceris. 4° cōditio q^o lz deberet esse humidus et
ppter faciliōrē cōuersionē: et etiā ppter siccitatē
et et parū frigidus ppter ethicam: tñ d^o habet
re parte stipricā sicca cōsolidatiūā ppter vlc^o.
et qm b oia repūntur in lacte: idcirco oēs aucto/
res singul^o faciūt mētiōē in cibis de lacte ut
Raf. in ca^o nostro p^ocipue: et oēs ali. nā in lacte
p^o est vire^o nutritiua ex pre bury: ofitatis ita q^o
ex pre eius stat multa restauratio. In lacte etiā
est facilis digestio: immo ex mō substātie mari/
ne est passibile rati ut facili^o etiā corumpatur
in aere ppter ipsius passibilitatē: id laudat me/
dici si possibile est ut suggat ab vberē ne ab aere
re alteret: lz etiā in rēione penetratiūā et liq^o
ditate substātie: lz in rēione absterfina mūdi/
ficariūā ex pre aqueitatis: lz in rēione sigilla/
riūā et stipricariūā ex pre caseitatis et cōsolida/
riūā: ut vult Ave. in cap^o p^orio de priss: tota
etiam substātia ad frigidum declinat: et sic cō/
uenit ppter se. Sed dubitat Conciliator: de
aquisitate eius. nam non videtur q^o aquositas
sit absterfina et lanatiua. nam ipsa est frigidave
ipse euidenter declarat: et per consequens vi/
detur absterfina et mūdicatiua. Responder du/
pliciter supposito q^o sit frigida: qm ab aliq^obus
ponitur calida: ut ab Aui. 2° cañ. Sed B. in de
pharmacis posuit expresse eā frigidam: et sunt
euidentie plures ad hoc: et si aliqñ ponatur cali/
da ut alio dicit: hoc est facta separatione ex vira/
tute coaguli vel alterius calidi: existente ergo

De sono.

De passio/
nibus aie.De inaniti/
one.

Nota.

Nota bñ.

De quiete
et motu.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

ipsa frigida vt tenendum est: dicit Conciator q in peneratione vsq ad pulmonē & pectus recipit a mēbris quāda caliditate nitrosam merito sine passibilitatis & substantie: vñ tñc fit absterfina saltem illarū partium. 2º rñder: quia dicat esse frigida: q in eo dominatur partes frigide: sunt tñ in ea qdam partes acute nitrofe modice: vñ fit leuiter absterfina & non nimis absterfina: abstergit em parum plus q aqua dicit Aui. 2º cas. & sic patet vtilitas exhibitionis lactis. Et ideo Ra. in retri laudat vt def eriaz cum pane: & loco vini bibatur lac: & inde de mēte Ra. vt supra allegatū est. Dicit ipse q cognouit quēdam in quo fuerat spiritum sanguinis q toro ano nō comedebat nisi lac cū pane & bibit lac loco vini & curatus est.

In aliqbus casibus exhibitio lactis nō est cōueniens pñficiis.

Nota tñ q in aliquibus casibus non est eius exhibitio cōueniens. Primus casus est fluxus catarro qui fit causa pñficiis. Nā tunc dicit Conciator: oportet sistere catarrum als augetur fluxus eius per exhibitionem lactis & amplius non tantum in habentibus fluxum habitualem catarrhi: sed in habentibus dolorem capitis: etiā in habentibus cerebrum debile. Secundus casus est cum febris est intensa non cōuenit ipsa exhibitio: vnde si cum ethica coniungatur puritrida non est exhibendum lac. Tertius casus est in quibus hypochondria sunt suspensa seu fibrugientia dicit Ipsi. i. in quibus multiplicatur ventrositas vel acerosatur in stomacho: nō est lac exhibendum. Quartus casus in habentibus fluxum ventris non cōuenit exhibitio lactis: qm leniendo & abstergendū precipitaret ad fluxum. Alius casus dicit Conciator: non est dandum lac in corporibus que illud non appetit: & dicit ipse q abhorrebat ab eo cum videret cōmedentes lac cum pane.

Qualit fit lac acetosum.

Sed vbi non coniungatur dolor capitis vel fluxus catarrhalis vel cerebrum debile vel non fuerit fe. intensa si tñ nō fuerit hypochondria aliqualiter rugientia vel fuerit aliquis fluxus stāte tñ indigentia exhibitionis eius ppter causas dictas maxime in corpore extenuato debili nō potente alia cibaria commutare ingeniari sunt medici vt possit offerri sine nocumento: ita. s. vt misceatur cum lacte cum est timor ne acerosetur aliquid zucchari vel mellis in eo: et aliqui addunt vsq ad cyminum simul cum eo. Et si timeatur fluxus ventris dant lac rectificatum acetosum factum: cuius modus est vt remoueantur partes butyrose prius. Nam post q quieuit lac per. vi. vel. viij. horas partes butyrose natāt in lacte: q partes superficiales butyrose auferantur: & postea ponatur lac etiā in temperato aere: nō similiter in discooperto sub diuo. i. ala serena: sed in aliqua olla abs aula: & tñc moueatur zagitetur & ibi moxetur per rotā noctem vel diem: postea fiat agitatio cum vīrgulaz totum spumofum qd fier abiciatur: hoc lac vocatur acetosum. Nam infrigidatur et stīpīcatur aliquantū p remotionem partī aqarum simul cum butyrose: & vbi vellemus ipsū facere magis stīpticum infundamus exempli gratia quarram partē aque in lacte sic acetoso facto: & postea cum frustis ferri vel calibis ignis vel cū lapidibus silicis ignis & in lac multo viciōs taliter iniectis fiat consumptio et

ericcario partium aquearum: & sic tunc lac qd remanet illud erit ad stīpticum notabiliter declinans. Debet tamen eligi lac diuersum fm diuersas intēriones. Nam si intendimus subliationi & penetrationi magis: primum et diu gnis est lac camellarum: deinde equarum: deinde asinarum. Sed vbi queramus maius temperamentum in lacte est cōueniens lac caprarū: & vbi queratur maior cōfortatio & nutritio: lac vaccarum & ouinum est excellens. Propter tñ ppteratē concurrentē inter corpus humanū & lac humanum laudat & magis vt etiā dicit Ba. 5º de ingenio sanitatis: sumere lac hñas nñ: qd. s. suggest ab vberē: & fit mulier sana mēdiocris inter albedinem & nigredinem: non fit multum alba: & vnat reguli cum cibis cōuenientibus & in quere & in ocio & cum regimine qd debetur etiā pñficiis: qm ad ea. s. a qbus candendum est & precipue elongef a viro vel coitu. Et si peperit puellam cōmmitter dicitur laudabilis: q denotat lac esse frigidius.

Quā autem ex animalibus accipitur lac q nō potest ex vberē suggi tunc emulgeatur in vase ligneo vel in vitro vbi ipsum vas possum fit in aqua repida vel parumper calida vt conferuet caliditas quasi naturalis in ipso lacte: post ea sumatur sic repidum rectificatum vt dictum est fm intēriones diuersas: & ipsa animalia a quibus suggitur sint sana & depascantur, secundum varias intēriones. Nam vbi sit intērion ad abstergendum magis depascantur cum myso po & thiuo & feniculo. si ad consolidandum magis cum rubis & burfa pastozis & plantagine et myrtis & huiusmodi. incipiatur gradatim modicum sumendo de eo vt pº eres vel quatuor. 3. & sic postea ascēdēdo vsq ad. vi. vel. viij. vel. ad lib.

Sed habeatur obseruantia vt postquā sumptum fuerit corpus nō moueatur. nō tamen dormiat: neq misceatur cum aliquo cibo dicitur autotroz: licet consentiant mitionem cum pane: immo. Abs. ponebat mitionem totellarum de feni. i. panis ericari. verbi gratia. & 3. i. partem de pane in lacte vt. 3. iij. lactis & 3. i. panis: & sequenti die addendo de lacte. verbi gratia. 3. i. & mīnuendo. 3. i. de pane: & ita fiat singulis diebus diminuendo panem et addendo lac donec deueniatur ad lac solum. nam ita per cōsuetudinem disponitur corpus ad acceptiōem lactis: sed in corporibus dispositis de se sumere lac non est necessaria ista mixtio: sed cum deuentum erit ad declinationem egritudinis ita vt non sit necessaria exhibitio lactis sed cibaz riorum dantium nutrimentum magis cōstans etiam domesticorum: tunc econtra oportet gradatim minnere lac & addere panem donec deueniatur in totum ad dandum panem sine lacte: & hunc ordinem seruauit Abs. ad affusctiendum ad exhibitionem lactis in cōsueta cor pora vel non parata ad sumēdum ipsum lac delectabiliter: Aliq tñ misceatur cum quibdam medicinis fm diuersas & varias intēriones. nam aliquando ad absterfionem ponit parum mellis: & ad cōsolidationem ponit bolus ar. nō. tamen quoniam nō misceatur vinum cum eo: & in exhibitione lactis fit regula vt expectetur anteq sumatur alius cibus vt fit in totum hoc

macus mūdificatus ab eo. nā raritas substantie
et passibilitas eius facit ipsum facile corrumpi.
Et nota qd hoc totū qd dicitur est de exhibitioe
lactis: intelligit qd est interio ad curationē ve
rā. nā in cura blāditia vbi interdū indura
tioni plerūq; ut nō pūdet vlcus neq; dilaref:
s; solū interdū? cū ericātibz qd nō est spes
cōsolidationis vt multo tpe supinā: tūc non
est eribēdū lac: dicitur aut. vñ in desperatioe
siccarua magis sunt necessaria qd humectaria
et abstergeria: nā est talibz siccis multo tpe sup
uini: vñ dicebat. 2. in cura pñis. Blāditia
vñ sunt regimē in indurādo ea. s. vlcera et in
siccādo ipsa ita vt nō fiat in eis cōcūritas neq;
dilaturā: s; cū eo nō speret incarnatio et cōsol
datio. Et addit: in hoc est spes in tpe parietis
ea. i. duracionis: qm vita eis nō fit delicata
vt dicit. Et vidi ego mediolani muliere: qd tamē
nō vtebat regimine nisi cō: qm assistebat igui
quā cōtine vel in locis siccis multū erat em
foraria: fuit pñica plus. tñij. anis: ambul
bar p domū laborabat: assistebat ad panē co
quēdū i clibano: vñ siccitas idurādo mltū plō
gat. Et inter alia cibaria landat. Aucē. pa
nē azimū cū oleo oliuari: et dicit qd pater suus
curauit vñ cū eo tñ: qd iam erat extenuatus vñ
qd ad extremū: et ipse s; fecit: laudat alij cōter
panē simile: qm pñcipat glutinatione magis:
vñ tamē interdū abstergere panis furfuris
magis cōuenit. Et inter carnes l; Auer. nō lau
dat eas: tñ qd ab alijs cōmūter laudātur cō
uenit carnes animum minuat et turturū et co
lumbo: s; s; pñcipat pñcipue et aliquan
do laudabile est declinare ad carnes caprei: et
valent carnes dicte in spuro sanguis: et singul
valent carnes canerōz fluitatim. Nā ab oibz
vñ laudant et bonificat eoz nutritum si in
fundantur p notabile tps in lacte vel in aq. cum
farina: postea abscissis extremitatibus et resta
decoquantur: ipsius prius fricatis debite cū mo
dico sursus et salis modicissimo et postea loris
tunc pñcipat nutrimentū et multū et aliquan
tinozum: est etiā in his virtus quedam nitro
sa et absterfina vt in alijs ostracis est reperire:
vt voluit 2. et possunt et his fieri pistate cum
alijs carnibus pulloz vel falea nozim. Et dicit
Auer. qd tales carnes canerōz valent non rā
tate pñcipat manifestam: sed etiam a pñ
tate particulari ad pulmōe: et manifestat hoc
color eoz et substantia eozum. Nam assimilātur
colori et substantie pulmonis. Cū bil. b; rictis
etiam in isto casu laudat singulariter ranas qd
ille que sunt virides saltantes per prata dimis
sis oibz nigris: et bufonibus que non intrant
in regimine diere: excoientur abiectione capite et
extremis: postea coquantur prius ipis
do: deinde sumantur sic in propria forma vel in
pistato vt dictum est supra: nā habent vinū in
frigidatione prestant nutrimentum cōstā:
et pñcipat sunt pñcipat qd manifestat
rur et eo qd morte nunq pñcipat.
Et valent etiam in hac intentione limarie fm
aretem preparate: vt supra dictum est de caueris
reioris tamen interioribus in eis: et possunt in

de fieri pastilia et electuaria et confectiones cum
zuccaro et melle et reliquis medicinalibus: nam
sunt plurimum resumprine et remittunt calidi
tatem feb: item frigiditate et viscositate quadā
consolidatiue et nitrositate quadam absterfina
sunt. Et ad idem valent testudines cum eis
dem qualitatibus et proprietatibus vt ostreche
sunt. Nam in talibus omnibus stat nutrimentū
cum satis grossum absterfina: et nitrositate pñ
cipans: vt voluit. Gale. 3. alimentorum versus
finem: et ita impingunt cum infrigidatione et
leni tamen absterfina si mundificetur viscosi
tas ipsarum: et debent poni testudines in aqua
calida: vt testa superior possit remoueri: post
ea cum cultello abscondantur a testa inferiore:
deinde emiscerentur et purgentur fm modū di
crum supra: et ad eosdem vñs ordinentur vt de
alijs dictū est: sed cū decoquantur si ponat parū
hyssopi iunabis ad intenciones nostras. Ali
qñ aut pro corporibus multū delicatis abhor
rentibus talia exhibent sub forma aliena vt
bi gratia. acceptis his et ranis decoctis fm ar
tem frustent in parua frusta et cū oz. decocto de
pascantur pulli: et tunc dētur pulli in forma ci
bi vel pistate vel confectionū resumprina: et est
preciosus modus pro delicatis. Valent etiā
singulr cicera. nā est cibus pñcipus pulmonis.
2. cañ. ab Aui. et aqua decoctionis eoz vbi fit
intencio absterfina et mūdificationis et a pro
prietate cōfortant reliqua cibaria posita supra
in ca de spuro sang. de cōsolidatiuis et sigilla
tiuis: et in ca a smatis de absterfina et mūdifi
cantiis. Sed ynum pñcipū est de zuc. ro. in
quo oēs cōueniunt et pñcipue. Al. est. in ca pro
prio: et cōciliator differentia propria. Nam zuc
charum ro. ex virtute zucchari est cibus: et etiā
virtute zucchari est absterfina si fit zuccharum
rosatum recens. in virtute succi rosarū est etiam
virtus mūdificatiua: et in virtute substantie ro
sarum virtus consolidatiua: ita quod in eo ha
betur omnis intencio et nutritiua et absterfina
et consolidatiua. Sed nota vbi fit intencio ad
mundificandum magis conuenit zuccharum
rosatum recens et ad consolidandum magis cō
uenit zuccharum antiquum. Tamen dicit Al.
sue et Conciliator: et bene quod errant qui a pñ
cipio vñtur zuccharo rosa. quia tunc magis
est intencio absterfina et mūdificationis: sed
in processu maxime conuenit si comedat etiam
cum pane: immo dicit Al. s; in fluitus est qua
si numerus eorum pñcipat qui sunt curati
ex vñ zucchari rosa. Et Avice. ponit hystoriam
de muliere cuius iam parabantur funeralia: et
frater suus superuenit qui illam curauit cum
zuccharo rosa. ita tamen exhibebat zuccharum
rosa. quod quando constringebat et difficulas
batur angelus dabat sibi syrupum de hyssop:
quod si inflammabatur feb: propter eum
dabat sibi rosacos de camphora saltem parū
eozum: et ita reducto corpore ad qualiterem re
dibat ad zuccharum rosa. et sic remansit et la
nata est et impinguita. Et addit: et non est mihi
possibile vt dicam summam eius quod comes
dit illa mulier de zuccharo rosa.

Reliqua cibaria sunt supraposita sine al
sterfina queramus et mūdificatiua: huc cōso
lidatiua ad que pro ca specialiter recurrēdū

Testudines
etiam lau
dantur.

Cicera et
singulr va
let in hoc
casu.

Singulr i
hoc casu
valent car
nes cicero
rum.

Pane etia
laudat in
hoc casu.

Prima pars practi. magistri Joan. Mat. de gradi.

Medica
men spale
Azerbaij.

Nota bñ
de cepis.

De potu
priscoz.

Not. bene
moduz co-
ctiois ca-
crozum.

est ad ea⁴ fugiosa. Sed vñs spale ponā qđ pos-
sint Astar. pricula 26^a. in casu nostro: cuius des-
criptio est. R. amidi fabaz añ. 3. ij. bulliāt lon-
ga bullitioe: et postqđ sic bullitū et colatum fue-
rit ponat milij collis et abluat et cocti sūt. 3. ij.
amig. rostarū gunim ara. castaneaz draga. añ.
3. j. 4. sebestē inube yuaz passularū mūdaturū
añ. 3. ij. coquat totū vsqđ dum fiat azn. i. pulres
spissum: postea addat aliqd olei amig. dul. et ro-
sari et bibat cū zucchero. Et si materia esset gros-
sa dura saniosa in pulmone cōcreta ad abster-
sionē et lenitionem addit cepas asaras in vern
vel in canoz: et mūdatur a cortice exteriori et co-
medatur cū oleo amigdalino: et norate qđ est se-
rētia multū singularis dicit. Et scias qđ qñ asā-
tur cepe pūnt suum calozē: et si ponatur asare
in fulso possunt administrari loco aliarū rerū
frigidarum in se. in febricitantibus.
¶ Jam dicendum est de potu eozū in qđ etiā dz
esse intērio ad lenitionē absterfionē et cōforta-
tionē et ad se. et ppter hoc valet eis precipue ad
has intēriones aqđ decoctiois oz. et cancroz flu-
uialiū maxime si grosso mōdō mellitū cum tes-
tis et postea simul cū oz. decoquantur. Dicebat
tñ An. nō phibeat eis in pñ^o vñs albu et puz
hoc intelligit marie qđ successit pñs ad mo-
bo longos chronicos scipue ad epima manē-
te notabili intērione ad absterfendum cum in-
tērione forisficatiois in virtute. Sed vbi con-
iugatur febris vt cōiter est immo essentialiter
ad pñm ppiissime sumptā nūqđ est exhibēdū
vñs parum nisi def aquosum. Nam aliqd tale
est frigidum humectariū cum aliquali abster-
sione: sed cōi accepto vocabulo de vino qđ est
calm non exhibeatur puz: sed mūtū cū aqđ in-
cari vel aqua oz. lyab aliqbz vituperef talis
mūtio de qua alibi dictum est. ¶ Vbi autē sit in-
tērio p potū vñs in frigidare lenire minues-
re tussim et strim et cōfortare mēbra impinguan-
do et cōsolidare p parte: tunc cōueniunt medi-
ci in exhibitione kist. oz. simul cū cācris fluui-
alibus de qbus dictum est. nā ex hoc cōplentur
oēs intēriones dicte. ¶ Sed hic nota qđ de mō
coctiois cācroz fluuialiū et pparatiois non
reperi alicubi certam clarā suam et doctrinam
nisi ab Aza. oēs tñ laudāt illud kist cum cācris
fluuialibus. Aliqui bene ponūt aliquā lenē p-
parationē: sed non in totū artificiosam et suffi-
ciēte. Prīmū ergo dicatur qđ sit kist oz. qm nō
idē est qđ aqua oz. dei vel prisana vt aliqui acci-
piunt: sed kist oz. vt vult Symō in simplici pro-
prio sit colligendo oz. añ pfectā maturatiōem
postea ponit in vase terreo vel eneo supra puz-
nas vt aliquatū aduratur: postea pcutitur leni-
ter ad expollationem corticis et ventilarur: de-
inde ponitur in aqua et coquitur cōpleta deco-
ctione: et tunc id colatū qđ remanet de aqua vo-
catur kist oz. coquatur ergo in kist oz. cācri flu-
uiales sūm modū dictum vel sūm modū vt infra
vz habeatur cācri electi de mūdīs aquis. et le-
uiter pūdant sūm bñchos et sūm collū: postea
lauent cū aqđ cineris vel fricē cū modico cine-
ris et modico salis vt remoneat sordities adhe-
rens vel sursurus vt alio dicit: postea lauē tris-
bus vel quatuor loriōib⁹ ex aqua dulci: deide
bulliant in kist oz. vsqđ ad optimam decoctio-
nem pñr iterato melleantur et exprimat p cola-

turam totū humidū in bñle ab eis sit cū kist: et
hoc est dictum kist oz. cū cācris fluuialibus de
coctum. Si autē cācri fluuiales taliter primū p-
parati simul incipiant bullire cū oz. illo modū
co extorricato vsqđ ad pfectā de coctione vñs
qđ postea fiat colatura et expressio sūm modū dictū
quasi ad idē viderit redere. nā hic est pot⁹ mul-
rum medicinalis et cibalis cui debetur pōitio
nes dicte: vt bene consideranti ex vñre compo-
nentium pz. ¶ Pōt est fieri potus ad alias in-
tēriones magis aliqñ in spissariū humozū
vbi sit corrosio ex acuitate hu. et remissius fer-
uoris eoz: et in hoc vz decoctio in inba et seba
sten cū se. papa. Et si fuerit intērio ad magis ab-
sterfendum sit ponat passile cū capil. v. Qđ si
fuerit inreutio ad cōsolidandū et stipricandū
aliquatū ponatur grana myrtilloz et se. ro. et ita
sūm variis intērionibus debent varij potus cō-
poni. ¶ Et ita ea etiā qđ dicta sunt supra ex par-
te ciboz vt carniū sunt intellecta habita
iori inreutione ad cōsolidandū et pstandū in
trimentum sicut vbi. s. nō est intērio diuersa
et ad mundificationē et absterfionē ponat aliqd
mellis etiā in bñdij carniū: et tunc nō cōueni-
rent carnes: et ita eas vitupauit Auesō. Ad istū
intellectum credoz maxime existere se. faris no-
rabili: et tunc cōueniēt spinachia: vt alio dictū
est et encurbite et citrullū: et mētor: est semp in-
tērio in vlcere ad ericandū. Ideo in cōi dicta
sarius est declinare ad stiprica et ad carnes dan-
tes nutrimentum siccum vt ad carnes anūi ha-
uentium modicum sanguinem et spissus vt vult
Ani. in capitulo de spiro sanguis. Et hec quan-
tum ad diem sufficiunt.

¶ **Medicinalia.** Tunc veniendū est ad me-
dicinalia: sed añqđ vñs
procedamus opz cōmemorare dictum. ¶ Et est. vt
reddant solliciti ad curā dicit sic. Enrare qđes
prism que vehemēter impñit aut diuturnam
impossibile est et pzie qđ cōtinuant ei acciden-
tia timoris que supra dicta sunt: addit. Enrare
vero nō diuturnā aut que nō multū impñit
in qua accētia timoris nondū apparuerint for-
tasse presumendū est: quia nō sit facile propter
causas supra dicatas: debemus ergo euz magna
attentioe in hoc casu occurrere. Enrare igit
prism si salubris erit si per ordinē recte erequa-
tur quedam inreutiones ad curā necessarie.
¶ Ad practiam igit veniendū succedūt quedā
intēriones in cura. vna est correctio casarū
impimentū. 2ª est phibitio impñionis in mē-
brum. 3ª est absterfio et mūdificatio vlcis. 4^a
cōsolidatio et sigillatio. 5ª correctio accētrium.
Sed pro expediēdiā hīs inreutionibus ponit
Serap. vñs cas. qñ accepit a Bal. 5° de inge-
nio. et est opz: vt caueat qđ sunt in hac egritudine
ne tussiant et studeant ne currat ex caprib⁹ eoz
ad pectora ipsoz aliquid: sed spāliter correctio
causaz impimentū est nota ex dictis supra
de spūto sanguinis pendente ex corrosione: qm
si sit ex catarro acuto est curandus catarrus si
sit ex sanie corrodente est sanies mūdifican-
da et absterfenda: et postremo si expedit erican-
da cum suffumigis collectis in cap^o de almate
et tñm non credo bene licere offerre in pñs pro-
prie sumpta illa suffumigia acuta ex arsenico
de quibus alio dictum est: propter eozū ignetū

Alit per
pricula
hoc modū

dictū
appropia-
ri in ca-
lida.

Solutiō
cōueniē-
post dige-
stionē pñi-
nam.

Nota qđ
non est
rapitōis

palmo
vulpis et
erich a pro-
prietate
fortat pul-
monē huius-
manum.

rursi s'p'lecturum: has omnes medicinas s'p'ie
 in omni tempore possumus applicare vbi res
 liquas medicinas nō temp. Et p'inde dicit An.
 in ca. 4. Et si fuerit calitas vberum: z nō audet
 ad m'ificacina ca la negi iunat frigida: q' for
 te impingunt mām: dicit ipse tñc. R. pulmonis
 vulpis semis fentarii succi ligritie depurati:
 fucci capil. v. hec aggreget'ur cū aqua zuc. in
 spissata extibedunt. nā talia vt p'xyr p'p'are
 cōfōrtat'ia q' q'ly manifestat'io iunat q'dam
 eoz: q'q' est p'radicō in ope possumus vti hoc
 elio: q' ponit ea q' p'p'are valēt ponit in se
 m'ificac'ia vt s'ir vebiculi aliaz medicinar ad
 p'fudacōne ad m'ibim: nō q' p'p'are valeat.
 nā ly talia cū affisit' pulmoni cōfōrtet' plus r'z
 d'etur vti cibi vel potus n'ihil fere iunabunt
 nisi ad locū deferat'ur: q'm p' nām nō mouentur
 ad pulmonē: s' opz aliqd esse deferens. ¶ Ad
 dū asit' p'paratōnis pulmonis vulpis talis est
 eniscerato pulmone de aial lanet in q' dūer
 fa s'm diuersas int'ecōnes. nā si int'edimus ab
 sterfimo z cōfōrtatōni lanet in aqua decoctio
 nis ligritie z cap. v. vel in aqua feniculi z bys
 pici int'edimus remissioē se. n'c cōfōrtatō
 ne pulmonis lanet in aqua rosata: z si cū hoc in
 tendamus ad p'solidatōne bulliā grana myr
 tilloz in aqua rosata p'ius: vt vult Silbert' an
 glia: p'p'are loto sic pulmone diuidat in fru
 sa parua: et efficeat in loco calo paulatine: z nō
 in furno nec sub sole: nec fiat effricatio supina:
 vbi si nō esset bullus in pres frustales nō pos
 set debite s'm o'ca partes effricari p'uenienter:
 z tñc referret' p' vlt. z in o'i medicina cuiusvis q'li
 tatis fuerit z ad omē int'ecōne, bas p'uenient.
 ¶ Et t'ia it'ecō est absterfio z m'ificac'io q' vt
 dicit' est dz fieri cū leuiter abstergerit' z m'un
 discat' z nō forib' ne fiat olarario vlcis:
 z inde adducat ad sanguis creati q' est in casu
 multū nocuus: z aqua mellis inter alia est sin
 gulare remediū. Nā t'pm mel vryut. An. in ca.
 p'p'io est v'icillū medicinar ad p'tum z non
 nocet vlcibus: z in cōpōsit vbi sit int'ecō
 foris absterfio: n' vallet s'm de p'afio: s'm p'us
 de bypso de quibus supra abundanter in cap'
 a'fmat'is dictum est.
 ¶ Ultima int'ecō est p'solidatio de qua late d
 icrum est tñc ca de sp'ito sanguinis cū g'linat'io
 nis z sp'ificis. ¶ Sed hic etia est adu'ertēdū ne
 ad p'acit'ecōne veniam' n' t'p'z debito. s' sc'at
 m'ificac'ioe sufficiēt: z tūc v'igilantissimē
 terra sigillata z bolus ar. de quo dixit R'af. 4.
 cōtineat. q's effricat' vlcera p'ticoz vt p'p'ae nō
 sufficiāt nisi pax: z nisi postea in regie cadat falla
 cia. Et ad Ba. 9. de simplici medicina singularis
 sime laudar in vlcere q's in pulmone est z in m'
 tis reliq's. An. postiq' dixit r'p'ia cū nō cōp'ere
 nā si in g'bulā hois dixit q' in p'ino z in cospo
 re fortis virtutis bolus ar. z terra sigillata omi
 hora ad int'ecōne p'solidatōnis p'fit barri valēt
 et karabe z lapis emat'ites de quo supra dixi.
 ¶ Et de ext'is p'p'ac'is em'p'is vnguentis z
 s'itibus recurrendū est ad cap'm de sp'ito s'g'ni
 ni. ¶ Iunatur et cōsolidatio z effricatio cum
 suffumigis quibusdā acceptis p' traicetozum:
 z in isto casu ad remissionem se'b'lem suffumig
 gium factum: vt infra accipiat'ur globus terre
 crete z in vase terreo ponatur coopertoz: pon

De mō pre
paratiōis
pulmonis
vulpis.

Pulmo
vulpis e
eritij a p
prietate c
fortat pu
monē hu
manum.

tur illud vas supra pennas ita vt notabiliter ca
leat illa terra: postea crera calida ponat in va
se stricti orificij supra: vel ponatur in vase vt su
ponatur affus: et proferat in infundat supra crera
calida aqua fortis: et eleuabitur fumus q colligat
fm cannula intra os vt puenire possit ad pectus
et pulmonem: ita cras fiat decoctio granor myri
timumach: ad eandem intentionem valebit. Et ista et
valent ad curam palarina vt blanditiam: per
p q cōffictione difficultatē anhelitu amper
nantur aliqua humectantia vt succus liquiritie
semen altee: ita per circulum aliquando hu
mectando et abstergendo: aliquando effricando
et consolidando fm qd apparebit indigētia fiat
curatio si deus voluerit.

¶ Ultrima cōditio vertitur ad curationē accidē-
tū: et eoꝝ qđ cōiter cōsequuntur sunt rursus de qua
videat in ca° pprio et fluris vtrius de quo dicit
et in ca° supiorē: sitis de qua dicit et sitis: et
abominatio et fero: omis ad qđ accēsit et occu-
rendū cū odoribus semp laudabilib⁹ et florib⁹
aliqñ ad humectandū et infrigidādū cū floribus
menfariis et viol. aliqñ ad ericcandū et cōsolidā-
dum cū florib⁹ rosarū et pñ dālis citrini et cum
asperfionib⁹ aquarū decoctionib⁹ et ex appropi-
atay p camēā. ¶ Ultrima acciō qđ cōsequit⁹ est
maximū inter cetera: post fluris et excrementi-
torius et macrefactio: cui attendendū est cū ci-
bis nutritiis: restantur autē bone qualitates
modice qđ raris cū gaudiō cū odorib⁹ suauib⁹
cū renouatione et ex amabili cū habitariis et
cōlectis randē cū balneo. Sed dicit. ¶ Mef. i ca°
pprio. qđ balneū nō est supra qđ audere debeat
suo nisi cū iā incipit morbus decliare: qm̄ erit
res marini nocuētū et pones egri ad despera-
tionē: hoc intelligit et esse vñ stare respōne. nō
iā offerat in pñ flare multitudine humorū in ro-
toz putridoz nō correctoz sit agitatoz p balneū
et cōmōto in malia humiditatib⁹: vñ ducuntur
ad ebullitionē aliqñ vltra fe. eripicā inducitur
putriditas: sit recte offerat balneū matie iuuat:
qñ humectat mēba et pbiat dissolucione et
cōuertit nutrimentū ad mēba: et iō nō dōz offerat
balneū nisi postqđ cib⁹ ierit riss fōm: sit sine
rit et in epate digestus et quasi in semina recon-
dendi: et tunc coq̄ pōt iponi in balneū ad dū-
ctiā repare: qm̄ si fuerit aqua cala dissoluen-
do nocet: quefacit in balneo quousq; incipiat pa-
res mēboz errorioz humefieri aliquatū temp⁹
et in balneo cōtēdo: et sit i aere mūdo a fumo
et libero a malis odorib⁹ dicit. ¶ Mef. postea re-
ducas a balneo ad primā casam balnei. i. ad lo-
cū repāri in caliditate: et ibi rīc fiat inuencio
tori: coq̄s cū oleis. hīc ratiū cum oleo de
amig. dulcib⁹ et oleo villo. vel cū aqua et qđ sine
dissolua multa vitiosa ouoz ad aliquā inni-
cationē: postea ponat in lecto: et rīc inuagur
cū oleo rosato ad pseruandū humiditatē intra
duos mēboz receptā: inde qđcat duab⁹ horis
postea cibet cibo puenienti semp odoratoz aro-
matica laudabilia: et ita p̄uenit si sine nocuētū
nō tolerauerit vel aliqñ interpolādo per diem.
¶ Reliqua multa essent hīc dicēda de balneo:
de reliquis ad capm̄ pp̄si de eripica: postea
qđ pbeat eluāri restantur autē et remissū ē. fa-
ctū ē infra. &c. restandus duas vel tres: remo-
uio ostrachio et infusione eaz in aqua o. cali da

vt supra dictū est: zfricatio z absterſio cū fur-
ret z diligeret lotio pur in aqua oz. poſtea deco-
quant poſſit in alia aqua oz. repida z brillante
paulatim debite decoquēdo donec ſint debite
coctae: poſtea incendant z poſeident tenuiſſime: et
ide ſit ſumēdo .z. ij. carniū cancroz fluminaliū
fm qz dicit̃ eſt: poſtea deinde ſic cōrriſa dicit̃
carnibz: ſic. & pinaz pſiſticoz angul. dul. aſſ.
z. iij. paſſulaz emcleaz mundata .z. j. ſelum
cōiū frigidoz indaroz .z. vj. oia incendant z
oprimet̃ et̃ant z dicit̃ carniūz mſcandz deide
ſumatur z uciar al. ſolidi ſtrum ſufficere z diſſol-
uat̃ in aqua decoctionis dicit̃z carniūz ſupa
z pariet̃ z parte in aqua ſublimationis lima-
riaz pparaz pius vt ſupra: deinde ſit in mor-
tario oia piciant z cū piſtello ducēdo oprime-
re: coꝝ pozent̃: deide in ſine addat puluis qui ſe-
ſit. & fragmētoz cordialiu vt ſappiri ſmaragdi
hyacinthi margaritar al. coral. r. z alboz: oſſis
de corde cerui karabe. añ. .z. j. dragagāri gummi
arab. fe. porulaze amidi: ſucci liſit̃. añ. .z. iij.
pulmonis vulpis. .z. iij. pulueris cācroz flumina-
lium. .z. iij. cinamomi electi macis cardamomi
ſinſi. añ. .z. j. hyzoz croci. añ. .z. j. oia bñ incos-
pozent̃ in yafe vitreato z vſui referent̃: et bis
in die maxime mane p duas hoas oz. pidiūm
ſumatur coctear. ſi magnū de hac cōſe. vel ſalē
pōt̃ eſſiūm corpus a balneo z ſuit inunctū: in
lecco vt dictum eſt. nā in hoc electuario eſt vir-
tus mundificatoria z conſolidatoria vlcēz: con-
ſozatoria virtutis viraliſ z pſm reſtanzarū
pſi recte considerabz cōpoſitionem.

Sed tremore cordis. Cap. iv.
 Si cum cordis tremore fuerit pul-
 sus velociter et febris eger ex-
 pascit elicit minuetur. **E**t tro-
 scisci capborati cum succo maioris
 acetosorum in potu sunt tribuedi: qd. R.
 podii seminis cucumeris citrulli endine
 lactuce portulace rosarii sandali albi om-
 nites equalis: r. p. ynquoq. pondere auz.
 vnus ercis samaf capbore triu gra. oz.
 dei podus: ex qb. cum succo macianoy
 factis fiant troscisci de qbus in potu quoti-
 die vnus aurei pondus quaq. die tribua-
 tur: qd. p. duas hebdomadas fieri vneut.
Si autem hoc non suffecerint: lac de quo
 butyr sit extractu ad bibendu def. **A**pe-
 ro nutriatur ex pullis cum acetis et succo
 yue acerbe r. ex acetoso. Sirupum preter
 acetosum de zucaro factum bibat.
Si autem cum tremore cordis no fue-
 rit febr. trosciscus musca. in potu sumatur
 quod. R. mastitis spice ryloaloes cinamo-
 ni: gariofi. galie musca. cubebe cardamo-
 ni maioris tubeletis corticum citri: om-
 nium ana. pondus vnus aurei: musci fer-
 ram dragme vnus: ex his omnibus cura.

spata cor
is cito du
ant ad
mortem,

cum vino bene redolente cōpersis fiat tro-
cis. conferunt syncopi et tremori cordis.

Electuariū diamulcū preciosū qd est
ad syncopi et tristitiā cordisq; tremorē et te-
pidum faciens. R. mastice cinnamomi
se. ozimi maioris se. ozimi gariosi. se. melis-
se. sismibz se. sanfuci macropiperis: om-
nium partes equales: ex qbus omnib; pul-
ueriza: is. 3. x. sumant margaritarū minu-
tarum coralli rub. cubebe. sete crude: chara-
be. been albiz rub. folij: oīum añ. 3. x. mulci
tubabitici puri. 3. s. cōficiantur cum melle
de mirab. kebnlie: hoc enim electuariū ad
frigiditatem stomachi et digestiue egritudi-
nem optimum efficit.

Sta est secunda et vltima
pars pncipalis huius tractat; de dis-
positionibus membrorum spūalium: sic
cōtinuatur ad pcedēs. Nam postq; supra deter-
minauit de dispositionibus pter naturā membro-
rum seruientū cordi: vt de pectore et pulmone.
et maxime de apertibus eoz iam determinat de
vna pncipali et maxima dispoñe pter naturā
ipsius cordis tanq; mēbris famulati: et magis pnci-
pali: vt de tremore cordis: qm de apertibus ei;
non fuit necessariū multum medico determinare
cuius talia oīa sint mortalia satis subito ad mor-
tem ducētia: vt infra magis videbit. Et diuidit
capitū in duas ptes: pmo determinat ponendo
signa reuolutoria a cā causa: et pñr curā eius. 2° de-
terminat de cura tremoris a cā frigida et in hoc
toro determinat de talibus lesionib; p essentia
ipsius cordis. Unde nota qd non fuit necesse hic:
qm fuit breuiloquus determinare de cura tres
moris p cōitatem alioz membrorum: qm talis cu-
ra pederet ex cura lesionū mēbroz: que re-
perietur locis suis. Spūaliter ergo determinat
de cura malitie cōplexionis per essentia eius: et
primo calide. 2° frigide. 2° ibi. (Si aut cum cor-
dis tremore 2c.) pma in tres: q; ponēs signa cau-
se calide ponit pñr curā eius. pmo p flōmā. 2°
per alterantia frigida. ibi. (Et trocisci.) 3° p die-
tam. ibi. (Si aut nō 2c.) De p^{te} pte dicit. Si cū
cordis tremore fuerit pulsus velocitas et se. eger
ex basilica est minuedus. Pro intelligētia hu-
ius capiti generatū nota qd 13. R. s. iuritulauerit
hoc capitū de cordis tremore: tñ vt breuiloquus
auctor in hoc libro sub ista rubrica simul voluit
intelligere de debilitate cordis et pulsus: et cas-
pū de casu virtutis subito et de syncopi. Et si
he dispoñes videat se habere in ordine pmaio-
rem et minorem fortitudinē causaz ducentiū et in
primētia pternaturali in cor vt infra magis vi-
debit: vñ causaz certe potētie adducit ad debili-
tate cordis et pulsus pñr q; fortiores et potēti-
res facit adducit ad tremorē: et et fortiores fa-
cie facit ad syncopim et postremo ad mortē. vñ
dicebat. 2. 11ª tertiū trac. 2° ca^o p^o. q; oīs cōplo
dñans facit ad debilitatē oīs debilitas efficit
in corde cū pgenerat in ipm residuū virtutis agita-
tionē quā dā qñ ipm expellat a seipso aliq; no-

cumentū: et sic pñr malitia cōplexionis cordis fa-
cit ad debilitatē ei;: et debilitas pñr aucta facit
agitationē in pulsu: et sup. magis aucta stante
nocumēto imprimēte pducit ad tremorē: et tñ cū
supfluit pmutat ad syncopim: et qñ magis super-
fluit pmutat ad mortē: et id addidit: et tremor: qñ
de cordis qñ supfluit pmutat ad syncopi: et qñ
magis supfluit pmutat ad mortē. Et quo pñr
qñ tremor cordis est quasi dispo media in fortitu-
dine et cā ipsam inducere ad pulsum et debilita-
tē cordis et vna pte et ad syncopim et alia pte:
ita qd certa cā facit debilitatē vel pulsu: et ea for-
tior in malitia facit ad tremorē: et magis fortissi-
cata facit ad syncopi. Debilitas igit cordis qñ
idē est qd cardiaca pñr sumpta. nā dicit dispo
nem remissiorē et pte nocumēti imprimētis qñ
sit ictigatio et pulsus: imo et ictigatio videt
esse remissior dispo qñ pulsus: et postea remissior
pulsus qñ tremor: et sic debilitas pñr sumpta
vt distinguit ab illis est dispo pter naturā acci-
dens cordi pcedens et causis debilitatib; stru-
tes cordis: importētia quaz virtutū sūt cordis
opationes imperfecte: imo cū quadā pterbatioe:
nō tñ intrin q; sequat moris pter naturā in cor-
de sicut sit ictigatio et pulsus. Est ergo talis
dispo ita pua ad saltū vel pulsum vel tremorē
vel lippotomia sicut lippotomia q est defectus
animosiratis ad syncopis. Ictigatio aut addit
supra debilitatē cordis quēdā mori tremulum
diminutū ita vt nō pncipiat ipm paries cū est in-
quiere fm corp; et fm mentē: sed tñ pncipiat cum
firmotus corpis aut sit passio aialis de verecū-
dia vel timore: vt sepe ptingit apud pñentia ve-
nerabiliū psonaz: pulsus aut vel titillatio cor-
dis est mor; maior q ictigatio: q; etiā pncipiat a
pariete ipso in qere exire. Determinas ergo
R. s. de tremore cordis et ponēs curā causaz ei;
q sunt cause quasi medie inter causas facientes
debilitatē et pulsum cordis: et cās facientes synco-
pim: pñr implicite ponit curā causaz debilita-
tis et pulsus cordis et cās syncopis: vt pñr pñdē-
rit: et id sub rubrica de tremore cordis incluit etiā
determinationē de pulsu cordis vel debilitate
et de syncopi: et ita fuit pñtētia vnico ca^o vt bre-
uiloqu; de oib; dispoñibus pter naturā cordis: qz
de pñtib; nō fuit expedies determinare vt dicitur
est. Et spūali; p intelligētia lfe est aduertēduz
q p duo fig^a marie declarauit tremorē cordis eē
pedere a cā causa. pñmū signū est velocitas pul-
sus. 2° ē se. nā stāte calitate nocente tñr vt du-
cat ad tremorē cordis: magna vt pñt est in cor-
de i cēlso: et pñr se. et exide stāte necessitate aucta
cū nō possit fieri magnitudo pp oppōsiōē q sit
in virtute a cā imprimēte. als nō fieret tremor: cūz
qñ talis mor; diuersus et tremul; nō fieret nisi
virtute debilitata et oppōsa: et pñr si nō sit magni-
tudo fiat velocitas qd dicit ter. ad satisfaciēdiū
necessitati. Et vltimū aduertēdu q casu lau-
dauit p optimo remedio fieri minutionē ex ba-
silica. nā stāte cōplone calida vñ pñm cōmūcta
reploni cōuenientissime iuuat per flōmāz: qñ
vt dicebat Anī. loco allegato in canonibus vñ
bus de curatione cordis: plurimum repletionum
cordis nō sunt nisi ex sanguine et vapore a noci-
mēto: quoz duoz vt vult liberatur a flōmā. i.
per flōmā. nā replo sanguinea remouet flō^a ba-
silice dextre: sed replo vaporosa flō^a basilice su-

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

Def. clari-
ficatio tro-
ciscorum de
camphora

Nota

nistr: ita indistincte Ra. dicit puenire flebo-
miam ex basilica: et hec cura est maxime cons-
ueniens quasi in omni tremore constanter vira-
tute: q. r. si et ea est frigida pnuu adducens ad
tremore: q. r. cor est mebru p naturā plm san-
guinis p necessitate finis ad generationē spiri-
tus vitalis facta agitatio tremula in corde sit
pabiliter ebullitio in humido sanguifico cor-
dis: ita flobotomia videtur pferre: maxime q. in
alia euacuatione que fit cū medicinis opz vltra
medicinas euacuarias q. de se ledit cor: et totū
ut misceantur et associantur medicinis cordiales
que efficiant in corde fortitudine cū ppteratē
ad occurrēdū oppressioni seu ipressioni medici-
ne solutis: et hoc est difficile bñ mensurare. In
ea aut euacuatioe q. fit cū flobotomia nō opz p-
derare de tali regimine: imo solū sufficit vt ob-
seruemus ne supflua nimis fiat euacuatio san-
guinis et cadat vltre vt p p-deratū: id recte lau-
dant flobotomia. Consequenter etiā ad alte-
rationē facta flobotomia laudant q. exhibean-
tur trocisci de camphora cū succo malox aceto-
forū dati in portu aut. s. pro vice quacūq. die:
et dicit q. p-deratū p duas hebdomadas: et
ponit descriptionē eoz dicit sic. R. spodij se. cu-
cumeris citrulli endiue portulace rosaz sanda-
lorū al. sunt fortiores. an. ptes. equales: et p-
vino quocūq. pōdere aut. vniu. ex eis sumas cam-
phore pondus gra. iij. oz. et p-ter simplicibz con-
ponentibus q. nō sunt alterati ad frigidum cū
cordialitate: q. oia intraria sunt frigida cordia-
lia maxime spodij et rose et sandali et camphora
quas medicinas etiā numeravit Aui. II. tercij
de medicinis cordialibus inter frigidas: vt ca-
pita et radices cordialium medicinarū. Et ē Aui.
in de viribus cordis easdē numeravit: et de spo-
dio dicit spāliter: q. spodio inest ppteratē pfor-
randi cor et rectificandi: multūq. cōfert cardias-
ce et syncope calide: et dicit q. est frigidū in 2° et
q. cōfert causando luminositate et solitudinem
in spū: tñ de eo dicit Simon: q. est res cui? ois
go nos later: res tñ adnstrat videt: ita p-ter de erro-
re eoz qui dicit q. est de offibus elephātis adu-
stis. Derossis nō est dubitatio q. rosa est frigida
in 2° et cōuenit cū aromaticitate sua sube spū
proprie calefacte: nam cōfert tunc sua frigidita-
re et cōsolidat spūm sua stipricitate. Sandali ē
habent ppteratē lericandū et cōforandū cor et
alterādū cōpletionē calidā: et albi sunt frigidi
res: et nimis siccū: tñ sunt tales frigidi et siccū in
2°. De camphora nō est dubitatio q. singularissimū
me valer in saluanda suba spū calidi et cū p-
pteratē et dñio sue frigiditatis et cū aromatici-
tate que adiunat ppteratē: sed opz vt fit cō-
mensurare quātitatis ne supfluat in frigidādo. Jo
posuit tria tñ grana p q. dñi. et de ea dicit Aui.
ly. 3. regni cōmēto. ccc. iij. q. post Gal. et Diafo-
ridē iūte sūt herbe vltimū inuamēti velocioy a-
loris sic valor camphore et egriudinibz pestilētia-
libz calis: et vniu. et egriudinibz pestilētia-
libz. Reliqua āt q. posuit de seminibz lactuce
citrulli endiue portulace: q. medicinis: et nō re-
periā inter cordiales descripte: tñ sua friditate
alterant cōpletionē lapsum ad calū adiunā-
do reliquas medicinas cordiales in penetratio-
ne vltus cor que sua stipricitate forte non sic pe-
netrarēt: et sua humiditate remittūt siccitatem

earū. Et sic p-ter clarificata descriptio quō in ca-
su valeat si declarēt prius duo pūtra: p. vniu. est
q. exhibet aut. s. ois die de istis trociscis pnuu
do p duas hebdomadas. debetis hic notare q. aut. s.
hic nō sumit p maiori pōde q. 3. q. tales tro-
cisci essent alterati nimis ad fridum cōtinuā-
do p duas hebdomadas dādo tñ p vice: et illa
regula qua dicitur quod aut. s. in solutinis est
minus quā. 3. et in alteratiis plusquam. 3. non
est simplr ita in alteratiis extreme friditatis:
vt sunt tales trocisci de camphora: q. timor est
in frigidādo. iij. p. sicut forte et i solutis: sed
in calefacientibz et in frigidatibz nō multū in-
se est vera: vnde in casu sufficeret exhibere. 3. s.
p vice. Et si viderem remittūt accētia in flama-
tionis et tremoris vel syncope nō debem? et cō-
tinuare p hebdomadas: sed fin necessitates tñ
offerre cū macianox succo. Sicut istoz pomoz
est multū cordialis sicut aromaticitas pomoz
demonstrat: sunt poma dicta gratiola alba lūce-
ria et non nimis grossa frāgibilia: quasi eoz de
substātia pgelata mirabilis odoris aromatici:
apparēt in iunio: sūt de pūnia maturis. De
cundum q. opz hic p-derare est q. i dicta des-
criptione nō ponit crocus neq. aliq. calidi: et tñ
Aui. dicit in capitulo generali. in canonibz vni-
uersalibus in curatioe cordis. Et illi quidē qui
absulerūt crocū i trociscis camphore et blasphe-
mauerūt prius qui fecerūt trociscos camphore
pauci inuamēti quis ipsi ignorēt. Et ibidem ad-
dixit rōnē in textu: q. in medicinis cordialibz
opz aliqd semp eē q. p-ferret caliditate naturā
lem spirituum: et caliditate et cū ppteratē et regu-
lare canonibz p-ter cas dictas: tñ aliq. coacte
et irregulr videlz p-ter excessuā nimis caliditate
in corde q. manifestat maxime ex tremore et syn-
cope puenit aliq. vltre vt exhibean medicinis pu-
re frigide cū metā trāsgredis res. s. in calefaciē-
do. Et ita Ra. in hoc capitulo vniu. loqu? pos-
sunt remedia q. extremaliter aliq. tiens pueniūt.
In cōi tñ vnu non existente extrema necessitate
tales trocisci nō sūt offerēdi: s. trocisci. Def. q.
sūt notabilr correcti: et id q. dicit q. neces-
saria est medicina calida ad penetrare faciendū
medicinas fridas: dicitur q. in trociscis Ra. is
itrāt seia endiue et cucumeris vel citrulli que
iunāt ad penetrationē maxime dirigē vltre
ad cor p-ter maximā necessitatē extinguedam vel
inmēdā. In endiua tñ spluēstri maxime inest
ppteratē tyriacalis magna vt dicit Aui. et exhib-
beant isti trocisci cum succo in actianox: de quibz
bus supra dictū est in quo est ppteratē lerican-
candi et cōforandi quam adiunat aromatici-
tas et dulcedo eius: ita quod est medicina et ci-
bus nutritiens: propterea cōfert spiritū nutriti-
do et temperando sua ppteratē. Adde p-
nendo aliud medicamen alteratiū: et tractū
hoc non sufficeret lac de quo butyrum extractū
est ad bibendum dicitur. Super quo nota quod
per hoc quod dicit si hoc non sufficeret: non des-
bes colligere q. lac acetosum exhiberetur sit for-
tius et potentius in frigidando q. trocisci dū

Nota de
necesse
cia.

Que sunt
poma
ciana.

No. h. s.
pancū.

betario
2° par-
tis
pucipalis

Nota.

Def. et clar-
ficatio tro-
ciscorum
camphorum.

cti de caphora: qz in hoc esset maximus error: sic
intelligere: vt pculibet recte intelligeri. Sed
voluit insinua re nobis timore in primo vsu di
croz trociscoz. Nam qñ fuerint exhibiti p duas
hebdomadas z nō suffecerint. ad pfectionem
cure tñc voluit nobis innuere q nō cōtinuem?
amplius dicros trociscos ppter timores nimie
infrigidationis z extirpationis virtutis vt supra
dictū est: immo tñc incedamus cū remissius in
frigiditate: in quo sit ē virtus aliqua restau
rariua quale est lac acetosum factū extracto bu
tyro. ¶ Proinde primando in alterantibus et
restaurantibz ordinando dietā numerat cibos
medicinales infrigidationis. Idcirco addit: ipe
vero nutriatur et pullis cum aceto z succo vne
acerbe sup. decoctis z ex acetoso. Aliquo succo
f. cordiali vt est succus de ribes z succus aceto
se z silis. ¶ Et addit circa medicinalia sirupuz
perea de aceto factū bñbat. i. factū de acetosis
ad alterationē cōplonis cale: ita ad hanc intē
tionē vs sirupus de ribes sirupus de succo ace
tosē z sirupus acetosus simplex: z sirupus pceci
pue de lymonz ppter ipsius maximā cordiali
tate de quo vidī maximā experientia in tremore
calo exhibeant istū sirupū cū aquis appropria
tis vt violis rosā bublosse nenufaris z silim.
Et in hac intentione valent odoramenta frigi
da z sacculi cordiales frigidis: de quibus oibz la
tus videbitur infra loco suo.

¶ (Si autē cū.) Ista est alia ps principalis in q
ponit curā tremoris cordis a cā frigida: qd de
claratur p hoc qd nō est se. z sup. p hoc qd cū di
ueritate pulsus nō est velocitas neqz frequen
tia multatimo stat cū eo quitas zc. Et ad hmoi
intentionē ponit duo alterantia pñponens re
gulā facias cōtiones si expeditur z cū appropari
de qbz videbit infra loco suo. Et ita ponit duas
descriptiōes: quaz vna est trociscoz mufcatoz
scā est elariū diamusculū: qd electuariū landar:
nō tñ in casu isto: sed ē ad frigiditatem stomachi
z debilitatem digestiōis: scā ibi. (Electuariū muf
diamusculū.) ¶ Nota q signatē posuit duas de
scripiōes ad alterandū ad calidū: qz morbi tales a
cā frigida difficilins reducunt: z sm diuersum
lappū adducit ad dispōnes. Propterea qz lappū
ad frigidū est cordi disproportionalis: vt ps: iō
expedit in diuerso tpe diuersas applicare medi
cinas alterantias: z nō sic fecit mentionē de cā
tuis: qz nō sic multiplicat mā in corde indicā
de cōne sicut acquirunt malitia cōplexionis p
pter principatū z fortitudinē cordis: vñ magis
inrendendū est in cura cū alterantibus z cōfor
tantibus q cū enantibus medicinis: qm tales
vt supra dictū est: z cordi z tori nocēt vt plm. Fa
cit ca pmo cōpōne magis alteratiua ad calidū
quasi multū calefaciens: z nullo modo remis
sam in calefacientibus: postea ponit electuariū
minus calefaciens in quo medicīne calide do
minantes sunt refractae cum frigidis: z si omnes
sint cordiales: vt ps de mīa auctoz. ¶ Dicit hoc
pimo. si autē cū cordis tremore nō fuerit se. tro
cisci mufcati in portū sumant: z ponit descriptio
nem. R. masticis spice ryloak. i. ligni aloes cina
momi garioff. gallie mufcate est medicīna com
posita: nucis mufcate cubebe cardamomi maio
ris z minoris: z est meligeta corticum citri: oim
añ. pondus auri vniū: mufci. 3. vniū sexta ps

ex oibus sup. his puluerizatis cum vino bene re
dolente. i. aromatico cōspersis sāt trocisci sup.
3. vniū p quolibet z exhibeatur puluerizatus
cū aqua buglosse vel mellisse vel cū modico vi
ni aromatici. Ista oīa intransia aromatica sūt
z calida in casu nostro plm valentia. nā mastic
ad calidū declinat cū cōfortatione: de spica non
est dubitatio calefacit cū mirabili proprietate
de ligno aloes dicit Aui. q appropinquat iudici
cio abze: z ei? cōpō est tēperamento p pūqoz:
z de ambra non est dubitatio q est cala z sicca:
in scdo: z bz vehementē pprietatē in cōfortado
z letificando fortitudine sue aromaticitatis: et
inde est cōfortatiue sube cuiuslibet spūs oimū
mēbroz principalū z multiplicatiua ipsius: vt
dicit Aui. in de viribz cordis. de cinamomo ipm
est calidū in fine scbi z siccū in tertio. z inest ei le
tificādi pprietas ppter suā notabilē aromati
citatem: z est medicīna multū subtilitativa de
garioffis dicit Aui. n. tertiū qd sunt valde mira
biles in cōfortatione cordis. Gallia mufcata est
cōfectio in qua intrans mufcus z ambra de qua
dicrum est: sed de musco est calidus z sic? in 3.
z est silis croco in x tute viuifica. Est tñ mufc? no
tabilio: oibus tyriacis maxime cōtra napellū
sed bz refrangi eius qualitas multum propter
igneitatem cū caphora. z siccitas bz remitti cū ro
tis vel violis: ideo posuit tñ sextā partē vni
3. in cōpōne: mufcata z cala est cū siccitate
aromatica: reliqua sunt clara: de cardamomo z
corticibz citri z cubebis: ista oīa aromaticitate
z caliditate pfortant z malitiā cōplonis frigi
de minuunt. ¶ Ponit pñr aliud eluārium dices
elarium diamusculū preciosum qd ad sinuopim
z tristitiam cordis z tremorem remedium facit.
R. masticis cinamomi ozimi maioris garioffia.
longi pipis: oim partes equales: ex qbz oibus
puluerizatis. 3. r. sumant margaritaz corallo
rum rubroz karabe: iste sunt medicīne frigide
cordiales: sere crude: becn albi z rubei: polij oīz
añ. 3. r. mufci tabecqech. i. illius cōtracte puri
i. electri. 3. 5. officianē cum melle kebuloz. Addit
hoc em elariū ad friditatem stomachi z digestiōē
optimū existit: de masticē cinamomo garioffia
lo dictum est supra de ozimo. Ozimum mai? est
basilicū z est quasi in iudicio mellisse: sed est pa
rum debilioz in virtute: qz mellissa est calida et
sicca in scdo z est mirabile simplex in cordialibz.
Nam letificando z confortando cor aperit vias
ad ipsum z non tñ cōfert cor: sed confert cuius
visceribus. Et dicit Aui. in de viribus cor
dis: qd bz nām leuiter solutiuam: ita vs q suffi
cit ad soluendum a spū vapores melencolicos:
z etiā a sanguine q est in corde. Et notate q hoc
est mirabile dictū q medicīna p pprietatez eli
gar in eliendo vapores. de basilicōe tñ dicit. A.
q finaliter vsus eius nō est in letificatione lan
dabilis: qm suba nutritiua q est in ipsa pparia
tur ipsi medicinali sube q est letificare cū pprie
rate. nā dicit q nutritiua suba gñat sangui
nem turbidū z mellis: z causat inflammationem
in venis: z sic odorata magis valent q interius
sumpta. Reliqua calida simplicia sunt satio cla
ra. De margaritis cōstat q illustant spm et ad
frim z siccū declinant: sūt z coralli ru. z karabe:
sed sere dicit Aui. q siccū est ex fortiter letifi

Def. elariū
diamusculū
clarificā
tio eiusdē.

Not. bene

E iq

Prima pars practi. magistri Jo. Marthei de grad.

canibus: et excellentius tñ est crudū et est calidū et sicū in primo: et dilatat spm et cōsolidat et abster-
git et clarificat et illuminat: et non tñ confortat
spm vitalem: immo etiā est cōnitiens sube cu
iucunq; sps. Nam dicit qd cōfert spm aīaro: qd
prz ex eo qd visum corroborat si oculi ex ipso col-
lirizantur: prz ēt ppter ea qd confortat memorie: et
addit: confortat spm in epate qd impugnat ma-
nifestat: claz est aut qd impugnat vt vult: been
est calz in scdo et sicū in p: sed ruben est calidi
albo et magis sicū: tñ inest ei ppter as foris in
conforando cor: poliū etiā qd est aliud simplex
est calidum aromaticū: et ex his prz declaratio
torius electuarij et pñr capli. Reliquas desc. i
priones ponemus infra loco suo.

Declaratio tñ nāl ca p maiori intelli-
gētia mae sunt qnq; flenda.
Primū videbitur de qd nois huius dispōis. s.
tremoris et quid rei ēt: de qd nois qd rei dispō-
nis sincopis et saltus cū qbus cōcar hec dispō-
tibi videbitur de modis inducētib; gñaliter
has dispōes pz ponēdo anarhomiā summa-
rim ipsius cordis cuius tales sunt dispōes. 2.
videbit et de differentiis et de spibus harz dispō-
num: tercio de causis harum dispositionū: quar-
to de signis et pronosticis euentus: et ad bonum
et ad malum et demonstratiuis et specierū et caus-
sarum: quinto de cura.

Anarhomia cordis. C Prims igitur anteqd
qd nois veniat sunt quedā summam dicē-
da de ipso corde parrim collecta. 7. de inuamen-
tis mēbroz cap. 2. et discurrende. vsq; ad septi-
mum capitū: et ēt ab eodē Bal. 5. de interiorib;
ca. p. et ab Aui. pma primi doctrina 5. de mem-
bris. et 11. tertiū ca. pmo de anarhomiā cordis: et
de viribus cordis ca. primo. et ab Aristot. 13. de
aialibus: qd cor ēt esse tamq; fundamentū et rāz
dix totius vite: et est mēbru organici cōpositū
ex carne dura et villis et venis et arteriis cū duob;
bus vtriculis manifestis et vno medio non sic
manifesto: cuius sinistervtriculus est armariū
et minera spūs vitalis: et in dextro residet san-
guis: et in nulla alia parte corporis nāl sit san-
guis nisi in vena: ex quo sanguine p vteriozem
decoctionē in sinistro sit spūs gñatio et est agus
re pyramidalis a cuius basi originant vne ab
eo pcedētes: qm nō est mēbru simplr rotundū
sed ad rotunditatē declinās. Et cooperit cor quo-
dā panniculo duro notato capsula cordis ad tu-
relā. C Ipsū tñ cor fin basim magis est elōga-
tum a pectore et fin cuspidē immediatū magis
pectori: cuius situs est in medio thoracis: nō tā-
tū fin latitudinē: immo ēt fin longitudinē: im-
mo ēt quasi in medio torius. s. dēpris crurib; et
pars eius sinistra spissior et solidior est dextra.
Nam si equaliter grosse fuissent dextraz sinistra
declinasset cor ad dextrā grauitate sua propter
maiorē eius capacitatē et sanguinem in eo pren-
tum: et sic non fuisset situs cordis in medio sicut
esse debuit: sicut in principe decet vt vult pbus
declinat tamen pax ad sinistraz maxime fin cu-
spidem: vt in eodez influatur caliditas ne pars
dextra dicatur multo calidior sinistra: ly videas
tur sentire Aui. qd totum cor declinet parum ad
sinistram vt elongetur ab epate: et pñr ampliet
locum epati quod sublimius est qd vt amplif-
set locum spleni propter nobilitatē epatis sup.

ad splenem. C Hoc ergo membrum est rāz pñr
ceps qd est basis virtutis vitalis cuius est virā
conseruare principaliter in toto: et sine cui? cor
dis temperie non potest vita conseruari certa:
sine tñ temperie alioz mēbroz principalit po-
test conseruari: vt declaratur 5. interior. capto
primo. de aialibus viuētib; in canernis tem-
pore hyemis cum dicit. Mors semper sequitur
pessimatē cōplexionis cordis. Nam eo parte
te omnia patiuntur membra: ideoq; actionem
cerebri ablato cordis moderamine necesse est
auferri. Et idem de epate intelligimus: verum
actionem cordis non est necesse auferri ablati
eoz temperamenti sicut exemplificat de aialib;
bus viuētib; in cauernis tempore hyemis:
in quibus non est sensus neq; mor? neq; sumise
simpliciter alimentum ab extra: et sic tempera-
menta cerebri et epatis non videntur pro tñe
cessaria: tñ viuūt animal. Est ergo circa: disposi-
tiones huius membri maxime attendendum.

Quid nois dispōm pñr nām cordis. Et
qm dispōes pñr nām in quas
incidit hoc membrū reducuntur ad quatuor: vt
vult Aues. ca. vltimo de appropriatis in fin. s.
ad debilitatem cordis ad pulsū cordis pñer
naturam siue iecigationem vel ritillationem
fm aliquos: et ad tremorem cordis et ad sincopis
postremo. Ideo de his dispositionibus erit ter-
mo qm nō videntur tales dispōes differre nisi
fm magis et minus ex parte causarū imprimē-
tium vt supra dictum est circa literam. C Nam
dicit Aui. 11. tertiū tracta. primo de egritudine
bus cordis: et tremor cordis sequitur oēm debi-
litate cordis et omnem malitiam cōplexio-
nis eius: et scdo trac. in ca. pmo de tremore di-
xit qd malitia pñonis cū pñerat efficit tremo-
rem: et si augeatur efficit sincopim. Et claris vi-
cit Aues. loco allegato qd non differit he dispō-
nes ex pte causarū imprimētū nisi fm qd diffe-
runt debile et forte. Nam cā certo mō imprimē-
efficit debilitatē in corde qd intēditur efficit
tremorē: et si vltius augeatur pducit ad sincopā
pim et tandē si augeatur perducit ad mortem.

Ideo opz declarare qd sit debilitas qd puls-
quid tremor: qd sincopis reperendo ea summa-
rim qd sunt dicta supra. Nam he dispōes aliqñ
sub gñali vocabulo comprehenduntur vt sub
cardiaca passione: est em cardiaca gñalr omis
passio cordis: ly ab aliquibus restringat ad tre-
morem cordis proprius: nam cardiaca grece. i. cor
tremens latine dicit Aggregatoz buriensis.
C Debilitas ergo cordis pñr nām est passibili-
tas quedā que est potentia facili ter parietē de
scda specie qualitatis a causis imprimētib; p
pter cām pñr nām imprimētē: vt si ex timore
vel ex calitate vel alia cā facta resolute in men-
sura spūm puenienti ad resistendū debite can-
sis imprimētib; cū non sit potens cor resistere
causis cōiter imprimētibus: immo ex cā. debi-
liter occurrente patitur vel sit paratū pati sensi-
bile lesionē: ita tñ qd nō sequatur sensibile va-
rietatē in opationibus eius: et maxime in pulsu
eius: tunc hec dispō appellat debilitas cordis.
C Sed si intēdatur cā unguēs: et ita debilitas
qd varietatē necessario opatio cordis vt in pulsu
maxime vt si pulsus prius erat magnus fiat par-
uus vel econtra: et si velox tardus vel econtra: et

Cor ē ab
sib? funda-
mentū et rāz
sax totius

de qd dicit
re nois.

Quid sit
debilitas cor-
dis.

Declaratio
sincopis
fm Aui.

Quid sit
pulsus cordis

si frequens rarus vel e contra: et si talis mutatio de
veloci ad tardum non sit completa: sed fiat quedam
trepidatio vel motus tremulus imperfectus: nec
omni hora persuerat: sed cum quadam interpolatio
ne et vicissitudine: tunc dicitur pulsus cordis vel
trepidatio. **¶** Quid si causa vltimus imprimatur: ita. s.
ut non tunc sequatur mutatio in differentibus pulsus
intercepta: sed continetur taliter prout naturam ex
magno ad parum et. et cum quadam diversitate ut
plurimum tunc vocatur tremor cordis. Sed nota quod
talis motus tremulus in corde habet duplicem im
mediatam causam. nam aliqui sequitur virtutis debili
tatem taliter ut non complere possit actum suum. et ex
plurima causa. actus dilatandi ad dimensiones ad quod
insistit: sed facit actum in compleri et impoten
tia virtutis: et sic fit actus tremulus: quod postea for
tificata pariter virtute pervenit ad latitudinem et
magnitudinem sufficienter complendo prius ince
pta dilatatione: et iste tremor potissimum sequitur
debilitatem ut vides: et in similibus dispositionibus huius
modi dicitur conalescentia et debiles vel senes: et ma
xime cum morietur: et cum quiescant minuitur. Quidam
etiam dicitur motus tremulus qui fit ex conatu virtu
tis ad expellendum rem nocentem: sicut accidit in pri
cipio parotismorum: et in hoc duo considerantur: unum
est perceptio rei per artem ledentis vel fit fuga et con
tractio: et ut tremor: est actus virtutis sensitivae.
scdm est corruptus actus motus ad expellendum
rem nocentem: et sic est actus virtutis motus: qui igitur
perceptio non numero fit contractio aliqualis membri
ut fugiat: vel ut rursus vigoret in expellendo: et post
ea facit actum expulsiōis: et non potest complere actum
quod etiam perceptio non numero strahitur ut refugiat
tunc fit motus qui dicitur tremulus: et secundum hoc saltem
differat a tremore: quod saltem fit a virtute fortiore
vincente ubi tremor: a virtute debiliore.
¶ Syncope autem differt ab his: quoniam imprimere
virtutis causa non movetur cum in tunc debilitatur virtus
ut non possit non tunc expellere non movetur neque effi
cere actum expulsiōis de tremore ad saltum: immo
neque gignere potest mensuram spirituum sufficientem pro
operationibus in toto: et hoc propter distemperan
tiam in spiritu vel in corde vel propter paucitatem
ipsorum spirituum in corde tunc cum non sufficit su
perfluit: et qui necessarius est in minera. id est in corde:
quia in corde non fit tanta quantitas spirituum: ut su
perfluit: etiam ad totum pro operationibus totius tunc
fit syncope que 12° reperitur ca. 4° iuxta pri^m
mum ad syncopis descripra ab Aul. et ad casus
virtutis subit: inter quas dispones tunc quod Aul.
fecit diversa capla ipse posuit distinctionem per
hoc quod casus virtutis subito non supponit reso
lutionem sensibilem precedentem de fluxu sanguinis
vel de dolore vel de alia causa manifesta: que cause
coniter reperitur in syncope. **¶** Alii dicit Aul. de cla
rans syncopim.
¶ Syncope est destructio maioris partis plu
rum virtutum sensibilis et morine propter debi
litem cordis et aggregationem spirituum to
tus ad ipsum propter causam monentem eam ad interiora
aut propter causam perfocantem eam interiora
invenit spiraculum: aut propter subtilitatem et par
mitatem suam: quare non sufficit supra eam quod reperitur
in minera. Et hoc recte innuebat duas causas ge

nerales: unam motus et subita aggregatione spiritus
ad cor et perfocatione spiritus in corde: vel non in
nisi spiraculum. id est sit resolutio spiritus in corde pro
pter non euentari ut in vehementi timore contin
git congregatio spiritibus et quodammodo perfoca
tio in corde cum non sit spiraculum convenienti: tunc
fit supinflammatio in spiritibus et resolutio. Alia
causa est propter subtilitatem et paucitatem spirituum
in toto: ut contingit in superfluo labore: vel vigilis vel coitu vel fluxu sanguinis: tunc cum
non superfluit supra eum qui necessarius est in
minera: tunc fit syncope per conversionem spirituum
ad cor. **¶** Unde nota quod in qualibet synco
pi sit retractio a virtute spirituum ad cor: siue fiat
per viam coagulacionis spirituum in corde siue per
viam paucitatis spirituum in toto: et hoc est quod na
tura totius regit sua semper servat certam men
suram spirituum in corde pro operationibus: quan
tum per se potest. Et ergo minoras illa mensura quod
est necessaria ad regenerationem spirituum et sangui
ne cum non superfluit ea quantitas ab ea que est
necessaria in minera: tunc cor attrahit a toto si
ue fiat per viam coagulacionis: vel per viam per
focacionis siue minoracionis ex aliis causis: et
sic tunc natura attrahit ab ambitu totius ad cor.
Et hoc notate quod contra non recte intelligitur: et
ideo sic intelligitur descriptio Aul. quod est de
structio maioris partis virtutum etiam propter
debilitatem cordis et aggregationem et quod syn
copis dicitur in toto destructionem propter
debilitatem cordis convertentis spiritum ad ipsum
cor vel propter morionem spiritus ad interiora et per
focacionem spiritus in corde: vel sit ipsoz minora
tio facta in ipsis resolutione non invenit spir
aculum. id est in eis non est facta debita euentatio
vel propter resolutionem spirituum in toto et. ita
quoniam omni syncope erigitur retractio spiritus ad
cor: et sic habemus quid est pulsus quid tremor
quid syncope et modus generalis euentus harum
dispositionum.

Distinctiones. Jam veniens est ad 2^m
speciebus. **¶** Differentie igitur sunt maxime prae
hendendo ad tremor: quod quidam est tremor primum
quidam interpolacione habens: et de tali quidam est
periodicus et rediens cum ordine: ut de mense in me
sem: vel aliter: et quidam rediens non proprie periodicus.
¶ Alia distinctio: quidam est tremor sensibilis:
tunc non quolibet indifferenter: quod non nisi per po
sitionem manus medici supra mamillam sinistra
infirmi: immo non etiam ab infirmo percipit nisi per
positionem manus supra cor: quidam adeo inensus
est quod ab infirmo percipit etiam sine appositione ma
nus supra cor: quidam etiam adeo est vehementis quod
continuat illi tremor: pulsatio vehementis arte
riarum in temporibus. **¶** Alia distinctio: quidam
est tremor cum feb. quidam sine feb. **¶** Alia disti
ctio: quidam est tremor recens. quidam confirmatus:
et per confirmatum non intelligo tremorem
in statu nec sequentem dispositionem non depen
dentem: et immateriale et morbum factum: sed intel
ligo tremorem diurnum et saeviorum accidentium.
¶ Alia distinctio: tremor quidam est in corpore
naturaliter fortis et latius pectoris: et quidam in corpore
debili etiam stricti pectoris. **¶** Alia distinctio: quidam
tremo: reperitur in corporibus non aptis ad toleran
dum famem: ut puerorum et decrepitorum et conalescentium:
et tunc

Nota 66

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

quidam in corporibus apris ad tolerandū samē.
Alia diuisio: quidam est terminationis subite ad mortem: quidam non subire: et de his diuisionibus plures si consideras conuenire possunt etiam alijs dispositionibus vt pulsui et tectigacioni ex vna parte et syncope ex alia.

De causis pmo generatibus.

Cause. Tercio videndum est de causis harum dispositionum. Cause ergo generales sunt oēs cause imprimētes nocuentiū vel puatiū vel positiū in ipsum cor. Per nocuentiū puatiū inrelligo nocuentiū sequens subtractionem cause conuenientis: si eidē cordi offeratur: vt si epar nō cōdicaret debitū sanguinē cordi: vel cerebrum nō cōdicaret debitū spūm aīale ipsi cordi siue instis sibi immediate subseruētibz: et p̄r tremoris: et sic etiā oēs cause dissolutive spiritus et humidi sanguinei naturalis p̄pter quā dissolutionē sunt in cor: nocuentum imprimētes: siue sint extrinsece: siue corporales: siue sint p̄prie sine p̄ cōitaret: oēs tales p̄t esse cause: ebilicariis cordis: de quo dicebat Aui. 11^a tertij ad finē capli: de egritudinibz cordis: et quā accidit humoibz diminutio a quāritate necessaria primi nocuenti illius est in corde: quare alteratur cōpletio huius et ita oēs cause possunt etiā inducentes qualitatē cordi nocentem sunt de causis debilitariis salte tremoris: vel syncope: et exemplificari de talibus causis et extrinsecis siue primitiuis et corporalibus imprimētibz in cor: nocuentum positiū.

De spaliibz causis pmo extrinsecis.

Spalius tñ discurrendo ad oēs causas nocētes: oēs tales aut sunt extrinsece: aut corporales. si sunt corporales: aut sunt p̄prie in ipso corde vel in venis eius: vel in vētribz eius: vel in pāniculo cordis: vel in cōiūitate media intra pāniculū siue capsiū et cor: vel sunt tales per cōitatem. siue in mēbris per cōitaret et primis siue pāniculis pectoris: vel siue plenue vel alio: vel siue in pulmone vel ore stomaci: precipue cū quo maximam hz colligantia vel nō sic primis vt in cerebro vel epate vel splene vel matrice in mulieribus: vel sunt p̄ cōitatem a toto vt in feb. pesti. precipue: et etiā in crisiū vel in dolore articulorum cōi totū: vt p̄ cōitaret leditur cor. Vel sunt cause extrinsece que sunt omnes cause vel que minuant substantiam spiritus: ita vt non sup̄fluat mēsurā ad eam que necessaria est in minora: vel concitant et profundant. alio cōfundunt et quasi p̄focant spūm versus cor: vel alterāt spiritum alteratione contraria temperamento suo et conuenienti fortitudine ad operatiōes debitas. Et hoc modo aer calidus p̄ viā resolutionis potest esse causa harum accidentiū: et ita si perfluo fluit sanguinis: vñcūqz fluat: et subira aque hydropicorū effusio similiter extractio saniei ex apostemate magno subito: et aer frigidus excessiue et prohibendo debitam euentationem: et etiam p̄focando spiritus interius vbi subito occurreret: et etiā aer infectus mala qualitate venenosa siue manifesta siue non manifesta. Et in manifestis sepe contingit propter malos vapores mixtos in aere eleuatos ex rebus putridis et corruptis maxime ex cadaveribus: et etiam ex morte animalium magnorum corporum. Et dicit Gal. 12° terapentice. ca. 4° iuxta finē. Cum aer alteratur p̄pter leguminum putrefactionem vel etiam aliorum vt canapis et. Et ita

intelligatur de quolibet simili alterante et maxime putrefaciente per modum etiam huius proportionalis: odores prauis vñcūqz eleuatur sunt causa quandoqz ad tremorem et syncopam extraneando temperamentum spiritus.

Et de resoluētibz est exercitiū laboriosum et vigilie superflue et coitus dissoluto et fluit ventris et elatio p̄ flōmā copiosa et fluxus mēstrualis in mulieribus: et quicūqz fluxus rei conuenientis potest adducere ad has dispositiones.

In passionibus etiā animalibus vt est ira siue roz expandendo calidum ad exterius: et timor: et tristitia cōculcando spiritum interius: et tales sunt de passionibus p̄prie cordis et gaudiū superfluum: etiam resoluendo potest adducere nō modo ad has dispositiones: sed etiam ad mortē.

Sed ita dicit Aui. 11^a tertij de causis imprimētibz in corde in fine q̄ est de dispositionibz minus apris inducere ad mortem dicit sic: Ita enim raro interficit: q̄ ad irā non cōsequitur conuersio spirituum ad exteriora absolute neqz absolute cōuersio ad interiora: sic non fit absoluta resolutio per exteriora: nec absoluta cōculcatio spirituum interius. Nam fit aliqualis p̄uersio ad interiora et nō totalis spūm per p̄ceptionem rei cōstantia: fit etiā aliqualis cōuersio spirituum ad exteriora per cōp̄ensionē alicui delectantia vt exequende vindicte: sicut etiā dicebat Aui. 2° primi in ca. de his que proueniunt ex motu animali de verecundia: in qua in eadē hora accidit vt spūs ad duas moueant partes: q̄ fit prius cōstrictio ad interiora vt ibidē dixit deinde redit ratio et cōsiliū et dilatat id q̄ est cōstrictum et egreditur exteriora: ita continet in ira et proinde non sequitur mors subitanea ad timorem subito induci. p̄pter subitū retractū ad interiora: vel p̄pter perflūū gaudiū ex subita et veloci attractione spirituum ad exteriora: et inde subito gaudiū magnum interficit: et p̄inde cōuersio mori facit rideudo si suamantur tres. 3. eius: 13 dicit Aui. in de viribus cordis in cap. p̄prie: oēs eius ad hoc non est: nec opz de ipsa facere mentionem: et ita de reliquis causis extrinsecis vt de moris animalium venenosorum: vt patet.

Specialiter autem in causis corporalibus notentibus cordi: prius in causis per communiam tem procedendo: dicatur quod aliquando fit leuatio per communicatam materiam vel vaporem ad ipsum cor: communicado: et aliquando fit leuatio per subtractionem eius quod est cordi naturaliter communicandum communicado quod sibi non debet communicandum est. Unde epar aliq̄ cōmunicat sanguinem melencolicū grossum terrestrem ad ipsum cor vbi debuit cōmunicare subtilē: et sic nō fit generatio spirituum conueniens: q̄ non ex sanguine subtili: vñcūqz adducit ad dispositiones p̄ticias. Et hic notate qd dicit Ras. 7° contritio q̄ aliq̄ ille sanguis grossus per hoc quod transiit per venas aliquas in diaphragmate existens inducit aliquando tremorē diaphragmatis: et in hoc casu aliq̄ dubitari magis q̄ in alio casu: vñcūqz em̄ quedā corpora que nō percipiebant lesionē: tñ de facto percipiebant tremorem circa diaphragma siue os stomachi: ego ad tactū percipi et videbat quāsi motus pulsus diuersus: et ali

Sanctum interfectum

Ita tunc interficit

Sanctum magis interfectum

De vñcūqz causis tremoris cordis.

Nota.

qñ quasi equalis cñ elenatione et deffissione. Et de hoc accñti dicebat ita. qñ ex effusione sang. metici p illas venas. Et aliqñ dicit Baroñ vt scribit 7º contruētiis. In pluribus ex satietate uanescunt et febribus et abstinentia et acuitate accideri in stomaco de cosa fluēte in eo: sup. fit saltus stomaci. Et addit. Sed qñā meditant qñ fit saltus cordis et nō est. Et paulo post dicit. Accidit etia qñqñ iste tremor in stomaco similis saltui cordis de multo coitu et. Et hoc bñ nota aliqñ etiā epar nō trāsmittit debitā qñritatem sanguis ad ipm cor. Et si sanguis fit laudabilis etiā fit nōcū p uariū tñ. Nā vētres cordis de terminat sibi certā mēsurā sanguis: qñ nō de mādatur qñritas q cōuenit cordi sunt aliqñ de bilitas et tremor et syncopis: qñ notat Aui. 2º p mi ca 3º de egritudinibus compositis. Tra est de cerebro. Nā aliqñ cōicar nōcū postitūz ad ipm cor: ideo qñ humo: melēcolicus dicit. A. in ca 3º de egritudinibus cordis cum multiplica tur in ipso cerebro: et intrat substantiam cerebri: intrat etiā arterias: et pñr descēdēs p arterias terminatas in cor inducit in ipm humore me lēcolici cōicis tremorē cordis: etiā casum y ruis cñ egritudinis malicie cogitationis et an gustie. Et alibi dicit in ista sen. 11º tertiū qñ melē colia et epilepsia cōicatur: semp fm lesionem ad ipm cor: aliqñ nō cerebri ppter cōitātē nocet cor: di puarine. Nā cñ nō desert spūs animalis cōueniens ad musculos pectoris nō fit pñr cōue niēs dilatare et cōstrictio cordi seruētes: et cōs sequēter ledit puarine et sic pōt fieri incensio in corde et resolo cōsequēter et debilitas et saltus et syncopis. Aliqñ etiam cōicatur a splene hu mo: melicis ad os stomaci: qñ horridus nature existēs facit tremorē in ore stomaci: et eius com passione tremor cor: et aliqñ fit syncopis: immo omnis lesio sortis stomaci: siue fit ex mā grossa viscosa adherēte: siue ex vētōritate inclusa extē dete: siue humore moridicario defluxo inducit ad tremorē stomaci: et inde ad tremorē cordis. Et ideo dicit Aueñ. qñ os stomaci appellāt an riqñ cor: qñ lesio eius cōicaf cordi. Et etiam a matrice sū rpe passionē ex retēione mēstrui: vñ impregnatio aliqñ est causa hor: etiā spina: tis cuius retēio est magis nocua q mēstrui: de quo dicit Ba. 6º interioz ca 3º penultimoz: qñ sūt hñmōi nōcūmō de tremorē et syncopis p ena porationē hāz mārii indebire retēray et nō p moriū localem matricis: vt qñā dixerit. Nam lē al: quālī fiat stualis motus eius: nō tñ perue nit matre vsq ad compmēdum diaphragma cū sua suba: sed p malos vapores inde elenatos impūmē nōcūm in cor ppter quādā occultam malitiā et venenosam: et sic in suffocariōe matri eis cōiūgē syncopis vñ plurimū saltē. Fit ēt a reliqñ mēbris vel fieri pōt cōicatio nōcūmē ti ad ipm cor. Fit qñ etiā a hñmibus p enapo rationē sacra ad eis. Fit etiā tremor et syncopis a mala qualitate tñ ab eis vsq ad cor: pñbīl r indurata: et etiā sua moridicatione causantes sūi doloem cui cor comparitur. Nam in omni forti tremorē p modum supra delaratur: immo tales vermes habēt aliqñ aculeos pungētes et pene trātes et pforātes: vt dicit Aueñ. capº vltimo de appo: paris: qñ aliqñ penetrāt vsq ad cor: pforā

do membra et stomachum et intestina: ita qñ et mor su et solone cōtinui et dolore et effumatione pua et qualitate praua pñbīl multiplicata a hñmibus qñqñ hec accidētia eneniūt. Aliqñ etia fit tremor cordis nō tñ ex debilitate sequente spūm paucitātē: sñ etiam ex fortitudine sensus niuia: vñ ab omni leui causa imprimēte mouet virtus ad expellendum rem nocentem: et fit saltus et tremor: de quo dicebat Aueñ. qñ talis tre mor qñqñ succedit poru aq frigidē: pter qñ suc cedat debilitas in opationibz. De membris etiam vicinis immediatis est capsula cordis: cuius malitia complōnis cōmunicatur ad cor: et consequenter sunt accidētia dicta: et aliqñā do a para in dicta capsula adducit ad hoc: et ad extenuationem et macrefactionem totius: sicut ponit hystoria Ba. 5º interioz. ca 2º de symia et gallo: quā Aui. refert 11º tertiū ca 3º pprio. nam symia extenuata et macrefacta cuz nō poruisset Ba. p occupationes interficere eam viuētē post q mortua fuit ea anathomifara repit oia eius membra sana vt refert: nisi q in capsula cordis ei ar afa molle plēnū aquositate: et in gallo inue nit afa durū: etiā in capsula cordis vbi erat mē re pellicule sese circūolūtes. Aliqñ etiā hu miditas q continet in capsula cordis fm aliqñ naturalē cñ abūdat: adducit ad hñ nōcūmēta sñ aliqñ dico qñ non est tertus volēs q in capsula cordis repiatur humiditas naturalis: sñ hñm dūmus ponat bñ in anatho: et Ben. dicit. qdam dixerat: et nō affirmat nec negat: nō est tñ nega dum qñ ibi repiri possit humiditas accñtans: et tñc hñt dicta accñtans: immo sepe in eadē cōca uitate inter pñiculū et cor multiplicatur hñi dirates ledētes. nā dicebat. A. 11º tertiū de egritudinibus cordis: in pñº narrādo causas mātē riales nocētes dicit. Et materiales qñqñ sunt in venis eius. Cordis: et qñqñ sunt in eo qñ est in ter pñiculū ei? et corpus eius et pñie humidi tas. s. flegmatica: et addit: multoties eñ repiunt in locis illis humiditates intelligēs de hu miditatibus nō naturalibz: qñ declarat p hoc qñ dicit: et scitum est qñ multiplicatur coar raut cor et interficiunt. s. phibēdo debitam eue rationē et suffocādo. Et si dicat: i omni hoie mor tuo inuenitur in capsula humiditas. ergo et in viuo cōtinetur naturaliter: dicatur q argu mēti nō valet: qñ dicit pōt qñ ille aer q erat in ca psula in frigidatus per mortem potest hoc face re deducendo se ad naturam aqueam: etiā post mortem exprimitur humiditas illud qñ erat in ventribus cordis intra illam spaciofitatem p pter vltimam systolem cordis a corde: tamen forte in viuo non erat: vnde quicquid fit cum ibi sit humiditas non potest bene cor moueri: immo ita disponit vt appareat homini cor sūi natate in humido et non posse libere moueri: vt dicit Ba.

Nota hñ
storia Ba.

Et per communiter etiam ab extrinseco aliquotiens venena sunt causa horum accidētiū: immo videntur esse de proprijs le dentibus cor cum venena videantur a ppe rate respicere cor: licet aliqua p prius respiciat particularia membra: vt quedam epar et qdam cerebrum: vt etiam in diuersis pestilētijs est re pertum: qñ multum sentiunt multi etiam doctores: licet ego credam q omnia venena in q

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

tutu talia generali quadā oppositione ad virtu-
tem vitale vt sunt talia venena homini: p^o p^o p^o
cipalr respicitur cor: postea qdam magis appo-
prianur ad ledendum cerebrū z virtutē aialem
z qdam magis ad ledendū epar: tū regnum sit in
certis pestilentis citius ledi opationes anima-
les sensibilibus q vitales z in alijs citius natu-
rales: dico hoc nō contingere ppter maiore cō-
trarietate quā habet venenū ad cerebrum vel
ad epar q ad cor: sed hoc esset ex maiori resis-
tentia cordis z virtutis eius ad phibendū impres-
sionē veneni in ipm q sit resistentia cerebri vel
epatis ad dictam phibitionem: z hoc sufficit:
q cū hoc stat q non perduceret ad mortem nisi
vltimare communicaro sensibili nocumento in
corde zc.

¶ Per ppteratē etiā in corde possunt esse oēs
species egritudinum: dicitur Aut. in p^o capitulo
de egritudinibus cordis: qz z malitia comple-
xionis sine materia z materialis: z apostemata
z oppilationes z solutiones continui.

¶ De malitia complexionis z simplici z composi-
ta. ¶ Et de malitia complexionis simplici dicatur
q cor magis labif ad complonē ca. q frigidam
qm z eius complo z eius opatio magis ad hāc
inclināt: magis etiā declināt ad sicā q ad hūi-
dā: z lz sicca difficilioris sit curacionis q hūi-
da: tū hūmida sepe ducit ad mortē velocina q
sicca: qm aut eriguit caliditatem z spm cordis:
aut salte mediate nō debere cōtra opando cere-
bro p ficitatem: tūc facit labif cerebri in egrit-
tudines māles hū. sepe mortales vt apoplexiaz
epilepsia z paralyfim z malitia etiā complexionis
simplici aliqñ est equalis aliqñ inequalis. i. di-
uersa a naturali.

Questio.

¶ Sed hic legitime dubitatur quomodo a
malitia complexionis equali posset fieri tre-
mor. Nam mala complo equalis nō sentit 2° p^o
mi de causis doloris absolute: z 3° colliger: z ra-
tio sumit clara a cōmētatore in 2° de aia com-
mēto. 118. Cū igit tremor sequat cōprehensionem
vel nocentis ad ipsam depellendum non appa-
ret quomodo complo equalis possit esse causa
tremoris.

¶ Dicat vt dēss est supra q tremor pōt cōtinge-
re a duplici causa gñali: vna causa ē debilitas
in virtute: vñ nō pōt cōplere icrū z pficere mo-
rū dilatarisio vel cōstrictiōis complere quē in-
rēdit vno icrū: sed duplicaro mori pficit ad ter-
minos sibi naturales: z sic fit motus qdam tre-
mulus ex impotētia virtutis motiue sicut fit et
in senibus z in conualescentibus: cum enim
volunt se remouere tremunt: vbi si quiescunt
non tremunt sic malitia complexionis equalis
potest inducere ad tremores. ¶ Secūdo mō
fit tremor pcepto nocumento ex virtus conat ex-
pellerem nocētē: z hoc mō etiā in malitia cō-
plexionis equali pōt fieri tremor: qñ. i. malitia cō-
plexionis equalis nō p se sentit: sed ppter aliū an-
nerunt sibi cōiunctum: exempli gratia. in erbi-
ca sumpto cibo membra supcalefaciunt ppter
vapores eleuatos a cibo z capiunt ab infirmo
plexionem diuersam in membra. Illa ergo com-
plexio q sentitur est inequalis z diuersa: tunc
igit pōt pēpi in mala complexionē equali cali-
ditas supacuta vt nocēs: z tūc potest nūi virt-

tem nocētē expellere. 2° fit tremor: qñ. i. qñ
fit mala complexio equalis in causa debilitati-
do: ideo cōtingit virtutē debilitatā p malā cō-
plexionem occurrentibus mediocriter causis q
debent occurrere qñ nō fit motus tremulus: s
venire aliqua cōingentia magis necessitante
z ipsa non potente ad id q occurrir debetā fa-
cere resistentiam vel ipsam vnico icrū expellere
fit consequenter motus tremulus. ¶ Comple-
xiones autem materiales esse possunt: z sangui-
nec: z colericæ: z flegmaticæ: z melencolicæ: z vñ
tose: possunt etiam fieri oppilationes ppter di-
cras materias humores oppilando vacuita-
tes venarum z arteriarum disperfarum per cor
z etiā replēdo quasi vacuitates vētriculorū ei^o.

¶ Et ē possunt fieri apostemata in corde cōso-
ues cōtinui: sed de hoc stat dubitatio. Nam Aut.
ca. p^o huius sen. 11. dicit q cor nō tolerat nocu-
mentum. i. dolorem neqz apostema. Et addit: et
ppter hoc non decolatur animal in cuius cor-
de inueniatur ex nocumentis id qñ inuenit in
reliquis membris: in ca. sequenti dicit. Et lō-
giquis est cor ad tolerandum solutionem cō-
tinni q apostema. Si ergo cor nō tolerat neqz
apostema neqz solonem continui. ergo zc. Pre-
terea Arist. in. 13. de partibus animalium dicit
ca. 4° q inter ceteras partes corporis humani
cor nō p pari aia neqz aliquam aliam egritu-
dinem: qz non est vñm in animalibus in aliq-
bus partibus in corde aliquādo esse apostema
neqz aliquam sensibilem lesionem sicut vñm
est in renibus aliqñ eos esse plenos lapidibus:
z in pulmone z epate aliquādo esse apostema.
ta. Et ratio est. Nam cor est principium z funda-
mentum totius in cuius virtute omnia mēbra
conseruantur: vnde non est possibile ipso exi-
te principio ab alijs mēbris inuari. trinit em
z non recipit: z sic non erit possibile tolerari ta-
lia nocumenta. Nam p seipsum non potest se in-
uare neqz ab alijs inuari. Ideo dicit Ra. 7° con-
tinentis loco allegaro. q non est possibile apor-
tariatur apostema inimo ppter calorem suum
liquefacit: dicit sic. Dico hoc in membrum ex calis-
ditate eius nō generat passionem neqz ipse possit
sunt accidere in eo cum eas liquefaciat: z cum
dominetur omnibus morbis zc.

¶ In oppositum tamen est sententia Aut. in ca-
pitulo de egritudinibus cordis qui videtur vel
le q apostemata frigida non rari cito inter-
ciscit sicut calida in corde neqz mollia neqz dura
z sic supponit apostemata fieri posse in corde.
Nam dicit: apostema quidē calidum est in-
terficiens statim: z frigidum est ex eis que sunt
difficilia: z raro eueniunt durities z mollities
in corde: z ita videtur innuere quod possunt fie-
ri in corde. Idem sentit Salenus quinto interio-
rum capitulo secundo. Et est ratio ad hoc:
quia nutritur cor: z sic a nutrimento cordis refe-
cata superfluitate potest recipi in partibus cor-
dis z generari apostema.

¶ Ista questio est satis neutralis: tamen si pla-
ceret respondeo beniter concessio quod in corde
pōt fieri āpata cor tamen non tolerat quin
hō ducat ad mortē siue fuerit calm siue frigidū: lz
citius ducat calm q fridū: immo etiā āpata ca-
psule ad mortem ducunt licet tardius etiam si
fuerit flegmatica vel melencolica: vt fuit sua

Questio.

Tota opia
iones pñ
na aucto-
ria.

de signis
profectis
cuentus.

pra hyſtoria de ſymia et gallo. Et ita videt cor
dari ter. An. q. nō dicit q nō ſiāt apata in cor
des ſed dicit q nō rolerat. ſ. cum vita. Et ita vī
etiā cōcordari dcm. Ra. q. poſt paululū ad nba
ſupra allegata dicit: q morbi ſi in eo accidunt
nō poterit cōalere p curā: et ita videt innuere
apata talia poſſe accidere: ſed nō poſſe curari:
et illud deducit rō ſup allegata: et ſic dcm eſt de
apostematibus: ſidem intelligit de ſolutione cō
tūni q ſi penetrās fuerit vſq; ad ventres imme
diare interficit: et ſi nō penetrat forte interficit
in ſecundo die: vſq; cum apparēt accētia q nun
ciat futura apoſtemata eſt laborandum ad pre
uſionem. Ideo ſi ſanguinea fuerint ſac ſlōmiaz
et q eſt caſus deſperatus vt infra videbitur.
¶ De reſpoſio videt ſatiffacere: ſed nō in totū
videt rolere difficultatem: q nō ſaluat apparē
riā. An. q. ſi aliqui fuſſent apoſtemata in cor
de q. ſi q. ad mortem ducētia: aliquoties poſt
mortē hoīs viſa fuſſent apata in corde q. nū
q. reſcriptum eſt ſicut reſcripti ſunt lapides in renib?
vt dicit Ar. q. ſi ſiā cōfirmat An. cap. p.
vt ſupra allegati eſt cum dicit: q nō decolatur
aial in cuius corde reperiat et nō cūmētis id q
inuenit in reliq; membris: et ita forte credēdū
eſt q in corde nō poſſunt fieri apoſtemata p p
fortitudine virtutis illius membris: q eſt pūū
et pūcipale in reſiſtēdo cauſis ledētibz: vſq; ſtan
tēti eo tempamēto p vita dici pōt q illud erit
ſufficiens ad reſiſtēdū omni cauſe pter nām in eū
ſolū facili loquūdo de cauſis corporalibus: et
ſic argumētū nō valebit: ipm pōt nutriri. ergo
pōt apari. p. cōſequētiā nō valere p hoc q. in
nutritione a virtute mēbi attrahit pueniens
nutrimētū ad intra poſſitares eius: vbi mā
debet pternāliter ſoluerē membris apando nō
attrahitur: immo eīdē a virtute reſiſtē ne pe
necret: ideo q. dubia eſt. Sed ego magis teneo
iſtā partem ppter expientiam: ſ. Bak. 3.º interio
rū. ca. 2.º. dixerit. Tidi caſa apata in corde quo
rūdā militū qui cito mortui ſūt veluti q ppter
ſincopim cordis mortui ſunt. Iſte rex. ex ſua ſe
rie facit ſe dubiū ſi cōſideres vel pōt dici q illa
apata ſacta ſunt a cā extrinſeca: q. ſecuta ſunt
ad vulnū ſactū in corde: et detalibus nō nega
rem fieri poſſe et cito interficiſe. Vel pōt dici 3.
q. iſta apata erant in capſula cordis et nō in cor
de. Et ita Raſis 7.º p. tneſi. ad principū: vbi al
legat iſtum textum quaſi ex ſua ſerie hoc decla
rat: q. immediate poſuit poſt hyſtoriam de gal
lo in quo ſuit apoſtema in capſula et non in ſub
ſtantiā cordis. Et de hoc fecit cōciliator diſſe
rentia. lo. 3.º. ad quam recurre ſi placeat. Et hec
de cauſis.

Signa. De terrio principali eſt dicendū. ſ.
de ſignis. Ponantur igitur pmo p
noſtica ſigna euentus absolute: poſtea ſigna ad
bonum et ad malum: deinde demonſtratiua ge
neris: poſtea ſpecierum et cauſarum.
¶ Signa igitur pronoſtica caſus et euentus in
bas diſpoſitiones ſunt ex parte complexionis
omnes exceſſus complexionales naturales et p
ter naturam: et in calido et frigido. et humido et
ſiccō ipſius cordis: et eſt exceſſus complexionalis
maxime et ſtrictura viarum ipſius cordis et pe
ctoris etiam ex raritate totius. ¶ Exceſſus autē
complexionales dicebat An. declarantur ex q

busdam principaliter in corde. ſ. ex pulſu et ex
anhelitu: et ex figura pectoris: et ex his que oriū
tur ſupra ipſum et ex actu ipſius: et ex hoc q. ac
cidit in ipſo: et ex moribus principaliter et medi
tationibus. Nam in complexionē calida domi
nante ſtant pulſus magni veloces et frequentes
ſtante inſtrumentorum diſpoſitione cum virtu
tis fortitudine. In frigida vero econtra niſi ca
dat virtus. Nam tunc aliqui ſiet pulſus frequē
etiam in frigida propter compenſare. vt dicit
An. Et ſi complexionēs ſint non naturales ſic
ſit augmentum in dictis differentiis a naturali
et ita hic ſupponatur que poſſunt in ſumma de
pulſibus ex parte etiam anhelitus ſimiliter cor
reſponderent. ¶ Ex parte quantitatis et figure
pectoris ſi fuerit bene plasmatum ſignificat vel
temperamentum vel caliditas cordis: q. ſ. nō
ſit factum pectus magnum ex magnitudine nu
che ſpōdiliū et coſtarū. Ex oppoſito paruitas
ſignificat frigiditatem niſi cā fuerit ex oppoſito
ex parte cerebri et nuche vt dictum eſt. ¶ Et dō
rio vero humida vel ſicca non ſic manifeſtatur
per quantitatem ſed p tactū et preſentiā carni
ſicatis et nuditate carnis pectoris: tactus etiā
calidus ſignificat caliditatem: et frigidus frigidit
ratem: niſi contra operetur epar priuatiue: ſed
tranſeamus difficultatem. ¶ Sed mores ſunt
pūcipuum argumētum niſi ex artificio ſint ac
quiſiti. nam audacia et ira arguunt ad calidita
tem: vbi ex aduerſo timiditas et triſtitia puſillas
nimitas arguunt ſupra frigiditatem: et inde me
ditationes etiā hoc declarant: q. declines ad
inquiſitionem ſollicitudis et diſfunctionis cuſ
pilis nigris et. ſignificant caliditatem eius: et de
clines ad timorem et triſtitia ſignificant frigidit
tatem et ſiccitatem ipſius: vt vult An. ¶ Quan
do igitur appuerint exceſſus in his ſignis: tunc
ſignificant exceſſum complexionale ſupra reſes
rantiam vel innaturale: et ſicut temperantiā ſes
quitur fortitudo: ita exceſſus complexionales ſes
quitur debilitas: et inde poſſet argui probabili
ter ſupra futuras diſpoſitiones malas cordis
vt ſaltus tremoris vel ſyncopis ex occuſu cauſ
ſarum in ipſum cor imprimētium.

¶ Et ita etiam ſpecialiter magis quandoſq;
manifeſtantur accidenria debilitatis oris Ro
maci vt ex cōmōtione animi et facili manſea
et debilitate in appetendo: et ex aſſumptione re
rum pungentium acutarum ſequitur leſio ſenſi
bilis circa os ſtomaci et reliquis declarantibus
debilitatem ſtomaci vt loco ſuo infra videbiſ:
tunc ppter vicinitatem membri et cōpaſſiones
ad cor in talibus pōt argui ſupra futuras diſpo
ſitiones malas cordis. ¶ Si etiā coniungat cū
hoc nālis infelicitas de multo fluxu colere ad
os ſtomaci ppter dilatati meatum ad ſtōm et
clauſos cānales per quos effundit bz colera ad
intestina vel ad chiſtum fellis: tūc immediatū
poſſet argui ſupra dictas malas diſpoſiones cor
dis ſaltē mediata. ¶ Et ita ſtante corpore male
diſpoſito ſi occurrat aer multum calidus in cor
pore raro vel exercitium laborioſum forte cor
poreum vel animal reſoluturum: vel q. cor
debeat tranſire per loca paludoſa concava vel
per loca aſa putrida vel in quib? ſit exuſſario
aeris peſtiferi: vt recitat Ar. in lib. de cauſis
et proprietatibus elementorū q. tempore regis

Nota hī
ſtōriam.

Prima pars practi. magistri Joan. Mat. de grad

De signis
syncopis.

Philippi vñ sunt duo serpentes q̄ inspirabant
ad duos colles vsus arhenas: et oē illac trans
eūtes veneno interficiebātur. Si ergo corpus
trāsēns fuerit paratum ad nocumēta nō tū p
loca filia: sed etiam ferētia vel aliquo mō putri
da: pōt tūc medic⁹ pñosticari de casu in malas
cordis dispōnes: vt trāsēudo etiam p loca vbi
apiūtur putei alio multo rpe clausi. nā illac trās
eūtes sepe moriūtur ppter malos vapores ele
uatos. ¶ Si etiā corpus fuerit parat⁹ ppter
multitudinē humor⁹ et oppōnē ad p̄ocariōdes
et succedat aer multum frigidus vel ventus bo
realis: potest pñosticari de sūbibus dispositiōi
bus futuris: maxime stante cordis debilitate: et
ira ex morbu venenosu aialū et ex omni occur
su causaz extrinsecaz: de qbus supra potest fieri
pñosticū argumētū sup tales dispōnes: et sū
stāte nocumēto sensibili in pulmone siue cere
bro vel epate cū debilitate cordis vel forti sens
sibilitate pot p modos supradictos fieri pños
ticū ad dictas dispōnes. ¶ Sz pāltr cōtrahē
do ad syncopim. Signa pñostica syncopis pro
xime sunt cū incipit pulsus maxime sensibiliter
minui: p̄cipue si p̄mum fuerat diuersus: et fit ses
cūdo mutatio coloris ex liuido ad citrinum: et
3º palpebre decidūt et fit debilitas in motu oculo
rum cum apparitiōe imaginatiōum in visu:
et fit aliqualis irroziō sup membra: et fit mala
figura sustēdāi caput: q̄. s. fit colli inclinatio
ad diuersas partes: et aliq̄ cōiungitur nauſea.
Ista sunt signa nūcia prime syncopis: et maxie
cū membra extrema: et aliq̄ torū inſrigidatur.
Propterea dicit Aui. in fine capituli de egritu
dinibus cordis: qd vidit cōgelatum loqui: et iā
moriebatur cū sudore et aliq̄ sine sudore. Dicit
Ben. et bene q per cōgelatiōē hic nō intelligi
tur p̄gelatio ab extrinſeco ab aere frigido: qm̄
in tali nō fit apparētia sudoris: sed p̄gelatiōē
ab intrinſeco. i. conuerſiōem spūm ad cor: vñ
mēbra extrema inſrigidant: et tūc debilitata cō
tinentia mēbroz exterior⁹ humiditate aliquali
asperſa sup mēbra extrinſeca vel apud curē illa
humiditas p poros reſudat: et sic fit quedā frigi
de irroziōis apparētia ppter subtractiōē
spūm ad interiora: et p eandē radicē fit colo
ris mutatio ad viriditatē subtractis spiritib⁹ et
ſanguine ab exterioribus ad interiora: ly dicat
Bē. ē facta retractiōe spūm ad cor fit ebullitio
quedam qd ad curim veniens manifestat illū co
lorem: fit ē aliqualis agitatio: et ideo ſacroſlu
ru humor ad os ſtomaci sepe incidit nauſeā: et
ideo post flōiam etiā si nō fuerit superflua: ira
vt ſequatur debilitas essentialis: sed nū ex com
motione ſacta in humoribus per flōiam: et his
agitatis fit tremor oris ſtomaci: et aliq̄ ſyncopis
vicinitate cordis: et maxime hoc cōtingit in
prima flōia ppter incoſuetudinem. ¶ Aliq̄ tñ
flōia est adeo exceſſiua quā intrēdit aliquotiēs
medici ad inſrigidandum vt in ſynocha vel in
doloze acutissimo: qd faciunt flōiam vsq̄ ad ſin
copim: nam euacuato ſanguine inſrigidatur to
rum ſicut ipſius preſentia corpus caleſcebat: et
cum hoc per ſloborhomiā euacuato ſanguine
fit attractiō aeris frigidi per poros membrozū
ne detur vacuum: cum ergo ſunt hec: accidētia
dicta est ſignum proximē ſyncopis: et tunc medi
cus debet intendere releuatiōi ne cadat in for

malem ſyncopim: licet aliqui admittant forma
liter ſyncopim: et non tantum hoc inſpicendum
est in ſloborhomiis sed etiam in doloibus in
trinſecis: siue cōtingat etiam in principiis pa
roriſmorum: vel in ſtatu oportet medicum ita
hoc habere menti: vt preueniat ne cadat in ſin
copim cum his de quibus infra.
¶ Signa atq̄ pñostica ad bonum in tremore
cordis vel in ſyncopi ſunt hec que cōtingūt ex
malitia comolexiōis tantum non confirmata
p̄cipue ex cauſis primitiuis. verbi gratia. et
ſubito occuſu ad aerem calidum vel ex ſubita
ira vel triſtitia: nam cum cōtingunt ab his cō
munitur ſaciliter releuantur: vel etiam ſi ſtāt
ex ſumis malis: non tamen ſimp̄lter venenoſi ſon
de dicit Gale. 2º affo. in commento affo. quarti.
Quicunq̄ ſoluiuntur fortiter et vbi dicit in cō
mento q vidit inſirmū in balneo qui incidit in cō
ſyncopim: qd balneū erat parat⁹ ex lignis ma
lis ſeridis: ſed ſuit releuatus preſto: vñ nō ſuit
ſine manifeſta occaſione ſyncopizans: et hoc
est verū de cauſis primitiuis excepta cā veneno
ſa ſiue ſumpra per interi⁹ loco cibi et potus: vel
ex parte attractiōis per anhelitū et aerē vene
noſo vel vaporibus a materia venenoſa reſolu
tis: vñ talia venena aliquotiēs ita corumpit
temperamentū ſp̄is vitalis in corde qd nō inſi
ciat cor: amplius ex ſanguine mediante tempo
ramento ſp̄is vitalis alios ſp̄is generare vita
les: et ſic non poteſt fieri eleuatio a ſyncopi.
¶ Aliud pñosticum. ſalvus vel tremor et ſyncopis
cōtingentes p cōitatem a cā corporali vt a
nocumēto membroz vicinantiū niſi tale no
cumentum ſit ſitū permanens: vt est de vlcere
pulmonis vel aliquo ſimili: tunc diſpoſitiōes
tales ſatis ſacile curantur. nam curantur per re
mōtiōem nocumētozū communicantiū.
verbi gratia. ſi ex ieiunio cōtingat.
¶ Ex aduerſo ſigna pñostica ad malum in tre
more cordis vel in ſyncopi ſunt quod omis egrit
tudo cordis confirmata vt multum terminatur
ad malum: et non confirmata dicit Auen. eſt
difficilis cure. Specialius etiam per eſſentiam cor
dis quod egritudines compoſitionales vel ſol
lute continuitatis cordis terminantur ad ma
lum vel non recipiunt curam egritudines etiā
inſtrumentales: vt ſunt opp̄litiue per eſſentiā
in ipſo corde vel ex humiditate contenta in ca
psula cordis. Item apoſtemata omnia ducunt
ad mortem: et in corde et in capsula eius. Nam in
corde cū incipiunt ſubito interficiū: p̄cipue ſi
calida fuerit colerica vel ſanguinea frida non
tranſeunt diē in corde: ly Aui. videat velle qd an
cōfirmatiōez apoſtematis qd est in ſieri: qm̄
ſit ſim inceptionem p̄mitit et raro curē: tñ ali
quando curatur: ly aliqualiſer vt ſupra dictum
est quidam veliunt quod cor non poſſit vere apo
ſtemari: vt etiam ego reuincit non ſequitur: cor
poteſt nutrirī: ergo poteſt apoſtemari. argumētū
non valer: dicit Eōciliator et bene. Et ratio
eſt. nam Aui. ponens cauſas apoſtemati ſecunda
primi dixit declarādo qd apoſtema eſt morib⁹ cō
poſitus declarās modū ſolute continuitatis di
rit: ſi ſubingreditur materia in partes membra
dilatāt et ſacit ſolutiōē modo quīs cor nutria
tur: p hoc tñ qd eſt p̄cipalius mēbrū: et maxime

De alio p
ñostico ad
mortem.

De signis
pñosticis
ad bonum

Nota
ſtōiam.

De alio p
ñostico ad
mortem.
De alio ſi
gno ad
mortem.

De alio ſi
gno prioris
memori.

De signis
pñosticis
ad mala

De alio ſi
gno prioris
memori.

Nota

De signis
demonſtrati
uius gene
ris.

forte ipm phibet in substantia ei penetrare materia: q. in ipam penetrat per naturam: et sic soluit difficultas sup. racta. ¶ Aliud signum pronosticum ad moriē dicit Aui. in fine capli de tremore cordis post egritudines: et habet nauseā: et enomit coleram plurimā et non remouet nauseā est malum et indicat spasmi in stomaco: p. qm si esset egritudo stomachi malis remoueret nauseā per vomitum colere. si ergo non remoueat significat spasmi in corde: et sic succedit post alias egritudines sup. diuturnas: et p. de tremore tūc cōtūgēs p. viā cōtationis fit incurabilis: q. cā ut spasmi in corde cuius compassiōe tremor utp. est in curabilis: vel significat spasmi in stomachi. i. angulū q. est sicut est spasmus stomachi: ita poros sbe stomachi: et sic malū: q. cōserua bit tremor. ¶ Aliud signum ad moriē si ad tremorē diuturnū et cōtinuum succedat syncopis significat moriē: qm declarat q. causa q. faciebat tremorē nūc completum efficit uocumēti. ¶ Si sūm etiā pronosticum ad mortem sunt apata in capula cordis: q. si non interficiūt subito salte in pcessu ducendo ad arefactionē et tibiā: et ita etiā si er multitudine sanguis circa cor: vel in cōcauitatē ei? si sunt tremores vel syncopes: et p. tpe cōualescant: ut tū narrat Ba. 5. iterioz ca. 2. idē ita. 7. cōr. Nam q. s. corū vidit iunēs nes patiens tremores cordis singulo anno in vere et factis flōmīs aliqbus annis et artemias ta dicta cōualescant: nullus tū eoz ve dicat peruenit ad seuium. ¶ Aliud signum prime moris in certo casu: et est Aui. in fine signorū egritudinis cordis referēs de mēte antiquoz dicit. Et dicit vltis impoite pro vlcere. s. p. pforatione a cā paries: et signū eius est dolor in loco mamillari sinistro: signū est satis clarum. Nam vulnere in corde facit p. compassiōē cerebri: et comparitur de maxime pars sinistra ppter directionē: vbi debilitat cōtēna vasorū: et sic distillat sanguis p. narē sinistram et moriē. ¶ Signum etiam p. moris est cū sit syncopis: et vbi pns manifestatur acciderit supradicta et difficillime reuenatur: si pur aliquid releuat facile incidit in silem disponem: et ita si fortiter aut frequēter sine manifesta occasione incidit moriē p. cūque q. caput sustētare nequeat: et tales cum sunt primi mori eleuat caput ppter conatum q. sit a virtute: vel q. iam eis apparet maxie in digētia aspirationis et aeris attractionis: et tūc moriuntur: non virtute cor: cōstringēte: sed grauitate partium cordis ipse partes coincidunt: vbi vltima systoles cordis non sit principaliter a virtute. Et hoc signum est snia b. p. 2. partium la cum dicit. Quicunq. exsoluuntur frequenter et velociter sine occasione manifesta et c.

¶ Signa demonstratiua generis sunt ex se nota ut q. est saltus vel tremor vel syncopis. Signum commune tremoris cordis est diuersitas in pulsu dicit Auer. quarto colliger capitulo 2. in pns. Signum quidem promptum ad significandum sup. complexionem cordis siue egritudinē eius est pulsus et post istud est anhelitus. Et A. in pns. capitulo de signis tremoris dicit. Ompe cordis tremorem significat pulsus diuersus trā-

siens terminum in diuersitate sensu percepta in magnitudine et paruitate velocitate et tarditate raritate et frequentia. Nam per hoc qd cor tremat alligatis arterijs que ad ipsum cor ori ginantur consequenter fit in pulsu diuersitas: sed forte talis diuersitas non semp ē trāsiens terminum vt in iecrigatione saltu vel pulsu. Nam licet semper sit diuersitas pulsus in eis: tū quia tales dispositiones sunt a causa minus le dēti: deo non semper fit in eis diuersitas trās iens terminum. Et si queratur: quare non dixit hunc pulsum esse tremulum: dicit Ben. q. ipm dedit intelligi per diuersitatem transeuntem terminū in diuersitate: potest tū dici q. nō sem per sequitur in arterijs pulsus tremulus: q. arterie nō semp pulsant p. dispositionē cordis: sed p. p. p. necessitate earū. vt notauit Aui. 2. p. mi. summa de pulsibus: de homie cuius pulsus lateris dexteri est sicut calide complexionis: et pul sus sinistri sicut pulsus frigide complexionis. Vel etiam q. forte in arterijs nō est tanta virtutis cōstātia que sufficiat ad facere posse pulsus tremulum. et tū tanta virtutis cōstātia in corde reperitur q. sufficit ad ipm faciendū diuersus. Dicit Aui. est dico diuersitas in pulsu sensu pce pra in magnitudine et paruitate: et ideo trāsit terminum in diuersitate. i. et est diuersus nō cū ordine: et sic trāsit terminū: exempli gratia. vbi cor: et vbi arteria eleuabitur certo gradu eleuatiōis vsq. ad a. terminum: in scōa eleuatione eleuatur ad b. supra. a. terminū: et in 3. vsq. ad c. supra. b. vel in paritate vbi ad certum terminum cōstringebatur si tū per tertiam eleuatiō nem eleuatur supra scōm terminū per quātum eleuabat a scōo sup. primi iste pulsus est diuersus: sed cū ordine: sed vbi illa eleuatio nō sit rā liter gradata: tūc est diuersus inordinatus: et maxime si sit quies interposita vbi expectatur motus fiat quies: et sic talis diuersitas ex p. p. sione ppter virtutem inaequaliter eleuare et cō stringere cor: vel ex inobediētia instrumēti vel ex virtutis debilitate etiam p. causas alibi notatas: et sic cor respondenter dicendū est de diuersitate in anhelitu. ¶ Sed signa magis specialia ponendo dicat q. si fuerit ex mala cōplexiōe calida ppter naturā cū materia precipitur caliditas cū extēsiōe cū magnitudine pulsus vel saltus cum velocitate. Nam si fuerit materia sanguinea fiat inflāmatiō et velocitas et magnitudo pulsus. Et dicit Aui. q. hec apparet in alia hora q. tremoris cordis et q. iunatur coitu: q. si innuat q. in hora tremoris cordis a cā sanguinea nō sit magnitudo in pulsu ppter virtutis debilitatem tūc ad magnitudinē p. sciendam ex opp. cōp. ei? it. fiat velocitas: et cā est nota. ¶ Et si fuerit mala complexiō materialis humida non calida: dicit Aui. q. percipitur ac si cor nararet in humido simul cum vehemētia leuitatis in pulsu etiam sensibili. Et si fuerit sicca declaratur ex duritie pulsus et siccitate eius: et cum humore melancholico fiat tristitia et sollicitudo et memorantur de p. p. t. aliis gestis cū tristitia. ¶ Si ex materia colerica: quod raro est enemiō: sunt accidentia sibi proportionata et sunt egritudines sequentes colerice et vehemētia inflammationis cum siti et c. ¶ Et si fuerit materia ventosa pura ledens significat

De signis
spalib.

Prima pars practi. magistri Joani. Matthei de grad.

eam velocitas resolutionis eius et paucitas diuer-
sitas in pulsu eius. ¶ Et si fuerit apostemans
materia salte in capsula cordis significat diuer-
sas incredibiles ipsius pulsus et anhelitus.
¶ Et si fuerit apostema calidum facit apparere
in pulsu diuersitatem mirabilem non consuetam
et magnificant inflammationem in corpore: dicit
Aui. et prope in partibus membrorum anhelit
et anhelans: quous attrahat maximum aerem et
frigidissimum: tunc apparet quasi continuo priua-
tus anhelitu ut sit in via quasi suffocationis: et
sequitur ad ipsum syncopis: successiva. Et eandem
fere finem posuit Ra. 7.º continentis: et addit. A.
et est notabile dictum. Et non oportet ut expec-
tur in cognitione dispositionis apostematum cor-
dis calidorum vel sup. capsule id quod est ex duris-
sime instrumenti pulsus finem quod currit consuetudo
de expectatione in alijs quod sunt similia eis: ad-
ducit rationem dicens. Apostema enim non ita adue-
nit cordi ut per ipsum induret pulsus: immo inter-
ficit ante id. ¶ Et si causa fuerit debilitas in vir-
tute vel a natura contracta vel ex tempore si-
gnificat excessus compsonales vel malitie com-
psonales: ut plurimum precipue thoracis et incoe-
litas ipsius ad reliqua membra. Ista partim
sunt manifestata: declaratur propter id quod prece-
sserunt cause debilitates soluentes virtutem vel
extinguentes ut ex longis egritudinibus vel ex
venis: et ultra hoc quod ab omni facili causa incur-
rit has dispositiones dicat: etiam quando dicte dis-
positiones non sunt continue in tempore quies-
tis operationes pulsus sunt debiles et parvi sunt
pulsus et inuales sepe cum quasi defectu animi
monstratis. ¶ Si etiam fuerit a debilitate vel ni-
misa subtilitate spiritus cadit omnis diuersitas
in pulsu preter eam quod est in fortitudine et de-
bilitate: quod semper est debilis: aliquando per co-
natum facit unam impressionem fortem et post
ea alia talis non sequitur: precesserunt cause de-
bilitantes ut dictum est. ¶ Si he dispositiones
fuerint a causis primariis manifestantur ex pre-
cessionem causarum primariorum. ¶ Si a secun-
dariis manifestantur ex precessionem aliarum causarum
primariorum simul cum precessionem et reliquis dicendis in
ca.º de vermibus marinis ut dicitur quod minuitur
accretia post cibum assumptum. ¶ Si ex sensibili-
tate oris stomachi vel cordis declarat ex fortitu-
dine pulsus cum validudine aliarum operationum: et ex
facili casu ex qualibet leui causa in tale dispo-
nunt: et etiam facili releuatioe et ex sensibilitate ni-
mia prope cordis: dicit Aui. et fortitudo pulsus
et magnitudo ipsius sunt significationes prime.
¶ Et si fuerit a coitate membrorum sunt signa les-
sionis aliorum membrorum. ¶ Si a febribus sunt signa
febris. ¶ Si a crisi sunt signa crisis. ¶ Si a do-
lore in toto dolor in toto extat. ¶ Si a picula
ri extat dolor in particulari. ¶ Sed h. vñs no-
tate per eam significationem tremoris et syncopis. scilicet
quod illa signa quod sunt signa tremoris illa eadem vel
proportionalia si fortia sunt sunt signa syncopis
nam si certus dolor oris stomachi facit ad tremo-
rem si intendat et fortior fiat adducit ad syncopi-
sis cum dicit: signa significat causas syncopis et
dolores eius proportionalia sunt signis predictis
tremoris cordis. Nam si ipsa sunt debilia sunt tre-
mor cordis sup. signa: et quod sunt fortiora sunt

Nota bñ.

syncopis sup. signa. Et addit: et quando plurimum
sunt vehementiora sunt mortis subire supple-
mentum. Et ita per signa certe malitie si sunt duce-
ria ad tremorem per eadem si intendatur signi-
ficabimus supra syncopim: tandem si fortius
intendantur supra mortem festinam si sint pre-
seruanda: et istum casum bene notare. Et sic est fi-
nis de signis.

Cura. Circa quartum. scilicet de cura sunt quatuor
generalia. 2.º est ordinanda cura et in casu tremo-
ris et in syncopi: differunt tamen ut videtur. 3.º
ponetur cura per generalis ipsarum dispositio-
num: ubi sit tremor ex specialibus causis: syn-
copis: etiam occurrentium particulariter et
cum appropriatis. 4.º videndum erit de quibus-
dam confortantibus et remouentibus compler-
tionem inducant: ponentur etiam quedam sin-
gulares descriptiones et confortantium et solue-
rium ab illis tribus medicinis approbare.

¶ Circa primum: quoniam cor est primum et radix aliorum
ponit Aui. casum in cura obseruandum. scilicet oportet
ut sit velox studium in medicinis in curatione
cordis. ita ut radinetur ab eis errore vltime. si-
ue velim euacuare ex eo humorem siue permu-
tare eius complexionem. id est opus ut sit velox studium
in curatione malarum dispositionum cordis:
ita tamen non fiat error in curationibus disponi-
cordis non debite curando: non enim potest cor-
rigi talis error: si committitur error in alijs
membris corrigibilis est in virtute cordis: debet
tamen fieri velox talis remotio malarum dispo-
sitionum cordis: quoniam cum non sunt confirmate
possunt curari: sed confirmate, non recipiunt cu-
rationem: ut fuit supra dictum in signis. ¶ Se-
cundus casus. communis tremori et syncopi est quod
medicum semper oportet intendere siue euacu-
do siue alterando quomodolibet occurrere in
firmo cum cordialibus et confortantibus cordis:
quoniam si medicum alteratiue vel curatiue occu-
rant cordi sine cordialitate ipsum cor ledit. Nam
euacuatiue vltimum nocent cordi: etiam
alteratiue nisi participant virtute cordiali. est
etiam necessaria immixtio cordialium ad dese-
rendum alias medicinas ad cor que non sunt
cordiales.

¶ Ut igitur intelligatur que sunt medicie cor-
diales et quorundam dicitur medicina cordia-
lis. est attendendum secundum doctrinam ipsius Aui.
in de viribus cordis ca.º 9.º quod septem modis pri-
prie una medicina dicitur cordialis.

¶ Uno modo: quod spiritus restauratiua et nutri-
tiua: et hoc modo vinum inter cetera ponit ma-
xime cordiale: ut vñt etiam Aui. 2.º primi sum-
ma de pulsibus: et etiam. xi. tertij in cura syncopi-
sis. Nam est facillime restauratiua spirituum
et hoc modo aqua carnis: non brodium carnis
ut quidam existimant: sed de aqua carnis qua
ordinant Aui. in capitulo de cholirica passio-
ne facta decoctione carniū et expeffione hu-
midi ipsarum carniū: illud expeffum dicitur
aqua carnis: et talia sunt necessaria in restaura-
tione. ¶ Et hic nota quod quod esset syncopis vel tre-
mor ex resolutione ut humidum membralis ut ex sa-
me: tunc aqua carnis: dicit Aui. deberet esse ex
carne solidioris substantie ut ex carne ouis bi-
dentis vel castrati vel hedi: ubi si foret ex spirita

Septimo
dis d. alio
q. medicis
cordialis.

num subtilitate et raritate corporis facta res
solone ppter subtilitatem vel exercitium vel coi
tu. Aqua carnis esset melior: et anibus appio
prias conuenientibus vt per dicitur salanis et
alio anibus montanis. Tñ nota qd talis aqua
carnis in multis casibus est conuenientissima in
tremore et syncopi. Primo vbi est indigentia res
stauratiōis: vt. qñ vini nō pōt tute dari vt si
st syncopis et acuitate colere fluētis ad os stōs
maci vel in febze qñber acuta vehemēter vel ex
ira vel ex lesione capitis vel in abominatibus
ipm talis causis multu inflāmāribus: tñc p re
stauratiōe conuenit aqua carnis qñ nō conue
niet vini: tñ qñ est indigentia ad subito restau
rādum ponat aliqd vini cum aqua carnis nisi
esset corpori venient ppter citiorem restaura
tiōem: vñ citius releuabit. ¶ Sēdo mō of, me
dicina cordialis: qd illustrās et clarificās spm
et sic margarite albe pforare et nō pforare: sicut
cruiduz quādā sua ppietate illustrat spm: et
ipius plus est vt subtilissime incidat: qd nō p
reducit in puluerem nisi comburafis in combu
stione aliqd pditur virtuti. Et dicit Aui. in devi
ribus cordis: qd etiā nobiliter restaurat vir
tutem naturalem: ita quod ponitur inter me
dicinas impingūtes confortādo virtutem
naturālē: ita vñ in opationibus aialib? cōfor
tādo virtutē aialē: vñ bonā efficit memoriā. Et
dicit Rosari? anglicus qd etiā a ppietate educit
humorē melencolicū de capsula cordis. ¶ Terc
tio mō medicina dicitur cordialis: ideo sic dici
tur: qd p suā naturā pgregat aliquāliter subam
spūs et cordis: sic phibet resoluōem faciem a
cā resoluente: sic karabe terra sigillata et em
blici sunt ad hanc inrētiōem in corpore para
to resoluōi spūm et in raritate cōpositionis
cordis tales medicine sunt necessarie. ¶ Quar
to mō medicina cordialis: qd delectatiōe sua
est amica cordi et spiritibus: sic ois medicina
dulcis et odorifera dicitur cordialis: ideo sic
ribus cordis: vnde dicit qd duay medicina ē q
lium in virtute dulciōr et aromatica magis effi
cacioris est inuamenti. Nā appetitus inclinā
ad res q sunt obiecta ei puenientia: sic aromas
ricum appetitur avirtute aiali: sicut dulce a nā
li: vñ cōcludit qd vbi egemus restauratiōe spūs
ritionis aromatica: vbi est indigentia restaura
tiōis nutrimentū maior dē esse consideratio ad
reū est dulcis: qd talis ē suba spissa grossa apra
cōuerit in subam humoralem. Ois ergo aromas
tica medicina dicitur cordialis: vt ē dicit Aui. rj. ter
et ad vltimū omnis medicina odorifera est cor
dialis. ¶ Quinto modo dicitur medicina cor
dialis: qd per virtutem suam est alteratiua vel
visificatiua confortando per qualitates mani
festas: vel imprimendo ad remotiones male cō
plexionis contrarie. Nam hoc modo medicine tē
perate videntur aliquo modo cordiales p quā
litate manifestas visificantes: qd assimilātur
spondet temperamentum quasi tale graduale
res: ad contrarium ducentes et cum quādā sua
proprietate confortant: sic quedam sua calidi
tate sunt cordiales quedam sua frigiditate: qd
habet proprietate respiciant cor et non aliud mem

brum: tamen postea alterant vt est doronicum
medicina singularis in calidis contra venena
frigida crocus et ambra et cassia. cinamonum li
gnum al. muscus precipue et melissa. ¶ De rem
peratis in manifestis qualitatibus sunt buglo
sa bozago et aurum: licet parum declinent ad ca
liditatem: terra sigillata etiam in actiuis qua
litatibus est temperata: licet ad sicum declinet
quedam imprimunt conuertendo ad frigiditas
tem vt argentum rosa sandali camphora et me
nufar precipue spodium et multe similes. Que
dam etiam manifeste inuuant et dicuntur tyriac
cales aliquo modo et per manifestam qualita
tem vt incisue medicine in tremore vel syncopi
ex opilatione a materia grossa: vt aqua rassani
orymel et huiusmodi. ¶ Et quedam sexto modo
dicuntur cordiales: quoniam euacuāt depu
rando humorē melencolicū a corpore vel mūdi
ficando: et aliqñ materiā corpori nocentem eu
acuando: et sic succus rosi. euacuando. colerā a cor
de est cordialis: et mirabolani indi euacuando
melencoliam dicunt cordiales: et agarius edu
cendo humorē melencolicū et flāricū et corde:
immo agarius dicit Aui. est medicina contra
omne venenū: et melissa etiā hāc aliquā vim ele
ctine soluedi. Tñ in caplo de melissa dicit Aui.
qd melissa hāc a ppietate soluedi vaporem me
lencolicum ex corde et spiritibus vitalib?: ita qd
non ex alijs membris. ¶ Septimo mō dicit ali
qua medicina cordialis que sua ppietate oc
culat tñ et non aliqua manifesta qualitate effi
cit quādā cōfortationem in corde. vñ talis di
citur medicina cōfortatiua cordis que per eius
virtutem ita disponit substantiā cordis et spiri
tum qd cōfortat: ita vt nō ledat a nocētibz: et
sic est hyacinthus: et semina citri que declināt ad
sicum: sed hyacinthus est rēperare cōplexionis:
vnde hyacinto ad frigidū et buglossa possumus
audacter vri in omni dispōne cordis: hyacint?
lerificat: et cōfortat a ppietate tentus in ore et
in portu datus absq? hoc qd calor: natural in eny
agar aliter actuando: sed tñ modo imprimi in
fistula et in accidētib? suis accidentalibus. verbi
gratia. qd calefit cā interius sumis et cōuertit a
virtute cā sanguis versus cor: etiā qd caliditas
facit id qd occultū est manifestari sicut vñdem?
in ambra et karabe. Nam si ponant ad paleas et
non trahunt paleas conficantur parum postea
ea trahunt: quia virtus latēs aliquo modo ma
nifestatur per caliditatem et vocantur conse
quenter tales medicine tyriacales. Nam om
nes cordiales medicine debent recte dici tyriac
cales: sed non e contra: quoniam ille que valēt
ad retinendum medicinas cordiales ne corrum
pantur vt opium dicuntur tyriacales: tamē nō
proprie cordiales. Hoc declarat Benti. in que
stione vtrum coriandrum sit medicina cordias
lis sicut etiam tyriaca hoc modo est tyriacalis
bezarrica et nō cordialis. Nam dicit Bal. quin
to de simplici medicina: et Auerro. etiam quinq
to colligit quod tyriaca est medicina media in
ter medicinas et venena. Nam prohibet no
cumentum venenosorum cōmunicari cordi: im
mo expellit a corde si fuerit in dispositione ve
nenositas: et tamen si erhibeat cordi sano
nocet. Unde videntur innuere quod non cōfor
tat cor sanum: immo expelle dicit Aui. in scda.

Nota de
hyacinto.

Not bene.

Alio mō
ab istisali
q̄ medicīa
p̄t dici cor
dialis.

de p^a intē
rione cura
tina.

zante vel parato synopsiare est regula q̄ semper
 afferat secum aliq̄ cordiale pro frequenti odor
 ramine: vt pomis cordiale ad viuificandū sp̄m
 et secum etiā hoc habeat medicus vt offerat in
 firmo. Et ille cas̄. polius est ad Aui. in cura v̄
 tremoris cordis: etiā in illo casu valere: sed p̄
 cipue tunc cum est timor: de casu in syncope.
 C. h̄ igitur est in paroxismo res tunc p̄ncipi
 pales intentiones saltem in executione ordinē
 habentes. Prima est p̄hibito resolutionis p̄
 ritum paucorū qui in ambitu fori? remāferit.
 Sc̄da stat in regeneratione sp̄ritus? et confortā
 tione v̄ritutis. Tertia cōsequenter cōplect̄ cum
 euigilantibus virtutem? cōuerterēbus vapor
 res? et ipsas ad exteriora. Et bene nota istum oī
 nem: qm̄ primo op̄s cauere dissolutionē: q̄ si illi
 modici sp̄s qui sunt circa extrema resoluerent̄
 fieret additamentū in syncope. Si etiā fierent
 fricationes foret? diuersiflōes ad exteriora p̄us
 q̄ fieret sp̄ritū regeneratio in corde sufficienti
 pro operationibus totius: tunc nō iam reuera
 retur a syncope: sed magis dissoneret ad morē
 vt p̄z recte cōsideranti. C. Prima igit intentio
 completur ch̄ irroatione aliquorū frigidorū fr̄
 priatate habentis? supra faciē et reliqua mē
 bra vt pectoris? et extrema faciendo asperiones
 supra illas partes: p̄cipue t̄r sit circa faciē: q̄
 est membrum discooperitū: q̄ ad facies multi
 sp̄s veniunt ppter operationes sensum: et mari
 me multi ab ea euanescent cōuenienter sit mari
 me circa faciē: t̄r in hoc valet asperio aque fri
 gide? et aque rosate maxime in syncope a vino ad
 nimio calore vel gaudio intenso vel s̄ibus con
 tingentis: q̄ si in alijs casibus apponat aliquid
 vini stupit ad aspergendū credo magis conue
 nient. Super t̄r quidā casus in quibus nō conue
 nit talis infusio corporis: t̄r q̄ syncope casu
 si fuisse nimia friditas aeris vel medicina fri
 gida venenosa vel alia causa p̄fectoane interi?
 vt sunt balnea aluminosa. Sc̄da casus vbi fuit
 sit syncope ex fluxu humoralū diarico vel disten
 terico: maxime si corpus nō fuerit multum erē
 unatum? et demacratū: q̄ illo casu credo nō con
 ueniret: aliter materie in exterioribus existē
 tes cōuerterent ad interius? et adderēt ad fluxū:
 sed in syncope sequente resolutionem? cōuer
 sionem ad interiora vt sepe evenit: t̄r hec in
 tentio est maxime necessariā. C. Sc̄da intentio
 completur cum aromaticis per camerā disper
 sis virtutem cōfortantibus: vnde dicebat Aui.
 in plurimo quidē q̄ accidit ex syncope op̄s vt
 incipiat t̄r elaboretur ei eo q̄ nūrit sp̄ritū
 ex odoribus bonis: fiat ergo irroatio in matricē:
 ex aromaticis saluo in suffocatione matricis:
 quam exceptionem fecit Aui. t̄r recte. Nam cum
 in ea cōiungitur syncope a qua si vapor cōfusa
 cum odorāione aromaticorum magis pluri
 tur: quia tunc matrix eleuat̄: sic vapores pluri
 res sursum eleuantur qui fuerunt circa lūco
 pis. Nam tunc oportet vt dixit vt appositum
 tur uariis carum odores feriat? et quod exodo
 nēntes cum hoc oī stomacho? et dixit quod exodo
 ramento calido est prosperas in hoc apertio
 laudatur etiam in hoc casu gipsū infusum? et
 rum: quia comprimit vapores in deorsum? et con
 fortat cor: laudando etiam in hoc casu calcem erit
 etiam synfigitaram. C. In alijs autem casibus

In portu
mo synco
pis tres
habeat
riones

aromatica sunt necessaria: sed varia sunt interio-
res diuersas. Nam in sincopi et cā dissolvente
sunt aromatica ad frigidū declinantia ut ex san-
dalis proprie citrinis rosis nenufare vel positis
in pecia z cum aqua rosata z modico vino aro-
matico fiat odoramentum: z potest cū hoc fieri
asperio cum aqua cōi rosata super faciem: si sit
cā humor grossior phria in ore stōi vel alio opo-
laro sō carina vel in toro ut in se. sincopali hu-
mosa: vel in parte ppter defluxam manū ver-
sus stōm vel cor: tunc sunt aromata ad calidum
declinantia: sic ambra muscus crocus cinamo-
mum gariofilū sunt precipui ad hāc intentionē
z sic asperio facienda circa faciem dē esse cum vi-
nis aromaticis vel cum decoctionibus ex aro-
maticis rebus ex musco z c. in casu sincopis ubi
cūq fuerit cā in hac intentione curantur dan-
do in potu z ad sorbendum aliquid ex viuisca-
ribus: unde potest dari aliquid vini cum fructo
ligno prius posito intra dentes: qm̄ vini in oi-
tali dispositione est maxime faciens ad releua-
tionem: unde dicit Aui. z oportet ut vrantur vi-
no z abforbeant aquam frigidam aut calefactā
fm̄ duas dispositiones notas. i. miscendo aquā
frigidam in dōne calidā: calidā in dōne
ne frigidā: z postea in processu eiusdem capiti-
li de cura sincopis dicit: ne cogas ipm̄ sumere
cibum nisi vinum predictum in dōne frigidā
sincopis qd̄ necessarium est: sic vult vinū esse
necessarium in acra sincopis sed nō aliū cibū
addendo etiam interdum parū musci in eo cir-
citer dno grana: ut dicit Aui. ad maiorem aro-
maticitatem z penetrationem: z p hoc etiam
facit rectus Auer. z colligit supra allegatus:
qz z si vinum p legem sarracenis sit vetitum: tñ
in casu sincopis ad vsum est ppter necessitates
fieri frigidā detur vinum purum: sed modice
qritur: ut z. s. si sit calidā detur vinum cū sic
co citri vel aqua rosā vel cum aqua carnis ut su-
pra dicebatur parum semper exhibendo ppter
virtutem esse saliter oppressam: licet Aui. in fi-
ne capituli de sincopi dixerit: z qd̄ necessarii
est in egritudinibus acris ppter sincopim da-
re in potu vinum: sed addit: et insipidum est
magis conueniens sup. in hoc casu. z ita cū his
regeneratis p̄babiliter spiritibus sufficiētib?
p toto. ¶ Jam succedit alia intentio tertia de
forti euigilatione virtutis z diuisione ad exte-
riora: inter hec facientia quedam sunt fortio-
ra quedam minus fortia. Inter communia sunt
frictiones extremis fortia z pedum z manuum
constrictio nasi z aurium fortis et vociferatio
satis alta maxime vocando eum p̄prio nomine
z asperio faciei facta cum icru fortis z impulsio
ne cum aqua vel vino: qz ex illo icru excitat vir-
tas ad exterius: fortiora his sunt ligature ex-
tremis: fortiora sunt puocatio sternuta-
tionis imponendo in nares pennam infusam
in acro acuto z imponendo intra nares fursū
bene imprimendo. Nam hoc modo virtus anti-
malis cerebri aliquantulum excitatur ad expul-
sionem nocuenti. z facit acrum sternutationis q̄
est actus multū excitatus z excussus ad ex-
teriora: z sic excitat virtutem: si cum hoc nō fe-
quirit sternutatio erit signū quasi desperatio-
nis. Si hoc nō sufficiat capiatur de elleboro de

condit z pipere longo z insuffletur intra nares
ut alibi dcm̄ est. Supposito etiam forte mul-
tū innat ad euigilationem. z dicit Aui. in fine
capituli opz ipm̄ facere vigilare z q nō loquat
dixit: precipitur vigilare z dimittere locutio-
nes sup. ne dissoluatur in loquela debet euigi-
lari cum modis dictis cū cōfricationib? ita qd̄
cū est timor de paroxismo imminenti ex signis
supradictis: etiam cum est in paroxismo debet
medicus conari ut ipm̄ euigilet z etiam aliqua-
liter loquat sed nō supflue: nec medicus illi di-
cat verba multa: ppter debilitatē spūm. solū
dicat aliqua verba ne videat q sit mortuus. Sz
ipse debet dimittere locutionē. Et dicit Aui. er
in hoc p̄ error aliquorum impudentis medi-
corum q conatur infirmū ad multū loquendū
cum sint euigilari z relenati a paroxismo.

¶ Et p̄dictis q debet fieri in tempore paroxi-
smi sincopis q̄ interio maxime complebat cum
diuertētib? z eadē interio erat in tremore for-
tissimo: qm̄, s. rāta est lesio in corde qz nō fiat
submersio pulsus: tñ aliq nō possunt loqui: et
fit cōtractio manū fortis z violenta: z rāca
dem interio habetur in illo casu sicut in sincopis
p̄fectis in alia spēs tremoris non adeo vehe-
mentis alia generalis debetur dicta. ¶ Ueniē-
do igit ad dictā: dicta gñalis primo p̄stir i eni-
tatione oim̄ causaz potentium ad has disposi-
tiones adducere p̄cipue in euitatione acris no-
centis ut corrupti z venenosi z male qualitatē
z grossi z turbulenti: z in euitatione aeris mul-
tum calidi z multum frigidi. cū tales oēs aeris
cōstōues ut dictum est in causis ducant ad has
disposiōes. Eligatur ergo aer fm̄ nām tremoris
faciens ad cōtrarium cause ipsius: ut si cā tre-
moris vel sincopis fuerit mala cōplexio cala est
garur aer frigidus: z in hoc maxime aduertatur
qz electio aeris maxime innatur: immo dicit Aui.
in cura tremoris cordis calidi. Et ex his quibus
innatur habens tremorem cordis calidi est per-
mutatio ab aere suo. i. ipsum conseruante ad ae-
rem frigidum: id em̄ reducit ad sanitatem sup.
alio pax ad hoc cōcurrentibus: z idē intelli-
gitur de tremore a cā frigida: qd̄ pmutetur ad ae-
rem calidum: ad quem si non pōt habiliter fieri
mutatio artificialiter alteretur ad calidum vel
ad frigidum stabellando z itroando cameram
cū aromaticis frigidis in cā calida ut aqua ro-
sata vel violis vel nenufare ponendo aliqd̄ de
vino aromatico ad penetrationē maiore dicto-
rum. Et hunc casū. posuit Aui. in cura tremoris
calidi cū dixit. Et stude ut sit aer infrigidat? vlti-
ma infrigidatione: z ut sint rozationes z odo-
ramenta aromatizata cū camphora z sandalis
phria. Et addit: z non est malū ut rozetur aliqd̄
super ea vini cū tanta qritate q aromatisatē
eaz penetrare faciat ad cor. Valent etiam asp-
siones p cameram solū aromaticoz frigidoz ut
violaz rosaz nenufaris salicum vitis et hmoi.
Alij ponunt folia citri inter frigidā: non reperi-
claram decisionem vtrum sint calida vel frigida
nisi ab Aui. nō certū in cap° medicinaz cor-
dialium. Nā enumerat ea inter calida: alibi nō
reperi: sed valent in calido z in frigido sua aro-
maticitate: z sic de folijs citri non est determi-
natio in alteratione. Credo tñ cum Aui. qd̄ de
cluant ad calidum. Valer etiam suffumigium

Not. cor-
male p̄as-
critantes.

De aere.

No. de fo-
lij citrian-
cafa sint v-
frigida.

Prima pars practi. magistri Ioan. Mat. de grad

factum ex corticibus pomorum macianorum re-
dolentium positorum supra pinas in camera:
et sic de alijs multis supra positis maxime in cu-
ra sode calide. Alterando autem aerem ad calidum
irrozetur camera ex vino maluarum vel alio
aromatico: ut aqua decoctionis mellisse rosii
marini menthe cum corticibus citri cum gario
fi. 2c. et talia etiam in substantia aspersa per ca-
meram: valent similiter hyrcos et radice enule: et
centrum galli et precipue flores eius: potest etiam
fieri suffumigium ponendo species aromaticas
ex costo gariofi. cum modico musci et ambre in
corporatis cum modico rei bentine: et fiant tro-
cisci et ponantur supra carbones viuis eorum: et
sic potest fieri suffumigium cum frigidis: ut cum
sloibus nenufaris sandalis citrinis rosis cum
modico camphore: vel cum corticibus pomorum
macianorum: succus etiam eorum est ad hanc
intentionem dispersus cum modico vini: et sus-
pra has somentationes et odoramenta magis
intendatur: quia talia maxime arringunt visus
ad cor: debet tamen notare quod si corpus esset
pariens dolorem capitis: vel alia capitis graues
dinem: tunc nimis vsus aromaticorum maria-
me fortium esset ad nocumendum ex sententia
afforisti. quinte paricule. Muliebria educit ex
aromatibus calefactio: mulieribus vero ad alia
utilis esset si non capitis grandinem faceret: si
vero complexio sit humida sint aromatica alte-
rantia magis ad siccum declinantia: ut masti-
chus karabe et rose: et si fuerit siccum coniuncta ca-
liditatem: ut sepe euenit sint alterantia frigida
ad humidum declinantia: ut succus pomorum
flores violarum et nenufarum et similia.

Nora.

Nora bñ.

Et non tantum aer taliter inspiratus: iungat
in remittendo tales causas tremorum: immo la-
uare etiam faciem et manus omni die cum deco-
ctionibus aromaticis calidis vel frigidis: et ca-
put interdum et pedes cum dictis aromaticis
multum proficit: et tenere pomum aromaticum
in manu quasi semper odorando calidum vel fri-
gidum secundum indigentiam. Nam dicebat
Aucenna in canonibus vniuersalibus tremor
ris cordis. Et ex his quibus iuuatur habes tres
motus cordis est ut secum sit semper aromatis
cum aliquod ex genere eorum que ei conueniunt
id est sunt eis delectabilia: et ut assidue utat
suffumigatione eorum facta. Sed nota quod dicit
de odoramentis que conueniunt et delectabilia
sunt: quoniam aliqua sunt odorabilia: et sic com-
muniter acceptata et grata: aliquibus tamen par-
ticulariter sunt abominabilia: nam muscus est
illustrissime domine Blanche. d. Ducisse. Adedio
lani domine mee singularissime ut intellexi ad
hominabilis: et ita est in multis alijs: sed de po-
natur vna descriptio quasi temperata ad com-
positionem pomi odorabilis: fiat ut infra. ff.
rosarum sandalorum foliorum citri florum ne-
nufaris et violarum corti cum citri ozimi gario
filari macia. añ. 3. 5. laudani masticia. añ. 3. tres
ambre camphore ana. gra. ff. musci gra. ff. incor-
porantur in mortario cum pistello calido et fiat
pomum ad odoramentum: addendo parum ce-
re si expedit. Utrum autem aer debeat esse lu-
minosus vel ne non potest dari certa regula: ve-
rum in sincopis et in paratis ad sincopim de pro-

**Desc. bona
pomi odo-
rabilis.**

ximo debet aer esse luminosus: quia diuertere
oportet ad oppositum et a centro ad circumferen-
tiam: sed in alio tempore si causa sit dissoluens
spiritum sua subtilitate ut superfluum extrahat
tuum coitus vel fluxus ventris vel sanguinis
per alias regiones: tunc conuenit quod aer ad
tenebram magis declinet pro vnione spirituum
sed si causa sit opprimentis virtutem propter suf-
focationem et constrictionem pororum: tunc aer
ad luminosum declinet.

Circa somnum et vigiliam attendatur quod
licet in paroxismo sincopis et in illo fortissimo
tremore de quo est timor ne cadat in sincopim
subito tunc vigilare est necessarium: tamen in
tremore: et in tempore quietis non paroxismo
sincopis aliquando conuenit somnus. aliquando
est necessaria vigilia. verbi gratia si fuerit tremor
vel futura sincopis ex morbo animalis vel
neno si vel veneno aliter sumpto vel medica ve-
nenosa: vel causa est etiam materialis compen-
ta grossa in via ad suffocationem in illo casu co-
nuenit vigilia ne per somnum profundetur ma-
teria veneni ad membra principalia quorum le-
sione sunt accidentia dicta. Si tamen materia
non sit venenosa et tante quantitatis et frigida:
ira tamen quod non sufficiat facere suffocationem
nem repentinam: tunc conuenit somnus ad di-
gestionem materie. Et de hoc est recurrendum
prima quarti ad ea que scribuntur de feb. sincop.
pali humorosa et etiam duodecimo terapenti.
Si autem tremor sequitur malitiam complexionis
nisi calide dissoluentis somnus nisi stante nifi-
mia membro: in inanitione: quia tunc est offe-
rendus cibus prius: postea dormiat: ita secun-
dum diuersas considerationes debet medicus
inducere: aliquando somnum: aliquando vi-
giliam.

Et sicut dictum est de somno et vigilia: ita qua-
si intelligatur de motu et quiete. Sed motus in-
ducendus tempore necessitatis ut stante mate-
ria grossa prefocantia non debet esse morosus
calis neque laboriosus: sed loco eius debent fieri
frictiones ad extrema: postea ad pectus. prima
et longe secundum doctrinam Aucenne. prima
quarti loco allegato de febre sincopali quod
morosa.

De inanitione et repletionem dicatur quod vtriusque
nimis facta nocet: tamen aliquotiens inanitione
de paucitate cibi est necessaria maxime licet
tertia est prefocans grossa circa stomachum: licet
ut multum inanitus magis noceat cum rales dis-
positiones ut plurimum magis sequantur de-
bilitatem per resolutionem quam per oppres-
sionem virtutis.

De passionibus animalibus bene dicitur
tunc quod extreme passionis semper nocent: ut
extremum gaudium et extremus timor: vel ex-
trema tristitia: tamen quedam earum nocent: et sta-
te in certo casu iuuant et quedam nocent: et
re causa dissolvente gaudium non conuenit
aliquoties tristitia vel modicus timor: iuuat
econtra in causa opprimente et suffocante gau-
dinum est maxime necessarium: letari tamen mo-
derate et bene sperare quasi in omni dispositione
ne conuenit ad vniuscuiusque spiritum iuuat
laudent communiter doctores quod patientia

Nota de
barbe
an
mam
dila
re
vini
cat.

No. verba
Ani. contra
malos pra-
cticos.

De somno
quod

De timore
notetur
placitum

Nota de
dicius.

De somno
benedic.

salutem vel tremorem et huiusmodi debent sibi induere vestes pulchras et scarlatinas in causa frigida: et de spico in causa calida: portando etiam lapides preciosos annulatos in manibus: et ira laudatur etiam ut frequenter sibi faciat radi barbam: quoniam ipsius raso (ut ex perentia ego cognoui) animam dilatat et multum vivificat: et ita stare cum dilectis et audire nova sibi gratia et recordare de alijs prieris sibi gratis et audire suaves cantus et sonos: talia omnia plurimum faciunt ad anime dilationem et vivificationem: sicut ex adverso dispositiones opposite de portando barbam: induendo vestes nigras etc. sunt ad nocumendum.

Quantum ad cibum et potum stante indigentia cibationis: quoniam neque semper in syncope maxime in principio eius neque semper in tremore sequente resolutionem et dolore: et materia. exempli gratia. cholericis fluentes ad os stomachi: neque multo minus stante plenitudine humorum et materia grossa presocante debet exhiberi cibum et sic illa regula. Accidentibus virtutem dissolventibus illic cibum est dandum: indiger moderatione: ut fuit sententia Galeni. in secundo regiminis ac. commento quadragessimono. ubi arguit multos qui dant cibos et in syncope: et etiam in casu virtutis etiam in dolore. Nam dicit ipse quod adducunt ad mortem. Verum est quod stante syncope aliquid est purandum ut aliquid modici vini: quia in omni syncope est resolutione facta essentialis cum non superfluit quod necessario reperitur in membris: sed illud sit modicissimum: ut. 3. f. vi. ubi malum: sed non de purgatione nec ovis foribilia: etiam si videatur quod pulsus submergetur: quia adderetur ad suffocationem et fieret syncope fortasse quando non fieret multo minus in tremore. Et idem videtur sentire Avicenna. in hac sen. in cura syncope ubi dicit. Et neque cogas ipsum sumere cibum nisi vinum presocatum id est parum vini in dispositione syncope: quod est necessarium. super. tunc parum. Et addit. et plures quidem stultorum medicorum student in cibando eum super. syncope parum vel habentem tremorem de quo dictum est supra vel in proximis mortis sepe fit exhibendo ova cristallinantes: ut dicit quod sit ei conveniens ut vivificet virtutem eius. Ipse ergo suffocant caliditatem eius innatam et interficiunt ipsum: sed quando est necessarius cibum ut in saltu vel tremore vel preuisione syncope: vel etiam in paratis ad tremorem vel propter dissolutionem: et etiam ad debitam restaurationem quotidianam tunc sit qualificatus: ut dictum est medicinalis cibum: ut varietur in calido vel in frigido secundum causam: ut in causa calida de tur cibum aliteratur ad frigidum et in frigida ad calidum.

Sed generaliter sint cibi eorum iocundi odoris et saporis facili digestionis sanguinis generatiui spiritualis ut dictum est calidis vel frigidis humidis vel siccis secundum exigentiam causae.

Et in calido valet panis infusus in vino granatorum vel in suc. lymonum est enim mirabilis

in hoc casu: vel in aceto citri vel in suc. pomorum in acianozum: sunt poma agrestia vel illa que dicuntur supra circa literam. Et dicit Dioscorides quod colligantur in estate: sed communiter in vere colliguntur ut in maio. Alii qui dicunt poma gratiola. Valer aqua ordei et prisana ordei valet buglossa borago spinachia cucurbita citruli lac acetosum de quo extractum est burpium: maxime si non sit febris: et etiam ipsum lac. abstineatur a carnibus ubi virtus sit constans. Si sit necesse dare carnes sint aves minores elixate: raven vel parvi pulli gallinarum et carnes hedi et carnes perdicum in hoc proprietatem habent propter frigiditatem suam et sunt cordiales. Et hoc bene nota propter multos qui sunt in errore de istis carnibus qui ponunt eas calidas. Et tamen Avicenna. in cura de tremore cordis dicit eas frigiditas. Et si iste carnes haberi non possunt: recte siccantur alie carnes ponendo in ventribus de suc. ranch de suc. acetositaris citri ad bulliendum et similibus: et grana granatorum si ponantur in decoctio. multum valent. Valent etiam pisces perrosi in ista causa cum agrestia et in fructibus pira et poma precipue granata citranaguli et lymones precipue.

Si indigentia sit carnum in causa frigida sint carnes caponum autum precipue que nutriuntur ex iunipero ut turdelli columbi: etiam et carnes castrati valent et possunt aromatizari cum gariofi. cum namomo positis in eorum ventribus: et tales carnes omnes et in causa calida et frigida si assentur cum pinguedine pulli tales aves: postea aspergantur in complexionem calida de aqua rosata. et nenufaris cum modico vini: et in causa frigida cum vino aromatico et gariofi. nam tunc odoramentum illius vaporis elevari plurimum lenificat et restaurat etiam si ne comestio: et dicit Anglicana? et credo: stantem parate carnes per viam confusi: quia in corpore debili facilius transmutantur quam masticate. Valent etiam in causa frigida brodium cicerum et decoctio herbarum cordialium ut buglossa boraginis melisse rosmari. maiora. berbonice et similia: etiam sumendo aliquid de substantia earum: et singularissime in casu valent ova sorbilia gallinarum et perdici de quibus dicit Avicenna. secundo canticorum: quod est opio quod tantum nutriunt quantum ponderant. Et Avicenna. in de viribus cordis dicit de eis. Quia quamvis non sint ad confortationem cordis super. immediate tamen recipiuntur super. inter cordiales: et addit ipsum enim super. cor valde confortant vires. videlicet dum tamen accipiuntur ex ovis volatilibus laudabilis carnis sicut galline perdici fassani starn. Addit ista enim vires temperate complexionis sunt et privilegium eis datur dicens. Et quibus tria eveniunt super. singularia scilicet velociter in sanguinem transmutari: et parum superfluitatis post transmutationem reliquere: et est secundum: et sanguinem generare conformem sanguini quo nutritur cor. videlicet subtilem et clarum quod maxime facit ad propositum nostrum: ut addit. propellit ergo secundum ad ipsum. scilicet cor: idcirco pro ceteris nutritivis convenientius est in dissolone in se ipso et diminutione.

Prima pars peacti. magistri Joan. Matthel de gradl.

De potu. materie. sanguinis cordialis. **¶** Potus autē
contenens in cā calida est aqua oz. cū vino gras
matō: vñ vel vñi debile mīrū cū aqua ros. sed
in cā frigida valer vñi aromaticū. Nam ipm z
si sit frigidum actu dicit quidā q cū calcit in
stomaco cito in subam spūm transmutat: mē
brach velociter nutrit. Nam dicit Bal. 2ª affo. cō
mento affo. hōz qui nutriunt copiose zc. q om
nium velociter multū nutriētū est vñi: vbi
tā tremor vel syncopis pueniret ex fluxu colere
citrine ad os stomaci: voluit Bal. 12. terapēice.
Et ponitur a Rabi 9ª particula. q tale debet
esse citrinum z aquosum. sed si hē dispositiones
accidant ex multitudine humorum crudosum
dicit ipse: da bibere patienti vinum calidū au
reum vel citrinum dummodo habeat caput so
re: z hic de dicta sufficiant.

Nota

**Nota ca
nouem.**

**Quare op
pū ponit
in rēriaca
z merida
no.**

¶ Circa digestionē materie ista est regula cum
est intentio ad alterationē z digestionē: per di
gestionem intendendo nō rē pparationē ad ex
pulsionē materie: sed etiā refectionē mate
rie ad benignū que suo excessu in qualitatibus
ledit z facit tremorē vel syncopim: ista est re
gula q in alterando p frigida nō debemus solū
vñ frigidis: sed opz aliqā cōmisceri de calidis
aromaticis: z ita alterādo per calida oportebit
etiā miscere aliqua frigida. **¶** Uñ in mā frigida
alterando fiat alteratio cūz medicinis calis: lz
in casu tali nō sit magnus rimor in applicatiōe
calidoz: nō tñ debent esse talia nimis cala qm
per ea facta ebullitione forte exenderet mares
ria nocēs: z sic magis lederet ipm cor: maxie cūz
ipsum sit extreme calidū in genere membroru.
Et si sit aliqā frigidū respectu medij ppeie spe
ciei: z sic ponit facilius humidū eius in ebulli
tione per medicinā excessiue caliditatis. sicut er
go calida talia nō vltra 2^m vel 3^m gradum. Et si
talita sint in 3^m gradu aliquatū tunc remissa sine
cum frigidis: sunt tñ oia talia si est possibile cor
dialia: lz si nō possint repiri talia cala cordialia
sufficienter apponant alia cala cōmiscendo cū
calidis cordialibus: tñ vt dicitur est in casu: cōue
nit etiā cū dictis calidis cordialib⁹ apponi ali
qua frida remissa z ad vñonē sube mēbri z phi
bitionem exsolutionis roboris eius p calida: z
etiā ad pseruationē virtutū medicinarū calidas
rum ne soluant in trāitu ad cor. Et p sistentiaz
etiā virtutis capz ad cor: lz etiā auctores aliquos
tens ponāt pro hac intētiōe cū istis calis me
dicinis medicinas fridas nō remissas: imo intē
se fridas sed in modica dosi. Nā ponit opz in
tyriaca vel meridato ad hāc intētiōē: et vt
multo tpe seruari possint virtutes medicinarū
calidaz cordialiu fm quā cōsideratiōe aliquo
tens opz dicit medicina cordialis. Et talia ca
lida sepe supra dicta sunt q sunt simplicia. Sed
vltra ea calida cordialia a iuniorib⁹ doctorib⁹
reperte sunt aliqne medicie cordiales q tpe an
tiquoz fuerūt ignote: z sunt bezartice precipue
in pestilētis z in vermibus vt tormētilla dipra
mus pimpinella z herba turcha: z qdā dicitur
detur infusa spēs scabiose z quedā hmodi: sed in
cōpositis digestis z alteratis: z in cā frida
sunt tyriaca antiqua meridatū diannus⁹ dul
cis z amar⁹ diāba z cōfectio de xyloaloe conse
ctioes de hieris. Inter syrupsos valer syrupus
de citro vel coricib⁹ eius syrup⁹ de bizāris sy

mpus cōpositus z acetosus vel nō acetosus. in
mā viscosa vel nō viscosa: syrup⁹ de epichimo:
syrupsos de thimo: valer aqua buglosses melisse
z rōsmarini z enule. **¶** In calida aut vbi intē
dis infundare opz habere spālē calā. q non des
bēt in totū poni medicie fride nisi cū admixtio
ne calidoz aromaticoz: vñ in alterādo cōplonē
calidā cū fridis dicit Aui. debēt cū medicis fri
gidis alteratiuis cōmisceri aliq cala: z nō est vñ
sum ab antiqz dicit Aui. in cōpone medicinarū
frigidaz ad alterandū cōplonē calidā cū fridis
qñ ponant aliqua cala: z adducit rōnē: q si sola
frigida ponerent quis in corde remittat malis
tia cōplexionis cordis: z sic sequit inuamētū: tñ
in spū sit nocumētū ppter quē spm cor creatū
est. nā cū spūs sit suba passibilis z rara cala na
turali calitate sequit facit nocumētū in eo nō
si sint mixta aliqua cala. Et est alia rō ex pte dis
ficularis penetrationis vel facilitatis. Nā me
dicine frigide p qualitatē suā solē phibere pe
netrationē ppter poroz clausione: et ex pte sub
stātie z qualitaris cū multre eaz sint stipicead
q phibendū vt possit medicina ad mēbra p
funda vt ad cor puenire opz aliqua cala cū frigi
dis ponere: z id dicit ipse q illi q remouerūt cro
cuz a trociscis cāphore blasphemauerūt pmos
z fecerūt trociscos cāphore pauci inuamētū q
uis ipm igno: et hoc idē declarant Zonitatio:
in dīa ppiat: etiā de mēte Aui. z p intētiōē
ad virtutē z ppter pte lesam q talia frida sunt
cū calidis miscēda: tñ ex serie ordinatoz p Aui.
colligit expse q lz talis cōmixtio sit fēda: tñ in
casu vehemētis inflāmatiois aliquoties debet
poni pura frida sine calidis: vñ dicit Aui. in ca
nonib⁹ vñbus tremoris cordis: z opz vt sint in
aromatico eius: q lz cordis tremorē calis vñ
centia rosa z cāphora z sandalū z olea frida cū
parua pmixtione aliaz medicinarū subtilis ca
liditatis sicut paz mulci z croci z garo. vt dicit
regula superior: sed faciēs exceptionē addit. nō
si mēta trāsgrediant res: tñ cū sis pterua frigi
dis sup. puris. Vbi videt inuere q vbi fuerit
magna excellentia in calitate ibi opz exhibere
pure frida: et i cura tremoris cordis calis: postq
a pñ⁹ posuerat alterationē nō debere fieri cum
pure frigidis. postea dixit: q si res fiat vehemēs
z inflāmatio da ei ad sorbēdū aquā fridā et ac
nitis mixtā cū aqua ro. dando sorbitionē post
sorbitionē zc. ita q exhibuit pura frida: z nō
posuit aliqā calidū cū eis. Quam est q posuit
calā. q iste medicine paulatim dentur ne subito
occurru istoz frigidoz fiat lesio: vñ phibent ca
lida stāte vehemētis caliditate: sed tales calis
extreme caliditatis sunt raro cōtingentes: sed
qñ fuerint cū excessiua caliditate stat lartudo
mearu z virtus anara ad attrahēdū medicas
fridas: vñ pñ sole medicine pñt esse ad cor: debi
te puenire: tñ vbi fuerit virtutis debilitas mul
ta dicit q bonū est addere cala ne ppter excessi
uā frigiditātē frigidoz fiat extincio calitatis:
tunc tñ modicū sperat de cura: q nō sum secū
rī q virtus possit facere separationē inter medi
cinā calidā z frigidā: sed stāte virtute for: si sepa
rat vñ frida z applicat cordi calo: z pauca ca
lida spirib⁹ ad pforationē eoz: z ita videt
innuere q qñ est virtutis pstratio nō debet pu
ra frida dari lz id recte vbi sit cala complo pura

Catho.

**Nota b⁹
canon.**

**Nota q
triplex p
reperit
opium.**

Nota b⁹

**Nota p⁹
Aui.**

**No. canon
nem.**

deberent frigida: sed ppter timorē extinctionis virtutis nō. Et infra dicit qd si magna esset inflammatio ita qd timeret de apostematione dñi sumi 4° pars. 3. vni^o mādragoze. 3. 5. opij. Sed nota qd in hoc vñ duplex defectus p^o qd medicie qd sunt eleuate in gradu intēssio: i. friditatis aut caliditatis de his minus dñi poni in dosi. i. dñi dari in minori dosi: qd de his qd sunt min^o eleuate. Et igit opij sit frim in 4° mādragoze in 3° non apparet qd debeat poni plus de opio qd de mādragoze: cui^o oppositū facit. 2° videt dubitatio qd posuit. 3. 5. opij: qd in 2° casu. dicit Aui. de opio nō dñr nisi duo dauidi. i. grana. xvj. opij qd nō sunt. 3. 5. infra ad mediū capli dicit: cum intēdimus resistere catarris pōt dari ad qdritā tēlenticule: tēlenticula nō est. 3. 5. vt p^o. C. Gen rili ad hāc difficultatē respondet dupl^r. p^o qd opij est triplex qd dam est opium qd sitet resu datione capiti papaueris nigri egyptij sine coligif: t. illud est fridum maxime. Opis qdā sit p extractione succi capiti papaueris nigri: t. illud est debilius: t. est mādragoze frigidius. 3° est opij qd sit ex succo lactuce agrestis: t. istud forte est debilius mādragoze. Ideo qd dicit. 3. 5. opij forte intellegit de 3° opio. C. Vel aliter dicit ipse qd medicie alteratine vt sunt altera tiue non hnt designatam dosim. Adedicine aut euacuatiue soluentes sunt hñtes doses: vltra quas nō debet accipi vt agar. 3. 5. in substantia nō vltra. Adedicine aut alterantes seu alterati ue debet exhiberi fm qualitatē discretie remon nende. Et si alqñ ponit doses in medicinis al teratiuis: ponit eas multū differētes vt. 3. dñi est de opio de mente Aui. differēt vbi posuit eius doses ppter diuersas intēssioes. Varietas ergo dosandi in alteratiuis declarat qd nō est p cisa dosis in eis: vbi maior est discretia debet maior dosis offerri fm medicie intēssione. Unde opij dñi. verbi grā. ad intēssionē alterationis nō hñ dosim pñiam. Sed qñ offert ad alias intēssiones vt ad phibēdū catarrū vel in medicis copositis ad cōseruandū virtutes eaz: tunc hñ dosim determinatā t. dñi dari in. modicissima do si: vt duo vel tria grana nō vltra ad sistendū cat arrū qd nō intēdimus malā cōplōnē remouere sed solū sistimus ipz catarrū. Nec distinctio nō mihi placet simpl^r: immo parit ptabile instan tiā si cōsiderabim^o: sed nō curo sed est standum in prima. C. Ad scdm dicit Bē. qd quis medicia sit magis eleuata in gradu: nō tñ ppter hoc semp in cōpositiōibus dñ minus exhiberi de ea: i. nō mo aliqñ totum vel plus: vt si dabis. 3. 5. sirupi violati vel sirupi de endiuia: t. cōprehendis qd nō sufficit ad debita alterationē: dabis postea sirupū de papa. t. hoc qd pstat qd tāta est resisten tia ex parte passi qd non sufficit primo remone re talē cōplexionem: t. ideo opz tunc addere ad fortiozem. Et ideo Aui. voluit innuere qd qñ de deris quartam partem. 3. mādragoze t. nō fue rit satisfactum intēssioni medicie: tunc andere mus vsq ad. 3. 5. opij: semper tñ cum eo pona mus aliquod aromaticum confortans propter vbi sit virtutis debilitas. C. In medicinis igit alteratiuis ad frim mirtis cum calidis vel non mirtis fm diuersas inten siones sit regula etiam in casu vt elegantur cor

diales: t. in hoc vñ sirupus ros. sirupus vio. siru pus de granatis: sirupus de ribes: sirup^o de ber beris t. de nennifare: t. vbi non est necessitas tan te extinctionis: vñ sirupus de bizantio: singula riter valent troscisci de camphora. t. possunt ex hiberi cū aquis appropiatis: vt violaz t. rosa. endiuie acerosae lupuloz boraginis nennifarie hñmōi dosando fm consuetudinem: t. dando. 3. 5. 5. vel. 5. sirupi cum. 3. iij. vel. iij. aquarum. C. Circa autē etionez mae est etiam obseruanda regula quā ponit Aui. in canonibus vñb^o in cu ratione cordis: est qd opz qd sit veloz studiū in curatione eius cum medicinis ita qd inuentur absqz errore vltime: vt etiam supra allegatū est. Nam cum tales egritudines cōfirmantur vplez rūqz nō recipiūt curam si etiā committat error in medicinis in curādo t. communicetur cordi nocumētum tale vplm sit inco: rigile: qd nocu mētū cordis qd est membrum sublimius t. alijs pncipali^o nō pōt ab alijs mēbris releuari cum sint reliqua mēbra a corde depēdētia: ideo ma xima cautela habēda est in curatione ei^o ne cas dat error. C. Secda regula est Aui. Cū in oimate riali nocumēto cordis fert auxilium cū euacua tiuis t. in sanguinea cū flōmia pncipaliter t. in materi a humorali cū medicinis appropriatis. 3. in etione que pcedit cursu flōmie magis debe mus festinare qd sup. in euacuatiōe cum medi cis: tñ qd vplm repletio cordis nō est nisi ex sū gnine aut vapore a nocumēto: quozum duozūz nō liberat flōmia basilice dētre in sanguinea: t. sinistre in vaporali. Etia qñ in etione p flōmiaz stāre eius necessitate vel cōueniētia pñcif cura tio sine alio medicamine si subito fiat vbi sit tar def humor sanguineus aliquoties putrefit: et conuersus ad nām alterius humoris sit postea indigētia alterius euacuatiōis cū medicina: etiā flōmia in casu magis valet: qd nō oz in flō mia nisi vt pcyderemus t. oberuemus vt nō su pfluat ne cadat virtus. In reliqz autē medicis euacuatiuis nō opz hoc solū pcydere: 3. oz vt eis associētur medicie cordiales qbus deferā tur virtutes medicinarūz solutiuarum ad cor: tñc ē qd medicie etatiue a ppetate vplm p ricipāt qualitate venenosa contraria cordi: t. sic in casu nō oz vt eis miscēā cordiales t. ryras cales pfortātes cor faciētes in corde fortitudi nē cū ppetate qd est in eis: talis pmitrio nō est pcyderāda in flōmij: iō magis festinare debe mus ad flōmiaz: qd si fieri debeāt regulētur fm casu. supradictos de electione venaz t. pitate sanguis extrahēdi. C. Et si sint exhibēde medi cine solutiue applicentur medicie cordiales ad medicias solutiuas calas vñ fridas fm erigen riā: t. tales sint appropate ad hñozes etia dñoz etia dñoz appropatas particularib^o mēbz etia dñoz vt in er^o. De solutiuis colam sunt mirabola ni citrini pruna tamarindi succus ros. t. eozū re cens insulio māna cassia. De solutiuis flegma sunt kebuli t. emblici t. agariens. Et de soluti uibus melēcoliam sunt epithimus lapis lazuli lapis arme. mira. indi t. bellirici. Et de soluti uib^o humores adustos sunt sene t. humusterre. Et er mundificantibus sanguinem sunt capill. ve. lupulus cicorea t. endimaz melissa: vt sup^o a dicim^o est: mundificat vaporem vel fumum a sanguine t. a spiritu. C. Et sic stante indigentia

Nota

Medicine
soluentes
cholerae.
Medicine
soluentes
flegma.
Medicine
soluentes
melam.
Medicine
mundifican
tes sangui
nem.

F ij

Prima pars practice Joan. Matthel de gradl.

solutionis particulariū humoꝝ possum? ex eis
facere medicinas solutivas fm̄ modos sepe sus
pradictos vt in colerica exhibendo. 3. i. 5. māne
cum. 3. 5. succi ro. & aquis endinie. & cicoreyl de
coctionibus cordialium frigidōꝝ vt violaz ace
rose & hmoi. Et ita dico infundendo agar icū in
flārica in aquis buglosse & mellissevel decoctio
nibus cordialibus calidoꝝ de qbus supra. Et ita
correspondenter in melia & in adultis semp addē
do medicinis solutivis aliquas cordiales cali
das vel frigidās fm̄ exigētiā q̄ cū aromaticitate
& simplicitate p̄forant vt p̄hibeatur calor vlt̄ spi
ritus ab ex solutione: & q̄nis cōpleatur in tērio
digōis & eiōis mā peccante p̄ essentiam cir
ca cor. Qd̄ si fuerit p̄ctm̄ ex p̄te cōitatis dice
bat Aui. in cā. vltibus tremoris cordis: & nō sūt
cōtēntus in abscondēdo cām sup. a mēbro cōicū
te malitiam cordi absq̄ cōforatione parientis
immo opz cū hoc vt arrendas ad cor cū medi
nis cordialibus ita q̄ sit in tērio mixta ad mē
brū mandans & ad membrū recipiens: & in hoc
regulabis curationē digerendo & cōfando mān
a mēbro cōicāte fm̄ exigētiā & disponēs mān
t mēbro: sed qm̄ vltm̄ sit cōitas ab ore stōi p̄o
pter vicinitatē dicebat Aui. si tē mā grossa vi
siosa q̄ opz vt curet vomitū post cibū & post ac
ceptionē subtiliantū noꝝ sicut post acceptio
nē succi raffani in orimelle: postea fiat vētis so
lutio post ipsas cū hieris magnis ad declaran
dum q̄ mā nō semp cū vomitū educitur si fuerit
grossa: & tunc opz post vomitū dare solutivum.
Sed dicit Aui. si fuerit p̄pter coleram mordica
riam sup. fluentē ad os stōi curet cōforando
stōm cū rob fructuū puta cydonioꝝ & granatoꝝ
& interius sumptōꝝ: & ēt exterius ori stōi appli
catōꝝ. Qm̄ nora q̄ laudar vomitum in flārica &
nō in colerica: q̄ cū mā colerica vt multum sit
fluens ad stōm si inducere vomitus artrahere
tur magis mā colerica ad stōm: & sic sequēnt ac
cidentia de tremore vel saltu cordis: vñ melius
est cōforare & p̄hibere ne stomachus recipiat. Si
in mā flārica p̄cipue cū fuerit narans circa os
stōi p̄uenienter pōt exhiberi vomitū. Et licet
Auer. 7. colliger. in tali casu nō videat cōfenti
re ad vomitū: q̄ vt vult de p̄prietate vomitū
medicīne est stimulare virtutem plus eo qd̄ fa
cit humoꝝ efficiēs sincopū abs non duceret ad
vomitū: & sic addit in egritudine dicatur tēnē
do partē cōm medicōꝝ q̄ aliqui vomitū con
uenit: sed ipm̄ d̄ esse leue & non multū lesivum
oris stōi p̄pter cām suam: & non est vera p̄posi
tio suavlt. f. de p̄prietate vomitūne sit & c. immo
aliqui sufficit ad p̄uocandū vomitū solum
relaxare contentū oris stomachi: & debilitā
do eam cum quadam abhominatōe sicut sit
in ponendo pennam iuticrā in oleo intragut
tur: vel exhibendo aquam repidam cum oleo cō
muni & hmoi leuia.

de curati
onis ab
parte ca
psule cor
dis.

Et si cā fuerit apa capsule vel fuit p̄m̄ ei? in
corde: tunc maxime conuenit flōia: qd̄ dicit. A.
q̄ si aliud adiunget ip̄z tunc flōia basilice sup. est
optimum remedium. Et addit: & q̄q̄ speratur
eius enasio cum flōia arterie in inferiorib? cor
poris. Et nora q̄ signanter dixit in inferiorib?
q̄o: p̄p̄is: qm̄ l3 flōia arteriarum immediatius
respicit cor: q̄ venarum: q̄ tñ arterie p̄pter mo
tū continuū si stōmantur difficillime cōfoꝝ

lidantur si sint magne: in inferioribus aut cor
poris partibus arterie sunt minores: vñ sperat
magis de p̄solidatione: cū hoc etiam magis di
uertunt a corde. Et sit etiam curatio cum alie
rantibus exterius applicatis extreme etiaz fri
giditatis vt epirhimando cor & pectus cū frigi
dis dicit Aui. cum nune & camphora. Idem intel
ligatur de extreme frigidis reliquis q̄ opario l3
non sit regularis: q̄ extreme frigida acru & pos
tentia sunt pectoris inimica: vt supra fuit dcm̄
rñ coacte in hoc casu p̄pter imminens periculū
mortis si apa confirmetur sicut fieri expedit: nō
rñ cum extrinsecus applicandis: sed etiā interis
secus sirupis confectioibus decoctionibus et
similibus & cum odoramentis & c.

Et si cā fuerit v̄tostitas arrendēdū est extrin
secus & intrinsecus cū cordialib? calefaciētib?
dissolutivis v̄tostitatis maxime cū doronicō ci
namomo & aniso & epirhimatibus appropriat
factis ex aqua mellisseu vino aromatico & am
bia parum vel musco apponendo tñ aliq̄ con
fortās fm̄ vt aquaz ro. vel sandalos citrinos p̄
pter timorem ex solutionis & virtutis membr
medicinarum.

Et si cā fuerint vermes intendendū est cū cor
dialibus appropriatis vermibus inter efficientibus
calidis vel frigidis: vt cum spica doronicō ro:
mentilla dipramo & myrha: de medicinis calis
dis vt reubarbaro & de medicinis frigidis vt de
bolo armeno terra sigil. spodio cornu cervinis
& similia.

Si aut cā fuerit assumptio veneni: p̄mo cum
debilitantib? veneni & p̄tentiā stōi vt molli
ficatibus vinctiois inducētib? ad vomitū
vt cū aqua repida & oleo vel buryo mixtis: post
ea exhibēdo terra sigillatā: q̄ de p̄prietate tra
imprimat vt veneni vomitū educat: deinde fa
ciendo r̄p̄iacas appropriatas fm̄ varietate vene
ni fm̄ tradita ab auctorib? & Aui. 6. 4. quari.

Et si fuerit odor vel inspiratio aeris feridiv
venenosi est fugiendū ad cōrrarium & est v̄tēdū
cordialibus odoramentis calidis vel frigidis vel
temperatis fm̄ doctrinam supra dicam: et ita
discurratur ad reliquas cās per viam cōitatis.

Item succedit alia intentio de cōforatione
tremorione malitie complexione inducēte: que
completur cum his que dicā sunt supra ex par
te maxime aeris: & etiā cū alterantibus medi
calibus applicatis intrinsecus & extrinsec? ad
oppositū ducētib? vt in cōplexione calida ex
hibēdo ad sorbēdū sirupū de ribes sirupū depo
mis sylvestribus aromaticis: de qbus supra de
acetostrare citri: & his similes cū alijs frigidis si
rupis: vt de endima & aquis appropriatis: in
cā frigida sirupum de pomis compositum siru
pum de citro cū aquis appropriatis. Et etiā
via cōfectionum in cā calā zucay ro. singulr cū
troscis camphore & violatum & diabolagina
rum: & in cā frigida leriscano. Rasis & diamicū
rum: & in cā frigida leriscano. Rasis & diamicū
dulse confectio de gemmis & c. & r̄p̄iacas & met
darum sunt ad hanc intentionem: maxime vt vo
luit Aui. & diambra filr. Et sit elharū ad istā
intentionem singulare q̄ vlt̄ cordialitatem: cuius
nificat colorem & rectificat digestione: cuius
descriptio est: vt infra. R. rof. rub. 3. vj. ciperi. 3.
v. garioflorum mastice spice affari. añ. 3. iij. ci
namomi: zerumbet croci. ana. 3. tres. macia:

De curati
onis a
veneno.

De curati
onis a
veneno.

p̄p̄ri re
mediū ad
loquelā re
cuperādā.

Et si cor
disale dñi
Gradl.

fardonijs nucis inde nucis musca. añ. 3. j. terā
tur & misceantur in sinu terendo: deinde coque
dus est rotulus unus emblicorū cū rotulis. r. aq
donec remaneant tres: sed emblici debent esse
nouī & deinde colent & in colatura addantur pe
nidiorum rotuli. ij. & coquant donec inspissent
ad modum electuarij: deinde pōde sunt in eo
medicīe alie: & agitando est totum cum ligno
de salice amplo donec mittio fiat equalis: de
de reponētur in vase vitreo: & dosis est quolibet
mane ieiuno stomacho aū. f. nā hoc est valde vi
le & ponitur a Rasi 7° cōrni. ¶ Valer etiam sin
gulariter in cōfortatione cōfectio Edeiliatoris
differētia. 19. 6. cū queritur vtrū in cura morbi
calidi cordis cōperant calida: que cōfectio: vt
dicit in ore cordis passiōe calida seu frigida po
test administrari: de qua probando ex ei⁹ excellē
tiam cuius efficacīa mor adhibita restat sensus
que aliqñ vt est administrat interdū cum bono
vino muscatellino vel alio cū opus sit celeriter
virtutem cōfortare ita vt teratur in vino: tunc
est melius q³ l3 hac velocius penetrat aliqñ dū
bus partib⁹ vel pluribus medietati zuc. ros. ad
miserunt vel boraginarij cū virtus nō fuerit pro
strata & discrata fuerit calida: vnde in hoc casu
caueatur simplex ipsius vni⁹: & minor proprie
in illo qui fuerit subtilioris spūs & laro⁹ pozorū
rum cū naturam cogere celerius exhalare: cū
insignis: qñ corpus odorosius reddat incus
cum alaci deducit facie crebriorē vira etiam re
cedente: cuius quidē hec est permixtio succi po
mozum dulci⁹ depurati: in alio habet succi bu
glosse depurati. añ. 3. v. al. añ. 3. j. dozonici cor
ricum citri folio⁹ boraginis ros. rn. been al. et
ru. coralloz ru. limature eboris. añ. 3. iij. spodi
macis gallic. musc. karabe ossis de corde cerui
sandal. rn. añ. 3. iij. se. basilicoms: folij myrtilloz
melisse: coriandri: cinnamomi: galage: zedoarie
spicē nardi: ligni aloes: sere minutatiz icile aut
combuste modici croci: oim añ. 3. ij. oim mira
bolanozum añ. 3. iij. berilloz: smaragdoz: hya
cintioz fardoni⁹ saphyroz: granate. añ. 3. j. mar
garitaz al. 3. iij. argenti: auri limatoz. añ. 3. ij. 3.
ambrez cāphore. añ. 3. v. musci. 3. 5. fiat electua
rium arte & ingenio ozi laudabile. ¶ Et addit
alind remediū & etiā pōmptū: & p⁹ie cū quis
piat extat castoreū macis & crocus simul trita
cum vino laudabili & ore aperto in illud dedus
cta. Et nota q³ ista debent teri & exhiberi. 3. j. cū
vino odorifero nā quodāmodo reuiscere facit.
¶ Strante aut complerione calida & debilitate
corporis ex se. maligna vt in pestilentiali valēt
3. ij. succi pomoz dulci⁹ clarificari vel acetosoz
3. ij. succi pomoz dulci⁹ clarificari vel acetosoz
milita stare inflammatione cū pulere hyacintoz.
¶ Fecit etiā Ben. cōfectionē ad hanc intētiōez
vt infra. ff. margaritaz. 3. j. hyacinth. 3. j. cin
namomi: garioff. macis. añ. 3. ij. limature auri &
argenti. añ. 3. j. 3. j. zucchari al. lfr. j. distemperetur
cum aqua ro. 3. vij. fiat cōfectio in tabulis vt in
mosellis. ¶ potest etiā fieri iulep. ad eandem
intentionem: vt infra. ff. a que ro. succi pomoz
acerosoz: succi citroz depuratozum aque bu
glosse. añ. 3. ij. 3. j. suc. al. lib. 5. fiat iulep: qd p⁹ertin
ctione sita etiam plurimū valebit. ¶ In causa
vero frigida & si infinite quodāmodo repenat
descriptions electuariorū pōnā vnam Berardi

de Solo que videtur esse singularis: & sit vt infra
ff. margaritaz elec. 3. j. dozonici romanib⁹ been
al. & ru. 3. in. al. cinamomi macis galage. añ. 3. j.
garioff. cubebe flozuz buglosse & melisse. añ. 3. j.
sandalozum citri sicci crudi grana rinctozū li
gni aloes storacio calamite. añ. 3. 6. radici bu
glosse. 3. j. croci. 3. j. corticum citri conditi. 3. j.
cōserne boraginis & buglosse cōserne flozum po
mici citri. añ. 3. ij. liqui. rase. 3. 5. cādū. 3. r. carniū
vuarum pasularum bene pinguiū. 3. j. aque bu
glosse aque melisse succi pomoz dnl. bene depu
rati aque ro. añ. 3. j. ambre. 3. j. panis zucchari
lib. 5. fiat electuariū. ¶ Nolo omittēre vnum
singulare qd ponit Rasi in suis affo. cuius scriē
referant dicit: vir quidam de syria: habens sine
causa. f. manifesta extrinfeca & timorez cordis
tremorem accessit ad me & inter medicinas mī
hil inueni tantum cōtulisse quārum cōtulerūt
carnes ancipitris cocte cum succo maiorane et
vino albo subtili: & inuēti cor⁹ eius oleis odo
riferis & restitutus est sanitati p⁹orsus. ¶ Re
stat ponere epithimata exteri⁹ cordi applicāda.
In cā igit cala fiat epithi. vt infra. ff. aq ro. 3. iij.
aque nenufarij & violarum. añ. 3. j. aque buglos
se & vini. añ. 3. j. seminis acetoz corallozum albo
rum sandaloz citrinorum & alboz ossis de cor
de cerui. añ. 3. 5. fragmentoz cordialium hya
cintij smeragdi & granati. añ. 3. j. de his cum
gra. iij. croci fiat epithima. ¶ In causa frigida
fiat epithima: vt infra. ff. aque melisse & bug. vt
succu melisse & bug. añ. 3. iij. vini al. aque ros. añ.
3. j. vtriusq⁹ been dozonici zedoarie ligni aloes
añ. 3. j. gario. 3. j. ambre ossis de corde cerui. añ.
3. j. margaritarum sere crude. añ. 3. j. misce.

No. histos
riam.Epithima
cordiale i
cā calida.Epithima
cordiale i
cā frigida.

¶ potest etiam cum floribus violarum & ro.
et similibus facere sacculos appropriatos ap
ponendo alias medicinas calidas vel frigidas
secundum exigentiam sacculos estuando sine ca
lesaciendo supra lapidem calidum vino aspers
sum & superponendo pectori in medio eius des
clinando ad partem sinistram. Et sic fit finis hu
ius capituli de cardiaca passione cui⁹ dei laude:
& consequenter huius prime partis.
Finis prime partis.
¶ Illustissime & excellentissime princeps dñe
mi singularissime &c. posteaquam sine autoriz
tate licentiaq³ tua ab assistentia incl⁹tri filij tui
lhermeris & aliozum hic tuozum etiā pro vifen
da maiestate tua in p⁹esentia: qd mihi iocūdis
simum esset: istuc accedere non l3 secundam par
tem operis in nonū Almafiois meo vigilis et
labore multo lucub⁹atā: quā superioribus pro
tine annis amplissimo nomini tuo dedicauit:
nūc feliciter expeditā p⁹eco: libens p⁹ hūc p⁹stan
tem doctozē nomine meo suscipias: & ita susci
pias vt inde illustrari & nullas invidentiū tene
bras formidare possis. Qm̄ teste magistro sniaz
in p⁹emio: Omne eloquij sermonem calumnie
atq³ cōtradictio in emuloz semper fuisse obno
rium affirmat: qñ dissentientibus volūtarum
morib⁹: dissentientes quoq³ sit animoz sensus.
Ne igit id mihi accidat: qd brō lheronymo ac
cidisse legit⁹: vt de se loquit⁹ in p⁹logo Eide: cum
dicit. Inuidozum studia omne quod scribimus
reprehendendum putant: & interdum contra se
cōsciētia repugnāte publice lacerāt qd occulte
legū: intm̄ vt clamās cōpelleret dicē. Libera
f iij

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

animā meam a labijs iniquis et a lingua dolosa. Si tamen a te quasi diuino principe cōcurrere quoq; prestantissimo in orbe terrarū hphiscorū: nō iudicio hoc opus meū approbari fuerit: nemo cerre erit qui quod ipse probaueris collaudare non compellatur. Hic deo duce benevalēt omnes tui. et ita valeat excellētia tua cui in perpetuum me commendo. Et Papiā die. 9. mensis Octobris. 1471.

De cholirica passione. Cap. j.

Cumq; dolor aut punctio et tristitia alicui superuenerit: affuerintq; cum ea vel post eam vomitus et ventris solutio: aqua calida multoties in potu tribuatur: et si adhuc perseverauerit vomitus et ventris fluxus: aqua calida iterum detur: sed ab ipso passio. Cum autē egritudo quieverit: balneum ingredias eger in quo p. j. boze spacium moretur. Egressus autem de balneo leni alatur nutrimento: deinde dormiat. Sed si vomit et ventris solo vehemens fiant: et symptomata terrefaciētia superuenerint: non tū est timendum: immo cū me dicaminib; que ego nomiabo succurrēdū. In principio itaq; troisci de olibano cum aqua et niue et rob granatorū dentur semel. q. iterū sunt etiā dādi si vomitus non cessauerit. Duo quoq; adiutoria et core in suprenis partibus ligentur. Et aqua niue infridata super crura et pedes fūdatur et in ipsam et mittatur. Venter quoq; ex sandalis rosīs cāphora galia aq. ros. spersis epitimetur. Et pānusa aqua ros. in niue infridata ifusus de super ponatur: q. postq; tepescit fuerit est remouēd; et alius vt prius de super mittend;. Ad potandum aut paulatim tribuat vinū vt tus tēperatū cū rob granatorum: et quando vomuerit iterū tribuat. Panē quoq; in succo granatorū ifusus cogēdus est sumere cū vino comedere: q. si vomuerit iterū dād; est ei donec q̄scat. Qd si syncopis superuenerit: mūscum cū vino dare quētiēs est: succus carnis bedine et pulline cū pauco cydoniorū succo et vino mīxtus in potu est tribuēd;. Pulli p̄terea assādi et anares ipsius discerpendi sunt. Tbus etiā dādum est vt mastice ipm paulatim traiciat: et postremo bolū coraseni cōditū cū campbora tribuatur. Quicquid aut

de huius passionis cura nūc vsq; dixim; nec vomit; sed et stomachus cibū recipiat fieri cōuenit. Postq; vō stomach; ipm; recipe poterit: nutriend; est eger et parū vini veteris in potu sumat bñ redolētis et dōmire incipiat. Troisci de olibano ad vomitū dandi. R. boli coraseni thuris: amborū añ. 3. r. cubebe cardamomi: amborū añ. 3. ij. j. campbore galie. gar. ofum añ. vj. 3. vniū: fiant troisci pondere aū. j. bi enim vomitui multum conferunt. Rob de malis granatis succus malorum granatorum acetosorum sumantur et per noctem vnam aut amplius dimittantur donec quod grossum est in fundo residat: et deinde coquatur et dispumetur donec iulep similitudinem habeat: in quo ab igne deposito: ad buccam calido menthe viridis stipites mittantur: et in ipso permanere permittantur quousq; infrigidentur. Cumq; infrigidatum fuerit extrahantur ad cuius similitudinem in syrupus de cydoniis et syrupus de malis macianis fieri conuenit. Si autem vomitus bona aliqua inualuerit nimis et superfluerit magis: ventosa stomacho superponatur.

Est tractatum de dispositionibus membrorum animatoz et prius ventris torus superioris: et consequenter post tractatum dispositionū membrorum spiritualium et ventris medij. Jam restat in hoc tertio tractatu succedente determinare de dispositionibus membrorum naturalium inferioris ventris: et ita hic est tractatus tertius principalis huius libri. vbi agitur de dispositionibus p̄ter naturam membrorum naturalium. Et diuiditur tractatus iste in 7. partes principales: quoniam primo Rasis determinat de quibusdam dispositionibus stomachi. quando de dispositionibus epatis in capitulo (Cum quis male fuerit coloratus.) tertio de dispositionibus splenis in capitulo sequen. (Si cum dolore splenis fuerit calidior.) quarto de colici ea et de dispositionibus intestinoz. (Si cum dolore ventris fuerit ipsius constricior.) quinto de dispositionibus vesice et renium vt difficultate vrinē. ibi (Cum vrinā minuitur.) sexto de vermibus que est dispositio communiter constringēs in naturalibus maxime stomacho aut intestinis. ibi (Qui hoc noemento solitus est loqui.) septimo de dispositionibus an maxime de hemorroidibus et fistulis in ano. ibi (Cum sanguis recens sine dolore per inferiorem defecatur regionem.) Prima pars etiam diuiditur in quinque partes fm. 5. capla q. ponit de dispositionibus stomachi attrinentibus: qm p̄o determinat de quib;

bel. rosi
scorum
oliban.

bedario
p̄ particu
lā p̄rio.
Nota.

Nota.

lirica passio in presenti ca. 2. de pfortatib. stom. debile et pnt de debilitate digestione ei. 3. de dolore capite stoi. 4. de singultu. 5. de appetitu canino. 2. ibi. (En stoi debilitas. 3. ibi. (Si cū dolore stoi affuerit. 4. ibi. (En singultus post grossi cibi comestione. 5. et vlt. (En aliq. fas me assidue pariat. 6. pns ca. 2. p. diuisione diuidit in. 4. partes: qm p. declans qd sit cho. lirica pa. p. fig. ponit curā ei. cū nō est multū molesta pa. 2. reddit medicū nō debere esse rī. morosum et cū appetit in hac passione accētia et syngumata terrefaciētia: ponēdo et curā il. lins in pnt. 2. statū de declinatio. 3. ponit descri. ptione quorūda trociscoz et rob cuiusda: vt tro. ciscoz de olibano et rob maloz gra. quas medi. cas innumerant in cura. vlt. in st. ca. ponit vnā curā p. vērōtam qd cū reliq. nō p. vomitus p. hiberit. 2. ibi. (Ira 13 vomit. et r. flux. vērta. 3. ibi. (Troscia de olibano ad vomitū. 4. in fine. (Si aut vomitus aliq. hora inualuerit et c. p. 8. et diuidit in tres pres: qm p. p. fig. de. clarat qd sit cholirica pa. 2. ponit curā illius cū nō est vehemēter molesta in pnt. ei. 3. ponit curā in declinatio. 2. ibi. (Aq. cala in poru. 3. ibi. (En aut egritudo querit et c. De p. pre. dicit. Enq. dolor et pncio alicui supenerit su. sup. stom. et intestina: affueritq. cū ea vomitus et vērta solo: sup. tūc declarat talē dispōnez esse passionē q. cholirica appellat. 6. p. intelligē. na hui. capli et spāt hui. pris ē p. aduerrēdū p. recta cōtinuatio hui. capli cū precedēti: q. p. p. q. q. legitime dubitare quō Ra. b. in dispō. nib. stoi determinat de cholirica passioe in q. cōiūgit flux. vērta. nā p. cōueniētius fuisse determinādū. j. cū loq. de dispōnib. intestinos. rī: sicut et fecit An. q. de cholirica passione des. terminat in 16. terij. in ca. gñali: de solone vē. ris oium modoz: dicit q. p. nō sine grādi myste. rio Ra. fecit hic determinatiōe de cholirica pas. sioe in fract. de dispōnib. stoi cōtinuādo ad c. de tremore cordis et syngopi et nō tardauit vsq. ad dispōnes intestinoz: qm vt statim videbitur in cholica passioe cōiūgit duo vehemētes mo. tus vt mor. vomitus q. est mor. stoi laborioz. et motus diarius p. intestina: q. est mor. intesti. noz: qm motus vomit. est magis laboriozus et tūc ceteris parib. q. flux. diarius: qm ē mo. tus p. naturalē inclinatioe stoi: q. nō est pnci. pal factus ad expellēdū p. sursum: s. ad digerē. dū vbi fluxus diarius est magis in intestinis cōueniēs cū intestina sint ad expulsiōe p. deor. sum depnata: iō cū b. agat de dispōnibus p. ter. nām naturalū membrorū: vt cholirica pa. vt ē includēs vomitū est magis p. nām q. vt est i. cludēs fluxū p. intestina. 6. dicit pncipaliss. est de ea determinādū in dispōnib. stoi q. i. dis. p. sionib. intestinoz: ita fecit et Italya. 7. p. rice. 6. Sed causa quare prius determinādo de dispōnib. stoi determinat de cholirica pas. sioe prius q. de alijs: ideo est qm cholirica pa. alligatiōe hz cū tremore cordis et syngopi: cuz marice: q. in cholirica passione sepe cōiūgitur tremor cordis et syngopis vt accētia ad cū cōse. quētia cū passioe stoi vt stat in lfa videbit. 3. fuit multū cōueniēs vt immedie post ca. de tremore cordis et syngopi debēdo determinare

de passionibus stoi prius determinare de cho. lirica passioe q. de reliq. et sic patet recta cōti. nuatio hui. capli cū pcedēte. 6. Debēdo g. deter. minare de dispōnib. stoi cōueniēs esset ponere anarhomiā mery et stoi vt ē in reliq. caplis an. rius scm est cōrespōdēt: vtz q. dñs. A. 13. ter. rij ca. p. plane et ample posuit anarhomiā hoz mēbroz: sup. naciū b. mibi vt extrēsum facere ser. monē de anarhomiā. Sed vno xbo dicat q. me. ry est via et qdā trāsitus quo trāit cib. ad stom. rotūda lōga p. rēsa a radice liguevscq. ad ostiōi et mery cōponit ex substātijs sicut stomach. et ex carne ligamētali simul cū duobus pāniculo in trinfeco et extrinfeco: et in intrinfeco eoz sunt ex. tēsi villi lōgitudinales q. b. et attractio cibi ad stom. et in extrinfeco villi latitudinales cū villis et q. b. dā lōgitudinalib. et trāuersalib. q. bus inuaf expulsiō in deor. sūz: ita cōplef deglutio cōcurrētib. attractiuis lōgitudinalib. et extri. scia latitudinalib. cōp. essiuis: et ita ē ad actū expellēdi p. sursum pncipalissime cōcurrēt villi latitudinales violētati ad expulsiōe in tunica extrinfeca mery vel stoi cōstituti: immo dicebat An. loco alle. et vomitus qdē cōplef cū tunica extrinfeca sola. q. nā p. p. p. est difficilis q. q. recte debeat intelligi nō est pncis interiois s. ad illū locū recurrat. 6. Spālius g. veniēdo ad textū nfm dicit signāter. cū dolor et pncio et c. ad innuēdū q. nō q. libet dolor manifestat cho. lirica passionē neq. antecedit ad eam. 6. 3. dolor et pncio: qm stat vt multū dolo: granatiuis in pnt. ante vomitū et secessus p. p. reaggregatio nē māerum circa stom. stat etiā cū hoc pncio: q. mae tales vñ sit cholirica passio sunt vñ essen. tialiter acure pūgitine vt cholirice vel false vñ p. p. putrefactiones facit acutē: et hoc vplm vt. j. magis videbit in qd nois et qd rī cholir. ce passiois et in causis: vñ nisi cōicētur postea vo. mitus et fluxus vērta nō d. dici cholirica pa. s. h. his simul adiūctis tūc cōplef dispō cholica: p. inde dicit. Enq. dolor et pncio alicui supene. rit. f. circa stom. vt. 3. exponeba f. talia sunt fig. p. prima cholice passiois. p. oide addidit affuerit q. cū ea. f. pnciope vomitus et vērta solo: tunc iam sup. est cholirica pa. in actu: ita voluit nō sufficere ad choliricā passionē vt sit dolor et pū. crio circa stom. cū vomitū tñ vel cū solone ven. tris tñ: sed expellere simul cōiūgi et vomitū et v. tris fluxū: et hoc est qd dicit de p. p. 6. De 2. p. re ponēs curā ipfius cholirice passiois nō mul. tū moleste in pnt. dicit. Aq. cala in poru multo. rīes tribuat: et si adhuc p. seueranerit vomit. q. s. nō remoneat p. porū aq. calē et ē flux. vērta iterato def. aq. cala: sed abif cū pa. vt ē p. p. intelligētia hui. dicit est aduerrēdū q. aq. cala in casu multū valer. nā p. ea remittitur acuitas mae et debilitat cōtētia stoi ad cōtinuēdū: et in uaf expulsiua ad expellēdū maxime in deor. sū et ita remouētur accidentia et doloris et etiā pū. ctionis et etiam vomitus et fluxus enacuata ma. teria et remissa eius malitia nā inuaf ad expul. sionem materie p. deorsum q. est enacuatio mi. nus laboriosa q. vomitus: vt dcm est supra: et in de verum est quod fluxus curat vomitū: et flu. xus fluxus: vt voluit Anicē. de mēre Hippocra. ris scilicet causam euacuando: de hoc tamen men magis videbitur infra loco suo.

Quid sit mery.

Declaratio 2. pncipalis.

Declaratio 1. pncipalis.

Nota.

Nota.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

Declaratio
2^a partis
e p^o p^ois.

¶ Addit 2° ponēdo curā cū est in declinatione p^o exhibitionē tū aq^{ue} calide dicēs. Cū āt egri-
tudo q^{ue}nerit. i. remissa sint accidētia: eger bali-
neum ingrediat. i. balneum aque calide in quo
p^o vni^{us} hōre spaciū morerur: deinde egressus a
balneo leui alatur nutritio. Circa quā parē
nota q^{ue} ponit ordinē in applicatione balnei: vt
scz exhibeat cum egritudo q^{ue}nerit. i. in declina-
tione fuerit. Nam ante uō cōueniret: qm̄ stāte
multitudine materierū in toto p^o balneum fle-
ret agitatio eaz: sic posset in cōmōtione p^o pro-
babilitate augere: et vomitus et fluxus. Sed in
p^ocessu euacuata p^o magna parte materia: tunc
tale balneum cōuenit: materias ad extra et res
soluit reliq^{ue} q^{ue} remanserunt: ita inuacuat: et
p^ouerit materias que erant in vīs vt fluerent
ad stomachum propter nocuitatem stomachi.

¶ Sed nota p^o hoc q^{ue} dicit p^o hōrā morē: nō in
religis hoc temp^o p^o p^osum obseruari debere.
Nā in multis co: p^ozū esset lōga nimis mora p^o
pter resoluē p^ocedere: immo credo sufficeret
tertia pars hōre vel ad ampli^{us} media pars: sem-
per tū virtute cōstare: et applicatis aliq^{ue}bus aro-
maticis cōfortariis odoramentis ad viuifica-
tione virtutis: ita regule temp^o et mensura
morē in balneo sūm toleratū virtutis. Nota cō-
sequēter p^o hoc q^{ue} dicit: deinde leui alatur nutritio:
ponit ordinē in dicta cibationis post bal-
neū q^{ue} nutritia leuiter. Rō est clara q^{ue} stomachus
eozū est debilitatus multiph^{er} et ex qualitate ma-
terie et ex p^ouiciorē et vomitū p^ocedēribus. Itē in
digere cibo leui vt aqua carnis: de qua dicit in
fra loco suo cū modico vini aromatici stipicci.

¶ Addit: deinde dormiat. Nā p^o somnū p^o humo-
res in toto q^{ue}stabitur: tūc somnus est multū
laudatus in casu. Cū dicebat Sera. Et si d^o
miserit infirmus inuacuat inuacuat magno et resol-
uetur egritudo sup^{er} aliquotiens ex toto. 2° q^{ue} p^o
somnia fortificata digestionē melior: consequē-
ter fiet membrorum restauratio et virtutis con-
fortatio. Et ita est plana tora litera lege eam.

¶ Sed ly vomitus. Cū est pars principa-
lis in qua ponit curā cholirice magis timorose
cū qua cōiungit accidia sensilima vt syncopis
et aliq^{ue} spasmus max^{ime} ad mām nō p^oportionat^{us}
compassione stomachi: et etiam aliq^{ue} spasmus ex
inanitione p^opter sup^{er}flūā cūōnē. Et in hac pre-
terea facit. p^o ponit eius curā in p^o cū nō adhuc
sup^{er}ueniret syncopis. 2° ponit curā in statu ac-
cidētū q^{ue} sup^{er}uenit syncopis. 3° ponit curā ei^{us}
in declinatione. 2^a ibi. (Cū si syncopis sup^{er}ue-
rit.) 3^a ibi. (Quicquid autē de ei^{us} passionis cura
et.) Prima pars etiā in duas diuidit. nā p^o red-
dit medicū forte et cōstatis animi in tali morbo
et si appareat accidia terrefaciētia. 2° p^osequitur
in cura eius. ibi in p^oncipio. (Itaq^{ue} troscisci de
olibano.)

¶ De p^oma parte dicit. Sed ly vomitus etiam
et fluxus v^{er}is vehemētes fuerint et synthoma-
ta terrefaciētia sup^{er} virtutē infirmi et astātes
et medicū p^opter vehemētiā eoz^{um} sup^{er}uenierint: vt
est sup^{er}. Interdū spasmus interdū syncopis. Et
ego aliquoties vidi spasmū cōiungit: nō tū est rē
mēdiū: rāliter. s. vt medicus relinquat egrū et de-
fistat ab opatione circa eum: immo cū medicus
minibus q^{ue} ego narrabo: vt dicit succurrēdi est
et hāc eadē suam posuit Sera. 3° breuiarij ca^{pituli}

Nota.

p^opo: cū dicit. Et hec egritudo est acuta. s. vt in
plurib^{us} et nō habet intermissionem: immo expe-
dit inuacuat medicū p^ondētis fortis. i. cōstā-
tis animi quem nō terret accidia mala q^{ue} appa-
rēt: q^{ue} est q^{ue} totū q^{ue} sumit expellit vomitū. s. in
terdū et hoc totū est clarū: q^{ue} si medicus relin-
queret infirmū vbi morbus forte esset salubris
redderet ad morē terminaturus nō offerendo
remedia cōueniētia cōcurrere cū hoc diffiden-
tia ipsius infirmi: ita expedit medicū esse ani-
mosum infirmū cōfortare et p^omittēre sibi spem
salutis et promptū in expeditione eoz^{um} q^{ue} paulo
post dicitur: dicit ergo ponēdo remedia cōue-
niētia cū nō adhuc successit syncopis: et aliqua
p^oncipalia p^oncipia sūm ordinem obseruāda in tali
cura: ita posset pars diuidi in tot partes quot
p^oncipia p^oncipalia ponit: sed partes patebūt legē-
do. Cū dicit ergo p^o in p^o itaq^{ue} troscisci de oliba-
no cū aqua et uine. i. cū aqua multum infrigida
ta actu et infrigidatūa v^{er}p^osum postea exhibean-
tur: et si alibi nō repiret parata talis aqua et
hibeat salte aqua actu frigida et rob malorum:
egro dētur semel: q^{ue} iterū sunt dādi si vomit^{us} nō
cessauerit. Cū dicit 2° p^oncipalr. duo q^{ue} adiuro:
ria: brachiorum. s. et core in sup^{er}emis partibus
ligetur. Cū dicit 3° aqua uine infrigidata. i. mul-
tū frigida sup^{er} crura et pedes fundat et in ipsam
mittat. i. totū corpus infundat in aquā frigida
Cū dicit 4° p^oncipalr. venter q^{ue} et sandalia. i.
stomachus et etiā totus venter et rosio et campbo-
ra et galia. s. aromatica elefagine vel muscata
et aqua ro. cōspersio epithimētur spānus aqua
ro. infrigidata in uine. i. notabilis frigiditatis
infusus desup^{er} ponatur: q^{ue} postq^{ue} tepescat sue-
rit remonēdus est talis: vt p^o desup^{er} ponat^{us}.
Cū dicit vltimo magis circa dieram dicit: ad
potandum autem tribuatur paulatim vinum
verus temperatum cum rob malorum granato-
rum de quo si biberit ampli^{us} tribuat. panes q^{ue}
in succo maloz granatoz infusum imit^{ur} cogen-
dus est sumere cum vino et comedere. quē. s. pa-
nem si euomerit iterum dandus est donec q^{ue}
scat s. vomitus et cibum retineat.

¶ Circa quas partes nota p^o circa p^oma cū dicit.
in p^o hui^{us} cure esse dādos trosciscos de oliba-
no cū rob granatoz: nō intellexit q^{ue} in p^o cū
lirice passiois maxime cōtingētis ex corruptio-
ne cibi vel alijs humorib^{us} corruptis vel putre-
factis in stomacho debet exhiberi tales troscisci
cū rob: qm̄ tales troscisci sunt cōstricciui et retē-
riui materierū q^{ue} materie male corrupte si reti-
nerent esset maximus timor: immo op^oz v^{er}o iuno
expellātur inuacuat virtutē cū vomit^{us} et secessu
sūm modum supra dicit de exhibitione aque cali-
de. Et hoc notauit in p^o parte semper intelligē-
do cōstare virtute: vt infra magis videbitur.
Et hoc notauit Au. in ca^{pitulo} cholirice passionis:
cū dicit. Et op^oz vt consideres id q^{ue} egredif. dū
em̄ p^oseuerat exundo chilus: et aliquid homoge-
neum ei et cibis nō cōcedif eius retērio omni-
no aliquoz modoz in ipso em̄ est timor: magn^{us}
et. sed voluit ita. q^{ue} q^{ue} est euacuata materia cū
balis vel aliter corrupta et p^opter dolorem et p^o
criones circa stomachū aliud fuisse materie ad
stomacū vt succurrat membro: q^{ue} etiā fluētes
humores cause sunt dicte cholirice passionis: et
non remissa dicta cholirica passio per potum

aque calide vt. s. dictum est vomitina mater
ria prius nocua: rita pñ inter reliquas opas
riones debet exhiberi troscifi de olibano cum
rob malo: in granato: q sunt aromatici con
fortari: i cōstricini ipsius stomachi: vt infra in
descriptioe ppa videbit. Et exhibeat cū aqua
rosa: vel plaraginis vel mēthe fm diuersa
tē materiez calidaz vel frigidaz: sed tñ debet
esse actu frigida ad maiore corrugationem stōi
z debet exhiberi in modica p̄ritate: vt dādo. 3.
i. vel. ij. ad plus cōpurato rob de granatis cum
3. i. dictoz troscifoz. Et si natura euomerit cūz
ster in actu quasi cōtinue eppulsionis nō debet
medic⁹ desistere: immo reiterato exhibere. Nā
tādē facta impressione in stōm p tales medici
nas disponit stomachus ad retinendū. Et qñ
bis velter pur cōtinuaret vomit⁹ iā esset sigm⁹
qñ in toto esset magna cōmorio in humoribus
vt si a toto stōm ad stōm: z erinde tunc cerpes
dit vt alio ingenio ad cōuertēdū humores ad
mēbra ne fluat ad stōm: z pnde oidiānt qñno
aditrona z core in sup̄eius partib⁹ ligētur.
Nā facta ligatura forti circa partes sup̄eimas
illoz musculoz vbi sunt cho: de z pres multum
sensibiles sit dolor vehemēs. z sic cōuertēt mē
ad dictas partes extremas: z ita p̄hibēt a flu
tu ad stōm. Et qñ istud nō suffecerit: tūc opz
vt alio ingenio ad q̄randū humores in toto
infrigidādo z ingrossando eos z emobilitādo
mori in eis: stringēdo etiam meatus ne mate
riē dādātur parate fluere ad stomachū: z in hoc
laudat p̄ici aquā infrigidatā supra crura z pe
des: z ipsum etiā corpus infundi in aquā frigi
dā: z ista eadē snia ponit ab lbalz abbare 7^a p̄a
crice ca^o p̄prio. de p̄turbatione ventris. vbi di
xit. Et si p̄turbatio tā immoderata sit vt extre
ma refrigerent z defecet: accidat: aquā frigidaz
opz z rosā sup̄ facie ei⁹ rosare: sup̄. etiā sup̄
reliqua mēbra extrema: z addit: z cruris strin
gant lacerti cū fascijs sicq z brachijs lacerti et
manus z pedes frica fortiter: z versus fluem ca
pituli dicit. Et si solo nō amputat z vomit⁹ alli
gatione (vt diximus) vt erit in brachijs z cruris
bus: plantasq z palmas forti frica cruraq cū
terra armenica cataplasma aceto infusa: z i fri
gida mergat aqua. s. totuz corpus. Et postea
sup̄. fiat empln vel epithima et sandalis z ro
sis: z apponat supra ventrē: z ē dicit Berar. sup̄
p̄a dozsum in directo oris stōi ad p̄forationez
z infrigidationē aspersis: his ē cū modico cam
phore z gallie muscater vt dcm ēst ad maiore aro
maticitatē: z ita pōt fieri vguētū ex appōp
tis: de q̄bus videbitur loco suo. Et postea docet
supponere pānū infrigidatū in mē. i. in aqua
frigida in virtute z actuali vt in aqua rosa. vel
plantaginis vel in succo granatoz vel cydonio
rū: z si cale fiat pannus denotat primū fluxus
mācz calaz: ideo tūc remouēdus dicitur pā
nus z alius sūp̄ infrigidatus vt prius desup pos
nendus ad p̄hibitiōem fluentis mēz z cōfor
tationem stōi. Et circa dierā dixit q̄ est dādum
vinū verus ad porandū paulatim stante virtu
te p̄strata ad vinificationem z faciliē ei⁹ con
uersionē z paulatim vt melius retineatur: et in
cā calida exhibearur mixtū cū rob granatoz
ad remissionē inflāmationis ei⁹: de quo si bi
berit. s. z retineat amplius tribuatur: qñ si nō

retineret pur paulatim de eo detur: z sup̄. post
ea fortificata aliquantū virtute ad possendū
panem transmutare panem infusum in succo
malo: granatoz inuitus cogendus est sumere
sed modice p̄ritatis. Et lbalz. exhibebat panes
bis coctum cum aqua. i. brodio pulloz et fran
gullinoz sup̄. z autum montanaz fm qñ conū
gitur de mā calida vel frigida: z in hoc oportet
eligere ea que sunt magis grata: z separant oia
abominabilia vt infra lati⁹ videbitur: z si pur
vomuerit itez dandum est vt dicit vt aliqd reti
neatur ad confortationem virtutis. Et ex his oi
bus p̄z snia huius totius partis: lege cam.

¶ (Qd si sincopis). ¶ Ista est alia pars in qua
Rasio ponit diuersa ingenia curatua ad restau
rationez a sincopi gradando ea que offeruntur
fm diuersa tempora sincopis. Nam primo offert
ea que cōueniunt cū est in ipsa sincopi. secūdo
ea que magis cōueniunt cum incipit releuari a
sincopi: z ea q̄ magis in declinatione paroxismi
cōueniunt. De oibus his partibus dixit q̄ si syn
copis sup̄uenit in hoc intelligat de sincopi
facta per viā exsolutionis virtutis p multam
esione z superflua spiritali resolutionem. Ad
dit: muscul. i. granum. j. musci vel. ij. cū rob gra
nati: vel cū vino dare cōueniens est illi vinū in
ferēdo: et quo verbo innuit quod corpus est in
actuali portu: vnde aperiendū est os ei⁹ vior
lenter z in eo intra dētes immisso frusto ligneo
est immittendus muscus cū rob granati vel cū
vino. Nam stante cā que precesserit calida mul
tum z acuta potest exhiberi cū rob granatoz: vt
3. j. vel cum vino in causa minus calidaz eiusdē
quantitatis. ¶ Sed in offi casu ego magis lau
darem q̄ exhiberet cū vino ad maiorem restau
rationem z citiorem penetrationē. nā vinū est
in casu necessariū: vt in ca^o superioze visum est
de mente Aui. tñ nō in cōueniret precedere cau
sa multū ignea vt fecit misceat aliquid de rob
granatoz. Nam in eo etiā est aliqualis vis re
sumptiois lz modica. ¶ Addit: z succus carnis
hedine z pulline cum panco succo cydonio: z er
vinum mixtū in potu est tribuendū. i. facta aliq
quali vigilatione z aliquanti releuatione: tunc
detur aqua carnis nō cinisq̄ indifferēt lz
hedine z pulline z maxime pcedente cā cala vt
plerūq̄ cōtingit: z fiat aqua carnis fm modum
sepe dictū: sumendo dictas carnes ad frigidum
declinantes z bulliendo in aqua debite quanti
tatis longa ebullitione vsq̄ ad separationē car
num ita vt nūq̄ alia aqua superaddat deco
ctioni: postea in fine decoctionis pistetur dicte
carnes cū pistello ligneo aliquantū iterato
bulliat cū p̄ma decoctione. ij. vel. iij. ebullitioni
bus postea exp̄mant: vel inter duo incisoria for
titer cōstringendo vel intra mātile rari: qñ cō
stringat p̄rio mō reuoluēdo fm extrema eius et
fortiter exprimēdo succū de carnis: z ita dicit
succus ē postea addat p̄me decoctioni iterato
bulliat duab⁹ ebullitionib⁹ cū ea: postea coles
z amoneat ab eo partes pingues narātes sur
sum z reliquū referet p vsu: pōt cōseruari p
die naturalē in estate z p duos ad plus in hye
me: hoc appellat succus carnis vel aq̄ carnis.
Et de hoc pōt exhiberi. 3. i. cu. 3. j. viii ad citi⁹
penetrandū: z. ij. succi cydonioz vel rob ei⁹ ad
confortationē stōi. ne remittat: si etiā aromatis

Declaratio
tertie p̄isNot. bene
de vino.Qualis sit
aq̄ carnis.

[illegible]

ridis. granari in ipso mitrauf. z dimittat per
manere donec infrigidat ad matore. z thipricat
z inferendo. Lūq; infrigidatū fuerit thipricat
¶ Addit: ad cūq; altitudinē sirupus de cydon
z sirupus de malis macianis. i. pomis acerolis
siueltrib? fieri cōuenit. i. ficut rob de granari
pauloante dictis cōponitur vel pñatur. Cō
sequetur vltimo renerrit ad ponēdis vñi inge
nium valēs in colerica passioe qñ reliū nō lū
cerint: qz est multū forte ad pñidēdū vomitū
z fluxū: z dz esse extremū quan in opē: vr etiā pos
sunt ipm Rañ. qz est violētū ad retinēdū dicit.
Si aut vomitus aliqua hora inualuerit z sup
ponatur magnaventofoz nō supponat. i. infra fūm
fluentis presvmbilicales ad cōuertēdū mās
in deosum: z pñidēdū ne acedat: sup. ecom
trario si tūredumū magis pñibere fluxū vñi
tris est ponēdavenofoz magis fūrtum ad vñm
z in med io spātulum. nam est. fo: te remediū
ad istam intentionem: sed dz esse magna z fine
incisione: vr etiā dictū haly. in cap? ppio. Et
sic fit finis capiti recitatur cum laude dē

Expedita ⁊ completa gñali expone
notatis summarj: nñc ex ordi
ne pro clariori intelligētia materie sunt yden
da quinq; p ordinē. 1.º pmo de qđ nōs er qđ rei
cholorice passionis. 2.º sunt ponēde distinctio
nes eius. 3.º erit ponēde cause. 4.º erit ponē
da signa. 5.º pmo pñostica eventus: deinde ad bo
nū ⁊ ad malū: pñr demōstratiua eiusdē ⁊ gñis ⁊
craziarū. Aliaque remanētia sūt ad curam.

Quid nominis Tgitur cholirice passio
lirica passio ab intestino colora: q̄ coicā passio
nō tñ ftoaco z intestini gracili⁹ sed etiā gros
si⁹: aliquid arbirant q̄ dicat cholirica passio
a colera: q̄ sepe fit pēdens a colera: et q̄ eius
sunt sena accētia: sicut etiā accēdia colere.
¶ Sed Alex. neutra harū snia q̄ placet. dixit em.
Nemo em̄ erisimet q̄ ppter coleras vocat hęc
passio: q̄ effusio cholirica est. ¶ Sed declarans
vñ dicat talis dicit: q̄ cholirica passio imodera
ta cōtriburio est pē ventre. i. p̄ fecesum et vo
mitus effusiones cō molestia z turbatione sto
maci z vētris. Sed qm̄ er̄ intestini videt fieri
effusio materiē p̄ ventre. i. p̄ deosum: et oñ
oñ superius: intestina em̄ collidas vocat aridū:
sicut dicit Thomerus auto: dicens: collidas vñ
de hęc passio colirida in intestini dicitur: sed
scribitur cholirica.

Quid resanatur ipse delectat
tissima est: et syncope a quibus inferus. aliquo
tens cum solitione ventris et vomitus immo
derata effusione: et deinde descriptio possit de
clarari quod cholericus passio est passio acutis
ma saltem ut in pluribus cum immoderata sol
lutione ventris et immoderato vomitus: eidem
consonat rectus Rasis circa literam in prius
est supra declaratum. Et Gal. autem 6 de acutis
denti dicit in sententia: cum stomachus operatur
ad expulsionem rei nocine per os ad quod declinat
superfluitates sui. per os sursum hoc operatur
Et specialiter cum torus stomachus vel operatur
per os sursum superius et per os sursum per
sursum per vomitus et secessum hec sunt dispositio per
turbatio ventris nominatur: et hec est cholica

Def. cholis
rice passio
nis sm. 21.

gata
mod
indu
corri
zlab
lit:z
hab
tem

D
 linc
 poss
 bos
 bos
 stine
 deb
 bili

acm
zv
ta.
nef
z qd
tur
in
tiū
ale

de causa.

pal
tat
exp
ri o
trū
pe
riā
fin
fac
riā

rica passio. et sic cholirica passio est motus stomachi per naturam cum opatur stomachus ad expulsio-
nem rei nocive expellendo superfluitates per os su-
perius et per inferius: unde ita violenta est natura
et malicia materierum vel multitudinem earum: ut
synthomacice nuntiatur natura expellere dictas
materias per omnem viam: quam possibiliter expelles
re poterit: ideo et per superius et inferius expellit: et co-
sequenter per barbario ventris dicitur. i. laboriosa.

Et perinde Aui. 16. terribi cap. g. hali de solone
ventris omnium modorum describit cholirica passio
ne dicitur: cholirica passio est motus materierum
corruptarum non digestarum ad expulsionem ex via in-
testinali ad ipsum. s. stomachum vel intestina a corpore
superius. aliquoties: et superius. aliquoties circa stomachum
non digestarum: et sic fit superius. talis motus et expulsio
finitur acuitatem. s. materiem et laborio: expulsione. i. vio-
lencia et stimulum facit in expulsione virtute: unde co-
git ad expellendum et acuitatem materiem. Et ita
passio cholirica passione exigit virtutem sto-
machi esse multum irritata a materia siue aliunde
ad stomachum fluxa siue ibidem paulatim aggre-
gata indigesta: et ita synthomacice quodam
modo expellit: et ita laborio: expulsione scilicet
inducta illa dicta violentia ab illis materiis
corruptis: vel ab aliis maliciis: quarum acuitatem
et laborio: expulsione tolerare non potest: et ita expel-
lit: perinde hec egritudo est multum acuta et non
habet intermissionem ut dicebat Sora. quod salu-
tem verum est plurimum. Et hec sufficiunt.

Distinctiones. Veniendum iam 2. ad divi-
siones passiois: et sit 3. distinctio: quod talis dis-
positio accidit incipiendo: quod post alios mor-
bos sequitur. Et 2. distinctio sequens post alios mor-
bos: quod est critica vincere nam et quod non. Et 3. di-
stinctio: quod contingit in corpore debilis stomachi
debilis appetitus: et etiam in aliis membris de-
bilis: quod in corpore forti. Et alia distinctio: quod est
acuta multum ad quam sequitur accitri a terrefactio
et virtutis et sepe medicum: quod non multum acu-
ta. Et alia distinctio: quod est talis in primo cum mor-
bus: quod est talis in medio sui motus et status:
et quod in declinatione. Et alia distinctio: quod se-
quitur principalem nocumem in stomacho vel
in partibus vicinis aggregatarum: aliqui nocent
nisi perire et multitudine: aliqui indigestarum et
alteratarum vel putrefactarum: aliqui sequitur pre-
sentia ciborum acutorum et mordacitum: et aliquo-
ties fit aliqua talis et defluxio materierum a to-
to vel a particulari membro sicut dicitur mae-
bus et stomachum et intestina: et aliqui talis fluxus
est causa primitiva solis: et aliqui coniungit cum no-
cumento materierum circa stomachum. Et hec de sebo.

Cura. Jam veniendum ad 3. principale. s. ad cau-
sas. Primum generaliter dicat quod cause huius
passionis sunt due. s. materia nociva siue per acui-
tatem siue per multitudinem. 2. causa est laborio: virtutis i-
expellendo. Et de causis magis remotis potest fieri
in divisione quod causae quod sunt intrinsece: quod et ex-
trinsece. Et de causis intrinsecis quod dicitur tales esse
per essentiam ledentes: et quod per coitatem. Et per essen-
tiam ledentes sunt ut malicia complexionis quilibet
simpliciter et composita siue materia quod immediate
facit ad indigestionem et corruptionem mae: etiam mare-
riales humores in stomacho ledentes sunt de causis

per essentiam nocivibus. Malicie et complexionales
maxime de apertibus et solone continui in stomacho
testimonia sunt de talibus. Et cause per coitatem possunt
esse a toto vel a particularibus membris: ut ab epore
cerebri et splene vel ab aliis transmittentibus mae-
malas ad stomachum et intestina. Et de causis autem ex-
trinsecis sunt omnes cause ducentes vel ad nauseari
nam sarietatem vel ad corruptionem cibi vel infirma-
tionem et adustionem vel ad venenositatem vel ad acui-
tatem quomodo: et sic acutissime caliditatis adu-
res humores in toto vel in stomacho vel acutissime
frigiditatis debilitatis digestivam membris et stomacho
ci vel nimia quantitas cibi sumpti: unde non sufficiens
potest digerere vel morbo inordinatus post cibum
et debite quantitas: vel vigilie superflue debilitan-
tes et passiones aiales tristes vel resoluentes: vel
cibi male qualitatibus siue acutissime pingues: ut cum
multis aromatibus facti vel multum acerosi vel
cibi corruptibiles ut lac: vel parati iam putres-
cere ut carnes et multo tempore mortue: vel et cibi
parati coherere in venenosam quasi qualitate:
ut melones: cucurbitre: piceae: vel crysomille ipo-
tus actu multum frigidorum et sparsum potus aque fri-
gide vel indebita preparatio ciborum inordinatio
cibi sumpti. Et sic omnes cause et similes quod esse possunt
cause debilitatis digestivae vel corruptionis eius:
de quibus etiam videbitur in cap. sequenti. nam tales
omnes cause possunt esse cause huius passionis: quoniam ut di-
xit Alex. 5. passio cholirica non erit causa: sed de
pluribus: quod et qualitate sola fit si. mala et ex ma-
lis humoribus et de cibis et potibus et de his quod non
sunt apta stomacho quia sunt melones et pinguis dul-
ciat olei nimium in cibis ministrati. Fit etiam ex
abundantia coele. s. humorum per coitatem sursum vel de
orsum transmissorum ad stomachum vel intestina irritata
natura exerceri. Fit autem et acutissime frigidis oc-
currentibus. i. epistimatis aliis aut aque
fride lauatione multata: aut si potata fuerit aut
certe si supinatus ad fridum et hec ipse. Nam omnes
tales cause super addit ut cibum non sufficiens di-
gerat: siue in stomacho siue in aliis membris. Et tunc
dicebat Aui. in cap. proprio cholirice passionis.
Et ibi namque cum non digeruntur valde. i. perfecte
convertuntur in humores non convenientes corpori
et moventur nam ad expellendum eos a corpore cum gravat
super ipsum et peribus super in quibus sunt cum spebus
vomitus. s. colericis ad quod et in quibus quibus et spe-
bus fluxus ventris super sicut et talibus humoribus
super super. quod convertuntur tales cibi cum non digerunt
ad diversos humores. Et de 6. de accitri cap.
2. dicit. Dico vomitum frequentem fieri propter ni-
mitiam quantitatē. s. cibi vel humorum gravare stomachum: vel
quod stomachus purgat quod nequit illam mae susti-
nere: hoc quod fit eo quod cibaria non sunt plene diges-
ta: ideo quod mutantur in acerositatem aut humosita-
tem siue in amaritudinem vel acumen. i. acuitatem
quod cum indifferenter. Et addit: et est alia res quod
cogit vomere stomachum quoniam Omnes enim res contra-
gat quod est res extra naturam. Omnes enim res contra-
naturam in hoc convenienter quod nutrire non possunt: ideo
super. natura expellit. Et specialius in eodem cap. lo-
quens de his quod pungunt naturam et stimulant expul-
sionem suam stomachi dicit. Quatuor res sunt ex quibus
pungit natura generat materia: una est venenosa et
tus corpus ingrediens siue sola siue cum cibo: et ita
ibi videtur innuere quod mala qualitas venenosa
mediare aere comunicata vel aliter etiam siue cum

Vltima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De signis
pnofticis
euentus.

bo pōt esse de cauffa punctionis: & cōfequenter
ad vomitū & ad feceffum. 2° vero est materia pū
gitiua de corpe fluē ad ventrē: sic inuit cāz
p cōitatem. 3° vero est corruptio cibariū in
malam qūalitatem murato: um: & sic includit
omnes cauffas primitiua ad hoc adducentes.
4° est materia mala in ftomaci efferia gene
rata vel in ventre ficut in diffintēria contringit
que fit ppter mala vulnera. in intēftinis: & ita
fup. intelligas & in ftomaco. Et iftud est magis
de cauffis per efferiam ledentibus. Addit. pōt
fem adhuc quintram diuifionis partem addere
i. fēfus illius instrumenti acumen fūe natura
le fūe accidentale fit: fed verum est qd ifta cau
fa tenet fe magis ex parte principij paffiū quā
actiui. Et hec fūm matim de cauffis fufficiant &c.
Sequitur cōfequenter ponere fū
Signa. gna cholirice paffionis: & p^o pno
ftica euentus: deinde ad bonum & cōfequēter
ad malum & pōtea demonftratiua abfolute ge
neris: & pōtea fpecierum.
Signum ergo pnofticum euentus fūmitur
pcepue ex pcedenti regimine: vt qū corpus
vsum fuerit malitia regiminis perdūcente ad
corruptionem ciborum & humorum vt ex nau
featina farietate & nimia ciborum repletionē &
er motu inordinato pōt cibum fūmptum vlt
fūmptione ciborum corruptibilium: de quibus
dictum est in cauffis: & maxime fi cōiūgeretur
debilitas ftomaci naturalis ex generatione: vlt
accidentalis ppter cauffas diffoluētes & minū
tes virtutem: vt de cauffis fupius qd plurimum
debilitat ftomacum: vel ppter feb. & morbos p
cedētes diuturnos vel alias fimiles cauffas: &
cipue fi cōiūgatur acura fenfibilitas ftomaci
& intēftinorū. Nam his pcedētibz pōtēft fie
ri argumētū fatis pbabile de futura cholirica
paffione: & magis prime cum cōiūngitur nau
featina farietas & abominatio cum pcedicis
accidētibz quāfi fignificat immediatā futurā
choliricā paffionem: fi etiā cōiūgatur pfcio
& dolor circa ftomacū & intēftina cum his vt di
cebat ita. in p^o capli noftri: tūc est fignū ma
gis primum etiā ad euentum. Cōfecūdm
pnofticum magis fpeciale in habētibz ftoma
cū debilem naturaliter vel aliter ex paucitate
fpirituum concurrentibus aliquibus vel pluri
bus de fignis dictis fupia etiā cōibz & non
immediatis expectare opz choliricā paffionē
in eflate aut autumno. Cōclufio pater p id qd
in autumno & eflate fit multiplicatio maloz
humoz ppter debilitatem digōnis in talibus
epibus maxime cōringēre. Et iftam fūam pō
fuit Aui. cum dicit. Et cholirice qdez paffionis
plurimū nō accidit nifi in eflate & autumno p
pter debilitatē digōnis in vtrifq; & ita minora
tur in hyeme & vere ppter virtutes naturales
falte in debite difpofitis: & nō debilibz fortio
res effe his temporibus: & maxime ad hoc facit
qd tpe eflatū & autumni comedūtur fructus q
de fe fūnt parati adducere ad choliricā paffio
nem ficut fūnt chyfomille & melones & grana
pini non preparata per infufionem: q grana fūnt
de nocētibz fcd 13° tertiū. Nā talia fūnt ex his
que mouent ad choliricā paffionem vt dicit
Auenenna in capitulo proprio. Si etiā pōt di
ctos fructus fūmatur potus aque frigide mul

te pūitatis: fiet etiā certio: fignificatio.
Signum vero pnofticum ad bonum dicebat
Aui. Et ille qui confuetus est incurrere choliricā
cam paffionem non habet ex ea timorem ficut
ille qui non affuetus est cam: qd arguit cauffam
debiliorem ad faciendum qd in non cōfuetis eā
nā non fuffinet cauffam fortē ad ledendum:
etiā qd ex affuefactione facilius tolerant: qd fi
gnificant falem maiorem paffibilitatem mem
brorum: & ppter iftam cauffam est minus timor
rofa & in infantibus etiā minus vt fentireat
Aui. Nam licet facilius accidat eis ppter mul
tiplicatas indigeftiones: non eis tamen in eis
ranti periculi vt in robustis. Unde dicebat Se
ra. ca^o p^o p^o. Et hec quidem egritudo plurimū
aduenit infantibus. viris autem decrepitis fi
eueniat puenit cum eis ad vehemētiā & p
pale illis quorum lacerti fūnt groffi &c.
Nam fup. tūc denotatur qd cauffa in corpo
talibus fortibus multum fortis fuit ad induc
dum: ideo magis periculofa est. Cōfecūdm pno
fticum est Aui. ad bonum: illa colerica paffio
cuius cauffa est corruptio cibi. f. vnius tantum:
vel fū. vnica vice facti incolumio: est ea: cū
est frequentia corruptionis pōt corruptionem
f. quā anteceffit multiplicata ciborum corruptio:
p^o hoc intelligitur ceteris paribus in malis
ria cibi corrupti vt pater intelligitur: quoniam
vnica corruptio pōtēft deducere ad generatio
nem alicuius humoris venenofi ex difpofitione
obiecti: taliter preparari ad quā malitiam for
fitan non addicerent multiplicare corruptio
nes fuccedentes ad cibum laudabilem fed cor
ruptum ppter fubitum & repentiū morfa
crum pōt cibum: & tūc fenio: effer colerica p
dens ex corruptione illius vnius cibi: qd quā
do pceffiffent multe corruptioes: fed ceteris
paribus vbi equalis malitia fequitur ad quā
libet cibi corruptionem: tūc cōclufio est exp
fe vera.
Cōfecūdm pnofticū etiā ad bonū: colica contin
gēs ex cauffa primitiua faciente corruptionem
in cibo nifi fuerit cauffa venenofa: fed magis ex
malitia regiminis incolumio: est qd cōringens
ex humoribus corruptis a toto demādaris vel
a pluribus membris ad ftomacū fynthomarie
expulfis. p^o cōclufio: qd facilius corrigibilis est
p euacuationem & vomitū vel feceffum talis ci
bi corrupti malitia qd humorum corruptorum
in toto vel in pluribus membris: vt pater.
Cōfecūdm pnofticū etiā fūmptū ex parte materie
qd fit exitus p vomitum vel feceffum materie
nō fimplr p^o aut vt materie flegmarice aquofe
vlt falfe vel de cibo corrupto: etiā a p^o incipio
appareant accidentia terrefcentia de inque
rudine & infantia vigiliarum & renfione: p^o
gultu non ppter ea est multum verendum: p^o
cum tales materie fūnt fatis facile corrigibiles
a docto medico.
Cōfecūdm ex oppofitis pnt fieri figna pnoftica ad
malū vt cū. f. fit cholica paffio in corpe forti in
cōfuetū & hyeme qd nō tūc pceffiffit vnius cibi
corruptio: fed multiplicata corruptio nō rātz
in ftomaco fed in venis torius et in membris:
tūc est mala fignificatio. Cōfecūdm pnofticū ad
malū: quando in pceffu facta virtutis diffolu
tione & adhibitis conueniēter regiminibus p

medicini prouideret sit in totum cibi abominatio:
 et si aliquid violenter exhibeat de cibo vel potu p
 vomitum sit ipsius expulsio: tunc est significatio
 mala: et de eo non possumus nisi male sperare: nā
 cum sit indigesta restauratio ppter dissolutionem
 et non possit fieri nisi perhibitione cibi et potus
 si debite conuertitur: sequitur manifeste si non reti
 neant ppter vomitum sit quasi salutis desperatio
 ¶ Sed si bene notare: quoniam recte dicitur An. aliq
 tius in cholirica passione mala et male termina
 tura a pñ^o cuius accitria sunt remissa multū: de
 pñctione dolore vomitu et fluxu non laboriosis
 neq; de malis materiis apparētib; sed ap
 parebit. exempli gñ. rñmodo cibus corruptus
 et iudicabitur medicus futurā salutē et primā: et
 tñ in pñssu manifestabuntur accitria pessima.
 vñ dicitur cholirica passio qđ mala. i. aliquos
 tius mala incipit in primis cū lenitate. i. acci
 dērium sup. de gravitate circa vētrem et stomachi
 et extensione mutatione eructationis a dis
 positione naturalis ad innaturalē et c. Et de dolo
 re remisso cum pñctione demum accidunt do
 lores et pñctura in ventre et intestinis intensa et di
 lata. i. p. intestina: et ascendit ad stomachi ppter
 multitudinē eius qđ nocet ei ex humorib; ac
 tis venientibus ad ipm: ideo addit: et fm pluri
 mū rñ sunt fluxus vētris et vomitus simul: qua
 si innuat qđ pñ^o cū nō erāt fluxus aliunde ad sto
 machi materiam ceteris succedebat fluxus vom
 itus: et vomitus fluxus. Etia ppter acuitatē ma
 terie fluxus et laboriem expulsive sunt simul
 fluxus et vomitus: vt etia supra declarauimus. Et ex
 hoc rex. nota qđ pñ^o causa facies cholirica
 passionē fuerit corruptio tñ cibi vñius: et vt sic
 merito huius debet esse colirica leuis: tamen
 in corpore impuro ad dolorem stomachi ppter dis
 crām mām corruptā augetur dolor: ppter mul
 titudinē eius qđ fluxus ad ipm stōm ex humorib;
 bus acutis venientib; a toto ad ipm nā intēdē
 te succurrere stō doloroso: i. Seta. etia spāt ad
 ducit alia cām conuersionis aliorū humorū ad
 stōm ppter cibi corruptionē in eo dices qđ res
 extranea que gñatur ex cibo qđ corruptis facit ac
 cidere vomitū sicut medicina que datur ad vo
 mitum et attrahit et asportat sup. alios hūores
 ex corpore. sicut ē in illis qđ bibūt elleboz attra
 hitur mā aliunde ad ipm stōm et inde multipli
 catur vomitus: nō ergo cōstat medicus cum vi
 derit inceptionem colirice passionis lenē in ei?
 lenitate: quare forte mala supuenient accitria.
 ¶ Ultimū signū pñoticum ad malū cū virtus
 sensibit minuit ppter mala accitria dicitur pul
 sus spargitur. i. quasi nō sentitur et magnificat
 frigus sup. in extremis ppter no cumentū stōie
 multiplicatur sudor sup. frigidus in toto ad de
 bilitatez contrentiue et singultus qui est spasm?
 stōi: et alia spasmus sit in toto ad mām nō pro
 portionatus ex cōpassiōe stōi: etia sit in cōpīs
 per eandē rōnem ex cōpassiōe stōi: etia fiat
 incōpīs aliquotiens post longam etionez: et est
 de inanitione: si etia qđ euomitur vel p deorū
 sum educitur post educationē mām colirice vñ a qđ
 sepius postea appareat mā fetida et aliquoties
 p fluxum: sicut lotura carnis recētis hās odorē
 pinguedinis: et aliquotiens appareat rasura si
 cum hoc submergantur tempora et acuat nā
 suo et tota facies fiat rosmatilis: ita vt gñetur

facies nālis ad dispōnem et apparentiam quā
 mortui: tunc est vehementer timendū et talia si
 mul sumpta sunt signa perditionis. Nam signi
 ficatur maxima debilitas in virtute cum maxi
 mo cōicato no cumento stomacho et cerebro: ppter
 prer frigiditatem extremorū et spasmum et fūco
 pūm: et etia significat no cumentum multū cōi
 catum epari ex fluxu lorino cōiuncta etia pñ
 uitate mām que ex fetida mā declaratur cum ra
 sura: tunc ex his pñbilitate cōcludit supra mor
 tem et primam. ¶ Sed bene nota qđ sicut supra
 dicebatur sicut in aliqua mala colirica acciden
 tia in pñ^o sunt leuia: ita etia in aliqua fas
 lubi accidenia aliquotiens sunt terrefaciens
 tia: vnde non opz timere simpliciter vt medicus
 desistat ab operatione: vt dicebat Rasb. et etia
 Seta. vt superius fuit allegatum: qđ qñ bec egrit
 tudo est acuta: et non habet intermissione expe
 dit inuamentū medici sapiētis et c. Nam si di
 cta accitria mala que apparēt et c. Nam si di
 cta accitria accidunt nō multū distanter a pñ^o et
 in corpore solubili p naturā et acuti sensus stōi
 alio cōsueti ad hanc passionē talia nō sunt mul
 tum verenda: qñ euacuata materia malitiosa
 bec accitria remittuntur: sicut etia elieboz in
 eo qui sumpsit eum perducem ad vomitū et
 secessum: tñ sedat vomitus eo: qñ virtus que
 attrahit res que egrediunt vomitu supple vel
 secessu egreditur et abluunt vt dicebat Seta.
 Et etia aliquotiens mā talis conuertit qđ fluxus
 bar ad stomachi vel intestina que dicta sunt. Unde
 sequenter cessant accitria que dicta sunt. Unde
 dicebat An. et multotiens quidē restringit col
 lirica passio: et i. qđ declinat cito materia ad viā
 yvine: et accidit sup. tñ ardor yvine pro signo: et
 ita facta remissione in accitrib; et pulsus erat
 extremaliter debilis fm magnā partē propter
 oppressionem materie: tunc redit virtus et pul
 sus: et etia insinuat An. in tertio cum dicit. Et
 multotiens accidit eis destructio pulsus fm se
 mitā compressionis. i. oppressionis et leuiois. i.
 etia ex malitia male qualitaris materie: et p
 ppter cām accidentiū sequentiū malignorū sup.
 sit talis destructio pulsus. postea addit. Eū etia
 go quiescunt accidentia redit pulsus. Si tamē
 ista accidentia succedant post notabile tempus
 vt post duos dies et nō minuantur: tñ cōcludit
 ad mortem: maxime cum non sustinent cibum.
 ¶ Consequenter circa signa oportet ponere si
 gna demonstratiua non tantum generis: sed
 etia demonstratiua causarum vt conuenient
 ter ad singulas causas occurrere possumus. An
 de dicebat Alexand. quoniam cholirica passio
 acutissima est etia vt supra dicebatur ppter hoc
 istam passionem oportet cognoscere qualis est:
 vt celerius subuenire possumus: in qua passio
 ne si quocumq; modo dilateretur curatio non les
 sionem simplicem solum sed omnino corruptio
 nem sepius infert. hęc ipse.
 ¶ Signa ergo demonstratiua generis. primū
 si fuerit in principio sunt que dicta sunt circa
 literam scilicet dolor et pñctio circa stomachi
 cum et ventrem. Et si cum ea pñctione fue
 rit vomitus vel ventris solutio vel ambo si
 mul vel alterum ad alterum succedat: talia
 demonstrant choliricam passionem. Et dices
 bat Auicenna. in cura cholirice passionis ad

Not. bene

Nota:

Alio signū
ad malum

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

pn^m cū apparēt signa cholirice passionis: z. i. q. incipit eructuatio alterari a dispoſitione ſua i. ſi prius fiebat eructuatio inſpida iam fit ſerda acetoſa vel ſumofa vel alterius modi: z. ſenſitur in ſtomaco granitas z. in inteſtiniſ punctionio. i. in vtroq. grauitas z. pñctura in vtroq. i. ppter materiam neq. bene regulari a virtute z. acritate eſſe: z. qñq. eſt cum ea nauſea ſi nō adhuc ſuccedat vomitus z. ſecefus ſunt ſigna prima ad choliricam vt ſupra dicebat. Sed ſi ſimul cōſiſgat vomit⁹ z. ſecefus ſm modū expoſiti tñc ſūt ſigna demōſtratiua ipſius cholirice paſſionis: z. maxime in pn^o eius. Cum hiſ etia ſepe cōſiſgat ſitris z. ppter exolutionē z. ppter vapores acutos malos circa ſtomachū eructētes: z. conſequerer ppter erictionē z. inflammationē accidēte ſtomaco a materiēbus illis malis vt dicitur Aui. z. eſt malum accēſu vt dicebat Sera. qñ nō eſt poſſibile vt def. ex portibus qñtas neceſſitatis vſquequo ſedetur ſitris: qñ hora qua viſibilis porus expellit vomitu. Tōcātur etiam viſgilie z. inqñtūdines z. anguſtiat extenuatio corporis z. molliſcat pulſus neceſſario: qñ ſit pus rarius z. debilis z. facies fit roſuatis: vt ſupra dicebat. ¶ Signa hō ſpecierū maxime diſtinguuntur ex diſtinctione materiē diuerſarum q. educūtur z. maxime ex pcedētibz vt ſi fuerit ſumptus cibus deſe corruptibilis vel fuerit in ordinatū regimē ſubitū de pcedētibz cauſis ſupra dictis: z. cum hoc enomatur cibus indiſgeſtus aut corruptus vel aliqd homogeneū cibus: tñc declarat q. eſt cholirica ex corruptione cibi. Qd ſi nō pceſſerit indiſgeſtio manifeſta de cibo neq. fuerit granitas circa ſtomachū multa neq. extenſio circa inteſtina añs: ſed repēte magis dolor z. pñctio: z. in hora inanitionis vomitus z. fluxus mēcz humoralū que pñt ſunt cholirice z. aquoſe: poſtea vero magis groſſe z. tñc magis declaratur qd eſt ex toto: z. ſi fuerit leſio in ſto epate vſq. ſplene: vñ declarat cōitas a talibus mēbris vel particularibus mēbris. Dicebat tñ Alex. q. cum ſit de plenitudine ciboz corruptoz vt ex nauſeatina ſatietate: iſta paſſio non noīatur cholirica ſed additamentū ciboz. Sed cū ſit ex defectu ſtomaci z. multiplicatiōe humorū: tñc magis pñt dī talis. ¶ Sed ſigna mēcz vt ſi fuerit ex colera declarant ex ſitri z. amaritudine oris z. ex abſtūtia expulſionis coleraz ſurſum z. deorſum cū pñctione acuta. Et ſi fuerit ex mā ſlegmatica ſalfa declarat ex ſalſedine cū maior grauitate z. ponderoſitate: z. ſi cōiungatur vtoſitas ſtat maior extenſio. ¶ Et ſi fuerit pendēs ex cauſis pñmiſiis z. malitia regiminis de introitu in aquā frigidā vel uſmia pñctione eius z. ſilibus: que cauſe pñmiſiue moneant añtes. Iſta declarantur ex pñctione dictaz cauſaz que habētur ex relatione patientis. ¶ Et ſi fuerit cretica declaratur ex pñctione morbi acuti z. die cretico: z. ita de alijs ſignis aliay ſpeciez z. cauſaz diſcurrere potes ſatis clare. Et hec de ſignis ſufficiant.

Cura. Jam veniendo ad curam inſurgit q. ruz: principales intentiones. Prima erit circa dietam cōis intencio. Secunda quantum ad medicinalia contracta principaliter ad choliricam paſſionem pendentem a mā indiſgeſta in ſtomaco ſue corrupta vel aliter nō debi

te diſgeſta: ibidem per indiſgeſtionem coliricam paſſionem cauſantem. Tertia principaliter cōſiderabit mān facientē coliricam vt eſt ab alijs mēbris: vel a toto ad ſtomachū vel inteſtina fluens. Quarta principaliter erit circa acciden tia remouenda in ea timoroſa que ſepe compli cantur: vt eſt ſitris z. vigilie z. ſpaſmus de inanitione z. aliquotiens ſyncopis. ¶ Sed circa dietam z. medicinalia primo ſupponatur vna ſinia cōis Aui. in prin^o eius cure cum dicit q. cholirica paſſio habet regimen ſup. diuerſum in prin^o cum mouetur z. regimen in medio ſui motus et regimen ſup. in ſtatu vehemente acchritū apud cōmotionē ſuā malā z. inobediētiā ſuā malitiſ ſam. ſ. māle ledenti: z. ſup. regimē diuerſum apud cōmotionem accidentis ſuorum timoſorum. Et hec eſt vltima intencio.

¶ Sed ſpecialiter magis ad dietam veniendo circa aerem: ſit aer nō multum luminofus neq. intenſe frigiditatis. Nam plurimū lumen facit cōmotionem in materiēbus: z. frigiditas aeris impingit materiā ad interiora: vñ pñt diſpoſi nitur ad vomitū z. ad ſuſtū vteriore: non tñc debet eſſe ſimpliciter teneboſus marie in pn^o eius: qñ tenebra puerit materiā ad interiora vbi neceſſarium eſt ad exteriū diuertere: neq. debet ſimpliciter eſſe calidus maxime ſuente materia colerica ad ſtomachū vt ſepe contingit ne addatur ad ſuſtū in ea. Uñ in diuerſis tñbz eius opz eius acritate diuerſo mō eſſe illuminati. Nam in pn^o ſi ſit ex fluentibus humoribz debet ad lucidum inclinari: z. ita in ſyncopis fit ad diuerrendum. Sed in declinatione qñ qñmus virtutis cōfortationem opz aerem opacum magis declinare ad vñones ſpiritualiſ: ne ſit iſoz exſolutio ppter cōuerſionem ad exteriū exlu cer: ita ſm erigentiam materiē ledenti opz variaret in caliditate z. in frigiditate ſm materiā calidam vel frigidā ſuente vel etiam indiſgeſtā vel ex malitia diſgeſtine a cā calida vel a cā frigida. Ideo ſignanter dictū eſt in canone q. cholirica paſſio hz regimen diuerſum in pn^o cum mouetur zc. Ideo artiſcioſe multū loquens Aui. de electione aeris in cañ. dicit. Et opz vt ſit lo cus eorum. ſ. pñprie habitatiōis z. camere: lo cus in quo nō ſit lumen plurimū. ſignāter dicit plurimū: neq. frigus ſup. plurimū. Et adducit rōnem: q. non dī eſſe aer multū frigida dicens. Frigus nāq. expellit humores eorū ad interiora: z. neceſſitas ad extrahendū eos ad exteriora eſt neceſſaria. ſ. materiēbus fluētibus a toto ad interiora: z. in pn^o. eligatur ergo aer in cōi diſpo ſitione mediū luminis rēperatus in actiōis vel parumper ad calidū declināſ: ſemper tñc ſit aromatizatus cum aliquibus aromaticis vñiſ ſcantibz virtutē calidis vel fridis: z. de hoc dī cebat Aui. z. opz vt nō ſeparēt ab eis odores cōfortatiui z. reſtaurent. i. confortent ſuper eos. i. ex eis odoribus: z. pñt aliter aromatizari aer cū ſuffumigijz z. odoramentis ſepe ſupra deſcriptis z. ſpāliter in ca^o ſuperiore de tremore cordis.

¶ De motu z. quiete dicatur q. omnis mot⁹ eſt in caſu nociuus z. corpore⁹ z. animalis laborioſe mouens ſpiritus vt ira z. furor: inimo opz vt adhereant quieti quantum poſſibile eſt. ¶ Et ita ſit de ſomno z. vigilia dicatur q. ſomnus nō ſi in principio eſt in caſu neceſſarius: et maxime

De ſignis ſpecierū.

Nota

Nota dicitur.

De cōis et poris.

De aeris.

De motu quiete.

De ſomno et vigilia.

iam facta mūdificatione māp tūc est maxime
conueniens tūc ita inuans vt dicebat Sera. qd ali
quotiens resoluitur. i. remouetur egritudo ex
toto ppter eum: vñ opz preparare eos ad som
nos quantū possibile est ordinando stratos vñ
dicit Aui. Necessariū erit ingenis vt inuenias
in faciēdo eos dormire sup lectos stratos pānis
cū cāricis somniferis t cāricis t cūnis t p: cē
sione leni. s. extremis: t retineant ab inqeru
dine sū qd dormiant sup eā. s. p: sione t sup. cūz
reliquis qd diximus vt dixit sup. ingenis oibus
in faciēdo dormire illos supra quos dñantur vi
gilie. Intelligitur nisi fuerit opāra foria q nō
conueniūt vt p:z p: sideranti in casu: t quantū
ad dieram p:ngit bene sperare de salute t leta
ri quantū possibile est.

Sed circa cibū t potū primo dicat q in pñ
cū apparent accidētia colirice passionis degra
nitate t tensione t p:ncione circa stōm cū muta
tione eructationis t nālī t. nō est aliqd dān
dūz t cū sit actualis cū. hoc dico regulariter
vsq: dum nā putrefacta si fuerit in stō corrupta
fuerit in totū educta. Dico t si incurrant famē
nisi sequat inde virtutis debilitas excellēs. nāz
hic in eo casu qñ esset timor: t si nō essent omnia
etiā t de cibo corrupto t humore malo: tunc
oportebit p virtute cibare: differenter tñ cū ci
bis frangentibz malitiā māe: qñ si fuerit mā ca
lida oportebit cū cibis frigidis medicinalibus
infrigidare p:z t tēp:care. Et si fuerit mā
aquosa vel indigesta a malitia cōplexionis fri
gide pendens: oportebit cū calidis aromaticis
confortantibus confortare virtutem. nam ra
les cibi medicinales frangunt de malitia cause
et hanc rotam sententiam posuit Auicenna. in
diferentia p:z t cura eius. nā in pñ capli dicit.
Eū apparēt signa colirice p:ncionis t incipit eru
ctatio alterari a dispōne sua. i. cōsuetā t sentis
tur in stō grauitas t in testinis p:ncitura: t qñq
est cū ea nauēat t sup. aliquotiens vomit t flu
rus: tunc opz vt nō sumat sup id aliqd oīno scz
de cibo neq: doct id. i. p: notabile tps post nūc cū
rimetur casus virtutis: tūc em regē cū eo qd di
cimus infra: t versus finem capli dicit: t opz vt
non cibent aliquo dñ nō verificat eoz fames. i.
manifestat. qd si famē pariāt ante mūdificatio
nem sup. cōplētā sup. t nō cibent: immo dicit
mittant in balneū: de quo videbitur infra: t hoc
totum intelligatur nisi virtus deficiat: nā tunc
oportebit cibum exhibere propter necessitatem
t pro tanto posuerat rex. ante vltra med ium ca
pituli istam sententiam declarantem cum dicit
Et cum tibi necessarium facit timor: vt phibeas
coliricam passionem sup. propter virtutem defi
cientē: t non etiā sunt omnia q oportuit ena
uari de cibo corrupto t humore malo sup. etiā
dis vel per nām vel per artem si virtus cōstaret
tunc oportet vt cibos cum adhuc cum cibis frā
gentibus ipsū. s. humorem. i. cibis medicinali
bus minuentibus malitiā eius: vt supra di
ctum est. Sed ne sequatur timor et retentiōe di
croz maloz humoz t et cōmitione ciboz cum
eis: addidit: deinde sup. fortificata virtute ena
cues cum post aliquos dies cum eo qd soluit est
s. humorem a propietate: vt si occurrat corp de
bile in quo sint multi humores corrupti facien
tes coliricam passionem: t non sint adhuc om

estati: tunc non est regulare dietare neq: retine
re ne virtus cadat: vt etiam infra statim videbi
tur in medicinalibus: sed virtute cadente infra
diem. exempli gratia. opz aliquid dare de cibis
frangentibz malitiā māe ad restaurationē eoz
ris: postea transactis quatuor vel quinq: diebz
refecta virtute: tunc illi humores mali retineant
oportebit tunc eos cū aliquo leni soluerent edu
cere. Cū igitur est indigentia exhibitionis ci
bi t phibitionis vomitus si coniungat malitia cō
plexionis frigide in stō: tunc oportebit intēde
re ad sistendum vomitum t stomachū pparare ad
cibūz sumēdū t retinēdū cū sirupo de mētha
pmitra cū paz miua cydonioz. dādo crepti gra
duo cocleariavel tria añ cibū: t tunc exhibebis
post p horā modicū vini aromatici. verbigrā. s.
ij. t post tres horas fortificata virtute poteris
dissolvere modicū panis biscoti: vt dicit llyaly.
cū aqua pulloz. i. cū aqua carnis pulloz sū mo
dum supra ordinatum in rex. vel p dñi vel capo
nis. Et si cū fuerit magis cala oportebit pparare
re stōm ad recipiēdū cū sola miua cydonioz
vel rob grana toz: etiā ceteris p:z t tēp:care stoma
chūz vt dicitur infra latius: t postea exhibeatur
de iulep rosato cū vino grana toz: t tandē de aq
carnis hedī vel agni admixto ē rob grana toz
vel sirupi de ribes: ita tandē oportebit cibare
eos cibo paulo leni boni chymi. Sed ea q o
feruntur opz vt non sint de eis q sint eis dē ab o
minabilia. vñ dicebat Aui. t oē qd cōmouet in
eis subnerfionē ale pmutetur ad aliud. i. ad rez
sibi magis grātā. Et addit: t qñq abhorrent ē
quidam eozum odorem panis: t quandoq: dele
ctantur quidam eozum: t quandoq: abhorēt q
dam eozum odorem iuris. i. brodi vel aquā carnis
t qñq eo delectant quidā: t sūz vinū. i. sūz se ha
bēt quidā ad vñ: qñq uidā abhorrent ipm t q
dam delectantur eo. Et ita cauēndū est ab oibz
quibz aīa nauēatur: t pinde aliquotiens dū
cia nocēt. Nā dulcedo dicebat Aui. qñq sit cau
sa ad abhorēdū t lenitatis t fluxus t solutio
nis nāe. s. qñ nā abhorret p:ncitua refugit: t pro
inde in isto casu maxime opz obrepere appe
titue t desiderio stōi vt cibū in stō retineatur
vñ si multū appeterent ē fructus mō nō esset a
toto gñe mali vt putreficibiles de qbus dictum
est in causis esset ē aliquid de eis dandum. Et
hunc casū. insinuat Aui. cum dicit. Et non est
malum eis yti vna pensili de qua tempus acce
pit. i. que fuit appensa duobus vel tribus diebz
in sole ad consumptionem humidū superflui vē
tosabilis cum appetunt eam t sumere ex ea pa
rum mastigando grana eius bene vt vult sup.
inuat. Nam in granis est virtus stiprica confor
ratina: t ita in cā calida conuenient cydonia t
granata t vnus bolus de macianis t pira t ne
spilla t hmoi ad euigilandum appetitina t res
tentiuam: sed parum debent sumere ex his vt
etiam dicit Aui. de vna pensili: t tunc sic euigi
lata virtute ad recipiēdū t retinēdū est
procedendum ad reliqua cibaria magis conue
nientia plus nutritina vt est dictum in causa ca
lida de aqua carniū frigidarum: t in causa fri
gida de aqua carniū calidarum: vt pulloz
columboz: que etiam carnes aromatizentur
cum speciebus aromaticis calidis plus t min
fuit estimationem quam hādes de intensiori et

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

De potu
nota cas.

remissiori frigiditate stomaci et materie: et in tali casu valere panis modicus infusus in vino dulci et aromatico ut supra dictum est: et ita discurre ut dictum est et circa istam. ¶ Sed in potu est regula quod modicus bibat quoniam possibile est supra cibum potabile. Unde dicebat Avicenna et non dimittes eos bibere plura valde et maxime non sumant potum postquam sigillauerint cibum cum aliquo siccifico. Nam potus facit fluctuationem in stomacho ad corruptionem neque cibum: et ita ad vomitum preparamus et secessum: et inde addidit primum dicens: et separat inter aquam et vinum. id est multum potum et super reliqua cibaria. id est multum eligent vel non bibant supra cibaria si sumant perierint siccifica supra cibum ut dicitur. id est si non est quiescens cibum in stomacho: quasi innuat quod tempore cibationis sumere potum commensuratum ad bonam commixtionem cibi ut fiat chylus est conueniens: sed postquam quietato cibo et sigillato in stomacho nihil dandum est. Et potus conueniens in dispositione mediorum dicitur barbalaya modicum illi vinum pro prima ciuitate. id est brusculi cum aqua frigida mixtum. Sed in causa frigida sit vinum aromaticum: et in calida: vinum granatorum cum aqua decoctionis coriandrorum vel berberis vel aqua ferrata cum sirupo de ribes: et rob de cydonijs et hmoi. Et hec quoniam ad dietam sufficiant. ¶ Circa secundum principale ut circa medicinalia que debentur cum materia est in stomacho per indigestionem multiplicata vel corruptionem eius quod octidit ibi repta fuerit talis indigestio: tunc dico quod hec in tertio coples ut talis materia est ex stomacho vomitu vel secessu et nequaquam costringat nisi propter necessitatem ut supra dicebatur. Et istum casum posuit barbalay. 7. practice in primo humina capitulo dicens. Cum perituario acciderit quod est colirica passio operis in vomitu et solutionis non occupari amputationem ne quidam virtus fuerit valida et euacuatio remissionis non transgreditur: quoniam immo materiam ad huiusmodi euacuacionem adiuuare expedit. id est si de se non sufficienter euacuat: parienti aquam dando calidam et amigdam. id est oleum sepius quatenus a superfluitatibus super talibus stomacis purgetur: et eandem suam posuit Alexander in causa pro primo cum dicitur. Si initium habere cibis corruptionis super vel humoribus: et nihil digestum excernat super. nam id est emittat per ventrem aut vomitum cum nausea et conatione. id est ipsa multum violentata: tunc festinare oportet ea agere que magis puocent vomitum: quale est mulsam que vtraque vomitum et secessum et sine molestia mouere preter et exponit. id est ventrem et ad vomitum. Et addit nam si ei insuauis sit adhibere mulsam: et hic per mulsam intellexit aquam mellis ut sepe accipitur ab auctoribus: ut vult Symon ianuenis que si non sit grata accipienti addita aquam calidam bibat plurimum: et cogas ut vomat cum digitis aut penula in ore missa donec omne quod intra est corruptum proficiatur: et omne quod inter est proicisse videatur: intelligitur etiam costate virtute. ¶ Et ita ex his verbis auctorum videtur colligi quod medicus occurrens in colirica passione pendente a dicta materia immediate debet pronocare vomitum dando aquam calidam vel solam vel cum oleo amigdalino: ut voluit barbalay. vel mulsam. id est aquam mellis que est conueniens ad magis abstergendum secundum Alexander. nisi sit infirmus in infans. Sed hoc oportet aduertere quod hoc intelligitur ut exposui quando natura per

se non sufficeret in euacuando vel non sufficienter euacuasset: quod quoniam per se sufficienter euacuasset ut aliquis facit: tunc non expedit medicum in hoc adiuuare virtutem in exhibendo vomitum. Et istum casum specialius non raurit Serapion in causa pro primo cum dicitur. Et quoniam colirica passio est non digeratur cibum sicut diximus super. vel non sit digestus sed corruptus vel alius humor similiter in stomacho: tunc oportet quod vomitum expellat quod corruptum est. Et addit: et fortasse mouetur natura supple sufficienter ad vomitum donec abstergit os stomachi: ita quod pro tunc non oportet ut vomitum prouocato a medico. Sed si natura non facit vomitum fac tu stante nausea punitione et grauitate circa partes stomaci cum reliquis significationibus de cibo corrupto. id est co. Et si natura facit vomitum sed non sufficienter euacuat: tunc inuua eam cum vomitu visum dum compleatur euacuatio materie corrupte. Nam ut vult Serapion hoc est inuauementum resoluens punitionem et modificationem propter remotionem cause que facit accidere et gradum: quod est materia corrupta: ut supra etiam pro parte declaratum est. Hanc etiam sententiam imitatur Avicenna. sed magis artificialiter dicitur. Propter istum igitur quod oportet fieri est ut expulso fiat per vomitum si fuerit cibum adhuc proximis superioribus super. talis corruptus vel talis humor: et si non fuerit ita: quia si non fuerit in superioribus sed magis in inferioribus descendens ut circa fundum stomaci vel circa intestina gradulizatur merito sit materia magis parata deorsum descendere quam sursum educi: quod cognoscitur per signa propria: dicit consequenter. Adhibetur aliquid quod ipsum deponat et huiusmodi leniunt naturam: intelligendum semper quod natura de se non sufficienter educit vel non actualiter educit nisi cum forti molestia. Et ponemus modum in electione potum cum quibus debet pronocari vomitus vel ventris lenitio addit. Et sic id quod facit vomitum et lenificationem super. debile ad talem operationem ut fiat cum mensura que extrahat illam quantitatem de cibo vel de humore in stomacho existente preter quod extrahat superfluitatem supra id aut rem extraneam ab ea. id est preter quod faciat euacuacionem super suam vel extrahat superfluitatem supra id. id est alios humores sua acuitate: et ita faciet superfluitatem in euacuando et euacuabit rem extraneam ab ea. id est materia que debet euacuari: cum super euacuatio necessaria non est. Et ita voluit quod non derur forte solus neque medicus crescit debile: ut verbi gratia de manna vel modicum de cassia. ut 3. vi. vel circiter in soluendo. Similiter ut vomendo non exhibetur aliquid forte. Et addit. Et oportet ut expellat super. medicum cum eo dilut adiuuare nam per vomitum vel secessum in quo non sunt due malitie: ut mollificatio oris stomachi et debilitas virtutis eius: sicut cum oleo sitamur: supple de amigdam. id est quod est equalis virtutis: ut dicit barbalay. et oleo de olinis et aqua calida super. si mul mixtis. Nam talia super. debilitat virtutem stomachi: et sic est una malitia. Addit neque cum illo in quo est glutinatio. id est virtus glutinatur: sic est alia malitia. Et adducit rationem adde. Cum ipsa infirmi indigeat super. sic pro cognatione: quod intelligitur. Et ita vult quod non oportet exhiberi medi-

No. bñ p
uocayomi
euz si nā p
se nō suffi
ciat aliter
mon.

cina
cruo
usca
cina
lis d
sa: at
cia. i
fit. E
erpo
cis c
nis r
acen
ter v
ple a
stom
hibe
da a
si ali
Jdo
sola
cui
aqu
uon
uait
min
z sui
lide
et m
rem
gen
aqu
post
giri
pret
rent
zlo a
uen
dij c
inct
nent
fini
loze
pret
min
ven
ri p
quo
ppi
Se
cite
dul
nō
cui
sea
com
in p
da n
com
com
tūc
cym
uan
deor
cum
stat
succ
fale

cina sturē prētina relas: vt sunt medicie yn-
cruose neq; glutinationē faciētes: neq; sup. in-
uiscans materiae: sed debet sup. exhiberi medi-
cina sola lauatina: sicut est vt dixit aqua mel-
lis de qua sup. dicuntur est sim Alex. et vocat mul-
sa: aut sup. exhibeatur syrupus acerosus dul-
cis. i. modice acerositatis: qñ cala sup. vt cōter
fit. Et addit nō pp necessitatē fm vnā lram et d3
exponit: nō debet apponi syrupus acerosus dul-
cis cū aqua calida propter necessitatē absterfio-
nis et lauationis: qñ hoc nō fit magis p' syrupū
acerosum: sed magis per aquā calidam: vel ali-
ter vt dicat litera nisi propter necessitatē sup-
ple aliā a lauatione vt propter necessitatē inci-
sionis peccante materia viscosa vbi expedit ex-
hiberi parum de syrupo acroso cum aqua cali-
da ad meliorem lauationē et absterfionez visco-
si aliter nō cōuenit syrupus acerosus cū aqua.
Ideo addit immo cū eo q' est sicut aqua calida
sola sup. expellat: aut cum paucis baurach aut
cum sale naptico sup. stante materia multum
aquosa. nam talia genera salis etiaz inuuant ad
vomendum cum sint vomitiua et aliquantiter in-
uuant ericando. Addit aut aqua calida cum cy-
mino paucior: ista cōpositio multū mihi placet
et sumitur exempli gratia. vi. aut. viij. 3. aque ca-
lide cum. 3. j. cymini: qñ fit absterfio cōueniēs
et mōdificatio per aquā minuendo etiā acuita-
tem materie putrefacere et per cyminū phlegur
generatio ventositatis que sepe causat ex poru
aque calide: caliditate agente ventosando: vñ
postea augentur dolores qui vltra dolores pun-
gitinos cōtingentes ab acuitate materie pro-
pter corruptionem sunt etiaz dolores postea ex-
tensui a ventositatē: et illud accidit mihi Joā.
Ab artz de gradi. sepe prigit tempore mee in-
uentur. Nam propter labores practice et stu-
dij cū tenui mea natura bis consueui in estate
incurrere cholericā passionē propter corruptio-
nem digestionis: et cū potassem aquā calidā pro-
fibus dictis necessarijs exercebāt in me do-
lores vehementissimi circa stomachū: credo pro-
pter generari ventositatem vt dictū est. ideo cy-
minum in casu multuz inuau remouēdo dictas
ventositates: etiā q' cōfer cū proprietate dolo-
ri pungituo ventris et inflamationi: etiam ali-
quo modo cōfortat cōstringendo: vt 2º cas. caº
pprio: ita in hoc Aui. fuit multū artificiosus.
Sed verum est qñ hoc reprehendit Ihalysab. ta-
cite de modica mixtura olei sisamini vel amig.
dul. cum aqua calida ad vomitū prouocandum
nō credo reprehensione fuisse legitimam. Nam
sea q' vomitus credo laudabile esse debilitare
contemnitā et inducere abominationē maxime
in pñe cholice cū est fienda ciatio: et est iunā
da natura cū vomitu et secessu: sed recte fieri si nō
continetur tale vomituum: et qñ fit necessitas
construendi: vt dicebat Rasis in textu nostro:
tūc melius est vt dimittatur oleum et apponaf
cyminum: vt dictum est. Et qñ vellemus in-
uare naturam per secessum tunc conuenit vt p-
deorsum stimuletur virtus cum lenientibus: vt
cum suppositoio vel clysteri. et Aui. laudat vt
saccharo et sale dissolutis eis et infusatis cum
sale: vel fiat clystere etiam lenituum: quod fm

Aui. fit ex aqua sicle. i. blitis: hoc est decoctio-
nis: sumendo quantitatē. 3. lx. sc3. 3. vij. 3. vel
circa: et bauracis pauci vt aureum. 3. vel. 3. j. 3. et
suc. ru. 3. x. et olei de rosas et sisamini partiz leniēs
do partim confortando. añ. 3. vij. vel. 3. j. et erit
conueniens in casu. Et addit: aut cū aliquo qd
bibatur: sup. soluat ventres. f. leniendo vt cas-
sia vel manna vt supra dictum est dissoluta cū
brodio: sed addit Aui. misceatur sicut cyminum
cum tali potur: dicit. Ipsum nanq; est iuuatū
uum valde: et hoc sup. propter causam dictam.
Et si cessauerit vomitus et punctioes ena-
cuata sufficienter materia: tunc laudant Rasi-
sis in textu vt ponatur eger in balneo: de quo
dictum est circa literam: quia non debet offerri
nisi corpori constantis virtutis et fortiorum mu-
sculo: vñ: et modico tempore ibi permaneat: vt
loco suo dictum est: et tunc ponatur supra lectū
vt dormiat: et post somnū nutriatur sicut dictū
est supra cum debita dieta: ita curatus erit si
deus voluerit. pendente cholica solum a ma-
teria in stomacho peccante. debet tamen cōfor-
tari stomachus interius et exterius: cum his que
inferius dicuntur ad refocillationem virtutis
stomaci. Et hoc totum qd dicitur est debet in-
telligi constare virtute et regulariter. nam ali-
quotiens etiā nō enacuata materia corrupta se-
cundum totū neq; natura euacuante: nō debet
medicus propter virtutis debilitatē inuare na-
turam in euando: immo expedit aliquoties na-
tura euacuante et virtute debili existente sistere
euacuationem et prohibere ne euacuādo virtus
in totum dissoluatur: et in syncope cadat: immo
tunc debemus intendere principaliter conser-
uationi virtutis et restauratiōi eius et restri-
ctioni fluxus etiam si tota materia mala nō sit
euacuata: sed postea restaurata virtute per ali-
quot dies: vt quinq; vel sex dies post debemus
reiterare euacuationem per resolutionem ven-
tris vt materia mala retenta euacuetur: ne sit
causa recidive. Et hanc sententiā totam expse
posuit Aui. cum dixit vltra medium capiti. Et cū
tibi necessarium facit timor vt prohibeas cho-
licam passionē. i. timor virtutis et nō enacua-
ta sunt omnia que oportuit euacuari de cibo cor-
rupto et humore malo: deinde cū mouet sup. ad
euacuationem: tunc oportet vt cibus eum: sup.
et dimittas euacuationē cum cibis frangenti-
bus enim vt dictum est circa dietam: deinde ena-
cues enim post aliquot dies sup. virtute relena-
ta cum eo qd soluit ipsum: sup. humorem corru-
ptum. als reuertunt: et tunc solutio conueniens
fiat cum soluentibus et confortantibus vt cum
mirabolanis citri: vel chebulis secundis diuersi
ratem materie: et reubarbaro in substantia dan-
do. 3. j. 3. mirabol. citri. in causa magis calida cū
3. j. 3. mēne et aque endiuie et plantaginis et ab-
fin. qd sufficit et ita similiter de chebulis dando
cū cassia: cum minori tamen dosi cassie. vt. 3. j.
cum aqua cicorce et abfinthij: vel dando. 3. j. vel
3. iij. reubarbari cum aquis vt supra.
Si etiam causa corruptionis cibi non sum-
atur ex parte cibi principaliter vel ex parte mali-
rie regiminiis: sed magis vitio stomachi: tunc
quia debilitata est digestiua eius: sed exempli
gratia propter malitiam complexionis frigidi
de ipsius stomachi euacuato dicto cibo incon-

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradf.

De 3^a inter
nec cura
tua.

Nota huc
canonem.

timenti opz cōfōtare stomachū z preparare enim
ad retinendum cū exterius z interius applica
tis aromaticis z stipticis z cōfōtantibus: de q
bus statim dices. Nec in hoc opz multū labora
re vt totus cibus esset corruptus: qz cōrimo
cibus corrumperet ppter stōi debilitatem. Et
istū etiā cāsi infirmant Aui. paulo post ad ter
rum superiorē cū dicit. Cū senseris qz rora cau
sa nō est ex cibus: sed est illic sicut foritudo fri
goris stomachi pparabis in retinendo vomitum
eorum postq vomitu expulerint quantitatem
quā oportuit expelli cū syrupo de mēcha com
mixto cū mīa pauca aut cū virtute rylaloes
faciendo etiā empla exteri? declināria ad calid
ditatē cū aromaticitate z stipticitate: vt cū ab
sinethio mēcha: gariofi. apponēdo ēt aliqd ros.
¶ Sed si cholirice passiois cā sint hīiores aliq
de fluentes ad stōm vel ppter efionem humor
corruptoz in stomacho educat de humiditatib?
naturalibus ppter violentiā impressam stoma
co z naturalib? mēbris ita vt educat res feda. i.
rimorosa vt similis loture carnis vel appareat
chaurati. i. excoziatio tunc isto casu nō debem?
animodo prouocare vomitū neqz fecesuz: z hec
est tertia interio pncipalis: sed magis debem?
intendere cū restringentibus fluxū z diuertēti
bus si materia aliunde fluat z cōfōtātibus sto
macum ne recipiat: z cū inspissantibus humo
res z stringētibz vias ne reddantur humores
habiles ad fluxum. Et istā sententiā innuebat
Aui. in tertio pmo de materia: educat timorosa
nam dicit amplius opz vt cōsideres id qd egre
ditur sup. p vomitū vel fecesuz: dū em persene
rat excedo chylus. z. i. aut aliquid homogeneū
ei: z cibus nō cōcedit eius retētio oīno aliquo
rum modoz: in ipso em est timor magnus. i. in
retinēdo: z hoc est dictū in superiori intētiōe.
Sed addit: cūq alterat ab illo. i. diuersificat. s.
a chilo vel cibo alteratione fortasse feda. i. timo
rosa: vt dictum est necessaria est eius retētio: et
similiter cū id qd egreditur est res chiratiē. i.
excoziatina viscosa sup. de substantia membroru
aut cholirica. i. aliter hīoralis. aut alia e x his
que debilitant corpus z imprimūt in pulsu: z fa
ciunt ipsum frequentē zc. z faciunt apparere in
corpore sicut extenuationē zc. Tunc dicit: opz
vt adiuentur in retentione eius cū robuz sti
pticis: sup. per interi? ebibitis. Et addit: z qnq
condiunt cū eo qd est sicut mentha ad maiores
aromaticitatem z cōfōtationē: vel sup. mastix
materia nō existēte multū calida. Et addit: tūc
etiā vt dicebat Rasis in tertio: z si euomerint
ea reitērentur super eos z dentur hīs paulatiz
vt declarant circa literā. Et addit: z nō opz vt
cesses ad dandū in potu medicas dstrictiūas:
z robuz stiptica sūmūrentem coz: z non sup. tūc
sed etiam exterius. Ideo addidit: immo opz vt
reitērentur super eos: z fiat permutatio de vna
medicina ad aliam: z sint oēs stomatice. i. ad sti
pticum declinantes ad aromaticitātē. ¶ Et lo
quens de materiabus fluentibus ad stomachum
que vt plurimum sunt cholirice: dicit ad istam
intentionem. Cum ergo sciueris qz materie in
corpore cholirice sunt commouentes eā. s. chol
iricam passionem. Nam ipse vt dicit qnq sunt
de iuuantibus ad hoc vt accidat cholirica pas
sio: z non est timor totus ex cibo. s. corrupto: sed

sup. ex humoribus principaliter: nō inuenis ex
cusationem quin infrigidet stōm tūc exterius
cum eo quod infrigidat: z si non cū alto saltem
cum niue. i. cū panno infuso in aqua frigida vel
in niue si habeat: qd intelligitur humore fluxū
te existente multum cholirico. Sed addit tertiū
dubium ad intelligēdum dicens sup. qz hoc fiat
post adiutorium eius ad vomitū si declinet ad
illum cū mensura tolerabili: qui tertiū debet
intelligi cum sale: qz hic non fuit mens Aui. q
fluente tali materia aliunde ad stomachum non
sunt corrupte sed humores in cholirica passio
ne debet medicus prouocare vomitū. Nā iam
natura fecit vomitum de dictis materiabus ex
quo sumus in casu cholirice passionis sit vomit
us actualis: immo si materie essent corrupte
aliunde fluentes: nō debet medicus prouocare
ad vomendum: ne materie cōuertant ad stoma
cum: cū vomitus sit operatio multz laborio
sa: immo magis deberet intendere vbi ra
natura: immo magis digne euari vt conuerterent
les materie essent digne euari vt conuerterent
ad intestina cū dysterib? qz euario per intesti
na est nature magis cōueniens: non ergo debet
intelligi vt medicus adiunet ad vomendū vti
detur sonare litera: sed debet sic legi. Qz tales
materie fluunt zc. non inuenies excusationem
quin infrigidet stomachū zc. saltem cū niue post
adiutorium medici eius nature ad vomitū si
declinet ad illum. i. post adiutorium medici ei
nature ad vomitum. i. ad vomitum sistendum si
declinet natura ad vomendum: quasi vellet qz an
teqz infrigidet stomachū medicus prius dz pro
hibere vomitum diuertendo materiā que fluit
ex infrigidando humores in toto z inspissando
vias ne fluat: z post hoc adiutorium ad vomitū
vias ne fluat: qz natura inclinat ad eum cū inge
i. vt sistatur qz natura inclinat ad eum cū inge
i. utis dicitur: tunc debet apponi frigida supra sto
macum z nō antequē materia ad stōm fluxa per
frigida in stomacho impingat: z forte fiat casu
sa apatis stomachi: z hoc debet fieri cum mēbra
tolerabili. i. nō sit excessiua nimis propter passi
lilitatem membroru: z ita tolerabili a mēbris sine
lesione. Nam talis infrigidatio est cōueniens si
sit moderata ad aliqualem inspissandū stōm et
fortificandū in resistendo humoribus fluenti
bus ne in eo recipiant: etiam est innamentū vt
addit rex. ad sedandū sitim si fuerit. Nam dicit:
erit illa infrigidatio est sedatio sitis si fuerit
et hoc modo legendo tertiū sententia est vera:
aliter intelligendo ducit ad periculū z timorē:
lege ergo literaz sic. Cū ergo sciueris qz materie
in corpore cholirice vel proprie vel sup. humo
rales sunt commouentes eā. s. choliricā passionem
f. ppter fluxū eaz ad stomachum. Nam ipse qnq
sunt de iuuantibus ad hoc vt accidat cholirica
passio: z non est timor totus ex cibo. s. in euentu
cholirice passionis: vt. s. solum fiat a cibo corrupto
pro: immo aliquotiens fit ab humoribus fluenti
bus: non inuenis: sup. tunc excusationes quin
infrigidet stomachum exterius cum eo quod in
frigidat. s. acru z potentia vt infra dicitur: et si
non cum alio saltem cum niue post adiutorium
eius ad vomitum si declinet ad illum id est post
quam adiunueris sistendo vomitum. Nam hoc
est adiutorium ad vomitum cum ingenis di
ctis: z tunc sup. infrigidet cum mensura tolera
bilis: nam tunc fit innamentum vt dicitur est cā

illa in frigidatione et ante non: et in illa in frigidatione etiam est sedario si fuerit: et nota quod signanter dicitur cum mensura tolerabili. nam semper exhibetur frigidus nisi stante excessiva caliditate non: et appare calido vel fluxu multum mae coles rice multum igne: nam in alijs casibus semper est suspecta. Nam de hoc erat casus. An. 13. tertio. in ca. de curatione sicut cum modis vltibus. ubi ad finem dicitur. Et opus est non afferas in curationibus sicut aut caliditate eius aliq. vehementis in frigidationis sicut aqua vehementis frigoris propter in eo quod non coferens est ea: quoniam super. sit lesio et passibilitate membrorum. Sed ad practica conversionem in ea calida debemus interiorius aliquid exhibere de robur alius acetositate et frigiditate: tunc opus est etiam dentur cum mensura acetositate et etiam frigiditate. Et in hoc aqua rosata laudatur ab An. maxime si cum ea addatur pap. strup. Unde dicitur: et aqua ros. calefacta. i. aliquantulum aromatizata vel super. cum succaro remissa confortat stomacos eorum: et calefacta. i. non in frigidat superfluit: phibet egritudine in eorum. Desuuntibus materibus ad stomacos: et addit: et ad propositum nostrum: ista robur. i. succi inspissari qui in tali casu conueniunt ad acetositatem declinans: opus est non aut acetositatis talis que mordet stom. et sunt adiuvantia mae. s. per mordicationem suam conueniunt cum acuitate mae super. ad ledendum: quod stimulant virtutem ad expulsionem per vomitum et secessum: ideo addit: immo si est eis aliquid ex hoc. i. vehementis acetositatis frangatur cum re super. dicta acetositas que non fit de genere eius quod soluit aut vomere facit: ut est de bigratis: succarum paucis quantitate: et ideo super. laudatur strupum acetosum dulce et non acutum: ne mordeat stomacum: et proinde addit. Et acetosa quidem super. intensa conueniunt: sunt in excoriatione. i. facientia sunt ad excoriationem: ideo super. non valent: et dant etiam regulam de frigidis acru dicitur. Et similiter ea que sunt vehementis frigiditatis ex his que bibunt acru quod non conueniunt eis per hoc quod percutiunt stomacum. s. propter frigiditatem nimiam: ideo in casu laudatur strupum de mentha factum cum aqua granarum expressorum cum pulpa sua: et infusa mentha et myrris: et ubi litera dicitur: cum aliquantulo myrris vel myrrilloz: quod non est dubitatio quin in strupo de mentha intret mentha. Talis ergo strupus est multum excellens in confortatione stomaci calefacti et prohibitione fluxus: colere ad ipsum: et preparatione ad cibum recipiendum et retinendum: et ita de communi more etiam bibentur etiam vel quatuor colearia post vomitum cibi corrupti vel humoris acuti ad vniendum substantiam stomaci antequam cibis exhibeatur: et ad eandem intentionem valet strupus de ris: beatus si velimus dare in forma struporum compositum ut de granario vel de berberis vel de rosas cum aquis plantaginis et absinthij: et ad etiam eandem intentionem valet si exhibeatur. s. trociscorum de spodio cum semine acetose cum aliquo strupo: ut supra. et valet etiam si fiat pulvis ut infra. s. balaustrum sandalorum et tri-

an. 3. ij. myrrilloz. 3. j. ros. 3. j. exhibeatur ut supra. 3. j. pro vice. et si voluerimus magis in frigidare potest fieri decoctio horum ita ut bulliat in succo plantaginis vel cydoniorum depuratis dictis succis prius: postea facta colatura detur ad potandum cum modico melle simplicio. Exterius autem conuenit dicebat. Salyab. si eger ardorem sentit in stomacho et incenduntur labijs: morsuram et strim grauem: que omnia declarant caliditatem ex desluxu cause calide oportet supra eius stomachum et latera. i. partes adiacentes stomacho pannum apponere sandalo infusum et aqua rosata et camphora. s. ut fiat episthima supra stomachum et pannum infuso in aqua ros. aromatizata et sandalis et modico camphore: et si addatur parum vini granarum cum tribus aut quatuor granis ligni aloes erit magis ad propositum. Sed si materia fuerit minus acuta fluens: immo si erit mixta colerica et flegmatica: tunc possunt fieri trocisci qui reduci in puluerem poteris dare. 3. j. s. vlt. ad. 3. ij. cum strupo pomorum aggregatum: et in hoc valet pulvis Salya. qui videtur vomitui et fluxui medetur colericis et flegmaticis: cuius descriptio prior est. s. malorum granarum. 3. j. berberorum ros. rub. cinisq. 3. ij. melle aromatice: et est herba habens saporem rhuris similis rosmarino: et exponitur id est libanoridos: dicitur symon quod est species serpilli sabbadi et est cyperus cuiusq. 3. ij. masticis spicinarum menthe sicce exteriorum corticum pistachiorum: cuiusq. 3. ij. ysaalos feci indice. i. gal. indice. cuiusq. 3. j. fere omnia diligenter et puluerem fac. Nam prius et simplicibus quoniam in casu valeat per intrantia frigida confortantia et per calida etiam stiprica aromatica. Exterius autem potest fieri fomentatio vtiliter valens ut infra. s. rosa. storum lambruce. an. 3. vj. menthe achacie: absinthij: rhuris: myrris: ciperis: garioflorum: masticis: hyppocistidos: coalloz rub. an. 3. j. bulliant omnia in duobus partibus vini rubei stiprici vel tribus: et vna parte cydoniorum ipsi prius grosso modo contritus: postea cum filtro infuso in dicta decoctione fiat fomentatio super: a stomachum bis vel ter antequam: et si placet facere in forma emplastri potest sumi panis affusus. verbi gratia. 3. j. et infundi in dicta decoctione: postea ipso leuiter presso aromatizetur cum modico succi et camphore supponatur: vel potest fieri facculus ponendo dictum panem taliter aromatizatum in pecia lineae: et addendo quartam partes masticis: et ita supra stomachum reneatur. Sed si materia fuerit magis flegmatica fiat pulvis ut infra. s. thuris masculi. 3. ij. corticum exteriorum phyticorum. 3. ij. ligni aloes: cardamomi. ana. 3. j. cubebarum garioflorum. an. 3. j. fere diligenter et fac trociscos. 3. vnius: et exhibebis cum strupo de mentha vel cum melle aromatica. et isto casu potest facere fomentationem ut supra: sed subtrahendo de vino cydoniorum et addendo de melle aromatica et addendo etiam in decoctione de cardamomo galanga et cinamomo cum alijs dictis: et sunt sic expedite species.

Restat venire ad correctionem accidentium et primo frangatur stis eorum dicebat. Anicem. cum aqua sauechord. et aqua granarum et cum alijs modis sepe dictis. Et quando fluxus

Pulvis
Salya.

Def. fomentationis.

Def. pulvis.

Prima pars practi. magistri Joan. Bat. de gradl

abundaret quierato vomitu dicebat Aui. sup. quando reliqua non sufficiunt, de dictis supra tunc aggrega in cibatione eius inter stiprica et inter illa in quibus est stupefactio aliqua id est fiat mixtio eorum sicut amidum assatum: quod ponatur in decoctione papaneris: et pulverizetur super eum postquam fuerit decoctum aliqd galie muscater: et in medicinis potest apponi aliqd quid de strupo de papanere vel posset dari aliqd quid diabolani Nicolai.

C Sed si conigatur in eis spasmus ut sepe accidit maxime in processu: est spasmus de inaspiratione: et precipue accidit in manibus et pedibus tunc oportet ut dicit Serapio. ut sedes cum cum pannis quos submergis in lacte calido: et pone eum super lacertos in quibus est spasmus: et liue eos cum ceroto humido id est humectatio sicut est oleum de lilio in hyeme: et in estate oleum violarum. Et de hoc dicebat Aulicen. si autem paret spasmus adiuuata supra iuncturas super ple membra: quibus accidit cerota lenia calida id est lenitina: calida: scilicet actu ad confortationem naturalis caloris profundanda. i. quorum virtus profunderetur intra membra ad humectandum substantiam eorum. Et addit siqz hyeme cum oleo de neridgen. i. de spica: sed simpliciter de lilio: et in estate cum oleo rosi. et violato. Et addit. Et similiter proijce super eum pannos infusos in oleis humectantibus lenitinis et in oleo de oliu. Sed addit: et oportet scilicet principaliter ut intentio sit. scilicet ad spasmus in membris: quia aliquoties per exsiccationem elongantur et non possunt quicquam masticare neque deglutire: ideo oportet ut incessanter eleuentur comprimendo mentum et lacertos moueres genas inferiores ad superiora cum manibus: et superponendo pannos infusos in oleo calido: vel cum cerotis humectantibus: de quibus dictum est: et ita ligare cum fascia.

Reliqua autem accidentia de prohibitionem somni et reliquis sequentibus corrigantur secundum quod sepe dictum est in simili. Et sic fit finis huius capituli multum necessarii ut menti et membris commendetur propter acuitatem morbi: ut supra dictum est. *Zaus chusto omnipotenti.*

De debilitate stomachi. Cap. ij.

Cum stomachi debilitas cum panca sit: tarda cibi de stomacho descensione et acido ructu fuerit: fuerintque omnia accidentia hec parua nec fuerint vetusta: stomachus ex trociscis de ros. est curandus de quibus eger quotidie in mane pondus auri vni? et s. cum. 3. j. decoctionis de seminibus sumat. **D**ecoctio autem de seminibus hec est: sumantur cymini nabati et ameos: buliant in mina aque donec aqua fiat rubea de qua postea cum troci. de rosis ut predictum est in potu tribuatur. **T**roci. ve-

Def. decoctionis de seminibus.

ro de rosis sunt qui. **R.** pulueris ro. rub. 3. iij. xilaloos spice masti. cylocassie squinanti cinamomi: absinthij: omnium. 3. vnam conspergantur ex vino veteri et informantur trocif.

Nutritur vero ex his que cito digeruntur et pancorum sunt humorum ac paucorum superfluitatum: quod etiam ex redolentibus et seminibus sunt condita sicut sunt calagie et mutagenat. **E** ipse quoque ante comestionem multo utatur exercitio: et aquam minus solito bibat: et post comestionem multum dormiat. De vino quoque veteri et paucum bibat: totamque nutritionem minuat.

Quod si hec accidentia vetusta fuerint: electuarii diacimini et diabolani amborum ass. vni? an. pondus cum. 3. j. veteris vini puri in potu sumat. **R**egime autem eius sit ut prediximus.

Electuarium diaciminum. **R.** cymini carmeni. 3. c. zinzibe. 3. xx. pipieris. 3. x. foliorum ruthe baurach panis. ana. 3. x. hec omnia cum melle dispensata conficiantur et detur de hoc electuario si venter stritus fuerit.

Quod si solutus fuerit venter electuarium diabolbanum est dandum: cuius descriptio in capitulo de ventris solutione continetur.

Si autem hec non suffecerint squama ferri cum vino tribuatur. **S**corie autem ferri confectio hec est. **R.** seminis apij: seminis feniculi: anisi: cymini ameos aniden: origani: chebi: carui: seminis coriandri: melanopiperis: macropiperis: cinamomi: thuris: spice gar. nucis masticate cyperi. zinz. omnium ass. pondus auri. vni? scorie auri. x. omnibus sextuplum vini addatur et coquantur donec ad medietatem redeant et coletur. deinde eger de hoc spiritu postquam colabitur pondus. 3. xxx. quotidie sumat et nutritionem alleuet: quod per tres hebdomadas faciat. **C**aneat sibi ab acetosis et a fructibus recetibus et aqua frigida: vinum vero mēsurate bibat. **E**m plasterum quod stomachum confortat et calefacit. **R.** stora: em spicam squinatum absinthium calamum aromaticum masticem: ex his cum vino veteri et succo cydoniorum: conspernis

Def. electuarii diacimini.

Def. spiritus diacimini.

Def. pulvis auri.

Def. electuarii diacimini.

Si autem cum hoc quod diximus fue-
rit in corpore extenuatio et inflammatio
egro lac et aqua ordei danda sunt. Cypse
quoque ex herbis bumectantibus nutrien-
das est: ut sunt lactuce: malue: cucurbite:

¶ De expeditum capituli
lum de cholirica passione: sequitur consequenter capitulum de his que confortant stomachum et perficiunt digestionem ciborum: et per alia istius capituli. nam cum ad cholionem propter laboriosum mortuum memento et forem impressionem malacium sua qualitate ledentis fit ac stomacho malitia vehemens: et confectio debilitat: unde fit malitia digectus eius appetitus: cum operatur et appetitus fuit de operationis propriis stomachi. propter igitur lesa alia maxime leditur virtus in operestitia et appetitus: et ira conomistia digestionis in operatione eius: corrigitur per ea que confortant floctipne et que perficiunt digestionem edo patet recta continuatio istius precedenti: quoniam talis malitia siue sit defectus diminutionis rationis siue corruptionis eius vequitur malitiam complexionis acridam siue etiam siccam aliquosost euacuacione materie sufficientis siue materia: cui malitie complexio materia conuenienter occurritur tertia tantum et non euacuancia siue absolue siue sint cibi medicamentum in capitulo superiore sacra euacuacio et per naturam et per ateria ledente restat tantum et per ateria complexionis per contraria alidicuntur est: et quoniam talia que de temperamento proprium dicuntur tantum stomachum pro quanto remouent ledentem et impediunt operum immediate: ideo recte in rubrica est de his que confortant stomachum et non de his que curant malitiam quia malitia stomachi aliquorietestitiam materiei: cui debetur euacuacio in casu nostro non conuenit propter

B iij

Declaratio
rubrice ca
pli pñtis.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de grad.

id qd dicitur est: ita patet clara litera rubice.
Dividit ergo presens cap^m p^{ma} divisione in
tres partes. Nam p^o ponit signa curā leſionis
stomaci a causa frigida sine materia. 2° ponit
curā eius ut pēdet a causa calida tñ p^{ncipal}
liter. 3° ponit curam eius ut est pēdēs a calidi
tate et siccitate. 2ª incipit ibi ultra medium cas
pituli. (Qd si debilitas digestiue.) 3ª ibi. (Si
autem cum hoc qd diximus etc.) Prima pars ē
diuiditur in duas. p^{mo} postis signis talis ma
litie stomaci a causa frigida ponit curam dicte
malitie a causa frigida: cum causa non est anti
qua. Secundo ponit curā illius qñ causa est ve
hementior: et magis diuturna fuerit. secūda ibi
(Qd si hec accidentia vetusta fuerint.) Prima
adhuc in duas. nā p^{mo} ponit signa malitie sto
maci a causa frigida ut dictum est. Secūdo ponit
curam illius quando causa est remissa et nō diu
turna. ibi secūda (Fuerintq; etc.) De prima pars
reponēs signa dicit. cū stomaci debilitas cum
panca siri et tarda de stōaco cibi descēſiōe et aci
do ructu fuerit: fuerintq; omnia hec accidentia
parua negs fuerint vetusta sup. tñ declarat q
causa talis malitie imperfectiois digestiōis
est mala complexio frigida non multū intēsa
et consequenti sup. q sufficiunt remissa alteran
tia ad calidum confortantia stomacum.
Pro intelligentia huius partis et sequentiū
est norandum ut notat Bernardus q stomachus
potest confortari aliquo quinq; modis vel plu
ribus modis ex eis: l^y duo modi reducuntur ad
vnum. Uno modo enacuando materiā ledentē
et ita medicine si fuerint de domesticis educis
nis et maxime cōprimendo soluentibus dicunt
confortare stomachū cuius causa est materia les
dens materiā enacuando: et de isto modo cōfor
tationis nō est sermo ut dictū est sup. Secūdo
modo confortatur per viā alterationis ma
liriam cōplexionis remouendo: et sic stōacus ca
lidus cū alteratur per frigida cōfortat et cōdūer
so. Tertio modo dicitur stōacus cōfortari p^{viā}
nutrificationis ut cū restant pars eius sicut et
reliqua membra cōfortantur sed precipue stōa
cus ut per cibos facillis digestiōis et multū nu
trimenti. Quarto modo dicitur stōacus cōfortari
per ea que respiciunt ipsum stomachū quasi a
nota specie ut sunt mentha: abanthius: mastir:
galanga: et ita pellicule interiores stomachorum
gallinaz sunt singulariter a proprietate stoma
cum confortantes et coralli: et per eundem quasi
modum actualis caliditas infantis rerēri fm
stomacum: supra stomachū patientis est de con
fortantibus stomachū nisi succedat sudor. Ulti
mo modo cōfortatur quasi vniuersaliter p^{om}
nia que vniunt substantiā stomachi. Nā p^o aggre
gationem partū membrū membrū cōfortat: qz
partes magis adiacentes melius se adiunant
in digerendo et resistendo: et ita medicine scripte
ce videntur cōfortare membra: et tales stomati
ce stōm. Et de istis quatuor modis vltimis Ras
sa ut in p^{cessu} videbis fecit mentionē de p^{for}
tantibus stōm. Secūdo spāliter aduertendum
q cōuenienter declarat malitiam cōplexionis frigi
de per signa posita in litera. Primo per debili
tatem digestiōis. nā l^y quilibet cōplexio sup
flua faciat ad debilitatem digestiōis ut vos
luit Aul. l^y 3^a p^{er} tñ. in capitulo de egritudinibus

stomaci. Debilitas tamen digestiōis ut disti
guitur a corrupta digestiōe non tñ in quantū
sonat impotentiam digestiōis: sed aut dimi
nutam digestiōem aut quasi ablatam: tunc ta
lis debilitas ut plurimū magis sequitur dimi
nutam caliditatem et complexionem frigidā in
stomaco q aliam malitiam complexionis. Nā
cum compleatur digestio stomachi medianre ca
lido naturali et facillime multum labatur sto
macus ad frigidū propter eius complexionē na
turalit^{er} frigidam in genere membrorum: inde est
q plurimū cū incipit minui digestiō: ita ut fiat
debilitas digestiōis: ut plurimum talis sequi
tur malitiā complexionis frigide et sic per eā de
claratur complexio frigida. Addit cum pauca si
ti: nam cū diminuta digestiōe etiā a causa frigi
da aliquando cōcomitatur sitis propter indi
gestiōem cibi euaporantis ad os stomachi: sed
est sitis parua respectu eius que sequitur calidi
tatem et siccitatem stomachi. Et addit: qz tar
da etiam descēſiōe cibi de stomacho: sup. Decla
ratur etiā debilitas talis digestiōis vel di
minute digōis a causa frigida. Nam cū minui
tur digestio a causa frigida prolongat mora ei^{us}
in stomacho: qz prolongat rēpnus ad digerendū: et
ideo cū cōtēntina seruatur digestiōe tanto tēpo
re detinetur cibū quanto tēpoze digerit si est
aprus digerit. stante ergo digestiua tarda conse
quenter tardas egressio eius. Et vbi causa esset
mala cōplexio calida: quoniam ad eā sequitur
plerunq; corruptio cibi: ut infra magis videbi
tur: et ad corruptionem cibi sequitur acquisitio
qualitatis acutę pungentis et mordicantis: et cō
sequenter fit cito cibi expulsiō et non tarda. Po
nit vltimam signū de acido ructu: et l^y eructus
tio acerosa postea aliqñ fieri p^{viā} putrefactio
nis et corruptionis ut alibi videri habet: ut plu
rimū tñ fit talis eructuario acerosa a frigidis
tate vel a diminuta calitate: ut declarauit dñs.
6° affo. cōmento primo: et qñ si esset a corruptio
ne vel putrefactione ut paulo ante dicebat fieri
ret eritus cibi nō tardus. cōiuncta igitur tardi
tate descēſiōis simul cū eructuario acero
sa et cū pauca siri et debilitate digōis ad modū
expositum: sufficienter arguit sup. a cōplexione
frigida in causa: et ita p^{er} litera clara: ut si legat
cū stomachi debilitas. l. diminuta digestio cum
pauca siri et tarda de stō cibi descēſiōe et acido
fuerit ructu: sup. declarat q talis malitia stōa
ci fuerit ex mala cōplexione frigida pendens: et
ita legendū l^y debilitas. ponitur pro signo: pos
set tamen sumi l^y debilitas: pro defectu et mali
tia digestiōis: ita q sit dispositio cuius ponit
tur signa que aliqñ pendent a causa calida aliis
quando a frigida etc. et tunc si cōiungantur sta
gna que dicta sunt de pauca siri etc. declarat
quod eius causa est complexio frigida. Et hoc
notum qd dictū est de his signis maxime de tar
ditate descēſus cibi et intelligitur cibaro cō
pore ex cibis cōmuniū masticabilibus et sibi
alio consuētis. nam taliter digerendo si accidant
talita accidentia: tunc significatur qd dicitur est
qm forte contingeret stante mala complexione
frigida etiā ledentē si exhiberet cibarium certe
substantie: et quāritatis. verbi g^{ra}. si exhiberet
aqua carnis modice quantitaris vel vitell^o omi
q tunc nō causarent dīca accētia p^{per} facili

Declaratio
p^{me} p^{ri}ci
le p^{me} p^{ri}
tis p^{ri}nci
palis.

Stōacus
qñq; mo
dis p^{for}ta
ri potest.

limā passibilitatem obiectorum etiam a debili calido. Ad hūc casū. notauit Ba. 8° decē tractatū. ca. 3° ad finē cum dicitur. sicut enim q̄ ieiunat nō parit indigētem: nō tñ est eīa dispositio eius: ita neq̄ q̄ ea q̄ omnino nō egēt cōtritione offert sicut est lac r succus pitane: r q̄ p cōdruis l. q̄ colant forbitiones sup. si nō pariat etiā indigētem: nō tñ sup. est curata dispositio: ita intelligit de alijs facile digestilibus.

Continuando igitur curā huius dispositionis male q̄ nō fuerit causa multū intensa neq̄ verusta: duo facit principat. Nam p^o ponit curā p troscitos de rosis r decoctionē de seminibus: et ponit descriptiones eoz. 2° ponit curā p dietā. 2ª ibi. Nutriat nō ex his. ¶ Dicit ergo p^o: si fuerit hec oīa accētia parua. de firi r de descēso: ne cibi q̄ nō fuerit nimis tarda r neq̄ fuerit verusta. l. multo tpe p̄seuerat sup. vñ declaratur remissio in causa: tūc sup. sufficit medicie debiles in calefaciēdo r cōfortādo. ideo addit. sup. isto casu. Stomachus ex troscitis de rosis erit curatus: de q̄bus eger in mane pōdus aut.

1. cū. 3. i. decoctionis de feminib⁹ sumat. Et b^o nota signat q̄ exhibet tñ. 3. i. decoctionis cū aut. 1. 5. troscit⁹ ad infusū q̄ cū offeruntur medicie p stomacho nō debet offerri in forma potabili neq̄ cū multo potu ne cito ducat mēdina extra sōm p̄cipue cum querimus alterationē tñ r cōfortationē vt in casu nro. 3. magis sumi debet in forma pulueris vt maiorem perficiat faciat in stomacho: sed tñ sumat de potu vt p mery cōueniēter ducat sōm: ita patet ex rois q̄ post vñ mōsellum aromatici rosati sumit quatuor: vel q̄m. 3. vini. ¶ Et ponit modū r compōnē dicte decoctionis cuius hec est cōfectio. Sumat cymini r ameos vbi grā. añ. 3. q̄ bulliat in mīa aque donec rubea sit. i. in tñ q̄ in decoctione remaneat virt⁹ eoz. nā de cymino sepe dcm est qūo valer cōfortationi stomachi in causa frigida remouēdo p̄triciones ei⁹ max⁹ factas a yctōitate q̄ multiplicatur in diminuta digestionē. Ameos etiam singulariter laudatur ab Aui. in debilitate digestionis stomachi a cā frigida consequenter ponit compositionē troscit⁹ solum de rosis q̄ debent exhiberi cū dicta decoctione. Descriptio quorum est. 3. pulueris rosarum ru. 3. iij. r yloaloes spice masticis r yloaloes l. cassie li. 3. q̄nati cinnamomi ab. 3. oīum añ. 3. i. cōspargantur sup. istis puluerizatis ex vino vterit r informantur trosciti: patet ex compositione eoz q̄ sunt remisse caliditatis: ex simplicib⁹ intraribus nō nimis intense calidis r ex refractatione etiā calidiorum per puluerem rosarū ru. q̄ est plus q̄ medietas tot⁹: sunt tñ omnes mēdicine singulariter stomachicę: ita innuit q̄ debili cause est occurrēdū cū debili medicina r fortiori cause est cū fortiorib⁹ medicinis: vt infra statim videbitur.

De 2ª parte principali huius partis ponit curam p regimē in dieta maxime ex parte cibiz exercitū r potus dicēs. Nutriat vero ex his que cito digeruntur. i. de se sunt facilio trāsmutatio nis: p. 3. r paucorū sunt humoz. i. accideraliū sup. generatiū. ppter ea exponēdo addit. ac paucarū supfluitatum. Ad dīcē etiā ex redolētib⁹ r seimib⁹ sunt p̄dita. i. aromatizata cū sp̄b⁹ r seimib⁹ odoriferis vt cinamomo gariofi aniso:

r similibus. ad maiore alterationē r cōfortationē stomachi exponit sicut sūt salāgie r murage: nat. sunt q̄dam pulmēta cū aromaticis calidis facta. Ponit cōsequēter ordinē ex parte exercitū dicēs: ipse q̄ an cōmestione multo vtratur exercitio. intelligat cū mēsurā tñ. Nā p exercitiū viuificat color naturalis r q̄dā supfluitates va porose descēdūt deo: sum: r p̄t pparat melius ad cibū sumēdū. 3. tñ cōpns q̄rari post exercitiū p tps anteq̄ sumat cibū. Addit etiā q̄ aqua minus solito bibat r post cōmestione multum dormiat. De vino q̄ veteri r puro parus bibat: totaq̄ nutrificationē minuat. i. totū q̄d sumit p nutrificationē debet esse modice q̄rari. Nā tales egritudines in stomacho sequitur nauseatū nā satietatē: r ex rebns magis inimicis stomacho est repletio: r ppter id nō auget corpus gulo si: q̄ cibns eius nō digerit: vt dicebat Aui. 13^a tertij. ca. 8° re. quāru vsu nocet stomachus. 3. nō ta p hoc q̄ laudant multā dormitionē post cōmestione: intelligit q̄rari prius cibo in fundo stomachi: ita nō immeditate post cibum est dormitiō: sed post notabile tps: qm̄ antea esset ad nocēdū cibo circa partes stomachi lenigante.

Nota ultimo p hoc q̄d dicit minuat potū aque q̄ vt dixit Ba. 5° cōtinētis. Ze scire expedit q̄ aqua ex friditate eius tardat in stomacho r in p̄tib⁹ inferioribus hypochondrioz r inducit inflationē r sonit⁹ deponēdo virtutē sōi q̄ erit ad cām qua sit mala digōr in casu nro. Addit. nec auxiliat ad trāsportādū nutrimentū. i. ad deferēdū nutrimentū ad mēbra ppter quē finē sumit potus. Addit. 3. vini p cōtrariū velociter transporat solūdo inflationes r dirigēdo nutrificationē. i. innuādo ad nutriendū r. Postea addit: ideo da parietū in potu de eo ita q̄ nō supernatet in stomacho. i. nō tante q̄ritatis q̄ supnater neq̄ veniat ex eo rugitus. 3. recte dicit Ba. de vino veteri r puro. i. a q̄ nō mīro parū bibat. r.

¶ Qd si b accētia. ¶ In hac 2^a parte pncipalis p̄tis iam p̄sequitur ponēdo curā etiā malitie stomachi a cā frigida etiā pēdētis sed fortiorē q̄ pus Et p^o ponit regimē p medicinalia interi⁹ sumēda ponēdo ēt descriptiones diuersarū cōfectio nū ad casum valētū. 2° ponit regimē etiā p dietā. 3° ponit curā p em̄p̄m extrinsecus applicandū ponēs cū hoc descriptionē ei⁹. 2^a ibi. (Et nutrificationē alleniet.) 3^a ibi. (Em̄p̄m q̄d sōm cōfortat r calefacit r.) Prima adhuc in duas: qm̄ p^o ponit curā dicte dispositionis q̄ nō cōfigitur cur ea fluxus vel vētris lubricitas. 2° ponit medicinas magis approparas cū vēter solutus fuerit 2ª ibi. (Qd si solutus vēter fuerit.) ¶ De p^o parte dixit q̄ si hec accētia verusta fuerint. i. multo tpe p̄seuerauerint: q̄ regimē sup̄is dcm fuerit cōueniēdo ad remotionē ipsius m. l. dispositiōnis ellum diacymini r dyalybani. añ. aur. 1. in pōdus r sunt circiter. 3. iij. cū. 3. i. vini veteris puri in potu sumat. Et his vbi colligit q̄d pōdus cōueniens de exhibēdo electuarij. vel cōfectiones etiā in mōsellis est. 3. iij. p vice et nō sufficit. 3. i. vt aliq̄ volūt delicari: vt exhibetur cū. 3. i. vini vt dcm est supra r non vltra vt p mery ad stomachū ducatur dicte cōfectio: r ponēs descriptionem dyacymini vsualis dicit. 3. cymini carment. i. illiua contrate. 3. c. zinziber. 3. m. piperis intelligitur de al. qm̄ magis valet

Nota.

Declaratio
4ª partis
cūle p^o part
tis princi
palis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

in dispositionibus stomachi 5º cañ. in cōfectioe diacymini gal. folioz rube. s. sicce cum mēsurā ut ibidē dicit Aui. q. si ericētur vehemētē sūt calide complōnis sup. nimis: et est calefactio eo rū ultra mēsurā ut ibidē dicit banrach panis i. salis integri: amboz añ. 3. r. hec omnia cū mel le despumato: cōficiātur: et de cur de hoc electua rio si vērēt strictus fuerit qm̄ sua acuitate et pū ctione ex virtute simpliciū stimulat expulsiuaz et sic facit ad vētris solonem maxime si species nō subtilissime terātur vt voluit Aui. loco alle. Et hoc bñ nota cōtra communes practicos qd talis cōfectio diacymini nō debet exhiberi nisi si nāre causa multū frigida et perueniātē ppter acuitatē simpliciū in trāitū: et tñ communes inedi ci i quacūq; lētiōe stomachi inbent vt de mor tellus diacymini. ¶ Qd si r. c. Nāc cōsequenter ponit curā eiusdē dīspōis cū cōiungit ei fluri bilitas vētris. pº landās etium de olibano esse dādū: cuius descriptionē in caº de vētris solon ne posuit in qua in trāt vt ibi videbif olibanū: piper: ameos: cheifim. i. leuistich: anisum: et mī gella q omnia calefaciūt et cōfortationē: et ad dūtur balaustie etiā ad maiorē vētris stipiciatē. ¶ Et addit. si añr hoc nō suffecerit: squama ferri cū vino tribuat sine melius pfectio de sco ria ferri cuius descriptionē ponit. vt infra. ff. semē aph. se. feniculi: se. anis: cymini: ameos: an tuden est arbor: asse: de quo Aui. facit caº in 2º cañ. et est calida et sicca in 3º et digerit et calefacit et cōfortat et dīstumpit appetitum loco alle. origanū cheifim. i. leuistich carni se. coriā dri me lanopiperis. i. pip nigrū qd est siccius: pip lon. qd dī macropiperis: l3 vt dicit supra album sit ma gis stomachicū: cinnamomi rburis spice gariofi loz mncismus. ciperi sinzi. olum añ. podus añ. s. scorie ferri añ. r. et oibus istis sextuplum vini addit et decoquat donec ad medietatē vini res deat et colet: de eide eger de hoc syrupo. i. de hoc vino cum modico vini addito postq colabit. i. colatū. erit. 3. r. x. f. quasi. 3. iij. quotidie bibat. Re vera in isto medicamine debet esse multum inuamēti in hac inuēctione ex virtute simpliciū in trāitū q omnia sunt calefactiua et cōforta z multū cōfortantia et aromatica. Et vt dicebat Ba. 8º de tractatū caº. 6. Sicut em̄ vñi nē sa ferida subuētere stōm nota sunt: ita omnia odorifera cōfortāt. In trāt etiā in hac composi tione ferrum vel scorie ferri: de quo ferro dicit Concliator: pº pblematum plemate. 34º. l3 ab auctozibus nō ponat determinatio expressa de complōne eius in actiuis ab oibus tñ ponit complōnis sicce: et quā multū cōfortat stōm sple nē reparat: ideo ppter fluribilitatē vētris que in casu cōiū gis debet multū cōuenire in casu. S3 hic notate singulz q l3 ab alijs nō sūt determina tum de complōne eius in actiuis vt dcm̄ est: tñ Illud aror: in loco alle. cuius nō parua est au roitas: dicit ex snia ppria q credit q declinet ad calm. Et ego in hoc volo consensire sue auro ritati l3 sūt rōnes suasine multe ad oppositū. ¶ Addit cōtinuādo regimē in diēta. Et nutri cationēz alleniet sūt declarā supā q p tres hebdomadas faciat sup. sumēdo de dicto potu singulo mane vt dcm̄ est alleiādo cibū: canear sibi ab acerosis et fructibus recētibz: ab aqua frigida. vinum q versus mēsurare bibat. Ita

omnia declarata sunt supra in parte prime les ta fm̄ determinationē Ra. 5º cōrinerio. ¶ Cō sequēter circa hāc partē ponit emplm̄ exteriū applicadū qd maxime stomachi cōfortat et calet facit: addēs et quādā inuēctionē siēda: vñ pot etiā facili ter a medico fieri compo vñgneri po vñctione. Primo facit descriptionē emplm̄: vt in fra. ff. storacio spice squinanti abstrhū calamit aro. mastice añ. sup. 3. ff. et his cū vino veteri et succo cydonioz cōspertis emplm̄ supra stomachi fiat spēbus. s. puluerizatis et postea incorporat is cū modico vini aromatici et succo cydonioz ponat supra stomachi: et eisdē pot fieri saccul lus vbi ponat dicte spē in syndone de grana. et potest suffumigari postmo modico vini veteris cū modico succi cydonioz: cum sup lapide ignito et ita sacculus pot supponi. pot etiā decoq sac culus dnabuz vel tribus bullitionibus in vino aromatico et expellus stomacho supponi. Et bñ notate hoc emplm̄ q singularē est ad ppositus usm̄ vbi est inuēctio calefactionis cū cōfortatio ne et aliquali stipicitate quales sunt medicīne cōponētes. Nā omnes sunt ad calm declinatēes stomachice cū quādā ppteratē: et etiā stipicitate q stomacho debili sunt necessarie. Nā inuane nō tñ p moº supra dictū vñctionis partū subfā rie stomachi: s3 etiā q cū debilitate digestiue et multum multiplicat flegma in rugositatibz sto machi. Nam vt dicebat Aui. de egritudine sto machi. Et plm̄ qdē qd inuenitur in stomacho sup. debili aut gñatur in ipso ex humoribus est fleg ma. Et adducēs rōnē dicit. Et causa in hoc est qd chilus est nature ppinq flati. Et ergo nō dī gerit digōne integra nō fier sanguis cholera et melēcolia: q nō est materia preparata ad eor: ex cōsequēti su. At flegma ppter vicinatē et ad chilum: aggregata igit mā flatica in rugosi tatibus stomachi p medicinas stipiciatē expul sio illiº et sic inuā stomachi: et sic pº qd compo vñllima est discurrēdo p simplicita. Nam storaz maxime sicca ad calidum declinat cum stipiciatē et cōuenit humo: ositari stomachi: vt scō cañ. capº pºrio. spica etiam singulari inuamēti cōfortat stōm: et est calida in primo et sicca in 2º et prohibet effusionē materierum ad sto machi: sedat mordicationē eius: vt idē Aui. de abstrhio dicit Ba. 8º 10º tracta. abstrhūz cum eo quod est abstrhūm et lauarium et ab ductum eorum quecumq; sunt in stomacho pā ni humores: et est in eo colligere et restringere: riculari. s. stomachum: et vigorem ei imponere: calaminē etiam aromaticis calidus et sicus vt qd ad secundum est in eo stipicitas pauca cum quādā acredine cōfortante cum aromaticis rare stomachi. de mastice supā dicitur spica modo manifestatur suum inuamentum spica l3 iter in stomacho de mente Auer. 5º colliget. et 8º 10º tractatum Balie. appellant mastice et frans stomachicam medicinam et odoriferam solus genrem pharimacositatem medicinarum solus riuarum etiam et aloes: et ita patet per sim plicita quod est compositio singularis in cōfor tatione stomachi. ¶ Addit. ad hoc pterea cōfert vt stomachi frica do iungat oleo qd sūt de spica nardi et cypero. Nota signanter dicit fricando vt non videat tur sufficere inuēctio sola nisi perueniat fric

No. dictū
Gal.

Note

No. dictū

debetio
ide pris
incipit.

No. dictū

catio ad penetrationem faciliorem ipsius olei in
fundum istud observanda est cum intendimus
penetrationem fieri debere cipez est radix cuius
da plare barne similis porro: est in eo aromas
citaras et stipticitas parva: et exccat sine modis
catione: et calefacit stom. 2º. cas. t. por si placet
fieri prius infusio. cuius dicto oleo: et embrocatio
ex eodem cum lana carminata in dicto oleo calefa
cta: et postea in voluta supra stom. ponas et supli
get: et dicitur litera. vel forte melius facta inpus
cione ex dicto oleo por supponi pñus lineus
et sup. ipm. supponi emplm. dictu paulo ante: et
est efficacioris impressionis et iunametri. **¶** Ad
dit vltro circa hac parte. Eger et vltro vltro bis
bar aut muna aut hydromel: eligibilis est vi
ni nifi coocurrat pperas oculita et abominatio
ad ipm vel alia causa de phibitionibus ipm: et ruc
proco et vltro muna aut hydromelle aromaticis
et ponit descriptionem mune aromaticis quabñ no
ta qd est cois in vltro vomitu sistedo a ca frigida
et in fluxu: et vltro eius manifestat ex simpli
cibus: et tota pars est clara vsq. ad illa parte: q
si digestiue debilitas. lege tu istam: et nota art. i
ficiu coponit: et nobile est. Na colligif ex ea qd
ci debemus vti succis p aliquo antidoto dñe
dimittit restat p die et nocte vltro seculen separet
et postea coles et ipm subtile sumimus. Colligif
2º. qd ci ponitur ipm in ipo colato huido deco
cro ad istam syrupi p vna qd lib. scrupid sit su
mi. 3. vltro. Colligif 3º. qd ipm no debet deco
qui ne resoluatur: et ea: 3. debet poni in peria
et ipso humido sine syrupo cocto sufficiter et dis
pumato deposito ab igne dum est calidus dicre
ipm in peria ligate mittatur in dicto syrupo: et
ibi dimittatur vsq. dum frigescat per se: et post
ea pñus cu speciebus extrahatur et exprimat:
et ita aromatizatus est sy. qui postea recondat.
¶ Qd si digestiue debilitas. Nunc pñr in hac
ca parte principali huius capiti prius p signa
declarando malitiam digonis pendere a ca cala:
ponit pñr eius cura: et duo facit principaliter.
Primo facit qd dicitur est stante coplerione cali
da tñ in ca lestonis, scdo ponit cura stante co
plerione calida et sicca cause illius declarando
eam etia prius p signa. 2º. ibi. **¶** Si aut cu hoc qd
dirimus fuerit in corpore extenuatio. Prima
ad huc in duas: qm pmo ponit signa ad cognos
cendum mala coplerione calida tñ in stom.
co esse cam debilitatis digestiue. 2º. ponit cura
per syrupu acerosum de cydonijs ponendo etiaz
eius descriptionem. ibi. **¶** Syrupus de cydonijs
bibant. **¶** Dicit ergo primo sic. qd si digestiue
debilitas fuerit cum multa siti et paucis ciboru
appetitu et fetido ructu: supple vel fumoso et
adusto: tunc sup. declaratur qd mala complexio
calida est in causa: et si no coniungatur extenua
tio vel multa inflammatio: tunc declaratur qd
est mala coplerio calida tantu sine siccitate le
dens: hoc totu est satis clarum. Nam stante ma
la coplerione calida in stomaco coniuncta debi
litate digestiue sit causa sufficiens ad sitim mul
tam: et consequenter ad paucitatem appetit: ad ci
bum. vt pñr intelligi terminos medicine: sit
etia in tali stomaco vt plurimum corruptio dige
stionis: et non rñ debilitas pñre dicta pñr et do
ad fetidu adustu vel fumolum: et maxime de ci
bia facile immutabilib: et de quibz forbilib: im

mo etia de cibis coiter occurrerit. na si coplo
calida dz esse in ca lestonis digestiue: opz vt sit
muleri vehemens et interea: qm digestiua et si perfi
ciatur a calido teporato nali tñ iunaf aliquat et
a calido parsi acuto salte ad trasmutand et ciba
ria aliquat difficilia. Si igit sit ca lestina opz vt
sit multu interea: et ideo etia cibaria mediocria
sepe tunc corumpunt vel adurunt: et sic fit eru
ctuatio ferida vel fumosa: et sic pñr qd hec signa
declarat coplerione calida. **¶** Continuo ergo
in cura dicit syrupu de cydonijs bibat acetosum
et ponit descriptionem: vt infra. **¶** Succu cydonio
ru acerosu pñr. 1. suc. al. pñr. 1. aceri. clari qrtas
partem vni. coquant fil oia et onec inspissent. ad
dit ponendo vtilitate huius syrupi: est aut syrupus
iste confortarius stoi: sup. in ca cala ad suas
pagetas operationes inuarius: vehemencia in
flammatiōis et incensionis qd est in eo sedat: hoc
forum claz est ex eo: qm calitas rarefaciat et
laxas faciat partes stoi sit indigentia vt medi
cina sit frigida: et etiam vnitua aggregas prea
stoi: et ita minuetur inflammatio et sitis: et indu
centur appetitus ad cibum per corrugationem
partiu ois stoi: et hec oia pñr copletur p succu
cydonioz acerosu depuratum vt supra dictus
est fil cu quarta parte aceri vniat maiore infri
gidationem: et etia cu succaro al. ne nimis leda
tur stomachus ppter acetositatem aceri. Na in
succo cydonioz est virtus confortatiua et vni
ua partiu ois stoi: vt pñr per stipticitate. **¶** Et
pñr ordinans debitam dietam in casu pñemeres
dicit. Eger vero nutritio. i. conueniens nutri
mentu sit res in qua fil aggregant acetositas et
stipticitas. i. per attritum ita disposita vt des
clinet eius nutrimentu ad stipticum et acerosu
et exemplificat: vt est caro cum succo vne acerbe
cocta et cum macianis filr cocta et cum ribes: est
herba similis acerosa et facta ex alen et achari: et
illis similia ex herbis: sunt quedam cibaria artia
ficialiter preparata cum aceroso. **¶** Adit pos
nendo vni puluerem etiam in casu multu appo
priatu in quo est virtus infrigidatiua pfortari
na stiptica dicens. de isto pretea des puluere vt
transglutiat: vt. 3. ro. rub. 3. rr. spodij. 3. ij. sc. co
riandri. 3. v. dosis eius est duaruz. 3. et cum succo
granati. muci: et cuz syrupo aceroso de cydonijs
sup. tante quantitate vt possit deglutiri con
uenienter et non vltra. Et hic nota quod potest
exhiberi de hoc puluere. 3. ij. et non colear. i. vt
sepe fit. Et hoc obseruari debet in omnibus al
teratiuis non extreme frigiditatis vel calidita
tis: et ideo cum sunt ex eis confectiones cu zuca
caro debent exhiberi ad minus. 3. 5. pro vice.
¶ Consequenter ponit curas huius male dispo
sitionis: qm in ca cum caliditate coniungit sup
flua siccitas. Et primo ponit signa ipm: pñr cur
ram et maxime p regimen in dieta: qm ei cura
filis est erbyce febrili: vt et dicit Isak. 5º. princ.
Dicit ergo pmo. si aut cu hoc qd dirimus fuerit
in corpore extenuatio sup. declarans siccitatez
et inflammatio declarans caliditatem cum reli
quis signis: sup. de sit. et. ergo lac et aqua oz. da
da sunt: ipse quoq. ex herbis humectantibus est
nutriendus supple et frigidis: vt sunt lactuce:
malue: cucurbite: citrulli et carnes hedorum et
agurorum lactantium et pisces recentes. si squa
mosi albi coloris in aquis currentibus repe

Def. syru
pi de cydo
nys aceto
si.

Def. pulue
ris stoi co
fortariu.

Declaratio
3º parit
ncipalis

Ultima pars practice Joan. Matthei de gradis.

fi. nā talia omnia cibaria ad frigidū & humidum
declinā: vt pz. Sz intelligit q talia olera sint
modice qritatis cū offerūt: ita dico de pisci-
bus: ue virtus digestina stomachi excarnari et q
si ericcati nimis ledat. Nam talia frigida cū of-
ferūt in casu debet paulatim offerri. Cū re-
fert Ra. 5. cōtinētis de mēte Bal. q pimus que
viderat hāc passionē pati erat qdā vir que af-
fligebat sūis vehemēs cui horribilis erat pora-
tio calida. Addit: quē medici curabāt dātes ei
in potu de aqua frigida: et eo q mitigata fuit si-
tis ex aqua frigida causa fuit ad sanitatē ipi.
f. apparēter: qm addit. Ipsa tamen aqua frigi-
da nocua fuit ei: et inde cōsequēter cōquerēdo
semp. f. de stomacho mortuus est. Et addit: ideo
dāda est aqua frigida paulatim et nō subito: et
idem intellige tu de alijs alteratiuis multū fri-
gidis: et infra adducit rōnem quare sūre cōples-
sione sicca talia frigida magis nocēt q in calida
rūm dicens. Qm mala complexio sicca si fuerit in
stomaco oino macrescere facit et attenuari to-
tū corpus precipue membra ppinqua stomacho:
qd nisi fuerit sicca non facit macrescere: immo
nō est nocua ei aqua frigida sup. cū est rūm cal-
da. Cū addit cōsequēter Ra. in rex. nro qd postq
comedit cibaria rinas quotidie ingrediat: hoc
intelligitur de rina aque rempare: ita q in bals-
neū mittat nō immediate post cibū: sz distāter
cū iam celebrata est digō in stomacho et epate: et
iam est trāsserētū nutrimentū ad mēbra ad con-
uertētū ipm ad ea. et hoc est rps antecedens ad
aliū cibū. Et ideo dicit: et in balneū prius q co-
medat et postq comederit rina quotidie ingre-
diatur. Nam vltra rilitatē pueris ois nutrime-
ti ad mēbra: mēbra humectant q ppter siccitas
tem stōi ericcata sunt: de hoc tū sufficiētē dis-
ctū est supra. Addit: et vinū claz valde rēparatū
bibat sup. cū aqua cocra zuc. Nā vinū intēpes-
ratū et si sit actu humidū: rūm est potētia ericcas-
tiua maxime de vino cōi loquēdo: dicit claz
vt nō sit vinū grossum: q cū siccitate ptingitur
stricatura meatū. Cū addit: et assidue vras q ete:
et mortū et exercitiū viter: sitq totū eius regimē
vt eius q corporis grauitatē adipisci desiderat. f.
delitiose viuēdo gaudēdo letando sūm mēte et
viuēdo cū amicis etc. Cū addit: et si cū hac dispō-
ne. f. siccitate intēsa inflāmatio fuerit et incēso
vehemētissima: vt sup. cognoscat et maxima ca-
lidas in eo: tūc stomachus et reb? frigidis erit
liniendus sup. exterius: et aqua oz. danda: sitq
vt ethica hāris sup. regimē. Et laudauit Rastis
5. pñ. vt liniendus sit stomachus cum oleo on-
facio. i. oliuaz immaturaz et oleo cydonioz: et
sore si adderet parum olei viol. vel lactis erit
conueniens. Et si simul fiat inuicēto anterius et
posterior in directo stomachi: erit fortior opera-
tio. Et hec de caplo isto textualiter sufficiant cū
dei laude et gloria.

Expedito igitur summarie declarato ca-
de his q cōfortant stōm etc. Pro
amplificanda magis mā et intelligentia maior
dispōnis male stomachi cui debentur ea que cō-
fortant. Prius videbif sū ordinē nostrū de qd
nois et quid rei huius dispōnis: scō videbitur
de distinctionibus et spibus: tertio de cāis ei.
quarto ponent signa sūmo pnotica euent? de
inde pnotica ad bonum et ad malum: pñ pone

tur signa demonstratiua generis: postea spūs
ultimo veniemus ad curam.

Quid nois. Pro intelligentia ergo primi
est aduertendū q qm ea q cō-
fortant stōm principaliter debētur debilitati stōi
q debilitas maxime cognoscat ex lestone opatio-
num ipsius. Et vt dicebat Ba. 8. meimir. de me-
te Archigenis cū sint passionēs q circa stōm mē-
tez diuerse et fere pñm oēs sūnt ex indigōne: ideo
hoc capm intitulari pōt de malitia digōnis si
ue impfectione eius: et largo vocabulo pōt dici
debilitas digōnis et debilitas stōi. Cū debilitas
ait stōi sūm Rastis. 5. pñm. ca. pmo. sic declara-
tur qd est difficultas appetit? et digōnis. Et ab
Aui. 13. tertij. tract. 2. ca. 2. ad pñm. declara-
tur q debilitas stōi est nomē dispōnis stōi q
nō bene digerit et cōrubar cū cibis vehemētē
absq cā que sit in cibo. Et addit. et multoties q
dem associant ei defectus in appetitu et puias
verum id nō est semper: immo qñq est appetit?
plurimus et digō pauca: nō significat id fortū-
tudinem stōi: ita voluit q hec debilitas pui-
prius sequat lestone indigōnis q lestone ap-
petitus: vñ ppter debilitatē in digestiua cōrubar
est cibis vehemētē: sup. cū sūnt: etiā si ci-
bus sit de se cōueniens: et exinde talis debilitas
stomaci grece vt dicunt dicit arboria et expoi-
tur inualitudo et imbecillitas stōi. Cū pro cla-
riori intelligentia est aduertendū ex determina-
tione Bal. 3. de accidenti. ca. 4. q pñm. tri-
pliciter cibū nō puenienter digerit. Pmo mō
q: anferat digō ita vt nullo mō cibis digerat:
qd erit si cibis manebit in eadem qualitate q
fuerat: et vocatur talis lestone ablatio digestiōis.
Aut 2. cū debilitat facit operationē digōnis
cū digerit cibū cū duritie et tarditate et vocatur
diminutio digōnis. Aut 3. q cōmūrat cibū in
qualitatem nō cōuenientē et nō naturalem aut
nocentē et vocat indigō absolute siue cōrumpit
digōis. Nā cū calor nālis stōi nō imprimit
cibū dispōne pparantē ad operationē mēbroz
ulterius imprimentū digōne puenientē ad istā
sed dispōnem cōtrariā indisponētē et remouen-
tem a futura digōne q fieri dicit in epate: et pñ in
mēbris: recte dicit vocari indigestio absolute. Jō
dicebat Bal. loco alle. q talis appellat a qbus
dā ablatio digōnis: bonū tū esset si istud indig-
gestio vocaret aut mala digō: sed qm imprimit
aliqñ gradū digōnis in cibo puenientē p for-
ma chili: sed nō sufficiētē ad inductionē forme
in tpe cōiter puenient: tūc ppius appellabit
diminuta digō. Cū istā eandē sūam inuebat
Aui. includēdo et completā digōne dicit. Cib?
cōsumit in stōaco aut ad id qd necessario fa-
cit digōnem integrā: et sic dicit cōpleta digō:
aut recipit cōpleta cōuersionē aliquā et digerit
digōne aliqua nō integra et vocat diminuta dis-
gestio: aut nō digerit oino: istud est sūm duos
modos. Unus est quia cibis remanet cum dis-
pōtione sua non transmutatus: et vocat abla-
tio digestiōis simpliciter: aut transmutatur:
sed non in bonam substantiam: immo malam
corruptam: et vocatur corruptio: et ex his collis-
gi potest quod debilitas stomachi large sumpta
est in potentia ipsius ad complere suas opera-
tiones exercendas omnes vel vnaz vel aliquas
absq causa pēmitiua manifestā: et debilitas

nota.

Aristissime sumpta est cuius importeria ad digerendum debite: et sic patet qd nois et qd rei.

Distinctiones. Inctionibus huius max

litie digonis de ablatione digonis no dantur

spes: sed debilitatis digonis et corruptiois ei?

De diminutione igit digonis

nar distinctio: qd ipius res sunt spes fm quod

contingit triplr virtute deficere et diminute di

gere. na aliqñ virtus diminute digerit: qd no

conueniēt pfecte immutat. ita cibi qritarem

q necessaria est p nutritione conueniēt mem

brorum: lz minore ea posset conueniēt trāsmu

rate: p hūc modū mēbra minuitur et extenua

tur: tali mō vocat indebita digestio tdiminu

ta. Cōdo mō dicit debilitas in digestina qñ

calor naturalis stomachi ppter eius paucitatem

vel remissione neq in cibū deire qritatis ad

restauracione mēbrozū necessarie: neq etiā in

cibū rate qritatis qñ cōueniēt immutare: neq

etiā cibū minoris qritatis sufficit impime

re gradus pfecte decoctionis: vt si ad hoc qd cis

bus in cibūm cōuertat requir alteratio et trās

mutatio caliditatis vt tria: stomachus p inam

naturale caliditate nō pōt nisi caliditatem vt

duo vel aliq sup. j. calitatem vt tria: i. cibū et con

uenientissimū inducere: vt cibi calitas vt tria: i.

materia calitas q nō sufficit induci in cibū a stō

forte: et si sit minima cum forma chili sufficit in

ducit: ito mō stomachus fortis dicit debilis

in digerēdo. C^{3o} dicit digestina debilis qñ. f.

fm modū paulatē dicitū virtus non sufficit in

cibū debite qritatis et qualitatē: vel alia cōne

tū imprimere gradū sufficere digonis in tem

pore determinato quo conficitur: vt verbū gfa.

in spatio ferat vel seprē horarū. f. in tpe plūiore

sufficiēt imprimere pfectū in cibo digonem

vt in tpe nonem vel decē horarū: et talis debili

tas vocat pprie tarda digō et durities digonis

a sa. et ita generaliter debilitas digestiois sto

maci dicit quādā importiam in digerēdo: et de

bitē cōuertēdo cibū in chilum in qritate quā

litate vel tpe: qz. si diminit a digerēdo debita

qritatem necessariam vel deficit a qualitate

q: nō sufficit in debito tpe inducere. scda tñ des

bilis est aliq de ferio: vt qñ nō pñ neq in cō

sum cibū neq in minore imprimere sufficere

tem gradū ad debita chilificationē faciendaz.

Et ita patet tres esse species diuinire digestio

nis siue debilitatis eius.

C^{1o} corruptio autē digestiois q vt supra dictus

est: cognoscit p hoc qd sit mutatio in cibo non

ad dispositionem naturalem et conuenientē ad

formā chili inducēdā: neq ad pparandē ad eaz

vel antecēdēdā: lz sit mutatio ad dispōnem dis

venenosam virtuti rebellem et sibi a specie con

trariā. C^{2o} ppe dicimus cibum putrefieri

qñ. f. manere forma cibi ipso nō multum calefa

cro nec in frigidato gradualiter corrumpit: rñ

calor eius vt est naturalis in cibo: ita vt nō suf

ficiat parres humiditas cibi ch siccis debite ter

minare: et ita totus cib⁹ disponit ad corruptio

nem. i. ad educionē pprie forme et forte ad alte

rius forme pparat acqñitionē: sed nō est illa for

ma cōueniēs p untrimento corporis neq ppa

rat tale mixtū: vt p digonem in vltiorem in

corpe possit fieri cōuersio in mēbra. dico signā

ter hoc: qñ etiā in cōueniēti digōne cibi ppa

rate ad formā chili bñ sit mutatio in caliditate

naturali eius qd digerit cū pparacione vt cor

rumpat forma illius. f. cibi: lz tūc talis prepara

ti o disponit ad formā obiecti magis immedia

te faciētis ad qñationē mēbrozū: nō sic autē

fit cū putrefit cib⁹. Nā tūc lz aliter et diuinua

tur calor naturalis pparado ad corruptionem

forme illius mixtū: nō tñ preparat ad acqñitio

nē forme cōueniētis ad nutritionem: et ideo

nō vocat digō: sed putrefactio. Et istā suam in

nuebat Anī. p^a primi. doctrina 6^a ca^{3o} de vir

tutibus naturalibus ministrātibz cū declara

uerit digonem ad intellectum nfm in iunatio

vt opponit putrefactioni q fit p digestinā. di

xit. Digestināq est illa q q attractina aterare

et retinuit retētia in efficiā cōuertit aprā opa

tionē virtutum. f. sequētiū in ea pmutationem

faciētiū et in complementū sup. conuertit q cōuer

sioni nutritis in effectu ē cōpētēs. i. magis im

mediate pparat vt i mēbra cōuertat: et eadē sen

tētiā poluit infra: 2^a primi. summa 2^a de cau

sa calefaciētibz dicit: putrefactio em sepe ac

cidit cum in corpore remauer postq ab ea caus

sa extranea calefaciens separatur caliditas ex

tranea: et in materia humida accenditur et eius

humiditate muret ab eo qd complōni substan

tie in qua est erat cōueniēs: ita q eam ad aliaz

complōnē spūaliū naturalū nō cōuertit. Et ad

diro declarādo: est nāqz cū calitas et humiditas

mutatur ab hoc qd vni complōni cōueniunt et

fiūt aliq complōni nāliū cōgrue. i. cōueniētes:

qd qdem nō est putrefacere lz digerere: et ita pz

quomodo cib⁹ dicat corripit et putrefieri differe

ter a corruptione q fit p digonē: et istū passū nō

oēs intelligūt. C^{2o} spēs corruptionis est adu

stio: q tñ nō est ne simplr adustio ducēs ad inci

nerationē. Nā adurere etiā vt dicebat Anī. ca^o

prime alle. sup. pprū est vt substantia humida

a sicca separet substantia: ita q. f. humida subli

mes. i. euaporat. et ista. f. sicca descēdat. f. facta ci

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Obiecti sicut illa q facit diminutione digonis
 immo vtrplm est intensior: z est magis via ad in
 digestionem q ad digonem: qz no gradatim ppa
 rat conuenieter ad formā. Et istū modum inrel
 ligit diligēter cōsiderabis: qm ad istā dimi
 nutā caliditatem sequitur corruptio satis prior
 me. Fit etiā aliquorietes acerosa qualitas vel ci
 bus acerosa a caliditate ebullire faciere tnon
 humido pportionata: ad quā etiā sequitur corrup
 tio. ¶ 4. species corruptionis est qm. s. agēte
 calido stomachi, certo mō in cibum acqritur in
 cibo qdā qualitas nō reducibilis in aliquā ma
 nifestā qualitatē immo aliquorietes dicta quali
 tas est nature horribilis: z inde sūit appetitus
 corrupti aliquorietes in mulierib⁹ de carbonib⁹
 z silibus: vt etiā voluit Ras. 5. cōtinēris. ¶ Et
 sic habet spēs indigonis. s. diminute digestio
 nis vel corrupte digonis. Nam de his est prin
 cipalr sūmo in isto cap. l. debilitas stomachi in
 plus se habeat qm vt hic sumis opponit fortis
 tudini stomachi. Fortitudo aut stomachi dicit for
 titudine oīum virtutū stomachi. s. attractiue re
 tētiue digestiue z expulsiue. Et sic ad quālibet
 debilitatē vel lesionē harū virtutū cōsequēter
 sequitur debilitas absolute ipsi stomachi. Et hoc
 docēs Aui. in cap. de debilitate stomachi dixit.
 Et scias q fortitudo stomachi fita est cū fortitū
 dine oīum virtutū quatuor. qdēqz ergo earū de
 bilitetur debilitabit stomachus: qz tñ spēs defe
 ctus attractiue stomachi z retētiue sunt satis
 manifeste: solū hic species defectus in digesti
 ua maxime diminute digestiōis z corrupte
 digonis. Ideo addit Aui. verū oēs iam continē
 uerunt vt dicat id nisi sūm digestiua. s. rantum.
 ¶ De debilitate etiā stomachi possunt poni alie
 distinctiones: nam qm debilitas stomachi cas
 dit in toto corpore eius: z sequitur tunc ipm debili
 tas oīum virtutū ipsius: z qm cadit magis in su
 periori parte eius: z sequitur ipm p prius debili
 tas siue lesio in appetitina: z qm sequitur magis
 nocumētū circa fundū eius: z sequitur tñc magis
 lesio in retētiua z digestiua: qm l. in toto stoma
 cho z in oībus partibus eius sūit virtutes z opa
 tiones cōsequēter appetitiue z digestiue taliter
 tñ appetitina magis appropriat oī stomachi: et
 digestiua magis fundo eius. ¶ Alia diuisio. q.
 cūqz sit debilitas alicui⁹ virtutis siue quorūdā
 siue oīum sūl: qdā est fortis: qdā remissa qdā for
 tissima. ¶ Alia distinctio: qdā est debilitas sto
 machi sequens causas manifestas intrinsecas v. ex
 trinsecas: qdā sequitur causam nō manifestā: z h
 est q p pxiissime debet dici debilitas absolute z
 sūm eam corpora dicuntur pati passionē ppe sto
 machicā. Nam cum debilitas aliquarū virtutū
 sequitur manifestā causam: tñc nomen debilita
 tis fit magis cōtractū ad particularem causā.
 vñ si qz circa stomachū patiat lassitudinem z de
 bilitatem appetitiuā: z qm comprehendit cibūz
 verteret ab eo z grauaf z difficulter vel tarde trās
 mutat: z cū hoc nō est aliq manifestā cā neqz ex
 trinseca neqz intrinseca: tñc communiter dicit
 stomachus talis z debilis sūm stomachi: qz tñ ma
 xima lesio: vt fuit dictū a pū est circa digestiua
 cum deficit a debita operatiōe. Idcirco pncipi
 paliter contrahemus ponēdo causas defectus
 in ea sūm species dictas: z consequenter signa et
 curam: Nam indigestio stomachi z debilitas ei⁹

z mala complexio sub eodem capitulo continē
 tur a Bordonio. dicit em̄ in pñ capitulo. Inrel
 ligendum est q ista habent magnam conueniē
 tiam: z quasi vnum siue alio esse nou potest: cu
 rationes fere sunt eadem vt vult.

Cause. Prius tñ ponemus gñales causas de
 Cause. bilis stomachi: postea veniemus
 spālī ad causas defectus in digestiua. ¶ In cau
 sis igit debilitatis stomachi siue malitie eius vel
 inualitudinis ipsius fit regula in cognitiōe cas
 rū q ponitur ab A. 2. a pñmi. de causis debilita
 tis mēbroz: in pñ capli vbi dixit: q causa debi
 litatis alicuius membri. vbi gratia. stomachi in
 casu nostro: aut erit pueniēs supra corpus mē
 broz: aut sup spūm q est virtutis latoz q membro
 ministrat aut supra ipsam virtutē: z ita pōt fē
 ri diuisio gñalis in causis debilitatis digonis
 stomachi siue nocumētū in opatiōibus eius: vt
 q qdlibet tale nocumētū vel sequitur causam in
 virtute vel in instrumento. i. spū vel in organo
 vt in stomacho in pposito nostro: qm ex quo ad p
 sectionē digonis z aliarum opatiōū stomachi
 requiritur virtus instrm z organi debite disposi
 ra: ita p quamlibet lesionē in aliquo taliū pñi
 cipio: nō sequitur corruptio siue impedimētum in
 opatiōib⁹ ipsius stomachi. Et hoc est qd innue
 bar Aui. l. 3. tertiū. in pñ capli de corruptione di
 gonis cū dixit. Libus corruptis in stomacho p
 pter causas q sunt cōtrarie causis rectificatiōis
 eius. Et ibi cū dicit corruptis: nō sumit corrup
 tio p pte vt distinguit cōtra debilitatē diges
 tiue siue diminutionē z ablationē: sed sumit
 gñalr corruptiō cibūz fit sensus: cibūz corrupti
 cū in digonē cibūz fit sensus: cibūz corrupti
 in stomacho. i. cibūz deficit a pfectiōe debita
 acqreda est in stomacho in cibo qdōcūqz fit: ista
 vocat debilitas large sumpta stomachi. Et trave
 rū est q debilitas z imperfectio q acquirunt in
 cibo a stomacho fit ppter causas q sunt cōtrarie
 causis rectificatiōis eius vñ rectificat z pfecti
 opatio stomachi circa cibū ad retinēdū z ad ap
 perēdū digerēdū z expellēdū: z ppter cām in s
 tute. aut instrm: aut in organo: l. sūm p pte non
 deficit a debita opōne nisi ppter aliqz nocū
 mētū cōicariū instrm aut in organo siue obiect
 cō pportionato circa qd virtus debeat opera
 ri. ¶ Tñ dicem⁹ aliquē defectū esse nō in virtu
 te stomachi ad debitas opatiōes merito organi
 nec merito instrm. qm. s. ex debita mētura spūm
 i toto z ipsis qilitatim nō maliciat: organo ē
 debite disposito in cōplone z cōpōne: deficit tñ
 sūm a cōplēdo debita opōne. vt exēpli gñalr
 lis suppositis si aia diuertat ad alias opōnes:
 vt aliqz cōtingit in crisi: illo tpe deficit virtus
 a debita opōne stomachi: vel cū incedit aia ad di
 gonem alicuius apario magni in alio membro
 q stomacho: vel cū qz nimis distrahif in studiū
 vel in alijs occupationibus: qm dī p tñc esse de
 bita mētura spūm in toto z cū debito tempore
 ramēdo ad sufficiēter cōplēdas opōnes stomachi
 cū nisi alias diuertat: tñ qz p talem diuersiō
 nē sacra ab aia pncipalr minuit illa mētura a
 stomacho q necessaria est p pfectiōis siue opōni
 bus ad cōplēdas alias opatiōes: z qz talis di
 uersio pncipalr fit ab aia talr dirigente: idcirco
 dicimus tñc talem defectū pēdere a virtute: nō
 merito instrmētoz neqz organi: z istū sensū in

de causis
 de 2a cā
 generali.

1. disto.

2. disto.

3. disto.

res q̄ vident sentire q̄ sola mala cōpō humida
ledit suis: dicit sic. Et exp̄m̄t̄ur quēdē in cu
ra eius. f̄delit̄aris s̄cōi p̄t̄i sunt ex̄ficac̄ione
z deff̄icac̄ione: postea p̄ duas lineas addidit: v̄
rū et q̄ debilitas s̄cōi s̄c̄q̄r oēm malitiam cōs̄
pletionis: q̄ op̄z vt cognoscat cōpō: deinde po
nit cura medicine ergo soluitur nō debilitant
t̄m p̄ modū dicit sup̄a. p̄ p̄p̄ietatē p̄t̄iam
virtutis z sp̄it̄: nō t̄m minoandū sp̄m̄: sed ēr̄e
idē dicit. f̄delit̄: q̄ p̄ cā s̄cōi malitia cōp̄lōnis ac
q̄ritur. ¶ Nocet et s̄cōi vt idē dicebat q̄: immodē
rata in antitio extenuat z rarefacit corpus eius
z ita ois cā dūcēs ad raritatē t̄xturē stomachi
z de causis lesioni s̄cōi: z p̄ h̄ic modū lōge eḡrit
dūes vt voluit s̄cōi: z dolo: dūm̄m̄ z malit̄
ia regis addit ad hoc. Nā de eḡritudinib̄
s̄cōi dicit: z q̄m̄ accidit s̄cōi aut in creatiōe aut
cum p̄seruantiā eḡritudinū aut dolo: z ma
litiā reguūm̄: vt fiat corpus eius late t̄xturē
rare subtilit̄e subtilis curis q̄nare p̄ducit id
ipsum ad debilitatē in omnib̄s op̄ationib̄
suis: est necessariū vt curetur cum labore zc.
¶ Nocet etiā poriones z solutimē medicine s̄cōi
macho aliquotiens: q̄ educit̄r humo: boni su
pnacis derelinquendo humoē malū submer
sum in pozis et̄: aut adherētē aut imbibit̄ē.
Et per multos alios modos ibidē positos nocet
stomaco. ¶ Nocet etiā s̄cōi nō t̄m p̄ malitiā cōs̄
pletionis z p̄r p̄ cās immutantes cōp̄lōnē
eius: immo etiā p̄ malitiā cōp̄lōnionis sue na
turalis h̄ic adducit̄: z ita p̄nitas s̄cōi natura
lis est de causis nō cūm̄t̄: z p̄ candē cām reple
tio est marina cā nō cūm̄t̄ s̄cōi z nauseat̄
arietas. ¶ Nam cū extendit̄ s̄cōi cās a cibo im
pedit̄r vt fiat debita cōp̄chēntio cibi a stoma
co que est de marinis causis ad nocendū: ma
rine in digestiua. Et ita etiā ap̄ata adducit̄ ad
lesionē s̄cōi: z ita que dicitur sicut marine redū
cūm̄r ad ea q̄ immediate seruūt op̄ationib̄
stomaci vt ad virtutē insitū vt oīz m̄: sicut
dicit̄ est de ap̄ate ita intelligit̄ de oī m̄ in s̄cōi
maco p̄ter natura cōp̄t̄it̄e: siue fuerit humo
lis siue vtōsa: q̄m̄ tales s̄m̄ diuersos modos le
dere possunt: vt p̄z considerāti dicat superius.
¶ De his etiā que faciūt ad nocendū s̄cōi
sunt ea q̄ extrinsecus nō debite iunāt ad op̄a
tiones illz: z hoc nō lesto ep̄tis v̄t splenis v̄
cerebri adducit̄ ep̄as ad nocendū op̄ationis s̄cōi
maci. Nā si ep̄as nō debite ar̄r̄at̄r v̄t splen nō
cōicet debita m̄sūrā mellē ad os stomachi: vt cē
rebū nō debite. m̄adēt sufficētē m̄sūrā sp̄iūs
ad stomachū facientē z debita sensatiō fiet im
pedim̄ta in appetitū: z ita si nō calefaciūt
sufficēnter s̄cōi ledet in digestiua: z ita disc̄ur
re p̄ores p̄ alias cās p̄ m̄b̄ra cōf̄iciā. ¶ De
bilitas etiā stomachicā p̄ cōordinantiā s̄c̄q̄
rur raritatē subē myrach z paucitatē carnis: q̄
nō fit debita referlio caloris ad stomachū z possi
t̄ia calefaciō vt naturalit̄ fieri d̄z. Et ita sum̄
marin habite sunt cāsē nocentiū vt debili
tatio eius per consideratiōem facram ad cau
sas corporales z intrinsecas p̄ncipalesz mini
strantes in op̄ationib̄ eius.
¶ Am̄ succedit ponere cās vt p̄t̄ et̄ q̄b̄ aufere
tur: q̄ vt sup̄a dicebat de m̄tē s̄cōi. Causē no
cūm̄ti stomachi sumunt̄ ex causis q̄ sunt p̄p̄a
riē causā rectificariū eius. Et postea addidit̄

Prima pars practi. magistri Jo. Mat. de gradi

De causis
ex pte cibi
pronien-
ribus.

z ad summi causa in hoc aut est in cibo aut in
receptore aut in rebus accitibus supuenientibus
eis de receptore: z ex parte virtutis z in-
strumeti z organi z supuenientis sufficiet est
dcm. ¶ Restat vt dicat de his qd ex parte cibi z
accidentis supuenientium adducit ad lesionem:
z qm talia principaliter ducit ad debilitatem dige-
stive magis qd alterius virtutis: ideo me couer-
to ad causas defectus in digestina vel in opera-
tione eius: z ponemus p^o causas magis genera-
les: deinde causas speciez defectus digestive vt
diminutionis ablationis z corruptionis eius.
Et cause gnales defectus digestive sunt satis
habite supra manifeste cotrahendo causas cor-
porales supra dictas ex parte virtutis organi
vel instri nocuenti stodi ad spale nocm digo-
nis. Na sicut ad complere pficiendū omnes opar-
tiones stomaci erigit virtutem nō distrabi ab
oponibus stomaci z instri esse debite qritar-
tis z qualitatē z organi debite compositionis z
debite compositionis cū debito influxu circū-
stātiū mebroz influentiu: ita etiā cotrahēdo ad
lesionē digonis. Ita oia requirunt ita qd p lesio-
nē in aliquo pncipioz sit ē lesio in digestina.
Et ideo cause supius adduce ad istū locū addu-
cāt z sufficiet p causas corporales. afferam⁹
igī causas ex parte ei⁹ qd sumit de potu z cibo
z ex pte causaz supuenientiu. ¶ Circa ergo cau-
sas qd ibi sumuntur ex parte cibi dicebat ides. A.
in ca^o alle. de corruptione digonis: z ibi sume-
bat corruptio large p nocumēto digonis quoz
cūq. Et cibis qdē corrupti in stomacho: aut pp
qm suā aut qm. ¶ Propter quantitatem qd
dem qm est plus qd opz quare patitur de digone
infra quā opz. i. sit digo diminuta vel sup. tarda
aut ē ppter quantitātē: qd cibis offertur mi-
nus qd opz z patitur tunc de digone supra quā
opz: qd aduritur z in cinere puerit: z nō intelli-
gatur absolute qd in cinere pueratur ita vt fiat
verus cinis p adustione: sed qm subtile resolu-
tur z grossum disponit ad cūctationē: z p istū
modū cibis subtilis corrupti in stomacho igneo.
Aut est defectus ppter qualitatem: vt qd cib⁹
est tarde accipiens rectificationem a calore nā-
li stomachi: qd possit digeri corruptur: sicut
caro ceruina z bubali z caro vacce antique z ru-
bera z hmoi: z sicut est de cibo deglutito grosso
vel nō bene masticato: aut qd sit gravis sicut ci-
baria de pasta z castaneis: oia talia pringūt p-
pter inproporcionem calidi digestiui ad ciba-
riaz pde ē cibaria facili nimis trāsmurabilia
vt pstatē facie de pullis in corporib⁹ robustis
etiā corrupti: z quedā ē sunt cibaria qd in se
velociter suscipiunt corruptionē sicut lac recen-
ter mulsū: z melones z pica vt dicebat Auic.
loco allegato. z intelligitur maxime si perfica
sint bene matura: quedā ē ex qualitate manife-
sta in stomachis mediocriter dispositis corrupti
vt cibis supflue caliditatis vt mel: aut ves-
cimentis frigiditatis sicut cucurbita. ¶ Aliq-
tiens ē cadit ppter asperitatem cibuz z cibatum:
ita vt ex parte cibi vel cibari sit aliqd phibens
appetitū talis cibi determinari: vt apparet in
multris in qbus refugit nā ab aliquo cibo: lz sit
laudabilis z ab alio appetat ppter pde abho-
minatib⁹ vniū vel casuū z hoc est. nā talia ciba-
ria corrupti si sumant vt voluit Gal. in com-

Nota.

De causis
ex pte qua-
litatis.

mēto affo. scde pnciale. Par deerior: cibis z po-
tus zc. Et. A. dicit. Cibis qd delectat cū acci-
pitur a stō amplex⁹ retet z cū magna dilectio-
ne digerit zc. plus qd libet aliis: z ita voluit ad
ad hoc qd cib⁹ bñ digerat opz stōm delectari ad
eius amplexū z voluptuari in eo z refocillari:
z ita p iudilectionē cibi assumpti non sit bona
digo. ¶ Et pte ēt modi offerendi imphicif digo
aliquoties: vt qd nō sumit cib⁹ hora debite re-
ceptionis sue. f. qd sumitur z in stō est repletio
aut remanētia alterius cibi: aut qd sumit z nō
pcessit exercitiū pfectū fieri aū cibationē: qd ex-
ercitiū cōducit fieri post expulsionē cibi primi
z egressionē eius. Aut ptingit ppter erro: ē cū
dine: ita vt prius exhibeat cib⁹ qd est tarde digo-
nis z sup cū ponat cib⁹ velocis digonis: nā tūc
remauer nātās sup ipm quare corrupti⁹ z cor-
pit illum qui admisce⁹ ei: qm reguli opz vt pte
mittatur leuis ante granē: z leuis aū stipricum
nisi ppter cām als necessariā vt in fluxu vētris
cōtingit. nā tunc opz stipricus pemitit ante lu-
bricum z lenē. ¶ Multitudo etiā diuersitatis
specierum ciboz in eadē mensa est de causis no-
cuenti z corruptionis qm cōmisce⁹ cibis qui
est facilis z cite digonis z ille qui est tarde dige-
stionis sine ex natura ciboz in se sine ex parte di-
uersitatis artificij. Nam cū diuersa sint mētre
tpales ad digerendū cibaria diuersa z diuerso
modo resistētia: sit pñ qd cibis facilis digonis
erit digestus ante cibū difficilis digonis: et ita
corrumper aliū cibū. hoc tñ intelligit vbi sit ma-
gna diuersitas z in cibo z in artificio. Na parua
diuersitas in substantijs cibariis: z in naturis
nou semp facit uorabile nocumētū in digone
sed illa que est magna z est talis qd vnus nō co-
rigit alterū. Na aliqū mixtio calidi cū frigido
vt lactucarum cū feniculo iunat ad digonem: z
ita si exhibeat de cibo stiprico in fundo stomachi.
ad digonem nō nocet vt voluit Concialiaro.
¶ Fit etiā aliquotiens indigestio ppter iude-
bitam cōmitionē cibi z potus sicut cū quis bi-
bit z nō in hora debita: qd accipit potū vna vice
tñ in pñdio vel in cena z multe quantitatia: vñ
nō debite cōmisce⁹ cū cibo: aut qd potus sit am-
plio: qd opz: vñ faciet natare cibū in stomacho vt
precipitare extra. Potest etiā esse defect⁹ in pau-
citate potus vñ nō sit cibis puenienter eliqua
bilis: z sic nō poterit cōuenienter deduci ad for-
mā chili. pōt etiā fieri defectus in potū qd su-
mitur non tempore cōmitionis vt cū bibitur
post prandium vel cenam distanter per duas vt
tres horas ante perfectam digestionem cibi vt
fieri solet a magnatibus.
¶ Et pte etiā accidentiu supuenientium cō-
tingit defectus in opationibus stōaci. vt erem-
pli gratia. cū non succedit somnus cōueniens z
tpe debito ad cibū sumptū: aut cū venit morus
super ipm quo nō iudget. qm dicebat Auic. in
cap^o. de nocumēto digonis: cibis indiger qe-
te z somno vsqz quo bona fiat digo: qd sunt los-
co amboz motus z vigilie non cōplef digestio.
¶ Et per istū modū balneū cū superuenit post
cibum cōmouēdo cibū in stomacho: z ita corus-
supra cibū z ascellario plurimū vel frequēs post
cibum maxime si fiat cum conatu ad egressionē
sunt de causis impedimēti digonis. ¶ Et Auic.
etiā ponit qd vētositates recēre in vētre sup. qd

Nota bñ

Nota bñ

De causis
supprie
partez
dentis.

a nā mouent vt expellant phibēt digōūē z cor
rumpunt eā: qz cōmouent cibū: vñ phibita eru
cuario facit ad hoc: z ita phibita vñōitas p
deozum: nā ascendit p reuoluciones inestimo
rum vsqz ad stōm. Ad has ē cās reducantur
passiones aiales maxime tristitia z timor: er: p
pter cōmōtionem qz sit in cibo z ppter pueriō
nem calidi nālīs z spūm a stō ad cor: vel cere
brū: vñ remanēs calor: sit impotens ad debite di
gerendū. Et de tristitia dicit Aui. in cā° debili
tatis digōnis in fi. Et ex cāis corruptiōis digō
nis destructionis eius est tristitia: sicut ex cāis
bonitatis digōnis est gaudiū. Ad easdez cās
ex parte accitū supuenientiū pōt adduci nou
desur? humoz ad stōm. Nā talis fluēs humoz
sepe corrūpit digōnem: vt pz in defecēte cas
tatto ex cerebro ad stōm ppter quē sepe sit cor
ruptio in stōz fluxus pñr cerebralis: z ita he cāe
z similes per istum modum adducunt ad nocu
mentum digestionis: z ita habinm sit sufficien
ter de causis nocumēti digōnis gñāl.

Unde veniendū est magis spālī ad cās debi
litaris pñr sumptre digōnis: z pñr ablatiōis
digōnis z rāde corruptionis. De causis igif
debilitatis digōnis dicebat Aui. cāe debilitat
digōnis sunt oēs cāe quas dixim? in corruptio
ne digōnis fumendo pñr corruptionē: et sunt
sup. cāe quas ego numeravi ante: sed vñ est vt
vult Aui. qz differenter se hñt cāe corruptionis
cāis debilitatis digōnis: nā frigida mala cōpō
vehementius facit ad nocumētū debilitatis qz
corruptionis: z mala cōpō cala cñ nocet magis
nocet corrupēdo qz debilitādo digōnē: idcirco
dicebat Aui. qz effusio colere supia stōm nō debi
litar digōnē: sed qñqz corrūpit eā qd dñ intel
ligi: qz nō est tñ parata cōpō cala adducere ad
debilitatē sicut ad corruptiōnē cñ digō a calo
rificari: rñ minorando mensurā spūm calidi
tas accitālīs pōt addere ad debilitatē digōnis
vt pz cōsideranti radices nāles supia positas.
Ad debilitatē tñ digōnis maxime facit indebita
cōprehensio stōi supia cibū: hoc vel ex debi
litate retentū vel ppter granitatē cibi conan
tis ad exitū: vñ talis indebita cōprehensio phi
bet bonitatē digōnis: qñ si in certo tpe imp: i
manū dñpō pparans aliquāl ad formaz: qz tñ
non debito tpe retinetur vt induci possit suffi
cienter pparatio ad formam chili p tanto mi
nuitur digestio a cōplemento eius. Et est hic
notandū qz cāe debilitatis digōnis si magnificē
tur z fortificetur sunt cāe destructionis digō
nis z ablatiōis eius. exēpli gñā. si certa frigiditas
stomaci facit debilitatē digōnis: tunc excet
sua frigiditas z extrema facit ad destructionē
z ablatiōem digōnis: z ita si certa indebita cō
prehensio stomaci supia cibum: z erit? cibi ante
minutam digōnem: ita maxime indebita cōpre
hensio stomaci supia cibum: z subitus exitus ci
bi extra stōm facit ad destructionem z ablatiō
nem digōnis. Siñ dico si tenuitas myrach z ra
ritas texture sube stomaci est cā debilitatis di
gestionis: ita multo maior raritas stomaci z tenui
tas myrach facit ad ablatiōem: z ita cōrespō
detur possumus dicere de causis debilitatis cō
paratio ad causas corruptionis digestionis. nā
certus motus certa vigilia succedens ad cibum

sumptus facit ad debilitatem digestionis z tar
diratem eius: vñ fortior motus z longior vigi
lia facit ad corruptionem: qñ cōparando can
sas eiusdem gñis inter se: ea q remissio: est z mi
nus potens immutare qz inducit debilitatē in
digestiua magis fortificata z potentior scā for
te inducet corruptionē: z ē potentior facta in
ducere poterit ablatiōē z destructionem digō
nis: z ita diminuta digestio est minus mala qz
corrupta digestio: sicut z corrupta digō vt ple
rūqz est minus mala qz ablata: z hoc vñ est in
canis q eiusdē gñis varietate pñt esse oim haz
lesioni: qd pprerea qz aliquē sunt cāe q ita sunt
parate facere vñam lesionem qd non alteram: si
cut sumptio onoz frizoz vel lactis acerosi. nam

hec vidēz sp pparare ad corruptionē: z nō facit
diminuat digōnem sit humoralis: pōt etiā con
ringere ex parte cibi in se siue ex parte artifi
cij in cibo: vt est de assatis vel melius fritis in pa
tella: qñ caliditas supflua conuertit ad fumoz
sm adurendo: z ita mixtio humoralis digestio
nem sicut z velocitas exitus cibi ante debitum
tempus: ita facit ad diminutionem vel ablatiō
nem digestionis qz non ad corruptionem. Et sy
spālīs ponendo cās speciez corruptionis que
multe sunt vt dicim? est z maxime ad tres redu
cuntur. primo cā corruptionis cibi vt conuersi
ad fumositatem z aduersionem in cibo vt est in
pluribus mala cōplexio calida pñr nām: vel in
stō acquisita: vel in adiacentibus membris: siue
sit simplex siue mā siue sit humoralis. pōt etiaz
contingere ex parte cibi in se: siue ex parte artifi
cij in cibo: vt est de assatis vel melius fritis in
patella: qñ caliditas superflua conuertit ad fu
mosum adurendo: z ita mixtio humoralis colerici
cum cibo sua caliditate facit ad corruptionem:
z pñde in infelicibus in quibus fuit multa co
lecta ad stomacum sepe sit corruptio cibi in sto
macis eoz z in cibo temperato. Et ita etiam ex
parte cibi contingit vt cū sumitur cibus calide
complexionis sicut mel: aut rasan? aut nastur
rium: aut sinapis: z per eundem modum in qui
bus stomacus est multum calidus nāliter adue
nit corruptio si exhibētur cibaria facili digesti
onis z facili mutabilia vt lac aut oua forbi
lia: aut si cibus esset in se tēperatus sed modice
quantitatis. Et de hoc dixit Ras. 5.° pñech. de
mente Bal. qz quantitas nutrimenti si fuerit in
stomaco modica: z stomachus fuerit calidus di
gestio corrupta erit: eo quod stomach? inde erit
fumosus. Et ex opposito cause corruptionis
ad acerosum sñm plurimum sunt mala comple
xio frigida z immālis vel cum materia: siue ma
teria fuerit in stomaco generata siue aliūde flu
ra. Nam talis acerositas sequitur diminutā ca
liditatem: non tamen cū fuerit tanta diminuta
calitas qz inde sequatur ablatio vel destructio
digestionis: quoniam frigiditas cum maxima
fuerit facit ad ablatiōem digestionis vt dictū
est supra: z cum est mediocritas facit ad diminu
tam digestionem cum qua cibus propterea nō
corrumpitur. Sed quando est remissa debilis
multum: tunc cibus corrumpitur ad acerosum
z ita presentia flegmatis multum frigidi in sto
maco est de causis talis corruptionis ad aceros
sum: z comestio fructuz frigidorum vt cucume
ris z hñmōi z potus aque frigide: z ita cibaria si

Sumptio
onoz frizo
rū z lactis
acerosi scē
pparāt ad
corruptio
nē digōis.

Tres sunt
cāe spāles
corruptio
nis digōis

Prima pars practice Joan. Marthei de gradl.

De causis
acerofanti
bus / cibuz
in sto.

No. de me
lonibus.

De signis
pnofticis
aentus.

fuerit multe quantitas et stomachus fuerit frigidus acerositas fieri ut dixit Rasis loco allegato: idem dicatur de cibis grossis. Et ibaria etiam grossa aliquotiens per alium modum etiam in stomacho de se conveniunt dispositio acerosantur propter tarditatem et longitudinem more ipsorum in stomacho. Nam cum moratur ultra tempus debet etiam si non sint complere digesta in stomacho a caliditate stomachi sit ebullitio in humido cibi: et ita per modum ebullitionis acerosantur humidus sicut contingit in vino cum acerosatur. Et eodem modo cibi etiam facili digestione in stomacho conveniunt caliditatis in quo expulso est debilis: ita ut tardetur expulsio cibi ultra tempus conveniens pot fieri acerosario per eundem modum: et etiam possit fieri auctio per diversitatem preparationis obiecti ut vel aduratur vel ebulliat aut acerosatur. De causis etiam maximis ad acerositatem cibi est fluxus humoris melancholici ad os stomachi a splene superflue quantitas. Nam cum commiscetur cibo cum sua frigiditate acerosa puerit corrumpendo cibum ad acetosum: immo aliquotiens taliter acerosatur cibum in stomacho ut communicetur acerositas visus ad dentes: ita ut congeletur et non conveniant debere ad masticandum. De causis etiam sunt preparationes in cibis ut cibaria facta acetosa cum succo aggrete vel lymphum: vel etiam ex parte preparationis in compositione ut sunt gelatine et filices modici. Causa autem reliqua species corruptionis ut putrefactionis per diversos modos per plurimum aut sumuntur ex parte cibi in se putrefacti vel in via ad putredinem: quod sit mala qualitate infecti: vel ex parte aeris putridi: vel ex mixtione aliorum vaporum corruptorum vel resolutorum aliquotiens ab infirmis vel ab alijs corporibus humidis aliquotiens in visis repertis ut de alibus mortuis. Nam talis dispositio in cibis vel stomacho acquisita male qualitate adducit corrumpendo cibum et adducendo ad malitiam non reducibile in manifestam qualitem. Et ita et aliqui sunt fructus qui nam sunt preparari: ut cum non digeruntur in stomacho propter putredinem ad qualitem malam venosam vel vult. A. de melonibus. Et Raby moises in his enumeravit species et christomillas: et sicut contingit hoc ex parte materiae: ita aliquotiens contingit ex parte adurentis caliditatis ut per viam adustionis et certo humido: ipso tamen non il laudabili fieri generatio veneni: ut contingit in generatione colere eruginose in stomacho multum inflammato. Et hec de causis sufficiant.

Signa. Jam ad signa veniendum est: et primo ponenda sunt pronostica aentus: deinde ad bonum et ad malum: postea demonstrationis generis: deinde specierum.

Signa pronostica aentus sumuntur maxime ex precessionem causarum et primitivam facit ad nocumentum digestionis et ex parte accidentium supervenientium: et ex parte causarum corporaliu imperfectiu operationem stomachi ex parte ipsius sive ex parte coadiuvantium membrorum de quibus supra dictum est. Nam cum tales cause fuerint non adhuc existente lesione in operationibus stomachi: sed aliqua talis vel multe ex eis perduraverint possumus pronosticari super nocumentum digestionis stomachi, exempli

gratia si precesserint manifestina sarietas: ita ut fuerit plus sumendi de cibo quam conveniret etiam laudabili: vel fuerit alia malitia multa regiminis ex parte cibi et potus in acceptione malorum ciborum et in malo ordine: vel precesserint dolores debiles mentes vel diurni morbi de febribus et alijs: vel fuerit stomachus male compositionis: vel facti fuerit mirach tennae: vel abscessus zyrbus adipinus iam convenienter pronosticari possumus de nocumento digestionis: et hanc signam innuebat Aui. in ca. de egritudine: et hoc cum dicitur. Et quicquid accidit stomacho aut in creatione aut in peneratione egritudine aut dolor aut malitia regis ut fiat coram pus eius late texture rare sube subtilis cutis: quod re pducit ad ipsum stomachum ad debilitatem in operationibus suis. Cuius et corpus fuerit plus sumendi ad consumptionem medicinarum solutiarum sunt multi qui singula hebdomada sumunt bis vel ter pillulas: tunc possumus pronosticari in pectu up nocui stomachi propter nocui prima ad quod ducit medicum se lutina: et quicquid sit de quibus dem est. de quibus dicit Aui. Et scias quod oca medicine solutine et oia qui abominacionem faciunt sunt mala stomacho in causa de rebus quare visu nocent stomachus: et ita in consuetudine ad vomitum possumus pronosticari supra nocumentum eiusdem stomachi. Nam vomitus cum quis eo vitium requiritur est res inultum nocens: quoniam per ipsum acquiritur sucto in nam ut mae fluant ad stomachum. Et hoc dicit Aui. in regimine eius cuius parvus est stomachus: postquam posuit et ex regimine convenienter plurimis stomachis est ut vomitu mensis bis ut in eo in quo sit facilis et. et in eo in quo solebat aggregari humoris flatus in stomacho addit partipost et non opus ut supra id addatur. i. fiat pluribus visibus quibus bis in mense: quoniam pusecet nam efficere sit perfluitates ad stomachum. De signis et pronosticis eventus est mala colligantia cerebri cum stomacho: et cum cerebrum est frigidum et stomachus est calidus et creas rione vel e contra. Nam nocumentum visum coicatur alteri. Ideo dicebat Aui. in fine capli de egritudine visus stomachi. Et ex nocumentis malis in creatione est ut sit caput frigidum preparatum evenerit catarrhi: et sit stomachus calidus quare non tolerat ea quod mundificat illi catarrhi super. causa sicut sunt diapipeo et diacyminum et diacalametru ut vult. Et ita ex aduerso si caput esset calidum et stomachus frigidus non toleraret stomachus frigidus quibus curatur catarrhi calidus: ita ex hac mala facere are possumus pronosticari supra nocumenta stomachi ut dictum est supra. De certa malitia regiminis ex qua pronosticamus super nocumenta stomachi ita ampliare possumus ad oca gentis malitie regiminis. Nam cum perseverat postea fieri evidens pronosticum super nocumenta stomachi ut est de instantia vigiliarum et animi passionibus et reliquis super adictis et.

Adiungendo ad signa pronostica ad bonum sit hoc primum pronosticum. Cum causa debilitatis vel corruptionis vel alterius nocumenti stomachi fuerit extrinseca vel manifesta ut ex occursu ad aerem multum frigidum vel multum calidum vel ex sumptione cibi mali unica vice tantum vel duabus malis. si in se vel ex modo preparationis vel ex modo sumendi: vel quia fuerit nimis quoniam ratio quod consuevit stomachus immutaret: tunc ex similibus causis si debilitet digestio non est tunc cum munda

nam per remotionē cause extrinsece vel p mun-
dificationem vel absterione eius qd corruptus
est vel indigestū: facile corpus reducit ad natu-
rale dispositionē. Aliud pronosticū ad bonū
nocumentum digestionis vel stomaci cū peder
ex materia est minus malū: immo facili? curaf
q cū dependet ex debilitate virtutis vel ppter
malitiā cōplexionis cōfirmatā. Ratio clara est
nam cū a materia pñr facile remouet egritu-
do ab ea dependens: difficile aut remouet ma-
litiā cōplexionis cōfirmatā. Et hanc sniam ex-
pseffe posuit Aui. in ca° de uocumēto digestio-
nis in fine eum dixit. Et scias q corruptio dige-
stionis z debilitas eius z ad vltimū nocumen-
tum ipsius cū accidit ex qualibet materia est fa-
cilis ad curandū qñr cū accidit ex debilitate
virtutis z ppter malitiā cōplexionis cōfirmatā.
Aliud pronosticū. nocumentū stōi cū accidit
ex aggregatiōe stōi est minus malū q cū aliū
de sniū materia ad stomacū: vel etiā cū mā cole-
rica in stōaco generat: hoc est: qñr quāsi uale est
stomaco flegma gñare: ita q a debiliōi cā fleg-
ma generat in stō q mā calida ceteris partibus
ido pñr facilius curaf: z hanc sniam innuebat
Aui. in ca° de egritudinibus stōi cū dixit. Et plu-
rimū quidem qd inuenitur in stomaco aut ge-
neratur in ipso ex humoribus est flegma: z cau-
sa in hoc est vt vult q chilus est nature ppropin-
que flegmati. cum ergo non digeritur digestio-
ne integra non sunt sanguinis z colera z melē
colia sed sup. fit flegma.

Signa vero pnostica ad malū pmo sumunt
ex vniuersali regula postea ab Aui. in ca° de co-
ruptione digōnis ad finē cum dixit. Et scias qd
plurimas malignas sicut epilepsia z meliā my-
gritū duntaxat z origo chōnicāz infirmitatū: ex
alibi in ca° debilitatis stomaci: satis ad pñm
dixit. Et scias q debilitas stōi fortasse est causa
omniū egritudinū copozis z maxime verificat
de debilitate digestionis: z rō videtur satis clara
nam mā p indigōne vel corruptione in stōaco
generat ad inferiora mēbra descendētes sepe in-
dicat mēbris oppilationē z a para causant sū-
cut in splene z in epate plerūq: z sic pñr ducunt
ad hydropes: z maxime si sequant indigestiōes
malitie cōplexionis frigide: vt sepe euenit vñ ppa-
rant ad sanguinē aqnosum: z pñr ad asclitē vel
hyposaricham: z si fuerint descendētes tales ma-
terie ad iūcturas sunt cā dolor iūcturaz: etiā
cum tales materie nō regulant z sunt euaporā-
tes ad superiora sunt cā sepe suberit: immo de si-
gnis nauisearie fatieratis est pñdario som-
ni z suberit: z si fuerit corruptio digestionis ad
aditum. vñ facta sit mā mordicaria: aliqñ sit
spasmi stōi z tremor cordis: z aliqñ syncopis p
corāre cordis: z aliqñ de tali mā ascendēte ad ce-
rebri snā acuitate sit frenesio z vera z nō vera: z
aliquorē epilepsia: z si ad uuchā cōcentur tales
māz apozales sit aliquorē spasmi: z ita dis-
toto. Aliud pnosticū spāle magis ad malum
est q nocumentū stōi pñngēs a gñatione ex ma-
la cōpōne ei? velān gñare vel in figura viri vel
unūq. curaf. Sñr nōcūm pñngēs cā vehemētie
sui sensus: q cā pñā pñdicit aliquorē ad epi-

lepsiā vel spasmi: vt vult Aui. de egritudinib
bus stōi. Itē nocumentū sequē reunitatē sube-
stōi aut myrach aut debilitatē in mēbris coad-
iunāribus marie in epe z pñpne a cā frigidavē
subtractionē sibi adipini pñr in oib? talib?
est mala significatio z ita cū sūt dolores diutur-
ni z chōnici: z succedit inde debilitas sequens
raritatē texture stōi: sic difficulter multū curā-
tur. Et dicebat Aui. z est necessariū vt curent cū
labore. Et alibi dixit: scias q egritudines stōi
qñ plonganē pducunt ad raritatē texture villo-
rum eius zñt difficile succurrere z medicari: ita
dico de morbis accribus marie de se. diutur-
nis. Aliud pnosticū ad malū: nōcūm stōi se-
quens ad a para stōi vt pñm est mortale: de quo
dicit A. 5° pñr. de mēre Bal. dixit Ba. q mors
sequit a para stōi z epatis z in maiori pñr: pñr
amplari nō tñ ad a para sed etiam ad vlcera z
scissiones z solutiones in substantia stōi: vt pñr.
Aliud pnosticū: nōcūm sequens malitiā cō-
plexionis cuiuslibet pñrmate est ad malū. pñr qz
difficillime corrigi: dēterius rñ est sequēs ma-
litiā cōplexionis sicce: qd sequit calidā z hūidā
z q hūidā tñ. Immo dicit Raf. 5° pñr. ca° pñr.
Cū mala cōpō sicca z mala cōplexio hūida stōi
in fiducia finis sunt equales. i. quāri ad curā. i.
q pñr curari sed difficulter. Addit: sed in lōgitu-
dine sparij nō sūt equales: qñ spariū correctio-
nis male cōplexionis sicce duplex est spatio cor-
rectionis hūide. Aliud pnosticū spāle in cō-
ualecētibz: est Aui. in fine de corruptione di-
gestionis. Cū corruptio digestionis in cōalescenti-
bus z generat acerositas inducit recidinatōes
ppter id qd timef de putrefactiōe: pñr. Aliud
pnosticū postū ab Aui. in ca° debilitatis dige-
stionis de mēre vñp. in lib. mortis: z est q si sup
oculos eius: q bz nauiseariā fatieratē rardita-
tē digōnis apparet borho: nigra silis ciceri er-
rubet ps ei? z viridis pars alia tñc ipse incipit
cū diminutione rōnis mori in. 17. Nota hic
q Ben. volēs verificare istā sniam dixit: sup hoc
passu pñdera q in libro experimentoz vñp. est
multa diu ersitas. Addit: nūq. em vidi duos li-
bellos ex illis cōcordantes nisi in pñmio: et iō
qñq. dicta q inde allegat Aui. nō apud oēs inue-
niunt. Et addit: hoc aut dictum verificare sicut
alia dicta huius libri est impossibile fere. Veris
ficat rñ ipsum aliquāliter dicens q hec pustula
significat pñmū materiam malignam z vena-
nosam ad caput expulsam z in corpore dñantē:
q materia qz grossa est de natura chōnici mor-
bi mortalem crism parit: hec autem crisis esset
in. 20. vel post: sed quia venenositas est in mare-
ria accelerat mortem: vnde sit in. 17. Et hec de p-
nosticis ad malum.

Jam veniendū est ad signa demonstratiua z De signis
pñm gñis: deinde spñr. Signū ergo demon-
stratiuū nocumentū stōi vt defectus stōi z debili-
tatis gñalis ei? sumit ex cōi lestone opationū
stōi vt appetitine digestionis retentine z expulsio-
ne. Sumit etiā ex labore stōi in retinendo cibū
post eius assumptionē: vñ sit anxietas z contur-
batio post cibū z granitas in toto z quasi frica-
tio in mēbris: z cōicatur etiā lesto mēbris qz
bus stōacus cōicatur z marie cerebri: vñ grauitas
oculi z caput sit abominatio ad cibū: rñ q cū
difficultate accipiunt: z cū sumit: sumit ipsum
h h

Not. bene
pñr Ben.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthel de argdi.

modice quantitas: et manifestat nocumentum magis in supioribus q̄ in inferiorib⁹: declarat ex maiori leſione in appetitu q̄ in digeſtione: et q̄ magis grauant in prin⁹ ſumptionis cibi q̄ poſt tres vel quatuor horas: et eōtra q̄ maior eſt leſio in digōne q̄ in appetēdo: q̄ faciliſer ſu munt cibi: ſed difficulter tranſmutant: et ma gis ledunt et grauantur in pceſſu cū quieſcat ci bus in fundo ſtomaci q̄ in prin⁹. Et pro hac ſen tentia dicit Raſ. 5º pti. de paſſionib⁹ ſtomaci. Dicit Bal. q̄ quidā patiunt ex ore ſtomachi. i. p pter nocumentū in ore ſtomaci ſyncopim et ſpaſ mum et dormitiōne et meſiam et viſum imagina bilem. i. imagines. Et addit: ſed hec oīa acciden tia ſunt ex eo et ſunt paſſiones que p̄prie ſūt ori ſtomaci: vt etiā defectus appetitus et corruptio cibarij qd̄ nāt in ore ſtōi: qm̄ cibaria que pue niunt ad p̄funditatē ſtōi et p̄cipue que difficilia ſunt in corruptione nō ſequantur hec accētia: et ſi aliquāliter ledit vt a p̄nº vſq̄ ad exitū cibi cuꝝ equali leſione in appetēdo et digerēdo: tñc leſio toti ſtomaco cōiſcata eſt: et ad leſionē ſtōi cōiſcat cōiter nocumentū inter ſpatulas p̄ceptū ppter mery cōtinuati ſtō alligati ad doſum. ¶ Sed magis corrahendo ad debilitatē et nocumentū digōnis: qm̄ illa eſt maxima leſio cōiter adue niens: vt ſuit ſupra dictū de mente Bal. 8º mei mir. Inter ſigna p̄mo ſi fuerit pua leſio ſunt gra uitas cibi et exteſſio ſenſibilis ppter ventroſitatē aliqualem que generat ex impetione digeſtio nis et remanētia cibi in ſtōaco tpe lōgiori q̄ cō ſuevit ſi debilitas fuerit ex tpe talis. nā ppter debilitatē maius tps requirit ad tranſmutatiō nē. Sed ſi fuerit fortior debilitas dicebat Aui. in caº p̄prio de ſignis debilitatis digōnis: ſigni ficant eā eructuatio adducēs ſaporem cibi poſt quinq̄ horas: et rugit⁹ et nauſea ſup. magis ma niſteſta q̄ in p̄ma et extenuatio anhelit⁹ vel ſup. durities eius ppter cōpreſſionē diaphragma tis. Sed nota pro hoc qd̄ dicit q̄ adducit ſaporem cibi poſt quinq̄ horas. Dicit Sen. q̄ p̄ quinq̄ ho ras nō intellexit tps determinati: qm̄ qdā ſunt qui ante quinq̄ horas naturali complent dige ſtionem ciboꝝ ſuoz: et quidā poſt in. vj. et qdā vſq̄ ad. x. horas extēdunt: qd̄ tps eſt maximū re manentie in ore cibi in ſtō ſm̄ Aui. Ideo poſuit hic Aui. quinq̄ horas: dicit Sen. q̄ in hoc tēpo re vt plurimū oēs hoīes ſani cōplent digōnem ciboꝝ ſuoz. Et ideo ſi educit ſapor cibi p̄ eru ctuationē poſt quinq̄ horas eſt ſignū debilita tis ſtomaci: et iſtā notā Sen. bene mēti tene. f. vt plurimū in ſanis p̄ digōnē pmutat cibū a ſua forma in quinq̄ hoīs: i. ſ forte in totū nō induz cantur oīa accētia q̄ tandē in chilo reperiunt: ſed pro tñc nō d̄z apparere ſapor: cibi p̄ eructua tiōnē. Addit. q̄ ſi rugitus et nauſea ſit rugit⁹ p pter debile caliditatē ſufficientē facere enapo rare et nō reſoluere et ſit nauſea: q̄ grauat ſtōas cui a cibo vñ inclināt ad deponendū: et ita ſit ex tēſio: qm̄ nō debite cōpheno cibo et a ſtō aliqua liter alterato cātur v̄toſitas q̄ vt dictū eſt facit rugitū et extēdendo facit leſionē extenſiū cū do loze: et hoc intelligit ſtāre caliditate nālī nō i totū proſtrata. Nā poſſet eſſe rāta debilitas ſtōi de biilitata marie caliditate nālī cū oīſo frigiditatis vt nequa p̄ poſſet cibū immutare neq̄ p̄nº poſ ſet ex eo gñari v̄toſitas: ita nō generabit rug

Nota

Not. bene
pba Sen.

Nota

gitus neq̄ extenſio: ſed hoc magis contingit in ablatione digōnis q̄ in debilitate. Et iſtā ſen tiam exp̄ſſit Aui. l. 3. terrij trac. 5º in caº inflāma tionis ſtomaci cū dicit. Et omne a quo non acci dit inflatio nō accidit ab eo inflatio niſi aut p pter ſeiſm ab illo in ſua ſubſtātia. i. q̄ nō ſit ci bus de ſe inflatiuus: aut ppter duas res: ppter ipſum: quāſi vñs caliditatis. ſ. abſolutū ſupra ipſum: q̄ ſup. ſiat reſolurio inſeſibilis: et altera frigus que nō monet aliqd̄: et hec eſt cauſa nra. Et idem exp̄ſſe dicit in textu de ſignis debilita tis digōnis. nam ponens differentiā inter dige ſtionem debile. i. leuē et remiſſam in debilitate poſuit ſigna de grauitate et remanētia longiori cibi in ſtōaco quā cōſuevit vt dictū eſt: et ponēs ſigna fortioris debilitatis poſuit ſigna paulo ante dicta de eructuatione cui ſapores cibi poſt quinq̄ horas et. ¶ Et poſtea ponens ſigna viti mate debilitatis dicit: ſed vltimū ſm̄ q̄ cibū nō alterat alteratione de qua ſit cōſiderandum penitus ſicut ſi ſit frigiditas ſupflua valde vt di cit: ſic habet ſigna generis debilis digeſtiue. ¶ Signa vero corruptionis ſumunt vltra gra uitatem ſtomaci et abominationem maxime ex moridicatione circa ſtōm: et etiā ex fetore qd̄ cōiter emittitur p̄ deoſum. ſ. excedente fetore cōiter in ſecibus reperiū tpe ſanitariis: et nō tantū in egeſtionibus. ſed etiā ſit notabilis fetor: v̄toſi tatis egredientis p̄ inferius: de quo dicit Raſ. 5º cōtin. de mente Bal. Dicit Bal. q̄ ſi fetor: ſue rit in egeſtione oīno cibarij corruptio ide erit: ſit etiā vt ſepe ex corruptione appetitas ad res malas et eructuatio ſit fetens: et declarat hoc ex relatione inſirmi: i. 3. voluit Aui. q̄ eructuatio nō neceſſario cōiungit in corruptione digeſti nis: vt p̄z in corruptione maxime p̄vā aduſtio nis: ſed in acetoſa corruptione vt plurimū p̄m gitur ſine ſtā a debilitate calidi naturalis ſine ſtā per viā ebullitionis hūidi: vt p̄z p̄dictū ē. ¶ Et ita declarant ſpēs corruptionis et ſapores ſumofus vel aduſto: et ſapores aliquoties aceto ſi cū p̄uſione vel ex ſapore fetido: et tales ſapo res plerūq̄ declarant cām corruptionis. Nā ſa res plerūq̄ declarat cām calidā vt dictum eſt po: ſumofus declarat cām calidā cū non fuerit ſupra: et acetoſus frigidā maxime cū non fuerit punctio et moridicatio ſed ſolū extenſio. Et hoc argumentum eſt inefficax: vt recte dicit Raſ. 5º cōtin. de mente Alex. Dicit Alex. noli p̄ſide: cōtinentis de mente Alex. Dicit Alex. noli p̄ſide: re in eructuatione acida pro frigido ſtomaco neq̄ in eructuatione ſumofa p̄ calido ſtomaco et adducit rōnem cum hoc accidat ex cibarijs ſe meripſis in diſpoſitionibus p̄cedētibus: vñ ad dit: ſed quere de regimine p̄cedēt et alio ſignis. In corruptione etiā cibi vt plurimū etiā cōiung gatur ventris fluxibilitas. nā cū p̄ corruptionē acquirat mala qualitas p̄genis in ipſo cibario et nō cum cōtēto eius velociter emittit ex ſtō et inte ſtinis. In debilitate autē digeſtiue cuius cā non fuerit debilitas cōtēntine plerūq̄ tardat exit⁹ cibi a ſtōaco: et p̄nº de inteſtinis. nā ſtāre debilis digeſtina tarde digerit cibū: et dicebat Aui. Et cibū quando non digeritur niſi tarde deſcēdit tarde niſi ſit propter morum virtutis expulſiue ex moridicatione aut grauitate aut qualitate alia contraria: vt paulo ante dicebatur de ci bis corruptis. ¶ Iſtis gñalibus ſic habitis veniendū eſt iāu

Not. signa
corruptionis
stomaci

Nota bñ

ad signa
magis
causis
acris et
vñ ſi tra
cala ſu
et fuer
in p̄rit
qualit
dinari
vel nō
vñ ſi p̄
lūmo
re vel
signoy
na. ¶ In
ſtō inſ
epatie
ſerunt
p̄p̄s c
rū mel
roz ill
ſtōi. ¶
dicitur
exten
bus et
tione
ci nat
ſio ſit
¶ Et
hoc p̄
ſupra
ſectu
tionis
mēbz
cū ſa
decla
tionē
et ſi
venit
ſit
ta in
debil
ſtom
corru
mini
ex reg
ſubā
ture
mani
ſigna
malit
lurio
calidi
ledut
mode
in ſtō
ſit oī
gato.
poſt c
rarat

ad signa spalia magis causat. nocumentum sibi
marime contrahendo ad digestum. Et qm de
causis qdam sunt extrinsece vt dicebat ex parte
aeris. Et signa hntur ex impressione causaru.
vt si transierit p loca multu frigida vel multum
calida sive p loca multu ferida et corrupti aeris: si
er fuerit a malitia regiminis ex parte cibi et potus
in qritate acuta vel diminuta vel ex pre male
qualitatis manifeste vel occurre: sive ex pre or
dinationis: sive ex parte abhominacionis cibi
vel no pseruate pserudinis in tpe sumendi cibi
reliquis supra dictis: sive et pgerit ex pre acci
tium supuenientis de morn inordinato vel coi
tu vel accide nris: animi vel nnniis vigilis. Et
ista oia cognoscuntur ex relatione infirmoz: de
quibus oio opz medici esse diligente in qstroz
vt si pesserint dolores diurni vel febres et hu
lismodi. Et si et ca fuerit copozalis et coita
te vel a toto vt in crisi bus declaraf et pcessio
signoz crisi: et de crisi indicata in die indicati
ua. Et si fuerit p coitate mebroz seruientius
sto infirigidatoy vel supercalefactoy vt splenis
epatis vel cerebri: declaratur ex causis q pcessi
serunt de nocumentis illoz mebroz et signis p
prijs colligendis: et ex signis et nocumentoy ipso
ri mebroz ptribus: et ex remotione nocumentoy
toz illoz mebroz fit rectificatio in opationib.
sto. Et si ca fuerit tenuitas mirach coprehen
ditur visu et declaratur ex pcessione causarum
extenuantium vt ex egritudinibus precedentib.
bus et doloribus et coitu superfluo et cuz prima
tione apostematum et alioz nocumentoy stoma
ci naturalium de quibus infra: si fuerit abscel
sio sibi: et ex relatione clarum.
Et si aut fuerit p essentiam sto nocumentum
hoc pot esse vel ex parte virtutis vt fuit dictus
supra: vel ex parte insti vt organi si fuerit ex de
fectu virtutis: qz diuertitur aia a ppijs opera
tionibus vt in crisi vel apatib magnis alioz
mebroz est p se manifestu. Et si aut fuerit dese
ctus ex parte insti vt sps vt frequenter evenit:
declaraf et ex pcessione causar q faciit minora
tione spm vt de eionibus de odorib feridis
et. Et si sequat disemperamentu in spu et pcessi
runt cae disemperantes: vt est de sumptione re
venenosay et medicinar frequenter solutuaru et
stium. Et si aut fiat ex nocumento in organo pu
ta in sto primo si fuerit ex raritate textpre sto et
stomacis doluerit. i. passus fuerit: et in eo fuerit
corruptio. i. lesio marime in digone qz ex omni
minima ca ledente et no ex cibarijs malis neqz
ex regimine malo pcedere paritur. i. runc dicit
suba eius est debilitata in textura. i. est rare tex
ture et subtilis. et dicit cu puatione aliozum
signa malitie complexionis vel apatum neqz sit
malitia regiminis pcedens neqz confert reuo
lurio ciboz illi. i. qz non iuuatur: neqz ex cibo
calidis neqz frigidis: immo quasi ab omni cibo
leduntur. Et debilitas aut stomachi in se aliquo
modo couenire videtur cum humiditate iufusa
in stomacho sive debilitate inde contingente: sed
fit distinctio iuxta eas vt dicebat Ras. loco alle
gato. nam si in passione non fuerit nausea. i. nisi
parat confectionem debilitatis erit in se et in sba
rata: sed si semper fuit reuolutio paucis. i. nau

sea in stomacho humiditas erit. Factum autē
nocumentum stomachi ex parte nimie sensibili
tatis ipsius declaratur ex fortitudine opationū
stomaci non occurrente cū facili
lesione dolorosa a qz lent cū imprimēte causa vt
frigida vt latius videbitur infra in ca sequēte
de doloribus stomachi. Et si cā fuerint apata
ponentur infra signa de apatibus sive fuerint
in stomacho sive mery: tū est signum claz qz in de
fessione cibi pceptur difficultas deglutitiōis vel
descensus in loco apatiz. Et si cā fuerit debili
tas contentine qz cito fit egressio cibi: vbi tū di
gestina in se esset valida: tunc modico tpe moza
tur cibis in sto: sed tū pro eorēpore qz inozatur:
apparet sensibilis sacra impressio: eōtra si esset
debilitas principaliter ex parte virtutis: digerē
ris: vnde non digesto cibo cum non sit bona cō
prehensio eius infurgit expulsio ad expellēduz
tunc certum signum est qz si certo tempore nota
bili moztetur in stomacho cibis non perea ma
nifestatur in eo sensibilis impressio sacra.

Et si cause fuerint humores declaratur ex
grauitate et ponderositate sto: que si sint tales
per vias defluxus manifestatur ex periodico no
cumento et non equaliter continuo. Et si fue
rit talis mā colerica effusa sicut plm fit ex selle
declaratur ex cōplexione calida epatis et amari
tudine oris cum fit et punctione et citrinitate li
gue paucitate appetitus ad cibum et vehemen
tia appetitus ad potum: et sepe vomitu colerici
co vel secessu colerico fm qd mā fluit ad os sto
maci magis: vel magis ad iurestina. Sed si
mā fuerit iufusa tunc simul cū punctione maio
re et amaritudine et fiti stat nausea sive vomituz
anxietas cordina: et vt plm eructatio est sumo
sa vel amara.

Ubi eōtra si fuerit ex mā flegmatica declara
tur ex oppositis signis: qz stat sapor acetosus et
eructatio acetosa cū maiori grauitate et humi
ditate lingue et albedine eius: et sepe cū intensio
ne appetitus ad cibū et paucitate sitis et maiori
grauitate sto sine punctione qz in colerica: sem
per intelligitur ceteris paribus: et qz mā flārica
magis facit diminutionem digestiōis qz corru
ptionem: et sic magis tardatur exitus cibi a sto
qz in colerica: vbi fit corruptio cibi magis: et se
pe cōiungitur somnolentia et pfunditas somni
cum inflatione faciei et maxime palpebray. Et
si mā fuerit melica et effusa: vt plerūqz fit ex sple
ne fit mordicatio in ore sto cum sapore acetoso
ita vt sepe cōgelentur dentes simul cū manifes
ta lesione splenis vt plm. Et si fuerit ventosi
tas declaratur ex extensione sine grauitate cu
rugitu et sono: et ex precedentibus causis ad ven
tositatem facientibus et eructuatione insipida
enacuato cibo a stomacho.

Et si fuerit pendens a malitia complexionis
sive materia in stomacho essentialiter ledere: tūc
cum puatione signozum materialium causar
de quibus paulo ante dictum est magis ex pri
uatione grauitatis hora inanitionis cibi stat
vnum cōe signum ad omnez malitiam cōplexio
nalem sine materia. i. qz post cibum sumptum fit
comprehensio cibi tremula. i. non conueniēter
voluit stomachus supra cibum: immo est fugiens
a cibo marime qz ad euz non est appetitus ani
malis voluptuosus: immo stat appetit: et quasi

De signis
amā coles
tica.

De signis
amā flāric
ca.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

hora bñ

De signis
sumptis a
mala ppto
ne frigida
sue m̃a.

inclinatio stomaci ad deponendum cibū vel ad
expulsiōnem ipsius deorsum: qm̃ ipso granatur
stomachus factus debilis et malicia cōpersionis
l̃z eriam aliquoties nitatur expellere cibū per
vomitu et de facto expellat: tunc magis fit
gnoscitur q̃ in cibo est cōiuncta mala qualitas
vel in feve acquiritur p̃ alterationē in eū factā
z sepe ad eū cōmitatur singultus. ¶ Et si fūe
rit talis malicia cōpōnis calide cōmitatur tunc
signa q̃ dicta sunt supra p̃ter grauitatē. Nā stat
stis in cōpōne calio:am̃ dicebat Añi. inultus
sup̃fluit caliditas: ita ṽ deiciā z virtutē fensit
tūam sup̃. qm̃ tunc p̃sternitur appetitua z ad
cibū z ad potum. Et hoc bene notare: q̃ aliquo
tens est p̃uicia stis cū malitia cōpersionis
calide fōmāc: aliquoties miuitur stis z fir
de groffeto q̃ et hoc tunc ē signo p̃osser decla
rari euēdere sup̃ diminutiōē malitie complex
tionis vel remissionem eius: z tñ ṽ supponit p̃
pter eius sup̃fluitatē: intensiōem minuitur
stis. Et signum ad hoc distinguendū est q̃ añ q̃
talis stis minuitur p̃pter virtutē deficere et
sup̃fluitate caliditatis q̃q̃: cōmouet famē vel
hēmentē p̃pter id q̃d resoluit: z p̃ viañ resolu
tionis vehēmenter facit quasi fisionē assem̃
ad famē: z hoc famēs ali q̃ñ est fīncopalis: ita q̃
q̃ r̃ardatur et cū cibis facit cadere in siñ copis
Et istā iniam eriam innuebat Aul̃s. ṽ terr̃. ca
de appetit̃ canino. cum dixit. Caliditas est l̃z
cū appoziaf oī stomaci facit appetere aqua
z currētia humida. i. facit firim: r̃ñ ipsa cū dñat
corpo: i. i. fir̃ excessiua resoluit z cogit venas ṽ
in iuctione post fisionē z up̃. vñ fir̃ famēs. S̃y
rit est q̃ cū plōgat spaciū. i. q̃ cibis nō eribet
tunc destruitur appetit̃ oīno p̃ter resolu
tūm factam in virtutē. Stat et in completionē
calidit̃ cruciatu fūmosa ṽ supra dictum est: z
inuātur ab aere frigido z ab alijs infirigidau
tibus cibis z potibus: z fir in eis adultio. ciboz
subtilium: quoz similes non adurunt in dispo
nētiā z grossi in ea melius digeruntur: nisi vir
tus se defecet z resoluta p̃ter malitiā calidi
tatis: vñ cum superfluit malicia cōpersionis
dictum est: sequitur in virtutē debilitas. Fir et
sup̃a linguā lutosas quedam salinalia s̃
cliditate efficeant: z declaratur caliditas sto
maci ignea q̃ habito dñat sicca z macra z pau
ce carnis z vene extenduntur: qm̃ in eis cōcūdi
tur sanguis acutus quem abhorrent mēbra: et
non nariuntur eo: immo erubescens inuenis fa
cit extensionem eaz. Stat et̃ r̃ñ roto caliditas z
ṽ p̃lū coloris citrinis cum reliquis acciden
tibus de pulsu z venis caliditatem significan
tibus: z hoc q̃ñ est et̃ nā huius dispoñs: q̃ et
parte alterius possent signa sumpta a casibz q̃ñ
ad cōrariā dispoñē p̃uertit p̃r̃ intelligēti et̃
minos medicinē. Signa vero malit̃e cōpōnis
frigide quasi sumuntur et̃ opposito signis malit̃e
cōpersionis calide. s. de paucitate stis cū in
tensiōe appetit̃is ad cibum q̃q̃: ṽ ñ ñ ñ et̃
rema debilitas sup̃a dicebatur in calida. Et
ratio est clara: q̃ cōlerio frigida facit ad corru
gationē z imp̃ressionem fīem in oīe stomaci
ei quā facit malitia nāliter fluens ad oīe stomaci
ei hōra famis: aliquoties tñ fir stis in eis et̃
corruptione cibi. ¶ Aliud signum est q̃ non di

geritur in tali stomacho nisi qđ est leuē et facile digestibile et cibaria grossa non digeruntur: et medici dicunt rardamur in imutatione ita vt non deſcendant nisi post longū tēpō: immo aliquoties post longū spaciū: etiā p vomitū emittuntur fit et in eis eructatio acerofa: et si cib⁹ de se nō sit acerofabilis: et ira qñq; accidunt et extēdit a dolor magn⁹ in stō post quicq; vel ser potio ab assumpto cibo: et ppter acrofitatē acqřita in cō lido: et ppter vērositatē gñaras et diminuto calido: pñr sequit̃ nūmefactio oculorū et faciei et euaporatione ad mēbā superioia: immo etiam in toto sepe apper qđ inflāmatiō: ira vt videtur tendere ad hypofarē et hydropē: et ppter vires et ppter fanguinem aquosū gñatū et qđ lo tali impfecte digō. Et qñq; apparet in eis colos ad circūritatem cū albedine declinantes: ira per colozē medicis et pñs cognoscit stomachicū et sepe cōcomitant tinnitus circūfusus: sicut et cretūfusa vice venofa in hac et dīspōne sepe cō iūgitur vētris fluxibilitas et indigētia cibi per hoc qđ attrahitur ad epār vt nō puenient etiā cū plougarit spaciū more eius in stō: qđ rardamur digō expellit nā aggrauata p deosum ante cōplēta eius digōnem: et he egestiones apparet vacine ad albi declinantes inflare: hoc ramen signū magis verificatur stante cōplēte frigida mālī vt in flāctica: ira et apparet vīna alba: et inuarn stomachus talis calidior: nocuerit si fibit a frigido. Et in cōplōne vero qñmūda lē rardā fit ledēs sine mālī fit signa illius stomachi pñr mlti et multitudine spuri et saluē. Et alibi signū sumitur et appetitū ciboz siccoz et ex inuāmento ciboz ciboz humidoz: sumit et ex inuāmento ciboz clarat maxime et scitatur lingue et vebementia sitis: vēr qđ sepe fluūt mālū humida a crebro: et in cōplōne sicca stōi: vñ minuitur hec accidētia: pinde fit difficultas cognitiois: et si rardā in cognitione fit difficultas multū curatiois: immo quāsi fit in curabilis: qñi dicebat Rās: qđ cō rineñ. apud pñm. Modus quoq; male cōplōnia sicce est sicut modus fensū: ideo nō recipit curā et est incurabilis qñ cōdāfatur firmiter. i. aliqua liter cōfirmat. Et iste modus accitatur est sepe eueniēs: qñ aliquoties vt ibidē dicit Rās: rā si leuē sitacitas in corpore aliquoties ē hz ordinē qđ fit et paucitate sanguis: et ex assumptioe cibatorū stipricoz et portationū et medicinarum destruitiū de humiditate nālī partem eius de membris suggendo: partem defecando: et ex vebementiā errabendo, de potio. et pñe. et post hoc fit stūdio inuestigandum de hac dīspōsitiōe. Pro stōi et macie eius: qđ he passio est ocentra comēcia et nō percipit illam spū. nisi cum est cōmēcia firmata: ponens tñ signa dixi qđ signa hui⁹ fionis sunt qđ nō sentit quāuū salūm in stomacho: nec reperitur apud fōmū salūm valde et de ore sūor est eius appetitus debilis nec: digō filtrata qđ erit superfluitas indigesta nec: mollitia retinens in se quasi calidus sine frigido qđ cibū secus nocet ei sine calidus sine frigido: et cibū pulvis debilis ad paruitatem de dūor: fit eius pulvis debilis ad paruitatem de clinano. Et addit: qđ videris signa he respiciuntur qđ ibi est macies stomachi: et si respiciuntur

Not. ber
nō ange
corpus g
loft.

Tio. b. r.
nã de B
leno.
P.

teris in suo stomacho ad extra quā fuerit iacēs su per dorso suo et videbis quā foueā tunc confr mabis si dē tūā: quā hūmōi est hēc passio. Addit: et si quā cōpesseris manu tua locū mediocri vio lencia et fuerit taceris tunc fortis et acutus. s. q fuerit fortis resistentia in depeffione et nō per ceperit pariens aliquid dolo: is et senseris quā si motum pulsantem in eluatione scias illud esse verum. s. stomachum parit maciem. Et ita ex his sufficiēter fit dictum de signis nocuementi stomachi siue debilitatis generalis et in genere et in specialibus causis.

Cura. Teniendo igitur ad curā expēdiēde sūt neno ad dietā: alia ad medicinalia: et ordinādo dietam nocuementorū stomachi: sicut etia supā diximus pncipalitē cōtrahemus dietā pueniens rem in nocuementis digōnis: q: nocuētra di gestiois ut visum est quedā sunt debilitatis et diminure digōnis: quedā ablate et quedam corrupte: q: istelaciones diuersas causas hnt et sepe cōtrarias ut dictū est supā de causis: id circo circa dietā nō pōt dari vna regula cōmū nis seruāda in omni leffione digestiue stōi: s: re gulariter et gñaliter in omi nocuēto digōnis debent vitari oēs cause de nō nālibus occurrēs res que sunt parate ducere fin aliqū modū ad has leffiones. Et ita generalr vitādus est aer ad aliquā extremā qualitātū declinās: marie tñ ad humiditātē: qm̄ semp in cōseruanda stōi cōplexione ad sicū per naturā declinantes opz aliquat aer verri ad sicum: et pōt aer grossus humidus turbidus multū vaporosus et paludo sus etiā inuēat: ois talis est nocēs. Quilibet etiā aer qualitas male et venenosus ē nociu⁹.

Et ita dico discurredo in alijs rebus nō nāli bus q excessiuis mor⁹ et excessiua quies est vitā da. Idē intelligit de somno et vigilia supfluis. In ordinario etiā in cibo vel ex pte cibi vter pre ordinis vel ex pte indebite pparatiōis ois talis vitanda est fin q supā declaratum est in causis: et ita multū repleri cibo et nauseatua sa rietas in omni casu est vitāda. Et pinde pccitas et debita cōmesuratio in cibo semp est pueniēs vñ dicebat Aui. in ca° de rebus quarū vsu noce tur stōacus. Et ex rebus magis inimicis stōi est repleto: ppter id nō anget corp⁹ gulosi: qm̄ cib⁹ eius nō digerit: quare nō crecit ex eo corp⁹. Ma le aut qui a cibo abstiner dū in ipso remanet ad huc aliqd appetitus augef: qm̄ stōacus ei⁹ bñ digerit cibū: quē ordine obseruauit Gal. marie Gal. q: vsq ad illud tps fuit satis intēperatus marie in fructib⁹: et ita quasi singulo āno egro tabat: ut ipse de seipso refert in libello suo de en chimia et cachochimia ca° 2. postea tēperat⁹ fa ctus et in abstinentia ciborū et in pnatide fructuū nunq postea ut refert graui egritudine fuit in firmus ideo aliqñ interrogatus: quare parū co mederet: rñ dicit intēdo māducare ut vinā: aliqve ro inuendunt vinere ut manducant.

Et ita inanitio in dispositionibus stomachi moderata semper est conueniens: et reuerfio se cis et ventositatis: ut dicit Aui. ca° paulo ante allegato est marimi nocuementū: qm̄ cū ascen dit ut continuando dicit: ppter id fex et reuo latione ad resolutionē ad superiora donec re

deat ad stōm et impedit nocuēto maximo et.

In cibis etiā generaliter vitandi sunt oēs q priuari sunt omni stipricitate ppter cām pau lo ante dictam de aere: et alis etiā supā allegatum in causis: quē casū etiā expresse posuit Aui. i ca° proxime alle. cū dicit. Et scias q omne qd stipri citatē nō hz ex succis pprie et ex alijs cōiter est malū stōaco.

In passionibus etiā aialib⁹ oia accidentia anime facientia ad resolutionē spiri tuum ppter motū subitū interius vel exteri⁹ ut ira et furo: et vehemens timor et maxima tri stitia sunt a quibus cauendū est: et ita passioēs diuerfentes animā ad alias operationes mari me cibo recepto in stomacho: nō ex multo tēpore ut sunt maxime occupationes corporee et cogi rationes et speculationes et vniuersaliter omis vehemens animi applicatio ad aliquid pñden dum est: de his que maxime debet vitari cōiter in omni stomachi leffione.

Sed spālio: dieta dē eligi fin cōtrarietatem causaz ledentiū. nā si cā ledens fuerit caliditas: occurratur cū aere frigi do: et si fuerit frigiditas cū calido: semp vitādo grossitiem aeris et eligendo aerē mundū et purū qui etiā rectificet ipsum aromatizando cū odo ribus laudabilib⁹ calidis vel frigidis: ut dictū est supā in ca° de syncope. Et nota singulariter q in calefactione stōi: ut refert Gal. s: pñuē. de mente Gal. ad Blauconē. si calefacti fuerint pe des et sup. manus et alia extrema ex calefactione ipsorum calefit stomachus. Et ita obseruet cū est intentio calefactionis stōi ut calefiat extrema.

De somno autē et vigilia: s: dicit Aui. in ca° de cura debilitatis digōnis q omnis somnus iuu nat digestiua: tñ est hic notandū q s: somn⁹ per se videat iuuare digestiua reuocando spñs et ca lozem naturalem ad membra nutricionis et stomachi: tñ in certo casu p accidens sepe no cet: puta in supflua digestione qm̄ cib⁹ adurif per hoc q calor stomachi ppter intentionē nō proportionatur cibo digerendo. Ideo qz inten ditur calor circa stomachū per somnum sit nociu⁹ mentum. Ita dico etiā cū corrupit⁹ cib⁹ vel digestio ppter flutū materie colerice ad stōm. nam tunc ppter somnū paraf fluxus dicte ma terie ad stomachū sicut per vigiliam hñores cum spiribus cōuertuntur ad exteriora: et ita p acci dens somnus aliqñ nocet in eo: tñ qd dicit Aui.

q somnus inuat digestionem intellexit vulgas rizando de somno fin quēcūq sitū corporis et accubitus sacro. Unde addit. verū somnus su pra sinistru est plurimi inuamēti in hoc. s. ad di gestionē ppter cōpressionē epatis supra stōm. Et addit: sed somnus supra dextrū est causa ves locitatis descensionis cibi qm̄ preparatio sto machi. i. dispositio naturalis et cōpōne stomachi facit id necessariū. i. facit necessariā velocitatē eritus: cib⁹ stōaco p quāto fund⁹ stōi et porra narium declinat ad dextrū: et ita accubitus stōi supra dextrū cōprimēdo facit ad eritū: s: et fiat post somnū sacru sup sinistru iuuare ad digōnē p modū dictū: qz epas sic amplexat stōm et calita te sua vigorat digōnē: s: nō dē rātr dispoit cor pus nisiā pri⁹ descēderit cib⁹ ad fundū stōi: q: nisi descēderit ad fundū staret circa os stōi narana qui non est locus ad digestionem cibi.

Ideo laudant auctores q anteq dormiendum sit supra latus sinistru post cibum sumptum

De passio nib⁹ aie.

De somno et vigilia.

Not. bene
nō anget
corpus gu
liti.

no. bene
nō anget
corpus gu
liti.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

flap paulatina deambulatio per rps vt descen-
dar cibis ad fundis: vel saltē q in primo somno
cum corpora nō tolerāt pōlilitatē spatij post
cibum anteq ad somnū inducant vt sunt mul-
ta corpora: tunc laudat q in somno accubāt su-
pra dextrum per modicū rps: et postea cū descē-
derit cibis se voluant supra sinistrū: sic dormi-
tio facta supra sinistrū efficacior est ad digerē-
dum: et postea hora cōplere digōnis renolurio
supra dextrum facta efficacior erit ad emittē-
dum ipsum cibū digestū extra stōm. ¶ Dico tū
q etiā ad digōnem facit accubū: supra dextrū
propter epar desubtus ministrare caliditatem
stomaco: et multi ita cōsueunt dormire et cōue-
nienter digerit. Et quasi Aristō. videt alicubi
sentire in pblematis q talis accubitus plus
facit ad digōnem q accubitus supra sinistrū: l3
cōis sententia auroz sit in oppositū: immo cōis
doctrina est q in bonitate ad inuadā digōnem
post accubitū sup: et sinistrū melior accubū est
vt fiat supra ventrē ppter cōtinentiam caloris
membroz seruientū stomacho in digerendo: et p-
pter reuerberatiōē que cōuenienter fit p illū
stom: ita dicunt oppositō inō q accubitus su-
pra dorsum minus inuat ad digōnem: q tunc sto-
machus remanet deficiens a inuamēto circū
stantū membroz. Qd rñ plus inuit ad digōnem
accubitus supra sinistrū vel supra dextrū vel su-
pra ventrem nisi esset hic fūia Aui. et etiā alibi
est q satis neutralis: sed credo q ad hoc inuas-
mentum maxime facit cōsuetudo accubendi:
que diuersa est in diuersis hoibus. ¶ Addebat
rñ Aui. in vigozanda digōne in somno priman-
do cū verbis dictis. Et scias q amplexari infan-
tē pprimū ad hoc vt polluat. l. 14. vl. 15.
annoꝝ fm longitudinem noctis in toto spatio
dormitiōis est ex rebus magis inuatiuis ad di-
gestiōnem. Sed addit: opz vt nō supueniat ei
indor. s. patientis corpori: ppter cōtractū et adhe-
rentiam infantis: qm sup. debilitat digō: et ad-
ducit rōnem. Sudor em̄ infirigidat et phibet in-
fantem cū caliditate sua in nara. i. appropriata
et quasi naturali etiā stomacho patientis. Et ad-
dit: et opz etiā vt nō sit cū eo de anhelitu estua-
tio. i. nō fiat tāta sup. calefactio vt acquirat ne-
cessitas in anhelitu: qd ad talē estuatiōē sequi-
tur resolutio et debilitas: pñr addit. estuatio em̄
et morus appetitus sup. ad coitum si adueniret
vt aliquibz impudicis et ribaldis viris variat
tales motus virtutū nutritiū. i. virtutū na-
turalium operationes: p̄cipue digestiue. addit
q sunt quidā hoies q amplexant carulū canis
aut gartū masculū m̄grū. Ego nō laudat adhe-
rentiam gartū. qm vt voluit Auenzo. flat^o eozū
adducit ad primum. Et istā suam de amplexu po-
nit Rabi moy. expresse de mente eiusdē Gal. in
mōis in. 24. particula in fine dicit sic. Reb^o ois
bus nulla est melior digestiōe ciboz operanti-
bus q appropinatio corporis humani ad ven-
trem et cōiunctionem corporis humani simul: et
aliqui accipiunt puerum parū et apponit ei
sibi supra ventrem noctis tpe et recipiunt ex hoc
utilitatem magnā: q calor puerilis est cōueniē-
tior et melior calore ex rebus cōgelatis. i. confes-
tis vel compositis per artē sicut sunt cerora-
ria vel emplastra. Addit: et aliqui cū volūt som-

nium accipiunt puros catulos et ponit eos su-
pra ventres eoz et recipiunt ex hoc requiem ma-
gnam. ¶ Sed hic notat: vt etiā supra dictū est
de somno: q l3 talis adherētia infantū vel ca-
tulorum sit nara p se inuare ad vigozandā dige-
stionem vt est diminuta vel debilis a cā frigida
vt plerūq euenit: tñ cū sit defectus a cā calida
vel sit corruptio digestiōis ex simili cā: tunc ta-
lis amplexus nō est ad inuamentū: immo forte
ad nocuementū: vt p̄z cōsiderari. Stante igit
debili vel paucō lapsu in digestiua a causa fri-
gida: tunc etiā somni longitudo: et taliter am-
plexari infantē et quies et dimissio exercitiū fa-
ciunt ad perfectiōē. Sed qm debilitas est for-
tis et a forti causa sunt alia necessaria p̄inde di-
cebat Aui. in pñ^o capli de cura debilitatis. Cui
fuerit debilitas digōnis accidens a cā leui aut
repletiōe ante nō plurima tunc sufficiet in ca-
longitudo somni et dimissio exercitiū et vocifera-
tiois. et. Et de dimissioe vociferatiōis vide-
tur esse dubitatio: qm idē Aui. in cā de debili-
tate stomachi ultra mediū capli dicit: q vocife-
ratio est ex eis que cōfortant stōm: breuiter dī-
catur q vociferatio facta ante cibū sumptū in-
nat ad digōnem: q mori sacro staphyragma cir-
ca stōm calefit stomachus: ita resoluunt ycteri-
cales et vapores a stōaco et per hūc modū inuat:
sed sumpro cibo vociferatio nocet ppter cōmo-
tionem que fit in cibo. Et q ista que dicta sunt
de somno et adherētia infantis ad stōacum ita
cōueniunt in debilitate a cā frigida q non cali-
da: p̄z ex serie textus Aui. in cā alle. Nā inme-
diatē post verba cū dicit q sūt quidā hoies qui
amplexant carulū canis aut gartū masculū nō
grum: addidit ad excludendum q nō cōueniāt
in causa calida: in debilitate aut digōnis facta
propter caliditatem cū inuatiua sup. vel sine ma-
teria ex his que cōfortant sunt oppositō diacriti-
tem. i. diacritiuitē amplexu acerosi: et cū acero-
si et stiptici. i. ad stipticum declinantes. et. Et ita
voluit applicari calida in tali debilitate supra
stomacum: immo infinuans q intra cōueniunt
frigida et stiptica: voluit innuere: q etiā ex tñis
secus debent offerri plus frigida quam calida
etiaz naturali caliditate. Et p̄inde: credo mul-
tos in hoc errare qui in omni defectu digestiōis
nis apponunt sibi cerotaria calida vel emplas-
tra calida supra stomachum vel plumaceolos sa-
cios de pluma electa non attendentes ex qua
causa fiat talis debilitas sepe nocentur.
¶ De inanitione dicatur vt supra dictum est q
in debilitate stomachi inanitiō moderata est in-
uans et parca abstinentia in cibo sicut naufragi
na sarietas nocet vt dictum est. Minus tūc igit
tur cibis et si maior quantitas sumatur quā de-
beat: tunc maxime prolongetur somnus: ita
q dormiant et tempore multū extenso sine cibo.
Et prohibetur ei cibis in die illave dicit Aui.
et si mane surrexit letus fortis: tñc p̄z exhibet
ei cibis. Et si nō surrexit letus iterū dormiat
rñ si virtus esset p̄strata d̄z exhiberi aliquid ei
bi boni et d̄z offerri cibis qualificat sine medi-
cinalis p̄trarius lapsus: vnde si debilitas sit
facilis digōnis nisi forte sit excessus in calidita-
tate stomachi. Nam tunc cibi facilius digōnis fa-
ciunt ad corruptionē: sed in mala cōplone frigida
vt sepe fit sint cibi acru et potueria calidi et con-

No. q am-
plex^o infan-
tis p̄m in-
uat ad di-
gestiōem.

flat^o gartū
ri vel gartū
te adducit
ad primum.

Docit^o rñ
rio scilicet
ad d̄z
gestiōem

zona ma-
liario ci-
timuluz
pparat ad
digōnem.
passile
post cibū
rā cū
sumptū ab
stergit su-
perstites
ad ore stō-
machi.
de potu.

Nota em̄
rem sepe
medici cō-
muni.
De inanitione
prolongi-
tur som-
nus qm
q̄m sumit
maior q̄
cuius cibū
debet.

ostica
no maffi
os inuat
ad digōnem
parādā.

dir-
cibi
cart
rde
ribu
q al
et in
z in
z in
res
Aui
vale
cora
Aui
est in
liq
visq
fm i
cū fr
obse
cōfo
cum
ma
rio
ad d̄z
quā
de q̄
d̄z
quo
rā cū
sumptū
pass
stergit
superstites
ad ore stō-
machi.
de potu.

diri cū aromatis maxime stomachalib⁹. Et de
cibus compenientibus in casu sunt una sordilia
carnes pifitare z aliqua dicra in ca^o de syncopi
z debilitate cordis. Et de aromatibus conueniē
tibus sunt pip albus pcpue: qd magis laudat^r
q aliud pip de mēre sa. 6° regiminis sanitaris
z in 5° ca^o. A. in ca. de diacymino galāga etiā et
zinzib. z ligni al. z summitas squāti sunt singula
res medicie in causa frigida z gariofi. vt voluit
Aui. poterit valēt z mentha sicca. Et in cā cala
valēt etiā cū ppietate mirabili coralli: immo
corallus appensus collo iuuat stōm: vt voluit
Aui. in ca^o de regimine eius cui⁹ stomach⁹ paru⁹
est in fine capli. vs ro. ru. spodiū se. acetose z res
lig semina frigida minora: z aliq opz addere
vlg ad camphora: vñ opz aromatizari cibaria
fm inēciones diuersas aliq cū calidis aliq
cū frigidis z infra in medicinalib⁹ ponit cañ.
obseruā dī circa exhibitionem medicinarū stōm
cōfortariū. Et in hoc ca^o debilitatis seu no
cūmeri digōnis est maxime atredēda masticia
rio. Nam bona masticario cibi multum pparat
ad digōnem: qz nūrtice masticariōe in ore ali
quā recipit digōne: vt dicit Aui. p^o primi. cap^o
de qūtare gñariouis humoz in p^o capli. non
oē sumi cib⁹ nisi pueniēte appetitu in eo in
quo cōuenit venire appetit: nec pueniat hos
rā cōseruā ad sumēdū cibū: z post cibū sumat
passulas q leuiter abstergūt supfluitates q sūt
in ore stōi: z cū nō sufficiūt oz venire ad fortiora
vt in medicinalib⁹ videbit. Et de potu dicatur
q vinū stāre complone cala nō cōperit nisi par
ce z debile: z mixtū maxime cū aqua ferrata in
q est virtus cōfortaria stomachi: z nō vraf aq
simplici: z si pur sit cōsuetudo ad vsum illi⁹: vel
ppet impotētiā cuiet aq cala z frida vel fri
goris. Nā dicebat A. in ca^o de debilitate stōi
post purgationē in cā. p^o q talis proisus mol
liscat stōm vt calida z disgregat virtutē ipsius
illa xō vt frigida debile calorē deficit in eo: et
magis valēt vinū granaroz: z syrupus de ribes
z syrupus ro. Et si timeamus infiridationem ni
mā: tūc cū p dicitis syrupis pōr adoi modicū de
aqua decoctionis masticie nisi sit abominabi
le iustitio: qz mastic est melius quo rectificātur
oē in digōne stomachi ex parte ipsi⁹ stōi: immo
masticario masticis iuuat ad pparādū etiā di
gestionē in cōplone sana. Sed in defectu di
gestionē a causa frigida marie cōuenit vinū sed
nō sit grossum neqz turbidū: sed sit modice qūti
tati z pporionatiū ad cibū z ptiū cū cibo z sit
aromatizariū: z vermiliū melius est albo: nō sit
rū grossum neqz nigrū nimis neqz turbidū vt
dōm est: sed medie fbe: z medi coloris: qz grossū
difficilius trāsmittat neqz cōueniēte facit in ci
bo cōmitione: z sic nō bñ pparat ad chilificā
tionē neqz satisfaciēdū est p potū sūi eozū sine
in cā calida sine in frigida stāre stomacho debili.
nā tolerare super situm: vt dicit A. de f. loco alle.
et ex eis q stomachum viuificānt. Et hec qūm
ad dieram sufficiant.

Medicinalia. Jam cōsequēter veniēdū
debilitas stomachi vt supra visum est: scētur om
nem maliciā complonis: aliq sine materia: et
aliq cū materia: lseriā vt dōm est supra cum
temperantia graduāli in qualitatibus posset

stare debilitas stomachi p alii modū. Idcirco p
mo poyet regimē circa medicinas cōueniētes
in malitia complonis sine materia cōfortari
uas alteratinas. 2° ponet regimē magis stante
lapsu materiali in stomacho nō apante sine talis
mā ledēs sit aliūde fluxa ad stōm sine ibidē con
gesta: z iste inēciones sunt multū diuerse: ideo
multū cōsiderādū est. p inde dicit A. 5° cōrīnē
tis. Subtiliter cōsiderādū est ad distinguēdū
dispositionem stomachi vt iuxta modum passio
nis possumus conueniēter occurrere.

Grāte igit malitia complonis sine mā ledēte
vbi stāt inēcio alterationis cū cōfortariōe pos
nebar A. de. cañ. loco alle. cañ. 3°. qui talis est: q
p^o opz in silitere ad abscissionē rei ledēris: pura
malitie complonis auferende: z oia q lassitudi
nē inducūt. Aliū est qd administrat ex cibo
z potibus z alijs gñibz administratiū sup. me
dicalitū oē id in q est cōfortatio z vñtis repa
rio cū auxilio aromaticoz stipricoz z rez pau
ce acetositaris z rez eaz ppe q sunt in p^o gradu
aut in 2°: qbus natura delectat. Addit. Et nō p
terminitas in hoc regimine qn cōfortes cor: qm ē
rheuma cure eius. Sed cōuertēdo magis
debilitatē stōi ad debilitatem digōnis: si dimi
nuatur vel auferat vel corrupat digō: due stāt
inēciones: vna ad ipsum cibū corruptū: alia cō
sequēter erit ad ipm stōm. Si igit fuerit cib⁹
corruptus in stō: p^o si causa fuerit malitia cibi
dicebat Aui. in p^o capli p^o eius est vt eūtur
torus cibū corrupt⁹ q est in stō vel q egrediat^r
qd corruptū est in stō ex cibo vlg ad finē sui cū
vomitu aut solone vētris: z vt rectificet regimē
eius qd comedat z bibat: z reducat in oibus dis
positionibus ad illd qd necessariū est z c. hoc in
telligit qn cibns taliter esset corruptus: vt neq
q esset corrigibilis: quo casu inclināre nā ad vo
mitū inueit cū vomituo facto ex aq repida de
coctiois auheri vñ cū modico cymini: qm ex eo
sua mordicatione excitat ad vomēdū: z est in eo
qdā vñtis stiprica viuificatoria stōi: z si cib⁹ est
descēdēs ad sūdū stōi xñtus inestina magis va
leret aliq leuiter solūes deosum: tūmō mām
in stomacho exēit nō aliūde trahēdo: z forte qd
clystere cōe erit ad hoc sufficiens: z si nō pōt exhi
beri addēdo. 3. 5. hief. z rardare cibū vlg dum
viuificet bonitas eius appetit⁹ vel vt salte sit
diminuta obominatio. Si si cibns esset recti
ficabilis nō opz vt educat vomitu vel solone vē
tris: s. vt inueit digō cū lōgitndie somni z diuis
sione cibi z pporatiōe stōm vlg dū viuificet ap
petitus: vt. 3. dōm est etiā in diera de inanitiōe
z repleone. Et iste cañ. nō tūc est verus stante
malitia complonis sine mā: sed etiā si fuerit ma
lita complonis cum materia qn virtum est ex
parte cibi. Postea stāt inuentio circa ipm sto
macum lapsus fm complonē calidā vel frigidā
nā stāt complone calidā q cōseruet debilitatē
z indigestiōē stomachi: tunc oportet ingrossare
aliquat cibos vt nō stāt nimis passibiles decli
nando ad frigiditatē complonalē reddēdo eos
aliquatiter acetosos cum vino granarozum vel
cum modico aceti z huiusmodi: z remittēdo ma
litiā complonis z interius z exterius. p inter
ius: vt cum arācio syrupo de ribes vel simili p
ricipante frigiditate: z exterius cum succis frigi
gidis vt suc. vio. maluarum vel aqua oz. vel vi

Not. cañ.

Cibus pariter et herba stomachalis flos
 cu deficiat et inde macrescit iuxta humilitate
 te tps: eo qd non nutrit. Et ita vt fumeret qd si
 tur et renuatur in toto et se, contingit vel et alijs
 causis a stomacho magis sequitur ericationem fa
 ctam et refolentem de herba febrili loquendo: et si
 p postura ficitate inducra cu, refolent humidi
 tati: ficitas no floscalis magis seqt p uariu
 ficitate: meba non nutritum. Jo in cura herbi
 te febrilis magis intendit est. cu remittitur
 causam postine ericare vt caliditate in corde
 et in toroibi in herba stomachali pcpne est in
 dedu cu pstatibus nutrimentu conuenit et in re
 ctificatione cibi: et pre et medicinaris qd dire
 ctius hom respiciunt in vtroq; casu sit necessa
 riu totu herbario est positu et cu balneis: et
 reliq; et pinteri: et exterius humectabit: et ita
 erate herba coicatur totu vitiu stomachi opore
 bit magis cibi ordinare. Na cu indiget nutri
 tione multa et ipi cibi etia tempore pstatibus
 non possunt bi digerere: ideo expedit ad restau
 ratione: vt dicebat Raf. loco alle. qd p nutritur
 paulatim et paulatim cu aliq; congrua post res
 alia pluries: ita cu vt iteru cibarii assumptu
 in p finalit sit digestu anq; assumat cibarii. 2.
 Jo expedit vt ibide dicit: qd p cibarii sit pams
 et leue vt digerat et traseat et suplnatur in
 veloci tpe. Et in his casib; valet aqua os. et lac
 acetosum factu vt no acetosum fm qd cu ficitate
 et cofigit caliditas vel no. Sz de aq; dicebat
 Aut. in ca supra alle. qd danda est def in potu
 aq; cu. cuius arctifici est bonu et sapiens: et est illa
 cuius aqua multiplicata: deinde coqitur taudiu
 quousq; minor est aqua eius. i. multo tpe decoq
 tur sumedo. vt etia voluit Alse. 2o. partes aq
 et vnam partem ori. in decoctione et decoquantur
 vsq; ad consumptione medietatis. vel duarum
 partium. nam tunc reddit nutritiu multis: re
 bueit in casu tunc necessaria cibaria multa

nutrimētri velocis digestionis ⁊ subtilis cibini
⁊ humidis. Et in fumida dicebat Aui. fit rare pū
ratis q̄ non graue neq; extenuatione faciat pū
riūam. Uerū minoꝝ neceſſaria eſt in hmoi
ꝝ ſupra dicebat in dicit: ⁊ cum nō poſſunt car
nes tranſmutare ſit eis cibis lac ⁊ dicunt eſt
vel aqua oꝝ. vel bꝛodium conſumprum de pul
lis: ⁊ circa hec recurrence ad ea q̄ ſupra dicta fun
de preſi. C Et cum poſſunt carnes tranſmutare
ita vt ſiant conualeſcentes: tunc opꝝ magis ad
cibaria conſuera inclinati. Nam tunc dicebat
Ra. loco alie. Cum patieꝝ pꝑinquus fuerit
nitari noli dare ei de priſana oꝝ. ⁊ clacet ſucco
rate conſecta de ſpelta: ſed conuertendus eſt ad
cibaria conſuera gradatim: gradatim. ſ. in eo q̄
fuerit magis tenue ⁊ paulatim manducando: p̄
depebibus ⁊ carnibus ante noctem vnam ma
ceratis ſecundum conſuetudinem priſtinam: ſi
addit. cena debet eſſe vehemētiꝝ. Et dicebat
Aui. q̄ q̄ neceſſariꝝ ⁊ eibis differens a lacte ⁊
aqua oꝝ ⁊ cibentur pane ſumi ſup. frumenti fa
cto ⁊ fermēto ⁊ ſale ſup. rectificato cum eis ⁊ a
rum bene coto ⁊ piſcibus aradada: ⁊. petro
ſi: ſup. q̄ coingitur cum ſcitate caliditas:
qm̄ piſces recentes pꝑrie ſedant inflammationē
nem in ſtomaco vt dicebat Auic. in capº cure
malitie complexionis calide. Et addebat conti
nuando: ⁊ ſup. cibentur aliis volucrum leuium
carnium mollium ⁊ teſticulariſ gallo: cum leniꝝ
carnium impinguatorum cum lacte: ⁊ pꝑbie vt
ſcoſa ⁊ dura groſſa. Et dicebat Auic. ⁊ preſerta
ipſum ab oibꝝ cibis ſiccis: ⁊ frigido: ⁊ etiā ca
lidis ſup. acure. Nam vt dicit calidi ſunt forio
ri leſioniſ: q̄ſi calidum q̄ſi ſit humidum diſci
ſoluit multum ⁊ deſecat per accidenſ: ⁊ dicit
generaliter. omne igitur quod diſſoluit de ſub
ſtancia membri debilis relinque in hoc caſu ⁊
pone tuum ſtudium totum in humectatione ⁊
rectificatione digestionis: quoniam non adhe
rebit ei de cibo niſi poſt ipſius digeſtionem ⁊.
⁊ tunc dandum eſt aliq̄ud de potu cum cibis.
C Et iſto caſu neceſſarium eſt in potu tribuere
vinum ſubtile decline ad ſtipricatē parum
tolerans commixtionem ſcilicet aque propter
aquoſitatem ſnam id eſt ſit vinum aquoſum.
Nam de eo dicebat Auicenna. ipſiꝝ enim facie
penetrare cibum ⁊ viuificat viſum ⁊ exalta
a potu aque frigide facientis iras id eſt facien
tis triſtari ſuo frigore: ⁊ non mireris ſi aliquo
lirer me dilatatu in regimine diere in hoc caſu
cum eſt ſermo de medicinalibus: quoniam ma
ximū a pars cure huiꝝ diſpoſitionis ſimilitur ex
parte debet ordinatioſis cibi.

Confectio
Benzilis,

Nora et
circa me
dicias ap
plicandas
rectius.

animi et membri ut vult regit rem acetoftraris
 sup'alicni? et applicatione rez medicinaliū ad
 pelliculas corporis stomachi q̄ sit cū re hñre aliqd
 acetoftraris: cydonia vō assara sūt bona in hac
 inrēione: qm̄ est in eis de humiditate que ause
 rūt sūm: et de stiptricare et aromacicare q̄b?
 cōfortat virtutes trāsmittunt virtutes medici
 naz ad pelliculas stomachi in eo qd̄ est in eis de
 acetoftrare ut vult. Et medicinis ergo alijs cō
 uenientibus landabile est ut aliqd de cydonijs
 misceat. Et ita ereritū applicetur vnguēta
 ad humidū declināria frida cala parū vel rēpa
 ra sūm qualitates acruas q̄ siccitati cōiūgūtur
 semp remonēdo calefaciētia fortia nō rīm in po
 tētia talia: sed etiā sūm talia: ita in hoc ca
 su est corrigēdus cā. gñalis positus a. B. a. 8. re
 rapē. ca. 5. et sūm etiā sūm a. B. a. q̄ vnguēta
 emplā calefaciāt qm̄ q̄ritur et eis cōfortatio sto
 maci. Nā vt dicebat. A. Epidia em̄ et soluit ro
 bur vtrius et molificat os stomachi: iste cā. de
 ber intelligi qm̄ nō est timo: de nimia resoluōne
 et ericacatione ut in casu nfo in quo talia nō con
 uenit: immo dicit. A. in ca. p. p. v. Et vapoza
 rationes qd̄ oēs nocet ei et nō cōferūt ipsi: et o
 z vt alienet calefaciō fortis et veloci: qm̄ id ericar
 z addit in siccitate: immo o z vt calefaciat paulatī
 et humectet in eo qd̄ est inter id et addat in suba
 caloris innati nō in igneare: et addit: et ex his
 q̄ faciūt id sup. in trinfecus est vinū parne comi
 mtrū et lac sup. cū melle et aq̄. p. mixta cū pau
 co melle ablata spūma ei. Et addit de medicis
 errinsecus applicādis vt inungat stomachū: cū
 oleis aromaticis q̄ magis humectant q̄ calefa
 ciāt. vbi gratia. sicut oleū de spica et spica celtri
 car: hoc intellige de oleo simplicis spice et non cō
 positio: qm̄ illud calefacit sensibilibiter. Et addit:
 et oleum de mastice est bonum eis. s. in conforta
 tione par de eo addēdo nō p magna parte: ita
 intelligat de oleo balsamino et eligat ex masti
 ce id qd̄ est pinguius ad maiore humectationē.
 Et in isto casu maxime landat amplecti infantē
 et carili et c. q̄ in his est humectatio cū conforta
 tione calis nālis. Et in medicinis aut p interius
 sumēdis ad istā inrēionē faciētib? est cōfectio
 Ben. de qua sumatōi mane añ cibū p ho: am vel
 duas coclear vñū fiat vt infra. s. cinamomi. 3.
 ij. liqri. ro. an. 3. s. s. s. cucu. melonū cucurbire
 citrulli. an. 3. s. passulaz penidiā. an. 3. s. pinea
 rā mundaraz loraz et pcutaz in aqua calida. 3.
 ij. phistico. amig. dul. an. 3. s. s. s. nuncare:
 gariofi. p. loalos serici crudi beē albi et ru. seio
 osimi gariofi lari doronici cortici citri an. 3. s. l. 3
 ipse ponat. 3. s. s. sed est dubitandū de nimia ex
 siccatione folij calami aromatici galāge zinzis
 beris croci macis offis de corde cerui margariz
 rā. an. 3. s. coralloz ru. runcaz in trinfecaz sto
 macoz gallinaz vtrina lotionē loraz et ericca
 rā. an. 3. s. s. sandaloz. oim. 3. s. succari li. ij. s. et
 plus et minus sūm qd̄ tibi videbitur: fiat pfectio
 in vase et eliquetur succaz in aqua decoctionis
 boraginis: et si placent addere lib. 3. carnositaris
 cydonij assari in cōpositione crado multū inna
 rer ppter inuamenta iohus postea supra de mē
 te Auen. in casu isto et est dosis vt dictum est co
 clear. s. vel. 3. ij. p. vices: et si placent sumere post
 aliqd de inlep vio. p. potn cum aqua o. p. a
 rum non inueniuntur: hec sufficiant ad hanc

curam malitie complexionis sicce. Curaz autē
 complexionis humide immālis non pono: quia
 vir vel nunq̄ illa contingit: immo talis semper
 coniungitur cum materia: et de illa erit sermo
 posterius.

Teniendo igitur iā ad debilitatem stōi nālē
 cui debetur etio sunt norandi quidā cā. in etio
 ne mālē stomachalis quos ponit. A. B. s. quoz vn?
 est vt humor ille digeratur vt facilis fiat ei? edu
 crio: intelligatur subito qm̄ de se non est educi
 bilis facilliter: scōs est vt non subito prumpas
 ad etiā dum humor em̄ ex stomacho virtute debi
 li existente: sed expecta donec virtus redeat sus
 ficiens: terti? est vt nō fiat illa etio cū medicina
 forti. qm̄is dispositio humoris ipsam exigeret.
 Igitur administra medicinam forte debile tūc:
 et partire etionem in plures vices: et non sis au
 sus ipsam vnica etione educere nisi tibi cōstire
 rit de paucitate eius: et de hoc cā. spāliter recur
 rit infra ad caplm̄ de dolore stōi vbi circa rex. la
 tins ex sententijs auroz istū cā. declarant: qm̄
 cōtra eum multi et sepe irregulr faciūt medici.

Quibus suppositis aut mā in stō ledens est
 aliunde fluxa aut est in stō genita. et si est aliunde
 fluxa: sit sibi filis parata fluere: tūc fiat inrēio
 de etiādo fluxā: et etiādo ēt mām a mēbro mā
 dante: et cū hoc phibendo fluxurā et cū diuerio
 nibus ad oppositū et cū repercutientib? pforā
 do vias medias. Postea stabit inrēio et pforā
 di menubū a quo fluir remonēdo cām in eodez
 gñarionis materie: et postremo cōfortādo stōm
 cū stiptricis veniētibz ad phibitionē fluentis
 materie ne in eo recipiat. et isti cā. sūt obseruā
 di in mā fluente ad stōm vñcūq̄ fluxat: siue a ca
 pite: a quo vt plm̄ fluir mā flārica: vel ab epare
 a quo vt plm̄ fluir mā colerica: siue a splene a q̄
 vt plm̄ fluir mā melica. Et tūc in etiādo ma
 teriā a mēbro mā dante. verbi grā a cerebro: l3
 etiā stōacis esset lesus ppter pñuriā mām in co
 oporebit etiā cū medicis: et a lōginoquo tra
 hētibz vt cū agarico pforaro cū zinzibere vel
 salgēma in etiādo flā a capite. et cū renbarbaro
 etiādo colerā ab epare et forte cum scamonea et
 polypodio et epithimo etiādo meliam a splene
 et forte cū lapide lazuli. sed verū est q̄ stare alia
 mā parata ad fluxū expedit cū medicis taliter
 etiātibz cōmiscere medicinas stiptricarem
 habētes que post etionē dimittāt in vñs medijs
 vestigiū stiptricitatis ad phibēdū fluxurā mām
 et ideo fluere mā a cerebro etiā flārica bonum
 est cum agarico cōmiscere pillulas alsiatier in
 quibus est vestigiū stiptricitatis in virtutem
 rabol. et masticias ingredientium: et ita cū inren
 deremus euacuare cum medicina scamoneata
 coleram a longinquo a mēbro cōicāre stōaco
 vel a toro: tūc cū medicina tali debent commi
 sceri mirabol. citri. Et in materia flārica mixta
 cum colerica etiāda si addamus turbith possū
 mus cū hoc addere mirabol. chebulos et masti
 cēz ita sūt in melia mirabol. indos. Postea ena
 cnara mā a mēbro mā dante est sēda diuersio
 ab eodem mēbro conuertendo ad oppositū
 per vias per quas mā conueniunt diuerri pōt
 vt p nates in materia catarrali: et per clysteria
 vel vias vine in materia epatica. ita dico de
 splene per clysteria et per vtrōsas suppositas in
 fra versus regionē splenis. De ide pforare mēu

De inrēi
 ne curat
 ua et etiā
 na debil
 raris stō
 nālis n
 taudi sū
 aliq̄ cano
 nes.

Confectio
 Benilis.

Nota ad
 circa me
 dicias ap
 plicandas
 erit.

Prima pars practi. magistri Joan. Mat. de grad.

bra mādāria remittēdo malitiā cōpōnis ipso
rū q̄ fuit causa aggregatiōis materie in eis: cū
hoc appōparis alteratūis cerebri alibus epari
cis vel splēneticis sūm lēsiōe hōiū mēbriōi de
q̄bus in capitis p̄p̄is est p̄p̄ia dēterminatiō.
¶ Sed q̄ mādāria cōgesta paulatim vlt̄ alē flū
ra et multo tpe et nō ampli⁹ flūēs tūc oportebit
p̄yderare dispōnē mādāria et modū sēhēdi in stōa
co. nā si mādāria fuerit subtilis et nārās et nō imbibit
ra: et marie tpe estatis in parato ad vomitū: sic
puocet vomitū cū aqua repida et modis sepe
dictis: deide facto vomitū cōfortet stomac⁹ cū
appōparis stipticis calidis vel fridis sūm p̄tra
rier colica subtilis: imbibita prius digerat et p̄e
paret: ita vt possit educi p̄ vomitū vel secessum
cum syrupo aceroso simplici vel syrupo de endi. et
violato: et cū aquis appōparis vt endiuie ace
role et silibus: et digesta mādāria cōiūgat naufea et
inclinatio ad vomitū puocet vomitū vt sūp.
S; vbi fuisset fluxa materia et ex apritudine mē
broz et mādāria in toto vel mēbris sit parata fluere
alia mādāria est maxime cauēdū a multiplicatiōe
vomitū: qm̄ parat cōuertēdo mās ad fluxū ad
stomacū. vñ dicebat Aui. q̄ frequēs vomit⁹ fa
cit stomacū lacunā flegmatū. ¶ Sed si mādāria esset
adherēs vel grossa et viscosa et saliter inepta ad
educiōnē deberet p̄parari cum incisuris et ab
sterilius et subtilitatis: et in hoc facit syrups
acerosus cōposit⁹ cū melle ro. facit oryssel sūm
pler. syrups de duabus radicibus et hmoi cū
aquis appōparis vt feniculi berthonice et abfin
thij et hmoi. ¶ Deide facta p̄paratiōe in mare
ria: tūc regulat esio cū canonibus sup̄ascriptis
et infra dicēdis in ca. de dolore stōi. vt. f. q̄ me
dicina nō sit rātr fortior virtus ei⁹ pueniat ad
longinquū: et in hoc hierapigra Ba. ponit sūm
gularis de qua pōt exhiberi in electuario. 3. vj.
vscg ad. 3. j. Et si mādāria fuerit colerica magis vs in
suo aloes de qua dicitur est sup̄a in cura fode
stomacalis: vs et decoctio abfinthij. Et si mare
ria fuerit rātr inobediēs vt nō pariat ab his le
uibus medicis: imo sit necessaria fortior: exēpli
grā. in mādāria turbida vel agarie: vel in mādāria
colerica scamonea: tūc oportebit in cōpōne me
dicinaz subtrahere illas medicinas de quarz
p̄p̄ietate est vt vigorēt medicinas solutivas
in trahēdo a lōginqs: et ita nō ponemus cū rātr
birz zinzij. in cui⁹ virtute vigorat vt trahat a lō
ginqs neqz cymini neqz spicā p̄pter eādē cāz
s; oportebit aliqd immiscere faciēs medicinas
magis cōp̄essiuas: et hoc mō mirabolani commi
scēt in medicinis aliquoties ad hāc itētiōnē
et aliqñ admiscēt medicinas quaz virtute acq̄ri
tur viscositas p̄hibēs penetratiōnē ad longin
qua: et p̄pter istā cām diaphinico nō sit trahēs
a lōginqs p̄pter cōmixtiōnē dactyloz in cōfē
ctiōne q̄ sua viscositate p̄hibet virtutē medici
ne errēdi ad lōginqs: vt ēr voluit. Bē. 5. ca. et
ita ad p̄hibitiōnē scamonee ne a lōginqs tra
hat in mādāria colerica cū ea cōmiscet caro cydonio
rū. Et ita Aui. laudat diacydonitē factū cum
scamonea ad hanc itētiōnē: ita q̄ vlt̄ cū ē mādāria
et sit stō purgāda qñ ex rebellione mādāria vel stru
itur vt exhibeat fortis debilis et ex parte dosis et
ex parte alioz cōmixtoz et subtractione quozsida

vt visum est. Et ita Baly. 7. p̄actice in ca. de
mala digone q̄ accidit ex malo humore p̄ponēs
diuersas medicinas solutivas: ita artificiose p̄
cessit in cōpōne vt semp fecerit eas rātr rectis
caras vt a lōginqs nō traherēt: et fecit vñ cō
pōnē pillulaz purgatiū stōm a mādāria colerica flā
tica et melica simul sūm hanc cōpōnē. Sūm rātr
birz. 3. j. agarici. 3. j. mirabo. citri. et chebul. cu
insqz. 3. j. aloes. 3. j. sal. ind. obolos. ij. scamonee
obolū. j. et anisi obolos. ij. ad p̄fortatiōnē stōi te
re oia diligētē et distēpera pillas potes addere
ad distēperandū paz de dragaganto vel masti
ce sūm qd̄ p̄lz obolus sūm Symo. est pōdus gra
tij. et ita vs tres chirarh qd̄ est pōderis. iij. gra
or. et ita vs dantich. j. et q̄ dantich est pōdus. vij.
grā. et ita potes formare alias medicinas deter
minando ad solutiōnē appōparia plus et mi
nus sūm exigentiam materierum diuersarum.
¶ Postea euacuaria materia succedit intētiō
de cōfortatiōne stomaci cum medicinis appō
pariatis: et per interius et exterius cū medicinis
stipticis et cōfortatiuis ad viuificandū virtutē
rem stomaci vniendo substantiam eius: et ita p̄
hibent etiam receptionem materierum aliqd
vbi talia stiptica stante materia in stomaco nō
conuenirent ne includant materiam in stomaco.
Et istum casū. insinuat Baly. 7. p̄actice
cum dicit. Cum videris euacuata materiam:
runc adhibe que cōfortant. et in hoc apparer cō
munis error medicorū qui in nauitantibus do
loribus stomaci materialibus vna facta euacu
tione de materia ordinant medicinas stipticas
interius et exterius: et fortasse transierunt colos
do: qm̄ Aui. in ca. rēn quārum vsu nocet stōa
cus dicit: et scias qd̄ omne qd̄ stipticitatē nō hz
et succis proprie et alijs cōiēt est malum stoma
co: ita voluerunt cōsequētē medicinas stipti
cas cōuenire in omni casu. Sed istud est repoba
rum ab Aui. in cura malitie complexionis frigi
de et humide: et ad illū rectū dicatur qd̄ possit
illum terrum in conservanda sanitate stomaci:
vt p̄r ex rubrica capli: et etiā p̄r ex rectu emsā
in ca. regiminis eius cuius stomachus par⁹ est
cum dicit: et sani quidē inuaniunt in cōfortatiō
ne suoz stomacoz cū stipticis: et postea facit ex
ceptiōnem qd̄ in se. et alijs morbis non sit ideo
caueatur ab errore isto. Nam lz in omni stoma
rica passione omni tempore mō: bi possum⁹ vti
stomatice quibusdā. s. a proprietate stomac⁹
cōfortantibus vt sunt pellicule intrinsecce stōa
corum gallinarum: tñ alijs stomacis per aliqñ
modum maxime stipticitatē fortē inducenti
bus in dispositione replecionalī regulariter vti
non possumus nisi sacra mūlificationē in duo
bus casibus. Primus est vbi materia effusa ad
stomacum sit pauca quantitati: ita quod cre
damus quod medicina sicca stiptica sua stipti
citate possit ericcare illam materiam: runc pos
sumus exhibere tale ericcarium vt kist or. cū
aqua granatorum: quoniam probabiliter eric
caverit illam materiam. Secundus casus est. vbi
supposito etiam qd̄ materia sit notabilis quāti
tatis: tñ aquosa esset subtilis et fluxibilis: runc
multitudine sue subtilitatis et liquiditatis ista
stiptica possunt inuare ad expressiōnem illius
subtilis aquosi stomaci constringendo: et sic
illum humorem exprimendo in alijs casibus

Nota.

lo. de dia
vinicom.

codon
bus e
enara
rio z
maco
dis: z
maric
ch det
est ali
pituli
vniue
curati
get. di
in stō
os stō
mēbri
ter in
gidat
vehet
tō est
vñ in
in for
z ita
ri aq
postē
qd̄ est
¶ Ad
enōn
litie
talīs
ter ol
lay it
pōt e
scēdo
grā. f
spodi
pari
gida
tagit
gis in
vino
intēt
facit
viola
spodi
gis a
cam;
¶ Et
re fa
thim
dico
darii
droz
z pol
re pa
lis fi
rorat
hora
debe
cerot
oleo
nuāc
in ce
para
flāz

cōfortatio vehemens cū stipticis immaterialibus est vereda. ¶ Hec igit cōfortatio siēda post eīā mām dī sīer cū his cum qbus sit oppositio r cōtrarietas moderata ad qualitatē in stomacho derelictā nō nālē vī in pōne cala cū fridū: r frida cū calis aromaticis r hūida cū aromaticis magis stipticis r magis siccis: sī verū ē q cū debet exhiberi frigida alteratua cōfortatua est aliqualis tremor quē notauit Aui. in fine capituli curatiōis egritudinū stomachi cū modis vniuersalibus. cū dicit. Et opz vt nō afferas in curatiōibus stomachi aut caliditatis ei? aliqd vehemētis infridationis. r idem Auer. 7° colligit. declarat q cū cōiūgit complo calida r sicca in stomacho nō est dāda aqua frida dī. q: nocet os stōi: q: stomacho? est mēbū p nām fridū: r oē mēbū facilius recipit alterationē in quā nālī ter inclināt: r iō hoc est cōe in oī medicina fridū: q: impessio cause fridū in stōm est multū vehemētis: r stomacho? est tāq pnceps distribuēs iō est rimendum ne vīr stomachi debilitaretur vī in stō r etiā in epate aliqūtiēs maior ē timor in forti alterationē mar? a cā frida q in estione. r ita Aler. in singulu a causa calida noluit dāri aqua frida purā: sī cā mīrā cū aq mellis. et postea dicit. Et suc. qdē est melius hūic mēbro qd est stomachus. s. rosarum.

¶ Ad practica igit adducēdo magis spālī si post eīōnē qn est necessaria pfortatio r remissio malie compōis derelicta si fuerit mala complo talis complo cala r fuerit leuī: r sic exterius vas let olei ros. r olei de cydonijs r myrtillor r violaz infrigidādo pfortādo stipticādo: r si placet pōt et eis fieri vnguētū cū dictis oleis commiscēdo aliq aromata: vt rosas r corallor. exēpli grā. olei ros. olei cydoniorū: āñ. 3. j. viol. 3. ij. spodi: corall. r n. s. qnāri. āñ. 3. j. aceti parū r cere parū. fiat vnguētū. Et si volumus magis infrigidare lauē olea i succis frigidis: vt succo plā taginis vel sempiniue: r si adhuc volumus magis infrigidare addat aliqd de succis fridis vel vino granatorū sive vino cydoniorū sūm diuersas interēdes. ¶ Et si vis facilius ad hāc interēdō facer appōparis fridis: vt et floribus rosarum violaz nenufaris. āñ. 3. j. sandal. oīnz cor. ru. spodi āñ. 3. j. absinthij: spice r cōfortatiōe magis āñ. 3. j. r si vis magis infridare pone parūz camphorē: r ita calefac sacculum r superpone. ¶ Et si vis facere somētatiōē potes infundere sacculū dēi in aqua ferrata. ¶ Et si vis episthimare potes cū aq ro. r vino granatorū r modico aq absinthij. Et si vis facere cerotū infrigidatū fac: vt infra. r. ro. flo. r nenufar. corianz droz pparatōz. āñ. 3. j. spodi 3. j. masticis. 3. j. r potes addere de se. aceros. el plāta. r cāphorē parū. Si vis magis infridare r cū modico vini cydoniorū r modico rasine vī modico picis nana lias fiat cerotū. ¶ Et hic nota q qd ponitur cerotaria supra stōm nō debet retineri supra eūz debet fieri inunctio: sed tūc debet remoueri: r tūc cerotū postea āñ cū per duas horas ericcatū oleo vel vnguētū supra ponat cerotū: r ita cōti nuādo obseruet. Et nota q aliqui ponūt olenz in cerotis: sed nō debet poni nisi modicissima pars vbi grā. 3. j. q si plus ponat postea liquet fiat cerota r redūctur quāsi ad formā vnguētū

¶ Per interius autem cōfortādo r alterādo ad fridū valēt cōferre: vt violē rose manuschi cū plis: valēt cōfectiones in morsellis sacre ex spēs? tria sandaloz cū trociscis de spodio vī de camphora ad maiorē infrigidatiōē sumendo. vbi grā. 3. ij. specie: r postea cum. 3. ij. zuc. dil soluti cū aqua viol. vel ro. sūm diuersas interēdes r modico vini granatorū: fiat pfectio in morsellis. possent etiā fieri ex eisdē speciebus cōfectiones in electuario cū zuccha. s. p. taberzer.

¶ Ualer etiā iulep: vt infra. r. aq ro. 3. ij. r cū cōplo sit multū calida addat aque nenufaris. 3. j. aque mellis. 3. j. cū rīmūdē zucchari syrupizetur: r fiat iulep: facit ad hāc interēdōnem syrupus ros. syrupus de ribes: r in causa vehemēter calida syrupus de berberis r syrupus de nenufare. Et Aui. laudauit syrupum de papa. sed ista magis conueniēt in materia calida fluere ad stōm. Sī in cōfortatiōe pura r alteratiōe: vt dcm est. s. vīus extreme fridūz nō sic cōuenit. ¶ In hac ē interēdō cydoniū cōditū sine spēs? valēt mirabilr: etiā diacydoniū oxpep. i. aceto sumi r mīna cydoniorū facta cū aceto etiā est precipiū inuamēti. ¶ Et si volumus in forma pulueris r magis cōuenit in ericcatiōe humiditatis acchraliū stomachi ppter lōgiōrē morā pulueris in stomacho r meliorē adherētiā ad substantiā stomachi: tūc pōt fieri puluis: vt infra. r. ros. 3. x. coriādroz. 3. v. spodi. 3. ij. fiat puluis: r de cū modico vini granatorū vel cydoniorū: valent etiam trocisci de spodio cum se. aceros. valent troci. de berberis r sunt fortiores. in infrigidando.

¶ Sī si malitia complois remouēde fuerit frida: vt frequētiū cōingit ppter quā cām eripimētorē: vt vult Aui. in oī lesiōe stōi applica bāt medicinas calas r stipticas r dabant semp hierā. Sī Ba. r Aui. arguit cōtra istos: qm opz cās cōsiderari r a q pcedit lesiōes cognoscere: r ita cū appōparis cōtrariis occurrere. vñ qui in complone sicca dabāt stiptica r sicca indnce bāt eis mortē. ¶ Aliqñ igit opz calefacere r nō ericcare: sed simplr pfortare cū remisse stipticis r tūc valebit p interius cōfectiones de conferuis diambulgarī r diarthos r apponere aliqd de diamusco r ab extra inunctiones cū oleo liaciaco a dñio: vt vbi esset cōiūcta frigiditas cū siccitate addēdo psequēter aliqd de oleo amig. dñl. Sī si est interēdō ad calefactiōē r ericcatiōnē p exterius remisse calefaciens r ericcans est oleū de spica simplr: oleum de mastice r olenz de absinthio. Et si magis iutendūm calefacere r ericcare valeat olen de mentha r de rutha r baccarū lauri. Et si vis facere vnguētum cum p dictis adde pulueres appōparos: vt piper al. galangā spicam gario. r hmoi. ¶ Sed nota qd ad hāc compōnē vnguētōz nō debes ponere de oleo nisi. 3. j. s. vīque ad. ij. als imputaberis ab apothecariis ppter nimā qritatē: fac ergo sic in hac intentione. r. olei absinthij: olei masticis: olei nardini. āñ. 3. j. s. qnāri: spice gariof. āñ. 3. j. cū modico cere. fiat vnguētum. Et si vis magis calefacere adde de oleis supradictis: vt olm de rutha r c. Et si vis fortiores species adde pipzedariā galangam: r postea aromatiza cum modico galie mus. vel gallie elephangine r est electio. Sī autem myrach fuerit spissum pone

De cura male com
plexionis frigide res
mouende.

No. istud
documētū
autoris de
quo parū
curo.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradi.

semper aliquid aceri ad penetrationem horum siccorum: et cum cera fiat vnguentum. et si vis facere sacculum fac: ut infra. R. camomille summitatum absinthij squinautri. an. 3. j. mastice macis cymini. an. 3. ij. cinnamomi: garis. an. 3. j. et his grosso modo pistatis fiat sacculus in syn done grane et calefiat supra regulam calefactam vino aromatico aspersam albo vel nigro s'm diuersas intenciones: et ita calidus stō superponat. Et si vis magis calefacere adde semē carthami et ameos et antheros et ex his potes facere emplum istis pulverizatis et cum vino incorporatis vel cum melle. Et si placet facere fomentationes sicut ut infra. R. absinthij: squinautri: spice. an. 3. j. macis cinnamomi: garioflorum. an. 3. j. bulliant in vino vel aqua s'm diuersas intencio postea cū spōgia vel filtro in dicta decoctione posito et expresso fiat fomentatio supra stomachum potest etiam fieri aprum emplastrum de pulueribus dictorum simplicium incorporatis cum medulla panis infusa in vino: sicut in emplis frigidis carnositas cydoniorum est materia cōueniens: ita panis in vino in calidis. Et si vis facere cerotum fiat: ut infra. R. spice: macis: gal. ri. galange. an. 3. j. ros. corallozum ru. an. 3. j. vbi non velimus nimis calefacere.

Modus faciendi fomentatio nes in hoc casu.

Et volumus remonere vtrorsum q sepe cōiungit in casu: pone de cymino et aniso et bacis lauri an. 3. j. Et si vis magis aromatisare et confortare pone. 3. j. galie aromaticę: postea cū mastice et pistello calido in mortario reducatur ad formam ceroti. Et si non sufficit ad debitam ad herentiam pone parum terbenline vel rasine: fiat magis tenax: ita s'm diuersa ingenia aliqsi fomentando aliqsi epistimando aliqsi cum emplastris aliqsi cum vnguentis perficietur in intencio. Et per interius aut in hac intencio de mellecum calefaciens et cōfortans est aromatis cum rosatum descriptione Sabiellis et diacii namomum cōsequenter zinz. conditū. Nam de eo dicebat Ras. 5. continē. zinz. p'prie confusum humilitates generatas in stomacho ex cōmestione fructuum humidiorū sup. et siliū ciborum et facit ad cibarium digerēdū et expellit vtrorsitates grossas a stomacho. Valer etiam confectio de ryloak. et est fortior: et fortius est diacalamentum et diatrion pipereon. Et si vis cōmponere electuaria cū spēsbus appropriatis fac ista digerēdo s'm intencionem tuam ponēdo. 3. ij. specierū cū li. f. mellis: et sic magis et min? casus lesacere poteris s'm tuā intencio: et ista medicinē q dicte sunt exterius et interius applicāde sint postre in pura intencio confortatiōis facia et cōne materie: nō est negandum quin etiā in alio tpe exite etiā parte materie in stomacho et p parte minorata quin aliquid de talibus aromaticis sit offerendum eligendo de eis remissiora inter stiprica q complerā et cōne. Et sic etiā semp regula q in medicinis interius secus sumptis semp laudabile est cum alijs alijs quid ponere qd a p'prietate confortat stomachū ut. s. dixi de pelliculis intrinsecis stomachorum gallinarū q postq sunt lore et ericcate in causa calida debent infundi in aqua ro. et in causa frigida in vino aromatico: et postea ericcati in vinbra et pulverizati et cum reliquis summi: ceri mēdicinis. Et adde etiā hic q qm in dispōit? sto

Nota hūc canonem.

Nota hūc canonem.

macalibus sepe cōiungit supflua humiditas: ut s. declarati est cum intēdimus ad ericcationē istius humiditatis in medicinis p inter? sumptis plm valet scoria ferri: immo est mirabilis in hoc iuuamēti pparata in vino vel aceto s'm diuersas intenciones. De qua dicebat Ras. 5. cōtinē. squama ferri si infusa fuerit in vino et de vino ipso datū fuerit in potu faciet ad corrobōrādū stomachum mollificatum de humiditatis et ita electuaria de scoria ferri et trisera de scoria ferri: et trisera minor: sunt in hac intencione multū conuenientes: et sic sit expedita cura debilitatis ex malitia complexionis materialis et inmaterialis.

Et sed si fuerit debilitas stōi cōtingēs ex malitia p'prie et? ut ex putitate stōi ita ut nō possit tādā cibi p'prietatē p vice sustinere q'ra necessaria est p debita restauratiōe totius: tunc cōpernētum est ad cōstentia talis dispositio nō est corrigibilis ad melius l3 forte in etate adolefcentie esset aliquantū rectificabilis attracando partes stomachi cōspōndēdo stomacho aliqua attrahētia dilatātia: sed regurgit ad remouēdū nocu digōis ex hoc cōtingēs dicebat An. 5. ut cibis eius sit et eis q sunt in p'prietate pauca et multi nutrimenti sup. pro vice. vñ cum nō possit p illam p'prietatem modicam sufficienter sanari fieri restauratiōi totius oportebit multiplicare vices. Et addit An. 2. s'm sup. cibi et reb? cōuenientibus stomacho. Et addit: cibi autē magis cōuenientes eis sunt illi in quibus sunt stiprica citras et amaritudo sup. moderate sine acuitate et mordicatione. nutritur ergo cibis et poris? facilis digestiōis parue p'prietatis multi nutrimenti et in multis vicibus sumptis obseruādo debitum regimē in reliquiis facientibus ad debitam digestiōem. Et si vitii fuerit ex nimia p'prietate stomachi vñ non possit fieri debita cōmprehensio supra cibum medio cris p'prietatis: tunc si etiam fuerit etas status vel precesserit nō est talis dispositio corrigibilis: sed si fuerit in etate angustica: tunc conuenit portare corrigiaz firmiter adherentē stomacho phibentem et non reuoluentem: tñ vñ cibis faciliū digōis et non plurimi nutrimenti: sed qm sufficit restaurariue totius: et etiam non rāte p'prietatis q stomachus repleatur et extēdat: immo semp oz surgere a mensa reliquijs famis pmanētibus. Et si vñ rñ fuerit in figura qd sit nimis rotunde et non oblonge ut esse debet: talis nequa q corrigibilis est vllto tempore: sed opz etiam ut vtratur cibis facilis digestiōis pance p'prietatis: et q in hoc sit descensus cibi subito ad fundum et non gradatim. Idcirco cibis non debet esse nimis lubricus: et si preponatur aliqis cibis stipricis in ordine cibationis erit cōuenientius in casu ex causa nota. Et sed si fuerit lesio in operatiōnibus stomachi propter malam compositionem eius in situ sumendo situm pro loco. ut q fuerit positus magis circa spūalia emine versus dia phragma ita ut impediatur anhelitus: aut sit nimis deorsum pedēs et ad exterius inclinatus versus myrach ita ut manifestetur post cibum elenatio ventris: tunc etiam tales dispositiōes nea incorrigibiles sunt: sed oportet etiā ut ei? cibis sit modice quantitas facilis digestiōis boni nutrimenti.

Nota.

Et si fuerit in opōnibus stōi ex pre sitis
p sitū intelligēdo societate cū mēbris cū qbus
bonā dī hīe cōicationē in recipiēdo iunamētū
vt qz epar sit fridū: vñ postitue hī calefacit stōm
vt cōuenit in digōne vñ nō debite suggit chilūz
ex co: vñ qz porus q cōicat colā debite pītatis
ad fundū stomachi ad digerēdū sit nimis lar: vñ
plus pīuat de colā q cōueniat: et tales sūt iſe
lices qz corripit in eis digō cibi et sepe pducunt
tur ad vomitū colicū: tūc cura huius dispōis
partim habita est. s. cū erat seruo de cura mali
ne complōnis mālīs in fluēte mā. et partim has
beis infra in rectificatiōe malay dispōnū epa
tis: et pīm cura sūruū: et cōfīdēter intelligat
tur de splene: qz pīles modos pī fieri lesio stōi
ppter malā societate splenis ad ipsum. Et si
fuerit nociū in opōnibus stōi ex nimia sensibi
litate ei: ppter pādī pīm de neruo ad stōm a cere
brotū cura pōnet. j. in ca° sequit de dolore sto
maci. Et si fuerit nociū ex paucitate sen
sus stōi ita vt minuat sensus stōi vt nō appetat
cibū vel eo delectet ppter oppilationē mediaz
cadēt inter cerebrū et stōm vel neruū cōicatus
a cerebro ad stōm: vñ taliter paties opzvt come
dat res multe modicationē abspz qd pīpiat
ipam modificationē abspz qd supueniat ei sūz
gulus ppter eo: si vsum ppter obfūionem sen
sus stomachi et est malus casus: vñ aliquotiens
tū inſistit in totū appetitus. Et ad curā opz mul
tus curat paralytis particulario mēbri exoppi
latione media inter cerebrū et mēbriū particu
lare q cura habita est supra loco suo.

Et si lesio stōi in opationib⁹ eius ptingat ex
raritate retere stōi q ē disgregatio partū ei⁹
adimicē pter qd accidat in ea pīnctis separio
ira segit subriliatio et raritas in suba ei⁹. vñ
si facit resolo spūm ex stō: et ira ē si fiat rari
tas in mirach supra stōm vñ nō fiat debita refle
tio spūm: et calidi nālīs circa stōm: et hec est cā
et sepe ptingit: tūc in cura opz vt qū ad dies
tā spāt euitent oia q calefaciūt et exsiccat et sub
tiliat in subam stōi: et in cibis et potib⁹ et in aere: et
ita vitent vigilie et passiones fortes: tales et coi
tus et hūmōi. Et in hoc valēt q dicta sunt supra
de mere hūmōi. in cura siccitatis stōi: vñ cydonia
assata vt ibidē dicebatur sunt in casu multum
cōueniētia: qm in eis est de humiditate qua cō
fortant virtutē et de siccitate qua impellunt
virtutes medicinarū ad intra subam stōi. Et
in hac cura maxime valēt medicīne de virtute q
tū est pfortare virtutē multiplicādo spūm nālēs
stūdine: et tales vocant medicīne impinguaris
vt vel cibi medicinales in casu puenientes per
hoc qd pīstā mās et pībēt a resolone: et tales me
dicīne in oib⁹ spēb⁹ debilitatis cōueniunt siue
fuerit medicīne cibales aut mixte cū cibis. Et si
tales medicīne vel cibi medicinales debēt ali
quorū magis ad humidū declinare et aliqūties
tate pīungit qm cū minori: et ita fera siue siri
cōdis medicinas: vt dicebat Aui. in de virib⁹
et dilatat spūm et est pīnēcia sube spūm cuiuscūqz
nā cōfert spūm atato vt vñt: qd pīz ex eo qd vñ
sum confortat si oculi ex ipso colligunt et con

fert memorie. Addit spūm pīerea pfortat qui ex
sit in epate: qd impinguaris manifestat: planus
est aut q impinguar vt vult: pīerea qd tempe
rat corpus: relinquitur etiam qd facit hoc: qd cō
fortat spūm nālē ad nutriendi actiōē pīecri⁹ et
et cendā. Et in hac cura facit diabuglosatum
singulr et rectificatū cū modico zinziberis: et dia
mīscū cū multo succaro: et vñ electuariz supra
positū de mente Ben. qd est restauratiū et ima
guatiūm: et valēt brodia pulloz et aqua carnis
aromatizata cū mace et zinzibe. Et pōt fieri
inlep restauratiūz fm hāc formā. R. aq cicoree
aq buglo. et mellisse. añ. pīe. j. aq carnis pulloz
vel pīcū. añ. pīe. ij. znc. al. ad pōdū oīm: fiat
inlep: et si volum⁹ facere restauratiū confortati
ūm ex pīeritate magis specifica possumus lo
co aq carnis pulloz ponere tāndē de aq subli
mationis facta et sanguie hūani corpus bñ fami
reperamēto vicini et est mirabile: et si forte esset
abominabile ppter hoc qd esset ex sang. hūano:
tūc posset sublimari sanguis porci sani vñ: añ
abiecto pō sanguie post decollatiōē et vñt: et
accepto meo. nā sanguis porci: vt dicebat. A. 2.
cañ. ca° de sang. in pñ sanguis porci et sanguis
hōis sunt siles i oī re. et ira nō fiet inlep abomia
bile. Et posset et fieri ellum resumprūm et alte
ratiū si cēt pīlo calā vt infra. R. znc. taberzet. 3.
vi. se. cucur. cucumerj melōis et citrulli. añ. 3. iij.
cardamomi macis liqri. añ. 3. j. dissoluat znc
charū in brodio pulli vel aq sublimatiōis sang
guinis: vt dictū est: et fiat ellum si placet vt pīce
in morsellis ad arbitriū. Et per errorē at appli
cetur nō simplr stiprica: sed cū aliqū hūectari
is: vt dictū est. s. exēpli gfa. R. olei ro. olei mas
sticis. añ. 3. j. olei vio. pinguedis pulli iuuenis:
siue olei amig. dul. añ. 3. ij. misce fiat vnguentū.
Et si fiat vltimo nociū in opōnib⁹ stōi ex cā
pter nām in stō et ex ratura stōi vel apate vñ vñce
re: tūc cura pōnet infra in ca° sequenti de dolo
re et apate stomachi. Et si sit finis huius glorioſi
capli gñalis de documento stomachi vel debili
tate eius. die 3° Augusti Papie anno. 1467. cū
laude eterni gloriosi.

De dolore et apostemate
stomachi. Laplin. iij.

Si dolor stōi ad sunt turbas
tior angustiaz nausea: egro aq
tepida in potu est tribuenda et
vt vomat pīpiendus. Et si
nō suffecerit: vñt ex hierapīgra soluat:
qd. R. pulne. ro. ru. spice masti. xylobassal.
carpobassal. cinamo. xylocassie assari: oīm
añ. 3. v. aloes scotēsis duplū oīm: qd bene
tritū misceas cū alijs medicīs tritis et cum
pāno siccino subtilissime cribellatis: qua
rū tritratū cū aloe scōo iteret: cui⁹ dosis
sit a pondere duorum añ. vsqz ad. 3. ij.
Egro quoqz quotidie detur panis in
vino et succo mali granati infusus et in sy
rupo acetoso de cydonijs.

Def. inlep.
restaurati

Nota bñ.

Nota

Def. hīere
pigre sim
plis.

Prima pars pract. magistri Jo. Matthei de grad.

Quod si cum dolore fuerit ructuum multitudo et extensio atque singultus: ego electuarium diacyminum et diacalamentum et alie confectiones que ventositatem dissolunt: quas in c. de colirica nominabim⁹ dande erunt.

Libaria quoque eius sint calagie et mutagenat cum seminibus. Vini veteris puriparum bibat et ytatur motu et ingrediat balneus. **S**tomachus quoque ex oleo de neride ut diximus in panno inuolutu vaporetur.

Si autem cum dolore stomachi fuerit fe. et apostema manifestum et cum tangitur sentitur caliditas: eger prius ex basilica flebotometur: et loco dolenti duo superponantur sandali et ro. et capbora cum aqua ros. et succo cydoniorum. **N**utritum vero eius non sit nisi sola orde aqua et custodiat a carne et vino et confectionibus que de melle sunt: et bibat succum granatorum muzorum et rob de fructibus frigidis. Quis caloris vehementia sedata fuerit: ego cassia. si cum succo endiuie dissoluta ac bullita et

Def. empl

dispumata ad bibendum detur. **C**um autem egritudinis dies elongati fuerint et calor oino generit si remaserit apsa cum duritie ex hoc empl⁹ epithime locus. q. R. vio. siccap. 3. r. ro. ru. 3. y. spice odorifere. mastice: amboz an. 3. iij. cipi squati calami aromatici oim an. 3. iij. farine fenugreci. 3. rr. floz camomille: se. maluanisci al. farie orde oim an. 3. r. cospersant oia ex mucillagine se. lini: deinde loc⁹ ex oleo de neride tepesacto inunct⁹ empl⁹ ex pdictis p. iij. boras anq⁹ comedat. Et postq⁹ cib⁹ fuerit digest⁹ et stomach⁹ fuerit euat⁹ ex oleo de neride cum lanayt dirim⁹ vaporet. **C**onfectio olei nardini simplicis. R. olei de be. li. j. spice. 3. 5. mastice costi cipi squati calami aromatici oim an. viij. part. 3. j. oia becpuluerizata in pdicto oleo posita ad solem per hebdomada. j. vasis ore clauso dimittant⁹: deinde colent⁹ et exprimant⁹ feces: et scofe que in manib⁹ remaserint emplis ad misceant optime em⁹ erunt. **C**um autem apsa in sto inueterauerit tro. de spica erit dadi q. R. floz squinanti xylocassie raudeseni: calami aromatici spice: oim an. 3. iij. croci: myrbe anisi costi piperis: oim an. 3. j. bdel

Def. troci
scoz de spi
ca.

li varij. 3. iij. mastice. 3. j. armoniaci. 3. j. informetur trocif. quoz vnusq⁹ ponderet aut. j. de quibus vnus quotidie cum vino cocto def. **E**mplim quoque istud fiat. qd. R. bdellij mollis. 3. r. armoniaci. 3. v. se. mi. been: se. apsi: amboz an. 3. r. spice. mastice nig. amboz an. 3. v. cere. 3. iij. oli de neriden. 3. ry. gumme in vino dissoluantur: deinde omnia coniungantur et fiat ex eis emplastrum.

Ad dolorē tñ stomachi et epatis curā dōz medicus valde eruditus est necessarius q ipsoz diligenter attendat dispositiōes. Nos tamen aggregationes et summas ad hoc conferentes iam diximus: licet in quātum potuimus in hoc abbreviauerimus sermonem.

De expeditum capitulus
de his que conforant stom⁹ et ex pñ de malicia digōis: restat pñ de ceteri minare de dolore et apate stoī. nā cū ad malitiā digestionis cuius cā fuit mala cōplexio ranti: si nō curat per indigestiōē multiplicat⁹ materie in ipso stomacho siue vērositatez q sunt cā doloris stomachi vel per malā qualitatez vel ex tendendo et soluēdo priuūz: aliqñ subintrando in substantiā stoī preter naturā sunt cā apati cum etiā debilitas stoī: vt dicebat Aui. 13^a. et rñ de egritudinibus stoī est cā foris in effusio ne ei⁹ qd effundit ad ipm: et pñ de etiā pñ cē maco mulre effundunt materie que etiā pñ cē cause doloris et apatis stoī. proinde recta conuatio sit si post malitiā digōis et debilitatez stoī cū nō curat p medicinas dicras. 5. in cap⁹ vt pñter determinet de dolore stoī et apate: et si mul de his determinat: qz dolor stoī et apate eius se habent vt cā et causati. nam dolor diurnus: vt infra pe ducit ad apsa cū sit dolor diurnus: vt causa doloris videbit⁹ loco suo: etiā apsa sit causa doloris: vt pñ: ideo cōuenienter de his simul deters minar: prius tñ ex ordine determinat de dolore stomachi tanq⁹ de magis cōi: et pñ de apate rāq⁹ magis spali cā doloris. **E**t ideo capim istud prima diuisione diuiditur in duas pres: qñ pñmo determinat de dolore stomachi absolute rāq⁹ de magis cōi: vt est sine apate. secundo vt pñm gatur apati. 2ª ibi. (Si autem cum dolore stoī fuerit fe.) prima etiā in duas. Nam primo determinat de dolore stoī pendente magis a causa materiali causa ponēdo signa et curā ei⁹. 2ª determinat de dolore magis pendente a cā frigida materiali maxime a vērositate. 2ª ibi (Qd si cū dolor re fuerit ructuum multitudo et c.) prima ad declarandum: quoniam primo ponit signa ad declarandum dolorē pendere a cā materiali: calida. secundum ponit curam eius. 2ª ibi (Ego aqua repida in potu tribuenda est.) **D**e prima parte dixit. Si cum dolore stomachi affuerit tribulatio siue angustia: sicut dicit alia litera: et nauica: tñc sup. declarat nō existentibus alijs signis. f.

Def. troci
scoz de spi
ca.

de extensione neque eructatione acetosam neque se-
sed sup. magis fuerint et sitis et eructatio feris
da vel fumosa et facies dolor est ma. cala in
coautrate stomachi preterea vel imbibita. Pro in-
tellectu igitur istius partis et totius capli est in-
telligendū qd in hoc ca. determinetur de do-
lore stōi: et aliquis dolo: pendeat a mala cōplo-
ne sine mā: hic tñ. Rasio nō determinat de dolo-
re nisi vt pendea cā mālī: qm vt esset pendēs a
cōplone mala sine mā sufficienter posuit curaz
in ca. supioze p medicinas alteratiuas et confor-
tatiuas calidas vel frigidas vt supra vidistis:
qz ibi fuit interio curare: vt fuit dictū supra ma-
litiā digonis sine cū ea cōiungatur dolo: siue
nō est pendens a mala cōplone sine mā: ideo in
pcessu capli: vt vidistis posuit solū medicinas
alteratiuas: de estatiuis et curatiuis nullam fa-
ciens mentionē. Ideo in hoc ca. est principalis
sua interio determinare de cura doloris mālī
et huius ponit signa et in parte pñti mālī calide:
dicit ergo: si cū dolore stōi affuerit tribulatio et
nausea p hoc qd ponit nauseā: p signo declarat
doloem esse stomacho appropriatum: et cum hoc
mālenz: per hoc qd dicit tribulatio siue angus-
tia declarat mām esse calidam maxime non cō-
iuncta extensione: per hoc qd non ponitur se-
declaratur qd mālī calida non est apostemās. Nā
cum mala complexionē calida sine mā posset eē
tribulatio sine dolore multum molestans: s; nō
erit vt pñt cū ea nausea: qz nausea est conatus
stomachi ad expellendum rem mālēm per viam
oriorū: vbi etiam esset mālī frigida causans do-
lorem: s; coniungeretur nausea: non coniungit
tribulatio vt angustia: qz hī termini tribula-
tio et angustia non solum dicunt doloem sed
doloem laboriosum: vnde sequitur tertio et va-
nitas in figura et in situ patientis ppter vehē-
mentiaz doloris: ideo aliquālt littera dicit tor-
tura vbi lra mea dicit tribulatio: hec aut fortia
accidentia dolorosa non sunt a mālī frigida nisi
fuerit ventositas et tunc coniungitur extensio.
Si igitur non fuerit extensio vt suppono decla-
ra qd cā mālī ledēs est mālī calida vel apāns vel
nō apāns. S; si esset apostemans coniungeret
se. vt infra videbitur. Si igitur non fuerit feb-
is constat qd talis dolo: est pendens a mālī cali-
da sine apostemare. Et hoc intendebat in prima
parte: lege eam.

(Egrot aqua tepida.) Nunc in hac scda parte
ponit curam talis doloris a tali cā mālī calida
pendente. Et duo facit. primo ponit curā p me-
dicinalia. scdo p dietā. scda ibi. (Egrot quoridie
detur panis in vino.) De prima parte ponē-
do duo medicamina dicit. Egrot aqua tepida in
potu tribuenda est: et vt enotat picipiendū. Ad-
natur: qd ponit descriptionē illius vt videbitur.
Qd pō intelligētia huius pñti est aduertēdū qz
peccare mālī cala nō apante illa cūz sit vt pñt
stōi vel est subiacēs in stōi fm verba Rasi. 5. pñ-
ti. Et si fuerit narās sibi debet vomit? cū faci-
le educat per est: qm talis mālī colerica inclinā-
te moueat sursum ex snia. In cōmē. affo. qz
repiciale. estate quidē supioza et. et tūc aqua te-
pida in potu tribuenda signat tepida nō cali-
da cū tepidū: vt dicit Rasio. 5. pñti. dissoluat

et mollificet virtutē oris stōi: et sic pparat ad vo-
mitū: et pōt inuari vomitus cū sepe alis dicitis.
(Et si mālī sit imbibita qd nō est parata ad vo-
mitum sed facit nauseā: tunc opz vt educat curā
aliquo trahēte mām extra subām stōi: et nō a lō-
gū: qz immo cū eo: tñ cuius virtus nō pertrās-
eat stōm vel amplius mēseraicas: vt sumebatur
de mente Aui. in curationibus cū modis vlibz.
et 13. tertij cū dicit. Et opz vt administrantur in
mūdificatione stōi et eius qd aggregat in vacui-
tate eius: aut adheret aut imbibit medicine nō
pertransientes stōm et vias primas stō absqz ve-
nis longinqs ab eo. Si aut nō v; vice vna itere
tur: id est melius qd est sup. a lōgū: cum
non sit necessaria eis sup. ab eis. Et istā suam
cepit a Bal. 7. terapē. ca. 15. cū dicit. Reliquis
igitur vtiqz est qualr vtiqz qd sanat p corinias
q in tunicis vētris sunt aut apra nata ad tales
disponēs pharmanca gñe qd ex eis q purgāt vt
nō pcedat virtus eoz vltieris qz regides q fm
ventrē. i. stōm et q sunt intestina: aut si forte non
pcedat vltra cū eis tangat: vasa q fm mēstire
rion. i. mēseraicas: et ibi laudat aloē dicens. In
spē quidē pharmanca q per aloē sunt oprimate.
et eandem sniam posuit. 8. de tractatū caplo
5. Naz loquens de cōione talis humoris in stō
eritis dicit. Ipsa igitur eis humoris tristis
fit p aloē solā purgatiua virtutē hñtem nō for-
tem: sed vt quidē q seruent et sunt. i. in stō ledit
possit purgare: et si maiori aliqz qritate d; exhi-
beri ad purgandū pcedit vtiqz ad regiones epa-
tis sup. virtus et non est purgatiua totius corpo-
ris aloes. i. a toto corpore. Et eandē sniaz posuit
Auer. 7. colliger. ca. 14. vbi ponens curam de
humore imbibito in subām stōi dicit. Et hic in-
ueniunt medicine ppte ppij mēbz et proprie
in fortitudine mēbz ad hoc vt supfluitates res-
cipere non possint. i. qd enata est mālī pfortat mē-
bz ne vltieris recipiat: exemplificat dicens. Na
bigfa. qm in subā stōi sitis fuerit humor acut?
tunc hiera aloes melior est ad ipm extrahendū
q alia medicina eo q aloes non nisi a stō trahit
sed alie medicine q istum habēt trahere humo-
rem qm trahant a stō ppter suam fortitudi-
nem etiā ad stōm trahunt. Et addit: sed quando
humor est in concauitate. i. adherens sufficit in
extractione ipsius absinthij cū mellez mirabo.
citrī. Et similis snia etiam colligitur 5. pñti.
in diuersis locis: sed spālirer allegās Bal. dicit
loquendo de humore calido in corpore stomachi
existente qd hec spēs curatur cū laticiniis lenis-
catinis: quoz virtus ponens non erit ad trās-
sum stomachum et ad intestina: et si transferit curā
stāt vt id perueniat nimis ad primas venas
quibus transit nutritio ad epar. i. nutrimen-
tum et sunt mēseraice. Et addit: et efficacior erit
si fuerit cum aloē et. De hac tamen solutione
aloes et hie vide ea que scripta sunt supra cir-
ca rectum in capitulo de soda in descriptiōe pil-
lularum cochiarum. Et de absinthio dicit. Et
mirabilis enim est aqua mellis in qua coctum
fuit absinthium: cum ipsum extrahat humores
astricos in corpore stomachi si fuerit tenues.
Et ita patet fm sniam auctozum qd habita sola
intentione ad mām in stomacho peccantem non
debet exhiberi nisi medicine hmoi nature aloē
rice, et in quibus non intrat turbidū neqz scamo

Not. cōtra
medicos.

ne aliet contra hoc sit praua consuetudo me-
dicorum q̄ cōmūiter exhibent pillulas stoma-
ticas p̄ descriptionis M^{ch}. q̄ sunt satis fortes
et intrātib^{us}: z ita alia solutina foris: iō vt er-
rā dices ista praua consuetudo medicorū sui p̄sent^{ur} in
hoc loco p̄ finis auctorū fundare oppositam
contractionem.

Contraria hinc et hoc casu singulariter laudatur in q̄ foli aloes est medicina foliē q̄ aliq̄nq̄s laudat̄ cū irēdm̄ magis ad p̄tationē stomaci: cū dicit r̄m̄m̄ foli: voluit ēre f̄nia auctor. Lūi de scripto ēre s̄. pulueris rosas facias sp̄ice mastici cū x̄ylobalsami carobalsami cinamomi x̄ylo balsamē ēre ēre balsamī affariōm̄ an̄. 3. v. aloes f̄o r̄ctis. i. succotrinī. i. citrini dupli sup. ad pond̄ oim̄: et cū alijs mediis tritis mīscat sup. ipsum aloes citrī tritū cū p̄ano frīcino. i. de syndone subtilissime cribellatis: q̄rum. i. sp̄icē tritū r̄ctis cū aloē reraf. i. sp̄is sp̄eb̄ p̄us tritū cū p̄stea cū aloē simul: cū? dosis sit ad pōd̄. ij. an̄. vsq̄ ad 3. ij. Et hic notare q̄ Bals. p̄ ponit p̄ositionē hie re uersam a cōpōsitione hie. Bals. 7° terapē. loco alleg. Nā Bals. ibidē ponit tritū sp̄icē ser. i. cinamo³ carobalsami affaz sp̄ica croci cū masti cem et vinifuscū q̄stari. 3. vi. cū p̄stea ponit. 3. 100. Et de inf̄e Andromachi. 3. decē tractatū s̄cat etiā hīerā de ser reb⁷ ēre eisē s̄ib⁷: sed m̄ rādo affaz in squinā: p̄stea ponit etiā dosi aloes f̄er descripiōe p̄dica q̄ta ad tripli. vt. 3. 100. Et vinifuscū q̄st. cap. 3. vi. trita dicebat Bals. loco alleg. 3. decē tractatū q̄ hīera p̄ aloē du p̄t r̄ctū a q̄uōdā dē f̄icū ēre q̄ Andromachi in. 3. 100. Aloes mīscē de vino q̄q̄. aloz. 3. vi. a q̄uōdā nō nō. vj. s̄. viij. q̄dā aut̄ in li. iij. aloes ponit. vj. s̄. de vino q̄. aloz. Et addit: p̄lm̄ aurē cū eis mīscēt cū aloē pharmacā q̄ in s̄u nūero vj. ponit. s̄q̄nā etiā: trita p̄ magna dīuersitas in cōpōne et in s̄ute in foliē dōr: hoc f̄m̄ diuer sas p̄dicationes auctor: v̄t ēr 2° mēim̄ i. 2° de cem tractatū cap⁷ de dolore capitis a stomaco dicit: Traudo hīerā q̄ per aloē in q̄ ponit. 100. 3. aloz. et. 3. vi. 3. aliaz sp̄icē q̄ f̄unt. vj. vt etiā ibidē noiaut cinamomi affaz r̄ylobalsami sp̄ica masti cem cū croci: tritū ibidē modif̄cat descripiōes q̄nt ad dosim̄ aloes dīcēs: meli⁷ aut̄ sit hoc phar maci: q̄m̄ min⁷ assumit de aloē. vīfuz ēre et m̄ hī: vt dicit multā esse q̄ritatem. 3. 100. aloes ad aloz p̄positionē cōparatā: p̄ p̄pterea p̄. xc. 3. id cōposui p̄r. r̄et. 3. aliaz etiā p̄ minozē q̄ritate tridē dicit de croco. Nā posuit minozē debere ē hīeri q̄ritate croci eo q̄ quidā cū assumit etiā offendunt in capite: dicit scit et nos patimur per foli ei⁷ odorē: et ita variat cōpōne ei⁷: aliq̄n croci aliq̄n aloes f̄s dīuersas inf̄ecōnes: et infra etiā dicit q̄ meli⁷ ē sit de cibibus sumatur loco affari: cōsistē descripiō rēndē etiā dē dīcta etiā 7° terapēntice: sed Bals in casu nostro inrendens enacurē materiā calidā a stomacho calido dimittit crocum: p̄t p̄pter inflammationē: et q̄ debilitat ad appēndim̄ in quo casu plerūq̄ coniungitū debilitas appetitue: cū loco ei⁷ p̄ sūt r̄o. ru. ad remissionē male coplerōnis calidē et ad additionē appetitue: posuit etiam r̄ylobalsamū cū carobalsamū loco balsami. Et sic addidit vnam medicinā cui f̄arist per balsamum tantum: posuit etiā calidā. que tamē non sūt multum necessaria: q̄m̄ quasi in vīru

te est cinnamomum minuitur a potentia
reus est vultu. Item. 1. 4. terti in cap. cure debili-
tatis epatis. m. az. de eis loquens dicit. 7. p. ca
ambo sunt contraria et p. utraque in rectis
complexionem et expellunt causam co. rumpe-
tem et mundificant virus malū et expellunt ip-
sum et restituunt medicinis moriferis et venenosis
est cinnamomum fortius cassia et. p. uis et etiam
minore. em. p. itatem alois q. Bal. minus in illa
marionem: t. q. m. p. uis. ponebat materiam talem
calidam facit educi p. osse: r. q. varietas co.
syderandi facit eos variare a compositione. Ba.
et nota q. dar dosim eius in pulvere aut. h. v. s.
ad. 3. ij. et ibi expresse colligitur q. anreus in. v. s.
p. lous est minus q. 3. et ita maior dosim p.
pter minore. solutiones et minores dosim alo-
in sua descriptione. nam Bal. et ibi. 3. v. s. h. e.
re cum melle vbi fin. proportionem speciem
ad mel intrat minus dealoe. Et ita est expedita
ista nimis pars de exhibitione hie. 7. 2. c. 11

ista prima pars de exhibitione ^{cap. 2°} ^{cap. 1°} ^{cap. 2°} ^{cap. 3°} ^{cap. 4°} ^{cap. 5°} ^{cap. 6°} ^{cap. 7°} ^{cap. 8°} ^{cap. 9°} ^{cap. 10°} ^{cap. 11°} ^{cap. 12°} ^{cap. 13°} ^{cap. 14°} ^{cap. 15°} ^{cap. 16°} ^{cap. 17°} ^{cap. 18°} ^{cap. 19°} ^{cap. 20°} ^{cap. 21°} ^{cap. 22°} ^{cap. 23°} ^{cap. 24°} ^{cap. 25°} ^{cap. 26°} ^{cap. 27°} ^{cap. 28°} ^{cap. 29°} ^{cap. 30°} ^{cap. 31°} ^{cap. 32°} ^{cap. 33°} ^{cap. 34°} ^{cap. 35°} ^{cap. 36°} ^{cap. 37°} ^{cap. 38°} ^{cap. 39°} ^{cap. 40°} ^{cap. 41°} ^{cap. 42°} ^{cap. 43°} ^{cap. 44°} ^{cap. 45°} ^{cap. 46°} ^{cap. 47°} ^{cap. 48°} ^{cap. 49°} ^{cap. 50°} ^{cap. 51°} ^{cap. 52°} ^{cap. 53°} ^{cap. 54°} ^{cap. 55°} ^{cap. 56°} ^{cap. 57°} ^{cap. 58°} ^{cap. 59°} ^{cap. 60°} ^{cap. 61°} ^{cap. 62°} ^{cap. 63°} ^{cap. 64°} ^{cap. 65°} ^{cap. 66°} ^{cap. 67°} ^{cap. 68°} ^{cap. 69°} ^{cap. 70°} ^{cap. 71°} ^{cap. 72°} ^{cap. 73°} ^{cap. 74°} ^{cap. 75°} ^{cap. 76°} ^{cap. 77°} ^{cap. 78°} ^{cap. 79°} ^{cap. 80°} ^{cap. 81°} ^{cap. 82°} ^{cap. 83°} ^{cap. 84°} ^{cap. 85°} ^{cap. 86°} ^{cap. 87°} ^{cap. 88°} ^{cap. 89°} ^{cap. 90°} ^{cap. 91°} ^{cap. 92°} ^{cap. 93°} ^{cap. 94°} ^{cap. 95°} ^{cap. 96°} ^{cap. 97°} ^{cap. 98°} ^{cap. 99°} ^{cap. 100°} ^{cap. 101°} ^{cap. 102°} ^{cap. 103°} ^{cap. 104°} ^{cap. 105°} ^{cap. 106°} ^{cap. 107°} ^{cap. 108°} ^{cap. 109°} ^{cap. 110°} ^{cap. 111°} ^{cap. 112°} ^{cap. 113°} ^{cap. 114°} ^{cap. 115°} ^{cap. 116°} ^{cap. 117°} ^{cap. 118°} ^{cap. 119°} ^{cap. 120°} ^{cap. 121°} ^{cap. 122°} ^{cap. 123°} ^{cap. 124°} ^{cap. 125°} ^{cap. 126°} ^{cap. 127°} ^{cap. 128°} ^{cap. 129°} ^{cap. 130°} ^{cap. 131°} ^{cap. 132°} ^{cap. 133°} ^{cap. 134°} ^{cap. 135°} ^{cap. 136°} ^{cap. 137°} ^{cap. 138°} ^{cap. 139°} ^{cap. 140°} ^{cap. 141°} ^{cap. 142°} ^{cap. 143°} ^{cap. 144°} ^{cap. 145°} ^{cap. 146°} ^{cap. 147°} ^{cap. 148°} ^{cap. 149°} ^{cap. 150°} ^{cap. 151°} ^{cap. 152°} ^{cap. 153°} ^{cap. 154°} ^{cap. 155°} ^{cap. 156°} ^{cap. 157°} ^{cap. 158°} ^{cap. 159°} ^{cap. 160°} ^{cap. 161°} ^{cap. 162°} ^{cap. 163°} ^{cap. 164°} ^{cap. 165°} ^{cap. 166°} ^{cap. 167°} ^{cap. 168°} ^{cap. 169°} ^{cap. 170°} ^{cap. 171°} ^{cap. 172°} ^{cap. 173°} ^{cap. 174°} ^{cap. 175°} ^{cap. 176°} ^{cap. 177°} ^{cap. 178°} ^{cap. 179°} ^{cap. 180°} ^{cap. 181°} ^{cap. 182°} ^{cap. 183°} ^{cap. 184°} ^{cap. 185°} ^{cap. 186°} ^{cap. 187°} ^{cap. 188°} ^{cap. 189°} ^{cap. 190°} ^{cap. 191°} ^{cap. 192°} ^{cap. 193°} ^{cap. 194°} ^{cap. 195°} ^{cap. 196°} ^{cap. 197°} ^{cap. 198°} ^{cap. 199°} ^{cap. 200°} ^{cap. 201°} ^{cap. 202°} ^{cap. 203°} ^{cap. 204°} ^{cap. 205°} ^{cap. 206°} ^{cap. 207°} ^{cap. 208°} ^{cap. 209°} ^{cap. 210°} ^{cap. 211°} ^{cap. 212°} ^{cap. 213°} ^{cap. 214°} ^{cap. 215°} ^{cap. 216°} ^{cap. 217°} ^{cap. 218°} ^{cap. 219°} ^{cap. 220°} ^{cap. 221°} ^{cap. 222°} ^{cap. 223°} ^{cap. 224°} ^{cap. 225°} ^{cap. 226°} ^{cap. 227°} ^{cap. 228°} ^{cap. 229°} ^{cap. 230°} ^{cap. 231°} ^{cap. 232°} ^{cap}

De illis rebus etc.
 ¶ Ad id consequenter circa dietam. Ego quod
 tria dicitur panis in vino et succo mali granati
 infusus cum syrupo de cydonis acrofia fuit ac-
 rosoz: ita amplius et omnia cibaria fura rectius
 centur cum acrofia ad stipicium. Declinatio
 nam talia aliquid remittunt acuitatem stom-
 achi et digerit eam: et hoc acrofia est puer
 resistendum fluxui materiei in uentreum pos-
 sit ad omnes eius operationes pagdaver: fuit
 supra dictum in cura male complexionis calide
 stomachi.

Cō si cum dolore.) In hac parte colicę frigidę determinat de cura doloris stomachici causa frigida materiali z vētosa: z dno facit. p^o ordinat regimen per medicinas. 2° per dietam. 2^a ibi. (Eibaria vero eius.)

De p^a parte dicitur: qđ si cum dolore mensetur
cruarii diagalaga diacalameri et alie confectioes
electuarij de meurastro et alie confectioes
que ventositatem expellere consueverunt quas
nominabimus in capitulo de colica dāde crū.

nomina dimitte in capite
 pro intelligit huius partis nota quod
 statio ruginis et eretio sunt signa venosorum
 venosorum debebat curatio per resolutionem et eretio
 tionem tunc conferret ea que ad hoc ducunt per gratiam
 lauri et cerninum propter astatum per voluit huius
 et confectiones et numerate a Rast in venis
 ad hanc inentionem. Quoniam aliquoties
 expedit sanare reptone thomaci de ma quod in veno
 statem conuertitur et prius adica ma euerit

Nota de
a q vite
plurimu
valet ad
psumedu
ventrofit
tes.

Declaro
que he p
le scde p
ale scde
grs p
pals,

Nota bff.

Nota per
aliquos.

Nota bñ
de flobor
rhonia.

Declaratio
ij. periculis
ij. peris pri
cipalis.

Ultima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

Desc. epi
thimaris.

in conueniens fm hanc formā. R. aque ro. 3. v. vel
vi. succi cydonioz depurati. 3. ij. sandaloꝝ al. et
ru. 2. ro. puluerizataꝝ añ. 3. ij. 5. camphore. 3. f.
miscet in co roto frigido infundat pecia linea
duplicata vel de syndone alba 2 sic superponat
stomacho sepe renouando. ¶ Addit 3º circa die
tam declarando qd 3º esse multū tenuis: non tñ
tenuissima; qd ē nihil dare ppter timorē inflā
marionis spūm 2 humoꝝ dixit. Nutrimērum
vero eius nō sit nisi sola aqua oꝝ. vel sup. cū vi
no granatoꝝ vel sup. modico uleꝝ rosati ad ma
iorem repressiōem. Et addit: 2 custodiat a car
ne 2 vino 2 cōfectionibus que de melle fiunt: et
per hoc intellexit quecūq; calefacientia 2 para
ra inflāmatiōi ut sunt oua 2 oleagina: pꝛ ro.
Et pñr addit: 2 bibat succū granatoꝝ mizoꝝ et
rob de fructibus frigidis. ¶ De quarta pte hu
ius ptis dixit ordinādo solutiū. Egro cassiā.
in succo endimie dissoluta ad bibendum derur.
nam tunc solutio est minozaria aliquaꝝ ma
terie 2 repressiua ad maiore infrigidationem.
Et hic nota ppter multos in hoc errātes qd me
dicine attractiue vitande sunt: ut supra acutis
eius 2 lenitiua phibens indurationē 2 non
est ad stōm alijunde attrahēs 2 misceat cū aqua
endimie dictū est cū est intencio ad euandū ma
teriam in stōaco cōrentā nō apārez multo ma
gis uetatur solutiū attractiūm 2 agitariūm
stante materia apāre pꝛpue calida ne mā cou
uertatur ad membrū lesūm facta agitatione in
materia 2 medicina dese attrahente ad stōm: 2
si error in mā nō apāte exhibita medicina so
lutiua attrahente a longinquo fiat aliquoties
corrigibilis si similis error cōmitrat stāte mate
ria apāte calida credo nō corrigitur: et in hoc
sterit experientia repositus nostris in hac ciui
tate Papie: 2 nō sunt adhuc duo menses qd vna
inuenis fortis 2 robusta in 2º die vel 3º ad am
plius in pñº apāris: cui dara fuit medicina so
lutiua cōtra vortuz alterius medici in 5º vel 6º
morta est: 2 de hoc sunt multi cas. de qbus erit
sermo magis infra loco suo. Sed specialiꝝ Auic.
13º tertij. tractatu 4º in cura apāris calidi dis
xit. Et aliena solutiōe laboriosam 2 vomitum
2 sis cōrentis medicinis 2 cibis lenificatis 2c.
Et ita sit expedita ista pars. lege eam.
¶ Sequit illa pars. (Cū aut egritudinis dies
elongati fuerint.) Postq iā posuit curā eiº in
pñº ut visum est: iam pñr ponit curā illiº in p
cessu: vrcū puenit ad augmentum ad finē eius 2
vsq; statum: vel qñ per iugenia superius posita
de diuersis 2 repercutiis 2 debita dieta nō
amplius fluit materia: sed iam p magna parte
natura fuit dñans supra eā 2 pꝛo parte resoluūt
2 duo facit. Primo ponit vnā cōpositionem em
plastrū in casu cōuenientis: qd apponi dꝝ sup: a
locum postq iā locus fuerit inunctus cū oleo
de neriden repesacto: ponēdo etiā qua hora taz
le emplm apponendum est: pñr ponit cōpositio
nem siue descriptionē olei de neriden siue nar
dini. i. de spica. ibi 2º (Cōfectio nardini simpli
cis.) Pꝛo intelligentia ptis pº est notandum qd
occurrente materia faciente apā sepe per artifi
cium medici occurrentis cum ingenijs 2 diuersi
uis 2 repercutiis: 2 tandē phibitiua fluxus
materie 2 cum debita dieta phibetur apā 2 ne
nīre ad augmentū ad qd deueniret nō occurren

Not. histo
riam.

Not. bene

temedico in pñº eius: immo sepe fit ut modicū
fluat de materia 2 natura coadiunata beneficio
medici supra eā materia fluxa incipit dñari: 2
tunc incipit cessare dolor: 2 calor: quasi in totis
minuitur: qd nō amplius fluit de mā: immo resol
uitur: 2 tunc stat intencio ut nō sola repercutiua
ponant: ut pñs: sed cū eis etiā ponant aliqua
lenia resolutiua ad cōplementū resolutiōis ma
terie: nō tñ debent esse simpliciter resolutiua si
cut si mā trāsiuisset per augmentū sensibile 2 p
statum durante notabili tpe 2 iam deuenit cō
ad declinationem: qñ si talia exhiberent cū mā
sit calida ut supponit 2 nō trāsiuisset dicta tempo
ra 13 pꝛo pte iam esset facta resolutio ppter flux
ram esse modicā materiā 2 ppter nō multū dis
stare a pñº fluxus: forte noua mā etiā fluere: et
ideo sunt cū resolutiuis admiscēda aliqua stu
ptica 2 aliqua simul mollificatiua: ad prohibi
tionem indurationis materie 2 ad habilitādū
materiā ad resolutiōē reddendo etiā mēbrum
larum: ut facilius mā resoluat. Et iste eedē me
dicine debent si nō fuisset phibita fluxura mā:
sed iam deuenisset ad augmentū notabile: 2 ad
pñm statū ubi manifeste cōstat per cōes car.
qd debent repercutiua misceri cum resolutiuis
dñantibus repercutiuis in augmento supra re
solutiua 2 in statu ipsius equatis in virtute per
statum intelligendo terminū augmenti: qñ si ma
teria expectat resolutio: 2 nō p statū intelligē
do statum digōnis materie apāris vel cōuer
nis eius ad sanē. nā tunc est alia intencio: ma
nifestum est. ¶ In proposito igit R. h. hic po
nit curā p emplastrū cōueniens: qñ apā est in
via resolutiōis: qd modica est fluxa mā benefi
cio medici: etiam si mā esset fluxa 2 deuenisset
ad finem augmenti 2 statū: ut dictū est: et tñ
modum talē denotant ex verbis suis debere in
telligi in litera. Nam primo dixit. Cū aut egrit
udinis dies elongati fuerint. s. a pñº fluxº mā
re: 2 calor: oīno qui euerit: qd beneficio diuer
sionum etionum 2 repercutiōis a pñº sollicit
applicatoꝝ apā nō pcedit: immo minuit: tunc
stat intencio que dicta est: 2 tñ pꝛo calor: oīno
quiescit: quasi addit si remanserit sup: 2 apā cū
duritie: nō intelligendo per duritiē apā indura
tum per viā resolutiōis partū subtiliū manent
rie vel expulsiōis partū aquearū remanent
bus ptibus terrestribus: qd in tali duritie cō
necessaria magis mollificatiua qd repercutiua:
sed hic per duritiē intelligit resistētiā que p
pitur in apāte materia multa fluxa in fine au
gmenti vel in pñº statū eius: 2 ideo per statū
nō intelligo statū digōnis: qd tñ molestat apā:
2 ita pꝛo modo duritiē intelligēdo qd empla
strum cōpositū ex repercutiis aliqbus 2 aliq
bus resolutiuis 2 mollificatiuis aliqbus est in ca
su pueniēdo: 2 tale est emplm postū in lra: ut pꝛo
su pueniēdo: 2 tale est emplm postū in lra: ut pꝛo
legēdo. Cōuenit igit hoc emplm qñ modica est
fluxa mā: 2 iā pte resoluta bñficio medici: stat
sepe cōtingit debite occurrēte medico a pñº: et
ita pꝛo lra: si cū sapore intelligas: 2 bñ nota ista
modū introducēdi qñ aliter male pōt rectº in
telligi: lege ergo sic in litera. Cū ergo egritudinis
dies elongati fuerint. s. a pñº fluxus: 2 sup. phibi
to fluxu 2 minozaria pte mā calor: oīno quies
cit: vel sup. quasi quērit ex hoc emplm eptē
merur: de quo infra si remanserit et sup. apā cū

Nota hōc
canonem.

Desc. olei
nardini.

duritie. i. deuenierit ad durities. f. ad resistentia
impuritas propter multitudinem fluxu mae
et ad finem augmenti vel ad principium starna re
soluendi: sup. et ex hoc emplio epistimetur: qm
eodem intentiones in utroq. casu conueniunt
vt fuit declaratum. f. de aliquibus resolutiuis
et mollificatiuis: qdaz cu3 repercutiuis mixtis
et talia intrant in compositione emplii: vt infra.
f. violarum siccarum. 3. x. in eis cum mollifica
tione est aliqualis resolutio. ro. ru. 3. v. ad reper
cussionem facientium: spice odorifere masticis:
amborum an. 3. iij. cyperi squinanti calami aro
matici: talia sunt resolutiua cu3 pforatione: oiz
ante. 3. ij. farine fenugreci ad mollificationem et
leuem resolucionem. 3. x. flori camomille leue
resolues: se. maluanisici sue altee: farine oiz. oiz
an. 3. x. ad remissionem caliditatis conspergan
tur oia cu3 mucilagine. se. lini. i. reductis his in
pulueribus: postea cum mucilagine se. lini fiat
incorporatio in forma emplastri in qua mucila
gine est virtus mollificatiua et resolutiua: et
est notabile emplm in hac intentione: et posset
medic. formare emplm sub alia forma decoquo
do violas ros. flores camomille cum squinanto
cum se. lini: et postea in aqua decoctionis dicto
rum possunt addi farine oiz. et farine fenugreci
et in processu cum dicris iam ad forma emplii re
ductis addatur spes spica masticis cyperi et ca
lami aromatici: et fiat emplm addedo modicu
olei de spica. Et nota qd hoc emplm si bene confi
derabis possit exhiberi in apostemate frigido in
principio maxime si fenugreci et altee amonea
tur: qm humectantia tunc non conueniunt: tunc
dicitur tertius qd anteponatur emplm sit locus
innocuus cum oleo de nerideni tepescro ad con
fortationem caliditatis stomachi et resolutio
nem iuuada3: vt patebit ex compositione eius.
¶ Sydic Ras annexit vnum cas. obseruandū
circa applicationem emplastri: circa stomas
chum: dicit qd emplm ex predictis per. iij. ho
ras anteq. comedat: et postq. cibis fuerit diges
tus et stomachus fuerit esatus: et ita vult non
reperiri cibum in stomacho qd hmoi empla sto
macho superponuntur: neq. etiam succedat ci
bus ad emplm nisi steterit p. iij. horas quo tpe
posset perficere suam opem non occupata na
tura a cibo: et ita qd stomachus pur grauat ex
emplastro: et cum hoc in virtute emplii posset ci
bus commoueri in stomacho et non conuenien
ter qd cerere: et ita preparetur ad corruptionem:
et istum cas. bene habetote menti. ¶ Et conti
nuando descriptione olei nardini: dicit. f. olei
de beea et est oleum de quibusdam granis calidis
et sicci multum resolutiuis. lib. f. spice. 3. 4. ma
sticis costi cyperi squinanti calami aromatici:
oim an. o. cranā ptem. 3. vni. 7. et. 3. f. omnia hec
puluerisaria in oleo predicto posita ad solē sup.
in estate in iunio vel iulio per hebdomadā vna
vasis ore cooperto vel clauso dimittatur ne fiat
evaporatio specierum. dicitur deinde coletur et ex
primantur feces: et scofe. i. dicte feces qd in mani
bus remanserunt emplio sup. superius posito ad
miscerantur sup. si placuerit: qd non est de essen
tia emplastri: sed dicitur optime erunt sup. ad res
olucionem coadiuuada3 si erit itentio ad maio
rem resolucionem.
¶ Consequenter ponit curā qd apostema est pro

magna pte resolutū et in declinatione et stat in
tentio magis ad resolutionem ita qd in casu reso
lutiua debet et simplr dñantia. Et duo facit fm
duo ingenia qd ponit. Prio descriptionem quorū
dā trosciscorū offerendorum p interi? et vocantur
troscisci de spica. 2? ponit descriptionē emplii in
casu conueniens: et qm in declinatione materie
sunt magis inspissate et terrestres facit: stat in
tentio nō pure resolutiōis propter terrestritas
rem: sed et mollificationis. qz th stomachus est
mēbrum cui? opō cōtinua est p toto necessaria
et in talib? vt est smia auctoris: vt infra magis vi
debitur nunq. debet absolui resolutiua et mol
lificatiua ab aliqbus stipricis confortantibus:
quē cas. specialiter posuit An. in cura apatum
calorum dicens. Et recti? tibi est qd ad summa
peruenit curam hora mollificationis et resolu
tionis: vt non andas super vtrasq. audacia nu
da cuiuslibet earum. i. vt ponas eas solas medi
cinas humectarias et resolutiuas. 3d addit:
mo pmisce medicinas mollificatiuas cu3 stipricis
Et ponit rōnem. nam in hoc si fio cōtēctus mol
lificatis est error magnus. Et quandoq. perdu
cunt patientē ad morē. f. ppter dissolutionem
virtutis siue sint medicine qd videntur aut pos
se sup. ipsum extrinsecus. Et dicit qd stomach? qd
dem dignus est in hoc qd epar: et qd stiprica cōs
nientia ad hanc rem sunt illa in qbus est aro
maticitas sicut mastic et rose etc. ¶ Et istū cano.
seruant Ras. in textu nostro. Nam cū medicis
resolutiuis et cū mollificatiuis posuit aliquas
stipricas pforatiuas et in trosciscis interi? offer
endis et in emplio exterius apponēdo. nā trosci
sci de spica describuntur vt infra. f. floz squāri
cassili. raueseni. i. reubarbari: calamenti aro
matici: spice: oiz an. 3. iij. Ista oia aromatica sūt
cōfortatiua et ad stipricū declinatia: croci: myr
rhe: anisi: costi: piperis oim an. 3. i. talia oia sūt
resolutiua et siccatia bdellij varij. 3. iij. his cu3
resolone est mollificatio masticis. 3. ij. aromatis
ci. 3. f. troscisci sunt fortes satis in calefaciendo:
vt pxiō nō debetur nisi in declinatione remissa
malitia cōplonis cale et pxi? cōueniēt in can
sa frida essentialr et in metica. Et dicit: informē
et his troscisci quoz vnusq. pōderet auf. i. ter
hibeant cū modico vini al. si plz vel cū aq. eup
torij vel camomille. ¶ Emplm qd istud fiat: ad
dit ponēdo emplm ad istā intētiōē pueniens
exterius applicadū et mollificatiuū resolutiuū
et paz pforatiuū: cui? descriptio. f. bdellij mol
lis. 3. x. armoniaci. 3. v. se. be. se. apij amboz. 3. x.
spice macis. an. 3. v. piz qd bdellij et armoniacus
mollificat et humectat: se. apij et se. be. resoluūt
et exsiccat: et mastic et spica aromatica cōfortat: et
piz et intelligēti debita pportio eoz fm intē
tiōē nostrā si cōsiderabit: postea addit cere et
est mater emplastri. 3. iij. etiam leniter resoluūt
cum humectatione olei de neridē. 3. xv. ad maio
rem resolucionē gumme in vino dissoluant: de
inde oia cōiungantur et fiat ex eis emplm.
¶ (Ad dolorē etc.) ¶ In hac vltia pte capli et ē
scōa pā pncipalis hui? pti de dolore apso: et
cōis ad totū ca? et ad sequētia ponit necessi
tate medicū eruditi in curatiōe passionū stōi et
epari faciedo excusationē a lōga determinatio
ne de his passionib? in hoc libro dicit: Ad dolo
rē th stōi epari: et sup. ad alias malas dispōnes

Def. troc.
de spica.

Def. emp

Nota hūc
amorem.Def. olei
nardini.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

coram medicis? valde erudit? est necessaria? qui ipsoz diligenter attendat dispones. Et ro sumitur ex hoc: qm cu sit error in debita curatioe haruz disponu stoi vel eparis: ita vt diuturne paf siones in eis: coicaf pnt nocumetu in totu cum operent coas opariones toti necessarias. Jo si sit defect? in opationib? stoi vel eparis pnt fit coicatio nocumeti ad oia mēbra vt pz: hoc ē qd dicit. Addit faciendo excusatione: nos aut aggre gationes et summas ad hoc pferetes iā dixerimus lz inqntu potuimus in hoc allenauerimus siue abbreuiauerim? sermonē. Et sic est finis capli.

Expeditio sic ca° ternat? et facta recta priuatioue huius capli de dolore stoi et apatib? cu pcedenti restat ex ordine vt ex more qmz pncipalr videant. Qm p° determina tur de qd nois et qd rei hui? nocumeti doloris. scdo de spēs dolor stoi prius: tertio de cāis ipo rū: quarto de signis: p° pnoticiis futuri euēus hoz dolorz. deinde pnoticiis ad bonū et ad malū: pnt de signis demonstratiuis. qnto videbitur de cura. Postea istis declaratis ex ordine venie mus ad diuisiones apatū stoi: postea ad cās eoz: deinde ad signa: vitimoz o ad curā: et hoc sepa rim fiet p clariori intelligentia doctine: sicut etiā Raf. hunc ordinem seruauit in caplo.

le qddita
e nois.

Quid nois doloris stoi. Pro p° ergo expes diendo dolo: stoi lz sit accūs p se satis manifestū p qro dolēt ptes sub pectore immediate cōprehēse in directū furtile: tñ ab Alex. dicitur cardiaca lz iproprie. Nā cardiaca vt. a. dicitur est: est cordis passio seu dispo: vtz quia os stoi sua priuatioue ad ipm cor: sibi uehementia nocumēta coicāt: iō hāc dispoē cardiacam ap pellauit. Sed magis ptracte et pnt? dicitur stoi marica q cardiaca. Ga. aut? interior. ca° 6° dicit. Antiq vñ sunt appellare os stoi p cordis: iōt laly. dicit hūc dolorē esse p cordis: qz antiqui os stoi p cordia appellabāt. Et qz de pnt? stoi os ei? est marie sensitiuū: idcirco dolo: stoi p prius dicitur: os stoi tāq pnt magis sensitiue eius Ab alijs aut talis dolo: dicitur: rortura ozis stomaci Pro quo nota q rortura in talr ledēdo apō doz crozes pnt? dicitur: mator: lesio q rortio: qz rortura ē rortio multum ledens: et ita ad declarandum ue hementiam doloris stomaci appellauerūt ipm rorturam ozis stomaci.

le quiddi
ate rei.

Quid rei De qd rei asit doloris stoi pnt dī ci q dolo: stoi est mala sensatio ractina stoi ex cā ipm ledēte: et lz dolo: gñalr di catur sensus nociu? sicut deliria est hilaritas sē sus sicut placuit Ga. tñ dolo: spāl? vt supra de clarauit in ca° de foda: pnt referē ad tristitia? sensus tacitus et non cuiuslibet sensus absolute: qm videndo mulierem turpem non proprie dicitur: quis dolere sed tristari. qz talis apprehensio est tristitia visus etc.

Distinctiones Jā veniendo ad scdm de spēs doloris licet dolo: stoi ex pre essentie doloris tot possit hē spēs qe sunt spēs doloris alterius cuiuslibet mēbru: tñ essent. xv. spēs: vt voluit. A. scda primi. tñ tales spēs doloris cōiter a medicis prahunt ad. 4. spēs: qz tales sunt q cōiter in stō reperiunt vt ad dolorē granatiuū extensiuū punitiuū et corro siuū sine mordicatione: et sic pnt formari prima diuisio de dolore q qdā est granatiuū: quidā

extensiuū et c. Alia diuisio doloris stoi: qdam sumitur ex parte partū stoi lesaz: quidā ex pre intensionis et remissionis ipi? doloris: sic possit formari due diuisiones q qdā est dolor ozis sto maci magis: quidā fundi stoi magis: quidā cois quasi equalr toti stō. Alia diuisio q qdam est intēsus et clamorosus et quidā remissus: et quidā medocris. Alia diuisio: quidā est priuatioue: qdam interpolatus. Et de interpolato pnt ē fieri diuisio ex mō euētus ipius doloris. nā do lor stomaci: quidam euēnit cum educitur et res mouetur cibus vel chylus extra stomacum post digestionem: et quidam euēnit tpe vacuitatis: et cessat post comestione: et qdā euēnit in fine spa tij cōprehētionis cibi in stō et apud horam decu mā: et q sequunt. cā: vt vult. A. scd vel post horā x. et cōiter intelligit p hūc terminū totū tps di gōnis cibi cōplere: quasi dicat cū cibus digest? est: tñ accidit eis dolor: nā cum cōplera est di gestio: tunc est finis spatij cōprehētionis cibi. et dicit apud horā x. vt manifestaret maius tpe pnt cōprehētionis cibi et digōnis ei? qd est tps x. horaz. Pnt ē fieri diuisio de dolore interi polato: cū cessat dolor: q qdā est qui non cessat nisi ciuomiti et sepe mae acutē q ebullit cū ca dit supra terrā: et in qbusdā cessat post descēso nem cibi ad intestina: et quidā p aliū modū cessat vt p educationē vērōntatis manifeste sursum p erucuationē in qbusdā deorsum: et quidā cel sat ex sensibili epulsiōne aquose humiditatis spūti: et hoc ptegebat dño genitori meo. Alia diuisio: de doloribus stoi: quidā sunt breues: qdam chronici. Alia diuisio: quidā succedunt ad alios morbos: quidā sunt incipēdo: et qdā simul concomitantur cum alijs vt cum fluxu pē tris vel spasmo siue singultu stomaci. Alia diuisio: quidam contingunt in virtute fori. Et quidam in debili.

Cause Veniendo iam ad causas dolor stoi et primo gñales magis: deinde specia les. Cause igitur gñales dolor stoi sunt sicut nera causaz dolor absolute q pnt finiam auctoz sunt tria. Nam aut sumuntur ex parte maline complexionis: ita q mala complexio est cā gñā lis doloris: aut ex parte solute continuitatis: solutio continuitatis est cā gener alis doloris: aut ex parte cause aggregantis malitiam tons plexionis et solutionem continui: et ita tres sunt cause generales: scilicet solutio continui mala complexio et aggregatum ex eis: vt alibi tertio regni est declaratum larius: et secunda primi. Sed de mala complexione siue de malitia ei? dicebat Auicē. 13° tertij tractatu secundo i pñ cipio. Dolor stomaci accidit: aut propter malitiam complexionis siue materia et proprie acutia et mordicacina: aut supple a malitia cōple xio cum maceria sup. acuta dicitur Dentilio oubi tando quare dicit Auicē. quod sit a malitia cō plexionis siue materia et proprie acuta: hoc fecit ad innuendum et declarandum quod si dolor pendera malitia complexionis dicitur malitia complexionis inducitur in membrum a malitia acuta: tunc proprie dicitur pendere a malitia complexionis cum materia. Sed si in mem bzo esset malitia complexionis: ledens causans dolorem: et tamen in membro coniungeret mā nō male qualitatatio: immo ex pñ gñā rēperata

De conu
gñalibz.

Ut ostendat
do est de
causis.

doloris
na inter
na causā
na sic ip
na de

in qualitate et lenis non multum quantitas neque membrum extendens: tunc ille dolor pedeat a malitia complexionis: et ibi coniungeretur materia: quod tunc illa malitia complexionis in membro lenis non esset dependens ab illa materia ut supponitur: non deberet dici talis dolor pendens a malitia complexionis cum materia: ex quo ille dolor a materia non dependet ut supponitur: cum ipsa non sit acuta: et pinde declarando dolor pendere a malitia complexionis cum materia dicitur proprie acuta et ex opposito quod pedat dolor propter malitiam complexionis absque materia absolute est de dolore ab aere frigido vel excessive calido aut etiam absque materia proprie acuta: tunc debet dici dolor a malitia complexionis sine materia. Sed si causa doloris fuerit materia acuta ledens per malitiam complexionis materia: tunc dicitur quod pedat a malitia complexionis cum materia. Et ita omnia que imprimere potest malitia complexionis et maxime subito et malitiam imprimens siue illa sit causa corporalis intrinseca siue non: omnis talis causa que dicitur facere dolorem est malitia complexionis: et ita etiam omnia que potest facere solutionem continuam potest esse causa doloris si inducat solutionem in membro sensitivo: si verum cum solutione continua sit necessaria mala completo ad hoc ut fiat dolor non curio hic disputa rem. nam de hoc dictum est supra in primo tractatu de sorda. Et ita quantitas materia extendens membrum propter naturam ut est de materia continua inter tunicas et tunicas sibi talis extendens quod soluat continuum est de causis doloris sibi. Omnis etiam causa que ledet re per viros modos. scilicet mala complexionem inducendo et solutionem continuam in sibi est de causis doloris stomaci: ut est aqua vel vlcerum maxime de apertis bus calidis intelligendo: in quibus aggregatur materia copio et solutione continua: quod declarat ex extensione et modificatione in eis continetur. Et ita generaliter omnis materia in sibi vel qualitate vel quantitate ledens potest facere dolorem sibi: et ita viscerum extendendo propter naturam est de causis maxime dolor sibi. Omnes etiam cause extrinsece potentes adducere ad complexionem vel complexionem sufficiens ad dolorem possunt facere dolorem in sibi: ut casus vel pensio. Sed quilibet talis causa aliquid facit dolorem grauius ut si peccat multitudine et fuerit humoralis. aliquid facit dolorem extensius: ut quod materia quantitate et non sua multitudine neque potestate neque acuta qualitate impedit: sed taliter est membrum extendens ut soluat continuum: et aliquid materia eiusdem rationis facit etiam dolorem acutum simul cum alijs modis doloris. Secundum modum materia flegmatica non intense frigida est sed multitudine ledens potest facere dolorem grauius: quod quod inclusa inter tunicas sibi potest facere dolorem extensius. sed si fuerit plurimum frigida: ut est de flegmate vitreo potest facere dolorem acutum qualitate frigida imprimere: quod tunc non causa intentionis quod mortem exprimit: scilicet quod quanto continetur. Dicitur quod generatur aliquando in spatiofate oris maco dolor: ita fortis vel ita vehemens quod irritat in homine omnes operationes suas. scilicet facit ipsum quasi furiosum. Et eandem sententiam innuebat Aul. de ventofra in capitulo proprio de dolore stomaci. cum dixit. Et quandoque fit dolor

stomaci ex ventofra: aut dolor fortis super extensius: aut dolor pungitiuus super a ventofra te cum est subtilis acuta in profundum membri pericratiua et maxime si cum ea coniungatur aliqua mala qualitas nociva stomacho: et maxime quod dictum est de materia eiusdem speciei que aliquid quando facit diuersos modos dolorum secundum diuersitatem diuersarum naturarum in ea: maxime verificatur in hominibus habentibus stomachum vehementis sensus. Nam vehementia sensus stomachi est maxima causa dispositiva ut a causa quasi qualibet dolorosa ledatur: aut dolore grauius: aut extensius: aut acuto vel pungitino: aut corrosiuo et mordaciuo secundum quod materia diuerso modo per diuersa principia impit. Et ita patet ex dictis quomodo que est causa imprimens malam complexionem sine materia siue fuerit de extrinsecis et primitiuis. Et quod cumque causa etiam materialis imprimens malam complexionem calidam vel frigidam siue alterius nature nocentem et non reducibilem in manifestam qualitatem primam de actibus sunt de causis dolorum. Et hoc modo quedam generavenenorum adducunt ad dolorem: non per hoc quod sint calida vel frigida sed per alium modum: scilicet quedam eorum adducunt per caliditatem adustiuam: ut arsenicum: et quedam alie medicinarum solutiuam ledendo stomachum per diuersos modos posteros a. scilicet supradictos in capitulo superiore.

Mala autem complexio sicca raro adducit ad dolorem: quoniam non fit subito imprimens: quod tarde est impressionis: et ita quasi paulatim inducitur quod dolorem non causat. Si ergo aliqua do dolorem efficit: hoc non facit per malitiam complexionis diuersae: sed quod ea sequitur quantitas dam partium stomachi aggregatio et ab alijs separatio: et ita per solutionem continuitatis magis facit dolorem. Et complexio autem humida sine materia ut sepe dictum est dolorem non facit. et quando Aul. ponit exemplum de aqua frigida quod est potu eius quod puenit dolor stomacho estuofus clamosus: et quandoque moritur subito propter aduentum doloris ad cor. scilicet cocato nocimento ad ipsum cor propter stomachi dolentem: unde super fit syncopis et tandem mors: et quod aliquando communicatur dolor. scilicet descendit dolor in intestina et facit venire colicam: hoc tunc non efficit aqua per humiditatem sed principaliter per frigiditatem: et maxime hoc contingit in habentibus stomachum excarnatum et tunicam intrinsecam discoloratam. Nam frigidum ut fuit sententia Hippocratis. nocet uernosis membris illo affo. Frigidum vlceribus mordax est. Sed hic bene notate quod ubi aqua frigida tantum per excessum nam frigiditatem in frigidaret stomachum: quod in eo fieret spirituum et caloris naturalis extinctio: tunc non causaretur dolor stomachi in quo prosterueretur sensus eius: sed quando cum frigiditate prepra subito occurrente per illud modum fit dolor additur etiam ad dolorem: quia diminuta aliquantulum caliditate et occurrunt aque frigide: stante tamen debita stomachi sensatione fit et generatio ventofrae a debili calido naturali unde ab eadem ventofra et inclusa inter tunicas stomachi fit dolor vel extensius vel acutus pungitiuus secundum quod ventofra vel extendens est vel soluens continuitatem vel secundum quod

Qualis quidam generavenenorum adducunt ad dolorem stomachi.

Sicut propter humiditatem sine materia dolor non facit.

Prima pars practi. magistri Jo. Barthel de argdi.

subtilis penetratiua in membris ledit vt supra
Et ita coplicatis diuersis modis doloris a po-
ru aque frigide fit dolor estuofus et clamofus in
stomaco: et maxime hoc contingit qm bibitur aq
multe quantitatē ieiuno stōaco existēte multū
auido ad sumendū potū: et in vehemēter stric-
tus estate vt colericis accidit p̄cipue exercita-
tis: qm tunc maxime subintrat in p̄fundū mem-
brorum. Et sicut dictum est de aqua frigida
faciendo ad generationē ventositatis: qd fit cā
doloris estuofus ita similiter ex malitia regimi-
nis et ex corrupta diēta et in cibis in se ex ordine
cibariōis s̄m diuersos modos p̄stos supra in
ca° p̄cedenti: vnde fit debilitas stōi p̄ducit ad
generationē ventositatis: et fit cā doloris estuo-
si. Et istā cām exp̄ssit Aui. in ca° p̄prio cum di-
xit: et ex hominibus est cui accidit p̄pter multi-
tudinem conuersionis iterationis eius sup. ad
cibum nō s̄m veritatem famis et p̄pter reple-
tionem corporis eius et satietate naufragia adu-
stio in stomaco ipsius intolerabilis. Et sicut
dicitur de istis causis t̄st imp̄mētibus ita qd
cūq; soluunt cōtinuū stōi: per aliū modū p̄te
esse de causis doloris stōi. Et ita vermes i sto-
maco aliquotiens mordicādo et aliquoties ro-
dendo substantiā stōi et ex ea se depascēdo sunt
aliqui cā vehemētissimi doloris. Et vomitus
etiā laboriosus est de causis taliter ledentib⁹ et
frequēs vsus medicināz acutaz. Sed de cau-
sis materialibus et corporeis magis p̄st omnes
humores causare dolorē extensiuū et grauatiū
et grauitate et multitudine ledentes: t̄st vt mul-
tum causant dolores acutos et mordicarios vt
colera sua acuitate et caliditate: et flegma aceto-
sum vel salsum sua acerositate vel salsedine: et
melēcolia etiā quadā acerositate mordicatiua:
et aliquotiens quadā qualitate agente per oc-
cultum modū et venenositate vt cōtingit in me-
lencolia adusta sacra ex colera p̄fluente tali mā
ad stomacū vt his p̄mis diebus vidi in quas-
dam spectabili dñā. Magdalena de Bossio: ad
cui⁹ stōm fluebat melia adusta venenosa a qua
muscis fugebant: et tantū doloris vehemētiam
imp̄mebat in stōm vt frequenter cōpassione
cordis caderet in syncope: et per illū modū nō
tantū effusio humoris acuti ad stōm: sed etiam
cum ibidē in stō generat vt est de colera p̄stis
na: sunt aliquotiens dolores stōchales clamo-
si. Et istud p̄cipue accidit ex malitia regimi-
nis in sumptione quorūdam cibariōz in quib⁹ est
parata symboleitas ad generationē colere p̄stis
sine: vt est de comedētib⁹ cepe allia et porros
p̄cipue solia eoz. Et plurimū t̄st t̄st tales
dolores ex humoribus mordicariis fluētibus
ad stōm ex epare vel plene: p̄pter quē fluxū tā-
q̄ ex maxima cā doloris stōi p̄t assignari ratio
quarūdā cōtingentiaz: de quibus dictū est supra
in diuisionibus que fuerūt p̄tingētie postea ab
Aui. in textu: vt p̄ quare est q̄ tpe vacuitatis
accidit dolor: et sumpto cibo minuitur: sumitur ex
hoc cā qm tpe famis p̄fluit melia ad os stōi
et cōsequenter imp̄mit in substantiā eius sua
mala qualitate: et etiam colera forte etiā fluens
ad stomacum malam qualitatē imp̄mit: et ita
fit dolor: et t̄st sumpto cibo minuitur: dolor: tūc
q; cibum deponit materiā ledentē ab ore stoma-
ci ad fundum eius: et ita cū fundus stōi sit pars

minus sensitiua q̄ os eius: minuit dolor: p̄ con-
uersionem humorū ab ore stōi multum sensitiui
ad fundum eius nō sic sensitiui per cibū. secun-
do potest minui dolor post cibum: q; cibum sua
corpulentia cōmiscetur cū humore: et sic remittit
malitiā eius ad eius imp̄mētē: et ita ali-
quorū sua qualitate remittit acuitatem hu-
moris: vt stante cibo frigido actualiter et poren-
tialiter per eius conuersiones cū humore coleris
co minuetur impressio acuitatis colere: et sic mi-
nuetur dolor. Et ex eadem cā de fluxibilitate
humorum ad stōm sumitur ratio alterius p̄mi
genit. s. q; quibūsdā accidit dolor sumpto cibo
immediate vel quasi immediate. Nam supra ma-
teria ad fundū stomachi vt mā colerica per potū
naturaliter deferentē coleram ad fundū stōi cū
abundat super eā que requirit ad debitas dige-
stionem fundi stomachi: ita vt recipiatur norabi-
lis eius portio in cōcauitate eius fundi stom-
aci: sicut frequenter accidit infelicitibus: in quibus
porus deferens coleram ad fundū stomachi est ma-
rior eo qui deferat ad ieiunū: siue etiā fluxit ma-
teria melica que p̄fluit ad os stōi hora famis
ad fundum ipsius stōi. Nā in talibus cū sumit
cibum: tunc descendens ad fundū stōi sua graui-
tate cōp̄mit illā materiā versus os stōi: vnde
perueniens ad ip̄m p̄pter eius sensibilitatē cau-
sat dolorem: et ita post cibū sumptū fit dolor: q̄
nō remouetur aliquotiens nisi aut p̄ vomitum
illius materie: aut post digestionē cibi cū cib⁹
expellitur: q; tunc simul cū eo dicitur humor: et
pellitur: et de his dicebat Aui. q; plurimū eorum
sunt melici: q; in melēcolicis absidat melia et
fluxus ergo et colere et melie ad fundū stōi cum
effunduntur nō ledunt: qm dicebat Aui. ambe
cadunt in profundū. i. in fundū vbi non est remo-
gnus sensus. Et q; cib⁹ p̄miser eas vt ait remo-
uentur cū cibo. i. a cibo cōp̄munt et ascēdit ad
os stōi. Sed est hic breuis dubitatio: q; Aui.
dicit q; citius ledit melia q̄ colera causando
loz: qd nō videt rōnabile cū colera fit calidior
et magis mobilis: idcirco videt citi⁹ posse lede-
re colera q̄ melia. Aliqui dicūt q; hoc est q; nāle
est q; melia perat os stōi et colera fundū ip̄i: et
q; iste materie nō causant magnū dolorē nisi q;
uenerint ad os stomachi: idcirco citius ledit me-
lencolia q̄ colera p̄ istū modum. Vel aliter p̄t
dici q; q; melia tardius remittitur in malitia a
cibo q̄ colera: ideo q̄uis materia colerica eleua-
retur per cōpressionem sacā a cibo sicut etiam
melencolia: q; t̄st colera esset remissa magis a ci-
bo q̄ melencolia: idcirco nō ita cito ledit os sto-
machi sicut melencolia. sed postea colera in p̄o-
cessu cū reducitur ad suā naturalem malitiam do-
fortiorem postea efficit imp̄sionē et magis ac-
lozofam q̄ melencolia. remissio ergo malicie ac-
quistā in colera a cibo facit vt patet. Et qd
gnūm nocuentum imp̄mit vt patet. Et qd
cibus sumptus minuat malitiā humoris fame-
rat experimentum: quoniam aliquoties cibum mi-
scētibus et dolentibus cum sumunt cibum mi-
nuetur dolor: et hoc non p̄pter aliud nisi p̄o-
pter commitionem cibi mixti cum humoribus
attractis ad os stomachi hora famis. Licet etiā
dici possit vt supra dicebatur: quia cum cibo
trahuntur humores in ore stomachi existētes
res ad fundum eius: et sic dolor minuitur et sic

Causa i
terdu cau
sant vehe
mentissim
dolorē sto
maci.

Quare ali
quib⁹ acci
dit dolor
stōi tpe va
cuitatis et
sumpto ci
bo minui
tur.

Quare ali
quib⁹ acci
dit dolor
stōi tpe va
cuitatis et
sumpto ci
bo minui
tur.

de causis
vntatē
stomaci

dedarat qd sumus hu. ad stom est de causis do-
loris stomachi p verificatione haru cōtingentia
rum. ¶ Similiter p verificatione alteri con-
tingerie posite ab Aui. declarat qd gñatio vōro
statis vel flegmaris acrofti vel qualitaris al-
terius mordicariu acquisitū in cibo cuz cibis
digerit est de causis doloris stomachi: et est con-
tingeria quā ponebat Aui. de hominibus qd
accidit dolor in fine partu compheñionis cibi
in stomacho et apud horā decimā: et q sequuntur
eam vt. b. exponebat: et postea remouet dolor fa-
cta digōne cibi in expulsiōne eius ad intestina
nā cum stomachus amplectit pfecte cibū in fine
compheñionis stomacho debili exire certo dato
agere debili calore in cibum et debilitat cibo di-
gesto acqñit acroftas in cibo vt gñatur vōro
statis qd facit ad dolorē et postea pfecta digōne ac-
qñita remouet acroftas cibi p quā ledebat: vt
insensibilis vōroftas resoluū vel cū cibo expel-
lit: et ita post digestionem remouet dolor.

de causis
vōroftas
doloris

¶ Et qm vt sepe vōroftas est causa doloris sto-
maci cōuenit hic aliqua ad pfectionē doctrine
specialiter dicere de causis gñationis vōrofta-
tis: et ly ex doctrina Aristot. ex 2° methozonū in
pseste colligat qd neq calor fortis et multus in
sensu generat vōrū qm mām vōroftabile insen-
sibilis resoluū. Ideo q in estate minime sūt vō-
ritas: neq calor multus debilis vōrum generat: cuz
nō possit ex materia vaporē educere et in vōrū
resoluere: ppter hāc causam etiā hyeme pauci
vōri sūt. Calor ergo tñ mediocris vōrū gñat:
qd sufficit mām in vaporē vel vōrū conuertere:
resed nō sufficit eum sensibilis resoluere: quam
iniam imitatus est Ba. vi. de accideri ad vngue-
tū Aui. clarius loquēs 13° tertij tractatu 5°. ad
p^m qm ad medicū ppter digrit. Qñq sit vō-
roftas ppter cibū cū in ipso est humiditas ex-
tranea qd cōuertit in vōroftatē: et nō est possibi-
le caliditātē si est equalis vt resoluat ipsam ad
vōroftatē: immo resoluū eam in ipsam: et qñq
sit p caliditātē digestiū cum est debilis sup. ca-
lor naturalis in digerēdo. Cibus nāq: quīs nō
sit inflatiuus in sua natura: tñ cuz debilitat in
ipsa. s. digōne caliditas euaporat. i. vapores sa-
cit ex cibo: et sup. nō resoluū: et sit debilis: et sic
facit acciderē vōroftatem: sicut etiā si pñatur
caliditas omnino nō associat euaporatio: neq
sup. gñatio vōroftatis si etiā ibi sit cibis ex in-
flatiuus: vñ cludit vñā maximā: qd oē a quo nō
accidit inflatio nō accidit ab ipso inflatio nisi
aut ppter seipsum ab ipso in sua. i. q in eo non
sit humiditas inflatiua: aut ppter duas res p^{as}
ter ipm: quarū vna est dominū caliditatis sup
ipm sup. ad resoluēdū insensibilis sup. et alterū
frigus qd nō cōmouet aliqd. ¶ Et qbus dictis
colligit expresse q excessus calor nō gñat vōro-
statis: qd resoluū insensibilis et mar^o calor natu-
ralis: et q remississimus calor nō gñat qd nō cō-
mouet: et tñ mediocris q sufficit cōmouere et
nō resoluere insensibilis. Iste tñ mediocris nō ex
omni cibo vōroftatē gñat neq ex oi materia.
Nam cum cibis de sua natura nō est euaporas-
bilis q in eo nō sit humiditas parata euapora-
re ppter fortē commixtionē humidū cū sicco:
ly caliditas debilis agar in ipm: nō tñ inueniēs
in eo humidū euaporabile nō gñabit ex eo ven-
toftatem sed si subijciatur materia euaporabi-

lis vt sunt de sui natura inflari vel materia
flegmatica a quea in stomacho existēs: sic ex eis
vōroftas gñatur. ¶ Et ita de causis extrinsecis
Iste igitur cause q debilitat naturalē caliditas
tē eā minuēdo vt nō possit insensibilis resoluere
nō tñ eam totalit exinguēdo vt nullo mō suffi-
ciēs sit ad euaporandū: sic iste cause sunt cause
gñationis vōroftatis. Ideo aer frigidus occur-
rēs ab extrinseco vel medicine frigide caliditas
tem naturalem debilitat: et maxime q occur-
rūt stomacho interius vel exterius possunt esse
cause gñationis vōroftatis: et sic friditas extre-
mitatū p qro facile stomacho cōmunicat est de
pprijs causis vōroftatis ad gñationē: potest et
aer frigidus p alium modū generare vōrofta-
tem obstruēdo poros pphibēdo vaporū trāspara-
tionē: vñ reclusis interius vaporibus et fumosi-
tatibus qd curim resoluuntur sit aggregatio
vōroftatis interius: nō tñ tñ friditas aeris vt
alterius frigidi extrinseci vel intrinseci facit ad
gñationē vōroftatis: immo etiā et caliditas.
Nam caliditas debilitat calorem naturalem
et resoluēdo et est diuerterdo et cōuertēdo ad exte-
riora pōt esse causa gñationis vōroftatis vt
p^{as} pphidatū: etiā p alium modū intēdēdo calidi-
tatem que etnā plurima remissa nō sufficebat
plurimū euaporare facere: pōt esse causa ad ven-
toftatē generandā iuuandō caliditatem in eua-
porare faciēdo. Sed ista opatio erit inuatiua
ex quo augebit caliditas naturalis vt supponit
tur. ¶ Et ex hoc inferē q aliquotiens inducere
in corpus causam faciētem ad gñationē vōro-
statis est cōueniēs. Et ly hoc correlatiū videā-
tur extraneū: tñ eius veritas colligitur ex snia
liby p. et Ba. 6° affo. commento p^o. In diurnis
lienterijs et cum tñ minuit caliditas natura-
lis caliditate extranea id nunq est cōueniens:
qm calor naturalis sua naturalitate facit ad di-
gestionē et pfectionē et insensibilem resoluēdū
qd nō facit extranea vt videt colligi 14° tertij
de causis tympanitis cū dicit: q qñq accidit vō-
roftas ppter caliditatem extraneā in stomacho
i. nō naturalē nō ducēt ad pfectionē. Et ex hoc
inferē q aliquos q etiam in estate supra stomas
eos eoz porat pelles postine calefaciētes: in
qbus vt expientia cōstat multiplicat vōrofta-
tes: vñ et debilitat calor naturalis: etiā diuer-
titur ad exterius. ¶ Per quēdam etiā alius mo-
dum spālem sit multiplicatio vōroftatis in sto-
macis ex aere attracto interius intra stom vt
cōtingit in itiuētibus loquētibz flantibus
vōris: et ita cū suggit humidū ex vase stricti ori-
fici qm sic attrahēdo humidū suggēdo simul et
a partibus oris nō adequat instrumēto a quo
suggit attrahit aer intra stom: ita etiā aliquo-
tēs in immissione clysterioz nō ab exercitatis
in officio illo impellit aer in intestina: et sic sit
colica ventosa. ¶ Maxime tñ cause gñationis
vōroftatis sumuntur ex parte malitie regimi-
nis vt ex parte nimie repletionis et nauseatine sa-
tietatis. Tñ calor naturalis nō sit potēs ad de-
bite digerendū et sic sit potēs ad euaporandū et.
Et quecūq debilitat virtutem stomachi et im-
pediūt digōnem vt motus supflus supra cibū
et vigilia immoderata et reliqua q sunt dicta in
ca^o superio: maxime coitus et accubitus supra
do: sum et cum debilitat digestionem facit ad

Friditas
extrema
tñ de ma-
rimis cau-
sis gñatio-
nis vōro-
statis.

generatiōne vētrofratis vt dcm est: ita ciba-
ria q̄ digeruntur difficulter vt carnes grosse et
carnes pignes zneruos gelatine z hmoi. Et ita
vina grossa generāt vētrofratem vt p̄ cōrines/
tis: postea etiā generaliter omnes cibi inflati
ui de se in qbus est humiditas z maxime grossa
z cruda vt sunt legumina fasoli: faba pifalides
z fructus humidi z maxime quozū humiditas
est grossa vt in castaneis z cibarijs de pasta
et herbe crude z hmoi. talia omnia sunt generari
na vētrofratis. Et sic ex his fit sufficiens dictus
de causis doloris stomaci z gñarionis vētrofra-
tis in eo vt speciales cause p̄p̄i doloris.

De signis. **Signa.** Veniendum est iam ad signa ubi est
et ordine primo ponentur signa p
nostica euectus absolute ipsius doloris stomas
ci: deinde pronostica ad bonum vel ad malum:
postea demonstratiua.

De signis
pnoctosis
eucnras.

ci: deinde pnoctifica ad bonum vel ad malum:
postea demonstratua.

(Signa signum pnoctifica euēns doloris sto-
maci: sunt omnia illa signa q̄ declarant mate-
rias et calidas et acutas vel acrotosas et quomōdi-
moctatibus esse in stomacho vel ad stom̄ flue-
re: maxime si cōiungantur signa multe sensibili-
tatis stomachi et a qualibet leui causa nō na-
rurali facile lectione bonitate et aliaq̄ operatio-
nē stomachice q̄bus dcm̄ est sup̄ia in ca° supio-
re: et nā dicitur infra in signis bonitatis signis

reperitur videri in illis in signis demonstrantibus.
Quoniam etiam signa q̄ declarāt aggregatiōē
veteritatis circa stomacū vt nausearū sariē,
tas vel asina malitia regimini quomōdū p̄ce
des in omnibus cibis nō naturalibus p̄cipue
in cibo et potu q̄ ducit ad debilitatē digestiōis
vel corruptionem eius: de quibus abunde dictū
est: omnia talia signa esse possunt signa p̄nostica
cauentis doloris stomaci.

De signis pronosticis ad bonū,
Signa vero pronostica ad bonū sumuntur p^o
 q^o significātia dolorem stomaci ex parte ei⁹ mul-
 tatenibilitatis sunt minus mala q^o alia signa

significatio malum complexionē stomachi vel solius
tari cōrūmāre in eo. Et 2° omne signū doloris
stomaci qđ sumitur ē causā et trīfeca vř sic est
min⁹ malus qđ qđ sumit ē causā copozalī: et sic
signa doloris sumpta ē malitīa regimīnis cū
bi: vel in alio rebus nō naturalibus: remōrie
qđ cāz remouet īmpessio mala in stomacho
est in remoueri: est minus malum qđ significat
dolozem esse copozalem: cū primitiua causā vi
deat quāsi ad plurimū remonibilis t nō sic cor
pozalis. Dico signāre de hīs quoniam remōrie
remouet īmpessio ppter solone cōrūmī factaz
ad extrīfeco vř p pcorum medicīne venēfere ra
siue: vel percussione cum gladio t bñdōe qđ
nō verificatūr pñotum. Et aliud pñotum
etiā de signis significatūribus dolozem et causā
primitiua: minus malum est signum qđ declar
at dolozem ē vñica causā tñ qđ ē multis cā
sis paribus: vř si quis sumpsit acetū vř aquā
frigidā: vñ ē istarum causāri altera tñ fuisse
factus dolor stomachi qđ si fiat dolor ē multi
plicatis causis primitiuis malis pcedentibus:
vř si simul cum hoc multum cōinsiliet vel sepe in
curritur nāsciturā farietatem cc.

de signis CDe pnoſticis vero ad malum ſit hoc primum
pnoſticu eſt Anic. qñq facit incurrere mordacito ſcōi
ad malum feb. effimeram ſup. ſi fuerit nouementū pdurās
mordacito pper inflammationē in ſpiritibus et
mordacito ſtabilis. i. pdurans multum. qñq;

facit incurrere fe. tertiana insepabilem. i. con
tinua: qz ex corinno acuto dolore nō rñt fr
ctum: in inflammatione fed etiā humoñz & mate
colere & rōnabit pōr cōsequēter fieri ebullitio
in mēbz: circa epaz: inde pñuabit vapores
calos circa co: & sic fiet tertiana corinua. Adde
Añicē. & qñ fedat fe. & remanet modiciore: runc
est ppter effusionē materiē ex supfluit
bus epatis sup. ad stomacum: sic minorabitur
bullitio circa epaz. Aut etiam aliquoties ma
nēre modicatione eius cessant fr. significat ma
litiā complexionis calide esse impressam in stoma
co ex fluxu als materiebuz: aut significat pñu
rem viscosum in stomaco sup. genitū ex debili
tate acqñra ex precedētī dolore. ¶ Aliud pñu
fici ad malum: dolo: diuturnus stomaci pñu
fici ad futurū apostema stomachi: unde dicebat
Aut. & timef qđem in illo in quo plangitur do
lor stomachi qz attrahat apostema stomachi: qñ
dolo: stomachi est causa attractionis & effusio
materiē ad ipm. ¶ Aliud pñficiam ad ma
lum: dolo: stomachi qz excitatur post cibum & nō
sedat nisi cum vomitu abitu: tunc ad ipsum seg
tur magna debilitas in stomacho & in rore: sic
est malum p viam cause. sic etiam euomatur hui
us: faciens dolorem saltem sequitur. ¶ viam fr
gmi in stōaco ab idare hūoñz etiā male matre & sic
malum est. ¶ Aliū pñfici est malum ad malum: do
lores vel egritudines stomachi pedētes ex mate
ria cōrēta inter tunica: & tunica: sunt multuz
inalesignificationis: qz aut nō reduciuntur in
in huius & multo tempore: aut ad curam necess
sarium est cautum. ¶ Aliud pñficiam libi
7. affo. Si ex dolore vebemēti in stomacho acci
dat frigiditas extrematuram est signum malum
vz declarat ibidē commētoz in commēto: qz
significat apostema: quod intelligitur si non re
monetur illa frigiditas per fricationem et re
mituram & applicationem pannozum calidoz
ad extrema: qñ tunc declaratur vz ibidem dice
bat. ¶ ap. stomacha trahit sanguinem ad ipm
ficat sic. i. ventosa.

Cuius signum indolore maxime pendente a
 ventositate cum talis dolor: multiplicat se sepe
 contrahit et cum bono regimine: dicitur Bordenus
 esse signum mali per viam signi et per viam cause.
 Per viam signi quod significat cor: ruptum acris di
 gestione: per viam cause quoniam illa ventosi
 tas corrumpit digestionem propter motu factus
 in cibo: si fursum eleuet causas doloris capi
 tis et vertiginis etc. Cuius pronosticum dolo
 res stomachi qui sunt et apostematibus vel eleri
 tis vir vel iunior: curatur: propter quod cause vir
 vel nuncij emouetur et passibilitate mebus cau
 sa liberata nervosa. Cuius pronostici signa
 sunt: ubi dolor stomachi vehementer et perdurans et
 inuacumque causa contingens in corpore delica
 to et passibili vir a materia colerica vel melenco
 ca deflusa vel ex re cibali acuta vel mordacitate
 a sepe perducit ad lipporismum et ad syncope
 nimio et ad mortem: quod affirmat Bat. 5° inter
 iorum ca. 6° vt ibidem narrat: immo dicit ali
 quando vidisse et tali dolore esse consequum
 asinum et epilepsiam.

Alind figum speciale in pregnantibus test
ni. quous dolor stomachi multiplicetur supp. in
gnatibus su. ex malitia regimie et eis max^{te} ad

cibaria mala et ex appetitu corrupto et ex alijs causis et. n. porredit in pregnatibus pfoctio nē matricis: vñ p dolore in stomachi comouetur materie in matrice existentes retēte tpe impōna tione: et ita elenare supra ad diaphragma com pūmētes adducit ad pfoctationē matricis et sua mala qualitate cōicare cordis causant syn copim et comunicare cerebri adducunt sepe ad epilepsiam.

¶ Signa vero demonstratiua ipsa sunt dolor in tra tho: accen in directo fureule inferioris et sit ibi cōrūbatio in infirmo. i. qdam in qerudo. i. q mouet de vna figura in aliam: et est dolor: et a lis q etiā excedit ad mediū spātulariū. Et si con tingat nausea et appetitus pstratio vñ vomitus tū certe declarat q dolor est stomachicus.

¶ Signa vero specierū qdā sumuntur: vt si causa sit extrinseca ex parte aeris calidi vel frigidi vñ ex psumptiois ciborū vñ sabbiliū vñ als mor dicariū vñ rerum acetosarum vel sumptione medicine acute et similibus: illa oīa declarantur et relatione infirmi. Vñ dicebat d. a. s. interio rū ca. q. q si infirmus voluerit recte responde remulm facit in cognitione cause doloris.

¶ Sed si cause fuerint corporales intrinsece vt malitie complexionales: vel ille sunt mōles vñ im pūes et simplices vel composite. Et de immāli bus vt mala comōne cala vel frida posita sūt supra signa in ca. superiore: et etiā de materias libris satis dcm sit in ca. eodem ad qd recurren dū est in ista materia: tñ hic qdā ponetur specia lia de signis materialū causariū q vt multū sūt in causa.

¶ Si igit causa malis fuerit aliunde flura ad stōm et nō ibidē congenita declaratur ex hoc q ibi nō est dolor: stabiliū: et pūpue si in totū remoueat qd pūgmulrū sūt intēsus sup posita grauitate sine dolore grauius declarā remām humoralē. qm in dolore a cā vñosa ibi dē genita aliqñ ista pringunt: sed nō est cū gra uetate ita. q si grauitas sit cā dolorosa. Si ve ro dolor sit stabilis et pūperans qm aliqñ in nō aliunde deslurā. ¶ Sed signa magis spālia qualitaris mōe declarant: q si cā fuerit calida tūc inflammatio cū modicatione pūnges: nam cū modicatione occurrat et sitis et siccitas ligue et incēdiū circa partes oīs et palati: et ita cū his pōr declarari mā colerica vel siā salsum: et tunc si cōplices amaritudo oīs et nō multa grauitas et vt pleriqz forrior nausea et vomitus māci co s lertice certificat de mā colerica. Sed si pūpūas falded in ore et cū maior grauitate: tūc declara tur supra siā salsum: et qm pūngere vñ vñā rōis satis fluxibilis est et certior signario. ¶ Mā vero frigida nō salta declarat et maior graui tas et sine sapore acuto: et aliqñ pūpūas formalis frigiditas circa stōm sū cū dolore vel in flāte vi tico. Et qm mā frigida qdā est acetosa qdā non ter declarat mā frigida vt quidā dixerunt. Nāz qdā est mā frigida flārica acetosa et qdā melica

¶ Sāte igitur mā flārica acetosa et qdā melica dicantur ita dico de melica. Sed talis dolor di stinguitur a mā acuta colerica vel a flāte salso: q talis sit sine inflammatione et sitis et. Vñ dice bat hic Beniliū hoc esse vñz si talis mā acetosa sit facta acetosa per paucitatem digestionis

et non per viam ebullitionis: q cū sit acetosa p viam ebullitionis et a caliditate ebullire facien re: tunc stat ibi debilis inflammatio cū acetosi tate: et percipitur sapor sicut sapor aceti acuti. Sed si fiat ex humore melēcolico vel acetoso ali ter ex debili digestionē: tunc non stat inflāma rio aliqua: et percipit tunc sapor sicut sapor ace ti acetosi ad differentiam aceti acuti et non con iungitur sitis et. vt dictum est: et hoc intelligit de sitis qd non contringit ex nā talis māe frigide stantis in stomacho: aliquotiens tñ cūz dicta cā coniungitur sitis ppter inflātionem factā in spiritibus et dolore cū angustianf: vñ acrua liter taliter mā calest et ita sit sitis: sed distigui tur a sitis pūmcta māe colerice vel flegmatici sal so: q cum tali sit contringente a qualitate acci dentali māe ppter dolorem in mā flegmatica vel melēcolica nō cōiungitur amaritudo oīs nes q faldedo sicut in sitis cōiungente a materia cole rica vel flegmate salso: et etiā in sitis facta a mas teria acetosa per viā ebullitionis est cū aliqua li inflammatione sapor acetosus aceti acuti vt fuit dictum. Difficile tñ est discernere inter hos

sapores diuersos in materia taliter flegmatica acetosa et alia acetosa vel melēcolica. Sed si fiat vomitus istariū materiā magis et clarius po terunt cognoscere ex claritate et turbulētia vel offuscitate coloris: quoniam materia melēcho lica erit quedam faldedo: et in flegmate facto a cetofo p viā ebullitionis erit maior claritas q in alia p viam diminutione digōnis facta acetosa.

¶ Signa vero declarantia materias effusas a membris congestis sunt supra dicta: sed vltra il la ponitur vñā signum: q materię q effundun tur vt sepe educuntur p vomitū vel secessum: nō sic materię q paulatim cōgeruntur: q materię fluentes aliunde magis irritant naturā ad ex pūllionem vbi materię cū paulatim cōgerunt nō sic irritant q sunt quasi habituales. ¶ Si gna etiam per cōitatem a quibus pendeat a mēbris vel a toto declarata sunt supra q pūpue co gnoscuntur ex lesione pūculariū membrorū vel rotius. ¶ Signa vero apostematū aut vlcēū habebuntur infra cū erit sermo de apostematibz.

¶ Signa etiā vermiū habita sunt supra et infra loco suo dicentur. ¶ Signa quoqz ventro sitatis generalia sunt ex tētio siue iflatio rugis tus motus de loco ad locū et sepe cōcomitatur singultus. ¶ Signa vero ex parte locorū si fue rit peccans fm fundū materia ledēs vel fm os stomachi iudicat iudicio parientis et ex sit et ex acuitate doloris et remissione eius: qm maior dolor ceteris paribus in materia sit peccante materia circa os stōi q circa fundū vt pūz. Et si fuerit contenta inter tunicā et tunicā: tūc decla ratur ex vehementia doloris: et q medicine que debent iuuare in remissione doloris sunt modi ci inuamenti siue sint medicine humorū solue res siue sint medicine alterantes. ¶ Sed signa specialia ventrositis si fuerit ex cibis ventosis declaratur ex pūcessionē ipsozū. Sed si fue rit ventositas generata ex indigestione propter debilitatem caliditatis innare cognoscitur per inuentionem cause vt dicebat Auiē. s. quia non sit bona digestio et eo q calor est debilis in di gerendo cibaria etiaz mediocritā et cognoscitur per remotionē inflammationis cū alteratione

Nota

Prima pars pract. magistri Jo. Matthel de grad.

regiminis: q: cū datur cibi facilis digōnis pau-
ce p̄ritatio nō fit inflammatio: q: tales cibi cō-
ueniēter digerūt. neq: etiā fit inflammatio si
aliūde phibētur cause. phibētes bonā digō-
nē fieri: etiā cū vērofitate ex debilitate dige-
stive cōtingēte sū plurimū repitit rugitus in
latere sinistro in regione splenis tpe digōnis cū
bi: p̄ tūc etiā nō sūt signa humoris debilita-
tis digōnem vt flatul vel melencolici in stoma-
co. Sed signa ventositatis sacre ab humore
sunt nausea precedens: q: in ieiunio z ante co-
mestione apparet rugitus z in comestione ste-
fortior dolor: signa alia humoralium materierū
sunt dicta supra. Et ex his fit sufficēter de
de signis doloris stomaci et de causis p̄ter ea
q: sunt apostematū z vlcerum q: etiā sunt specia-
les cause doloris stomaci: de quibz iam speciali-
ter dicēdū est anteq: veniamus ad curā q: post
ea ex ordine fiet p̄m cōmunis omnibus dolori-
bus stomaci: postea ponet specialis cura cau-
sarum z ita specialiter apostematū z vlcerum.

Distinctiones Apostematum stomaci.
Et anteq: veniamus ad
causas apostematū prius ponēdū diuisiones p̄
magis integra notitia determinationis horū
apostematū dimitte dō de quid nominis et qd
rei ap̄tū stomaci cum sint p̄ se nota: sed in alijs
vnde distinctionibus causis z signis p̄cedemus si-
cut z in reliquis. Primo ponēdū distinctiones
z species apostematū. deinde ponēdū causas et
generales z speciales: cōsequēter ponēdū signa
p̄m p̄noticia enētus: deinde p̄noticia ad bonū
z malū cōsequēter demonstratiua z generis et
specierū. De sp̄ibus igit fit hec p̄m distinctio
q: ap̄ata stomaci sicut z reliqua apostemata: q:
dam sūt talia p̄ viam paulatine cōgōnis z que-
dā p̄ viam defluxus: q: si materia generans apos-
tema aut est ibides p̄ viam paulatine cōgōnis
ḡnata aut ibide aliunde fluxa. Et 2^a disto: talis
mā ḡnata ap̄ata aut est simplex aut cōposita: z he-
tale apostema aut est simplex aut cōpositum
sū qd materia eius sit talis. Sed de cōpositis
aliq: est cōpositus ex duobus humoribus vt
cola. s. z sanguie vel alijs: z aliq: ex tribus z ali-
q: nō sū sū cōpō ap̄atis ex diuersis humoribus
s. etiā ex humoribz z vērofitate: q: hōi cō-
positiones aliq: sunt de humoribus z vērofitate
te equalit̄ se h̄ntibus z aliq: inequalit̄ altero
magis dñante: z si dñetur sanguis. exempli ḡra
dicitur sanguineum sed nō simplr: z si flegma:
flegmaticū: z si ventositas: vētosum zc. Sed hu-
moribus equalit̄ cōcurrētibz dicit ap̄ata cō-
positum ex hōi humoribus vel materiebz.
Alia diuīso que sumit ex parte locorū in quibz
sunt talia ap̄ata: quedam sunt in ore stōi:
quedā magis circa fundū: z quedā magis circa
mediū: ita quedam magis in parte intrinseca
stomaci z exterius nō manifestantur: z quedam
magis in parte extrinseca. Alia diuīso: q: daz
ap̄ata sunt calida per essentia vt sanguinea et
colerica: quedā calida per accidens vt flegmati-
ca vel melencolica putrefacta. Et ita quedā sūt
frigida per essentiam vt quoz materia per natu-
ram est frigida vt est de flegmaticis z melēco-
licis: z quedā dici possunt per accidens facta fri-
gida: vt quozum materia erat calida per natu-
ram: sed per appositionē medicinarū frigidatū:

verbi gratia: supra flegmonē materia est intrin-
data z facta melencolica. Alia diuīso que lu-
mirur ex parte terminationis: quedā terminan-
tur per viā resolutionis: quedā per viā suppur-
ationis z saniationis: quedā permutant. z qdam
indurantur. Et p̄t fieri diuīso ex parte tem-
porum: quedā ap̄ata talia sunt in p̄m. quedā
in augmento: z quedam in statu: et ita formari
possunt omnes diuīsoes que supradicte sunt
de pleureti.

Cause. Suceddit modo venire ad cā. Et de
causis earū: quedā sunt primitiue: q: de causis
dam corporales. Et de primitiuis: quedā extrin-
secus occurrunt: z quedā sumunt per interitus.
De primitiuis aut z extrinsecus occurrētibus
sunt sicut casus z cussio supra stomacū: q: qd
q: vehemētē calefaciens stō extrinsecus appli-
catū: z maxime in corpore repleto z impuro sū
membra prima stō precipue. Et ita em̄p̄n actu
vel porēta calidi: z aliq: regula multū calida
que aliquotiens supponit ad remouendū dolo-
rem ventosum stōi si talia applicent in p̄m cor-
pore pleno existente sunt de causis ap̄ata mare-
riam sua caliditate ad stōm cōuertendo. Nā ita
cta materia ad stōm cū nō possit debire a nā re-
gulari subintrat porositates z cōcauitates me-
dias stōi p̄ter naturā soluendo z sic facit ap̄a.
Et per eundem modū quēcūq: causa facit ad
fortem attractionē materierū ad stomacū de ex-
trinsecus occurrētibus vt est fortis frictio stōi
maci cum pannis calidis z appositio ventosarū
sine ventose magnē supra stōm maxime in cor-
pore impuro z repleto est de causis apostematū
stomaci: istā cām credo sepe inducunt astāres
patientibus dolores ventrosos z inflatiōes z fa-
maci qui apponūt pānos multum calidos z fa-
ciunt fricationes multū fortes circa stōm: qui
dam medicorū a p̄m corpore impuro existēte: quidā
ponunt ventosas in talibus doloribus: quidā
applicant em̄p̄n de bacis lauri z ita de simili-
bus: ita sunt cause ap̄atum. Et eodē modo
de causis primitiuis intrinsecis occurrētibus
quēcūq: adducere possunt materias ad stoma-
cum vt est medicina actu calida z potentialit̄
sepe potata est de causis ap̄atis. Et per eundem
modū vomitus laboriosus factus a p̄m in cor-
pore non parato ad vomendum: z etiam dolor
et clamor fortis infirmi sunt de huiusmodi cau-
sis: z hoc non tantum est verum de medicinis ca-
lidis: sed etiam de cibis cum sumuntur multū
calidi: etiam vniuersaliter omnes cause de p̄m
mitiuis que siue extrinsecus siue intrinsecē offe-
rantur imprimētes dolorem in stomaco vel no-
cūctum sensibile. Unde fit attractio materierū
rum ad stomacum oēs tales sunt de causis ap̄a-
tū stōi. Nā dicebat Gal. 1° affo. ibi. Quicūq:
corrupture sunt fer? zc. q: nā conat succurrere
mēbro dolēti cū spiritibz z sanguie ad tales hōi
dū rē nocētē q̄littercūq: nocet: z ita tales hōi
rea trāsmissi cū aytute nō regulāt faciūt ap̄ata
p̄ modū dictū p̄m. Et ita ē p̄prie medicie so-
lutiue attractiue a lōginq: cū mod? solois fiat
p̄ attractiōes māx ad stōs sepe cānt ap̄ata stōi.
De causis vero corporalibus. Cā aīa est ma-
la cōpō z debilitas stōi. nam debilitas facit
membz paratū recipere aliunde supfluitate:
facit etiā ad ḡrationē supfluitatū z aggrega-

tionē earū in stomacho cōsequēter ad apāta: et si mala compōs fuerit cala p hoc qd attrahit aliū de materiā ad stomachū magis facit. ¶ De cau- sīs etiā aīribus sunt materie humores aliq- tēs in toto vt cū aggregātur ppter retētiōnez aliquarum eīonum cōsuetudinē: et aliquorēs cū aggregātur nō in toto sed in particulari mem- bio vel p illū modū vel p viam paulatine cōges- sionē in eodē si illud mēbrū fuerit forte in ex- pellēdo et habuerit bonā colligātiā cum stoma- co per poros manifestos medios p quos possit materia expelli ad stomachū: tūc stante stomacho debili parato recipere tales humores sunt cau- sa antecedens apostematum stomachi: et ira res- plerō stomachi et nauseatūa satietas et omnes cause corporales q faciūt ad multiplicatiōem humōrū in stomacho sūt de hīs causis. ¶ Can- se vero continēte sunt materie humores vel ventositates actu intrinsecare in membro et iam collecte in stomachi substantia et porositatibus eius. Et hec de causis sufficiunt.

Signa apostematum stomachi. Ad signa iā veniēdo et primo pronostica enū- tiā: deinde ad bonū ē ad malū: deinde de natura. ¶ Si hoc p^m pronosticū generale q omnis cau- sa parata ledere sensibilibiter stomachū sine ex- trinsece occurrat sine intrinsece vt in causis su- pra exemplificatum est primitiuo: tunc cum ali- qua talis occurrat et uocabili tempore impmit fit tunc signū pronosticū cūctus apostematū. ¶ Si tūc p^m pronosticū in habēribus humores cali- dos colericos in toto: itāre dolores in stomacho clamoso et diuturno potest medicus cōiecturā- ri et pronosticari de futuro apostemate in stoma- co: ppter paratū fluxū humoris cholericū ad eū. ¶ Si tūc p^m pronosticū in hāribus stomachi passi- bilem et acutū sensus comestio frequēs ceparūz pororū et aliorū et hūmōr mordicariorū vt sya- pis. Et similiter frequēs sumptus medicinarum acutarum ppter scamoneatūz p^mabiliter de- ducere pōt ad apā stomachi. Circa et dicitur sup. ¶ Si pronosticū ad bonū: apāta flegmatica sto- maci vtrūq^m magis sanātur q colica: qm magis correctionē patiūtur p medicinas stomachicas q colericas. ¶ Si p^m pronosticū: apāta q sunt in tuni- ca extrinseca minus mala sunt q q in intrin- seca: ppter et rēne minorū nocumēto: itē qm et- trinsecus applicare medicīne melius ferunt in curatiōe: etiā q apostematū q sūt in tunica intrinseca vtrūq^m sunt calida. ¶ Proinde dices bar Ra. in diuisionibus loquē de apostemate tale apā. si flaricum ira q apā calū vtrūq^m accidit in eo. Sed hic dubitat dētilis qm vide- tur oppositū cū in stomacho magis aggreget ma- teria flarica frigida q calida vt supra dēti est. Ergo tūc. Responso dicit ipse q p viā defluxus magis sūt apāta cala i eo q: nā cala ē magis parata fluere: s p viā cōgestiōis magis sit oppositum. Ego dicere magis saluādo tertiū Ra. q abso- lute in stomacho marie in tunica intrinseca ma- gis sunt apostematū calida per similem ratio- nem dicam in ea de plenētiā: qm ppter tenui- tatem tunice et nerositatem in eam non facili- ter penetrat nisi materia calida. ¶ Aliud pno- sticum: apostematū fundi stomachi sūt sū se v- plurimum minus mala q oris stomachi: pater et

ratione minorum nocumēto: ppter mino- rem sensibilitatem fundi stomachi et ratione for- titudinis membri in resoluendo: quia fundus stomachi calidior est.

¶ Signa vero p^mostica ad malum. p^m est et est Aui. in fine capituli signorum apostematum ca- lido: stomachi dicit sic. Et qd accidit cum do- lore in stomacho frigus extremitatūz tunc id est signum malum: et erat sententia Hippo. 7^a par- ticula affo. af. p^o. In acutis morbis extremita- tūz frigiditas malum: immo sit signum mortis qd talis frigiditas amoueri non potest cum fri- cationibus nec cum pannis calidis: q significat tur caliditatem naturalem esse debilitatā ira qd quasi tot^o calor ad interiora trahat ppter ma- gitudinē apāta et vehemētiā accētiū eius.

¶ Si p^mosticū: licet apāta calida sint deterio- ra frigidis: tūc colicum deterius est sanguineo et ex colā deteriori deter^o est qd ex min^o mala: ppter sic ē de frigidis melicū deter^o ē flarico. ¶ Aliud si- gnū p^mosticū et ponit 5° cōmentis. Rūbor in oculo si fuerit cū apāte calo in stomacho qd acci- derit ex dolore diuturno in eo vel in locis artū- neribus cū putredine. i. sanatione est malum: q significat materiam malam cerebro cōicari. ¶ Aliud apāta magna melica stomachi et hūdi ei^o vt voluit Aui. nō curatur. ¶ Vltimū p^mosticū: apāta stomachi in tunica intrinseca cū puenit ad sanationē et rupturā etiā vit vel nūq^m curā- tur: ppter nobilitatem membri et passibilita- tem eius ipso existente neruoso: et eius cōtinuā esse opationem necessario p digerendo toto ci- bo: vt nūq^m vel quasi impossibilitate denemur ad restauratiōem talis membri neruosi: ita bis vel ter vidi tempore meo.

¶ Signa vero demonstratiua generis vt aposte- matū absolute stomachi: dicit Aui. p^o qn plogat in stomacho dolor q nō remouet quis regimen bonū flar: tunc estima qm illic est apostema: et ista estimatio est inleuētiā p^moxima et manifesta veritati. sed p^mius declaraf cū sit tumor: circa stomachū et cū comprimit ibi p^mipif durities et aliquorēs ad vīsum manifestaf talis tumor: p- cipue infirmo erecto stante et se circa posterius aliquatiter inclinato. et hoc est qd apostema est magnum in interioribus et communicatur ette- rioribus vel qd est in tunica extrinseca et quādo simul cū hoc cōiungitur simul nausea abomia- tio et aliquorēs vomitus: tunc magis comple- xificatio: hī ista tū nō cōcludat. Nam ppter vērōsitatē aliqui errēdēre inclusam inter tuni- cā et tunica sit dolor cōtinuus et nō remouet et si regimē debitiū flar ppter ea q: sonef a materia humoralī et. et tū ibi nō est apā. Et ppter ea cūz cautela dixit Aui. tūc estima et nō simplr ira di- xit esse: et ergo adiūgere qdā alia signa ad certi- ficādum: de qbus dicebat Alā. in fine capli de apostematibus stomachi. Accētiā cōia q sequun- tur dolorem stomachi marime qd est ppter apā. et intellexit de apāte calido sūt vigiliē epilepsia spasmus se. acuta absq^e causa sū. alia corruptio- rōnis erranei appetitus: defectus appetitus cibi: indignatio cibi: vomitus: dolor viscerum matricum et vesice syncopis et pulsatio cordis sup. talia vel multa eorum sunt parata enemire ad apostematū stomachi calida ppter continui- tatem cum dicitis membris de quibus etiā est

Nota.
De signis
demonstra-
tiuis gene-
ris.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

difficultas anhelitus. Nam cum apostematur stomachus fit anhelitus parvus frequens et spissus: cum mori diaphragmatis in anhelitu per contritus stomachi eragitur stomachus et aliquantulum primum: ubi phibet anhelitum magnificari: et cose quiter fit spissus. Et etiam ibi sensibilis granitas non est in venteritate sumpta ab ea indicario: ne. Aliud signum sumit per stratione appetitus et maxime hoc verum est cum apostema est in ore stomachi: ut dicebat Avicenna, quoniam appetitus est passio proprius oris stomachi. Sed signa magis specialia ut nunquam apostema dicat esse in interiori tunica stomachi vel in exteriori sumuntur ex eo: quod si sit in tunica interiori accidentia multum sunt intensiora maxime de dolore et per stratione appetitus: et sepe cum his coniungitur lipotomia et tremor cordis et aliquid syncope propter contritionem et colligatam cum coide ut sepe aliquid educitur de materia per vomitum vel secessum propter id quod de apostemate intrinseco aliquid residuat de materia faciente apostema ubi si sit in superiori parte maxime educitur per vomitum: et si in fundo stomachi maxime per secessum: licet oper postum contingere potest ut per consideranti: et dolor augetur quasi immediate sumpto cibo: immo et in descensu: et manifestat dolor maxime circa spatulas propter mery extensum per deorsum: Cum autem apostema est in tunica extrinseca: tunc accidentia sunt in eo remissiora: neque sit dolor maior: sensibiliter post assumptum cibum nisi fuerit multe contritionis et tumor et durities extrinseca magis manifestatur sensu: et cum hoc non ita aliquid sensibile educitur per vomitum vel secessum de materia apostematum nec sic leditur appetitus nec digestio: et aliquid habet ventrem mollem: et aliquid triplicem finem quod aliquando deficit virtus retentiva et aliquando expulsiua.

Sed signa distinctiva utrum fuerint in fundo vel in ore stomachi dicebat Auenzo. quod quedam accidentia sunt vehementiora stante apostema in ore stomachi. scilicet de abominacione de prostratione appetitus de vehementia doloris et nocu mentis cardiacis et est inseparabile signum: ut dicit tremor quasi continuus labij inferioris et maxime in apostemate calido ubi in apostemate fundi sit maior: lubricitas ventris et minor: conueniens cibi digestio et relique operationes dicte sunt minus lese.

Signa vero distinctiva inter apostemata calida et frigida sunt signa quod dicta sunt supra de dolore materia calida differenter a materia frigida ut est tinctura lingue ad citrinum et amaritudo oris in colerica: et ut rubedo lingue si sanguinea fuerit et instantia vigilantia maxime in colerico: immo aliquoties et dolor vehemens circa caput propter stante apostemate in ore stomachi ubi in apostematibus frigidis est dolor magis quiescentis. Et quidam ponunt se conco mitari ad omnia apostemata stomachi: sed de calidis non est dubitatio quod in hoc omnes conueniunt: sed de frigidis stat dubitatio. Nam Rasis in diuisionibus ponit signa apostematis flegmatici dicit quod sunt in eo se. lenis et multirudo spuri: et Aetara similiter dicit quod in apostemate flegmatico est se. lenis et multirudo spuri.

Alii tamen ponens signa apostematis flegmatici: et ita dicit declarando quod non est se.

quod videris signum apostematis super generale cum dolore quiescentis in omni dispositione. id est in omni tempore eius et augmento: et non est feb. nec in inflammatione nec in quietudo: sed est humiditas lubrica et claritas coloris et. De malitia digestionis et prauitate appetitus tunc id est apostema flegmaticum: et ita voluit quod in apostemate flegmatico non sit se. et idem 2^a primi in signis apostematum calidorum dicit quod signa demonstrentur sunt dolor acutus et se. de frigidis non facit mentionem: et de se. dicit sicut 6^m capiti: occultum. scilicet membrorum vero calida super apostemata demonstrat quod comitans ea et granitas si membrum in quo existit caret sensu: et granitas cum dolore pigritudo si membrum apostematum sensum habuerit et. Ubi de frigidis dicit. frigidus autem dolor paulatim non conuenit. et acutus. et ponit quidam alia signa non fecit mentionem de se. et postea cum declarat quod ad sanie deductionem et suppurationem dicit. feb. quod indifferenter loquens de omnibus apostematibus dicit: amplius omnia interiorum apostemata quod in mirach renuitatem et macerem efficiunt: cumque collectio nem facient apostemata in visceribus et finem ture semitam processerint festinabit dolor vehementer et se. et vigilie fortes fieri et. Itaque voluit ex serie textus quod in apostematibus flegmaticis non fiat se. nisi cum ad sanie deductionem: id est voluit Auer. quarto colligit capitulo. 4° de prius signis stomachi. quod cum apostemata suppurantur sequitur feb. signanter dicit cum suppurantur. nam dicitur omne apostema quod in stomacho suppuratur sequitur feb. et dolor stans et maxime quando in ore stomachi orum habet: quod est ut addit: quod pars illa magna nervosa erigit et est colligantia princeps et. Et idem voluit in cap. 43° infra de signis prius egritudinum renum ubi loquens de apribus renum dicit. Et in maiori parte in his apostematibus sunt se. errantes aut lente in apostematibus frigidis et adducit causam generale in quo tpe sunt tales dicit: preterea quod feb. non aduenit ab apostematibus membrorum principalium nisi quod apostemata erant parata sanie facere. id est iam conueniunt ad suppurationem. Et ita ego credo sententiam. A. et Auer. in hac materia scilicet quod non semper in apostematibus frigidis etiam stomachi nec in omni tempore sit se. ex natura horum apostematum frigidorum: quod dico quod aliquoties in aliquo corpore immo puro et acuti sensus etiam in apostematibus propter aliqualem commotionem fieri in humoribus possit fieri se. sed ex natura materie apostematis non sit se. in 6° vel augmento: sed cum ad sanie deductionem: cum ex natura talium apostematum non fiat tunc in materia ebullitio in visceribus quod necessario coaceruat vapor calidus ad cor inducens febrem: ubi cum ad sanie deductionem propter ebullitionem fieri in materia: tunc propter ad tunc est lenta in relatione ad febrem quod procedit ab apostematibus calidis cum suppuratione et ad istas intellectus possunt trahi verba Rasis et Aetara: cum voluit quod in apostematibus frigidis fiat se. lenta intelligit in tempore in quo fiat feb. in eis in comparatione ad febrem quod sit in proportionali tempore apostematibus essentialiter calidis: aliter eis non credo commotionem et auctoritate. A. quod expresse negant et probabili ratione ut est deum. Et hoc bene notat quod hoc errore sit

De signis
magis sp
libus.

De signis
distincti
nis inter
apara cali
da et frigida.

Questio.

Oia 8 sig
pprios
nichgnis
prie de
purch.

No hunc
casu facit
dura mul
tis medi
ca huius
temporis.

multi medicos q̄ nō volūt consentire esse ap̄a
in s̄to nūi cōiungat febres. ¶ Signa nō ap̄a
melēcolici sūt cū remissione doloris durities
maior cum paucitate sp̄ritū et dolor lēris absq̄
r̄n̄ s̄it et v̄sione neq̄ sit mutatio coloris cutis si
cur etiā in s̄tario: sed signum apostematis cum
colera nigra: q̄d v̄t dicit A. raro contrahit in
p̄n̄: immo nisi post calidum apostema p̄cedēs
est q̄d cū rāgīt stomachus de foris iuuēnt etiā
durum: sed cum aliquali dolore foris: n̄ dicit
et possibile est ibi eē n̄hil doloris. Et addit: et
q̄d conueniunt ad hoc etas complexio et tem̄p̄
erit signum foris.

¶ Signa nō rēpōzū apostematū sūt p̄pōrtio
nalia his q̄ dicta sūt supra de pleuresi: ad illu
locū rēcurat p̄pter abbreviare. saluo q̄ hoc est
sp̄ale cum rumpit apostema in stomacho: q̄si v̄t
p̄m̄ et quasi sēp̄ educit materia sensibilibet v̄t
p̄ vomitū vel secessum q̄d nō est in ruptis apo
stematis in alijs membris. Et ratio est clara
p̄yderāti verūm hoc nō est necessāriū: q̄si si na
tura aliquoties in rupta pleuresi educit mae
riā p̄ vias v̄ine p̄ modum difficilem supra dictū
multo magis cū rumpit apostema in stomacho
p̄r cōuerit materia p̄ meseraicas ad epar et tan
dem ad gēlbum epatis et venā chylis et emulge
res et vias v̄ine. ¶ Signa etiam terminatiōis
apostematū ad resolutionem vel suppuratiōē v̄t
induratiōē vel p̄mutatiōē etiam p̄pōrtiona
lia sūt his q̄ dicta sūt supra de pleuresi: et ita
ad illud locum rēcurat. Et hec de signis.

Cura doloris stomachi. Ueniendū iaz ad curā
doloris stomachi. p̄ commemorandus
est cas. postius in textu nostro ad finem cum di
xit A. Ad dolorem stomachi et epatis curādum
medicis valde eruditus est necessarius: q̄ ipsoz
diligēt opatiōes et. Et h̄ ratio dicti posita
fuerit supra circa s̄m gēlāl etiāz hic colligat:
q̄si si indebit occurat cū medicinis vel dicta
nocumenta q̄ sequūtur ad s̄m vel epar ex quo
talīa mēbra opatiōes opatiōes toti cōiunges
etiā toti cōicātur. Nam exempli ḡsa in malitia
calida hōz membroz aliq̄ indocis medicis
applicat extreme frigida q̄bus extinguit calor
stomaci et epatis: et ita opatiōes digestiue le
dūt in eis ita v̄t aliquoties auferātur aliquo
ries cōrumpātur: et cōsequēt r̄c mēbra nō
posūt restaurari et. et aliq̄ cū frigiditate ap
plicātur humectantia plurimum q̄bus relaxā
tur substantia hōz membroz et s̄m̄ inde opa
tiones ledūtur: et aliq̄ stiprica nimis offerunt
ad confortatiōē q̄ etiam sūt parata multū
ledere. Nam stante no cūmēto stomachi simul cum
cum fe. et maxime no cūmēto stomachi simul cum
ficatate p̄ueniēte et feb. talia ericādo nimis
os stomachi maxime ledūt: stāte etiā materia in
dictis membris nocina p̄ talia stiprica supflua
compigit materia in illi membris. Et si occurr
stēribus facile indurātur ibides materie et con
strīgātur meatus epatis et ita ibidem claudū
tur: et sic nō debite euentare putrescūt et corrup
punt et feb. generant: aliquando apostema
ta. per calida etiam erēcissima fit no cūmēto
in via resolutionis hōz membroz: et cōse
quenti opus est medico erudito qui cōmēsu
rate et conuenienter habita intentione et ad ma

litiā complexionis remouēde et dispositionēz
hōz membrozū applicet medicinas s̄m gra
dum et dispositionis et membrozū.

¶ Sed iam magis veniendo ad curam hōz
dolorū licet multa copiose dicta sūt supra
in caplo de foda: q̄ v̄titer ad hūc locū offerri
posūt: tamen s̄m ordinem prius pouē dicta
conueniēs in doloribus stomachi. absolūt: cōse
quenter magis contracte ad quasdam causas
doloris q̄ v̄t multum sūt cause doloris stomas
ci: v̄t sunt ventositates inflationes vehemētia
scusus stomachi et consequenter apostemata et
ulcerationes: deinde veniēms ad medicinalia
etiam magis generaliter prius: consequenter
magis cōtracte ad causas plerūq̄ euētiētes.

¶ Circa ergo dietam: p̄ generaliter cōsistit in
emutatione omnium causarum primitiuarū q̄
sūt vel esse possunt cause doloris stomachi et ex
parte malitie complexionis subito et ex parte
solute cōtinuitatis in eo vel aggregatione am
barū causarum doloris de q̄bus dictum est su
pra specialiter in causis: et tu discurre p̄ eas cau
sas si placent: et nō tū opz cauere ab occurru hāz
causarum: sed etiā occurrēdū est cum cōtrarijs
ad dictas causas: v̄t si fuerit malitia complexio
nis sine materia causa v̄t causa v̄t calida vel fri
gida vel siccā est occurrēdum cum contrarijs
v̄t dcm̄ est in ca° superiori. Si etiam fuerit cūz
materia mala complo calida sed nō fuerit apos
temas illa materia: tūc non est magnus timor
in occursum cū causis frigidis v̄t cum aere etiā
extremaliter frigido. Sed si fuerit materia apo
stemas est maior dubitatio p̄ occursum cause

multū frigide p̄pter phibitiōē trāspiratiōis
et phibitiōē erit? cū materie q̄ resoluitur ab
ap̄ate. Uñ nisi ap̄a fuerit in p̄n̄ principiāte ma
rimē fluēte materia acuta nō debet aer multuz
fridus neq̄ reliq̄ extremalr̄ frigida: sed in casu
isto principio principiante influente tali ma
teria non est timor in occursum multum frigidi.
¶ Et si causa de primitiuis fuerit motus et labo
riosa fricatio partium stomachi vel vomitus a
re inducens v̄t sit attracta materia dolor: ē can
sans r̄c iustitēdū in totū ad q̄rādū humores
et diuertēdū a s̄to: et h̄ s̄t aliquo° mot° nec frica
tiones: et ita in hoc casu q̄es et somnis est multū
tūm cōueniens: et ita discurre in reliq̄s et in cū
bo et potu in complexionē calida vel frigida v̄t
siccā s̄m q̄d dictum est in capitulo superiore.

¶ Sed spāl̄ cōuertēdo ad causas dolorū p̄ter
malitias complexionales. Si causa fuerit vent
tositas eligēdus est aer calidus et siccus: et si nō
habeatur naturaliter: artificialiter procuret.
Et ita in hoc casu morari in aere humido grosso
est multum ledens. Principaliter ergo occurrat
tur emutatio res oēs que sūt cause inflationis
de quibus dicemus est supra: non tantum et par
te aeris sed aliorum que faciunt ad debilitates
digestiōis vel corruptionis vel ex parte ciboz
in se vel ex parte aliarū causarū de quibus dictū
est supra. ¶ Ultra ergo aerem de motu cōuenit
exercitium et rotius si fieri pōt vel saltem parti
cularum extremorum cum fricationibus ad ex
trema et cū calefactione eoz. Nam talia multuz
et viuificando calorem naturālē et prohibēdo a
fluxu materiē ad stomachū valent. ¶ Sōnus
etiā p̄p̄us est in casu oīno p̄ueniēs: et sit somn

De electio
ne aeris
q̄n̄ dolor ē
ventosus.

De sōno:

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

De inanitione et repletione.

De cibo et potu.

supra ventrem suum super pulvinar pleni hie q calefaciunt marine cum pluma contractis et extremis ut erubus sursum ne nimia fiat eretio myrach. Et in passionibus animalibus viscerum tristitia et timore inducatur gaudium et letitia spiritum possibile est. Et omni die habeatur beneficium ventris et eius lenitio perref. cum supposito vel clysteri ventositatem leniter carminantibus. addedo in decoctione communi p clysteri parui anethi et camomille et cum cassia et modico hie addat olei camomillini vel anethini parui et cum sale fiat clystere: etiam in supposito torijs ponat aliqd de specibus hie cum modico foliorum ruthe et cymini. Et circa cibos et potus eligantur cibi bone qualitaris faciliis digestionis modicarum supfluitatum spiritum possibile est: ita oia foribilia sunt plurimum in casu laudata: et putare facit et caponibus et alijs carnibus laudabilibus sunt ad casum convenientes. Et Aui. in ca. p. pro cum dicit de dolore q accidit post cibum q maxime accidit propter ventosari parte cibi addidit: rectius qd est ut in potu sumat omni die aliquid mellis ante cibum. nam mel sua caliditate et exiccatione prepat ad cibum futurum ventositatem resoluendo. Et de melle dicit R. s. continentis in mala complone frigida q sepe est causa ventositatis. Notum q habet q mel quando distillat paucis sunt superfluitates eius et multe nutritiones sup. sunt. Et addit: similiter mel cum dispumatur fuerit bene coctum solum efficax alijs nutritionibus erit qbus nutriatur haberes stomacos frigidios: tñ nocivum est ut dicit habetibus stomacos calidos. Et addit: n. nulla cura eligenda est p habentibus stomacos frigidios supra mel et rami corra istud dicit est expresse sententia Aui. in ca. de apostemare stomaci dicit sic. Et sit summa tearum medicinarum cum substantia euechari in accidentibus stomaci communiter: qm si prepares mel cum aqua multoties semper miscendo et amouedo spumam non euadeta putrefactione stomaci: qnis non capiatur ab infirmo aliqd putredinis in potu eius. Hoc ramen intellexit stare materia humoralis et maxime putrida circa stomacum: qm addit: qd est q: stomacus repletus est multa putredine donec diuinit inter substantiam stomaci: et id qd facit ad eum. i. nocumetum stomaci puenit ad virtutem medicamine ab egro sumptis. Et ex verbis videtur colligi q mel minus resistit putredini q euechar. Ego ramen in hoc stare cum communi sententia auctorum. Et qm timeret etiam de inflatione in cibarijs poterit disponi ad non inflationem cum mixture alioz subtilitatum et carminantiu ut dicebat Ba. p. alimē. cum dicit. Omnes nutritiones inflates corrigi pnt cum eo qd corrigit et consumit inflationes eorum: et hoc fit ut comedatur post eas de attenuantibus: et sup. etiam an eas vel cum eis. n. gfa. comiscendo aliqd cinnaomomi vel macis vel galange cum dictis ferulis: vel sumedo bolum vni cofectionis an cibum ad hac intentione facietis: vñ pot fieri copositio ut infra disperges ventositatem tremone inflationem et adiuvans ad cibi digestionem. Nam rectificatio digestionis ut cibum convenienter digeratur est de maxime iuuantibus in casu: sicut diminuta digestio est de maxime facientibus

ad generationem ventositatis. Fiat ergo compositio ut infra. R. s. in. cinnamomi galage. an. 3. ij. gariofl. macis sedoarie cardamomi an. 3. i. se. feniculi anisi carni. an. 3. i. ameos. 3. i. cum euech. si placet potest fieri elium et sumi coctear vñ an cibum. Et si placet pot fieri cofectioni morfellis dissoluedo euecharum in aqua feniculi et menthe. et pot sumi in forma pulueris si placet coctear. i. cum modico vini: ita etiam sparado stomacum erretius cum vnguento aromatico de quo infra in medicinalibus ante cibum erit conueniens. Et aliqui laudat cum cibis sumi tres vel quatuor: spicas alij: et eas singulim laudant Ba. 12. terape. Et Aui. etiam de his fecit merione in ca. p. pro cum dicit. Et ventositatem qd resoluat vini puri potus et alia. Sed verum est q vbi comiscat materia flegmatica in stomaco et quoque resolutas generetur q vsus alioz est aliquoties ad nocendum propter acuitate eoz qm materia plurimam in ventositatem conuertunt. De potu vinum bonum aromaticum est maxime iuuans. nam dicit Aui. et vinum potens purum bibitur sufficit in ea que lenis est. Et si non causa fuerit nimia sibi sensibilitas tunc cum ea ut sepe coniungit vel compo. causa vel frigida: ita in aere et alijs rebus non naturalibus occurrendum est sicut supra dicitur est in malitia complexionis calide vel frigide. Sed opus est re excessum in qualitatibus sine in caliditate siue in frigiditate qm ab his nimis parit propter sensibilitatem: ita opus vitare superfluum motum et cibos et superflua vigilia et superfluum somnum et cibos et potus actuali excessu frigidios vel calidos et etiam potentia: tales debent cibari cum cibis contententibus ante horam famis: et in caliditate dicebat Aui. de cibis proprijs. Opus est sicut cibis eius qui ingrossant sanguinem sicut illi qui sunt de frumento cocto cum multa aqua et carnes vacine: et sit eoz panis sup. azimus vel ad azimum declinans et infundat in rob fructuum et qm: in vino mitro: et ita etiam pulces de simila et biscos et a triz et lac marine acetosum facit et perdis porcine et hedine et extrema animalium: et fastidi et capris et rursus et sturne et turtures et pascu et lepores a Galeno laudant octauo de cratrum. Et de piscibus. Pisces recentes ut pisces squamosi etiam anguille in casu non dissonentur et ceteri flumiales bene cocti: et addit Aui. q qm necessarium est uti narcoticis vñ illo ca. si cum carnibus pot decoqui aliquid in aqua: mii et lacruaz et portulace. In habetibus autem complexionem ad frigidum declinantem: tunc panis sit bene fermentatus bene coctus sine sale: et qm omnia acuta mordacitina sine sine salis sine acetosa sine amara sine acris: et in calida et in frigida nocent: et vitanda sunt propter nimiam sensibilitatem sibi. sit ergo panis sine sale et carnes sint carnes castrati et caponum et interdum viruli lacrarum et carnes anisi monarum marine lacrarum et deffarum sunt in casu convenientes: et ex fructibus phitici singulariter: et vine passe cum amigdal. et anellantes si bene mastentur: ficus etiam non dissonent: niunt: et vinum in eis pro potu sit declinans ad dulce: aquarum ramen ne acuitate mordicer: et si misceatur cum aqua mellis hyeme erit conueniens. Sed si causa fuerit apostema si ipsa

de egritudinibus stomachi fuerit de apertibus calidis in prin^o & oī tempo-
 res non reopz euitare cās q̄ ducit ad inflāmatōē spi-
 rituum q̄ ritū & humoꝝ & ad mortū ipsoꝝ: immo intēden-
 tū est infirigidationi humoꝝ & q̄ritū q̄ritū possibi-
 le est: ideo euitet aer calidus & ficcus & luminoso
 status: statio in obscuro & ad frim declināre est cō-
 ueniens: nō ē itē tñ aer nebulosus grossus vaporoso
 fūo. Et ita ē itē vitet exercitiū partiū stōi: vñ
 defricatio illaz partiū est multū nociua: et ita
 vomitus maxime laboriosus est maxime ad no-
 cendū vñ infra videbīs. Vigilia sūt superflua
 nocerē: somnus ē itē cu supfluit sit ad nocēdū: et
 forte q̄ a prin^o fluxus mās ad stōm: ē somn^o rē-
 peramus magis est apertus nocere pueritudo māz
 interius q̄ vigilia. Et sūt dico de passionib⁹
 aialibus ea q̄ inflāmant: faciūt mortū in humo-
 ribus vñ ita & furoꝝ: ē q̄ cōuertunt ad interi⁹
 maxime in prin^o vñ tristitia & timor: sunt maxie
 virandaz: coitus p̄ quanto est agitariū est ma-
 ximū nocuerit. Venitio ē vñ oī die est i
 casu necessaria: vñ laudat Aui. vñ sine cessatione
 lenificet nā cū hoc si fuerit ficcitas vñ ad diem
 septimū: immo intelligat: in toto p̄cessu: sū ma-
 xime dicit vñ ad septimū q̄ post septimū m̄
 p̄cessu lenificatur venter & p̄ indigētem: & p̄
 p̄ter id q̄ resoluūt ē a parte q̄ sua acuitate facit
 ad stūbilitatē vñ ita & nō sic lenificat in p̄mis
 diebus. De rep̄one autē cibi & iuanitione ei⁹
 dicit Aui. Et abstinentia quidē a cibo est ex illis
 q̄ eos deūat. Et dicit Rasī. in tertio nostro. Nun-
 timentū vero eius non sit nisi sola aqua oī. et
 custodiatur a carne & vino & confectionib⁹ q̄ de
 melle sunt: sup. intelligit vñ dicebat circa ter.
 ab oībus calefactionib⁹ & bibat succū granato-
 rū m̄uoz & rob de fructibus frigidis. Idē dicit
 Rasī. in dictionib⁹ q̄ d̄z esse cōtentus p̄ ci-
 bo aqua oī. cum granatis. i. succo granatorū &
 faciat illud quousq̄ allenietur se. & caliditas. i.
 vñ quo non procedit intendendo: nam tūc verū
 fūo statum & declinationem dicit. Et post illud
 sumat in portu aquam endiuie sup. cum zuccaro
 q̄ritū dicit Aui. Et sumat in portu aquam tabar-
 zeth: q̄ritū est iuanitua valde sup. in illo tpe. Et si
 ē opz ne sint auri potare aquam frigidam plu-
 rimam neq̄ calidam: immo frangat eā cum iua-
 lep aut rob fructuum intelligatur aquam frigi-
 dam plurimā. i. multē q̄ritatis p̄ vice aut pluri-
 mū intense frigidā: q̄ritū aqua frigida oīb⁹ ap̄ari-
 bus vñ nocet: nā incrudat mām & magis eā
 intrinsecus impingit & p̄hibet a resolutione et
 maturatione: ideo cōuenienter misceat cum ea
 iulep. s. vñ. vel ro. Alq̄ ergo ad septimū est vñ
 da diēta multū tenuit: de qua dicit Bordonius
 sp̄aliter aliquāter tenuit: de qua dicit Bordonius
 res. In p̄mis demit diēta tenuis sicut ordeaceuz
 & auenatum cum amigda. & spinachia lactuca:
 & aliqui etiam dant lac amigdalaz: sed ego in-
 prin^o non offerrem q̄ritū omnes cibi in hac egrī-
 tudine maxime in principio debent cum frigidis
 in sanguineis & minus in colericis. Et etiam in
 tate participare notabili st̄ipricitate: sū magis
 principio debent esse magis frigidis q̄ in proces-
 su: ita paulatim & paulatim & gradatim amos-
 nenda est frigiditas & st̄ipricitas: ita q̄ apud
 declinationem amoueat omnis st̄ipricitas.
 Et dicebat Aui. specialiter & sit cibū vñ ad se

primum sup. q̄ritū necessarius est cib⁹ vñ aquaz
 ordeae ex mes. i. robilijs excoctis cum attri-
 pibus & blitis & cucurbita cum oleo amig. aut
 oleo onfacino sū diuerfas intentiones: et hoc
 maxime post septimū vbi est indigentia alicui⁹
 maioris abstentionis vñ farina ordeae & panicum
 & milis si decoquantur in brodis pulloꝝ & in p̄-
 cessu si sint necessarie carnes saltem semel in die
 exhibeantur pistate de pullis gallinaz vel p̄di-
 cum vñq̄ dum mā resoluatur addendo in p̄cessu
 paz vini p̄ portu. Sed si mā ducat ad famien-
 & fiat inde vlcus: tunc in diēta est necessaria ma-
 ior: st̄ipricitas & cū maior abstentione: vñ tunc sin-
 gulariter virandus est aer grossus & humidus &
 nō declinet ad calm vel ad frī. vehementer: sū pa-
 rīper ad frim: & in reliquis vñ de mortu et quere
 somno & vigilia & passionib⁹ aialibus p̄cedatur
 sicut est dictū supra. Et in casu p̄prie cūiter sal-
 sa & acuta & dulcia & vncuosa q̄ tpe sanationis
 erāt magis pueniētia & oīa facile corripibilia
 & vñosa & multē pinguedinis: & q̄ritū acuta di-
 mittant q̄ ante ad eruptionē ap̄atis faciebant
 & ita multū humectatua actu & potētia sūt no-
 cina multū nūc q̄ tunc innabant. Sed si expedit
 dare humida p̄pter facilitatē transmutationis
 expedit vñ sint potētia st̄iprica: ita hīc in cibis
 nō sit panis azim⁹: sed fermentatus hīs paz sa-
 lis p̄pter maiorē abstentionē & exsecrationē nisi
 acuitate mordet. Et de carib⁹ p̄prie valent
 hoc tpe carnes p̄dicti fastanoꝝ turturaz aliarum
 auium montanaz parnaz: q̄ritū ad ficcū declinat
 in virtute. Et Aui. laudant vñ q̄ritū cibent ven-
 tribus viruloꝝ & hedoꝝ p̄ditis cū aceto: & exte-
 ma aialū cū aceto sūt p̄ueniunt: q̄ritū non opz vñ
 intelligatur vñ actualiter sumant acutum: sed
 q̄ritū carnes sint cocte in aqua cū modico ace-
 ro: post q̄ bullierit & cocte fuerint extrahat a bro-
 dio p̄ seipsas exsiccatē postea conterantur et ex
 eis fiant pistate: & p̄prie vñ talis p̄paratio q̄ritū ti-
 metur de fluxu humoꝝ acutoꝝ ad locū vlcera-
 ti. Et aliqui laudant lac & caseū recētē & reliqua
 glutinosa: sed hoc d̄z intelligi q̄ritū in vlcere facta
 mundificatione stat intētio p̄solidationis. Max
 reguli in vlcere prius debēt offerri mūdificati-
 ua & abstentia p̄tinuando p̄ seruel. vij. dies post
 ruptum ap̄a: & tunc non debēt misceri glutina-
 riua neq̄ st̄iprica sed mundificatiua saniei. Luz
 iam educitur sanguis cum vomitu vel secessu si
 ne putredine vel modica: tunc debēt apponi in
 cibis q̄ glutinant & aliquāter st̄ipricant dimi-
 tendo mundificationē: & tunc si ponatur parum
 mastice in pane & in cōdimentis paz succi cy-
 donioꝝ erit conueniens. Cū autē eius sit subri-
 le declinans aliquāter ad poticū: mittunt
 tñ cum aqua zuccari. Cū mā vero frigida apo-
 stemante a prin^o conuenit diēta satis tenuis d̄i
 mittendo vinum & carnes: & tūc valebit brodis
 ciceꝝ in prin^o cum pane infuso: & etiam fenicu-
 lus & mentha cum blerbis si decoquant erunt
 cibis conueniens: & in processu carnes auiū mō-
 tanaz sunt conuenientes: & in processu magis
 possunt aromatizari cū modico cinamomi ga-
 lange ciperi & mastice. Et si apostema indurare
 tur dimittantur st̄iprica & applicent magis hu-
 mectantia & pingua. semper apponendo tñ ali-
 qua st̄iprica confortantia vñendo vino.

Et si cā fuerit casus vel percussio supra stōm

K

Canō gñā
 le p̄ vlcē
 bus stōi.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthet de gradl.

tunc dieta sit ad oē qd est q̄tans humores cum acre rēperato vel ad fr̄m declināte cū somno p̄lixo z anīmī trāquillitate z letitia z cū diēta renui vsq̄ dū sint sacre diuerſiōes: z nō ampli⁹ sit timor: de flury māz ad stōm, Carnes oua z vi: nū z sīlia inflāmabilia sunt vitāda: z vraf diēta sicut dicit̄ est supra in apate caso. ¶ Et q̄ p̄o p̄ter dolorē z vehemētiā eius q̄cūq̄ esset illi? cā nisi fuerit ap̄a calim si sequatur vt p̄ vehemētiā doloris nō retinet̄ cibis in stō. Aza. 29. p̄ti cula. ca. 12. ponit vñū excellēs remediū: qd tñ p̄p̄ia vs in cā frigida z v̄roſa. Dicit q̄ sumas vitellus ouī z duo coclearia mellis. z. xv. grana mastice z terantur z ponant̄ in vino corrice ouī magni si haberetur anseris. z decoquantur in cineribus calidis z accipiat̄ per tres dies continuos: hoc enim est expertum vt dicit̄.

Medicinalia Jā veniēdo magis ad medicinalia: cura gñalis doloris stōi disponatur fm qd dñi est in p̄ma p̄e in cura sode ordinando casū. in dolorib⁹ malib⁹ z in materialibus: z per essentiam z cōstitūte differenter vt dictum est ibidem.

¶ Sed sp̄alit̄ magis veniēdo ad cās hominū dolorū: primo ponetur cura sp̄alis a causis p̄mitiuis sepe accidētib⁹: deinde ponemus curam doloris a causis magis corporalibus p̄dētū: z dimissa cura cāe p̄mitiue ex parte aeris calidi vel frigidi q̄ satis nota est cū illa cura ster in remotione cāe z deductione ad effectū contrariū vt si fuerit ex aere frigido nocuentis inducitur vel ex aqua frigida extrinsecus occurrēte vel ex potu eius calefiat stomac⁹ cū p̄anis calidis et supponēdo pellē vulturis vel lycior: vt vñdo vino aromatico z hūmōi de q̄b⁹ dicitur lati⁹ de cura doloris v̄roſi a frigiditate. ¶ Sed veniēdo ad alias cās si fuerit ex corruptione cibi cui retur vt supra est dñi in ca. sup̄iore cū vomitu prius māe: postea cū alijs stōm cōfortantib⁹ vt ibidē dicit̄ est. ¶ Et si fuerit ex casu vel percussione tūc cū diēta tenui par vt supra dicit̄ est fiat stōia de basilica nō cōtradictibus cōditionib⁹ ad flōiam: z fiant alia ingenia diuerſionum cūz clisterib⁹ lenib⁹: tñ cū fricationibus extremorū z alijs sepe dicitis: deinde exhibeant̄ sirupū in frigidatū stiprici vt sirupus ro. de ribes: z ea q̄ dicitur infra in cura apatis calidi in prin⁹. Et ita exterius cū inunctione olei ro. z my: tilloz: postea venire ad oleū camomille: z si plz pōr fieri emplm. vt infra. R. cydonioz decoctoꝝ z dissolutoz in aqua. 3. j. j. laudani. 3. j. j. rof. 3. j. aloes 3. ij. folioꝝ cūssi. 3. j. oia sūt maffellē z cū succo modico cicoree fiat emplm. ¶ Si nō cā fuerit d̄ p̄mitiuis pura sumptio medicine acute z forti ter soluiue vt colloquiritide scamonee vel euforbij z siliū pino stāre laxatiuo adhuc in stō opz vt inducat̄ vomit⁹ cū aqua repida z oleo quous q̄ mūdificetur stomac⁹ a dicta medicina: postea vero laudant̄ Aazaraius vt exhibeat̄ infusmo. 3. j. olei ro. cū. 3. j. zuccari: z cessabit dolor vt vult. ¶ Si nō cā extrinseca fuerit multitudo cibi vel potus preter consuetudinem: vñde fiat extensio z dolor quam causam allegat infirm⁹: tñc etiam p̄notocetur vomitus vt supra z reliquat cibum per diem naturalem intendat ad somnū p̄olictum: postea sumatur de diacydonite cuius sp̄ebus. 3. j. ante alium cibū z cōfortetur stoma-

cus exterius cum oleo spice absinthij z cydoniorum: z ita ad reliquas causas p̄mitiuis dicit̄ ratur cum remotione earum z impressionis contrariis in qualitatibus impressioni sacre a causa p̄mitiua.

¶ Sed si cā fuerit corporalis z humoralis non apans in stō: si fuerit cā colerica sine ibidē gent ra siue aliunde insinuat̄ educatur illa mā fm modos in ca. sup̄iore dicitis: postea cōfortetur stomac⁹ cū infrigidantibus stipricantibus. Et laudabat Aui. post eūonē humoꝝo sirupū acetosum factum cum aceto in quo fuerit insusum absinthij longo spatio. Nam in hoc est repel sio caliditatis inducte ex cā colerica in virtute aq̄ z aceti sūt cū cōfortatione stōi ex mirabili ipam tare absinthij ad ipsum stōm: z ad eūandū ipam coleram: z maxime cum sūt ad stomacum lan dauit Rasis quinto continētiis. deſcriptionem pillularū: z maxime in materia adusta dicit sic Dico q̄ he pillule sunt bone ad stomacum z cōfortant z mūdificat̄ z correctiue stomac⁹ impedit̄ de colera nociua. R. aloes. 3. j. mirab. nigrozum rosarum. añ. 3. j. terantur z distempe rentur cum succo endiuie z inde fiant pillule: est dosis vna. Et si forte adderetur equalis pars uirabo. citrinorum non minus faceret ad intentionem: etiam gemitā mā in stomaco colerica. ¶ Sed qm̄ vplm mā colerica ledens stomac⁹ est talis per viam defluy⁹ z iuter humores est maxima cā doloris stomaci: idcirco halyab. 7. p̄ practice faciēdo cap. de dolore stomaci: p̄rat̄ ipsum solus ad id cuius cā est mā colerica sūt ad os stomaci: z eius posuit curam dicit sic fm seriem rex. sūt. Passio aut̄ q̄ p̄cordioꝝ dolor apellatur: qm̄ ex humoribus sit colerica qui ad stomaci os p̄luunt: opz in ea patientem vñ vomitu cum secamabim. i. oryml: vel als sirupū acetoso z aqua calida: ab hinc pomozū z sirupū sirupum muzoz simplicem z granatoꝝ sirupū z siles. postea addens sniam llypp. dicit̄: ait aut̄ llypp. in epidimiarum libro mulieri cui dā fuisse p̄cordioꝝ dolorē quem ordeī alphitō mī rigabat. i. aqua oz. z granatoꝝ aqua. Et addit cens rationem vilitatis medicine addidit. Cy dei nang alphiton cole. as. efficebat a stōi maci ore. i. abstergebat: granatoꝝ aqua cā lozem extinguebat qui ex colerico oiebat̄: et stomaci cōfortabat os sup. sua stipricitate ne iterato sup. reciperet aliunde materiam. Et ita apparet singularis vilitas in hoc casu aq̄ os. cum vino granatoꝝ: deinde cōfortabat stōm remittendo malitiam completiōis cum infusgidantibus z stipricantibus vt aqua vel succo arnaglosse vel semperniue. Et in hoc posset fieri epit̄hima conueniens sub hac forma. R. aq̄ rof. 3. iij. succi cydonioꝝ depurati. 3. ij. ro. coral. ru. spodiij z mastice. añ. 3. j. puluerizanda puluerizentur: postea facta infusione in dicto liquore de panno lineo duplicato vel de sera alba stoma co superponatur. Et ita cum alijs vel fomentationibus vel emplastris vel scellationibus cum medicinis hāz virtutum poterit stomac⁹ cōfortari z apponi supra fundū vel circa os stomaci fm qd mā sūt aliq̄ ad fundū pl⁹ aliq̄ ad os stōi sit in memoria qd aīa dicit̄ est supra: qd

Excellens remediū i maris dolore stōi ex q̄cūq̄ cā qd ponit Aazarai⁹.

Quid agēs dū q̄ ex casu vel percussione.

apponantur medicamina epirrhinata vel lini-
menta: nō tantū circa partē anteriorem in dire-
cto oris stōi apud fūculā inferiorē: sed etiā po-
sterius in directo illius prius x̄sus. xij. spōndilē:
qm̄ ad illā partē alligat os stōi vt fuit alio dcm̄.

¶ Similiter si m̄a nocō fuerit flārica maxime
effusa falsa et nitrosa: q̄ talis est vtrūq; de mare
nebus flāricis que dolorē efficit sine effundat
ab epate sine a cerebro vel aliunde: tūc q̄ inten-
tio est illius eñs aliquotiens p vomitum si fue-
rit nārās: aliquotiens fm̄ q̄ fuerit adherēs vel
intrinseca substātia stōi: et aliquotiens ipsa p̄di-
gesta cū appropriatis de q̄bus supra in digere-
do et cūando: postea fiat cōfortatio ipsius stōi: et
per interius cū mīna aromatica vel aromatico
rosato vel diacrytonitē cū sp̄ebus: postea exteri⁹
fiat inunctio cū oleo de spica et de absinthio vel
fiat epirrhina cū aqua menthe vel absinthij et
melisse aromatizatis cum squinato et thure et
aloe et masticē. ¶ Et ita si fuerit fluens melia ex
splene fiat prius illius eñs cū als dicris: deinde
cōfortatio stōi cū appropriatis resiliētibus im-
pessioni melie. ¶ Sed hic est notanda vna res
effectū q̄ si materia fluens fuerit ex epate ad sto-
macum q̄ prius q̄ cōfortet stōacum ne recipiat
postq̄ etiā cūata est m̄a a stō prius d̄z dicta m̄a
ab epate fluens ad aliā partē d̄nerri: et d̄z p̄hr
malitia cōplexionis epatis rectificari: vt verbi
gratia: si ante cōplexione calida cum oblatione
trialandoloz et trociscor de berberis et de cam-
phora: vt alio dicef loco suo: quo facto tunc tute
cōfortandus est stōacum. Et rō huius est: q̄ cūz
epar sit principalis membrū q̄ stōacum nō eēt
cōueniens p̄hibere naturā a m̄dificatiōe epa-
tis de materia mala: nisi prius esset via parata
aliunde vt virtus posset dicā materia eliare: et
licet cōplexionis anteq̄ fiat stōi cōfortatio ne
recipiat: ita etiā dicendū est fluente m̄a a ce-
rebro sicut dictū est de epate: cum etiā cerebrū
sit membrum nobilius ipso stomacho. Sec⁹ esset
si materia esset ex splene fluens ad ipsūz stomā-
cum. nam cum splen dicatur membrū ignobili⁹
ipso stō regulariter posset fieri post eñonē mare
ne fluere cōfortatio ipsius stomachi ad p̄hibitiō
nem fluere materie: qm̄ melius est q̄ materia
in splene retineat q̄ q̄ ad stōm fluat p̄pter ipi⁹
ignobilitatē: et tunc habilius pōt ex splene eūa-
ri vel sensibilibiter vel insensibilibiter. Et in eñone
talīs materie a splene insensibiliter dicebat Aui.
ops vt euaporatio fiat cum aliquāto aluminēz
diagnosto. i. vitriolo cōtritis cū aceto. et vt euas-
posuerit etiā cū ramis anethi cōtritis et c. Et illā
mīam accepit a Bal. 8. meimur ca. 8. sed ipse
voluit prius apponi spongas prius infusas in
aceto calido supra stomachū dicit fieri in his autē
inde stōacum vel sup. aliter dolo: appone supra
stomacum: et maxime in afflictionibus spōgias
manserit sup. adhuc dolor alumen humidū cūz
dictum trito aggrega et appone: vel hoc alume
decere folia cū sale nitro aut stercus vacce gre-
salis coctum in vino et c. Et nota q̄ hoc vltimū
est singulare in casu: erita cum medicinis sple-

neticis et digestiuis vt cum trociscis de cappas-
ribus et cum euacuatiuis appropriatis: potest
postea euacuari materia a splene.

¶ Et his habitis fundamentis pōt haberi cu-
ra spālis illarū cōtingentiarū que posite sunt su-
pra de mente Aui. de doloribus stōi: vt illi⁹ cui
accidit dolor post cibū sumptū et non sedat nisi
vomitū aut emissionē cibi a stō: qm̄ vt supra di-
cebatur in causis: cā fuit materia flura ad stōm
que iacens in fundo non causabat dolores: sed
postea descendente cibo ad fundū stōi materia
illa humoralis monebat sursum versus os stōi
et ibi causabat dolores. nam dicebat Aui. ponēs
curam huius doloris: et rectius quidē est vt in
potu sumā omni die aliquid mellis añ ad mol-
liscandum et abstergendū materiā humoralem
extra stōm et hoc prius valebit in m̄a flārica
falsa vel melica: sed si m̄a fuerit m̄a cholericā ex
epate prius: tūc magis valebit aqua oz. ad di-
ctam intensionē: postea vltra mediā horā et h̄i
beatur aliquid corugans et restringēs et interi⁹
et exteri⁹ cū diacrydonitē vel mīna aromatica
vel sine sp̄ebus fm̄ diuersas intēriones et effe-
ctus materia ex epate vel splene p̄hr: et enumerabat
Aui. cū infusione aloes et cū similibus: et re vera
cū isto modo p̄cessus curant ego vñ fratrē fan-
cri frāctici in octo dieb⁹ q̄ laborauerat isto do-
lore duobus annis p̄nnis. Sed nota q̄ addit
Aui. deinde administra trociscos stelle et sunt
trocisci stupefacti post q̄ 5. cas. et ita voluit q̄
regulariter prius fiat eñs de m̄a et stāte dolore
anteq̄ applicent stupefactina: tñ verū est q̄ ali-
quotiens tāta est vehemētia doloris et virt⁹ ro-
rius debilis q̄ opz et reguli incipere a sedatiōe
doloris: et qm̄ nō suffecerint neq; vomitus neq;
anodina neq; reliq; leuia oportebit venire ad
stupefactientia et domesticā de stupefactinis. et
quo ego vtor est egeret A. B. f. l. p̄pri valeat in
doloze a cā frigida et a v̄tostate grossa. dando
5. s. vel 3. iij. Sed pōt dari cū aqua endiuie in
causa calā et cū vino in cā frida. ¶ Et ex eisdem
fundamētis pōt curari mod⁹ doloris q̄ accidit
tpe inanitionis et v̄sq; quo comedit. nā opz effa-
ri colerā ex cpe: vt meliam ex splene: aut fiat ei⁹
eructio dicebat Aui. f. colere in qualitatibus:
ita vt fiant multū impressiua cū infrigidatib⁹:
et fiat diuersio istoz humoz colere flāris vel me-
lencolie ad alias pres q̄ nō sunt pres stōi neq;
vicine ei⁹: postea cōfortet stomachus et diuidant
cibum in plures vices vt volebat Aui. et c.

¶ De tertia vero cōtingentia doloris qui erci-
tatur post cibū post spatij longum cōp̄ressiōis
stōi supra cibum: qm̄ talis vtrūq; p̄det vel
ex ventositare genita vel ex inflatione et dimi-
nuta digestione a frigido vel ex cibo cōuerso ad
acerosum: etiam per debilitatem digestionis vt
plurimum a cā frigida ponetur cura paulopost
cum ponetur cura inflationis vel ventositatis:
q̄ de dolore cōtingente ab acerositate cibi opz
recurrere ad ea que dicta sunt supra in de cōfor-
tantibus stomachum in debilitate vel corruptio-
ne digestionis.

¶ Si igit̄ cā fuerit v̄tostitas vel inflatio ex ea
cōtingēs tūc aut illi⁹ islatiōis cā fuit receptio
cibi de se islati aut cā fuit friditas stōi ad mo-
dū expositū in causis et debilitas ei⁹. ¶ Et si cā
fuerit ex cibis dicebat Aui. 13. tertij. tracta. 5.
R ij

De curado
loris stōi
accitis al
sumpro ci
bo.

De curado
loris stōi
accitis re
pore inani-
tionis.

De curado
loris stōi ac-
cidētis lo-
go tempo-
re post ci-
bū assum-
ptum.

Vltima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

caplo pmo dimittat ipsum sup. patiens redens ad illum z meliora regimē futurū z nō ledatur id. i. vñ nō ledat digestio. z quousq; sit id. i. recta digestio opz vt dormiat habēs eā sup. lō go somno supra ventrē suū supra puluinar ple nū hīs que calefaciunt. hoc tñ intelligit vt dice batur supra in ca° superiore facta prius. effione talis cibi indigesti per vomitū vel p secessum.

¶ Sed si cā fuerit debilitas stōi tñ prius cōst/ derata cā talis debilitas pmissa rectificatio ne eius cū hīs que dicta sunt supra. Opz postea occurrere dolori vteroso cū medicinis z interi⁹ et exterius applicatis. Et tunc si dolor sit debi/ lis z nō fortis sufficiebat pñ Anic. euaporatio milij extrinsecus vel sup. panici calefacti dicit sic. Et dolores quidē stōi frigidos z ventrosos si sunt leues sedat euaporatio cū milijs z vterose cum igne. i. sine scarificatione appposito multo igne ad maiorem dissolutionē vterositatis z ita nō sufficit vt ponat cādela minuta accēsa vt sit in delicatis: z pprie laudabat vterosas magnā. Nam dicit: z pprie qñ ponit ex eis ventrosa ma gna supra locū myrach ventris medij: ita vt cō prehendar vmbilicū ab omni latere z dimittat sic hora vna. i. tpe extenso absq; incisione: ipsa em dolorē ilico sedat mirabiliter. ¶ Et qñ do/ lor nō esset debilis sed esset fortis z essent neces sarie medicinie fortiores hīs z magis acute in dissoluendo: vt sunt ruta z semina eius z gra na lauri z sileleos z tandē castorei: tñ opz cōsi derare an huius inflationis cā eēt in stōaco fo uens mā grossa: z tñ nō debemus neq; interi⁹ neq; exterius applicare medicinas fortes disso lutas nisi pñ? facta effione materie cū appropi atis dictis. d. de hiera z silibus: sed tñ debe mus intendere cū anodinis z lenibus vsq; duz sit effusa mā cū clysteribus z reliq;: z tñ possu mus vti fortioribus: als tales medicinie appli cate fortes plus addunt ad nocumentū facien do cōmotionem in mā z eā in ventositatē dedu cendo q̄ inuent aīr resoluēdo: vt etiā. f. videbis in ca° de colica z istū casū. posuit Aui. 13° terrij. tractatu 5° ca° supra alleg. dicit. Et si fuerit fri gus. i. inflatio et mā grossa postq̄ ante erat lo quurus de quibusdā medicinis fortiter calidis nō dabimus in potu ipsas medicinas talr acu ras: qñq; em ipse addunt in cōmotionē vterosi tarum vt vult. Ideo addit: immo opz vt purge mus materiā in primis deinde demus eas i potu: sed vbi frigus fuerit puri. i. vterositatē infla tio nō fuerit cōseruata a mā: sed tñ a debilita te virtutis per indigestionē genita: z. i. aut fue rit mā pauca nō curabimus de hoc. i. de dando medicinas calidas acutas: immo dabimus eas vt vult in potu: z sup. extra applicabimus: z ibi laudat singulariter decoctionē polij in potu et decoctionem calamenti flumialis cū decoctiōe galange: immo dicit q̄ est iunartina valde z ga lange: sicut est. i. in forma pulueris z galage cō/ secrum cū syrupo aceroso factū in pillula cicez: et ita vult q̄ in ventositatē pura sine mā fouen te vel cū modica mā stāre dolore acuto possim⁹ vti his fortibus intrinsecus: sic multo magis etiam extrinsecus. Et in hoc laudauit Berard. aquam ardentē. i. aquā vite applicari exterius et dicit q̄ est expertus q̄ plurimū valer: z forte etiam posset modicum per interius exhiberi.

¶ Sed si ventositati subijciat multa mā grossa fouens: tunc nō ista applicari nisi pñ? facta effione materie: ideo qñ dolor esset ita molestus et clamorosus q̄ nō daret inducias stāre materia ad effionez eius inepta rurius esset indicio meo vt dentur medicinie aliquę stupefaciētes: l. i. rre gulariter ad remissionē doloris q̄ pyramur me dicinis fortibus acutis nec cū clysteribus neq; cum hīs que bibunt. Et isto anno. 1467. vidi et rorem z nocumentū maximū cōdicarum ppter exhiberi medicinas tales acutas p suriam et p deo: sum per clysteria in dolore effuso in oīa ca chofina que erat vxo: magnifici dñi Ancon de lunate doctoris z militis: z mihi erat cōmater charissima que infra duos dies obiit: l. non ere dam q̄ illa inordinatio fuerit cā mortis: sūm pñt in cibo ipsa cōnalscente ex alio modo in prandio notabilē quantitātē melonū et pisces petrosos cū agresta z lentes erat quippe dies le iunij: proinde credo q̄ magis et veneno scro et melone ppter accētia que appruerunt etia cā sit in scōa die: z hunc casū. bene menti notat ppter euitare pericula. ¶ Est ergo incipitū a leuioribus z mitioribus anodinis postea ve nire ad fortiora pñ gradus: de mitioribus per exterius est sacculus facit ex milijs coarsatis per exterius: postea addat camomilla z surfur sal: z de camomilla dicit Auen. de apatib⁹ stōi q̄ camomilla bz propieratē vt inuenit membra ab ea: z recipiat per eā magnū cōmodum: dein de ponant flores anethi z semina eius z ameos z cheilim. i. leuistici z cymini. nam talia distil lunt multū ventositatē. Et si indiger fortioribus illis: tñ dicit Aui. sint ruta z semē eius z grana lauri z alantiden. Lherba hāce z sileleos et etiā possunt fieri sacillationes z fomentatio nes ab exteri⁹: z ex oleis istoz predictoz pñt an be ri inunctiones vt cū oleo camomille pñ: z an be rino: deinde cum oleo de lilio z de ireos: postea laurino: z oleū de cherna est forte multū: z tan dem si placet possimus addere castoreū. Nā di cebat Aui. in cura doloris stomaci. z vapo: ex eo vapo: exterius cū oleo antiquo est maxi mum inuamentū in resoluēdo dolores vebem tes ventrosos: z possunt fieri vnguenta cū oleis ponendo de seminib⁹ carminatiuis vt cymino proprio z ameos z ruta z baccis lauri: de ari sto. lon. vel ro. q̄ etiā pprie iunart: apponendo etiam aliqđ aromaticū vt cinnamomū z galan ga z cū modico lignoal. z musco. z ita habebis diuersos modos remotionis doloris ventrosi et exterius. ¶ Per interius aut cū dolor est vteroso dicens. Et curatio eius ab hmoi ventrosi tribus est cū exercitio z motu z eleuatio: gurtu ris ad superiora: z niti ad expellendū vterositatē ab ore: z ita vt fiat eructatio: z masticare cy minū z semē olibani z feniculi z sassa. postea vylent etiā cōfectiones appropriate stōice disgalan lurine vterositatis: vt diacinnamomū diagalana ga: tandē dianisum z diacyminiū qđ est fortius. Valent etiā tyriacales cōfectiones vt tyriaca z metridatiū z reliq; hmoi: z ita cū hīs z rectificatiōe regiminiis z aromatizatiōe ordinata suā pra in dieta fier cura doloris ventrosi.

¶ Si aut cā doloris fuerit vebementia sensus stōi velouis ei⁹ vñ ex qualibet cā facile ledat ea

Not. opti/ mū casū.

Not. de ga/ langa.

Nota hūc/ casū.

Nota hūc/ casū.

Nota hūc/ casū.

Nota hūc/ casū.

Nota hūc/ casū.

doleat: si esse piungat ma actu ledens sto siue est
fusa aliunde siue ibide genita siue cala siue frigida
da: tunc opz vt regulet in chone talis ma e fm
sepis dicta supra cu vomitu vel solone vctris:
aliq p digesta ma t aliq n fm dispone ei?
Et dicebat. A. si id q nocet calin fuerit sup. de
mā: tunc opz vt pres sto i mūdificetur cum hiera
q educit ea a pprietate: t p hoc qd dicit. multo
riens inuuebat q si pma vice vel duab? ch hie
ra nō fiat sufficiens mūdificatio nō debem? pces
dere ad aliquas medicinas acutiores: qz medi
cine acutē nimis impmerēt ppter sensibilitatē
ois sto: iō inuuit meli? esse frequētare medici
nas tales in columas sicut est hiera. Ch in cā ca
lida nullo mō vratur scamouea in hac intētiōe
Et ita intelligit nec in cā frigida vtrū sit medi
cine acutiores sunt turbid? t colloqn. euso: biū
t grana gūmi t salis: sed debem? cū mitioribus
frequēter eliare ad cōplēdū opationē intētā.
Et sic dico de solone vctris ita intelligitur
de vomitino: imo et si esset necessitas stōie p p
aliquā cām vt si pūgeretur in casu repto sāgui
nis vel esset necessaria diuersio stōia est et suspe
cta t si fēda est: fēda est parca t cū subtili stō
mo: qm in talib? solet accidere sincopis q aliq
ries est irreparabilis: vñ meli? est apponi vērō
fas cū scarificatione vel apponere sanguisugas
vt puocare emoroydas. Et qñ stōia eēt necessa
ria nō obliuiscat de canone posito 4ª pmt cap^o
pprio: de his qbus suspecta est stōia ppter istā
cām: vt. i. cōfōret os stōi prius cū mica infusa i
suo cydonioz vel in mīua simplici vel in siru
po granatoz. Postea facta esione de mā ledēte
t phibitione fluxus ad stōm si fuerit fluxus cum
diuersionib? talis fiat postea pforatio stōi in
trinsec? t extrinsecus: intrinsec? in cā calayr se
pe dcm est cū tria sandalis v? suc. ro. manuschi
cū plis vel sibi? t i cā fria cū aroina. ro. t gaf. et
mīua aromatica t sibi? t exterius in cā cala cū
vncioe ex oleo ro. t cydonioz: t in frigida cum
oleo spice t mastice: t ē aromatizatis cū spēb?
aromaticis calidis vel frigidis. Et qñ ista nō
sufficerēt necessariū est aliqñ venire ad qdā stu
pefactiua lema in cā cala: xbi gfa. cū sirupo de
papauere vel diacodiō: t in cā frigida cū diaoli
bano vel egea: t egea magis mihi plz: et qñ
nō sufficerēt opz venire ad trociscos stelle: vel
ad philoniū pñci vel romanū qd est fortius vel
ryiācā magnā t c. sed ista sēp sunt suspecta vt
als dcm est: t cū magna cautela deb ēt exhiberi
t in modica dosi. Et post dō pfortari virtus cum
vinificatib? sēp ēt exterius applicādo ea que
calat: p prietate cōfōrat vt sunt coralli in cā
liqritia galāga t cyper? t mastix in cā frigida: et
de mastice t liqritia dicit Aue. q mastix confor
tat stōm t eius pprietas stō magna est sicut li
gni cū. i. liqritie vt ipse exponit pprietas mā
gna est in sedatione doloris suo. i. stōi: iō laudo
sēp in doloribus stōi apponi aliqā liqritie
in medicinis t interius t exterius.

Cura apatum stōi. Et hucusqz sit dictū suffi
ciēt de cura doloris stōi spāliter ab
ad cōplēctum pterq ab apatibus de quibus iam
ad cōplēctum huius māe doloris stōi dicen
dum est. Et primo ponetur cura apatum calido

rum: deinde frigidoy t prius terminandoy per
viam resolutionis: deinde terminandoy per
viam suppurationis t saniationis: t aliqd dice
tur postremo de apatibus duris. t in determi
nando de apostematib? resolueñdis ponetur cu
ra diuersa fm diuersitatem temporum ipsorū
t in calidis t in frigidis: hic tamen cura abbe
uiabitur propter ea que dicta sunt supra in p
ma parte latius in cura frenesis t litargie q nō
multum diuersificantur a cura apatum calidoz
stomaci vel frigidorum.

¶ Primo igitur in hoc cōueniunt oēs illustres
in apate calido in pñ^o vt fiat stōia. nam dicebat
Aui. In omni aut apate loquens de apate stōi
apud prin^m sue gñationis requiritur stōia de ves
na haelial. i. basilice. dicebat tñ Aui. nō ita vlt
in cura apatum calidoz: stōia aut necessaria est
in pluribus horis: quasi videatur inuēre q nō
sēp. Breuiter hic dicat q sumpta indicatione
a morbo sēp cōuenit stōia in prin^o ad diuertē
dam mām ne fluat ad locum apatis: sed dicunt
cōiter scribētes q non sēp indicatiōe sumpta
a mā apatis: ēt calida cōuenit stōia vt erube
rante colera in toto: t in apate tñ colerico: qd
non conuenit ppter cōm regulā q est timēdū
ab ebullitione colere: sed reuera vt als declara
uit in qōne spāliti in apate frenetico etiā a mate
ria pure colerica cōpetit stōia ppter media ibi
dem p me adducta cōfōmiter sentētijs auctorū
ad quē locū recurratur pñta mā rectius intelli
genda: vñ non ppter istā cām dictam dicit Aui
cē. in pluribus horis. i. qz non in oī mā cala con
uenit vt isti affirmant: sed dicit in pluribus ho
ris: qz nō sēp cōsentiant reliqua q sunt ad stō
mā necessaria vt est virtus t eras t siles condi
tiones. nā talib? nō pferunt? non conuenit
stōia: sed istis cōibus cōsentientibus cōuenit sal
tem ad diuersionē: t nō ad esionē in oī apas
re calido stōi p essentiam: t ita Rasis in distin
ctionibus distince dicit loquēs de apate calo
in stō. Et cura eius est stōia: t ita in textu me
stro dicit: eger ergo prius ex basilica minuat: t
ita Sera. supponēs stōiam fieri debere in oī
apate calido stōi dicit in prin^o capli. Utere ergo
in primis in curatione eius post stōiam reb?
infrigidantibus: t paulo post dicit. t sloborho
ma in principio venam basilicam t c. Et ita reli
qui cōsentiant auctores sēp intelligēdo cō
sentientibus cōditionibus cōibus ad stōiam
sed q ille non sēp cōsentiant: ideo Aui. dicit
rit in pluribus horis. ¶ Sed ex qua vena fit stō
da stōia vtrum de basilica vel cōi: qz in hoc di
uersificantur aliqui auctoz: pleriqz consentiunt
vt stōia fit de basilica: sed Ibalys. seprimo pra
crice: vñ est velle q de vena media fit stōia
stōia: dicit sic in principio capituli de cura apo
stematum caloz. Cum aures in stomachi ore aut
ipso stomacho apa acciderit calidum a mediasti
no incipiendum a stōia sanguineqz iuxta quod
opns fuerit extrahere fm quod virtus tulerit t
eras t c. breuiter pro concordantia hui? discor
die recurre ad ea que sunt als dicta sepe de ele
ctione venarum t similiter de quantitate.

¶ Quia facta stōia restat videre nunc si a pñ
cipio competat solutio ventris t cum qua me
dicina fit stōia solutio. Et breuiter circa pñm
si stōia fit solutio a principio videtur cōsentiri

Questio.
Not. hunc
canonem
gñalem.

Questio.

R ij

Primaparspracti. magistri Joan. Mat. de gradl

Notanda
sunt que se
quuntur.

re Auenzo. q sic dicit sic continuando tertius vt
supra. In omni asit apostemate apud prin^m sue
gnationis requiritur sloborho mo de vena zc. z
larario ventris z clisteria leuiscarina z subtri
liario cibi val de z administratio eorum que fa
ciunt repercussionem in prin^o rei cum modica re
solutione. Rasis etiam in tertio nostro in prin^o
exhibuit lenitium vt cassiafi. in succo endiuie
dissolutam. Et idem Serap. postq laudauit slo
miam dicit: post illud da aquaz solatri z aqua
endiuie z cum cassiafi. Et idem Aui. in capitulo
proprio dicit: z ex solutius inuatiuis in principi
pio est vt sumatur aqua solatri z endiuie. 3. ij.
z medul. cassiafi. 3. ij. z olei de encubita er olei
amig. ambaz an. 3. ij. detur in poru. Ad opposi
tionem rñ parte est aucto: itas Rasi. in diuisione
bus. q postq laudauit sloiam z cōfortaria sti
ptica vt rob aggreffe z de cydonijs: z q sunt his
silia dicit. Sed debes esse cōrētus p cibo aqua
or. cum granatis: z faciat istud vsqz quo allenief
se. z caliditas. Postea addit: post illud sumat
in poru aqua endiuie in qua dissoluit sunt me
dulle cassie. z troisci ro. zc. Et ita voluit tale le
nitium exhiberi postq alleniatut se. z calidi
tas: z sic non in prin^o. Est etiā p hoc rō: q leni
tio facta p superius in prin^o videt esse cōtraria
inrentioni principij q debetur apati in prin^o q
est repulsio z phibitio fluxus mae. Nā medici
na si est de gñe solutium est attractina ad sto
macum: z si est de gñe pure lenitium saltē ha
bilitat z disponit stōm ad recipiendū: z ita non
cōstringit neqz phibet fluxum mae. Pro solo
ne huius difficultatis opz simul declarare feci
dā parte q sit vt si stenda est solo ventris cū qb?
est stenda. Et aliq laudant exhibitionē hiere et
medicines aloerice: z aliquorice laudant vsqz ad
scamo. de quoz numero fuit Aaron vt scribitur
3° prin^o. Nā dicit q si opus fuerit ipm larar
re locū loquēs de pariente apā calidū da ei de
cassiafi. aut sirupo acetofo in quo fuerit scamo.
cū aloer. aut. pōdus vnus aut minus aut plus.
Ad partē oppositā tñ est cōis oim snia z rō q
supradicta est maxime: qz medicine solutue ra
les calefaciūt z ponūt hū. in fluxu: z addunt ad
accētia essentia rñā vt ad se. z strim zc. Et pro
hac parte est expse snia Rasis loco allegato: q
viruperat medicinā talē solutiū. nā post rñā
Aaron immediate dicta dicit ipse. Dico est cōsi
derādū in dicta laratione sup. ppter cām dictā
Et addit: sed laratio melior: qua larādus est pa
riens apā in stō erit cū succo endiuie et modico
abstinthio: nota signāter modico z medulla cas
siafi. Et addit: z si aptus fuerit oīno sup. ad tole
randū larariū exsoluēs fiat laratio cū dauich
aloe lori aut mirabo. citri. 3. j. cū alio medicami
ne pdicto. i. cassiafi. qua snia ductus. A. dicit ipse
etiam reprobando sniam illoz. Et qñqz miscēt
et. f. medicine ex hiera z aloer pondus dauich. ij.
vsqz ad 3. j. Et addit: z meli^o hoc est in poru tri
buatur cassiafi. Addit quoqz z qñqz ponitur in
ipsa abstinthij paz: qñqz inuatiuum cū sua sti
pticitate. Addit: z qñqz veniunt in cura quidaz
mirabo. ego vero vt dixi non declino ad eos. i.
non consentio nisi sint apata in via dubitatio
nis. q. d. q qñ autumat. i. dubitatur de futu
ro apate: vt dicebat in principio cure ppter ve
hemetiam doloris stō: etiam in stōmij tunc

melius est a prin^o vt incipiatur a repercussiu
z ita cū est necessaria solutio: tunc q in mirabo
lanis est virtus soluēs cōprimēdo z dimittere
stipicitatem in mēbro phibentem receptionē
māz tunc pñt conuenire mirabo. Sed qñ con
stat de apate in prin^o eius videtur vtupare qñ
occurrūt cū virtute immediate ad stōm: z sic vi
dētur ipingere mām in apate z phibere eam a
dissolutione. Ideo addit ad cōtinuando tertius
superiorē: z ego abhorreo hic. i. cū iam est factus
apā mirabolanos z declarans seipm dicit. Et
qñ apparent signa sup. apatis facti z nō ampli
est in via dubitationis: tñ nō opz vt admittē
tur sup. dicti mirabolani. Addit: z qñqz dāt eis
in poru scamo. cum sirupo acetofo: z ego abho
reo eam: z qñ apparet q sup. sit necessaria solio
z non est hmoi excusatio tñc detur aloer aut
vnus cū sirupo acetofo quīs dimittere ipm se
melius vt vult. Postea ponit sniam supā alle
gatam: dicens q ex solutius inuatiuis in prin
cipio est zc. Et ita er snia antoz p^o expse
colligitur q solutua acuta nō cōueniunt regit
immo si aliqua cōueniūt erit solū lenitua. 3. j.
neqz ex aloer neqz ex mirabolanis pñ. Aui. cōse
niūt qñ cōstat de apate: sed qñ esset in via dubi
tationis tunc laudauit mirabolanos: 3. j. cōsi
senserit ad mirabolanos si opus fuerit omni
no sup. vt supra dicebatur cū aloer: z hoc esset qñ
medicina esset necessaria ad vētris lenitiōē z
lenitua nō sufficerent vt statim dicā: tunc au
der supra aloem z mirabo. z ita dicebat Rasi. sed
si opus fuerit quasi voluit q eligibiliter nō con
ueniūt: sed laratio melior: qua larādus partē e
vt dicebat est medulla cassie. cum succo endi
uie z modico abstinthij: quam etiā laudauit. A.
neqz ratio quam ego adduci ad verificationem
tertus Auenzo. concludit vt non exhibeat mē
rabo. etiam quando constat de apostemate: sed
in eius principio: quonā in principio apostem
tis sunt necessaria repercussiu z stipicitas
prohibitionem fluxus mae que est prima intenti
tio in prin^o apatus calidoz: z ita non tñ cū apā
est in via dubitationis: sed etiam cum est in fa
cro in principio eius si est necessaria ventris le
nitio que nō potest compleri per lenitiua: quia
neqz per cibos lenitiuos neqz p clisteria leniti
ua neqz p medicinas lenitiuas: tunc conueniūt
na neqz p mirab. cum aloer: vt vult Rasi. Nam 3. j. ex
parte mae fluxe que modica est videat illa mē
phiberi a dissolutione per exhibitionem mira
b. ppter fluxuram mām a qua magis cauendū
tñ ppter fluxuram mām a qua magis cauendū
forte exhibito mirab. non plus ledat q exhibi
tio pure lenitiue medicine ppter rōnem paulo
superius dictaz: q lenitiue medicine habilitat
ad receptionem mae fluentis membrum molli
ficando vt prz. Et ita cum pace Aui. credo incon
uenienter redarguat Rasi. immo vt pace oim
dixerim. Ego magis laudarem exhibitionē mir
rabo. cum est indigentia solutionis ventris vt ex
hibere. 3. j. vsqz ad 3. v. in infusione de mirabo.
citri. q exhibere. 3. j. cassie cum decoctione com
muni vt fieri solet propter causam dictam.
Et ita respondendo ad difficultatem quo ad
ambas pteo qñt: dico qñqz nequa q apā
apatis calidi puenit medicina a dara p superius
solōn ē facienda qñqz sit: siue lenitiua rāntuz siue

Concludit
respondens
qñtione.

Ad hanc qñ
tionē rñā
fuit deuri

Nota bene
nonnem
cōtra pñ
tis z cōsi
opinionē

acuta solutiua: et hoc dico in prin°. apatū calidum. Nam lenitiua habilitant ad fluxū et solutiua acuta sūt fm diuersos modos. Et hanc sententiā innuebat Aaron 5° prin°. Venitiue tñ medicine in pcessu fluxu materia possunt, cōuenire. Nam tunc dicebat Aui. Nō est malum ut fiat eio cum casta fistula sup. in tpe fluxu materie: qm cōfert apati sup. mollificando ipsū et ericant materiā. s. abstergendo id qd refudat de materia ex apate. Et ita etiā voluit Rāf. in diuisionibus qui nō exhibuit castiā. cū aqua eundie nisi vsq. quo alleniet se. et caliditas fm modum supra expositi. ¶ Dico tñ qd est semper procuranda lenitio vtrius cū cibis lenitiuis vt supra dictū est: ita: tñ oportet quasi coacte aliquid dare per supius lubicū faciens: sed illud nō sit acutū vt dictū est neq. simplr lenitiuum loquor: in pn°. et tunc melior res vt dicebat t fm Rāf. est medulla cassie. cū succo endi. et modico abstinē ppter cōfortationes stōi: als abstinē vt exempli gratia. s. succi eundie de purari vel aque decoctionis eundie vel aque sublimationis eius. 3. v. in qua decoquat parū abstinē ad cōfortationē et in ea dissoluat. 3. i. cassie. pinguis: et est porio cōueniens. Et Rāf. in textu nostro exhibuit sūt castiā. cum succo eundie dissolutā: et ponat aliquid solatri vel abstinē. Et ita Aza. dedit castiā. et mannā cū succo solatri in hac forma. s. succi solatri cocti depirati. 3. iij. dissoluat in ipso cassie. mundet: mane. an. 3. vi. et qd ista nō sufficeret ad solutionem vt dixi supra addere possumus et aloem lorum zmirabo. citri. cū modico viol. Et ista p ista difficultate sufficiat: qm ad aurozitates in oppositū sentientes satis ppter responsio per ea que sunt dicta.

¶ Et 13 vt dictum est regulariter non competat in pn° horū apatū aliquis ventris solutio cum medicina p superius: tñ in pcessu in scda parte augmētū et in statu qd cōtinuo in apatib⁹ calidis aliquid resoluū de mā: tñ ppius competit medicina rāf. lenitiua de qua dictum est edncendo materiā que resoluū et apate: forte etiā aliquid minorat de mā ipsius apatis. nam eio fiat cū castiā. qm cōfert apati et ericcat materiā p ericcare materiā intelligit cōiter doct. qd minorat mā apatis. ¶ Et ita sic expedita hac materia insurgit alia difficultas bona de vomitu ppter vnū ter. Rāf. in diuisionib⁹ qui in cura apatis calidi dicit: cura eius est stōia: deinde vomitus: et hoc colligit quidam qd est 13 in pn° cōueniat neq. in aliquo alio tpe vomitus laboriosus: tñ loquēdo de vomitu lenitiuo dicit Senti. verū esse qd nō cōpetit ante diuersitatem et stōmā: sed post diuersionē sacra stōia dicit ipse vomitū tale lenitiuū cōpetere: et istū intellegit dicit ipse voluisse Rāf. p hoc qd dicit: cura eius est stōmia: deinde vomit⁹ quā si immueret nō cōuenire vomitū nisi precedente stōmia loquēdo semper de vomitu lenitiuo: qd liber aliū est multū agitatiua et attractiua materię ad stōm: vñ et idē Senti. dicit: aliquos tiens dicit ad apata stōi qd non essent futura apata: sed de vomitū lenitiuo sacra diuersitē

nō est talis timor: et maxime addit quidā qd est innatiuus qm in stomacho essent mae fluctuant: tes perentes os stomachi.

¶ Dicunt alij quod licet vomitus in principio non conueniat neq. laboriosus neq. lenitiuus: quia quilibet talis est agitatiuus materierum versus os stōi cū vomitus qlibet sit opatio laboriosa stōi et violenta: vñ multū cōmouet partes stōi: et sic parant mae ad fluxum ad stōm: tñ dicunt ipi qd in certo tpe vt in fine augmētū et in tpe status pōt cōpetere lenis vomit⁹: et hoc affirmant ex textu Iudei 5° prin°. qlibet p m dixerit nō esse insistendū cū vomitiuis in apatibus stōi. subdit tñ qd si opus fuerit laxare fiat laxatio cū syrupo acetoso et vomitu. ¶ Sed reuera inherendo sententijs aurozū nō credo ad eundū mām apatis et habita inrēione ad apā nisi in casu in qd inrēderem⁹ erupitōi apatis qd scā cēt exitura cōpetere in aliq. tpe vomitū neq. laboriosum neq. etiā lenē: que p resolutionē terminantur siue in pn° siue in augmēto: cū vomit⁹ quilibet vt dictū est sit violētia opatio stōi et laboriosa: sit semper cōmotio materię et partū stōmā: sic parat materiē ad fluxū: et ad argumētum ppter apatis faciūt. In apatibus autē terminandis p sanationē vomit⁹ vel facit ad attractionē materię in pn°: et augmētō: vt dictum est vel si exhibeat etiā in statu ante digōnē cōpleta tam facit ad ruptionē apatis nō in tpe pueniēti: et sic ad solutionē laboriosam mēbz nernost plurimū sensitiui: et sic ex dolore esset timor: de resolutione ad syncopi. ¶ Et qd hec fuerit sententiā auroz ppter 5° de mēre Aui. qui in cura dicit. Cūq. medicaris apata stōi calida tñ caue ne in portu tribuas solutiū fore. sin aliquo tpe ei⁹ addit: aut qd vomere faciat: dicit distingere: aut qd vomere facit nō loquēdo de forti vomitū vel leni: et sicut in nullo tpe cōpetit solutio laboriosa per ventrē: sequit⁹ etiā in nullo tpe cōpetere vomitū ad inuersionē que dicta est. Et Rāf. 5° cōtinentis de mēre Aaron postq. posuerat sig. apatis calidi: vt ex firi ex feb. ex adustione stōi et ex veloci sensibilitate in nocumēto assumpti cibarij vomitū: addit. pariens quoq. hārū significatiōnū nō est euomēdus. i. inducēdus ad vomitū sup. aliquo mō: sed nutriendus lenib⁹: qd si opus fuerit ventrē lenificare lenifica cum castiā. s. et sic landanit lenificare ventrē in certo casu: sed nūq. vomitū: et ita Aza. expōse in cura apatū calidōz dicit. Et curatio ei⁹ est vt caueat facere vomitū et laxationē in pn° apatū et in ei⁹ fine: et ita videt⁹ clara snia istoz qd est rōni cōsona qd nunq. in aliquo tpe ad eundū mām apatis stōi cōpetat vomit⁹: et hāc sniam etiā cōfessus est Senti. 13 aliter p expōne ter. Rāf. dixerit qd supra dictū est tandē addit: credere nō qd semper meli⁹ esset si ad inferi⁹ posset educimā qd nullo mō educat cū vomitu cū nunq. possit esse sic lenis quin multā cōmouē in stō faciat vt vult: sed ita dixerat vt supra dictū est qd non habuit aliū modū soluendi textū Rāf. Ego autē ad solutionē illius textus dico vel qd reuertus est corruptus vitio translatoris: quia alibi vt in textu nostro: de vomitu nullam fecit mentionē vel expōse negant⁹ vt 5° cōtinentis: vel dicat sustinendo qd intellexit vomitū aliqui competere in cura apatum calidorum vt eorum que

Alij aliter rudent.

Aliter rñ det auroz presens.

Alr rñdet auroz pñe aurozitati Rāf.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de grad.

De interio-
ne curatio-
ne doloris
stomaci rō-
ne apertis.

Quid agē-
dum sit in
pleurisi.

Quid i sto-
maco.

ad sanem deducuntur nō quidē ad euacuatio-
nem in arterie sed ad ruptionem apertis sicut et
in reliquis apertibus aliorum membrorum.

Quibus sic expeditis ghalibus veniendo ad
curam: hec apara curari debet sicut diuersa rpa
vt calida sunt vel frigida sicut can. postros ab au-
toribus: vt a Bal. 3° rethit: 13° rerape. distōne
3^a. 214° eiusdē 2° ca^o pcpue z in sequētibz: z
ab Aut. 4° pmi ca^o 25° z 3° quarti. in causis p-
prie: ita. s. vt in p^o apponant frigida exteri^o: z
etiā interius offerant frigida z stiprica repcus
fina nā p^o frigiditātē vt voluit Bal. 13° rerape.
distōne 3^a ca^o 2° cū occurrit apati calido in p^o
minuendo dolorē qui sit a malitia cōpōnis ca-
lide: minuit p^o attractionē materiē: minuit et
attractionem: qz etiā p^o caliditātē attrahit mā:
z sic iuuat p^ohibēdo augmentū z p^o stipricitātē
inquantū repimur id qd fluxurū est: etiā repi-
mit id qd iam est fluxū ad p^oinquantū ares particu-
las: vt sic sensibilibz iuuant: sed prius d^o esse fa-
cta eio vel diuersio reguē vt sit fua Bal. tertio
rhegnt: qz corpus pleni nō recipit: z l^o aliq^o d^o
cant q^o hoc tū cōuenit in p^o p^oncipiātē: qz in
processu p^oncipiū aliq^o fluxū est de quo dubi-
tatur ne impingat z p^ohibeat ab eio: tū s^o p^o
rectius intelligētē est dicendū q^o in toto p^o
cōpetunt pure frigida z repcusina ex quo cōti-
nue est fluxus mā: neqz tantū fluxū de materia
q^o sensibilibz sit anctū apara: qz nō esset in p^oin^o
sed in augmento: sed bene verū est q^o intensio: a
frigida debent z magis stiprica in p^oin^o p^oncipi-
piante q^o in processu p^oncipij. Postea adueniē-
te augmento cōuenit minuire aliquid de reper-
cussis z apponi aliqd parū resoluē. Nam in
virtute talis aliquatū resoluēis qz quasi addu-
citur ad cōplexionē membri naturalis minuit
dolorē: qz z etiā enapozat aliquid qd cōtinetur.
Nam dicebat Bal. loco alleg. 13° rerape. Si
militer aut z calefactia moderate sicut vtroqz
modos iuuat cū dolorē cessare faciunt z euā-
pozant qd cōtinet in patientibus p^oncipis. Nā
in cessare faciendo dolorē augmentationē pro-
hibent sup. apertis: z in euapozando vero sanāt
qd iam genitū est flegmonis: z q^o in processu au-
gmenti z versus statū cōtinuo crescit intentio
minorationis doloris: z etiā maioris resolutio-
nis materiē: z tū sēp est fluxus mā: idcirco ver-
sus statū accedendo: l^o repcusina debeāt d^ohari
tū apponendum est plus z plus de resolutiuis
repcusina paulatim minozādo vsqz ad statum
veniamus z declinationē q^o d^ostantia debet eē
resolutina: cū hoc tū q^o ex pte mēbz debent, ap-
poni sēp aliqua stiprica cōfortatiua: vt alias
dictū est z declaratū. Ideo in p^o exteriū valet
epithima ex succo solatri cū aqua endiuie z ace-
tose z stāte maiori flāma opz addi de succo sem-
peruine z portulacē: z cū sandalis z cū modico
camphore. Et si placet pōt poni de mucilagine
iusquiami: z tandē possunt fieri empla cū saria
oz. z leuiticula aque cū decoctione ro. z plātagia
z cum modico oleo ro. sine myrtino: z in processu
opz minozare extremā repcusina frida z adde-
re aliqd resoluens cōfortans vt camomilla. Nā
dicebat Auēz. est aut camomilla p^opietatem
habens vt iuuenē mēbra ab ea vt supra allega-
tū est: z recipiāt p^o ea maximi iuuamentū. Pōt
etiā in processu addi aliqd abstinēz qd singulas

riter valet cū resolutione sua z cōfortatione. Et
de eo dicit Aui. in ca^o p^oprio de cura apertū stōi.
Et abstinēz cū ex eo fiat emplm sup. cū repcus
fina cōfert apati. s. in p^o z augmento prohibēs
ne imbibat in oibus p^oibus stōi. Et in hoc vide-
etiā que dicta sunt supra in ca^o circa rētrier
multi faciunt emplm in p^o maxime in coleris
co vt fuit Serap. z qui sequunt cū ex rasura cu-
curbite cū farina oz. z decoctione solatri z arno
glosse. i. plātaginis z folioz falicū z violaz sic
carum. Postea dicit: z pmisce cū eis post sepi-
mū cunas. i. flores camomille z mellilorū z ab-
stinēz z spicā z c. postea magis in processu
est intentio maxime ad resolutionē addidit Se-
rap. emplm Bal. dicit sic. Et de cōsuetudine qui
dem Bal. fuit vt verē in apertibus stōi sup. in
dicto tpe sēp ceroto facto ex aloē z mastice et
cera z oleo balsami. Et ponit cōpōnē ordinem
Bal. dicens. Et ipse qd accipiebat ex cera an-
f. vij. z liquefaciebat eā in estare cū oleo ro. z hy-
me cū oleo balsami: z sit oleū. 3. j. Cū ergo frigi-
datur pmisce cū eo aloem z mastice p^orit a ad
cipiendo ex eis an- f. j. z c. Sed Nicols flo: curis
nus fecit artificiale emplm z singulare i bacina
teria. Et est tale. R. farine oz. 3. ij. sandaloz alb.
et ru. rof. ru. boli ar. an. 3. j. spodij. 3. j. caphoz.
3. j. inco: porenē cū succo plātaginis aut in q^o ad
mi vel cū mulstone seminis eoz. Adidit ad ma-
iorē infrigidationē rpe. maxie flāme: q^oqz po-
nitur de corticibus mādragoz sup. in deco. Et
opz parū. s. gra. ij. vel. iij. Et quidā addit p^odis
ctis acetū vini vt faciat penetrare: ob hāc cāz
z ad cōfortationē caloris nālis stōi qdā miscet
cum p^odictis modicū spice z calami aromati z
similibz: istud ego laudo ne erringat calo: na
turalis stōi qui debilis est. Et nota q^o talia q^o
applicant exteriū in p^o z augmento ad hāc in-
tentionē debet apalitari actu frida z cum cale-
fuit reuocari: sed cū est status debet apponi re-
perata actuali. s. cum q^orimus resolutionē mol-
lificationem: z etiā multo magis in declinatio-
ne: z sēp cum his apponās aliqua p^ofortatiua
nō audeas sup. sola resolutina z mollificationē:
et hunc cā. notant Aui. vt supra allegatū est
cum dicit in isto ca^o. Et recti^o ribi est q^o ad sum-
mum puenit cura hora mollificationis z resolu-
tionis puta hora stat^o vel declinatiōis vt non
audeas sup. vtrāqz audacia nuda cuiusqz eoz:
immo pmisce medicinas mollificationis cū sti-
pticis. nam in hoc. s. in apertibus hui^o mēbz si-
tis contentus mollificationis est erro: magn^o: et
q^oqz perducit patientem ad morē: z ita etiam
in resolutiuis solis vt supra declaratum est.
Et sicut dictū est de extrinsecis exhibendis: q^oqz
idem intelligit de intrinsecis exhibendis: q^oqz
in p^o magis frida z stiprica offerri debet et in
processu minus: z ita Serap. in p^oin^o exhibet
processu minus: z ita Serap. in p^oin^o exhibet
aquam endiuie z aquā solatri sup. cum sympo-
syrupis stipricis infrigidantibus vt cū sympo-
ro. vel de cydonijs: postea in processu addidit
vt post sepiumz ad magis absterfina z ad aquā
Auiēz. modifcans hoc dicim voluit tantum
exhiberi illa frigida vsqz ad sepiumz: sed pro
omni tempore q^o durat inflammatio z calidi-
tas dicens. Et quādm in caliditas permanet: et
si sit post sepiumz nō abscindas aquam endiā

Quid agē-
dum sit in
stomaco.

Quid agē-
dum sit in
stomaco.

Optime
emplm
p^o apati.

Quid agē-
dum sit in
stomaco.

uise et aqua solatri et aqua alchechegi et tharase
co. postea dicit. Et pmisce cum illis aqua fenicis
li et apij: vt etia fecit Sera. Et ita ad statum ve
niendo cum est interio resolutio exterioris pot ad
di in sacculis vel someracionibus de camomila
la spica squaro cyperis fenugreco paritaria et
bmo: et in vnguetis pot addi de aloë spica cel
rica et cinnamomo: et ita p interius post exhibi
tionem strupit ro. et strupi cydonioz: ad aug^m ves
niendo pot addi de melle ro. et in pcessu mag^s de
sympo de duabus radicibus sine aceto minue
do stiprica et addendo resolutina vt cum aqua en
diue et cicoree dimissa aq plaraginis pot addi
de aq camomille et abij. Et rade berthonic.

Et q dicitur sunt conuenire quasi in augmento
apatis calidi essent conuenientia in pn^o apatis
fridi: ita p ordine q debetur in statu calidoz
quasi conuenit in augmento fridoz: et interioz
exterioris de vnguetis et emplis. Nam facta fomen
tatione cum aliqbus vel repussis vel resoluti
nis cum fece eoz q decocta sunt possunt fieri em
pla ad casum conuenientia cum oleis appropria
tis sicut in inferis interioribus vt a pn^o cum cydonijs
et cum oleo cydonioz: et in pcessu cum abstin. spi
ca et cum oleis eorum: et in declinatione cum olis
deben vel laurino exhibedo etia consecriones
gradatim diuersas sicut diuersitate materie sicut
q dicitur et. s. in materia frigida vel calida: di
uersas etia sicut diuersitatem temporum aposte
matu de illis q sepe sunt annumerata.

Et hoc totu intelligat cum apa est in via reso
lutionis vel sperat de resolutione: q si ma apatis
sit in via no resolutionis: sed suppuratidis: qd de
clarat q: accetia no minuitur et p alia q dicitur
sunt supra in signis ruc aliter est intendendum.
Nam tunc opz accelerare maturationem apatis
quicquid fieri possit: ita expedit minuire stipri
ca et addere mollificationem sicut aliqbus stipricis
minoratis pnt addi ad mollificationem fenugre
ci sicut lini in decoctionibus et sicut pingues pas
sule cum radice althee et solijs eius: et ex his pnt
fieri empla addedo de farinis sicut lini et fenugre
ci et ponedo de yfopo humida et de oleo de lilio
Et q materia pur esset in obediens opz addere
de generibus gummi maxime de armoniaco dis
solutu in oleo de lilio: postea supaddedu est ali
q coforras: vt est supra dictu vt est lignu al. vel
calamus aromaticus.

Sed q materia est sanata q et signis supra
habitis clare declarat: tunc surgit interio de cru
ptione apatis conuertedo si possibile est vt rum
patur exterioris cum oibus ingenijs de qb^o est di
ctum supra in pleuresi: et sic opz vt apponatur in
emplis et someracionibus ea q cum hoc qd mollificat
etia attrahit ad exterioris: et ita gna gummi sunt
conuenientia: no rñ de obliuisci quin ponat aliqd
q coforras vt est spica: et p interius etia offeratur
q mollificat: et tunc lac est conueniens: etia cassia
tione et cōnera materia exterioris p pre thic lau
dabilis est ne ppter corrosione saniei rumpat
pellucula interior: stomachi: vt cum flebotomo exte
rius apiat: sed hoc qd fieri cum max^a diligeria
nec subito educat: immo paulatine et per vices
ppter resolutione q fit in vntre: et in hoc vidi bis
pculu q scā pforatide exteri^o et educit de nota

bilis ptis saniei deducti sunt. et. vel. xij. horas
infirmi ad morte. Et vltim siue rupan^t inte
ri^o siue exterioris casus tales sunt mortales: rñ is
rededu est cum abstergerib^o et mūdificatib^o siue
p exteri^o siue p interi^o valet aq ois. et in pcessu
cum euca^o et rade cum melle cocro et co. et in mare
ria magis grossa vbi est idigertia maior: abster
sionis ois addi in decoctioe de pass. vltimas sic
siccas veniendo vsq ad aristof. ita q p toto rpe
quo apparet sanies semp apponatur mundifi
cariua et absterfua aq qd consolidatina applicet:
postea stāte interioris absterfiois et consolidatio
nis simul ois exhiberi hiera simplex in modica
qritate no vt solnat: s. s. p vice: qm in virtus
te spcz est absterfua: et in virtute aloes est gha
tina carnis. Deinde facta pfecta mūdificatio
ne est occurrēdu cum incarnatibus et consolidanti
bus vt exhibitiōe lactis et cum thure et boloar.
et reliqs dicitur supra in ca^o de pleuresi ad quem
locum recurre p ista mā q: no intēdo plonga
re fēmonē qm no expedit s. abbreviare.

Et ita similiter si apostema terminet^r p viam
indurationis vltimur recurat similiter ad ea
q scripta sunt in loco pallegrato. Sed vñ spāle
comemo: et cum apa indurat qd est Sera. in cap^o
pprio: qm opz in medicinis faciētib^o ad reso
lutione et mollificatione semp in eis eligi me
dicas q sunt aromaticę: siue sint mollificatiue si
ue resolutiue: eligēdo etia de appropriatis di
uersis spāl^o cofētib^o ad spālia membra in q
bus cōtingit apostema indurai cum antiquat
Nam eadem humectancia resolutoria no semp
conuenit in omnibus apostematibus duris in
diuersis membris nutritiis enenitibus: et s
fina colligit expresse in vñs Sera. quoz series
talis est et notabilis. Quz ergo apostema anriq^o
et indurat: tñ cōtere ex omnibus colorib^o medi
cinari. i. ex omnibus medicinis cuiuscunq^o vir
tutis sint in eo in quo sit aliqd aromaticita
tis. Et declarat addedo. Et ex medicinis leuimen
tib^o et ex medicis resolutiuis sicut filitudinem
cōpōnis empl^o sacri cum melliloto. Addit. nam p
mirationes hui^o empl^o sunt multe: qm conueniēs
est sup. hoc empl^o apatis vifcer q sunt sub my
rach oim sup. cum est interio resolutio et mollifi
catis addit qn alterat parump donec fiat vt
vna cōmitionū et cofērat apati epis: et altera
pferat apati stōi aut splenis aut lacertoz q sūt
supravērrē: et ita voluit q no sūt vñā descriptio
nē empl^o de melliloto debem^o vti in apatibus
diuerfoz mēbroz: s. ois diuersificare sicut diuersi
tate mēbroz qb^o occurrat eligēdo medicinas il
lis membris appropriatas: vt epaticas in apate
epis et stōaticas in apatib^o stōi et. Et istū cano.
no intellererūt oēs pterici. Preterea Ra. 5° cō
ti. faciēdo empl^o appropriatū apati frido in stō
et etia in via indurationis fecit notabile cōpō
nē in q ponit multa cōia resolutina et mollifica
tina: postea determinat ad apata stōi sic q non
alioz p multas particulares medicinas stomati
cas magis: cui^o descriptio talis est. R. masticia
s. v. corone regie. i. mellilori. s. r. radicz malua
nisci. i. altee fenugre. camomille. anperi. s. lini.
an. s. r. violaz sicca. s. r. amomi. s. v. laudani. s.
r. myrre. s. vij. aloes. s. vij. safrani. i. croci. s. r. ca
momille maior. s. r. debet esse camomilla cui^o
flos est purpureus: q camomille tres sunt spēs

Quid age
dō qm apa
terminat p
viā idura
tionis.

Quid age
dō qm apa
redit ad
sanien.

Ultima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

Nota bñ.

ser vult Sera. de mēre Diasco. bdelij. 3. rr. gūmi
sup. arabici. 3. r. dragagati thuris masculi. añ.
i. v. ablinthij aromatica oppoponaci adipisgal
line z cerui z medulle tibiari eius. añ. 3. i. 5. ces
re. 3. iij. teratur q̄ terēda sunt z gummi infundā
ur in vino z cōficiātur cum oleo liliorum oia.
Addij. z safranum infundat z mirabile erit ad
dissoluēdū. ecce quomō intrat multa stomati
ca de aloē mastice myrrha thure ablinthio zc.
vbi si deberet fieri pro epate oporteret apponi
de spica z sgnato z cyperis z calamo aromatico
z vbi p splene de scolopēdria de coricib? radi
cū capparo: si: ita opz diuersificari emplm de
melliloto fm diuersitatem membroru in qbus
sunt apostemata: vt fuit snia. Serap. supra. Et
ita fit finis huius singularis capli de dolorib?
stomaci z apostematibus eius: finiri. Tremone
vbi vocatus eram ad curam viuius magnifice
domine die nona septembris: anno dñi. 1467.
cum gloria dei.

De singultu. Capitulum iij.

Am singultus post grossi cibi
comestione aut vini valde tē
perati bibitionem supuenerit:
aqua calida in qua cyminuz z
mētha z mentastrum z parū thuris bul
lierit multoties in potu est sumenda.

Et egro vt dormiat est precipiendum
z venter vaporandus z ieiunandus est ei.

Cum autem p multos dies a comestio
ne abstinerit: iubendum est balneum se
pe ingredi. Deinde paucis cibis desiccan
tibus tñ est alendus sicut sunt galagie et
mutagenat cum feminibus z vini parum
puri in potu tribendū. Et si hec non
suffecerint: troscisci isti dādi sunt q̄ dicuntur
de thure. R. thuris. 3. v. enule. 3. iij. menta
stri: foliorum ruthe sicce: ambozū ana. 3. ij.
seminis sisimbrii. 3. iij. informetur trosci
sci ex eis pōdere aur. vnius: ex qbus vnus
in die cū apozimate cinnamomi tribuat.

Qd si singultus post se. acciderit fuerit
q̄ cū eo tribulatio aut nausea aut sitis aut
in ore siccitas: aqua calida egro multoties
tribueda erit: nō tñ repente sed paulatim.

Et si sedatus nō fuerit. aqua oz. cū oleo
de amig. dul. cetur. Spondiles quoq̄
colli z dorsī ex oleo tepido inungantur et
fricetur. Et mucilago psilij cū iulep et
succo granati in potu tribuantur. Sin
gultui preterea sternutatio confert z retine
re anbelitum.

Est istud est capitulum de
de singultu qd sic ordine cōtinuat ad
pcedēs. Nā postq̄ Ra. in pcedēti cap.

determinant de cura doloris stōi: sine apate et
cum apate: z prius de his q̄ sine apate postea de
doloze apato ordiatur vt sup̄ visum est: z qm̄ ad
ad apata stōi ē post curā apatū vi accētiū apa
tū ipsoz sequitur in x̄tute stōi debilitas z plerūq̄
q̄ remāet mala q̄litas p rps norabile i mēbro:
ē addēs ad debilitatē i oi opatiōe marie in di
gestiua z resolūcia nālī mēbru. Inde fit q̄ sepe cū
exhibet cib? nō pporionat? x̄tuti talr debili
multiplicat v̄tositas p modū supra notatus q̄
v̄tositas fm parte inclusa in intrisecis positi
ratib? stōi cū nō possit a virtute debili resolu
neq̄ sensibilr p viā eructuatiōis emitti nocens
do excitat sensitiuā: cui subseruire d̄z expulsiua
in expellēdo rem nocētē: cū nō obediāt expul
sioni: l̄ x̄tute expulsiua n̄rat expellere: tñ ipsa
talr pmanēs nocēs p pte facit fugam in x̄tute
sensibili vt elogēf a re nocētē: ita mēbro: us aliq̄
mō cōtrahit pcepto nocumento: postea expulsi
ua mēbru n̄rat expellere: ita fit motus p̄traci
uns a x̄tute z motus dilatatiōis cū expansiōe
ad expellēdū: z p̄inde fit singultus q̄ vt. videb
bis loco suo vt esse qdā motus innālīs cōposit?
ex actu x̄tutis expulsiue excitare p p̄tione v̄t
utis sensibilis sine mēbro: pcepto nocumento:
ideo p̄r post cap^m de apatibus stōi sine doloze
apato sequitur cap^m de singultu: l̄ etiā p alii mo
dū p̄tinuari possit nō tñ ex ḡnatiōe v̄tositat
ex x̄tute talr debili vt dcm̄ est q̄ et qz ad apata
stōi q̄ v̄tūm sūt calida: vt. s. sūt dectati effens
trialr cōcomitat singultus vt accētiō p̄r exerce
pro nocumento cū conatu expellēdi virtutis ex
pulsiue: vñ sit ille mor? cōposit? vt dcm̄ est pa
rū ante: ita quomōdō cōueniētē sequitur cap^m
de singultu ad ca^m de apatibus stomaci tanq̄
de accētiōe difficili ad dca apata p̄rte. Et l̄ fin
de accētiōe difficili ad dca apata p̄rte. Et l̄ fin
gult? multo p̄rte ē cā vt. videbis loco suo: qz
tñ vt sepe dcm̄ est Ra. in hoc libello fuit breui
loquus. Idcirco p̄ncipalr in hoc ca^m determinat
de cura singult? ab altera duaz cāz cōtētiō. l̄
aut a v̄tositare p modū sup̄ dcm̄: aut a siccitate
z inanitione a causa calida: a q̄ causa siccitatis
q̄no fiat singult? videbis loco suo: qz nō est om
nib? nor? modus singult? a siccitate vt loco suo
videbis. Et de cura h̄arū duaz causaz dcm̄ cū
nat. qz iste sūt cāe v̄tūm p̄rte gētes z p̄cipue cū
singult? aduenit post apata z post suppuratiōē
ne coz: vt p̄z discurreti ea q̄ dca sunt. s. nā de cā
v̄tosa satis exp̄ssum est. De cā ē inanitiōis sa
tis est notū: eo qd ad apata stōi plerūq̄ causa ve
dcm̄ est cōcomitat se. inseparabilis finit cum
abominatiōe cibi z sepe vomit: vñ z postine
p̄rter feb. z p̄natiue p̄rter nō sustinere cibū de
bite p̄tratis z q̄litas ad restauratiōē reliq̄ ac
cidētia pcomitātia de doloze z vigiliis sequē
citas z arefactiō: nō tñ in stomaculo sed quasi i
toro: ita ad siccitatē stōi fiet singultus per mo
dū infra vidēdū. De his ergo causis vt mul
tū enuētiōibus determinat Ra. in hoc ca^m z de
cura eorum. Et fin hoc istū istud ca^m diuidit
duas p̄rte p̄ncipales: qm̄ p^o manifestādo ex ac
cidētib? singultū a v̄tositare pōit curā illi? 2°
pōit curā singult? a siccitate: p̄rte tñ ips manifest
stādo p signa. Et post addi 3° p̄rte in q̄ pōit duo
familiaria remedia z lenia valētia in singultu
repletonali: sive etiā a ventositare. 2° ibi. Qd
si singultus post sehem acciderit. 3° tertia pars

Nota bñ
autō: cū
nū arione
p̄rte cap
tūli ad p
cedētiā.

Defectio
p̄rte p̄
apalis.

Def. cuius
d̄ p̄rte
mis erit
hoc casū.

in fine capiti. (Singulorum preterea sternutatio
 2c.) 1ª pars erit in duas diuidit. Nam 1ª post
 tio signis singulis a ventositare ponit curam
 illius p qdam medicinalia remedia 2^a p dietā. 2°
 ponit curā qñ ista nō suffecerint p exhibitionē
 troscorum de thure rponit descriptionē eorū. 2^a
 ibi. (Et si nō suffecerint 2c.) 1ª adhuc possit
 diuidi i duas. 1^a pñ facit qñ dñi est qñ vtro
 sitas nō hz causam fouēre eam 2^a in modico tpe
 pōt curari. 2° ponit curam qñ nō sic facit cura
 tur ppter presentia alicuius cause pseruatis et
 fouēris vtrofate. 2ª ibi. (Et aut post multos
 dies 2c.) C De 1ª pre dixit. Cū singulus post ci
 bi grossi comestione aut post vini valde tempa
 ri. i. multū mixti cū aqua bibitionē signauerit
 ita. i. quod altera istarum fuerit sola causa flu
 gultus: tñ sup. declarat q talis singul^r est pē
 deo ex vtrofate. Nā nulla alia pcedere causa:
 qñ grossus cibus difficulter transmutat preci
 pue a virtute iam debilitata vr dñi est ppter
 apara vel doloris stomachi ex importētia digesti
 ne fr vtrofatis gñariō: ita simit ex potu vini
 mixti. Nā minuit caliditas naturalis stōi p po
 tū talis vini multū mixti: 2ª tardat penetratio
 illi^r extra stōm: 2ª ita inducit inflationē 2 in sto
 maco 2 in hypochondrijs ppter vtrofate gñari
 a diminuta calitate in resoluēdo. Satis qñ eui
 dēter declarat q in illo casu illius singul^r cau
 sa est aggregatio vtrofatis in stomacho. Et ex
 hoc p q ad curā cōuenit vr applicetur p inter
 rius 2 exterius ea q caliditate naturalē confor
 tat 2 vtrofate dissoluit: 2 ita intelligatur de
 diēta ex parte eorū q ordinatur preter medici
 nas: 2 pinde ponens curam dixit q aqua cala.
 i. potentiali facta calida: 2 etiā actu aliquat ca
 lida in qua cymini 2 mētha 2 mēthastrū: que oia
 declinat ad caliditate quasi tertij gradus cum
 stomacitate: et par thuris bullerint multo
 riens in potu erit sumēda: ponit par thuris ne
 fiat rediō illa p orio: 2 est confortans stōm 2 p
 hūdens vomitū: ita 2 ēr quasi singul^r. Et ita
 ex hac descripiōe potes discurrere ad alias eius
 de intrectione vr est amicos 2 galāga q simpliciā
 multum laudant Aui. in oī malitia cōplexiōis
 frigide. De amicos dixit in ca^o de signis malitie
 cōplexiōis frigide: 2 meliozibus curis eius est
 amicos: 2 galāga laudant in ca^o inflariōis stōi
 pcpue 2 decoctionē eius: 2 ad idē valēt pferio
 nes vr dñi nōn 2 aromaticū ro. descripiōe Ba.
 rem in stō caruato. C Etia vñā cōpōnez fecit
 prami subitū puluerizari. 3. 3. rpiace electe. 3. i
 ter in oī dolore fortissimo stōi pueniēte a māve
 nenosa: qñ est rōnabile ex ppter mirabili di
 rationes ex terius 2 infirmitates: de qbus dictuz
 est supra in ca^o de debilitate stōi a ventositate.
 C Et addit: 2 egro vr doctur: est pcpuendū. nā
 paratur ad resolutionē vtrofatis. C Addit:
 2 vter est euaporandus: 2 alia lfa hz ligandus
 2 vtraz est bona lfa. nā si ponatur cossinus par
 tus de pluma: 2 pcpue anatis 2 supligetur stō
 mulcum faciet ad vigorandum digestiā 2 reso
 lutionem vtrofatis. C Addit: 2 ieiunandum

est ei vel sup. parce sumendum de cibo. totū pr
 nam per ista iustit aliqua mā in stō fouens ven
 tostatem curabitur singulus. Sed si coniūga
 tur aliqua mā flārica simul cum comestione ci
 bi grossi 2 poruini mixti qñ declarat: qñ. i. p
 ieiunius p multos dies factum non remouetur
 singulus cum alijs dictis supra: tunc sup. recur
 rendum est ad cañ. in ista mā cōes de eōne ma
 terie cū appropriari si fuerit in cōcurare stōi
 exis: 2 si fuerit viscosa 2 adherens prius digerē
 do in ām: deinde euando: 2 postea intrer balneū
 effectiue calidum 2 potentiale factum cum reb⁹
 dissolutiuis: saltem tangendo fm partē ventris
 aquam calāam fm ingeniū ponendum infra in
 ca^o de cura hydropis. 2 istam sniam innuebat
 Rañ. dixit in parte sequenti. Cum aut post mul
 tos dies a comestione abstinerit iubendū est
 balneum sepe ingredi sup. qñ reliqua diēta nō
 suffecerint: 2 hic p balneū possum^r etiā intelli
 gere stufam 2 balneū sicum. Nā faciet ad reso
 lutionē vtrofatis 2 reliquiaz q fouebāt ven
 tostatem. C Addit. deinde paucis cibis defici
 cantibus tunc est alendus sicut galāgie 2 mura
 genar: sunt quedam pulmentaria facta cū spe
 ciebus vnde sunt infleccaria vr cum gariol.
 galanga: cinnamomo: zinzibere: pipere albo et
 similibus: 2 cum semuibz vr aniso feniculo.
 C Addit. 2 vini puri parum in potu tribuendū
 est: parer totum. C 2 sequeuter in scda parte
 huius partis ordinat troscos ad casum valen
 tes qñ reliqua nō cōtulerint. 2 dicit. 2 si hoc nō
 suffecerit troscis isti dandi sunt: 2 ponit descri
 prionem. R. thuris. 3. v. enule. 3. iij. euula est mi
 rabilis in dissolendo vtrofates in stō: men
 tatri: folioz ruthe sicce. declinant ad caliditate
 tertij gradus cum siccitate: amboz añ. 3. iij. se.
 nemen. i. serpilli. 3. iij. 3. est etiam notabiliter ca
 lesaciens 2 ericcans infontetur troscis pon
 deris añ. 3. pro quolibet ex quibus vnus in die
 cum apozimare. i. decoctioe cymini tribuatur.
 C Quod si singulus. C In hac scda parte pnci
 pali huius capiti ponit curā singulus pendens
 tio a siccitate coniuncta caliditate 2 humori ca
 lido modicario: 2 duo facit: quoniam primo
 ponit signa quibus declaratur singulus de
 pendere a tali causa. secundo ponit curam. scdū
 da ibi (Aqua calida multotiens est. danda.)
 C De prima parte dixit: q si singulus post feb.
 acciderit fueritq cū eo tribulatio aut nauſea:
 et sic declaratur q singulus causa pēder a cali
 ditare cum humore acuto modicante 2 imbib
 ro. Addit. aut sitis aut in ore siccitas: sup. et si
 non fuerit modicatio neq: nauſea: et tunc sup.
 declaratur quod causa est siccitas: vr parer cōfi
 deranti: 2 tunc ponens curā dixit. Aqua calida
 multotiens est danda: mon tñ repente sed pau
 latim: 2 ista cura maxime conuenit qñ in cau
 sa est caliditas vel modica materia ledēs suā acui
 rate. nā per aquā calidā remittit acuitas mae:
 2 si nō sufficeret 2 esset imbibita esset indigētia
 eōnis cum alijs sepe dictis: valeret etiā itare
 siccitate ad hūmectādū maxime si panlatim of
 ferretur. nā tūc melius subintrat subam stōi ir
 ro: audo vbi si repente et in multa quantitate
 subito exhiberetur vel cito laberetur extra stōm
 macum vel promoueret ad singulum propter
 quantitate suam aggrauata virtute: que nō in

Descri. tro
 cisco: de
 thure.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

relinquitur in pposito: qd etia vbi est pntia mater
rie nocetis illa no est in cōcanitate stomachi es
fusa. est igit exhibēda paulatim vt diuturnior
fiat mora et penetratio in substantia stomachi.
¶ Addit hñdo maiorē inrētionem humectadi
substantia: qd ei causa est siccitas: et quasi ethi
ca stōi. Et si sedat? nō fuerit sup. singulr? aq. or.
cū oleo de amig. dul. derur ad maiorē humecta
tionē substantia: ita itelligit de alijs substā
tis humectantibus vt sunt brodia cōsumpra
gallinarū et lac acetosus facti cōmēra calitate et
filia dicta supra et dicēda. j. ¶ Spondiles qd col
li et doxi ex oleo repido scz viol. et amig. dul. inū
gātur et fricētur ad maiorē penetrationem in
pfundū fiat fricatio et sit oleū repidū. Et nota q
fecit inūctionem magis circa spōdiles qd circa
collum anterius: qm mery et os stomachi magis
alligātur posterius qd anterius: vt pz pderanti.
ideo melior sit humectatio stomachi inūgēdo po
sterius. Et hoc dñ notare pro nota singulari: qd
in humectatione nō inūgit pres anteri? sicut po
steriores maxime in singulrū qd est ppi? passio
oris stōi: vt infra videbit: et ita p humectationē
dosi humectato mery humectat stomachi: ppe
tū duritiem spōdiliū voluit fieri fricationes
olei esse repidū pparādo ad maiorē penetra
tionē. ¶ Addit ordinādo ea qd p interius sumū
tur dicēs: et mucilago pilij cū inlep scz vio. et de
succo granati in potu tribuat. nā p ista remove
tur siccitas cū calitate in virtute mucilaginis
pilij cum inlep vio. qm tñ vt dicitur est supra in
casu: nūq sunt exhibēde medicine humectan
tes aut iacia nuda in stomacho: sed semp apponē
dū aliqd stipicitarē hñs. ideo simul cum hume
crantib? miscuit succū granatorū: intelligit tñ
de dulcibus vel salte medijs et non acetosis.
¶ Singulrū pterea. Nūc postremo in vltia pre
ponit quedā domestica ingenia et iartua valen
tia in singulrū mālī: et sunt retinere anhelitū et
sternutatio dicēs. Singulrū pterea sup. mālī
sternutatio cōfert et retinere anhelitū. Dico si
gnāter in singulrū mālī: qm in singulrū a siccita
te nullū hōz ingenioz est cōueniēs: sed bñ in
mālī et vteroto: qm p sternutationē fit vehemēs
cōmorio partiū stōi et excussio eoz maxime p cō
pressionē factam a diaphragmate circa stōmū
fit excussio humorū si humor fuerit pētus in ore
stōi vel qdūq sit mā cōtēra et vterostas in po
rostratibus stricis ab eisdē excutit p retentionē
etiā anhelitus pphibita euēratione supinflatū
matur cor: et sic pñr calefacit mēbra vicina et sto
macū: et ita parat ad resoluē mē vel vterostas
tis. Etia aliū modū posuit Aui. qm cū nō at
trahitur aer a pulmone p refrigerio nititur nā
vt attrahat p poros cutis: et sic applicat spiritū
ad conuertendum ad mēbra extrema: et ita cum
eis conuertit mās ad extrema: sed prim? mod?
est clarior. Et sic sit finis huius capli cū laude
dei omnipotentis.

Expedito sententia capli textu de singul
rū: iā ex ordine circa istā mās de
singulrū videnda sunt: primo de quid nois et qd
quid rei singulrū: scō ponende sunt distinctio
nes et spēs eius: tertio videbitur de causis ipst?
quarto de signis et pnoisticis euentus et ad bo
num et ad malum: deinde demonstratiuis spēs et
causaz: quinto veniemus ad curam.

Quid nois. De primo dicatur qd quid nois
cōmorio oris stōi facit? p hñc modū: qd aer in
stō inclusus dū fundus stōi elenatur: et tūc dicit?
aer expulsus p angustū causat sonum.
¶ Quid rei aut dicebat Berar. sup. retrū nfo: qd
singulr? est motus virtutis expulsus nālis ex
rate a virtute sensibili p nocuementū expellēdū.
Et istā sniam expōit Sera. 3.º de uenarij. ca.º ppo
de singulrū. in pu.º cū dicit. Singulrū est mor?
quē facit nā in relijs pribus stōi sup. Et ab ore
stōi qñ valde ad expellēdos humores conat? qñ
nocet ei sup. vel sint alie cāe nocētes vel ppris
ledētes vt infra videbit et nō obediūt ei ille res
ad expellēdū: ita vt paulo ante dicebatur sic
fit violenta cōmorio in partiū stōi: ita vt etiā
fundus p parte sursum elenetur et coangustetur
ore stōi aer qui intrinsecus in stō cōrinēbat ex
pulsus p angustum causat sonum. ¶ Aui. au
tem 13.º. ceterij versus finē multum artificialem
posuit de singulrū descriptionē dicēs qd singul
rū est motus diuersus cōpositus sicut spasm?
cōstrictiū cū remissione dilataria existens in
ore stōi aut toto corpore eius aut mery ex quo
aggregatur ad seipm cū spasmū fugiēs et nocē
te si fuerit nocens aut sparatū ad morum for
tis expulsiōis sicut accidit ei qd vult sup. aliqd
voluntarie expellere. Addit. et assimilā alicui
modorum morus tussis que est in pulmone et
lamine ad expellēdū humorē aut nō sit nocēs:
immo sit secundum semitam superfluitatis sic
citatis mouentis ad similitudinē aliquam si
cut spasmus et natura moueat ad dilatarionem
et non obediat ei et succurrat ei. ¶ Que descri
ptio cōtinet multa ad intelligēdū. Et p recta
intelligētia totū diffinitionis opz recurrere ad
dicta supra prim circa textū et ad ea qd scribunt
a Bal. 5.º de accide. spālter. ca.º 3.º et 4.º et 6.º. Nā
ibidē multa dicunt qd vtrūq feruēt ad intelligē
tiam dictoz in diffōne. et ego qd clarius porero
istā diffōne notā faciā. Dicit ergo p.º qd singulr?
est motus diuersus: mor? s. stōi et priū ei? vt sta
rim dicet. diuersus a morib? nālib? ei? Nā est
inotus ipi stō pter nām. i. et nō a cā incitante
preter nām: qm nāles mor? stōi vel partiū eius
sunt attractio cibi et expulsio ei? sup. cibis:
tis ei? corrugatio vel cōpēheio ei? supra cibis
et nullus talis est singulr? imo fit a cā pter nām
vt infra statim videbit. ¶ 23.º Bordo. ponēs dñam
inter singulrū et spasmum. ca.º p proprio dicitur
qd spasmus est semper preter naturā. 23.º singulr?
tū vt vult potest esse motus fm naturam: sed
non declarat: qd non credo esse verum sicut etiā
sternutatio et tussis vt declarant Bal. loco alle.
addit. Compositus sicut spasmus. Sed ista di
ctio cōpositus vt rectius intelligat descripio
ponatur post dictionē sequentē illā. s. sicut spā
mus: vt sic iaceat litera singulr? est mor? diuer
sus sicut spasm? dicit signāter sicut et nō est spā
mus verus: s. sicut: qd pter naturā sicut spasm?
Nam sicut in spasmō neruū cōtrahunt: ita et in
singulrū vt statim dicet. Fit et in stō mor? s. sicut
nus etiā p eisdē modos: vt infra videbit gñales
p quos fit spasmus etiā fit singulrū vt vide
bitur. Est ergo diuersus sicut spasmus quo ad
esse motum preter naturā et quo ad cās gñales
vtriusq. Nō est tñ singulrū vere spasmus: qm

lo. qd ma
ar hñc
ratio stōi
iugendo
osteri? q
nterius.

Medicīe
umectan
es stōm si
ne esse a
tipicitarē
e aliqua.

De quibz
rate res

Singulr?
et ppiā
mo
ma stōi.

Delecti
distingui
tus aut

Tota bñ.

Delecti
distingui
tus aut

in spasmis vel membris sunt pertracta ut in termini
no eius vel corrahuntur ut cui est in fieri: sed sem
p stat in habilitas ut sit i dilatatioe et expansioe
vbi in singultu stat habilitas in dilatatione sa
cta contractione prius: immo singultus est morus
compositus ut addit: tunc corrahuntur cu re
sione dilatatioe. i. post factam contractionem sit
dilatatio exis in orostomaci aut in toto corpore
re eius aut in eorum: ita locutus est Aui. ppter di
uersitate auctoris loquentis de singultu: qm ali
qui dixerunt q singultus est ppter passio sunt
di stomaci. aliq voluerunt q est passio in eorum. ali
q q oris stomaci: q Aui. no se determinavit ad
aliquam istarum positionum. Idcirco dixit talis diffini
tionem: tñ paulo post descriptionem dixit innuendo
q sit prius oris stomaci. Et plm q deus accidit
ori stoi ppter id qd ledit sicut accidit ori stoma
ci tremor: ppter id qd nocet. Et ibi posuit occul
ta ostia inter cam ledetem et nocere: q causa
ledens ponit minoris malicie ad impediu q
causa nocens: sicut etia singultus est dispo minus
mala q tremor stomaci. Nam cum singultu stat
maior virtutis fortitudo in expellendo q in tre
more: sicut ppter deum est supra in ca de tremo
re cordis: q maior virtutis fortitudo requirit
pulsus cordis q tremor: cordis: ita coringit in
singultu et tremore stomaci q maior virtutis for
tudo requit ad singultu q ad tremore stoma
ci: et ppter experientia pz q in patieribus singul
tu cu ad more venit diminuta multus virtute
diminuit multu singultus et aliquoties auferet
et sit qdam morus tremulus stomaci. postea de
clarado quomodo est morus compositus addidit.
Et quo aggeregat ad seipm sup. stomac? cu spasm
no sicut fit in spasmis fugies supp. stomaci ex
corrugat ppter fugam et fit motus contractionis
aut paratus ad motu fortis expulsiōis. i. aut
corrugat sup. stomac? se pparado ad forte mo
tu sedu p expulsiōe rei nocentis sicut accidit
illi q vult expellere sup. aliqd volutarie. Nā p
se corrahut ut melius se pparat ad expulsiōe q se
corrahut in posterius ut melius se applicet ad
tractionis stomaci qn causa occurrēs fuerit no
cēs. Quis sit pro fuga a re nocenti. alius no sit
re se pparat ad meli expellēdu rem nocēte: et p
rem nocēte intelletit rem postre nocu imp
dico ppter id qd sequitur in rebus post duas li
neas cum dicit. Aut no sit nocens: immo sit fm
semia supfluitatis siccitatis ad silitudinē ali
quā sicut spasmus supp. factus de siccitate: et. i.
et natura mouet ad dilatationē. f. in singultu
a siccitate tñ obediāt id. f. dilatatioi absolute
ppter siccitate et succurrat ei. i. ideo natura niti
tur in dilatatioe: et ita fit motus aliqualis com
positus ex contractione siccitate ex vna parte a
expulsiōe illius cause q appellat no nocēs ad
modum Aui. dicit. Q. nulla qualitate postre
impellit in membru: sed sola siccitas sequitur
pulsuina p deperitionē partiu humidaz q tñ
ut no est couenienē membro incitat natura mē
bi ad eam remouēdā cū dilatatione membris: et
q mēbru p eam siccitate resistit dilatationi: id

natura nitiē talē dilatare: et sic fit motus mixtus
et similiter p causam no nocēte intelletit nocu
mētu aliunde cōicari etia cōicare absolute: ut
cum sit singultus ppter nocumētū cerebri com
passioe oris stomaci nulla manifesta qualitate
neq materia ipi stomaci cōicata: sed p modum
supra dcm de soda cōicatis cōitare absolute: et
pro tāto signāter dixit includēdo etia istā cau
sam q no est neq mā postre ledēs neq quali
tas manifesta nec in initio sed compassio. Dixit
de ista causa no nocēte qd est talis fm semitam
supfluitatis siccitatis: q non sola supflua siccitas
facit ad singultu neq sola materia replens
neq postreina sola qualitas manifesta: immo ē
nocumētum tale cōicatu absolute stomaco qd
agit fm similitudinē siccitatis supflue inducte
p viam subtractionis humidi vbi no videt ali
qd nocumētū manifestū postre inducti. Et ita
Aui. inuiebat q aliq est singultus q no est p
prie de inanitione neq de repletionē. Nam ali
quis est factus no ex siccitate supflua: sed fit fm
semia supfluitatis siccitatis mouētis fm simi
litudinē aliquā sicut spasmus ut dcm est: natura
ra mouet ad dilatationē pcepto illo nocumēto
f. ut expellat dcm nocumētū et no obediāt id. f.
nocumētū ut expellat no dico ppter siccitates
tñ: ut aliqd sit in singultu siccitatis: sed ppter
causam no nocētem ad modū expositū. i. ppter
compassionē ad nocumētus mēbru cōicatis sto
maco cōitare absolute. et ideo addit: succurrat
ei. Et istū modū exponēdi bñ cōsidera: q aliter
rer. no possumus vere intelligere: et expositio sit
difficilis: neq omne ingeniu est paratu istū mo
dū accipere: et tñ aduigat litera superior q sin
gultus absolute affinitat alicui modoru mor
tussis: q est in plōne et velamine. i. q sit et plōne
completue et ad expellēdu humore nocēte et ve
lamine iniriatiue faciēte moru plōnis ad mo
dū supra declarū in capo tussis. Nam velamē vl
diaphragma p qro facit ad attractionē aeris
in pulmone: etia cōcurrat aliq motus ut mo
tus musculor pectoris ad ipsum aere attrahē
dū sit cōsequēter ut cōstrictio plōne attracto il
lo aere pns ad intra cānnlas pulmonis ipo me
diare cum expellit p cōstrictionē simul expellū
tur humores quibus obuiat aer in expulsiōe:
et ita sicut in expulsiōe rei nocentis p tussis cō
currat dilatatio et cōstrictio: ita sicut ad expulsiō
nem rei nocētis in singultu cōcurrat dilatatio
et cōstrictio. sunt igit duo motus in pulmone.
primus est motus dilatatiōis eius quo attra
hit aerē ut expellat humore in cānnlis eius cō
rētum: et iste est motus ordinarius. Alii est mo
tus cōstrictiōis siue expulsiōis in quo pulmo
extrēdit cum vult expellere: et in isto motu pul
mo etia dilatat et cōstringit. Et differunt illi
duo motus dilatatiōis pulmonis: q p m mot
tus est viāz ut receptaculoz et pēnularum pul
monis ut ingrediat aer et fm istū motū pulmo
decuratur. et secundus morus est morus dilatati
onis pulmonis in q accidit vias et receptacula cō
stringi: ad quoru cōstrictionem sequitur expulsiō
humoris in eis cōrenti. dico igit q singultus affi
milatur vni dicoro: cum motuum. f. p q sicut in
illo pulmo decuratur et cōstringitur sic et in sin
gultu stomachi cōstringitur: q decuratur et cō
fundus stomachi sursum eleuatur ad expellēdu

Duo sunt
morus i pul
mone.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

et a sit declarata ista descriptio q legat trans,
ponendo partes eius fm modū istū. ¶ Singul
tus est motus diuersus sicut spasmus compo
tus cōstrictiōnis cum tēstione dilataria cōtra
in ore stomaci aut toto corpore eius aut mery ex
quo aggregat. s. stomacus cū pibus eius ad se
ipsum cū spasmō. i. vt sit in spasmō fugiens ex no
cēre sup. causa si fuerit nocēs ad modū exposi
tus aut pparatus. i. aggregat et constringit vt p
paratur ad motum fortis expulsiōis sequēris
ipm. s. motū cōstrictiōis sicut accidit ei q vult
sup. expellere aliqd volūtarie cōtinna: aut non
est nocēs sup. causa ira q fugit et corrugat stōas
cū sit causa nō sit nocēs ad modū expositum:
imo sit fm semitā supfluitatē siccitatē mouēris
ad silitudinē ali q sit spasmus: et i. vt nā moueat
i. cōstringit vt moueat ad dilatarionē. i. expulsiō
nē illi: cā nō nocēs ad modū expositū tūo obe
diat id. i. talis causa nō nocēs nō obediāt expul
siōi et succurrat ei sup. nā ad dilatarionē et expul
siōē. postea adde aliā particulā et assimilā su.
singultus alicui modorū mor? tūsi q est in pul
mone et yelamie ad expellendū humore ad modū
expositū: et nō redeat re videre bis aut ter istum
passum difficilem ad intelligendū vt recte intel
ligas: et habeas me excusatum si sui longio: in
hac expositione etiam q sperare: quia hoc feci
propter vtilitatem iuuenum.

Distinctiones. Jam expedito hoc pūci
palis de qd nois et qd rei
ponēde sunt pāre distinctiones et spēs singultus.
¶ Prima distinctio est. qdā singultus est pūci
palis morbus ipm? stomaci: ita q nō antecedit
alius: et qdā est sequens alios morbos. ¶ Et de se
quētib? alios morbos: qdā sequitur morbos sto
macales et talis vocat etia singultus p pūci
re: et qdā sequitur morbos aliorū mēbroz et talis
dīr p cōitratē: etia aliq singultus p cōitratē
aliquorū accidat corpore apparēter sano: vt cū
sit p cōitratē a toto natura iurēdēre facere crisi
p vomitum vel p secessum. ¶ Alia distinctio de
singultu p cōitratē qdā est talis p cōitratē abso
luta: qdā ē talis nō p cōitratē absoluta: et qdā a
toroz qdā a pūci palis mēbroz. ¶ De singultu et
p pūci palis et cōitratē fiat distinctio q qdā est
cōtinuus qdam interpolatus: et de interpolato
qdā est seruās ordinem et periodū: et qdam non.
¶ Alia distinctio cōis: qdā est singultus de res
plone: qdam de inanitione: quidam ad materiā
non pporionatus. Et fm Aui. ponat distinctio:
qdā est sequens causam nocēre: et qdam est sequens
causam non nocēre ad modū expositum.

De causis
et p de pri
mitiis.

Cause. Et ex his veniēdo ad causas dicat q
causarum singultus: qdam est extrin
seca et primitiua immediate causans nocumen
tū in stomaco: et quedam causat nocumentum
in membro ei communicante.
¶ Exemplum de causa primitiua immediate in
stomacū imprimere est vt aer excessiue calidus
sua caliditate ledēs cū stomaco occurrat: et aer
etiā frigidus sua frigiditate multū ledēs sicut
accidit dicebat Aui. in rigore febrili et habitati
bus in aere multū frigido et maxime manifesta
tur in pueris. ¶ Sed dicebat Aui de frigidita
te q friditas facit singultū tribus modis. Un
modus est ex parte inseparabilitatis materiei
i. ex parte qua frigus est causa q mā nō separet

i. resoluat p hoc. s. qd ingrossatur materia et cō
gat a resoluzione. Et secūsus est ex parte frigoris
eius et cōtrarietate sua cum qualitate sua sup.
ledere p hoc qd transit equalitate naturalis cō
plonis. Et tertius modus est ex parte cōstrictio
nis et inspissationis substantie stomaci: ppter qd
rerineretur materia in poris taliter inspissatis:
ita phibet a resoluzione non tū q mā sit facta in
disposita in se. ad resolucionē: sed etiā ex parte mē
bri talitū inspissati claudētis mām intra ne resol
ua ē: et ita materia dicta sua qualitate vel pūci
re nocēs retēta pōt causare singultū. Sed vtrū
est q p istos duos modos inseparabilitatis ma
terie et cōstrictiōis membri pūci palis de singul
tus factus a re corporali q a re primitiua: et me
diare pendeat a causa primitiua vt ab aere fri
gido vt dcm est: sed ppter frigiditatem aeris nocēs
vt occurrat stomaco sua qualitate p qro modi
car et est cōtraria compositioni mēbri: vt sic est cau
sa ledēs vt primitiua. ¶ Et sic dcm est de calidi
tate et frigiditate excessiuis q sua qualitate les
dūt et faciūt singultū: ita intelligat de omni cau
sa occurrēte stomaco immediate intrinsecus: mo
dicante stōm: vt est sumptio vini acuti vel aceri
vel synapia. Et de hac causa dicebat Aui. 6. af.
cōmē. 4. Si qd cū pip solū post aut vini cū
aq calida mixtū bibat statim cadit in singultū.
Et adducit rōnem: qz vini in substantia stomaci
pip inuiscat. i. intrinsecus penetrare facit: cū
acutū dū sibi nocet stomacus mouet vt p sin
gultum eijciat dicit Aui. Et dicebat idem Aui. 6. af.
meimr. Et multi qdem cū pharnacamus qro
triō pipereon transglutiant si mor sup. biberit
vini penitus singultū quozum sum vms ego.
Et posuit etiā vnam causam spālem Ra. 4. con
tinē. dicit sic. Dico q vidi singultum stomaci ex
tensione mery qz cib? deglutit magnus vno
lēter re. ¶ Et de causis primitiuis ledētib? per
cōmunitatē est percussio vel casus supra caput
nam cōmunitate sua cum stomaco lesione in
ipso percepta sit singultus.

¶ De causis autem corporalibus qdam sūt cau
sa p cōmunitatem et a toto et a particulari mē
bro vt supra dicebatur in distinctionibus a to
ro: vt cum transmittit materia ad stomacū vt
sit futura crisis p vomitum: tūc sit singultus et
est sig^m talis crisis et aliquorū sit cōitratē pū
cularis membri vt cōingit in apostemate maxime
tis. Nam de signis pūci palis est singultus maxime
cum apostema est in concauo eius: et aliq facit
singultum p fluxam materiam q resoluū ex apo
stemate ad stomacū: et aliq nō p istū modū: sed
p solam vicinitatem et colligatiam eparis cum
stomaco: et ita cū passione sit singultus. Et istum
modū nō intellexerūt omnes: sed solū existimas
bāt aliq q solum tūc in apostemate eparis kūs
gultus sit p cōitratem mām ad stōm. Et de hoc
dicebat Aui. Et dixerūt qdā sup. de singultu cōtin
gēti ex apostemate epis qd est. i. sit qz effundit
ex eo. i. ex epate colā ad duodēnū: deinde ad stōm
postea ad os eius. Et ipse addit aliā causam dīa
cēs. Et dīr q causa in ipso est cōitratē eparis et sto
maci in verno minuto cōtinuare intrer ea. Et si
cur exēplificatū est de apate eparis similiter in
telligēdum videretur de apostemate cerebri et in
testinorum et matricis et splenis aliozum cum
stomaco cōmunitates habētib. ¶ De causis nō

et timore
et timore
ex accit
supplius.

Nota.

De causis
antecedentibus.

De signis
apostematis
epimo de
causu.

corpulibus p ppterare sunt malitie complo-
nales et immunes vt complo cala vel frida sicca.
De hñmida dicit Aue. et An. qd nō habet introi-
tū in hoc ca°. Et de malitia complois frigide
dicebat Sera. qd fit aut ppter gulostare sic ad
uenit pueris: aut ppter subam stomaci ipsius si
car aduenit deceptis et illis qd infirmantur ex
egritudinibus chyonis. Et Aue. volēs declara-
re quomō fiat singultus ex frigore forti et ex
more dicit. Et possibile est id fieri ex aliquo fri-
gore forti et timore: ex quo declinant oēs sui hu-
more ad pres cordis et remanebūt stōac: et cere-
bra mēbra calida vacua a suba cala et accidit in
de singultus: qm cōteret sup stōm friditas: et
marine si stomachus fuerit fridus p nām aut in
frigidatus ab alia causa infidare: vt sup. ppter
erat vel egritudine lōgas. Et declarās de tis
more dicit. Et qd accidit alicui timor et terro-
stom accidit singultus: et adducit causam: qm
cū accidit alicui timor et dubium fieri in cerebro
cōtractio ad seipm et sequitur illum singultus per
cōtractō stomaci cū cerebro. Sed de caliditate et
ficcitate nō est dubiū. Et de malitibus quedā
sunt cause qd nocēt sua qritate sicut cōtingit in
spasmo reptionalit: qdā nocēt sua qualitate
vt acuitate et mordacitate. Et ita flegma sua
frigiditate: et colā sua caliditate et acuitate: et
mā sua mordacitate: et humores corrupti sua
mordacitate faciūt ad singultus. Et iste singul-
tus reducitur ad spasmum qd ad mām nō ppo-
tionatur: et ita humores oēs mordacantes sine
fieri salū amari vel acetosi: vel quomodolibet
alter mordacitū sunt de causis singultus.

Ad vō strare et extendere et penetrante pōt
fieri singultus: immo et a vermib: et ab aparib:
et vlcibus stōi: et quasi oēs cāe qd pōt esse cause
dolores stōi: de quib dicit oēs tales pōt eē
cāe singultus maxime cū fortiter imprimētes et
ledētes nō obediunt expulsiōi. Etiam pter cās
impfiusas est qdā cā pparata ad singultus vt
debilitas: etiam maxima sensibilitas ori stōi.

Signa. cur signa pnotifica euentus: deinde
ad bonum et ad malum.

Prīmū pnotificū euentus hñs stōm debile m-
multū sentiriū facile incurrit singultū: et ita di-
cas de infelicit: in quib fluit multū de colā ad
stōm. Aliud pnotificū euentus in paratis ad
singultū: singultus magis accidit surgentib: qd
sedentib: vt fuit sūa Arist. 6ª pblematum. p
blemare. 4°. adducit rōnem: qd qdētib: humi-
dū coadunari ad vnā partē declinat: et sic nō le-
dit sup. sed surgentib: mouet mā et fit singultus
ppter nocumētū eius. Aliud pnotificū in spē
nati qd ex ficcitate ppter qm ficcitas ducēs ad sin-
gultū est multū intrēsa ad quā difficile labit stō-
macus. sed ad replōne facit labit stomach: ppter
facile indigōne eius. Aliud pnotificū in imā-
lous de cāio p cōtractō paratus est magis sin-
gultus enire a cā cala qd a frigida vbi ecōtra
de malitibus p ppteratē ledēribus magis par:
est fieri singultus a mā frigida qd cala: ppter rō-
nem: qd calida paratio est fluere: et mā frigida mag-
parata est in stō gñari qd calida: vt. s. fuit decla-
ratum. Aliud pnotificū in multū crapulosos
partētib: nauetariū sarietate facile euenit sin-

gultus: ppter qm in talibus aggregatur mae fas-
cientes ad singultum.

De pnotificis aut ad bonū fit hoc primū pno-
sticū An. oīs singult: pēdēs a mā si in seipso su-
perueniat stis solut singultus. i. est signū solo-
nis singult: q: significatur cōsumptio et exticca-
tio mae: sed hoc ppter vey est cū pender a mā
flārica in stō nō corrupta et nō apante. Jō signū
ter dicit si supuenit quasi denotet qd a pūm nō
esset stis vbi in cā calida fuisset: et sic denotat
cām fuisse frigidā. Sed pnotificū est ad bo-
nū si cū singultū māli sequatur vomit: est signū
ficario bona. nā dicit An. in cura. qd vomit: est
melior res qua curat singultus l3 mālīs: ppter cū
p vomitū enet mā faciens singultū. Aliud p-
notificū est ad bonū singultus qd remouet et sola
retētiōe anhelitus est singultus ad bonum: qd
significatur cām esse materiā vaporale vel vōtōi-
tatem que facile dissoluatur. Aliud singult:
interpolatus minus malus est qd continuus: et
qui rarius contingit etiam minus malus.

De pnotificis vero ad malū fit hoc primū
pnotificū. Si singultus fuerit sequēs etiones
fortes vel febres adnentes est significatio ma-
la: qd significatur qd singultus est de inanitione
qui difficillime remouetur. Sed pnotificū
cum si aliquoties post vomitū succedat singul-
tus: et postea post singultum succedat vomitus
et non remouetur singultus: sed magis additur
est significatio mala: qm etiam significat singul-
tum de inanitione. Nam aliquoties ad vom-
itum sequit singultus per hoc qd cōuertitur ali-
qua materia ad os stōi: et ibidē retinetur et non
euacuatur: et sic causat singultus. Ideo si postea
succedat vomitus cū per eū debeat enari mate-
ria que erat in ore stōi: nisi tunc remoueat sin-
gultus: significatur qd talis singultus nō est pē-
dens nisi ex inanitione: ppter mala significatio.
Aliud pnotificum ad malum. singultus acci-
dens ad apostematā epatis et cerebri: est signifi-
cario mala. paret: quia significat maxum esse
nocumētum in cerebro vel epate. nam tanta
lesio est quod et stomacho communicatur grande
nocumētum vnde fit singultus.

Aliud pnotificum. si in singultu apparet ru-
bedo in oculo et non remouetur per vomitum
singultus est significatio mala. Nam cum rube-
do oculi sit signū cōmune et apostematū stōi et
cerebri: vt voluit Gal. 6^a affo. si non remoueat
vomitū materia faciens apā vel sup. secessū si-
gnificat apā cerebri: et sic est mala significatio.
Ultimū signū ad malū et ad morē primū qd
cū singultu ptingit spasmus totū et pcrio mem-
brorum vel guidē et fit permutatio rōnis virtu-
re iam notabiliter debilitata: tūc eger primus
morti. ppter qd significat causam multū impime-
tem et virtutem debilem impotentem superare.

Jam veniēdū est ad signa demfatiua: s3 signa
demfatiua gñis sunt et se māifesta. nā declarat
singultus est in seō cū videmus singultuantem.
Sed de signis spēz singult: pponēt sig: qd
bus distinguit singult: mālīs ab immālīs: ponē-
do etiā signa quib distinguit singult: de inan-
itione vt pēdens a ficcitate si fuerit ficcitate
pēdens affirmata vel nō confirmata. nā si fuerit
singult: mālīs in hoc declarat ab immālī: qd si
post singultū sequat vomit: et minuat singultus

De signis
pnotificis
ad bonū.

De signis
demfati-
uis si a
replexiōe
vel inani-
tione fia-
singultus.

De signis
distinctis
inter singu-
lulum p-
prietate
et coitatez.

Lura, ad curā nunc veniendo. deinde venit
mus ad medicinalia. ¶ Circa ergo dictā vire-
tur quēvis causē adducētes sunt ad eius re-
de dicta supra. ¶ Sed insipiat ad eius re-
occurat cū contrarijs ⁊ ex parte aeris ⁊ ex parte
rum rerū nō naturalū. Nam si cū frigore vel
rit aer calidus vel alia cā: cala: op⁹ vt inducat
causa p⁹aria frigida ⁊ ex parte aeris cū pauca
re exercitū ⁊ fomo ⁊ quere ⁊ silius ⁊ tiza in
cibus cū cibis frigida. ¶ Sed si cā fuerit frida
cōsiderandū est si est mālū vel sine mālū: tū op⁹
sit ex mālū p⁹piteratū in sō ex parte frida: tū op⁹
occurrere cū aere vel naturā vel artificialiter
calefaciente. Et in hoc vbi est p⁹paratōes aer ad
calidū: landauri Ra⁹. ⁊ p⁹riū. vaporatōes cū
sore: tiza vt fiat fumigatio ex eo in aere. Et ita
erit valebit fumigatio cū alio rebus calis aro-
maticis maxime ex ligno al. ⁊ cinamomo et q̄
bus cū terbutina fiat pasta ⁊ fomentū in suffu-
lule plane ponēde supra carbonēs ad infumigā-
tū. Et ita si fiat ex galia muscata vel elephā-
na erit maxie efficacie ꝑcipue si fuerit modica
malēdēs. Et ita in cā frida vt exercitū ⁊ maxie
fricatio extremitatū ⁊ fomo ⁊ logus ⁊ ad resolu-
tū mām ⁊ ad aliquatū inueniendū sensus mēbrū.
Et hoc idē valet et in cā calidū. Et in mālū mēbrū.
valet manitio ⁊ cinuū: nisi fuerit p⁹ia desu-
pua cā cala ⁊ ab alio mēbrū. Et in passivū
aliquibus valet aliquoties furor: tiza maxie
in causa frigida: sed gaudiū q̄slibet valet.
¶ Et dicebat Bordo. q̄ in angulū sunt quedā
curatōes gñales maxie qñ cā est regionalis
frigida vt sepe cōtingit p⁹prie cū nō fuerit ap⁹ans
et sunt fricationes fortes extremitatū ⁊ in
ducantur accidētia anime fortia et imp⁹iosa.
¶ Et de hoc etiam dicebat Aub. ad vñ m⁹ capitu-
lū de cura q̄ omne mōens laboriose ⁊ mōens
terrefaciendū ⁊ vociferatio ⁊ tiza ⁊ timor ⁊ gau-
diū subito accedēs ⁊ tristitia suprala ⁊ asperio
aque frigide supra faciē subito ⁊ motus ⁊ exerci-

nota quā
gnalia fa
cientia ad
curam in
gulus.

circum sup. extremitatē et equatio et expectatio
sup. retentionē tussis. i. phibere tussim quātū
possibile est se primēdo et expectatio sup. firim.
Nā talia oīa partim diuertēdo aīam a sensatio
nere imprimētis circa stōm partim calefaciēdo
mām partim diuertēdo et cōmonendo mām
ad ore stōi iuuat in remōiōe singultus. Et istaz
stiat et posuit in duobus verbis. **Utiat** cum
anxia nūciat curatur. Et addit: q. iuuat etiā
singultus nūciū pedū et cubitoꝝ ligationibus.
Aliq. rñ volūt ista nō cōuenire in cā caſa vt fuit
Serar. remonētis sup. **Utiat**. nā dicit q. addu
cunt ad inflāmationē. Sed ego credo p. babilr
q. saltrē p. aliq. rps modici diuertēdo animā a
sensatioe vel alijs modis dictis q. oē gen? sin?
gultus p. hoc remouetur. vt dicebat **Utiat**.
De ingentijs et cōbus et gñalibus curatiōi
bus est retētiō anhelitus vt oēs conueniunt et
sternutatio: vt fuit snia p. b. p. tricola. 33. proble
marum. p. blemate 5° 217°. vbi posuit has cō
clutiones de retētiōe anhelitus et sternutatio
nez de aceto: maxime q. sternutatio remouet sin
gultū et nō eructationē. Sed p. b. videt ibidē
cōtrarijs sentētis medicōꝝ volēs respondēdo
q. singultus sit passio pulmonis et nō passio stōi
dicit. Nō sedatur eructatio q. est accēs stōi: s.
sedatur singultus q. est accēs pulmonis. Et de
clarans dicit. Pulmo autē et cerebrū sunt in ster
nutatione sibi inuicem cōcomitantia. vñ digeri
tur et expellitur ventositas cōtēta in pulmone
et circa partes eius: sed stomachus nō cōicat cum
cerēbro in sternutatione vt dicit: et ideo non se
datur eructatio: et ita voluit q. singultus est
passio pulmonis et non stōi. Et rñ cōtra hoc est
cōtra. ca. 6°. et cūdem in ferra affo. in cōmento
affo. **Utiat** singultū habito sternutatio 2c. et **Raf**. 5°
contineat. **Utiat**. et **Utiat**. et **Utiat**. cū reliq. oibus
et mīros: q. cōlatatōr in illis pblematibus nō
declarat istā cōtrouersā: immo cōmentatur
Ari. vt iacet. Est igitur dicēdū cōcedēdo q. ster
natio remouet singultū fin modū. **Utiat**. 5°. de
accētis. ca. allegato dicit sic. Et sicut sternutatio
est medicina tussis: ita est medicina singultus ac
cidentat. nā cū sternutatio iperu mouet sto
machus ad expellēdū mām nocinā exprimēdo se.
Sed quare nō sic remouet eructationē pōt di
ci: q. eructatio pēder magis a ventositate vbi
singultus magis et mā saltrē mediare et p. sternu
tationis mori nō sic excludit ventositas neq. de
maxime hz vñ in hoc in separando mām: vñ di
cebat **Auc**. Et sternutatio qdē in separando
mām facientē singultū inest impflio maxima.
Et de retētiōe anhelitus addidit: et eis q.
remouēt eū et est longitudo retētiōis anhelis
tus. Et adducit rōnes: qm id est res faciēs ac
crescere caliditatem. s. circa cor facta phibitio
ne enerationis et mouet eam sup. mām ad eructū
dum ipsa sup. subtiliata a caliditate versus pos
ros querens attractionem aeris: quare mouet
humores sup. versus poros et resoluit eos.
Et alii hic laudant q. ad hanc retētiōem
anhelitus opz vt claudantur nares vt ponatur
duo strusta lardonis intra nares: et cum digitis
etiam aures claudantur per illas partes non

possit fieri attractio aeris: et ita ore clauso sit
postea sup. calefactio. Innebat rñ Arist. loco
allegato. q. ista retētiō anhelitus nō soluit oēs
singultum sed debile. i. cuius cā est modica vel
ventositas pendens sit a modica mām: Nam for
remulta mām exite subtiliata et cōmora p. calefa
ctionem angereetur singultus. In cibis autē et
poribus obseruetur quod dictum est supra fin
dispositionem causarum. sed in causa frigida vt
plerunq. contringit valer potus vini boni mor
dice quantitas: et debet paulatim fugi vt mas
gis imbibatur in suba stōi et nō labatur ad fun
dum. Et hec quantum ad dietam sufficiant.
Circā medicinalia erunt due prime intētiō
nes. Una ad correccionem malitie completio
nis ledentis siue p. p. rē stōi sineq. cōitratē a cā p
mirina cōicante. Sda. intentio vertetur circa
mām ledentē si fuerit ledens mām: et hec intentio
subdiuiditur: qm vna intētiō erit ad mām ledē
tem repletionē et multitudinē: et sic et? cura erit
rauq. ad spasmū repletionem stōi. Alia intētiō
magis erit ad mām vt agit mordicando: et tunc
erit cura quasi spasmū aut singultus stōi ad mās
non p. portionari. Si igitur cā fuerit mala cō
plexio calida sine mām: tunc valer exhibitio aque
immo dicebat **Auen**. sedatur sola aqua frigida
puras: sed si corpus fuerit macilērum et vīrmas de
bilis miscetur cū aqua mellis aut sirupo de lī
quiritia ne aqua sua frigiditate nimis ledat p.
pter stōm esse exarnatum. Et addebat **Auen**. et
caue ut des ei mel nisi dispumarum: sed inq. ruz
stomachus est: zincap est ei melius q. mel vt dicit
qm stomachus est mēbrū aīatum magis desidē
rans zuccap q. mel: et ita debent magis remitti
medicīne frigide cum zinc. q. cū melle: valēt etiā
per interius et concedit eis **Auen**. medullas ci
trulloy et cucumex et lactucas: et vituperat in ca
su cucurbitas ppter eaz tardam motū in stō vt
als supra allegant: et ponit in hoc tex. notabiles
circa hanc mām et silem: cuius series talis est. Et
scias q. medulle hōꝝ amboꝝ. s. citrulloꝝ et cucu
mez sunt valde bone et ad separandū caliditātē
et nō in corpore tardant: sed cito exēit p. vīnam
deinde p. sudorem: tēx cū illis multū de colera
sup. cum vīna vel sudore: et laudando lactucas
continuando dicit. Et ciberur cum ferculo de la
crucis per se sup. taliter patiens aut cū carnib?
Addit: lactuce lz remaneant in corpore: earū rñ
humor non est malus sed subtilis et aqnosus: et
cum sit talis vt dicit non gñatur ex eo ventositas
sicut ex pomis. Addit: et quis cucurbita de sui
nā infrigidet: gñat rñ humorem grossum et tar
di morus: nec potest quis manere securus a sui
lesione in postez: quare non eam laudo vt dicit:
et maxime si oprime non coquantur donec pie nī
mia coctione soluantur sup. eius malitia: et ita
cū hīs per interius oblatio et alijs sirupis et iu
lep et confectiōibus supra numeratis in capis
rulis duobus superioribus frigidis etiam cū ex
terius applicandis etiam ibidē numeratis epi
thimatis vncionibus vel emplastris appo
nendo semper aliq. aromaticum fin cā. supra
dictos p. confortatione stomachi: et cauēdo ab ex
cessiua frigiditate curabitur singultus ab hac
cā pendens. Qd si cā fuerit mala cōpfo frigi
da et sine mām opoz: rebir exterius et interius cale
facere exhibendo sirupum de mastice factū cum

Retentio
anhelitus
non soluit
nisi debile
singultum.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

zuc. z sirupū de abſinthio cū aqua decoctionis liqritie q̄ ad hoc p̄prietatē h̄z vt ſupra habuiſtis z ſat inunctio ſtō exterius cū ſup̄? enume- ratis: z oleū de been h̄z in hoc ſingularē p̄prie- tatem z oleū de lēriſco: z matine ſi cum eis mi- ſceatur aliq̄d de galia mūicaria. Et ſi fuerit ſin- gultus a ſiccitate occurratur cū eis q̄ dicta ſūt ſupra in curatione cōplonis ſicce z thibēdo lac recēter mulctū z aquā oz. ſi fuerit cōmūera cali- ditas z aquam cucurbite z oleū amig. ad condi- mentum ab oibus in hoc caſu laudatur ſirup? violatus z ſirupus liqritie. Et Raſ. 5° p̄riſ. ex hibeat brodiū galline pinguis z de vino dul. ſup. remiſſe vinoſitatis lymphato cū aq̄: z lau- dabit exterius vnguentum vt in fra. R. olei ro. olei de amig. dul. z vio. aut cucurbite. aſ. parē vnā. agitētur cū aqua frigida lauando: poſtea addatur mūicalligins pilij quarta pars: z cum modico cere fiat vnguentū. Et Anē. ad hanc in- tentionē dicit. Et ponant manus alicuius viri delicate ſupra ſtōm vt p̄maneat eaꝝ vapor: ad iu- teriora: z ita cum his z alijs curabit ſi cura po- ſſibilis fuerit. Dicit tñ Raſio in diuifionibus q̄ plurimum eius curam non habet.

Def. cūiſ
dāvnguen
ti.

Nota h̄c
ordinez cu
re.

Medicine
dare in for
ma boli lō
rit mā apana: vel poſſunt dari. 3. vi. h̄ierepi. cuz
3. ij. diaſtinconis in forma boliz melins inuabit
q̄ in forma potionis ſm caſ. aſ. dīctos: q̄ medi-
cine in forma maſticabili dare longiorē morā

trahunt in ſtomaco q̄ dare in forma potionis: poſſunt ēdāri pillule ad hanc intentionem vt in fra. R. macis cinamomi: cymini: ameos. aſ. 3. ii. aloes. 3. vi. turbit. 3. i. zinz. 3. i. ſcamonee ſi p̄is 3. 7. z cū ſirupo abſinthio fiat pillule quaz doſis erit. 3. i. vſq̄ ad. 3. iij. p̄ vice: deinde ſacra mun- dificatione valent caleſcencia z confortantia ſtōm: z in hoc v3 diazinz. aromaticum garioſt. diagalā. z h̄mōi. Et laudant Sera. portionē vt infra ad cōſolationem z reſolutionē. R. caſto. 3. 5. coſti amari tantūde petroſilij. 3. i. ſoia pulue riſent z ſumantur cū aqua zinz. aut cum aqua decoctionis calamenti z maſticis. Addidit aliā portionem q̄ in caſu multum laudatur dicēs. Et er h̄is q̄ conferunt ſingulariter ēt eſt coctet p̄p̄ ſtici rubens exterius q̄ coquuntur cum radice ſq̄ nantū cum equalitate dupliciter exponendo cū equalitate. Cum equalitate. i. cū temperata co- crione: vel cum equalitate. i. cum equali pōde- re ipſoz corticum z ſequantur ſumendo. erēpli gra. 3. iij. dicte decoctionis coctet ad medietatē cum modico zuc. Et iſtas duas decoctiones po- ſuit An. quaſt formaliter in tern. Et ita deco- calamenti pulegij mentha. z cum ruthe z anbe- ri etiam precipue ſunt mirabiles inuamentū.

Et ſi cā fuerit venoſa valer ruthe ſicca: aut ſe- men eius cum vino. Valer etiam ſingulariter ſe- ceptio aliquantuli thuris contriti cū ſcie anbe- ri z cū modico melle colato fiat cūnarit: paula- tim paulatim ſumatur. Et laudant pillule ſa- intentionem. Raſ. 5° p̄riſ. vt ſumantur pillule ſa- cre in forma infra dicit ſic: ad ſingulari et reſo- ne accitē ſup. ſacra muu dificatione. R. ciperici- thini petroſilij ſicci: zinz. ſucci menthe: caſtoei aſ. parē cōgruam. ſ. parē infra. terant q̄ re- da ſunt: z in de ſiant pillule cū ſucco menthe: p̄p̄ ſummi de his. 3. ij. pro vice vſq̄ ad. 3. i. ter in bebi- domada. Dicit ēdā ſi paulatim paulatim aſu ſupra fuerit aqua calida. i. potetia talis z acu- talis mitigabit ſingultū vt eſſet aqua zinz. de qua dixit bulliēdū eſt zinz. in aq̄ z in illa aqua ponant de penidijs z bibat ſup. caſt. caſa paula- tim. Ultra aſit medicinas p̄ inuētus cū ſubriti in hac intentione: opz etiam exterius cū ſubriti liariis z reſolutiis pcedere fomentando epi- rhimando vel emplaſtrando: z de h̄is habes in- tas deſcriptiones ſupra in capitulis ſupioribz in hac intentione. Laudant tñ Raſ. 5° p̄riſ. ſingulariter in hac intentione: dicit q̄ ſi empla- ſtratus fuerit ſtomaco ceſſabit ſingultus: v3 cū caſtozeo: maſtice: oleo ruthe: ſpiccaſſaro z ſi milibus. Et ponam h̄ic vnam deſcriptionem o- diuaram quam preponit Aſar. que in hac inten- ditione eſt precipua. R. caſtozei: maſticis: ſandae- race: ruthe ſtoracio gario. aſ. parres equalitate: rantur que rerenda ſunt z permisceant cū olco nardino z ponantur ſuper oſticio ſtomaci. Et h̄is factis tunc matine valebunt ſternutatio- nes que debent prouocari cum pipere: ſemine ruthe z conditi ſi expedit. Nam in caſu tunc ma- xime valebunt ſternutatioes factis mundifi- cationibus ad ecuſſionem reliquiaz q̄ reman- ſerunt: ita tunc valet rerentio anbelitus. Et hec ſufficiant pro hac intentione.

Succedit modo tertia intentio principalis que eſt ad ſingultus ex materia modicantē que reducitur ad eum qui eſt de ſpiſino ad māz nō

proportionato: de quo non fecit mentionem Hippocritus. In affor. cum dicitur, Spasmi sunt et plenitudine aut eione: ita et singultus. Unde Gal. 8.º meimur ponens ista singultus. cap. 7.º dicit Hippocritus, quid dicitur spasmi fieri de repleione et eione. Et addit in affo. fere in omnibus crepularibus ita et singultus parit. Post addit. Singultus vero video ab his fieri aliqui quidam acerbis humoribus atque liquoribus pharmacosis mordicantibus stomachum quos si vomuerint cõfestim cessat singultus. Et quoniam talis materia pugnans aliquid est materia cibalis corrupta ut supra dicebat de cholirica passione: aliquid materia cholirica in stomacho genita vel aliunde fluxa et aliquid materia acuta vel melecologica sua acuitate mordicans. Si materia fuerit materia cibalis corrupta puocacius est vomitus et seruandus ordo quod dicitur est supra in cura cholirice passionis: et si materia fuerit cholirica vel flarica vel melecologica aliunde fluxa cures et eiam cum appropriatis et diuerterendo ad oppositum et stomachum confortando et sigillando ne recidat. Et si materia fuerit supra sepe in simili. Sed si materia fuerit ibidem genita cholirica et non fuerit imbibita sed uarans. pparat ad euanduz per vomitum cum exhibitione aque calide: ut de m est. Sed si fuerit imbibita aliquantulum ingrosset separando tunc ea a suba stoi cum syrupo acetofo et alio sepe dicitur: postea pparata expulsiõ ppor educt per secessum cum pillulis infra et sunt. Si colai in ista materia egregie. ff. spodi semis endiuie et postulat: ligni al. an. 3. j. pulpe tamaridoz 3. iij. reubarbari ele. 3. j. cõfice cum aceto. Et non tunc q reubarbari ut scribit 5.º cõfice. de merte Pauli ualeat nimis ad singultum sup. etiam cum p puerat. et si placent ppor addi de mirabol. citri. q non tunc eiant colemo cõprimendo per secessum immo etiam ut uoluit Gal. 8.º meimur. cap. 7.º supal legaro dicit q nardus. i. spica nardi et mirabo. citri. ouant ad uinas prauitates humorum: et hoc bene nota. postea cõfice stocacis scilicet effo ne cum diacromiten et spibus et syrupo de mētha: et si non sufficiat ad remotionem singultus oportet dū poni aliud quo debilitet sensum membri si uenimur de stupefactione ut dicit statim: et in hoc maxime ualebit decoctio radie iniquiam cum mastic. Et si autem materia fuerit flarica aut melecologica nocens qualitate et punctione: et si fuerit viscosa: tunc pmo opz intendere ad eionem filius et aliquid ea prius pparando cum dictis appropriatis et euando per vomitum vel secessum dicitur est in alia intentione: et in hac enserat cum acuitate multum pugnare dicit q aqua oz. cõfice et aqua granatoz dul. et mizoz declinanti. ad uol dicitur. Et addit uerbu egregiu de aqua acerole dicitur: et aqua acetofo ex eis est que pserunt cum masticatione simul. Et pñ euata materia pro maxime parte si forassis remaserit aliquid de materia et fuerit cum acuitate viscositas: tunc Anib. ut cum resolutione materiei et uisione ei? et tate: et tertio ut fiat stupefactio sensus oris stoi parumper ita ut minoretur materiei mordicatio. Et pñ hoc ordinat cõpositionem in qua intratur ocs iste interiectiones et uerificat cum in forma

troscorum dicitur: etiam laudati sunt troscici huiusmodi. ff. costi et croci et rosi. recetiu et masticis et spice: olim an. auf. iij. assari auf. ij. aloes opij: amboz an. auf. j. cõficiant cum succo. i. mucilagine pilij et bibat ex eis medietas auf. ecce quo non exhibet nisi medietate auf. qui ponit mima q 3. in stupefactione: et uerificas descriptione qñ ad has intentiones simul cum eione relique mae que remasit per diuersas regiones. ff. p secessum et per uinā addit. pilij em. i. mucilago ei? cñz qua cõficitur et opij stupefaciunt: spica confortat et resolut: assaruz inclinat humiditates ad partes vie uine et educit eas p ea: aloes inclinat eas ad vias fecis. i. intestinoz et errahit eas ex ea: costi et croci maturat et confortat calefaciētes. vñ cõcludit. Propter hoc ergo sunt troscici isti cõferentes valde singului uehementi et subuersioni anime. Et hec simplicia q dicta sunt hic ita paise quasi uerificat a Gal. 8.º meimur. cap. 7.º supra alleg. Et ibidem ponit q interio huius pharmaci est sua infrigidatione stipicare sensum eoz que dolēt ut ppter hoc non accidat nouum mentum sup. maxime in sensu eia q p costi et medicas calidas pertrāsīt frigiditas cito ad profundum dolentiu particulaz porētes duces re stupefactione que est a frigidis cum ipsa frigida per seipsa sunt tardi trāsitus: tñ ponit cautes lam in usu horū stupefactiuorum ut sit parce et raro utendi eis dicens. Et multi eoz qui frequenter talia sumpserūt ad insanabile infrigidationem durerunt pculas. Ideo bonum est cum necessarium est his uti sumere ryricalas medicinas iam fermentatas: que non tñ sunt antique sed satis nonne ppter id qd tales uisificant calores naturalem per ryricalē ppteratē et uirtutem ut est ryricala et philoniū maxime in ea frigida: et requies in ea calida vel rubea troscicata. Et propterea dicit Aui. in hoc casu: et philoniū huius unamentum maxime in hoc sup. satis recens sed fermentatum propter id qd est in ipso de stupefactione cum confortatione et resolutione et expulsiōe: et troscici stelle sunt etiam ad hanc intentionem.

Et Bordonius fecit compositionem in casu plurimum laudatam: de qua ut dicit quod in quolibet morbo per quoddam simile potest applicari et receptio tam nobilis est hec. ff. spice uardi: squinanti: calami aromatici: anisi maratri: folio: um rube: folio: um absinthij: costi. an. 3. j. croci: ligni aloes: ambre: gariof. aloes: succi cotinui: an. 3. j. opij: cotiandri preparati: seminis papaueris al. cassie. an. 3. j. conserue citran gulorum. 3. j. pauis zucchari quod sufficit. fiat electuarium: quo utatur mane et sero ut dicit et conseruetur cum amore: quia reuelari est ut dicit: intelligitur q exhibetur post fermentatio nem. Et sic sit finis huius capituli.

De vomitu.

Capitulum. v.

Uta tamen ad singultum

ut est stomachi laboriosus morbus committatur vomitus: licet Rasis non fecit capitulum de vomitu: tamen quia est accidens satis commune pro complemento doctrinae aliqua summam dicam de vomitu et speciebus eius et causis et signis et cura eorum.

Quid nominis et quid rei vomitus. Circa primum ergo quod nomen vomitus dicitur reiectio rei materialis diuerse a ventositate a stomacho per os. Quid rei autem dicebat Aristoteles 13° tertij. cap^o p^o p^o q^o 13 vomitus et subuersio sunt motus stomachi ad expellendum ex eo aliquid quod est in ipso stomacho per viam oris: et vomit in hoc distinguitur a subuersione: quia subuersio est motus commotiois super, ipsius stomachi. i. virtutis expulsiue eius ad expellendum cui non associatur motus expulsiue rei expulsiue corpulente ubi vomit etiam est motus ipsius stomachi vel expulsiue eius: cui motui facto ab expulsoze. i. a virtute expulsiua associatur motus expellendi. i. rei ad exteriora: a: quia virtus expulsiua stomachi mouet materiam in eo contentam tali motu quod ipsa mouetur ad superiora: ita quod sequitur eius finis per viam oris. Nam in p^oficie do vomitu mouetur pres stomachi quasi oes ad expulsionem rei et principalem fundus stomachi sursum eleuatur: tandem coelestine expellitur per os ei^{us} per mery tandem per os extrinsecum extra res corpulenta diuerse speciei a ventositate: quod dico propter eruminationem in qua expellitur pura ventositas.

Diffia inter subuersionem et vomitum.

Diffia inter vomitum spontaneum et vomitum artificialem.

Distinctiones. Jam sunt ponende distinctiones de vomitu: quarum prima sit ista. Vomitus quidam est spontaneus et quidam artificialis: per spontaneum intelligendo illum qui fit a natura per se agere sine auxilio medicinerum: et per artificialem opposito modo intelligo illum qui fit a natura adiuta beneficio medicinerum: et hic erit sermo de vomitu hoc modo spontaneo. **Alia** distinctio de tali vomitu spontaneo: quidam est creticus quidam non creticus. Et de cretico: quidam est laudabilis quidam non laudabilis cum per ipsum non speratur euasio sicut quidam fit vi nature dantes: quidam vi sensus rhumarum. Et de non cretico quidam dicitur quod quidam est violentus: quidam naturalis: et naturale distinguitur contra violentum: immo dicunt quod si ois vomitus est naturalis actio stomachi: ly ego alio dixerim prima affectio. quod nullus vomit per hoc modo dici naturalis: immo ut sic quilibet est violentus: ly p^oficia tur a p^o intrinseco: quoniam semper eius principium est extra. i. aliquid non stomachi pueniens: ly concurret et virtus naturalis et ipsa p^o mouet vel a re vel a spe rei nocetis: immo quod et ois vomit^{us} est p^oter naturam simpliciter: et pro hoc adducebat tertium Aristoteles. 3° ethi. text. co. scilicet. et que ibidem scribunt a doctoribus: et text. p^obi 8° affo. et Lamentator eius co. 26. expresse. et etiam commento. si. aliquando et eiusdem etiam p^obi 5° p^oblematis. p^olematis. 19. et 40. etiam expresse ubi voluit p^obi querere propter quid ad summam difficultatem ambigamus. Responderet quod talis gressus et eleuatione p^oficis. Eleuare autem est extra i. extra naturam: ly fiat a p^o intrinseco ut ab anima vel addit. Deponere autem est finem naturam apponere et ita voluit quod ly eleuare fiat ab anima ut a p^o intrinseco: non tamen vocatur motus naturalis: immo extra naturam: et ita multo magis dicendum est de eleuatione fundi stomachi in vomitu: pur hic non curo de istis facere longum sermonem. **Alia** distinctio. et est Aristoteles. quidam vomitus est acutus et estuosus sicut in cholirica passione contingit: et alius est quod tunc sicut accidit stomatitidis. i. qui fit quasi non cum sensibili lectione. **Alia** distinctio: quidam dicitur esse continuus ad istum intellectum: quia semper sumpto cibo fit vomitus: quidam non.

Alia distinctio. quidam est vomitus rei cibalis: quidam rei humoralis: aliqui etiam substantie membrales vel alterius rei extranee ut purgedinis et aliquorients lapidis: et repertus est: et aliqui vermium: et aliqui stercoreis ut pringit in hyloos et de humoralis: et cibalis quidam est feridus: quidam non feridus: et de humoralis: quidam est sanguineus: quidam aliorum humorum. Et de alijs humoribus a sanguine possunt fieri distinctiones plurime secundum distinctionem specierum humorum et naturalium et non naturalium: ut quidam colericus: quidam flegmaticus et cetera. Et secundum distinctionem substantie ipsorum humorum: ut quidam est aqueus quidam grossus: quidam viscosus et cetera. Et secundum distinctionem mixtionum humorum adiuncte et separatione: et er diuersitate colorum ipsorum: ut de colerico si fit de coarubescit viriditas: ita dico de alijs humoribus in diuersitate colorum ipsorum: etiam in sanguine hoc reperitur: quia quidam est rubens clarus quasi a sanguine naturali factus: quidam a sanguine non naturali et illaudabilis. Et de cibalis: quidam fit immediate post cibum sumptum: quidam post notabile tempus coelestionis stomachi supra cibum et quidam in fine. Item quidam sequitur alios morbos: et quidam non. Item quidam est diuturnus et multi temporis: quidam brevis et pauci temporis. Et item quidam fit in corpore parato ad vomendum ut si fit habitudine meo diocris latri pectoris curri colli non aptus spiritus sanguinis: foris stomachi. fundi eius et debilis secundum os ipsius: et ita dico de forti cerebro et alijs sensibus superioribus fortibus: quidam fit in corpore non apto neque disposito ad vomendum ut in opposito modo disposito et in habere membra gutturis debilia aut egra vel in consuetudine incurrere squinantiam et huiusmodi. Et hec de speciebus et distinctionibus dicta sufficiant.

Cause. Jam veniendum est ad causas et breuiter expediendo: quoniam ois causa que dicitur esse supra in causis singultus similes quasi omnes possunt esse causa vomitus: ut p^odiscur renti ut in causis primitiis est manifestum. et cetera. pl^o gratia. ex percussione vel casu supra stomachum et percussione supra caput coarctare cerebrum et ad stomachum: sicut potest fieri singultus ex his: ita et ad vomitum: et ita et parre ciborum oes qui faciunt ad incitationem expulsiue acuitate vel p^oficis ne: et ut sic possunt inducere singultum p^oter etiam inducere vomitum. **Specialiter** tamen ad vomitum adducunt cibaria quecumque sunt narrantia circa os stomachi: sicut sunt cibaria ventrosa vel cibi feridi abominacione facientes: vel qui in se habent aliquam virtutem expulsiue cibales sunt cibi medicinales aliquae medicinerum vel est de attritiis et raffanis: et sicut carnes autem habentium collum longum ut asinum et multorum huiusmodi. nam ille medicinerum vel cibi medicinales vel medicinerum cibales: ut dicebat Mesue de eleccionem medicinarum scilicet calpitimo: educunt per vomitum quecumque et p^oficis tate habent ut os stomachi superius debilitent: inde morantes in ipso attrahunt ad ipsum huiusmodi mores ab epate et intestinis et alijs membris: vel saltem commouent humores in stomacho eridit res et generant in eo agitationem cum subuersione: deinde contra motum virtutis naturam

de causis alius.

Nota

de causis primo per vomitum.

propter hoc facilius vomitus cibo sumpto.

lis. f. expulsiue ad expellendum deorsum vel contra motum virtutis naturalis. f. r. gentine ad debere retinendum continuatur ei motus expellendi per os: ita et supple fiat expulsio. Quedam etiam adducit ad vomendum vt cibaria multum liquida et humida circa os stomachi inundantia sicut accidit his qui cum modico cibo sumunt magnam quantitatem potus.

De causis autem corporalibus quedam sumuntur ex parte virtutis et hoc modo habentes virtutem debilem vt contentiuam stomachi: et maxime oris eius. et precipue si associatur ei fortitudo fundi stomachi in expulsiua virtute: tunc talis debilitas contentiuam oris stomachi cum fortitudine expulsiue fundi eius est de maximis causis vomitus. Et de hoc dicebat Aui. stomachus quidem debilis: quodens cibatur accidit ei nausea et sub uertit: et si fuerit debilius parum non poterit retinere id quod recipit: quod supple leditur ab eo: immo expellit id ad superiora et ad inferiora si fuerit supple equaliter debilis secundum partem superiorem et inferiorem: sed si supple fuerit debilius secundum os secundum fundum sit vomitus ipsius cibi: et ita intel gatur de maius humoralium multiplicata in stomacho debilitas: quod cum aggregatur portio humoris certae quantitates sufficiens ad ledendum sensibilibus fieri etiam vomitus ipsius humoris nisi ille humor fuerit imbibitus: quod tunc fortassis non poterit fieri vomitus: sed saltem fiet nausea et subuersio animi: et aliquid sincopizabit maxime si ma acuitate precipitabit: os stomachi fuerit multum debile: hoc idem contingere posset non nisi in maius imbibitus: sed et in maius acuta et modo dice spiritus qui propter eius paucitatem non sic conuenienter expellibilis. Nam tunc fiet nausea ubi si augeatur illa maius vt fiat obiectum expulsiue proportionatum fiet vomitus. Et hanc totam suam voluit Aui. cum dixit. Et illi cuius stomachus est debilis accidit vt sincopizetur ipse et non possit pomere propter vacuitatem sui stomachi aut propter paucitatem humoris ledentis ipsius sive sit imbibitus aut non imbibitus: quod si loco huius stomachi et oris eius esset stomachus fortior et os stomachi fortius non sincopizaret ipse nec pateretur ab eo ipsos: vix propter debilitatem eius patitur ab eo propter debilitatem eius et paucitatem maius non est ei possibile vt enomat ipsius: postea addit de clarando quod si esset plurius spiritus qui posset enomere: quod si cibum additur ad humorem et sic vomitus qui ante non fiebat. Addit: cum comedit potest ipsum euomere propter duas res: quarum vna nunc laborare faciens super virtutem sufficienter in expellendo quod est in fundo stomachi supple os stomachi rem esse sentientis respectu oris eius: et quando cibatur eleuat ipsum cibum ad ipsum supple os stomachi: et multiplicatur supple ad nouamentum sufficiens ad vomitum faciendum. Et secunda causa est: quod inuatur cum quantitate cibi ad expellendum ipsum et vincendum super: quod prius erat obiectum modice quantitaris: et nunc obiectum factum expulsiue proportionatum. De causis corporalibus etiam sunt maxime complexionales sine maius et maxime si fuerit qualitas operatiua: vt dicebat Aui. i. actiua quales vt caliditas rarefaciendo et relaxando os sto

maci et frigiditas etiam per diuersos modos supra posuit de singultu. De alitue etiam complexionales cum maius sicut sunt cause singultus: possunt etiam esse cause vomitus: et iste ledere possunt et per spiritum et grauitatem et acuitatem et punctionem. Et de his dicebat Rasis 5º contra neq. vomitus quoque aut sit ex ponderositate rei que est in stomacho. s. sua quantitate. vt expleti gra. cum sumitur quantitas magna cibi et insueta grauitas nam etiam: et si cibi sunt bone qualitatibus et sube possunt facere ad vomitum. Et addit: et aliquid ex multa frigiditate eius. f. rei in stomacho ex his aut ex corruptione eius per acidum aut salis aut amarum super. nocens: aut humor ex his in concauitatibus stomachi et non alteratur vt nutriat sicut est flaua dulce et vinctuosum: quod stomachus vt dicit appetit ad expellendum quod non est nutritiuum super. existens in stomacho. Addit: est quoque quidam modus in resolutione stomachi et nausea quod accidit ex humilitatibus malis infusis in tunicis stomachi. Et his verbis innuit quod si tales humiditates infuse et imbibite non sint que expellatur per vomitum quod non sunt parare educi: quod si faciunt nauseam et subuersionem anime et comotionem in partibus stomachi: vt dicit sunt cause quod alie maius naturales in stomacho: in concauitate ipsius ex his euomatur. Addit: accidit quoque reuolutio stomachi ex humilitatibus bone qualitatibus cum eo quod ex eis infusum est os stomachi et lubricatum. i. relaxatum factus unde accidit nausea et diminuitur appetitus: et sic disponendo saltem sunt de causis ad vomitum et istam suam quasi posuit Aui. ad serie dicens. Cum accidit subuersio tunc accidit aliquid comouens os stomachi ad expellendum aliquid ad pinguiorem viam. i. per os eius: et id est aut qualitas operatiua vt expositum est: aut operatione eius maius ex qua ipsa leditur: aut membri concantrio super. lesionem sicut cerebri: aut aduentus per cussionis: aut maius grossa imbibita super. facit vomitum per modum dicrum super. faciendo nauseam aut effusa in ipso vel super. ibidem genita: corruptis pens cibis: aut colera: aut humiditas mala per trefacta sicut accidit pregnantibus pro quanto super. talis humiditas est horribilis: nam aut humiditas non mala sed tremula. i. non mala. f. malitia putredinali vel horribilis: nam: sed est tremula. i. tremore faciens eo quod mollificat os stomachi absque malitia cause. f. qualitatibus male causantibus tremore: aut humiditas grossa adhaerens innuens vel maius flegmaticam grossam vel melencolicam que saltem potest esse causa ad vomitum faciendum nauseam et subuersionem vt dictum est si non fuerit apra educationi. Addit: aut multa grauians quod non sit causa alia propter quam ledatur nisi propter grauitatem. Nam quis sit. verbi gra. sanguis aut flegma dulce quod super. ex eo non nutritur vel non speratur nutrimentum: ipse declarat in rex. De causis etiam vomitus cibalis vel humoralis ex parte maius sunt omnes cause dicte supra. Et de causis per comitatem membrorum concantrium cum stomacho effundentium ad ipsum maius per modum supradictum de singultu: de causis facientibus gñonem ipsarum maius vel multiplicationem earum in stomacho: vt supradictum est de his sunt dolores vehementes stomachi et tristitia et ieiunium. Nam dicebat Aui. Et tu scis quod de debilitantibus stomachum sunt dolores ve

Prima pars pract. magistri Jo. Matthei de gradi.

hementes et tristitie et ieiunium et fames vehemens: et ipsa etiam sunt ex causis vomitus. Item semitam introitus debilitatis supra stom. s. in quodum debilitant: quibus et ex alia parte potest esse vomitus ex causa de dolore: ex parte in capite pro virtus recurrit ad locum doloris et relinquit cibum ita ut non debite corrumpatur supra ipsum stom: et sic facit ad vomitum: et hoc erit cōe in oī doloris: et in quacūq; parte corporis fuerit. Sed in capite facit et ad vomitum per cōpassionē stom: faciunt et ad vomitum dolores et ieiunium et fames et tristitie in quodum faciunt agitari infirmum et humores in stom: aut in quodum sunt cā attractiōis humoris ad stom: et per has causas intellexit etiam oēs cās debilitates virtutes nāles stom: et marie retentiuaz. De cāis et vomitus sunt sensibiles stom: et ventositas et aputa et vlcera sicut supra dictum est et in singulis ibi recurrendum est. Et per has cōes cās sunt et quedā latentes cāes cōiter medicis nore de quibus sunt euaporationes oris stom: cōitate immediate sumpro cibis cōiuncta tñ debilitate et euaporationes nisi diuertantur cū stom: et post cōitionē cibi factas per vomitum remanent nonnumera de tremore stom: et sincopi et enenarant post cibum sumptum. Et de hoc vidi casum vni mirabilē hic papie in vna moniali obseruante diuī Augu. q. adeo mirabilis est casus ut vix audeā enenarrare propter qm impossibilitatē cōis credulitatis: sed q. ego solus non vidi: immo pars maior doctorū collegij papie sepius vidit breuius narrabo hystoriam. Durauit ista mulier tribus annis et iam adhuc viuunt: q. semper cū sumebat cibum et delicatissimis cuiuscūq; ordinis cibi infra octauā vnius hore cū maxima anxietate stom: enomebat cibum cū modica portione humorū aquosorum et totū ita q. maior multo erat q. ritas eius qd enomebat semper q. q. sumebatur: postea stabat anxiosa cū dolor clamoroso et estuoso circa stom: ita ut esset expe diebus eam impetuosē se mouere quasi ut furiosā vel freneticā esset: et aliquoties sincopizabat iacēs ut mortua per mediā horā et ultra: neq; aliū de diuersiones facere innabāt sufficere. Tandē post .4. vel .5. horas ultra allenabatur: sed ordiāsa sibi stom: et facta de .3. vj. sūguis de cōi dextris lateris allenabatur quo ad hēc a cōstria: ita. s. q. q. ritas cū vomitus semper fieret post cibum ut dictum est: accidētia tñ de distortionibus stom: et reliqua minuebant: et quo ad intētionē eorū et quo ad tps durationis. vñ fuit expedies q. singula hebdomada stomare et nō sufficiebat stom: mia. ij. vel. iij. .3. ad inuamentū inducēdū: immo expediebat extrahi ut dictū est vsq; ad .vj. vel. vij. .3. postea intrin inualuit egritudo q. fuit expedies indicio infirmē et cuiusdā medicū cōsentientis: lē ego non senserim vtr bis in hebdomada stomaretur: et ita cōtinuauit per sex vel octo mēses semper tanrā q. ritatē sang. extrahēdo p. vice et cōtinuē cibū enomēdo: alio videbat stare in primis accubib? post cibū de q. dicitur est. Tandē q. amplius mihi narrauit dñā priorissā pñte infirma et ita barbitonsor sacro mihi fidem fecit: qd etiā per duos mēses continuos stomaret cā trib? dies per hebdomada: ut alternatis singulis diebus semper extrahendo ad quantitates sanguinis. vij. vel. viij. .3. pro singula vice: et qd amplius est vixit. xij. diebus absq; oī cibo et potu pñterq

sumendo modicum vini vernacini singula die: postea sterit per futuros. x. dies vsq; ad. xxvj. sim pliciter sine cibo aliquo et potu aliquo: verū est q. nunc ut dicit barbitonsor nobor homarur de octo diebus in octo diebus: et tardando pcedit verum hoc videtur de mirabilibus naturis de extraneationibus que contrungunt in nā: de q. dicit Auer. 7. colliger. ca. de cura cācri. q. acut in nā sunt mōstrata: et in medicina mēstruositates apparet: de quibus multa refert Rabinoy. particula. 24. suoz. affo. Sed mirabilissimum mihi videtur q. ultra dñā monialis semper vix sine rit eiusdem bone habitudinis et lera et iocunda cū tñ nihil de cibo retineret saltem sensibiles: et muisset dici mendacem: neq; hystoriā narrasse nisi interuenisset auctoritas et pñia multoz pstantissimoz doctorū q. hunc casum frequētiū me viderunt. Et ex inuamento huius nōie in casu non possum arguere nisi causam vomitus per parte et nocumētoz per maximā parte habuisse dependentiam ab euaporatiōe sacra a toto ad os stom: ppter comotionem pñgentes in massa humoralis ex nocumēto primum concomitatio stomaco ex vomitu. Cūdo etiam narrare aliā hystoriam quam ego vidi dum essem iuuenis in vna iuene. 12. annoz etiam papie patientē vomitum non tñ cibi sed etiam secum: passā erat a prīm? dolorē iliacū cū retentione nāe deorsum in totum: et si posita fuisset multa clisteria emittebatur sine nā humoralis vel fecaliter mihi narratum est per famosissimum tñc doctorē dñm magfū Joannem de cōcorregio: q. eam vñ strauit a prīm? egritudinis tandē in pcessu cum iam denentum esset ad vomitū fecit: ita contiuasset duobus vel tribus diebus: clisteria deinde submissa sūm partem inferiorem inceperit emitti per supior. Et in pcessu tandē denentum est q. de tota mā clisteris siue mollificari siue acuti nūq; deorsum mirtebatur: sed per reuoluntiones intestinoz ad stom: etiam in breui tempore per sursum emittebatur per os. Et post q. ita factum erat duobus vel tribus diebus: et id quicquid ex cibo de fecibus aggregabatur: et id totum qd submitebatur de liquido per clisteria per vomitum emittebatur seu enomebatur: mihi ego tunc vocatus ad curam vñcā cū magfō Joanne hunc male dispōui occurrerem: tandē os dinatum est ut fierent mollificantia supra vena trem de emplis fomentationibus et inunctionibus: deinde fierent suppositoia satis acuta lēga et supponerent ad diuertēndū mām in deorsum. Et ecce mirabile q. suppositoia longum missum infra spaciū tps quo dicerentur parerit cū aue maria per intestina ascēdit ad stom: et mitū fuit eductū par incuturū: iussu ego post ea ut simile fieret suppositoium longum et cū a lo appenso imposto suppositoio ligaretur suppositoium ad coram iuuenis: et ita suo stimulo excitaret expulsiuam in deorsum. Et nota mirabilis q. incontinenti quasi rupto filo ascēdit suppositoium sursum ad stomacum: et iterum enomit ipsum cum parte fili sibi appensi. Et retio ordinari feci aliud suppositoium: et ligari feci cum quatuor filiis fortibus ad coram: ut siu pra: et idē post modicū tps ruptis filiis eductū est suppositoium per os cum appenso filio rui pra: tandē dixi q. mater eius q. postea mihi fuit

Not. hystoria de quadā moniali creditur difficilem.

Tide de aliam hystoriam.

de casu vomitus facis.

Clisteria etiam per emittuntur.

Nota

Qualiter emittuntur suppositoia longum parum et curantur.

de signis pñsticia et pmo eius. pñstia.

comater haberet aliud suppositoꝝ magni: et
suppositoꝝ supposito in inestmū rectum tene-
ret ipsa foriter manu pꝑia suppositoꝝ pꝑi-
bendo vt nequa qꝑ ascēderet. Et ecce mirabilissi-
mum narrat mihi ipsa que est multū fide di-
gna qꝑ apparebat ei magnā fieri violentiam in-
trahendo sursum: et nisi pꝑuisset extrahendo
qꝑ ad rꝑs etiā ascendisset vt reliqua. Nō appa-
rebat aliqꝑo ingenio ad curā huiusmodi consilui
pꝑesatū magis Joāne qualis esset cā huius no-
cimenti: et quo ingenio medicinali esset occurrē-
dum. Rñdū ad pꝑmā nescio cā alia nisi qꝑ in
stomaco et mēbris versus stōm est vnavirtus at-
tractiva sursum. Ad scōm rñdū ego feci qd pos-
tui facias nunc fm qꝑ ribi melius videt: et ita ex
quādā probabili cōiectura ordinavi pꝑerius
esse dandū brodiū pingue pulli ad debilitandā
et relaxandā virtutē cōtētiā et attractivā ipꝑoꝝ
membrorꝝ. Et datis diebus brodis pinguibꝝ mul-
toriens rñ euomit: tandē scōa die rupit natu-
ram per deorsum et educere sunt feces deorsum et
remissi sunt dolores oēs. Et ita cū laude altissi-
mi fuit sanata: neqꝑ postea incidit in similitꝑ mor-
bum alioque vꝑqꝑ hodie sana est in nra cōingio
clarissimo arriā et medicine doctori mꝑo hñero
upmo de giustano pꝑo nō vulgari socio mihi di-
lectissimo. Istas vꝑasqꝑ volui narrare hysto-
rias pꝑo cōtingentibꝝ rarissimē euenientibus.
¶ Sed de causis vomitꝝ sanguis sunt quedam
spāles cause. Nam dicebat Aui. in ca° pꝑio. et
sanguis qui pꝑ vomitum egredit est ex stō aut
mery sup. immediate. Nam aliquotiens est a to-
to aliqꝑ ex capite corrente ad stōm sup. sanguis
et eo a loco qui ignorat. i. per locū: et aliquoties
empar per effusione sanguis ad ipm et ex alijs
membris spāne cū retineat id qd opꝑ efari ex
sanguine: vt sup. cōtingit in mulieribus cū reti-
nentur menstrua vel in retentione hemorroida-
rum alio fluere asperatꝝ: vel in abscessione alicu-
ias notabilis pꝑis mēbris: vnde ablatat sanguis
ad illū qui necessarius est pꝑo restauratiōe alio-
rum membrorꝝ. Aut fit cum sit dimissio exercitiꝝ
cum multiplicatione ciborꝝ multi nutrimenti.
Et de hoc dicebat Aui. et multotiens quidem fit
vomitꝝ sanguis ex sana virtute: qꝑ sup. absidat
nimis et expellat sanguinē ad partē quā inuenit
in dispoñe et pulsione eius cōuenientiorē: et si
stat ex ipso stō aut mery aut est hoc ex corruptio-
ne venē in ipso aut scissione eius aut ruptura si-
cut cōtingit aliquoties post laboriosus vomitū
et singultū et pꝑm: aut puenit et cā corrodere qꝑ
cūqꝑ fuerit siue humor vt est de colera eragino-
sa ad stōm fluens siue fuerit medicina venenosa
stōm corrodens siue fuerit aliqꝑ formatꝝ solutꝝ
vt cū sumitur a casu nutritꝝ vt hñmō cū cibis: aut
fit pꝑer introitū alicuius animalis intrantis
corrodentis vt sanguisuga et alterius: aut fit ex
apare rupto nō ad huc maturo: aut ex vlceribus
post corrosionem eorꝝ: aut fit ex causis pꝑmitinis
aliquotiens vt ex casu vel percussione: et ita per-
ciant pꝑo nunc etc.

Signa. Veniendum est iam ad signa: et pꝑi-
bonum et ad malum: consequenter demonstrari
ua: pꝑmo generis deinde specierum.
¶ Pꝑmū pꝑnōsticū euentus: dicebat Aui. in ca°

signo: um est subuersio et nausea et rōnem addu-
cebat in cap. astet cū dixit. Cum ergo accidit sub-
uersio: tunc iam accidit aliquid communens os

stōi ad expellendū aliquid ad pꝑiniores vias.
¶ Scōm pꝑnōsticū est in egritudinibus malibꝝ
tremor labij inferioris et maxime cū accidit ten-
sio hypochondriorꝝ ad superiora est signū euentus
vomitus: et hoc est signum multū pꝑmū ad vo-
mitum magis qꝑ pcedens: qm aliquoties stat
nausea et subuersio et nō sequit inde vomitus: vt
supra declarati est in cā debilitatis stōi: sed qm
in malibus fit tensio hypochondriorꝝ ad superiora
deklarati iam moueri versus stōm. Si ergo tunc
accidat tremor labij inferioris significat nocu-
mentum cōicari iam oꝝ stōi pꝑer alligationē
et cōmunitatem pellicule labij inferioris et lin-
gue cū ore stōi: et pꝑr significat de vomitu pꝑm
mo: fieri etiā euidētior significatio si in morbis
acutis in die cretica indicatiua antecessisset
subuersio animi et nausea cū aliquali expulsiōe
humiditatis a quose pꝑo et nō cū formali motu
laborioso ad expellendū: si postea in die cretica
radicali succedat dolor stōi cū tremore labij in-
ferioris cum exitu humiditatis salinalis: tunc
verificatur significatio. ¶ Signū etiā pꝑnōsticū
aliud sumitur ex apparentibus quibusdā acci-
dentibus cōsuetis apparere infirmis vel etiam
sanis qm in eis futurus est vomitus: vt exempli
gratia: im vomitu sanguineo cōsuevit corpꝝ ali-
quotiens semel in mense vomere sanguinem et
consuevit apparere dolo: dorsi cū cruciatione
dulci et cum rubore faciei et labiorum et similia
tunc est signum pꝑnōsticum futuri vomitꝝ san-
guineo: et ita intelligitur in alijs.

¶ De signis vero pꝑnōsticis ad bonū. pꝑmum
est hñp. 2. pꝑnōsticorꝝ. rer. cō. 37. cū dixit. Lauda-
bilitꝝ vomitus est cui flegma admixtum colere
fuerit neqꝑ nimis viscosum. Et ex hoc innuit qꝑ
intellerit de flegmate et colera nō multū elōga-
tis a nālibus. Nā flegma innale aliqꝑ est grossū
similiter colera innālis vt colera vitellina. Iō
si fuerit vomitus ex illis factus nō erit vomitꝝ
laudabilis. Vñ addit: quāto est purior: rāto de-
terior: et rōne dicit Bal. in cōmē. dicens: qꝑ hñor
purus qui est de gñe colere significat victoriam
vehementē caliditatis: flegma vero purū signi-
ficat frigiditatē sup. vehementē: et vterqꝑ horū
duorꝝ humorū qm est purus et simplex videt eum
grossiorem qꝑ est qꝑ flegma pꝑer frigiditatē est
quasi cōgelatum: et sup. sic ingrossatur: sed id qd
est generatū ex colera pꝑer victoriam calidita-
tis videt qꝑ sit adustum. i. sit ex colera adusta: et
ita finit humiditas eius: et pꝑr fit hñor: spissior
et hñc eandē simiam accepit Aui. in vñbꝝ pꝑihs
scōa quarti ca° de iudich vomitꝝ. ¶ Aliud signū
pꝑnōsticum ad bonum. Vomitus creticus in
morbis acutis indicatiua per nauseam in die
indicatiua factus de materia faciente morbum
si sequatur ad eum alleviatio et tranquillitas
est signum bonum et crisis laudabilis maxime
si sequatur bonitas desiderij et anhelitus et pul-
sus. ¶ Aliud signum generale in vomitu siue
spontaneo siue artificiali dicebat Aui. in des-
cimatertia tertiꝝ capitulo pꝑo pꝑio. etiam colli-
gitur de mente eiusdem quarta pꝑmi. capitulo
13. Et in administratione quidem vomitus cū
equalitate est iuuamentum maximum: nā ena

2. iij

2^m signū.

3^m signū.

De signis
pꝑnōsticis
ad bonū.

2^m signū
ad bonū

3^m ad bo-
num.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

de re facit aliquotiens sup. a morbis granibus. nam aliqui facit euadere a subeth et a lamentatione replenali in feb. alijs et cōfert laxitati corporis et vlceribus que sunt in renibus et vesica sup. euando mām vel diuertendo ab illis membris et est lepre forte medicamen et malitie coloris et epilepsie stōarice et icteritie et asmatie et tremori et paralyti. Et addebat: et est ex curatiōib⁹ que cōferunt hñtib⁹ vlcera nigra magna. Dixit etiā in 13° tertij. et multotiens vomit⁹ sanat ex singultu clamoroso sup. p. quāto remouet cām singultus. Nam vt dictū est in ca^o superiore de mente Aui. de cura singultus: in pñ^o vomit⁹ est cura magis cōferens singultui: cuius cā est repletio plurima et res nocē sua qualitate. Et cōtinuando dicebat: et in administratione vomit⁹ cum equalitate cōferunt renes et curat in eo nocuementū eoz et nocuementū pedū et sanat eruptionem venarum deferētū sanguinē et arteriaz. i. ab eruptione. Sed verū est q loquebat de vomitu artificiali: qm et 4° primi. et 13° tertij. capitulis allegatis post inuamenta hui⁹ vomit⁹ cū equalitate facti addidit. Ipse quoq fieri debet in mēse semel aut bis: vt fuit etiā suia hūp. ita tñ vt nō referret. renouatio scita: neq numer⁹ dierum notus: sed hec eadem inuamenta intellegi debent etiam in vomitu spontaneo: vt prz.

Signa vero ad malū est primo gñaliter oīs superflus vomitus: et oīs assiduatio eius. Nam 3° tertij dicit. Et assiduatio eius debilitat virtutem stōi et facit ipm lacunā superfluitatū. Et quarta primi. ca^o 14° de malitie ei⁹ dicit. Superflus vomitus stō nocet et ipm debilitat et resoluit ipsum et facit enī apthi vt materie ad ipm pueniant et obest pectori et visui et dēribus et auri quis capitis doloribus nisi eis qui sunt ppter societatem stōi et c. Et rō hor oīum est satis clara. nam nocet stō cōuertendo materias ad ipm et pectori ppter vehementē conatū et morū qui fit in membris pectoris in actu vomendi. Propterea dixerat in ca^o 11° eiusdē sen. libotes q sūt remotiores ab hoc vt medicus eos vomere faciat leuiter: aut ppter naturā. i. cū leui vomit⁹ uo aut naturaliter aut spōranei: sunt homines qui pectus habēt strictū et qui male anhelant q ad sanguinem spuendū sunt apri et stōs hñtes debiles et c. nocet etiā antiq⁹ dolorib⁹ capitis: nisi sint tales p societate stōi cōmouendo et agitando materias fm caput. Sed in habentib⁹ a stomacho dependentiā inuare euando materias. Sed est dubitatio p hoc q dicit q nocet visui: vbi tñ de inuamentis eius est q visui cōfert. Et de hoc fecit Lōciliator dñam. 145. in meo: s de hoc videbitur in cura.

Aliud signū ad malū: in vomitu et est hūp. etiā 2° pñosticoz. ter. com. menti. 38. et est Aui. q vomitus q est sicut succ⁹ porri intelligendo de prassino vel eruginoso si significat malitiā maximā. prz q significat vehementissimā adustionē in mā maxie nisi sit genitus in stō et cibus: de quoz ppterare est vt non digerant cōuenienter in stō: sed acquirūt illam malā qualitatē: vt voluit Cōmē. 81. vt sūt porri et alia et c. qdam gñā olez in cōmē. allegato.

Aliud signū pñosticū ad malū et in hñozalib⁹ ppter sanguinē. Oīs vomit⁹ rei hñozalis feride est malus. prz q significat malā putrefactionē et magnā putrefactionē in humore vel sanie.

De signis pñosticis ad malū. Primum

2° signum ad malū.

3° ad malū.

Et item omnis vomitus vermis maxime in feb. pestilentialibus est vehemēter malus. p q significat magnā putrefactionē in humore: vbi si nem simul cū qualitate venenosa: et precipne si enomant vermes mortui. Nā significat rauras malitiā in corpore q et vermes nō pnt eā roles rare: immo dicebat 80. vtr q vomitus in fe. pestilentialibus semp est malus: q significat maximā lectionē stō cōcari: et intelligit vbi corpus nō esset dispositū neq a sūterū ex facili cau sa vomere. Sed Aui. dicit hoc maxie ad vomit⁹ feridū et ad vomitū nigrū dicens: niger vero sup. nō fit nisi in asaribus splenis et in fine veris. i. niger vt ser sanguinis et est malus. Addit et fetidus est malus et ppter quecūq ambog in fe. pestilentialibus fit. Aliud pñosticū dñēdo ad sanguinē: et est hūp. 7° pñostico affo. cum dicit. Quicūq sanguinē vomunt si quidē sine fe. salubre si vero et fe. perniciosum et c. sic vomit⁹ sanguinis cū fe. si cōiungat pomū signū quicūq et cōmentator: declarās in cōmē. dicit q cōiungitur cū fe. est signū q est ab asate vel vulture et asate: ideo est piculosus: et aliq incurrat hoc ergo dñ intelligit q iste vomit⁹ sanguinis nō sequit ad fe. neq ad cām se. sed qā fe. ipsa sed tur ad vomitū vel ad cām ipsus vomitus. Nam vbi vomitus sanguineus sequeretur ad fe. sanguineam ex repletionē sanguinis tñ fortassis vomitus esset cā salubris: ergo fm plurimū est malus: q significaret exuberantiā et acuitatē sanguinis cū fe. tñ posset nō esse curabilis: immo fortet facile curaret: id. A. cū cantela i fine capite vomitū sanguis dicit: et oīs vomit⁹ sanguis cū fe. est mal⁹: cū nō est sic fe. qñq nō ē mal⁹.

Aliud pñosticū vomitus sub carne vel tunicalis est ad desperationem vtrūq: q significat solutionē et corruptionem ipsius stōi vel mēbroz vicinor: et tale nocuementum vtrūq vel semp est irreuerabile.

Aliud de vomitibus malis: quidā est malus ppter cōpōnē cū alia dispōne vt cū pūngit vomitus cū restrictione nature siue vtrūq. Nā de hoc dicebat Aui. et cōpōstione mala est vt fit os stōi subuersum sup. cū vomitu patiens syncope vt fit nā restricta: et adducit rōnē dicens. Itē em id q sedat vomitū sup. de stipitatis addit in retentionē nature: et id q resoluit ventrē. i. facit fluxū addit ad vomitū. hoc tñ intelligit de vomitu stōico in stō debili multū in quo abundat stō: vbi ad euandū stō exigit solutiū fore: et sic debilitando stomachum addit ad vomitū. Sed vbi materia colerica subtilis esset cā vomitus et inducens ad syncopim: tunc non esset necessarium q in restrictione vomitus restringeretur natura: immo per easdē medicinas curaretur vtrūq dispositio. verbi gratia. cū aqua pūnorum et tamarindorum vel cum succo cydoniorum. Nam talia laxant ventrem et ingrossando materiam colericam et remittendo qualitatem malā ei⁹: et stōm cōforādo curat vomitū. Et ppter hāc cām addidit. A. in ter. nisi sit id q facit syncopim vel sup. vomitū humor subtilis aut colericus et curetur dispositio cū aqua pūnorū et tamarindorū et similibus et cōfert vtrūq nobis et tamarindorū et similibus in istis signis rebus simul possem multiplicare in istis signis malis: s nō ad multā vtilitatē: id ista sufficiat.

Signa etiam demonstratiua spērū cōia siue

No. bñ qñ qñ mos erunt in pñosticoz signum est

4° signum ad malū. Vomitus sanguinis in fe. est signum perniciosum

5° signum

Not. de vomitu san guineo an sit a sanguine puro vt non.

De signis demonstratiua spērū cōia siue

subalternarum ut si sit cibalis vel humoralis alio
rum humorum a sanguine vel sanguineus vel alius
rui rei extraneus ut vermis vel saniei etc. etiam
ex sensu manifestatur. ¶ Sed de cibali spāl
cū sit vomitus subito de cibo post ipsum assum
ptū frequenter signat malitiam complexionis cōi
carā sūo et maximā stomachi debilitatē. v. s. d. c. m.
est in causis v. sensibilibus et cū nō fuerit
vicius vel apostema in stomacho q. p. signa p. p. a
manifestatur maxime de debilitate retēne in
relligēdo q. si nō succedat vomitus statim post
cibum sumptum. sed in tempore comprehensionis
stomaci supra cibū. i. hora digestionis. tūc ma
gis signat debilitatem in digestiua. v. si sit in ci
bo acerositas vel sit ex eo inflatio. et iste debili
tates sequuntur malitiam complexionis. v. s. v. s. m.
est q. malitie complexionales et signis primis sup
positis erit satis manifeste ut calida et siti et sic
citare oris etc. videbis supra loco suo ppter ab
breuiare. Et si fuerit vomitus n. s. sine r. p. i. s.
quo d. compleri digō tūc signat cōuersiones ci
bi ad corruptionē. v. si acquirat acuitas in cibo
et modicatio in stomacho. et declarat etiam ex eru
tione manifestare cibū corruptū et ex odore
et ex sapore et ex vltimate ex p. p. e. d. e. r. i. t. e.
¶ Signa nō humoralium et simplicium et cōpositi
orū et humorū naturalium et parū recedentiū a na
turalibus. et etiā ipsoz p. p. r. n. a. m. De sp. b. u. s. c. o.
lere statim et melite v. l. r. a. signa q. sunt supra ha
bita in capis superioribus manifestatur etiam ex
viti post educationē cōi. u. r. a. et filr rei extraneae
ut vermis vel sanie vel lapidis sunt ex se mani
festa. ¶ Sed signa v. r. i. t. u. s. sit cretus vel nō cretus
cus habetur ex p. p. e. d. e. n. t. i. b. u. s. de antecessione
signoz crisi vel nō antecessione.
¶ Sed v. r. i. t. u. s. vomitus fuerit ex m. a. in stomacho
għara vel aliunde fluxa ad stom. et de talib. sunt
signa posita supra ex interpolatione et ex perio
dicatione vel ex maiori cōtinuatione. Et de hoc
dicebat Serap. ille aut cui acciderit ex supfluita
tibus q. effunditur ad ipm. s. ex membris alijs
sup. vel ex toto vel p. t. i. c. u. l. a. r. i. m. b. e. r. o. nō est conti
nue lesionis s. q. d. e. s. c. u. r. stomac. ¶ Sed in
maci fuerit m. a. in s. t. o. e. r. n. s. cōrēta in vacuitates sto
machi distinguat illa ab ea q. est intrinsecata in
porio s. t. o. i. v. r. dicebat Alex. q. m. q. est in cōcūta
te post nausea s. l. i. c. o. s. e. q. d. u. r. vomitus. si aut inter
vomitu et nausea spātū sit multū vel aliquis
nō sequat vomitus. s. s. t. a. r. laboriosa nausea de
clarat ut q. m. a. est imbibira vel forte modica ut
als dicitur est. ¶ Sed de vomitu facto a causis
primariis signa sunt manifesta vel ex casu vel p
nitione stomachi vel membroru cōicātiū vel ex
nimia sumptione cibi et potus. aut ex feroze ci
borum et eorum rauiditate. v. dicebat Serap.
et de s. i. b. u. s. omnia talia sunt manifesta ex se.
¶ Sed de vomitu sanguineo v. r. u. m. sit sanguis
puri quasi naturalis vel alterati in via corru
ptionis ex se satis manifestū. sed v. r. u. s. sit ex sa
na complexionē declarat ex p. t. i. b. o. n. a. h. a. b. i. t. u. d. i. n. e.
et ex tranquillitate sequere et ex iunamento et ex
p. e. d. e. n. t. i. b. u. s. causis ad multiplicationem sang
guinis facientibus maxime de retentione cons
uerarum euacuationum sanguinis.
¶ Sed v. r. u. s. dicitur ex stomacho vel ex alijs mē
bris ut ex epate vel splene. dicebat Aui. q. disse

renrie q. dem sunt interfactum ppter epat et
fusionem eius ex ipso. ad s. t. o. m. et factum ppter
splenē et factū ppter s. t. o. m. ipm est q. cū illis nō
est dolor sup. necessarius. et iste q. est a stomacho
nō euacuatur a dolore. intelligat nisi fuerit ex
dilatione poroz venarū s. t. o. i. n. a. tūc etia sit
sine dolore. sed q. r. i. t. a. s. tūc est modica. v. b. i. si fiat
ppter ruptionē venarū stomachi vel solones v.
vicius semp stat dolor notabilis. v. b. i. si fiat ab
epate vel splene s. t. a. r. stomacho aliter sano non
stat dolor. Sed v. r. u. s. fiat ex epate vel splene de
clarat ex colore vel ex substātia sanguis cum sa
pore aliq. Nam iste q. est ex splene est niger tur
bidus. et q. h. g. est acerosus ut vult Aui. Sed si p
ueniat ex capite declarat ex p. e. d. e. r. i. b. u. s. lesioni
bus capitis et tēione venaz capitis et coloris
carione. et sepe rascat aliq. sanguineū vel p. n. a. s.
res aliq. et sanguineū emittit. et cum hoc etiam
est sine dolore. ¶ Sed ad distinguēdū v. r. u. s. sit
ex mery vel ex stomacho. Et si ex s. t. o. v. r. u. m. ex ore
stomaci vel fundo eius magis hoc etiā declara
tur ex loco doloris. Nā q. est ppter mery cōicā
magis dolor ad dorsum et in descēsu cibi. Et q. m.
est v. i. n. o. s. stomachi dolor magis est circa malum
granatū et in directo ad duodecimā spōdilem.
Et q. est circa fundum dolor est magis circa par
tes umbilicales. Et hec de signis sufficiant.

Lura vomitus. rā in q. duo s. h. e. t. p. n. c. i. p. a.
liter. Na p. breuiter et strictim ponet diēra con
necitē in vomitu cui restrictionē intēdimus.
q. nō ois vomitus ut paulo post dicā est restrin
gēdus. et in hoc abbreviabo s. m. o. n. e. q. n. ample
in cura cholice passionis circa diēra d. c. m. est.
q. quasi tota referri pōt ad istū locū. et ad illū lo
cū recurrere. 2. ponet medicinalia ad casū cōne
necitē in vomitu cui restrictionē intēdimus. ali
quid ponet de medicinalib. q. faciūt ad curā acci
dentiū cōiūm sequentiū ad vomitū. q. de hoc et
Aui. 4. p. i. m. i. s. e. c. i. t. p. a. r. t. i. c. u. l. a. r. e. c. a. m. ¶ Et q. d. i.
cū est eē ordinādā diēra et medicinalia in vom
itu. cui restrictionē intēdimus est notādū p. q.
nō q. l. i. b. e. r. vomit. est restringēdus. Nā vomit.
eq. q. sit a corpe sano et leuiter et periodice de
mēse in mēsem. siue fuerit spōrane. siue artifi
cialis nō est restringēdus. immo in multis cor
porib. est p. n. o. c. ā. d. u. s. v. e. s. t. m. e. d. i. c. o. r. u. s. s. n. i. a. cōis
s. i. t. u. c. o. s. c. a. u. e. r. e. n. e. n. o. c. u. m. e. r. i. t. s. e. q. u. a. t. o. c. u. l. i. s. q. d.
de hoc dixi. s. q. aliq. cōfert aliq. nocet. Nā s. t. a.
ribus oculis sanis et etiā actuali corpe s. i. a. l. i. a. s.
p. r. e. s. s. a. n. o. e. r. i. t. e. c. h. s. e. p. e. cōtingat ut fiat ppter p
seruationē a doloribus iuncturariū et nocumen
tis renū. tūc eo casu nocet oculis. nā facit ad eo
rū caliginē ppter vaporarides eius cōicatas
actu vomēdi. Si nō oculi fuerint actu egrī aut
hoc erit p. e. n. t. i. a. l. e. n. o. c. u. m. e. r. i. t. e. i. s. f. a. c. t. u. s. a. u. t. a. l. i. s.
de cōicatu maxime a cerebro vel a stomacho cum
q. b. u. s. m. e. m. b. r. i. s. o. c. u. l. i. m. a. x. i. m. e. cōicaciones hāt.
Si q. d. e. m. o. c. u. l. i. f. u. e. r. i. n. t. p. e. s. s. e. u. r. i. ā. l. e. s. i. t. u. c. v. o. m. i. t. u. s.
q. l. i. b. e. t. e. s. t. n. o. c. i. u. s. a. g. i. t. a. n. d. o. et cōmouendo
causam lesionis ipsoz oculo maxime intelligē
do de lesione m. a. l. i. p. c. i. p. u. e. in corporibus in q.
bus inhabiliter sit vomitus. Si autem egritudo
oculorum sit per communitatem cerebri. tūc
adhuc vomitus est discōmētiō oculis. q. com
mouendo materias in capite parantur ad sin
tum ad oculos. Sed si fuerit p. communitatem

An sit ab
epate vel
splene vo
mitus san
guinis.

Nota h. s. e.
canonem.

Nota b. s.

Vomitum
nocet oca
lis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Stomaci et materia in stomacho cōrēta vaporan-
te ad oculos: tūc vomitus educēs illas mām ex
stomaco: 3 in fieri fit uocius ppter euaporas-
tionē q magis oculis cōicaf in actu vomit: tūc
ih facto esse apōst eius complēmētū fit iunari-
us. Et istā sniam innuebat Aul. p^a rertij in cur-
ra egritudinū capitis cuz dicit. Vomitus est ex
eis in qbus nō fit iunamētū in curis egritudi-
nū capitis nist fiat p cōitātē materie in ventre
i. in stomacho: tūc em vomitus est melior modoz
rū expulsiōis sup. dicte materie cōicāris capis-
ti: qz tūc maxime cōicār cū est cōrēta in partib⁹
superioribus ipsius stomachi: tūc p egritudines
capitis intelligit egritudines cerebri: tūc organo
rū sensuum exteriorū: qz in fieri est nocēs vt
dcm est talis vomitus pncari maxime in pas-
sionis ad ipm tūc leui vomitino fieri cōforādo
oculos ne recipiāt aliūde nocimētū in actu vo-
mēdi ponēdo pillulas sacras ex corro t eas in
fundēdo prius in aliquo collirio cōueniēti pas-
sionē oculo: t postea supligare cum binda: t cū
his post expeditionē vomit⁹ erit iunamentum
mani^m in tali oculo: lesione a stomacho depēdē-
tiā habēre: vt dcm est. Et pū hoc tollit expressa
apparēs cōtradictio de iunamēto vel nocimē-
to vomitus in dispōnibz oculo. C Similit^r t
vomitus cretic⁹ maxime indicatiū qz lau-
dabilibus signis pcedētibz sacris nō est con-
stringēdus dum nō supfluit. Et de hoc dicebat
Ser. vomitus dō q pū semitā crisis accidit nō
est necesse vt abscondat intelligēs de dicto creti-
co. Si aut multiplicat: tūc opz vt abscondam⁹
ipm cū eo qd accōrrariū cause ipsius. Neqz qz
synthomaticus est cōstringēdus vt vomitus fa-
ctus in pū morboz nō pcedētibz signis digō-
nis si fiat a virtute regulāre: qz cōstare virtute
t bñ tolerāre talis nō est cōstringēdus immo
aliquoties coadiuudus pū sniam afo. Incoā-
ribz morbis si qd vt mouēdū moue. Et ita vo-
mitus factus in pncipis paroxismo: nō est cō-
stringēdus cū p eā cūctur de mā futuri porisimi
vt declarat plusq cōmētato: 3° techm. nā aliq-
tiēs remouet porisimū vel saltē abbreviat. Nā
talis synthom⁹ ricius lz fit malus p viā signi qz
arguit vel multitudinē vel malitiā mā: tamen
sepe fit bonus per viam cause qz effatur causa
mala p eū. C Solus q vomitus vel cibalis vel
humoralis supfluit t nō eqit fact⁹ est q est con-
stringēdus: tūc nota qz vomit⁹ tempus de q
aū dcm est nō fit cōstringēdus: cū medicina si-
plicitas dum sic talis pgenerauerit: tūc non est ne-
gligēdū etiā in tali vomitu qn stomachus cōfor-
tet aliquatū cū aliqbus aromaticis modice sti-
plicitatis t interius t exteri⁹: ne forte debilita-
to stomacho t cōrētiua ipm relaxata ex vomitu
equali forte deducatur ad inaequalem effrenem.
C Circa igit dierā eligat aer tempus in acti-
uis ad sicci parū declinās: t forte etiā si incli-
nes ad aliquē friditātē habita inrētiōe ad vo-
mitū p qro a frido pforat cōrētiua erit meli⁹
sz singulr fit aer aromatizat⁹ cū odorib⁹ lauda-
bilibus. Nā de hoc dicebat Aul. in cap^o ppo de
cura vomit⁹ absolute: bonus em odor vehemen-
ter est pueniēs stō t ppe cū est in nntitinis: qn
iunuat q marie cōuenit vt cibaria sint aroma-
tizata: t qnalt bon⁹ odor p qro stomachus est
membrum animatum viuificat multuz. p inde

dicebat idē Aul. in cura cholirice passionis: et
opz vt nō separētur ab eis odores cōforatiui: t
restaurētur sup eos addēs: t omne qd commo-
uet in eis subuersionē ate pmutet ad aliū sicut
supra al. est et de mēre Sal. 3° meimur: sicut vni-
uersa ferida subuerrere stomachū apra nata sūt:
ita odorifera cōforare. Sed ex qbus aromati-
cis t odoriferis debeat aer rectificari: t quibus
vt opz in causa calida t in causa frigida: qm qd
dā infirmoz res cōiter aromatizatas grauit^r
abhorēt. nā qdā eoz abhorēt odorē panis
vt in ca^o cholirice passionis dictus est: t de his
oib⁹ satis ample dcm est in cura synopsis t cho-
lirice passionis: t sūt si aer debeat esse luminoso
sus vel ad opacitātē tendēs recurrere ad ea q sūt
in illis locis dicta: qz nō curo multiplicare vt
ba vltra necessitatē. C De somno t vigilia dice-
bat Aul. 4° pmi. ca^o 16° de eo in quo supfluit vo-
mitus fiat vt ipse dormiat t ingeniet qmz pos-
sibile fuerit quomōdō dormiat. t Aul. filz 13° rertij
dicit q in somno est radix cure: addit alibi:
cumqz dormiat sudabit: innuēs q sudor est in
casu cōueniēs: qm cōuertit materias ad opposi-
tum t maxime in facto viā fluitus. Nā somn⁹
oēs excreaciones retinet pter sudorē. C Demo-
tu t qere breuiter dicat q sumpta indicatione
a vomitu motus est discoueniēs: qm cōmouet
mām in stomacho: t p inde dicebat Aul. 5° cōtiū.
Morbus intensus si fuerit post excitationē exci-
tabit vomitū. quare opz vt vomēs cibi vran-
tur qere: qz tūc dicit Aul. q attractio materiei
excitatis ad extremitates est iunariua valde
in rētiōe vomit⁹: t id fit si stringitur extre-
ma t ppe inferiora sicut crura t pedes cōstrin-
ctiōe delectēte a superioribus. I. incipere cōstric-
tione a superiorib⁹ delectēte ad inferiora videt^r
innere q exercitiū t mor⁹ in casu fit cōueniēs
dicat hic q habita inrētiōe ad causam: ma-
xime fluentem ex alijs membris ad ipsum sto-
macum: tunc conuenit exercitiū: quia cōuertit^r
ad exteriora t maxime membrorum inferiorū
runt: ad hunc intellectum dicit Aul. t multoz
rētō. i. mām fluētem ad stomachū: t hanc suam
ipsemer expressit. nā post q posuit q attractio
materiei ad extremitates est iunariua valde in
retentione vomitus: addit declarādo t pproprie
cum est ex expulsionē humorum exnēbis cōrē-
nentibus stomachum ad ipsum id est ex mēbris
vicinis stomacho. f. de epare splene vel mirach q
cōrēt stomachum. Nam tunc talis diuersitas est
iunariua: aliter quies est magis necessaria:
maxime in his in quibus fit motus cibi ex debi-
litate contentiue stomachi: immo locutio in il-
lis est suspecta. Nam mora lingua per cōtinuū
tatem cum tunica intrinseca stomachi commo-
uetur stomachus: sic disponitur ad vomitum.
Et in hoc vidi ego expientia: qz de singularib⁹
remedijs ad retinendum cibum est vt oino qz
scār etiam a locutione t inducat vomitū
in diuertendo fluēte materia cū supfluit vomit⁹
humoralis: tunc maxime conuenit fricatio
extremorum. Et in hoc valet frictio pedum in
aqua calida maxime in mā frida. Taler etiā pos-
dicebat Auicē. Et mirabile qd est q calefactio
ctio extremorum iunariua est in sedariēdo vo-

Vomit⁹ cretic⁹ nō est restrin-
gendus.

Si vomitus fuerit
stringēdi.

de aere.

Nota poli
rha dicit

De somno
et vigilia.

De morbo
quiere.

Nota cas.

Nota bē

Nota bene

minis ppter ea qd attrahit: et infirmitas earum. f. extremarum est inuoluta in sedatione vomitus velocis calidi ppter ea qd infirmitas. Et ita soluit ipse causam dubitationis quia aliqui suum de hoc qd calefactio et infirmitas extremarum facit ad restrictionem vomitus: quoniam videtur qd caliditas diuerit et attrahit: et frigiditas in causa calida ut in materia colerica coacta a pedibus ad stomachum ita remittit acuitatem mae et confortat coactionem asperitatem etiam circa faciem cum aqua frigida aliqui terrefaciendo virtute facit ad restrictionem vomitus per istum modum. ¶ De inanitione et repletionem dicit qd costare virtute ieiunium est maxime conueniens: quoniam per subtractionem cibi membra sunt auarata in retinendo: ideo precipue tunc deest de cibo quousque ad virtutem est necessarium. Unde dicebat Aui. qd si non est cibum et subtiliter et adhibeat ieiunium ita ut deest parum pro vice et raro. Inanitione etiam coactionem conuenienter cum clysteribus diuertentibus ad inferiora in vomitu materiali. ¶ In passionibus alibus inuoluta singulis confortari inere et aliquoties tristitia et subito timere faciat ad retentionem vomitus ppter coactionem aie a stomacho et a sensu rei coactionem ut alia declaratur est. ¶ Sed de cibis et poris breuiter dicat per comenotando causam qd cibum non exhibeat illico post vomitum: immo tardius. id est. iij. vel. iij. horis costare virtute et pus har ablutio facit cum aqua et aceto ut remoueat aliquas vaporales granitas capitis inducta et laborioso motu vomitus: prius etiam pparet stomachus interius et exterius cum aliquantulum confortatus stomachi calidis vel frigidis de quibus latus iussu ut esset minima quod domus simplex in causa calida vel minima aromatica in causa frigida suum mendo duo vel tria coactaria ante cibum per tertium horum hoc intelligitur nisi vteris conuenienter stipitricas maior ea qd ad vomitum conse qui soler: quoniam in illo casu oportebit prius cum lenitius pcedere relaxando prentiam fundi stomachi et cum clysteribus deorsum remittentibus. Et de hoc dicit Aui. qd opus per regatur super tales: ita ut sumat ante cibum ex cibis cibos lubricos et post ipsum cibos stipitricos odoriferos sicut cydonia et filia ut deponant cibum ab ore stomachi ad fundum eius et inclinent inuolam ad inferiora et non ad superiora. Et si pur intendimus cum aliquibus confortatiuis sint remisse stipitricas. Et ista est sententia posuit Aui. comenotando in cibis et in medicinis in cura vomitus absolute cum dicit. Et cum non fuerit sicca. id est. venter stipitricus non restringas vomitum super. prius vel succus: de quo dubitat cum eo qd efficitur et stipitricis nisi cum mensura absque noimento et admixtura clisteria et solue nam: deinde si andat in dandis robustis et c. Et quod admodum dico de his que per interius offeruntur: ita intelligitur de his que per exteriora applicantur. ¶ Sed de qualitate ciborum opus ut cibi sint facili digestione boni chymi modice pparatis et exhibeantur paulatim et paulatim: ut dicebat Aui. et omnem quem curas cum vis ipsum cibare cibum paulatim paulatim: ita ut non moueat in ipso stomacho vice alia ad vomendum: Nam paulatim cibi facit nam anarata ad retinendum: et opus tales cibos aromatizari cum odibus specierum conuenientium in causa vomitus calidus vel frigidus per exigentiam cause ut in causa calida cum vino granatorum vel cum pulvere coralloz et rosaz et san-

daloz citrinorum vel coriandroz cum cydonis decoquendo et filibus. Et in causa frigida mentha cum modico gariofi. ppter quoniam sunt virtutis ut dicit Aui. super in inuolamento. Nam bonus odor ut supra dicebatur vehementer est conueniens ppter si fuerit in nutritiuis: et super ab ipso sedatur vomitus si sensus est diligens ipsum. ut dicebat Aui. qd et cibum pparari in forma desiderata ab infirmo elizando vel assando vel in gelatinis vel in pastillis: et assata reguli sint conuenientiora. ¶ Sed quod virtus stomachi tunc est debilis et assata difficulter transmutantur possunt pparari carnes post assaturam postea dissolui cum brodio: sed non reducantur ad formam nimis liquidam: sed satis spissam: et debent cibaria murari secundum diuersas pparaciones: quod primitas in una pparacione adducit ad abhominacionem maxime si fuerit humida humiditate actuali: quoniam in casu debet phibere humida acra et potetia: et ita pulvis in casu diuersi conueniunt et una mollia et humida lubrica: immo sumant spissa ita qd cum coleari colligi possint. Et forte qd Aui. ad hoc respiciens non laudauit simpliciter dictum quoniam dicitur. Et existimantur quidam qd amigdale cum reserur et digitis fricando dissoluantur in aqua et colantur. id est. si sit lac ex eis et sumitur ex eo in potu sunt maxima cura vomitus diuersis superantibus: vel quod voluit exhiberi in tali forma liquida potabili: vel forte quod in amigdalas ppter humiditatem etiam virtutem et virtuositatem earum non est conuenientia in casu: et multi practica admittunt amigdalas ppter istum rem in isto casu. Sed Aui. neque probauit neque vituperauit: quod posset dici qd aliquid de tali amigdalato sumere cum carnibus rectificato cum agresta vel vino granatorum in causa calida: vel cum gariofi. vel modico zinzib. in causa frigida ut fieri solet minuendo odorem carnis qui coiter abominant in vomitibus facit ad appetendum. saporem et c. ¶ In causa igitur calida pro cibis valent milii et panicum cum multum decoquantur in brodio: et si simul cum eis decoquantur cydonia et ppra magis valebunt. Et de herbis valent platago acetosa portulaca bursa pastozia. Et de carnibus valent carnes pullos iuuenus et carnes anticulas et pidi cum et fassanoz et maxime pullos ipsos. ¶ Et in causa frigida valent farina de spelra et rizum proprie. Et de herbis mentha singulis hyssopus et salvia. Et de carnibus carnes pullos grossos et carnes castrati cum carnibus pipionis et auis montanarum: licet etiam carnes perdis cum fassanoz norum et turturem non disconueniant pro confortatione et proprietate speciali. Et panis coctus sit panis de simila bene fermentatus et coctus sine sale. ¶ Tamen in corpore robusto et rurali: ut credo laudant Aui. fabas cum corice suo decoctas in aceto parum permixto suppa cum aqua. nam dicit qd confortant plurimum eis: intellegitur rusticis habentibus stomachum pilosum. Ad idem dicit. et lentes effuse cum elixantur. id est. abiecta prima decoctione quod decoquantur cum aceto. id est. addendo acetum cum aqua decoctionis eorum etiam inuantur. Sed in corporibus delicatis et in virtute debili et in rotum cibum abhorrentibus ut sepe contringat dicit Aui. et eis que conferunt in hoc est facere ut ipsi in potu sumant volentes aut inuolam aquam carnis plurimam cum seminibus super calidis vel frigidis secundum exigentiam cause

Assata difficulter transmutantur

Coniadrū
maximam
hy ppera
re retinen
di vomitū
et cibū in
stomaco.

Ch cōforatōis et aromaticis: et singulr laudat
coniadrū siccū. Nā in eo est mirabilis ppietas
in retinēdo vomitū et cibū in stomaco. maxie
si fuerit infusum in aceto vt fieri solet et ppius
in causa calida. Et in causa frida ponit aliq
tūc aliqd vini aromatici: de qua aqua carnis
dcm est supra in cura cholirice passiois. Et etiā
descripōne eius posuit in hoc ca. Aui. de cura
vomitū in speciali in fine. Et si euomerit cibū
talem exhibetū reitara eum. Et si non fuerit fm
pparationē sibi grātā mura ad aliā preparatio
nē. Nam iste cas. est cōis et in cibis et medicinis
q qd sumit cibū vel medicinā eis cōueniētem
et nō sustinēt: tūc opz reitara: interponēdo tū
tūc et vini scindēdo hūmē cū odoramentis sibi gra
tis stomachū inuitādo ad suscipiēdum aliqd
cū fructū. Nā fructū odorē plures eorū reci
piūt: vt dicebat Aui. in cura cholirice passiois
et aliqd cū suffumigationib⁹ factis ex pullis as
sariis scindēdo pullos in faciē egroti aromati
zatos cū aromaticis appropatis: vt dicit. A. in
ca. prime alle. quo facto oporebit reitara ei
bū vel medicinā. Et hūc cas. posuit Aui. in
ca. ghalia in curatiōe vomitus cum dicit. Et cū
vomitū expellit medicamē fortiter cōstringēs
vomitū reitara ipm: et si vehemēter abhorret
ipm sup. vlt cibū tūc altera eis aliqd odoris ei⁹
aut coloris ipsius aut su. artifi. Idē dicit Iba
ly. in ca. vomitus. 7. p. cum dicit. Et si hēc q
dederit euomerit. scdō adice donec retineat.
Et qd ista non sufficit ad retinēdū: tunc po
nat vctōsa sine scarificatione supra vmbilicū
q etiā teneat sumpto cibo per notabile tps do
nec cibū ad fundū stomachi descēderit: et ponā
tur manus in aqua frigida ad corrugationē sto
machi: et sumatur cōpessiva post cibū vt diacito
nitē sine spēbus in cā calida: et cū spēbus in cau
sa frigida. Et in corpore uō multū debilitato si
sumatur paz casei antiq boni saporis facit ad
retinēdū. Faciunt et ad hoc odoramenta cōp
sina vt est cōe remediū accipere panē vlti: et in
fundere in aceto et cū mentha et gario. ligari in
pecta in cā frigida: et cū rostor sandalis citrinis
et floribus nenufaris in cā calida: immo et iaz et
cū cāphora: de qua dicit Aui. et cāphore quidez
inest ppietas phibendi vomitū et nauisē ca
lidos. De potu vero dicatur breuiter q por
sit modicissime qritatis ne faciat cibū fluctua
re in stō: et in cā frigida sit vinū aromaticū: ad
ponticū tū declinans: et in cā calida sit vinū pur
ponticū: sed debile mxtum cū aqua extincōis
ferri et extincōis et auri in nobilibus. Nam
aqua extincōis ferri et extincōis etiā auri
in nobilibus pīm vj in cōforatione stōi: immo
si in ea decoquantur scula ppius valebūt va
lebit etiam si misceatur vinū cū aqua decoctio
nis masticis in frigida. Nā manifestatio ipsius
iuuamēti spālius est in stō: vt dicit Auer. qnto
colliget. sed si eā abhorret infirm⁹ ab ea diner
tatur et loco eius ponatur aliqd mactōel galā
ge vlt gario. fm appetitū patiētis. Et hēc de dic
ta sufficiant.

De scōa in
etione cu
ratina vo
mitus.

supra positi in ca. dīspōnā stōi vt q medicie nō
nō applicēt neqz excessiue cale neqz excessiue
frigide: et q nūq absolūtū a stipicis: sed spā
liter in hoc casu vbi est maior necessitas medici
naz stipicaz opz cōmemorare q in curatiōe
malitie cōpionis mās vel effuse vel gñate ibi
dē nō dīz medicus pstringere neqz multū pfora
re subam stōi nisi stomachus fuerit mundificat⁹
Et hoc intelligit nisi supfluat vomitus et des
ciat stus: q tūc ppter necessitatē eēt indigen
tia ad pstringēdū: immo et amplius dicebat Iba
ly. 7. p. practice. ca. pprio. in fine postq posuit cu
ram vomitū ex diuersis cāis vt vomitū est dicit:
et hēc sunt verba sua. Et attendendū ne forte ali
qd sit corpus repletū humorib⁹: qd si intellere
ris medicamine cōueniet illi deponere humo
rem: ita q nō tūc vult q stāte repōne in stō fiat
illius etiā ante cōstrictionē: sed etiam stante ca
chochymia vel etiā repletione maloz humorū
in toto: et hoc est q medicie stiprice exhibite in
terius essent ad nocuētū etiā illorum hu
morū. Et addit in textu suo ad declarandū ne
cessitatem etiā. Et si in stō medicamē sup. so
lurium moram nō faciat sup. ppter vomitū
clystere adhibe molle si humor colericus inue
nitur: acutus aut si flāticus: et temperat⁹ si fue
rit humor medius. Postea addit: q corpore etiā
to medicaminibus vt re stōm cōforantibus et
vomitū sedantibus. Sed hic opz cōmemo
rare q talis mundificatio que aliqd est necessa
ria nō est pficienda cū medicinis acutis loquor
de exhibendis p superius: q de exhibendis infe
rius per clystera nō est multa vis: sed debet eli
gi medicie solutue cōpessive et iaz educiue:
vnde maxime sunt abijciende lenitine nisi stan
te ventris stipicitate: vt dicit est supra in diei
ta. verbi gratia. in mā colerica cōueniunt mira
bolani citri. in infusione vel decoctione fm ma
lorem vel minore necessitate cōstringendi. nā
decoctio mirabolanoz magis facit ad pstringē
dū q sola infusio. Et rebarbaz exhibetū in suba
ne q sola infusio. Et rebarbaz exhibetū in suba
ne in casu et iande colere est etiā cōueniens exibi
tum aliquotiens cū syrupo aceto cū aqua cū
diuise et plāraginis: vbi cū colera cōmifcet fleg
ma. adherens: et aliqd cū syrupo ro. in mā coleri
ca fluxa et iando: et in flātico humore euacuādo
magis valeret decoctio mirabolāz. chebuloz et
emblicoz. Et in materia melencolica magis des
coctio indorum in aqua buglosse et c. et ita fiant
clystera cum appropriatis fm alias ordinata.
Complernr etiā euacuatio aliquotiens per
vomitū artificialiter inducti: et ita consequē
ter vomitus sacrus a natura remonebit ppter
id qd est iatur materia faciens vomitū sicut etiā
per clystere acuti educit mā et pnerfa deosum
remouet vomitū. vñ dicebat Aui. I cura vomitū
absolute. Et multoties quidez clystere acuti ab
scindit vomitū. Et addit: vomitū et abscondit vo
mitū cū est a mā: et declarat dices. Sanaris em
er vomitū cū etas illā mām ppter egressionem
ei⁹ cū vomitū: sed ibi et opz notare q cū intēdi
mus ad puocationē vomitū cū vomitū nō de
bem⁹ vt nisi vomitūis leuib⁹: et q mā q est vo
mitū educenda dī esse mā ad ipm parata vt mā
colerica q facile educit. nā mā grossa vt medica
cōuenientius per deorsus educit: et itē q nō des
berius cōuertere materiā ad stōm. vt euomat:

Nota 100

Nota 106

sed solum illam educere q̄ ibidē est cōtenta. Jō
laudantur Aui. vomitū factū cū aqua sola. s. te
pida aut cū syrupo aceroso aut cū anhero sup.
cum decoctione in mā mitra cum stare aut cum
aqua raffani et melle vt vult et q̄ sunt eis filia: et
tūc maxime vrit vomitū ad curādū vomitū:
q̄ nō sit vomitus nisi difficilis p̄ nām: s. cōiun
sit cum eo multa nausea: qm̄ q̄ frequēta a na
tura vomitus nō op̄z est iuuare: vt dcm̄ est sup.
immo dicit q̄ dā hīc q̄ etiā cū sit difficilis non
est multū pparāda mā cum digestiōe vt expel
lat: qm̄ ipsa sit facta parata ad expellēdū et in
clināte nā ad expulsiōem p vomitū fieri forte
vomitū nimis effrenis. et hāc miam innuebat
Aui. eodē ca° sup alleg. cum dicit et scias q̄ quā
do nausea ledit et nō associat ei vomitū? sup. con
ueniēter: sed laboriose: tūc op̄z vt adiuvēs ipm̄
cum vomitū subtrahat. i. debilib⁹: vel alr̄ pōt
eripi vomitū subtrahat: q̄ cū sit difficilis vomitū? est
fig⁹ q̄ causa ledēs est adherēs p parte: et p̄r ex
pedit vrit vomitū subtrahat: aliquātr vt
est de p̄r. anheri vel raffani: vt dcm̄ est. postea
addit vt euomat cibū suū. s. corruptum aliquos
rēas facitē nausea et vomitū ad modū dictum
aut humorē vtrē eius: q̄ sup. in quo mā fuerit
rit vt soluas vtrē eius: q̄ sup. in quo mā fuerit
grōsa nō apta edu ci p vomitū cū facilitate fac
i. cū medicina leni in qua sit etiā virtus cōp̄es
sua: vt dcm̄ est. Addit. deide cōforta stomachū
s. facta eione cū oleis p̄dictis sup. extrinsec⁹ vt
alij p̄fortatib⁹ ē stomachicis: de q̄b⁹ supra dcm̄
est: et de q̄bus paulopost. ¶ Sy de istis talr̄ ap
plicadis interi⁹? exteri⁹ est et cān. in nausea
et vomere q̄ tales medicīe sunt grati odoris in
firmo p̄tate p̄stātes sibi gratos et in mundis
vasis et fin pparatiōe sibi gratos: et nō oz
eadē medicīnā lōgo tpe cōtinuāt: neq̄ subvna
pparatiōe ne fiat infirmo rediosa: sicut ē dictū
est in cibis: s. oz ad alias mutari: cūscē tñ nū
tis: qm̄ q̄ cum medicis odoriferis et stipticis et
interius et exteri⁹ exhibitis: de q̄bus statiz di
cet nō fieri restrictio vomitus post eionē factā
de mātā: aliquoties conuenit stomia. vñ dices
bar. et multoties qdē allenat nausea et vomitū?
p stomiā et non intellexit hoc tñ in vomitu san
guineo: sed ē in vomitu alioz humorū maxime
calidos: et p̄cipue cū habendo dicat esse sāgui
nea. Et de hoc dicebat libalyabas ca° alle. post q̄
posuit curā in tali vomitu p medicinas et eian
tes et cōfortātes dicit. hīs cum vltus fueris sup.
medicinis: vt. ā. et nōdā amputat. s. vomitus flo
ma basilicā in manu sinistra. Nam p̄ talem flō
mā diuertit mātē: et infrigidatur mēbra aliq̄tr:
et p̄ eionē nā mēbroz sit auara ad retinēdū: nō
in vomitu p viā deflur⁹ est magis cōueniens: et
ita p̄r ad has intētiōes addit cōtinuādo aut
curibus scitias. i. yērosas appone aut sub ym
bilico aut in corarū radicib⁹ aut pedes fortiter
fricat: totūq̄ hoc sup. sit vt ad inferiora deducat
mā et vomitū? amputet. Addit. et si nec sic mitiga
tur sup. vomitus scitias siue incisione inter spa
tulas pone. nā tūc magis immediatā facit dis
uersionē. ¶ Sed nota de flōia q̄ lz. ā. visus sit
virare eam 4° p̄mi. ca° p̄p̄io. in pariente fastis
diū et nauseam: tñ in certis casibus pōt cōueni
re. p̄mo in casu vomitus sanguinei: de q̄ infra
dices ex absidaria sanguis in toto vñ p̄pter mē

ritudinem redundat ad stōm. Vel vbi educeret
etiā sanguis a particulari membro: vt epare vel
cerebro ad stōm: vel q̄ etiā esset vomitus etiaz
alterius humoris et esset repletio sanguinea in
toro: vnde p̄hiberet trāsitus humorū ex tñ in
epare p̄ venas ad mēbra: tūc esset necessariū mi
nuere sanguinē vt alij humores possent trāsire
p venas ad mēbra: et tūc necessaria esset stomia
ēstatiua: et aliquoties p̄pter inflāmationē epas
tis gñantis colām acutā fluērem ad stōm esset
necessaria stomia minuta ex basilica dexteri late
ris et ad diuertēdū et aliq̄tr infidādū. ¶ Et
q̄ postremo ista oīa nō sufficerent: tunc oportet
bit deuenire ad stupefactiua narcotica et ad di
minuēdū tristēm sensationē stomachi: et etiā in
habilitādū mām ipam ingrossando et adherere
faciēdo ut facile educat. Et in hoc dicit Aui. cū
ergo deficit curatio sup. p alia ingenia suprapo
sita necessaria sunt narcotica: sed ponit vñ cau
telam in eorum electione dicens. In quorū natu
ra. s. narcoticorum nō est vt vomitū moveant. i.
nō sint puocatiua vomitus et dar exemplum: si
nō sint puocatiua vomitus et dar exemplum: si
cū est in decoctione inq̄am et c. nisi associetur
eis medicīe odorifere et c. Et postea infra addit
dit laudādo debiliores eis: vt semē papaueris
et semē lactuce: et dicit q̄ fortius eo est cortex. s.
papaueris et p̄rie nigri: et sequitur ipm̄ sup. in
fortitudine cortices radicū mandragore cape
stres. Et addit q̄ fortius eo est opium. et addit q̄
parum ex eo est iuuamentum cum salute et p̄o
prie cum est cum eo ex medicinis habentib⁹ vir
tutem tyriacā que repugnat veneno ipsius sicut
alio dictum est de castoreo et croco et c. Et ita vide
tur hic admittere quā omnes medicinas stu
pefactiuas incipiendo a debilib⁹bus pceden
do vsq̄ ad opium nō sint rectificate: sed vinipe
rar semē inq̄iam dices q̄ est in eo virtus vo
mitum puocadi. Et tamen Ra. 5° cōri. cum per
uenit ad hanc intētiōē exhibitiōis narcoti
corum: ex eo qd̄ puocant somnū et mitigāt pas
sionem et dolorem et ibi fecit compositionē q̄ ta
lis est. R. corticum phisticorum ros. myrti fici
sumach opij. añ. parrem congruam: teratur et di
stemperetur cum succo myrti: et fiat troscid⁹: et
exhibet in dosi pondus añ. j. dicit qd̄ mitigat
nauseam et puocat somnū qm̄ simul appor
matur ad odorandum aliquas res boni odoris
in quo sit narcoticum mixtum. Et ibi loquens
de narcoticis ponit vnam sententiā egregiā
dicens. Dico q̄ narcotica dubitanda sunt: s. inq̄
quiam? est melior alijs. Et inde ponit cōsequen
ter vñ descriptionem in casu cōferentem in
qua intrat semē inq̄iam sub forma syrupo: vt
infra. R. ramarindi: se. papa. al. se. inq̄iam cy
donij añ. parrem congruam coquatur bene: de
inde aq̄ ipsa. i. decoctio ipsorum coquatur cum
dactylo: in infusum decoctione: sup. se
paratim facta dum inspissetur et de ea dādū in
potu. Et ita ipse laudat inq̄iam singulr̄ et re
liqua magis vituperat: et contra hīc Aui. et itez
Ra. in 8° meimur. in ca° de nausea et singultu cū
facit compositionē medicīe narcotice maxime
posuit inq̄iam dimittēdo alia narcotica
sū mentem Aclipiadis: immo ipse idem Aui.
in ca° vomitus p̄pter caliditatem in p̄n° ordi
nat pillulas cum inq̄iamo ad stupefaciēdū
et dicit qd̄ dormire faciunt et c. Alr̄o: sup hac dis

Deficienti
bus reme
dij sup: a
narratis
cōueniēter
narcotica
hīc p̄dix
iones hīc
positas.

Prima pars practi. magistri Joan. Matthei de gradl.

lūi. inter
medicinas
arcotis
as sedati
as nauis
eam ⁊ vo
lūti viciu
erat ius
ammon
es alij v
dal. Ras.
iudat ius
iamū sup
es medi
inas nar
oricas.

de cura
omittit a
ualitia cō
lonis ca
de,

De cura
vomit? a
nā colica
ārī,

ficulare z nescire qd dicere. meq. Bent. super
hoc rectum mouer aliquā difficultate. Sed si
debet dicere debet eligi in talibus medicinis feda
tius vomitus cū intēdimus ad stupefactiones
in q̄ amū vel se. eius supra reliquis medicinis
stupefactiui: vt expresse dixit Raf. z ira vritur
Ba. z d. Alico cum rubore cum Simone Ja
nuel q̄ dicit q̄ liber Aui. vt comprū est plures
cōtinent falsitates: q̄ ipsemet auctor errauit in
quā pluribus medicinis simplicibus: z aliquas
ignorauit: z ad i nferendas cōclusiones p media
rōnabili fuerit mirabilis. p̄uide in hoc eloge
da est fuit Ra. Abdy. particula. 2^a suoz ali
fofimo: cum dicit. Qui conat scire res quas
fcire nō est necesse deducit ad modificatē inspe
ctionis rerū quas fcire est necesse: ppter hoc
cōsulo scīdas esse virtutes medicinarū q̄ sepe
veniūt in oporione: vobiz. quarū nomina fup
cognita z intrat corpus. Et addit: ego fup his
oibus reneo me cum filio Eusei: et certitudine
quā dixit in libro suo p dicta Ba. z alioz z fup
aliquibz et metallis reneo me cum Aui. Et ista
sufficiat q̄ntum ad g̃salia.

¶ Sed ipse talius descendendo primo in vo-
luntaria malitia complexionis sine materia que
intelligi esse sine materia: non quia per eum
fiat expulso res immalis: qui hoc est formale et vo-
luntarie: sed quia mala compositio in membro non confer-
retur a materia effectiva est causa illius sufficit
alteratio cum medicinis alteratiis stuporis
de quibus sepe dictum est supra: verum in calida cum rob-
orantibus roborem dantes fructum de agresta et sili-
bus: et cum his cum quibus curat etiam materialis
calida cum interio alteratione et confortatio-
nis. Est ergo veniendum ad curam illius cum
materia.

¶ In mēte et caſa colica ſi venter ſit ſtipitiſcus:
ſit opz dicit ſera in pimis vt leniat natura cū
diſſerit ſacro et camomilla z violis ſiccis et oz
deo exco: z ſeſſet z altea et ſic facta decoctio
ne poſtea cum peniſis z ſucuparo rubeo ſumē
do z.ſj. de quolibet cuius loco vio. ſtat diſſere d
nec mā trahat inferi: deinde vt vult dabis in
potu poſt illud aquā pūnozi z ramarindorum
nam inuabit ad leniēdū vttrūq. ſi. z remu
rēdū acuitare: colere z aliquat. coſorādum vt
vult. a. q. dixit. ipſa em̄ ambo declinat mām ad
inferiora vt ſedāria vomiti cū acetoſitate ſua.
Et ſi em̄ et natura ſicca: tūc dābimus ſyrupum
de malis purū aut aquā agreſce: aut rob grana
tozi: aut cydonioz aut rob de ribes: aut rob de
citris. i. acetoſitate citri: aq. roſi intelligit cum
vomie: et ſupfluit z et iſtercio ad conſortio
nē: deinde facit decoctioē q. pōt ordinari vt in
fra. ſj. granoz granatoz acetoſo z. r. ſ. ſuach.
z. r. ramarindoz z. v. thuris vt maſtice z. ſj. co
quantur cū lib. i. aq. de nucem anar medietas
ei⁹: z coſc z piciat ſup ſipam de xylotica
cōrito z. j. z gallie bone z. ſj. z denus et ea i po
tu. Addit. ſi q. nob abſcedit vomitus p hoc: ruc
co que corice pſtiſci ruben. i. extrinſice z d a
i potu et decoctioe eius cū pauca galia: qm̄ et
mirabile maxime in cura chronica. ¶ Et et hac
doctrina ego colligo q. in ſluru colerico reſtrin
gēdo cum ſupfluit nō opz tñ cū fridio ſtipitiſci
intēdere: ſj opz ppter mēbz i ſubſtātiā frigida
naturaliter z ppter debilitatem eius acquirat

in vomitu vt apponatur cum frigidis aromati-
ca calefacientia stomacica vt est lignu aloes et
galia ⁊ aliquoties coriencem phisicū. Nam deco-
ctio illoꝝ in corricum multu laudatur in hoc ca-
su ⁊ in dispositionibus vniuersaliter stomachi-
catur vt intelligemus cuius effe complomaz-
a nullo atroz reperi nisi qd Bozonius in hoc
ca enumerans medicas calidas ⁊ frigidas sto-
maticas cōfortariu enumerauit corices phis-
ticoꝝ in inter calidas: sed de singulari ppter
re multum cōfortant stomachu ⁊ reccitant:
⁊ intelligitur de corice extrinsecō supra resam
existente tenui multum aromato.

¶ Et istum casu. bñ nota lz videat innuere aut
in ca de medicinis singularibus z compositis
conferentibus nansce vomitur. qñ vomitus
fit et causa colica mñ debet exhiberi por citri-
de acerofitate citri-vul su. aliud simile sine mix-
tione specierum. Nam dicit scilicet et medicinis re-
fimentibus vomitur z nansce est por citri qñ
in potu fumar ille qñ uomit ppter caliditatem
est. i. alia nō addita medicina. Et addit ille qñ
uomit ppter causas frigiditas pñitit sup. por
cñ rylot. crudo z garofio. Ita qñ vult qñ in causa
frigiditatis ponatur isti species cum robed in co-
lerica ponatur solum por qñ videatur aduerari
sententie dicte. Possimus etiam dicere ad con-
cordiam qñ Aui. intellexit qñ materia effert coles-
tica acuta multum ignea vt pñassia vel crugis-
nosa: maxime in principio vomitus. Et istud
etiam non disponat a verbis Sera. sed qñ mare-
ria non esset ita acuta et multiplicato vomitu
debilitata virtute stomachi ppter eum tunc va-
lent vt pñiscatur etiam aromatica calida cum
rob ppter causam dictam. ¶ De medicinis etia
pñterius in materia colica valentibus citi-
pñ electuarium factum vt infra. R. granorum gra-
norum asiarum succum. añ. z. v. rosari sp. i.
dñ. sandalorum a. l. co. alioz. r. u. se. posuile:
z plātaginis. hipoquistidos. ligui. a. cardamom-
i añ. s. i. s. cum frupo de cydonijs vel myrri-
no fat electuarium: z fumar coctear. sante cñ.
per duas horas. Et spodium solum dicit Ra. s.
coirinen. valer ad vomitum nimis z eringit
inflammationem focaci si in potu datur sue-
rit de eo. s. iij. cum succo granorum mñtoz.
¶ Et exterius fiat cofozatio cum vnguentis appo-
plastris z fomentationibus z similibus appo-
pñariis de quibus dicit scilicet. s. in singulis: et cum
vnguento facto cum oleo cydoniorum z myrri-
no z modico mafficie: z cum modico aceri cydo-
niorum z cera: z si placet magis infrigidare po-
tes apponere granum vni vel duo camphore
z ita discurrere ad reliqua.

Et in causa frigida immateriali natura
in flegmatica post modificationem sic expedit
enim fieri in hoc dabit canonem sub hac for-
ma. dicit Serapion quod si vomitus fit ex fleg-
mate non est multus nec continuus donec le-
dat naturam: tunc est necesse vi mundificetur
stomachus. Et si materia fuerit contenta in con-
cavo eius parata: supple ad vomitum educa-
tur vomitu post potum aque calide in qua deco-
cta sunt anethum et calamintum et cō ormel-
la. Si aut est adherens superius in ruga stomaci
erit mundificatio sup. necessaria cum portione
multa de

nota b6c

de cura
omic⁹ a
a mālī tri
ida,

1

1

spēbus i. elephāginis: et hec sunt Sera. Addit.
post mūdificationē vō p̄fortē stomachus: signā
ter post mūdificationē: cum aqua malorum cū
vino antiquo et rob granatorū facto cum melle
mūdo. Et in hoc etiā valēt ad cōfortatiōē tro-
scici. A. in cap. de cura vomitus absolure facti:
vt infra. R. feribis: gariofi. vñee: ciunamo. ma-
sticio: thuris: oīm añ. dānich. j. opij: castorei. añ.
kīrar. j. aloes quartā. 3. vñus puluerizent et et
hibeātur cum vino nā dormire facit minuendo
etiā sensus ppter opij indispositiōē expulsiua ad
expellendū. Et si placet facere in forma electua-
rii post puluerizatiōē eorū misceat cum succa
ro ad triplū oīm: et sumat cū coleari añ cibuz
p in. horas. Ad eādē intētiōē laudat syrupus
de abstrinthio. nam syrupus de abstrinthio est iuna-
tius valde in hac intētiōē: qz cū mūdificatio
ne sua cōfortat. i. p̄fortādo mūdificatiōē: laudatur
etiā diamasculi amari: et ita aromaticū gariofi
larū valēt. Et si mā fuerit mitra et sit necessa-
ria estario p̄ deosum: tūc eribeat hiera cū mo-
dico syrupi acetofo. verbi gr a. 3. vj. hiere cū. 3. j.
syrupi acetofo. nā dicebat Aui. in cura vomitus
absolure in sp̄ali: thiera cum syrupo acetofo est
cōis ad plurima. i. ad nās mitras: postea facta
mūdificatiōe fiat cōfortatio: et p̄terius cum
medicinis mitris dñante flāre ponēdo emplm
sup os stomachi factū cū spēbus calidis sicut cū
calamo aromatico: spica abstrinthio: mastice r̄y-
lo aloes: gario. et sibiōis: et addēdo rosas spodiū
pro causa calida mitra. Et in hac causa mastica-
rio mastice et thuris et cupressi qñqz confert ad
id vt vult Aui. et ē gario. cōrēuunt vt vehemen-
ter sic alcosol. i. sicut puluis subtilissimus ponē-
dus intra oculos: et puluerizent sup forbitionē
factā et rotellis et succia sedāt statim vt vult.
¶ In vomitu aut melico dicebat Ras. et ita con-
sentit. A. Et vomitus quidē qui accidit ex ea. f.
melia si nō multiplicatur nocumētū eius supra
nām: uon opz vt abscondatur. et Aui. dicit. No-
mitus aut pneuens ex melia non opz vt p̄stria-
gatur qm possibile est. i. nisi supluat. Et rō-
bulus sumitur qm mā melia cū retinet addn-
cit ad sensuū accētia sp̄pne adusta: qv plm
est in cā: qz melia fecalis uon sic facile sursum edu-
citur: et qñ multiplicat opz vt abscondat: ita vt
arrahat in primis ad inferius cū clisteri i quo
fit acutitas parua. Et stante repleōe potest fieri
etiā cum decoctione mirabo. iudoz et flozibz hñ
glosse et plantaginis cum modico spice. Et si fue-
rit parietis ipsum repletus sanguine dicit Aui.
flōmetur basilia et ponantur vēte se cū scarifi-
catione deosum allenientur repletiō supio: san-
guinis et melie: postea cōfortetur splen et stomachus
cū emplō facto fm hanc formā. R. mellilo-
ri vñee in yri laudant. añ. 3. j. puluerizent et cū
vino pontico misceantur et supponantur supra
stomachum et splenem.
¶ Et si fuerit materia melencolica adusta ex co-
lera citrina. dicit Sera. curamus cū rebus que
sunt dicte in cura vomitus colerici: addēdo tñ
aliqua humectantiā et calefacientiā paruz: et in
hoc vñ etarium sacrum vt infra. R. floz buglof.
mellisse mastice rosarū. gūmi ara. añ. 3. j. croci
cardamomi. añ. 3. j. fici in cū. 3. j. succari qñ
tum sufficit fiat eluarium. ¶ Sed in melēcolia

magis radicali vel et flāre adusto vñ eluarium
egregium Nicolī factum vt infra. R. flozum an-
thos mellisse sedoi. et dorouici. añ. 3. j. 5. flozuz
buglosse mastice rosarū ru. gum. ara. añ. 3. j.
croci gario. cardamomi spice nardi. añ. 3. j. fici
ci in cū. 3. j. musci dissolui in aqua buglo. gra.
vij. succari qñrum suffi. et dofs est. 3. iij. cūz vino
odorifero lympharo. ¶ Et si vomitus fuerit ad
humiditate peccante quantitate magis q̄ ma-
la qualitate: tūc prima intētiō fiat in effica-
tione dicte mē: et in hoc valent rotelle de seni
puluerizare in suis ferculis: et aliquotiens infu-
se in vino aromatico modico suspersperso pul-
uere efficcante et conforatino: facto. f. vt infra.
R. coriandri fici thuris mastice gariofi. cala-
mi aromatici. añ. 3. j. musci gra. ij. misce fiat pul-
uis cum medietate succari: facit etiam Sordos
nius vñum puluerem valentem vt dicit in omni
vomitu si superspersatur cibis intelligens de
vomitus supradictis: cuius descriptio talis
est. R. coricini citri ligni aloes mastice coriā-
dri preparari semē portulace sandaloz citrino
rum. añ. 3. j. fiat puluis et ponatur in cibis.

¶ Et si causa vomitus fuerit eruberantia san-
guinis vñ fieret vomitus sanguineus vel a toto
vel a particulari membro mandante ad stoma-
chum: tūc primo fiat flōmia de cōi si a toto: si ab
epare de baslica dextri lateris: et si a capite de ce-
phalica: et si a splene de baslica sinistri lateris:
ita tñ q̄ si fuerit ex eruberantia eius fiat primū
copiosa: postea infra duos dies vel tres fiat di-
uersa minuta qz semp in diuersione p̄ flōmiam
plus facit multiplicari numeri multiplicatio-
ne quantitati: et ista diuersio est scienda per eā
partem que fuerit in causa multiplicatiōis san-
guinis. verbi gratia. si reuerentio menstruorū fue-
rit causa fiat pronocario eoz cum flōmia saphe-
narum: et si fuerit reuerentio hemoroidarum fiat
pronocario earuz vel ex tractio sanguinis et eis
cum sanguifugis et alijs ingentis vt alis dictum
est: ita dico de reliquis. Et hāc finiam in nūebat
Aui. in cura vomitus sanguinei cū dicit: et si sen-
seris repletionem expelles eam sup. cum flōmia
copiosa: et hoc declarans dicit addēdo. Et qñqz
indigebis post eñōnem duarum libaz sangui-
nis flōmia minuta. f. post diem vel duos ad di-
uersionem sciendam.

¶ Et quando per hanc diuersionem non remo-
uetur talis vomitus: oportet postea deuenire
ad alia genera diuersorum vt ligando extrema
vehementer in ponendo pedes in aqua calida
et ponendo ventosas in cruribus et aliquando
rubificatione supra musculos cozarum de quibz
alias dictum est: et tandem oportet venire
ad omnia ea que dicta sunt supra in spūto san-
guinis cum infigidantibus et inspissantibus
et glutinationem facientibus et stipicantibus.
Et ista etiā conueniēt in vomitu facto ex aper-
tione vel venarum dilatare porozum venaz
rum stomachi. Et in hoc casu valet singulariter
et est medicamen domesticum troisci de cha-
rabe et terra sigillata cum aqua plantaginis et
portulace et virge pastoris et burse pastoris:
immo succus virge pastoris colatus sepe sum-
ptus plurimum valet precipue si sumatur cum
3. ij. pulueris caude equine vt aliq dicit. ¶ In
hoc casu facit etiā Sor. cōpōnē electuarij multū

De cura
mit? a so-
guine. z

Nota bñ

vrilis in casu q̄ etiā valet si fuerit vomitus san-
guis ex acuitate medicine remissa acuitate me-
dicine p̄us cū lacte: descriptio cui⁹ talis est. R.
diacodio diapap. triasandalorū fucchari rosa-
ti facti cum rosis siccis diacydonirē sine sp̄eb⁹
añ. 3. i. misceatur z sumat coclear. i. pro vice et
post bibat aq̄ ferrata. Et dicebat Ser. Et id qd
abscondit sanguinē sup. p vomitū educit vehe-
mēt̄ est aqua arnoglossē aut virgē pastoris cū
bolo ar. z terra sigillata: z iterū aqua pluvialis
q̄ infundit bolus armenus z spodiuz. Possem
multiplicare descriptiones: sed iste sufficiat q̄
tum ad sumēda p̄ interius semp commemoran-
do qd̄ ista nō sufficiēt opz venire ad oppiata:
z in hoc valet arbanaria: z philoniū p̄ficum est
in hoc excellētis inuamētū vt als dictum est.
¶ Per exterius autem fiat emplm cum succo cy-
donioz z granatoz. dissolutis sandalis ros. et
charabe z his similibus: vel fiat inunctio vl̄ epi-
thimayel fomentatio cū als dictis in de sp̄uto
sanguinis. Sed ista ponātur super os stomachi
posteriori in directio eius. Et aliq̄ landāt q̄ si ē
ponat in fontanella colli in p̄m̄ thoracis medi-
camē appropriatum dispositioni stomachi mul-
tū facit z maxime in vomitu: z est rōnale p̄pter
mery habēs ad illas partes colligātiā. ¶ Sed
si vomit⁹ sanguinis fuerit ab vl̄cere vel ab apa-
te rupto ante maturationem eius curetur cura
eoz vt als dcm̄ est. Et ita si vomit⁹ fuerit sanio-
sus curet vt dcm̄ est de p̄tisi. Sed vbi p̄ sanio-
sū intelligimus humore corruptū singulariter p̄z
i casu isto vt dixit Aui. adhibere narcotica odo-
riferā sup. facta mundificatiōe resistētia cornu
prioni saniei z fetori stiprica ericāria q̄ sunt tñ
aromatica. Et in hoc troscisci stelle sunt commu-
niter laudat̄.
¶ Et si cā vomitus fuerit ventositas vel dolor
stōi occurrēdū est corrigendo primo cām dolo-
ris z vētofitatis: deinde cū dissoluentib⁹ vētofi-
tatem z dolorem minuētib⁹ sicut dicit̄ est sup-
pra in cura doloris stōi z inflationis semp̄ imi-
scēdo aliqua aromatica stiprica z stomacalia.
¶ Sed nō est hic omittēdū qd̄ ē ibidē sup. d̄ i
ctuz est vt sit apponēda vētosa magna stō absq̄
scarificatione: z tunc detur ad comedēdū in fr̄-
mo stante ventosa appensa stomacho.
¶ Et si cā fuerint vermes intendēdū est p̄t̄ vt
videbitur etiā in cura p̄p̄ia cū mortificātib⁹
vermes z eos educētib⁹ tñ stomacis vt est
aloes: qui ponitur medicina stomatica fm̄ Sa.
z est interficiens vermes z educēs: intēdēdo ē
cū abstergentib⁹ putridos hu. qui sunt mater
ipoz: z phibētib⁹ a putrefactione vt est myrrha
singulr̄ que ē dicitur stomacica: ideo pillule di-
cte cōes facte ex aloē myrrha z croco sunt in ca-
su singularis inuamētū: z sirupus de absinthio
est in casu multum conueniens: q̄ cum sua sto-
maticitate interficit vermes: etiam sirupus de
mentha si exhibetur cum aquis graminis vel
cicozee: z confortetur stomachus ab extra cum vin-
guento facto vt infra. R. succi menthe. 3. i. olei
absinthij. 3. i. aloes cornu cerui vsti seminis cau-
lium z nasturtij. añ. 3. ij. cere qd̄ sufficit: fiat vin-
guentum cum modico aceti acuti. Sed in vomitu
specialiter pro pueris fumantur corices phi-
sticorum z gariofi. z frangantur z infundantur
in aqua dulci per diem naturalem: postea facta

colatura dissoluatur in ea parum mastice pul-
uerizati z exhibeatur: z supra stomachos eoz fac
emplastrum cum pane vsto infuso in vino mal-
uatico z aceto: postea superaspargatur puluis
gariofi. z mastice et stomacho superponatur. Et
ista sufficiant quauum ad scdm̄ principale.
¶ Jam ad tertium veniēdo puta ad correctio-
nem accidentium. Primo si cum vomitu comi-
gatur fluxus ventris: dicit Rasis q̄nto contri-
Si intensus fuerit vomitus z solutio infitens
dum est cum aqua fructuum z emplastris con-
fo: tantibus stomachuz: z vniuersaliter ponatur
cura eius que dicta est in colirica passione.
¶ Et si fuerit vehemens st̄is dicit Rasis da ei in
potu de se. cydoniorum. Et si fuerit sine fe. cum
vino stiprico. Et si fuerit cum feb. cum rob de ag-
gresta: z ita recurre ad alia dicta als. ¶ Et cō-
ni vero z dolozi qui sepe fit in vomitu in sub hypo-
cundrijs. dicebat Aui. 4. p̄mi cap⁹ 15. con-
runt panni in aqua calida. f. camomille infusi z
suprapositi: z inunctio cum oleis lenificātib⁹
vt amig. dul. z similibus. ¶ Abordicationē autē
aliquotiens remanentem in stomacho remouet
aliquotiens bibere lac vel iura vinctuosa: semp̄
tñ apponendo aliquid aromaticum vt parum
mastice vel calami aromatici vel coriandrorū
fm̄ diuersas intentiones. ¶ Et singulr̄ aliq̄
succedentem ad vomitum remouet sternutatio
vt dicit Aui. z recurre ad dicta in ca⁹ superiore.
¶ Et alchuse z spasmum aliquotiens succē-
dentes ad vomitum inuaret aliquotiens ligare ex
trema z stringere ea si causa fuerit frigida: sup-
ponere stōaco pannū infusum in oleo in quo co-
cta fuerit ruta. Sed si fuerit a siccitate recurre
ad ea que sunt dicta supra in singultu inanitione
nis. Et sic sit finis huius gloriofi capli finiri die
7. Octobris. 1467. qd̄ p̄fecti sit instante discipu-
lo meo magfo Jacobo Erabbe de Drabantia q̄
non volebam variare ab ordine Rasis qui non
posuit hoc caplū: ita q̄ si aliquid boni dictum
est sibi gratia habeatur.

De appetitu canino.

Lap. vi.

Am aliquis samē assidue pa-
titur z cibus post comestione
adeo grauat: aut vomere aut
per inferiorē regionem ipm̄
efficere cogat: rizi dandū est ei quod cū co-
quitur ex liquore qui fluit ab agno qui in
furno assatur impinguntur z cauda z ei si
milia: nec non ex omni cibo qui vinctuosus
est. Et vinum vetus purum dandū est
de quo quantum poterit bibat. Deinde p̄-
cipiendum est ei vt enomat: z hoc regimē
ei conseruandum est donec sanetur.
¶ Quod si nec cibus eum grauat nec ipm̄
euomit nec per secessum expellit: carnes
vaccine sunt dande z frumentum coctum
vt plus z rizi cum lacte: vt et aquam frigidā
in potu sumat et in aere frigido moretur.

nota bñ.

De cura
vomit⁹ fa-
m̄is ab vl-
cere facto.

pille cōes
sunt mul-
ti laudate
in hoc cau

Quia autem egritudine laborans nihil accipit
solum et spiritum nec acutim comedit: sed
dulcibus et vinctuosis solum utatur.

Stud est capitulum de canino appetitu in quo Rasis ponit curam appetitus canini et contrarium potestatem in precedenti capitulo determinavit de singulis in qui est motus non naturalis stomachi: et maxime

ostis eius contrarius cum extensione dilatativa ut fuit supra declaratum: cum ergo in singulis fiat contraccio partium ostis stomachi et contrugatio quedam partium eius quod contrugatio facit ut partes quod ad se invicem contangant: quod diversis modo quali facit diversam complexionem inducit altere in alteras: unde fit in eis diversitas quod sensatio mala et cordiosa quod est causa famis. Nam ad eas insurgit alarum desiderium ad aliquid compulsum ab extra sumendum non fluxibile: ut ipsum interponatur inter partes ostis stomachi ne taliter ad contractus veniant: et ita ut remoueat illa mala et diota sensatio: quod quidem alarum desiderium idem est quod appetitus ad cibum seu famem. Et quoniam causa faciens in singulis ad contrugationem vel contractionem partium ostis stomachi est causa per naturam: tunc si ipse singulus est motus simpliciter contra naturam: cum nulli in diuiduo naturaliter se haberi conueniat. Et sequenter ab illa contrugatio faciens ad appetitum cum sit ab iolure per naturam acuit appetitum per naturam.

Et quoniam appetitus per naturam sunt quatuor: quidam est appetitus quod famem simplicem dicitur: quoniam ad tale famem sequitur simpliciter. Quidam est appetitus corruptus gratia obiectorum. ut quoniam appetitus obiecta nulli in diuiduo in specie humana conueniunt dispositio proportionata et conuenientia: ut cum appetitur carbonem vel terram vel aliquid huiusmodi ut patet in pugnantibus. Et quidam est appetitus aliter corruptus merito intensionis et non merito obiectorum ut merito sue assiduitatis et sue intentionis fit transcedens proportionabilitatem que debetur conuenienter in specie humana: ita quod nulli in diuiduo naturali se haberi conuenit tanta appetitus intensio: talis vocatur appetitus caninus siue famem caninam: quoniam sicut in canibus stat voracitas quedam et appetitus assiduitas in appendo: ita et taliter intensus ex hac similitudine vocatur caninus. Alius est appetitus etiam corruptus opposito modo se habens ad appetitum caninum: quoniam sicut appetitus caninus propter eius intensionem vocatur corruptus ita aliquis propter eius defectum in appendo putat tarditatem et remissionem vocatur corruptus: talis dicitur esse appetitus vaccinus siue bolismus: quia vno bolo satiatur ubi cum intensio appetitus membrorum stat debilitas et defectus appetitus ostis stomachi. Nam talis tarditas et remissione nulli in diuiduo in specie humana naturaliter dispositio conuenit: immo cum eo raro prolongatur vita. Et de his dicit Bernardus expostio quod Rasis in hoc capitulo non loquitur nisi de appetitu canino: quoniam de appetitu simplici tantum ad curam dictum est supra in capitulo de simplici. Et de appetitu corrupto est facilis cura in euacuatione talis causae materialis in via corruptionis que facit tal-

lem appetitum corruptum merito obiecti: neque de appetitu vaccino siue bolismo fecit mentionem ut vult quia est facile curabilis: de alijs duabus causis forte dici posset quod essent tolerabiles: sed tertia causa non est sustentabilis. Nam difficultas curationis est bolismus ut plurimum quod appetitus caninus: immo causa certe intensionis faciens ad appetitum caninum ut certa frigiditas stomacho occurrentis si ulterius intendatur: ita. si ut ducatur ad debilitatem sensum ostis stomachi vel mortificationem tunc taliter intensio facit bolismum et defectum in appetitu propterea dicitur Aui. 13. tertium in capitulo de appetitu canino in fine. Et scias quod appetitus caninus multoties perducit ad bolismum et ad inebriem et ad mortem: igitur etiam posset perducere ad bolismum per aliam causam multiplicando humiditatem in ore stomachi que obtundunt appetitum. Possimus ergo dicere et rectius quod Rasis hic ut dicitur uolens ponit curam appetitus preter naturam ut plurimum contingens: et talis est appetitus caninus qui ex multis et diuersis causis sepe occurrentibus prouenire possunt ut infra loco suo videbitur. Famem autem simplicem raro contingit quod maxime sequitur excessum stomachi sensibilitatem pro vna causa preparativa et raro reperitur. Appetitus etiam corruptus merito obiectorum raro reperitur ut patet et a paucis causis contingit. Bolismus etiam raro quod appetitus caninus contingit cum sequatur ad eum per modum supradictum: ideo non irrationabiliter ut breuiloquus determinavit de appetitu canino non sic de reliquis. Possimus etiam speculantes magis dicere quod ex parte contrariationis cum capitulo de singulis ut dictum est de appetitu preter naturam determinandum est propter contrugationem que accidit ori stomachi sicut est et in singulis quedam fit contrugatio ut dictum est et quoniam talis contrugatio prius facit ad appetitum caninum ut supra declaratum est quod ad alias species appetitus preter naturam ut prius consideranti subtiliter: ideo ex ordine capitulorum sic determinavit de appetitu canino quod non de alijs. Circa istum modum possent fieri aliquae difficultates: ideo tunc est alia responsio. De determinando igitur de appetitu canino duo facit principaliter: quoniam primo ponit curam appetitus canini a causa frigida contingens in ore stomachi: secundo ponit curam talis appetitus a caliditate vel in toro vel in stomacho distans. Secunda ibi. (Quod si neque cibum etc.) Prima pars etiam in duas diuiditur. Primo manifestat appetitum caninum pendere a causa frigida per quedam signa secundo ponit curam illius. Secunda ibi. (Ratiandum est etc.) Dicit ergo primo. Cum aliquis famem assidue patitur et cibum post comestitionem adeo grauatur eum super si etiam fuerit temperare quantitatis et qualitatis et ita super grauatur aut vomere aut per inferiorem regionem rescire cogatur ipsum. scilicet infirmus: tunc super declaratur quod talis appetitus canini causa est complexio frigida immaterialis vel cum materia. Ratio huius dicti sumitur ex hoc: quoniam per malam complexionem frigidam cum fuerit talis et tanta quod facit appetitum caninum per eius excessum: ita debilitatur stomachus in continua et digestiva ut non concurrente attractiva membrorum posteriorum

Declaratio
per partem.

Prima pars practi. magistri Jo. Nat. de gradl.

qm frigiditas debilitat attractionem: cōsequē
ter ille cibis in stō etis ita grauat virtutē sto
machi vt virtute nitente se exonerare cogat pa
riens velle emittre cibū p̄ superius p̄ vomitū
vel inferius p̄ fecesum: ita qm sunt hec acci
tia est signum qm talis appetitus fuit cōple
rio frigida: qm si etiam esset aliqualis attra
ctio a mēbris posterioribus: in appetitu tamen
canino a cā frigida appetitus nō debite ppor
tionatur attractioni mēbroz posteriorz: immo
multo maior: est appetitus et plus sumitur de ci
bo qm p̄ attractionē epatis et mēbroz attrahi pos
sit stante lapsu simili in mēbris posterioribz vt
est rōnale: secus esset si appetitus canini cā eēt
cōplexio calida in toto resoluens: tum qz calidi
tas non sic addncit ad debilitatē virtutum stō
machi sicut frigiditas: tum qz attractiua mēbroz
rum posteriorz multū suggeret attrahēdo de ci
bo sumpto in stomaco: ita nō tñ grauares stō
machi vt cogatur ad expellendū cibū p̄ sursum
vel deorsum vt dicebatur in frigido: l3 et in eo
stomachus aliquāter grauetur: vt vult Ras. in
parte sequenti de tali appetitu a cā calida. Et
hoc ē innuebat Aui. in ignis causaz et canini
a p̄p̄ritus. Nā ponens signa resolutionis post
egritudines dissolutes dixit vt nō sit nā resolu
ta. i. vter non sit mollis fm p̄m qm corpus at
trahit humectationē cibi ad seipm: et infra etiā
de signis ex multitudine resolutionis dicit: signū
sup. est vt nō sit in digestionē. i. stomaci nocumē
tum: vñ sup. tunc nō sit multa grauitas stoma
ci neqz cogitur emittre cibū p̄ sursum vel deor
sum sicut in frigida. C. Scate ergo mala com
plexione frigida cā talis appetitus ponit curā
dicēs: rizi dandū est ei qd cū coquitur ex liquo
re q̄ fluit ab agno q̄ in furuo assatur sup. sit cum
aqua mixto dicto liquore: impinguat sup. aqua
Addit: r caudat istū alia ex oī cibo q̄ vinctuofus
est sup. est cōueniens. Addit: p̄r q̄ vinū vetus
puz dandum est de quo q̄rum pōt bibat: deus
de p̄cipiendū est vt euomat. Et hoc regimine cō
seruādus est donec sanetur. C. Pro intelligentia
haz partium est notandū qd cū appetitus talis
caninus a cā frigida sequatur principalr corru
gationē sup̄flus partū oīs stō: deirco in cura
talis appetitus cōueniunt ea que cū caliditate
remouent cām: et cū vinctuofitate et pinguedine
relaxent partes oīs stomaci ita vt inducāt abo
minationem. Nam talia vinctuofa nō est sunt
vltia os stomaci: immo naturā sua vinctuofa
re et aerea caliditate in ore stomaci: vt fuit senē
ria Bale. 2^a a ffo. commen. 2. i. ideo taliter reple
tia inter partes oīs stomaci: quaz corrugatiōe
et contractu fiebat appetitus: sit ipsius deiectio
et abominatio: et huius nature sunt vinctuofa:
de quibus in litera et maxime mixta cum rizo:
quod cum caliditate sua est etiam tarde defecū
dens a stomaco et grossitie substantie eius cum
quadam viscositate. Et ita patet ratio p̄mi di
cti. C. Ratio secundi: vt exhibearur vinum puz
de quo bibat quantum poterit. i. inorabilis q̄ri
tatis: inuitur primo quia vinum purum remo
uet causam maxime materialem subuliando: et
resolucendo: et aliquoties in totum resoluit si
fuerit paucē quantitatis: et tunc non debet su
mi multe quantitatis neqz subito sed paulatim
vt virtus ipsū regulare possit: sed si fuerit mul

ta quantitas materie ita vt virtute vini tanta
quantitas non sufficiat resolui: tunc debet sumi
vinum in multa quantitate: et subito vt grauita
te sua incitet ad vomitum: et tunc post ipsum de
ber prouocari vomitus cum digito vt educatur
materia que est nocens: sed vtrum vinū debeat
exhiberi ante vinctuofa vel post: de hoc erit p̄p̄
cipua dubitatio infra loco suo p̄pter apparen
tes contrarias sententias auctorum.

C. De secunda parte principali ponens signa et
curam appetitus canini a calida causa dicit qd
si neqz cibis cum grauet sup. raturum sicut in ca
su prior: neqz ipsum euomit neqz per fecesum
expellit sup. tunc declaratur quod causa est cal
lida. Et ratio est collecta supra quoniam vt plu
rimum non tantum debilitatur stomachus a can
sa calida: et cum hoc stante caliditate p̄poriona
tus appetitus magis attractioni mēbroz
que attractiua est multum fortis: immo possit
mē p̄p̄ter potentiam eius sit talis appetitus
ideo non tantum moratur cibū in stomaco vt
grauet et n̄rat naturā ad expulsionem eius: im
mo dicebat retrus Aui. superius quoniam
pus attrahit humectationem cibi ad seipm in
tali casu: ideo non sit natura resoluta. i. non sit
venter lubricus. Et proinde in casu conueniente
que tarde digeruntur. i. difficulter a virtute mē
broz trahuntur et que ad frigidum declinat
ad remissionem cause magis mediat vt calidi
tatis mēbroz dissoluentes. Et proinde Ra
tis laudar carnes vaccinas et aquam frigidaz vi
cens: carnes vacine sunt dande et frumentuoz
puls. i. maxime coctum reductum quasi ad nam
prisanē colate grosse cum lacte. Et aquam frigi
dam in potu sumat et in aere frigido moxerit
tum est clarum et dicitur paulo ante.

C. De vltima parte ponens vnum cano. commu
nem in dierando in appetitu canino dicit. Iba
egritudine laborans nil acetosum et stipticum
atqz acutum comedat: nam talia faciunt ad ag
gregationem partium oīs stomaci et sic ad ap
p̄ritum. Addit: sed dulcibus et vinctuofis solus
nutriantur propter causam cōp̄positam: de ace
tosis tamen tacitis erit specialis dubitatio in
fra loco suo. Et sic sit finis capituli reuertit
lecti.

Quo declarato capitulo literaliter: res
stat nunc ex ordine pro
maiori intelligentia expedire intentiones in sin
gulis capitulis solitas expediri. s. primo de qd
nominis et quid rei appetitus canini: et ibi etiā
ad maiorem declarationem aliqua dicitur de
appetitū bolifino: quomodo conueniat et differ
rat ab appetitu canino: secundo ponentur di
stinctiones et species appetitus canini. tertio
ponentur cause eius: quarto veniemus ad signa
primo pronostica euentus: deinde ad bonum et
ad malum: consequenter demonstratū gene
ris: et consequenter specierum. Et vltimo p̄p̄
netur cura.

Quid nominis. Circa primum recur
pra in principio capituli circa tertium vbi decla
ratum est satis et sufficienter quid sit appetitus
caninus: tamen hic summarij dicatur quod
appetitus caninus dicitur immoderantia ap
p̄ritus que assimilatur appetitu canis. Unde

dicebat Serap. 3° breuiarij ca^o proprio in p^o.
 nominat hec egritudo appetit^o caninus ex no^o
 mine canis qui desiderat q^o comedat multu^m di
 nerium cu^m fame absq^{ue} satietate: talis aut^{em} appe
 ritus immoderantia est duplex. Na^m quedā est
 tal^{is} p^{er}te obiecti q^o appetit^o: q^o appetitur obie
 ctum in quāritate amplius q^{uam} debeat naturali
 ter. **Alia** est immoderantia respectu modi ap
 petendi: q^o quasi cōtinue appetunt z cū voraci
 rate: z hec vtracq^{ue} immoderantia reperit in ap
 petitu canino: q^o appetunt vltra q^{uam} cōuenit in
 quanto z frequentius z quasi cōtinuo z voraci
 ter sicut faciunt canes: ideo talis appetitus a
 medicis vocat^{ur} corruptus: q^o trascendit p^{ro}por
 tionem z cōuenientia^m naturāle in appeterdo q^{uod}
 debet cor^{po}ri hūano nāliter disposito: z in q^{uo}to
 er in modo: q^o appetitus nulli aīali cōuenit
 p^{er} naturā nisi canis. Ideo Alex. hanc dispositiōem
 appellauit cinodofia^m a cinos q^{uod} est canis: z do
 flos q^{uod} est gloria. Nam gloriānt canes cum su
 nunt cibū in magna quāritate: ita voraciter
 sumunt. Hip. aut^{em} appellauit eum 2° affo. indi
 gentiam: affo. Porus indigentia^m soluit: quia
 maritū sequit^{ur} indigentia^m v^t infra diceb^{at} in cau
 solis in alia translatione burgodonis appella
 tur limos. Et ex aduerso bolismus dicit^{ur} quasi
 bolus vnius limos. i. fames vel appetitus: q^{uod} ali
 qui dicant q^{uod} vocat^{ur} bolismus: q^{uod} bolism^{us}. i. ap
 petitus qui debet bobus: p^{ro}inde ab aliquib^{us}
 vocatur appetitus vacuinus s^{eu} similitudinem
 famis vacca^m in quibus appetitus est multum
 hebes. **Et** ex his p^{ar}ty quedā cōuenientia z dif
 ferentia inter bolismū z appetitū caninum: q^{uod}
 vterq^{ue} est appetitus corruptus saltē p^{er}te mo
 di: q^{uod} in canino est intēsiō: q^{uod} cōueniat et voraci
 cio: z in bolismo remissiō: z magis hebes: q^{uod} ali
 qui dicant v^t dicit Aggregato: dixit^{ur} q^{uod} vter
 q^{ue} talis appetitus est magnus comedēdi sed dif
 ferunt: q^{uod} in fame canina multū appetit^{ur} z mul
 tum comeditur z nūq^{uam} satiatur: sed in fame vac
 cina v^t dicunt multum appetit^{ur} sed parū co
 meditur: quam sententiam non credo verā: de
 appetitu animalī qui debetur ozi stomachi: licet
 de appetitu naturali membrorum forte verū sit
 cetur: q^{uod} in bolismo v^t dictū est appetitus stōi
 est multum hebes v^t infra declarabitur magis
 l^{is} membra multum appetant: sicut etiā z in ca
 nino semper contringit^{ur} propter inanitionē ma
 gnā in membris. Ideo dicebat Sera. loquēs
 de bolismo. Hec autem egritudo z appetit^{us} ca
 ninus cōcitant. quoniam pauperas z dimini
 tio cibi sunt inuente in vtriusq^{ue} simul supp^{er}. ali
 quorū: z diuersē sunt in hoc q^{uod} virtus appe
 titus. i. animalis stomachi est sana in illa. i. fame
 canina: improprie tamen sumendo sanitatem:
 sed vocatur sana quia non obtrusa neq^{ue} hebes z
 membra sunt repleta: non intelligendo q^{uod} sem
 per sint repleta: immo aliq^{uando} sunt inanita de fa
 ctis: sed dicitur q^{uod} membra sunt repleta in appe
 titu canino q^{uod} sunt parata repleri ex parte eius
 quod sumit^{ur} in appetitu canino: q^{uod} multū su
 mit de cibo: z vire^t in hac. i. in bolismo est idis
 positura s^{eu} firmio: facta z in casu q^{uod} cadit. i. in ap
 peterdo z primum ē cū ea diminutio z siccitas z
 frigiditas z debilitas: q^{uod} sup^{er}. ex quo p^{er} vaccinū
 appetitum nihil sumit^{ur} vel modici: p^{ro}fit fit inā
 nio de necessitate in membris z siccitas etc.

Distinctiones Jam veniendum est ad
 bus sit hec prima. Quidā caninus appetit^{us} est
 sequens ad alios morbos z quidam nō: sed acci
 dit cor^{po}ri sibi apparenter sano. **Secūda** disti
 nctio: appetitus caninus sequens ad alios mor
 bos vel cum his cōiunctus: quidā cōiungit^{ur} cū
 alia mala dis^{po}ne stōi: z quidam nō. **Alia** di
 stinctio: quidā appetitus caninus est multi tē
 poris z diuturnus: z quidā modici. **Alia** di
 stinctio: cū appetit^{us} canino aliq^{uando} cōiungit^{ur} syn
 copis ita q^{uod} simul est appetitus caninus z synco
 palis: z quidam permanet talis sine syncope.
Alia distinctio: quidā est qui reperit^{ur} in pue
 ris: quidam in iuuenibus: quidā in decrepitis.
Trem quidam in carnosiss^{is}: quidā in macrie:
 et quidam cum signis caliditatis: quidam cum
 signis frigiditatis. v^t videbitur infra.

Cause. mēdo ad causas dicat^{ur} p^{ri}mo g^{en}aliter
 q^{uod} cause ipsius aut sumunt^{ur} ex p^{ar}te necessitatis
 ad famem inducendam vel ex p^{ar}te coadiuuan
 tium ad eam vel ex p^{ar}te virtutis vel ex p^{ar}te
 organi vel instrumenti vel ex p^{ar}te ipsorum ob
 iectorum. i. ciborum.

Ex p^{ar}te necessitatis ad famem dicit^{ur} Gal. 4°
 de accidenti: z Aui. 13° tertiū in ca^o destructiōis
 appetitus: necessitas appetendi sumit^{ur} ex disso
 lutiōe facta in mēbris z membrorū inanitio: per
 membra intelligēdo mēbra extrema z extra sto
 macum z ipm stōm est de maximis causis ad fa
 mem: q^{uod} in appetitu naturali inanitio totius
 est cā famis z ad eā necessitas: v^t dicebat ipse
 loco allegato: z ad vltimū necessitas cibi est v^t
 suppleat locū eius: q^{uod} resolu^t vel sup^{er}. est reso
 lutio. **Uⁿde** addit^{ur}: cū ergo nō est resolutio aut est
 resolutio parua nō est necessarius cibus extrin
 secus: z idē p^{ri}mo quarti. de regie febrium in g^{en}ali.
Sicut igit^{ur} resolutio z inanitio facta in mēbris
 est cā necessitatis ad famē naturāle: ita vehemē
 tia inanitionis z resolutionis est cā ex se dedu
 cens ad vehemētia^m famis z appetitū caninū:
 et p^{ro}inde dicebat Aui. q^{uod} talis appetitus sequit^{ur}
 febres plixas resolūtes corpus. i. lōgas disso
 lutiūas: z g^{en}aliter ē oēs cause dissoluentes: et
 hoc mō ieiunū z coitus z exercitiū sup^{er}flūū z vi
 gilia z solutio vētris sup^{er}flua: de qua dicebat
 Aui. in ca^o p^{ro}strationis appetitus est de causis
 appetitus canini. Na^m dicit^{ur}: et q^{uod} sup^{er}fluit solo
 ventris vehemens fit appetitus cū sup^{er}fluitate
 z aer calidus z cōplexio calida mēbroz z natu
 ralis z accidentalis z alie similes cause dissoluē
 tes: oēs tales sunt cause vehemētie appetitus
 cereris paribus. Nam facta membrorū inanitio
 ne insurgit attractiua membrorū ad attractiōē
 et ita fit attractio z succio mediantibus venis
 ab epate: z cōsequenter epas attrahit mediant
 bus meseraicis a stomacho: z cōsequenter resolu
 to humido in ore stomachi fit corrugatio p^{ri}um
 illius: z inde tēdiōsa quedam fit sensatio: v^t dixi
 supra circa tertium: z ita insurgit appetitiua
 stomachi ad appeterdā rem ab extra: z talis ap
 petitus est famēs: qui si sit immoderatus ap
 pellatur appetitus caninus v^t dictū est supra.
 Caliditas ergo resolutiua membris cōmunica
 ta z cū materia z sine materia potest esse causa
 p^{ro}fitiue cōcurrēns ad ipsum appetitū caninū.

De causa
 Inanitionis.

Inanitio
 totius cor
 poris ē cā
 famis.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

Et debilitate rerereri ne causat appetitus caninus.

Questio.

Ad obiectum dicitur.

Debitas etiam retentio membrorum est causa passiva saltem preparatio faciens ad appetitum caninum: quod stante retentio debili ex caliditate foris dissoluta malo: fit resolutio humiditatis membrorum: et sic per ceteris paribus intensior fieri appetitus: vel etiam debilitas continetur est causa huius: pro quanto ex debilitate continetur fit sudor in corpore maior: et per maior resolutio et sic appetitus intensior et istum sensum intelligebat Aui. cum dixit in ca. primo. Et qui accidit ex debilitate virtutis continetur in corpore quare assidue fit resolutio superflua et assidue fit appetitus vehementer restauratio: et ita supple appetitus caninus. Debitas etiam continetur propter istos potest esse causa huius: quod cum non potest in stomacho retineri neque per digerere. non etiam consequenter potest transmitti nutrimentum ad membra: et ita membra inaniantur: et sic inanitia insurgunt ad attrahendum: et fit appetitus caninus. Dicit etiam Aui. quod non solum caliditas in toto: sed etiam caliditas in ore stomachi est causa ad hoc resoluendo et requirendo restauratio: quare est os stoma. semper quasi sit famelicum. Sed Sera. videtur contrarius huic sententia in ca. primo de appetitu canino: quia etiam suam notavit Serar. Tremonensis in littera extrinseca dicit. Et hec caliditas non est in ore stoma. sup. que facit ad appetendum: immo in reliquo corpore: et posset etiam declarari per hoc quod dixerat Aui. in ca. de destructione appetitus in primo declarando quod caliditas pura aut cum materia deficiat appetitum. loquens de tali corpore in ore stoma.: et frigiditas facit ad appetendum dicit. Et cum in hoc est quod caliditas est mollior facies currere materias et replere locum eis. id est stomachi et frigiditas est e contra: quia super. est constringens et corrugans. Dicatur pro solutione difficultatis: et videatur quasi colligi ratio ex verbis Aui. quod per plurimum si caliditas sit appropriata tunc os stoma. et non alia membris facit abominabilem cibis: et aliquid situm sed si caliditas non solum sit in stomacho: sed etiam in toto faciens ad eius foris dissolutionem: tunc illa caliditas os stoma. poterit causare famem: et inquit tunc quod caliditas solum esset in ore stoma. et non in toto: sed existente temperata in toto in actu: ubi tunc in toto esset minoratio humorum respectu mensure que sibi debet et contingit in corporibus macris propter aliquam ieiunium: tunc caliditas os stoma. solius cum ista minoratione humorum potest esse causa vehementer famis: ubi. scilicet caliditas os stoma. sufficeret famis: unde quereretur restauratio: quare est os stomachi semper quasi sit famelicum: ut dicit Aui. sed hoc est raro contingens: propterea Sera. ut in pluribus loquens dicit. Et hec caliditas non est in ore stoma. sup. tunc immo in reliquo corpore: ideo Aui. in fine huius tertius loquens de caliditate, tunc os stoma. addit. Et hoc semper plurimum facit situm et in quibusdam dispositionibus facit famem cum superfluit eius resolutio. Et hoc quod dicitur est supra dictum est debere intelligi ceteris paribus. nam aliqui caliditas superflua in toto et in stomacho facit ad destructionem virtutum et appetitum et attrahit sensum: et tunc non causabit appetitum: immo fiet delectio appetitus: proinde in effusione sanguinis superflua ex

debilitate epas fit aliquotiens in totum appetitus prostratus: unde dicebat Aui. de destructione appetitus. Et quicquid sit causa eius debilitas epas quare debilitas virtutis appetitus. Ad id: immo quicquid sit causa eius mors virtutis appetitus et attrahit totius corporis sicut fit post egestionem sanguinis plurimum. Et dicit quod hoc est malum difficile cure: et perducit id ad hoc ut cognoscat cibos et appetat ex eis aliquid: et cum ponunt aure ipsam refugit ab eis: ita similiter cum est dictum quod fluxus ventris est de causa appetitus canini per quendam modum potest etiam esse causa destructionis. Nam dicit Bent. in fluxum ventris si materia solum deducatur ad intestina et non fluat ad stomachum prius isto casu sequitur vehemens appetitus: sed si fluere materia ad os stoma.: licet membra inaniantur: tunc tunc per materia in stomacho veraret appetitus ad appetendum. Et ita simul de causis appetitus canini dicebat Aui. quod aliquotiens fit propter vermes et serpentes magnos cum subito incipiunt venire ad comestum et appropinquat eis et dimittit corpus et stomachum famelicum super. denotando cibum qui esset membrum necessarius. Et dicit Alex. de hoc quod vidit quandam mulierem multum et ab eis mensura cibos appetere et digerere omnia et nunquam bene secessum fecisse: sed dicebat se morbo carionem pati in ventre et capitis dolore se habere quod relabatur: cum accepit caraticum de hiera facta purgatione proiecit vermes grandes et haberet in spatio longitudinis cubitos duos et amplius et postea fuit curata ab illo irrationabili appetitu. Narrat etiam Nicolaus florentinus quod nomen Florentie mulierem que propter vermes plures quos habebat congregatos invenire non stabat una hora inter comestione et comestione: que si aliqui propter aliquam causam dimittit cibum vehementer cruciabat. Jacirco pluribus vicibus surgebat ad sumendum: et finaliter sumptis pillulis de colloquintida multa flegmata emisit et vermes ultra centum longos sars in pluribus diebus: cessavit ab ea appetitus ille. Et ecce quod sunt cause intensiois appetitus: et tunc in capto destructionis appetitus dicebat Aui. et quicquid causa eius est vermis qui docet intellectus et coicatur eis stomachus: unde vermes et per viam functionis cibi etiam aliquotiens stimulant sensum situm stomachi unde expellatur cibum a stomacho sunt cause vehementer appetitus: aliquando tunc vermes corrumpunt appetitum et vermes in stomacho et enapozant ad os stomachi etiam: quod cum eis coniunguntur materie male qualitate parate converti in vermes unde fit scitida expiratur ut contingit in pueris in quibus multiplicatur vermes et materia corporis et tunc deficiat appetitus. ideo signanter supra dixi ceteris paribus quod cause dissolutionis et resolutionis humiditatis sunt de causis vehementer famis intelligitur ceteris paribus. id est deductis modis alijs per quos ille cause ducere possunt ad destructionem vel diminutionem appetitus.

De causis autem inuatiibus ad appetitum in reptionem est superabundantia fluxus melencolicus ad os stomachi et reliqua acerosa. Nam sua acerositate constringentes et corrugantes partes os stomachi exprimunt humidum et expellant

Termis: serpente per canem appetitum.

De vermis hanc dicit cubitos.

De quod mulierem fecit ceteros vermes et plures.

De causis appetitus in defectu virtutis.

De causis appetitus in defectu virtutis.

erore stōi: in hoc nō tñ melēcolia sua acetosi-
tate: sed etiā flegma acetosum & crudū in stō ge-
neratū vel aliunde transmissum vt 4° de acchti
7° pñess. per istū modū pōt esse cā appetitus
canini. Ideo dicit Aui. qd aliqñ cararr^{us} est cā hu-
ius per cararrū intelligimus cararrū pēdentes
a flegmate acetoso. Et sicut dico de istis acetosi-
s ita intelligitur de cibus acetosis: vñ acetum
cā ppio dīstipit appetitum. Nā taliter cōmo-
nendo os stomachi. f. cōstringendo dicit Aui. qd
tale acetosum facit in ipso id qd facit suctio ve-
nā capientium cibū: etiā aliquotiens aceto-
sum sua incisione & expulsiōe remouet humo-
res si fuerint in ore stōi qui sunt contrarij appe-
titui: hoc tōrū intelligit etiam ceteris parib^{us}
f. deductis modis alijs qbus ledere possunt ra-
lia acetosa appetitū: qm melēcolia nimis sup-
flueus ad os stomachi aliquotiens destruit appe-
titum: qd mortificat sua frigiditate os stomachi &
sensitivam eius: pñ pñerit appetitū. Et idē
dicit Aui. de destructione appetitus qd qñq est
cā eius melēcolia multa ledens stomachum mo-
uens eum ad vomendum & expellendum nō ad
comedendū & arrahendū: ita dico de cararro. nā
vbi imbibetur in partibus stomachi pōt eē cā
pstratiōis appetitus: ita res acetose frigide
lytuerit ad appetitū maxime stante cōplone
calida in ore stomachi ppter cōtrarietatem & re-
mōtionem illius male complexionis deijciētis
appetitum: rā si occurrerent stomacho frigido ad-
dendo in frigiditate foras deicerent appe-
titum: intelligatur ergo ceteris paribus ad mo-
dum dictum.

De causis
appetitui
et defectu
tutius.

De causis
appetitui
et defectu
tutius.

De causis etiam appetitus canini ex pte viri-
tutis est vehemens sensibilitas oris stomachi. Nā
tunc omnis modica suctio ad quam sequit cor-
rugatio partium stomachi est multum ledens: et
cōsequenter multum incitatur sensitiva ad ap-
petendum: ita fit appetitus caninus. ¶ Fit
etiam appetitus caninus propter defectum in
virtute: per virtutem intelligendo virtutē mo-
ralem. Nam sunt aliqui bestiales qui appetitū
voluptuoso appetit eis bonum continue cōde-
re: hoc aliqñ contingit in sensibus: lz in eis fit
beatitudo cadere propter debilitatem nisi sumāt ci-
bum continuo: & inde sunt maxime appetētes
& quasi continuo sperantes qd cum cibo contis-
tue euadent periculum debilitatis & casus.
¶ Aliqñ etiam contingit appetitus canin^{us} ex
parte organi & stomachi taliter vel taliter dispo-
siti vt vbi in stomacho fit lesio: vt cōuatiō ad
quam proueniens cibus percipit nocumēto in-
surgit expulsiua ad expellendum cibum sepe p
deosum: vnde non transmittitur nutrimentū
ad membra sufficiens: ita facta inanitione in
membris fit cōsequenter appetitus caninus ap-
modos dictos supra. ¶ Si etia in stomacho eēt
mala mā calida vel per mixtionem cibi cum ea
fieret cibi corruptio quo non possent debite mē-
bra nutriri fieret inanitiō mēbroz & psequēter
appetitus caninus ex modis vt supra. Et ad hūc
modum possunt reduci omnes cause corruptio-
nis cibi in stomacho.
¶ Quidā cā sumitur ex parte obiectoz vt con-
tingit in gulosis. Nam in eis qñ cibi sunt delicia
re: memoria consuevit delectationis gustus ex

similibus cibis mouetur appetitus sensitivus
non directus a ratione & ad multum sumendus
de illo cibo & ad voraciter sumendus: talis dis-
positio magis debet dici egritudo anime vel vi-
rium qd egritudo corporis: nec est proprie appe-
titus caninus de quo medici loquuntur. Et hec
de causis sufficiant.

Signa. Jam veniendum est ad signa conse-
quenter: & primo pñostica euentus
deinde ad bonum & ad malum: deinde demon-
stratiua: primo generis: deinde specierum.

De signis
et primo p-
nosticis
euentus.

De pñosticis euentus primū est qd in regioni-
bus & in tēporibus frigidis vt flante vento fris-
gido gñatur appetitus caninus. Ratio est qd ta-
lis appetitus sequitur minorationem que qñq
sequitur expulsiōem humiditatis oris stomachi. Cū
ergo ex tali frigiditate temporis & sequatur ex-
pulsio humiditatis oris stomachi: hinc est qd fit appe-
titus caninus. ¶ Cōm pñosticum in pueris ma-
gis gñatur appetitus caninus qd in viris & seni-
bus: qd resolutiua eoz est multum fortis et sepe
in eis fit ppter gñationem supfluitatum flāris
carum in stomacho eoz ppter nimiam & inordi-
natam comestitiōem eoz. Unde dicit Aui. pma
primi de complexionibus eratū qd ad deides-
rium. i. famem sequens frigiditatem non hñnt
istimbrie. i. bone digestiones. ¶ Tertium pñosti-
cum: post longas febres & longos morbos disso-
lutuos & longa exercitia vel vigilias & vlt post
omnes causas dissoluentes in corporibus in q
bus est sensitiva notabilis fit appetitus canin^{us}
pter tediousam illam sensationem post resolutio-
nem longam.

De signis
pñosticis
ad bonum.

De pñosticis ad bonū: in appetitu canino vt in
affo, potius indigentia soluit si post appetitum
canini sumatur vinū & remoneat stis si que p-
fuit: tūc declarat qd cito remouebitur talis ap-
petitus caninus: & hoc pñcipue vtz est qd in ap-
petitu canino pueniente a mā flegmatica: qñ
guñcat qd vinū penetrat intra poros stomas
cū sic sufficienter potuit resoluere mām que fa-
ciebat caninū appetitū. ¶ Aliud pñosticū ad
bonū: in appetitu canino māli cū est fluxus ven-
tris eructuario supnēcia signū bonū: & de hoc
dicebat Haly. 7° pñatrice. ca^o primo. in fine. Et
si passionis huius dñō ructus acciderit: intellis-
gēdo vt dictū est de appetitu canino māli a mā
flārica cū debilitate cōtēntine vel flux^{us} ventris
illud est signū laudabile: qd vt vult significat ci-
bū in stō moratum: & est stis snia affo. pmi septe
particule. In diuturnis lienteris oxyremia &c.
¶ Aliud pñosticum ad bonū: in appetitu quā-
do stante fluxu ventris succedit rerērio nature
& non multiplicatur vomitus est significatio bo-
na: qd significat virtutem fortificari circa cibū
ad eum debite continendum & transmutandum.
¶ Signum vero pñosticum ad malum: in ap-
petitu canino est vt acc. dar conualescentibus.
Nam significat reciduiam & fluxum opilatiūz
pro quanto in conualescentibus virtus stomachi
est debilis: & ita multo cibo assumpto fit multis
plicatio superfluitatum: & ex cōsequenti sequit
apritudo ad reciduiam: & etiam ad eam sequit
subeth. vt dixit Aui. ppter aggregationem sup-
fluitatum in ore stomachi vnde fit multa enapo-
ratio ad caput & inde subeth. ¶ Aliud pñosticū
& est Aui. appetitus caninus cum perleuerat p-

De signis
pñosticis
ad malum.

Ad iij

Prima pars practice Joan. Matthei de grad.

Not. bene
Designis
demonstra
tionis et p^o
Generum.

De signis
demonstra-
tibus spem

dicit ad bolissimum: etiam aliquoties ad mortem. Nam cū appetitus canini cū intendunt ducunt vel ad resolutionem vitæ vel ad mortificationem calidi naturalis: vñ in totum pferantur appetitus stomachi: vñ fit bolissimum: et aliquoties fames sincopalis et ad sincopim lequiruntur: mox pinde dicit Bordonius. Si appetitus caninus primetur du cit in bolissimū? bolism⁹ in fame sincopale et fames sincopalis in morte vigilare ergo torare vt dicit. Cū Jam ventidū est ad signa demonstratiua et primo generis ē ex se hie hora et infirmo et astutibus de inquisitione sollicita cibos et vocaci comestibde de multa gstrate cati et multo numero respectu illius qd cōuenit nāter corpori humano. Dicebat tñ Raf. in textu nostro vt est dicim⁹ supra. Cū q̄s fam afflicte paritur et cibns post comestione adeo granat eū vt aut vomere aut p inferiorem regione ēhere cogatur ipm: tunc lup. talis patitur appetitum caninum sine cynodossali pñ Alar. istud fit dicim⁹ vt etiam dicit circa literaz nō est signū gñis sed magis speciale: puta canin⁹ appetitus a cā frigida: nā in facto a cā calaz ppter multitudindē resolutionis nō necessariū sequitur vomitus vel feces: sū in eis nō sequat necessario indigestio hoc sentiebat Au. in cap. pio de signis appetitus canini cū dixit. Et si gna eius q̄ ex multitudindē resolutionis sunt cā resolutionis supradicte in libro vniuersali qñ rememoratio preterit. Et addit: vt nō sit in digestione documentū ita q voluit q in tali appetitu a cā resolutiua nō sit indigestio: et consequenter neq vomitus de necessitate neq fluxus sed qñ vt plerunq cā appetitus canini est cā frigida vt alibi dicit: et ad cā sequitur talis digestio: ideo vt sepe coniungitur vomitus vel ventris fluxibilitas: et inde declaratur talis appetitus et per hec accidentia: vnde dicebat etiā Raf. 9. corineñ. patientes quoq appetitus caninum multa cibaria sumunt deinde aggrauantur ei⁹: qd scñsentia fuerint ponderositas per vomitum emittentur post modū moram: addit dico aut per fluxum ventris. C Signa alijs specierum primo fit voluptuosus ex vitio virtutis moralis manifestatus ex eo: q nō nisi cibaria delicata et voluptuosa appetunt. C Et si fit ex nimia virtute sentientia declaratur: vt alibi dicim⁹ est in de singulari: q oīs cibis actus saluus vel amarus vel acerosus leditur ab eo: sepe dicit ad fluxum vel vomitum vel ad singultum in eis. C Et si fuerit vitio stomaci. ppter lesionem in continuatē stomachi vt eritisia ppter uera vel aliam solutionem in stomacho declarat: ut exignis vicium et ex dolore indeterminato loco stomachi: quod egreditur aliquid de sanguine vel sanici egrediet⁹ vel vomit⁹: et stat lenitas ventris et paruitas more cibī in stomacho: ex mordacitate eius in stomacho: de eo quod habet qualitatē acetofam aut a curam aut amaraz. C Et ex parte iuniorum fit fuerit ex re acetofa flegmatica vel melencolica declarat: ut ex perceptione rei acetofi in ore et sepe eructuatiōe acetofa et congelatione denarium cum paucitate appetitus aqua id est stitio: et comprehensio ei⁹ quod euomif vel per deorsum educti nr: si fuerit flegmaticus vel melencolicus.

C Et distinguitur materia flegmatica a melen-

colica vltra colorem et maiori vel minori visco-
sitate vel grossitie materie: quoniam in flegma-
tica est maior viscositas q̃ in mellica ⁊ in flegma-
tica maior liquiditas ⁊ maior spissitudo quam
in melencolica. Et item si fuerit pendens a ma-
teria melencolica non ita facile tolerans fa-
ciem ⁊ nocumenta illius sicut si fuerit pendens
a materia flegmatica: vnde incidit in maiora
nocumenta ⁊ citius: ⁊ cum maior numero to-
lerant faciem vel leuium cereris paribz non ex
materia melencolica quam ex materia flegma-
tica: etiā differt acerositas melencolicæ ab aceto-
sitate flegmatica: quia acerositas melencolicæ
ingitur cum quadam potestitate ⁊ nō fit fleg-
matica. Cū sed de materia flegmatica si fuerit
ex catarro pendens: tunc appetitus caui⁹ erit
magis parotifinalis: ⁊ erunt aliqua signa catar-
ri superius habita.

Tertio causa fuerit in alitia complexionis sine materia declaretur et sepe dicitur vix ex paucis re fitis in causa frigida et multitudine septicis propter indigestionem et inflationem propter multiplicationem ventositatis cum alijs sepe dicitur. Et opposito fit ex caliditate stat foris in dicitur dicitur Anticoma. Sed hoc non est intelligendum absolute sed in respectu ad eam que alia quotiens fita materiali aliquotiens flegmatizata: quia ista fitis est illa remissio: quod dico parantur: quia non est rationale cum possit vterque appetitus ad contraria quod possit vterque eorum intendi supra gradum medium: sed non cum de his difficultatibus? alij d' dicerent mixta occurrant dicenda et non stat fluxibilitas ventris.

Cigna vero et parte eorum que sunt ad necessitatem famis facienda : primo si fuerit multitudo resolutionis propter causas primarias de caliditate aeris aut exercitio laborioso vel vigilijs vel coitu : vel si fuerit etiam et corporalis precedens virus et febris longior et dissolutius vel fluxu ventris : ista omnia declarantur et precesione harum causam.

Caliditate acuta vt contingit in colericis & iuu-
nibus sunt signa complexionum colligenda ter-
tia primi in capitulo singulari accidentia et si-
gnificationes: et in his maxime stante complex-
tione sana stant relique operationes membris

rum in colloquio nec ventris fluxibilibus contentis vir-
tutis in toto corpore et in stomacho dicebat Zucce,
sunt multitudine entris egestis crudis et debilitatis
entris et dispositione habita et debilitatis
maci et parer. Sed si esset debilitas contentis
et aliorum membrorum extremorum, unde fieri
refolurio facilis a dictis membris et sepe
dolorum nec esset fluxibilibus ventris: immo
magis stipitricas: quoniam corpus aridius
humiditate cibi ad seipsum: quare exacer-
tur fer. Si entris esset cania illius debilitas con-
tentis et paris: unde nec posset sanguis debite
generari neque consequenter ad membra perne-
re nutritientia: tunc starer fluxibilibus ventris
et humorosis sicut lorua carnis: forte etiam
illud apparet vrina.

De causis tñ istius debilitatis præfinitur: qd
stomaci vel alioz membroru opz discernere: qd
talis cā pōt esse multiplex enim sequi possit om

Quatr re
gēdi sūt q
pariūf ra
le famē rō
ne morbi
pteriti.

nein malitiam complexionale opz recurrere ad signa sepe alias dicta. ¶ Sed si causa fuerit vermes stant signa vermium nota et etiam infra dicenda de mordicatione et turbatione cum paucitate in casu egestionis propter minorationem cibi sumpti: quod ex eo depascuntur ut supponit. Et hoc de signis sufficiant.

Cura. Circa curam sunt tres principales in reñtiones. prima circa dietam. 2ª circa medicinalia ad hanc dispositionem. 3ª erit circa accidentia consequentia.

¶ Circa primam de dieta: quod talis dispositio a diuersis: immo aliquoties a cōtra: iis causis dependet ut a cōplexione calida et aliquoties frigida ut dictum est in causis non possunt dari vniuersales regulæ quod ad ostendit opz quasi periculosa res diuersas ponere dietam diuersitate causarum. ¶ Nam si fuerit mala cōplexio calida in causa insensibiliter dissoluta siue fuerit ex pre aeris vel alioz extrinsecorū vel ex pre cōplexione calida in toto vel nālis vel accide talis opz cōuerit totum regimen ad contrarium dimittendo calefacientia et multū inflāmabilia ut aerē calidū et vigiliās et exercitiū laboriosum et animale et corporis: et de animalibus maxime irā et iracundiā: sed opz per inclinet ad frigidū rectificando sūm qd aīa dictū est: et somnū ad hanc intentionē et quies est necessaria et dimissio ieiunij: immo opz ut multis vicibus cibem licet parū pro vice propter virtutis debilitatem ne fiat supināmarior: dētur cibaria subtilia dicit Aui. et p cibaria subtilia nō intelligant cibaria boni nutrimenti et facili digestiōis: quod talia plerūq; sūt calida inflāmabilia et sepe corrumuntur in stōacis calidis: sed p cibaria subtilia intelligantur cibaria dantia nutrimentū subtile. i. pauci et sunt frigida: hoc declarans cōtinuando dicit: ut sunt cucumeres et melones et cucurbita et similia: nō sunt rā acerosa vel potiora: quod talia adderent ad appetendū et ea sunt prohibita in reatu. Et exhibeant ergo cibi et potus grossi et viscosi: et ita in hac intentione valēt piores: et si coquant cū oleo ad abominatiōem iducentiam erunt electiores vel cū butyro vaccino sed sit oleū tale ad frigidū declinans ut oleum viol. vel oliuaz immaturaz: et ita si lanet butyrum erit electius: ita discutiat ad reliqua cibaria ut ad ventres animalis et hūmōi. Et Rāf. 5° cōtinentis in hac intentione sine causa dat in cibum de grano rizo cum butyro vaccino cum zuc. et piscibus recentibus et auibz aqueis et aqua pēssā cum zuccha. et butyro vaccino.

¶ Et si cā fuerit dissolutio facta sensibilis ex pcedentibus morbis ut aliquā cōtingit in conuulsione post iōgas se. dissolutiūas: tūc i his opz ut regant regimine cōualecentiū: neq; in totū est curandū de defectione appetitū in eis cū egent restauratiōe: sed opz aliquatū minue re appetitū. pmo inducēdo eis nocumentū qd cōtingere possit: et ita suadendū ad paucitatem cibi sumendā: quod alis incurrēt recidiuā et. Et dicebat Aui. qd opz eos cibari ex vinctuosis que nō sint male sube fiant et oleū amig. sup. dulciū cū zuc. s. sumēdo aliqd tale post aliud cibarium cōuēiens restauratiū ut mollicet os stōi et repleant abominatiōem inducēdo: et sic minuitur appetitus. Et vniuersaliter opz stante

complexione calida que remānt post feb. facta in eis dissolutio ne vltior: fiat dissolutio fortis que sit causa ad appetitum caninum ut sint cibaria eoz frigida et viscosa sicut sunt ventres et congelata et panis aliquantū azimms.

¶ Sed hic est bene aduertendum qm in corporibus taliter cōualecentium stante debili virtute transmutatiua dubium est ne p indigestionem ex his cibis viscosis fiat aggregatio superfluitatum flegmaticarū et stant oppilationes: et cōsequenter ne fiat rediens ad se. phibita eneratione. ¶ Aui. pro hac cautela posuit textus multum notabilē in hac materia dixit. Et cum nō inuenit aliquis eoz inuementū ex hoc regimine. s. dicto: immo sup. inuenit nocumentū cū uenit ei ut abhorreat ipsam paulatim sup. dimittēdo: et succurrat malitia ipsius sup. cū subtiliantibus et aperientibus aliqbus. Et ista regula ex parte cibi et potus cōuenit in eo: cui cā appetitus canini est raritas corporis. s. texture vel apertio pororū membrorū extremorū vñ etiā fiat debilitas in cōtentiua. ¶ Sed vbi fuerit si mul debilitas in cōtentiua ex parte cōplexionis humide dñantis: tunc opz vitare aerem calidum et humidū pluuiosum et austrinum et balneū aque dulcis: et etiā vigiliās: nisi fuerit multitudo sudoris: qm tunc vigiliis plus inuuant qd somnus: qm somnus facit ad multiplicationes sudoris: et opz vitare cibos lubricos et liquidos et pcpue si fuerint habentes virtutē laxatiuā et pnt opz eligere aerē frigidum et sicū et stare in quiete et eligere cibos et potus stipiditatem habentes temperatā: nō dico multā: quod multas ficitas non tantum confortat stomachum: sed etiam augmentum facit in appetitu canino. Et quoniam talis debilitas ab humido stare potest cum complexione calida et frigida debet eligi cibaria diuersa calida vel frigida secundum indigentiam ut cōtrarietur cōplexioni. ¶ In eo autem cuius causa est flegma acetosum in stomacho opz ut exhibeantur cibi incisui caslesactiui vel in se vel per admixtiones alius medicine talis: ut qm miscetur origanum et pipper in cibis nutritiuis aromatizādo carnes cū eis et proprie cum croco qui debilitat appetitū et in casu valent allia et cepe ad incidendum et mel ad abstergendum. et exhibeantur sup. illa cibaria vinctuosa ad relaxandum et replendum os stomachi ne corrugetur ab acetositare flegmatis: et signanter exhibeantur post cibum ut longiore moram trahant ad os stomachi ad illum effectum inducendum: et ita hic valent pipiones pingues elixari. Nam virtuali caliditate dissolunt materiam: et vinctuosa pinguedine relaxant os stomachi: et hoc intelligitur in non appetentibus valēptuose pipiones: propterea aliquantū magis laudantur in hac intentione pinguedines rancide et abominabiles: et que de quadam proprietate inducunt ad vomendum debilitando contentiuam os stomachi ut sunt pinguedines anserum et aliarum auium habentium collum longum. Et laudatur hic pinguedo camelli propter vinctuositatem non gratam. Et in hac intentione dicit Rāf. quinto cōtinentis: quantum ad rectificatiōem ciborum dico qd si gradatim dantur ei de calidis cū amos factis. i. carnibus cōditis

Nota bñ.

De regimine patientis appetitū caninū propter flegma acetosū in stōaco.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

de regimi
ne parien
tis appeti
tum canis
num a ver
mibus.

sale t ameos siccatis in sole mirabiliter faciunt.
Et ira etia in cibis habeat aduertentia ut fiat
equatio acroftatis humoris melēcolici cū p
pter exuberantiā fluxus eius ad os stōi sit vehe
mentia appetitus cū calefacientibus t hūmes
crantibus t maxime vncuosos t pinguides ve
dictum est: q pinguis t vncuosus inflānabilia
sunt t caliditate diu retinentia ideo calefaciūt
et cum hoc fastidiū t abominatiōe relaxando
t replendo inducunt. Et in hac spē dixit Rasi. 5.
cōnmentis q pariens vitare dē oē cibarium au
sterum t stipitiū acutū t acidū t tenue: sed su
mere dē vncuosum t panē infusū in vino odo
risero grosso dulci: nō q vinū sit austerū neq
re nne neq subtile: sed de hoc statim dicit: addit
q si syncopezatur fricāde sunt extremitates cū
manibus t pedibus dato ei vtelko oni molli
in potu. Et si cā fuerint vermes opz multam
cibi quantitatē offerri pro vice de calefaciētib
ly Aut. dederit cibos in isto casu grossos t frigi
dos t panē infusum in aqua frigida: qd verū est
vitis vermibus existētibz ad intentionē ne
sumant nutrimentum tale: q in cibo tali acru
frigido nō voluptant: sed magis in calido et
vncuoso. Sed habita intēione ad phibendū
mosum eoz t pseruandū a gharide eoz post
q sunt occisi t educi magis cōueniunt cibaria
calida: ut dicitur est. In potu vero hōz videt
sentire Bal. in cōmento asfo. 2. pculē. potus
indigentia soluit: q solū vinū est optima me
dicina cibalis in appetitu canino. Itaz in appe
titu canino ex inanitione membrōz expresse di
xit ibidem. famē em et ieiunio nimio vel ex ina
nitione corporis nimia qd cūq fuerit vinum
maxime impedit: t rō huius dicti pōt sumi: q
ex quo ibi est indigentia multē restauratiōis
opz vt remoueat vel cū multo cibo vt cū mul
to potu vint: sed multū cibi nō cōuenienter ac
cipiunt ita vt digerere possint. Melius ergo sa
tisfit p sumi multā quantitātē vini: q vinū est
potus t cibis multū restauratiū loquendo
de vino rubeo nō acido vel pontico: qm tale sa
ceret ad apperēdum neq plurimū restaurat. vi
num etiā acutū forte faceret ad dissolutiōe: et
ita nec ipm cōueniret: qm tñ exhibitio vini in
corpore inuito ppter suā forē penetratiōe
t grandem amicitatē cū nā maxime stante
natura auara attraheret idigētiā: t est paratū
ledere membra neruosa: stōm pēcipue neruosi.
Idcirco ad cautelā iussit Bal. q exhibere post
alium cibū: vncuosum tñ t pingūē abominas
tam vt certo notabili rpe possit in stō morari vt
qd diu digerere: ita neq stōm pauter: neq ē
ad alia mēbra veniēs digestū est apruz nocere.
Ciboc tñ totum qd dicitur est de vino in hac cā
habet veritatē sumpta indicatione ab ipa inas
pitione membrōz: q forē sumpta indicatione
a cā istius vt vbi cā esset caliditas aliū potus
esset cōueniēs. In cā etiā frigida t sine materia
t cū materia maxime grossa t viscosa in stō exi
stente tale vinū etiā post dictū cibariū pingue
sumptum est paratū iuuare: q ibidem permas
nens in stomacho retentum ab vncuosos remo
uet malitiam cōplexiōis frigide: t cū hoc ma
teriam pparat ad expulsiōem. f. incidendo et
subiliando: t hoc declarauit Bal. s. f. uos finē cō
mentū cum dixit: hoc lip. intendit bene: q ca

minus appetitus est de frigida cōplexione stōi
tātum vel de acidis hūmoribus in suba istius
se inuiscari b: vinū aut cū curatiū sit vt rēsig
f. talis humoris t malitie cōplexiōis: solnere
caninam famē est neceffe. Et ira in hac sentētia
quasi pstant oēs autores: vt Rasi. 5. cōntrif.
t Serap. ca. p. p. p. p. qui ita exponit dicitur lip.
dicens: q potus vini soluit famē. Et addit: t est
neceffe vt sumāt in incepro cū cibos grossos
pingues calefacientes t reliqui cibi cōm stant
cum pinguedine multa: t non sit in eis acrofti
tas neq stipricitas. postea addit. deinde pēci
piamus eis bibere de vino anteq sntiant etiā
vt sup. vinum moret in stō ad fines dicros: q si
stirent natura auara traheret vinū extra stom
et ira laudauit Rasis in retri nostro. A. autem
in ista causa in pñ capitulū in cura dicit. Illa q
dem. l. dispositio appetitus canini que est ex
gore t supfluitate slegmatica: opz vt curet mū
dificatione nora cum calefactiū pēdictis t vis
no plurimo in quo nō sint pōticitas neq acro
stas oino: ipm em sanat ab ea sumptū in potu
calefactum in ieiunio: t ita voluit q exhibere
stomaco ieiunio. Et addit: ipsum nāq sup. vinū
taliter exhibitū est curatio magis cōferens eis
nisi ipse adit vtrius solutio. Itā tunc opz vt oē
vinum viter: t declarat q stipricum augmentū
facit in appetitu canino t amarum addit in so
lutione ventris ipsorum: ita supp. etiam dulce.
Si ergo debeat exhiberi in ieiunio vt post ci
bum sumptum est difficultas. pro qua tollenda
difficultate dicit Serap. q vinū ad duas datur
intentiones in hoc casu: pūmo ad calefactionē
vt remoueat malitiam cōplexiōis frigide:
et isto modo debet dari in ieiunio: ita voluit
Auicē. quia immediatus occurrat membro: cu
ius complexio frigida est remouenda. Alio mo
do datur ad nutritionem t repletionem et abo
minationem ois stomachi: t ita debet dari post
cibaria vncuosos.
Sed hic considera quod cum vinum quod ex
hibetur in appetitu canino debet esse multe
quantitatis: vt vult Auicē. t alij si exhibetur
stomaco inuito dubitū est de nocuentis di
ctis supra de lesione capitis t membrorum ner
uosi: um: t propter hunc timorem Bal. non ex
hibuit in ieiunio. possū ergo dicere quod in
corpore fortis cerebrū neq passibili secundum
membra neruosa: t vbi esset mala complexio vel
pauca vel cum materia modica slegmatica: ex
maxime si esset digesta: tunc potest exhiberi vi
nam in ieiunio: sed vbi esset materia multe qua
ritatis grossa t viscosa vel in corpore aliter pa
rato ad lesionem cerebrū t neruosi: etiam si
materia esset modica debet exhiberi vinū post
talīa cibaria etiam anteq amittant vt lōgam
moriam trahat in stomacho: et tamen in hoc casu
non debet esse nimie quantitatis nisi pūmo fas
era euacuatione de materia vt videtur in me
re Auicē. et statim dicitur in medicinalibus
ne illi humores trahantur ad intra: et sine cau
sa multorum nocuentorum. Ciboc tñ quod
dictum est supra de cibo t potu habet regulam
quasi communem vt cibaria talia exhibeantur
repida: et hūmida: quoniam talia sunt magis
abominabilia et magis virtutē cōferentiā rela
xant: sed vbi causa esset fluxus ventris t debilitas

no. expol
tionem di
cri. asfo
rim. fmi
centmoy
Sera. ca.
p. p. p.

de cura
appetit
canini a
molone
na in ro
u coige.

Caesla.

de cura
appetit
canini a
mala com
plexione
pūa.

Not. cad.
cōm.

tas cōtine stomachi tūcopz vt cibaria sint for-
malis calida: nec in isto casu sint inbrica nec vni-
cruosa: immo tūc in isto casu oīz intēdere ad flu-
um cū hīs q̄ curāt eum: qm̄ cura fluxus est cu-
ra appetitus canini: tūc oīz cū aliq̄bus stipis
cis pcedere tūc lubricis: aliter ex appetitu ca-
nino denentēre ad famē syncopalem vt p̄z cōsy-
derāri: tūc cān. exp̄ssit Aui. cum dicit: q̄ si
hōis nature fuerint vehemētis mollificatiōis
tūc retine eas, Nam in retētiōe earū est cura
fortis huius egritudinis: signāter dicit vehemē-
tis mollificatiōis: qm̄ mollificatiō nature vt in
pluribus cōiungit in tali casu vt supra dictūz
est q̄ nō oīz variare intētiōnem p̄ncipalem deij-
ciendi appetitū: sed tūc hoc intelligit vbi vehe-
mens fuerit fluxus bilis: vt vult Aui. tūc sit si
nis dicere q̄ est maxima pars cure huius disposi-
tionis. nam modica remanent dicenda de me-
dicinalibus.

¶ Cura q̄ veniēdo ad spāles causas. Primo si
causa fuerit resoluta facta in toto: opz p̄o intēde-
re cū hīs q̄ phibēt resolucionē: deinde cum hīs q̄
remouēt causam illius: cōfortiādo etiā virtutē.
Et ita dicit. A. loquēdo ex appetitu canino post
se. tūc oīes: q̄ filit est cura eiū q̄ accidit p̄pter
resolones plurimā. Et addit. tūc ne paties hāc
spēm famis canine ad calefaciētia perueniat tūc
symplos sup calefaciētes: immo ex cibis nutriti-
tur frigidis sup. tūc exhibeātur syru. frigidi: tūc
sup. curat mala complo calida q̄ fuit in causa: tūc
pfortat xrus: tūc addit ad aliā intētiōnem phibis-
tionis resolucionē: tūc linuat extrinsecus: sup. q̄ ad
oīa mēbra ex eis q̄ oppilat poros: sicut est oleū
myrrinū tūc p̄pē in ceroto, lū quo ponit cera ad
maiorē obstruētiōnem pororū: tūc alūmē dis-
solutū in aceto: q̄ etiā sua stipicitate tūc in frigi-
datione cōstringit tūc abluat aqua frigida pur-
ad eādē intētiōnem nisi sit q̄ phibeat: qm̄ possit
esse tūc in virtute debilitatū corpus p̄pter reso-
lutionē: q̄ applicatiō aque frigide esset timo: o-
sa ne extingueret virtutē: tūc exterius fiat inū-
ctio vt infra. R. olei ro. olei myrrilorum: cydo-
niz. añ. 3. j. aluminis prius infusi in aceto et
ericcati: boli ar. gummi ara. añ. 3. j. cere q̄ suffi-
ciat: fiat vnguentum ad phibitionem dissolutio-
nis tūc intensionē simul tūc remotionē cause q̄ ple-
rūq̄ est complo calida torius: tūc isto mō exhibeā-
tur syru. vt infra. R. syru. ro. syru. cydoniz
vel myrriloz añ. 3. j. aquarū plāraginis burse
pastozis tūc porulace. añ. 3. j. misce. ¶ Si p̄o can-
is fuerit mala complo frigida q̄ vt plerūq̄ est
malis in stomacho a materia flegmatica grossa
viscosa: tūc stat intētiō ad digerēdū mām tūc eua-
cūā dū eā tūc dū dū dū. Digeret aut mām cum hīs
q̄ sunt supradicta vt cū oymelle mell. ro. tūc sy-
ru. de onabz radicibus tūc cū aq̄s appropia-
tis. Dēsequēter cūtur cum hīra tūc cū turbic tūc
alijs dictis supra. cōmemorādo q̄ in enacuādo
talē mām nō est vtrūq̄ medicinis comprimēdo
educētibz vt mirabo. qm̄ talia addit cōgregā-
do ad appetitum: nisi forte in materia fluēre ad
stomacum: sed cum alijs solutibz appo-
piatis vt turbic agarico tūc hīra tūc. vt alē se-
pē dū est: hoc intelligat si virtus fuerit con-
stans. Et istam suam inuēbat Aui. cum dicit
loquens in ista causa. Et ille q̄dem q̄ fortis est
tolerans solonem ventris soluitur post admi-

nistratiōnem subtiliatiōum digestiōum cū
p̄gra cōfortata eis. l. roborata in soluendo cūz
eis medicinis solutis appropiatis: tūc p̄z
ri nō sunt fortis virtutis ad tolerādū hās medi-
cinas: tūc sepe incurrit appetitum caninum ex
hac causa p̄pter gulositatem eorum: voluit. A.
q̄ in eis digerātur humores cum subtiliatiōis
tūc postea exhibeāt aliq̄ lanans non soluens et
educens humores preparatos educioni. Unde
addit: in pueris vero cum subtiliātur sup. hōis
res peccātes cum eis q̄ sunt sicut cepe tūc alia et
cibis subtiliatiōis sup. alijs assidue tribuere
eis in potu aquam calidam. s. mellis vel zuc. et
ordei post regimē cum subtiliatiōis. Id cū la-
uat humores eorum vt dicit: ita supp. non est
opus alia medicina solutiva. ¶ Et si causa fue-
rit melencolia effusa ad stomachum si fuerit res-
pletio sanguinea in toto vñ abūdat multūz de
sece eius: tūc ita supfluit melencolia: q̄ postea ad
stomacum trāsmittit: p̄ncipalis cura fiet cum
sōmnia basilice singlit: deinde digerat materia
tūc enacuerit cum hīs q̄ alē sepe dicta sunt: post-
ea facta euacuatione ponātur attractiua supsa
splenem tūc solutiva facto ceroto cum armonia
co tūc cum turba sicca. Et in hac intētiōne dice-
bat Aui. q̄nq̄ cōserunt eis ventose supra splenē
sine scarificatione sup. ad retinēdū materiam
melencolicam ne fluat ad stomachum: tūc etia ad
resolendum eam. Sed nota q̄ dicit q̄nq̄ ad in-
nuendum q̄ si corpus esset plenum in toto ita
q̄ abundaret tūc in epare: in reliq̄s mēbris: me-
lius esset vt euacuaretur vel p̄ vomitum vñ per
secessum dicta materia: tūc ita ventose non cōue-
nient. ¶ Et si fuerit p̄pter vermes ultra debi-
tam dietam daram oportet vt interficiantur tūc
educantur: vt dictum est supra. postea stomachus
confortetur.

De bolismo. Teniendo ad 3^m principia
le vt ad accidentia: qm̄ de
accidentibus sequētibz ad appetitū caninū
maxime est bolismus. qm̄ dicit Aui. in hūe capi-
tuli causarum appetitus canini. Et scias qd ap-
petitus caninus multoties pducit ad bolismū
Et infra in ca^o sequēti de bolismo in p̄n^o capitu-
li declarando bolismum dicit q̄ est fames q̄ no-
minatur vaccina: tūc est fames mēbrorum cum
satiēte stomacho: ita vt mēbra famelica valē
de sint indigentia nutrimento: tūc stomachus est
respuens ipm. dicit ibidem: tūc ipam qdem ple-
rūq̄ aūcedit fames canina. ¶ Modus aut quo
sequitur ad famē caninam maxime potest esse tri-
plex. Nā p̄o si eius causa fuerit mala complo fri-
gida p̄m quā fiet appetitū intensio si in tūc intē-
dat mala complo frigida vt dehiat xrus sensiti-
ua: tūc p̄r fiet p̄uatio appetitū: ita tūc inanitiō
ne in mēbris q̄ p̄us erat: ita fiet bolismus. 2°
mō p̄ngere pōt segns ad appetitū caninū: qm̄
p̄pter multitudinē comestoz in appetitū canis
no male digestis cibis multiplicātur superflui-
tates: vñ si sarietas nauseatua: tūc ita dehiat
appetitus stante tūc inanitiōne in mēbris: vt
supra. Pōt tūc fieri p̄pter ea q̄ dicte supfluitas
res transmittit ad epā tūc ad venas medias sa-
ciunt in eis oppilationes: vñ si ster inanitiō in
mēbris extremis tūc insurgat appetitua meū-
buz ad attrahendum a stomacho median-
tibus vijs medijs: p̄pter istā oppilationē mediam

De cura
appetitus
canini a
melis.

Nota bñ.

Prima pars practi. magistri Ioan. Matthei de grad.

non communicat succio ori stomachi: vñ cōsequen-
ter nō fit corrugatio partiū eius: q̄ succio ⁊ cor-
rugatio est necessaria ad talem appetitū: ⁊ ita
p̄ quomō succedat bolismus ad dñm appetitū
caninū. Et iste canse spāles maxime se tenet ex
parte canse frigide. ¶ Sed ex parte canse calide
de in toto ⁊ aliquoties etiā in stomacho: vt est
dñm sup̄a p̄or ex eo fieri bolismus: q̄ ad calidi-
tate in toto sacra inanitione ⁊ sup̄ calefactione
in humoribus fit liq̄factio ipsoꝝ humorū q̄ ali-
quoties fluēt ad tunicā intrinsecam stomachi
inmisceri in rugositatibus eius sunt canse deie-
ctionis appetitus: sc̄ilicet in inanitione mēbroꝝ
etiā sola caliditas stomachi cū sit attractiua hu-
morū a p̄ribus circūstātibus fit replens os stōi:
⁊ sic phibēs a p̄actu ⁊ corrugatione partiū: im-
mo etiā de se est dilatatiua nisi cū ducit ad are-
factionē ⁊ spāsim siccitatis: ⁊ sic dilatatio phi-
bet corrugationē: ⁊ sic facit deiectionē appetitū.
Et has causas tergit. A. in cā deiectionis appe-
ritus ad p̄m cū declarat q̄ caliditas est molli-
ficatiua ⁊ facies currere materias ⁊ replens ⁊c.
¶ Et aliquoties etiā sequit̄ syncopis mediāre
bolismo: vñ dicit. A. apud h̄ba prime dicta. Et
q̄nq̄ puenit res in ipso. s. bolismo ad syncopim:
immo in p̄cessu ad bolismū quasi semper fit syn-
copis. nam sc̄ilicet inanitione mēbroꝝ indige-
riā nutrimento cum nō sit attractio nutrimenti
ad mēbra ex quo nō sumit de nutrimento in bol-
ismo nisi modicissimū: p̄or in mēbris ⁊ spiri-
tibus fit inflammatio ⁊ resolo q̄ aliquā rāta est
vt ad eā sequat̄ syncopis p̄ modum alio declara-
tū cum nō abundat mensura spirituum in toto
sup̄a eam que necessaria est in minera.
¶ Circa curationē ergo horū duorū accidētū
⁊ p̄ bolis. sine syncopi dicebat An. q̄ op̄s peni-
tens vt odorētur cibi p̄ocātes appetitū habē-
res spēs. i. diuersitate sū diuersitate canarū.
Nā causa fuerit complo frigida mortificatio oz
vt odoramēta sint calida maxime sacra cū gal-
lia ⁊ yloak. ⁊ musco. Et si fuerit complo calida desi-
ciēs appetitū vt sepe p̄tingit post se. vñ destrui-
tur appetitus ad cibum: ⁊ multi medicorum in
redāt cū calefactiōibus ⁊ nūq̄ reducat̄: tūc q̄m
frigus vehemētius p̄tinet appetitū: vt vult. A.
oz vt h̄mōi aromata ad frigidū declinēt: s. non
sint absolute frigida: s. a dñio vt spūs cōfortet
p̄ calida ⁊ p̄ frigida remittat malitia cōp̄sonia
calide. ¶ Et ita valet odoramētū rosarū ⁊ sādā
lorū citrinorū cum floribus nensis ⁊ ligni
aloes puluerizatis: postis in pecia rara de syn-
done ⁊ camphora singulr: ⁊ si tales pulueres su-
pponant stomacho cum oleo ro. vel huiusmodi in
namētum efficiūt. ¶ Et ita in causa frigida fiat
infectio cum calidis sepe dicitur: ⁊ vniuersaliter
fit in odoramentis stipiciatis vt aggreget vir-
⁊ substantia stomachi: in comp̄one etiam frigida
oportet vt friceb̄ bñ os stomachi vt exciteb̄ vir-
⁊ hebetata a frigido. ⁊ dicit. A. oportet vt doleat
puncti aliqua re pūgere ⁊ vnguibz cōstricti ⁊
puncti virga subtili sup̄. circa manus: molli est:
vt dolorem faciat sup̄. leuiter: sed ista nō conue-
nient in causa calida. Oportet etiam vt fiat ca-
lesfactio totius in causa tali frigida cum vncio-
ne calida: vt oleo de lilio: ⁊ de spica ⁊ similibus
semp aromatizatis cum galia ⁊ huiusmodi. Et
si conseruaretur mala complexio frigida per hu-

mores frigos ⁊ viscosos fiat digō ⁊ euacuatio
eorum cum appropriatis sup̄a dictis: ⁊ cibetur
cum cibis aromaticis boni nutrimenti faci-
lis digestio: ⁊ similiter in calida fiat infrigis-
datio totius ep̄irrhimando cor ⁊ epar cum appro-
priatis sepe dictis ⁊ infrigando extrema ⁊ in-
ungendo spinam vt communicetur frigiditas
vene chilis: ⁊ consequenter toti com oleo ro. vio.
⁊ myrrilloꝝ ⁊ similibus. ¶ Et similiter in
causa frigida exhibeatur vinum aromaticum
pro infundendo in eo bucellam panis vsti ad
maiorē permanentiam circa os stomachi: si
sumatur de vino artificiatum cum aromatis: di-
cto stelladia vel clareo non disconuenit cū est
virtus multum mortificata a frigido. Et in cau-
sa calida exhibeatur vinum paucisum aceto-
sum vel ponticum: si non habeatur misceatur
cum eo parum vini granatorum: vel misceatur
cum aqua ferrata vel aqua decoctionis coriani
dromi preparatorum ⁊ verberorum ⁊ aliquo-
tius cum aqua rosata fiat mixtio: quoniam p̄-
pter suā aromaticitatem multū viuificat virtutē
resolutam.

¶ Circa secundum accidens de syncopi breui-
ter obseruetur qd̄ alio dictum est in cap̄o p̄o
in paroxismo cum diuerentibus a principio
prius aliquantulum viuificata: postea in p̄cessu
cum incipiunt euigilari cum aromatis: toto
ramentis faciendo etiam fricationes ad os sto-
maci extrema vt dictum est ad euigilationē:
postea exhibendo parum vini etiam violenter
in causa frigida aromatizati cum galia: ⁊ in cau-
sa calida cum aqua rosata: postea occurrere cū
debita dicta: ⁊ in reliquis procedere sicut dictū
est. A. in cap̄o de syncopi: ⁊ si coniungatur su-
perius occurratur cum his que sunt sup̄a dicta ⁊
infra dicitur. Et sic fit finis huius capituli.
Deo gratias.

De dolore epatis.

Cum q̄s male fuerit coloratus
⁊ cum hoc malū habuerit for-
mā habueritq̄ dolorem in de-
tro latere apud costas postea
riores ⁊ fuerit eius malus color citrinus
⁊ fuerit cum hoc in ore siccitas ⁊ sitis rebe-
mēs: aqua ordeī ⁊ succi berbarum vt endi-
uie ⁊ solatri ⁊ cuscute cū syrupo acetoso ⁊c
zuccbaro al. facto in potu tribuat. ¶ Em-
plastrū quoq̄ ex duobus sandalis ⁊ ro. et
cāphora ⁊ aq̄ ro. cū pano lineo loto suppo-
nat. Qd̄ hoc mō fiat: pānus in p̄dictis in-
uolutus supponatur cūq̄ tepe ceperit re-
moueat̄ ⁊ alius loco eius apponatur.
¶ In potu p̄terea sumat granatorū succū
⁊ robū q̄ infrigidare cōsueuerūt. ¶ Adic-
quocq̄ a vino ⁊ a cōfectionibz q̄ de melle
sunt sibi caneat ⁊ a cibis calefactiōibus.

De cura
bolismi si-
ne syncopi

De cura
bolismi a
cā frigida.

Et sumat troisc. de berberis. qd. R. suc-
ci berberis. 3. r. endinise. se. citrulli: portu-
lace: oium ana. 3. iij. ro. 3. ff. ravedeni. 3. j.
spice. 3. 5. informetur troisc. pōdere auz.
vnius: ex quibus detur vnus cum syrupo
acetoso de zuc. aut cum succo granati.

Enter quoq; si necesse fuerit cum suc-
co fructuum soluat: vt sunt pruna z tamar-
indi z succo albo.

Quod si malus color q est cum dolore epi-
tis fuerit albus medius: videlz inter eu q
est cum fluxibilitate z eu q est cum tumore
fuerit: cu eoyentris solō z palpebrarum
atq; extremitatū tumor: troisc. de raved-
eni cum syrupo acetoso de melle in potu
dandi sunt qd. R. spice mastice: suc. eupa-
torij: succi abstinib;: seminis feniculi: anisi:
oium ana. 3. j. ravedeni. 3. r. informetur tro-
isc. pondere auz. vnus: ex qbus vnus in
potu omni die tribuat.

Sumatur pre-
terea mastice: spice: ciperi: squatum: cala-
m. crocus: myrra: deinde myrra z ma-
stic in vino dissoluta cum alijs misceatur:
z ex eis empln epi supponat.

Eger
vero a cibis frigidis z grossis absteineat.

Si autem hoc non suffecerit troisc. de
lacca cuz apozimate de radicibus sunt dā-
di. Troisc. aut de lacca sunt: qd. R. lac-
ce: ravedeni: amboz ana. 3. iij. spice: se. apij
ameos: mastice: se. ignati: iunipi amigda-
larū amararū: costi amari: rubee: succi eu-
patorij: assari: arist. ro. gentiane. oim ana.
3. j. 2. 5. informetur ex his tro. cum ponde-
re. j. auz.

Apozima de radicib;: R. cor-
ti: radicis apij: se. amboz ana. 3. r. se. apij: se.
feniculi: stolis squinanti: ameos. oim ana.
3. v. rosa. rubearum: spice odorifere: ambo-
rum ana. 3. iij. coquantur in lib. j. aq. donec
ad tertiam redeant z detur in potu cuz pre-
dictis troiscis.

Si autem apostemata in epate fiant:
eorum cura erit vt apostematum que i sto-
maco generantur.

Est expeditionem in pri-
ma parte huius tertij: tra ctatus: no-
ni almanis. in qua determinatur est
de dispositionibus preter nam quibusdā stoma-
ci. Jam pñr in hac scā parte principalī huius tra-
ctatus de dispositionibus naturalū cū stoma-
cus z epar sint mēbra hñria immediatā vicini;

tarē z maximā adinuicē colligantiā medianti
bus mēbraicis. qz ēr opatiōes stōi pparatorie
seruiūt opatiōib; eparis: z pñde multa nocu-
mēta stōi sepe educūt ad nocumēta eparis: z iō
pñr dicit Rāf. z determinat de disponib; pter
nam eparis vel vitio ei? pringētib;. Et diuidit
ista ps principālī in tres ptes pñcipales: qm pō
determinat de dolore eparis ex cā corporali ex
te sine apate: scōdo determinat de icteritia tanq
de effectu pringēte ad opilationē ei? z ibi tra-
ctabit ēr de opilatiōib; in mēbris nālīb; pringē-
ribus marime vitio eparis sellis vel splenis. In
tertia pre determinat de quodā defectu preter
nam sepe pringēte ad nocumēta notabilia epa-
ris vt de hydropē. scōda ps incipit in pño capli
sequētis. (Si cā icteritia fuerit se.) tertia ps in-
cipit in pño tertij capli ibi. (Cā uerē postq epi-
doloris zc.) Preterea capli etiā p⁴ diuisione
diuidit in tres ptes. In p¹ pre ponit curā dolo-
ris epiis pueniēti a mala cōplone cala mālū
immālī nō apante. In 2ª pre pōit curā doloris
a cā frida pringēti ēr circa epar immālī vī etiā
mālī nō apante. In 3ª pre excusat se a determi-
natione de apatibus eparis. 2^a ps incipit ibi.
(Qd si malus color: qui est cū dolore epiis zc.) 3^a
ibi. In fine capli. (Si aut apata in epe fiant zc.)
Prima adhuc diuidit in duas ptes pñcipales:
qm p¹ ipse ponit signa qbus declarat q dolor
eparis pēder a cā calida. 2° ponit curam eiusdē
doloris. 2ª ibi (Aqua ordet z succi herbarū zc.)

Sed anteq; ulterius pcedamus p^o ponēda
est recta pñmaria huius capli ad pcedētes. Con-
tinuatur igit ad pcedētes p hūc modū. nā postq
in pcedēti cā determinatur est de appetitu ca-
nino in quo vt dictū est supra plus sumit de ci-
bo q virtuti digestiue pueniat: z sic p viā indi-
gestionis multe supfluitates multiplicantur q
sunt parare facere oppilationes in epe ppter
facilitatē lapsus eparis in oppilationes ppter
minutissimas venas disseminatas in suba epa-
ris: vt infra videbit loco suo. Et ira scā oppilatio-
ne in epe pphibita debita euēratōe pōt fieri su-
perinflāmario z in suba epiis: z in mīa pētra: ex
sic pñr gñari dñores acuti: z pñr diuerso modo
possiunt fieri dñores a cā cala z extēsiui z graua-
riui z acuti: z erinde fieri pñr apara: vt p3 pñde
rauri: pōt ēr infridari epar ex pñentia mīe indi-
geste ad ipm ex stō demādare: z pñr ēr fieri pñr
dñores a cā frida: z ira pueniēter post capli de
appetitu canino posuit ipe cā de dolore epiis.

In p¹ igit pre huius capli ponēda signa doloris
eparis a cā cala dicit. Cū qō male fuerit coloris
tus: z cū hoc malā formā habuerit. i. malā habi-
tudine: qz. extenuationē in maxima pre corpo-
ris: vel inflationē z tumorē in toro: vñ aliqbus
tribus manifestis: habueritq; dolorē in dextro
latere ap3 costas posteriores. Et his sup. decla-
ratur tāq; ex gñalib; q talis dolor ē pñcipālī in
epe. Postea addit. z si fuerit ei? mal? color citri-
nno z fuerit in ore siccitas z sitis vehemēs: tñc
sup. spālīus declarat q talis dolor in epate est
pēdēns ex cā calida immateriali vel materiali.

Pro intelligētia huius parris est aduertēdū
pñmo z gñālī q cū determinat de dolore epiis: p
epar duo intelligere possum? Uno modo ipas
substantiam carneam eparis absq; panniculo
ipm coagiente sensus sibi pñstare: z hoc modo epar

De causis
ppter qas
Raf. post
determina-
tionē egrit-
udinum
stōi dēter-
minat de
egritudinib;
bus eparis.

Continua-
tio pñentis
capli a p
cedēns.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

non dolet: quia sic est caro confusa non sentiens
2° nō p epar nō tñ intelligimus ipam carneā
substantiā cū venio p eā disseminatis: sed al' etiā
cū ea pāniculum cooperiētē nervosum et tñrem
cūius picipariōe aliqñs sensus epari cōicaf
saltem pibus q ei immediatur: vt infra videbi
tur: qñ p pāniculū nō puenit sensus ad pres
mulū intrinsecas inde est q dolor eparis fact'
ex nocumēto in substantia eparis: vt ppter q ob
tusius dolor et magis grauius t marime cū
ad ipm p pāniculum circūdarē alligef aliū pā
niculus suspētorius dictus mediāte quo alliga
tur epar poster' ad dorsum: et apud agma tme
rito illius pāniculi coopientis: q etiā intrinsecas
fm partes ipsius eparis ad eas. i. partes q
sequit' pāniculū: vt infra videbit' loco suo meri
to talis cōicariōis ad substantiā intrinsecā de
rati pāniculo. Sit etiā in epare aliquotiens dos
lor acutus t hoc inferius spāt' ex sententijs au
ctorū declarabit cōtra multos alr sentientes: et
ita pōt esse dolor: in dextro latere apud costas
posteriores ppter essentialē nocumētū in epare
te: t non tantum in pāniculo: ppter tamen si
bi sensum cōicariū in pāniculo. (2° notādū q
cū epar sit membrū gñariū sanguis t humorū
t spūm naturalū: t cōicariō ab eo sāguis
nis bñ colorati debite piritatis t spūm in to
to repñatur in curi dolor viuidus t bonus: vt
etiā 2° thegn colligif. Ita ex cōicariōe sangui
nis male colorati: vt ad citrinū declinantis sit
color in toto ad citrinū declinās t ex sanguine
stanco ad curim transmissio sit ex aduerso color
ad pallidū declinās. Similiter et sanguine des
bite piritatis transmissio ad membra cum bona
valitudine virtutū nālū in mēbris q virtutes
depēdentes se hñt ab epare qd est pñ illaz vir
tutū sit debita cōuersio nutritiū in mēbra per
virtutē nutritiā debite apponēdo vniendo et
assimilādo: t pinde bonitas habitudinis t for
me in toto significat eparis bonā dispōnem: et
ecōtra stāte mala forma. i. macie t mēbroz et re
nuatione vel inflatione siue tumore in mēbris
cū malo colore signat q adueniēs nutritiū nō
est vel debite piritat' ad debita restaurariō
nē faciēs vel nō est debite dispositū ira vt debi
te puerat: vel q virtutes nāles nō debite ope
rant' in ipm in puerēdo debite pñt p hoc signi
ficatur nocumētū in epare cū epar vt dictū ē sit
radix oim hoz. (Et ex hoc plane sequitur nēfca
rio pñe pñs vt cū qd habuerit dolorē i dextro
latere apud costas posteriores. i. infra costas po
steriores vbi est loc' eparis t male colorat' fue
rit: t cū hoc malā formā habuerit: tunc p hēc si
gua vt signa gñalia declaraf q talis dolor est p
prie in epare a quacūq cā fuerit pendēs. Et per
hec duo signa. s. de malo colore t mala habitudi
ne cōueniētē distinguif dolor exis sub hypo
cōndrio dextro apud costas si fuerit in epare vel
in musculis supra epar. Nā aliquoties decipiū
tur medici ex dolore illius regionis. nā credunt
dolorē esse in epare: t tñ est in musculis latitū
dinalib' vel tñsuerfalib' fm pñe oppositā in di
rectū epari. Nocumēta aut' musculoz lōgitudi
nālū nō sic occultant: imo dicebat Aui. loquēs
de apatib' lacertoz q apā lacerti semp apparet
intellerit de apate lacerti lōgitudinalis: t non
sup. de apate tñsuerfalis: qñ idē in eodē cā in

fra faciēs exceptionē dixit: imo nō forisā cōtin
git vt cōprehēdat ex eo nisi pā. i. raro in pñs
do cū est sup. apā in lacerto pfundo tñsuerio: t
est file sup. apā tale apatib' eparis: vt vult quia
ibi musculi sunt magis manifesti. Ideo ad disti
guendū si cā doloris fuerit in musculis vlti epa
re. Ratiō posuit ista duo signa de mala habitudi
ue t malo colore: q cū nocumēto musculoz tñ
nō cōicariō epari stāte pōt bon' color t bōa ha
bitudo. Sed stāte dolore manifesto dñante in
epare fieri malus color t mala habitudo. Illis
ergo stātib' si cū dolore in dextro latere apud
costas recte significat sup nocumēto eius: t hēc
fuerit signa gñalia. Sed spālius ponens signa
cāe ipsius doloris: cāe addit. Et si fuerit ei' ma
lus color citrinus t fuerit in ore siccitas t stis
vehemēs iā sup. declaraf ē cū alijs signis q nō
tātum dolet epar: sed dolet ex cā calida siue ma
teriali siue immateriali: qñ caliditas in epare
supfluens facit ad gñonem sanguis colerici ad
citrinum declinātis: t ita eius pñentia circa cu
rim citrinat: postius ex caliditate eriam epicarico
humido rorido stomaci sit stis: t cōsequēter il
la siccitare lingue cōmunicata sit siccitas i ore.
(Cōsequēter ponens curā huius doloris a
causa calida duo facit pñcipaliter: qñ pñe ponit
curā istā: qñ ē magis sine mā. 2° qñ cā est magis
mālis t est indigentia aliqualis cōionis. 2° ibi
(Et sumat trociscos de berbēris.) Prima etiam
in duas: qñ pñe ponit regimē per medicinas
quas dā interius exhibendas: t etiā exterius al
teratinas ad frigidū. 2° ponit ordinē in diera
que tñ cōis est etiā ad mālēs. 2° ibi (hic quoq a
vino t cōfectionibus etc.) De p^o pñe pñe ponit p
interius offerendū. 2° per exteriū vt p^o q sup.
ibi (Emplastrū quoq.) Dicit ergo p^o q sup.
in casu dicto aqua oz. t succi herbaz t endiue t
solatri t cuscute cū syrupo acroto de succaro
facto t nō sup. de melle in potu tribuat. (C^o pñe
intelligentia huius pñis est aduertendū vt etiā
colligif de mēre Aui. 14° tñs in cura malis
rie cōplexionis calide in epare: q ly in tali com
plexione calida siue necessaria t stis
dario: tñ opz vt caueat iū eo infrigidariō t stis
pñfactio vltima: imo opz vt infrigidariā ipsū
epar aggregēt: vt ibidē dixit Aui. ad infrigidariō
nē absterfionem t apñionē t pñetrationē cibi
et hoc totū est: q epar est membrū paratū a fri
gido incurrere oppilationes: nō frida pura in q
bus nō est vis absterfiois t apñionis t pñetra
tionis cibi in casu nō pueniūt. Præter etiā has
cōditiones erigif: qñ opatio eparis est pñmo
necessaria p toto opz tñtū t robur ei' pñorari
cū aliquo pñorātē stipicitatē hñt: s. nō pluri
mā: t in aq oz. sunt oēs iste pñerates vrbidē
dixit. Nā i ea est infrigidariō absterfio apñio cū ali
quali pñoratiōe vt in multis locis auroz repi
ri pōt: t ita in casu ē multū pueniēs: t ego sepe
vtor ea in declinariōe tertianaz: t post eas ad
remotionē malitie cōplexionis calide p alteratiō
no exhibēdo virtū vñū de mane. t vñū multū
seruicū ad intētionē istā. Succū etiā herbarū ve
lactucarum t endiue siue hortulane siue cam
pestris colari: et ita solatri et cuscute si ei eis
cum succaro fiat syrups sunt notabilis iū
uamenti. Et nota quod ponit cuscute cum dñ
ctis succis q est podagra lini t est herba ad cā

No. bene.

Nota bñ.

Nota bñ

Nota

lia
in
ph
sio
nū
rie
stū
mē
lis
tai
ne
zai
mē
rā
mī
qñ
be
co
pe
pe
he
gu
ali
rio
tri
ral
qu
ti
qñ
rei
eri
ta
stō
ra
thy
mī
i-a
pu
th
re
ra
fo
na
ne
C
ri
po
si
q
du
t
cu
bu
er
ast
ta
sto
do
re
ta
ve
mi
ex
qñ
bu

lida declinans et apertina valde immo dicit An.
in cura oppilationis non est porandū in calida co-
pione sup. remonēda. signāter ponit ad remis-
sionē frigiditatis illorū succorū ppter timorē
nimie friditatis: et illud est simplex multū epas-
ticū de mirabili ppietate eius: et ita p̄z clara
ista paro. ¶ Ponit p̄r alteras extrinsecus per
modū emplī: dicit. emplm q̄ cū duobus sanda-
lis. calbis et citrinis ppter maiore aromatici-
tate et ros. et camphora: et aqua ro. cum pannu li-
neo loco supponatur. i. talibus taliter pulueris
zaris: postea cum modico aq̄ rosate mixtis su-
mēdo. exempli ḡa. sandaloz al. et citrini. et rosa-
rū. añ. 3. ij. camphore gra. ij. cum aqua ros. fiat
mixtura et supponat in modū emplī: verum est
q̄ hoc est emplm satis excessiue frigidum qd̄ de-
berec fāte maxima inflammariōe et nō afr: et in
corpe inflāmato cui myrach esset tenue als nō
penetraret ad p̄fundū: q̄ in eo nil est inuās ad
penetratiōē ppter stipicitatē simpliciū et ve-
hemētē cop friditatis: cum sandali ponantur fris-
sidi in 3° et stipici. vñ bonū esset ad mixtionē
aliquā ponere de spica cum eis: et ppter penetra-
tiōē eius: cum sit liptomericis sbe multū pene-
tratiue: ad remissionē frigiditatis: et ppter mi-
rabile aromaticitatē et cōfortatiuā ppietatez
quā h̄y ad epas: et cōter in his addit parū ace-
ti ad penetratiōē: posuit rā. R. ipm ita nudūz
qm̄ vi sepe dicit est: vñ b̄ breuiloquus ponit ea
remēdiā q̄ sunt in opando vt in casu nostro in
eringuēdo potētiō: et etiā dimittit multa vt no-
ta medicis cōter et q̄ supposita ex cōibus vt de
stomia in complione mālī sanguinea cum reliq̄s:
raro tñ in isto casu vt inur emplis: s̄z magis epi-
thymaribus: vñ pōt fieri epithima fm̄ hanc for-
mā. R. aq̄ endi. 3. iij. succi lactine depurati. 3.
i. aq̄ ro. 3. 5. aceri. 3. 5. sandaloz al. et citrinorū
pulueris zaris. añ. 3. 5. spice. 3. i. misce et erit epi-
thima cōueniēs: et si volumus magis infrigida-
re addatur camphore gra. ij. vel. ij. postea dicit
R. a. q̄ cū pāno lineo sup. duplicato: et sup. infus-
so in dicto liquore et exp̄esso debite loco suppo-
nat. s̄z supra regiōē epatis: cū tepe cepit remo-
uē. et alius loco ei⁹ supponat: rorū test claruz.
¶ Addit. p̄r redēdo ē ad alteratiua p̄ inre-
rino sumēda maxime via porus et loco vini. In
succo q̄ sumat granatorū succuz: et intelligit de
succo muzorū. qd̄ declarat p̄ hoc qd̄ addit: et rob-
q̄ infrigidare cōueniēt: qm̄ succus granatorū
dulciū nō infrigidat cū ad tempamētū declinat
et sic voluit exhiberi succū infrigidatū vt est suc-
cus muzorū: tñ ibi est memorāda vna snia q̄ fac-
cus dubitare in applicatione pomorum muzorum:
et aceto forum. R. assis in particula 5ª suorum
a. s̄z ep̄mat de aceto sic dicit sic: mala granat-
ta dulcia bonos humores gñant lema. i. lemen-
stomaci et humores putridos ab orificio sup.
et eorum acerosa stomacho nocua sunt ex ppietate:
tate. est foris reclus immūis q̄ nō tñ p̄ frigidit-
tate nocent et acetositate: sed etiā p̄ ppietatez:
vex q̄ de aceto sic exp̄essit forte q̄ inuza q̄ sunt
media inter dulcia et acerosa forte cōueniūt in
eringuēdo caliditate. ¶ Addit circa hāc parē
ordinādo dicit: h̄c q̄ a vino et confectiōibus
q̄ sunt de melle sibi cancat et a cibis calefactis
bas: et ita ex aduerso v̄at cibis frigidis de q̄b?

clarins dices in regimine diete loco suo. ¶ Et
sumat troiscos. ¶ In hac preordinat medicinas
q̄ nō tñ valent in alteratione malitie complex-
tionis calide: sed etiam leniter expurgāt mate-
riam nociuā calidā si esset in epate: et pōit duas
leues medicinas exhibēdas in hac intentione
in malitia complonis calide cum materia: et p̄
est troisci de berberis: et ponit descriptionē eo-
rum: et sunt mirabiles in hac intentione, dicit
ergo. Et sumat troiscos de berberis: et ponens
descriptionem eorum dicit. R. succi berberoz
3. x. se. endiue. se. scariole: citrullo: um. se. portu-
la. oim añ. 3. iij. ro. 3. ij. raudeseni. i. reubarbari
3. i. spice. 3. 5. ex q̄bus sup. fiant troisci. 3. i. et def-
vñus cum syrupo aceroso de znccharo: aut cum
succo granati. sup. de quo dicitur est. et hec descri-
ptio nō est q̄ communiter reperitur in apothecis:
cis: q̄ nulla duarum positarum a. ¶ Def. est hui⁹
intentionis: et p̄z q̄ hec descriptio. R. est in cas-
su multum conueniens. nam berbe est medicina
frigida et humida in 2°. vñ mur fructu eius. naz
est arbutus qdā filis arbori pirozum agrestis
sed est immor: et habet multas spinas: et eius fru-
ctus declinat ad rubrum: et habet intus grana-
ta et paruos fructus similes grane myrti: et ha-
bet saporem acerosum gratum gustui: vñ p̄r
frigiditatem et humiditatem cū quadam stipri-
tate est res incides facilliter: et p̄inde phibet
egritudines in p̄n⁹ fluxus: et de radice eius dñr
mirabilia. Dicit Serap. q̄ qñ sit emplm ex ea cō-
trita extrahit sagittas. q̄ sunt inire in carne et
spinās et alia h̄mōi: dicit etiam de mente aliorū
q̄ qñ pcutitur venter mulieris pregnantis cum
radice vñus arboris ter aut sit inunctio cū ea
expellit fetū. De seminibus euidiue scariole ci-
trulli et portulace non est dubium q̄ omnia in-
frigidat humectat cū quadā ablutiōe apertina
et inidificarina: et ne nimia fieret humectatio et
relaxatio apposit ros. q̄ cōfortatiōe et aromati-
citare multum in casu valēt remittēdo cūz hoc
malitiā complonis postea posuit reubarbarūz
et spicā de q̄bus ab oibus dñr q̄ sunt mirabiles
in subtrahitiōe et aptiōe oppilationis epatis
soluēdo etiā mās maxime calidas in eo reptas
p̄ secessum vel vrinā fm̄ qd̄ mā habilius p̄ alte-
rā regiōē educi pōt. Et ita p̄z q̄ h̄ troisci
sunt in casu singulares et p̄nt exhiberi cū aqua
endiue vel modico aq̄ cicoe: et si placet: vel cum
syrupo aceroso vt dñr est: aut cū succo granati
vbi nō sit tumor de oppilatione: semp intelligē-
do de muzis et nō de aceto sic vt. s̄. ¶ Addit vlti-
mo circa hāc parē q̄ sup. vbi sit necessitas leni-
tionis v̄etris vt sepe cōtingit: q̄ cū caliditate
epatis sit succo et secū induratio et sic v̄etris sti-
plicitas: tñc v̄etris si necesse fuerit vt vñr cum
succo fructū est soluēdo: vel sup. cū decoctio-
ne fructū vt sunt pruna et tamarindi et cū zuc-
cha. albo. vñi gratia posset fieri decoctio: vt in
fra. R. pruna numero. x. tamarindorū. 3. 5. bnl
liāt in aqua debite q̄ritatis ad consumptionē
2° partis. Et si apponatur in iube numero. x. fa-
ciunt etiā ad remissionem feruoris. Nam dicit
R. as. in secretis suis siue afforismis q̄ in iube ar-
dorem sanguinis extinguit. et coleram expellat
et corpus temperant: et maxime recētes et maru-
re. Postea ex his facta exp̄essione et colatura ad-
datur colature si placet cassie nouiter extraxe.

Declaratio
3° parti-
le 3° par-
tis p̄nci-
palis.

Def. troici-
scorum de
berberis.

De noti-
tia berbe-
ris.

Radix ei⁹
mirabiles
h̄nt p̄prie-
tates.

De grana-
tis q̄ sim-
plicis scri-
būt de mu-
zis semp
intelligit.

3. i. vel manne. 3. i. 5. 7 erit lenitium in casu cō
ueniens. Et si vellemus cum lenitione solouent
appropriatam magis possemus infundere. 3. ij.
reubarbari in aqua endiuie vel in dicta deco
ctione 7 facere expressiones. 7 totum erit forti
in soluendo.

palis capli in qua. d. Ra. ponit curam doloris
a; causa frigida: p° manifestas p° signa dcm dolo
rem pendere a causa frigida. p° ponit curam in
casu conueniēte. 2° ibi. (Croscisci rancedeni etc.)

Declaratio
p^{re} particu
le 2^e p^{ar}ti
p^{ri}ncipalis.

¶ De⁴ parte di cit supposito prius q̄ in dolo-
re eparis star nocumētū in eo essentialē qd̄ ap-
paret color: malus r mala forma: declarā q̄
malus color apparet in dolore a causa frigida
dicit. q̄ si malus color: q̄ est cum dolore eparis
fuerit albus medius videlicet inter cum q̄ est
cum fluxibilitate. i. inter colorem sanum q̄ con-
iungit cum fluxibilitate. i. cum habitudine nō
extenuata cum qua nō pōt esse fluxibilitas: im-
mo curis pmanet ericata r inter illum q̄ est ru-
mō: i. cum inflatione faciei vel rori quā
innuat q̄ color albus malus declarā nocumē-
tū in epate a causa frigida est medius inter co-
lorem albus fani hominis: cuius curis r habi-
tudo nō est extenuata: immo laxa: r colorem ho-
minis cuius aper est multus lapsus de quo nō
est dubitatio: vt q̄ coniungit rumō: r infla-
tio in membris: vt in cacericis apparet. Nā ta-
lis color albus significās nocumētum a causa
frigida in epate nō est albus clarus: sicut co-
po ri fani ppter carentiam vel paucitatem spiri-
tuum in eo. Nō est etiā albus ad fuscū declinās
sicut est color cacericū: q̄ nō tñ est communica-
tū nocumētū in epate: sicut in cacerico in quo
est inflatio in quo nō opz dubitare de nocumē-
to eparis a causa frigida: ita iste est color malus
albus medius inter illos colores ad istū intel-
lētū: r sicut istū signū conuenit tñ dolori eparis
causa a causa frigida nō cōficia magna debili-
tate in eo ep̄ oppilatione vel apare vel alia cau-
sa: vt p syderati. ¶ Postea addit. si fuerit etiā
cū eo vērte solutio r palpebrarū atq; extremita-
tū rumor: tñ sup. declarat sufficienter q̄ causa
doloris eparis est causa frigida. Nam stāte nō
cūmento eparis a causa frigida fit maior vērte
fluxibilitas q̄ a causa calida ppter gñari hō
res aquosos debilitātes contrētinā: r qm̄ etiā
nō attrahitur ad mēbra ppter imbecillitatem
attractive q̄ plurimū debilitat a frigido: etiā
q̄ cū causa frigida nō fit succio r ericatio feci fi-
cur in causa calida: r ita vērte rediit fluxibi-
lio in frigida: ppter eandem cām nō rāta fit
resolutio vaporū p indigestionē multiplicatō
stāte obio friditatis in epate sicut stante lapsu
ad calim: r tanto plures vapores recinentur
grossi q̄ pōt pcepti inter cartilages pal-
pebrarū r receti faciat tumore in eis: r parte
transmissi etiā illi vapores ad extrema marime
ad pedes stāte debili resolutiua in extremis ma-
rimē in pedibus etiā sequēter inrumentū p-
des: hoc est de p̄mis signis ad hydropē a cau-
sa frigida: vñ fit hypofarcia: q̄ cū fit hydrops a
causa calida magis fit tympanitis in q̄ exte-
ma macrenū vt loco suo videbis: r ita ex malo
colore medio ad modū expōsitū r fluxibilitate
vērte cum tumore extremitatū r palpebrarum

stante dolore in regione epatis possumus satis
evidenter concludere quod illius doloris causa
est frigida.

¶ Et qm talis vprfm est mltio z plm applica
tio: idcirco in cura no hñt cõueniẽt ea qd cõtra
riũ alterat nisi qm tris cõiungat vtrũq medicũ
q cñ hoc qd temperat cõplonẽ educit humo
res frigidos solucio vtrũ z puocad vnuũ
aperiendõ opilationes: z cñ hoc etiã cõsorat
vtrũq: efficit etiã posuit Sera. 4.º beuicarij in cu
pitulis debilitatis z opilationis epatis. Jaleo
Ka. ponẽs cũ a.º ordinat trociscos de reubar
ba qd debent exhiberi cum syrupo acetofo de
melle. Ordinat etiã enphm exterius applicadũ
pur ad eadẽ iniectionẽ ordinadũ cum hoc debi
ram dicitur: psequetur cum illa no cõtulerit:
postea ordinat trociscos de laccã qd sunt fortio
res trociscis de reubarbaro. Et ita ista pũ pos
set diuidi in duas: qm p.º ponit medicinas ma
gis domesticas z interius z exterius applican
das. 2.º fortiores. 2.º ibi. (Qd si b.º non sufficit).
Et 3.º ponit diuidiã in tres pars. Pm tria pur
tra qd ponit: p.º ordinant trociscos de reubar
baro. 2.º enphm cõueniẽs. 3.º debita dicitur.

¶ Cũ ergo troscis raudesent. i. de renbarborũ
cum syrupo acetoso de melle in potũ dadi sunt
sup. in casũ a causa frigida materializ. ponens
descriptiõẽ eorũ cõtinuado dixit. ff. mafficiũ
spice. succi enbarborũ. succ. abfin. ff. fe. oium añ. 3.

p̄p̄p̄. inter caput & hanc a. in. informetur. trociscus
 h̄. r̄. a. d. i. r. e. n. b. a. r. p̄. a. s. p̄. i. n. f. o. r. m. e. t. u. r. t. r. o. c. i. s. c. u. s.
 p̄. d. o. c. e. a. t. u. r. v. i. n. u. r. e. q̄. b. u. s. i. n. p. o. r. t. o. m. n. i. b. u. s.
 t. r. i. b. u. e. a. t. i. c. i. s. p̄. i. n. a. c. e. r. o. s. u. r. i. p. u. p. a. v. r. d. e. d. u. a. b.
 r. a. d. i. c. i. b. u. s. p. q̄. h. e. c. d. e. f. e. r. i. t. i. s. s. i. n. g. u. l. a. r. i. b. i. n. c. a. l. u.
 p̄. i. n. t. e. r. i. o. n. e. s. d. i. c. t. a. s. v. r. p̄. s. d. i. s. c. u. r. r. e. n. t. i. p̄. s. i. m. p. l. i.
 c. i. a. q̄. u. m. v. i. r. t. u. t. e. s. s. i. n. t. s. e. p̄. e. d. e. c. l. a. r. a. t. e. s. s. i. n. t.
 t. r. i. c. o. n. i. e. s. s. t. a. t. e. m. u. l. t. i. t. u. d. i. n. e. m. a. t. e. r. i. e. p̄. a. u. s.
 t. a. r. a. t. i. q. u. a. l. i. s. m. i. n. o. r. i. o. r. m. a. t. e. r. i. e. c. i. t. h. i. e. r. a. s. i. n. c.
 i. n. t. e. p. e. c. c. a. t. e. m. a. t. e. r. i. a. i. n. c. o. a. u. t. u. r. s. e. p̄. e. t. i. n. c. i.
 f. r. i. d. a. r. p̄. o. s. t. e. a. e. x. h. i. b. e. a. t. u. r. d. i. c. t. i. t. r. o. c. i. s. c. i. p. u. a. c.
 t. i. n. i. e. r. i. a. s. o. l. u. t. u. r. i. q̄. s. u. n. t. s. i. n. g. u. l. a. r. e. s. i. n. c. o. n. s. u. e.
 p. o. t. i. o. n. i. b. u. s. r. a. l. i. b. u. s. e. p. a. r. i. c. i. t. N. a. e. s. a. n. t. r. e. c. i. f. i. c. a. t.
 p. o. m. p. o. n. e. c. a. p. i. t. E. t. v. i. d. i. e. r. i. t. e. t. i. a. m. i. r. a. b. i. l. e. i. n. u. a.
 m. e. n. t. i. i. n. c. u. r. a. q. u. o. d. a. l. i. i. l. l. u. s. t. r. i. f. i. c. i. t. i. n. i. c. i. t. i. s. i.
 m. e. n. t. i. s. i. f. l. a. s. e. t. d. i. c. e. r. e. d. i. n. i. p. r. o. p. t. i. a. o. l. i. m. f. r. a. n. c. i.
 s. c. i. s. t. o. r. i. e. v. i. c. e. c. o. m. i. s. d. u. c. i. a. s. e. d. o. l. a. m. i. q. u. i. n.
 v. i. r. t. u. t. e. h. o. r. i. t. r. o. c. i. p. a. n. t. e. r. p̄. a. u. s. i. a. m. i. q. u. i. n.
 d. r. o. p. a. q. u. i. n. s. e. a. g. g. r. e. g. a. t. e. o. c. s. s. p. e. s. b. y. d. r. o. p.
 c. i. r. c. u. s. s. u. i. t. v. e. r. s. u. e. t. i. q̄. m. c. o. i. n. g. e. b. a. t. c. a. u. s. a. c. a. l.
 r. e. m. i. t. t. e. b. a. t. i. n. c. a. l. i. d. i. t. a. t. e. c. i. t. s. p. e. b. u. s. d. i. a. r. d. o. s. s. o. l. i.
 b. a. t. i. s. v. e. l. c. i. s. p. e. b. u. s. t. r. o. c. i. s. c. i. o. z. i. n. d. e. b. e. r. i. s. s. o. l. i.
 q̄. n. o. t. a. b. i. l. i. c. a. l. e. f. a. c. i. a. n. t. u. r. v. r. p̄. e. t. i. n. h. o. e. p̄. s. e. r. r. o. r.
 q. u. o. d. a. m. p. r. a. c. i. t. a. n. t. i. u. m. q. u. i. e. x. h. i. b. e. r. h. o. s. e. r. r. o. r.
 c. i. s. c. o. s. i. n. d. e. c. l. i. n. a. t. i. o. n. e. f. e. c. h. o. l. e. r. i. c. a. r. i. u. m. v. b. i. d. e. l.
 h. e. t. e. f. f. e. n. t. i. o. n. i. a. l. t. e. r. a. t. i. o. n. i. s. a. d. f. r. i. g. i. d. u. m.

T Consequenter ponens emplastrum de ciperis
 Sumuntur propter ea spice multicie: ciperis, ca-
 nari, calami aromatici: croci: myrrhe: ista om-
 nia mirabili aromaricatez p proprietate singu-
 laria confortant epar calefaciendo. Postea pon-
 nens ordinem emper dicit. Deinde myrra z ma-
 stix: et quod sunt genera gummi. in vino dissolu-
 ta cum alijs sup. prius puluerisarie misceantur
 Na pte fumi .3.ij. p. qly de ocis p cbz postea p-
 uerizatz cū gumi dissoluta fiat emplz: et fletu-
 ponatur epari. Et istud emplastrum vocatur em-
 plastrum de spice.

Consequenter ponens ordine in oratione.

Eger no a cibis grossis & frigidis abstineat frigido. s. & actur poreria. & sup. a stipricis. Na cu epar sit mebru apri inflammatioi & oppilatio nificur infra videbis loco suo: & talia oia para ra sunt inducere ad oppilationem & induratio ne. Ab his omnibus ergo cauendu est in casu in clinadu ad cibaria apposita de qbus latius in fra loco suo videbis. ¶ De vlti^a prehui⁹ p⁹is oz dinar troc. de lacca q sunt fortissimi in casu: & q no debet offerri nisi qd reliqua no contulerint. Nam tunc super eos presumendum est propter vehemere vim in subtiliatiōe absterfione mun dificatione & puocatione. dicit sic. Si aut b non suffecerint sup. q dicta sunt: troc. de lacca cum apozimare. i. decoctione de radicibus sunt dan di: & ponere descriptione dicit. R. lacce ravedse ni. i. reubarbari: amboz ana. 3. ij. spice: se. apj ameo: masticis: squinanti. De his oib⁹ dictu est supra. saluo q lacca q est bas in copone q est sitis myrre boni saporis calida & sicca in 2°: is. 2. alicubi ponar ea remparat: ad inuenduz q plus apit & colat: p⁹ipue oppilationes epatis pperare q p manifestat qualitate fieri debeat fm aliquos. P⁹nt gummi fm aliq⁹ est ros cas des de celo supra spinas in terris arabu miras biter extenuat: & puocatio: ita vt dicat q macrefacit pingues. q credo dz intelligi ali qualr pingues: vt pydropicos a causa frida fm veritate si no est gumi est ei sitis: & marie sitis myrre: ipsa coqur in aqua & tinguuntur in ea p⁹ni rubei: & vocat de cremes: & qd remanet ab ea supflui ab eo qd rinctu est vocatur lacca: vt vult Sera. coiter lauas & m⁹idificat ad vigoran dum virtute eius maxime in puocatione & non ad absciendū feculentia vt aliqui credūt. nā re ritur & p⁹icitur sup ea aqua calida in qua steterint aristologia & q⁹nantu: & multu comiscetur cu pistello: postea p⁹mittitur residere abluta aq: & ita vunt ea auctores: postea addit in copone grana inuiperi q fortissima sūt in puocatio ita vt puocet v⁹ ad sanguine. vt vult Auer. 5° col liger. Addit sauinā & am. amaras & costū amay ista oia fortissima sunt et in calefaciēdo & puo cando: apponit p⁹nt rubea rinto: & est arbutus ex fenaceo: & q de ipsa administratur sunt vene r. radices sp⁹is in ipse sunt subtiles & loge: q et vunt rinctores: est et cala & abstergit absterfio na repera & m⁹idificat p⁹tertiā virtutem epar splene & puocat fortiter ita q fortassis facit m gere sanguine: & dicit Sera. q opz adhibere cau relā. s. parietu ipsam peccati in die sue potiois postea addit succu eupatori: q mirabili pprie tare cofortat epar ipm calefaciēdo nō superflue ponit postea assaz: qd est forte puocāo. & de clinare facit mas ad vias vine: vt vult Auic in ca⁹ de angultu. postea addit arist. ro. & gērianā gēria: oim an. 3. 5. formet ex his trocisci podes & resoluta lacca & succo eupatori: in vino ad for sci sunt fortissimi in hac inrēione: & de his raro supra dicit ternus. Et exhibeant cil. 3. ij. vel. ij. apozimatis siue decoctiois de radicib⁹: cui⁹ des criptio talis est. R. coriciū radiciū apj & fenicu li: amboz ana. 3. x. se. apj se. fenicu. floz & q⁹nantu:

ameos: oim an. 3. v. rof. rub. spice odozifere. i. nardi. amboz ana. 3. ij. cognant in lib. s. aq v⁹q dū redeat ad tertiam: & def inportu q⁹ p⁹dictis tro ciscis. ¶ Et quo mō descriptionis pōt colligi ali quis modus vtilis in practica. Primū cū sumūf radices p decoctioe sumatur cortices. scdo qd dosent ad. 3. vel. 3. & nō ad. 20. vt aliq faciunt. tertio habeat debita p⁹portio aq que dz sumit fiat decoctio. q⁹ro colligif vt fiat decoctio v⁹q ad cōsumptionez tertie partis. i. redeat ad ter tiam cōsumptis duabus partib⁹: als nō bñ edu cit & rus medicūe dure & terreftris: vt sunt cor tices radiciū: & ita p⁹z q summa decoctionis dz esse. 3. iij. que exhibetur in portu: q. 3. iij. est ter tia pars libze: vt p⁹z & p⁹z q hec descriptio est conueniens ad intentionem nostram: vt p⁹z ex virtute simplicium.

¶ De tertia & vltima pre huius capli excusat se a determinatione ap⁹ari ep⁹is: qm quati eadem est cura sicut de ap⁹aribus itōi vt dictū est supra rñ ego ad cōplemētū doctrine infra loco suo fa ciā determinationē spālem: etiā de ap⁹aribus epatis quātum ad causas signa & curam: vt pas rebit locis suis: litera est clara. Et sic fit finis hu ius capituli textualiter lecti.

Expedita expōne textuali de dolorib⁹ ep⁹is ex ordine p⁹ videbis qd nois do loris ep⁹is: q⁹ tñ in hac 2ª pre pncipaliū est des terminatio de disponib⁹ ep⁹is p⁹ ad maio re intelligentiā alt⁹ reperēdo. p⁹io videbis de qd nois ep⁹is summatim & qñ in epilogo: deide videbis p⁹ius ad ca^m nostrū de qd nois & qd rei doloris ep⁹is. 2° pncipalr videbis ex ordie cō sueto de distonib⁹ & spēb⁹ doloris ep⁹is. 3° po nentur cause eoz: p⁹ gñales: deinde magis spe ciales. 4° venient ad signa ipsoz: & p⁹ p⁹notica euentus de hinc ad bonū & ad malū: deinde des monstratua gñis: p⁹ deinde specie: & distincti na inter species eoz. 5° veniēmus ad curam.

Quid nominis & quid rei & anarhomia ep⁹is. Circa p⁹mi erpe diendū de qd nois ep⁹is & anarhomia ei⁹ est scie dū q epar dicit ab epi. qd est supra: & par. i. su pra par vel pia qd idē sonat: eo q epar est mem bru supra. i. digni⁹ q reliq mēbra nālīa paria sūt bi: vt est splen: stōcus: renes: & siliā nālīa. Nā est principale inter nālīa mēbra: dicit et epar iecur ex cōi vocabulo. Sed qdā dicit q est corruptū: q dz dici iecur. i. lacēs ignis: qz coiter dicit qd iecur amare facit: & dicit Rabi. in 2^a p⁹ti⁹ suo rum affoz. q vereres. s. tpe lbi p. & p⁹lonis soles bant punire membra que propius fuissent cau sa excessuū: vnde si fures ascendebant domū sca rificabantur pedes eoz & fusticabantur. Et si q dam adeo voraciter comedebat: & inde caderet in morbos scarificabaf stomac⁹ quasi fuisset il lius excessus causa. Et si aliqui quid illiciti di cebant puniebaf lingua. Et addit. & doctor: qdā qui amāiā suā manifestauit ex qua accepit ini quum commercium miluus comedit epar eius qz epar est initium desiderij. ¶ Adagis aut qd rei dicebat Ani. 1^a tertij. q epar est mēbrū qd generat sanguine: & qd est caro rubea quasi ipa fir sanguis cōgelatus: & nō intelligitur q fit san guis vere congelatus. s. a frigido ita congelate: sed ideo vocat cōgelatus: qz inspissat a calore remissiore quā fuerit calor inspissans reliq mē

Nor. istuc
documenti

De qddis
re nomis
ep⁹is & ana
rhomia ip
sius.

Nota pul
chrum di
ctū Rabi
moyses.

Prima pars practice Joan. Matthel de gradl.

Circa
par oris
due ma
jne vene
na in con
cano ei q
of vena
porta alte
ra circa
ribum et
vocat chis
lia.

Est alia ve
na circa
par q d
pulsatilis

bria solida. nā nō est inspissatus a frīo sicut pin
guedo vel adeps sūm cōm doctrinā: cui tñ nō cū
sentio vt alibi declarant in qōne spālī: sed est
epar sūgnis inspissat a calido agēre inspissan
do humidū resoluēdo. ¶ Et cūllator: autē ofia
sō in meo magis declarās qd rei ipsius epis:
dicit q epar est sanguis inspissatus et ipm sūm
gharionis instrumētā: organū: dicit signāter
instrumētā: organū ppter co: q illi est organū
nū sūm pfectius cōcurrēs ad eius gharionē ma
xime sūm doctrinā Arist. ¶ Et qm sūgnis est mā
in colore rubē: sūit cōueniēs mēb: um vel orga
nū ipsius gharionū et primum esse: rubēum: ita
caro ipsius est rubea in qua due vene p m gharē
q sūnt aliarū venarū veluti radices: q tñ vene
dicuntur partes extrinsecce ab epare. Sed circa
epar oritur sicut etiam kistis sellis vt infra vi
debis. Et vna earū oris i cōcauo eius q d vena
porta et altera circa gibbū vel cōuerū eius q d
vena cōcaua alio vena chilī: ab vtraq istarū
oritur venulē rā q rami q p sūam eparis spar
guntur: ita q a vena chilī ramificatur deorsum
sūus cōcauit: et a vena porta sursum sūus gibz
et ita p ipam substantiā carneā disseminantur vt
ascēdēdo et descēdēdo quasi sibi ipsīs immedien
tur. A vena etiā porta spargunt extra epar alie
venule sūus stomachū et intestina: et dicitur mes
enterice p miferitū: disseminate: et a vena chilī
alie ramificātur extra sūus dorsum: et eadē in
ase diuidit vsq dū ad singlas ptes corpis que
vūit illas venas intra epar disseminatas nā or
dinantur minutissimas et quasi sibi immedias
vt totā substantiā chilī ipm totū epar cōrangep
ret vt virtute sua facta immediatior ad subm
trāsmutādū cōueniēt in sanguinē trāsmutā
ret. Venas autē versus stōm et intestina dissemi
natas quas dā ad deferendū colerā ad fundū sto
machi: et intestina ad vigorandū digōnem fundi
stōi: et excitandās erpulsiuā intestinoz ad erpul
sionē fecū: et iaz ad aliquē cōuersionē chilī ad
nām sanguinis. Nam dicebat Aui. 14. terij. in
prin. q epar est mēb:ū qd ghar sanguinem: q
uis mēterice puerant aliqū chilī in sanguinē
cōuersionē aliqua ppter id qd est in eis de viri
tute eparis. Et idē dicitur sūus finē capli de his
loquens dixit ipse nāq nō sunt vacue a virtute
sup. puerina in sanguinē: qm sit eaz picipiū
epar. Alias autē extra epar versus dorsum expā
sas ordinantur principālī ad deferendū sangui
nem ad membra.

¶ Est et alia vena in epare repta q ē pulsatilis
de qua dicebat Aui. et enuent ad ipsum vena pul
satilis parua sup. a corde dispartita in ipso et af
fert ei ipm sup. virālē et cōseru at caliditatē eius
innatā et rēperat ipsum sup. ne inflāmetur cum
pulsu. s. distolando et sistolādo. Et addit: qd sū
cum est vt penetrēt hec vena ad cōcauitē ei
s. eparis. s. p maiori sup. parte: et p minori parte
puent ad gibbositatē: q gibbositas epis sup
ple nō indiget tanta euentatione quāta idiget
concauitas eius: qm ipsa gibbositas euentatur
motu diaphragmatis: et his tribus substantijs
s. carnositate eparis et ramis dispersis p ipm ra
mificatis et a vena chilī et a vena porta: ab hac
vena pulsatilis sit principalis cōpositio eparis.

¶ Ultra autē has partes integrantes sunt que
dam magis extrinsecce et adiacentes de quibus est

panniculus qui cōprehendit epar: et ligat ipsū
cum syphac regente stōm et intestina ligat: ligat
et ipm cum diaphragmate ligatione forti me
diāte panniculo dicto suspensorio: et etiam cum
costis dorsi de quo dicebat Aui. et ipm. s. epar re
git panniculus nernofus gharis et nernus par
no aduenientead ipsum vt faciat ipsum supple
epar acquirere sensum aliquem. s. debile vel for
te aliqualem. s. sūm aliquas partes. Et hic bñ nō
rate q lz cōiter scribentes velint q epar nō sen
tit villo modo: et si sentit sentit p panniculū cōo
perientem vnde sit in eo dolor grauatiuus: rā
men sūm Aui. videtur colligi qd etiam quedam
pres eius sentit cōicatio sibi sensu proprio q pan
niculum non tñ cooperientes: sed p id qd adue
nit ptrib' dictis de ptrib' panniculis intrinsecas
intra sūam ipsius eparis ad bonum intellectu
Nāz de hoc sensu eparis loquens dicebat infra
Aui. et caro quidā eparis sensum nō hz sup. nō
tailem sup. sūm oēs partes. Addit: sed id qd de
ea sequitur panniculū sentit. s. sensu notabili
propterea q aduenit ei. i. dictis ptribus parit
de ptribus panniculis nernofis: ita videt inue
re: q etiā quedā partes eparis appropriato sen
su per panniculū sentiant per spartionē ipsius
panniculi quo ad aliquas pres eius. s. ad aliq
partes intrinsecas eparis: dicit tñ Aui. q diuer
sificatur hec cōitas. s. panniculi ad pres eparis et
iudiciū eius in hōibus: qm nō est in oib' equa
lis: sed in quibūdā est maior. i. magis pfunda:
et in quibūdā minor: ppter qd sensus epis non
est equalis in oibus hōibus. Nā in quibūdā
extendit ad plures pres: in quibūdā ad paucio
res: et hoc bene notare. Et hac veritate declarā
etiā experientia: q ab eadē cāvel sūi ledere in di
uersis corporib' ineqiales sūit dolores ppter
inequalitatē sensus eoz in ptribus eparis: et rō
etiā hoc idē declarāt vt infra videbis magis de
spēbus dolor eparis: qm in epe nō solum sit do
lor extrinsecus et grauatiuus: imo et et moridicū
uus qd nō esset nisi in ptribus epis esset sensus
appropriatus: et nō tñ p panniculū cooperientē.
Est tñ cōcedendū q sensus q debet epari dat. ei
p panniculū. s. vel cooperientē vel pres eius im
mersas in sūba eparis. Et de ptribus et extrinse
cis est kistis sellis qd tñ ipm epari vel pti eius
alligat de quo infra dicit in ca' ictericie. Nā cū
diuidat epar in duas pres sūas. s. in partē cō
cauā et gibbosam: et pñr diuidat in additāmēta
sūe in pēnulas vt aliq dicitur: q additāmēta sūe
eparī tanq dīgitī manus ad cōprehendēdū ipm
stōm sūm cōcauit ipsoz. Nā dicit Aui. Et epar q
dē hz additāmēta cōprehēdentia stōm et adbe
rentia ei sicut est cōprehētio ei' qd cōprehēdit
dīgitis: et sūnt quatuor aut quinq: et hōz vnum
est alijs maius in quo sūuat fel et pre ei' cōcaua
est et magis ad inferiora declinet: cui vt vult pē
prie cōperit nomē additāmēti: et pinde hē pē
nule sūe additāmēta in quibūdā reperitur
vere separationem habentia sūm extrema: et in q
busdā non: sed sūm apparentiam tantū: et sit
erām ipsum epar figure ad rotunditatem decli
nantis: vnde dicitur figure lunaris: nō q sit si
mile lune qd est in plenilūniō: sed cum tam sūm
tertiā partem illuminatur vel forte tres parti
tes sūm aliquos. Et propter hanc causam aposte
ma eparis in gibbo eueniens ponitur figure lu

Dicit cōi
ter mediu
q epar nō
sentit sūm
tñ Aui. vt
def aliq
sentire.

de causis
ictericie
eparis.

nota

de figura
eparis.

facientis accidere dolores prauos. Quia etiam
apata epatis diuersificancur z in signis z in cu-
ra ab apatibus stōideo ad necessitatem doceri
ne conueniens videret aliquid dicere de opilas-
tionibus epatis z eius apatibus ponendo ali-
quas distinctiones z causas maxime de opilas-
tationibus: que cause opilationum quasi sunt
vel esse possint cause apostematum.

Distinctiones ⁊ cōcopilationis ep̄aris. de opib⁹
nib⁹ ep̄is.
inrelligētia q̄ sunt morib⁹ officiales in ergo vel
vīs ep̄aris pcedent⁹ et in reliq̄s ponēdo prius
distinctiones: p̄s̄r cās ⁊ signa p̄ordinē ⁊ ita fier
p̄s̄r de ap̄aribus: primo ponēdo distinctiones
eor⁹: postea cās: deinde signa postea yltimare po
nemus curam omnium bonum.

¶ Si igitur hec sunt diuina. Opilationum et patris quedam et attenuatoria: quodam coartatoria: et quodam carnosa. Attenuatoria autem raro adueniunt epati et tunc fit propter apertam et copiosam coarctationem ab opilatione coartatoria: ubi dicitur: dū fit pro aliquoribus euenire propter a gflatione aut in stricaturā meatuum aut venarū dispersarū propter in se aut propter earū inuolutionem in creatiōe sua quā sese impedit in penetratione: nō est tamen gaudium quod et fieri possit per se talis opilatio attenuatoria et tunc. Ab ergo esset aliqua dicitur de opilatione attenuatoria quod fieret et tunc in causis suis essent omnes causae infrigidatōis vel esset cūctō: ita frigiditas acris vel ficcitas acris vel

Quid nominis doloris epatis. De quid
 tis dicas q̄ dolo: epatis est mala & trullis fenla
 tio in epate vel circa epate facta et cōprehēda
 no nīm dolo: q̄ fit in pribꝛ integrantibꝛ ips̄s epa
 sed ē in pribꝛibꝛ immediate adiacētibꝛ de q̄
 bus cōm est. Et ita fit et pedit p̄m principale.

[illegible]

Tausse. Veniendū ad territi de causis. Et de
pñt esse cā alioz dolorz vt malitie coplōnales
soluē pñtūritates rāpata. Et cā sit malitie
coplōnis pñt esse cāz malitie coplōnis simpli
z cōpōsit. De cāis et doloris epatis pñt
ecē cā coplōnales mediare p qñto faciūt ad folo
nem omniū vel ad malā coplōnē. Nāz opilatio
in epate pñt eē cā extrēdā z soluēdī primum:
z sic cā doloris. Et et eo gen^o aparis humoza
lis pñt esse cā doloris in eo. Sed apā frñ raro
facit dolere: z si facit nō facit nisi doloze aggra
nariū nisi heret in pte epatis prima pānicula
Nā sic possit facere et extrēdū: sed hoc esset rariū
sine pñtō. Et si et dolor ab apate ventoso
z ventositas in clusa in pñt^o epatis nō potens
erire folo pñtū grūmū. Et p emūdē modū aqñ
zōa diffusa z nā facit dolorem. Et Et debilitas
epatis est cā doloris p qñto nō recipit chilū fñ
cōmēntē: imo abhorret eū: sicut corespōdētē
dictū est supra in de dolore scōi: z sic oīa genera
causaz dolorū qāduenire pñt reliquis mēbris
sentiriū: pñt et aduenire pñt reliquis mēbris
in rectu dicitur nō velle determinare de apatis
epatis rēmittēs nō velle determinare de apatis
Nō ē et qā de opñm^o epatis nō fit spāle caplin
bic. R. z et epas facillime cadit in opñones de
vt pñt pñt cā oīm egreditū epatis vt hydra
pñt z sñtūm vt videbī infra: z sūt fñsā. Aut in
cā opilatiōē nō videbī dīxi. Et opilatiōes
quidē sūt et matris qñtū dicitur. Et opilatiōes
loaque dīcēt ar pñtē egreditū epatis z pñt
nis z curatiōis opilatiōis loquēs de opilatiōe
Et qñ mūltiplicat z plōgāt tñp cñ in epate
pñt pñt pñt epas vel mā facies opilatiōem ap
putrefactiōis facierē accē
gducā

cāres: ita frigiditas aeris vel ficcitas eius vel
etia quidā fructus luprici: vt pira z neffilla vel
balnea aluminofa efflent de canfis eius. ¶ Raro
fit cunctis q cāc efficcātes deducāt ad opilario
nem talē marine qe in interius fumunt: qm lz
fua ficcitate fuit parate corrugare z cōstringere
fic efficcādo et tenuando z mino: ad mām pen
rā in poro faciāt ad porū dilatarionē: ita lima
rura ferri laudat in de opilando. ¶ Carnofa ē ra
rius cunctis q artenuatior: cū carnofa ppius
accidat vbi accidere pōt in oifcibz venaz difp
fay p epaz: qm oificia venaz fuit neruofa lz
per quoz filia non oifit car vel porus: pinde
dicitur Aui. in ca. eodē de opilationibz: q aut ē
de oīz carnis aut poroz aut pmanētia alius
rei abfqz humore groffo fup. in pūis epatis aut
in poris eoz est longinquū z paz z raz valde: et
fi pur fieret vbi poffibile eft non efflet multū ad
necndū: qm cū illeuenne fuit plurime feparate
difficite in epate fi oīzretur porus in aliq. carū
non cōicat oibz fm cōparationē vnā vt vult. A.
Est ergo principalr loquendū de opilatione co
arratiois q fit p implerionē et re vt plm dīto: a
li vacuitatū z poroz venaz p epaz difperfant.
¶ Conuertendo ergo sermonem noftrū ad opila
tionē coarratioiam in quā fepicndū epaz
per mām implentē poros vel vias ei? ¶ Pōt
poni alia diuifio q talis opilario qñqz accidit
in carne epatis. i. in poris eius: z qñqz accidit in
venis qe fuit in ipfo difperfa. Alia: quelibz ra
lis opilario qñqz fit fm concauin: qñqz fit fm
gibbifimū. i. quedam fit cum fit in venis princi
paliter in ramis potē: quedam in ramis vene
concaue. ¶ Et potēft etiam fieri alia diuifio: qz
quedam fimul accidit in poris carnis verfus
gibbum z non in venis eius: fed in venis conca
uā z quedam in poris carnis partis concaue et
non in venis eius: fed in venis etiaz gibbz: q

De opiflor
nib⁹ epis.

Limatura
ferri lau-
das i d'opi-
lādo cpar.

Prima pars pract. magistri Jo. Marthei de grad.

dā simul accidit: et in parte cōcana etiam et in cō nera et in poris carnis: et in venis dispersa et in cōcano et in cōnero. Et de his opilationibus dicebat Aui. q. plurimū opilationū nō sūt nisi in latere cōcano. Nam dicit et plū qd est huius gñis est in ramis vene porte: et rō sumitur et hoc qm mā opilationis puta grossa puenit ad ipos pūus p id qd colatur et ipsa sup. mā ascendens sursum remanente grosso vel fece deorsum: vel sup. est colatū ad officia venarū ramificatarū et venā ascendente. i. venā chilis. Nā subtile de chi lo facta cōnessione in sanguinē et a quositate vi nālē p maxima parte mouetur sursum p venam chilis p venas ramificatas ab ea et remanet fer et grossum de ea circa cōcauū et ramos vene porte: et qñq nō rñ fiat opilatio in cōcano: immo cōcāt ēr aliqñ opilationes in gibboso. Et pōt etiam formari alia diuisione de huiusmodi opilas tionibus q. quandoq. sunt diuine et quādoq. sunt modici temporis: et qñq. cum his coniūgi tur se. et qñq. non coniungitur se.

De cāis ge neralibus opilonum epatis.

Et iam veniendo ad causas et primo magis gñales dicatur primo cū inest opilatio in poris vel in carnositate epatis dicit ibi Aui. q. tales acci dunt ppter grossitiem sanguinis q. nutrit ipm vñ grossum qd supfluit in poris remanēs facit in poris opilationē: et hec cā sumit ex pre mae. Et ex parte aut cāe effectiue dicit idē Aui. q. ēr cōtingit ppter debilitatē et pulsiuē aut rephēmē tiam attractiue: q. cū expulsiua est debilis non expellit cōuenienter supfluitatē nutritiē ad uenientis: immo ibi remanēs supfluitas est cā huius: et idē opatur ēr nimia fortitudo retentis ne: fortitudo ēr attractiue cū attrahit qd nō dē: q. attrahit nō tñ p portio natum sed grossū vel cū plus attrahit q. cōueniat debite expulsiue ē cā aggregationis maez in poris et sic opilatio num. Et has cās effectiue efficiūt malitie com plexionales: qm excessiua caliditas facit ad vi gorationē attractiue: et intensa frigiditas et siccitas ad fortitudinem nimiam retentive et impo tentiam expulsiue. Et si vero opilatio fiat i ve nis epatis vel poris eaz etiā due possunt ēē cāe gñales: vna se tenens ex parte mae et alia ex par te cāe effectiue: et nā que gñat opilationem talē dicebat Aui. aut est hūmor opilās ppter suam grossitiem: et hoc mō melia pōt esse cā: aut ppter viscositatem suā: et hoc mō flā viscosum: aut ppter multitudinē suā: et hoc mō colera aliqñs multitudinē opilat ex repletionē facta ex ea: et aliquoties fit opilo ex apate: et aliquoties ex vē tositatē sup. grossa maxime vt dicebat Bo. cum cōiungitur humiditatis fontē eā. Et hic no rat Aui. q. l. qualitas cōstrectiua vt frigiditas si coniungatur cum mā grossa: addat etiam ad opilationem: et plus ledit grossitiei mae quāz ipso cōpō. Nā dicit ipse: qñq. em sunt fria sub tilia tenuia. i. penetrariua et nō opilatiua vt sup ple lactuca eundia se. maiora frigida. Nam talia sunt aperitiua: et ita frigiditas nō multū fa cit: qm etiam quedā sunt calidatē et q. grossa ppter grossitiem suam faciunt incurere opilas tiones vt sunt carnes anserine et anatum et cas sēs antiquo salinis. Nam talia per modū sbe et grossitiei opilant l. sunt calida: et ita vñ ope ratur grossitiei opilationē. vnde dicebat Aui. q. radix in opilationib. est grossitiei. Si tamē

De causis opilonum epatis que sunt in iuge nis.

coniungatur frigiditas cū grossa suba vel visco sa: tunc illa mā redditur ēr magis opilatiua: et hoc modo pisces recēs grossi nō modicam squāmay: et anguille et tenche et cibaria de pasta vt tri. et lagave et pastilla et frumentū glutinosū qd ponitur grossum cōparatiue ad epatis: forte non sit grossum cōparatiue ad ea que sunt post epat cū digeritur in epate: sicut etiam est de vi no dulci grosso: qd opilat epat et decopilat pul monem et partes uero se alium et pingues et interioza eoz et casus recēs et hūmō et viscosita te cōiuncta frigiditati multū opilant. Si etiaz cōiungatur frigiditas cū grossitie multū facit ad opilationē: et hoc mō legumina: maxime at antiquoz et hūmō dicitur opilatiua: maxime at viscosa vel grossa nocent si fuerint dulcia nā vel pmitiōne: q. ppter dulcedinē citius trahunt ad epat idigēstia: ideo mixta cū melle si sint gros sa vel viscosa vt est de frutellis cum melle factis sine fermento multum opilant. Et qm Aui. in talibus causis possunt multitudine mae aut repletionem faciam ex ea potest quis legitime dubitare quomodo ista diuerso modo faciunt opilationem cum ad eundem modum videntur reduci multitudine et repleto. Ad hanc difficulta tem responderē Benetis q. per multitudinem in tellerit multitudinem que est in toro et in epate simul. nā talis multitudine facit ad opilationem cū nō possit mā in epate et rñ ad torū trāsmitti et sic ibi retenta facit opilationem: et repleto nē aut intelligit repletoē particularem vt ipi? epatis: vt qñ nā in certo corpore consueunt ag gregare certam portionem mae in epate de mā sanguinea et rñ et postea expellere p cūmoros: das vel per vomitum vel fluxum sanguinis: et postea nō euacuat aggregata in epate facit opi lationē per repletoē: et hoc est notabile dicitur.

Et ita ex causis opilationis epatis est minoris et rō resolutionis in toro ex parte diuissi exerci ti ppter adhesionem ad quēdā incoherētā et re tentio consuetudinis eorum vt fluxus et cūmoros: daz vel fluxus intestinaliū vel matricialiū vel p alias regiones vel abscisso notabilis particula ris membri et. vt declarauit Auaricus et. Et ex parte vero causaz effectiue concurrentium diu cebat Aui. est debilitas digōnis et separationis et debilitas expulsiōis ppter malitiā cōpōnis cale et frigide sup. ipsius epatis in nō expellēdo illud in digestū qd expelli dē ab eo: immo ibi rety nē et causat opilationē: et nō rñ debilitas digō nes et causat debilitas digōnis sibi vel in se vel ex parte cibo et obiecto et sumptoz vel ex parte malitie ordinis: ois talis adducit ad opi lationem epatis: q. cum talia cibaria sumunt q. non sunt digestibilia ex grossitie vel viscosita te vt dicitur est non possunt corrigi in epate: et pñt sunt de causis opilationis. Et hoc non dice bat Aui. Comesta grossa et carnisbus corruptis. i. ob aquaricis ppter et ex appetitu corruptis. i. ob iectis taliter appetitis per appetitū corruptū sicut carbonibus et gipso et fungis et que sunt his filia sunt de causis opilationum. Unum etiam dulce grossū p hoc q. attrahit indigestū causat opilationē in pcano epis: q. qd colat de eo tēpe est inbrile et trāst ad gibbū nō opilās pte supio re remanēte grosso. s. pte fecali pcano opilāt. Et ita etiam malitia reginis cū facit ad pē

net lab det nō nec feci nōi nā dicit cor do vit cūi lūi dūi fac nēi rēi rās heri cur col būi tra rur in i coa epa rior ven rior cōn nēi vñ e iori vel D rēi pen nis cūi pil mit abt que nēi dicit rōi cōz per bñi in d dāi tibi ribi pān sum mul sale sent epa

netrationem cibi digesti ad epar ut est motus laboriosus post cibum vel accubitus sup partes dextram post qd descendit cibus ad fundum stōi nō adhuc sacra cōplera digōne: ista faciunt penetrare cibū indigestū ad epar. Vel sumere confectiones calidas vel porū calidum post cibum non digestū. nā illud est de vehementiorib? causis oppilationis. De hoc dicebat Dor. aliqui accidunt q aliquis hz stōm frigidū aut epar et post comestionem credēs digestiūa fortificari sumēdo electuariū calidū aut cōfectionē multū calidam aut fumendo vinū purum aut nectar aut vinum grecum aut vinū de cypro cū ita facit. Accur faciunt diuites immediate post cibum cūz intrant caneras suas: tunc dicit rumprio talium nō est nisi venenū: qm faciunt cibum crudum penetrare ad epar r ad membra: r sic sup. faciunt ad oppilationē r inducunt ebullitiōnem r putredinē. De causis etiā ex parte virtutis nō est debilitas epio: sed etiā debilitas membrorū seruientū epari maxime in attrahendo cū debilitat attrahunt: r hoc modo cum fel nō debite suggit colerā ex massa sanguinea: cum etiā splen nō debite suggit humore melenolicum ex epar vel cū renes nō debite attrahunt qd attrahere debent ex sanguine aquoso: tunc remanentia harū materiēz nō debite attrahuntur est cā oppilationis. Sed hic note tur q aliqui pozi venaz epio sunt oppilati nisi in maiori parte ipsorum r in venis sit oppilatio coarctatoria vel attenuatoria non dz pprie dici epar oppilatum neq absolute patiens oppilationem. Et hoc est qd cū oppilationē quarūdam venarū sed paucarū stat possibilitas penetrare r aliis vias marie chilose sufficienter cōuertende in sanguinē debiti pō restauratio ne membrorū: vt pz cōsiderant: opz igit ad hoc vt epar debeat dici absolute oppilati q in maiori parte venaz ipsius vel pozi sit oppilatio vel saltem in notabili multum parte eaz.

Distinctiones apati epatis. Et qm maiore oppilationē cū epe penetratio nō nāli cū nō pnt penetrare in venis nutrimenti vñ sūt apata in epare. Idcirco cōuenienter qz eadē sere sunt cause remote oppilationis r apati maxime cause aītes: r ēt pz abbreuiare ponere distinctiones r spēs apati que sunt quasi eadem vt dictū est. s. de stō r po: nēt de apatibus epio cause summarie: qm vt dictum est sunt quasi eadem cum causis oppilationis de quibus dictum est paulo ante. De apatibus igit epio sit hec p^a distinctio qz eoz quedā sūt p viā paulatine pgestionis: qdā per viā deflatus declaraf vt supra in de apati bus stōi. Alia diuīso cōis in illa mā r ē Aui. in p^a cap^o: qz apati in p^oribus epio accētiū qd dā sunt q accidunt in ipso epe. i. in p^orib? integratibus ipm: r sup. in p^orib? etiā immediate adiacē pāniculo coopiente ipm eparz suspēdēte: r alia sunt q accidunt p^orib? postis supra ipm vt sunt musculi longitudinales latitudinales r trasuersi: falcē: r alia sunt q accidunt in meseraicis. i. in mesenterio. Alia diuīso ēt Aui. eoz q sūt in ipso epare alia sunt q accidunt in p^oribus supioribus

z ad latus gibbosus: r alia sunt q accidunt in inferiorib? p^orib? ei? r ad lat^o cōcauū. Et ē de his q sūt in epe sumēdo large epar: qdā sūt i carno sitare ipsius epio r quedā in venis eius: quedā in pāniculo extrinsecō coopiente vel suspēdēte. Ponit p^o alia diuīsiōē Aui. qz apā epio aut est flegmouides dubellari aut nō dubellari aut colericum cācerosum aut nō cācerosum aut inflatum vētosuz. Et hec est diuīso data fm mām apatum que cōiter datur p hāc qz apati epatis aliq est sanguineū: aliq est colericū: et aliq vētosum: qz ex flāte vel melia dicit nō accidit apā in epare adducēs rōnes p hoc de flāte qm materia flātica in epe est parata cōuerti in sanguinem r est virtuti conueniens: sicut etiā est chilus: r ideo sicut ex chilo nō sūt apata: ita nec ex flāte: r de melia arguunt qm ipsa est grosa nō apra penetrare rē. Et fm hoc dicit Aui. in diuīsiōe sua nō cōprehendere. apā flāticū. Nā sic expo: unt textū Aui. p hoc q dicit flegmouides dubellari intellexit apā sanguineū qd vocatur flegmon: r dicit ipm dubellari. i. cōgregās materiam in sinu uo qz semp fiat dubellari: sed qz flegmon in epe est paratū fieri dubellari magis omni alio apate ei? vt pz cōsiderāri. Et p hoc qd dicit aut nō dubellari intellexit apā etiā sanguineū qd nō est dubellari. i. qd nō aggregat in sinu ex quo nō qdlibet tale aggregatur. Addit aut colericū cācerosum. i. colericū corrosiuum a colera corrosiuo sicut cācer etiā est corrosiuus. Et addit: aut nō cācerosum. i. nō corrosiuū colericum aut inflatum vētosum: ita voluit isti sic expo: nētes q in epe nō sit nisi apā sanguineū aut herispila aut apā vētosum: ita q in eo neq flāticum neq melicū. Et aliqui dicit qz exp^o sit etiā de melico p hoc qd dicit nō cācerosum: qz aliquotiens colera nigra nō corrosiuā appellatur melia: sed dicit q nō fecit mentionē in de flātico qz nō exprimit. Sed nota q isti sunt in manifesto errore: qm Aui. in p^ocessu ponit curam apati flāticorū r curā apati melicorū ipsi? epatis r signa ipoz. Ideo dicit Bēri. in hac diffinitione qz ex oī mā hūorali pōt fieri apā in epe: r qz in diuīsiōe exp^o sit de omni materia. Nam exp^o sit melēcolicum per hoc quod dicit nō cācerosum vt dictum est: intelligendo de melēcolico p viam prime intentionis: r p hoc quod dicit cācerosum intellexit melēcolicum p viam adustionis: r p colericū intellexit pure colericū et p inflatum intellexit flegmaticū: qz apata flegmatica videntur facere inflationem p hoc q materia flegmatica est apra in sinu r ventū cōuerti: ideo addit postea vētosum. Et aliq dīcunt qz inclūit apā flegmaticū sub illo terminio aut nō dubellari: hoc qz apā flegmaticū nūq vel raro valde in epare congregat materiā in sinu. Sed verum est q raro sit apā flegmaticū in epare: r saltem nō sit de flegmate naturali: vt vī debet deducere moriū de chilo: pōt rā fieri de flāte innaturali dulci vel salso vel etiā aceroso cūz hūmōi humores possunt penetrare pter nām intra subaz epio: sed hoc raro est ptingēs p inde Ras. in diuīsiōib? in p^o de egritudinib? epio numerādo egritudines epio dicit. Egritudines epio sunt vt apā calidū. f. sanguineum aut colericum vel durum. f. melēcolicū. Addit: r nō for sita sit apā flegmaticū aut oppilo rē. Et aliqui

Questio.

No. errorem antiquorū.

Causa apostematum epatis. Jam restat po-
nere aliquas causas beneuit apertū
epatis: qñi cause oppilationū vt fuit supra di-
ctum: quasi oēs possunt esse cause aperturam: qñ
qñ faciunt ad a gregatorem m̄riterum in epar-
te: faciunt cōsequenter vt dicam m̄ā p̄natura
liter interet substantiā epatis: et sic causat apara.
¶ De causis tñ magis spaliūbus et appropriatis
apertur epatis: et circūstantiū sunt de extrin-
secis casus et p̄cussio supra epaz applicatio v̄s-
tose magis supra epaz et circūstantes partes
corpore: existente pleuro: vt aliqui cōtingit in do-
loribus circa regionem epīs factis. Nam stante
plentitudine in toto apofrita ventosa atrabūz
p̄r materię ad epar: et sunt cause apertio: et ita
etiam cōtingit aliquotiens in crīstibus factis
perflūū sanguinis nariū in se. fignocha et simi-
libus: et impertus medicus nō existente neces-
sitate: impertus facit apponi ventosam su-
pra epaz: et ita ibi restricto sanguine qui fūse-
rat ad epar vel a p̄ribus alijs attracto sunt op-
pilationes: et forte apara in epe: et idē cōtingit
in applicatione emplastro calidoz sup: et epi-
thimium in corpore pleno: et itā aliquoties
applicatio frigidoz multum vt epistimium et
vnguentum sit de causis apertum epīs: p̄pter
cōstructionem p̄ter naturam materię: unde inu-
piungit vt p̄ueniet intra membra penetratio
ne inaturali. ¶ Et de causis intrinsicis sunt
oppilationes eius: vñ sit sup̄inflamatio in m̄ā
prohibita enumeratio: et ebullitio p̄r et p̄ne-
tratio intra membra: sicut etiā apara sunt cau-
se oppilationum. Nam dicebat An. in ca° apa-
rum: omne apa accidens in epare calidum ve-
ligitum facit oppilationē et nō relinquī cor-
pori nisi sanguis et aquosus &c. ¶ De causis etiā
est dolor: circa epar et in p̄ribus eius: qñ est a-
trabene materiā ad ipm &c. Et p̄re cōpōsitio
nisi est paruitas eius: nam cū nō sit capax p̄mye
nas recipere chylū debet quāritatē: tunc p̄er
naturam extendunt vene et subintrat m̄ā chilo-
sa vel humoralis p̄ter naturā in membris. ¶ Et
de causis sunt oēs cause que dicte sunt de malis-
tia regimīs de sumptione et pora calidoz in cor-
pore pleno: et pora multe aque frigide marie in
ieciuno et in magna sitē: si plūius exercitū post
cibum et coitus sup̄flatus et h̄mōi: et retēcio vel p̄-
hibio cōsuetaz esonum mēstruoz in mulierib⁹
vel hemorroidaz vel aliarum est de causis p̄ci-

puis. Causæ vero aptatum calidoꝝ vel frigidoꝝ
rum magis speciales sunt et occurrunt ipsarū causarū
dicarum caliditatem vel frigiditatem vel infrigiditatem
tium positivè vel privativè. Causæ ventrosi
tarum sunt supradictæ de dolore sibi ample re
citantur epatari illum locū recurrere. Et ita etiā
de causis debilitatis eius.

Signa Oppilationum apostematum et
locum epatis. Jam veniendo ad si-
gna: primo pñostifica euentus: deinde ad bonū
et ad malum: consequenter demonstratrina.
¶ Sic igitur hoc pñmū signū pñostificū malitie
cōplexiones oppilationū epatis ⁊ apāris eius
⁊ pñr doloꝝm: omnia coꝝpōꝝ habentia venas
strictas et sunt coꝝpōꝝ pingua maxime pigne-
dine accidentāli: oīa talia sunt parata incurrere
oppilationes ⁊ malitias cōplexionales ⁊ apāra
epatis: pñter dolores eius ⁊ ita grassities est
signum pñostificum ad hoc. cōsidera m.
¶ Aliud pñostificum: oīa coꝝpōꝝ in quibus est
parumū epar ⁊ declarat parumū et quare di-
gitonū ⁊ er tenuitate venaz ⁊ er grauitate epis-
cum transit cibos ad epā etiam mediocritis quāti-
tatis: tunc oīa talia coꝝpōꝝ sunt parata cadere
in oppilationes apāra malitias cōplexionales
et dolores epis: pñr signa declarantia parumū
epar a gñatione: que dicra sunt signa pñostifica:
horum: pñr supia. ¶ Aliud signum pñostificū:
coꝝpōꝝ vꝝentia cibarijs grossis ⁊ viscosis ⁊ po-
ni vini porentis ⁊ supia ea inordinato mori-
talia oīa sunt parata incurrere ⁊ oppilationes ⁊
apāra ⁊ dolores epatis: vt pñr cōsiderā: ⁊ veni-
uersaliter in sñbus accidunt cause oppilationū
et apārum de pñmitiūis vt coꝝpōꝝ albi acci-
dunt de quibus dictum est et occursu talium
possumus pñostificari supia oppilationes apō-
stemata ⁊ dolores epatis. ¶ Et spāiter oppila-
tiones sunt signa pñostifica apārum ⁊ dolōꝝ p-
queundam modis: vt pñr: ita etiam cōuerso dolo-
res sunt signa pñostifica oppilationū ⁊ apārum
cōuertendo materias ꝛc. Nā oppilationes ances
dñr ad apāra ⁊ ad alios moꝝos epaticos vt su-
pñr declarauit de mēre An. cū bibat. Et oppila-
tiones quidē sunt et matibus egritudinū epā-
tis: ⁊ quando plangunt tempus oppilationū
in epate puenit ad putrefactiones facientes ac-
cidere se ⁊ apāra pducunt ad hydropsim ⁊ ad
generationem ventrositatis facientes accidere
dolores pñstos: ita oppilationes antecedunt
ad apostematā ⁊ dolores: istā sunt signa pñ-
ostifica eorum.

Signa vero pnoſtica ad bonum in do-
 lunt qd dolores epis et in aſceſta certa qd ſaci-
 vt frequentes malitia regimſi vna vice tantum
 vt ſumprionem perſu veuſofabiliſ et aggrauan-
 riunt vt exempli gratia leguminiſ vel poſſi mul-
 teaque frigide in ieiunio vel aliqd hmoi: et no
 fuerit malitia regimſi cōtinua: tales dolo-
 res facile curabunt. pr. 2. Aliud pnoſtic ad
 bonuſ eſt in dolore magno in dolore epis ma-
 gno vel circa epar ſacro ſi ſupueniat fe. eſt ſignū
 ſalutis vt ſuit ſnta lſopp. 7^a affo. ibi. Quicunq
 epar eius doler fe. ſupueniens ſoluit doloſem
 ſen egritudine. Et ibidē 2^a ſcillato: dicit. qd
 hoc qd dicit ſe. ſupueniens inmeubar dicit. qd
 dolore: non cōtingebatur feb. vnde ſupuenit
 ſic eſt ſignum quod illius doloris magni iam

erat ventositas ideo se. superueniens est cā cū
ratina. Et hoc etiam dicebat Aui. in cā° doloris
epatis cū dicitur: et dolor vehemens valde supple
in epate vel versus epar non sit nisi sit cū apate
calido vel ventositate. Addit quā: propter cū nō
est se. et est dolor vehemens tūc cā eius est vti ofi
tas: et est dolor vehemens tūc cā eius est vti ofi
pnoctici posuit Auy. 6. affo. ibi. Quibuscumq;
dolor sit circa hypochondriū sine flegmone se. su
perueniens. ¶ Aliud signum pnocticum ad bo
num non simpliciter sed sim quid: quanto dolor
fuit minus vehemens circa epar minus diu
turnus: et quanto se quiescit accidentia minor: et
non sunt acuti: sed pūre granatiui: neq; coniun
gitur se. neq; singulis: neq; vehementer tract
furculē ad inferiorem: tūc de his est spes salutis
et maxime in corpore forti. ¶ Et istud pnoctici
verificatur pūre in opilationibus: sed contra
hendo ad apostemata ponitur aliud pnoctici
de quo dicebat Aui. in cap° apostematum in si
ne. Et qñ permittitur apostema calidum ex epa
te ad plenem est bonum.

¶ Et de signo ad malum dicit Aui. ibidem. Et
qñ permittitur ex plenē ad epar est malum: ra
tio est clara ppter nobilitates membris. ¶ Aliud
signum ad malum in dolore epatis. Cum in do
lore epatis coniunguntur accidentia mala de
singulis de se. et aliquotiens simplici et de tractu
furculē ad inferiorem: et de difficultate anhelitus
est significatio mala. Et si coniungatur paucitas
vine et subtilitas eius simul cum lubricitate ve
ris est deterior: significatio: quia significatur q
est apostema magnum in epate facies simul opi
lationem: et in concavo et in gibbo epatis: et sic
est mala significatio.

¶ Aliud signum pnocticum. Dolor pringens
ab apate concavi epatis. est minus malus qñ con
tingens ab apate gibbi: et contra gibbi est dere
rior: et videtur insinuare Aui. qñ apā in gibbo si
tate ducit ad feuiora accidentia: puta ad dis
ficultatem anhelitus et ad rursim qñ apā pcani.
Et idem continetur Rāf. 7.º continentis pcedens
qñ apā gibbi sunt deteriora: et sic dolores eorū
sunt signa deteriora: tñ vt allegatur Bal. 5.º in
teriorum. cā° 7.º. videtur sentire oppositū: dicit
sic. Porro flegmones in cōcano epatis existētes
deteriores et piculosiores sunt qñ si essent in gib
bo. Sentilis respondet ad hanc difficultates qñ
qñ ad actionem lesam difficultiora sunt apā
ra gibbi qñ cōcani: qñ in gibbo sit vltimata ope
ratio in sanguinis gñatione: et etiam qñ ad
quēda accidentia: vt est rursus et difficultas abhe
litis vt infra videbitur spālius de signis distin
ctiuis inter apā gibbi et cōcani. Si tñ confide
retur apā ex parte multitudine mae eoz: qñ
sic apā concavi sunt peiora: qñ ibi coniungit
maior multitudo mae vt supra fuit declaratum
ppter id qñ colatur de humoribus ad cōcanū
vt de singulis et vomitu: etiā qñ dolor fortior est
in parte concava ceteris paribus: qñ est magis
sentiens vt dicit Aui. Sim hec peiora ducuntur
apā cōcani: tñ absolute apā gibbi sunt de
teriora: qñ ledunt partem nobiliorem epatis vt
constat. Sed re vera ista est quasi responsio Ba.
loco allegato 5.º interior. cā° 7.º. qñ ipse non des
terminare sentit qñ difficultiora sunt apā cōca

ni qñ gibbi vt allegatur: sed qñ quo ad aliqua ac
cidentia apā cōcani sunt deteriores: et quo ad
quēdam apā gibbi: et qui ira allegat Bal. non
vidit nisi primā partē textus eius et non partem
sequentem: qñ series textus ita iacet. Porro fleg
mones in cōcano epatis existētes deteriores et pi
culosiores sunt qñ si essent in gibbo in generāda
desiderij ablatione obominatione vomitu cole
rico et siti: et in difficultate anhelitus tūc do
lore vsq; ad furculas saliente deteriores sunt h
qui sunt in gibbo: puta em eger furculas infe
rius trahi. Postea post aliquas lineas addit: si
tñ apā sit in solo gibbo epatis: aut in sola sui cō
cauitate non pōt esse quin vtrūq; latius compa
riatur: qñ substantia epatis continua est: et ira
nullam partem huius difficultatis determina
te asseruit vt cōter allegatur. ¶ Aliud pnocti
cum ad malum: apā meulocolica diuturna et
maxime indurata quasi sunt ad desperationem
cure: pūre cū sunt aliquantulum cōfirmata. Un
de de his loquens Aui. dicit in prin° cure eius.
Non enadit aliquis ex apate duro quiescere cō
firmato: et illi qui sanātur ex eo sunt qñ curant in
initio sui. Et de hoc et dicit Bordon. nisi veloci
ter a prin° apā durū medicet pessimū est: qñ in
fra duo sepienaria causat hydropē et non appa
ret postea apā p ventrem. i. tumorem eius: et ira
rem: nec incurabile sup. qñ extrinsecus applica
ri non pōt vtiliter cōuenientia ad curationem
eius. Addit: cum ergo d: qñ apā epatis durū non
curatur vix est nisi a prin°: et addit aliam sint
multum cōem et vtile de oī apate epatis inducē
do ad necessitates cure subito dicens. Offic apā
epatis gñat opilationē et opilatio indigestionē
et indigestio aquositate et aquositas hydropem.
sup. cōiuncta debilitate expulsiue epatis qñ seq
rur ad apā: vnde pcludit quare omne apā epa
tis cā est hydropis: intelligitur qñ nō curatur
in prin°: et qñ diuturnatur ppter debilitatem q
tunc sequitur in virtute epatis. Et de apate du
ro etiam dicebat Bal. in practica ad Blauconez
in prin° capituli de tumore epatis: epatis vero
ar. hosim incipientem quidē sanamus pluries.
Extensius vero in plures dies neq; ipse porri sa
nare neq; aliquem alium vidi sanare potentes.

¶ Aliud pnocticum ad malum: non tñ in apā
ribus duris sed in oibus apāribus epatis cū ad
sanem ducuntur est Auen. dicit sic. Si apā fue
rit generatum in substantia epatis et in pus re
ducum non speres eius salutem et adducit rō
nem: qñ cum epar sit fons sup. virtutum nālins
et ad eius passionem sequatur perditio virtutū
ad quarum perditionem sequitur mors: postea
in malitia ad dura et ad sanata sequuntur apo
stemata colerica propter seuitatem accidentiū
eorum: postea flegmatica: postea sanguinea. Et
ly flegmatica videantur remissionem accidētis
qñ sanguinea: quia tamen non sunt ita facile cu
rabilia: idcirco dicuntur deteriores. ¶ Alia con
clusio etiam pnoctica ponitur ab Aui. in fine
capituli de signis vniuersalibus apostematū
epatis dicit. Et scias qñ cum apostematū epatis
associatur ventris solutio est mortale: quod in
telligitur quando cum a principio sit apostema
vel manifestatur cum dolore eius si associat flu
rus ventris est signum mortale: qñ significat qñ
sint homarice nā stimula euacuat mām: et pñr

Not. bene

N ij

Prima pars practi. magistri Joani. Dat. de gradl.

declarat qd mā est praua: qd virtus nō est sufficiens eam debite regularē: sic est signū moris. Aliud pnosticum: ponit. R. 7.º cōtinentis de mente Sa. dicit singultus ab apate epatis si acciderit est malum: et illum verificauit Dañ. in 5.º affo. in cōmento affo. In anno flegmonē pariente zc. qñ ibi dicit Sale. qd significat apostema magnum esse in epate et cā cōicationis nerui ad stomacum mag. et declarat Aui. istud pnosticum dicit in ca. cōi de signis yniuersalib. Et ad summum singultus apud oēs non appareret nisi cum est apā magnum: qñ spaciū longinquum est inter epatē et os stomaci: et est illic neruus in quo ista duo cōicant et continuat inter ea est subtilis valde. Addit: et ad vltimū dūz non est apostema magnum non fit inter stomacum et epatē cōicans fm plurimum sup. et ita declaratur vt fiat singultus. Aliud etiam ad mortem ponitur ab Aui. de mente Hipp. in capitulo de dolore epatis qd est rale: qd qñ acciderit dolor epatis cum puritu vehemēti circa collum et in posteriori parte capitis et pollice pedis: et apparet in collo borho: ad modum fabe: morietur in quinto ante ortum solis: et dicit qd huic etiam accidit difficultas vine cum distillatio: ne: et hoc idem signum posuit Rasis 7.º cōtinentis. de mente Hippo. Nam declaratur primorū vultu dentilis qd ille dolor in epate factus pendet a mā acuta corrosina propter puritū: et ita qd existens in membro principali inducit mortem potest etiam magis declarari: qd ex hoc qd puritū illum declaratur qd materia est nitrosa: declarat etiam huius multitudo materie: qd portio eius transmittitur ad vias vine et ibi facit opilationem et difficultatem exitus eius: per hoc etiam qd aliquid modicum de mā illa vsus collum transmittitur: vnde ibi apparet faba declaratur virtutis debilitas: et ita cōcurrente mā nitrosa cum multitudine eius et virtutis debilitate potest euidenter declarari supra morbum mortalem et maxime post primam diem criticā et ita in principio quinte diei. Aliud signū et vltimum est Aui. cum est dubitatio vtrū dolor epatis sit ex opilatione vel apate cū videris mirachensum tendens ad fuscēdinem: tunc declaratur qd est apostema et sic est mala significatio. Et hoc est quia ad apostema sequitur maior lesio in operationibus epatis: et ad maiorez lesiones hec accidentia consequuntur. Et hec de pnosticis sufficiunt.

De signis tenex doloris opilationis et spatiositatis. Jam sunt ponenda signa demonstratiua primogenita: deinde spēs et dolor et opilationum et apostematum: et ponendo signa specierum ponentur quedam signa distinctiua ipsarū specierum et opilationum et apostematū. Signa ergo demonstratiua generis doloris epatis sunt declarata supra in textu ex malo colore et ex mala forma. i. inflatione membrorum vel extenuatione. s. extremitatū et situ doloris: vt qd sit in dextro latere apud costas posteriores: malitia aut coloris multipliciter diuersificatur fm diuersitatem causarū. Et de hoc dicit Rasis 7.º principis. qd cum passio epatis acciderit qd curis quandoq est alba qñq citrina: qñq viridis qñq limba: et sic de alijs q non sunt explicandi: sed erit lenis retentio ipsorum penes medicum qui vsualiter consuevit in comprehendis moribus. Et inde addit. Ego

solo viso colore cutis patientis iudico qd epatē infirmatur aut splen. Et similem sniam posuit Aui. in prin.º capitulo de signis debilitatis epatis. 14.º ter: si tractatu tercio dicit. Color est ex rebz que significant fm plū dispositionē epatis. Et addit. Epaticus enī fm plū est declinatus ad citrinitatem. et i. vel albedinem: qd sup. scōz plurimum declinat epatē ad calidum vel ad frigidum: et ita si declinat ad calidum generans coleram superfluum: et inde color citrinus: et ad frigidum generans flegma vel sanguinem flegmaticum redditur color in cuti ad album declinans. Et addit: et qñq declinat ad viriditatem vel fuscēdinem sup. superfluentē calido adurē vel per mortificationem virtutis dñant et superflua frigiditate. Et ideo ponit vnam sniam multum egregiam declarandā qd fm varietatem dispositionum epatis variatur color in cuti dicens. Et illius quidem epatis cuius colore videtur fm finē sanitatis egritudine non habebit: postea addit: et medicus quidez expertus cognoscit epaticum et stomacum hominem per colorem suum: nō egens cum eo significatione alia. Nota signum ter dicit expertus: qñ vt recte ibidem dicit Genilis qd isti sunt medici in quibz multa affirmatur iudicia experientia rationi continetur: hoc qd dicitur est exponendo dysfunctionē qd epaticus est fm plurimum declinatus ad citrinitatem. Et color: et albedinem exponendo vel albedine fuit fm sententiam Genilis ad modum expostum sed tenendo ly: et de copulato extremorū littera iacer: oportet aliter dicere notando qd per epaticum intellexit illum in operationibus eius: epatis est debilitas maxime in virtute digestiue communiter euenit: et quia talis vt plurimum pendet a causa frigida: de hoc loquens dicit qd eius color est declinatus ad citrinitatem ad albedinem. i. mixtus ex albo et citrino dominante citrino. Nam in talibus multiplicatur opilationes vt constat in epate: ideo licet propter debilitatem digestiue a causa frigida multiplicetur materia flegmatica respectu eius quod multiplicatur non stante lapsu ad frigidum: quia tamen dicta materia flegmatica vel sanguis flegmaticus non est bene aptus transmitti ad membra propter opilationes in epate existentes nisi concurrat ali quod subtile deferens iuuans in penetrandū quod est colera: ideo simul transmittitur sanguine flegmatico materia colerica apta tingere membra quibus occurrat: si fit minor quantitas qd flegma: et ideo idem representatur color ad citrinum declinans et ad album. s. dominante citrina vbi in stomaco contingente vitio digestiue stomaci a causa frigida apparet color declinans ad album cū citrinitate mixtus dominante albedine vt longa experientia cognitum est a medicis: et ita distinguunt flegmaticum ab epatico: causa probabili huius sumitur ex hoc: qd stomaco non conueniente cōuenienter cibum in chylū facto chilo crudo bene transmissio in epatē etiam si epatē de se esset bene dispositū min⁹ posset corrigi talis cruditas cibi: et maior: qritas sanguinis flegmatici gñaret et minor portio colere qd si offerretur chylū debite dispositus ad epaticum cum lapsu ad frigidum de quo ante dicebatur. Et ideo in illo stomaco co transmittetur ipsa magis flegmatica et magis

per color
flegmaticū
temp sple
necum si
carum sto
machi et
pancis.

Nota bē

de signis
doloris
opilationis
et spatiositatis.

opilationē
et spatiositatem
et paucitatem
sanguinis

truda ad membra: et cum minori mensura colere quod
in epatico dicto: ideo representabit in cuti color
ad albedinem declinans cum modica citrinitate
et ita huius color color corporis immediatus ar
guat super dispositionem epatis quod scilicet: etiam ex tali
colore potest significari super stomaticos ab expro
medico ut dicebat terrus Aui. ¶ Potest et signifi
ficari per colore: et super stomaticum et epaticum non
misced etiam spleneticum ut dixit Rasis supra: ut
per colore: et albus declinans ad fuscum: ob
scuram et est color quasi terreus. Nam cum splen
infirmatur non convenienter suggerit humorem me
lencolicum et ex parte: et ita per moram istius in epa
te infirmitas epatis: et ita cum sanguine splenico ge
neratur ducitur etiam para melle ad membra: et ita
resultat color albus terreus ad fuscum. ¶ Dicit
etiam Aui. quod hec signa sunt ut plurimum vera: quia
possent hec signa falsificari ex multis contingen
tijs. Nam stat aliquis color fuscus ad nigrum de
clinans in cute et ca extrinseca ut ex statio sub
radijs solis tpe estatis ut per. Idco opus hic com
memorare doctrinam Gal. 2.º regni ubi agit de fi
guis vniuersalibus cognitionis totius corporis
in illa parte. ¶ Totius vero corporis habitudo
ibi voluit quod dicende sunt cognitiones crasceos
sem bene reperiatur habitaciones et. Dicit etiam
ut plurimum Aui. quod in epatico a calida pos
set fieri gnatio multe colere: et ita esset color ci
trinus: et ite possent humores latere in profundo
corporis qui abscondit et non venire ad cutim: et ita
color corporis non manifestaret dispositionem humo
ris: neque per dispositionem epatis scilicet vel splenis:
et hoc est quod dixit Gal. in commento affo. pme pri
mo. ¶ In pruritionibus ventris et. Color namque
corporis abundantijs humorum ostendit nisi in p
fundo occubuerint: ita recte iudicando ab ex
pro medico ex mutatione coloris et forme et dolo
ro circa hypochondrium dextrum dextris albis
causis facit etibus ad mutationem coloris et mu
tationem forme declaratur super dolore ipsius
epatis tanquam ex signis coibus et generalibus.
¶ Signa vero dolore oppilationis et apatum disti
ferenter a malitia complexionis sine maiori coia sunt
quod introque: est grauitas dolor: hoc est dolor: gra
uius propter alligacionem ad diaphragma median
te paniculo suspendente alligacionem habere ad
dorsum ut dicitur et. huius ut vult Aui. in signis vni
uersalibus apatum epatis: hoc esset verum in
pluribus: huius et non semper: quod apatum esset in prin
cipio modice materie et in coacuitate: tunc non
esset notabilis tractus furcile: sed aggregata
materie in apate et in oppilationibus est signum
necessarium: et per se difficultas anhelitus mari
me cum accedunt motus vel gradus: ut vult Boz.
et maxime cum est oppilatio malis non ventrosa: et
mutatur color faciei in vtroque ad malum colore:
et etiam habitudo: quod in vtroque prohibet sanguis
generario debita ut voluit Rasis in diuisionibus
de signis oppilationis: quod fit mala digestio: etiam
prohibetur debita transmissio: et ita fit et mala
coloratio et membrorum extenuatio aut inflatio.
¶ Propter hoc dicit Aui. quod oppilationem habet
et etiam pauci sanguinis corrupti coloris: variat tamen
est. Nam si materia facies oppilationem vel apo
stemam sit calida sit color attritus ad ruborem

marime in sanguinea: sed ille color non est viuus
sed ad quandam liuiditatem attinens: et in co
lerico videtur color ad quandam citrinitatem: et alius
quorundam viriditatem et liuiditatem declinans et
cum luciditate: ut vult Boz. Et si materia est fleg
matica color ad album liuidum declinat et erit
color quasi cacericorum: et ita est facies squalida
discolorata: et color labiorum proprie ad liuidum et
pallidum declinat: et in his precipue tumescunt pe
des in die ita quod in sero apparet inflatio et tu
mor: in mane ut plurimum non apparet vel est sen
sibiliter minoratus: et causa est clara. Et si mate
ria est meulcolica: erit color fuscus quodamo
do terreus ad nigredinem declinans.

¶ Eueniunt etiam in vniuersa oppilationes et
apata. Nam in omni oppilationem et apate epatis
magno vniuersa reddit tenuis et subtilis et pauca:
immo dicit Aui. in signis apatum. Et minoras
vniuersa et quicquid retinetur: omnino cum est apata magni
propter id quod accidit de oppilationem in gibbosi
tate: vbi ibi facta oppilationem non potest penetrare
nisi quod subtile est ad vniuersas emulgentes et vias
vniuersas. Et si dicit Boz. quod in apatibus vniuersa est
turbida: et cum sumis ex se. sequere faciente emol
litionem in humoribus et per pruritionem humo
rum cum ea: unde dicit sic. Aduertendum quod in apa
tibus epatis vniuersa est spissa et confusa et liuens pro
pter humorum ebullitionem et pruritionem et feb.
Et addit. Et huius oppilatio causet tenuem: verum est
quod non est febris neque humorum pruritus: quod igitur
in apatibus huius sit oppilatio ibi est ebullitio et pruritus
et febris: et id facit ad liquefactionem
materie super et pruritionem cum vniuersa non obstat
oppilationem: et ita concludat quod in oppilationem sine
apate vniuersa semper est tenuis et modica: quod modica
cum grossum potest permisceri cum vniuersa: et forte quod
etiam in apatibus et flegmaticis et melicis in qui
bus non coniungitur nisi febris remissa. Est etiam
vniuersa ut dicitur est regulariter subtilis et modica
et forte etiam in calido nisi tpe vehementis ebulli
tionis: quod difficile est intelligere quod magis grosse
etiam facta ebullitione ex tanta oppilationem quod
contingit in apostemate transeant ad vias vniuersas
ne immo ut allegabo infra Aui. in caplo apo
stematum: omne apata accidens in epate calidum
aut frigidum ut ait facit oppilationem et non re
linquit corpori nisi sanguinem aquosum. i. sub
tilem. Ubi ergo esset apostema paruum et calidum
unde non causaretur oppilatio in maxima pre
epatis clara esset sententia Boz. Si igitur alicubi
reperitur quod in oppilationibus vel apatibus vniuersa
na de esse grossa non intelligitur hoc absolute et
simpliciter sed relative: quoniam quedam est tenuior
et quedam minus tenuis ut in flegmatica et co
lerica contingit.

¶ Aliud signum coe in vtrisque. s. in oppilationibus
et in apatibus per hoc quod cum apatibus stat op
pilatio: est quod egestio semper est subtilis chilosa et
plurima. Subtilis quidem quoniam ut ait Aui. in ca
oppilationis aquositas colerica. i. maius purientia
da in vniuersa non inuenit viam ad epatem super. tota ad
penetrandum: et ita remanens reddit egestionem sub
tilem. i. liquidam. Plurima quidem quoniam non est
via unde transeat chylus ad epatem integre: vniuersa
expedit ut egestio expellatur: quoniam additur id de
cuius proprietate est quod penetrat in epatem si non
esset oppilatum: ut vult Aui. et fit chilosa propter

De signis
oppilationis
et apatum
epatis per vni
uersas et etiam
sunt cois.

Not. dicitur
Aui.

De alio y
guo.

Id quod epas non potest perficere operationem suam in
chilostia ut conuertat ipsam a sua chilostia ad
sanguineitatem: aliquotiens tamen non est simpliciter
chilostia ad album declinans sicut est chylus or-
grossum sed ad ru. ut ubi esset oppilatio marie
circa gibbum et non in cocano: quod si pariter digere-
ret in cocano vel forte ex virtute melericarum ali-
qualiter alteraret ad ru. Sed si fuerit ventro-
stas cum nocumendi non stat talis dolor: grauat
uns sicut in reliquis malis: et est extensio muta-
bilis neque sit mutatio in forma sicut in illis: ut
etiam dicit Aui. neque est se. fin plurimum: quod dico:
quod aliqui etiam cum ea est se. effimera puenies ex ve-
hementia doloris: et aliqui est putrida propter ma-
teriam que ventrosam que putrefacta: sed cum incipit
dolor a ventrositate: saltem tunc non est se. nisi cum
cesserit se. ut accidit in pestilentialibus: et aliqui
cum copiam locum doloris percipitur ibi mor-
ventrositatis: et dicit Ras. in diuisionibus. Et sit
sedario eius. s. doloris propter copiositatem vehe-
mentem supra ipsam locum sup. factum. Et estimant
stulti medici quod est oppilatio aut apas. Et sic vide-
tur concedendum quod in oppilatione sine cum apate si
ue sine apate stat manifeste dolor: ut voluerit.
Sera. et baly. qui dixerunt quod in omni oppilatio-
ne stat granitas et dolor: et non solum in apate: sed
Ras. dixerit in diuisionibus in signis oppila-
tionum quod est granitas sub latere dextro absque do-
lore quod dicitur intelligi absque dolore. s. magno: quod in
oppilatione pura est dolor levis: ut etiam colligi
potest de mente Ras. 7^a affo. in commento affo. Qui-
buslibet epas dolet et ibi voluit quod magis gra-
uantur quod dolent: sed aliqui dicunt quod in priore oppi-
lationum non est dolor sed in processu est dolor.
In omni tamen dolore epas hoc non coniungunt
pura in dolore: facta a malitia complexionis sine
materia etiam in dolore a debilitate epas: sed solum
in his stant coram que dicta sunt supra circa ter.
postea stant signa specialium causarum distincta de
malitiis complexionum sine apate vel oppilatione
quibus non coincidunt signa dicta: sed inter se disti-
guunt quoniam malitie complexionis calide signa sunt
stis vehemens et non abscondit cum potu aqua super.
modice quantitate: errat deiectione appetit? ad
cibum ex causis manifestis super. et tunc caliditas
et inflammatio in toto cum velocitate pulsus et fre-
quentia: et plerumque comitatur se. et adustio et vi-
ne tingunt: et quod sequitur liquifacio ira et egestio-
nes apparent vinctuose: et aliquoties vrina que
aliquotiens est multa solum liquefactione humo-
rum: aliqui pauca solum quod ericet: et non est in hac
dispositione ventris fluxibilitas sicut in oppilatio-
nibus et apatibus: imo dicit Aui. et in plurimo
ipsius est egestio sicca adusta. facit exceptionem:
nisi ad hoc pueniat ut adurat propter vehementem
caliditatem sanguinis et carnositate epas et hu-
mores educendo cum solutione ventris has inanes:
et ibi dicit Aui. quod aliquoties egreditur in egestio-
ne aliquid nocens grossum: maxime cum in epate
est adustio aut apas aut dubellati: et tunc i. carno-
stas epas iam putrefacta non est verum quod omnis
res nigra egrediens per secessum sit fer: immo ali-
quotiens de substantia epas. Signa vero
complexionis frigide sunt paucitas stis et pau-
citas sanguinis cum albedine labiorum et lingue
cum paucitate et tarditate pulsus: et est puritas
digestionis bone cum vrina alba egestionem liquida

et aliqui stat appetitus ad cibum: aliqui tamen dehi-
cum casu virtutis: et sepe precesserunt aliqui cause
infrigidantes notabiles: ut est potus aque frigi-
gide multum quantitate in ieiunio vel post bal-
neum vel coitum et similes cause. Non sunt hic
ponenda signa complexionis humide: quia non
causatur dolorem ubi sit talis mala complexio sine
materia ut alio dicunt. Sed signa comple-
xionis sicce eius sunt siccitas lingue et oris cum
maxima subtilitate vrinę et stis et durities pul-
sus est forte signum ad hoc. Sed ex pre coloris
in complexionem calida ut color citri. et in calida
et sicca declinat ad nigrum: etiam dicit Ras. 7^a cori-
nentis. Et frigiditas mutat eum ad viriditatem et
siccitas immutat eum ad nigredinem: et addit de co-
pulis cum frigiditate. Si epas comominans sine
rit frigiditas cum humiditate immutat colorem
ad albedinem: et si humiditas fuerit comominans
erit comominans coloris citrinitas medica cum al-
bedine: et si frigiditas fuerit ei comominans im-
mutat colorem ad liuiditatem et viriditatem: et
de modis significationum dicit Aui. Et si sit si-
gnificatio pinguedinis carnosae est significatio ad
liditatem et humiditatem. Et si pinguedinis ad
pine est significatio humiditatem et frigiditatem.
Signa vero distinctiua magis spalia in de-
lore materiali si fuerit ab apate vel oppilatione
distinguntur hoc. Nam cum granitas in vtroque
confecta dolor maior coniungitur in apate quam in op-
pilatione: immo in oppilatione dicitur esse modi-
cus cum maxime generetur paulatim aduocem.
Sed quod in oppilatione non coniungitur feb. de
necessitate ubi in apate maxime calor immo etiam
in frigido et in processu saltem quasi semper con-
iungitur se. dico tamen signantur quod non de ne-
cessitate coniungitur se. in oppilatione et abso-
lute Sera. dixerit quod sit absque se. et similiter Ras.
stis in diuisionibus. nam aliquotiens ut dicitur
est supra de mente Aui. in processu oppilationis
sunt se. non adhuc facta apostemata: quoniam
prohibita eneratione propter oppilationem
ipsius epas in materia contenta sit putrefa-
ctio in dicta materia et consequenter se. put. et
hoc precipue verum est cum oppilationes pro-
longantur: ut videtur Aui. loquens de oppilatio-
ne in ca. primo. Et quando multiplicatur et pro-
longatur tempus eius. s. oppilationis in epate
peruenit ad putrefactiones facientes accidere
se. et ita non semper per pondrositatem et dolo-
rem circa dextrum hypochondrium cum aliqui
anhelitus difficultate et rursus sicca et reliquis si-
gnis comibus: si postea coniungatur se. non est de
necessitate arguendum super apas epas: immo
hec omnia aliqui coniunguntur in sola oppila-
tione: sicut etiam per non esse se. non debemus ar-
guere super oppilationem tamen: quoniam non semper ad
omne apas comitatur se. sed solum ad calidum.
nisi forte in processu etiam in frigidis. Nam Ras. 7^a
corinthis ponens differentiam inter oppilationem et
apatem dicit: quod si quod sentit pondrositatem esse in
epate et pondrositas fuerit cum se. super. a prius ibi
erit apostema calidum: si autem fuerit absque se. erit
ibi oppilatio aut apas durum. Et ita voluit quod in
apatem duro non necessario comitatur se. saltem
a principio. Potest etiam distinguere: quod oppi-
lacio non potest fieri ad totum periphi sicut apas: et
si vtraque fuerit in gibbo: quoniam ut dicebat

De signis
complexionis
frigide epas
tis.

De signis
distincti-
uis.

De signis
distincti-
uis inter
epas oppi-
lationum
epas.

Nota

Sal. 5º interiori cap. 7º. oppilatio non est adeo in apto sicut sup. est apostema: quoniam vena que in co- canitate epatis sunt oritur a venis ut vultur pcedit a porta epatis et redit usque ad subtilissi- mas et angustas extremitates venarum que oritur a cocana i gibbo epatis et sic apparet quod op- pilationes non sunt in aperto sunt. Et stat etiam aliud signum satis probabile saltem distincti- oppilationis ab apostemate calido: quoniam ut no- tauit Aui. in ca. de cura apostematis calido: ut ab apostematibus talibus semper residat ali- quod materie que educitur vel p intestina si fuerint in cocano vel p vena si fuerint in gibbo: et ita ma- nifestatur in eis. Non sic autem de necessitate edu- citur materie p vias venarum vel secessus in op- pilationibus ut p: is aliquoties confortato epa- te p aliquas medicinas etiam de materiabus op- pilationis fiat effusio p vena vel secessum: sed illa non est sic continua: reliqua etiam accidentia quibus cõsistent sunt vehementiora in apte quod in oppila- tione ceteris partibus et spali accubitus. Nam ha- betes apta epatis ut vult Aui. ppter cala rima- gna non pnt dormire supra latus dextru. s. ppter compessionem: et grauat eos dormire etiam sup la- tus sinistru ppter extensionem apostematis ad inferiora: quod pderat epar ad inferius: vñ sit do- lor extensus panniculi suspenderis: vñ addit: immo plurima eorum inclinatio est ad dormi- dum respicere.

Signa vero distinctiua inter spēs oppilati- si sunt oppilationes facte in venis epatis vel in poris carnositatibus ipsi sumuntur ex hoc quod oia signa communia que supra dicta sunt de oppilatio- nibus vel saltem plurima eorum stare oppilo- ne in venis etiam ab ipso pnt quasi manifestatur de liquiditate ventris maxime et paucitate et sub- rilitate vñne que non sic manifestatur stante op- pilatione in poris carnositatibus epatis: quia talia solum in processu manifestantur ut quod ex vehe- mentia oppilationum carnositatis perueniret ad oppilationem atrematizant in venis. Ra- tio est facta clara consideranti. Et 2º distinguif- er hoc quod oppilatio pororum. s. carnositatis epa- tis stat cum meliore colore corporis: immo ad rubrum aliquantulum declinat et vne aliquantulum inflantur saltem p certo tempore: quoniam cum illa oppilationem non stare oppilationem in venis po- rest fieri conuersio materie chilose in sanguines et transire ad membra p venas posteriores. Et illa pars sanguinis que ex debet nutriri substan- tia carnea epatis cum non possit in ea penetrari re ppter oppilationem pororum eius superflui et ita reddit venas magis plenas: et color cutis ad rubrum fit declinans: vbi contra stante op- pilatione in venis epatis modice sanguis tras- ritur ad membra et ille est aquosus subtilis ad ci- trinum vel albu vel fuscus declinans p dispositi- onem mae oppilatis. Et si non fuerit oppilatio in venis cocani epatis: egestio magis erit chi- losa quod si fuerit in venis gibbi. Nam si fuerit in gibbo dicit Ra. 7º cõri. egestio est magis sicut lotura carnis. s. ad rubrum declinans et est clarum et eo quod impressum est in chilum de virtute epa- tis in cocano eius. Et si fuerit ppter oppilatio- nem mesentericam vel ppter debilitate attra- ctione etiam erit ppter chilosa et maioris pira- tis: contra si esset in gibbo ut p consideranti.

Signa vero humorum sunt supradicta etiam aliquid infra diceretur in signis distinctiuis apo- stematum.

Signa igitur apostematiz distinctiua in di- uersis partibus epatis vtrius. s. fuerint talia apo- stemata in corpore epatis vel in pñculo vel cir- ca ipsum sumuntur: quoniam apostemata facta circa pñculum ut in partibus circūferentialibus co- cani vel cõueri faciunt accidentia multo vehemen- tiora: et etiam si fuerint circa venas ipsius epatis ly raro in eis fiunt quod si fuerint in carnositate et maxime de dolore est manifestu cum ille partes sint magis sensitiue. Et de hoc dicebat Ra. 7º cõri. etiam de mere Sal. quod si fuerit apostema in locis carnosissimis dolor erit ponderosus ita quod pa- tiens sentiet pderositate esse suspensum in late- re. Sed si fuerit apostema in eo i pñculo circu- ferenti aut in venis dolor erit acutus et pungis- tiuus: etiam talia apostemata pñculorum addu- cit ad prauiores febres: tum quia panniculorum apta sunt calida quasi de necessitate et non sic apta que cõtingit in carnositate ut p ptyderan- ti. Et ista suam de dolore et febre imuebat Aui. epresse in cap. de signis vñbus aptis epatis cõib. cū dixit. vñus finit. Et id de aptis epatis quod factu est circa pñculos et venas est veheme- ntioris doloris et prauioris se. intelligendo quod sit prauioris feb. quantum ad accidentia confes- quentia ad talia apostemata et tales fe. Nam acci- dentia que consequuntur sunt acutiora et deteriora quoniam ad maiorem dolorem sequitur inflammatio ma- ior: et status materie maior: et ita pnt maior fer- uor. i. intensior et sitis et inflammatio totius et extenuatio: ly forte respectu multitudinis calos- ris et putredinis se. maior dicat esse se. sequens ad apostemata carnositatis ut alibi in simili p- nosticatum est de mente Aui. p. quarti. de feb. aptum cū dixit. Et eorū. s. apostematū se. que sūt in membris carnosissimis sunt vehementiores et eorū se. que sūt in pñculis eorū similibus sunt debi- liores et intelligit ut est dem. Distinguntur et spali ex pulsus: quoniam ad apostema carnositatis sequitur pulsus mollis et sepe vntosus: ex quo ra- lis pars est mollis vbi ad apta pñculorum vel venarum fit pulsus magis durus et aliquoties ferrinus.

Signa vero distinctiua aptarū cocani et gibbi de- clant: quoniam ut dicebat Aui. cū est apta in cocanite- re et latere inferiore est grauitas minor: ppter suā subam supra stōm quoniam latus cocani sustēta- tur supra stōm ita quod stomachus cedit apti com- primetur: vñ sit quasi cocanitas in stō ad recipiē- diū apta: non sic autem sit stare apte in gibbo ut p. Adit: et non sunt tussis et cōstrictio anhelit? de quod sit curadū: et sup. talia accētia de tussis et cōstrictione anhelit? sunt vehementiora stare apta- te in gibbo ppter immediatā cōmunitate gib- bi ad membra anhelitus. et sic cocani: ly vñ- biq. sit aliquis tussis sicca ppter distensionē pñculi suspēderis deorsum ppter grauitatē: et est cōstrictio anhelit? aliqñs i vtrags dispo- ne pcepte quoniam anhelat cū fortitudine ppter primarē diaphragmat. s. ad pñculū suspēderē et ad ipsum epar: immo etiam sit aliquis tractus fureule ad inferi? ut videtur sentire litera Aui. ly. R. 7º continentis narrando hystoriam Sal. de illo medico qui existimabat se plenitricum.

De signis distinctiuis aptarū exi- stentiū i di- uersis pri- bus ipis epatis.

De signis distinctiuis aptarū ip- sius conca- ni et gibbi epatis.

Prima pars pract. magistri Jo. Matthei de gradl.

cum tamen haberet apostema epatis propter
tussim et difficultatem anhelitus: qui medicus
erat Siculus stans romae: et eundem Bal. dixit
ad eum visitandum Blauco pbs: est pulchra hy
storia: vide eam: q. ponitur 5º interiorum. capº
8º. in summa. Dixit Ras. non esse necessarium
in omni apostemate epatis q. furecula trahat
ad inferius: sed hoc tñ sequitur apostemata ca
lida et dura si fuerint magna. tamen est probabi
le q. fiat aliquis tractus furecula ad inferiora
in omni apostemate saltem in processu.

¶ Addit Aui. q. apostema concavi nō cadit sub
ractu casus de quo curetur. i. insensibiliter nō ad
ractus: percipitur: verum dolor est vehemens
propter compressionem facram illic et proprie
cum attrahitur myrach sup. interius cum anhe
litu propter posse fieri meliorem applicationes
ad rangendum ipsum locum apostematum. In
apostemate vero gibbi cadit ractus illic super
apostema manifestus: qm pars gibbosa magis
immediatur ad myrach extrinsecum: et hoc est
verum in corpore debili. macro et extenuato
fm myrach siue fuerit tale ex generatione siue
fuerit tale ex parte: qm in corporibus habentibus
myrach grossum et spissum non cadit tactus
super apostema epatis neq. concavi neq. gibbi
propter situari epatis in profundum intra totum my
rach et syphac: et quando apostemata essent in
in vtracq. parte vel ita magna vt communicent
vtriq. parti nequaq. dormire possunt super ali
terum laterum: sed dormiendo inclinat natura
ad respirationes: et si superfluant in magnitu
dine dicra apostemata: non etiam possunt re
supine dormire propter alligationes epatis ad
costas posteriores: vt in pluribus hominibus
vt supra dictum est.

¶ Declaratur etiam q. apostema declinat ad la
tus concavi magis q. ad gibbosum cum addu
cuntur nocumenta ipsius stomachi. f. et nausea et
singultus cum vomitu humoris pro parte resu
dantis ab apostemate propter alligatione qua
si immediatam partis concave ad stomachum: et
de hoc dicebat Aui. et prius cum apostema est
ad latus concavi stomachus est vehementior
ris communitatis sup. vt ledatur: et proinde ap
parer singultus et nausea. Et addit in libro meo
et in multis alijs: et tussis si apostema est calidus
sed illa litera est corrupta. nam debet dicere lo
co tussis: et si apostema est calidum: et ita di
cit Ras. 7º continentis: qm vt antea fuit decla
ratum de mente Aui. tussis et constrictio auhe
litus minuantur in apostemate concavi respec
ctu eius qd est in gibbo. ¶ Ventris etiam fluxi
bilitas magis sequitur ad apostemata concavi
tatis q. gibbosarum: q. oppositum videatur co
sentire Viaticus: et Ras. 7º continentis: q. ra
tio hoc declarat: qm apostema concavi vt pluri
mum est maius: propter id qd plus ibi de mate
ria multiplicatur: et sic maior sit oppilatio phi
bens transsum ad epas: et ita voluit Aler. q. rñ
minus nocumentum sequitur in virtute epatis
ceteris partibus ex apate concavi q. gibbi: forte
ad hoc attrédere Ras. et Viaticus dixerit in apo
stemate concavi coniungi stiplicitatem nature
sed Aui. nō pprie determinauit de fluxibilitate
vel stiplicitate ventris ppter apostema magis
esse in concavo vel in conuexo ipsius epatis: s.

simul addidit debilitatem vel fortitudinem ipñ
stomaci: sic cum his bñ declaratur vt ipse dicit
fluxibilitas vtrius vel stiplicitas. dixit in capº
de apostemate calido epatis: et qñ virtus est for
tis sup. in toto et in epate: et pprie virtus stoma
ci: vt addit: et apostema in concavitate sup. epa
tis retinet naturam: sed si virtus in corpore et sto
maco est debilis soluit. ¶ Sed ibi dicit Beuiri
q. Aui. intellexit pprie de fluxu cibali cuius dicit
q. soluit ppter importetia cōtine stomaci ad
retinendū: sed stante stomacho forti ad retinendū
cibum et epate apostemato in concavo apostema
te calido et virtus est fortis sup. pueniens caliditas
ad cibum adurit et ingroffat: et sic vter sit stipi
cus. ¶ Et de hoc dicebat Bo: donus. Nōa malu
tum egregia ad tollendum hāc difficultatem: qm
alibi colligitur q. existente apostemate calido
in epate sit ventris stipicitas ppter caliditas
rem attrahentem et suggestentem vt est dictum: et
videtur etiam colligi hoc ex mente Aui. 2º pno
sticorum in pñº de hydropē pendente ex apote
stemate epatis vt statim dices: vñ dicebat q. est
notandum q. apostema in parte inferiori epa
tis reddit vterem laxum cum cibis non potest
penetrare vsq. ad epas: et q. virtus attractiua de
bilitata est: autem fuerit in parte superiore aut
est magnū aut parū. Si parū nō est vter la
rus: q. sit cibis penetrare: et sup. q. attractiua
nō ē debilitata. Si aut magnū fuerit adhuc vte
ter est laxus ppter causas dictas sup. ppter phi
bitionē trāitus ex oppilatione et ppter debili
tate attractiue. Et ita hic videtur innuere qd
apa in concavitate plus ledit q. ad hoc q. nō
ponit distinctionē de sacro in concavitate inter
magnum et parū. Et rñ pñ sumi ex hoc: qm apata
concavi vtrius sunt magna vt. d. dcm. est. Postea
remouet objectionem que posset sumi ex dictis
Aui. 2º pñsticorum in pñº loquens de hydropē
pe pedere ab apostemate epatis: cuius verba
sunt hec. Quis vero origo ex apostemate est sit
cum tussicula nec q. extra phicū: et peccatu
mēt et nō egerit nisi modicum et cum angustia.
Ras. dēdo igit dicit. Si aut aliam vt qd dcm sup.
pauloan patet caliditas pp dicta Aui. qm dñ lip.
q. hydropis q. puenit ab apostemate epatis
est cum retentione secum: q. caliditas nimia q.
est in epate ratione apostematis et se. trahit hu
miditates chilosas et haurit sicut spongia: ne
q. etiaz penetrat ad membra pp oppilationes:
sed conuertitur in fumum et vapores et includit
inter pelliculas vtrius et causat tumorem et ita
causat hydropē: quare et. Nec est rñ dicit Aui.
rñ dicit. Dico q. qñ ad apostema epatis sequitur ven
drops tñc vter est costipatus. Si aut esset ven
drops tñc vter est costipatus. Et ita fluxus ventris
ter laxus nō sequit hydrops. Et ita fluxus ventris
pñt seq. in magnitudine apostematis gibbi epa
tis: et tñc nō est hydrops. Si aut sup. puenit hy
drops tñc nō esset vter laxus: q. tunc mā q. debē
ret conuerti in tumorem fluxit ad exteriora et ita nō
causat tumor neq. hydrops. ¶ Nec sunt verba
sua q. rñ pñt caluminiari: sed ad bonū intellectu
dāt sententiam veram: qm apostema epatis nō
rñ facit fluxibilitatē ventris et oppilationē s.
etia ex debilitate attractiue ipñ epatis. Ut er
si apa esset parum in epate sed ex mala mate
ria vnde communicet magnū nocumentū in na
tura epatis et virtute attractiua ei: et fluxus

Questi.

ventris vt infra latius dicitur in ca° de fluxu
vtrius. Et hoc expresse colligit de mēte Gal. 3°
interiori ca° 7°. qd est vtile multū ad istas ma-
terias. Nā ibi ponēs signa apostematis calidi
epatis tādem dicit: qd si hoc apostema sit absq[ue]
epatis defecione egōnem prohibebit: quasi in
nuar qd defecio epatis est maxime causa fluxu-
bilitatis. Ideo videt[ur] dici posse ad difficultates
qd cōsideremus fluxibilitatem ventris vt est
parata euenire ad oppilationē qd stāte apotes-
mate in cōcāno maior: seq[ue]tur fluxibilitas qd stā-
te apate in gibbo: immo de facto maior: seq[ue]tur
fluxibilitas qd ventris stipicitas: qd apostema
ta maior: et oppilationes maiores sunt magis
parata fieri in cōcāno qd in gibbo vt supra dicit[ur]
est. Etā pēdet a mā minus calida: immo pluri-
mū sūit a materia frida apata et oppilationes cō-
cāni qd gibbi vt p[er] p[er]p[er]at[ur]: ita minor: sit su-
crio et a caliditate apatis et a se. ab apate conca-
ni qd ab apate gibbi: qd apata in gibbo sunt mi-
nor: sit minor: sit oppilio et minus impedin-
tū in penetratione: et alia parte calidiora et cū
se. acutiores sunt parata maior: ē fructionem face-
re et sic magis excicare. Sed si p[er]p[er]at[ur] fluxu-
bilitate vtrius vt est parata euenire ex debili-
tate attraxine et digestione: credo qd ex apate gib-
bi qd ledit p[ri]ncipalio: pars epatis: p[er]tinet virtu-
tes in opationibus magis debilitat[ur] fm istaz
p[er]p[er]ationem ad apostemata gibbi seq[ue]tur ma-
ior fluxibilitas qd ad apostemata cōcāni vt p[er]
p[er]p[er]at[ur]: et forte qd diuersitas harū cōsidera-
tionum fecit auctores diuerso modo sentire de
fluxibilitate vel stipicitate vtrius vt sequi de-
bent ad apostemata epatis considerabis. Et tu
si placet ita tenebis.

¶ Jam succedit ponere signa ex parte mēis in
apariibus. Signa ergo distinctiua apatis cali-
di epatis dicebat Gal. loco allegato vltra cōia
signa de dolore hypochondrii in latere dextro ab
solute dicit qd sentiunt dolorē nimis respectu
apatis frigidit[is]: qd dolor vsq[ue] ad fuscilas ascen-
dit: intelligitur de apate magno vt supradictū
est: et parum tussim h[ab]et. i. non humidā: et color
lingue in initio rubens erit: intelligitur in san-
guine qd est vt plm enemicus: qd in colerico ma-
gis vergit ad citrinitatem: dicit qd postea mutatur
ad nigredinem pcedente adustione: intelligit[ur]
ad nō prius saluatur vel ducatur ad mortem. Et
addit: et desiderium cibi auferitur. Et idē voluit
Aui. qd minoratur appetitus sup. ad cibum: ra-
tio est clara ex dictis supra de appetitu. Addit:
qd sentiunt sine intermissione et purā euomunt co-
leram quasi vitellum ouis: deinde mutatur et fir-
miter erugo eris p[er]p[er]at[ur] adustionem sup. si perse-
nerat in malitia intelligitur maxime si fuerit
in cōcāno: postea dicit verba paulo ante dicta
qd si hoc apā fuerit absq[ue] epatis defecione egō-
nem prohibebit et ista prius applicauit ad apata
sanguinea. Nam de colerico addit oīa vero ac-
ciderit ad vtrūq[ue] sunt velut ista et addēs de fe-
bre qd semper videmus se. que peracuta d[icitur] sequi
tunc suam passionem epati aduenientem. Et de
fe. dicit Gal. in diuisionibus seq[ue]tur feb. in-
separabilis in apate calido. et Aui. dicit qd est il-
lic feb. acuta cum signis predictis cōibus apas-
sum cōcāni et gibbi et qd accidunt lingue quoq[ue]

dammodo sicut citrinitas et rubedo vehemen-
tes: deinde declinant ad nigredinem: et ita alte-
ratur color cutis totius et p[ro]prie cum apā est in
gibbositate. Et de mente l[ib]y. dicit Aui. qd ege-
stio cōturbata. s. humoralis nigra in principio
egritudinis acute significat qd in epate est apā
calidum et magnum: is t[er]m[in]us non reperiat cōi-
ter in dictis l[ib]y. Et etiam dicit Bentilis tamē
posset declarari sic: qm per hoc declaratur ma-
gna ebullitio et adustio maxime in massa sangui-
nea que in feb. acutis potissime sequitur nocu-
mentum in epate magnum p[ro]pter ibi fieri ma-
gnam ebullitionem in massa sanguinea: qd mate-
ria saliter ebulliens et adusta: cui non possit pe-
netrare ad membra posteriora p[ro]pter aliquam
opilationem magnā phibētem inde reducitur
ad intestina et sit fluxus talis mēis: et ita signifi-
cat opilationes ex magno apate in epate. Sit et
difficultas maior: in anhelitu et pulsus sit vndo-
sus magnus et frequēs et sequit[ur] frigiditas extre-
mitatum et sit syncope dicit Aui. non t[ame]n semp[er]
et hoc totū accidit qd cōicat cordi multū p[ro]pter
id. l. quod attrahit ad apā ex spirite et sanguine:
et cōsequēter sit syncope p[ro] modis alia declarati.

¶ Signa vero apatis frigidi maxime flegmati-
ci sunt ea que dicta sunt de cōibus signis apas-
tum et oppilationum epatis. s. de grauitate sub
hypochondrio dextro cū tussis sicca: et aliq[ue] dicunt
qd nō est dolor neq[ue] se. sed recte dicit Viaticus
qd nō sentit dolorem nimis neq[ue] sitim vehemen-
tem et feb. eoz est lenis: vñ concedendū est qd in
frigido est dolor et se. et sitis: sed sunt remisse res
spectu ad calidū. De significationibus etiam est
regimen pcedens frigidit[is] vt est potus aque fri-
gide et color totius nō est rubens neq[ue] citri-
nus sed ad albu declinans et aliquotiens cum
quadam viriditate obscura. Et signa apatis
duri declarantur si fuerit magnū qd ad tactum
p[er]cipitur durities et sunt accidentia cōia: sed vi-
detur innuere Aui. qd nō est feb. in eis. nam dicit
cit in ca° p[ro]prio. Et difficultas quidē anhelit[us]
et grauitas sine se. cōicat in apate duro et oppila-
tione et differit p[er] reliqua qd dicta sunt supra. Et
ita supra dicit Gal. aliq[ue] dicit qd in his saltē se-
quitur se. p[er] accidens ad modū dictū de oppila-
tionibus. Nota t[ame]n vt dicebat Gal. 13° terapenti-
ce qd epas et splen sunt magis parata recipere
sclosum sup. qd alia membra: et est qd nutritur
sanguine grosso qui est de facili indurabilis: et
maxime hoc euenit cū nutritur cibariis gros-
sis et viscosis: dicebat Aui. et plurimum quidem
cause p[er]mutationis eius ad duritiem est supflui-
tas in infrigidatione et cōstipatione etiā in ad-
ministratōe grossorum in apate: et in fine de
apariibus duris dicit. Et scias quod epas facili-
ter oppilatur et conuertitur in lapiditatem et
p[ro]prie cum applicantur supflue ingrossantia
et cōstipantia in apate calido: qd t[ame]n horū nocu-
mentorum aliquotiens cause sunt mēbra cōicā-
ria et proxima et remota vt fuit supradictū si fue-
rint talia nocumenta ex communitate mēbroz
particularium sumuntur significationes ex ope-
rationibus lēsis ab eisdē membris p[ro]uenien-
tibus: et tu discurre de cerebro pulmone et re-
stomaco et splene ad accidentia eorum.

¶ Signa vero rēpoz eius vt p[ri]ncipij augmēti
et status et declinationis in his que resoluunt

De signis
apatis fri-
gidi epas.

nota

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

et signa maturationis et dubellati in his qd ad sanien deducitur: et signa indurationis et permutacionis sunt signa posita vel saltey consideranda qd apparet circa dextrum hypochondrium ad ea qd sunt dicta supra de pleureti et apatibus stomachi qm in pn accideria sunt remissa: postea iurens dicitur deinde remittitur cum resoluif: et si dolor no minuit ex aliqua re tuc couertitur ad sanie et fieri tuc pnosticum qd est mortale: qd facta sanie et vlcere in apostemare epatis no est reguli curatio. Et vidi ego in vno scholari alimano post vlcus epatis et eductiones multe pntitatis carnositatis epatis: de qua fecimus experientia manifesta mulcoris: qd couisione facta de eadem substantia in aqua calida cum virgula agitata remanebat vna carnositas epas cu venulis dispersis p eam: et tñ in pcessu liberatus est et bonificatus vel curatus est eius color ppter spem meaz et loci alterius medicis: sed tales effiones sunt mostra in natura qd aliquoties sunt in hominibus: vt de Auer. 7. colliger: et vt alii dixi in simili. Sed de signis apostematis duri dicebat Aui. et quandoq significauit ipsum vehementia grauitatis valde sine feb. et extenuatio corporis iminoratur vna. Addit: et quandoq succedit accidentibus apostematis calidi cum res mouet et non remanet nisi granitas. Non pono alia signa ppter abbreviare: sed ad illa loca res curat. Sed de modo terminacionis apostemata gibbi plerumq terminantur per vias vnae vel sudoris vel sanie sanguinis harum cum sensibilibus expelluntur: sed apostemata concaui magis terminantur per flutrum vetricis vel vomicum aliquoties tamen eorum materia permutatur ad intra sypbac et fit hydrops. Signa etiam differentialia inter apata epatis et pleureti qd videtur cõicare in qbusda accitibus et sepe committitur error: in distinctione eorum vt fuit supra dictum in hystoria Bal. requirantur supra in capitulo de pleureti: ibi sunt signa posita differentialia. Signa vero differentialia inter apata epas et musculoz supra epas qd identit cõicare loco doloris declarant ex qbusda primo supposita anasthomia ipsoz musculoz mirach ventris que necessaria est ad intelligentiã istaz differetiaz: vt voluit Bal. 5. interior. ca. 7. supra allegato et ibidem etiam manifestat eoz anasthomiam: et clarius ponitur ab Aui. 22. tertij ca. pmo. circa quos musculos stant alique difficultates bone quas annotauit ch scriberez sup 22. tertij in loco ppo. Et de his musculis q primo occurrunt post curam descendendo sunt longitudinaliales hñtes rectum incesum in deorsum in lōguz post eos sunt transuersales habentes etiam rectum incesum in transuersum: et post eos sunt latitudinales immediati ad sypbac et eidem adherentes etiam recti fm latum pcedetes. Apata igitur si in musculis fuerint longitudinalibus plane declarantur ab apate epas: hoc qd immediate quasi tactui subiciuntur et occurrunt: et non sic apata epatis: pinde dicebat Aui. de his loquens qd apata lacerti semp apparet: et apata epatis qñq non apparet. Distinguatur etiam ex parte figure: qm apata lacerti dicebat Aui. est simile stillo cuiusvna extremitas est grossa et altera subtilis: et est quasi cauda mu-

ris: quoniam apostema extenditur fm incesum musculi longitudinem habentis et in lōguz protensi: sed dicit Rasis 7. continentes qd apostema in musculis tendit ad extremitates subtilis et in medio est grossum: et hoc est rationabile multum vt apata sit grossum in medio et subtile: tur fm extrema ad que terminatur nisi apata occuparet totum musculum: nam tunc disponeret fm figuram musculi rotius: et ita esset: dicit Aui. aliter verior est sententia Rasis: apata autem in epas re hz formam lunaticam sicut etiam supra dicitur est de figura ipis epatis: et pinde apata epas cu ratur separatur a tactu fm vnam formam figuram cu separatione abscissionis cõis. i. equalis et non sic est de apate musculoz: immo cu separatur a tactu fm grossum remanet et etiam ratur fm partes subriles. i. extremas: nã si fici musculo longitudinali pceptur fm longitudinem et in transuersali fm formam transuersale: et in latitudinali fm formam latitudinalē. Distinguitur etiam ex operationibus lesis que sunt fortiora signa ad declarandum qd tactus: qm tactus no semp est signu sufficiens: qm vt dicebat Aui. no fossitran cõtingit vt cõprehendat ex eo. i. apate in musculo existente nisi parū. i. raro in profundum: vt cum est in lacerto pfundo transuerso: et multo minus cu est in latitudinali ppter maiorem profunditatem illi. nã tale sup. apata est simile apatibus epatis sup. vt no cõprehendat eum tactu ppter pfunditatem dictoz musculoz: distinguatur ergo ex accidentibus pphs et cõibus que accidunt in apatibus epatis. nã ex accidentibus pphs et cõibus que accidunt in epate no est aliquid in apatibus lacertoz de quo fit curadum. i. de se. de difficultate anhelitus de tractu surcule ad interiora et sicca russi et vomitu et nausea et syncope et mutatione coloris tori: et de sinu et vna et similibus. nam talia no cõsequuntur ad apata musculoz nisi remissius: et dicit Aui. et etiam dicitur est in pnosticia supra: cu vides myrach declinare ad tenebrositatez siccitate. i. subtilitatem: tñ estima qd apata est epaticum: et in apate ipsius myrach vel musculoz eius intrinsecit myrach et no extenuatur. Dicit tñ signanter estimat: qd si ex apate epas sequeret hydrops no fieret subtilitatio et extenuatio myrach: imo extensio: vt patet. Et sic patet iam signa doloris et malitie complexionis epatis et oppilationum et apostematum. Signa vero dolorum a causis extrinsecis et casu vel percussione et reliquis sunt nota relatione patientis. Et signa dolorum ex debilitate epatis sunt proportionabilia his que dicta sunt supra de debilitate stomachi: et latius dicitur infra in signis fluxus epatici. Et signa dolor epas ppter fluxu humoru ad ipsum tpe crisis habent ex signis crisis pcedentibus ad ea et cõicantibus et sequentibus notis et aliis di-ctis. Et hec de signis sufficiant. Cura. Jam veniendum est ad curam: et quoniam nam doloris epatis non vna est causa sed multiplex: idcirco non vnica conuenit adhiberi curam: propter quam causam doloribus epatis sed ibi quasdam solū enumerauit medicinas ab antiquis approbatas: et ex hoc

de signis
paris du
epatis.

de modis
terminatio
si apatis
paris.

de dñia in
ter apata
paris et
musculoz
extremit
paris epar.

racite innuebat nō unicam debere appropriari
curā doloribus epatis: sed diuersificari debere
sub epologo ero p̄memorādas causas doloris epa-
tis principales q̄ sunt septem. scilicet malitia comple-
xionis diuersa aut apostema aut oppilatio huius
moralis: aut ex v̄tositate grossa aut debilitas
epatis in recipiēdo aut motus materiei ac-
tari p̄ epar vt in crisi bus aut casus et percussio vt
aliter solitū cōmuni ab extrinseco cōtingens
et unde ponā hic curā omnibus hīs appropia-
tā diuidēdo curam generaliter in dietā et portio-
nem et forte etiā in chirurgiā: tñ prius commemo-
rare licebit aliquos cōcōs canones et illustres
auctores: ut acceptos. s. Bar. et Aui. q̄bus excitat
medicus ad habēdam maximā diligētiā in cu-
rationibus nocumētis epatis ne committatur
error: in diēta vel medicinalibus. Nam p̄o stat
vnu casū. o. h. a. postius i. 3. terapētica distinctio
ne. 4. ca. 4. q̄ 1. 3. appropiari debere videat tñ
ad curā apostematū epatis: tñ q̄ rō casū est com-
munis omni nocumētis epatis si in cura error
committat idcirco cōueniēter vt cōis casū. ad cu-
rā nocumētis epatis in hoc loco afferri pōt:
dicit sic. Flegmonante vero epare diligētissimā
ma diēta est opus et supp. diligentissima medi-
cinali opera quēdamodum dictum est de v̄tre. i.
stomaco. Adde: opa v̄o eorū sup. et stomachi zepa-
tis vniuerso animalī cōmunis est: tñ nō digestio
bene cibo vel nō competenter sanguificatio q̄
sup. emittit ex errore in diēta vel portione oib?
alio membrū maximū nocumētū aduenit: et ad
dem suam de epare posuit Aui. ca. 6. gñali de cu-
ris epatis ibi. Nā dicit: scias q̄ cū tu erras in
epare sup. indebitur curando puenit error tuus
ad venas deinde ad corpus. Ideo in cura dilige-
tissime est aduertendum.

¶ Quāntum ergo ad diēta in electione aeris in
malitia complexionis immālis eligat aer ad con-
trariū vt in mala complexione calida eligat aer ad
frigidū: et in complexione frigida ecōtra aer ad cali-
dū: nō tñ sit excessus in calido vel frigido p̄pter
passibilitatē mēbris et liquationē eius a calido
et inspissationē eius a frigido: p̄pterea dicit. A.
in sermone vniuersali de curis epatis: tñ op̄
vt ad summū deueniat in infrigidatiōe epatis
q̄rum possibile est t̄ducatur ad hydropisim sup.
debilitata enim virtute naturalī a frigido neq̄
in calefactione eius t̄ducatur ad arefactionem.

¶ Adde: p̄pter hoc op̄ vt scias q̄ritatē. i. gra-
dū op̄sonis nālis epatis q̄ curas: ita vt cū redū-
retis ipm ad eam stes. i. nō vltierius calefaciens
do vel infrigidādo p̄pter timorē q̄ dictus est vt
cū est etiā circa istam: et maxime hoc etiā veri-
tatur vbi complexio mala calida epatis cum mā-
calā cōiungat. nā tunc nō d̄ eligi aer ita ad frī-
gidū declinās sicut in plurimis alijs membris
esse necessarii in frigidare stāre complexione tali
calida cum mā remonēda: q̄m epar facilius dū-
ceret ad oppilationē et duritiē. Nam dicebat. A.
in cura apostematū sanguinei. O quēlociter re-
in fine dicit. Et in ca. 6. apostematū duro: vni
parū ad frigidū declinare: nō tñ p̄pter causam
dictā sed etiam q̄ mā calida nocēs in epare vt
multū nocet q̄ritare et multitudine oppilando.

Ideo stat indigētiā trāspirationis vnius q̄ trāspira-
tio p̄hibet p̄ aerem occurrē multū fridū
et oppilarem: hoc nō tñ est verū in malitia calī-
da materiali nō apostemate: immo etiā maxie
est hoc fridū in apate calido p̄pter id qd̄ ex apo-
stemate cōtinuo aliqd̄ refudat vt supra dcm̄ est
et ita aer in casu vel sit tempatus vel pax ad frī-
gidū declinet nisi stāre maxima inflammatioe.
Et de hoc dicebat Haly. de apatib? calis loq̄ns.
Habitarario sit in locis frigidis: intelligit repa-
re frigidis et in aere iocūdo. s. sereno et claro: vñ
in omni epatis mala dispositione aer semp̄ de-
bet esse clarus nō turbulētus nō nebulosus nō
grossus vel paludosus nec australis: sed seren?
orietalis in frigido: et septentrionalis in calido
boni odoris aromatici q̄rum possibile est artis
ficialiter salte facit talis cum asplione vel fuma-
tione rerū parump calidariū vel frigidarum fin-
erigētiā complexionis remonēda: et de frigidis sit
rose sandali p̄pter citri. flores nenuparis folia sa-
licū et flores violariū et herba coriandroz et in pos-
tremo possentis ponere q̄ illa nō sufficiat ali-
qd̄ camphore. Et de calefactionibus sunt cūnas
momū p̄cipue: cassia l. calamus aromatic? ab?
sint huius spica crocus et hmoi sacra decoctione
horum in aqua et vino aromatico et asperione
p̄ cameram. ¶ De motu et q̄ere dicat q̄ in omni
mala epatis dispoñe maxime materiali siue ca-
lida sit vel frigida motus post cibum et replonē
est maximi nocumētū maxime loquēdo de mo-
tu forti et agitato. Et de hoc dicit Aui. in cura
oppilationū. Et nō op̄ vt vras sup. ipm. scilicet cibum
motu neq̄ exercitio. i. forti. Nā p̄pt̄ ralem motū
impedit debita digō cibi in stomacho: et parā ci-
bi indigesti p̄cipit in epar: et causat ibi oppi-
lationē p̄cipue p̄pter resolonē q̄ sit a toto. Et
p̄ eadem rōnē dicit ibi Aui. tñ op̄ vt succedat
cibo eius balneū aī ipsius digōnē in stō vt nō
resoluit ipm nā. i. nō trahat indigestus ad epar
loco eius qd̄ resolut ab ipsa. i. a membris ex
tute balnei. Nā facta resolonē sup. scilicet a membris
insurgit attractiua mēbris: et epatis ad attrā-
hendū cibum indigestum in epar: et sili statio in
stūffa ad hoc adducit: et ita sili noceret fricatio
sacra in p̄ribus epatis et appositio p̄anorū cali-
dorū stāre cibo in stomacho aī cibi digōnem: sed
celebrata stomachi digōne paulatim in cessus
est pueniēs ad faciēdū penetrare cibū ad epar
et aliqualem enigilationē virtutū nālium et vi-
gorationē in attrahēdo nutrimentū ad membra
simul cū inuamēto resolonis supfluitariū in to-
to. ¶ Somnus etiā est mēsurādus. Nam postq̄
descēderit cibū ad fundū stō: ruc somnus et
ad vigorādas v̄tutes nāles oēs est cōueniens:
s. in oppilantibus malibus et apatibus nō sit su-
p̄flus ne p̄pter eum retineatur materie q̄ de-
beret resolui ad extra corpus: et in complexione ca-
lida materiali pōt esse p̄lixio: q̄ in frigida mā-
li vt p̄p̄derat: sit tñ in oī dispoñe tali cōmū-
nis somnus vt sex vel septem horarum ne p̄pter
indigestionem ex parte somni materia p̄hibea-
tur a digestionē: et stat semper distāter a cibo: et
specialiter si diurnus fuerit qui regulariter est
vitandus nisi p̄pter necessitatē de modico som-
no in nocte vel in completionē sicca vbi inrens-
dimus multe humectationi.

De motu.

De sono.

Prima pars practi. magistri Jo. Marthei de gradi.

In omnibus dispositionibus epaticis materias lib? semp est puocada vetricis inanitio cū pau-
citate cibi et cum vetricis fluitabilitate: q? corpus
lerta ciboru? materiam feculerant fecit cū reti-
nes multū nocet epatis: et ira dysteria cōmunia
et suppositoria in casu multū in? ar vt infra vi-
debis: et hoc intelligit nisi in casu cōiungat flui-
ditas vetricis vt sepe ptingit in oppilationib?
et apostematibus epatis. nam tūc nō est inredē-
dum cum lenitiuis: sed magis cū apientib? cō-
fortantibus vt loco suo videbis. ¶ Corus etiaz
nōnq? i complone frigida ēt materiali aposte-
māre nō moderare factus est cōueniens: multo
magis in oppilone ab eruberāia sanguinis in
toto: sed in mala complone calida et sicca anfrigi-
da et sicca: et in omni excessu debilitatis epas-
tis: et in apostemate epatis ab eo cauendum est
tanq? ab inimico interficienter: et ppter id qd ad
eum sequitur de resolone virtutis et debilitate et
de agitatiōe materierum faciētū apostemata.
¶ In passionibus aut animalibus dicat q? ma-
xima ira ppter commotionē max? in mēlibus: et
timor et tristitia ppter id qd coartāt materias
ad oppilationes dūcūt. vñ in passionibus epas-
tis si nō est presens oppilatio cauēdū est a fu-
tura oppilone. Audiū rñ tempatum est conue-
nien? pio quanto inde forficantur virtutes
animales: et consequenter naturales.
¶ Circa aut regimē cibi et potus p? sunt ponē-
di cas? pueniētes in hac diēta. primus est q? in
omni leſione epatis opz vitare qdq? supra dis-
ta sūt i cāis doloris epis et gñalib? et spālīb? pñ
dispositiones spāl? causari: et ad illum locū re-
currat: et marie ad causas oppilationis. precipue
ergo vitetur oīa cibaria grossa et oīa viscosa et
oīa acru vehemēter frigida. oīa etiā stiprica sūt
nocua in dispōne epatica qdq? sit illa sine mā-
lis sine immaterialis in multo vsu: sed pcpue
nocēt in materiali et oppilatiua: et maxime si cō-
iungat apostema in ipso epate: etiā si calidus fo-
rer: et ipsa essent frigida: qm talia grossa viscosa
vel stiprica nō rñ nocēt: q? ducāt ad oppilones
in quas est facil? paratū epas labi: sed etiam sti-
prica vt dicebat Aler. obcludūt et collectos ob-
turāt humores et difficile digeruntur: vñ in pas-
sionibus istis inſit mala granata nō esse dāda
nocēt em? q? phibēt cofam ad intestina transire
cōstipāt etiā meatū q? est ad fel quare nō attra-
hit coleram vt vult Aui. in cura apatis calidi:
et ita circa epas retinet: et qm impedit nutrimen-
tū ad membra puenire et in oībus materialibus
nocēt: qm talis materia est cūanda et p talia im-
pedi? eius effo: sed si cōiungat apostema calidus
vt fuit aks dñi: nocēt etiā et alio capite: qm vt
dixit Aui. loco alle. Et apatibus calidis pñme
aliqd refudat de virulēto cuius effo necessaria
est p lanatiua et absterſiua et parū pfortariua: et
phibet p grossa viscosa vel stiprica. pñde dñe
idē Aui. et pueniētiōes cibi sunt illi qbus non
est grossitudo et viscositas sup. et stipricitas. et ly
Aui. dixerit in cura debilitatis epatis q? qd
et pferūt res mūse in qb? est par? stipricitatis.
Et addit. ipse em? sua acerositate cōfortāt et inci-
dūt et dulcedinem abstergūt sicut grana grana-
torum muloz. Nota q? dñe qdq? vt vbi esset
larata virtus cōtinentia ppter materiā nocen-

tem: et non esset timor de multa oppilatiōe. nā
vbi esset timor de oppilatiōe ponit vñm ipo-
rum suspectum. vt p? eum in ca? de cura mali-
rie complonis calide. nā cum ordinant cibos
in casu cōueniētes sicut sunt aqua oz. decoctio
olerum et ipsa olera decocta precipue endiuia
decocta cum coriandro humido et lactuca et.
Addit. et ex fructibus asur sunt in virtute nespil-
lorum: et reperuntur in cecilia. et cydonia et pira
sup. landātur. postea ponit regulam dicens. Et
nō multum sumas de illis vt nō addat supline
in stipricitate et genere oppilatiōis: et postea con-
tinuat. Et poma et granata mūsa sup. sunt isti
generis: et postea cōfirmādo istam sniam paulo
post dñt. Et nō qd dñt de istis medicinis su-
mātur ille frequēter in qbus est cum infrigida-
tione stipricitas propter id qd est in ipso de vi-
faciēte accidere oppilationes. Si ergo ponit ri-
morem in vsu eorū in cura male complonis cali-
de epatis: multo magis in alijs: vt p? pñderāt.
¶ Dicebat tñ Ba. 12? terapētie. distinctione 3?
ca? 4?. q? lz talia viscosa vasa q? sim epas: et ma-
xime fines eorū sunt phibētia et colerā inſeti-
nis subire et cōmū ad totū corpus redire: nō rñ
oīa subtilia cōueniētia sunt maxime in apate.
Nam q? sunt mordicatiua et acuta nocēt rursus
ab eis mōsa. s. particula: de cibis intelligendo
i. q? epas a cibo mordicari nō acuto ledit: et si ci-
bus fuerit subtilis: et ppterea sunt ad epas. s.
humores. Et eandem sententiam posuit Aler. et
licet hoc maxie dixerit in apostematibus calis
tamen trahitur ad omnem quasi epatis leſionē
vñ dñt in cura inflammationis epatis: q? vñ
ta eis ordinanda est per quam mitigari poterit
supple inflammatio et nullam mordicationem
habuerit: aut aliquam acedinem. Nam vt vñt
reumatizāt sup. materia percepto nocimento
et augmentatur: ita debent vitari omnia ciba-
ria vehemēter amara et salia et acetosa et acuta
pungitina maxime stante causa calida. et in pñ
doloris: sūt ingitur subtilia cibaria: sed sine mor-
dicatione. non tamen talia etiam omnia valēt
q? dulcia vt aqua mellis nō cōueniūt: q? omne
dulce inflat: et cū hoc trahit ad epas an comple-
mentū digōnis: et hoc intelligit de dulci fortiore
est dulcedo mellis vel muli enchari p commi-
tionem cū cibis. ¶ Nam talia sunt q? nocent cōm-
marie si cōiungatur complō calida sicut dñt
est supra de vino dulci qd facit accidere in epas
et oppilone q? trahit ad epas nō gradatim ex
eo q? epas diligit ipz p hoc qd est dulce: et de dul-
ci loquēs Aui. de rebus cōueniētiū epati dñt
rit: dulcia conueniūt epati quare impinguntur
eis. Addit. verum velocia sunt ad hoc vt faciāt
euenire oppilationes ppterea q? epas attrahit
ea laboriose affocians ea humoribus alijs: qm
ipsa facili? conueniuntur ad coleram et faciūt
accidere oppilones: dixit qd nocibiliōra sunt
q? sunt grossa propter oppilationes et calida pro-
pter conuersionem in choleram: tamen suauis
dulcedo in cibis et in medicinis non est discōm-
ueniens in quibus non est caliditas vehemens
qm suauitas dulcedinis est amica epati dilecta
ab eo: et est conueniens nisi sit recipiens cornu
¶ Sūt igit? cibi subtilis nutrimenti et penetra-
tius boni qm i? et facili? digestiōis quantum

De coitu.

De passiō-
ibus ale.

De pom-
z cibo.

Nota pñ
canonem

De dñe
ce inflat.

feri potest: quia passibilis substantie non du-
re. Nam quatuor in cibis esset convenientia
etiā appropriata mēbro: si tñ esset dure substan-
tie ad trāsmutādū nō esset in hoc casu pueniēs
pinde Anī. in cura male cōplonis calide in epa-
te viru panit carne cordis et epīs dicit sic: et nō
cēt eis epar et splen et cor et carnes grosse sic car-
nes hircorū et arietū et aialium neruosoꝝ et dure
carnis. Et ex hoc textu collige qd nō oē membꝝ
vnt specie est exhibēdū pio cibo altero mēbro
pariete sibi sili in specie vt hic de epare de mē-
te Anī. qd intelligēdū est de epare aialium qua
drupedū ppter duritiē carnis eorū cū decoquū-
tur. Nā epara gallinarū nō indurata ppter eoz
passibilitatē et particulare cōueniētiā ad epar
in casu laudant. Epara etiā spālī anarū vt vult
litate pñcēdi flumī eparico rōne debilitatis
eius: vt infra dicit. Et si in cibarijs hmoi subtri-
bus non sit virtus subtilitatis vel aperitiua
sufficiēs: cōuenit vt p arificiū pparietur ad ac-
quēdā quādam virtutē leuē aperitiuā et poro
rū dilatarā aliqñ lauādo cum vino subtili v-
l decoquēdo cum radicibus subtilitatis apiti-
uis: vt cicoree feniculi: et aliqñ cū spēb? aromā-
ticādo vt infra spālino dicit. Q Alius cas. qñ
lis obseruādus in toto regimine ponit ab Anī.
in pñ capl de causis nociuis epari cum dicit.
Scias qd intromittere cibū supra cibū: error or-
dinis eius. s. pponēdo vt supra alio declaratū
est de stomaco: est et rebns magis nociuis epari
ri. Et rō est satis clara: qñ ex malo errore in ex-
hibitiōe cibi: in exhibitiōe etiam cibi supra
alio non digestum fit corruptio cibi vel trans-
missio cibi indigesti ad epar: sic est cā mlti no
cūenit vt pater.

¶ Sed spālino iā ad dietā puerēdo qñ passio-
nes eparie vel ex opilatione pēdēt vel ad opila-
tionē facile ducit: puenit hic pñcipaliter ponere
dietā debetā i opilonib? postea spālī: pñcēdē die-
tā circa alias particulares cās doloꝝ de qb? di-
ctū est a pñ. ¶ Corrahēdo ergo dietā ad opila-
tiones marie in cibo et potu dicebat Anī. in cu-
ra opilationis xpus f. Eius autē regimē cūz cibo
oē grossum et carib? et pane azimo et pane sero
et simula viscosa glutinosa et vini grossū dulce
et rizi et milii et pedes et capita et sup. reliq. extrēa
sunt decocta siccata et assata siccata: immo ea q
dulcia oia sup. vehemētis dulcedinis pñcē in
qbus est viscositas et grassitudo: ibi exēplificat
per terminos arabicos qdam gñā nutrimētosi-
tate. Et vt exponit Ben. exēplificat de frumento
de pilato cocco in aqua: exēplificat de melle
de placetis frivis in oleo iura quas ponitur
mel. postea dicit: neq. bibat sup ipm plm: et elō
q. superferit cibū debere cōmitrum cū potu: qñ
opz vt tñ elonget a potu post taliter cibuz sum-
pūm vt sit digestus cibuz in stō: et pñcē potus
vini vt dicit. Et adducit rōnem. Ipsū enim. s.
vinum potatum sup. runc intromittit cibuz in
digestum in epar. Et qñ paus est dieta cōis et
est pñā viscositate et grossitudine participā

vt dicebat Anī. in cura apatis sanguinei in fine
cū dicit. In cādarus autē et frumento foriori co-
necessario est aliquid de grossitudine. Et idem
Bak. in commēto pmo regiminis acutoꝝ dat do-
ctrinā ad cuius cōpōnē dicit. Et opz vt fiat mas-
sa paus eius plurimi fermēti et salē habeat q
rū sufficit sup. ad saporationē: et parsiplus sup.
ad subtiliandū et incidēdū. Et dans regulā etiā
in potu dicit. Et nō est malū tribuere vinū auri
quam subtile purg: qd nō dīz itelligi cū sumitur
cibus ad comestionem cibi: qñ tale vinū nō dīz
esse simpit purg: sed paz mixtum ppter eius acui-
tatem ne fiat agitatio in mā opilante: sed ibi lo-
quitur de potu medicinali facto ad delationem
cibi p epar cibo digesto et ad mēbra: et est potus
dicus delatiuus. Nā de tali nō est malū dare
paz purū ante cibū per horā vel citius in opila-
tionibus in qbus difficultatē transtē nutrimē-
tum ad membra. et de hoc intelligebat supra cū
dicit. Et opz vt elōget inter comestionē et potū.
¶ Addit ponēdo pparationem que cōuenit in
cibis etiā mediocribus. et opz vt misceant in ci-
bis suis porri et similia: et hoc de porris intelli-
gitur in corporibus magis ruralibus ad subtilia-
tionem et incisionē ciboz et materiez oppilatio-
num: maxime vbi sit materia oppilās frigida
vt plerūq. euenit: sed in corporibus nobiliū mī-
secantur cū cibis ad eandē intentionē alia por-
ris in virtute. s. subtilitatis et incisionis: vt in ses-
minibus anisi feniculi et in spēbus de cinnamo-
mo cassialig. et summitatibus squinati: et hmoi.
et aliorum decoquendo cū cibis radice fenī-
culi cicoree et apij vel cū seminibus feniculi ani-
si vel similibus. Et addit vltimo qd sparagi iura
rui sunt ei et capparee: et hoc intelligit qd talia
sumantur ante cibū p insalacio cum aceto et
melle vt aceti nō reddat nimis mordacitū.
Et de capparib? expñit Bak. 7. pñ. in cura op-
pilationis cū dicit. Et dētur ei in cibo de cappa-
ribus cōditis in aceto et melle ante cibationem
eius. hoc tñ magis cōuenit facta aliquali efio-
ne de mā oppilāre: idē intelligit de radice cico-
ree et tarasecō siue rostri porcini: et his sit cōpo-
situm vtile in casu et appetitū gratū. ¶ Circa
hic dicta cadit vna dubitatio lenis circa id qd
dicit qd debet vitari frīra siccata et assata siccata
et decocta sunt pñcētionē: cū tñ in ca? cure
malitie cōplionis frigide ipsius epīs ordinā-
do dietam circa carnes dicit qd sumat carnes le-
ues que sunt ex caribus anisi pnarum et pñcē
et ventres anser. i. epar anser. s. litera exterior
dicat galline et forte melius. Addit. et pñcē oia
ista assata et frīra et cum seminibus cōdita et sili-
bus. et. Et ita videt inuere qd in tali casu: in q
etiam vt plerūq. cōiungat oppilatio magis cō-
ueniunt assata et elīrata. Dicat rōdēdo qd habi-
ta intētiōe tñ ad malitiā cōplonis frigide re-
monendā cui vt sepe cōiungitur oppilō magis
cōueniunt decocta. i. elīrata et assata et frīra vt
dictum est: tñ ppter accēs qd aliquotiens et se-
pe sequit ad malitiā cōplionis frigide epīs. s.
de fluribilibare vētris ppter malitiā digōis et
relaxationē cōrentine ab humido: laudātur in
casu magis assata et elīrata: et ad eandē intētiō-
nē laudantur caules decoctos in aqua trib? deco-
ctionibus vbi ad apitionē et subtiliationē et ca-
lesfactionem nō deberet decoqui nisi leniter vt

No. cano.

Questio.

Rāso qd
mo.

cum ipsoꝝ pꝑrietate: ⁊ ita Raſi. laudantꝝ concu-
la marina ꝫ appellat caligenas: dicit ꝫ ꝫ ſi
matur cū vino nigro tepido ꝫ efficaꝫ confectꝫ
cū pꝑrietate eius. Et de epate ſcribit idem Raſi.
in libello ſuo de aialioꝝ de mēte Raſi. vbi dicitꝫ
ſi ſumatur coctꝫ. i. eoꝫ cū vinoꝝ doloꝝ epiſ
aurique cū inſungꝫ male coꝫſionis ſit: ꝫ in eo
eſt pꝑrietas coꝫenſis in ſirno epiſ. Et Raſi. epiſ
in libello de facile acqꝫſibilis ꝫ de paſſionis
pꝫis epatis abſolute dicit ꝫ epar lapi datus in
pꝫitate ꝫ. iij. cū vino imatꝫ. ſed vꝫ eſt ꝫ libello
de coꝫerentꝫ ꝫ nocerꝫ ꝫ coꝫerit alcribitꝫ
Raſi. ꝫ qꝫſoda dubitetꝫ inter nocentes epati coꝫ
numerantꝫ epata ois aialioꝝ ꝫ ibi ꝫ ꝫ minꝫ
de epatis nocy epata gallinaꝫ ꝫ auſeꝫ deꝫ
ſinia coꝫerꝫ nocy pꝫter oppoſitas ſinias epiſ
ſas auꝫoꝝ. ꝫ Sed de reliqꝫ duobꝫ eſt dubita-
tio. ſ. de anellanis ꝫ carminibus limaciamentꝫ. Na
de anellanis dicit Raſi. in ſuis aſſo. ſeu ſecretis
ꝫ nocent epati. vnde dicit Raſi. Nucꝫ anellane
male ſunt ſto ꝫ epiꝫ malos humores efficiꝫ in
ieiunio. Sed ꝫ nocent ſtoꝫ videntꝫ quaſi oꝫ
coꝫeritꝫ ꝫ nocy nocent ſtoꝫꝫ An. in 2° ca. ꝫ
pitulo pꝫprio. de anellanis dicitꝫ ꝫ eſt maiorꝫ
reſtreꝫ in eis reſtreꝫtꝫ nocy ꝫ eſt tardioꝫ
diſgeſtionis ꝫ nocy ꝫ ibideꝫ nullꝫ inuamentꝫ
ponitꝫ de ipſis circa epar. Seraꝫ. eris de ſimpli-
cibus ca^o pꝫprio. qꝫ eſt vnicꝫ ad nocy ꝫ avelꝫ
lanas loquens de anellanis dicit ꝫ ſubſtantia
eſt terrea ꝫ frigida ꝫ plus ꝫ in mꝫꝫꝫ magnꝫꝫ
ſapoz eſt magnꝫ pꝫricus ſapoz ꝫ illaꝫꝫ dicitꝫ
peritꝫ in arboꝫ fructꝫ ꝫ coꝫice. Addit in aliis
vero pꝫprietatibus ſunt ſimiles nocy nocy maiorꝫ
ribus ꝫ ibi de mēte Diaſco. dicit ꝫ nocy ꝫ ꝫ
ſte ſunt graues diſgeſtione ꝫ nocueꝫ ſto. Ita pꝫ
de anellanis eſt dicendꝫ ꝫ ꝫ ſpꝫtꝫ eris infra dꝫ
xitꝫꝫ anellane ſunt male ſtoꝫ nulla faciens men-
tionem de inuamento eazꝫ ad epar ꝫ eandꝫ ſen-
tentiam poſuit Auꝫ. ꝫ colligitꝫ ꝫ epiſſe eriam
hoc dicit Raſi. 2° alimentoꝫ ca^o pꝫprio. de vniꝫ
bus ibi comparans nocy ꝫ anellanis in diſgeſ-
tione dicit. Diſerit ꝫ magna nocy ꝫ ſubſtꝫ nocy
ꝫ magis cuſtomacum eſt. i. ꝫ maiorꝫ nocy laudes
magis confert ſto. Nullibi inueniꝫ eius laudes
circa epar niſi forte in pꝫprioꝫ vno ſbo Diaſco
ridis in ca^o pꝫprio. in ꝫꝫ poſtꝫ dicit ꝫ anella
ne in cibo ſumꝫe doloꝫe capiri incurritꝫ ſi
macum inflatione ꝫ diſtenditꝫ. Addit. ꝫ coꝫoꝫ
ſano plꝫguedinem coſeruꝫtꝫ ꝫ ita ꝫ hoc verbo
ꝫ afferuntꝫ pꝫguedines coꝫoꝫi ſano: quia hoc
ſit in virtute epiſ pꝫꝫ fore mediare eligi ꝫ con-
forꝫat epar. ꝫ Sed nota ꝫ dicitꝫ in ſano: qꝫ in
coꝫoꝫe pꝫter naturam aliquid coꝫuertuntꝫ ꝫ
colemari: ꝫ ita non videtur velle. Tamen Raſi. in 22°
pꝫietate conſortat epar. ꝫamen Raſi. quod anellꝫ
particula ſuozum aſſo. in fine dicitꝫ quod anellꝫ
lana ꝫ ſpecialitas ꝫ eſt conſortare inſellꝫ
ieiunium ꝫ expellere maliciam illius: de epate
non faciens mentionem: ꝫ ita non videoꝫ aliquꝫ
conſortem cum ſententia Auic. de inuamentoꝫ
earum in epate: ſaluo quod in libello de confectꝫ
renibus paulo ante allegato inter confectꝫ
epati connumerantꝫ etiam anellane ꝫ eſt ad-
ditꝫ nocy forte hoc eſt admittendꝫ maxime ꝫ
Aza. ꝫ ſupra dicitꝫ eſt ponitꝫ ſpecialem pꝫ-
tateꝫ in conſortatione epiſ in epate anatis: ꝫ

A p p r i e t a
 te valent
 e par adip
 z carnes li
 maciaz et
 quellane.

dirit conferunt: non dirit cū proprietate: sed p hoc q aperitur et chimus eaz est bonus cum di stantur: et pinde in opere ego non multū lan darem vsum eaz in disponibilibus malis epaticis marine cū fm oēs noceant sō cuius sanitas fa cit ad salutem epatis: et nocumētū ad nocumē tum. ¶ De carnibus aut limaciāz dubitat Ben nio si oibus epatibus conueniūt: et apparet qd cū sint viscore noceant opilando: et qd ab auto nbus alijs non videatur laudare: immo tertio alimētōz ca² 2° dicit Bal. appellans limaciaz codias. Codias aut quoridie oēs greci cōedunt hñes quide carnem durā et ppter hoc indigesti bilem. Addit: si tñ digerant maxime quidem nu tritua. Breuiter rñdit Ben. nō tñ p limaciaz in telligendo limaciaz qd hodie appellantur lima cieles et testudines q ponitur multi nutritiōe rñd par humidi. Et de mente Isaac d: q mir rñd eloz in eis est quasi equalis. Possumus etiā intelligere cācros fluuiales vel fontaneos. Et tunc dicit q aut qrimus si cōueniāt epatib⁹ ho minis sani vel infirmi. Et si quide de sanis loq tur corporibus dicit ipse q eoz epatibus cōue nientiores sunt alie carnes vt pulloz et c. q car nes limaciāz. Sed si loquamur de infirmis tñc facit diuisionem qm epat infirmatur aut opila tionibus aut apatibus. Et tunc dicit q non est dubiū q carnes limaciāz non cōperunt: et ly in eis vt vult sit ppter eas: tñ eis associatur aliqua glutinositas et humiditas: quas nō cōueniūt. Aut in infirmis epat est extenuatum aut resolu tum et efficitur. Et tunc si loquamur de talis re soluto et extenuato in quo querimus phibitio nem siccitatis et ariditatis: et intendimus ad res taurationem et impinguationem: tñc dicit q car nes limaciāz cōueniunt: et maxime hoc sup. in telligitur facta efficatione a caliditate. ¶ S3 cū tñ confentit Nico. florentinus. Sed ipse al legat de mente Ba. 3° alimētōz in ca² sup⁹ al legato de codia. q in arefactione epatis carnes limaciāz multū conueniunt: q sunt multi et bo ni nutritiui. Et dicit: ego dico q aqua elicitur l. extrahat et eis p distillatione in alēbico est vl dam et sicca discretam epatis vel totius corpo ris patientib⁹ dādo bis in die ante prandium et cōmā et per horas tres. Et in hoc recte dicit quia hoc etiam sum expertus. Sed dicit qd in apas te epatis et opilatione nō pueniunt: q fortassis opilā rōne viscositatis et c. Re nā falso allegat Bal. q in ca² allegato nō ponit q in arefactiōe epatis cōueniāt carnes limaciāz: et nō sup. i opi lationib⁹ vt diligēter insperit: sed credo securus est. Benile nō vidēdo textū q ita sentit: s3 ipse nō allegauit ex. Bale. ad hoc. Rō q q memouer ad dicēdū q hoc snia nō d3 acceptari: et maxime q nō pōt cōformari dictis. A. est p⁹ qm Aui. in res bus cōuenientib⁹ epati ausolute: imo et in oib⁹ epatib⁹ vt dixi enumerauit carnes limaciāz: di xit q sunt cōuenientes cū proprietate que est in eis. Item non tñ laudauit eas in cura malitie cōplexionis calide epatis: sed etia in cura ma litie cōplexionis frigide in qua saltem est suspi cio de opilatione vbi ad finem capiti dixit. Et ex illis q pferunt eis sunt carnes limaciāz: et tñ in malitia cōplexionis frigide vt dixi plerūq pcomi

tatur opilatio: verū tñ q p proprietatem cōfortā r l3 viscositate sua sint parare nocere: et ppter du ritiem carnis in digerendo est rōnabile q mul to plus innatur epat cū ppterare limaciāz q sit nocumētū viscositatis et carnis dure eaz: pē pue q docet auctores vt pparant ad remouēdū viscositatem eaz: et ad reddendū in eis facilitatē vel passibilitatē in digōne vñ loco allegato Ba le. ordinant in fine capiti q si velles vñ nutriti uo solo edulio carne huius aialis cū trib⁹ vici bus decoquantur tandem in vltima decoctione ita decoquantur quousq tenera bene fiat caro prius tñ q decoquantur lauent carnes cū aqua et cinere: et quidā lavant cū cinere et vino. vt dicit Ben. et quidā cū arena ad remouendū viscosita tem ipsoz: et modus quo ego vtor est vt ponatur pannus albus linteus in obscuro sup quo ponā tur limacie cū testis suis et eribunt extra tertas et ibi sit minister cū cultello abscondens et sepa rans a testa: et postea p mediū euiscerent et laue tur et diu agitando et fricādo in aqua repida cūz fursure et sale vt remoueat dicta viscositas: post ea bulliāt ponendo eas in aqua repida aliquot bullitionibus deinde extrahant: et iterato po nant in alia aqua repida et bulliāt et aliq⁹ bul litionib⁹: et scdo pñciat dicta decoctio ad remo tionē sanguinis et nitrositatis q est in eis sicut in alijs ostrechis: et hoc cū intendimus ad restau rationē et phibitionē efficationis. Sed si velle mus exhibere in epate opilato nō esset neces se abijcere scdā decoctionē: q nitrositas aliq luer inuaret stare aliqua opilatione a mā grosa frigida et viscosa. Abiecta igit scda decoctio iterato tertio ponāt in aqua repida. Et nota p artificio q nūq debet aringere aquā frigidā: q indurant: et ibi semp leniter bulliāt lōga bul litione vsq d3 tenerescat: sed hic cōuenit adde re in decoctione aliqua adiuuaria qualitatine ppteratē ipsaz in cōfortando: vñ si voluerim⁹ exhibere in rectificatione epatis lapfi ad calim vel in opilatione a cā mālī calā d3 poni in deco ctione de endiua de lactuca et de radicib⁹ eaz: et vbi vellemus exhibere stare opilatione a mare ria grossa possumus ponere in decoctiōe fenicu lum vel cicoreā vel apii vel radices eoz vel po ros in corporibus rusticorū vel cinamomū et zin zi. in corporib⁹ delicatis: postea pñt exhiberi di cre carnes et in pistatis et pastillis vel aliquas affatis in patella: postea aromatizatis cū calis vel frigidis fm exigentiā. Et istā sniam infinnua nit Aui. tacite in textu. nā in cura male cōplo nis cale exhibuit carnes limaciāz cū sicla deco cta et cū pas. acetosis: et cū aqua lactis acetosi: et in cura malitie cōplexionis frigide dicit q pparēs tur cū semib⁹. s. feniculi anisi et sup. sibus cas lidis. ¶ Et fm hoc pōt rñderi ad obiectay pro parte et rñder Dentilis p⁹ nō sequitur: sunt visco se ergo nō pueniunt. nā cōueniūt principaliter gfa ppteratē quā hñt etiam ex modo pparas tionis remouet eaz viscositas supflua: et rema nent cum humiditate nutritiua conueniēti. Nō sequitur etiam Serap. et alijs doc. vt dicit Ben. non fecerunt de hoc speciale mentionem: ergo non cōueniunt: argumentū non v3: q in dictis suis etiam nō phibēt. Dico tñ q de eis reperit determinatum qd cōueniunt cū ppteratē a rā a. 7° cōtinentis. sed forte illum textum nō vidie

No. modū decoquen di et pparā di limas cias.

Nota bñ

Limacie nūq debet aringere aquam frigidam.

Prima pars practice Joan. Matthei de gradl.

Not. bene
Rafio

Opilo est
mefgrum
dinu epas

De dieta
conueniens
ri in opilo
ue a ca
lida.

Dentilis. Na dicit ibi Raf. postq posuit medis
camen fellis vfini: z postea posuit ppteretarem
fellis vfini ad ipm epas: dicit et fel vfini con
ferr hntibus epas patiens cu ppteretate eius: s
dandū est in potu ad quantitate auroz ponde
ris duoz: sed qm fel vfini nō est res cibalis nō
fecit de eo supra mentionē in iuuantibz a ppter
etate. Postea addit: z carnositas cozullaz q. voca
tur caliar ab eo ibi z sunt limace sumpte cu vi
no nigro pferr. Addit et epas lupi idē facit: ista
piz q fecit spālē mentionē cozullaz vel limaciaz
rū. Sed nota q si regit q exhiberi debeat epas
lupi cu vino nigro vel dulci vel alibi regitur dī
cit Ra. eo. 7. an corrigēdo illud verbū q in hoc
yrendū est vino vetusto z tenui cuitaro oī gros
so gñante opilationes: idē intelligitur de carno
sitate cozullaz si cu eis oz sumi vinum. Eredo tñ
esse dicendum q lz de ppteretate singulari innēt
epas: qd tñ p nutrimento cōi toti cozpoz z ad me
lio: z faciliorem restauratiōē absolute multe
spēs carniuz repiuntur q sunt in hoc electione
q sunt carnes limaciaz: vt et declarant Conci
liatoz ofia spālī. tñ. circa istā mām vbi spālī q
sunt si carnes limaciaz sunt ceteris laudabilio
res: z declarant qd dcm est q nō. Tñ quo ramē
stat qd hnt spālē ppteretate in cōfortatione epa
tis: z q fingit valē in phibēda extenuatiōe epa
tis z totius p hoc qd pnt nutrimentū quasi frū
humidū z adherēs. Et ita tollit vltimū motiū
qd tertio alimenoz ponunt dure digestionis:
q illo cōcesso non tollitur quin cōferant epati
ex ppteretate. Et hec de ista difficultate sufficiat.
¶ Succedit nūc postis istis cōibns pntētibz
ad dietā circa cibū z potū et in opilationibus
spālīs descendere ad ponēdū spālē dietā spālī
causaz dolorio epatis ex spālī cā opilatiōis: qm
opilatio est marer egritudinis epatis vt dictum
est supra: prius igit ponet dietā in cibo z potu
conuenienti in opilatiōe a cāis spālībz opilatio
nū sine apate vt a mā calidā vel frigida nō apante
Na de his a qbus cauendū est supra dcm est de
mente. A. et gñat postea sunt q in cibis conue
niant epati maxime in opilatiōe fm Aza. Sed
hic spālī magis ponent q conuenient fm cās dis
uerfas opilatiōis. ¶ Si ergo opilatio fuerit ex
calore dicebat Tiacus nutritas cū cibis leuiz
bus z subtilibz: subtilibz. s. in digerēdo z modis
caz supfluitatū sicut pullis pducibz salsanis z
alibz: vel subtilibz. i. in qbz fit aliqualis sub
tiliario: idē laudat prisanā oz. in cuius aqua sunt
decoctae radices marachi z apij: nō fm hoc opoz
ter vitare q dant nutrimentū grossū vel visco
sum ex opposito vt sunt pisces carnes pingues
vētres pedes aialū z carnes agnoz z porcoz et
panē azimū z filia z lac cū caseo z dulcia grossa
vt rizi cū zuc. vel filia cū zucaro z miliū z frū
mentū coctum: z de fructibus dacepliz castanee
z oēs fructus in qbus est stipicitas vt pira nez
spilla zc. Nam in his non est virtus subtilitari
na: ita non sunt cibi subtilēs ad istum intelle
ctum. Laudaunt etiam scariolam blitam et la
cticam z similes herbas. ¶ Et si cum opilatiō
ne coniungatur materia frigida valēt inter her
bas feniculus apium hyssopus etiam cum per
dicibus z salsanis z auiibus montanis z carni
bus castratorum: z in ytroq casu valent endi
uia z cicorea cum speciali propietate: nō tñ in

opilationibus: sed in oibus epatis lesionibus.
Nam de his dicebat Aui. in sermone vñ de cu
ris epatis: z omnes quidē endiuie spēs z ppte
amara q ad rubedinem declinat cōferunt lesioni
bus epatis: calefactis quidē coz sirupo aceto
vel sup. alio in frigidantē: z in frigidatis cū mel
le vel sup. alio calefaciente: z in capitulo de res
bus conuenientibus epati dicit. Et altralecō
quidem z endiuia ostrulana z campestris cōue
niunt ei valde. s. epati: z declarat de endiuia ostr
ulana dicens: z confert frigida. s. endiuia ostr
ulana egritudini calide in epate cum propietate
sua z qualitate contraria similibz: quis qdā
dicant q illa que vehementer est amara est cali
da. s. campestris. Et addit q confert aperiendo
opilatiōem propter suam amaritudinem z cō
fortando ppter suam stipicitatem: et ita vult
q in calido z in frigido multum inuenit. Sed qñ
timetur de in frigidatione ipaz vt qñ superfluit
frigus in epate tunc dicit permissio quālibet illa
larum duarum cum melle vel sup. alio calefacē
te. complexio nāq ambaz vt vult in ca. sequen
ti declinat est ad frigus non valde superfluum:
z est in ea calitas apitina nō calefactua sup. ve
hemētē z stipicitas equalis cōfortans: vt per
uenitur ex iuuamēto ambaz vt nō nocent epa
ti frigido: z sic non est timor in vñ cap. i. i opi
latione conuenit vt adiungat illis ambaz apitū
qm aperit opilatiōes ex quacūq duaz causaz
fuerit vt dicit Aui. z est ex eis quaz penetratio
est veloci: istam sñiam p magna parte sumpt
a Bal. 8. r. tractatum. cap. 1. 4. descriptis ab
Asclepiade ad passiones epatis. Nam loquens
de endiuia z cicorea dicit. Cicorea quidem z en
diuia esibilium sunt z qui apud nos sunt scōm
agros. i. rurales comedunt amara hec z cruda z
cocta. Et addit in processu: virtus enim coz est
subfrigida z suba amara: etiaz moderata stipi
ca ppter has qualitates optima pharmacia sūe
discreta calidaz epatis: cū eo tñ q moderate
infrigidant adhuc z robur imponunt visceri. i.
epati ppter stipicitatem adhuc aut abster
guunt obuiationes. i. mās obuiantes orificiōi
venarū huius visceris: ac etiam neqz frigiditas
discretaas offendūt multū sicut qñqz frigiditas
humiditate absqz stipicitate z amaritudine zc.
¶ Et de his mixti dicebat Raf. in diuisionibz
comedat res in qbus sunt absterfio z aprio. nāq
in calida oz chist oz. z in frigida conuenit panis
bene fermentatus z coctus modicum salis bas
bens: cui si permixta fuerint semina anisi z sent
culi cū pinis f panis fiet electio: z in opilatiōe
a cā cala nō exhibeat vinū: sed aqua oz. vel aqua
lactis erit potz pueniens seu aqua decoctionis
radich endiuie lactuce nisi in corpore ita affue
ro: qd nisi vteret vino ledere: z tunc sit vinum
paucisum al. subtile z modicū. z de hoc dice
bat Aui. in cura malitie complexionis calide in
sine. Et nocet eis vinum valde nisi ipsum sit ne
cessarium propter consuetudinem aut ppter de
bilitatem digestionis. Addit: tunc em opz vt si
mar in potu paz subtile qd est declue ad albe
dinem. Sed in opilatiōe a mā frigida nō oz p
hiberi vinū modicū tenue z ad albū declinat
albū si haberi pōt modicozino vnostratis. ¶ Et
in secundis mēsis laudaunt Aui. anellanas ma
xime in opilatiōe a cā frigida: s. iā sciuiti qd

sentiam de eis. laudantur phisici singulariter
stante epate lapso ad frigidū in oppilatione
frigida nō aposita: de quibus dicit Aui. in ca^o re
rum cōuenientis epati. Et phisici quidē inna
tini sunt ppter suā aromaticitatem et stipticitatē
et cōfortationē et mūdificationē viarū cibivez
sunt vehemētis calefactionis. Et ita laudant
Ra. 7° ptiā. sed ponit etiā q̄ norabitur declināt
ad calidum: dicit q̄ phisici aperiant oppilatio
nes epīs et mūdificant epar: et ita ab aurozibus
oibus laudant. De his etiā sunt vne passe: sed
in cōplexione mālī calida nō est tutum sumere
vvas passas mule dulcedinis: qm̄ de eis dicit
Aler. in cura de inflāmatione epīs. Que autem
sunt phibende intelligēs de passulis. adducit
rōnem dicens: ppter q̄d liquo: eaz pinguis est
et inflāmationē maiore faciunt. pnde Aui. in
cura malitie cōplexionis calide dicit. Et nō est
malum sumere melones duos parue dulcedis
et vvas in quibus est durities carnis et paruitas
dulcedinis et illas q̄ sunt mure et vuis proprie
sup. sunt q̄ cōueniunt stāte cōplone cala: et ita
cōfirmans eandē mām dicit. Et quidā hominū
sunt qui cōcedunt pass. sed opz vt sint decliues
ad acetositate sup. ppter timorē inflāmationis
in ca calida: sed in ca frigida multū laudant: et
eas laudant Aui. in fine capli de cura malitie
cōplexionis frigide cū dicit. Fructus autē et alia
quibus in secūdis vruut mēis sunt sicut castas
nec et passe pingues et phisici ppte. laudant et
facite amigdalas: vt ppter sequētibz hīs cū
dicit. Et quidā sunt q̄ dicit q̄ opz vt abstineāt
a phisicis et amig. ppter granitatem amozū su
pra stōm: sed ipse rēdit. Sed nō opz vt arēdant
verba eoz in phisicis et amig. et ibi facite inuit
vt etiā dicit Benti. q̄ si vituperant castaneas p
pter granitatem eaz forte nō irrōnabiliter: q̄ nō
excepit castaneas sicut dicit de amigdalas et phi
sicas. De castaneis rē dicit Rabi moyses suppo
sita grossitie in eis: sic difficultate digestiois.
In oibus fructibus arborū aliqua est malitia p
pter q̄ in castanea: qm̄ si ipsa in sui grossitie dige
ritur nō generat chylū mālū. Et ita in habenti
bus stōm forte ad digerendū possent cōcedi cū
amig. et phisicis etiā castaneis: sed in hīs
stōm debile forte ab istis oibus est abstinentiū:
sed magis a castaneis vt innuebat Aui. sed vne
passe sunt excellētis inuamētis: etiā dulces et pin
gues in oppilatione frigida et in omī epīs mali
tia nisi ptingat caliditas vt supra notauit Aza
rautius: sed in oppilatione erhibeant sine gra
tis et cū gramis vbi nō sit oppilatio: sed debili
tas et macrefactio de quibus etiā posuit laudes
singulares Rabi. ptiā 20^a de mēre Sal. dicit
sic. Que passe rare purescūt et suba eaz rota cō
perit epi de sui spālitate et curāt malā cōplonē
eius et nutrium ipm̄ et digerūt humores crudos
et adaptant humorum malozum complexionez:
et hoc est cōueniens et potissimum in curatione
egritudinū que dicte sunt sup. epaticarū plu
rimas etiā earum laudes posuit Sal. 8° mei
mir ca^o 14° dicit q̄ vna passa videtur contēni
bilis esse ppter consuetudinem. Sed ipse di
cit: hoc autem est quod facit eam vtiliorem: eo
quod confusa nobis existens in tāto est stipti
ca quanto indiget viscus quod patitur. s. epar.
Et addidit: habet autē quid digestiū indige

storum humorū et phibituum male morigerato
rum humorū. Et addit: ipsa autē est facile digesti
bilis: et cū hoc a tota substantia familiaris visce
ri. s. epati: postea dicit q̄ hec familiaritas est q̄d
maximum in his sup. membris que nutriunt in
curis illorum in membris. Et ita patet ordinat
ta diēta sufficienter in oppilationibus epatis et
a causa calida et a causa frigida humoralibus.

¶ Sed in oppilationē ventrosa diēta quasi est si
cut in oppilationē a materia frigida de dimissio
ne aeris frigidi et vterosi et grossi: et dimissio mo
tus post cibū: et dimissio timoris et sollicitudi
nis et coitus: p̄cipue et a vigilis plurimis: et de
nimia repletionē cibi et potus et inarie repletiō
ne ciboz ventrosabilitū et a potu aque frigide et vi
ni mixti et frigiditate extremitatū: inclinādo igit
tur ad opposita est in hoc cōueniens diēta cū ci
bis facilis digestiois boni chymi pauce quantita
tis pparatis cū aniso et modico cinnamomi cū
quiere: ita vt digerant: et vrant vino bono mo
dice quantitatē. Nam de hoc dicit Ra. in diu
sionibus. Et cōfert ei vinū purū forte. i. potens
cum bibitur et eo res modica et minores aqua:
et in hoc p̄cipue arēdat vt bona fiat digestio in stō
qm̄ malitia cōplonis eius est de maximis cans
sis generationis ventrositatis et in epate et in
alijs membris etc.

¶ Diēta etiā que cōueniens erat in oppilationē
materiali humoralis cala vel frigida est satis fa
ciens etiā ad doloz epatis cām que est malitia
complexionis immaterialis epīs cala vel frigida.
Sed in hac immateriali dimissio alteratibz ca
lescentibus vel infrigidatibus et marie cale
facientibus in cala vt dimitrēdo aerē calidum
non tñ est satis sed suffe et apud ignē: et dimissio
vestimentis calidis et somno sup culcitra molli
de plama et reliqs possumus cū alteratibus oc
currētibus extrinsecus et cibis ad calidū vel fri
gidum vel alias qualitates pmas intēstioribus
procedere q̄ in materiali. Et ita laudant Aui.
in cibis in cōplexione calida aquā oz. et decoctio
nis olez frigidoz: et ipsa olera decocta vt sunt en
diua hor:ulana cū coriandro humido et lactuca.
Laudant et aquā lactis acetosi et carnes lima
ciarū nō alr aromatizatas quas nō laudasset in
oppilone et a mā cala. Laudant et cydonia et
pira i secūdis mēsis q̄ nō puenirēt in oppilone
sit tñ p̄citas in eis ppter dubiū oppilonis futu
re vt supra dictū est. Et Aza. dicit q̄ poma aceto
sa refrigerāt fortiter epar: et succus simplex agre
ste cōfortat epar sup. calidū: et lactuce refrigerāt
et morrificant: et illa sup. sola nō puenirēt stāte
oppilone ppter excessū in frigiditate. Et in hac
dispone marie vituperant inflāmabilia q̄cūqz:
et ita oia vnciuosa et pigua et vitelli ouoz ppter
passibilitatē inflāmationis: et qm̄ liquo: eoz
est pinguis: et ita inflāmationē in epe faciūt ma
iorem: vt voluit etiā Aler. Dulcia quoqz in isto
casu sunt magis nocuēti ppter id q̄ facili
ter cōuertunt in colerā vt supra dictū est in res
gimine vli: que dulcia forasio in cōplexiōe fri
gida vel in temperata nō essent nociua nisi epar
esset ex cōplone dispositus ad oppilationes. Nā
in talibus disponibz dulcia delectant epar et
impinguntur eis et magnificantur et roboratur:
vt dicit Raso 7° contrā. et ibi facit exceptiones
nisi in epate fuerit apostema calidū aut fuerint

De diēta
cōuenien
ti in oppi
latione ve
tosa.

De diēta
cōuenien
ti in oppi
latione a
li epīs.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

febres que sepe cōtingunt in mala cōplexione calida. Nam dicit in hac dispōne. s. calida alte-
ratio ipsius. s. rei dulcis facit ad nutriendū epar-
tunc. sed ad generandū rubeā coleram cū calidi-
tas tunc nō sit equalis et naturalis: vt dicit: sed
aliena et vehemens: et ideo alterant dulcia. s. in
hac dispōne ad rubeam sup. coleram. Et fm hoc
nō etiam cōuenit vinū aliquo mō reguli: sed lo-
co eius exhibeat aqua oz. cū syrupo acetoso vel
syrupo de endiuia. Et in hoc casu etiā magis tu-
te possunt applicari extrinsecus frigida vebes-
mentis frigiditatis: ita vt etiā in frigiditē cum
uine: et nō incessanter remoueant donec eger in-
ueniat submersiōne frigus ppter remotionē
illius malitie cōplexionis nisi cōiungat ex pre-
cōpositionis parata oppilatio. Nam si Aui. hoc
cōsentit in cura herispile epia vt facit: multo
magis ista cōuenire possunt in malitia comple-
xionis calide sine mā. Et sū in complone fri-
gida laudant Aui. intense calida que nō conue-
nient sūte oppilatione ppter cōmorationem et
agitationē que fieret in humoribus oppilanti-
bus. Nā laudant in cibis medullā panis calidi-
di contritam in vino sup. aromatico. Laudant
carnes autem parūz cōditas cū seminibus et
cinnamomo et pipere et sū carnes limaciāz ta-
liter cōditas. Et ita pōt exhiberi vinū etiā si nō
esset mixtū: qd nō cōueniret in oppilationib⁹.
Et phisici in isto casu sunt multuz inuariant cū
minori timore qd si esset oppilatio. Et ita habes
tis dietam cōuenientem et in oppilatione hu-
moralī non apostemante et in oppilatione ven-
rosa et in malitia complexionis sine materia.
Dietā vero cōueniens in debilitate epia est
eadem quasi que dieta est in oppilationib⁹ aliis
qñ ad frigidū magis declinando: aliqñ ad calidū
fm qd debilitas cū diuersa cōplexione con-
iungitur dimittēdo oīa oppilatiua de qbus di-
ctum est supra et eligēdo in cibis et poribus ci-
bos pauce quantitate et diuidēdo p vices: et sint
cite digestiōis boni chimi facili penetratio-
nis: pparando sōm omni ingenio vt in eo bene
preparent: et in isto casu precipue valēt vne pas-
se cū interioribus suis cū bene masticanē. Nāz
tunc habent rōne granorū stipticitatē qua cōse-
runt: rōne carnositatē habent dulcedinē qua
abstergunt et maturant. Et hic dicit Aui. qd ita
ferunt qd phibent solutiōne ventris similes aq
carnis. i. fluxū lauariū: et hoc intelligit nisi fue-
rit mala cōplexio calida cōiuncta vt. s. dictū est.
Dietā vero magis spālīa que debet in debili-
tate epatis fm diuersitatem spālem in diuersis
virtutibus vt in digestiua et attractiua et. spe-
cialius ponetur infra in dieta fluxus epatici
loco suo.
Dietā vero comperēs in apatibus et maxime
in principis eoz si apa fuerit de genere calido
rum vt sanguineū vel colericū opz in his vt ma-
xime diligentissima medicus vtatur dietay di-
ctum est a pñ. ita vt. s. multuz caute pcedat in
exhibitione eius. Sed magis spālīter dice-
bat spālīa. 7. p. practice. Expediat in cibis ta-
le esse in calidum patiēte apa epia regimē qua-
le et illius est qui calida ei⁹ cōplexione molestas
sit: qd habitatio egoraria frigidis locis aere io-
cundo que oīa aquilonis erurat vetus: qd qñ
intelligat dictū est supra in dieta vniuersali: qz

intelligitur de temperate frigido: qm vt ibi di-
ctum est quecūqz intēse frigiditatis sunt exis-
tia et ex aere et epithimatis extrinsecis et hu-
iusmodi p hoc qd phibent resolutionē et incru-
dant materiā et faciunt ad oppilationē sunt no-
cua. Et ita acru multū frigida interi⁹ oblatā.
Et per eundem modū discurredo in reliquis
nō naturalibus: vt de timore et tristitia et somni
immoderaria talia nocēt: quies tñ est pueniē-
tē somnus moderatus: et de inanitione et fluribi-
litate ventris vel eius stipticitate posuit Aui.
casū in ca. p. p. dicēs. Et caue ne dimittas na-
turā remanere restrictā. in hoc em est uocumen-
tum magnū et in ipso est error sup. magnus. Ad-
dit. Et nō dimittas eā solutā sup. si con-
tingat eā fieri solutā: et cadat virtus vt vult. In-
tantiū vt virtus debilitet multū et debitet natu-
rā. i. qd quasi duccat ad lippotomā ppter debu-
litem. Addit: immo superest tibi vt solas con-
strictam cū equalitate et cōstringas solutam cū
equalitate. In cibis aut opz cōmemorare q
sunt dicta supra in gñali cura de euirando oīa
grossa oīa viscosa et nō ea tñ: sed etiā oīa acra
et falsa et auara vehemēt et oīa dulcia: qm ta-
lia in isto casu magis nocent ppter causā su-
pra dictas: et etiā omnia viciosa pingua. ista
omnia tñ magis nocēt sūte apate in cōcūo qd
stante eo in gibbo ppter id qd talia magis oc-
currunt cū sua suba et qualitate parti cōcūe qd
parti gibbose. Nam in trāitu aliquāter diges-
tuntur: et de cibis cōuenientibus dicebat Aui.
Cibus aut melior est chist oz. infrigidat et ab-
stergit et nō facit acq̃rere oppilationes et festi-
nare ei⁹ penetratio. In cādāru aut. et exponitur
cōiter. i. far spelte: et i. frumēto fortiori eo. i. gros-
siori est aliqd de grossitudine et cōpōne apatē
et ita nō laudat panē de frumēto marie: qd nō p-
t in isto casu rectificari cū multo fermētore vel sale
multo: vt supra dictū est in dieta oppilatiōis sine
apate. Sed addit: si nō est excusatio in pane:
qd sup. nō habent reliqua opporūna: vel ita ap-
perat infirmus: sit panis qui nō est de simula.
de flore farine immo sit aliquatū surfurace⁹: ne-
qd sit ex tritico grosso vel sup. multū pōderoso: et
iam sit in furno panis fact⁹. a. nō sit cū formali-
tate humiditate viscosa et indigestibili vt reperit se
pe in placētulis: sed sit in furno exiccat⁹: et pins
de Alex. laudat panē dicit. Nicas vero panis
aut lauratus. s. cū aqua oz. aut coctas sup. cū ali-
quo subtiliāte accipiant: sed nō multū. Alia au-
tem oīa frumētofa phibent opz qualia sunt su-
mula: vt que vocant pultes et placēte et oīa pins
mula. Et ita verant oīa viscosa et pingua de
gula et. Et ita verant oīa viscosa et pingua de
carnibus et tribus eaz et reliq̃s. De stipticitate
asit fructibus et sūlibus dicebat spālīa. loco al-
legato: et opz apa in epe hñtes a fructib⁹ accere
pōticis: vt cydonijs piris et silibus: que qm opz
pilatiōne parit et materiē phibēt egressum:
vñ rapa auget. Et ita grauata nisi dulcia sūte ve-
randa: qd ē dulcia nō pueniūt absolute: vt dice-
bat Aui. de his loquens in dieta. Et ex fructu
nata dulcia sup. pueniūt in cui⁹ sō nō pueniūt
dulcia sup. ad colerā. Et qm in apate calido pa-
rantur cōuerit ad colerā addit. et opz vt eūter
dulcia quantum potest. Et ita in cibis opz ma-
ximam adhiberi aduerentia: et hoc insinuat
Aui. cū dixit. Et opz vt intrēdat cū cibo vltimē.

De dieta
pnenienti
i debilita-
te epia.

De dieta
pnenienti
i apatib⁹
epatis.
Nota bñ.

In prin^o igitur apatis calidi quasi tenuiss^{ima} ma dicta vrendum est: ita q^d in primis. xxiij. ho-
ris nihil est dandus nisi forte aliqua stirpi ro-
vel de ribes cum aqua solatri: v^{er} nā mēbroz fa-
cta auara p^{ro}hibeat mām a fluxu: immo tanta vi-
detur esse necessitas in subtrahione cibi in p^{ri}m^o
v^{er} illustres auctores quasi de exhibitione cibi
nō fecerint mentionem nisi in p^{ro}cessu cure: ita
hui. in fine cap^{it}i posuit modica verba de dieta
sūt libal^{is}. Nam in prin^o cure apatis epatis di-
cit. Apatum aut^{em} que in epate accidunt medela
adaduerendū: et si apā calidū est basilice incipe
a flōia. idem Bal. 13° terapēticē. incipit a medi-
cinalibus idē fecit Sera. Nā in apatibus cali-
dis epatis cōsentientibus erate: et reliq^{ue} dixit:
tunc flōia basilica ex uncentra dextre: et post
hoc mēsurā regimē cū studio: ita et isto mō p^{ro}-
cessus vident^{ur} innuere a prin^o apatis modicā su-
mere indicacionem de exhibendo cibū: et ita v^{er}ē
dū tenuissima quasi diēra: postea factis diuers^{is}
flōibus necessarijs cū est necessarius cibns d^{icit}
notari cā. Ba. 13° terapēticē. loco allegato vbi
dicit. Cibus patientiū flegmonem epatis sit et
eis in q^{ui}b^{us} est absterio sine viscositate et grossi-
tie v^{er} fuit supra dictum de aqua o^z. q^{uod} et cū hoc
est infrigidatū et t^{er}minū na inflammari onis
et p^{ro}hiberi cū inlep. v^{er}o. vel rof. fm diuersas
circūstācias de maior^{is} vel minor^{is} fecitate cōiū-
cra vel cū stirupo aceroso si mā fuerit magis gros-
sa vsq^{ue} ad terrū cōstāte virtute. Z^{et} de aqua o^z.
videatur dubitare hui. in ca^{pit}o p^{ro}p^{ri}o de cura apas-
tis calidi dicit. Et aqua o^z. quis absterget sine
mordicatione tū est dulcis: et dulcedo facit scur-
rere opilationes: ita videt^{ur} quasi nō consentire
ad exhibitionē istius: p^{ro}pter q^{uod} dicit d^{icit}ilis q^{uod}
litera est corrupta. nā vbi dicit aqua o^z. d^{icit} dice-
re aqua mellis: q^{uod} ita eā vituperant Bal. loco
supius allegato: et sūt Sera. p^{ro}pter dulcedinem.
Sed p^{ro} melius dici credo de mēte hui. q^{uod} hoc
dicit^{ur} fuit mediū ad dubitandū: v^{er} p^{ro} soluens
dicit^{ur}: p^{ro}pter id ergo in aqua. s. o^z. est sufficiētia
abstidans. s. ad istā intencionē: q^{uod} abstergit sine
mordicatione. s. sine dulcedine mordicāret non
facit accidere opilationes v^{er} ipse dicit^{ur}: q^{uod} dulce
dō nō est fortis: v^{er} supra dicebatur: sed remissa
grata virtutis: et si pur p^{ro}pter dulcedinem esset. et
mior est sufficiētia in ea abstidans in eo q^{uod} est
subtiliatina absterfina et mūdificatiua: et ita tol-
litur nocumētū dulcedinis. Sed vbi timea-
tur de virtute in p^{ro}cessu possunt exhiberi olera
cocta frigida v^{er} endiua lactuca et coctandrum
humidū in brodio pulli parui: et aliq^{ui}d laudant pi-
sceos recētes p^{ro}pter frigiditatem: v^{er} vult Ra. 7°.
continentis. sed ipse de mēte Bal. in regimine
sanitatis eos vituperat dicens q^{uod} omnes pis-
ces difficilis sunt digōnis et g^{ra}nt opilatio:
nes in visceribus: et in p^{ro}cessu p^{ro} aliquid exhi-
beri de extremitatibus pulli: et stāte magna flā-
ma possunt carnes alterari cū succo aranchi d^{icit}
immo voluit Rasse loco allegato q^{uod} cibaria fri-
gida non simpliciter conueniunt in apostemate
calido: q^{uod} tardant in transitu. vnde dicit. Ideo
etiā nō habētia secū viscositate p^{ro}hiberi pul-
reo oidei et h^{ui}us v^{er} q^{uod} incipiat minui se. Post
ea possumus magis ingrossare dando panem lo-

tum in brodijs pulloz et cū farre modico aliquo-
tiens: et amigdalato. dico aliquotiens: q^{uod} exhi-
bere conditū frequēter fuit dānatum a Bal. con-
tra Anatalum in cura istius circa Pagenē p^{ro}m-
romē: et aliquotiens far o^z. et far spelte nō v^{er}u-
peratur. Et in casu p^{ro}hibeat^{ur} vinū v^{er} dictū est
supra. In diēra vero frigidōz apatus dicebat
hui. in prin^o cure ipsoz op^{er}z v^{er} administrent in
eis subtiliatina absterfina et appropinquet cus-
ra eoz cure opilationū. s. a cā frigida. Diēra tū a
prin^o d^{icit} esse subtilis ad p^{ro}hibendum apā p^{ro}pter
causam dictam supra. Et factis diuersiōnibus v^{er}
etiam supra et repercussis ordinetur diēra con-
ueniens: et ita potest a prin^o exhiberi panis de-
coctus in brodio cicez rectificaro brodio cū mo-
dico squinantū vel mastice. Brodium etiā cau-
lium est conueniens: et ita pulces facte cū spelta
et olera facta cum brodijs pulloz v^{er} blites et spis-
nachia cū modico cico: et h^{ui}usmodi ad aliquales
stipicitatem in casu conueniunt: et in p^{ro}cessu cū
incipit minui se. p^{ro}pter nutrire cū carnibus pulli-
nis et hedinis et anibus montanis: et h^{ui}us p^{ro}pter ex-
hiberi vinum saltē lympharū subtilē cū aqua
decoctionis radicū cico: et vel endiue. Et in
apate duro dicebat hui. ad finem et cap^{it}i. Cibi
sūt illi quoz digestio est velox sicut vitelli ono-
rum forbilium: et sicut chist o^z. et cibus eius qui
h^{ui}us opilationē in epate suo sup^{er} est pueniēs hic.
Addit: et paz vini q^{uod} est subtile est bonū valde:
sed dicit: et abstineat a carne intelligitur a car-
ne grossa vel dura: q^{uod} de carnibus pulloz et apū
montanaz nō esset incōueniens. Et in friso si
ne flegmaticis siue melēcolicis conueniunt in se-
cūdis mēsis passe et spālius conueniunt phisici
calefactione subtiliatione et cōfortatione. Et in
his sit expedita diēra conueniens in apatib^{us} an-
teq^{uam} sit facta digestio cōpleta. Sed facta dige-
stione in flegmone si fuerit flegmon circa gib-
bum dicebat Bal. loco allegato. in epate p^{ro}ce-
dente digesto iam flegmone fortioribus v^{er} op^{er}z
v^{er} s. magis subtiliatinis et magis aperitiuis et
in cibis medicinalibus et in medicinis ad p^{ro}-
cadum p^{ro} vinū si in gibbo fuerit cū assaro spica
et petrosillino: quē admodū et p^{ro} ventrē op^{er}z pur-
gare si in cūna patiat. i. si apā fuerit in concauo
circūmiscētes cibarijs et viticā et mercurialem et
epithimū et polypodium et oia q^{uod}q^{ue} moderate
subducit. Et postea dicit q^{uod} in declinationibus
magis possumus et fortioribus v^{er} solutius d^{icit}
cens: ego deniq^{ue} et polypodii q^{uod}q^{ue} cōcori. i. siml^{is}
cory prifanez et nigri ellebori cortices et. Et ita in
his verbis Bal. colligit q^{uod} stante digōne in apā-
tibus vel in declinatione eoz ipso exstibus in
cōcauo cōuenit miscere medicinas d^{icit}as cum
cibis ad solutionem p^{ro} ventrem. Et eandē
sniam secutus est Serap. 4° breuiarij. cap^{it}o p^{ro}-
pio cum dicit. Cum ergo extenditur tempus et
maturatur apā tunc administra in curatione si
fuerit in gibbo que p^{ro}uocant v^{er}inam cū virtute
et. Et cōsequenter post dicit et administra in cō-
cauitate epatis cuius est apā res que soluit na-
turam: et permisce in cibis eoz q^{uod} sit sicut siela et
lubleb. Non reperitur lubleb sed reperitur alu-
blut et est mercurialis: et administra apud decli-
nationem egritudinis medicinas fortes sup^{er}. fo.
lurinas sicut aloē et agarcum et turbiē et mira-
lubo. citri. et que eis sunt alia. Et eandē sniaz
Dicit hic
auctor q^{uod}
alublut ē
mercurial

De diēta
frigidōz
apatum.Dicit hic
auctor q^{uod}
alublut ē
mercurial
D iij

Prima pars pract. magistri Jo. Mattbel de grad.

Questio.
An soluti-
ua debeant
misceri cu-
cebis.

Ratio ad
dubium.

sequitur est An. sed non admittit mirabo. citri-
dicit. Ego abhorreo eos ppter hoc qd in eis est
de virtute stipricitatis. Sed de alijs laudavit.
nam dicitur sic: post qd scis qd apostema est in lare
re concano: tunc p^m est vt administras aquam
lubleb p^mixtam cum eis qd necesse est ibi admi-
sceri ex infrigidantibus p^mictis. s. cibis vel sup.
medicinis. Et addit. 2. aqua sicle in omnibus qd
maruant 2. repcutiunt 2. leniunt naturā sup. con-
uenit vt misceatur. Postea addit. 2. cōfert etiam
apud maturationem opponacum cum aqua
feniculi 2. aqua solatri 2. aqua lubleb. Addit. et
vt tu ponas in cibis aliquid de semine cartami
2. simile sui de vitica 2. polypodio. 2. qd declinat
sup. apostema administra fortiora sicut aloem 2.
agaricum. s. cum cibis. Et ita R^{af}. 7° cōti. sequi-
tus est. Sa. ad vnguem narras etiā rotam hysto-
riam illius medici antali. Et ita ex his collis-
git vt etiā dicit B^{er}. de mēte An. qd in hoc casu
debent misceri solutiua cum cibis. Et dicit ipse
2. hoc hz dubiū sed nō adducit causam dubita-
tionis neqz aliter soluit difficultatē: sed p^m ad-
ducit rationes satis euidentes ad partē oppositā
vt. s. qd nō debet misceri solutiua cum cibis que
sunt siles ei qd adducitur coiter a doc. 4^a p^mi.
ca^o 5° ibi ad mediū cap^l cum dedisset An. cañ.
s. qd solutiua medicina est exhibēda stomacho va-
cuo nisi in corpore calē complenis 2. rare cōpō-
nis debilis stomachi vbi docet exhiberi aliquid
parū alteratiū 2. stomachi cōfortatiū an p^mphar-
macū vt aqua oz. vel vinū granatorū. Addidit.
opz ergo ne medicie potator comedat vt bibat
donec medicina suā compleuerit opationē. ibi
coiter adducitur due rōnes vt nō misceat cib^o
cū medicina. vna est qd p^mixtionē cibi cū me-
dicina corrūpit cibū 2. educit extra stōm me-
tus digōnē in virtute solutiui: qd nā non susti-
net: 2. ita membra priuantur a cibo debito 2. re-
stauratiōne. 2^a nōcūmētum est 2. est 2^a rō: qm si
aliquid de cibo attrahit ad membra ipsū tras-
hīt infectū qualitate medicine venenosē: qd
eis est pncipalis dubitatio sicut in agarico rurs^o
bith 2. in elleboro: ita nocētur mēbra sensibili
nocūmēto. Et propter hec moriua 2. similia Nis-
colus florētinus allegat auctores. Adegarhegni
fuit qdam abbeniatio: istius operis Sa. qui de
hac mīxtione reprehēdit Bal^o dicens qd dicit Sa.
sup 13° terapē. loco alle. de cartamo vitica 2. epi-
rhimo zhis siliis inuile vt. Et inter cetera ad-
ducit vna rōnem: qm Sa. laudauit in cura fleg-
monis epatis: cum tales medicine sint calide
in calido nō opz eas dari. Tū ipse dicit de mēte
illius: bonum est ergo vt demus priuas ser: vio-
las 2. silia: vlorz 2. acharā cum modico diagridij
sed hoc est faciēdū an cibum. 2. postea complera
tota opatione def cibis 2. Et de hoc dicit Nis-
colus: tu considera quia nec ipse determinat diffi-
cultatem. Reuirit in ista materia ppter cō-
fortari auctoritatibus tantorum 2. illustriū do-
ctorum medicine. dico cum eis qd stante aposte-
mate in concano iam minoris accidit 2. in-
flammationis 2. se. vt etiam ipsi supponunt vt
cum apparet maturatio vel est in declinatione
conuenit tunc vt ponas in cibis aliquid de po-
lypodio 2. se. cartami: 2. in processu magis: quan-
do iam declinat sensibiliter potest commisceri
sicut aloes 2. agaricum ad paulatinam educio-

nem materierum per intestina vt fiat minora:
tio de materia paulatine pcedēdo vt in rotam
educatur. Et hec opatio videt multum conue-
niens: qm ex quo materia est in concano vbi vt
plurimum est oppilatio magna vt supra dictū
est: 2. propter coarctationem viarum. et oris-
ciorum mefaraicarum terminariorum ad venas
potam: cum talis materia sit educenda p^mocel-
sum 2. non per viam: qm esset error vt infra di-
cetur in canonibus medicinalibus educere ma-
teriam peccantem in concano per viam. Del
inde expedit qd in hoc casu ppter stricturam via-
rum imaginari modum educionis materie ad
intestina. Et qd hoc nou pōt fieri sufficienter cū
medicina in se debili vt lenitiua: opz qd fiat cum
medicina appropriata exsoluente mās grossas
inspissatas 2. aliquantū sacras adustas 2. si a p^m-
cipio fuissent calide. Et qm medicina fortis i bo-
na dosi stante multa opilatione fuisset multum
agitatiua 2. cōmoriua 2. forte addēs ad opilatio-
nem p cōmoriuē 2. violentiam inducram epari-
p eam. p^mipue cum epa sit iam multum debilis
ratum: ad circo fuit expediens aliquid parū me-
dicinaz cū cibis pance q^mritatis vt in virtute ci-
borum ppter cōueniētiā ad mām possent tras-
hī ille medicine fortes debiles ad illas mās qd
sunt p^mipue attractionis. Nā ppter dilatatio-
nem cibi fortius attrahitur: 2. p^m soluerur mā
panlatine et si vie sint opilate: ppter quā cām
non debent esse tales medicine cōprimendo sol-
uentes: 2. deinde An. in hoc abhorrebat mirab.
Neqz fortassis ita ledetur ex eis stomachus: cum
non sit mēbrū pncipale egriū: qd ppter ea cō-
rūpatur cibis: immo attrahet ad epa: alterat
tū a virtute medicine ppter modicā dosim me-
dicinaz: 2. maxime si fuerint ille qd nō sunt multū
nāe inimice. vt est de aloē 2. cartamo et polypo-
dio. Et p^m cōplera opatione p^mabili hūi me-
dicine qd cōplebit p^mabili infra tres vel quor-
horas exhibito modico cibo. vt. 3. 5. panis vel
circiter cū. 3. 5. agarici 2. modico jynzi. postea po-
terit exhiberi cibis p^mie cibalis faciens ad re-
stauratiōnē mēbroz 2. pluris q^mritatis sine medi-
cinaz mīxtione: cū his cōplebit ois intērio cō-
tinuando aliquib^o dieb^o sumēdo bis in die de ci-
bo in mane 2. auroza par ei^o p^mixta medicina ap-
propriata p^mueniri de qua dēi est: qd si suffecerit
bene erit. si nō in p^mcessu denē fortiores vt et se-
cerunt auctores. Et cib^o iste cū medicinis dabit
ad intēriōnē mūdificatiōis 2. solutiōis: postea
dabit aliū cib^o ordinariū hora quarta diet ad
intentionē debite nutritionis 2. restauratiōis:
nis: 2. hoc mō pcedendo saluabitur eger si deus
voluerit. Et fin hoc rōndi pōt facili ad mori-
ua in oppositum adducta vt patere poterit di-
ligenter cōsideranti: qm ad p^mū dico non esse
necessariū qd cibis corrūpatur mīxtione medici-
ne cū cibo stāre stō p^mueniētē dispositiōe suppo-
nitur 2. cibo modice q^mritatis 2. exīte medicina de
his qd non multū inferūt nāe molestiā: 2. p^mipue
q^m sumit in modica dosi: 2. exīde ad epa pōt tra-
hī cū virtute medicine: cuius officium est a stō
ad intestina trahere: ita simul ex virtute expul-
sua epatis expelletur mā cū illo cibo ad intesti-
na. Et neqz obstat qd scōo dicebat qd hoc mē-
bra priuantur nutrimento: quia iam dicitur est
qd ille cibū non datur ad nutritionem mem-

notum: sed p meliori attractione virtutis me-
dicine ad epat z habilitiori educione materie ad
intestina. Restauratio aut membrorum fiet conue-
nienter p aliu cibū subsequentē notabilis qua-
ritatis qui sumet hora cōi cibationis cōpleta
probabili eione de materia p pmi cibū medi-
cinalem. ¶ Ad vltimū de aurore. Ad egritudinem
q tales medicine sunt calide z dicat cōcesso q
sint calide q mā nō est vehemēt in flāmabilis
q iam est digesta ex quo apa est in declinatione:
et etiā supposito q mā z membrū aliquat in-
flāment: maius tñ inuamētū expectat per has
medicinas quam p nō exhibitiōe earū: sicut ē
quotidie exhibemus diagraia in grauior: et
marime cū nō possit fieri cōario taliū mēbroz
per alias medicinas huius diei: cū materie iam
sint in spissitate z ingrossata: z ppter stricturā po-
ro: um eionis ppter oppilationē ibidē existit
tem. Et sic fit finis huius diei cōpētētis in apa-
ribus etiam quo ad diuersa tempora eorum.
¶ De diea aut puenienti in dolore epis a casu
vel percussione nō opz sermone plōngare: qz il-
la cōuenit: que etiā cōuenit in pñ apatū calis-
simis: z nō dāre vsqz dum sint sacre diuersi-
ones z phibitiones fluxus materie: postea p-
cedendo cū diea in frigiditāte z parū cōfortia
tua dimittendo calida z vinū vt supra dictum
est. Et ita in dolore cuius cā est motus materie
rnm p epat tpe crisis opz pro tpe crisis separa-
tionis z expulsiois vt expectet terminū expul-
sionis nō impediendo naturā p cibum fm sen-
tentiam affo. pme pūale. Ea quoz crisis fit zc.
et hoc cōstante virtute vt supponit et regulis
indebite dietando. Et sic est sufficienter dictum
de diea causaz omnium dolorū epatis: z ita sit
finita pars principalis practice huius capituli
li de doloribus epatis.

Medicinalia. Succedit iam scda pars
lia cōuenientia in doloribus epis z causis eaz.
¶ Et ista pars diuidit in duas: qm pñ ponetur
quidam casū. cōes ad electionē z ordinationem
medicinarum alteratiuaz z digestiua z esari-
uarum que vt ficepari cōueniunt q nō alijs mē-
bris. ¶ Scdo spāliū ponet cura in causis do-
loris epatis ser vel septē supra enumeratis inci-
piendo: sicut etiā sacri est circa dieā a cura op-
pilationum tanq a cura regis que vt sepe est ra-
dix aliaz egritudinū epatis: z ibi ponet pñ cu-
ra oppilationum humoralium nō apantū. 2º cō-
sequenter oppilationis vtose. 3º pñcipalr pos-
nerur cura spālis cause doloris epatis vt est mala
complectio diuersa fine mā. 4º ponet cura debi-
litas eius sine oppilationē vel manifesta ma-
litiā cōplexionalē. 5º ponet cura apatū epatis z
calidiorum z frigidoz fm diuersa rēpora ipsoz z
diuersos modos terminationis. 6º veniemus
succincte ad curam doloris a casu vel percussioe.
Et vltimo ad curā doloris ppter materias per-
epat trāseuntis hora crisis: z cū his erit sufficiē-
ter expeditum caplin doloris epatis qd est cori-
nens quasi noticiā oim malaz dispōnū epati-
carum ppter quam icteritē z hydropis: de qui-
bus erunt specialia capitula inferius.
¶ Circa pñ opz pñ notare casū. oem possum a
Bal. 3º. regui. z ab Aui. 4º pñ. ca. 6º. vt. f. q in

curatione egritudinū membrorum officialiū: opz
non solū habere cōsiderationē ad cōplexionem
membrū z si lapsus fuerit in cōplexionē: sed etiā
ad ipsoz cōpōnē multiplz vt si mēbrū fuerit in
pundo vel fuerit in superficie situatū: qm si fue-
rit in superficie mioribz opz vt remedijs: qm vt
dicebat Bal. Si necessariū est calidū in his ex-
trinsecis anodinū sufficiēs est diaforesis facere
in superficie. Si vero q in superficie sine passioe ois
no existat in pundo vero sit eione indigēs su-
membz inuēdere augere opz diaforesis phary-
maci caliditatem: enanescit em deficiēs pñ q
ad pundo pueniat vt vult Bal. sup. nisi inuē-
datur: z hec vera sunt in his q extrinsecz appli-
canda sunt calidis. In frigidis vero opz cū mēbrū
pundo fuerit q est alterandū addere aliqd
lipromeris sube ad penetrationē frigiditatis. De
his aut que intrinsecz exhibēda sunt rursus
erensio altera sumēda est a suba grīs patētis
vt unqz rara z mollia: z lasia fuerint fm naturā
i. dicta mēbra aut spissa z stricta dura: qm hora
sup. facilius eūant: vt dicebat. z sup. alterantur
altera vero. i. spissa z stricta acrioribus indigēt
etiā rursus. vel sup. alterariis z his q sunt liptos
mēbra. Supponat em vt in casu nostro si id acci-
dat in epe: vt dicit Bal. pñ dicit esse dispōnē sup.
remonedā: opz ergo q dicta sunt sup. pñderare:
et qm ipm est mēbrū pñcipale: qz nō seipm solū
quemadmodū plurime aialis pres regere natū
est: sed emittit virtutē sup. naturālē oibus: opz
hoc maxime pñderare z in alterariis z in solu-
tūis periculū em est si dissoluerim? eius virtu-
tem debilitare pñ circa operationē ipm? z imbe-
cilles oēs efficere venas. vñ cōcludit: admiscere
opz aliqd stipricoz pharmacoz in medicis ei?
ad cōfortationē eius. Et istā sniam tacite innue-
bat Aui. in sermone vniuersali: de curatiōibus
epatis in pñ capli 14º. tertij. cū dicit. In epate
necessaria est cōseruatio sanitatis cū silib? sup.
per pñderatē cōfortariis ipm. z sup. z cū pñer-
uantibus a lapsibus in quos facilius est apuz
cadere: z qz est rare sube mollis: vt a vehemēt
calidis ne liqfiat: z a vehemēt fridīs ne coagu-
letur. Et qz sunt vene disseminate strice p em ē
a fridīs z stipricis z glutinosīs ne oppiletur. Et
ita cū silibus dz sanitas ei? cōseruari z expulsio
egritudis dz fieri cū pñario. ¶ Scdo casū. cōis
qui sequit ex paulo an dictis. z et Aui. opz ē in
epate vt non euacues medicinas resolutiuas et
aperitiuas qbus cōtrahitur versus egritudines
epatis materiales oppilatiuas z apofas et sti-
prie cōfortantibus nisi existimes siccitatē su-
perfluam. z hic casū. possum est ab oibus auro-
bus medicine z declaratus 7º colliger. ca. 16º
in epe z in reliqz pñcipalibus mēbris z in ope-
rātibz operationē toti cōem. nā p hoc opz ma-
xime eoz virtutes pñuare cōmiscēdo stiprica
aromatica cū alijs. ¶ Alii casū. cōis in exhibitio-
ne medicinarū epaticaz ēt Aui. opz qdē vt medi-
cine epaticę optime terant: opz vt sint subtilis
sube quaten? ad ipm pueniāt sine pñuere poss-
sint siue sint calide siue frigide siue stiprice pro-
pter strictos meatus ipm? epatis vt cōueniēter
in eos penetrare possint. ¶ Alius casū. dñi Aui.
melior quidem horarum ad sumendum in poru
medicinas epatis z proprie propter oppilatio-
nē epatis z similia est hora in qua estimatur qd

Nota hñc
canonem.

o iij

Prima pars practi. magistri Jo. Barthel de gradi.

Id qd penetrat de stomacho ad epar sup. de chilo
z comprehendit in ipso. scilicet epare iam est digestu
i. cu facta est digestio z in sto z in epe z separatu
q separari oportuit illius: iam transmissum est
qd est in epe digestu ab epare extra ad venas.
Ratio est clara: qd ista hora epar est maxime pa
ratum ad suscipiendū operationē medicine z ad
regulandum ipam: cu iam nō sit impeditū neq;
occupatum ad aliā opationē. z hoc est tps circi
ter octo vel nouē vel decē horaz ab assumpto ci
bo: qm isti termini nō pnt bene limitari ppter
diuersitatem ciboz z corporz z cōsuetudinū in
digerendo. Et ista verba colligunt ēr de mente
Gal. 4.º de regimine sanitatis. Propterea signā
ter dicit Aui. vrens isto termino in qua estima
tur zc. qd nō est certitudo de tpe: si exhiberent
iste medicine ante istud tps cū debēt esse artifi
cialiter subtilis vt dictū est in canone supioze:
z sic ex subtilitate eaz cū reddunt penetrare in
multum stante chilo in sto vel massa sanguinea
in epe facit materias tales precipitare etiā idige
stas nō cōuenienter in membra: qd chilo indige
stum in epar vel sanguine indigestu in mēbra
posteriora. Et maxime hoc est vez in oppilatio
nibus vt dicebat Aui. qm in oppilationibz ēē
maior timor ppter obseruantia casū. qm fierent
maiores oppilationes in epe vel in mēbris per
inductionē materiē indigestaz in dicta mem
bra que adherēt in cām oppilationis in dictis
membris: z ppter etiā magis nocerēt qd medi
cine oppositi nō sunt apertive p naturā q mari
me tales mās indigestas precipitare facerēt. non
est tñ tardandū tps ad exhibitionē haz medici
narum post cōplementū digōnis z separationem
digestoz in eis: qm opz inter medicinasz come
stionem futurā tps interueniat cōueniēs: vt di
cit Aui. cū egeant tpe sufficienti ad hoc vt virt
stōi ēr eas debite regulare possit: z vt ad actum
debite reducant q tps dz esse notabile non bue
ue vt duaz vel triū horaz vel circa sm diuersi
tate virtutis stōi in digerēdo: ideo si tardarent
in exhibendo eas medicinas postq iam p tps
notabile sunt inanita stōac? z epar nimis post
ea plangere tps ad sumendū cibū: z ita foret
causa debilitatē stōi z epi z reliquoz mēbroz.
Et ita pñr dicit Aui. q tps cōueniens in pferu
dine hoim sup. nō ad sumendū cibum ita sed ad
tardandū post eā. scilicet medicinā sine cibo est ho
ra que est inter surrectionē z inter balneationē
vel exercitiū intelligit sup. cōpletū z est duarū
horaz vel duaz cū dimidia vt dictū est vsq;
ad tres. Et ex hoc corrigi cōis erro: illoz qui exhi
bent cōfectiones stōacicas vel eparicas soluz p
horam ante cibū vel ad plus duaz qd bonuz est
tardare etiam plus: z hoc maxime verum est de
medicis alterantibus et aperientibus z hmoi
nō solutius: qm de illis oportet multo maius
tempus interponi vt magis infra videbitur.
¶ Alium casū. ponunt cōiter oēs: z Aui. specia
liter in caº allegato z in cura oppilationum in
pnº. z in caº de cura apais calidi ad phibēdum
vniū errorem in apporimatione medicinarū
proprie euacuatūz in dispositionibus eparis
cis: qm aliquotiens opz soluere p intestina ma
teriam: vt. scilicet cum materia educenda est peccans
in cōcano z applicantur medicine educine ma
terie p vias vine z ecōtra: qd aliquotiens mate

ria est educenda p vias vine: educitur cum so
lutius p intestina. Et de hoc dicebat Aui. post
q posuit sententiā supra allegatā in pnº dicte
in vniuersali: qd cū tu erras in apare puenit. et
ro: tuus ad venas: deinde ad corpus. Addit. et
ex errore quidē est vt tu puoces vinam vbi ne
cessarium est te soluere ventrē z est vt sint mate
rie in cōcanitate sup. esande: z sup. etiam ex er
rore est vt soluas ventrem cū te oporteat puo
care vinam: z est vt sit materia in gibboitate.
Proinde dicebat in caº allegato in cura aposte
maris calidi. Amplius opz vt cognoscas larus
egrum sup. cōcaui vel gibbi. Addit: z cane ne pu
uoces vinam egritudine existente in cōcanita
te: aut soluas ventrē egritudine existēte in gibo
sitate: z. i. ppter quā cām facias materias in
vtrisq; disponibiles simul inobedientes: imo opz
vt tu enacues ex ppinquioribz locis: qm sup.
materia gibbi est prima vīs vine z mā in con
cano est prima intestinis p meferricas medias
addit: enacua ergo ex apare vel alia sup. mā pec
cante in epare etiā qd est in cōcanitate ex la
tere solutionis: id qd est in gibboitate ex la
tere puocationis. Istum casū. posuit Aui. 4.º pñr
caº pº: z Raf. 7.º contra. z cū de obseruantia se
rap. 3.º breniarij: ita Gal. 8.º meimur z 3.º rēg. z
alibi a diuersis autoribus z in diuersis locis ob
seruatur. ¶ Sed circa istud dictū est bā aduer
tendum q stante materia esanda in gibo sine
fuerit apais sine nō apais: z tñ existente reple
tione in cōcano tūrus est ante q exhibeātur q
educant materiā p viā vine pmittere medicī
nam lenitiā educitiā materiē cōium: q quā
cōiter coniungunt in offi morbo in sto z in me
ferricis z sepe in cōcanitate epi vt nō derinē
tur p medicinas puocariuas ad gibbum: z sic
ibi addant ad plenitudinē z repletionē: z ita v
trio lenitio vel solutio vel vomitus non solum
necessaria sunt stante materia pncipali peccan
te in cōcano: sed etiā stante plenitudine in gibo
bo: z qd cōiungit materiā in sto vel in vīs me
dis vt dictū est. Et istā sententiā innuebat Aui.
pº quartū in cura se. effimere ex oppilationē cū
dicit: z est notabilis rectus ad hanc materiam.
Et nō pperes añ etionē ad misificandos meas
tus z aptionem. scilicet cū puocatiuis. Et adducit ra
tionem dicens. Id enim forasiss est causa ad at
trahendum humores subito ad quosdā meatus
et immiscandū in eis: z. i. res in qua sunt pluri
mi errores. Et forasie addit in oppilationibus
si fuerit grossum id quod attrahitur per meatū
nam puocantem z proprie si meatus fuerint
stricti vt in casu nostro. Et istam eadem senten
tiam posuit idem Aui. in cura ictericie
citrate vulgarizans sententiā quando cūq;
sint offerenda aperitiua maxime foras cum dis
xit. Et cum apertis in fine aut in principio tunc
et eis que recta sunt vt sequaris id soluendo
supple prius secundum quod tolerat ipsum sup
ple solutionem et secundum quod preterit de
solutione ventris scilicet magis vel minus eu
acuata materia per solutionem possunt supple
plus vel minus aperire.

¶ Alius casus spalis ēr qd mā esset cōtēra in
gibbo eparis etiā si nō esset suspitio p puocan
tia ne puerterent materiā a membris anteriori
bus ad gibbū eparis: q tñ p tunc nō deberent

Nota bñ.

Nota m.

exhiberi puocatina nisi prius fieret cñario p se
cessum de rali materia in gibbo existeret: et nota
bilis casus adducitur p Nicolū florentinū: vt
l. qñ esset materia peccans in gibbo multa aut
grossa spissa nō apta trāsire ppter multitudine
vel grossitiē p venas emulgetes et p renes ad ve
sicā: neq; medicine diuretice essent sufficētes
ad ipsam taliter subtiliā dā: tñ in casu isto opor
teret talem materiā mīorare p maxima parte:
et educere p intestina cñ medicina solutiuus: et
tñ paucificata materia p magna parte et subri
liata: posset pñ p vias vrine educi cum puocā
ribus: et istū casū posuit Sa. 7. terapē. cap. vlti
mo. vltra mediū capituli nō tñ stante materia
in gibbo epatis grossa et multa: sed etiā si fuerit
peccans circa renes aut vesicā. nā postq̄ posuit
casū. qdā plasmatōe sit indicatio modi edonis
suppluati dices q p intestina solum q deorsū
trāsunt sup. sunt enā dā: quemadmodū est di
ctū in epatis cuna. i. de materiē in cuna epa
tis. i. in cōcauitate. Fecit psequēter exceptionē
dices. Renes pō et vesica et epatis gibbus plena
multa cachokimia peripillata. i. dissoluta et
defecua. i. deorsum ducentia: puta p intestina
vocata pharmaea expurgēt: moderata nō su
facta. i. minorata dicta materia per vinales po
ros sup. educat: et ita stante materia modica in
gibbo: q; ex his paucificata multum. vel si a pu
uisset paucā verificatur casū. Auic. vt p diueris
ca et nō p vteris fluxum dō educi. atq; stante ma
teria grossa vel multa: opus prius soluere vterez
vt dcm est. Alium casum ponit cōiter docto
res 4. primi capitulo p. sup isto casū. qm stāte
materia etiā modica in gibbo epatis peccante:
vbi in vijs vrine essent vlcera vel manifeste alie
lesiones: vñ paratū esset fieri nocumētū magnū
p materias ad illa loca cōueras nō esset tutum
rū eas educere p vias vrine: immo meli⁹ esset
educere p secessum: vñ essent lōgiores et forte
ecouerso si staret materia in cōcauitate epatis
peccans et maxime si esset acuta: et essent vlcera in
intestinis forte melius esset educere p vias vr
ne q p intestina. Et forte q Auic. 7. colliger ca
19. in de creatione apatum membrorū officia
lum: nōlūt in torū cōsentire isti regule ppter
tales cōtingētijs q inter dū eueniunt: dicit sic.
Et dcm est quia a toto nō fit bñ cōcessū q quan
do apostema in gibbo staret epatis existit vñ su
alia materia oppilās q enacuari debeat p puo
cantia vrina: et q in cōcauitate existit per phar
maciā: et in his cōsidera. Alius casū. posuit est
supra circa medicinas alteratiuas vt. i. medici
ne tales nō sint exēssive tales in gradu calidi
tatis vel frigiditatis humiditatis vel siccitas
tis. nam p medicinas extreme frigiditas extinguit
calor epatis: et sic debilitat in opationibus et p
humectat inas remoluit substantia epatis et re
laxat et p calefactiōes extremas pducit ad arefa
ctionē et indurationē: et p siccitates similis ducit
ad arefactionē et duritiē et oppilationem: ideo
vt supra dicebat vbi erat sermo de ista materia
opz vt in frigiditā epas aggreget ad infrigidat
tionem absterionem et apertionem et penetra
tionem cibi et lipiscitatem confortantem non
plurimā: et vt caneatur mollificatio vehemens
cum humectatiua aquo flos: et in calefactiōib⁹
sit aliquis infrigidatiō cum confortatione: et

in siccis aliquis nutritiua hñectatio. Sed
alius restat casū. in solutiuus q ponit etiam ab
Auic. in cura oppilationum epatis: q talis est:
dicit sic. Solutiua autē cōueniētia ad hoc ca^m
vbi opz vt solutio vteris fiat: nō opz vt admini
strētur ex eis fortia nisi cum vehemēs est neces
sitas vt sup. est in corpe forti et robusto in q ma
teria solnēda nō esset apta ednctioni nisi per
medicinas fortes: q tñ fm gradum debet exhi
beri incipiendo a debilibus: Addit tēx⁹ im
mo opz vt sint lenia sup. solutiuia: et adducit ra
tionē casū. pñuādo dices: qm materia in eo est
q primū est medicine: q in epatez. i. epas nō
multum distat a loco vñ sumitur cñaria me
dicine vt vel loco vñ sit cñario vt intestinis sto
maco: vt p3: et inde tranfit medicina cum suo vi
gore nō alterata in vijs medijs vbi si membrum
in quo peccaret materia esset distās a medicia
vt est pulmo essent medicine necessarie fortio
res. Addit aliam rōnem: et qm membrū. i. virtuo
sum est de se potēs ad expellendū quale est epas
q est pncipale sufficit qdā adiutorū ad expel
lendū sup. materiā nocētem expellendā: et ita
sup. medicina debilis est sufficē. Alius casū.
gnalis etiā in curatione epatis est q viterū q;
cūq; stomacho nocēt: et ita viter potius aque fri
gide in ieiunio: et viter coitus et balneum et erer
citiū maxime post cibū et cñones fortes et reliq;
q supradicta sunt de nocētibz stomacho. Rō ca.
est manifesta: qm bonitas pparationis chili ad
epas maxime inuat in lesionibus epaticis: sicut
ex aduerso malitia digestiōis cibi et malitia
chilificatiōis ad multa ducit nocumēta epatis
vt infra etiam latius videbitur de hydropē. Et
hec de isto principali et canonibus generalibus
sufficiant.

Item ventendum est ad 2^m principale
vbi est ponēda cura
spālis in canis dolor epatis: et sicut supra dcm
fuit circa dierā prius incipiēdum est a cura op
pilationis. i. sine apostemate: et de his pō ponē
cura oppilationis et strictura meatū q potest
quodammodo dici nō materialis deinde pone
tur cura oppilationis materialium vt humora
lum etiam nō apantiū et pñ oppilonis vterose
qm de cura oppilonis materialis carnosae vt vas
ricosae cū sit impossibilis quasi in oibus nō erit
sermo: et ita succēssive pcedet ad curā aliaz spe
cialium causarū doloris epatis de qbus supra
facta est mentio: vt malitia complexionis siue
materia et debilitas et apostematum et.
Circā igit p^m expediēdum sit oppilo dicebat
Auic. est cōstrictio in creatione aut corruptio si
tus in venis. i. malus situs venarū: vt q sit tor
tuositas in eis vel nimia tenuitas vt cōstrictio
a gñatione: tñ tale opozet adhibere regimen
sup. curatiū vel pseruariū eius q habet par
uū epas. i. sicut illud qd dicitur haberi paruū
epas a nā: et qm paruitas epatis a nā nō est cor
rigibilis nisi in etate pueritiae vel adolescentie
veniendo ad iunētū sicut etiā supradictus est
de paruitate stomachi: ideo in etate consistentie
vel post est magis necessarium regimen pserua
tiū a casu in oppilationē materialem in quē
la psum facilius cadit epas paruū et epas in q
est oppilatio attenuatoria naturalis vel et stri
ctura venarū vel et tortuositate earū vt p3.

Prima pars pract. magistri Jo. Matthei de gradi.

de dieta
par
in epar.

Ideo dicebat Aui. vt etia supradictu est circa dietam in regimie epis parui. q regimie est pre pario cum cibis pance qritatis z plurimi un trimeti pp tenuitate z velocitate penetratidis ro est satis manifesta: qm ppter tenuitate vel nari z in pno z in cōstricto siue oppilato arte natorie p modos dictos non nisi modica qritas cibi vel chili recipi pōt pro vice: z qm talis nō est sufficiens ad debitā restanrationē toti si vnica vel duabus vicibus tm exhibeat: ideo expedit vt sumant cibi separi in vicibus et sint plurimi nutrimenti modicā supfluitatū in modo substantie passibiles subtilis substantie facili penetratōis ppter stricturā meatuū: vt etia supradictum est in dieta. Opz etia vt restificetur cum medicinis subtilariis z aperitiuis z aliquoties solutiuis parz z aliquoties diureticis de qb dicit infra ne supfluitas chili vel masse sanguinee in dictis venis retineat z causent oppilationē materialem. Ideo quasi continue expedit vt vrantur apituiis z absterfuior: cum hoc fiat ea q iunāt atractionē nutrimenti ad membra vt sunt fricationes extremorū z torius corporis post finē 2 digestiōis post somnū vt tempore quo debet separari digestus ab epate z transire ad mēbra. Et in hoc casu opz pcpue custodire ab his q generāt oppilatōes de causis primitiuis z corporaliū de quibus dcm est supra sufficiēt in dieta z quasi in continuo vsu opz vt offeratur ea q aperit cum cōfortatione appropriata epati de qbus sufficiēter dcm est supra z sic cum his ingenijs poterit fieri pseruatio a lapsu in oppilationem mālem simul conueniēti restanratione membrorum.

de cura
ide oppi
ationis
paris ma
erialis

Si vero oppilatio fuerit materialis humoralis z nō apostemosa tūc aut cum illa coniungitur totius corporis repletio vel nō: z sic aut enz illa est reple sanguinea aut alioz humorum q ppius dicat cachorima: z tūc fm casū. cōes est fēda flōmia vel solutio siue p digesta materia habita intēione ad materiā cōtēntā in toto: sed qm nō pōt stare cachorima in toto fieri debita mundificatio illius cum solutiuis: neq pparatio ad solonē cum digestiuis stante oppilatione in epate nisi prius attendat dispōni oppilationis epatis: qm medicine q debet ad mēbra puenire solutiue vlt alteratiue pū ad epar enueniūt q ad membra posteriora. prius igit ad hāc opz attendere. ¶ Jo circa istā oppilationem epatis z in causa eius est p fēda cōsideratio q aut est oppilatio sanguinea peccare solo sanguine in qro aut ex alijs humoribus calidis mixtis cum sanguine: aut ex humorib magis frigidis grossis z viscosis. z ita oppilatio aut est recens aut antiqua: z si fuerit oppilatio in ipso ex materia sanguinea peccare in qro nō est dubitatio qd est fēda flōmia de basilica dextra z copiosa aggregata materia fm epar etia si recens fuerit oppilatio etia pter eam q sacra est stante repletione sanguinea in toto que varianda est fm diuersas causas repletionis in toto fm alia dicta supra: z hoc dico constante virtute z alijs consentientibus. Sed cum antiquatur oppilatio dicit Aui. in cura oppilationum indigēs floboromia basilice z solutiuis: dicit Gentilis sup hoc tertu exponendo fm cōmūnem sensum q si oppilatio antiqua est materia sanguinea aut alia mixta

cum sanguine qd fiat floboromia. Et si alia non est mixta fiat solutio cum pharmacia: z ita exponit z pro vel. Si tamen est mixta cum sanguine post flōmiam fiat solo cum pharmacia. Sed cū reuerentia non credo esse istum sensum Aui. nō q oportuisset poni hic istum casū. specialem in oppilatione antiqua: qd dicit Ben. est de rebus communibus in cōmūnis per flōmiam vel per solonem: z ita nō oportuisset q Aui. contraxisset tm in oppilatione antiqua q in oppilatione recentis: etiam verū est qd dicit Ben. neg. etia satisficit ad verbum. A. per hoc qd expresse voluit q in oppilatiōe cum antiqua z est indigētia flōmie basilice z solutiuis: z ita fm ipm aliorum quōties sola flōmia sufficit: aliorum sola solutio. Et de ista oppilatione antiqua q in ea fēda flōmia: etia dicit Sera. ad finem capituli de oppilatione epatis dicit. Et conferit oppilationem vehementer precedenti. i. fori z antiqua extraccio sanguinis cum etiam flōmia q sit ex iniectione dextra: p hoc qd dicit etiam inuēit q non est principalis eius cura: z tamen esset principalis cura si esset materia peccans sanguinea. Sed. etia dicit post qd posuit nō esse applicanda aperitiua foria in oppilationibus nisi signis manifeste digestiōis apparentibus addidit: in oppilatione antiqua compertit flōmia basilice. Cum igit nō cōueniāt in repletione sanguinea puocaria foria neq in sanguine expectentur signa digestiōis: videtur q ad alium sensum dixerit antea qd cōperit flōmia in oppilatione antiqua q ppter oppilationem ex sanguine vt ipse dicit. ¶ Est igit aliter dicendum q in oppilatione antiqua compertit flōmia basilice. Et uenit etia solutio ventris vt dicit textus etia si materia nō sit sanguinea neq multum mixta sanguine: immo neq de his est mens Aui. b. vt estimo: qm materie calide cum oppilatur epar et plonget oppilatio transiret ad apostemata vt alio dcm est supra: z sic nō fiat oppilatio siue apostemata diuturna ex causa calida vt in nostro casu. Cum ergo ponit Aui. istum casū. in cura oppilationum siue apostemate: intellexit de oppilatione antiqua ab alia materia magis grossa z fixa pendente in quo casu est indigētia floboromie z pharmacie. Nam ex quo materia est fixa et quicquid permanens in venis epatis oppilatus ex multo rpe nisi commoueatut z agitur male fit obediens educationi cum solutiue. per floboromiam autem factam: facta commotio ne in ea scilicet materia cum floboromia faciat motum in omnibus humoribus quarta primi redditur ipsa magis parata expulsionem a virtute adiuta natura per pharmacum solutiuum z talis cōmotio nō potuisset cōuenienter fieri per medicinas fortes incisivas z calefactivas. Nā z si tales medicine sua qualitate manifesta non videantur nocere materie oppilationis antiquae: tamen propter id quod sequitur ad oppilationem diuturnam de inflammatione probibita euacuatione exhibitio medicinarum multū calidarum fuisse suspecta z timorosa. Per floboromiam autem modicam latam pōt fieri commotio in humoribus. inuās ad intēionē dictā s. facilitatis educationis dicte materie. 2. si alia qualis est de materia sanguinea circa epar etne. vel diuersio ab epe: z sic miora mā in epe vel

Tota b.

circā epar mior: et oppilo et facilior sit trāspira-
tio et uentilatio: ira aliquā disponit a phibitio-
ne inflāmariōis: vñ cōsequēter postea mtrius
applicari pñr medicine solntie dēc māc. Et istū
intellectū ad hunc rētrū bene nota: quē intelle-
ctum visus est olfacere. Chyristoforus bartholinus
in hoc qd dicit q in tali oppilōne flōmā saphe-
ne aut basslice mirifice et efficaciter vñ: et est solē
nissimū et inauditū apud multos remediū: sed
non declarat sufficēter. Immo amplius dico
qd in oī oppilatiōe epatis etiam non antiqua
vbi fuerit humoralis siue apans siue nō apans
constante rētrū et reliq̄s patientibus fieri flō-
mā: qd cerra et cōmēsurata flōmā semp est in
casu inuans. Et de apate posuit tertiū expñm
Auer. septimo colliger cap^o supallegato. 16° cū
dicit. Et debes scire qd in effione apatum mem-
briū principaliū penitus sunt necessarie
due intētiōes: vna est flōmā: alia est pharma-
cia. Et adducit rōnem dicēs. Et ob hoc. i. ppter
istam cām q illa apostemata sū plurimū nō
sunt vnus humoris: sed in illis aggregat mas-
liria pñraris cum malitia qualitas cum di-
rit: qd in effione tu debes semper super humore
dominante pñdere. i. vtrum sit flēda copiosior
floborhonia q pharnacia vel ecūerso et regu-
laris sū canones communes: et ista sūba. Auer.
non tñ pñr trābi ad apata membriū: pñci-
palium: sed etiā ad oppilationes et maxime in
ep: vñ pñr consideranti. Facta ergo flōmā cū
est necessaria solē ventris de mā oppilante dice-
bat Aui. melius autē est vñ pñraris eis. s. soluti-
uis ea q in dūnt et aperiri et abstergeri sup.
moderate: dico signāter moderate vñ fiat mode-
rata digestio in mā: postea euacuetur paulatim
ne vñ infra dicitur: deinde de mō fortiora apā-
tia et digestiua vsq̄ dñ veniamus ad vehemen-
ter fortia. Nā si fortia a pñr^o exhiberent cruda
et multa erit mā ista cōmonerent mām et agita-
rent et digōnem phibērent. Nam qd digerendū
est tanta turbatione nequa qd est opus vñ dicit
Aui. 4° regiminis sanitatis: pñde dicit et Aui.
in ca^o pñrio de cura opilationis: ad istā cantelā.
Et si non videt in vñ sedimē manifestum et si
gnūm decoctionis non opz vñ in pora dens for-
tia. s. digerentia apitiua et subtiliatiua propter
fortem cōmōtionem eoz: lz forte posset et aplia-
ri: nō dens fortia. s. solutina cū nō est mā prepa-
rata. Cū igitur cōueniens possit fieri electio
in medicinis digestiuis: pparatiuis de qbus ali-
que debēt esse cale et alique frigide: et in frigidis
debēt esse virtus apitiua et absteriua aliquālis
et non stipitica vñ fuit supra dictū: et in calis etiā
aliquotiens expedit vñ in pñcipijs occurrere
cūm eis que sunt quasi rēperare et paz declinan-
tes ad caliditatem et in pñssu cum magis cale-
facientibus: que tñ oēs habeant pñrieratē et cō-
nēntiam ad epar: ideo Aui. de his posuit oī-
dinem enumerando simplices medicinas frigi-
das et calidas in casu cōuenientes: q tñ omnes
sunt aperitiue: dicit sic. Et medicinarum qdem
aperitiuarum sup. conferentim in opilationis
bus: alie sunt frigide: et alie sunt proxime equa-
litar. i. parum ad calidū declinantes a tempe-
ratis: alie sunt calide sup. notabiliter exceden-
tes per caliditatem que sunt necessarie in chy-
stio sup. opilationibus: qm medicine remisse

calide non sufficiunt ad perfectionem in pñssu
cure opilationum antiquarum: vñ plurimū sūt
pendētes a mā grossa. Et de frigidis exempli-
ficādo dicit: frigide vero sunt sicut ediuia orni-
lana et campestris et ararascon vel cicorea: et de
istis dictum est sufficienter supra et qualiter eas
rum. Addit: et aqua plantaginis cum solijs et ra-
dicibus suis. i. aqua decoctionis radicū et foli-
orum vel sublimationis vñ: qz posuit signā-
ter radices cum folijs: qm forte aqua foliorū sine
radicibus esset ad stipiticū declinans et nō ape-
ritiua sed foliorum cum radicibus est aperitiua
cum frigiditate: et de his dicit Rasis 7° con-
tinentis de mente Bala. radix lingue arteris: et
est plantago folia eius etiam fructus. i. semina
valde conferunt ad aperendum oppilationes
epatis. Addit allegando Ba. dicit sup. Bal. con-
sequenda sunt sup. ista vbi fuerit caliditas: quo-
ntiam in frigiditate cum hoc sup. quod aperit
et Aui. continuando in frigidis aperitiuis dicit
et omnia que pronocant cum in frigiditate sūt.
sunt semina communia frigida maiora cucurbi-
te melonum: et huiusmodi: et cum magna parte
se. minorum vñ endinie scariole et atriplicis: et
de semine dicit erpessē Rasis septimo continē-
tis. se. atriplicis dissoluit oppilationes epatis
cum non habeat secum caliditatem: et sic aqua
horum seminum est ad hāc intētiōem: et aqua
oz. serum capitiū. nam his omnibus vel aliq̄-
bus eozum et sibi similibus possumus vñ in op-
pilationibus cum caliditate committere.

Consequenter Aui. suspendens sermo-
nem continuarium connumerat quasdam me-
dicinas que singulari proprietate conueniunt
in oppilationum apertione cum confortatiōe
epatis que in omni oppilationē possunt conse-
quenter exhiberi siue calida sit siue frigida: sed
conuenit vñ miscantur cum frigidis notis: de
quibus dictum est in calida oppilationē: et cum
calidis fortioribus in oppilationē frigida vbi
est intentio multe apertionis: qm iste medicie
de quibus intendit cum hoc qd sunt aperitiue:
habent etiam vim notabilis stipicitatis ad cō-
fortationem ipsius epatis: et propterea cōuenit
vñ miscantur cum alijs aperitiuis frigidis vel
calidis sūm exigentiam. Et ideo addit: et cūscire
est aperitiuum valde et non est potandum in ca-
lida sup. ne miscantur cum in frigiditate: sed sup.

et proprietate est multum conueniens in aper-
tione oppilationum epatis: et de hac dicit Aui.
2° cas. capitulo proprio qd cūscire est calidum
parumper in pñ^o pñm et sicum in fine secundi:
et q aqua eius mirabilis est ad icteritiam: et q
aperit oppilationes epatis et stomachi et confor-
tat epar tñ dicit q nō exhibeat in calida credo
propter passibilitatem substantie illius: quia
cū inflāmatū et subtilitate et raritate. Dicit
etiam Rasis septimo continentis quod pos-
dagra lini idest cūscire confortat epar et tollit
oppilationes et icteritiam. Addit Aui. con-
tinuando: et reubar. et similiter absinthium:
que sunt de medicinis calidis: tamen propter
mirabilem proprietatem ipsorum ad epar: pos-
sunt et debent exhiberi in oppilationē etiam a
materia calida miscendo cum alijs medicinis
frigidis et aperitiuis: pñinde dicit continuan-
do: nam licet sit in eo caliditas quedam. s. abstin-

De medic-
nis friso cō-
nēntib^o
opilonum
epatis.

Nota bñ
de plāragi-
ne q̄liter ē
aperitiua.

De medici-
nis al pñe-
tate apien-
tib^o oppi-
lationem
epatis.

Prima pars practi. magistri Joan. Mar. de gradl.

thio q: est calidū in p: nō est tamen malum vti
 ipo in oppilone associata caliditate et frigiditate
 sicut opz vt ipm administrat. Reperit alia lites
 ra q dicit plurali numero: post q numerat reu
 barbarum et abstinū dicit: nam lz sit in eis. s.
 vtriusq caliditas qdam. s. recedens notabit a rē
 peramēro: nō est tñ malum vti ipis in oppila
 tione associata caliditate et frigiditate simul. i.
 in oppilone aliquoties calida: et etiā in frigida
 fm qd opz vt ipsa administrant. s. iuuādo aptio
 nē oppilationis fm erigētiā: tñc cause dicte op
 pilationis calide vel frigide miscēdo exstia cuz
 eis cum est oppilatio calida aqua oz. vel aquaz
 endiuie: et si fuerit oppilatio frigida aquaz apz
 vel cuscute q est singularis iuuamēti ad mīrio
 nē cum eis ad magis apiendū: vel potest legi q
 reubarbarū et abstinū valēt in oppilatione as
 sociata simul et caliditate et frigiditate de copu
 lato extremo: et hoc dicit Benti. cum fuerit frigi
 ditas ex parte cause oppilantis: et caliditas ex p
 te illius qd sequitur oppilationē vt putrefactio
 nis: nam sic iuuat caliditate et frigiditate iuuat
 frigiditate subtiliādo materiā incidēdo et ape
 riendo cum caliditate manifesta: et iuuat calidi
 tate accidētiā faciēdo diaforesim et pphibendo
 putrefactionē et prestādo euertationē ad mare
 riā: et ita valēt oppilationi associate caliditate
 et frigiditate simul ad istū intellectu: q: calidita
 ti accidētiā et frigiditate materialitē: etiā fm aliuz
 sensum valēt in oppilatione calida et frigida: q:
 simul estant humore oppilātē simul calidū et fri
 gidū vt est cōmunis auctorū snia: et maxime si
 fortificet virtus eorū in soluēdo vel aperiendo
 cum appropriatis calefaciētibz vel in frigidit
 atibz: et hoc est qd intendebat cum dixit associā
 do sicut opoz: vt ipsum associetur: siue loqua
 mur de reubarbaro siue de abstinio: siue i sba
 exhibeant cū alijs aut decoctio eius vel sup. al
 terius eorū. Nam decoctio vtriusq facit ad solu
 tionem vt pr: suba ē reubarbari si sumatur cū
 aperiente solut: abstinū etiam recens non
 est carum etiam comestum vel aliter incisū in
 virtute succi fit solutium et maxime si sumatur
 cum aliquo aperiente vt dictum est calefacien
 te. s. in cā frigida proprie in qua cuscute vt dicit
 Aui. 2. cā. immo proprie euacuat coleram et
 neq per ipsum fit iuuamentum in flegmate sup.
 sicut in colera in euacuatiōe et aqua endiuie in
 cā calida et radices eius et eupatorij. i. decoctio
 radices eius et eupatorij et amigdalaz amararū
 qd non incendimus neq multū calefacere neq
 multum in frigidare: ipsa enim omnia. s. tria p
 rima sunt vt dicebat Aui. sup. in debilitate cale
 faciendo et sup. de succis primis isti sup. in cale
 faciendo: plus tñ calefaciūt q sup. dicta sunt
 succus feniculi humidū et succus abstinij. Nam
 ista sunt illis fortiora in calefaciendo: et maxime
 si sumantur cū sirupo aceroso fortium seminum
 i. cū sirupo aceroso cōposito cū seminibus forti
 bus vt feniculi apz cymini ameos et hmoi: et si ē
 necessaria plurima caliditas sup. maior q pri
 ster sirupus acerosus cū melle et aqua ei⁹ vel sup.
 decoctio exhibeatur cum sirupo aceroso mellis
 no. Et nota bene istum modum introducendi li
 teram et exponendi: q: nūq vidi istum textum
 ab aliquibus clarificatum: immo multi rudes
 ex hoc textu videntur colligere per hoc qd Aui.

nota bñ.

dixit velle numerare medicinas frigidas: et post
 ea calidas propinquas equalitati cum anteq
 enumeraret eas que sunt equalitati propinque
 enumerauerit reubarbarum et abstinum. Dis
 cunt q de mente Aui. hoc fuit qd essent frigide
 complexionis: qm enumerant post alias frigi
 das: et tñ eorum error: est manifestus si inspe
 rit bene literam: qm de cuscute: est podagra li
 ni expresse dixit q non est potandum in calida:
 et de reubarbaro et abstinio dixit: lz sit in eo ca
 liditas quedam vel in eis. Si ergo videris. ter
 tum cum sapore placebit tibi iste modus intro
 ductionis tertius et verificatio: et maxime p
 ea que incontinenti dicam vt propter excellen
 tes virtutes istoz in opilationibus epatis. De
 cuscute satis dictum est: sed de reubarbaro oēs
 conueniunt q mirabiliter confortet epat. Nam
 Arist. ad Alexan. laudat ipsum quasi esset vi
 ta epatis: et de eo dicit Auer. 5. colligit qd de me
 dicinis est vna et manifestioribus rebus in iuu
 uamento epatis in aperiendis oppilationibz:
 et ad confortandum ipsum: et similiter potest
 stomacho: tandem dicit: et est mirabilior in medi
 cis purgatis: q: frenum suum est cum eo: nil
 la medicinarū purgatarum est sine veneno in
 aliqua pre sui excepta ista: sup. de soluentibus
 ex ppterate. Addit q: quis purget confortat tñ
 omnia membra: vnde infer: et ppter ea possu
 mus dando pro purgatio refrenare alias me
 dicinas p ipm: et ita videmus mirabiles laudes
 eius in dispositione epatis: q: mirabiliter ipsum
 confortat: et proinde reubarbarus bonus est omi
 debilitati epis vt dicit Rasis 7. oris. Et de hoc
 stant sententie auctorū cōes omnes: et de abstin
 thio quantam hz vim in confortatione epatis
 extant codices omnes pleni: et dicta sunt suffi
 cienter supra in cā de confortantibus stomacho
 cum: et specialiter cōmomo sententiam Auer.
 7. colligit cā 16. cum dicit sc: qd medicine pro
 uocantes vinam in egritudinibus epis oppi
 lationes aperiri sicut abstinum et eupato
 rium. Nam iste due ppteratem habent in epa
 te: quemadmodum scolopendria et coxer cappa
 rorum in splene ppteratem habent. Et ex his
 pr: qd cōuenienter Aui. enumerat has tres
 medicinas: cuscute abstinum et reubarbarum
 q: mirabili ppterate confortant epat: lz parū
 ad calidum declinant. Et posuit vsum istarū
 miscendo etiā cū reliquis appropriatis aliquo
 riens frigidis aliquoties calidis fm necessita
 tem vt dictum est. Et dicit de eupatorio et amig
 amaris q sunt proxima sup. temperamento et
 aperitiua cū confortatione etiam appropriata
 epati: intelligendo de amig. nō multū amarior
 q ille sunt calide in 2. et q aperiri oppilationes
 epis oēs fatentur. Sed de eupatorio iam dictū
 est de mēte Auer. 5. colligit qd est calidum in p
 gradu et est manifestū in confortando virtutem
 epatis et in aperiendo oppilationes eius. Et de
 eodem dicit Gal. 6. de simplici medicina: eupat
 toris herba siue volucru maius vel agrimonis
 subtilium partū ac incisue: vnde oppilationes
 est absq: euidenter caliditate: vnde oppilationes
 epis purgat: ppter etiam et stipititate vnde
 ppter quā et viscera pfortat. Et eandē sniam po
 suit 8. meimur: et qd dicit q eupatorio est pos
 licaria: et fuit Nicolus florentinus: de qua pos

Reubar
 barū mir
 dicit cōfor
 tat epat.

nota de
 iuuamēto.

Nota de
 reubar
 baro.

Nota de
 eupato
 rio.

de lacca:

licaria auctores medicine singularē faciūt men-
tionē in casu oppilationis epatis. Nam Ras. 7.
cōtinen. dicit: q̄ pollicaria aperit oppilationes
epatis absq̄ caliditate cognita habēdo stipri-
citatem qua confortat corpus epatis. Et infra
postq̄ laudauit abstinentiē dicens q̄ ualeat ad
initū hydropis et corruptionē compionis ad
dir: sed pollicaria in his opationibus magis pe-
netrat et perficit et velociter cōfert. Et ita Anic.
de oppilone epatis dicit pouēdo curā istam ve-
rā. Oppilatio epatis apitur cum aqua decoctio-
nis pollicarie capil. ve. 2c. et his p̄s cōueniens
causa suspensionis sermonis Anic. in prunatio-
ne frigidozū in miscēdo istas medicinas speciales
de q̄bus dcm̄ est. C. postea cōtinuādo de his q̄
sunt p̄pinq̄ equalitari declinātes rāmen ad
calidū dicit. Equalitari autem uicine sunt sicut
lupini: ipsi cū sunt medicina melior: et est nota
bilis terna: qua petitur aprio epatis absq̄ cas-
satione et infirmitate: sup̄. manifesta: sed
pur ad calū aliqualit̄ declinā: et aliqui dicit q̄
littera est corrupta: qm̄ lupini sunt grosse substā-
tie et nō uidetur in casu conuenire p̄pter grossi-
tū: ubi dicit lupini debet dicere lupuli: q̄ sūt
quasi tempari et apinut oppilationes sicut etiā
et capil. ve. de quo dicit Ba. 6. de simplici medi-
cina: q̄ subtiliat et diaforat: nō tñ caliditate ali-
quā infert. s. manifesta sicut nec frigiditate: sed
isti errāt. Nam lupini p̄pter amaritudinē ape-
riūt oppilationes epatis et splenis: et qm̄ ut di-
cebat Anic. in p̄. capil. de rebus cōuenientibus
epati. Et medicinis q̄dem et cōferunt omnia in
q̄bus est amaritudo: qua apitur et ut 2. ca. 6.
ca. p̄prio: lupini abstergit et mundificat et apinut
dñ. Sed credo q̄ Anic. nō laudasset exhibitionē
subtilit̄ eorum p̄pter id qd dcm̄ est
q̄ sunt grossi nutrimentū. Sed cum ibi laudauit
lupinos intellexit decoctionē eorum. Et ita in
p̄cessu in ca. 6. oppilationis laudauit decoctionē
lupinorū amarorū in qua postus fuit succ. eu-
parotij. Et ita Sera. in cura oppilationis lauda-
uit euparotij cum decoctione lupinorū amaro-
rū: et talis decoctio potest esse temperata.
Addit: et campepitheos est eis prima: sed est res
calidior eis parumper. Ideo addit: si potetur
et eo cum aqua endiuie temperat. De campepi-
theos dicit Ben. q̄ nō est quercula maior ut ml̄
existimāt ut etiā Sy. sed vocat infima pinus: q̄
bz odorē pinū restituit q̄ sit herba quā moder-
ni vocāt mā: et ita p̄s q̄ est aliq̄ro calidior: s. est
apirina et absterfina. Et de campepitheos exp̄res-
se dicit Ras. 7. cōtine. q̄ de leni magis cōfert q̄
alie medicinie oppilationi accideri epati: apinū
etiā est quasi huius virtutis: et est eiusdem gra-
dus de quo dicit idem Ras. q̄ aperit oppilatio-
nes epatis calefaciēdo illud quonē infrigida-
tione. Connumerat etiam Anic. acetum s̄lliri-
cum et oxymel squillitum et sparagos in gradu
istaz medicinarū equalitari p̄pinq̄ et apinū
et abstergentium et est notum: connumerat et ergo
radicem lilij q̄ est eiusdem generis: intelligit de
cinā. Postea numerat laccam de qua dicitur
est sufficiēter supra circa textum: et eam Serap.
posuit calidam et siccam in 2. sed debet esse in p̄-
ma mansione secunda: sed omnes aperit oppila-

lationes epatis: et in icteritiā multum ualeat: s.
epar principaliter confortat: et de hac dicit Ras.
7. cōtinentis. Dico laccā confortat substātiā
epatis: ideo datur in passione morbillorum vel
variolarum cocta cum uuis passio: et ponendus
est de ea cum rhure ad egestionem similem aque
carnium. Ista rāmen q̄ dicta sunt possunt inten-
di in caliditate vel in frigiditate fm̄ illud cui
commiscetur sicut cum aqua endiuie aut cuscute
aut cum uino et aqua seminum aut aqua lupi-
norū quā posuit B. A. calaz. ista. dicit. Et aq̄ lupi-
pinoz calida. i. excedens temperamentum per ca-
lidum ut est dcm̄. C. Consequenter Anic. enume-
rans medicinas calidas dicit. Ille autem q̄ sūt
ad caliditatem declinēs sunt diuerſa forſia si
cur assat. et cassia sup̄. lignea et sup̄. cinnamomū
et spica sup̄. nardi et celtica et petroselinum et aris-
tologia ro. et rubea et ireos et phisici et agarici
et epithimum et squilla et polium et centaurea et
succus eius et gentiana et s̄rupus acerosus de
melle su. sacrus cum seminibus et squilliticus q̄
sit cum rubea sup̄. tinctorum et similibus de plu-
ribus horum dicitur est supra: sed de spica celti-
ca differenter a spica nardi dicebat Bale. 8. de
simplici medicina q̄ debilior est quo ad omnia
spica nardi excepto q̄ ad uirinas sup̄. est magis
faciens et est calidior et minus stiprica: cum tñ
spica sit calida in tertio gradu: de petrosillo di-
cebat eodem libro q̄ est calefaciū in 3. gra-
du et puocarium multum. Sed magna dubita-
tio est de rubea. qm̄ Anic. ponit eam hic in rē cas-
sida excellenter: et idem facit Auer. 5. colliger q̄
posuit eam calidam et siccam in 3. gradu: et hoc
declarat et amaritudine fundata in substantia
retreſtri adusta et ibi laudat singulariter in ap-
tione oppilationum epatis et splenis: et tñ Bal.
8. de simplici medicina dicit q̄ stipricat et siccet
et q̄ cerdones ad siccandum et stipricandum co-
ria vntur hac planta. rādem dicit q̄ hoc phar-
macum est ericarium in 3. gradu et infrigida-
rium in 2. verum est q̄ Anic. 2. ca. nō posuit
complonem istius manifestam: sed dicit qd ab-
stergit cum equalitate: et tandem ponens iunā
menta eius in membris nutrimenti dicit q̄ fru-
ctus eius cum oxymelle datur in poru ad
apostemata splenis et mundificat epar. et splen-
et aperit oppilationes eorum. Et addit et est ei
ppietas in hoc: et ita reliquit dubium de mani-
festa complone: p̄inde in ista difficultate tenes-
rem cum uerbis Anic. in hoc ca. de cura oppila-
tionum: et forte q̄ uiriatu est rectus Ba. a trās-
larore loco allegato de simplici medicina: ma-
xime q̄ Sera. in simplicibus cap. p̄prio dicit
de mente Bal. Sapoz eius est ponticus: et uiri-
tus prima est calida et uirtus eius 2. est que
abstergit absterſione temperata sicut dicunt cere-
ri. De polio quia etiam multuz laudatur in hoc
cap. ab anicoribus dicit de eo Ba. 8. de simplici
ci q̄ de obstruit omnia viscera. i. omnium visce-
rum oppilationes aperit: et uirinas et menstrua
puocat: et ita habuisti numerationem medicina-
naz epaticaz occurrentū magi vñ app̄opara-
rū magi ab anicoribz et fridarū et q̄ temperat
declinātiū p̄p̄ ad calū et notabilē calaz.
C. Et quibus in opere habetur regula q̄ semp
in alterando et aperiendo cum medicinis cali-
dis vel etiam cum frigidis debet fieri inceptio

De medici-
nis calis
oppilones
epatisape-
rientibz.

Nota de
lupinis.

Nota de
tres. moli
cinā.

Nota de
parosia.

Delacca:

Nota hū
canonem.

Prima pars practi. magistri Jo. Battel de grad.

a debilibus: et maxime ubi opus sit exhibere aperitiua fortia tremora ab equalitate: de quibus dictum est. Nam hoc est regulare ut prius administretur ea que sunt equalitati propinqua deinde ventendum ad fortia propter nocumens: et sunt parata sequi: de quibus dicitur est supra nota intelligenti: et maxime observandus est hic casus in applicatione frigidorum aperitiuorum in oppilatione a causa calida stante multa inflammatione: quoniam non oportet tunc extreme frigida administrare neque interius neque exterius: immo oportet a remissione frigidis incipere propter timorem oppilationis: et prohibitionis euetationis: que si intendatur etiam in malitia complexionis calide intendetur: et ita forte fiat resolutio de subtili materie oppilationis remanere grosso: immo forte expedit appropinquare temperate calida: et si materia sit calida: quoniam per dictas medicinas facta diaforesis et transpiratione in materia remitteretur malitia complexionis: et sic maius erit iuuamentum diaforesis quam nocumens calefactionis. Et istud casus expresse posuit Aui. 4. primi cap. 2. de curatione egritudinum malitie complexionis cum dicit. Qui autem caliditatis superfluitatem cum oppilationibus medicatur sibi cauere debet ab infrigidatione superflua ne in conuertendo oppilationem in lapidem augmentum faciat: et ne calide complexionis malitiam augmentent: immo paulatim primo medicari debet cum eo quod abstergit: et si quod infrigidat ei suffecerit sicut aqua or. et scariola erit conueniens: et si non suffecerit illud tunc cum eo quod temperatum existit super. medicari oportet: quod si non suffecerit: tunc cum eo in quo subtilis existit calor: neque ex hoc fit sollicitus. i. timorofus sed in calefaciendo: quoniam iuuamentum diaforesis ei in infrigidando. s. habilitando ad apertionem plus confert quam sit uocumens quod facit ei calor: qui ad eringuendum est facilis post apertionem super. oppilationis facte.

Nota hoc documentum.

Nota tamen quod talia calida administranda non debent esse nisi remissa et non excessiua in gradu caliditatis: quoniam talia calida vehementer illam calidam complexionem augmentarent: et ita per subitam et fortem actionem resolutio subtilis materia oppilante reliqua induraretur: et ideo conueniens est ut occurramus cum medicinis medijs a principio sine in calida sine in frigida de quibus dictum est supra: vel commiscendo calida cum frigidis que sunt equalia vel equalitatem prima ut endiuia scariola et lactucam: de agrestibus intelligendo pro frigidis: et radicem apij et lupinos amaros pro calidis cum camepitheos: et istis bonum est etiam ut quando ignoratur qualis sit causa. Nam in usu eorum taliter commixtorum non potest esse magnus error. Et de hoc dicebat Boetius. exemplificando: si autem vellemus deopillare sine calefactione et infrigidatione: tunc componatur medicamen et endiuia et scariola agrestibus et ex radice apij et lupinis amaris et camepitheos et laccis. Ideo cautela est cum quidam causam ignorat solum cum istis operetur et non decipitur: vel utatur istis quando causa medio modo se habet.

Incipiendo igitur in causa calida si materia fuerit sanguinea vel sanguini mixta. primo fiat floribotomia sicut casus dicitur: deinde fiat mundificatio

rio materierum communium per vomitiu leue stante materia parata ad vomendum sicut quod alio dictum est vel secessum leue sacrum. exempli gratia cum. 3. vij. cassie nouiter extraxerit. 3. h. ra marindorum: et cum Euccharo fiat bolus. 3. i. cal cysteri lenitio in frigidante facto cum. 3. i. cal cysteri. 3. i. 3. pulueris Eucchari et cum dectione or. violarum matrum viol. endiuie lactuce: quod sufficit addendo. 3. iij. olei violarum et modicisimo salis.

Et completa hac intentione tunc pro digesti uo stante oppilatione conuenit syrupus acerosus simplex vel oxysac. simplex cum aqua endiuie et scariola: et si ponatur parum aque apij conueniet. Et dicit Benetius in quodam consilio quod aqua distillationis lupulorum apij solari et cu parati ad istam intentionem est conueniens sumendo singulo die in mane medium cyathum. Et addit: quod si distillatio fieri non possit bulliat talia in aqua yscg ad consumptionem medicamentis: postea facta colatura clarificetur cum Euccharo vnius cocte fiat syrupus longus sumatur omni mane. 3. iij. 3. vel circiter.

Et ad istam intentionem in oppilatione ex caliditate mirabiliter laudatur syrupus de ciccorea cuius descriptionem ponit Nicolaus florentinus sub hac forma. R. endiuie domesticæ et sel uestris: ciccoreæ. an. 2. h. 3. rostri porcini epatice fumiterre lupulorum: ana. 3. i. 3. h. 3. h. liquiritie alchechegi. capil. ve. cuscute politrice dianthus: an. 3. i. decoquantur in aqua sufficienti et coquantur et fiat syrupus cum Euccharo. acerosus in quo ad omnem lib. eius ponatur reubarbari electi. 3. iij. spice. 3. iij. contritorum et ligatores in peria rara donec fuerit perfecte decoctus syrupus: dosis est. 3. h. 3. iij. vel. iij. aque emulsi sionis se. communium frigidorum super. maioribus. Nam in hoc est virtus aperitiua infrigidatiua: et etiam leuiter mundificatiua materie per secessum in virtute reubarbari et constare ut fiat minoratio de materia: quoniam aperitiua ut fuit supradictum non debent exhiberi nisi aliquantulum minorata materia: ideo quidam prius minorant: et postea cum his alteratiuis aperitiuis procedunt.

Et quidam imaginantur in tali casu esse conueniens ut quidam euantria simul et aperientia commisceantur ad finem dictum ad minorandum per materiam ut dicitur est. Et de hoc dicit Aui. in cura oppilationum quod agaricum cum succo eupatorii iuuatini est valde sed hoc proprie in frigida in quo casu similiter loquitur Sera. postquam posuerat quedam aperientia simplicia et quedam soluentia dicit. Agaricus vero cum succo eupatorii non est minoris aperientis et mundificationis quas diximus: possunt exhiberi de eis. 3. i. 3. pro vice cum aquis appropriatis. Et tunc si modica fuerit materia peccans sicut gibbum non facta euantrione euacuatione possunt applicari puocatiua sicut canone supra dictum: que sunt frigida et frigida radicum apij et radicum plantaginis et foliorum eius et radicum liquiritie que ponitur temperata ponendo tamen aliquod de radice endiuie et scariola.

Sed si materia sit in concauo epatis magis ad grossum declinans ut cholera vitellina post syrupum simplicem et syrupum de endiuie

neiris de mente **Ba**. agaricus dissoluit opila-
nes epasis sup. euacuando ⁊ amigb. amare a pe-
riunt opilationem epasis accidens de humoris
bus inclusis ⁊ inferius in extremitatibus aena-
bus perfecte vnde potest formari medicina so-
lutiua in casu cōueniens vt infra. **R**. agarici ele-
cti. 3. ij. turbitib. 3. j. sinzib. spice añ. 3. j. amigb.
amarum inficatur 3. j. infundatur in aqua
cicozee feniculi ⁊ absinthij cum modico orime-
lis simplicis ⁊ postq̃ steterit in infusione debi-
to tempore fiat colatura: cui addatur hieſe ſim-
plices. **S**ale. 3. vj. misce. fiat potior: si non suffi-
ciat addatur diaſni. 3. j. vel. 3. j. ⁊ licet aliqui
in hoc casu laudent electuarium indum. **E**go in
casu non laudo: quoniam virtus eius perſtrahit
vltra epas vsq̃ ad membra posteriora: a quibus
euacuatio necessaria non est: vt supra declarauit
in dispositionibus ſtomaci: sed in diaſni. propter
dactylos inuiscentes virtutes solutiouum pro-
hibetur attractio a longinquis. **E**t si volus
mus in forma pillulari soluiere ordinant **Bo**.
pillulas vt infra. **R**. agarici. 3. ij. turbitib. polys
podij. añ. 3. j. spice nardi lace 3. iij. anisi masti-
cis añ. diacami vnam hieſe pigre. 3. ij. conſi-
ciantur cum orymelle squillitico ⁊ fiant pillule
et exhibeantur post septem dies sue confectio-
nis: et hoc nota.

Ordinantur alias pillulas ad hanc intentio-
nem ſcilicet ſcotentinus ⁊ sunt notabiles: qua-
rum descriptio est vt infra. **R**. hieſe pigre. 3. ij.
agarici turbitib. añ. 3. ij. sinziberis spice zooda-
ric affari cassiſ. cinnamonomi croci lucci eupato-
rii lucci absinthij. añ. 3. j. aloes epasis. 3. ij. cō-
ſiciantur cum succo apij: doſ. est a 3. j. vsq̃ ad 3.
j. ⁊ quidam in magis grossa addunt ſerapini. 3. j.
in compositione: valent ad istam intentionem
pillule de renbarbaro **M**elue singulariter: et
ita cum his procedendo euacuabunt materia
⁊ aperientur opilationes ⁊ cōforabitur epas.
Et si remaneret materia in gibbo epatis ed-
cenda per vinum facta sensibili minoratione
de ea cum dictis spice: oportebit consequenter
procedere cum pmonocibus vinum vt fuit di-
ctum cum debiliozibus prius: postea ad fortio-
res procedendo eligendo de his que dicta sunt
supra calidioribus vel minus calidis primo or-
dinando medicinam **S**uic. ⁊ Serap. de spice et
absinthio in electuario: de qua dixit **S**uic. ⁊ re-
tis que sunt faciliore et vt sumatur spice ro-
mane partes. ij. abs. parte vna. renantur et con-
ſiciantur cum melle: de hac dicit **S**erap. ⁊ me-
dicinam faciem cum spice romana est inuarius
vniui valde: eius permixtio est ista. **R**. spice ro-
mane partes. ij. abs. partem. j. renantur et tribel-
lentur ⁊ conſiciantur cum melle diſputato
⁊ admixta. **A**ddit: ⁊ est verbum bonum: spice
vero inſit virtus fortis in huiusmodi egritudi-
nibus ſcilicet oppilationis: immo poſſibile est
vt curetur cum ea epas quod inſrigidatum est
et induratum: inrellige quod non est multo re-
pote induratum.

Et hoc exhibitio poſſumus poſtea exhibere
fortem medicinam vt faciendo ſuffuſa: vt infra
R. croci añ. ij. myrrae affari. f. i. valierane renb.
ſe. apij motanti. añ. añ. iij. spice idice celrice
acoti. añ. añ. vi. rub. tinctoz añ. viij. lucci liq̃.
añ. iij. ſcolopendri añ. iij. polys maioris liq̃.

Des. cuius
dā solutio
nī hoc ca
supponit

11053

Prima pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradi.

militer auf. iij. mife: fiat fuffu. pñe ethiberi. 3. ij. cum modico vini albi est excellēs fozet: et n̄ mifeat cum melle debite pñtatis ad formam electuarij pñr exhiberi ad modū anellane groſſe cum vino. Valēt decoctiones in iſta intētiōe radicū apij ſeneculi perroſili. Valēt trociſci de abſinthio mirabilr et de anifo: valer diaz lacca: valer diacurcuma ſingulr: pñr iſta valer elarium ſingulr poſtū a 3a. 8. r. tractari: cui? deſcriptio. 8. ſeminis danci reupōrici radicū ſquārī carpopoſami fructus cedri: anifi: nardi croci cinnamomi caſſie lignee aſſari ſu. petroſi 3. li. camphireos: añ. 3. j. mēre ſicce obolos. iij. pñearā mundatariū 3. 50. aggrega cum melle coſcto et da ad magnitudinē anellane cum vino: pñer iſta in oppoſitionibus cōueniēt diuerſes cū dlyſteribus cū vomitu maxime peccante mare: ria in cōcano cōuerredō ad vias inreſtinorū vñ ſtomaci: etiā ſi expeſtiat cū dlyſterib? acutis cū pñtute reubarbari agarici vel turbith fm diuerſas intētiōes: et diuerredō ad mēba poſteriora: qñ modica materia eſt in gibbo epatis cum fricationibus ſpatulari et ventroſis ibi poſitis. Quibus omnibus factis reſtat pñr vt cōſo: ref epar remora oppilatione qñ eſt facta latius et pñter euacuationes et pñter puocāria cū cōſo: rāribus ipm a pñterate et aliquatiter ſtipri citāribus ordinādo cōfectiones vel pulueres ſi ue trociſcos et ſimplicib? ſupra dictis vt ſumen do ſpēs diarodon abbatris in cauſa calida: vbi gñ. 3. ij. cū. 3. j. epatis lupi et ſuccharo diſſoluto in aquis endiuie et abſinthij qñ ſufficit: fiat cōfe: ctio in morſelis: et in cauſa magis media ſumen do ſpēs diarodon deſcriptione cōtētiā cū epar: re lupi et ſuccharo diſſoluto in aquis apij cico: ree et eupato: ij. et in cā magis frigida ſumere ſpēs diarodon abſolute vel aromatici roſ. et diſſolue cū ſuccharo in aquis apij: et ſcure ſemp apponē do de epare lupi. Et ſi eſſet opilatio a mā melencolica oportet vt in ſirupis eſſet magis in reſio humētratiua cū fortiori incifione: vt cum reliquis ponere paſſ. et cortices radicū capparo rū et ſcolopendriā et flores genēſtre et ſilicem qui in hoc eſt ſingularē remediū: de quo dicit 11a. 70 cōtinentis: etiā ſilic cū in ea ſit cōdominans ſapor amarus violētē pñecte mundificat epar ſup. a mā groſſa indurata melica et aperit meas: rus ſtricos qui ſunt in eo: nō qñ in hoc caleſcat illud manifeſte neqñ inſrigidet euidenter: et de hoc etiam dicit 3a. 80 de tractatuū de ſcri: pris: ab Aſclipiade ad paſſiōes epatis: ad erpur: gandum aſtrivſcus. i. epar: et ad aperien dū trāſt: rus eius diligenter abſqñ caleſcere manifeſte: aut inſrigidare optimum pharvacum eſt ſilic: oſtanter habēs amarā qualitatē. Et ſilic: et in ſoluentibus debent apponi aliqua reſpiciē: ria humorē melicum vt epithimus polyppo. ſe: ne et huiusmodi ſemper paſſ. commiſcendo: et in cōfectionibus alteratiuis et confortatiuis ſi: mul et aperitiuis debent apponi aliqua appo: priata ad materiā etiam melencolicā: vt ſpēs: cum diacurcuma vel aliqñ ſpecies leſificantes Raſis et cum ſirupo de pomis compoſito poteſt rectificari cōfect.

Nora de n
lice.

In medicinis aut per exterius applicandis
in opilationibus: etiam in reliquis epatis

diſpoſitionibus ſunt duo ſpeciales caſ. 1. Pri: mus eſt 3a. 80 meimur. in fine dicit ſic. Temp: aut vñs oim quecuqñ ventri. i. epari et ſtom: co et inreſtinis apponuntur eſt quouſqñ cibo aſu ſumptus in ventre non adef. Et quo inſertur qñ exiſtente cibo in ſtomaco vel in epare ad curas: tionem malitie complexionis malis vel immā: lis eoz non oportet medicamen extrinſecus oſ: ferri: ſed ipſis prius cibo vel chilo manitis qui caſ. 2. ſi nō cōiter in ſtomaco obſeruerur frequ: ter committitur error ipſius circa epar. 1. Ali: caſ. ſumitur a plaſmatione membrū a ſitu ei: in profundū. Nam ex hoc opz vt pñuſqñ applic: tur ſupā epar epithimata frigida ſine inſectio: nes emplaſtra vel cerora qñ ueniens eſt vt pñ: fiat fomentatio leuis circa regionē epatis et cum appropriatis. 2. Alius caſ. ſpecialis in ap: plicatione medicinarum ad remotionem oppi: lationum: eſt Serap. dicit: qñ opz vt ſit ſolici: tudo de epare ſup ſtudio: hoc cura oppi: lationū cū rebus que eſſant ventroſitate hōz. i. hō: res in vētrū pñerſos eſſant: ſubtiliā groſ: ſitudinem eoz et abſtergunt et mundificant ſup: cum his pcedendū et nō tñs eo qñ in pora ſumunt ſup. hoc eſt obſeruandū: ſed cum eo qñ exterius ponitur vt dicit. Et ex hoc bene no: ra qñ opz ſemp in his que exterius applicat ſunt curandis oppilationibus: et ſi oppilatio ſuerit de materia calida ſemp opz ponere aliqua ſub: tiliatiua et humorē in vaporē cōuerſentia: cū hoc abſtergentia et mundificantia: ita opz ca: uere a ſtipricio multuz et frigidis multuz qñ ca: nō ſic neceſſarius eſt vt dicitur infra in curatio: ne malitie complexionis calide ſine oppilatio: ne etiam ſupā dicit eſt in dicta. 3. Ad practica: igitur reducēdo in oppilationē a cā calida per: extrinſecus applicanda: primo fiat fomentatio cum ſpongia vel filtro inſuſo in decoctione vt infra poſito bis vel ter ſupā regionē epatis cū temperata caliditate. 4. aquarū endiuie. 3. v. aquarū cico: ree. 3. ij. aque oz. 3. ij. aqñ in puloz. 3. ij. bulliant in his duobus bullitionibus abſ: cūcure añ. 11. 5. ſquinarū 3. pars. 11. et ſa: cra fomentatione taliter tribus vicib? vel qua: rior abſtergatur locus cum pñno lineo rēperat: to: poſtea fiat inunctio cum vnguento ſi place: vel cū oleis vt infra. 6. olei viol. 3. j. olei abſ: vel amig. amaraz. 3. j. aceri parū mife. Et ſi pla: cer in forma vnguenti potes addere ſquinarū. ſpodij añ. 3. j. et cere qñ ſufficit: fiat vnguentum. Et in materia mitra poſſemus in fomentatio: ne addere aquam apij et ſeneculi. Et poſtea addam: tñr etiam cum abſ: cūſente parū et calami aro: rati vt ſerueant in dictis a quib: in vnguento poteſt addi parum de cyperis etiam de calamo aromatico. 7. Et in oppilationē a materia frigi: da poſſunt addi in fomentatione ſcolopendria et ſpica celtica et nardi et cūcure. poſtea cum re: liquis fiat fomentatio. Et in oleis poteſt addi oleum de ſpica: et in proceſſu parum olei de i: reos: et poſſunt addi de rubea tinctio: et de lac: ca in vnguento vel de ariſto. 8. fortior erit: gena: riana ante parum et cū modico croci. Et in cau: ſa frigida valer ſingulariter emplaſtrum de mel: lilo factis mundificationibus. Et poſſet ſci: ri in cauſa frigida ad intentionem emplaſtrum conueniens vt infra. 8. ſarine lupinorum. 3. ij.

Deſcriptio
cōtinentis
cū opilatio

Deſcriptio
cōtinentis
cū opilatio

Deſcriptio
cōtinentis
cū opilatio

Deſcriptio
cōtinentis
cū opilatio

polij. iij. se. aph. feniculi. an. 3. j. folij. spice an.
 3. i. cōficiantur cum melle z cū modico vini aro
 matici subtilis: z si placet in forma ceroti potest
 cum armoniaco dissoluto in modico aceti z spē
 bus dictis cū modico mastice addendo etiam
 modici costi z eupatorii z cū modica cera fiat ce
 rotum. In opilatione autē cā calida nō sic lau
 darem empla vel cerota ppter accidentalem ca
 liditatem q̄ er retentione vaporū lacūritur. Et
 hīs sum cōtentus q̄tum ad curam opilationis
 humoralium attinet.

¶ Jam veniendo ad curam opilationis ventose
 que sepe est in cā dolor epatis: 3. diēta pueniēs
 fit vt sepe maxime pars cure: sicut malitia regis
 minis est cā eius: de qua diēta supra sufficiēter
 est dictum. Cū tñ illa nō sufficiat z est necessaria
 aliq̄ interio portionis vel medicīne dicebat. A.
 in p̄m cure inflammationis z v̄to sitatis in epe
 te qd̄ appropinuat cura eius cure opilationis. i.
 humoralium a cā frigida: vt. i. p̄ficiatur cū medi
 cinis calefactis z subtiliatis: z p̄ ineri? et
 per exterius cū eis semper aliqua aromatica cō
 fortina ponēdo stipicitate participantia: in
 cipiendo tñ semp a remissionibus. Et vbi sit v̄to
 sitas peccās sine mā: possumus cū his sine cōs
 trictione a p̄m operari vt interius dando
 modicū vini al. vel aliq̄ sile vt diacymū z est
 in cōi v̄u vel sinzi. cōditū: vel exhibere coclear
 anisop̄osector cū modico se. fenileos: ita in ex
 terioribus p̄t apponi p̄m: calidus: z possunt
 fieri fomentationes cū camomilla: emporio: et
 spica z siliis. ¶ Sed nora q̄ cū sit interio p̄m
 se spica z modica: qm̄ in eis est stipicitas fa
 ctens opilationē phibēs resolutionē: sed in eis
 nō ponatur q̄ritas q̄ cōseruetur: virtus mēbz
 ppter quā cām Rāf. 7. cōtinentis dixit loquēs
 in cura h̄ydropis: cū sit interio resolutionis p
 lenitionis extrinsecus factas: dico q̄ in lenitio
 nibus nō debet poni spica: cū ipsa obturent
 poros cutis z desiccet ipsam. Ad id: ideo cyperi
 z spica nō h̄t locū in hoc nisi parz ad faciēduz
 bonū odore sup. ad cōfortationē mēbz: sed vrē
 dum est exsiccatibus sine stipicitate. i. d̄sautis
 bns. ¶ Et ad hanc intētiōē dicit zoar in dolo
 re extendente ex ventositate facto qui solebat
 pluries aggravare lbalij. siliū Joseph q̄ curauit
 ne anatis vel anseris inungendo: z sanabantur
 eodem die. commune remedium est vt ponatur
 furfuris frumenti. M. j. z anheliti. M. j. z abf.
 terriam partem. M. j. ponantur in sacculo sub
 tili z calefant super lapidem ignitum aspersuz
 vino aromatico. ¶ Et si ppter ista vel aliq̄ isto
 rum nō minuat dolor: immo magis augeatur
 epate: tunc oportet vt fiat euacuatio illi? ma
 concavo per intestina: z si in gibbo per vias vi
 ne p̄m modum supra declaratum: z istū cā. pos
 sūt Aui. vltra ea que dicta sunt supra de pleure
 ra v̄to sitatis: si euaporatio nō amonerit sup.
 ra v̄to sitatis: vel sup. dolor nō minuat immo in
 tendatur: tunc oportet vt consideres lamo cō
 munitatis. Nam si extendatur dolor ad partes

intestinarum tunc resolue ventrem pilus: dein
 de resolue ventositatem. Et si extenditur ad dia
 phragma z ossa pectoris: z ad dorsum admissa
 diuretica: deinde resolue ventositatem sup. cūz
 his que dicta sunt z fortioribus si expediat. Et
 dicebat Aui. in cā p̄p̄io inflammationis in sy
 ner: quandoq̄ sedat compressio inflammationē. i.
 dolorem inflarum: z resoluit eam z consumit
 materiam eius intelligitur cum longa sit cōm
 pressio vel ligatura cū fascia v̄ apodiatio ad rē
 comprimentem: tunc resoluit z consumit mām
 ventositatis maxime cum est modica: hoc est p
 pter calefactionem que sequitur ad compressio
 nem: z propter id quod calorem continet in in
 terioribus z vigorat z augeat ipsū: z forte hoc
 enenit q̄ propter compressionem exprimitur z
 deponitur ventositas que erat coartata in locis
 angustis z strictis ad loca vacua z rara: ita ibi
 non emendens non causat dolorem vel salte nō
 tantum: z de cura doloris a ventositate lati? di
 cetur infra in cura colice.

¶ Et si cā fuerit malitia cōplexionis sine mā vel
 cum mā nō opilante si cā fuerit sine mā sola al
 teratio sufficiat z permutatio ad contrariū. Et
 in his possumus vt multo frigidioribus q̄ stā
 re mā peccante: z multo etiā magis q̄ stāte: opī
 latione z per interius z per exterius vt constar.
 Ideo Aui. laudat hic succum endiuie z succū al
 chechengi cum succo solatri: omniū an. 3. ij. et
 succum coriandri humidi cum modico succi ses
 nicali vt istozum: an. 3. j. si decoquantur z exhy
 ber in potu. 3. j. que exhibitio esset suspecta pro
 pter extreme infrigidantia stante mā maxime
 opilante: z item circa emplastra laudat emplm
 factum p̄m hunc modum: sumatur portulaca et
 teratur z ponatur cum oleo rō. z infrigidetur: z
 fiat ex ea emplastrum vbi tale emplm esset suspe
 crum cum non sit aromatizatum cum re confor
 tante calorem naturalem si staret mā z maxime
 si esset opilans. ¶ In hoc ergo casu dicit Aza. p
 digestiuis stante etiam mā non opilante cā:
 v3 aqua decoctionis oz. z iulep vio. z rōf. z sru
 pus iuiubinus z sirupus de sebestē z secaniabin
 succarini. i. sirupus acerosus simplex de succa
 ro z succus endiuie z solatri purificati z cocti. v̄
 bi gratia. R. sirupi de iuiubis. 3. j. vel. ij. v̄ cūz
 3. ij. vel. iij. aque ozde: fiat sirupus: vel. R. sru
 pi acetosi simplicis. 3. j. succi endiuie vel solatri
 depurati. 3. ij. aquaz endiuie z coriandri humi
 di vel sublimationis vel decoctionis: an. 3. ij. mi
 sce fiat sirupus: z q̄q̄ expedit ad magis infrigi
 dantia peruenire cum non est preparatio ad opī
 lationem vt est nenufar qd̄ h3 prerogatiuam in
 alterando malam complexionem calidam epas
 tis: ita q̄ aqua distillationis eius ebibit v̄l epi
 thimara inter omnia reptimur epatis caliditas
 rem. Et ita sirupus de nenufare cum aqua cucur
 bite est maxime excellens infrigidās. Et ad hāc
 intencionem etiam faciunt berberi mirabili. p
 prietate z ramarindi si decoquantur: z decoctio
 sumatur z sirupizetur: qm̄ habent notabilem in
 frigidationem cum stipicitate confortante cūz
 proprietate. Sed vbi sit timor opilationis tunc
 ad infrigidandum species endiuie dicte supra
 sunt excellentiores. ¶ Ad vehementer ergo in
 frigidandum z remotionem sris non tantū stā
 te lapsu ppter naturam ad calidum: sed etiam

De cura
 male cor
 plexionis
 epatis fa
 cte pmo a
 cā calida.

Def. sirupi
 stis, extrin
 ctui.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradl.

in lapsu naturali: sed multo vt sepe contingit re-
pore estatis ad extinctionem sitis maxime trine-
rantibus conuenit sirupus factus vt infra: est
Nicol flor: etini. R. ramaridoz. 3. j. panna nume-
ro. rr. bulliant in tribus lib. aque vsq; ad mediū
z tunc addantur viol. 3. j. z modicum bullire di-
mitantur: postea colentur z huic colature ad-
dantur succi granarorum acerosoz z aque cucur-
bite añ. 3. ij. zuccari l. b. j. z clarificetur: postea
vsq; ad perfectionem decoctionis bulliat in eis
puluis harum reruz. s. sandaloz al. z ru. rof. spo-
dij. berberoz floz nenufa. se. portulace lactuce z
endiue añ. 3. j. z in fine ppe perfectionem deco-
ctionis addatur modicum camphore. Et si cū
mala complexionem coniungatur materia calida
nō opilans: tunc conuenit vt fiat ipsius jectio vt
dissoluendo cassiam sine medulla eius in aqua
endiue z solatri. s. vj. vel. 3. j. cū debita q̄tita-
te aquaz: vel p̄ h̄ exhiberi. 3. ij. m̄ne cum deco-
ctione p̄uinoz z ramarindo z sebestē. Et si pla-
cet possimus facere infusionem mirabo. citri. in
hac intentione: q̄m in casu plin valent ad vni-
nem substantie epatis z phibitionem liquefa-
ctionis eius: de qua phibitione debemus nullū
intendere stante cōplione calida epatis: neq; su-
spectus est vsus eoz in casu cum non fiat timor
opilationis vt supponitur. Et ipso etiā vrebaf
Def. cuius
ad solutū

Bal. 8° decē tractatū indeo possit formari me-
dicina a p̄p̄ierate soluens in casu vt infra. R.
or. mundū: ramarindo z añ. 3. j. mirabo. citri. cō-
tusoz. 3. ij. se. endiue. 3. ij. vio. 3. ij. infundantur
oia in aqua endiue per. xij. horas: postea bulliat
vna ebullitione: z tandem fiat colatura cui ad-
datur cassie extracte. 3. j. siue m̄ne. 3. ij. z misce-
z si placet vt addatur. 3. j. de trifera sarracenia
erit conueniens. In hoc et casu possum⁹ vri reu-
barbaro cū volumus fortificare solutionem ad-
dendo. s. in dicta porione. 3. j. vel. 3. ij. ipsius: tū
infusio ipsius reubarbari in casu nō stante sin-
gularitate ventris magis m̄hi placet infunden-
do. 3. ij. ipsius in aqua endiue per. xij. horas ad-
minus z colatura exhibetur cum. 3. j. vel. 3. ij. si-
pi vio. Et ad istam intentionem valent etiā sin-
gulariter trocisci de berberis positi circa literā
qui multo sunt electiores in hac intentione q̄
trocisci de berberis. Adh̄c vt tibi debite cōfide-
ranti parebit: z hec oia intelligant stante mate-
ria circa concauum peccante. Et si m̄a est mo-
dica circa gibbum educenda per vias vine tūc
valet si sumatur. 3. vj. feri capiti addēdo aquaz
ap̄ij z cuscute: añ. 3. j. vel fiat decoctio vel emul-
sio seminum cōmuniū maiorum frigidorum. s.
sumendo. 3. ij. z addendo feminis endiue et la-
cruce. añ. 3. j. se. alchēhengi. 3. j. se. ap̄ij. 3. j. con-
terantur z bulliant in aqua sufficienti: z de dis-
cra decoctione sumantur. 3. vj. vel. vij. extrinse-
cus autem applicando: valent que dicta sunt su-
pra de vunctionibus z epithimatis in opila-
tione a causa calida. Sed hic possumus frigidio-
ribus vri vt addendo oleum de nenufare in vū-
ctionibus vel decoctionem nenufariis in fomen-
tationibus addendo etiā aliquid camphore in
vunctionibus vel vnguentis. Unde potest forma-
ri fin mentem Aulcen. compositio vt infra. R.
succei portulace olei ro. añ. 3. j. vio. siccarum rof.
sandalozum al. z citrinorum: añ. 3. j. gariofi. 3.
j. abfintij. 3. j. camphore gra. vj. extendant in

forma emplastri z leniat sup. aliquod latum
z proprie vt sunt folia cucurbitae vel folia aceto-
se: Nam cucurbita in hoc est maxime inuamens
fieri succus eius z rasura eius: vnde quidam fa-
ciunt compositionem: vt infra. R. succi cucurbitae
se: succi lactuce vel solatri nuncullaginis pilij.
añ. 3. j. olei nenufariis. 3. ij. bulliant aduincem
postea addatur pulueris sandalozum al. rof. et
spodij: ana. 3. j. cum gra. ij. camphore z aceri pa-
rum z cereparum fiat vnguentum: z ita possunt
fieri emplastra cum farina oz. d. z rasura cucurbitae
te immiscendo de floribus rof. nenufariis et san-
dalozum alb. z rub. z cum succo plantaginis vel
sempervirene magis infrigidandum: z cū mo-
dico aceri bulliant cum modico olei viol. si pla-
cet vsq; ad spissitudinem emplastri: z in fine ad-
datur parum camphore z erit excellens.

Aliqui tamen volunt quod talia extrinsecus
applicanda applicentur cum formali frigidita-
te: z aliqui cum formali caliditate ad penetra-
tionem: aliqui cum repiditate: licet hoc deter-
minet estimatiua medicū. Nam in corpore spisse
curis z myrach grossi ad penetrandum melius
est vt exhibeantur cum formali caliditate vbi
contra in corpore extenuato rare curis exhibē-
tur cum formali frigiditate. Nam licet alio ali-
ter obstruatur fiat propter frigiditatem in prin-
cipio occurfus: tamen quoniam aliquae partes
subtiles frigide penetrant ad profundum rades
actuato omnes partes penetrantur z magis in-
frigidabunt: z ita in corpore medio modo dispo-
sito cum temperata caliditate debent applica-
ri. Hoc etiam diuersificatur secundum diuersa
tatem temporis: quia in tempore estatis debet
applicari frigida z in hyeme calida vel tempera-
ta alio tepida. Sed quomodo cumq; fiat: si regula
quod sepe remoueantur maxime emplastra z ce-
rora: licet etiam remouere epithimata z fomen-
tationes z alia noua apponere: z in inunctioni-
bus cum cera hominū est vt lauetur locus cum
aqua endiue tepida et cum modico aceri: post
ea excutietur: z iterato fiat epithima vel inunctio
sicut placet.

Sed in mala complexionem frigida si fuerit si-
ne materia cura solum consistit in calefactione
bus epaticis aperientibus abstergentibus z pa-
rum confortantibus: aperientibus quidem et
abstergentibus propter timorem ne ex malicia
complexionis frigide per indigestionem aggre-
gentur materie circa epas que causant opilatio-
nem. Si etiam coniungatur materia nō opilans
multo magis ista conueniunt. Et ita Aulcē lau-
dant in prin^o cure talis dispositio: acetofo de meli-
rupum de abfintio cum sirupo acetofo de meli-
le. i. cum oximelle: z sup. cum aquis appropriatis
vt berthonice feniculi z cicoree: vel cum aqua
decoctionis radices feniculi et modico cinamo-
mi. Et stante materia singulariter valent trocisci
de reubarbaro: etiam mē. z confec. lacte z dias-
curcuma maior z Arhanasia maior: postea ignito
casi. precipne si coniungatur fluitabilitas vtrius
vt sepe contingit in hoc casu: de his potest ex-
hiberi vel de quolibet eorum. 3. j. 3. p̄o vice: vt
voluit Aza. sicut etiam dicunt est supra cū aqua
decoctionis feniculi aut ap̄ij: valent etiam deco-
ctiones radicum communiz calidoz q̄ntingue
feniculi ap̄ij perrostij brusci sparagis facta m̄ua

Def. cuius
ad vngue-
ti.

de cura
male pro-
prie ex-
a cā

dificacione materie si stare cū his q̄ dicta sunt
supra in cura oppilationū frigidarū cū agarico
turbidū et similibus. Et aliqui ponunt p̄ digesti
uo simul cū decoctione radicū cicera lū. in de
coctione et est cōis practica mulier in puocatio
ne: quidā addunt semen feniculi et carui et ani
si et postea parū spice stante mā sālatica peccāre.
Et stante mā melica cures vt supra dictū est cū
decoctione epithimi et cū. 3. vj. diacatholi. et mo
do dīcō dīere. ¶ Semp̄ tñ meminisse opz vt uota
nit etiā. An. in cura malitie cōplexionis frigi
de q̄ tales medicie alteratiue et p̄fortatiue epa
tis maxime cōuenienter offereunt si sup̄ eas do
miatur siue sint troscici siue cōfectiones: nō tñ
exhibeantur vt supra dictū est in cautionibus ge
neralibus an cedentibus ad curā nisi epate va
cua a chilo: q̄ in hora qua estuina q̄ id q̄ pene
rer de stō ad epar et cōprehendit in ipso iam est
digestum et separatiū cō separari oportuit vt su
pra fuit expositū et interueniat tps pueniens in
actuando medicinas et opationes earū. I. inter
medicinas et cōfectionem futurā q̄d vt supra di
ctum est: et duarū horarū cū dimidia vel trium et
illud tps denotat: p̄ hoc q̄ dicebat q̄ est inter
surrectionem et balneationē vel exercitiū sup̄
completum q̄ est spariū duarū horarū cum dumi
dia vel trium vt supra expositū est. Nō q̄ volue
rit q̄ exhibeantur post surrectionē a somno vt
aliqui accipiunt sup̄ficiem textus p̄siderantes:
qm̄ de mēte eius in ea p̄senti ex p̄se colligit q̄d
vult vt dormiant post dictas medicinas spatio
sup̄. tñ tñali quārum in cōsuetudine hominū
est inter surrectionē a somno et balneationē. q̄d
est duarum horarū cū dimidia vel triū vt fuit se
pe dictum. Nā et h̄c sepe dixit satis a. p̄m ca
pituli. Et q̄nq̄ cōfert habēti frigidū epar vt dor
miat in nocte sup̄ troscicos de abstinētia: nō q̄d
velit q̄ tunc in stō sit cibis vel in epe sit chylus
immo ipse inanitis opz talia exhiberi vt supra
dictum fuit: sed sup̄ ea p̄r est dormiendū spatio
duarum horarū vel circa: et hec est snia sua que
declarat et sequētibz. Nā postq̄ laudauit vt
dormiant in nocte sup̄ trosc. de abstinētia dixit
per aliquos lineas infra: fortius illo sup̄. ad tē
perandū cōplexionē frigidā et educendo hūores
fridos et puocādo viuiā si mā fuerit cōtenta.
Addit: est vt dormiat sup̄ diacurcūm aut diac
laccam aut arpanasā et c. Addit parū post: et bi
bant in ieiunio eupatoriū et assari pōdus. 3. ij. et
bibat. Desup̄ viniū: et ita voluit dictas cōfectio
nes ad intentionē dictam exhiberi debere stō et
q̄d sup̄ dormiatur spatio dicto et c. Et ita expedit
abbreviare cenā et sumi cā tēpestine vt possit cō
uenienter p̄fici digestio stō et epis in nocte sus
ficiere etiā tpe ad dormitionē post medicinas
dictas: et p̄r surgat a somno actuatīs medicis:
postea pauser p̄ tps. cū expulsiōne sup̄fluitariū
et alio stendis de exercitio anteq̄ sumat cibū:
vt etiā in dicta est dictū: et illud tps tñ a p̄m ex
hibitiōis medicinarū computato somno sit tē
pno dictum supra: et aliq̄d plus p̄pter tps q̄d oc
cupatur in fricatione et exercitiis necessariis an
tecibum. Et hoc bene nota ne committatur ex
roz in exhibitiōe hāri medicinarū p̄ interius.
¶ De medicinis aut p̄ exercitiis applicādis pro
pter abbreviare recurrat ad ea que dicta sunt su

pra in cura oppilationis humoralis a cā frida:
rñ ad complementū p̄ singulari in isto casu va
let emplm. An. factū vt infra. R. vñee alimber
beris masticis melliori spice radicū lilij cele
stio ro. an. pres equales: dissoluant grosso mō et
decoquant in oleo masticino et ex fece eorū fiat
emplm: et supponat epi mane et sero et sit repidi:
et hoc valer vbi nō sit mā discrasia cōseruans.
Sed vbi esset mā cōseruans posset fieri emplm
fortius: vt infra. R. herbe eupatoriū abstinētia. an.
3. v. spice aromaticæ cassiē. an. 3. ij. summitatū
squinātū. 3. ij. ireos: masticis: an. 3. f. incorporē
cum oleo de spica et fiat emplm: et si vis facere in
forma ceroti habes viā addendo de generibus
gūmi: vt de armoniaco vel glutē alborin fm de
bitam p̄parationē: et his sum cōtētus quāraz
ad intentionē curatiōis malitiarū cōplexionis.
¶ Et nota q̄ hoc totū q̄d dictū est de curatiōe
hārum malitiarū cōplexionis māliū vel immaliū
quātū ad curā p̄osissimā veritātē h̄z q̄n hāri
discrasiarū eius p̄m est ex eparē ipso et nō ex mē
bris alijs vt ex splene aliquoties vel ex matrice
vel ex renibus vt fuit dictū supra in causis: qm̄
q̄n ab his mēbris vel alijs p̄derent lesiones di
ce epatis: tunc non sufficit ad perfectionem cu
re: cura que dicta est maxime circa medicinalia
localia: sed oporteret etiam habere recursum ad
rectificationem membrorum a quibus pende
rent tales lesiones.

¶ Si vero causa dolor fuerit debilitas epis si
quidē ipsa fuerit depēdens ex mala cōplone vt
malitia cōplonis manifesta vel ex oppilationis
bus de quibus oibus dictū est: qm̄ debilitas epis
in vitate sequit egritudines epis: vt dicebat. A.
rñ opz recurrere ad ea q̄ sunt supra dicta. Sed
qm̄ debilitas epis aliq̄ sequit nō exercitum ma
nifestū in q̄lratibz manifestis neq̄ reptonē ma
teriale vt est talis q̄lratie: s̄ magis seq̄t mām
qualitate q̄dā mala infectā putrefactā vt corru
pā: vel alia malā occultā p̄pteratē fm quā des
bilitatē p̄prie talis vocat epicus. Nā de eo di
cebat An. de mēte Gal. q̄ epaticū est ille i opa
tionibus epis cui est debilitas absq̄ re m̄ifesta
ita ex epe aut dublet et c. Id circa hāc debilitatē
et cām ei opz cū medicinalibz p̄ncipalit occurre
re: q̄ de debilitate ex alijs causis p̄ p̄e dictū est
et p̄ p̄e infra dīcet in cura apatū: et p̄e infra in
tractatu de fluxibus. ¶ Breuiter expediendo
circa hāc cām. I. p̄p mās malas retēas in ipso cū
ille plurimū cōiungant magis cū lapsu ad frigi
dum saltem p̄uatiuum, sequente dicto lapsu
extractionē caliditatis nālīs et spiritū p̄p mās
malas ibidem retēas. Ideo dicebat Anicē. in
cura debilitatis q̄ plm cura ei est cū calefactio
ne subtilis cū apertione et maturatiōe et leuifica
tione p̄mixta cū stipicitate p̄fortare et p̄hibere
putrefactionem et c. Et ad hunc locū puenienter
facit textus postius supra de rebus puenientia
bus epati in p̄m cū dicit: q̄ ex medicis quidem
cōferunt ei. separati omnia in quibus sunt amari
tudo q̄ apiaf: aut vire? alia qua apiaf cū stipici
tate q̄ p̄fortet: odoramēto puenire subspis
i. q̄ medicina sit aromatica vt confortet spiri
tus naturalis cuius basis est epar. Addit: et pro
hibente medicina supple? tali putrefactionem
exemplificans cinnamomū et summitates squi
nanti et myrra et similia: et cōtinuando de his q̄
p̄ ij

Def. emplm
cuiusdam.
Anic.

Not. deue

De curado
loz epis a
debilitate
ipsum.

Quis est il
le q̄ d̄z di
ci epatic?

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

coferunt et ea in quibus sunt ablutio et absterio
et mundificatio virus mali ut in casu nostro cum
non consequuntur molificationem super excessum: im
mo fit in eis confortatio. Et ita in hac interio
ne scilicet valere terbenina cum sit de aperientis
bus et mundificantibus et resolutivis reperata
resolutive: quia ut plerumque cum debilitate tali
coniuncta materia est putrida vel male quali
tatis coniungit malitia complexionis aliquam ad cali
dum aliquam ad frigidum oportebit cognoscere ras
lem lapsum per signa propria et cum medicinis dictis
aliquid admiscere: quod calefaciat aut ifrigidat de
his que dicta sunt supra semper dimittendo medi
cinas elenatas in gradu: sed medicis magis
utendo talibus que aliquoties et coniungit mate
ria sanguinea vel in toto vel in epate vel alia
materia digna est cum solutio colerica vel
flegmatica: idcirco etiam oportebit in casu aliquo
tens fieri flomiam et aliquoties purgationem
cum solutio. Propterea dicit Aui. in cura debi
litate: quod quod indigimus propter retentionem ma
teriei in ipso flomia et solutione venteris. Cum
igitur flenda est flomia flar modica: et in hoc ca
su scilicet observandum est casus. quod melior est mul
tiplicatio numeri quam multiplicatio quantitas:
quod copiosa flomia multum epas debilitat: ita quod
si necessarii esset poterit reiterari: et maxime in
hoc casu laudat flodia salnatelle manus dextre:
etiam quod est flodia esio cum solutio debet eligi me
dicine solutive lenes et nullo modo fortes destrue
tes virtutem et robur epatis: et ideo non debet exhiberi
mezereon neque scamonea neque colloquiritida ne
que cum cumer asininus elleborus esula arthaura
neque de gmis serapinis euforbinz que error sepe
comitit in debilitate epis et in hydropis: ut in
fra videbitur. Sed laudant Aui. in isto casu flodia
re ma flatica cum anda agaricum. Et si est ma ad
subtilitate declinans et caliditate laudant succo
cum eupatorij et succi absinthij cum quibus sunt ad
mirta super. si expedit ea que adiuvant. si ad solu
tionem: ut verbi gratia. renbarbaz vel mirabo
cirri. si non fuerit oppilatio semper quod dictum fuit. si.
Sed non stante ma aliter esauda nisi ma ma
la qualitate infecta tunc oportet iniredam pur
gationi materie cum leniter abstergentibus et mu
dificantibus virus malum cum confortatione: et in hoc
valent passe dicebat Aui. cum suis interioribus
post bonitatem masticationis ut supra declaravi
et phisici scilicet valere si non sit coniuncta comple
xio calida: et semper cum reliquis cibariis suis et reli
quis medicis potest misceri epas adip ranq pncis
paliter confortans epas humanum de quo dicebat
Aui. quod si sumas coctear vinum in ieiunio quod est ex
medicinis coibus speciebus debilitatis epis ope
rantibus cum proprietate suis: sed de sumi stare. com
plexione frida cum vino: et in copione calida cum
aqua endivie et maxime si coniungat se. Et ad
hanc propriam intentionem ordinavit Bal. 8º me
mir. caº 14º descriptionem mulesi singulari in ca
su valente merito simplicis intransitum quam veri
ficavit per simplicia: quam eandem posuit Aui.
in cura debilitatis epis de mente Bal. cum veris
ficatione: et dicit quod est ex flario alio laudabili
bus: cuius descriptio talis est. fl. passiarum enu
clearum an. x. croci an. j. et in alia scriptu
ra medietate an. calami aromatici an. j. bdell
li iudaici an. j. j. cinnamomi an. j. cassie sup.

lignee an. j. spice an. ij. qñant an. j. j. myr
re an. ij. gummi alborin an. ij. darcesaban.
exponit Bal. loco alleg. quod est limatura aspaltri
vel aliter spali an. j. mellis an. x. vini quoz
sufficiat: et quod ponunt in ipso opitum semen lu
squiami. alio verificando descriptionem dicit:
estimavit Bal. quod hoc medicamentum coposum est et
medicinis convenientibus et proprietate epatis.
Addit: ex eis enim sunt que stipricitate afferunt re
peratam cum maturacione: et ex eis sunt que ericant
et mundificant virus malum: et ex eis sunt que recti
ficant complexionem malam: et ex eis sunt medicie
contrarie putrefactioni: et plures carum sunt species
aromatice sicut cinnamomum et cassia. Ipsa enim
ambo sunt contraria putrefactioni et rectificant
complexionem et expellunt causam corripentem
et mundificant virus malum et expellunt ipsas re
sistunt medicinis moriferis et veneno: ly sit cin
namomum fortius cassia. Et iste due medicie
sunt fortiores omnibus medicis aromaticis alijs
sicut spica et alie in hoc casu. Et idem dicit Bal. lo
co allegato postquam posuit virtutes cinnamomi
s. quod corrigit omnes putredines et deliteria viru
tes: non solum humores et iccor: sed etiam mortalium
pharmacorum sicut et venenos que sunt ferax nos
minarum venenosarum. Addit: quod aut cinna
mo est cassia: post cinnamomum et est cassia ean
dem habens virtutem illa que est optimaz omni
genea ei. i. cinnamomo: et postea vulgaris di
xit: et post hanc vniuersum aromaticum genus. i. scilicet
tur in virtute sicut hic nardus. i. spica in hoc casu.
sen squinatur et calamus et myrra. Addit Aui.
Sed darcesaban. i. limatura aspaltri vel aspal
tri et crocus aggregant ad stipricitatem matu
racionem et rectificationem putrefactionis. Et de
his dicit Bal. Aspaltri an. et crocus quod spica
et digestina et corrigent putredines. Addit Aui.
verum passiarum potius quod ponit minus multum
propter dulcedinem suam super. quod coniungit oppila
tio in debilitate: ut supra fuit dictum. Et de his
dictum est supra et de virtutibus earum semper Aui.
in hac materia et semper Bal. in loco allega. Addit
Aui. Et vinum est ex medicinis puenientibus cum
non est aliud quod pibeat ex eis quoz rememora
tio preterit. si de causis calefacientibus. Et de vino
dicit Bal. loco alleg. continuando ad virtutes
passi. in eo quod habet aliud digestum indigestum
humorum et absterfunt et phibitum male motus
ratorum humorum: et quod sunt faciles digestibiles et a ro
ta substantia familiares epati. Addit continuando
propter hoc. i. propter has virtutes et vinum
optimum est his qui absque flegmone aut heris
pilare aut calida discrasia laborant. Addit: et em
nuit et digerit et vigorat et putredinibus resis
sit. Et continuando de melle dicit. Eadem au
tem et mel operatur nisi quod non colligit sub
stantiam corporum quibus appropinquat. in no
roboret substantiam membrorum et poros aperit
Sed propter hoc quod abstergit et poros aperit
et operatur transitus et convertit materias ad
vinas non parua auxilia possidet. s. propter istas
causas: quas virtutes mellis non possunt hic
Aui. propter ea que sunt dicta de eo scilicet casu.
Addit Aui. Et bdellium est lenificarium et ma
turativum et resolutivum: et similiter glutem ali
borum: et in ipso est aperio et absterio bdellio et
terbenina. Dicit Bal. mixturam autem est et bdellium

Nota cas.
generalis.

Nota hic
errorem se
pe a medi
cis comi
sum.

Epar adip
bz a tora
pprietate
confortare
epar huius
num.

Def. cuius
da medica
minio.

Nota de
no.

facilliter emolliens et digerens ut didicim⁹.
Et addit moderate diaforans: si sem aut ei quos
dammodo virtutē hys terribetina cū eo qd abster
git et expurgat: purgat angustos, transiens qui
bus ipm eger vicius. I. epar et facit ut obuiatio
nes ouificior q sunt in ipso et venaz aperte et de
obstruere pmaneat: ita sup. iunat ad phibē
dum putredines. Addit didicimus aut qd ob
struere phibet putredines. Addit Aui. qd aliq
tū est multi iunamentū qd addit opū et iust
quiamū a se. ut. f. qd esset relarata virt⁹ epatis et
cōiungeretur fluxibilitas ventris: vel etiam ut
diutius cōseruentur virtutes hāz. medicinarū
sui cōtentus plangere sermonem in declaratione
ne cōpositionis huius electuarij fm expōnez et
sal. qm de hoc electuario oēs illustres faciunt
Angulare mentionem in cōfortatione epatis.
C. Gentilis et fecit aliaz cōpōnem electuarij fa
tis rēperati pū valētius in cōfortatione epatis
lapi et debilitati cuius descriptio est. R. lacce
ablute succi eupatorij. sc. feniculi. añ. 3. i. se. endi
uie pūsticor. añ. 3. i. cinamomi. 3. i. x. plos
al. calami aromatici. añ. 3. i. spice. 3. i. rof. sam
dalorum rub. añ. 3. i. mellis vel succari quantuz
sufficiat. fiat electuarium: dos. est. 3. i. iij. et ego
credo qd si apponeretur aliquid de bdellioyl ter
benitina esset magis proficuum propter virilita
tes paulo ante dictas: ita sum content⁹ de hac
cura debilitatis epatis.

Sed si cā dolor epatis fuerit casus vel pūst
no supra epar: tū pna intērio est ut fiat phibi
tio epatis cū sionis et diuersionib⁹ in pñ⁹ i cor
pore medicoriter pleno de vena in pede eiusdē
lateris ad diuersionē: postea de eadē pre in basi
lica cū fuerit factū apā ut infra dicef: et fiat sus
siciens fm renouem virtutis et reliqua posita se
pe supra in canonicibus de sioia. Fiant et diuers
siones cū fricationibus et ligaturis et lorione cir
ca extrema ad puerendū sanguinē ad extrema
ne fluxu ad epar ly aliquoties: ut ē dicebar. A.
In casu vel percussione supra epar accidat ut ad
ditamentum maius de additamentis siue pēnu
lis epatis remoueatut a loco suo: vñ sit dolore
beniens in loco epatis: et tunc rectificat istū dos
lorem cōmorio et excussio cū pparatione pecto
ris illius qui hys illud et erectione illiusq. f. ex
redatur oia mēbra et tractent circa epar leuiter
cū manibus et moueatut corpus de latere ad la
tus se reuoluendo: ita ut illud additamentū redū
catur ad locū pñiū: tunc sedatur dolor sub i
loze circa epar et maxime inchoanda qd stāte do
lore circa epar ex casu vel percussione nō appeat
signū aliqd de exitu sanguinis a venis epatis:
ut qd nō apparet exitus sanguinis nec p vinas
nec p secessum nec nigredo in mirach in directo
epatis: et cum certo situ ad dextrū vel sinistru
mū sit cōiectura xistis qd sit facta corruptio in
flu illaz penulaz. C. Sed qd nō reducitur et
de apate futuro timeretur dicebat Auicē. in cura
epatis calidi sanguinei qd ex eis qd phibent spm
accidere post ipsa duo. f. saltem vel percussione
et post sioiam est ut in potu fumantur ex rubea et
tribus diebus. f. sumeudo pulueres horū cuz aq
plantaginis vel acroie et sumit terre. C. Sed be
ne uora hic qm in pñ⁹ casus vel percussione in

corpore calido sit magna inflāmario circa epar
et hāz medicinarū exhibitio adducit ad calefa
ctionē. Idcirco ad phibitionem fluxus mae cir
ca epar et cū nō dubitatur de exitu sanguinis, a
venis epatis: tunc opz ut potētur ea q sunt in
frigidātia et apocritica sola ut est puluis facf
er bolo ar. et myrtis et se. plantaginis et exhibeat
cū aqua plāraginis. Sed si sanguis egrediatur
tunc apponatur cū his stiprica cū aliqbus phi
bitinis coagulatidis sanguinis: et tūc magis si
fiat puluis: ut infra. R. balaustiaz boli ar. myr
ti. viol. añ. 3. i. iij. myrhe. 3. i. f. mellilori. 3. i. mis
scet: fiat puluis et exhibeat. 3. i. f. cū aqua plā
raginis vel solarii et modico aq abstinēti: et tūc
oportebit ē exterius epithimare cū succo plan
raginis et coziandi humidi cū oleo cydonioz et
ro. et modico oleo camomille. C. Et si nō fuerit
vchemens caliditas neqz curfus sanguinis iure
fuerit iam sedatū id qd inde erat sup. de timore
fluxus dicebat Aui. qd tūc tua intērio nō erit ni
si ut resoluas sanguinē mortuū. i. fluxum extra
venas. f. ne fiat apā. C. Cū tūc sit dubitatio de
fluente et mae: et nō sit multā liuiditas: tūc vñ
fiat cōpō ex balaustiaz et sanguine draconis et
reubar. equaliter ut añ. 3. i. cū modico lacce lore
et exhibeat. 3. i. f. p vice aque cydonioz tabān
thij. Nam in virtute reubarbari mā et epate ad
inest sua estabitur si fuerit in concauo lapsa et
epar cōfortabitur: et ex lacca estabitur mā qd erit
in gibbo. C. Et qd sumus tuti a casu in apā. f. ut
nō sit futurū vel non sit factū: tūc in surgit alia in
tērio de magis resoluēdo: et tunc vñ puluis ut in
fra. R. mellilori. 3. v. lacce ablute. 3. i. iij. reubarba
ri. 3. i. i. croci. 3. i. alle. 3. i. i. myrhe. 3. i. i. misce fiat
troscici cū vino in quo posita sit mūmia: et sumā
tur in potu vñus puluerizatus. 3. i. f. Exter⁹ itē
fiat emplm cū rēperate resoluētib⁹ verbi gfa. cū
melliloro abf. spicat rof. cū modico oleo de ab
sin. vel camomille incorporatis. C. Et si remaue
ret sanguis mortuus in exteriorib⁹ fiat linimē
tum ut infra. R. masticio terbeurine calami aro
matici. añ. 3. i. ligni al. croci añ. 3. i. mummie. 3.
i. i. lacce. 3. i. i. incorporentur cum oleo camomille
et fiat marau ad liniendum.

C. Et si phiberi nō potuit augmētū apatis: tūc
est operandū ut in sequenti intēione dicef de cur
ra doloris ab apatibus. C. Pro curatione quoz
sunt memorāda q supra dicta sunt circa dietā et
qd oēs fere auctores in pñ⁹ cure apatū maxie ca
lidoz iubent fieri sioiā. Nam pter supra al
legata circa ter. de sioia et circa dietam ex parte
cibi et potus dicit Aler. Ante omnia torius. cor
poris facienda est prouidentia qd si sanguis abū
dat. i. sit peccans sanguis fm apā pñus opera
re et sanguines extrahere sine dilatarione aliq de
brachio dextro de vena que est inferior: et ita Sa
le. ut supra allegabatur 13° terapeutic loquens
de floborhomia in apostemate sanguineo dicit
Supponatur epar incipere slegimonare tūc res
cta cura est incidere venam inferiorem. f. basili
cam dextrum cubitum: et postea voluit simul cū
Aler. qd si non possumus eam floborhomare ac
cipiamus median: et si non illam accipiamus ce
phalicam ut videantur insinuare marinam ne
cessitatem extractionis sanguinis in pñ⁹ apo
stematis calidi et maxime sanguinei. Ita ut etiā
Rasū in diuisionibus ad excludendū errores
p iij

Def. cuius
dā puluer
in casu
lentis.

Def. linis
mēti ad
guinē mor
tū in erre
rioribus.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

Questio,

Ex basilica
hæda è flō
mia in apa
te calo in
prin° ex la
tere codez.

quo: nãdã q̄ non cōsentiebant ad flōiam cephalice
cedir̄ q̄ cura ei⁹. s. apatis calidi cū est icipiēs
vsq; ad hebdomadaz vnã est cū flōia cephalice
ex laterē dextro: nō q̄ ista flōia cephalice sit pñ^m
intenta a medico: immo q̄ de ea minus videbat
illã explicuit: tñe alijs tacuit: q̄ de eis nō est du
bitatio. Nã cū epar sit pñ^m sanguinis in toro: r
vt voluit Bal. 2° regiminis acutoz cōmēto. 10°
eio p flōiam ex quocūq; loco facta fuerit extra
hīr a toro corpore aialis. ¶ Ideo in apate epar
ois flōia ex quocūq; vena fiat corporis est cōue
niens: tñ vt dicit Rōciliator: in differētia spālī.
crr. oēs fere simplr in hoc cōsentit q̄ vena ma
nus dextri brachij sit sloborhomāda: r maxime
inferior: vt basilica cū epar apatis trahat ad se sã
guinem velut scia: r maxime cuz dñatur: sintq;
istius. s. vene basilice viciatōes: r directioes
ad ipm epar q̄ vene aliet maxime pedis eiusdē
lateris de qua est dubitatio apud aliquos q̄ vi
dent inuere q̄ flōia pedis est cōueniēter i pñ^m
qm̄ vt dixit ppter lōgitudinē r viā angustiam
nō possit flōia sanguinē ex epare sufficere edu
cere: r hoc intelligat iam facto apate in pñ^m ei⁹:
q̄ forte vbi esset timor de futuro r adhuc nō cō
staret de facto: flōia vene pedis eiusdē lateris
esset magis diuersa r magis cōueniens. exem
pli gñ. vbi timeremus de apate eparis ex casu
vel p cussione supra epar r corpus nō esset saui
guis cū neq; plenū r nō eēt intērio ei⁹: s. so
lus diuersionis: vt ēr voluit Rōciliator: ibidez
tūc flōia ex vena saphena pedis eiusdē lateris
esset cōuenientior: vel vbi timor apatis esset
prin^m eius esset pendēs ex retētiōe mēstruorū
vel emoroydaz q̄ alio fuerit consueueri a nã
r essent restricte: sicut ēr si in plueris flux⁹ sãgni
nis natiū ex multo tpe esset facta restrictio illi:
fluxus r dubitaremus de apate futuro eparis vt
essemus in prin^m eius forte q̄ regularius eēt fa
cere flōiam de cephalica q̄ de basilica. Sed qm̄
de circūstātie raro reperitur: idcirco pñsentit
oēs cōiter auctores in apate calo in prin^m eē flō
dã flōiam ex basilica eiusdē lateris: q̄ si sit ex
alijs venis nō sit cōueniēs cū ab ipso tpe neq;
diuersio sufficiens: q̄ nō tñ trahit diuersio fēra
per aliam venã vt parris oppositē in sinistrio vt
ex saphenis q̄rum attrahit epar cū apate ad se
ipm. Ideo vt recte cōcessit Rōciliator: argumen
tum non vñ in pleureti in pñ^m apatis: est fienda
flōia ex preopposita. ergo sñr in apate epis cuz
nō fiat rãra attractio sanguinis ad se ab aposte
mate pleureti sicut ex apate eparis: ēr q̄ minor
est distātia sc̄te plenēti in pñculo. verbi gñ
parris sinistre si fiat sloborhomia ex parte dex
tra sicut est de apostemate eparis facta flōia in
parte sinistra: q̄ vena a qua sit flōia non trañsit
per diaphragma r alligat pleure. vt ex anarho
mia constat: vbi ab epare trañsit illa vena a dex
o: sum in sursum: r postea in sinistrum: etiã ma
ior: est distātia ab apate eparis ad venam opo
positam sinistri brachij: q̄ per duas quasi diuer
sas diametros vbi in flōia etiã in pleureti ex
parte opposita non est rãra: r ita regulariter in
omni contingentia in principio apostematia
calidi r sanguinei r colerici est primum fienda
sloborhomia de vena basilica eiusdē lateris:
que si haberi nō possit sumatur alia que est ma
gna r vena media: r si non sumat cephalica eius

dem lateris: r hoc intelligatur cōsentientibus
his que sunt necessaria ad flōiam fiendaz. ¶ Et
bene nota super dicto Rāf. q̄ dixit vsq; ad heb
domadaz esse fiendam flōiam vt pro rãro inne
ret q̄ tanta est necessitas in flōia q̄ si forte non
esset facta in prin^m incipiente apate ppter ab
sentiam medici vel inobedientiam in firmi. q̄
etiã vsq; ad hebdomadam dum est fluxus ma
vel timeretur de fluxu est etiã flōmandum: qm̄
non possumus tute applicare aliqua in trisec
vel extrinsecus medicinalia conuenientia circa
apa nisi prius facta flōia: qm̄ vt dicebat Bui. in
ca° pñrio de cura apatis sanguinei. Et scias q̄
qm̄ tu nou sloborhomias r dimittis mās in epar
re r administras stiprica r apocristica pculm
bio induratur apate: si tu administras resolu
ua non est dubium quin commoueat dolorē
apa sup. augeatur. Addit: flōma ergo in pñis: r
nou desistas in hoc q̄ cū non est phibitio for
r extrahere sanguinem abundantem. exēpli gñ.
phibitio fortis esset. Si esset virtus debilis vel
il non esset etas cōsentiens vt in pueris vsq; i bis
qui incidunt sincompi ex quacūq; modica flō
mia: r istis casibus vel sñdus oporteret igne
ri r extrahere sanguinem p aliam regionem cuz
his q̄ teneant locuz flōie vt puocando sangui
nem p nares cū inromissione digiti minoris in
tra narē dextram ad superiora nasi vel inromi
tendo in sinistram facti de fetis pcoroz resoluendo
p narē vt ala dictū est: vel sñt vt rōfationes cū
scarificatione in spatulis maxime peccante mā
circa superiora: r si peccat circa inferiora magis
valebit scarificatio facta circa nates. ¶ Et hoc
nō tñ vñ est in apate sanguineo: immo etiã r
in colerico r in flegmatico. Sed verum est quod
in colerico r in flegmatico opz vt sit inreutio etiã
ad solutionē vñis maior: q̄ in sanguineo r mi
nor: ad flōiam. Et hoc est q̄ insinuat Bui. i. cu
ra herispile cum dixit q̄ est pñtima cure fleg
monis: verum oportet vt sint ventris solutio er
vine pñocatio sublimiores. i. q̄ maior: est in
reutio ad materiam que est etiãda per solutio
nem vel vinam q̄ per sloborhomiam: s. flōia
etiã cum hoc sit necessaria: de apate flegmatico
pōr fieri argumentum suauissimum: q̄ dixit est in
pra in cura opilationum q̄ in opilatione choro
nica a mā frigida conuenit flōia vt deducit est.
Ergo multo magis in apostemate: r forte vt qui
dam accipiunt ad istum sensum consentit Rāf.
ad sloborhomiam: incipiendo etiã in aposte
mate vsq; ad hebdomadam incipiendo. s. qm̄
est ad apostema sanguineum: r vsq; ad hebdom
q̄rum est ad apa colerici r flegmatici: q̄ forte in
dictis apatibus aliquotiens ad phibitiones
inflammationis r bullitionis in colerico r in
crudationis in flegmatico prius oportebit fieri par
tialē solutionē colere in colerico r flegmatico
in flegmatico ante q̄ fiat flōia: r hoc si talia apo
stemata essent multum elongata a narina sang
guinis per mām pñdominantem maxime cole
ra vel: flāre sanguini: qm̄ illo casu opz facere mi
noratū solutionē de colera vel flāre et postea
flōiam: r ita vsq; ad hebdomadam. ¶ Sed vbi nō
abundarent multū isti humores pter sanguinem
pur oportet incipere a flōia basilice r cōter dñ.
¶ Facta ergo flōia partim ciatiua prim diuer
sina supēst pñr attendendū in pñ^m pñcipiū ad

Ad praxia igitur reducendo: in pñ apatios
 facis fionis pñ dñverfionibus et rñfcedis dñctis
 fñat clyfteria a pñ lenia cñ eñt natura contritio
 et. Et dicebat a pñ. qñ et cñ fion ficut fuccus fo
 lium ficle cum melle rñt aũt cñ zñcucha. rñ
 Sed poffet fomarĩ clyftere cõueniens hũc hac
 formula. R. oñ. nō excoꝛicari. .ñs. f. maluaꝛ. .ñs. f.
 .ñ. viol. 3. ij. ficle. .ñs. 3. bulliant in aqua debite
 qñtarĩ: rñ fca colatura de ea fumaũt 3. rñ. ij.
 et addat mellis viol. pulue. zñc. añ. 3. i. cafſie nō
 nñt et tractate 3. f. vel. 3. vi. viũ añ. 3. i. oleo vio.
 3. ij. falfo paũat clyftere. ¶ Per inerti aũt rñ
 lupino pñ digeffat et alteratio qñ pcedere dñ
 requĩt curatione: valet rñp. acetofus fimpler
 de zñcucha rñ ftyrupus viol. vel. ro. fm dñverfas in
 rñtiones cñ aqua endi. rñ fñerit magna flāma

cum aqua solatri. Aqua etiā oz. ⁊ aqua virge pa-
stiois habent etiā in hoc bona intentione: ⁊ m-
litrer syrupus de lucco endiuic: ⁊ in augmēto
magis circa statū singulariter valer syrupus de
cicorea pifra? supra cū aquis endiuic ⁊ cicoree.
Et in declinatione cū est iurēto mūdificatiois
per vias vine pōt dico poni in dictis syrupis
decoctio feminū cōm frigidōz cū modico inc-
ci liquor. Et si materia fuerit multū feruida ⁊ co-
lirica: in pīcipio pōt poni cūm dictis. Sympus
decoctio pīnuoz ⁊ ramarindoz cū violis ⁊ ber-
beris sūt pōssit in decoctione ⁊ terit magis cre-
ringuens. ¶ Exterius aut valēt q̄ dicta sunt su-
pra in oppilationē a cā calida. Itā in pñ pōt fle-
ri epithima extrinsecus cū aqua oz. ⁊ virge pa-
stiois ⁊ plāraginis. Et stante maiori flāma pōt
addi de aqua cucumeris ⁊ porulace vel cucur-
bite. Et qñ nō sufficiūt: aqua solatri vel mirabil.
Et si semp ponat aliqd aqua cuiuscūq̄ vel abf.
per cās dicras feliciterab? magis opario. Pra
possunt formari vnguentā et empla cū carminibz
q̄ndoz a pñ cū oleo ros. vel vīo. apōuendo
ros. sandalos ipodii vīo ⁊ filia fm. .gentiā:
in ipso ordinabit ppter abbiēuare fm q̄ dictū
est supra in oppilationibz a cā cala semp com-
memorando q̄ magis nocent extreme frida in
hoc casū q̄ in oppilationibz: semp et cōmemo-
rando q̄ frequentius debent remoueri extrinse-
cis applicata in apāribz q̄ in oppilationibz
ppter vapores qui ab apāribz calidis solūnt.
¶ In soluetione aut opz semp in apāribz calis
dis esse magis aduertentiā vt soluetoria sine le-
uia nō agitatia neqz ad infāmationē dūcent-
ia: ⁊ in languine opz vt apponant ea que pro-
prio languine mūdificauit: in colerico q̄ ma-
teria colerica leuiter educit. In sanguineo v-
bi gratia. f. medulle castie. ⁊. si. flue māne. ⁊. ij.
addat syrpi vīo. ⁊. ⁊. ⁊. decoctione in iunioribz
fioribz doz agis ⁊ vīo. ⁊ oz. nō excoiccati fiat po-
tio. ⁊ si placet dissoluat cū aqua fublimationis
summiter lupuloz ⁊ endiuic: si nō fuerit suffi-
ciens possunt addere in infusione dictaz aqua
ruu reubarba. ⁊. j. vīo ad. ij. maris. cū arbi-
tramur q̄ aqa est in cōcūitēte: in mā colerica
fieri solutiū magis cōueniens si sumat mane
vel castie vt supra: ⁊ dissoluat cū aqua decoctio-
nis pīnuoz ⁊ ramarindoz sebest ⁊ vīo. ⁊ si nō
sufficiat pōt addi de reubarbaro: vt dictū est: et
si hīs cōiungeret suffia vt sepe cōtingit tunc
dicit Aui. ponat in ipso. f. syrupus vel decoctio
quibz eoꝝ vel decoctionibz solutiūoz succus li-
quid. vel aliquid de diadragano: de lucco liqui-
dū dicit erpelle bat. 8º meimr. quod soluit.
¶ Pro cōfectionibus aut cōuenientibz recur-
re ad ea que dicta sunt supra de oppilationē
a causa calida: ⁊ qñ aqa est in via resolūtiōis opz
minuere frigida ⁊ spīrica ⁊ addere magis cale-
factura: ⁊ nullo mō admittēre acru frida: imo
cepida: ⁊ tunc dicit Aui. cū volūtas est vt eleue-
tur sup. medicamē erretusc? applicati ad gra-
dum resolūtiōis. verbi gratia. in fine ponant
in ipso. f. epithimate vngūto vel empto mastix
camomili. ⁊ melliorū ⁊ farina oz. ⁊ feiungre cū
cum rebus in quibus est spīcīcīa ⁊ oleū pñ
sticīum ⁊ oleum camomille: ⁊ in hac infūsiōe
valeat emplastrum factum de melliorū: postq̄
am feb. ⁊ accidentia vehementia sunt remora.

Scda inter
tio curati
na.

Dicit gal.
¶ succ^o li
qr. soluit.

Secunda pars practi. magistri Jo. de gradl.

De interio
ribus cura
tibus ha
bendis in
apate fla
rico.

Syrupus
magis i
apate fri
gido.

De intensi
onibus ha
bendis i cu
ra apatis
medici.

In apate no flarico in pn^o oportebit aliqua
liter remisse infrigidare et aliquid remisse co
stipare maxime cu modica est fluxa ma: ne alia
materia ad epar defluat et colligat: et in hoc va
let aqua endive et cicoree a dno cu modico aq
abf. et interius et exterius: et si apponatur aliquid
aceri no nocet: et ita valet oxymel simplex et sy
rupus acetosus de zucchi. cu aqua: vt. s. Sed cu
iam costat qd ma p magna pre est fluxa opz di
mittere frigidat et stiprica: qd nimis infrigidaret
et ingrossarent mam. Sed loco hoi debet appo
ni stiprica ad calidi declinantia cu absterfuiis
aperitiuis aromaticis. Sed illa calida no sint
vehementis caliditatis. Na dicit Ani. qd opz vt
administrentur in eis absterfuiis et apitina: et ap
propinquet cura eoz cure oppilationis sup. ma
terialium a ma frigida: et ita v3 p digestino mel
ro. syrupus de duabus radicibus cu aqua cico
ree abf. et buglosse: postea in pcessu possum⁹ ma
gis calefacere cu decoctione spice et cyperi: et se. fe
niculi et apij. Et fecit Niccolus florentinus syru
pn magistrale in pn^o apatis frigidat sub hac for
ma. R. cicoree endi. sylvestris menthe. an. .ss. f. ro.
ru. calami aromatici squinati cuscute lacee
an. .ss. decoquant in lib. ij. aque vsq ad lib. i. et
cum .ss. vj. zuc. fiat syrupus et acetosus et aromati
setur cu cortice phisticoy et spica. na phistici in
hoc casu magna habet pprietate: vt dicit Ani.
in ca^o pprio in cura apatis frigidoy: et in hoc va
let etia syrupus de bizantijs cu aq feniculi ab
finthij et marubij: et syrupus de eupatorio in pro
cessu cu syrupo de abf. cu eisde aquis vel deco
ctionibus camomille mellilori marubij et abf.
Pro solutiua aut in casu conueniente valet si
fiat vt infra. R. agarici. .ss. i. insundat in aqua
decoctionis feniculi cap. vj. et baf. et post qd stete
rint in infusione p. iij. horas vel. x. addat cola
ture castie extracte. .ss. vj. diacatho. .ss. i. misce fiat
potio. Et ita exterius valet in pn^o olei abf.
olei camomille cu modico olei ro. et in processu
fortificentur cum oleo de spica calamo aroma
tico lacca squinato et silibus. Et de decoctionib⁹
valet qd dicta sunt supra in oppilone a ca frida.
In ma vero melica a pn^o cessat interio maxi
me repulsionis: ppter ea qd ma est grossa non
apta ad fluxu: immo pncipaliter opz intendere
ad mam fluxu cu resolutionis et mollificationis si
mul cu subtiliatione. Ideo in casu valet oxymel
simplex cum syrupo de duabus radicibus
cum aqua decoctionis radicum feniculi pass. et
abf. et in pcessu ad maiore subtiliatione pot ex
hiberi syrupus acetosus copositus cum melle
ro. et aqua decoctionis squinati spice et cyperi et
subtiliatinis apponant aliqua hume cracia: et
de hoc posuit cas. R. as. 7° cotin. vñ dicit loqns
in casu. Tñ ego laudo qd res lenitiue misceantur
cu eis cu ipsa faciant membra parata fieri ad dis
soluendū humores sup. duos mediārib⁹ medi
cinis sup. talibus. Addit: qm nisi pcedes fuerit
res aliqua ad leniendū mēbra in qbus fuerit il
la durities no se iungēt mēbra sup. ad resolu
dum. Et addit: vñ videt vrendū esse eo qd artes
nunt et leniscat vt in ipso appareat diminitio
duritiei ipsi⁹: postea sup. calefat caure et. Et in
hac intēre maxime puenit lenitio ventris si
uatura fuerit stiprica cu clysterib⁹ lenitiuis fa

cris cum decoctionibus maluarum altee fenugrei
ci se. lini et colature decoctionis addat casie ex
tracte melliviole pulueris zucchi. an. .ss. i. postea
cum oleo cōi et oleo amig. dul. et camomille cōi
fiat clyster cum modico sale. Postea puenit
fieri etionem cu porione vt infra. R. agarici. .ss. i.
polypodij epithimi. an. .ss. i. pass. liquit. an. .ss. i.
insundat eia in aquis fementi et cicoree qd suffi
cit p. iij. horas ad min⁹ deinde colature addat
diacatho. .ss. i. diase. .ss. i. vel. .ss. i. et fiat potio:
et ita paulatine pcedendo p interius aliquos
riens opz digerere aliqñ eūare: regulado tñ cōi
nes fm cas. supius dicros p secessum vel p vi
nam fm qd ma fuerit in diuersis locis fluata.
In materia tñ grossa vt in casu magis conueni
solo p ventrē qd puocatio pvinā. Et si nō p
solutiū in forma porionis pnt fieri pille quas
ordinauit Bordo. vtiles pposito vt infra. R. aga
rici. turbit aloes. an. .ss. i. spice nardi squinati
lacee. se. endive folioz abfinthij. an. .ss. i. con
ficianrur cu oxymelle squillitico et fiat pille.
Nam iste pille valent etiano p secessum etiam
etiano p vrinā: qm epia apata plerūq cōcant
in cōcauo et gibbo vt supra sunt dictū. Si tñ cre
deremus mam magis peccare circa gibbum pos
sent apponi cu eisde aliqua magis diuretica
radicem: rubee tinctoy et assa et squinati: et tñ
debet dimitti de virtute solutiuy p inestina
vt subtrahendo turbidū de dictis pillis. Et
terius aut fiant fomērationes circa epar cu de
coctione camomil. fenugrei mellilori vuarum
passaz et caricaz cu sponsia infusa in dicta deco
ctione fiat fomēratio postea fiat inmerio cum
oleo amig. olo de spica addēdo modicū ormel.
et in pcessu pot addi in decoctione de cortice
phisticoy et canlibus et turba et fenug. et randem
poreat fieri emplm conueniens in casu: vt. R. fel
nugre. se. lini: vuarum passaz mundaraz ab aril
lis: caricarum inuibaz sebesten se. malue. an. .ss. i.
pinearum mundaraz phisticoy mundatorum
stor: ac. calamite bdellij masticis ihu. an. .ss. i. satij
gie anseris et galline. an. .ss. i. iij. dissoluant summi
in modico vini al. et fiat emplm. Et postea mul
tiplicare emplm ad hanc intencionem fm diuer
sa simplicia mollificatina resolutina et subtilia
tina. Et interius in cōfectionibus valet co
fec. vt infra. R. trocis. de ro. .ss. i. trocisoy de laci
ca. .ss. i. coricium phisticoy liqui. an. .ss. i. cu melle
fiat elium: sumat ad quantitate. .ss. i. p. vice.
R. as. alit 7° cotin. laudant medicamē cōi
seccum cum selle vsino ad hanc intencionem: qm
experiendo perfecte vidit vtilitate ipsius: et con
seuebat ratio super eum cum ipius vt dicit ne
compo^m de aromaticis habentibus possibi
litate ad attenuandū abstergendū et dissoluē
dum et in se habeat cu hoc etiam alias medicas
acutras ad incidendū et dissoluendū et alias me
dicinas ad mitigandū dolorem: et alias medici
nas qd puocant vrinā et extrahūt id qd dissoluit
et humiditatis de epare: cui⁹ descriptio hec
est. R. camepitheos passij se. apij monrani gen
riane semi. agnicasti fellio vñ synapio se. cucu
meris longi radicem scolopen. oppoponaciver
re sigil. bohere forte quod est trifolium: qd bat
ocrauo meimr. post trifolium posuit fel vsinu
in scriptis ab Archigine ad epaticos: rubee rin
crois se. canl. aristol. pipiris spice inde costi se.

pille de
domi
casu v
les.

Emply
uenies
hoc casu.

De intensi
onibus ha
bendis i cu
ra apatis
medici.

Medici
men
experit.

apij se. eruce blicionis polij maioris apij polij
carie baccarij lauri. añ. parre egi: em: reratur et
distemperetur cum melle: dosi fiat ad modum
anellane cum vino mollicato in qritate. 3. f.
3. Et addit Ras. Dico inseparabilr vradu est eo
intrinsecus et extrinsecus. Nam vt infra dicit.
F. el vñm cōfēt hñribus epar patiens cñ ppe
tate eius. Et de eodē Ba. 8.º meimr. ponit mo
dū pparacionis dicit. Fella vñina lente litans
in aceto sicca in sole 2 da eparicis coctear. i. su.
si fuerit sine se. cum vino: 2 si cum se. cum aq. oz.
vñndiue. Et hoc forijq. dñm est marie habet
veritatem in apostemate melencolico facto p
vñ p. intrinsecus. f. facto a melēcolia nō aduſta.
¶ Sed qm vt sepe fuit dñm ex passibilitate mē
bz 2 mala dicata 2 malo occurſu cum medicinis
et ignorātia medicorum vel modica atreñione
ipsoz apstemata colerica p aduſionē sūt me
lencolica de qbus pprie erat sermo supra cuz di
cebat de mēte auctoꝝ impossibilitas cure eoz
nñ fiat in iustioꝝ vñ martime occurrēdum est in
principij eoz. Que si cōtingat q deus auertat
posuit An. cañ. in ca.º pprio de cura apstemas
ñ durior: qm in his opz magis canere a calefa
ciētibz: 2 magis necessaria est hñe catio tē
perata q caliditas: qm caliditas cōſicta sicci
tati facit aduſionē dicit sic. Et cañ. qdem cura
tionis eoz est post purgationē corporis et hñ
ribz grossis cum medicinis compositis et spēs
ciētibz in qbus sunt lenificatio equalis 2 reso
lūo 2 subſtilatio 2 calefactio temperata 2 aper
tio oppilonū dominātoris: q lenificatio 2 cōfo
ratio 2 ſtipricitas 2 aromaticitas cñ qritate q
indiget infirmis q adiunant intēñones duas
alias. Et addit Et in pluribus hñi medicinar
q adiunāt duas intēñones dominānt amaritu
do 2 ſtipricitas parua. Addit: 2 iſte medicina ad
ministrātur in poti 2 administrātur in emplis
2 embrocationibz. ¶ Et ita in hoc cañ. infirma
uit totā intēñionē curatūā q debet in talibus
aparibus. Prīmū dicit has intēñones seq pur
gationē corporis ex humoribz grossis: qm talia
apara sequitur plerūq. ad apara diuturna in q
tpe pceſſit purgatio totius corporis ab humori
bus grossis: 2 tñc in vñbis suis infirmant qtuor
intēñones habēdas in medicinis: vna est reso
lūo quā pcedere dñ lenificatio 2 mollicatio
eqūis vt fiat qñto cum refolone subtilis 2 gross
bi: 2 cñ oibus his ſtat caliditas temperata 2 ſti
plicitas 2 aromaticitas. Et dicebat Auic. q ap
tio oppilonū dñ esse dñantior: q lenificatio 2 cō
fortatio 2 ſtipricitas. ¶ Et qm pncipalio: iurē
tio est vt eñet mās facies duritie: q lz compleat
cñ mollicatibz: madesatimis habilitādo māz
vñducat: qñ pēduci mās dilataris vñs. Idē
circo talis aprio oppilonū ē dñantior: 2 in hoc
qd dicit q caliditas dñ esse tēpata excludit cali
da mñtū acura q faciūt aduſionē: 2 p hoc qd dñ
q pfortatio ſtipricitas 2 aromaticitas dñt esse cñ
qritate q indiget innuebat q nō dñt ſupare in
qñtione mollicatōis refolōis 2 aptionis: im
mo ſit tāta ſola ſtipricitas 2 pfortatio vt robur
mēbz cōſeruet ad pñciēñ illas opationes qñ
innuat q in dictis medicis debent esse modice
medicē ſtiprice pfortatione: sed dominānt dñt
esse remiſſe caliditatis refolūtine 2 mollicati

carine cum dilatazione. ¶ Et ita in casu in dige
ſtiuis valet ſyrupus de bisantijis 2 oxymel ſim
pler in pñ. cum aquis cicoree endiuie 2 lupulo
rum 2 apij: 2 in pceſſu valet ſyrupus de dnabns
radicibus cñ modico ſyrupi de eupatorio 2 mo
dico ſyrupi de liqritia cum aquis lupulorū ſu
mittere cuſente 2 bugloſſe: 2 qñ non ſufficerent
poſſet poni ſyrup⁹ de bisantijis p dnabns parti
ribz: 2 p vna parte ſyrupi de epithimo: 2 pro
alia pre ſyrupi vio. cum aq. cuſente bugloſſe 2
meliſſe. ¶ Poſtea in ſoluriuis dimittere acura
2 fortia ſilr: 2 exhibere diacatholiconē caſſiā 2
mānā cñ modico diaſene. cñ decoctio de capil. ve.
lupulorū paſſi. liq. floz boragis 2 bugloſſe: dimit
tēdo in hoc caſu cōſectiōne hamech ppter mlti
tudine mirabolanoz in ea pſectiōne intratiū 2
ppter timorē ſtipricitatis 2 oppilationis.

¶ Et ita in cōſectiōnibus potes diſcurrere ad
particulares appropatas pſectiōnes de quibz
dñm est ſupra in capitulo de cardiaca paſſione
2 larius habebis in tractatu meo quem ſeci de
variabus 2 elephantia.

¶ Sz ſi mā nō terminet aliquo dictoꝝ modoz
nec p refolone nec p indurationē: ſed apā pue
niar ad ſanē: qd cōphendē p ſigna als dicta:
tñc oportebit ingeniari qñtus poterit fieri vt
mā ad ſanē deducat 2 p interi⁹ 2 p exterius de
qbus ample dñm est in ca.º de pleureſi 2 de apos
tematibz ſtōi. ¶ Et ad maturatiōne faciendaz
dicebat Auic. adiunant medicines incifine ſubri
liatine ppter humores groſſos q imbibiti ſunt
in poris epatis vt cadat in his lenificatio ſez
groſſitiei 2 pparatio. i. maturatio: 2 in hoc caſu
p interius vñ decoctio melliloti: 2 valē brodia
gallinarū 2 laccaſiniū cum ſuccharo: 2 exteri⁹
ſiāt ſomērationes cum aq. decoctiois ſenn. ſe.
lini 2 alree: poſtea ſiāt empla maturatiua cum
ſicub⁹ paſſi: bdelio armoniaco 2 pinguedine auſe
ris 2 porci 2 ſilvibus: nō tñ obmittendo qñ ſemp
in ſocietate cadat aliq. cōſortio: vt eſt ſpica et
maſtiſ: ſi ſint modica vt dñm ē in caſu. ¶ Poſtea
cū eſt deducta mā ad ſanē: qd cognosceſ p acci
dētia ſupradicta. tñc oz ingeniari vt rūpaf apā
cū his q dicta ſiūt ſup in ſilr in pleureſi: 2 debe
mus marime niri vt rūpaf ad inteſtina facien
do clyſtere aliqñ attractiū ſfricationes nſuo
pē aſtiorē: 2 dicat Vera. q mā ſanioſa meli⁹
2 plus ducit p vias vine: ſz credo q tutior eſt
via vt dñcat p inteſtina: qm mēbra illa non ſic
ſiūt ſuſpecta ad raſurā ſicut mēbra vine. Sz bre
uiter dicere poſſumus q ſiāt mā in cōcauo eſt
pno cāda ſanico p ſecceſum: 2 ſi in gibbo p vias
vine. Et tñc ad pno cādum p vias vine dicebat
Aer. papiat infirmo vt comedat mel coctum: 2
ē ſic ſicca cū yſopo aut calamento 2 ſorbeat
aqua oz. aut aquā farine oz. decoctā cū melle ac
cipiēdo etiā decoctiōne halbaſce 2 calamenti:
decoctio ē paſſij ſublimis eſt ad hoc. ¶ Rūpro
ā apare oz vt ſis ſollicitus de mūdicatiōe ſa
niet. Nā ſi educat ſanico p vias vine caue pñr
ab applicatiōe ſorſi. Nam pno cāria ſorſia ſi
mul cū acutitate ſanico ſepe ducit ad excoꝝatio
nem illarum viarum: ideo in iſto caſu dimiſſis
acutis valet aqua decoctiōis oz. nō excoctica:
ri 2 ſe. eucumbite 2 citrulli cum ſe. maluarum et
alteæ cum modico ſucchari. valet aqua lactis
caprini cū modico ſuccha. 2 ſi educatur per in

De inten
tionibz ha
bendis qñ
italia apa
ra ſimnat
p ſanico.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

testina valer aq̃ oz. cum melle ro. et in p̃cessu aq̃
sursurfo q̃ zuccharo. ¶ Et eandem sacra mūdā
cārdē infurgit iurēco cōsolidatiōis q̃ cōple
vr alē dicā est exhibēdo troscōfos de bolo ar.
de terra sigil. cum mallice et thure incorpōrā.
cū melle. Si irēdūmū vr trāseant ad iurēlis
na faciedo erit clystēria appropiata et absteris
ua cōsolidatiua vñ indigētia. Et si voluerim
q̃ medicīne cōsolidāres trāseant ad vias viue
exhibeamus in forma pulueris cuz aliq̃do deris
nāte ad vias viue: vr cū aqua decoctiōis liq̃.
et le. altee et melonā. Sed si mā fundere in loca
medica inter ap̃bac et iurēlis tūc est necessari
opa chirurgicalia vt p̃pōsare iūgnē in fundo n̄sus
corā dērrā et mām paulatim educere: postea
cōsolidare: vr etiā māgnā infra dicetur de cura
asclūna. Et ita sit p̃p̃ta iurēdo de ap̃aribus.
¶ Et si vltimo causa doloris fuerit mor? māes
rū in crisi op̃tebitur ep̃ecare crīsim sacā a na
tura q̃ si complere p̃ficiat sufficiat: si non opo
tebit iurare nām cū iūgnēy medicis horis.
Et sic sit finis cum dei laude huius capituli de
doloribus ep̃aris in quo est doctrina patris com
munis ad omnia q̃i noctēra ep̃is p̃terit com
mūnis ad omnia q̃i noctēra ep̃is p̃terit com
mūnis ad omnia q̃i noctēra ep̃is p̃terit com

Lap.

၎င်း။

Si cū icteritia fuerit febris: lu-
cus edinie ⁊ solatri ⁊ aqua oz.
egro in potu tribuat. ¶ Ipse
quoq; ex cucurbita ⁊ gri'olo-
cana ⁊ citrullis ⁊ his silibus herbis frigi-
ditati attinētibus nutriendus est. Et syru-
pum acetosum ⁊ fortissimo aceto in potu
sumat. ¶ Epati pterea emplin ⁊ nob⁹
sandalis est supponēdum. ¶ Et vēr et
succo prunorū ⁊ zuecharo solued⁹. ¶ Qd
si nō suffecerint: troisci de camphora cum
suc. o granatorū dādi sunt. Troisci de cā-
phora. R. zuechari spodi rosari rubeaz:
oīum añ. 3. iij. seie endiue seīs citrulloz cu
urbite lactuce portulace seminū ⁊ oībus
sandalis ru. oīum añ. 3. i. informetur ⁊ his
troisci pōdere. 3. ij. ⁊ qbus quotidie vn⁹
cum sextas. j. de cāphora des. ¶ Si autē
eger venas habuerit plenas fueritq; diu
ex quo min⁹ nō fuerit: slobotometur.
¶ Qd si icteritia fuerit sine feb. venter ⁊
bis pillis soluat: que. R. aloes. 3. j. scamo-
ne quartā. 3. vni⁹ agarici partes duas. 3.
j. succi eupatoriz tertā. 3. j. ⁊ ⁊ bis cūz succo
endiue cōfectis fāt pillule ⁊ sufficient ad
dosim. i. deīde dēf troisci de lacca cū apo-
zimate de radicibus. ¶ Eger autē icteritia
in oculis remāserit: Eger fortissimū ace-
tum paulatim olfaciat ⁊ balneum ingre-

diatur: eius quoque oculis q̄ ictēritiam eius
fe. patitur aqua ro. immittenda est.

¶ Ictericis preterea valde cōfert vt egi
per. iñ. hebdomadas serum bibat.

[illegible]

Def. pillu-
larum.

tingunt seruo rem in inflammatione in epate et
in mēbris: et ita facilius minoratiōe gñationis
coler: ponit etiā curam cū dilataribus poros cu-
ris ad resofionis facilitatē materie colerice iclu-
se colorē citrinariis: et sic p̄ q̄ regimē hic positi
est in casu cōueniēti et pre cibi et porus. Nā suc-
cus edulie et solatri et aq̄ oī. sunt por⁹ infundati
ni extingui cū aprione: et p̄ succū endiui et so-
lari possunt intelligē succū de endiui facit
cū succo endiui et ex eo mixto cū aq̄ oī. p̄. fieri
por⁹ pueniēs: q̄nō aut cucurbita et citrulli et ar-
triplicis valeat in casu p̄. Cōsequēter de 2^a
p̄te circa medicinalia magis duo facit. Nā p̄ po-
nit curā p̄ medicas interius sumēdas et exteri⁹
p̄ alteratiōe epatis. 2° ponit curā p̄ medicinas
lenitiuā et extingui inflāmatiois: q̄ si tandem
nō sufficiat p̄ curā p̄ troscicos de camphora.
2^a ibi. (Et vter et succo pomor.) Cōdit 3°
in appropinquatione medicinarū alteratiuā et sy-
rupum acetosum ex fortissimo aceto in potu su-
mar. Et addit epati p̄reera emplastrum et
duob⁹ sandal est supponēdū: q̄ sup. emplm po-
sit est. 3° in ca^o de dolore epatis: q̄ est multū exti-
cuiā ut vidistis. Ibi nota q̄ laudat syr. acetos
sum ex fortissimo aceto: nō q̄ i eo intrat magna
gritas aceri fortis: q̄ forte adduceret ad inflā-
mationē: et voluit parā aceri fortissimi esse in eo
ut p̄rus syrupi possit ad mēbra eēma puenire.
Et in hoc valebit syrupus de endiui cum aceto
ad istā intētiōe cū aq̄s appropatis ut portula-
cedi cū cucumeris lactuce vel meloni et alius.
Nota 2° q̄ p̄ hoc q̄ cōsentit ad exhibitiōem
empli de duob⁹ sandal. in casu illo v̄ fatis ex-
plicite innere q̄ ista icteritia nō cōiungit op-
pilario circa epas: sed t̄m supinēssio et supinā-
matio: q̄m vbi p̄iūgeret opplo: applicatio talis
empli circa epas erit multū suspēcta: ut p̄z ex
descrip̄tione empl̄ de sandalis supius posita.
Cōsequēter addit ponēdo medicinā cū qua
veter solūcūdos est dices. Et veter ex succo p̄ru-
noz et succo est solūcūdos: et p̄ hanc debet intel-
ligi siles ut de cassia vel māna v̄ succo ramarin-
doz vel decoctione eoz vel alijs extinguiis nō
ponēdo alias medicinas calas inflāmantes.
Cōdit: q̄ si nō suffecerint sup. ad extinguiōez
tūc in potu sumēdi sunt troscici de cāphora: et
ponēs descripiōe dicit. R. succari spodi rosa-
rū. oīm añ. 3. iij. se. endiui se. citrulloz cucur-
bita lactuce portulace seminū ex oīb⁹ sandaloz
ru. añ. 3. i. info: mētur ex his troscici ponderis.
ij. 3. et q̄bus vnus quodidie cū. vj. parte. 3. i. cam-
phore. i. 3. 5. detur. isti troscici v̄ manifeste cōi-
stat sunt infiridatini multū et extingui et non
exhibet eos nisi facta v̄teris lenitiōe: saltey de
māchib⁹ cōib⁹ in v̄ijs cōibus p̄pter rimozem in-
sp̄sationis māez aliquāt cōiūm: reuera quāti-
tas est magna: nā esset rediosus sumere. 3. ij. Jē
exhibere. 3. 5. cāphore p̄ qualibet dossi oī die eēt
suspectū. nā dicitur Sera. q̄ si caput purgiuz
et q̄ritare duoz granoz imponere: de aqua la-
tuce dicit q̄ reprimat caliditatē cerebri et facit
dormire et aufert sodā et abscondit fluxū sangui-
nis nariū. Si igitur duo grana r̄m imprimunt
ad infiridationē cū sit frigida et sica in tertio.
nō audeat ad exhibēdū. r. grana p̄ singula dossi
et marie p̄rimādo singulis dieb⁹. Ad agiūterer
troscicos de cāphora. Ad est in q̄b⁹ est rectificatio

cū spica croco et lignoaf: et q̄busdā alijs medicis
cōgelationē phibētib⁹: et t̄m multomin⁹ ponitur
cāphora in cōpōne. Cōsequēter ponit in ter-
pre p̄ncipali hui⁹ p̄z q̄nō stat necessitas ponit cu-
ram p̄ flōiam dices. Si aut eger venas habuerit
plenas fueritq̄ diu et quo min⁹ non fuerit. i.
steterit multo tpe q̄ nō fuerit flōmatu r̄c flō-
metur. Nota ex his v̄bis q̄ reddit medicos cau-
ros a flēda flōia in icteritia cui⁹ cā est multū
do colere: intelligendo de flōia cātiua: q̄m ad
illā forte se q̄ret maior inflāmatio sanguinis et
eior: se q̄ret ebullitio colere et maior ipsius gñ-
tio ut est cā. cōis in mē de flōia. Sed q̄nō p̄iūge-
ret cū icteritia et sanguis plenitudo in toto: q̄s
p̄t cognosci ex plenitudine venaz et ex p̄cedēti
regimine multiplicari sanguis: et q̄ alio cōsue-
uit flōmari. Et iā est multū tpe q̄ nō est flōma-
tus r̄c i isto casu est flēda flōma satis copio-
sa et nō aliter. Ideo signat⁹ posuit has cōditio-
nes in textu forte: r̄m flōmia cātiua fieri posset
et conuenienter: ut alias declarauit.

Cōsequitur illa pars. (Qd si icteritia fuerit si-
ne febre.) Hec est 2^a pars p̄ncipalis hui⁹ cap̄i
in qua ponit. R. curā icteritie ab oppilatione a
materia m̄ta pēdente p̄ pillulas in casu valē-
res q̄nō cōiungit se. dicit ergo sic: q̄ si icteris-
tia fuerit sine febre. venter ex his pillulis solatur
que. R. aloes. 3. i. scamonee quarram. 3. i. et sunt
gra. xv. agarici p̄tes duas. 3. vniū. i. 3. ij. succi
eupatoriū tertiū. 3. vniū: ex his cū succo endi-
cōfecris fiant pillule: et dicit q̄ sufficiant ad do-
sim v̄nā: credo quasi q̄ in bone. Nota q̄ nō fuit
mens. R. q̄ immediate etiā in icteritia ab oppi-
latione cū qua nō cōiungitur se. debeamus im-
mediate p̄cedere ad solutiua fortia laboriosa:
immo prius expedire mās cōes cum leniti-
uis et clysteri: postea digerere mām et tandē pau-
larine minozare etiādo p̄ secessum si mā fuerit
in cōcauo oppilans: et si in gibbo magis p̄vina
et in etiādo cū medicinis solutiuis opz eīare
etiā p̄ gradus a mitioribus incipiendo: et postq̄
mitiores nō cōmulerint opz ad fortiores deue-
nire. Et ita. R. hic posuit cā q̄ est v̄tima in hac
intētiōe in etiādo: et in virtute simplicium
etiā mās diuersas cū apertione etiā aliquali et
etiam aliquali cōsolatione ep̄is: ut p̄z ex sim-
plicibus cōpōnētib⁹: sed re vera dossi est n̄
mis fortis. Nam quasi singulū de solutiuis esset
de se sufficiens: immo magis q̄ sufficiens maxi-
me de scamonee: q̄ dossi scamonee ē correcte
f̄m. Ad est a grana. v. vsq̄ ad. xij. ad maximuz
ly An. in cāctis nō posuerit dossi el⁹ nisi vsq̄
ad chirat et sūt octo gra. oī. f̄m Simonē: et t̄m ipe
exhibet. xv. cū alijs solutiuis: ita dico de agarici
co. Nā exhibet. 3. ij. agarici q̄ est q̄t dossi v̄na ita
q̄ pille iste sunt nimis fortes: sufficiēt dare me-
diā p̄t p̄ v̄na dossi. Cōsequēter post exhibitiōez
harn pillaz iā facta quasi eradicationē mē p̄ ma-
gna pre: laudat postea troscicos de lacca cū apo-
zimare de radicibus de q̄bus dictū est in ca^o su-
p̄iore. Et i hoc ē singulū laudat aq̄ ap̄i q̄ apit
oppositones v̄triusq̄ colere ut dicit An. Et aqua
rassani stillata in hoc casu multū cōuenit. Et di-
cit Berar. q̄ comestio eupatoriū ieiuno flōaco cū
acero: tunc est multū conueniens sumēdo duos
blyos vel tres in mane et est rationale: q̄ p̄noy
cādo mirabiliter epas confortat et incidit.

Not. bene

No. dictū
derisum
phris au-
tois.Nor. v̄rā
dossim sca-
monee.

Secunda pars practi. magistri Ioan. Matthei de gradl.

Consequitur 3^a pars principalis. (Si autem ictericia in oculis etc.) In 3^a parte huius capli. R. ponit curam vni⁹ accitis contingentis in ictericia. s. citrinatatis oculorum qd est accis sepe remanens etiam remota causa q faciebat ictericiam et dicit. Si autem ictericia in oculis remanserit: eger fortis sum⁹ aceti⁹ olfaciat et balneum ingrediat. Addit: eiusq⁹ oculis q ictericia habet cum se aqua. ro. immittenda est. Pro intellectu huius paritelle est notandum q⁹ R. in hoc textu duo intendit. Unu est ponere curam ictericie iaz remota causa et sic in declinatione et maxime apparere in oculis. Et hoc insinuat cum dicit. Si autem ictericia in oculis remanserit. i. illa fedatio remanens sit remota causa. Sed est ut ponat regimen p⁹ seruatum in ictericia in p⁹ ne communicetur oculis. Et hoc intendit in 2^a parte cu⁹ dicit. Tu iusq⁹ oculis q ictericiam cum se habet. s. in p⁹ aqua ro. immittenda est. Et ro p⁹ partis p hoc qd remanserit sum⁹ ex hoc qm materia cum est intrilecata i tunicis oculorum difficult⁹ dissoluit⁹ ppter spissitudinem tunicarum et frigiditatem earum. Est etiam magis indicans de remotione: qd est magis feda et apparens maxime cum maior pars oculi sit coniuncta q debet esse alba vbi cum citrinat⁹ sit apparens magis feda: et tunc p⁹ q olfacere aceti⁹ fortissimum et ingredi balneum facit ad remotionem huius accitis. Nam olfaciendo aceti⁹ fortissimum sua acuitate sit stimulus in sensitiua ceret⁹ et vni⁹ p⁹ incitat virtus ad expulsionem violentam: et sit sternutatio: et ita fortis excursio de ma⁹ corera intra tunicas. Fit etiam in virtute acciti incitatio materie grosse q plurimum est remanens et ita aceti⁹ tale conueniens magis debet esse albi⁹ et vni⁹ potenti factum: et ita non solum ex odoramento eius aceti⁹ sed etiam euaporatio eius eodem aceto facta incidendo subtiliando mam cu⁹ formali caliditate dilando poros ad resolutionem illi⁹ mae reuertit⁹ pparat⁹ insensibil⁹. Modus autem fende euaporationis ei⁹ ut sumatur duo lapides grossissimi et superigneantur: et postea ipso postis in baculi supinfundat aceti⁹ dicti: et ita inclinatio capite sup vaporem fieri conueniens euaporatio et rarefaciendo poros: non t⁹ balneum siccu⁹ et humidu⁹ factu⁹ cu⁹ decoctionibus re⁹ aperturaz ut camomille feniculi ap⁹ antheri et hmoi: et si ponatur aliquid euaporaz cu⁹ aceto: de quo fenda est suffia erit conueniens. R. scde partis e⁹ et clara: qm in ictericia cu⁹ se in p⁹ in qua coniungitur ebullitio mae colerice est marie occurrendu⁹ ne talis ma⁹ recipiat in oculis ppter cam supradicta q maxime est parata ad oculos fluere: qm et ex ebullitione et ex p⁹ eius intrinseco inclinaz⁹ moueatur ad supiora 4° affo. Estare q dem etc. et id occurrendu⁹ est in p⁹ est confortari⁹ oculos ne recipiant: et hoc intendendo cu⁹ ipone aque rose. Et si in ea decoquantur grana myrtillorum vel sumach vel coriandrorum pparatorum erit efficacior ad hanc intentionem: et hoc bene no. q textus t⁹ intelligatur in p⁹ sicut dcm est: q aliter in p⁹ no e⁹ conueniens apponere aqua ro. et ita textus sic iacet per hoc qd dicit primu⁹ do eiusq⁹ oculis fecit multos errare q in p⁹ applicat⁹ aquam ro. existimantes q confortato oculo per aqua ro. melius resoluetur ma⁹ in oculo corera: sed est error: ut p⁹ consideranti.

lo. modus
iciendia
oratione

Consequitur quarta pars. De vltima preponit vnum obseruandum p tres hebdomadas et iaz in declinatione ictericie dicens: ictericie pterea co⁹ fert valde ut eger p tres hebdomadas se⁹ bibat R. dicitur est clara: qm ut voluit. Ad est. de aq⁹ la⁹ cris in ipso est vire⁹ subtiliata lauariata et absterfina et educit colera et humores adustus cum facilitate et co⁹fert oib⁹ morbis opilationis sicut hydropisis et ictericia et grossities plenitudo: et est medicina bona infectioni curis quaz ma⁹ est colera et humor adustus: ut in casu nostro: na⁹ pot⁹ sumi de ea singula mane ad q⁹ritate. viij. vel. x. 3. et si in ea infundat⁹ p nocte paz euaporaz et cas⁹ pillos ve. credo magis valebit. na⁹ euaporaz est subtiliata in incisum et absterfina in diffusi⁹ pseruarium a putredine: et resolutum puentis et cu⁹ hoc confortatur virtus et cu⁹ hoc confortatur virtus eius cum aqua calce: ut dicebat. Ad est. Et nota qd non fuit co⁹ertus q vtatur bis aut ter tantu⁹ sed p tres hebdomadas ad infundandum qd non t⁹ in hoc morbo: sed etiam in alijs chronicis: in quibus longa sacra est impressio: in morbis et iaz in declinatione et post in co⁹alescentia conueniens est diuturna applicatio medicinarum leuiter m⁹ diffusi⁹ arum aperitiaz et p⁹foratiaz mem⁹ bionum et cum tali diuturna applicatione sit relata recidua. Et ut medici nostri teporis p⁹ criticarent hunc casu⁹ et infirmi iudicio medicorum obedirent: quoniam sunt sepe regidie que non fierent isto obseruato casu⁹. Et sic sit finis capituli reualiter.

Nota b⁹
canonem.

Expedito cap⁹ textualiter ut visum est ad maiorem intelligentiam istu⁹ mare rie declarata prius summam⁹ anathomia felis necessaria ad cognitionem de ictericia ex ordi⁹ ne p⁹ quinq⁹ videbuntur ut mo⁹ est nostri. primo de quid nominis et quid rei ictericie. secundo ponentur quedam distinctiones et species eius. tercio videbit⁹ de causis. quarto de signis: et primo pronosticis euentus: consequenter de pronosticis ad bonum et ad malum: consequenter de demonstratiuis et generis et specie⁹ vel causarum ipsius: et vltimo veniemus ad curam.

Anathomia felis. De anathomia igit⁹ felis est dicendum aliquali⁹ primo presupposito qd hoc nomen fel aliquali⁹ apud autores sumitur pro coleraz in affo. Qui bus fellet secessus etc. aliq⁹ sumit⁹ pro vasculo ordinato a natura pro receptaculo proprio coleraz: sic est vna de p⁹tibus epatis: et isto mo⁹ pia dictum est in anathomia epatis: et isto mo⁹ do describitur: ut de ea dicit Aui. 15° tertio. q⁹ fel est chylis pedens ab epate: et ad partem fidi. i. versus ipm⁹ som et tunica neruosa sup. a. ra. na⁹ est sicut vas paruu⁹ receptiuu⁹ ip⁹ colere: et tan⁹ guntis subtilis acuti: quo nutrit⁹ et pender. s. ex epate ad partem stomachi. ad cora⁹gendum fidi: qm pender a media penula ipsius epatis maio⁹ re. s. in co⁹antate eius existens: q⁹ sub epe pen⁹ dens: et h⁹ orificiu⁹ et introitum ipsius in epate versus gibbum magis ut eo mediare suggat id qd sequestratum est de colera et sanguine. Et di⁹ cit⁹ Aui. quod illi orificio alligantur multi ramuli nerui ut illis mediantribus a diuersis venis epatis tandem per illum porum facta se⁹ paratione colere trahatur illa materia colerica ad illud vas paruu⁹ vel chylum vel modicu⁹ san⁹

Fel duos
modos
mirat.

Na⁹ innu⁹
nata acci⁹
et ex chy⁹
li.

guinem colericis ut inde nutriat. Postea eidem
poro cōiunguntur duo alij rami manifesti: quorū
minor terminat ad fundū stomachi cōiter et ut
in pluribus: maior ad duodenum vel ieiunum.
Ad fundū qdem stomachi ad vigorādū digōnem
ipius mādara colera ad ipm ad calefaciendum
ipm fundū ubi pncipalit pncipit digestio. Roma
cit: maior portio colere q̄ deserit p̄ maiorē portio
terminat ad duodenum vel ieiunū trāsmittit
ad mādificādū supfluitates intestinoz et ad
stimulandū expulsiōē ut expellatur materie su-
perflue fecales vel alie: immo etiam ad stimula-
tiōē lacerti cōtentiū terminat ad extremum
intestini recti. Nam vsq; ad id trāsmittit de co-
lera ad purgationem supfluitatū ita q̄ magna
q̄ritas colere deserit a chisti fellis per illum pos-
rū inagmū terminat ad intestina ad has super-
fluitates expellēdū abstergēdo et stimulando: et
ideo trāsmittit ad intra intestina ut fortius in-
ciat et abstergat: etiam p̄m partē p̄ contractū in-
testini colon: qm̄ chisti fellis in dextro contan-
git colon p̄ refudationem de colera inuaf colō
ut calefiat: etiam aliquid stimulet ab extrin-
seco. Modica aut portio ducit ad fundū stoma-
ci tñ ad cōtractū extrinsecus ad vigorādū diges-
tiōē illius: et nō sūt cōueniēs ut colera trans-
mitteret ad intra stomachū et laueretur humi-
ditates ab eo sicut ab intestinis: tñ q̄ nō tot sup-
fluitates in eo multiplicantur: tum q̄ colera si
ad intra veniret amara et horrida exis nature:
multum ledet stomachū: sicut fit in q̄bndam
male dispositis et infelicibus: in q̄bus quasi cō-
tinue stant naufce et vomitus et alia nocuēta:
q̄ cōiactur et cerebro et cordi: ut supra visum est
de dispositionibus stomachi. Et hoc accidit in q̄
busdam: maxime q̄ maior portio terminat ad
fundum stomachi et minor ad intestina opposito
mō debito ordinis nature: ita q̄ amplius q̄ritas
colere ad fundū stomachi trāsmittit q̄ cōueniat
et intra pro parte recipit. Stante igit ex ordine na-
ture dispoñe cōueniēti in attractione colere ad
chisti fellis separata colera vel materia colerica
a massa sanguinea et in chisti debite recepta et
tandem expulsa pro parte ad intestina et ad stoma-
chi p̄m modū dcm̄ redditur clara inuamēta
guinis ab illa materia colerica q̄ sanguis si nō
mādificat nō est cōueniēs nutrimentum mem-
bris ppter amaritudinem colere secum mictre.
Sic in inuamētū est q̄ p̄ p̄nti istius sub conca-
uitate epatis calefit epas et fit potētius in dige-
rēdo ad ipsa colera recepta in chisti: sicut etiam
ignis sub lebetē habet calefacere lebetem. Alia
inuamēta sunt supra declarata de vigorādū di-
gestiōē stomachi et de inuadō expulsiōem super-
fluitatū ab intestinis: et qm̄ non attraheret illa
materie colerica ad chisti fellis vel non suffi-
ciēt sed remaneret cum sanguine abundans
si retinet in epate supra fel dicit Auicē. q̄ facit
possidere apostema epatis. Et si trāsmittatur a
virtute epatis ad alia membra ut ad mēbra vi-
ne vel ad intestina p̄ alias vias q̄ p̄ dictos por-
tos aliquando ulceraret vesicam et aliquando fa-
ceret incurere solutionem ventris colericam et
ita q̄ spargatur in corpore toto nō putrefacta
facit ictericiam ut infra dicebatur. Et hec suffi-

cient de anathomia et chisti fellis.

Quid nominis et quid rei ictericie. Jaz

venitendum est ad quid
nominis et quid rei ictericie. Quid nominis di-
cit Liariens in pñ capitulo: nomen ictericie
passionis sumptum est a volucre simili aurei vel
crocei coloris que in estate media solet incolere
deserta: et sic eius expositio est citrinitas vel cro-
ceitas coloris: et ita proprie loquitur de ictericia
citrina: licet aliqua sit viridis et aliqua nigra
ut dicitur in distinctionibus: s; q; ut plurimū
fit citri. et non sic nigra vel viridis: idcirco
de ea ponitur communiter quid nominis. vñ
ad similitudinem coloris citrini reperti in tali
aue dicitur ictericia: et dicit communiter q; di-
cta ante p̄prie vocatur icterus sine papagalina
comedens ficus: et quidam dixerunt q; si icterice
respicit auem illam sic q; ipse sanatur et ams
moritur. Ab alijs vero dicitur morbus aureus
a colore auri vel morbus arcuar' ab arcu iri p̄
pter coloris varietatem apparentem in tali ar-
cu in aere ex reflexione radiorum solis multo-
riens: color tamen magis apparens in iride est
color croceus.

¶ Quid autē rei magis dicit Aui. 15° tertijs dis-
tinctio ictericiam p̄ causas formalem exprime-
do etia efficientē dicit q; ictericia est alteratio
coloris corporis feda ad citrinum tēdēs aut
nigredinem ppter cursū humoris citrini aut
nigri ad cutim: et q; sequuntur eam absq; putre-
factione q; si associaretur faceret accidere ter-
tiam in citrina et quartanam in nigra.

¶ In qua diffinitione declarat' p̄ q; hec disposi-
tione est accidens et nō p̄prie egritudo: q; est al-
teratio coloris curis feda: et sic est qualitas mu-
tata: pura a naturali colore ad innaturalem: et
dicit signatē feda: q; nō omnis alteratio curis
a naturali dicitur ictericia: etiam si parū citri-
na fuerit vel nigra sicut conuenit in caecis: sed
opz q; sit feda. i. horrenda: addit ppter cursum
humoris citrini aut nigri ad cutim: et q; sequun-
tur ipsam ut innuat q; non tñ cutis est infecta
s. curis hymen exterior. Sed etiam partes intri-
sece sunt a dicta materia infecte ut partes mus-
culosas sub cuti: ideo peritempus notabile est
apra conseruari. Et hoc declarat causam esse sa-
ris grossam et precipue cum paulatine fit et nō
p viam crisi: q; cum paulatine fit maxime con-
tingit ex mixture colere cum sanguine trans-
misso sanguine ad membra: et ita nō tñ cutis s;
etiam membra infra cutim remanēt infecta qd
forte secus esset si colera separata a sanguine ex-
pelleret p̄ crism ad cuti si cōsiderabim: et p hoc
qd dixit ad cuti intellexit autem toti communē.
Proinde dicit Boet. declarando ictericiam qd
est vniuersalis curis defecatio sicut morpheia
est defecatio curis maculosa. i. particularis de-
fecatio. Addit Aui. consequenter sine putrefac-
tione et sup. multa ebullitōe: q; si fieret putre-
factio in colera vel melencolia fierent inde se-
bres a puri efactis illis humoribus pendentes:
cum tamen ad esse ictericie non requiratur de-
necessitate feb. licet cum ea possit complicari
ut dictum est circa ter. etiam dicta materia pus-
trida existens et acuta sua inflammatione sola
ueret continuum: et fieret forte herisipilla in ma-
xima parte corporis vel scabies vel alij morbi.

De quida-
tate nois.

De quiddi-
tate rei.

Nota dō
canonem.

Et dicit
modis
mutur.

Ma inuamē-
ta acci-
pit et chy-
la.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthes de gradt.

curanei vt forte lepra si fieret a materia adnata: qđ non requiritur ad ictericiam, 2 ita tunc illa dispositio non permaneret sub proprio nomine icterici: sed fortiteretur aliud nomen vt con-
muni. igitur ictericia fit sine feb, nisi fit critica.

Distinctiones. Jam veniendo ad 2^m de distinctionibus per hec p^a distinctio q^{uod} quedam est itericia citrina: q^{uod}dam nigra: quedam viridis. Auctores se ponunt communiter duas. scilicet citra et nigra et uo sic vident q^{uod} raro reperit viridis: et aliqui possunt periri: quia ad putrefactionem in sanguine aliqui acquiritur quedam viriditas in humore per dicitur in causis. Secunda distinctio: quedas est itericia cum feb. q^{uod} simul cum feb. fit: quedam sequitur feb. et alia est ad qua sequitur febris: q^{uod}dam est sine feb. Alia distinctio: quedam est chronica: quedam modici temporis. Item q^{uod}da fit subito et quedam paulatim: per q^{uod} illa q^{uod} generatur de humore vel transmittitur ad ceterum paulatim aggregatur et non resoluitur propter spissitudinem cuius vel grossitatem materiei vel prohibitionem resolutionis ab aere frigido.

e causis
p^o gene-
libus. I

Multitudo
colere
tribus
ausis ge-
eratur.

Cause. Veniendo ad 3^m de causis vi et men-
te Auz. colligitur cap^o p^opo: cause
sunt due generales. Una est multitudo gñatio-
nis colere vel meicolie. Alia est pñbivno vel
pñariio expulsiōnis hōiū humozum ad debita
receptacula vel expulsiōnis et resoluciōnis eoz
insensibilis. ¶ Et contrahēdo ad ictericiū et
tri. multitudo generatiōnis colere solvōis et
tri. habet tres causas: qñ aut multiplicat et p-
te generat vi et parte materie vel et causis p-
minutis. ¶ Et parte generatōis de causis corpora-
libus intelligendo vel et parte generatōis natu-
raliter talis vñ ppter epat generatōis: aut ex parte
resistantis nō naturaliter talis sicut est corpora-
torum vñ dicit Auz. ¶ Et parte igitur epatis fit
multiplicatio colere cum epas supcaleat: vel p-
pter causas calefactes ab iustissimo vñ ppter
apostematā in epate et in meatu colere aut p-
pter incesione composiōis ipsius calide et pua-
tione occursus infirigidatū vñ pñariōne citi-
vñ calefit complo eius valde et caliditate intri-
fica carnositate eius et spūmū in eo p modum
alis cōm: tñc vñ habet est in summa de humo-
ribus caliditas tempore generat sanguinem: et
superflue generat coleram: magis superflue
generat coleram nigram p aduersionem. superca-
lesfactio igit epatis facit ad generandū plus de
colera ¶ debire cōueniat. ¶ Et parte etiā mem-
broz in toto multiplicatur colera: qñ. s. mēbus
rioris aduenit caliditas superflua: vñ cum ista
caliditate sanguis pñic subrilis in colera cō-
uertit. Et sñm hoc omnes cause qñat excessu
caloris in membris et in epate de corporalib^o
quando sunt in pñposito cause ictericie. Et hōi-
mō cum nō potest transmitti materia colerica
ad chysim sellis sive ex debilitate expulsiōis ep-
tis vel oppilatione vñ pñibet transire p me-
tus ad chysim sellis: tunc et caliditate colere
disperit per epas supcaleat epas: consequen-
ter fit plus generans coleram: sicut dñ est dñ
supercaliditate epatis per hos modos videt
fit multiplicatio colere: similiter contingit et
te membra cum vñ et oppilatione pñbita et

ratio fit supcalefacio in eis: fit etiam circa mem-
bra sicut apostolus ait: calidus tunc aquisit calidi-
tate in membris intensiori quod conueniat cose-
quenter conuertitur sanguis iam ad membra
demandatus ad naturam colere: ita circumatur
membra extrinseca et fit icteritia.

membris extrinsecis et fit ictericia. ¶ Et pars vero materie multiplicatur gharis colere vt cum auferatur materia quecunq; fit q; sit apra superincendi; inflammarit; et ita mul- tiplicata colera fiet ictericia; si non ita que sunt potentialiter calida vt potens vinu alia et cepe et cibaria meliua vel aliter aromatisa- tum speciebus sunt de multiplicatione coloris immo etiam et cibaria facile commutabilia; corrumpuntur i stomachis calidis; vt lac et aqua for- bilia cum occurrunt pari inflammato aliquas lites sunt causa generationis colere et consequē- ter ictericie. ¶ Quedam etiam sunt cause pmi- ttiue que adducunt ad multiplicationem colere vt ille omnes per quas acquiritur caliditas et in epate et in membris vt aer effatus et morio di- turna sub sole et veri calefactus et exercitum la- boriosum et vigile coitus et ieiunia et etiam mal- te passionis animales maxime ita effuso; Nam omnes tales cause pto quanto superinflamant generant coleram et faciunt ictericiam. ¶ Que- dam etiam de extrinsecio sunt cause magis et rance vt morsus viperarum et quorundam ser- pentium vt velpe magne et pediculi vultus ve- dicat An. dicit q; fit animal paruum multus ve- nenosum. Nam talia ab extrinsecio occurrunt uno modo et vnicui cum occurrunt sanguini co- nuerunt sanguinem ad naturam colericam per vitium putrefactionis et corruptionis eius. ¶ Quedam etiam per interius sumpta ad hoc deducunt sicut fel leopardi et viperæ. Nam cum occurrunt illa qualitate ad sanguinem conuer- titur sanguis ad nam colere et ita fit ictericia q; modis nam statim dicitur nisi prius et vices- nositare et cum malitia corpora deducantur ad mortem.

nificat et cum materia coepta delecta
 ad mortem.
 ¶ Et ex his pater circa hoc p^m principale con
 tra quosdam q non semper ictericia fit propter
 nocivum ut epari communicatur. Nam icte
 ritia contingens ex morfu reptilium ut mebris
 exterioribus converteudo sanguinem p putre
 ctione ad nam colicaz est talis: qz non necessario
 ad hac colicaz nocumt epari. etiam hoc corru
 git cum generatur colera. a caliditate superflua
 membrorum et parit epari calidiori in membris
 extrinsecis non ita colera superflua eparie efficit
 vt si fiat est applicatio medicinaru ad naru coler
 guinem et converteuntium ipsum ad naru lym
 ricam ad membra extrinseca ex castoreo: melle: cu
 circa membra extrinseca ex castoreo: melle: cu
 fozbio: et similibus cum succo cepe. Et hanc sen
 tentia expressit Gal. 3° interiorum ca⁸ 8° ad fi
 cipium capituli cum dicit. et videamus en in oi
 tempore epate ictericia erit eparia: respondet
 dixit. Dico q multoties epate salubri est eparia
 videmus colera rubea dividi in erga curum erit
 re et hoc fm crismi: ira sup. ictericia causari. Ad
 dit etiam alium casum iud hoc pbada dicens.
 Item sine crisi sanguinem conspicimus in coles
 ram mutari cum ex pessima et aliena corruptio
 ne corrumpitur sicut ex morfu reptilium y enofo
 sozum animalium. Et ibi ponit hystoria de quo

dam quæ momordit tyro: cuius officium erat capere tyro: de quo dicitur quod tardas sumere medicinam solitam mutatus est in colorem quasi prius fuit. Et eandem sententiam confirmat Galenus. 7° continetur: et adducit etiam experientiam dicit. Cui di quendam sequi crifim cum icteritia moram in eo trahere et non deficere: cuius requirere vrinam et egestionem eius inuenimus vtriusque esse in dispositione naturali et significationes indicarem quod epar erat illesum ab aliquo passione. Et eadem sententiam videtur sentire Aui. v. p. in textu in capitulo primo debite sententia cum dicit. Et multitudine gñationis colore quæ est in epare. i. vicio ei: et quæ est in cope toto sup. non vicio epatis. Et hoc copiam modificari dicitur Bordonij qui in capitulo de icteritia ad p. m. dicit quod differunt et icteritia et morpheæ: quoniam morpheæ fit propter errorem 3° divisionis et icteritia propter errorem 2°: intellexit hoc vrin pluribus: vel forte quod in longo processu communicat non cum epari si de icteritia cõseruari. Secunda causa principalis gñationis ictericæ sumebatur ex prohibitione euacuatio nis eius vel transmutationis ad debita receptacula vel ex parte indebitæ resolutionis insensibilis: habet etiam causas quæ aliqui sumuntur ex defectu epatis: aliqui ex defectu fellis: et aliqui in refectione vel membrorum aliorum ex parte quæ epari: v. q. quæ sequestratur a epatis non est potes sequi materiam colericam a sanguine ut sepe fit in epare debili: et sic permanet colera mixta cum sanguine transmissa dicto sanguine ad membra dicta membra citrinantur: si sequestratur a de se sufficeret sequestrare: sed in expulsiua epatis esset defectus: vñ non expellatur ad chylis fellis vel ad alios meatus versus intestina: et tunc tandem permanens cum sanguine cum transit ad membra citrinantur membra: et sic fit icteritia. Cõtinetur et ex defectu fellis multiplicari coleram in epare: pñr in membris ut debilitata attractiua eius in sugendo coleram: tunc remanens in epare transmissa cum sanguine ad membra fit icteritia: et etiam illa que debet attrahi cum propter debilitatem eius non attrahitur ab illa in sanguine: et sic fit icteritia. Fortitudo et nimia attractiue fellis cum subito nimis attrahat colera. vñ repletur chylis et extenditur in latum: ita cõstringunt officia pororum ipsius ita ut fiat retentio ipsius co lere in chylis et non potest expelli: fit et pringit in vesica cum nimis repletur: et sic in ea non potest capi colera alia cum gñatur: ita abundans in sanguine transmittitur ad membra: et sic fit icteritia. Et istam causam notauit Rasis 7° principis. cum quidam est defectus in infuso et organo ut quod est opilatio in poro quo suggeritur illud colericum subtile de epare ad chylis fellis siue fit opilatio ab humore non apante siue ab apante siue ex poro vel verruca. Et sic cum non potest penetrare ad chylis fellis remanet in ipso epare: et sic cum expellitur cum sanguine ad membra etiam est causa icteritie. Aliqui etiam fit prohibitio expulsiuæ materie ad intestina vel ad alia membra ad que debet demandari. ut verbi gratia. in intestinis propter opilationem contingentem ex flatu aggregato in superficie intestinum ad quam determinatur porus magnus propter quam opilationem et materia multa simul aliquoties fit colica et icteritia. Icteritia quidem quoniam cum colera non potest penetrare ad intestina tergurgitat ad epar et consequenter ad membra et fit icteritia. Fit etiam colica quod non purgantur mæe flegmaticæ ab intestinis: et cum his etiam flegmaticæ retinentur: quoniam effluatiorum expulsiue ad intestina interius non penetrat: et sic colica fit causa icteritie: quod vicio intestini sicut econtra icteritia fit causa colice: quod esset opilatio in poro felles vementie ad intestina. Nam tunc prius fit icteritia per reuersionem illius materie que deberet transire ad intestina ad membra: et illa est causa colice per prohibitionem transitus colere ad intestina: unde non excitatur expulsiua ad expellendum neque lauatur intestina. Et sic dico de opilatione circa intestina ita intelligatur de opilatione in poro circa fundum stomachi: cum non potest gignere materia colericam retinetur circa epar et tandem transit ad membra etc. Et ponit etiam Aui. sententiam quorundam qui dixerunt quod multitudo colere fluentis ad intestinum facit icteritiam: quod non potest verificari nisi in casu ut dictum est supra de repletionem chylis fellis. vñ non potest recipi in receptaculo amplius: colera preteream que fluit: quod subito repleta est certa vacuitas intestini: ita clauduntur alind extremum ad expulsiuam eius: et cum hoc illud membrum debilitatur in expellendo. Et aliqui fit multiplicatio colere in membris extrinsecis: et consequenter icteritia propter prohibitionem expulsiuæ vel resolutionis eius a toto. Nam de colera que transmittitur cum sanguine ad ipsum subtile dum ut ad extremas partes corporis perveniret expulso officio eius plerumque per poros curis insensibiliter resoluitur stante debita dilatatione pororum: sed facta oppilatione in dictis poris que aliqui contingit ex causa primitiva occurrere ut aqua frigida vel aere frigido maxime in ventriculo: et aliqui a causa extrinseca ut a balneis siccis et similibus prohibita consequenter eius resolutione fit retentio colere circa dicta membra et sic citrinantur.

Et ita simili et cum fit crasis per sudorem et repletur propter occursum aliquarum causarum dicarum retento sudore retinetur et colera in dictis membris cum sudore non fit nisi aquositas cui multum plus colericum est admixtum: et sic retento sudore multum de colera retinetur circa cutem et fit causa icteritie. Et istam communem sententiam posuit Galenus secundo de accidentibus. capitulo cum dicit corpus enim ab initio plasmatis multa habet instrumenta que sapienter edita sunt ut superfluitates per ea possent expelli inde donec corpus esset sanum sufficienter in ista efficienda superfluitate. Addit hoc tamen faciunt si nihil in commentis eis acciderit et aere. vñ. et inordinata diete et quia multi humores in corpore coadunantur. unde si aliquando viæ per quas debent expelli clauduntur inde superfluitas inclusa necessario ad alia loca derivatur et fit causa morbi. Ite ipse.

Et ita iam per modum quo fit icteritia et per viam multiplicationis colere: vñ cum abundat et ad multiplicata ad membra facit icteritia. pñr et modum quo fit per viam prohibitionis transitus ad receptacula proprie vel resolutionis istius ut

Notandum
est cum colica
a paucis
notam.

Nota

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradi.

patet ex dictis. Adodi tñ isti maxime ppter op-
pilationes sunt etiam cause multiplicationis
ghationis colere p hoc qd retinet colera circa
epate: sic inflammas p modum dictus supra. Et
hoc infirmavit Aui. cum dixit. Et scias q qñ p-
nenit oppilatio retinens coleram in epate in
quocunq loco sit epatis vel sellis oportet vt ex
eo fiat epas calidus q est genere colera plus
q ea q generatur in dispositione sanitatis hic
est modus q contingit per viam transmissiois
colere ad membra. Sed modus icteritie contri-
gentis ex communicato nocumento tñ mēbris
exterioribus tñ non epati est ex se. manifestus: vt
per phibitionem resolutionis colere vñ confer-
uatur in membris: vel p multiplicationem col-
lere in dictis membris conuertendo. s. sangui-
nem ad naturam colericam.

De causis
icteritie
nigre.

Cause vero icteritie nigre habetur fm modum
causarum icteritie citrine. s. ex multiplicatiōe
ghationis melencolicie naturalis vel innaturalis
lis tñ phibitione expulsiōis eius ad membra
vel debita receptacula vel resolutionis aut per
crisim. Et multiplicatio melencolicie maxie adu-
ste ita fit ppter excessiuam caliditatem in epate
te vt dicebat supra de colera p certum excessum
caliditatis. Et fit etiam multiplicatio melēco-
lie dominare frigiditate circa epas aliquando
ghando sanguinem grossum. Et sicut dictum
est de generatione colere in membris alijs ab
epate: ita correspondet postea dici de genera-
tione melencolicie in alijs membris q fit epas vt
splenis: quia etiam in alijs membris tñ a supflua
caliditate dominante tñ a frigiditate potest ge-
nerari melencolia.

Potest etiam fieri a cā extranea vt a qbusda
aialibus venenosis mordentibus. Et ita pos-
semus discurre de multiplicatione melencos-
lie ex parte mae: tñ ex causis primitiuis sicut di-
ctum est correspondet i colera. Et ita reducere
possumus cas que sumuntur ex parte defectus
sequitativae epatis in sequendo meliaz a san-
guine: vñ transmittitur cū eo ad mēbris tñ icte-
ritia nigra: tñ ita dico de defectu attractivae sple-
nis tñ expulsiōis epatis ad splenem. Et consilr di-
co de opilationibus etiam in epate tñ splene in
vñs medijs siue sint humores siue cum apate
siue ex poris tñ carnositate. Et sicut intelligit
de poro medio inter epas splenē cū sit in eo opi-
lario: ita intelligi pōt cōsist de opilatione que
fit in poro q est inter splenem tñ os stomachi: qm
cum non potest penetrare melēcolia ad os tñ
deputata ad famē inducenda: tunc regurgitat
ad splenem: pñr cum sanguine transiens ad mē-
bris est causa icteritie nigre.

Nota

De causis
icteritie vi-
ridis.

Nota

Cause vero icteritie viridis possunt ex sibi
dictis coniecturari: imaginando tñ q cāe ghan-
tes coleram viridē sunt medie inter cas ghan-
tes colera citrinā tñ cas ghanter colera nigram
p aduersionē accepta caliditate ghanter colera
citrinā si illa certo mō intēdatur: nō tñ in tñ qd
fiat nigra p aduersionē ex eo poterit ghanter colera vi-
ridis. Et hec cā pōt esse talis tñ in epate tñ in alijs
mēbris vt de alijs dictis est. Potest etiam fieri
a talis icteritia viridis simul concurrentibus
icteritia cit. virio epatis tñ nigra virio splenis.
Nam ex his fiet icteritia media que vocabitur vi-
ridis vt patet considerari. Et ly de his icteritijs

multe sint posite cause propter quas possunt fe-
ri: tñ vt plerunq icteritie sequuntur opilationes
precipue ex parte epatis vel sellis. Et de hoc di-
cit Rasis 7º continentis. Dico in maiori parte
vidi icteritiam accidere ex opilationibus i epa-
te ex apate si fuerit cum feb. tñ si fuerit sine feb. ex
alijs opilationibus. Addit: tñ alias species acci-
dere icteritie non vidi sup. nisi raro: vñ he spes
sunt obrinende. Et hec de causis sufficiant.

Vigna. Jam veniendo ad quartū principa-
le. s. ad signa. pmo sunt ponenda si-

gna pñostica eventus: de hinc ad bonū tñ ad ma-
lum: pñr demonstratiua gñis tñ spēs. Cprimū si-
gnū pñosticū eventus in icteritia qualibet
sumi pōt ex pñessione causarū primitiuarū siue cor-
poraliū ad eam. Nam quotienscumq in cor-
pore manifestantur cause multiplicationis: cho-
lere citrine vel viridis in toto vel in epate: vel
manifestantur cause multiplicationis melēco-
lie p aduersionē vel future p inspersionē: siue
ex parte malitie cōplexionis siue ex parte cibos-
rum: vel qñ stant cause phibentes expulsiōem
dictorum humorū ad debita receptacula vel ad
determinata membra vel cause phibitionis aē
mēbris: sic iste cause sunt signa pñostica enē
tus icteritie citrine nigre vel medie: vt si cōm-
gatur oppilatio in epate que declarat p signa
supradicta de opilatione epatis siue talis op-
pilatio fuerit cū apate vel sine: tñ pñosticū
potest fieri argumentum de futura icteritia: si
ita si appareat colica laboriosa ex materia sleg-
matica abundante in intestinis: qm probabili-
ter ex tali materia adherente intestinis fiet op-
pilatio poro deferentis coleram ad intestina: p
babili ter fiet argumentū de futura icteritia nō
potente colera ad intestina puenire. Nā regurg-
gitans ad epas dicta materia colerica transibit
cum sanguine ad membra tñ fiet icteritia: et ita
in morbis acutis indicata crisi p sudore: occurr-
pōt: fori si in pñº expulsiōis sudoris occurr-
ret aer frigidus vel alia causa obrutans potes-
prohibens exitum materie sudoralis iam posse
minus arguere de futura icteritia ex modis dictis
supra: tñ sicut dictum est de icteritia citrina: ita
intelligatur correspondenter de icteritia nigra.
Nam pñosticis causis ad eā vt de debilitate
splenis vel de opilatione in poris ad splenem
vel stom: tñ sic ad reliquas causas discurrendo q
esse possunt cause icteritie nigre: tales cause sūt
signa pñostica eventus icteritie viridis.

Signum vero pñosticū magis proximū
ad icteritiam sumit ex hoc. Nam vbi in corpore
terminato cōsuetis stomachi sufficenter stomachi: tñ
rere siue granitate siue eructatione moderata. siue
in eodem consuevit esse ventris moderata. siue
ribilitas tñ tinctura in egestionibus si nō variat
to regimine fiat difficile digerens cibum: qd co-
gnoscitur ex ponderositate stomachi post cibum
cum eructatione: tñ cum hoc fiat raritas alcel-
lationis tñ cum labore: tñ materie fecales appa-
reant minus tincte: tñ hec accidentia videantur
intendendo procedere: iam potest fieri argumentū
tum satis proximū ad futuram icteritiam: et
maxime si virina incipiat ringi notabili tinctura
ra: quod maxime cognoscitur ex spuma citrina
in virina: qm declaratur prohibitus transitus

De signis
pñosticis
de malis.

De signis
pñosticis
de malis.

māe colerice ad stomachi & intestina & redit? dicitur
cre māe ad membra post epas ut p̄z cōsiderāri:
& ita p̄r de futura icteritia.

Signum vero p̄noscitū ad bonū: & est llypp.
4° affo. affo. 62°. Quibusq; in febribus in se
prima aut nona ant. 1. 4. die icteritia sup̄uenerit
bonum est. Rō est satis clara. nā declaratur per
icteritiam euasio a feb. qm̄ declaratur obediē
tia māe cū fortitudine virtutis expulsiue: et sic
est bona significatio q̄m̄ est ex parte hui? rñ
q̄s dīco: qm̄ si cū icteritia ueniente in septimā vel
nona. cōiungeretur durities hypochondrij dext
tri vel sinistri: ita ut declaretur ap̄a epatis vel
splenis: tunc per illam icteritiam non posset fieri
argumentum de euasione p̄pter cām p̄seruan
tem icteritiam & feb. ut multus fieret incurabilis
nem: neq; tunc illa icteritia esset p̄prie dicenda
cretica: q̄ esset expulsa mā ad cutim rñ: immo si
gnum esset q̄ esset cōicata mala mā toti corpori
p̄inde dicit Commentator in cōmento q̄ lī
cet icteritia ante septimum diem sine dubio
sit malū signum: in septimo aut post septimum
non semper est bonum: sed dī bonū nisi dextris
hypochondrij dūz fiat: ut etiam dicit llypp. de
dextro q̄: magis est mōi osum: sed p̄r etiā au
piari ad hypochondrij sinistram: sed tunc p̄p
pie est significatio bona q̄ ista crisis fuerit in
dicata & q̄ ad eas sequitur remissio feb. qm̄ fe.
in sua dispoñe remanente & similiter icteritia:
tunc non est significatio bona: & si post septimū
veniat: p̄z cōsideranti: & hoc expresse dicit Ses
rap. ubi allegans istam llypp. dicit. Tibi
inest ut cognoscas differentiam sup̄. apparet
icteritia post septimum: ut sit bonum vel ma
lum s̄m hunc modum: q̄ q̄ accidit icteritia in
febre & resoluitur feb. apud apparitionem eius
starum tunc est crisis bona: & q̄ remanet se. post
apparitionem eius & non resoluitur: nō est tūc
nisi s̄m sentiam accidentis & nō s̄m modum cri
sis. In nullo autem casu p̄ter q̄ in crisi dicata
icteritia est signum absolute bonum ut patet ex
causis eius: licet aliquoties sequens crisis ad
icteritiam sit bona significatio: ut p̄z de s̄m
emoroidarum qui succedens icteritie nigre p̄
cipue est significatio bonay fuit sententia in af
fo. ad elencolicis & freneticis emoroides &c. cō
trahendo ad icteritiam nigram: q̄ ralis humor
grossus magis educibilis est per deosum.

Signum vero ad malum: icteritia si cū ap̄a
te epatis precipue duro appareat est signū ma
lum: & est signum llypp. 6° affo. p̄z: q̄ significatur
complexionem epatis multum esse elongatam a
naturalī plurimam coleram ḡstantem. Aliud
in morbis acutis icteritia sup̄ueniens ante se
ptimum diem est significatio mala. qm̄ cum mā
icteritie ut plerūq; est satis grossa: q̄ si subtilis
esset resolueretur per cutim: & mā grossa non sit
ap̄a digeri sufficiēter ante septimū. in diem: se
quitur q̄ si fiat crisis sit s̄mthomatica: & ita vo
luit Gal. Eō uenator: cum alijs cōiter medicis:
ut supra dictum est. Auenzo. in ca^o p̄prio de icte
ritia. ad finem est hūic cōi in se contrariis dicit
sic. Citraperauerunt medici icteritiam in prin
cipio adūis: p̄pterea q̄ erit ante maturatiōē
humorum. Et addit: ego dico q̄ cum icteritia sit
morbo acutus. i. factus a materia acuta: & mor
bus eius est velox in agente & patiente nō nega

bimus posse in ea fieri maturatiōem in die se
cunda generationis egritudinis & maxime in
die quarta: & p̄prie in etate iuuentutis in tem
pore estatis & calida regione & locis orientalib?
& meridionalibus: ideo bonum est in hoc ad ius
dicandum stare cum sinia Serap. ut supra dicit
est. Aliud p̄noscitur: est Aui. cum in vi
na patientis icteritiam appareat sicut granū
orobi & est cum ea profundatio in ventre et feb.
& virtus debilis tunc est spes mala: nam decla
ratur cum apostemate dissolutio de substantia
epatis: & consequenter cum virtute debili non
potest fieri debita resūptio: sic significatio mor
tis: qm̄ ex profundatione mirach significat. ita
crus ab extrinseco p̄pter ap̄a: vel s̄m foris
exrenuatio de s̄ba mirach p̄pter caliditatem exte
nuare dīssoluentem et s̄bam epatis q̄s decla
rat ex apparentia simili grano orobi in vīna.

Aliud & est Aui. in ca^o de signis icteritie ver
sus finem dicit: qm̄ multiplicatur remanētiay
ne albe in icteritia aut est pax rincta: tunc est. ti
nendūz q̄ h̄is eā cadat in hydropisim: qm̄ signi
ficat q̄ opilatio ē ex frigore: & sic debilitat epa
te a frigiditate est dubium de hydropisim: vel sal
tem significat impotentiam virtutis expulsiue
epatis debentis partem colere cum vīna com
miscere & expellere. Et eandem siniam posuit idē
Aui. scda primi. q̄ colligi potest quasi ex opposi
to in ca^o de coloribus vīne dicit sic. In icteris
ria vero cum vīna adeo fuerit maioris rubedis
nis donec ad nigredinem trahit sup̄. p̄pter mul
titudinem cōmixtionis colere cū ea & pannū ta
liter tingat ne remoueri possit dicta structura. i.
multum difficulter: & q̄ro plus fuerit erit san
t? Et adducit rōnem p̄ id q̄ p̄anlo ante dicitur est
dicens. Qm̄ cum vīna ipsa. icteritia sunt al.
aut rubea pance rubedinis icteritia in sua. dis
positiōe manet. i. non euasata mā faciente icterit
iam: neq; p̄r minorata icteritia rimerur ex ea
hydropisim: q̄ significat impotentiam virtutis:
ut dictum est ad expellendū mā. Et p̄inde di
xit etiam in princ^o capituli de signis icteritie.
Scias q̄ in pluribus icteritia citrina & nigra ri
gitur vīna. In citrina. scd citrinus: & in nigra
ad nigrum: dicit in pluribus p̄pter icteritia in
qua cōiungitur impotentia expulsiue epatis ut
p̄pter icteritiam factam a cā in toto non cōica
to nocumento epatis: de qua sup̄ dictum est q̄s
non muratur vīna. Et addit: & quāto magis vī
na est plus rincta & acutior. i. benioris termina
tionis est magis significatiua sanitatis epatis
& virtutis eius. Aliud p̄noscitur ponunt q̄
dam maxime contrahentes ad citrinā dicit q̄s
si infecto croceitatis p̄rāsserit cōmīsuram: ca
pitris anteriorē q̄ ipsa est morialis: qm̄ significat
vehementissimā in cōfione circa epas cum ap̄a
vel sine: vnde in eā multiplicatur colera q̄ non
rñ citrinatur partes faciei q̄ sunt rariores: s̄
etiam spissiores ut partes cutis capitis. Ali
rum: icteritia veniens ex opilatione p̄tingen
te ex pozo vel carnositate in via manifesta trās
missionis colere vel ad chistim fellis vel ad in
testina ut plurimum est talis temporis: qm̄ ex
quo ralis opilatio nullo tempore sit curabilis
tantū multiplicabitur de colera in toto q̄s fiet
exrenuatio et humorum & membrorum totius &
fiet mors.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

De signis
demonstra-
tibus et pri-
mo gener.

C De signis vero demonstratiuis: primo signa ge-
neris et primarum specierum sunt ex visu manifesta quoniam
apparet mutatio coloris cutis sicut citrinaviri-
dis vel nigra in torore dicti est supra. Aliud
signum vultus coniungens in ea ut paulo ante dice-
batur in pnosticis est quod in ictericia fit rictura
in vultu ad citrinum nigrum vel viride: prout dicitur
batur vultum propter illam que fit ex impotencia ex-
pulsione epatis debetis commiscere colera cum viri-
na sicut est propter eandem causam fit aliquotiens viri-
na pauca. Aliia causa sumi potest ex his que dea sunt
supra de ictericijs cum quibus non coicatur nocumē-
tus epati ut de ictericijs factis in torore vel a mor-
tu venenoso aialium vel a medicinis occurren-
tibus: vnde in casu dicto non multiplicata colera
circa epat non transmittitur multa colera ad
vias venterum in dicto casu sepe apparebit
vrina sani: ut dictum est supra in finem Ras. 7.
coninens. Aliud signum cōter coniungens est
quod in ictericia coniungitur stipticitas venteris: quoniam
vultum modica materia colerica transmittitur ad in-
testina in dicto casu: quoniam si non mittitur ad in-
testina raro fieret ictericia vultu epatis: prout dicitur
curritur cum magna multum fit quoniam colere que
mittitur ad intestina nāli p finibus dictis su-
pra: vnde probabiliter non remanet circa mem-
bra quod fiat ictericia: si ergo fit ictericia vultum ven-
teris stipticatur. Aliud signum est quod in ictericia
pulsus plerumque est parvus et durus propter co-
leram et scicatem et extenuantes arterias sua ca-
liditate et siccitate et est parvus ut multum pro-
pter debilitatem virtutis sequentis malitiam
complexionis: et maxime quod ex sanguine taliter
alterato a natura colere vel cui est mixta multa
colera non est apta multa fieri gharo spiritum: et
ita virtus debilitatur.

De signis
specierum

Signa vero specierum declarantur ex signis cau-
saz: quoniam si fit ex malitia caliditatis in epate vnde
de fiat multiplicatio colere sine apate: et in opila-
tione sunt signa caliditatis epatis supra posita
ra de inflammatione circa epat sine ponderosita-
te cum fit et reliquis supra positis. Et de his quidem
sunt qui nāli quāsi sump sunt tales quod epa-
ta sunt semper calida vnde sunt citri. et in albis suoy
rū oculoy semper est citrinitas: ut dicit Ras. in
diuisionibus. Et non accidit in eis magnum no-
cūm ut dicit nisi cum superfluit et multipli-
cetur colera: et tunc illius multitudinis colere si-
gnum est quod aliquando egreditur multa portio
eius cum vomitu et solutione venteris: ictericia
tamen finem suam dispositionem manentem: mi-
noratur in his appetitus et multiplicatur stips
et efficitur corpus et rubescit vrinā ista omnia si-
gna sunt omnia clara. Et addit Aui. loquens de
hac. Et raro fit subito quoniam raro deuenitur ad tā-
ram inflammationem circa epat nisi paulatim
maxime cum non fuerit apostemavē opilatio-
nes que declarantur non esse quoniam non est graui-
tas circa epat neque feb. quoniam grauitas ad
has concomitatur ut supra dictum est: precipue
hora transitus chili ad epat ut dicit Aui. secun-
da primi de his que demonstrant opilationes:
licet Serap. dixerit quod tres species ictericie sunt
subito. scilicet que fit ex opilatione et ex apostemate: et
similiter quoniam est in latere dextro ebullitio absque
grauitate que significat malam complexionem
ut in casu nostro sine apostemate vel opilatio-

Nota

intelligitur quod non fit subito absolute sed fit su-
bito respectu eius que sequitur calefactionem
que fit ex cibis. Et vero fuerit ex defectu vir-
tutis epatis ut sequestratiue vel expulsiue erit
signa dicenda latius infra de hydropis: quoniam cum
debilitate harum virtutum propter copationem
aliarum coicatur lesio quasi in omnibus operatio-
nibus epatis: vnde aliquoties inflāuit mem-
bra quedam saltem et sepe manifestatur solutio
ventris lorina vel quasi sanguinolenta cum re-
liquis dicendis infra. Et ista eadem erunt signa
debilitatis attractiue ipsius chistis fellis. Et di-
cit Ras. etiam in diuisionibus de ista loquens
quod cum tali ictericia erit nausea et vomitus cole-
re sine grauitate et vrina multum tingitur: hoc
est quod cum non attrahitur intra chistim fellis
stans intra venas epatis materia colerica cum san-
guine: tunc sepe per meféricas educitur cole-
ra ad stomachum: et ita est causa istius no cūmē-
rum: et est etiam quolibet talis absque grauitate
in partibus epatis: et accidit paulatim et non su-
bito. Et ita etiam si est in ea que fit ex plenitudi-
ne chistis fellis a colera propter fortitudinem at-
tractiue subito attrahentis quoniam non potest plus re-
cipi de colera in ea: tunc multiplicatur accide-
tia que sequuntur ad fluxum colere ad stomachum
sed illa ictericia fit magis subito: ut patet.

Et si causa sit opilatio in aliquo riuu ostensionis.
Primo si fuerit in osticio adherente epati quo
attrahitur colera ad chistim fellis dicebat Ras.
in diuisionibus quod vrina et egestio sunt citrine
ad albedinem declines propter paucitatem co-
lere ad intestina et non fit vomitus colerice neque
amaritudo propter paucitatem effusionis cole-
re ad stomachum ut patet. Similiter dicit Aui.
aliquoties tamen modificando dictum Ras. in
diuisionibus quod erat satis dubium in hoc quod
dixit vrinę et egestio sunt citrine et ad albedines
declines: quia saltem vrina debet esse notabili-
ter rictura ex quo modica portio colere transmi-
tatur ad intestina vel stomachum per hoc: quia si
non recipitur intra chistim fellis propter opila-
tionem in poro adherente epati non potest: co-
sequenter per alios poros ad stomachum vel in
testina demandari: et ita multa portio de transi-
re cum vrina. Dicebat igitur Aui. de signis in se
parabilibus opilatiue sunt albificatio egestio-
nis in pluribus horis aut paucitas citrinitatis
eius: et vehementia citrinitatis vrinę et pauci-
tas citrinitatis eius: quia maxime in pcessu fit
albificatio egestionis: licet antea parum co-
rum remittebatur citrinitas eius: quoniam co-
lera que continebatur in chisti aut opilationē
mittebatur modicum post modicum ad intesti-
na etiam facta opilatione: vnde fiebat aliqua
parua rictura in egestione: et ideo albificatio
in egestione paulatim procedit de minori ad ma-
iorem donec tota colera sit enacuata a felle: et
tunc staure illa opilatione egestio remanet sim-
pliciter alba similis egestioni canum comedē-
tium ossa. Et ita dicit Auzarauino quod signum
eius ex opilatione ostij ad iuncti epati est in-
tensio croceitatis vrinę in principio egestionis
et colere rub. permixtio. scilicet modica in egestione
telligens de colera one erat in felle cuius por-
tio mittitur ad intestina. Addit: et quando cum in

De signis
ictericie
quod est op-
ilatio osti-
um venteris
non ad in-
testina.

De signis
ictericie
quod est op-
ilatio osti-
um venteris
non ad in-
testina.

De signis
ictericie
quod est op-
ilatio osti-
um venteris
non ad in-
testina.

Nota

mirur colera ru. sup. que erat in felle prius rece-
pta ego est alba & munda sup. in tota colera.
Addebat Aui. q. in hac dispoſe ſtat granedo in
latere dextro: ppter oppilatione: & q. ſit do-
lor: inſlamaro apud cibum. i. traſeunte chilo ad
epar: qm̄ tunc ſit comorio colere in epate ab ipo
chilo: & ſic ſup inſlamaro & dolor. Et addit q. ſit
puritus in toto corpore p elevatione vaporum
acutorum ab illa materia colerica. Et ſi fue-
rit facta oppilatio in poro ad inſtina & non in
poro chiftis: dicit etia Raſ. in diuſionibus qd
vina & ego ſunt albe: ſed de vina eſt ſaris du-
binim: ſed de egone no eſt dubitatio: & de hac di-
cit Aza. Si vero oppilati fuerit oriſficii venies
ad inſtina: tunc latit colera in meatib? ſto-
maci. i. abundat in illo meatu: q. no tranſit per
alium & ſit citrinitas faciei. ſ. ppter directione
vaporum colericor? ex ſtaco ad facie & eruber-
tia colere ſupra ſtom? & eruberantia amaritudi-
nis & falſediuſis & ſcitatio & ſitis & calor ſup.
iſta oia eruberant in ſtomaco ppter dictam ma-
teriam eruberant in ſto. Addit: & egeſtio eſt al.
no faciens mentione de vina. Addit Aui. q. no
eſt in opationibus epis nouemurſi pteritū ne
q. in preſenti. i. hora apparitionis icteritie niſi
poſt? leditur ex retentione colere in ipſo. i. in p-
ceſſu & ſi ſit eſt plenis ſup. de colera no expulſa:
tunc ſup. ſunt amaritudo ois & ſitis & reliqua
accidentia dicta ſupra ab Aza. & comouet? ple-
rūq; cū ea colica: vt dicit Aui. & addit Raſ. in
diuſionibus q. ſtat difficultas ex? ſecis ex ven-
tre: dicit q. no eſt in iſta de vomitu colere. niſi
quantum eſt ex oppilatione contingente in mea-
tu quo attrahit colera a chifti. Et ſi ſit oppi-
lario in poro veniente ad ſtom: dicit Raſ. in di-
uſionibus q. vine & ego ſunt groſſe & rubee ſi-
cut bolum ſup. armenū ppter multitudinē eſ-
ſuſionis colere ad inſtina: & dicit Aza. q. reddi-
tur color vine ad modū crete rubee: & appet in
ſupficie ei? ſpuma valde crocea. Et addit: & poſ-
ſibile eſt oppilari oia iſta tria oriſſicia: & tunc eſt
morale. Et ſtat et ſignū in hac q. eger eſt abſq;
omni amaritudine ois & abſq; vomitu colere &
abſq; ſiti & reliquis ſignificatiſibus caliditatem:
immo pbabiliter adſunt ſigna multiplicatiſis
ſlegmatis in ſtomaco & debilitatis digeſtionis
in ipſo ppter priuationē iunamenti colere ad
fundus ſtoi: de quo dictū eſt ſupra. De cauſis
autem materialibus harū oppilationum ſi ſint
ab apate vel ex m̄a ſlārica vel colerica. Signa
dicta ſunt in ca? ſuperiore de dolore epatis & ad
illud locum recurre. Et ex ſumma iſtor? ſignozū
eſt diſpoſitio totius corporis: vt dicit Aui. cū re-
gimine pterito. Et ſi cā fuerit naſcentia alicu-
ius rei in illis viſib? ſtatibus cōrinnis ſignis
oppilationis & exhibitis debitis remedijs ad-
eacuandum materiam & aperiendum oppila-
tione: ramen cum his prolongatur egritudo &
non curatur: immo parum vel niſil recipit in-
namenti ex his. Et ſi cauſa fuerit fortitudo ex
pulſiue vt in criſi contingit declaratur ex pceſ-
ſione ſeb. humoralium: & maxime ſi ſit in die cre-
uerſo & preceſſerit ſigna criſis ſicut nauſea & ſub-
uerſio & vomitus colericus & inſtantia vigilia-
rum & reliqua de amaritudine ois & proſtratio-
ne appetitus.

Et ſi cauſa fuerit in mēbris vel ex corruptiōe

humorum in venis & no in epate: dicit Raſ. 7.
cōrinnis cognofciſ? ex eo q. in epe no eſt pōde-
roſitas nec caliditas: & etia q. no erit ſitis & vi-
na & egeſtio no mutabunt mutatione de qua ſit
curandum. Et ſi illius corruptionis cā fuerit
extrinſeca vel ab aere vel a moſu venenoforum
vel ex occuſu medicinarum taliter immuran-
tium vel ex apoſtematibus in dictis mēbris:
omnia talia ſient nota medicovel per inſpectio-
nem vel relatu infirmi.

Signa vero icteritie ſplenis ſunt correſpon-
dētia ſignis que dicta ſunt ſupra ſumendo noti-
tiam ex cauſis multiplicatibus metiaz fm̄ epar
vel ſplenē. nam ſignum generis eſt manifeſtum
q. ipſa no eſt citrina immo ſit nigra. Et de hoc
dicit Aui. citrina no ſit ex ſplene omnino: l3 niſi
gra q. ſit ex epar: & tunc hoc eſt q. eius cauſa
q. ſit epar q. ſit ſplen fm̄ q. dictum eſt ſupra:
vnde uigra ſplēnerica vehementioris eſt nigreſ-
cētiſ: vt dicit Aui. & ſeparant eam. i. diſtinguūt
ſup. ab eparica. Signa duritiē ſplenis & magni-
tudo eius & dolores in latere ſiniſtro & ſepe tui-
gitur egeſtio ad nigrum: & ego nigra eſt ad hoc
ſignum fore: ſed no ſimilitudo: q. q. eſt ſal-
ua & naturalis in icteritia uigra: tunc ipſa eſt ſi-
gnificatio q. icteritia eſt ſplēnerica & no ab epa-
te. Et de hoc dicebat Aui. q. ſalutatur vina
i. naturalis in ea quando. ſ. nouemurſi no eſt
adhuc communicatum epari: licet etiam poſſet
ſeruari in eparica vina naturalis vt quando
malitia in epate multiplicata mittitur ad iure-
ſtina: ſed vt plurimum in eparica riugent vi-
na & non ſic in ſplēnerica.

Ponebat etiam ſignum Aui. in ſplēnerica
differenter ab eparica: quia ſecundum plurimū
uatura eſt conſtricta. nam ppter melencolia
transmiſſam ad inſtina obtunditur mordica-
tio colere etiam tranſeuntis ad inſtina. et ita
ſit natura cōſtricta: l3 q. accidat vt natura ſit
ſoluta vt quando ad inſtina ſluit melencolia
aceroſa que mordicando incitat. In eparica au-
tem niſi ſit ppter oppilationem poti ad iure-
ſtina ſtat vt multum ſtutibilis: quia illa me-
lencolia eſt aduſta acuta.

Differunt etiam ſplēnerica & eparica: quoniam
icteritiam ſplēnericam no antecedit citrina vel
viridis icteritia: immo incipit nigra vbi in ni-
gra eparica antecedit plurimum citrina vel vi-
ridis: pater conſideranti que dicta ſunt ſupra.
Ita inrelligitur in vina: quia cum vina ſit, ni-
gra prius antecedit vina citrina vel viridis in
epatica: no ſic in ſplēnerica: & ſigna oppilatio-
nis in meatibus ſunt granitas in eis vel circa
ea: vt ſupra dictū eſt. Et dicebat Aui. quod
ſit difficultas dormiendi ſupra latus ſiniſtrum.
nam per compreſſionem agitur melencolia
retenta in ſplene: et maxime hoc verificatur an-
te oppilationem poti ad ſtomachum. exempli
gratia erat ſplen primo repletus & tumefactus
et perditur appetitus ad cibum: et ſi fuerit in
meatu quo deber deſcēri melencolia ab epare
ad ſplenem redditur curis in totum magis vni-
formiter nigra ſtante expulſiua epatis in vigo-
re ſuo: et ita diſcurre ad alias cauſas propor-
tionabiliter in icteritia nigra ſicut dictum eſt
in citrina. In cauſis dico que ſunt ex parte de-
bilis virtutum vel ex parte oppilationum

De ſignis
icteritie
ſplenis.

Nota bñ.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Specialia tamē signa de oppilationibus et apoplexiis splenis infra dicuntur. Et hec de signis sufficiant.

*Nota do-
cumentus
optimū p
cura icteri-
cie.*

Cura. Restat nunc venire ad ultimum ut ad curam eius et hic opus commemorare vult dictum Ras. 7.º corinentis ad pñm capituli de icteria quo indicatur necessariā esse magnam cautelem et attentionē ad curā ictericie ppter periculum qd cōsequitur de morte ad eaz. dicit sic. dico audiui Arris. erat nomen cuiusdam famosi medici dicentē qd nō viderat passionē de icteriozem ictericia si dimissa fuerit absq; cura: qm̄ vidit plures in parte ipsius passionis subitaneam sequi mortē plures: et rō verisimilis ad hoc: qm̄ quecumq; sit istius cā nisi remoueat ictericia illa mā colerica vel melica abundans in toto vel in mēbris randē facit ad destructionem cōplexionum mēbroz: et pñr ad lesionem operationum etiam naturalium ipsorum mēbroz: quarum perfectione conseruatur vita: et ita mediate sequitur mors.

Nota bñ.

Cura igitur ictericie est principālī duplex: vnde dicit Aul. in pñº cure. Scias qd intentio in cura rione ictericie ad duas res redit: quarū vna est ut remoueat ictericia ipsa cū eo qd resoluit eam a cute et ab oculo et. Et 2ª vertitur ad cām et ab scindit eā: ita intentio vna est ad cām et alia ad accidens: et vtraq; intentio completur in duplici ingenio cōi. s. cū debita diēta et cū medicis malibus. Intentio tñ curationis pº vertitur ad remotionem cause: qm̄ sine remotione eiº nō poterit pñr remoueri ipm̄ accūs qd est ictericia precipue cū eius cā est malis ab intrinseco oppilata vel a pñs: et ita aliquotiens cā ab extrinseco est talis impressionis qd nō pōt curari ictericia nisi prius curet cā vt cōtingit de ictericia facta ex venenis. Nam de hac expresse dicit Aul. qd in curatione nocuenti veneni abscessio cause est melius qd opz pmittere. quare opz vt cum ea occupatio fiat pº sicut etiā est de ictericia materiali pēdente ab apate: qz et de hac etiā expresse dicit Aul. Et ad summū dñ nō remoueat apā et rectificat dispō nō habeas spē in curatione ictericie: cū quedā sint ictericie a cā extrinseca cōtingentes que simul cū cā remouent et facilius est eaz curatio vt est ictericia contingens ex inflammatione tñ: vbi etiā fuerit acquiritur talis inflammatio ex cibis calidis sumptis vt ex nimio vsu mellis et similibus. Nā de hac dicit Aul. 30. in caº pñrio ad medici capli. Si vero cā ictericie fuerit ppter cōcantiam oñum fellū p totum corpus ex nimio vsu mellis aut ex alijs causis erit curatio eius facilis: qm̄ nō est nisi vt res primatur acuitas caloris corporis cum aqua cucurbita et. immo aliquotiens tantavis est in regimine ex parte diēte stante inflammatione in causa: qd vbi etiā cōiungatur oppilatio sine apoplexiā sola diēta infusigata curat ictericia solummodo remouendo etiā oppilationē sine aperitiuis: et hoc experientia manifestauit: et est ratio ad hoc satisfaciens: qz ad alterationē malitie cōplexionis fortificata ipsa: et aperit oppilationes et corrigit nocuentiā in toto: et hoc pñcipue verificatur in corpore forti. Quia tamē magis regularis est opatio que incipit a remotione cause. Primo ordinabimus diēta et medicinas cōuenientes fm̄ diuersitatē causaz. deinde

de veniēmus ad curā accidentis. s. ictericie et de apparentie coloris in toto et precipue in oculis. Et qm̄ cause ictericie vt dicit Bordo. in pñº cure ad tres possunt reduci causas. s. ad venenosas et extraneas: et ad causas calidas et ad frigiditas sup. sine oppilationē et ad oppilarias: pñr restat addi quarta vt est illa que fit ex crisi non exstente notabili nocumento in epate.

Primo circa cās venenosas sive per viā moris sive per viā sumpti veneni expediendo breuiter opz vt destruat malitia veneni pñrio: deinde remittatur qualitas cōiter sequens ad venenum vt inflammatio et adustio in humoribz. Et ita vt supra allegatū est de mente Bat. 5.º in terioz in causis. In pñrio vtatur pyrriaca vñme tridato exhibendo. 3. s. vsq; ad 3. s. 5. cū aqua bu gloffe vel acerosi. Si tñ fuerit veneni sumpti interius de recēti pñocet vomitus fm̄ cā. cōmunes in cura veneni: et cū remittētibz et tñni scantibus veneni vt lacte et vinctuosis et aqua casei. Nam etiā talia in venenis: reprimū dicit Rasus in diuisionibus qd lact olei amig. dul. dicit cura semp si sumant in potu cū acerosoz etiam exhibitiōe vt aqua granatoz et aqua altariscon et pomozum acerosoz. Et dicit Aza. et cōferit ad hoc sua ppietate poma acris. Alia pñrio vñra hec frigida que etiā laudant et maxime spumā pñlij. i. mulaginis eius et troiscos cāphore cōi stante virtute in morfu venenoso aialis calidi minuire patientis venam medianā. Sed ego credo qd hoc intelligat in pñssu cōicato nocumento toti et inflāmata massa sanguinea in toto: qm̄ flōmia in pñº facta esset suspecta qm̄ conuerteret venenositatē versu principalia: et ita bene est canendum in hoc. Nam vomitus est in omni ictericia iuuari vt dicit Aul. sed in hoc casu est pñcipui iuuamenti. In moribz tñ reprimū nō esset puocandus vomitus: nisi deslure essent humiditates ad flōm ex malitia veneni ne conuerteretur venenum ad principalia. Exhibito igitur mercurio. Postea pio remotione malitie cōplexionis valet singulī succus acerosi et acerositas citri et syrapi eoz. Et de hoc ponit hystoria Auenzo. sub his verbis dicit. Et accidit aliqui ictericia ex potu venenoso rei sicut libaly filio in sibilis qui factus est ictericus et ap peritus eiº discesserat. Addit: et vidi in eo qdā quod non intelligebam rimēs ne cepisset in potu aliquod quod operaretur hoc a complexione propria non cum tota eius substantia sup. et caliditatem. Addit: cui dedi de lapide bezar ponis dñs granorum. iij. Et hic nota dosim. huius lapidis cu. 3. v. succi. cucumeris palestini vt sup. melonum vel cucurbita. Et declarans cām quare cum hoc succo dedit dicit. Intendens per se cum resistere humori contra eius malam cōplexionem sup. manifestam: et cum lapide bezar resistere rei que murauit hūores fm̄ totā sui substantiam. Addit: vnde restitit toti subfrigiditate deum frigiditate pura cum illo succo et propietera rei muratis cum proprietate restitit toti substantie cum tota substantia sup. cum lapide bezar: et sanatus est perfecte et liberatus est a passionibus et veneno. Sed si queratur vnde aurores in his venenis vñra pyrriacales medicinas exhibent medicinas frigidaz vt succos frigidos et acerosos: cum tamē sint aliqua venena

*De cura
ictericie a
morbi aia
liu veneno
si facit.*

*De bonis
medicinis.*

*De cura
ictericie p
venenit
et apate.*

*De dispō
sione aia.*

*Nota. de
miru.*

*Nota bñ
Rosam.*

*Nota bon
bz lapidis
bezari.*

frigida non imprimenter caliditatem nec adu-
stionem in quibus non competunt ista acetosa
in remotione malitie complexionis. Veniter
dicatur quod a talibus venenis non causatur icte-
ria neque citrina neque nigra maxime ex his que
in potu sumuntur: cum per talia venena mortis
sicato calido nali non reddatur pñr potens ex-
pellere mām ad cutim. ¶ De reprimibus autem ves-
nenosis si forte reperitur quod aliquod per eius
mosum permuat humorem circa membra ex-
stentē congelando ad fustem: ita ut possit fieri
ri apparentia nigra in curidico tunc quod illa qñ-
tas congelatina non est bene cōicabilis humo-
ribus sicut omnia membra extrinseca existenti-
bus sicut est de qualitate venenosa calefaciēte
adurente: ita fiet macula rñi in pñculari mem-
bro morio et non icteritia toti communis.
¶ Et qñ ut supra dictum est icteritia cōtingen-
te et apate non est spes in curatione nisi remos-
to apate: dicitur et cura medicinalis apatum re-
quiri supra in ca^o superioze: quod in plongatione
sermonis non est veritas ut dicit Aui. in hoc ca-
pitulo. ¶ Quia etiam in opilarina contingente
et nascitur rei ut carnositatis vel poro est in cu-
rabilis: de his non erit specialis cura neque quo
ad dicitur neque quo ad medicinalia nisi secundū
modum qui dicitur in cura opilarionum aliaz
sine apostemate. Nam de his dicit Aui. et si fue-
rit opilario et nascitur rei alienius non existi-
mo quod sit medicinalis: veretur ergo intentio et
quo ad dicitur et quo ad medicinas ad duas cau-
sas principales ut ad causam calidam male vel
immalem ut est multiplicata colere. scda ver-
etur ad causam frigidam cum qua ut plm coniu-
gitur opilario. ¶ Circa igitur dietam et ex pars
te aeris et aliaz res nō naliū convenientes in
cauendum est ad oibis illis que ducit ad su-
perinflammationem: de quibus supra abundanter
dictum est in dieta: dolois a malitia cōplonis
calide et vrendum dicitur contraria. verbigratia.
si est mala complexio calida in epate vel in toto
multiplicata colere debet aer ad frigidum de-
clinare in estate et in hyeme sit temperatus: qñ
aer frigidus licet innaret ex vna parte attraher-
interius ad causam: rñ extrinsecus occurrēs sua
frigiditate obturaret poros: et sic phibendo dis-
solutionem noceret accidenti. ¶ Ad omnes etiam
etiā et vigilie superflue: et motus cōmēsuratus
factus an cibū cōueniat. Exercitiū etiā factum
cum fricationibus extremoz et totius corporis
vbi nō sit ad inflāmationē ducēs: sed tñ purifi-
cās et rarefaciēs curim est in casu cōueniens: et
tale exercitiū minorata materia et pro notabilis
li parte effara est maxime iunias: qñ mām ad ex-
terius cōuertit. sicut etiā exercitiū oculoz: ut
inspicere res citrinas facit ad cōuersionē mate-
rie ad oculos: et maxime valēs in icteritia ceteris
ca et hac causa etiā et maxime nocet inflāmatio
tra in causa frigida siue cōiungat oppillatio ut
plerumqñ sit ex materia flegmatica: tñc aer pa-
rumper debet ad calidum magis declinare.
Ad omnes etiam et exercitiū magis cōuenit et
non ita nocet vigilie neque aliquis animalis
passio inflāmatoria. Inanitiō etiam magis
laudatur sicut repletio superflua magis nocet.

¶ In cibis autem et potibus dicit Aui. ad finē
capituli et elbus quidem ictericorum est ille q
alleviat et subleuat: et in quo est aprio alleviat
i. qui facile digeritur vel alleviat. i. abstergit: id
aqua oz. in calida est multum cōueniens: sicut
dicitur est supra in cap^o dolorum epatis ubi sine
posita inuamēta eius: sed satis sit hec quod infrigi-
dat et abstergit et lanat et aperit: et ita valēt alia
olera frigida ut lactuca endiua: precipue quo-
niam lauat et dilatat meatus: et qñ cum malitia
complexionis calide cōiungatur oppillatio et fe-
tū attriplies sunt boni valde: ut dicit Aui. qñ
ut dicit sunt aperitini et extinguit: et idem dicit
Rab. 7° cōtinēris: et sicut radix lactuce est in hoc
notabilis inuamēti. ¶ Nutriatur ergo tales cū
cibis q infrigidant et humectāt: ut dicebat Se.
cum equalitate sicut aqua oz. in qua est abster-
sio et aprio ut supra dicebat et non oppillat: pre-
cipue dicit Sera. qñ commisceat cum ea aliqd
aceri. Cucurbita etiam et cucumeres sunt in hoc
casu cōueniētes. Laudant etiam Sa. in libello
de cura ictericie pulmenta de qz. pisces molliū
carnium in hac intērie maxime perrinos: etiā
cōueniūt in causa frigida napi optime decocti
et caules modice decocti et brodinz cicerum: et de
caulibus dicit Sa. in libello de icteritia. Dome-
sticorum xolo olerum aprissimus est: caulis et bro-
dinn eius. Laudantur tñ pisces petrosi scipne
decocti cum aeto et apio. Laudant etiam Sera.
carnes pullozum et coturnicum decoctas cū aq
agreste et aqua granatorum acetosorum et apio.
¶ De carnibus rñ dicit Aui. nō oz ut perueniat
ni si ad hoc qd est leue ex carnibus: et ad ins car-
nis autis: dicit Sale. in libello allegato quod car-
nes sylvestres sunt meliores domesticis et elira-
te q assāt: et percipe opz omnia paludosa et qñ
rica. i. carnes horz: ita dimittēda sunt omnia
assata. valent etiā in isto casu scipne in frigida
carnes caponū et vituloz cocte cum modico ace-
ti et apij. Et de carnibus vitulorum dicit Rab.
21ª particula affoz. caro vaccina intelligēdo de
vitulis: cocta cum aceto. i. modico aceti. Nā cū
bi ictericorum ut dicit Rab. in diuisionibus de
bet esse acetosi specialitate quā habet ictericie
pñerit et expellit colerā p secessu: et reperitur
aliqua litera q dicit caro porcina: sed litera est
corrupta iudicio meo: qñ et Aui. laudat cibos
infrigidatios de piscibus et cibos infrigidatis
uos de carne vaccina: et hedina: et idem voluit
Rab. 7° pri. i. cura ictericie in qua sanguis est co-
lericus in toto peccans in qua est vrdum reb?
extinguit: et dicit quod cōferit huic carnes vac-
ne et pisces cōditi cum aceto post q ista dicta nu-
merant cum quibusdam succis olerum frigido-
rum. Addit. plurima nāq istoz quoz ex cibis
sunt: tamen eis inest proprietas fortiorum medi-
cinarum huius capituli in rectificando comple-
xionem: et ita innuebat quod valent a proprietate
et ex carnibus etiam singulariter valent: ut dicit
Serapio caro eritij: quod est quia prouocat vi-
nam ut dicit credo ex proprietate etiam epas cō-
fortet. Nam dicebat Auienna et quandoq sum-
tur ex carne eritij propter fortitudinem siue pro-
uocationis et mundificationis et cōueniente
sue ad epas. Et Galenus posuit intelligi debere
de eritio terrestri: sed bonum erit preparare car-
nes tales secundum modum dictū. s. de limacis

Q itj

Nota bñ.

Secunda pars practice Joan. Matthei de grad.

propter amorem apparentem viscositatem eis.
Cuius autem dicit Serap. conueniens illi qd hz
icteritia est cuius fermentatio bona est. i. comen
surata per qd sit mundus. i. cum eo sit aliqd fur
furis. Addit: sit digestio eius velox et non cor
rumpatur. Nam furfur facit ad abstersionem et
precipue talis panis conueniens est in icteris
tia a ca frigida et in qua coniungitur opilatio: et
tunc si permiscetur cum aqua decoctionis ois. et
apij est magis conueniens etiam cum modicissi
mo salis. Et Sal. in libello de icteritia vt supra
dicit qd panis dicitur esse fermentatus salicus no pu
rus. i. qd non sit furfur in totum exclusum ab eo.
Nam ista remouent aliqualem viscositatem res
pertam in frumento: hoc intelligitur vbi non
sit malitia complexionis calide tunc sine ma ge
nerantur plurimam coleram subtilem. Nam in
illo casu dicit Aui. qd qd conuenit vt ciberit in
firmis pane azimo et sale trito et endivia pluri
ma septem diebus: hoc enim lanat fel. et remo
uet putrefactionem eius: et ingrossat id qd est
in eo. Panis enim azimus ingrossat coleram: et
sal prohibet putrefactionem et endivia abster
git et aperit epar et fel. De fructibus in copio
ne calida valent cersea et aliqua poma aggregata
et poma granatorum et melones precipue. Et ali
qui laudant mora immatura multum ad hoc: et
in ca frigida vt supra dicebatur: valent rye pas
se sine arillis et amig. et in forti opilatione sunt
amigdale amare: et tunc etiam phisici sunt sin
gulares. Potus autem eor vt dicit Sera. bibat
ex vino qd est subtile medium inter nonu et ve
tus: qm recens generat opilationes et humores
grossos. Addit: et forasiss antiquum conuertit
ad coleram velociter: dicitur potius eius e mixt?
Nam dicit Aui. non conceditur istis vt bibant
vinum nisi plurime permixtum cum aqua: intel
ligendo de vino medio cri. Et si fuerit album cre
do magis conuenire: sit aqua cum qua permi
scetur vinum aqua decoc. radi. endiue in ca ma
gis calida: et in frigida aqua decoc. radi. feniculi
et apij. Et hec qd primum ad dietam sufficiant.

De scda in
tentione cu
ratina.

Medicinalia. Ad medicinalia vero ve
niendo primo ponetur cu
ra icteritie a ca calida pendens sine a ca pmi
tina fuerit contingens sine vitio eparis sine opi
latione sine ex supercalfactione et corruptioe
venarum et membrorum. Stante igit in flam
matione in ca multiplicationis colere fm epar
et vicina membra si consurgat in toto repletio
sanguinea vel circa epar: tunc ad infrigidandū
primo valet flōia basilice que mensuretur scdm
alio sepe dicitur: et aliq oporet etiam vt flōmen
tur saphene: et si propter aliquam circūstāriā
non possit fieri flōia propter impedimenta que
aliq contingunt: vt alia dictum est: tunc iussit
Aui. fieri scarificationem cum ventosis sacra sca
rificatione supra locum eparis sub spatula dex
trę: aut in epare in spacio qd est infra costas: et
ita inuēbat qd non fiat super ipsi. m epar ne at
trahatur mā vel sequeatur aliud no ciuentuz.
Et expedita hac intentione p flōiam: tunc di
cebat Rasis 7° prin. Cum icteritia fuerit cū feb.
vel feb. cū eavel sup. sine feb. sed fuerit multa in
flammatiōe causā istius in principio videntū est
est infrigidatiōe sicut aqua ordeī et pro no caris
nis ad vnam sicut sirupo acetofo sup. cū aquis

No. de flo
bor homia

endiue vel lypulorum: et continuando digit. et
cibario confecto de attriplice bletis et similib:
etiam emplastro super epar confecto cuz vtroq
sandalo frequenter supponendo et infra per. 12.
lineas. de hoc emplastro loquēs dicit. Dico ego
quocq nunq vidi aliq in icteritia contingē
re cum caliditate vehementi et inflammatione
esse vtilius qd sit emplastrum confectū de vtroq
sandalo: ita tamen quod apponatur si equenter
in quantum sentiat frigidum pervenire ad p
fundum etiam infrigidandum. nam vniū alias
tunc maue sit inde. Et eandem sententiam pos
sunt Aui. dicens: et fac emplastrum epari et in eo
qd est in circuitu eius cuz succis infrigidatiūis
super nitem et duobus sandalis et camphora ita
vt sentiat infrigidatio interius. Ipsum enim
remouet icteritiam et albisat vnam in dieb?
aliquibus: et hoc efferturum nist corpus esset pa
ratum opilationi. Nam tunc cum succis infrigi
datis esset ponendum aliqd de cuscute fusi
co et abstinēti cum modico aceri ad prohibēdū
opilationem. Et hoc etiam totum verum est ita
re tantum inflammatione circa epar et no in to
ro que sit causa icteritie: quoniam si fuerit sup
inflammatio in venis: et in toto vnde conuer
tur sanguis ad naturam colericam: tunc non li
cet epithimare circa totum cum actu frigido et
stiptico: sed in bent auctores et Aui. specialiter
in hoc casu fiat balneū toti cōe infrigidatiūis et
humectatiūis: sed non sit actu frigidi sed opera
riū. nā tūc infrigidatur et cor et epar et vesica. vnde
phr influunt infrigidatio supra totus dicit sic.
Et quando caliditas est in toto corpore infrigi
des epar et vesicam et venas et proprie qd admini
stras balneatione cum aquis frigidis: repidis
idest frigidis in potentia et repidis in actu: in
quibus decoctis sunt medicis frigide et humi
des: vt sup. sunt endivia: lactu ca: poraculca. mala
ua: atriplex: menisfar et huiusmodi. Addit remou
endo errorem. Aqua vero frigida actu et illa
in qua sunt virtutes medicinarum stipticantiū
prohibent resolutionem icteritie sup. que est in
cuti totius: cum hoc tamen fiat vt facto balneo
fm totum et posito corpore in lecto per tempus
parum sit conueniens appouere emplastrum de
sandalis ante dictum supra epar infrigidatiūi
cum formali frigiditate renouando ipsum vt di
ctum est: quoniam infrigidando epar mediate
infrigidantur vene et totum: et non est timor de
prohibitione resolutionis a toto. Et ita etiam
debet infrigidari cor: cum epithimariis cordi
appropiatis sacris: scilicet cum aqua ro. v. io. ne
nufaris et bugloisse addendo parum croci et cam
phore et croci ad confortandum. Et ista epithi
maria cordis conuenit etiam in febribus acu
tis vbi non est icteritia etiam ab ipso principio
non sit tamē esset de epithimaribus materia est circa
sepe in febribus materialibus materia est circa
epar peccans. Ideo ne impingat materia et fiat
oppilatio prohibentur epithimaria circa epar
nisi facia munda scarificatione: et talis timor non con
tingit de epithimare facto circa cor: quia cau
sa materialis ledens non est circa cor: nisi in fe
b. pestilentialibus vel in causis muenendo vel
abus vel propter maximā flāmā muenendo vel
propter conuio: rare cor et phibere ne feco fiat im
pressio male qd itariis venenose opz a pū ipsū

No. bñ de
acrostica
nanti.

De caque
alici Aui.

Not. bene

Dei. bene
mediane.

Not. bene

Nota bñ

cor epithimare. Et hoc libenter dixi ppter mul-
tos qui equaliter timent epithimare cor et epar
in febribus. ¶ Consequenter p interitus opz ifri
gidare et alterare etiā cū medicinis multū infri-
gidariis: vt sunt troiscisci de cāphora quos po-
nit Aui. qui sunt singulares i casu: et descriptio
eorum est talis. R. semini citrulli: se. endiuie et
lactuce et granor cucurbitę excoctaror et san-
dalolum et spodij: et ro. ru. añ. partes equales: et
proficiatur sup oēs. 3. ij. et eis chirat. 3. l. gra. iij.
camphore et flaut inde troiscisci: et sumat. 3. j. vel
3. j. 3. j. cū aquis appropriatis: vt aqua endi. vel
lactuce et modico cuscute. Valent etiā ad hāc in-
tentionem alterariā et digestiā materię cole-
rice syrapi appropriati vt syrapi acetosus sim-
plex cū aqua endi. syrapius de acetositate citri
de qua dicit Aui. laudādo acetosiratem citri in
isto casu. Et qñq. ponit. ppter calidā icteritiam
in eis acetositas citri: qñ est vehēteris abster-
sionis cū sua incisione in omni rinctura et syru-
pus de ymo nibus: et syrapius de papauere et est
fortius et sumat cū aqua oz. vel endiuie. Et ita
pro alteratiis et cōfectionibus valent triasā.
¶ Et diadraganum frigidū: et ita cū his et simili-
bus completur intentio alteratiōis malitię cō-
plectiois et digōnis materię colerice dñantis.
¶ Consequenter insurgit interitio de cōsione mate-
rię colerice si fuerit mā colerica pncipaliter pec-
cans: qñ si fuerit in cōcanitate epis peccās pro-
pissime debet cōsio p interitina: et si fuerit circa
gibbum peccās et modice quantitatis magis ei
debetur cōsio p vniā: vt alio fuit dictū: et si fuerit
in ambitu totius magis cōuenit cōsio p sudore.
¶ Peccante ergo mā etiānda p secessu aqua la-
ctis ponit singularior: et maxime aqua lactis fa-
cta pñ modū Aui. in isto casu. Nā ista est lanari-
na absterfina educina p secessum et nitrositate
propia et quādā vt solutionis acqñta p cartha-
mum positi ad separandū caseitārē ab aquosita-
te dicit Aui. descriptio aque casei bona. R.
lactis capini lib. iij. cartami quantū manu cas-
pi pōt: retinetur et dissoluitur digitis in lacte ho-
ra vna. deinde colet et dimittat lac vt coagulet
in nocte: et ita facta separatione caseitatis: dein
de colet et caseitārē suā et accipiat aquositas ei-
us et hęc aqua est medicina p se solūcō si fuerit no-
ra illis quātitariis: et de rñ solōnis: idco ad ac-
celerandū solūcōē addat aliquid salis. De
ea etiā dicit Rā. 7º cōm. aqua casei sanat icter-
icium magis qñ alię medicinę doñs eius icōis
est. 3. r. vel circa. Est etiā medicina vt mē cōnes-
mens infusiois medicinarū valentium in casu:
vt sunt mirabol. citri. fumus terre et aliquoties
scamonea correctā. nā iunat solūcōē eorū et re-
mittit nocuenti pncipue scamonee. ¶ Et pos-
set fieri cōpositio vtilis in casu sin formā: vt in-
fra. R. florū borag. viol. sumiterte. añ. 3. j. fiat le-
uis decoctio in dicta aqua casei debite quātitā-
tis: deinde f. et colatura dissoluat manne. 3. j.
cassie nouiter extracte. 3. j. tamarindorū. 3. ij. et ro-
ta bene colata exhibeat mane. Et si placet possū-
mus facere infusioē in dicta aqua mirabol. ci-
tri. 3. ij. qui stent in infusione p. r. horas cū 3. j.
passul. sine arillis et cū floribus viol. et borag. vt
supra: postea facta colatura addat colature cas-
sie et tamarindorū. añ. 3. j. et nō obediēte nā pos-
sunt addi. ij. vel. iij. grana diagridij et fortior

erit operatio. ¶ Sed si materia fuerit in gibbo
epatis peccans: et modica tunc cōueniunt puo-
cariūa vine lenia: et in hoc valet aqua decoctio
nis semini cōlūm frigidorū et radicū endiuie et
cuscute: et valet aqua apñ singulariter et cicoree:
et si addatur cū his parū vini subillis in quo fa-
cta fuit infusio parū spice erit forte puocariūa
sed si materia fuerit peccans in toto expellēda
per curim per sudorem vel insensibiliter dices
inferius vbi ponetur cura icteritię cretice.

¶ Sed si materia fuerit magis grossa colerica
cū cōiungit oppilatio oportebit ingrediēdo et
remittendo malitiā eius simul cū aperitione vri-
fortioribus incisuiis et magis aperitiuis. Et ita
in isto casu valet syrapius de cicoreā supra pos-
tus: et syrapius de duabus radicibus vel syrapi-
us de bizantijs cū aceto cū aquis cicoree cuscute
et absterfij: valet etiā nō existente se. si fiat syrapi-
us vt infra. R. radicū cicoree endi. feniculi et apñ. añ.
3. ij. radicū sparagi bursci. añ. 3. j. capil. ve. et po-
litrice foliorū endi. scariole ypericon añ. 3. j.
decoquant et in colatura ponant succi eupato-
rij depurati. 3. vj. et cū 3. iij. syrapius et aromati-
zeret cū aceto vini al. et exhibeat cū aqua apñ.

¶ Et si magis vis aperire exhibeat cū aqua deco-
ctionis foliorū rāsanti: qñ ab autoribus multū
laudatur in hoc casu. ¶ Et tunc apparete diges-
tione in mā cōueniens est cōsio cū solutiis for-
tioribus vt cū aloē agarico reubar. et silibus: et
de hoc dicebat Aui. in hoc casu loquēs. Tūq. ap-
parer maturatio experire ea in qñbus est scam-
onea et aloes et similia: postq. frigeris. i. remiseris
acutitārē horū cū eis que sunt sicut aqua cuscute
et endiuie: et ita in casu pōt fieri potio: vt infra
R. reubar. electi. 3. ij. agarici. 3. j. spice sal. gēme.
añ. 3. j. infundant in aquis cicoree endi. et apñ
cū modico oymel. simplicis: et facta expressione
post. xij. horas addatur colature. 3. j. cassie noui-
ter extracte: et si uō sufficiat addat electuarij de
succo ro. 3. j. vel. 3. j. 3. j. et erit dosis sufficiens: vel
possunt fieri pillule: vt infra. R. aloes. 3. j. aga-
3. j. scamonee grana. iij. masticio grana. v. succi
eupatorij gra. iij. cū succo foliorū rāsanti. fiat pil-
lule et est dosis. j. et sicut facte per octo dies iste
pillule et alie que de recepti sunt ex simplicibus
antequam exhibeantur.

¶ Postea facia educatione sufficienti possumus
sequi cum aperitiuis cum tunc non sit periculū
quod ante solutionem erat in pronocando: vt
supra dictū est in capitulo superiore. et hic lau-
dauit libaly. pulnerem: vt infra. R. abf. greci. 3.
ij. semi. attriplicis. 3. v. succi eupatorij rādeses-
ni. i. reubar. cuiusq. añ. 3. j. 3. j. tere omnia diligē-
ter et sume et his. 3. ij. cū 3. j. 3. j. vini mixti aqua
in qua capil. ven. coreris.

¶ Et in hoc casu etiā tunc in puocatione valet
singulariter succus abf. vel melius decoct. abf. et
cuscute cū semie attriplicis et apñ: 3. decoct. abf.
sola fit in casu multum valēs: immo de ea dicit
Rāhs 7º. contriuentis. Decoctio abf. quolibet
die supra in potu in quantitate. 3. iij. 3. j. sanat
icteritiam vt infra explicuit quolibet die. f. per
decem dies cōtinuos que decoctio et si fit aīa-
ra: tamen propter maximū eius iunamentū nō
est spernenda. nam de ea dicit Gal. in libello de
cura icteritię inducendo in firmos ad ipsaz acce-
prandum. Opz autē coquere abf. in aqua et co-
Q. iij

De cura
icteritię
qñ colera
est grossa.

Not. de ad
rāsanti.

Def. cuius
dā pillula
rñ i hoc ca-
su cōueniē-
tium.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthet de gradl.

Nota egre-
gia senen-
ria bal.

De cura
icterie
qñ est fri-
gida.

Infusio
multu va-
les in hoc
casu.

larum dare ictericis. Optimu est phar-
machi et si quis animose offerat no ardeas ad amari-
tudinem: et interponens quasda herbas q mul-
to sunt amariora abf. vt getiana aristologia ce-
taureat multa alia. Addit sniam multu egregia
dicens. Nempe premittere qd est inuaniu pro-
pter gustu ingenerosum est sicut assumere quid
nocuum propter delectatione nephanda et. Dis-
cebat rñ Raf. 7º cõrñ. q succus radicū abf. ma-
ioris est inuameti sumptus in potu in quãritas
te. 3. iij. cñ. 3. i. 5. aceti. Ego rñ starē in decoctio-
ne supra: et ad hunc locu potes reducere mul-
ta de cā. s. in curatione oppillatiouū a mā cala.
Et si cā fuerit frida et oppillatiua pñt exhiberi
syru. magis calefactui et digestui vt syru? ace-
tosus copositus. vt xbi gratia sumēdo. 3. i. eius-
dem syru? cñ. 3. i. syru? de eupatorio cñ aqua
decoctionis rāssani polij et cuscute. nā de aqua
rāssani et pñe folioz eius dicit An. 2º cā. ape-
rit oppillationes et hīs et remouet icteritiā. nam
fortius de rāssano est semen ei? vt vult: deinde
cortex ipsius: deinde folia: postea caro ipsi? ita
q folia: sum aque vel decoctionis vel sublima-
tionis fortior: ad hoc est aqua subfārie rāssani.
¶ Uel pñt fieri syru? magistralis. s. in forma
vt infra. R. ciceru nigroz lib. 5. radicez feniculi
apij et bausci. añ. 3. iij. acori cyperi aristo. añ. 3. i. e.
anisi carui dauci añ. 3. iij. eupatori capil. ve. cico-
ree scolop. endrie folioz rāssani. añ. 3. i. prassij
iperticon añ. 3. i. 5. rubee tinctorum cuscute. añ.
3. iij. bulliant omnia simul et coquantur et cum mo-
dico aceti et melle quod sufficit fiat syru?us.
¶ Et tunc p solutio dicit An. ad istā interio-
nem. Et ex his que nos pbanimus est vt sumas
aloes. 3. i. et scamonee danich. i. et sal. naptici. 3.
vnius quartā: et rubee tinctor et agarici: amboz
añ. 3. 5. fiant ex his pillule et bibant cu aqua de
seminibus: verū est qd est satis fortis. ¶ Et
si placet potes facere infusione in casu valentē
vt infra. R. corticum mirabolanoz chebul. 3. 5.
turbith. 3. 5. infundant in aqua decoctionis po-
lypodij: liquiritie: passulaz mundataz. exempli
gratia. ponēdo de singulo horū. 3. 5. cñ decoctio-
ne spice nardi. 3. iij. seis anisi. 3. 5. et postq stes-
rint in infusione p duodecim ho:as fiat colaturā
ra cui addant hieie simplicis bal. 3. vj. et est dos
sis vna. ¶ Et qñ nō sufficiēter operarent me-
dicine et oppilo esset diuturna: tñ claudat Anic.
fieri vomitu ppter cōmouere materias vt red-
dantur habiliores ad solutionē sciendā: et de hoc
dixit Serap. In illis aut qui nō inuaniunt potu
medicine solutiue sup. sufficiēter opz vt tu ite-
res dando eis in potu medicamen quod sit magis
vltimum illo medicamine vice 2º et sit forte ape-
ritiuum: et opz vt euacues eos 2º s. in quãtitate
quā tolerat virt. Addit: et cōfert in hac spē icte-
ritie etiā vomitus. fortassis em aperit oppilla-
tio vt dicit p motu laboriosus quē facit accide-
re vomitus. ¶ Et ita facta cōuenienti ebarione
procedendū est ad magis apertiuā et puocatiua.
Et de his dicebat An. et apertiuis bonis pñijs
huius capli sunt squilla et assaz. vñ pñt exhibe-
ri orpemel squillitici cñ aqua decoctionis assari
vel anisi et. Et in hoc casu laudabat Serap. cap-
parem cñ aceto cōditum et in forma pulueri di-
cebat An. Et et diuretica pñijs est vt sumant
quces cuspi pōdus. 3. iij. cñ pōdere. 3. iij. cassiliq.

et bibatur cñ vino antiquo. intelligat si nō fue-
rit se. vel saltē nō valida qm ingerit icteritiā
totam vt dicit. i. totā cām icteritie p vñā edu-
cer: et ibi laudat via cibi carne erich cñ vi puo-
cationis et cōuenientiā cñ epate dixit: et qñq in-
uaniunt cum carne erich ppter fortitudines sue
puocationis et cōuenientiā pñt cōuenientiā sue
ad epar. ¶ In effione rñ nō sunt onitreda clyste-
ria appropriata et maxime cñ stat oppillatio i po-
ro ad intestina. Nam in hioy dicit Raf. in diu-
sionibus pferunt pñe clysteria in qd? est acui-
tas et solutio de quibus dicit Anic. assumant ei
solutiua ex eis que sunt sicut epithimū et poly-
podium. verbi gratia. pñt fieri cōpositio vt infra
3. i. bletis prassij mercurialis. añ. 3. i. eupatori
abstinthij. añ. 3. i. 5. agari. epithimij. añ. 3. i. 5. po-
lypodij. 3. iij. ponant agaricus et epithimū in pe-
tria et oia simul decoquant in aqua debite quan-
titatis: et facta colatura de eadē sumant. añ. 3. i.
vel. rr. cui addat cassie. hieie simplicis. añ. 3. i.
hieralogodon. 3. iij. olei de lilio et camomil. añ.
3. i. 5. salis gemme. 3. iij. misce: fiat clyster: hec
est forma de clysteri acuto: qd rñ fieri nō dñ nisi
mollificato venire cñ alia clysteribus mollifi-
catis sacris cñ camomil. s. i. cñ si si si si si si si si
ea accipiendo. 3. i. cassie et hieie. 3. iij. cñ oleo coi-
et sale cōit: ita mollificato venire pñt fieri cly-
stere forte vt supra. Et qñ illud nō sufficiēter po-
test etiā mollificari ponēdo in decoctione men-
tastrum stumiale et camedreos et cā. 3. i. 5. pñt
de camepitheos dixit Raf. 7º cōrñ. q magis
cōfert icteritie q alie medicine: hoc totū itel-
ligatur qñ materia oppillationis sit mā frigida
flārica grossa vt sepe euenit nō sit cōiuncta se.
saltem valida: qm vbi esset mā colerica oppilla-
tio multitudine vel cōiungere cñ se. valida vt
apate esset mitius agendū vt cum aqua lactis et
renbarbaro et semine attriticiā cñ modica sca-
monea vel cñ acerositate. et cydonioz i q est ab-
sterfio et incisio: et de qua dicit Raf. 7º cōrñ. q
ipsa acerositas cydonioz est cōferere valde icte-
ritie cñ modico vino cōcto. ¶ Et ista cura pau-
lo ante dicit: pñt etiā in oppillationib? meas-
tis ad stōm vel in poro chistis sellis eubira q
clysterizata: 3. clysteria etiam sunt multitudine
menti in his. ¶ Et si propter oppillationē sit fa-
cta repletio colerica in chisti sellis vel propter
fortitudinē attractiue: vt supra dicebat sit ubi
to repleta vacuitas chistis: tñ cñ sit pñt iurentio
in effione colere cum his que dicta sunt. 3. 5. ma-
xime aqua lactis est in hoc pñcipui inuamenti
fortificata cum scamonea et carthamo.
¶ Sed vbi ex excessu cōplexionis calide vel fri-
gide sunt debilitate virtutes epatis vt sequestra-
riua vel digestiua vel expulsiua: tñ cōcurrēdū
est cñ aliteratiuis ad cōtrariā cōfōrātib? rñ et
pprietate epar de qñs abūde dicit. est. 3. i. ca-
superiore. verbi gratia. in causa calida cum tro-
sciscis de spodiore exteriis rectificando epar cñ
sandalis et succo endime et modico spice.
¶ Et in causa frigida sumēdo trosciscos de abb.
et trosciscos de aniso et trosciscos de reubarbaro
de diacurcuma et laccā et que his sunt similia.
Et exteriis confortando cum spica abf. et cype-
ris epithimando et emplastrando secundum oi-
dines datos in capitulo superiore.

No. de op-
pilationib.

Nota hie
canonē.

Alto citri.

De cura
icterie
tra ad op-
pilationē
sua sellis.

De cura
icterie
tra ad op-
pilationē
sua sellis.

Si vero causa icteritie fuerit crasis vel mor-
tus creticus ex fortitudine motus expulsiue di-
cit An. opz vt cum excurit infirmus. i. expellit
mam incedat cum ea. i. medicus interione ipsi?
egritudinis cum lanatibus z diuerficiis z mudi-
ficatis. i. q. interio q. est ad morbum. i. ad id qd
ferunt icteritia qd est feda curis q. est interio ab
sterionis curis z remotionis mali coloris. Illa
eadem interio stat in hoc casu: q. interio ad mor-
bum complet cum lanatibus puocatiuis z mudi-
ficatis. Addit. z fortasse no indiget solene v. e.
tris z fortasse sufficit balneum solum. Et ita vt in
nuere q. adiuuaria nam in puocatione ad curi
in isto casu multum conueniunt. Et ita balnea
conuenientia ad exterius sunt ad casum multum in
natina: ita q. q. si tota interio stat ad remouendu
morbum. i. defecatione q. est in cuti: qm vt dicitur
est in pluribus earu no est necessaria euatio ne
q. p. vomitu neq. p. fluxum vetricis neq. p. flosio-
romia. Et si pur aliquoties sit expedies aliq. is
eio no stat in pu. crasis expulsiue z in appari-
tione crasis vt cum apparet sudor vel incipit ma-
nifestari defecatio in cute: s. in p. c. s. q. rema-
net post crasin aliqd de morbo pcederi. Et istas
eadem s. nam possunt paulus vt scribit. 7. c. r. n.
dicit q. si icteritia fuerit ex crasi no indiget alia
cura nisi balneo z fricatione modica. Idcirco oz
p. g. d. r. e. si crasis sit facta in die conuenienti vt
cretica z fuerit crasis completa: tunc in totu opz
interdere ad conseruand ad curim cum fricationi-
bus z balneo vt statim dicat: nihil est faciendu
qd attrahat ad circiferetia ad ceteru vt de vomu
in solone vetricis vel stomia vt dicit paulus.
Et si crasis no fuerit completa: qd manifesta-
tur q. se. q. pcedebat no est in totu remota nec p-
cesserit signa digom: tunc opz etia nam digere
re z eare anq. exhibeat foria puocatiua vt
stat s. eio z puocatio: qm in exhibetioe forii
puocatiua soli stat periculu ne mae colerice
mure ducatur ad vias yvine z fiat excoiatio il-
lari vias z aliq. tics in yvine puocatiuo com-
motis mebris q. violenter na pcepto nocimen-
to irritat vt expellat ad intestina: z ita fiat etia
in eis excoiatio. Id est bonu tunc puenire cum
essantibus z simul p. nocatiuis. Et in hac inten-
tione valent pillule Baro postre 7. c. r. n. de q.
bus dixit q. sunt pfecte ad purgandu icteritiam
sup. q. no sit integra etio p crasin: quaru descri-
prio. s. renbar. succi abs. succi poliarie. i. enpa-
toij. an. s. j. scamonee quartā. s. yni. pores su-
mere 6. m. vel 7. m. s. yni. z sufficet: teret. z diste-
peret cum succo endinie z inde fiat pillule.
Et vbi esset in ro. q. si remota se. pp esse elon-
sata cam ancedere vel coictra se. a corde: et n-
remaneret ma in mebris vt coferuat icteritia:
tunc oz vt fiat balneum z vtamur puocatiuis p-
leuiorib: deinde fortioribus: z balneum vel tina
oz fieri cu rebis no fortioribus si icteritia facta sit
cretica: q. declarat q. ma no est mltu grossa z e. ma-
gis colica pura q. mixta: z io intraria in balneo
no dnt ee multu acutissimo dnt esse frida vel
paz calida apirina p. g. fieri balneum: vt. j. k. en-
dinie scariole epatice capil. ve. lacruaz cu ra-
dicibus scolo. ana. m. s. j. spice nardi rubee rin-
corum an. m. s. j. liquiri. j. iij. bulliat modicis
bullitionibus in aqua debite spiritat p balneo
in q. submergat paries sine capite incluso z co-

operiat paries cu linteamine vt euitet frig. ex-
trinfecū phibēs firmitu sudor: sed no dz poni i
balneo nisi distat a cibo p. ser vel septe horas
vt q. complera est p. digo z p. parte 2. Et tunc
exhiberi potest aliqd puocatiui. Vbi gra. si fra-
mar. j. v. a. que oz. exco: ticari medicis deco-
ctionis cum modico aniso interius sly cocto z
cum. j. ij. vini subtilis albi z modico zucchari si
placet: tunc valebit ad interione nostra. Et si vi-
nauerit in rina vel balneo dicebat An. q. est ei?
cura. z est ro satis apparēs: q. p. declaratur qd
materia colerica educitur p vias yvine in virtu-
te eius puocatiui. 2. etiam q. p. yvinam nitrofa
existente sit absterfio z mundificatio curis, post
ea cum steterit p quartu hore vel minus sm to-
lerariam eius z iocunditatem sustinendi balnei
maiores vel minores: tunc creat a balneo bene
coopertus z intret lectum cum temperatis lin-
teaminibus: ita vt no infrigidetur z deceter co-
operiatur z studeat ad dormitionem vt melius
sudare possit: qm somn. z si retineat omnes ex-
creationes vel euacuationes alias: ad sudor em-
ra tacit: z ita si sudauerit qeretur p tempus vt
possit sudare: deinde abstergat sudor: cum frica-
tionibus: qm absterfio sudoris puocat sudores
z fricatio conuertit materias ad exteriora: z io
esset laudabile etiam ante q. poneret in balneo
vt p tempus exerciraretur vt sup. ca. stat aliq. r.
ita vt aliquat. stiat: postea fiat etia fricationes
to rurs. Et ita. vt scribit 7. c. r. n. dicit q. pa-
ties debet morari in sole z sedere in eo donec ca-
lescat: ita calefactis membris ponat in balneo
z exhibeat puocatiui qd dcm est. Vel vt dicit
Ra. loco alle. da in potu de succo capil. ve. z cum
sudare faciet ipsa hora citius sudore. Addit. z si
cocta fuerit cum eo succo mētha cum rubea rin-
corum melior erit: z istd pōr etia exhiberi possit
q. erunt balnei ad interione puocatiuis sudor-
is: z ita continet duobus vel tribus diebus facies
do balnea vel forte interponedo p die cum vide-
rimus yvire exolui. Et si viderimus illud puo-
cariu no fuisse sufficiens pōr fortificari ponedo
cum oz. z aniso in deco. radice ap. j. z sparagi
modico cuscute z croci in sine deco. etia si pone-
retur vna vel due ficus sicce multu conerterent
ad cutim: z io generant pediculos: z ita fiat pro-
uocatum forte: z brodu cicris etia valet ad
hoc. Et ita sit complera ista intentio z cura con-
sequenter quo ad causam icteritie citri.

Si vero si fuerit icteritia nigra vel ex parte sple-
nis no debite mudiatis vel ppter impotenti-
am resoluitine istius vel ppter oppilationes in
meatibus eius vel ad epar vel ad stomacu si fue-
rit ibi repleto in roto sanguinea vel fuerit in ipo
splene: tunc dicebat An. fiat stomia de basilica
sinistra et de saluarella post eam. s. interposita
vna die: z maxime ista stomia valet q. stat doz-
lor circa splenem. Nam vt dixit Sa. in libello de
icteritia. Et q. epar vel spien ab inflammatio-
ne redit z doler sicut multotiens accidit. nihil
em tunc est aptius stomia: qua facta deinde fiat
digestio materie cum appropriatis digestio. f.
cum ozymelle simplici z composito z syrupo de
epithimo cum agnis cicore: scolopē. lupuloz
summitte postea fiat euacuatio cum diacartho-
licone z cum diasene faciendo etiam clysteria
appropriata. verbi gratia. s. radicum corticum

Absterfio
sudoris p
uocat su-
dorem.

Def. pillu-
larū Baro.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Descr. dyp
steris pne
nientis in
casu.

Epithima
p splene.

Descr. vni
gueri pro
sp. ene.

capparum: tamarisci: radicem feniculi an. 3. f. capif. ve: bugl. scolopendrie. an. 3. f. 3. floz. 3. ge: nestre: potulace. an. 3. f. 3. tercia parte. 3. f. bulliant in debita qritare aque. postea colature debite qritatis addat cassie. 3. f. 3. pulueris zuc. ang. 3. f. 3. hie repigre. 3. f. 3. ol. de capparibus. 3. f. 3. ol. comu: nis. 3. f. 3. salis indi. 3. f. 3. misce. ¶ Postea opz con: forare epar 7 splene marine in attrahendo. Et de hoc dicit Aui. Si causa eius sit debilitas at: tractionis splenis: tunc de illis q necessaria sunt est vt ponas sup ipm ventosas sine incisione et apire meatus: vt cum puocantibus vt cu dialac ca vel diacurcuma ponendo aliqd de trociscis de capparibus vel de trociscis de aniso et cum diabuglossato. ¶ Deinde oportebit emplastra: re splenem: 7 prius epithimare ipsum cum epi: thimare: vt infra. R. vini al. 7 acceri acerosi 7 aq an. parte vna. 3. f. 3. gfa. li. 3. f. 3. pro quolibet: tamar: risci: corticu capparum: radicis feniculi: acori an. 3. f. 3. scolop. cuscute: ca. ve. abf. floz. 3. f. 3. qna ri alphasce: cetauree. an. 3. f. 3. decoquantur prius radices 7 ligna: 7 postea ponantur herbe etiam cuscute in fine decoct. 7 cum filtro vel spogia in: fusa in dicta decoct. fiat fomertorio sup splene: de inde fiat inunctio cum vngue. vt infra. R. armo: nia. dissoluti in aceto. 3. f. 3. olei de capparibus et lauri. an. 3. f. 3. In his bulliant squinati abfina: rhy 7 centauree 7 cardamo. an. 3. f. 3. postea sacra colatura dcm olei misceat cum armoniaco 7 ad datur modicu cere 7 fiat vng. ¶ Et si icteritia fuerit viridis ex inflammatione coloris eparie vel iugra p adustione facta ab epare arreduar cum magis infrigidantibus q in pura citrina in digestiuis vt cum aqua lactuce semperine si ex: pedir 7 aqua lupulorum cum syrups frigidis: de qbus. 3. f. 3. matine syrupo de acetositate citri ppter inuameta eius dicta: 7 cum aq decoctio: nis attriticia 7 seminu eius 7 fiat solo illius materie cu aq lactis in q infundatur miral: ci: rri. 3. f. 3. gfa. 3. f. 3. postea sacra colatura in eadem dissoluat vl mane. 3. f. 3. vl cassie 7 tamarindorum an. 3. f. 3. 7 si expedit appone aliqd scamonee: de: de fiat puocatio cu aqua capif. ve. apij 7 lupulo: rii 7 cu trociscis de spodio 7 spibus diarodo ab: batis: 7 fiat pñr infrigidatio eparie ad remittē: dū calitate cu sepe sup dictis: sacra etia sflia in fridarina vel esarina si coingat repto sanguinea vt dictum est supra. ¶ Et si fuerit icteritia viridis ex participatio: ne citri. 7 nigre: tunc dicebat Auicē. Et quādo aggregatur ambe icteritie simul 7 est repto su. cois toti vel fm epar vel splenem sanguinea vl mixta sanguini 7 indiges sflia sup. ppter hanc cam rephonalem dicit: sflia tunc ambas man? s. brachiū dextrū 7 sinistrum. Addit 7 enacua in: ter eas abas dieb? aliqb? 7. l. diuide inter abas duas sflias aliqb? diebus ad cōseruationem pñris sflomādo. s. de basilica vtriusq. lateris: 7 incipiendo a dextra vel sinistra fm qd magis do: minat icteritia citrina vel nigra. Addit 7 aggre: ga aqz folioz rassani fm. p epica. tamarisci 7 sa: licum sup. p spleneticā. oim an. 3. f. 3. postea fac bullire 7c. Et adde decoctioni cassie. 3. f. 3. hie re: pigre. 3. f. 3. croci. 3. f. 3. ad inuādū opationē alio: rii 7 quatuor grana scamonee. ¶ Et fecit Aza. compositionē ad hāc inrētionē fm hāc formam R. miral. citri. sumiterra 7 se. elius an. 3. f. 3. miral:

bolano: si nigroz. 3. f. 3. abf. 3. f. 3. v. pas. mundatary 3. f. 3. puna numero. 3. f. 3. tamarindoz. 3. f. 3. coquā: omnia in ser lib. aq donec veniāt ad lib. 3. f. 3. et po: nant in ea epithimi 7 cassie. an. 3. f. 3. hie repigre: 7. 3. f. 3. agarici 7 tercia parte. 3. f. 3. scamonee coctre in pomio. ¶ Eredo q sufficeret pro duabus dosibus: forte duabus cum dimidia. 3. f. 3. compositio est no: tabilis. ¶ Deinde intendendum cum puocantibus appropiatis epari 7 spleni vt cum succo apij 7 succo folioz tamarisci 7 succo scariole colat: ris sumēdo. Exempli gfa. 3. f. 3. de singulo 7 mis: sceatur cum aquis endinie eupatori 7 scolop. Deinde est pcedendum cum confortantibus et epithimantibus 7 vnguentis 7 emplastris 7 circa epar 7 circa splenem vt supra dcm est: ita sit cō: pleta cura qñm ad causam specieris icteritie. ¶ Cura vō accitris vt fedationis totius 7 ppe: oculo: 7 pñit cum inrētionē resolutiois ipm materie contentre in mēbris: 7 hec inrētio com: pletur p diuersa ingenia medicinar: vt dicit. A. qm alie sunt portiones supp. aliqñ necessarie et alie sunt ablutiones 7 alie sunt sternutatioes. Et hic nora q p hoc qd dicit portiones possum? inrelligere q aliqñ est necessaria portio. s. p solo nem vtrius 7 aliquid p portiones possumus in: telligere medicinas. s. puocantes apitinas de q: bus supra dcm est abundāter. Et ex hoc vbo in: nuif de mēte. A. qd ad remonēdum hoc accitris qd est defedatio curis nō semp opz expectare quos: usqz rota causa icteritie sit ablata: q: tunc nō cō: uenirēt portioes. s. solnētes: sed sufficit expecta: re tantum q sit facta notabilis mōratio de ma: teria 7 notabilis apertio oppilationum: tunc aliqñes ad illas mōtes remanentes et cu cura ac: cidit pueniūt portiones 7 solutiuē 7 puocati: ue de qbus dcm est. Et dicit q plurimū inuamē: tū earū. s. ablutionū 7 sternutationū est in oculi: lo 7 facie. i. ad remonēdū fedatē oculorū et fa: ciei. Et addit: q etia regimē commune est ad: ministratio tunc cum aquis fortibus: de rina dcm est supra sufficienter 7 preparatione corpo: ris ad eam 7 de exitu ab ea: sed opz vt in rina in decoctioe sint fortia: 7 ideo signat ex dicit for: tibus: qm materia remanēs circa curim 7 mem: bra extrinseca cum nō resoluat a virtute man: festatur grossa opposito mō illi icteritie q facta est ex crisi in morbis acutis: vt supra dicebatur: ideo l3 ibi cōuenirent balnea cum lenibus apert: ritibus hic sunt necessaria balnea cum medicis: fortibus: et etia conueniunt medicie puocati: ue fortiores q que sunt dicte supra ad violētē bal: nia. expellendum materias ad curim vt virtute po: nei possit abstergi. ¶ Debet ergo in balneis po: ni radices feniculi: apij: busci. exempli gfa. an. 3. f. 3. h. acori: rubee rictoz: gentiane: aristo. an. 3. f. 3. h. abf. rhy: passij: ipericon: capif. veni. cuscute: eupatori: melliloti: camomille: abertiana. 3. f. 3. h. nucum cupressi: costi: assari: ana. 3. f. 3. oimna fm mul bulliant pro balneo 7 in eo immiscet cor: pus fm modū dictum supra non cooperto cor: pore vel relicto in sole 7 factis fricationibus vt supra.

¶ Et tunc stante ipso in balneo possunt exhi: beri fortia aperitiua in medio tempore balnei aut post parū. Et de his puocatiuis 3 auctores

multa ponat q sunt multum fortia. vbi gratia, qdam exhibet succum buchomariem z cucum-
ris affini. Ego tñ ponam quedā q cum ppriz-
tare: z etiam manifesta qualitate sunt puocari-
na apirina: z maxime ad cutim ducētia dūmī-
na multum fortibus ppter timorē nocimētoz
alioz. Et cum his complebit intērio etiā q res
māst supra de materia peccare in mēbris vñ in
venis minutis elogatis ab epare. Debet ramē
variari puocaria: z etiā ea q intrāt balneū dis-
ferēt in citrina z nigra splenerica: qm fortio-
res debētur medicīne in nigra splenerica q in
citrina vel viridi. ¶ De cōueniētibz, ergo p-
uocādo dicit Sera. q rasura cornu cerui qñ bis
bitur ex ea pōdus. 3. vñius cum. 3. iij. vñi pmir-
ri cōfert ictērie iuuamētū magnū. Et Ras. 7.º
cōti. ponit cornu cernuiū sumptum in pondere
aust. iij. cū dragagato: sed nō debet eē estū: quia
da. nō accepit vñ ibidē ponit: z dicit de mē-
te Ras. q canepirheos folia. s. trita sumpta in
potu cum vino vel aqua passij p dies successine
sanant ictēriam. Dicit etiā q geuriana z enu-
la z colūm z aristo. z polūm maius z cētraurea
maxime vñlitas sunt in loco eozū succus etiā
passij exhibētus cum vino ponit singularis vñ-
litas: et decoctio passij cum bibis aliquibus
diebus facit decoc. in vino cyarus vñ magn-
dēte decoc. multi valent. Laudat etiā ad hāc in-
tēriōē vt exhibeat de suc. arthemise colato. 3.
ij. cū vino al. vel cum aqua capit. vñ si fuerit se.
Laudat etiā Ras. 7.º cōtēris. de mēte da. in li-
bro de vñriaca ad cesarē dicit: si lumbici terre
fuerint siccati z triti z sumpti in potu sanāt ictē-
riā z eā purgat statim. Et de his dicit Anic. et
ex his q laudant vñhemētē est vt sumat in po-
tu de lūbiciis terrenis exsiccat: qm ipsi mūdī
ficiunt statim: z si sel vñ: z ista hoc maxime fas-
ciunt mūdificādo expellēdo colerā p vñm: dā-
tur in potu in puluere cū vino subtili: z quidaz
exhibēt cū suc. celidonie. De felle vñ dicit est
s. in ca. supiore q cōfert hñt epar patiens cum
pprietate eius: z ibi posuit Ras. 7.º pñeñ. cōs-
positionem sellis vñ in casu isto multum cōue-
nientem postā in supioz ca. z ibidē recurre. nā
si exhibeatur cū aqua decoc. folioz rassani vñ cū
vino albo est efficacissima ad intēriōem.

¶ Postea cū exierit a balneo intret lectus: qd
si sudare pōt fuder z fricetur vt dictum est. s. z si
non sudabit: tunc fiat unctio circa totum cor-
pus cū oleo de lilio z laurino z camomillino: z
postea sequenti die anteq intret balneū fiat
ablutio mēbroz remouendovncionem: z tūc
fiat ablutio cū aqua decoc. capilli. Nam anhe-
tum est radii in eis vt vult Anic. Et addit q qñq
ponitur ppter calidam ictēriam in eis acco-
rotae citri ppter inuamēta dicta: z pñt ictē-
riam pñm fricato corpore z calefacto scdm
q dcm est supra: z ita pñneñ vñq dñ remouea-
tur fediras mēbroz. ¶ Serruraciones autē va-
leat z sunt pñmi inuamēti i ictēria oculoz
z faciet: qm ex motu illo excutitur mā exteri: z
ita insufflatio intra nares aceti fortis z insus-
flatio conditi facit ad mūdificationem faciei z
oculoz. Et de aceto dicit Ras. 7.º pñeñ. si fue-
rit corp⁹ in toto in dispōnēnāli z oculi soli fue-
rit citriū impone de ace. violenter narib⁹ in
qritate aut. ponderis duoz dñ patiens fuit i pi-

la. i. in tina balnei vel sup. sine pila attraco ace-
to sursum per anhelitum ad penetrandum: z dī-
cit q de naribus sñet sanies. idest feculentia
citri. abundanter. Et addit: aut pone in eis de
succo cucumeris affini mixto cū lacte mulier⁹
dz ille succus est paucē qritatis: attraco p na-
res vt. s. Et ita Anic. Et laudat succū cucume. affi-
nini z succū ciclamini aut suc. radici rassani
cōtriti cū folijs ei⁹: ego vero non auderē nisi cū
lacte: vt dictum est de mente Ras. ppter cali-
ditatem vehementem z mordicationem eozū.
Ideo bene Anic. addit videns hunc timorem: et
de succis qui non sunt caliditatis magne est suc-
cus ficis. ¶ Valer etiam vaporario facta ad ocu-
los ex aceto z aqua passij. ¶ Valer etiam vt vi-
detur in hoc casu cōsideratio z inspectio in reb⁹
citrinis: qm id mouet nām ad expellendū mām
exteriōem. quare alleniatu aduortio curatiois
in ea. vt etiam dictum est circa dietam. Et dicit
Anic. ego nō sum ex illis qui negēt huiusmodi cu-
rationes. ¶ Valer etiam lorio faciei frequē-
ter facta cum aqua decoctionis fenugreci cū su-
re enapatoz modico aceti z sitrepida decoctio.
Et quendam particularem modum ad istam in-
tentionem posuit Dhalpa. 7.º practice. z primo
ponit medicīnam puocariā sub his verbis.
Sume barisanfani. i. capit. vñ. fautenegi flumial.
i. origani flumialis sube als fugel. i. radicum ras-
sani tritozū cuiusq partem z in aqua bullire
fac cū iij. se. lib. cum vino ribano. i. cum vino
subtili potenti propina prius statuto ad solem
patiente per vñius hore spatium donec sñat: z
sic propinabis. Addit. cum enim biberit hoc su-
dabit z crocens ceder ab eis oculis color atqz
ad nāley cōuertetur colorē ipso die. ¶ Cōsequē-
ter ponit preparationē pisciū petrosoz p cibo
patientis z vaporationem sñendā ad oculos di-
cit sic. Vñius dñio passiois pisces da lapidosos
in aceto decoctos vñi z safrano. huiusqz fereus
li calidi obuius sit vaporibus oculos obtinēs
qm prodest. Addit vñm satis mirabile: z si pi-
sciculos hos transglutiat paruos recentes cum
ab aqua extrahuntur vñm aut duos proderit.
est credendum auctoritati hominis. Et sic sit
nis huius capitulū.

De hydropysi. Cap. ix.

Cum vñter post epis dolorem
z se augmētari cepit: z qd est
ab ymbilico vsqz ad femur ex-
terius pminuerit: z cutis q ē
ibi sutiliari z albeſ visa fuerit: z cū vñter
monetur auditur son⁹ quasi aq i vase nō
plēo mēte: z si cū bis vñia fuerit rubea: pa-
rua ē habēda fiducia: z ppeſi virtutis nō
assuerit fortitudo. ¶ Hīs tamē si virtus
fortis fuerit: vñter vebemētē sñe: pil.
de raueseni que recipiūt mezereō dande
sunt: que Ras. raueseni succi enapatoz se.
endiuie. omniū añ. 3. iij. agari. 3. v. meze-
reon. 3. x. fiant ex his pillule quarum
dosia sit. dracine. ij. s. ex quibus quaque

No. de suc-
co cucum-
ris affini

Not. bene
experime-
tu Dhalpa.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Def. troci-
scoz de
mezereō.

hebdomada dosi syna sumat. **Q**uod si vir-
tus fuerit debilis trocisci de mezereō dādi
sunt: qd. **R.** seminis endiuie. 3. r. mezereō.
3. j. 2 duas tertias agarici: succi eupatori
similiter tñdem: rosarū se. citrullo: n. am-
borū añ. 3. j. s. ex his omnibus fiant troci-
sci. r. de qbus vnus in die cum syrupo ace-
toso de zuc. dandus est. **S**i autem vter
fuerit solutus: dantur trocisci de berberis
cum syrupo acetoso. **E**ger quoqz nutriat
ex zibergi: 7 bibat syrupum acetosum de
cydonijs: 7 si vtrius solutio vebemens fue-
rit cydoniorum rob solum dandum est.

Def. pilu-
lularū de
mezereō.

Si autem cum hac passione non fuerit
vrina rub. nec calor: pillule iste dande sunt
q. **R.** mezereō serapint: amborū añ. 3. s. a-
lis indi fimi columbini: amborū añ. sextaz
3 vnus: pillule enim iste aquam vebemen-
ter descendere faciunt.

Def. troci-
scoz de
lacca.

Trocisci pterea de lacca cum apozimate
de radicibus dandi sunt. **E**mplin ascliti
cōueniēs: **R.** farine ordei: cyperi: stercons
ouini veteris: baurach boli ar. oīum par-
tes equales. **E**x his omnibus tritis fiat
epithima super v trē: cuius naqz pprie-
tas est aque magnam partem ericcare.

Quod si in palpebris 7 extremitatibz fue-
rit apostema molle 7 testiculi apostema: man-
tur: facies quoqz ac totus corpus mollitie
quadā teneatur erit tunc hydropi 7 spēs
q hypospha vocatur. **E**gro itaqz hac
specie laborati: trocisci de lacca cum apozima-
te de radicibus sunt tribuendi. **E**t
vter quoqz hebdomada ex pillulis de reu
barbaro est soluedus. **E**t patiens in are-
na calida est sepeliendus: ei quoqz est preci-
piēdū vt exercitio vtat: 7 famem 7 sitim se-
pe patiatur.

Si vō vter inflatus fuerit ac tēsus et
cū pcuti sonū reddit vt tympanū: hydro-
pisis spēs adesse significabitur q tympani-
tes dicitur. **Q**uam qui patitur a come-
stione olerum abstinere debet: atqz eorum
oīū q vētositate sunt generatiua. **E**t
ter quoqz oī die ex panico est vaporandus
7 vētose sup vētrē ponēde. **E**t medica-
mia tumorē dissoluetia dāda sunt vt dia-
cymīnū 7 elium de baccis lauri qd ī ca. de
iliaca noiabimus. **E**ger pterea exerci-
tio vti assuescat 7 famē pati. 7 ex colyrjjs

q vētositate dissolunt: quoz faciem me-
tionem sibi subiciat. **E**nter quoqz cum
mantili donec incipiat rubere fricetur: et
ex oleo rutaceo dysterizetur.

Stud est capitulum famosum: et
singulare de hydropē qd sic
cōtinuat ad pcedēs. Nam postq in p-
cedēti capo determinatū est de icteri-
tia pō maxima parte pēdere vitio epatis vt
malitia complonis ei? sine oppositōne vel ex debi-
litate virtutum eius vel ex opilatione apōsa vt
nō apōsa vt. s. fuit delectū. **E**t qm ad has cās
cū diuturnatur sequitur lesio in opationibus vir-
tutis digestione vñ sit corrupta vt sepe digō: et
ita multiplicat fm epas aliquorēs aquositas
ex mā chiloza fm ei? multas partes q debet
in sanguinem trāsmutari circa epas cum dicte
materie nō trahunt ad mēbra ppter incoenē-
tiam eaz in nutricaoe expellunt ad loca vas-
cua inter syphac 7 myrach vel inter syphac 7 in-
testina: 7 ita ppter multiplicacionē harū mate-
riarū sit extēso in myrach 7 tumor aquosus
a dñio vel vētosus a dñio qui tumor nō aliud di-
cit cū aquositate inclusa q hydropē: vt infra vi-
debitur de qd nominis eius. **Q**uāqz aut nō sit
in totum corruptio digōis: sed diminuta dige-
stio vñ generat sanguis aquosus qui pueniētiā
habens fm quid vt erinde nutriat mēbra at
trahitur a mēbris: 7 q nō est cōueniens nutri-
mentum simpliciter mēbris nō pferuntur in eo
actus vltimi virtutis nutritiue. s. debita appo-
sitio: 7 vnio 7 similitudo: imo fm plurimas par-
tes remanet in poris mēbroz nō debite coner-
sio: 7 inde pñr mēbra erendunt magnificāte
ingrossant: 7 hec dispositio etiā large nō pprie
hydropisis appellatur 7 vocatur hyposphac.
Si aut etiā illa in qua est dñum vētositas
faciens extēsiōē 7 tumorē in myrachia a me-
dicis appellata tympanites nō ppriū sume voca-
tur hydrops: ppter cōueniētiā tñ multā quas
habet cū asclite que est aggregatio aquositate
cum ventositate in illis pñbus que ppriū sume
dicitur hydrops: etiā tympanites appellat hy-
drops. **E**t ita cū in qualibet hāz spēs sequat
vt in pluribus nocumētū in digestiōe epatis
dico vt in pluribus: q vt infra videbit aliā
species hydropisis: sit etiā nō ex. immediato no-
cumento epatis maxime fm sententiā Aulic. q
tñ vt plurimū cōtingit p modū dicitū queliber
ralis dispositio vitio digōis epio: qd nocumē-
tus epatis maxime sequit cās supra dictas que
sunt cause icteritiue: fuit igit pueniēs post dēter-
minacionē de icteritia facere capm de hydropi-
si. 7 ita ēt Aulic. post nocumēta essentialia qd acci-
cōtingit fecit tractatū de hūiditatibz qd acci-
dit cā epis 7 nocumētoz epis vt coartē 7 oculū
rādo se intra mēbra 7 est tractatus de hydropē.
Ideo **R.** in hoc cao pōtinuando ad pcedens
determinat de spēs hydropis: q sunt tres: ascli-
tes tympanites 7 hyposphac vt dictū est: 7 ita
fm determinacionē hāz spēs pñs capm diuidit
in tres ptes pñcipales. Nā pō determinat de hy-
dropisi asclite ponēdo signa 7 curā ipst. 2o pōit
signa 7 curā hyposphac. Et 3o signa 7 curā tympani-
tis. 2o ibi (qd si in palpebris. 3o ibi (Si vō v-
ter inflat ac tēsus fuerit.) pñma ē diuidit in

Def. troci-
scoz de
mezereō.

Def. pilu-
lularū de
mezereō.

Def. troci-
scoz de
lacca.

tres: qm p^o p^oit signa cōmuni a hydropifis asclit^{is} 2° p^oit curam cum signo speciali asclit^{is} a causa calida. 3° p^oit curā asclit^{is} cū signo speciali cum est a causa frigida. 2ª ibi. (Et si cū his vna fuerit.) 3^a ibi. (Si autem cū hac passioe.) De p^o parte dicit ponēdo sig^o cōmuni asclit^{is} ex quacūq; causa cōtingat. Cum v^o v^oer^o post epatis dolores 2° feb. vel su. alia sensibilia nocua cūmēra epatis de qbus dcm est augmentari ce perit: q^o est vsq; ad semur ab vmbilico exteri^o p^ominnerit: 2° curis q^o est ibi albe^o 2° subtiliari vi fa fuerit: 2° cūm v^oer^o mouet sup. a modico com p^omēdo. 3° ab vna parte x^ous alia ipm v^oerem vel cum v^oer^o mouet: q^o s. renouit corpus de dextro in sinistrā vel ecōtra audif sonus quasi aq in vase nō pleno more sup. tūc talis disposi tio est appellanda hydrops asclit^{is}. C^o p^oro in telligētia huius partis est notādum q^o Ras. in hac parte intēdit ponere signa asclit^{is} in p^o eius: qm signa asclit^{is} iam p^ostmare sunt satis manifesta: 2° etiā qm habita notitia in p^o asclit^{is} p^oit medicus occurrere cum medicis p^osternā do a lapsu in completā asclit^{is} 2° p^ofectā: qm tūc est p^ostibilis cura: vbi cū est p^osternā difficultilime fit curabilis: 2° quasi est cōmuni snia aucto^o rā est qm impossibilis cure: p^ocipue cum ei^o causā mediata d^o esse complo calida vt statim dice tur: immo dicit Ber. de asclit^{is} cōfirmata nunq^o vidi aliquem curari. Et ita ponēs signa eius in p^o dicit signāter. Cū v^oer^o post epatis dolores 2° fe. augmētari ceperit 2° nō est factus magn^o ru mor: in toto myrach a furcula infra: 2° tūc id q^o est ab vmbilico vsq; ad semur p^onumuerit. i. ma gnificari ceperit. Et curis q^o est ibi albere 2° subziliari vifa fuerit: 2° az declaraf q^o est in p^o asclit^{is} tūc qm in p^o eius agagregat materia circa epar erpellit circa illas vacuitates medias de qbus dictum est vel inter syphac 2° interstina 2° p^ost sua gūitate perit locū magis deorsum 2° ita x^ous su me incipit rumo: manifestari: 2° p^ost facta exten sione in myrach 2° curi extrinseca p^o inclusionem v^ostraria 2° a q^ostratis v^o subtiliari curis p^o hoc q^o elogafia muscularis interpositis hīs materie bus: qm 2° in asclit^{is} nō absoluitur aquositas ab aliquali v^ostraria 2° vaporibus vt infra latius dicit: 2° p^oinde curis apparet albescere: q^o fit q^o trāslucens: 2° medicū q^o trāslucēs est: vt dicit. A. 2^a p^oimi. summa de v^oinis. appellat album: et ita patet b^o rria signa de rumore ab vmbilico in fra x^ous sumē et subtilitate curis 2° claritate et albedine eius. nam talia manifestāt in p^o in hydropifis asclit^{is}. Addit sig^o certis q^o decla rat hydropifism iam notabil^o p^ocessisse: vt cū mo uet corpus ad modū expositū p^ocipif sonus qui dā obrusus nō acutus sicut in tympanite vt v^o debet: 2° sicut solius aq more in vase nō pleno: q^o sonus obrusus. nam manifestat illis vt sensibi lizer ipa mota causet sonus notabilis. C^o De 2^a p^ore huius partis ponit signū distinguēs asclit^{is} dila^o q^o s: 2° q^o stat aliq^ois spes eius. Dicit p^o cō rinauādo sermonē: 2° si cū his su. signis dicit v^o na fuerit rubea parua est habēda fiducia 2° p^oio ligēria huius partis debetis notare q^o 2° in h^o dropif 2° asclit^{is} p^opins sepe apparet v^oia ru.

p^opter impotētiā sequestratiue nō debire sepa^o raris aquositate a s^ogūne: 2° sic trāsmiffa aquo^o sitare ad renes v^o vesicā cum ea stāte mixtione s^o guinis apparet v^oina ru. tūc nō credo q^o hic p^o fuerit v^oina ru. vt est signum in asclit^{is} ad malū tūc: 2° posuit v^oinam ru. cūz cōiū g^o alijs signis supioribus: vt declarer hydropē talē pendere a causa cala. Et ita voluit separe curā q^o debet in asclit^{is} a cā cala a cura illius cui^o causa est frida Nā si v^oina est ru. iō esset ru. p^o hoc q^o non fieret debita seq^ostratio sanguis ab aquositate: nō mi nus cōiūgeret talis ru. in asclit^{is} a causa frigida p^oedēte cū ita fiat impotētiā nālis v^oit^o epatis i hydropē a causa frigida sicut in causa calida: et tū infra cum vult ponē distinctionē in cura hy^o dropis asclit^{is} a causa frigida cū ea q^o sit a cau^o sa cala posuit v^oina nō fieri rubeā in illa parte. Si aut cum hac passione nō fuerit v^oina ru. 2° c. 2° ita p^o v^oina ru. intellexit rubeā sacra. s. p^o altera rationē a caliditate epatis 2° renū 2° v^oiarū v^oine 2° nō p^o mixtionē sanguis cum aquositate: 2° for^o te etiā aliqua mā colica trāseat cū v^oina q^o rin^o gar: 2° simplex alterario a calido facit ad tinctu^o rā vt declarauit alā in summa de v^oina: 2° est exp^o mētū clarū: q^o cum apponitur v^oinalia cum v^oina na ap^o ignē sensibilib^o tingit v^oina: 2° maxime al^o terat v^oina a caliditate in asclit^{is}: q^o vt infra vi^o debet in asclit^{is} v^oina fit modica: q^o maxima p^o aquositate ad v^oerē desert 2° sic modica ad re^o nes: 2° ita multa recipit impressionē a calido et p^o simplice alterationē tingit: 2° maxime hoc de^o clarat: q^o vt dcm est. s. hic ponit signa asclit^{is} i p^o eius: sed tinctura v^oine sequē impotētiā seq^ostratiue v^oplm nō apparet nisi i notabili p^o cessu q^o extremal^o debilitata h^ore epatis: 2° sic nō apper v^oina in p^o rubea p^opter istā causā. Apparet igit v^oina rubea i p^o declarat asclit^{is} p^oedē a causa cala: 2° tūc vt dicit parua est h^onda fiducia si v^oit^o nō fuerit fortis: tūc q^o x^ous debi^o lis nō sustinet medicinas q^o s eūarent humidis rates: q^o medicie sunt calē 2° acutē: tum q^o p^o me^o dicias eductivas a q^ostratis cum ipse q^o oēs sunt calē 2° vehemēter vt videbit auge^o mala cōplo cala q^o est causa asclit^{is} vt supponit: q^o etiā ma^o la complo addit ad v^olrimā debilitatē Et ita n^o si fuerit fortis p^osternerit virtus: 2° ita erit sim pliciter desperata salua.

C^o Seq^o illa p^o. (V^ois tū si x^ous fortis fuerit.) In q^o ponit curā eiusdē asclit^{is} a cā cala cum sit curabilis p^opter x^outis fortitudinē: 2° duo facit p^oncipal^o: qm p^o ponit curā illius stāte ventris stipicitate. 2° p^oit curā illius q^o venter est in b^oic. 2^a ibi. (Si aut v^oer^o fuerit solutus.) p^oma adhuc in duas. p^o ponit curā p^o ex^ohibitionē q^ondā pillularū de reubarbaro recipiētū me^o recō q^o sunt fortes multū q^o nō vult ex^ohiberi nisi h^ore multū p^ostare. 2° ponit curā illius q^o x^ous ē debilis: 2° 2° nō sit simpl^o debilis: vt in p^o casu p^o troscos de mezerecō q^o sunt multo mitiores q^o pillule dicte. 2^a ibi. (Q^o si x^ous sit debilis.) C^o De p^o p^ore dicit. h^ois tū sup. p^oatēribus asclit^{is} tem a causa calida: si virtus fuerit fortis 2° vens ter vehemēter fuerit ficcus: pillule de ranedie senii. i. de reubarbaro cum virtute mezerecō sunt dande: quarum descriptionē ponit q^o est. R. reu^o barbari: succi eupatori: seminis endiuie: oium añ. 3. ij. agarici. 3. v. mezerecō. 3. r. fiat ex h^ois pille

Declaratio
3° parti
le p^o par
tis p^onci
palis.

Secunda pars practi. magistri Joan. **¶** at. de gradl.

quarum dosis sit. ʒ. ij. ʒ. ex quibus qualibet heb
domada dosis una sumatur.

nota bñ.

de pparat
none mo
zcreo: ci
dofi tā in
suba q̄ m
infusina.

Notabñ.

Def. troci
troz d'eme
troon,

miscere spica z affari: z aliqui exhibet paruz ra
dicio iroso: z si in cōpositionibus hmoi sine pil
lulis siue electuariis siue trociscis ponatur ali
quid de masticie cum succo solatri z succo enpa
torij z abstinētijs fieri cōueniēcia mīrio enādo a
membis naturalibus: quicqd sit qñ erit sacra
decēs z debita pparatio credo etiā q melius ef
fer vti mīrioibus medicinis z abijcere medicis
nā cōpositam in qua intrat mezereō sicut dici
tur cōmuniter de fungis q qñ sunt bñ pparat
ti decocti cū sale z piris z pane zc. Et postea fri
xi in patella z aromatzati cum speciebus qd tūc
bonū est q ppiātur in lactina post debita p
parationē nō loquor sine mysterio: qz ego Joan
nes Marthe^{us} ex ferrarijs de gradi. Mediolan.
cum essem ad curā illustriſſimi quondaz ducis
Mediolani quartii Francisci sfortie hydropici
z fuisse inter medicos tūc ducales disputatum
de sibi exhibēdo de electuario facto a. Med. de
mezereō: aliqñbus prius negāribus z alijs con
fentitibus: tunc fuit cōclūsum ppter xbum
vni^{us} q dicebat se velle experiri z recipere de illo
electuario autēq dare p pncipi vt videtur opa
tio illius in dicto corpore qd naturaliter z eta
te z completionē nō multū elōgabā a natura
pncipis: nisi q ipse erat apparēter sanus z p
ceps eger dico fuit cōclūsum vt ordinare dñm
electuariū: z ita cum omni diligētia z pparatio
ne optima fuit cōstructum dñm electuariū cū
omni artificio debito q electuariū est multum
conſolatu. vt pz inspicitur in toto cōposito
intrat modica portio mezereō: z ponit i hoc me
dicamē bñdicitum. Ne vera tñ postq sic fterit p
aliquor dies vt aliquale recipere fermentatio
nem illi animosius z pstātissimus medic^{us} confi
sus in auctoritate antiquoz auctoz nostrorū q i
casu audēt z laudat medicinas in qbus intrat
mezereō: fecit experientia de eo: z credo sumptit
tres. qd electariū soluit cū laborioſe multum z
adductū est ad se. postea p aliquor dies pur fuit
dārū ē pncipi credo. 3. j. 5. vel vsq ad. ij. z erat
pariens medicinas fortes z sine nocumēto ro
lerans cōiter: tñ ab isto elario fuit notabilē le
sus z cū maxima angustia facta est soto cum ma
gna acq̃ſta debilitate in mineris principalibz
medoz: vñ intravit se nūq acceptū illā medi
cinam: ita nullo amico laudare v acciperet
medicinas in qbus intrat mezereō: sed mīori
bus esse vrendū q tñ in se fortes sunt: de qb^{us} in
fra dicet: neqz tales fortes vel siles debēt exhibe
ri nisi prius facta pparationē cū siropijs appo
pziatis de qbus abundanter dñm est in ca^o supio
ret: ita laudo standū esse in medicinis satis cōi
bus vt sunt trocisci de reubarbaro cū qbus dā
do. 3. ij. p vice bis in hebdomada: quā fuit ro
ta cura in illo inuicissimō z excellētissimō prin
cipe. Si fuit lōgior pcas amice: qz hec dixi ppter
vtilitatem posteritatis. Cōsequenter postpil
lulas cū virtus fuerit minus fortis z sup. ven
ter ē minus stipricus ordinat trociscos mīrio
res q fuerint pillule. Et iā ad intētiōē in ascli
te a cā calida dicit sic q si virtus fuerit debilis
sup. absolute vt a pñ^o dicebat cū qua debi
litate est hñda modica fiducia. Et ita non cōue
niunt solutiua fortia: sed fuerit debilis ad mo
dum expōſitū. i. minus fortis q in casu pcedere
Troscisci de mezereō: dādi sunt: z ponit descripti

prionē: vt infra. 8. se. endiute. 3. r. mezereō. 3. j.
5. z duas terrias agar. succi cupatorij filr rātū
dē rof. se. cydonioz amboz añ. 3. ij. 5. Ex his oib^{us}
fiat trocisci. r. de qbus oī die cū siru. acetoſo de
zuccaro in portuynus dādus est. Pz q isti troci
sci sunt satis mites inter se luētia cū virtute me
zereō z debite corecti maxime cū rof. z se. cydo
nioz z exhibentur cū siropio acetoſo de zuccaro
ē ad maiorē remissionē inflāmationis. Ego tñ
nō exhiberem oī die vt ipse ponit: qñ pur velles
vri medicina in qua intrat mezereō: immo tar
dare p. vij. vel. x. dies quo tpe medio intēderet
cū rectificātib^{us} epar z rectificātib^{us} nō solutiuis:
qñ cura in asclite z in reliq̃ spēbus hydrop. vt
infra declarabo ex sentētis illustriū auctoz nō
pncipalr pſcitur p resolutia: sed magis p res
cificātia lapsum membrorū naturalium: et sic
erit curia mensurata cū resolutiuis z cōfortari
uis: qz l3 p solutiua educaz de materia cōicāta:
qz tñ maxime debilitat stōm z epar mediate tñ
faciunt ad multiplicatiōē materie debilitan
do quātum faciunt ad solutiōē: z ita experien
tia compertum sepe vidi.

Sequitur illa pars. (Si aut fuerit venter so
lutus.) In qua Ra. ponit curā asclitis stare ven
tris fluxibilitate z non stipricitate z pñ stante
maiori debilitate in virtute vt sepe cōtingit vt
supra declarauit qdno facit. pmo ordinat que
sunt stenda p medicinas. 2° ordinat dietam. ibi
(Eger quoqz.) De p^o parte dicit. Si aut venter
fuerit solutus z sup. cā fuerit calida vt supra de
tur trociscus debilis cū siropio acetoſo. Ibi per
ventrem solutū nō intellexit fluxibilitates: sed
ventrem nō stipricum: vñ nō stante stipricitate
ventris nō pōt dari vnius trociscus de suprad
icis: sed sit debilis. i. in modica doſi inter pollā
do vt dicitū est supra cum alijs trociscis dictis
mediorē essent trocisci de spodio: z tūc possunt
exhiberi cū siropio acetoſo de zucca. Sed si v
ter fuerit solutus. i. lubricus neqz cōueniret ali
quis trociscus debilis solutiuis illi^{us} materie:
sed deberet dari trociscus debilis. i. non soluti
uis: neqz deberet dari cum siropio acetoſo de
aceto vini: sed de aceto cydomonum.

Cōsequenter ponit ordinē in dieta simul cū
medicinalibus stare vētris fluxibilitate dicēs.
Eger quoqz mīria ex albedug. i. anibus mīu
ris sup. affatis z bibat siropiū de cydo. addit: z
si vētris solo vehemēs fuerit: rob cydonioz so
lus dād^{us} est z nō sup. siropiū acetoſus de cydo.
Et ex hoc innit z bñ norare q stāre solone vētris
in asclite pncipne ē maxie arēdēdū ad hoc accū
quā in totū negligēdo cām pñcā pp rimoz
de prima futura morte ex fluxibilitate ptingen
te: totū est clarū.

Si autem cum hac passione non fuerit vīna
rubea zc. Nec est secūda pars principal^{is} huius
pume pris in qua ponit curā asclitis nō a cā ca
lida: sed a frigida: z diuidit in tres ptes. Nā p^o
ponit curā p pillulas ē de mezereō q sunt for
tes. 2° p trociscos z apozimara de rad. cibis. 3°
per emplm: ptes parēt. C^o pzo intellectu haruz
omniū partiū est p^o norandū q ex hoc ordie in
finiuit modos curatiōis in asclite: qz ēt mo
di obseruādi sunt in alijs spēbus vt cū p fuerit
solutū vētris cū appropriatis ad mām: quā tñ
debēt pcedere digestiua z sepe lenitiua sūm cā.

Nota

A

A

Secunda pars practice Ioan. Matthei de grad.

Descr. pil-
lulari de
mezereon.

Descr. em-
plastr.

Declaratio
2ª partis
principalis

communes: postea debet in asclit exhiberi pro-
uocatiua vrinę: et deinde veniendo ad localia em-
plastra et similia maxime de foribus intelligē-
do. Ordinavit ergo p^o pillulas in quibus est intē-
tio solutiua aquositate et calefactiua ad remo-
tionē male compositionis frigide: et etiā ericcatina
dicit sic. Si autem cum hac passione non fuerit
vrina rubra neq; color sup. in curi ad citri. de cli-
nās: sed vrina sup. fuerit aquosa aut lactea et co-
lor sup. fuerit alb^o vel linidus vñ declaraf super
canfam frigidā: pillule iste dāde sunt q. x. mez-
ereon: serapini añ. 3. salis indi simi columbini
añ. serrā partē. 3. vñ. vult q^o ex his fiat pillule
ad dosim vñaz. Re vera sunt fortes: ideo addit.
Pillule em̄ iste aquam vehemēter descēdere fa-
ciūt. De mezereon dicit sup. de serapino et sa-
le indo infra dicit vbi in casu ex eis fieri pillu-
le appropriatę: sed debet preparari: vt infra vi-
debit et exhiberi cum aqua lactis. De simo co-
lumbino dicit qdā vt larius infra q^o p^o prieta-
tem nō educit aquā: sed virtuali ericcatioe po-
nitur in medicinis asclitis a causa frigida pro-
pter fortem incensionē et quasi aduersionem eius.
Deinde dicit. troscisci preterea de lacca cum
apozimate de radicibus dādi sunt. vtilitas ho-
rum trosciscorum cum decoctione dicta in pno-
cādo vñam est superius declarata. Consequē-
ter ordinat emplm ad hāc intētionē sub hac for-
ma et est excellens emplm. x. farine orde: ciperi:
stercoris ouini veteris: baurach. i. salis nitri: bo-
li arment: oīm partes equales: ex oibus tritis
fiat epithima supra ventrem. Addit ponēda vñs
litarē. illius namq; p^o prietas est aq magnā par-
tem exsiccare. Nam dicta simplicia puluerizata
pnt inco: porari cū melle et fieri emplm: et vñ non
soli in cā frigida: imo et in cā in asclite cuz
nō sit vehemēter calefactiua: vt p^o sed in cā fri-
gida pōt extēdi supra totū ventres et si occupet
regionē epatis: vbi si ptingat cā cala nō dōz po-
ni nisi supra vētris partē anteriore tñ vel sinis-
trā: et nō supra regionē epatis: imo expedit epar-
cū epithimari^o ad frim aliquāter alterare.
Sequitur illa ps. (Cū si in palpebris etc.) Nec
est scda ps principalis capli in qua determinat
de hydropis hypofarcha: et aucto: duo facit: q^o
p^omo ponit signa qb^o ipa declarat: scdo ponit cu-
rā. 2^a ibi. (Egro itaq.) De p^o pte dicit texna-
liter q^o si in palpebris et in extremitatib^o. i. ma-
nibus et pedib^o fuerit apana mole. i. tumor: mollis
et testiculi apana sup. notabiliter faciesq; ac ros-
tum corpus mollitie quadā teneatur: erit tunc
hydropis spēs q hypofarcha notatur. Rō ro-
tius litera est clara. nā ex quo hypofarcha gñaf
ex sanguine flārico siue humore flārico ad mem-
bra demā dāto: cū quo nō pōt fieri debira vñio
et assimiliatio cū mēbro: fit pñr inflatio et tumor
mollis in toto vt larius infra declarabitur loco
suo: q^o tñ in membris extremis virtus nutriti-
ua debilioz est: sñt et in testiculis et in palpebris
q^o in aliis membris. Idcirco in his minus perfe-
cte producantur operationes virtutis nutriti-
ue: et p inde in dictis membris maior tumor ap-
paret precipue in testiculis vel in bursa eorum:
qm̄ ibidem recipitur multum de materia fleg-
matica ex capacitate loci: et in palpebris sñt cuz
sint membra porosa rara: q^o tamen et toti cōica-
tur dictus sanguis flāricus: inde est q^o facies et

totum corpus quadam tenetur mollitie: et in p-
cessu etiam in eis fit tumor: manifestus. Con-
sequenter ponit curam et tria facit: qm̄ p^o ponit
curam p troc. de lacca cū apozimate de radicib^o
scdo per medicinam solutiua vt pillas de reu-
barbaro. tertio ordinat aliqualem in casu die-
ram cōuenientes. scda ibi. (Et venter). tertia ibi
(Et q^o p^o prietas est sciendum). De prima dicit
Egro itaq; ac laboranti troscisci de lacca cū apo-
zimate de radicibus sunt tribuendi. Addit dese-
cūdo puncto: et venter qualibet hebdomada: ex
pillis de reubarbaro est soluēdus et partens in
arena calida sepeliēdus. Circa partē primā
no. q^o l3 hypofarcha ex multis causis dependere
possit vt infra loco suo videbitur: tñ vt multum
penderet ex debilitate digestiue epatis ptingente
a cā frigida: cū qua et vt sepe cōiungunt opila-
tiones epatis pinde cū in trosciscis de lacca sit
virtus agitina opilationū epatis et puocatiua
vrine: vt fuit. s. declarati in cap^o de dolore epa-
tis: idcirco possit cōuenienter vsu eoz in rali-
dis: disponē et nota q^o laudant prius trosc. de lac-
ca q^o pillulas de reubarbaro: cū quibus et stat
inrentio cōfortationis epatis cū eductione ma-
terie flārice p fecesum: sentia cuius redditur
sanguis flāricus. De quibus pillulis dicit Au-
in cura hydropis hypofarche. vbi dicit q^o con-
fert solutio ventris: et que melior est illa que est
cum pillulis de reubar. etc. q^o nō tñ sit purgatio
dicte materie: sed etiā apertio opilationum et
cōfortatio epatis: vt p^o ex cōponētib^o non
q^o velit q^o a puocatiua vrine vel sudoris sit ma-
cipiendum in operatione qm̄ regulariter prius
est flenda ventris solutio et cū dysenteribus: et
ebibitis etiā prius digesta materia cū syrapi-
vt supra dictum est: q^o exhibeant puocatiua
maxime fortia. Sed ideo prius laudant exhibi-
tionem trosciscor^o vt innueret q^o prius p^o p^o p^o
tentio cure in hypofarcha p aperitiua et puoca-
tia q^o p solutionem ventris: qm̄ existēre mā in
hypofarcha dispersa in membris vel per mēbra
corenta in venis minutis: et p^o parte in vacuita-
tibus et poris membroz habilius eiat per su-
dorem: et etiā per vñā q^o per intestina propter
maiozem cōtinuitatē cū vena chilis et cū mēbris
ribus q^o cū intestinis: et istā suam expresse in-
nuauit Ras. 7° courti. cuz dicit. In caruosa hy-
dropis cōfidenter stude ad puocandum vñā:
cum p vñā fiat purgatio eius maior et sup. con-
uenientior q^o p lationem. Addit: tñ hydrops
asclitis nō est etiāda per puocationem vrine
in maiori parte: immo sup. p lationē magis:
qm̄ materia asclitis est recepta in locis primis
intestinis. Et proinde supra in hydropis asclite
principaliter laudant purgationē p fecesum
cum pillulis vel trosciscis. de mezereon vt vñā
stis: si igitur laudat in hypofarcha vt eger quas
cunq; hebdomada est soluēdus cū pillulis de
reubar. et tñ ad perfectionē magis faciunt puo-
cantia per vñā vel sudorē q^o soluēdus p fecesum
sum: facit innuebat q^o in alio rge toto est hūm-
dum cum puocantibus siue sint syrapi si
ue decoctiones siue electuaria: vt infra loco suo
videbitur: intendendo etiā cum ericcatibus vt
est sepeliri ipm̄ in arena calida vel faciēdo vñ
ctiones et emplastra ericcatina de quibus larius
dicitur loco suo. et istam partē bene nota quia

Declaratio
2ª partis
principalis

Nota

eriliter feruierit ad casum. nā talia plus faciunt
purgationes secessine q̄ labonose educit. ras
lem manu: r̄ r̄ virtutē magis debilitat: r̄ p̄inde
cōstans in his exsecutiua laudat incōmēnti
vt vatur exercitio: r̄ q̄ famē r̄ sitim sepe paria
tur: dicitur: cūq̄ p̄terea est p̄cipiendū vt exercitio
vatur r̄ sitim sepe pariat. Et ex hoc in
mebat q̄ sitim sepe pariat. Et ex hoc in
baria sicca formalit̄ r̄ virtualit̄: sic vitanda sunt
humiditas: itē exercitio inuicē effectine sic
ce vt q̄ sunt ex oleo maxime phisticoy: oleū de
cherua est fortis imp̄ssionis: r̄ tandē de oleo cu
cumeris affinit: ita cū sitibus p̄ficietur inten
tio: r̄ cū istis sit expedita ista pars principalis.
¶ Si vero venter inflatus ac tensus fuerit.
¶ Hoc est tertia pars principalis huius capli in
qua determinatur de hydropisī tympanite: in q̄
sit aggregatio vētoſitatis dīant̄ in vacuitate
bus inrach vel inter syphac r̄ intestina. Et p̄i
mo declarat eam per signa. scdo ponit curā ibi.
(Quā qui paritur r̄c.) ¶ De p̄ma parte dicit: si
vero venter inflatus ac tensus fuerit r̄ cū p̄urif
sonū reddat vt tympanū. i. sonum acutū: hydropis
p̄is p̄p̄s adesse significabit q̄ tympanites dicit
istā latus est clarat: ex quo in tympanite aggrega
tur vētoſitas p̄ exercitio redditur venter ille r̄
durus: ita a p̄ssione sit sonus acutus diffu
renter ad asclitē in qua sit sonus obrusus.
¶ Consequēter de scda parte ponēdo curā p̄ di
uerſa ingenia curatū. p̄mo. f. p̄ dicit: p̄r p̄
localit̄ r̄ medicinas interius sumēdas: tandē
p̄ suppositoſiū educēs vētoſitatē deorsum r̄ cli
sticia. Circa quas p̄es vētoſitū nota q̄ in tym
panite nō ponit curā p̄ medicinas solutiuas: q̄
cū frigida ista nō est p̄ medicinas solutiuas edu
cibilis: r̄ h̄c vt p̄m pendera cōplone sicca
cū caliditate: vnde medicinas solutiuas sunt apte
multum nocere. r̄ modicū inuare: r̄ vbi vētoſi
tas cōseruaretur a mā flāctia in s̄o vel intesti
nō esset irritabile cū medicina leni vt cū h̄iera re
monere cām antecedentē: qm̄ applicatio localit̄
lū calefacientia resolutiū stantemā foueas
te ēēt timorosa: vt infravidebit loco suo de coli
cat: illo casu bonum esset prius mūdificare: sed
habita cōsideratione ad cām cōiunctā dē me
dicine solutiuē nequāq̄ cōueniunt. ¶ Scdo
nota q̄ qm̄ tympanitis cā vt p̄m est debilitas
digōnis prime vt suo loco infra videbitur: p̄
cipue sequit̄ malā ordinationem cibi r̄ porus
maxime cōmestione ciboy vētoſabiliū. Idcirco
p̄ primo ingenio curatiuo posuit debetū regi
men obseruandum: vnde dicit: quam qui parit
sup. tympanitem a cōmestione olerū abstinere
oſat: eoz omnium que ventositatū sunt r̄ ge
neratūa vt sup. sunt cōmestiones r̄ fructuum r̄
legumīnū vt sup. sunt cōmestiones r̄ fructuum r̄
cir scdo. venter quoq̄ omni die cum panico est
euaporandus sup. calefacto r̄ torrefacto simul
cum modico salis r̄ surfuris. Sed h̄c nota q̄ q̄
vō dicitur est sup. sepe in tympanite cōiūgit
complexio calida epatis op̄ cauere in facella
tionibus r̄ reliquis vētoſitatis dissolutiis vt
non artingant ad regionem epatis: sed sup. ad
reliquis partes ventris tantum. ¶ Addit: r̄ vē
tose sup. sicē supra ventrem ponende: r̄ medica
mina ventositatem dissoluentia sunt dāda sup
ple in potu vt diacymīnū r̄ electuariū de bac

cio lauri q̄ in caplo de iliaca nominabit. Sz
si coniungeretur cōplexio calida epatis debent
illa remitti in caliditate cum alterantibus ad
frigidum epatis r̄ vt cum speciebus triafans
dal. vel diarodon abbaris r̄ sifibus. ¶ Addit:
eger p̄terea exercitio ita assueſcat r̄ famē paria
tur vt non p̄terea virtus multū debilitetur.
¶ Addit: r̄ ex colligijs suppositoſiū q̄ ventostia
rem dissolunt quoy faciemus mētionē. f. in li
dīnisonum sibi subijciat. i. supponat. Nam ibi
in fine capli de hydropisī in tympanite ordina
uit suppositoſiū vt infra. f. cymini r̄ baurach
r̄ folia ruthe sup. sicca cōficiantur cum melle et
supponantur cum cotto in die multotiens. nā
talit̄ extrahunt ventositatem. ¶ Addit: vltimo
venter quoq̄ cum mantilli sup. calido donec ru
bere incipiat fricetur r̄ ex oleo rutaceo cliste
rizeretur: p̄z totum. Et sic sit finis capli.

Expedita cōtinuatione capli r̄ declarato
eo textuali p̄ ampliori intelligē
tia māe erunt ex ordine in hoc caplo quinq̄ vi
denda. p̄mo de quid nois r̄ qd rei hydropis.
scdo videbitur de distinctionibus r̄ speciebus hy
dropis r̄ de cōparatione eaz ad mētiē in mali
ria. tercio de causis. p̄mo hydropis in ḡnē de
de in causa spālī? sp̄z hydropis. quarto vi
debitur de signis: p̄mo p̄noticis enēis ad hy
dro. p̄r de signis ad bonū r̄ ad malū: deinde po
nentur signa demonstratiua ḡis pura hydropi
sis absolute: r̄ postea speciez r̄ causaz ip̄az. Ul
timo veniemus ad curam eius.

Quid nominis Circa primū hydropis
qd nois idē grece sonat
q̄ passio aquosa latine. Nā vt dicit dētilis alle
gans Theodorū priscianum lib. 4. nō habeo cū
dī hydropis ab hydro qd est aquositas r̄ p̄is
passio. i. passio aquosa: r̄ idcirco q̄ asclites p̄e
est passio aquosa sibi p̄p̄issime debet nomen
hydropis. Et ita notauit Dal. 5. interioz. ca. 7.
ad finē capli. Et h̄ cōuenit large r̄ tympani
ti r̄ hyposarche: qm̄ in his oibz cōiūgit etiaz
aquositas: vñ tympanites vt dicit Ras. in dī
nombus sic cū aggregatur in ventre paz aque r̄
ventositatis p̄m. In hyposarcha s̄it transit de
flāte cū sanguine ad membra vt infravidebitur
Et ita in omni tali sit aquositas ledens.

¶ Aliter autē dicit q̄ hydropis est chronica epa
tis passio ex frigiditate eius generata ita vt nō
possit transmutare r̄ coquere cibos in substan
tiam sanguinis: sed in aqueam qualitatem mu
tar eos aut in spm̄. i. ventū aut in flegma: r̄ h̄c
descriptio non tñ declarat quid nois sed etiaz
quid rei p̄ q̄ro exprimit cām eius effectiuam. f.
frigiditatem epatis. qd q̄o fiat a frigiditate vi
debit. f. ¶ Et Conciliator ofia. 114. diffinit hy
dropis sic hydrops est error grandie virtutis
digestiue epatis per quam omnia corporis mē
bra vel nutritiōis intumescunt: r̄ dicit. morans
et error grandis: q̄ ex minor ali. egritudines
r̄ male complexiones confurgunt r̄ non hydropis
p̄is vt aliquotiens caceſta que est principium
ad hydropisim. ¶ Sed magis proprie declaran
do quid rei dicit Aul. 14. terrij tractatu quaz
in principio capli de hydropē: quod hydrops ē
egritudo materialis cuius cā est materia erube
rāno frigida ingrediens membra r̄ crescunt p̄
eam: aut membra manifesta omnia: aut loca vā

Def. quorū
dā suppositi
orio: um.

De q̄ddita
te nois.

De quiddi
tate rei.

Secunda pars practice Ioan. Matthei de gradl.

cua partitū in qbus sunt regimē nutrimenti et humores: Est igitur egritudo mālīs sine fit cō-
plerionalis mālīs siue cōpōnalis: sed prius est cōpōnalis q: tumoris et augmenti: vñ pprie hydropis dicit aggregatū ex aquositate ventrositate vel sanguine flegmatico simul cū tumoris augmento in ventre, vel in toto: qd declaraf p hoc qd dicit et crescit p ea mēbra oīa et. et dicit q eius cā est mā eruberās frigida: frigida dicit quo ad cām cōiunctā: nō quo ad cām aīrē: qm aliquotiens cā aīrē est mala cōpō calida vt infra videbitur: sed cā coniuncta essentialr semp est frigida vt aquositas vel vōstas vel mēbra flegmatica transiens cū sanguine ad mēbra lalis cā frigida essentialr aliquoties possit p putrefactionē accidentalr fieri calida: vt p rē in reliqs cū putrefiunt: lēz possumus dicere q quo ad cām nō mālem rñ: sed ē effectiua quasi vplm immediatā est egritudo frigida salre priuarine. s. p pūationē calidi nālīs vel ei? dimi-
nutionē: qm debilitatus est calor nālīs epatis ad debite digerendū: vt dicit supra Alex. l. ali-
quotiens coniungatur excessiua caliditas gra-
dualis extranea. Addit Aui. q talis mā est ingre-
diens membrar: crescit p cā aut mēbra ma-
nifesta oīa: ex hoc manifestat spēm hydropis q hypofarcha noīatur: aut sup. penetrat i loca va-
cua partium in qbus sunt regimē nutrimenti et humores. s. myrach et vētris in qbus includunt mēbra q sunt regimē nutrimenti. s. stomachus et epas: splenē q mēbra sunt q pūmū gñant hu-
mores: et humores sup. sunt pūmū in dictis mē-
bris. Et ita manifestant alias duas spēs hydro-
pis. s. asclitē et tympanitē. Nam in talib? va-
cuitatibus pūmū cōtinentiū mēbra nutrimen-
ti subintrant aquositas et vēstas: et in eisdem
fit manifestus tumor et augmentū quāritarum
propterea addit q hypofarcha cā est mā flāri-
ca penetrans cū sanguine ad mēbra sup. oīa: et q
in asclite cā est syphac et intestina: et q sequitur
spac iū ventris inferioris pōr differenter intelli-
gi vel q sequuntur spacium ascēdendo vñs cū-
rim. Et ita innuit q non rñ mā talis includit
in illo spacio: sed ē in vacuitatibus myrach q
sunt supra spacium et sequuntur ipsum: vel alrē
q sequuntur ipsum spacium. s. de vacuitatibus
membror: et nō sunt pprie mēbra nutritionis s.
inherent dictis mēbris: vt sunt vacuitates rep-
te in mēstērio et in zirbo adipino: immo et in
panniculis cōtinentibus immediate mēbra nā-
lia vt epas et splenē maxime: et ita exponat copu-
laritue de vacuitatibus q sequuntur ipm spacium
et ascēdendo versus cutim et descēdendo versus
mēbra nutritionis. Nā in oībus talibus vacui-
tatibus aggregat mā dicta. Et lēz dixerit Rasis
in diuisionibus q in asclite aggregatur aqua in
ventre tantum per ly tantum: intellexit dñas
te. i. aqua tantum dominante cum quositas qd
etiam ventositas pro parte reperitur in ea vt
expresse dicit Alex. Nam declarans asclitem di-
xit q est vna species hydropis generata ex res-
nat humore et ventositate: sicut etiam dicit Rasis
in diuisionibus. q in tympanite aggregant ad
parum et ventositas plurimum: ita etiam potest
esse in asclite q cum aquositate aggregatur vē-
stas: sed parum eius respectu aquositate. Et
nota per hoc quod dicit in ventre: per ventrem

intelligit non tantum vacuitatem infra syphac
continentem naturalia membra vt communiter
dicitur quod est vacuitas inter syphac et in-
testina: sed simul cum ea intellexit etiam totū
myrach quod dicta membra naturalia cōtinet.
Et de tympanite dicit Aui. quod causa in ea
est ventositas sup. a domino sparsa in illas par-
tes. Et non tantum de his intelligendū vacui-
tatibus: sed etiam vacuitatibus que in mēstērio
et alijs panniculis paulo ante dictis reperit-
ur: quoniam in eis etiam clauduntur ventositas
et aquositas in his speciebus hydropis.

Et q hoc sit verum q in hydropē aliquoties
concludatur ventositas vt aquositas p magna
parte in vacuitatibus myrach et non in spaciis
rate magna ventris manifestatur ex eo quod ex-
perientia probat: quoniam vidi veros hydropi-
cos et ascliticos et ventrosos in quibus ad modū
iporum vel incisione facta supra ventrem ipso-
rum non percipiebatur sonus neq ventosita-
tis neq aquositate: et tamen erat manifesta ex-
tensio in ventre cum extenuatione aliorum mē-
brorum: et hoc erat quia illa ventositas et aquo-
sitas erant clausę in vacuitatibus myrach supra
syphac: quia si fuisset dicta materia recepta in
vacuitate inter syphac et intestina tante quanti-
tatis quod facta esset extensio circa ventrem: et
maxime promineret pars que est infra vmbil-
cum versus lumen: vt dicit Rasis in tetr: nunc
ad motum corporis vel ad percussione ei? mis-
ser sensibiler percipitur sonus aque vel vento-
sitatis quod non fiebat. Ideo si aliquando ab au-
toribus declaratur ascliticos vel tympaniticos
hoc quod commonendo huc vel illuc corpus vel
percussione manibus percipitur sonus vt qd
in vtre: et sit sonus obtusus vel acutus vt sonus
tympani: hoc verum est vt in pluribus maxime
in processu cum abundant dicte materie ita vt
non contineantur tantum in vacuitatibus my-
rach: immo etiam in concavitate ventris: pū-
ta inter syphac et intestina: nam tunc proprie
cipitur talis sonus. Et Snader etiam ad hoc p-
bandum quoniam ex applicatiōe facillationis
exficariarum bis vel ter supra ventrem sensi-
biliter minuitur tumor ventris: quod nō rñ sic
est verisimile propter multa membra interposita
inter facillationes et aquositate et ventositate
si in concavitate magna contineantur de ma-
terie quarum extensione augumentur ventres:
quia nō sic cito illa materia sensibiler minue-
retur. Unde credo q minuitur ventres ex eo qd
minuitur per exficariarum et resolutionem ma-
teria que retinetur in vacuitatibus myrach p-
rimis cuti: immo credo quod tumor: apparet
circa ventrem magis pendeat ex materie re-
clusis intra dictas cōcavitates q ex materie re-
cepta in concavitate magna infra syphac. Et rñ
etiam credes si bene considerabis: quoniam si
propter multitudinem nūc infra syphac cōcludi-
se fieret talis extensio et augmentum in mēbris
exterioribus quasi semper cū tali extensione sta-
ret maxima difficultas in anbelitu: q nō min-
cōprimetur a dicta mā diaphragma in sursum
sicut cōprimuntur extendendo myrach in exten-
sione supino iacentes: stante rñ multo tumor
re ventris: et tamen de facto apparet multo
esse hydropicos tales in quibus non est magna

betario
officinis
ma hyro
pas dñi
hui.

Not. bene
q sequunt

Cassio.

No. qd dñi
istō doctor
rñ est vera
vt in pñs

Refutatio
vñs.

Opinione
crois.

anhelitus difficultas: p̄cipue cū quiescunt cōstī
dera circa hoc tibi vtiliter seruiet ad opus sol
licitando te ad applicationem resolutionis: et
ericariūz exterius circa ventrē. Et ex his
p̄z clara sūta rex. Aui. legat sic litera: hydropi
sis est egritudo mālī. s. compositionalis: q̄ au
gmeti quāritati: cuius cā. s. materialis: et cō
iuncta: est māl exuberans frigida. s. essentialiter
vt aquosus sanguis in hypofarcha: vel aquosus
ras: et v̄tōfitas in asclite: et tympanite. Igediē
membra: et crescunt p̄ cā. s. materiā exuberātem
aut mēbra manifesta oīa: vt in hypofarcha: aut
loca vacua partiū. i. erendunt loca vacua par
tium et crescunt hoc mō: partiū dico in q̄b⁹ sunt
i. in quibus continet regimen nutritiū et hū
mores. i. membra naturalia q̄ sunt in mēbra q̄
bus debetur regimen nutritiū et sunt membra
que p̄mū generant h̄iores: et in q̄bus h̄iores
p̄mū reperiunt: sic p̄ loca vacua intelligere
possumus: et vacuitatē magnā inter s̄phac et in
testina: et vacuitates cōrentas inter s̄phac et cu
rim: et vacuitates mēbroz que adherent natura
libus mēbris vt mesenterij ziri adipini et p̄a
nuculorum immediate continentū epas et sple
nem. nā in omnibus talibus cōtingit tales ma
terias contineri vt supra declaratum est. Et hec
de p̄mo principali sufficiant.

Distinctiones. Accibus opz tollere diffi
cultatem morā a 2° fili: sup isto passu: quonā
de mente h̄ip. 4° regis acutoz textu comēti
103. ponunt t̄m due spēs hydropi: dicit in p̄u
terius. Hydropi due sunt spēs vere. Et idē vide
tur sentire 2° p̄noticoz: vbi posuit distōnē de
spēs hydropis q̄ alia est a cā immediata. s. ab
epate: et alia a cā remota. s. lumbis. Et quidā po
nunt quatuor spēs vt narravit Gal. de mēte ali
quorum auctoz q̄ 4° regis acutoz comēti. ter.
sup allegari: vt fuit Placarius Hilbert⁹ et mul
ti salernitani q̄ nō t̄m posuerūt dictas tres spēs
cicōs: sed addiderunt quartā. s. leucoslegmātiā.
Aui. aut cum Rasi et Sera. et Ibdalya. et reliq̄s cōi
ter ponunt tres spēs que dicte sunt. s. hypofar
cha et tympanite ac asclites. Cūenit in hac
difficultate r̄sdeatur q̄ sunt tres: distōne reali
et distōne sumpta ex p̄te causaz materialū im
mediatarū: vt hypofarcha cuius cā est sanguis
flegmaticus disp̄sus per mēbra: postea est asclite
et tympanites que habēt alias cās vt dictū
est. Sed si fiat distinctio t̄m notalis ab aliq̄bus
ponunt quatuor: distictes spēm hypofarche in
duas spēs: eo q̄ cōsiderauerūt q̄ sanguis aquos
sus qui vadit ad mēbra pro cā immediata hydro
pisis: aliq̄ remanet cū sua aquositate mltā: ali
q̄ cum pauca: et ita s̄m hoc posuerūt duas spēs
nomine differētes: p̄mā vocāt leucoslegmā
tiam vbi est multū de aquositate in mltā sangui
ni et de flegmate. et vocatur leucoslegmātia a
leuco grece: q̄ est albū latine: et flegma. i. a fleg
mate albo. Scd am aut appellāt hypofarchā: et
ita est distinctio t̄m notalis: qm multū et paucū
nō diuersificāt spēm: et ita eos resp̄debat Gal.
4° regimīs acutoz cōmento allegato: et ita eādē
ex parte materie modo Alex. nominat diuersa
nominibus. Cū vero p̄sideremus spēs hydro
pisis ex parte locoz in quibus sunt: q̄ duo sunt
loca sensibilibiter distincta in quibus sūt: qm hy

posarcha sit ex tumore membroz extremoz rece
pra materia in dictis mēbris et alie due species
s. asclites et tympanites sunt recepta mā in ven
tre s̄m hanc cōsiderationē: dicit h̄ip. 4° regimi
nis acutoz q̄ sunt due species hydropisis.

¶ Potest etiā fieri cōsideratio ex p̄te causaz p̄n
cipantiū vt cōsiderando cām eius p̄pinquā et
remotā: et sic sunt et due species t̄m: vt vna que
est ex p̄pinqua cā. s. ex epate. et sc̄ba que est ex cā
remota. s. lumbis et circūstantibus: et hanc p̄side
rationem fecit h̄ip. 2° p̄noticoz: et sic sit soluta
ista difficultas. ¶ Restat nūc videre q̄ earyz sit
deterior: et de hoc dicit Aui. de mēte quozdā q̄
hypofarcha est deterior alijs: qm corruptio i p̄a
coicat epati et venis oibus corporis et carni: ita
vt destruat plurimū digōnis tercie. Et s̄m hoc
sit argumentū per eos q̄ hydrops hypofarcha
est alijs deterior: quia est magis cōis q̄ sint alie
due spēs: ex quo toti cōicaf: etiā p̄ hydropē hy
posarchas sit lesio virtutis dignioris. nā opatio
digestiua membroz est nobilior ceteris: q̄ s̄m
membroz nālis est ad quā p̄uertunt alie virtut
res. nam est finis aliaz opationū: et finis est nos
bilior his que sunt ad finē. Cū dicit q̄ tym
panites est peior passio: q̄ difficillime curat: q̄
tympanites cū p̄iungit cū cā calida nō est spes:
et tympanites nō sit sine cā calida: vt etiā dicit
Auer. 3° colliger ca. 18°. q̄ est notabile cap^m ad
hanc materiā: qm cū d̄z curari tympanites p̄ ca
lida dissolutiua: addit etiā in cām: q̄ talia me
dicamina per caliditatē agentia resolutionē
rostrant etiā agendo in humiditates v̄tōfitas
res generant: et ideo est difficilis cure: et q̄ caus
sa calida nō potest remoueri nisi per frigida: et
ista debilitant virtutē nō confortando sicut fas
ciūt mltā calida: et sic est difficillime curabilis.

¶ Aui. dicit q̄ asclites est deterior quo ad cās
et quo ad accidētia: quo ad accidētia p̄z: q̄ hypo
sarchi pur ambulant: sed asclitici sunt exte
nuati s̄m reliqua membra et tumefaciunt ventrem
ita vt opz ipsos suscitari fascijs: et illa mā sepe
inducit difficultatē anhelitus et sepe syncopim
refudando p̄ diaphragma: et sepe suffocant in ad
uerterer vt ego vidi.

¶ Etiam q̄ materia in asclitico est nitrositate
participans: et ita facit aliquotiens vlcera
nem membroz: vnde aliq̄ vidi in asclitico ita
tumescere crura q̄ pellis frāgebāt de se: et erunt
aquositas nō a natura expurgate sed a multitu
dine materie simul cū acuitate eius et illis videt
q̄ sunt alieniati: et infra octo vel decē dies mor
iebantur: accētia ergo sunt seniores in asclite.

¶ Etiam ex parte causaz est deterior asclites:
q̄ plus elongatur cōplexio naturalis epis a na
turalitate in generatione aquositaris q̄ in ge
neratione sanguinis. flegmatici: vñ sit hypofar
cha vt p̄z cum aquositas nō fiat nisi p̄ corruptā
digestionē epatis: calido nāli simplr extranea
to: vñ nō pōt induci forma alicuius h̄ioris: sed
cum generat sanguis flāricus calor et si dimini
tus sit in nāturalitate nō t̄m talis extraneatur: et
opatio corrupta sed diminuta q̄ inducit ad for
mam sanguinis flārici: et ita p̄z q̄ asclites dete
rior est q̄ hypofarcha ceteris paribus maxime
quia asclites principalr p̄det ex lesiōe digōnis
epatis et hypofarcha ex lesiōe digestionis ter
tic membroz. nam sit defectus in virtute nutri

Que, spēs
hydropisis
est deter
rior.

No. bene.

R̄sso ad
petitū q̄
deterior
species est
asclites.

Secunda pars practi. magistri Jo. de attbel de grad.

riua in mēbris quo ad vniōē debetā circa mē-
bra. Nam ibi z si apponaf mā nutrimentalis ad
membrum nō tā debite vniū membrum cui appo-
nitur sicut id qd erat resolutū: ita in hypofar-
cha stat fortitudo virtutis epatis aliquāta vir-
tute cuius pncipalr sit possibiliras curatiōis
in omni specie hydropis: vbi in asclite virt? na-
turalis est multū defecta vt dicitur est: ita mor-
bus sit etiā minus curabilis. Et fm hoc dici po-
test q virtus naturalis epis est dignior q virt?
naturalis membrorū in cā terminet. Et ita
nō sequit: in hypofarcha cōicā nocumētū mē-
bris z venis z epati z in asclite epati pncipali-
ter: ergo hypofarcha est deterio: morbusq: di-
carur q nocumētū epati cōicātū in hypofar-
cha est multo minus vt fuit dicit: q sit nocumē-
tū in epē in gñatide asclitis. Et ita ftr dico qd
est deterio: tympanite ceteris parib? qm licet
tympanites nō fiat sine caliditate sup. certa mi-
nus n. evel debilitāre naturalē caliditātē: cum
ea nō fiat caliditas vt nālis fortior q sit illa que
generat ventositatē. Et ita qd nocumētū gñatio-
nis tympanitis maxime est nocumētū stomas
ci pmi vt volunt auctores vt infrā videbitur. Et
ita d nocumētū stomaci sepe corripit per diges-
tionem scdm in epate: et mā ipsa est facili? dis-
solubilis q sit mā asclitis vt prē z nō semp fit a
caliditate supflua tympanites: imo aliquorēs
a cā frigida debilitāte naturalē caliditātē cum
quo nō fiat q nō fiat sine caliditate. Nā calidi-
tas naturalis vt dicit Auer. loco alleg. qm: mi-
nuitur p augmētū caloris accidētalis qm mis-
nuitur a frigido. Et si fuerit cā vt vult remorior
nis caloris nālis a suo temperamēto egritudo
calida: attribuet ista remotio egritudinē calide
et oportebit intēdere cū remittētibz frigidis
temperatis. Et si fuerit frigida attribuet fride
et oportebit intēdere cū infrigidatib? z ita fit
satisfactū ad istā difficultatē. Et ita reuēdū est
in effectū qd deterior spēs ē asclites postea tym-
panites: deinde hypofarcha ceteris paribz. di-
citur ceteris parib? q: rāta pōt esse diuersitas
in causis eaz vt. si hypofarcha pēderet ab apa-
te duro epis z tympanites pēderet a debilitato
calido naturali per frigidū ab extrinseco: tunc
nō esset dubiū quin hypofarcha esset difficulti-
oris curatiōis q tympanites. C Sequitur alia
distinctio q hydropis quēq: fuerit: quedaz
est recens quedā est antiqva. Itē quelibet earū
quedam est pēdens ex cā pmitiua vt a frido aē-
re zc. quedam a causis corporalibz vt aparib?
epatis z membrorū vicinorū vt infrā videbit in
causis. Item quedam coniungitur in corpore in
uenili z per naturam forti: quedaz in senē vel
puero vel aliter debili zc.

Deterio:
asclites
post tym-
panites et
3° hypofar-
cha.

Cause. Jam veniēdo ad 3^m pncipale de cau-
sis opz p^o notare vñā sniam Aui. ad
formā tractandi dixit q hydropis sup. absolu-
te bz causas z iudiciā cōia: z quelibet hydropis
sis. s. spālis bz cām z iudiciū cōe. Et ita oportet
bit prius ponere cās hydropis absolute q sunt
cōes vel esse possunt omni hydropis: deinde po-
nemus causas que appropriantur spālib? spe-
ciebus hydropis. C De causis igitur cōibus hy-
dropis. pmo fiat vna diuisio q de eis qdā sunt
proprie epatis: quedā sunt cause ad hydropem
cum cōitate. s. q quedā sunt cause essentialiter

epar prius ledentes: quedam que ledunt aliud
membrum cōicans epati pncipaliter: pñt z cpi
uocumētum afferunt: tales vocant p cōitātē
epis: qm nō sufficerēt ad causandā hydropis
nisi epati pri? cōicaro nocumēto: qm virio epis
prius hēc passio gñatur vt supra vltus est de
inente Alex. lz aliquorēs hoc nocumētū acci-
dat medianre altero. Itē dicit Aui. Et nō quā-
dem accidit hydropis absq: egritudine epis
propria aut p cōitātē: lz qm egroraz epat ex
nō accidit hydropis: z ita cā cōis in omni est
debilitas virtutis gñatue sanguinis vt iam di-
cum est. Et pōt colligif de mente Gal. 6° de
accitū cā p^o z expressio 2° pñsticorū cōmens
to p^o: vbi dicit Gal. versus finē cōmentū. Et vni-
uersaliter quidē omnis spēs hydropis puenit
ex nocumēto accidente in virtute gñatua san-
guinis qm deficit ab illo in epate z deest ei com-
plementum eius: etiam quinto interior cā. 7°
expresse dicit. Hydropis enī nō pōt esse nisi pa-
riatur epat. Adit: sed tā nō est necesse ppter p-
nituiam epatis passionē solūm fieri. Et istam
sententiā etiā allegant Aui. 7° cōitū. cap. 7. de
hydropis fatio ad pncipiū: eius simile sentē-
tiā etiā posuit Rabi moy. nona pñcula dicē.
Easam omniū speciez hydropis est epat cū
nō mutat in sanguinē id qd puenit ad eū ex
bo ppter malā cōplexionē frigidā dñantem in
eo: hēc igitur est cā pñma generalis ipius. s. de-
bilitas digestiue epatis vel corruptio digestio-
nis ipius.

C De hoc nō aliqd dices infra: qz in aliq? casib?
videt q epat nō bz pncipiū gñatiōis hydropis.
C Supposita tñ hac pñca cā gñali tunc de cau-
sis remorioribus cōibus tñ ad hydropem sunt
oēs cause que faciunt ad debilitatem vel corru-
ptionem operationis digestiue. Et de pñpiaz
epati quedam sunt complexionales: quedā cō-
positionales: quedam solure contrinuitatis.
C De cōplexionalibus dicebat Aui. sunt omēs
cause inflāmātes z etiā cause ifridantes z hñes
crātes z exiccātes. Et dicit de causis ifflāmātib?
q quedam faciūt hydropis gradatione reos
lurionis innari caloris vt cū paulatine fit reso-
lurio verbi gratia. ex febribz diuturnis: z alia
q fit ex causis etiā inflāmātibz extrinseco ca-
loris cum subito fit resolutio in calido naturali
li ppter excessuū sup. caliditātē: talē subitā ex-
resoluitionem a calido appellauit Aui. ibidē ex-
resoluitionem sicut cōtingeret in causone vt ex po-
rui medicine calide vel acute vt calidē cūso: bz
et ita omnis cā ducens ad resolutiōē paulatī
nam calidi naturalis vel faciens ad subitā ex-
dissoluitionem que vocat extrinseco siue fit cor-
poralis vt sunt febres: siue fit cā pmitiua ex pre-
passionum animalium vel ciborū calidaz vel vi-
giliarum supfluarū vel medicinarū calidaz: oēs
tales cause possunt esse cause hydropis infrigid-
dando primitiue z nō postriue sed cū medio. Nā
de his loquens Sera. dixit: z aliquorēns fit bz
drops. ex egritudinibus a cutis: verū illud nō
fit absq: medio. Cum igit medium est egritū
ab equalitate donec in epate corruptio accide-
complexionis calide z sicce supra mensurā: tñ
ipsum dissoluit virtutem eius z accidit hydropis
quia diminuitur caliditas epatis: est na-
turalis p hoc q addit extranea. C Cause etiā

Uitio ep-
tis pñsticorū
hydropis.

Ad cōitū
oi hydropis
pñsticorū
litas vñma
rā genera-
tium san-
guinis.

Suprio su-
perflua aq-
hie sepe
et cā bz
epatis.

Oēs cōis
resoluit
neconcut
ad hydropem.

infrigidares postine adducit ad hydropisum re
mittendo innam caliditatem p. contrarium: et
ubi taliter minuitur paulatim appellatur. A.
ipsum resoluunt: et si fiat ex frigido et ubi subito p.
mutetur fortiter permutacione appellatur ipsam
extingui. Verbi gsa. si fiat diuturnus usus cibo-
rum frigidorum vel lactuorum papa. vel vini plurimum
mixta aqua poterit paulatim color nalis minui
vel ex longioribus somnis et ocio vel medicinis
frigidis paulatim alterantibus: et ubi occurrit
rer aliqua causa subito infrigidas ad ipsum epat et
multum minuit de nali caliditate: tunc subito fiet
extinctio p. pte sumpta. Verbi gsa. ex pora mul-
tea q. frigide non in hora debita vel in ieiunio sta-
te vehementi siti vel post balneum et exercitium vel
coitum: vel si fuerit veniens frigus tunc talia
possent esse causa hydropisum per extincione caloris
nalis subito facta. Causa et humectares p. pte
esse causa p. quanto extingunt caliditate non p.
via resolutionis: neq. p. via alterationis p. se a
contrario siue extincione: sed p. via suffocationis
et hoc modo nascitur a sateras crapula et
ebrietas superflua quies et plurim' usus humi-
dorum p. esse causa ad hanc disponere. C. Sic citas
quod p. p. m. videatur esse contraria huic dispo-
nitio: tunc exerceat remouet teporamentum in
calido nali: unde non fit p. portionatum anime
ad operationes digestiua p. ratio potest esse causa.
Et istud notatur. R. 3. 7. contrin. post q. dixit
q. hydropisum accidit post morbos acutos si ide
epat passus fuerit impedimentum ex mala coplo
ne calida. Addit: forte accidit ex mala coplo
ne calida diu peruenit ad terminum in quo ipso
fili erit ei alterare nutrimentum ad sangui-
nem: et ita oes causa exsiccat postine cu. supfluit
p. esse causa huius passionis. Sed tales postine
agites minus adducit ad hoc q. q. facit ad ex-
accaronem per subtracionem humiditatum nali-
um et spiritum vel minoracionem debite genera-
tionis ipsarum. Et ita coitus et nimia parcitas in
cibo et ieiunia et oia gsa etonum supfluit sine
per sudorem siue per menstrua vel emoroides
vel fluxum sanguinis narium siue per urinam su-
perfluam vel solutionem ventris: etiam euacua-
tio aliarum humiditatum quarumcuq. naturalium
subita vel diuturna superfluent siue a nali fiat si
ue ab arte indebita regulari: omnes tales cau-
se sunt cause vel esse possunt ad hydropem. dice
bar. 3. A. 3. et est notabile dictum et notabilior
cauacionum est eis sanguinis: ideo sup. fre-
quentare s. f. o. as aliquoties ducit ad hanc pas-
sionem. C. Et sicut declaratum est in causis per
qualitatem manifestam alterantibus q. ee pos-
sunt cause hydropisum dilatarando naturalem ca-
liditatem similiter et ex causis agentibus ab oc-
culta p. p. p. et ex tunc per formam ca-
lidum nali: ut sunt multa gsa venenorum siue in-
cantur tales causa sunt etiam cause hydropisum.
C. Causa etiam compositionales multipliciter
possunt adducere ad hanc passionem. ut puitas
epatis vel propter superinflammationem spiri-
tuam in eo vel propter opilationes in quas fa-
cile incidit etiam dicte opilationes in epate co-
tingentes. Nam ut dicit Auer. 3. colliger. loco
allegato: opilatio habet extinguere calorem ex-
trinsecum. i. naturalem: et maxime q. humor sa-

ciens est frigidus ut dicit. C. Apara etiam et ca-
lida et frigida et dura et mollia. nali calida resolu-
do frigida postine infrigidando: talia oia esse
possunt cause huius passionis: et precipue cum
contingunt apara circa gibbum epatis et sunt
opilaria officij vene ascendentes per qua des-
bet transmitti humidum ab epate ad membra et
non tantum apostemata epatis: sed etiam apara
panniculorum et syphac continentis. precipue du-
ra sunt de causis p. p. p. tatem huius passionis:
et hanc sententiam posuit Gal. 5. interiorum. causa allega-
to: cum dicit. Sed cum epas induratur sentia hu-
ius timoris palas est maxime si scilicet fuerit et
slegmones: loca vero que sunt supra epas tunc re-
poris subtrahuntur: sed in timore manifestantur.
Addit: paulo post his etiam rebus diu apparen-
tibus hydrop. incipit. C. Soluta etiam continui-
tas circa epas debilitatio calorem nalem est causa
huius ut manifestum est.

C. Causa et hydropisum coitatem ad epas sunt mul-
tiplices: quoniam aliquoties sunt tales a toto cor-
pore vel q. calefiat totum corpus et sanguis in ve-
nis vel infrigidet valde vel sup. ex acre calido vel
frigido vel alijs extrinsecis taliter occurrere
et ita per venas coicatur mala coplo ad epas me-
diare sanguinem: et sic debilitato calido naturali
epatis fit hydrops. C. Fit et ex coitate p. p. u-
lari in mebris ut stomachi intestinum et splenis: nali
mala coplo stomachi frigida non conuenienter ci-
bi digerendo facit ut in epate non conuenienter
digeratur: et p. p. p. ad hydropisum: et ita vici-
nitatem eius ad epas epatis coicatur et infrigidat:
et ita dico de intestinis maxime gracilibus timo-
no cilio: precipue p. p. tatem ad coitatem ad
epas potest mala coplo cor. frigida et calida epas
coicari. C. Dolor et clamor in f. o. vel intestina
factus copassione epatis p. p. tatem est
de causis huius: et ita sicut splen cu. infrigidatur
p. alteratione coicata frigiditate epatis facit ad
hanc passionem: et de his mebris loquens Sora.
dicit. De mebris q. infrigidant venas q. sunt in co-
cauitate eius. f. epatis sunt sicut sple stomachi et
intestina. Addit: nali de consuetudine horum est ut le-
dant q. aduenit ab eis frigiditas ad epas s. o. s.
inequalitatem. De splene tunc specialiter dicit. A. Magnitudo
splenis p. p. tatem suam: et propter
apara in ipso dura. Nam magnitudo splenis p.
ducit ad hydropisum et ad debilitatem epatis p.
per duas causas. Una earum est multitudo eius
q. extrahit ex epate: q. sup. t. m. non attrahit me-
lencolicam sibi debitam: sed etiam ultra ea de na-
turalibus alijs humoribus: et ita minuit ex vir-
tute epatis. Magnitudo etiam splenis nocet
debilitando virtutem epatis cum contrarietate
te eius ad epas. Nam multitudo melencolie cir-
ca splenem et acroftatis eius et frigiditas vici-
nitatem ipsius ad epas prohibet ipsum epas gene-
rare sanguinem bonum. Sed iste est modus in-
summa dictus supra. C. De membris etiam per
communitatem sunt quedam que proprius no-
cent gibbositate epatis et p. sequenter toti: sunt
diaphragma pulmo et renes: nam complexio istos
rum mala precipue frigida etiam epatis commu-
nicatur: sed renes per alium modum quandam
specialem nocent: de quo videbitur infra i. cau-
sis specialibus asclitio.

C. Matrix etiam per coitatem nocet non tantum
R. iij

De causis
hydropisum
p. coitatem.

Magnitudo
splenis
p. p. tatem
ducit ad
hydropisum

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

de cāis hy
posarche.

de cāis p
miris hy
posarche.

cōicando cōplerionem calidam vel frigidā ad
ipsum epar: immo etiam ppter dolores ei? et
ppter retentionē menstruoz dīverso mō vt q?
retinentur mae circa epar que solent eūari: et sic
opprimif virt? eparis ppter vel alterationē etiā
a dictis maeibus retentis: et ita etiam possumus
exemplificare de vesica sup. de dolore. ¶ De cau
sis etiam cōiter contingentibus est cerebrū p
hoc quod cōicat mās frigidās ed epar. Et hec d
cāis cōibus ad hydropem absolute sufficiant.
¶ Quibus suppositis facile est inuestigare cās
magis ppias spālibus spēbus hydropis. Et p
mo in hyposarcha in qua digestio eparis nō sic
est lesa sicut in asclite vel tympanite. In ea ppi
mum cā cōiuncta dī esse hūo: flāricus crud? vel
sanguis talis flegmaticus crudus: vt dicit Aui
cē. non adheret corpori adherentia nāli ppter
indigestionem quare sup. iniungitur in pōss
ratibus membrōz et inflat: et hec est cā sepe con
tingens et plerūq; paulatim eueniens. ¶ Alias
causam notauit Aui. que est subito eueniens: et
est materia liquefacta ab humiditatib? vel hū
moribus membrōz que retinetur: et ea inflat et
de hac causa coniuncta Aui. loquens posuit cās
antecedentes dicens. Et qñq; accidit sup. hec cā
coniuncta. i. propter causam caliditatis lique
facientis corpus et humores. Cum ergo accide
re opulatio vt non possit penetrare humor: virulē
tus liquefactus in partibus renū vel sup. in
alia receptacula dispartitur in corporē et supple
ibidem retinetur. Et addit: plurimum eius fit
subito. ¶ Causa autē primitiue huius sunt omīs
causae liquefacientes vt cibi multum calidi nī
mius furo: cum reliquis hūo: et mora longa in
aere multum calido vel in stufa. Et de cāis cor
poralibus sunt se. acute: et c. ¶ Causa autē antece
dentes hyposarche alterius causae coniuncte vt
sanguis flāricus vel flegmaticus crudus in membris
generari dicit Aui. qñ est corruptio in tertia di
gestione: corruptio. i. ducens ad cruditatē et aq
uitatem et flegmaticitatem: et hic per corruptio
nem intelligitur corruptio improprie et large p
defectu quolibet a cōplemento digestionis ter
tie. Et addit qñ qñq; est cā aīo ad hoc digō scōa
aut digestio prima. s. cum sint imperfecte. Nam
cum non perfecte pparatur sanguis ad membra
demandandus in epar non potentibus mēbz
pār corrigere malitiā talis mae sanguineae ope
rantur membra digestionem incompletam ad
cruditatē accidentem: et ita fit hyposarcha ad
modum dictum: et hec imperfecta digestio epar
is aliqñ causam hz ab imperfecta digestioe sto
maci. Et ex hoc tertiū cum precedenti simul col
ligitur de mente Aui. esse remanēz contra mul
tos qñ non semper in hyposarcha fiat lesio in di
gestione scōa eparis: qñ dicit qñ aliqñoriēs cā
est corruptio digestionis tercie vel lesio ei? qñ
sup. non leditur epar. Postea addit: et quandoq;
est aīo in hoc digestio scōa aut digestio prima
sup. lesa. Et hoc non apparet mirabile: qñ cum
incolumitate eparis pōt stare lesio in virtute nu
tritiua membrōz saltem per temp? notabile: hz
randem in processu vel virtutis valitudo epar
is vigo: ando innabit digestiua membrōz
vel lesio membrōz etiāz epari cōicabitur. ¶ Et
de causis etiam aīribus sunt opilationes mari
me in vīs versus renes. Nam postq; transiit

aquositas cū sanguine ad membra vt penetrat
re possit sanguis in angustissimas vias qñ est h
nis pāpius vt aquositas perueniat ad mēbra
vt piz ca? de humo: ibus: tunc cum non possit a
virtute expelli ad renes et ad vesicam: illa mate
ria ibidem in membris retinetur et ita facit tu
morem et c. ¶ Et non tñ opilationes sunt in cā
aīti: immo etiam virtutes debilitate membrōz
rum in expellendo istam aquositate cum sūt
pigre in expellēdo nō recipiunt eam superfluit
tatem meatus qui debet recipere: immo retine
tur in membris et est cā et c. ¶ De causis primiti
uis hz causaz aīribus vt debilitatis digestionis
eparis stomachi sunt cāe dicte supra: et multe se
tenent ex parte cibi et potus qui est de se indige
stibilis vel ex qñtitate vel ex suba: vel sumitur ex
parte inordinationis eius vt abs dictum est. Et
scdm etiam possit teneri qñ indigestio fiat in
epate ex parte qñtitaris cibi vel ex parte subtili
tatis: pñr pparetur ad hyposarche per modū
dictum. Non tñ fiat in hoc semper epar lesum:
h? concurrat mala eparis digestio: qñ non queli
ber lesio operationis membri etiam sensibilia
sufficiat ad declarandum membrum egrūve fuit
sua Bal. 6° de accidenti ca? ppior: qñ non fit na
lis lesio in operatione membri propter lesionez
essentialiter ipsius membri: sed propter indist
positionem obiecti: nam similiter est in hoc de
epate et stomacho. Et de stomacho expōe dicit Bal
le. loco allegato. Et aliqñ tñ nihil mali patitur
stomachus: sed tñ cibum non potest digerere: et
hoc ex abundantia cibi et potus contingit: aut
quia cibis et potus pessimas habet qualitates
et c. ita illius hyposarche eparis mala digestio
est cā antecedens et non debilitas virtutis epar
is digestionis ex quo virtus non est lesa vt sup
pono: et ita patent causae speciales hyposarche.
Et etiam modus quo generatur ad modum ex
pressum cōdem posuit Auer. 3° colligit. ca? 8. als
legato in pñr^o dicēs. Qñ diminuit in ipso scilz
epate virtus digestiua sanguinis sūis erit flāric?
et mēbra qñ nutritū lōgo tpe ex tali sanguine fm
sua cōplonē ad nām istius humoris puerant:
et ita poterit fieri egritudo qñ dī: hydrops hypos
sarche. ¶ Expenditur ergo causis huius hyposar
che qñ vt plm pender ex debilitate digestionis: sic
fit diminuta opatio eius faciens ad hyposar
che gñationem. Sed qñ operatio virtutis dige
stivae acqñterit maximum errorem: tunc accidet
aut asclites aut hydropis tympanitica.
¶ In cā ergo asclitis procedendo dicebat Aui:
cen. qñ causae eius coniuncte materiei. s. aquosita
tis vel humiditatis contenti in vacuitatib? ventris
interioris: aut sumuntur ex virtute separatiua
aut ex materia separata aut ex vīs. Et causa qñ
est in virtute separatiua. s. sanguinis ab aquosi
tate sumitur: aut ex parte impotentie virtutis
expulsiue eparis: aut ex parte debilitatis virtu
tis attractivae renū. Nam vt dicit Aui. separa
tio hec fienda in epar est communis inter vir
tutem attractivam in renibus: et ita voluit non
poni aliam virtutem separatiuam distinctiuam
ab expulsiua debita eparis et debita attractiua.
Ideo addit Aui. Quis debilitantur ambe autē
vna earum non separatur aquositas et non reci
pit eam corpus: ideo necessario est vnus modus

de causis
asclitis et
hydropis

recipiunt
per plures
modos
inter quos
est virtutis
modus.

in casum hydropicis asclitris: qd cū nō expellit
a quofitas separata a sanguine: sed remanet cū
sanguine: tunc tandē sū aliquem modoz infra
dicendozum expelletur in vacuitatem qd est in
ter syphac z mēteritū z aliquoties fit defectus
in vīs: qm etiā facta separatione z expulsiōe
ab expulsiua epatis expellente aquofitate verū
sus renes si fuerit in emulgeribus oppilatiōe vel
etiam in ipīs renibus precipue si ibi fuerit op
pilatio ex epate duro: tunc etiam manet mixta
a quofitas cū sanguine circa epar vel circa alia
membra: z tādē pēpitrabit in vacuitates illas
medias ventris. Et aliquoties sumit causa
epate materie separate vt qd esset nimie quā
ritatis vltra qd virtus posset expellere sufficien
ter aut qd non esset bene digesta sed grossa non
obediēte expulsiue virtuti saltē pro parte: z tūc
retenta circa epar tandē pēpitrabit in loca va
cua per modum infra dicendum. Causa autē
debilitatis virtutis expulsiue epatis vel attra
ctiue renum sunt cause supraposte de causis do
lois epatis a debilitate membri. Causa etiā op
pilatiōis vīaz z apātū sunt supraposte. Cau
sa etiam malitie digestiōis masse sanguinee z
aliam lesarū virtutum operatiōis epatis su
pra sunt poste. C Sed cū multitudinis aquofis
tatis est abundantia ciboz humidoz z fructū
er pmoī z poms aque plurime frigide que porta
tur plurima ppter vehementiā sitis dñantis vt
vult An. que sup. sit dñans ppter cōplexiōnem
calidam z sicā in epate facientē sitim ericādo
humidum roridum oīs stōi: aut ppter oppila
tioneē cuius quia nō attrahitur humidū ad epar
saltem tantum quantū sufficit ad eringendū
caliditateē z sicā tē epatis: vñ sit assidua si
tis ad multitudinem poris: aut ppter ea qd po
tus qui exhibet nō est sedatiuus sitis vt si esset
aqua calida nō frigida: aut qd esset aqua saporē
salum habens aut alā nitrosam qualitatē vñ
augmentatur sitis. C Et ita remanente multo
humido circa epar ex altera eaz trium causarū
tunc dicebat An. qd tunc fit causa pūura asclit
ris. Nam in pūo capiti de causis asclitris dixit. Eā
cōiūctura in ipsa est qd supfluitas aquosa nō egre
ditur ex parte sui exitus sup. conuenienter non
erit ab epate vel ad mēbra debira quare reuer
titur necessariū qd fluit ad illas vacuitates medias
in quibus nō solet talis materia aquosa cōpre
hendi: z hoc p diuersos modos nunc dicēdos: z
maxime sunt vt vult An. plurimum eius inter
tū recipit etiā in alijs vacuitatibus vt supradic
tum est p quosdā modos similes illis quibz re
cebat An. est pū semitā resudatiōis z illic dis
tillar: qd in illā cōcanitatē lambendo p penni
las epīs resudat p panniculū cooperientē z per
sibum in dicā vacuitatē: lz aliū modū posue
rit. Maricus z Asaranus. Nam dixerunt qd qd
digestiua epīs p hoc qd nō potuit gñare ex chilo
bonum sanguinē z pūde generat in eo humidi
tas. Illa hūiditas cū grauat epar z nō possit eā
mēbris demā dare ibi remanēs necesse est qd ca
lor epatis eandē puerat in sumis z expellitur
rancid panniculū ventris: z cum ibi congre

gatur fumus resoluitur in aquosam humiditatem: z ita voluerunt qd nō transit ad illā vacui
tatem in forma aquofitatis: sed in forma vapo
ris: tñ An. voluit quod sub forma aquofitatis
transmittat. C Sed modus est ppter separationē
ventositatis quā resoluit coartatio vt vult An.
i. per eundē modum p quem ventositatis suo in
cessu dilatat. Nam transit ab eis partibus in quā
bus cōtinetur ad alias ppter sumi mortū z erre
sionem quā facit in pibus: similiter aqua mo
tu suo z extēsiōe dilatat ptes in quibus inclu
ditur: z tandem transit p ipas partes ad spātū
predicūm: z ita si litera iaceret quā resoluitur
coartatio esset clara, nam p eam separationē z
dilatationem meatuum factā ex motu materie
resoluitur coartatio vel formaliter vel materia
liter. i. materia coartata vt ptes: sed qd litera di
cit quam resoluit coartatio: ista litera resoluit:
tenetur improprie vt intelligatur quā. i. mate
riam resoluit. i. retinuit coartatio: addit aut p
pter multitudinē materie. Nam mā multa exi
stente vt fuit supra dictū: lz habeat vīā paratā
ad debira receptacula: tñ ppter multitudinem
virtus expulsiua nō sufficit eā expellere saltē
totam: sed sua granitate circa epar pmanēdo: nō
suo motu sed granitate pūendo ptes illas sepa
rat illas z transit per separationē in vacuitatē
ventris z expellit eā aliquoties p vīas oculi
tas in eandem vacuitatē vt statim dicit: preci
pue cū stimulat virtus epīs a granitate illi
materie vel a mala qualitate ipsius sicut dicit
An. aliquoties expellit fumes de coartitate
ossis nō p manifestas vīas: z etiā expellit de cō
cauitate pectoris ad vīas vine cum nō stāvie
parate ad eandē materiam recipiendā habili?
et hoc cōtingit sicut etiā ponit hystoria An. de
sententia quorūdam antiquoz sublimiū medi
corum qd talis aquofitas recipit in dictis vīs p
vīā suminis z vmbilicis. I. quāsdā venarū ter
minatarum ad vmbilicū que radicē habent vt
sus renes. Nam sicut dicit anathomiste: z ita di
cit Cōciliator ab arteria magna sub renibus ra
mificant due arterie vel due vene manifeste qd
transcunt versus vescā postea reflectunt in fur
sum p sumē siue pectinē redendo in vmbilicū:
vnde fit vena vmbilicalis p quā mingit ser? cū
nondum natus est ac etiā cū est ortus nisi liget
que quidē vena z arterie maxime apparēt in nō
completis scribis in vtero z in aboīsibus. Sed
in cōpletis extrema istaz venaz versus vmbili
cum extenuant z ericant. Cum igit aquofitas
hec ppter oppilationē vel resistentiā expulsi
nis ad alias partes aliquoties recipiat inter
dictas venas versus renes: z cū nō hz introitū
in vescam ppter aliquas causas oppilates mo
uetur p easdem venas dispersas per sumen siue
pectinē: z ita qd extrema venarū distarū iam
ericata non perueniunt vsqz ad vmbilicū in
multis precedente tempore: idcirco tunc erit z
recipitur in vacuitatibus myrach vel in vacui
tate dicta supra. Et dicit Cōciliator in differe
tia supra allegata quod quidā hydropicorū emi
serunt aquam per vmbilicū: qd forte in eis nō
erant extremae ille vene apud vmbilicū vt in
multis reperitur. C Aliquoties etiā aggrega
tur aquofitas in dicā vacuitate: quoniam epas
expellit aquofitatē ad panniculū z consequētes

No. bene.

Nota bñ

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradl.

sunt vesice in eodē panniculo aqua replere: et ita ruptis dicis vesicis aqua effluit in locū pre dictum: et dicit Rasio 7° cōrīn. q̄ ipse vidit has vesicas circa epar in alalibus macris: et sicut dicimus de dicis vesicis: ita intelligi potest de aparibus epatis ad sanie cōuersis et ruptis. nā illa sanies recipit in illa vacuitate media et ita fit asclites: et ita pr̄ q̄ asclites nō semper fit ab aquositate quasi vīnali: sed aliquoties a sanie fieri pōt: raro eueniat q̄ rāra sanies multipl cerur q̄ fieri possit hydropisis: imo etiā aliquo tiēs fit a mā chilosa ex scissura aliq̄z meseraica rum: vt etiā ponit Aui. in rex. cū dicit q̄ fit fin semitam scissure aliquoz meatus q̄ parati sunt cibo ad epar quare attrahitur aquositas apud eas prius q̄ ad epar: ita illis ruptis trāst aq̄z fīras chilosa ad illā vacuitate media: imo etiā cōsentunt aurores q̄ p̄orat aliquotiens in tes stinum et Aui. specialr: tūde egestio ad ventres eius effundit et magnificat: et ita volūt q̄ p̄stia materie fecalis intra syphac recepta faciat hy dropem. Et dicit Aui. q̄ hoc est longinquū qm̄ mo: aſcedit sup. prius q̄ fiat hydrops et leſio ne intestini et maxime cū fit per viā corrosioni s. Et sicut dictū est de mā chilosa et egestione per rupturā in embroz in q̄bus cōtinent q̄ fieri potest hydrops nō rñ existente essentialr nocu mēto in epare: ita et fieri pōt hydrops ex aquo sitate defluxa in dictā vacuitatē ex ruptura ali cuius pori vitridis vel amboz et fiet subito et dicit Aui. in signis asclitis ex eritu lapi. et i hac epar introitum nō habebit: et de hac expresse di cit Aui. ca^o p̄prio. Fit asclites ex defectu virtus tis attractiue renū pueniente sibi a debilitate epatis sup. expulsiua. Addit: q̄ si fuerit p̄onez niens eis ab aliquo accēre eis pncipalr nō a de bilitate epatis vt sup. in casu dicto tunc nō ha bebūt epar in gñone huius hydropisis vestigiū defectu s. Et ex his pr̄ q̄ dicit Bordo. cōe. f. q̄ sicut prius que dicit cōsumptionē nō fit sine vicere pulmōis. ita hydropisis fit abiq̄z leſiōe epatis: hoc dictū videtur esse modificandū pro prer casus supradictos prime in q̄bus fit ascli tes nō cōdicato epari nocumento nisi vellemus dicere suppositantes in diffinitione hydropisis vt multi dixerunt vt fuit halya. q̄ est egritudo orta ex debilitate virtutis sanguinē generatris. Et ita Auen. voluit q̄ accidit in virtute immu ratiua epatis. Et sicut Bordo. declarat eā per hoc q̄ est error virtutis pncipalr digestiue epatis fm̄ has descripiōes oporteret dicere q̄ tumor factus in inferiori ventre ex aquositate fluxa p scissuram pori vitridis vel factus ex chilo p scis suram meseraicaz vel egestionibus q̄ null^o ra lis tumor: p̄prie dī dī hydropisis. Sed sumē do hydropisim fm̄ descripiōē datā ab Aui. sic aliqua talis posset dici hydropisis et aliqua nō: vt quando materia faciens extensionē esset frī gida vt ex aquositate vel aliquo chilo frigido: sed vbi chylus esset naturaliter calidus vel etiā egestio colerica vel sanies ex rupto apostemate calido per quas intumesceret venter: talis tu mor: non posset dici hydropisis: q̄ ipsius causa non est materia eruberana frigida neq̄ etiā hy posarcha pendens ex liquefactione humiditas rum naturalium non posset dici vera hydrops: si considerabis: et hoc bene nota. Et ista sufficiat

Nota opti
mū dictū
Bordonij.

pro causis asclitis. Jam ponende sunt cause tympanitis que apud multos autorum dicitur hydrops sicca: q̄ in comparatione ad alias pa rum cōtinet de humiditate: cuius causa coniu cta vt dictum est supra est dominās ventrositas cum aliquali aquositate inclusa intra vacuitas tes ventris inferioris vt dictum est de asclite. Causa vero antecedens proxima dicitur esse defectus etiam in digestiua epatis non conuer tentis materiam chilosam ad sanguinem: sed p marina parte in ventositatem per modos sta rin dicendos. Huius rñ nocumēti in digestiua epatis dicit Aui. q̄ plurimum causarum tympanitis est corruptio digestiōis prime. i. sacre in stomaco aut p̄pter virtutem aut p̄pter mare riam. Et dicit plurimum causaz. s. antecedentiū q̄ de coniuncta iam erat manifestū vt dicit dē til. Et dicit signanter plurimum q̄ non semper: qm̄ potest etiam sine vlla leſione existēte in di gestione prima solo existēte nocumento in di gestione epatis vel etiā in tertia digestione mē brozum fieri tympanites: qm̄ stomacho de se suffi cienter digerente oblato etiam cibo de se diges tibili potest in epare esse debilis caliditas vel essentialiter cū paucitate spiritū vel ex frigiditate contrariā vel excessiua caliditate: tūc certus calor debilis agens in materiam chilo sam non sufficiens ad preparationem sufficien tem ad formam humorū inducendam facit actio nem sufficientem ad enapandam et ventositatē rem generādam: et faciet ad generationem tym panitis multiplicata ventositate etiam nō etiā stente uocumento in stomacho vt dictum est. Et ita possumus etiā cōrādēter declarare q̄ stante vitio in tertia digestione membrorum et maxime membrorum nutritiōis et panniculoz cōtētozū in vacuitate ventris adueniente eis nutrimento per p̄prias venas etiā eis cōueniē tes poterit debilis calor illoz membrorum aliqua portem nutrimenti ad ventositatē conuertere: hoc rñ maxime cōringit stante p̄paratiōe in ma teria ex parte quozdā ciboz generata: de quoz rum p̄prietate est vt cōuertant in ventositatē etiā in tertia digestione membrorum sicut dicit Auer. de pontis 4° colliger ca^o p̄prio: q̄ generat grossam ventositatē in 2ª digestione et 3^a: ita q̄ dictum est a sapientibz quod possunt generat re prissim et eripicam: et quod ventri qui generant ex eis habent malam p̄prietatem et ardendi arterias pulmoniaz: sic dicit testificatus est mi rabilis Auenzo. sed vinum suum vt dicit nō ha ber hanc inflammationem: et ita pr̄ q̄ nō existē te nocumento in stomacho pōt fieri tympanites. Ut plurimum tamen tympanitis cā est cora ruptio digestiōis prime. Nam vt dicit Aui. ma teria etiam cum non valde digeritur. i. nō cōueniē ter in stomacho: et in eam egerit caliditas debilis sup. stomaci operationem debilem nō forent. i. non debire p̄parantem ad sanguificationē fm̄ epar. Addit: quod tunc abhorret eā corpus sup. epatis cum ad ipsum transmittitur et consequē ter ex ea prius q̄ conuertitur in epare est va por et ventositas: et ita leſio digestiue stomaci est precipua causa in generatiōe tympanitis: licet etiam vt dictum est supra aliquotiens est caus sa et asclitis et hyposarcha: q̄ tamen ab ea debili tate stomachi plurimum cōringit tympanites et

dictū a
p̄prietate
generat
sim.

demodo
tharionis
tympanis

non sic alie species hydropis. Jactico tympani-
res appropriatur nomenclaturæ p^o digestionis sto-
maci magis q^{uam} alie species hydropis: ly vt multu
primio: causa fit debilitas in digestiua epatis
ad ventositare conuertere: hoc siue debilitetur a
contrario frigido siue ex superflua caliditate: ma-
gis fit tympanites a superflua caliditate: cau-
sam nalem diminueret q^{uod} a debilitate a causa
frigida: q^{uod} ppter caliditate vehemēte r extru-
neam in stomaco r epate agentem in cibos hu-
midos vel humiditates corporis anteq^{uam} coplea-
tur repus debite disponis in eis illa caliditas
preoccupat agēdo in materiā r efficit in eis ope-
rationem nō naturālē r resoluit eos in ventosita-
tem anteq^{uam} compleat digestio: ppter ea ratione
dicit Aui. est ergo causa tympanitis debilitas
digestionis p^o r debilitas caloris aut ppter ve-
hemētiā caliditatis domiariis: q^{uod} nō dimi-
tur tempus digestionis sup. sufficiens ad digerē-
dum: immo sup. preoccupat ad ventositatem ge-
nerandam: r ita excessiua caliditas cum debili-
tate naturalis est vplurimū causa ad tympani-
tem vbi ad asclitē magis facit debilitas naru-
ralis a frigido: r hoc est q^{uod} sentiebat Ba. 4. q^{uod} as-
clitē affo. Quibuscunq^{ue} rationes r circa
vmbilicum dolores r. Vbi in fine dicit q^{uod} ascli-
tes fit a causis frigidioribus q^{uod} tympanites: r
tympanites a causis calidioribus: q^{uod} debet in-
telligi vt in pluribus vt statim dicet. Et rō su-
mitur ex hoc: q^{uod} quocunq^{ue} gradu caliditatis dato
cum quo potest causari humiditas in asclitē p
intensionem istius gradus alio paribus potest
causari ventositas faciēs ad tympanitē. Nā cuz
ventositas cauferur per subtiliationem r mare-
rie leuatur per intensionem gradus calidita-
tis poterit ipsa materia ventosari: q^{uod} ventosi-
tas cauferur per subtiliationem r lenificatio-
nem materie: r ita ex aduerfo si certa caliditas
causat ventositatem remissio: causare pōt ascli-
tem. Nam ad causandam ventositatem requirē-
tur caliditas vt materiam subtiliando trans-
mutet in ventum quātē intensionis nō requiri-
tur ad causandam aquositate vt p^{rius}. Et eis q^{uod}
traduntur a p^{rius} r ego latius dixi sup. in causa
doloris stomaci a ventositate vel inflammatio-
ne ad illū locū recurrere. Et hoc rō nō seq^{uitur} q^{uod} q^{uod}
liber tympanites fiat a fortiori calido q^{uod} ascli-
tes: q^{uod} aliqua asclitē a calido iure iore cau-
satur q^{uod} aliqua data tympanites: q^{uod} aliq^{uod} ascli-
tes p^{otest} causari a caliditate intensiori q^{uod} calitate
repara vt deductū ē. s. de mēte Auer. Et aliqua
tympanites pōt causari a caliditate remissiori
reparat: p^{otest} possunt ab eadē caliditate gra-
duali causari. Nā calitas remissio: pōt habere
ad aliquā mām eandē p^{ro}portionē ad causandū
ventositatē qualem h^{abere} vt habere pōt intensior
ad aliquā aliā mām ad causandū aquositate vt
p^{ro}pter dēclatū. Et parte aut ciborū pōt fieri tym-
panis supra de inflāmatiōe stomaci. ¶ Modus
aut g^{eneratiōis} tympanitis dixerūt Uiar. r Aza.
est q^{uod} sum^{us} ex humiditate mala g^{eneratus} expuls^{us}
ad vacuitates vētris vt ad partē iter syphac et
ētrū vt dēclatū est supra: remanet fm maiores p<sup>ar-
tes</sup> sub forma sumi r ventositatis: r fm aliquā p<sup>ar-
te</sup> in aquositate sicut conuerso cum maior pars
transit in aquositate r minor in ventositatem

fit asclitē. Modus tamē specialis ponitur ab
Auer. cap. p^{rius} sub hac forma dicit. Ilydropi-
sis tympanites fit q^{uod} epas in p^{rius} sue mutatiōis
cibi. i. chili nō p^{otest} mutare oēs p^{ar-tes} ei^{us}. i. non
completere permutat omnes partes eius sup. ad
naturam humoalem: r fuerit debilis vt nō pos-
sit dissoluere q^{uod} d^{icitur} vt cōsuevit: nec possit educes-
re vel preparare illud ad exitum: mutatur enim
sic r couertitur in naturā grossi sumi qui p^{ro}-
niens ad myrach. i. eius vacuitates intumescit
venter r figitur in ipso. Et si aliq^{uod} diminiuit de
eo per dissolutionē surgeret loco ei^{us} ali^{us} sum^{us}
statim: r ita sup. conseruatur extensio ventris.
Et hoc totum est verum conclusa illa ventosita-
te domināte intra vacuitates myrach vel mem-
brosi alioz cōtētoz inestiteri vel ētrū vt dēclatū
est supra: q^{uod} si dicit ventositas etiā dominans
continere r esset inclusa in stomaco vel intesti-
nis r fieret inflatio vētris r stomaci per eam nō
p^{otest} dicere corpus hydropicum: vt p^{rius} ex
dictis supra circa diffinitionē hydropis. Et s^{ed}
sufficiat de causis spaliibus spaliū specierū hy-
dropis: sed cause summarie singularum specie-
rum hydropis vt dixit Ra. 7. cōt^{ra}. sumuntur
ex debilitate virtutis g^{eneratiōis} sanguinem q^{uod}
in generando sanguinem deficit sup. a comple-
mento eius. Et hec de causis sufficiunt.

Jam veniendo ad 4^m principale de
Signa. signis: p^{rius} ex ordine ponentur signa
p^{ro}nostica euentus: deinde ad bonum r ad malū
cōsequētē signa communia in omni hydropis
demonstratiua generis absolute: deinde demō-
stratiua causarum hydropis communū diuersa-
rum: deinde ponentur signa specierū demonstra-
tiua vt inter se distinguūtur: postea signa causa-
rum specialium dicarum specierum.

¶ De signis igit p^{ro}nosticis euent^{us}: q^{uod} dā sūt magis
remota q^{uod}dam p^{rius}iora. Signa maxime remo-
ta sumuntur ex p^{re}cessionē causarum p^{rius}iorū
uarum q^{uod} adducūt vel adducere possunt ad apo-
stemata epatis splenis r renū: vel ad oppila-
tiones fortes horū membrorum etiā sine apo-
stemate vel q^{uod} adducere possunt ad debilitatem
digestiue epatis maxime p^{re}cipue cum tales
cause ex multo tempore fuerint continuatē. s. vt
exempli gratia. de malitia regiminis in cibis
grosse substantie: r p^{re}cipue calidis r maxime si
fuerint dulces r. Nā tales cause parāt ad apo-
stemata membrorum nutritionis r oppilatio-
nes in eis fortes vt dēclatū est supra: ita etiā si p^{re}-
cesserit vehementia sudoris superflui r diuturni
ni r multiplicatio coitus in corpore frigido et
debili vel alie similes cause dūcētes ad debili-
tatem caloris naturalis epatis vt frequētius
posui multe aque frigide: p^{re}cipue non in hora
sua post exercitium r balneum r strim. magnam
nam ex his vt ex signis remotis p^{ro}nosticari pos-
sumus supra hydropisum futuram: sed signa de-
monstratiua oppilationū epatis renū vel sple-
nis: r signa demonstratiua apostematū epatis
renū vel splenis r maxime durorum sunt sig-
na magis p^{rius}ia euentus hydropis: r ita ē icteris
ria apparens cum sit diuturna ita q^{uod} non sumit
innatentum manifestum ex medicinis debite
applicatis: tunc tale accidens est etiā signum
magis p^{ro}ximum ad hydropem futuram.

¶ Signa etiā p^{ro}pinquiora p^{ro}nostica ad hy-

Designio
primo pro
nosticis
euentus.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

dropem futuram sunt signa demonstrativa cace-
ste. Nam cacesta vt vult Aui. nominat dispo an-
tecedens hydropisim. s. de primo: qñ ergo p signa
ppria demonstrat cacesta. z demonstratur cause
eius vt q corrumpat digestiua epatis: z q acci-
dat debilitas in virtute digestiua illius sup. in
fra illam q ducit ad hydropisim: vt q. s. permi-
retur color corporis z faciei ad albedinem et ci-
trinitate: z apparet inflatio in palpebris z fa-
cie: ppter dicta membra esse rara: in qbus re-
cipiuntur vapores q resoluitur in cibis male di-
gestis vt dictu e circa litera: deinde manifestas-
tur etia inflatio in extremitatibus manuum et
pedum: z qñq inflatur testiculi: z fortis etiam
fit inflatio myrach: z no sunt aliqua acciden-
tia demonstratiua hydropisis de qbus dicitur
sic ista sunt signa pnostica de primo hydropi-
sis. Aliud pnosticu euentus z ponit a Rabi
particula 6^a. Quicqz ex sui natura silis est hy-
dropico huic cito aduenit hydropis: z simile
iudicium posuit de pistico z melencolico: ratio
p maxie de futura hydropie hyposarpha in q ap-
paret color ad albu z liuidum declinas cum ali-
quali inflatione: z talis color apparet etia in q
busdam naturaliter sanis. Aliud pnosticum z
est hoc: cum pter solitum longo tpe superfluitas
res q puenit expelli retinetur sicut est sudor
egressio vrina z alia cõsimilia: tale est signum hy-
dropisis future. p: q significatur vel oppilatio
nes magne vel impotetia stritis ad expulsiõem
z ita aggregabuntur superfluitates q tãdẽ trans-
mittentur per modos dictos supra: ad vacuitas
res illas medias. Aliud pnosticum euentus
magis primum ad tympanitrem specialiter est
libi. 4° affo. af. 2° est. Quibusqz toriones et
circa vmbilicem dolores z lumbos: sup. sunt z
dolor non soluitur neqz a pharnacis neqz ali-
ter in hydropem siccam perficit: z rationem dat
Gal. in commento: q si tales dolores non dissol-
uuntur cū pharnacia vel alio medicamine dissol-
uere: tunc significatur q ibidem mali humo-
res male compomio sunt dominantes: vel su-
la complo si non dissoluatur hydropis generat-
ur q ab libi. sicca nominatur: a modernis tym-
pania vocatur vt dicit.

De signis
pnosticis
ad bonu.

Signa no pnostica ad bonu: z est Aui. in ca-
causaz hydropis absolute: idem posuit hoc.
no q fit bonu in se: q fit bonu curatiuz alte-
rius morbi dicit sic. Et si accidit alicui hydropi-
sis haberi meliam resoluẽ melencolia. i. morbi
melic curat: ppter q hydropis humectat
eam. Aliud pnosticu ad bonu: z ponitur etia
ab libi. 6° affo. affo. 14°. z est ab hydropie habi-
to fm venas in ventre aqua fluente soluit egri-
tudinẽ fm venas. i. fm meseraicas mora ma-
teria ad ventrem. i. ad intra cõcauitate intesti-
noz soluit egritudinẽ. intelligatur stribus res-
liquis signis landabilibz de substantia virtutis
z bona tolerancia euacuationis per ventrẽ: ita
vt intelligat euacuationem esse sacra a natura
regulr z non synthomatica. Aliud pnosticu
libi. 7° af. affo. 23°. Si ab albo flegmate habito
diaria superuenerit fortis soluit egritudinem:
z dicit Ba. in commento per flegma album in-
tellect hyposarpham: z similem sententiam pos-
uit Ra. 7° continentis etiam de mēte libi. Quo-

Questio.

tiens accidit in hydropis carnosa flux? v̄tris
vehemēter passio inde dissoluitur. Et addit: di-
cit Ba. si fluxus ventris ei fuerit durabilis ipm
saluabit. dicit signatẽ durabilis: qz no quilibz
fluxus sanat hyposarpham: immo oportet ipsuz
p tempus continuari fm qd multa materia est
peccatõ circa mēbra specialiter tñ dicit durabi-
lis vt declararet q euacuatõ q est ad sanitatem no
debet esse multa z subrilis: s. debet esse durabi-
lis gradata: z ita multa in longo tempore. Nam
si fit talis fm gradationem significatur qd fit a
natura regulante. Et hic notat q Aui. videt
huic sententie cõtrarius. nam dicit in ca^o de hy-
dropis in generali. Et scias q fluxus v̄tris in
hydropis mortalis est. Et ad tollendũ hãc diffi-
cultatem dicatur q paulo ante dicitur est q sã-
te fortitudine virtutis cum reliqz bonis signis
in hydropie z bona tolerancia euacuatõ est signifi-
catio bona in fluxu: sed vbi flux? succederet isti
hydropis cum debilitate virtutis z alia malis
signis est significatio mortalis: qm in asclire q
est pprissime hydropis vplurimum conuin-
gitur virtutis debilitas: inde est q in hydropis
i. in asclire fluxus superueniens est mortalis. vt
voluit Aui. In hyposarpha autem pendente a
flegmate albo cum sit minus mala species vt su-
pra dñi est aliquoties coniungitur virtutis cõ-
stantia: z tunc cum alijs dicitur supra fiat flux?
resoluetur egritudo. Et istum sensum voluerit
libi. 7° affo. z Ra. 7° cõti. z sic soluitur appa-
dictio: q tñ vtri pluribus in hydropie virtus
est debilis z ppter fluxum virtus ad vltimiorẽ
ducit debilitatẽ. Idcirco ad pnosticanã de fa-
lute vel de morte dicit Aui. z oz vt fit natura in
lenitate z siccitate cognita. Nã eni sicca vt ad
dir melior est q cum ipsa est lenis z ppe in inci-
piẽte ex alcham z remissio: z talis ppter q leni-
debitẽ attrahi a quocũque est asclires vt supra
fuit dictum in qua virtus debilis est: licet ad
alium sensum posset exponi litera Aui. quatuor
ra sicca est melior: q ipsa lenis vt exponit Gen. q
circa hoc mouet dubitationem: qz videt q leni-
tas sit melior: ex quo quocũque in cura precipite
solutionem ventris fieri debere. Soluit respon-
dendo q solutionem ventris consideram? aut
vrse offert in ratione cause curatiue z sic leni-
tas est melior: hoc est dicere q euacuatõ mares-
rei hydropis est melior: q retentio. Aut consy-
deram? solonẽ vt ex ea sumitur indicario de in-
tensione vel remissione cause hydropis in ma-
litia. z sic sicca e melior. nã hydropis ex q sur-
git ab epate tñc fluxibilitas indicat q epa no
trahit. Si et fiat visio renum vel alcham op-
pilatum ex fluxibilitate declarat fortis oppi-
lario vl debilitas illoz mēbrorum: qz declat qd
modicuz attrahitur de humido ad membra pos-
teriora z sic venter lubricatur: z ex opposito ita
te natura sicca arguitur supra validitatem at-
tractiue horum membrorum quod melius est: z
ita patet q siccitas nature videt esse melior via
signi. Aliud fm qd ad bonu: z ponit etia ab
Aui. ca^o allegato: hydropis eueniens propter
duritiem splenis magis salua est quaz eueniens
propter duritiem epatis. Addit: immo est in q
speratur curatio: ratio est satis clara. Nam si se-
quatur epatis duritiem non est spes nisi in prin-
cipio: vt supra fuit declaratũ vbi durities sple-

Nã sicca
melior est
q lenis in
hydropis.

nis pot curari z consequenter sperari pot cura-
tio hydro. inde depedens. ¶ Aliud est. A. Car-
uonitas myrach in hydroptis est signum bonum:
qm declarat tolerantiā foris et nonum p medi-
nas solutinas. ¶ Aliud z ponit 7° cori. Si ege-
sio fuerit in hydroptis digesta cōfideret curan-
da est passio ipsa cum caliditas innata sit in eo
poris: z p egōnem intelligatur oēs excreatioēs
vt vñe zc. ista sufficiat de pnosticis ad bonū.
¶ De pnosticis ad malum sit hoc 6^m pnosticū
z est. Aui. ca^o alle. z etiam Rāf. 7° cori. dicit Aui.
Et homo de quo vehementius timetur cum ad-
uenit ei hydro. est ille cuius complo naturalis
est calida z siccā. Et adducit rationem: nō enim
egrorat p contrarium suū complois nisi ppter
rem magnā. Et dicit Rā. vbi supra. qd hātes cō-
plexionem calidā z siccā si hydroptis finit de
difficili curabiles erūt cum ipsi habeāt morbus
cōtrariū complexionis eorum: z hoc non accidit
eis ex vehemēti cōdemnatione. i. ex forti multā
causa. Et hec est sententia Hipp. 2^a particula affo. In
morbus minna periclitatur egrotantes zc.
¶ Aliud pnosticum est Hipp. in 2° pnosticoz
in p^o. Omnis hydroptis in acuta se. malū. Et po-
nit etiā 7° cori. dicit qd quorūcūqz accidit hydro-
ptis cum morbus acutus malum. Et adducit ra-
tionē: cū pariens nō solueret leuiter de se. vehe-
mēti z doler vehementer z mortifera sit passio cū
se. sit acuta: z ita si cōiungat hydroptis morbus est
mortalis. ¶ Aliud pnosticū ad malum declarat
tūm quorūcūqz doctozum. s. z est. Boz. fluxio ven-
tris supueniens hydroptico sine alleviatione est
mortalis: qd aliquis est possibile qd nā euacuet
aqua hydropticozū z per urinā z p secessum: et
tūc sup. cum sit a natura regulariter operāte sit
alleviatio z tūc sit gradata eio. Si ergo nō se-
quitur alleviatio: significat qd eio sit finitima
rica z mala: hoc vñ pñm sit subitū. Ideo ad hoc
declarandum dicit Rāf. 7° continē. de hydro-
ptico si subito manuerit aqua supabundans pi-
bit: qm nā non sustinebit talem tēonē. ¶ Aliud
pnosticū etiam Boz. Urina bicolor est mortalis
in hydroptis sicut cū est ruffa superius z lincō in-
ferius. Nam declaratur sup. z erherogeneitas
māe z debilitas innata caloris caliditate dñan-
te: aut cum est rubea superius z nigra inferius:
Nā declaratur etiam inegalitas nāe. s. mān-
cū vehementi aduisione. precipue si fuerit li-
uens superius z nigra inferius significatur adu-
sio cū mortificatione. ¶ Aliud pnosticum z est
Aui. loco allegato. Quandoqz dñatur mā hydro-
ptis adeo donec faciat accidere distūiam z con-
strictionem anhelitus z solutionem ventris: id
significat propinquitate rem mortis in trib⁹ dies
bus. Aui. dicit in tribus diebus: non qd certius
dies sit precisus terminus ad mortem: sed quasi
dicat in breui tempore: qm tanta est materia qd
simul cōcatur spiritalibus z intestinalibus: et h^o
hoc veritatem si acciderit constricō anhelitus
per hanc causam z non per aliam: qm si veniret
talio difficultas propter cōpressionem officia-
lem. ppter magnitudinem epatis cōprimēis
et apare: tūc dicit Aui. qd hec est magis salua.
i. nō significat mortem ita in breui. ¶ Aliud z
est Hipp. 6ª particula affo. 36. Hydroptis ruffis su-
perueniens malum. pcedens vero sine malo. Di-
cit Commentator in commento: si ruffa fuerit

superueniens ex essentia hydroptis: nō ex alia
cā vt ex cararro. Nam si crescat humiditas hy-
droptis perringens vsqz ad cannales pulmōis
gñatur inde ruffis vñ vicinus est suffocationi.
Et ita Bal. videt velle qd aquositas refudat per
diaphragma in pectus z pulmonem: z hoc dem-
non placuit Rāf. 7° continē. Nam postq^o pos-
sunt pnosticum dicit de mente Bal. si accidit
hydroptico absqz aliq^o cā inducenti ad hoc sicut
ex reumate z similibus: sed tantum ex corpe pas-
sionis z ex condemnatione aque peribit: z ad-
ducit rationem Bal. qm significat qd aqua per-
uenit ad cannales pulmonis z propinqua est ad
suffocandum eum. Addit ipse: dico qd hoc dicit
est inconueniens cum aqua sit sub diaphragma
re: vnde qualiter aqua puenit ad cannales pul-
monis. Sed iurentio magis conueniens sit qd
superabundantia aque infestabit diaphragma
inquantum inde stringit anhelitus z excitatur
tuffis estimare patiente qd illa cōfert ei sicut ac-
cidit in dispoñe in tuffis epatis. Nō est tñ negan-
dum vt arbor: quin illa aquositas possit per-
porositates diaphragmatis spūalibus cōicari
qm p^o in cōcitantē pectoris postea mori pul-
monis imbibitur in eo. Est igitur ruffis in hy-
droptico supueniens mala p viā signi: qd signifi-
cat humiditatem intrantē esse auctam infra dia-
phragma vt cōprimēdo diaphragma ruffis cau-
setur: z etiā sic cōprimendo subintrat pro parte
aquositas in dicā cōcitantem vt dicum est.
¶ Aliud pnosticum z ponit a Boz. qñ anhelit⁹
z sudor z spūū ferent z vñ ea que egerunt a cor-
poris: imo z fetor rotius corporis sunt signa mor-
talia: pñ. ¶ Aliud signū eiusdē qñ circa hydro-
pticum sunt remedia cōuenientia z eñantia et
alterantia z pariens sentit se alleviātū per tres
dies: z iterū reuertit morbus: z ita frequēter cō-
ringit qd aliquoties alleviāt z postea reddit in-
fra duos vel tres dies: talis nunq^o curabit. Nā
declaratur qd cā hydroptis est firmare aggrega-
tiua māe: multo magis erit signū mortis si nūl-
lo mō senserit se alleviātū infirm⁹. ¶ Aliud ad
malum spāle in asclite z tympanite: cū sit infla-
tio manū spāliter in asclite vel tympanite vbi
consequenter esse extenuare est de signis certis
mortis. nam significat cōicā esse debilitatem
cordis: vñ non pot defendere man⁹ ab inflatioe.
¶ Aliud z vltimū ad malū z est Aui. qñ accidit
hydroptico vlcera oris z gingivarū z in pcessu ac-
cidit vlcera in corpore: iā est mors pñiq^o. Nam
vlcera oris z gingivarū declarāt malā vaporū
resolutoz z mā ad eas pñe lenatoz: postea vlce-
ra z vesicæ scā i corpe declarāt malitiā pñonis
in sanguine vel hūiditate sanguinea: z ita de hoc
vidi experientā pluries. Et addit Aui. z dñ qd qñ
descēdit ex hydroptico sup. p secessum qd ē sicut
caro pñiciat mortē: eus qñ. s. est sicut caro san-
guinis coagulari: qd significat dissolutionē de
suba eio. Et hec sufficiant de signis ad malū.
¶ Jam veniendum est ad signa demonstratiua
z primo hydroptis absolute que sunt cōia in of-
hydroptis. postea ponentur signa specialia spe-
cialium specierū hydroptis vt hypofarche asclite
z tympanitis.
¶ De signis igitur communibus dicit Aui. em-
nes species hydroptis sequitur corruptio colo-
ris. pñ p hoc qd in of spē sit vt pñ corruptio in

De signis
demonstra-
tius.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthei de gradt.

digestione 2ª gharina humorum et sanguinis: quorum bonitate sequitur bonus color et eorum malitia sequitur corruptio coloris. 2^m signum posuit. A. quod in omnibus eis accidit inflatio pedum propter debilitatem caliditatis innate et propter humiditatem sanguinis et vaporis: et inflatio talis in pedibus maxime fit circa talum: quoniam in illis partibus maxime debilitata caliditate naturali sanguis in vaporis convertitur: et aliquoties vapor in humiditatem aquae. aliqui tamen dicunt quod hoc non est signum commune: quoniam in tympanite non semper accidit inflatio pedum: sed etiam Sera. dixerunt quod in omnibus speciebus hydropisis inflatio pedum est accersio coloris: et est probabilis ratio quam adducunt. nam cum in omni tali est debilitas caliditatis naturalis non expelluntur vapores ad membra extrema: ita vapores illi grossi cum non resoluntur aquei existeret propter gravitatem quadam monentur deorsum simul cum quibusdam alijs humiditatibus: ita intumescunt pedes. Si igitur aliquoties apparet quod non intumescunt in tympanite hoc maxime evenit in primo sed in processu tumescunt propter causam dictam: reliqua tamen membra extrema extenuantur loquor in tympanite. Et de hoc monet dubitationem Sera. in causa proposita. quare etiam manus non tumescunt cum ad eas expellantur vapores grossi sicut ad pedes. Respondit adducendo tres causas ad hanc solutionem. Prima causa sumitur ex proportionate manuum ad cor: et distantia. scilicet pedum quoniam cor sit sors caloris vicinitate sua innatam virtutem naturalis manuum et ad melius digerendum et ad prohibendum receptionem vaporum: et ad resolutionem eorum. Secunda causa sumitur quod manus sunt faciliores mori quam pedes et pluribus moribus subjiciuntur: unde propter multitudinem ipsorum moruum resoluntur quod effunditur ad eas. Tertia causa sumitur ex eo quod vapores grossiores et plures descendunt ad pedes quam ad manus: quod de proprietate vaporum grossorum est veridicte ut n. l. per nas descendunt inferius: propter id quod ponitur pedes inflatos et non super manus. Aliud signum est ut dicit Aul. quod omnis ille species non est autem ex sitis clamorosa. i. angustiosa. ratio huius sumitur primo quoniam ex magis hydropisis sequitur corruptionem digonem eleuant humores alij vapores mali corrupti ad os stomi qui propter efficaciam et inducunt ad sitim. Alia causa sumitur ex privatione nutrimenti convenientis membrum. nam in omni specie hydropisis privant membra a debito nutrimento: ita in omni hydropisi substantia efficitur: igitur qualitate humectant in hyposaracha: igitur propter efficaciam fortiter attrahunt humiditatem priventem: ita coacta succio ad os stomi et sitis. Adjuvat et ad vehementer attrahendum opus in vijs contrastringens in hydropse: unde prout est magis sufficiens naturali nutrimento: et tamen propter fortiter attractionem subtile humidum trahit a stoma. hoc et addit aliam causam dicens quod una de causis sitis inter alias est quod spalia comprimunt in hydropisi quacumque ita quod non possunt libere per pulmonem fieri euentatio ad ipsum cor: quare superinflamur cor et vicinitate eius ad os stomi coacta oris stomi caliditas efficaciter facies ad sitim. Addit. A. quod non est autem tur a restrictione anhelitus: propter in asclite et tympanite propter compressionem diaphragmatis: et in hyposaracha et propter granitatem membrorum spualium subseruentia in anhelitu ex sanguine crudo coacta ro in eis. Ponit aliud signum quod est paucitas appetitus cibi: propter ex signo procedente vehementiam

Quare manus non tumescunt in hydropisi sic pedes propter tres causas.

Quare hydropici patiuntur sitis clamorosa.

appetitus aquae. i. sitis. nam appetitus ad cibum et sitis videntur esse ad prariam: et sic ad intentionem sequitur remissio alterius. Facit tamen. A. modificare exceptionem quod non in qualibet hydropisi sitis vel hemeria sitis: et propter stare poterit appetitus ad cibum: et est bene uotandus: et sitis sitis clamorosa non est signum coe inseparabile in hydropse. ubi accidit hydrops a frigiditate epatis et propter a potu aquae frigide non in hora sua: quoniam tunc multo infrigidato stoma et epe phibebit sitis: neque rationes prius adducte in hoc casu sunt concludentes propter si considerabis saltim in primo hydropis: igitur forte in processu fiat sitis. Aliud signum coe in omni illis minorat urina: propter humiditatem aquosam vel transiit ad membra cum sanguine in hyposaracha: vel sim magis praeter transit ad vacuantes medias ventris in feriois et propter in asclite. nam in hac magis minoratur urina deinde in hyposaracha: in tympanite autem non tamen ut prius considerasti. Et ex hoc inferitur aliud signum quod varia coiter tingit in hydropse et aliquantulum rubet: propter paucitatem et simplicem alterationem cum altera a caliditate membrorum tingit sensibilibus plus quam si esset plurius quantitas tamen quod illud modicum coheret quod transiit cum urina magis tingit modicum quantitate urinae multam. Tertia causa sumitur propter importetiam secretionis sine separationis sanguinis et coe rubee ab urina quod in potestate sit in omni quod sit hydropis propter debilitatem expulsiue epatis debilitatem attractivam remanens ut supra dictum est. Et ita stare mixtione sanguinis et colore cum urina reddat urina magis tincta propter id ut recte refert Aul. ad significandum super causam calidam et dominium sanguinis in hydropse non oportet ut indicetur propter tincturam aquae et rubedinem eius. Aliud signum posuit Aul. quod accidit eis plim te. repide. i. leues quo ad accitiam propter putrefactionem in magis frigidis sunt piculose. Ultimam signum de his coibus dicit Aul. multoties accitiant eis bores quod rupte emittunt a se aquam citram nam. et hoc est propter corruptionem et nitrositatem humoris non regulari a natura et appetit in processu et est de malis signis ut dixi supra. Aliud signum ponunt quidam de puritu coe tingente in toto qui etiam contingit ex corruptione digestionis que fit in toto vel ex vaporibus nitrosis sursum ascendentibus. Signa vero distinctiva in hydropse si sit a causa calida vel frigida dicit Aul. quod hydropis cuius causa est calida est cum signis caliditatis ex inflammatione et sitis super. excessiva et citrinitate coloris et amaritudine oris et vehementia siccitatis in corpore super. subito stringens et casu appetit cibi et vomitu citri. et viridi. et urina apparet rubra viridis vel ad nigri declinans prope in processu ex adustione et propter marinam vehementiam coele. Et si causa fuerit ratione intentionis quod sequatur liquefactionem naturalium humiditatum sunt signa manifestacionis in urina et egestionibus cum manifestacione virulentie et similibus. Signa vero opposita sunt signa hydropis a causa frigida. Signa vero distinctiva a causa per propriam tatem ab ea que per communiter ut hydropis facit virtus epatis tantum non coacta mala quantitate a stomacho renibus splene vel ab alijs membris: sed ab ipso epate principaliter maxime ex apate epatis dicitur in p. secundo pronostico

De signis distinctivis hydropis a causa calida vel frigida.

ru. et ita dicitur rex. comē. rertij. q. sumitur ex qua-
tuo. Nam dicitur sic: cuius no. s. p. origo est ex epa-
te fit cum tussicula nec quicq. p. hanc et pedes
tumor et non egerit nisi modici et cum angustia et
circa venter apostemata sunt non corine extra
maneria sed veluti fugiccia. Fir p. tussicula in
q. no. p. hanc q. q. Et dicitur Ba. in comēto q. ha-
bea hanc egritudinē desiderat, tussire et accit ei
mordicatio q. p. uocat ad tussicū. Cum ergo in-
cipit tussire abstinere a tussi sup. p. p. nocumē-
tū q. p. p. in tussiendo p. compressionē apas-
tis incipit t. tussire et expiarur eius iuuamen-
tū q. p. p. viciatit et apas epatis ad ipm
diaphragma cōp. unēdo cōstringit pulmo: est i-
mar ergo infirmus tussim vtilem speras p. eam
cuadere et nocet et dilatare cōstrictionē. Et iō
aliq. abstinet a tussi: q. voluntarie se puocant
ad tussicū: nō tū in corā abstinēt q. x. nus na-
turalis p. p. letione mouet ad tussicū: et nō
fit simplr voluntarie: n. h. t. t. spuit: q. mā nō est
in membris ipū albus ledens nisi aliq. expuas
aliq. subtile aquosum vt dicit Bal. q. venit ad
cāna pulmonis et venit in q. bus sanguis aquo-
sus est cōrētus. ¶ 2^m signū dicit l. b. p. est tumor
pedū et est de signis cōibus vt dicit Bal. in com-
mēto: et ita fuit d. c. in supra. t. in hydropis per
p. p. et epatis notabilia tumor: pedibus ci-
tus aduenit q. in ea q. est p. cōitāt: q. m. epas p.
ledit. ¶ Aliud signū 2^m dicit q. nō egerit nisi
modici et cum angustia: et ita etia dicit Anic. in
ca. signoz hydropis: q. q. in caput ex parte epa-
tis p. t. ingit cū ea nā: et rōnem adducit E. d. in
comēto: q. in dicto casu stomachus et intestina
nō hnt egritudinē sup. p. p. cibis ei? nō
corumpit nec grauat p. mēbra: q. nō accidit
flur? v. r. Sed seribi morat in corpe. p. t. legi
l. m. inozat: q. calitate epatis p. p. apostema
fugit humidū de fecibus p. p. aduoluenz: et
sic remanēt ficez etia mēbra sane existētes
mittit de humido in fecibus cōtento ad epas.
Sepe et p. ingit q. mētus ad fel p. t. ingit p. r. o.
p. t. apostema. quare modici trāst de colera ad
p. r. ad intestina: et ita reddid venter stipicus vt
supra est d. c. m. de icteritia: et maxime hoc est verū
cūte apare in gibbo: q. forte exite apate in cō-
cano p. viā refundationis virulērie p. mēbraicas
ad intestina cui? acuitate forte stimulara expul-
sionē forte: q. m. p. b. abile esset dicere q. plus fa-
ceat apas calm in epas ad suggēdū et exicādū
secco p. p. viciatit et ad intestina q. faceret vi-
rulēria ad humectādū vel incitādū ad expulsi-
onē. ¶ 3^m signū est q. q. circa ventrē apata sunt
cōtētine extra maneria: sed veluti fugiccia et per
ventrē nō tū in intellectu myrach v. r. etia etia
reliq. mēbra cū inflātur: q. m. vt voluit Louci. in
comē. p. p. sanguinē aquosum quo nutritur
curia exterior apparet mollis. vñ stante tumore
circa mēbra si comprimat tumor: digitis cedit
de osum cōpressioni: et sic fugit apostema vel fu-
git apata: et ita nō corine sūt extrema emine-
tia: immo vidētur tūc fugiccia p. cōpressionem:
sed verū est q. postea redeit. Vel aliter intelli-
gat q. in principijs hydropis cū non est causa
cōfirmata aliq. r. tumor v. r. et postea cum bo-
nitate et regimēz applicatione medicinarum:
et maxime localij detumescit: postea iterato res-

dit tumor cum sit aliqualis excessus in regimē-
ita q. operatio epatis magis locat: et ita aliquo-
tēs talia apostemata sunt extra eminecia et ali-
quorēs fugiccia. Vel p. t. dici q. in q. b. u. d. ma-
gis partibus vt in extremitatē: p. p. pedibus
cum est nocumētū ex parte epatis principaliter
etia nō grāde in p. cipijs hydropis tumor et pe-
des in die p. motum demādāta aliqua mā ad pe-
des postea in nocte post somnū facta resolutione
detumescit pedes: ita q. mane null? q. m. apper tu-
mor et ita sepe apperit in dualescētib? et logi mor-
bis: et credo q. istū sēfū voluerit. A. i. ca. signo et cō-
muniū hydropis vbi accepit finiam l. b. p. supra
dicitur dicit. Et cum est initij hydropis aposte-
ma in epare cōstringit nā. i. v. r. et apostema:
tur pedes et est tussis sine spuro et accidit apata
in latere dextro et sinistro. In pede dextro et fini-
stro que occultantur: deinde apparet: et postea
sup. occultatur et c. in rectificationem epatis et
nocumētum illius.

¶ Signa v. r. hydropis p. cōitāt vt ex alijs v. r. De signis
lumbis. Ex stomacho vel intestinis maxime dis-
tinctionis p. cōitāt.
tinguntur ex fluxibilitate v. r. r. Nā hoc ac-
cides de fluxu p. manifestat sine stomachus fue-
rit letus sine intestina vel mēbraice. Nā stante
nocumēto in stomacho fit fluxus l. r. r. v. r. c. i.
balio: et ita dico stante letione in intestinis cōi-
cato nocumēto s. d. et aliquorēs fit fluxus chilo-
sus stante oppilone in mēbraicis q. m. stomach? et
sufficient digereret: aliq. t. apparet aliquan-
tū sanguinolētus fin q. in mēbraicis aliquas
alterationem recipit. Aliud signum sumitur ex
parte doloris v. r. r. stomachi vel in cōtētis q.
nō remouet cum fluxu p. p. causam ledētē sto-
macū intestina vel mēbraicas cōtētialr. ¶ Et si
fuerit ex rembus vel p. p. impotētia attracti-
ue vel p. p. oppilones: tūc maxime multipli-
cat fluxus p. p. id q. nō attractif adq. r. as ad
reos: immo regurgitat ad intestina p. modos
dictos supra: et cum hoc stāt nocumēta circa re-
nes de dolore grauitate vel manifesta friditate
et q. q. p. c. s. r. t. apata et vclera in renib? ¶ Et si
fuerit ex splene dicit Anic. q. spleneticū signū
cat color ad viriditatē declinis vel sup. fuscēdi-
nē et egritudo accis in splene: et q. q. nō cadit in
ea appetitus. ¶ Et si fuerit ex caratiro sunt signa
caratiri q. sunt posita supra. et hoc sufficiant de si-
gnis cōibus hydropis et q. r. undā spētū cōium:
vt cause calide vel frigide et d. falibus cōitatis
vel p. p. r. r. r. ¶ Tōse q. n. r. o. r. ponē sig. spālia
spētum p. r. c. u. l. r. hydropis et p. hyposarche.

¶ Primi sig. q. uo etia distinguit a tympanite
et asclite et est An. sumit ex hoc. Nā cum ipsa est
apparet i ea inflatio in corpe toto sicut accidit
corpo mortuo et impinguatur. i. magnificatur
mēbra in ipsa et p. p. facies est declinis ad pins-
guēdinē et non ad arefactionē sicut apparet in
asclite et tympanite. dicit q. q. inflātur membra
sicut accidit in corpe mortui vel quasi sepe mor-
rē. q. m. in illo tpe p. p. minoratiōe spūum v. r.
distemperāriā in eis talco spūs nō debire regu-
lātur ab aīa ita vt moueātur ad diuersa mēbra
fin erigētiā opationū aīe: immo mouētur q. d. az
suo mori naturali: q. eis p. p. r. e. debet nō vt sūt
anime instm fin doctrinā Alber. in libello de
spū et inspiratione: q. posuit diuersos motus de
berī spiritibus in corpe humano quos omnes

De signis
distinctionis
p. cōitāt.

De signis
hypotars
che.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de grad.

modos posuit et declaravi in quadam mea specialis questione de corporibus si sint calidiora in hyeme quam in estate. Item igitur illum motum qui sibi debet naturaliter ut principium virtutis elementali movetur versus circumferentiam et cutim maxime superius eminere quos spiritus in motu sequuntur quodam alie humiditatis etiam ad circumferentiam cutis teneat: et ita propria horum intra cutim reddat cutis eius tumida et proprie facies eius inflat et impingnat et causa supradicta. Aliud signum posuit Aui. cum Alex. nam in omni loco corporis cum prominentur digiti supra carnem comprimif caro deorsum et facit fossam. Nam dicit Alex. quod prominentibus digitis fossa acquiruntur: et elevario digitis statim repletur propter mollitiam carnis sanguine crudo. Tercium signum dicit Aui. quod non est in ventre est. id est in ventre asclitris et tympanitis in quibus. scilicet comotio veteritatis vel aquositate et precipue sonus in eis neque inflatur circa sumum sicut in alijs. Et idem dicit Bor. pro quod in ea est aggregata aquositas vel veteritas in vacuitate magna sicut in illis. Aliud signum posuit etiam Aui. et etiam Bor. quod si pluri sequitur hypofarcha fluxus veteris sanguinis lenius et lenitas nature reddens ad albedinem: et hoc est quod epar gnat sanguinem aquosum ut dicitur est supra quod est reddens ad albedinem ex quo est sanguis flaccidus quod sanguis non conveniens membrum mittit per partem ad intestina. vel fit etiam tendens ad albedinem: quod quidam partes chylis commiscetur cum refudatione sanguinea: sed hoc etiam aliquoties apparet in alijs speciebus magis tamen in hypofarcha. Sed cum illa materia est reddens ad albedinem per mictionem chylis non penetrat propter oppositionem: tunc apparet sensibilis diversitas in prius istis materiis. Aliud signum posuit Aui. in divisionibus: et est albedo coloris vinee. nam aliquoties apparet al. spissa quasi lactea: et aliquoties est spissa non colorata ut vbi dissolvat materia flaccida si mul cum aqua: et hoc patet verum est quod causa athena est mala complexio frigida in hypofarcha ut sepe contingit: quoniam tunc multe partes chylis remanent non converte ad naturam sanguineam: sed vbi sub materia chylis vel flegmaris aquositas trahebat ad renes: quod tales non trahuntur a rebus sic inde vena alba. tamen dicit Bor. etiam in vtraque specie hypofarche potest vena esse colorata: quod in causa calida per alterationem a calido et in frigida per impotentiā sequitrius ut supra dicitur est in signis generalibus. Sed quod hypofarcha plerumque sequitur complexio vel frigida lapsam: idcirco plerumque apparet ad albam declinans et maxime in principibus. Aliud signum posuerunt Aui. et Bor. de pulsibus: quod pulsus est vndosus latus lenis. nam propter humiditatem mollificata arteria redditur pulsus talis. Si vna vero spatia causarum antecedentium ut nunquam sequitur corruptionem digoniam 3. tamen in membris: vel 2. ut epistole: vel 1. principibus ut scilicet potest esse nota ex lectione operationis scilicet vel epistole per signa propria declarata locis suis. scilicet vel scilicet incolumitate operationum horum membrorum et sequitur hypofarcha declinat quod causa summis et indigone 3. membrorum principibus. Si etiam casus fuerit primitivus de indinatione i cibo et potu coestione ciborum. scilicet frigidorum flaccidorum ut fructuum: vel potatione aqua vel alij et precedentibus relatione infirmi declarari potest: ita dico de corporalibus si precesserit se

vel oppositiones vel asparta renu declinant et ex precedentibus. Et si casus fuerit liquiscentia humiditatis vel humoris a calido declinat et liquiscentia apparet in vniuersis et eorumque et ex signis caliditatis dicitur supra: et ita discurredo ad omnes causas pores reperire signa propria ex supradictis.

Positis signis hypofarche ex ordine ponenda sunt signa asclitris: et quod signum videtur dicit Aui. est quod in asclitris est gravitas sensibilis in ventre superius: quod in tympanite aut hypofarcha: quoniam hypofarcha materia penetravit ad omnia membra: et asclitris et tympanite quasi tota est recepta in panitibus veteris. In asclitris et quoniam dicitur aquositas quod gravior est supra veteritatem et contra in tympanite: ideo maior poderositas precipue circa veteres in asclitris quod in tympanite: et eorumque multo maior in asclitris quod in hypofarcha: ut fuit dictum superius. Addit Aui. distinguendo maxime asclitris a tympanite quod in asclitris per commotionem non est sonitus superius. ita acutus sicut in tympanite sed quoniam commouetur superius corpora patientia de latere ad latus audis sonus quoniam aqua more et est tactus veteris illius rancidus veteris in quo est aqua: ista omnia sunt declarata. scilicet circa istam. Aliud signum dicit Aui. quod alia membra a ventre non sunt gravia vel superius non magnificatur sic in hypofarcha: immo arefcit et extenuatur reliqua membra nisi in quibusdam ut dicitur est de pedibus et bursa testiculorum quod sepe inflatur. Nam dicit Bor. quod membra quod grauantur sunt superius: et inflatur inferiora in asclitris et tympanite: sed in asclitris precipue est quod in tympanite ut dicitur est. scilicet in 2. potest signum. A. i. asclitris quod est ista ratio virge dicitur tamen quod dicitur signum: quod quod si non i. pro saltum in processu. nam aliquid de humiditate sunt deorsum in ossem. Nota tamen ut supradictum est in signis ad malum quod in principibus est man in asclitris et tympanite sepe inflat propter causas ibi dicitur. de vena dicitur est supra quod est parca aliquando rubea aliquando non rubea ut videtur etiam est circa litteram.

Aliud signum sumit de pulsibus. dicit Aui. quod pulsus est vndosus frequens declinat ad duritiem. Durities quod sequitur extensionem arterie. nam si membra quod quodam foris verior oes paniculi originatur a paniculo syphac quod in asclitris extendit multum et per arteria colligantur etiam redditur declinat ad duritiem: quoniam est minus durus quod in tympanite: quoniam paniculus aliquantulum hinc et ab humido et non sic in tympanite: siue ergo origine tur arteria a syphac siue a pleura diaphragmatis te est equalis: quoniam omnes tales aliquantulum extenduntur. Ideo dicit Aui. propter extensionem vel laminum: in processu tamen ut etiam dicit A. quandoque declinat ad lenitatem propter multitudine humiditatis: pariter autem sequitur debilitatem. Et quoniam ut supra dicitur est in signis coestione compressio diaphragmatis et constringitur anhelitus: vnde consequenter superinflamatur cor oportet ipsum pulsum velocitari.

Signum autem de colore est ut supra dicitur est. scilicet varia tur a naturali et plus variatur quod in tympanite propter magnam debilitatem secum contingit ut in pluribus non tenet tamen ad tantam albedinem sicut in hypofarcha.

Signa autem tympanitis dicit Aui. quod egreditur in ea sumum plurimum exitu ita quod tunc mor ventris circa umbilicum in tympanite est

De signis
particularibus
hypofarche

In prius
quis mor
in inter
inflatur
manus.

De signis
particularibus
tympanitis

magis eminens q̄ in alijs speciebus propter v̄s
tostare plurimū extēdēre t̄ eleuāre. Et in ta
ctu etiā distinguī ab asclite cū q̄ magis cōmu
nicat: qm̄ in tympanite magis sit resistētia im
pūedo digiti supra vētrem t̄ curis est magis
mollis in asclite: t̄ ideo magis obediēs p̄ressio
ni. Pretereā dicit. A. q̄ est in ipsa. s. tympanite
de extēsiōe qd̄ nō est in asclite: immo qm̄ su
est rāta tensio q̄ sit chorda tensa. ¶ Aliud sig^m
nō cōiungit in tympanite rāta granitas sicut
in alijs duab⁹ sp̄cibus qm̄ hic ē dñs v̄ro sitas
supra aquositate inclusa t̄m in vētre: t̄ ita red
dit totū corpus leuius ad motiones t̄ ad alias
opaciones: immo etiā reliqua mēbra maxime
supiora sūt graciliora t̄ p̄cipue collū q̄ in asclite
t̄ nec etiā inferiora vt pedes t̄ bursa vel v̄rga
ita tūmēt sicut in alijs vt p̄s. Bonus etiā q̄ per
cipit ex p̄cussione cum manu est acutior sicut so
nus tympani vt supradictum est circa literam.
¶ Aliud signū Aui. t̄ est notabile signum in hac
specie q̄ saliter patiens est apprensus eructatio
nē semp̄ melior: af ea et erit v̄ntositas. i. et
eructatio t̄ deorsum emittēdo v̄ntositate mul
tū inuātur: nam enacatur causa immēdiata
huius passionis. ¶ Aliud signū sumit ex pulsū
v̄dit Aui. q̄ eius pulsus est longior pulsū alio
rū hydropicoz: t̄ est sup̄. minus parvus. Est qd̄
lōgius p̄pter maiorem rēsiōē p̄ncipali: t̄ cōse
quēter arteriē nō est debilis. s. sicut in alijs. q̄
v̄ritus est minus debilis in tympanite q̄ salis
qm̄ ipsa v̄rit⁹ ill⁹ a q̄litate m̄ae t̄ ē a q̄litate m̄ae
leat v̄rit⁹ ill⁹ a q̄litate m̄ae t̄ ē a q̄litate m̄ae
a q̄se. q̄ magis opp̄mit virtutē aquositas q̄ v̄s
tostas: t̄ ita etiā si cōsideremus causam cōiun
ctam in hyposparcha q̄ magis granat virtutē q̄
in tympanite forte q̄ sūm hoc est pulsus etiā mi
nus debilis in tympanite q̄ in hyposparcha. Sz
qm̄ vt supradictū est hyposparcha sit a cā efficiē
te minus elōgata a nālī q̄ tympanites forte q̄
sūm hanc cōsiderationē virtutis nō min⁹ debilis
est in tympanite q̄ in hyposparcha: ita qd̄ p̄ hoc
nō distinguī ab hyposparcha: sed distinguī ab
ea: q̄ pulsus in tympanite est longior subtilior
durior: q̄ hyposparcha t̄ asclite: sed in tympani
te est minus debilis q̄ in asclite. Et addit Aui.
qm̄ est scōz p̄m veloz t̄ frequēs sup̄. respectu alia
rum: t̄ q̄ sup̄. arteria est minus obediēs dilata
tior: t̄m q̄ vt dēū est vt p̄m sit a canis calis
diorib⁹. ¶ Aliē sp̄s: t̄ sic est maior necessitas in
eo indicās de euēratione. Proinde dicit Ras. in
diuisionib⁹ q̄ sit post caliditatem in epate et est
aqua. i. v̄rina cū ea rubea sūm p̄m in cōparatio
ne. s. ad alias: sed p̄pter v̄ro sitatē inclusam ple
nū in v̄rina est multitudo ampullaz. aliquoz
nē r̄i est plus t̄ minus rubea sūm variatē cāe
t̄ qm̄ cā plerūq̄ est calis et color: in eis rendit ad
quandā citrinitatē plus q̄ in alijs speciebus.
¶ Signa v̄ sp̄aliū causaz vt si fuerit et stō vel
trial⁹ p̄ cōitātē vel p̄paratē: t̄ ita si fuerit cor
ruptio digōnis a cā cala vt f̄ri. habita sunt etiā
signa supra. Et ita si cāe fuerit m̄ales abūdan
tia colere r̄u. vel si r̄i aut malitia cōplōnis epa
tis aut r̄et̄io mēstruoz vel emor̄oydārum t̄c.
Ista oīa h̄ntur clara ex supradictis: ita qd̄ cāe
fuerit apara dura epatis vel splenis sig^a sunt
manifesta p̄m ex dictis. s. p̄m ex dicēdis infra

de apatibus splenis. Et tunc dicit Aza. dās dos
cumentū medico circa curationē hydropisis: et
qm̄ videtur cāe hydropisis fortes t̄ difficiles si
cur dñra apara. s. epatis vel alterius membri t̄
alie difficiles egritudines sup̄. ad curādū: t̄ ma
xime qm̄ t̄ps cor̄ plōgati est ne sit p̄tern⁹ in cu
ratione ipsius. Et hec sufficiant de signis.

Cura. Itā veniēdo ad curā dñō sūt p̄ncipalr
sicut ē t̄ in reliq̄s. Nā p̄mo ponet res
gimē in diēra pueniēs. sed ponem⁹ medicinas.
Sed an⁹ sp̄ali⁹ defecdam⁹ ad diēra opz ad mē
morā reducere causā. q̄ dicit sunt supra in p̄n⁹ die
te de dolorib⁹ epatis q̄ cōes erant ad oēm leho
nē epaticā: vt q̄ in lesionib⁹ epatis diligētiss
ma diēra opns est. Nā erro: vt dicit Aui. in cu
ris epatis vel in diēra cōicaf venis t̄ postea to
ri. Ad illū locū recurre t̄ ibi videbis multos ca
no. v̄rillissimos in cura hydropis. t̄ q̄ ad diēra
ex quo ad medicinalia. non volo repetere p̄pter
abbreviare: sed nō transeas v̄lterius nisi p̄ius
eos de recentr videris: si alicubi sunt necessa
rii maxime in ista cura sunt necessarii: qm̄ male
epis dispōnes vt multū verētur p̄pter id qd̄ ad
hydropem terminant. Proinde si alicubi neces
sarium est v̄t diligētissima cura in dispōnib⁹
epaticis quā dicit Gal. esse habendā in apostes
te epatis calido. i. 3° terap. vt fuit supra allegatū
multo magis est hic habēda diligētia in hydro
pe. propterea sp̄aliter h̄al. 7° p̄actice in cura
hydropis dicit. Et opz diligēter te adhibere spe
culationem t̄ d̄iscerionē iudiciūq̄ acue in his
medicaminib⁹ t̄ cibis q̄b⁹ v̄ti sup̄. necesse est in
tra qd̄ passiois robur debilitasq̄ imperat atq̄
sūm q̄ etas virtutisq̄ patit infirmi: qm̄ hec caput
eorum q̄bus indigemus sunt. Addit. Caue ergo
te ne peccatū incidat in ea quā cōsideras cura.
¶ Ad summū ergo opz vt dicit Aui. in curatiōe
cacetic qd̄ est p̄m⁹ hydropisis vt sit regimē p̄his
bens generationē sup̄fluitatū: t̄ sup̄. p̄uertatur
ad cōtrarium t̄ cause atri t̄ p̄m cause p̄iuncte
hydropisis. Et qm̄ cause generales hydropisis
adducēs ad debilitatē digōnis vel corruptio
nem digōnis epatis que est quā cā p̄iuncta hy
dropisis vt supra dicebatur reducā cōiter ad
duas vt ad calefaciētem vel infrigētem. ¶ Ad circo
in causa calida dicit Aui. 14° terrij. in cura hy
dropisis asclitis. Et non opz vt attenuat id qd̄
dicitur q̄ hydropisis nō sanatur nisi cum medi
cinis calidis t̄ sup̄. cibis calidis: multoties em̄
significat id qd̄ restitucamur t̄ experti sumus vt
curemus nos t̄ qui fuerūt ante nos apostema. i.
tumor: em̄ in hydropisi curatione sua. i. ei appo
priata cum ericantibus t̄ complexionē calidā
cum infrigidatione: t̄ ita aliquoties est neces
saria diēra frida idicari de sumpra a malitia cō
plōnis: calē: t̄ sic est necessari⁹ aer fridus vel paz
calidus: q̄ vt supra dicit est in dispōnib⁹ epis
malibus nō opz ad summū devenire in infrida
tione p̄cipue: t̄ ita opz reliquā die. ā nō multū
ad frigidum declinā: ita t̄ lapsū ad calidum.
¶ Sed qm̄ in hydropisi temp̄ est cā frigida salu
tē p̄uatiue vt dicit est supra vt plerūq̄ ē cā les
seccine p̄currēs est dñm positūe friditatio: ē
q̄ semp̄ p̄iungit m̄ā frigida p̄ cā p̄iuncta vt dī
crum est. s. Ad circo oēs illustres medicorū ordi
nāes diēra maxime p̄cedunt cū aliqua t̄ cale
faciētib⁹ vitādo frida: t̄ p̄pter cām autē t̄ esse

No. hoc do
cumentū
Azar.

Not. hos
canones.

Not. hunc
can. domi
ni Aui.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

no. de
sterib' in
hacimen
tione
rings.

postea cū cassia et modico hiere hiere fiat cliste-
re. Et in cā frigida sunt radices feniculi apij hy-
sopi calamēti cū spica et cypris et cassia lignea in
ascire: et in tympanite cū his q̄ dissoluit vērō si
rarem v̄r est mēstrū cymini ameos et hmoi si
decoquantur. Et postea addatur maior: q̄ritas
hiere in clisteri cum oleo anij etino et sale.

¶ Consequenter circa dietam cibi et potus: et p̄-
mo dar cas. haly. q̄ exhibendus est cib⁹ post ex-
ercitium siue post balneum vel stufam: de q̄b⁹
dicitur infra in medicinalib⁹: et qualis debeat
esse qualitas et est tempus vni⁹ hore integre
dici: cibos demus illi calefacientes et exsiccan-
tes subtilis anresq̄: et digones faciles post balneū
hora plena. i. p̄fecta hora: aut post exercitium si
non interdicat balneum: et ponens a quibus est
abstinēdi dicit: caueas quos cibos tarde di-
gestionis frigiditq̄ et humiditq̄: v̄r lac pisces re-
centes butyr assam oleum legumina: et q̄ ex tri-
tico fuerint: v̄r amillum et frutellas et q̄cūq̄ cum
melle sunt. et sup. reliqua oia opilatiua de q̄b⁹
dicitur est supra in diera in dolorib⁹ epatis ab
opilatione: postea ex p̄fictis de cibis cōueniē-
tibus laudauit carnes pullos et frangulinos pa-
sec. i. autū minutz et quassitq̄: de pane eligen-
do nō fecit mētionē. Et de his et dicit Ale. de vo-
latilib⁹ pulli v̄r opz v̄r aut⁹: et aggressibus q̄
domesticis quales sūt merule et rudi et aues mi-
nute p̄ter illa q̄ saginate sunt. i. multū pingues
cōditio cū aniso et p̄ge modico admixto: postea
laudās sp̄ales carnes quadrupedum dicit. Car-
nes vero medio criter accipe q̄ nō sūt pingues
et maxime aggresses quales sunt caprina sup. iu-
uenis et ceruina et capreola: lepores et iuuenes
nō sūt p̄hibēdi. Et. A. inter eas addidit carnes
gazelas: laudauit et carnes quoz pisciū subtri-
liantū et acutoz et incitūoz sup. in xture salis
tast factoz. Nā pisces saliti maxime parui v̄r sar-
denie q̄ ingluuie vocant hic q̄re. Et ita Bor. di-
xit q̄ v̄r paties sardellis sup. salit⁹: q̄m pisces
recētes nō cōueniunt: nō sunt hicomitēde car-
nes q̄ a p̄prietate valēt v̄r carnes limaciaz p̄pa-
rate v̄r supra: et epata lupi v̄r lupis. Et dicit. A.
et caro v̄r est eis bona valde: intelligat de p̄e-
parata absctis cauda et collo et factis alijs p̄pa-
rationibus: v̄r declarauit alio in p̄lloj meo ma-
gno de cura lepre. Sed dicit Aui. q̄ ipsa aliq̄ su-
perflui sūt in stri. i. adducit ad sup̄flūā firmit: et ex
hoc p̄r q̄ sicutib⁹ nō est p̄ueniēs: neq̄ ego eā
simp̄r laudare p̄pter vehemētē opationē quas
efficit in nā: laudat et singl⁹ caro eritij. Nam de
ea dicit Sera. et ita dixerūt q̄dā medicoz q̄ caro
eritij cōfert h̄ntibus hydropisim carnosaz q̄ ex
siccat et terit et bibit et ea: v̄r q̄ posuit eaz post
medicinas solutinas educētēs aquā immedia-
te videbit quā denotare de snia istoz q̄d rales
carnes sūt solutivē: et ita p̄fice fecit haly. qui
post medicinas solutinas allegās dicit carnes
de mēre antiquoz valere dicit: tradit antiquo
rū q̄dā carnē eritij si sale exsiccat et diligētē re-
ratur: bibaturq̄ de ea. 3. ij. v̄r q̄ ad. 3. iij. cū vino
hypocarchis p̄dest: et credo q̄ cōferat cū p̄prie-
tate ep̄i v̄r dicit est supra. Addit Alex. fiat ergo
coctio eoz. i. p̄paratio eoz in decoctione cū acri-
bus que exrennent cibos. i. decoquēdo cū elixi-
tur cum eis aliqua que sūt subtiliatiua v̄r sūt
allia potri et cepe. v̄r dicit Bor. sed p̄ delicatis

sunt v̄r cymini feniculi et modici cinamomi. In-
ter hmoi et carnes laudant carnes pullos colli-
boz et galline et sistant et quasi oēs aues v̄suales
q̄ nō degūt in aq̄: et p̄t decoq̄ cū endiuia et sca-
riola et modico feniculo in cā cala: et in frida cū
serpillo calamēto saluia apio petrosillino et hu-
iusmodi cōueniunt et magis assata q̄ elixata:
intelligendo si stomaq̄ p̄t ea digerere q̄ si non
dens assata. Nā v̄r dicit Alex. assata suauit acci-
piuntur et melius iuuat. Immo dicit Bor. q̄ v̄r
cur oia b̄odialia et iuscula nisi in die solonis: et
tunc v̄r assata galline cū aromatis: et istud
accepit ab Aui. in cura asclitris a cā cala cū dicit
Et nō p̄cessi ei v̄r v̄rere iure oino nisi in die i q̄
medicinā tribuere voluit in illo em̄ die permisi
v̄r illo v̄rere. Et ordinat Bor. quēdā puluerem
ad aromatisandum oia fercula factū: v̄r infra.
R. zinz. galange zedoarie anisi maratri cymini
ameos fiseleos. añ. 3. f. spicenardi calami aroma-
tici coriandri p̄parari. añ. 3. v̄. sandal. citri. 3. ij.
fiat puluis et v̄r eo in oib⁹ cibis suis. Et q̄
supra verauit haly. quecūq̄ ex tritico sūt: et idē
et fecit Aui. in cura asclitris cū dicit. Tibus as-
tūm hydropisim opz v̄r sit paucus et semel i
die. Et addit: et si possibile est eis v̄r abstinēre a
pane tritici p̄pter viscositatem suā et suā op̄lonez
faciant: postea dās cas. in electione panis dicit
et sūt cōtenti pane oz. cū seminib⁹. Addit: et si ne-
cessarius fuerit sup. panis de frumēto sup. p̄o-
pter appetitū infirmi opz v̄r sit a furno coctus et
exsiccat⁹ et nō sit azimus sup. postro fermento
cū eoz: ita p̄r q̄ panis de ordeo esset electio:
q̄ in eo est inbriliatio et absterio v̄r fuit. A. dicit
sed v̄r est q̄ talis panis reddat multū gravis et
p̄derosus: v̄r ego experientia didici: et q̄ ab infir-
mo sustinere d̄s et p̄parari cū seminib⁹ iponen-
do semina. scilicet vel feniculi in eius p̄struccio-
ne: et p̄insando ipm cū aqua decoctionis radi-
cū feniculi vel apij: q̄ tñ appetit cōtiter panis d̄
frumēto: opz v̄r dicit sit panis furni. i. notabiliter
exsiccat⁹ et sit semeterno: et cū seminib⁹ p̄e-
paratus v̄r supra et aliquantū salitus. Sed q̄
quid sit v̄r dicit Alex. p̄hibendus est infirmo tñ
ne ipse v̄anem multūz comedit. Et ita dicit Se-
rap. et opz v̄r p̄hibear a comestione panis m̄-
ri sup. talis de frumēto q̄ de eo loquebatur.
Et adducit rationem dicens q̄ est q̄ quis fiat
bonus panis eius sup. per preparationē dicitā
tñ non est possibile v̄r extrahatur ab eo grossi-
tudo tritici et opilatio eius: et tandem laudat v̄r
comedant ipsum cum aqua ciccy. s. propter ab-
sterionem et subtiliationem aque ciccy. Et ita
Aui. dicit. Et opz v̄r sūt inra eoz aqua ciccy et
ius alcauabit. i. lodule et galli vereris et galline.
¶ De lacte autem q̄ negauit haly. v̄sus est
Aui. in cura asclitris concedere non tñ lac came-
larum immo etiam caprarum. Et reprehēdit so-
phistas dicens. Et non respicias ad id quod di-
citur in ipso ex hoc quod decipiūt sophistici et
q̄d dicitur q̄ natura lactis contraria est hydro-
pisi. s. ad curam quia frigida est et humida et sup.
opilatiua. Nam dicit ipse: immo scias q̄ istud
medicamen est iunatum propter id q̄d est in
ipso de absterione: et propter id quod est in ipso
de proprietate sua sup. ad epar: dar exemplum:
sicut etiam ponitur endiuia in curationib⁹ epa-
tis q̄d h̄z egritudines frigidaz: q̄ sup. et sit frigi-

Assata ma-
gis q̄ elira-
tapueniūz

De panecō-
nemēti hy-
dropicis.

Nota bñ.

An lac pue-
niat hydro-
pici.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

da tñ p ppietate inuat. Idem notauit scdo cas
no. ca. de lacte in areola mēbroz nutriment.
Nam dicit: lac caprinū z lac camellaz recēter
feraz ambulantū z lac asina pferunt hydropi
fi. Et Raf. 7. p. tñ. de mente Sarach dicit: da
hydropico in potu de lacte recēti. Pro tollenda
ista discordia dicatur q lacra cibi qd est lac ca
piaz vel vaccaz nō est pueniēs. Lac tñ caprarū
quarūda p. p. arabicaz v. dicit Aui. tale lac p
esse cōueniens z medicinale sicut z lac camella
rum: z hoc est ex virtute pascuoz ibid ē exitium
Et ita si forte ē capra in regionibus istis de pa
scerē cū herbis apitiuis z subtiliariuis vt cū
rhimo eupatorio cuscute apio feniculo z silib.
Credo q i isto casu lac capre ē puenirer qm ēē
alterarum ad nām: herbarū ex quibus depascit.
Et iā ad istū sensum laudauit Aui. ipm in cap.
de hydropisū supra allegaro: cū dicit. Lac aut ca
mellaz z capiaz z p. p. arabicaz z p. p. cum
impinguant sup. artificialiter: z in potu dētur
cū eis q solone educit aquositate z subtilianz
puocant sicut scēa z aborantū z cardamomū et
silia hmoi. Et ita laudauit lac capiaz p. p. de
pasci ex talibz herbis. Nā scdo casu. ca. allegaro
de lacte dicit laudando lac absolute cū est pasci
aialis ipm? plāra bona: ita q ex plāra sumit nō
in lacte. Et ita dico q intellexit de lacte capiaz
arabicaz p. p. pasciū in areola nutrimentū
laudauit tale lac in hydropisū: imo dicit q hoc
lac vehemens iuuamentū est. Nā si hō sup. hy
dropicus assidue vtref loco aque z cibi sanare
tur p. p. m: id qd iam exprum est in quibusdā
qui guenerunt ad terras arabū z p. dicit eos ne
cessitas ad id: q sup. non habebat aliquid quo
cibarentur. Pōt ē dicit q laudauit lac caprinū
z asinū in hydropisū duritie splenis qd his
cōmiserunt medicine ad educationē aquosita
tis faciēs: z hoc p. p. subtilitatez sube talis
lactis z penetrationē forē ad mēbra. Nā ipm
vehiculo deferunt cōueniēter alie medicine so
lutine si secū cōmiserant: z istū sensum exprēssit
Raf. 7. p. tñ. Nam post q posuit illā fūtas su
pra allegarā de mente Sarach dicit. Dico pone
in quolibet rotulo aq casei vel sup. lactis tur
biū bene triti. z. v. salis gē. z. j. z bulliāt mode
rate z dispumando eam colat: da ei in potu ter
tiam partem rotuli vsqz ad rotulum vñū: credo
q rotulus est libza: q Aui. posuit descriptionē
istā aq lactis quasi in p. p. forma in cura aseli
tis ad medif: z ibi loco rotuli ponit lib. Et ad
dit Raf. qd educit aquam. Et addit. sed in potu
non debet dari calefacta. Addideriam tamē me
lius erit si de lacte camellino fuerit aqua ca
sei que nisi inueniatur loco eius fiat aqua casei
de lacte caprino: ita p. p. ea vritur medicina
liter z non via cibi: z sic fit solutum ad difficul
tatem de lacte: quas bene nota ne contringat er
ror in exhibitione illius via cibi maxime p. p.
textum posuit ab Aui. supra q lac cōe z capi
num in regionibus communibus ex comuni
pasciū credo q non fit conueniens: l. v. multus
capre degentes in montibus propter siccitatez
herbarum forte efficiant ad inreutionem valēs
cum qualitate z proprietate. Sed in exhibitione
lactis caprarum degentium in plano z non cū
artificio depastarum: credo q vsus lactis esset
qd. nocendum: z in hunc errorem vt arbitror in

cidit: Sor. qui in cura indistincte dicit: deide est
sciendum q lacinulum valet si quoridie potet
mane z sero: z si possit abstinere ab omī alio po
tu opimum esset: z credo q fuerit deceptus: vt
bis Aui. idem sonantibus que debent intelligi
vt dictum est supra. De cibis ergo horum sine
carnes dicte dimisso lacte: z aliquoties fiat pā
nata in debilibus qui nō sufficiunt digerere as
sara de pane electo in brodis vel iuribz carnū
electarum vel iuribus caulium vel cicerum ru.
immo etiam in brodio piscium parmoz dimis
sis piscibus. nam dicit Serap. In iure enim ho
rum piscium non est aliquid de superfluitatibz
post q projiciuntur in decoctione anisū z cina
momū z piper: amigdalare etiam cum pistas
chys auellanis z amigdalīs macinatis z prius
torrefactis vtrūqz. samigalīs z auellanis fas
cre cum dictis brodis z aspersis de super cina
momū z garioflis interdum erit cibis conue
nientis: quando scilicet non sunt contenti diera
sicca: z maxime quando coniungitur extenua
tio in membris propius in asclite z minus in
sympanite propter dubium inflammationis.
Inter olera que conueniunt dicit Alexander
olera autem oportet eos scilicet infirmos acci
pere z maxime si sine feb. sine que calefacere et
extenuare possunt qualia sunt apium petrosili
lium daucus eruca pulegium rapa z caulis et
alia que sunt hīs similia que extenuant z cale
faciunt z euacuant vt sup. sunt feniculus hyso
pus z maiorana. Et Serapio addit calamitū
z crelones z sunt cicerum: vt posuit in litera ee
speragos z porros z dauciam z ficlam. Sed in
complexione calida vrbī esset feb. valent endi
uia z cuscura z sumit terre z solatrum z apium et
scariola etiam cum modico feniculo z attritis
ces z malue z non inueniunt in calida vt p. p.
parentur cum modico aceto non inrente aceto
sitatis z oleo oliuarum onfascino: possunt in
de fieri infalarnie herbis tñ prius decoctis: et
in cā frigida exhiberi cappares cum aceto z mu
starda cum pipere z reliquis cōibus aromatis
bus vt est zuzu. cinamomū galanga gariofl. z
ex oleis v. z oleum de amig. z p. p. amarū. oleū
etiam de phisticis multum commendatur.
De fructibus autem Aleran. dicit: non in con
gruum est accipere qualia sunt amig. aut pistas
chiervue aure aut dactyli raro. Addit: castaneas
vero z nuces qm potius sunt accipiente ois
no: forte q litera est corrupta: nam debet dicere
exciende omnino. Nam supra castaneas ego
non consentirem maxime in sympanite neqz in
pra nucez in habentibus stomachum debilem q
nocent vt supra dictum est. Aui. aut accipiens
hanc sniam dicit. Medulle aut. s. phisticā z auel
lane z amig. sup. eis conueniunt: vel sup. non de
negantur. Addit auellanas vltra Alerā. sed ego
non confido vt dixi supra nisi in modica qritas
te z cum sunt toste. Addit: qnqz concedunt eis
in hora furtiua id est raro dactyli z vne pasci. Nā
propter dulcedinem z modum substantie addu
cunt ad opilationes: ideo nisi raro propter con
uenientiam debent exhiberi. Addit: de fructu
bus recentibus non cōcedantur eis oīno. s. pro
pter aqueitatem venrosabilem eis cōiunctā fa
cit exceptionē nisi granata dulcia. Sera. tñ phi
buit granata absolute z maxime in sympanite

Nota bñ.

Nota bñ.

Quid sit
rotulus.

Not. bene
solutiones
de lacte.

de cibis
hydropico
rum.

de potu
hydropico
rum.

De oleris
hydropis
conueniē
tibus.

Not. bene
ma. que
quar.

De fructi
bus cōi
s.

Not. bene

ditur: prohibeant a comestione granatorum et p
pie illi qui habent hydropisum tympanitē. in
relligatur de granatis aceto sic que nocent. Ito
maco: ut dicitur est supra: etiam de dulcibus in fre
quenti vinctis ad mitigandū sitim pūus vsus
dulcium credo nō discōueniet. Addit: et come
dant ex nucleis physicorum raro et ex vna. f. passaz
et dactylis tarde vice aliqua nō fecit mētionē
de amig. vel auellano supponens illos fructus
suspectos ppter difficultatē digōis. De phisti
cis autē vus et dactylis etiā raro vrendum est.
In summa meli⁹ est eos diuinitere q̄ eis vti nisi
in delicatis multū appetentibus eos: et tunc in
hora furtina debet exhiberi ad cōplacentiā ali
quando tamē vt supra dicitur est p ferculis ipis
masenatis et rectificatis cum spēbus nō est eis
malum vti. ¶ Circa potū vitē potus aq̄ oīno.
Nam dicit Iulius. et quātum potus aque pure a
potu arce nisi pparare. Addit: nec vero aquā fu
mar oīno cū tunc refrigeratā: qm̄ hec epīs refri
gerat cōplacitum et morbus augeat instanti vt
nōnūq̄ eius naturalē erigat calorem. Pro tā
to dicit Aui. in cōsione cacet et expectatio sup nū
tim et regimē ipsius et phibitio a visione aq̄ ne
dum a potu ipsius quātū possibile est sup. a cū
rabi phibet visionē aque ne insurgat appeti
tus ad ipsam potandū ppter nocuita que se
quuntur vt vult Iulius. Et hoc tñ nō collige q̄ in
omni hydropisī debeat exhiberi vinū et maxime
purum et potens. Nā dicit Aui. in cura asclitio:
vino autē nō appropinquet calidā habēs hydro
pisim: verū habēs hydropisim frigidā opz vt nō
bibat et eo nisi subtile antiquū parū: et ponens
ordinem qd dicitur sumi dicit. nō cū est ieiun⁹ neq̄
sup cibū: immo post horā: et ita ex textu colligū
tur tria. primū q̄ in cā cala nō cōperit vinū: sed
su loco illius sumat colear de granatis dulcis
bus: et aliquoties reperiat aliqd vinū album
aquoſus qd in modica quātitate possit exhibe
ri. 2° punctū est q̄ in hydropisī a cā frida dicit
hiberi vinū vntis subtile et parū qd appellat
Iulius. ricanū. 3° punctū est q̄ ipm̄ vinū vt ali
potus non dicitur exhiberi aq̄ cibū neq̄ cū cibo: sed
post per hoc qd dicit: immo post horam. Et istā
sentiam p pre sumptis a Sera. in cā pūo cū di
xit. De vino autē nō opz vtant aliqua re. i. etiā
modico ante cibū neq̄ cū ipso: sed expectet post
comestione spatio longo deinde bibat parū
vice vna. Et nota p hoc qd dicit spatio lōgo. Et
Aui. dicit post horā nō intelligunt qd post duas
vel tres horas debeat sumi potus post cibū: qd
hoc esset erroneū. nā faceret ad pspirationē ci
bi extra stōm aq̄ digōem: sed opz spatio longo
bibat post cibū vt qd cibū digestus fuit in stō
et iam trāſiit ad epar: et p maxima parte est in
epate digest⁹. Et hāc sentiam pro pre insinuat
Aui. nā cū dicit: immo post horā: immediate ad
dit: et cum scit sup. in stōm descensionem cibi a
stō. i. qd stomachus sit inanitus: et sup. penetrat
ad epar et p maxima parte est digestus in epe. Itaq̄
tunc p talē potū subtrahit massa hīozali i epe
genita facilius trahit nutrimentū ad mēbra et
virtus refocillat: et mēbra cū vīna p pre educunt
que debet p vīnā expelli. Et hoc totum declara
uit Sera. in hīs sequētibz cū dicit qd bibat
parum post comestione vice vna spatio lōgo. Et
ponēs vīlitarē tūc in potu dicit: qd est qd hīoī

vinum pronocat vīnā et cōseruat virtutē et aus
gmenat caliditatē in nā: abſcindit sitim et est
medicamen magnū hydropicis melius oīs⁹ res
liquis medicis. Addit: ita ergo opz vt sit regimē
medicorū et. Per hoc ergo qd dicit qd p talē potū
pronocatur vīna et releuat virtus: declarat qd
talīs potus est qui offert gfa penetrationis ci
bi. Nā separato aquoso vīnali a massa sangui
nea et p hoc qd releuat virtus inde declarat qd
ipsum penetrat cibū ad mēbra vel iuuat in pe
netrando. Nam qd nō est sumptus potus cū cū
bo ne supflua humiditate cibi aggreget humi
dicas in toto vel in ventre: qd forte portio illi
transfret penetrādo in ventrē vel penetraret in
alia mēbra. qd nō est de intentione medici in
isto casu cū sit intentio ad ericcationē. oportebit
igitur vt exhibeat potus p fine pncipalit inten
to in potū ad dilatationē nutrimenti ad mē
bra: ita iam celebrata digōe in epe: et tūc mo
dicus sufficiet potus. Sed dicebat quidā pīna
citer qd tunc exhibet cū homo est ieiunus. cui⁹
oppositum dicit textus: dicit negādo: qd nō vo
carur ieiunus ad modum Aui. hic nisi qd est in
dispositione fm̄ quā debet causari fames. et hoc
est qd iam nutrimentum trāſiit ad mēbra:
et est iam facta resolutio de humido animato
membrozū quod non est hic. Et istā expositionē
bene menti nora propter multos indoctos ali
ter sentientes. Et hec de diera sufficiant.

Medicinalia. Jam veniendo ad medic
nalia p ordine seruando
duo ſient. primo ponet cura cōis ad oēm hydro
pem et intēriones cōis. 2° ponet curatio spālia
fm̄ diuersas spēs hydropum. ¶ Intērio autē ad
curationem cōem in hydropisī dicit Aza. est du
plex. Una est cōfortare virtutē digestiua. f. stōi
cū vel membrozū alioz naturalū fm̄ lapsum
in his mēbris cū aromatis in qbus inest mo
dica coadunatio. i. cōſtrictio et cōfortatio et mul
ta subtiliatio cū virtute puocadi vīnā et sudo
rē et apicendi oppilationes cū medicis sup. calis
dis vel fridis fm̄ erigētiā cause lapsus i digōe
dictoz membrozū eligēdo medicinas simplices
et cōpōſtas de qbus supra dictū est in cā de do
loribus epatis. ¶ Scda intērio erit ad cōſione
materie cōiuncte et ſonēris materiā cōiunctam
p diuersa ingenta cōſionē vel immanifēſte et ſen
ſibilis vt p ericcationē et resolutionē per balnea
ſtuſſas ſtationē in ſole vel p applicationē ſome
rationum ſacellationū ventosaſ ſiccaſ ſuffumi
giorum inunctionū emporū cautēriorū et hīoī:
lū balnea et ſuffumigia aliquoties faciāt cōſionē
etiā ſenſibilē p ſudoz vel cū cōſione ſenſibili vt
p ſlōmias puocationē hemoroidaz vomit⁹ ſo
lutiones vētris p medicinas et p clyſteria vel p
vīnas vel tandē cū incūſiōe. Aliq̄ tñ hoz magis
valēt in hyposaracha q̄ aſclite vel tympanite vt
ſlōmie ſtuſſe et ſilla ingenia q̄ totū reſpiciūt et ali
qua magis in aſclite vel tympanite magis q̄ in
hyposaracha vt euuſa ſupra vētrē poſta et caute
ria: et quēdā ſic i aſclite q̄ nequa q̄ in alij: vt p
de extractione aſſtratis cū bezel. ¶ Circa pīnā
intentionē cōem que cōſiſtit pncipaliter in al
teratione cū pōrtatibus digestiua mēbrozū na
turalium vel membrozū totius nō curo plogare
ſermonem: qm̄ de his abūnde dictū est loco ſu
perius allegato. Sed hic opz cōmemorare caſi.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

postum supra de canis hydropisis in cōi cū di-
xit Aui. 2 opz quidē vt habens hydropis sciat
id qd de ipso p^o inflat: 2 sup. id qd est primo le-
sum vtrū sit stomachus vel epar vel mēbra supio-
ra: 2 hoc sciatur p signa supra posita: qua habi-
ta notitia si epar. crepli gratia. sit p^o lesum opz
tuum studiū tūc cōuertē p^m ad medicinas epar-
ticas: 2 si cōtra fuerit stomachus oportebit p^msi
attendere ad medicinas stomachicas: 2 p^m ad alias.
De hoc dixit exp^o libaly. in cura hypofarche: 2
est cōe in oi spē: 2 si cā hec in epe fuerit apā aut
durities eius aut oppilatio in meatibus ei⁹ ac-
cidens aut apā stomachi vel frigiditas eius vel
splenis apostema vel eius debilitas opz hominū
preponere medelam singulorum sup. primum: 2
consequenter ad morbum venire.

¶ Circa vero scōam intentionē generalē vt de
enōmbus insensibilibus vel sensibilibus sunt
cōmemorandi quidā casū. p^o pte supius: 2 quidā
sunt ibi spāliter ponēdi. Nā de eione insensibilibus
li vt p resolutionē 2 ericationem siue fiat bal-
neis sicis 2 stussis siue mineralib⁹ vel artificia-
libus vel emphis 2c. ¶ Stat prius casū. qd nō est
ad hūmōi veniendū: 2 maxime fortia nisi p^o ena-
ciationibus facis 2 cōibus 2 de mā coniuncta
vel souente: p^o ex nocumēto apto sequi vt per
eliquationem materiet amplificationē eius
vel per tractū 2 ebullitionem in eadem cōi mā.
¶ Secundus casū. 2 est Aui. qd hūmōi resoluētia
et ericcatia nō admiſtrent cū stipticis foris
stipticis aut multe quātitatē: imo sin virā-
da resolutiua supra stiptica victoria multa: sed
ea tūc stiptica apponant qbus pseruat sanitas
2 virtus mēbroz. 2 istū casū. ē supia posui i ca^o.
ghali: 2 talia resolutiua 2 ericcatia debent va-
riari fm cām. qd dicit ad hūc cōtationē eligēdū ca-
lida subtriliatiua 2 ericcatia in cā frida: 2 frida
ericcatia subtriliatiua in cala. Et tōtū istū casū.
posuit Aui. ē in ca^o de asclire. Nā p^o posuit pri-
mam partē in eo qd dicit: 2 opz vt in ipsa mino-
rentur troscisci stiptici qbus sint cōfortatiui: si-
cut est trosciscus de alimberberis sup. in cā cali-
da 2 p^o pte cū cōstricta est nā: immo sup. opz vt
sint dñantia subtriliatiua resolutiua: cōfortati-
ua tūc. Et lz iste text⁹ magis videt trahi ad medi-
cinas p interius exhibitas: de his tūc qd exteri⁹
exhibent spālins dixit infra in eodē ca^o de em-
plastris cū dixit. In emplastris vero est regula
vt nō multiplicent in eis ea qd ericcatē resoluē-
cum stipticitate forti stantia loco eius qd etic-
catur 2 resoluē nisi res modica eoz fm quātita-
tem qd pseruet sanitatē si illa necessaria sit sicut
sunt spica 2 rhus 2 ciperi cum quātitate panca
valde: illud em cōseruat virtutē in yrac 2c. Idē
intelligat de ynguentis oleis 2 cerotis. Addit po-
nendo scōam prem casū. postq verauit troscis. de
alimberberis: 2 opz vt fiat ericcatio in hydropi
si frigida cū omni calido subtriliatiuo apituiuo.
In hydropisi aut calida fm modū aliū. i. cū fri-
gidis. Et hoc bene nota ppter multos qd eglea
medicinas ericcatinas applicāt in oi hydropisi
siue cala fuerit siue frigida. ¶ De balneo etiam
est regula quā ponit Aui. ca^o eodem dixit. Illa
que sunt humida sunt illis horrenda. i. humida
actualiter 2 in potētia vt balneū aque dulcis:
qm 2 si balnea humida fuerint in actu: sed tamē
ericcatia in potētia tunc cōueniēti: tūc de facto

meliora sunt sicca fm actum 2 virtutē 2 spāliter
magis talia valēt in hypofarcha q in alijs spe-
ciebus vt supra dictū est: qm in alijs spēbus itā
te exenatione in alijs maxime mēbris pter q
in ventre balnea ericcatina toti cōia sunt suspe-
cta: vt p^o 2 istā suam exp^oisse posuit qd hūda sunt
horreda. Addit: 2 illa que his sunt meliora sunt
sicca sicut clibanus calefactus postq tolerauit
infirmus vt ingrediat sup. ipm sine lesione. Ad-
dit: 2 p^o pte habens hypofarchā ppter cām di-
ctam: hoc tūc intelligat vt teneat caput extra di-
banum vt possit attrahere aerē frigidū p anhelum
ne fiat inflamatio cordis 2 inducatur se.
Sed loquens de humidis fm actum dicit. Et si
fuerit cū aquis tūc nō sit sulfureis 2 alu-
minosis notis ericcatina inuabit eia valde in
statu egritudinis 2 p^o pte habens hypofarchā:
vt addit: qm autem debet esse applicatio bal-
nei vel stusse loco suo infra specialius dicitur.
¶ De his etiā que sensibilibus enant sunt etias
casū. 2 p^o in stōmia. Nā de hac dicit Aui. p^o in cu de his que
ra caceſe cū qua virtus coniungit fortior: q in sensibilibus
enauat.
aliqua spē hydropis ceteris paribus cū sit dis-
positio ahs ad hydropem dixit. Et deuter stō-
miam quantū possibile est. 2 in cura asclitis di-
cit. stōmiam vero opz vt deuter omis hydropi
sim habens quātum pōt: 2 ponens nocumēta
eius in hydropisi addit paulo post: stōmia enim
prohibet uentris eoz nutrimentū cū ipa sint
pauci nutrimenti. i. in eis sit indigentia nūtri-
menti boni. ¶ Aliud nocumēntū dicit: cū hoc
infrigidat epar ipsoz. Addit: stōmia igit est nō
cū in qplurimis dīpōnibus q sup. angēt in-
de debilitas que in omni hydropoe coniungit: q
tūc in hypofarcha vtrū sit virtutis cōstantia
maior: p inde dicit Aui. in cura hypofarche
stōmia quidē vehemētius est pportionalis hy-
pofarche q asclitis: tūc etiā in cura hypofarche
est multum verenda nisi in casibus spālins de
quib⁹ paulo post: qm si in caceſia est verēda mul-
to magis 2 in hypofarcha. Et tūc in caceſia Aui.
dat ingenium in enitādo stōmiā vel saltem mi-
nuendo ē 2 si etas virtutis affuerit. Nā postq
posuit qd deuitare debent stōmiā quātum possi-
bile est addidit. Et si fuerit necessaria ppter res-
pletionem sanguinis aude sup eā cū mensura 2
parrire in duobus vel tribus aut quatuor die-
bus. Addit 2 ē est plus necessaria stōmia qd cā
sup. hydropisis est ex retentione sanguinis hemo-
roidarū aut menstruoꝝ. postea tūc his nō obsta-
tibz addit 2 melius quidē est vt etio fiat in pri-
mis cum eis que mūdificauit sanguinē sicut hies-
ra 2 alibus. Deinde si nō dū sufficit extrahere san-
guinem paucum: 2 ita pater quod omi ingenio
vult enitare sloborhomiā etiam in casibus in
quibus apparet necessaria sloborhomiā.
¶ Et hic explicuit duos casus in qbus videtur
quasi necessaria. Primum casus est qd stat reple-
tio sanguinis sup. stārici dñantia supra totū: q
cum eruberātia sanguine boni nō sit caceſia nec
hypofarcha: sed stāte sanguine abundante stāti-
co laudat p^o mūdificationē sanguis sup. ab il-
lo stāte cum medicina secessiua: postea si pur nō
sufficiat tūc stat stōmia: sed cū mēſura 2 panca.
¶ Secundus casus est quando causa hydropi
sio fuerit retentio sanguinis hemoiroidarū vel

Nota hos
canones.

Not. regu-
lā quo ad
applicati-
onem em-
plastroꝝ.

No. errorē
tepe a me-
dicis com-
missum.
Not. regu-
lā quo ad
balnea hy-
dropicoꝝ
queniētiū.

Not. casū
de his que
sensibilibus
enauat.

ad casus

Nota.

menstruorum vñ quatuor suffocando caliditate epatis
 causatur hydrops vt dicebatur. s. nam et in
 illo casu cōuenit ad flōiam cū timore vt dictū
 est. Sed Serap. magis audenter in his casibus
 laudat flōiam dicit sic. In hydropis autē car-
 nosa si inceptio est tñ ppter abscessionem san-
 guinis q̄ currit ex emorroidibus. i. currere p̄sue-
 uunt p̄hibitionē sanguinis mēstrui aut ex cā-
 alia ex causis repletionis sanguinis: tñ opz vt
 pperemus statim cū extractione sanguinis: et
 adducit rōnem sup. et supposito q̄ sanguis sit
 aquosus dicens: sicut in igne q̄ p̄ciuntur su-
 per ipm ligna multa et humida: appropinquat
 vt extinguatur est res magis inuatiua remoue-
 re ligna ab eo sūt in caliditate innata q̄ appo-
 pinquat vt extinguat ppter multitudinem san-
 guinis vehemētis frigoris est magis inuatiua
 extractio sanguinis in quacūq̄ hora fuerit āni
 q̄ possibile est sup. p̄ erarem et virtutē etc. Et
 nota q̄ talē flōiam laudauit in hypofarcha et
 alijs sp̄ibus nequaq̄: et cā laudauit q̄ inceptio
 nis hydropis cā fuit aggregatio sanguis p̄o-
 pter retentionē etc. q̄ in hypofarcha et inceptio
 ne eius ppter dictā cām videt esse maior virtu-
 tis cōstantia: ita in frigidario et debilitas ses-
 quētes p̄ flōiam videt esse minoris timoris q̄
 in alijs sp̄ibus. Et istā sniam accepit ab Alex. q̄
 in prin^o cure hydropis dixit sniam multū egre-
 giam. Curari aut opz oēs hydropicos ab initio
 cū antibus: sed asclitē et tympanitē p̄ solas cas-
 taticas purgationes: a nasarchā aut. i. hypofar-
 chā: p̄ flōiam opz curari sup. aliquoties: q̄ et
 plenitudine sanguinis frigidū sit et adducit rō-
 nē. nā ablata plenitudine nā leuior efficitur: et
 minorato eo. i. sanguine frigidū facili⁹ restaura-
 tur: posuit et cēptū q̄ ab eodē accepit Sera. di-
 cens: videmus em q̄ ignis sub viridib⁹ lignis
 postus piclitas: et itez sublatas a q̄bus piclitas
 parat ad incēditur. Aliū casum ponit Aui. Et
 in asclitē in quo cōuenit flōia: et cā fuerit illic
 ap̄a sup. calū in epate et pueniat ad ipsam sup.
 hydropis pendente inde in prin^o rei dicit si
 gnāter in prin^o: tñ p̄ curatione cāe hydropis
 in prin^o puta ap̄atis calidū cōuenit flōia. Et
 ibidē et addidit aliū casum in quo cōuenit flō-
 dia. Cūq̄ hydropicus cōqueritur de latere si-
 nistro multax arteria: i. q̄ sentit extensionem
 pulsariā in latere sinistro: tñ sup. declarat q̄
 ibi est multa mā sanguinea contenta in arterijs
 plenīs ppter talem extensionē pulsariā: tñ
 enim non est eius q̄monia vt dicit ppter ten-
 sionē q̄ est in ipo. nā ambo latera. s. dextri et sini-
 stri cōcā in hoc. s. in hac extēsiōe: ideo sup. nō
 est ppter aquositate vñ addit: immo id est pro-
 pter sanguine sup. cōtētū i splene: ppter pcludit
 splorothomē ergo in primis deinde curet cura
 hydropis. Et ex hoc textu colligit qdā et bñ etiā
 vbi non esset ap̄a circa epatē: sed tñ in dextro la-
 tere circa epatē sentiretur inflamatio pulsatiua
 sup. cū alijs signis caliditatis: et pueniret flōia
 difficile tñ est in his duobus casibus dictis fa-
 ctas hydropē asclitē ppter tales fieri flōiā
 qm̄ declarat iā ex cā causa ita debilitatā esse vir-
 tutē q̄ per corruptionē opationis digestiue fa-
 ctā est generatio aquositate frigida saltem
 paratue naturalis caliditate. Propterea Balen⁹
 quarto de regimine sanitatis cōmēto supra

allegato. viij. dixit loquēs de hydropico hypo-
 sarcho hic cui solus incipit qñq̄ idiget flōia
 cū denit ex hemorragie detētiōe id est ex rēre-
 tione fluxus sanguinis cōsueti vel mēstruū in
 mulieribus vel alia ipectoria causa incipiens
 p̄stir. Addit: tympaniā autē vel asclitē hydropis
 vnus est ausus p̄ flōiā sanare etc. Semp tñ in
 flōia est querēda licētia a p̄icularibus circū-
 stāijs de habitudine virtute et etate et similib⁹
 Ergo Aui. cōcesserit itērdū in asclitē cōue-
 nire flōiā et p̄re dispositionis cuiusdā de ebul-
 litione dicta: et ita etiā i tympanite cū dicit. Et
 flōia enim nō ingredit in hoc capitulo nisi ra-
 ro: imo meli⁹ et vt soluat materia cum facilitā-
 te ipse supra faciebat casū. ad omne possibile sus-
 tūti vbi stendi sunt casū. de his q̄ vplurimū ac-
 cidit: qm̄ vplm̄ et in tympanite et asclitē est vir-
 tus multū debilis: stare in cōsilia cū doctrina
 Bal. vt nō fieret flōia in his duob⁹ speciebus.

De vñ ar clysterioz sūt et casū. et casū. p^o A. Pen-
 ra asclitis q̄ clysteria sup. et suppositoza marie
 in asclitē et tympanite magis conueniūt q̄ soluti-
 ua exhibita p̄ superius p̄ hoc q̄ virtus ipsorum
 immediatius venit ad remouendū cām cōstā-
 tē medicine bibite et sunt leuiora super naturas
 i. minus ledūt virtutē q̄ solutiuā p̄ sursum: quia
 non sic attingūt ad mineras virtutū: et iste casū.
 est cōsā nō tñ ad has species: sed etiam ad hypo-
 sarcham. Nam dicit Aui. in cura asclitis: regi-
 men autē euacuans aquositate est. cū solutiuis
 et ebibitis et clysteribus p̄p̄ie. signanter p̄p̄ie.
 Et ponēs quare dicit p̄p̄ie ponit vtilitatem
 eorum supra solutiuā ebibita dixit. Ipsa enim
 scilicet clysteria sunt propinquiora aque sup. q̄
 ebibita et leuiora super naturas. i. minus ledūt
 et remoriora a liquifactione: et eadez ratio
 stat etiā in tympanite q̄ sunt p̄p̄uquiora ma-
 terie resolucende q̄ medicine p̄ sursum ebibite etc.
 et in cura cacecie que est aīa ad hypofarchā dicit
 q̄ clysteria subriliantia et resolutentia humi-
 ditates et solutione educētia eas conferunt in
 ea valde. Si ergo i cacecia vbi stat n̄tutis cōstā-
 tia maior q̄ in hypofarcha cōferūt clysteria val-
 de: multo magis i hypofarcha ita q̄ in omni spe-
 cie hydropis debemus maxime audere sup. cly-
 steria et suppositoza q̄ supra solutiuā ebibita p̄
 sursum: qm̄ in oibus virtus est debilis: et sic in
 virtute debili vsus clysterioz: cū sit minus no-
 cēs est securior: et maxime i hydropē a causa cala
 quia sic nō dissoluit subam ep̄is calefaciendo
 sicut per superius bibita. Magis tñ faciunt cly-
 steria et suppositoza in tympanite et asclitē quā
 superi⁹ bibita q̄ i hypofarcha: et in tympanite
 plus ferunt suppositoza q̄ clysteria: et si ponā-
 tur clysteria siue in asclitē vel in tympanite sem-
 per sint modice q̄ritatis pro vice.

In vomitu etiam sunt quidam casū. obseruan-
 di. primo est casū. cōsā: vt in vomitu incipias
 mus a mitioribus vt etia in alijs fieri expedit.
 Alium ponit Aui. casū. inuēns q̄ opz vñ vo-
 mitu in prin^o anteq̄ virtus sit defecta: et hoc per
 prius intelligitur de vomitu acutis respiciē-
 tibus mām propiam. Nam in cura hypofarche
 et trahitur ad omnem speciem hydropis dicit.
 Opz aut vñ vomitu pri⁹ et cōne humosio sup.
 per vomitum anteq̄ roboretur. s. morbus et hu-
 miditas dicitur: quam enim diu virtus retinēs
 S iij

De clysteri-
 bus hydro-
 picorū cōue-
 niētibus et
 de vsu eorū

Nota

Magis cō-
 ferunt cly-
 steria in
 asclitē et
 tympani-
 tē q̄ in hy-
 pofarcha.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradl.

Nota

De sternu-
ratione co-
ferente hy-
dropicis.

Nota

Determina-
tio vomit-

est. i. est valida. vt pr. Addit: vt eniz humiditas
diu receperit sup. augmentum z debilitata vir-
tus succubuerit vomitus nullus erit vsus. s. lau-
dabilis sed edone vtendum cu latratu. i. per se-
cessum: z ca quare no coueniat in pcessu statim
dicetur de mente Serap. 26. Et ita vult vsu myo-
mitus couenire in prin° constanter virtute qm e-
estio multo magis laboriosa: loquendo de vom-
itu solutio ppro qd estio p fecesum. Aliqñ rñvo
mitus inducitur ad aliam intentionem z no ad
soluionem vt ad excuriendum aquositatem ad
renes vel ad bursam testiculo z sicut et z sternu-
tatio de qua fecit mentionem Rasis 7° princh.
cum dicit. Insufflandu est in naribus de pulue
re pnoante ad sternutadum cu sternutatiove
hemena expellat hydropisim eo qd comouet et
expellit aqua ad partes renu vel ad partē testi-
culoz: z tunc pforata cuti cu acu resudabit inde
aquositas: z similem virilitatem affert vomitus
etiam non cu laboriose soluentibus facit: z rñc
non tñ in prin°: sed etiam in pcessu pōt conue-
nire. Sed si sit intentio vt per eum euetur mare-
ria z minoretur non opz vt pnoceatur nisi in p-
ncipio constare virtute: vt supra dñm est: quas et
sciam posuit expresse Serap. cu dicit. dico qd
iuuamentis nobilibus in prin° huius egritudi-
nis hyposarche vel asclitias: s. maxime hyposar-
che est vomitus. Addit: z opz vt administret s. m
diuersos modos: qñqz enim administratur an-
te cibum z qñqz post cibū sup. ppter diuersitatē
corpoz in facilius vel difficilius esse disposita
ad vomendū qñ corpora minus disposita ad vo-
mendū debet induci post cibum ad vomendū
qz tunc facilius inducitur: sed non sic conueni-
ter eūat de materia propria: vt pr. z alio dictum
est. Et idem dicit Aui. in cura asclitias: z de hio q
conferunt eis est vomitus: z proprie ante cibū
z post ipsum vt de tertio in tertium: aut de qro
to in quartum: aut de quinto in quintum: scdm
qd in corporibus citius vel tardius materia ag-
gregatur circa stomachum sup. ne obseruato eo
dem ordine natura in euacuando nō ita a vom-
ituo innatur. Continuabat Serap. z opz vt ad-
ministraret frequēter assidue in principio egi-
tudinis aut reagggregationem humiditatum z
multitudinem eaz z anteq debilitetur virtus z
anteq attrahatur myrach ad inferiora: nā tunc
resistit ei cum vomitu: qd est qz humiditates cu
multiplicantur fit difficilis vomitus tunc: nā
propter fortem commotionem factam in multi-
tudine materie postet fieri suffocatio.
De prouocantibus autem per vinā euacuan-
do sensibilibus sunt. cas. primus reperatur qui
dictus est supra in canonibus vniuersalibus vt
non exhibeantur nisi facta euacuatione ppter
nocumenta apta sequi: de quibus supra dictus
est. Alios cas. posuit Aui. etiam in cura asclit-
ias. dicit primo de diureticis vero conferentib⁹
in hoc non oportet vt vnum solum adhibeatur
immo fiat permutatio de quibusdam ad qdam
z addit Serap. causam huius cas. dicens z est
necesse vt permittantur adinuicem loquēdo de
prouocantibus: quod est quia quod consuevit
homo accipere multotiens fit sicut cibis: qz scz
non alterat.
Et ponit alium cas. Sera. simul cum Aui. de
eis: qui ramen positis est supra in canonib⁹ cu

re opilationum per medicinas prouocantibus ob-
cit: sic etiam oportet vt terantur iste medicine
multū qñ possibile est: qd est quia qñ accipit
tur s. m hanc similitudinem sunt facilius pene-
trationis z pernentionis ad loca lesa donec sub-
mergantur in eis: z ista multum lenit in cura
hyposarche in qua propius valent diuretica q
in alijs vt voluit Haly. dicit in posarcha de diu-
reticis: sunt enim hydropis hyposarche vilia:
signanter dicit hydropis hyposarche: z etiā in
asclitias valeant: vt patet. In tympanite no ipso-
rum vsus non debet prolongari siue frequen-
ti: qñ timor est ne materia modica cum ventosi-
tate conclusa in ventum conuertatur: z hoc infa-
nuauit Aui. in cura tympanitis cum dicit: opz
vt administrentur diuretica sup. ali quorē: s. z
non sit superfluitas in eis: z adducit rationē di-
cens. Superfluitas enim in eis perducit ad gñ-
tationem vaporum plurimorum.

Alium canonem posuit Aui. etiam in diureti-
cis loco allegato de asclitias dicit: z cum admini-
stras diuretica fortia opz vt administres post
ea aliquid de iuris⁹ pinguib⁹ sicut est ius gal-
line pinguis: z ille cas. est multum attendendus.
Nam cum medicinis diureticis fortes sunt acure
multū peruenientes ad vias vire: z vt directio-
ne materierum nitrosarum per illas vias dispo-
nunt dictas vias ad excoiationem z rursū. vñ
de si postea vicerentur sunt vt plerūqz infana-
biles. Ideo ad remouendum hoc nocumentum
conueniens est post dicta prouocantia exhiberi
iura pinguis.

Postremo circa soluionem per ventrē stant de canoni-
bus etiam cas. speciales. Primo stat cas. communis bñs obser-
uatis vt materia prepararetur educationi z canna vādis i for-
les disponantur ad educationem maxime cu me lutione vt
dicine tales que in hydropie conueniunt ad for-
lutionem sunt laboriose soluen res: est radica-
liter cas. hypp. in affo. Digesta medicari zc.

Alium cano. posuit Aui. in cura cacchie q
communis est ad alias species hydropum dicit
z oportet vt subtile sit studium in soluendo eas
z separe in eis id quod in potu sumunt. i. diui-
des solutina vt non tota materia simul euacuet
sed paulatim ne fiat labor in natura: de quo di-
cebat idem Aui. in cura asclitias loquens de eu-
acuatione per solutina: et oportet vt non sit sub-
torimmo secundum vices: nam id quod subito
est mortale est z prauum nocumēum debilitat
epaz: z Filogorus vt scribitur septimo continē-
tis dicit: oportet vt hydropicus lagetur cum eo
quod educit aquam moderate z paulatim: quo-
niam non est laxāda aqua subito quoniam mors
sequitur: istum canonem bene notate: oportet
tamen bene aduertere ne multiplicetur mares-
ria: proinde addebat Aui. loco allegato de ca-
cacchia: quorēns imaginariis q materia aggre-
gatur non permittas eam figi: sed itera euacua-
tionem: semper intelligatur cum facilitate quā-
rum possibile est in: dicendo semper a debilita-
bus vt fuit regula supra: z eam expresse posuit
Alexan.

Alium canonem qui sequitur et pcedenti po-
suit Aui. in cura asclitias dicens q omnis super-
fluitas euacuationis in quantitate z tempore
est mala: est tñ i calida remissio. i. minus lēda
qz vt plerūqz in causa calida i virtus est min⁹ de

hiera ma-
dicanda
in cacchia
hyposar-
che hy-
dropis.

bills q̄ in frigida.

Calium cañ. etiā posuit eodē ca° de cacefia cir
ca exhibitionem solutinoꝝ dixit: z opz vt cōfoꝝ
res stomacos eoꝝ ne ledantur a solutinis: z po
nas eorum solutina aromatica. i. sibi immiscen
do aromatica calida vel frigida sibi exigentiam
de calidis vt est lignū aloes: calamus aromati
cus: quinanum zc. de frigidis vt endivia: sola
trum: coriandrum zc. qd̄ lz fit cōe in solutiōe in
omni hydropē: spalius tñ intelligat cum primis
lesus est stomachus. Nam vbi primo ledat epar
in hydropē vt cōter enenit dicit Auicē. in cura
ascitis ponens cañ. qñ etiā cōis est in omi hy
dropē dixit. In solutinis aut nō opz vt fit id qd̄
nocet epari: z si aliqua necessitas facit hmoi ne
cessarium esse sup. q̄ est nocens epari opz vt res
criscitur: z pñr exēplificat de aloē dicit: z aloē
solum. i. nō correctum est malū epari valde sup.
propter liquefactionē quam facit epari. Addit
quare opz vt elongetur ab epare nisi ppter nei
cessitatem aut cū ingenio rectificatiōis. s. com
ponendo cum alijs medicinis rectificanti bus vt
fit in hiera q̄ plurimū laudat in cacefia. et alijs
speciebus hydropi. nam iurat mastix ad recti
ficatiōem eius. Et de ea dicit Aui. in pñ° cure
cacefie: cōsidera an sit in corporibus eoꝝ humo
res diuersi z colerici z educant solutionē vt res
cum hiera pigra: ipsa enī educit superfluitates
abq̄ humiditatibus innatis: aloes tñ solū est
nocens: z maxime in extenuatis z in quibus cā
hydropis est complexio calida in quibus etia
hiera z troisci de aloē sunt suspecti: sed in fleg
mariciis z carnosus nō sic. Ideo cōueniens est in
complexione calida vt laues aloes cū aqua enī
dine vel solutini: q̄ tunc pres dissolunt ignee.
Et similis cañ. huic ponit 7° cōtinentis de men
te Aaron. dicit. Si dederis in potu aliquas me
dicinas ad educendū aquā cantus esse debes ne
ipse noceat epari. Addit Rasis. dico composi
tio ipsaz fiat cū cōferentibus epari sicut cū ab
sinthio polycaria solatro spica reubarbaro z si
milibus.

Calium canoñ. ponit ibidē Auicē. z oportet
vt solutina sequat̄ iciniū declarat quare nō co
medat solutus post ea dicit nocte si possibile est
quasi innuat tardet cibū quātum potest post so
lutinum vt magna fiat ericatio pprie in patie
re hyposaricham z asclitē: vnde colligit̄ hic ali
qui qd̄ nō cōuenit tunc exhiberi lanarium: sed
hoc est error: ppter acuitatē medicinaꝝ q̄ cōter
exhibentur in his dispositionibus etiā propter
qualitatem inductam manifestaz a medicinis.
Et supra dixit Rasis 7° cōtñ. qui post medicinā
educitiam insit dare aquā calidam: sed nō dz
exhiberi lanarium in multa quāritate neq̄ post
ser hoas: imo debet magis tardari ppter eric
ationem quā querimus: z respiciens cōsequen
ter ad relaxationem membrōꝝ per medicinas
iuber in sequenti die vt de more fit vt exhibean
tur remittentia qualitatē medicinae z cōfortan
tia membra cū dicit Aui. cōtinuādo ad literā: z
sup. cōuenit vt sequant̄ post ea que pfortāt sup.
etiam remittendo malitiā cōplexionis z consti
pant aliquāliter sicut troisci alimberberis z si
cut aqua fructū in quibus est suauitas z stipti
citas z sup. remissio male qualitatē calide in
ducta ita vt confortent epar z proprie post ea q̄

sunt sicut euforbium zc. nunq̄ nō sunt exhiben
da talia foria solutina nisi constante virtute.
Sed in virtute debili dicunt quidam vt etiam
scribitur 7° cōtinentis q̄ latandus est hydropi
cus si fuerit debilis valde cum emplastro conse
cro de pulpa colloquintide z laurolela euforbio
erucumere afinino z similibus. acutis aquam
soluentibus distemperatis cum cera z oleo. Nā
apparet qd̄ per hec extrinsecus applicata possit
feri solutio aquositas non multum impūmē
do in virtutem: qm̄ solutina nō inmediate per
ueniunt ad stomachum nec ad epar: sed hec sentē
tia nō acceptatur a Rasi loco allegato: z hoc be
ne nota. Nam dicit ipse. dico hoc malum est val
de eo qd̄ excitat sup. tale emplastrum caliditatē
magis sup. accidentalem z extraneaz q̄ si fuerit
sumpta in potu sup. medicina mensurata recti
ficata. z est ratio ad hoc multum suadens: qm̄ ra
lia que extrinsecus applicantur ad hoc vt efficiā
operationem solutionis aquositas appropi
mantur de vehementioribus z cum qualitati
bus eorum venenosis iudis non refractis non
attendendo etiam ad dosim. vnde non est mira
bile si per tales medicinas acquiratur maior in
flammatio in membris quam p medicinas de
bile correctas in debita dosi per interi⁹ supras.
Calium cañ. vltimum qui respicit solutionem
materie calide in asclite precipue contrarium
posuit Auicē. eodem capitulo dicens. Et deuota
cum fuerit caliditas vt nō solutione educas co
leram sup. superflue. z adducit rationem: quo
niam ipsa resistit aquositate aliquo modo: sup.
remanens in corpore. s. cum caliditate z siccita
te sua: z q̄ in asclite est necessaria euacuatio a q̄
firatis per medicinas proprias etia si fiat euac
uatio colere eligendo euacuationem illius ma
rimē: tunc duplas enī. s. colere z aquositas: et
ita sequitur in virtute debilitas z nocumētū:
et hoc totum intelligat qd̄ colera non esset tras
grediēs terminū multitudinis sua vt dicit Aui.
nam tunc fit necessaria euacuatio etiam colere.
Nam tunc vt dicit sis contentus eis que sunt si
cut mirabolani. supple citri. est enim solutini
bonum in huiusmodi dispositione per hoc scilicet
cet quod euacuat coleram in frigidando z eric
cando z non laboriose sicut etiam serapinus est
bonum solutinum in dispositione frigida. Vbi
igitur esset colera superflua oportet eam ex
tinguere vel in qualitate remittere cum altera
tibus epatis confortatiuis: de quibus supra.
Sed quando est indigentia euacuationis non
fiat separata euacuatio colere ab euacuatione
aquositas propter nocumētum quod dicitur
est: immo simul euacuetur colera cum aquosita
te cum appropriatis medicinis. Et in euacua
tione colere in isto casu singulariter valent mi
rabolani vt dicit Auicē. Nam in egestionē co
lere per modum dicitur est etiam in eis virtus
ad educendum humiditates aquosas et aquam
citri. Et de hoc dicit Rasis septimo continen
tis. Dico. prout vidi in pluribus libris et pro
prie in Aaron: oportet vt aduocāliter aqua ci
trina educatur cum mirabolanis citri. cum pro
prietatē habent educendi ipsas humiditates:
immo etiam ducunt ad vias vinev sentit Bas.
8° decem tractatum capitulo de nausea z sin
gultu. et hoc bñ. nota. Et isti cañ. sufficiāt circa

In debili
bus, lagan
dus est ve
ter cū em
plis solu
tini scdm
aliquos.
Nō placee
Rasi talis
solutio.

Mirabo
lani citri
ni estant a
quositate
hydropi
corum.

S iij

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

No. de flō
mia q̄ ma
gis pperit
i hypofar
cha.

Not. bene
hunc caſ.

ingenia materiā euacuādi ſiue inſenſibiliter ſi
ue ſenſibiliter dimittendo caſ. circa educōne
aque cū perforatione. nam de hoc dicit in ſi. ca.
¶ Quibꝫ expeditis gñalibꝫ iā opꝫ deueni
re immediatius quātū ad 2^m principale ad curam
magis ſpālē dictarū ſpērū hydropis regulādo
ipſam curā ſm caſ. antedictos. Et qm̄ vt ſupra
dictū eſt nō debere applicari ingenia faciētia ad
inſenſibile cūonem niſi prius facta cūone ſenſi
bili. De materia dictū eſt etiam non debere fieri
cūonem cum ſolutiuis niſi preparata materia
ad educōne. Et qm̄ eſo minus indigēs ppara
tione eſt flōmia : in qua tñ vt dictum eſt ſupra
prius q̄ fiat: qm̄ maxime puenit i hypofarcha in
qua eſt ſanguis aquoſus peccans t in membris
oibus t ſtra venas: melius quidē eſt vt eſario
ſtat in p̄mis cū his que mūdicat ſanguinē vt
fuit dcm̄. Jdcirco etiā aſt ſloborhomiā bonū eſt
pro cūone prius ſtenda vt ſtat pparatio mares
rie ad educōne: q̄ tñ talis pparatio nō ſit niſi
cū ſubtiliantibus t aperientibꝫ oppilationes
t vias dilataribꝫ que offerri nō pnt pueniēter
niſi mūdicato ſtomacho t in teſtibus de mares
riebus cōibꝫ ne ille materie in virtute digeſti
uozū pueniētiā ducant ad mēbra t facit oppi
lationes. Expedit igit p̄mū eas faciliſter educi
cū ſint in vhs cōibus p ſtomachū cū vomitiis:
vel p ſecceſum cū clyſteribꝫ lenibꝫ tñ a p̄cipio
in quibꝫ ſit intētio ad cūonē materiē cōium
t nō a p̄prietate ſolūtiōis. ¶ Et ordine igit t di
rectione illorū caſ. p̄mo ponēt clyſteria vel vo
mitiua lenia: deinde ponēt digeſtiua pparans
tia ad ſolutionē t vomitiū fortiores qui vomit
offerri debēt a p̄cipio pſtante virtute vt ſu
pra dictū ē. poſtea ſi ſit neceſſitas flōie ſtat flōia
deinde ponēt ſolūtiua fortiora in hypofarcha t
aſcite t p clyſteria t p cibita etiā in tympani
te parūper ad cūandū materiā que ſouet vēs
roſtatē. Deinde ſimul p interius ponēt pno
catina t ericcatina materie ad caſum ſacientia:
t ita etiam exterius applicando omnia genera
inſtrumētorū ſacientia ad ericcatōne t reſolu
tione iſenſibile de materia: diuerſo tñ modo in
diuerſis ſpēbꝫ hydropum. Poſtremo qm̄ iſta nō
ſufficiāt t res erit quaſi in deſperatione poſita:
pſtātē tñ virtute fiet ſermo de extractiōe aquo
ſitatis cū bezel: qm̄ nō eſt veniētiā ad huiusmodi
di pforationē vt colligit 7^m p̄mētiā niſi cū reli
qua nō ſuffecerint. Nā dicit 7^m caſ. de mēre. Gal.
Sed pforatio ſyphac debet fieri i ſine ſi ſupra abſi
dans fuerit humiditas aggrauando patientem
t inde inferēdo leſuram addit. Sed hoc accidit
in aſcite cū in hac ſpecie ſpatioſitas exiſtēs in
ter in teſtina t inter ſyphac repleat humiditate
ſaltē in pluribꝫ: vt ſupra dictū eſt: deinde ponēt
cura vni⁹ accidētis ſpecialis in hydropi vt ſu
tis clamore: t ita erit expeditū capitulū. ¶ Pro
expeditione igit p̄mū occurrēt iſtmo in p̄ci
pio puenit fieri clyſtē ſi venter nō eſt lubric⁹ nō
exiſtente cā febrili: coniuncta neqꝫ cauſa calida
principaliter ledētē ſtat: vt infra. 8^m. bletis mer
curialis: florum camomille: mellilori: eupato
rii. añ. ʒ. ʒ. ſtat ex eis decoctio in debita q̄ritate
re aqꝫ: t facta colatura ſumā. ʒ. ʒ. v. ſqꝫ ad lib. t
non vltra. addat caſſie. ʒ. ʒ. hie re pigre. ʒ. ʒ. olei
de lilio t camomille. añ. ʒ. ʒ. cum. ʒ. ʒ. ſalis ſtat
clyſtere. Et ſi coniūgeret cauſa calida vel febris.

in decoctione ponant ſimul cū reliquis folioſi
endiuie t alraſacon: cuſcute: t ſamiterre. añ. ʒ. ʒ. t dimittant olea calida t ponat oleū cō
mune loco eoz. ¶ Vomitiū aut pueniens poſt
lenitionē vētris et euacuās materias ſm cōmū
nevrile eſt ſi ſtat. vt. ʒ. ʒ. ʒ. orymell ſiplicis. ʒ. ʒ. ʒ.
diſſoluant in. ʒ. ʒ. aque decoctionis ſe. antheri.
in cā frigida cū modico ſalis: t in cā calida cum
decoctione ſe. attriplicis et repida ſumatur cum
intentione vomēdi poſt cibū in corpore non pa
rato ad vomēdi: t ita deambulando p camerā
ſuauiſ circiter horā: in ſine pnoceſ vomit⁹ cū
ipſoſitione digiti itra gulā vel pēne t meli⁹ in
tunc in olo cōi. ¶ Poſtea puenit ſi ſit diſpo. cōſ
ſentens ad ſloborhomiā vt ſtat mūdicatio ſie
gmatis aquoſi in cā frigida cum porio: vt iſta.
ʒ. ʒ. hie re ſimplicis Gal. ʒ. ʒ. ʒ. cū aqua decoctiois
cuſcute t hederē arboze: ſtat porio: t in cā calida
diſſoluat cum aqua decoctionis violari ſumite
re t berberoz capil. ve. ¶ Poſtea p diē flōia ſy
caſ. dictos multiſ parca in caſibus dictis. Sed
de qua vena ſtenda ſit diē ʒ. ʒ. ʒ. etiā loquēdo
de ſloborhomiā q̄ ſit p̄p̄reſentē ſanguis mē
ſtruorū vel hemooidarum q̄ ſtenda eſt de vena
mediaſtina. i. cōi: t aliqui dicūt q̄ melius eſſet
cōuerrere deoſum p ſaphenao ex quo cē 7^m res
tentio ſanguinis ſoliti fluere p deoſum. Euro
res cōiter nō determināt de qua vena ſit ſtēda.
Sed credo cum ʒ. ʒ. ʒ. q̄ ſit ſtēda de vena cō
muni in hypofarcha in qua magis laudat q̄ in
alijs: qm̄ t ſi facta ſit hydropiſis p̄ illā rēſerō
nē: tñ materia peccās eſt in toro diſperſa t in ve
nia torius. Jdeo cōueniēti⁹ torū alieniabit ſi ſi
ar euacuato de vena cōmuni q̄ de alijs. ¶ His
pſectis inſurgit intētio de digōne materie que
cōplenda eſt cū ſuperius dictis in oppilationē. a
cauſa calida vel frigida vñ veniēter meibi expedit.
In hypofarcha igitur cum eſt intētio p̄p̄ar
rationis materie ad ſolūtionem ſi coniungatur
caliditas et febris: valet pro ſyrupo ſyrupus de
endiuia t orymel ſimpler cum aqua endiuie cū
coze t apij vel poteſt fieri ſyrupus vt infra et
eſt Berardi. 8^m. endiuie. ʒ. ʒ. ʒ. ſcolopendrie: ſemi
pillorū ve. recentium. añ. ʒ. ʒ. ʒ. ſeneculi: ſemi
perroſilli: cuſcute. añ. ʒ. ʒ. ʒ. ſpice nardi t celrice.
añ. ʒ. ʒ. ʒ. ſucccharij lib. ʒ. ſtat ſyrupus et exhibeat
tur cum aquis vt ſupra. Valet etiam ſyrupus
de bizantijs non exiſtente febre nec apoſtema
te ſed cauſa calida: et in cauſa frigida valet ſy
rupus de duabus radicibus. p̄mo cum melle
roſato ſiue orymelle t ſyrupus de abſinthio: et
eſt melius cum aquis ſeneculi: buſci: apij: et in
proceſſu ſacta euacuatione valet ſyrupus de
paffio t ſortio: eſt ſyrupus de hyſopo t in abſ
ſtergendo t ſubtrahendo: et tandem ſyrupus de
calamento ſemper immiſcendo. Ubi ſit intē
tio incitionis aliquid de orymelle cum aqua de
coctionis quinqꝫ radicū.

¶ Et quemadmodum fieri poteſt digeſtio per
ſyrupos ita per confectiones calidas vel frigidas
ſecundum quod cōiungitur cauſe calide vel
frigide. vt in cauſa frigida valet dialacca et dia
curcuma ſingulariter. Nam de ea dicit Auic. in
cura aſclitris: et ſpēs eſt ad omnem hydropiſim
in diacurcuma: et in cauſa calida valet conſe
ctiones diarodon abbatis et triaſandali que
adminiſtrari debēt cū alijs electuarijs: nō cūro

De hyp
farcha
caſ. de
veneri
ſta

De aſcite
q̄ eſt cauſa
p̄p̄riat

per confe
ctiones ſit
digo que
admodum
ſit p̄p̄riat

de his prolongare sermonē: qz de eis abundanter dicitur sup. Sed veniēdo ad 3^m de euacuatione materie cōiuncte p^o adducat vna sententia. Ba. postea in p^o libro humoꝝ quā adducit Ras. 7° cōti. ponēs ordinē in cura hypofarche differēt ab asclite dicit qz hypodipilis carnosa indiget esione flegmatis de corpore cuꝝ laxatio ne in p^o. i. p^o secessum vētris: deinde cum vomitu: deinde cū gargarismate. adducit rōnē. Cū flegma habeat pcessum suum in toto corpore: vñ cōperit vt enatio hui⁹ fiat de singulis locis corporis. i. sup. p^o enatio p secessum a toto: deinde p particulares esiones a particularibus mēbris vt stomacho cerebro &c. Ad id: deinde z vtrūm est in potu eo qd incidit z calefacit z sup. liquat humores ad puocādū cum eo vīnā z sudorē: et ita vult qz puocatio sequatur alias esiones. Ad id: vt vultū summarie vtrūm est oibus spēb⁹ euacuationū flegmatis. i. enatio vnde cūqz euacuetur cum appropariis ad flegma cuꝝ flegma sit pcedens vniuersaliter in toto corpore vt dicitur. Ad id: specificādo in asclite: sed in asclite nō est cōsequēda ipsa curatio sup. ex omnibus mēbris cum aqua inclusa sit in vno loco z nō su. in omnibus mēbris: vñ vtrūm est in p^o. i. p^o principaliter cum eo qd educit aquā sup. p solonem vētris aut p vīnam vel sudorē sicut sit in ictericia cum medicinis educētib⁹ colerā vt dicitur z ita vult nō ita necessariū esse vomitū in asclite neqz gargarismata sicut in hypofarcha: neqz etiā vt alibi dicit infra Ras. tāta est necessitas puocationis vīne in asclite sicut in hypofarcha: sed in asclite est maior intentio in laxatione vētris dicit sic in carnosa hydropē cōfiderēt stude ad puocādū vīnā: cum p vīnā fiat purgatio eius maior qz laxationē sup. vētris: nō hydrops asclites nō ē curāda p puocationē vīne in maiori parte: ratio hui⁹ canonis erit clara si considerabis. In hypofarcha igit debemus intendere cum euacuatione flegma cum appropariis per clysteria z per medicinas q per superius bibuntur secessinas: postea p vomitus cum medicinis educētib⁹ flegmatis: z in asclite per clysteria: z etiā p portiones cum medicinis a ppter rare educētib⁹ aquositate. Cū igitur cōueniēs fiat euacatio p medicinas appropariatas: qm sup. dicitur est in casu qd opz a miroribus incipere cū subtili studio cāre in p^o ostāte vñtē bō nō est scire gradus in fortitudine medicinarum enat. i. az z flegmatis z aqstatis vt pūis experia mur medicinas debiliores: deinde fortiores. Cū de his medicinis debiliores sunt aqua casei maxime lactis caprini vel asini: picipue cuꝝ in eo infundit carrhamū ad sepandū a caesitate et ad solutionē flegmatis. Nā de ea dicit Rufinus 7° contriuentio: aqua casei de lacte asinino magis cōferēs est alijs in laxatione hypodipilis accidētis cū caliditate: vnde nō est euacūda in estare &c. Ad id. z magis pferēs erit si decoquat z desumpet z in ea ponat de sale indo sup. sumendo in potu. 3. iij. cū. 3. j. salis indi: z poterit fortissari ad magis solūedū: tunc erit de medicinis mediocribus: vt voluit Rasius eodem capitulo si capra comedat de cucula z ieros z cucumere asini z aliqua parte laureole recentis aut sicce: ita qz miscētur cum alijs herbis bonis oī cas comedat: hoc sup. valet in causa frigida: sed si

fuert cum caliditate comedat capra de endinia vt dicit.

Urina etiā capre ponitur solutina etiā aquo stratis: z maxime si sumatur ex capra taliter parata: vt supra. nam de ea dicit Rasius: z si vīa sumpta fuerit in potu vtilior z melior erit sup. quā aqua la cris cum ipsa aquam laxet z mirabiliter agar. Et aliqui laudant vīnam hominis iunioris sani. nam sua nitrositate etiam soluit aquo stratem: z de vīna hominis dar dosim Berard⁹ nono Almanforis vsqz ad. 3. ij. 5. z vsqz ad. ij. et exhibeatur cum eucpharo. z eandem dosim crederem de vīna capre nisi esset depasta cuꝝ illis acutis. nam tunc minor dosis sufficeret vt. 3. j. vel. 3. j. 5. Et Rasius 7° continentis dixit. Lazarus da est aqua si fuerit cum caliditate cum vīna caprina sumpta in potu ad qstiratem. 3. ij. cum tantumdem succi solatri. Aqua etiam enscus te siue podagre lini. naz maxime valet in hydro pisi: z maxime a causa calida: z de hac etia scribitur loco allega. Aqua podagre lini nō habet sibi simile in conferendo hydro pisi accidētis cū caliditate z oppilatione in epate cum feb. data in potu cum syrupo acetofo cuꝝ ipsa laxet aquā puocet vīnam: aperiat oppilationes: z confortet epat z stomachum simul. Cū de debil⁹ etiā est aqua sumiterre: z quidā dicunt qz aqua cardamomi etiam soluit aquam temperate. Sed vt notat Bentilis in quodam suo consilio facto in asclite a causa calida absqz apostemate: z credo esse verum: licet cardamomū reperiat scriptum inter solutina ab Aui. ramen vt dicit fuit hoc error translatoris: qz in capitulis proprijs auctorū non reperitur qz sit solutinum: s; fuit error in eo: qz forte apud arabes cum reperiant duo vocabula. sc. cacole z cacle vel kachile fuit alios vel cucule. Sed kachile est rectior: litera. nam cucule apud aliquos est cicer sylvestris: et cacole est cardamomū. Kachile autem est alia herba solutina. de qz feci mētionē &c. in simplicibus immediate post cardamomū forte reperit in arabico cacole: vbi debebat dicere kachile. Et ita Sera. in cura hypodipilis dixit. z confert ad hanc dispositionem aqua oleris q vocatur kachile scriptū per. k. quando sumunt ex ea fm qstiratem lib. 5. cum eucpharo. Et hec herba vt dicit Bentilis loco allegato est herba que a tota specie cōforat epat z educit aquam que duo sunt quasi basis in cura hypodipilis: z herba nascentes in litro: bus maris precipue meridiāni: z de ea multum reperitur apud Comertum inter sterquilina maris. z aliqui sumunt vt faciebat ipse de succo eius vsqz ad. 3. vj. cū. 3. j. eucphari replet prius z sumatur in matutinis z videbis mirabilia vt dicit de euacuatione aque citri. z isto die nihil bibat aut comedat eger. Et hoc faciebat de decimo die in decimum. Et ita etiam Niculus dicit qz apud Comertum inuenit illa herba vocata soldana ab incolis que mirabiliter educit aquo stratem non inferendo debilitatem. Et dicit Rasius 7° continentis. Dico qd hoc regimē curauit quēdam in erate perfectra existētem dando in potu semel in quatrīduo de aqua kachile recentis rotulum. i. id est lib. 5. sufficeret lib. 5. vel. 3. vñ. cū. 3. j. eucphari elefar. i. eucphari rubel: etiam dando ei interdum de trocis. berberum lacce z aristo. z euplastando

De vīa capre que est solutina.

Not. erro re in Bent virio tras latoris p fisti qz scri bis carda momū ve cacole vbi dicit scribi kachile: kachile a ro ppietate erat aqua z confortat epat.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

epar cum glutinatis et faciendo eum uti exer-
cicio et pauco potu vini. q. nisi inueneris cucu-
los recetes vrdum est cuculis sumptis cum su-
moterre. i. pulueris cuculis dādo. f. 3. ij. zira
ego vidi experientia in hydro. Nam si dāatur
3. ij. de soldana cum aqua lacris multum pficie-
bat. ¶ De debilitate etiam soluentibus vel opes-
rantibus est aqua alchechengi: et de precipuis
etiam in causa calida sunt mirabol. ci. ut vidi
stis supra: et reubarbarum in infusione cum spi-
ca precipue: etiam agaricus precipue sine finci-
bere soluit aquositate. et ex eis possunt fieri co-
positiones ut placent. ¶ De mediocribus autem
sunt sicut serapinum de quo dicit Anicē. qd est
bonum solutivum in dispositione frigida sicut
mirabol. citri. in calida. Et dicit ex eis que sunt
equalitari vicina sunt serapinum et ireos: q. nō
possunt intelligi fm compositionem qualitativam
cum sit serapinum calidū in tertio: sed intelliga-
tur fm gradum solonis. Et de serapino possunt
fieri pillule quas ponit Mes. in cap. p. p. p. p. p. p.
hunc modū. f. succi emule sicut est. 3. xv. vel. xvj.
infunde in ipsum spicam et masticeam añ. 3. iij. et
bulliant vsq. ad consumptionem medietatis:
postea colatur: et de eo succo nutriatur serapini
sup. infundendo vsq. dum impinguescat: deinde
excoquitur et fiat inde troscisci vel pillule: et dos
est a. 3. 7. vsq. ad a. 1. f. et valebunt in causa frigi-
da. Et in causa calida sumatur mirabo. ci.
tri. pars. j. serapini partes. iij. et distemperentur
cum succo endiuie et fiat pillule. 3. f. ¶ Aliud co-
mune de mediocribus est succus ireos. f. succus
radicis lilij celestis: de quo multa dicuntur. Ali-
qui dicunt q. debet decoqui cum melle vel cum
saccharo. Alij dicunt q. debet sumi recens. Et
de hoc ponitur 7. continentis de mente Sind-
nis dicit: da in potu de succo ireos recete. 3. iij.
Et Gordonius dicit de succo ireos. Ego autē sum
expertus succum radicis ireos. Atramē aduersus
tendū q. succus iste debet esse crudus: q. si esset
coctus nihil valeret: q. accipiat de mane q. m.
media testa oui capit. f. 3. 5. vel circiter vel per se
vel cum uno sorsili: sed communiter exhibetur
cum aqua lacris ad remotiones acuitatis illi.
Et addit. et pauldubio curat omnem hydropis-
mā manu humana est curabilis: dum tamen con-
tinnetur ut vult sup. interpolando. De hoc dice-
bat Mes. in ca. p. p. p. q. educit flegma grossum
et coleram permixtum: et educit etiam aquā citri-
bis nā cum faciliat: et v. f. scribitur 7. contin-
de mente Deo: gij dicit. Si quis sumptis succum
ireos in potu in fallacia magna erit: et vera
ego vidi experientiam quod exhibēdo. 3. ij. cum
sero caprino et modico sacchari in muliere fecit
laboriosam operationem et fortem effando multā
q. ritatem aq. Et de succo ireos dicit Nicolaus.
Ego autem dico q. expertus sum eum et est vali-
dus: et expertus sum succum radicis palme chfi
et inueni virtuosum sicut succum ireos: et nō ita
vixit merym in descensu ad stomachum.
¶ De fortibus autem solutivis enumeratur me-
fereon de quo dicit Anicenna in cura asclitris.
Et ex summa lacticiuorum mefereon est fortis
in hoc capitulo. Et de armoniaco quando sumi-
tur in potu vsq. ad. 3. ij. cum aqua mellis. Et post
ea infra dicit: et pillule de mefereon sunt vltime
in asclitre: sicut pillule de reubarbaro sunt vlti-

me in hypofarcha. Sed de pillulis dixit sufficiē-
ter circa literam. Magis laudarem trosciscos de
mefereon in litera postros: quia melius corre-
cti et minus intrat de virtute mefereon: sed non
debent sumi omni die ipse dicit sed interpo-
lando per quinq. vel sex dies vel forte per nouē
¶ De fortibus etiam est laureola: sed est multo
magis domestica: et de ea possunt fieri pillule
fm ordinationem Berardi: sicut viles facte vlt
infra. f. foliorum laureole sicce: quia eligantur
longiora planiora ut capitulo proprio subtili-
ter puluerizatorum. 3. 5. infundantur per duos
dies naturales in succo cydoniorum et aceto añ.
postea incorporantur in syrupo acetofo: et fiat
massa de qua potest dari pondus. v. granorum
ordē: istud multum mihi placet et rectifica-
tione et ex dosi. Numerant etiam Rasis inter me-
dicinas educitinas aquositate grana regia et es-
vsum et cucumerem asininum et euforbium: zira
Ani. de his fecit mentionem et de fimo columbi-
no: et conueniunt etiam scamonea et ritimalum
et omnes conueniunt in lacte camellarum et in
vina earum. De lacte camellarum per duos
non curo facere mentionem: quoniam apd nos
non reperiuntur et de ere vso et fimo columbino
dicunt aliqui: et credo q. electriui nō soluat a quo
sitatem: sed tantum per modum compressionis
et excoctationis iuuant. Supra euforbium nō au-
derem neq. supra scamoneam neq. ritimalum
Nam de his dicit Sor. vitare autem debet om-
nis hydropicus scamoneam cum aloē nisi aloes
esset ablutum et repressum.
¶ Et his ergo medicis fiat euacuatio in asclis
reincipiendo a remissioribus et tandem venien-
do ad pillulas de serapino ordinatas ut supra:
et tandem ad pillulas de laureola fm modū di-
ctum Berardi: sed fortiores ponuntur septimo
continentis de mente Diasco. ut infra. f. folio-
rum laureole sup. preparatoz. partem. f. abfin-
thij. par. ij. 5. et ratū et distemperentur cum suc-
co endiuie et inde fiat pillule: et dar ipse. 3. iij.
cum. 3. i. aque cucule: sed videntur mihi fortes
nimis.
¶ Laudauit etiam Galeenus lib. de facile acqui-
sibilibus bibere succum radicis ebuli dicit. Qu-
rat enim absq. quo subuertat stomachum et vbi
coniungatur hypofarcha: et etiam asclites facit
electuarium singulare Rasis loco allegato sub
his verbis. dico hoc est electuarium mirabile. f. par-
mastice: spice rosarum reubarbari laccē. añ. par-
tem. j. laureole infuse in aceto partes. agarici et
ruribithana. partem. f. et rantur et distemperen-
tur cum carne cydoniorum aceto et melle sup. su-
mul coctis et exhibeantur. 3. ij. et si non opera-
tur potest addi in dosi.
¶ Sed in hypofarcha propius non stare asclis
re singulariter valer reubarbarum. nam est me-
dicina solennis curans eam a quacūq. causa
fuerit. Et de reubarbaro dicit Rasis septimo co-
tinentis. laborantibus hydropis. carnosa me-
lius est reubarbarum: et vidi mirabilem expien-
tiam non tantum in reubarbaro: immo et in
trosciscis de reubarbaro in illustrissimo duce
Frāscisco sfortia dādo. 3. ij. p. vice cū aq. endiuie:
eupatoz. et abfinthij. Et de pillulis de reubar-
baro dicit Ani. in cura hypofarche loquens de
solone vētris dicit: et q. melior est: est illa que est

agaric^o fi-
de zizibe-
e soluit
q. ritatem

de succo
reos.

De succo
rad. pal-
me chfi.

De meze-
recon.

De armo-
niaco.

De ere
vso.
De cucu-
mere asini
no.

De scamo-
nea.

Nor. hunc
canonem.

Et aris opo-
rimus vbi
piliq. vbi
posarcha
cū asclite
reubar-
bar. mar-
valer meze-
posarcha.

Nota

cum pillulis de reubarbaro. Et in causa frigida pillule cōueniūt quas ponit Ras. 7° continens dicit de perfectione et complemento pro hydropis. R. hierapigre. 3. iij. turbitz. 3. iij. lacce lore. 3. ij. rauedensi. 3. f. 3. salis indi. dracmā vnā. Nucci policarie. 3. iij. anisi semis. apij. radices squinati. añ. 3. f. mirabol. citri. 3. iij. terantur et distemperantur cum succo solatri et inde fiant pillule. Dosis. 3. ij. cum aqua calida. Et in causa calida maxime ad confortationem epatis precipue post solutionem fecit electuarium thesaurum pauperum. R. sanda. omnium añ. 3. ij. spodij ras. sure eboris añ. 3. f. se. ani. cubebe. añ. 3. iij. se. frigidorum ma. mīdatorum añ. 3. f. se. endiuie. porcul. añ. 3. f. Eucha. lib. 3. f. fiat electuarium cum decoctione endiuie vtatur mane: de quo electuarium continuando dicit si substantia epatis non est totaliter resoluta absq. dubio liberabitur. Et postea fieri decoctio aque lacris quam posuit Ras. et Aui. sequitur est eum: vt infra. R. aque casei li. ij. turbitz. bene triti. 3. v. salis gemme. 3. j. bulliant moderate et distemperando cola cam: et da in potu de ea. 3. iij. vsq. ad. vi. vel. vij. valent in hoc pillule de reubarbaro descriptionis. Añ. 3. f. et Aui. et etiā pillule de agarico. Et post solutionem sacram cum foribus si videris mus membra supercalefieri potest fieri magis miris solutio: vt infra. R. mirabolanoz. citri. 3. v. fumiterre. 3. iij. ablutij. 3. ij. euparoz. ij. 3. i. endiuie recentis pugillani vnum: semis enis. 3. ij. rosarum. 3. ij. coquantur in tribus lib. ad vsq. dñ remaneat vna: postea dissoluitur cū eo. 3. v. succari p duabus vicibus: et si coniunges retur sitis multum vsq. cū dicitur alio q. buldaz de simplicibus dicitur possunt fieri clisteria appropriata et vomitiua appropriata ad adiuvandum euacuationem aquositate: et maxime in asclite.

Postea facta esione stat interio de pfortatio ne myrach q. cōpletur cū appositione cauterio rum. nā de hoc dicit Rasus q. cōbustio cū cauterio facta post esionem aque defecit et constrin git panniculum. Ideo prohibet q. non subuertat passio. Addit hoc cognominus per experimentuz Et eandē suam ēr dicit Aui. in cura asclitis dicens: et cum diminuta fuerit aqua et allentatum fuerit ap. a: tunc rectius erit vt supra ventrē cauteria fiant vt non recipiat aquā post id sup. corpus tardando sup. per duos dies. Nec tñ applicatio cauterioz dñ fieri qm myrach est multum extenuari. i. est in odici de aqua: nō tñ p venas solutinas sed ēr puocarinas vine: et tunc fiant infra vmbilicū duo vel tria fm longum: et duo vel tria fm transversum: et actualia sunt electio ra potentioribus: et aliqui laudant cauteria fieri in cruribus vt ad ea cōuertatur aquositas et diuertatur a syphace et ab alijs membris supiori bus. Et de his dicit Nicolus q. vidit illa caute ria valere in pñ qñ mā est in fluxu: sed qñ mā fluxu et est iā cōfirmata et inspissata dicit ipse q. illa cauteria paz valent: et quocūq. qñ volum? facere cauteria: q. morbus est de gñe mortalinus bonum est vñmo vt fiat ptestatio q. morbus est timor osus: et ad mortem magis q. ad salutem ne credatur q. ppter cauteria moriantur. Nolo tñ obmiseratur ibi vna suā Rasus postea 7° prinē. et in solutionibus et p interius et per exterius di

cit: et si hydropis fuerit cum feb. nullo calefactio vtendum est in ea neq. interius nec exterius intelligatur sup. foris: sed solatro horrenti et syluestri et apio aqua cucule cum lacca lora reubarbaro et mirabo. citri. vtendum est. Et addit: et elecuaria et emplastra et medicine calefactiue virā de sunt cum augeant in siti: et efficeat viscera et eis noceant.

In hydropse asit tympanite dñ fieri leuis esio cū medicinis soluentibus causam ventositates fouentem. Nam de hoc dicebat Aui. meli⁹ est vt solutur nā cū facilitare: et opz vt nunq. sit multiplicatio solutioz: eligatur ergo hiera p singulari solutio in causa: et distemperetur cum aq. semiculi apij et mellilori sic coniungatur ca cala: et si causa frigida addatur aliquid de decoctione anisi et cymini: in hoc casu valent clisteria modo dice quantitas carminantia: et aliquid fo lutina in virtute hie et polypodij: et de clisteri bus valet si clisterizentur cum oleo rutaceo ad causam coniunctam et cum sale sed precipue valent suppositoia que educunt causam coniunctam vt si fiat suppositoium ex folijs rutę et sale et modico melle.

Potest etiam fieri suppositoium attrahens aquositatem simul et ventositatem: vt infra. R. se. vtrice granorum lauri. añ. 3. v. agarici. 3. v. salis gemme cymini. añ. 3. j. misceant et cū melle loto cum aqua camomille fiant suppositoia: et in his sit sollicitudo ad exhibitionem zedoarie et cymini: q. multum faciunt ad educationem per eruptiones. Nolo hic cōmemorare ea que la xant aquam extrinsecus applicata propter timorem qui dicitur est de nimia inflammatio: que siue sint emplastra siue vnguenta siue vncioes de quibus sit sermo magnus apud autores.

Expeditis solutionibus per medicinas educentes deorsum et per vomitus. postea opz p. aliquor dies vt res vel quatuor quietare naturā et maxime in asclite et tympanite et cā confortare cū appropriatis epaticis maxime et stomacis. Et hoc dicit Rasus 7° continens. dico stude in hydro. ad confortandum virtutem. Et addit. Ego quoz curauit quendam senem in quo erat aqua de quo nunquam cogitavi quod aliquo modo conualeret: in quo non erat caliditas: dando ei laureolam in potu: supple rectificatam secundum quod dictum est supra. Cessauit deinde sup. per dies a solutio: sed dando confortatiua resuerendo dedi sibi de laureola secunda vice et conualuit.

Iterum etiam alibi dicit q. vtilior cura sit si detur laboranti aqua citri. in potu de eo q. laxat aquam paulatim ita quod non detur ei de laxatio potenti ad laxandum abundanter: cum hoc debilitet epat: sed successiue laxandus est paulatim confortato epate iterum: et intelligatur confortato epate maxime in asclite et stomacho maxime in tympanite: et confortatis omnibus membris in hypofaracha. Nam dicit Rasus se primo continens de mente Gal. stude in asclite proprie ad confortandum epat: et in tympanite ad confortandum stomachum: et in carnosa ad confortandum omnia membra: licet tamē in omni sit necessaria confortatio epatis. Et ista can. semper obferuare expediri: qm in euacuando non stat tota vis curatio: sed in confortando

De esione
fleda i tym
panite.
Nota hęc
canonem.

Suppositoia
multa
ri valent in
hoc casu.

No. hystro
riam.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

ut sepe dictum est: qz nisi confortentur minere
vuturū z rectificentur digestionē naturalium
membrorū tantū multiplicabit in tpe de mare
ria q̄rum educet per medicinas: z debet ista cō
fortatiua esse alteratiua ad calidum vel ad frī
gidum s̄m discretam faciētem debilitatem: vñ
possunt fieri confectiones electuaria vel pulue
res cum epate lupi z stomachis gallinarū z cala
mo aromatico z sandali. citri. Ista a proprietate
cōfortat stomachū z epat. postea in causa frigida
miscet species dialacce vel de diacurcuma: z in
causa calida troscisci de spodio. ¶ Postea stat
alia intērio de puocariis vinam. nam dicit
Aui. s̄sus finē cure de alchēre: de diureticis aſit
sciendum est q̄ omnia diuretica cōserunt eis: et
multo magis vt supra declarati est valēt in hy
posarcha z de his q̄dam sunt simplicia q̄dam cō
posita. de simplicibus decoctio maiorane supra
in potu confert in p̄n° hydropis valde vt dicit
Ras. 7° cōti. Serum etiā capſinum cum spica
nardi vt sumēdo. 3. iij. de sero caprino. z. 3. h. spi
ce z bulliant simul lento igne vsq; dum redeant
ad. 3. iij. z coletur: z colatura ieiuno stomacho de
mane detur z est Serardi. Vina etiā capre in
qua bullierit spica nardi z mel multū facit: z di
rit thesaurus pauperū de vīna capre. Quidam
auctores sanant hydro. factam dādo quolibet
mane vnum coclear vīne capre nigre in qua
decocta sit spica nardi. Et s̄a. in libello de faci
le acquisibilibus dat decoctionē graminis cui
vino bibere: est enim diuretica vt vult. Similiter
dare p̄opum sicā cum vīna hirci vel capre bi
bere est diureticum forte. Tales etiā singulr des
coctio mēstetri z calamēti. Et si def. 3. i. cineris
scorpionū cum. 3. ij. aque decoctionis spice sin
gularissime vīnā puocat. Et aliqui laudant ex
hibitiōē cantaridii in balneo cum vino: s̄ nō
placuit Aui. Nam est error qm̄ vlcerat vias vī
ne: immo si pur debet exhiberi opz vt exhibeat
cum re infrigidare vt aceto vel succo solatri vel
succo portulacē: sed oz in oēm enētiū tūc omnia
membra circa vesicā infrigidare est oleis: tamē
vīus est suspectus. Ras. dicit sumat vīna rīi can
taris sup. absctis extremitatibus z cum eucha
ro violato fiat vīna massa. postea sumat aliquid
de illa. Decoctio etiā andacoche est vehemētis
puocationis: z debet esse vehemētis decoctio
nis vt vult Aui. de qua bibatur omni die. 3. ij. ec
ce dosim modicā. Laudauit etiā Aui. vt decoq
tur squilla in vino in vase mundo donec confu
matur 3° pars vīni z bibat omni die ex ea quā
titas coclearis magni: z addatur paulatim vsq;
dūz veniat ad coclearia quinq; deinde minna
tur. ¶ De compositis aſit sunt compositiōes dia
cte supra in cura oppilationum: z in cura icteri
cie maxime troscisci de lacca cum apofimare de
radicibus z similia. Et aliquid ad puocandū vī
nam simul cum medicinis calefaciēt renēs cum
vnguētis calidis ad attractiōē aquoſitatis: z
hoc p̄p̄i q̄ hydropis asclitris vñ hyposarche
causa fuit debilitas renū in attrahendo: post
ea exhibitis medicinis puocantibus vīne re
deundū est ad solutiua mensurata: z postea etiā
ad puocatiua redire. Et de hoc dicit Aui. Et
rectius quidē est vt in potu sumant inter dnas
solutiones vētris aliquid de aperientibus op
pilationes sicut troscisci de amig. amaris z sup.

Optimum
puocariū
est serū ca
prini cum
spica.
Vīna cap
re cuius spi
ca etiā pu
ocat.

Decoctio
andaco
che vehē
menter pu
ocat.

similia.
¶ Succedit nunc alia intērio post puocationē
nem de exterius applicandis exiccantibus: z quā
doq; sensibilibiter resolutiuis vt per sudorē. De
quibus primo est exercitiū factum sub sole in
estate maxime in hyposarcha: z postea sicut frī
cationes vt dicebatur supra deinde sepeliri in
arena maris stante sole in cancro vel leone ca
pite cooperro est d̄ maxie inuuantibus in hypos
archa: de quo dicebat Ras. 7° continentis. Et
laboriās hyposarcha vñ debet mori in loco in
quo terra mollis sit z arena lenis: ita tamen qd
cum eo sit famulus ad abstergendum ribias ei
gradatiz: z lz ipse sessus fuerit z ābelitū magnū
habuerit se frict paulatim cum p̄ id id est per
istū motū ab eo emittatur humiditas abundā
z residua pars eius digerat ex exercitio: z post
exercitiū illud sepeliri d̄z in arenā vt fuder in so
le: cum radius solis ipm calefaciat equaliter z
desiccat vsq; ad pfundū vñ coopiri d̄z caput z
discooperiri torū corp̄ in sole d̄z fuerit in can
cro sol. Propterea dicit Aui. i cura hyposarche.
Et pueniant post exercitiū ad calefaciōē p̄o
pue solis: qm̄ ipse est foris stippricariis. z q̄ve
hemētius sit calidus sol caneat caput nō ad
ueniat ei egritudo cerebialis. Et simile tētrā
posuit Serap. in ca. p̄p̄io. 4° b̄z eniarh: q̄ post
quam posuit fieri debere exercitiū mō dicto
intelligēdo de corporibus que possunt taliter
exercitari: qm̄ aliqua sunt ita debilia q̄ opz vt
vehant absq; labore vt fuit dictū in dicta. 2. am
dem dicit: deinde redeat post exercitiū ad admi
nistratiōem calefaciōnis: qd est: qz in ea est
hydropis inuamentū magnū. addit. Si ante
sol est calidus valde vt sup. est in cancro vel in
leone: tunc opz vt eligat calefaciō cū eo: et ad
ducit rōnem: qd est qz calefaciō ei penetrat vt
qz ad pfundū eius cū equalitate donec eruat
z exicat quāsdā humiditates z attrahat quāsdā
eaz ad supficiē corporis z subtiliat quāsdā eaz
z ponit eas velocius resolutionis z viuificat cor
pus z emulat virtutē animalē que est in corpore
z augmentat caliditatē innatā: qm̄ virtus solis
naturalis. i. p̄ naturā facit id in reliq; corporibus
in quibus est vita: qz est qz ipsa facit nasci plan
tas z eas nutrit z maturat fructū z generat cor
mos. Et propter hoc concludit: facit redire cor
pora in quibus est debilitata virtus innata ad
sanitatem. Et istum textum egregium aliquo
tens vide z intelliges causas quare rustici etiā
cum maximis laboribus in estate infirmi sub
sole sanantur.
¶ Consequenter balnea mineralia laudantur:
et de hoc dicit 7° continentis. Patiens quoque
ingredi debet balneum mane: z aqua balnei de
bet esse sulphurea aut baurachialis: sed si succi
rit balneum naturale melius erit. si aurem
ingredi debet balneum calefactum cum sul
phure et baurach z alio: et confectum in eo su
pore supple superabundante ablucendus est cū
aqua in q̄ fuerit sulphur z baurach: sed hoc fiat
per vnam horam diei. deinde egredias balneū
sumat ad modū ciceris de tyriaca cū aqua cum
qua cocta fuerint mentastrum z apium: et sup
ple, ipso postea in lecto iterato fudet. Talent
etiā vt supra fuit dictum balnea sicca forma
liter vt fuisse z clibannus: semper tñ habendo di

De balnei
is minerali
bus.

De facili
solutio
ne.

De vacuo
mo z em
plastro.

ligerentia ut caput et anhelitus sint in aere liber
ro ad attrahendum aerem liberum, Nam dicebat
Aui in cura asclitris: de bonitatibus aquarum
termarum est statio regiminis anhelitus frigidi
ut ita disponat ut attrahat aer frigidus. No
unum modum balnei possit. Sed si non inueniatur
balneum naturaliter tale ut fiat artificium de
coquendo. si in aqua de assaro calametro: origano
melliloto: camomilla: absinthio. et si ponatur desul
phure et nitro et alumine erit fortioris efficacie.
Etiam aliqui laudant ut apponatur notabilis qu
ritas ranarum vinaz in balneo facto. nam attra
hunt ad se aquositate mirabiliter. et ego memini
quod in peste quod fuit in anno 1450. quidam rustici po
nebant ranas scissas vel non scissas etiam vinenz
res supra apostemata venenosam cum manifestas
batur in corinethi rancorebatur et apostema
ta educebatur: et iterum attracta venenositate et
omnes liberabatur: quod audiri a plerisque fide di
gnis esse videtur: ita etiam non est mirabile quod attra
hat aquositate in asclite. Vel fiat sonea ut dicit
Bor: in terra et ponatur in sonea carbonis incisi
si de unipero: deinde ponatur crater ferreus desu
per: deinde sternatur ebulli multi super craterem
et patiens nudus inter ebullios reponatur et super
ibidem fortiter et est modus multum artificiosus
et si non habeat crater ferreus potest fieri cum lignis:
et ita prius valent in hypofariga et non sic in
asclite: quod reliqua membra a ventre in asclite sunt
macerata. Ideo ad ericcationem aquositate
in ventre non oportet imaginari ut fiat suffia cuius vir
tus aringat tamen ad ventrem ordinando discum glo
ratiu rari pforatione ut recipiat ventrem inflat
in foramine. postea erit ad patiens accumbens
supra discum et sub eo ponatur cacabus dicte deco
ctionis et recipiat sumus ad ventrem postro lin
tamine vndique circa discum ne sumus trahatur ad
aerem: et totius recipiat ad ventrem infirmus. Et
si balneum vel decoctio inceptit infundari potest i
co poni lapides igniti ut spernet caliditas per ipsos
et hoc totum intelligat quod asclites peder a causa
frida. nam quod pederet a causa calis epatis esset sus
spectu balnei tale ne epar supinflatum esset. nam
isto casu melius esset facere et implere vel fomen
tationes supra ventrem resoluentes et ericcantes de
quibus statim dicit: tunc non debet apponi empla
stra vel someratio supra totum ventrem: non super
regionem epatis: sed supra alias partes tamen: et super
regionem epatis debet apponi quod tempore infrigi
dar. Et si pur pringeret etiam virtus emplii vel fo
merationis ad ipsum epar super calefaciendo: quod co
gnoscitur ex mutatione coloris viriue vel augmenta
tione floris puenies erit magis infrigidare epar
cum epistimatibus appropriatis: de quibus sepe
dictum est. In asclite etiam debet fieri facella
tiones supra ventrem cum arena maris calefa
cta in cacabo: et si illa non habeatur accipiat de
sabulo et superaspergetur de virina marie capite
vel fiat ut capite deferatur ad locum et ibi vnietur
et postea desiccetur in cacabo: et etiam virine alioz
animalium valeant et superponatur. Valer etiam
cuius si calestat ut supra: et ex istis non tantum pos
sunt fieri facellationes ad ventrem in asclite vel
tympantice: immo etiam possunt in eis cooperiri
corpora hypofariga: sicut etiam sepeliuntur in
arena. Valer etiam inunctiones appropria
te supra ventrem facite et supra membra in hyp

partico a causa frigida cum oleo laurino et phis
sticorum et similibus. Emplastra quoque ad hanc
intentionem multam faciunt in quibus est posi
ta regula supra et singulariter conueniunt omnes
quod sterco vaccarum et sterco caprarum pascen
tium herbam non minutam ut dicit Aui. si non
propinquam ortui que est nimis humidam: immo
elongatam ab ortu que est siccior: et maxime her
bas appropriatas: de quibus dictum est supra
est maxime conueniens. Et si ex stercore vaccino
vel super ouino bullierit cum aqua et sale: deinde
super ipsum pulueretur sulphur contritum et
ponatur supra ventrem est conueniens: dicit A.
et iterum sterco caprarum cum virina infantis.
Et dicit Ras. 7° continentis. Dico ad hypofar
igam supra et ad asclitem. Sale. semper et medici
vtrius stercore capris vtroque non vtroque in emplis hy
dropicis cum perfecte eis conferat cum illud au
geat in se perfectionem si fuerit vtrius absque aug
mento abundantis acuitatis. Addit sed ego mi
seco cum eo farinam ordeii. Et addit quod sterco des
ber esse virius vacce comedentis sicut ficcas.
Sed quoniam sterco: sunt sententia laudant
Ras. sterco capriolorum. nam dicit quod non est
fercus: immo dicit quod habet bonum odorem: et p
pter ferocem possunt admisceri quedam aroma
tica: ut cyperi: spica: thuris: et mastix et similia.

Thonculum etiam maxime trite cum carnibus
ipsarum et emplastrare supra ventrem hydropi
ci non separantur ab inflatione dum eam dissol
uant et consumant humiditates eius. dicit etiam
alibi: eodem ramentum cap^o quod caro coctularum syl
uestrium. i. limaciarum si trita fuerit et empla
strata supra ventrem hydropicorum magni ius
uamenti erit cum deficer vehementer et valde.
Addit etiam de mente Ba. quod coctule trite cum co
ctis suis et postis supra ventrem hydropicos
ericcant valde sed difficilis sunt ericcationis:
eandem sententiam posuit Sera. in cura hydro
pici dicit: et conferunt etiam limacie incombust
ste intelligendo de syluestribus quod teruntur cum
coctis suis et ponantur supra ventrem hydro
picorum et tandem dicit. ipse namque ericcant
ericcatione sufficienti: et opus ut dimittantur do
nec cadant per se. et eadem quasi verba accepit
Aui. in cura asclitris loquens de emplastris dicit
et ex emplastris bonis est ut inuiscerentur alga
da. i. limacie contrite super. cum testis: et dimittan
tur supra ventrem hydrofici cum dispositione
sua: postquam contrite sunt cum hostiachis suis: et
expectetur super eas usquequo ericcetur per se
ipsas: et ita de his fere omnes illustres aucto
res faciunt mentionem in hac intentione. Et ego
expertus sum multoties et sunt multi inuame
ti. Sed verum est quod post appositionem earum in
modum emplastri per medium diem multum fe
rent: et ita consueui ponere cum pistantur garofoli.
et itus ad remissionem feroris. et reuera pur fe
rent prout ferore imbi quod sit ferore sterco
vaccarum: unde laudo bonum esse quod infirmus
teneat aliquod odorabile gratum sit manu ad odo
randum: et ita possumus imaginari diuersa em
plastra ad hanc intentionem et fortia et magis
fortia. Sed ego ponam vnum quod est multum
efficax et forte possum 7° continentis quod non est
apponendum nisi quando reliqua non sufficiunt
et corpus est forte et spissum: myrach: ut infra. R. cal

De lima
tius sup^o v^o
tre positus

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradl.

eis viuemitti: ieros: cordumeni: sulphuris: ar:
moniaci: baccarum lauri: staphisagrie: stercois
columbini syluestris: teratur et distemperentur
sup. cum melle vel vino: et inde fiat emplastrum: quo
nam ut dicit dissoluetur aquam de poris mirabi
liter. sed ego dubitarem de vesicatione vel vices
satione nisi simplicia prius cōburantur ut dis
ctum est.

Qualis se
regere de
bent tym
panici.

Cum tympanite autem ultra reliqua que dicta
sunt supra in regione: opus hic precipue cauere a
a cibis ventosabilibus: postea sacra enacuatio
ne de causa fouere ventositatem: ut dictum est
supra. Et quod plurimum penderet corruptione cō
plexionis calide: sed in hoc loco asseram vnam
specialem medicinam convenientem postquam 7°
continentis ubi posuit hec verba: quod si fuerit de
corruptione complexionis calide magnum in
uamentum prebet ei decoctio mirabol. citri. cū
castiast. et succo solatri et eucalypto. Exhibitis et
puocariis ad mensuram et non superflue: quod sup
fluitas in eis: ut supra dictum est: perducit ad
generationem vaporum plurimorum. **C**onsequen
ter circa localia dicit Rasis in diuisione. frice
tur venter et emplastrum. scilicet cum leuiter resoluē
tibus et ericantibus. verbi gratia cum sacella
sione facta cum panico et sale et sursum istis ca
silectis in cacabo et in saculo postis: etiam in
isto casu laudatur vterose sicce singulr. naz resolu
unt et ericant: sed non ponantur nisi stare stomas
co vacuo: valent etiam inunctiones cum oleo de
lilio de rutha despicia de mastice et similes: sed
caueatur ne arriquant regionem epasie: robret
uerit quod demum est supra: stante causa calida: et pos
sunt fieri vnguenta imponendo pulueres aliquos
appropriatos ericantibus ut sulphur et baurach
cum cymino et aniso torrefactis et cum cera fiat
vnguentum. **C**um etiam in tympanite specia
lis enacuatio de causa coniuncta: ut dicit Rasis.
loco allegat in diuisionibus cum his quod eructare
faciunt sicut est masticatio thuris et cymini et
sup. baccarum lauri vel sileris morani.

Cum etiam enacuatio ut ibidem dicit cum eis
que extrahunt ventositatem inferius sicut facie
do medicamentum vel collyrium: cuius coactio: se
cymini: baurach: et folia rutha coactantur cum
melle et supponantur cum cotto in die multo
riens. Et idem collyrium fecit etiam Anil. 14. rer
ri. in cura tympanitis. Fiant etiam clysteria cū
oleo ruthaceo et sale: de quibus demum est sufficiēter
circa istas. **I**tem postremo veniēdū est ad vltimū
de incisioe de qua auctores faciunt mentionē in
asclite. Sed prius opus commemorare sententiā
postquam ab Anil. circa hoc cum dicit: de incisioe
vero myrach scias quod parsi pscit nisi in corpore
valde forti cum potens est hoc modo tolerare exer
cium tempurum et sitim et minorationem cibi.
Addit. et 3° ut non audeat fieri sup. talis incisio
dum possibilis est cura alia. Et Ser. dicit: et quoniam
in infirmis sunt quod non tolerat administrationes
medicinarum solutiarum et puocantium vna
nam et minuentium aquam hydropisis eligunt
super potum medicine befel. i. perforatione vter
trium suorum. nunc necesse est ut loquamur in
hoc parum. Et addit: ex multo enim sup. tempore.
nos enim iam vidimus quibus factum est befel et
non euasisse ex eis nisi paucos: et ipsi sup. quod euas
serunt ita euaserrunt: quoniam post befel vbi fuerit mo

tu et exercitio et erat virtutes etiam remanentes et
corpora non erant extenuata multum: propter id
quod euaserrunt sicut puto ut dicit: quod su. virtutes
erant remanentes et corpora scilicet. vbi concludit
Quapropter oportet ut non administretur befel
nisi in corporibus: quorum virtus est firma et san
tas eorum est sufficiens sibi quiritatem necessa
ris: et ita patet quod in corporibus debilibus quod non
possunt ambulare neque bene se sustentare non de
bet attentari befel: vteriam determinant 2°
ciliator: in differētia propria. **C**um Rasis autem 7° con
tri. de mēte Anil. dicit de modo perforationis scilicet
quod patiens erigi debet recte ita ut famuli eius
manu teneant et amplectantur opprimentes co
stas ipsius cum manibus ad expellendū aquam
ad inferiora vmbilici: quod nisi patiens poterit sura
gere sedeat super scānum. Et nisi hoc poterit ala
sequi noli ipsum curare cum perforatione. vbi nisi
virtus fuerit potens nulla perforatio fiat: et cā
deinde sententiam posuit Anil. quasi in similia
bus verbis. Si igitur aquositas fluat deorsum
comprimendo ventrem et recipiatur in osseo quod
foratur osseum. i. bursa testiculo: nunc sed si non re
cipiatur ibidem: sed in fundo ventris si sit facta
hydro. vitiō stomachi principaliter: tunc fiat sectio
infra vmbilicem per tres digitos: et si fuerit viti
o epasie principaliter fiat a parte dextra in di
recto illius signi. Et si fuerit vitiō splenis fiat
in parte sinistra etiam in directo. **M**odus est ta
lis ut eleuetur myrach in sursum infra vmbilicē. **D**emum in
per tres digitos et perforetur totum vltis ad 3° cū dicit de
phac et clusue. et tunc oportebit excoriare my
rach aliquantulum in deorsum: et facta excoriatione
ne in parte deorsum perforetur syphac ita quod
perforatio primum facta in myrach sit superi
quam que facta est in syphac: et facta perforatio
ne imponatur cannula in isto foramine enea
vel argentea per quam attrahatur aquositas
panlarine et cum mensura ut non extrahatur vi
ce vna et subito tota. **N**az sic euacuarentur spiri
tus subitro et caderet virtus: deo patet in extra
hendo aquositate: ut dicit Anil. et ut conside
res pulsum: et si inceperit debilitari parum per
retine aquam: et tunc faciacere ipsum resupine:
postea extracta cannula aliqui imponunt spon
giam ad claudendum orificium: et aliqui nihil
ponunt confidentes quod quia myrach spissum
existens occurreret orificio syphac perforato sibi
partem non perforatam: quia orificium myrach
erit inferius orificio syphac: quoniam myrach
fuit subleuatum quando fuit perforatum: et ita
credunt quod clauderetur orificium et nihil eribit:
sed rursus erit si aliquid apponatur: et tunc regre
dus est eger cum regimine restitueretur virtus
eius ut dicit Anil.

Et dicit Paulus ut scribitur 7° cōtinen. quod
aqua extrahimus semel quod bis in eo modo quod
hoc facile est et parienti. Sed cum remaserit alia
quid de aqua tunc ad residuam aquam oportet
vbi attendere cum ericantibus cum arena ca
lida supple superponenda vel supple alia simi
libus et stri et nutrimentis desiccatis. Addit: et
et quandoque combustio. fiat cum cauterio tenni
super stomachum epasie et splenem et partem infer
riorem vmbilici. Dicebat tamen Rasis ut scribi
tur alibi septimo continentis. Si cannam pos
ueris ad educendum aquam ligatā est vter cū sa

No. bene:

nota h
stomam.

scilicet largis vltis ad vices scdam: qm si sic ligatus fuerit no magnificabit nec couertet ad disponē eius. Dicit tñ Ra. de mēte Ba. versus finē capis ruli de hydropo: q non videt aliquem in quo po sita fuit ad emittēdum aquā qui saluus fuerit nisi vnum qui fuit bone virtutis et habilis in corpore: et concludit. vnde non est ponenda causa in personis extenuatis omnino: sed ppter accidenē cōtingens ad incisionem q aliquādo euenit de dolore et punctura: quare opz vt admi nistrēt super ipsum effusio olei anethinānt ca monillū: aut ponatur emplastrum de farina fenugreci et semi. lini: et cum oleis predictis.

¶ Jam restat ponere curam duorum acciden tium. primo de stit dicit Gal. et ponitur 7º con trā nentis q acutum est vtilius aliis de stit excitā ta in hydropicis cum ipsorum stit sit in calidi tate et humiditate et acutum mitiget caliditatez et desiccet violentē. Addit Rasis dico confiden ter vtendum est aceto forti: quoniam si admi ni stratur vsq aqua multa in frigidabit et humecta bit: ita valebit gargarizādo et eis. Valent et reliqua ad stit erigendū posita supra loco suo. Aliud accidenē est inflatio communiter ribiarum et aliquoties manuum et in asclite et tympanite: et in hoc valet si fiat lorio dictorum membrorum cum liscinio facto cum cinere for ti vt vritur iuniperi in quo etiaz ponatur parū salis. decoctio etiam vrtice et sambuci et ebuli: si fiat in vino vel liscinio ad hoc multuz facit: im mo folia dictorum posita supra regulam calefa ctam et aspersam vino albo si superponatur dis cis mēbris pīm inuā: immo sunt qñ cura iures tra. Et sic fit finis huius preciosi capituli.

De dolore splenis. Cap. x.

Sicut dolore splenis fuerit calor et vltis rubedo et febris: eger ex his trociscis sumat. Troci sci de agno casto. R. seminis agnicasti: seminis tamarisci: amboruz añ. 3. r. seminis endinie: seminis portulace: am borum añ. 3. v. ex his fiant trocisci: de quibus detur quotidie vnus cum sirupo acetoso de succaro: cuius pondus sit. 3. iij.

¶ Eger vero si repletus fuerit ex saluate la que est in sinistra manu slobothomef. Splen quoq ex frusto filtri aceto calido infuso embocetur: et obstruetur a rebus dulcibus et abis grossis.

¶ Qd si cū predicta egritudine nō fuerit calor: ego trocisci de capparis dandi sunt qd. R. contis capparis: se. agnicasti: am bor añ. 3. r. scolopendrie. 3. vij. aristo. lon. fo. ruthe: se. nasturtij accoti: nigelle: oium añ. 3. iij. armo. 3. iij. armoniacum in aceto dissoluatur ex quo cetera conficiantur et informantur ex eis trocisci ponderantes. 3. iij. ex quibus vnus cum sirupo acetoso de

meller apozimate de radicibus in potu su matur. ¶ Si aut splen tensus fuerit et cus premitur auditur sub eo rugitus: ex predi ctis trocis. cum apozimate de radicib⁹ est dandum et vinum vetus tribuendum: et potus aque minoretur qto plus possibi le fuerit. ¶ Emplm ad duritiem et vento sitatez que est sub splene. R. folioz ruthe 3. j. baurach: mentastri sicci: amboz añ. 3. iij. armoniaci. 3. vij. armoniacum in vino veteri dissoluatur ex quo cetera confician tur: et fiat ex eis emplastrum: quod loco superponatur.

Stra est tertia pars prin cipalis tertij tractatus huius noni Almasoris in quo determinat de dis positionibus nō naturalibus mēbroz nutritio nis: vt in prima parte de dispositionibus stoma ci: et in scda parte principali de dispositionibus epa tis innaturalibus et duabus dispositionib⁹ con sequentibus ad malas epatis vel fellis disposi tiones vt de icteritia et hydropo fm modos su pra declaratos. Jam pñr in hac tertia parte pñ cipali determinatur de malis dispositionibus sple nis: ita recta cōtinuatione cōtinuatur ad dis tra duo pcedentia capla de icteritia et hydropo. Nam cum icteritia pñcipue nigra: de qua dictuz est supra fm magnā causam dependeat ex nocu mēto splenis: quolibet etiā species hydropisis possit habere tanq cām saltē cōcāntē stomacho vel epati lesione essentialē nocuentū in sple ne: vt fuit declaratum. ¶ Ad maiore et magis ex quistam doctrinam seu notitiā de dictis effe ctibus vt icteritia et hydropo cōuenit p viam re solutiua deuenire in notitiā malaz disposi tionum splenis que sepe sunt cause illorum esse truum. Et qm Rasis in hoc libello fuit breuilo quus: et sub capto dolor splenis quasi cōcludan tur oēs male dispoñes spleneticę vt malitie cō psonales immateriales et materiales et oppila riores et apata et durities: cū oēs tales adduce re possint ad dolores splenis p modos similes his qui dicitur sunt supra de doloribus epatis. Id circo in epilogo cōcludēs malas splenis disposi tiones sub capitulo doloris epatis fecit spe ciale ca^m de dolore splenis: et ita pz conueniēs cōtinuatio rubrice huius capli cū pcedētib⁹. ¶ Determinando igitur de doloribus splenis fac qm i ca^m. nā pō pōit sig^o qb⁹ de clat dolor splenis a causa calida et marie ex apate calido ponēdo etiā curam talis doloris. scdō ponit signa quibus declaratur dolorem splenis pendere non a causa calida materiali tantum siue sit aposte mans siue non: ponendo etiam curam talis do loris. tertio manifestat per signa dolorem pen dere a ventositare inclusa in splene vel in pars tibus eius ponēdo etiam curam illius. quarto et vltimo ponit vnum modum cure splenis cō munem ad diuersa. s. ad duritiem et ventositatē rem ipsius splenis. s. per emplastrum. scda ibi. ¶ (Qd si cū predicta egritudine nō fuerit calor.)

Descriptio
emplastri.Continua
rio pñentis
capli ad p
terita.

Secunda pars practice, Joan. Matthei de gradt.

Declaratio
p^a particu-
laris p^are
principalis

3ª ibi. (Si aut splenensus fuerit.) 4ª ibi. (Em-
plastrum ad duritiem et vetustatem etc.) De p^a duo
facit. Primo ponit signa ad declarandum causam
esse calidam facientem dolorem in splene. 2° psequit
ponendo curam ibi apud p^m capiti. (Eger hos tro-
ciscos sumat.) De p^a parte textualiter dicit. Si
cum dolore splenis. s. hypochondrii sinistri infra
costas. nam illa est regio splenis fuerit calor
i. manifestet calefactio: et ab infirmo sic percipien-
te et a medico etiam tangente et vixine rubedo sit. ap-
paruerit et se. sup. cum reliquis signis coibus: iam
sup. declarat q^d causa doloris est causa calida mas-
sime si coplicet sitis. Et si coniungat gravitas
iam declarat q^d causa est materialis: et si compli-
cet signa coia de apertibus: vt q^d cum gravita-
te sit magnitudo et tumor extrinsecus et in dolo-
re. s. granatino vel extensio fiat extensio vsq^{ue} ad
diaphragma et cum se. humoralis et non immali. q^d
cum extrescentis manifestis: tunc sup. declarat
q^d causa est apostema calidum. Pro intellige-
ria huius partis et sequenti est notandum vt etiam
supra fuit notatum de doloribus epatis q^d sple-
nem possumus dupliciter considerare. Uno mo-
do possumus considerare ipsius substantiam sine pan-
culo: hoc modo splen non est p^arie medii sentiens
nam caro eius est cossa sine villis. s. nervis sic
caro epatis. Alio modo considerare possumus hanc
substantiam velatam p^anculo subtili per quem h^{ic}
sentium sicut epas: et h^{ic} hanc consideratione hic lo-
quimur de doloribus splenis: vñ p^a q^d si fiat dolor
splenis ex causa materiali exite in splene siue
fuerit apostema siue non apostema: tunc p^arie
causat dolorem granatini vel extensum q^d al-
acutum. et si cum tali dolore coniungatur calor ad
modum expositum et vixine esset tunc maxime in
p^arie doloris: tunc declarat q^d caliditas est calida
sed non semper apans: et si sit feb. sed q^d est fortis
extensio et pulsatio magis declaratur de apate.
Ad mam aut calidam conclusionem siue apantem siue
non vt plm sequitur siue sit efficacia siue humoralis
lis ppter magnam colligantiam cordis cum arterijs
et venis in splene reprints et p vicinitate et direc-
tione eius ad cor: et vt sepe difficultate anheli-
tus: et ex his p^a p^a pars clara. Consequen-
ter ponens curationem doloris a tali causa q^d notat
cit. Primo ponit curam p exhibitione trociscos: vt
de agno casto. scdo ponit curam p sloiam q^d sit ne-
cessaria sloia vt sup. q^d caliditas est sanguinea: tertio
ponit curam p fomentatione exterius applican-
da maxime in p^arie ad remissionem ebullitionis
et inflammationis. Ultimo ponit ordinem in dieta
maxime a q^d cauendum est. scda sibi. (Eger vero si
replet fuerit). tertia ibi. (Splen q^d ex frusto sili-
tuzc. quarta ibi. (Et obseruet a reb^{us} dulcibus etc.).
Dixit ergo de p^a pte ponens curam p trociscos
de agno casto. Eger ex his trociscos sumat. s. se-
minis agni casti: ramarisci amboz. añ. 3. s. se-
minis: seia portula. amboz añ. 3. v. ex his fiant
trocisci pulverisatis his et mixtis cum aceto: de q^d
bus q^dridie sumat vn^{um} cum sirupo acetofo de zuc-
podnis sit. 3. iij. Et nota q^d istos trociscos pmo
describat: tñ supponit vt breuiloquus q^d exhibi-
tione istoz pcedant lenitiores vtis p clisteria
si veter non fuerit lenis: et m^adiscaia mas coes
a sto et vñ coib^{us} cum cassia et decoctione fructu et
silibus: et tñ isti trocisci sunt conuenientes i casta:
q^d infrigidatiui cum intrer. 3. x. de feminib^{us} endi-

Declaratio
2^a p^arie
p^arie p^arie
principalis

nie et portulace q^d remittunt acuitatem et seruol-
rem mae: et iuuantur in penetratione ad splenē
cum semine agnicatiz cum ramarisco q^d aperit
vias et subriliant cum confortatione splenis: s.
modica est vis eoz calefaciendi: q^d non intrant
nisi. 3. s. de quolibet eoz. Sirupus et acetofo
est vehiculi pueniens ad splenē. vt infra declara-
bit loco suo. In se. et portulace est singularis p^a-
prietas ad splenē. nā de eo dicit Aui. in cura apa-
rum calidoz splenis q^d inest ei p^aprietas in res-
soluendo apata et duritiē eius. De scda parte
ordinant sloiam stante repleione vt dicit. Eger
vero si repletus fuerit: et saluarella q^d est in sinu
stria manu sloime: intelligat fm canones sepe
dictos stante repleione in toto vt prius sit scda sloia
de basilica vel coi in parte dextra: q^d ipsa non
pcedentib^{us} stante in toto repleione si fletet sloia
ex saluarella in manu sinistra adducere vt p^arie co-
siderant. Sed stante repleione et facta sloia
diuerfina: tunc ista sloia conuenit. Sed signan-
ter dicit: si repletus fuerit eger sup. repleione san-
guinea et in toto et in splene: tunc talis sloia
conuenit: alio non existeret repleione sanguinea slo-
mia esset suspecta in nocumento splenis: quod
niam pleriq^{ue} pcedent nocumenta splenis et ma-
grossa non bene educibili p sloiam: vt infra la-
tius videbit loco suo: vñ non est scienda nisi in no-
tabili necessitate: ppter q^d dicit Aui. in ca^{do}
loris splenis in fine: et non fiat sloia quia indi-
ceret ea coitas medicorū nisi apud necessitatem et
panca: sed de hoc magis infra. Adit ponens
do repugnantiū conueniens extrinsecus splenē
ex frusto filtri aceto calido infuso embocet. Nā
tale est infrigidatiui cum penetratione sufficien-
ti ad splenē: de quo latius infra. Cōsequenter
ordinans a q^dbus est abstinentia dicit: et obiect
a rebus dulcibus et cibis grossis: et sup. alio de
quibus dictum est etia et in cura similis disposi-
tionis in epate. Nam splen et epas facilius oppi-
lantur et facilius indurant: ideo a quibus cauē-
dum est in dispoñe epica etiam et in splenetica.
Circa ergo dietam recurrere ad ea que dicta sunt
supra de epate: et que dicuntur infra loco suo.
Dequitur illa pars. (Q^d si cū dicta egritudine
ne non fuerit calor etc.). Hec est 2ª pars p^arie
lis in qua ponit curam nocumenti spleneticis a
causa frigida materiali siue fuerit apans vel non
apans: et maxime cum m^a fuerit indurata: et est
dispositio fm quā co: poza coiter dicunt splene
rica et habetia splenē siue duritiē eius: et breui-
ter ponit vnicū remedium per trociscos de cap-
paribus in quibus est virtus subtiliariua mol-
lificatiua et resolutoriua fortis cum appropriatis
ad splenem: et dicit manifestado p signa tale dis-
positionem. Q^d si cū p^arie egritudine non fue-
rit calor. s. in regione splenis neq^{ue} sup. alia signa
calitatis in toto de feb. de sitz hmoi: neq^{ue} cu co-
primis sentitur rugit^{us} sed magis durities: et tro-
ci de capib^{us} dadi sunt. Et ponit descriptionem
troci. cortici radices cappis se. agni casti. ista sit
causa subtiliariua et acuta et splenetica et p^arie
rate vt lati^{us} infra dicit. añ. 3. r. scolopē. et arist.
cina splenetica resolutoriua et absterfina: arist.
lo. folioz ruthe se. nasturtij acori nigelle oiz añ.
3. iij. iste etia sunt acute subriles penetratiue et
apritine vt p^arie et in nasturtio et acoro e mirabilis

Not. de
portulaca

Def. empl^{is}

Def. m^a
cisco: et
cappari

De addita
tenolo.

pprietas ad splenē sūt i nigella. Adit: armoni-
niaci. 3. iij. dissoluatur armoniacū in aceto ex q̄
cetera cōficiant̄ z in formetur ex his trocisci pō-
derantes. 3. ij. ex q̄bus vnus cū sirupo acetofo d̄
melle ad maiorē adfersionē z penetrationem z
apozimare de radicib⁹ in potu tribuat̄. Isti
trocisci vt pr̄ ex cōponētib⁹ sunt singulares
in intentione dicta. Et his cōiter vnus medicus
in morbis melicis a mā melica radicali. ¶ Sed
bene nota q̄ istis nō debem⁹ vt nisi sacra molli-
ficatione cū extrinsecus applicādis mollificari-
nis: et iā subtiliatione in mā cū embrocationi-
bus appropriatis ad hoc facientib⁹ pcedētib⁹
etiā digestiōis subtilitatis iāctus z agitatus
cū oximelle sim. vel sūllitico z sūllib⁹ z aq̄ scolop-
pen. cupatorij: seniculi: vel cū decoc. scolop. tra-
maris: pas. epiribi. z hmoi: sacra ēr eūone pri⁹
de mā pīalr cū diacarboli. z effo indovel cū pil-
lulis de lapide lazuli vel cū epiribimo exhibito
cū aqua casei maxime capraz z sūllib⁹ q̄ ascedit
cōueniēter ad exhibitiōē sūllit trociscoz fortis
Nā aī nō puenit p̄t p̄mā p̄mōtionē quā fa-
ciunt in mā fine manifesto iuuamento: vt igit
diuiloquus posuit hāc descriptionē tāquā
vltimum remediū in hac intentione suppo-
nens alia canonice fieri debere.

¶ Sequitur tertia pars principalis vbi ponit
signa z curā doloris splenetici a vtrostare ista
tina dicit. Si aut splē renfusus fuerit z cū p̄mū
auditor sub eo rugitus sup. vñ denotat q̄ causā
sa est vtrota ex p̄dictis trociscis q̄ sunt resoluti
ui vtrostatis z etiā materis: vñ fouet si mate-
ria fuerit fouens cum apozimare de radicibus
est dādū z vñ vñ vñ potādū: z potus aque mi-
nore. q̄m plus fuerit possibile. Et sup. virent
omnia cibaria vtrostabilia z q̄cūq̄ cause facit
ad inflationē siue ad ḡstionē vtrostatis: de q̄
bus abunde scripsum est supra in ca° de dolore
stomaci. ¶ De vltima parte ponit vnus emplm
sūllit facies ad dolorem splenis ex duritie z vtro-
stare p̄tingēt vt p̄ p̄ simplicia intrāria: quoz
q̄dam sunt subtiliaria resolutina sicut rurbā
mētrāstrū z baurach: quoddā est mollificatiū
vt aromati cū simul cū. resoluōne: cui⁹ descriptio
est. 8. folioz rurbē. 3. x. baurach mentastri fici:
ampoz añ. 3. iij. armoniaci. 3. vij. armoniacz in
vino veteri dissoluatur ex quo cetera cōficiant̄
tur: z fiat ex eis emplm qd loco supponat: totus
est clarum. Et sic fit finis capituli.

Expedito sic summarie ca°. Pro ampliori
intelligētia de doloribus splen-
is z cura ipsoz. p̄mo videbitur de qd nois ipo-
ri dolor splenis: hoc erit principalr videre qd
nois splenis. Et qd de dolore sepe dictum est qd
fit: vt qd est mala tensio rei p̄trarie zc. i. in sple-
ne hic vel in p̄ib⁹ eius. Deinde videbim⁹ de qd
rei splenis: ita notificabim⁹ splē declarādo ei⁹
summaria anathomia. scōpōnētur distinctiōes
doloris splenis. tertio veniemus ad causas ipo-
rim doloris: p̄r ad signa z pronostica enent⁹ z
ad bonum z ad malum: deinde ad signa demon-
stratina generis z specierum seu causarum: z vl-
timo veniemus ad curam.

Quid nominis splenis. Circa primū
cū quidā q̄ hoc nomē sumptū est a spōgia: qm̄
est mēbrū spōgiosum z aq̄ factū tale vt recipiat

mām grossam z seculatā q̄ residet de sanguie in
eo. Nā in mēbro duro z stricto nō potuisset ras-
lis mā grossa recipi: fm̄ alios aut d̄: liē. Nā cū
ipm̄ est sanū in opationibus suis: ita vt virtutē
res sue sint pmanētes fm̄ dispōnē suā nālē: tūc
corpus mūdificatur a suis opationib⁹ meliciofi-
cur opz vt dicit Sera. z ita reddif corp⁹ letus: qz
sanguis remanet clarus z purus in toto: qz igit
mūdificāo sanguinē a seculēto ipse sanguis res
manet clar⁹ z purus z splēdidus: p̄ tāto remāet
dispo ad letitiā. Ideo d̄: splē lien a letitia q̄ con-
sequit̄ ad ipm̄ bñ dispositū. Proinde d̄: q̄ splē ri-
dere facit: et hūc modū explicuit Gal. 9. decē tra-
cratū. ca° 3°. dicit sic. Et didicistis em̄ in sermo-
ne hūc nālū q̄ cū oēs p̄cile gradū pmanē-
tie eaz habeat virtutē attractiua p̄pōz z alie-
noz expulsiuā assimilatiua sibi p̄pōz eoz q̄cūq̄
traherit. Adit: q̄busdā eaz inest fm̄ accidens
iunare toris corpus valde: talū aī est z splen-
trahens ad se id qd est vel ut ser sanguinis sicut
vesica quidem que est in epate. i. fel coleram: res
nes vero vnam zc.

Quid rei splenis Quid rei aut de sple-
ne magis declarando
anathomia eius dicit Aul. 1. 5. tertij q̄ splen est
mēbrū longū lingoformē alio lingoformē. i. qua-
drangulare lōgū ad formā lingue porosus z spō-
giosus fm̄ p̄cauū cōiunctus cū stō a sinistro fm̄
conuersū alligatū ad costas: z h̄z collū vñm ad
epar terminatū ad portā epatis: qz ad p̄cauita-
tem eius vbi p̄tinuat collū sellis quo mediaure
attrahit mellam ab epate vt dcm̄ est. nā splē vt
dicit idē Aul. oīno est euacuato: oī fecis sangui-
nis z adfusiōis eius: z sunt melia nālīs z acci-
deralio: dicit est supra q̄ est mēbrū spōgiosus
non rñ est ita rare sube z spōgiōse sicut pulmo:
immo videt̄ quasi medie sube inter epar et pul-
monē: qz magis spōgiōse sube q̄ epar z min⁹ spō-
giōse q̄ pulmo: h̄z igit colligantia cū stō fm̄ cō-
cauū eius z fm̄ p̄uerū cū costis: cū p̄niculo di-
cto syphac z diaphragmate: h̄z colligantiam
cū corde: qz est mēbrū multū arteriosū: iste rñ
arterie manifestant̄ in p̄cauo eius z nō in puero
vt. s. dcm̄ est supra: z fm̄ has arterias z sanguinē
cōrent h̄ est et cale multū cōplōnis nisi esset dis-
cit Aul. p̄ p̄mi ca° de completionibus mem-
broz: p̄pter id qd est in eo de sece sanguinis. Nā
p̄pter istam ponitur splen minus calidus q̄ mu-
sculus: est tñ calidior q̄ renes: qz plus abundat
sanguine q̄ renes: z inde est q̄ p̄pter eius remis-
sam caliditatem dicitur pars sinistra minus ca-
lida q̄ dextra. Nam p̄pter presentiam humoris
frigidi in eo inest ei pprietas quedam: vt dicit
Aul. z restringi virtus cordi de subtrus siue a
latere scissus z selli z epati et latere sinistro.

¶ H̄z etiam portū alium manifestum per quem
transmittit mellam acerosam ad os stōi ad pro-
mulgendum famem: et est vena multum sensibili-
lis z vocatur promulgens: z de his duabus at-
trahente z expellente dicit Aul. p̄mo Almaso-
ris de figura splenis: qd a splene duo oriunt̄ po-
ri: quorum vnus ad os stowachi: z alter ad epa-
tis. concauitatem tendit ad sanguinem melens
colicum attrahendum sibi conuenientem: vt ex
eo nutriatur: quia difficile digeritur fuit neces-
sarium q̄ in splene essent vene pulsátiles z non
pulsátiles plurime que veniunt ad splenē mari

De quidā
tare rei.
De anato-
mia splenis

De emplm

De qd dicitur
re nois.

Secunda pars practi. magistri Joani. Dattbel de gradl.

me pulsantes ex arteria adorti q̄ est in dorso su-
fra diaphragma: vt calore suo digerat sanguis
calis grossus et assimilatur sube ipsius: vt eo
fortificato expellat supfluitates p̄ quendas ras-
mum disseminatum p̄ mēteritū etiam ad inte-
stina. Alligando et eius ad p̄ niculū syphac: et
diaphragma sit p̄ paniculū ipm cooperientes
ortū et syphac: ita apparet figura ipsius et cō-
positio et colligantia et vtilitas maxime p̄ mēdi-
ficationē sanguinis a feci: gero. Vñ dicit Aui. et
q̄ debilitatur splē a mēdificatione epatis: et q̄
sequunt ipsius et melencolia accidit in corpo-
re egritudine melle ex cācro et varicib⁹ et ele-
phantia et immo mēlia et lepra cum reliquis.
Et q̄m non in oibus aīalibus abundat humo-
melencolicus ab eo quo nutriuntur membra in
de est q̄ nō oīa aīalia hñt splenem. vt legitur de
aue habente caput vt est caput aīni. Et hec de
p̄mo sufficiunt.

Distinctiones. Ad scōm veniendo de di-
stinctionib⁹ et sp̄ibus do-
lorū splenis sit hec p̄ma distinctio. Quidam est
dolor: grana tiuus: q̄dā extēsiuus: q̄dā moridica-
rius. ¶ Secunda distinctio. quilibet talis qui-
dam est paruus quidam est magnus. Item qui-
dam est modici t̄pis q̄dā diuturnus. Itē q̄dam
sit incipiendo nō sequens alios morbos: et quidā
sit post alios morbos. Itē quidā cōiungitur in
corpore sano et forti p̄ nāz et quidā in corpore de-
bili. ¶ Et cōtrahēdo ad dolores ex p̄e cause: q̄
dam est mēlis: quidā nō mēlis: et de mēlib⁹ q̄
dam est cū apate quidā sine: et de apate quedā
sunt apata lōga q̄dā rotunda et quedā lata. Et
de lōgis q̄dam sunt lōga grossa et quedā longa
subtilia. Nā si mē apatis sit extēsa p̄ totū splē
nē fm longū et larum. tunc sit apata lōgū grossum
et si occupat splenē fm lōgum et nō fm latū voca-
tur longū subtile. ¶ Alias duas diuisiones pos-
sunt. Rā. in diuisionib⁹ cōtrahēdo ad splenē le-
sum p̄ magnitudinē: dicit q̄ magnitudo ei⁹ aut
cōiungit cū se. aut sine se. et illa que sine feb. aut
est anriqua dura vehemens: aut infra hoc. i. ne-
q̄ dura neq̄ multū anriqua. Et de magnitudi-
ne etiam aut est cū apate magno duro aut sine illo
sup. sed humoralis: aut est in flatu ei⁹ sola. s. in
flatu ventris: et similes alias potes formare
distinctiones fm q̄d sup̄a sunt posite de dolori-
bus epatis.

De causis.

Cause. Itē veniendū est ad tertiū vt ad cās
dictos dolorū et in hoc gñātr q̄cūq̄ fa-
ciūt malā cōplonē diuersā subito imp̄medo et
mālū in splenē sūt de causis dolorū splenis: ita
et q̄ faciūt solutionē manifestā in continuitate
eiusdē sunt de causis dolorū: et si cōiungat aliq̄d
faciēs vtrūq̄ illud est malā cā: et iō malā cōplo-
ne aut solo p̄tinui aut aggregatū ex his sunt causae
sa imediata: p̄inde mē extēdēs et sine apate si-
ue sua q̄ritate siue penetratione sunt de causis
dolorū splenis: et ita opilationes mēles et non
apate adducēt ad dolores et sic ledūt. Ventostras
q̄ inclusa est de cās p̄cipuis dolorū: et ita casus
et p̄cussio solnendo p̄tinui: et ita apata aggregā-
tia vtrūq̄. s. malā cōplexionem et solutionē cō-
rinni sunt maxime cāe et p̄p̄ius apata. Nā q̄
frigida. nā frigida morificādo sensus nō mē cau-
sant dolores: de apatib⁹ tñ q̄ maxime sūt calidis
sunt apata sanguinea. nā colerica raro vel nūq̄

sunt: vt etiam dicit Aui. De frigidis etiā flātis
cum raro accidit: q̄ ergo magis accidunt de frigi-
dis sunt apata dura siue facta a mēcolia nā
li vel radicali sine p̄viam aduersionis etiam ex
apostemate sanguineo. Nam apata sanguinea
modico tempore remanēt sanguinea: imo aut
resoluitur aut ad sanicem conuertitur aut indu-
ratur: et hec est mutatio ad quam facilius incli-
nant talia apata in splenē. Et hanc sūtiā inue-
bat Aui. in p̄m capitulo de apostematib⁹ sple-
nis cui⁹ dixit. Scias q̄ minozantur in splenē ac-
cidentia apatū calidior et s̄rio eoz simul. i. q̄s
multo tempore durent talia accidentia. Addit:
immo q̄s accidunt spleni apata calida festināt
ad duritiem et adducit rōnem: q̄m sanguis qui
peruenit ad eum: vt nutriatur eo et est sanguis
spissus cum ponitur in apate. quare induratur
sup. p̄pter caliditatem apatis. Concludit: plu-
ra ergo apata splenis sunt dura etiam si in apa-
te q̄s p̄m aduenit spleni est durities. Et dicit Clia-
ricus que in propatulo est sensui.

¶ De causis tñ et trinssecis est malitia regimēis
in dicta et occursus aeris multū calidi vel multū
tūm frigidi in uena malitiam complexionis:
et ita cibi et potus qui inducere possunt hāc ma-
litiam. Quocūq̄ etiam faciunt ad multiplicā-
tionem vaporū grossorū et prohibitionem resolu-
tionis. Et ita aer frigid⁹ grossus vaporosus est
de causis doloris splenis: et ita nimia quies et ni-
mius somnus et passionēs animales tristes: vt
tristitia et accidia sunt de causis huius. Et simi-
liter q̄cūq̄ gñant humorem mēlicū vel humore
nālū grossum paratum transire in mēlias vt sūt
gñā leguminū: et maxime fabae et lentis et carnes
boum p̄cipue salitior et caseus anriquis et mē-
lia: et de quibus abunde scripsi sup̄a in cā de
mēlia. Nam talia omnia sunt de causis doloris
splenis q̄ aggregando mām mēlicam fm epar-
cuius euacuatozium est splenē vt supra dicit⁹: est
multiplicatur mām dicta circa splenem: et debili-
facto splenē p̄pter multam mām illa mām ibides
induratur: et ita sit durities in splenē: et talis p̄-
prie vt in cap⁹ allegato. dicit Aui. vocatur sple-
neticus. s. qui h̄z duritiem in splenē suo etiā nō
apante: aut h̄z duritiem p̄pter apā durē in ipso.

¶ Et in hoc differt spleneticus ab epatico et sto-
matico: q̄m epaticus vt. s. dicitur in quo virtu-
tes epatis maxime debilitant: cui⁹ cā nō est ma-
nifesta ita dico de stomatico. In spleneticō an-
tem erigitur q̄ sit durities ad hoc q̄ p̄prie di-
cat spleneticus. Non est tñ negandum q̄netiaz
spleneticus dicatur ille cui humo: melencolic⁹
nālīter dñatur in splenē suo etiaz absq̄ duritie
eius. Nam etiam talem appellauit Aui. splene-
ticum q̄m. s. p̄pter multitudinem mē in splenē
nō subintrare pōt alia mām mēlica ad splenē. vñ
regurgitat ad membra et sit color niger: et ita iste
in quo virtus attrahit debilitatur a sūggen-
do mēliam ab epate pōt dici spleneticus: sicut
q̄ debilitatur ab educendo id q̄ op̄s erire vel
expelli de mēlia a splenē dicit splenetic⁹. Nāz
in ipso op̄s vt magnificerit splē et apatur vt dicit
Aui. in cap⁹ de anarhomia splenis: ita quod
aliquando in causa nocuementorum splenis est
debilitas virt. tñz ipsius: q̄m tales debilitates
virtutum sequuntur malitias cōplexionalē vt

no. b. d.
ca. 8. al.

de Agni
p̄uistici
ca. 8.

et in
splē
vtrūq̄
aduenit
ca. 8.

Splenetic⁹
cus vocat⁹
h̄z splenē
durum.

de Agni
p̄uistici
ad bonū.

supra declaravi et male complexionales sunt cau-
se dolor. Idcirco etiam tales debitalet claudunt
sub cap. dolor splenis. Et hec de causis suffi.

Signa. De signis. p. opz commemorare vna
sententia Bal. posita h. interior ca. vltimo in
p. dicit. Non est nobis difficile scire significa-
tiones splenis audita epatis disputatione. na
per signa similia possumus discernere supra sple-
nem. nam et Serap. dicit in p. cure egritudinis
splenis. Si aut egritudines que sunt in epate et
splene sunt similes ppter similitudinem horum duo-
rum membrorum. s. vnius eorum cu altero. tunc signifi-
cationes ambaz fm plurimu non sunt nisi signifi-
cationes vere. Quantum igitur ad signa pno-
stica euentus etiam demonstratrina discuntur
fuerit. dicitur est de epate.

Signa ergo pnostica euentus p. sum. sicut vt
etiam similiter dicebat de doloribus epis ex p-
cessione causaz potentius adducere malicia com-
plexionis ipsius splenis sive pmitiue sunt sine
non vt de aere dictu est calefaciendo vel intrigi-
dando. et de oppilationibus etiam calefaciendo su-
muntur etiam ex p-cessione causaz facientium ad
genuationem vicositatis in splene. vt est porus
aque frigide. et maxime post cibaria melica et in
frigidario pedu et similes causas. ita dico de re-
liquis adducere poteribus ad solutionem conti-
nu vel ad apata. nam ex p-cessione haru fit pno-
sticum sup futuro dolore splenis. et spalius que
cung adducere pnt ad nocumenta splenis ista
cum occurrunt et sunt efficacia imp-ssionis et per-
manente sunt ex quibus pnostici possumus su-
pra aduentu dolor splenis. et ita spalius discun-
tudo statim pnostici. Qd egritudines sple-
nis plurimum accidunt in autumno. ppter
dum humores melici illo tpe et aduisione hu-
morum. Aliud pnosticum euentus. post egrit-
tudines diuturnas febiles. et ppter si febres sue-
riunt comite diuersorum humorum expectant egritu-
dines spleneticas. ppter q in eis ingrossant et inci-
nerantur humores diuersi. ita similiter et febri-
bus pestilentialibus ppter aduisione humorum et
propter defectu in digestiua epatis pnostici
possumus supra egritudines splenis. Aliud
pnosticum. qui bibunt aquam plurima frigi-
dam in febribus acutis vel post laborem et exer-
cium laboriosum. in eis expectare oportet do-
lores spleneticos. pater quia per eam multum
infrigidant splen etc.

De signis vero ad bonu fit hoc primu. licet sit
non bonu simplr. rñ videt securate a nocumentis
splenis. et est Aui. de mēte Hipp. etiam posuit
supra. in ca. de catarro ab Aui. ad finē capituli
causaz eius. et q hz catraz vphm non accidit ei
splen. i. tumor splenis nec pnt dolor. et ponit rō-
nem. qm sorta sse multitudo catarrhi est significa-
tio hūiditatis cōp-sonis ei. saltē in futuro. Cū
ergo spleneticus sint sicce cōplexionis sequit etc.
Aliam cām posuit loco alleg. autoritate Bal.
et est q habens vna egritudinē in vno mēbro hz
vt plerūq alia mēbra incolumia ex eo q ex mor-
bo mālī alicui mēbra multē mēte tori. corporis
cōsumunt. De hoc tñ dicto Hipp. dicit Aui. i ca.
de curatiōe splenis est cōsideratio hūda. q sup.
no hz cām necessariā sūratia. sed sup. p. habilē.
Aliud signū ad bonū est Aui. in cap. apatū

splenis etiam de mēte Hipp. Si spleneticus inue-
nit dolorē interiorē est magis saluū sup. q si ch
apate splenis vel duritie nō p-icipiat dolor inte-
rius. adducit rōnem. qm adhuc in ipso speratur
sensus. vbi nō existēre dolore significat de mor-
tificatione. Aliud pnosticu est Hipp. 6. affo.
affo. 48. q spleneticus accidit fluxus vtrius est
bonu. et colligit et de mēte Aui. loco alleg. Nam
dicit Aui. q sperat cū ipso resolutio mēti sple-
nis eius. et hoc intelligat si non p-ueret nimia
vt ponet et in signis ad malū. et p-icipue etiam q
ad fluxus sequit diminutio apatis vel duritie.
Et hoc pnosticu et ampliari pōt ad illos sple-
neticos in quibus succedit fluxus hēmoroidalis.
vz qm p hēmoroides cōatur mālī etiam dixerit
Aui. et qz terminat apā splenis fluxus sangui-
narius. et p-pte ex latere sinistro. Aliud pno-
sticum vltimu ad bonū cōtracit ad vinas. Nā
dicit Aui. ca. alle. et laudabilior vna coxuz est
grossa sanguinea. et vna in qua est fer viciosa
qm significat sanitarē splenis et destructionem
eius. hoc intelligat in egritudinibz splenis i. si
ne earū eueniens. Nā si fuerit in splene egritu-
do sanguinea a sanguine melico. tunc talis vna
sanguinea. s. obscura est bona. hoc intelligit in
prima pte. cū dicit. laudabilior vna eorum est
grossa sanguinea. sed qz egrotasset splen a melē
colia pura. tunc melior vna et grossa nō sanguinea.
sed in q est fer viciosa. i. grossa seculera. vt pater.

Et ex opposito hui pōt iteri p. signū pno-
sticu ad malū in spleneticis. et est Bernardi Tre-
mo. dicit spleneticus aut quāto vna est subri-
lior tāto deteri. qz significat hūorē eē cōpactū.
et sicalem humore nō commisceri cum vna.
Aliud pnosticu ad malū ponit ab Hippo. 6.
affo. affo. 44. dicit. Quicq spleneticus a dissi-
neria capiunt. i. a diaria his supueniente dissen-
teria lōga hydrops inasit aut lienteria sup. suc-
cedente pereit. i. tūc est signū mortis. Et istam
sententiā exp-ssit et posuit Aui. in ca. de apatibz
splenis de mēte Hipp. Et qz accidit ei. spleneti-
co fluxus venteris cū sanguine sup. grosso vel ni-
gro vel sup. cū alio humore est melius. i. bona si-
gnificatio. et ponit rōnem dicens. sperat em cū
ipso resolutio materiei splenis ei. postea addit.
Si aut perseverauerit aduent ei lubricitas hy-
dropica et moriunt. Et Bal. adducit rōnem in cō-
mento affo. allegati. Nā cū purgatio humoris
melici sit soluit duritiē splenis. sed cū modū ex-
cesserit et diu durans fuerit in infirmis dissiure-
ria subsequit. s. ppter acuitatē humoris deflue-
tis p intestina. vñ intestina ita pcuriunt q vira-
tus eorum destruit et deficit calor nālis. et in eis et
in epate sup. cōitantes. et ita causat hydropis-
sed si fiat lienteria cōicata nō cūmēto itō cūz nō
potest conuerrere cibum. tunc significat mora-
proxima. quia virtute debilitata cum non possit
refici ppter lienteriam sequitur mors.

Aliud pnosticum etiam ponitur ad Auice.
loco allegato de mēte Hippo. Ille qui habet
dolorē in splene suo et currit ex eo sanguis ru-
beus sup. per secessum vel per vrinam. et appa-
rent in corpore ipsius id est in cuti extrinseca vl-
cera al. non ledentia moritur in die secūdo. Ra-
tio sumitur ex hoc quoniam p eductionē sangui-
p istas regiones significat nocumentū maximū
cōicatu epati a splene. vñ factū est importū ad

De signis
pnostico
ad malū.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

debite sequestrandum sanguinem ab aquoſitas
re: et si postea appareat apostemata in cure alba
non ledentia. i. vesice humore aquoſo plene: tunc si
significat supra extremam epatis debilitatem in di
gerendo: et sic signum mortis ut supra dem est de hy
drope. ¶ Aliud pronosticum et ponit ab Ani. in ser
mone vniuersali de egritudinibus splenis qua
do splen impinguit. i. inflat vel apostemat ex
tenuat corpus. Et adducit duplicem rationem. Prima
est: quia in primis destruit virtus epatis vehemen
ter cum drierate. scilicet malitie ad epat: vñ sup. multum
infrigidat epat quare minorat generatio sanguis in
cor: et ita membra sup. extenuant. Alia ratio est: quia
splen magis attrahit de sanguine illius infirmi
rem plurimam propter magnitudinem suam: ista suam
posuit Rap. 7. corine. in ca. primo de apatibus
splenis de mete lib. in lib. de aere et regionibus

Magnitudo splenis extenuat corp' dicitur de causis.

dicēs. Magnitudo splenis extenuat corp' dua
bus de causis. Una quia quia magnificat attrahit
ad se multum de sanguine: et inde dimittit nu
trimētū corpori. Secunda quia conterit virtutem
epatis sup. p. contrarietate et dimittit generationes
sanguinis. Proinde inferebat Ani. in loco pan
loante allegato: et penitus extenuatio splenis
i. debita dispo est in virtute significat bonitatem
humor et pinguedo eius malitiam humor. Pro
taro etiam dicebat Berar. cremos. in glossulis: ex
magnitudine aut splenis multarum egritudinum
fit generatio sicut hydrophilis pritis et oīum feb. co
postarum egritudines insuper pestilētiales q̄ ex
veneuosa melēcolia preceatur. vñ cōcludit. licet
splenērica passio in se non sit mortifera: per cōse
quentiam tamen infert mortem.

De signis generis.

¶ Signa vero generis sunt et se manifesta satis quia
stat cōtinuus dolor in sinistro latere infra dia
phragma: et vñ plurimū tristes propter vapores
melēcos resolutos a materia pūmūcatos cordi
vel cerebro: et mutat color in eis aut ad citrinum
ad viriditatem declinātem vel ad pallidum vñ ad
nigrum sūm diuersitatem cause facietis dolorem in
splene: p. ipse si dolor sit malus: et p. hoc signum
distinguit dolor splenis a dolore musculorum sup
splenem: q̄ ly cōmunicet in hoc qd dolor sit in si
nistro latere: tñ stāte causa dolorosa in muscu
lis sinistri lateris maxime profundis q̄ difficili
distinguit a dolore splenis qd dolor musculorum
superiorum non tñ sit mutatio coloris sicut in dolo
re splenis etiam cōsequēter post cibum sumptum
sepe communicatur dolor splenis: non sic est si est
in musculis.

De signis distinctis.

¶ Signa vero distincta. p. si dolor fuerit malis
vñ immālis delectat quia cum dolore immāli non
stat grauitas vbi cū malis stat grauitas manifes
ta. In malis etiam vñ dicit Berar. loco alle. Splē
nerici patitur grauitatem in ribis propter descē
sum malitie siue vaporū grossorum. ¶ Et si est im
malis ad declarandum si est ex mala cōplone causa
vel frida. Si fuerit calida stat signa caliditatis
quia vñ dicit. A. calam. s. p. plonem significat sitis
et inflammatio in sinistro latere et corruptio vir
tutis eius q̄ attrahit melēcoliam. i. q̄ attracti
ua splenis corrupte operatur plus attrahendo
q̄ pueniat et citius attrahēdo q̄ sit facta. s. debi
ta sequestratio humorum in epate. vñ non tñ at
trahit melias: s. et sanguinem cū melia non sepatuz:
et ista est potissima causa quare ad nocumenta
splenis maxime calida sequitur se. composita

¶ Complexionem vero frigidā dicit Ani. signifi
cat debilitas attractionis splenis et casus appe
titus. Nam ex quo non attrahit melia sufficēter
cōsequenter non trāsmittit melia ad os stomachi q̄
ritas sufficēter p̄r non trāsmittit melia ad os
stomaci q̄ritas sufficētes ad causandū appetitū
et ita sequitur casus appetitus et iteratio fastidio
se facietatis cum causa etiam frigidā in splene vi
cinitate sua ad stomachū et ad epat dicta membra
infrigidantur et proinde fit multitudo rugitus et
eructuatio in talibus et causis. s. alle. Et ista
signa non tñ declarant malas complexionem sine
materia calidā vel frigidā: sed etiam malum dis
posicionem. ¶ In malis etiam p̄r ea q̄ dicta sunt
fit maior corporis mutatio vñ in calida sanguinea
ad rubē obsecuti: et in flacca ad pallidum siue
liuidum: et in melēcolia radicali ad nigrum: et in
colerica ad citrinū viride: et in adusta ad viridū
rarem cum nigredine. Et hec varietas de colore
maxime manifestatur in lingua. In complexionē
autem sicca et materiali et immateriali stat mul
ta durities circa splenem et est sanguis grossus
et vna plurimū subtilis. humida vero facit molles
tus cum p̄uacione sitis et color fit marie liuidus.
Signa vero apostemose differēt a materia non
apostemosa p. dicebat Berar. et signatur in prin
cipijs sup. apata q̄ sunt in splene p. racrum p̄pe
qd est q̄ p. duritiē ipsorum p̄sequitur ad ea tactus
velociter. Idē etiam dicit Bza. q̄ etiam signum
est: quia facit cadit sub racrum et occultare appeti
tū nec requirit aliud signum vñ dicit nisi cū apostema
fuerit in p̄n. quasi innuat q̄ in p̄n. non manifest
stat ad tactum: sed magis declarat ex dolore. Nam
propter distinguat maior dolor et maior inflatio
in apostemosis cū sit. q̄ in non apata etiam si non fies
rit oppilo. Nam ly in apostemate et in oppilone
non apata sit grauitas et maior inflatio et dolor: p
cipit in apata: sicut et supra dem est de epate: q̄
in oppilatione carne t̄pori splenis sunt reple
ti absq̄ violētia diffinitione vel solōne cōtinuitatis.
In apate vero mā est in vno loco congregata
maior violētia. faciens et diffensionem et contri
tuitatis solonem. Proinde dicebat Ani. cōmu
nicat apata in splenis oia in grauedine et magis
rudine. s. grauitatis plus et in dolore plus et ex
tensione plus q̄ in apostemosis. intelligat cere
ris paribus ex p̄r epatis mae. Tñ addit: qd
quāq̄ sit extēso dolorosa vñq̄ ad diaphragma et
latere sinistro: et quāq̄ ascendit vñq̄ ad surculam
et ad humerū sinistru p. cōitāt surcule. ¶ Pōit
signū aliud apostematis et maxime magni dicēs
et quāq̄ facit ad anhelitum duplum existentem:
immo sup. sepe facit sūm similitudinem anhelit
tus slerus infantis: et adducit rationem: quia cū sit
anhelitus expiratio dilatando diaphragma
apa impedit diaphragma ad hoc vñ vadat timo
ru anhelitus sup. vñq̄ ad terminū debere dilas
tationis: quare stat subito. i. virtus retinet ne v
terius dilaret propter lesionē dictā reddit su. ad
cōplēdum anhelitū: et ita fit duplus anhelitus.
¶ Signa vero apatis sūm diuersitatem materiez
sūt clara ex dictis. s. de signis materialium dolorū
splenis siue apate. Nā dicit Ra. 7. cori. ca. nov
cūmētorū splenis. Sed si patitur apa aut oppilo
nes sunt hūde significationes sup. oppilationes
q̄ sunt ex humoribus grossis p. pōderositatem et
extensionem tñ et non sup. per dolores forte necq̄

De signis apatis splenis.

Nota hūc canonem.

febre 2c. Sed si fuerit apsa hic coniungunt. Addit declaratio differentia inter calida et frigida sup. apsa calida sup. significat per defectum appetit? et abundantiam frigus et se. citrinitate coloris sup. declinatione ad rubredinem vel viriditatem secundum causas sup. adustam vel igneam. Addit: 2c. apsa flaticum per colore al. et excitatione ei? i. declinatione per alia signa flatus de molliore 2c. per priuationem frigus et super melicium per viriditatem coloris et accitiam melle. Et si vero apsa esset ventosum stat extensio notabilis: sed non coniungitur granitas neque sit multa mutatio in colore et viridis: et cum finitur sup. locum capitis sonus vel rugit? ut dictum est circa litera. Et si fuerit nocumetum in virtutibus splenis ut quia attractiva debilitate suggerat meliam a spleneticis abudat materia melle colica in toto et sit ictericia nigra ut supra dictum est: et sit priuatio appetitus et sit conturbatio albuginis oculorum sup. ad nigrum.

Et si talis debilitas seque caliditate stat signa caliditatis et nigredo trahit ad rubredinem cum quadam claritate: erit caliditas manifesta circa locum et erit virina satis spissa et colorata propter caliditatem commiscere et tingere. Et si talis debilitas causa fuerit frigida erit talis nigredo declinationis ad quadam ossificationem et maxime circa alba oculos erit declinatio ad quadam limiditatem et plius beatitatem et precipiet frigiditatem in latere sinistro: et virina aliquoties erit clara aliquoties turbida. Et si erit nocumetum in virtute quod nimis attrahit virtus sit extenuatio in toto: ut dictum est supra et magnificat splenem sepe sequitur ad caliditatem vel ad apostemata caliditatem quod tunc attrahit ut subtiliter sanguis qui remanet circa epas: quod splen vehementer mundificat sanguinem a fecibus. Iam toto grosso: tunc dicitur Aui. in signis apostematum: accidit ut rubeat genua et pedes ipsius sup. propter sanguis subtilitatem coarctat ad dicta membra. Et si fuerit defectus in expulsione splenis: quod ex nimio vigore impulsione eius cum nocumetum istius stat priuatio appetitus cibi vel saltem defectus erit promptitudine descensus melle melencolicum ad intestina et raritate sue declinationis ad os stomachi: et si fuerit defectus in debilitate ipsius in expellendo: tunc magnitudine stat priuatio etiam appetitus vel diminutione et reterio materiam melicam: quod non expellitur ad intestina: 2c. aliquid propter exuberantiam melle non in totum destruat appetitus. Signa autem debilitatis reteritue virtutis est esuratio colere nigre fluxum ventris vel vomitus secundum declinationem humoris: et eius spiritum: 2c. possibile sit hoc accidens euenire ex vigore impulsione virtutis: sed tunc sit euacuatio cum alleviatione et prius spiritus pro vice et magis prodice.

Cura Iam veniendo ad curam propter abbreuiare multa supponere dicta de cano nibus splenis facientibus ad curam doloris: qui etiam causam propter similitudinem passionum epatis cum passionibus splenis equaliter ferunt ad curam dispositionum splenis. Unde dicebat Galenus. 7. practice in principio capitulo de medela passionum splenis. In passionum autem medela que spleni accidunt: quoniam ei? passionem epaticam proxime sunt ut debilitas apostema opilatio et harum medela adiuuicem proxima est et affinis nisi quod splen eo quod forte sit et minus

epate nobile medicamina fert fortiora et duriora: et aliam causam adducit Serap. et Asara. quoniam nutrimentum splenis est grossius nutrimento epatis unde fortiora fert medicamina. Istam eandem sententiam posuit Aui. in principio curationis apasum splenis: quod tunc cois est non tamen ad curam apasum: sed etiam aliarum dispositionum dicitur: appropinquant curationes eorum. si nocumetum: tunc splenis curationibus suoque situm in epate dicitur appropinquant quoniam 2c. multum coicent: aliqua tamen magis appropinquantur curationibus splenis quam epatis et e contra: et hoc etiam in dicta et in medicinalibus ut dicitur. Unde primum circa dietam non est multa fienda variatio in regimine ex parte aeris: morus vel quietis somni vel vigilie et reliquis non naliibus rebus: alij a cibis et poribus et dispositionibus splenis ab eis que dicta sunt de epate siue sint malitie copletionis siue malitie melle siue opilationes aposte siue non aposte: tamen mo ordinandum est in his splenicis: sicut etiam supra dictum est correspondenter in his splibus epaticis. In cibis tamen et si plurima sit conuenientia: tamen aliqua cadit diuersitas. Nam conueniunt cibi in splenicis et epaticis ut sunt cibi subtilis non grossi non dulces non viscosi: sed subriles penetrantini. Proinde dicit Aui. ca. panloa ne allegato: et cibus sit ille quem diximus in ca. epatis: et in ca. sequenti de curationibus splenis dicitur. Et quod sufficit regimen subtilitatis in sanatione splenis. i. regimen factum per cibos subriles et subtilitantes: tamen ipsa determinas et cibis magnis splenicis conuenientibus epaticis dicitur: et quod accidit ut coferat in ipso. si patiere splenem ex melia regimine impinguas corpus. si humectarium cum non facit accidere opilationem: quasi innuat quod impinguas grossum viscosum vel dulce non tamen puenit. Ideo addit cum non facit accidere opilationem et non fuerit ingrossans sanguis. Et si fuerit aliquantulum grossum tale regimine impinguas opus ipsum rectificare cum subtilitantiibus sup. ne ducat ad opilationem: et ponens causam in uamenti regimini humectatiui. scilicet calidi et humididi magis in splene quam in epate dicitur. Regimen namque impinguatium est ex eis quod humectant sanguinem sup. siccum melencolicum et rectificant ipsum et reperant eum cum fractione melle. si in qualitate suis: quod si remittit frigiditatem et siccitatem melle. Et proinde talia humectantia cibaria magis appropinquantur in passionibus splenicis quam epaticis. Tamen quod melle ledens est ut plim magis frigida et sicca in splene quam in epate: quod non est tantus timor in relaxatione sub splenis siue cu et esset de relaxatione epatis. nam epas indiget nutrimento ad siccum declinantiibus ut conferret eius robur ut supra dictum est: cum sit melle: si principale operans pro toto ubi in splenicis modica pfortatio est necessaria: opus tamen ut dicitur Galenus 9. de curatione. loquens de splene. spleni custodire nalem tonum. i. vigor: et ut attrahat ei puenientem cibum quo attracto pferat ad euacuacionem totum corpus. Et idem dicit Serap. quod nisi pfortet virtus attractiva ipsa donec attrahat id quod ei puenit spargit sanguis melle ad reliquum corpus 2c. supfluitas tamen in pfortando vel costringendo esset magis nocens in epate quam in splene ut infra dicitur in medicinalibus. Et ita in cibis opus ut uident oes cibi gstantes humorem melle.

Attentur oes cibi generati ex humore melle ut sunt hi.

Et ita

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

lenicolici ut est panis de milio et de ficale: et panis asinus non bene fermentatus: et oia cibaria de pasta: et oia gna leguminu: maxime lentes et fabe et carnes leporu: et alii maxime salite sicut bouz: et carnes leporu: et carnes auis atri caz: et oia interiora animalu: et case: maxime antiquus et salitus: et pisces dure carnis: et carnes lacu nales non squamosi: et in artificio oia assarav: et fra deteriora sunt elixatis. Et de his recuratur ea que late scripta sunt supra in cap. de melia. Et vitens fructu: et carnes et triplici et porici: et ira ca stanez et cydonia pira et filia sunt ad nocumetuz. Et in potu vitetvini grossum et dulce: precipue tri triplici et ponticu nocet. ¶ In disponib? et splenis qdam sunt que a proprietate magis conueniunt spleni que epari sicut et ecora. Na in coplo ne calida vtriusque sine mali flue: immali: de oles ribus vtriusque: magis rhy in eparica que i splenica: ecora est de portulaca: que et in vtraz vtraz magis rhy in splenica que in eparica: sicut ab sin. et scolop. ly in vtraz disponit et eparica et splenica frigida valeat: magis rhy laudat ab ancro ribus absi. in eparica et scolop. in splenica. Et sicut et in carnib? a proprietate in disponit eparica magis laudat epar lupi et limacie et carnes erith: ira in disponit splenis magis laudat epar vulpis et splen eius. Splen et asini syluestris: et pulli equini hz sic cu splene proprietate que non cu epare: videbit in medicinalibus. ¶ In reliqs aut cibis correspondenter ordinanda sunt i dispositionibus spleneticis sicut dicitur. est in disponit eparica de luto oz. in ca cala et dimissioe cib calefacientis ut carnis et ouoz in aparib? calidis: et in ca frigida eligendo cibaria de carnib? et que dicta sunt supra in epare. Uex est rhy que i dispositionibus frigidis spleneticis ut voluit lha lyab. pnt ex iberi incisua magis que in eparica vñ acetu et cappareo cu aceto et forti non nocent in splenico et nocent in eparico: et ita dico de medicinis amaris. na ut dicit lha ly. in medella splenis reb? vñt amaros et acidissimos in interiorib? et exteriorib? sine pauore. Et eade sintaz ponit Ani. ut statim dices in medicaminib? seu medicinalib? sicut in aparib? sicut dimittendum est vñt in aparibus calis eparica: ita et i splene. ¶ De fructibus aut ut dicebat valer amigdale phistici passule in eparica sicut et in splenica: et phistici magis valent in splenica: que non tantus timor est de calefactioe eoz in splene sicut eparica: sed potius est aqua oz. et in pcessu in epare rectificata cu deco. endiuie vel cicore: ut supra dicebatur. In splene aut rectificet decoquedo in aqua virgultoz tamarisci vel scolopendrie: quoniam qualis virtute hz endiuia ad epar tale hz tamariscus ad splene. Aqua et ertinctiois ferri magis est spleni conueniens que epari et cu proprietate. Et quoniam sua siccitate non est rarus timor ut splen ducatur ad opilationem sicut esset de epare: cum epar habeat venas minutissimas disseminatas per ipsum que fortiter costringunt a medicis costringentib? et efficiantib?: et sic non est in splene in quo vñt sunt latiores. ¶ Et ideo Ani. concludens quoniam sub duob? verbis regimē in dicta conueniens in spleneticis dicit in a. capli de curatouib? splenis. Et ibi non sup. conuenientes illis sunt illi qui sunt lenes et pingues et iuribus factis ex eis que sunt lenia et subtilia et calefactura cu qualitate

A proprietate
re puenit
spleni.

Aqua ertinctiois ferri
est mlti
conueniens
spleni.

i. sunt lenia ad digerendu et subtiliarina. i. rectificata cu subtiliarina: et explectio dicitur. Et cap par cu aceto et grana alca dia cu aceto pdira ar bitro: quod sunt grana sifami et reliqua que scuiti illos cis alis: addit explectio de subtiliarina: sicut opz ut administrent cu illis subtiliarina: sicut suapis et his filia: et si codiant cibaria sua cu aceto erit bona paratio ut que videbit in de vtilitatibus aceti de medicinalibus. ¶ Postremo ora dinans potu eoz dicit. Et potus eoz sit aqua ferratior et o in quo extinguitur ferru ignitu multotiens in locis. na talis aqua est conueniens salte ad mixtionem cu vino quod sit subtile et claz medij et eporis: in casu quo sit exhibendum viuum: et suamatur etritas cibi et potus sui quod virtute digerri potest. Et hec de dicta sufficiant.

Medicinalia. Circa medicinalia et sunt noradi spales can. per postu supra circa medicinalia in disponib? eparictis. na dicit Ani. in cura malitie coplioni splenis que cura prima est curatouib? eparicis: dicit prima quoniam non simpliciter eade vñ ponere diuersitates inter eas dicitur indiger sup. splen ut sunt medicie fortiores et penetrabiliores: et sup. quoniam non pnt huiusmodi penetrare ingeniet eaz penetratio cu eis que penetrare facit virtute sup. eas vñt quo pfiat sup. tales medicie splenice operationes suas. Na medicie eparice non debent esse ita vehemens et acute in virtute neque ita penetratiue sicut medicie splenis: et que epar est melius magis passibile: et que citius ad epar puenit medicie cum sua virtute ubi medicie splenice rice non nisi cum magno transitu ad splenem minnr: ideo in transitu debilitantur: et ideo in spba splenis ut multum aggregatur de ma frigida que resistit impetioni medicinar. Ideo anacrores ad penetrationem in medicis spleneticis et interioribus exhibendis et exterioribus applicandis permiscet acrum cum dictis medicinis. pñdecebat Ani. in cura aparuz splenis. Et scias que acrum multum ingreditur in curis eoz. Et ideo est que coiter medicie que interioribus exhibentur: exhibetur cu sirupo aceroso vel cum oxymelle simplicis vel squillitico: et ita exterioribus cum sunt fortiores vel emplastrum ponitur in eis acrum vel res sunt insuse in aceto ut videbitur in processu: quoniam acrum sua penetratio deest medicinas cu virtute sua ad splene: immo quida dicunt que splen: que nutritur sanguine melencolico ad acerosum declinare: pñt in medicinis aceroso suo multu delectat: et cu his que hnt tale saporē vñt attrahit tales medicinas cu ipso aceroso: et ita cum virtute sua citius ad ipsum puenit: et ita recte dicit Ani. que acrum multu ingreditur in curis eoz. i. spleneticis: quoniam in ca cala sunt aliterando et in ma viscosa incidendo: et grossa subtilizando et aperiendo: et medicinas et ad splenem deferendo: et aliqui prohibendo furum mae: aliqui etiam resoluendo et aliqui aliter leniendo: et de hoc dicit Rabi. gricula. 22. In aceto est spalis tas que non inuenitur in sibi sibi: quoniam colligitur dissolutio et retetio fluruz: hoc est ex aliis qua cu nāe sue cū: et est in eo pua remollitio et aceti na frigida debet inuenit. ¶ Debet et conseruari huiusmodi medicinar sup eas vñt quoniam ad splenem pueniant: ut dicit Anicn. ne in transitu dissoluantur: proinde sepe medicis cum

Nota can.

Nota dicitur
canonem.

Acetum semper est per mixtum cum medicinis spleneticis.

Nota dicitur
Anicn.

medicinis calidis spleneticis miscent aliquas frigiditas ad cōseruandum eaz virtutes: vt porulacum: plātag. vel semina eoz: que ēt cūz hac intēione cū ppterit cōforant splenē educēdo cū hoc humores melicos a splene. Sepe etiā cum his medicinis ad eandē intēionē miscet armoniacūz vel aliud genus gummi. nā suauisco fitare cōseruant virtutes aliaz. Et sicut dictum est de medicinis talibus p interius exhibendis ita etiā est de exterius applicandis q opz q sint fortiores spleneticz q epice et penetrabiliores ex causis adductis: et ita auctores cōmuniter circa epar faciunt epistimata vel iniectiones vbi circa splenē magis intēdunt cū embrocationibus: etiā pluribus vicibus in die applicant fomentationes ad splenē q iniectiones ad epar et vt plurimū faciunt fomentationē cū alero in fuso in aceto prius ad maiorē penetrationē: et istum totū casū. infinuauit Aui. in cap. curatio num splenis vbi postq numerauit aliquas medicinas que cursu ppterit valent dicit. Et cōueniens quidē est vt hmoi medicine singulares dicte prius et posterius sup. dicent bibant cū syrupo aceroso: et aceto et fiant ex eis empla cōforatiua cū aceto. Et istum casū. spālius etiam de clarauit idē Aui. post verba supius dicta in cura malitie cōplonis cū dicit q cura splenis est prioria curationibus epatis. Adde: et scias q differentia inter curationes spleneticas et epaticas est in fortitudine et debilitate et labore et alenuatione sup. operationis medicinar: et declaro dicit. Epar em est dignius vt alleniet cūz eo et nō sit supfluitas in pforando id quo curatur. In reddendo medicinā multū fortē: et non afferant sup. istm medicie acutemimis sicut acetum forte nisi in necessitate. i. cum esset intēio multe infrigidationis et penetrationis. Adde: et splenē cōtrario eius eger vt adiuuent medicina eius cū eo qd cōseruat virtutē eaz: et cum eo qd penetrare facit. Et cū casū. posuit Aui. et de medicinis maxime calidis circa splenē dicit. Et scias q res cale valde nō sunt multū pueniētes spleni ppterit q indurant et exiccat prohibent a resoluōne. Sitis tñ casū. positus est supra etiā de curis epatis. nā ambo hec mēbra pparata sunt vt pparent ad duritiē: vñ opz vt dicit Aui. in cura a parit splenis et est cōe ad oēs spleneticas vt miscant cū eis medicie in qbus sunt inciso aliqua cū calitate aliqli et stiptricitas sup. cōmēsurata: et similes scie sniam ponit Bal. 9. meimr. ca. 3. Aliū casū. posuit Bal. 12. tera. qui cōtrahit ad medicinas educitias mae dicit q supfluitates splenis non educunt nisi p lationem vētris. i. p secessum: q nō sic vñā nec per sudorē sicut mae eparice. Et illū casū. posuit Raby. 9. pericula dicit nō cōtatur supfluitas in splene nisi via vna. i. p secessum: q nō pōt expellere qd in se est ad reuo. Et id cū apatū est vt dicit vel sup. alr magnificati monem? eū siue muenus eū ad expulsiōne supfluitatis in eo exstentis p secessum. Aliqñ tñ aliqd educit p vomitum pcpue cū stat oppilatio in poro trāsente ad intestina. Aliū casū. posuit ēt Aui. de medicis spleneticis in electiōe quatiūda medicinar. Nā quedā sunt q sunt pcpue de calefaciētibz magis: quedā magis de infrigidātibz. Nā in cura malitie cōplonis dicit. Et spleni qdē sūt me-

dicine que sunt ppterit et sicut cortices radicū capparis et armoniacū et scolop. et aliū spleneticū tñ inter has medicinas maxime ad duritiē splenis eligibilior est cortex capparoz. Nā de eo dicit in ca. curationū splenis loquēs de medicis ad duritiē splenis: et medicinar singulariū qd ministrant ad hāc curā melior est cortex radicis capparis. Ipse em vt dicit multoties educit vt nam et egōnem sanguineā malā et sanat et ppterit qñ bibit cum syrupo aceroso. Et de scolopen et cortice radicis cappar dicit Bal. 13. tera. ca. 4. quale em est pharmanūz epī abstinētiā tale spleni capparoz cortex: et quale etiā epī vocatū eū parozium tale spleni scolopendriū. De frigidis aut spleneticis appropriatis est porulaca et se. eius et coralli decocti et folia salicis et cucurbite et se. acetose et se. artriplicis. Et de his oibz fecit mentionem exīsam Aui. in ca. de curationibz splenis. Et de ramarisco Aui. nō posuit et cōplexionem in actui: sed in ipso est stiptricitas et absterio et mundificatio et est pcpui iuuamēti ad splenē. Nā eius rami dissoluti in aceto cōserunt spleni empla inde facto et ad splenē. Bibitur vñ in quo decocta sunt folia ei et ipsius virgulta: et faciunt spleneticū vasa de ligno eius in qbus comedūt et bibūt. Et auctores cōtervntur fructu tamarisci in duritiē cōiuncta caliditate: lz apud nos nō reperiat tamariscus ferēs fructus. Forte q in pibus oriētalibus reperit: loco igit fructus illius possum? accipe folia vel flores. Et istis ergo calefaciētibz vel infrigidāribz occurrēdū est ad dispōnes splenis pxi gentiā cōponendo cū reliqz medicis que etiāz epari cōueniunt: q plurime eparicaz et valent spleneticis. Nam spodiū de medicinis frigidis valet etiā et spleni: sicut etiā aristol. et gēria et genestra et flores genestre epari cōuenientes et spleni cōueniunt: sed acorus nasturtium et migella et prassium magis iuuant splenē: et singulariter cortex medianus fraxini pcpue in duritiē et capil. ve. de temperatis valet in vtroqz. Et ita ex his potes facere cōpōsitiones ad diuersas intēiones exhibēdo interi? et exteri? Sed de medicinis q p interi? exhibent indispōnibz splenis siue sint ad alterandū siue ad soluendū posuit aliū et vltimū casū. Aui. in ca. curationū splenis dicit sic. Et cū ministrat aliqd hoz sup. de medicinis sumēdis p interi? tñ meli? est vt dimittat aquā aut minuat potū ei? s. paz qd miscendo de hūido vt sit medicina sup. magis apra efficere effectū circa splenē: vt. s. pmaneat circa concaus epatis et nō trahat ad gibbositate epatis propter adiutorū aque plm vt dicit. Et istū casū. bñ notate: qñ nō debem? intēdere ad esiones mae educēdo eā p: inā aut sudorē: lz forte aliqñ hoc faciat nā: et sic nō debem? cōuertē ad gibbū epatis qm materie nocentes in splene sunt grosse non parate educi per vias stricatas: immo per secessum: vt dictum est in casū. superiori.

¶ Veniēdo igit ad opus practicū si cā dolorū splenis fuerit mala cōplexio sine mae: runc dicit Serap. q oportet vt faciamus in corruptiōe simplicium complexionum in eo. i. in splene et admistremus in eo istas res quas diximus in sermone super epar. s. infrigidādo in complexionē calida et calefaciēdo in causa frigida: sed addamus in virtute eaz vt dicebat in casū. supra. vt

Nota de
cappare.

Nota 8 ta
mariscis
multū pssit
spleneticis.

Et iij

Secunda pars practi. magistri Joan. Mat. de gradt.

dicetur statim in materialib⁹ non apostemosis peccante materia calida vel frigida etiā nō op-
pilante sine cōiungat oppilatio etiā nō apans
propter abbreviare: qm̄ etiā vt dicit Sera. si in
splene accidit oppilatio sup. nō apans: tūc opz
vt administrantur medicina quas diximus in
curatione oppilationum epatis addamus res
fortes valde.

¶ Stante igitur cū ledente causa si cōiungat in
toto repso sanguinea: tunc pñ⁹ puenit vt fiat
flōmīa de basilica dextra. Et si illi replens cā
fuit retentio sanguis hemoroidalis vel mens
stualis in mulieribus: tunc post eā erit necessa-
ria flōmīa saphenarum: sed iste flōmīe nō respi-
ciunt nisi cām ahtem z nō cōiunctam: sed qz nō
tūc possumus infrigidare splenē nec flōmare
stante repletione in toto nisi pñ⁹ fiat etiā a to-
to: idcirco dicit Aui. in cā cure malitie comple-
tionum in fine dicit. Et qñqz necessariū faciunt
egritudines splenis vt flōmetur basilica maior
i. basilica dextri lateris ad differentiaz basilice
sinistre que nominatur basilica minor: z flōmes-
tur saphena sup. in casu dicto.

Digestiū
i mā cala.

¶ Deinde attendendū est ad cām cōiunctam: z
tunc pñ⁹ bonū erit digerere mām calidā q̄ plerū
qz est adusta si coniungant signa caliditatis in
splene cū syrupo vt infra. R. syrūpi viol. syrūpi
de fumo terre. añ. 3. vj. syrūpi de epithimo. 3. ij.
aqua z buglosse lupulor z solatri stante magna
flāma: vel scolopendrie nō stāte magna flāma
añ. 3. j. misce: cōtinuē tribus vel quatuor vici-
bus: z hic etiā vsz syrūp⁹ de bizantho. ¶ Postea
purget mām de splene. verbi gratia. R. diacatho-
lico. 3. vj. diasene. 3. ij. diaprunis solutū. 3. j. vt
3. j. in corpore forti distēperent cū aqua deco-
sloz borag. buglos. sumit terre z scolopendrie.

¶ Et si materia nō fuerit adusta: tñ calida p di-
gestiū valet syrūpus acerosus vel osyachara
cum duabus pñib⁹ aque endiuie z scolopē. pre-
vna z cōtinuē quatuor diebus postea detur po-
tio vt infra. R. reubar. agarici. añ. 3. j. infundat
in aquis vt supra cū. 3. j. salis gēme: postea serā
colatna post. xij. horas addat colature cassie z
diacatholico. añ. 3. j. electuarij de suc. ro. 3. j. j.
misce. Postea sequētib⁹ diebus dentur altera
rina z apitiua p interius: z in hoc valet troscisci
positi in litera de agnocasto dati cū aqua deco-
solatri z endiuie dādo. 3. j. pro vice: z in magna
flāma troscisci de berbe. Si valent appropria-
ti troscisci si fiat ex cucurbita siccatā z se. attripli-
cis z scolopē. incorporatis cū aceto z ericatis z
pulverizatis: z si ponant cū his spēs diarodon
abbatis spero magis iuuabunt. ¶ Exteri⁹ autē
opz epithimare cū infrigidatibus faciendo epi-
thimata vel embrocās z melius cū aqua deco-
radicum endiuie z folioz z radicū salicis et foli-
orum z radicū portulacē decoquant in aqua z
aceto: z fiat epithima vel embrocatio bis in die
vel ter fm̄ erigentiam calefactionis: z pñ⁹ fieri
inunctio cū oleo ro. z aceto: z si placet incorpo-
rare folia salicis cū modico radicis capparoz z
modica cera porest fieri vnguentū cōueniens.

De cura-
tione do-
splenis qñ
mā est fri-
gida.

¶ Et si cū fuerit frida mālīs nō apans sed oppi-
lano: tñc digerat mā cū orymelle simplici z syrū-
po de duab⁹ radicib⁹ in pñ⁹ cū aq̄s apij z scolopē.
pñ. z abf. pñuuent qñqz dieb⁹. Deinde exhibeat
medicina de agarico infundēdo. 3. ij. agarici cū

sinzi. z sal. gēma qd̄ sufficit in aquis floz gene-
stre z berthonice cū aqua deco. corticū interior
ligni fraxini cū modico vini al. z facta colatura
addatur diacatholico. 3. j. electuarij idi dia-
sene. añ. 3. j. fiat potio z exhibeat fm̄ pñuendū
nem. ¶ Et siant fomentationes supra splenē q̄
ne embrocationes cū decoctiōibus apij radicū
seniculi z corticū capparoz. añ. 3. ij. sticados cas-
lamenti folioz tamarisci z genestire. añ. 3. ij. de
coquant in aqua debite quāritatis z aceto egli-
ter: z possunt fieri inunctiones cū oleo de lilio
et de spica z de amigdalis amaris: et oleum de
pñsticis est forte ad hanc intentionem.

¶ Post exhibeat facta mīdificatione troscisci
appropriati z cōfectiones appropriatē. Nam va-
let dialacca diacurcuma z troci. de cappariibus
sunt pñpui iuuamenti postri ab Azara. quoz
descriptio est talis. R. vñec rubec tincrozū pos-
lij mōtani corticū radicū capparoz radicū na-
sturtij synapis ireos. añ. pñes equales: rerant z
cribellent z cōficiant cū suc. apij z stant troscisci
quoz quilibet sit pñdēdo. 3. j. j. z sumat vñū er
eis cū orymel. simplici vel orymelle lquillitico.

¶ Et dicit Aza. qz cōferunt hūc ficus infuse in
aceto due si sumant ante cibū: cappares ē cū
aceto sunt in hoc viles: z nō sunt in mā splene
rica siue calida siue frigida aliquo mō obmirre-
da clysteria facta cum deco. appropriatis rēti
calidaz vel frigidaz de quibus supra: postea vi-
gorando clysteria cum cassia cum hiera et oleis
appropriatis fm̄ erigentiam: nam in clysterio
speratur magnum iuuamentum in casu.

¶ Si vero cā doloꝝ fuerit tumor vñtosus: tunc
facta mīdificatione de materiēbus pñerantib⁹
ventositatem cū hiera z silibus z cauendo a ci-
bis vñtosabilibus z a potu aque: tūc dicit Aui.
qz ipa indiget apitiuis z absterfius resolutiuis
cum virtute stiprica forti plus qz sit virtus reso-
lutionis qm̄ mā est vñtosa leuis vt dicit. Et ad-
dit qz hoc est diuersum ab eo qd̄ est in apatibus
quāsi inuuar qz in apatibus maxime duris reso-
lutina debent simpliciter z apitiua absterfina z
resolutina stipricis dñari. Sed in inflatōe z apa-
te vñtosa ecōtra stiprica debent dñari resoluti-
uis z apitiuis. ¶ Sed h̄ istā sniam sunt manife-
ste euidentē. primo qm̄ Aui. imēdiatē ponēs me-
dicinas q̄ in casu inflationis cōueniunt: dicit z
magis pñuēctes ei sunt sicut agn⁹ cast⁹ z cym-
uli z rursū z ameos z silia. tñ pñ qz in istis vñtis
resolutina est dñans ad virtutē stipricā. Idē di-
cit qz cōfert illi iuuamentū maximū postio ven-
tosaz ignitaz supra splenē: z tñ in his est fortio-
resolutio qz stipricitas vt manifestū est: imo qñ
nulla stipricitas. Preterea ad hoc etiā est rō qm̄
in mā vñtosa grossa intērio est vt subtiliet: z po-
ri dilarent z in vapozē puertat: z ita resoluatur.
igif sequit qz resolutina debent dñari stipricis.
¶ Pro declarādo hoc rer. dat Bēti. dñas decla-
rationes. vna est qz cōparando resolutina ad sti-
prica z in cura inflationis z in apatib⁹ dñris ab-
solute dñari debēt resolutina stipricis vt quāsi
deducunt anodina: sed in inflatione vñt⁹ medi-
cine stiprice bz ē maior in cōparatione ad eā qz
requirit in cura duritiei: nō tñ qz ē esse maior
resolutioe eiusdē. ¶ Sed ista declaratio videt
de directo esse pñ verba Aui. qz ex pñe dixit qz ista
tio indiget aperitiuis absterfius z resolutina

Cappares
cū aceto i
hoc casu
sūt viles.

De cura-
tione do-
splenis
qñ ac-
tōstatis

cum virtute stiprica forti plus q̄ sit virtus res
solonis. Et idē dicit Serap. a quo cepit istā sen
tentiā Aui. Nam ponēda curā inflationis sple
nis dicit. Ad vērostrates autē grossas q̄ coarctat
splenem et apostemat ipsū et inflationē q̄ sit cū
eo opz vt incipiamus ab inunctione cum oleo
de abf. deinde ponamus super ipsū emplū qd
sit ex alumine et sulphure et nitro et pice et oppo
ponaco: et pz q̄ in istis virtus stiprica dominaf
resoluitur. Pōide addit: et solliciti sumus vt sit
stiprica pōrica magis vincēs in rebus q̄
bus vtrū in curatione. s. inflationis: et sit virtus
resolutiva minor. Ecce q̄ comparat resolutiuaz
ad stipricā et cōtra volens q̄ stiprica domuēt
resoluitur qd de directo cōtrariā dicit dēt.

¶ Dar aliam solonē dēt. quā credo esse de mē
te Aui. Et Sera. dicit qd differētia ista. s. in cura
tione vērostratis et curatiōe apatis duri in hoc
q̄ stiprica debet supare resolutiva in inflationē
et q̄ hoc est diuersum ab eo qd est in apostemat
bus vbi resolutiva dominatur stipricis: q̄ hec
differētia nō est necessaria et semp inuēres: sed
est differētia possibilis sū. Nam in apate duro
vel in duritie splenis semp resolutiue medicine
dominatur stipricis: aliquoties etiā sit idē et in
curatione inflationis: vt pz de cymino et rubea
postis in ter. Aui. et vt deducit moria: tñ aliq̄
ries p stiprica dñantia fiat curatio inflationis: i
nō ipsa stiprica p se ad curā facit dupl. Prio
q̄ comp: imēdo exprimit vērostrates a partib?
splenis in q̄ us cōcluditūr canstantes dolorem
ad reliq̄s vacuitates: ita remouēt inflationes
dolorosam. 2° q̄ aggregat splene sū partes
suas p medicinas stipricas nō parat ad recipiē
dū alias vērostrates: immo ipsas a se repellit.

¶ Et q̄ hec sit sūa Aui. vt mihi apparer videf
declarat et nō dñat eiusdē postis ibidē in litera.
Nā verificās q̄ in inflationē stiprica aliq̄ cū do
minatur resolutiua curā dicit: qm mā est ven
tosa lenis: ita sup. expellibilis p compressione
et hoc est diuersum ab eo qd est in apatibus in q̄
bus mā est grossa nō expellibilis p compressio
nē: immo indisponeret ad resolūōē: ita est di
uersum hoc in apate: qd etiā compressio faciat
ad remotionē doloris vērostratis p modū dcm: etiaz
declarat in eodē ca^o cum dicit. Et q̄ replō ven
trie eius commouet sup eum dolorē. s. vērosum
nocere vel die comprimāt ipsū faciēdo cōpressio
nē post cōpressionē: ita vult q̄ compressio ex
primat vērostrates de loco ad locū: ita sola sit
prima vel dñantia resolutiuis faciēda curā in
flationis. qd erat declarādū. ¶ In casu igitur
particul. p̄ fīat clystera appōpara ad vērostr
rates: de q̄ dcm est in cura tympanitis. Deinde
postat exhibet trocisci facit ex q̄busdā simpli
cibus: de q̄bus dicit. Rāf. 7° cōri. dico acous
dissoluit vērostrates grossas q̄ est in splene: et
similiter facit nigella nasturtium agnus castus
rutha. Nā cas opus fuerit fieri de his trociscis
fiat dosis pōderis aut. s. cum deco. partū hoꝝ
teminū: sed sit decoctio vel potus in modica q̄
ritare vt dicebat in cas. Et hāc descriptionē vlt
similem in virtute posuit Aui. sub hac forma dī
xit. Et q̄ opz vt in potu tribuas ex agnoca
sto et ameos cum corticibus radicis capparorū
et rutha sicca et acous aut. s. cum vino antiquo.

Sera. autem ponit trociscos excellētes sub hac
forma. Sumatur nasturtij al. 3. xxx. teratur et rī
bellatur et p̄ficiatur cum aceto vini fortis et fiat
ex eo trocisci subtiles parni et sint in furno vt
panis aut sup patella donec ericcetur et nō com
buratur: deinde teratur et cribellatur et misceat
cum eis granorū agni casti. 3. x. et fructus tamari
sci vel sup. foliorum. 3. v. scolopendrie. 3. vj. ag
gregetur cōtrire et cribellate et dētur ex eis pon
dus. 3. iij. cum secaniabin. Et eandem descriptio
nem ad vngue posuit Aui. in eodē ca^o inflationis:
sed loco nasturtij al. ponit ellebori al. Sed
credo q̄ litera est corrupta et meli⁹ iacet nastur
tij qd i casu singulr v3 vbi ellebor⁹ esset medicī
na nimis fortis dicit sic. Et ebibitis vero sunt
trocisci hmoi. R. ellebori al. 3. xxx. q̄ teratur euz
aceto vini acuti et fiat ex his trociscis subtiles p
ni et ponatur sicut panis in furno et. precipue di
scurredo sic fecit Sera. et cum simplicibus et
cum dosibus dādo. 3. iij. p vice. Sed vbi Sera.
dicit q̄ exhibeat sūm secaniabin dicit Aui. cura
syrupo aceto de zuccharo. ¶ Circa alteri⁹ ap
plicāda pōt fieri fomentatio. vt infra. R. ruthe
melliori camo. añ. 3. iij. nitri se. agni casti añ. 3.
3. bulliant in aceto et aq̄ ferrariorū. postea cū sū
tro infuso in dicto aceto post lōgam decoctionē
fiat fomentatio bis vel ter cum eo calido. postea
ex fece illoꝝ simpliciu decoctio: um pōt fieri em
plastrū. s. splenē: et si placet possunt decoqui sū
cus sicce et maseclari cum reliq̄s et ex eis acq̄res
forma pueniētiō: ad emplū. ¶ Possumus etiaz
facere sacellatiōes siccas p̄cipue cum fursure et
sale et costo et scolopen. et se. agni casti et cum nuz
ce cupīsi et dicebat Sera. de fursure: et p̄fert apos
temaribus mollibus et ventositatibus grossis
vaporatio facta ex fursure decocto cum aceto et
anhero qd est q̄ nā fursuris est vt resoluat qd
est in splene resolutione notabili et mndificat
grossitiem eius. ¶ Ad istā intēciōē adhuc illa
q̄ sunt. s. dicta in cura hydro. tympanitis nō cu
ro multiplicare r̄ba: sed ad illum locum recurra
tur. Sed nō obmittat vñ r̄bū qd ponit ab. A.
sū cū Serap. de apporimatione in emplis vñ
guētiis p extēris armoniaci vel bdelij quo cōi
ter vtūtur medicī in dispoñibus splenicis: vt
s. nō exhibeat nisi cum inēdāt p̄hemens imp̄
sio et alia nō sufficiūt: et qd nō est fe. vel alr calidi
tas. nāz dicit Aui. ad finē capli de cura inflatio
nis postq̄ numeranerat medicinas siles his q̄ di
cre sūt dicit. Et si voluerit sū. medic⁹ vt sit cū for
titudine sup. opatio et vbi nō sit febris ponantur
in eo armoniacū et bdeliū et sūia. Et Sera. dicit
si nō nō est calitas p̄ficiatur in vaporazione ar
moniacū et bdeliū. et istis facit sūo sufficiant:
rūc p̄fert qd dcm est supra vt ponatur vērostrates
cospūa splenē cum flāma ignis. nam attrahit
valde cū vehemētia: vt dicit Ser. et fiat cōmpres
siones post cōpressiones vt supra dictū est. Et
hec sufficiāt de cura inflationis.

¶ In curatiōe autē apatis calidoꝝ nō erit ples
nitidine in totoꝝ: de plenitudine dcm est sūp
quō sunt sēde flōmie cōmunes et aliquat diuer
sine. Sz hñdo inrēciōē partim ad diuerredum
partim ad cūandū de mā flura vel ibidē aggres
gata oportet a pñ⁹ vt fiat flōia basilice sinistre
ritillarum manns sinistre. i. vene existentis in
ter annularem et minimum: licet aliq̄ laudant
auctores fieri sloboromiam prius de basilica si

Trocisci
puriles.
Descriptio
Serapio.

Aui. in pre
dictis troc
iscis bz el
lebori albi
loco na
sturtij.

Not. bene.

genes
rior
atura
di dia
emid
enē si
adict
as cas
d. j. de
o eqli
lilio
um de

ocisci
amoz
ribus
uoniz
ū pos
uz na
anf et
ocisci
nū er
itico.
ite in
et cū
plene
nirē
reū
lea vi
oleia
erib?

de cura
tione vol
splenis are
costratio?

tunc
drit?
a ci
Aui.
rius
reso
z ad
ibis
reso
suaz
r ap
lurū
inise
ome
icir et
cymī
pūs
fēdi
ven
rior
o q̄
z qm
z po
stur
scis.
clay
d si
s ab
uast
redī
eā q̄
aioz
idet
ista
inia

Secunda pars practi. magistri Jo. Attbei de gradis.

misra: et aliqui de saphenis et ubi fuerit retentio
hemorroidarum vel mēstruorum: et in corpore in q
nō posset fieri euacuatio p floboromā ponatur
vetrose cū scarificatione in naribus: et hoc dico
in calido apostemare in pñ et in augmēto. Et si
causa fuerit retentio hemorroidarum et nō toleret
flōmā laudat medici vt ponantur sanguisugae
in loco hemorroidarum ad suggēdū sanguinē me
lencolicū de profundo et extrahat plus vel min⁹
de sanguine fm apparerā illius siue p flōmā si
ue p vetrose vel sanguisugas. Nam si fuerit gros
sus maior qritas educat q si fuerit clarus et sub
tilis. Et ad hūc sensum dicit Aui. in cap⁹ egritu
dimi splenis: cum scies q causa in his est oppo
satio ex sanguine plurimo melencolico oportet
q splōmē basilicā et saluarellā: et dimittas salua
rellam constringi p seipam sup. apparere sāguī
ne grosso melencolico q euacuat. Ad dicit: cūz cō
stringit ante casum virtutis: q ubi timeremus
de virtute nō oportet expectare q p se cōstrin
gat. Sed in apatibus frigidis et alijs dispondib⁹
spleneticis flōmā et oīs extraccio sanguinis est
multū suspecta. Et de hoc posuit casū. Aui. in ca
dolous splenis ad finē sen. xv. cum dicit: et non
fiat flōmā quīs indicet eam cōtra medicorū
nisi apud necessitatē vt sup. in casibus dictis: et
paucā sup. etiā fiat et supp. cū timore. et rō sumit
et hoc q: in splene plerūqz dñatur mā grossa
frigida: ideo multū timef de extraccio sanguis
nis. Post flōmā autē intēdēdū est ad alteradūz
et uerifecus et extrinsecus. intrinsecus autē vas
let syrupus vt infra. R. syrupi acerosi simplicis
3. i. syrupi de fumo terre. 3. j. cum aquis endiuie
solatri et apij. añ. 3. j. misce: et post syrupos duos
loco dictarū aquarū ponat de decoctione exte
miratū tamarisci et extremiratū salicis cū aqua
endiuie: et loco syrupi acerosi ponat oryemel sim
plex vel fiat syrupus vt infra. R. endiuie sumis
terre extremiratū salicis et tamarisci fementi et
scolopē. añ. 3. j. seminis portulace coricis
curbire sicce mediani coricis fraxin: añ. 3. j. de
coquantur in debita qritate aq et modico aceri
et de colatura fiat syrupus acerosus cum zucca
ro: et exhibeat cum aq scolopen. feniculi et apij
vel cicoree. Et postea exhibeat portio vt infra
R. mirabol. citri. 3. ij. cōrundat et infundatur
in aq sumiterre lupulorū cuscute et scolopē. post
ea post. x. horas addat colature cassie. 3. vij. mā
ne. 3. i. 3. misce. pōt etiā fieri puluis ad hac inrē
tione sub hac forma vt infra et est libaly. R. mira
bo. citri. 3. v. ro. 3. ij. spodi: berberoz: añ. 3. ij. ex
hibe. 3. j. vsqz ad 4. de puluere isto: añ. 3. j. aq la
cis cap: añ. pōt fortificari medicina si placet cū
electuarijs solutiuis diapruno solutiuo vel ele
ctuatio ro. vsqz ad 3. j. et nō trāscende ppter du
biū apostematis. Et ad alterationē autē si cum
resolone et phibitōe a duritie valer singulz se.
portulace si exhibeat cūz aceto: de quo dicit. A.
in ca⁹ ppro de cura apostematis. Et ex his q cō
ferit in ipso est vt derit in potu de se. portula
ce. 3. i. 3. cum aceto: inest em ei ppietas vt vult
in resoluendo apostemata sup. calida et duritiē
eius sup. phibēdo: valēt etiā troscisci de spodio
et de berberis vt supra dicebat. Et circa extrin
seca autē ly cōmunis casū. si q in apostematibus
calidis in pñ debet purā repulsina frida:
et in membro tali qd est splen nō debet apponi

Not. hunc
canonem.

Not. hunc
canonem.

pura repulsina frigida neqz extreme frida neqz
sicca: tūqz timor esset fluxa materia: et empli
gfa. ab epate vt communiter euenit ne p fortia
repulsina materia rediret a splene ad epatem
sic ab ignobili ad nobile ducere: qd esset incon
ueniens: esset etiā timor de induratione splenis
ppter fortia frigida et stiprica: qm apostemata
splenis facile induratur: qm et si pēcat a sāguī
ne calido: est tñ grossius sanguis a quo vplurū
mū pēdet. ppter ea in repulsio circa splenem
neqz medicine debent esse nimis frigide. neque
plurimum stiprice: sed ad remisse calidū debent
declinare facta remissione in caliditate p medi
cinas frigidās primi vel secūdi gradus: et in eis
debet esse modicissima stipricitas: et ppter causā
fam dictā: ppter difficultatem penetrationis
medicinarum in splenem: fortioribus autē frī
gidis et stipricis possumus vt in pñ apostema
tū calidoz epatis: ppter ea dicit. A. de cura apo
stematis splenis q appropinquat curationes eoz
curationibus suoz siliū in epate ppter q necesse
sitas sit illarū sup. tñ infrigidādo et fu. ppter
vehementiam ad larnē stipricitatis. i. q debet
esse minus stiprica q ea q debetur epatici: nō
sit membrum principale vt dñm est supra: ideo
et ab ipso pñ in apostematibus splenis debent
apponi aliqua apitua et resolutiua: plus tamē
et minus fm diuersitate materie in multitudine
vel paucitate et in caliditate vel frigiditate fm
diuersitate temporū principij: qz minus calida
in pñ in iuriatio et magis in pcessu. Et valēt
ergo a pñ fomētatio facta cum decoctione oz. et
foliorum salicis in aceto. i. cum filtro fiat fomē
tatio: postea fiat inuaccio cum oleo ro. et camo
millino: et si placet possumus facere emplm sub
hac forma. R. rosarum mellilorū scolopē. ana
3. j. berberozum. 3. j. bulliant in aqua et aceto
debite qritatis: postea in decoctione facta colat
tur ad temperetur farina oz. et cum oleo ro. et ca
in omil. fiat emplastrum.
Et in augmento autem addatur de folijs tama
risci et floribus et se. agni casti: et si vellemus stan
re multa flamma magis infrigidare possumus
cum emplastro dicto ponere de succo foliorum
salicis et de succo portulace.
Et si materia veniat ad statū resolis et a p
ribus splenis nō debet apponi sola resolutiua
ppter timorem calefactionis et petrificationis:
vt supra fuit dictum in casū. ideo cum resolu
tibus sunt miscenda humecrantia et mollifican
tia: dñantibus tñ resolutiuis: nam possunt mi
sceri cum resolutiuis dictis supra spleni appo
priatis scilicet infuse in aceto et in co: potare cum
reliqz vt cum squinato cyperis scolopendria
tamarisco floribus genestre et alib⁹. Et si a p
tendat ad fauatiouem cureretur cum ingenijs q
bus curatur apostema epatici: qd est in via fa
uatiouis: tentando etiam ruptionem cum ingē
niosis dictis supra: et eādem purgationē saniet
et mundificationem: et postea sigillationē vt dñ
ctum est in cura apostematum epatis.
Sed si apostema fuerit durum vel ex calid
do induratum vel aliter fuerit durum radica
liter ex melencolia aggregata circa splenem: si
ue fuerit durities splenis non apostemata: vna
de dicatur splen induratus ppter materiam
in eo contentam tūcineratam in modum et po

Not. hunc
canonem.

Nota hūc
casū libaly

no. de ex
tremo.

sternatis duri fin quā duritie ppeie quis dicif
splenicus: vt supra dicitur est: tunc in hac. Pcia
inrentio est humectatio z mollificatio z incisio
z aptio: z hec melius completur cum extrinsec
cus applicatis q̄ intrinsecus: siue sint medicie
digeste intrinsecus exhibende siue euacuati
ne: z in hac dicitur Boord. q̄ splen debet prius mol
lificari sup. q̄ alia offerantur z laudar vt iungat
regio splenis vt infra. & medulle vituli z cernit
z pinguetinis galline z anatis pinguetinis por
ci z olei amig. dnl. olei. fisan: añ. 3. i. misceatur
cum cera z iungatur regio splenis z totum est
mollificatum: vt p̄z. l. baly. autem ordinauit
epithima flendum spleni ante alias medicinas
nam dixit: oportet autem epithimatis vt
anteq̄ hec porrigas medicamina sup. intrinsec
vel extrinsecus: z per epithimata intelligit z fo
mētationes z cataplasmatones: fiat igit fomen
tatio vt infra. & corticum radicū capparozū
corticum interiorum frassini: foliorum salicis si
ue florum eius: nam vult Sera. flos ipse sanat
lapideitatem splenis q̄ cum coctis emplastrum
de flos: z ita etiam in fomentatione florum ges
netre pigami eupatorij scolopendrie pentastilo
nis. añ bulliāt in aceto acerrimo: postea cū spō
gi a fiat fomentatio: z docet l. baly. fomentare infu
sio fructum epatis vnius animalis in dicto
aceto ponēdo sup. regione splenis in pāno cir
cūuoluto: z hoc prius valet q̄ fiat vbi vera du
rities splenis est materia in splene cōcreta non
indurata ex calido apostemate. nam in dicto ca
su opz vt ponat in decoctide portulace z corti
cis cucurbitae recētis prius tñ siccat. Et ita p̄
cedentibus subtiliatione incisione mae cum fo
mētatione dicta z mollificatione cū vngu ēro
superius posito: tunc p̄ interius pnt exhiberi si
rupi appropriati vt sirupus de epithimo cū oꝝ
melle scilicet z cū aquis eupatorij scolopē.
ap̄z: si p̄z pōt fieri sirupus magistralis: vt in
fra. & scolopē. tamarici corticis salicis affari
rubeo rinctoz hyssopi sicce: accori z folioꝝ agni
casti. añ. decoquant in aqua z aceto: colent z si
rupisē cū succaro z eribeatur. 3. i. 5. cūz aq̄s
rubeo verbonice z scolopē. z q̄ non esset calidus
rao neq̄ feb. neq̄ mā fuisset cala posset cū siru
po eriberi. 3. i. armoniaci: q̄si tunc mirabilis in
uener. ¶ Et primario hoc sirupo aliq̄bus dieb
posset exhiberi aliq̄s solutiū. vt. 3. i. diacartho
liconis cū. 3. ij. dialene. z 3. i. oꝝ mellis simplici
z cū aqua decoctionis passifeniculoz costi et
affari q̄s sufficit: fiat potio. Epithimus etiā est
in casu mirabilis ad hanc intētionē: immo de
eo dicit An. cap. de curatione splenis z epitibi
mi. 3. ij. in. 3. i. sirupi acerosi vsq̄ ad. ij. sup. est ef
ficacio iuuamenti. Addit: istud em cū iterat for
mētatione vtrius educit id q̄ est in splene z detu
mescere ipsum facit: agaricus ēr solus cū sirupo
aceroso est medicinalis cōueniens. ¶ Postea sc̄a
etione si esset aliqua ritillatio circa splenem
z esset peccatum in sanguine melico iā p̄z con
ueniret s̄lōia vene saluatelle siue ritillaris mag
nus sinistre: tunc propius esset dimittere sal
uatellam constriungi per seipsam: vt supra dices
batur constante virtute: q̄ tunc maxime expe
craret euacuatiōem de materia coniuncta: q̄
sloborhonia non esset conueniens nisi sc̄a mol
lificatione in materia z commotione per diges

stina precedente etiam solutione vt declarant
22. rertij in ca. varicuz z elefangine in questio
ne speciali de sloborhonia sacra in morbis me
lencolicis: z talis sloborhonia conuenienti? sit
in fere q̄ inmanet: z debet esse apertura magna
vt sanguis grossus possit exire: z dicunt quidaz
vt fuit Thadeus q̄ maxime valet talis s̄lōia lu
na accedente ad cōbustionem vel existente i cō
bustione: quia tunc fit maior commixtio mecu
colie cum sanguine: z sic magis educitur de mā
propria peccante. ¶ Postea expediet iteratissu
pia splenem apponi emplastrum: z ordinauit
emplastrum l. baly. in casu multum conueniens
dans etiam ordinem in applicatione emplastri
z quando debet remoueri dicit sic: emplastri q̄
splenis apostematibus z duritie confert assis
guatio. Sume ficus nigras numero. x. infunde
in aceto vini die z nocte educra q̄ in mortario
diligenter tere z cribra: tñ fume colli amari. 3.
tij. amig. ama. sine corticibus. 3. vij. corticum ra
dicis capparis. scolopē. cuiuscunq̄. 3. ij. tere dis
ligenter z cum ficibus prius infusis distēpera
z pone sup. pāno vel charta z empla splenē flos
maco cibus vacuo vt dicit. Addit vt aut tps ac
cesserit cibi. i. cū sumitur cibus plena horaz per
vnam horā aufer z lauabis locū cū aqua decoc.
camomil. z melliori z iunge locū cum oleo de
cheiri. ¶ Ad hanc intētionē possunt fieri em
plastra multiplicia que ponunt ab autoribus:
sed singulr emplm est armoniacū dissolutum in
aceto z illud in spleni. nā cōfert valde grossi
tudini splenis: vt dicit Ras. 7. cōtū. Et similis
ret flos salicis q̄ emplaf cū eo sanat durities
splenis: z pores formare multiplicia emplastra
ex simplicibus dictis cōmiscendo cum stercoze
ouium z aceto z addere si placet de sulphure et
alumine pcedendo aliquotiens cū hūctantib
magis z mollificatiuis z aliq̄tēs cū magis eric
cariuis addendo aristol. z myrram z huiusmodi
fortia. nam splen sustinet emplastra fortia.
¶ Per interius aut pro electuario in processu
si fiat vt infra. & armoniaci affari agnicasti ru
rthe scolop. acori hyssopi sicce: folioꝝ tamarici
añ. 3. i. corticum radicū capparoz se. v. vice et se.
ap̄z anisi cinnamomi: añ. 3. ij. mellis q̄s sufficit
fiat electuarium in bona forma.
¶ Potest etiam fieri puluis cum appropriatis
de quibus refert Auicē. puluerem sacrum cūz
pulmone vulpis z sem. portula. cum aceto sus
mendo. 3. ij. pro vice. Aut accipe vesperilionem
et decola eum z erica ipsum z contrete: z accipe
ex eo quod rolerant tres digiti vt dicit id est pu
gillum. i. cum aliquo sirupo dicto vel cum ace
ro: z ita possumus in infinitum multiplicare re
media: sed ista vt efficacia sufficiant.
¶ Et quando illa non sufficient tunc sunt pos
sēde ventose supra splenem cum scarificatione
net: postea superpone de melle cum synapi. Nā
tunc magis profundatur virtus medicine: vt
voluit Paulus septimo continētis. Et vltimo
fiat cauterium super splenem faciendo quinq̄
puncta vel sex cum cauterio in sex locis supra
splenem in vice vna: postea remoueatursc̄ara
cum putrefactinis z tandem conseruanda sunt
vlcera ne consolidentur: z hoc est fortissimum
remedio: nūm.

Et sic fit finis huius capituli.

Emplm
l. baly.

Emplm et
armonia
co.

Splen ius
finēs em
plastrā for
tia.

Secunda pars practi. magistri Joan. Martbei de gradl.

De colica et iliaca. Capitulum. x.

Si cum dolore ventris fuerit ipsi
us strictio et nausea; sed nec
calor nec fe. affuerit. ea ergo da
da sunt q̄ vētrē sine vom̄ n̄di
desiderio soluat. vt ē elarium de gallia: q̄
℞. masticiis gar. 33. melanopiperis macro
piperis cinamomi nucis mus. gallie mus.
oīz añ. 3. r. scamonee. 3. r. postea exprimāt
cydonia acetosa et recētia et succ⁹ eoz cum
eiusdē q̄tatis de melle misceat et coquat
vsq̄ ad spissitudinē paulatim et q̄ficiat ex eo
medicamē: qd̄ tñ eiusdē q̄tatis sit cuius
spēs sunt: cui⁹ dosis sit a. 3. ij. vsq̄ ad. 3. ij. f.
¶ Si si nausēe yebemētia non fuerit nec
eger medicinas vomuerit: pille iliace sunt
dāde q̄. ℞. colloquintide serapini: āboz añ.
3. r. scamonee. 3. ij. et tertiā: iformēt pille: d̄
qd̄ vni⁹ aurei pōd⁹ ē dādū: velociter. n.
passionē dissoluāt iliaca. ¶ Si aut passio
iliaca difficilis fuerit nec medicamina ven
tris solutina eis cōtulerint hoc suppone
collyriū: qd̄. ℞. salis panis. 3. r. colloquinti
de interioris scamonee: amboz añ. 3. ij. f. si
ant ex eis collyria lōga et supponāt. ¶ Et
si non cōtulerint ex enemate leni clyst. rize
tur: qd̄. ℞. ficus citrinas. v. furfuris quan
tū vna manu capi pōt maluanisci. 2℞. j.
beci pāno ligato et sicile folia. r. in duabus
lib. aque coquātur donec ad vñā redeat:
deinde coletur et ponatur sup̄ eā baurach
pondus vnius aut. olei sisamini. 3. j. et fiat
clystere ex eo. Si at qd̄ forti⁹ et acutius fa
cere voluerit pōd⁹ aut. vnius de collyrio
qd̄ prius diximus admisceat. ¶ Clystere
yebementer soluens quo tunc vtendum
est cum medicamina non conferunt nec
venter soluitur. ℞. colloquintide interio
ris. 3. r. cētanree. 3. v. buchoz mariē artba
nite. amboz añ. 3. ij. omnia in tribus
lib. aque donec ad tertiās duas redeant:
coquantur et coletur: deinde dissoluātur
in ea alēitram m. llis: amboz añ. 3. ij.
castorei: serapini opoponaci collyriū quod
prediximus: omnium añ. 3. ij. misceantur
omnia et dum est tepidū fiat ex eo enema:
et si squibale extierit iteretur clystere donec
exire vñr. Hoc namque clystere admini
strari d̄z cum res fortissima est et essima

Def. cūf
dā elarij
solatiui.

Def. pills
larū iliace

Def. clyste
ris fortis.

et in colica mala. et est illa in qua sit nausea
valde yebemens et infirmus non egerit.
Huius preterea egritudinis quādoque feci
da superuenit eructatio et plerūque ster
cus per os egreditur: qd̄ cum accidit sepe
mortem portendit. ¶ Qd̄ si cum dolore
ventris non fuerit ipsius strictura sed in
flatio et rugitus et tentio in ventre existit
confectio de baccis lauri danda est: q̄. ℞.
foliorum ruthe siccorum. 3. r. ameos cymi
ni nigelle cheisim origani carni alexandri
ni amig. ama. melanopipis macropipis
inēstastri dauci accori baccarū lauri casto
olum añ. 3. ij. serapini 3. ij. oppona. 3. ij.
conficiantur cum melle eiusdem pōderis
cuius dosis sit vt anellana vna aut naba
cha: multis vicibus cum. 3. j. vini calefacti
aut cum apozimato de radicib⁹: s: butic cō
sectioni remouenda vētositate et dissoluē
da nihil equiparat. ¶ Hoc pterea suppo
sitorij subiciatur qd̄ sit vētositatis dis
solutium. ℞. cymini foliorum ruthe vi
ridis: amboz añ. 2℞. j. buchoz mariē
artbanite: amboz añ. 3. ij. baurach. 3.
j. conficiātur ex melle et supponatur cum
spongia vel lana: hoc enim dissoluit ven
tositatem inferius et expellit. ¶ Venter
quoque assidue ex pāno calido vaporād⁹
est et eger in tina mittendus. ¶ Si autē
hec non suffecerint: ventosa cum igne po
nenda est: et locus donec rubere inceperit
fricandus. ¶ Post hoc iterato fieri con
uenit: ex oleo rutheaceo et ex alijs oleis cali
dis et ex eis clysterizandus est eger: postq̄
eis admixta fuerint castorei euforbij: am
boz añ. 3. f. ¶ Hanc vero solitus pati
egritudinem dum sanus est caueat ne vi
num aqua mixtum bibat: nec etiāz sumat
vinum nisi purum et forte: nec aquam mul
tam bibat: et abstineat ab herbis et lacte
et omnibus inflatiuis.

¶ Pbilonium faciens illiofis cum mari
mo coartantur dolore et timetur ne synco
pis superueniat: ventositatem carminat et
somnia prouocat. ℞. piperis ameos for
liorum ruthe ment. stri castorei baccarū
lauri cymini: omnium añ. 3. j. opij mādras
gore iusquiamis: omnium añ. 3. f. conficiā
tur cum melle eiusdem quantitatis: detur

Def. suppo
sitorij.

Def. cō
fectoris d
feminib⁹

Def. pills
n̄j.

Def. apo
zimatō.

ex eo pondus an. j. huius quoque electuario addit plerumque scamonee vnc. j. tertia et fit tunc medicamen ventris solutivum.

ESi autem cum dolore feb. affuerit: cassia fistula in succo endiuie bullito et dispuato dissoluta egra est danda: et syrupus vio. in potu est tribuendus et nutriendus est ex taphea cum oleo de amig. dul. condita: et ex leni clysteri clysterizandus.

Cum autem locus doloris in ventre apparuerit grossus et habens ap. eger in principio si omnetur: deinde cassia. cum succo barbarum sepe danda est. **E**t sit cibus eius cui hic dolor: ex consuetudine accidere solet taphea vinctuosa cum zuc. et oleo sissamino: et abstineat a stipticis et acetosis et a cibis grossis et ventrem stringentibus.

Qui autem cum hoc dolore ventositatem pati solitus est: cibetur cum calagine et mutagenat conditis cum seminibus: et abstineat ab oleribus et lacte et omnibus que infiant. **E**t bibat vinum forte et non vitiatum: aut hydromel cum speciebus que pro condimento ponentur ut piper quas dicemus. **H**ec est confectio eius: R. mellis mundi lib. j. aq. li. vi. misceantur et coquantur diu et spumetur donec fiat ad spissitudinem iulep. **C**um hoc factum fuerit in ynaqua lib. ex eo mitat. 3. ii. pulverizati piperis in panno ligati donec appropinquet finis decoctioni eius: et cum infrigidatur extrahat panus et exprimatur et cum necesse fuerit expinet.

Confert etiam cui hec passio ex ventositate et grossa superfluitate accidere solet oleum de cherna cum apozimate de seminibus sumptum. **C**onfectio apozimatis de seminibus hec est. R. ameos cymini cbei sim charui organi nigelle: omniuz an. pu gillum vnum. **I**stis autem admisceantur lib. iij. aque et coquantur donec ad lib. j. f. redeant. **D**e hoc itaque apozimate samantur 3. ii. quibus 3. iij. olei de cherna addatur et multis diebus bibantur.

Ed cui dolor iste cum calore superuenit: pruna. xx. et ficus citrine. v. et passulorum enucleatarum 3. v. samantur et coquantur et colentur: deinde cassia fist. in eo dissoluta coletur: cui oleum amig. misceatur et sumatur: et ex apozimate quod in c. de reuma

tismo dicimus in potu tribuatur. **V**enter vero si multum fuerit siccus predicto apozimati addatur polypodium et turbitib: amborum an. 3. ii. et coquantur cum eor detur donec veter solvatur. **C**um autem solutus fuerit: remoueat polypodium et turbitib. **C**onfectio electuarii quod ventrem solvens destruit ventositatem et grauedinem. R. turbitib albi fricati et pulverizati. 3. xx. zuc. 3. xx. zinzib. 3. x. bui? pulueris 3. iij. ad bibendum tribuantur.

Pillule de quibus cum quis ventrem solvere voluerit vna sumere debet que et appetitum excitant et inflationem resoluunt et grauedinem et cibum digerunt. R. mastice. zinzib. cinnamomi gar. neresmich et melanopiperis macropiperis scamonee zuc. violarum: omnium an. 3. j. fiant ex eis pillule ad magnitudinem ciceris et sumatur vna: mouebit enim semel aut bis.

Stat est quarta pars huius tertie partis noni Almansoris que sic continuatur ad predecuria. nam postquam in predecuribus fuit determinatum de dispositionibus sicut non naturalibus et de dispositionibus epatis et de eis que sequuntur ad eas: fuit etiam determinatum de dispositionibus membrorum que sunt receptacula supfluitatum epatis. scilicet colice et melice colice puta de dispositionibus ipsius kistis sellis que determinatum est de ictericia et in prime lecture capitulo determinatum est de dispositionibus splenis qui est receptaculum materie melice ipsius epatis. **R**estabat igitur determinare de dispositionibus membrorum que sunt receptacula supfluitatum sicut ut ipsorum intestinoz que sunt tres principales dispoes ut dolores intestinoz sine fluxu. scilicet colica vel iliaca et de dispositionibus eorundem cum fluxu ut de fluxibus intestinoz et de vermibus: que vermes ut sepe nascuntur in intestino recto versus anum: determinat de eis ubi agitur de dispositionibus ani post determinationem dispositionum renis et vesice. **I**n hac ergo parte duo principaliter facit. Primo determinat de doloribus intestinoz sine fluxu: immo cum quibus coniungit difficultas exitus materie per anum: ut de iliaca et colica simul. 2º determinat de fluxu intestinoz sine de fluxu ventris. 2º incipit in principio sequentis capli. **E**st cib? in stomacho solito non morat. 2º. Prius tamen recto ordine determinauit de colica et iliaca post determinationem de doloribus splenis: quoniam ut supra visum est cum dolores splenis maxime contingant ex materia melencolica aggregata vel conservata in splene: unde splen multum infrigidat: et per vicinitatem splenis cum stomacho et epe et intestinis talia membra multum infrigidant: quibus sic infrigidatis per debilitatem digonis eorum multiplicant humores frigidi et materie vterose que sepe recepte vel retent in tunicas intestinoz causant dolores iliace et colice cum oppilacionibus ab eisdem pringentibus.

Continuatio presentis capituli ad preterita.

Secunda pars practi. magistri Jo. Bat. de gradl.

tibus cū qbus sepe cōiungit difficilis erit
materie p deorsum. Idcirco bona cōtinuatiōe
prius determinauit de colica z iliaca rā q̄ imme
diare sequētibz ad nocumētū vī sepe ptingē
q̄ de fluxibus: z de illis p̄r vt videbī in conti
nuatiōe istī capli. ¶ Determinādo q̄ de ilia
ca z de colica in isto ca^o quatuor facit principa
liter. Nā p^o determinat de iliaca ponēdo eius si
gna qbus distinguit a colica z diuersa ingenia
curatiua istius cum p̄notico. 2° determinat de
colica z spēbus illius. 3° ponit regimē obseruā
dū in p̄seruādo est q̄ p̄uenit pari dolore colicū
sine iliaci z maxime vērosūm z p̄p̄ius si cū vē
rositate p̄ingat a causa calida ita q̄ in illa par
te quasi determinat de colica vel iliaca: neq̄ sim
pliciter calida: neq̄ simplr frigida. 4° z vlt^o reuer
titur etiā ad ponendū curā dolor z a causa calida:
ponēdo etiā quasdā medicinas valentes in di
uersis spēbus colice. 2^a pars incipit ibi. (Qd si
cū vētro dolore non fuerit ipsius strictura.) 3^a
pars incipit ibi. (Qui asit cū dolore vētrostrates
pati solitus est.) 4^a ibi versus finem capituli.
(Sed cū dolor iste cū calore supuenerit.) Pars
p^a etiā p̄r diuidit in tres partes: qm̄ p^o ponit si
gna iliace passiōis maxime pēdētis a cā frigida
stercis. 2° ponit ingenia curatiua in dicta dist
positiōe fortiora z minus fortia: z sub diuersis
formis p̄m erigētiā. 3° ponit p̄notici in dicta
dispositiōe ad malum. 2^a ibi p̄notico ad p̄m. (Ea
egro dāda sunt.) 3^a ibi. (Quic p̄trea egritudine
q̄q̄ fetida zc.) ¶ De p^a parte ponēs signa ilia
ce a matie frida dixit. Si cum dolore ventris
sup. maxime prius supioris supra vmbilicū sacra
fuerit ipsius cōstrictio. i. phibitio erit: fecus
z aliorū humorū p̄ anū z nausea z neq̄ febria neq̄
calor: affuerit: r̄c suo. existimādū est de ilia
ca passione a causa frida. ¶ Pro intelligētiā hu
ius prius z sequētiū est sciēdū p^o q̄ apud medi
cos reguntur isti termini de doloribus intesti
norū colica iliaca z p̄scitio dolorosa in intestinis
Colica aut differēt sumit: aliq̄ sumit cōiter
vī se exēdit ad colicā sumptā p̄p̄ie z iliaca p̄
p̄ie sumptā: z tūc colica gñat est integra. i. per
fecta intestinalis dolorosa passio cum qua diffi
cilio sit erit: qd egredī. i. egredīz p̄ nām
i. p̄ anū: vt dicit Aul. 16ª tertij tracia. 3° cap^o 3°
in p̄m de colica: z ita ad colicā cōiter acceptā
erigitur dno p̄ncipali. Unū est q̄ dolor: sit intē
sus z nō remissus intestinalis. Scdm̄ est vī dis
cilio fiat erit: eius qd egredīz p̄ nām non di
co q̄ in totū sit necessaria phibitio erit: sz bñ
difficilis sit erit: z p^o particulam differēt
colica large sumptā sub se cōtinēs colicā z iliaca
cā p̄p̄e sumptā a p̄scitide dolorosa intestinalis
in q̄ nō est integra dolorosa dispō intestinalis
i. p̄trea z intēsus sz remissus dolorosa. Et hoc in
sinuabat Aul. in ca^o de punctione cum dixit: er
omnis p̄scitio vehemēs est illis colice zc. postea
addidit: immo p̄scitio q̄ nō est cum fluxu sz su
est cū retētiōe vel difficultate erit^o cū fortior
sit colica aut iliaca: vñ apparet q̄ distinguit
p̄scitio a colica z iliaca stāte restrictione nature
in remissione doloris: q̄ sit dolor fortior est co
lica vel iliaca. Scdm̄ mō capis colica p̄p̄ie vt
distinguit p̄ iliaca p̄p̄ie sumptā ex loco dolo
ris. Nam cū p̄ditiōibz paulo ante dicitis si do
lor z causa doloris fuerit in intestinis gracilib^o

appellat iliaca: z si in grossis appellat colica.
Et hoc innuebat. Aul. in ca^o colice q̄ postq̄ p̄o
fuit descriptionē colice cōmuniter acceptē dis
xit. Et colica q̄dem p̄m veritatē. i. p̄p̄ie sumen
do est nomen eius. i. doloris intēsus in quo ē cā
in intestinis grossis. i. colon: z q̄ sequitur ipsius
s. ascendēdo vel descendēdo: vt in monoculo asce
dēdo z recto descendēdo. Postea paulo post addi
dit: q̄ si est in intestinis gracilibz sup. dolor et
causa eius: r̄c nomē p̄p̄iū ei fm̄ sciētiāz verā
est illos: q̄q̄ tñ sunt simul illos z colica q̄n cau
sa doloris p̄iungit z in gracilibz z in grossis:
verū q̄q̄ est illos i q̄busdā locis colica vt vult
Aul. p̄p̄reā q̄ vehemētē est ei fissio. i. q̄ licet
deber esse colica merito sit: tum q̄ causa do
loris sit in intestinis inferioribus: tum p̄pter se
ultratē accētiū de intēssione doloris z de phibi
tione erit: z abominatiōe z vomitu z p̄scitio
tunc talis colica appellabit illos. Et ita rāte
vñ innuere: vt etiā infra latius loco suo videbit
q̄ in illa iliaca sunt lacchia vehemētiō: z acu
tiora q̄ in colica p̄p̄ie sumptā. 3° de ea tanq̄
magis timorosa pus determinauit: z p̄sequēter
de colica p̄p̄ie sumptā. ¶ Scdm̄ intelligēdū
q̄ z iliaca a causis multis pēdere possit vt loco
suo videbit: sicut etiā z colica: vñ tñ vt breuilo
quus determinat de iliaca causa cōiter cōtingē
te vt a mā frigida statica oppilātē cū qua vñ
mū etiā cōiungitur ventositas. De reliq̄ autē
spēbus p̄r haberi cognitio er hie q̄ dicitur de
diuersis spēbus colice. Et ex dictis p̄z ista clara
z declaratio agnoz hie p̄noticoz ad declarandū
iliacā a causa frigida p̄ hoc qd dicit: si cum do
lore vētris sup. fori z partis superioris ventris
fuerit vētrostrictio. i. integra oppilatio z nau
sea sup. vel abominatio z dextrerio appetitus
z vomitus. Nā talia sequitur in iliaca q̄ in co
lica: qm̄ causa doloris est in intestinis gracili
bus vt dicitur est: z ita vicinitate eorum ad sto
macū sequuntur dicta nocumēta stomatica.
Et p̄ hoc qd dicit: neq̄ calor: affuerit: de
notat q̄ cā illos est mā statica frida vt dcm̄ est.
¶ Et p̄r in illos ex tali causa pēdere p̄it curā
Et hoc faciēdo p^o ponit curā stāte seuitate ad
cidētū max^o de nausea z abominatiōe p̄ etiam
solutiū de galia. 2° ponit curā q̄ nō est vehē
mētia nausē p̄ pillulas quas appellat aliacas.
ibi. (Qd si nausē vehemētia nō fuerit.) 3° ponit
curam q̄ nequaq̄ exhiberi possunt medicie p̄
superius p̄pter abominatiōē vel nō retinent
p̄ vomitū p̄ subiciētiā p̄ inferius p̄ suppositio
ria z dysteria. ibi. (Si at passio iliaca difficilis
fuerit.) z ita ista tota pars diuidit in tres pres
vt p̄z. ¶ Dicit q̄ de p^a p̄e. stantibus signis q̄ di
cta sunt de iliaca cū nausea z abominatiōe: ea
egro danda sunt q̄ ventrem sine vomēdi desy
derio soluant vt electuarium de galia muscata
cuius ponit descriptionem. Et hāc partē bñ no
ta p̄pter multos male aduertētes q̄ in tali dist
positiōe volūt exhibere medicinas porabiles
rediosas q̄ nō sustinētur a stō stāte ipso in abo
minatiōe: vñ oz maxime ingeniari ad exhibē
dū medicinas gratas nō abominabiles: immo cō
fortariuas stōi phibituias abominatiōis: z p̄
inde ordiat etiam de galia aromatici boni odo
ris z saporis solutiū tñ: cuius modica dosis
erit sufficiēs ad solūēdū: cuius descriptio est.

Que dñia
ē inter co
lica z ilia
ca z p̄scitio
nem.

Causa ali
q̄ scdm̄
p̄trea
fuerit
colica
z ilia
ca.

Colica
z ilia
ca.

Colica
z ilia
ca.

Colica
z ilia
ca.

vt infra. & masticio gario. ficuti. melanopigis
i. piperis al. qd magis confortat stomachum qd aliis
pip: cinami est grossum cinnamomi qd non est
multum apertum & penetratiu ad mēbra lōginq
sicut cinnamomi. nuci muscare galie sup. m. s.
scate: oium añ. 3. r. scamonee. 3. r. postea exprimā
tur cydonia acerosa & recētia & luccis eoz cum
eiusdē qritate de melle misceat & coquat sup.
debite dispnādo vsq ad spissitudine paulati
& pñcia ex eo medicamē: qd tñ eiusdē qritatis
sit qmū spēs sunt. i. ranti pōderet medicamē
illud facit et melle & succo pōst decoctionē qd
tum pōderat spēs: ita qd sicut spēs sunt. lxxx. 3.
q. intrat. viij. simplicia. 2. r. 3. & omnia siml mis
ceat & erit. 3. r. de tali electuario cui? dosis
est a. 3. ij. vsq ad. 3. ij. 5. ps qd hoc medicamē mult
tū est. singulare confortatiu & solutiū: cui? vir
tus solutiua non penetrat ad epā vel ad mem
bra a quibus cūctio nō est necessaria: sed solū ab
intestinis: qm intrat hic cydonia ad compñtio
nem & pñbitionē penetratiōis ad lōginqua
& mastic gār. 2c. et 3. causa educēda sit mā flāri
ca vt supponimus: & de lūctiū nō ponat nisi
scamonea qd nō pprie respicit flegma: tñ in vir
tute speciez calefaciētiū & dispouētiū flegma
ad educiōnē. Idcirco scamonea sit flāris solu
tiua sicut alio declarauit in capo de soda in prin
operis. In dosi igit. 3. ij. hui? electuarij vt appa
rebit bñ computrāti intrat gra. xij. scamonee bñ
correcte in electuario ppter spēs & cydonia in
trāta. Et ista regula est obseruāda nō tātum in
iliaca vel colica: vt. f. exhibeat medicina qd non
se manifestat in oī dispōne in qua cōiungitur
abominatio & vomēdi desyderiū: qd si exhiberē
tur medicē in alia forma vt multū exhibēt in
isto casu brodia galli & alia lubrica: tñ nō rer
nētur a virtute sic nihil opant: & ita etiā in casu
nō opy exhibere syrups ad pparādū mās: tum
qd morbus est de acutis nō dāns indicias: tum
qd tales medicē nō sustinētur a virtute stomā
ci qd debet facere ad pparatiōē educiōis ma
terie flegmatice. ¶ Dicit pñs Ra. qd si nausē ve
hemētia nō fuerit sup. rāta qd abominētur oēs
medicē neqz eger medicinas voluerit fm vnā
lām. i. porabiles qd abominē eas spāl vt fm
aliā lām neqz eger medicinas euomuerit: licet
sup. habeat aliqualem nausēā pillule sunt dāns
de r nō sup. dādū est etiam ad dcm est supra. Nā
tales ppius euacuāt & respiciūt materiā flāri
cā dignā cūari qd etiam dcm: quāz descriptio est
vt infra. & collo qntide serapini: amboz añ. 3.
r. scamonee. 3. ij. & tertiā: infomētur pillule de
qbus vnus añ. pondus est dādū. Addit velos
citer em dissoluit illacā. Reuera ego non aude
rē sup istas pillulas: & ppter acuitatē eaz mas
time p scamoneā: & qz nequāq sunt pfolate neqz
rectificata malitia collo qntide qd est multū ti
mosa vt oēs auctores volunt qm nō cet stomā
co & cordi & epati. Et in casu stāre aliquā abo
minatione est suspecta nō rectificata. Nam est
cōturbatiua subuersiua viscey: vñ opy vt cōmis
ceantur ei mastic & galia 2c. In casu ergo landa
rem pillulas de agarico vel aureas: et si place
ret fortificare propter difficultatē solonis cum
scamonea possemus. Et b sufficiat de ista pre.
¶ Sequit illa pars. (Si aut passio iliaca dif

ficilio fuerit.) Nec est tertia pars huius partis
in qua ponit curam iliace difficilis maxime p
pter vomitū & importūtiā sumendi medicinas p
superius vel eas retinēdi debito rēpoze ad opa
tionē ipsaz medicinar: & diuidi posset in tot p
tes, quor pñcia principalia ponit in curatiōe
& sunt tria pñcia principalia: qm pō ponit curā
p suppositoium. 2. p clystere lenitiū. 3. p cly
stere magis forte: immo plurimū forte: qd nō de
bet administrari nisi cum iliaca est fortissima &
pessima vel in colica mala: partes parebunt les
gendo. ¶ De p^a parte dicit. Si aut passio iliaca
difficilis fuerit neqz medicamina vērīs soluti
ua ei contulerint: qd sup. nō fuerint debite rece
pta vel retēta tpe cōueniēti ad opationem hoc
debet supponere colliriū: qd. & salis panis. i.
salio de minera. 3. r. collo qntide interio: & scas
monee amboz añ. 3. ij. 5. sicut ex his colliriflōn
ga sup. cū melle vel cū hiera simplici dissoluta &
supponat. ¶ De secunda pre dicit. Et si nō cō
tulerint ex enemate leni clysterez: cui? deseri
prio. & fucus citri. v. furfuris quātū manu capi
pōt maluauisci. Ad. 3. & hec in panno liga mart
me furfur & fiele folia. r. coquat in lib. ij. aque
donec ad vnam redeant: deinde colet & ponant
super eam baurach pondus añ. 3. olei sifami. 3.
s. fiat clystere ex eo. ¶ Pro intelligentia harum
onarum partiū. p^a nota qd in casu p^a ordiat me
dicinas p superius exhibendas: deinde suppo
sitas: & de supponēdis primo colliriū forte
deinde clystere lenitiū anteqz veniat ad cly
stere forte. Et ratio huius ordinis sumit ex hoc:
quod iam in iliaca vt fuit dictū peccat materia
in gracilibus intestinis propinquis stomacho:
vnde ebibita vel sumpta per superius magis va
lent quam supposita per inferius: quia ramen
coniungitur sepe abominatio & vomitū vt fuit
dictum: quando tales medicē non per supe
rius sumantur vel non retinentur: oportet per
medicinas deorsum conuētere materias deors
sum vt educantur. Et hoc insinuat Ra. in
continuatione textus: prius ramen ordinauit
suppositoium quam clystere: quoniam stante
abominatiōe & vomitū mino: sit commotio et
agitatio quanto melius est ne materia commo
ta ducatur ad stomachum que inclināt ad eum
frequentato vomitū derinante in sursum mas
terias. Et quia suppositoium sit cum minori
agitatiōe quam clystere: prius ordinauit sup
positoium forte quod debet esse longum ad ex
cirandum fortiter sensitiuam intestini: & ad de
ponendum quod est nocens: & ita simul conuē
titur materia in deorsum. Sed vbi nō sufficiat:
quoniam sepe cōiunguntur feces dure: qd mult
ro tempore retinentur vel propter oppilatiōē
ex materia flegmatica vel quia debetur sensi
tiua intestino:um ex multis flegmatibus: & ita
feces indurantur: quibus induratis etiā stimu
lata sensitiua intestini ex suppositoio propter
inobediētiā ipsaz nō educū: in q casu si dū est
clystere lenitiū: vt dicit text. non acutum neqz
multum virtutis stimulariū vt possit nora
bili tempore retineri ad molliificationem fecum
cuius est clystere posurum in litera: & debet esse
modice quantitati ne multitudine coartando
addat ad dolorem: et ita vt pñ sumunt tantū
3. vj. dicte decoctiois cū. 3. f. olei sifami: & sunt

Def. colliri
rij.Not. bene
hunc casū.

Nota bñ.

Secunda pars practice Ioan. M. atthei de gradi.

3. vii. in totū cum sale indi. si tñ adderet. 3. i. cal
licet. in clysteri esset magis inuatiū. nam esset
mollificatiū absterfūsi z educatiūz leuiter:
etiā est aliqñr vōsticariū carminatiūz maxime
in virtute ficiūm z surfuris: sed qñ tale clystere
nō esset sufficiens ponit clystere fortius. Idcirco
in 3° pñcto primūdo dicit: si qñ aut fortis? z acu
tius facere voluerit clystere pōdus auf. vni?
de colyrio qñ pñ? dicitur? admistret. s. dissoluēdo co
lyriū cum clysteri. nam reddid fortius et vīute
colyrii acuti vt pz. ¶ Ponit pñr clystere multuz
forte z vehemētius solūes z subtiliās materiaz
z absterge: dicit. Clystere vehemētē solūens
quo tñc vtrūqñ est cū medicamina nō conferunt
sup. qñ dicit sunt sup. sufficiēter negveter solua
tur sup. p. ea: z ita innuit attētare debete anteqñ
ad hoc clystere forte veniamus. cuius descriptio
est. colloqñ. interiori. 3. x. centauree. 3. v. buchor
marium: arthanite: añ. 3. ij. hic colligit expresse
qñ buchormarie nō est arthanita nec ecōtra: mē
tastri mēche origani: olium añ. 3. i. oia in trib?
lib. aque donec ad duas tertias lib. vni? redeat
coquatur z colatur: deinde dissoluntur in eo alij
cipit. i. picis liquide z est fer. reberine z mē
lis: amboz añ. 3. iij. Naz ista sunt absterfina: cas
stori ferapini opposonacis colyrii qñ dicitur
oliū añ. 3. ij. misceatur omnia: z dum tepidum
est fiat ex his enema. istud clystere est acutum et
forte in vīute colloqñride z centauree z buchor
marium z arthanite z ferapini z opop. z colyrii
supra scripti. postea intrat absterfina de alchis
trā z melle: z ita est vehemētē solūens vt supra
dicebatur quo non est vrendum nisi qñ reliqua
nō cōserunt: vt pz insipienti nō sumitur nisi
3. viij. de tora decoctioe. Addit: z est no. mulru?
singularis: z squibale erierit itez clystere fiat
donec exire videant: quasi velit nō esse defisten
dū a clysteribus p. toto rpe p. quo squibale erie
runt: qñ semp timor est ne retineant alie in aliq
bus inuolutionibus intestinoz qñ essent cāe opi
lationis: ideo fiant clysteria vsqñ dñ manifesten
tur feces lubrice: nō tñ debet frequētari vt qui
dā faciūt pōdēdo. viij. vel. x. in die. nā sufficiant
duo vel tria: z apparebū? squibalis dz emplastrū
ri vter vt infra vmbilicū cū fece rez decoctariū
in clysteri lenitūo supius pōsto z impinguari
cū butyro. Addit: hoc nāqñ clystere administrari
dz cū res fortissima est pessima z in colica mala
i. nō tñ in iliaca: sed ē in colica mala: z manife
stat qñ sit dicēda mala colica dicēs: z est illa in qñ
sit nausealde vehemens z inferius nihil egre
ditur. ¶ Consequenter in tertia pte parris pñ
cipalis ponit vnum puosticū in iliaca ad malū
qñ etiam non minns malum est in colica: dicit:
huic pteea egritudine qñqñ ferida supuenit ern
ctuatio: z plerūqñ stercus p. os egreditur: qñ cū
accidit sepe prendit mortem: rō est clara: qñ si
guisat maximā cām phibentē cursū mae in
deorsum z stōm vehementer lesūm: z ita cū non
possit cibis conuenienter digeri. neqñ pñr ad
membra transmitti continue debilitata z resō
luta virtute propter dolores: sequitur mors.
¶ Sequitur illa pars. (Qñ si cū ventris dolore
nō fuerit ipsius strictura zc.) Nec est scōa pars
principalis huius capli in qua postqñ determinā
uit de iliaca: iam determinat de colica qñrum
ad diuersas species colice. Et diuiditur in tres

partes principales: qñ pmo determinat de col
lica ventosa ponendo eius signa z curam: scōdo
determinat de cura colice a cā calida imāli pñ
cipaliter vel mālī non apostemante. tertio de
terminat de cura colice apostemose. scēda ibi.
(Si aut cum dolore se. affuerit. zc.) tertia ibi. (Cuz
aut locus doloris apparuerit zc.) prima p. et
diuiditur in tres. Primo ponit curam talis dol
oris per medicinas vere curativas z reglases.
scōdo ponit regimen p. dietas qñ debetur taliter
patientī: z etiaz corpori sano parato in hūc mor
bum incidere. tertio ponit curam magis mēdo
sam z coactam propter seuitatem accidentium
per medicinam stupefactiuam: que cum hoc ali
quotiens simul fit solutiua. scōda ibi. (Mane ve
ro solutus pars egritudinem.) tertia ibi. (Phis
ionum faciens liosis zc.) prima pars etiaz dñ
uidit in tres ptes: qñ p^o ponit curā hui? dolor
is p. cōfectionem de baccis lauri pōdēdo eius
descriptioē z laudes ipsius. 2° ponit supposit
oriorum in casu cōueniens. 3° ponit curā p. loca
lia extrinsecus applicāda adiungendo ē vñuz
modum clysteris in casu plurimū cōuenientis.
2ª ibi. (Hoc pteea supposito: iij. 3ª ibi. (Cū
quocqñ assidue ē pāno calido zc.) ¶ De p^o pte
re declarādo dolore ventosūm ponit curā eius
dicens: qñ si cū ventris dolore nō fuerit ipñ? stri
ctura sed inflatio z rugitus z tensio in vētre eri
stunt: tunc sup. declarat qñ talis dolor est colic
cus a vōsticare sup. pñcipalr non a mālā flica.
nam rugitus inflatio z tensio ista declarant cum
modica grantate vel pñuatione eius z alijs in
pna dictis de doloribus scōi epario z splenis: et
tñc sup. cōfectio de baccis lauri dāda est vt dicit.
¶ Pro intelligētia huius pte debetis notare
qñ per hoc qñ dicit si cū ventris dolore nō fuerit
ipsius strictura: nō est intelligendū qñ in dolore
taliter ventoso cōiungat lubricitas vētris: qñ
in omni colica per naturā eius vēter spīcitat
qñ semp vt infra videbit in quādā nominis col
ice sit difficilis eritus eius. qñ dz egredi p. nām:
sed dz intelligi vel qñ nā nō est cōstricta sicut in
casu supiore in iliaca passione in qua peccabat
mālā flica oppilans vacuitates manifestas tre
stinoz z concauitates eoz magis qñ ventositas.
Vel forte z credo magis ad mēre antoz qñ pos
sunt hoc signum ad distinguendū vētosam
humorali: qñ in humoralī si vēter lenificetur
vel reddatur fluridilis vel a natura taliter ope
ranti vel p. medicinas a medico exhibitas vel p.
clysteria tunc multum remittit dolor z minuit
extensio z inflatio: que aliqñ etiā cōiungunt cā
materiali phibito exitu istius vōsticariū pñ
pter naturā retentam. Sed cuz cūatur materia
dicta flegmatica tñc remota oppilatione educi
tur ventositas que retinebat que causabat opa
pilationem z tensionē z dolorem z sic minuitur
sensibiliter dolor stante vētris lenitione sed in
colica ventosa: ly fiat lenitio ventris per medici
nas vel clysteria z educantur humores stantes
in concauitate intestinoz qui non sunt pñ
cipalis causa doloris non sequitur multa alie
inflatio quasi vt prius: quia in tali ventosa retia
netur ventositas grossa in tunicis intestinoz
et inter tunicam z tunicam: z ideo non remone
tur. Et si materie siue fecales siue hūorales ead

hic vt qñ
buchorma
rie z artha
nita sunt
duo z non
idem.

Nota bñ

in pñr
in pñr
in pñr
in pñr

No. hoc p
nosticū ad
malū i ilia
ca z colica

Not. de m
medica.

Not.

Not. cōtra
medicos
malos.

canitur: ita declaratur ventosa p[ro]prie differens
ter ab humoralibus: in humoralibus cum sit venter
fluitabilis: et e[ss]e[n]t[ur] m[en]t[ur] m[en]t[ur] dolor et non
sic in colica ventosa ut dictum est: et hoc d[icitu]r not.
¶ In tali ergo casu ventose n[on] p[er]iuncta m[en]t[ur] m[en]t[ur]
re nobilibus p[er]iunctis: v[er]o c[on]fectio de baccis lau-
ri: quia est solutiva ventositatis et carminativa il-
lius c[um] calefactione et subriliatione et aperture
poro[rum] et insensibili euaporatio[n]e: ut p[er] p[er] simpli-
cia intractantia: cuius descriptio. s[ic]. folio[rum] ruthe
ficc[um]. 3. r. ameo[rum] cymini nigelle cheim. i. le-
uistici origani carui alexandrinis. se. amigdalaz
amaraz melanopiperis mentastri dauci acori
baccar[um] lauri castorei oim an. 3. ij. serapini. 3. iij.
opponachis. 3. iij. cōfaciantur cū melle eiusde[us]
ponderis: cuius dosi[is] s[ic]r[us] auellana vna anaba-
ra. i. n[on] parua multis vicibus cū. 3. i. vini cale-
facti aut cū apozimate de radicibus. ut p[er] p[er] per
simplicia. libec est medicina multum solennis in
casu que quasi o[mn]ia calefaciunt in tertio cū subri-
liatione: et possunt folia ruthe sicce de qua dicit
Aul. 4. cā. in ca[us]o de diacymino. Bal. qd d[icitu]r esse
ficca cum mensura: qm si efficeat nimis ultra
modum est calefactio eius ultra m[en]suram. libec
igitur cōfectio et si in isto casu sit multū valens
in corpore in quo peccaret m[en]t[ur] m[en]t[ur] cū ven-
tositate efficitur timorosa eius exhibitio: nisi p[er] p[er] fa-
cta chione de m[en]t[ur] m[en]t[ur] sufficeret: qm forte plus con-
tereretur de m[en]t[ur] m[en]t[ur] in v[er]o sitatem q[uam] dissolueret. Et
vna etiam cauendum est ne talis cōfectio exhibi-
beatur stante cibo aliquo in stomacho: quia
niam cibum etiam ventosare faceret: nō d[icitu]r d[icitu]r
exhiberi nisi stante ventris aliquo lubricit[ate]
te: qm stante nā simpliciter stricte fortasse auge-
retur dolorum subriliatio[n]e ventositatem grossam
et magis extendendo. Et si exhibeatur cū his cir-
cūstantiis tunc v[er]o est qd dixit q[uod] h[uius] p[er]fectio
ni in remouenda ventositate et dissoluenda m[en]t[ur]
hil cōparatur. Sed notare q[uod] eius dosi[is] est anel-
lana vna ut. 3. i. vel parum plus: et non d[icitu]r d[icitu]r
ri vsq[ue] ad. 3. i. ut faciunt medici: quoniam sua for-
ti igneare adduceret ad se. et non solum forte ef-
ficaciam: sed humorem vel forte etiam: et d[icitu]r
sumi conuenientius multis vicibus in multis
dosibus q[uam] vnicā vice in vna p[ro]pter causā d[icitu]r
et d[icitu]r exhiberi cū modico potu ut. 3. i. vini et nō v[er]o
tra ne eius virtus veniat ad epar et ad membra
post epar per multum potum facientem pene-
trare cum ab his membris non curemus dispo-
sitionem ventositatis: sed tantum a stomacho
intestini per inferius: t[er]m[in]i in clisteri possunt ex-
hiberi. 3. i. vel. 3. iij. qm non stat illud nocumētū
si per inferius subiiciatur sicut si per superius? ut
p[er] p[er]. Et contra ista comemo[r]ata sepe praticant
medici non aduertere vltimus. ¶ Et ad hāc
intentionem cōiter laudant medici diacymini
in cuius exhibitione op[er] etiam attendere il-
los cā. antedictos. Serar. affe in hoc ponitur v[er]o
secretum ut sumatur castorei pulverizati et cum
aqua decoctionis cymini stant pillule due: su-
mantur ante cibum per horam: nā multū dissol-
uit ventositatem ut patet. Dicit etiam q[uod] come-
stio cymini modicum rorefacti ante cenam est
conueniens.
¶ Reliqua que dixit de supposito[rum] sunt clara
nam in virtute sua multum dissoluit ventosita-
tem et inferius expellit. Et hic ponitur ruthe

viridis ad meliorem incorporationem et firmi-
tudinem supposito[rum]: et exhibeat ipse cum lana
melius operantur si fiat solida cū melle bene co-
cto et longa lege tu literam vig[il] ad illam partē.
¶ Venter quoq[ue] assidue: est clara in qua parte
que fuit tertia partis premisse. Ratis ponit cu-
ram colice ventose per exterius applicāda. Pri-
mo ponit duo remedia satis domeltica et miror-
ra: deinde medicamina fortiora non t[er]m[in]i per ex-
terius applicanda: sed etiam per inferius clisteri
zandonbi icōa. (Si aut[em] hec non suffecerint).
¶ De prima parte dixit. Venter quoq[ue] assidue ex
panno caudo vaporandus est. Nam p[er] calēvapo-
rationem rarefacta cure et subriliata m[en]t[ur] m[en]t[ur]
sa disponitur ipsa ad dissolutionem. Addit: et
eger quoq[ue] in rana mittendus. i. in balneū artu-
gens sup[er] versus vmbilicum et non supra stoma-
cum neq[ue] supra ip[s]alia a quibus resolutio v[er]o
titatis necessaria non est. Et ad que si perueniat
balneum. i. aqua balnei sequuntur nocumēta
de dissolutione virtutis: et alia de quibus dicitur
infra loco suo. Et d[icitu]r tale balneum esse factū cu-
carminantib[us] et dissolutis nō igne iuratur: ut
cū camomilla mellitiora anhero partitaria sena-
tionibus spargis et canib[us] addedo et de senie
anisi cymini ricarū par. Et illud regult fieri d[icitu]r
facta euone p[er] parte si ma aliqua sit fouens ven-
tositatem ut fuit d[icitu]r in particula supiore in ex-
hibitione p[er]fectionis de baccis lauri. ¶ Addit
p[er] in scda parte. Si aut[em] hec non suffecerint sup[er]
ad p[er]fectionem: ventosa cū igne imponenda est:
et locus donec rubere incipiat h[uius]modi est sup[er]
cum pannis calidis. Dicit signauer cum igne:
q[uod] ventosa ad istam intentionem p[er]p[et]ue vs[que] in
virtute ignis: q[uod] magis dissoluit et ericcat: et iō
errant qui ponit ventosam in corporibus deli-
catis accēla modica cādeia subtili posita super
denarium et supposita ventosa ran cādele accē-
te: q[uod] non sit matura effecacitua: immo d[icitu]r d[icitu]r
cū suppa igitur in corpore rurali ponatur bo-
na q[uod] ritas stuppe ad magis siccā d[icitu]r. Et hoc or-
dine exhibitionis medicinar[um] exterius videtur
innuere q[uod] appositio v[er]tolara cum igne et v[er]be-
m[en]s calefactio cū p[er]m[en]s est maioris imp[er]fectionis
q[uam] balnei debere applicari in cā v[er]tolara: semp[er]
intelligatur de positione v[er]tolara cū igne absq[ue]
incisione: q[uod] illa neq[ue] iuuaret: immo noceret in
frigidando ut p[er] p[er] considerant. Ideo sp[ec]ialit[er] dicit
Aul. circa cano. dictos colice ventose: et stude et
in positione ventosaz cū igne absq[ue] incisione.
Addit cōtinuando postq[uod] locus p[er] frictione m[en]t[ur]
bere inceperit: post hec munctio fiat ex oleo ru-
thaceo et alijs oleis calidis sup[er]. despicia anhero
et silibus. Nam talia facta rectificatione cutis
melius penetrant ad fundū. ¶ Addit: ponendo
fortius remedium. Et ex eis sup[er]. oleis dictis cli-
sterizand[us] est eger postq[uod] admixta fuerit castor[um]
rei et enforbij: ambo[rum] añ. 3. 3. sup[er]. decoquendo cū
dictis oleis duabus aut tribus decoctionibus
ad meliorem mictionem ut sumendo: et repl[et] g[ra]
3. vj. vel. viij. decoctionis oleo[rum] cū castoreo et en-
forbio. Nam tale clistere est efficacissimū in ca-
su p[ro]pter vim castorei et enforbij que sunt maxi-
me dissoluentia ventositatem conuincam cau-
se frigide ut est in casu nostro: qm si conuincer[etur]
tur cause calide non valeret: immo facile ad se-
biem deducere: nou est etiam rursus vis tas

De stru bal
neandi in
colica.De apposi-
tione v[er]to-
se et mō ap-
ponendi.

Prima pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

lis clisteris qñ sonetur talis mā vērosa etiaz a mā frigida nisi facta notabili minutione de mā ppter id qđ dictum est sup: a qñ dubium est ne plus conuerteretur de mā in ventositatem quā dissolueretur de ventosa. Et posuit hoc remediū postremum ad alia remedia localia regu- laria tamen.

¶ Sequitur illa pars. (Hanc vero assuetus pa- ri egritudinem.) in qua ponit regimē pueniens taliter parienti colicā a vērositate: et parato ad dicram colicā in mā pseruariua: et est secūda pars huius partis de cura colice ventose. Dicit ergo breuiter. Hanc vero solutus pari egritudi- nem dñi sanus est: caueat ne vini aqua admittat sup. sumat: nā tale vinū est inflatum vñ parer negēt sumat vinū nisi forte: et puz: signāter forte qñ vinū ē puz sed aquosum ē nocet. Addit: ne qđ aqua multam bibat: et p aquā intelletit oēm porum: ppter tñ caueat a potu aque frigide: ois tñ potus superfluus p qđ fluctuat in stō facit ad gñationem ventositatis p modos alis dcos. Addit: et abstineat ab herbis: pēpie intelligat frigidis et humidis: et a quibūda calidis: ma- xime ab eruca et mentha: et tales multū nocent sua inflammatione vt videbitur loco suo infra in diera. Si ergo talia nocēt in parato cadere: ta- lem egritudinem multo magis in pariente: qñ vt dixit Gal. qñq; em sanant egritudines tam- sientes hec et anteq sunt phibēt cōsistere: et ex aduerso idem intelligitur de nocentibus.

Nota bñ.

¶ Sequitur illa pars. (Philoniū faciēs etc.) Et ē tertia pars colice vērose cñ cā frigida: in q Ra- sis ponit curā irregularem ppter seuitatem ac- cidentium attendēdo principia ad accēs: et qñ reliqua regult oblata nō sufficienter faciunt ad curam. Ponit ergo curam p stupefacientia cum quib⁹ ē cñq; stat vis solutionis: et dixit ponēdo vtilitates huius philoniū et descriptionē illi⁹ Philoniū faciēs illiōis cum maximo ardeant dolore pondera illud verbū cū maximo ardeant dolore: et timetur ne sincopsis egro supueniat: et ventositatē carminat somnū puocat: ex quib⁹ verbis innuitur q non nisi qñ est timor de sincop- pi ppter vehemētiā doloris nō debem⁹ neq; ceponendo vnum signum spālē qđ sumitur ex- pflatione partium loci dolorē apparente in myach: et hoc signum non semper cōcomitur ad apā calidum: qñ non apparet nisi in ventre extenuato et in apate magno: sed sunt alia signa dicenda infra loco suo ad hoc declarandum: et duo facit. Primo ponit curam per medicinalia vt per sliam et per exhibitionem cassie cñ succo herbaz sup. frigidarum et lenitiaz: scđo ponit curam per dietam in tali sic pariente et in parat- to sic pati per exhibere ferulū lenitium sem- cum zuc. et oleo sflamino et sup. alio frigidiaz a decoctio spinachiaz et hmoi: ordinando etiaz a quibus dñ abstineret etiam si fuerint herbe frigi- de vt ab oibus stipiciis et acetosis et cibis gros- sis ventrem stringentibus totum est clarum.

Def. philo- nij.

¶ Sequitur ista pars. (Qui autem cum dolore ventositatem etc.) et est tertia pars principalis capituli. In qua ponit curam maxime per regi- men in diera in dolore siue iliaco siue colico a ventositatē pendente: et hoc ideo facit quia dolor colicus vel iliacus plerūq; est a tali cau- sa pendens: et non videbatur sufficienter

seamonee etc.) In stupefacientis q hoc proprius verificatur in colica frigida q in calida: qñ cū in colica ppter opilationem sit reueritio vñ sala- rem sit difficilis exitus qđ dñ egredi per naturā et stupefacientia in cā frigida faciant maiorem opilationem et foriorem: vnde difficilis sit eri- tus mae: ideo in hac precipue cū narcoticiā mi- scentur solutina ita q eadem medicina simit sit stupefactina et solutina: et est notabile ingeniu in pluribus morbis dolorosis malibus: in qđ ppter accidens stat introitio minorationis me- sus: et ppter mām stat introitio eionis: et ppter exhibitionem hāz medicinarū aliquotiens me- dici foriuntur magnā famā: qñ cū diminutio- ne dolor sit eio: tñ nō debet esse in vñ tales me- dicine neq; aliquo modo debet frequentari: qđ deducit raudē ad mortem debilitando sturum- nālem: vt est factum in magnifico dño albertico de maleria qui frequenter suo iudicio vebatur ceris pillulis solutinis opiaris: qñ vna vice habuit inde magnū tunamentum cum dolo- res stomaticos pareretur.

¶ Sequitur illa pars. (Si autem cñ dolore fue- rit se. etc.) Hec est scđa pars scđe partis principa- lis que sic continuatur ad pcedentem. Nā post- q determinauit de cura colice ventose: iam de- terminat de cura colice calide mae non apā- ris: et tria facit. Nam primo ponit curam p me- dicinas superius ebibitas vt per cassiam sumē- dam cum succo endinie et sirupum violatū: scđo ponit curam per regimen in diera. Ibi. (Et nu- triendus est ex raphea.) i. ex cibis factis ex her- bis lenitiuis: tertio ponit curam per clisteres: qđ debet esse clistere leue non calefaciens: tota qđ est clara: qñ in colica a cā calida stat introitio le- nitionis cum inflatatione: ita conueniēter completur cum his que ponuntur in litera: de quibus latus dicetur infra loco suo de cura co- lice colericā: in qua etiam aliquotiens compe- tit flobotomia: licet non semper vt loco suo vi- debitur.

¶ De alia parte breuiter ppter expedire caplm que est tertia pars huius scđe partis ponit curā colice calide apostemose sanguinee. vel coleri- ceponendo vnum signum spālē qđ sumitur ex- pflatione partium loci dolorē apparente in myach: et hoc signum non semper cōcomitur ad apā calidum: qñ non apparet nisi in ventre extenuato et in apate magno: sed sunt alia signa dicenda infra loco suo ad hoc declarandum: et duo facit. Primo ponit curam per medicinalia vt per sliam et per exhibitionem cassie cñ succo herbaz sup. frigidarum et lenitiaz: scđo ponit curam per dietam in tali sic pariente et in parat- to sic pati per exhibere ferulū lenitium sem- cum zuc. et oleo sflamino et sup. alio frigidiaz a decoctio spinachiaz et hmoi: ordinando etiaz a quibus dñ abstineret etiam si fuerint herbe frigi- de vt ab oibus stipiciis et acetosis et cibis gros- sis ventrem stringentibus totum est clarum.

¶ Sequitur ista pars. (Qui autem cum dolore ventositatem etc.) et est tertia pars principalis capituli. In qua ponit curam maxime per regi- men in diera in dolore siue iliaco siue colico a ventositatē pendente: et hoc ideo facit quia dolor colicus vel iliacus plerūq; est a tali cau- sa pendens: et non videbatur sufficienter

Nota bñ.

Declaro- ricule: p- ris principa- lis.

Notave- dom. paluis- turbis

Declaro- ter: gñica- le scđe par- tis principa- lis.

De qđd- re not- lize et il- ce.

Declaro- 3° pñs pa- cipalis.

Deant- mīa: noum

determinatum in dicta huius doloris: ponens ergo hanc curā. Primo ponit regimen vt dictū est declarādo qbus cibis est vitandū vt qbusdā pulmentis cū aromatis cōditis et similibus: et a quibus abstinendum vt a frigidis cibis et a lacte et ab oibus que inflant et ordinans antequam qd esse vniū forte nō vitari. i. nō mixtum aqua: aut hydromel cū spēsibus: et ponit descriptionem multū excellentē et artificiosā ob seruandam etiā in similibus. Consequenter etiam ponit curā per quedā exhibenda per sursum vt p oles de cherna cū apozimate de semibibus: ponit descriptionē illius apozimatis et dosim olei et potionis: tota litera est clara lege tu cā vsq; ad illā partē. Sed cū dolor iste cū calore suguerit. Que est quarta et vltima p principalis capiti in qua reuertit ad ponendum curam dolor a ventositate: pincta rā ē cā calida ita q ponit curā intentionis quasi mittere ex causa calida et frigida. primo ponit curā p lenitiua. 2. p medicinas solutivas que cū hoc q ventrem solunt etiā resoluunt inflationem. 2. ibi. Cetero cā. Et in illa parte ponit tres singulas res descriptiones. primo facit decoctionē solutiuā cū polypodio et turbit qd venter est ficus. 2. ponit troiscos de turbit qui cōiter exhibentur: et appellat ipm elcuarium. Et ibi bene nota pportio zinzib. intrantis in compōne ad turbit et zuchari de quo puluere pferbis ber. 3. h. ly ipse dederit. 3. iij. forte in corpore forti multum nō discōniet. 3. et vltimo ponit pilulas de quibus dicit cum quis ventrem soluere voluerit vnam fumere que appetitum excitat et inflationem remouent et est notabile cōpositio: vt patet videntī compositione: dicit qvnam o uebit semel aut bis. lege tu totam literam que est satis clara. Et sic fit finis capli.

Expedito caplo textualiter: restat ex ordi ne vt quinq; principalr videāf. Primo de quid nominis colice et iliace: et q; qli ber talis dispō egritudinalis pternit sibi deder minatum subiectū vt intestinum vel intestina ad perfectiorem intelligentiā hāz dispōnsi con uenit vt intelligat quid nominis et qd rei inte stinox: et ita videbis breuiter in epilogo anarho mia intestinox: prius: deinde videbimus de qd rei colice et iliace. 2. ponent distōnes vel spēs harum dispōnū. 3. ponent cause et gñales et spāles magis. Deinde ponent signa et pñostica euentus absolute. Deinde pñostica ad bonū et ad malū: pñr demonstratiua generis et speciez. Vltimo veniemus ad curam.

Quid nominis colice et iliace. Quid nos colica resno colon vt dicit Aggregatoz bñrich. et vt vult Tharicus colica est passio nascens in in testino colon et interfectur pcauū: qm in eo plu rinum generat: et aliquotiens in alijs intesti nis grossior videtur generet. Alios autē dicit ab ilio grecq; latine dicitur misereor. Et rā di cit Rāss in diui. Et est colica que vocatur ilios cuius est oppositio domie misereor. Vel dicitur ilios ab ilion intestino gracili. in quo vt pluri mum accidit.

Quid nominis et anarhomia intestino rñ: q; igit colicar ilios sumunt nomē principalr ab intestinis determi

natis vt colica a colon et iliaca ab ilion: pñr opz videre quid nois intestinox: et pñr ponet ipsoz breuiter anarhomia. Intestini autē equoce su mitur. Nam aliqui large idē sonat intestini qd intus positum vel sub testa positū: et hoc modo omnia membra intrinseca et intus posita dicuntur intestina: et hoc mō cerebri puluo renes et vesica pñr dici intestina. Alio modo stricti? cas piuntur intestina vt intelligant omnia mēbra naturalia tñ intus stanria: et ita stomach? et epar et reliqua talia dicunt intestina. Aliq; strictius sumuntur intestina vt ad pñens pñer: et sic sola illa membra naturalia dicunt intestina q sunt intra myrach posita: et cū hoc sunt superflusta: tum pñe digonia receptiua. Que intestina di scuntur numero sex sñ distōnem intestini in sex partes in substantia vel figura et distōne officio rum et inuamentoz ipsaz partium que diuersa sunt in diuersis: que sunt diuerse pñe intestini cum intestina sint vnum cōtinuū dicta diuersa. Intestina sunt composita ex duabus tunicis foribus nervosis: foribus quidē ne corumpā tur ppter incessum materiez grossaz p ea in eis cōrentarum: nervosis vero vt pcepto nocumen ro a materibus p ea incedēribus insurgat vir tus expulsua eoz ad expellendū: que etiā diuer sa foritū nōia sñ diuersitate sumpta vel et si gura eoz vel ex quāritate vel ex inuamēto vt di ctum est. Nam descēdendo: p incipiendo a pca no stōi et fundo eius. Primū dicit duodenum qz est longum et resum longitudine. rñ. digitoz in transuerso: et huius intestini officii pñr terminatum ad stōm vt ad fundū eius dicit portana rium: et officii eius inferius est multo strictius q superius qd officium est pñr scōi intestini qd dicitur ieiunū ita nominatum: q; fere cōtinuo apparet inauitum: q; in eodē nō retinent mate rie multo tpe ppter duas cās pñpue. p fuit al ligatio multaz venaz mēsericarū ad hoc inte stinum: virtute quaz suggit maxima pars chili ad epar que trāstuerat deorsum simul cū supero fluitate grossa. 2. cā est: qm eadē intestino alligatur sine terminat pñus manifestus felle? vñ ad ipm multa transmittit colera cui? acuitate excitat expulsua ad expellendū: et ita materiam nō nisi modico tpe retinet immo expellit. Finis autē huius intestini est pñr rertij qd appellat intestinum longū subtile siue ilion vel inolutū. Dicitur pñr longū qz quasi extrinū in lōgitudine vt duo supiora et est subtile multas habēs reuo lutiones vnam post aliā: et inuamentū hāz re uolutionum sñr vt sit cibo vel parri chili q trā sñit cū grossa supfluitate longa mora in ipsoy fiat fuerio diuturna de tali humido p mēseriaz cas cōtinuatione officioz ipsaz mēsericarum ad ipm intestini inuolutū dictū vel ilion. Et pp multas ei? inuolutiōes sepe retinent grosse mae q sunt cause oppilationis: et hoc pñpue sit ilia ca passio. Nā illud est vltimū de gracilib? i? est nis q sunt supiora intestina tria subtiliora i suba et calidiora et magis digestiua q grossa: et ad hoc maior: pñritas mēsericarū venit q ad grossa: iō dicebat. Ad digō leis ē plus q i testis i feriozib? Nā i feriozib? sūma opationū sñaz ē pñatio fe cis ad extrinū quia nō est et ad digōne: qm ad ea ē veniū qdā mēseriae ad fueriōne et at tractionē tendā de humido cōuenienti ad epar.

Intestini
sunt nomen
ro sex.

Primū ire
stinū dicit
duodenum
a concano
epia inci
piendo.
Scdm dñ
ieiunū pp
duas cās.

apozima
t: qm cū
io vñ sal
r natura
naiozem
s fit ex
rticis mi
i siml sit
ngentiz
in qd
onia sen
Nota pñ.
ppter
cus mes
inutios
tales me
rtari: q;
fuerem
alberico
rebat
vna vice
m dolor

More fue
dico: p
dicipia
nā post
iam de
p apan
m pñe
m sume
m scō
Et m
ex her
fere: qd
rota pñ
tērio les
tenier
tera: de
cura co
compe
suo vi

caplin
nit curā
el coler
nirur ex
rente in
mitetur
i ventre
lia signa
dum: et
scipalia
cū succo
o ponit
in paras
um scm
idior ē
o eriaz
be frigi
is gross
rum.
n dolor
scipalis
er regi
e colico
cū quia
tali can
cicenter

De addita
te nois co
lice et ili
ce.

De anar
mia intesti
nomi.

Secunda pars practi. magistri Joani. At. de gradl.

Conuenit autem intestino utrimque gracili siue ilion
continuarur inferius intestinum nominatum mono-
culum quod est primum de grossis: et dicitur monocu-
lum: quod non habet nisi unum orificium et est sicut kistis:
et situs eius est ad posteriora parum declinando
ad dextram: et in hoc intestino congregatur ferum cum
sua quasi totalitate et ibi est recipiens forma mas-
gis apparentem: quam in superioribus erat multa
mixtio chylotatis cum fecibus: unde fit quasi in ea ma-
ior digestio materie fecalis quam in inferioribus. Unde
dicitur Anici. quod sit proptio eius ad intestina gros-
sa sicut est proptio stomachi ad gracilia. id est. quod sicut sto-
machus principaliter digerit et dat formam chilo: post
ea descendit per maximam partem ad intestina: ita si-
militer et ferum videtur recipere formam in monoculo
postea descendit ad intestina grossa deorsum. Sed
nota quod in ipso monoculo recipiat forma acci-
dentalis fecis: non tamen recipit formam essentialis:
quoniam ista datur a stomacho. Nam datus forma essen-
tialis chilo daretur forma essentialis supflui-
rati eius prime: hoc etiam intestinum declinat ad dex-
tram: et hoc est quod aliquotiens in hernijs per rela-
xationem descendit versus in bursum testiculo: si
propter non fore eius alligationem ad renes et ad
ipsum paucis terminant mefenterice: et ideo illis
in mediis debilitur alligatur. In eodem tamen com-
pletur digestio eius quod fuit inobediens in sto-
machum propter longam moram illius in eo: et in hoc intestino
vixit generantur vermes vel serpentes: et raro
enatur ab eis. Huic autem intestino continuatur inte-
stinum nominatum colon et est grossum spissum ma-
xime cum elongatur a monoculo: et declinat ad pre-
dextram secundum eius primum: deinde ascendit superius
trans stomachum et est tendens ad sinistram ad posteriora:
et ibi continuarur cum recto. Ideo facta constri-
ctione in parte dextra et sinistra retinetur in eo ve-
rositas que plerumque est circa colicam. nam in hoc in-
testino ut plerumque fit colica: et ex ea derivatur no-
men eius. Post illud autem est intestinum rectum quod
est tertium de grossis et est posterius omnium intestinorum
continuarum cum inferiore parte colon: deinde de-
scendit ex eo secundum rectitudinem: et continuatur cum fece-
ri sustentatum super deorsum: et inuamentum istius
intestini est expulsio fecis ad exteriora: propterea
creatum est rectum ut sit expulsio fecis ab eo faci-
lius: et inuatur ad expulsionem cum lacertis qui non
sunt de substantia eius: immo sunt super myrach-
deorsum: ut dicitur est alio. Et hec sufficiunt de
anatomia ut de numero positione substantia
et inuamentis eorum.

De quibus
re rei.

Quid rei colice et iliace. Circa hec igitur inte-
stina sunt colica et iliaca et punctio
de quibus dictum est circa literam quod differat: quod
punctio est dolor levis quasi punctio acus pau-
cum sicut tenens: punctura tamen restrictio ventris.
Colica et iliaca sunt dolores multo intensiores
acutiores secundum plurimum partem occupantes: unde
punctio cum sit intensior: aliquotiens fit colica vel
iliaca. Et ut clarius intelligatur quid sit colica et
iliaca quid rei: oportet preintelligere quod secundum autores
hoc nomen colica sumitur equivoce. scilicet. coiter et pro-
prie. Coiter autem dicitur Anici. declarando eam quod coli-
ca est integra intestinalis dolorosa super passio
cum qua sit difficilis exitus eius quod digne egredi per
naturam: ut dictum est circa literam ad quem locum re-
currere: et ista nota integra ut ibi dicebat aliqui su-

mitur pro vehementia passionis ut sic legatur lite-
ra quod colica est intestinalis dolorosa integra: si
intensa vel in se dolorosa passio: ad differendum
punctionis ut ibidem dicebatur: vel potest dici in re-
grata quod colica integra. id est. coiter accepta. ut si am-
bit iliaca et colicam proprie sumptas est intestina-
lis super passio cum aqua. Ita quod siue sit in intesti-
nis superioribus siue in inferioribus semper potest di-
ci colica dolorosa passio intestinalis integra. id
coiter accepta. Tertio modo sumitur integra ut so-
nat quod colica est passio appropriata intestinis: si-
cut fecit est integra passio cordis: ita colica est in-
tegra intestinalis dolorosa passio. Sed quocumque
intelligatur in hac descriptione declaratur colica
per quod declaratur textus sequens ubi appropriare
contrahit iliaca passionem intestinale cum paitio-
nibus dictis ut distinguitur contra iliaca et parte
situs vel cause facientis colicam vel iliaca: quoniam cum
causa faciens tale dolore intestinale est proprie
tatem in intestinis grossis: illa talis dispositio vo-
catur colica: quod si fuerit in gracilibus vel sibi simi-
libus appellatur iliaca. Et hoc innuebat Anici. in
terru cum addit: et colica quod sit veritatem. id
proprie sumpta est nomen eius in quo est causa in in-
testinis grossis: postea paulo post addit: quod si est
in intestinis gracilibus: tunc nomen proprie et sit
tentionem vera est illius. Sed nota quod colica pro-
prie sumpta foritur nomen a colon: quod de iure
stus grossis colon propter plurimas inuolutio-
nes et propter illud quod stringitur vel coartatur in ei-
inceptione a monoculo posteriori versus antea
in dextro: et etiam in eius terminatione versus re-
nes in sinistro ut fuit dictum in anathomia est in
quo vixit plurima sit talis dolor: cum sit in grossis
quoniam raro sit in monoculo et rari in intestino res-
tro per eius incessus rectum: ita similiter dico
de illis quod propter eius plurimas inuolutiones:
unde dicit inuolutum frequentius fit dolor: pro-
pter reuolutiones cause dolorose in eo quod in alijs
intestinis gracilibus. Et nota etiam quod ex hac dis-
tinctione ex parte sit in dicitur sit intestinis in-
ter colicam et iliacam sumuntur distinctiones de
maiori vel minori sentire accidentium inter eas
quoniam sicut intestina gracilia sunt passibiliora gros-
sus et acutioris sensus et nobiliora: quod propter quod
ra nobilibus membris saltem continuatione in
de est quod in illis coiter fuit sentiore accidia quam in
colica. Et hec sufficiunt de primo principali.

Distinctiones. Jam ponende sunt distin-
ctiones de quibus sit hec
prima et est Anici. quod cause colice: aut super. iliace
aut cadunt proprie in colon vel super in alijs inter-
stinijs: et ita vocatur colica vel iliaca proprie
rem: aut cadunt in alijs super. mebris ab intesti-
nis et pueniunt ad ipsum super. colon vel alia inter-
stina secundum semitam coctatis: sic vocatur colica vel
iliaca per communiterem.
Et alia distinctio de colica vel iliaca: quedam est
salubris: quedam morialis. nam quedam con-
iungitur cum sentire accidentium ut cum vomitu
in singulum et syncope: et in totum prohibitionem
exitus per deorsum: et quedam non sic.
Item in quadam stat orisio et continua quasi
inquierendo et in quadam non: immo in quadam
stat interpolatio.
Item quedam stat diuturna quedam modici tempore.
Item quedam sequitur ad alios morbos ut

no. q. co-
caliqua
do rami
vino h
mine ad
alia ppi
infertu
fitem.

Nota b

Quid sit
colica pro-
prie supra

no. q. e-
ca non i
portat
one. si. u
sum et r
non eci
by egre

colica cōtingens post fluxū vētrīs q̄ sepe cōtin-
git vel post feb. acutas p̄p̄er vsum regis facti:
z quedā sit incipiendo. ¶ Trē quedā terminat p̄
viā cōionis sensibilibz: qdā p̄ viā p̄mutatiōis. nā
aliquorē terminat ad epilepsiā: qdā ad pa-
lym̄m vt voluit. A. ē colica terminat q̄qz ad ilia-
cā z ecōrra. ¶ Trē colica vel iliaca q̄qz accidit
fm̄ semitā accētie egritudinū pestilētiā ad
uenientis: ita vt pueniat de regione ad regiōē
z de hoīe ad hoīem a cā nō māifestat qdā sūt a
cā magis manifestat: illa q̄ sit p̄ viā oculi p̄n-
cipij vt ex influētijs appellat cōtagiosa: sed im-
proprie: q̄ videt diuersis cōicari: sicut ē z mo-
bi cōtagiosi. Et nota p̄pter multos in hoc de s̄-
cientes z p̄p̄e cōcipiētes q̄ existimāt q̄ p̄pter
cōuersionē cū patiente colicā cōice ē ē colicā
ca. Et idē dicit z de fluxibz p̄pter istū ter. Aui.
q̄ ponit in colica: z s̄lis ponit in tractatū fluxū
rūū ab eodē. A. Nā tales sunt in errore: qm̄ non
sūt cōicario vnus ad alterz p̄ modū h̄e pragiois
cōicādo vapores malos pur: idos vel male q̄lis
cōicādo resoluit a corpore p̄p̄e patiente z in
alij cōicari impūm̄ s̄lem dīpōnē: sicut est de
lepra scabie vel obtrahia se. pestilētiā: z p̄stī
de q̄bus scribit. A. 2. p̄mi. doc. p̄ in fine: sed idē
transit de hoīe ad hoīem p̄pter influētiā for-
tem ad impūm̄ s̄lem dīpōnē talē in diuer-
sā: ita in diuersis cōicari nō p̄ viā cōicari vni-
us ad alterz: q̄ nō apparet modus in colica vel fluxū
in salte in fluxū māe nō putride: q̄ forte de eo
posset esse dubitatio. Isti ergo morbi debēt dici
epidēmiāles z nō pragiois: q̄s ē in certa sta-
tione tēpōz sūt dolores articuloz in diuersis
z alijs diuersis morbi a q̄b̄ nō manifestat resolu-
tio vaporosa cōicabilis z adducēs pragiois: hoc
bene nota. ¶ Alia distinctio qdā sit in corpore
inuenit z foris: qdā in debili vel nālre vel accētia
litr. ¶ Trē quedā frequēter incidit in eā: z q̄
dam rōrō ē stante bonitate regiminis fm̄ mā-
iorem vel minorem passibilitatem intestinox.

Causa.

Jam veniendo ad cās: p̄mo discurrā
p̄ cās colice z p̄ eas intelligemus cās
iliace: qm̄ vt dicit ēr Aui. in p̄m̄ capiti de ilios.
Ilios accidit ex oibus causis ex q̄bus accidit co-
lica: tñ vidēt spāles magis cās in iliaca q̄ in
colica: de quibus infra videbitur.
¶ Discurredo igit p̄ cās colice: qm̄ colica dicit
duo principalit. s. dolozē forē z intrēsum in tre-
stinis. scōm est rēreio eius qd̄ egredi p̄ nām
sue difficultas exitus eius. Tāc principalit redu-
cunt ad duo ḡna causas. s. ad cās dolozē q̄ sumū
tur ex sensibilitate mēbz cū mala p̄p̄one diuer-
z ad cās impedientes exitum māe nālre educēde
p̄ deorsum: z hoc vel ex parte opilationis vel ex
parte inobediētie māe in se: vel ex parte debili-
tatis expulsiue vel fortitudinis rēreime: z ideo
tunc p̄ius aliqua cā sit cā colice qm̄ sit adduct
ad dolozē vel solūdo p̄m̄s vel reddēdo mem-
brū magis paratum ad acutū sensum cū hoc qd̄
adducat vel ad debilitatē expulsiue vel fortitudi-
nem rēreime vel ad opilationem vel ad in-
dipendēdum māe fm̄ subam ad exitū. ¶ Et ita
spāles discurrendo: p̄mo in causis est quilibz
materia cōpionis calide vel frigide vel siccē.
Nam mala cōplexio calida: p̄mo vt p̄raria nā-
li z diuersa sūt mālīs sive mālīs etiā nō opi-

latina est cā doloris: z efficit etiā colicā per re-
solutionem: humidū efficcādo de fecibus: z ēr p̄
hoc efficcā: qm̄ p̄ eam vigo: atur attractina mē-
broz: z itz cōuertit humidum nutrimentale ad
epar z ad membra posteriora: z ita feces efficcā-
tur z indurantur tñc redduntur indispōite vt
deorsum emittantur: hoc est cōic: z in colica p̄-
p̄rariis z cōitatis. Sed magis hoc accidit in
colica p̄ cōitatem vt qm̄ cā est in epate vel in mē-
bris posterioribus terminata vt ab aere calido
vel rali nālre vel artificiato de quo dicit Aui. et
q̄qz sit p̄pter arres facientē necessariū tactū
caliditatis sicut vitraria z ferraria z c. Sed mā
calida facit dolorem penetrando in mēbra z cō-
uertendo humiditates in vērōitates vt voluit
Ba. 12. rerapen. ca. 7. vbi narrat hystoriam de
colica ab hac cā. ¶ Alia etiā cōpionis frigidit
de s̄le esse p̄t cā sive firmālis sive immālis z al-
teratione subita solutione cōtinui extēdendo si
sit mālīs: z ēt si occurrat ab extrinseco. vt exē-
pli ḡa. sedendo supra rem frigidā vt marmoz.
nā tunc p̄stringendo lacertū ani cōprimunt se-
ces: z q̄ in eis est de humido ad superiora: z ita
phibetur eaz exitus p̄ nām. Efficit ēr ad colicā
frigiditas p̄ aliū modū debilitādo expulsiuā ex
vigorando cōreina. ponit ēr aliū modū Aui. q̄
est multū p̄ accētie sicut colica z cā frigidat vt qm̄
p̄ frigus extrinsecū cōstringēdo lacertos vētrīs
z sup. phibēdo dissolutionē vaporz z calī nālre
p̄nuit calefactio ad cōcūitātē vētrīs: ita ex-
siccātur feces. Siccā ēr cōp̄o separando partes
facit ad dolozē z efficcādo humidū cui? p̄raria
feces lubricatur sit cā colice. ¶ Humida autem
cōp̄o immālis raro ducit ad colicā si fuerit sim-
plex. Sed mālīs aliq̄ p̄t esse cā opionis z phi-
bitionis exitus z rēreionis p̄r multoz vaporz
vel vērōsitatū extēdētiū: vñ sit solo in cōtinuo
ranta vt p̄ranseat terminū p̄rionis z est p̄e
niēs p̄pter dolozē z solōne p̄m̄s vsqz ad termi-
num colice. ¶ De his tñ cōpionibus z malitiss
eaz maxime nocet frigida: qm̄ vltra modos di-
cros supra q̄bus cōp̄o frigida nocet: adducit ēr
vt frequēti? frigiditas ad ḡonē colice per hoc
qd̄ debilitādo calozē nālre in intestinis ḡonē ab
co vērōsitatis in corpore intestinox hora post ho-
ram: z extēditur p̄r nām vñ sit dolozē z intrā
extēdunt q̄ nō p̄r cōstringi a musculis ēr cō-
p̄ssius: z tñ cōstrictio regitū est necessaria ad
eductionē eius qd̄ egredi p̄ nām. ¶ Et hec cā
frigida aliq̄ sit ab aere frigido: z p̄inde multi-
plicatur colica in terris frigidis cū sit septem-
trion. Et aliq̄ talis frigiditas p̄seruatur ab hu-
more melencolico fluente ad intestina in dispō-
ne splenica: z aliq̄ z frequētiūs a mā flegma-
rica in stomacho multiplicata p̄ indigōnem q̄ in
deorsus fluxit ad intestina. Et aliq̄ fructus z re-
liqui cibi in frigidantes adducunt ad hoc vt la-
crica portulaca: maxime olera frigida ad sti-
pticum declinantia: sicut etiam fructus frigidi
cum quibus coniungitur stipticitas: vnde gene-
rantur inde māe frigide non lubrice a quibz pa-
ratur generatio opilationis in intestinis. Por-
etiaz aque z viui mirri est de maximis causis ad
hoc. Nam tales opilationes q̄ inde generantur
sunt prohibentes egestionem z humores vērō-
sitates a penetratione in deorsum: z sic ab eru-
per naturam: z ita cum non expelluntur exten-
A in

De mala
cōplexioe
frigida.

De mala
p̄p̄one hu-
midā mālī-
lis roborū
cit ad colicā.

Secunda pars practi. magistri Joani. Matthel de gradl.

De apatis
bus intesti-
norum.

Et vtrofi-
tatis coli-
ca causan-
tibz inter-
du causat
hernia: et
tunc est per-
fima coli-
ca: et ego
hoc idē vi-
di pringer
re lugduni
in quodam
mercatoze

dendo causant marinos dolores. ¶ Que opilio
si dicuntur fit qd vtrūq pendeat a mā flārica fri-
gida viscosa et impleat vacuitatem intestini: ali-
quotiens tñ apata in intestinis vel in mesentre
no p cōitatem pnt esse cā hāz opilationū. Et de
apatis talibus vtrūq apata intestinoz sunt
calida ppter difficultatē penetrationis māe in
mēbra nerosa: et talia vtrūq faciūt magis ilia
cā qd colica: qz intestina gracilia magis apant
q grossa. ¶ Ventositas ē grossa aliquoties est
cā dicte opilationis et phibitionis erit māerū
que cōtinētur infra opilationē: qm multū extē-
dendo intestina phibet eoz cōstrictionē supra
fecē q necessaria est ad expellēdū vtrūq dcm est: et p
aliū modū vtrofiras fit cā opilonis prozquēdo
intestina inequalit: vñ vna pars alterā supequi-
tar: et ita nō seruās debitiū sitū sacra aliquoties
reuolutione fit pstricio et opilio et aliquoties p
vetrofritatem extēdendo nimis rūpūtur ligamē-
ta: vñ cadūt partes nō debite ligatē supra alias
et ita partes supra quas cadūt cōprimunt et con-
stringunt: et pnt opilātur: imo aliquoties p extē-
sionē ita extēdūt certe partes intestini mari-
ne colō vtrūq dcm est pphac ab osse femoris: et ita
sepe cadit saccus male ligatus: de quo dictū est
supra ad inguinā et ad bursa testiculoz: imo
tñ aliquoties extēditur in intestini q rūpūtur
pphac in parte directa extēsiōi violēter sacre
ab intestino et nō tñ in ptribz inguinis: sed ē in
ptribz supra in partibz vtrūq: et tales sunt ma-
le spēs colice pcpine cū descēdūt intestina i bur-
sam testiculoz: qm p casum eoz et elōgationem
ad fundū osse fūt diuerse extēsiōes in supiori
bus et reuolutiones addētes ad maiore et diuer-
sam opilonē: vñ quātū est ipossibile vtrūq edn-
cat p anū et plerūq cōmōiunt: et ego aliquos ex
his vidi. ¶ Et p istos modos p quos vtrofiras
facit colica et opilonē diuerso mō p eosdem mo-
dos et ximes aliquoties fūt cā: qm aliquoties
cōglobātur et replēt spaciū vel cōcūtatē inte-
stini causando integrā opilonē et aliquoties mo-
tu eoz inordinato adducit ad opilonē ppter cō-
tortionē ipsoz intestinoz. ¶ Zapis ē qm gha-
tur in intestinis q fit cā colice opilādo et addncē
do dolorē vel et se extēdendo et solūdo pinnuz
vel phibēdo extēsi vtrofritatis et. Et ego casū vi-
di mirabilē in hoc in vtroz dñi Antoni de canis
bus Papie in colica clamosa q nō poterat aliq
ingenio curari: et tandē nā cū leuitimis p sursum
et deorsus immisiss emisit tres lapides magnos
durissimos: quoz qlibet fuit piritatis vni? ouī
galline: et videbātur qd essent feces ita indurate
sed erant cinerici coloris. ¶ Et pinde duritias
fecit vtrūq: est cā magna ad colicā faciēs opī-
lādo vtrūq dcm est. Siccas autē fecit aliquoties se-
quis cibos siccōs et duos vtrūq pringit comedenti-
bus panem duz et carnes bouz salitas et legumi-
na sine brodis: aliquoties etiam efficitur ex
longa remanentia maxime sequitur debilitates
expulsiue intestinoz: que debilitas potissime
sequitur vel presentiam humoris vitrei in inte-
stina vel viscosi phibitionis virtutem expulsi-
uam operari: et tñ ppter in expellendo feces
nō dico propter opilationem ab illis humoribz
sed qz frigiditate debilitatur virtus: et pinde se-
pe fit phibitio exitus māe post porum rei natz

corice stupefacientis: aut ppter vsum multū col-
tus: et ita talia fāra ibidem in intestinis paula-
tine p indigestionem ghanur: et aliquoties
et sepe descēdūt talia fāra multa a capite ad in-
testina faciēs colicam: vtrūq scribitur 8° prinē et
qñqz pringit tal diuturna moza ppter negligē-
tiam innitrationis nāe ad fecesum vtrūq in multis
curiosis et occupatis in multis negocijs. Aliquo-
riens etiam sua adheerētia cū fecibus instinet
dicte māe ne feces expellantur: et aliquoties tñ
infrigidantur non tantum debilitetur vtrūq ex-
pulsua p isto actu: sed etiam debilitatur sensu-
tua intestinoz: sicut dictum est de narcoticis:
vnde non nituntur expellere: et ita feces lōgo re-
pore morantur in intestinis et efficiantur. Et al-
quotiens etiam debetur sensitiua intestinoz
rum: et non expelluntur iste feces propter parui-
tatem effusiōis colere ad intestina sicut dictū
est supra in capitulo de icteritia. Itā opilatione
ne vel in orificijs poroz: per quos defertur coles-
ra ad intestina ppter stigma adheerēs supficiē
intestinoz vel ppter opilationem cōtingentes
in dictis poris versus epas vel chistim fellis: et
ita vtrūq dicebatur ibidē aliquoties icteritia fit cā
colice: et aliquoties colica cā icteritie. ¶ De
causis autē per cōitatem maxime est dolor a lapi-
de renum: qui tā multum sitis est dolor colice:
immo dicit Aui. q oculatatur nisi illi q pūsi-
nem hys sed de hoc b: infra in figuris: nam ppter
lapidē in renibus vel in vtrūq fit coartatio inte-
stinoz: et cōpassione intestinoz ad reuevire
nālia intestinoz debilitatur in expellendo.
¶ Et qñqz cā colice vel nimie diuturne retēti-
onis māe in intestinis est nimia sensibilitas inte-
stini: vnde nā terretur in expellendo māz p illā
partem: ita vlcera intestinoz vel pccario fū-
ne botho: sunt cā colice: immo sepe etiam cō-
tingit q post curationem etiam diffinitere scq-
tur colica ppter passibilitatem dicroz intesti-
noz: vtrūq dcm est et maxime ppter regimē qd p-
fit pstricū: vñ pforat retētiua et debilitat ex-
pulsua. ¶ Theranus etiā si accidat intestini
aliquoties est cā p quāto nō pnt intestina cō-
stringi vel dilatare fm pres eoz: qm dilatare
pstricio est necessaria in expulsiōe. ¶ Spas-
mū autē magis fit cā iliacē ppter sumptū q colice
accidat in musclicis virtutis expulsiue et retēti-
ue: qm sicut intestina inferiora deficiūt in reu-
nēdo: ita supiora deficiūt in expellendo: vtrūq
cōsideranti. ¶ Aliquoties ē medicīne veneno-
se sunt cāe solūdo cōtinuū et debilitandovirtu-
tes in expulsiōe: sed hoc magis appropriat illis
ce q colice: qz tales magis immodia: e veniunt
ad intestina gracilia q grossa: sicut ē aer pesti-
lentis cū est cā colice magis adducit ad illa
cam q ad colicā ppter sumptū ppter magis
inuare intestina gracilia ad cor q grossa. ¶ Et
aliquoties cā et est pnt cōringēs est retentio
egōnis vel ventositatis volēris egredi nā cum
nititur ad expulsiōē nā regulariter stimula-
a mā et a virtute volūtaria moriua phibet fū-
sculi cōpressiua cōpressionē: et iubet musculi
retentiu retinere: tunc illa mā sursum reuoluit
ascendendo per reuolutiones intestinoz: et ita
fit colica: et hoc maxime accidit personis nobil-
ibus et generosis quando reperiuntur in corona
siue in pntia aliquoz illastrum viroz. Et de hīs

Thora

de Agni

Aliqz ic-
teria est cā
colice et co-
lica icteri-
tie.

Thora

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradl.

guinem ad locum doloris. Et istam cam insinua-
nit etiam An. in signis malis in colica. ¶ Aliud
pronosticum ad malum et scribit de mere Bal. et
3º corin. dicit qd ppter as inseparabilis colice
male est qd nihil educat de inferioribus oino: et
non semper sequit vomitus etiam in colica mala. i.
multum difficilis curationis. Sed ut ibidem di-
citur cum sequit vomitus ad retentionem: ita ut ni-
hil educat ab inferioribus iam patiens propin-
quus sit ad periculum: quoniam iam denorat qd est ran-
ta oppilatio in deo: sicut ut ma reuoluat i sursum.
¶ Aliud pronosticum qd cum vehementia dolor
et retentione totius eius qd egreditur vel dz egre-
di dicitur An. puenit supp. patiens ad singultum
quorum vnus sequit ad alium. i. singultu quasi co-
rimum et ad perturbationem ronis et spasmus et
non egreditur aliquid saltem cum ingentibus. i. clysteribus
vel suppositorijs est significatio mortis. Et hec
est etiam ista lhip. 7º. affo. affo. 10. In illo singul-
tus vomitus spasmus et desipientia: malum. Sin-
gultus enim et spasmus sunt ppter nocuentum
coicatum cerebro p neruū mediū directum a sto-
ad cerebrū. ¶ Aliud pronosticum est lhip. de mor-
te veloci ut ponitur. 3º. pñ. in quo fuerit dolor
in ventre et apparuerint in supcilijs vestigia aut
pustule nigre ad modum fabe: deinde in eis effici-
tur vlcus durando vsq ad die 2ºm aut plus mori-
etur. Et addit: qd hic in quo fuerit dolor parie-
tur suberh et abundanter somnus in 3º passiois
fuit dictum alio qd ista signa posita ab lhip. in il-
lo libello non semper habet rationem manifestā: sed
ita expicta cognitū est tpe lhip. id An. copu-
tauit hoc signū pronosticum inter signa extranea
dicit. Et in extraneis signis est qd apparet in eo
qui habet dolorem ventris vestigiū et botho: ni-
grum sicut faba et vlcera et remanet vsq in die
scdus aut plus qm mori. Et addit et qd huic hoī
aduenit suberh et multitudo somni in prinº sue
egritudinis. Sed An. non ponit vbi fuerit tale
signum vtrū in supcilijs vel alibi ut posuit Ra-
et Boz. ponens hoc signū in colica dicit. Si appa-
uerit faba nigra supra ventrem: sequenti die mori-
etur. Ratio potest assignari: qm ex quo est nigra
significat adustionem: et ex quo expellit p crisiº p-
mutationis talis modica ma malitiosa signifi-
catur in potētiā virtutis in expellēdo: vñ rētra
materia mala adusta opprimit cito virtutē et se-
quetur mors: deterior significat cum cito vlcere.
¶ Aliud signū etiam cōe ad colicā et iliacā ponit
ab lhip. 6º. affo. affo. 4º. cū dicit. Quibuscumq;
ex straguria ilios innascit: hi in septem diebus
pereunt si non se. supueniente vrina multa flure-
rit. l3 Bal. in cōmento videat contrahere hoc ad
ilios ppte sumēdo in quo ut dicit nulla sup. su-
perflua inferius egrediunt: et si acutius clysteri-
zetur rñ potē contrahi etiam colicā ppte suptrā
et forte rationabilius: qm stante straguria ex mul-
ta repletionē et extensionē circa vesicam coarta-
tio magis debet fieri in intestino grosso quam
in gracilibus. Et tñ Bal. ibidem non acceptat hanc
sententiam ut veram: quasi videat sentire pos-
se fieri talē coartationē nisi ex apate vesice. Et ē
dicit qd ad apata vesice si sequat ilios multo ma-
gis ad apā vnlue vel matricis qd non cōstringit: qd
vulua ut dicit ascendit ad diaphragma vñ inre-
stina magis debuerit cōprimi qd ex apate vesti-
ce in quo solum rectū intestinū cōprimi etiam

propter aliud: qd cū ad apata sequat se. rñ qd ac-
cidens non apparet qd ex se. dz fieri salus in ilios:
immo magis augmentū ad augmentū apatis
maxime cū se. non sit cura alicuius morbi nisi de
frigiditate fuerit sola aut cū hñoribus flāciis
aut cum ventositate ut vult. Ideo in fine cōmen-
ti cōcessit qd si straguria fuerit piuncta cū hñor-
ibus crudis et grossis et tandem sequat ilios qd
tunc nisi superuenerit se. dz. dissolutio talē mor-
teriam in aquositate: et sic p multā vrinā mori-
tur in septē diebus. Tñ dicit Bal. qd si lhip. aut
alius fecit hñc affo. ita vidit p expientia: et hoc
esse posset qd hñores crudi grossi sunt accūs ad
stranguriam. Et ex hoc collige ad tollendū dñs
ficultatē qd ilios hñoi non sequat stranguriam
ppter oppilationem sequentē ad cōpensationes
vesice. Sed supposito qd stranguria depēdeat a
materia flātica et hñoribus crudis: postea suc-
cedat ilios non p coartationē: sed qm abundant
humores tales grossi non tñ in vñs vñne: sed ē
in intestinis: vñ fiat colica vel iliacā p modū di-
crum supra: tñ cōstat qd si supuerit se. lñs fa-
ciens humiditates et multiplicās vrinā fieri fa-
lus. alio eger morietur ante septimū ppter senia-
tem accidentiū vñs usq. ¶ Aliud signū pñosi-
cum et vltimum: qd l3 sit cōe in colica et iliacā: tñ
magis appropriat iliacē: est qd qm cū retentione
exritus fecis p deorsum que quasi est inseparā-
bilis in iliacā: aliquid tēns ptingat in colica
cōiungit ut expellat se p superiora euomit fer-
tūc est significatio mortalis. Et de hoc dicit Ra-
fia. 3º. corin. accidit qñq in ventre dolores ves-
hemēres cū perturbatione cōmorionis vomit-
finaliter ita qd per vomitū emittit sterces: tñc
dicit qd pauci sunt qd saluant inde. Et dicit An.
in caº de signis ilios: qd magnitudo diuisionis vo-
mitus stercoris non magnificat. i. non fit insepara-
bilis et cōtinua nisi cū est timor sup. pñimus de
morte. Et rōnem adducit Sera. in caº de ilios
dicit adducēdo cam huius mali signū: qm dñs sto-
macus pmanet fin diuisionē nālem attrahit de
super. scilicet a mery et expellit et facit currere i se-
rius sup. supfluitates. Tñ ergo egredit a nā. i.
multum ledit stōmacus ascendit ad ipm et aliqd
ex inferiorib: qd est qd clystere multo rōiens for-
tassis accēdit ad ventrē. i. stōm: ita qd vomitū ex-
pellitur. Et addit: et in egritudine ilios qñ est p-
dens. i. ducēs ad mortē vomitū expellit sterces
inmo sup. Et aliquoties expellit vermes et asca-
rides ut voluit An. et tñc feter os eiº et ipm An.
ctuarto: imo qñq feter totū corpº ut vult An.
Et pñde addit Sera. qd hoc accidit non recti-
pit sup. stōmacus qd accēdit ex intestinis nisi ne-
cessario. i. ppter cam necessariā et sup. violētē:
et adducit rōnē qd de nā intestino est ut faciat
currere qd pñet in eis inferius. i. p deorsum: s-
cū est egritudo aliqua et in cōp ab inferioribus
motus fortis: tunc fer retenta in intestinis va-
dit versus supiora: qm phibet versus aut de cē-
dere: et inde fit motus intestinoz horribilis ut
vult: et fit hec egritudo perdens et ppte nomia-
tur fetida: quoniam quod in eo euomit infirmº
est fetidum sterces: et similiter anhelitus eius
est fetidus et totum eius corpus est fetidum. Et
dicit se vidisse hanc egritudinem accidere multo-
tōiens et non euasisse ex ea nisi raro. Et hec cōe
pronosticia sufficiant.

Nota bñ.

Nota.

De signis
demonstrati-
onis.

Signa vero demonstratiua generis communia sunt manifesta relatione infirmitatis: sicut dolor foris in ventre in partibus intestinoꝝ cum retere- rione vel difficultate exitus eius quod debet egredi p̄ nam: cōcomitatur tñ qdaz accētia q̄ colicā declarant q̄ signa sunt cōiecturabilia z non do- ctrinabilia. i. nō sic manifesta ad declarandum: vt vult Ba. 12° terapē. ca^o 7°. sicut in pleureti vlt diffinteria. nam epistimonica. i. doctrinalis q̄ dem est talium egritudinū dignorio determina- ris signis cognita. cōiecturalis autē est ea su. di- gnorio. s. colice z iliace: qm̄ signa colice multūz cōicant cum dolore renū: immo dicit Rasi. 3° cō- ti. Et scias q̄ impossibile est q̄ habeat discretio inter dolorem colice accētis ex inclusione hūo- ris vitrei in parte intestinoꝝ z inter dolorem la- pidis cōreū in meatibus vie in tempore insul- tus doloris: q̄ causa colice vltm̄ est frigida vt supra fuit dēf. fuit tñ vna vice dolor colice vlt- hemetia: quā medici existimabāt esse renū: z alij existimabāt q̄ in latere sinistro nō sit colica. Ad- dicit: conditio q̄ doloris colice z doloris renū in p̄n^o ipsoꝝ cū difficultate distinguit. Ideo signa colice sunt cōiecturabilia z nō determinabilia infra tñ ponemus signa clara q̄bus distinguit dolor colice a dolore renali. **D**e his signis. Primūz in p̄n^o apparet est qd supra dicebat in p̄nosticis enēris: qm̄ minorat id qd egredit de- fect z minorat appetit^o zc. z est declinatio ad sub- uersionem z nauseam abhorrens yunctiosa et vin- gula z appetit^o acerosa acuta z salsa si tūc iun- nit in omni hora punctione sup. maiorem q̄ di- cebat in p̄nosticis: z inuenit dolorem in cruris- bus suis z in dorso suo: hec coīa simul sumpta de- clarat p̄n^o colice vel iliace sū distinctionē loci doloris: qm̄ in colica dolor: magis est versus in- feriora declinās: vbi i iliaca dolor: sit supra vlt- bilis: z infra ponetur signa distinctiua magis inter colicam z iliacam. **I**sta signa sunt decla- rata supra q̄o taliter significēt: z sunt sig^a q̄ ap- parēt cum nō declarat cōfirmatio vt dicit Aui. in p̄n^o. deinde cum sunt ista accidētia fortiora qd dolor: stat fortior z nō tñ minuit exitus eius qd oz egredi p̄ nam: s. aliq̄iens retinet nā: im- mo fortiter aliq̄d nō egredit: nec etiā vētostras penitus p̄ deorsum: z q̄q̄ etiā retinet eructua- tio: z tūc colica est in augmento manifestior: q̄ ita angēt dolor vt quasi p̄focet vter eius reter- bello: aut quasi sit stās acus abscondita in inte- stinis: ita. i. vt quotiens moneatur eger doleat vehementer: tūc iam est status: z tūc sepe coniu- git foris fitis z nō sariat habēs eam potu aq̄: qm̄ p̄pter oppilationes accētes in orificijs me- sentericaz vt supra fuit dēf. phibet id qd bibi a penetratione ad epas vt fuit declaratum: z etiā p̄pter dolorem z vigilias stat inflammatio. z cō- sequēter eructatio adducēs ad vehementē fitim: qd exstinguitur cum potu: qm̄ causa inflamma- tionis est peruerana. **A**liud signum in colici- ca in qua fit retertio egestionum si per aliqua ingenia vt p̄ clysteria vel suppositoria egrediū- tur humilitates z squibale. i. stercoꝝa duraz: di- cta stercoꝝa sunt rosida magna vel parua sicut onium vel caprarum: qm̄ denotatur qd sunt iam multo tempore retere in quibusdam cellulis z ericcate: quandoq̄ ramen egrediuntur stercoꝝa vaccina. i. ventosa cum spuma que narat supra

aquā sup. in vase in quo recipitur: si esset postea prius aqua vt aliqui faciūt vel natant supra aquā. i. aquositate vinalē vel alias humidis rates q̄ simul educuntur cuz fecibus: patet ex in- clusione multe ventositatis. **A**liud signū. in colica vel iliaca sepe cōiungit vomit^o: z frequē sit vomitus cum incipit: z plerūq̄ talis vomit^o est colericus z flegmaticus: magis tñ flegmatic^o eius q̄ colericus: q̄ causa colice vltm̄ est frigida vt supra fuit dēf. Sit tñ aliq̄ coleric^o ex de- fluxu colere subintrando tunicas faciēdo dolo- rem: immo etiā sua caliditate feces ericcant si sunt modice z dure vt voluit Aui. in causis: sed hoc raro accidit. **S**z sit ē vomitus colic^o q̄ hū- mores corrumpūt z humiditates cibales et q̄q̄ aduruntur ex dolore z vigilijs supinflat^o inatibus: z etiā medicinis calidis interdū obla- ris ad sedādum dolorē: z ita p̄ hūc modū multis plicātur humores colerici z aliq̄ adusti circa intestina qd nō hātes exitū deorsum mouent sur- sum ad stomacū z tandē euomūt: ita per istūz modū q̄q̄ euomit cola prassina sine poralis et aliq̄ cruginosa. Et dicit. A. z q̄q̄ euomit sup. patēs colicā z est de genere melie incisam. i. li- quidā nō grossam nō viscosam: vel incisam. i. in- cisā. Nā melia acquirit sapore acerosuz vñ sit incisua humiditatu: z ponit. A. tres causas q̄re sit vomit^o frequē in colica vel iliaca. Una cā est cōitas stomaci ad intestina: vñ cum passiōe de- bilitat stomacū: z p̄t cōreina in cōtinendo z stimulara expulsua cōitare intestinoꝝ sit vo- mit^o. 2ª causa sumit^o: qm̄ stante multa mā circa intestina ledēs nō erit habitare exit^o per de- orsum redit mā sursum ad stōm: z ita sit vomit^o. 3ª causa sumit^o ex eo qd cū colica sepe cōiungit oppilatio circa extrema venaz mētericaz ter- minaraz ad intestina p̄pter humiditātē viscosā adherētē intestinis: vñ phibet trāit^o cole ad i- restia q̄re expellit ad supiora z ad stōz sup illā mēsurā q̄ debet aduigō: adū digestiua z inde sit vomit^o colicus. Et p̄p̄ sitem cām phibitōia trā sit^o cole ad intestia sit ē q̄ in colica tali frigida rubet vīna: ē qm̄ dolor rubificat aquā p̄pter id qd renes cōparitur in colica vñ cōuertitur multū de humorib^o calidis ad renes: z proinde dicit Aui. 2^a p̄mi in summa de vīnis. Causa nō ob quā vīa existit rubea in egritudinib^o fridis est vna duaz rep: aut fortitudo doloris q̄ colerā rubear resoluūt sicut in colica accidit frida: aut oppilo q̄ facta fuit ex supatione flatis in cānali vel sup. cānalibus q̄ est vel sunt inter fel z inte- stina: quap: p̄pter fel. i. cola naturaliter ad inte- stina nō descendit sicut solebat: immo vīe socies- tas est ei necessaria cū q̄ egrediat quēadmodum accidit in colica frigida vt vult. Propterea dicit Aui. in ca^o signoz colice flarice: z nō oz vt decipiat aliq̄ p̄pter id qd forte sit de fiti z inflam- matione z rubedie aq̄ z existimet q̄ egritudo sit cala. s. ista rubedo vīe plerūq̄ magis apparet in p̄cessu in colica frida q̄ in p̄n^o qm̄ nō est facta integra oppilatio neq̄ dolores sunt vehemen- tes: proinde dicit in signis colice absolute in fi- ne Et quandoq̄ est vīna in p̄n^o eius sū colorē aque cicerum z aque casei. s. p̄pter multitudi- nez materie flegmatice que expellitur ad renes Et hec de signis communibus sufficiant. **A**lii restat ponere signa distinctiua specia-

Zā colice
vltm̄ est
frigida.No. duas
cās p̄p̄ q̄s
vīa sit ru-
bea in mā
frigida.

Secunda pars practi. magistri Jo. Mat. de gradl.

De signis
ilios.

lius pcedendo. Et p^o inter colicā vel iliācam p
prieris et colicā vel iliācā cōitatis q^o distingu
untur: qm̄ in colica cōmunitatis manifestat^r no
cūmētū prius in membro cōicāre: et cōsequēter
in intestinis: et ex augmento nocuētū mēbri cōi
cāris auget nocuētū in intestinis et ex dimi
nutione etiā in cōmunicāre seqtur diminutio
etiā colice sicut dcm̄ est in alijs: et tu discurre
pores p causas cōmunitatis si fuerit a stomacho
vel a cerebro: vel a splene vel a renibus p modos
dictos supra in causis.

¶ Jam venio ad signa ilios pprie sumpti vt di
stinguat cōtra colicā pprie sumptā: de qbus et si
aliqua dicta supra in signis gñalibus colice ali
qua pprie pcedo ad ilios: sunt tñ etiā qdā alia
specialia q numerātur ab auctoribus. ¶ Cū si
gnū est a colica distinctiū maxime si complice
tur cum alijs: et ponit ab Aui. et est dolor: sup^r vmbilicū.
Nam si dolor sit infra vmbilicū cōstat qd
est i intestinis grossis: dico tñ q si hoc signū cū
alijs complice est bonū qz p se solum nō est suf
ficiens: qm̄ dolor in colon pprie aliqñ ascendit
de dextro vel sinistro vñs sursum ita q supereq
rat stōm fm̄ strū illius: ideo si addatur alia duo
signa scāre dolore supra vmbilicū vt nō egredia
tur aliqd omnino de sub^r et p clysteria non fiat
iunamētū: sic satis possumus declarare supra
iliācā passionē: qm̄ vt supra allegatū est de mē
re Ba. et scribit 8° cōtinētis. pprietas insepara
bilis huic colice vel iliace est q nihil educit de
inferioribus oīno. Et idē etiā dicebat Aui. et re
tērio ip̄s fecit est inseparabilis ab hac egris
tudinē. Clysteria etiā nō innāt qz raro pueniūt
vsq ad intestina gracilia in qbus est oppilatio
in ilios. ¶ Sepe etiā cum hac cōiungit vomit^r
supflus pppter causam immediate dictā ita vt
sepe pueniāt ad hoc vt euomat ser: hoc tñ acci
dēs de vomitū vt fuit dcm̄ supra nō est necessa
riū cōtingēs in iliāca nisi in pcessu cū malitia
tur et ponit quasi ad desperationē: et idem accis
etiā pōr cōtingere in colica. ¶ Dolor etiā i iliā
ca vt a multis dicitur indistincte est fortior et acu
tior q in colica propter id qd gracilia intestina
sunt ueriosa et acutioris sensus q grossa. ¶ Et
hāc sniam videt esse certus clarus Ra. 8° cō
ti. vbi ponit hāc sniam oppositā sub his pprijs
qbus. Dicere possumus q qui dixit q omnis do
lor imminēs in vētre vehemēter qualitercūq
sit in vētre colice erit. i. pprie sumptū verum di
xit. Addit. impossibile est q similes dolores ve
hemētes accidāt in intestinis gracilibus cū illi
dolores vehemētes vt dicit generētur ex vētro
rate grossa: et vētrofitas grossa euacuat de corpo
re intestinozum gracilium et velociter ex tenui
rate ip̄sōrū. i. pppter tenuitātē ip̄sōrū resoluit
in eis mā vētrofa et nō cōtinet in eis: vñ infert q
in intestinis grossis nō retinētur humores gros
si et frigidi et vētrofitates grosse pppter grossitudi
nē et densitatē ip̄sōrū. Et similem sniaz posuit
Ba. 6° interior ca^o p^o sepe alle. vbi declarat do
lorē colicum esse vehemētiore renali: et etiā iliā
co: dicit sic. Nō em̄ est rectū q aliqñ arbitret qd
lapis in renibus aut aditū vñne existēs dolorē
vehemētem in eis pppter suam penetrationē fa
cit. i. qz nō permanet sed penetrat lapis de loco
ad locum nō facit vehemētem dolorem. Simi
liter ex facta vētrofitate et frigida materia i sub

tilibus intestinis clausa dolor in his efficit. i.
nō est rectū q in his efficiat dolor vehemēs. Et
adducēs rationem dicit. Nam tunica subtilis
intestinoz qz tenera et rara nequit hoc oīn susti
nere. s. vt vētrofitas sit ibidem clausa et vt fiat
dolor vehemēs: qz sup. dissoluūt ab illis: ideo cō
cludēs addit: vñ bonum est vt intelligas hāc cri
gidā mām grossam et viscosam vel inflatā vē
trofitatē nō generare dolores magnū nisi in gros
so solidoqz corpore: vñ nō possit erire: vt su. et in
intestinis grossis. Et ita ex sententijs istis Ra.
et Ba. videtur innui q dolor colicus est vehemē
tior iliaco. ¶ Solone huius apparētis diffi
cultatis dicat vt ex serie litere auctozum colligi
pōr q dolor iliacus vt in pluribus est acutior
dolore colico: qm̄ pender dolor iliacus a causis
vtpm̄ factiis vehemētiore dolorē q dolor col
licus. Nam magis pēdr. ab apare calido dolor
iliacus q dolor colicus: qm̄ pppter raritatem ter
ture intestinoz gracilium facilius penetrat ma
teria in gracilia intestina q in grossa: et ex apas
te vt dicit Ba. loco paulo ante allegato fit dolor
choledochus. Nam eger purat vt ibidē dicit Ba.
choledā circa eam esse ligatā. i. in intestinis gra
cilibus pppter tortuositatem et stricturnā ip̄sōrū
gracilium. Et ita dolor sacrus a causa colerica nō
apostemāt: q etiam est dolor acutus magis sit
in gracilibus q in grossis pppter maiore ppi
quitatem intestinoz gracilium ad epar et maio
rē colligariā q ad grossa: etiam pppter maiorem
passibilitatē in penetrationē: et etiā qz plures
meatus deferētes colerici sunt ad gracilia q ad
grossa. Dolor etiā pēdēs ex assumptiōne veneni
q etiā dolor est acutus si venenum sit de corrosi
uis acutior sit in intestinis gracilib^r q in gros
sis si sumat p superius vt fieri solet: qm̄ talia ve
nena immediatius cum sua virtute attingunt
ad intestina gracilia q ad grossa: ita dico de co
lica vel iliāca pēdēte ab aere vētrofo q vehemē
tior sit dolor in gracilib^r q in grossis pppter ma
iorem propinqritatē intestinoz gracilium ad cor
stōm et mēbra anhelit^r q grossioz: ita pcedat
do causas vehemētie dolorē q facere possunt ve
plurēqz dolorē iliācū vt colicū ples pcurrit ad
faciēdū iliācū q ad faciēdū colicū et passibilita
tē ip̄sōrū intestinoz gracilium et maiori vicinitate
eoz ad mēbra nobiliora. ¶ Postea cōiungendo
q intestina gracilia sunt acutioris sensus q gros
sa seqtur q ceteris paribus in causa dolorem fa
ciēte acutiores erūt dolores in ilios q in colica
¶ Dico tñ pro saluāda intēreone Ba. et Ra. in
locis allegatis q loquendo de dolore cōtingen
te a materia frigida vt a stare vitreo de quo fuit
dcm̄ in bystoria dicta Ba. vel a vētrofitate cū
sepe est causa vehemētissimi doloris marie cū
includit intra tunicas intestinoz q tūc isto ca
su dolores colici vtpm̄ sunt vehemētiore ad per
iliācū: vehemētiore saltem quantum ad per
duracionem: tum qz raro reperitur materia mē
trū frigida i intestinis gracilib^r neq mētrū gros
sa pppter ppinquitatem intestinozum gracilium
ad mēbra calida: etiā qz multa portio colere mē
ro magis defertur ad gracilia q ad grossa: vnde
magis expurgatur a superfluitatib^r hmoi: dico
sit comparando dolorem sacrum a vētrofitate
in colica et ilios qd vehemētiore sit in colica:
quia cum recipit vētrofitas intra tunicas iure

dolores
iliaci ab
lure loq
do sunt
vehemē
tes q co
licū.

Deofia
ter colic
iliacā et
pōt rem
pōt dnt
ser signa

Ad inter
tione Ba.
et Ra. of.
vehemē
tiores sit
dolores
iliaci q co
lica quod
gaudat
nem.

fficit. i.
mēs. Et
ibridiū
in fusti
z vt fiat
ideo cō
hācfrī
tūā vñ
l in grol
su. est in
is. Ral.
vehemē
tis diffi
n colligi
acurior
a causis
dolor: co
to dolor
tatez ter
trax ma
ex apas
te dolor
cit bal.
nis gra/
l ipioz
erica nō
magis fit
ē pprius
r z maio
naiores
z plures
lia qd
e veneni
e corrosi
in grol
alia ve
tingunt
co de co
chemen
per ma
ad cor z
pferāz
flunve
nūtrū ad
stabilita
tūitate
angendo
s qd grol
dorem fa
in colica
Raf. in
dringen
quo fuit
late que
marie cū
e isto ca
entiores
ad per
teria mī
tū grol
graciliū
olere mī
ssa: vnde
nōi: dico
ntoftrate
n colica:
icas iure

stinozum grossorum ibide maiori tempore pfer
uat dicta materia excedēs ppter ventositatem
substantie intestinozum. Et qd dicta intestina ma
gis elōgātur a mēbris calidis: qm eis adherēt
multe mucilagines naturā ordinare ad tutes
lam dicroz intestinoz ppter incessum materies
rū grossarū p ea q ea phibēt a dissolutione. Et
ex oppositis causis si mā vērōsa recipiat in inte
stinis gracilibus nō fit multū: excedēs violēter:
qd modica aggregat ibidem ppter vicinitatem
eoz ad membra calida z alias causas dictas. s.
etiā ex raritate substantie eoz facilius dissoluūt:
z ita ex parte huius cause zdiuturniores vbe
mērio: ea sūt dolores colici qd illaci: istā sentē
tiā inrellerūt Rā. z Ba. vt tibi ipi apparebit
videndo lām. Et ex dictis scqur q absolute
loqndo accidentia illa ce sunt vehementiora er
difficilia: qm a pluribus causis vehementiam
doloris adducētibz sit illa q colica vt dictū
est. ¶ De dolore aut vērōso dicat q z si min⁹ in
tensius z minus diuturnus fiat in gracilibz q
in grossis: nō forte plus facit ad seuitatē huius
doloris ppter qras intestinoz graciliū ad cor: er
mēbra pncipalia ad inducēdū ēt maius nocū
er dolore remissiore in gracilibz q intensiore
z in grossis: vñ ex dolore in gracilibz certū grad⁹
z intensiois fiet maior dissolū in virtute z forte
synco. qd ex intensiore dolore in grossis: ita abso
lute notā sunt seuitiora. Et hec sufficiāt de com
paratione doloris colice z illius z distinctiōe in
ter eos. ¶ Differētia nō inter colicā z iliācam
er vna parte z lapidē renum vel viarū vñe er
alia: qm multū cōicant acētū saltem in pñ vt
dictū est supra: z sunt multū cōfusa ad declaran
dū alterā eaz neqz distinguūt nisi ab eo qui bz
pūtionē dicit. A. ch. Bal. 6. inter. ca. p. z Rā.
8. pñ. ppter vicinitatē hoz mēbroz. ¶ Ad di
stinguēdū igit pñit. A. ser. signa gñalia. Unum
sumit ex pte dōis dolor: cōm ex pte vicinā
tū pprioz: tertū ex pte ei⁹ qd pñit aut non
cōnērit: quartū ex pte eius qd cūat: qntū ex pte
vicinitatis acētū psequētū: sextū ex pte acētū
tūz causaz antecedentū. ¶ Ex pte qdē dispōis
doloris quadrupl discernit: puta ex qritate do
loris ex loco z ex tpe z ex mori. ¶ Ex qritate nō
qd dolor: renalis pps est modic⁹. i. nō exrensus
sed acutus z quasi sit acus pñgēs modicā prem
mēbz occupās: vbi dolor in colica est magis er
tēsus occupās plures ptes: qm dolor lapidis se
quis fōtōne factā in determinato strū fm incēl
sum lapidis vel ei⁹ gñationē. qm gñaf vt voluit
Añ. nō in pcanitatis manifestis renū: sed i cō
canitatis intrinsecis occultis: sicut z lapis qui
sub lingua gñaf. Dolor aut colic⁹ occupat ptea
ptes ppter repleri ptea intestini z erredū.
Nā sepe incipit in inferiori pte dextra z sit. ren
dēs ad sinistā: qm vñsum est. s. in anathomia
colō incipit pstringi in pte dextra: postea strin
git in sinistra: ita vt in plurib⁹ incipit dolor in
dextra: ly aliquoties postea icipe in pte sinistra
z terminari ad partē dextrā. De colica pprie lo
quēdo ptra quosāā q volebāt q nūq incipit co
lica in sinistra: sed illud nō est vñ vt dicit. A. er
dicit: z nos iā ex pti sumus pparati ei⁹: z dolor
in colica ad anteriora versus pectinē declinior
qd ad posteriora in pñm affligat posteri⁹: et ita
ples ptes occupat qd dolor lapidosus. ¶ Ex pte

et loci sumit distinctio: qm in colicave iliacave
plm dolor tandē magis excedit ppius in parte
anteriori: z lapidosus incipit posterius versus
renes: z ibi p rps pñit: postea descendit ad an
terius paulatim vsqz ad locū vbi pñit: nō cō
tinuatur dolor posterius ppter pñuationē vñe
vine ad renē in quo fuit gnatus: z descēdendo
dolorē causat in diuersis ēt sitibus. ¶ Ex pte ēt
rps stat distinctio in dolore: nā tpe vacuitatis
dicit Añ. dolor renū augez z colicus minuitur
z cū sumitur cib⁹ augeatur dolor colicus. S. cir
ca hanc partē bñ nota: q. 18. tertij dicit Añ. in
fine capli de signis lapidis in renib⁹: z repletio
cibi facit ipm sup. lapidē vehementius excitat
re dolorem: ita videt innuere q cū sumit cib⁹
nō remittitur dolor renalis: immo augeatur. Añ
dicit quidā q vñqz dolor fit fortio: in reple
cibi quā tpe vacuitatis qm de colico hic dicit
Añ. Et de renali sunt verba paulo ante dca 18.
tertij. Sed dicunt q nō tñ fortificat renalis do
lor: in repleione cibi quantū colicus: z non tñ
alleniatur in vacuitate cibi quārum dolor col
cus: cum nō tñ dependeat renalis ex repleiōe
stomaci ex cibo quārum colicus qui magis au
getur ex repleione stōi. Sed ego cōformiter lo
quendo verbis Añ. loco alleg. 18. tertij: dico q
colicus dolor fit fortio: cum sumit cib⁹ in stōi
maco z est stans in stōi q renalis: q forte renā
lis non augez: qm stomachus p repleione nō cō
pñit renes nec vias lapidis: sed bene compri
mit colon z intestina gracilia: immo forte sinē
re aliqua humiditate subtili de cibo vel de po
ru ad vias renum cū humidū mollicat z relas
sar meatus z interponit inter lapidē z mēbz
qd extendit remittit aliquantū dolor renalis.
Sed qd descendit cib⁹ a stō ad intestina: er p
ea intestina fit exrensio ppter cibū descendēte
tunc cōmpriuntur renes z vias renum: ita au
getur dolor in renali ppter repleione intesti
nozum. Et istū sensum expressit Añ. si bene ispi
cias literam loco allegato. nā dicit. Er repletio
cibi facit ipm sup. lapidē vehementius excitat
re dolores: z non intellexit ex repleione stōi ex
cibo: immo de repleione intestinozum: qd pte
per hoc quod subiungit: z propie quādo descē
dit cib⁹ ad intestina perrantit ea. Cum au
tem expelluntur supfluitates ex intestinis sup.
per annum dolores sunt quieriores vt dicit: q
igitur augeatur dolor lapidis cum tranfit cib⁹
ad intestina z per ea: z tñ stomachus est euacua
tus. Proinde dicit Añ. in capitulo nostro qd
renalis fit fortis in hora vacuitatis sup. stoma
ci z non intestinozum z colicus alleniatur in ea
id est in euacuatione stomachi: fit fortis cum su
mitur aliquid supple de cibo. Et istum sensum
et modum exponendi bene nota: quia remouet
omnem difficultatem.

¶ Ex tempore etia sumitur distinctio: qd dolor
colicus incipit subito z in breui tēpore. i. fit su
bito fortis vbi renalis incipit paulatim fm pau
latinam generationem lapidis: z intenditur in
fine supple generato lapide qm natura expellit
em: vnde aliquoties durat dolor lapidosus
id est dolor quidam grauati⁹ in dofo per
xxx. vel xl. dies antequam manifestetur lapis:
quod non sic est de colico: z sic colicus est modic⁹
ci temporis respectu renalis. Er moru etiā ita

Nota

Questio.

Ad qñes
rñderet.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradi.

*Clysteria
carminan-
tia alie-
niat coli-
cum,*

*Dolor re-
nū manet
sic in vno
loco.*

distincio: qm̄ in dolore colico nisi sit dolor ex
apostemate pendēs sit dolor: mutabilis de loco
ad locum magis: sed dolor renalis est magis sta-
tus sūm modū supra declarari. ¶ 2° ex parte vi-
cinantiū p̄piorum distinguit renalis a colico.
Nam dolor renū dōsi et tremor in ambobus re-
nib⁹ multiplicat in renali: et talis tremor in re-
nibus nō pertinet colico: etiā in dolore renali
cōueniēter creditur dolor ad dextrū crus vel si-
nistruū sūm qd lapis est in dextro vel sinistro: nō
sic cōmunicat in colico: qm̄ renes maiorem has-
bēt colligatiā cum cruribus q̄ colon vel alia in-
testina: immo in dolore renū stat aliquoties do-
lor: et titillatio circa coram et aliquā vīq ad pedē
p̄pter neruū latū extensum p̄ crura: vt etiā in do-
lore sciatico apparet: in dolore aut colico nocui-
mēta foris magis manifestantur. ¶ Fit etiā di-
stincio ex parte eius qd cōuenit et nō cōuenit.
Nam clysteria et carminantia v̄rostrare plerūq;
alleniāt dolorem colicuū nō sic dolorem renale: im-
mo clysteria sua compulsiua sepe nocēt in dolo-
re renali: q̄ replendo intestina compūmūt et at-
tenuāt vias v̄rine: p̄cipue si clysteria sint multe
q̄ritatis. Contra aut est in lapide renū medici-
ne fragilitas lapidis et inductiones cū oleis ap-
propriatis aliquoties remouēt dolorem lapido-
sum vel saltem minuit et nō sic inuāt in dolore
colico. ¶ Et parte etiā eius qd emittitur distin-
guuntur tales dolores. Nam in colica si emittan-
tur feces squibulate vel feces natantes q̄ prius
retinebātur vt sepe minuitur dolor: stare prius
v̄tris stiprictare. In dolore aut renali aliquo-
tiens stat v̄tris lenitas: sed ex v̄rina manifesta-
tur talis dispō: qm̄ apparet in prius renis: cui
gñatur lapis: et aliquoties aliqd sanguinem
emittit cū v̄rina cū lapis incipit moueri vel qm̄
nimis excedit renē in quo gñatur: postea cū de-
scēdit p̄ poros opilatio sit renis postea filosa:
et sepe aliqd in v̄rinali in fūdo residet de terreo.
Et si postea nō appareat et succedat dolor: tūc de-
claratur qd colozis fuit retētiō māe seculēre
in v̄is v̄rinalibus. ¶ Et pre et v̄hemētie accū-
tum: qm̄ l̄ qdā accētia quasi alit cōia renali et
colico v̄hemētiore tñ sunt in vno q̄ in alio et p̄-
ueniunt vel succedūt differenter in eis. nā accē-
dētia cōia sunt cōiter nausea et vomitus abomi-
natio retētiō v̄rostratis et m̄ax et dolor crurū
et dōsi: vomitus aut et nausea et abominatio p̄-
ueniūt in colica: nō sic p̄ueniunt in dolore renū
sūt magis ad dolorem renale q̄ p̄ueniāt: et cui
p̄iunguntur intēstia sunt cōiter in colica q̄ in
dolore renū. Nā de his dixit Ba. 6° interiorum.
ca^o p̄mo. ponēs d̄fiam inter v̄trāq; dispōnēs in-
uestigāda sunt d̄fiantiora accētia: cōiter enim
accidit eis abominatio et vomitus: sed tñ in co-
lica fortiora et maiora sūt egestio in his magis
constringitur v̄rostritas egreditur minime nec
eructare p̄t: p̄m quoq; sentiunt dolorem circū
dare et torquere ventrē et magnā loci q̄ritatem
amplecti: passio ē in diuersis partib⁹ sit: sed do-
lor renū in vno manet loco semp fixus: et ponēs
signum clax ex situ dolozis addidit. Cum ḡ loc⁹
dolozis super renes exriterit palā est colicā esse
ecōtra aut est de dolore dōsi. Nam dolor dōsi si
antecedit ad accētia dicta in renali et est maior
in cruribus et dōsi q̄ in colico vbi dolor sequit

ad illa accidentia in colico. ¶ Et parte et cau-
sarum et significationum antecēdētū sit distin-
ctio: qm̄ colicā sepe antecedit nausea et vomitus
tas et sumptio ciboz grossoz viscosoz et ventosa
bilium et fructuum: et forte potus aque et vicissi-
tudo punctoris et rugitus et retentio fecis p̄ce-
cedunt in colica et non sic in dolore renali: vbi
in dolore renali p̄cecessit calefactio renū et coit:
sūt cū comestione casei viscosoz et laborioso ex-
ercitio post cibum et sepe p̄cecessit v̄rina grossa
arenosa et filosa: et non sic in colica. ¶ Similem
quasi sūas posuit Ras. 8° continentis in diner-
sis verbis: et vltimate de mente adubiēt dicit
distincio sit inter colicam et dolorem renis: qm̄
in colica erit torzio cum inflatione myrach cor-
rosione digestionis sarietate nauseatina ante
hoc accidenti et v̄su cibarioz grossoz frigidus
inflatio: etiā dolor colice occupat loca multā
etiā laborans eo iacebit inde et dolor erit an-
terior: et mouēdo transferet: sed cū dolore renis re-
stringitur v̄rina. Bōrd. aut vltia hec signa ponit
vnu qd dolor renalis inuāt vomitū sup. magis
q̄ colicus: et l̄ hoc fit contra Aui. in tertū qd
forte ipse vidit hoc p̄ experientia ita dicit: et p̄-
esse rō ad hoc qm̄ ex motu violēter facto ex vo-
mitu mouet lapis de situ in quo canat dolor:
ad alium forte locū latiorē. ¶ Nec igit sunt si-
gna p̄ que medic⁹ p̄t inter passionē distingue-
re et sunt satis p̄curabilia: sed nō doctrinabili-
lia neq; certa: qm̄ Bal. fuit deceptus in seipso vt
narrat h̄storiciā de se: et 2° interiorū ca^o 5° i meo
quam bonū est hic inferere ne aliq; p̄sumptio
se velit dereminare affirmare dolorem in ventre
apparentē esse colicuū vel renale: sed vt p̄uēdēs
suspendat sūam vīq p̄ id qd emittit sequat nō
rabile inuamentū dicit sic. Sed ego scio qd
tpe passus sum tū magnū dolorem q̄ arbitrabar
interiora v̄tris terrebello p̄forari p̄cipue in lo-
co qui est via v̄rine inter renes et v̄elica: vñ cum
rurhaceo oleo clysterizā: cū magno dolore hu-
mores velut vitruū emisi similes et in liquore et in
colore: quos humores Erasgorius v̄it: enim hu-
morem appellat: quē postea in multis expertus
sum. Sed Erasgorius dixit h̄c humorem esse
frigidissimum qui bene dixit. nā sic tactu appa-
ret: vñ miros vt vult quomodo frigidum egredi-
tur et ex aliquo calefit. Et si cum magno mori
et expressione creat sup. vnde deberet calefieri.
Addit: et hoc est p̄positū nostrū. Sed cū dolores
habere arbitrat⁹ sum lapidē esse in aditu v̄rine
i. in via: qd dolor fuit quasi morisio et p̄ncipio: mā-
rū eicta et a dolore quierus sup. sac⁹ intēdi me
lapidē nō habuisse: et dolorem neq; in via renū ne
qd in renibus fuisse neq; in quolibet intestinoz
subrilium: sed in vno grossorum eius cui adu-
tus non fuit velut ex loco stricto et. Et sic patet
quod in casu suo fuit deceptus et.
¶ De sequenter ponenda sunt signa magis spe-
cialia causaz colicę et iliace. p̄mo igit si cause
fuerint cause p̄mitiue vt potus venenosus siue
aer pestifer siue potus multe aque frigide subit-
ro siue statio longa in vento boreali siue p̄ces-
cio ciborum durorum vel sessio supra rem frigi-
dam: illa omnia nota sunt ex relatione patiēti-
¶ Sed si causa fuerit corporalis et humoralis
aut ille humor est ledens cum apare: et tūc dicit
Sera. si apā sit flegmon. i. apā calidum maxime

*Dolor re-
nalis inuāt
vomitu
magis
q̄ colicus*

*Nota con-
tra medi-
cos sepe
errātes e-
tā de
tauce.*

No. h̄storiciā

*De signis
colicę vt
Bacc⁹ et
apare tri-
gido.*

osum percipitur inflatio cum lenitate. i. nō m-
 tum eleuata: mollis: tñ benefico artus aliqñ
 educit vt per clystera vel suppositoia qđ con-
 citur est flegmaticum: et egilto flegmatica: et te-
 pe contingit nausea et vomitus flegmaticus: et
 sunt reliqua signa apasie frigidi decurrētia mī-
 re inflammationis: et fiat albedo lingue: et cum
 pāsumptione cibos gñantū flegma vt genera-
 tur et pisci et carnum grossatū et fructuum et
 olerū frigidus: et humidus zc. Et si fuerit de fleg-
 mate grosse dicitur Añe. qđ illud est file melencoli-
 cie. i. apasie melice ppter grossitudinē iue sube-
 niti qđ nō puenit ad caliditatem ad quam puenit
 apasie melicie loquēdo de melia adusta et quocqñ
 humore fiat. nam fiat grauitas i. cut in melico z
 erit tarde terminatio flegmatis: et melicis: qđ lo-
 do de apate melencolica p vias p̄ intentionis: qđ
 rarissime contingit: dicitur Añe. ibidē qđ tale apa-
 si nō pāpif donec magnificet z nō fit in eo dolor:
 fortis: erit flegmatis morbus fomicis. Et adducit vi-
 siam pñificā de tali apate egregie dicitur: ma-
 turatur nō eius apasie qđ fit et pura z simplici
 melia nū qđ puenit ad pfectionē. ¶ Signa. vero
 humoris modiciariuū nō apasie faciētis ad
 colice gñationē p modos dices: dicitur etiā Se.
 qđ accitua apasie sanguinis dicit de fe. de dolorē
 et grauiorē de sensu inflammationis z fiti cū
 sequitur et illuz qđ hāc egreditur ad ppter bu-
 mores modiciariuos. i. nō apasie: qđ dolor
 fit modiciarius z scitatis fit in lingua: sup. Et
 cū amaritudiē eius et cū tinctura vt sup̄ dictū
 fuit z est vīna tincta z pāpif acutius in vī-
 eius cōcāta. i. mā colerica ad vias vīnē. Et si p̄
 effertur causē gñantes colerā sicut ira furor et
 vīus cibos inflammationibz vt dulci z vīuio
 foit z potus vīni potēns z similia: rudiū dicit
 fit magis certū: infra addētur alia signa ad bec
 in signis fecalis et colicis cōcāre feces. ¶ Si nō
 causa fuerit humoris flatici vt sepe contingit:
 rudi dicit. Añ. significat hoc affectio causaz gñati-
 uas flatis et facietate manifestata z spēbus ci-
 boz. i. flegmaticos z viscosos: etas etiā: qđ
 corpus in etate frigida: vt qđ est senile z hoia an-
 ni z regio qđ maxime in hyeme et regio frigida
 generatur: et ita i reliqua p̄cesserit qđ faciat ad
 gñatiouē flatis vt formi: longus z qđ longa
 ortū: nō tñ copale sed et atale: et tñ tristitia et
 sumptio eoz qđ gñant flate: de qđ dcm. i. s. in si-
 gnis apasie flatici zc. Et est dolor multum gras-
 natiuus z fit vehēmentia retentiōis eius qđ d-
 egredi p nām: qre nō egreditur aliquid de fecē
 aut pñoe aut veroflatis vt pñ. nām: qđ a flate rali
 multiplex phibet etius nām in deosum: vt fuit
 dcm supra in causis. Et si flate factā colicaz edu-
 cebat fil cū fecē mā flatica: tunc mīcāda eoz
 et rione p deosum postea in rpe succellit colica
 cū pōde rotare in intestinis z frigiditate mā-
 rine inferiorē: p̄cipue cū mā flatica declinat ad
 vīreum. tñ significatio est quasi certa. Et si bñs
 ficio artis p clystera educatur feces cum flatis
 bus z viscosis: z aliquotiens vīreus z sequatur
 aleniarius in acerbis de remissione et grauita-
 ris z frigiditatis percepi in ventre z remissio-
 ne doloris: rudi etiā magis certa fit significatio.
 Nam frigiditas maxime interioz qđ accidit
 commune vt dicit Sera. in colica p̄ca: ppter
 flegmā vīreum grossum: z dolores z hōnici flati

Designis
ex apate
mexico.

De signis
cū colica
sit ex hūo
re flatu.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De signis
colice ven-
tose.

De signis
colice et
mā fecali.

pppter frigiditatem humorum ipsius et tensionē
membrorum in quibus est cōtētus cum gravitate.
Signa vero vētose vt cōtinuabat Sera. qm
vētositās est vaporosa et inflatiua tūc stat extrē-
sio inflatiua absq; gravitate: et si expellit natu-
ra fecem sup. ordinata ab arte declarat qd in ea
sunt vētositates: qm emittetur ser vaccina q
nata supra aquam vt fuit dictum supra: et p-
cessit sumptio ciborum inflatiuo: vel alia cau-
sa faciens ad gñationē vētositatis de causa po-
stis supra de dolore ventoso stomachi. Et aliq
earū posuit. A. in signis colice ventose et est mul-
titudine pot? aq frigide et pot? vini mixti et olera
inflatiua et fractus: et q affuit cibis indigestus
Et dicit Ra. in diuisionibus q rugitus sunt in
ventre et augmentum sit doloris. i. vehemens sit
dolor multum q nō sanatur nisi cum desuper ve-
hementer comprimis: q tunc diminuit dolor p
compressionē. Et addit q dolor difficilis et edēs
maxime sit in vmbilico. i. circa partes medias:
q dolor vētosus multum extendendo subleuat
partes medias. Et de hoc dicit Aui. q sit exten-
sio et mordicatio vehemens. Alia litera dicit de
voluptuando vehemens. i. ppter vehemētiā do-
loris voluit de latere ad latus quasi perforētur
intestina terebello: et quasi occultetur in intelli-
no acus: et dicit q h stat etiam aliquoties talis
dolor in flegmatica vt supra fuit dcm in exēplo
Ba. h in ventosa fortius fu. sit extensio: et contri-
nuabat Ra. dicens. Et cruciatio sit difficilis
plurime qritaris. i. q multiplicatur cruciatio
nocens vel sit difficilis: q stat conatus in cru-
ciatio et nō sit completa eructatio cum emis-
sione vētositatis: immo sit retentio vētositatis et
p sursum et per deorsum ppter oppilationes: et
antea in vētosa vt voluit Aui. qnq pcedit rugi-
tus plurimi et vētositates sup. q emittitur et qn
q qescunt et nō rugit tūc sup. vēter et nō egredit
aliqd sup. de vētositate: et hoc est qn vētositas
est coartata inter tunicas intestinorū. Nam tūc
neq sit rugitus etiā si fiat compressio: neq do-
lor sit pmutabilis de loco ad locū: neq emittit
vētositates omnino nisi cōiungat vētositates in cō-
canitibus intestinorū. Et si egredit aliqd ex ea
vt vult Ra. nō egredit cum qritare q sedat do-
lorem vehemētem: qm sup. vētositates est inclusa
intra tunicas intestinorum q facit dolor: emittit
aliqua alia vētositates includat in vacuitatib?
intestinorum p eius expulsionem sursum vel de-
orsum: nō ppter ea minuitur dolor sensibiliter.
Et addit simul cum. A. q qnq cōiungitur leni-
tas nature: et tūc ex hoc nō sequitur remissio dolo-
ris: vñ insert. Cum ergo inueniatur ventrē lenē aut
eqlem sup. coadunata natura p ingeniū medicia
le et dolorem vehemētem tūc colica erit vētosa
fortis: qm sup. cum alijs causis facta lenitione
nature remittit aliquatū dolor. Et ponit Aui.
aliud signū q qnq sanat vaporatio sup. facta
cum resolutione sonēre: et qnq nō inuat: et id cum fue-
rit materia faciens vētositatem siccam. i. paratā
cōuerri in vētositatē. Signa vero fecalia p-
mum sumuntur ex antecessione causarum faciē-
tium ad retentionem diurnam fecis ante euen-
tum intensionis doloris: et est illic gravitas val-
de vehemens vt dicit Aui. in tantum vt sentiat
q quasi intestinus scinditur ppter pondus a se

ipso: et maxime loquendo de intestinis inferiori-
bus: immo dicit Aui. q qnq sit renasmon. i. co-
natus in emittendo rem ponderatē et nō egre-
ditur aliqd sup. de fece licet aliq ppter vehē-
mentem conatum expressionis egreditur res vi-
scosa grossa. Sed signa cōsularum facientium
retentionē et excitationē fecis sunt diuersa in di-
uersis causis. Nam si causa fuerit phibitio cur-
sus colere ad intestina vel pancitas eius signa
sunt posita supra de signis icteritiae et oppilone
inter q dicit Ra. in diuisionibus q sunt albes-
do egestionis cum difficultate eius ante colicā
et inflatio vētris: q multiplicat vētositates p in-
digestione subtracto fluxu colere inuāris diges-
tionem stomachi et intestino. Et si causa fue-
rit durities ciborum sumptio: scitur relatione
infirmi. Nam sequitur comestione castanearum et
glandium risi et panis duri vt supra fuit dictū.
Si etiam feces ericētur ppter multitudinem
vine signū est manifestum ex precessionē cause
de multitudine vine. Et si fuerit ppter vehe-
mentiam resolutionis ab aere calido: aut ppter
vehementiam laboris aut multitudinem sudor-
is: etiam iste cause precesserunt: et si stat ppter
raritatem corporis etiam in aere quasi tempera-
to vnde sit plurima resolutio tunc etiam in rem-
pore sanitatis et naturaliter ē paucē fecis et hie-
ce et sit multumdo famis sine vehementia appe-
titus. Et si causa fuerit vehementia caliditas
tis cum siccitate intestinorū naturaliter sit et hie-
citas fecis sp et sitis et calitas mēbroz: nāliū ma-
xime myrach: que etiam sensu comprehenditur
et extenuatur etiam aliquatū myrach.
Et si fuerit ex flegmate grosso aggregato reti-
nente stant signa dicta supra.
Et si causa fuerit multitudo colere stare etiā
signa dicta supra et significat etiam multumdo
eius qd egreditur etiam de colera quando inua-
tur natura in solutione cum fece etiam colerica.
Et si sit siccitas et est inflammatio et mordicatio
et excitatio lingue et sit nocumentum a clysteris
acutis et ab eo qd solutio educit commotionē
coleram et noceri fame et inuari a temperatis in-
frigidantibus et qnq associatur se. licet hoc sit in-
necessarium: et non stante colera imbibita sit in-
uamentum ex leni euacuatione colere: et quan-
doq associatur ei dolor in pectine vt est in ven-
ra cunctis: et tamen non est extensio vt est in ven-
rostate. Et de hoc ponit hystoriam Bale. 12° re-
rapentice capitulo septimo ad principium. Et
etiam eam ponit Ra. 8° continentis erat et q las-
Ba. dicit sic. Quidam quadragēnis erat et q las-
borabat colicum se esse existimans: non solum
multo psciebat ab infusionibus et fomentatio-
nibus et cataplasmaribus et clysteris qbus cōue-
te assuenerat in talib? vt disponibus: sed et ex-
cebat amplius et in oleo deniq turbaco per-
annum immisso: deterius fiebat: et rursus in casto-
reo et nimirum et mel qnq coctum his piper asy-
sum et vite voluit: et etiā succi cocti senugre-
ci cum melle accipiens sufficēter exercebatur in
igit coniecturans ego q humores mordaces in
ipsis tunicis intestinorū reclusos esse sit secum
corruptos que p deorsum emittebantur q
per os accipiebantur dicit difficile et corrupti bi-
le ei cibum dans. Demum videns cum minus
dolere cognouit oportere cathartimam expuri-

gare: ita cōcludit quod purgavit eum cum hic
 rapigra interponēdo p tempus z curavit cum
 nullo alio adhibito remedio: ita ex inuanti
 z nocētibz sumit indicatio. Et si causa fue
 rit debilitas expulsiue significat p hoc qd pces
 sit: cā debilitas virtutem vt vehemens coitus
 z similia: vt est precedens sumptio eorum extrin
 guentium virtutem narcoticorum z prius erat
 lenitas nature z temperantia in emissione q̄ri
 raris z qualitatibus ipsius: etiā necessariū est ad
 hoc vt egrediatur ser p instrumentum vt clyste
 re vel suppositoꝝ ad multum stimulantium
 expulsiuam: z si inuatur natura cum viuificant
 bus eam tunc expellit cōuenienter. Et si cau
 sa fuerit spasmus musculoz inuantiū ad expul
 sionem declaratur: q̄ partes ille sensibiliter cō
 trahitur vel sunt contracte z etiā sepe cōiungit
 spasmus in alijs membris cum causis antecede
 ribz ad spasmū. Et si causa fuerit debilitas
 sensitiue significat ex eo qd id qd sumit faciens
 declinare egestionē vt vult Aui. i. qd de se dispo
 nit stimulando sensitiuā ad solonem faciendū
 cum qualitate mordicante vt sunt porri allia z
 cepe que aliquorietis inuenerunt ad istum finem
 vel cibaria falsa nō percipiunt horum acuitas
 in ascellatione. i. non propterea egestio q̄ emitt
 ritur apparet acuta neqz mordax: similiter si su
 mātur suppositoꝝ per deosum vel clystria
 acuta non sentiunt nocimenent neqz mordica
 tionem cum supponitur neqz sequitur inde do
 lor: de quo fit curadum: proinde talis colica est
 magis dicta colica propter retentionem qd de
 ber egredi vel difficultatem ipsius exiens q̄ pro
 pter dolozū vehemētiā in ventre. Et si cau
 sa fuerit vermes efficares z phibētes erit
 erunt signa vermium q̄ dicuntur infra z que sunt
 alia dicta. Et si cā fuerit torm intestinoꝝ z
 malis frus eoz declaratur qm fit subito eue
 niens z maxime cū pcessit salus aut impulsio cū
 pede aut portatio ponderis multum grauis: et
 alia qd accidit hoc in lucantibus vel cū fit casus
 ab alto z non pcessit alia manifesta cā de dicris
 supra. nā his stātibz possumus arguere supra
 contrōtionem intestinoꝝ. Et si fuerit ruptu
 ra facta in syphac vel supra sumē vel hūsus ingui
 na vnde descendat intestina aliq̄ in ossem:
 tunc sunt signa ipsius rupture z emicētie. Et
 hec de signis sufficiunt.

Cura. Expeditis causis z signis veniendum
 est ad curā circa quā opz habere mari
 mam diligentiā. Unde dicit Boz. q̄ egritudi
 nes dolozose sunt multum pūitiose siue pūulo
 sende circa curatiōem huius morbi rā q̄ mor
 bi dolozosi vehemens sunt multi cas. cōsideran
 di. Et de hoc etiam dicebat Aui. in prin de cur
 ra colice: opz vt colice regimen nō p̄mittat.
 s. p̄pter periculum qd cōiungit non habēdo de
 bitam curam: precipue p̄pter vehemētiā dol
 loꝝ: ita opz medicum esse multum sollicitum
 z festinā in ipsius remotione q̄o citius pos
 sibile fuerit: ne si fiat diuturnū ex vehemētia do
 loꝝ natura prostrata deficiat. Quia tamen
 colica vt vult dolorem vehemētem cum reten
 tione eius quod egredi per naturam est acci
 dens ad dispositiōem: cuius causa est faciē ad
 tale accidēs. Et quia regulariter prius est remo
 uenda cā: vnde p̄nt remouetur accidēs: dico re

gulariter qm coacte vbi vehemens fuerit dolor
 z tante inrensionis vt non det inducias ad ab
 scissionem cause: oportebit primū intendere ad
 remissionē doloris: que erit sit cura mendosa: nō
 vt volebat Gal. etiam. 12. terapentice: aliq̄ tēs
 cura mendosa magis necessaria est z melior q̄
 vera: vt etiam infra dicitur: qm. tanta est debi
 litas cum dolore vt dictum est qd nō sufficiat ad
 tolerandum abscissionem cause. Sed qz nobis in
 cumbit hic ponere curam regularem q̄ cōuenit
 in colica: idcirco ordinabitur cura fm intētiō
 nem principaliter ad cām: diuidendo curā pnci
 paliter in tria ingenia. s. dietam porionē z cū
 rurgiam. Et qm cāe in colica vt habitum est
 quasi sunt aliquorietis diuerse z contrarie: lo
 quendo etiam de causis corporalibus: quoniaz
 aliquorietis pender colica a mā colerica: vt fuit
 dictum supra: z vt sepe pender a cā frigida. fleg
 matica vel ventosa. z cū nō possit cōtrarijs cau
 sis idem appropriatum regimen conuenire imo
 semper error committeretur si idem regimen in
 vtriusq̄ offerretur. vnde dicit Aui. in cura colice
 cholericę: z qm quidē errat in curatione et
 maxime cum administrantur subtiliaria z cas
 lefactiua: que tamē necessaria sunt in frigida.
 Idcirco vt possit dari regula in ordinatiōe die
 te contraham regimen in diēta ad colicam: vt
 plurimum contingentem habēdo semper respe
 ctum ad accidēs: quod cōcomitatur de difficult
 tate exitus eius: qd debet egredi.

Et qm colica vtrūq̄ cōtingens est frida fleg
 matica vel ventosa: pūmo circa aerē fiat electio
 vt eligatur aer declinans ad calidū: nō tñ vehe
 menter inclinet ad siccum: q̄ humectantia sunt
 in casu magis inuatiua q̄ exiccantia. Sit ergo
 saltem inclinatio ad aerē calidum z non sic ad
 siccum. nam aer frigidus est multum nocēs: qm
 vt dicit Aui. in cura colice frigide: z nocibilior
 res istis est frigus z aer frigidus quemadmodū
 res magis inuatiua est aer calidus z aqua calis
 da. nāz calidū etiā vltra cām que eo indiget est
 magis sedatiuum doloz vt ibidē dicit q̄ frigi
 dum sup. cōfor: rando caliditatē naturalē: vnde
 in hoc casu frigiditas exremētatuz est maxime
 nocens: qm per eā infrigidatiō etiā naturalibz
 membris nō erit ēre etiā paroxismo doloris: s. z
 in paratiō ad eū vt in qbus intestina sunt frida
 z myrach reuēte festinabit habēti ipm colica oī
 hora: vt dicit Aui. quare opz vt calefiat venter
 eius semper. i. in taliter dispositis vt expellatur
 ab eo frigus cū eis que cooperiunt expellibz. zc.
 et ita vitandus est omnis aer ventosus z nebu
 losus grossus paludosus z inuentatus: qui si
 fuerit talis murerit ad contrarium alterando
 aerem p̄p̄e tamē cum his que sepe dicta sunt.
 De somno z vigilia breuiter dicatur qd cū vi
 gilia sit calefactura z somnus infrigidatiu mag
 is oportet declinare ad vigiliā q̄ ad somnū:
 et l3 somnus confortet naturalem caliditatem
 z faciat insensibiliter ad dissolutionē materie
 z maxime ventose etiam ad remissionē sensus:
 et p̄nt faciat ad remissionem doloris ideo aliq̄
 laudant plurimū somnum de quo dicit Aui. in
 cas. colice ventose: z dormiat. s. pariens quā nō
 possibile est ei: tñ qz in somno retinent multē
 materie: que etiā insensibiliter resoluunt r̄pe vi
 gilię. Dicerem ego qd qm nō est instātia vigilia

Not. alius
 canonem

De regimi
 ne colice
 vt contin
 gente. Colica vt
 plurimū
 gēs est fleg
 maticayl
 ventosa.

No. dictus
 Boudouin.

No. cano.
 generalis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Dattbel de gradl.

De moru
quiere.

De passi
bus ate.

De inan
tione et re
pletione.

Notabene
hanc can.

rum ex dolore et possit fieri electio de vigilando vel dormiendo quod magis debet declinare ad vigilas quam ad somnum: et ita saltem in via preseruatiua magis inuigilare: somnus tamen non debet tantum minorari: ut horis conuenientibus non accipitur: quoniam inuigilando confortando naturalem caliditatem et digerendo humores flegmaticos et ventrosos: et resoluendo: et debet in dormiendo experiri figuram resupine vel supra ventrem quod earum sit conuenientior. Et ad mitigandum dolorem quod sit magis expellens ventrositatem: et super illam figuram accipitur. De motu autem et quiete correspondet de casu dictum est de somno et vigilia: quod motus assimilatur vigilie et quies somno. 2^a primi: quod otium et multa quies nocet. Unde est adherendum exercitio conuenienti: ut suauiter ambulando hora conuenienti: et saltem ambulare possit vel reuoluant se in lecto: quod si non possit alterius eorum facere saltem super ventrem eius fiant fricationes leues et fortiores circa extrema ut manus et crura. Et de hoc dicit Aui. in cap^o alle. et quicquid sufficit fricatio ventris subtilis super sacra cum paucis calidis cum fricatione fortior aliorum. Item morborum extremorum. De passionibus animilibus viride sunt tristes passionibus ut timor: tristitia et nimia sollicitudo animi: unde adherendum est gaudio letitie et bonis spei: lenis etiam ira non disconuenit. Et circa inanitionem et repletionem breuiter dicatur quod procuranda est ventris lenitudo optime possibile est: ut si possibile fiat saltem semel in die habeat ventris beneficiu vel cum lenitudo per superius dantis vel clisteribus lenitudo vel supposito: et de quibus latius in 2^a parte principali dicitur. Et hoc non solum in via curatiua: immo etiam in via preseruatiua in parato ad colicam passionem: quoniam Aui. in cap^o de his que nocent colicis cum dicit res que nocent colicis alie sunt cibarie sunt operationes: in peccata tandem dicit. Actiones vero quas opus ipsum vitare sunt sicut retentio ventositatis et retentio egestionis et somnus super egestionem et proprie flecti. Aditum opus ut conueniat sepius super et infirmus et paratus ad eam apud omnem diem ad euadendum. et quod omni die fiat esio. Et addit: etiam quod retentio ventositatis multum facit accideret colica: non etiam supra dictum est in causis. Opus est ut interdicitur repleto stomacho et nausea: in a fatieris: immo si hora insultus doloris super puer cibum de recenti ita quod cibum fuerit in stomacho: tunc laudat Aui. in prin^o cap^o de cura colice absolute quod incipiat in mundificatione stomachi ut expellat vomitu id quod comedit statim et euomat cum eo quod retinetur de humoribus donec mundificetur stomachus. Nam dicit ibidem: quod vomitus quidem quicquid incidit. et remouet manum colice humidam. et flegmaticam et colericam super si fuerit de eo et scribitur 8° continens sub his verbis. Vomitus confert laboranti dolore colice flammace cum non dimittat intestina repleta: defecet malitiam eius super. minorando manum. Addit: et si in consuetudine ipsum habuerit. vomitum paratus pari colica non parietur colica: vomit^o ergo aliqui conueniens est: sed ubi sit accensio colice ut sepe contingit ut supfluat: tunc opus ut retineat cum retinentibus vomitum de quibus deum est supra: et ut aliqui dicitur infra. Et est igitur minoratio necessaria non tamen repletionis: immo etiam absolu

te cois cibi: quoniam dieta conueniens ex parte contraria dicitur esse multum subtilis maxime dico in colica in casu nostro ut frigida et ventosa: nam in contrariatione colicorum dicit Aui. quod autem dimissio cibi et potus sit inuatiua colice flegmatice et ventose: et alius est res currens cursu canonis: et in canonicis pprijs ventose dicit Aui. Et interdicitur cibibus oino: et non plus saltem diebus tribus quoniam inuigilando quod subleuatio diete est multum necessaria et maxime in prin^o. Et de hoc etiam dicit Aui. 7° practice in patientibus colicis ex flammace ventositare. Nec vero expedit ciborum pictionem uti multorum nec offerantur nisi qui ad vitum sufficiant ruenda et.

De Particularibus autem veniendo ad cibum et potum oportet prius enumerare que nocent et a quibus cauendum est. scdo ponuntur ea quibus vitandum est. Et ibi autem quos opus vitare ut dicit Aui. sunt ex cibis ois grossum et carne splusculum ut est caro leporis maxime antiquorum et gazellorum et yaccarum cerui et hmoi super. et pisces parui: et pice dicit Aui. siue sint recentes siue saliti: in re ligatur de piscibus quia non sunt speciem sua quoniam semper sunt parui ut sunt piscarie petrosce: quoniam si ponuntur faciles digonibus scdo complexionum: sed intelligat de piscibus paruis qui nondum venerunt ad etatem ut sunt luchi parui vel alij pisces parui qui solent venire magni: quoniam tales videntur indigestibiles etiam si fuerint saliti: et hoc tamen non concludatur quod pisces dure carnis et magis sunt conuenientes: immo sua complexionis frigida et difficultate digestionis simul cum viscositate nutrimenti eorum sunt multum disconuenientes: sed si aliqui sunt exhibendi sunt saliti et parui: nam tales pisces quoniam sunt frigidi per naturam tamen caro eorum cum salitne calefacit in potentia: et dicit Aui. 2° can. ca^o 2° post phemium ppter accidens. in caliditatem acquisitam ex sale.

Quertur etiam omne frustum et assum et carnis quomodo cumque fiat: nocet etiam eis similia et similia lagina ut panis factus ex simila et ex ordeo siue de milio vel panico: et panis opirus siue etiam azim^{us}: et oia cibaria de pasta ut lagana siue grossa siue sint subtilia ut apud nos dicit gnochⁱ et nebule cancelli et tritum surmectum et amidum et frumentum coctum et oia genera pastillorum: et oua dura: et etiam omnia genera lactis et caseus et recens et salitus: et lac caseum ut recocta et vniuersaliter omne ex cibis in quo est inflatio et phibitum in casu: ut oia genera leguminum: unde etiam omnia olera pter ficla et rutba dicit Aui. nam reliqua vel humiditate vel inflatione sua fi cent: unde melius nocet eis cum inflatione sua et multum eructa et altara facta: circumbita: ut dicit Aui. 8° contin. hz de pprietate generare colicam: et 9° continens cap^o 8° in fine dicit quod olera oia mala sunt exceptis blatis et aqua caulis: et dicit quod maior pars leguminum etiam nocent eis sed maxime lente: et omnia viscera animalium valde sunt mala. Et non nocent etiam eis omnes fructus ut voluit Aui. precipue intelligatur recentes nisi si grisonilla et pruna bene matura que pueniunt colice calide et sacre ex sece super. dura ex causa caliditate: dicit etiam quod melon dulcis ante cibum in dispositione sanitatis non est nocuus plurimis colicorum: signanter plurimis: quia in peccata deare a causa colerica vel ex sece dura leniendo

De cibo et potu et p^o mo de quibus est. 2° de his quibus vitandum est.

De cibo et potu et p^o mo de quibus vitandum est.

inuant. Et hoc potest notari: quod scilicet casus. cum dicitur de peponibus ubi ordinat melonem dari post cibum: quod ista sunt corrupta ut etiam dicitur Genti-
lis nisi intelligatur ut alia dicitur quod ventres inte-
rioribus debet dari a cibis et substantia dura post cibum: quod reuera non eliquatur neque digeritur in stomachis ut experientia manifestat: quod emittunt per deorsum masticari et diuisi in substantia qua-
si sicut degluriebantur: et precipue quod non sunt pluri-
matura qui vix pluri ita acceptantur. Tunc merces etiam et citrulli cum arancis et lyoniibus et hmoi-
oio nocent et pira et poma precipue acerofa et mo-
ra asami et celi et berberi et sumach et aggesta: et quod cibus sunt et eis nocent colicis: et sicut nocent eis gramata acerofa precipue et musa: sed dulcia sunt minoribus nocentibus: et sicut nocent nuges et amig-
humide precipue et fabe singulariter maxime hu-
mide: et de radicibus nocent napiz et poma cau-
lium: sunt quidam caules qui habent radicem rorsi-
dam apud folia: et aliqui magnos videntur eis ut ego vidi: et fungi sunt maxime nocentibus.
Potus etiam aque frigide precipue nocet: imo etiam potus vini mixti nisi in colerica fimo-
dum infra dicendum: et potus vini brusci et ace-
tosus de vino brusco de 8° continentis. et facit colicam: etiam aqua ordei inflatua est 2° casus. et ipsum osedum quodlibet et de pultribus datum nocet et si decoqueretur aqua ista ut non ruperet osedum in decoctione forte non disconueniret p-
pter non remanere nisi virtutem coricis in decoctione. Et ista sunt a quibus cauendum est.
Tunc ponenda sunt ea quibus vix est suenies primo ponatur vna regula cois que est Aui. in cibatione colicorum in primis dicitur quod omnes habent res colicam cibo indigent lubricatione leniti-
nor est res in qua non est dubitatio ut sunt ius-
ra pingui: ut aqua sile cum oleo de amigdalibus dulcibus vel fiamino et hmoi: in quibus est vis modice restaurationis cum lenitione nature et necessaria est in omni colica propter difficultatem etiam fecis. Nam ut idem dicitur in cura colice er-
fecit hec lubricantia aut educunt ea. si nam aut leniunt ipsam et currunt inter ipsam et corpus in-
testinoꝝ et separant inter ea et preparant fecem ad lubricitatem. Aliqua tamen conuenit ut exhibeatur cibi multe nutritionis et restaurationis etiam modice spiritibus: ut quod propter dolores vehemen-
tes aut fortes etiones sit facta resolutio in stus-
re: unde virtus propter debilitatem indiget mul-
ta restauratione: et impotens est ad transmuta-
dum cibos multe spiritibus. Ideo addit Auicenna. post immediate dicta verba. scilicet quod indigeant lubricatione et ceteris: sed quod confortatio aliquo cibo egeant est res necessaria super. que est apud debilitatem apparentem propter vehementiam doloris: et multitudinem etiones: et exemplificas de cibo confortatio virtutis que sunt dicitur. Et confortatio quidem sunt aqua carnis deco-
cta fortiter et super. expressa a carnibus fimo-
dictum supra in capitulo colerice passionis. Et vitellus oui forbilis et medulla panis dissoluta in iure et vino. De virtute autem cibarioꝝ in causa conuenientium dicit Serap. in capitulo p-
prio de colica: et cibi qui conueniunt sunt qui sub-
resistant. scilicet qui sunt subtilissimi et super. aliquo-
luter resoluti: proinde oportet ut sit panis cois be-
ne fermentatus non azinus furfuraceus et salis

tus: immo acceptio almuri. i. rei multum false est inuatiua in omni in quo non est caliditas ma-
xima ut dicit Aui. ita quod proprium est colice fri-
gide assumere almuri et alia in cibario cois et
condire cibaria ipsorum cum porris et sale condire cum spebus dicit Aui. que sunt cinamomum zinz-
ber et origanum cyminum et verica. Et dicebat Ser-
de alio quod ex subtrahantibus magis inuatiuum est alium quam resolutum veterates valde. Addit
vex opus quod datur ex eo quod non est se. neque calidi-
tas. Et istam sententiam de alio in hoc casu acceperunt a Gal. 12°. terapentice. ca. ultimo. ubi po-
nit hyssoriam de quodam rustico patiente coli-
cam ventrosam dicit. Consideraui quendam co-
ris qui fimo agrum operarioꝝ: qui cum sentiebat co-
licam dolorem cingebatur quidam coestum: pro-
ro non cinctus comedeat alia cum pane nullam delinquens consuetudinem. i. operarioꝝ nem: nihil aut dicebat per totam diem: ad vesp-
ras aut meracius. i. vinum potabat forte: deinde dormiens protinus nocte de mane surgebat oio indolens: abilis: et ponens utilitatem alioꝝ dicit
Sunt aut et alia esca que non ventosa et non firi-
culosa. Et addit quod quidam non experientiam habet
res eorum existimabat cepis esse firculosa: super. alia oio peccata res: non solus enim vult non firi-
firculosa: cepis: sed neque oio nunquam firculo-
siora et non ventosa sunt pro cibis cibariis: ut ego
deinde rusticoꝝ et yriaca nomine hanc escam: unde
inert paulopost. igitur quicquid quidam sine fe-
bribus dolent vehementer intestina propter di-
ctam causam. scilicet ventosam et alia his comederet.
Specialius aut veniendo dicit Aza. 26^a par-
ticula de cibariis patietium colicam et constipa-
tionem ventris quod offe panis super. salis et cum mul-
to fursure remollito in aqua super. decoctionis car-
nium de quibus infra cum succaro conueniunt
ut facit in brodio carniū muronis iunenis et in
brodio medulle ossium et brodium capitem et
pullos galloꝝ veteris est super. conueniens: de aqua
galloꝝ veteris dicitur postea in medicinalibus
possunt etiam fieri offe condire et impinguare cum
butiro et cum oleo oliuarum maturarum et oleo
amigdalorum et fiamino et in pinguis mas-
sumatur de aqua maris pro decoctione.
De carnibus etiam laudauit Aza. brodia car-
nium que dicuntur canabir. i. fassano: prepa-
ratorum cum cymino et rutia: laudantur quoque bro-
dia antiquorum galloꝝ de quo dicitur infra etiam
in via nutritionis: et ita etiam prosum? uti car-
nibus perdicum et pulloꝝ maxime masculoꝝ
non castratoꝝ et auculaz paraz et pipionum in
uenum iam exercitatorum cum solari. nam tales
omnes carnes si oprime coquantur sunt conue-
nientes. Valent etiam oua forbilis ut gallinaz
in casu lenitione sua et restoratione sua ut fuit
dictum supra: et possunt fieri pistate ex carnibus
dicris si placet dimittendo carnes galli decrepi-
ti: qui non datur lenitio in comestione illius pro-
pter id quod erratur virtus restauratiua in
decoctione remanere terrestri superfluitate ra-
tam: licet discat Auicenna. quod Rufus et Galenus p-
prie in lib. de yriaca dicunt quod caro eius inuati-
ua est: et si non aliter saltem bibita. i. reducta in
pistatam propter terrestritatem: et est rationalis
bile quod per remanet aliqua nitrositas naturalis
et virtus lenitiua que acquiritur ex his que pos-

Nota his
storiam.Not. de al-
liis.De carnis
bus landa-
bilibus co-
licis.

Secunda pars practice Ioan. Matthei de gradl.

nuntur cōiter in ventre pulli de qb' infra deco-
ctione eius. ¶ Fit et cibariū in ista intentione
cōueniens ex brodio caponis verusti vel gallie
veruste si decoquant in eo folia bliris et mercu-
rialis et yrice: et cū cocte fuerint hmoi herbe ex-
trahant et incidantur subtilissime: et ita incise et
pistate ponant in dicto brodio et iterato bulliāt
et fiat serculū cōditum cū zinzibere pipere et ma-
ce. ¶ Pōt etiam fieri brodium ex decoctioe cau-
lium et cepaz et alioz et porroz cum carne pigui
castrari: et est hās magnā virtutē in casu: qm hz
in se absterione et incisioe et subtiliatione i vir-
tute caulium alioz et cepaz: et hz virtutes leni-
tiam ppter pinguedinem carniū et virtutes
simul restauratiuam. ¶ Brodium etiam cicerū
ru. coctum cum anetho et notabiliter salitū im-
pinguarum vt supra cum butyro vel oleo amig-
da. dul. est conueniens. Et dicit Auic. et qñqz ne-
cessarium est vt ponatur turbitz et scamonea in
iure eoz et in pane ipsoz. De exhibicione asit so-
lutinoz cum cibus dictum est large supra in ca-
de doloribus epatis ab asate ad illum locuz re-
curte. Dico etiam hoc ne cōtingat erro: qm misce-
re talia solutina cum iure et pane qbus vtuntur
ad restauratiōem nō est cōueniēs ppter dicta
in loco allegato. Sed in isto casu laudat vt mi-
sceatur cū iure vel pane q debet sumi medicina-
liter loco alioz cōiter solutinoz: et debent exhi-
beri p quinqz horas añ cibū ad nutritiōē faciē-
rem. Et hoc ordinauerunt auctores: qm in casu
sepe piungit abominatio et vomitus et non susti-
nent medicinas in ppria forma: sūnt ingenia
ti ppter necessarias aliqñ solutiones si edas mi-
sere solutina cū reb' maxime familiarib' nāe vt
retineant a nā: qualia sunt iura et panis: et hoc
nota. Sed ponere paz carthami in brodio vel pa-
ne eoz nō esset multū dubitandū: et ita cum lau-
dauit Aza. in cā frigida. ¶ De fructibus asit lau-
dauit Ani. ficus et passulas et dactylos et melonē
vehementis dulcedinis et vehementis maturita-
tis de quo supra dictum est. Nam talia dulcia be-
ne matura videntur conuenire ppter lubricita-
tem: sed in ventosa foras adducerent ad no-
cumentum. Aza. asit laudauit vvas passas in q
bus. on sunt grana per nām: et laudauit sic' eny-
mucibus. Aliqui laudant auellanas maxime si
comedantur cum pipere et medulla carthami.
¶ De potu dicit Auic. et ex potib' eoz est vinum
odoriferū et hz et sirupus de melle cū spēb'. Et de
vino intelligitur vinū purū ad dulce magis de-
clinās et non acerbū vel ad pōticiū: nā vinū
būscū: vt videtur. g. pri. adducit ad colicam vt
etiam est dictum supra. Eligatur igitur vinum
aromaticum potens quod sit purum et nectar sa-
crum ex optimo vno. i. vinum artificiatum cū
succaroz speciebus quod apud uos dicitur hyp-
pocras: est in casu multum conueniens: etia stel-
ladia cum melle et speciebus facta. Et si ponan-
tur duo boli panis in dicto vino sit cibus con-
ueniens restauratiuus. Sed nota q vbi contun-
gerentur feces multum siccior debet esse vini
nimis acutum et exsiccatum: ideo dulce est ma-
gis conueniens: neqz species intrantes debent
esse multum exsiccatie. Et hec quantum ad die-
tam in colica frigida sufficiant.

Medicinalia. Circa secundum principa-
leyt circa medicinalia sūt

quidem canones colligendi respicientes medi-
cinas que per superius dantur: et etiam eas que
per inferius in clisteribus: et eas etiam que per
exterius applicantur: primo tamen supposito
canone communi quem etiam posuit Bordonius
vt si accidentia sint multum intensa de dolore
prius mitigandus est dolor: cum anodinis si pos-
sibile est diuerso modo vt fomentationibus vn-
ctionibus embrocationibus et similibus: et si ista
non sufficiant oportebit deuenire ad opiatā et
narcoticas medicinas. Ille autem canon fuit su-
pradicus in principio dicte: et est Saleni duos
decimo terapentice. maxime virtute non tole-
rante dolores. Nam dicit saluari enim hominē
supple conuenit mor preeligentem supple mor-
dicum nocumentum: quod postea sequitur sup-
er narcoticis.

¶ Sed circa narcotica sunt multa consideran-
da: de quibus etiam dictum est supra de fodave
scilicet ab eis abstineamus qdū possibile fue-
rit vt scilicet eis non vtamur: nisi cum reliqua
non contulerint et res est posita in desperatione
in causa tamē calida conuenientius eis vt i pos-
sumus: quoniam vt declarauit Salenus duode-
cimo terapentice. in tali dispositione multū in-
uant et modicum nocent: quoniam licet stupefa-
ciendo infrigident: tamen in causa calida subri-
li sic infrigidantia existunt vtilia: quia ingros-
sant humores et digerunt infrigidando: grossi
autem humidis et viscosis dominantibus cōtra-
rissima existunt: vt ibidem dicit Bala. torpifica-
tia pharimaca. i. torpidum sensum facientia: et
nullum oportet custodire vsum eorum in talib'
dispositionibus vt dicit. Et adducit rationem
quoniam materias grossas et frigidas non seq-
tur dolor: vehemens: et si aliquādo sequitur hoc
erit per accidens pro qto vaporosus spiritus vel
ventrositas continetur inclusa non potens erire
vnde tunc vehementissime dolent. Sed stante
opilatione vnde prohibeatur eritus dicte vto-
sitatis per dicta narcotica sequuntur maxima
nocumenta que nocumenta expresse ponunt ab
Auic. in cura colice frigide in principio dixit. Et
lice autem frigide regimē fm semitam canonis
est vt non incipiatur in ea astupest actio: inci-
pientes enim sedare dolorem cū narcoticis com-
ponit re maximaz erroris: administratio em nar-
coticoz vt dicit nō est curatio vera: alioquo: qm
curatio vera in aliquo est incisio vel abscisio cāe
et stupefactio sup. facta cum medicinis stupefa-
ctiuis est confirmatio cause in materia frigida:
et adducit causam: qm si causa est humor grossus
fit grossior per infrigidationem: et deterior. i. mi-
nus paratus ad dissolutionem: et ipsa completio
fit frigida sup. membrorum: vnde fit humor: frigidus
fit frigidior et ventrositas spissa et coartata vnde
sup. fit dolor remanens: fit etia spissior: minus
apta dissolutioni: et opilatio facta in intestino
prohibens ne resoluitur ex eo qd in ipso est res-
tentum: fit etiam vehementior. Et ideo licet per
mortificationem sensus minuatur dolor: et ali-
qualiter fortificetur virtus: tamen vt dicit res-
dit postea dolor: post diem vnum aut duos aut
tres fortior quam fuit ante vnde concludit vbi
ctum est: quare non oportet vt in ea. s. medicina
narcotica elaboretur quantum possibile est: et quā-
tum inueniuntur in ea excusatio et demeratio: qd er

De fructi-
bus vtili-
bus est.

De potu
eis conue-
nienti.
Ainsi hyp-
pocraticū
in hoc cāu
est multū
cōueniēs.

Nota b
ca.

Nota quo
ad narcoti-
ca qd debe-
m' eis vt.

Nota
ca.

Nota hñc
canonem.

go pur est necessitas: tunc opꝝ vt talia narcoti-
ca exhibeant cū quibuscūq; anneris cōsideratio-
nibus vt in modica doſi: cōpoſita ſunt electio-
ra ſimplicibꝝ: qꝫ correcta ꝛ rectiſcarayt eſt pꝫi-
lonium de quo diceſt infra. Et qñ poſſunt appli-
cari exterius: ſemp melius eſt vt applicentꝫ per
exterius qꝫ per interius niſi in caſu doloꝝ oculi
qm̃ tunc melius eſt exhibere per interius: ſed in
caſu noſtro tutius eſt applicari exterius vt pꝫi-
qꝫ per interius. Et applicādo pꝫ inferius melioꝝ
eſt vſus eoꝝ per deoꝝ ſum qꝫ pꝫ ſuperius vt pꝫ ſup-
poſitoria vel clyſteria qꝫ via potus: etiā tutius
per viam ſuppoſitoꝝ: ceteris paribus qꝫ per cly-
ſtere ligando ſuppoſitoꝝ: cū ſlo vt fieri debet
ne pueniat ad membra nobilia: etiā nō opꝝ fre-
quentare vſum iſtoꝝ: qm̃ lꝫ ſequatur alienatio
doloris ꝛ miſtigatio roꝝpeſaciendo ſenſum: tñ ſi
ſtat cōtinuatio vſus adducit etiā ad mortifica-
tionem vltimā ꝛ mortem: vnde nō cōtinuēſ
duobus vel tribus diebꝝ cōtinuūſ: immo inter-
ponatur ad minus duobus diebus. Et ſi ſuppo-
ſantur deoꝝ ſupꝫ clyſteria vel ſuppoſitoria ca-
ueatur ne multo tꝫe permaneāt: immo vltra ho-
ram emit tantꝫ vel remoueantur. Et has omnes
condiciones ponit Aui. in capꝫ cure colice facite
ex ruptura: ꝛ 4.º primi capitulo penultimo.

Nota hñc
caſ.Nota aliñ
caſ.

Circa medicinas autem regulariter offeren-
das ſunt etiam dandi caſ. primo circa alterati-
nas: deinde circa educiūſ: ꝛ de his que exhibi-
bentur per inferius: ꝛ de his que exhibentꝫ per
superius. C De medicinis ergo alteratiuis ſit
regula qꝫ in colica frigida ꝛ ventosa vel ſlārica
medicines alteratiue debēt eſſe inciuſe ꝛ reſolu-
tiue aliquid aliter ꝛ dilatatiue poꝝ in quibꝫ ma-
terie retinentur ſua viſcoſitate: ꝛ hoc eſt cōe ꝛ in
medicinis per inferius applicādis ꝛ ēꝫ per exte-
rius. Nā tales ſunt medicines que ſi ſiſt ſubtilia
tuen: nō tñ debent eē vehemētis calefactionis:
ꝛ de talibus eē nō vehemētis calefactionis eſt
incipiēdum a remiſſioibꝫ ꝛ miſtoribꝫ: qm̃ vt
diceſt Aui. pur in cura colice frigide. Vehemēs
nāq; calefactio cum in inteſtiniſ ſubito accidit
nō eſt ſecuritas qꝫ ſi id qꝫ in ipſa cōmonet de vē-
toſitate additum ſupra id qꝫ in ipſa reſoluit de
materia: qꝫ forte plus cōuertet de materia in vē-
toſitate qꝫ reſoluet: id opoꝝtꝫ vt ſit qꝫritas eiꝫ.
ſ. medicines alteratiue qꝫritas que facit de vētoſi-
tate reſolutionē ſortem ꝛ in materia humida
ſubtiliationem ꝛ maturationē nō reſolutionēꝫ
ſortem: ꝛ iſte ſupꝫ ſunt medicines quaſi tempera-
te vel parum calide ſubtiliatiue tñ ꝛ hoc intelli-
gar qñ. ſ. cum vētoſitate cōiſgiſ materia que
ſouet vētoſitatem: qꝫ vbi eſſet materia vētoſa
tantum genita nō cōiuncta materie: exēpli gra-
tia: genita pꝫter frigiditatem peduꝫ vel cibos
vētoſos in corpore alſo ſano poſſent applicari
medicines notabiliter calefaciētes ad reſolutio-
nem vētoſitatis neqꝫ eſſet timor: qui dicitꝫ eſt:
qꝫ tñ raro vel nunqꝫ cōiungitur vētoſitas ſine
multa materia ſlārica ſouente vel melica cau-
ſa ſaſ dolorē colicū. Idcirco obſeruandus eſt
caſ. dicitur: ex quo pꝫꝫ a pñ nō eñata materia
non eſt tutūſ applicare ſeruꝫ ſortes vt ſeruꝫ
pum compoſiti de radicibus ꝛ ſeruꝫ de ſtica-
doꝝ vt aliqui faciunt cñ aquis ruthe maiorane
vel berbonice: ſed opꝫ miris pꝫcedere cum ſeruꝫ
po acetoſo de quibus radicibus cum melle ro.

ꝛ aqua camomille ꝛ ſimilibꝫ: ꝛ ita etiam exte-
rius nō opꝫ facere ſomentationes cū ruthe mē-
taſtro cymino carui amicos baccis lauri vt ſepe
ſiſ: ſed facere ſacculos ex milio ꝛ ſurfure cū moꝝ
dico camomille. Nam de ſomentatione per mi-
lium dicit Baſ. 12.º terapeuticꝫ: qꝫ leniſſimūſ eſt
omnium. ſ. hoc medicamen ꝛ deficcariſſimūſ ꝛ
in triſtes ꝛ in mordaces eſſuſiones hꝫ: vbi ſi ſiāt
ſomentationes ſortes vt dicit Aui. qꝫ euapora-
tio qñqꝫ commouet dolorē vehemētē: qua-
re neceſſarium eſt tunc aut dimittere euapora-
tionem ſupꝫ talē aut multiplicare ꝛ iterare ipꝫꝫ
vt reſoluat id qꝫ primum commouit de vētoſi-
tate: adminiſtrando tñ ſemper clyſteria euacuā-
tia id qꝫ opoꝝtꝫ. Et hoc poſſet fieri in corpꝫ ſor-
ti: ꝛ tunc medicus debet predicere inſirmo qꝫ pa-
tienter toleret: qꝫ pur materia diſſoluetur: ſed
in corpꝫ debili ꝛ fortaſſe etiam forti meliꝫ eſt
dimittere talem ſortem euaporationem dum vi-
demus intendere dolorē ꝛ vti miſtoribus vſqꝫ
dum ſic euacuata materia: licet Rabi. particula
9.º cōfirmādo ſententiam qꝫ debēt reiterari il-
la ſortia dixerit. Emplaſtra ꝛ cataplaſmata que
antiqui innenerunt ad euacuationē colice fri-
gide ex ſlāre vitreo ab inteſtino colon contento
opꝫ re in patiente frequentare: qꝫ cū frequēter
vteris ipſis curas egritudinē ꝛ a malis acciden-
tibus liberat patientem: ꝛ cñ ea tantum ſemel
vel bis operariſ nocet patienti nocumēto ma-
gno: qꝫ per id ſua intenſio augmētatur: ꝛ ita ex
iſto rex. collige qꝫ bonū eſt a pñ nō vti ſortibꝫ:

¶ Alius caſ. obſeruandus per medicinas eñas
ritas: ꝛ primo pꝫ medicinas per ſurfuz ebibitas
ſine ſiſt ſecceſſiue ſine vomitiue attractiue ab
alijs membris. Primo dicat qꝫ niſi fuerit indigē-
tia euacuationis a toto vel a particulari mem-
bro nequaꝫ debent exhiberi medicines pꝫ ſurfuz
ſecceſſiue: ꝛ precipue ſi in ſtomaco ꝛ inteſtiniſ ſu-
perioribus non fuerit repletiō: quoniam tunc
melius eſt euacuare per clyſteria quam per me-
dicinas dadas de ſuper: et hanc ſententiam ex-
preſſe poſuit Auicē. cum dicit. Et quando non
opoꝝtꝫ dare medicinā de ſuper in potu pro-
pter neceſſitatē manifeſtam: tunc non opoꝝtꝫ
vt in potu ſumatur aliquid ſupple de medicina
libꝫ ſecceſſiuis vel vomitiuis: immo ſit conten-
tus clyſteri: ꝛ adducit rationem ꝛ id ſupꝫ eſt cō-
ueniens: quoniam plurima colice cauſa eſt hu-
mo: groſſus viſcoſus egrediens ſupple a natu-
rali vel alteratus a naturali ſorti egreſſione. ſ.
multum ꝛ non egrediens integre per euacuan-
tia. ſ. nō euacuatur integre pꝫ clyſteria. ſ. duovel
tria: qꝫ alſo nō permaneret colica. Quqꝫ bibitur
medicina de ſupꝫ euacuata nō ab vnoquoꝫ duoz
ſ. ſtomaco ꝛ inteſtiniſ tñ: immo ex alijs locis a
quibus eſiatio omnino neceſſaria nō eſt vt ſup-
pono ꝛ in ſupꝫ. ſaliter eñare facit acquirere debi-
litatem proculdubio: cū ergo hoc ſit ſupꝫ vt vir-
tus debilitetur deinde ſit pur neceſſe mundiſ
care inteſtinum exigens clyſteria plurima ꝛ eſi-
ones frequentes ex quo dicebatur quod talis hu-
mo: groſſus viſcoſus non ſufficienter euacua-
tur per certa clyſteria. Si ergo ſiāt alie euacua-
tiones et clyſteria vltra debilitatem acquiſi-
tam per medicinā ſuperius ſumptam que euas-
cuauit a membris a quibus euacuatio nō erat
neceſſaria addetur ad debilitatem: ꝛ ſic virtus

¶ ij

Secunda pars practi. magistri Jo. Battel de grad.

debilitatur valde et sup. pternetur: ergo infera-
tar q opz tunc vt vult An. vt fit cōtērus sup.
medicus quārum possibile est clysteribus: et his
que currunt cursu eoz vt supposito: ipsa em
dum inueniunt in intestinis humore non attra-
hunt de locis alijs et nō eūant ex reliquis mem-
bris plurimum: qd nō sic est in medicinis ebi-
tis per sursum. Ideo in clysteribus nō erit tñ ti-
moris quārum est cū fit cūo desup. attrahēs ex
corpe toto. Et hoc igit casū. inferitur scōs casū.
etiam circa medicinas: q in casu vbi fit repletio
in toto vel in p̄ticulari mēbro cōicans mām in
testinis: et vbi esset repletio in scō: q tunc est ne-
cessaria medicina desup. data: et hoc aliquoties
vomitiua et aliorum secessiva. Conuenit vo-
mitiua qñ cū colica nō cōiungitur vomitus ne-
q debilitas scōchi: vel ē qñ successisset colica
ad diffinieriam: qñ in istis duobus casib⁹ pec-
cāte materia circa stomachū vel intestina supe-
riora stomacho nō debilitato et in parato ad vo-
mendū. tunc habilius educit materia p sursum
q per deorsum ne materia cōuertat ad intestina
ledens ea: et q virt⁹ medicine est addens ad
nocumēta intestinoz. Sz qñ stomachus est debi-
lis neq stat multum nocumētum in inferiorib⁹
tñ in casu dicto peccāte materia in superiorib⁹
a quib⁹ esio est necessaria: tunc bonū ē dare me-
dicinā per sursum soluentē in deorsum. Et istaz
sniam ē inuebat An. in cap⁹ generali qd est pri-
mum quarti tractat⁹. 16. tertij: cū dicit. Et non
fit vehemēs necessitas dādi in poro desuper nisi
si qñ sunt principiū materiei stomachus et testi-
na superiora vel sup. sit nocumētum in alijs mē-
bris cōicantib⁹ et stomacho et sup. alijs ē resti-
tio: scitur q stomachus est debilis: vnde sup.
tūc nō dē puocari vomit⁹ et multitudine humorū
sup. qñ cōiungit in toto vel in membris superio-
rib⁹: qd sup. declarat⁹: q iuenit repleto supra vni-
bilicū et grauitas illic addit. Oia enim ista exi-
gunt vt fiat flux⁹ desuper. i. fiat fluxus per medi-
cinam datā desuper: ponit ē prinuando casum
in quo opz educere per vomitū peccante mate-
ria vt supra dicens. Et similiter si accidat colica
post excoziationē: tunc cura desuper facta. i. per
vomitū est melior: et qñ fit euacuatio per secessū
vel per vomitum de tali materia peccante in su-
perioribus: vel fit cūo integra de tali materia: et
fit salus vel pro parte euacuata et pro alia parte
cōuertit in deorsum ad locum vni. ita q per cly-
steria sufficienter poterit postea euacuari cū mi-
noris numero clysterioz q nisi esset minuata cū
medicina data desuper: ideo fuit cōueniens tas
lis esio. Et hoc ē inuebat An. in tertio post vbi
ba imediate dicta cum addit. Sz ergo hibitur
solutum sup. siue sit secessiū siue vomitū
aut extrahit cā sup. materiam in totum peccan-
tē et sanat ex ea. i. colica: aut deponit ipsaz ad
feriora ad locum vnum: mīdisceat ergo sup. que
tracra est ad locum vnum cum clysteri vno sup.
si sit sufficiens: aut cum pluribus saltē est neces-
sari⁹ minor: numer⁹ clysterioz cōnsero qui ne-
cessarius est ante illud. i. plura fuissent neces-
saria clysteria si nō fuisset scā euacuatio p medici-
nā superius datā. Sed hoc bñ nota et est ter-
tius casū. necessari⁹ in ista materia vt q nūq
exhibeant medicīe desup. secessiue nisi fuis mī-
disceato vel mollificato vtēre et facto obediente

cū clysteribus ne retineant humores et squib⁹
le in intestinis qñ ille resisteret descēsu mate-
rie educende virtute solutū per deorsum: et ita
cōmitteret magnus error. Nā est occasio magni
periculi: qñ forte cōmoris marerib⁹ nō habē-
tib⁹ exitū in deorsum mouerēt ad p̄cipalia mē-
bra: et forte adducerēt ad mortē. Et istum casū. ē
posuit An. in loco allegato cū dicit. Et ex eis in
quib⁹ nō est puenientia est vt festinatio sit in dā-
do in potu solutiū desuper. i. nō mollificato vtē-
tre: et adducit rationē: ipsum enim fortasse est ve-
hemētis virtutis sup. in deponēdo materiam et
humores: et squibale sūt plures in resistendo ne
descēdant. Sz cōuertit ad eos humor desuper
fortasse nō inuenit p̄nciationē et pducit regi-
mē ad timorē maximū: et ita oportuit p̄mum vt
tres esse mollē vel q exhibita desup. lubricaria
vt cū iure galli et huiusmodi vel cū clysterib⁹ les-
nitius: et tñ cōsentit q squale et humores gros-
si valde egrediunt⁹: oportet dari medicinā solu-
tiuā de qua dictū est: tunc dari potest aliter nō.
Proinde addit. et q in p̄mis necessariū est vt pri-
mo incipiat et forbeat lenitua lubricaria sicut
ius galli de quo dicit⁹ infra: et hoc qñ non est se-
bris vt dicit⁹: q si fuerit se. permutet aqua galli
ad aquā oz. exhibita cum multo zuccha. ru. et ita
videf hic ponere ius galli inter medicinas calli-
das sicut et de facto est ponenda. Sed qñ post
fieri obiectio qz infra de cura colice sacre ex fece
postq dicit⁹ q lubricaria quedam sunt frigida
quedā calida et quedam rēperata addit cōtinuā
do: et lubricaria frigida sunt sicut iura pinguiā
et p̄prie ius galli decrepiti et beneiter dicatur sal-
uando hāc difficultatē q ius galli est calidū ne-
q cōperit vt cōiter pparatur in se. saltē inter
sa: et cū ibidem numerat⁹ inter iura frigida cō-
parat⁹ ad iura calidiora in quib⁹ ponunt mul-
te species acutē. Et istum casū. de nō dādo solu-
tiū nō mollificato vtēre in casu nostro: opz vt
p̄tine habeamus ante oculos p̄pter timorē q
dictus est. Et qñ in colica vel iliaca sepe p̄iū
gitur abominatio et vomit⁹: idcirco auctores po-
suerunt alium casū. et est quart⁹ et vltimus circa
istā materiaz. Et ponit ab An. et in capitulo al-
legato dicit. Et qd deertus in poro sumit in co-
lica de solutiuis ē vt fit magne p̄tationis ex quo
sugiat sumēs et nō remaneat in stomacho sup. p̄-
pter abominationē: sed euomat qñ necessaria
est medicina solutiua. Jo. addit: imo pillulas et
hiera. i. in forma electuarij facto bolo et oē qd ē
minoris p̄tationis et magis aromatici odoris: est
melius sumere in potu. Et istā eādē sententiā
vt vidistis posuit Ras. supra in tertio in p̄nci-
pio cum dicit. Ea ergo danda sunt sup. qñ est
necessaria solutio que ventrē siue vomitū desu-
derio soluant: vt etiam de galiamuscata ibidem
posuit. Et ita An. similiter laudat in solutōe
p̄fectionē de cydonijs vt videbit locis suis: hic
licet cōmemorare q dicta sunt supra in dolori-
bus stomachi: q qñ materia est peccāta in testi-
nis superiorib⁹ vel in stomacho tñ debent⁹ elia-
cere medicinas q tñ euacuant ab eis et nō a lō-
giquis. Jo. vt p̄m laudat diastinnicō. in casu p̄-
pter id qd sepe dictū ē de dactylis intransib⁹.
Et ita succedit ponere casū. circa ea q p̄ inferius
submitunt⁹ vt de clysteribus. Primus casū. est et
ponit a Ras 9⁹ cōtinēris in p̄ncipio de mēre

de modo
vendi cly-
steria.

de canoni-
bus obser-
uandis in
medicinis
q p̄ inferi-
sumunt.

De libro clysteriorum: sed ipse dicit credo sit
Ruffi et est casu in preseruado a colica qd si quis
cum audacia vsus fuerit clysteri cum aqua pur
ra et frigida: opus erit qd infirmetur in inferio
ribus corporis. Alium casu ponit Aui. in ca^o su
pra allegato dicit. Et opz vt no fiat clystere dñz
in stomacho est aliquid: et i. ne trahat crudum ad
inferiora. Sed hic nota qd Ruffi loco alle. 9° con
tinetur 2° caplo dicit: conuenit clystera qñ in
stomaco est aliquid ne. f. trahat clystere ad supe
riora ad stomachi. pro cōcordia dicat qd conuenit
clystere qñ no est multū repletus stomachus cibo
neq; multum inanitus. Et Ruffi loco allega. pos
nit modum quo debet disponi recipiens clystere
dicit. Dico quoniam debet patiens iacere supra
dorsum declinādo caput inferius et subleuādo
pedes superius ita qd subleuentur lumbi: et cly
sterizator debet sedere ppinquus ei incidendo
vngues manus eius: et sunt inungēda capita dis
gitorum manus sinistre cum oleo etia inungens
dñs est annus cum oleo abundanter: deinde im
pone digitum ano plures vt amplius locus: deins
de impone instrumentum clysteris: no dico tñ de
mente Ruffi. qd debet agitari cum clysteribus et
comueri eleuādo crura superius vt fieri solet:
ly debet ita disponi vt dñm est: qñ aliquoties
peralem commotionē ascendit clystere vsq; ad sto
macu: vñ sequitur aliqui syncopsis vt ego vidi in
facto. Alii tñ modū disponēdi ad clysterizandū
modificauit Aui. in sermone de qualitate clyste
riorum maritine in colica dicit sic. Amplius opz
vt tu cōsideres et si dolor est declinās ad partem
dorsi clysteriza egro resupino: sup. existēte: hoc
est melius ei cuius colica est cum communitate
renū. Addit: et si declinās ad anteriora: clysteriza
eo iacere sup. vñ: Et dicit qd clystere qd sit ias
cēri super vñrē magis facit puenire enema ad
involuciones intestinorū: circa hoc crederem qd
dñm est de mēte Ruffi in actu impositionis: sed
postea recepto clysteri bñ dico qd cōsiderāda est
dispo doloris: qñ si dolor sit magis i^o dorsi ias
ceat. 3° dorsi: et si stare dolore i^o pre añriori puertat
clysterizatus supra vñrē: et ita si esset circa lat^o
dolor puertat supra latus illud. Modificat etia
Aui. dicit Ruffi in alio dicit qd debet inungi di
gitus et annus et imponi digitus in anum dñm
dilatet vt preparat viā ad instrumentum clyste
ris: dicit qd verum est qd aliqñ ita indiget: vt. e
pli gñra: pñeri qd habet strictus orificium: et ex ho
minibus sunt qui no indiget hoc. Ponit etiam
Aui. vñā cautela in imponēdo clystere vt cum
ponit enema vel inromitrit postea cannula in
anum dicit qd opz exp: imere ipsius enema expres
sione bona continua qd non sit cum labore. i. vio
lencia. Nam multoties per violentiam sup. ex
pellitur enema ad longinqua vltra locum neces
sarius: et idem sequitur nocumentum dicitur su
pra de elenatione crurū. Ponit etiam cautela
dicens cum impellit enema: et inclinat ad egres
sū: quia difficulter immittitur vñsepe cō
tingit propter ventositatem repellentem non p
bibas ad hoc sup. violenter: immo reitēra ipm
statim sicut est qd forte est emissā ventositas que
impediēbat: icit etiam qd ex nimia quantitate
enemaris multiplicatur nocumentum eius: et ri
metur ex nocumento ipsius ne sup. ascendat ad
superiora.

Alium casu ponit Aui. in casu nostro in caplo
primo quarti tracta. sup. allegato. et est multū
notabilis stante opilatione fori qñ nihil educi
tur dicens. Et cum clystere non educitur aliqd et
mā non maturatur. i. non sit parata educioni:
tunc abbenitur. f. vsus clysteriorum et non cly
sterizetur pprie cum clysteribus acutis: qñ le
nitius opz clysterizare mollificando etiam per
terius applicatis et per superius ebibitis. Sed
clysteribus acutis dicit: hora nāq; eoz est post
maturationem et ex clysteribus acutis sup. ante
maturationem datis vt dicit timeretur cordi et ce
rebro: nam cum non soluit clystere acutus: tñ
agit at cōmoris māebus sit euaporatio et ad cor
et ad cerebrum vñde facit sōda vt dicit. 3° opoz
ter vt adiuuetur desuper cum lenitius: vt sunt
dictum: et qñ ppter mollificatiua relaxantia sto
macu m fteret solutio desuper per vomitū et eē
opilatio desubtus: tunc oportet vt restringatur
qd est superius cum stipiticiis et fiat conforatio
capitis ad prohibendum euaporationem. verbi
gratia. sacra inunctione cum oleo ro. et cydonio
rum ad os stomachi et ad frontem et cum alijs sili
bus. Alius casu. circa clystera etiam Aui. et
opz vt no continerentur clystera. i. frequētētur
imo iterueniat inter ipsa spaciū sup. notabile. f.
trium vel quatuor: horarum contra multos qui
frequentant decem et duodecim bestialiter.

De forma clysterioz non asserā hic modos: qz
a diuersis auctoribus ponā diuersi modi: f. nō
video vtilitatem in hoc in prolongatione ser
monis neq; de compositionibus clysterioz sup
postiorū faciā hic sermonem: qz infra lati^o lo
cis suis in spālibus curis dicit. Sed de sup
postioz est regula posita ab Aui. de supposito
rijs fortibus educētibz fecit et flegma viscolūz
dicit. Et opozter vt sit lōgitudine eius septem di
gitū. i. in transuerso. Et hoc nota ppter cōm
errore: qz nō sunt ad longitudinē communiter
niā trini vel quatuor. digitorum vt virt^o sup
postioz aringat ad partes sursum magis str
mulando nō tñ transeundo intestini rectum:
et suppositoziū tñ magis valet qd clystere: qñ do
lor est in fundo versus anū: et de hoc dicit Aui.
Et nōnūq; clysteri opus nō est sed lycinijs cum
passio et dolor circa peccinus est partes et ppe
intestinū rectum.

Restat nunc vt ponātur ea qd ppteritatem vas
lent: qñ talia gñaliter cōueniūt in omni colica
et in omni tempore et in virtute debili et in virtu
te forti. Nam Aui. in cura colice colerice lauda
uit stercus adip dari in potu: et tñ vt voluit Ba.
10° de simplicibus medicinis omne stercus est
calidum et acutum: immo hanc substantiam dia
phoreticissimā habere potētiā dicit: et ita ex ma
nifesta qualitate deberet nocere colice colerice:
qz ergo iuner est p ppteritatem eius: immo de eo
dicit Aui. qd cōuenit ponere ipsum in stupefaciē
tibus et clysteribus: qñ valet ad sedandū dolorē.
Stercus ergo tale est cōueniēdo in omni colica et
in omni tempore: et non tñ stercus adip qd est
species lupi: sed etiam stercus lupi: de quo dicit
cod. 10. de simplicia medici. qd qdam ppinabat
bibere colicis nō solum in paroxysmis. i. stante
actu dolore: sed etia in defectibus. f. in paratis
non actu lēss: et dicit Ba. nōnūq; quosdā eoz
non amplius occupatos esse ab egritudine et oc

Et ij

No. contra
bestiales
medicos.No. de his
q a ppter
tate valet.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

cupatos nonnūq̄ itez: vehemēter passos: post modicū tps sumebat albu inporū sterc? post of fū eluyt pscitū vehemēter. Et addit: q̄ i sterco rib' suis. i. lupi inuenitur aliquid offū anima lis comesti a lupo t fugiens t masticationē t di gestionē lupi: ita q̄ manebat in substātia ossis: t quod ipse terens et puluerizans dabat bibe re colicis: t aliquādo vt fieret substātia m' idior i. minus terens immiscebat aliquid salis vel pi peris cū dicto osse puluerizato: t dabat hoc bi bere cū vino subtili: t istam sniam eādem posuit Rasis ocrano cōtinentis: t dicit Rasis. t ego po sui de ea in cassula argētea ad modū fabe ad su spendēdū eā t mirabilr cōferebat: t hoc affirma uit etiā Bal. t etiā de illo sterco: ligato in lana uti que fugerat a lupo si applicabatur lateri pas tie ris vel ventri multū inuabatur. Et eandem sniam posuit etiā Aui. in modis medicinaz cō ferentū habentib' ns colicā fridam: t dicit q̄ dy eligi id quod eiecit lopus supra spinas: t dicit q̄ eius suspēso est inuatiua nedū potus. Addit q̄ precipiunt quidā vt suspēdatur in pelle leopar di aut cerni aut in lana arietis qui euasit a lu po: laudauit etiā q̄ fecit Bal. de suspēso istū in argento. Et addit Aui. vt dictū est q̄ corp' in testini adip sine lupi cū ericatur t reritur ē ma gis vlrini inuamēti q̄ sterco eius: t hoc nō est longinquū sup. a rōne: qm̄ si sterco non efficit nisi cū p'prietate hoc acquiritur a nā intestini lu pi: ergo multo magis intestinum dy valere: t vlr aucto: es omnes cōueniunt in stercore lupi elei cri fm̄ q̄ dictū est t intestini ei: t in osse etiā pre cipue reperto in illo stercore: dicit Aui. q̄ scoz piones affati cōueniunt vehemēter colice. Et quidam faciunt electuariū de stercore adip assu mendo. 3. 5. cū qumino etiā t pipere longo t mas xime in colica frida: t cū melle faciūt electuariū t dant. 3. ij. p vice cum vino. De stercore a sit lupi de mēte Diascoridis scribitur octauo cōtinentis q̄ sanat colicaz in potu darū aut in cibo si ibi nō fuerit apaz: ita non admittit in colica apofa: t hoc est ppter caliditatē ei. Et de mēte Isaac etiā nono cōtinentis capitulo primo ad finē dis citur q̄ cū p'prietate cōfert colice radix insq̄a mi si suspenditur supra parientē. Et etiam veni ter anseris vel anserinus. i. stomachus loco eodē assus mitigat dolorē statim si sumatur in cibo. Et etiā cornu ceruinū vltū datū in potu in pon dere aut. vnus in rēpoze insulnus doloris statiz mitigat est. Et ipm̄ etiā laudauit Bal. ii. de sim plici medicina dādo coclearia. ij. Quidā etiā dicunt q̄ vena vmbilicalis si imponitur in anu lo vt perringar locū doloris t sit vena vmbilica lis masculi masculo: t femine femine: q̄ a forma specifica sanat dolorē colicū. Et alii dicūt de vir ga cerui deficcata abluta t puluericata et cum aqua sue ablutionis ericcata remouet colicam. Cre thelancrus panperū dixit q̄ pes lupi col lo ligatus colicam tollit. Et q̄ est expertū di citur etiā octauo cōtinentis q̄ decoctio cancro rum siue ius ipsum confert laborantibus colice sumptum frequenter tollendo insulsum passio nis in circuitu temporis sup. venientis. i. piodi ce. Et eodem libro scribitur de mēte Pauli q̄ mortificandum est argentumviniū dum efficia tur quasi cinis t tunc datur in potu ad colicam,

Et de eo alibi in eodem libro dicitur q̄ expellit dolorem cum ponderositate sua inseparabiliter sup. expellendo causam doloris: ita q̄ istud vide tur magis agere ex manifesta qualitate q̄ occul ta. Et de his etiam que agūt a manifesta qua litate etiam cum speciali conuenientia in dolo re colico: scribitur etiā octauo cōtinentis ma xime in colica inflarina de mente. Bal. q̄ cymia num dissoluit inflationē t habet dissoluere ven tositates t expellere coctū cū oleo positū in cly steri vel emplaturn. Etiam castoreum singulari ter fm̄ Diasco. t Bal. cōfert laboranti stomacho t intestinis ex inflatione eorum sumptū cū ace ro lymphato. Et decoctio accori confert dolo ri laterum: t arif. ro. t amo de mente Pauli. ma xime de ventositatibus: t nasturtiū t trifolium vel andochoca t anisum p'cipue t se. osimi t car ni etiam singulariter t amigda. ama. t huiusmo di possem multiplicare: sed ista simplicia veles criora sufficiunt.

Et expedit nunc specialius venire ad curam col ice vel iliace vel specierum eius. Et primo pone tur cura communis omnibus speciebus nō hab ita intentione ad causam sed ad accidens stan te vehementia doloris: deinde spālius de singu lis speciebus ponemus specialem curā appo p'iatam.

Et quoniam vult Auer. 5. colligere capitulo de medicinis mitigandis dolorum post primas viam mitigandi dolorē que est remorio cause sunt due alie vie. Una est que facit in mēbo id quod repugnat rei que inducit dolorē. vbi gra tia. impm̄edo delirium cōtrariam tristi sensa tioni: t istud est verat mitigarium vt ibidē di cit: p'pterea q̄ prestat sine medio id q̄ restitit cause dolorum vt sunt medicine temperate simi les calori naturali aut parti calidiores. 2. vbi est vt stupefiat membrum vt non sentiat dolorē. Et istos modos posuit etiam Aui. 4. primi capi tulo penultimo de sedatione dolorum.

Stante igitur vehemētia doloris t sit inten tio mitigationis doloris prius opz intendere re missioni illius anz his que non possunt officere extinguendo virtutē: sed solū mitigat dolorē in ducendo deliriā t suauem sensationē cōtrariā tristi sensationi dolorose: t hoc compleretur cum anodinis humectariis que sunt temperata for maliter t in potentia vel parum calidiora tem peratis t huiusmodi nature sunt: vt vult Aui. loco alfato qualia sunt anethum t felini t meli lilotum t camomilla t semen apii t amigda. ama. rez: omnes res in primo gradu calide vt crocus t altea t caules t adipēs t huiusmodi: t hoc facit cum medicinis t interius et exterius appropia mandis.

Per exterius ergo primo valet embroca tio facta cum aqua decoctionis anethi fenugre ci camomille foliorum maluarum t altee embro cando ab alto dictam decoctionem repidam vel supra ventrem infusa spongia vel filtro in dicta decoctione. Et facta expressione cū eis t si sumas tur aliquod vas in cuius fundo stant forami na plura et parua minutissima que quasi non percipiuntur et impleat illud vas aqua dicte decoctiois t resupinet eger nudo vētre t eleuet vas ab eo eleuato ad staturā cois hominis: et ita

Nota bñ.

De intesti no lupi.

De scorpio nibus.

De radice iusqami.

De stomacho aseris. De cornu ceruino.

De facella nomibus.

De inten tione cura tina doloru colica

De medici nis per in terius ap plicandis

De balneo hendo qd p'dica nē possunt.

fic dimittatur distillare de dicta decoctione et
eodē vase supra vētre ipsius ita vt sint distillatio
nes frequentes: tunc dicit Aui. q̄ est valde ma
gni inuamenti. ¶ Possunt etiā fieri facellarij
nes cum fenugreco cū se. lini et cū floribus altee
et camomille positris in sacco et super regula
calefacta aspersa modico vini al. odoriferi nō ni
mie acuitatis ponantur supra ventrem. ¶ Et
p̄t fieri decoctio fenugreci et se. lini in oleo sub
tili et oleo amig. dul. cum modico olei anherini
et eo potest fieri inunctio. ¶ Potest etiā poni
in vesica porci ita vt semiplena fiat et cū rep̄ata
calitate superponatur loco dolētis: dico signāter
reperata qm̄ modat caliditatis sensationem fa
cit tristē et sic nō minuit dolorem per hunc mo
dum. ¶ Et quidam dicit: q̄ si sumatur fimo q̄
inuenitur in stabulis iumentōꝝ magis putrid⁹
calefactus et mixtus cū oleo amigdalarij dul.
vel pinguedines galline superpositis ventri in
formam emplastri multum minuit dolōrē. ¶ Et
dicunt et quidam q̄ si sumatur folia lapacij ma
ioris cū folijs malue coctis in aqua et tritis mi
rabiliter remouēt dolorem colicum facto empla
re et super ventrem. Item si fiat sacculus ex furs
ure et bulliat in vino et postea superposit⁹ mul
tum inuat. ¶ Per interi⁹ aut per clysteria que in
hoc casu sunt multū necessaria pōt fieri clystere
de oleo paulo ante dicto colato vt sumēdo octo
vel decem. 3. dicti olei: et addendo adipis galli
ne dissolte. 3. iij. et sine sale fiat clystē. Et si pla
cet possumus addere. 3. j. succhari. ru. vel duo vi
tella ouorum recentissimū cum modico croci. Valer
etiā si sumas de brodio galline pinguis et cū suc
charo fiat clystere: que clysteria necessaria sunt
ad ventris lenitionem cum mitigatione doloris
ante q̄ fiat. ¶ Balneū qd̄ scindum est qd̄ reliqua
ante dicta de exterius applicādis nō sufficiunt
quoniam balneū magis coacte eribetur propter
ita qd̄ ipsum sequit̄ mollificatio et relaxatio vir
tutis: vnde expedit ppter timorem virtutis ne
fiat sinapis loquendo de balneo humido vel ti
namelino oꝝ vt vtrū eger si fuerit debilis cū cau
tela dicit Aui. in cap⁹ de tina et balneis: oꝝ vt
sint ei proxima ea que confortāt virtutē de odo
rib⁹ gratis in firmo: siue fuerint aromata siue fru
tus delectabiles siue vini odoriferi cum aqua
ro. vel panis calidus: cuius odore multi delectā
tur: debet fieri tina cum decoctione rerum que
sunt dicte addendo bletas et aliqua folia caulium
et mercuriale. Nā tūc tale balneū temperatum
vel parū calidum exis inuat cōfortando calidi
tate naturalem quia simili caliditate inuat ras
refaciendo etiā poros caliditate formali et potē
tiali: humiditate etiā sua caliditate cōiuncta mol
liscatur mēbris et lamum facit et sic alleviat mi
nuēdo dolōrē maxime sacri a causa extēdentē
cōmunitur sit: quia sic mollificatis mēbris nō
sēp̄tē naturā extēditur. ¶ Molliscat etiā las
cerū ani contentiū: et id est ex eis que adiu
uant ad expulsionem retenti: vt vult Aui. Sed
oportet singulariter in tali balneo vt sit studiū
vt aqua balnei non cooperiat pectus vel cor: pro
pter nocumentum qd̄ accideret in spiritalibus
mēbris de dissolutione. ¶ Sed nō. q̄ in bal
neis et in fomentationibus et in emplis oꝝ duo
menti tenere. ¶ Unum q̄ cerebrum confortetur cū
infrigidantibus confortantibusq̄ non recipiat

vapores qui resoluuntur a talibus medicis. Nā
illi vapores quādoq̄ perducūt ad varietatem et
perimitionē rationis: et talis sit cōfortatio cum
oleo ro. vel de cydonijs cum oleo masticino odo
rando etiā aquā ro. cū aceto. Sed est quoniā
aliquotiens necessitas calefaciēdi intestina vel
imprimendi caliditatem reperatā est compar nes
cessitati infrigidatiōis epatis: q̄ oꝝ vt custodia
tur virtus. s. pars epatis ab emplis vētris et inā
ctionibus eius. Et isti duo casū. nō tātū in hac in
tentione debent seruari: sed in omnibus fomen
tationibus et emplastris que dicuntur inferius
et maxime in calidioribus propter acutiores va
lidiores. ¶ Per superius autē etiā in hac inten
tione valent brodia galline pinguis cum succha
ro et aqua galli cum passulis et folijs altee cocti
et brodium cācrozū: et si cū his que sumantur in re
tine sue per superius siue per inferius per cly
steria miscantur de valeribus a proprietate ma
gis inuabunt vt erēpli gratia. miscendo cū bro
dio de super dato. 3. j. 5. vlg. ad. 3. ij. de puluere in
testini lupi ponendo etiam aliquid de puluere
offis reperti in stercore lupi et aliquid de cornu
cerui vltima dico etiā si ponatur in clysteribus.
Nam talia vt dictum est in omni medicinali con
iuncta valent: et potest fieri puluis conueniens
quo potest vti eger quotidie quicūq̄ fuerit co
licus omni modo applicatiōis: cuius descriptio
est vt infra. R. intestini lupi puluerisati. 3. ij. cori
nu cerui vlti. 3. j. stercorea al. lupi. 3. j. croci. 3. j.
succhari ad medium ponderis misce fiat puluis
et accipiatur cū aqua camomille. ¶ Et si cū hoc
primo ingenio mitigationis doloris nō sufficiē
ter satisfiat infirmo oꝝ venire ad vltimum vt ad
stupefaciendum et ad narcotica que prius debēt
supponi per inferius faciēdo collūm vel suppo
storum stupefactiū: vt sumēdo. 3. ij. philonii
et cū lana inuoluta circa radicē insquamī circū
uoluendo cum philonio fiat suppositorium: et
ligetur vt dictū est supra: vel potest supponi sup
postorum de lycio qd̄ cōmunitur habetur apd
apothecarios: et in hoc obseruetur semper quod
dictum est supra de alligatiōe fili ad dicta sup
postoria et. Et si non sufficit potest fieri clystē
re cum brodio galline in quo decoquatur anes
rhi. M. j. in quo dissoluatur philonii. 3. j. 5. vel tā
tundē de supposito dicto. ¶ Et Aui. dicit in hac
intentione: administrētur quedam clysteria nō
ta sup. de dictis pinguis: et ponatur in eis. s.
dissolendo castorei. 3. j. opij q̄ritas sabe et mis
nus. Et addit: et quādoq̄ ponitur opium solū
in oleis clysteriorum ad colicā. i. facientibus ad
dissolutionem: vt sup. est oleum de lilio qd̄ est ry
riacale: et quādoq̄ ponuntur in eo cum hoc se
rapinum et assa: et oleum balsami et aliquid mu
scit: et hoc sup. quādo materia causans dolōrē
esset materia frigida vitrea. ¶ Prius tamen q̄
ponantur ista per interius bonum est vt supra
dicebatur tentare per exterius faciēdo fomen
tationem cū pomis mandragore et radice insqa
mi et capribus papaueris rectificatis tū cū his
que prohibent nimiam congelationem: vt cum
anetho vel spica vel modico castorei: vt extem
pli gratia. R. radicem insquamī que etiam a
proprietate valent. 3. j. caput papaueris nu
mero. iij. pomosū mandragore vel radicem ei⁹
3. j. anethi. M. 5. spice. M. 5. croci. s. 5. oia simul
et iij

De operi
rib⁹ a p
prietateNota de
documentis

Secunda pars practi. magistri Joan. Bar. de gradt.

De narcoticiis p surum exhi-
cendis.

buliant in strula aque ad psumptionem quarte partis et ex ea fiat embrocatio: posset et fieri emplastrum cum sece dicere decoctionis. Et qñ ista non sufficiant tandem per sursum oportet exhibere stupefactiuis: de quibus et si multe dent descriptio: tñ eligibilis est descriptio philonis quam ponit. Bal. nono decem tractatuus capitulo qñto. que fuit prima apud antiquos reperita: fuit philonis tharsit: et verificat ibide copo a Bal. nam sit ex sex speciebus: preter opium. scilicet croco pipere al. euforbio spica pietro iusquia mo al. et opio: et ibi ponit fm hanc coponem. R. croci. 3. v. piperis eufor. 3. spice. an. 3. i. piperis al. iusquiami. an. 3. r. opij. 3. i. mellis qd sufficit fiat esum. Aliqui tñ addiderunt ad ea: aliqui exclusunt: de quo vide supra in capitulo de spuro sanguinis: et exhibeat cum modico vini. Et ista sufficiant quantum ad hanc intentionem.

¶ Succedit nñc specialit̃ venire ad curam specialiu: et pmo si fuerit mala copo frigida tñ sine materia ex aere frigido vel aqua frigida: tunc sufficit sola calefactio cum panis: sumendo et p interius calefacientia: et ita de quibz latius in cura malitie complexionis materialis frigidit̃.

¶ Et si fuerit sessio supra rem duram frigidā calescat anus cum facillationibz factis ex surfure anetho et milio et panico: vel sedendo in aqua decoctionis camomille anethi ruthe et mentastri.

¶ Et si fuerit venenum sumptum curat pñocādo vomitum prius cum aqua calida: et oleo fl. samino: et in decoctione aliquoties ponitur se. anethi: et aliquoties semen rassani: postea cura veneni dādo in poru tyriacā et alia bez zarcativā: timent illā dipramū et huiusmodi.

De cura colice ab aere venenoso.

¶ Et si fuerit aer venenosus unde plaribz colice tñ de homine ad hominem transeat: vřdum est cordialibz: scilicet pñe alterando et ad contrariū dispositionis qualitatue aeris si in manifestis qualitatibz vel in substantia manifesta videat esse lapsus i aere: et mutatio ad loca in quibz nō sit ista cōmunicatio est cōueniens vt exñte aere grosso et turbido: valet tyriaca et diamus et mēstridatum et similia.

¶ Et si cā fuerit malus situs intestinoz debet extendi corpus super deorsum et extendi debent multū crura: postea minister cum oleo de lilio et de amig. dul. leuiter trahat partes ventris: inclinando aliquoties ad dextrum: aliquoties ad sinistru: et aliquoties in sursum et aliquoties in deorsum: et aliquoties infirmus debet contrahere crura et aliquas subleuari fm illa: et aliquoties volui de latere ad latus: et ita tractando et diuerso modo cōmouendo dimissis clysteribus fortibus et medicinis solatiuis reducetur si deo voluerit.

¶ Et si fuerit ruptura vnde exeat intestinu loz cum pñum: tñ oportet pñu reducere intestinum in situm pñum tractando suauiter si fuerit in myrach comprimendo in receptaculū propriū: et postq erit reductū intestinum supponat plumaceolus infusus in vino stiptico decoctionis balaustrarū nucum cupressi et galari et fortiter supligetur: et caueat a rissi et sternutatione et a motu corporeo.

¶ Et si fuerit descēsus in osseum et deflura sit vētostras simul cum intestino in osse sine per rupturam pñiculi siue p relaxationē vel et dilas-

tationē dydimi: tñ oportet pñu ericari vento sitatē inclusam in intestino: et hoc cum spongis infusis in aqua maris vel aqua decoctionis anethi surfuris et nitris: vel cum emplastro facto ex sabba decocta et cymino: postea reducat intestinu paulatim aliquoties tractando et eleuando sursum madefactis manibz cum oleo de lilio: et alio quociens posito corpore in balneo simul mollicatatio et resolutio visq dum reducatur si posset fuerit: postea superliget cōueniēter cūz brachali: pñu tñ submisso ceroto aggregationē faciēte et cōglutinante et cum lamina plūbea subtili de super posita inter cerotū et plumaceolū brachali qd sit planum fm formā et modū traditū p me clarum super 2^a tñ tractatu primo et in cōsilio meo de ruptura. Deñ sic disposito corpore attendat cum mollicatatio et educatio per sursum et deorsū fm qd dicitur paulo post in alijs.

¶ In colica aut facta a vermibz oportet interu-
ficiantur et educant cū diuersis ingenijs ad ver-
mes dicēdis infra in capitulo de vermibz. Sed
si dolor fuerit supra vmbilicū cōmunicato magis
nocumēto stomacho debet pcurari interfectio
vermium et reductio per ea que bibunt et per su-
perius administrant. Et si fuerit dolor infra vmbi-
licū: tñc clysteria i casu sit magis pñiciētia.

¶ Istis expeditis. tñor principales species
colice et iliace. scilicet ad humores sine apate et ad
humorales apolos. tertio ad speciē colice vřtilia
ce ventose. quarto ad spēm colice vel iliace facie
ce sece: qñ iste species pñr cōtingere et in vera co-
lica et in ilios vt distinguitur cōtra colicam: sed
distinguitur per signa cā. supra pp abbreviare
ponā tñ curā ipsorū cōem: qz cura ilios appo-
pinquat cure colice vt dīc. R. 33 fortiora debet
applicari remedia et citius occurrēdi est in ilia
ca qñ in colica pp ipso sentiatem acēstū vt in
pra fuit dcm. Et ita propter maiore facilitatem
casus in apā pp vehemētiā doloris iliaci vel col-
lici flōmia est magis necessaria stāte vehemētia
doloris in ilios qñ in colica: et ebibita per sursum
magis in iliaca cōueniunt: et clysteria sint ne-
cessaria. Nā vt vult Ant. recte cum bibitur delin-
per in iliaca: et pñr adhibet clystere ab inferiori-
bus est adiutoris bonum bibito. scilicet prius: et vt
dīc equale est siue premittatur clystere siue post
ponatur secundum necessitatem.

¶ Si ergo colica fuerit pñcēs a mā colerica non
apante est considerandū q aut illa mā colerica
est inclusa intra intestina sua calitate pungens
aut illa materia colerica est sparsa in spatio
tate intestinoz et sua calitate ericcat sece et vo-
catur colica colerica. Pñr dīc 39 colica cholē-
ca pñnatue: qz pñat cholera debēte trāsire ad
intestina vnde nō stimulatnr expulsiua ad erpul-
sionem: sed de duabus vřtimis speciebus ponet
cura infra cū ponetur cura colice ex sece. Sed
de p^a erit hic fermo circa quam o3 bene confide-
rare ne committatur error: quia fuit dcm supra
in curatione eius cōmittitur error sepe vřendo
calefactiuis et subtiliariis vt fuit dcm in hy-
storia Bal. supra posita. Unde habita vera cogni-
tione i hac qñ sit colerica: in curatione ei? marie
attēditur equatio cōplōnis hñ: si calidior: et
hoc pficitur cum administratione ciborum fri-
gidorum et humidorū dimissa cucurbita de q dī-

De cura
colice a
vermibz.

Nota de
flōmia sē
et in illa
ca calida.

Not. hunc
cas.

De cura co-
lice a mā
cholērica.

Nota bñ

est supra qd ex proprietate nocet. Debent ergo dari in cibo vt etiam cōsentit Ras. 8º continentis de endimia 2 attriplice nisi timeat inflatio atq triplicis si corpus non fuerit naturaliter robur. Sed si stare corpore naturaliter forti etiam de scedere possumus ad exhibitionē lactucarum 2 ad lac acetosum 2 ad fructus frigidos 2 humidos 2 ad pruna cerasa 2 hmoi: parce tñ. Et Aui. ingeniauit vt perforaretur pruna cum acu 2 infusa datur in iuleb. s. viola. de qbus sumatur. r. nse ro vt vult. sed reuera est magna qritas: suffices rer sumere. viij. vel. r. pro vice pro lenitino 2 pro altera tivo: et ita dimittatur vini maxime si conungatur fe. et vtatur aqua decoctionis oz. loco eius imponendo de iulep vio. et panis eoz non sit surfuraceus neq mulrum salinis neq mulrum fermentatis sed pariter remouliatur in brodis dicarum herbarum et in aqua ordeī cum modico zuccharo: et potus sit aqua oz. cum modico vini granatorum 2 huiusmodi ad frigidū aliqua lter declinantia: ista maxime cōueniūt. simul etiam cū asparibus calidis in pñ. et in augmēto harū dispositionū: qz in processu potest fieri aditio ad calefaciendū parū 2 sumendo brodis cī certū cum aqua oz. et pot addi feniculus in ferculis cōstit: sed in primis repositibus regimē sit subtile caudē a carnibus onis et vino. et hoc regimē obseruet etiam in apostemosa calida. C. 3. qum ad medicinas dicit Ras. 8º continentis. q in illos calido vel sup. etiam in colica minurio fida est ex basilica ita q minuentur est sanguis ante defectum virtutis. Et hoc etiam nora qd ierit Aui. in cura illos q qñ fuerit dolor foris et qz timetur apa oportebit intendere etiam cum sñomia. Et ex hoc recte collige q non tñ in cholericis: sed etiam in vñola aliquotiens cōne nit sñomia: si non indicatione sumpta a cā: sed ab accñi. C. Postea est alteranda materia cum syrupio viol. et decoctione prunorum. deinde est solueda materia cholericis: primo facto clysteri cum lenitiuis cū decoctione maluarū et violarum 2 cum zuccharo et oleo violato 2 modico salis. dico signāter modici salis pp timorē calefactionis 2 maxime si cōiungatur se. Nā per hoc dicit Ras. 9º continentis. in pñ. ponēdo cañ. mulrum obseruādū: dicit q clystere debet fieri in se. acutis cū aqua et oz. sup. aqua decoctionis oz. vñ huiusmodi: et olo sup. viola. vel alio huiusmodi ad mitigandū istā inflammationē 2 ardorem et ad humectandū intestina. Et addit: est bene notādū vñde in his clysteribus nō debes ponere de nitro neq de sale neq de alijs similibus. 2 dā rationē dicit quoniam ipsa nocet valde se. la boranti. C. Siat cōsequēter eñ de cholera cum medicina leui erēpli gratia: vt infra. R. manne electe. 3. ij. cassie nouiter extracte. 3. vij. 2 cū aqua oz. vel decoctione prunorum et viol. fiat portio leuis. Et si placet vbi esset materia aliquatit grossa possemus minuere de māna 2 addere aliquid de hiera: quoniam stare materia imbibita hiera singulariter valz vt dñi est. C. Et si placet possimus facere pillulas quando abhorreret vt sepe contingit vt infra. R. specierum hieze. 3. ij. agarici renbarbari. 3. ij. scamonee. 3. j. cum succo ro. fiat pasta p pillulis de quibus sumatur. 3. j. p vice et obseruet reē cōnuere in solonibus. C. Et in alijs diebus vtatur syrupis appropriatis

vt syrupo diuinibus 2 syrupo vio. 2 in magna sñomia syrupo de papauere cū aquis appropriatis et vñdo cōfectionibz 2 cōseruis appropriatis maxime zuccharo viol. cū diadragāto 2 silibus: et et penidjs. C. Et si fuerit apāna primo regaf regimine de quo dictū est supra. deinde sacra lenitione vñtris fiat sñomia de qua dicit Scrap. q si egritudo est ex flegmone: per flegmō intelligēdo oē apa calidū. si flegmon est parū et reliqua cōsenferint ad sñomiam fiat sñomia de basilica. Sed si est magnū donec sup. sua magnitudine p cōpessionem difficilis fiat: vñna ex mēbro a quo cñatur. s. ex renibus vel vesica: tñ opz vt ponas extractionē sāguinis ex vena que est supra duos calcaneos. i. ex saphenis: et eandē sñomiam ponit Aui. quasi ad vngū: vt. s. cū retinetur vñna pp magnitudinē oportebit vt fiat sñomia ex saphenis et post basilicam. 2 dicit Ras. 8º continentis de mēte Alubichir q talis minurio fiat extrahendo sanguinē paulatim pluribz vñibus cū eris de magnificetur inuamētū eius: sed addit q nisi mitigat fuerit dolor inde minutio fiat in pede. Et addit: est bene notādū 2 forte ex minutione sacra in pede calester vñter statim: vñde dandū est ei postea de aqua oz. 2c. C. Facta sñoboromia opz intendere cū alterantibus diuerso mō fm diuersa rēpora et interius et exteri. Interi? quidē exhibēdo syrupū vio. vñ de iuinibus vt supra cum aquis solatri 2 alchechēgi 2 decoctionibz altee: postea in pcessu magis addat decoctionē de casmomilla 2 melliloro: et tadē de feniculo et apio mixtis cū alijs. C. Deinde fiat lenitio vñtris et per superius. s. nō sit aliquo mō solutiū acutū nā hoc verauit laly. expresse in pñ: immo et et in processu nocet: s. vt scribitur 8º continentis. dē tur iura laxatiua 2 sñā clystera lenitiua 2 laxatiua: lenitiua tñ in hac spē. vñ dicit q si existimas uerit q in intestinis fuerit aliqd apa noli dare de laxatiuo: qñ mortale erit est ergo dandum lenitiuum per superius cū aqua decoctionis vio. oz. intubarum sebestē in qua dissoluantur. 3. vij. cassie. 2 māne. 3. j. vt supra fuit dictū in cholericis. C. Et de similibus et pñ fieri clystera. et dicit Aui. et nos diligimus ad eū eumara et cum lacte asinino in quo dissoluta est cassia. et sit oleum eius oleū amig. 2 sñaminum 2 et sup. vio. sed in processu quādo ista lenitiua tñ non sufficit: immo stat multa acutitas ex parte colere in toro cōseruāris apā: tñ dicit Aui. ad istū intels lecrū: 2 qñq. inuenis mām colicā 2 acutitatem plimam in rotū peccatē quare indiges tunc vt soluas cū eis q sunt sicut scamonea 2 aloes fm singularitātē. i. singularitātē ad hāc materiam. C. Deinde pueni ad humectādū 2 in frigidādū su. pp calitatē acqñrā ex eis. 3. nota q hoc ne qñ est sñdū nisi sacris diuersibz 2 cū sñijs et cū fricationibz crurū 2 brachior 2 reliqz cōibz. C. Circa extrisecus āt applicāda oz vt cōseruet pñderatio rēporū morbi. nā dicit Aui. emplastro fm horas sint ex ipsis in qbus sñā clystera fm illā horā. i. q cōrespōdēt oz fieri emplm sicut clystera: qz in pñ mitiora 2 in pcessu fortiora: ita q eedem medicine sunt mā 2 emplastroz et clysterioz. Incipe ergo in primis cum emplis in frigidatibus 2 sit in eis lenificatio quedā vt vult. Et hoc bene nora: qñ in pñ homin apo scimatum non debentur frigida siptica: s. fri

Nota de sñomia sñāda in illis calida.

Nota de cholera.

De cura cholericis.

Nota de cholera.

Notabent hunc casū

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

De cura
colice ab
apate fri-
gido.

Medica-
men bonu
in colica
ab apate
frigido.

Uetrofa cu
igne appo-
stra sine
scarifica-
tione singu-
lariter v3 i
hoc casu.

gida cum quadam lenitione sicut est aqua vio-
lensmen liti ex quibus potest fieri epistima et ex
corpulentia horum potest fieri tempus ponendi
super loci: deinde pcedendo magis sumatur cas-
momilla: et potest addi et oleum ro. et camomille
Et in pcessu magis possunt addi adipos gallie
et anseris: et magis in pcessu conueniunt semgre-
ch et genera gummi vt alborin et piz et similia.
Et vniuersaliter ardeat hunc apostematam sicut
dictum est de apostemate stomaci calido. Et
si dico de apostemate frigido qd et si sit parum
eueniens occurrat sicut dcm est de apostemate
frigido stomaci. Et a. bis vt in ca de cura apo-
stematis frigidi: et in ca. etia colice apostemose
calide et frigide eadem rba dirit q sunt hec. Et
curacionibus no bonis sup. colice sacre ab apo-
stemate frigido et est parū valde: est vt sumatur
olei laurini pars. f. et olei de oliuis pars vna: et
adipis anseris equat. l. etia pars vna et est mi-
rabile. Et si fuerit apostema melēcolici arde-
dō cum appropriatis ad humore melicū ma-
gis humectado et aliqtr remisse in frigidado in
mrisa adusta et in radicali melia cum magis cas-
lesaciētibz subtrahētibz et in cōdētibus: de q
bus dcm est in iteritā nigra mollificando ven-
tre cum decoctione ficados pass. polipodij epi-
thimi et liqritie: et tandem soluēdo facta mollifi-
catione cum pillulis de lapide lauli et similibz.
Et ita cum fūit clystera ponantur in decoctione
polypodij et epithimi simul cum reliqz molli-
ficatiuis: et in suppositorijs ad stimulanū cum
alijs ponat de lapide lauli conrito subtilissimē.
Et exterius singulr valet surfur calefactum
aspsum cum modico aceto et suppositū loco do-
loris. Et pōt eidem addi de origano et camomil-
la et semine nigelle torrefactis cum aceto et erit
fortius. Et hoc pōt in pcessu et cū similibz
pfiat remedijs de qbz sepe dcm est in passione
melica semper obseruata lenitione ventris.
Et si no causa colice fuerit mā frigida pcpue
flegmatica et ventosa simul q vplm est contin-
gēs de hac ponēs curā cōm: qm de vtrōsa sine
mā facilis est cura cum resoluētibz p interius
datis et p inferius et p deorsum de clysteribus et
suppositorijs et cum cibibz calefactiuis et reso-
lutiuis p sursum de qbus abunde dcm est in cu-
ra tympanitis: vt in potu def de semine carui et
semine ruthe cum decoctione de seminibus aut
cum modico vini aromatici et similibz. Dicit
Raf. in diuisionibus: in tali casu cura eius erit
vt in potu detur de electuario dyacimino cum
aqua in qua bullitum est cyminum et carui. Et
etia p exterius cum somerationibus et vaporas-
tionibus factis cum anhero surfure baccis lau-
ri cymino et sllibus. Et cum inunctionibus cum
oleo de spica et sambucino et derutha. Et cū v3
tossis cum igne absq in cisione multiplicatis su-
pra ventrē et singulariter v3: ita cōiter landat
a sa fili decocta in aqua cineris cocti: et ita calis-
da expressa ponat sup loco doloris. Et aliqui in
geniantur extractionē vtrōstatis imponendo
sollem depressum in anum et postea paulatim
dilatando vt extrahatur ventostag: sed opz ita
disponi sollem vt p alias partes nō possit attra-
hi aer nisi p cannulam q ingreditur p anum Et
q dolor esset vehemensissimus oportebit veni-
re ad suprefaciū. Et de hoc dicit. A. et qbz dat

in potu philonium in hac hora et euadere facit.
Et si igit fuerit cōplicata ventostas cum fleg-
mate grosso vt sepe enenit: tunc opz cōsiderare
si ex multo tempore facta ē retrō feci vel salē
difficultas exiūs earum ita vt arbirremur ma-
teriā fecalem esse squibalarām: tunc p interiorē
q surgit est lenificatio nature: et ista conueniē-
complet per ea q deorsum p clystera offeruntur
q per sursum: qm in tali dispositione mollificā-
tia lubrica difficulter sumitur p sursum ppter
nauseam q complicatur: etia q itare oppilatio
ne deorsum lubricātia data p sursum aliquoties
addunt ad nocumētū vt fuit dictū supra. Et de
bet ergo p fieri clystere lenitiuum factū vt in
fra. ff. radicum maluanici et bletis. an. f. folio
rum bletis et mercurialis et caulium: an. f. se-
minis feungrechi selini. an. f. scium piguiū
numero. viij. bulliant in lib. iij. aque vltra cons-
umptionē medietatis. deinde facta colatura ad-
datur cassia. pulueris Eucharis. f. j. cūz oleo
de lilio et sifaminio vel de amigdalio dulcibz: an. f.
f. j. falis. j. ij. misce fiat clystere et cōtinuet duo
si expedit vsq dum appareat squibale educiet
cum incipiūt educi sed nō sufficiēt valent cly-
stera ad educēdū possunt addi in decoctione ad
fortificandum centauree. j. j. turbitz. j. j. postea
si nō sint educte materie quasi lubrice etiam in
sero ponantur alia clystera pur eiusdem vigoris
vsq dum egestio fiat mollis. Nam de hoc dicit
Ishaly. in ca. p. p. et si cum clystere aliquid fue-
rit egressum ipsum. i. squibalarum iterum ad-
hibe clystere tertioq vsq dum hec solida emi-
tatur omnia et egestio fiat mollis. Et quia sacra
lenitione p deorsum cōsequēter pōt exhiberi et
lenitiuū p sursum simul cum ppterare ad aliq-
lem faciēdā lenitiōem. Et in hoc singulr v3 dō-
dū galli veruili factū cum pparatio galli quā
posuit. A. in cura colice sacre ex fecē. vt. f. eligat
gallus antiquus virgulef cum virgula insequē-
do eum cōtinue donec cadat et nō remaneat in
eo forrundo. et aliq postea deplumāt etiā ipsum
viniq vt maior ignitio et inflammatio acquira-
tur in eo deinde decolet et extrahant interiora
eius et frāgantur sup. ipsum ossa eius deinde po-
nantur in ventre eius de sale et anhero et polipo-
dior in aq decoct. illi: et decoquat in aq plurima
valde vt dicit. A. q opz vt tū consumatur deco-
quēdo vt ossa separētur a carnibus quonqz dis-
soluatur omnino in aqua nō addēdo sup. aliam
aquam. et tū facta colatur et contusa carnibus
cum ossibus ipsius galli et expresso humido ro-
to in colatura q remāet iterato sit bulliāt. post
ea de eodē brodio exhibeātur. vj. vel. vj. cū. f. j.
f. Eucharis. et aliqui addunt in corpore galli
ad decoctionē de carthamo et polipodio in ma-
iori dosi. taliqui addūt turbitz cū est retrō ad
maiorē solonem. Nam illud brodiū larat et mu-
trū pro parte. Et dicit Acharau. particula. 26.
et ille q voluerit purgare flegma sup. ppter po-
nat solum se. croci. i. carthamū et dimittat poli-
pō et si voluerit purgare melēcoliam ponat polipo-
dium dimittat se. croci. et ad extrahēdum vtrōstatis
et ponat ibi anherum et cyminum et sal et pōrit:
et ad pncipiū mēstrua et vtrā et ad aperitiūm
oppilationes epatis et splenis: qm et in his intē-
tionibus v3 ponantur radice feniculi apij et
scariolect parum ameos et spice vt vult ipse.

Philoniū
qū dōlēt
vehemē-
tissimū in-
terdum cō-
uenit.

Dez. intē-
tione cura
tua.

Dez. cūiat
dā electu-
rū.

Quid sit
clystera

Et de illo eodem iure possunt et fieri clysteria ad
interiorem nostram precipue cum non coniungat febris.
Sed si febris coniungatur dicit. Bal. 12. terapē. et
ponit a Rabi. 9. particula afo. recurre ad rece-
ptionem semini resoluendi videri strates decoques
ea in oleo subtilium partium pura decoquendo se.
amig. dul. vel de lilio sine speciebus et colerur sup.
facta decoctione: et in colatura liquefac pingue
dinem anatis et clysteria: et si non potes habere
pinguedinem anatis pone pinguedinem galline si
ne sale que non sit nimis vetusta. et si non inueni-
tur sup. talis pinguedo et non minuat dolor: cum
oleo dicte decoctionis dicit addas in illo oleo pa-
ram castorei et clysteria. ¶ Hic sacris veniendum
est ad materiam digerendo cum syrupis appropia-
tis: et in hoc vix syrupus de duabus radicibus a-
pū et oryamel simplex cum melle ro. et cum aquis se-
niculi et berbonice fiat syrupus. Et in pectus va-
lebit fortior: syrupus et syrupus acetosus compositus
cum aqua ruthe et eupatorio: et fortior et in pro-
ctus erit syrupus de calamito et syr. de passio-
ne eupatorio et exhibeatur cum aqua deco. galani
ge anisi et spice. ¶ Ante quā veniamus ad hos
symplos fortes peccata materia desuperet in sto-
machi intestinis potius danda est medicina p. su-
perius. Et quoniam in isto casu frequenter coniungitur
abominatio: id auctores exhibet in isto casu yr.
A. specialiter et Ra. in duobus elium dactylis
lico. i. de dactylis et est diastimico et dyacido
nisi solutius: et si non placeret in for. etuarij valeat
pille illice Ra. que quoniam sunt fortes vt dicit circa
reptū debet recrificari cum his que minuit malis
tiam solutiuorū et hnt ppterare in remissione
doloris colici: vñ pnt fieri pille s. hanc for. ad
dando de cis pilis cymini ameos et. ss. ante quar-
tam parte isto: solutiuorū: et ponatur aloes ad
duplum isto: solutiuorū: et fiat pille cum succo al-
liorum: de quibus cōe estum est elis de baccis lau-
ro: de quo pnt exhiberi 3. ij. pro vice cum vino al.
et in hoc et vs diabolaga: et dyaciminum. valent
et cofectiones tyriacales: vt tyriaca metridati
et huiusmodi. et Bal. 9. de tractatu ca. 6. fa-
cit vñ compositionē elij que cōfert et si ponatur
ab extra: vt p. infra. Ra. anisi. 3. ij. se. ap. 3. xiiij.
spice nar. tantū de: castorei se. petrosili: an. 3. xvj.
myre. 3. ij. pipis al. 3. ij. piperis logi. 3. i. alui-
scissi. 3. vi. opij. croci cassie: an. 3. ij. costi acori:
an. 3. vi. misceantur cum melle cocto sufficēter in
forma elij et da ad anellane magnitudinem vt
vult. ¶ Sed vbi esset materia in inferiorib. in-
testinis et non in superioribus: tunc dimissa soluti-
uis: desuper oportebit cum clysterijs magis for-
tioribus operari. Et in hoc etiā valent singlari-
ter clystere factum ex oleo et alchitrā postius. 8.
prinēris: ca. 2. sumēdo pres. h. alchitrā olei p-
re. j. et fiat clystere. alchitrā autē est seculētia ter-
betine vel gūmi cedri sū quosdam: fortius fit
clystere ab Afa. in casu isto factū vt infra. Ra. se-
rapini bdelij opoponacis amigd. amararū cōtu-
saz teste colloqū. elec. an. 3. i. j. cetauree semu-
greci sursuris seminis lini an. v. siculi pini nhe-
ro. v. coquatur omnia et colētur et addat de oleo
cōmuni et melle et alimuri. i. salsamēto: an. 3. j. sel-
lis bonum. 3. ij. et fiat clystere. Sed addit Afa. sed
si corpus infirmi sit debile remoue serapinum et
et opoponacis et colloqū. et si uo suffecerit siue eis

ad laxandū remitteret pluries quousq. laxetur
et possumus addere de hiera pigra si placet: tali
qui addit diastimico. aliq. elium indū. vt. 3. j. vel
3. ij. in clysteribus. ¶ Et vñ nouū ingenū ad
educēdū cū clysteribus: cū feces nō educant po-
sunt Rasis 8. continē. dicit q. nisi emissum fue-
rit stercois sup. cū dicis clysteribus impone ano
cānulā: et suffla sup. p. eā dū extendatur intesti-
na deinde extrahatur et dicit fiat clystere: istud inge-
nium et si habeat aliquale pbabilitatē q. p. in
sufflationem elōgant intestina a fecib. et a flā-
te phibente eritum eaz vñ sunt educibiliores
ego tñ nō vterer isto ingenio ppter timorē ag-
gregariū ventositate q. sit cā etiaz in hoc ca-
su vehemēte doloris. ¶ Sed opz hic attendere
canonē positum a Ra. 9. prinē. acceptum de li-
bro clysteriorum dicit. Si poteris educere hanc
passionem cū clysteribus factis cū medicis sup.
fortibus noli hoc sequi ne forte in corpore hōis
res mali sup. in ambitu totius: et ipse medicine
educerint superabūdanter de eis sup. humori-
bus acuris ad intestina et ledant intestina cum
emissione horribili. s. inducēdo sup. aliquorē
ad rasurā intestinox et diffinētiā: et inde supple-
laudatur ppter istā cām magis vñ clysterioz
non sic fortium et frequentatiuoz q. pnt multis
plicari diuersa sū intentiones aliquorē ma-
gis ad flā aliquorē magis ad ventositatem
sed nō est aliquorē omittendū clystere Ba.
q. sepe laudauit factus ex oleo cōi in quo sit de
cocra ruthe. ¶ Et peccata mā magis deorsum vt
circa intestinum rectum magis valent suppositi-
toria vt fuit dictum. Et si fiat suppositio: ex sa-
le tñ infuso prius in oleo amig. dicit Ra. eodez
8. cōtineurū q. cōfert velociter in colica sup. a
tali cā: et si fiat misceatur mel cum pulpa colloqū.
et cum succo cepaz et allij et inde fiat suppositio
conferre: si alchitrā et si misceatur cōfert colice
magnifice. ¶ Per exteri autē sunt fomentatio-
nes et facellationes cū de cocriouib. rerū appo-
prietariū vt camomi. mellilori art hemiste mēica-
rie calamenti ruthe. Et pōt vigorari decoctio cū
semitib. cymini: carni ameos anisi et feniculi et cū
granis iuniperi et lauri cū solis hōz: et postea cū
spongij expresse in dictis decoctionibus pnt
fieri fomentationes. ¶ Pnt etiā fieri iniunctio-
nes cum oleis de ruthe de spica et oleo laurino et
de iroos de hmoi. ¶ Et pnt fieri emplastra cū sa-
rina fenugreci cū seminibus castis et oleis deis.
Et de his est emplm de stercois bōi et onis
et caparū et cū melle. et emplm de baccis lauri est
ad hanc intentionē. Et dixit thesaur. pauperū si
sterco lupi fuerit recēs ēplm nihil aliud oz addi
ad colicā curandā. Si vero fuerit antiquū oz q.
cū veteri oleo dissoluatur. Item marubū coctū
cū oleo oliuarū tritū et appositū mirabilr sedat
dolorē. Itēz dicit idē q. catulus canis. j. nouem
dies occisus mandatus coctus et comestus in te-
stinoxum dolorem in eternum curat. ¶ Pnt etiā
fieri balnea ex decoctionib. rerū suprascripaz.
Et si in balneo ponantur diuersa gēa stercoz vt
vaccarū et onis et canū et lupi prius magis va-
lent ad remouendū colicā: et ordinem balnea sū
q. supra dētm ē. ¶ Et possum. etiā in emplis ad
stupefaciendū: vt dictum est supra: quando non
sufficiūt reliq. addere. 3. j. opij. cū. 3. j. castorei. et.
3. ij. infquami. ¶ Et et cū cū interiō piteri stupe

No. nouu:
ingeniuNota d.
stercoi l.
pi.No. de ca-
rulo cani

Nota bñ.

Nota bñ.

Secunda pars practi. magistri Joan. Martchel de gradl.

faciendi v3 si sumatur castorei pulueris: et ex
pli gfa. 3. j. opij grana duo. et cum melle fiat ele
ctuarium: immo etiam vt dictum est circa lram. Et in
soluuntis potest poni opium quod simul fiat in tinctio
mitigationis doloris et solonis. Et de hoc fecit
electuarium Ra. de mete. Obes 3. continetur.
sub hac forma. R. opij. danich. j. scamonee quar
ta. 3. j. amo. croci piperis ameos metastri cordu
ment. an. 3. j. misc. Et facit etiam aliud ad
hanc inunctionem vt infra. R. amomi folij indi spij
ce myrre costi piperis. al. cordumeni assari men
rastri sicci ameos se papaueris nigri: et si non ha
beat loco eius posita al. an. 3. v. scamonee. 3. iij.
teratur medicina: et etiam teratur scamonea in aqua p
se sola et miscetur bene et distemperetur cum melle
dispumato: et mediocriter dosis est potius aut. ij.
Et semper in omnibus bonis est apponi quodammodo p
prietate valent: precipue cum reliqua non cōferunt.
Et de hoc dicit libaly. his cum visus fueris quod dis
rimus nihil cōfert su. sufficere nec dolor cō
pescat medicamine vt in quo lupi est finis
quod in spinis inuenit: quoniam propter etiam habet miras
bilem ad colicā passionē vt supra dixi de meure
Ba. et inde facit compositionē valentem in colica
etiam solutū de simo lupino facit vt infra dicit
medicaminis assignatio cum simo lupino. sus
me simi lupini quod super spinas inuenit. 3. iij. ani
si cymini feminis senti. finit. piperis longi salis
cuiusq. 3. j. aloes epatici. 3. ij. tere omnia diligē
ter et subtrili panno cribra et cum melle distempe
ra dispumata et in vase conde. cuiusq. opus fuerit
3. ij. vlsq. ad. iij. cum angeti et cymini aqua porri
ge. Istud medicamē est singulare vt pater inspis
ciēti: quo sine timore vt possumus et frequenter
in colica huius cause. Et hec sufficiant quantitas
ad colicam ab his causis.

Et si non causa colice fuerit retentio fecis princi
paliter: tunc in hac cura plus intrudere oportet ad mol
lificationē fecis et reductionē eius: et per 2. veni
re ad causas retentiois fecis. Et circa 6. s. circa
mollificationē et reductionē opz in hoc comme
morare ca. positum a Ba. 3. thegni cum loqba
tur de cura oppilationis a diuersis causis. Nam
pouēda cura oppilationis a stercore duro dicit
p. fieri debere correctionē cum pinguius huius
midis: deinde effare cum acribus. et iste cōplent
inunctiones et p. superius exhibita et per inferi: et
etiam p. exterius applicata. Nam vsq. dum molli
ficata fuerint feces ita vt non appareat squibale
semper debemus intrudere cum mollificationis et le
nitivis vt cum balneis sacris cum mollificationis
de quibus dicit 2. s. et fomentationibus et inunctionibus: et
etiam oia sunt tepida non nimis calida: vt fumendo
de malua alrea semine lini et scibus pinguius:
et cum bona q. titate butyri possunt fieri huius
q. balnei et fomentatio et decoctione eorum et em
plum cum fece istoz incorporato butyro zoleo sifa.
et ibi non ponatur semina diuretica quod sunt exsecati
na neq. aqua minerales marie sulphuree. Et p.
inferi valent ius galli sine incorporatione cartha
mi vel polypodij sed sit brodiū simplex etiam
brodiū pulli pinguis vel galline et decoctio spi
nachiaz et maluarum cum modico butyro et oleo.
Et si cōiungat calida simul decoquant folia vitica
rū et caulium: et vbi ista non sufficiat p. superius non
erant vomitu cum abominatio laudat cassia. et
syracosi sine māna quod dissoluta cum aliq. de dictis

brodis. Et. A. landauit suchaz. m. tpenidios re
soluta in oleo sifa. quum ipsa sunt: quod non nocent
neq. in calida neq. in frigida addissolunt si bibantur
sic dissoluta. Similiter decoctio ficui cum sebestē.
Et quod talia p. superius non acceptat propter abo
minationē tunc opz intrudere cum clysteribus et
eisdem sacris mollificationis prius. et humerati
uis: de quibus paulo ante dicitur: et de reliquis dictis
supra in cura doloris absolute. Postea cum vi
derimus mollificationes feces possumus intrudere
cum emulsionibus gradatim effando. s. a debilioribus
incipiendo ad fortiora de quibus dicitur est suffi
ciēter supra. Et sequenter intrudendum est ad cam.
Et si caliditas fuerit causa vt exercitū laboriosum
et aer calidus vigilie et huiusmodi: tunc opz mollificare
feces et effare cum mollificationibus et lenitivis fri
gidis vt cum iure de spinachis et de prunis et mal
ua. et alijs fructibus frigidis mollificationis et de
eisdem facere emplastra et clysteria. Et si coniungat cal
frigida vel flatia vt sepe contingit curet vt dicitur
est supra. Et Azar. 2. 6. pericula de cibarijs pa
tientibus colicā dicit faciendo symplum de scibus.
dicit quod remollit ventrem cōstipatum et laxat natus.
ra sacra vt. j. R. ficui al. par. 3. ad par. 3. coqua
tur. ad lentū ignē vsq. quo veniat ad statur inlepe
accipiant oide 3. iij. plus vel minus symplum q. laxa
bit. Et ordinat electuarium ficui quod laxat na
turā reparate vt dicitur et est valde vile senib. quod
habet durū ventrem fiat vt infra. R. carthami mi
danti anisi. 3. ij. terant et cribellent sic al. pig
numero. xxx. terant tenuissime in vino mox
rio ligneo baurach. 3. iij. incorporent et pistent
cum melle dispumato i quo miscet aqua deco
ficui in qua debet decoqui ficus cum non possit bene
cōterit: accipiat de illo oide ad quartam et omnia
in mane. Et si caliditas fuerit cibus durus si fuerit in
stomacho alius cibus durus adhuc studeat vt enomā
eum: et si non possunt enomere mollificet et depos
natur deorsum cum brodis huiusmodi de quibus
supra: et sit ponant clysteria p. deorsum: et sunt
mollificationis supra ventrem de quibus dicitur est: et
vtatur cibus diuersis a cibus duris et scis ita vt
sint cibaria mollia vt vitellus onox recentium et
similes. Et si caliditas fuerit nimis raritas cutis in
toto corpore dicit An. in ipsa ipsam cum oleo ros
z myrrino in toto corpore et minora ex balneatione
sup. aqua cale: et sup. mox oēs et alias causas calefa
cientes rassaciētes: imo balneatio tunc in aqua fri
giday magis conueniens. Et si caliditas fuerit multitudine
vine tunc opz lenire ventrem cum mollificationibus p.
hibedo ea quod multiplicat urinā: et in hoc landau
vine pas. dul. et dactyli et penidia: quoniam lenit vna
ram cum quadā viscositate dicitur deo a visis vrie.
Et si caliditas fuerit multitudine colere exiccatio mol
lifica feces prius: postea euacua coleram: vt di
ctum est supra in colica colerica. Et si causa
fuerit prohibitio exitus colere ad intestina: opz
etiam prius mollificare feces et cum lenib. cūari
uis effare: deinde cum fortioribus de quibus dicitur est
supra in cura icteritie. Et si caliditas fuerit in qua
tas expulsiue intestinoz: tunc vt contingit in qua
busdā quod non emittit feces nisi cum clysteribus: et tunc
feces non sunt dure siccit: tunc opz stimulare expul
sionē cum cibus stimulantibus acutis et notabiliter
salitis: vt fumendo de oliuis iupin. cibus vel de
piscib. salitis cum modico aceri: vel fumendo ficus
ij. vls. an. an. cibus cum modico salis: vel sumat electua

lor. hunc
anonem.

Medica
men de fi
no lupi.

lor. hunc
anonem.

lor. hoc
ocm.

de cura co
licae lapid
is inter
duom.

Symplum de
scibus.
electuarium
ficui cum
laxatione.

ni postum. s. de mere aia. z etia p. clisteria ex
citet virtus cum decoctione cerauree z cartami
z siccu sicca. postea dissoluat hierapigra in de
coctione cum norabili portioe salis: z pores ad
dere de alchitrau maxime cum est ma flegmatis
ca coñicta. C. Et si causa fuerit debilitas sensiti
ue opz cum medicinis tyriacalibz occurrere vt
cu tyriaca z mercurio z alijs medicis cerebray
libus q etia valent in debilitate expulsiue. etia
os in isto casu cum stat debilitas sensitiue enigi
lare virtutem cum acutis vt dñ est in causa p
cederi. C. Et si causa fuerit lapis vel lapides in
intestinis oportebit etia cu mollificationis vt in
stercore sicco pcedere z postea educere. Et dicit
Iudens vt scribit 8º cōtinentis. Plures vidi in
stercore emittere lapides: s. eos curari cu oleo
penadactyloz z hiera Ba. sup. postis in clister
ribus facta aliquali mollificatione. C. Et si cau
sa fuerit spasmus musculoz myrach curetur cur
ra spasm dicta supra i loco suo. Et ista sufficiat
quantum ad duas primas intentiones, s. ad die
tam z portionem.

De fluxu ventris.

La.

xij.

Cum cibº in stomaco more so
lito nō moratur immo citius
egreditur nō mutatus nisi parū
z fuerit cum hoc mordicatio z
dolor in vêtre z sitis: cum quo etiā plerūqz
adest vêtre fluxº: in quo ante comestione
inuenit purulentus detur egro rob de suc
co vve acerbe aut de succo ribes aut de suc
co granatoz cum spodiº z ro. amboz ana
3. j. Troisci quoqz de spodio constrictiui
itidē tribuant. Nutriat vº ex adesia citri
na z pullis cu aceto coctis z assatis z cum
succo vve acerbe positis. In potu vero su
mat samach cu aqua ros. de idē nutriatur
ex cibo cui admisceat samach q vocatur su
machia: totūqz eiº regimē ad hoc pducat
vt infridare possit z strigere. C. Qd si nō
fuerit cum eo in vêtre mordicatio neqz qd
egreditur pus bz admixtū: s. est viscosum et
adest inflatiois paucitas: ructº acidº z pau
ca sitis: egro sela z synapis z pisces saliti
tribuat. de idē cogat ea vomē sumēdo sa
lēz melz anbetū coctū. Que si nō suffecerit
medicamē qd expellit s. tribuat: qd. R.
aloes. 3. j. colloquintide interioris. 3. iij. salis

indi. 3. iij. turbitib. 3. j. ex his fiat pillē z sur
ficiūt ad dosiz. j. vomitu pterea sepe vtat.
Et cibaria qbº vtitur in almuri p se intin
gatur: z comedat sulcida q sale cōduntur z
z agrimonía bñt q appetitū puocare cō
suerere. C. Si aut cu hoc qd diximº nihil
egreditur supfluz neqz qd expellit aliqd pu
rulentū vel staticū bz admixtū: egro vinum
forte z purū tribuēdū est z diaolibanū dā
dū: qd. R. olibani. 3. x. piperis ameos spi
ce cbeisim anisi nigelle: oīum añ. 3. ij. balau
stie. 3. x. mellis dispumati qd sufficit ad cō
ficiēdū detur ex hoc in potu qz stomachi ca
lescit z vebemēf desiccatur. Apozima quo
qz qd in. c. colice passionis noīauimº detur
z assuescat in potu sumere vinū purū.

CSi vº cibº nō egreditur sed res subtilis
alba z aquosa cu q sunt ea q epis significat
debilitatē: egro tribuat id qd fit de scoriz z
diaolibanū z elium diacalamētū z troisci
calesciētes epar quos noīauimº z elium
diacalamētū: qd. R. folioz rutbe: folio
rum calamētis siccorum: ameos. carni cbe
sim. 4. cinnamomi: macropiperis oīniū
partes equales cōficiātur cum melle cocto
z detur alia medicamina q noīauimus in
c. epatis de his q ipsam calesciūt z cōfor
tāt. C. Si aut cum pdicta egritudine non
fuerit significatio debilitatis epatis: imo
qd egreditur subtile est z album z fuerit in
stomaco grauitas: puluis de malis grana
tis ad transglutiēdū dandus est cuius cō
fectio. R. ossium granatoz acetosoz
z tritorum vt alcool. 3. c. carni. se. coriandri
aceto acerrimo infusozum z postea affato
rum añ. 3. x. xylocaracte smach balanstie
oīum añ. 3. x. puluerizentur optime z misce
z detur ad transglutiēdum. Electuariuz
quoqz qd dicit chās i detur qd. R. arilloz
passarum tritorum vt alcool lib. j. myrti
loz siccorum puluerizatoz: vt alcool
lib. j. xylocaracte nabati balanstie se. tama
ri. ameos oīum añ. 3. x. conficiantur cum
melle de canna aut cum melle apum opti
me dispumato z electuarium sumatur.

CSi autem quod egreditur citrinū fue
rit z anum mordicat egerqz sitim patia
tur z febreim: troisci constrictiui de spodio
z aqua sanich ordeī dentur. Troisci con
strictiui de spodio. R. rosarum ru. spodiº.

Deser. dia
olibani.Des. diaca
lamēti.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

ana. 3. r. se. acetose sumach balaustie gummi
ara. oium an. 3. v. informetur troscisci pōde
dere. 3. ij. quorum vnus cuz vn. j. rob cydo
niorum simplici sumaf. Aqua vero sauib
ordei ita fit ordeum fractum in aqua ipm
cooperiente bulliat donec aqua inspisset:
deinde coletur et bibantur ex eo vnc. iij. cū
3. iij. spodiij et gummi arabici eadem q̄tita
tate. **Q**uod si ex fluxu vētris e. en. rit exco
riatio: puluis de bolo ar. ad transglutiēdū
detur: g. B. p̄siliij. 3. r. seminis plantagi. 3.
r. gummi ara. boli ar. ambozum an. 3. iij.
p̄siliij affetur et gummi et bolum puluerizē
tur et commi. ceatur et sumatur in potu ex
eo in mane. 3. iij. cum rob de cydonijs et cir
ca noctem tantumdem. **C**ibus vero ei
sit pulmētum factū cum granis granatoꝝ
et passis cum aqua et aceto et cibus factus
cum succo vne acerbe et sumach et his simi
lia cibaria. **T**roscisci quoq; de bala
ustijs q̄ cum nimie cōferant diarie dādi sūt
cum fluxus fuerit superfluous siue babeat
sanguinē admixtū siue nō. R. galax siliq; naba
ti se. tamarisci olibani balaustie om
niū partes equales: opij gummi ara. amboꝝ
an. partē mediā: informetur troscisci pōde
re. 3. ij. ex qb. j. cum vino sumatur si neq;
calor affuerit neq; fe. sed si fe. affuerit cum
rob de cydonijs acetosis sumatur q̄ tunc
dādi sunt cum vētris fluxus supflus fuerit.
Troscif. ad tenasmon q̄ tūc dādi sūt cū ca
loris ablētia fuerit et vētositas erit nociua
et sonitus. R. se. iusqa. al. se. anethi se. feni.
oīū an. 3. v. ameos. 3. ij. s. opij. 3. iij. se. apij
3. r. fiant troscisci de qbus pondus. j. au. in
potu sumatur. **C**ōsectio de storace q̄ an
tiquo fluxui vētris cōfert ac tenasmonici
neq; fe. neq; calor affuerit sed aderit vētosi
tas nocina dāda erit. R. castorei opij assa
ri stor. liqde myrrbe se. iusqami nigri thu
ris: oīū partes eq̄les: mellis qd̄ sufficit ad
specierum confectionem: cuius dosis sit. 3.
ij. vel. iij. **S**i autem postq̄ tenasmon. r.
transierit dies non visa fuerint medicami
na cōferre et eger super pectinem sentit do
lorem: redeūdum est ad clystere: qd̄. R. pa
nici ex corticati: riti ex corticati: lentiū exco
ricatarum: ro. siccarum balaustie: cupulaz

Def. troci
de balau
stia.

Def. troci
scorum.

glandium: oīum an. 2. d. s. omnia in tribus
libris aque coquātur donec ad. j. s. redeāt:
de nde coiēctur: deinde sumantur cerule: ci
neris papyri: ambozum an. 3. j. boli ar. 3. s.
vitelli oui vnus affati duri: olei ro. vnc. s.
ex his omnib⁹ in predicto apōimate fri
cando dissolutis clystere: eger semel aut
bis. **Q**uod si tenasmon fuerit lōgi tempo
ris in quo nō egreditur sanguis: sed rastu
ra alba mucilagini similis: medicamen pu
tredinis qd̄ in. c. putridarum ginginarum
noīauim⁹ dādū ē: ex q̄ i apozimate eorū q̄
nominauimus fricato et dissoluto clystere
semel aut bis fiat. **Q**uod si ex ventris flu
xu in vētre vebemēs pūctio sequuta fuerit
clystere fiat ex oleo rosa. tepido. Si autem
nullo mō mordicat clysteri ex illo medica
mine addat multotiēs donec sanetur.
Epitbima de quo vēter cum fluxus ve
bemēs est et virtus debilitata liniend⁹ est
R. galie achacie ciperi myrre gallaz: cup
si thuris. an. ex omnib⁹ his vīo. veteri aut
succo cydonioꝝ cōpersis liniat vēter: buic
quoq; q̄sq; addit panis coctus de syria.
Si aut cum hac egritudine fuerit calor: epi
tbima fieri cōuenit ex duobus sandalis et
ros. et bolo ar. et saufel et gal. et pane bisco
cto cum succo macianoꝝ aut cydonioꝝ
aut myrtino. **Q**uod si eger vebemēter pa
tia tenasmon et sepe vadit ad scellam et ni
bil tñ egredit collirium istud subiciatur
est em mirabile ad sedādū tenasmon. Col
lyriū. R. thuris lycij croci gummi ara. an. 3.
j. opij. 3. ij. informēt collia et supponātur.

Def. epu
thimani.

Def. troci
de balau
stia.

Def. troci
scorum.

Stud est singulare et disti
cillimū ca^m intitulatū de fluxu vētrij
su. p. deorsū tñ p̄uā intestinoꝝ qd̄ sic cō
tinuat ad p̄cedētia. **N**ā postq̄ Ra. determinat
uit an de stōi passionib⁹ de colerica. s. passione q̄
est communis stomaco et intestinis in qua simul
p̄ superius et p̄ inferius sit fluxus: p̄sequēter post de
terminationē passionum stomaci et ep̄atis incipit
determinare p̄ ordinē de passionibus intesti
noꝝ: et in ca^o p̄cedēti p̄ime determinat
de colica passione q̄ est appropriata in intestis
nūc p̄sequit cōtinuādo de passionibus intesti
noꝝ: et determinat de 2^a p̄cipue lesione q̄ acci
dit intestinis vt de fluxu vētris q̄ an p̄ria est q̄
rum ad vnum acc̄s ipsi colice: qm̄ vbi in colica
fit difficultas erit? et qd̄ oz egredi p̄ nām: b̄ fit ni
mia facilitas erit? nō tñ ei? sp̄ qd̄ oz egredi p̄
nām: immo aliqñ eius qd̄ esset retinēdū natura
litz in tenasmonē q̄ ē sp̄s fluxus: nō sp̄ facilitas.

talis regiatur vt videbit. Cuius autē pſens
ca^{ma} pma diuifio ē in quatuor pſes pncipales fm
ē qd quatuor ſunt pncipales gñales ſpēs flu
tū: qm pmo determinat d fluxu liēterico: ſcdo
de fluxu diarico: tertio de fluxu diſſinerico: qd
to de renaſmone: in quo cū fluxu pūgū magn^o
conat^o ad expulſionē. ſcdo pſ incipit ibi. (Svpo
cib^o nō egredit^o). tertia ibi. (Qd ſi ex fluxu vētris
euenerit excoꝛiatio). qtra incipit ibi. (Trociſc^o
ad renaſmone^o zc.). pma pſ ē diuidiſ in tres
pſes: qm p^o ponēs ſigna gñalia qb^o declaraf liē
teria abſolute z formalr: ponit ē in eadē parte
ſigna ſpālia z curā liēterie a cā caſa: vel ē abſol
cerib^o z puſtulis: ſcdo ponit ſignaz curā liēterie
ſine lubricitate ppter cū ſlāricā: tertio ponit
ſigna z curā eiūſdē liēterie qñ pncipalr pen
det a debilitate z virtutū ipſi^o ſiō: z pūci palr ei^o
diſtine z reſerue. ſcdo ibi. (Qd ſi cū eo nō ſue
rit mordicatio in vētre). qtra ibi. (Si autē cum
hoc qd dicit^o zc.). pma ē pōr diuidi i duas: qm
p^o facit qd dñi eſt de ſignis liēterie abſolute: z
de cā caſa ſine puſtulis z vlceraſione pēdēte. 2°
ponit curā. ſcdo ibi. (Deſ ego rob de ſucco vne
acerbe). pma pōr diuidi in duas: qm p^o ponit ſi
gna gñis vt liēterie abſolute: ſcdo ponit ſigna
ſpālia cā caſe vt dictū eſt. De p^o ergo pte dī
cir: cū qb^o in ſtō more ſolito nō morat^o imo citi^o
egredit nō murat^o niſi paz iā ſup. declaraf qñ
hic flux^o dñ appellari flux^o liēteric^o nā hoc ē for
male flux^o liēterici vt ſit cibalis: qñ ppter modi
cā morā ei^o in ſtō: vt cū cito egredit nō ſit cib^o
murat^o niſi paz in ſubā z qualitatib^o vt infra p
pū^o videbit de qd nois liēterie. Addit ponendo
ſigna ſpālia cū pender a cā caſa. Et ſi fuerit cum
hoc pūciōis ſup. in erit mae vel eē in hīs in
teſtiniſ: z nō tñ ſup. pūciōis q ſunt remiſſi do
loꝛes acuti: ſed z doloz in vētre q eſt notabilis
z ſit. Addit: cū quo ē pleriq^o adeſt flux^o vētr^o
iā ſup. declaraf q talis liēterie eſt pēdēs a cā ca
lida. Addit ponēdo ſigna qñ eſt pēdens ab vlce
ribus vel puſtulis: in quo ſup. fluxu qñ aſ come
ſtione inuenit puluerulēū vt dicit vna lſa: vel
pus vt vult alia lſa ſup. in eo qd emittit deoſū
runc ſup. declaraf q cā eſt vlcus. Et hoc terz
tu pōres pmo colligere p hoc q dicit cū quo ple
rūq^o adeſt fluxu vētris q nō in qualibet liēn
teria cōiungit multa fluxibilitas vētris: ſz ſuſ
ſicit q id modū qd ſumitur de cibo modico tē
poze in ſtō retineatur z paz mutatus emittat.
Aliqñ tñ cōiungit cū liēteria ē fluxibilitas mul
ta: vt qñ multa cibi qñtras ſumit vel qñ cauſa
eiūſ non fuerit mala complexio calida tantum
vel acutitas in cibo z mordicatio eiūſ: ſed cum
hoc concurrat materia colerica q mota ppter
cibum in ſtomaco faciat ad citū exitum eiūſ: ſz
tū talis fluxus nō eſt appellādus liēteria pmo
pue tantum: ſed etiam diaria parricipabit vt la
tius infra videbitur: precipue ſi a tali indigeſto
cibo ſimul educatur etiam colera. Collige 2°
ſignū diſtinctiuū ad manifeſtandum liēte
ria pendere a puſtulis vel vlcibus ſtomaci vel
foze in teſtinoꝝum graciliūſ communicata le
ſione ſtomaci declarari per pcedentem eritū
ſaniei vel virulērie ad cibum qui ſumitur z in
diſeſtus emittitur. nam talis pcedens mae
ria cum non reſoluitur niſi ab apoſtemate vel
vlcere ſatis manifeſtat cauſam talis liēterie

ſuiſſe vlcus ſine apoſtema.

De 2ª parte huius partis ponit curam talis
liēterie a cā calida pēdētis z duo facit. p^o ponit
curā p medicas ad intētiōē faciētes. 2° p die
tā. 2ª ibi. (Nutriatur vero ex adeſſa.) De p^o
parte dicit: detur egro ſup. ſtantiſ hīs ſignis
vñ declaraf cauſa calida rob de ſucco vne acer
be aut de ſucco ribes aut de ſucco granatoꝝum
z ita ſup. valent ſyrupi z de agreſta z de ribes z
de granatis. z dicit q detur cum ſpodio z roſis
amboꝝ. añ. 3. f. addit. trociſci de ſpodio cōſtricti
ui. i. ſacri cum ſemine acetoſe eiſdem tribuātur
quozum deſcriptionē poner infra in hoc ca^o in
cura diarica materia colerica. Sed circa hāc
partem de erpibitione hozum multū ſtipicoſi
ſi offerēda ſint a pñ^o vel in proceſſu latius videz
bitur infra loco ſuo. verū q liēteria ppter hoc
qd adducit ad maximā reſolūtiōē in dñi tpe:
q nō diſeſto cibo. ſed emiſſo deoſum indigeſto
nihil vñ modiciſſimū tranſit ad mēbra. Idcirco
qñ coacte expedit in qly liēteria cū ſtipicis oc
currere. z qñ ponimus cauſam huius eſſe cauſā
calidā qñ talia compoſita vt ſyrupus de grana
tis z reliqua cum tro. de ſpodio q infra declara
bitur ſunt in caſu cōueniētia: vñ magis opz ad
acutū intēdere q ad cauſam: vt etiā dñi eſt ſu
p. in ca^o de colerica paſſione. Cura autē vlce
rum vñ puſtularū ſtomaci habita eſt ſupra in ca^o
ppio ſtōi ad illū locū recurre: deo ibi non po
nitur cura liēterie ab hac cauſa: ſed tñ pēdētis
a cauſa calida ſine vlcere. Addit 2° qñ ponē
do qbus vñ eſt in diēta z dicit: nutriat^o vñ ex
adeſſa citrina eſt qd dā ſerulum acetoſum aſp
ſum cū ſandalis citrinis: nō acetoſum acetoſta
te aceti ſed granatoꝝ vel agreſte. Addit: z pullis
cum aceto coctis. i. modiciſſimo aceto in paſtels
lis poſitis z aſſatis: qñ elixata nō ſic cōueniunt
z in ſucco vne acerbe poſitis. Addit: in porū āt
ſumāt ſumach. i. aquā decoctionis ſumach cum
aq ro. i. impoſita modica aq ro. vel ſu. vino gras
natoꝝ vel ſyrupo de ribes: vel ſup. aliquo hmoi
z in pceſſu qñ p^o nō ſufficiūt: ordinat etiā cibā
ria magis ſtiprica. Uñ addit: deinde nutriatur
ex cibo cui admixceſ ſumach. i. terendo ſumach
vel incorpoꝛādo ſumach cum cibis ſacris in pi
ſtatis vñ alio mō pparatis. nā in ſumach eſt ma
xima vis ſtipricitatis vt oēs volūt auctozes: im
mo de eo dicit Aui. 2° cañ. qñ dā dicit q prohi
bet fluxum: ita q etiā appenſum collo retinet
id. i. fluxū: z phibet fluxū colere ad vlcera. z cō
cludit Ra. q totū regimē eiūſ ad hoc deducit
vt inſtigidare poſſit z conſtringere. ſ. rectifican
do aereū ad frigidū z ſiccū z reliqua prepa
rando: vt ſepe dictum eſt in ſimilibus.

Quod ſi non fuerit cum eo zc. Cū eſt ſecū
da pars pncipalis huius partis in qua Ra. po
nit ſigna z curam liēterie cuius cauſa eſt mate
ria ſlegmatica. Et duo facit pncipaliter: qm p^o
ponit ſigna illius. 2° curam. ſecunda ibi. (Egro
ſicla z ſinapi zc.). De p^o parte dicit q ſi nō cū
eo. ſ. fluxu cibali fuerit mordicatio in vētre: vñ
ſup. nō declaraf materia calida. neq^o qd egredit^o
ſup. de cibo pus habet admixtum: z ita declara
tur nō eſſe in ſtomaco vel in teſtiniſ pauſtulas
vel vlcera: ſed etiā viſcoſum vel ſupp. alt album
liquidum vel vitreum vel diſpoſitum fm diuer
ſas ſpēs ſtatis ſup. id qd educitur ſimul cum ci

Declaratio
2^a parti
ricule p^a p
ris pnci
palis.

Declaratio
3^a parti
ricule p^a p
ris pnci
palis.

Declaratio
3^a parti
ricule p^a p
ris pnci
palis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

bo et ad sunt inflammacionis paucitas et rugit?
acidus. i. cruciatio acetosa ex his sufficienter
potest argui quod causa talis lienterie est presentia
flaris debilitatis digestiva propter infrigidatio-
nem: et etiam phibetis debita fieri impressione super
cibi et lubricatis cibi extra stomachum: et hoc est dis-
positio ut frequenter contingens in passione lienterie
rica. Hec omnia signa sunt clara ad hoc declarandum
si manifestetur illa particula inflammacionis pau-
citas. per quam videtur innuere quod etiam in lienteria a
ma flatrica pedet stat etiam aliquis inflammatio
aliquoties. et hoc est non ex natura flaris: sed ex na-
tura cibi cum non debere reguletur a virtute et a cali-
do naturali: nam tunc disponit ad corruptionem
et putrefactionem: sic supercalest ad modum de-
claratum. et hoc est accidens ubi sepe decipiuntur
medici: quod infirmi dicunt se percipere aliqualem in-
flammacionem circa stomachum et ipsi arbitrantur quod
illius inflammacionis causa sit humor calidus
in stomacho etiam: sed declarat quod pedet per modum
dictum: quod cum tali inflammacione non coniungitur
punctio neque stitio: et per id quod emittit simul cum ci-
bo de viscoso vel aliter qualificato materia flegma-
tica. Et deinde ponit curam huius speciei et dis-
tinctis in duas: quoniam ponit curam per duo ingenia
medicinalia ut per puocaria vomitus: preparata
et per prius materia cum incusis et digestis flaris
quoniam materia est educibilis per vomitum. 2. ponit in-
genium per medicinam solutivam etiam flegma in
deorsum ipso non esse obediens ad euacuatio-
nem per sursum. 2. principaliter ponit dietam in casu co-
nueniente cum cibis incitibus appetitum et vigo-
rantibus digestivam et retentivam leuiam a flegmate 2.
ibi. (Et cibaria quibus vitur etc.) De prima igitur
parte dicit: ego sicla et sinapis et pisces salini tri-
buas. Nam talia incusiva subtiliaria preparata sunt
ad educationem: deinde. si postquam sic steterit per horas
cogas ea euomere sumendo sal et mel et anheri co-
ctum. Nam sal et anheri propter ponuntur inter me-
dicinas vomitivas et mel inuadit ad meliorem abster-
gere: unde per fieri decoctionem anheri pueniunt et
seis eius cum sale: deinde facta colatura per sumi
3. vii. vel. viij. dicte decoctionis tepide addedo
3. i. mellis. vel. 3. i. orimellis simplicis. 3. i. et for-
te magis inuadit ad hanc intentionem: postea com-
monedo se per cameram infra duas tertias hore: et
cum intentione vomendi cogas totum euomere im-
ponedo digitum intra guttur vel penam intinctam in
oleo salito. Nam tale vomitum est multum pueniens
educendo materiam facientem lienteriam: et est ad accensum
conuertendo ad oppositum. nam per hos modos ut dicit
A. et reliqua quomodo curat fluxum. Et addit: pone
do aliud ingenium quod dicit vomitum et dicte me-
dicine non fuerit sufficientes ad inducendum vomitum
ordinando solutivum educens deorsum dietam materiam:
et hoc pertingit quod dicta materia esset multum adherens
vel multum grossa vel in fundo stomachi peccata vel me-
lius educeret per deorsum. Unde addit: quod si non fuerit
sup. sufficientes ad educendum per vomitum: medicam
quod expellit super. dietam materiam deorsum eidem tribuas
per descriptionem quod. R. aloes. 3. i. colloquintide
interloris. 3. iij. salis indi. 3. iij. turbit. 3. i. si aut
eris pilule ut dicit et sufficientes ad dosim unam. Iste
pilule ut per simpliciter plin valent in educione
flaris grossi: sed reuera sunt nimis fortes ad vna
dosim: immo sufficientes ad tres et non sunt recti-
ficare neque correcte: ut per insipienter: ubi neque

eadem laudarem nisi in corpore robustissimo et in
quo miores non sufficeret maxime propter collo-
quintidam incorrectam et multum dosim. Nam Rastis in hoc
libello ut sepe dicitur est ponit aliquoties et res
mas medicinas supponentes medicis canonicis
quod semper procedere de a mioribus incipiendo.

Et addit ponendo vnum dictum: preterea sepe videtur
ad innuendum quod aliquoties medicina solutiva
sit necessaria ut dicitur est: nam in casu fluxu quod est
potest adduci materia per sursum semper magis conue-
niens est vomitus quod educio per secessum propter
causam dictam supra: quod vomitum diuertit ad op-
positum ubi euacuatio per deorsum preparat ad
fluxum. De secunda parte huius partis ponendo re-
gimen per dietam dicit. Et cibaria quibus vitur. i. ut dicitur
sup. taliter patiens in alimmi sepe intingatur. i.
in aliquo salsamento super. ut reddantur incisiva
subtiliaria et exsiccativa materiam et comedat salita
erponit. i. quod sale conduntur et quod acrimoniam ba-
bet et appetitum puocare conueiunt ut super.
sunt oliue salite immature et cappares et hmoi
de quibus spalius videbit infra loco suo. Et nota
quod hoc modo suo loquendi innuit quod cibaria sua
non debent esse multum salita sed quod intingantur in
aliquo salsamento vel quod sale conduntur ad appeti-
tum incitandum: quoniam multum salita continuo usu
nimis stimulant et erpulsum et adderent in fluxum.

Et deinde illa pars. (Si autem hoc quod dicitur
etc.) quod est 3. pars principalis de lienteria in qua
ponit signa et curam ipsius pueniens et debilitas
te virtutis. Et per ponit signa: deinde curam per duo
medicamina vltra exhibitionem vini potest. 2.
ibi. (Ego vinum forte etc.) De prima parte ponit si-
gna lienterie ab hac causa pedetis quod sunt prius
signa. i. quod sumuntur ex priuatione signorum apparen-
tium in lienteria a causa calida materiali cum
apate vel sine apate et cum puatione etiam signorum
rum flaris. Nam cum lienteria non apparentibus
signis dicitur: tunc declarat quod sit virio principaliter
virtutis stomachi et intestinum gracilium. ma-
xime digestivae et retentivae. Dicit ergo: si ante cum
hoc quod diximus super. in primo capitulo ut quod cibum
stomacho more solito non morat etc. nihil egredietur
tur quod sit fluxum super. de materia colerica: ne-
que quod expellatur aliquid purulentum. i. de virulencia
vel de pure vel flegmatica habere admittit: et sic
super. concludit quod dicitur est. i. quod pedet virio virtutis
principaliter: et ita ordinat curam conuenientem vinum forte
re exhibendo et per sectionem diaolibanum et apocima
de seminibus. dicit ergo. Ego vinum forte purum
tribuedum est diaolibanum dandum. et ponit de-
scriptionem illius. R. olibanum. 3. i. piperis super. alio
bi quod est magis stomaricis: ameos chetis. i. leui
stici: anisi nigelle: ois aff. 3. ij. balanste. 3. i. ad re-
frigerandum caliditatem cum stipicitate: mellis dis-
pumati quod sufficit ad coactum: deinde hoc in-
potu quod stomachum calefacit et ventrem desiccat.
Et addit ordinando apocima dicens apocima quod
de seminibus quod in casu colerice passionis notamus
similibus propter excellentiam eius in desiccando
et confortando et calefaciendo.

Et nota quod remedia ibi posita valent in lesio-
ne virtutum digestivae et retentivae sacra lesione
a causa ut plurimum contingente ut frigida et hu-
mida complexionali ut in casu nostro supponit
nam talia ut plurimum enunt ad debilitandum

Desc. pillu-
larum.

Nota.

Nota

Declaratio
2. pars.
principalis.

Declaratio
2. pars.
principalis.

Declaratio
2. pars.
principalis.

has virtutes: vt. 3. dicitur est de dispositionibꝫ sto-
machi primo illud vini valet singulariter si su-
matur loco medicine et sit purum aromati-
catum in eo infundatur modicus panis ysti: et dicitur pa-
nis sumat ppter eam longiorē morā facit in sto-
macho virtū vini vtiliter magis operat. ¶ No-
ta etiā qd ista cōfectio diaolibanī ne cadat error
et equiuocatio nō est cōfectio que tenetur cōmu-
niter in apothecis: nā diaolibanū quod cōmu-
niter tenetur est stupefactiū et est maxime cōse-
rens ad sistendū cararos slegmaticos: et ita co-
munitur medicis: et nō est in casu nostro multū cō-
ueniens: et ita stolumus ordinare diaolibanum
ad istā intentionē specificē dicatur. R. diaoliba-
ni postea a Rasi nono Almanforis in capitulo de
fluxu ventris: et sic pñ infra ista pñ pars capitu-
li de liēteria: lꝫ cum alio ordināsem istā mate-
riam de fluxibus: qd fuit primus tractatus que-
ordināui clare scribendo super isto nono Almā-
foris: qd ipsum ordināui postq̄ legi ipsum de re-
centi ppter intricatōē et difficultatē mares
re: tunc mihi apparuit alias partes textus non
esse exponendas nisi expedita in totum materia
liēteria: et ita processu exponendo partes de liē-
teria: et ita processu exponendo partes de diarria:
et postea determināui materiā: ita similiter et
de obliuio: tamen nunc vt me conformem in
hoc caplo ordinatōi dare in alijs capitulis in
quibus primū semper expedit totam seriē rez
tus ante qd venerit ad latus declarandū mate-
riam: et ita hic sic mihi videretur esse sciendum: nō
declinando tamen ab his que alio ordinata sunt
sed solū mutādo cōtinuatōē rerum. ¶ Istud dis-
co pio tanto qd iam copia habetur apud plures
de ipso tractatu fluxus: nōllē si quis reperiret fa-
ctam mutatiōē in ordinatiōe textus: qd intel-
ligeret similē fieri in mutatiōe in declaratiōe
materiē: immo ipsam sic relinqua vñ alio fuit or-
dinata: qd spero qd vtiliter fuit ordinata seruā-
do ordinē cōsuetum in alijs capitulis cōtinuā-
do rerum.

¶ Sequitur illa ps. (Si vero cibꝫ nō egredi-
tur subtile alba et c.) que est 2ª pars principalis
huiꝫ capli: in qua Rasi determinat de diarria siue
fluxu hūorali. Et diuidit ista ps p^a dīstōē i duas
pñes: qm pñ determinat de fluxu aquoso ad al-
bū declinare. 2^a de fluxu aquoso ad citrini decli-
nare: et magis cholericū. 2ª ibi (Si autē qd egredi-
tur citrinū fuerit) pñ etia in duas diuidit: qm
pñ determinat de tali aquoso pendere scipne
ab oppilione epis vel meseraicaz sit intelligēdo
etiā de fluxu oppilatiōe oppilione mēbroꝝ post
epar. 2ª determinat de tali fluxu hūorali aquoso
vitio hūorali: sup. intestinoꝝ maxime graciliū. 2^a
ibi (Si autē cū pñ egritudine nō fuerit signifi-
catio debilitatis.) pñ ps etia in duas diuidit pñes:
qm pñ ponit signa talis fluxꝫ aquosi pñgēris
vitio epis. 2ª ponit curā p medicinas relinquēs
curā p dīctā ad ea q supia dicta sunt in disposi-
tione epis. 2ª ibi (Ego tribuat id et c.) ¶ De
p^a pñ dicit. Si nō cibꝫ nō egredi-
tur sup. indigestꝫ ppter hoc qd nō morē in stō more solito.
Imo sup. si egredi-
tur cibꝫ sepe egredi-
tur digestꝫ: et chi-
lostus. vñ addit: res
subtilis alba et aquosa
sup. egredi-
tur et aqua ē sup. egredi-
tur sunt ea q signifi-
cant epis debilitatē suā
cū oppilione vt de mali-
tia coloris cū grauitate
lateris dextri et c. fuit

dictū supra: tūc sup. declarat qd cū hūorali fluxꝫ est
debilitas epis ex pte impotentie attractiue ma-
xime pñuncta oppilione eiꝫ. ¶ Et nota qd lꝫ vitio
epis a diuersis causis pōt pendere diarria et fluxꝫ
hūorali: vt infra videbitur in causis: tūc spāliter
hic determinat de hoc fluxu diarico epatico ab
oppilione: qm in tali fluxu epatico oppilatiōe se-
pe pñgit medicos errare offerendo stiprica ad
fluxū non attendentes ad cām: vñ aucta oppilō-
ne augetur pñ fluxꝫ: ideo de hoc fluxu etiā qui
est sepe cōtingēs: qm epar facillime cadit in op-
pilones: vt supra dictū est: posuit hic spālem cu-
rā. ¶ De 2^a pñ ponens curā dicit: ego tribuat
id qd sit de scoria. 1^a pñ de scoria ferri vel vis-
nū decoctionis eiꝫ postea supra capitulo de his
que pñstant stomachū. nā est notabilis descri-
ptio pñstantia stomachi et eparis et apertina op-
pilōnis et minoratiua materie facientis oppilō-
nē ericando: lꝫ ibi videat reduci ad formā syru
pñ pñ tñ reduci ad formam elarij: vt ibidē fuit
dictū. laudat et diaolibanū de quo dictū ē pau-
lo ante: et troscos calefaciēs epar quos nota-
uimus vt tro. de reubarbaro et de abinthio et ele-
cruarij diacalametū: qd est precipuū in casu op-
pilōnis: qm facit cibū trāsire in epar et in mēbra
posteriora: et ponit eiꝫ descriptionē q talis est vt
infra. R. folioꝝ ruthe siccoꝝ folioꝝ calementi
ameos carni cheis. 3. cinamomi macro-
piperis: oim pñes equales: pñstantur cum melle
cocto: et pñ quō ex virtute simpliciū hꝫ iuuamēta
que dicra sunt sua forti calefactiōe et penetratiōe
ne: exhibēdo. exēpli gratia. 3. i. vsqz ad 3. i. 5. pro
vice cū modico vini al. vel cū aqua abinthij et
enpatozij. Et addit: et denf alia medicamina que
notauimus in capitulo eparis. i. de dispositioni-
bus eiꝫ et eis que ipsum calefaciūt et pñstant vt
sup. est diacircuma dialacca ryzia et hūlismos-
di. Sed vñ talia debent exhiberi a pñ apparē-
te fluxu tali oppilatiōe nō cūara materia et si dy-
cūari cū quibus dꝫ eacuari. hic Rasi non ponit
doctrinam: sed recurritur ad ea que supra dicta
sunt in oppilione eparis: sed etiam ad ea que in-
fra dicentur spāliter in cura fluxus oppilatiōis.
¶ Sequitur illa ps. (Si autē cū predicta egritu-
dine non fuerit et c.) que est 2ª pars huius pñis in
qua determinat de fluxu hūorali aquoso vitio sto-
machi: etiā et sup. intestinoꝝ et maxime graciliū
differēte tñ a liēteria: qm lꝫ hoc: vt etiā in liēte-
ria ster lessio in virtutibus stōi vt digestiua et cō-
tentina precipue: tñ in hoc fluxu nō ranta est les-
sio sicut in liēteria: qm in hoc pñerit cibꝫ ad
formā hūorale et nō proprie stat cibꝫ p parte in-
digestus sicut in liēteria: immo sit fluxꝫ hūorali
lis: et hoc faciēdo duo facit. pñ declarat istum
fluxum p signa vt q sit vitio stomachi pendens
et non eparis. 2ª ponit curam. 2ª ibi (Puluis de
granariis ad transglutendum dandus est).
¶ De prima pñ ponens declarationē huius fluxus
p signa dicit. Si autem cū predicta egritu-
dine. i. cū fluxu cū quo cibꝫ nō egreditur indig-
estus: sed egreditur res subtilis alba et aquosa
et non fuerit significatio debilitatis eparis: im-
mo quod egreditur cū fluxu subtile est et album
et fuerit in stomacho grauitas et maxime cum su-
mitur sup. cibꝫ: tūc sup. declarat qd talis fluxus
est pendens vitio stomachi principaliter vt
dictum est: totum est clarum et c. Consequenter

Declaratio
2ª pñicula
2ª pñis pñ
cipalis.

Declaratio
3ª pñicula
2ª pñis pñ
cipalis.

Secunda pars practi. magistri Joan. Dattbel de grad.

De pul. de
granatis.

Declaratio
4^a p^{re}dicte
2^a p^{re}dicte p^{ri}ncipalis.

ponens curam p in intrinsecus offerenda medici-
nalia duo facit. primo ponit curam per exhibi-
tionem pulueris de granatis et ponit descriptionem
nem illius pulueris. 2^a ponit per exhibitionem
electuarij dicti canē cū descriptione eius. vt p^{er}
inspicienti vtrāq^{ue} descriptionem q^{ue} vtrāq^{ue} ē ma-
gis stiprica q^{ue} frida. 2^a tamē vt electuarij est mi-
nus frida. q^{ue} p^{er} 2^a. et fm hoc q^{ue} dīnēficari exhibi-
tionem cōm stante lapsu in cōtēntia fm com-
plexione magis vel min^{us} calām stomachi: et vbi
esset lapsus notabilis ad fridū oporteret appo-
ni aliqua de magis calefacientib^{us} vt de seminis
bus affatis vt anhero cymino et etiam de thure.
¶ Dicit igitur q^{ue} puluis de granatis ad trās-
glutendū dandus est: et iste puluis est p^{er}fortatius
et magis valens quando est necessaria stomachi
cōfo. ratio vt stante lapsu in p^{re}ntia q^{ue} medici-
ne in alia forma exhibere: q^{ue} puluis adheret pas-
sietibus stomachi et magis intrinsecatur q^{ue} ele-
ctuarij et reliqua. Descriptio talis pulueris est.
R. ossium granatorū acerosorum affatorū et tri-
forū vt alcosol. 3. c. carui se. coriārii amborum
acero acerrimo infusorum et postea affatorū an-
te. 3. r. p^{er}locarace sumach balaustie. omnium
ante. 3. r. pulueriscentur optime et detur eoz pul-
uis ad trāsglutendū. postea ponit descriptio-
nem electuarij. R. arrilozū pass. tritorū vt alco-
sol lib. i. m^{er}trillozū siccozū pulueriscentur vt al-
cosol lib. 3. p^{er}locarace nabari balaustie. se. ras
marici ameos. omnium. añ. 3. r. conficiantur et
melle de cāna mellis aut cū melle apuz optime
dispumato et de electuario hoc edatur.
¶ Sequitur illa pars. (Si asit quod egreditur
citriū fuerit.) que est 2ª pars p^{ri}ncipalis hui^{us}
p^{re}dicte de diaria: in qua ponit curā fluxus citrimi
et acuri moridicari et duo facit: q^{ue} p^{ri}mo decla-
rat per signa hūc fluxū ēē cholericū maxime pro-
pter choleram trāsmisam ab epe ad stomachū
vel intestina. 2^a ponit curam. 2^a ibi (Troscisci cō-
strictiui de spodio 2c.) ¶ De p^{re} dicte. Si asit
q^{ue} egreditur citriū fuerit et anū moridicat sup.
in exitu egerq^{ue} sitim patitur et febrem: tunc sup.
declaratur q^{ue} materia est cholericā. istū satis p^{er}
ex alijs sepe dictis. p^{er} ponēs curā talis fluxus
cholericus ponit duas medicinas p^{er} interius exhi-
bendas vt p^{er} trosciscos de spodio et aquā saulich
ordei qui troscisci facti sunt cū semine aceroso: iō
dicti sunt cōstrictiui: q^{ue} cum hoc q^{ue} cōferunt ad
febres cholericas inflammatorias et sitim extrin-
gnūt. cōferunt etiā his in quib^{us} est fluxus p^{er}etris
sup. a tali materia cholericā ad differentiā alio-
rū trosciscoz de spodio: q^{ue} lz valeāt ad febres acu-
tas et inflāatorias et inflāmatōes stōi et epatis et
erictionē stio: nō sūt rō p^{er}strictiui et stiprici: q^{ue} i
eis nō intrat se. acerosē neq^{ue} sumach neq^{ue} balau-
stie vt in trosciscis istis de spodio cū semine acer-
oso: immo in illis intrant succus liquiritie cū
mucillagine p^{er}silij faciētes ad lenitionē. Descri-
ptio ergo trosciscoz de spodio q^{ue} dicunt p^{er}stricti-
ui est vt infra. R. rosarū ru. spodij: amborū ana. 3.
r. se. acerosē sumach balaustie gūmi arab. añ. 3.
v. ponitur gūmi ad minnendū siccitatē nimiam
aliaz medicinarū. formēt tro. pōderis. 3. ij. quo-
rū vnu cū. 3. ij. rob. cytronioz simplicij sumatur.
et cū. 3. ij. aque plantaginis et portulace si placet.
parcet ex virtute simplicij quō in casu cōueniāt.
¶ Tōsequenter declarat que sit aqua saulich orde-

dei et ponit descriptionem eius. Nā aqua saulich
alia est ab aqua orde. R. asit. dicit: aqua vero sa-
ulich orde ita fit. R. ordeum fractum et ipsum in
aqua cooperiēte ipsam bulliat. i. non sit nimia
q^{ue}ritas aque: sed solū tāra vt sufficiat ad coope-
riēdū ipsū ordeū. et dicit bulliat donec aqua in
spissetur: et coletur et bibatur ex ea. 3. ij. 3. cū. 3.
ij. spodij et gūmi arabici eiusdē q^{ue}ritatis. Nam
ista medicina etiā est cibus restauratiuus in ca-
su p^{er}ueniēs in frure orde: 3. vt talis aqua orde
fit magis infriatua et cōstrictiua. Simon ias
nūctis in descriptiōe ei^{us} addidit q^{ue} or. de quo se-
ri d^{icit} sit immatur et torrefiat et ventilec cortex et
frangat sicut sarrū et coquatur postea vt dictum
est. ¶ Sed nota p^{er} intelligētia hūc duaz p^{ri}um
supior q^{ue} R. asit. nō ponit in cura hūc duaz cau-
sārum diarie intentionem. etionis scēde: quia
in vtroq^{ue} casu stat maior intentio ad fluxū vt
fluxus est q^{ue} ad causam. Et intentio etiaz que lu-
mitur a causa magis completur cum alteranti-
bus q^{ue} cū etiārib^{us}. Nā hoc manifestū est in p^{ri}o
casu vbi sit fluxus virio stomachi vel intestinoz
et malicia complonis. In 2^a etiā casu satis p^{er} 2^a
illa cholera est magis peccā qualitate p^{er} acuta
et p^{er}abiliter q^{ue} multitudine. credo itā p^{er}pter il-
lud q^{ue} coniungitur de febre cū ea q^{ue} satis sit res-
gulare facere lenē etionē de tali materia cholericā
cū medicinis cōp^{er}essinis vt cū mirabol. citri-
nis post quos remanet vestigiū stipricariz an-
teq^{ue} curam^{us} ad medicinas dicatas simplr stipri-
cas. Sed R. asit in hoc libello vt breuiloq^{ue} vt se-
pe dictū est ponit eas medicinas quibus cōp^{er}es-
tur intentio p^{ri}ncipalis in fluxū q^{ue} est ad ipsum
fluxū maxime in fluxū timoroso vt est flux^{us} et de
bilitare virtutū: et etiā ex cā cholericā: q^{ue} nō rā-
tus timor ē in fluxū statico sicut in hic: cum hoc
rā stat q^{ue} nō p^{er}pterea p^{er}hibeat scēdā esse etionē
quādo expedit etiā ad ipsum fluxū nō ponit oia
ingenia que haberi possunt: scēda que sunt fortio-
ra: q^{ue} nō possunt ea q^{ue} extrinsec^{us} applicata alte-
rant et cōfortant que tū in casu p^{er}tm inuānt. Sed
de his oib^{us} lati^{us} dicitur infra loco suo. Et sic sit
expedita ista p^{er} p^{ri}ncipalis de fluxū diarico.
¶ Sequit illa pars. (Qd si ex fluxū ventris enes^{us} declaratio
uerit.) Et est 3^a pars p^{ri}ncipalis capli hui^{us} in q^{ue} 3^a p^{re}dicte p^{ri}ncipalis.
R. asit determinat de 3^a sp^{er} p^{ri}ncipali fluxus vt
de diffinētia que p^{er}terit^{ur} sequitur ad diariā et
maxime pendentē ex cholera citrina de qua di-
ctū est in p^{re} prima superiore p^{er} acutare mare-
rie p^{er} intestina incedētis vñ disponunt ad rasu-
rā. Et tria facit in hac p^{re} p^{ri}ncipali: q^{ue} p^{ri}mo de-
clarat qd intelligat p^{er} diffinētiā ordinādo, etiā
puluerē de boloarmeno i diffinētiā: sequēte ad
diariā. Tōsequēter ordinat die tam p^{er}uenientes
ex parte cibi in casu. 3ª ponit tro. de balaustij
cum descriptione eorum qui sunt dandi cū fluxū
ru est maxime superfluen^{us}: quoniam tales tro-
scisci sunt multum stupefactiui. 2^a ibi (Tro. de
ro eius sit pulmentum factum 2c.) 3^a ibi (Tro.
scisci de balaustij 2c.)

Quare al-
ter p^{er}al-
is hoc pul-
ueris simi-
ter gūmi.

Declaratio
vine p^{re}dic-
te 3^a p^{re}dicte p^{ri}ncipalis.

Declaratio
4^a p^{re}dicte
3^a p^{re}dicte p^{ri}ncipalis.

declaratō diffinteriā p hoc qd dicit qd si fluxus
ventris. i. ex causa facere fluxū vētris euenerit
excoiatio innuēs q in diffinteria causa fluxus
debet ēē excoiatio: nō cū fluxu vel causa conū
get ēē excoiatio: nō ppter ea deberet dici talis
flux? diffinteria vt infra de qd noīs diarie lati
dicitur: qm aliquoties cū diaria cōiungit exco
iatio: immo excoiatio vel vlc? in stomacho vel
intestinis est causa illi? vt videbitur de mēte au
ctoꝝ. tamen talis fluxus remanet sub denomi
natione diarie et nō diffinterie: q fluxus magis
sequitur excoiationē q causa flux? ducit ad ex
coiationē. ¶ Dixit consequēter ponēdo curam
diffinterie maxime pendentis a causa cholērica
de qua dicebatur supra q puluis de bolo ar. ad
transglutiendū detur: t ponit descriptionē ei?
vt infra. ff. pñ. l. 3. r. se. plātagis. 3. r. gñmī ara.
boli armeni: amborū añ. 3. iij. pñmū asserur. et
gummi: et postea bolū ar. puluerisur et corn
miscetur sup. cum semine plantaginis: t sumatur
in potu et ea in mane. 3. iij. cum rob de cydonijs
et circa noctem tantū dē. ¶ Et hic nota etiā arti
ficiū dñi Rasis q quia in tali casu cōiungitur
excoiatio stat magna intentio de cōstringēdo:
et q causa excoiatis est cholērica debet talia esse
frigida cōstringētia: t hoc vt videris qm ingredi
tur pñmū cum ipsū pñm parē centralē sit cali
dū: immo viceratiūm: t pñm partem superficiā
lem lenitiūm viscositate sua in superficie exste
t. Circo ordinatur ipsū assaridebere: vnde per
assationem corrigitur vtrūq; nōcūmēti: quia
dissoluitur illud lubricū superficiāle et etiā il
lud igneum subtile vnde est viceratiūm rema
nente terreo stiprico: et ira similiter facit assari
gñmī ara. q per naturā est lenitiūm vbi per as
sationem sit stipricū: licet quādam glutinarios
ne etiam valent in fluxibus: sed cū est intentio for
tis ad cōstringendū t stipricandū debet assa
ri: vt hic fecit Rasis. Et hoc bene notate et exhi
ber de hoc puluere bis in die naturali vt mane t
sero vt videris propter magnam necessitatem
cōstringendū.

Quare assa
rit pñmū
in hoc pul
uere similit
ter gñmī.

Declaratio
vltimē pñm
le h? pñm
facipalis

¶ De scda parte ponit dietam in casu conueniē
tem dicens. Cibis vero eius sit pulmērum sacch
cum granis granatoris et pass. et cū ace. et aqua.
nā iste cibus est multū gratus appetitui remissi
us acuitatis materiei: et cū hoc si vne passe fue
rit cum arillis: tunc in virtute granatorum et
etiam pass. cum arillis et cum aceto. s. cydonijs
rū non aceto vini: redditur talis cibus stipric?
et iste cibus est quo vtitur sarraceni orientales
in estate qd propter vehementiam caloris perdi
tur appetitus: vt mihi narravit fide dign? mihi
amicus mercator: qui hospitā? in domo mea su
perioribus his diebus proximis qui steterat se
prem annis damasci t in partib? alijs orientali
bus. nā sumit vt referebat ipse grana granatoꝝ
mucosū cū passulis et infundunt in brodio pul
li: et dimittunt ita bullire multis bullitionib?
vsq; dñ inspissaretur rotū brodiū: postea cum pe
cia subtili exprimebat grana et passul. educendo
rotum succum ab eis remanēte pura sece quam
absciebant: et illud expressum iterato faciebant
bullire duabus vel tribus bullitionibus adden
do parū aceti vel agreste vbi inclinaret appeti
tus debetis sumere ad acetostatē: vel addebāt
de succo arbori fuisse nimis acetosum: et reue

ra in multum inflāmaris debet appetitum mul
tum sublenare. ¶ Ponit etiam aliū cibū factum
cum succo vne agreste. s. acerbe et sumachia. i. s
succo sumach recentium t taphēa. i. panis infu
sus in brodio: cui admiscetur succus sumach et
his similia cibaria rē. ¶ Consequenter quando
ista sup. non sufficiunt ordinat trociscos de ba
laustijs qui cū conferant nimie diarie dandi sūt
sup. etiam cū fluxus ventris fuerit superfluus
diffintericus: qd exponit per hoc q addit si has
beat sanguinem secum admixtū t tales trocisci
sunt trocisci stupefactiui: quorum descriptio est
vt infra. ff. gallarū siliquarum nabari. i. rylocas
ractarum vel carob. i. cōtrare orientalis sunt sti
price 2? casū. sed credo q se. in casu magis valeāt
q pulpa: se. ramarasci olibani balaustie. añ par
res equales opij gummi arabac. añ. partem me
diam: informentur trocisci pondere. 3. ij. ex quib
bus vnus cū vino sumatur: datur cum vino pro
pter correctionem opij t acuationem meliorem.
Et hoc si neq; calori fuerit neq; se. vt dicit: sed si
fuerit cum rob de cydonijs sumatur. Addit faciē
do medicum impulsum cautum in exhibitione ho
rum ne sit nimis facilis qui tūc dādi sup. trocisci
cum fluxus ventris superfluus fuerit: et hoc
etiā collige artificium Rasis in exhibitione stu
pefactiuorum q in ordine procedendi in tali flu
xu diffinterico: ipse prius posuit puluē de bo
lo armeno non stupefactiuum: et ordinauit dies
tam etiam stipricam anteq; voluit denēre ad
trociscos de balaustijs stupefactiuos: quos tan
tum exhibuit quando reliqua non sufficiunt et
fluxus remanet superfluus: et hoc insinuat
etiā medicum taliter debere operari: quia nō
a principio debet vti stupefactiuus: et quando
pur est necessarius vsus eorum obseruentur ca
nones dñi supra in capitulo de colica prius of
ferendo per inferiū q per superius rē. Et sic sit
expedita ista 3ª pars principalis.

¶ Sequitur illa pars. (Trocisci ad tenasmonē
qui dādi sunt.) que est quarta pars principalis
hui? capituli in qua determinat de tenasmonē
et de cura eius. Et hec pars recte continuatur cum
precedēti: quoniam in precedenti determinat de
diffinteria: t quoniam ad istam diffinteriam: vt
etiā dicit Serardus sepe succedere debet tenas
mō que est passio cōmuniter appropriata inte
stino recto et vltimo: ideo pñm in hac vltima par
te post diffinteriā cōueniēter Rasis determinat
de tenasmonē in qduo principaliter facit: qm pri
mo ponit curā ipsius tenasmonis cū quo aliqua
lis sensibilis materiei sit egressio. 2° ponit vnū
collyriū cōiter appellatū collyriū de lycio ad res
nasmonem valens cum nihil quasi sensibiliter
egreditur: sed solum manet vedemens conatus
ad ascellandum: ita vt cogatur sepe surgere ad
scellam infirmus: et tamen nihil quasi sensibis
le emittit sicut etiam sit in tenasmonē finemā
teria vt videbitur loco suo: et tale collyrium est
vehementer stupefactiuum. Secunda pars inci
pit ibi ad finem capituli. (Qd si eger vehemēter
patiatur rē.) Prima adhuc in duas. quoniam
primo ponit curā per oblata per intrinsecus. s.
per superi? et inferi?. 2° ponit curā p oblata per
exterius vt per epirhima. 2ª ibi (Epirhima de
quo venter cum fluxus rē.) Prima adhuc in
duas: quoniam primo ponit curam tenasmonis

Declaratio
4ª pñm pñ
cipalis.

Y q

Nota

Tota bñ
q̄ tales cō
fectiones
debent fer
mentari p
sex mēses
anteq̄ ve
niant in
psm.

Questio.

Declaratio
2^e partibus
le 4^e partibus
tis principis
palis.

Dedatio
3ª priculi
4ª parric
pncipalis

Nota

Cuestio.

Declaratio
2ª par
le 4ª par
tia princ
palis.Declaratio
3ª par
tia princ
palis.

phibendū nīmū fluxū eorū dē tale clystere effer
pueniens. Ego tñ in casu laudare hñdo etiā, res
spectū ad cām principālē vñ cām renasmonis vt
ad fluxū in decoctione apponi aliq̃ vñ ostentat
dissolutiū cū p̃fortatione inuans: vt parum ab
fluxū: 2ª quārit: 2^a in puluerib⁹ possit addi pa
rum spūris vel masticis. Et ex dictis circa has
p̃tes p̃or acut⁹ intellectus n̄ dēre clare ad duas
que ibi obijci possunt difficultates. P̃ta est qm̄
stat regulat⁹ percipit ab An. 16^a t̃erij, in capitu
lo de cura fluxus sang. absq̃ excoziatiōe. vbi dī
xit q̃ potata pueniētiōa sūt ei. s. fluxū q̃ est in
intestinis supiorib⁹: 2^a clystera pueniētiōa sunt
ei qui est in intestinis inferiorib⁹: cū igit⁹ tenas
mon sit passio intestini recti vltimi videt⁹ q̃ cō
fessiones dare p̃pūis nō puenirent sed soluz
clystera. Ad hoc p̃s responso ex dictis paulo an
te. Et sc̄da aut dubitatio est: qm̄ cū dicte con
fessiones sint sup̃fectiue t̃ fuerit canon cōmū
nis. Ad eue q̃ p̃pūre 2ª stupescere est vltimū
ad q̃ dēnēre debet. Et nō ergo debet talia stu
pesciua a p̃cipio exhiberi: vt vult Rasso. Rñ
de vt scis ex dictis p̃uenerit ita p̃s tota illa para
clara. Et sequitur illa ps. (Cū si renasmon fue
rit longi tēporis) que est sc̄da pars huius p̃arris
principalis de renasmonē vbi ponens signa re
nasmonis p̃endētiā a materia flegmatica in mu
cilaginosa vel als ex flegmare putrido: p̃r po
nit curā p̃ vñ clystere factio acut⁹ plurimē ab
sterfiois. 2^a qm̄ ad illud clystere forte absterfio
aliquoties sequit⁹ vehēmentissim⁹ dolor: 2ª mor
dicatio: docet p̃r succurrere ad hoc accidens p̃
aliud clystere remissiuū doloris. 2ª ibi (Et si can
s huius medicaminis etc.) Et de prima parte di
cit q̃ si renasmon fuerit longi tēporis in q̃ nō
egredietur sanguis sed rasura alba mucilagini
similis vel sup. alia materia flegmatica apparen
ter putrida tā sup. declaratur q̃ talis renasmon
est p̃endēs a dicta materia. s. mucilaginosa que
est p̃ter naturam vel viscosa vel putrida vel sa
miosa: t̃ tunc ponēs remediū dicit q̃ tunc medi
camen p̃uēdiōis q̃ in caplo giginaz putridaz
noiaum⁹ dandū est: t̃ est caplin de giginis san
guinolētiōis: 2ª hoc est medicamen ibidē positum.
Rñ. vñ iusq̃ arsenici: calcis: galarum: aluminis.
añ. parer quomodo valeat in casu ex quo sup. me
dicamine in apōtimate. id est decoctione eorū
que nominatiūa supple ante fricatio 2ª dispo
luto sup. tali medicamine clystere semel aut bis
fiat. valet etiā medicamē postū in capitulo de
doloze dentū in cā st̄tica. nā tale medicamē est
subtiliariū absterfū 2^a siccatū: vt p̃s in sp̄
ciet̄ descriptionē. nā intrat pyretū synapis su
mus terroiridis baurach pip̄ fl̄iber: ista om̄ia
sunt fortia absterfua vt p̃s. ideo si dissoluant⁹ in
decoctiōe facta sup̃ius tale clystere erit in casu
multū pueniēs abstergēdo talē materiā st̄tica
viscoſitate p̃cipantē que p̃pter sui inobediē
tiā ad expulsiōē 2^a sua grauitate ponderas i sun
do necessitat⁹ natura ad deponendū: vnde ac
quiritur conatus in expulsiōe 2^a cōsequenter fit
renasmon: q̃ t̄t̄r dictū est ad tale clystere acut⁹
mūdicariū sepe seq̃t̄ dolor vehētiōis in educē
do dictam materiā viscosam: ideo addit suc
currendo huic accidenti. Et si causa huius medi
caminis in ventre vehētiōis fuerit cōsecuta mor
dicatio clystere fiat ex oleo ro. tepido: signanter

dicat tepido 2^a non calido: q̃ fortasse calidus in
ducet ad doloze: p̃pter abrasionem aliqua
lem forte sacram in educiōe flegmatis mucila
ginosi. Ad dī inuēdo necessitatē educiōis
huius flegmatis mucilaginosi in cura dicti re
nasmonis. Si autem nullo modo mordicat cly
stere ex illo medicamine factum multotiens ad
darur sup. ad clysterizandum cū tali clysteri do
nec sauetur.

Et quibus dictis possumus duo hic vñt col
ligere: p̃imum est q̃ appareat mā grossa muc
laginosa siue putrida in renasmonē siue alio flu
ru non debent apponi clystera st̄ptica: sed mī
dificatiua vñq̃ ad perfectam mundificationem:
deinde cum confortantibus constringentibus
2ª cōsolidantibus procedendum. Contra quē cas
no. sepe practant igno: antes medici. Verū est
rñ q̃ bonum est incipere p̃ius a mitionib⁹: 2^a de
bilioribus absterfūis q̃ veniamus ad ista for
tia: vt ab aqua mellis 2ª decoctione o. s. 2ª fursu
ris 2ª melle ro. etc. Et q̃ ista non sufficiunt opor
tet ad ista venire. Sed ne contingat erro: opor
tet ibi singulariter intelligere q̃ aliq̃n apparet
mā mucilaginosa quam non op̃s abstergere: sed
op̃s phibere abstergentia: vt cū apparet rasura
superior intestinalis ante perfectam dissolutiōē
de quadam pinguedine cooperiente nāliter in
trinsecus intestina ad tutelam ipsorū intestinorū
facta: ita etiam apparet in fine cum cōplect⁹ cu
ra in dissolutiōis 2^a est significatio prime salutis
quam cōseruare op̃s 2ª non abstergere: 2^a in hoc
etiam sepe vidī committi erro: etiam a p̃ris:
de hac nos loquitur Rasso: sed de ea mucilagi
ginosa que est p̃ter nām vel putrida vel sanio
sa: 2ª est facile discernere inter has: vt etiam infra
videbitur de signis specialibus. Et sc̄dm vñt
colligendū est q̃ non tñ in dolore siue tortione
causata per fortiter abstergentia: sed in quolibz
indifferenter egregium mirigariū doloris est
clystere factum ex oleo ro. tepido.

Sequitur illa pars. (Epirhima cum quo ven
ter cum fluxus fuerit superflus etc.) que est 2^a
pars prime partis diuise de renasmonē: in qua
post q̃ posuit supra curas renasmonis per medi
cinas per interius exhibitas. s. per superi⁹ 2^a in
ferius: iam ponit curam eiusdem p̃ medicinas p̃
exterius applicandas vt per epirhima 2^a em
plastra circa ventrem apponenda: 2ª ista pars
cōis non tñ ad renasmonem: sed etiam ad quē
cūq̃ fluxum 2^a q̃q̃ diuersis materieb⁹ calidis
2ª minus calidis debentur medicinis diuerse ex
trinsecus applicāde: ideo hic duas ponit descri
ptiones: quarum prima magis valet in materia
frigida siue minus calida: 2ª secunda in materia
magis calida: 2^a s̄m hoc potest diuidi p̃s i duas
s̄m quod duas descriptiones ponit approprias
tas s̄m causas differētes. sc̄da ibi. (Si autē cūq̃
hac egritudine fuerit calor.) Dixit ergo de p̃ma
parte. Epirhima quod ventri cum fluxus fuerit
superflus 2ª virtutis debilitas superponēdum
vel leniendum est fiat vt infra. s. galarū vel ga
le: achac: cyperi: myrhe: galarum: cūssi: thū
ris omnium añ. partes equales. Ex his omnib⁹
sup. puluerizatis cum vino veteri: aut succo cy
doniorum aspersis liniatur ventri: ita sup. ta
liger dissolutus potest fieri epirhima siue linimē
tuū supra ventrem in causa a dominio frigida

Nor. ben
hñc cano.

Nota

Declaratio
4ª par
le q̃rrepa
tis: princ
palis.

Y iij

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradl.

per simplicia intractantia calefacientia et confortantia omnia per galas et achaciam: in ea magis frigida misceantur cum vino et in minus frigida cum succo cydoniorum. Adde hunc quoque addit panis biscocatus de Syria super quam intenduntur facere coctionem ad modum emplastri ad magis incorporandum. Nam talis panis sic biscocatus in fundatur in vino vel aceto: postea cum pulueribus facta expressione reducitur ad formam emplastri et talis panis biscocatus appellatur rosellus de Syria. Et intrant in emplastro diaphanum posito ab eodem distinctione penultima quod est factum ad hanc intentionem: et ibi etiam ipse posuit duas descriptiones vnam valentem cum significacionibus caliditatis: aliam sine.

Not. bene hunc casu.

De hac parte ponit descriptionem magis valentem si cum fluxu coniungatur calor dicēs. Si autem cum hac egritudine sit calor. i. cum fluxu superfluo et virtute debili coniungatur calor: vellet premeam vel ex parte feb. epithima fieri conuenit ex duobus scandalis et rosas et bolo ar. et faule. i. nucce indica et gala et pane biscocato. Sic et de similibus panis est qui deferuntur contra de Zand: sed non debet intrare feniculum vel anisum ut contra sit: et debet esse modicissimi fermenti. Nam ex eis sunt modum dicunt superius mixtis cum succo macianorum. i. pomorum aggregatis et cydoniorum et succo myrtino pre fieri emplastrum per modum dictum: et per simplicia sunt notabiliter frigida in casu multum valentia: et ita habes quibus uti potes extrinsecus et in causa calida et in causa frigida.

Declaratio 1^a periculosa 4^a periculosa

Sequitur illa pars. Quod si eger vehementer pariat renasmonem etc. que est secunda pars principalis huius partis de renasmonem in qua ponit curam renasmonis quam quasi nihil emittitur: sed tamen remanet conatus ad expulsionem: unde sumitur maxima indicatio de minuendo tristem sensationem membri: et ita ordinat vnum collyrium. i. suppositorium dictum collyrium de lyrio quod est remissimum sensationis membri: imo stupefactum cum supponitur: non tantum laudatur in renasmonem: sed etiam eo vniuſ aliquotiens medicum in mitigatione aliorum dolorum et in pronocando semino et tenetur communiter in apotheca: quod est si sit facta correptione et videtur in littera: tamen est tunc multum: neque eo est

utendum nisi stante magna necessitate: et cum supponitur alligetur cum filo pendente. nam cum inducit somnum debet per filum extrahi: si autem ter ne retineatur: et aliquotiens utimur tali supposito: dissoluendo cum vel parrem illi: cum oleo rosato: et immittitur per distere stante vehementi et laborioso renasmonem et etiam superfluo fluxu. Et ego in hoc vidi mirabile iumentum. Dicit ergo sic in littera quod si eger vehementer pariat renasmonem et sepe vadat ad ascellam: et tamen nihil egrediat sup. sensibilis quantitas: collyrium istud subijciatur: est enim mirabile ad sedandum renasmonem ut vult: cuius de descriptio. sc. thuris lychni: croci: gummi arabi. oim ana. 3. s. opij. 3. ij. infunduntur collyria et supponantur sup. cum necesse fuerit.

Nota quod dicit collyria et non collyrium. Nam si tota ista materia reduceretur in vnum esset fortiter dicens ad interitum: sed debet diuidi in plura. unde in hoc oportet seruari casu. possum ab Ale. qui in fine capli de diuersis trociscis ad distintericos posuit quedam collyria stupefactina. Et ponens magnitudinem ipsorum dicit: et fortissima collyria talia ad nucleum pini magnitudinem et sup. non ultra ne nimia quantitas opij ingrediat sed panca. Et ordinat ipse ibidem vnum collyrium quod ab auctoribus contra landatur: et ipsum commemorat Aui. in cura renasmonis per collyria cum dicit. Et ex his est collyrium Alexandri notum: quod est mirabile et notabile est et compositio ipsam hic describam: est vltimum sum dicit suppositum ad renasmonem et diffinitiam valde bonum. sc. opij. 3. iij. myrte. 3. viij. croci castorei ana. 3. vi. olibani. 3. iij. cum vino lauacro. s. pontico facias collyria sup. s. quatuor: et ut supra: et tunc istorum visus non est multum suspectus propter multa corrigeria intraria compositionem ut patet: et propter paruitatem ipsorum. Et in hoc non te terreat dictum Aui. de illo qui supposuit collyrium ex opio et morruis: est non dicit stupefactum sed ex opio. Et sic facta nis huius capituli quantum ad litteram cum dei laude.

Pro clartori intelligentia capituli et totius materie de fluxibus: committere male intellexit et de rebus curare: prius videbitur quid nominis et quid rei fluxus: secundum distinctiones generales et speciales: consequenter ponentur: tertio cause generales: et sic sumen tur species ipsorum generalium trium specierum fluxus ut licet de diarie et diffinitie: prius rationem declaratis quid nominis et quid rei ipsarum specierum. tertio principaliter ponentur signa ipsarum pronostica euentus absolute. Deinde ad bonum et ad malum: et consequenter demonstratur cura generalis et consequenter specialis ipsorum diuersorum fluxuum.

Quid nominis et quid rei fluxus in generali. Circa primum fluxus est idem quod de tribus perturbatio ut voluit Hippocrati in affo. In primum barionibus ventris etc. Quid rei aut fluxus et non ciliarore differentia. 213^a declarat dicens. Sin rursus dicitur esse humorum per corpus transmissus ex circumferentia maxime ad centrum et rursus per intestinum viam: sed hoc indiget limitatione: nequeoniam non quilibet ex his humoribus per-

del. collyrij de lyrio

Not. bene hoc dicitur auctoribus.

De addita renois. De quidam ratech.

Intestina est fluxus. Nā ex his naturalis humo-
ri qui cōmiscetur cā fece nō dicitur flux? ge-
neraliter: igitur flux? est superflua eūario p an-
per superflua etiam intelligendo indebitam
euacuationē qd eius euacuat vel euacuari de-
bet fin intellectū p nlo postponendum: et fin
hoc amplectitur omnis species fluxus.

Distinctiones fluxus in gñali. De spe-
ciebus autē multre sunt
spēs et differentie. Nā dicitur Aul. 14. iij. traca-
tu 4. cap. primo in pñ. diversificantur expul-
siones in substantia: vel ex pte eius qd expellit
vel ex parte cause: vel ppter id ex quo. fit expul-
sio. Nā id qd expellit naturaliter dicitur Gal. pri-
mo de crisi. cap. 1. ad pñ. est certe ppteris sci-
licet in cōparatiōe ad assumptā certū modū sub-
stātie et certo tpe emittit. Et ergo fit recessus
a debito sicut in liquiditate vel a pti-
tate debita in superfluitate vel ex parte repo-
siti: vñ nō fiat euacuatio fin cōsuetū bina. s. sed
trina vel maior: qd fit naturalis tūc vocatur flu-
xus. Ex parte autē eius ppter qd expellitur dicitur
Aul. 16. tertij. ca. 2. in pñ. qd si a cibis: aut ex ci-
barijs: aut ex aere nos cōtinente aut ex mēbris
per cibum intelligendo cibū nō peccare quali-
tate: sed vel ppter multitudinē eius vel ppter
indebitā pparationē vel ex pre indebite assu-
ptionis eius vel ex parte cibarioꝝ vt sunt cibi
medicinales vel medicinae cibales: et sub hac cō-
ditiōe intelligant etia venena: et aliqñ ab aere
cōtingente intelligēdo p hoc dispōnem aeris et
balneoz et hmoi: rēti nō naturalis: ex quoz la-
piis fit fluxus aut ex mēbris: et fin hec mēbra aut
sunt intrinseca aut extrinseca. Extrinseca: vt vult
Auer. 4. colliger cap. 36. de homine qui habe-
bat brachiū extenuatū. et. vñ cōcludit ex hoc qd
causa fluxus fuit qd virtus illius membru ar-
tracina et digestiua essent deperditæ. Aliqñ fit
ex vicerē in ore et aliqñ ex mēbris intrinsecis: pui-
ta stomacho intestinis meseraicis epatis splene
matrice cerebri et. aliquando ex toto corpore.

Et diversificantur etia aliter ex parte ei? qd edu-
citur: quoniam id aut est res naturalis non altera-
ta aut est res naturalis alterata aut est res
preter naturā ex parte rei naturalis: vt aliquā-
do educitur sanguis naturalis: aliqñ cholā na-
turalis et melēcholia et flegma naturali. Aliqñ
etia est humor naturalis alteratus vt sanguis
sacrus cholericus et flegmaticus et huiusmodi.
Ira dico de cholā aliqñ superincēsa et. Idē di-
co de flegmate et melēcholia: etia aliquando di-
uersificantur ex parte humorum preternaturali-
ter large intelligēdo humores pro omni re fluxu
bili. hoc mō aliquis est sanguineus corruptus:
aliquis virulē: aliqñ lotū: aliqñ aquosus
aliquis saniosus: aliqñ ferid: aliqñ sicut me-
lēcholia subtilis: aliqñ vt melēcholia nigra:
vt 14. tertij. cap. supra allegato: ex quoz di-
uersitate humorum sumuntur etia diuersitates
spēs fluxus. Et aliqñ cū his fit exitus rei pte-
ter naturā vt lapillo: ū aut vermī. Alia di-
uisio ex parte cause forme fluxus: nam quidā
est creticus: quidā nō. et creticus quidā est spu-
thomaticus vt stimulara nimis natura et aliqñ
nō: et ratio quidā est facilis moderat: qdā dis-
ceperat: facilis est qñ eūatur vt cōuenit: distē-
peratus quando est diminutus respectu ei? qd

deberet euacuari vt superflua et hoc duplī: vt
quia nō est debite pportio natus repletiōi que
de euacuari: et aliquis est superflua vt qñ eu-
acuatur cū eo notabiliter etiam de cōueniēti.
Alia distinctio est de fluxu qd quidā est flux?
qui est accidēs morbi: vt quando ad dolorē sto-
machi et apostema eius sequit fluxus: quidam
est fluxus qui est principalis morbus: vt flux?
qui accidit in corpore se prius bñ habēre absq
alia lesione sensibili. Alia distinctio: quidā
fluxus est cum virtute debili: quidam cum for-
ti. Alia diuisio est: qd quidam est in principio
quidam in processu.

Cause fluxus in generali. Cāe autē generales
sunt fluxus: licet ponatur expresse a
dñō Aul. 2. primi. doctrina 2. cap. 17. et est sin-
gulare capitulū in ista materia: tñ ad quēdam
breuiorē ordinem reduci possunt sic dicatur:
qd oēs cause vel sumuntur ex parte malitiē cōpō-
nis vel malitiē cōpōnis vel solute continuitas
tis: precipue de causis corporalibus loquendo
licet etia primitiue cause ad has reducatur vt
infra videbitur. Malitiā autē cōpōnis cuius
cūq sequi potest defectus in oī virtute: vt est se-
rentia cōis medicorū: et precipue dñi Aul. 13.
tertij. tractatu 2. de vehementia famis in cura
com dixit. Illis autem qui parituntur eā. s. fa-
me ex debilitate virtutis retētiue. nā ipsa. s. cō-
rentina l3 fm plurimū debilitetur ppter fris-
gus: tñ debilitatur quādoq ipsa: et omnis vir-
tus ppter omnē malitiā cōplerionis: et attē-
das sermonē eorū qui negant id et. Et malitiā
ergo cōpleritiōis fieri pōt debilitas in omni vir-
tute: et tūc deficiēs virtus a debita operatione
pōt esse causa fluxus. nam ex debilitate retēti-
ue potest fieri fluxus qñ non pōt debito tēpore
cōtinere virtus mām toti cōem: vt cibū virtus
stomaci vt digerat: et sic fit lienteria: vel etia cū
virtus epatis cōrētiua non sufficiēter contrā-
net chilū vt cōuertatur in sanguinē: et sic remit-
titur a virtute: et est cā fluxus vel fit debilitas
in retētiua ppter a particulariū membro: ū cum
non retinent tñ. In tāto tēpore qd digestiua et
rādē assimilatiua assimilet tāā quāritatē qdā
deberet p restauratiōe corporis vel dicto: nūm
mēbroz: et sic fit fluxus. Vel ē ex debilitate diges-
tione pōt fieri qñ nō digerit debite. nā cū nō dige-
rit debite nō retinet a mēbro et expellitur. Vel
ppter debilitatē attractiue qñ mēbra nō attra-
hūt chilū sibi necessariū: tñ a virtute expelli-
tur: vel ē a debilitate attractiue epatis et mese-
raicis cū nō sufficiēter attrahit a stō. Vel pōt
ē fieri fluxus a debilitate expulsiue p hūc modū
non qd fit fluxus causa respectu ei? qd expellit:
sed pōt esse causa intelligēdo virtutē naturalē
mēbro expulsiuā esse debile: qd nō resistit expul-
sioni mēbru ira vbi mēbra fortia expellat ad in-
testina: et ipsa intestina nō sint fortia ad resistē-
dū: tūc fit fluxus: et qd debilitas expulsiue ipsa
rū meseraicarū et epatis nō expellat nutrimen-
tū in mēbra tūc regurgitat: et oēs iste sequitur
malitiā cōpōnis. Fortitudo expulsiue est etia
causa fluxus cū expellit nō tñ qd su pnat: s3 qd
est naturale. Potest etia fieri fluxus scōo prin-
cipalī ppter lesionē in vnitatē mēbro vt ppter raturā
sube stōi vel intestino vel vena et epatis vel mēbroz
multiply: vt ista spālī videbit vt ppter corruptio-

De causis
fluxus in ge-
nerali

diaria sanatur propter oculos egri

diaria sanatur propter oculos egritudine: et licet fieri fluxus humoralis sanatur a latere quia curat aliquando pleuresim. ¶ Scdo sumitur licteria strice magis pro egritu cibi non sim rogi digesti siue huiusmodi egritu fieri velox fuerit et ista est vera licteria: de qua est fermo. ¶ 3o sumitur stricissima pro veloci egritu cibi a stomacho in eisdem qualitatibus: et quiritibus ita quod in cibum non est facta mutatio in colore nec in sapore nec in qualitatibus nec in quiritate. Et ita habet 4o alo. cōmento priū in principio: et 4o alo. huius cōmento scdo etiam in pñ. Et Rabbi moyses. 23. particula dixit quod licteria est cibi nō mutari egritu frequēs: ita declaratur licteriam per egritu frequē ē cibī: et de illa licteria nō oportet in cura multū laborare: quia est modicus acutissimus in bene terminabilis vt quando nō trāsmutatur cib⁹ in stomacho propter virtutem ipsius stomachi: quia est nihil transeat ad epar et sicut nō influere chimo ad membra non possunt ipsa restaurari: que tamē durabunt vitia: vntur inde est qd modico rēpore durabit vitia: etiam quia est tali licteria facta ppter essentia: lem lesiōē stomachi declaratur qd causa lesiōis maxima: vnde in totis virtutibus dicitur fuisse defectus: ita vt nulla fortiterio cibi est nulla digestio in eo. ¶ Cicer Bordonius in clarificatiōe huius passus dixerit qd exquire loquēdo in licteria nō est omniūmoda indigestio salē quē aliq quō benigni transeat ad epar: quia dicit ipse aliter enim nō esset vitia. Et addit: ideo co: pus per licteria cōsumitur: quia quitas que trāitē est ita modica qd sensu nō est bñ perceptibilis: p rāto dicit qd educit id qd sumptum est in eisdē qualitatē et quitate quib⁹ fūmebarur: et fundatur senēria quā in ore atq alioquali digestio vel salte preparatio: etiā et in intrellitis graclibus maxime qm etiā in monoculo fit alioquali digestio: vt vult Anti. 16o tertij. ca. p. ¶ Sed reuera salu pace tanti viri illud dictum aduersat in totum sententiā auro: precipue Sal. superius al legari. ¶ Scdo salū dicitū nō hz euidētia necessariā: qm siue cibo erit a exterio sumptio et absq hoc qd ad epar trāseat pōr vitia norabilē ppter nianerē: qm prima primi. caplo de humo: ibus de inuāmetis fleguariis naturalis est vt rge nec cessitatio cōuertat in sanguine et consequenter ex eo poterant mēbra restaurari sine cibo nō

Quid nominis. Et quid rei licentie te.
 Quod nōs dixerunt. i. citius igitur a lienon q̄ est lim
 rio ⁊ terio q̄ est intestiniū unde lienaria leuitio
 intestiniū est ibi large sumit intestiniū vt etiam am
 plectis stomer. ita intelligit de stomachi lienaria.
 C. Circa quid rei noradiū est q̄ iste terminus
 lienaria sumitur tripli. Aliq̄s p̄o flum humoza
 li vt Aui. 2.º. j. caplo 8.º ubi dicit q̄ adinuice ali
 quādo ita cōplicantur morbi q̄ vnus curat alte
 rum. vt sicut p̄ter dicit Aui. i. flum ventris vel

non tranſiente ad epar,
 Cōſpeterea hoc eſt contra experientias de mul-
 tis qui ſtante ſine cibo vinentia per aliquod
 dies: de quibus vidi experientiam in via monia-
 li que ſtetit per octo dies ſine cibo ⁊ poti: pꝛeſ-
 terquam de potu aſcende: de ſimili materia ſtan-
 plures hiſtorie ſm narrationem Alberſi alema-
 ni ⁊ Commemoratio in problema tibie: quas
 non cito adducere propter abbreuiare: ⁊ dicit
 Aleran. in cura vomitus a ſegnate dicit quod
 ex ſingulare petroſilino macedonico ex his ſit
 digeſtio: ita quod omnis humor ſegnificans
 crudus in dieram ſcilicet debetiam obſeruari
 bus non ſolum mutatum ⁊ extrematum ſed ſeg-
 gnaſe etiam in ſanguinem bonum mutatur
 materia ꝑ ſine querela nutrire poſſit talis hu-
 mor: ⁊ ſic ꝑꝛ quod ſtante ſegnare in ſomaco
 abſqꝛ hoc ex cibo ſameretur poſſet corpus ſuſ-
 triri ꝑ eſt de alibus frigidis decumbentibus

hic rep:et
hēdī tūo:
doniū pñu
guro:

not. histo
riam.

Opatio d
minuta i
cibum cā
lietaria d
qest pmo

in canernis terre tpe hyemis vt sumit p^o affo. a
 Da. Necq^{ue} sua ratio stringit q^{uod} in ore fiat digō
 aliq^{uod}is. naz. ly. Aui dicit q^{uod} nutries masticatio
 ne aliq^{uod}ā in ore recipiat digōnem. zc. in stomac
 co tñ sic disposito vt sit lienteria p^{er} essentia^m fm
 modū dictū nō offeritur cibaria masticabilia
 cum etiā porabilia trāsmutari nequa^m possint
 z tñ facilius est repleri potu q^{uod} cibo: vt vult Aui.
 nō etiā est semper verū q^{uod} in intestinis supiorib^{us}
 bus fiat aliqualis digestio in cibo. nā in virtu
 te stomaci cui magis p^{ro}p^{ri}ū est digerere q^{uod} in ins
 testinis ita ledi possunt vt auferatur eius op^{er}a
 tiones rerētia. s. z digestiua: multo magis etiā
 in intestinis quozum virtutes debiliores sunt
 essentiali^{ter} voluit Aui. q^{uod} in corpore bene dis
 posito cibo digesto in stomaco essentia^m z non
 habere omnem p^{er}fectionē achtalem in digōne
 p^{er}iciatur vltimate accidentaliter ab intestinis.
 De hac igitur lienteria tāq^{uam} incurabili Aui. nō
 fecit mentionem specialē. sed de lienteria secū
 modo dicta z similiter dixit. Rās. vt supra in
 tenu. Et vt claris intelligatur circa hāc ma
 teriā hāc Aui. z Rās. q^{uod} dicit Aui. factus a sto
 maco quē appropiatur lienterie nō est totus in
 digestus zc. z p^{ro} supponēdo est vna sūa. d. Bal
 6° de accidenti. capitulo primo cum est nocumē
 tum in digerendo q^{uod} cibū aut nullo modo mu
 ratur vt est in lienteria p^{ro}p^{ri}issime sumpta aut
 immutatur. s. diminute conuertitur aut corrup
 titur. a blata autem operatio in cibo non facit
 lienteriam istam. s. p^{ro}p^{ri}issime sumptam vt sup^{er}.
 nec corrupta digestio: q^{uod} talis est causa diarie
 vel colicę passionis vt sup^{er}. z non est flurus
 cibalis sed rautummodo diminuta digestio: vñ
 fit cibū non totus vel non totaliter digestus:
 z consequenter non totus indigestus vt infra
 dicitur latus: z similem sententia^m ponit Aui.
 13° terti^o. tractatu 3° capitulo p^{ro} dicit. Et cibū
 quidem aut conuertitur ad id q^{uod} necessario fas
 cit digestione integram. i. conuenientem: aut
 puerit ad id q^{uod} necessariū facit p^{er}fectionē aliq^{uod}ā
 z digeritur digestione aliqua non integra: sed
 sup^{er}. diminuta: quia non attrahit corpus ex p^{ro}ri
 tate cibi zc. s. sufficientem p^{ro}ritatem qua indi
 get z fit ibi extenuatio. Aut tertio non digerit
 omnino: z continuando dicit: z illud est secūda
 duos modos. nam ipse tunc. s. cibū aut rema
 net in dispositione sua. s. nullo modo alteratus
 aut conuertitur ad substantiam corruptam: et
 sic his duobus modis nō digeritur omnino fm
 Aui. ibi. z ita fm eum corrupta digestio potest
 appellari ablata digestio: z credo rationabil^{iter}.
 z tunc non omnis ablata digestio facit lienteria^m
 p^{ro}p^{ri}issime sumptam: sed illa tñ in qua nulla fit
 immutatio cibi: ideo fm bonam logicam diges
 tio ablata est operatio ablata: sed nō est semp
 ablata operatio: sed hec dimittamus logicā.
 Restat q^{uod} operatio diminuta in cibū est sola
 causa cū cibū aliquo modo conuertitur vt fiat
 lienteria de qua est sermo. Quia igitur cibū
 cum aliquo modo conuertitur z non comple
 re potest duobus diuersis modis non comple
 re gradus remissionis digestionis. imprimis et nō
 complete digeritur z sic p^{ro}p^{ri}ie vocatur cibū
 non totaliter digestus vel non totaliter indige
 stus. Alio modo non complete digeritur quan

do nō fm oēs p^{er}te cibi digerēdi. digerit: s. fm ali
 quā sic: z aliquā nō: z hoc cōtingit p^{ro}p^{ri}er ineq^u
 lem p^{ro}parationē in cibo: q^{uod} vna pars est magis
 parata digeri q^{uod} altera vel in se ex ipsius cibi p^{ro}
 pria dispositione vt stante cibo difformi: vel ex
 parte situs cibi in stomaco. nam pars in fundo
 stomaci situata etiam in cibo vniiformi est ma
 gis parata digeri quam alia. Proinde ordina^m
 uit natura vt cum illa pars que est in fundo est
 digesta aperiat^{ur} portarius vt illa pars des
 cendere possit z alie partes cibi non adhuc sic
 digeste a conuentua stomaci mediantibus vil
 lis trāsmuer salibus sustinēt^{ur} z descendēdo fm
 gradationē cū digerit^{ur} z expellit^{ur}. Si q^{uod} ringat
 virtutē cōtinentiā tanto tempore cibū cōtinere
 virtutē digestiua non lesa quod pars in fundo
 existēs digerat z exeat digesta: z tñ sit cōtētia
 taliter debilitata q^{uod} vltra nō possit cibū cōtine
 re z p^{ro} gradationē digerere z missionē egressio
 nē facere: tunc egredit^{ur} alie partes indigeste
 z sic d^{icitur} cib^{us} nō tot^{us} digest^{us}: vel nō tot^{us} indigest^{us}
 z tñ nō d^{icitur} nō total^{iter} digest^{us}: vel nō total^{iter} indi
 gestus: immo isti modi diminute digestionis
 differūt sicut z tot^{us} z total^{iter} differūt. nam tot^{us}
 respicit partes p^{ro}ritarias z total^{iter} graduales.
 Et de isto cibo indigesto z lienteria intellexit
 Aui. q^{uod} declarando dicit factus a stomaco nō
 est totus indigestus: z causa illius est debilitas
 virtutis rerētie: q^{uod} nō sustinet delationē cibi:
 nisi vsq^{ue} ad tempus in quo iam digerit sup^{er}. fm
 partem. z iam non digerit sup^{er}. fm totum: deins
 de nō potest gradare remissionē eius z egressi
 onem eius zc. Et ita Aui. posuit vnum modū
 tñ lienterie vt cum non cibū totus indigestus
 per modum dictum. Rās autem in vbiis suis
 complectit^{ur} nō tñ istum modū lienterie: s. etiā
 eum in quo nō est cibū total^{iter} indigestus sed re
 misse digestus p^{ro} hoc q^{uod} dicit. Cum cibū more
 solito non morat^{ur} in stomaco: immo citius egres
 dit^{ur} nō mutatus nisi parū zc. nam siue a debilita
 te cōtētie nō potētiā gradare zc. fiat cibū
 fm partē indigestus: tūc est verū q^{uod} nō moratur
 in stomaco sup^{er}. vel intestinis more solito: z egre
 dit^{ur} nō mutatus nisi parum. i. fm modicā par
 tē digestus zc. si etiā a debilitate digestionis non
 totaliter digeratur: tunc etiam egredit^{ur} a stog
 maco z more solito non moratur z egredit^{ur} nō
 mutatus nisi parum. s. parialiter digest^{us}: z sic
 cū non cōplere digerit alterat^{ur}: z sic expulsiua sti
 mulata expellitur zc. vt 13° terti^o. de raritate et
 velocitate descensus cibi ab Aui. etiam p^{ro}p^{ri}er
 stomaci debilitatem cum cibū ipsum grauatur
 zc. vt ibidem.

Et ex dictis patet quod lienteria debet p^{ro}p^{ri}
 p^{ro}ie dici actio lesa: quia diminuta digestio alte
 ro duorum modorum: z potest vocari exiens mu
 ratum: quia cibū exir diuersus ab eo q^{uod} cōsue
 uit: sic patet quid rei lienterie z species eius.
 Cause lienterie. Et quoniam Galenus sexto de
 accidēti. capitulo primo. dicit. Non enim satis
 est medico habere notitiam quod stomachus nō
 digerit scilicet conuenienter sed oportet p^{ro}p^{ri}
 cognoscere causam quare hoc accidens nō fiat.
 ideo breuiter dicatur quod de causis immediat
 is corporalibus lienteria hec attribuit^{ur} des
 bilitati virtutis digestionis stomaci: quoniam sem
 per in ea est actio digestionis stomaci lesa circa ci

De causis.
lienterie.Operatio di
minuta in
cibum cōt
lienteria de
gestiōe.

Secunda pars practi magistri Jo. Mathiel de gradis

bum ut dicitur est: hoc vel propter essentiam
ut cum sit a frigiditate sive a diminuta caliditate
stomaci: tunc sit cibus non totaliter digestus
vel etiam per communiter ut per communiter
estomaci contentus vel expulsus ad quā
sequitur impotentia digestionis ad debite diges-
tendum totum cibum: tunc maxime sit propter de-
biliterem contentus: tunc sit cibus non totus
digestus: cuius causa est debilitas contentus ut
dicebat Avicenna quod verum est principaliter
licet immediate sit lesio in digestiva per cōmū-
nitatē ipsius contentus. Quod sic dicitur. Ita inrer cō-
tentus et expulsivam quādam determinatio: quod
contentus cedere ut possit expulsiva expellere
et tunc dicitur quod est nocuementum in expulsiva: sed
sit primum in contentus ut cum lubricitas phis-
bet virtutem contentus: quod non stat operatio
debita contentus: contra aliqui in ceptus
et ascribitur debilitas contentus: quod tamen prin-
cipaliter causa est in expulsiva ut cum sit stimu-
lus et acuitas facta est in sensitiva et cōtingat ut
sit eritus cibi indigesti et simul cum humore ex-
pellat cibum ascribitur tunc aliqui ad debilitatē pre-
tulerit aliqui ad debilitatē sive fortitudinem ex-
pulsivae. Similiter cōtingit in contentus et di-
gestiva: quod contentus preparat digestionem: et ita
aliqui nocuementum unius virtutis alteri ascri-
bitur virtuti cui erit nocuementum tunc per com-
munitatem et non per essentiam. In lienteria tū-
pprimum summa semper est actio lesa sunt cō-
tentus et digestiva: quod est ablata virtutis opatio
sed etiam aliqui sit lesio in expulsiva: et declarant
de causa specialiter a domino Avic. de signis flu-
xuum omnium modorum ad primum capitulum. vos via
debilis et infra loco suo erit sermo. Et de debili-
tate sequi possunt omnem malitiam completio-
nis ut supra visum est: et hoc dicitur Avic. quod vultus
rimus sit lapsus in contentus a frigiditate in-
tellectus. id est pluribus vicibus non vultus
t. propter excessum malitiam frigiditatis: quia
etiam sit propter caliditatem vel fieri potest talis
lapsus: et etiam propter humiditatem: ut supra di-
ctum est.

Alia causa de corporalibus magis mediate
est propter materiam flegmaticam viscosam adhe-
rentem superficiem stomaci. unde non dimittit ci-
bum sibi in stomaco tanto tempore ut perfecte
digeratur unde illa humiditas relaxat contentus
nam: et sic egreditur cibus non totaliter indigestus.

Alia causa est vicius in stomaco vel in membris
vicinis. Nam ex vlcere in stomaco sit nocuementum
ex cibo: ita sit expulsiva infurgat ad expulsio-
nem: et sic similis sit ex vlcere intestini vicinorum
stomaco vel propter materiam saniosam quod residat ad
stomum vel aliter propter comunicati nocuementum
sua vicinitate ad stomum. Alia causa est propter do-
lorem stomaci vel propter dolorem circumstan-
tium membrorum. et hoc dupliciter. Nam dolor
stomaci facit fluxum attrahendo materias noci-
uas altunde: vel etiam quod dolor resoluit spiritum
et debilitat contentum ut non possit continere: vel
digestivam ut non possit digerere. Alia causa est
cararrus. id est omnis fluxus humoralis ab omnibus
aliis membris ad stomachum sive sit materia acuta
ut colerica sive acerosa ut flegmatica sive me-
lencolica acuta fluens ad os stomachi aut non acu-
ta relaxans.

Alia causa est vicius in stomaco agitat
cibum et non permittit ut imprimatur gradus cōueniens
digestionis in cibum et cōsequenter expellitur.

Alia causa etiam sit propter apostemata vel propter
vulnus: et sic omnes cause quod possunt esse cause vel
malitie complexionis vel male compositionis vel
solationis cōtinui substantie stomachi possunt esse
cause fluxus lienterici: ut etiam supra dicebat in
causis fluxuum in vniuersali. Et parte etiam
causarum extrinsecarum possunt esse cause fluxus aut
ex parte cibi: quod aut cibus nocet sua quantitate aut
multa aut pauca: propter multitudinem enim su-
peratur virtus contentus ut non possit continere
neque digestiva digerere: unde egreditur sicut intra-
uit ut dicitur Avic. ex paucitate etiam quod est paucus
et facile digestibilis et in stomacho calido ut de vicio
dio et lacte dicitur tunc aliqui partes eius facillime
commutabiles et digestibiles non cōueniunt al-
terantur immo aduruntur: sic expelluntur simul
cum aliis partibus non digestis: et sic non est totus
cibus indigestus: sed ex parte etiam huius cause fiat
diaria.

Aur ex cibo etiam contingit ut propter quali-
tatem in cibo ut caliditatem et igneitatē modica
et vel propter frigiditatem eius quod debilitat cōten-
tium vel digestivam: et sit aqua frigida sepe facit
fluxum lientericum propter etiam nimiam humiditatem
ut in cibum sit nimis humidus et subtilis: et sic potest
residare per porum ipsum ipso clauso remanente
et proprie cum ab epate multum diligit ut est vi-
num subtile et propter dulcedinem descendit pro parte
ad intestinum non digestum: et ad istum modum reduci
possunt aliqui fructus humidi et subtiles multum
sim corum aliquas partes unde erunt indigesti
in partem. Alia causa sumit ex parte cibi pro-
pter venenositatem cibi: quia natura ipsius reser-
git: et sic fungi et alia cibaria venenosa faciunt fluxum
et ad istum etiam reducitur ille qui sit ex ci-
bo in quo est virtus solutiva vel lentiva.

Alia causa est abomatio stomachi quando sto-
machus abhorret ab aliquo cibo ut a vino propter
ocultam proprietatem vel caseo: tunc similiter
refugit et ipsum non sustinet: et aliqui ab aliis re-
bus cum proprietate fugiunt.

Alia causa etiam quod cibus abominabilis est quod
male preparatus ut in stomacho delicatior sit
etiam medicina sumpta per superius aliquando
fluit a stomacho antequam preparetur a stomacho
et digeratur.

Alia causa etiam pro ordine non debiti seruati ut si
postremo cibo de facili digestibilis: postea succedat
te immediate cibo stipitico ut cum sit comedatur
lac: deinde immediate pira asata: tunc pira non cō-
tinebuntur debito tempore in stomacho neque lac digeretur
facile: immo ipsum totum precipitatur et erudit non di-
gestum. Vel quando sit sumuntur cibaria grossa
et difficilia: ut panis durus et caseus vetus: et
postea vel oua sorbilia vel brodium: tunc cibus
vltimus quod facilis digestiois putret in tempore
in quo cibus durus in fundo existens pro par-
te digeritur: et tunc expellitur et sic iste modus
magis facit diariam saltem in partem.

Aur sit eritus cibi propter medicinas ut propter res
manentiam virtutis medicinarum in stomacho quod impet-
sit notabilem lesionem in virtutibus et debilita-
tem fecit in contentus: aliquando etiam rema-
ner in villis stomachi de substantia ipsius medicinas

De causis
extrinsecis
lienterie.

a causa.

Ab acie
deficiente

De causis
ex parte cibi

Fungi et
barba venenosa

De causis
diaricis

vr de scamonea cōtingit qñ nimis terit: qñ imbi
bis in villis stomachi z debilitat natura: z tunc
istis fluxus aliqñ est periodicus dicit Aui. qñ in
tempore determinato aggregata ista materia fas
ciet fluxum lientericū p modum supra dñi de do
lore: qñ nō omnis modica pars de materia pōt
facere fluxum. Aliqñ etiam fit fluxus ex venenis
corrodētibz substantiā stomachi. ¶ Aliqñ fit a
casu z percussione fluxus cibalis: qñ ppter percussio
nē z calum fit agitatio in cibo: etiam aliquādo
in humoribus z mitti cum cibo faciūt ad lubri
citātē in cibo vel fit qñ cibis nō potest debite di
geri: z sic etiā motus laboriosus post cibū facit
est causa citi descensu cibi in stomacho.

¶ Et aliqñ fieri potest ab aere calefaciēte liqsa
ciēte hūiores verius sōm vel humerāre relarā
re ipsum stomachi vel sua frigiditate impingēte
materias ad interiora: vel etiā sua siccitate mē
bra extrinseca cōstringēte: sic per diuersos mo
dos potest causare lienterici per modum nostri:
aliter etiā possunt adduci cause: sed iste quia mag
is communes sufficiant.

Quid nominis diaric. ¶ Consequenter
restat dicere de diaria
ranqñ de secunda specie fluxus z in hac seruiat
tur ordo sicut z supra in lienteria habuit est. Pri
mo videbit quid sit diaria. 2° ponentur distin
ctiones z species eius. 3° cause. ¶ Pro intelligē
tia specialiori possit orōi in litera z totius mares
rie de diaria. Primum videamus sū ordinē qd
fit diaria. Diaria igitur est flux⁹ humoralis sūm
plex. i. fluxus sine cibo z sine membrorum excor
iatione distinguēdo omnes fluxus i lientericiā
diariam z dissinteriam: sū hoc est diaria cōis
etiam ad colicā passionem: sed potest distin
gui specialiter ab ea per dñas p̄pas colirice qñ
diaria non est acutissim⁹ mor⁹ neqñ cū vomitu.

Distinctiones diaric. ¶ Species eius
quidam est flux⁹ simplex
diaricus: quidam cōpositus. qñ quidā fit ex sim
plici humore: quidam fit ex diuersis z simplicibz
dam est flegmaticus: quidam sanguineus vel co
lericus zc. quidam cōpositus ex eis z sanguinei
speces sunt plures. ¶ Alia diuisio ipsius diaric
quedam est stomacalis: quedam intestinalis qñ
bus proprie ascribitur: quedam est cerebralis: qñ
dam ab ore: quedam spleneticā: quedam a reui
bus: quedam a maricē: quedam a toto: quedā
epatica proprie: vt supra in diuisionibus gene
ralibus.

Cause diaric. ¶ De fluxu intestinali p̄num
dicitur de causis eius: dicit igit Aui
cē. de fluxu intestinali qñ duplex est. s. cū excor
iatione z sine excoriatione. Et istius quidā est flux
us intestinalis intestinalis quinqz ingioꝝ: qñ
daz intestinali recti: z de hoc est specialio cura ab
anctoribus per se facta: de quo dicitur infra cū
erit sermo de reuasiuone.

¶ Fluxus igit talis intestinalis intestinalis sū
perior dñ: fluxus lubricatus. i. lubricitas inte
stinoꝝ cōicit in causis. In multis cū lubricitas
te stomachi. s. debilitate reteritue z fortitudine
expulsiue: in mā lubricitate sup̄ficiem intestino
rum: nam propter multitudinem humorum gra
uatum contentum stomachi fit lubricitas sto
machi z similiter in intestinis.

¶ Idem intelligitur de mā lubricante. s. chilos

sa vel humoralis: qñ ppter eam aliqñ nō figit chy
lus tanto tpe in sō vel intestinis vt possit debi
te suggi p meseraicas: z pñ fit fluxus chilosus: z
pñ humoralis: applicādo humorem etiaz ad
chilosum vt est mens auctoz. ¶ Ita etiam sicut
ex acuitate medicinarū fit diaria passio stomacha
lis ita etiam intestinalis. ¶ Et catarro ē fluen
te ab alijs mēbris: communicant: qñ sicut fluit
mā de alijs mēbris ad sōm z corrūpitur cib⁹ in
sō: z cōsistit ex humore fluente ad intestina fieri
pōt eodem modo fluxus. ¶ Dicant ē in apate
qñ sicut apha ledit cōtētiūm sōi ita cōtētiūm
intestinoꝝ. ¶ Etiam z in dolore qñ sicut ex dolo
re trahuntur humores ad sōm ita ad intestina
etiam ex punctione in intestinis fit talis flux
us. ¶ Dicant etiam ex parte ciboz: qñ ex acui
tate eoz vel ex malo ordine cum corrūpitur in
sō vel intestinis. Sed si cib⁹ sit indigestus des
bet dici lientericus. ¶ In quibusdā tñ non cōi
cāt videlicet in ulceratione: raro enim fit vlcus
in sō vnde fit diaria: sed sepe sunt vlcera in in
testinis: vnde fit diaria passio: qñ vplurimum
magis accidit vlcera in intestinis qñ in stomas
co. z hoc singulariter ppter plures miseraicas
deserētes cholera ad intestina qñ ad stomachū:

Quia etiā possunt fieri in stomacho. ¶ Tota tñ
hic vtiliter qñ dupl⁹ pōt dici aliqñ fluxum esse
cū excoriatione vel sine. vno modo qñ sit sine ex
coriatione. i. qñ secum nō cōiungatur excoriatio.
Alio modo qñ illius flux⁹ causa nō sit excoriatia
ua. i. excoriatione faciens z opposito mō cū ex
coriatione: cū primo mō cū diaria pōt esse exco
riatio: vt p̄z cū fit diaria ex vlcere sōi vel in tes
tinoꝝ: z ex hoc p̄z qñ hoc arg⁹ nō valz. iste est
flux⁹ cū excoriatione: ergo ē dissinteria: sed bñ
valet si sit fluxus cū excoriatione 2° mō. i. iste
flux⁹ habet causam excoriatē. ergo est dissintes
ria: et ideo prius dissinteria dicit fluxus excor
iatus qñ flux⁹ cū excoriatione. Et hoc nota
te propter dicta supra de differētia inter diariā
z dissinteriam licet aliquotiens medici non cu
rantes de proprietate terminorum: appellant
etiam dissinteriam omnem fluxum cui coniu
gunt excoriatio: immo etiam aliquando largi⁹
vt infra videbitur cum erit sermo de dissintes
ria. Et ex his patent cause diaric stomacice et
intestinalis. Consequenter sunt ponende caus
se aliozū fluxuum.

¶ Igitur cerebralis causa est materia descen
dens a cerebro ad stomachū que sua gravitate
facit fluxum: aliquando etiā sua lenitate facit
fluxum: et etiam sua acuitate ledere potest ita
vt fiat fluxus: et sic diuersis modis potest fieri
fluxus a cerebro.

¶ Et eodem modo fit fluxus ab ore propter hu
miditates fluentes ab ore per mery in stomas
chum: z per humiditates in radice lingue z iste
cause precipue occurrunt in pueris. Contingit
etiam propter vlcera vel pustulas in ore vt acci
dit in habētibz alchola: fit etiam ab ore ma
xime in pueris hora productionis dentium licē
teria z diaria: quia propter dolorem attrahi
tur materia ad partes oris: et postea illa mate
ria defluit ad stomachū: z prohibens diges
tionem fit fluxus. Et dicit Gal. tertio aph. qñ do
lo: ratio scindendo gignas est vehementior: qñ
spine pungentis: et ita per alium modum facit

Ab acuitate
re medica
narum.
A catarro.

A cibis.
Raro fit vl
cus in sō
z sepe fit
vlcera in in
testinis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

Fluxus fit
a splene p
pter tres
causas.

Fluxus: quoniam talis dolor facit eos vigilare
et ita corrumpuntur digestiones in ipsis pueris
et sic fit fluxus.

Fluxus autem a splene tres sunt cause precipue
ex parte lesionis in virtutibus ipsius splenis.
Prima est debilitas attractiue splenis: unde
non sufficenter attrahit depurando sanguinem ab
humore melencolico: et sic remanet sanguis me-
lencolicus in epate: vel ad membra transmissus
respuitur sepe in membris: et ita granata virtus
te epatis irritatur ad expulsionem et expellit ad in-
testina ppter eorum vicinitatem. Secunda
causa est debilitas expulsiue splenis: quia cum sple-
nem non nementer expellit magis illam melicam attractam vel se-
sibiliter vel insensibiliter ad dicta membra ut
ad os stomachi pro parte illa materia ibi aggre-
gata irritat virtutem ita aggranatam ad expellendam
per viam conuenientem. vbi potest aliunde expelli ut
per mefentericas ad intestina. Tertia causa est
fortitudo expulsiue ipsius: quia expellit de humore
melencolico plus quam conueniat: verbi gratia
ad os stomachi: et ita deicitur digestina stomachi
et fit fluxus stomacalis: vel si defluit ad intestina
fit fluxus intestinalis. Potest etiam causa esse in
via media stante oppilatione in illis poris per
quos defertur materia ad ipsum splenem: unde
cum non possit ad ipsum pellic pellicitur ad inter-
stina et sic fit fluxus.

De fluxu
causam renum.

Causa autem fluxus causa renum ut multum
est debilitas attractiue renum: quia non debite attra-
hit: multum de humido aquoso remanet in epa-
te et transmittit ad intestina: et fit fluxus ad in-
testina ex opposito fit stipercitas ventris: unde di-
citur i asor. Urina multa nocte facta pauci se-
cessum significat: et contra potest etiam contrin-
gere et oppilationem in medijs visis ad renes.

Fluxus autem facti a matrice causa sumitur
ex parte retentionis menstrui. nam cum retinetur san-
guis menstruus qui non debet retineri ille sanguis
regurgitat ad epat per venas menstruales et tan-
dem per mefentericas expellitur ad intestina.

Fluxus quoque facti a toto prima causa dicitur for-
titudine expulsiue in toto expellentis superfluita-
tem quam vel qualis: unde est in causa fluxus ve-
tris: nam sepe aggregat superfluitas in toto et gra-
uius virtutis facit fluxum ut apparet in crisi: et cor-
poribus multis repletis siue corporibus cachecti-
chis in quibus sunt effusiones synthomarice.

Aggregat autem in toto multitudo materie pro-
pter multas causas. vna est phibitio resolutionis
a toto ppter strictionem pororum in toto a causa frigida
vel a causa ericcate ut a ventis borealibus aut a
balneis aluminosis: et sic aggranata virtute fit
expulsiue imoderata: et ita etiam frigiditas aeris siue
ventri potest esse causa huius. Et sic dicitur Gal. quod frigiditas
intrinseca membrorum est causa fluxus: et extrinseca est
causa strictionis: intelligitur non semper: quia etiam
ex plenitudine in primo per oppressionem est causa
fluxus. Et ideo applicatio balneorum vel emplastro-
rum stipricorum in primo supra ventrem addit ad
fluxum ut dicitur in canone tertio quando medi-
cina nimis superfluit. 2^a causa multiplicatio
materie in toto dicitur esse multiplicatio cibi
plurimum nutritiui non facto exercitio. 3^a primi de
causis repletionis. 3^a causa huius dimissio exercitii
consueti: quoniam est causa repletionis. 4^a est dimissio co-

suetarum effusionum ut dimissio fluxus hemorro-
idalis et menstruorum et fluxus sanguinis narium in consue-
to. Alia causa abscissio alicuius membri notabilis: ut
manus aut pedis et vel ipsius indebita membri ar-
tractio: quia materia que consueuerat fluere ad illud
membrum retinetur in ambitu tori: et tandem fit fluxus.
Alia principalis fluxus a toto dicitur esse de-
bilitas prentiue: nam aliqui in extreme debilibus
fit ventris fluxus vel in propinquis mortis per viam
resolutionis. nam tunc si relaxatur humidum quod sua gra-
uitate se puerit ad intestina et fit fluxus qui est
imperceptibilis. Ad hanc causam reducitur fluxus
qui fit in plurimis timentibus in his qui mor-
tem expectant quia virtus relaxatur et fit fluxus: et
etiam hic fiat per alium modum notum. 3^a causa est phibi-
tio receptionis nutrimenti membrorum in eis: hoc
est cum est tori et cuilibet particulari membro: et
sic illa prohibitio nutrimenti facti in epate quod
non recipitur in membris siue vel ipsius membris
infrigidatis et que in virtute congelata vel pro-
pter oppilationem in visis vel propter debili-
tatem membrorum in attrahendo vel propter mu-
tationem non esse bene qualitas est: immo nature
membrorum contrarij unde abscondit in toto vel in
venis: et sic tandem grauius virtutem expellitur ad
intestina. Alia causa est caliditas adurens et
eliquens ut in febribus adurentibus et caliditate
que facit humidum pingue illa materia desinit
ad intestina: caliditas etiam resoluens per alium
modum facit fluxum: ut quia debilitas virtutis resolu-
do instrumentum ut spiritum quo mediat phibitio
gestina: per viam etiam debilitatis coherente a caliditate
fit fluxus. Alia causa sumit ex parte mate-
rie peccantis qualitate non spiritate ut quia mate-
ria que est in toto dicitur maligna: et ut sic dicitur
alexandrina facit ad fluxum ut dicitur Gal. 2^a asor. co-
mestro 2^a quia comedat porcos: alia: cepe: al: et ace-
tari: et huiusmodi: unde generantur humores ni-
trosi salis et qui terrent membra vel multum ex-
pulsuam stimulant.

Alia autem fluxus synthomatici propter causam nocentem
dicitur fortitudo expulsiue ex vna parte et ex alia
est habitus ad expellendum. talis autem debilitas
habet quod est obedientia ex parte meatuum et ex parte ma-
teric: et sic fit fluxus synthomaticus cretici. Aliqua
etiam fit fluxus regularis his concurreribus a virtute
seccante inuariatim a nocturno et nocturno expel-
lere. Pro fluxu vero epatico est sciendum primo
quod tripliciter dicitur secundum auctores aliquoties fluxus
epaticus. primo dicitur fluxus epaticus: quia quod fluxus per
deus ab ipso epate. i. cuius causa est epatis lesio siue
ab epate res humoralis demandatur siue non:
et hoc modo fluxus chiloflus siue oppillatur ex me-
fentericis siue ex debilitate attractiue epatis con-
tingens appellatur fluxus epaticus. 2° modo su-
mitur fluxus epaticus pro fluxu humoralis quocumque
ab epate pueniente vitio epatis vbi cumque ipsum
epat ledatur siue in coplone siue in pponone siue
vntate: et qualiscumque sit magis ab ipso ad intesti-
na defertur siue eruginosa siue feci alia fuerit ve-
nolebat Gal. 5° iterio. cap. 8°. Et sic fluxus epati-
cus aliquoties dicitur: diffinitio epatica metapho-
rice ut dicebat Tescilator differetia. 2. 2. cum ita
in ea rarissime excoartio intercedat: et hoc modo
sumebat libalyab. 3^a prae. trac. de hoc fluxu epati-
tico dicitur in principio capiti. Epaticus diffinitio
medela et cura per difficultatem et pauci ab ea libet

Secundum
hab. ipse
fluxus san-
guinis fit
quatuor.

De fluxu
epico no-
tabis que
sequuntur.

ranatur: eo qd medicor multi partu epatis cognoscant debilitate. **T**ertio mo sumit stricte p fluxu sanguineo lotino: sic dicit epaticus pro: priissime a medicis: qm p eum cognoscit debilitas epatis: pcpue digestina cui ppru landabi lem est sanguine gñare vt volebat Ba. loco. 3. al leg. de his omnibus erit sermo: 3. principaliter de epatico p. 2. 2. mo sumpto rāp de magis cō muni. **S**ecundo sciendū de diuersitate fluxuum epaticorū fm qd dicit est. 3. q. diuersitas fluxus qñ qñ sumit ex parte eorū q expellunt: 2. sic fluxus epatici multiplex distinguitur: qñ qdam est chimosus vel chilosus qdam aquosus: vt cuius substantia est aquosa similis aquositati hydropicorum: aut qdam lotinus vt cuius substantia est lotina: 2. est cum emittit substantia sicut: lotura carnis qñ aqua est remissa tincta fm rotū: vel qñ aliq pars est rubra: 2. aliqua nō. **Q**uarto est fluxus colericus cuius materia colerica est cholera naturalis vt rubra vel citrina vlt preter nam vt vi tellina praefina 2. eruginosa. Quidam aut dicitur esse virulentus qñ mā sicut virus. Quidam āt vlcerosus: 2. qdam corosiuus: vt qñ emittit substantia q qua deciditur ab vlcere sicut sanies in spissata: vel qñ emittit substantia q deciditur qñ ex membro vt substantia q vt quā rasura dī cor rosuū. Quidam aut dī esse seridus qdam non etiam qdam dicit esse sanguineus: de quo dixit Ba. 2. corinethis ca. p. omnes spēs fluxus sanguinei sunt quatuor. Prima in q sanguis effatur in terpolari: 2. hoc accidit in quo incisa est pars membrorum: aut dimissum est exercitū: 2. su. tal est purus. 2. in qua sanguis effatur est similis aque carniū vel loture. 3. in qua sanguis emittitur similis feci sanguinis haberi splendorē in se. Addit in his tribus spēsbus. de qbus dicitur est: emittit sanguis supabundā subitō. Sed est 4. species in qua fit passio vlcis in intestinox: 2. emittit parularū inter raritates modicas: et tūc fore emittit sanguis purus 2. perfectus: aut forte efficit coagulatus: aut forte mirr est cum putredine 2. excoctatione vlcis: 2. corporū pāniculorū ipsius q sunt partes intestinox. **I**tem ipse. Ex his potest colligi q p. species magis pē det a toto: de quo supra dicitur est. vltima magis est intestinalis vel dissinterica. 2. 2. 3. sunt epaticae. Quidam etiam est fluxus in quo educit qd qā grossus spissum sicut substantia carnis epatis aut educit sicut fel nigrum subtile: aut sicut nigrum seculentum vini: aut sicut seculentū nigz 2. est spissum sanguinis: 2. qdam est diuersorū colorū: 2. sic sunt tresdecim species. **A**lia diuisione qdam fluxus epaticus est cum feb. 2. qdam sine feb. 2. hoc est multum cōsiderādū dīcebat Ba. 3. interiorum. reprehendens medicos q de hoc nō faciebāt p̄ydetationē. **C**irca causas autē fluxus diuic p. dicit in genere: deinde spāliū de causis speciei eius sic pcedat. **C**ausarū q bna fit talis fluxus: vna causa est apostema 2. maxime calidum: qz semp aliquid resudat virulens rime ab apostemate calido aut ipsum apostema rumpit siue digestū sit siue nō: 2. sic educit virulenti vel saniosum p secessum. aut fit 2. propter oppilationē: qñ cum aperitur oppilones materie multo tpe recēte expellunt 2. fit fluxus: aut fit ppter scissurā venarū: p scissurā etiā intelli gēdo agnitionē pororū venarū aut fit ppter vlcna

cōsequēs scissurā. aut fit ppter debilitatē attractiue: qz attractiua epatis vel meseraicarū nō attrahit qd dī. aut ppter debilitatē cōtēntiue: qz nō iustiner qd est aggregatū in epate vel mēbris tpe cōueniēti. aut ppter debilitatē digestiue: qz nō debite separat supfluitates a sanguine nec cōueniēter digerit. vel fit ppter excessus in expulsua qñ expellit citius q opz vt anteq materia sit cōuerla in sanguine: 2. sic virio expulsiue fit fluxus. Aut est ppter oppilationē mediaz s. vel in mēbris posterioribus ad epat vel in gibbo epatis: 2. sic materia nō pōt transire ad membrā: 3. factus fit sanguis in epate. Aut ppter oppilationē i epate. s. i cōcano vt ppter oppilationē in meseraicis aut ppter acuitatē mae 2. mordacitatem: qz mā est multū stimulariua virtutis: vt qz genita ex cibis acutis mordacitatis. aut ex repleōe q euacuatur: 2. sic sunt duodecim cause. Dicit tñ Aui. q omnes iste cause reducuntur ad duas vel ad fortitudinē virtutis vlt ad debilitatem virtutis: 2. iste sunt cause generales fluxus epatici.

Cause autē spāles diuersitatis ex parte ei. qd emittit: qz p. causa erat materia chiloza: runc causa hui. aut est debilitas attractiue epatis vlt meseraicarū in attrahēdo vel est oppilatio in sinu epatis: vel est oppilatio ppe in meseraicis: vel est parti debilitas attractiue epatis et partim expulsiue stomaci. q tñ est ppter oppilationē in cōcano epatis est ppe: ite q cōmuni ter vocat chilosus: 2. talis tendit ad aliqualem ruborē: 2. hoc est qñ fuit attracta mā chiloza ad meseraicas: 2. nō pōt amplius trahi ad epat propter oppilationē cōcanitatis epatis: 2. sic in meseraicis fuit aliqñ alteratus: 2. qñ fit oppilatio in meseraicis nō est alteratus ad ruborē: sed est albus: 2. ite ppe dī oppilatiū q fit propter meseraicas. **C**ausa fluxus aquosus est causa hydropis ascitis: 2. oēs cause ascitis similis pñt esse cause huius: sed solum differūt in hoc q mā talis aquosa recipit in intestinis: 2. sic fit fluxus 2. nō sicut hydropes. **C**ause nō ablutiū fluxus dicit Ba. 6. de accēti. sunt debilitas digestiue virtutis ipsi epatis: 2. mā est plus alterata q su pra dicta est de oppilatiua: qñ. s. viri digestiua nō pōt oēs debitiū gñi digōnis imprimē: vel causa est debilitas seqstratiue 2. digestiue q ad separationē: qz nō est facta debita seqstratio adqstratiua mā sanguinea: vel ē qz nō fit debita suctio adqstratio a renib. p oppilatiōe eorū vel debilitatē eorū in attrahēdo. **C**ause fluxus colici sūt oēs cāe gñatiōis 2. multiplicatiōis cole de: qb dicit est. s. in ca. de icterina: 2. ex pre ciborū 2. ex carij 2. passionū aialū 2c. **C**ause virulenti fluxus. p virulentiū si intelligis virus subtile cā dī vltimū ēē refudatio virus ex apate calo 2. maxime si fit in cōcano epatis: vel ē in meseraicis: qz stimulando expulsua facit fluxus: s. si p virulentiū intelligis sanies: cā est ruptio adubellari. i. aparis sanari cū mā saniosa ipa educit per intestina. vel cā ali qñ est agrio oppilatiū ppter recētiōē supfluij tati: qñ ille māe multo tpe recēte sepe reducitur ad nām viri: vt ē volebat Ba. 5. interiorū. Aliqñ cā viri dī esse adultio humorū p virulentiū intelligēdo liqfactionē humorū 2. p fluxū virulentiū intelligēdo fluxū humorale subtile fetētem uā sicut exhibitiō diureticorū puocat 2. multū

De species
lib. causis

Secundū
hāc. spēs
fluxus san
guinei sūt
quatuor.

De fluxu
epico no
rabis que
sequunt.

plicar vinnā eliquādo ⁊ subtriliando subām hū-
moris educēdo ad viasentrā: ita caliras supflnā
fi sit in epate ⁊ aliqñr supcalefacies facit acqñr
re aliqñm ignitionē in hūmo:ibus ⁊ adustionē
in eis: ⁊ sic sepe eductūr p viā vīru p intellā:
⁊ sic qñr sit fluxus raliū humor ⁊ dñr flux⁊ virulē
tus. qdam ē dñr flux⁊ facit sicut ille qñ de felle co-
lerico subtrili: ⁊ hui⁹ cñt caliras ignea ⁊ mate-
ria chilosa facta ē cibis subtrilib⁹ aqueis.

tria choriola: altera est: et tria sunt: aqua: et
 tria: et sunt: feculenti: sicut fecit sanguis: de esse
 vltorio: vltio in humorib: q̄ in virulento fupia:
 dicro: et de pprie melia adusta: fiks: et fici meli:
 collie nali: est ois causa multiplicis meliam na:
 turali: v̄ de esse pgelario: cum fit in humorib:
 inipissatio a causa frida: et p̄r illa m̄a ch multi:
 plicat: et garragat: ep̄ar q̄ et fit flur: et. Et flur
 ferida vltim fit retetio m̄ax multo rpe: p̄p̄ of
 pilationeo: et h̄ic cum fit ap̄io oppilationis: et
 flurur feridus: et h̄ic et fupflua actio: alidi i m̄a:
 q̄ dicit ad corrupcionē p̄r esse cā ralis flur: fe:
 ridi. Et flurur nō sanguinei cā sunt dicro fupia:
 de flur factio a toto de causis epaticis et.

de fluribus flura a toto tōe causis epatici tē.
 ¶ Causa flurū fluribus, ipsius epatis est cor-
 tio subtilitatis epatis scipue ex vlcere. ¶ Fluribus
 autē compositus diuersarū materiæ t diuersos
 coloz sequitur possimilis debilitatē pluriū virtu-
 tū nāium vt attractiue digestione t tūc appa-
 ret fluribus multū diffomis nō seruās ordinē
 ppter variatē lapsum in ipsīs sūmptibz qz aliqñ
 vigorat attractiua t minorat digestiua t tūc
 decipiunt medicos qz aliqñ sit recidiua t aliqñ
 durat per annos plures. Et hic est pprie de quo
 loquebatur supra libaly.

Fluxus hō mēfēraicālis reducitur in causā cū
epaticā: q̄ virtutē s̄ defectus eāz q̄ debentur
ēssē mēfēraicāruz sūt virtutē s̄ defectus ipsi
epatis q̄ dicitur communiter oppilatiuus.

e parte q̄ contrā committit̄r oppoſitiōis.
 ¶ Causa fluxus x̄p̄ſtiſ felis de quo erat ſupra
 dicēſſi cum erat ſermo de cauſis fluxus a mem
 bris ſumit̄ vſe et parte debilitatis attractive vſe
 et parte fortitudinis expulſiue ipſius felis. Et
 parte debilitatis attractive cum remanet illud
 qd̄ debet tranſmitti ad x̄p̄ſtum felis in parte
 q̄ p̄r remittit̄ ad ipſo parte et expellit̄ ad inſe
 ſta: ſit etiā fluxus ppter vehementer expulſiua
 in x̄p̄ſto felis: aliq̄ etiā cauſa eſt oppoſitio
 in via poti ad ſtomac̄ vel in via poti ad epar:
 ſic q̄r abundat in ipſo et tandem p̄ meſera ca
 remittit̄ ad inſteſta. Et ſic habes cauſas vſe
 particulares om̄n̄i fluxum in diaria.

De haddita
re nois dis
anterie.

Quid nominis diffinitio. 3a restat d
^{3a} specie affica fluxum
 ve de diffinitoria: prius q^d ad viceria pecc
 pro magis speciali intelligentia totius materi
 p^o fin ordinis nostrum videbit qd non ipst^o d
 finitior. 2° de febus consequenter de causis d
Quid nominis ergo diffinitoria dupl^o dicit
 communiter 2 ppie. Communiter sumit pro omni
 fluxu sanguineo vel fluxu humoral^o acuto ma
 rine et debilitate virtutis spis: talis d^o diffini
 toria parica: q^d talem dispon^o succedit sepe d
 finitioria va: de hac non est sermo hic: q^d de ba
 supia dicitur est. Secundo mo sumitur stric
 2 ppie: t^o sonat diffinitoria idem q^d sonat diffi
 latio vel discontinuatio intestini. Et ideo dicit
 Conciliator: q^d hoc nomen diffinitoria appropia
 tor proprie v^o diffinitior: sic describi soler.

Diffiniteria est fluxus, intestinalis cum exco-
riatione, i. intestinoꝝ. i. cuius causa est fin aut
excoꝛiatio i. iustitioꝝ. et de hac loquũtũr Aui.
16^a tertiũ. ca^o de causis omniũ fluxuum dicit q^d
excoꝛiatio est dolor abrafione et superficie in-
trefinca intestinoꝝ. coꝛingẽs: ita p^r excoꝛia-
tionẽ intelligit diffinitiam: vt sic intelligat.
diffinitia est dolor coꝛingens propter abra-
sionẽ. euẽntem in superficie i. iustitioꝝ. f. p^r
funda. quia sublimẽ posita iustitioꝝ. et sic
declarat diffinitiam p^r dolorẽ: et hoc p^r
effectum.

Species diffinitorie qdam sumuntur ex parte re mebroz: q: qdam est diffinitoria ex infinitis: grossio: qda est subtilibus. qdas ex medio: 2: item alia est superficialis alia profunda: item qdam est vlcerosa: qda no. ¶ **Alia** diuisio: qda est recens: qdam antiq. ¶ **Alia** diuisio: qdam est coringis ppter lesionē ipsorū in infinitis: qda p coitarent aliorū membroz maxime ex epe vel selle vplene: illa tñ q sola est p ppteratē ipsorū infinitis: medici diffinitio: ppter appellat vñ dicit b. 6.º meimr ca. 9.º in pñ. ¶ **Alia** diuisio: qda est ex causis pmitiuis: qdam ex causis corporalibus. ¶ **Alia** diuisio: qda distinguit ex parte causaz ledentis: qda ex parte re eoz q eduntur: ista est triplex: pignuosa mucosa 2 mucilaginosas: et q apparer pinguinis videf lotura pignedisina: carnis: 2 of mucosa in mucilaginosas qñ educit substantia mucosa in res 2 cooperis infestina: 2ª est curacha vplene pellicularis cū educit substantia pellicularis: 3ª dicitur carnofa vel corialis quando educitur substantia carnea de ipsis infestinis.

Causa diffinitur. Alia diuino sumitur et per
causas excoctantur: et sic ponitur
causa dicitur Zin. causa radex aut est colerica aut
secundenta aut sanguinea acuta aut virulenta aut
sanguinea per colericam intelligendo omnes spec
cies colere. Non tamen dicitur sanguinea acuta: quia
sanguis purus non facit immediate excoctari
necesse sanguis acutus per commixtionem colere ob
stinguit etiam virulentam: a sanguinea quoniam
per virulentam intellectum virulentam subtilem
vel quod refendat ab apate vel aliter mala: et per san
guinem intellectus est quod est sanguis: et per feculentam
intelligit est quod puenit et feces. Et nota est super
plurimum quod sanguis aut sunt causas acutae aut est
causa viscosa: aut est caduura: et omnis causa dura est ex
coctatiusa: sicut inaccessus vir feces duras: aut dura
per aliam modum. Et sic grauitate per cibum durus et
causatur excoctatione vel sumptio argeri vel per
gustum. Alio modo fit propter viscositatem: vel vehemen
tia adhesionis viscositatis est causa diuina per flegma
viscosum cum absolutis ab intellectus fecit rati
bit aliquid de substantia intestinorum: et sic alie causas sunt
causae per acuitatem aut per viscositatem: per aliud vel
flegma acutum per mixtionem colere: et sic erit et san
guis possunt esse causas diffinitur: quod etiam propter pu
trefactionem acquiritur acuitas: et sic facit diffini
teriam. Et alia diuino etiam de causis: quodam est
et causis primariis vel in sumptio ciborum acuto
rum et medicinarum acutarum: aut causa efflu
da et clysteria suppositoria acuta: aut colera acuta
corporalis: et sic vel est sanguis aut colera acuta
aut virius vel sanies et impia. Et de corporis ali
quodam est per essentiam quodam per communitatem: et sic

ant a splene aut ab epe: et sicut dicitur est. s. de cau-
sis diarie idē quasi intelligatur de causis dissin-
terie: qm̄ quasi oēs cause diarie ex parte mate-
rie fluentis acutē pnt ēē cause dissinterie. Et
dicit Iudens 8° cornetio. et idē voluit Aui. ex
presse sub alijs verbis q̄ tres sunt cause facien-
tes dissinteriam ad ip̄s vt materia cholericā que
vadēs per intestina in quindē diebus suffi-
cit facere excoziationem: et melēcholicā mares-
cia in diebus. 40. et materia flegmatica falsa in
diebus. 30. Nota tñ q̄ iste non est precisus ter-
minus: q̄ aliquādo videmus in prima die mate-
riam colericā facere excoziationē fm̄ eius acui-
tatem vel fm̄ debilitatē intestini: et ita aliqñ
fm̄ maiorē vel minorē acuitatē materie et for-
titudinē vel debilitatē virtutis diuersificatur
ip̄s excoziationis ex materijs precipue cum sit
excoziario per cōcantem. De his que sunt per
essentiā cause sunt multiplices: quoniam aliquan-
do causa est a p̄a in intestinis: aliqñ causa est sa-
nitas in intestinis: aliqñ causa est sanguis et
vires in intestinis vel vlcus. Causa ex parte
aparum est satis manifesta. Nam ex aparibus in
intestinis residua materia que residua maxime
in augmento excoziat intestina et nocet stomas-
chos: sic cū apparet virus in principio excozia-
tionis: tñ ip̄s virus est causa excoziationis:
ip̄s: aliqñ causa est sumēdo virus factum per
viam putrefactionis humorū: qm̄ materia humo-
ralis per aduotionē vel putrefactionē acquirit
formā virus: et sic est causa excoziationis. Ali-
quando etiam causa dicitur esse saniosa que ali-
quādo est incipit vt quando rōpitur a p̄a adu-
bellari: et aliqñ sanies succedit: et hoc est quan-
do ad excoziationē terminatur vlceratio: et tñ
educitur sanies nō tanq̄ causa: sed tanq̄ effectus:
et talia vlcera quedā sunt mūda. i. nō corrosiua
nec putrefactiua: quedā nō mūda. i. corrosiua.
Dicebatur etiā supra q̄ quedā est sanguinea:
et hec etiā quedā in principio apparet propter
emanationē sanguinis aī rasurā vt ex causa p̄a
mirina et casu vel ruptōe vene circavētre et sic
fit excoziario ex sanguine acuto: vel ex apertio-
ne pororū venarum apparebit sanguis verno tñ
acutus qui facit excoziationē: quoniam sicut ape-
riuntur vene hemorrhoidales: ita pnt apiri por-
venarū in intestinis: et aliqñ in p̄cessu fit appen-
tia fluxus sanguinis: et hec est spēs deterior dicit
Aui. qm̄ significat pfundationē in intestinis: qui
tñ sanguis fit p̄ addere ad excoziationem: et hec
est que communiter cōtingit. Et aliqñ intarū
talis excoziatio fit pfunda vt perforentur inte-
stina: et si fit in intestinis icunio non est spes cu-
rati: q̄ subtilis est: tum q̄ in eo sunt multe ve-
ne. Et si fit raso in eo fit raso in illis venis et pro-
pter consolidatiōē et ppter meliā q̄ est in intesti-
nis multū p̄p̄inquū epati nocetur epar. Aliqñ etiā
fit perforatio in intestino aliquo de grossis: et di-
cit Aui. q̄ aliqñ rumpitur myrach et est de possib-
longinquis: et longinquū eo est quod inuāt dicit
Aui. Ego tñ vidi in p̄apia vñū doctū medicū
magrū S. Albertū de Albertis q̄ hac passiōe p̄mes-
satur cū emissionē fecum p̄ vlcē: tñ virū viginti
annis post. Et sic expeditis cū dei laude spēs et
differētijs et causis triū p̄cipaliū generū flentis:
vt lierie diarie et dissinterie: passio oibz pōt

accidere intestinis: qm̄ ad ipsam dissinteriam vt
etiā dicit Serap. solet euenire renasmo q̄ est pas-
sio cōiter appropriata intestino recto et vltimo.
Restat consequenter dicendū de ipso renasmo:
ne: sicut etiam fecit Rāfin rex. nostro qui etiam
vltimo de ipso determinauit.

Quid nois et quid rei renasmo. Teniam⁹
de renasmo fm̄ ordinē n̄fz: p̄io qd nois ei⁹. 2°
ponē ei⁹ distinctiōes et species: p̄sequēter cause.
Circā igit p̄mū renasmo dicitur a. A. et. i. ca-
su renasmons post purgationē q̄ est appetitus
mendosus egerendi. i. cui nō p̄portionatur ex-
pulsus appetitus: qm̄ min⁹ egeritur q̄ sit appeti-
tus egerēdi. Et addit cum pondere. i. si ficitur: vñ
solet dici q̄ renasmo est egritudo de pōdo: ita
pōt declarari q̄ renasmo est difficultas egerēdi
cū vehemēti conatu ad expellendū: et impoten-
tia tñ egerēdi q̄ sit appetitus cū pondere, ficitur:
vnde p̄ pondus conat ad expellendū et parū
vel nihil emittitur. Sā. autē largius declarans
et per cām dicit 5° Afo. cōmēto 5° in p̄cipio: q̄
renasmon fit ex humoribz pungentibus intesti-
num grossum: quod vocatur colon et exponitur
per colon culon: nam est littera corrupta.

Quid rei autē egregie declarauit Serap. 3° bre-
uiarij ca. 27° in p̄m⁹ sub his v̄bis. qñ forte fit desy-
deriū homini ad conamē egerēdi donec extēdat
intestini rectū et annus extēsioue vehemēti: et
est qd egredit in initio pingue viscosum et appa-
ret in eo comitatu ē. s. pingue viscosum: deinde
apparet in fece p̄fecta sanguis pua et sanguis p̄
mittis cum ipsa fece: tñ hec egritudo est in in-
testino recto et vocatur renasmon: et hec est des-
criptio vt in pluribus vera.

Distiones renasmo. Circā autē distiones et
spēs fit b⁹ distinctio fm̄. 2. i. ca⁹
gñali de solone diuin modoz: et ē i. ca⁹ signoz. et
i. ca⁹ cure ei⁹ q̄ renasmo large qdā ē sine dolo: et
i. notabili et qdā cū dolore et vocat zair. Tñ q̄
dā se q̄ ad fluxū et ad excoziationē: qdā nō.
Alia diuisio ē qdā ē zair vez vt qñ est aliq̄
essentiale nocumētū p̄sonale siue mālē siue im-
mālē i ipso intestino. Quoddā mēdosus vt cuius
cā est ser dura sicca retēra inobediēs expulsiōi
et qm̄ p̄ cōpressionē aliqñ aliq̄ expm̄it de liq̄di-
tate fecis: aliqñ cū existimāt medici q̄ fit zair. i.
renasmo vez et errat: qm̄ nō est aliq̄d essentiale
nocu^m i intestino in p̄sone vt. s. Et alia diuisi-
o de zair vero: et ea bñ nota p̄ recta intelligē-
tia terminoz qdā est pur. i. depēdēs a cā imālē
vt a frigore aut a siccitate vel duritie vt accidit
sedētibz sup̄ herbā frigidā vel lapidē durus et.
qdā nō purū vt habens causam corporalem.

Cause renasmon. Et ē autē renasmons veri et
est zair aut ē a p̄a casu et q̄ currit aliq̄d. si ipso
intestino: aut a p̄a durū aut sup̄ vlcus vel corrosio
aut mollificatio lacertū: q̄re egredit cū eo annus
aut spasm⁹ q̄re p̄hibet lacert⁹ retēre in p̄e ani
ab opatione. s. vt tñ debito tpe retineat. Aut su-
p̄lutas falsa aut alia quomodolibet acuta. s.
adherēs vel imbibita ledens siue aliunde ad in-
testina fluens siue non. Aut est fistula aut he-
morroides: aut ragadie. Et dicit quod pluri-
mum fit ex humore mucoso etiam quod pluri-
mū accidit habētibz flegma putridū: qm̄ pu

De qdāda
terel.

No. bysso-
nam.

Secunda pars practice Joan. Mattbet de gradl.

De causis
pmitiuis.

refactio relinquit vestigia. s. de pñctione cum acuitate in intestino apud incessionē suā. i. mo- cum suū. ¶ Possunt etiā esse cause pmitiue. s. vt est cibus grossus et durus: aut acutus mor- di- catiuis: aut frigidus adueniens mēbris: vt sepe cō- ringit tempore frigidus: nō debite illis partibus coopertis: aut sedēdo supra rem frigidam: et tūc fit puris lē etia ppter istā causam possit gñari vēroscitas q̄ postea est causa eius et est sepe cōtin- gēs: et forte ppter hoc nō possit eam in causis vt fecerūt alij auctores: vt etiā sup̄ posuit Rasi- in rex. ¶ Aliqui autē reducūt ad numerū et ordi- nē ipsas causas: dicūt q̄ sex sunt cause in gñali. 1ª causa est vēroscitas. 2ª est humor calidus imbi- bitus. 3ª est humor slegmaticus viscosus infu- sus siue adherēs. 4ª causa est vlcus vel corrosio intestini. 5ª causa est apostema sup̄ calidiū vel durū et ad hoc adducūtur hemorroides et ragas- die. Addātur aliē due gñales. s. de pmitiuis de cibo et potu et occurso aeris frigidi et. Et ex cau- sa spasmi vel paralyse lacerti ani ad has causas adduci possunt omnes cause tenasmonis veri. ¶ Tenasmonis autē mendosi causa est fer secca et. Et sic fit finis de speciebus et causis omnium fluxuum et tenasmonis.

De signis
oium flux-
uum.

Signa oium fluxuum. Sequitur de signis. Et qm̄ signorū qdā sunt pñostica: qdāz demonstratiua. Primo ponētur pñostica: qdāz euētus fluxus in gñe. 2° pñostica terminatio- nis fluxus ad bonū: deinde ad malum. Deinde ponētur signa pñostica euētus fluxus spāli- ti: qñ gñicorū vt lienterie diarie et dissinterie: pñ- signa terminationis eorum ad bonum et ad ma- lum: pri^o ramē lienterie: deinde diarie: pñ- dissin- terie: postremo de signis ponent signa demfari- ua. primo fluxus absolute: pñ- specierū generalū et deinde sig^a causarum spālium ipsorum. ¶ Hic tñ non intendo oīa signa que poni possent enū- rare ppter vitare plixitatem: qñ quedā electio: a remittēs vos ad vidēdū auctores de his in alijs locis: precipue ab Aui. 2° primi. de egestio: ibi. et 2^a 4^a. de signis sumptis et egōne et ab eodē 16ª tertij in capitulis propñis. et ab Hipp. et Gal. pri^o 2ª afo. et 3° et 4°. In multis textib^{us} et cōmētiis: et 6ª etiā afo. et primo de crisi. capitulo 12°. et alibi ab auctorib^{us} in multis locis: precipue Rasi 8°. pri. et 17. ca^o 3° de egestionibus.

¶ Ponendo igitur signa pñostica euētus flux- us absolute priūm sumitur ex pre de snia Hipp. 3ª afo. rex. 12° et 17° etiā Aui. 16ª tertij. q̄ si tē aces- re pluniali multiplicat humiditates plurime que preparāt ad fluxū vētris etiam si hyema bo- realis fuerit. Ver vero calm et humidum i estate possum^{us} expectare ophthalmias et diarias. i. flux- us. ¶ Aliud signū pñosticum sumitur ex dispo- sitione que regitur in corpib^{us}. vñ 2ª afo. 2°. Quibus iuuenibus ventres ericantur his sene- scentibus fit fluxus et ecōtra: et est huius cā preci- pue ppter caliditatē tpe iuuentutis vigorantē attractiū et pcedente etate infriuantur mēbris. ¶ Aliud signum pñosticum sumitur ex parte v: inarum: q̄ in feb. acutis si vīa apparuit alba vel alba. i. trāflucēs subtilis: et prius fuerit colo- rata vel citrina vel grossa nō stāte lesiōe in alijs mēbris pñicularib^{us}: tunc caue fluxū vētris: p̄z cō- siderāti: q̄ declarat q̄ materia acuta deriuabit

ad intestina. ¶ Aliud signū pñosticum euētus liē- terie in quib^{us} antecedit alique de cāis liēterie supra dicis precipue de dolore stōi nimio siue apatis ei^{us} et. expectare opz liēteriā. ¶ Aliud si- gnū pñosticum de diaria et est q̄ corpa hñria cel- rebria multā humida et stōm et intestina debilla marie capiunt a lienteria vel a diaria vt in afor. 3°. 5° pñicule. Traulli et. ¶ Aliud signū pñosticum in dissinteria cū apparet diaria cholericā pñes- rans significat dissinteriā et de primo cū fit do- lorosa et incipiant educi pinguedines. ¶ Et pre- regiminis pōt et fieri pñostici de fluxu epatico q̄ in eo qui multū bibit vel vīnū grossum dulce qñ 3ª primi. ad epaticam pducit dissinteriam. ¶ Aliud signū pñosticum. dicit Hipp. cū hyp- cūdiaria sunt etrens multum et fit rugitus succi- dente dolore circa illa et doctum: sic ventres ca- dunt in fluxum nisi ventostates erumpant per sursum vel deorsum vel multiplicetur vīna. ¶ Signa pñostica ad bonum primo in liētia ria dicit Aui. de mente Hipp. 6ª afo. afo. primo. In diurnis lienterijs et. q̄ eructatio superue- niens est bonum: quia talis eructatio acerofa vel extrema si non coniungatur a principio sed fit sequē: est signario bona: quia declarat vigo- rari caliditatem faciētem vaporem: et sic est bo- num cum precipue talis sequat defectum contē- riuam vel digestiuam a frigido: et est bonum di- cit Aui. etiam quia acetofras preparat stomas- cum et facit acquirere retētiōē. ¶ Aliud signū pñosticum ad bonū in diaria dicit Hipp. 6ª afo. tertij. 17°. In oculis patientis. s. a materia humo- rali tunc a diaria capi bonum est quia materia conuertitur ad intestina et alibi cum sunt felice- egōnes et superueniente furditate bonum: et cō- tra cum sit furditas et superueniat fluxus bonū. ¶ Signum pñosticum ad bonum in fluxu ab- solute dicit Aui. q̄ quando cū fluxu stat bonitas appetitus et nō est causa fluxus acuta cholericā est signario bona: et hoc etiam cōe in dissin- teria quia significat modici esse cōmunicatum no- cū^m stomacho. ¶ Aliud signum ad bonū etiā in diaria est q̄ in spleneticis dissinteria est signum bonū. s. per dissinteriam intendendo fluxum hu- moralē et post signa digōnis et. ¶ Pñosticum etiā ad bonum in dissinteria est educuntur per excoiationem cortices grossi et nō subriles et cū hoc est remissus dolor et multa sit et longa inter- polatio inter ascillationē et ascillationem et est modica pmitio eius q̄ excoiatur cum egōnis bus est significatio bona: precipue si post dolore sariis cito succedat ascellario. hoc totum clarum est quoniam significat nocumētum non magnū esse in inferioribus tantum et. ¶ De signis ad malū in fluxu absolute dicit. A. 16ª tertij. q̄ fluxus est ex his que cū nō minum tur vel non auferūt facinur debilitatem et cū restringitur facit inflationē si sit cibalis vlcipilo sus dicit etiā q̄ dispostio veniens post fluxum ducit vīplurimū ad colicā malā: totum clarum est. ¶ Signū pñosticum in lienteria ad malū ex malitia cōplectidis immālis euētiens si cōiun- gatur virtuti debili est signū ad mortē. ¶ Aliud dicit Aui. 2ª quarri. cōtractā ad diariā p̄prie cū separāt egestio cholericā multa. i. in se. et nō alle- niatur egritudo. s. febriis: tñ est signario mala. ¶ Aliud et. A. ibide in diaria diuersitas coloris

De signis
pñosticis
ad bonum.

De signis
pñosticis
ad malum.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

ne tota. Immo dicit Aui. in principio capituli si
guoz. Si egreditur habens digestione quandā
fm tempus more eius in stō. Qd si cōrentina
et expulsiua sunt simul debiles: tunc illud quod
egreditur: egreditur velociter: et nō egredit fm
subito: sed paulatim qz frequentatur ascellario
et nō fm totum in vna vice egreditur s; in plu-
ribus vicibus. Et si sit lienteria et fortitudie
expulsiue: tunc erit cibus totus nō mutatus in
odoro nec colore nec suba: qz cibus nō cōrentus
est in stō: qz ipse cibus educitur nō paulatim: s;
fm totum subito. Si aut talis debilitas fue-
rit in virtutibus acq̄stra et malitia cōplexionis
em: tunc qñ sit eritis sit eritis cū pinatione si-
gnoz m̄a lubricatis zc. vñ sequit lesio in virtu-
te nāli. Si vero cā sit vlcus vel borhor in stō
dicit. A. signa sunt vlcis posita. 13. tertij. de vo-
mitu vel de eductione pelliculaz stōi vel cōpli-
catur borhor in ore: sed qñ est vlc in stō. tunc ci-
bus in stō nō moratur vt cōsuevit: sed citi⁹ egre-
ditur et pax mutatur: dicit Ras. fuerint cū hoc
punctiones et dolor in vētre et sitis ppter calidi-
tatem acquisitam acutaliter in mā et ante cibū
sumptum per secessum manifestatur aliquid de
sanie siue viru.

Et si cā sit m̄a flārica lubrica p̄hibea f̄tione
cibi in stō tanto tpe vt digeratur: denotatur qz
educitur deorsum m̄a flārica tunc est granitas
stōi. Et si flegma fuerit falsum stat sitis zc. Sive
ro non fuerit cum eo mordicatio in vētre nec sit
qd egreditur viru nec pus nec ēt p̄ncipio nec
dolor: tunc lubricitatis cā est flā non acutum.

Et si fuerit ppter ventositatem sunt et signa vē-
rositatis stōi de rugitu zc. et signa sunt q̄ p̄cesses
runt ad ventositatis ḡtationem et ad debilitatē
digestiue. Et hec de lienteria sufficiant quātum
ad signa causaz eius zc.

De signis
demonstra-
tione dia-
gnos-
tice.

Opz nunc ad signa demonstratiua diarie de-
monstrare: primo gñis. scdo sp̄ez vel causarū eius.
Signum igitur gñis est q̄ apparet m̄a humora-
lis simplex vt supra dictum est. De signis aut
causaz quārdā p̄ p̄prietatem vt ap̄atum et vlc-
ce: qñ in his cōdicat fluxus intestinalis cum stō
macali opz aliquam in hoc fluxu distinctionem
ponere: qñ ex parte ipsoz ap̄atū vel vlcis in se
oia signa ipsoz in stō sunt signa ap̄atum vel vlc-
ce: rum intestinoz differunt ergo in hoc: qz in lient-
eria siue in noimento ex parte ipsoz in stō p̄-
ter signa propria ipsoz ap̄atum cibus egreditur
indigestus. Sed si sit ex ap̄ate vel vlcis in intes-
tinis: tunc erit p̄ncipio in loco maxime sub stō
et erit cibus qui exit digestus saltes vt plurimū.

Idem de flegmate lubricante intelligat in
qua cā ēt cōicacit erat snia Aui. qñ si sit flegma
in intestinis erit chilus et simul cum chilo educi-
tur m̄a flegmati ca. Sed si fuerit ex flegmate lu-
bricare stōm: ita vt non figatur cibus zc. tñc erit
cum flegmate nō chilus: sed cibus nō totus indi-
gestus vt supra. Et sicut dico de m̄a lubricate ita
intelligi pōt de alijs humoribus potentib⁹ face-
re diariam: qñ tales cāe vel siles ēt efficere p̄t
fluxū stomacalem. Nam dicebat Aui. in ca⁹ qñ a-
li ad medium illa. fluxibilitas q̄ sit ex intesti-
abscq̄ ex cōiariatione abscq̄ cāe qz que sunt super
ea. i. membroz myrach cōicacit lubricationi stō-
matici in causis: per eundem ergo modum disti-
guatur sicut supra dictum est de flegmate.

Sed p̄ clariori intellectu istoz dictoz ponē-
da sunt sp̄alta signa quibus sp̄aliter declaratur
singuli humores qui sunt vel esse possunt cā flu-
xus precipue cum de signis hic diarie sit sermo
que declarantur per fluxum humoralem simpli-
cem. Declarantur igitur tales humores ex parte
sube et coloris ipsoz et ex accidentibus ad ipsoz
cōsequentes: qñ si humor faciens diarias fue-
rit flegma siue nāle siue non nāle color est alb⁹:
sed flāris nālis et flegmatis aquosi suba est liq̄-
da: vitrei vero et mucilaginosi suba est grossa re-
nax: n̄ multū in mucilaginoso et nō tñ in vitroso
sed flegmatis salis dulcis et acerosi substantia est
mediocri et ex accidentibus declarantur. Nam
ex flegmate aceroso et salso sit p̄ncipio cū minor
ri grauidine q̄ cum mucilaginoso vel vitroso: et
ex flāre dulci vel aquoso non sit p̄ncipio.

Et si cā fuerit colera nālis vera erit subtilis
liquida et color rubens clarus: et si fuerit citrins
erit color citrinus etiam suba liquida et in vris
qz erit mordicatio et dolor: cum amaritudine et
ri zc. et nō erit sensaria grauitas sed colereitelline
sba est grossior ad subuēti declinans ppter
flāris mixtionem: sed passine suba est mediocri
et color viridis cum mordione forti et eruginose
substantia est grossior cum colore viriditatis ob
scurum declināte cū accidentibus prauioribus
plerumq̄ cōiunctis vt liporhomia vel sincopit
casu pulsus. Et si cā fuerit melia si sit nālis co-
lor est fuscus tendens ad nigredinem sube grossi-
se et grauitatem inducens: et si fuerit talis ppter
adustionem suba est grossior maxime si fuerit ra-
lis ex flāre vel melia nāli etiam color eius est ni-
ger ad lucidum declināte: sunt et inde p̄ncipio
nes cū grauitate: et si cā fuerit cōposita acciden-
tia erunt cōiuncta. Sed si fuerit ppter m̄am
seculentā ledetem intestina sua duritie cōphē-
dis ex erim erectiū. Et si sit ppter ventositates
signa ipsius de extēsiōe et rugitu sunt manifestā-
ta. Jam veniendū est ad cāe p̄viam destitutus
si igitur cā sit a toto aut est eius cā fortitudo et
pulsus totius exonerantis se aut cōtingit ex de-
bilitate cōrentine. Si sit ppter expulsiuā dicit
Aui. antecedit cāe repletionales. s; qz accipit
plus cibi q̄ cōsuevit vel sibi conueniat nec erit
citatur: et declarat qz retinent sup̄fluitates cōi-
suerit vt flūtes emoroydes vel flux⁹ sanguinis
nariū vel fluxus mēstrualis zc. vel ex abscessione
membroz vt dictū est in causis. nā qñ precedit
iste cāe et est plectoria in toro: et tunc succedente
fluxu si cōsequitur leuitas et facilitas: tunc est si-
gnum q̄ est sacra regulariter a virtute et ex forti-
tudine expulsiue virtutis maxime si cū ascellat
siue sepe siue raro ascellat multum pro vice et est
pstantia virtutis: sed si sit flux⁹ a toto et nō cum
bona tolerancia virtutis: sed si sit flux⁹ a toto et nō cum
subito: sed paulatine siue pax p̄vice: nec sequat
allenariū cū corporis imbecillitate: imo aliqñ
cū liporhomia: tunc denotat q̄ est ex debilitate
cū liporhomia: tunc denotat q̄ debilitas vt maxime
cōrentine: vt qñ p̄cessit cā debilitas vt maxime
mor et maximus coitus: et videmus corp⁹ demas-
cratus extenuari zc. tñc signū est q̄ est ex debili-
tate cōrentine. Signa nō flux⁹ a toto si sit liq̄sa
et citius sunt satis manifestā ex eo qd emittit et
ex causis precedentibus vt de se. p̄ceditib⁹ a fluxu
nā vel de exercitio multum laborioso vel de po-
tione vini potentis cibis calidis et alijs liq̄sa.

De signis
flux⁹ a ca-
litate.

De signis
flux⁹ a ca-
litate.

cientibus. Sed hic nota bene qd fluxus liquefactus cōicit cū aquoso qui est hūmoralis. nā in pñ^o vterq; subtilis est: qd id qd emittitur est aquosum subtilis: sed in pcessu differat: qd in liquefactio post vñū vel duos dies materia in apertis insipissari qd liquefit pinguedo et substantia mēbralis etiā conuertit ad spissum sicut vnguentū et apparet quidā nitor sine splendore in materia et precipue cōcurrētib; causis liquefactiois cōibus toti que nō aſcendit in aquoso subtili. Declarat et qd est ex toto liquefactus et nō ex particulari mēbro qm nō est lesio alicui; particularis mēbrū: vt qm nō stat particularis dolor in renib; vel in alio mēbro. Aliqñ etiā fit fluxus a toto ppter oppositiōem vñ mēbra nō recipiūt debitorū nūmerū: et tūc signa sunt signa oppilatiōis rotū. s. qd mēbra exteriora minūntur: sunt et signa cause aſtris ad oppilatiōem de cibis oppilatiūis grossis et viscosis: vt sunt cibi aliquantū calidi et grossi: aliqñ fit pp oppilatiōem curio: ita qd nō fiat resolutio superfluitatum: et tūc signa sunt qd mēbra tumescūt et nō extenuantur et superfluitates nō resoluuntur stat spissitudo et ficcitas curio et aſcendit rursus in mēbris et siccuris: vt aer frigidus et huiusmodi. Alius est fluxus a toto qui est criticus in morbis et declaratur per signa aſtris si sit laudabilis antecesserit signa crisi: vt si morbus sit acutus et in quartana. vbi grotia fit facta: aliqñ fluxus et in 7ª veniat rotationes vigilie et inquietudines et hmoi Aliqñ et de pmissionē rōis: tunc est signus qd in 7ª fiat similis fluxus et ille est criticus et laudabilis pcedentibus: vt supponit signa digestionis. Si vero fluxus sit symptomatikus declaratur qd subitō sit et nō antecesserit signa crisi neq; digōis. Adodo veniendū est spāliter ad signa in mēbris. Primo est fluxus in somno quasi cararrū deglutientes fluxus facti ab ore ce rebalis: cuius signa sunt qd talis fluxus auget post longū somnū: ita qd nō est ita cōtinuū sicut stōricus: sed magis piodicus. nā post somnum retinent multae materie que tpe vigilie expurgantur: vñ in somno fortificata virtute ipsas expellunt: rursus tūc dicat post longū somnū: qd post re peratum somnū fortificat digestiua cerebrū et resolutiua insensibiliter resoluunt: si nō multiplicatur fluxus: tūc etiā minorat materia: qd maiore et pcedente catarro: et vident in somno qñ cararrum deglutientes. Fluxus facti ab ore si signa sunt nota de vlcere oris et hmoi. Fluxus vero epatici signa distinctiua primo ex pte locor sūt qd talis fluxus est sine dolore cōparando ipsum ad fluxū intestinalē. Tūc cōiter fluxus intestinalis est cū pñctione et rāsura: et qñcūq; est rāsura et punctio: tunc est fluxus intestinalis licet ali quando sit fluxus intestinalis sanguineus ex apertione venarum intestinalium et resudatiois ne carum: et tūc nō est punctio. In epico autem non est dolor: de quo sit curādū: qd nō habet sensum nisi p pñculū cooperientē: et tamē raro cōtinuitur qd nō cūmētum essentialiter sit in pñculo: et ideo si aliqñ est dolor est per viam tensionis. Declarat autē per hoc qd epaticus non est cōtinuus: sed est magis periodicus p rationē istā. Et si obiceretur in epate est multitudo humorū ergo debilitato epate videt ab epate continue

maior: demādari qñtas humoris qd ab intestinis: et sic fit cōtinuus. Dicatur qd argumētū non valet: ratio est: quia cū est lesio in intestinis propter sensibilitatem ipsorum ad ipsa multa demādarur materia ad expellēdum re nocentem. In epate vero materia facies nocuētū nō facit tristē sensationē: ita qd nec ad ipsum vt si bi succurratur materia transmittitur nec ab eo virtus multū insurgit ad expellēdum propter modicam sensibilitatē nisi a multitudine materie aggrauetur vnde sic fit lesio ppter tensionem pñculi: ideo tūc expellitur: et quoniam nō nisi in notabili tēpore materia multiplicatur: ideo tūc peridice expellitur. Aliud signū in stomachali educit materia cum fece mixta vbi in epatico post secessum fecū materia emittit. Nota tñ vbi qd hoc signū nō est semper verū: qd aliqñ etiā in epatico cōmiscetur feces cū materia virulēta: ita qd nō semper succedit materia post egestiōem: immo aliqñ antecedit erit: materie epatice ad feces: et hoc vbi esset ab epate transmissa materia p tempus ad intestina: et tūc descēderet ad intestinū rectum ante qd materia fecalis descēdat: et tūc antecedit ad feces: et ita posset cōmiseri: vt patet: qd tamē materia epatica pcpue transmittit ad intestina p intestinū ieiunū ppter plurimā colligantiā ei; ad epater multas mēbrales feces ipse apparentem formā magis recipiunt in inferioribus: hinc est qd vt plurimū mā epica succedit ad feces. Et hoc bene nota qd illā imagino: esse ppiā cām huius effectus. Aliud signum in epatico manifesta ad sunt nocuētā epis: et fit color malus: aliqñ pallidus: aliqñ citrinus: aliqñ terreus: et aliqñ mā est virulēta: et fit subito et nō paulatim: nota sunt oia cōsideranti. Et his etiaz pztalis differentia epatici et stōcalis: qm stōcalis nō hz horas finit sed finit regimē vbi in stomachico nō sic fit varietas ppter sumptionē cibi: etiā qd in fluxu epatico nō mutat cibū vel chylū vt indigestus. i. in esse indigestū sicut in fluxu stōmatico: etiam in stomachali non necessario comunicatur nocuētum epati nec stat debilitas epatis que manifestatur in vniū. Differentia autē epici a fluxu mēbraico dicitur. Aut. est qd mēbraico nō stat lesiones q sequunt ad debilitatem epis: et in mēbraicali educit mā chilosa nō stante oppilatiōe in mēbraica prima. epati educit chylus albus tendens ad modicam rubedinē: ita etiaz si est oppilatio in porta epatis stat materia aliquantū rubea. Et si sit oppilatio in venis ante stant materie chilose albe. Et dēsequēter dicendū est de dñis ex pte mēbrar et p de virulēta. dñia igit sit ex virus vlcis vel ex resudatione aparis vel adubellari rupto et virus a causis alijs vt cū sit adustio humorū i epate: et si sit virulēta ex adustioe distinguat ex hoc qd aſcendit necessario febrib; si fiat ex apate vlcere vel cōcomitat vbi fuerit ex adustioe nō necessario aſcendit febrib; et si postea succēssit feb. dicitur. Aut. hoc est p aliā cām sicut fit aliqñ pp oppilatiōem et retentionē mēbrar cū pnt restitui: et post ēt aliqñ p educationē a virtute pp mām retētā mto tpe granata virtute expellit illā mām: et tūc aſcendit se. et hoc est vñū ptingē: et declarat hoc: qd i tali virulēta facta pp retentionē mēbrar postea expulsionē a virtute sequit i tali virulēta leni rāsura

De signo
fluxus epatici.

De signo
fluxus epatici.

De signo
fluxus epatici.

Secunda pars practi. magistri Jo. Mat. de grad.

trāquillitā multa. Ex his vero ut ex apate nō sequitur lenitas quāta i illa que fit a virtutis fortitudine: lē cū rūpitur vltus et educitur virtutis lenitas sequat lenitas: non tāta tñ sequitur lenitas sicut in illa que fit a fortitudine virtutis. Differētia etiā intervius ab epate et a meseraicis est: quia et si etiā virulētia epatis et meseraicū sequatur lenitas: distinguitur tñ in colorib⁹: nā in epate est materia alba ad rubēi declinans: in meseraica autē est color magis citrin⁹: qz epas est declinans ad rubēi: et humores cum extraneis redduntur rubei aliquantiter: in meseraicis declināt ad citrinū: etiam stāte nō cū in epate stat lesio epas supra dēa et non sic in meseraicis. **Signa** feculēti. i. spissi similis feci vini: quia potest euenire et a cōplone cala et a frigida ad distinguendū vtrū sit a cā cala vel frigida ponitur hoc signū: qz in eo qui sit a calida illud nigrum similatur sanguini adusto. dicit. **Ani.** et accedit ipsum liquefactio humorū membrōi et fluxus ventris virulēti et stis et paucitas appetit⁹ et vehemētia rubedis vine et est cū vehemētia fetoris et in fine egreditur sicut sanguis niger. In frigida est sanguis in se putrefactus: et nō ppter extrinsecā caliditatem et sanguis est sicut sanguis liquefactus: et neqz est multa febris et fetor est ei minor fetore calidit⁹: hoc est bonū signū. na illa caliditas facit edulcorationem vbi causa frigida cōprimi vapores ad cētrum. Sunt etiam alia signa caliditatis epas in cōplone calida. In frigida sunt signa frigiditatis: nō est fetida materia: et si ē fetida ali quādo fit propter lōgā eius morā et aliqñ succedit ad vlcera vel apata. Si igitur stat fetor: per hoc qd refundat ab vlcere vel apate ibi sit signa apatis vel vlcis: et si nō declarat qd sunt retēte materie lōgo rēpore. **Signa** splenitici sūt nota supra ex dictis de dīpōnib⁹ plenit. **Et** si signa ex presellis sumuntur etiā ex his que supra dixi cū esset tractatū de ictericia. **Et** si ex par re pens et inficis stant lesiones horū mēbroi dī ere in causa. **Et** ibi potest fundari bona regula qd ois fluxus a mēbris pte esse periodic⁹: quoniam aut mā que influitur periodicē influit: aut si cōtinue quasi influat pte modica para paulatine influi que propter ipsius remissam malitiam non facit fluxum sed in processu aggregata facit nocumētum ad fluxum et sic fiet perio dice fluxus.

Succedit modo ponere signa demonstratiua dissinterie que est passio ad quā sepe terminat diaria. **Signa** igitur demonstratiua generis sumuntur ex cōprehensione et qd emittitur. Nā cū apparerit alcoy. i. excoziatio declaratur qd est dissinteria intelligēdo de excoziatione ut supra dictum est: et qd alcoy vel excoziatio aliqñ occultatur ut cū sit excoziatio in intestinis superiori bus: tūc stat qd ē excoziatio vera et nō appet alcoy: qz excoziatio subtilis est p̄mixta cū fecibus sed notificat hoc clare si feces misceat in aqua: qm tūc pellicule intestinoi manifestant et tūc declaratur dissinteria: que quantū ad specialia signa si fuerit a causa intrinsecā: ut qñ sit ex asumpione cibi acuti vel medicinarū acutarum vel ex impositione clysterioi acutoz et simi lūmfaris p̄z. **Sed** signa spālia dissinterie p̄ proprietatē intestinoz dicit **Ani.** scias qd dispos

De signis
spālib⁹.

stio doloris et puncture et alcoy est istud ad qd venire debes. nam cū ita apparerit tūc erit in intestinis pculdubio. **Et** qz plerūqz talis dissinteria pēdet ex humoribus opz ponere signa: vñ si fuerit ex materia colerica pcedit ei⁹ colere: et ante qd fuerit rasura añcessit dolor pūgritūus stis amaritudo oris: et ei⁹ pcessit tanto tpe quāto colera pōt facere excoziationē ut sūt due heb domade dicit **Ani.** lē p̄ dictū est supra in multo minori tpe possit fieri. **Si** vero materia fuerit flārica declarat ex ereunte flārico et ante excoziationem anteceffit flegma falsum vel mucilaginosum: qm qñ stat dolor punctio et stis: nō apparerit colera: tūc est flā falsum et in mncila ginoso stat granitas sine firi sine punctura vehe hementi ut supra dictum est in signis diarie.

Si materia fuerit melica que aliqñ p adultio nem est talis facta et aliqñ melia nalis est causa et tūc pcessit melie naturalis ei⁹ et stat accide tia melie. **Sed** si fuerit melia mala p adnitionē declarat ex colore et stat fetor et odor horribilis et bullitio sup terrā et est odoris acetosi: et sic pcedit dentibus talibus effluuiis et cōtinuata effluuiis humorū succedat postea excoziatio de claratur qd cā fuit talis humor. **Et** si cā fuerit sanguis: qd dicit **Ani.** aliqñ sanguis eductus: qd per viā operationis venaz vel rupturā venarū sup. est cā: tūc ille sanguis a p̄nō nō causat do lorem et emittit purus: sed in processu aliqñ eius retinetur in intestinis et alterat ad corruptionē et sic mixtus cū fece nocet: vel etiā de sanguine fieri corruptio aliter. **Et** qñ est ex ruptura vene magne declarat qd a p̄nō multa quāritas emittitur. **Et** si sit ex vena parua nō sic. **Et** aliquādo hi fluxus sunt piodici ac si nō essent ex intestinis et tūc signū est qd pcedit repletio et pcedit signa repletionis: ideo dicit **Ani.** lē punctio et rasura sint de signis intestinalis qñ inuuar qd nō sp̄ in intestinali cā dissinterie stat pūcio ut in p̄nō in sanguinea: et sic tūc non sunt ista signa ut cum emittitur sanguis a principio propter rupturā vene vel refudationē: sed tūc p̄p̄ius est diaria.

Aliqñ sanguis est cā qd est ex vlcere qd vlcus cū profundat inducit corruptionē venaz: et sic emittitur sanguis qui acuitate picipis est cā rasi sure non est: tūc si fuerit ex vlcere p̄ apparerit virulētia post apparerit sanies deinde sanguis: sed excoziationis et forte vlcis fieri ex sanguine p̄mo apparerit sanguis deinde sanies qñ et vlcus: et apparerit dolor in loco terminato ut quādo materia trāsit p mēbris vlcerosum et si vlcus est fordidū tūc est remissus dolor: sed et si febris et si fuerit purulēti⁹ ē maior dolor cū sit incessus materie supra mēbris: ex quo sequit qd augmentatio doloris in casu nō semp est in alū signū: et qm vlcus fordidus quod dā est corrosiū quod dā nō corrosiū. differētia inter vlcus fordidum corrosiū et non corrosiū est hec: qd in nō corrosiū emittitur sanies alba: in corrosiū sanies est viridia virulenta: et ista vlcera aliqñ sunt et mā retēta p̄sura effari: vñ dicit. **A.** ibi qd aliqñ sit excoziatio ex gemozoidib⁹. i. ex mā que solet educi p hemoroizidaz illa mā retinet et vlcē bar educi p hemoroizidaz illa mā retinet et vlcē ra intestinali: et ita est cā dissinterie. **Signa** fa cti a fecibus duris declarat ex apparētia squi balarū: et qd mo incessus causant dolorē: et sequit allenā p lēritatē inollitina. **Qd** si cā fuerit

Nota

De signis
qñ mā est
flārica.

Nota

De signis
qñ mā est
melica.

Nota

De signis
qñ mā est
sanguis.

Nota

signum
notici

None

None

Nota hoc
signum.

Not. bene
hunc casu

De dispo-
ne acrisit
fluru ven-
tris

Not. istud
documentu

1

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

De cibis
nocetibus

No. error
sepe a me
dictis com
missum.

No. de qua
leis.

hibemus infirmis a cibo si est possibile duobus diebus aut plus semper prout virtutis est. Passiones autem maxime sunt ira et silia nocet prout ppter comotionem mae: et timor et tristitia: quia puerit spiritus ad interiora et per omnes humores. Inducit ergo letitia gaudium et consideratio circa delectabilia et sonos cantus et non circa speculabilia. Coitus multum nocet: fricationes membrorum inferiorum maxime nocet ut crurium et pedum lymoderata fricatio superiorum ppter lacertorum brachiorum et dorso. Circa regimen in dieta dicit Galenus in commento affo. scilicet de pte. Ex plenitudine quas dicitur. Et si inanitio sit opus facilius cibis corpus nutriri: opus ergo notabiliter attendere circa exhibitionem cibi. Primo ergo nota quod omni cibis salus vehementer vel amarus vel acutus vel acerosus vehementer vel pinguis viciuosus vel formaliter humidus vel lubricus nocet et ppter virtutis et qualitarie dispositionis: ideo dicit Avicenna. In cibis eorum non sit faldedo plurima neque acerositas nociva. Notanter dicitur non sit faldedo plurima quoniam aliquis faldedo debet esse conueniens sed remissus: quia in fluxibus coicatio nocumens non debet apperitio: et si sit cibis qui offertur sine sale magis etiam debet: et tunc egerit cibo p virtute. Sit ergo faldedo mediocritas et contra hunc casum multi errant practici qui iubent cibaria eorum nequaquam dicitur cibus faldedus et non sint in rebus acerositate: quoniam remissus acerosus ut granatorum aliqui pueniunt: quia aggregant mella et quia ingrossant humores: et acerositas fortiter nocet: ita puenit vinum granatorum aliter acerosum et sic et vinum cydoniorum: ubi tunc fortiter acerositas nocet. De humidis et lubricis et dicitur. Et nocet eis omne quod liquidum est ex sorbitionibus iuribus. Circa et in cibis omnes cibis qui gharini humorum qui expellunt per fluxum et in fluxu colerico videntur cibi gharini coqueant una species aromaticae lymoderata. Et in fluxu bilico videntur pedes alia et reliqua viscosa qui coiter laudantur hoc magis habeat intentionem ad cam quam ad ipsos morbum vel accides. Et conuenit in primis panis sine sale cum modico fermento parum azimus medio criter coctus. Et si pinset panis cum aqua ferrata pluviali magis conuenit: panis est biscocum magis insipidat et si aliquid ponatur in ea cala de sumach vel de coriandris: et in frigida de nucis cupissimae valent. Carnes a primis non conueniunt ppter plim nutrimentum earum ppter coicuncta se. si tamen sint necessarie in pcessu sint carnes animalium paruas ut gdicum et turtur. unde dicit Avicenna. sint carnes arthragi. i. volatiliu: sunt enim meliores quia sicciores carnes ab aliquibus precipue laudantur carnes turdi: nam dicunt quod cibantur ex granis myrtillorum. Alii laudant quales: ego credo quod ex nimia pinguedine nocent et viciuositate sua aliter non nocent. Conueniunt etiam carnes quadrupedum syluestrium: ut capriolorum et lepore gazelorum: et carnes capreorum: quia habent frigiditatem annexam siccitati: etiam aliquando valde caro vituli lactancris: etiam agni: etiam pedes vitulorum si bene decoquantur. Et dicit Galenus. debent poni cum eis stiprica et consiparua etiam si ista preparantur cum aggregata in gelatina conueniunt in malitia complexionis calide: quia in frigida non conueniunt. De omni Avicenna. laudant ovum elixatum in aceto in attritione in

testimonio. i. rasura sua quadam glurinatione: ideo non laudat in epatico propter opilationem neque in stomacico propter facilem corruptionem eorum. Valent pisces parui et petrosi. Alii laudant pisces maris: sed propter faldedines credo quod magis valent fluuiales: sed de his omnibus quod parat ad corruptionem et grauant stomacum exhibeant in modica quantitate. Unde dicit Filagorius 8. continentis. et est communis terris in ista materia. Iuuamentum magnum confert illis paucis comestio de eo quod non corrumpitur nec per derosum sit omnino: ergo multo magis modica comestio istorum est necessaria: etiam rane cum materia est adusta et prana conueniunt: etiam canes limaciarum: quia a propierate confortant epas. Cibaria in preparatione sint magis assata et elixata: et si sint elixata elixentur in aqua pluviali ignita vel ferrata cum lapidibus ignitis in ea exsiccat: quia aqua puerit materiam ad vias vine: et acquiritur quedam terrefactitas propter lapides ignitos. sed est melius ut dicit Paulus ferrum vel calibis: nam ferrum est sic cum: et in hoc omnes conueniunt. sed quod sit calidum vel frigidum in actibus nondum est declaratum ab auctoribus: licet Concliaro: primamblematum problemate et ponat eum calidum: et ego credo quod sit frigidum. Cibaria sint acuta frigida ut panigara sit frigida et alia etiam cibaria. Nam dicebat Avicenna in cura ghalit: et opus sumant in potu nisi frigidum qualecunque sit: frigidum enim constingit et tepidum resoluunt. Et si stomachus abhorreat pistata frigida: tunc ipsa sint calida magis quod tepida quia tepida relaxant. Lac etiam debet esse conueniens. Sed est dubitatio de eo: quod lymoderata. videretur vituperare lac in his quibus felletur. i. colerici sunt secus dicitur quod lac nocet non remoro butyro stante melle colerica: sed remora melle butyro: oia conueniunt: quia scilicet scalis est frigida: et sic caseus recens non saluus conuenit in stomacis qui possunt digerere. Sed si rectificetur ad stipricitatem lac facta infusio ne in eo de illis lapillis minoris ignitis vel addita aqua pluviali. ut. 3. iij. aq. in. 3. vj. lacris et postis in dicto lacre cum aqua lapillis vel ferro ignitis et extincis quod fiat aqua consumptio: tunc magis conuenit. tunc Ras. loco supra allegato ipsum non concedit stante se: etiam acerosum. Alii faciunt lac acerosum ut dicitur est in capite de pte: Conuenit et caseus antiquus semper parationem infra dicenda in medicinalibus. Valer et cibaria postum infra ab Azarauio dicit quod vix ad omnes modum fluxus. Et biscocum et coquantur ite coquantur. i. multa decoctione et sic exhibeantur. Et addit et si coquantur cum aqua xylocararum: sunt filique dulces restringit fortius: et credo quod sit magis gratum. non ponam hic cibaria appropriata diuersis causis: quoniam de his infra aliquid breuius ponam in spali: curio: nec in his curo me: et redere ppter vitare pte: Circa ferculus laudat panem milium faro: et dicit aliqui tostum et farina eius: rixum et non est dandum nisi si sit assata: deinde coquantur ppter eius caliditatem minuetur: et est opinio quod est calidus frumero: dicitur. 2. ca. ca. ppo. neque stringit nisi pparet frictione in cortice suo: dicit quod decoctum cum aqua frigiditatem ad terminum. i. retere. nam propter et hanc acutam supficalem quod absoluitur per viam adultiois

Nota de
fructibus

Assata ma
gis pueni
unt quod
elixa

Quelcus

No. 6 lace

Deporu
tardat
eis vinum

No. de pte
paratione
rix

et ideo An. semper exhibet assatū: decoquatur in aqua pluviali. et pro condimentis horū dicitur Sesap. et opz vt accipiant iste res cum adipib⁹ gal. line et aseris loco olei: et melior istis est adeps caprarū et melior eoz est adeps hirci. nam de adipe caprina dicit Ras. 8.º cōtinē. q. est melior oibus manifeste cum ipse mitiget valde punctio nem que est in intestinis: et velociter liget super ea vt ipsa glurinet. Inter olera valere potula ca de qua dicit Ras. 8.º cōtinē. video q. est in ultimo iuuamento pro laboranti vlcere et acui tare cum ipsa habeat stipicitatem cōuenientē vltima in mitigatione sitis: plārago singularis ter valere acerosa spūachia dimittere vlces. et alia humida &c. Fruct⁹ vituperatur oēs etiā si sint stipici dicit An. q. difficulter digeruntur: hoc dico in tēione habita ad fluxū: qm in tēione habita ad causam: aliq. certi fruct⁹ cōueniūt: vñ in diffinitia et stercore duro laudat Ras. vt scribitur 8.º cōtinē: pruna et vvas dicit sic. Ego quoq. vidi plures in quib⁹ erat vls in intestino maiori et sumptis prunis vls in ieiūo ipsi sanati sunt inde cū sterces ab eis emissum fuerit de leui: sed alij cōualues rūt ex sola cōstēde vuarū. et aliq. ad ipsum fluxum in corpore forti et in lubricitate laudant Iudens 3.º cōtinē: comestione castanearū: et aliq. vt dicit ibidem. A. et ppter accidē vt q. appetitus nō est ad reliqua et inclinatur ad fructus possunt dari pira nespilla cydonia et singulariter cornali etiā bñ maturi et fruct⁹ soybe si sint bñ maturi: et postea ponantur sub palcio le et i nespilla similiter: postea ponantur in decoctione: et tñ loco pot⁹ ethibeas decoctio et multū valere: q. postea hz colore vini et aliquid pōritat: nō dēru fruct⁹ isti post cibū et maxime in notabili qritate: sed parū ex eis dē añ alia cibaria: vt vniā fundus stomachi ad alia cibaria: q. post cibū facit ad cōpressionē alterius cibi: et ideo errat qui post cibū dant de diacēdo nōtē notabile qritatē: parū tñ datū posset vā oēs excreationes et humores: a pñ igit in totū subtrahat nisi sit patiens debilis stomachi vel ppter aliā causam virt⁹ sit facta debilis vel itā te vehemensimo ad ipsum appetitū. et tunc ad dicit rectus. Si aut nō fuerit excusatio et virtus fuerit requirens ipsum vt ipso reuiuiscat. i. sit et renaliter debilis sup. tñ ethibeas et sit nū gñ stipici vel austeri saporis: et parum post ad dicit et sup. miscetur. Et hoc est bñ notandum: q. istud dictū est cōe in oī fluxu materiali. et in de Ras. 8.º cōtinē. reprehēdit Paulū qui ethibeas cum in fluxu slegmatico dicit. Dico hoc elo quū diuersum est sup. a vero et erroneum indigens dōtione q. sequi debes sup. vt dictū est sup. ppter necessitatē virtutis: et verū est hoc totū qm vniū agit materias fortiter et eas fluxu biles reddit. iste tñ cañ. cū multis alijs dicit et dicendū nō extēdatur ad oppillariū in quo quasi oportet cōtrario modo operari q. in alijs saltē canō est verus sumpta indicatione a fluxu vt fluxus est: loco ergo eius dē pot⁹ ex aqua pluviali sacro cū extinctione calidā in ea vel ponatur aliquid de syrupo de cydonijs vel de granatis vel de zuccharo rosato vñ mastice fm causas: vel sicut syrups lōgi cum appropriatis

et inlepe ad potādū. In processu tamen propter virtutis debilitatem potest dari parum vini et sit stipici pauci nigrū et lymphatum et nō subtile et sit vniū grosse substantie aliquantulum assiterū et participans stipicitate: et sic eger salubritur si dens voluerit.

Sequitur de modo curationis fluxus ex parte medicinarū: et primo ponet cura flux⁹ vt fluxus est in cōi. Sed prius circa hoc remouetur dubitatio que posset legitime oriri. nam ex quo fluxus est morbus materialis saltem vt sespius cum sit canon gñalis 3.º rechni. in morbis habentibus causam opz prius illā abscindere videtur q. in fluxu semper sit curanda causa: et consequenter cessabit fluxus.

Rñdetur q. immo aliq. est intērio ad fluxū vt fluxus est: pñcipue in duobus casibus. Unus est q. ita supfluit fluxus vt sequat magna debilitas in virtute: qm fluxus qlibet addit ad debilitatem dicit enim An. in de viribus cordis q. euacuatio quecūq. sit virtutē duob⁹ modis op. pñmit &c. et cum ad virtutē sit primus oculus medici: ad eā opz intendere et si augeat causā. Nam dicebat Baly. 8.º pñctice ca. 35.º. Et i mor bido corpore accidens qd cōtingit validum est q. virtutem dissoluit vt in casu supponit hñdī opz contrarie malis magis q. morbis tamen si morbi augeant cām &c. et ideo tunc sumit intērio ad ipsum fluxum cōstringendū. Sed dñs casus est vbi. i. sit facta euacuatio plurime causae facientis fluxū: tñ minorata est intērio que sumebatur a cā: vñ dicebat An. etiā in cap.º generalis in cura: vt cū sit id. i. cā et euacuaf. i. euacuata alleuiatus est modus regiminis sup. qui erat ad causam: et tñ ppter virtutē mēbri debilitari et esse relaxatam sumitur intērio ad fluxum. Sumēdo ergo intēriōe a fluxu vt fluxus est erit intentio triplex. s. per diuersina per cōstrictiua et per immobilitatiua materiei facientis fluxum: et per phibētia etiā sensum mēbri vt sunt narcotica: et postremo erit intentio ad quedam accidētia cōcomitantia vel phia fluxū. Prima dico intērio que stat in mēre medici in fluxū est fluxum cōstringere. nā hec formaliter fluxū opponitur: et hoc immediate ppletur cōforādo virtutē retētiuam: et expulsuā debilitādo etiā: vt sup. vñsum est in causis: quoniam omnis fluxus ad has causas reducitur: tamen in opere et in executione intērio prima est diuersio quoniam vt dicit A. dñe in primo de rectificacōne medicinarū: in cura fluxus p medicinas diuertere a vñs expulsionis est res magis necessaria: et a qua incipere debemus: quia fluēt materia immediate in opere insurgit intentio in mēre medici: vt diuertatur a loco a quo fluit: et hoc cū vomitu in fluxu et cum cōuertētib⁹ ad circūferētiā maxime mēbri superioꝝ: et cum sudore puocātib⁹ et dilatātib⁹ poroz &c. Et hoc voluit etiā An. 4.º. i. cap.º 7.º de modo succurrendi dispositioni fluxus propter medicinē exuberantiā: etiā idē posuit in 19.º terti in capitulo gñali in cura. Diuertētia aut diuertunt cōuertēdo mām exteri⁹ sensibilibiter esandovēl insensibilib⁹: aut diuertēdo mām ad cōtrariā pterteri⁹ esando: et h⁹ ppter cū cōuertit mām ad exteriora: vt cū vomitu sit cōi in fluxu et multū iuuas cū vomitūo leni: vñ cū trahit ad cū

Rñso qd
nis,

et iij

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

Dosis mirabolanoz rñ i infusio- ne ab. vnc. ʒ. vscq ad vnc. i. et in ssa a. ʒ. ij. vscq ad ʒ. vij. Nota de reubarbaro q in hoc casu nō dō addi spica

tim materia cū balneis et suffis. Fricationes et suffe resolutiue vel sensibilibiter educiue pro uocātes sudore sunt efficax et speciale remediū dixit. Mesue in hac cura: et in hoc ualēt fricationes cū panis calidis: et precipue si infundantur panni in uino albo calido fiet melior cōuersio. Fricationes et incipiendo ab ascellis per musculos superiores brachiorū descendendo ad inferiora iuuant. Sed nota q per fricationes superioz partium in casu prestat: q nō solū euacuant: sed etiā diuertit: uetose etiā plurimum iuuat: et postea supra myrach anteri: et etiā in spatulis: vñ postea uetose sarū et retēio ipsarū p quatuor horas sstet fluxum: uetose sarū dico cum igne sine scarificatione. Nā dixit Aui. et nos iā experti sumus illud. Si et est scinda euacuatio p eadē partē: qd tñ magis pertinet ad curā canis fluxus: qm fluxus curat fluxū: fiat cū his que nō relaxant: sed cū his que post solonē reliquāt in mēbris uestigia cōstrictionis et stipricationis: et nō debilitāt virtutē: et in hoc ualēt precipue mirabolani et reubarbarum: mirabolani chebuli ualēt ad flegmaticā: citrini ad cholericā: mirabolani indi ad melancholicā. Nā mirabolani ultra virtutē cōpessuā impuunt: virtutē sigillationis in mēbris: et precipue si assentur mirabolani: et ipsi cōtritis si infundantur in nocte in succo cydoniorū si sit uelē mēbris intērio ad stipricatiōē: vel in rob rosato vel in aqua plāraginis vel aceto et in mane ponant ad ignē et lēto igne fricentur manib⁹ et colentur et colatur exhibeat: tñ plurimū in casu feruunt: dosis est in infusione ab. ʒ. ʒ. vscq ad ʒ. ʒ. et in substantia ʒ. ij. vscq ad ʒ. vij. et cum assentur sunt minoris solonis. Reubarbarū etiā conuenit q: fere secū frenū aliarū medicinarū. Et dicit Auer. ʒ. colliget q laradō mēbra post solonē facit acquirere stipricatiōē: sed laudabile est ut aliquāliter asse: de quo reubarbaro infra erit sermo cū dicetur de medicis stipricis: pnt dari. ʒ. ij. de reubarbaro in substia: et pnt infundi ut dictū est supra de mirabol. neq: hic dō addi spica: nec est uerū q semp spica sit ponēda cum reubarbaro: sed hoc est uerū cū est intērio ad aperitiōem: sed nō cōuenit spica qn est intērio ad stipricatiōem cū cōfortatione mēbrorū. Ego tamen soleo in his maxime in pñ et cū cōiungit se. simul exhibere in infusione et substantia reubarbari tñ q mirabolani sunt frigidi magis cōueniūt in fluxibus. Et de cōpositis famosus ad hāc intētiōē est michelera Nicolai: cui⁹ dosis est a. ʒ. v. vscq ad. x. cū aqua plāraginis vel myrti in causa calida: vel absq. in causa frigida. Completa intentione diuersionis et intērio cōstrictionis que aliquā est absoluta et aliquādo non: quoniam aliquā stāte intētiōe cōstrictionis stat etiā intērio diuersionis: sicut etiam ecōtra cū intētiōe diuersionis et euacuationis stat etiā intērio aliquālis cōstrictionis siue cōfortatiōis. Nam stante in fluxu plenitudine cū est intērio pūcipalis ad diuertiēdū: stat et aliquālis intērio cōfortationis mēbrorū: q: aliter mēbra laxa redierūt paratiōe ad recipiēdū superfluitatē: vñ medicus cū medicatio intrinsecus applicatiō: opz tñc aliquātr mēbrorū cōfortare virtutē vñ simul tñc cū sunt balnea diuertētiā uel alia quiusmodi possunt per interi⁹ dari aliqua con-

fortatiō remisse stiprica nō dilata in uacuū Et sstet aliquādo cū est intērio euacuationis: stat etiā intērio aliquālis cōfortatiōis ut aliquā in euacuatione facta a natura in pñ: ut in fluxu cretico: ʒ sit intērio ad nō cōstringēdū: qm si fluxus creticus fuerit nō est aliquo modo intētiō cōstrictionis siue ad cōstringēdū: etiā si fuerit synthomatus quis in via signi sit malus. Nā dicit Ialy. tñc nō est intērio cōstrictionis: sed euacuationis in innado naturam nisi superfluat: tñ tñc in innado ipsam debet aliquāliter cōfortari mēbra ne illa nimis laxa facilius recipiat lesionē: maior tñ pro tunc fiat intētiō euacuationis. Et in hoc uehemēter errāt q a pñ si militer cōstringit. Unde dicebat Serap. ʒ. breuiarij ca. 26. Et opz vñs sollicitus de esse medicinarū studio uehementi ita ut recipiāt in hora sua: qd est: qd medicū dāt medicinas q cōstringūt in pñ egreditur et hoc est error. Et si militer qn dimittit infirmū donec debilitetur virtus: et forius fiat vlc⁹: tunc propeant abis proficuo ad medicinas cōstringētēs. Et sicut dicit puerbiū. Cōsiliū bonū post liris pūmpriorū. Et ita parer q aliquādo est intērio cōstrictionis nō absoluta ut pñ. Aliqñ tñ est intētiō stipricatiōis simpliciter: qn. s. virtus est extremāter debilitata per fluxū: vel qn multū est materia minorata ut dicit est in illis duobus casib⁹ et tñc cōueniūt medicis stiprice. Et earū tres sunt species ut dicebat. Sera. cap. prime allegato: quoniam quedam inspissant et ingrossant materiam ne reddatur fluxibilis. Alię quia cōstringūt poros et vias per quas materie fluunt aut stiprice sunt: q: ericāt humiditā superflua mēbrorū vñ mēbra relaxant: et sic mēbra laxa vniūt et cōfortāt et ipsorū virtutes corroborāt: q: materieb⁹ fluētib⁹ resistūt nec ab eis multū ledūtur. et hāc sententiā intellexit Aui. in cura fluxus absolute. Nā loquēs de medicinis restitutiuis dixit: et restitutiue quidē aut sunt ericatiue desiccatiue. s. humiditatis superflue mēbrorū: aut cōspatiue. s. meatū et viarū: aut in frigiditate inspissatiue. s. materierū et glutinas tūe. Et dicit Aui. et sstet Sera. q in his est regula q a simplicib⁹ incipēdum est ad cōposita ueniēdū. Et in simplicib⁹. Mes. numerant alia quas calidas et frigidās: ʒ calide nō oib⁹ his modis cōstringant. Et Aui. loquēs de eis dixit. Et medicis singulares frigide absolute aut pñ virtutē retētiuam et. Et in hoc voluit innuere. Aui. q posuit aliquas calidas sstet frigidās q: habent operationē medicinarū frigidarū que est retentiō per se. nam inter frigidās ut sunt rose balaustie galle hypoquistidos: rādem ponit reubarbarū q licet comparatione leonis est frigidum: comparatione tñ ad corpus humanū est calidū: ut prima pūmi de cōplexionib⁹. Quedā etiam sunt medicis calide stiprice ut rhus et cortices eius que apud nos non sunt: cyminum assatū et infusum in aceto et anisum assatū similiter: et myrra: alicub. reperitur myrra: sturtij de quo sunt sba singularissima nā dixit A. 4. j. cap. 7. in supfluo fluxu ex eo quo: qd expū est: est ut grana nasturtij pondere ʒ. ij. in manē et roretur deinde coquant sup. in aliquo succo stiprico ut succo cydoniorū aut myrra

Not. hunc canonem

de lapidi uerili. de cysta lo.

de f. nara 40.

Tres sunt spēs medicinarū stipricarū

Benedictio nis stipricis frigidis.

Benedictio nis calidis stipricis.

illorum donec coagulet. i. in spissetur ad bibē
dū tribuatur. Et addit: est nāq; vltimū: sed intel
ligatur ipsum maxime valere in causa frigida:
volunt auctores qd nō conteratur. nāq; destrui
tur viscositas eoz in contritione: etiā in torefa
ctione semini vniuersaliter est regula quam po
nit. A. vt non nimio torefiant ne exterminetur
omnia virtus eorum sed leuiter. De semine ace
rose nō est dubiū qd est frigida medicina et stipri
citas et folia acetose laudat S. e. in 3° breuiarj:
tū alibi dicit S. e. in simplicibus in cap^o ppo
de acetosa de mente B. a. q. folia acetose relaxāt
ventrē et reuera in hoc videtur p̄dicto: ius: nec
scio id soluere nisi forte hoc sit et vario nō obla
tionis eorum vt qd cruda vel cocta. nam cruda
acetositate sua lant et semen acetose valz in
flum antiquo et stiprica: etiā. J. ij. lapidis be
rilli puluerizati cum aqua plantaginis vel simi
li. et etiaz crystallus puluerizatus cum aliq; aq;
stiprica valer: et si miscat cum margaritis et co
rallīs est precipui inuamēti si sumatur cum zuc
charo ros. et maxime in passina colera. nā dicit
bezarij. Alij laudat smaragdum sed maxi
me valer qd causa fluxus est venenosa: vñ dicit
Auen. in ca^o de vulnerē accidente in intestinis.
qd si fuerit in p̄m^o in fluxu a re venenosa da de
lapide smaragdi ad pondus. vñ. granorū oz. cū
modica aqua in potu videbis et eo mirabilia
valer ad dissolutionem virtutis infirmi ita qd
eius iuncture videtur dissolui adinmicē: et si ad
uenit eis sudor: et somn^o post illud erit iam liber
a periculo egritudis. Et addit: nō sumat post
assumptionem smaragdi cibuz post octo vel nos
uem horas in processu dicit laudādo vtilitatem
eius. vidi qd suspensio lapidis smaragdi contra
hemorroidas et fluxum ventris habet propria
rem mirabilem in effectu: etiā si suspēdatur ad
collum vel teneatur in ore: et alia pulchra dicit
in ista materia in eodem ca^o. Inter medicinas
calidas valer singulariter coagulum hedi tlepo
ris et casens antiquus. De coagulo leporis di
cit Auen. dicitur infanti a quarta. 3. i. et in magno
paularitine ascendendo et dicitur cum aqua frigida
ad. 3. quia ipsa inuat p̄m^o coagulādo sua
frigiditate aut magis proprie cum aqua planta
ginis vel solatri vel huiusmodi. 2° inuat aqua
frigida vt non pueniat virtus coaguli qd est
calidum et sicum subtile penetratium ad mem
bra longinqua in quibus non sunt materie coa
gulāde. Nam ad ipsa si veniret multum lederet
humidum animarum liquefaciendo: qd virtus
coaguli est liquefacere coagulata et coagulare li
quefacta et sic in fluxu inuat: qd coagulat humo
res fluentes et indurat vt dicit Auen. 5° colliger.
Et qm acutuz est magis laudare ipm in aquo
ro et flegmatico fluxu qd in colerico: licet ibidem
dicat Auen. qd debet dari in fluxu ppter suam p
prietatem cui sunt occulte cause. Tamen Auen.
in ca^o cure generalis videtur multum timere in
exhibitione eius. qm multum modificat dosim
eius: dicit qd non transeat in pondere. 3. i. etiam
in corpore magno: et nō multos vidi corra hunc
caū. p̄dicare. Post coaguli est casens antiquus
si abluatur cum aqua a sale: et est fortior omni re
dicit. A. ad constringēdū et magis inuat qd coa
gulum tmin^o nocet eo. Modus pparationis est
gratulef et post ea infundat in aqua repida. x.

vicibus renouādo aquam: reducto postea caseo
ad vna massam et postea dissoluat et ericef sup
crate ad ignē et sic ritus talis casens vetus vsq;
ad. 3. ij. l3. Aui. ber solum. 3. Inter delicata sti
pica etiam composita valer zuccharū rosarum
precipue antiquū et diacydonire de zuccharo et
rob de cydonijs et syrupus de berberis et de gra
natis et de rosīs et de myrtis factus. Et feci fieri
confectionem delicatā cum pasta cornalouet
zuccharo sicut fit amarenata: et est pulchra ad vi
dendū et gustui grata maxime sibi laborantibus:
et illa maxime in causa calida: 3. in frigida ē aro
maticum ro. et fortius aromaticū gariof. Et si cō
iungat oppilatio parum diacalamēti vñ diacin
namomi: et possum^o cōfectiones facere delicatas
ad diuersas inrēctiones sumēdo de simplicibus
dictis supra calidis vel frigidis vel spēs tro
scorum appropriatoz vt de spodio cum semine
acetose et similibus: vel suffus et cū zuccharo dis
solutu in aquis appropriatio fiat confectiones
sim artē. Per exterius etiā cōueniūt medicine
stiprice et ex emplastris et vnguentis et fomentatio
nibus in causa calida de medicinis frigidis: cō
tra in frigida cum aliquibus calidis. Sed cum
est fluxus ppter debilitatē cōrētiue magis con
ueniūt medicine frigide: fiat ergo emplastra ex
terius frigida stiprica: sed nō cum est inrētio di
uersionis: qm tunc illa frigida stiprica: sed non
cum est inrētio diuersionis: qm tūc illa frida sti
pica nocētiō: idē in p̄m^o cauēdū est ab vsu istoz
exteriorū: vt etiā supra dixi in diarria intestinali
libus. C. dē dico de fomentationibus et balneis
intelligēdū: sed ipsa balnea stiprica et fomenta
tiones stiprice minorata materia valent et ma
xime in corpore demacrato. Nam in corpore pigri
vbi est myrach grossum aliquorū nō inuānt:
qm nō puenit virtus eoz vsq; ad intestina: im
mo compingūt mām ad intestina: sed qm mēbra
sūt demacrata māmiorata pueniunt iste medi
cie stiprice. Et id nora qd in hoc nō pōt dari re
gula generalis: immo restringit. In causa
calida cum est inrētio cōstrictionis valent fo
mētationes et decoctiones rosarū balaustrarū cu
pularū gladiū plantaginis sumach verberozū
et hmoi. Et in causa frida valent decoctiones ab
sintij mēthe cyperi nucū cupressi gar. myrte et
hmoi. Inter vinctiōes in ca cala vs olenm cy
doniorū ro. de myrtis et silum. In frigida valer
oleū masticis mēthe spice abfin. et ex eis fiat vng
uentra fomentationes et empla sm inrētiōē tuā
Non commemorabo plurima simplicia in casu
valentia qd enumerare possem ppter curare pro
prietatem: et qm in eorum enumeratione non est
magna vtilitas et de eis stāt libri vndiq; pleni.
Alia inrētio qd est circa narcotica p ea qd dicra
sunt. 3. satis fit manifesta. Nam ipa narcotica 3
aliquāntē necessaria ipsa tū vt dicebat Aui. qm q
pferūt in p̄m^o ingrossant mām et dormire faciūt
et phibēt necessitatē surgēdi ad scellā. 2c. Adde
tū quocūq; sit nō des ea. Qdū potes ab illis ex
cusari: et noli dare vbi dñus est debilis. nāq; vt vi
sum est qd supponit sibi collipit ex opio: et mor
tuo est. Eoz tū vsus maxime cōuenit in tenas
monē in p̄m^o eius post fluxū vt vñ. est circa ter
tū. 3. et in dissinertia precipue in vlcerosa: immo
ea vñ ēē necessaria. Nā dicebat Ras. 8° p̄m^o ergo
qd nō vidit medicinā ēē i ca^o vlcē intestinalis abscg

Not. hunc
canonem.

De lapide
berilli.
De crystal
lo.

De smar
gdo.

caru
is: stat
ign in
fluxu
qm si
inrē
si fuc
alus.
onis:
uper
aliter
s reci
o ena
pn^o si
b: e
Te me
ur in
q con
et si
retur
abscg
ne di
p̄m^o
p̄m^o
enro
mal
mate
anib?
tres
e alle
flant
cons
uunt
flusi
lara
fr: q
mult
entra
estri
iccas
nem
ut in
inas
si res
ofira
ali
bia
ipic.
ut p̄
vere.
is qd
que
nt ro
ome
st fri
num
pus.
re vt
exy
assa
raz
na
urir
q qd
q. su
qno
pyd

Secunda pars practi. magistri Ioan. Mat. de gradt.

opio aut infamo aut similibus mixtis cum ea. vñ de iure fiat cum ea. Narcotica desiccet et con-
solidet et stupefacit sensum membri et constipet
ventrem. Inter que laudat singulariter athana-
sia et metridarū recens et rhyacia aliquantū auriq;
in causa frigida et noua in causa calida et philo-
nisi et similia. Sed nunq; absoluitur a castoreo
et croco: q; tñ de athanasia dantur diuerse descri-
ptiones ab auctoribus: ponā vñ az thaly. 10° p;
ctice: cuius excellentia declarat per iuuamenta
q; ponitur ab eo in litera: cuius verba sunt hec.

et. atha-
sias.

Arhanasie q; cuz lupi fit epate assignatio hec
oibus epatis medef accideribus doloribus: et
eria ventris ac vlceribus intestinorū et splenis
doloribus et dormitationibus si super corp⁹ qua
si vnguentū cataplasma: renscq; prodest dolo-
ribus et anhelitus difficultati ac rursi que ex hu-
miditate fit copia in pectore adunata solonem
amputat: sanguinis et fluxum mulierū spurisq;
sanguineū venaz solidat: incisiones fistulasq;
si cataplasmetur desuper prodest in vnguēri mo-
dū: vocat autem hoc nomine eo q; portio sit mor-
bui cura efficac: puta. R. kafrani myrre opij:
castorei cardamomi sem. pa. nigri spice aromari-
ce se. iusq; costi radich eupato:ij et succi eius
epatis lupi cornu capie dextri vel cerui adusti:
cuiusq; partes eqles: adunabis hec medicamē-
trira et cribrata vino infundes clare et bone sub-
stantie et cum melle triplo dispumato distempe-
rabis: et post sex menses cum opus fuerit vteris
quāritate cragij vsq; semis et est. 3. f. 3. fin. Sino-
nem ianuensem et. Ultima interio est circa
accidentia. nam aliqui presunt se. vnde. se. est cau-
sa ad fluxum inflammatis humoribus et aliquā-
do se. fit ppter putrescentes humores: et tñc est
interio diuersa sepe a fluxu q; in se. interio est
humectatio et in fluxu intensio est ericario:
vnde tunc oportet medicum esse ingeniosum
ad attendēdū circa illud qd magis est suspectū
vnde stante fluxu cum febre viruperatur lac et
maxime nō extracto butyro vbi sine febre conue-
niet: et stante se. conuenit exhibere aliquem syru-
pum apertiuū vt de endiua cum aliquo stipiti-
co vbi sine fe. forte nō ponere et. Aliqñ etiaz cō-
plicat rursi cum fluxu: et tunc maxime est atten-
dendum ad rursi vt minuat q; facit ad fluxu
et tñc quedā sunt que iuuat fluxum et nō nocent
ad rursi: immo valent vt est myrtus et gummi
arabicū: et sic opz inrēdere ad ea que nō sunt sim-
pliciter lubricantia et sunt confortatia pectus.
De his etiam et alijs accidentibus recurre ad lo-
ca proprie. Et sic sit expedita cura gñalis flux⁹.

not. bene.

Cura lienterie. Sequitur igitur iam de cu-
ra diuersarum specierum fluxus dice-
re p° de fluxu lienterico: deinde diarico postea
dissinterico. Et qm lientericus est fluxus ciba-
lis opz in cura recurrere ad ea q; dicta sunt sup
de dispositionibus stomaci collecta maxime ab
Aui. 13° tertij tractatu 3° et 5° de lubricitate sto-
maci: qm lienteria est ppria lubricitati stoma-
ci: et qm talis dispositio habet diuersas causas
vt supra visum est: et quedam causarum eius est
ex malitia regiminis: aliqñ ex multitudine vel
paucitate cibi: aliquando ex qualitate: aliquā-
do ex malo ordine: si sit peccatum in qritate au-
cta minuamus cibum: si in diminuta augeam⁹
ipsum: et sic de alijs si sit abominabilis eligatur

cibus delectabilis et sic conuertatur regimē ad
contrarium.

Questio

Sed si causa fuerit corporalis vt flegma lu-
bricans ipsum stomacum vt sepe contingit: tñc
laudat aliqui vt Raf. in tex. vomitum flendum
predigesta materia: p° cum cibo acuitatem has-
tentibus vt cum synapi cum cepe cum porris et
postea dant vomituum: qd si nō sufficit dant
solutiuum. Alij autē in materia flegmatica lau-
dat nō dari vomituum vt Aui. in cura flux⁹ sto-
maci 16° tertij. dicit loquens de fluxu a mā fleg-
matica: verum euacuatio materiei huius. f. fleg-
matice cuz vomitu est difficilis mala: et idem vi-
sus est sentire Ba. 4° affo. in commento 12° affo.
Quibus vero ventres lienterici in fine: q; fleg-
matica solum inferiora petir et. clarus in cō-
mento 9° illius affo. Ad elencolicos vero et. nā
ponens sententiam notabilem dicit: interio nō
stra in purganda a corpore est per conuenientia
emitti membra: et dicit: sicut enim colera rubea
propter leuitatem sui est purganda a superiori
et cum vomitu: q; ipsa per se plurimum ascēdit
vsq; ad os stomaci: ita colera nigra propter gra-
uitatem sui ab inferiori purganda est: et eadem
est ratio de flegmate: quia materia flegmatica
per naturam suam facilius mouetur deorsum.

Pro concordia dicatur q; si materia flegmatica
abundat in ore stomaci lenigans tunc potest
dari vomituum: sed si sit in intestinis vel in su-
do stomaci et grossa ponderosa tunc datur medi-
cina non vomitua sed secessiua. Et primaz par-
tem insinuat Aui. 13° tertij tracta. 5° in cura
lubricitatis cum dicit q; administratur vomit⁹
in omni septimana. f. semel vel pluries fin. cri-
gentiam: sed hoc intellexit quando flegma est
peccans in superioribus stomaci natans et. et
secundam partem sentiunt auctoritates Ba. su-
pra allegate 4° afforū. Si autem materia esset
educibilis partim per vomitum et partim per se-
cessum: tunc conuenit dari vomituum et secessi-
uum: prius tamen inducatur vomitus q; mater-
ria parata ad vomitus est per se habilior: ad eu-
acuandum: et pro vomitino secessiuo recurratur
ad dicta supra de de lore stomaci a causa frigida
materiali flegmatica.

Sed post euacuacionem confortanda est vir-
tus retentiu et digestiua stomaci cum medicis
ericcantibus et calefacientibus vbi stare lapsu
ad calidum vnde fiat lienteria medicine nō de-
bent esse multum calide: quia tamen in lienteria
sequitur in virtute magna debilitas: ideo sem-
per debent dari aliqua calida aromatica cōso-
stantia stomacum. De stipicitate non est dubiū
cuz medicinis ergo frigidis fortis stipicitatis
ponantur calefacientia moderate.

In confortatione igitur per interius valent
sympi de mentha lapsu ad frigidum: valet etiaz
sympus de absinthio et maxime stante lapsu ap-
petitus: nam excitat appetitum mortuum vas-
let miua cydoniorum aromatica et sympus de
cydonijs cum aromatibus: valent confectiōes
aromatice finisiberis: conditum et aromaticum
ro. diao libanum Rafs diafiniber et maxime
si sit assum: diagarocharum. valet diagalam-
ga et alie confectiōes aromaticae.

Posunt fieri fomentationes decoquendo
species dictorū in vino nigro: et possunt fieri ce-

No. de m-
rabolant
circa t-
hoc ca. n.

De curali-
terie qñ c-
est malit-
retentiu

rota & vnciones secundum als numerata mul-
tiplicade dispositionibus stomachi supra: sed
vnum singulare est vt habeatur mel dispuma-
tum: & ex eo vngatur stomachus et venter & su-
peraspargantur pulueres calefacti & exiccati
ui de aromatibus.

¶ Quid si materia sit colerica aliunde effusa: tunc
enarior est principalis cura. nam cum enarior hu-
mor fluxus & finis tunc alleuiatus est modus re-
giminis: vt dicitur. A. in cura fluxus ventris abso-
lute: deinde expedit vt fiat alteratio & conforta-
tio membrorum in quibus colera generatur ne
multiplicetur. Nam dicitur. A. specialiter in capi-
tulo presenti in cura fluxus stomachi vel lubri-
cari & specialiter in cura vlcero. In illa ergo
scilicet lienteria cuius causa est colera fluxa ad
stomachum vel intestina oportet vt temperes
modum in quo generatur. s. epar & sel & euacues
colera: & q. per proprietatem suam facilius in fur-
sum mouet q. in deorsum: ceterum ergo p. fursum
propterea dicitur. Aui. & rectius est cum vomitu si
possibile est: & postea cum fluxu venteris si non fue-
rit in virtute debilitas: & non timeat q. accidat vl-
cera aut sint facta & vbi inuit q. etiam si mare-
ria pererit deorsum & adderet ad nocumētum vl-
ceris: debet medicus curare vt ceterum p. fursum
Et addit Aui. declarando cum qbus debet fieri &
incipere in primis supp. vbi necessaria est eua-
cuatio cum infrigidationibus stipicitate facientis
bus: vbi ad dicit: & multoties quid sanat hanc les-
sionē fumere in potu mirabolano acitinos: ipsi
em. s. mirabolani citrini educit coleras & faciunt
succedere virtutē infrigidatē facientē stipicitate
re: de mirabolano dictū est supra quomodo debet
parari &c. Et cōsequenter facta estatiōe conue-
niunt stipica appropriata: & in hoc laudat rob-
de ribes rob de aggesta rob de cydonioz stirupi
eo: & fluente mā debes pseruare os stōi a nocu-
mento colere fluentis sumēdo paz mice panis in
fusa in vino granatoz aut succo cydonioz: faciē-
do ēt epithima sup os stōi de succo plantaginis
vel semguine cū modico aceri. Fiant ēt somēta
tiones cū sandalis addēdo aliquid spodij etyn-
crios cū oleo ro. & cydonioz & stibz. ¶ Et si mā
sit mixta ex colera & flegmate qd cognoscetur ex
ereuntibus dentē medicine mixte: vbi aut causa
sit mā melica fluxa ad stōm: de hoc videbitur in
diaria spleuerica. ¶ Et si cā sint vlcera videbi-
tur in cura vlcetum intestinoz: sed quādo est
lesio in stomacho magis conueniunt que per su-
perius exhibentur: eōtra in intestinis vt est cō-
munis cā. in materia ista.

¶ Et si cā sit malitia retentive virtutis tantus si-
ne mā: tunc nō opz estare sed tū intrēdere cū ex
siccatibus s. cū tēperatis primis: & ibi precipue
valēt cibaria ad siccū declinātia & semp rectiss-
cetur cū aliqbus aromaticis: & in cibarijs semp
pponantur que stiprica sunt: & coriandrū est for-
te ad retinendum cibum in stomacho: vt etia dicitur
rit Aui. in isto capitulo semper obseruādo cā.
in hoc postum. 13^a tertiū. in cura eius a cui? stō-
maco festinat descendens cibi cum dicit. Et opo-
ter vt administretur ante cibū aliquid ex stipri-
cis frigidis si fuerit illic complexio calida aut p-
mixta: cum calidior si fuerit complexio declinans
ad frigiditatem: vnde si sit malitia complexio
frigide in causa ponatur aliquid de diacydonis

ren cum speciebus ante cibum dulcoratum cum
zuccaro etiam parum vini puri aromatici anti-
qui cum modico panis vsti modicum an pastuz
preparat ad retinendum.

¶ Et si digestina sit debilis primum dentur ci-
baria facili digestiois & sint aromatizata cū
frigidis vel corallis sandalis spodio si sit cōple-
rio calida: & si sit frigida ponantur aromatica ca-
lida vt gariofli & mastix & cinamomum singula-
riter. Et si sit ventositas coniuncta debilitati di-
gestine ponantur in dictis se. ozimi vel anisum
ro: refectum vel calamentum: & exterius potest
apponi cerorum temperatum confortatiū vas-
lens in omni tali lubricitate: vbi in causa nō sit
apostema vel vlcus stomachi neq. excessiua mala
complexio materialis: sed principaliter sit virtus
debilitatis virtutis retentive & digestine nō cū
multo excessu qualitatis manifestato fiat vt in
fra. s. abstru h m ēbe cyperis spice costi rharis
xyloal. mastice garilozum. an. 3. ij. galie mus-
cate: quinquātia: an. 3. s. sumach achacie galaris
hyponissidos rosari & semini carū sandalo-
al. et rub. an. 3. j. s. j. laudani. 3. ij. s. dragagati gū-
mi arabici assatoz. an. 3. vj. cere. 3. j. s. terēda re-
ratur: cera & landanū cū reliquis dissoluendis
ad ignē dissoluatur & dissoluta ad ignē alijs cō-
tritris addantur & incorporētur: deinde bulliat
in vino pontico cū modico succi cydonioz ad
sufficiētiā & fiat cerorum.

¶ Ubi autem sit lienteria chyonica: iam virt-
defecerit. A. ponit curā speciale dicens: & tēpe-
res cōplexionem si sit calida cum frigidis &c. et
ecōtra: qm in lienteria chyonica virtus minui-
tur spūs resoluuntur: et exercitex exercitio qd
tolerare possit in hōa supple conuenienti: & fa-
cias ipsū ingredi balneum fricādo extrema &
premēdo etiā extrema cōpressionē subtili mari-
me superiora: & cibet in forma iacētis forbēdo
& nō sedētis: & si cibatur sedēs sint cura eleua-
supra partes dozi cū cibatur: & tūc detur aqua car-
nis cū modico vini vel milij stiprici ponēdo in
eo aliquid rostellari de seni fricatis digitis ad
virtutē viuificādum: & si tolerat virtus aliqua
facientia penetrare cibū ad epar vt aliquid de
diatrion pipercon aut de diacalamero erit con-
ueniēs. Nā vt dicitur: cū tu feceris illud attrahet
epar aliquid illius cibi et cōforabitur eo: etiā
medicine rhyacales viuificant virtutem: vnde
semper est intendendum ad causas principa-
les non relinquendo causam cōmunem que est
virtutis cōfortatio cōmemorando etiam semp
in hoc vt domiat qm potest vt fuit canō Aui.
13^a tertiū cap^o p^oroxime allegato cum dicit in s.
ne: & oportet vt domiat super cibum & non mo-
ueatur nec exercitex omnino: & dicit quidā
q. limatura rois marini si decoquatur in vino
et bibatur vinum proficit digestine et retenti-
ue etiam posita supra stomachum in forma em-
plastri idem facit.

Cura diarie. ¶ Sequitur ponere regimen
diarie que in multis communicat
cum cura lienterie. nam cum est vicinum in in-
testinis et communicatur malitia: verbi gra-
tia. in retentiva intestinoz que cognoscitur p
signa per que cognoscitur debilitas retentive
stomachi: vnde dicit Aui. in 19^a tertiū in cura

de cura lie-
terie a de-
bilitate di-
gestine.

De cura li-
enterie chyo-
nice.

De interio-
ne curati-
ua diarie
ex debili-
tate cōre-
tine stoma-
chi.

Secunda pars practice Ioan. Matthei de grad.

flatus lubricatini. Et plurimū quidem malitie complexionis intestinum est cōmunicās malitie cōplexionis stomachi et signa eius sunt sig^a illius: et ideo cura stomachi su. sufficiat in diaria stante lapsu in cōtēntina intestinozū. ¶ Paret etiam pro parte cura diarie materialis in cura fluxus omniū modozum supra posita: qm̄ in materiali habita intentione ad cām primā cōstare dūte est. fēda esio. Nā cum sit cōo alienarius est modus regiminis vt supra allegatur est. vbi cū diaria sit cretica dicebat Aui. 16ª tertij in cura fluxus cretici: nō opz vt retineat fluxus creticus cum non perducit ad timorem. s. ppter erubescantia eius. Et idem in sententia dicit libaly. 7° practice in pñ^o de medela diarie dixit: si diaria crisis acciderit ex causa cum humores pellit nocētem ad stomachū vel intestina natura etiaz ab his per solutionē emittit non expedit vt amputetur operā dare et stringat nisi forte modum excesserit et patietis virtutē statq; ab ea defect^o. Etia tūc dicebat Aui loco paulo ante allega. qd si superfluat curetur cum propinquo illi quo curantur colirica passio de qua sufficienter dixi supra ad quem locuz recurre. ¶ Et ex his patet qd vbi natura pigritaret facere crismū et pcessissent signa fluxus cretici esset regulare aliquāliter cōfortare naturam ad crismū vt habilitando materiā ad expulsionem eam digerēdo et preparādo vias per quas debet fieri crisis vt aliquāliter lubricando intestina et aliquāliter virtutem intestinozū stimulo cum quibusdam suppositozijs: et talia debent esse debilia modice impressiois cōfortādo etiam virtutem cum instrumētis illius. s. spiritū et sanguinem multiplicando cū cibis facili digestiois modice p̄tatis et bonis qualitatibz faciendo aliquales leues fricatioes supra vētre vt materia ad locū cōuertatur: opz tñ semper munire intestina fluēte materia ne fortis fiat impressio in intestinis cum his de quibus paulo post dicitur. ¶ Ubi tñ diaria sit cholericā et nō cretica preter supradicta de enacuacione cū mirabolanis et reubarbaro. Consequēter ponatur quedam specialia ad confortationē stomachi et intestinozū et repressiōem malitie materię. Nā si materia cholericā sit prassua eruginosa vltra diuersiones necessario fendas et cūones et alterationes mebrozū in quibz gñatur talis mā vt dicitur est supra: singulare appropariū dicitur esse crystall^o: valētmargaritē et coralli cū eo: vnde ad remissionem acutatis et malitie bucella pās tosta cū puluere crystalli in vino granatozū posita si sumat in pñ^o cibū alet ad remissionē acutatis. Si vero cholera sit citria vel rubea valē^t troscici de spodio vel de balaustijs. Ras postū supra in textu: qui tñ qz sunt opiat^o: vt eiā ibidē dicitur fuit nō debemus eis vti nisi stāte vehēmenti necessitate vt in maxima vehēmentia doloris et maxima instātia vigiliari: et propius qñ iā est facta euacuatio de materia: et ponunt enim magnū errorē vt dicebat Aue. qui vñtur eis a pñ^o. Et si stāt troscici de spodio cū semine acetose sunt maioris efficacie ad restringēdū et cōfortādū: laudabile tñ est in oī spē et lenterie et diarie: immo et dissinterie: qz semper stomach^o cū his cōpatit^o: vt cū reliq; medicinis apponatur aliqua ipsū a ppietate cōfortaria: et de his laudatur a quibz dā: singulariter valet stomachus struchū prius decoquat^o et cū lima postea limerit qz aliter nō potest puluerisari: dicit Nicolus: et dicitur cum aliquo succo pfortarino: vel loco illi sumant pellicule teriores stomachozū galinarum rectificate cum aliquo succo confortatio vel vino granatozū et ericentur et postea pulueriscentur et dentur cum margaritis et similibus. Et sicut in materia calida miscemus frigidā cum illis pelliculis que a pziocitate magis valent: et sic cōtra in frigida cum eisdem miscemus calidā vt de rhure de gariofil^o. et huiusmodi. ¶ In casu autem aliquid exterius applicetur: vnde fluēt materia calida decoquantur cydonium et malassatum cum puluere berberozū et sumach superponatur stomacho et ventri: vel frustum panis asatum ponatur in aceto et cum pulueribus suprascriptis supponatur stomacho. Si non sit demacratus: quia tunc ponatur in vino nigro aromatico: in fluēte etiam materia per interius debent sumi electuaria appropriata vt de diacydonitē sine spēbus in cā calida et cū sirupo ro. stat estm. Ad idē vñ et succo ro. et si rectificetur cum troscicis de quibus supra: erit fortis: pōt et fieri ad candē intentionem iulep vt infra. R. aque plantag. decoctionis sumach: aque ro. a. 3. iij. cū sirupo ro. vel alio sili iulepizetur et fiat iulep: et cū succo ro. stat portio magis grata. Potest etiam fieri cōfectio ex troscicis faudalis: potest fieri cōfectio multipliciter fm̄ quodlibet magis.

Nora bñ.

De intērio
necurati
ua diarie
cholericę.

¶ In materia autem frigida possunt extrinsecus applicari que dicta sunt supra de facellariis et vñctionibus et cerotis componendo secundum artem eligendo simplicia que dicta sunt supra: etiam per interius singulariter valētissimū Auisen. posuit in capitulo lubricitatis stomachi. 16ª tertij factum vt infra. R. xyloloes crudū et cymini in aceto infusū et assari et ameos et carui zinziberis assati et cardamomi: et interius pass. tritozū partes equales fiat ex eis suffus et sumantur vsq; ad 3. ij. vel vsq; ad. iij. cū vino odo rife. puro nigro.

¶ In materia tamen calida singulariter oportet medicum esse attentum ne eger ducatur ad excoiationem intestinozū: vnde in casu densatur clisteria confortatiua intestinozū: valēt de cocrio rizi milij gummi arabici dragaganti marime cum adipe caprino. nam talia viscosa prohibent excoiationem vt sunt pinguedo calstrati hyrci vel capre: sed vide ne pinguedines sint salire: quod si sint infundantur in aqua calida et agitentur postea paratis decoctionibz de kist. ord. vel rizi habeantur iste pinguedines: et sic calide ponantur in clisteriis quia aliter coagulabuntur. Et ibi bene nota vt dicebat Galenus terro de p̄cimo de simplici medicina. capitulo terro de pinguedine: quod quia caprina cōgelatur facilliter propter spissitudinem: efflūt autem porcina scilicet cut oleum: ob hoc ingerimus ipsam scilicet casū primā magis in dissintericis et reuasiōniosis: propter volumus eorum mitigare molestiam: propter partium quoq; subtilitatem quandam molestiam obtundunt acridinem cum in profundo magis statorum co: pozum est nocuum. i. cum mā nos cens est in profundo intrinsecata: vñ concludit iuxta hoc igitur et adeps asferina que molestiā

De appli
candis ad
extra.

De cura
diarie a
nā metie.

Nora de
supramo.

De cura
diarie a
sā pure.

No. quare
magis in
istis clibz
ribaspon
tur p̄tatis
do hūit
capre: quā
porci: et
alia clibz
ria que
ritatis.

corporis inducit in profundo magis obfuscat. s. propter subtilitatem et profundationem. Valer etiam ad istam intentionem si ponantur duo vitella ouorum conuassata cum pinguedine capre dissoluta non multo spiritatis. nam talia magis phicunt: q. multo tempore retinentur q. dylteria norabilis spiritatis immittit: q. cum facile effluant et educantur neq. tantum alterat neq. tantum confortat: et hunc can. bene menti serua: q. p. cipue et vtiliter feruit in dissintertia et tenasmo. ¶ In materia ho. melencolica si sit melencolia adusta q. fluxus pendens a melencolia adusta est difficilis curationis quasi non distat a cancro vt vult Conciator: tunc apparet talis humore melencolico tñ a pñ. possemus ad vera curatione intendere necerit mortale: et oz vt attendatur ad epar et ad splenem vt rectificetur complexio epatis et splenis: deinde cum cordialibus intrēde nō tñ stiprica sed etiā quedā calida viuifica cōfortatiua cordis applicanda: vnde diptami iuuat multum si materia sit melencolica ex melencolia naturalis vel facta acerosa p. vltiorem infirmitatem et caliditate adurentes et si facta sit venenosa: qñ vt dicit Apuleus ca. p. pro de diptami. Si quis venenū sumperit diptami succum cum vino porridatum mirifice facit indifferenter loquēdo de omni veneno: et addit et est fortius. Tanta est virus diptami vt non solum interficiat sumptū venenosā animalia reprilia verū vbiq. fuerint serpētes presentia sui eos interficiat: et si odore eius a vtro tollantur vbiq. cūq. eos tetigerit mor eos ledit aut eos interficiat: ita patet q. in omni humore venenositate participare valet: et tūc dicit. A. et opz vt attendamus dispositioni et intelligatur causa huius melencolice: et si sit mala compta frigida attende cū calidus et cōtra. Et addit: et si necessaria fuerit floboromia floboroma. et ka. laudat fieri floboromiam vne finistre de vena splenis: et hoc dicit in diuisione q. facta floboromia de vena splenis vigoratur ipse splen ad attrahendum et intellige stante exuberantia sanguinis et latitudine venarū: et in corpore forti si nō vis floboromiaz ponatur ventose super splenem q. illic retineatur dicit Aui. ka. dicit splenre materia melencolica ad stomachi sumantur vinctuosa pingua vt oleuz: q. tunc deponitur illa materia ab ore stomachi: et prohibetur quodāmodo impressio malitie ne fiat sensatio dolorosa in stomachi nec consequēter fiat fluxus ex parte melencolice: et fiat euacuatio humoris ipsius melencolici cum appropriatis vt cūz pillulis de lapide lazuli et indio: semper tamen habendo rimorem in soluendo et semper confortando ipsum splenem. ¶ Sed si diaria sit ex sanguine aut ē virulēsus aut feulētus aut est lotius aut purus et de tribus primis recurre ad epaticum fluxum de quo in lectioe sequēti: si sit sanguis purus aut fluit a toto ppter dimissum exercitū: aut ppter abscessiones membrū: aut ppter multitudinem cibī aut dimissionem consuetarum euacuationū aut a siccitate curis prohibentis resolutionem fieri: et hoc aut ppter rupturam venarum vel ppter officia venarū aperra. ¶ Si sit ppter exuberantiam in toto et sine dolore tunc oportet stringere talem sanguinem nisi dñm virtus est cadens: immo expectabis retentionem facta

natura vt dictum est supra de ceterico: et est clara snia Aui. in cura fluxus sang. absq. excoziatione cum dicit apud pñ. loquens de fluxu sanguinis. Et ergo non est ppter ipsum dolor et existimas q. est ex corpore aut epate et non cadit ppter ipsū virum non retines ipsum nisi trineas mus. vlcationem in intestino aut magnam debilitatem sequentem: nam tunc fiat floboromia de vena basilica sed sit leuis et muuata: et stude ad conuertendum et inclinandum materiam sanguineam ad oppositum cum fricationibus et ligaturis extremorum maxime superiorū et tunc sit necessaria confortatio intestinorum cū frigidis et stipricis etiam cum facientibus glurinationem iussissando etiam sanguinem. Et p. tum ad confortationem intestinorum valent carabe coralli sanguis draconis bolus armenus: et etiam vltimare troisci de carabe et troisci de balastis: sed isti troisci q. opari nō dentur nisi cum reliqua non conferit vt dictum est. Et tū troisci de lapide ematris mirabiliter valent. Laudat Aui. in hoc ca. semen canapis: sed dicit Simon et bene fuit erro: translatio: q. vbi reperit sedenagi dicit et est semē canapis et debuit dicitur lapis. ematres: qñ constat q. semē canapis in casu non conuenit cum sit acutum plurimum: et hoc fuit ppter similitudinem illius discretionis sedenagi que accipitur pro lapide ematris ad illas dictiones sedenagi que accipit pro semine canapis: et tñ lapis ematres est in ca. u. conueniens. Et qñ lapis ematres est durissime substantie: inde auctores conficiat lapidē illuz super core humectato lapide cum succo plantaginis vel simili: et simul confricato deunt cōfortaria de succo berberozum et similia. ¶ Et si sanguis fuerit liquidus aquosus simplicia sunt ad calidum et stipricum declinaria vt sunt ista magis sit squinaria cyperi et similia q. dicta sunt: si nocumētuz sit in intestinis superioribus per sursum exhibita magis valēt: si inferioribus p. infra magis valent: si in medijs per vtrunq. s. habearur mens bona in hoc ad dietas q. debet esse multum tenuis in pñ. vnde laudant Rafis in isto casu 8. cōtinentis q. abstinentum est nutrimentum ab infirmo per biduum. finantem per diem vniūm. ¶ Attendatur etiaz ad remotionē causarū vñ facta est multiplicatio sanguinis in toto: vñ si causa sit exercitū dimissio puocet exercitū. si causa sit multitudo cibi minuat cibibus. si causa sit retentio superfluitatis consueue euacuari vt hemorroidarū fiat puocatio eaz: et sic de sanguinea naribus si sit ex spissitudine cutis fiat ablutio in balneo cum rebus curim aperientibus et fricationibus asperis: si sit ex retentione mēstruorum puocentur mēstrua. ¶ Et si fuerit fluxus a toto a liquefactione humorū vt contingit in febribus acutis et pestilentialibus et in pristis: tunc opz vt attendatur ad causam pñ. cipaliter ad hoc ducentem: qñ vt vult Aui. ca. p. pñ nō speratur vt curetur nisi sicut speratur in curatione cause eius: vñ principaliter opz vt intendatur in dieta cum resumptis frigidis et humidis: in quibus sit modica stipricitas ad confortationem continentie: modica tamen ne prohibeatur penetratio nutrimenti ad mēbra: quoniam vt dixi supra in cura pristis oportet vt in cibis eorum sit facilitas digestionis et multi

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

De cura
fluxus diuer-
sorū coloz.

De cura
fluxus epi-
tici.

De cura
fluxus chilo-
si a debilita-
tione attractiue

modo nutrimenti cum facilitate penetratiois ad membra: et in medicamentis ardeat cum alterantibus cor principaliter et alia membra ad frigidum: tamen moderate cum epithimatis et vncionibus ad spinam et interius cum troscis de spodio et de camphora et similibus ut dictum est loco alle. et illuc recurre. De fluxu autem sanguinis per rursus intestinum dicitur infra in cura dissinerie. Et si fuerit fluxus diuersorum humorum et diuersorum colorum est necessarium prius fieri mundificationem dictorum humorum: deinde reificanda sunt membra in quibus dicitur humor generantur cum contrariis lapsui appropriatis dictis membris prohibendo etiam cum dietera sicut dictum est supra in generalibus res facientes ad generationem dictorum humorum. Unde si fuerit epaticus quod fluxus epaticus diuersificatur ex parte cause et ex parte eius quod expellitur. Et ideo ponet cura diuersorum fluxuum ex parte causarum: etiam ex parte eorum que emittuntur. Primo igitur est presupponendum ut vult libalyab. in ca. primo. quod opus medicum esse oportet me contemplante in cura huius fluxus quod est per difficultatem et pauci liberantur: quoniam multi medicorum parum epatis debilitatem cognoscunt et causas eius. Et dicit Ba. quod multos cognouit qui morbi sunt ex fluxu epatico: quod medici non cognouerunt et male curauerunt. ratio est quod sepe fuit matura ex epate ad intestina et vicerat illa et medici curant cura dissinerie non attendentes ad causam et sic moritur eger. Ideo Anic. 16. tertij tractatu 2. ad primum dicit. Jam sciisti causas fluxus epatici et curas vniuersas causas eius. In 14. tertij tractatu 4. et 3. ergo oportet attendas ad id et causas vniuersas causas et eius malitiam complexionis epatis et apostema ipsius et debilitatem et oppilationem repletionem eius vniuersas et eo quod dicit in loco suo supra loco alle. 14. tertij. vniuersaliter omnem malam dispositionem epatis propter quam potest fieri fluxus: quod si curaueris causam erit curatus fluxus: ut si fuerit repletio remouendo repletionem. et sic de alijs: reducendo ergo ad summam quandam. Incipiam primum in chilo: cuius causa est aut debilitas attractiue aut oppilo in visis medijs: puta in melaericijs. Et quoniam debilitas attractiue pedit vniuersam a frigidityte: et ideo est attendendum cum his qui vniuersam caliditate naturalis epatis et membris: et sic virtus attractiua vigorat. Et quoniam epas debilitatem facit labi in oppilationem etiam vbi primum causa fit debilitas attractiue: ideo medicine tales debent apertione partem: etiam in medicinis et huiusmodi semper sunt ponende quodam medicine stirpice habentes etiam vim confortationis ut supra declarauit in cura dissineries epaticarum ad quem locum recurre pro hac materia. Et in hoc valet simplicia multa ut spica cinamomum cassia lignea squinatum cyperi rubea tinctorum myrra absinthij. passule pigues et vasler quodam composita ut dialacca diacurcuma in calefacientibus aperientibus et confortantibus etiam diatrion pipereon in magna necessitate calefaciendi: valet etiam syrupus de bisantio vel cysyrupo de feminibus cum aceto vel sine seminis variis intenciones. Nota est quod in hac specie fluxus pedit a debilitate attractiue magis facit confortatio per exterioris quam medicine per interioris: et magis perficitur calefactio conueniens per exterioris quam per interioris et cum minori numero potest induci. Et valent in hoc si sunt emplastra exteriori de farina lupinorum cum oleo de spica et similibus. Etiam fricationes manu sacre cum panis ad ventrem et epas valet multum ad adiuvandum attractiuam epatis etiam si pannus infundat in vino aromatico calefacto facta tali fricatione post digestum cibum in stomaco et in hora quod trahere debet chylus in epas: ponit etiam a quibusdam stance maxima debilitate attractiue: etiam vniuersa sicca in hoc laudat supra epas: etiam emplastrum de picce. Nota etiam quod non semper expedit in debilitate attractiue ut calefacientibus stirpibus: immo aliqui opus infrigidare ut attrahat et digerat ut vult. A. Nam attractiua et retentiva sunt propter temperamentum anime proportionatum: et ideo excessiua caliditate potest persterni ad attrahendum: et ideo tunc oportet infrigidare. In cura autem fluxus oppilatiui et chilo os vult recurras ad ea que lare scripta sunt supra de oppilatione epatis singulariter commemorando sententiam bis postea ab Anic. 16. tertij tractatu 2. capitulo primo: et ita de cura fluxus oppilatiui cum dixit. Et id quod cadit in hoc capitulo de errore est ut cadat ad diuino in oppilationem per stirpice: et videntur illi qui habet fluxus epaticum oppilatum medicis ne constipitate adderes ad oppilationem confortantes eam ut constriquant materiam et perducat id ad errorem maximum. Et addit in capitulo fluxus oppilatiui: immo os vult inuenit quod expellit ad oppilationem cum enacuatione: et supra etiam si causa fuerit adque malis parata: euacuari: et hoc non tantum verum est ex parte ciborum. Nam os vult cibis oppilatiui sunt in casu nocini. Propterea dicit Anic. in cura fluxus epatici et in iniectione supra. cure ascellarionis epaticae: primum est ut non appropinquetur panis supra eger: quoniam epas non recipit ipsum supra conuenienter propter oppilationem quam adducit sua viscositate: immo ut supra dicebat in dicta loco suo opus quod cibis eorum sit et eis in quibus est abstinentia aperto et mundificatione sine viscositate: cum quadam tamen confortatione modica: et iste casus non tantum seruatur est in cibis et medicinis que per interioris sumuntur: immo etiam in his que per exterioris supra epas apponuntur. Nam stirpice medicine supra epas apposte in casu sunt multum nocive: et hoc declarat Auicenna capitulo allegato de cura fluxus epatici dixit. Et multoties quidem lenit in stipem supple medicis epas in hac ascellarione cum in spissantibus sanguinem et epas extinguuntur per hoc quod sunt frigida: in hoc est moris et successio putrefactionis: immo oportet cum scieris quod causa huius est oppilatio in epate et melaerica ut intendas cum apertione oppilationis supple cum aperientibus tamen aromaticis confortantibus calidis vel frigidis secundum exigentiam: de quibus ample dictus est supra loco suo. Et ita his breuiter commemoratis et suppositis his que scripta sunt supra breuiter me expediam de curatione huius fluxus. Si igitur oppilatio est ex apostemate est cura apostematum et ut fiat slobotomia a principio diuersa si est necessaria et sunt reliqua que dicta sunt in apostematibus.

No. bene.

De cura fluxus oppilatiui.

Nota huiusmodi fluxum.

Nota bene.

Nota bene. Passule pigues.

Cum est humoralis repletio non apostemosa inter stomachum & epas sit intentio una principalis euacuandi & diuertendi per vomitum quoniam dicere materie sunt per vomitum facilius educibiles marime si fuerint de genere calidarum: sit etiam euacuatio per clysteria deorsum: stare materia euacuanda per soluturum fiat etiam cum medicis electiue et antribus manum calidam mixtis cum medicis apertiuis: quoniam sunt etiam remissae apertio non facit euacuatio: materia quoniam fortia apertiu facilius ad precipitationem debet dari aliqua subtiliatura euacuatio aperientia debiliatur: euacuatio igitur cum reubarbaro addita spica: valet in hoc cinnamomo et castoreo lignea: valet etiam in quo est apertio maturationis absterfio et confortatio: In causa vero colerica grossa aut euacuatio materia valet syrpus digestus et subtiliatus et leniter aperitiuus ut infra. Et succi edine succi feni. an. 3. ss. succi fundatur in dictis succis et maneat per. x. vij. horas: postea coles: et addat succum chari debita quantitas: coquendo leniter fiat syrpus. Et si placet ut simul fiat soluturum potest addi reubarbarum 3. ss. simul cum epasio et passu in dictis succis. Et si causa oppilatio sit ma frigida ut flegmatica prius digeratur ma cum oymelle simplici: postea fiat educio cum modico agarici infusi in aqua feniculi et aqua apii et ab. 7. modico finziberis: et facta colatura detur addendo in infusio si placet aliquid de mirab. chebulis: fiat etiam clysteria appropriata de quibus supra sunt posite descriptiones. Sed hic nota quod vomitus non sic conuenit stare ma flaccida: cum ma talis non sic educitur facilius per sursum. Deinde factis euacuatio de tur medicina apertiu et penetrare facietur et aromatis: et in his marime valet diacalamentum: ma est melius illo toto sup. qd penetrare facit ut dicitur An. de m. de Ba. et dosus sit. 3. i. ante cibum sup. duas horas: et post cibum copleria digone st. 3. 3. si vino albo vel alio vino subtili dicitur Auicenna. Unde nota cum dicitur quod detur. 3. 3. si digerit cibum vel post cibum intelligitur non quod immediate detur post cibum neque cum cibis actu digeritur: sed completa digone ut transactis sex horis. Valet etiam diaspereon diazinsiber tyriaca auriga singulalissime. In ma tñ calida opus tales psecutiones multum refragere cum frigidis ut cum speciebus triasandalis vel diarodon abbatris et similibus: et post quod datur debet fieri fricationes trahendo sua epas et dosum in dextro ut dictum est in causa debilitate attractiue supra. Tandabile tñ est semper in talibus apponi aliquid de epas ad ipsum sursum lorium sua subtiliatura et calefactio et quod sunt amice epas et ipsum electant. Si tñ opilatio esset a causa calida colerica non laudatur passule dulces: quod adducunt ad opilationem et conuertuntur ad coleram sed declinant ad acetosum. Phisici etiam in mali calida uon conueniunt sed bene in frigida opilatiua conueniunt quoniam alij dicant quod non propter difficultatem digestionis. De auellanis dicitur supra quod eas non laudatur vino subtili non pontico et miscetur cum aqua flumiali. Et in epatico asit et debilitate digestione unde sit fluxus lorium opo: ret confortare per

turem digestinam epas: et stante fluxu aquoso opus inspicere cum his que ad stipicum aliqua liter declinant. Et si sit lapsus in digestina propter malitiam complexionis frigide concedatur cum confortantibus per calida et in calida per frigida: ut si competat aqua endine in calida cum aqua plagiis taginis et radicio et foliorum eius: et semper ponenda sunt aliqua aperitiua: et semper usus endine conuenit. Valet in hoc confectio diarodon abbatris in caliditate: et possunt poni in excessuua caliditate troscisci de camphora ad remissionem: sed si sit malis fiat etiam prius ma: in frigida valet etiam confectioes appropriatae: et mirabiliter valet diacurcuma. et si de phisicis fiat pulmentum in causa frigida multum confortat: et etiam in debilitate digestiue: et passe pingues in hoc prius laudantur cum cibis alijs a proprietate epas confortantibus: de quibus abinde dictum est supra de disponibus epas. Oia sua cibaria codiantur cum aromatis in frigida cum cinnamomo et. in causa calida cum sandalis cum berberis et cum corallis. Sed ubi fluxus sit virulens si est per

de cura fluxus sanguinis visulenti.

viam refudationis apas recuratur ad cura apas: et si sit talis per adustione humorum pcedatur in hoc fluxu sit in eo qui sit a cholera nigra adusta ut interdatur cum fortiter in frigidari bus: sicut etiam sit in liquefactio unde expediat multum in frigidari: cum habentibus tamen confortationem: et in hoc precipue valet troscisci de berberis etiam miscendo aliquid troscisci de camphora etiam fiat supra cor epas epirhimata appropriata in frigidaria: et forte etiam in frigidaria do: si est in casu multum conueniens: et si per via liquefactionis educat sanguis purus: tunc omnia que valent ad fluxum sanguinis nati valent ad hoc in fluxu liquefactio. Et si fuerit sanguis seculatus sicut sex sanguinis puritudo interdatur sicut dictum est supra in melia natura li: et si fuerit terreus in frigidationem sequens et congelatione inrendatur cum aromatis confortantibus mineras virtutis interius et exterius: et epirhimado epas cum vino aromatico et aquis melisse et cicoree et alijs aromaticis appropriatis cordialibus et epaticis: et tyriacales medicis ne marime sunt ad hoc mirabilis inuametri metridatum et similia: et si fuerit sanguis niger clarus sicut sel nigrum attendatur sicut supra dictum est de melencolia adusta cum in frigidari: et parum humectantibus et malitiam ventositas remittentibus: et in hoc ut dictum est singulaliter valet diptamus cum corallis et terra sigillata et semine papaueris. Et si sit expediat ista pars de fluxu epatico.

Cum si fluxus fuerit cerebralis tunc in cura eius oportet ut recurratur ad ea que dicta sunt supra in cura catarrhi habendo in hoc duas intentiones precipuas. Unam. scilicet ad ipsum cerebrum tanquam ad membrum mandans: altera ad ipsum stomachum confortando ne recipiat.

Et prima que est ad cerebrum diuiditur in diuersas intentiones scilicet ad intentionem euacuatiouis materie per medicinas euacuatiuas preparata materia cum appropriatis digestionis que consequenter euacuatis cum medicinis appropriatis dictis abidat supraloco suo. Deinde si de sunt diuersos per caput purgia et masticatoria: faciendo diuersos post aux

De cura fluxus cerebri.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthei de grad.

res cũ ruptorio si expedit et hmodi faciēdo resolu-
tionē p curit et ciccatōne materie que remā
sit cũ lotionē per caput et sacculis: de qbus etiā
dictum est supra sufficienter cum aromaticis ce-
rebralis ciccatōnis. Postremo in hac inten-
tione stat intentio confortationis ipsius cere-
bri cum medicinis cerebrialibus ad prohibēdū
regenerationē materie cum confectionib⁹ ap-
propriatis in causa calida vel frigida sū erigē-
riam. ¶ Secundam intentionem generalez que
stat in confortatione membrorum recipientiū
maxime stomachi complent somniationes inun-
ctiones emplastra vnguentā et reliqua ad stipi-
cum declinaria calida vel frigida sū erigētiā
applicata stomacho: precipue oī eius: de quibus
supra in dispositionibus stomachi dictum est su-
ficiēter. ¶ Sed hic bene nota qd dicitur ad catarr-
rū est in casu etiam necessaria non tñ in cibo et
potu: sed etiā in alijs. exempli gratia: vt nō do-
mīat super collum et vt fiat rasio capitis et frica-
rio cum rebus aspersis: et inducat vomitus post
somnia vt educatur humor effusus a capite ad
stomachum tempore somni: et de eo etiā qd dictū
est de confortatione stomachi cũ stipicitate o-
singulariter obseruari casū. postus ab. A. 16. ter-
tij in cura fluxus cerebrialis cum dicit: et nō opz
vt administraretur retentio eius a stomacho cũ me-
dicinis stipicis et magnificetur timor: supple-
mīst prius fiat euacuatio materie si esset fluxa a
capite: unde addit: immo opz vt extrahat id qd
de eo aggregat superius p vomitum vt supra di-
ctum est: et id qd descendit de via intestino: si su-
etiā educatur et si non cũ alio saltem cum clyste-
ribus: ne sup. dicta materia fedeat in vētre et re-
tineatur ibi constipata: pinde addit. A. sūmo re-
tineatur cum eo qd est simile illi sup. medicie q
retinetur ex pectore. i. prohibetur fluere ad pes-
ctus et retentione in ore de sistētibus catarrh-
de quibus dictum est in ca. rursus et catarrh ad q
loca recurrit.

Not. hunc
canonem.

De cura
fluxus sple-
netici.

De cura
flux⁹ facti
a renibus.

¶ Fluxus vero spleneticus curamus sicut supra
dictum est in cura diarie ab humore melico mū
dificando humorem melicum pibendo epar a
ghatione illius: extrahatur mā ad splenem si sit
debilitas in attractiua eius et aperiant vie me-
die inter epar et splenē si ibidem fuerit opilatio:
et si trahatur materia ad splenem et tandem fluat
ad stomachum confortandus est stomachus ne re-
cipiat.
¶ Et fluxus factus a renibus vel a matrice cus-
ratur diuertēdo mā ad matricē vel ad renes: et
vigorando attractiua eoz cũ calefacientibus et
phibēdo cās impediētes ne mā puerant ad
renes vel matricē: vt si fuerint opilationes me-
die cũ aperientibus: de quibus supra dictus est
in capitulo icteritice et hydropis: et tandem in v-
rimo constringendo stomachum et intestina ne re-
cipiant. Et his sit terminata ista pars de cura dia-
rie sū canones.

Cura. Sequitur modo de cura dissinterie.
¶ Cura igitur dissinterie vertit ad duo.
scilicet ad cām et ad ipsam excoiationem. Unde pīus
qd opz vt dicit Aui. est considerare cām ipsā? dis-
sinterie nunquid dicatur esse fluens vel iam si
abscissa causa: qd si cā adhuc fluit propterea in ab-
scindendo eam et cōstringendo ipsam cum eo qd
iam sciūsti. Et qm plurime cāe dissinterie sunt

similes causis diarie: et de his dictum est in cura
diarie: ideo restat solum vt veniamus ad causas
que plerūq; est cā dissinterie: et cā talis est hūo-
acutus qui discurrens plerūq; supra intestina
vel illis adherens facit ipsoz intestinorū ratiōne
et solutionem. Aliqñ etiam contrētus in venis in-
testinorū sua acuitate mordicans et corrodens et
sepe refudans ex poris venarū sua etiam subtili-
tate tandem facit ipsoz intestinorū raturā et ex-
coiationem: erit ergo sermo noster hic pīncipa-
liter ponere curam dissinterie pendentis ex tali
acuitate māe: et sic duplex erit intentio in cura.
Nam pīma vertetur ad remotionem acuitatis
dicte māe etiam simul diuertendo et euacuando
dictam māem: scā aut intentio vertetur ad effe-
ctum inducendum ab ea. scilicet ad excoiationem in in-
testinis factam. Pīmo tñ erit cura ad eam exco-
iationē que est sine vlcere. Deinde 2. veniem⁹
mus ad eā excoiationē que cũ vlcere cōplicat⁹
qd tamē ingenium curatiū ad talē causam di-
pliciter perficit vt cũ dicitur et portione: quia de
diaria in generali i pīma parte: qd tñ in hoc casu
su restrictio dicitur esse maxime atrendenda lices-
bit sub epilogo quedā solū cōmemorare de eis
bo et potu alia dimittendo ppter ea qd diffinī-
trādita sunt superius. ¶ Pīmi ergo videtur cir-
ca cibis et potib⁹ oīa acuta cibaria fluē sūm acuta
et mordicātia propter ipsoz acrimoniam et ignei-
tatem vt synapsis potū allia et huiusmodi: sine de
sint acuta ppter mordicationē vt acetum vini
acute mordicās: qd signatē dico vt alio dictum
est: qm quedam remisse acerositatis in casu nō
discōueniūt: vt est acetū cydoniorū et agrestia et
vini granatorū nō acerosa nimis. nam talia re-
misse acetosa iuuat ad cōfractiōnem acuitatis
materie: vbi si essent vehemēter acerosa nocē-
rent. Et per eandē rōne vehemēter salsa nocēt:
et tñ remisse salsa cōseruādo appetitum vehē-
mēter iuuant cũ appetitus maxime deficit in
his disponib⁹ ppter cōcāri nocu⁹ sū. Insi-
pida aut frigescente faciūt appetitum: qui quāsi
necessarius sit in cura fluxuum. Pōinde elegā-
ter vt supra allegatū est dicebat Aui. in cura flu-
xus ventris absolute. In cibis vero eozū opoz-
ter vt non sit mordicatio neq; falsedo plurima
neq; acerositas nociua et pro. i. vt moueat virtu-
tem expulsivā sup. quilibet talis cibus: qm qui
libet talis stimulat expulsiuam nocet. Signā-
ter igitur dicit falsedo plurima et acetosa nociua.
Fiant tñ cibaria remisse salsa et sale gemma
vt dicebat Aui. et eius sal est sal gēma et sit tor-
factus. ¶ In regimine etiā ciborū est 2. regu-
la vt euitetur diuersitas cibarioz: immo stent
contenti vno genere cibarioz: vident etiā pē-
parationes liquide subriles lubrice: immo des-
clinent in preparatione cibarioz ad substan-
tiam spissam: et cōstantē. Et hibeantur etiam ci-
baria actu frigida et non calida nec tepida. Cū
de dicebat Aui. cap. supra allegato: et oportet
vt non sumāt in potu nisi frigidū qualitercūq;
sit. Addit: frigidū enim cōstringit et sufficit sup.
ad retinendum: et tepidū resoluūt relaxat liques-
facit. Hoc tñ qd dicitur intelligatur: vt etiā vo-
luit Aui. non in fluxu cui cōiūgitur opplo: quo-
niam in dissinteria oppilatiua oportet reuaria-
re modum regiminis vt supra dictum est et c.

¶ Alia regula in dissinteria fluente materia et

tu prin^o eius est necessaria dicta multū tenuis: unde si possent stare duobus diebus sine cibo ut supra allegari de mente Ras. 8° corinen. ad hoc ut mēbra redderetur avara ad mām retinendum esset multū cōueniens. Quā ē suam ex pte possit Aui. in cura excoziationis cū dicit qd si tibi possibile est ut phibeas ipsum a cibo duob^o diebus ut fiat corpus auar^o eius qd effundit ab eo fac: qd tñ virtus forte deficeret salte ex his p^obis sumitur qd cibus est subtrahendus cōstante etiā virtute: nec tñc est exhibendus, cibus nisi semel in die virtute potēte transmutare tñ vnicayice de cibo qd sufficiat ad debitā restauratiōe et virtutis cōseruatione: ei^o virtute tñ debilitata: ita ut nō possit vnica vice tñ fine et debite trās mutari ut sufficiat ad virtutis custodiā: oportet ut tunc nō semel tñ sed pluries cibari: qd er go possimus debemus minuire. Et dicebat. A. et exigitur summa eius qd digeritur: cū ergo nō digeritur aliquid sumat exceptio minor: qd p^obis Aui. dixerit in exphibitionis ordinatiōe, p^orita le lacticis aceto: tñ illa p^obis debet trahit^o ad oēm ordinatiōe cibi absolute ex pte p^oritatis illi^o. Sed in virtute debili qd p^oritas nō mo do sufficiat potē transmutari: opz tunc ut eligant^o cibi multi nutrimenti et facili digōis de quibus sunt epar galline pinguis et testiculi gal loz nō coēritū et panis insulus in vino lymphato: de quo dicit^o est supra sine fermento et sursum reuel^o cū modicissimo salte fermento: sed panis simlagineus assus vel biscottoz et torrelle de seni sunt in casu magis cōuenientes: et vbi panis sit fermentatus lanerū cū aqua pluuiali vel aq decoctionis ordi^o parz torrefaci. Si ē cū sit pa nis pinsef cū aqua pluuiali esset cōuenientius. Et de carnib^o valent que dicta sunt supra ex au culis vt murturibus pcpue et perdiconib^o fassia nis et hmoi. Et dicebat Sera. Et in carnib^o qui dem non est magnum innamentum. Sed addit flām prolo ngatur egritudine ad ministrabis eas necessario: et elige carnes syluestres super alias carnes: et elige carnes volatiliū super carnes ambulantiū: et carnes ambulantiū sup eas que sunt in aquis: et elige super omnibus istis eas que sunt lenes velocis digestionis in qbus est aliquid stipticis sicut coturnicum. Et eandem sniam etiam posuit Aui. in cura excoziationis cum dicit. Cibus vero ipse apud necessi tatem et aperiorem debilitatis est ille cui^o p^oritas minoratur: et multiplicatur confortatio ipi^o sicut epar galline pinguis et parum panis de si mula et declius ad azimuram et testiculi gallo rum sup. adhuc non coenuntium: et oua que ascē dunt a forribilibus et descendunt ab assatis forti bus: magis ergo valent paucum coctum et rizi torrefactum. Et dicebat Serap. et oportet ut decoquantur cum omni forbitione et istis cydōia et hesilla et pira et sup. hmoi. Addit fortasse cum miscetur aliquid de cera. Et addit: et si non est fe bus oportet ut decoquantur cum forbitione facta cum rizo pedes etiam est forte propter ipsorum humidum esse aliquid aliter pingue vncuosum: et hoc inuinebat qd pedes propter viscositātē nō conueniunt in fluxu stante feb. propter opilatio nem: et tunc idem intelligatur de alijs multū viscosis: in casu tñ extreme debilitatis sicut pista tez dicit^o carnibus arriuentis cuiusdam spissitu

dini: immo et aqua carnis dicta in capitulo coli rice passionis qñq; necessaria est cum cibarium spissius transmutare non possunt. Et quādo illa aqua est necessaria vel cum etiam sunt pistas re et carnibus si tunc coniungatur se. et acutitas mē: tunc talia cibaria non sicut ex pullis pūis tñ vel alijs autibus: sed cum eis simul ponantur limacie preparate si haberi possunt vel ranc vel cauri flumiales ad decoquendum vltima decoctione: et pistentur cum dictis carnibus vel exo mantur ppter prohibere inflammationem car nium lenium. Nam talia frigida viscosa et glutinosa phibent faciliem eoz inflammationem: et hoc tñ intelligatur nisi stante vlcere: qñ stante vlcere et maxime corrosiuo vel etiam praua mā fluente: tunc sicut cibaria stiptica nocent ita et glutinosa talia: qñ phibent mundificationem vlce: sicut stiptica constringunt mām in mēbro vlcerato: et addunt ad maiorem pfundationem vlceris: ideo oportet ut non sit error in hoc: quia non est aliqñ necessitas ut sit in eo qd auferet^o sup. ut dicit Aui. glutinationis et infrigidatiōis ut inuatur qd aliqñ infrigidariō vehemens nō cō uenit: ita addit sicut in processu neq; stipticitas: et hoc intelligitur et non tñ in vlcere sed etiam fluente mā praua venenosa ut est dictum.

Sed vbi est intentio confortationis et glutinationis ut in rasura siue mā mala sine vlcere: tunc sint cibaria frigida facta etia in aqua plu uiali decoctionis gummi arabici non dico dras gagantini: nam dragagantum auget fluxum licet glutinet: et vt scribit 8° corientis: ideo nō est co vrendum nisi sit assatum: vt sepe facit Aui. i hoc casu ad glutinationem etiam facit decoctio rya liquaz vel bazane marinemam participant hu mido grosso viscoso. Et dicebat Aui. et ex cibis eo rum qui concedunt et sunt in seipsis curatio bo na: est vt sumantur sauiqz oz. partes. h. seminis papaueris partem. s. coricis papaneris partes 3. decoquantur valde: et sumantur sup. cū torrel lis de seni vel alio vel ex eo distemperent pistas re: p^oz vrilitas eius in casu: et nota qd dicit kist oz. et non dicit farina oz. qñ illa est lenitima: sed kist ordi ad stipticum declinat et alis declara uis ex verbis Simonis ianuefis: qñq; colligitur oz. immatur et torrefact parz. Et laudant et Aui. in eodem ca^o excoziationis inter cibaria et maxi me medicinalia in casu egrum cibare cum lacte decocto cum lapidibus pñ qd supra dictum est: et dicit qd iste cibus est fm semitā medicine. i. ml cum cōueniens medicinali ut cū sup. est intentio ad magnā stipticitatem. Sed hic nota de ppara tione talis lactis qd Azaraius. 26. sui antido tarij ca^o de cibarijs excoziationis ponit moduz diuersum a mō cōi pparandi lac: qñ a prin^o fas cit infusione hoz ignitoz: deinde ponit aquam calibearam in lacte dicit sic: quare decoquatur lac ponendo in eo lapides ignitos vel frustū ca libis inflammatorum sup. multotiens inspissan do lac et partem aquosaz lactis consumēdo et bu tyrosam nisi esset prius ablata: et postea ponat rantum de aqua calibeata qd reducatur ad spis situdinez primam et postea offeratur: sed modus cōis pparationis est diuersus ab hoc. nam cōis ter in lacte additur tertia vel quarta pars aque pluuialis et bullit lac: qñ ad cōsumptionē aque postea dāt tale lac: ego statē cū pparatione Aza

Dragagan tum auget fluxum.

No. si lacte cocto cum lapidibus

De mō pre paradi lac

Secunda pars practice Joan. Marthei de gradl.

rauh t pro auctoritate viri: t q: rōni magis con
tonū est si bene considerabis.

De mō pte
parādī lē
tes.

¶ Stante ē multra intēre ad pstringēdū et
in pcessu magis relaxari mēbris ē cū intēre
ne infrigidatiōis ab anctorib' laudant lēres ex
coricare t cocte cū aceto. nā sic pparant: primo
excoricatur a cortice ipso calefactis sup regu
la: postea fricatis cū pāno aspero: deinde bulliāt
duab' vel trib' ebullitionib' semp abscidendo
aqua: postea in tertia vel quarta decoctione ad
da pax aceti cū oleo rosaro vel de cydonijs et
modico salisgēne cū notabili qritate a q: t bul
liantysq: ad pfectā decoctionē: t tūc pnt exhibe
ri in stō tū potēte digerere sufficiēter: t nora qd
aceti bz esse modice qritat' t lōgo tpe decoctū
cū alijs vt remoueat acuitas eius: q: uō bene co
ctū mordicat intestina t incitat ad expulsiōez
t ita magis iuuat ad fluxū q: pphibeat eū: t ideo
credo q: cōueniēti' pparent ad hanc intēre
ponēdo aliqd aggrēsse vel succi cydonioz in de
coctione. Et ita sūt valēt rubillie rātr ppara
re. ¶ Inter cibaria Rāf. 8. cōrines. de mēre ita
bi. dixit hoc est cibariū bonū ad vlcera intesti
nā. R. de rizo infuso in aqua sup. p multū tēpus
deinde cōprimēdo ipm. f. sortiter: accipe de aq
ipius. f. expulsiōis partem. f. t de lacte partez. f.
deinde coque eā sup. silysq: dum ingrosset: de
inde da de eo in cibo patienti. Addit: t uo. q: si in
de fuerit caliditas pone de aqua oz.

¶ Cū p
des a p n.

¶ Depoti breuiter dicat vt dictū est supra qvi
nū a p n. t in pcessu est dimittendū vsq: dū sit
p magna pte enata mā t remissa inflāmatio: et
tūc pōt aliqd eius exhiberi: t de hoc dedit Aui.
regulā dicēs in eodē ca' excoziationis: t opz vt
nō bibat vinū nisi q: nō multiplicat caliditas
tūc em bibat ex eo pax q: sit nigrū stipitiū: t ita
innuit q: facta abscisione cāe in pcessu t in tē
te relaxata cōueniēti' alr nō cōuenit: sed loco
eius vras aqua pluuiali calibēata cū sirupo de
ribes vel alio de sirupis appropiatio: t hoc totū
q: dictum est intelligatur nō stante opila
tione: qm in opilatioe esset necessarium vinum
vt p n. Et hec de diēta sufficiant.

¶ Itac expedita intēre succedit de medicat
libus in hoc casu determinare: qd ē p tres intē
riones pscitur: vt p intēre ad cām eā enā
do vel diuerredō dū effundit ad intestia ab ipis
intestinis. Et si fuerit in ipis intestinis stans vt
eisdē eūc: t hoc est primū qd t a quo incipit de
bemus vt fuit supra allegatū de mēre Aui. cum
dixit in cura excoziationis. postq: posuit eē ne
cessariā cognitiōē loci excoziationis vt nūquid
fuerit in supiorib' vel in inferiorib' intestis vel
in medijs dixit: deinde primū qd opz t pscidera
re est dispō cāe faciētis excoziationē t vlcera in
testinoz an est adhuc in effusione an cā ei' sit ex
ruptura vel repleione aut apate remanēte: aut
est rerētū abscissum. f. ab intestinis sup. qd effū
debat t iam destructū est t remāsit vestigiū ei'
sup. tū de excoziatione t vlcere. Et de hoc iā po
stra sūt supra signa clara. Addit: si ergo cā adhuc
effundit ppera in abscindēdo eā. f. diuertendoz
ehando t pstringendo ipsam. f. stringendo meas
rus p quos fluit ne fluat: et iā sup. ingrosan
do ipsam mām t immobilizando t repellēdo ipsā
in transitu ad viam intestinoz. Et in his verbis
nora bene ordines in opere. f. primo fiat eūo: de

inde diuersio: deinde cōstrictio p diuersos mo
dos dictos: t de his dictū est supra in cura gñas
li cōmemorādo q: si pur sit necessaria eūo: t ibi
dem dicit Aui. ppter malitiam humoris opz vt
fiat talis eūo cum timore t cautela: t siudevt nō
sit solutium tunm vehēmenter nocuum vestia
gio t lceri: immo sit sicut mirabolani t rectifi
ca ipsam cū eo qd miscerit ipm. f. pphibendo nū
miam stipiticitatem t exsiccationem cum eis: q:
sunt sicut dragagantum sua humectatione leni
tūa t que sunt ei sūta. Et ex hoc nota q: iā in cu
ra diarie nō sacra excoziatione in enacuādo de
beat esse timor: t cautela vt eūo fiat cum medici
nis nō acutis: immo cū eis que sunt sicut mira
bolani qui relinquūt frigiditatem: vt fuit supra
dictum: t tunc non sit timor: de nimia stipitici
te: vnde non expedit tunc exhibere cū stipitici
aliqua lenitūa: tū in casu excoziationis: q: stipi
ca sua stipiticitate nocent excoziationi: ideo opz
in hoc casu quedam lenitūa cum stipitici exhi
beri. Et hanc sniam quā aī toram innuebat Rāf.
8. continentis. cū loquitur de fluxu sanguico.
¶ Secunda principalis intentio vertit ad mor
bum ipsum remouendū remora prius q: quā
do in torum abscissum est t remorum qd effundē
batur vel erat effusum vel erat stans in intesti
nis de cā excoziationis: t hec intentio fiat in re
mouendo excoziationem: diuerso modo: vt infra
videbitur: semper tū attendendo si causa illius
fuerit aliqua materia fluens ex aliquo membro
vt ex epate. exempli gratia. q: vltra abscisionem
cause t vltra curatiōem morbi quod opz semp
intendere alterationi membri mandantis pph
bendo generationem dicte materie: vt etiam is
pra declaratum fuit de mente Aui. in generalis
bus. Sed hanc specialem sententiam ponit et
Serap. in cura excoziationis. 3. breuiatū. nā po
nens curam excoziationis contingentis ex ma
teria veniente ex debilitate epatis dicit. ¶ Terc
go extenditur tempus sup. in tali excoziatione
cura tur sup. communiter curatiōe intestinoz
i. consolidando intestina a quibus educunt fru
sta subilia. Addit: propter id ergo cum medic
curant id curatiōe eius in cuius intestinis sūt
vlcera tantū t recedunt a curatiōe epatis: tūc
ipsi sunt causa mortis illius.

¶ Tercia intentio est ad accidens puta dolorē
sepe contingentem in tali excoziatione que in
tentio aliquotiens prohibet medicum incedē
re cura recta. vt videbitur.

¶ Prima ergo intentio que stat in abscisione cāe
completur cum prohibentibus gñationem cāe
t diuerrentibus ad oppositū maxime si sit fluēs
t si sit persistens cum enantibus de quibus sus
ficienter dictum est in cā diarie sed vt paulo an
dictum est supra in ehando mām antecedenz
in dissimulatiōe aliquo modo diuerso enacuamus
ab eo quo euacuamus in pūra diaria. vt. f. quod
medicāe q: conuenienter exhibentur soluentes
cū compressione non sint absolute ab aliqibus
lenitiuis vt cum dragaganto t gummi arabico
ne sua exsiccatione nimia ledant excoziationem
t in reliquis attendatur vt dicitur est ehando mās
fluentem cū mirabolanis citrinis: postea epla
strando epat vel epithimando cū remittentib'
cōplexionem calidam epatis: t et infrigidādo p
uariue sūmādo de basilica vt supra allegatū est

Palat
bonno

De cura
b' d' sit
assuptio
venenosi

Not. hunc
casū. vltim.

de mente Aui. que etiam flōmia est maxime conueniens quādo sanguis sua acuitate permixtio nem cholere refudat per poros venarū: et sit cō sequēter cā diffinitie. Et hāc etiam suāz posuit Rasis 8º cōtinentis dicit: in sacra cholera mā nāre ad intestina nō sit sanatio sup. integra: et sup. etiā ubi sit facta euacuatio de materia nīa si prius emplastratur epar cum medicinis frigi dis et minuat baslica. Addit: oportet nāq; in in vtraq; specie eius vt rectificetur mēbri man dās: quo facto expedit confortare intestina ne recipiāt: et cōstringere meat? et poros venarū a quibus sanguis refudat acutus: sicut supra dī cti est in caº diarie exhibēdo trosciscos de spos dio cū aliquo rob stiprico. Nam de hoc dicebat Aui. cū aut diarīa sit causa in ventrē defluen tiū intruendū vtrū hac solone fiat cholera aut flegmatica. si cholera est patienti spodiānoa da trosciscos stringētes cum cydoniā rob aut pomorū sup. acetofozū aut myri zc. Et valet si fiat cōpō vt infra. R. granorū granatozū offiū omniū mirabolanozū affatozū granatozū ber/ berorū boli armeni karabea. terantur et xli beantur. y. j. cū mucilage dragagati et gñmi ara. cū aqua extinctionis calibis. ¶ Cel eū dē p̄ocessum obferuimus si causa fuerit materia flārica vel stās vel effusa eā prius euacuādo cū eis que sunt dicta supra vt cū mirabolano che bulis et polypodio: postea diuertēdo et cōforādo si fuerit ex stomacho vel ex cerebro sicut des claratū est superius in diarīa cerebriāli vel sto machali. ¶ Et idē si fuerit melica sicut dictum est in diarīa splenētica. ¶ Et si fuerit ex sūprio neuenozū siue ex medicina venenosa p̄ interi? sumpra p̄ inferius vel superi? opz vt remittat malicia ināepi? cū humectatib? et aliquāliter p̄hibetibus p̄fundationē excoziationis cū bro dīa pinguib? submissis vel potatis cū modis co sposio vel bolo armeno. Et dicebat Aui. de hoc in cura excoziationis vlcis. Et cū accidit excoziatione p̄pter medicinas exhibitas: tunc ex reb? iuuatiuis est vt fiat clystere ex butyro et sanguine draconis. f. ponat in .j. iij. butyri vel sup. lactis nō ablato butyro. exēpli gfa. .j. i. san/ guinis dra. vsq; ad .j. iij. postea attendat cū me dicinis a p̄prietate respiciētib? venena: de qui bus dictū est supra in cura diarīe a chola prassi na vel eraginoza: q̄ sunt desat dictarū māx vt fuit dictū de crystallo et smaragdo et similibus. ¶ Et si cā fuerit mā putrida vel viscosa q̄ abra/ dēdo facit excoziationē ei? cura ponetur in cu/ ra tenasmonis: qm̄ vtrūq; tenasmon pender ex ea causa. ¶ Et si sit cā fuerit seces indurate po netur cura ad eum locū recurratur: et cum istis beniter expedita sit prima intērio curatiua q̄ erat ad causam excoziationis. ¶ Postq̄ succedit intērio 2ª que diuersificatur sūm diuersitate ipsius morbi. Nā excoziatione ali/ quorū est pura sine vlcere: et aliquorū feci conungitur vlceri: tale vlceri aliquorū est modice fordis et aliquorū est multo fordis: et aliquorū est vlceri corrosiui et aliquorū nō corrosiui: et aliquorū sunt latera quasi ostrā cata: de his ergo sigillatim est ponenda cura. ¶ Si igitur fuerit excoziatione pura sine vlcere ita vt sanguis pur? emittatur vel rasura tm̄ ap pareat intestinalis de mūdificatione pinguedi

nis cooperiētis intestina interius naturaliter sine virulētia vel sanie aliqua: tūc intērio nos tra est duplex vna. f. ad glutinatua: alia ad sti prica' confortatiua dimittēdo omnia absterū/ ua: et sic hic posuit Aui. suā egregiam in cura excoziationis cū dicit. Et vsq; quo dissoluitur id qd est super intestina. f. de pinguedine. f. q non appareat nisi pinguedo vel vinctuositas: et nō sup. sanies vel virulētia et remaneat mani/ festa sup. intestina sup. p̄ remotionem pingue/ dinis ab eis: nō sup. tūc vt pertrāseas glutinas rione faciētia: et stiprica sup. etiā q̄ conueniunt in restrictionem sanguinis absolute: p̄pterea paulo ante dixerat. Suppositoria vero et clyste/ ris cōueniētia ad hoc sunt sicut clystera et sup/ postoria cōueniētia ad fluxū sanguinis abso/ lute additis in eis in pñ? faciētib? glutinatio/ nem stipricis dicit tūc q̄ in fine eius si perduxit ad corosionem: et sic sup. oportet intēdere cum mūdificatione et cauterisatione de quo dicitur in sequētib? et hīs exēplificauerim clysteri/ bus et suppositorijs: idē intelligat de ebibitis si excoziatione fuerit in superiorib? et ex hoc pa ter notabilis erro: multorū qui in cura fluxus excoziationis in pñ? euacuata tm̄ mā et in totā abscessa que erat causa excoziationis applicat absterūia dimittis glutinatua et cōstrictiua: que tūc absterūia in casu nostro minime conue niūt: ex q̄ neq; restat causa faciēs excoziationē abstergēda neq; virtus et sanies vt supponitur: in hoc igitur casu laudant Aui. reubarbarum singulariter. Nā dicit q̄ in reubarbaro ē p̄prie tas mirabilis in vlcibus in intestinis et nō in tellectis p̄orie vlcera sed corosione: et p̄pterea addit exponēdo: et i. in fluxu alboras. i. in exco/ riatione pura: et p̄prie qd datur in potu in eo q̄ est sicut aqua arnoglossē: hīc nota q̄ in hoc casu laudant reubarbarum non ad solonem et educationem vt multi inducunt hunc textū: qui male viderunt seriem textus et sequentia ad eū. Nam enumerat eū inter medicinas faciētes stipricitatem etiam cum infrigidatione: qm̄ cō rinuando dicit: et glandes assate et alique virtus rem fortē habent cōiuncte separare. et addit. et se. rose est mirabile valde: et nos iam expetti su/ mus id qd dixerunt quidā q̄ qd datur ex eo in potu. j. iij. cū aqua frigida. f. in poteria tali: vt est sup. aqua plantaginis vel portulace remone tur ad eo sup. excoziatione. Et addit: luti asit sigil latum est iuuatiuis valde oī excoziationi: ita q̄ corosioni. i. excoziationi sequēti corosione sup. facta mūdificatione: qm̄ stāte necessaria mūdifi/ catione nō cōueniret. Et hoc declarās addit: de quo in potu dat post mūdificationē corosio nis et sordidit et cū clysteri aliquo ex clysterib? q̄ diximus supra supponit q̄ sup. sit clystera glu tinatua et stiprica: et ideo addit: et sit cū clystere sit ex luto sigillato in succo arnoglossē et stella se nis. i. terra illius contracte: et succo portulace sup. est cōueniens: ex quibus oībus verbis pla ne intelligit q̄ hic Aui. laudant reubarbar in excoziatione pura sine antecedente ad vlceri si/ ue sequente ad vlceri: post mūdificationē eius ex quo patet p̄ q̄ tale reubarbarum: nō dē ex/ hiberi in infusione in casu nostro: neq; etiam in substantia nisi prius torrefactum: immo et assa/ tum vt remoueat caliditas illius: et p̄dā virtus

Nota erro rem sepe a medicis co missum.

Reubar bar multū valet in ex coziatione i restinoꝝ.

Secunda pars practi. magistri Jo. Attbet de grad.

absterfina solutina mūdificatiua: z acquiratur in eo virtus in frigidā z stipricans: z tunc exhi beatur sicut cetere medicine stiprice: vt est tera sigillata semen rose z huiusmodi. Et hic no. quoniam iste textus cōter inducitur z allegatur in intēre solonis z mūdificationis: vnde in hac intentione mūdificationis: nō ita credo cō uenire reubarbarā ppter eius caliditā acutā. Zaudauit An. in intentione cōstrictionis z cō solidationis. s. in pura excoiatione coagulū lez poris z caseum antiquū ablato sale de quibus sufficienter satis dictū est. Et in hac intentione valent cōfectiones cōposite vt zucchar rosatū cum margaritis z corallis qā cā fuisset magis calida: z qā cā fuerit magis flārica sua viscofita te radens magis valeret zucchar rosatū cū pul. masticis garioflox z spodi: z ita potes tu vas riarē medicinas diuerso mō p interius sumen das faciendo syrupos z inlep fm ala determi nata. Et silt pores ordinare clysteria in hac intē rione appropriata dimittendo clysteria absterfi na que sunt in cōi vsu que sunt ex aqua orde z zucchari: z hic non sūt intēre absterfionis: sed solum debent poni clysteria glutinaria z cōs trictina in intentione nostra faciēdo decoctio nes gūmi arab. amilij p glutinariis: z pro sti priciis ponere rosas balauistas candā equinā z hmoi: et pā cū vitellis ouoz: pinguedine renū caprarum z siltibus inuiscariis sūt clystere cōue nient. Qd si cū excoiatione cōiungeretur alia qualis virulētia: modica tamē: tūc insurgit ins rērio etiā lauacionis sine absterfionis: dñante tamē intēre cōstrictionis z cōsolidationis: et tūc decoquatur plātago in aqua decoctiōis orde: sive cū aqua decoctionis orde ponat suc cus plantaginis cū modico boli armeni z cum vitello oui recētis z pinguedine etiā caprarum vt supra vel cū aqua decoctionis oz. bulliāt cor tices granatorū z huiusmodi semper apponen do vitellū oui cū piguedine capre que electior est in hoc casu inter pinguedines. Sed si do minans fuerit virulētia ita vt vlcus dicatur plurime fordis: tūc succedit alia intēre pūci palis que est mūdificatio z absterfio non appo nēdo stiprica ne mā impinguat in mēbz: z ad datur ad cōrosionē: z hoc insinuat An. expō se in ca. supius allegato sed si vlcus non fuerit cōrosiuus debent esse absterfina satis lenia nō multum acuta mordicatiua: qm̄ talia vt pluri mum dolo: acutū inducunt qui nequa est in ducendus nisi maxima existēre necessitate vnde euitare nō possint vt cōringit in dissinueria vlc cerosa plurime fordis z cōrosiuu vt statim dicef. Nam in intēre nostra vbi nō est cōrosio: sed plurima fordes dicebat An. so: tasse tunc indigebis absterfinis z cauterizariis cū eis pmi xis que lenia sūt sine mordicatione. Nā de mūdificationis sunt gradus in fortitudine z debili tate z a debilibus incipiendū. z in eodē cap infra dixit ad hanc intentionē: versū cum nō du cit necessitas ad id qd est acutum z ad id qd est acerosum: tunc meli est vt nō administres sup. talia. De mūdificationis igit incipiendo a re missionibus sunt aqua oz. sola decocta cum cor tice suo que est ebibita z clysterizata fm necessi tatem puenient. Deinde est aqua orde cū zuc charo vni coctē z silt aqua lactis: deinde aqua

oz. cum zuccharo rubeo aut cū melle colato: in pprocessu aqua mellis multe pmi xionis aque z modice mellis z magis abstergit si ponatur piz de melle in decoctione. Aqua etiam fursuris est mule absterfionis: postea si cū eis ponatur ali quid salis sit magis absterfium. Arina etiam ad maiorem absterfionē ponitur in clysterijs et maxime iuuenis cholericis. sed per superius non laudarē exhiberi: sed stante hac necessitate for tis adsterfionis possent exhiberi aliquē medici ne de lenitiuis z absterfinis vt de castia dissolu ta cū sero caprino vel cum decoctione mercuria lis. Et tandē per inferius ad absterfionem valet aqua decoctionis pisciū salitōz: deinde deco ctio prassij vel aristologiē dge: z tādē in postre mo vbi fiat corrosio faciēs ad necessitate pluri me mūdificationis: addit aliqui in decoctione prassij parā piperis: z aliqui tādē veniūt ad li sciniū ponēdū in clysterijs. Et vltimoveniūt ad trociscos arsenici et salis qā aliter putrefactio remoueri non possit. Et de hoc dicebat Rasē cōtinētia: vtrū est trociscis vtriusq; arsenici et salis si in intestinis fuerit vlcera putrefacta z mala. Nota tū vt dixi qd cū his occurrere cū magna cautela: qm̄ tales medicine lesionē ma gnā faciūt in intestinis: immo tū aliquoties ra dūt qd perforāt substantiā intestinorū. Cū con uenit ex snia auctorū vt post dicta. clysteria ses quātū clysteria incarnatiua. De hoc etiā dice bat An. ca. sepius allegato. Et de his acuris sup. clysterijs et de illis que sūt ex arsenico rī metur deundatio cutis post cutis donec perfo rētur intestina. Addit et opozet vt sit inceptio in administrādo ea sup. tū cū scis qd vlcus iam corruptū est z non rardetur vsq; ad horā in qua timef qd accidat foramē ppter dilationē vlcē rī. s. cōrosionē z pfundationē eorū. s. in corrodendo. Et innuit B. qd si et dolor fuerit foris in applicatiōe eorū nō debes desistere stante ne cessaria cōrosiōne vel mūdificatiōe materiei cor rodētis. Unde dixit: z nō cures in cōrosione ni si de medicis cōserētibz cōrosioni z sunt mūdifi catiua z absterfina cū exiccatiōe et stipricitate. Addit in pcessu: qd ledunt supple apparen ter z dolorē faciunt: lz non respiciat ad id. s. ad dolorē: ponit tamē cautelā in phibēdo ne per medicinas tales cōrosiuas fiat pfundatio ni mia in intestinis dicēs cōtinuando. Et cū qd qm̄ mūdificas cū clysterijs acuris oz vt sa cias sequi ea. s. clysteria acuta incarnatiua sup. clysteria assumptra ex stipricis glutinariis: qm̄ s. est facta mūdifi: catio: et cū scueris qd caro sa na apparet: z hoc sup. manifestat qd iam appa ret sanguis et excoiatio carnea sine sanie. Alii quorū tū tanta est vehemētia doloris: qd etiā nō facta integra mūdificatione expedit venire ad clysteria minnētia dolorē de quibz sunt cly steria glutinaria que mediāt inter causam cur rētē et mēbz: que etiam sua viscofitate z gluri natiōe phibēt materiā corrodētē pfundari. Et de hoc dicebat An. z scias qd adeps caprarū bon est super totū id qd aggregat ad clysteria ex glutinariis z ponit utilitatē in casu isto di cēs. Est. n. succurrat et sedans mordicationem et porrat super locū egritudine velo circ. l. fa cit pssistentiā supra locū: z ita minuit dolorē: postea minorato dolore si non adhuc est facta

Not. bene

Pinguedo capre i hoc casu est electior.

Not. ben

No. de or dine disti nctionū.

Not. ben tunc cas

Nota de pinguedine caprarum

mundificatio integra opz iterato occurrere cuz
absterfuit. Na lz ralia pinguia z glutinaria se
dent dolore eius qui hz vlcus corrosiuum in in
testinis no rñ sanāt sup. pfecta sanatione vt di
cebat An. vñ no opz vt multiplicetur sup ea di
cta glutinaria clisteria z pinguiata vt sepa
rent inter ea. intestina. s. putrefacta inter cor
rosione z valētia corrosione sup. de medicis ab
stergentibz: interdū rñ vt dcm est vrendū est di
ctis pinguibz ppter mitigacionē doloris: immo
aliquoties rāra est necessitas mitigacionis do
loris in vlcibus corrosiuis q nedi debem? oc
currere cū glutinaria pinguibz: z pñr cū ab
sterfuit: immo aliquoties expedit añ absterfi
ua z corrosua apponere narcotica in clisteribz
vt minorato sensu mēbz possimus pñr turti? ap
plicare medicinas fortis absterfionis: imo z cor
rosiuo. Et hoc ēr innuebat An. ca. allegato cñ
dicit. Et qñqz rectū est sup. rñ coactē vt incipias
cū aliquo narcoticoz: vñ nō est excusatio qñ mi
seatur iniquam al. aut opz pax in eis cliste
rijs: deinde ministra clisteria acura nisi cum nō
tolerāt ipsa infirmus vt dicit: quasi innuat qd
qñ ēr esset necessitas mūdificationis z corrosio
nis cū arsenico z alibz: vbi ēr esset minoratus
sensus cū narcoticis: nō debemus rñ applicare
denica corrosua in corpore in quo p applicatio
ne hōz sequitur rātus dolor: qñ tūmē de resolo
ne z hūcopi. Sed cū remissionibz absterfuit p
cedere debem? dimitte dō fortia caustica z corro
sua: interdū ēr occurrere cū pinguibz ad mi
nucdū dolorē: sed magis frequēare debem? ab
sterfuita mediocritate: ita ita in ope videf
pleti de absterfioz: multiplicatas vices abster
gentiū mediocritū cōpleatur. Et ita in ope videf
mibi tñrū z salubz? operandū dimissis forti
ter causticis nisi in qñbz dā corporibus rusticos
rñ z virtutum fortū: z in qñbz vlcera sunt pus
trefacta z mala vt allegabat de mēte Ra. supra.
De clisterijs igitur bonū ēr vt seruet ordo po
nitus a Ra. 8. cōtinef. sub hac forma dicit. Qd
si fuerit in intestinis pūctio vehemēs cū sangui
ne sup abidanti. s. in manifesta excoziatione si
ne fame eligē de clisteribus qd hz mitigare z cō
fortare sicut adeps anaris lūrum. s. armenum ce
ruse amidū vitell? ouī z alia. Nā possēt ordina
ri clistere sub hac forma. R. aq plūualis ferrate
3. 4. oz. boli armeni ceruse amidū puluerizatozū
añ. 3. 5. adipis anaris siue adipis capre. 3. 5. cū
duobus vitellis oui rectibus fiat clistere: ad
dit textus pñr: z nisi fuerit in eo qd emittit san
guis oīno: sed sanies pura cū eruginibz malis:
tūmē vrendū est clisteri acuto put vñ cura in v
ceribus malis z diuturnis sup. extrinsecis cau
dum ēr vt dicitur supra dictū est vñ velociter vren
Et addit: est nota singularis z noli eis vñ. scz
corrosiuis duz sanguis aut aliquid qd creditur
esse de vūneribus recētibz fuerit. Quā eandē
iniam expresse posuit Sera. 3. biennarij: cū bona
z apparenti sititudine dixit sic. Et si in intestis
est erpestiomen? z qd descendit est sanies absqz
sanguine: tūmē necessarie sunt medicīne acute
adurentes. Et ponit cōparationes dicens. Et si
cur erpestiomen? est in eo qd apparet de corpo
re qñ vider ipsum prudens in curacione vūne
rum sup. medicus non fuit tempus cum aduū

nistracione medicinarum sup. leniū: deinde can
terizat ipsum post illud: immo qñ cōsiderat ma
gnitudinem egritudinis eliget ei statim qd con
uenit ex iuuamentis sup. fortibus: vñ insert. Alr
qñ erpestiomenus est in intestinis opz vt admī
nistres medicinas cōburentes que statim caute
rizen: qñ vlcus si magnificatur z forti? sit nō cō
fert postea sup. administratio hāz rerū. Et qñ
superius dictum est qñ in casu fortis absterfiois
z corrosiōis debem? vt trociscis vtriusqz arte
nici: hic affert descriptionē hōz trociscorū pñ
seriē Ra. loco allegato dixit sic. Vñ sunt trocif.
vtriusqz arsenici q operandi sunt in diffinētia
si emittit sanies tñ. R. vtriusqz arseni. 3. 5. cal
cie viue nō extincte rotul. 5. qd sit dcm est supra
charte vñ. 3. 5. achacie. 3. 5. succi barbe hircine
3. 5. distēperent cū succo plāraginis inde flant
trocisci: deinde R. de his. 3. 5. miscēdo cum deco
ctione sumach z myrti: aut corticū granatoz z
cū ea fiat clistere: ecce qñ applicat hos trocif.
cos cū magno artificio exhibēdo tñ. 3. 5. hōrum
trociscorū in vno clisteri: z Alr An. loquēs de tro
ciscis de arsenico dixit: nō pōt eger vti eis qñ sūt
de trociscis de arsenico solis: sed opz vt dissolua
tur in aqz fructū stipticoz z frigidorū sicut ag
restia z sumach z ribes z granata acetosa z que
sunt eis filia: z tandē dicit: tmaio: summa hōrū
trociscorū ē a. 3. 5. vsqz ad. 3. 5. h. 3. meli? est. stare in
minori dosi. vt ēr facit Ra. bonā z excellētē de
scriptionē ponit Sera. loco alleg. de istis tro
ciscis z vñ eoz z mō applicationis eoz quā vñ
debis. Et qñ dcm est. 5. qñ ppter acutitē pñ
ctionē q sequitur ex eis corrosiuis aliqñ necesse ē
minuere sensum mēbz: dicit An. z qñqz non
ēr excusatio qñ misceat in qñqz albi z opū
cū eis: aut ptermittat narcotica sup ea: z in hoc
valeret clistere faciēs ēr ad cōstrictionē sicut
guinis z plurimaz humiditātū: de quo ēr dixit
Ra. loco alleg. dico infra qd vidi plures qñqz
accidit diffinētia cū humiditātibus multis vñ
vrendū est in pulueribz stipticis sicut est hypoq
stidos glādes sumach coriadrū sup. ponere succi
cū in qñqz opz z filia. Addit: z si opus fuerit po
ne cum eis de granis myrti gala comm ceruī zc.
sup. si cū fuerit cala. Nā addit z si fuerit ex frigo
re z diffinētia fuerit ex flegmate adde in eo de
nasturtio asfo: qd si fuerit tofio vehemens sup.
iūcta cū vñtofrate: adde cum eis de carpobalsa
mo z paritē rex dispergētium ventositates sicut
est semē apñ. Azaraius aut particula 7. in
antidotarij ca. 2. inter clisteria cōstrictina se
cit clistere: cuius cōpositio talis est. R. pānici ex
corticati lēti excozicatarū rosaz siccaz balau
stie cupulaz glandiū. i. pellicule q adherent nu
cleo glādis vt ipse ibidē seipm exponit añ. 115.
s. oia in libris. iij. aq coquant donec ad tertiā re
deant z colentur: deinde sumatur ceruse cinea
ris papiri añ. 3. 5. boli armeni. 3. 5. vitelli oui assit
olei ros. 3. 5. ex his omnibus in predicto apo
simate dissoluta fiat clistere. Ponit aliud ad hāc
intentionem sub hac forma. R. ceruse papiri cō
busti gummi arabi. añ. 3. 5. tria vitella ouoz: si as
fata z dissoluta in. 3. 5. olei ros. miscētur z ad
datur aqua plantaginis vel succus eius debire
quantitatis pro clisteri. Facit etiam clistere
in materia corrodente Bale. 9. meimir. sub hac
forma dixit siccenema Jndor ad diffinēticos z

Def. trof. arsenico.

Nor. bene dosim hōz trocif.

Clistere pstrictina

Secunda pars practi. magistri Jo. Mattbei de gradl.

Not. bene
hic cano.

vlcerofos depascētia in recto intestino. R. cinea-
ris charte. 3. j. aluminis scissi arsenici. añ. 3. iij.
sandarace. 3. iij. dissolue omnia cum vino anthe-
ro vt glutinis habeat consistētiā: postea mis-
ce. 3. j. vel circa de dictis troscis cum duobus
cyatis succi prusane. Non curio multiplicare res
media neq; multiplicare recepras ppter abbre-
uiare. Sed sit sufficiens nobis sub exemplo pos-
uisse aliquas descripiōes: et ex his potes in dis-
currere ad multa similia. ¶ Si in clisterijs co-
rosinis dz seruari snia posita etiam a Gal. 9. mei-
mir. et etiam 3.º cōri. colligitur supra qd clisteria
arsenici debent fieri iuxta vehemētiā sensus
patientis et etatem et virtutem et magnitudines
corporis: ita qd in malosis fiat clistere mai⁹ et plus
hñs de virtute acure medicine: precipue si corp⁹
forte fuerit et heberis sensus et e contra in cospo-
re opposito modo disposito min⁹ de virtute me-
dicine poni debet. Et postq sit completa hec in-
tentio de abstergentibus et apparuerit sanguis
tunc vt dictum est vrendum est stipiciis mitiga-
riis dolois: et in hoc facit si fiat clistere ex suc-
cis acerosae virge pastoris plantaginis et portu-
lace fumendo de quolibet. 3. v. vel. vi. et addatur
olei ro. 3. j. vel sepi capiti raurundem cū vitelo
lo vni. 2. 3. j. et terre sigillate puluerizate vt
fiat clistere constrictiuum cum decoctione rerū
constrictiuarū vt galarum fumach dragagan-
ti gummi arab. añ. postea cum succo plantagis
nis et vitellis ouorum et pinguedinibus vt supra
fiat clistere: et si dissoluerentur in dictis cliste-
rijs. 3. j. michelere postea supra vsq; ad. 3. j. fiat
clistere magis constrictiuum. Et ista sufficiāt p
exemplis ad has intentiones persciēdas p sup-
posita per inferius. ¶ Sed hic oportet adduce-
re can. Vera. circa retentionem clisteriorum di-
git sic: postq tu clisterizaueris calefac anū euz
re calida: et que missa sunt ad id qd est: quia hec
operatio magni iuuamenti est in retinendo illd
qd clisterizatur: sint res cum quibus calefacit
panni aut lana que iam submersi sunt in deco-
ctione rei facientis stipiciatē: misceat myr. ga-
le balastie etc. Et hec sufficiant de inferius per
inferius offerendis. Sed iam dicendū quid est
fiendum per exterius: vnde generaliter vlt a ea
que dicta sunt supra in cura diarie in excoziatio-
ne intestinorum maxime cum est intentio cons-
trictionis et confortationis membrorū et remis-
sionis acutatis materie simul cum mitigatiōe
dolois in hoc valet si fiat sessio vsq; ad vmbilicū
cum in aqua decoctionis rerū stipicari cum
quinta vel sexta parte aceri vel cū decoctiōe ba-
laustiaz et cortice granatoz rof. plantaginis vir-
ge pastoris hypoquistidos folioz piroz florum
rassi barbat et caude equine et similibus: et plun-
tra aliquali cā frigida addatur absinth. mēthe-
nucis cupressi masticis et similia euz quarta par-
te vini nigri: postea fiat inunctio cum oleis su-
pradictis sepe. Valent etiam si ponantur ventro
se sicce multiplicare supra ventrem: immo vtro
sa magna posita supra vmbilicū est magni pō-
cpi. Dicunt etiam quidam qd si fiat suffumiga-
tio cum anguilla incisa per frusta et posita supra
carbones sub cathedra plū iunat in omni flus-
su diffinertico: 3. quidam velint qd ponantur vi-
ne et recipiatur etiam fumus ad ventrē. Aliqui
etiam ponunt extrema manus et pedes in deco-

No. hoc sus-
sumigius.

ctione in qua fiebat sessio prius et seruit vtiliter
ad extirpationem faciendam confortando muscu-
los transuersales vicinitate et colligantia cum
partibus nervosis manuum et pedum et diuersis
diuersas preparant ad dictas decoctiones.
¶ Oportet etiam si nocuentiam esset in supe-
rioribus simul cum uocumento inferiorum opo-
ibi commemorare que dicta sunt supra de exhi-
bendis per superius in hac intentione de exhi-
bitione zuchari rosari auriq; et de dyacitoni-
tem cum troscis de spodio cum semine acetosae
se et cum aqua plantaginis portulace virge pas-
toris et similibus etiam exhibendo in lep appo-
priata et sirupos appropriatos de quibus facta
supra est mentio. ¶ Succedit in postremo pos-
nere curam acutatis dolois contingit in
dissintia pro cuius sedatione licet multa sint
dicta supra: tamen hic breuiter et summam di-
cat vt dicit Aui. Et qd non cessat dolor: tunc
sedat infirmus in tina in cuius aqua decocta
sunt stipica: mora euz aliquantulo anheri sena-
greci et altee. ¶ Et si fortio fiat sitis et est aliud
accidens et angustia in excoziatione colirica di-
cit ad ministrā lac acetosum decoctum in aqua
sauch qd vtragsit in frigidata. Addit: qd sdo-
lor adeo fortis fiat donec appropiquet fluctus
non erit excusatio narcoticorum. de quibus di-
ctum est supra sufficienter et modo exhibitionis
eorum et per superius et per inferius: et arbanasia
ponitur precipui iuuamenti in hac intentione.
Et suppositoium de lycio dissolutum cum oleo
rof. vel camomellino fm diuersas intentiones
et submissum etiam efficacissimum in hac in-
tentione: sicut est superius dixi circa textus in cura
renasmonis de qua inferius dicetur.

Cura renasmonis. Nunc qd renasmo est acci-
dens vt supra visum est ad dissintia
sequens et est principalis passio intestini recti
fm partem eius extremam cum vehemēti con-
ru expulsione et importetia expellēdi: sicut su-
pra dictū est in distinctionibus de spibus eius
quidā est renasmo dictus zair. i. qd fit cū dolo: et
ipilus quoddā est vix qdā mēdosum vt cuius
cā est ser dura retenta. Et de vero quoddā est pu-
rum. i. pendens a cā immāli et vt pln a cā primiti-
ua: et quoddā nō puz vt pendens a cā corporali.
Primo per ordinē ponitur cura renasmonis pu-
ri immālis vt pln pendens a cā primitiua: de
inde ponitur cura renasmonis mēdosū vt pen-
dens a retentione fecis: et tertio ponitur cura
renasmonis veri et puri vt pendens a mala cō-
plexione cū mā in intestino recto vel in exte-
mitate ei⁹ sine cū solone manifesta cōtinui vt in
apartib⁹ et ragadijs an sine sine solone māsista.
¶ Si igit fuerit cā renasmonis mala cōplo frī-
da pēdēs ab aere frigido vel a sessione supra fiat
pide frū vel terrā vbi piungit cū ptra hīs remitte-
cōplo sicca: rñc opz intrēdere vt ptra hīs remitte-
do cōplonē inductā et elōgancō a cāis pseruari
uis dicte cōplonis vt a frigiditate aeris rñmōi
et hēc est cā sepe cōringēs vt supra dicebat. Et iā
ex mēte Aui. cū dicit in ppro ca. 2. scias qd frig⁹
nocet renasmoni in plurib⁹ hoīs: et ppter. i. ca.
lefactio subtilis. i. reperata cōferens eum pluri-
bus disponib⁹. Et addit: qd sunt plures spēs
renasmonis quibus confert enapozatio sup. tēpa-
ta sic nocet eis ifrigidatio: valēt qd somētiatio

De interio-
ne curatu
na accidi-
tium.

Nota hoc
remedium
maue.

De cura re-
nasmonis
nō pueri

Nota bñ

in casu facie ex fursure posito in pecia vel in sacculo: et calefiat super regula cum evaporatione modici vini: postea sic calidus applicet ano: si etiam sedeat super ipsum calidum infirmus fiet maior impressio. Idem operatur sacculus facie ex floribus camomille et antheri. Et si cum frigiditate pinguarur accitas sicut facellationes ex semine lini quod in hoc habet proprietatem mirabilem et senegreci semine altee: cōferunt etiam decoctiones rerum calidarum: ut calamentum pulgii maiorane matriarum riehysopi et similibus: vel faciendo sessiones in eis vel infundendo filtrum in dictis decoctionibus calidis: moderate tamen expresso postea filtro supra sedeat eger: de cōi tamen intrusione cōiter accipit aser de ligno nucis calefit ad ignem: postea linifoleo calefaciente ut de lilio vel de spica et super eo se deat eger. Si etiam patiens fuerit vixoriarum habuerit vixorem pinguem cuius venter in hyeme sit calidus notabiliter ut esse solet in iuuenibus si maritus applicet nates supra ventrem mulieris taliter calide erit vixor et delitiosum remedium in homine virtuoso et temperato.

Et si causa fuerit materia fecalis retentaynde sit renasmon non verus tunc vixor exercitum aer calidus et ira et cause inflamantes et cibi calefacti et ericacitum et cibaria sicca etiam sunt substantiam et vixor brodis pinguibus lenitiuis et si peris et per inferius faciendo clysteria lenia et lubrica ex brodis carni pingui et decoctionibus maluarum altee senegreci et cum sepo hircino liquorefacto quod est humectatius virtualiter et proprietate inuat intestina. et emanante aliqua fecali materia sicca reducta ad aliqualem molliorem facit clysteria modicataria ut cum melle et salgemina: et opus aliqui acure clysteria ut fiat decoctio agari cum pauca ligati in pecia parua in clysterijs: et sic stimulantur virtus ad expellendum.

Completur etiam operatio exercitum applicando infra vmbilicum humectatina mollificatina faciendo emplastra ex decoctione canthi altee et similibus: et tandem educta materia si causa sit calida opus dari per supiora quedam lenientia frigida ut castam mannā et similes. Si non sit causa opus dari pilulas de bdellio: et aliquā dāda est terbenrina: quod absterfina mūdificatina et a proprietate pferit mēbris nervosis cōfortando potest dari per superius si circūsoluatur in nebula ut pillule: vel si infundantur in aqua decoc. canthi vel senegreci: potest etiam dari per inferius: et ad hanc curā reducantur que dicta sunt in colica ex retentione fecis.

Et si causa sunt materia putrida mala siue viscosa siue subtilis imbibita siue adherens est intrudendum principalem dimissio cōstrictiuis. per circa die tam opus dierā esse subtile et caneri a fructibus humidiis: sed tamen intentio principalis stat in absterfentibus et mūdificatibus intestinum rectum a dictis materiis ut abstergendo humorem viscosum cum aqua mellis vel cum vixina posita in clysterijs quod clysteria sunt modice quantitatibus. Et laudatur uti. aqua olivaz salitaz: et dicitur quod est melior quod sit clystere cum mensura medie libe sumpta et ea: ecce quod sumit. vix. tincturas solūm per clysteria: ita procedatur abstergendo donec egrediat humores peccantes: et si expedit cum fortioribus de quibus supra dictum est. Et si fuerit per cōi rarem a superioribus oportet etiam per supiora mūdificare cum appropriatis de quibus dictum

est supra secundum exigentiam et necessitatem materie. Et etiam materia opus postea ut procedat cum sedas tuis doloris et clysteribus et clysterijs faciendo clysteria si fuerit materia clysterica ex zucchero candi: ipso prius abluto cum aqua oz. et zucchero rub. et pulvis viol. Et in materia putrefacta valet clysterium factum ex melle ro. Et quoniam sepe ad huiusmodi renasmonem sequitur emissio intestini expedit cum sit emissio illius: ut prius fiat mūdificatio laudando intestinum cum aqua oz. vel mellis secundum diversitatem materie et artificialiter fiat reditus intestini superius: postea sicut facellationes cum decoctionibus rerum stipricaz calidaz vel frigidaz secundum exigentiam materie decoquendo in causa calida res stipricas frigidaz in aqua ferrata: et in materia frigida relaxare decoquendo res calidas in vino nigro stipitico: et tandem ex eis vel per viā sessiois vel appositionis sacculorum ad anser cōfortabis annis: sustentabitur intestinum. Et aliquoties sunt fumigationes in isto casu valent faciendo pillulas planas ex ericacitibus cōfortantibus calidis vel frigidis vel mixtis: et ponendo vnam ex eis super carbonem in carbēdra. verbi gratia de calidis eligendo thus masticē sandaracham nucem cupressi cum gario. et se. nasturtij affari: et de frigidis eligendo bolum armenum terrā sigillatā gummi arabicum et dragagantum et similia.

Et si causa fuerit verostitas cura est quod deca est et renasmonem a causa frigida apponendo in clysterijs vel facellationibus vel sacculis aliquod se. carminaria affari aliquantulum vixum cymini carui ameos et huiusmodi. Et si causa sit aspa intestini: curet ut dicitur est supra in cura diarie ab aspa. Et si causa fuerint ragadie vel vlcera siue hemorroides cura ponet infra loco suo de hemorroidibus. Et si causa sit spasmus musculi recurat ad ea quod deca sunt supra in cura spasmu particularis. Et si causa sit renasmonem pigra dolor et instans vigiliis occurrat sicut dictum est supra in accitri in dissenteria: hoc addito per spali quod clysteria vel suppositoria in hoc casu per se valet ubi in dissenteria sunt magis necessaria clysteria: de suppositorijs excellens est decoctio suppositorij de lycio: et de his opatiis recurat ad ea que dicta sunt supra in textu. Et sic sit finis huius capiti de fluxibus ad laudem dei die tertio Augusti. M. cccclxxij.

De difficultate vrine. Caplm. xij.

Am vrina minuit aut ex toto retinetur nec tumor apparet in femore nec gravitas nec dolor in renibus sentitur: succurrendum est ex medicaminibus vrine provocatis que notavimus: quorum vni cōfectio. R. se minis apij nitri rubee tictor se. olivatri se. iuniperi affari ameos spice am. ama. aff. 3. r. se. melo. 3. r. cantari dar m: quarum capita et ale ab cisa fuerint drachma vna armoniaci. 3. iij. armoniacum in vino dissoluatur et alie species ex eodispergantur ex quibus fiat pillule magne ex quibus sumat ab. 3. v. vix ad tres: hoc enim medicamen

De mō res
ponēdi in
testinū qd
exit.

De curate
nasmonis a
verostate

Nora hoc
remedium
saue.

De cura te
monis
pūci.

Nora bñ.

Secunda pars practi, magistri Joan. Bat. de grad.

valde cōfert corpori cum dissolutionem
et laxationem patitur et hypofarche ad
expellenda omnia accidentia causa quorū
corpus desiccari oportet.

TQ si contingat mingendi difficultas
ex casu vel percussioe in femore vel in ano
vel in eorū circuitu eger ex basilica minna
tur: deide aqua calida loco sepe superfun-
datur: et vsq ad spatium medij diei ex
oleis fricetur. Ego quoq̃ percipiatur vt
vinam expellere nitatur.

C Si autē in gēdi difficultas contingat
vesica existēte plena ⁊ ertēsa et sit hoc post
sanguinis vel puris mictū : medicamina
quē trābus puris vel puris qđ in ve
sica generātūr soluere ⁊ eligere consue
rūt dāda sunt. ¶ Efectio medicaminis
sanguinis vel puris trābus qui in vesica
sūt dissoluēdis. R. cordamētū myrrē ru
bee de qua tīngitur : seminis iuniperi ar
moniāci asse fetide añ. armōiāci dissolu
tur ⁊ informātur pilule : ex alijs speciebus
ex eo cōfectis de qb⁹ quater ī die sumat cū
apozimate de seib⁹ qđ nōiāim⁹. ¶ Sy
rupus etiā acetosus ex forti aceto factus
multoties datur. ¶ Per springā pretereā
inmittatur aqua in vesicā in qua pilsola

dimittatur aqua in vena in qua osti-
tus fuerit sal aut aqua cineris. Et ista est
confectio aque que fit de cinere. R. cinerē
de ilice al. de glandibus: cinerē de vitibus
cali. calcē bis omnibus admisceatur tāti
aque vel ex ea cooperiri possint et diuittā-
tur sic per tres dies: deinde colentur et per
syringam inficiātur in vesicam. ¶ Herba
quoq; croci borulani et sulla cocta suppo-
nuntur. Tina pterea assidue ingrediat in
qua sit aqua in qua cocta sit cāomilla sti-
cados arabicus sanfucus sismibriū: vel in
qua extremitates cauliū et sulla et fun⁹ co-
lūbinus cocta fuerit et sedeat in ea quādiu
poterit. Et ex herbis istis sic coctis fiat
emplin sine epitimina sup femur et partes
ei circūadiacētes. Et dñ i tina moxatur su-
mar ea in potu q; vīna puocant. ¶ Et si
bec oia nō pferant ad instm̃ quo vīna
puocatur redendum est.

ESi aut mingendi difficultas post lapidis signa affuerit: eger supin⁹ iaceat ⁊ pedes eius diu et diuersis modis et fortiter quatiedi sunt. Et si yrina non egressa fue

rit oportebit vt cū inftrō curetur p qđ mē
bro immiffum fit impulfio. Lauēdum ta
mē est ne virge immittatur cum est apā.

Et difficultatem vero vrine valde con
fert sepe ingredi tinam et yngere locum
ex oleo et medicamina vrinam pronocan
tia in potu sumere ⁊ abstinere a nutriti
bus acetosis et gr ossis.

Strud est cap^m de difficultate vi
net: hic incipit 5^a pars
principalis 3^a partis principalis di
uisionis fori libri: que sic primarim
ad precedētem primā parē. Nā postq̃ in pre
cedēti prima pars generali determinatū est
de disponib^{us} p̃ter nām duētas accētib^{us}
inreftinis que sūnt instrumēta receptionis su
perfluitatū p^o digōne: vt vsum est supra in
p^o cap^o de colica introducto ibi cōtinuatio
nē cap^o. 7. de colica iliaca hētericia diaria 2° di
stincta 3°. Cōsequēter 3^a. ex ordine in hac par
te principali determinat de disponib^{us} p̃ter nām
vra mētib^{us} ferulūm superfluitatū mulie
et maxime q̃ decidit ex 2^a digōne: vt de disposi
tionib^{us} renū 2° velle in quib^{us} recipit aquosū
ras vimalis. nā in vesica recipit vt in cōseruat
tē 2° aggregatē: tū in renib^{us} vt ineflegratē mas
giore videbit infra. Quia tū p̃ter mēbra ferulū
epari sūz bac p̃fluitatē feruio dilariū vt rā
de dicta supfluitas extra corp^o expellat: iō mī
rim 3^a in hac pte principali determinat de dis
ponib^{us} 2° velle 2° renū: de disponib^{us} p̃ter nām
micu et superfluo vel modico difficultē de ar
dore 2c. et de lapide renū 2° velle 2° apatib^{us} cōst
de 2c. Et hīc hoc diuidi posset ista pars p̃nci
palis in duas partes: qm̃ in 1^a pte ponit cap^o
gnale sariis de difficultate vīne. 1° de paucitate
q^o 2° impotētia emittēdi vel nō debita emissio
ne et 3^a 2^a parte p̃ncipalī facit cap^o spāle de
fluuū vīne 2° abūdiā 2^a ibi (Eū eger muli
tū vīne emittit 2c.) Prima pte diuidi in q̃as
partes: qm̃ p^o ponit cap^o sariis gnale de diffi
cultate vīne: p̃ter ponit quoz alia spālia cap^o
in quib^{us} agit de causis spālib^{us} difficultatio vī
ne 2° curio earū: tū potuissē difficultati p̃nci
palis in duas ptes fici: et 2^a in quatuor: sūz q̃ quatuor
capla p̃ter facit. 2° cap^o seque^s 2° de lapide: 2°
p^o fecbe p̃te: incipit ibi (Eū eger virgā sepe fit
car.) Aliud ē de apate q̃ fit in renib^{us} 2° velle: ar
icipit ibi (Spa q̃ fit in renib^{us} 2c.) Aliud ē de ardore
vīne: incipit ibi (Eū eger mingit seuit 2c.) Ali
mī ephēde micu sanguis nō 2° tēte: incipit ibi
(Eū aliquid p̃ casuazat p̃ensionem 2c.) Et p̃ho
cap^o ē p^o diuisione diuidit in reos p̃es: qm̃ p^o
ponit curā difficultatis vīne p̃ingētis ex defe
ctu 2° tempo 3° p̃tutū ip̃s^{us} velle maxie expulsiue
nō a cā extē: Inseca. 2° ponit curā hū difficultas
tis p̃rigētis ex casu vel p̃cussioe ṽ alia cā extēris
ca. 3° ponit curā difficultatis et talis maxie con
tingēti ex cā replēte velle nō a p̃osa. 2^a incipit
ibi (Qd si cōtingat difficultas mingēdi 2c.) 3ª inci
pit ibi (Si autē difficultas mingēdi p̃ingar 2c.)
Prima pars ē in duas partes diuidit: quomā
primū ponit declarādo nocumētū difficultatis
vīne nō esse p̃endens ex alia causa q̃ ex defectu
virtutū velle 2° hoc declarādo dar ingenū ad

Continua
tio pñris
capti ad p
cedencia.

de ana
rhomia re
nam.

Desc. cōse-
criōis san-
guinem in
vesica dis-
soluentis.

Def. aque
cineris.

Propter
quā causa
nā ordin
uit duos
renes.

fuccurendum huic dispositioni. 2ª ibi. (Succu-
rendū sup. est cum medicamentis vine puoca-
tis. 2c.) Sed autē ex adpositione vltierius p-
cedamus: qm̄ hec est pars principalis de disposi-
tionibus renū et velle q̄ male comprehendī pos-
sunt: et p̄r neq̄ curari nisi ipsoꝝ habeat ana-
thomia et clara cognitio nocumētoꝝ eorū: cō-
uenit igit̄ pro recta intelligentia dicendū: ut
p̄ius videat anathomia renū: et p̄r velle: de
de venia ad expositionē tertius: p̄r tñ ē declaro
q̄ passiones marime accidāt in dictis membris.

Anathomia renū. De renibus igit̄ p̄m
intelligat q̄ renes sūt duo
mēbra rubea dura carnosā doꝝo alligata in la-
teribus postea duorum latē spōdiliū doꝝi inse-
rioris nō rotūda simp̄r sic porcoꝝ: s; aliq̄r ob-
longa sic in bob;: ut vult Aggregatoꝝ britēsis
concaua interioris aliq̄r exterioris nō gibbosa: et
sunt doꝝo alligata cū ligamētis ab ipso doꝝo
venieribus circa q̄s adheret multa pinguedo: et
tacet sup̄ lumbos tanq̄ sup̄ calcitrā: qui lumbi
sunt q̄dā carnes subiles villosae longirudinales
q̄ se tenēt intra spinā et vtrāq̄ pte interiori sitē
inter spōdiles et typhac dicōs renēs subitētan-
tes typhac mediāre tāq̄ linteamine ut sup̄ eos
requeat. Cū tñ ar dicti renēs mēbra officialia
q̄ vñs principalis est ut voluit Auer. 2° colliger.
ut sūt scruēria epari: qm̄ attrahūt aquositate
q̄ est in sanguie p venā magnā mediāribus duo
ramis q̄ dñr vene emulgetes: q̄ vena magna
venit a gibbositate epis: vñ dicebat. A 18ª terrij
in p̄o. Creati sunt renēs ad hoc ut sūt instm̄
mādas sanguinē et aq̄sitate sup̄flua q̄ indiger
sup̄ corpus ppter necessitate faciēte eā necessa-
ria. s. ppter penetrationē massae sanguinee p ve-
nas minutissimas et epis et mēbroꝝ: qm̄ sine ea
nō potuisset sanguis ad mēbra puenit n̄trot? chi
l potuisset a toto epe p̄agi n̄t fuisse. Sbriliat?
ad aq̄sitate vñ potuit p̄stare p oēs venas mi-
nutissimas disp̄sas p epar ut totū epar totali-
tate chili p̄geret ut ocm̄ est p̄ p̄mi c^o de h̄ioꝝ
bus. Cū igit̄ necessitati mēbroꝝ satisfactū
est ut q̄ transierit sanguis cum dicta aq̄sitate
vsq̄ ad poros mēbroꝝ: p venas minutissi-
mas mediāre aq̄sitate sūt necessariū ut illa aq̄-
sitas attraheret ad aliq̄ receptacula q̄ nisi attra-
heret ad p̄pria receptacula esset causa genera-
tionis diuersarum sp̄rū hydropis: ut supra vi-
si ē: ca^o p̄po. de hydropē: et p̄ hāc cāz sūt ordi-
nati renēs ad illā humiditate attrahēdū: et pro-
pterea sūt facti duo et non vn̄? ut declarat Sa.
6° de iuuamētis caplo 3°. nā lz mēmbꝝ a quo
fit attractio q̄d est epar principaliter sit vñ et
superfluitas sit vñ ut dicta aquositas: et lz cole-
ra nigra habeat solam vñm mēmbꝝ recepta-
culum ut splenem: et etiam colera citrina tātūz
vñm: ut kistū felis: tñ ppter melius natura
ordinauit duos renēs: qm̄ illud superfluum q̄d
attrahitur ab eis est multo amplius alijs super-
fluitatibus: vnde oportuit vel vñm mēmbꝝ
esse magnum attrahens: q̄d non fuisset conue-
niens quomā magnitudo illius fecisset animal
inequale sine in dextro sine in sinistro positum
fuisset. Ideo cōueniētiū fuit ea esse duo mino-
ra etiam si foret communicatum nocumētū vñi
eorū: ut sepe contingit ex oppilatione alterum
posset operationem suam necessariam perficere

stante loco apto in quo quilibet eorum situari
poteſt. Cū tñ ren est altero superioꝝ et magis
elevatoris et fortior ut dext̄r q̄ sinistr̄: et hoc ex
necessitate finis et necessitate dispositionis coꝝ-
poris et debite oparionis. Primo q̄d qm̄ mēbra
a quo emundantur. s. epar locatum est in dextris
et est magis elevator q̄ splen in sinistro: ut ergo
cōuenientius attrahat ab ipso epare et maxime
q̄ plures ramī qui deferunt sursum sanguinē a
gibbo epatis trāscūt ad venā amplam pertrās-
eunt ad dextrā istius vene stante splene situa-
to deorsum magis si debent esse illa duo latera
equalia et ut non esset in sinistro locus vacuus
sūt elevatoris dext̄r supra sinistr̄z fm̄ ele-
uationē epatis supra splenem etiā ex alio capi-
te talis elevator fuit inequalis: ut eodem cap^o
declarat Sa. Nam si essent positi equaliter dire-
cti: et ita q̄ ramī q̄ quas attrahūt ut vene emul-
gentes q̄ terminantur ad venā chili equaliter a
vena attraherent et essent illi pori equaliter ele-
uari esset alter illoꝝ phibens attractionem
alterius de illa aquositate ppter attractionem
ip̄ius ad cōtrariā partē parti ad quā attrahit
alter: modo aut̄ quilibet istorū si vnus sit altero
inferioꝝ p se attrahit sine phibitione alterius:
qm̄ neuter est in directo alteri? dext̄r tñ est for-
tior in attrahēdo sinistro ppter causam q̄ dicta
est supra. Cū fuerūt corpora dura fm̄ substā-
tiā et spissa: p̄ q̄ corpus spissum est fortius cere-
ris parib; in attrahēdo q̄ rarū. Et qm̄ per ipsa
attrahit continuē materia aquosa nitrosa acū-
ta mordicativa: cui etiā associantur h̄ioꝝes acū-
ti in pluribus horis ut vult Aui. Ne ergo unū
matur in eis nocumētū sacri sunt dure substā-
tie. Cū tñ attrahit aq̄sitate q̄ eis debet ut quidam
volunt est a forma specifica ppter cōuenientiā
ip̄ius superfluitatis ad eos sicut de intestinis
respectu feci. Quidā tñ volunt q̄ sit in eis a vir-
tute nāli attractiua q̄ est in eis multū valida p-
pter caliditatem eorū vehemētē: ita attrahentes
nō tñ attrahūt aq̄sitate simp̄r: sed cum pauca
sanguis mixtione q̄ p̄r dicti renēs nutrit fm̄
maximā partē eius sanguis facta seq̄stratione
aquositaris a sanguie dicto in dictis renib; me-
diāre quodā colatorio q̄ est q̄dā pānicul? facit?
ex venis emulgentibus intrārib; subitāz res-
num subtiliaris dictis venis et separatis ad for-
mā pāniculi cōtertio: lz fm̄ veritate ad experie-
tiam nō reperiat talis pāniculus in cōcanitate
renū ut cōmuniter scribit: s; in dictis venis ra-
liet subtiliaris p subam renū disseminatis dī-
cōter q̄ fiat seq̄stratio dicte aq̄sitaris nō simp̄r
a sanguie: s; illi? tñ partis q̄ d̄z transire p n̄tri-
cardio renū: qm̄ modicissima ps ē sanguica trās-
it intra renēs p poros vtriusq̄ ad vesicā sit cum
vñ pti ad nutricationē dictoꝝ poroꝝ et prim̄ ve-
nice ut cōter dī. 3° tñ nō vñ colligi ex p̄bis. A.
in anathomia renū vel vesice: immo ex p̄esse op-
positū sentit. 19. terrij in ca^o de signis micus s; a
guinis et sanici vbi ponēs signa differētia in
ter sanguinē micū ex aprione venaz vesice et ex
apriōe venaz renū i summa dixit. Qd̄ ex renib;
apparet sanguis multus et in vesica q̄d aptio et
ruptio su. nō sit ita ut appareat sanguis multus
sicut sit in renibus: et ponēs rationem dixit.
Vesice est aduenit aquositas colata sup̄. ex reni-
bus: sanguinē nō nutritmēti recipit vesica ex ve

de mē
m ta
apa.
e con
ocum
locan
rieti

Continua
rio p̄ria
capli ad p
cedentia.

De ana
thomia re
num.

ite vi
pars
is di
nam
n̄ p̄r
tū est
ribus
nis in
pia in
uatio
et dī
ac par
et na
ut lre
spōd
iustū
tuan
mas
ruisē
ut rā
ōmic
de dī
inece
de ar
cōm
p̄nci
caply
trare
nissio
ile de
muls
q̄ng
dīfisi
capla
p vñ
capm
anor
ter: ē
pe fit
fica: et
rdore
Cū tñ
ut ibi
p̄rio
m̄ p̄
delet
sine et
ulcas
triles
e con
cipit
r cē.
omā
taria
fecru
iū ad

Propter
quā causā
nā ordina-
uit duos
renes.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

nis parvis in quibus venit ad eam nutrimentum
est: qd non est in eis sanguis erubescens. Adicit:
ad renes quide venit sanguis plurimus qd adest
rebus: colatur ergo apud eos aquositas et aduenit
eis vena magne flum. et renibus et quibus mem
bra alia nutrimentum sup. f. suggendo de sang
guine qd ad eos venit cum aquositate vñ inferre
quare est sanguis coq. renis plus qd iste qui in
diget plurimus sup. cum emittit p vesica. Idem
voluit Ba. in comen. affo. Quicunq sanguinem
sponte mingit etc. 4.º affo. ad finem illius affo. Et
decinit etia est Ba. 6.º de inuarnetis: p ponitur
etia: expresse a Rabi 6.º particula dixit: ad ve
sicā t kistim fellis accedit vena qd eos nutrit
ppter venas qbus attrahitur superfluitates:
qd superfluitat qd ad eos accedit est sola t pura
nullam admitionē habet: t illa iudicūm
ter dictū nō est acceptatā. Ad renes etia termi
nat vena neruū qd dilatat. Et inde pāniculus
ad cooperiēdos renes t quo suspenditur renes
dorso ultra reliqua ligamēta a dorso pcedētia
Et dec sufficiat p anathomia renum.

Anathomia vesice. Vesica autem est rece-
ptaculum eiusdē aq̃uositatis
et attractoria eiusdē vt in ea aggreget̃ et p̃ ip̃o
coheret̃. Nam dicit̃. A. 19. tertij quadammodum
dens excelsus creatur et scit vas aggregaria
corūdenaria totū vsquequo aggreget̃ vt post
ea: totum expellat p̃pter id qđ sit excusaria ab
ascellatione cōtinua hōta post hōta: ita sūt crea-
rit sacculum vel vesicā comprehendētē aq̃uositatē
donec insurgat ad expellendā ipsam leniet̃: et
nō sit necessariū expellere ipsā qđ cōtinuēscit
acq̃uositatē distillationē vīle. ¶ Et qm̃ vt dcm̃
est talis aq̃uositās trahit a renibus et ad vesicaz
a q̃bus vesica satis distat: ideo subrilioris est
creatoz in arrahēdo simplicitatē ad eam produ-
cendo duos poros vīdēs dīctos p̃ quos aq̃uo-
sitas transit ad vesicā: qđ porū sunt de substantia
simili substriā vesicę: substriā est substantia
nervosa ligamētalis quę ad margins parit̃ vt
possit dilatarī cum multa retinet̃ vīna et cōstri-
git ad eius expulsiōem: composita est er̃ duabz in
iudicio: quarū inferior vt dicit̃. A. in profundo est
dupla extrinseca ad hoc vt ledat ab acutitate vī-
nē: est qđem dupla in grossitudine et soliditate:
qm̃ ad cōtractiōem eius puenit vīna acuta mo: dī-
caturā vt dcm̃ est supra: et ad ipsam pueniunt dī-
cti porū p̃ a tunica superiorē penetrātēs: dein
de habētes incessum habētem q̃ritatem inier
duas tunicas cōsequētēr imbergunt̃ in tuni-
ca inferiorē eam etiā p̃foratā: tū recipit̃ a qđ
ras in p̃cauitate vesicę: ita disposita sūt h̃mōi
orificia tunicaz vt nō sibi obuiet̃. Immo partes
tunicę inferioris obuiant foraminibus tunice
superioris: ita vt qđ replet̃ vesicā aq̃uositatē
nō sit exitus aq̃uositatis in fursus: immo coo-
peratur tunica inferioris p̃forata a tunica extrin-
seca expulsa intrinseca ad extrinsecam ab aq̃uo-
sitate. nō, redeat aq̃uositās ad posterioz: vt dī-
ctum est.

¶ Ordinaue eria natura vesicē collum ꝑ quod
expellat aquositas exterius ad virgā: qđ collum
carnosum satis musculosum terminari ad radi
cē virge est hñs quosdā anfractus ꝑpter quos
nō indifficat ab aq̄ritate integre ꝛ ꝑprie in ma
sculis vt dr. ā. nā in mulieribꝫ est breue zintꝛ
in collū inficis: qm̄ marrix iacet media in ter lō

gaonē ⁊ venicā ⁊ ita collū venicē iacer in eis sup
collum mifici. ¶ Quia aut in expulsiōne venicē
ca nō ppter msculos appropriarios venicē: quo
niā tales vt dicit Rabi p^a particula nō sunt
creati ad expulsiōne ficut puraurerunt aliqui: s
pcreati sunt ad retētiōne: ficut etiā de lacertis
ani: vt etiā dicit Sa. 6^a interior ca^o 3° nam ta
les sunt phibētes furā supfluitatē extra rem
pus earū: dū cum dicta membra aliquatū ledit
tur a supfluitatiōne: tūc volūtas stimulat ad
expulsiōne: ⁊ tūc tales lacerti cessant a retētiō
ne ⁊ phibitiōe exitus superfluitati: tūc vt
rus expulsiua naturalis expellit dictas supflui
tates: quam tūc expulsiōne innat cōstrictio lacer
rotum latitudinali myrach. Et hec de anarbo
mia sufficiat. ¶ Et ex hoc patet q^d hec membra
cum sint organica incurtere possunt p^a oēs egi
tūdines membroz simpliciu: etiā organicoz
multas egi tūdines: nā p^a incurtere possūt oēs
egritūdines componales simplices copofitas
⁊ fine materia ⁊ cū materia vt reliq^a membra sim
plicia ⁊ vt organica incurtere possunt egritū
dines copōis ⁊ communes: vt in magnitudine
⁊ paritate ⁊ situ: cum sint cōcaua q^d trāseūt
materie a toto sepe incurtere possunt egritū
dines copolatiōis ⁊ humores ⁊ ei⁹ humore ma
rimē flegmatē ⁊ lapide ⁊ arenulā ⁊ tianē ⁊
apostematibus. ¶ Sunt etiam in renib⁹ sepe
gñariones piloz ⁊ in poiz euritidibus frequē
tius: sed raro in eis fē lapsi q^d nō tanto tempo
re ibidē morat materia vt ibidē retineat ad in
durationē lapidis: p^a latitudinē poiz: nūm re
spectu latitudinis venaz reniz: ppter dictā
inceffum coz: et in omnibus dictis membris ac
cidere possunt solutiōnes coniuuatiōis: ab
extrinseco vt vulnera ⁊ ab intrinseco vt lacer
⁊ corrosiōes ⁊ dolores: renibus tamen quedam
magis appropriantur egritūdines: ⁊ quedam
magis venicē. nam renib⁹ appropriat magis et
renuio ⁊ debilitas in digestiōe ⁊ segratiōe
ne nutrimentū p^a p^a dilatatio meatuū sine co
latoz vt cōier dicitur: durities. Venicē ā ma
gis appropriat scabies ⁊ vñio sine ardore ⁊ vñ
tatio vñie ⁊ vñatio i lecto tēterio vine: micrura
aut lāguinis ⁊ tamen et vñis pendere pōt vt
infra videbim⁹. Reues ē frequē^r incurrit egi
tūdines componales calidas: zira in spe calida
da est ⁊ carnea ⁊ circūfluitur in multa pignē
dine inflammabili vt supra dictum est: ppter
hoc dicebat Aui. in fine capli de egritudinib⁹
renuz. Et multo cōius demofacit incurtere stri
ctura lumbaris dolore ⁊ caliditate rē in renibus:
⁊ in hoc fere incurrit iuuenes poltri ⁊ galēres
qui vt appareant renues fin membz potant
diploides strictas ⁊ stringūt se cum cingulis.
Venicē vero magis labitur ad completionē in
naturalē frigidam: ppter substantiam pan
nularē ⁊ nerosaz illius: ppter ea dicit Aui.
⁊ dolores venicē multiplicatū in acrib⁹ ⁊ regio
nibus ⁊ vñis septemtrionalibus ⁊ trib⁹ frigidi
dis. Et dicitur et p^a egi⁹ egritudinib⁹ malib⁹
hoz mebzoz cōicāt etiā in nocumēto frequēter
membza regalia marime cerebri ⁊ epar p^a ali
dē Aui. q^d cerebri sit dolorosum ⁊ aduenit ei⁹ tri
gor: q^dq^a peruenit ad fescum cum communitate
gitudinali calidarum venicē: ⁊ sic pat^r. Iterum

declatio
p^e partic
le p^e part
p^e principa

Declaratio
2^a pericul
p^a partis
p^ancipal.

addit: multotiens enim accidit hydropisus propter frigoris vesice. Cum igitur maior vel salte immediator sit colligantia renū ad dicta membra quod ipsius vesice maxime ad eam sequitur manifeste quod quā multiplicatur egritudines in renibus: ut etiam dicebat. A. debilitat eam adeo donec perveniat res ad hydropisum siue renes sint calidi siue fridi. Et hec sufficiat de acribus ad dicenda. j.

¶ Nunc ad expositionē littere veniamus: in qua p^o ut supra dicebat dividēdo p^o declarat nocumētū difficultatis vine per absentia quorundā accidētū pendere maxime ex impotentia virtutis expulsiue ipsius vine. 2° ponit ingenū curatiū stare illa causa. ibi 2^a. (Succurrendū est ex medicaminibus.) Dixit ergo de p^o parte: cū vīna minuit aut ex toto retinet neq; in femore apparet tumor: et hoc sup. declarat qd nō est apostema supra vesicā vel in vesica. Addit: neq; grauitas est in partibus dictis sup. ut est in femore: et hoc sup. declarat nō esse materiā replentē neq; humoralē neq; lapideā in vesica qd sit cā huius nocumētū ppter oppilationē: qm̄ libet talis materia induceret grauitates. Addit: neq; dolor in renibus sentit vel sup. in partibus medietatē sup. manifestat qd neq; ex nocumēto renū vel viarum medietatē sit talis paucitas erit vine. Igitur sequit̄ saltem probabiliter qd tale nocumētū pēdet maxime ex impotentia virtutis nālūm vesice et compressiue et expulsiue: et sic tota littera est clara. Non expedit hic declarare qd sit difficultas vine: et quorū sunt species eius: qd de hoc dicitur infra loco suo post expōnem ter.

¶ Sequitur illa pars. (Succurrendus etc.) in qua ponit quod curandū est dictū nocumētum p qd dam medicamen et ponit descriptionē illi: et p^o inuamēta: nō tñ in hoc casu inimo vniuersalis: quando inuamēta ad oēs cās humidas. Dixit igitur legēdo lras primū tali sup. cā supposita succurrēdū est ex medicaminibus: vine puocatiuis qd notabim: quoz vñ est hoc et infra. Et. sc. apij niri rubee tincroz olivatrū: est apij macedonis cū fm̄ Symonē: qd nō minus est acutū et puocatiū qd apij nostrū se. iuniperi qd ita puocat vehemēter ut faciat mingere sanguinē: semē asfari et forte puocatiū: ameo se. feniculi spice amigdalay amaray oīm añ. 3. r. se. melonis. 3. r. ista 2 si frigida remissiua sunt aliquatr acuitatē medicinarū supiorū: nō sunt aliquatr puocatiua carariday: quaz capita et ale abscessū sūt: qm̄ aliter sunt venenose nimis et vlceratīue viarū vine 3. i. de qbus oib⁹ supra dictū est: qd tñ canrarides et alr debēt pparari ut inferi dicitur: armonia ci. 3. ij. armoniacū in vino dissoluat et alie spēs et eo cōficiant: ex qbus fiant forme auellanis si miles de qbus sumatur a. 3. vsq; ad 3. ij. cū aq cicez vel sup. cum alio puocatiuo: sed forte doctus est nisi in corpore multum robusto dare. 3. ij. nā hoc electuarium est electuarium qd appellatur electuarium dūcis et est forte acutū ut p^o inspicienti per intrantia componentia vnde nō tñ valēt in puocatione: educendo mās pyias vine: sed etiam in exsiccatione omnis cause mās hūmide. Proinde addit ponendo inuamēta illius: hoc enim medicamen valde confert corponem et relaxationem: vel sup. paralytū et hypoparalytū: et ad expellenda. i. remouenda oīa acci-

Declaratio
p^o partem
leg^o partem
principalem.

Declaratio
2^a partem
p^o partem
principalem.

dentia: cā quoz corpus desiccari op^o. Pro intel-
ligentia huius partis debetis aduertere qd licet
hic Ras. laudet hoc medicamen: hoc nō facit p^o
cipaliter ad educationē alicuius mās per vesicaz
sed qd stante impotentia virtutis ipsius vesice ma-
xime expulsiue: cum vesica sua frigiditate maxi-
me ledatur in operationibus per lapsum ad fri-
gidum et accētaliter ad humidū: et ita p hoc me-
dicamē sit apra iunari calefaciendo: et exsic-
cādo etiam puocatiue cum virtute sua mouētur ad
vesicam: etiam acuitate eius sensitiuam stimu-
lando ad expulsiōes iuuant ppter hoc in casu
ipsum landant: tñ vbi corpus esset plenus fm̄ re-
liqua mēbra superiora exhibitiō talis puocari-
ui esset multum verenda: qm̄ in virtute ipsi⁹ mē-
te mās liquefcerent et conuerterentur ad vias vi-
ne: et sic non stante morbo opilationis fieret mor-
bus oppilationis: et de hoc latius dicef in cura
lapidis renū. Nam in corpore pleno nō facta
mundificatione per viā secessus: vel per vomitū
vel aliter nunq̄ regulariter cōpetunt puocati-
ua: loquūdo de puocatiuis proprie sūp^o prius: qd sūt
medicē acute liq̄faciēte hūoz et eductiue pyias
vine: in quē tñ errorē sepe, incidit indocti me-
dici: ut lati⁹ infra videbit. Et hec de ista presūssi.

¶ Sequitur illa pars. (Qd si cōtingat etc.) que
est scda pars pncipalis huius capiti: in qua po-
nitur difficultas vine cōtingens ex cā pūmiri
na. s. ex casu vel percussione supra partes primas
ipsius vesice: breuiter dixit qd si cōtingat diffi-
cultas mingendi ex casu vel percussione in femo-
re: aut in ano: aut i circuitu: eger ex basilica sup.
flōmetur: deinde aqua calida loco ifundat sup.
embrocando vsq; ad spatū medij dicit et ex oleis
fricetur sup. quibus factis. Addit: ego quoz p-
cipiatur ut vinum expellere nitat. ¶ Pro intel-
ligentia huius p^ois est notandū qd 3 a casu et p-
cussione etiā in alijs locis possit accidere diffi-
cultas vine ut ex percussione supra renes vel cir-
ca nucham vel alijs causis multis: ut debilitan-
do virtutem sensitiuā ipsius vesice mediāte vel
ppter spasmū vel relaxationem musculoz ser-
uientium expulsiue vesice et nocumēto neruoz
ppter lesionē nuche ut p^oz: vel ppter debilita-
tē attractiue renū: vel ppter oppilationē sacrā
in eis ex mās fluxa ad eos ex percussione circa eos:
ut infra latius dicef de causis loco suo. Et Ra.
hic voluit pncipalr ponere cās qd p essentiā ma-
gis ledūt vesicam dimittendo eas que magis p-
cōitatē ledūt: qm̄ de illis sūt alia spālia capla
ideo pncipalr p^orat talē difficultatē vine a ca-
su vel percussione factis circa mēbra ipsi⁹ vesice
in femore aut in ano vel in charim: qm̄ ex percus-
sione in dictis mēbris. s. notabili si fiat difficul-
tas vine denotat de fluxu mās vel sanguine vel
alterius ad instrumēta seruientia vesice ad vī-
nandū: vnde cōicato eis nocimento vel oppi-
lationis vel alio ex sinente mās maxime sangui-
nea sit talis difficultas. ¶ Ideo tunc insurgunt
due intētiōes pncipales: vna est diuersio que
conuenienter completur per flōmia ex vena ba-
silica vel per per aliam. fm̄ circūstantias que
sunt attendende in sloborhomia diuersa que
aliquando simul debent esse enacuata et alijs
quando non: ut sunt circūstantie de reple-
tione corporis: in maiori vel minori vel circūstan-
tia de occurrū medicū in tpe proximo ad casum

Secunda pars practi. magistri Joan. Mattbel de gradl.

vel percussione vel in tempore longinquo de qbus alio dictum est: qd tñ basilica immediatus respicit illa mēbra vtriusq; ex ea slobotomia cōueniēs qd mēsuratur fm alias circūstanrias cōsiderādas vt de virtute 2c. ¶ Secunda intentio veritatis ad eliquationē materie sanguinis si sit coagulata etiā ad leuē mōlificationē et rarefactionē: 2 ad hoc inuāt embrocatio cum aqua calida vel simplici vel decoctione maluarū vel foliorū altee et huiusmodi: vel sessio in balneo cum alijs qd larius dicitur infra loco suo. Et cum inunctionibus cum oleis ad hāc intētionē vt cum oleo amigdalariū dulci et de lilio simplici 2c. Et tunc sic habitata materia ad exitum p̄cipiatur egro vt nitat ad expellendū vīnam vt dixit textus: et sic per hoc est satisfactorū difficul- tati vīne postea cum alijs attendendum est cōsolidationi stēde cum alijs dicendis. Et sic pa- ter littera clara.

¶ Si autē mingendi difficultas cōtingat. ¶ Hec est 3ª pars principalis huius capituli in qd dñs Ras. ponit curam difficultatis mingendi ex ma- teria oppilante aliquando replente et extenden- te vesicam. Et facit principaliter duo: 2° fm hoc hec pars diuidi potest in duas. Nam p^o ponit qdam specialia medicamina que p̄prie valent stante oppilatione a materia humoralis sine fas- tiōsa in ipsa vesica vel in collo eius non fluxa ibi materia ex casu vel percussione: de qua dicitur batur sup. sed magis ex membris superioribus ad vesicam fluxa vel in ea paulatim aggregata. 2° ponit curam stante oppilatione ex materia lapidea in vesica non quidē per medicinas: qm de eis erit sermo in capitulo sequenti sed solum per quendam modū commotionis mēbrorum ad remouendū oppilationē sine materia oppilante ex situ vñ phibetur exitus vīne. 2° ibi (Si autē mingendi difficultas post lapidis signa fuerit.) Prima etiā in duas: qm primo ponit curam dis- crete oppilationis humoralis per medicinas per superius exhibitas. 2° ponit curam per localia magis et extrinsecus offerēda 2° ibi (Per sy: in- gā preterea immitrat in vesicā.) Primo etiā in duas. Prima ponit casū. cōm in curatiōe dicte disponis. 2° ponit etiā certas medicinas ethi- bēdas in forma pillularū cum aposimate de se- nimib? et etiā syrupozū. ¶ Dicit ergo primo po- nēdo eōdem casū. si autē mingendi difficultas con- rigat vesica existēte plena et extēsa vel sup. etiā aliter oppilare tali materia vesicā siue collum vesicę: et sit post sanguinis aut saniei mictū vel sup. alteri? materie viscofe flegmarice: vñ sup. declarat qd talis oppō est ex retēione dicarū materiē: medicamina que trāsbos sanguinis aut puris que in vesica generātū solvere. i. dis- soluere cōsueuerūt et liquare dāda sunt. ¶ Pro intelligētia huius partis est notādū qd licet oppō in vesica a re humoralis cōtingēs: aliquā- do fiat ab ipsa vīna tñ aggregata circa vesicā et extēdet ipsam preternaturaliter in tñ qd ex- tremas colli vesicę cōstringit: vel qd ipsa vesica propter extēsiōnē nimīā non potest se cōpri- mere supra ipsam vīnā ad expellēdū et ita pro- hibetur exitus vīne: et tñ talis aggregatio vī- ne vel in vesica vel sequitur nocumētum in virtu- te vel in instrumētis vel alias causas corporales intrinsecas: ad quas causas est specialis cu-

ra: vel aliquoties sequitur retēsiōne factam ex imperio voluntatis: vt aliquoties contingit in astantibus coram regibus et principibus vel in alio loco venerabili: et qd talis lesio anteq̄ sit vehemēs potest phiberi sola volūtatē patien- tis cōuertēdo se ad vīnandum ante extremam extēsiōnem vīne: idcirco de hac non fecit spe- cialem mentionem: sed solū de humoralis cōtin- gēte ex sanguine vel sanie vel sup. materia fleg- matica quibus ex imperio voluntatis succurre- re nō possumus. Sed si p̄prie cōtingat talis diffi- cultas: tñ cū vīrio cura est embrocare supra ve- sicam et collū vesicę: et attrahere vīgā cū aqua tepida et niri cōsequēter ad extēsiōnem et ita- re supra ventrē comprīmendo vesicā taliter vt dilaretur orificiū colli et ita emittatur. Et na- etiam cū appropriatis de qua infra erit conue- niens in casu: et ita vīrag: nō tantū in vīrio sed etiam in mulieribus sunt inuatiua.

¶ Consequenter postq̄ posuit istum casū. quod offerenda sunt ea que trāsbos sanguinis solu- unt et eliquant: ordinat medicinas ad hoc valē- tes et dno facit. Primo ordinat medicinas p̄ su- perius exhibēdas. secundo medicinas per inte- rius per syringam immittēdas in vesicam: se- cunda ibi. (Per syringam preterea 2c.) p̄ta pos- set diuidi in duas secundū qd duo principalia ordinat medicamina. ¶ Primum in forma pil- lularum. secundum in forma syrupi. ¶ Dicit ergo primo medicamen quod trāsbos sanguinis aut saniei aut sup. flegma ingrossatum in vesica 2° p̄prie phibetur dissoluit. Et cōdumēni myre rubee rincrozūm 3° p̄prie phibetur dissoluit. ¶ Equales: armoniacū sup. dissoluitur in aceto: et in so: inuentur pillule cum alijs speciebus et eo cōfectis de quibus quatuor: in die sup. 3. s. sumā- tur cum aposimate de semib? quod nomina- nimus supra in capitulo de colica sumēdo sup. ple. 3. i. p̄dictę decoctionis cum dicris pillu- lis: patet enim qd ista intrantia sunt multū dis- solutiva sua caliditate et subtilitate: de cordus ment dicrum est supra qd est carui aggregē: de quo dicit Avicē. 2° casū. quod in eo est virtus li- quefactura et quod valet ad lapidē 2c. et ita sup. ad alias materias grossas et opilantes vias vī- ne: et idem Serapio. de myrtha etiam rubra tñ- cro:um patet: et de aqua de mente Diacordis dicit Serapio quod habet virtutem prouocan- di vīnam multam grossam: et foras facit mi- gi sanguinem: de semine iuniperi constat quod est prouocatiuum et calefactiuum et exsiccati- uum de assa non est dubitatio propter vehemētem eius caliditatem: nam eleuatur vsq̄ ad quartū gradū: vnde est plurimum dissolutiva: de ar- moniaco dictum est etiam supra sufficienter qd in casu supple est maxime valens: nam vitra co- lesactionem mollit et resoluit. vt voluit Galen? nam mollitio est necessaria in materia coagula- ta: et per naturam etiam prouocat vīnam. Ju- uatur etiam a decoctione de semib?: vt pa- ter per intrantia: addit sirupus etiam acerosus ex forti aceto factus detur multoties cū aqua rāsani vel cum aliquo alio prouocatiuo. nāz in sirupo acetoso est virtus subtilitativa et disco- gulatiua et incisiua: vt patet. Signa autem san- guinis coagulati qui induit naturam veneni infra ponentur loco suo. ¶ De secunda parte

Declara-
tio p^o par-
ticule par-
tis princi-
palis.

Nota qd
nitrat sy-
ringa ves-
ica apate
mictū ca-

No. de ar-
moniaco.

huius partis ponit localia remedia per deorsu
offerenda 2° duo facit. Nam p^o ponit quedam me
dicamina offerenda interius vt per syringam.
2° ea q^z sunt offerenda exterius in forma fomenta
tionum 2° emplastroꝝ 2° balneoꝝ. scda ibi.
(Herba q^z croci ortulani 2c.) Et hic debetis no
tare p^o q^z in impositione syringe opz medicum
esse bene exercitatu qui habeat syringas tenuē
multū factas ex materia plicabili vt ex plumbo
vel argento. Sit etiā aliquoties ex aliquibus co
riis piscinis induratis plicabilibus tñ: 2° quomo
docūq^z suauiter ponat pp anfractu strātē colli
vesice in viris vt dictus est supra in anathomia
elevatoris cruribus ad superiora imponendo in
virgam in masculis paulatim inducendo sine
dolore: ne ppter dolorem fluat materia faciēs
maioꝝem oppilationem.

Nota qd
mirat sy
ringa i ves
ica apate
cauē ea.

Proinde Aui. 2 alij auctores prohibēt vt nō
ponatur syringa stante apostemate in causa. In
mulieribus autem opz q^z ponat in os matricis
elevatoris nates 2 apud osificium vltimum per
duos digitos in parte superiori colli matricis
stat osificium ad qd terminatur collum vesice 2
per qd emittitur vniā: ita opz ingeniari vt in
illud osificium immittatur syringa ad inducen
dum materiam medicinalem in vesicam: vñ in
extremo syringe debet esse aliquid alligatu: so
ris contremum in quo reponat humidum vt
est vesica alligata per mediū abscessa 2 fm collū
alligata syringe pper eam fiat compressio ad im
pulsionem materie medicinalis in syringam si
cut ppter est de forma clysteris: p syringas ergo
docet imponi aquā in qua dissolutus sit sal aur
aqua cineris ponens descriptionem eiusdeꝝ aq
cineris que sit ff. ff. cinerem de ylice 2 reperit
in alio volumine de glandibus: intelligatur de
arboꝝe glandum. s. roboris: cinerem de vitibus
cali vel clauel. Alii est lapis inspiſſatus ppter
longam decoctionem factam ex lisciuio pꝑ: est
autem multum virtutis dissolutiue. Et si litera
dicat clauel vt habetur in libro antiquo est ci
nis factus de quadam herba falsa qua vtuntur
rinctores vt in eodem in glossa: continuādo ad
dit: tandem his omnibus admisceatur tantum
de aqua vt ex eo cooperiri possint 2 dimittatur
sic per tres dies deinde colentur 2 in vesicā sup
per syringā immittatur: su. sumendo. 3. s. p^o vi
ce: 2 parer p intrantia q^z istud est mulem forte
2 dissoluit: cum acutum: immo 2 excoſiatum.
Et ego non auiderem vsum illius in corpore ma
cro 2 delicato acuti sensus: timerem dissolutio
nem substantie vesice sed stare in remedijs mi
noribus vt in impositione olei de lilio 2 tandē
sed in hoc libello Raf. vt sepe dictum est suppo
sito q^z reliqua miriora sunt facta 2 non suffecerit
sic applicas fortiores q^z reperiri possunt. De mo
do tamen preparandi corpus ad syringandum
de formis instrumentozum ample dicitur infra
ad illud locum redibis. ¶ Addit. herba q^z cro
ci hortulani. Jam in hac parte ponit ea localia
q^z per extrinsecus offeruntur. Primo per vias fo
mentationis vel emplastri. 2° per viam balnei
vel vine. ibi. ¶ Tñam preterea sepe ingrediat. ¶
Dicit ergo p^o: herba q^z croci hortulani 2 sicla co
cte superponatur. i. simul macellata cocta in
vino albo vl aq^z 2 vino: pꝑ em q^z b in casu conue

niūt. Nā herba croci hortulani est herba cuius
semē est cartilaginū de q^z dicit De. q^z n^o ei^o ē coa
gulare lac 2 discoagulari 2 discoagulare coagu
latum: 2 ita etiam valet ad sanguinē coagulatu
2 ad humores: s. folia ei^o desiccāt 2 calefaciunt
dissoluedo. Sicla ē est hui^o vtrius vt pꝑ. Et si
talibus macellatis incorporaret parū olei de
amig. amaris 2 tandem de scorpionibus: etiam
esset maioris efficacie. ¶ Addit de 2ª parte 2 est
tota lsa clara. Tñā preterea sepe ingrediat i q^z sit
aq^z i q^z sit cocta camomilla sicados arabic^o hñm
bum: aut in qua extremitates caulū 2 similia.
i. anheri 2 calamēti 2c. 2 finis columbinus co
cta fuerint 2 eger in decoctione eaz sedeat et ex
herbis istis coctis fiat emplū supra semur 2 par
tes ei^o circumdātes. ¶ Addit 2 est notabile dem
2 cōiter practici: 2 dum in tina moratur sumat
etiā in potu que vine puocatiua existit: nam
sup. tunc efficacius operantur: qm cum fortiori
virtute attrahunt dicte medicine ad pres vesic
ce calefactis dictis partibus ex localibus medi
cinis etiā puocantur: in hoc multum valet 2
est Berardi si exhibeat tñc puluis factus vt. j. ff.
piloꝝ spice nardi. 3. j. canaridatū abscessis capi
ribus 2 aliis. 3. j. fiat puluis subtilis 2 admini
stret cum aqua decoctionis cicex rubeoz 2 semi
ne melonum: 2 melius erit si trociscetur cātari
des cum dragagā. 2 ad hoc valent multa q^z dice
tur infra in ca^o de fractione lapidis 2 puocatio
ne eius. laudabile tñ erit ad remouendum vene
nostatē cantaridaz eas trociscare cum mucila
gine dragagā gummitara. ad formā trociscoꝝ
postea ericent in vmbra 2 puluerizētur: 2 itera
to cū dictis mucilagibus incorporent ad for
mā trociscoꝝ 2 ericēt vt supra 2 sic reseruent
pro vsu. ¶ Addit: 2 si hec omnia nō puerint ad
instm cum quo vniā puocat. i. ad syringas est
redundū. Nā p syringā vniā puocat 2 aliquos
riens impellendo materiam oppilantē collūz ves
ice ad cōcanum eius vel per virtutes medicina
rum ad hoc appropriatarum que deferuntur ad
locum mediante syringa.

Quid sit
herba cro
ci hortula
ni.

Not. hunc
puluerem
vine puo
catum.

¶ Si aut mingēdi difficultas 2c.) Hec est 2^a ps
ncipalis 3^a partis principalis huius capituli:
in qua dominus Ra. ponit curam difficultatis
mingēdi ppter oppilationem cōtingentem ex
lapide in vesica vel in collo eius 2 maxime si fue
rit oppilatio in p^o colli versus vesicā: 2 hec nō
p medicinas sed p quendam specialem modum
commotionis dicte materie lapidee ad cōcauū
vesice: 2 tria facit in hac parte. Nā p^o facit hoc.
2° ponit vñ spālem caū. circa vsum syringe. 3°
ponit vñ cōmune iunamētum in difficultate
vite ex balneo 2ª incipit ibi. (Quēdū tñ est 2c.)
3ª ibi. (Ad difficultatem q^z vine 2c.) ¶ De pma
parte dicit duo principaliter que faciunt ad re
mouendum lapidem si fuerit in principio colli
vesice oppilans vt conuertat ad cōcanum ei^o
s. per concussionem membrorum inferiorum ele
uatorum 2 per impositionem syringe in collūz:
dicit ergo sic de prima parte. Si autem mingen
di difficultas post lapidis signa affuerit 2c. 2 su.
ex hoc arguatur talem difficultatem pendere ex
p^oſentia talis lapidis oppilantis dicit. Eger su
pinus iaceat 2 pedes eius 2 sup. crura diu ac di
uersis modis 2 fortiter quatendi. i. concurēdi
sunt 2 si vniā non egressa fuerit supp. cum hoc

Declaratio
3^a p^oſentie
3^a p^oſis p^o
lipalis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Martbei de gradl.

ingento oportebit vt cum instrumento curet. i. cum syringa per qd sup. instrumentum in membru immisum sit impulsio sup. lapidis in cōcauitatem vesice: qd autem sunt signa lapidis per qd declarat lapis in vesica dicitur infra in ca° sequenti. ¶ Pro intellectu huius partis est notandum qd ista cura maxime valet scilicet lapide mediocri qui si fuerit in cōcauo vesice non propterea prohibetur exire vrine: sed si subintrat collum vesice quasi facit integram oppilationem propter stricturam colli respectu capacitatis vesice: et ideo talis egritudo appellatur egritudo in situ: qd ibi talis materia existens oppilandum nocet exire i vrine: qui lapis si ab eo situ remoueat et in cōcauum vesice impellatur non prohibebit exire vrine vt considerari patet. Si autem lapis esset magnus vnde fieret extensio vesice propter repleti vacuitatem vesice neq. posset subintrare collum vesice tunc ista remedia non essent ad inuamentum: sed cura foret cum extractione lapidis: vt dicitur infra loco suo. si esset parvus lapis vñ non in totum phiberetur exire vrine propter presentiam eius in collo vesice: tunc cessaret ista intentio de reducendo lapidem ad cōcauum vesice: immo sciret intentio de minuendo lapidem dilatando meatus: et puocando eductionem illius simul cum vrina et cum balneis et medicinis et emplastris dictis supra: et etiā lati? dicendis infra in sequenti ca°: solum igitur scilicet lapide mediocri in collo vesice versus extremum ad vesicam in totum phibente exire vrine. Ista ingenia sunt multum inuaginata: qm p ea facilius tatur depositio lapidis ad cōcauum vesice. nam ex eleuatione crurium et commotione eorum facilius agitatione foris commouetur lapis a situ in quo erat et decidit in cōcauum vesice et dicitur signanter diu scilicet quia nō omnis commotio leuatur modico tempore facta sufficit ad depositum eius. ¶ Et qñ quā istō ingenio nō remouetur ab illo sicut expedit vt violenter impellatur cum aliquo oleorum: vt de lilio et de amigdal. ne causetur dolor in eius immisione: et propterea addit de 2ª parte reddendo medicū acutum in impositione syringe: qd tamen suauiter imponat et in virgam et in collum prius leniter syringa cum aliquo oleorum: vt de lilio et de amigdal. ne causetur dolor in eius immisione: et propterea addit de 2^a parte reddendo medicū acutum in impositione syringe. Cauendum tamen est ne virge sup. immitat syringa cū est ibi apostema. i. vel in virga vel in collo vesice. nam sic fieret dolor: ad quem sequitur attractio: et consequenter alia fieret oppilo: et sic magis noceret qd iuuaret. ¶ De vltima parte ponit vnū cōde remedium cū intendimus puocationē et eductionē materie p viam vrine: et etiam multū notabile vñ et approbatissimum in cura. Dicit enim ad difficultatem qd vrine sup. remouendam valde cōfert ingredi sepe tinam et vinā puocatiua sepe in potu sumere su. scilicet corpore in tina vel in balneo nam tunc medicine magis valent propter causas supradictas et abstinere a nutrientibus totum est clarum: si declaratur ista vltima pars de nutrientibus. Pro qua est intelligendum qd nō tñ ab acerosa sed grossa et viscosa et a multis reliquis de quibus infra dicitur sit abstinendum tamen specialiter dicit abstinendum ab acerosa: quoniam corpora taliter patientia frequenter incurrunt ad appetendum acerosa: et propter dolores qui sepe comunicantur et propter balnea

unctiones et emplastra que omnia sunt resolutiua et exiccatia: et propter medicinas dadas desuper calefactiuas et exiccatias: vnde incurrunt sitim et ita appetunt acerosa: que tamen in casu sunt nociua sua frigiditate et vt plerunq. annexa sitipricitate vt est de acerositate agreste et granarorum et huiusmodi: que omnia in casu nocent vt patet consideranti: ideo specialiter de eis fecit mentionem. Et sic sit finis literalis expositionis textus huius capituli.

Expeditis istis cōmunib. necessarijs ad debitam intelligentiam dicendum ad materiam malarum dispositionum renum et vesice. Primo de anarhomia dictorum mebrozum: et egritudinibus consequenter in quas incidere pnt dicta mebra: et declarata textualiter capituli de difficultate vrine: prius tamen habita recta continuatione capituli ad maiorem et clariozem intelligentiam huius capituli fam de difficultate vrine ex more nostro per ordinem. Primo videbitur de quid nominis et rei difficultatis vrine. secundo ponentur species et distinctiones eius. tercio ponentur cause. quarto signa: et primo pronostica euentus ad bonum et ad malum: deinde demonstratiua generis et specierum: consequenter vltimo veniendo ad curam.

Quid nominis et quid rei difficultatis vrine. Pro expeditione igitur primi est sciendum qd dominus Rasis hic per difficultatem vrine non tantum intellexit inuoluntariam retentionem vrine et prohibitionem exire eius vt aliqui sunt arbitrati vel difficultatem et impotentiam in expellendo non absolute: immo cum qua stat aliqualis emissio vel impotentia absolute ad aliquid de vrina expellendum vt fecit Aui in capitulo de difficultate vrine. Sed per difficultates vrine intellexit omne nocumentum contingere potens in exire vrine propter eruberantiam et fluxum eius: qd de hoc fecit infra speciale capitulum quod nocumentum vt dicit Bordonius in exire vrinalis quando aufertur omnino ita vt nihil penitus crearet. aliquando autem minoerantur: quo niam licet retineatur propter voluntatem ad rebus nihilominus postea expellitur licet cum difficultate: aliquando autem corrumpitur exire eius et exit inordinare. Et ita etiam Serapion sub eodem capitulo determinat de difficultate vrine et de distillatione eius: non sic fecit Aui cenna. Nam ipse de his nocumentis duo fecit capitula. Primum de difficultate vrine et retentione eius. secundum de distillatione vrine: et ita secundum Bordonium quem est sequutus Berar. et alij communiter scribentes ista diuersis nocumentis vrine appropriauerunt diuersa nomina. Nam dicit: quod stranguria grece interpretatur guttatum vrine emissio: quod dysuria interpretatur inuoluntaria retentione vrine: vt cum aliquis appetit mingere et nō potest aut quando non potest nec appetit.

¶ Cōsequenter Berar. et cū sequentes cōf dñt qd si alijs acridib. cadit triplex nocumentum. scilicet actio diminuta ablata et corrupta: scilicet in emissione vrine. Actio diminuta dñt vt qd non potest visa expelli fm totū vel non nisi per intervalla: ita qd ad retentionem sit retentio inuoluntaria: et tunc tale accidens vocatur dysuria. Et actio ablata est qd

nora ista ingenia,

No. bene.

Nocent acerosa in hoc casu.

homo etiam cum conatu emittendi nullo modo potest
vinam emittere: et tale accidens appellatur ab eo
sura. Sed actio corrupta est quia vinum expellitur
sed non conuenienter. scilicet inuoluntarie et gurgurim
emittit et sic videtur dici stranguria: et inde for-
matur istum versus. Strangur gurgurim sur nihil
diffusum per horas. Sed hic notate quod ly. Bal.
5° affo. affo. ix. ibi. In ano slegmonē parieti strā-
guriā sumpserit et c. In istam acceptionem: tamen
inherendo magis sententijs Ba. cōibus eidem et
7° affo. comineto. 46. ibi strāguriā et disuriam
ut 6° de accideri ca. 2° ultra mediū corruptam
actionem ut gurgurim emissionē appellauit diffu-
riā. Et itē 6° de interioribus ca. 3° diffuriā ap-
pellauit illam inuoluntariā emissionē urine: et
stranguriā paulo infra appellauit impotentia
emissionis urine: ut cum vesica non poterit ea co-
primere naturaliter que in ipsa sunt: vel cum op-
ilabatur in inferiori parte ut in collo et c. Et ita
expresse 6° de accideri loco allegato dixit. Uri-
na que exire phibetur dum vesica eam expellet
requeat: aut dum illa via per quam penetrat
claudatur et hec duo stranguria vocantur et ecce
quomodo vario modo immo contrario videntur
isti scribentes his terminis a modo Bal. que ut
magistrū et regem imitari debemus ita ut dica-
mus quod stranguria sit urine retentio vel difficul-
tas emissionis eius. et disuria sit urine gurguriz-
emissio: et ita fin istos modos fecit Auic. duo ca.
supradicta. Quāli tñ subtilius indagātes po-
tū differētiās inter stranguriā et difficultatem
vinandi: ut etiā narrauit Nicolaus floren. di. 3°
quod stranguria maiorem urine retentionē signifi-
cat quod difficultas mingendi quā retentio urine
que prius appellatur stranguria: presupponit
virtutis contemtionem in vesica et in collo vesice po-
tentiam retinendi quam designat superfluitas
retentio: coadiuuante tñ cā opulante ipsius
collum: sed in difficultate urine retentio ipsius
presupponit virtutis expulsiue vesice defectum
etiam in lacertis ventris ad expulsiuē coad-
iuuantibus: et inde fit dura et difficilis urine et
pulsio deducta et remora omni cā alio impedire po-
tente expulsiuē eius urine et a vesica et collo
eius. Dicunt scō quod in hoc differunt quod strā-
guria ppter et essentialiter dicitur ois absque ipo-
tentia expellendi vinam. Difficultas vero urine
est impotentia facili expellendi vinā: sine quod
ides est dura et difficilis urine expulsiuē: ita quod dif-
ficultas urine est sicut spēs strangurie et strāgu-
ria est sicut genus ad eam et ad alias spēs eius.
Differunt et tertio ut dicunt et quasi in primis
disponem redit: quod stranguria puenit ex pecca-
to et superfluitate retentio: ppter ppter lesionē
entem in collo vesice et eius lacerto: quod lesio erit
aut ppter spasmus lacerti vel per essentialiam in
eo vel ppter coitatem ad sua pñ: vel accidit talia
lesio ppter opilationem circa collum vesice quod
liber factam a diuersis causis de quibus spālī
infra erit sermos: sed difficultas vinandi accidit
et difficultate expulsiue ppter lesionem extrin-
secam in substantia vesice: vel ppter coitatem in no-
cumento ipsius virtutis ad epar: vel ppter de-
biliter lacertorum: myach seruiuntium ex-
pulsiue vel ppter alia opilationē: vel meat? vi-
nales supra vesicam vel ultra collum et in virga:
vel ppter nocumētum etiā in ipsa vīna mul-

tipliciter ut videbitur infra. Ego tñ propter
recte intelligere et fugere equiuocationem horū
terminorum consului grecum quendam de istis
nominibus qui respondit de mente cuiusdā di-
cti Papias: quod exurie diurne urine dicuntur: diffu-
surie aut cum exiunt urine dolorem commouen-
tes que acceptiones terminorum multum elon-
gantur a cōibus acceptionibus medicorum. Et
iō in hoc practicāda est illa anrea snia Ba. post
ra. 11° terapeutic. cap. 7°. versus finem cum di-
xit. Sed quod semper dicimus sequentes diuinum
Platonem contemnere quidem opz nōia: non ve-
ro contemnere rerum doctrinam. Nam hec qui-
dem ad salutem hoīs et fallimentum eius in per-
niciem desinit: nobis autē siue proprie siue im-
proprie vtamur: laborantibus nihil plus vel mi-
nus ex hoc tali. Ideo in pcessu nostro loquemur
per domesticos terminos de difficultate extrin-
sice ut vel de impotentia emissionis illius fin-
torū vel fin parrē vel ad tempus rñi vel de gur-
ratim eius emissionē vel distillationē: ut etiā
fecit Auic. ponēdo spāles causas harū dispo-
nū: et fin diuersitate earum ponentur principales
cure: et in cap. et in sequētib: prius tñ quod venia-
mus ad causas ponentur ex ordine nostro dis-
tinctiones de difficultate urine: expediri de
quid nominis et quid rei difficultatis urine
sufficiēter.

De difficultate vinandi.
Distinctiones. Quārum ergo ad 2^m
principale ponēdo distinctiones difficultatis
urine sit hec p^o: quod in difficultate urine quedam
est in qua nihil emittitur quous fiat conatus ad
emissionem: quedā in qua aliquid emittitur
cum conatu: et de hac quedam est in qua torū
quod est in vesica: quedā est in qua parum urine
tantum emittit. Et de nocumēto et vel difficul-
tate largo modo sumpta quedā sit urine emissio
voluntaria ly difficilis: et quedam inuoluntaria.
Alia diuisio: quedā sit distillando rñi: et quāda
emittit nō distillando: et de tali quedā emittitur
magis tpe somni quā tpe vigilię: quedā econtra.
Alia diuisio: de quilibet tali quedā est quod quasi
sit incipiendo et quedā que sequitur alios sensibiles
les. morbos. Alia diuisio est Auic. in ca. de di-
stillatione urine et de difficultate urine: quedā
est cum qua est ardor et dolor et quedā cū qua nō
est ardor: neq. dolor. Alia diuisio: de qualibet
tali dispoñe quedā est modici rpiis quedam pro-
liri. Modici ut triū tantū vel quatuor diuersi sū-
ue de retentione sit sermo siue de distillatione et
paucitate eius. Alia diuisio que est de dimi-
nutione vel paucitate urine: quedā est sequens
certum nature cursum diuerrentem ut cū diuer-
tuntur materie humide ad alias vias: ut ad cu-
sim in sudore copioso: vel ad intestina ut in dia-
ria superflua: et quedam que nō semper natura-
lem cursum de qua est principalis sermo.

Potest ponī vltima diuisio quod talia nocumen-
ta vel contingunt in corpore puerili vel inueni-
li vel senili vel naturaliter: fori vel debili. Et
his distinctionibus sum contentus.

Cause. Teniēdo nūc ad 3^m principale de causis
scilicet supposita prima diuisione de diffi-
cultate vinandi posita a Bal. 6° de accideri loco
allegato cū dixit. Urina tunc exire phibetur
dum vesica eam expellere nequit: aut dum illa

De causis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

via per quam penetrat claudatur: tñ ppter mes-
liu reducere ad memoriam etiam cause distil-
lationis colligende sunt que ponitur ab aucto-
ribus nostris precipue tñ singula domino Aui.
19ª tertij in capitulo de difficultate vine tñ dis-
tillatione eius tñ etiam a Rasi 6° cōtinētis ca.
3°. tñ ab alijs illustribus medicis. ¶ Pōt etiam
fieri dimisso talis generalis facies ad memorias
facilem specialium causarū: qđ causā hōrum
nocumētōrū qđam reducitur ad lesionem mem-
brōrū: qđam sumitur ex parte lesionis virtutis:
tñ quedā ex parte ipsius vine sine alijs rerum
cum vine cōmixtā. Ex parte autē membrōrū
multiplex vel ex parte principaliter ipsius vesice
vel ex parte membrōrū eidem cōcañtium: et
hoc dupl'r vel ex parte membrōrū viciniorum vel
vesice seruiētium: vel etiam als sibi viciniorum
vel ex parte membrōrum magis longinquo-
rum vel cerebri tñ epatis.

¶ Ex parte quidē vesice hoc contingit vñ ex ma-
litiā compōnis ipsius vesice vel ex parte male
compositionis maxime oppilantis. Ex parte qđ
dem compōnis vel ex parte malitiē compōnis
calide est raro vt dicit Aui. tñ Sera. vel ex parte
cōpōnis frigide tñ est vt frequētius. Nā ad quā
libet talem excessiuā compōnē debilitata na-
tura mēbri sit psequēter nocumētū in operatio-
ne vel retentua in retinēdo ita qđ nō sustinetur
vina tāto tempore in vesica vt aggreget: immo
paulatim erit: vel etiā in expellendo: vt qđ vesici-
ca nō possit compri-
mi supra vinā ad ipsam ex-
pellendū: vel qđ non exprimit nec exprimere pōt
mñ partē ex ea: tñ tunc sit distillatio permixta dif-
ficulati vt dicit Aui. Ad alia etiā compōnis
sicce adducere pōt ad hoc. scilicet ad retentio-
nem vñ ne supflua tñ phibitionem exitus eius: tñ etia
ad distillationem vine fm maiorem vel mino-
rem excessum: vt declarauit Bale. 3ª affo. com-
mento. 17°. Egritudines quidem plunialibus: tñ
etiam idem posuit Rasi 10° cōtinētis capitu-
lo allegato satis ad principij: vbi ponēs sniam
Bal. 4° de vilitate particularium dixit. Venit
ad nos quidam macilentus tñ extenuatus qđ non
poterat mingere misoni cōgregaretur in vesici-
ca ipsius vine supabundans: vnde coniectura
ui id fuisse ex siccitate vehemēti mēbri eius:
qm cā eius erat qđ meatus vine eius siccatus
est induratus tñ constrictus: vnde indigebat vt co-
adunaretur in sua vesica vñ superabundans
vt posset expelli violēter: tñ idem panlopost di-
xit qđ hec difficultas mingenā erat eo qđ ericā-
tur hec instrumenta intentione coltus: tñ hoc
fuerat in quoddam viro cui precepi vt viraret
coitum tñ sanatus est: hanc etiam sniam expresse
posuit Bal. 6° de accidenti ca^a allegato: cū dixit
¶ Quartari autē vesice collum contingit aut ppter
grossitiē extra nām aurob nimia siccitatez sicut
in peracutis febribus contingit qđ febribus sic-
cissima est intantum qđ egrotantes hac febre ne
queunt loqui ppter nimiam oris ariditatē nisi
prius os madescat aliquo liquore. De humidita-
te aut supflua non est dubitatio: qm per eā ma-
xime debilitatur continētia: vñ non retinet vñ
na sed guttatim emittitur. ¶ Et ita oēs cāe pri-
miue adducere potentes ad excessum malitiē
cōpōnis sine ex pre eaz que extrinsecus occur-
runt vt est de aere frigido tñ maxime vñ bores

li: sine ex applicatione medicinarū frigidarū vel
als ericātiū frigidarū: vt ex applicatione inf-
quiami mandragorū vel aliarū medicinarū oppia-
raz in vesica immisaz tempore adustionis vel
ardoris vine. Exemplum de ericātib⁹ est ap-
plicatio balneoꝝ mineralium sulphureorū vel
aluminosorū tñ hñōi vt est in unctio cum oleis
pccis circa illas partes: tñ comestio stipicorū ē
ad hoc adducere pōt vel humectantium pñ su-
pra regionem vesice vel ex assumptione ciborū
interius frigidorū vel medicinarū sine per supius
sine per inferius per clisteria si vesice cōcent ra-
les malitiē cōplerionales: nā oēs cāe tales addu-
cere possunt ad difficultatem vel distillationem
vine. ¶ Cause etiam corporales intrinsece vñ
morales in vesica existētes possunt inducere ma-
litiā cōplerionis: vnde debilitat vesica i ope-
rationibus ei⁹. nam humores frigidi flegmatici
vel mucilaginosi infrigidando vesicam hanc le-
sionē adducere possunt: nō tñ ledendo per op-
pilationē tñ compulsiō: sed per qualitatē solā
tñ ita alij humores diuersis qualitatib⁹ affecti
pporionabiliter inducentes lapsum in vesica
in qualitatibus suis: similiter p cōdē modū no-
cere possunt. ¶ Potest etiā fieri lesio in vesica
ex parte compōnis: vt dislocationis vesice. nā
dicebat Aui. in cap^o de dislocatione vesice tñ
mollificatione eius: tñ sequitur dislocationem tñ
mollificationē quādoqđ difficultas vine tñ quā-
doqđ inuolūtaria emissio vine fm id qđ acci-
dit lacerto de tenōne et distillatione. nā sup. si
dilatur ppter mollificationē sit inuolūtaria
emissio tñ distillatio. et si cōstringat lacertus sit
difficultas in exitu: potest autē extendi tñ cōstrin-
gi ex remotione vesice a loco suo vt p: que distil-
catio plerūqđ sit causa humiditatis: et qđ cā
vñōstratis impellitur: causa etiā percussio-
nis supra doctum vel circa regionem vesice vel po-
ter casum etiā aliquoties euenire pōt. ¶ Pos-
test etiam cōtingere talis difficultas ex parte
cōpōnis aliter maxime ex parte oppilationis
et ppter cū cōcatur oppilatio ad collū eius dñ
egredi debet vñ: tñ hec oppilo aliquoties sit
ppter presentiam lapidis in vesica qui venicā
ad collū vesice facit prohibitionē exitus eius si
fuerit medio cris vt als dictū est: tñ aliquoties
grauādo virtutē simul cum vñ etiam modū
ce qđritatis insurgit expulsiua ad expellendū eā
cum trāst ad vesicā: tñ ita distillando emittitur
eandē vel similē opsonem efficere potest sanies
vel flegma grossum vel sanguis inspissatus vel
coagulatus in vesica vel apostema generatum
in vesica vel caro addita versus collū vesice ge-
nerata: pōt ēt fieri ex multitudine vine aggre-
gata in vesica: tñ fuit snia Bal. eodē 6° de accide-
ti: de stātib⁹ corā regib⁹ vel in cōtinuo vel ali-
quo venerabili loco: qui ex imperio volūtatis
retinet vñ. tñ isti efide casum posuit Aui. nā
cū figitur vesica. scilicet extra a multitudine vine re-
teute: tñ cooperitur vel compimitur meatus
eius id est clauditur. ¶ Et ipsa vine retētiō su-
perflua sit aliqđ ppter somnum longum: et in
die ppter occupationes. tñ dicebat Ba. hoc nō
tantum accidere in vesica sed in ventre cōtin-
git: tñ qđ plures homines ignorānt hanc egrit-
tudinem stant et oppilone in intestinis: vnde
non possunt contrahi intestina ad expellendū

Nota hī
storiā.

De cāis p
miriis.

De cāis
posilibus

Tri⁹ mo
die pōt op-
pilari colū
in vesice.

feces recentes aut humores: et dicitur quod hoc volent euenire ex pharmacie solone dū humores ad intestinum defluunt non erire valentes: dicitur etiam quod hoc idem in vtre. i. in stō cōtingit: quod si talis egritudo euenit suffocantur sup. hōes anq̄ intelli- gant medici vñ hūmō egritudo pcedat: et hoc ro- rum bene nota. Nam hic habet vñ cām diuersam a causis colice supra positis: qm̄ nō tñ pro- pter opilationem cōtingentem in extremo sit ta- lis prohibitiō exitus mās: sed quod nimia exten- siones ptingentē a mās replente nō pnt membra- s. se figere ad cōprimendum vel exprimendum: et hoc ē cōe stō intestinis: et vesice. ¶ Potest quoq̄ fieri lesio in vesica ex soluta continuitate: vt ex casu vel percussione non tñ ledendo substantiam vesice: sed qm̄ ad se defluunt humores vel san- guis ad vesicam qui postea sunt cā opilationis vt dictū est. Et iste casus vel sibi siles efficere possunt etiam hec nouimenta ppter lesionē colli ve- sicę. Et de hoc dicebat Sa. primo interior: triplē opilatur collum vesice. Uno modo cū tunc scit vel induratur extra nām adeo vt vñe clau- dantur: scdō mō cū res pter nām in loco eius na- scitur: tertio mō cū additus eius quōlibet a re adurente clauduntur. Primus est ppter aspa calm in eo vel frigidum vel durum. Scdō est ppter carnem oram vt verruca vel pox. Tertius est si- cur lapis vel sanguis coagulatus vel sanies vel humor grossus et viscosus: immo etiam ventrosi- tas colici pōt esse causa huius opilationis. ¶ Et hec opilatio vel similis non solum euenire pōt in collo vesice: immo etiam in viarū que ser- uat vesice virtute delatina: sepe hoc euenit cas- resticulus ad myrach superius eleuatur. ¶ Et tales vel similes siue cum malitia comple- tionis etiam euenire possunt in poris vñridib⁹ et in renibus seruientibus vesice et nocentur per alium modū. Nam stante opilatione in illis me-bris vel debilitate ex completionē acquiritur a q̄ cūq̄ tali causa minuerur vñna: et nō nist ad no- tabile tempus poterit emitti: qñ. i. erit aggrega- ta in quantitate tanta quod vesica possit cōtinen- ter contrahi supra vñnam ad eius emissionē. ¶ Et sicut de opilatione dicuntur est in his mem-bris ledente vel malitia completionis: idem in- telligi potest si contringeret solutio continui in dictis membris manifesta et maxime de vñridib⁹ qm̄ stantibus vñridibus in vesica vel meatibus post vesicam vel ante vesicam: aliquoties con- tingunt hec accidentia de difficultate vñnandi et de distillatione: qm̄ propter dolorem qui se-quitur ad contractum vñridis mediante vñna dice- bat Aui. quotiens vñr mingere dolet quare nō exprimit micro vesicam suam cum lacerto ven- tris fugiens a dolore: et sic est cā difficultatis ex-itus vñne: si est aliq̄ cā distillationis: vt infra dicetur in cā sumpta ex parte vñne. ¶ Ex parte etiam mēbroz renū p̄p̄ua sit difficultas pro- pter malitiam compositionis de opilatione: sed non ppter hoc solum: sed et sola malitia cōple- rionali debilitando ipsos renes sc̄p̄ne in attra- hendo et suggendo aquositatem vñnalē ab epas- te. Et ad hanc debilitatem sepe adducit comple- xio frigida et maxime cum sequitur ad aspa du- ra renū: unde non attraheretur notabilis vñ- tas vñne a renibus neq̄ p̄r in vesica recipitur et ita non sit educio debita vñritatis vñne. Un-

de dicebat Gal. 6. de accidenti loco alleg. hanc non proprie appellari stranguriam neq̄ vesice passionem contra antiquos: qm̄ dum vesica re-pletur vñna et non erit non est idem ac si efferve- sica vacua et non effluit vñna. Nā sup. prima est mala dispositio vesice. Et secunda sup. non sic: s̄ habet nomen innotinatum.

¶ Ex parte etiam membrorum vicinantium seruie- tium sit nouimentum maxime musculorū ipsius colli vesice seruientium in retinendo. Nam cum ex malitia completionis leduntur in malū vt in immali non asosa vel asosa non possunt seruie- re indebite retinendo vñ aliquoties conerabū- tur super id qd conerabū d̄: et ita clauduntur osi- cium colli et sit difficultas p̄r in exitu vel p̄p̄- bitio exitus: et aliquoties debilitati in retinē- do s̄m qd fluit vñna ad vesicā ita gurtatiz emir- titur. Et p̄porzionale nouimentum euenire po- test in lacertis latitudinalibus myrach iuuatib⁹ bus etiam ad expulsiōnes vñne cū non possunt contrahi supra vesicam vel propter nimias hu- miditatem vel frigiditatem vel aliam cām cor- poralem.

¶ Fit etiam difficultas exitus vñne ex parte et mēbroz vicinorū cōcāntium: aliquoties sit re- tentio vñne et difficultas exitus eius: et aliq̄ di- stillat ioyr contingit ex apatibus euenientibus intestino recto: vel ex alia re ibidem clausa com- primente aliquoties vesicam: et tñ sit educio vñne cum modica existit in vesica: et aliquoties comprimit collum vesice contrahendo: et sit p̄- hibitio exitus vñne. Et si per idem stant aspa- ra in myrach supra vesicam vel in partibus versus collum adducere possunt ad hec nouimenta: s̄- cur etiam eleuatio testiculū cōprimendo collum vesice: et idem contingit si stant aspa in matrice vt sūt sūta lyp. 5. affo. affo. 5. cōmento cum di- xit. Cum in ano slegmonem patiente et matrice slegmonem habente stranguria superuenit.

¶ Fit etiam vt dicebat Aui. ex emoroydibus et renasione et maxime cum emoroydes dolent: aut cā ragadie dolorosatur si fuerit in dorso in inferioribus aliquid comprimens versus intesti- num rectum siue sit aspa siue dislocatio spondi- lia. Nam ad cōpressionem intestini per illū mo- dum sequitur consequenter mediare compressio vesice et colli eius. ¶ Sed hic potest moueri les- nis dubitatio quare est quod per secem duram est stentem in intestino recto et etiam ppter impe- gnationem saltem in primis vel medijs mem-bris non sit stranguria vel diffuria cū est maior: fiat compressio circa vesicam et ex certo aspa in matrice vel in intestino: et hoc experientia ma- nifestat. ¶ Dicatur r̄dendo quod ad impregnatio- nem et ad secem siccam in intestino recto non se- quitur dolor: unde virtus expulsiua non rimens dolorem libere exprimit vñnam sicut d̄ et nō re- fugit ab expressione sed in slegmone ani et ma- tricia causatur dolor: unde in his accidit strangu- ria et forte plus facit dolor ad stranguriam quod opilatio vel constricciō vt manifestant ragadie: vt infra videbitur de causa que sumitur ex can- sa acutatis vñne.

¶ Aliquoties etiam causa sumitur ex pte mē- broz longinquorū vt ex parte crebri lesti vel ex parte neruorū venientium ad lacertos ipsos vesice vt statim dicitur de nouimento ex parte vir-

De retentio-
ne vñne. q
fit ex parte
mēbroz vi-
cinarum.

b b

Secunda pars practi. magistri Joani. Matthei de grad.

De reterio
ne vine et
preputio.

tutio. Et ex parte etiam epa ris contrigit nocu
mentum. Cum epa non generat aquositatez vizi
nalem sequestrando debite a sanguineitate: vñ
non nisi modica quantitate vel quasi nulla attra
hitur ad renes et per ad vesicam: et ita qñ nulla
sit emissio vine: et in hoc esset dicendum vt dice
batur supra de debilitate attractine renum.

Et aut in virtute aut est i virtute sensibili vt
dicebat Aui. aut in motiva aut in nali ex pre vir
tutis sensibilis contingit qñ accidit nocumētū
in sensu vesice aut lacerti ei: qñ nō debite sen
tiat nocumētum vine: et inde non insurgit ex
pulsio ad faciendum expulsionem forte aut ex
pulsioem oino: et istud nocumētum accidit vt
ante dicebatur supra sepe ppter nocumētū in
prin^o vt accidit in carabito et lithargia et dimi
nutione sensus. Nam tunc virtus regitina desit
cit a regimine debito ad operatidē: aut hoc cō
tingit qñ non mittantur spūs cōuenienter debē
tes dare sensum et motum ipsi vesice. Postet ē
hoc euenire ex defectu in virtute motiva vt euz
accidit inobedientia in lacerto ad motū cōpres
sionum: et nō tñ hoc est vñ de lacerto vesice et col
li cino: immo ē de lacerto myrach cū nō est obe
diens ppter debilitatem virtutis ad cōpressio
nem supra vesicam. Aut cōtingit et sepe nocu
mentum ex parte virtutis nalis vt cū debilitat
virtus retentiva ad non debite cōtinentiā: aut
virtus expulsiva ppter malitiā cōplexiōis vt
supra dicebatur: et hec debilitas aliqñ hz radice
a debilitate virtutis nalis epa ris ex qua origi
natur: et aliqñ ptingit ex debilitate virtutis epa
ris immediati vt qñ nō transmittit vinam vel
non separat eā ad humiditatis vel transmittit
ut cam inordinate ad membra cum massa tota
sanguinea: et aliquoties materia aquosa sang
guinea non conuenienter attrahitur: qñ a reni
bus tanqñ non conueniēte obiectum proportio
natam renibus et vesice: immo expellitur aliqñ
ad concavitatem ventris et vacui myrach: vt su
pra dictum est ibi in causis hydropis: et iste vir
tutes in epa deficiunt vel minuantur ppter
causas diuersas lesionis epa ris vel immateria
les vel materiales: apostemofas vel nō aposte
as vt supra dictum est loco suo.

De reterio
ne vine et
pre ipsius
vine.

Et ex parte etiam vine contrigit nocumētum
et difficultas in vinando vt qñ vina est adustis
na viens vel excoctans: vt latius dicitur in cap^o
de ardore vine. Nam tunc dicebat Aui. in ca
pitulo distillationis qñ natura retentiva nō va
let retinere vinam ppter dolorem: et ita remit
titur a virtute.

De signis
p^o euēris.

Signa. Succedit modo ponere signa: et p^o
bonum et ad malum: consequenter demonstra
tina et generis et speciem.

De signis ergo p^onosticis euēris fit hoc pri
mum: corpora rare texture exposita aeri frigido
et maxime vento boreali et propie cum sunt nū
da circa regionem vesice in eis expectare opoz
set vine difficultatem aut retentionem ei⁹ aut
distillationem sūm diuersum modum. Lesionis cō
tingentis ex frigore de quibus dictū est sup. p^o
Secundum p^onosticum in quocunqñ micu
sanguineo: siue fiat ex ruptura vene vñ fiat ex
ruptura sanguinis per vias vine siue aliter in eodē
expectare oportet difficultatem vine: pater p^o

pter facilem coagulationem sanguinis in vesica
et p^ost opilationem et. Aliud p^onosticum: in
omni maximo morbo finaliter multum distare
a vñs vine expectare opz difficultatē vine: p^o
pter id qñ natura diuertitur a vñs vine ad
alias operationes necessarias ppter acuitatē
morbi: et nō tantū hoc contingit egrotante par
ticulari membrorum: immo etiam et in causone
vt prima quartū. Aliā cōclusio p^onostica ad
egritudines cerebri notabiles vt in carabito et
in lithargia in quibus operationes animales
notabiliter corrumpuntur: et in quibus diffi
perantur spiritus sensitiui et moriuntur in his ex
pectare oportet difficultatem vine: p^o qñ in
talibus aut non recedantur de emitendo vñ
nam: aut virtus naturalis retentiva et expul
siva non exeant in debitas operationes ppter
minoratam sensitiua: vnde non percipitur no
cumentum vine. Aliā cōclusio: quib⁹ abun
dat sudor aut egestio in eis oportet expectare
paucitatem vine pater. Nam dicit Bordonius
in capitulo de stranguria: licet sit sententia as
soluta: tria sunt que augmentare se debim⁹
et diminuta se augmentant: vt est sudor egestio
et vñna.

De p^onostis aut ad bonum fit hoc p^oimum:
difficultas vine siue nocumentum in vinando
ad modum supra expositum dependens ex mala
cōplexione siue mā factum tale ex cā p^omitina
vt ex aere frigido vel humilibus facile curat: p^o
conclusio. Nam per applicationem cause cora
rie facilius remouetur complexio in dextra si sue
rit aliens de qua est sermo: et ita potatio vini ad
hoc facit in causa frigida vt fuit sententia Bal.
7° affo. commento. 4. 6. illius affo. Stranguria
et diuersam repletio vini soluit. Secunda cō
clusio: nocumentum in vinando cōtingit post
longum somnum vel ppter occupationes dis
urnas vel sacra retentione vine ex imperio vo
luntatis tale ē facile curatur: vt videbit⁹ cura.
Et illā exp^ose notat Bal. 6° interior. ca. 6. alle
gato. Et tria cōclusio: nocumētū dictū p^oim
gens ex obliuione vt in lithargia et alibus: siue
ex cā vñna ad vesicā: facile ē curatur: p^o cōclu
sio: qñ stare hoie retro attractis mēbris supra
vesicā leuiter cū humectantib⁹ et diluantibus
cōpressa regione vesice cū manu versus dorsum
emittitur vñna. Quarta conclusio: nocumen
tum dictū cōtingens ex opilatione lapidis vñ
stentis in vesica ocurrentis circa collum vesice
etiam facile curatur: qñ remouetur ab illo suo
situ facta eleuatione crurum patientis et quā
satione vt dicitur est circa literam vel ex impositi
one syringe vt loco suo videbitur.

De p^onosticis vero ad malū fit hoc p^oimum:
cumentū contingens ex dolore circa vesicam p^o
pter aliquam causam dolorosam essentialiter le
dentem vesicam si fuerit in decrepito labore
sanatur: p^o conclusio de mente huius p^o Bal. 6°
affo. affo. 6° illo. f. Nefrerici et circa vesicā dolor
reos laboriosus sanatur in senibus. Et dicit Bal.
in cōmē. in fine qñ feneo his passionibus cōmō
riuntur. Aliā cōclusio: ablatio vine si diu
rauit: qñ. f. vñs ad. h. vel. r. dicitur et raro enadit eger.
Dicit tamen Bordonius quod vidit homines in
quo retenta fuit vñna in totum per sepe dicit

De signis
p^onosticis
ad bonum

De signis
p^onosticis
ad malum.

et vixit. Patet conclusio. nam per tale retentio-
nem vine ultra cam regurgitationis ad mēbra
superiora de vine que non pōt ingredi vesicā
coartationis membrorum spūalium et suffocatio-
nis: pñr etiā dicta vrina remanēs mīta cū san-
guine in venis inflat et corrumpit sanguinem et
fit causa magnorum nocumētorum. Et pro hoc dicit
Ras. 10. pñrentis loco allegato: vidi plures ap-
propinquari morti: pars ipsorum mortua est et
retentione vine in quibus omnibus ipsorum ves-
ica videbat extensa. ¶ Alia conclusio. difficilis
tas vinandi cōtingens et sanguine coagulato
in vesicam vel plurimū est mortalis. nam ad illā
retentionem et coagulationē sepe sequunt acci-
dentia multa rimosa. Nam dicit Sera. 4. vīe
niarū ca. 3. de distillatione vine: et accepta a Ras.
6. interior ca. 3. sepe alleg. q. qñ sanguis coa-
gulatur et coelatur et nō in vesica tñ: immo in
stomaco et in intestinis et pectore accidit patien-
ti illud paruitas anhelitus et citrinitas coloris
et paruitas pulsus et durities eius cōsequunt
ipsius nausea et tristitia et extenuatio donec nō
evadit nisi raro in omni hora et illis in quorum
extrinsecis morbis coagulatur sanguis et fit cōges-
tus. Et dicit Ras. loco allegato: mirus est qñ
sanguis dum ex suis venis exierit talia generat
accidentia cū alijs humoribus humano corpo-
ri vicinior sit. ¶ Alia conclusio. nocumēta con-
tingens in vinando ex apate aut ex vulnere in
vesica difficulter multus curat: et difficillime in
deceptis. Hanc cōclusionē posuit Ras. 10. cō-
tineh. cap. 6. de mente Ras. ponens rōnē dicit:
qñ nō cessat hęc membra sup. renes et vesica de
operationibus ipsorum et in eis supveniant super-
fluitates: et cōz membrorum que indigent sana-
tione: indigent quieret ociositate ita qñ nō acci-
det in eis aliquid pūgens neq; excitans sup. si-
cut est vrina. Unde addit: qñ supfluitates acci-
dentes in eis mēbris excitat ulceratiōes et apā-
ta ipsorum: vñ hęc passio difficilior erit in cura in
deceptis: cū passiones facilius sanationis diffi-
ciles sint in deceptis: et quāto magis si fuerint
difficiles addit: vñ hęc passio si accidet in decre-
pitio etiā ad malum et est līp. 6. pñcula affo.
Quibusq; ex stranguria lios nascitur: qñ in se-
ptem diebus pñr: si nō febre supveniente vri-
na multa fluxerit. Et similē inlam posuit Anic.
19. terrij. in caplo de difficultate vine dicit. Et
dictum est sup. ab līp. q. qui hz difficultatē vri-
ne et advenit ei post ipsam renasmon: moritur in
septimo: nisi acciderit febris et promocationē plu-
rimam faciat. Ratio huius sumitur ex hoc. nam
natura non pōrit vehementiā dissurie et lios
nisi modico tempore tolerare: aliqui et se. sup.
veniente remissa effimera liquefactis causis fa-
cientibus dicta nocumēta et ductis per vinā
saluans vel saluari possunt. Et ideo subdit līp.
si non se. sup. venerit vel alia simili causa dis-
solutiva multa fluxit vrina. Sed pro intelligen-
tia deberis notare vt colligit ibi in cōmento q
post stranguriam sequi potest lios: qñ vesica
pleua existente et inflata comprimēte rectū in-
testinum sit vt feces non egrediantur deorsum
quare reducuntur in sursum et causant lios: et
etiam aliqñ intestina grossa et subtilia sunt cō-
parientia vesice in straguria et sic incurrere pos-

sunt lios Ras. et in cōmento non accepit q
propter illā oppilationē nō fiat lios: sed dicit
versus finem cōmenti esset bonū dici humores
crudos et grossos et frigidos que sunt accidentia
huius morbi lios: nō q: sequant ad lios: Imo
sunt ipsius cause. Sed per accidentia intellexit
q sunt eius acuitatis cause q: raro fit lios ab
ipsis sed vt plurimum ab apate: et cū sunt causę
se lios verificat affo. qñ per febre supveniente
effimera liquefactis humiditatib; dicit neg
gomaticis et fluentibus per vinā pñr minuetur
lios: immo etiā et stranguria: cū tales materie
erant causa hāz passionum: sed ipsa nō supue-
niente vel alia cā simili in effectu cō dicit mor-
bi sint acuti ppter seuitatē accidentib; causa
materialis eoz sit frigida nō poterit virtus ra-
tionabiliter ultra seprimi cōservari: et sic in se-
ptimo vel ante seprimi moriet. ¶ Ultimā pro-
nosticum et est Ras. loco allegato: si fuerit dis-
solutas mingendi ex parte carnis dure orie in
meatu incurabilis est penitus: et Anic. ponens
curam illius visus est esse neutralis. nam ponit
curam per balnea mollificantiā dicit. Et fortas-
se proderit et fortasse non proderit.

¶ Signa generis demonstrativa sunt manifes-
tissima ex relatione patientis.

¶ Sed signa speciez sepe indigent vt debita co-
gnoscantur multa cōiectura. Nam de hoc dices
bat Ras. 6. interior ca. 3. sepe allegato loquēs in
hoc casu de straguria vel dissuria necesse est ma-
gnū studium nō solū in his ponit sup. ad inue-
stigandum causas: vñ etiā et in oib; passio-
nibus eius. I. vesice: et primo de interioribus cas-
pitulo primo dicit pur loquens in ista mā: neq;
autem solū scientia inuestigandi hic sufficit no-
bis: sed opz nos perpendere inuenta in illis lo-
cis vt res vinā cōstringens qualis sit manifes-
tabitur: qñ possumus intelligere inuestigatis
preteritis pñrentibus accidentibus pñrentia seu
sualiter apparent pñrentia cum interrogatiōes
et non solum infirmi sed etiā suoz sciri opz. Et
in his duobus capitulis habet cōueniens mul-
rum doctrina in inuestigatione causarum et spe-
cierum istarum dispositionum.

¶ Sequēdo ergo doctrinā Ras. in hoc loco stā-
te aliqua tali lectione in vinando. Primo inquī-
ratur ab infirmo si pñcesserit aliqne cause de pri-
mitivis superius enumerate vt de stragione in
aere frigido vel de occurfu vēri borealis vel de
lessione supra lapidem frigidum vel de applica-
tione rerum frigidarum circa regionem vesice:
vt de interiori receptione earū vel per superius
vel per inferius: qñ aliqua ex eis occurrerit vel
multe earum: tunc arbitrandum est malum cō-
plexionem frigidam esse in causa. Et si nulla ista-
rum pñcesserit manifeste alterans et subitō: pōt
tamen declarari supra complexionē frigidam
aliunde habentem causam per quedam acciden-
tia pñrentia: vt qñ ibi ster frigidis sensibilibus
in toto vel in locis vine et ex inuamento sensu-
bili ex applicatione rerum leniter calefaciens
eum: que tamen lenis calefactio licet cōmunis
et inuet in passionibus vine qñ vesica est mem-
brum nervosum frigidum: et confortatur a res-
mis calefacientibus vt etiam dicit Hippocra-
tes in 2. affo. 22. illo. Calidū facit sanū. dī-
xit tandē pñr et ano et pudendo et vesice et. Et

Not. bene
sequētia.

vesica
um: in
distāre
ne: pñz
ine ad
intratē
teparē
infone
ica ad
pico et
males
istcm:
bis ex
qm in
to vñ
ipñh:
topper
tur no
abum
ecare
omins
tia afi
inube
gestio

De signis
pnosticas
ad bonum

De signis
pnosticas
ad malum.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradl.

De signis
a cā frigida
da supris.

si mala cōplexio calida fuerit cā nocuementi nō
tūm uas: immo forte leditur ex applicatione re
misse calidoz. ¶ De signis et pñtibus est ad hoc
significandi ex parte vine. Nam in cōplexione
frigida sine mālī sine mālī apparet albedo vñ
ne flue remissa multū, tūc rursū aquosa fm pñ
cum remittit eius, nāz frigiditas nō ringit vi
nam: immo phibet tincturam etiam qz cōstrin
git meatus facit ad tenuitatem vine. Aliqñ tñ
in mālī cōplexione stat grossitudo vine ppter
eductionem mae frigide cū vñna: maxime qz de
bilata vesica multū supfluitates ad ipsaz trā
mittuntur: tñ de sepe aliquoties cognuntur
mingere. Propterea in hyeme multū frequenter
mingit et nō sic in estate: qm tūc magis vesica
deblitatur etiam qm mae cōprimuntur ad in
terius in hyeme: tñ nō sic in estate: ideo aliqñ ap
paret quedā pñtio ab vñna: nō qz a frigiditate
extrinseca vigoratur calor: vt quidā existimāt et
fiat vñna acutior: sed qz ipsa vesica facta debilioz
a frigore ppter conuersionem etiā mae ad eaz
a minori leditur cā: ppter ea dicit Aul. in signis
difficultatis vine a cā frigida qz fit multitudo
necessitatis surgendi ad mingendi ante id. i. a
veram stranguriam: hñtibus ergo hñ signis cū
priuatione signoz aliaz causarū satis euidenter
concludere possumus supra malitiā cōplexiōis
frigide. ¶ Signa calide ex aduerso si fuerit acui
tas et inflamatio ex vñna: qz pñtetur ex exitu
eius in virga et ex pñtione causarū calefaciētiū
manifestaz vt ex statione in locis calidis et ex
cessione febrium etc. Et de inuamento qd sequit
ex applicatione remisse frigidoz deductis alijs
causis tñc possumus cōiuncturari cām esse malā
cōplexione calidaz sine mālī nō fuerit grauitas
vel pñtior: tñ mālī si ibi qñuerit grauitas.
¶ Et ita discernere possum? ad alias malitias
cōplexionales et humidā et sicca: nā in sicca parti
emittitur de vñna cū emittitur: tñc magis cū
difficultate: tñ mālī emittit ex facilius exitū
vt dicebat Aul. ppter ea qz humectat madefaciē
do meatum vel dilata do ipsum sup. prius et hñ
catum. ¶ Et ita ex parte lesionis virtutis si fue
rit nocuementum in retentiuā vñnis retinendo
vel in expulsua in non possendo expellere: cum
dicte virtutes in suis opationibus deficiant ex
malitiā cōplexionis possumus cōsequenter has
dere signa bene cōsiderando lesiones virtutum
habitis signis malitiarū cōplexionalis. Et ita ex pre
virtutis sensibilis si fuerit nocuementum qz lesio
aliquoties contingit cum pñtia virtus infir
marur: nervo tñ qui venit ad lacertum collā ve
lice constringentem suam actionem faciente: sy
m hñc euenit ppter duritiem sui sensus aliquo
tens vt dicebat Ba. 6° interior. et tūc declara
tur qz semper fuit debilis sensitiue in pñiendo
acuitatem vine in exitu eius. ¶ Qd si fuerit p
pter nocuētū in nervo qñenit ad lacertū vel
ex indispōne spās: tūc est talis morbus magis
p cōitatē et regalibus mēbris maxime cerebro
vel nuchā: tūc pcesserunt morbi cerebrales
de carabito et lithargia et siles: et ita fieri pōset
defectus in expulsua nālī virtute: qm virtus nā
lis expulsua non insurgit ad expellendū nisi p
cepto prius uocamento. ¶ Et si esse defectus
in motina voluntarie ppter paralytū vel spā
mū musculi: vnde non iunetur virtus in cōtē

De signis
a cā pñti
ua supris.

nendo debite: tūc siue fiat distillatio vel aliter
difficultas ex repletionē vel pcesserunt signa
malitie complexionis excessiue maxime frigide
vel humide vel morbi cerebrales vel de distilla
tione spondilij inferior vel alio a para in alcha
tim musculum ledentia vel signa egritudine
aliaz debilitantium quicūqz fuerint: spālter
dicebat Aul. Et signum mollificationis lacerti
est debilitas pñtationis absqz clisteribus: vt
sentiat vt qres intrinseca nō est obediēs māl
bio et cōpso educit eam. i. vñnam facilius. Et si
gnum spāmi lacerti est vt id pñt qd egreditur
egreditur cū cōpesside. ¶ Et ex his patere po
terunt signa distillationis vesice vel causarū
lz aliquoties ractus visus pñtiant ad cōpē
hendendum distillationē: tñ hoc si plena fue
rit et extensa vesica: tūc p cōpessione cū manu
in regione vesice fiet facilius exitus vine. ¶ Si
etiam fuerit ppter obliuionē vel ppter somnū
longū vel ppter occupationes vel ppter exerci
tium vine ex imperio voluntatis vt ppter stu
tisse in aliquo venerabili loco: tūc si iste cōpē
cesserunt ex relatione infirmi manifestantur.

¶ Et si fuerit ex parte acuitatis vine stat pñ
tio et ardor in exitu et alia qz dicuntur infra loco
suo. ¶ Et si fuerit ppter paucitatem vine qd de
bet recipi in vesica ex nocuemento remittit epa
tis fm modos dictos supra: iam pcesserunt mor
bi vel epatici de qñna dictum est superius: vel
morbi renales de qñbus dicitur inferius. ¶ Et si
cā fuerit coartatio vt pleriqz euenit vñ stat res
tentio vine ppter nam: tūc dicebat Aul. omnia
spēs opilationis que accidunt in vesica ex ipsa. i.
ex essentiali nocuemento in ea aut ex coartatio
i. in via vicinaria sunt cum dolore: tūc dice
bat Ba. in proprio ca^o de distillatione. Si nō
cum difficultate vine est dolor sup. cum opila
tione in suba vesice vel meatu eius: tūc non fit
nisi aut ppter apā: aut ex coartatione sanie: aut
propter vlcus aut ex malitiā complexionis com
posire inordinate de qua dictū est: aut ex veno
sitate in flariua grossa: aut sup. ppter alias hu
miditates grossas: aut sanguinem grossum con
gelatum aut lapidem: quare accidunt difficultas
vine et expressio vt dicebatur supra: et ppter has
tres causas vltimas monstretur dolor sicut in
pcedentibus. ¶ Et si fuerit ppter apā et vñ
gna apā de qñbus dicitur infra. ¶ Si nō fue
rit ppter sanie aut ppter vlcus: aut sup. ppter
verrucam genitam: aut ppter lapidem: tūc di
cebat Aul. et cognoscitur res opilans absqz apā
te per syringam sup. immisam ppter id quod ex
trahit de sanguine aut humore nā in immisio
ne syringe si fuerit sanguis opilans aliquid cū
ea educitur de sanguine: tūc hoc pcessit edu
ctio sanguinis: et si fuerit sanguis coagulatus: stat
signa timorosa que dicta sunt supra de citrinita
re coloris et casu pulsus etc. ¶ Et si fuerit ventro
sitas stat dolor extensius sine grauitate aliquo
tens ambulatiue et communicatur in reatibus
et aliquoties sinitis conclusa mālī inter tunicas
vesice. ¶ Et si fuerit cā mae humoris viscosi
et sic simul cum syringa educitur aliquid de vis
coz: tūc hoc pcesserit dicta multiplicatiua hu
morū viscosoz de ocio et coctione ciboz: grossi
soz et alijs delitijs. vt dicebat Ba. primo interio
rum. ¶ Et si fuerit sanies simul cum syringa edu

na. hñt
nam.

cl aliter
ar signa
frigide
diffoca
in alba
idinum
paliter
lacerti
nos: vt
es m
r. Et si
reditur
tere po
faze: p
d cope
na fue
manu
e. Et si
fomus
fercio
ter fte
e cae p
tur.
it pum
ra loco
ed de
vel epi
ut mor
as: vel
Et si
har res
e om
ipia. i.
natioe
ne dice
Si ho
opila
non fit
leiant
is com
vento
as hu
m con
culas
et bas
leut in
unt fu
do fu
ppter
unc di
papas
pod ex
missio
id cur
fit con
ar fte
trinita
ventos
aliquo
estimis
unicas
niscofe
evisco
tua hu
si gros
interio
ga con

clatur aliquid de sanie: et cum hoc precesserunt, vl
cera et apara in renibus vel in vesica vel in vjs
medijs: vel forte etiam in membris pectoris: q
aliquotiens terminantur ad vias vrine: vt etia
dicebat Aui. 6° interio^r ca^o allegato. Et si fue
rit lapis: vel verruca etiam declaratur per sy: in
gam cum immittitur per id qd stat in facie eius
et non dimittit ipsam incedere ex verruca aut la
pide aut incarnatione vt dicebat Aui. ppter id
qd cum syringa rangitur res dura declaratur la
pis: maxime si simul cum alijs signis lapidis q
infra loco suo dicentur coplicetur: et in coactu
syringe sepe cum syringa educitur sanguis sed
modice quantitate et fit dolor: non tñ sicut invl
cere. Et quibus asit mēbus veniat aliqñtens
sanguis vñ sanies: qñ ex diuersis locis educi fit
ad vesicā: videbitur infra loco suo de micru san
guinis et sanie. Et si aut nocumentum fuerit p
viam coarctationis et vicinitate et apodiatione
alioz membrorū ad vesicā vt de retentione secus
duraz in intestino recto vel ppter apara ibidez
vel in matrice mulieris: vel ppter emorroides et
ragadias: vel ppter cās extrinsecas de percuss
sione vel dislocatione spondilium alchattim ad
anterioris vel ex aparibus in illis partibus: tunc
ista oia precesserunt et declarari possunt ab inst
mo fm matricem partes: sicut contingit de illo
cui accidit apara in vesica: de quo refert Bal. pmo
interio. dicit. Quidam enim percussione forte
passus est in loco qui est inter pudenda et testi
culos: qui pitoneon dicitur: loco percussio tunc est
cro vrinam mittere non valebat et. Et etia
fuerit ppter conuersionem testiculi in superius
istud et manifestū est ex relatione patencie. Et
necum contentus quantum ad signa.

Cura. Consequenter veniendo ad vltimum
de cura que diuidenda est in dietam
portionem: et aliquotiens in chirurgiam. Cir
ca dietam non potest dari vera regula de regimi
ne seruando in hoc ca^o ppter multiplicem di
uersitatem et qñs coarctam causaz efficere po
tentium difficultatem mingendi: de quibus di
cetum est supra: vnde fm varietatem causaz vñā
quāqz opz variari regimē in dieta. Nam si cā
fuerit malitia complexionis calide immālis vel
malis opz inclinari regimen ad frigidū aliqua
liter et ex parte aeris et ex parte ciborū et potanz
et reliquorum. Et si econtra cā fuerit malitia cō
plexionis frigide opz vt conuertantur ea ad ca
lidum. Neqz est tñ vt dicit Hippo. 5° affo. in affo.
Calidum saniem faciens et ad finem illius ter
dicit. Ano pudendo vesice matrici calidum qui
dem amicum: determinans sup. passioes isto
rum morborū: frigidum vero aduersum. i. contra
rium et occidens. i. mortificans sup. ipsoz mem
broz caliditatem naturalem. Et ita dicit Com
mentator in fine comment. per hec verba vt de
monstrare intendit qd calefacientia sunt inuari
ua his membris: et infrigidantia sunt inimica:
quod est manifeste verum sumpta indicatioe a
naturalibus horz membrorum complexionibus
que neruosa existētia sunt debilis caliditatis
innare: et ideo in dispositionibus quasi omnib⁹
vesice debet offerri non solum regimen caliduz:
immo et localia debent applicari et vesice et circū
stantibus membris cum actuali caliditate pres
terqz in apostematib⁹ calidis vel in alijs dispos

sitionibus in quibus coniungitur dolo: cum ar
dore et punctione vehementi. Nam in talib⁹ dis
positionibus aliquotiens oportet occurri cum
remisse frigidis vel saltem cum tepidis. Nā tas
lis modica caliditas et aeris et circumstantiarū
viuificat ipsoz membrorū naturalem caliditatem
ideo cum talia corpora mingunt opz vt studeat
vt habeant pudenda et partes circumstantes coo
pertas ne aer occurrat ledat: non occurrant tñ
aeri multum calido neqz apud magnum ignem
appropinquant ne facta commotione in humori
bus conuertantur humores deorsum ad vesicā.
In corpore tñ puro et mundificato vbi causa dis
ficultratis opilans esset mā grossa et viscosa vñ ali
ter congelata vel sanguis coagulatus: tunc con
uenit ad intētia saria calida conuerti: sed con
uenientiora essent cum humiditate vt est de humi
ditate balneorū et riuaz qd calida et sicca vt suffu
rum. Et iterum moris in casu maxime mēbro
rum inferiorū et fricationes eorūdem ne conuer
tantur mā ad vesicam: dico signanter frictio
nes eorūdem: qz fricationes superiorū sunt inuan
tes ad diuertendum: quiteri ergo adhereant.

Somnus. Somnus etiam in casu magis conuenit qv
gilis: qñ vigilie ad inflammationem humorū
adducunt et commotionem: et hoc vix est in plu
ribus dispositionibus. Nam vbi contingeret no
cumentum ex multo somno: vel ex dispositioni
bus in quibus multiplicatur somnus vt est de
lithargia et. tunc esset magis inclinandum ad
vigilias qd ad somnum. Et a passionibus anima
libus maxime a tristitia cauendum est. Et in
nitio etiam in casu magis conuenit qd repletio:
immo ois repletio interdicitur et ventris leni
rio prouocetur. Circa cibum et potum primo

paucus cibus est conueniens vt dictum est: imo
si fieret difficultas ex apace oportet minore
cibum et subtrahere: dicebat Aui. imo subtra
here duobus diebus: sed de hoc videbitur spā
lius loco suo. Titentur ocs cibi difficilis digō
nis et grossi gñarini supfluitatum grossaz et cibi
stiprici et acetosi multre acetositaris: imo sint ci
bi ventris aliquatū lenitini: et inclinētur cibi ad
puocatiuum. Sed in hac opz habere bonā con
siderationem: qñ cibi multum puocatiui: etiā
vbi cā non esset apara sed mā opilans vt frequen
tius contingit stante corpore pleno tales cibi ef
sent ad nocumentū: qz timor esset ne conuerterē
tur plus ad vesicā p eos et augmentarent opila
tionem qd qd subtrahendo mā et dilatando mea
tus inuarent in puocando vrinam: vt etiam ali
qualiter dixi supra circa tertium: et latius dicam
infra in medicinalibus: qñ vsus prouocantiuz
fortium est sepe in casu nocinus: non tñ in me
dicinis absolute: sed etiam in cibis medicinali
bus ppter causam dictam: et que latius infra di
cet. Et de hoc posuit Aui. sniam expressam
in principio capiti de curatione difficultatis vri
ne ponendo sniam cōem ad cibos et ad medicias
dixit sic. Si cā est humor aut sanies aut sup. alia
materia opilans non apara: tunc oportet vt cu
retur cū aperitiuis et diureticis fortibus que sci
uisti. Et addit exceptionem dicens: si non times
tur qd res sit maior sup. in nocendo qd vt cadat
in ea. s. vesica diureticum. Et ponit nocumentū
qd posset contingere cum administratur dicēs.

Deinde cum administratur facit descendere sas
b b iij

De moru.

De somno.

De passio
nibus aie.De cibo et
potu.

Not. bene

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

niem ad vesicam vel sup. humorem et augmen-
tat dolorem et tensionem sup. magis opilando et
non extrahat aliud sup. de vesica. nam sup. sic non
cadit diureticum tunc in vesica quod subtiliter man-
in vesica et dilaret meatum: immo si cum diuretico
cadit multo magis facit ad nocumtum: et
ita in corpore pleno eorum visus suspectus est: si fa-
cta modificatione de maculis in toto et diversio-
ne ad oppositum ut ad vias intestinum vel per vo-
mitum: tunc visus eorum est conueniens. Et de hoc
ordinas Aza. dicitur pericula. 26. loquens de ciba-
rijs huiusmodi lapidem: et sicut in ca. de cibarijs p.
uocantibus menstrua et vna ex parte panis eorum
dixit quod sit panis non tamisatus de frumento ser-
mentato: ubi non sint lapides nec terra facti cum
feniculo. si semine eius: et sit bene parat: non cru-
dus nec nimis coctus. Postea laudas carnes di-
cit quod carnes sint heduli vel caprarum iuniorum et pul-
li et pedices et turtures et colubi auicule et hyridi-
nes: et cum proprietate laudantur in hoc ca. carnes
eritij et vulpij et danielis: et dicit quod coquantur car-
nes cum rassanis vel pastinacis vel sparagijs: et quod
brodium cicerum et faloolorum est conueniens et allia-
porri et ruthe: et de aqua rassani dicebat Aza. quod
habet fortiter impressionem in hoc ca.: et addit quod tunc vix
ops ut sit condimentum cibi: et sicut aqua ciceris ni-
grum dicit et Aza. laudando per condimento cicerum
oleum amig. et brodium auiculaz: et ponit modum con-
diendi brodium cicerum ad hanc intentionem secundum
hunc modum. si cicerum munda et remolliant. vna
nocte: et in mane colectur et ponatur in vna olla
cum sale et teneritibus ruthe et galanga et cum
vino ceperum: et quod essent cocta ponatur postea ad co-
quendum in brodio panis fermentatus trinitus: et
cum oleo amig. dulcis erit cum conueniens: si etiam
in dicto brodio coquantur pulli vel colubus vel au-
cule vel pedices in casu erit conueniens: butyrum et
oleum amigdalaz dulcis sunt ad condimenta in
casu valentia: oua et forbilia sunt in casu valen-
tia: et vinorum factum ex eis sine caseo cum fe-
niculo et apio et similibus vix valent etiam de her-
bis malua altea paritaria borago senationes et
summitates virgacum stat intentione ad multum
puocandum et falsamentum sit eis conueniens. ex
caparibus cum aceto passulato vel cum modico vi-
ni: vix et sar cum sulfure suo et cum amigdalato: potest
et fieri falsamentum cum quo comedantur carnes
cum pineis et amigdalibus dulcibus et passulis tri-
tis: amigdale tamen amare nisi displiceret edunt
magis conuenientes: addatur calamenti zinzib-
beris et menthe partes equales: postea exprima-
tur et colentur et addatur parum salis et succari:
quantum sufficit ad appetitum infirmi: et si pla-
cet apponeret modicum oymellis non esset in
casu disconueniens: sed forte magis gratius nisi
quod difficultatis causa esset apostema vel vena
acuta: nam de eis ponetur dieta particularis lo-
co suo: de fructibus in secundis mensis sunt sic
recentes vel sicce amigdale sicce dulces et amare
phystice vix passe munde pinee: et nuce etiam
non disconueniunt: comedere etiam mel et succa-
rum et cannas succari in casu iuuant.
De poribus dicit lib. 7. 7. affo. quod diffuriam et
stranguriam portio vini soluit: et sit vinum subti-
le clarum satis vinosum sufficienti quantitate
ris: et hoc stante causa horum nocumtum: cum frigida
non coniuncto a parte vel acuitate vixine: quod tunc

secus esset dicendum etiam ubi esset sanguis coa-
gulatus in causa dicebat Serap. cap. 10. pro de
distillatione vixine: et si potus infirmi assidue se-
cantur. i. oximel: quoniam acutum est in casu et mel
cum caliditate est resolutiuum eius quod inci-
dit acutum: propter illud igitur sit iuuamentum
ad sanguinem coagulatum valde.

Medicinalia. Jam veniendo ad medici-
nalia magis primo est no-
randus vnus casus. qui ponitur a Ras. 10. p. 10. p. 10. p. 10.
ris. 3. ca. in prius et est 6a. p. interior. ubi iussu
uaturationem difficultatis migendi et reten-
tionis vixine sumi debere principaliter a diuersi-
ficare causas: quoniam non ab vna causa tamen sed a diuersi-
fis contingit ut visum est: dicit enim sic: si retine-
tur vixina opus est nobis inspicere eorum hoc sit
nobis de rebus aut de meatibus vixine aut de
vesica: quod si fuerit in pectine eminentia rotunda
vesica erit repleta: tunc expedit inspicere et vixi-
meatus sit opilatus aut actus multum compres-
sionis eam ad emittendum vixinam desecrari:
ita sup. per alias causas discurrando et secundum eas
sup. cura diuersificando. et ideo oportebit diuer-
sis et contrariis vixi medicinis in passionibus re-
num et vesice. Nam medicine que valent ad apa-
ra et vlcera sunt multum diuerse ab eis que fran-
gunt lapidem et his que subtiliter humores gros-
sos opilantes. Et hoc insinuauit nobis. Bal. 10.
decent tractatum. a principio cum dicit. et con-
trariissime autem sunt subfinicem virtutes
dictorum pharmacorum: que enim ad flegmono-
sas et vlcerosas dispositiones componuntur mi-
rigatiuis indigent pharmacijs: quod vero impossi-
bilis est illa cito peruenire ad regiones que sunt
in renibus et vesicam. propterea miscebimus eis
diuretica pharmaca: que vero lapideitatem pa-
reintibus profunt vixina indigent vixine: que
incidere et abstergere nata est cum caliditate ma-
nifesta: sunt autem hec fere omnia amara. vix dicitur: et
non apta coferre in mitigatione doloris: in pas-
sionibus apostosis. Pro tanto in cura difficul-
tis migendi venimus specialiter ad curandos
speciales causas huius difficultatis secundum ordinem
causarum prius positarum.

Primo igitur si fuerit nocumtum ex parte
malitie complexionis calide vel frigide vel alre
ruius unde ledatur contentia vel expulsiua di-
cebat Auicenna. curetur curatio malitie complexio-
nis frigide cum calidis: et si fuerit calor: curet-
ur cum oleis temperatis et frigidis: in quibus est
lenificatio et mollificatio: sicut est oleum vici. et
oleum de cucurbita permixtum cum oleo ane-
thino et camomellino sup. de his parum sumptis
nota signanter apposuit quedam calida propter
confortare virtutem ipsius vesice: et ista possunt
exterius circa regionem vesice applicari et inter-
ius immitti per syringam et per clisteria: etiam p-
portionabilia possunt per superius exhiberi: vix ista
magis videbitur ut esset potius succi portulace
et cncurbite et citrullini causa calida et lac acero-
sum de quo extractum est butyrum et similia. Et
in frigida diuretica calida omnia de quibus in-
fra erit sermo que calefaciunt vesicam: et inunctio-
nes et vaporaciones et emplastrum ex eis sicut ex oleo
nardino et costino. Et de becu singulariter ad-
dit Auicenna. loco suo: et si fuerit illic siccitas etiam
administretur rine et olea mollificatoria et cibi qui

De carni-
bus a ppe-
rate conse-
rentibus.

Nota bro-
dium bonum.

Not. bene
hunc casu.

Simus co-
munes
ludat in
hoc casu.

De scobis
reitionis
curatiuis.

Oleum te-
berine m-
tam eq-
ratur ole-
balsam.

mectares et regimen conualecentiu et balnei etc.
 Et si fuerit humiditas in ca superflua qm nunq
 quasi reperit immaterialis sed malis tñ: ideo
 tunc adducet ad mollificationem vel spasmu la-
 certi: et ita cura illius erit cura spasmu et mollifi-
 cationis ordinando dietam et confortantia p supe-
 rius sicut dictu est in cura paralytis et spasmu: et
 emplastre locus vel epithimeretur cu oleis cale-
 factiuis et ericariis de qbus latius diceb in
 fra in ca de fluxu urine. et spaliter dicit Aui. si
 per supius exhibet simi colubini sylvestris pon-
 dus. s. vni cu urina pueri puocat. laudat etia
 steris muris eiusde ponderis in aq decoctiois
 anethi. Et addit q coferet ei porus balsami cum
 aqua calida. Et si ca fuerit dislocatio vesice q
 pleriq sequit pñentia plurime hñiditatis: cu-
 retur cu eis cum quibus curat paralytis et mollifi-
 catio lacerti: attrectado tñ cu manib' regionē
 vesice innancio cum oleis aromaticis confortati-
 uis et inclinādo patientē in partē contrariā pri-
 in quam inclinā vesica. Et si ca fuerit casus
 aut pñssio: fiat p clystere lenitius: deinde fiat
 flōmia basilice vt in reliqs pñssionib': deinde
 mollificancia tēperata et statione in tina. Dice-
 bat Aui. sup. somerātiones etia in hoc sunt con-
 uenientes effundēdo. faqua tepida supra regio-
 nem vesice et fricādo pres illas cu oleo cō: post-
 ea ingenari q eger mingat ponendo se ad expi-
 sione. Et addit Aui. q si emiserit sanguinē pñm
 sup. vñ sequat debilitas: tñ erinebis enz cum
 trociscis de charabe qui artificiose fiāt cu oleo
 nucis sup. vt in virtute olei cito pueniāt ad ves-
 ficam. Et si timeat q accidat cōgelatio vel coa-
 gulario sanguinis: curet cu eo qd dicit statim i ca
 oppilante inmiscata. Et de alijs causis pñiti-
 uis: si ca fuerit comestio rerū stipricaz vel appli-
 catio stipricoz circa vesicā vñ cōstringat: ozifi-
 cia vñ: dicit Raf. io. pñ. tunc curat cum co-
 mestione rerū humidaz et puocantiū cū fortitu-
 dine de qbus dictu est in ca l'ychargie: et ista
 dicitur in enumeratione rerū puocantium. Et
 addit: et vñge vesicā et latera eius cu oleo ruther-
 oleo cucumeris asinini et filio. Et si ca summa-
 tur ex pte virtutū aialiu vt de debilitate sensus
 tunc dicit Aui. curet pñm. s. cerebrū. Et si fuerit
 egritudo pcedens a pñ sup. ex pte ueruo vel
 spūm cum medicinis habentibus albesar. i.
 virtutem tyriacale sicut sunt tyriaca metridas
 tum antiquata et administrēt inunctiones cir-
 ca loca et iniectiones in vesicā puenientes sicut
 oleus sambucini et de lilio et de balsamo et filia.
 Et de oleo balsami dicit Raf. 7. pñ. et confert
 difficultati mingēdi q clystere fiat in veretro cu
 oleo balsami. Et addit: dico hoc coferet spēi que
 fit ex pñuatione sensus vesice ad modū lōge res-
 tentionis urine. Et qm oleū balsami raro repit
 et est in maxima charistia: loco illius sumendū
 est oleū de terbetina qd est maxime seruit in ca-
 su et est mirabile. Propterea dicit. A. pp raritatem
 olei balsami et oleū balsa. et olea q sunt ei pparia
 signāter dicit cōparia pp oleū de terbeti. q: vt
 volunt antores multū equiparat oleo balsami.
 Qd si difficultas sumat ex pte causaz oppilā-
 tiū: pñ si fuerit ex apate in vesica vel in pñib' vñ
 cinis poneat cura inferi loco suo vbi sit caplm
 spālē de hoc. Et si fuerit ca lapis in orificio
 versus collā: tunc eleuatio pedū et conuassatio

erit in casu iuuans vt dictu est circa literas: vel
 impossitio syringe fm modum vt diceb in fra ad
 imprimendum lapidē in cōcanitate vesice. Qd
 si lapis esset in vñ medio supra vesicā vel in re-
 nibus vel in virga: vel etia in concauo vesice de
 his poneat cura spālīs in cap' sequēti. Et si ca
 fuerit mā saniosa aut alio inscata ex flāre visco-
 so vel grossa: tunc opz vt mūdificet dicit Sera.
 cum rebus q aperiant et abstergant cu xture fia-
 cur semine feniculi apñ aniso spica et hñmō: et ca
 aqua decoctionis petrosillij et dauci et filii: hoc
 tñ intelligat facta pñ diuersione p vomituz si
 est possibilis fieri et esione et clisteribus in qbus
 intrat singulr benedicta cu decoctionib' rerū
 subtiliantri et incidentiū vt cu decoctioe folioz
 rassani: folioz caulū anethi calamēti et similitū
 immo et tina facta cu eis est notabilis iuuamen-
 ti: dicit Aui. loquēdo de sanguine coagulato:
 et qd linitur sup. locus vesice cu tyriaca et masti-
 ce et homonissa est cōfectio fortis postea 3. ca.
 et diacucurma. Et addit: et qñq sunt necessarie
 embroce fortes acceptę ex eis q sunt sicut pñle-
 gium synapis cu simo colubino sup. decoctis in
 oleo sup. appropriato vt oleum de amig. amaris
 vel de scorpiionibus. Et nota ex verbis Aui. qd
 nō inbet dari aliqd desup in sanguine coagula-
 to: sed laudat tantūm localia de lenitionib' et
 embrociis et emplis mixtis cu oleo de lilio
 vel scorpiionum et suppositis in casu iuuat. Zan-
 dant cōiter medici vt exhibeat p supius de coa-
 gulo leporis cum syrupo acetoso: sed dz esse mo-
 dice multū quātitatē vt supra declarant in cu-
 ra fluxuum: sed melius est eo vti p medicina lo-
 cali miscēdo cu oleis appropriatis. et in his et si
 milibus causis sepe est necessaria inieccio itra
 vesicā cum instro de quo infra diceb. Et si ca
 fuerit verruca vel caro ghata siue in poris: vñ
 tibus: que tñ caro suscipit curationē siue fuerit
 in vñ post vesicā dicit Aui. cura ē cu tñis mola-
 lificātib' et cu abstinentia ab acetosis et stipri-
 cis et fortasse pderit et fortasse nō pderit. Et con-
 trahens Raf. ad eā que est versus collum vesice
 vel in via virge. io. pñentis. dicit q facit aver-
 rucā vel carne orza vel vlcere incarnato cura est
 procedendo ad curaz anteq impleatur meatus
 penitus et impone instrumentum vrinatiū ad
 ercitantum ipsum. Nam commouendo cuz in-
 strumentor infundēdo medicinas dissolutinas
 et ericatinas vt decoctione organi cu amomi
 puluere vel cyperi et similitū fortasse extenuabit
 verruca vel caro addita: et in his sempervaleat
 balnea mollificatina. Et ad has cās oppilātes
 cōtrahens dicit Raf. io. continentis de mente
 Judei: nō est aliquid vtilius difficultati mingē-
 di pila frequentī. i. balneo cu calefactione hñi-
 da et inunctione cum oleo. Addit: impone de pi-
 lis croci in veretro et pronocabit vrinaz. Addit:
 et si clisterizatum fuerit veretrum supple. im-
 pondo in vesicam cum oleo scorpiionum puoca-
 bitur inde urina. Et ista remedia ppius valent
 b b iij

A sanie.

A sanguine
coagulatoNo. 3 coa-
gulo lepo-
ris.Nota de
balneo.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Not. histo-
riam.

Nota hoc
remediū.

stante oppilatione ab humore grosso: sine etiā sanguine inspissato. Et addit dico vidi in quodam loco: quā si imponis pediculū forāmini ves-
cerri statim puocabit vīnā: aliqui ponūt pul-
cem aliqui cimicē vīnos: et talia iuuant ppter
hoc qd suo motu et titillatione et pscione stimu-
lant expulsūā vesicę: sicut etiā suppositoria sti-
mulant expulsūā intestinoꝝ posita in ano. Et
addit de mente libri absq; autore. quidam pas-
sus est difficultatem mingendi qui nullū iuu-
mentum suscepit de aliqua medicina. vñ quidā
teri fecit de cortice oui mundificato de pellicu-
lis bene. 3. s. sicut sunt teste ouoz extractis pul-
lis cum tantūdem zuchchari admiscēdo ipm de-
dit in potu cū modico vīni vel alio puocante
minuit statim. ¶ Et si fuerit cā ventositas oppi-
lans: tunc cura est cū ericantibus et resoluēti-
bus ventositatē: et si fuerit ppter cōitatem cau-
sa renū vel epatię vel intestinoꝝ vel doxi: tunc
dicebat Aul. ¶ In facta vero cā renū et episi in
testinoꝝ vel doxi: opz vt inrendat intērio il-
lorum membꝝ. i. ad illa mēbra sup. p medicī-
nas appropiātas illis mēbris. verbī gratia. in
cōfortando attractiūā renū si fuerit debilis cū
calefacientibus et iuuantibus ad attractiōē.
¶ Et si fuerit vīrio epatię nō potētiis se qstas
re debite vel debite expellere aquisitatē ad res
neas recurrat ad medicinas epaticas dictas su-
perius in capº hydropis. ¶ Et ita si fuerit ex
dislocatione spondilis recurrat ad 22º tertij
de cura gibbositate ad scripta per me ibidem.
¶ Et si er fecibus duris in intestina vel apari-
bus in eis recurrat supra de colicaz illa in cu-
ris spālium causaz illaz disponum. ¶ Et ita si
fuerit hemorroide vel fuerint ragadie occurrat
cum medicinis ad eas de qbus dicef infra loco
suo: qñ tñ tales nocent pcpue pp dolorē. de
hac dicebat Aul. facta vero cā doloris pphibens
tis curaf cū administratione stupefacientū et
iniēctione deinde cū descensione vīne: et in hoc
valent troisci opiati. Kap. 10. pñ. ad strangu-
riam doloris siue sequant cā dictas siue sequā-
tur vlcera siue aduersionem vīne: quoz proprie-
tas est statim sedare dolorem: sicut vt infra. Et
insquiam. al. 3. loph. 3. 3. seminis citruli et lactu-
ce: añ. 3. iij. se. poru lace. 3. iij. hāc troisci cū aq
liquiritie. nam de his pōr exhiberi p superius
cum aqua liquiritie: et p inferius pōr immitti p
syringam: sed in modica doxi: et si cūz his ponat
aliquid dea ppietate valētibz pro confortat-
ione mēbri erit cōueniens: de qbus dicit Aul.
in caº ppio. de cura difficultatis ex vesica danu-
le ericāta: et iterū cancri marini adusti et vesica
capteri a qbusdā ponit de ppietate iuuantibz.
¶ Ita similiter dica si fuerit vīrio cerebri: cum
medicinis cerebralibus dictis supra. ¶ Addit
Aul. cōtinuando rectū qd sup. habita in rēione
ad illa mēbra: tunc si curatio valer in eis bñ est.
et si nō: nō. i. si curatio nō pōt fieri in eis mēbris
cōicantibus nō valebit sup. neq; ad remouēdū
difficultatem mingēdi: et cū hoc sup. tunc est ne-
cessariū administrare mollificātia ex tinis em-
plastris et inunctionibz sup. localibz: et necessa-
ria est administratio diureticoꝝ sup. p supino:
vñ si facit exceptionē singulārē: de qua ē sup.
dictum est. Nisi timeat qd ipsa sup. diuretica fa-
ciant descendere materiā plurimā sup. magis op-

pilantem: qm illo casu vt in corpore impuro lz
balnea temperata et iniēctiones temperate pos-
sent offerri cōuenienter: nō tñ p supius debent
offerri puocātia fortia vt sepe fit dādo litontri
pon vel iustiniū et similia. Et hec regula est obier-
uanda nō tñ in difficultate mingēdi facta per
cōitatem aliunde: sed etiā in ea que fit p essen-
tiale nocuentis in vesica vel in vīo: immo et
in corpore satis puro cū exhibent illa diuretica
fortia per sursum debemus semp cū eis priuua
re diuersiones cū clisteribus et fricationibz mē-
broꝝum superioꝝ et interdū cū vomitu: alio sepe
deducunt materie deoꝝum que ad periculū ad-
ducunt quem admodū in colica a fece dura cum
exhibentur medicīne solutivę laboriose desup.
¶ Et si cā difficultatis fuerit ex pre vīne. i. aut
ex parte multitudinis eius: vt qñ sit rētia mul-
to tpe in vesica vt dicebat supra: tūc eius cura
erit cū tinis mollificātibz et leniētibz fa-
ctis ex semine lini et fenugreco at themisia acia-
bus passis et cartamo: et facis emplastris ex
istis rebus: deinde administret syringa imme-
ratur in vesicā oleū de terbēcina parū: et erpina-
tur leniter supra regionē vesicę et cū conatu eme-
ratur vīna in balneo: si etiā fieret suffumigatio
cum pelle erich dicit Auenzo. in pñemo thes-
is in retentione vīne dissoluit eā. ¶ Et si cā fue-
rit acuitas aut aduſtio vīne: de hoc videbit fa-
tius infra in caº ppio: sed dicebat Aul. in hoc
caplo cura est cū equatione vīne sup. in cōp-
tione eius remittēdo acuitatē cū cibis et herbis
sup. frigidis et humidis. Addit: et est bonº ter. in
ista materia: et ego practicaui cū in ardore vīne:
et fecit mihi honorē dixit. et qñq; inhiunt sup.
per syringā glutinuatōē facientia: vt sup. sine
mucilagine frigido separantiū uzer acuitas
tem vīne et uocuentū eius. i. cām nocuentū
in meatu sensibili. nam sup. per mucilagine fit
quoddam cooperimentū in meatu sensibili: ita
vt vīna transiens per meatum non imprimat
impressionem nocentem in meatu. Et hec suffi-
ciant quantum ad curam specialium causaz.
¶ Jam superest qm in hoc caplo maxime vt di-
ctum est sunt necessarie tūc et balnea pro diuer-
sis intentionibus: vt aliqñ ad mitigandū dolorē
rem: aliquoties ad molliendū mām indurata
vel coagulatā: aliquoties ad subtiliandū mām
grossā: et ad incidendū viscosam: et et aliqñ
ad dilatandū meatu: et ad aperiendū et puocā-
dum cum extenuatione materie: et aliquoties
ad rumpendū lapidem: et minuendū eum cū
eductione: idcirco erit cōueniens ad doctrinā
si in hac parte ponatur vna tabula medicina-
rum intentiones has cōuenienter complentiū
eligendo magis electas et speciales ad has intē-
tiones: non enumerando tñ hic medicinas lapi-
dis frangitinas: qm eas numero infra in ca-
pitulo sequenti differentes ab his q faciunt
extrin vīne ab alijs causis. prohibita vīna vel
impedita. ¶ De mitigāribz ergo dolorē pº in
causa calida sunt lenitina frigida: et malua ma-
tres violaz semina cucurbitre melonū citrulli et
papaueris: et ordei: et psilium non fractū: infusū
mum et hmoi talia valent in decoctione: et inun-
ctione valent oleum vīo. et de nemusare et de papa-
uere: et lac muliebre cum modico olei camomila
lini: et si distemperetur cum cassia. cum lacte cū

Nota bñ.

De mitigā-
ribz dol-
lorem.

De medicī-
nis cibaz
et b con-
ueniētibz.

bonū mitigatiū: etiā medulla panis infusa in
lacte cum modico croci: solatū etiā in hac intē
tione valer. ¶ In causa autē magis temperata
vel frigida ad mollificationē valent decoctio
vesicemini lini fenugreci passulaz: et etiā folia
altree et paritarie et corone regie: et iterū aquarū
qua decoquuntur napi et caules et camomilla ar
tripler et melz succaz. Et de oleis sunt amigda
larū dulciū et de sismo: et de oliuis bñ maris: et
pinguedo et arungia porci iuuenis: et medulle
et argia cuniculi: immo dicit Bordonus? qd ar
gia cuniculi et pellis eius si supra pectinē et vir
ga applicentur sup. repida in omni casu subue
niūt vrinā puocādo: et idē opas sibus ad ip
nus castrari vlt capere piguis si calefiat ad ignē
vel imponat in aqua repida decoctiois altree et
lupponat calidus supra regione vesice vt sepe
sum exptus: et idē opas sibus vituli pinguis.
Et his possunt fieri rine inunctiones et empla
vr pz. Et si mā fuerit magis frigida grossa et visco
sa ad subtiliā dū et in cōditiō de magis communi
sibus sunt semiculus perossiliū apū arthemisia.
Et de fortioribus sunt orobū rutia et spica: sed
spica celtica est magis puocatiua: fm Ba. 8.º de
simplicibus medicinis ameos silecos pulegius
calamēti mellefolium. Et de fortioribus etiam
sunt iuniperus asiaz aliū domesticū syluestre
zissī porri domesticū et fortius porri syluestre et
rallī habent magnā intētiōē in hoc caº. Et
medreos camepitheos myrrha acorus et fortior
est rubea rinctoz. nā ad eo fortis est vt faciat mi
gere sanguinē: et laurus et grana eius: et maioraz
nā: et cicuta: etiā sterus coluboz. Et tādē de for
tioribus sunt catarides. nam de eis dicit Ra. 10.
pri. Catarides ponitur cum medicis qd puocāt
urinā ad faciēdū velocē dissolutionē in difficul
tate mungendi. sauna etiā est de maxime puo
catis: immo de ea dicit Ba. qd puocat vrinam
plus qd alia medicamina. Et istis cōueniēter vi
possumus in fomentationibus et balneis vñ pos
set fieri balneū vel rina ad fessioē ad hāc inten
tione et erit mollificatiua subtiliatiua incisua
et apertua fiat vr. j. arthemisie camomil. mala
nausci cauliū. añ. ad. ij. assimbij apij assari: ana
ad. j. saune osimi folioz latozum se. anisi dauci
ameos. añ. ad. j. oia decoquant in aq. debite qd
titatio: et ea tepecta in eis sedeat patiens. et de
sece rex fiat emplz sup. pectinē. et ex his et ex alijs
supius scriptis addēdo vel diminuendo potes
facere decoctiones et fomentationes fm necessi
tates vrinādi. Et si timueris nimā diffusiōē et
pueriōē mae ad mēbra lesa potes apponē ad
refrēgēdū qd pueriōē qdā medicinas nō exces
sive calitatis: imo qdā eaz ad frigidū declināt.
et si in eis sit ppetas migēdi facē de qb? sunt ab
sintibz et porulaca et sumusterre erit meliº. Nā
i his vt scribit. 10. pri. stat spālitas ad faciēdū
miger. ¶ Postter hic multiplicare medicinas di
uersas ad has intentiones collectas maxime ex
libris simpliciu Ba. et Dial. sz. iste sufficiat vt ele
ctiores ad faciēdū decoctiones et balnea thymoi
Sed ad pfectiorē doctrinā cōuenit ponere quas
dam medicinas cibales qd magis p superius of
ferūt de qb? sunt amig. dulces et amare. Sed
fortiores sunt amare: pinee phitici semina mio
ra frigida in cā cala: et frida: lac muliebre

de quo ponit. 10. pri. qd potio talis lactis dissol
uit difficultatē mingēdi et puocat vrinā abūda
rē. Buryrum etiā coctus puocat vrinā et adeps
pullox columboz et rape decoctē sub cineribus
et mel et cydoniū de mēte Dial. et maxime cōditū
cum melle puocat: et bzdū cicez rub. et faso lo
rū rub. maxime sunt de puocantibus. Et de spē
bus ad sapozamētū vel cōditiū ad hāc inten
tione sunt cortices cassiel. cinnamomum carpo
balsamū piper cardamomūz cubebe. De mēte
Ba. enula singulz et precipue magis valet iudis
suria et in inuolūtario extra vrinę gurgatim qd
eius causa est paralytis musculi vesice: nam ca
lescit et confortat nernū vesice. vñ metro dicit.
Qui assuete vritur enula nō indiget vt mingat
omni hora et rosinarinus et radix eius puluerisa
ta lumpya cum vino multū puocat: et ita posset
cum alijs sapozamentis misceri et crocus. et si ex
istis cum oxymelle fiat sapozamētū nō discō
nuit in pstratione appetitus talz patiens.
¶ Sz de magis medicinalibus p superius est al
gulariter spica indica et cyperi et myrra si sumat
3. alterius istorum cum aqua decoctionis maio
rane plurimum cōfert difficultatē mingēdi et ru
bea tinctozum et decoctio eius vt dictum est su
pra est fortioris effectus. Et qdam dicit qd vrinā
decoctionis aliorum bibitur multum iuuat:
et idem operantur senatiōes cocti cum lardone
et comesti: similz et puluis maxillarum lincionm
salorum subtilissimus bibitus cum vino calis
do vt dicitur est mirabilis effectus. Idem dicit
thelaurus pauperum qd vinum decoctionis iris
gozum cum succharo datum potui cito sanat et
est secretum. Item qd apponere galbanū supra
ventrem et sub vmbilico statim mingere facit et
certum est. Item ponit vnum mirabile qd nō
potest reduci in manifestam causam: et ponit Ba.
Ba. eius: dicit sic. Item audiuius mirabile ex
perimentum carens ratione manifesta mingat
patiens semper quando mingere vult et sup. po
rest trib? diebus super vriticas maiores qd semis
na ferat dicit vritica sicabitur et patiens libe
rabitur. Addit: ideo hoc pono qd sepius pba
tum inueni. Et ista sufficiant qm ad hanc in
tentionem propter nō multiplicare verba: quo
nam infra etiam cum enumerabuntur medici
ne frangitue lapidis quia quasi ille omnes va
lent in difficultate vrinę habebitur ibi amplior
copia istarum medicinarum.
¶ Postremo succedit vt declarat modus syring
gandi: qm in hoc caº in multis causis est neces
saria syringa: vt supra visus est. nam aliquoties
est necessaria ad deponendum lapidem ex collo
vesice in ipsam vesicam vel ad remouendū san
guinē coagulatū vel mām inspissatam in illis
visis: et aliquoties sit necessaria ad clysterisā
dū: et ad aliqd ponēdū in vesicā de medicinalib?
et aliquoties ad extrahendū aq. strarē vrinālē p
modū ne detur vacuum. et tandem qm nullo in
genio medicinali potest educi vrinā ad effugiē
dum primā motē: qd declarare modū chirurgi
cum ad educendum vrinam cum perforatione:
prius tamen est ponendus modus ad facilitan
dum exitum vrinę stante lapide oppilante sine
impositione syringe vltra quassationem dictaz
supra: qm syringa non imponitur nisi cum diffi
cultate graui quem etiam modum posuit Ra

Nora de
galbano i
hoc casu.

No. experi
mentum si
ne ratioe.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradt.

10. continentis. in fine de mente Antilis dicit sic. Forma q fieri debet ad emittendū vinas de nefretico: pariens debet sedere supra genua ap propinquādo ea ad pectus restringēdo mēbra i. partē eoz ad partē. Addit z qdam ponit digi tū in ano z remouēt lapidē de collo vesice: z alij ponit ipsoz manus sub ipsoz genibus appropinquātes ea ad pectus faciēdo alias formas q bus ipsoz natura vinā trāsmittit. Addit: z om nes forme debēt fieri ad remouēdū lapidem de collo vesice. Et qn iste modus nō sufficiat vel ppter aliquā causam ppter quā a lapide impe diat exiūs vine vñ sit necessaria siringa vñ sit necessaria ppter aliquā causam de paulo ante dictis: tūc oīz disponi corpus fm vñ quēdam si tū ad impouendū facit sringā vt subintret in collum: z tādē in vesicā: qm difficulter sit illius inpositio ppter anfractuositates in diuersum sitū colli a rectitudine virge in vñ: ideo inge niari sunt antrū de mō spāli situandū corpus ad pparādū ipm: vt mō possibilī imponat instm vñariū sine no cumento: vt pueniat vsq ad vesicā vt dcm est. Nā b vt scribit in pñ interio rī cognitio anarhomie pcedēs non minoris est vñlratio q sciētia agēdi z iunādū: nō tantus sunt imaginari de mō situandū corpus parietis: sed ē ad informādū instm tale dcm alcatie ab antiq. Et b. p. interioz appellauit ipz instm mētrū argaliū qd idē est q sringa: de quo ly ali qua dicta sunt supra in expōitione textus cū ibi ordinē sringa z ad impellēdū lapidē: z ad cly sterisandū aquā cineris in vesicā: tū hic ad cla riorē doctrinā oīz spālius manifestare que dicta sunt a. R. loco alle. 10. pri. de mēte Antilis de for ma instrumētū: quē ē modū accipit. Zui. in ca rememorationis rez migē faciētū cōferētū in pñ modis: bus tū ponemus modū situandū cor pus ad impōnē dicte sringe. Dicit g. R. loco al. sedeat pariens sup instm acutū sup radicē cau de ei: signatē dicit acutū z nō pcanū: vt maior fiat compōssio in sursum priū am vel colli vesice. Et dicebat. A. comprimat anū z sustentet retro ne cadat z eleuet genua sua paz vsq sup ingui na remouēdo vñ ab alio. Addebat. A. z bñ pce dente balneatione cum tinis mollificātibz z ipius emptione cū vnguentis z emptis molli ficātibz. Nā dicit R. qn sedebit sup os doz ei? adeq̄bif magis foramē vesice q esse pōr: de i de accipiat instm vñariū de q statim pns il limitū cum oleis pportionalibus iniectioni nos stre vt in fractione lapidis su. cū oleo de lilio vñ aliq̄ sili z acuitate vite z vlcēribz vñ sili b mīti gādo dolore cū mucilage dragagati vñ pñlq z i pōat ad iseri? veretri: hoc fiat fm facilitatē z rarditatē nō cū dolore. Dicit. A. z cū puenit i ipsa qritas sic medietas ngebēt. A. ppter. s. n. q. e. q. sic stas. i. ad rectitudinē cū dclone ad suuendū. Et dicebat. R. z qn applicabif ad iseri? veretri su. sringa. erigēdū ē su. veretrū z declinādū ē ad vmbilicū. nā su. s. s. istū modū pparat corp? vt subi eret sringa su. i. collū vesice: z tē impellat paula? i qritate vñi? nodi aut duoz nodoz qn ē credi tū q sringa subtraheret collū vesice: z cū pue ne rit ad vacuitatē vesice ē. A. tē sedat cū ea dolor aut miorat aut sērit su. istm? q ei? penetratio iā puenit ad mouēdū aliq̄d z ē penetra? sēlata: postea puertat z dclinet veretē ad iseri? ad suā

disponē p. am i pparatiōe sua: aut vehemētē? iseri? dicebat. A. z i h? q debes seq̄ leuē accessū z mo? dictū dolorē. qm hoc signat sup bo? pcessū dice bat. R. cū g fecerit id z sērit q applicauerit sringa ad spatiofitatē loci. i. cōcanitatē vesice: tē ē dr. A. ēpē aliq̄d si vis su. vinā vñ aliū su. cū ē tē tio ad trahēdū ē cū istū pportionato ad id z i pelle aliq̄d p clystē si vis. i. p sringā ad modum clysteris si vis ipellē id su. i. vesica fm diuersā dis? pōnē istoz ad hos fines puenitū ē qd? imedias re p? dice. Et for? igit istū vt supradcm ē circa lram dze ē ex leuiozibz corpibz q sunt suscepibi lia slerionis vt torqant z inoluāt ad for? for a minis z veretri z colli vesice vt ipōat sine dolor qn pote ē. Cū dicebat. R. loco. al. q istm vñ a riuū mītriciēs sērit vlcērationes z dolores. Et p ide addit de mēte Antil? q op? ē vt apref p qly erat z for? corpōz parietū istz vñariū iura modū ipi? Jdcirco āri q sringa iurati facē talia i ista qnq de corijs aialū martinatū: qnq de co rīs aialū slynētrū cū certo mō pparatiōis. Nāz reuolūt sumēdo ex hīs qritatē sufficiētē ad for? cānule lōge vñ sringē z pglutinatē glutine casei. Et dicebat. A. aut cū multitudine liqfactio nis z fusiois z pectiois sagnis hircinū sup ipm Et b sūt multū singulari pderatio: nō tū i cō solidādo z firmādo hmoi coria vt et eis sāt in? strumēta talia: sūt ē si sāt talia ista ex plūbo vñ stāno: vñ ex argēro q sūt metalla plicabilia pte p solidari z strigi cū effusioe sanguis hirci liqfa cti sup ea. Nā dicebat. A. ponēdo iuna? p solida tiōis cū tali san. hircin? em sanguis est fortis i hīs caplis z cū h? sringit plūb. Et os vt ne caput ei? istū durū magis q alie pres z rotādū tū lene z planū vt dicebat. R. de mēte sua hīs foramia i lateribz? pua z intra tra vt subiret in aliq̄d eoz aliq̄d arene aut sagnis sup. coagulati cū immixtis ad vesicā aut hīozes grossi. Si etiā habilitas ad penetrādū id qd in hīs istz per alia foramia vñ ad attrahēdū de vñ si ē idigētia attractiōis: ita vt sit penetratio p ista foramia polia siue ei? qd imittit ad vesicā: siue ē vite cū attrahif p sringā. bo? ē tū vt dicta foramia siue parua in quibus non possit egredi sanguis coa gularis neq̄ sanies ex paruitate ipsoz. et si pur oppilarentur aliqua foramina ppter aliā quam materiam vel sanguinis coagulati vel fa mē dicebat. R. in cannula instrumenti habeat acum ingrediēdū siue sup. stilū subtilē pueniē tē vsq ad extremū z moueat circa illa foramina z ly non penetret tū expellet id z remouebit. Et fm istū modū nō egebit medicus extractiōe in strumēti z inuromissione frequēti. Et qm vt b. dcm est tale instz aliq̄d pparat ad clysterisā dū aliq̄d intra vesicā: z qnq pparat ad clystēdū vñ nā cū eo: fm diuersas iniectiones oīz variari ista. Nā si sit iniectio ad clysterisādū z aliq̄d impōnē dū: oīz q circa extremitatē aliq̄d eius eligatur aliq̄d qd est sicut media vesica: ita q extrinsecum illud instrumentū sit magis dilatatū z eidē for: ter alligatū vel corium subtile sicut sit in clyste bus cōmunibus: deide infūdāt i illū medicamē z impellat fm qd impellit enema vt dicebat. A. Et in hoc ne subintret aer pōest formari instm pra iu cap? de colica ad illum locum recurrē. Si vero intentio sit ad attrahendum cum

de forma instri.

eo vna: tunc opus disponi instrumentum ad attrahendum ipsam ne def. vacuū. imponendo in extremitate stili cōtēti in cānula lanā vāliqua remtrahit adherētē in totū adequatā capacitatē cānule sicur pprie sit in squisariolis: deinde extrahatur illa res cū stilo quasi violēter ipsam cānā. nā de necessitate tūc extrahet vīna post ipsam. Nā cū extrahit et aeri nō est introitus: 3. nec cessario vt extrahat vīna aut aliud. Et in hoc sūt diuersa ingenia de quibus qdam posuit Ras. 10. cori. loco alle. et ipsum sequutus est. A. quasi ad vugū: sed modus positus hīc videt satis clarus. Et hec quantum ad figuram instrumenti: et modum springandi sunt sufficiēter dicta.

Succedit nō et vltimo ponere curā p chirurgiam in casu desperato vt qñ nec curz medicis nec cum his ingenijs pōt educi vīna vt pbi gfa. si esset apostema in collo vesice: vel lapis: vel pusillus de carne adequatē oppilans: et nō posset remoueri: tūc ponā curā et vba Ras. loco alle. dixit sic: qñ vebemēs fuerit negotiū sup parietem et ppinquus fuerit perditioni et in timore fuerit ne augeat instrumentū vīnatū dolo: scinde modice iuxta draci. collum vesice in latere ei: et impone in eam cānulam ad emittēdū vīnam et sup. p. eā cānulam fiat educio vīne sūm necessitate. Et de hoc dicebat. A. in cura lapidis vesice et potest trahi ad oēm causam oppilantē: ppter lapides: et qñ vīne sit difficultas et retineretur causa lapidis vesice. aut sup. ppter aliā causam et nō est femina ad scindēdū sup. ad extrahēdū lapidē ppter aliqñ qd phibet aut ppter timorem tūc de hōibus est aliqñ et sup. sūt. Ab inserapio vt ponit 10. p. loco alle. Qui ingenia. et in eo sup. loco qd est inter anum et testiculos scissuraz efficit paruiam et ponit in eā cānulam vt egrediat sup. vīna. Addit. A. qui cognoscit anasthomiā vesice et cognoscit locū colli eius cui cōmpanitur vasa spermatis et cognoscit locum arterie et locū carnosum vesice expedit sup. vt caueat id qd opz ipm cauere quare nō accidat nocumētū in gnatione sup. p incisionē aut fluxus sang. aut fistula q nō cōsolidatur. Et addit: pparando corpus ante istā scissionē scindā et opz vt enapozet intestina et vesicā ante id resupin? sup. enapozādo locū dictū cū decoctioe alteez camomille et sili? ipso resupinato. Et dicebat Ras. de mente Abinserapionis supple. si gnaretur fistula per incisionem: qd peius erit est q non cōsolidabitur: et hoc minus peius erit in salute patientis in perditione eius. i. sup. q sit perditio mors ipsius patientis. Et sic cum dei laude sūctis huius capituli satis generalis vtiliter sententia ad alia capitula.

De lapide renium et vesice. Cap. xliij.

Cum eger virgam sepe fricat et manu tractat: ipsa quoque frequenter erigitur et subtiliatur et vīna indifficiliter et cum dolore egreditur in qua egritudo fortasse et lōgaon erit lapis in vesica cōsignatur. **S**i autē eger cū difficultate mingēdi sentit vebemēte dolo: in renibus et in inguinibus et nausea

et vētris restrictionē: in renibus lapis est monstratus. **L**apidus quoque est in vesica confectio bec vtilis existit: et est optima ad frāgēdū lapidē cū fuerit vetust. **E**go qz iā frangi cū eo magnū lapidē in minori spatio q xl. diez: qd. Ras. carpobalsami semis rassani seīs olivatri: corti. radices oppoponaci: corticū radicū capparis amigdalaz ama. dā. no cochie signati cyperi spice inde cassieli. sacculo cōdriō harmel gētiane arist. ro. asfari cordumēni armoniaci serapini b dellis pipis acori. añ. gūme dissolute sufficienti balsamo malaxent et ex eis alie spēs aspergāt ex qb? informēt pille: et sumātur ex eis inde. 3. j. cū apozimate de seminibus.

Quandoque septima pars vīni. 3. de cinere scorpionū cū eis datur. **C**inīs vero de scorpionibus hoc mō fit: scorpiones sumātur et in ollā nouā positi os habentē oppilatū super laterculū in furno mittantur in quo nō sit nīmī calor neqz vebemēs et sint in. vj. boraz spatio deinde extracti pulverizentur et reponant. Eger vero nutritur ex aqua ciceris et calagie et mutagenat: et abstineat a lacte et caseo et ab alijs nutritibus grossis. **E**t ingrediat tūā vbi sit aqua in qua cocta sint folia caulium et sulla barēgerie et mentastrū et simus colūbin? et medulla croci botulani. **S**emur etiā sepe inungatur ex oleo scorpionis et immitat virge: qd. Ras. aristol. ro. gētiane cyperi corticis radices capparis. añ. vnc. j. bec omnia in lib. j. olei de amigdalīs amaris posita ad solem per hebdomadam vīnā dimittantur et colent: et pro vīnaque lib. ex eo adiungant ei scorpiones. x. et totus in vas cuius os oppilatū fuerit missum ad solem p duas septimanas morez: deinde colatur reponat. Est em̄ optimum et mirabile de quo guttatim quotidie in virga mittendū est postq eger egredit de tina. **Q**uod si lapis magnus fuerit nō inueniē aliud remedium: nisi vt cum incisione extrahatur. de hoc tamen loqui huius nostri libri modū excedit.

Cum aut in renibus fuerit lapis: eger frequenter ingrediat balneum. Et renes et ilia ex oleis inungantur: et ea que calefaciunt locum desuper cum panno ponantur: vt sunt ea que nominauimus.

Def. cōf. cionis lapidē frangit.

Def. olei scorpionū

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

In potu quoq; sumatur ea q; lapidem frangit. **S**i aut lapis ceciderit in virga obstaculum fecerit: aqua calida ab alto distillando ei supinfundat donec rubere videatur: deinde oleum tepiduz guttatim supinficiatur, et si necesse fuerit suggatur: et ex hoc mouebitur lapis et eribit. **Q**uod si magnus et angulosus fuerit: necesse est vt virga inferius incidatur et extrahatur.

Strud est capitulum de la

Lapide exstet in vesica et in renibus et paritib; eis adiacetib; qd sic continet ad pcedens. Na postq in pcedenti ca de nocumentis mingendi generaliter est determinatu et de diuersis et varijs causis dicti nocumenti siue diffcultatis mingendi: qm inter eas causas vna singularis fuit presentia lapidis in vesica vel in vjs medijs inter renes et vesica vel inter ipsos renes vel in collo vesice vel in via virge in vris vt supra visum est. fuit igit conueniens facere capitulum spale de cura lapidis renu et vesice vel exstis in alijs medijs vicinarijs eis: q; tñ gnatio lapidis maxime fit in renibus et vesica et no sic i vjs adiacetibus vt infra latius videbitur loco suo. Idcirco recte ppius intitulat hoc ca de lapide renu vel vesice q de lapide in alijs vjs vicinarijs constituto. **E**t ex hoc pz q lz in alijs membris q in renibus vel vesica possit lapis generari: vt in intestinis aliquoties: vt ego vidi in pa pia in muliere q passa est colica: et rade facta est sana post emissionem octo vel dec lapidum grosso ru ad nucas pprate grosse duroz facietu sonu acutu in ptectione cor in terra. Et Auz. refert de lapide gnato sub lingua ca de nocumentis renu ad prin. Et Ba. 4. interior. ca vltimo versu finem merione fecit de lapide gnato in pulmone: et reulit mihi socius. Adedignus se vidit se lapide gnatum circa cartilages mamillares ad ppratem pnce maioris expulsum p narez et durissimu: q; tñ raro fit in alijs medijs a renib; et vesica lapidis gnatio et qm lapides in renib; vel vesica gnati: vt sepe soler adducere maxima nocumeta: et maxime vniadi difficultatem: de qua in superiori ca dcm est. Idcirco Raf. hic et alij coiter fecit spale capitulum de lapide pphedo ad lapide vesice et renu: et sic pz recta pnuatio cu pcedenti. **D**inidit aut pns capitulum pma distitione in tres partes. Nam pmo ponit signa lapidis vesice et renu: scdo ponit cura vtroq; per diuersa ingenia medicinalia. Et tertio ponit cura lapidis q descedit ad vesica: prius postea lapidis eiusde exstis vltra vesica in via media. s. in virga. scda ibi. **L**apidi vero qui est in vesica et c. **T**ertia ibi ad fine capiti. **S**i aut lapis in vesica ceciderit et c. **P**rima et in duas. Na primo ponit signa lapidis vesice siue in vesica gnati. scdo ponit signa lapidis renu siue in renib; existens scda ibi. **S**i aut eger sentit cu difficultate mingendi et c. **D**e prima parte dicit. Cu eger gazy sepe fricat et manu tractat et est primi signu: ipa quoq; frequenter erigitur et est scdm et subtilia et vrina et difficulter et cu dolore egreditur: et est tertiu signu in qua egritudine longaon. i. extres

mitas intestini recti fortasse qnq; erit sup. facta forti coppressionem et conatu in emittendo lapides esse in vesica significatur. pzo intellectu huius partis primo est sciendu q via situs medior de scdendo prius occurrunt renes q vesica: et sic prius determinandu esset de lapide renu q vesice: tñ q ad nocumentu mingendi de quo dicebat in ca supiore magis facit vt ptn lapis vesice q lapis renu: immo lapis vesice aliq facit in gram retentionem vrine: vt qn lapis parvus ingreditur collu vesice et adequatur ei et no ad tantam difficultatem adducit lapis renu: q; cu lapis renu quasi semp emittit notabilis quari tas aquositate vinalis ad vesica ppter cas q magis infra loco suo declarabunt. Idcirco cum non est tunc nocumentum in vesica essentiale li bere satis emittitur vrina. Ideo Raf. in hoc ter. intendens ponere vnam de causis nocumetiv nandi vt pntiam lapidis in vjs vrine pz de terminauit de lapide vesice ponendo ei signa et pñ de lapide renu. **S**ecundo aduertendu spalius pro declaratione signoz q stare lapide in vesica fit eius reolutio p coacuitate vesice fm diuersum motum factu in homine partente coacuitate vesice: pñ fit agitatio in ma muci laginosa conaturali vesice vel alio fluxu ad ipas vesicam aliquantulo nitrosa et acuta facta p commixtionem aquositate vinalis felle et nitroso existens et inde fit elenatio vaporu auroz puenientium via vicinaria ad virga imbibitoru in poris eius quibus medijs fit quida punitus et titillatio in medro et pinde incitat patiens ad attractione medri et fricationem eius: et proinde etia ad membru p calefactione acqfitam in membro p attractione et motu fit conuersio vaporu et ventositatu ad ipm: vñ fit ipius extensio et elogatio: et ita ad istu sensum subtilitatur quasi esset paratus ad coitu: q; tñ no subest materia spmatica nec imaginatio ad acti cocti di vt supponit post modicu tps facta reolutio ne illoz vaporu in coituenti detumescit medri: et sic parent prima duo signa. **D**icebat tertio q vrina difficulter et cu dolore egredit. Nam pmo stat ibi quasi continens dolor: ex pntia lapidis grauitatis supra membru dolorosum paniculare et nerosum: et etia incessu et motu lapidis per ea sepe radedo de suba adherente vesice fit dolor difficultat. etia exstis vrine q; sepe puenit lapis ad orificium colli vñ difficultat exstus eius. scdo difficulter emittit vrina: q; cum aliquantulo dolore et vehemeri conatu ad emissionem ppter continuam incitatione in virtute facram ad expellendu: non tñ vrina: sed etia lapidem nocent. Et pinde dicebat Auz. et quorietas elia ex vrina qua mingit desiderat mingere statim: et agens id. i. desideriu mingendi postq misit vrinam est lapis expellens. i. p que ntit na ad expulsionem. **E**t ppter ista cam sequit aliud signu. na ad tale conatu in expulsionem no tantu vrine: sed lapidis via vicinaria ad intestinum rectu comprimunt intestinum in deorsum et qnq; emittit: immo qnq; ppter magnitudinem lapidis grauitate lapide supra fundu intestini facit qm ad continuam depositione illius extremis: immo quasi prius appetit alcu emissioe vrine emittit aliqd p postem: et sic patet signa ipa lapidis in vesica siue fit ibide gnatus siue aliunde

Not. q in alijs membris q in renibus et vesica pot lapis generari.

Declaratio p partis.

Quare patet de lapide vesice qua renu.

no bene

Nota b.

ad vesicā transmissus q̄ sunt satis fortia ad con-
cludendū presentia lapidis in vesica. Ultra tñ
ista ponetur alia declarātia ipsi gñationem
in vesica declarātia transmissioe ei⁹ ad vesicā
magis specialia in loco suo infra de signis.

¶ Sequit̄ illa pars. (Si autē eger sentit cū diffi-
cultate etc.) q̄ est 2ª pars p^a partis principalis;
in qua dominus Raf. ponit signa lapidis in re-
nibus dicēs. Si autē eger sentit cum difficultate
temingendi dolorem vehemēte in renibus et in
emittēdo h̄s. i. in illis versus inguina et nauseam
et 2^m signū: et vtrius costrictionē in renibus la-
pidis esse monstrat. ¶ Pro intelligētia hui⁹ par-
tis nota p^a q̄ pro signo posuit percipi vehemen-
tem dolorem in renib⁹: et in emittēdo h̄s. nam in la-
pide renis via alligationis et continuitatis non
tñ sit dolor in eisdem renibus: immo etiā i emi-
tēdo h̄s: ppter poros vtriusq̄ costringentes p illas
partes ad vesicā q̄ originatur ex coetura vena-
rum diffeminata et p substantiā renis: et dicit ip̄m
esse vehemēte: q̄ non tñ verū est cum transit la-
pis iam factus expulsus virtute p poros vt q̄
dam arbitrat̄: immo est quasi cōmune sentē-
tia scribētum: immo etiā in gñatione eius sit
vehemēs dolor et nō sic est in gñatione lapidis
vesice. et ratio hui⁹ sumit ex hoc: qm̄ lapis renis
vt in pluribus nō gñatur in cōcavitate renum:
sed in ipsa renis substantia vt voluit Auer. expres-
se colligit̄. et idē expresse dicit Auer. in tratra.
de disponsib⁹ renis ca^o p^a. et ideo cum augeat la-
pis extēdēdo ppter naturā subam renis solonē
causandū dolorem efficit vehemēte: maxime q̄ sit
eius gñatio vtriusq̄ cum inegalitate et asperitate
differētē a lapide vesice: vt infra latius videbi-
tur. lapis autē vesice cū gñat: gñatur in cōcavita-
te vesice: et ideo nō facit dissolōne et extēsiōnem
vā causat dolor in gñatione eius immo in vesicā
ca pmanēs nō causat dolorem nisi suo incessu ali-
quāt abstergēdo de suba vesice cum est magn⁹
et cū est parvus: vesice parvus causat dolorem cū in-
stredit collum vesice extēdēdo et nō est in vesicā:
ca: ideo imponēdo signa ipsius cum est in reni-
bus vel vesica: signat̄ dicit de lapide renis cō-
paratione ad lapidē vesice. Si eger senserit ve-
hemēte dolorem in renibus etc. et nō dicit in lapi-
de vesice q̄ sentiat vehemēte dolorem in vesica: s̄
solum q̄ vtriusq̄ difficultatē et cum dolore egredit̄
et tota causa hui⁹ sumit ex eo qd̄ dicit̄ est. q̄ la-
pis vesice gñat in cōcavitate eius: vbi lapis re-
nis vtriusq̄ gñatur in porositatibus intrinsecis
substantiā renum: et ita dolorem causat sicut est de
aspare gñato in membro sensitivo p viam paula-
tine cōgōntis: cū gñatur causante dolore in gñā-
tione eius: vel de lapidibus gñatis in tūcturis
cū extēdūt: et q̄ b̄ s̄nta sit vera vltra sūtam Auer.
Rat̄ etiā sūta expresse Auer. ca^o alle. vt dicit̄ est:
dicit sic. Et nō est lapis renis sicut ille qui est ex
vesica: neq̄ gñatur in cōcavitate sicut arena q̄
gñatur in vesica: sed gñatur in sua substantia. Ad-
dit post duas lineas: lapis autē arena q̄ gñatur
in vesica gñat in sui cōcavitate et ideo dolor ex
arena et calculo vesice in p^a sue generationis re-
motus est a sensu nisi moneat: sed in renib⁹ sen-
titur dolor qm̄ gñatur sup. vel gñatis fuerit in
ipso arena aut lapis. hec ip̄e. Non est tñ negan-
dū: qm̄ ē in pcamitibus ipsoz possit gñari: vt
p p̄derāri causas gñationis lapidis q̄. j. dicē

loco suo: tñ hoc est rari⁹: qm̄ a cōcavitate
eoz facit̄ educit materia a virtute cū aquosita-
te vtriusq̄ p poros vtriusq̄ ad vesicā. et in hac de
terminatione Raf. io. cōtinētis. vltimo ca^o po-
suit vñā sūtam Hippo. 6. epidimiaz. quā rñ dili-
gētis p̄derās non reperi in lib. mco. dixit sic.
de mēte Hipp. quasi neutralis in ista materia ne-
fretici parit̄ qd̄ vehemētius est in dolore in re-
pore gñationis lapidis in eis sup. renibus et in
tpe eius ascensus et descensionis eius ad vesicā
p̄rie et in alijs temporibus inueniūt quasi ali-
quid ponderosum postit̄ esse in loco renis. Post
ea addit: et qui existimat q̄ lapis gñatur in ven-
trib⁹ renis dolor penes cum nō erit in tempo-
re gñationis et erit in tempore sui accessus. Et q̄
existimat q̄ lapis gñatur in carnibus renis quē
admodū ille q̄ gñatur in articulis implet hoc
dictū. Ego hic credo cum eo qd̄ dicit̄ est de mēte
Auer. qm̄ in tempore gñationis: et in tpe motus sit
dolor vehemens: sed postq̄ est gñatus nō sit do-
lor nisi grauarius circa renem. Et hoc pot̄ cōfir-
mari ex eo qd̄ apparet in sacro in practica. nam
rati patietes sepe in p^a affliguntur dolore cla-
mofo circa renes quasi p diē vel duos cum gñat
lapis postea rñ remittit̄ dolor: p aliquot dies cū
quiescit generatus. deinde cum mouet a virtute
p poros versus vesicā laboriose incedēs acce-
ditur: bismos causat dolores vsq̄ dum trāsiit in ve-
sicā: et tñc manifestat̄ dolor in illis precipue. Et
hoc bene norare pro bona doctrina in ista mate-
ria. ¶ Addit p̄r pro signo nauseā et vtriusq̄ co-
strictionem. Nam nausea via coitatis s̄nt ad ipsos
renes maxime mediātibus intestinis gracilib⁹
induci potest in stomacho pcepto in eodem no-
mēto: vñ sit nausea et appetitus ad expulsione p
sursum: qm̄ tñ in stomacho vt supponit nō est ma-
teria corporalis expellenda: sicut posuit nan-
seam et nō vomitū pro signo sit aliquoridē et sepe
costrictionem vtriusq̄. qm̄ in dolore renis ppter p̄p̄m
quiritatē et rari⁹ eoz cū intestinis incedēt mate-
ria fecali p intestina cum extēdūt in parte vtriusq̄
renes coartāt et costringūt renes: et sic augeat̄ do-
lor: p̄r sit vtriusq̄ costrictionis virtute nō attrēan-
te exitus secum: immo quasi phibēt ipsa terri-
ta ppter dolorem: et p̄inde sepe cōstringit vt com-
plicetur colica cum dolore renali lapidoso.
¶ Sequit̄ p̄r illa pars. (Lapis autē qui est in vesicā
etc.) que est 2^a pars principalis capli iū q̄ pos-
nit curā lapidis renis et lapidis vesice ponendo
in fine curā lapidis recepti in virga et ibidē res-
tēti et duo facit. p^a ponit curā lapidis vesice. 2^a
psequēt̄ curā lapidis renum: sicut etiā p̄r po-
suit signa lapidis vesice et renum. 2^a pars incipit
ibi. (Cum autē lapis in renibus fuerit etc.) p^a
etiā in duas: qm̄ p^a ponit curā lapidis vesice p
medicinalia cum sup. lapis fuerit parvus et mol-
lis. 2^a qm̄ lapis fuerit magnus dixit necessariā
esse opationē manūale cū incisione. 2^a ibi. (Qd̄
si lapis magnus fuerit.) p^a etiā in duas: qm̄ p^a
ponit curā p ea q̄ intrerit sumitur. 2^a p medici-
nas eterius offerēdas ibi. (Et ingrediat̄ sinam
etc.) p^a etiā in duas. Nam p^a pponit regimen per
medicinas interius sumēdas. 2^a p dietam. 2ª ibi.
(Eger nō nutrit̄ ex aqua ciceris etc.) Prima ē
in duas. Nā p^a ordinat vñā cōpositionē confes-
tionis q̄ est optima ad frāgēdum lapidē in spa-
tioni⁹: et dicit̄ ordinat eam in forma pillu-

Nota bñ.

No bene.

Nota bñ.

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de grad.

larū de quibus vult exhiberi. s. f. cum apozimare de feminibus. 2.º ordinat aliam medicinā de cinere scorpionis ordinando modū ipsius et dosim miscendo eam cum p.º cōfectione pro qualibet do si illi. 2.º ibi. (Quia terra pars. s. f. de cinere scorpionis.) De p.º parte dicit. Lapidus p.º q. est in vesica cōfectio ista utilis existit: et optima ad frangendū lapidē in minori spatio. xl. diebus. Et q. bus verbis insinuat nobis q. est necessaria applicatio diuturna medicaminū et cōtinua ad frangendū lapidē in vesica: q. posuit spatiū quasi xl. diebus: nō sic erit de lapide renum. Nam lapis vesice cōiter est durior vel solidior: vel vplurimū lapide renū ut infra ponet loco suo de differe tijs vtriusq. lapidis etiā q. medicine p. sursum exhibere magis debilitare refracte veniūt ad vesicā q. ad renes: et ille q. p. syringam immittitur nō sic cōueniēter actuantur a vesica sicut ille q. ad renes veniūt: q. vesica membrorum nervosum et hīs est debilis naturalis caliditatis: nō sic est de renibus. Et psequēter ponēs descriptionem eius dicit cōtinuādo cuius cōfectio. sc. carpo balsami se. rassani: feminis dauici olivari. i. aph macedonici: corticū radicū opoponaci: corticū radicū capparis: amig. amararū. dācoctie vel dāno coctie. i. baccarū lauri squināri cypri spice inde: cassiligi. sacculos cōdrion. i. scolopendrie harmel. i. se. rube agrestis: vel fm alios cicure hispanice gēriane arist. ro. asfari cordumeni. i. carni aarethis armoniaci serapini bdelij vipsi acori: oīum partes equales: gummi in sufficien ti balsamo dissoluta malaxentur: sup. si non ha beat balsamū sumat de oleo terbenitine et eis alie species p. ficiātur sicut pillule: et sumatur ex eis. s. f. cum apozimare de semib. dicitur supra.

Def. modi faciendi cineres scorpionum.

¶ Addit ponēdo descriptionē et dosim cineris scorpionis dicit: q. q. etiā terra pars. s. f. i. 3. f. mul cum eis dat. Et ponit descriptionem eius: nam dicit. Cinis vero de scorpionibus hoc mō fit: scorpiones sumantur et in ollam nouā postri os habētē oppilati. i. clausum lacerantur. i. clauso orificio de terra et qua sunt olle et in fur no mitrat in quo sit vehemens calor et sint ibi ser hoiaz spatio: deinde extrahi puluerisētur et res ponātur ista descriptio tota et completa est mul tum singularis ut statim summatiz declarabit.

¶ Sed nota prius q. Ra. in hoc libello breuita ti cōgandēs ut sepe dicunt est multa supponit canonicē debere pcedere ad exhibitionē huius cōfectionis et solum mulrum p. uocāti. de quib. bus partim dictum est in ca.º superiori et partim inferius dicet loco suo: ut de lenitione ventris cum clysteri in quo sit simul virtus mollificari ua et frāctura lapidis et diuretica in quo ponit adipes et vncuosos et similia faciliā lenitionem cū humectatione pparāte ad rptionē lapidis: et aliq. etiā exhibet p. superius aliq. simile nō de medicinis acutis. nam ille conuertēdo mate rias deorsum nocēt ut infra videbit latē: sed et tū lenitiuis ut est cassia. et cū oleo amig. et alij bus. etiā cōuenit ut preparētur tunc et vnciōes locales: et postea q. lapis est parvus et mollis et existimamus ipsum posse cum medicinis frāgi audeamus ad exhibitionē harū fortis medicina rū q. nō est infātia doloris dādo. s. f. v. s. ad 3. iij. et hoc fac. Ra. i. rep. q. dat. s. f. de dictis pil lulis postea addit. s. f. sextam. i. 3. f. cineris sco

pionum: nō ultra. Non sic faciunt moderni pra critici qui exhibent vel plerumq. s. f. et aliq. s. iij. de iustino cōfectione forti in isto casu ut li. d. tripon: et sibus et q. actu dolor est multū infe stas q. est valde irregulare. Nam stante dolore cauendum est a medicinis fortiter mouentibus et est tantum occurrendum cum mitigantib. do lorem. que intērio completur cum lenitiuis cly sterib. de quibus paulo ante dicebat. Et de hoc posuit casū. Auicē. singularem in cura lapidis re nū: sed est communis in cura lapidis vesice stan te ibidem dolore molestāre dicit sic. Et cum do lor est fortis sedat q. curatur cum eis q. dixim. sup. mollificantibus et lenientibus. Addit: deū de cum curatur lapis multiplicatur. i. cum cura tur cum medicinis comminantiis lapidis et pro uocatiuis fortibus multiplicatur su. dolor. Ad dicit: quare rectius est sup. eo tempore doloris ut abstineatur a medicinis fortiter mouentibus et administrentur clystera lenia lenificantia et iun unctiones q. comprimendo et confricando sunt et cerotaria. i. emplastra mollificantia et lubrica ria. Descriptio autem superius posita q. stat inrētio comminuēdi lapidē in vesica ut cum existimat lapis parvus et mollis est canonica et regularis est fortis. Nam medicine fortiores de bētur ad cōminuēdi lapidē vesice q. renum pro prer id q. dicitur est supra. Nam virtutes eorū debilitantur in transitu earū ad vesicā et durior est lapis vesice ut fuit supradictū et inferius ma gis declarabit. in ea namq. sūt intēriones que sunt necessarie in medicina frangitina lapidis: quas egregie et magistraliter posuit Plu. s. cō mētrato: 3.º rhēgni. cōmēto. 39. supra textum. est aut enfractū ex hoc gēne et. ibi cōmētrato curatio nē q. debet lapidi cū medicina cōminuentibus Quatuor sunt condi tiones p. ficiendi cineris scorpionis.

¶ Quarta conditio est ut cum eisdem etiam cō misceantur medicinē cōfortariue renum vel ve sicē ut possint debere actuari medicinē: et etiam fortificata expulsa membrū minutū lapidē facilius stet eorum expulsiō.

¶ Ne autem omnes conditiones reperiri in medicina dicta a Ra. nam stant alique medi

de medicis appo ptiaris cō minuent lapidis.

Not. hunc casum.

Nota.

De medicis eius incisione subtiliariue appropriare cominu-
 tioni lapidis vt est rasanus bacce lauri amig-
 daleamare spica indica cassia scolopendria et si-
 miles multe. postea fiat medicina cōducitue ad
 vias et ad mēbra in quibus stāt lapides: vt est se-
 men dauci et apij et assari. postea stant medicine
 cōforatiue vt squinā tū cūperi. stāt etiā medici-
 ne cōseruātes vt genera gummi sua vncuostre-
 re: q̄ etiā cūz p̄p̄terate cōminuit lapidem. et de
 his oibus simplicibus supra habuistis inuamē-
 ta ipsoz in diuersis locis et parre primariū quas
 litatū eoz et secundaz et ita p̄z artificiosus ordo
 huius compositionis qd̄ artificium seruāt oēs
 illustriū medicorū in talibus medicinis compo-
 sitis: et huius inter ceteros fecit vnā singularem: de
 qua dicit infra loco suo. Et ex hoc manifestas
 tur error multorum in veritate imperitorū medi-
 corū: qui tñ se taceat et de se multū presumunt: q̄
 arbitrantur q̄ erhibere. s. f. lapidis iudaei vel tā-
 guntis hirci vel alij cū similes cum modico bro-
 dij vel modico vini sit ad p̄fectionē huius cure:
 nescientes q̄ ly dicere medicine p̄ naturā sunt res
 minurine lapidis: nō tñ p̄ naturā mouēt ad res
 nes vel vesicā: neq̄ in locis debitis longam mo-
 ram trahunt nisi cōseruentur et. Et hoc bene no-
 tare. Et sic sit expedita tota ista pars.
 ¶ De q̄tur illa pars. (Eger nō nutriat et.) in q̄
 ponit ordinē in dieta observāda taliter paritē
 dicit. Eger nō nutriat ex aqua vel sup. brodio ci-
 ceris nigri: nam tale vt cōstat est mollior et rursū
 aperitū facta decoctione in aqua infusio-
 nis in virtute corticis: precipue et si cōdiantur
 cōi sale et oleo amigdalarū dulcis magis valebit.
 Adit: et sup. nutriat ex galie et mutagenat: et
 sunt cibi preparati cū spēs cōforatib⁹ diges-
 tibus: vt cum cinamomo pipere et cardamomo
 et huius. Adit: et abstineat a lacte et caseo et sui.
 ab alijs cibis viscosis et sup. nō tñ viscosis. s. ad
 dit et ab alijs nutritiuis grossis. et si. stipitici-
 de q̄bus specialius infra dicit in cura p̄bieram
 in loco suo. Ratio huius dieti satis est manifeste
 nam mā lapidum prima est materia grossa
 viscosa: vt videbit infra de mō gharionis eoz.
 ¶ De q̄tur illa pars. (Et ingrediat tina.) q̄ est
 pars principalis huius partis in qua ponit cu-
 ram per extrinsecus offerēdas. Primo p̄ balneū
 decoctionis quarūdā rez ad hoc faciendū. et per
 ventionem factam circa regionem vesice ex oleo
 scorpiōis et immisionem eius in virgam: pos-
 nēs etiā compositionem ipsius olei de scorpiō-
 nibus. 2. ibi. (Semur etiam sepe inungantur.)
 ¶ Dicit ergo ordinans balneum: ingrediat si-
 nā vbi sit aqua in qua coctā sint folia canlinū et
 alia sup. huius intentionis. s. mollicatū sub
 eliarina et bleto et paritaria. Adit: et baregess
 est spēs abstrahi vel arthemisse et sulla. s. sansus
 cuius menta et rōz et simus columbini: hoc est for-
 te ad rumpendū et medulla se. et cū horulani et
 est caribam? qd̄ etiā habet magnā vim in hoc.
 ¶ Postea cōtinuādo de 2. parte dicit: facto su-
 ali balneo semur sepe inungat ex oleo scorpiō-
 nū et inmitrat ut rōz. et nō tantum fiat inuērio
 et cōfēda etiā inuētra: nam hoc est singulare
 in ista materia: et de eo viximus in practica. Et po-
 nēs descriptionē ei⁹ olei dicit. Cōfectio olei de
 scoruone vel scorpiōibus. s. aristologie rotū
 de gētiane et cyprii: corticum radicū capparis:

om̄ an. 3. f. hec oia in libra. s. olei de amig. amed-
 ris postre ad solē p̄ hebdomadā vnā dimittat:
 postea exprimant et colent: et p̄ vnāquaq̄ libra
 ex dicto oleo adiungant ei scorpiōes. s. et iterū
 ponant ad solē post q̄ coctū fuerat et inuas cui⁹
 os opilarū sit immisum fuerit: et p̄ duas etiā ses-
 primanas morent in sole: intelligat in estate ra-
 bidi caloris sole exire in leone: vt bene extrahi
 possit virtus dictaz medicine in virtute solis
 reuolūdo vas bis vel ter in die in directū so-
 lis. Adit: deinde colatur et a scorpiōib⁹ repo-
 natur: est cū optimū et mirabile vt dicit sup. ad
 cōminutionē et dissolūē lapidis. Adit: de quo
 quotidie in virgā sup. p̄ s. ingā guttatim fundē-
 dus est post q̄ egredit eger de tina. Inuamēta
 istius olei sunt satis manifesta inspicierit vir-
 tes medicine receptaz in dicto oleo q̄ sunt co-
 gnite et supradictis in cap. p̄cedēti. Et sic est ex-
 pedita cura lapidis vesice p̄ medicinalia. ¶ Sy-
 tu ad nre vt alio dicit est q̄ Rasis sepe in capi-
 tulo ponit magis ordinē intentionis q̄ ordinē
 executionis. Nā in via executionis esset taliter
 operandū: immo quasi oppositū mō ab ordine po-
 sito in litera: qm̄ primo factis cōibus cōtionibus
 de lenitione vētris cū clisteris appropriatis et
 mūdificatio stō et vjso medij de mēb⁹ cōib⁹ cūz
 vomitu et castia de qua dicit est: et ordinata con-
 uenientē dieta primū ad cōminuendū lapidē des-
 beatus intrudere cū balneo postro in ista: s. hūb⁹:
 deinde facere incisiones et ceteraria supra semur
 et p̄r imponere de oleo scorpiōis intra vesicam
 cōtinuatis aliq̄bus dieb⁹: si nō r̄spatur lapis
 possimus p̄r stare hōie in balneo dare sibi pil-
 lulas cōfectionis supis postre: et cōtinuādo p̄m
 qd̄ dēst est. ¶ Consequēter et vltimo de ista pars
 te et sūt scōa pars principalis hui⁹ p̄ris q̄ p̄ci-
 pitur q̄ lapis est durus et magnus. Dicit Rasis. et
 sunt verba multū notanda q̄ si lapis magn⁹ fue-
 rit nō inueniunt aliud remediū nisi vt cū incisio-
 ne extrahatur: et excusans se a determinatiōe in-
 cisionis in hoc ca⁹ dicit: de hoc tñ loqui. i. de mo-
 do incidendi et occurrenti accidentibus que cō-
 ringere possent nostri libi huius modum exco-
 dit. Nam de mō incidēdi ponit in parte chirur-
 gie. Ego tñ loco suo infra ponā mōdū incidēdi
 cū canonibus obseruandis: et tādē mōdū cura-
 tionis post incisionem et mōdū succurrendi acci-
 dentibus q̄ euenire possent. Et ista verba hic Ra-
 s. cū dicit: vō inueniunt aliud remediū nisi cum
 incisione debent cauere et terrore medicos p̄sum-
 ptuosos qui audent cōminuere et dissoluere lapi-
 des grossos et duos nescientes vt ē dicit. Plusq̄
 commentator. Cūz tales medicine cōminurine
 lapidis p̄ superius erhibite debēt esse fortiores
 his q̄ cōminuit lapidē renum: vt ē supradictū
 est: et pluri tpe debent prinuari. In eis est mari-
 mus timo: excoz: hōis et s. vinaliū: q̄ si exco-
 rionē eaz sunt necessarie medicine cōtrarie his
 q̄ faciūt ad r̄pendū lapidē. Idcirco ipse plusq̄
 cōmē. nō laudat medicina ad r̄pendū lapidē
 vesice: sed magis ad incisionē et extractionē illi⁹
 in corpore parato sustinere: q̄ in extractione est
 magnus timor: vt infra declarabitur. Et hoc idē
 voluit Rasis in tertio regni. loco supra allegato.
 vbi ponens curam opilationis ex lapide p̄chis
 bene etiam vine ponit duas curas. Unam in

Def. confes-
 ctiōis olei
 de scorpio-
 nibus.

Not. bene

Secunda pars pract. magistri Jo. Matthaei de gradl.

presenti tempore et ut nunc est transpositio ad cocanum vesice. Alia q est hanc cura et est incisio et extractio eius dicitur sic. Que vero sup. oppilatio ex lapide circa vesicam sit in presenti. Et nunc gra cu rationis transpositione indiget. In curatione vero perfecta per incisionem curam et ita non voluit curari per medicinas lapide vesice et hoc bene per petuo menti notare propter periculum illarum medicinarum.

¶ Sequitur illa pars. Cum autem in renibus fuerit lapis etc. Hec est 2^a pars principalis 2^a pars tis prius diuise. vbi Rast. ponit curam lapidis renu. p^o p^o rinam. 2° p^o inunctiones et loci calefactio ne. 3° p^o ea q interius sumuntur de medicinis frangit lapidis. partes pariter in littera. Nam p^o dicitur. Cum autem in renibus fuerit lapis eger frequenter. tunc ingrediat. et renes. i. regio renu et ilia. i. membra sub quibus sunt pori virides tendendo supra vesicam ex oleis vngatur. et ea q loca calefaciat sup. et humectent etiam subtilizando. i. loca renu vel illos desuper cum pano ponatur. i. p^o via somniationis vel emplastro. i. sumedo fecem eorum decoctionis balnei de quibus dcm est supra. Proinde addit. sunt ea q diximus v. s. folios caulium paritarie senarionu altee fenug. et filium q debet pistari et incorporari cum oleo appropiato ut de lilio vel de scorpionibus et supponi cum pano regioni renu et illos ad mollificandam mam lapideam et etiam poros virides et habilius a lapide deinde extendi possit sine dolore. et talia dicit poni etiam post exitum a balneo supra dicta membra q per continuam impressionem harum medicinarum supra dicta loca citra complet medici interiori. Et hic est etiam locus manifestacionis erroris multorum q in tali dolore calculoso apponunt facculos et scartinos factos ex milio calefacto et salis ira indurati et petrificati lapide. et cum hoc extenuar meatus vinales propter continuam exicationem. et sic sunt causa magni nocumeti id intelligat de frequenter et continua applicatione pannorum calefactorum ad ignem circa dicta loca ut communiter fieri solet. ¶ Dicit 3° in potu q sumatur ea q lapide frangunt. i. postq fuerit in balneo et sit minor dolor vel ipso exite in balneo vel etiam si mitigatus fuerit vel empla vel somnatio de hoc exhibetur in potu ea q lapidem frangunt. Nam tunc si re mollificato lapide et habilitatis etiam visio ut facilius per eas educat lapis tunc medicine dicte supra et de quibus etiam dicit inferius exhiberi possunt conuenienter. alio si offeratur non preparatis visio nec lapide sunt causa maximi doloris. q autem sint tales medicine appropriate lapidi renu magis videbis infra loco suo. ¶ Est tamen aduerendum in applicatione illarum tunc et emplastro. i. mollificatus q non sit superfluitas in eis. immo exhibetur ut dicebat Aui. cum qritate que non mollificet superflue virtute. i. relayer virtute et debilitet expulsiua. i. propter quam dissolutionem virtutis expulsiua debilitet in expellendo et de hoc ponit cas. infra. Et proinde non debet semper medici consentire infirmis ut frequenter intrent balnea et longo tempore morantur in eis. q in firmi frequenter hoc appetunt. q non dolent cum sunt in balneo. Et sic expedita ista pars.

¶ Sequitur illa pars. Si autem lapis in vesica ceciderit. i. ex renibus vel poris viridibus et tamen transiens per virga ibi moram facit vel p

propter magnitudinem vel asperitatem. ita q ibi fiat obstaculum ad exitum virge. tunc ponit curam lapidis huius in via eristheris. et est 3^a pars huius capituli in qua duo facit ponens curam. qm p^o habilitat exitum illius per medicinas locales. 2° ponit curam qm illa non sufficit vbi magna fuerit lapis per chirurgiam. 2^a ibi. ¶ Sed si magnus fuerit. dicit p^o et est totum clarum. Si autem lapis in vesica ceciderit et obstaculum fecerit in virga aqua calida. i. formati fin virtute distillando ei. i. veretro superinfundat donec rubere videat ad dilatationem pororum trare facionem. Deinde oleum calidum virge repidit etiam fin actum et virtutem. ut est oleum de lilio vel de amigdalif amaris vel de scorpionibus guttat sup. faciat. Nam in virtute huius olei fortasse inuenit lapis et educitur a virtute et maxime inuenit virtus expulsiua cum attrahentibus vtrum suctione q sit cum ore et comprimendo partes posteriores versus caput virge leuiter tamen vel ponendo cinicem tamen ligati circa caput virge vel pediculum. Nam faciendo distillationem circa illas partes extrahit expulsiua vtrum maiori conatu expellat. Ideo addit si necesse fuerit suggest sup. membrum. et hoc enim mouebit lapis et erit. i. disponit ut moueat et crearet aliquotiens etiam cum istis non erit. ¶ Ideo continuando texum de secunda parte dicitur. si magnus fuerit sup. lapis et angulosus necesse est ut virga inferius incidatur et extrahatur sup. la piz et tandem sup. curetur cum consolidationibus. De modo autem incisionis dicit Rast. 9° contri nentis cap^o sepe allegato. q si lapis moram trahat sup. in veretro non egreditur. cindere vel retrahere debes desuper per latitudinem in loco in quo continetur lapis id est supra ipsum lapidem extrahendo ipsum. Adde. hoc non debet fieri nisi post difficilem crudelitatem sup. stante dolore et facis reliquis multis. Et sic finis expositionis literalis huius capituli de lapide renu et vesice.

Quo sic expedito capitulo de lapide et ordi ne ad maiorem doctrinam videamus est p^o de quid nominis et quid rei huius dispositionis. Secundo de distinctionibus et speciebus cum differentiis eorum. Tertio de causis et modis generationis. Quarto de signis pnostico et primo enetico et ad bonum et ad malum. deinde monstratiuis et generaliter lapidis et coequenter specierum. Et ultimo veniemus ad curam.

Quid nominis igitur ad p^o de nomine ab alijs auctoribus hanc dispositionem egritudinalis renu vel vesice appellat lapidem ut fuit Rast. et Aui. et Alex. cum Alex. et Alex. contraxerit lapidem renum differet a lapide vesice qm egritudinem lapidum renu appellat dispositionem nefreticorum. non sic de lapide vesice ab aliquibus autem dicitur talis dispositio calculus vel arena. et calculus proprius cum est in renibus. et arena vel lapis cum est in vesica ut vi suo est velle Auen. libaly. vero vtrumq lapidem scilicet vesice appellat calculum septimo. practice de renum passionibus in principio. Hippo. autem quarta affor. siue talis fuerit in renibus siue in vesica appellat lirtasim euz dicit. Quibuslibetq in vniue arenaosa sedamina sub

Nota error mul torum.

Nota bñ.

Nota bene

de quid tate uol

de addita
mela.

stant: his renes aut vesica litiāsim habēt. Ab ali
quibus appellatur petra absoluto vocabulo.

Quid rei aut huius dispositionis lapis sit
suba et pñr non sit dispositio in corpore humano
subiectiue existens: et pñr nō est egritudo: rñ
lapis in vesica et lapis in renibus vel ex lapide
in vesica et lapide in renibus est acquisita dispo
sitiō que est egritudo. nāz ibidem dispo officialis im
mediate sensibilibiter ledens operatiōes debitas
vel solitas debet in corpore humano: nam ali
qñ dicta dispositio est opilatiua vt cñ est in via
pñdēns. debitum transitum vñne: et aliqñ ali
ter ledit: et tunc saltem est egritudo in numero:
vt cum est lapis in concauitate vesice: nam tunc
ledit aut prohibet: pñpue cum est magnus fieri
debitam cōpressionem vesice ad expellendū vñ
nam necessarias: non incūcunt. et qñqñ sit cā
egritudinis et egritudo vt scōa pñm. nā cum sit
lapis generatio in renibus et substantia eorū
in porositatibus immanifestis vt plerūqñ acci
dit vt. s. dicebat circa tex. de mente Auer. 2. col
liger. et etiam Auezo. tunc ibidem est dispo
que est egritudo etiam rationabiliter opilatiua: et
est ibi lapis cā egritudinis: qñ solutionis couri
nentis pñternaturaliter extendendo mēbrum
cum lapis augmentatur. Et hec sufficiant quan
tum ad pñm.

Distinctiones. Ad scōm veniendo siuul
renum et vesice: vt etiam fecit Raf. in rex. nostro
Et qñ cōdicant renes et vesica in cā generationis
lapis vt dicebat Aue. 13. 4. rertij. in pñm. capli
de lapide renum: vt etiam infra latius videbit
in tertio principali. Et sitigitur hec prima di
stinctio: quidam est lapis in renibus nocēs pñ
cipaliter: quidam in vesica: quidam in vñs me
dis inter renes et vesicam vt in porositatibus
et quidam nocēs in vñga. Item de lapide qñ
dam est durus: quidam mollis: item quidā fran
gibilis et ad substantiam arenosam facilliter dis
solubilis et quidam magis resistens. Item qui
dam est magnus quidam parvus et quidam me
diocrius. Item quidam est rotundus et quidam
longus. Item quidam est angularis spinosus
quidam magis equalis. Item qñqñ in vesica
vel renibus reperit vnus tñ qñqñ plures: et de
hoc dicit Raf. 10. continet. et iam firmum habe
mus penes nos qñ quidam emittit lapides sepe
sup. in modico tempore ad modum anellane: et
alter habuit lapidem maiore ouo galline: et pau
lo an dicit qñ in vesica de his fuit numerus multus
forte vsqñ ad decem: et erat lapis in magnitudi
ne ad modum pomi. Item quidam est albus:
quidam rubens: quidam cineritius: quidam ad
nigrum declinans: et quidam difformiter colora
tus. Item de lapide quidam magis accidit in
corpore pingui et quidam in macro. Item qñqñ
magis euenit in puerili: et quidam magis in se
nere: infra clarius de causis. Item de hac dis
positione quedam accidit homini que non fuit
in progenitoribus: et quedā pñfuit similis in p
genitoribus vñde dicta est passio hereditaria.
Item hec passio aliquotiens est in actu vt cñ
est actu lapis ledens: aliquotiens in habitu vt
qñ standi dispositio talis membrorum: particula
rum vel totius: vt videbitur in causis: qñ meri
to istoz membrorum fiet facilis gñario lapidis: vñ

talio morbus dictus est periodicus. Et proinde
aliquotiens talis dispositio seruat verum redit
tum: cum contingat ex simili dispositioe ymfor
mi dictoz membrorum et vñformitate regiminis
et aliquotiens non seruatur vñformitas reditus:
pñcipue cum non seruatur vñformitas in regi
mine. Et item aliquotiens fit talis reditus rarus
et aliquotiens frequēs. taliquotiens medio mo
do: qñ aliquoties bis solum in anno: aliquoties
de mense in mensem: et aliquando frequentius:
et aliquando rarius.

Item quidam coniungitur cum maxima seu
rate accidentium vt pñcipue de dolore et in vir
tute non resistente vt est de corpore delicato sen
sitiuo et debili stante lapide duro spinoso trans
eunte maxime per angustas vias: et qñqñ tñ non
coniungitur tanta sentias accidentium pñp
cās oppositas. Item talis parorism? aliquoties
coniungitur in corpore pleno fm torius habitu
dinem: et aliquotiens corpus est satis mundum
fm se vel de proximo enacuatum. Item vltime di
stinctiones sunt in multis necessarie: qñ scōm eas
opz curam multum diuersificari vt infra videbi
tur loco suo. Et hec de scōo pñcipali.

Cause generationis lapidis. Veniendo ad
tertium de gñatione lapidis renum et
vesice opz hic multa supponere tradita a pñs
de coagulationibus et modo gñationis eorū: et pñ
cipue ab Arist. 4. metheoroz scōo tractatu cuius
dicit: corpora em quecūqñ coagulantur et indur
runtur: hec quidem a calido paruntur: hec autē
a frigido: a calido quidem desiccante humidum
a frigido autē exprimente calidum vñde infert di
ctus: quare hec quidem humidi absentia vt sup.
ea que coagulantur a calido sunt per absentiam
humidi sup. certam datā: hec autē calidi sup. ab
sentia. f. coagulantur: vt sup. contingit in glacie
et cristallino. Addit: hec paruntur quecūqñ aq
calidi. i. mirra aquea paruntur coagulatione
per absentiam calidi quecūqñ autē terre humi
di. i. qñ mirra terrea si debent coagulari parun
tur coagulationem per certi humidi cōsumptio
nem. f. subtilis et sup. remanente grosso et visco
so ligante sicet et partes terreas: et ita ex pre cāe
gñatiue lapidis cum sint mixta terrea sunt talia
a calido humidum dissolvente: non tñ oē terreū
est cōuenienter coagulabile sed viscosus magis
vt infra per chartam dicit Arist. tale autē fit con
catenatione sup. partium viscosarum velut ca
thene componuntur: hec autē vt dixit ad multa
possunt extendi et conuenire: que autē non talia
sed sup. dura et sicca frāgibilia sup. sunt et non p
prie coagulabilia: qñ vt dicit Auicē. prima pñ
mi de elementis propter secum prohibent par
tes mirri humidi a diuicē contineri. Unde di
xit Arist. in libro mineralium. qñ terra pura la
pis non fit: quoniam continuationem nō facit:
sed comminutionem: vincens enim in terra sic
cas non permittit eam coagulari: deficit enī
ei ad conglutinationes viscosas: propterea di
xit qñ lutum: qñ viscosum est et tenacius aptius
est commutationi ipsius in lapidem: quod enī
est viscosum non comminui sed coagulari sup.
est aptum. Et si volueris clarius intelligere istā
materiam videbis Albertum alamanum 4. me
theororum. tractatu scōo capitulis 4. 5. 6. 7.
et 8. et ibi habebis claram intelligentiam: tamē

De causis.

Secunda pars practi, magistri Jo. Matthaei de gradl.

De mō gñā
rōis lapī
dis vefice.

tantuz de generatione lapidis sed de alioz mul
torum simili modo factorum.

¶ Proptius nūc deueniendo ad lapidis gñatio
nem in renibus z vesica qm cōcant renes zvesi
ca in causis gñationis lapidis vt supra dictum
est de mente Aui. 18. tertij in prin. capli de lapi
der enū: qm lapidis gñatio sup. sicut alioz mir
roz nō cōpletur nisi mā pariente z virtute agen
te sup. in determinato tpe: qm agētia cū appli
cātur passio debite dispositio sufficienti tpe in
ducit effectū: opz principat. in renibus z in ve
fica imaginari duas cās pncipales gñatiois, la
pidis vnam. s. mālē z subiectiā z aliā efficien
tem. **¶** Mā aut vt dicebat Aui. est humiditas
viscosa grossa z flegmaris aut sanies sup. retēre
aut sanguinis aggregari in apate: z hoc est raro
vt dicebat Aui. Et qbus verbis nō debet intelli
gere qm mā flātica grossa viscosa aut sanies:
aut sanguis inspissata sit mā lapidis: inoetiaz
aliquotiens in media participans viscositate aliq
faciente glurinationem partium potest esse cā
mālis lapidis: z ita filz colera grossa vt vitellina
pōt esse mā pportionata ad ipsius gñationē: z
ita oīs mā terrea a dñio participā viscositate z
renacitate in partibus siue sit sanies siue alias
mā sanguinea: oīs talis pōt esse mā subiecta ad
gñationē lapidis vt multū rñ qz grossities z vis
cositas faciūt ad gñationem lapidis: z he passioes
ppie attribunt flātū inter humores. Idcirco
multi auctoz posuerunt mā lapidis esse fleg
mā grossū viscosū. **¶** Tā aut efficiens vt di
cebat Aui. est caliditas egressa ab eqūitate sup.
vel in se ad intēssionem: qz intēssio: caliditas nā
li z cōuenienti opationibus vel egressa sup. ex
cessiua facta sup. s. ad agendū: qm nō semp re qri
tur caliditas intēssio: caliditate equalitimo ali
quoties equaliter forte remissior ppter diutur
nitatem sue actionis pōt facere ad gñationē la
pidis vt scribitur. 10. priuē. ca. vltimo de men
te 10pp. in lib. epidimiaz dixit. De caliditate sus
ficiens sup. ad gñationem erit qritas modera
ta sup. gradualis. Et addit argumētū in fili dic.
qm lapid gñatur in aqua balnei sup. artificialis
z balnei nālis sup. mineralis: z eoz aqua fuerit
repida. **¶** Et ita Sera. 4. breuiarij cap. 19. de
gñatione lapidis loquens de cā efficiente dixit.
Et cā efficiens ipm est caliditas: z hec caliditas
fm plu est ignea. Addit: z forsitan est repida. Et
ponit ēr exemplū: qz aqua termāz qñis sit repi
da: rñ apparet in ea gñatio lapideitatis. quoniā
in diuturna actione qñis agēs sit debile: rñ in
longo tpe agens pficit suā operatiōē. Et iō cūz
dixit Aui. qz virtus agēs est caliditas egressa ab
equalitate: intelligatur egressa ab equalitate
intēssione fm pñm: vel egressa ab equalitate qñi
ad agendū: qz excessiue agēs ex diuturnitate
actionis in lapidem conuertendo sicut est mā
nifeste videre de flegmate gipseato in iūcturis
pedum: non per viam congelationis sed paula
tine dissolutionis humiditatis debili rñ caliditas
te. **¶** Et ex his generalibus pater clar. modus
generationis lapidis remū zvesice. Nam talis
caliditas de qua dictum est agēs in materiam
dicram consumendo humidū subtile illi mā
terie conuertit eius viscosū grossū in lapidē
vel arenulā differenter fm dispositionem ma
terie: quoniam materia arenulatz est materia

De cā effi
ciēte ipm
lapidis.

De dñā in
ter mā
arene z la
pidis.

grossa non multuz viscosa: z materia lapidis est
materia viscosa grossa flegmarica fm plurimuz
vt dictū est. Nam materia non existens multū
viscosa non potest bene coagulari ad materiam
notabilis quantitaris a calido efficcāre: immo
efficcata z incinerata quasi sit discontinua scōs
oēs partes suas: z ita ex ea sunt arenule: z ita ex
pelluntur discontinue: vbi stans materia viscos
a propter viscositatem z adherentiam partiu
copulantur partes adinūcem z additur mate
ria paulatim alteri cum efficcatur. vt exēpli gra
tia, descendente materia viscosa ad renes facta
adherens eis vel in concauitatibus manifestis
vel in poris eorum sua viscositate ibidem in sp
satur z efficcatur: cui altera succedens mā rali
ter disposita prime copulat: z ita non cessat pau
larim addi cum descendit vel ibidem generatur
z tandem indurascit: z sit inde lapis notabilis
quantitaris. Aliquando rāuē copulatur scōm
quasdam partes z alias succedens non habens
multaz viscositātē nō inherere potest prime sed
a virtute expellitur z alia inspissata similiter rā
dem expellitur non existens notabilis quanti
taris: sed quasi fm partes notabilis lapidis ex
pellitur ita vt videatur comminutus.

¶ Etiam generationem horum lapidum declar
rauit Aler. per quandam similitudinem de gene
ratione vasorum terreorum ex fornace in prin.
capituli de lapide in renibus cum dixit: genera
tur lapides in renibus sup. z in vesica ex viscos
a z pñis humoribus vel sup. ex alijs materiis
taliter dispositis nimio calore perustis. Addit
declarando: calor enim ignitus sup. vt in pluri
bus in renibus consistens generat lapides que
admodum videmus figulos de terra operantes
z ipsa vasa sole desiccata cum igne cocta indura
tur in lapidem ita vt aqua immissa solui nō pos
sint. **¶** Addit cas. practicum. Hīs ergo cognitis
soliciti esse debemus ne pinguioz id est grossioz
aut viscosa in renibus generetur materia: sup
ple alia. s. ad dicta membra demaudeatur. Addit
neqz ibidem ignitus accidat calor: ex dissempe
rancia facta calida augmentatus. z supple p
hibēdo vt dictis membris tanto tempore mate
ria retineatur vt a calore in lapidem indure
quem cas. vt obseruare possumus oportet tpe
cialiter nūc descendere ad intelligendum caus
as z primitivas z corporales antecedentes vel
coniunctas facientes ad generationē dicte mae
z ad augmentum caliditatis gñantis z ad reu
riones dicte mae notabili tempore in dictis me
bris: quo tempore possit sufficiens fieri efficcā
tio mae ad lapidis generationem: qm si mā cūz
expellitur ad renes vel vesicam vel generatur in
eis modico tēpore ibidem moraretur: si a virtu
te expelleretur non posset in lapidem conuer
ti. **¶** Et lz expresse dixerit Sera. maior causarū z
magis fortis in gñatione lapidis est grossitudo
māe. Ego rñ cum bona pace sua probabiliter ar
bitroz qz retēre materie diuturna in dictis me
bris est potissima causa generationis lapidis vt
declaratum est ex eo quod caliditas non est ne
cessaria excessiua ad generationem lapidis. Ma
teria etiam si fuerit mediocrius sube immo mol
lis z diuturnitate actionis caloris in causa tā
dem ingrossabitur z indurabitur facta resolu
tione in humido subtili: ideo prius ponende

De causis
generationis
mā lapidis
remū.

Not. bene
assidue.

Not. bene
hic cano.

Not. bene
dampnen
qua eom
one heri
ditarius.

Not. bene

sunt cause retentionis dicte materie in eisdem membris.

Cause igitur retentionis vel sunt naturales vel accidentales: autem vel complexionales vel compositionales: et de vtriusque dicebat R. A. Retentio autem materie est debilitas expulsiue in renibus sup. vel vesica ppter coplonem sup. naturalem: sed excessum lapiam vel diminuta debilitate operationem vel ppter coplerionem accidentalem similiter debilitantur quecumque sit illa coplerio immaterialis vel materialis simplex vel composita: modo sequat ad ea debilitas adducit causas adduceres ad malitiam coplonem maxime calide continuando ponens apia calidum et herisipilam aut vlcera in renibus sup. vel in vesica vel in partibus adiacentibus eis. nam talia vt constat faciunt acquirere malitiam complexionis calide: unde sequit in virtute expulsiua debilitas et ita in eis retinentur superfluitates residentes: vt dixit ois aquositate que peruenit ad eos. i. que superfluitates mouent cum aquositate vti nali ad renes et ad vesicam. Facit etiam vehemens caliditas dictorum membrorum vt multe materie trahant ad eos renes simul cum aquositate vti nali: tandem debilitata expulsiua retinentur dicte superfluitates in eis et facit sup. calo: eos lapides antequam expellatur dicte materia.

¶ Tertia etiam frigiditas debilitado expulsiua et immobilizando materiam et stringendo meatum esse potest causa talis diuturne retentionis: sed non sic esse nocens sicut caliditas superflua: quoniam superflua caliditas pluribus modis nocet: quia et plus de materia extrahendo etiam ad generationem effectine percurrendo resolvendo et ericando: et per oia que facilius ad augmentum caliditatis in renibus vel in vesica vel in partibus eis adiacentibus possunt esse de causis retentionis materie et generationis lapidis: de quibus spalius statim dicetur recurrado.

¶ Ad retentionem etiam facit dispositio meatuum vt strictura in eis vel torositas eorum sive sit naturalis sive accidentalis proprius stricturam meatuum infra renes: quoniam amplitudo superiorum inuadit ad lapidis generationem: et de hoc dicebat R. A. postquam posuit primam causam efficientem esse caliditatem addit. Et secunda causa propter quam sit est amplitudo meatuum superiorum strictio meatuum inferiorum: et hoc fortassis est naturalis vt dixit: et sup. ppter hanc causam quia talis dispositio naturalis vt coicet descenditibus: idcirco in eis sit hic morbus sepe hereditarius: et fortassis est propter egritudinem que accidit vel sup. aliam causam extrinsecam facientem oppilationem sive attenuatorem sive coartatorem: ita apostematam ipsorum membrorum vicinantium eis et maxime frigida dura et magna: et similiter retentionem secum et ventositatis in intestinis coprimendo renes vesicam vel vias medias sunt de causis diuturne retentionis materie: et dicte oppilatio est porissima causa huius retentionis: et vltra he dicte oppilationes addunt ad superinflammationem: et sic ad causam generationis: et et consequenter frigus aliquotiens constringens meatum et siccitas vnde cumque contingat et ex parte super. prohibitionis exitus materie: et ex parte super. inflammationis que succedit ad oppilationem est de causis generationis lapidis. Ideo error in applicatione medicinarum multum calidam per

interius: et etiam multum frigidam similiter extrinsecus applicatarum maxime circa renes proprie de medicinis frigidis sicut fieri solet per viciationem cum vnguentis et epistematibus etiam constringentibus vltra frigiditatem sunt de causis multum facientibus: adhuc est in hunc errorem de infrigidando renes in paratis ad has passiones sepe incidunt medici non vltra considerantes. De causis etiam retentionis est multitudo materie que attrahit: vnde et expulsiua virtus est in se valida respectu comensurati obiecti expellendi: vbi tamen plurimum de materia conuerat ad renes tanta materia non poterit a virtute debite expelli: ideo fortitudo attrahit renes esse precipue potest etiam de causis ad lapidis generationem viciatam: contingat dicte fortitudo: quoniam per ea plus attrahit de materia que cum non possit expelli ibidem tardatur tempore sufficienti ad inspissationem: et ita tunc vti na estatur paulatim et clara quasi coletur per resolutionem remanente grosso fecali.

De causis ergo primitiuis facere poteritis ad generationem lapidis sunt ois cause que efficere possunt augmentum in caliditate vel adducere possunt ad generationem materie grosse viscositate precipantis et que conuertere possunt dictas materias ad vias renium et vesice et multiplicare eas in dictis membris: et que efficere possunt diuturnam moram dictarum materie in dictis membris vel in partibus medijs et sic discurredo per circuitum aerem. Aer calidus et siccus resoluens: aer etiam grossus ingrossans materiam est de causis. Aer etiam frigidus constringendo et virtutem expulsiua debilitando. Aer etiam siccus ericando et indurando est de causis. Et ideo statio in sole. Statio est in camera multum frigida et humida vaporosa et in balneis calidis et formaliter et virtualiter precipue ericariis vt aluminosis: accubitus etiam supra culcitram mollem et supra dorsum et strictura pannorum calidorum circa dorsum cum cingulo et maxime de pellibus vulpinis: imo etiam strictura diploidis est de causis ad generationem lapidis faciendis. Et de hoc dixit Aui. in ca. de egritudinibus renium in fine. Multotiens quidem facit incurrere strictura libario dolore et caliditate in renibus: et hic adduci possent etiam cause que extrinsecus applicari possent circa renes calefacientes et interius circa portum medicinarum et venenorum calefacientium. Exercitium etiam superfluum adducens ad calefactionem totius vt longa itineratio sine pedes sive eques facta est de causis: spale etiam exercitium docti vt est statio pedis vt dicit Auer. adducens ad lassitudinem renium et inflammationem est de proprijs causis ad hoc. Et ita artes ad inflammationem ducentes vt ars ferraria et vitrearia et precipue si homo exercitia occurrant corpore repleto et post sumptum cibum talia magis nocent: quoniam vltra calefactionem faciunt precipitare materias ad renes. Quies tamen superflua faciens ad retentionem superfluitatibus est de causis huius: et ita statio in aquis frigidis et debilitando digestivam stomachi et consequenter multiplicando per indigestionem materiam et prohibendo dissolutionem earum que generantur est de causis. Et ex eodem fundamento superflue vigilie et superflue passionis animales ducentes ad inflammationem et maxime si succedant ad cibum sumptum precipue grossum et cas

De causis
primitiuis.

cc ij

Secunda pars practi. magistri Jo. Bat. de grad.

lidum. Et inquietudines que sunt in lecto post cenam replexionalem sunt de causa maxime fa-
cientibus ad hoc. ¶ Repletio etiam stōi qñoli-
ber supra eā que cōuenit pprie digestiue est de
causis. Sed spāliter si cibi et potus fuerint calidi
et siccī grossi et viscosi et indigestibiles vt sunt
cibi carniū grossi et vt caro vaccina ceruina
leporina porcina et hircina antiq̃ et porcina sin-
gulariter domestica et syluestris. Carnes etiam
viscosas pprie vt carnes agnorum et vitulorum pprie
quorum nimis generationi. Carnes etiam auium
paludestrium et magni corporis vt anseris ana-
rum et hmoi. ¶ Et de p̃ribus animalium oēs par-
tes musculosas et pingues et extrema animalium
maxime pedes et aures et intestina grossorum ani-
malium et de hmoi viscosis sunt genera lactis
pprie spissi et casei recentis et puine: et caseus
etiam verus et duritie substantie et caliditate ex
sale acquisita sit maxime nocens. ¶ Cibaria et
que sunt de pasta pprie azima vt laganatri: et
sorbitiones pprie de frumento et amido pastilia
artoclee raphioli et panis asinuvel modici ser-
menti male leuatis et male coctis et similia: et
risum et sissamum et omnia genera leguminū ma-
xime fabarum et lenis sunt in cā. ¶ Et de pisci-
bus: oēs pisces grossi bestiales et omnes p̃cipue
squamis carentes: ideo anguilles et renche blas-
phemantur in hoc casu: et vlt oia viscosa que cō-
tanguntur se digitis applicant sunt ad nocendū
ita vt etiam Ani. vituperauerit pfectionē de mel-
le viscosam. ¶ De fructibus etiam vituperat oēs
fructus frigidit maxime ad stipitici declinantes
et difficilis digestiōis vt sunt fructus aceroli qui
generant humidū viscosum et crudum sicut sunt
mala immatura et pira pprie et nespilla et castas-
nee et caro citri: et ita succi eorum vt succus agreste
et sorbe et hmoi sunt ad nocendū. ¶ Modi etiam
pparationis de assatis et tostis et in patellis co-
ctis: oēs tales nocent. ¶ Et de potibus vinū ni-
grum grossum et dulce et aque grosse turbide: im-
mo etiam aque cisternarū talis potus ponit in-
ter generaria lapidē: et potus aque frigide debi-
litans virtutes nales est de causis huius. Et hic
bene nota qd ly vinum grossum nigrū et dulce sit
ad nocendum: tñ plerunq̃ potus vini subtilis
acuti albi et clari est de fortioribus causis ad ge-
nerationē lapidis maxime qñ sumis in notabis
li quāritate post cibū sumptū faciēdo cibū pe-
netrare ad vias renū: in quā cām nocementi se-
pe incidunt nobiles magnates et plati q̃ vtunt
vinis potēribus post cibum. Nā oia talia de ci-
bis et potibus vel plurima ex eis sunt mā mē p̃-
rime generationis lapidum: ad modum Anic.

No. de coi-
ru qualis
singulasti
me noceri
hoc casu.

De causis
forme lapi-
dis.

¶ Non est omittendū hic de coitu: qd nō regulas
te oblatio sed supflus et maxime si post cibū et
stomaco repleto compleatur est p̃cipue et sin-
gularissime nocens: quoniam adducit ad inflā-
mationem renū commouendo cibos indige-
stos et eos conuertendo ad renes. Et hec quan-
tum ad causas sufficiant de generatione lapi-
dis absolute. ¶ Causa autē spālīs quare aliq̃s sit lōgus aliq̃s
rotundus aliq̃s spinosus sumis maxime ex pte
loci in quo generat. Nā in renibus vt plerunq̃
generat roridus: similiter et in vesica: sed in po-
ris viridibus magis oblongus. Lapis etiam ves-
sicæ per hoc qd in vesica ampla concaua generat

pro applicatione partis ad partē cōiter sit rorū-
dus. Lapis autē renum et poriorū viridū plerunq̃
et sepe sit longus angularis vt spinosus sūm par-
tes et roridus: qñ mā lapidis in dictis mem-
bris sūm quasi rorū replet vacuitatē loci in quo
cōtinetur. Ideo natura cū nitrif ad expulsiōē
vine nitrifet acutē transiens per circūferētiā
ipsorum lapidum corrodit aliquā de ipsius lapi-
dibus versus superficiē: et ita partes eius passis-
siliores et minus duras de superficie remouet res
manentibus alijs durioribus: vñ resultat lapis
sūm superficies inequalis angularis vel spinosus.
¶ Causæ autē duritiæ maioris et minoris et di-
uersitatis coloris in eis manifestabunt infra in
signis differentialibus lapidis renum et vesicæ.
¶ Causa etiam qd in aliquo sit hereditaria passio
hec et in aliquo nō: clare habita est supradictis
causis. Et hec de tercio principali sufficiant.

¶ Veniendo ad quartū principale de signis
Signa. gñio: et p̃ ponent signa pronostica
euentus vt future generatiōis etiam aliquorū
proxime: deinde ad signa pronostica ad bonum
ad malum generatiōis iam lapide in renibus et in
vesica. Deinde ponentur signa demonstratiua in
lapis renum et vesicæ et viarum in diuersum: etiam
signa differentialia inter eos.

¶ Signum igit primū gñale future generatiōis
lapis renum vel vesicæ vel viarū mediū
est antecessio multarū causarū de dictis in tercio
principali. s. de causis facientibus supinflamma-
tionem in renibus et vesica et p̃mitiū de q̃bus
exemplificatum est et coporalibus vt ex diuersis
na se. vt est quartana aūs et siles canis: et multi-
plicationum indigestiōis vel nimietatem cibi
absolute: vel ppter sumptionē cibi indigesti-
lis vel malum ordinē in eis: vel ppter supfluum
motum post cibum: et ita de reliquis ascribis et
ad retentionem materiem in dictis locis et
oppilatione quomodolibet artenata etiam vel
coartatoria est de causis dictis.

¶ Scdm pronosticum in hoīe pingui cui p̃cesserit
runt parētes rati parientes qui tñ ordinatē vi-
uebāt expectare opz similē morbi hereditariū
p̃ter eo qd gñatio lapidis in p̃genitorib⁹ non
erat ppter malitiā regimīs sed ex nali mala cō-
positione membrorum de qua dictum est supra
cui similis debet esse producta in filio: ergo stan-
te pari causa debet p̃duci similis effectus et ma-
xime in homine pingui de lapide renum: quia
cum pinguedine coniungitur materia viscosa
re participans cum structura meatuum.

¶ Aliud pronosticū qd sumis ex parte vine et est
satis gñale ad futurum lapidē. Omnis vīna in
qua est humor plurimus et nō est p̃ viā crisi et
perseuerat talis vīna plūbus diebus etiam cum
obseruantia boni regimīs ex ea ly pronosticari
supra generationē lapidis: nam declarat ex ea
multitudo materie et cōuersio eius ad renes p̃-
portionate ad generationem lapidis cum p̃-
babili caliditate inuante ad attractionē. Ideo
licet expellatur secundum partem debilitata ra-
men expulsiua renū ex malitia completiōis
sit rationale vt multe partes de dictis humo-
ribus retineantur que tandem indurantur.

¶ Aliud pronosticū spālīs Ani. in p̃n capiti de
signis est vīna in primis est grossa sup-
raro p̃ t̃pore: deinde incipit cōuerteri ad tenuitatem

De signis
p̃ signis
uectus.

Nota

No. qd et
ante qd
ne sunt
nanea.

et attenuat per retentionē turbidit: tūc existima ei
s. lapidis gñationem. Ita cōclusio est satis ma
nifesta: qm cū sit res eno de mā grossa q̄ p̄suenit
expelli: tunc illa mā p̄babiliter inspissabit et in
durabitur: et in lapidē tandē cōuertet. Et si post
ea succedant accētia de reuib? vel vesica: q̄ si vi
deris post retentionē mae et tenuitatē vine do
lorem in loco renū vel in pectine circa vesicam
vel in vijs medijs poteris cōiecturari de loco ge
nerationis eius. Sed hic nota q̄ signatē dixit
Aul. q̄ si attenuatur p̄pter retentionem turbidit
dixit: tūc signat et q̄ tunc possit attenuari non
p̄pter retentionē turbidit sed p̄pter aliā cām: p̄
pter cōtionē cū medicina cōuertente mās ad in
testina: vel p̄pter esse maximā partē mae cōstā
cōplera iam quāsi efflūe de mā: vel p̄pter aperi
tū opilationes et cōstari p̄ aliā regionē ut cum sit
grossa p̄ retentionē mēstruorū: postea puocaris
mēstruis p̄ r̄pō in p̄cessu attenuat vel p̄pter
vomitu vel balnea et hmoi. Sed in his casib? nō
attenuatur vīna p̄pter retentionem mares
re: ut patet: ut dicebat Auicenna: et hic cum
attenuatur vīna p̄pter retentionē si prius cū
vīna emittat arena residēs sicut sal pulueris
vomitu: postea in rōtū retinet silt. p̄notificat. las
pidem. Nam cū sal gñetur ab aquositate in qua
est plm de terreo cum caliditate adurentē mani
festū est ibi affare cās gñationis lapidis in reni
bus vel in vesica. Dixit signanter de arena resi
dente sicut sal pulueris: qm in vīnis aliq̄
tēns emittit mā arenosa subtilis cū vīne suba
multū p̄mixta et nō est residēs: immo sepe adhe
rens sup̄ficiē vīnalis: et de hac nō possum? p̄no
ficari sup̄ra fūctū lapidē: qm talis mā magis p̄
d ex aduisione humoy in rōtū q̄ ex aduisione
māe in determinatis mēbris ut renibus vel ves
ca: et de arenule sepe p̄tingunt in multis coleris
cis: et a pueritia vt p̄tingit in me Joanne māt
theo: et apparē in declinatione febriū et post lō
sas se. et distinguunt et rales arenule ab eis que
signant sup̄ra lapidē: qm si fricetur digitis com
primēdo facile dissolunt: vbi alie duriores dis
siculter multū dissolunt. Dicit et Aul. q̄ qm
in gñatione lapidis mingit in p̄^o rei vīna res
nūis: et cū mingitur grossa est magis significari
na sanitatis virtutis sup̄. expulsiue et dilatario
nis meatus: ita q̄ ex his verbis colligitur q̄ ly
nō aut cedat vīna grossa: immo semp̄ emittat
renūis nō est negandū qm tunc gñetur lapis: q̄
nō est semp̄ necessariū vt in gñatione lapidis p̄
cedat vīna: vt cum mā est multum grossa et pre
grossitē sua nō possit descendere neq̄ penetra
re: aut p̄pter impotentiam expulsiue virtutis
vel p̄pter stricturam meatuum: vt sup̄ra dices
batur in causis: tunc dicta materia retinebitur
et sic vīna erit renūis: et illa mā retenta puer
etur in lapidem. Aliud pronosticum satis et
trauēnt p̄rini euentus doloris ex lapide renū
q̄ nūq̄ fallit in determinato supposito: vt in
generoso milite armorum ductore domino Ale
xandro vice comite compatre meo: cui cū occur
rit in nocte in somnis semp̄ in proxima seque
ti die innadit eum: et sic innasit eum per multa
tempora dolor renalis et est cum somniat se cōe
dere nocte. Et amplius de extraneatione huius
signi est q̄ si somniat se comedere res difficilis
digestionis. verbigratia. cibaria de pasta: tunc

difficulter affligitur magis q̄ si somniat se come
dere res facili digestiois: et q̄to sunt difficilio
ris digestionis tanto magis molestatur: vt cū
somnia comedere pisces magnos et lacunales:
imo vt mihi retulit et est fidedignissimū q̄ vnavi
ce se somniabat comedere stamnum: et tunc has
buit dolores crudelissimos in sequenti die intē
sue et extensue. Huius signi cām relinquo inue
stigandā a specularibus occultis nā: sicut ne
cesse est fieri etiam et in multis pronosticis libi.
po. in libello mortis. Aliud pronosticum et est
Rasis. lo. continentis. et trahitur ad infantes di
xi: si infans fuerit abundantium capillorum: et
ex hoc sup̄. declaratur multitudo grosse mares
re in corpore: et si fuerit cum intensa caliditate
in renibus nisi fuerit largorum pororum: immo
sup̄. strictorum vt sup̄. conglutit in pinguib? in
eo vt dixit generabuntur lapides multi: patet.
Aliud pronosticum contrahendo etiā ad era
tes et ad pueros: dignior de pueris vt generetur
in eo lapis est ille qui est sicce mae calidi roma
ci: ratio satis est clara: nam non sit siccitas nāe
fm plm nisi p̄pter attractionem humiditatis
ad epar: et deinde ad membra vine ex cōsequen
ti transmissis multis mēbris ad renes stare: ca
liditate in eis cōicata etiam a stō stat cā gñatio
nis lapidis: nec obstat q̄ sint calidi stōi et bone
digestionis: q̄ p̄ q̄to puer stant in eo humidi
tates viscosae vt statim dicitur. Aliud p̄noti
cum etiam est ex parte etarum in pueris et in re
pore p̄nertatis et adolescentibus parat? est ge
nerari lapis in vesica: immo magis q̄ in renib?
econtra in senibus paratus est magis generari
lapis in renibus q̄ in pueris: etiam magis q̄ in
vesica eorum. Primum patet eo q̄ virtus expul
siua puerorum membrorū superiorū et renū est for
tis sicut et relique virtutes naturales: et sic para
ta est pellere mās ad inferiora si sint obedientes
et mae etiam que in eis multiplicantur sunt fati
molles passibiles ad educendum p̄pter liqui
ditatem earum: et sic penetrant per renes ad ves
sicam: et ibidem remanent sedimina in fundo ve
sicæ: et q̄ non sic violenter cum vīna emittuntur
per collum vesicæ sicut emittuntur per renes et
per poros vridinales: vt patet ex residētia ma
terie in vesica. Item q̄ longo tempore pueri res
tinent vīnam per consuetudinem: q̄ non est ni
trosa sicut in senibus: vnde facit longam residē
tiam: que cōsequenter adherens in processu in
duratur: econtra vero in senibus per indigestio
nem multiplicantur humores grossi qui cū vī
na transseunt ad renes quorū expulsiua est debi
lis: et sic non sunt parati penetrare poros renū
ideo ibidem retinentur et indurescunt: p̄r mo
dica grossa transit in vesicam: adeo plus genera
tur lapides in renibus q̄ in vesica et plus in seni
bus q̄ in pueris.

Alia conclusio contracta ad habitudinem: in
pinguibus est aptitudo ad gñationem lapidis
in renibus magis: et in macris est aptitudo ad
generationem lapidis in vesica magis q̄ in reni
bus: ratio sumitur qm pingues cum frigidi sint
in eis abundant materie flegmatice coniuncta
structura venarum et pororum in pinguib?: qua
re sit cōsequenter retentio dictarum materierū
in renibus et induratio. In macris vero materie
et si multiplicentur dure non sic viscosae adherē
c c iij

Nota

Mo. q̄ r̄hic
antea q̄ las
ne sunt ex
manca.

Secunda pars practi. magistri Joan. Martbei de gradl.

De signis
pnofticis
ad bonum

tes & cōiter confuncta caliditate cum latitudi-
ne viar in eis expelluntur per vias renum & po-
ros vitrides ad vesicam: postea ibidem sua ter-
ritate residentes & vesica vt membrum pannis-
culare efficcata est corrugata: quare fit retentis-
ua superfluitatum: & tandem ex longa mora in-
duratur. Et hec de pnofticis enetus sufficiat.
¶ De pnofticis vero ad bonum fit hec pma con-
clusio. In habetibus ventres molles & liquidos
raro gñatur lapis in renibus vel vesica. Pr3 cō-
clusio: qñ in talibus modica mā supflua transiit
ad renes vel vesicam cñ cōuertatur ad intestina.
¶ Ex quo inferitur alia conclusio qñ trauli raro
capitur a lapidibus: pr3 qñ facile capiuntur a
diaria longa &c. ¶ Alia cōclusio. In paratis ad
lapidis gñationem sepe supueniens dolor inus-
cturalis podagriscus vel alius pferuat a gñatio-
ne lapidis: qñ per dolorē talē cōuertuntur mae
ad oppositum. ¶ Alia conclusio. Qui vtunt vo-
mitu sponte vel artificio bis vel ter in mense p-
seruantur vt plm a gñatione lapidum: pr3 p cō-
uersionem mae ad oppositum: vt latius videbit
infra in cura de inuamēris vomitu. ¶ Alia cō-
clusio. Strāre actu dolore vel si pñit calculosus
vel ex lapide in vesica post qñ antecesserant: vine
grosse humores: deinde sequente sunt vine res-
nues p retentionem mae: postea cñ inspissantur
est significatio bona maxime qñ in fundo reside-
ant mae arenose. Pr3 cōclusio: qñ declarat lap-
pidem esse in via dissolutionis: & sic est signifi-
catio ad bonū. ¶ Alia pclusio ad bonū practa ad
fexu: in mulierib⁹ raro eneniunt lapides renū et
vesice. Pr3 pclusio: qñ multe mae regl educitur
p mēstrua in mulierib⁹: & cñ hoc veyinales sūt
latiores in eis respectu viroz & collū vesice spā-
lirer magis curis & minus anfractuosis: vñ li-
berius educitur aqñ possunt idurari. Et de hoc
dicit Ras. 10. pñen. Collū vesice inuēcularis
breue est & largū & tortura ei⁹ modica & via ip-
sam est magis tenuis: cñ ipse sūt minores sup,
in regimine malitie: & caliditas ipsaz est minor
iō in eis nō gñatur lapis. ¶ Ultima cōclusio ad
bonū. Cū sunt lapides ex manifesta malitia re-
giminis vel ex pcpua coartatione p viā cōita-
tio mēbroz vicinor vt sepe fit in colica vt dictū
est sup: a in canho: inuē talis egritudo est min⁹
verenda qñ qñ est p essentiam ex opilatione inuē
vine: stante ē bonitate regiminis: patet cōclu-
sio considerant: & minus verenda est passio si cō-
iungatur in inuēz fori non acute sentitine ni-
mis & latorum meatuum. Et hec de pnofticis
ad bonum sufficiant.

De signis
pnofticis
ad maluz.

¶ De pnofticis vero ad malū fit hec prima con-
clusio: cuius pgenitores fuerit passū lapides cñ
bonitate regiminis eoz si in genito gñat lapis
stante in ea bonitate regiminis: lz tunc expeca-
ri possit curatio piodica: si talis morbus rōna-
biliter fiet ei pperuus ad piodicandum: pr3 con-
clusio: qñ rōnabiliter talis dispo euent ex dispo-
ne nālī membror in eo. ¶ Alia conclusio etiam
ad malum saltem declarans futurū magnum la-
pidem & est Ras. 10. continentis. Cuius venter
vesice fuerit calidus valde sup. siue hoc fiat ex cā
intrinsicca siue extrinsicca necesse fit quasi in eo
gñari lapidem magnum in vesica: declaratur ex
medio mo: qñ si venter vesice fuerit valde calis-
mus collum vesice eius erit calidum necessario:

& ita inflammatur eius collum intelligendo de
caliditate accidentali & sup. cōsequenter pñit
git meatus. Ideo addit. Et non manabit de eo
sup. collo turbedo vine ex angustia meatus ei⁹:
vnde transmittitur pars eius tenuis sup. vine:
& ligando pars turbida & grossa adheret turbis-
ni: deinde efficitur magnus lapis &c. ¶ Alia cō-
clusio pnoftica ad malum. In quo fuerit lapis
magnus in vesica & durus & complexio fuerit de
bilis non oportet curationem expectare: qñ stā-
te lapide magno & duro: per medicinas non pōt
curari vt fuit dictum supra: neqñ per incisionem
potest sustineri ppter dolorem & emanationem
sanguinis contingente necessariū in extractio-
ne lapidis vt infra videbitur de periculo in ex-
tractione lapidis. ¶ Aliud pnofticum ad ma-
lum: in habente lapidem in renibus vel in vesica
si cum eo coniungatur vlcus in renibus vel in
vesica quasi fit impossibilis curatio. Pr3 pclusio
qñ medicinis curatiue lapidis frangitiue ptra-
riantur medicinis valentibus ad curationē vlc-
ceris vt patebit infra in cura medicinarum vas-
lentium ad has dispositiones: etiam sepe ex sa-
nie resudante ex vlcere fit gñatio lapidis vt su-
pra dictum est. ¶ Aliud pnofticum ad malū
cum significamus supra lapides per arenas que
emittuntur cum vena vel resoluuntur ex lapide
de vel que antecedunt ad gñationem eius: dere-
rior est ista substantia arenosa que est nigra: de-
inde que est limida qñ que est citrina vel rubea.
¶ Pater: qñ talis a duriori mae deciditur vel ex ea
paratur generari durior lapis: ita arena qñ dif-
ficilius frangitur & rumpitur ex ea sumitur durior
terio: significatio: quia declaratur qñ ex duriori
lapide & magis resistente resoluatur. ¶ Alia con-
clusio. In senibus si generentur lapides in reni-
bus vel in vesica raro sanantur ex eis ppter im-
potentiam expulsiōis eoz & ppter aggrega-
tionem superfluitatum in eis ppter debilitate
digestiue: & hec fuit snia af. Nefretici: circave-
cam dolores fortes laboriose sanantur in senib⁹.
¶ Veniēdo ad signa demonstratiua lapidis pū-
ponentur aliqua signa demonstratiua lapidis re-
num deinde vesice: pñ: habebuntur signa distin-
ctiua inter eos: deinde ponentur signa lapidis
cum induratur & signa lapidis cum est in via dis-
solutionis. ¶ Signa igitur lapidis renum des-
monstratiua: primo ex textu nostro supra collū-
guntur de dolore vehemēti in renibus & temū-
ctiois pēsupposita granitate & de nausea & ven-
tris constrictione que sunt declarata loco suo.
¶ Pter hec signa specialis dolor est cum pun-
ctura in rene dextro vel sinistro sū qñ in eis ge-
neratur vel erit generatus differenter a dolore
grauatiuo vel extensiuo: immo quasi videtur si
cur dolor acutus perforantis & sepe disposit eger
seipsum vt non possit erigere: immo stat curans
quia natura querit dilatacionem meatuum ne
ram laboriosa fiat solutio continui per laborio-
sam extensionem sequentem ad augmentum la-
pidis cum generatur vel ad mortem ei⁹ cñ trāsit
per angustias vias erendo scilicet per renes vel
per poros vitrides: & tunc sepe communicat do-
lor ad ancham: & sepe etiam vsq ad coram & ex-
tenditur vsq ad calcaneum in parte directa ad
partem lesam.

¶ Item micrus fit frequens magis qñ fit confus.

De signis
demonstra-
tiuis.

Not. be

De signis
demonstra-
tiuis.

De signis
demonstra-
tiuis.

tas: qd lapis stimulat virtutē: et vīna tūc etiam
fit magis stimularia et propter caliditatem et forte
propter arenam que dissolvit. Et alienantur ali
qualiter cibo de recti sumptu marie humido et
potabili: qm aliq ptes humide trāseūt vsq ad
renes remollitētes eos et sic habilitātes ad dila
tationē eorū: s; pcessu cū cib⁹ erit stōm trāsēs
p istina faciēs corrationē renib⁹. Abi priori
mis auget dolor: vt supra declarauit capitulo
de colica: vbi posui manifestas differēcias inter
dolorē renū vel calculosū: et dolorē colicum vel
iliacū: et ad illū locū recurre ad habēdū talia si
gna demonstratiua lapidis renū: qd nō curo hic
adducere propter abbreviare: s; illis suppositis
cū paulo antedictis: qd pur signa sunt cōiectura
bilis et nō demonstratiua: vt ibidē declarauit de mēte
Bāl. qui etiam in seipso fuit deceptus.

Ad maiorem certitudinem dixit idem Bāl.
vt scribitur etiam decimo continentis vltimo
capitulo quasi ad pncipium postq supposuit de
pprijs signis lapidis renū eē qd dolor sit ibi in
vno loco sit⁹: et erit locus ei⁹ purus quasi sit ibi
spina pūgēs ac erit vīna antea aquea. Et ad
dixit si patiens solebat pati hoc ē ad maiore certi
tudine signū. Et sequēter dixit: ego qd video do
lorē in pre vitiis et pectis do in poru de medi
cia que frāgit lapides qd sit renib⁹ sup. factis
mollificariis. Cū si videris postea vīnā esse
arenosā ostendat deus qd dolor est de lapidib⁹
nō de colica: vñ poteris dare in potu frequēter
de dictis medicinis et hec inia ponit a Bāl. Cōte
riozū dicit: qd suspitio est de lapide renū medici
nam que frāgit lapidē donauit: et hec duas vili
tates videt hēre. Tūc qd passionē et locum ei⁹
denotat: aliam qd ipsa est medicina eius: vnde
si post medicinas arenas videbam exte passio
nem in renibus esse certificabā: et tunc magis de
ea medicina dabam.

Et consequenter ponit. Rasis signa ad de
clarandum si lapis est in renibus vel in vesica
vel in vīsū medice. Addit: si fuerit in lūib⁹ pōdes
rostras cū dolore simili morsui acis ibi in reni
bus erit lapis: et si dolor declinat ad inferius attrin
gēdo ad ighuina lapis erit in vrie penetratibus
de renib⁹: marie si succedat post dolorē vehemē
tem in renib⁹ et signa ei⁹ lapidis renū tūc cū de
scēdit de lūbo ad vritidē dolor lapidis terit meatu
bus vrie: sed postea mitigato dolore erit iā rece
pius i vesica: ita qd vltimate ex dolore acuto sicut
faceret spina circa renē vel renes cū granitate
etiā circa āchas et dormitatio de pedis vel cruris
ex parte renis infirmi et cū dormitatio de testiculī:
aliquoties eiusdē partis vrina exēte paulatī
cū aliquatī ardore et xge et arenoso sedimine pēte
sup. vel pterito conclusit Albertus supra lapidē
dem renum.

De signis vō lapidis vesice vltra signa postea
supra circa tex. dixit Rasis. 10. pñ. dico secū dū
qd eripsum sum qd extracores lapidū dicit qd pō
significatio lapidis in vesica est exitus ani. Dice
bat tamē Auicē. hoc significari cū lapis est magn⁹
cōpressū itēstini rectū cū vicinitate ei⁹ vnde
pidē vesice quādo cogitur mīgere: cogunt etiā
ascellare cum dolore propter colligantiam et cō
pressionem.

Dixit etiam Auicē qd sedimen in vīna est sicut

ser oleaginea. i. hypostasis grossa et mucilagino
sa: et hoc contingit quando mucilaginosum nō cō
uertitur in lapidem et non est oppilatio in collo
vesice: propterea dixit qd vt plurimum vīna est
subtilis proprie in principio: et hoc est qd vt plu
rimum in eis colluz vesice oppilatur a materia
grossa vel a lapide iam facto proprie in prin
cipio quando lapis est parvus: vnde vīna qua
si distillādo egredit⁹: et nō penetrat nisi subtile.
Et dicebat Auicē. per duodecim lineas infra.
Et est quandoq cum arenositate sex suffurea. i.
hypostasis habens partes suffureas que exēte
de vesica propter rationem in ea factam a lapi
de abstergeat. i. abradat: et hoc maxime verū
est quando lapis est magnus et asper: et inde acci
dit qd postq incedunt et quando mingunt etiā
appertunt mīgere: qd vesica excitatur ad expels
endum quod est in ea de lapide quasi volendo
ipsum transmutare cum microvīne: et stat sepe
dolor in veretro tūc cū aliquatī puritū vt fuit
supra de clasti et aliq cū aliqli excoitatione in
eo: immo dicit Auicē. et multoties mingitur san
guis propter rascationem lapidis: et proprie qd
est asper magnus: et quandoq veretrum stat in
continua erectione non ex fricatione sacra ad
erigendum: id precipue si fuerit infans vt dices
bar Paulus. Et addit: et si retinetur vīna subito
post hec signa significat quod lapis cecidit su
pra collum vesice.

Et quoniam aliquoties propter lapidē ge
neratum in intestino recto vel apostema durū
circa vltimam partem intestini generatum con
tingere possunt multa de accidentibus dictis
supra ad significandum lapidem vesice propter
vicinitatem illorum membrorum: vt patet res
cre consideranti: idcirco ad certificationem ad
declarandum si lapis sit in vesica fecerunt autē
qui inuestigationem cum sensu tactus: de quib⁹
bus singulariter fuit Paulus vnde ad tactū ali
quando reperitur tangēdo exterius in loco col
li vesice. i. inter anū et dursam testiculorū cū ali
quali compressionē et precipue in macro: et ita
si fuerit in veretro quādoq reperitur cum com
pressionē facta super eum: sed si fuerit in conca
uitate vesice diligentius oportet operari. Pri
mo faciēdo euacuationem materierum gros
sarum que sunt in intestino recto cum clisteri
lenitino: quoniam materia fecalis esset ad im
petiendum tactum lapidis: et si fuerit infans
patiens vt dixit sedeat vir super scamnis aptū
vt equalia sint genua ipsius: et sedeat patiens
supra ipsius genua: et ponat seruientis brachia
ipsius patientis sub genibus ipsius sedentis
vnam manum super aliam retinēdo: et postea
operetur secundum modum infra paulo dicen
dum in viro. nam si fuerit vir iaceat patiens su
pra dorsum suum: quo peracto tangatur veres
trum cum testiculis a radice eius eleuando: des
inde inungatur digitus index si fuerit puer: aut
digitus medius si fuerit magnus cum oleo vel
aliquo vntuoso vt butyro vel aliqua mucilagi
ne: et intromittat in anū infirmi et impellat tāt
operans cū eo intestinū versus vesicam cum di
gito manus sinistre premendo in dorsum supra
vesicam cū manu dextra: et tunc inquirat cū digi
to intromisso de lapide an sit vnus aut plures:
quoniam in corpore macro vel medio cri facta boy

Nota bñ.

Mod⁹ ius
nemēdi la
pidē vesice
ad tactū.

De signis
distinctionis
lapidis re
num et ves
ice.

De signis
lapidis ve
sice.

Secunda pars practice Joan. Matthet de gradl.

na inquisitione cū digito intromisso eleuando
versus vesicam z cū copressione manus dextre
indeo: sum versus digiti tangente si lapis fue
rit sensibilis etiā si parvus manifestabit ad ras
erum. De lapide grosso nō est dubitatio q cito
manifestabit: tunc si sit necessaria incisio pos
netur cura loco suo: z ex hoc habebit certitudo
de lapide vesice: qz ad tactū z directionē digiti
mutabit in cōcūitate vesice si ibidē prineat: q
nō fuerit si erit apā durum in vesica vel collo
eius vel in intestino recto vel musculus superio
ribus. Et hec sufficiant de signis demonstratiuis
lapidum renum z vesice.

De dñia in
ter lapide
vesice z re
num.

Ex quibus patent quedā differētie inter eos
quos ponit Au. 19ª rētiū de lapide vesice dixit
differunt em vtrinq lapides: z ille q est in reni
bus est quasi lenior: parū z minor z magis tras
hens ad rubedinē: ille qui est in vesica est dur
rior z maior: valde sup. vt in plurib⁹ z magis de
clinis ad pallore z cineritatē z albedinem. Rō
rotius huius dicti est clara pmo de paritate z
magnitudine: dicebat libal. q in renibus gene
rantur calculi sunt: qz renum cōcana sunt angu
sta: qui aut in vesica eo q vesice cōcana sunt ma
gna z ipsi magni z maxime vt supra dictū est la
pis vesice vt Au. z etiā Au. generat in con
cūitate eius: lapis aut renū vt in pluribus ge
neratur in sui suba. i. in cōcūitatibus quasi in
manifestis substantiis eius. Ideo vt dicebat do
lor ex lapide vesice in pñ^o sine gñationis remō
tus est ex sensu. Sed in renibus sentit dolor qñ
generatus fuerit lapis in ipsis vt dicit Au. Est
etiam rō ad hoc: q in renibus ppter vntutis for
titudinem expulsiue corū nō sūit lōgo tpe mare
ria lapidea ppter necessitatē etiā emissiōis vi
ne deorsum violēter quasi emittit ecōtra in ves
fica ppter capacitatem loci stāte ibidē mā lapi
dea cum eo multo tpe pōt fieri exitus: vine faci
lis nisi oppilādo pueniat ad collum vesice: z ita
pōt ibidē retineri lōgo tpe z magnificari z ma
xime stāte extēsi bili vesica: qz neruosa. Et ex hoc
sequitur rō scđi dicti q durior est lapis vesice q
lapis renū: qz pluri tpe indurat in vesica in mi
nor in renibus. C^o p^o etiā alia dñia de colore
qz lapis renum est ad rubēd vel citrinūz magis
declinis q lapis vesice z ex parte mae z ex parte
efficientis qñ in lapide renū cōiungit sepe mā
sanguinea: vbi in vesica magis multiplicat ma
teria stātica. que est mā gñonis lapidis in ea. Jō
in renibus tendit ad rubedinē: in vesica magis
ad pallore vel albedinē pp dispōnē mae: z qz ex
diuersis humoribus non tñt ex flegmate vt fuit
declaratū supra: immo etiā ex sanie possūt lapi
des gñari z fm diuersitates humorū diuersificā
colores eorū. Jō nō incōuenit etiā aliquotiens
lapides renū decliare ad colorem silem calci: vt
si gñaretur ex sanie in renibus: z ita aliquoties
ad nigrum vel fuscū melius vt si generetur ex
humore melēchlico viscositate participante: z
ita dico nō incōuenire lapidē vesice ad rubēd
declinare vel ad citrinū: vt si in ea pñerit mā
sanguinea grossa vel cholera visellina: z proinde
manifestatur causa apparētis contingētie sepe
vt q ab eodē hoīe emittēte lapides sine in reni
bus sine in vesica emittit sub diuersis colorib⁹.
Et hoc cōtingere pōt propter diuersitatē mae
que subiiciuntur generationi lapidis: z que di

uersitas in materia sepe sequitur diuersitatē in
regimine in eodem: vnde stante eodem regimine
communiter in eodem homine apparet vnifor
mitas in colore in lapidibus qui emittuntur:
ex hoc medicus diligens poterit discernere sup
materiam z consequēter preseruare a generatio
ne lapidis pphibendo aggregationem dicte ma
terie: z non tñ contingat hec diuersitas ex par
te materie: sed etiam ad agente vt fuit dictum.
nam calor multum igneus excessiue z subito in
durans imprimit magis ad citrinum: vbi calor
remissior longiori tempore indurans non sic cu
trinatur.

C^o ponebat etiam Auicenna. vnum certum mul
tum dubium z difficile in ca^o de lapide renū
in causis quem. N. florentinus statetur nō intel
ligere: z dixit q non inuenit a quo acceperit: di
xit sic certus. Et iterum si est lapis renū z gene
rat fm plurimū: z nō adhuc mingit: tñc est sedi
men vine retētum cum ea: z si est vesice z discer
nit fm plurimū post separationem vine: tñc est
ser sanguinis: deinde associat ei z diuersificatur
ab eo. Ego autē in hoc certū difficulti video: poss
se adaptare verba satis ad clarum sensum vt p
mo intelligat q lapis renū fm plurimum gñat
ur respectu lapidis vesice: hoc est clarum et su
p^oradictis: quoniam in renibus stat caliditas cō
strictura meatū z deductione materie: ad eos
magis q in vesica: z hoc insinuat in p^o pte cū
dixit Si est lapis renū z gñatur fm plurimū
sup. respectu generationis lapidis in vesica: z p
eo qd addit z nō adhuc mingit: tñc est sedime
vine retētum cum ea. s. vine insinuat q p tem
pore pro quo gñatus est lapis in renibus stans
quietus z non adhuc mingit neq moueat a situ
suo faciēs aliquā solonem neq dissoluat tñc est
sedimē vine retētum cum ea. i. tñc vine est p
uata sedimine qz non facit sedimen neq sangui
nem neq arenosum. Addit: z si est vesice sup. la
pis etiam gñatur z nō sup. moueat p vesicam
abradēdo neq dissoluat de substantia lapidis:
tñc sup. alit est sedimē vine retētū cum ea. i. vine
non facit sedimē neq arenosum neq sanguinem
z sic z lapis vesice z lapis renū cum stant com
municant in accidentibus quātum ex parte vi
ne: in quo ergo erit distinctio ex parte vine ad
dit: z discernitur secundum plurimum sup. cum
mouetur lapis ad exitum post separationē vi
ne id est facta vine siue emissā post separatio
nem sediminis z fecis ab vine. tunc potest fieri
distinctio. quoniam cum mouetur lapis a loco
in quo erat generatus in renibus et facit solus
tionem in continuo: vel cum subintrat poros
vitides violēter incedens per os propter stris
cturam eorū soluendo continuum tunc emit
titur sanguis cum vine: et tunc in vine post
separationem id est residentiam est ser sangui
nis apparens et ita aliquotiens durat vno
vel duobus diebus emanario sanguinea et aliq
tiens tribus vel quatuor: fm incessum lapidis
per poros ad vesicam: deinde associatur ei sup
ple lapis: quia postea expellitur postquam est
receptus in vesica dictus lapis renū. Addit
textus: z diuersificatur ab eo scilicet lapide ves
ice in hoc: quia cum dissoluitur lapis vesice vel
mouetur ad exitum z inspissatur vine post se
parationem vine: z facta sequestratione tñc

De signis
iuramentis
lapidis.

de cura
seruatio
ne gene
m lapi

non est fer eius sanguinis neq; est feculentia sanguinea secundum plurimum: immo emittit materia flegmatica mucilaginosa vel aliquid scabiosa vel sedimen arenosum: vt fuit supra dictis de signis lapidis vesice: sic p sedimen post separationem vrine postq; vrina post renem fit grossa: vñ declarat motus lapidis discernit lapidis reni a lapide vesice: et diuersificatur ab eo p hoc signum: q; fer residet in vrina lapidis reni post separationem est fer sanguinea ad rubrum declinans: vbi in lapide vesice fer post separationem vrine non sic ad rubrum sed ad album vel viscosum vel arenosum declinat: et ita p clarificatio textus satis manifesta. Et ex his vltimo patet signa indurationis lapidis et mutationis eius ex parte vrine qd fuit promissum scribi supra: in lapide renum et vesice cum incipit vrina attenuari postq; fuerit mediocri substantie nam variato regimine et incipit grauitas in renibus circa vesicam in carum procedere atque mutatione per aliquot dies pro eo tempore postsumus coniecturari lapidem indurari in renibus vel in vesica: cum postea lapis induratus permaneat augmentatus extendens renes violenter facit dolorem quasi continuum: et ita sequitur continua in querendo patiens et continua immobilitas de situ ad situm in infirmo querens aliquem requiem: et pro eo tempore aliquoties apparerunt micra sanguinea ppter solonem venarum renum. Cum postea tendit dolor magis versus vesicam et actualis: et etiam fit motus doloris a rene vel renibus et quasi extenditur illa est micra etiam sanguinea: sepe residet in aliquo arenosa ad rubrum declinat: et incipit lapis comminui et transire per poros vtriusque: et tunc aliquoties minus dolor sensibilis fuit qd lapis transit de loco strictiori ad locum minus strictum: et tunc aliquoties clarificatur vel non sic tinguntur si postea cotingat vt moueat etiam ad locum strictiorem extendendo preter naturam descendendo: tunc iterum redit vrina multum sanguinea: ita fuit iste varietas vsq; dum fit subingressus lapis vesicam qd diuersitates non cotingunt ex motu lapidis vesice vt supra declaratum est: tunc hoc dicebat. Alii diuersificat ab eo si sit lapis reni a lapide vesice. Et hoc qd dicitur intelligatur vtpm vt dicebat Aui. q; post lapid renem esse ita parum et oblongus non angularis non spinosus q; postea deduci a renibus et p poros vtriusque non prerematur iterum extendendo et soluendo continuum: et tunc non manifestaret vrina sanguinea ne fer sanguinea post separationem in vrina. Et fuit postea cotingere de lapide vesice vbi esset spinosus vel angularis p cōmitione eius et ratione maxime cum puenit ad collum et vt vrina esset sanguinea: hoc est ratio maxime in comparatione ad lapidem reni: immo tunc ei? vrina est grossa viscosa mucilaginosa vel arenosa: pprea dixit et discernit sim plurimum et. Et sic fuit finis de signis ad laudem dei.

Cura et pseruatio a lapide. Sequit de cura vtriusque vel vesice: loquendo de pseruatione pnd duplex erit sermo. nam aliquoties est sermo de pseruatione absolute a generatione lapidum prohibendo ne materia generationis ad rene conuertatur et. Aliquando sermo est de pseruatione non simpliciter sed de phibitione eius

qd aggregatum est circa renes de materia pporionata ne induretur ibidem: et si est arena facta non augmentatur lapis et pprimu exequet in pseruando a causis q faciunt ad generationem materie pporionate ad lapidis generationes. Et hoc complexum obseruatione eorum que dicta sunt supra in causis cauendo ab eis que ibi commemorata sunt habendo cautela in eis: et in hoc accommodare dicebat Sera. in pñ capitulo de cautela a generatione lapidis. Quia iam scimus causam generationis lapidis non sit nobis difficile scire qualiter premitur homo cautela vt non generetur lapis. Et addit: et cō generatio huius egritudinis. s. generatio lapidis sit ex duabus causis: vt etiam dictum est supra de mente Aler. saltem sup. vt in pluribus. s. ex humore grosso viscoso pmitto cum aquositate que trahitur ex renibus. s. conducto vel permixto ad renes cum aquositate vtrinali que attrahitur a renibus et ex caliditate ignea q adurrit humorem et ericcat ipsum sup. si multum et de terminato tempore sufficiente ad indurandum ibidem permaneat. Addit: tunc qñ abscondimus vtramq; sup. talem causam. s. et generationem materie grosse et prohibitionem ignee caliditatis: absconduntur cause ambarum simul: abscondit etiam generatio lapidis. Et qñ vt dixit et reser: et abscondit homin sit p cautela et custodiam a causis facientibus ea. s. principia generationis. s. materierum et efficiens de quibus dictum est clare supra in causis: ideo hic qñ quantum ad dietam pertinet. In cauendo a generatione lapidis sufficit pro vna maxima commemorasse que dicta sunt supra de causis facientibus ad generationem vt ab eis abstineatur et omni cautela caueatur ne superflue bis idem repetere videamur: qñ vt dicebat Aui. vbi ait patiens lapidem sunt illi qui cōterant sunt cibis nocentibus eis q; tñ ordinata supra in causis sunt de his q efficiunt ad generationem: a quibus omnibus nunc est abstinedum: conuenit hic etiam adducere ad clariorem doctrinam in dicta qñ? particulariter est vtendum: et non tñ a quibus sit abstinedum. Quia igitur supra de aere dicebat q aer grossus paludosus et calidus vel frigidus est in causis generationis hic conuenit ad doctrinam non tñ dare regulam vt ei non occurrat sed etiam oz declarare quis sit eligendus: aer ergo conueniens in pseruatione simpliciter est aer temperatus in passinis marie et in actibus ad aliqualem declinet frigiditatem hoc dico in pseruatione simpliciter q in phibitione indurationis et augmētū lapidis: et etiam in cōmitione ad cōmitionem lapidis facti et educatione illius: de qñ? oib? in dicēdo simul erit sermo de aer ad humidū declinare notabiliter parumper ad calidū. Et ita in pseruatione moderatū exercitium est conueniens: immo dicit Ras. io. pri. de inute Sa. Non generatur lapis in renibus sup. vel in vesica si subuenitur exercitio su. moderato tamen ad educendum lapidē ex renibus vel materiam que est in renibus non induram facit tamen diuersionibus conuenit motus: immo aliquantulū laboriosus vt equitare equos et saltantes: et descensus per scalas repeditus est ad hoc innans: talis tamen motus fiat stomacho inuito ante cibum. Supra etiam dicebatur de somno in causis

De erer
cilio.

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradi.

q nomodo nimius somnus et nimia vigilia sunt de causis generationis: et ab his ergo cauendum est: et ita eligendus est somnus moderatus: quia etiam erat dictum quod dormire supra dorsum est de causis generationis pro quanto facit ad calefactionem renium. Et proinde dicit Aui. in cura de lapidibus quod dormire supra dorsum est ex eis quod lapidi coferuntur. f. ad generationem ex paracalcitatis ignee quod accipitur in renibus. Forte tamen ut aliqui sunt arbitrati quod dormire supra dorsum coferat lapidi. f. iam generato ut educatur a renibus et etiam ad educationem materie conuertende in lapidem: quia ipsum situm aperitur via renum: unde facilius descendit materia et egreditur. Ideo ego dicerem quod si quando ne materia trahatur ad renes melius est non dormire supra dorsum: postea iam aggregata materia circa renes et facit diuersionibus et alium de euacuationibus ad mundificationem eius de renibus conuenit accubitus supra dorsum.

Propterea Abarauus dicit artificiose videri. f. patiens diu iacere supra dorsum: signatiter dicit diu: quia aliquoties inuatur talis accubitus ut cum est intentio euacuationis ex renibus sed non committatur ne superinflametur renes. In passionibus animalibus fuerat dictum quod passiones inflammantes ut ira et furor et in frigiditates ut tristitia et timor sunt de causis generationis: ab his igitur cauendum sed inherendum est gaudio et bonis spei. Multa etiam repleto ut fuit dictum est nocens: immo dicebat Sera. humoris grossi generationem ante omnem rem prohibet paucitas ciborum et cautela a malitia digestionis quod est de proprietate fatietatis et malitie digestionis proculdubio est quod attrahere hanc egritudinem super quod non alio fuerit. Addit: si iam acciderit tamen inceptis hec egritudo excitat vehementer. f. multum tamen cibus et malitia. Et sic cauendum est ab omnibus que adducere possunt ad malitiam digestionis de quibus latius vide supra in tractatu de stomacho, paucitas ergo est eligenda precipue quod incipit dolor: unde dicit Auen. quando videris patientem a principio sui doloris subtilia eius cibum: fiat tamen subtiliatio cum bonitate ciborum: cauendo ab omnibus his quod grossa et viscosa exhibent nutrimenta: de quibus ample dictum est in causis: ita sicut et in potu vitando potum grossum et dulce et ponticum: non tamen vitando vinis subtilibus multum: et maxime post cibum ut fieri solet ut ibidem dicebat immo neque etiam cum cibis in pura preservatione ne conuertatur materia ad renes. Melius tamen est declinare in paratis ad vina subtilia sed non acuta quod ad nigra grossa. nam de his dicebat Sera. ipsa enim adiuvant super generationem lapidis inuameto magno. Hoc totum quod nunc dictum est non est tantum de viuo ut puocante intelligendum: immo etiam de reliquiis puocantibus: a quibus cauendum est cum non subest materia in renibus et intendimus ad puram preservationem.

Sed quando aliquid aggregatum est ex hoc regrosso et incipit coagulari et intendimus ne coaguletur tunc dicebat Sera. post vomitum et super reliqua diuerterentia oportet ut euacuemus et solutione educamus ipsum super ex renibus cum cibis et medicinis que non sunt vehementer calefactionis super ut est capillus veneris et scolopendria et semina communia maior: et aliqui spara

gi. raro tamen in cibis medicinalibus: immo et baucie syluestres et apium et feniculus cum reliquis oleribus laudantur ad hanc intentionem: sed sint modice spiritatis.

Et ponit ibi bonum textum vituperando omnia vehementer calefactionis: quod est quod omne culus fortis calefactio est ut dicitur: addit in manum grossam duritiem et inuatur ad generandum lapidem ideo de carnibus laudauit carnes animum moranarum dicit: conferunt carnes animum moranarum quod non sunt multe pinguedinis: quoniam videri iste sunt pauca caliditatis quare penetrat et non induratur ut lapis suus. Nam quod non calefacit vehementer: laudauit tamen Auen. passeris et dicit quod pulli cornuicam per se conferunt in hac egritudine. alique etiam sunt carnes: quod licet pie sunt nutrimenti grossius per naturam: et sic facit ad generationem lapidis. et ita in simplici preservatione nocet ut carnes leporum et vulpium: tamen de sua proprietate valent in fractione lapidis: ideo tunc cum est intentio ad comminandum versus eorum est conueniens. et hic etiam recurre ad multa dicta in causa superiore. de stranguaria de enitratione stipticorum etc. Et laudauit ad hanc intentionem inter fructus medullam citrilli: quod est in coactitate bareche. Nota quod dicit in coactitate et non carnositate: et laudauit ficus hydromidas et ficcas. et ibi laudauit vina alba mixta cum aqua fontis vel forte melius cum aqua liquiritie. et hoc non laudauit in preservatione pura ut videris. Sed quando stat intentio ad educationem materie conuente in renibus quod stat de presentia eius in eis propter grauitatem ibidem apparentem: et per reliqua dicta supra in signis: quando etiam dubitamus probabit de materia quod ibidem paulatim induceretur maxime in confectis per iudicare etiam si non esset tanta quantitas quod grauitaretur: tamen esset laudabile semel in hebdomada exhibere aliqua puocantia leuia ut portus vini albi ante cibum mixti cum modico aque liquiritie ut cum aggregatione vine circa renes educat illa materia. et tunc actu lapide pro fructu laudatur phisici. Nam de eis Auen. dicit in medicina conuenientibus lapidi: et in phisico est ut quod omnino lapsus renis. Et hac ordinatione dicitur rebus uota ut ea possint diligenterissime inspicere seruare: quod per observationem illius magis preservationis parati incidere in hos morbos quod medicinas solutiuas etiam conuertentes ad oppositum. et cum minori virtutis lesione. Et de hoc posuit vnum casum. singulari Sera. in fine capituli de cautela a generatione lapidis. Nam cum dixisset cum non abscindimus cibos grossos et tarde digestionis et non ponimus regimine in eis sanis sed quod puenit tunc comimus prius ex eis maioribus inuocantibus inde frigens maius quod inuametur cum medicinis puenientibus. Et adducit rationem dicens quod est hoc quod comesta et bibita sumus omni die necessario: et non est de potestate hominis ut accipiat eas. f. medicinas semper: id super nocum frigens ex debito cibo et potu est omni die necessarium et primum: et sic non est contrarium inuametur de medicinis: quod contra non accipimus omni die puram ad dicitur: quod si potest quibusdam hominibus illis. f. ut super accipiat medicinas omni die: non est in medicina de virtute innata quod ster in operatione regiminis nocui. i. quod tanta sit utilitas in sumendo con-

De passio-
b⁹ aialib⁹.

De reple-
tione.

De cibo et
potu.

Nota b⁹.

tinuas medicinas: p̄ta est in continua rectificacōe regiminis: qm̄ sup. semper ad medicinas sequitur in virtute aliqualis lesio. etiam istam autē sciam bene mentiri tenere cōtra multos q̄ audent supra malitiā regiminis cōsideres in quas si continuo vsu aliquarum pillularū vel aliarū medicinarum. Et hec de dicta sufficiant.

Medicinalia. Veniendo nūc ad medicinas simul ampliādo ad medicinas q̄ cōueniūt in phibitione gñationis lapidis p̄pter pñtiā mae p̄portionare in toto et ad phibitionē gñationis et induratiōis stāte mae eius in renibus vel vesica: postea etiā ad intētiōē cōminutionis lapidis et extractionis eius a loco in q̄ est et rādē ad educationē ad extra corpus vt dicebat. A. stāt intentiones. dixit sic. Intētiōes q̄dam quas medici in curatiōe lapidis. i. in ca. lapidis inrēdūt sumēdo ibi curatiōne large: vt ēt exrēdis ad p̄seruationē sunt abscissio materiei eius sup. p̄portionate ad gñandū lapidem. i. si fuerit in toto vel in partibus vicis. renibus vel vesica iam gñata: et phibitio gñationis ipsius sui. si nō est gñata cum abscissioe cause et rectificacōe eius. i. abscindēdo et phibēdo mae materie gñationis. i. cibos et reliqua faciētia ad mām p̄portionatā. etiā abscissione cause sup. effectiue. i. male compositionis. i. calide cum rectificacōe ipsi. Et si mae fuerit iam in renib⁹ cōducra morā ibi faciētia vel in vesica sine sit facit lapis siue nō: tñc addit: et sup. alia intentio principalis: deinde est mūdificatio ei⁹. i. vt educat talis mae ad extra corpus et cōminutio ipsius et fractio eius et compressio eius et eradicatio eius supensio: id est ex loco in quo continetur tanq̄ suspensum cum medicinis que id efficiūt sup. stāte mae iam in lapide cōuersa stat p̄ma intentio in mēte medici post intentionē: vt extra corpus educat vt eradicet ex loco suo in q̄ est generatus: et hoc fit cōminuendo ip̄m si fuerit grossus et frangendo et applanādo postea cōprimendo p̄ poros vias: et ita in via executiōis opposito mō opamur cōminuendo et frangendo: et deinde eradicādo ip̄m ex collo suo dilatan do sup. mātus et leniendo cū medicinis que id efficiūt. Addit: deinde stat intētiō eius que est extraccio sup. lapidis ad extra corpus cū chirurgia sup. qm̄ nō sufficiunt intētiōes dicte ad mūdificationem eius ex corpore. Addit: et subtilia: et in ipso. i. ad curatiōē in ordine eius. i. medicinarum que debēt offerri vt in tpe debito offerantur. Addit vltimā intentionē hñdā in ca. generationis lapidis renū paulopost que versat circa accētia sepe cōcomitāria gñationē illi⁹ vt sequētia ad egressionē eius vt sunt dolores et vlcera ad q̄ opz medicū ēt in cura lapidis p̄sidera re: q̄ tales aliquoties vt infra videbis minuit vel phibēt cōpleri intētiōes supradictas. vñ addit: deinde est regimē sedās id qd sequit inde de doloribus et rectificacōe ei⁹ qd accidit eis de vlcēribus. Et sic p̄t et hoc tētu q̄ in cap. la pidis renū vel vesicē stāt tres p̄ncipales intētiōes. Una ad cām accēdentē mālēm in toto vel in partibus p̄mis renibus genitā abscindēdo vel generandā eā phibēdo: et nō sū phibendo cām mālē: sed ēt efficiēte vel paratā pcutere

effectiue rectificādo malitiā cōplōnis. Et scōa intentio p̄ncipalis verit̄ circa mām in renibus vel in vesica existēte nō indurata: sed ibidem moram faciēte paratā indurari vel in lapide cōuersam: et tunc ad nō indurata stat intētiō ad mūdificandū dictā mām de renib⁹ p̄cedente p̄ intētiōe de phibitiōe gñationis talis mae et phibitione pueris eius ad renes vel vesicā. Intētiō vero q̄ est ad lapidē indurari est: vt educat extra corpus vel cū medicis puocatiuis vel cū chirurgia: et que fit cū medicis puocatiuis i. abstergetibus lauāribus et mūdificatibus alii qm̄ sufficiūt in lapide puocatur: et est in mae q̄ nō est sacra lapis: et aliquoties opz vt coadiuuent medicis puocatiuis cū medicis p̄minutius et frāgētib⁹ lapidē in frustra equādo subam lapidis et applanādo sufficiētem eius si fuerit lapidosus vel angustis: et etiā cū medicis dilatatib⁹ mear⁹ p̄ quos d̄z incidere lapis: tunc imēdiare cōpleri p̄t itētiō q̄ est ad eradicādo lapidē de loco suo et deponēdo ip̄m in vias p̄ quas d̄z educi cū multiplicatib⁹ aquositate vrinālē circa renes vt dicra mae lapidis cōmūta et scā plana p̄cipitari possit cū multo humido extra locū suū p̄ poros vritides si fuerit in renib⁹ ad vesicā vel p̄ collā vesicē et calami si fuerit i vesica. extraccio autem lapidis cū chirurgia qm̄ reliq̄ medicine nō sufficiūt si fuerit in vesica dabit mod⁹ clausi infra: si si fuerit in renib⁹ quidā qui nō habēt rōnem laborat extrahere p̄ incisionē illi⁹ et p̄ doctū quod sciendū nō est: sed debem⁹ cū balnetis alijs dictis supra et reliquis diureticis si possibile est per poros medios ducē ad vesicā. et de hoc dicit. Au. Et sunt quidā qui laborat extrahere ipsum sup. lapidem renum p̄ incisionem illi⁹ et p̄ doctū sed est timor magn⁹ in eo: opō ei⁹ sup. est illi⁹ qui rōnē nō habet. Et tertia p̄ncipalis intētiō est ad accidentia dicta.

Et requēdo ergo has intētiōes per ordinem p̄mo p̄supposita phibitione gñationis p̄portioa remateriei in toto vel in determinatis partib⁹ ex obseruatione regiminis dicti in pte p̄cedenti de dicta: que tñ intētiō ēt maxime iunat p̄ vnum medicinale ēt per p̄fortantia digestiua stōi in renib⁹ et exteri⁹ cū vncioib⁹ ceroris et spēs eius et p̄fectionib⁹ de quib⁹ ample est dcm̄. s. in capitulo de p̄fortantib⁹ stōm. et ad illum locū recurraſ quia bonitas digōnis plim p̄fert ad phibitionē gñationis dicte mae sicut ex aduerso dicebat supra de mēte Sera. de p̄prietate satietatis et malitie digestionis proculdubio est attrahere ante egri tudinem supp. faciundo ad gñationē dicte mae. Quis ergo p̄suppositis et cōpletis intētiōib⁹ succedit alia que est ad materiam si esset in toto generata vel in p̄scularib⁹ mēbris nōdū tamē attracta ad renes: vel si sit ad renes attracta nō sit indurata. Et si est aliquatiter indurata non notabilis quātitatis vnita: sed sub forma arene pmanēs: et tunc succedit intētiō que cōpletur p̄ abscissionē materiei cū effione sup. p̄ stōmā vel per solutionem ventris vel per vomitum et cum diuersione ad extrema vt cum exercitio et balneo in tempore vacuitatis et fricatione et balneo aliquotiens. Et in his oportet vt sit subtilis id est ingenium in ordine applicando: vt de his p̄ponant que p̄poni debēt. deinde veniēdū erit ad ea q̄ cū puocatione lauā renes

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Not. hunc
casū.

vel vesica. C. Primi ergo qd occurrat in opatio
ne est lenire vētre cū dysteri lenitūo nō multo
gratias ipsum faciendo. Et de hoc dicebat An.
sup. de his interiorib? sup. p. est in lenitudo ma-
teria vt declinet humores grossi ad latus secis
z nō fiat ex declinatione fecis coartatio renū. i.
nō sit multo gratias dysteri neq? attracuum
sed lenitūo ne marerie si aliq? sunt in renib?
ibide coartetur p tractū aliaz materiez protra-
ctaz ad intestina pprea dicit infra. Et iuuat
sup. tales a dysteribus lenibus tempatis per id
qd educit de feces sup. tūz lenitū natura hoc tū
de qritate dysteris magis obseruādū est stante
dolore in renib? vel vīs medij ex lapide vt in-
fra dicit. Per hāc em lenitionē vētris natura in-
ctinat ad mīrēdū feces ad intestina deriuando
eam a loco renū z vesicēz ita fiat dysteria cum
malis folijs alte se. lini z cassia z oleo violato
stante complone calida. C. Facta vētris lenitio
ne si cōiungat habitudo sanguinea z maxime de
grossio dicit Rāb. lo. cōri. de mente. Bā. in hac in-
tentione. Qui habuerit in venis suis sanguinem
grossum z multum incipe z minue venā interio-
ris partis genu z saphenā: hoc intelligat regu-
lando sū qd als dcm est in casū de flōmia: qm si
corpus esset multū plethoricū esset fieda flobos-
romia a vena basilica pūz ante q fiat de saphē-
na: qm si p^m fieret de saphēna stāte plenitudine
cōuerteretur materie ad renes: z sic magis noce-
ret q uiuaret. Si etiam esset actu dolor circa re-
nes z dubitarem de futuro apostemate pro-
pter dolorem stante plenitudine etiā non cum
dñio sanguis esset necessaria flōia. Et de hoc ē
dicit. R. cū corp? est repletū z violētū z cōctū
i. arbitratio existimas q pferat āpa ad dōlēdū
i. qd ad dolōz sequat āpa. Addit: incipe cū mi-
nutiōe basilice. Et addit bonū verbū ē stāte la-
pide dicit quo pacto. i. facta minutiōe medicie
z cure in eo z de leui eriat lapis. C. Si tū corpus
patēris fuerit flāctū vt cōiter enenit z pingue
in quo gñant hūmores grossi parati ad gñatio-
nē lapidis: tūc post lenitionē vētris pmi qd dōz
offerri est vomit? iuuat qdē phibēdo gñonē la-
pidis z mēz ne puerant ad renes: de quo dicit
A. z ex phibitio gñationis eius. i. lapidis est
vomit? post cibū z multus vsus ei? Addit ponē-
do iuuamētū: ipse em expellit supfluitates gros-
sas p viam cōtrariam vie cuius motus est ad re-
nes z facit latus renū vacuū z mīdū. Et ita de
rap. laudat in primis vomitū post comestiones
vel ante comestione stāte habitare ad vomē-
dū: cū qbus aut cōpleri debeat sepe habitū est
in supiorib? ad illā recurratur. C. Cōsequenter
succedit intētio enionis p deorsum: z qm mā vt
supponit est grossa indigēs pparatio vt educa-
tur opz prius eā digerere cū appropriatis subri-
liariis in qbus sit plus de subtiliatione q de
calesfactione efficeat: imo opz aliquatū hūme-
ctari mām z phibere supinflationē vt. s. di-
ctū est. Ideo in casu valebit sirupus vt infra. R.
orymellis simplicis. j. s. mellis ro. j. s. aquaz ci-
porē scolopendrie z camomille. añ. j. s. z potes
variare sirupos z aquas sū diuersitatē corporis
in caliditate z maciez maiorē strictiā meatū
vel minorem. Nā in corpore strictiōz meatū et
pingui z grossiōz humoꝝ sirupi z aq magis sub-

No. vomi-
tu in hoc
casu.

tiliariū debet offerri q in hoc mō disposito: iō
de sirupis sunt gradus. Nā in hoc casu vs sirup?
de duabus radicibus oryamel composuit sirup?
de duab? radicibus sine aceto: sirupus de bizan-
tijs z de liqritia z de eupatorio z filis: z de aq
sunt aqua cap. ve. absinthij scolopendrie cicore
lupuloz z radē sarifragie berbonice z sparagoz
bensci seniculi apij senationū z aqua raffani q
in hoc ca? vt sunt dcm est mirabilis: z nō preter
mittat i hoc casu liqritia vel decoctio eius. Nā
de ea dicit Auē. in ca? proprio. z nota q liquiritia
confert renibus z vesice stomacho mery pūly
moni z canne eius: ita cum intendimus mīdū
ficare renes semper decoctio liquiritie est singu-
laris iuuamētū. Poteris ergo cōponere sirupos
z medicinas magis fortes z minus sumendo de
medicinis magis z minus fortibus recurrēdo
ad tabulā medicinarū subtiliariarū z incinaz
positā in cap? superiore. C. Deinde facta ppar-
atione aliqbus dieb? de mā cōuenit aliquid edu-
cere per deorsum de mā dico in toto exstēte vel in
determinatis locis nō in renibus vel vesica: nō
cū forti tū medicina nimis: ne coartetur renes
nīmū descēdūz mā p intestina: valebit ergo co-
positio: vt infra in mā cōiter pringente in para-
tis. R. agarici electi. j. s. spice zinzij. añ. j. s. i. sū
dantur in aqua berbonice: seniculi cū modico
orymellis simplicis p. rj. horas. postea facta ex-
pressionē addatur colature cassie. j. s. vj. electuas
rj indi. j. s. j. vel plus vel minus sū nām corporis
ris: mellis violati. j. s. misce. z si voluerimus cō-
uerrere a vīs primis renū ad intestina: valet
singulariter bñdicta simplex Nicolai exhibēdo
j. h. vel. iij. vel possunt dari pillule de benedicta
eis qui non volunt fumere medicinam portabilē
lemi sumendo. erēplū gfa. j. s. speciez eius. z. j. s.
aloes z rectificetur pillule cum melle ro. veras
est tū q stante mā in renibus magis inuāt clu-
steria q data de super: qm q dantur de sup puer-
tunt mā in deorsum etiam versus renes: z ma-
xime stante dolore in renibus. Et propter istam
cām. A. in cura de apatibus calidis in renib? di-
xit. Et non est via ad administrandum solutiū
qm dolorem facit z nocet per id qd descēdere fa-
cit de super: clisteria aut diuertunt a renibus z a
vīs primis non sic educendo a superiorib? mā
in deorsum: ideo cum intendimus non tū ad le-
nitionem: immo ad enionem de māebz appo-
pziatis: tunc possumus opponere in clisteribus
aliqua respicientia dictas māz: vt verbigratia.
turbith in decoctione clisteris z agaricūz ponē-
do etiam paritariam radicem apij z seniculi er-
hndi. Et ad hanc intentionē dicebat. A. post q
dixit q iuuatur a clisterib? leuib? addit: qñq
ponuntur in eis sup. clisteribus de medicis clu-
steris sup. acutis z perducunt virtutes propē-
vīs ad renes a quibus sup. intendimus eāre:
z hoc valet singulariter vt dictum est iuxta me-
dicinas benedictas.

No. de liq-
ritia i hoc
casu.

Not. ca-
balrab

No. de bñ-
dicta simp-
plici.

No. de b-
mū i p
doloris

Not. bene
hunc casū.

radi.

ofito: iō
p3 firup
az firup
debizan
e de aq
e cicore
paragoz
affani q
ō preter
eins. nā
liquirit
ery pul
ns mudi
est singu
simpos
tendo de
necitay
a ppar
quid edu
tevehin
etia: nō
r reneop
ergo co
in para
3. iūm
modico
facta ex
electua
n corpor
mus cō
na: valet
bibendo
medica
porabiz
a. 3. 3.
no. verus
nant cū
p pueri
eo: r ma
eristam
enib? di
solutio
edere fa
ibus? a
ab? mā
m ad le
p: appo
teribus
igraria.
3. ponē
uculi er
3. postq
r: r qū
licia dī
prop. f.
elare:
iter me
e in to
rā neq
io eius
e calido
r: aqua
de mari
alo de
re 3. fin

De egritudinibus renum et vesice.

30. cccxj.

gulariter si sumat succus paritarie terrestis: ut 3. 5. cum vino al. ut cum 3. 5. eius in ieiunio dicit Buil. q. mirifice renes a lapillis mundificat et in frigido decoctione cicoriū ru. et radicū feniculi et apij cum melle colato continuado duobus vel tribus diebus exhibendo in mane notabilem quod tirare valet versus remoueat grauitas que erat circa dorsum que facta mundificatione oportebit postea confortare renes cum aliquibus confortantibus de quibus dicit infra post extractionem lapidis. Et hoc sufficit quantum ad intentionem abscessus materiae in toto vel in renibus non indurate et si volueris descriptiones vomituum et clysteriorum et abstergerentur et mundificarentur: etiam confortantur tunc videbis clarius in consilio meo facto de calculo in parte preferuaria pro magnifico domini. Anarcolino barbauaria.

¶ Jam succedit intentio que est ad lapidem postquam induratus lapis in renibus que introitio completur cum his que committunt et frangunt lapidem ut dicebat supra cum eis que dilatant meatum: et cum his que tam de expellunt eum a loco in quo est: ita completur maxime cum medicis subtilioribus et incidentibus non multum calidis: et cum appropariis fragrantibus de quibus 3. de hoc dicebat Balz. 7. p. 7. ca. 4. Cum autem passio hec robusta iam et firma est et completur sunt in renibus calculi omnes videndum erit regimine subtiliari et incidentibus moderati caloris medicamentibus calculos fragantibus propriis. Et hoc ad intentionem ut exequamur si occurrat infirmus cuius tali passione dolorosa ex calculo postea in renibus manifestato ex signis et aliis procedere que dicta sunt supra de abscessione cause: et diuisione ad oppositum cum vomitu et lenitione venteris prius que venias ad balnea et medicinas diuresas. et de hoc dicit Aia. curatio eius in tpe doloris est que bibat medicinam ad vomendum in sui prius non sit in hoc negligens: et nihil remanet in stomacho: deinde fiat clyster: intelligat per supposito clysteri lenitio. post vomitum fiat clyster aliquoties acutus: postea ingrediat balneum ut dicit. et hanc finem de vomitu et posuit Aui. loquens quod est si dicit in prius doloris dicit et de illis que inuuant in hac hora est administratio vomitus et ponit inuameter. Et addit. et id est de illis que minorant materias comprimere lapidem super. et quando per oppositum. Et addit. si fortasse nocet per id quod trahit lapidem ad superiora: ex quo tunc potest colligi quod cum lapis est educatus ex renibus et est in vijs medijs in transitu descendendo: quod tunc non puenit vomitum et maxime laboriosius: 3. in prius insultu pueniat stare lapide in renibus. nam ultra inuameter quod est fiat in eione mae ad oppositum: facit etiam inuameter in comotione lapidis ut educat a loco suo: hoc intelligat quod non est dolor vehemens valde: laudabile tunc est: ita est finis auctorum quod nisi vehemens fuerit dolor: eligibile erit et dare aliquod lenitium post vomitum clystere ad lubricandum et leniendum venterem: quod et lenit vias renum et lubricare facit lapidem: et de hoc dicit Ra. in diuisionibus. Et da in potu de medulla cassie. cum oleo amigdalino: istud enim lubricare facit lapidem quaz finem accepit: etiam Aui. dicit in ca. primo. de medicinis ad lapidem. Et non est malum ut videbatur etiam quod est sicut cassia. cum oleo amigdalino et cum succo viscoso que sit de succis diureticis: ut sup. succo maluarum et altere in quibus

ut dixit textus est viscositas et lubricitas cum oleo amigdalino. Et ego semper practico ista sententia in prius facto clysteri lenitio cum occurrat infirmo et ordinato vomitum leui et facto vomitum post tres vel quatuor horas ante quod sumat cibum per horam exhibeo. 3. 5. ca. 3. extracte sine armillis addito oleo amigdalorum dulcium de recenti facto reducta substantia ad formam elecrum fluxibilis: et exhibeo cum cocleari totam perfectam mirabiliter inuam: quod leniendo et preparando vias ad dilatationem mundificat etiam materias que sunt in vijs communibus per secessum diuertendo: ita quod neque per dolorem contingentes ex lapide neque per caliditatem balnei neque per medicinas puocativas que sunt necessarie ut exhibeant possunt postea pueri ille materie communes ad vias renum. Sed ut bene memorie teneatur de clysteribus ut dicitur erat supra: clysteria multe quantitates non debet offerri stare maius in renibus etiam non indurata. multo minus debent offerri stare actuali lapide cum dolore ne coarctentur renes ex spitate clysteris: et propter periculum coarctationis laudauit Aui. magis supposito: stare dolorem vehemens: si necessaria lenitio ventris per strictionem mae dixit sic. Et si fuerit strictione aliqua nature tunc de rectoribus reb? erit errare fecit cum supposito: aut clysteri non magno quod coarctet et dolorem faciat. Addit. in multo supposito: rui amabili? est mihi: tunc obseruanda est lenitio nae vel cum supposito: vel cum clysteri paruo ut trui vel quino. 3. Na ut dicit. A. in lenificatione quidem nae est alleuatio plurima et sedatio doloris. Aliqua tunc sunt ponenda clysteria cum aliqua lenitate medicarum educerium de maius prima renibus ut supra dicitur fuit in intentione abscessione mae: si nunc stare dolorem et actu lapide in renibus debet exhiberi medicinam solutiuam desuper: debet exhiberi clysteria pingua cum lenitate diueri cor. Et de hoc posuit cas. A. et non est semita ad administrandum caraticum. i. pharmaciam: ipsum enim ledit et nocet per id quod descendit facit desuper. Ad dicit: clystere autem cum in eo ponit adipem et inuicriores: vel super. ponit possunt et virtutes mollificantes et virtutes diuretice facit cum solone ventris lenitate super. in lapide et in vijs medijs et frangit dolorem et adiuvat ad extractionem lapidis. et ita patet quod consentit ad clysteria et nequaquam ad pharmacias dadas desuper: sed sunt modice spiritatis ut supradictum est. Et stante etiam dolore ut fuit supradictum in corpore sanguineo puenit sloboromia ne trahat ad apostema. Et non etiam stare dolore sicut exhibede medicine puocatiue et frangit lapide ut sepe fieri solet per medicos que applicat et in finem et reliqua fragrantia lapidis: quod talia augent ad dolorem. unde expedit prius minuire dolorem cum his que statim dicuntur: deinde intendere cum medicinis que faciunt ad lapidem. Et de hoc dicit Ra. 10. pri. ultimo ca. ad finem de metre da. dolor statim in dispositione eius insultu? indiget curari cum rebus que mitigant dolorem: et mitigato ipso insultu doloris curatio debet fieri cum eo quod emittit lapidem. i. frangendo comouendo et puocando. Et hanc adde finem insinuant Aui. et est reuerus super allegatus circa textum nrm cum dicit. Et cum dolor est fortis sedat quando curatur cum eis que diximus super. mollificariuis et balnea de quibus infra addit. Deinde cum curat lapis super. cum me

No. bene.

Not. hoc document.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradt.

tot. bene.

Nota de
balneo 2°
et 3° vtilita
re in hoc
casu.

dicinis appropriatis lapidi multiplicat sup. do
lor: quare rectius est vt dixit vt abstineat a me
dicinis foriter moueribus z administretur cly
steria lenia lenificaria z inunctiones q compri
medo z cōfricādo sunt z cerotaria lubrificaria
z mollificaria. Et ita in enumerādo medicinas
frāgīnas loqns de sanguine hirci dixit. Et cuz
volueris in potu tribuere dabis in potu coclea
rium vñs in vino aceti. i. acuto in hora quieris
doloris. hoc dixit signāter vt sit comune ad oēs
similes cum exhiberi debet. Et hūc textum bene
menti tenere ne cōtingat error qui sepe cōmitti
cōsuevit ppter hoc placuit ipsum hic allegare.
Eandem quasi sniam posuit Sera. in pñ capien
ti de illis in quibus generatur lapis z magnifi
catur. De his tñ mollificariis q necessaria sunt
z lenitiuis ad mitigationē doloris addebat Se
ra. qdam verba ad sniam pauloante dictā dixit.
q os vt duar rerū administrationē. i. mollifican
tiū z lenitiuū etiam facias cum cautela vepemē
ti: qd est q: nō os vt multiplicet sup. supflua ad
ministratio rerū q mollificat z lenit vt nō dis
soluat virtus membrū: z sup. ppter talem disso
lutionē virtutis nō possit sup. membrum expel
lere a se illud qd in ipso est extraneū aut elonga
re illud a se. addit: sunt verba bona: z ppter si
cus declarat q aliquid ex materia puenit ex hu
more malo ad membrū in corpore sup. aggregato
vel in membro alio vel ex egritudine q sunt
cum materia: z ita innuit q nō mundificatio cor
poris rimos est in multis humectādo z mollificā
do ppter dicta duo nōcūmēta maxime 2° ne cō
uertatur materie ad membrum aliunde. z ideo
notabit errant q a pñ doloris nō mundificatio
alr corpore ponunt corpora in balneis mollifica
riis z applicat alias vnciones. Et lz Alēā.
dixerit in cura in pñ qbus lapides in renibus
sup. sunt hoc mō curari opz. mox igit in accessio
ne sup. doloris q relarent z mitigēt sut adhiben
da. Et addit: vtilius est omnibus balneum. hec
qba sunt intelligēda cum sale presuppositis mū
dificationibz z diuersionibus de quibus supra.
Sed cum ad localia est deueniendum: tñq in
accessione vtilius est oibz balneū: vel vbi esset
vehementissimus dolor ad mitigationem mor in
tali accessione q relarent z mitigēt sunt adhibē
da: z etiaz vtilius oibz in mitigatione est bal
neū: sed tñc nō os multiplicari huiusmodi ni
si prius fiat mūdificatio z tunc facta mūdifica
tione exhibeātur cum cautela: z nō ita cōtinuē
tur q dissolu fiat in xture. Nam vt dicebat Aul.
cōfirmādo istā sniam: balneum z renes supp. p
ipm fortasse pueniūt ad lubricationē eius sup.
lapidis: sup. cum debire offerunt. Sed addit: et
qñq extrahit materias ad id qd de corpore ap
parer. i. de interiori ad eptā z educit eas a reni
bus z ita discerendo iunat. Sed addit. z qñ
multiplicatur vsus eorum mūdificat virtutem
z debilitat virtutē renū sup. ad expulsiōē z ad
phibitionē materierū q ad eos fluit. ppter
ea addit: z similr si administrantur predicta bal
nea in hora in qua nō sunt necessarie lenificatio
z sedatio doloris. i. administrēt nō stante ma
gna necessitate de sedatione doloris z corpore
nō mundificato faciunt renes susceptibles ma
terierū ad eos ppter mollificationem ipsorū:
ita q in tempore doloris si corpus est mūdificat

tum z ad lubricandum lapidem z dilatandum
meatus z parandum vt obediāt dilatarioni ad
incessum lapidis primum z magis singulare res
medium est inpositio corporis in balneum mol
lificationum. Et pro hoc dicit Ra. de mēte Alex.
io. cōti. radiz curationis lapidis in renibz sit g
balnea pilas vncionem flegmaticorū z cuz pos
tu rerum frangentium lapidem z res lenificari
nas dum fuerit in aqua in balneo: z ita in opes
re exequi debemus obseruatis semper prius q
dicta sunt supra vt prius faciamus balneū post
diuersionem z enacuationem cum clysteri et vo
mitu leni z ad mitigandum dolorē z facilitādē
eritum z extractionem lapidis ex loco suo. de in
de sunt inunctiones cum mollificariis leni
tibus circa renes z illa cōuertendo versus vesi
cam. deinde exhibeantur medicine facientes ad
comminutionem lapidis: vt etiam fuit dictum
circa literam: sed in balneo obseruēt cōditio
nes pauloante dicte: z etiam inunctionibus vt
nō nimis multiplicentur. Materia autē bal
neorum est aqua tepida vel parum ad calidum
magis declinans de cōcretionibus rerum humecta
rium z aperientium cum virtute etiam frangen
tium z comminuentiū: lz tales frangitue nō tā
tum operētur exterius sicut cum interioris sumū
tur. Et de medicinis talibus opz etiam eligere
diuersas medicinas diferentes fm qualitates
manifestas maxime in acutis: aliquoties cas
lidioribus aliquoties minus calidis aliqñda
etiam minus frigidis. sunt semper tamen hume
ctatiue fm diuersitatem corporum quibz appli
cātur: fm diuersitatem materie generationis
lapidis que multum diuersa est vt supra vñm
est in causis q aliquoties est sanguinea vel co
lera grossa: z tunc tales medicine debent ad fri
gidum inclinari: z aliquado est flegmatica gros
sa z distinguūt per signa dicta supra: z in his
oportet ad calidum z subtiliatum. n. magis in
clinare. Et de talibus medicis supra posse sunt
tabule in ca^o superiore. de difficultate vñc ad
illum locum recurrere eligendo medicinas ad tuā
intentionem pro exemplo tamen iunabit si hic
aliquae afferantur.

Pro balneo igit pñcēdo in corpore nātr calido
vel accidentaliter cōiuncta se. vel stare materia
generationis lapidis calida valēt folia maluarū
violarū z altee z sumiterre z āge pastoris cū ppe
rate z seia cōia maiora frida. Et in cā frida mas
gio valēt paritaria senatiōes radices feniculi z
apji cū folijs coriandē: z paragi cū radicibz arthe
missa z sarysragia ppe. Et in corpore magis frido
valent radices iringorum z tribulorum z pastis
nace z acorū z cipi z spica: rubea tinctorum: mer
hmoi. Et de magis temperariis sunt semen lini
seu greci singulariter cum folijs z radicibus al
tee. z he medicine mediocres possunt in of cōne
niēter offerri. Et fiat et functioes appropare z
vnguēta cū mucilaginis: rez calaz vfridaz sz
etigētiā de q dcm ē vt i cā cala olm vio. cū oleo
olinarum maturarum z cum oleo de lilio et
si expedit: z in causa frigida cum oleo de anethino
de scorpiōibus ppe camomillino z anethino
z cū butyro z cū ysoopo humida z de repāris ma
gio z in omni quasi casu cōferētibz: sunt oleum
de amig. dulcibus z amaris: lz oleum amararū
ad calidū declinet z oleum de sismo z pingue

nota b
roco.

benā
balneū

nota b

andam
tionem
lare res
um mol
e Alex.
ib' frg
cus pos
ificati
in ope
prius q
en post
ri et vo
ilitad
to. de
is leni
ntes ad
dictum
ditio
ibus ve
ut bal
alidum
me cran
angen
te no rā
is sumi
eligere
ilitate
ens ca
liqti
n hūme
appli
tionis
i vifum
a vel co
t ad fro
ca gro
in hū
re sunt
tine ad
ad tūā
it hūc

calido
taria
nalux
cū ppe
da mas
iculi
ardhe
frido
pasti
um: ce
en lim
bus al
st cōne
pate
ladz
fz
f oleo
panere
betino
tis ma
oleum
arary
ingues

hora de
coco.

Demā
balneo

nota bñ

do galline et anatis et anseris, nam ista multum
leniunt dolorē maxie olei camomillini et antheri
ni cum pinguedinib' dictis, de his dixit Anē.
Et assidua ponere renibus et sup. partib' illorum
ab extra qñ te coegerit cā doloris qñ seder illud
ficut olei camomillini et antheri et pinguedi
ne anseris: et hoc est magis notabile vt dixit si
militer qñ pinguedo anatis: cum his tñ semp cō
uenit apponere aliqd croci ad penetrationē cū
humectatione et ppietate spālī mēbra vīne p
uocādo. Si aut impendantur mucilagines de se
minibus dictis diuersis sū diuersitatem mē
in vnguētis fortē faciūt impressionē. ¶ Possūt
etiā fieri empla cū fecerit decoctariū in balneo
masselatarū cum carnositate passilay vel ficis
pinguiū sūm exigētā postea incorporando cum
oleo et pinguedinibus croco vt supradictū est.
¶ Possūt etiā fieri ex farina fennigreci selini
p maior parte et cum modico farine orobi cum
mucilagibus et oleis vt supra. ¶ Preter ea q
applicātur exterius. Quedā etiā valet interius
ad mitigationē doloris de quibus sunt semina
maluarū et alree et cornu cerui si exhibeātur cum
sapa i ppietate, pueniēti exhibēdo vsq ad 3. h. il
los: de his etiā est vt decoquantur folia malue
campestris, nā de decoctione eius dicebat Anī.
et decoctionib' qbus inuamētū cōfert lapidi
renū cū eaz administratio assidua in horis pa
rotisū est vt decoquantur folia malue capeltrie
et ponātur in decoctione eius buriū et mel de q
sumat in portus plurima. et ponēs inuamētū
hui' portionis vltra mitigationē doloris in hoc
casu addit: frangit em lapidē sup. hec decoctio
et puocat vīnā et lenit iter eius. i. vias trāsitus
lapidis: et trahit eū cum facilitate. ¶ Et quā
do ista nō sufficiūt et dolor est plm infestū dixit
Alex. ad finem capli in cura. Qñ si et acceptis p
mauēant dolores et piculū inesse oñdat vt dicit
era virtute: sit et insomnitas: inuenienda sunt
antidota et q mitigent dolores et somnū faciāt
lapides attenuent et cōfrangant: qualia sunt phi
lonium aut rziaca sed nō verustay vt dixit aut p
se aut cū philonio mixta. Et ponēs inuamēta di
xit: melius em est sup. dare stupefacina: lz sup.
sunt aliquatū suspecta. nā in hoc casu cū vīt p
sternitur dolore exhibitio talū reparat vīntes
sup. somnū inducēdo et dolorem minuēdo: et si
exhibeantur in balneo erit pueniētius: et p hoc
dicit Paulus vt scribit. lo. pñ. in tpe dolor
vrendū est pilla. i. balneo et rebus stupefacinis
si opus fuerit eis: et has snias antiquoz imitat
est. A. cū dicit in ca' medicinarū cōmūētū la
pidē. Et si fuerit dolor et illis qñ nō remouēt p
fina tñ necessariū erit dare in portū id qñ stupe
fācit: et cū hoc sup. inuat et rñpēdo lapidē et p
uocādo: et exemplū casū de his dicit. Et itēz phi
loniū et et medicamē mandragorariū et rziaca q
nō est antiqua: immo est ad nouitatē declinā et
est virtus opij remanēs sup. est cōueniens. Sed
hic bñ nota ppter multos male intelligētes q
p rziacā hic nō ē in qua sit vīt opij nō debe
mus intelligere rziacā infra sex mēses vel non
fermētā vī multi sunt exst: mati: qñ tale cō
positū nō est rziaca añ fermētationē: et pñ i eo
nō est virtus rziacalis sū quā inuet vel inua
re possit: sed dñ esse rziaca nō verustay vt dicebat
Alex. fermētata tñ et ad nouitatem declinās vt

post annū infra duos mēses vel tres. Na cūz no
uitate eius stat virtus fortis opij: vbi cū antiq
tur minuitur virtus stupefacina vt est snia. A.
penul. ca' quat re primi. et hoc insinuat cū dñ
r. Signāter immo sit ad nouitatem declinā et
est virtus opij remanēs: et tunc ponēs inuamen
ta illius ad nouitatē declinantis addit: ipa em
plurib' modis cōfert: nā ex pte rziacalitatē sup
ple cōfert. i. vīnificādo virtutē: et ex parte puo
cationis et cōmūētū lapidē: et ex pte stupefaciōis
doloris et c. Et de hac potest exhiberi i balneo ad
quantitatē 3. f. vsq ad 3. iij. cū aliq aq appo
priata nō calida vt cū aqua decoctionis altee vt
paritariē rñmōi. Et hec sufficiāt qñz ad ea que
inuāt in mitigatione doloris: et ad excitandū
lapidē et habilitandū vt ex loco moueat aqñ
interius exhibeant medicine ppietate frangitūe
et lapidis cōmūētū et extrahiue. Et de medi
cine que dicte sunt de balneo nō solū valent in
lapide renū et in dolore eo: sñ et in lapide ve
sice et canones dati supra: ita debēt regulare. cu
ram doloris contingētis ex lapide in vesica vt
in collo eius quantum ad balnea et c. sicut etiāz
dictum est de lapide renū.

¶ Succedit modo vt afferant medicine q sunt
ppietate ad lapidē ad insērtiones dictas supra. et
de his vt sunt frāgritūe et cōmūētū lapidis q
dam sunt debiles quedā magis fortes: quedam
etiā magis appropriant lapidi renū quedā la
pidi vesice: lz sit dictū de mēte Auenzo. q medi
cine lapidum renū sunt ipse eadē que pferūt la
pidi vesice. Alique tñ notabilē faciūt impressio
nem in lapide renū que modicā faciūt vt nū
lam apparēt in lapide vesice: qñ fortiores vt
ibidem testat debēt esse medicine ad lapidē ve
sice facientes q renū: vt et sup. adictū est circa
tertium p cās ibi expōsas salte medicine que cō
ueniunt ad lapidē vesice sunt calidiores. vñ di
cebat Anī. et opz vt ille que sunt ad lapidē vesice
sunt vehementius cale q ille que sunt lapidis re
nū. qñ intelligi dñ nō de medicinis a ppietate
et frāgritūis: q tales nō operant pncipalr per
manifestā qualitatē sed de medicinis conductri
nis ad loca renū vel vesice: dñ et intelligi de ppa
rātibus subtiliando ad medicinas frāgritinas
cū ppietate lapides vesice q renū pp maiores
duritiē in lapide vesice q renū vt in plurib' su
pra dictū est. ¶ Et hic est cōmemorādū qñ dictū
est supra de mēte Plinij cōmētoris 3. rechi
de cōditionibus necessariis in medicinis q de
bent pfcere hāc opationē. i. cōmūētū lapidē.
que tñ pditiones possit sunt ad illustrib' anto
ribus: vt a Sera. pcpue 4. breniarh. ca. 2. et a
Raf. lo. pñ. et ab Anī. in ca' ppio. que tñ cō
ditiones aliqñ nō reperiunt in eadē medicina
simplici: lz nō incōueniāt plures eaz in eadē re
periri. vñ ergo cōditio est vltra hoc q sit frāgi
riua et cōmūētū lapidis erigitur: vt etiāz de
ppietate puocet vīnā: et cū hoc de se moueat
ad vias renū et vesice. Ergit etiā q in medicis
ua sit virtus sū quā pferūt notabili tpe in re
nibus vel vesica vt operationē ppietate sufficiē
ter pfcere possit: et cum hoc q cōfortet rene vt
vesicam in expellendo sacra cōmūētione in
lapide: et hec conditiones vt dictum est raro in
eodem cōiunguntur: et sic vbi reperiat vna sim
plex medicina de cuius singulari ppietate frā

De medici
nis appro
priatis la
pidi renū
et vesice.

De pdition
ibus neces
sariis i me
dicinis lapi
dē frāgrēti
bus.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthel de gradl.

gere sit lapide in renibus vel vesica oꝝ pñr si cuz
ea nō cōiungantur alie cōditiones dicte vt cum
ea commisscatur alie medicines calide subtri-
les nō excessiue caliditatis q̄ faciant illas pene-
trare ad dicta membra vt est cinnamomū vel pi-
per: q̄ etiā cum caliditate sua inuēt dilarando z
apiendo meatus etiā subtiliādo mām. 2º debet
admisceri medicine q̄ faciāt virtutē illarū cōmi-
nutinari pseruari ne dissoluat virtus z vt tras
hāt morē in loco suo cōuenientē vt dictū est ad
operādū. Et tales medicine debēt participare
viscositate sicut est polypodis vel gñā gñm ma-
xime dragagariū. erigif pñr vt exhibeāt cum eis
alique medicine vt dicebat pfortares ipsa mem-
bra in q̄bus sit aliqualis stipticitas z aromati-
citas: vt est spica vel squanto: necesse est etiā ap-
poni aliquas medicinas q̄ post q̄ sit cōminutū la-
pis sint fortis puocationis z mūdicacionis vt
sūt sparagi z cressones. Et si cōiungat doloꝝ pue-
niet etiā si ponatur medicine sedatiue doloris
a p̄prietate vt est semen altee: immo etiā aliq̄
tios oꝝ apponi aliq̄ stupefaciēs vt parum iusi
quiani: z tñ cū ista oia cōiungantur in pposito
rūc p̄p̄t opatio quā intrēdimus z in lapide res-
nū z vesice. ¶ De his rñ medicis cōminutius
lapidis qdā hoc efficiūt p manifestas q̄litates
z q̄ sunt incisive subtiliatiue: qdā hoc efficiunt
cum p̄p̄tate spāli. Et hāc sniam insinuant in
bis dñs An. in caº p̄p̄o. de curatione lapidis re-
nū cū dicit loquēs de medicis agēribus cuz ma-
nifesta qualitate. Ad medicine nō cōminutēs cū
sup. lapidē sunt fm p̄m medicine amare q̄ non
sunt valde vehemētis caliditatis vt supra dice-
barur et de mēte Gal. p̄inde addit. Et oē cuius
incisio est vehemētior: z eiº calitas est minor: est
meliº. Deinde loquēs de medicis agētibº cū pro-
prietate tñ dicit. Et est hic genus medicinarū
aliud. i. in hoc caº: quaz opatio nō p̄portionaf
ad casū vel ad fr̄m: imo nō facit id qd̄ efficiunt
nisi cū p̄p̄tate: z istaz. s. agētibº cū q̄litate mani-
festa: z sūt q̄ agūt cū p̄p̄tate qdā sunt debiles z
quedā fortes cū sup̄fluitate in virtute: z sup. qdā
mediocres. In hac opatione et de illis: qdā sunt
q̄ sunt vehemētis virtutis fm lapidē renū: s. sūt
parue virtutis fm lapidē vesice: z qdā q̄ sūt fortes
z in lapide vesice z in lapide renū: z qdā q̄ quasi
mediocriter operant in vtrūq̄. Sed iste postre-
me diuisiones maxie verificant p̄p̄rietates oc-
culrā. ¶ De medicis et agētibº p̄p̄riā q̄litate
sunt gradº in fortitudine z debilitate. Et de his
ponā tabulā postā a Ra. 10. p̄tineñ. vt a leniori
bns semp incipiamus dicit sic. Iste sunt medicie
q̄ frangunt lapidē sup. cū manifesta qualitate
q̄ sunt debiliores z incipit ab eis vt radix gram i-
nio: de qua et in sc̄o cañ. in caº p̄p̄io. scolopen-
dria se. maluanisci semen melonū capillus vñ.
simphonis pastoris. i. fistula: z credif q̄ sit burfa
pastoris. Cicer impatoris cyminis: decoctio pen-
tafilo. decoctio radicis canay: aq̄ bleray acutum
squille: pñr ad fortiora sunt polii maius cicera
nigra vel decoctio eoz: radix sparagoy: bdellii
arabici: cortices cypi egyptiani: radix rubiz ml
resiles: z cortex radicis capparis z armoniaci z
ameos z siles. Et de his q̄ agūt ex manifesta q̄l-
tate circa renes ex debilibº tales dicit Sera. in
primo ordine z sunt q̄ cōferit inuamētū parui
sunt sicut scolopēdria z semē altee z capill. vt. z

virga pastoris z cyperis: sed cyperus h̄z p̄p̄riatē
tem spālem dissoluendi calculum z puocandi vi-
nam: z iste p̄p̄rius valent in lapide renū. De his
aut q̄ veniunt ad lapidem vesice: sed nō h̄t fortis
re opationē in eo sunt cicer nigri z aqua cins z
radix costi: z ipm costi z bdellii fm Gal. z Dias-
co. z thaly. frangit lapidē in renibº z vesica. Et
de fortioribus sunt saxifragia camepitheos mi-
liū solis de quo dicit Aza. qd̄ dī calap ab auro
ribus z est medicina q̄ reperitur in india et pule-
gium. ¶ De medicis aut operantibº cū p̄p̄ri-
tate sunt lapis iudaicº singl̄r q̄ tñ multo magis
vt in lapide renū q̄ vesice: z cins scorpiionum q̄
vt in vtroq̄ de quo dicit An. Et de fortibº abso-
lute est cins scorpiionis z oleū scorpiionis de quo
sūt due descriptiōes vt videbis et a. Ad ef. in sy-
ne. Cins aut scorpiionis sit fm An. vt lineas vas
simile vinali qd̄ sit spissum sine sit ex vitro: qd̄
tñ melius q̄ et terra. linias dico luto sapientie
i. creta forti cooperiendo desup prius imponen-
do scorpiōes viuos: z dimittant i furno nocte
vna ad minus: ita tñ q̄ nō durant. Et cins les-
poris z maxime capitis illius talis cōbustū h̄z ad
hoc p̄p̄rietatē: immo caro leporis cū masticat
de p̄p̄rietate frāgit lapidē vt scribit 22º p̄p̄rius
la a Rabi. vitrum ericari sitrū sit acutus in
virtute z subtilius in virtute vt scribit. 10. cōtri-
nentis de mēte Gal. z est snia egregia: dicit qd̄
res que videntur que nō habēt in se acuitatē pe-
nes ignē augent acuitatē z tenuitatē z vitrum
sitrū. An addit: expedit vt vras pluries z ponat
in cura erit efficax valde. Et dicebat An. ponē-
do modum cōbrendi qd̄ id melius sit si igneaf
supra colearium ferret: z itez cribellet: postea
ponatur sup aquā sabay z ostendit q̄ sit calcu-
natum: postea itez ericeet donec pulverizet to-
tum: z fiat puluis sicut arbori q̄ sunt in solci.
subtilissime pulverizet. Dicebat tñ An. ego. non
approbando quasi istū modum q̄ plures medi-
corum calefaciunt vitrum z extrahunt cū de igne
multotiens z putant illud cōbustisse: sed nō valz
opz quippe vt dicit ipm vngi cum chitran sub-
tilis: deinde calefieri z igniri z igniti extrahi cū
renaculis z submergi in aquā frigidissimā: post
ea tergi: z itez vngi z igniri z in aquā extingui
sic faciendo septies. z tunc d̄z notari vitrum vñ
nomine p̄p̄io: z ex hoc sublatā est mibi difficul-
tas quā sepe habui q̄ cōiter auctores ordinant
cornu cerui vredo ipm etiā cuz iunare debet in
dissolutione ventostitū: nā taliter spararum
sit acutius. quā tñ sniam etiā eripit ponit An.
2º cañ. c. 5º. ad medicis capli cuz dicit: medicinis
vero quarum subtilaria est spissa z ipsaz virtus
est nō acuta neq̄ calida adustio acquirat virtu-
tem calidā sicut calx: z probat hoc di. ipsa em. s.
calx fuit lapis in quo nō fuit acuitas: cum ergo
aduritur conuertitur in acuitatem. Et ira etiā
valer cins teste oui a quo eruit pullus. Zapis
etiam spongie z lapis lincis sunt singulares ad
comminutionem vtriusq̄ lapidis. Item lapis
humans emissus: et etiam repertus in ventris
culis gallorum valer: z dicebat auctor Zacuti
quod in capite limari egrosse inuenitur lapis q̄
tritus z potui datus cum vino calido statim fa-
cit mingere lapidem. Etiam cins teste eius et
dicit quod est probatissimum in lapide duro et
magno. Zapis etiam porci in vesica repertus

De medici-
nis lapide
frāgētibº
cū q̄litate
manifesta

Nota bñ
Quare cō-
bustū cor-
nu cer.

De cineris
vni anis
cande tre
male.

si valere et vesica apri efficcata cum urina sua singulariter. Et lapis qui inuenitur in selle vacce et renes asini efficcari et lapilli in ventrem apri inueniri: et vesica mustelle et scarabei efficcari et cri flagalli cum aliquos: et cum puluerizatur: sed est horribile nimis et cornu cerui cum aliquos alumbri terre. **P**ossunt hic numerare quasi infinita ad propositum valentia: sed non curo multiplicare numerum sed non dimittam quod gummi cerasi est singulariter et oleum balsami: ut dicebat Auen. est de melioribus ipsorum: et sanguis hircinus apud omnes mirifice laudatur: de cuius preparatione ab auctoribus in diuersis locis ponatur: et in vitro lapide valet ut dicebat Aler. qui etiam laudatur cicadas siccas et tritas auferendo pennas et pedes et miscendo cum vino et melle: si dixit quod nimis forte medicamen est quod sit de sanguine hircino. ideo ponatur eius preparatione hic quod ipsum sequitur sunt alij posteriores: confici hoc modo. In augusto mense cum incipit vna maturari accipias parellam de terra nouam a signulo et mittas in ea aquam et bulliat ad ignem et tere saporem amittere: deinde accipies hircum et suscipies sanguinem non qui prior fuit aut postre: sed medium: cum se coagulauerit incidet minutim in patella sanguinem et cooperies patellam lateraliter lineo ne tangatur a pulvere et pone sub diuo: ut ad ipsas possit sol peruenire: vix dum exicet: et cum siccatus fuerit tere et reponas in piscide super bene clausa: postea exhibe coclear. i. pro vice ad bibendum cum sapa creta: ca. i. vino cocto de creta. i. maluitico: sed ponit conditiones hirci quod sit quatuor annorum: si non plus aut minus antequam occidatur et ut bono odore sit sanguis: ut dixit comedat folia feniculi aut lauri aut hedere aut amomum: etiam in portide admisceatur aliqd bonum. Addit ipse. ego autem sanguini hircino miscui myrram totidem et deinde ad potandum infuso cum nimis pateretur dolores. et nullatenus faceret per magnitudine lapidis super urina: accepta portione coactos et comminutos mor proiecit cum urina lapides et confestim superinde bibendo minuitatim proterus est lapis super in totum: nec ulterius alij permisi sunt renasci. **R**estat commemorare fortissimam medicinarum ad hanc intentionem ab omnibus auctoribus singularissime laudatam et exhibere de cinere vel de carni? auis cuiusdam minutum: de qua dicebat Aui. Et de illis que sunt vehemens fortitudinis et meliora omnium est auis que grece nominatur traguli duritos: et est auis de genere paruarum minor omnibus auibus excepta aere regia. Et dicebat Serap. in litera exteriori quod auis regia est illa que dicitur regulus: et addit: color corporis eius. s. de qua interedimus inter cineritum viridem et citrinum et super alas eius sunt penne auree: super cauda ipsius dicit litera exteriori alio metum sunt puncta alba: et plurimum apparitionis eius est in hyeme et apud piscinas: et apud parietes. Addit ipsius volatui non est stridor: immo volat parum et cadit garrir semper et mouet caudam: postea ponit quomodo uti debeamus et preparari debeat dixit: ipsa comedatur cruda sicut est quod melius est et comeditur elixata et assata et salitur et referuat ut caro salata quod aduritur sicut est. s. cum plus

mis aut in furno qui non sit cum illa caliditate s. cum quantitate qua dominetur ei adustio et de struaturs eius virtus: etiam sit in vitreo vase secundum modum qui pregitur est ad scorpiones. et alia addit quod aduritur in olla lapidea et non transit terminum nimie adustionis. Addit: et quod puluerizatur id quod de ea salitum est et assatum ipsi? cum pipere et similibus: et bibat tritum et cum vino claro et melle aut cum aqua mellis. et addit de qualitate illius. Et existimat quidam quod hec auis sit auis spine. Et addit: et hec est auis que nominatur fragicene saporio: de qua ut prestat Aui. nescio an sit illa aut alia: et existimat quod quando excrucatur et bibitur paulatim extrahit lapidem ex omni loco: et istas proprietates et qualitates huius auis posuit etiam Sera. expresse in ca? proprio dixit: et melior et fortior omnibus medicinis non ad lapidem in renibus tantummodo ad frangendum lapidem in vesica est auis et. s. ponit aliquas qualitates quas non posuit Aui. ut quod habet rostrum minutum: et quod habitatio eius est in parietibus et in tentorijs balnearum et plurimum videtur in hyeme. tandem ponens inuamentum dixit: et est ei virtus mirabilis in frangendo lapidem generatim: et prohibendo etiam eum de quo timeat ut generetur: ponit vsus illi? secundum quod ponit. A. Ras. asir. lo. continet. de hac auis vel ter facit mentionem et ponit conditiones easdem ut supra et appellauit eam colicurnam sed dixit quod in alis eius sunt linee et habet rostrum tenue et quod est habitans in parietibus et in sepibus. Et alibi dixit et in parietibus et in fossatis. et dixit quod eius virtus potentior est omnibus alijs medicinis ad frangendum lapidem qui est generatus et prohibet ne generetur alius. et ponit modum vsus eius sicut dictum est supra: et ita de ea et facit mentionem alij auctores quasi omnes. Et Aser. ponit precipue easdem qualitates cum inuamentis ut dixit Aui.

De medicinis tamen magis appropriatis ad vesicam sunt proprius squilla allia tribuli radix scolopendrie et polium gummi apium montanum: et radix cucumeris asinini et balsamus et simus columbinus et simus galli. iste sunt alij fortiores. Et dixit Sera. quod ut scias quod medicine que leniunt lapidem in vesica et frangunt ipsius sunt superfluitates in bonitate super medicinas que frangunt lapidem qui est in renibus. Et ille que frangunt lapidem qui est in renibus non in omni hora frangunt illum qui est in vesica: sed hinc per sectionem faciet si ponantur doses aliquorum istorum quibus? ceter utimur et sepe operatio aliqui istorum est suspecta sine preparatione et sine de terminata dosi. **D**e lapide iudaico dicit Ser. in proprio simplici secundum Diasco. quod itas cineris fricati in cote sicut flet et denu ex eo in portu. **D**e cinere scorpionum dosi est a dauid. ij. vsq ad dauid. ij. de cinere leporis dari potest. z. i. s. **D**e cicadis et noctilucis ut voluit Aler. quod propter acuitatem sunt apte nocere: debet prius preparari amonendo eis capita et alas et crura: postea pista eas bene et coque cum gummi ara. et dragagaro solutis in aqua et fac troscos et sicca in umbra: quibus siccatis iterum pulueris: et iterum cum eis dem confice troscos et sicca: sic facias ter vel quater: et isto eodem modo preparantur cantarides que sepe veniunt necessario ad curam ad p

De medicinis appropriatis lapidi vesice.

De lapide iudaico de cinere scorpionum de cicadis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Nota bñ

De modis
cōpositis.

uocandum. Et cum volueris postea administra
re dissolue troiscos puluerizādo et inuolue pul
uerem in oleo amigdalaxdulcium: nā sic exhibē
do nō nocent renibus pōt exhiberi ad p̄irare
3. s. cū aqua liq̄ritie vel aliquo h̄mōi. Fumus co
lūbini p̄paratur vt volebat Aue. vt nutriat
colūbe prius pane in quo sit positū semē fenicu
li: postea tolle de fece eorū q̄m volueris: et adde
ei tantūde cinamomi et incorpora cū sirupo s̄q̄l
litico: et detur. 3. s. et exhibeatur cū. 3. s. tyriace
mirabiliter cōminuit lapidem et educit. De p̄
paratione sanguis hirci dictū est: sed de doct ei
dari pōt coclear vñū cū modico aceti vlyini ace
rosi vt dicebat Aui. in hora q̄etis aut in aq̄ ap̄i
mōtanti: et videbis rem mirabilem. ¶ Vt h̄ic
et cōmemorare qdā sp̄alia postea a Dale. simpli
cia in libello de facile acquisibilibus dixit q̄ las
pis q̄ mingit si teratur et bibatur frāgīl lapides
q̄ sunt in vesica: et murlegi epar cōbustū et tritū
et bibitum sup. cū aliquo puocante patietes: la
pidetates sanat: et lapis qui d̄r iaspis si bibitur
sanat lapides q̄ sunt in vesica: et radice balarie
si bibat cū vino idē facit et dicit Aue. et recordor
sanasse vñū famuloz Alii filij Ioseph q̄ arenā pa
riebat et gicirabat fregi lapidē ei? dādo ei i po
ru tertiā partē. 3. s. olei de balsamo boni q̄ seque
ri die sanatus est. ¶ Et hec de simplicibus suffi
ciant inuēti? sumēdis in q̄bus vñū est q̄ vna
istaz efficit cōplēta opationē ad cōtinuēdū et
extrahendū lapidē vt paulo ante exēplificatum
est de q̄busdā de mēre Ba. ita q̄ nō oporteat ad
eas secū alā admisceri medicinas. Et hoc intelli
gens Aui. dixit in fine capli de cura lapidis renis
ante enumerationē medicinarū. Et q̄nq̄ necessa
rium est vt de medicina singulari vna sint p̄lo
haz p̄prietatū vel sup. oēs: q̄ tñ modice tales
reperiuntur: idcirco auctores laudauerūt medi
cinas cōpositas in q̄bus stant diuerse medicine
cōplētes inrēiones dictas supra: de q̄bus est
p̄mo singularis cōpositio posita ab Aui. q̄ in
ca° p̄prio de cura lapidis renis: quā ēt virificat:
et p̄ singulari eius cōpōne ponā in ca° medicina
rum: que appellat electuariū de cineribus que
pōt clare verificari p̄ verba eius postea infra et
descripōne ad scriē dixit sic. Et cū cōponuntur
ex medicinis ad lapidē medicine opz vt iugant
eis sp̄s medicinarū q̄ eas adiuvant ad op̄andū
q̄ efficiunt de q̄bus sunt medicine fortis puo
cationis: et extrahunt. i. vt extrahant dicte medi
cine puocatiue in vīna grossa. i. in vīna abun
dante p̄pter eas id q̄ eradicatur de lapide cō
minuitur. Addit: et de illis sunt medicine in qui
bus est alteratio eius q̄ alie mouēt medicine.
i. imprimūt in medicinas cōminutias quāda
alterationē et morantur. i. vt morant de determina
to tpe vt sua mora p̄ficiant integritatē sue opas
tionis: et iste medicine sunt nō velocis penetra
tionis. i. q̄ addit p̄pter pinguedinē in eis et
viscositatem. Addit: et sunt cū hoc faciētes digō
nem. i. p̄parationē in mā lapidea vt frāga: q̄m
sup. humectat cā: et exēplificat sicut gūma senis
culi: et alibi reperitur sicut polypodii: et trūq̄ in
nat. Addit: et illis sunt medicine velocis penetra
tionis sup. ad faciendū cito penetrare medicinas
ne debilitentur in virtute longo transitu et mū
dificationis sicut piper et allia. et sup. tales medi
cine et iuuant subriliando mām et in eam pene

trando et diuidendo. Addit: et medicine cōfortan
tes membrū sup. sunt necessarie vel addant: q̄m
mēbrū sup. debilitatur vt renes vel vesica apud
diuersitate imp̄ssionū in eo et motu sup. ipm mē
brum: q̄m sup. diuerse medicine diuerso mō im
primūt debilitando vt sup. ipm sup. lapidē sup.
virtus mēbrū fortificati possit opari cōmonēdo
et expellendo et c. Et exēplificat: et sunt medicine sup
ple tales cōfortantes albetzerati. i. a romarice fi
cut spica et cassia et allia sup. h̄mōi. naz sup. tales
medicine sua stip̄ritate et cōfortatione iuuant
et et puocatione et dilatatione meatū. Addit: et
de illis sup. et cōfortantib? sunt medicine sup.
et alie q̄ nō iuuant vt spica: sed in q̄b? est stip̄ri
citas subtilis. i. debilis sicut sūt robur fructū
et cōseruet membrū. i. virtutē illi? s. aggregādo
et aliquat vniendo partes mēbrū. Addit: et q̄m
cōmiserit cū istis medicinis sedātes dolorē cū
p̄prietate aut stupefactione sua cū puocatione
i. q̄ fuerit dolor cōtinuus et sit necessariū dare
medicinas frangituras si est remiss? dolor: opo
tebit apponi medicinas sedātes dolorē cum p̄
prietate: vt sup. sunt semē altee et flos camomil
le q̄ et puocant. Et si fuerit multū excessus? dor
lo: cū stupefactionibus vt sunt flos camomil
le et tarcon: et aliqui ponūt op̄i: et ad p̄seruādū
virtutes medicinarū. ¶ Addit postea Aui. vñaz
sntam egregiā ad remouēdū dubitationē q̄ ca
dere possit in mente imperiti medici: p̄pter q̄s
dicere cū tot medicinis nā impediatur in opera
tione dixit. Eūq̄ cōponimus medicinas secūdis
hāc formā addēdo istas medicinas sup. ad illas
q̄ r̄p̄unt lapidē cū p̄prietate de q̄bus dictū est
vt est lapis iudaicus et lapis spongie et opatur
virtus nālis in ea sup. medicina tota: quare vt
tur eis q̄ ad lapidē sunt sup. frangendo apud la
pidē. i. cum assistit lapidi postq̄ vñā fuerit illis
ad hoc vt peruenirent ille que sunt ad lapidē
ad locum lapidis: tunc virtus liquescit et
lenitius illis vt permaneat medicina lapidis
sup. frangituras sup. notabili tempore apud la
pidem: propterea addit. Et faciant ipsam morā
ri vt operationem suam efficiat per hoc q̄ d̄a
tur ei virtus administratū cum iam aq̄ id vñā
fuerit illis facientibus penetrare que festinare
fecerit illis facientibus ad lapidē vt expositū
est. Addit: et cum virtus comminutibus sup.
appropriatis et comprimentibus. i. ex loco edu
centibus et faciunt operationem suam euanes
cent vel sup. pigrescunt vt dicit litera extorior
medicine morari facientes et puocatione et pe
ntratiue: et hoc supple efficit virtus naturalis
directa ab intelligentia non errante. vt voluit
Conciliator: et ita patet q̄ dicere medicine: s. vñ
deantur diuersorum effectū non sese impediūt
in operatione immo se iuuant.

¶ Et ideo infra. d. Aui. per duas columnas
posuit vñam descripōnem arrisicofam in eā
nostro multum vtilem quam intelliges ex his q̄
dicta sunt: cui? descriptio est talis: dixit sic: post
q̄ posuit quasdam medicinas valere inter quas
nominauit medicamen factum cum sanguine hirci
ei quod vocatur manus dei propter suam nobi
litate et medicamen rhesaurizatum dictū fas
litatem et medicamen quod est mirabile. ponit
etiam aliud de quo dicit medicamen forte quod expe
ti sumus et est a posterioribus d̄m clarum s. cū

Nota h̄c
sententiā
egregiam.

Tertius est
in
his secre
tis.

Quartum
medicamē
tum est
d̄m.

¶ Et aliud
medica.
q̄ narrat
Nicolus.

¶ Primum me
dicamē
cōpositum
ab Aui. et
vocatū de
cineribus

nerib? & cineris vitri cineris scorpionis et cineris radice caulis nabati cineris leporis et lapidis spongie et sanguinis hirci ericcati contriti et cineris corticis oui d quo pullus egressus est et lapidis iudaici et gummi nucis et cori pres eqles et perosillini et dauici et pulegij et gummi ara. et se. alree et piperis omnium an. partem. ij. s. cōficiā tur cum melle et conseruentur. Et hec descriptio mirabilis est et experra: et dixit sed non cu ro eam verificare: quia inspicieri simplicia intrā ria et que paulo an dicta sunt reddid intelligēti clara et addit ei? dosij et inuamēta dicēs. Quis dosij sit vsq? ad duos aureos et supra cū aqua tribulorū decoctoz cum cicribus nigris. Addit: et hoc sup. eluatiū pueniens est nō tū lapidi res nū: s; etiam ei qui ē in vesica ephens ipm sil cūz luto albo i. cū feculētia terrea alba: ordinat mul tas alias: sed in hac pñsterē. Et istā dscrptionē laudat fieri ab oibus apothecarijs: et quod me dici ea vrentur dimissis instino et litoripō q tñ sunt singulares descriptioes in casu qb? coi ter vñtur medici. Ponā alia s duas vel tres dscrptiones autēricas illustrā auctozū: vñā Būzo. exprissimi et laudatissimi medici: et ma gis valeret in corpore calido et in cā magis cali da: cuius dscrptio ē. & lapidis iudaici gummi cerasi lapidis spogie marine corticis melonioli qñrie. an. 3. iij. seia dauici: vitri sup. cōbusti: car feni. an. 3. i. medulle pineaz et amigdalaz. an. 3. iij. stat eluatiū: dosij eius ē. 3. iij. cūz modica aq violaz mixta cum quadruplo sui daq sup. api riuaz: vt eēt aq sparagorū vñ huiusmodi. Cā hā dscrptionem posuit Ras. in suis secretis s; aliq alcribāz. & s. sanguis hirci sicci lapidis iudaici lapidis q inuenitur in chisti fellis vacce citrini anisi assari amigdalaz amararum se. cucumeris hī coci. an. 3. pñstant cū aqua et melle in qb? sit decocta rubea cōflum et dētur. 3. ij. cū aq decoctis assari et camomille. hec ē et singularis ppo rē et multū arrificiosa. Cā hāz posuit Bal. io. de cē tractatū. que ē singularis est et mirā gatiua doloris: et ea expus est in qdā muliere q curata est vt narrat: dixit quod frangit lapides et nō finit eos pñstere. & cassie sup. lignee. 3. ij. se. apij. 3. iij. mirre. 3. r. piperis. 3. ij. olibani. 3. iij. la pidis hī syria masculi vñ se. 3. se. pastinace anisi: an. 3. ij. storacis: iros. an. 3. ij. se. papaueris albi 3. ij. spice nardi. 3. ij. amigdalaz amaraz mīdat az assari. an. 3. iij. mirre: se. cypi. an. 3. ij. mell qd sup ficit: da quolibz die ad lapides q frāgit eos ad sicā et clarūz migat. et q cū ista ē curatus: ē ita cu ratus vt ā plius nō generetur. Cā nō omittam vñ qd narrat Nicolus: qd si vez est mirabile est de mente quosidā dixit. Dixerūt quidā tolle sā guinē hirci epur pulmonē renes et testiculos pa pñsimū cū in testino eius et tere ea s; et fac inde falsiciā i grosso intestino et da ea ad come dēdum et videbis mirabile. s. quod si infirm? hē at annulus in manu sua post comestione trimum bolorū dicte falsicie: statim lapis de anulo salta bit: statim migere qñret. Et de cōpōstis singu larib? ē s; lo autropos de quo dicitur quod frā gendo lapidem etiā ventres soluit: licet leniter prouocat. et ista mihi sufficiant pro electioibus propter non prolongare sermonem de medicis que per inter? sumi debent ad lapides renum

et vesice in balneo vt dictum est supra. Cā pter aurem medicinas que per interius sumuntur: et pter eas que extrinsecus cū qñtare manifesta operantur: sunt alie operantes extrinsecus cūz occulta proprietate: et si offerantur supra renes vel vesicam de quibus dixit Aui. de mente Rufi: et Rufus quidem dixit q plurima balneatio in thermis sulphureis frangit lapides: quod di ctum Aui. nō simpliciter approbat: qm ex mani festa qualitate vt ericcatina plurimūz talia bal nea non deberēt cōuenire: ideo dicit Aui. sequē do: et hoc fortassis facit puenire ad hoc inuamē tum q quedam aque calide que qñq? vicerant curē sup. faciunt qñ ponuntur in eis medicīne sup. lapidis frangitū et submergitur in eis pā nus dum sunt calide et ponitur supra locum la pidis sup. talis pannus vt supra renes vel vesicam et resoluit ipsum. i. comminēdo dissoluit ipsum lapidem. addit. Et ego iam sum expertus res huius generis. Cā quo textu duo possum? colligere esse de mente Aui. Unum qd talia bal nea ericcatina q se non conueniunt s; aliquorū cū per accidens excoziando curiū. vñ medica min a lapidis frangitiua immediatus: postea si exterius applicentur possunt ad lapidem pueni re cūz virtute sua: et ita inuamē. experientia tñ vñsum ē sepe q talia balnea mineralia sulphu rea frangunt lapides et educunt p vñam et tē rīus potata et exterius occurrentia: et s; sulphur non ponatur in his medicinis ab aurozibus: potest tñ pungi cum aq sulphurea alia virtus frangitiua lapidis secundū quam operantur q non ē nobis manifesta nisi ex effectū: et pinde Aristoteles vigesima quarta problematum. pro blemate vltimo. appellauit thermas sine bal nea mineralia balnea: sacra: que ideo sacra di cuntur: qz p occulta rñō per manifesta sēsui ope rantur.

Cā secundum dictum quod ex tertio hic colligi tur vñliter ex Aui. est q ad frangendum lapi dem cōuenit applicare exterius supra membra aut renes vel vesicaz medicinas frangitinas la pidis de quibus dcm est supra vt ē lapis iudaicus vel cinis scorpionum et c. Sz opz pparare cu tem maxime cum ponuntur supra renes cūz aq calidis aliqñt vicerantibus curē ponēdo dicras medicinas in dictis aquis cūz potētia liter calidis exstrib? formalr calidis: et postea infundere perias in dictis aquis calidis et suppo nere. raro tñ propter pfunditatem renum pue nit virtus istaz medicīnaz ad pfundum ad fran gendum lapidem in renibus: s; circa vesicam si offerantur melius operantur: et ideo in unctio olei de scorpionibus in rumpendo lapidem vesi ce et interius per syringam immisus et exteri us laudatur: non sic laudatur in rumpendo lapi dem renum vt vñsum ē sup. circa literam: et ita laudatur etiam stante lapide in vesica si habea tur de sanguine hirci de quo dictum est supra et liniatur supra vesicam. et idem operatur san guis cerui de mente Ras. Et si non habeatur sanguis nisi reseruetur coagulatus ericcatus dissoluatur cum oleo de lilio: et fiat in unctio supra pectinem et versus collum: vesice. stante lapide in vesica: et ita credo valeret alie me dicine frāgitine si exterius applicarentur vt est

De balneo
isnālibus
in hoc casu
cōuenien
tibus.

Nota de
oleo scor
pionis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Emphy sin
gulare ad
hoc.

De accide
ntibus.

cinis scorpionum et reliqui cineres de quibus dictum
est nisi forte modus substat et terrefactis et
adustionis prohiberet penetrationem ad profundum.
¶ Fit etiam singulare lunam etiam ad hoc et est forte
et ad lapidem renuntiat vesice si ponat emplastrum
supra renes vel vesicam factum: ut infra. Et succorum
senationum et paritarie et olei nardinum de lilio et
de scorpionibus. ana. et pone in eis puluerem cyperi
et ameos renforbij et cinices plures et scarabeos:
et bullire fac ad succorum consumptionem postea cola: et
cum pre ipsius poteris facereunctionem supra p
tes ubi fuerit lapis: cum alia parte misce duos vi
tellos ouorum in aqua coctorum et adde in eis pulue
rem lapidis iudaici et lapidis spogii vel alterius
eorum. et verisimiliter ex hoc debet sequi mirabili
ter effectus in rupendo lapide. Quo rupto circa
renes ut a loco suo moueat et educatur per poros
versus vesicam: singulariter iuuat vetosa sicca que
etiam stare dolore in loco mirigat dolore si ponat
supra renes: de qua dicit Serap. quod super dante sunt
medicines facientes eruptionem et stare etiam dolore
sunt dare medicie stupefaciunt. Addit: et post exhi
bitionem medicinarum stupefactis tunc vetosa
vacua que ponitur supra locum permutat lapidem
stati permutacione mirabili et sedat acuitatem
doloris. Addit: ergo oportet in initio. i. cum inter
dim? ut educat ex loco moto iam lapide ut ponat
vetosa prope renes. i. infra deinde post istud facit
mus eam descendere paulatim et dirigim? eam ad
anterioris partem et ad inferioris. i. ponendo vetosa
magis ad iterum? et in deorsum procedendo versus vesicam.
Et Aui. loquens de vetosa dicit: ponatur vetosa
vacua sub lapide: intellexit quod mor? est lapis ex
rene et fit eorum postio dolorosa ut attrahat ipsum:
deinde deponat ab illo loco ad illam qui est sub
eo ad inferiora: et ita secundum gradationem descen
dant a loco renis secundum obliquationem emisto
riorum ad inferiora. Et si in eo descensu sit dolor
ut sepe euenit propter laboriosam extensionem
ut dicebatur supra: tunc oportet ut dicebat Se
rap. ut sedemus dolore cum sessionibus et balneis
de quibus supra dictum est: cum aut descendit ad vesti
cam sedatur dolor ut dicebat Aui. ¶ Et tunc stare
etiam lapide in vesica narravit mihi fide dignum
in seipso pluries fecisse experimetur quod si senario
nes sine creffones calefant super regula cum vino
albo et fiat suffumigatio cum eis postea in ca
thedra sedere ipso pariente quod infra die emittit
lapis: et. 10. continetur scribit: si suffumiges la
pidem laborantem sub veretro suo cum spinis erich
vel super. cum cure eius spinosa emittit lapidem per
urinam: et Aui. non consentiat ad hoc. Si etiam
insundantur gummi cereorum in vino albo: postea
fiat suffumigatio credo in hac intentione valere: et
ita si fieret incisio exterior? cum eo versus vesicam et
versus collum inter ansum et pudenda credo proficeret.
Et de his sum contentus quatenus ad medicinas
et interius et exterius assumptas. ¶ Ad accidia
vero veniendo: si fuerit vehemens dolor: recurrere
dum est ad ea que dicta sunt supra. ¶ Et si minus
garur sanguis propter cessum lapidis soluetur
aliquas venulas de renibus vel vesica: tunc opus
occurrere cum aliquibus constringentibus sedes
do in decoctione rerum stipicarum: sed de hoc
dicitur infra statim cum erit sermo de extractio
ne lapidis per chirurgiam. ¶ Veniendo ergo quod
pur necessaria sit incisio ad opus chirurgicum ad

extractionem lapidis oportet quodam commemo
rare que scribuntur de mente Pauli. 10. continetur.
ut quod leuis sit quasi sanatio in infantibus versus
annum. xiiij. et in senibus difficilis. ¶ In infante
igitur si fuerit etatis illius vel circiter dicit pre
cipe. et quod saltem faciat de vno loco ad alium:
ut perueniat lapis ad collum vesice deinde se
deat erecte ponendo manus suas sub anchis
eius ut rota vesica fiat declinans ad inferum: deinde
de range locum exterius: quod si sentis quod lapis con
tineatur in collo vesice per saltem inde statim
statim scinde super eum secundum modum sta
tim dicendum. quod si non senseris lapidem conduci
tum ad collum vesice: tunc ingenia conducendo
lapidem ad collum imponendo digitum in scissuram
in anum secundum doctrinam supra datam ad
cognoscendum si lapis est in vesica per tactum ibi
recurrere. Et si difficilis fuerit reductio lapidis
ad collum vesice per digitum noli scindere sed expe
ra dum expellatur per se: super avirtute ad collum
faciendo saltem hinc inde: quod appropinquabit
ad ipsam collum necessarium. ¶ Et tunc reducto
lapide faciendo sine cessatione inunctionem ad
pectinem et versus locum compingendo manum
superiorem ut fuit supra dictum ad inferum per
adiunatam te ita ut figatur lapis in loco fluendo
do ut expellat lapis ut remoneat a commissura que
titate vni? pili. Nam dicebat Aui. tunc ne scidas
supra commissuram quod est malum. commissura enim
vitalis est locus mortalium: ut dicitur tunc scide sub
lapidem eleuato veretro cum testiculo in saris.
et caue quod scissio non sit nimis lata pueniens vel
quod ad vesicam quod non fiat sanatio vera. Nam quod sit
scissura in collo vesice propter id quod est carnosum
non accideret inde diffuria: sed accideret diffuria si
cadet in corpore vesice: eo quod est tenue et piculosa
ut decimo continetur. Et dicebat Aui. si ceciderit
in corpore vesice non consolidabitur omnino: pro
pter id quod profundus videbitur accideret in inferum.
Nam si accidentia fuerint timorosa propter vehem
entiam doloris ut sequatur rotio colli et casus
virtutis et destructio motus et sermonis et de po
sitione palpebrarum et oculi: tunc non perfores ipsam
sum ut dicebat Aui. Nam si perforaueris motum
tur illico. et cum acciderit singultus dicebat ad fines
capituli et monetur venter motu extraneo: tunc
iam appropinquat mors. et de non sustinentibus
incisionem dicit Serap. 4. veniarum ca. 22. sunt
illi in quibus lapis est lenis et non consueverunt
sustinere dolores: quod tales non sustinent dolorem
incisionis sicut ex opposito in quibus lapis est
asper sunt magis tolerantes dolores ex incisione
neque: si fuerint sunt. 20. Si apparuerit signa bona
de bonitate rationis cum bonitate coloris et habi
tudine quasi sanis: tunc perfora faciendo scissuram
que tendat ad transversum pariter: ut dicebat
Aui. cum ingenio bono ut non contingat neruus
et facias scissuram minoris modo possit educi lapis
et tunc extrahere lapidem vel lapillos si fuerint plu
res ut non remaneat in vesica oino. et aliqui lapis
ut dicebat Aui. est magnus valde ita quod non possit
restiti fieri scissio lata non coincidendo ad vesicam quod post
fit extrahi lapis propter eius magnitudinem: et tunc
oportet cum tenaculis stringere lapides ut rursus
paulatim assumatur extrahendo quod frangit ut non
remaneat de fractionibus aliquid in vesica. nam si re
manerit magnificabit et fiet magnus et tunc oportet

Nota

De accide
ntibus sup
uenientibus
post incisionem.

Nota b.

Nota.

Nota

de accide-
ntibus sup-
uenientibus
post incis-
ionem.

Nota b.

Nota.

et complere operationem suando et applicando
medicinas consolidatiuas et ligando conuenien-
ter ut sciunt experiti in arte: quia nisi bene expe-
rit et ex multo tempore exercitatus non est hec cu-
ra committenda propter rimorem multiplicem
et de vehementia doloris et de supflua emissionem
sanguinis vel de casu sanguinis in vesicam et de
coagulatione eius de apostemate apro succedere
re: ad que omnia accidentia oportet occurrere.

Primo ne sequatur apostema ex compressione
forti facta supra ventrem et ex dolore scissionis et
est res timorosa: dicebat tunc Aui. et ex eis que non
permittuntur euentre est clisterizare egrum et ex-
trahere fecem eius super cum lenitino clisteri et
infra diem lenire ipsum cum modico cassie vel
maune et uti dicta satis renui: que semper sit le-
nitina ne sit necessaria compressio ad emissionem
superfluitatum. Et si corpora esset satis plenum
sit floribomonia vel ante scissionem vel post
dicunt: quando pur fiat: ut accidentia de dolo-
re sunt fomentationes: etiam aliquoties ses-
siones in balneo decoctionis rerum minuentium
dolores ut maluarum et le. lini et fursuris. et cales-
sant aliquantulum partes vesice: quoniam mem-
brum est hermosum debile cum vntione ex oleis
de spica et de lilio: sed est maxime cauendum cum
volunt mingere saliter perforari: quoniam vni-
na multum ledit eos in incessu: et proinde debet
eis minorari potus: et cum volunt urinare opor-
teret vni minister conferret cum manu sua lo-
cum ligamenti ubi est facta scissio et comprimeret
eum ne vrina remaneat intra ligaturam.

Aliud accidens quod sequi potest est supflui-
tas in fluxu sanguinis: et tunc oportet intendere
constrictionem sedendo in aquis stipiticiis ut deco-
ctionis rosarii myrtilloz sumach balanstria-
rum et absinthij: prius tamen ponendo super lo-
cum masticem thuris et aramentum ritra. et Aui.
tilia. 10. continentis dicit: si intensus fuerit fluxus
sanguinis tere bene vitreolum thuris et aloë
spargendo ea super scissuram: et ponendo cortus
super ipsa: et postea accipe cortum vel periam du-
plicatam et infunde in aqua et aceto et superpone
et stante corpore satis sanguineo fiat. diuersio
cum floribomonia: et quando cum his non cessat
dicebat Aui. et scribitur. 10. continentis. tunc
sedat infirmus in aceto potenti: tunc etiam po-
tuit Aui. et ponere ventosas super vmbilicum et
adutoria brachiorum: et dicebat Aui. et fortasse
necessarium est ut ponas super pectinem et in-
guina narcotica ad bene immobilitandum san-
guinem supesciendo et confringendo: et cum
his probabiliter prohibebitur sanguinis emanatio.
Quod si aliquid de sanguine in hora in-
cisionis fluxisset in concantate vesice et ibi coas-
gularetur. et sic posset nocere et opilando et indu-
cendo nocumenta veneni ut alio dicitur est: tunc
antequam suatur necessarium est ut intro mittatur
digitus in foramen et auferatur nocumentum ab
officio vesice: aut cum aqua repida et aceto illo
co positis et calefactis discoaguletur: sed hoc est
aliquantulum timorosum.

Si autem sanguinis non fieret emanatio co-
nueniens ita ut sit ibi timor apostematis et corru-
ptionis membri ita ut alteretur collum ad cor-
ruptionem: dicebat Aui. oportet ut scalpelletur
locus illic ut curat sanguis: et ut ponatur desu-

per emplastrum cum sale et modico aceri in pan-
no lini radiu donec prohibeat corruptionem et
occurrere cum alijs que necessaria sunt in hu-
iusmodi: et obseruetur quies per multos et mul-
tos dies cauendo a rursu sternutatione et simili-
bus commotibus et a viniis albis et speciebus etc.
Et cum his sanabitur si deus voluerit. Et sic sit
finis huius capituli et tractatus de lapide renis
et vesice. Et si fuerim longior dicam cum Bordon.
quod ista cura est valde difficilis nullusque habere
pro malo si curam diligentissime et magis partis
culariter prosequutus sum ad laudem dei.

De apostematibus renum
et vesice.

Cap. xv.

Apostema quod fit in renibus
et vesica concomitatur febris p-
mixta que non est vehemens
caloris cum qua est horripila-
tio et rigor et frequens mictus et dolor in in-
ferioribus costis et grauitas: et cum impel-
latur videtur quod aliquid ibi sit suspensum.

Cum itaque hec signa visa fuerint: eger
ex basilica minuatur ei? partis in qua gra-
uedinem et dolorem sentit. Loco quoque
emplastra infrigidantia superponantur:
et si egritudo sit dissoluta fuerit bonus erit.
Si autem febris et dolor et grauitas per-
seuerauerint et vrina nimium et frequenter
egredietur: significatur ibi pus colligi.

Emplastrum igitur est tunc super dor-
sum ponendum ex camomilla se. lini fursu-
re oleo flammino conspersis: est ergo preci-
piendum ut in tina sedeat. Si autem eger
minxerit pus: semina que nominabimus
in. c. de ardore vrine sunt danda donec pus
minuatur.

Deinde troscisci dantur: quos in. c. de mi-
ctura sanguinis et puris nominabimus.

Apostema vero quod fit in vesica de-
bet concomitari feb. concluda et difficultas
mingendi et dysuria et femoris et virge do-
lor: et tunc eger ex basilica minuendus est:
et fiat huius egritudinis cura quemadmo-
dum prediximus.

Est autem quandoque et renum aposte-
ma non peruenit ad sanietem: immo transit
in duritiem: cuius grauitas in renibus si-
ne febre perseuerat.

Est ergo clisterizandus ex mucillagine
fenugreci et seminis lini et apozimate camo-
mille et caulium et melliloti et mallauiici et
fursuris: et vomat frequenter.

Renibus quoque superponatur empla-

d d iij

Secunda pars practi. magistri Jo. Marthei de grad.

strum et his que nominatim: et si vi-
na minui videtur: vinam prouocantia de-
tur. Hoc quoque pro paruo non est ba-
bendum: quia ex eo peruenitur ad hydro-
pissim.

De prima
riore p[ar]te
capli ad p[ar]-
cedentia.

Dist[inct]io in precedēt capitu-
lo determinatū est de lapide renū et ve-
sicę ut visum est: et qm̄ ad cōmōtionem
lapidis in renibus et sepe ad gñationē eius: sci-
pue cū gñatur in portis occultis substatie renū
sine in ipsa suba renū ut supra dicebatur: causa
tur vehemēs dolor ad quē paratū est seq[ue]ntia
renibus: et ita s[ecundu]m ad cōmōtionē lapidis in vesica
ca sequatur ē dolor ut dictū est: cū sit mēbrum
maxime sensitiuū: et ad dolōē cōuertant mātē
rie maxime si fuerit in mēbris q̄ de se sunt rece-
ptiua sup[er]fluitatū ut sunt renes et vesica: q̄ mātē
cum debite regulantur adducunt ad apostemas
ra. Idcirco conuenienter post capitulum de las-
pide renum et vesicę postsum est capitulum de
apostematibus renum et vesicę: et unico contex-
tu determinatum est de eis ut vult rubrica: q̄ a
similibus causis sunt apostematata vel fieri poss-
sunt in his vtriusq[ue] membris. **D**eterminando
igitur in hoc capitulo de apostematibus renum
et vesicę tria principaliter facit: nāz primo deter-
minat de ap[ar]tibus renum et ponit curam dicto-
rum ap[ar]atum cum non indurantur sed aut resol-
vuntur aut saniantur: scō ponit curam ap[ar]tis
vesicę. tertio reuertitur ad ponendum curā apo-
stemat[is] renum cum induratur. secunda incipit
ibi. (Apostema vero quod in vesica sit. etc.) reser-
tia ibi. (Est autem quando renum apostema nō
peruenit ad sanietē. etc.) Prima etiā in duas p[ri]-
ncipaliter diuiditur. Nāz primo ponit signa apo-
stemat[is] renum et curam eorū anteq[ua]m collectio
nem faciant. secundo ponit curam eorū cū ad
collectionem veniunt. secunda ibi. (Si autē feb-
et dolor.) Prima adhuc in duas principaliter di-
uiditur. nam primo ponit signa quibus declarā-
tur ap[ar]ta renum: secundo prosequitur ad curas
secunda ibi. (Cūz hec itaq[ue] signa visa fuerit. etc.)
De prima parte dicit: apostema quod in reni-
bus sit et vesica concomitatur feb[re] permitta:
alia litera dicit erratica: et ad idem venit. i. non
seruans ordinem in accidentibus: addit: que nō
est vehemens calor et cum quo est horripilatio
et tremor in inferioribus do[ri] et grauitas et fre-
quens mictus et dolor et inflammatio in costis.
i. sub costis: et cum impellitur videtur egro quod
aliquid ibi suspensum sit.
Est q̄c notandum q̄ ibi hec signa que hīc no-
tantur appropriantur apostemat[is] renum q̄ sit
ex mātē calida: et nō ap[ar]ti vesicę ut p[ri]us de nocumē-
to in inferioribus do[ri] sub costis q̄ signa nō ap-
propriantur ap[ar]ti vesicę: etiam q̄ signa ap[ar]tis
vesicę ponit infra loco suo. Cum ergo dicit Ra.
ap[ar]ta q̄ sit in renibus et vesica concomitatur feb-
et. d[icitur] sic legi ista. ap[ar]ta q̄ sit in renibus vel vesica
i. hoc est caplin de ap[ar]te q̄ sit in renibus et vesica:
ut dicit rubrica et cū eo sup[er] q̄ sit in renib[us]
concomitatur feb[re] p[er]mixta et signanter dicit de
ap[ar]te renum q̄ cōcomitatur in eo se. intelligē-
do de ap[ar]te ut postū est in diuisionibus q̄ non

Declaratio
p[ar]tis.

est induratum: q̄ cū ap[ar]te duro nō cōcomitat
se. ut dicit Ra[is] hic in parte illa. Etiam dicit
Auer. 4. colliger in p[ri]mo ca. de signis p[ri]oraz
egritudinū renū. q̄d se nō aduenit ab ap[ar]te. mē-
broz p[ri]ncipaliū nisi q̄n ap[ar]ta erūt parata saniet
facere q̄d est de apostematibus duris: sed in apo-
stematē non duro ut plerunq[ue] in renibus cōco-
mitatur se. q̄ ap[ar]ta q̄d plerunq[ue] sit in renibus est
apostema calidum: q̄ mātē frigida male penetra-
re pōt intra subam eorū duram: q̄d p[ro]pter eius
ebullitionem euaporando ad cor per colligatiā
ad eum per arterias manifestas imprimi calis-
ditatem continuam in corde: et ideo concomita-
tur se. ut plurimum continua: et sic q̄ in renibus
ut p[ri]m ap[ar]ta sunt calida: p[ro]pter caliditatem mātē
ipsoz membroz cōmōtionem cōtinuam mātē
rie calide ad ipos hec se. plerunq[ue] sit erratica. i. in
accidentibus mutatur sicut et se. permittit quia
aliquotiens est intensior et aliquotiens remissior
et h[ec] inrenitiones et remissiones inordinatas
de horripilationibus et reliquis: q̄m p[ro]pter mor-
dinationem morus mātē ad eos et ad spinā ali-
q̄n plures et aliq̄n pauciores cōcitant vapores
nuche a quib[us] ipsa leditur: quia etiam ad renes
sunt diuerse mātē continuo s[ecundu]m diuersitatem ma-
teriez fluentium variari possunt accidentia: et
ita q̄nq̄ ipsi renes ledūt ex tali diuersitate adue-
rus mātē: et p[ro]pter istas cām sit horripilatio et tre-
mor in inferioribus do[ri] non inordinata: q̄ v[er]o
tra euaporationem que sit de mātē ap[ar]tis ad pan-
niculum ipsos cooperiendo si ap[ar]ta nō sit in ipso
sed in suba renum sit et cōcatio vaporū ad mus-
culos ibi vicinos que est cā horripilationis: et
nouo et infusus mātē alidē ad illas partes sit
etiam additio in horripilationē aliq̄n p[ar]tis et mātē
nūz s[ecundu]m varietatem infusus mātē. **D**icit q̄d
illa feb[er] non est vehemens calor et intelligi-
tur in relatione ad feb[er]em. quāz mātē calida est pecc-
cans intra vasa magna: vel peccat in membris
carnosis non ita duris sicut est caro renum. Cūz
hoc ramen fiat quod sit notabilis feb[er]. **A**ddit:
constat grauitas do[ri]: de hoc non est dubitatio
p[ro]pter materiam apostemat[is] et dolor et inflama-
tio sup[er]percepta in costis. i. sub costis in lo-
co renum. **E**t sit etiam frequens mictus p[ro]pter
id q̄d inflammatur v[er]ina etiam morcationem
causans: et inde incitat ad frequenter expellen-
dum. **E**t sit etiam dolor grauius si apostema
fuerit in substantia ipsorum non immediata pā-
niculo. Nam vbi fuerit in panniculo vel parte p[ri]-
ma sit dolor acutus sicut etiam supra determi-
nauit de apostematib[us] ep[ar]tis. **A**ddit: cum im-
pellitur videtur egro q̄ aliquid sit suspensum: pa-
ter p[ro]pter apostema granitare renē in quo est
et ideo elongatur suspensorium et pannicul[us] aut
alligatur distendendo. Et p[ro]pter istā cām stante
ap[ar]te in dextro si eger iacer supra sinistram vi-
detur granitas maior et errensis et quasi aliq̄d sit
suspensum in sinistro et e contra.
Dequirur illa pars. (Cū hec itaq[ue] etc.) in qua
ponit curam ap[ar]tis calidi non indurati. et duo 2. p[ri]ncipal-
iter facit. Nam primo ponit curam eiusdem ap[ar]tis cū appi-
insensibilis. 2. ponit cura eiusdem ap[ar]tis cū appi-
riōe signoz illi[us] ad p[er]uentionē ad sanietē. scō ibi.
(Si autē se. et dolor.) Prima ē in duas. Nā p[ri]mo
nit curā p[er] nōiam, scō per emplastrum. scō ibi.

De prima
parte ap[ar]ta que
sunt in re-
nib[us] sunt
calida.

Declaratio
p[ar]tis.
Declaratio
p[ar]tis.
Declaratio
p[ar]tis.

Declaratio
p[ar]tis.
Declaratio
p[ar]tis.

(Loco quoque etc.) ¶ Dixit ergo primo. Cum hec itaque signa visa fuerint sup. q. dicta sunt vñ sup. declaratur apha caliditas in renibus vel in altero re neeger. ex baclica flōmē et? partis in qua dolo rēsentit et grauedinē. hoc intelligat in coipe nō nimis pleno: et vbi causa aphas nō fuisse reretio hemorroidarū vel mēstruorū cōfuetorū i muliere vel cōsolidatio vlcis in crure vel in pede vel similis alia causa: qm̄ in primo casu forte esset necessitas flōmia de baclica paritis, oppositē et in alijs casib? de saphena vt alis declarauit in fl. mili. S. 3. itare habitudine mediocri ista flōmia est. Suenies multū in pñ: qm̄ p cā sit diuerso sal tē ab interiorib? ad supioria salte per mediū dia metri: et vbi esset fluxa materia p parte fieret mi noratio illius et pater diueredo et euacuado iu uaret. ¶ Dixit de 2. parte. loco quoque: emplm̄ in frigidā supponat quale exēpli gratia esset em plastrū factū pñ formā vt infra. ff. sarine orde. 3. f. 5. cū aqua decoctionis solatri rosarū et flōrū nenufarū itare magna caliditate et cū oleo rosato sit emplm̄: et si placet possumus addere de semis nibus portulacē et papaueris albi vel potest fieri inuincio cum oleo rosato et mucilage seminis epdioniorū apponēdo parū aceri. Nā in virtute horū remittit ebullitio materię et pforādo mē būs taliquorū cōstringēdo meatus fluxure ma terię pphibet augmentū aphas: vnde natura cir ca fluxū materiā facta pñ diuersione et minorā rione operādo pbadit insensibiliter resolvere. Et si fuerit i augmento posset addi parū camomille vel abinthij vel modicū spice ad resolutionē mae rie fluxure: sed de hoc magis infra loco suo. Addit. et si egritudo sic dissoluta fuerit bonū erit. ¶ Ad dit: cōsequēter de 2. parte ponens signa quib? declarat materiā aphas cōueri ad suppuratio nē: et pater ponit curā illi. ¶ ibi. (Sgitur est tunc.) Dixit de prima parte et est rota clara. Si autē se. et dolor et grauitas perseverauerint sup. sacris et q. dicta sunt de diuersione et emplastris et vīna mi nueris et frequēter egredis significabit ibi pus colligi: nā per hoc q. vīna minuat in egredis si significatur augmentū et extensio fieri in apate vnde sit clausio meatū: significat etiā ebullitio nē fieri maiore in materia: vnde vīna redditur acurior: et magis moridicaria et exinde vīna gur tatis et frequēter emittit: et maiori autē ebullitio ne declarat futura sanies: vt alis declaratū est. ¶ Et pater ponēs curā cū est in via ad sanatio nē duo facit. Nā primo ponit emplm̄ coadiuuā s ad sanationē inducendā et ad rupcionē aphas. 2. ponit curam rupto apate. 2. ibi. (Si autē eger minuerit pus.) ¶ De prima parte dixit est igitur tūc sup. itare materia in via ad sanationē super dosum emolm̄ et camomilla et semine lini et sur sūre et oleo sifamino cōspersis ponēdū: et si appo neret aliquid de maluis itare apate calido et ma trū viol. in casu pueniret: et si sit decoctio in aq. de dictis et infusada filtrā et superponat loco ad idē valebit: sit si ponat corp? in balneo predictē decoct. itare dolore vehementi erit in casu cōue nientia. ¶ Proinde addit: et ego vt in rina sedeat precipiendū est vebemētia doloris: vel posset fieri emplm̄ cū farina tritici pro duabus partibus et vna parte orde et cum vna flca vel duabus co cris in decoctione vt supra et masellatis: postea cū oleo de semine lini et amigdalatū dulc. et mē

dico croci fiat emplastrū incorporando farina s cū dicta decoctione. ¶ Cōsequēter ponit curam qm̄ iam rūpitur apha et educit sanies per vīnam: nā tunc itat intentio mōdificatoria et absterfua cū remittentibus acuitatē que cōpletur cū de coctione se. cōmuniū maior et modico liquiritie postea fiat in rērio cōsolidationis que cōpletur cū cūccatibus cōfortatibus etc. Et de primo exē plificabitur in cap? de cura ardoris vīne. Et de secūdo: in ca? de micru sanguinis et saniei. et hoc torū dixit in littera dicit sic. Si autē eger minue rit pus semina q. nominabimus in cap? ardoris vīne sunt dāda: vel sup. decoctio ex eis vel sup. in forma traze: vt ibidē videbitur donec pus mi nuatur: et ita cū appareat vlcus mōdificatū appa renti aliquali sanguine: deinde veni trocisci quos notabimus in cap? de micru sanguinis et saniei vt sunt trocisci de carabe et hmoi: de q. videbit infra loco suo: et tūc p. rota littera clara vsq. ad istā partē: apha vero quod in vesica sit etc. ¶ Sed anteq. veniam? ad expositionē istī? par tis opz vñ pnotare qd posset obijci: et est q. d. h. Ratio in hoc ca? de cura aphas renū non posuit quale debeat obseruari regimē in diera: qd est re gimen est per maxime necessarium: nō etiā posuit cū quib? dz equari materia aphas in toto exis: et etiā ipsius aphas per medicinas que interius sumi debēt: nō etiā fecit mētionē de alijs gene rib? diuersionū etc. neq. de eisē fecit mētionē in cura aphas vesice in parte sequēti. dicit q. hoc fecit vt breuiloquus in hoc libro vt sepe dicitū est: qm̄ quasi filtr dierari dz taliter pariens sicut est ordinata dieta de aphas? epatis. i. in calidis a pñ subiliādo multū diera: imo dieta rennis? sima vel sibi pproxima ei est necessaria: vt sit dieta in primis duob? vel trib? vsq. ad quatuor dies cū aqua oz. et syrupo rosato et decoctione portu lace et similib? dimittēdo ona carnes vīni et sifia in totum tandem ingrossatis cum farina oz. etc. Et de his recurre ad ea que dicuntur infra loco suo vel que dicta sunt supra de aphasibus epatis similiter dico et de eis que equare debēt materiā que dicta sunt supra et forte inferius dicentur. ¶ Veniendo igitur ad expositionē secunde partis principalis huius capituli dominus Ra scōe pris principa lis. Declaratio

Declaratio
scōe pris
principa
lis.

et qd dixit Ratio: et est ratio clara: quoniam mē

dd iij

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradis.

Declaratio
3^e partis
pncipal.

diligencia nõ exigitur in puocando vomitũ sũ
 re materia indurata vt pz. idque laudatur bz vo
 mitum z nõ sic pñ. ¶ Consequetur pout vlti
 mum de emplastro dicit, Venibus qñ emplastrũ
 z his qñ nominantur (sp. derur. i. in apostema
 ribus duris z epatis z stomaci ita vt far empla
 strũ fm hac formam. E. farine fenugreci z semi
 nis lini. añ. 3. i. aque decoctionis radicũ mali
 uauisici foliozũ altee z maluarum paritarie et
 casulium qđ sufficit z cum tribus scibus maffe
 laris bene pinguibz z oleo de lilio: z cum mo
 dico croci far emplastrũ. Et si placeat apponere
 mncilagines fenugreci z se. lini magis iuuabit
 tandem addere grana gummi de bdello z armo
 niaco dissoluri in aceto fm exigentiam.

T postremo in vltima parte in qua facit media
 cum cautum ad diligenter cauendum ne aposte-
 ma indueretur: tcurando apostema durum dicitur
 hoc qd pro parno no habendum est: qd er eo puer
 sic ad hydropsim pro quo nota qd ad apostema
 durum in renibus facilliter deuenerit ad hydro-
 psim: cum qd pipsim agra infirgaat epa: tum
 z ppi: qd a dura debilitatur renes in attra-
 hedo aqnositate sanguinea ab epate z sic rema-
 ner circa epate: tandem modoo alios dicos cum
 erat sermo de hydropsim ptransit illa humiditas
 ad fypbac: sic fit hydropsis: et euz apate duro
 sacra oppilatione circa renes prohibito debito
 transitu aquositate vinalis ad vefica radem
 ipsa aggregata supra membra a virtute pellic
 ad bica loca hydropsim. Et sic p yora litta cla-
 ra: qd dicitur sunt de apate duro: et qñ eade tra-
 bi possunt ad apostema durum si fiat in vefica. Et
 sic fit finis buius capituli. Drum ad textum.

Declarato ca^m iam exposito literaliter de
apostematibus renum : & veli
ce ad ampliozem doctrinam pro more essent vi
denda de quid nominis & quid rei horum aposte
matum : deinde sunt ponende distinctiones & spe
cies diversarum horum apostematum confu
ter ponende cause : deinde ponentur signa euen
tus ad bonum & ad malum : deinde demonstrati
ua generis & specierum : & ultimo veniemus ad
curam.

Quid nominis. Circa p^m uo oz labora
nois: et qd rei hoz apostematū: qz sunt collectio
nes: et in his membris facte sicut et reliqua apos
temata in alijs membris: de quibus dictum est
in tractatibus de stomacho et epate:

Distinctiones. Uniendo ad 2^m y ad di^o distinctiones ponitur p^o aliquae distinctiones quas ponit Zeni. in p^o p^o a^o de apostematibus calidis. C^o Sir bec p^o m^o distincio. Talia apostemata qñc sunt in vno rene tñ quadoq; in vno quoq; duoz. f. dextri z sinistri. C^o Et i^o qñc sunt in corpore ipsi^o reni^o qñc sunt in pñiculo cooperente core: c^o qñc sunt in lumbis qñc substat renibus z cooperantur z computatur inter apostemata reni^o ppter istu^o nomenclatu^o eundem in verisq;. C^o Et que sunt in corpore renis: quedam tendunt ad latus concauitatis: z quedam ad latus gibbositatis v^o apud pñiculum cooperientem. C^o Item quedam accidunt magis circa partem anteriorē: impositi renem: z quedam magis declinant ad partē doz. f. C^o Item quedam magis eueniunt in partib^o.

Р:empB.

De quiddi
bre nois.

De căia et
p^o extrinse
cia.

feriore: vt ad partem meatus emulcorij. i. p. o. r. i. v. i. r. i. d. i. s. z. quedam in parte superiore vel ad partem meatus qui est ad superiora. i. versus emulgeutes. Et he diuisiones vere sunt qñ apostema nō est occupā totū renē cum panniculo: nā ali quoties est adeo magnū q omnes partes rens occupauerit vsq ad pāniculum. ¶ Alia diuisio de apostematibus etiā rens: qdāz est calidum: qdāz frigidū ventosum. ¶ 3re qdāz apostemata rens dicit Aui. facit collectionē z suppuratur: z qdā inensibiliter resoluuntur z quedā indurātur. Et dicit q omnia rens apostemata velocia sunt ad hoc vt in lapidē cōuertantur. s. p. p. ter caliditate rens z cōtinuū motū eorū duri riē substatie eorū. ¶ Ideo addit: z quomodo nō cū ipsa sint causa lapidis. ¶ Alia distinctio. apostemata q collectionē facit aut rumpitur cum rumpitur ad partē vesicę. i. expellit mā p vesicā z p poros vridet: est vt dicit hoc melius omnibus. i. melior terminatio aut suppuratur ad intestina expulsiōne facta a natura ab eis. s. p. resoluit z vicināte mēbroz: z sicut etiā natura expellit mām plenā: aliquoties in ossa lateris ad id qd apparet de corpore. i. ad mēbra extrinseca. Et aliqñ permittit ad intestina talis materia sūm semitā reditōis ad epar per emulgeutes z venā cōcūā vsq ad epar. Et postea p mēbra educit ad intestina: ita apparet q aliqñ rens expurgat mām dicitōis apostematū p viam vrinę: aliquoties p viā intestinozū. Sed dicit Aui. z expulsio q fit ad intestina qualiscūqz sit est mala valde. Permittat etiā aliquoties materia vel expellitur a natura ad spatium cōcūa ris ad loca vacua sicut pmutat aqua in hydropi sū p modos q dicit sūt supra. Aliqñ rñ dicit apostemata cū veniūt ad sanē nō rumpitur p se a natura sed oz vt iunētur ad ruptiōē cū medicinis rumpētibz. ¶ Alia distinctio de istis apostematibus: qdā sunt modici temporis z quasi in pñ qdā magis prolixi temporis vt in augmēto vel statu. Et qdā sunt magis diuturna marie cas sunt dura: z qdā talia cōiunguntur in corpore naturaliter forti vel inueniūt: z qdā in debili vel sene. ¶ 3re qdā sūt p viā influxus vel discursus materię ad renes: qdā p viā paulatīne pgestio nis: sed hoc est raro: plures etiā dicitur distinctiōnū coadaptari possunt de apartibus vesicę: vt qdā est calidū: qdā est frigidū: s. hoc fit raro vt supradictū est. z qdā est p viā fluxus: z qdā est p viā paulatīne cōgestionis: ita discurre per alias distinctiōes vesicę applicabiles: vt quodā sit magis versus collum vesicę: z qdāz magis versus cōcūā: etiā qdā sit in extrinseca parte supra vesicā nō occupā substantiam intrinsecā vesicę nisi per viam communariā.

Cause. Jam veniēdo ad 3^m de causis. Cause apostematū horū mēbroz sunt cause similes his q dicit sūt supra in alijs apostematibus: z qdā sunt primitiue z extrinsecę qdā corporales. De extrinsecis sunt vt casus vel percussio supra renes vel vesicaz vel sicut apostro ventosariū attrahētiū vel emplastrozū calidōū supra dicta mēbra corpore existente pleno z omnes alie cause primitiue q adducere possunt caliditatem: vnde trahantur materie ad renes vt est calefactio ex igne tempore hyemis vt solent facere nobiles post cenam vel pādū.

cōuertendo dosum eleuatis pannis s. ignē stante cibo maxime indigesto z strictura lumbaria in medio vt dicit: ita fortiter equitare z ita longo tempore ambulare vel longo tempore stare vt fuit dictum supra: z etiam attrahere cum violentia chordam baliste z leuare onera grauata z coitus precipue sunt de causis primitiuis faciētibz ad hoc: z iste similes possunt adaptari etiam ad vesicam: multi enim se cōuertūt sū partem anteriorem versus ignem discoopertis illis partibus a vestibus zc.

De causis autē corporalibus dicit Aui. Cause qdem apostematū renum sunt repletio in toto intrinsecā corpore aut in mēbris comunicātibz eis aut ppter pñritatē sanguinis aut qualitatē. i. acuitatē vel malitiā eius. i. vel ppter peccatū sanguinis in qto de sanguine in toto vel in particulari mēbro vicinante z communicante re nibus vel vesicę: aut ppter peccatū in quali vñ expellat a toto vel a mēbro ad renes vel vesicā: z sicut dictum est de sanguine ita intelligere potes z de alijs humoribus: z aliquoties de vñ rostrare q porissimū gñatur ex cibis: de quozum natura est vt vñ sentur in 2ª digestionē vel in 3^a in quibus humidū habet forte commixtiōē cum partibus siccis: vñ nō potest a calido in stomacho in 2ª digestionē separari ab eis z in vaporē vel ventositatem conuerti: sed agere vltimōri acione calido in 2ª vel 3ª digestionē separaf humidum a siccis: ita euaporare potest z in vñ rostratem cōverti. z psequēter possunt fieri apostemata ventosa taliter in dictis mēbris: z ita ab alijs diuersis causis possent generari ventositas vt supra dixi in dispositionibus stomachi: ita sū influxum diuersarū materierum calidarū vel frigidarū ad dicta mēbra sūt apostemata in dictis mēbris calida vel frigida sanguinea vel colerica vel flegmatica zc. ¶ Plura rñ cōiungit fieri apostemata circa renes q circa vesicaz: z ppter faciliorem penetrationē materie in tra renes q intra vesicā: z etiā qz plures humores cum aquositate vñali transeunt ad renes: z pauciores ad vesicā qui humores aliquoties transmittuntur a mēbris z eniciuntur cum vñna ad renes z aliquoties pur occurrētes aquositati vñali conuertūtur cum ea ad renes z ad vesicam: sed maior pars eorū sepe retinet versus renes qz grossiores: z ppter impotentiam expulsiōis renum: z ppter angustiam meatū vel ppter viscositatem materie z grossitiem ei: qd nō sic esset circa vesicaz. ¶ Cause autem omnes q efficiere possunt ad generationem sanguinis grossi sunt ppius cause apostematū circa renes: qz replin apostemata que sunt in re nibus sunt ex sanguine grosso: z ita ad eas discurre potes per alia sepe dicta.

Et de causis etiam corporalibus sunt omnes cause intrinsecę facientes solutionem in renibz vt est lapis in eis vel retentio vrine superflua. Et hec de causis sufficiant.

Tenendo ad signa: 3^m inter pños signa. s. sica euentus fit hoc 3^m: in quibus parantur generari lapides grossi in renibus vel ex progenitoribus taliter passis vel ex malitia regiminis maxime de fumendo cibaria grossa s. mul cum diureticis in his non tantum veniunt lapides: immo etiam z apostemata: paret cōclu

Pla sunt apata circa renes q circa vesicam,

Apata circa renes vt plm sūt s. guinea.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

flor: q: cū dīcti lapides adducāt ad vehēmētiam doloris etc. ¶ Alia cōclusio. in quibus dolent renes vel dorsum circa renes cōiuncta caliditate manifesta et cum vfu puocantium vel cum lōga statione pedes vel cum longa itineratione possunt pnotificari supra apostemata renū: pater: et ita cum antecedunt cause frequētes facientes ad laborē et extenuationē ipsorū renū et ipsorum debilitatē possunt p̄babiliter pnotificari supra apostemata renū. ¶ Similiter cum antecedūt cause similes circa vesicam de quibus est dolor siue a venositate siue aliunde inensus et diuturnus in eis expectare op̄s apostemata vesice. Et ita cum coniungit lapis in vesica magnus et sp̄s noscitur de flatu abrasio de substantia vesice squamosa ut contingit in scabie vesice: in hīs expectare possumus apostemata vesice vel parrium circumstantium.

de signis
pnotificia
ad bonū.

¶ Signa v̄o pnotifica ad bonū. q̄ in p̄n^o occur-
sus medicaminū ad apostemata circa renes vel
vesicā ut de diuersionib⁹ et reliquis sensibilibiter
minuitur acchitia de dolore et reliquis: paulo
post dicēdis in signis demonstratiuis est signifi-
catio ad bonū: p̄ cōclusio. ¶ Aliud signū. A. q̄
est in via cōuersionis ad sanietatem vel q̄ rumpitur
dixit et q̄ maturatur et alleviat feb. et augmēta-
tur horripilatio et ingrossat v̄rina et multiplicat
in ea sedimen bonum: que omnia simul sumpta
sunt signa maturationis apostematis: q̄ si rum-
pit apostema et remouet feb̄ris et rigor omnino.
Si sanies est alba lenis nō serida et egredif cum
v̄rina tūc dicit ip̄e adeo bonū est q̄d melius esse
nō potest: q̄m significat naturā dominari in to-
tū supra materiam apostematis et digerēdo et
debite dirigendo ad vias expulsiōis a natu-
ra sibi deputatas. ¶ Aliud pnotificū ad bonū et
est cōmune in apostemate renū et vesice. Euz v̄ri-
na q̄ alba fuit subtilis et ignea vel alba grossa cer-
rea mali coloris ita disponit q̄ appēat sig^a digō-
nis sed de bonitate coloris et bonitate sedime-
tis: tūc est significatio bona. Et de hoc dicit Aui. et
q̄ ruber aqua et residet in ea sedimen laudabile
tūc obedit apostema digestionī in resolu-
tione ad rem aliā. i. q̄ nō cōuertit ad sa-
niem nec indurationem. ¶ Alia p̄clusio ap̄ara
sanguinea sunt de se minus mala q̄ p̄legmatica
vel melemolica. pater p̄clusio: q̄m facili⁹ parifi-
tur a virtute resolu-
tione q̄ p̄legmatica vel melē-
colica: et sunt minorum senozum accidētū q̄ co-
lerica: q̄ non sunt sic corrosiua. ¶ Alia cōclusio:
apostemata q̄ sunt in rene sinistro sunt minus
mala q̄ q̄ sunt in dextro ceteris paribus: pater
q̄m apostemata dextri magis communi-
cāt epas-
ti vbi apostema sinistri magis spleni: et propter
maiorē eleuationem dextri: et propter directio-
nem ad epas et sinistri ad splenem: et quanto epas
est dignius splene etc. ¶ Et ita apostemata que
sunt versus concauum renū sunt minus ma-
la q̄ versus gibbum cum colligatura panniculī
et quia dolor est minor eius qui fit in concauo: et
quia materia est magis parata edu-
ctioni: cōres-
pondenter dico de vesica q̄ apostemata q̄ sūt
in substantia vesice sunt deterius finis q̄ que
sunt versus collum vesice: et in eo plura sūt: pa-
ter ex equitate modi resolu-
tione māe v̄tinū diffica-
tione: ita q̄ sūt i corpore iuuenilī et i corpore bo-
ne habitudinis sunt minus mala q̄ que sunt

in corpore senilī

¶ Proinde veniendo ad signa ad malum: dices
bar Bord. q̄ apostemata renū et vesice que ves-
niunt in corporibus macilentis sunt valde pe-
riculosa: quia deficit eis calor ad digerendum.
Addit: p̄pterea tales passionē in senibus dūre
sunt ad curandū. ¶ Aliud pnotificū ad ma-
lum etiam eiusdem q̄m apparet v̄rina globosa:
aut cum sanie serida: aut cum v̄rina est alba res-
nua et feb̄ris nō alleviatur nec accidentia miti-
gantur: tunc est signum mortis: p̄p̄: q̄ cum hīs
declaratur resistentia materie et impotentia vir-
tutis supra ipsam. ¶ Aliud signum ex parte v̄ri-
ne q̄m apparet in apostemate renū et vesice post
maturationem. i. tempus maturationis etiam
si appareat in primis diebus v̄rina alba clara: et
si continuādo pcedat ita q̄ remaneat clara et te-
nua: tunc significat indurationem apostema-
tis dicit Aui. Similiter q̄m in hac egritudine est
viscosa alba et talis perseverat est etiam signifi-
catio mala: q̄ significat defluxus quasi cōtinuus
materierum que cōtinuatur fluentio supra apo-
stema faciunt apostema magnum. ¶ Aliud p̄o-
notificū: et ponitur. io. continentis: et etiam p̄o-
notificū. Si accidat ex apostemate calido
in renibus etiam sup. in vesica alienario mētis
non est causa diaphragmatis. i. non existente ef-
fentiali nocumento circa diaphragma tunc est
signum perneabile maxime si cōiungatur alia
mala accidentia: q̄ dico signanter: q̄ apparet
ribus bonis signis de virtutis constantia de di-
gestionē v̄rine et de hypostasi laudabili tunc talis
mentis permixtio significaret ebullitionem
in mā fortem et euaporationē multā ad cerebrū:
et nō p̄pterea mortē: sed cōuersionē ad sanietatem
iō inspicere op̄s in acchitis cōcomitātib⁹ bonis
vel malis: ly signis absolute fit malū. ¶ Et
dicebat Aui si fuerit vesica dura et dolē in oib⁹
modis mala erit et p̄neabilis vltra modū p̄eci-
pue si cū ea fuerit feb̄ris priua. ¶ Aliud p̄notifi-
cū perseveratē v̄rina subtili et clara cū modica
se. v̄l q̄ nulla: v̄n declaret ap̄a durū est significa-
tio mala: p̄p̄: q̄ ap̄a dura q̄m nō curant et por-
tendūt hydropisim ut dicit Raf. in certū nostrū
q̄ nō est pro paruo habēdū q̄ apostema sit durū
Et dicit Sera. q̄ apostemata renū sunt vehē-
mentia et sunt velocis indurationis ut supra di-
ctum est. Addit: et tūc eis sunt q̄bns omnino
non est curatio: sed firmantur et planguntur et liq-
faciūt corpus et extenuant ipsū. ¶ Aliud: cum
apostemata adeo sunt magna q̄ continent totū
renem vel ambos renes: q̄ possibile est: tūc nō
est quasi spes: pater maxime si sint sacre diuersio-
nes et non sensibilibiter contulerint: q̄m sit inter-
gra oppilatio in v̄is descensus v̄rine et ita p̄hi-
bitio transitus eius: et de hoc dicit A. in cap^o si-
gnorum apostematis duri in renibus: q̄ oppila-
tio q̄m capiat v̄rinam: et cōsequēter cito trāf-
eunt in hydropisim et incurabilem ex parte inca-
rabilitatis cause. ¶ Aliud in libro moris p̄p̄.
et scribitur. io. continentis loquēs de apostema-
ribus renū. In quo fuerit dolor: testiculorū et eo-
rū inflammatio et apparēs fuerit in ancha sig-
celestis coloris morietur in die quinto: et appē-
ter semp v̄inū cū in hīs nō femp assignat sed tā-
men assignare potes rationē p̄sua suā si placeat
cōsp̄dera tu. ¶ Aliud circūcernens terminatio-

de signis
pnotificia
ad malū.

de signis
pnotificia
ad malū.

Nota

hem apostematis: et est. Ser. postq̄ posuit q̄ ter-
minatio apostematis p̄ sanie ad vesicam est me-
lior: q̄ ad intestina: et ad intestina melior: q̄ si ter-
minet ad loca vacua et minoris malitie et facilius
in euacuatione saniet. Addit: et deterius hoc ro-
ro et difficilius est vt remaneat sanies in renib⁹
et non euacuetur. i. vt nō rumpat apostema nec a
natura nec p̄ medicinas: p̄ conclusio: et tunc ad-
dit vñ rex. fortem in quo videt consentire ad p̄-
forationē p̄ deorsus: qd nō admittit. A. in ca. cure
lapidis: dicit. Et est necessari⁹ tūc prudēs in eu-
acuatione eius sup. saniet aut cum cauterio aut
cum incisione.

de signis
demonstrati-
uis.

¶ Veniendo ad demonstratiua p̄ ponetur signa
cōmunia absolute apostematū renum vel vesice
2^a signa magis specialia declaratiua loca aposte-
mati: vtrū. i. in dextro vel in sinistro vel ambo-
bus: declaratiua etiā vtrū apostema sit in carno-
sitate vel in cōcauitate vel in gibbositate vicina
pāniculo vel pāniculo. et vtrū ap̄ sit calid⁹ vel fri-
gidū et vtrū i p̄n⁹ vel in augmento: et vtrū dissolu-
tur vel cōuertat ad sanie vel induretur. Simili-
ter si fuerit in vesica vtrū fuerit vsus collis vel
in cōcauitate eius in substantia vesice: et vtrū ca-
lid⁹ vel frigidū: et similis temporibus eius et mo-
do terminationis. ¶ De signis igit cōiūbus et ges-
tibus ad apostemata renū erāt q̄dā signa
posita sup. a in textu de se. cōcomitate erratica:
et q̄dā est horripilatio et tremor dorsi et graui-
tas et dolor sub costis posteriori⁹ et que dicte sunt
de se. p̄mixta. i. de se. cuius accētia sunt p̄mixta
et ita si fuerit in vesica accētia cōmunia sunt: qd
cū se. har. difficultas migredi et dissuria cū dolore
femorū: cui sepe cōcomitat⁹ dolor virge: et p̄p̄e
cū sit difficultas vrine. ¶ Scdm est reterio ei⁹:
et tunc maxime sit cū lacert: et non p̄t ejicere ali-
quid de ea nisi sunt flantes vt dicebat. A. et q̄nq̄
est reterio spermatis et stercois et inflatio pes-
crinis que sup. manifestatur magis in macris:
in oibus tñ renum ap̄atibus et vesice: quasi sem-
per cōiungitur difficultas ascensionis p̄pter
opilationē coarctatōis saltē in ipsīs intestinis
et maxime in colō stare ap̄ate in renibus: et sepe
cōiungitur vomitus cōitate ad stōm: et aliqd̄
asma per cōpressionē diaphragmatis et frigus
extremitatū vt fuit supra h̄p̄. 7ª affo. affo. p̄mo
p̄pter cām expressam ibi a Ba. in cōmento: quia
ap̄ata attrahunt sicut vērōse: et iste eedē coniu-
guntur in ap̄ate vesice. Et dicebat Aul. q̄ pulsus
in ap̄atibus renum non h̄ minorationem. i. nō
tñ paruitur pulsus et retrahitur in inceptio-
ne paroxysmō eius. i. cū incipiunt talia ap̄ata
nō tñ minoratur pulsus q̄ram minorationē h̄z
in inceptione aliquāz febriū. i. quāz m̄e facie
res se. sunt inuasis magnis: et rō est clara rum q̄
renes h̄nt subam nō sentitiā dese: iō ap̄ata in
ipsis facta nō constant notabilē dolorem: et inde
non fit multa retractione calorē ad intra: et sic nō
sic opprimitur et paruitur pulsus: Et item q̄
m̄e in ap̄atibus remanent magis clausē: et sic
minus ap̄te euaporare ad cor q̄ cum sunt disper-
se intra venas: ideo tunc minus opprimunt vir-
tutem.

¶ Dicebat etiam Aul. et est commune in aposte-
matibus in renibus et vesica: qd sit nōcumentū
in omni diuretico. i. cum sumunt diuretica ma-
gis leduntur: hoc est q̄ per diuretica cōuertat⁹

tur materie ad ap̄ata. Et hoc est bene notand⁹
in cura: et hoc est verus maxime in principio: qm̄
in declinatione forte inuabunt et infra dicitur
Addit: quod nocentur etiam ab acutis falsis et
acerosis: patet quia talia omnia mordicant.

¶ Et. 10. continentis scribitur: si volueris scire si
apostema sit in renibus an non: precipe infir-
mo q̄ iaceat supra ventrem suum eleuando pes-
tus de terra parum: qm̄ si ibi fuerit apostema
tunc sentiet ponderositatem quasi esse suspens⁹
ex dorso. Et dicebat Sera. et non sit ei. i. infirmo
facile dormire supra ventrem suum: immo pluri-
mum quietis est in resupinatione supra dors⁹
suum: et ponit huius rationem dicens: qd istud
est quia membrorum apostematorum quies est
vt sint accubita quiesca et non sint suspensa. Et
idem voluit Aul. q̄ resupinatur est dolor les-
uior q̄ sit quando iacer supra ventrem q̄ suspē-
dit renem supple talis accubitus.

¶ Sed magis specialius veniendo ad signa lo-
cor vtrū sit in dextro vel in sinistro vel in vtroq̄
tūc scitur q̄ est in dextro: quoniam iacere super la-
tus eius est facilius q̄ iacere super oppositum si-
bi ita q̄ possunt iacere in dextro et non conueni-
ter in sinistro et e contra. et si nō possunt in al-
tero laterē iacere sed tñ supra dorsum ita q̄ si i-
aceat supra dextrū sentitū suspensionē ex sinistro
et similiter si in sinistro suspensionē ex dextro: tūc
declarat q̄ est in vtroq̄. ¶ Et itē stante ap̄ate in
dextro sepe protendit dolor vsq̄ ad partē epatis
vt dicebat Aul. qm̄ ren dexter vicinat epati ma-
gis q̄ sinister. Et si est in sinistro magis extendit
dolor ad inferiora ad partē vesice: et si sunt signa
omnia simul dicebat Aul. tūc est ap̄a in ambo-
bus simul.

¶ Si autem apostema sit in substantia renis vel
in p̄cauitate vel in gibbositate vel in pāniculo
dicebat Sera. Si ap̄a in substantia renū carnosā
sentitur inde grauitas. i. dolor tñ grauior et
nō acutus: q̄ substantia carnea nō h̄ sensum de
se nisi remissum sicut etiā supra dicebat de epa-
te. Et idem dicit Auicē. q̄ dolor qui magis quies-
cus est: est cum sit apostema in corpore renis.
Addit Sera. et si apostema est in panniculo con-
tinentē eos aut in cōcauitate ipsa aut in viis
vrine que protendunt ex eis scilicet ascendendo
vel descendendo vt in venis emulgentibus vel
in poris vtriusq̄: tunc dolor est acutus supp.
multo magis q̄ grauior. nam tales partes
sunt sensibiliores vt patet: quia magis neruose
vel vicine partibus neruosis. Addit: et sequitur
istud sup. cum est apostema in dictis locis q̄ in-
firmus non potest stare rectus neq̄ ambulare.
Et si est ei motus voluntarius vel inuoluntarius
sicut est sterminatio aut alius sibi similis sicut ef-
fet rufus: tunc clamat infirmus et conuertitur.
Sed cum est apud panniculum et apud suspensio-
nem dicebat Auicē. sup. magis magnificatur
dolor et fit fortis et prohibet erectionem et tussim
sup. magis q̄ in alijs partibus.

¶ Et ita similiter possunt distingui loca aposte-
mati ex parte vesice. Nam si fuerit in substan-
tia vesice in tunica intrinseca vel extrinseca dor-
so: vehemētior est q̄ si fuerit in collo magis car-
noso: et non stat rāra difficultas in emissionē vri-
ne sicut cū est in collo: vt p̄ ceteris parib⁹ in mā-
te p̄p̄e multitudine et ex p̄p̄e qlitatis. Sicut disti-

De signis
spā. b. de
monstrati-
uis.

de inanitione et repletione de cibo.

ira et tristitiam et sperem et letentur si possibile est. In cibis opus abstinere ab omnibus cibis rursus difficultas digestionis mali chymi et acutis p uocatiuis et falsis et dulcibus multum saltem in primis temporibus et a cibariis grossis et viscosis: et opus ut abstineant a carne et vino. Nam dicitur bar. 2. et nocet ei omne calidum acutum: quod est fortis caliditatis super in potetia. Et dicitur quod etiam aqua calida nocet eis. Et ponens regulam dicitur: opus ut frangatur. scilicet malitie complonales materie apostematis et accideris et coiscere eum cibis qui sunt de genere sorbitionum: conuenientibus renibus et apostematibus eorum: et sunt de summa eorum quod modicatione non habent: quoniam ipsi. scilicet renes eis multum trahunt ut super essent sorbitiones facite ex farina or. vel simule. Nota tamen ista conuenienter non exhiberi in primis duobus diebus: sed tunc dicta debet esse tenuis: ma vel sibi ppinqua: ut nihil daret: vel aquam or. ercoricari: cum syrupo ro. vel alio simili in apostematis calido: sed post laudat uel libali. spinachias et maluas in isto casu. Si tamen in p. ponat aliquid cofo: rana de oleribus ut est portulaca et plantago magis conuenienter ad phibitionem fluentis materie salte vsq ad quartam: postea ingrosset dicta dado cucurbitas et extremitates pullosi cum modico agreste vel vino cydoniorum et panici et milium cocta tunc conuenienter: postea in processu addat sicut dictum est in sibus: non opus hic multum laborare. Et hec est regula quod tenuior debet dicta in apostematibus vesice quod renis stare paritate in materia p id qd accidia sunt fortiora in apostematibus vesice quod renis. Sed de potu dicitur Aui. quod opus ut probet eas potus aque et sup. cuiuslibet fluxibilis quod possibile est. nam dicitur addedo infra. Et penitus aqua plurima vel sup. potus ei? non euacuatur quin laborare faciat renes suo incessu et motu: et hoc super. est ad necessitatem quoniam sicut dicitur est quies multum congruit apostematibus et viceribus magis quod res alia: et aqua in p. apostematis maxime calidi videat puenire: ppter ea quod infirmitas et humectat apostemata calida minorans do malitia complonibus eorum: et aliquantulum repellens do manum sua frigiditate: et quod conuerteret ad vias renis seculi conducit mas non tamen eas quod sunt in via delationis ad renes: sed etiam eas quod sunt in parte diuersa quod conuerteretur ad intestina nisi p potus aqua vel alteri? potabilis de se conuerteretur ad renes dicte mas conuerteretur ad eos: et hac sniaz tota insinuat Aui. quod post xba paulo ante dicta de phibitione potus aqua quod possibile est in hora principii. Addit. nam si aqua conueniens: ppter ea quod infirmitas et humectat apostemata calida: et sic super. ppter causam dictam inuaret: et tunc est talis quod impellit puocationem et coartat versus eos su. renes ea quod sunt effusa ad latus partis huius apostematis ad p. viam suo motu. i. quod aqua vel potum ei? hoc quod mouet reguli ad vias viue et renis impellit et coartat versus eos renes mas quod sunt effuse. i. quod effunderet ad latus? p. viam prius huius apostematis quod est latus. scilicet intestinoz. nam p multum potum multe materie conuertitur ad renes cui potum quod conuerteretur ad intestina nisi potus eas conuerteretur ad renes: et hoc est magis ledens apostemata in renibus existia: quoniam auget p conuersione huius materiei ad ea apostemata p potum. Ideo dicitur addedo: tunc nocumet ei? est supra ipsi in

uamenti causa qualitaris. i. causa frigiditatis ipsius aqua quod aqua videtur inuare: et declarans dicitur. Et cum hoc associatur cum ea ipsa super aqua humores ad renes quoniam descendunt ad eos facilius sit p conuersionem aqua. i. puenientia aqua ad conducenti eos humores ad renes. Et quo terru collige quod si in p. ipsorum apostematibus calidiorum in renibus phibet potus aqua frigida quod de se est apostemata in frigiditatem et humectando ut dicitur est: et non est ppter suam frigiditatem ita parata transire ad renes sicut aqua calida vel sicut actum vel sicut tunc: et aqua calida talis formaliter vel in potetia non est apostemata ppter apostemata calida si non facit frigida contrarietate sue qualitaris: sequitur quod omni cum diligetia cauendum est a potu reni calefacienti ut maxime a potu vini et marie subtilis conuerui ad renes: et hoc non tamen in apostematibus calidis: immo etiam in frigidis: quoniam sicut aqua frigida p sua qualitate minus inuaret apostemata calida quod noceat p conuersionem materiei ad ea: multo magis potus calidi minus inuaret etiam in apostemate frigido p qualitatem contraria: quod magis nocebit conuertendo mas ad ipsa apostemata ut p. recte intelligitur. Et si a talibus cauendum est multo magis cauendum est in p. horum apostematibus a cibis et potibus puocatiuis ppter causam dictam: quoniam augmetur apostemata quod multiplicando vinum non est autem quin laborare faciat renes lesos suo incessu et motu ut dicebat Aui. et hoc est maxime nocuum in membris apostematis vel viceratis ut dicitur est. quoniam igitur est necessarius potus opus in tali casu et parce sumat de aqua frigida. Et hoc insinuat et. A. in reatu cum dixit: quod si necessaria fuerit tunc opus ut in potu def aqua dulcis clara frigida quod suggendo p cortam vel aliud sumat ad insinuationem quod sumat de eo quantum minus fieri potest. Ponit vna cautela in sumptione aqua frigide vel alterius potus frigidi dicitur. Et opus ne ita sit frigida ut phibeat marurationem. i. resolutionem. In apostematis autem frigidis loco aqua frigide vel syruporum fridorum ad stipiticum declinat quod pueniunt in calidis apostematis valeret aqua mellis vel aqua decoctionis mastice etc. de quibus sumat parce etiam. Et ista snia quoniam est in casu singularis est v. p. nota et p qua sepe committitur error et lasciuia infirmorum et modica aduerteria medicorum volo eam pfirmare. et snia est Ser. quod in ca. p. dicitur loquens de quantitate potus: quantitate vero eius quod bibi opus te ponere p mensuram qualitaris humoris mali pmixti cum sanguine: quod est: quod natura infirmitatis super. talis in membris vrie facit necessaria phibitionem ab eo quod bibi ex toto donec remaneat mebra apostemata tranquilla querata quoniam non trahit. i. vsq ad tpe quod non trahit su p ea aliquid oio. i. vsque trahit p. et augmentum apostematis. Et ponit vtilitatem huius phibitionis potus dicens: cum non sit aliud magis inuatiuum eis. scilicet membris lesis neque rectius quod hoc: et hoc est p. nocumetum quod declarauit Aui. Et hoc ergo totum quod dicitur est et declaratum de subtractione potus non tantum puocationi sed etiam aquam intelligatur ut paulo ante dicitur est de mete etc. obseruari debere in p. et in augmento apostematis: quia in processu in tempore resolutionis vel in tempore in quo debet rumpi apostema quod est sanatum: tunc oportebit exhibere potus puocationis ut loco suo videbitur circa medi

hoc totum de potu aqua est versus in p. et augmento apostematis renis.

Secunda pars practice Joan. Mattbei de gradl.

cinalia. Et hec de dieta sufficiant.

Medicinalia. dicam cum aut in p^o cure: in tritum curationis apostematū calidosi est abscesso cause p^o floboromia ex basilica si sanguis est vincēs. Et paulo post addit: et p^o solone vētris si sunt illic cum sanguine humores acuri: etiam et sup^o diuertendo per clysteria et p^o alios modos diuertendi alio dictos. Deinde sup^o intrudere opz ad apostema fm tempora eius: qd dictuz p^o de stomia nō tū est vērū in p^o cure apostematū calidosi: immo etiā in p^o frigidosi si sanguis fuerit vincēs in toto: et maxime si etas et virtus et tempus et q^o sunt ei similia cōsentiant: sup^o illd vt dicebat Sera. in p^o cure apostematū q^o sunt in renibus et vesica ita q^o hoc dicit etiaz trahit ad apostemata vesice qualescūq^o sit vbi fuerit in corpe sanguis dominās: tūc in p^o ad diuertendum cōuenit stomia. Sed si nō esset sanguis dñans sed corpus esset colericū vel alterius dispositionis: dico tū q^o in p^o apostematis calidi ad diuertendū cōuenit floboromia cōstare virtute et alijs et nō sic in apostemate frigido. Et vtrū scda sit stomia de basilica eiusdem partis vt dicit Ras. super textu nostro superius v^o partis opposit: qm in diuersionibus laudauit floboromia basilice absolute: vel vtrum debet fieri de vena communi vel cephalica eiusdē partis vt aliqui voluerunt: opz de hoc te regulari fm casū. alio datos in questione speciali facta sup^o a in ca^o de frenesi ad illud locum recurre: et etiam in ca^o de pleuresi et apostematibus epario: nam aliquoties conuenit stomia ex latere diuerso in corpore multum pleno: et q^o sit dubitatio de fluxura multa mā: et aliq^o de cephalica vel media: na q^o nō esset timor de rāto fluxu mā. Et q^o est esset minor timor sufficeret stomia de basilica eiusdem lateris: cuz p^o ea diuertat quasi p^o duas semidiametros. Sed si esset in vtroq^o latere conueniret s^o de basilica dextri lateris: et vbi eēt aīa in vesica ē diuersio p^oueniēs fieri p^o eādē venā: et q^o itas illius regulē fm v^ontis tenorem et multitudinē et paucitatē sanguis in toto et diuersam mitionē humorū calidorū vel frigidorū mixtorū cū sanguie. Et hoc tū qd dcm est de stomia intelligit cū est intentio diuersionis principalis et aliq^ois eñonis: sed cū est intentio pncipalis ad eñandū vt i^o apate sanguineo fluxu mā: tunc addebat. A. q^o est tibi necessariū vt sequi facias stomia basilice s^o ex curuatura poplitis. i. genui si appet. s. sub genu. Addit: et si nō appet vena illa tūc fiat ex saphena. Nā iste vene ppter directionē ad mēbra v^oine vt renes vel vesicā immediatē eñant de mā peccante in dictis mēbris q^o diuertant: ideo valet talis stomia in p^ocessu fluxura mā vbi in p^o cū est intentio ad diuertendum magis valet s^o basilice. Et b^o fuit snta. d. Ba. in li^o suo de s^o. distōne 3^a ca^o 5° in p^o: cum dicit in summa: tū debemus eligere incipientes quidē flegmones antispasice cōuenit euacuare. i. per partē oppositaz. diuturnas nō ex ipsis si fuerit possibile patientibus sup^o partibus debemus euacuare. si nō nō ex proximis eis. Addit: nā incipientibus quidem prohibere opz qd superfluit i. qd fluit superfluens: in antiquariis nō solum ipm euacuare. s. opz q^o incuratū est. i. fluxum in patienti particula euacuabitur. hoc autē opti-

Nota bñ.

me per copulatas venas eis q^o in ipsa. i. p^o venas habentes immediationem ad membra ipa apostemata vt in casu nostro est vena geniculi et vena saphena. Et hoc bñ nota. Et Completa autē s^o diuersiua singularis diuersio fiet p^o vomitū sacri cum re leni et lenissime inducū. nam p^o cū p^oueniēt diuertunt mā a locis lesis vt fuit dictū supra in cap^o de lapide renis de inuamentis illis. Nam simul eñat et diuertit. Et Semp^o tū dz preponi solo vētris lenitiua cum clysteri lenitino facto: appositē tū q^o bñdā stupratis i^o p^o Nā clysteria lenitiua multo magis valet i^o casu q^o portiones lenitiue desup^o date: qm nō puerit mas ad apata sicut forte facerent portiones desup^o. Et hāc sniam insinuat et. A. cū dicit et p^o sup^o de intentionib^o q^o fit curatio in refectione apatis renis et sup^o vesice et solone bñoris materiali sunt clysteria et portiones. Clysteria etiam magis sunt p^oueniētia ad ipsa sup^o. apata cum fixatione virtutis sue. i. non debilitantia virtutem vel nō debilitata in virtute: q^o sup^o data desup^o: et cum hoc ipsa nō faciūt descendere aliqd desup^o sicut descendere facit ea q^o bibunt: fit tū istd clystere lenitiuū vt dixit infra facile sine aliquo acuto et sine sale et paucē p^oritatis non coarctas neq^o horribile. I. odiosum infirmo ppter niam q^oritatem vñ comprimāt renes vel vesicā et faciat lesionē et noceat: vt etiā dixi supra in cura lapidis. In clysteri ergo tali p^o lenitino et eductiuo et absterfio cuz p^operat et ad renes et ad vesicā intrer cassia nouiter eēcta de cānis: qd dico signāret: qm cassia q^o cōiter repit in apothecis in isto casu nō mō est inuatiua: immo nocitina: qm ista cassia intrat qdā diueretica q^o sunt i^o casu nro in p^o maxime ad nocendum: hoc obliuio nō tradat: q^o vt cū lenitiue sunt aliq^o cōfortia vt dcm est intentione sumpta a p^o apostematis ad aliq^o rep^ocurdū mām fluētē. nam de cassia dicit Aut. in isto casu. Et cassia qdcm est res cōgrua in curationib^o renis et sup^o vesice. nā cuz ipsa ponit in clysterib^o et eis q^o bibuntur euacuat sine labore et associat sup^o fecū supfluitates cōes grossas: et nō tū hoc valet in principio calidorum: immo etiam frigidorum sed oportet bit cum ea in decoctione in frigidis apponi aliq^o calefactiua vt camomille et abf. paz. Et in ca^o g calida clystere cōueniēs fiat vt infra. R. rof. ba. laustia: a. 3. 5. foliorum maluarum matrum viol. et bletia: a. 3. 5. i. portulacē plāraginis oz. mundi: a. 3. 5. tertia prem. 3. 5. bulliat in aqua pluviali si habeat v^o distilleret in frido vt dcm est si placer addat paz camomille et abf. deinde de dca decoctione sumantur. 3. viij. qbus addat cassie 3. i. s. nouiter extracte. 3. i. olei rof. olei viol. a. 3. i. 5. succhari albi 3. 5. sine sale fiat clystere: quod etiam valcbit nō tantum in apostemate calido renum sed etiaz vesice. Et in apostemate frigido cum cassia fistula ponat de pulvere succhari vel de melle vio. cum oleo amigdalaz dulciū et camomille: ita cōtinuetur hec clysteria duobus diebus vel tribus: semp^o tū sumēdo de syrupis infra dicēdis in intentione digestionis et equalitatis materie. Et in 3° die vel 2° post stomiā facta lenitione cū clysterio duob^o et minorata mā p^o diertam in toto et diuersa ad partem oppositā v^oie renis poreit dari lenitiuū desup^o et factū cum cassia et aqua lactis acerosi vel cuz aqua su-

Nota bñ.

Nota bñ.
cah gene
talem.

Nota bñ
de cassia et
hibēda in
hoc casu.

Clyster cō
ueniēs in
p^o.

mittere maxime cum coniungit materia calida acuta ex colera. Et de hoc dicebat Aui. Et id qd melius soluit sup. datum desup est aqua casei et castia fistula. Et ponit inuamēta in aqua casei dicit: et in aqua qd casei est declinatio materiei ad intestina et ablutio et absterio et infrigidatio et maturatio et refectionis in viceribus supp. res mouendo virulentia ab eis: et ab apertibus calidis: et maxime in locis calidis semper aliqd refertur virulentia: vt fuit allegati 14.º tertij. proinde aqua casei etiam in casu conuenit ex hac virtute refectionis: et de inuamētis castia etiam in hoc dicit. Et in castia etiam est solutio et maturatio cum facilitate. Et addit: et aqua zucchari et mellis plurime compositionis est ei ordinis. Et addit etiam: et si est possibile vt humor temperetur. i. equetur deinde solone educet post est melius: iste est castia generalis qd prius digerenda est materia si est possibile anteq educatur maxime in materia appropriata: qd intelligit dum morbus dat inducias vt vbi in toto mā esset modica: etiam non timeremus de multo fluxu. non esset calida et esset indigentia materie aliquantulum acutioris vt si materia esset grossior et esset indigentia exhibitionis et reubarbari et. Sed in materia tali subtili in qua est timor de nimio fluxu laudabilis est etiam ante digestionem vt fiat euacuatio diuersa per secessum ex medicina taliter leui quomodocūqz sit seu materia calida seu frigida in apostematibus renū vel vesice nunq debemus dare in pñº vel augmento solutuum desuper acuti: qd comotionem materie ex solutuo agitaret foriter multe partes dictarum materiez comote puerunt ad loca apostematata dolentia et ppter naturā dirigentem ad dolorem ppter passibilitatem illorum mēbroz lesorum: etiam qd per puerionem multaz materiez ad intestina vicina renibus vel vesice: vñ sit coartatio in membris apostematatis etia sit leuio et qñtate materiez ductarū ad dictas partes vicinas. Et de hoc etia ponit Aui. spālem casū in pñº caº cum dicit. Et oñ ne solo sit laboriosa fortis et magnificet nocumētū. i. ppter eam magnificet nocumētū ppter humorē plurimūz effusum ad intestina vicina renibus: et sup. etia ppter conuersionē aliquaz materiez ad mēbra apostematata p modum dictū. Idem dicit infra vltra mediū caput: et nō ē via ad administrādū solutiuū: qm dolorē facit: et nocet p id qd descendere facit de sup: et ita pñº tempus principij et augmētū: et etia statim opz nō tñ variare medicinas per inferiº exhibitiones: sed etia p superius: et etia p exteriº locales cū repulsiuus a pñº et postea veniēte augmento miscere aliqd de resolutiuo. Et pcedēdo versus statum vel in statu cum est in via resolutionis dominantur resolutiuū que sint aliquantulum prouocatiua cum aliquibus mollificatiuis: et cum conuertitur ad sanem mollificatiua et lenitiua sunt magis conueniētia. Et tandem cum est intentio ruptionis prouocatiua fortis sunt necessaria. Et ita reguletur fm casū. datum 4.º primi caº de apostematibus: quem eodem casū. Et. A. in duobus vñ conuenit vt admittat pñia. i. i pñº apertū ex eis qd bibitur et ex epithimatis et clysteribz et alijs sup. modis applicatiuis id qd est in matutinu sup. de

repulsiuus. Addit: deinde miscatur ei. i. versus augmentū et in augmento de his q sunt absterfina et mollificatiua et maturatiua aliqd. i. minus qd sint repulsiuū vsus augmentū: dicit tñ hoc fiat fm magnitudinē apertis et eius puritate. Addit: deinde administrant absterfina et mollificatiua et sup. resolutiuū sup. dñent cū est intentio ad resolutionē. Sed addit: opz vt admittant de mollificatiuis et absterfina ca sup. in qdº nō est mordicatio. i. qñ apā nō est magnū et speram facili re solone neqz i corpe est plenitudo. nā tñc aliquoties sufficit aqua mellis vel zucchari ad resolutionē. Vñ addit infra p. r. lineas. Et cū scis qd opz est mūdū et apā est purū et sup. est intentio ad resolutionē: tñc fortasse vt dicit sufficit tñdare i potu aquā mellis aut aquā zucchari plurime comixtionis. Addit: nā absterfio ambaz et eaz incisio et subtrahatio. i. resoluēt fortasse resoluēt ipm sine mordicatione. Sed qñ esset apā magnū et expectare mus resolutionē: 3.º difficile tñc oportet exhibere aliquas medicinas mordicativas de puocatiuis et resolutiuis enumeratis in caº colice: et in caº de lapide. Propterea addit ad tertij primūz si vero sunt necessaria fortiora mordicationē hñtia ppter magnitudinē apertis: tñc rectiº est vt in eio vincat qd mordicationē nō hñt sup. aliqd mordicatiua aliquantulum sint necessaria: sed vincat qd mordicationē nō hñt: vbi mā nō esset in via sanatio: et nō est adhuc maturata complete sanies. hoc idē deberet obseruari vt cū absterfina et mollificatiuis vincat qd mordicationē nō hñt ne ppter acuitatem medicaminū rūpaf apā ante cōplēta maturationē vbi aut sit cōplēta maturationē: qd cognoscit in vrina grossa et. et remisside aliquoz acciderit tñc de puocatiua et acuta conueniūt ad rūpēdū apā: sed aut istud tñc nūq conueniūt pure puocatiua. Et hoc idē expñit. A. in eodē caº cū dicit: cūq apā integre maturat. i. ē maturatū: cū cognitio est in vrina: tñc in potu dens diuerfica sicut semina. s. acuta: vt feniculi dauci et filium et semē agni casti quod est forte et acutus: de quibus duobus dicit Serap. q ista duo adiunant ad ruptionem et euacuationem saniei cum vrina et eis vtrūqz est proprietas in hoc: puocant enim cum virtute laboriosa vt dicit. A. et pillule horum in aqua oz. et similibus vt signat dicit Auicēna in aqua oz. et similibus. id est cum aliquibus infrigidantibus exhibeatur ne forte propter acuitatem medicaminum acutorum simul cum inflammatione locorum sanies totum nimis efficeretur et induretur sanies et prohibeatur a cursu. Et de hoc posuit canones Serap. in cura eriturationum in renibus cū dicit. Et qñq sequitur collectionem saniei inflammationem vehementem que est in locis vacuis et abscondit propter istud. i. ppter inflammationem aductus saniei et cursus eius qd est vt dicit: q castitas inspisat saniem et mutat eam in modū lapidis qd rephibet etiam currere eā: oportet q tñc vt adimitres clistere qd sedat et infrigidat inflammationem sicut aqua oz. subtilis et lac et seffowē in aqua calida. Et ita sup. debemus etia canere in his qd bibitur vt remittatur inflammatio medicinarum nimis acutarum. Et istā sententia dicit Aui. cū dicit: et multoties quidem est cā tarditatis maturationis maioria completiois calide inflammatione que sequet maturatione: et ita fm istos canones.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

potes regularē pcessum in cura horū apostema-
tū fm tpa eorū z terminationes eorū: z in reni-
bus z in vesica. ¶ Sicut ergo dictū est de clyste-
ri in pñ conueniēti lenitino dñantibus tñ reper-
cussus ita intelligat de syrups in pñ pueniē-
tibus: de qbus sunt syrups rosatus syrups de
granatis z de succo acetose in causa calida cum
aquis plantaginis portulacae z acetose: z in cau-
sa frigida cum melle ro. cū aqua menthe z abstin-
thij: z similiter de epithimatis z inunctionibus
circa mēbra extrinsecus vt ex succo plāraginis
burse pastoris z lactuce si esset magna inflāma-
tio circa renes apponendo si placet de sandalis
de corallio de rosā z de huiusmodi: z pro in-
unctionibus appropinquando oleum rosatum oleū
cydoniozū z filis vel infundatur pecie in aquis
sublimatis vel decoctis ros. solari cū modico
aceti. Et in apate frido cū oleo masticio et camo-
millinoz oleo ro. similiter operandū est circa ve-
sicā: sed remissiora debent esse frigida vt sepe di-
ctum est: z semp cum eis debent admisceri aliq
medicīne viuifice aromatice confortatiue debi-
lis innate caliditatis vesice. ¶ Sed qm ista sti-
pica nō sunt mitigatiua doloris z aliquoties
stat inrētio ad mitigandum dolorem: immo qñ
debet esse p^a vt est dictum in ca^o superiore: tñc
qñ veritur inrētio ad istud opz minnere stipei-
ca z apponere mollificatiua z lenitiua cum ali-
quibus anodinis z in clysterijs z inunctionib⁹
z sessionibus. Et de hoc dicit Aui. opz vt ru assi-
due variis in dispositione doloris: z sedatione
suspensioz ei⁹ sedatiuis q dicitur multotiens
vt sup. sunt alcea camomilla. Unde ante dices
rarz: ex illo est vt emplastrum cum pāno laneo
infuso in oleis calefactis z illis in quibus est
virtus anheri z altee sup. cū maluis z violis et
portulaca. Et addit infra: z fortasse necessarium
est cū doloris vt ponatur in eis aliqd de papaue-
re: z cortices mandragore sunt pueniētes ad id
vt dicit: z ista pprie debēt in apate vesice p^a
pter vehemētiā doloris illius: aliqñ tñ cñz est
rerētio secis cōseruatur dolor: z pprea clistere
re lenitiuū tunc in casu mitigat dolorem. Et de
hoc dicebat ē Aui. z qñq: clistere est extrahens
fecē sup. mollificatiuū: sed in frigiditatu sedās
dolorem p hoc qd facit descendere id qd cōp^u
mebat pprea qd lenit. Et qñ pur cū istis nō mi-
tigaretur dolor tunc lenis stōia z vērōlationes
sunt ad hoc faciētes. Et addit: z fortasse necessa-
rium est vt in poru tribuas semina diuretica fri-
gida cū paucis calidoz subtilis z aliquo narco-
ticoz sicut anisum cum orobo z opio sup. cum se-
mi. endiuie z citrulli z hmoi: z sicut philoniū vt
dicit: ipsum enim dicit est melius medicamē in
hmoi loco: possumus facere cōpositiones multi-
plices de cōfectionibus appropiatis i hoc tpe
de zuccaro ros. z diabuglossato z trocisc. de cam-
phora z hmoi. ¶ Et cessato dolore pterito prin-
z augmēto cū est inrētio resoloni p intrinseca
cōplez hec inrētio exhibēdo feniculū z anisum
cū aqua mellis z cū cōfectionibus resolutiuis
vt est dianisum z ryrīaca antiqua si expedit sus-
mendo paz eius: z p exterius valēt empla facta
ex camomilla melliloro fenugreco se. lini farina
tritici cū radice lilij si plz z folioz canliū pōnen-
do de pignedine anatis z galline vel oleo camo-
mellino vel de lilio: z de stibus fieri possunt so-

Nota

metationes z inunctiones z epithima. ¶ Et cū
nō speratur resolutio: sed iam est in via ad ma-
turationem seruando canonem dictū supra de
applicatione mollificatiuoz z absterfuior z ali-
quā mordicationē hñtuz p interius vñ syrups
de liquiritia z aqua decoctionis passulaz sicut
z mellis z fortiora ei⁹ sunt si simul in decoctione
decoquantur abstin. ieros spica poliū z vltimas
te vitica z ad exterius applicāda recurre ad for-
mationes z empla postea circa textus supra in
multis alijs locis z de pleureti z de apate stōi z
eparis. ¶ Postea cū difficultatē rūpirur z volu-
mus puocare ruprionē tñc vñ singl clistere. Et
de hoc dicit Serap. q si nō dñrūpif exicura cū
istis rebuz: tunc opz vt administremus clistere
acutum vt factum ē: foribus anheri z scnb⁹ ap-
ponēdo parum in decoctione de fimo columbi-
no postea cum modico benedictē z oleo de lilio
composito z modico salis gemme. Et dicit Raf.
in diuisionibus in hac inrētiōne. Tūq sedat do-
lor totus z remanet granitas tñc pcepit egro
vt saliat z vt descendat a gradibus cum veloci-
tate z commoueat carum suum z percutit ipsum
supp. circa illas partes si nō incipit mingere sa-
niē. Si nō sanie mingit excusatus eris ad hoc: qd
si dñū tñc erit apparēte sanie dicez in capse
quēri. de vlcirib⁹. i. in ca^o de mictu sanguinis z
saniei. ¶ Quod si apostema induraretur pce-
dendum est cum his que sepe dicta sunt cum
oleo nardino z de lilio z cum bdelio z armonia-
co z adipib⁹ maxime cernina z vñ z leonis mū-
dicato apostemate aliquat: z ita vērdo circū-
rione aliqñ mollificādo z aliqñ resoluēdo vt est
regula in apostematibus duris. ¶ Et ista qd vñ
lent in apatibus duris factis ex calidis: valent
etiā in apatibus duris radicalibus vt in apate
melico. Sed cura differt in hoc q in facis a cau-
sa calida semp oz misceri aliqua frigida hume-
cratiua cū alijs q nō sit necessariā in apate meli-
co radicalit: ea q pueniūt tpe resoloni a patis
calidi: ēt pro magna parte cōueniūt in augmen-
to z quasi in pñ apostematibus statici: s in apate
stático in his tpius debēt aliqua magis stippi-
ca apponi: z ista omnia trahantur ad apostema-
ta vesice. Et sic fit finis capituli.

De ardore vrine.

Lapi.

xxv.

Cum eger dñ mingit sentit ar-
dore z pñctionē in virga a sal-
is actiosis z acntis abstinē-
dus est: z nutriendus est ex tap-
beis lenibus z zibzebi z eoz similibus
¶ Dec quoqz medicina dāda est ei. R. se. de. pulue-
ris optimi in hoc cau
melonis excocti. z. xxx. citrulli cucurbi-
te portulacae papaueris albi semini. an. 3.
iij. scis iusgami albi. 3. ij. zuccari albi. 3. iij.
ad pōdus oīuz pulueris horum quotidie
3. iij. in mane. alie iij. circa noctem cū. 3. f.
syrupi vio. aut iulep sumant ¶ Dec ergo
egritudo nō est pūpēdēda: q cū sit man-
sua z pseuerās proueniunt ex ea in vesica
z in instrumentis vinalibus vlcera.

Nota

Continuas
no pñtis
capit ad p^a
cedit.

Stud est capitulū de ar-

doze vine q̄ sit in mictu vt dicit rubi-
ca q̄ recta cōtinuatione seq̄tur imme-
diare ad ca^m. de apatibus renū et vesice. nā cum
ad apata renū et vesice maxime calida q̄ plerūq̄
sūt vt dictū est supra sepe sequat̄ refudatio ma-
terie virulente acutemordicantē q̄ mixta cū vi-
na reddat̄ vinā acutā mordicantē suo incessu
q̄ et ad apata sepe seq̄tur vlcus: et sic solo contri-
nui incedere vinū p̄ nām acutā cū vlcera sunt
facta mīda imprimū dicta mā vinalis q̄ p̄ nāz
est acuta in dicta mēbra sensitiua et maxime i v-
lce vesice vel colli eius: et p̄inde ardor et perce-
ptio acutitatis in exitu vine i mictu: et p̄z recta
cōtinuatione huius capli cū supioze. C^o p̄nā igit̄
ca^m in quo determinat̄ de ardore vine et de pun-
ctione vine q̄ sit in mictu: p̄ diuisione diuidit̄
in tres p̄tes. Nā primo manifestat̄ ipsam dispo-
nem q̄ d̄: ardor vine. sc̄do ponit curā istius per
dēt et p̄ medicinas: tertio ponit curā istius per
hācū mēti ad reddēdū medicū diligētē in cu-
ra eius in p̄m^o vt nō p̄ueniat. sc̄da ibi. ap̄ p̄n-
cipiū. (A falsio et ab aceroso et c.) tertia ibi. (Vt
quos egritudo nō est parū p̄cedēda et c.)

(De p̄ma parte dicit. Cū eger dū mingit sentit
ardor: et p̄ncione in virga: tunc sup. talis eger
q̄s ponit in rubrica de patiente ardorem vine: si
gnat̄ dicit cū mingit sentit p̄ncione in virga
nā et si vinū in se acuta absterfina et pūgit iua
est p̄ncione in vesica nō tranfēs p̄ virgā vel p̄
colli vesice: forte nō causaret dolor neq̄ p̄ncio
in virgā: et sic nō id q̄ est acuta in se vñ vine
d̄: quia pati ardorē vine: sed p̄ hoc q̄ ipsa cum
trāst p̄gā cū mingit ip̄mit acuitatē et mōdi-
cationē in virgā: et maxime in extremo eius ver-
sus glandulā: et in glandula p̄pter maximā sen-
sibilitatē illius. Idcirco fm̄ hāc deberet dici ra-
tione lesas partes ardorē vine: nō esset tñ incon-
ueniēs q̄ et nō in actu mingēdi: sed ex mora tñ
vine acutū in vesica cōicaret nōcūmētū depun-
ctione et ardore et ad virgā et caput eius p̄pter
maximā colligatiā et immediatā quasi ad vesicā
et ad collū eius: et hoc esset maxime q̄ in vesica
esset notabile nōcūmētū vel in collo eius de ex-
coriatione vel vlcere vel scabie: sed nō est neces-
se sc̄re vinū talr acuta in vesica doloze cōica-
re: ita vt dicatur patientis ardorem vine: vt di-
ctum est nisi dūz mingitur vt clarius videbitur
infra de causis ardoris et p̄ncionis. Et hoc est
quod intendit.

(De sc̄da parte ponēs curā duo facit. p̄mo o-
dinādo dicit̄ declarat a q̄bus est abstinentum
et q̄b^o vt pueniat. sc̄do ponit medicinalia ad ca-
sum cōseruatiā. sc̄da ibi. (Vt q̄ medicamē ei dā-
dum est.) C^o dicit p̄mo sup. talr patientis a falsio
et aceroso et acutis: p̄ acuta intelligēdo oia q̄ in
certa p̄ncione exhibita in ore imprimū p̄ncio-
nē: ab oibus talib^o abstinentū est: p̄z cā. Nāz ex
talib^o sit gñatio humorū acutoz vel aquositate
acutē vñ vinū sit mordicantia: et ideo ab eis est
abstinentū et nō tñ ab his: sed ab amaris et vehe-
mētē dulcibus vt suo loco sp̄alius dicet. Dicit
p̄z et nutritius et tapheis lenib^o. i. ex cibis hu-
meatariis et lenitiuis: vel ex lenibus. i. ex hu-
meatariis simplicibus vt ēē aqua casei vel deco-
cto portulacē vel malvaz. Addit: et cibici. i. ex

tapheis cōpositis et eoz stib^o. i. insipidis et leni-
titiuis cōpositis: vt ēē decoctio or. et se. malua
rū et alteet liq̄ritie paz et ex alijs cibis mag^o nu-
tritiuis vbi esset necessitas p̄pter virtutem vt
sunt pulces ordeī et amili et carnes caproium et
agnoz et alioz mō sint cibaria insipida nō inflā-
mabilia. C^o De sc̄da p̄te ordinat vñ medicamē
dandū q̄d est in casu cōueniēs ad remittēdū do-
loze et nimia sensationē mēbroz: ad minuendū
et acuitatē mēre reddēdo vinā min^o calam et mi-
nus sicā p̄ impressionē q̄litaris frigidioris et hu-
midioris in ipsa vinū cū aliq̄b^o et p̄uerrētib^o
dictas medicinas rep̄ssas ad vias vine: et ita
cōplez q̄t ois intētio q̄ d̄ vel sit hāda in ardore
vine in p̄m^o nō cōicāta alia lesiōe mēbris vñ
nalibus vt de solone de apate vel vlcere vel lon-
ga debilitate: vbi nō sit timor de p̄uerrētiā mē-
rū ad mēbra vine. Itē asit intētiōes cōplēt p̄
simplicia in hoc puluere intrantia: cui cōpō ē.
sc̄. se. melōis ercoricari. sc̄. se. se. cū nulli aliquid
sumit p̄ citrullo anguria: et aliq̄ p̄pūis vt cre-
do accipit quos appellam^o cucumerco: sc̄. cu-
cur. ista oia sunt infrigidantia et humectantia: vt
p̄z: se. portul. se. papa. oim̄ añ. sc̄. ih. ista cōfortant
et aliquat̄ minuit sensum: se. usq̄ami albi. sc̄. ih.
q̄d est notabile stupefactiū: zucchari albi sumi
pōdus oim̄: si quātē albi sumi: q̄ minus calidū
immo nō calū vbi zucchari vñius cocte vel duaz
ad calū declinat. Et dās modū vsus eius dicit
puluere horū quorūdie in portu. sc̄. ih. imanez alie
sc̄. ih. circa uocē. i. eūdo dormitū cum. sc̄. f. sirupi
vio. vel sirupi de portulaca q̄ est in hoc singula-
ris aut iulep sumatur. Et nō. q̄z dixerit de hoc
puluere nō intellexit q̄ ista semina exsiccentur et
puluerizent et minueret intētio nostra humecta-
tiōis: sed intellexit vt minueret rīz sumant micta
ad modū trachee super coleari: p̄z vilitas
et dictis.

(De tertia parte dicit reddēdo medicū cau-
tum in cito occurrēdo. Vt q̄ egritudo nō ē pui-
pendēda et ponit rōnē: q̄ sit in mīda et p̄lene-
rans pueniūt ex ea in vesica cū instis vinalib^o
vlcera: p̄ instia vinalia intellexit poroz: itē d̄
et forte renes cū collo vesice et virgā: parer clarē.
Nā talis vinū acuta exis est apra inducere ex-
coriationem in dicta mēbra que excoziata fa-
cile deducit̄ ad vlcera: vt p̄z: et cū sit vlcera
maxime vesica vel collum eius vt plerūq̄ sunt
mali finis vt videbitur loco suo: et ideo opz mul-
tum insistere in principis vt dicit. Et hec suffi-
ciant quantum ad remedia.

Quo sic expōsit cap^o in sequēdo ordinē: de
quid nois p̄mo ardoris vine. Ardor
vine vt dictum est circa istam panlo ante sumit
p̄ p̄ncione p̄cepta in vñs vine maxime in vñgā
cū vinū mingitur cū qua nō cōiungitur excozi-
tiō vel aliud nōcūmētum manifestū in dictis
vñs: quoniam vbi esset vlcus siue lapis in collo
vesice vel in cauna: et ibi esset p̄ncio etiam in
exitu vine non esset ascribenda hec passio ad
capitulum ardoris vine principaliter: quoniaz
istius p̄ncionis: alia esset causa principalis
quam ipsa nimia acuitas in vinū: sed quando
stante in columitate istoz mēbroz non
apparet alia causa manifesta et sola acuitate
vine percipitur p̄ncio hora mictus: tunc p̄-
pue hec p̄ncio d̄: ardor vine.

De pulue-
ris.De q̄ddita-
te nois.

c c

Secunda pars practi. magistri Joan. Mattbei de gradt.

Distinctiones. De qua disponantur p^o distinctiones. Prima disto: q^odam talis accidit post morbos coes toti vt post se. maxime acutas: q^oda accidit no pcedentibus illis neq^o alia ca sensibili pcedente calefaciente de extrinsecis. **Alia** disto: talis dispo quedaz accidit in corpore iuuenili t forti t carnosior: quedam in corpore macro nati: quedam in corpore senili: t si non macro per nam: quedam in macro t senili. **Alia** distinctio: quida ardor pcepit no apparente sanguine vel sanie vel squama furfur rea vel carnosita: quida pcepit aliquo istoru simul apparente. **Et** ire q^o apparet est pncipio ne sanguinis aut sanies aut alia ma aliq^o mict^o sanguinis sequit acuitate t punctione: t aliq^o punctione pcepit mictus sanguinis vel sanies. **Et** dicebat Aui. t multoties pducit pncipiu ad fecundum. i. acuitas vrine perducit ad mictu sanguinem t saniet: paret causando excoriatione sicut fluxus ventris colericus est aso ad vlcera in reftinorum: vt dicit Aui. **Item** talis ardor vrine quidam est de recenti inductus: t quidam ex multo tempore.

De causis.

De causis. Cause ardoris vrine. Teniendo ad cas ardoris vrine de qbus coiter ponitur solo continui in vna vrine siue fuerit rasura siue scabies siue vlcus: qua vt cam spalem ardoris vrine cu sit sermo particularis de ardore vrine non arbitror esse cam eius: qm vt dixi paulo ante in qd uois terminat ardor vrine denotat actionez lesam mebroz vinalis ppter mictu vrine tm q de se pcepit acute impmies et si dicta mebra essent sana: no optime disposita: saltu in qb no sit manifesta solutio priui. **Item** hoc ergo mo sumedo cae reducitur pncipalr ad duas: vt ad mala coplonei calam vel aliter acuta siue ban rachial: t in aliam cam vt in diminutione vel

De causis. Cause ardoris vrine. Teniendo ad cas ardoris vrine de qbus coiter ponitur solo continui in vna vrine siue fuerit rasura siue scabies siue vlcus: qua vt cam spalem ardoris vrine cu sit sermo particularis de ardore vrine non arbitror esse cam eius: qm vt dixi paulo ante in qd uois terminat ardor vrine denotat actionez lesam mebroz vinalis ppter mictu vrine tm q de se pcepit acute impmies et si dicta mebra essent sana: no optime disposita: saltu in qb no sit manifesta solutio priui. **Item** hoc ergo mo sumedo cae reducitur pncipalr ad duas: vt ad mala coplonei calam vel aliter acuta siue ban rachial: t in aliam cam vt in diminutione vel

erficcationem humiditatis pparate a na cuiusdam glutinose frigide t lubricitine gnat talis in caruib^o gladio in gribus vesice exstribus vt in vesica: cuius fluxus fuerit vt transis sup meam vrinariu: vt supra supficiem vesice vel colli eius vel calami flaret ibi tanq^o glur t defensaculu impfionis vrine de se nati pfigitue: cu ipsa. i. vrina essentialiter sit aquositas cui pus colericus est admixtu: vñ ipsa vrina et in corpore sano p nam est acuta: igitur ne lederent suo lcesu dicta mebra vinalia ordinant na dicta humilitate labi supra dicta mebra t ibidem gluri nari vt turam t defensaculu dictoz mebroz. **Alia** est innamensu sumitur ex ea tali humiditate lubrica: qm ipfius multe partes insipide frigide exstres miscetur cu ipsa suba vrine p naz acuta: t ita redditur vrina minus acuta t ex consequenti minus impfua sicut et in modica aq salita si addatur multum humidu insipidivisco sum aliquat priui remittitur saleo illius aq in se. scdo sit et minus impfua: qz ingrossata a tali ma glutinosa aliqua. **Euz** igitur deficit talis humiditas vel sensibilibiter minoratur deficit loco glutinatio t materie vinali equatio. i. remissio in acuitate quare accidit ardor: vt dicebat Aui. **Ca**use aut defectus vel minoratiois huino humidi sunt omnes cause erfaccine vt vigilie passiones animales longa ieiunia fluxus humiditatum naturalium cibi erfaccini exeritium laboriosum: t gualiter oes cause resolu

tes t spallissime coitus cum superfluit. **Maxilla** hoc qd coitus erfaccat humiditates in toto minozando humiditates a toto spallr rñ minuit: immo finit quasi istas humiditates spales lubas carinas de qbus dictum est: qm cum coitu egreduntur plurime humiditates de dictis fl cum spermate ppter vicinitatem spermatis ad easdem febres eliquatue sunt de cas maxime ad hoc adducentibus t tande pcessus etariu^o pducens ad erficcationem humiditatum naliu. **Alia** ca gualis vt dicebatur sumitur ex malitia complexionis calide vel aliter acnte immaslis vel malis impressis in ipsa suba vrine. De immasli quidem aliquotiens ab epate t a renibus impmitur per simpliciter alterationez caliditas mordax in vrina ab excessu illoz mebroz caliditate vnde redditur vrina acutur: ita posset induci ab alijs membris t a toto dicta malitia coplexionalis t ab aere calido t a stasione in sole t in stufis t ab oibus erficcis occurrentibus inflammare potentibus. **Pore** est et acq^o mala coplexio cala malis vel alr acuta malis amaravel salis t pungitua accotitate ppter pnam humoris acuti salis accotit vel quolibet aliter mordacitui mixti cum ipsa vrina. **Et** hoc mo oes cae que multiplicanc coleram in toto q maxime demandatur ad vias vrine: vt supra visum est in ca de ictericia: omnes tales possunt esse cause ardoris vrine p mixtionem humoris colerici cu vrina: t alr multiplicantes flā salium t baurachium. **Et** ex parte regimnis t cibo ad hoc facientium multiplicatio ralem nam quemiscetur cum vrina vnde fit acuta mordacitua sunt de causis ardoris vrine: et tu ad ipsas specialiter discurrete pores ad quas non discuro propter abbreviare. **Et** hec de causis sufficiant.

Signa. Teniedo ad sig^o pnostica p^o end^o in oibus corporib^o macris pcpne in tpe senectutis t p^orie t tpe decrepitate tatis parata est hec dispo de ardore vrine venire. **Paret** hec conclusio: qz in his modica est ma vñ humida lubricitua que de se cum abundat est prohibita ardoris vrine: vt dictum est supra: que etiam ma modica existens ex etate ad decrepitatatem magis minoratur: t p^o de ducta ca ene^o tus ardoris vrine signare possumus supra dicta dispoem. **Alia** conclusio: in vrentibus regimine calefactio p^o t erficcatio vt de parciatate vigilias t ieiunia: t stantibus in balneis termarum matine sulphur. acutis t hmoi expectare opz ardore vrine. **Alia** conclusio: in vrentibus cibis salis amaris t acetosis frequenter in multo repore t in vrentibus etiam puocatiuis acutis vt seminibus calidis t brodis ciceruz t hmoi expectare opz silem dispoem: p^o p gna^o tionem humoris acutoz t conuersionem eoz ad vias vrine. **Alia** conclusio: t ponit a ras^o 10. co^o rineñ. hñtib^o coplones ex qbus dissoluitur vrina: fumosus vt sup. sunt hñtes comploes ad istas nisi frequenter balneo vran^o t humectatioe ipsoz vrina erit acuta pungens eos. **Addit** deinde in fine eoz cum senes erunt frequens erit in eis ardor vrine: p^o ex dictis. **Alia** conclusio: in vrentibus multo coitu t maxime si corpora fuerint colerica expectare oportebit ardorem vrine paret etiam ex dictis. **Alia** conclusio: etia

De signis.

De signis pnostica ad bonum primum.

Secundū.

De signis pnostica ad malū primum.

Secundū.

Tertiu.

De signis demonstratiuis.

De prima intentione curatiua.

euentus: in icteritia citrina ex oppilatione materia carum per quas dicitur de ferri materia cholericam ad tenuitatem per intestina ut sepe pringit in colica flagmatica expectare opus ardore vine: quoniam in isto casu materie cholericæ conuertuntur ad vias vine mixtionem quarum redditur urina acuta imposita sua ut est dictum. De pronosticis vero ad bonum primum est quod accidet ardor vine ex causa primitiua ut ex laborio et exercitio vel potu vini acuti vel comestione multæ salitæ et huiusmodi ceteris partibus in lesione dependente a causa corporali diuturna ut ex se. colligatiua vel alia simili citi potest curari per. Alia conclusio: occurrere in iuuene ralis dispositio sanguine et foris restauratine per diminutionem humiditatis lubricatine de qua dictum est: postea est bonitate regiminis melius curat quod si cōtingat similis dispositio in corpore senili et cholericum vel melancolicum: propter virtutem fortioris restauratiua in iuuene quoniam in senibus in sanguineo et humido quoniam in sicco. Et ex his patet per alia pronostica ad malum ut quod ardor vine cōtingens in senes et maxime macro vir vel nūq̃ curatur: propter id quod in talibus non fit pueniēter restauratio ut dictum est quod propter defectum illi accidet talis ardor. Alia pronostica: cū et An. in causa vlcis vesice et in eo cui fit vrinæ assidue acuta succedit vulnera et vlcera in vesica super collo eius. Alia conclusio: quoniam accidet icteritia et per ardor vine cōuersa materia cholericam ad vias vine ex causa oppilationis faciet et prohibet transitu cholere ad canales debitos que sit causa irreparabilis ut esse generatio potest per carnose substantie vel apud durum in meatibus per quos debet transitu: tunc cholere dispositio quoniam fit incurabilis: dico signat quoniam forte diuerredo cholera ad alias regiones ne transcat ad vias vine: unde expellendo eam per superius per vomitum vel aliter per balnea ad intumescere fieri cura talis ardore: sed difficile est plurimum errare naturæ ex multo tepore corrigere. Signa vero demonstratiua generis sunt ex se manifesta per punctionem que manifestatur in exitu vine. Sed signa demonstratiua causarum sunt etiam ex se manifesta ex aliis dictis scilicet de antecessione causarum adductis diuersarum ad hanc dispositionem. Etiam etiam quedam de presentibus significationibus ex habitudine macra vel non macra: quoniam stare totum habitudine demacrata: significatur tunc illi esse minorationem et exicationem illius humiditatis glutinose et ubi in corpore humidum non sit sufficenter cōueniēter arguere possemus supra dicta causam: similiter etiam est de vrina si fuerit ignea vel non ignea et tu clarifica et discurre ad eas propter abeuiare.

Cura. In diuersam et medicinalia atredendo ad istas duas causas principaliter: ut ad remissionem acuitatis vine sequentis vel malitiam calide coplerionis sine materia vel cum materia cholericam vel stare falso mixtis cum ea. Et ad regendum ralem humiditatem istam lubricam vnicuosam cuius presentia in dictis mēbris vinalibus minuit acuitas impressionis vine: et discurredo summarim per res non naturales. Circa aerem cauendum est ab aere calefaciente et ericacite: sic est cauendum a mora in sole et in stinis et in locis termarum vel pinguis et: inclinandū est ad aerem frigidum et

humidum peccante cholera et in diminutione humiditatis dicte: sed peccare stare falso salte in clinandū ad frigidum aerem: est tunc vitandus aer bonus realis propter id quod penetrando nocet vesicis et locis nervosis. Quilibet tunc ventus est in casu nocens: et ita vitandi sunt panes calidi et pelles calide omni tepore precipue alligari circa dorsum: vnde de stricture cinguli et diploidis in hoc casu est fugienda: et ita accubitus supra culcitram mollem de pluma ne inflament epas et renes maxime in tepore estatis. De somno vero vigilia dicat quod sit parcas et moderantia in vigilando: quoniam nimie vigilie inflamando nocet: unde melius est declinare ad superfluitatem in somno quoniam in vigiliis abso lute plus est dormiendū quod tepore sanitatis non superfluum neque ad partem dextram ne inflamentur epas et renes sed supra sinistram vel supra ventrem. Et ita vitetur morus non tunc superfluum: sed etiam ille qui esset cōueniens tepore sanitatis: immo ad hereat quieti quoniam postea est: quoniam per motum eracundatur materie et mouent circa mēbra in quibus sunt et inde magis imprimunt de nocturno si fuerint acute: et inde reuolutio in lecto de latere ad latus sit etiam nocua: quoniam incitat ad vrinam per modum dictum: suauiter tunc exercitium pfortatini mēbris et in aere teporato vel frigido non est aliter discōueniens: ut expresse declarauit Gal. 6. de interioribus etiam dicere. An in causa de curauit vesice et trahit etiam ad casum nostrum. Et exercitium quidem nocet eis propterea quod acuit et super inflamat: si autem non facit id est inuatiū propterea quod confortat mēbra. Ad dir: experiat ipsum ergo super partes paulatim et fiat in tepore cōuenienti ut stomacho vacuo et. Et si nocet exercitium pedes fiat eques suauiter vel in nauis: et in supplementum copleri exercitium fiat fricationes mēbris superioribus fricando spatulas versus brachia: et brachia in deorsum. De inanitione et repletione breuiter dicatur quod nimia inanitio est plurimum nocens. Nam famescere et sitire adducit inflammationem. Est ergo temperata comedendū et bibendū. Sed est prouocanda lenitio ventris quoniam possibile est cum lenitiua infirmitatibus clysteribus de quibus infra vel cum te ui supposito facto ex zucchero cando infuso in oleo violato. Et de maxime ledetibus inanitionibus est cōitus a quo maxime cauendū est tunc quod ab inimico interficiente in isto casu propter rationes dictas supra in causis. Circa acciden tia anime maxime nocet ira furor rixa et nimia sollicitudo: sed moderate gaudere et letari in locis amenis ad frigidum declinatibus est iuuans. Jam veniendo ad cibos et potus oportet hic commemorare vnam sententiam An. in causa de cura diabetis que sententia est in casu nostro maxime cōueniens ubi dixit: quod melior res dispositiois ciborum quos sumere precipiunt est ut sint tales quatenus comitetur eos lenitas nature et cōtractio frigida. Et ita in hoc casu cum causa diabetis ibidem sit eadem vel sibi similis de caliditate epatis vel renis sicut etiam in hoc casu opus cibos in isto casu est in apidos lenitiosos cōductiuos ad viam secessus leniendo: et sic debet vitari oēs cibi calidi acuti mor dicantur et de quibus dictum est circa istas. Et vix cibis eorum debeat esse vis puocatiua vine rati in cibis medicinalibus. Et ita et de medicinis est quod si in casu debeant medicinis puocatiue: et aparet quod sic ex textu d. An. in cura in primo causa cum

De somno et vigilia.

De motu et quiete.

De inanitione et repletione.

De accidetibus aie.

De cibo et potu.

Questio.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradl.

dicat. Et si non fuerint ulcera neque sanies tunc me-
lior est erubescit vniuersa et cibi. Et medicine
in ardore vniuersa de quo dictum est cum quo non con-
gitur sanies neque vlcus debent esse promoucarine
vniuersa ut erubescit aqua vel vniuersa circa di. ra me-
bra. ¶ Ad paritatem opposita videtur esse ratio cum
multis etiam sententis auctoribus: quoniam cum ardore vni-
uersa sit dispositio dolorosa inebriosa vniuersa propter in-
cessum vniuersa per illa membra: repositio: micus pro-
magis exhibentur diuerica ratio magis conuer-
tuntur materia subtilis ad vias vniuersa: et ita tanto
amplius multiplicatur vniuersa circa illas et frequen-
ter sit micus vniuersa: et ita sit frequenter dolor: in
illis. et sic iste partes magis debilitantur et parantur
ad dissolutionem. ¶ Et ad hanc partem etiam est textus
talis. d. ad pñ. de cura diabetis ubi dicitur: et de
illis que oportet ipsum dimittere est labor: do-
si et assumptio diuericorum: qui rebus seruit pro-
posito nostro in hoc ut dicebatur etiam paulo an-
te quoniam diabetis accidit ex caliditate ignea: sicut
et etiam ardor vniuersa. ¶ Contra etiam exhibitionem diu-
reticorum scilicet lesione vel alio debilitate in dictis
membis videtur vna expresse sententia. d. Bal. 13.
terapē. distinctione: 4. ca. 4. que licet videatur
contrahi ad asparagum sensus libere trahi potest etiam
ad membra que leduntur ex omni causa: ut scilicet causa
ledens ad oppositum conuertatur dicitur scilicet non. n. ra-
tio solus: sed experientia ostendit alia alie particu-
le euacuatione conuenienter. Adde: considerasti
denique quosdam eorum qui inceperunt flegmonare
oculis ipso solo sup. pharmino purgari per infe-
riorem ventrem et die vna curatos quod si tu epare in-
cipiente flegmonare conatus fueris quis tale ge-
rere. i. dare medicinam desuper maximam operabis
flegmonem sup. quod conuertent materiam in deorsum.
Adde quoniam admodum demum et si rebus vel vesica
flegmonare incipientibus diuerica potest phar-
maca et menstrua moueat matrice flegmonante
sup. rali ter nocebit. postea ponit sententiam com-
mune in flegmonibus: sed in omni flegmonate materia
nocitura membris dicitur: antispere. n. i. reuellere
opz ab incipientibus reumatizare longitudine sus-
perfluitate. i. per partem emulsum contraria non trahit
re ad ea sup. cum conuertitur ad istas partes ut in
proposito nostro. ¶ Et ad sententiam ponit Aui. 19.
terth. in fine primi tractatus de curatione vtero-
statis in vesica et est sententia vniuersalis dicitur.
Et recordare quod dictum est tibi in cap. remū quod re-
nes aut vesica quoniam sunt dolorosi aut egri non appo-
pinquetur pillulis de seminibus et augmetur. i. etiam
augmetur in renibus et vesica dolor: cum attractio
i. cum conuersione ad ista membra: ita per quod in dolo-
re ut in casu nostro prohibuit vniuersa diuericis. ¶ Alios
textus et allegant in philio p me sacro de ardore vni-
uersa satis magno pro quodam magnifico dño Anto-
nio de gētilibz philiario ruc Illustri. mi. d. dñes
mediolani doctissimo legista qui edidit tpe suo
reporitū ut legiste aut eis erimū et egregiū: i
quo philio dispensant ista materiam et feci etiam alia
de hoc speciale questione: et ea disputando publi-
ce tractant tenendo in effectum quod in tali ardore vni-
uersa nequaquam conueniant diuerica p curatione vide-
bis illud consilium. ¶ Pur. hic etiam adducit quedam
nona ibidem non posita: quia difficultate habet ea tan-
quam edici. sub titulo gñali: vtrū diuerica pferat
in egritudinibus viarū vniuersa differentia. 223. et re-
ce in optici quedam specialia verba in diuerica

locis dicitur quod vniuersa videtur ipse sentire quod idem inter-
do. Et in decisione quoniam primo declaras quid
est diuericū dicitur quod diuericū humif dñpñ. s. col-
ter et pprie. ¶ Diuericū pprie sumptū est medi-
cine calidū siccū zacurū sanguinis inbriliariū
subtilis a grossiori discretū ipsiusque remioia
in vniuersa vias educitū sicut semē aph. feniculi et
acoris: que medicine sunt multo calidiores et sic-
ciores quoniam sunt medicine lapidis fragilitate: ut ego
supra declaravi de mēre Bal. et de his non est du-
bitū quod i ardore simplici vniuersa de quo est sermo ra-
les non conueniunt: quod gratia alterationis conpleto-
ne calidā augeret. ¶ Aliud est diuericū cōter
acceptū: et tūc quedā sunt medicine frigide quod di-
cuntur diuerice eo quod habeant humiditatem aliam
subtilem aperitūā ut sunt semina communia maio-
ra frigida que ipsorum humiditate quadā subtili
conuertunt ad vias vniuersa et ita large diuerica di-
cuntur. Et de his dicitur quod conferunt horum potest esse
tripler in lesione membrorum vniuersa vel ratione alre-
rationis fin quod ipse alterado cum pprie qualitate
bus ut frigidado et humectado iuuat: aut ratio-
ne eductionis materie existentis in vniuersa vniuersa
bus ad terra corpore: aut ex parte deductionis me-
dicinarū conuenienter ad dictas vias. In casu autē
nostro ex parte deductionis materierū que sunt
in vniuersa talia conuenire non possunt cum supponamus
in dictis vniuersa non esse sanies neque vlcera neque lapsi-
dē neque aliquod humifmodū: ex parte deductio-
nis medicinarū conuenienter ad illas vias exēpli
gratia. infrigidatū et humectatū: quod non sunt
diuerice: et est gūm arabicū succus liquiricie et
parte etiam alterationis: quod ista semina vniuersa
frigida et humida si conuiscant cum vniuersa sua fri-
giditate et humiditate videntur remittere acuitas
re vniuersa ut videtur ipse consentire: et sic dicitur quod
corpus esset mundū quod exhibitio horū diuericorum
esset conueniens: immo quod ad intentionem deductionis
medicinarū appropinquari de quibus dictum est non
diuericorum modici de diuericis calidis etiam
conuenire sicut crocus ponit ad deducendum medi-
cinas frigiditas ad cor in mala conpleto calida
cordis: sed ubi corpus esset impurū: quod peccaret
humores in toto diuerica non conuenirent nisi sa-
cra purgatione ex diuerso per medicinas conuer-
tentas ad fecesum vel ad alias regiones opposi-
tas vniuersa vniuersa: quā tū consideratione etiam non faciūt
cōter practicares: qui indifferenter exhiberent diu-
retica in ardore vniuersa sine corpore si mūdū sine
impurū. Nā dicitur Tēdiliario: per diuerica conuer-
terentur materie male ad vias vniuersa ut cōstat: si
si corpus esset purū talia debet offerri: et ita cum illa
sententia trāseāt communes practici etiam intelligē-
tes. Et credo quod ista communis practica fundetur
per vno textū. d. Sera. in ca. de curatione asparagi
que sunt in renibus et vesica ubi ponit quod opz me-
surare spiritare et quod bibis. Et ibi dicitur: et si iye
nis humor malus reteret in eis acur vniuersa
rin? nunc opz ut dem? ex eo quod bibis quod si multū
conueniens: quod est quod humor superflus a curis mor-
dicatūna quoniam permiscet cum eo quod bibis multo co-
nueniens est non conueniens quod ex eo pronent membris
aparis paruiter ita videntur posse trahere quod etiam
in casu ardoris vniuersa simplici cum permiscet vniuersa
acura cum eo quod bibitur multo conueniens ut humi-
do aqueo subtili est non conueniens quod ex eo pronent
ex perceptione acuitatis pariter respectu illius quod

Quid sit
diuericū
pprie sum-
ptum.

Quid sit
diuericū
cōter accep-
tum.

no. opinio
et auctor
sententia in
racina.

no. error
vni sepe
medicis
missum.

Remittit
nos ad quod
dā philiū
quod fecit de
hac mate-
ria.

esset si non iungeret cum multo humido. Et credo
 quod ab isto re. d. A. accepit illa finiam supra alie
 geram. Si non fuerit in vlcera. vlcera sanies: tunc me
 lior cura eius erit exuberatio. vlcera p. r. i. post
 extracte sunt supfluitates cum solutione subtili:
 ut dicitur est de mente Conciliatoris. Ego aut
 in ista materia teneo simpliciter quod in puro ardore vine
 etiam in corpore mundo diuretica neque vine mul
 tiplicatiua sunt in casu conuentientia: et ro quod me
 mouet est quod in dicto ardore vine: ly minuat
 acutras vine: per hoc quod amplior: humidi infu
 pidi q. r. as miscetur cum vlcera oblati diuretic
 frigiditas: tunc quod pur multiplicatur vlcera que de se
 stans vlcera est acuta: et si fuerit nalt disposita
 ut declarauit supra: p. r. multiplicatur mic? vlc
 ne et sit frequentior: et inde debilitantur illa me
 bra et dolor: ly forte minuat aliquas interue
 ri mlti multiplicatur quod ad nocumetum adducit
 et quod hoc sit vlcera in totu debemus p. h. bere vi
 nam ne transeat ad illa mebra: adduco vnu ter.
 d. R. s. lo. c. o. t. n. e. s. d. i. r. i. t. Dico noscas quod supab
 dantia puocatiois vine infert vlcera in vere
 ro et vesica. Addit: p. p. r. si fuerit case compo
 nit: signanter dixit et p. p. r. quasi videf inuere
 quod et ex alijs timetur: paulo ante cum posuerat
 curam difficultatis mingedi ex vehemeti ardore
 vine: et ex vlcere in collo vesice. absq. op. latioe
 et apate dixit in vtraq. dispo. ne opus erit quod dis
 minuat vlcera vltra posse quam excitatur dolor
 penes micru quod stringitur sup vesicam patiens
 sup. ad vlcera: tunc sic erit quasi si p. s. lram pare
 retur: eade et videtur ro stante corpore: mundo
 vlcera. caueamus a diuretica siue ap. sit in renib? si
 ue fuerit purus ardor vine. Et p. diuretica non
 possint pueri mae q. sunt in toto peccates: et q.
 supponit corp? e. p. n. y. ad apata: tunc in apate p.
 bibet micru quodlibet: immo et potus aq. frigis
 de p. p. r. id quod illa mebra laborat ut fuit supra
 declarati in ca? supior: et de se est in apate ca
 lido apta inuare p. hoc quod infrigidat et h. necrat:
 vlcera d. i. t. A. u. i. et illa miaz hic adducas p. p. r. qua
 cam et dicebat Sera. quod op. ponere mcluram in
 potu: quod est quod na infirmitatis s. viaz vine facit
 necessariam prohibitionem ab eo quod bibet ex toto p.
 tanto si possibile esset in ardore vine: et nihil de
 vlcera traheret ad illas vias: credo quod citius cura
 retur talis dispo. q. vlcera puocato: et ita. d. A. u. i.
 singulr laudauit. mucilagines et res viscosas di
 rit: et de illis q. coferunt in casu est potus mucil
 laginis et injectio eaz. na sua viscositate q. s. obtu
 rant meatus transitus vine: et ita et coes p. r. a
 citici: ly incidunt in hunc errorem de exhibitioe
 seminum puocatiois: tunc phibent alia puoca
 tiua et vlcera alba et alia exhibent cibaria viscosa
 et pisces et cibaria de pasta et casei recet et h. m. o. i.
 et ego multos carui phibendo q. r. m. potui mi
 crum vine: de his et qui erant desperati etiam
 cum vera ratura in dictis vijs cum micru sanguinis
 exhibendo dicta frigidam grossam viscosam: et ita
 laudati fieri debere in opere et non dubito melius
 succedat rone et auctoritatibus confirmatus et ex
 perientia. Et Restat tunc solvere ad dictu. A. u. i. et Se
 rap. ad q. dicta r. n. deo p. uo ad dictu Sera. cur re
 nerentia ranti vni non admittet ego. in ardore
 vine vel in alijs passionib? viaz vine st. te ma
 in venis acuta vlcera puocatiois: vlcera cum multo
 humido remittentur acutis illoz humoiz si

cut et veranit Conciliator: sed vlcera est quod non dixit
 vrendi esse puocatiois: sed humido multu con
 uenientia. i. cibis et potib? humidis puocatioib?
 i. inspidis et humidis lubricatibus: et si fuerit vi
 scosa magis placeret aliter ut humida co. ducti
 ua ad vias renu p. p. r. humiditate sua non pla
 cerent: quia ea humida acquirunt nate p. s. uetudo ve
 mae si q. in toto reperiant puerit ad illas vias
 q. si fuerint acute sunt parate nocere ut manife
 stum est: sed in corpore puro et insido stante ardore
 vine pendere a mala coplone r. m. immali: dico
 quod tunc indicatione sumpta a remissione acutita
 tis vine et impfionis eius dictu Sera. h. v. ver
 tatem: et hoc censet textus do. A. u. i. cum non fuerit
 vlcera nec sanies nec sup. aliud de debilitate isto
 rum mebroz sup. corpore puro exire: tunc sum
 pra indicatione a remissione acutatis vine me
 lior cura est exuberatio vine sup. sacra cum hu
 midis inspidis: non tunc p. vlcera puocatiois: ly q. m.
 raro vel nuq. repitur corpus simpliciter purum: et quod
 ista mebra sint fortia nullo modo debilitata st. te
 ardore vine laudo q. r. possibile est ut phibed
 rur in puro ardore cibi et medicine puocates et
 quolibet plurime humiditatis aquose subtilis
 gnatue: dico signatue de cibis vel medicis plu
 rime humiditatis subtilis et fluxibilis gnatue
 q. m. plurime sunt medicine et cibi medicinalis
 quaz frigiditas cum humiditate ab auctoib? in
 hoc casu multu laudatur ut sunt cucurbita et se
 eius exco. ricata: q. m. multu infrigidant et h. me
 crant cum grossa humiditate: et est rardi motus et
 exritus a corpore: ut voluit A. u. i. in ca? de singul
 tur: et sic non puocat vlcera sicut facit semia citrul
 li et meloni malne et: et forte altea cum folijs eoz
 et seminibus sunt in inre. ctione infrigidationis
 et humectationis multu conuenientes p. p. r. h. i. s.
 du esse viscosum et grossum eoz: et ita se. lactuce et
 portulace cum folijs eoz: et succus liqr. et gummi
 arabici et dragaganti: istis oib? conuenienter vri
 possumus: q. m. ly infrigident et humectant: tunc non
 gnat humiditate curibile fluxibilem precipi
 rent in vijs vine: sed rardo motu mouent: et cur
 ad eas partes veniunt ibi p. s. ltr logo rpe infri
 dantes et humectantes: ideo in casu multum co
 ueniunt: et forte ad directionem ad illas partes
 conuenit secum admisceri aliq. diureticu coe
 de frigidis dictis in modica dosi ut se. citrulli et
 melonum exco. ricatoz et catozum dominantibus alijs
 grossioris et spissioris humiditatis quibus fiet de
 scriptiones infra loco suo. Et hec sufficiant de
 ista materia.

Redeundo igitur ad principale nostrum vni
 de digressi sumus de regimine in cibo et potu
 postq. erit dictum quod est cauendum ab acutis sal
 sis et acerosis et similibus impuramentibus pun
 ctionem: et quod melior res dispositionis cibo
 rum in hoc casu est ut sint tales quatenus conco
 mitetur eos lenitas materie et contractio sitis:
 vi dicebat A. u. i. ut sunt cibaria insipida humida
 cum lenitate quadam ad frigidum declinantia
 vel temperata dantia aliquo modo nutritum
 grossum glutinosum et adherens: et cauendo ab
 omnibus puocatiois saltem acutis. Nam spe
 cialiter descendendo cauendum est ab aniso ses
 niculo apio et h. m. o. i. herbis et a brodio cicez non
 exco. ricatoz marime et faseoloz et a speciebus
 bus acutis et ab aceto alijs et h. m. o. i. et a scab? ma
 e et iij

Cucurbita
 in hoc can
 laudat est
 scie eoz.

Nota

Idem inter
 ras quid
 p. r. s. col
 est medi
 tiliariu
 emiois
 emiculi
 doza et sc
 e: ut ego
 d est dui
 sermo ra
 coplerio
 cu coiter
 ide q. di
 em aliq
 nia maio
 a subtri
 rericia di
 i pot esse
 lone alre
 iualitati
 aurario
 vinalis
 onis me
 casu alit
 que sunt
 ponant?

Quid sit
 diureticu
 p. p. r. s. u
 prum.

Quid sit
 diureticu
 coiter ac
 prum.

No. opinio
 ne aucto
 r. s. u
 p. r. s. u
 p. r. s. u

No. erro
 vni sepe
 medicis co
 missum.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradt.

Nota

rine: qm̄ vt testatur. A. in fine capli de curavlee
ris renum in ipsiis est lacticium oculum: sicut
vne mature recentes et efficacie sunt huiusmodi
virentur sparagi lupuli &c. Panis vero concue
niens non participet multo sursare: imo sit mul
tum depuratus ab eo et sit sine sale: non sit et mul
tum fermentatus: immo panis neq; coctus excelsi
sive: et in casu quo esset talis modi dimittat
exterior: accipiat de medulla eius interiore
duos vel tres dies ad plus. De carnibus vero
habeatur hic ordo: comedatur de caprietis quā
diu haberi possint: q; maxime in hoc proposito co
nveniunt: et capita et cerebra eorum notabiles hnt
prioritate in hoc sicut valent carnes vitulorum lacta
rium et maxime partes necne et singuli pedes eo
rum. Nam ipsi bene cocti dant nutrimentum frmi et
humidum et facilius digeruntur vt expse voluit
princeps. 2.° cas. ca. de pedibus. Valent et car
nes agnorum precipue: pulli quoq; et maxime pulas
stre iuvenes: et laudatur piconi qm̄ dant nutri
mentum frigidum et siccu: vt voluit Auer. 3.° colli
get. De quadrupedibus sylvestribus valent capo
li iuvenes: q; antiqui non laudantur in hoc casu.
In diebus vero in quibus non comedantur car
nes mirabiliter ad hoc conveniunt oua forbilia et
non cocta nisi corpus esset supercalfactum: qm̄ in
tali casu forstia non conveniunt propter eorum facilem
corruptionem. hoc ergo non erant oua sic cruda
conveniunt et laudantur cocta leniter coctura i ag
et aggregata sine sale: et pparari possunt in aqua solū
cocta vel in viuarolo cum caseo piugui facto sine
sale. De piscibus vero fere dicatur ghaliter q
oēs conveniunt: sed spāliter pisces petrosi et squa
mosi vt lucii et remeli sanonici: eligari tñ in aqua et
non assari in patella: et ita conveniunt cancri sine
sale et acero: vt dictum est superius. De fercu
lis sic pcedatur vrendo oleribus vt spinachis
boragine blera et portulacis maluis folijs viola
ri lactucis et talibus frigidis. Sicut vtendum est
de brodio rexi superius dicta et de pane cocto i
brodio et de riso farre et de frumento rupto pisto
milij panici: et de lacte caprino vel vaccino: imo
mo eorum nutrimentum rectificat vt vult Isaac in
dictis particularibus. Comedatur et lac capri
num maxime loco collationis tpe estatis cum mo
dico zuccari: tñ nihil comedatur post quatuor
horas: neq; exercitetur neq; dormiatur vt iuber
Aui. 2.° cas. ca. de lacte: et loco insalare possunt sumi
de portulacis lactucis: et maxime panis coctus cum
aggregata: qm̄ p decoctionem frigidiores reddun
tur ca. pmo. et si liber est aggregata vini nigri non
pungente. De fructibus vero valent amare
ne panna damascena cocta cruda et dulcia et pi
ra et silia preter nuces et auellanas ficus viuas vt
dictum est superius: hec oia dicta sunt non exāte
se. Sed si fuerit se. dicebat Ra. lo. continet. et si
fuerit se. aqua oz. vtendum est nutrimento cum
iuribus lenitius et oleo amigdalorum aut adij
pe gallinarum. Potus autem conveniens est vi
num vermiliū paucifex mirtus tpe estatis cum
aqua decoctionis dragaganti: et in alijs repositi
bus cum aqua decoctionis liquiritie vel succi ei
et non sit dictum vinum bruscum vel acre: sed in
spidum vel ad dulce declinans nullo modo acu
tum. Et hec qm̄ in dictam sufficiant.

Medicinalia. Quantum vero ad medic
nalia occurrunt in reñeōs,

Prima erit de medicinalibus in ardore mām
ad mām acutam colericam vel ad flegma saluū
si fuerit in toto et in parte per partem contrariam
ipsa prius digesta et equata et in sua acuitate re
missa. Secunda intentio erit ad ipsas dispositiones
minuendam vel remouendam vt ad remissionem
acuitatis ipsius: ine et si fuerit ipsius complexio
immālis multiplicatio etiam mām proportiona
lem in illis membris vniuersalibus illi mām lubri
ce viscoso depurare a nā ad minuendum impres
sionem acuitatis vniue de qua dictum est supra.
Alia intentio et vltima erit ad confortationem
illoz membrorum debilitatorum prius non cum leniti
uis tñ vt prius conueniebat alterando: sed cum
confortariis aliquantulum ad stirpium declina
tibus: prius dimissis oibus que adducunt ad in
flammationem et occurrendo cum contrariis.
Postea sup oia est hñda lenitio ventris cum
clisteri facto vt infra. R. folia maluarum et altee so
vio. a. h. 2. d. j. oz. excorticati. 2. d. j. sebesten. n. 2. oz.
r. punnoz numero. v. decoquantur in debita
qritate aque de qua fumatur notabilis qritas
vt lib. ij. 5. in vino. Et addatur cassie noniter ex
tracte de canis et non cassie stitule quam tenent
apothecarij propter id qd dicitur est supra in cap
de apatibus. 3. j. iulep violari vel sirupi vio. sim
plicis vel zuccari albisimi etiam. 3. j. olei vio. 3.
ij. siue sale fiat clistere. Per superius etiam pot
esthiberi lenitium et couersum ad vias inte
stinoz et cum ppropriate alterariūm et remissionis
acuitatis et magis placet in forma boli q porio
nis vt non transeat ad vias renum fiat vt infra
R. cassie vt supra extracte noniter et rapellare. 3.
vj. pulpe sebesten. 3. ij. punnoz et tamarindonis et
granoz berberoz. a. h. 3. j. cum zuccaro albo fiat
bolus et sumatur in auroza: et tardetur cibis per
quinq; horas. Postea si possit fieri infra duos
dies leuis puocatio vomitus cum aqua oz. ex
corticati repida et cum modico olei violarum inua
bit: sed attendatur ne fiat cum labore.
Consequenter ad digerendū mām si fuerit i to
to colerica vs sirupus vt infra. R. sirupi violari
simplicis. i. iulep violari fm descriptione. 2. d. j.
qd dico signat q; sirupus vio. co positus fact
cum aqua cucur. vel melonis ad intentionem no
stram non plz. Sit ergo sirupus violatus factus
ex infusione violarum tñ in aqua coi. 3. j. sirupi ro
sa. 3. j. aque decoctionis iulubaz sebesten. et oz.
excorticati. 3. iij. fiat sirupus. In hoc etiam casu
singularissime plz sirupus de portulaca positus
a. 2. d. j. cum aquis portulace et maluarum qd sufficit
et in flegmate falso possit poni cum dictis. Siru
pis aliquid de melle ros. cum aqua sumittere et
buglosse. et cum istis sirupis pot contrariari qm̄
vel sex diebus. Tandem ad effluem vs pncipi
paltr aqua casei de qua dicit Ra. lo. continet. Si
fuerit dolor vehemens cum sineopi in dispo
ne sua da de narcoticis violentie: sed dicit pau
lopost: sed laxandus est venter sup. pncipi fiat
ranrum vehemens dolor de colera rubea ad in
ducendum declinationem humoris ad intesti
na cum aqua casei. exempli gratia. dando. 3. vij.
quando dicta aqua casei per naturam non mo
neretur ad renes quā dico signat: q; cogno
ui quandam nobilem dominiā in qua cum su
mebat aquam casei eam scilicet emittebat per
vriam et nihil per secessum: et contra mater sua

Nota bñ.

Clisteri le
nitius in
hoc casu co
nueniens.

Nota

Def. siru
pi de mu
cilaginib
singulari
in hoc ca
su.

Notabel
creonio.

Def. troci
scos i ho
casu vale
riam.

semper cum sumebat soluebat abhader per seces
sum et nihil p. v. in. **C** Ad agis appropriare etiam
valer cōfectio: vt infra. **R.** cassie nouiter extracte
vt supra. **z. vj.** pulpe sebese. **z. ij.** ose. **hamech. z. ij.**
vel. **ij.** fm dispositione co: po: et cū zuc. albo fiat
bolus in quo seruet qd obseruari dōz in medici
nis solutinis dādo lauariū de brodio pulli ma
cro: nō ira laudo aqua qz ne trāseat ad vias vris
ne: peccāte flegmare falso pōt minui doctō cō
sec. **hamec. z. ponit** aliquid de reubarbaro in sub
stantia in dicta cōfectione: vt. **z. vj.** vel. **z. ij.** fm q
placet. Et non detur hic in infusione reubarba
rū: qz nō intendimus aperitioni: sed sigillationi
magis.

Nota bñ.

C Osequēter ad aliā intētionē vt ad dispositio
nem ipsam. f. ad remissionē dicte acutitatis et mis
nuēdo impressionē minuēdo ista etiam mēbra de
humiditate dicta lubrica. primo laudo in corpo
re sanguineo vel alis naturaliter calido fiat aper
tio vne basilice leuis enacuādo etiam in corpore
in quo nō sit abhaderia sanguinis tres vel quā
tuor vncias sanguinis faciēdo stricā flōmā ad
intentionē educationis partis sanguinis magis
calide ad infrigidationem principaliter. **C** Ad
hāc etiam intētionē valet syrupus de papanere
fiat vehemēti ardore cū aqua portulace vel cū
aqua lactis vel cū decoctioe se. maluarū et altee.
C Et dicebat **Raf.** qd dragagariū sumptū in po
tu in q̄titate. **z. ij.** cū vino cocto perfecere facit ad
ardore vesice et renū: sed intellige tu de vino co
cto nō vino. se. etiam portulace et succus liquire
est in casu multū cōueniēdo: confert etiam scabiei
vesice et eā applanare: dicit etiam **Raf.** confert
etiam vesice de qua descendit ad modum furfuris.
Sed nota vt vult **Raf.** qd semen portulace pūo
car vniū nisi fuerit assum: ideo qd cū in casu
vrimur se. portulace prius aliquāliter asetur.

Def. syrū
p. de mu
cilaginis
singularis
in hoc ca
su.

C Ad intētionē nostrā valet etiam potus muci
laginis sicut est mucilago se. maluarū et altee et
mucilago se. cydoniorū cū modico mucilaginis
se. de papanere et si exhibeantur cū aliquo deris
uare ad illas vias vt cū aqua decoctionis grano
rū alchechēgi et portulace non assati. **C** Et soleo
ego facere vt feci in cōsilio supra alleg. syrupum
de mucilaginis in hoc casu singularē quē ego
sum experē et mirabiliter pficit: cuius descriptio
est vt infra. **R.** se. altee maluarū et cydoniorū. **añ.**
z. ij. dragagari. **z. ij.** infundant in aqua repida de
coctionis maluarū et se. papaueris al. et granorū
alchechēgi. **añ.** q̄ntū sufficit deinde fiat expressio
nes dictorū seminiū et dragagari de quoz mucil
laginis conficiat syrupus vt infra. **R.** dictarū
mucilaginis. **z. ij.** decoctionis supra dicte. **z. ij.**
dulcorē cū. **z. ij.** zuc. albissimū pro vice vna et in
maiori flāma q̄ntū iste syrupus nō sufficeret quid
primari ser vel octo dieb⁹ ad magis morriscan
dū sensum pōt addi de mucillagine piliū tāndē
sicut de aliqua aliarū. **C** Ad hāc intētionē etiam
valet simul cū intētionē restauratiua illi⁹ hui⁹
miditatis lubrici si sumant quatuor vel quinque
z. lactis ouini extracto butyro aliquāliter sacri
acerosi cū modico zucchari albi. **C** Raf. etiam po
nit descriptionē troscicorū in hoc casu multū va
lentū si fiat vt infra. **R.** se. citrullorū se. portu
lace et amigdalorū dulcium in squami albi et pa
paueris albi. **añ.** fiat inde troscici cū mucillagi
ne piliū et exhibeantur cū lacte. Et si fuerit vehe

Nota de la
creolio.Def. trosci
cor. i hoc
casu valen
tium.

meno caliditas vt dixit cōpone cum eis opium.
C Et q̄ ista nō sufficiat que in potu sumuntur
possunt expiberi p̄ interius syringādo medicine
appropriare: et credo qd sint tutiores q̄ si exhi
beantur per superius. dicit Simon. et ponit. **io.**
continentis: nisi sufficiens fuerit quod in potu
sumptū fuerit: et fuerit in vesica ardore vehemens
vel sup. in vjs vicinis inhiendum est per instru
mentū cānule de lacte recentis et sief albo aut de
mucillagine piliū et granorum cydoniorū. scri
bitur etiam. **io.** continentis. mucilago se. lini si
immittitur veretro cū instrumēto cū oleo rosa
to magna erit mitigatio et in dolore et veritas
et: si etiam sumas de mucillagine piliū et misceas
cū lacte mulieris puellā lactātis vt sumēdo. **z. ij.**
vel. **z. ij.** de quolibet istoz et ponas per syringā mul
tū minuit de ardore: in maxima flāma si misceas
tur duo grana cāphore cū eo fortius operabitur
possem infinita multiplicare: sed ista sufficiat de
interius exhibēdis. **C** Per exterius aut circa re
nes et par fiant inunctiones et epithimata ad re
missionē caliditatis et inflammationis de quib⁹
sepe dictū est: ad illa loca recurrere cū infrigidan
tibus et aliquāliter cōfortantibus. Sed circa ve
sicam extrinsecus ad regenerandū illā humiditā
tē valet singulariter cibi humectatiui et oia for
bilia vt dictū est circa dietā: et fiat inunctio etiam
exteri⁹ cū mucillagine se. malue et oleo amigdala
rū dulciū et spinali medulla agni et sepe suppone
do sirbū agni infusum in aqua repida decoctio
nis foliorū maluarū et foliorū violarū et altee cir
cūoluendo cū sirbo dicto omnes partes semo
rales supra et inferius: postea ad cōfortationē va
let inunctio illarū partium cū oleo ro. et mucil
lagine se. cydoniorū et cum puluere myrrillozum
subtilissime trito: fiat maram ad inungēdā di
cras partes: et ita cōtinuando pluribus diebus.
Et sic sufficiat q̄ntū ad hanc materiā.

Nota fin.
gularia ab
extra app
plicāda in
hoc casu.**De mictu sanguinis et saniei. Cap. xvj.**

C Um aliquis propter casum vel
percuSSIONē sanguinem minre
rit: ex basilica minnatur. **C** Et
troscici qui dicuntur troscici de
charabe tribuantur: qui. **R.** charabe gum
mi tremule arboris añ. **z. v.** balaustie hypo
quistidos añ. **z. ij.** olivani. **z. ij.** se. apñ opñ
añ. **z. ij.** formentur troscici pondere añ. **z. ij.** ex
quibus vnus in die cū aposimate sumach
tribnatur. **C** Ad comedendum vero tri
buntur carnes cocte cum sumach et car
nes cocte cū succo vne acerbe. Abstineat
a nutriētib⁹ acutis et salsis. **C** Loco ve
ro percussione superponatur emplin ex
bolo armeno et acbacia et aloe et lycio con
fectis cum aceto et aqua. **C** Si autem
sanguinis mict⁹ euenerit post comestione
ciboz acutoz aut potū vini acuti flōmē,
ee iij

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

eger troiscos de charabe in potu sumat: et eodem qđ diximus gubernetur regimine.

Def. troc.
de bolo.

Pus vero si minxerit ego troisci isti dandi sunt: qui. *se. melonis citrulli cucurbitae absq; corticibus: osum añ. 3. xx. boli ar. gummi arab. thuris pinguis sanguis draconis: osum añ. 3. r. opij. 3. iij. se. apij. 3. ij. informentur troisci pondere. 3. ij. ex quibus omni die vnus cuz syrupo de papaue re yn. j. in potu tribuatur. **C**irge quoq; ex isto collizio immittat. **C**ollyziū de ceru-
sa. *se. ceruse sarco colle olitani gummi arabici opij sanguinis draconis: omnium partes equales: fiant ex eis collizia et per syngaz prius fiat infectio ex hydromelle et mīgat eger: et post eius egressionē fiat iterū infectio istius collizii dissoluti in lacte asine.**

Def. colliz.
in de ceru-
sa.

Est expeditū ^{capitulum de ardore} **de micru sanguinis et saniei: et sup. aliis** qđ sanguinis tñi vt facta excoiatione sine vlcere et aliqđ saniei: et sanguinis aliquos tñs precedēte sanie ad sanguinē vt cū rūpūtur apara maturata materia et fuit vlcera: et tñc aliis quorū corrodere sanie substantiā mēbri de mēbris vñe profundata corrosione vsq; ad substantiā venarū post sanie emittit sanguis qui educit de venis corrosa: et aliquoties affecit sanguis ad sanie: vt facta solutione et excoiatione in mēbro venoso et nō pñ? solidato qđ ad vlcus venarū emittit sanguis ante sanie: et de his omnib? inuelligit rubrica presentis capituli. **Q**uod capitulo recta cōtinuatione cōtinuat ad precedēs in hīc modū. nā postqđ in pcedēti ca. fuit determi-
nātū de ardore vñe: et cū ardor vñe vt dñi est in pcedēti ca. cū perseverat perducit ad excoiationē: vnde sequit micru sanguinis et excoiatio sepe terminatur ad vlcus et in remibus et in vesica vel in collo eius: vnde sequit micru saniei. **I**acircō cōuenienter post cap^m de ardore vñe factū est ca^m de excoiatione. vnde sequit micru sanguinis: et de vlcereb? mēbrozū vñe vnde fit micru saniei. **I**ta qđ hoc ca^m principa-
liter est ca^m de excoiatione mēbrozū vñe et de vlcereb? illozū mēbrozū que declarant per acci-
dētia ipsozū: vt per micru sanguinis et saniei. **E**t qđ hec sit recta pñuatio pñ ex vñis *se. 10. pñi* nentis. dicit. dico accidit ex cholera ru. vel sup. alia causa acuta in suo meatu in hīs locis. i. mēbris vñalib? excoiatio sicut accidit in intestinis. **E**t ponit hystorā. quidā quoq; iuuenis comedēdo allia plura minxit sanguinē cū ardore vñe: mētri valde. postea apparuerit in eo accidētia aparis renū. s. rupti puta sanies: vnde coniecti qđ humor acutus excoiauit ipsa loca et aperuit vñā. **E**t. **C**onidit ergo presens ca^m p^a diuisione in duas partes principales. qm̄ primo ponit curā excoiationis et micru sanguinei sue saniei. 2° ponit curā vlcereb? ipsozū mēbrozū apparente sanie. ibi. 2^a **P**us vero si minxerit sup. eger. **P**ri-
ma adhuc in duas. primo ponit curā excoiationis

nota hy-
storiā.

nis vel micru sanguinis ab vna causa primitiua cōtingētis vt a casu vel percussione. 2° ponit curā etiā micru sanguinei per gñationē humorū acutorū maxime geueratorū et alia causa primi-
tiua vt p comestione cibozū acutorū aut porū. 2ª ibi. **S**i sanguinis micru enenerit etc. **P**rima etiā in tres diuidi pōt: nā primo ponit curā micru illius sanguinis cōtingētis a casu vel percussione per flōmā et per exhibitionē troiscorū de charabe. 2° ordinar dietā in casu cōuenientē. 3° ponit curā per emplm̄ superponēdū loco percussio. 2ª ibi. **A**d comedēdū vñ tribuat caro cocta etc. 3ª ibi. **L**oco vñ percussiois superponat tur etc. **E**t de prima parte dicit. **E**t aliquis pñ pñt casum aut percussioem sanguinē minxerit ex bacilla flōmet: et troisc. qui dicunt troisci de charabe in potu tribuant. et ponit descriptionē eozū. dicit. *se. karabe gūmi tremule arboris cres* do qđ sit gūmi arabici: ambozū añ. 3. v. balauſtie hypoquistidos: ambozū añ. 3. ij. 5. olibani. 3. ij. se. apij opij: ambozū añ. 3. ij. informent troisci pondēris aur. vnus. ex quibus omni dieyn? cū apozimate sumach. i. cū decoctioe sumach tribuat. **P**ro intellectu hui? capli et hui? specialis partis est intelligēdū primo: qđ a multis causis et a diuersis pendere pōt micru sanguinis: qđ quasi ab omnib? illis vel proportionabilib? cis a qđ pendere pōt fluxus sanguineus et in reſtinalis et epaticis vt parebit discurre volēti per causas salte de eis que sunt a toto et ab epate si sanguis vel aquositas sanguinea cōuertēret ad vias: et ne. tñ principaliter in hoc ca^m de micru sanguinis. d. *se. 10.* ponit duas causas speciales tantum. **U**nā sed que sit a casu vel percussione vel supra dosum vel mēbra vñe vel alia mēbra: vnderu pñs venis cōuertat sanguis ad vias vñe. **A**liā. que sit ex comestione rerū acutarū: per eā intel-
ligendo omnē causam corporalē acutā et humo-
ralem que suo incessu. efficere pōt excoiationē in vñis vñe. **E**t hoc rationabiliter fecit non de terminādo de eo qui pēdere pōt iſta toto cretice vel non cretice vel a debilitate digestiue epatie vel sequeſtrariue ipsius epatie: qđ de eis supra est dictū sufficienter qđ ad curā in cap^m fluxus et in ca^m dispositionū epaticarū: et ita nō oportet de his hic determinare neq; ego in pcessu de his faciā mētionē pñt nō prolongare sermonē. **E**t de his specialibus causis que maxime cōtingūt causantes micru sanguineū: qm̄ cū ex percussio-
ne rūpūne vene vel ex casu pñt pñuatio et aligatioe venarū aliarū ad venam chilia et ad emulgetes pñt et ad renes et ad vesicā: inde est qđ pñt casum vel percussioem quasi toti cōmūne magis manifestat sanguis per micru qđ per aliā regionē vt per secessum vel spurū. etiā qđ humo-
res acuti cū adducit ad excoiationē: vel qđ qđ acuitas vñe per eundē quasi modū adducit ad micru sanguinis faciēdo excoiationē sicut ē cō-
mestio vel potatio cibozū acutorū. **I**acircō pñt ter de his specialibus causis micru sanguinei: in hoc capitulo determinat. ego tñ iſta loco suo pñt declarare micru qui aliqđ sit sanguineus vt cōmūniter dicit medicū ex relaxatione colas-
torij vel dilatione ei? cuius tñ causa aliquoties est debilitas ipsozū renū sequēs iterdū et rena-
tionē ipsozū renū: et aliquoties aliā causam qđ nō ab oib? recte intelligit. imo a paucis: infra loco

dechario
prime par-
tis.

Def. troci-
scom de
charabe.

nota de
sumach.

dechario
p^a pñt
p^a pñt

dechario
p^a pñt
le 2ª pñt
principal

fuor: de hac causa faciam specialem mentionē: et ponē specialis cura ppter pfectionē doctrine lesionū membrorū vinalis. ¶ Scō spāliter p verificatione partū est norādū qd stante micru sanguinis ex casu vel p cussione cum talis sequatur rupturā venarū vt cōstat immediate in cura stāt due intentiones. Una est pphibitio emanationis sanguinis p istas vias. 2^a est cōsolidatio vene rupte. Prima intērio perficit diuertendo p floboromias basilicā q respicit principalē par qd est basū sanguinis: et eligat basilica dextra si fuerit casus vel p cussio sin totū corpus vel plus res partes cōmunes ad dextrā vel sinistrā. Qd si fuerit in pre sinistra spāliter fiat de basilica dextra: si in dextra: fiat de sinistra: parer ratio. Secunda intērio de cōsolidatione complex p im/mobilitaria mortū sanguinis ingrossantia et in/frigidaria et cōglutinaria partes vene rupte cū sanguine ibidē coagulando. Et iste intēriōnes pphicitur p trociscos de charabe in qbus est virtus opij et balauftiaz et hypoquistidos et charabē oium infrigidariū et ericariū et gummi et olii bani coagulantiū et cōglutinariū: postea est se. apij vt cōuertat has medicas de se inepias ad mortū ad longinquū: fm qd dirigetur a natura et ita. 3. hōi trociscorum est multum efficax in hac intēriōne maxime si exhibeat cum decoctione fumach de quo dictū est in tractatu fluxuum qd decoctio fumach phibet fluxū ita qd qdam dicit q appenlum retinet id intelligēdo de fluxu omnis humoris. ¶ Consequēter ordinās dietā in casu cōueniētem ad infrigidariū et cōsolidariū dicit: ad comedendū tribuat caro sup. maxie agnorum et similis viscosorū cocta cum fumach et caro cocta cum succo vve acerbē: et ita pedes animalis bene cocti maxime porcorum in casu cōueniēt vt pz. Addit: abstineat a cibis acutis et salis: pz. ¶ De 3^a parte huius partis dicit: loco vero percussione supponat vel supra locū emplastrū ex bolo armeno et achacia taloe et lycio sup. pulueris aris confectis cū aceto et aqua: hoc intelligat in p^o. nam in virtute hominū fit infrigidatio inspissatio et glutinatio cum pfundatione et inducat quies et stent in obscuro et vniuersa liter phibēatur oēs cause faciētes ad inflātionē et mortū humorū vt dicit infra in diera. ¶ De 2^a parte principali p^o partis ponit curam similis mic^o sanguinei cōtingentis ex sumptione acutoz. s. ciboz vel potū et breuiter ponit curā pportionabile dimisso emplo ad eas qd dicta est in causa pcedēti de floboromia stenda et eribitionem trociscorū de charabe: parer totum cōsideranti que dicta sunt paulo ante. ¶ Consequēter de 2^a parte principali huius capituli. d. R. ponit curam vlcis sequentis ex coriationem: et duo facit. Primo ponit curā per trociscos exhibēdos desuper. 2° ponit curam pvenim colligium immittendum per virgam tpoem descriptiones eorum. 2° ibi. (Virge vero ex isto colligio immittat qd. R. se. melonis citrulli curbitē: omnium sine corticibus: qsi in cortice est aliquis inunctor. an. 3. rr. boli ar. gūmi arabici thuris pinguis sanguinis draconis: oīm an. 3. r. opij. 3. ij. se. apij. 3. ij. informetur troscici pōdes. 3. ij. et qd^o oī die vno cū syrupo de papa

uere. 3. vnius in potu tribuat. ¶ Circa quā partem nota qd intērio qd habetur in hoc casu est illa de qua sepe dictum est que habetur in vlcis s. duplicata. Una est intērio absterfionis stante vlcere puerido. Alia est intentio ericacionis et cōsolidationis post mundificationem saniei ex vlcere. Prima completur cum absterfuis magis et minus fortibus et acutiorib⁹ et non acutis fm exigentiam absterfionis materie grossioris vel minus grosse: fm complicationem malitie complexionis magis calide et minus calide. Tū igitur apparet sanie sequente ericacionem a causa calida de qua dictum est in parte prioris ma^o sit intendendum cum absterfuis equantibus humorē declinando acuitatem humoris vt bauracitatem eius versus dulcedinem. Et talis intentio completur per semina maiora frigida cōuenientissime vt parer: que intērio absterfionis est maior apparet sanie qd sit intērio ericacionis et cōglutinationis que faciūt ad cōsolidationem. Idcirco in medicamine ad casum istum cōuenienti oportet dominari absterfua cōsolidantibus: ita fecit dñs. R. as. q. ponit in his trociscis de se. melōis citrulli et cucurbitē ana. 3. rr. que faciūt absterfionē: et posuit de bolo armeno et gūmi arabico sanguine draconis et thuris que faciūt ad cōsolidationem. an. 3. rr. Et qm medicine tales glutinarie et ericarie de se nō mouerentur ad vias vine nisi cū debito deriuatē: idcirco in trociscis posuit. 3. ij. se. apij: qd etiā cū virtute sua vigorat absterfionē seminum frigidoz superiorū: qm sanies sine fuerit in renib⁹ bus siue in vesica siue in vjs medijs cū educitur cū vna per dicta mēbra multū sensitiua maxime cū transit per collum exiūs existens in trosa et acuta est parata fortē impingere dolorē: et maxime in corpore delicato et macro in quo plerūqz veniūt hec vlcera et acuitate vine vt sunt supra dictum: unde sit necessarium ad phibitionē vehementie doloris aliqū hebetare et mortificare sensitiuā istorū membrorū: idcirco posuit in descriptione partū opij vt. 3. ij. 4. q. etiā p ericacionem iuuat ad cōsolidandum: et ita pz verisficario huius partis qd descriptio est multum regularis et obseruanda in simili casu vt pz. Si tñ coningeretur virtutis prostratio vel non esset acuitas et punctio dolorosa nō esset ponendū opij. ¶ De secūda parte dicit: Rge vero ex isto colligio immittatur qd. R. ceruse sarcocolle olii bani gummi arabici opij sanguinis draconis: oīm partes equales: fiat ex eis colligia sine sup. sic. p syringam fiat inieccio istius colligij dissoluti in lacte asinesed ponit vñ casum hic notabilem: vt qd anteq ponat istud colligij p syringas fiat prius inieccio ex hydromelle et mi gat eger sup. inieccū de hydromelle et post egresione illi⁹ fiat postea inieccio colligij. ¶ Et qd retu ostendit vobis processum obseruandū in cura vt p^o curemus per primos trociscos p supius exhibitos leuiter absterfios et leuiter cōsolidatios qui rationabiliter valent stante vlcere in renibus: et tamen non valent stante vlcere in vesica: tum quia minuitur virtus illarū medicinarū pueniēdo vsq ad vesicam: tum quia sanies vesice est prantior q renū vt videbitur in processu: etiam vlcera vesice difficilius cōsolidantur q renū: quia vesica est membrū ner

Nota bñ
declaratio
nē horum
tro.

Quare p
mirt opij
in hio tro

Declaratio
2^e pcul
2^e partis
principal.

Declaratio
p^o partu
le 2^e pcul
principal.

Secunda pars practice Joan. Matthei de gradi.

nosum debile in restanando pro tanto quādo per trocisc. superiores nō perficeretur cura et vlc^o esset in vesica vel in collo ordinātur medicamēn consolidariū multo fortius q̄ fuerit pcedēs cum sarco colla et ceruā et reliquis: sed quoniam vbi esset sanies in vlcere nisi prius mundificare tur ipsa sanies iste medicīne consolidatiue sicce existentes essent magni periculi. nam impinges rent saniem intra substantiam membri: et redde rent ipsam inobedientem eductioni et sic dispo nerent ad maiorem corrosionem membri: idcir co ponit illum casū. semper obseruandus in simi li casu: vt ante q̄ inijciantur medicīne cōsolida riue in vesicam prius abstergetur vlcus a sanie cum inromissione per syringas hydromellis vt aque ordeī vel succari vel aque lactis. et sc̄ ab sterium de hydromelle est fortius: sed Ras. vt sepe dictum est in hoc libro communiter ponit medicinas fortiores que in casu debent offerri supponens medicum esse canonicum vt a mitio ribus semper incipere debeat. Et ita sit comple tum capitulum quārum ad expositionē Iſalem.

Iam igitur

erpediro cap^o textualiter: ad maiorem declarationem ma iore p^o de quid uominis quid sit micus sangui nis et saniei est satis manifestum: sed hic per mi crum sanguinis non tantum intelligo micrum sequentem rasuram sacram ex acuitate vrine: s̄ etiam eum qui sit p^o capue ppter debilitatē di gestionis et discretionis in renibus qui est simi lis loture carnis similis ei in exitu q̄ sit propter debilitatē illaz virtutis i^o eper: et micet saniei b^o nō tñ intellego micrū saniei p^ogeria post micetū sanguinis ex rasura: imo et micrū saniei cōtin gentis post rasuram apostematizantati in vija vrine maxime in renibus vel in vesica vel vija medijs. Et ita hic de hoc tractando tractabitur etiam de vlcere renum et vesice.

Distinctiones.

Quantum ad 2^m ponun tur p^o distinctiones de micru sanguinis quarum sit hec prima. Quidā est micrus sanguinis de recenti factus: et quidā antiquus. Item quidam est micrus sanguis puri et quidam est impurus. s. permixtus cui hu moribus grossis vel sanie. Et item quādoq̄ min gatur vrina que apparet verus sanguis: et tamē non est verus sanguis vt dicebat Aui. cum lique sit carnositas membrorum. s. epatis aut renum rediens in sanguinem. Alia est vrina sangui nea similis loture carnis recentis diuerso mo do vt dictum est supra de dispositionibus epa tis: que aliquoties videtur talis vrina remissa in colore ru. sanguineo s̄m totā subf^octā: et ali q̄ apparet similis loture carnis qz ipsius mul te partes videntur esse colorate notabilr colore rubeo: et multe partes videntur nō sic colorate. Alia distinctio qdam sanguinis micrus sit cum dolore et quidam sine dolore: et qdam sit cum dolore grauatiuo: et qdam sit cum dolore p^ogiti no et acuto: et qdam cum dolore magis docti: et q dam cum dolore magis versus vesicam. Alia distinctio: quidā micrus sanguinis sit plurime quantitatī et quidam paucē quantitatī: et qdā euenit subito non stante prius dolore in aliquo determinato membro renum vel vesice: quidam sequitur ad dolores precedentes et grauatiuos vel acutos.

Similes quasi distinctiones possunt forma ri de micru saniei. nam quedam mingitur pura et quedam sanguini permixta. Et quedam nota bilis quantitatī et quedam modice p^oritatis. Item quedam est cum qua coniungitur ma gnus fetor: et quedā cum qua non coniungitur fetor magnus.

Item quedam sequitur ad alios dolores: et q dam non. Item sequēs ad dolores: qdam seq tur ad dolores grauatiuos: et qdam ad dolores vehementer acutos.

Item quedā est boni coloris alba et equalis et qdam mali coloris et eruginosa et inequalis.

Et qz dictum est q̄ quedam erit cum sanguie et quedam sine sanguine: et que erit cum sanguie quedam precedit exitum sanguinis et quedam sequitur exitum sanguinis vt dictum est circa literam.

Veniendo ad causas dimissis causa re potentis ex membris que sunt supra renes et vesicam sicut est epas: aut a corpore toto ppter repletionem multam superfluum vnde rumpit tur vena vel aperitur pori et c. aut ppter crisiū sacram a natura periodicē de qbus dictum est supra de dispositionibus epatis et de fluxu san guineo ab intestinis: dimissis etiā causis primi tiuis vt de contingente a p^ossione vel casu aut frigiditate nimia constringente: que cause ene nire possunt indifferenter alijs membris. Dimi tendo etiam micrum sanguinis q̄ sepe cōtingit ex ruptura vene magnę vel venarū emulgentiū quia etiam de ea determinare esset incurrere dif ficultatem motam a Conciliatore et ab alijs: qz cum rumpuntur dicte vene super renes: ille san guis non videtur emitti posse per vrinam: nam debet effundi citius in concauitatem ventris vel pectoris q̄ per concauitatem alterius vene atterahi et transire ad vesicaz vt parer considerā ti: et nisi esset industria nature regulantis oculi ro mō euacuationem istius sanguinis tanq̄ dif cōueniētiā. postq̄ erit venam et remittētis eū in concauitatem emulgentium ita vt expellat tanq̄ disconueniens per vias vrine sicut etiam aliquoties expellit saniem de pectore ad vias vrine nō esset modus ad declarādum illum san guinem qui sequitur rupturam vene chilio edu ci posse p vias vrine: dimissa igitur hac difficul tate contrahendo tantum ad causas microsan guinis vel saniei propter lesionem in membris vrine. Nam de his est sermo hic nobis specialis habendus: prius tamen ponēdo causas micros sanguinis postea saniei. Primo sunt quedam cause generales que etiam sunt communes suu xui sanguinis ab alijs mēbris maxime a harib^o de quibus dictum est supra in capitulo proprio. Et de quibus dixit generaliter Auer. 3° colliget capitulo 19°. de quibus est acuitas in ipso san guine et mordicatio: vnde ppter contritū in virtu te ad erpulsionem dissoluitur continuas orifi ciorum venarum: aut contingit propter subtili tarē sanguinis vnde residat per poros venarū sicut tu vides q̄ quandoq̄ accidit vtriusque olei vt dicit Auer. et qdā accidit propter debilitatē substantie venarum que preparare sunt scissio ni: aut quia sunt nimis subtiles aut nimis dur re aut discooperte: et tñ multitudo sanguinis et

Not. hunc
cauonem.

De quiddi
rate nois.

De causis

Nora.

Not. bene

De causis
cōibus.

Not. sūt
die debili
tatis rerē
tine renū.

est relatio colorum in intelligētes q̄ vt i pluribus cā est debilitas cōtēnue aliunde d̄ ige situe abq̄ amplificatiōe meatus. ¶ Prima ergo cā p̄t esse aliis malitia cōplexionalis et cala et frigida et humida et sicca: nā ex cēssu vel defectu in qualitatibus a debito tēperamento seruient reuirturibus nālibus debilitat virtutes in opationibus suis. Et de hac debilitate ex malitia cōpōnis dicebat Aui. deterto: est illa q̄ cōfirmat est. ¶ Alia cā tēpe pringens fr̄ ppter excreuatiōem q̄ accidit rebus cōsumptio humido nālī renū sicut fr̄ in ethica: vñ remoluitur renes taliter excreuati. ¶ Tertia cā debilitatis cōtingit ppter debilitatē meatus et eoz apertione et mollitiē q̄ a cōz cōfluit essentia: vt dicit. A. et hic p dilatiōē meatus et ipozus apertio debemus intelligere illos meat: in quibus colorum vīna ab aq̄nositate: nō quidem venas difformatas per cōcūctatē renū ad modum rhe et vt multi ignozantes arbitrantur: q̄ tale colorozium nō ē reperit est: sed per dilatiōē meatus et eoz apertione debemus intelligere p̄os substantie renū: intra quos recipitur sanguis pro eozum nutritiōe digestiua et discretiua separante aq̄nositatē a sanguineitate. nā tales p̄o cū dilantur et rarificant tota substantia renū debilitat et mollescit: et ista est vera debilitas renū: de qua cōmū niter loquūt medici: que est alia causa a debilitate alias causas cōsequēte vt patet ibi intelligit: ista est in qua apparet vīna cōter lora qua talis egredit cū renes debiles sunt in vtrienso sex: vt dicit Aui. fen. 18. cā primo in fine. Et ista talis debilitas facit renes nō r̄i p̄ores debite digerere et sequēstrare: immo q̄ ampliorē q̄nitatē superfluitatū recipiunt q̄ recipere stante bona visumē partim p̄o: et debita cōfistētia ipsorum: de hac debilitate loquebatur Sera. dicit q̄ ampliū meatus in quibus vadit aq̄nositas que currit ad renes donec ipsi attrahunt eam faciūt q̄ non possunt eam colare: ita Sal. 6. de interiozibus dicit q̄ accidit debilitas reū: quoniam ex largitate officiozū ipsozū. s. minutariū terminariū ad p̄os: sup. ipoz p̄o: q̄ quibz decolat vīna: de vena p̄ca et eius debilitatis causa dicebat Aui. fen. est sicut multitudo coitus et multitudo vīne et statio in equis sup. longa et ipozum equitatio abq̄ gradatione et cōfuerudine: et iste eadem cause possunt esse causa debilitatis ab excreuatiōe: renū sicut et omnes alie cause resolutiue et critica tūe. Et addit Aui. q̄ huius generis ad causandū est ascellatio plurima: qm̄ per eam fatigantur lābi super quos iacent renes: incēso precipue pedibus: parer. ¶ Ponit etiam vtr̄ causas debilitatis renū multitudo administratiōis stupefacientiū: quā nō credo adducere debilitatem per viam dilatiōis et rarefactiōis vel ericaciōis: sed per aliū modum minuēdo ipsi renū: vt nō possunt debite digerere et sequēstrare: sicut sua naturalis caliditas fr̄ instrumentum conueniens virtutibus ad suas p̄ficiēdas operatiōes: et hoc est bene obseruandum et memozie semper tenendū ne commitatur erro: in quem incidunt sepiusime practici: qui in omni mētu sanguineo q̄ nocuerit

Nota.

Secunda pars practi. magistri Jo. Barthel de grad.

renum applicant multum frigida circa renes: non considerantes qd etiam a causa frigida et a debilitate etiam renum exinde contingente possit fieri micus sanguinis.

De causis
micus sa-
niet.

¶ Cause vero micus saniet primo dimissis cau-
sis saniet contingentis ex emanatione ruptorū
apostematū in membris specialibus vt aliquo-
ries contingit: et ruptura apostematū epatis
et maxime zirbi eius. Et aliquotiens a toto cre-
tice vt contingit in febribus aliquoties pestilē-
tialibus vel in dimittētibz exercitiū vt 2ª pri-
mi: veniendo tñ ad micus saniet cōtingentis vi-
rio membrorum: vtiualium: dico qd micus saniet
sequitur p^o oēm solone cōrinnū aquacūq; causa
fiat vel primitiua vel corpora in renibus vt ve-
fica vel in vīs medīs qñ nō fit subita consolida-
tio: immo fit talis solutio cū deperditione sub-
stātie mēbz sive sit excoariatio sive sit scissura ve-
ne vel ruptura vt sequitur rupturaz apostematū
saniet: et vniuersaliter sequit omnes causas vl-
cerū vel vulnerū hōm mēbz vt est incessio la-
pidis soluentis dictas partes vel de cursu hūo-
rū colericorū excoariatis p easdē partes: vel pro-
pter humores viscosos per easdem etiā partes
transientes excoariationem facientes per: radi-
cationem suam ex adherentiā sua cū labore: vt
dicebat Aui.

De signis
euentus.

¶ Veniēdo ad signa. p^o p^onostica eūē-
signa. rus. Omnia signa p^onostica apatus
et ardoris vine et vniuersaliter solutionis con-
tingentis in dictis membris cum tales possint
omnes esse cause micus sanguinis: sunt etiam
signa p^onostica futuri euentus micus sangui-
nis vel saniet: patet conclusio: ad illum ergo lo-
cum recurratur.

De signis
p^onosticis
ad bonum

¶ Signa vero p^onostica ad bonum dicit Aui.
de micu sanguinis vel saniet in fine de mente
hyppo. Cum mingitur sanguis sine dolore et est
pauca in horis quibusdam sup. cretice non est
malum in eo sup. de quo fit timendum. Addit: et
est malum cū perseverat: tunc fortassis accidet
fe. et micus parit.

De signis
p^onosticis
ad malum.

¶ P^onosticū in micu sanguinis ad malū oīa
flatus sanguinis puri qd est multus: est mal^o: p^oz
qd significat rupturaz vene magne si subito fiat.
¶ T^o apparet sanguinē longo tpe in vīa sem-
per est malū. p^oz cōclusio qñ signat cām esse con-
firmatā. ¶ Aliud p^onosticū: micus sanguinis v^o
saniet sequens vlcera renū et est Aui. in ca^o vlcēz
renū est minoris malitie qd sequens vlcera vesice
et qd sequens vlcera meatus inter vtraq; vt po-
roz curitū. Et cā huius sumitur q: talis mi-
cus sanguinis vel saniet qd sequitur vlcera renū
sequitur vlcera cōsolidabilia facilius qd sequens vl-
cera vesice: et ē q: cū vlcētibz vesice pūngitur
maior dolor. Et hoc totū insinuat Aui. in eodē
ca^o cū dicit. Et vlcera qdem renū minoris sunt
malitie qd vlcera vesice. Et cā in hoc est qñ vlcē-
ra mēbz neruosi difficilioris sunt sanationis qd
vlcera mēbz carnosū. Et infra dicit: et qñq; affo-
ciatur dolor in vlcētibz vesice cui est cōmorio
omni hora sicut parturientis. Et addit: et signifi-
catur qñq; dīa acq̄stra sup. inter vlcēz vesice et
renū ex hoc qd dolor in vlcētibz vesice est diffi-
cilior: qñ mēbz est mēbz neruosum et fortis
sensus. ¶ Aliud ē p^onosticū: sanies sequens vlcē-
cera corrosiua que est mali odoris cū mixtione

sanguinis et dolor est multo deterior qd sanies
alba sequens rupturam apatis. Et ita micus san-
guinis cum quo coniungitur vehementia, dolo-
ris vel ex acuitate sanguinis in se vel qd sequat
corrosionem et minus malus ceteris parib^o in
quantitate: et alijs qd iste qui est sine illis accidē-
tibus: p^oz conclusio. Et l^o sanguis vel sanies se-
quens apata vel vlcera renum absolute ceteris
paribus sit minoris malitie qd vesice: tñ aliquo-
tens sanies sequens vlcus renum est incurabi-
lis: qñ. si sequitur vlcera corrosiua que tandē ou-
cunt ad fistulas. Et de hoc dicit Aui. qd multos
tens quidem pneuunt ex vlcētibz renum si-
stule que nullo mō sanantur: quis vt dicit sint
de illis sup. quedam que cessant a cursu suo. i. ab
emanatione saniet vel a cursu suo. i. a profunda-
tione per aliq^o tpe cū mundificatione corporis
i. qñ mundificatur corpus cū medicis appropos-
tis diuerendo ad contrariū: et currant sup. dicit
fistule emanantes sup. saniet cū est ipsa^o corporis
repletio et sup. nō mundificantur. ¶ Veniēdo ad
signa demonstratina primo micus sanguinis et
saniet vt signa generis sunt ex se manifesta: sed
signa specierū declarantur ex signis causarum.
¶ Primo si fuerint ex casu vel percussione vel ex
alia offensione circa dictas partes: patet ex fen-
su. ¶ Si etiā fuerint ex acuitate vine preceden-
tis et corrodētis. ¶ Etiam si precessit talis vine
extens per tpe et prius micus sanguinis fuit qd
saniet. ¶ Et si fuerit micus sanguinis et saniet
post aperiōē apatis dublet in renib^o vel vesi-
ca vel vīs medīs precesserit signa apatis in di-
ctis mēbz de quib^o dictū est supra in cap^o apā-
rū: ad illū locū recurre: et tñ simul emittitur san-
guis cū sanie. ¶ Sed vtrū specialiter penetrat
ex renibus vel vesica dicebat Bal. 6° de interiori-
bus: scientiam locorum passionum non habet
ri per micrum sanguinis simpliciter vel per mi-
cus saniet nisi adhibitis alijs significationibus.
Quidam enim vt dicit sanguinem mingens plu-
rimū dolore sentit in renibus et inordinatū cum
fe. rigorem: alij vero hoc idem in vesica habue-
runt et nōnulli in diaphragmate et pectore: et quid-
dam in dextro hypochondrio: vnde arbitrari su-
mus vt dicit eos apostema i loco doloris habuisse
se et per saniet eruptum fuisse: ideo oportet ve-
nos bene intelligemus vltra micrum sanguinis
et saniet ad intelligendum loca a quibus
fluunt de dolore precedente in dictis locis et ri-
gore: et similibus. Propterea dicit Auic. sen. 9^a
ca^o. 21°. locus saniet vel sup. sanguinis cognosci-
tur per dolorem si fuerit dolor et per signa egrit-
tudinum aliarum in quibuscunq; membris cū
stent. Proinde specialius loquens dicebat etiā
Bal. primo de interioribus. Si egreditur sanies
de vesica emanabit vīna cum qua non admisce-
tur aliquid sup. de sanguine vel sup. modicissu-
m cum multum profundatur vlcera: et vel
non admiscetur aliquid sup. de vīna cum ipsa
sanie. Addit: sed restabit in inferioribus eius
sola scilicet sanies similis squamis ex dolore erit
in pectine et daret id est peritoncon. Et subdit:
et si egreditur a renibus egreditur mixta cum
vīna regreditur cum ea quasi mollica carniū
id est aliquid ad rub. declinans: ita dico si
mixta de micu sanguinis. Nam si sanguis
micus est per rasuram vel rupturam venarum

De signis
demonstra-
tibus.

De signis
micus sa-
guinis ex
debilitate
renum.

Nota.

vel dilatationem. s. violentam talis sanguis est purus mundus et sup. cum dolore aliquo et subit. Et si est ex apertione orificio est sine dolore et est paulatim emissus: sed sanguis ruidus et incisionis venarum fit plurimus. Et si est propter subtilitatem sanguinis et refudationem eius dicitur An. q. cognoscit ex eo q. si fiat stomia qd apparet est renne valde. Et si fuerit ab acuitate etiam sanguinis et colore eius igneo ruc color: et est rubens et erit cum moridatione maxime circa virga. Et sanguis qui emittit ex vesica: corrodentibus est cum dolore ut dicit An. et erit paulatim et est declinans ad nigredinem: et erit cum sanie sepe et pure: et precessit cum sanie: et sepe est cum eo feror: licet maior feror sit cum emittit ex vesice vesice corrosio si aliquid appareat de sanguine.

Signa vero micus sanguinis et debilitate renum absolute est ut dicebat An. q. vena ante digestionem sup. tertia q. fit in vena et ad rectum sup. nutrimentum ad venas sunt pluri est aquosa: q. sup. stare cibo in stomaco vel in epate non transit ad renes nisi aquositas subtilis: ideo tunc apparet vena aquosa. Ad dicitur: cum ante cibum puenit ad venas. i. cum transit ab epate ad venas sanguis factus: ruc s. n. pluri sit erit sanguis et humiditatem grossam cum vena et est pluri vena eius sicut lorum carnis grossa: et datur rationem huius signi qd est fortissimum signum et optimum ad hoc declarandum dicitur: qm ipse sup. ren nutrit cum eo qd ad ipsum currit sup. de sanguine: et non discernit grossum a subtili. i. sanguinem ab aquositate sup. propter debilitatem ipsorum renum ut supponitur. Et ad dicitur: et accidit multoties ut subsiderat sanguineitas. i. in fundo ster vinalis post micum talis vena sanguineitas: et apparet res similes spume maris. i. res alba. s. supra in vinali: hoc est facta aliquas sequestratio sanguineitatis ab aquositate vinali: et ideo cum est facta mixtura fit aliquas separatio de sanguineitate ab aquositate: et sanguineitas residet: et hoc est cum vena sunt incolumes sup. supra renes vel in epate ut dicebat An. facientes addigorem conuenientem in ipso sanguine supra renes. Unde ad dicitur: cum non sunt incolumes sup. vena supra renes: sed stat in toto et in epate mala dispositio non discernitur aliquid sup. in vinali de prius eius vena: immo remanet cum dispositione sua. i. cum qua mingitur propter debilitatem digestionis: ita cum vides separari sanguineitatem ab aquositate in vinali arguere potes supra bona epatis digestionem et venarum supra epas. Et hoc bene notare quare opus modum are vnum commune ostendit qd ponit ad declarandum si sanguis venit de longinquis vel de propinquo: et ponitur etiam de decimo continentis. Nam dicitur q. si sanguis vel sanies fuerit cum vena cum vehementia admittione: q. illa venit de longinquo et cum separatur in vena sanies: mingitur mingatur peruenit de rebus vel partibus eius vicinis et si transmittitur sanies absque vena ante micum vena erit vel: aut in verro aut in aliquo alio loco ei vesice propinquo. Qd dicitur ultimo est manifeste verum: sed non est necesse ut visum est paulo ante et sub An. q. qm mingit sanguis cum vena vel sanies cum vena a membris superioribus q. per

maneant permixtio sanguinis vel saniei in vena: immo aliquotiens fit separatio stante inco-lumitate venarum supra renes et a debilitate renum fiat emanatio illius sanguinis: sed quando debilitate epatis vel venarum supra renes non fiat debita digestio et sequestratio: tunc verum est qd communiter dicitur.

Signa vero specialia debilitatis renum habentur ex signis causarum debilitatis renum. Nam si fuerit mala completio calida in renibus stat signa caliditatis. s. de perceptione caliditatis in locis renum et de tinctura vire et de aqueitate eius cum fit et per multitudinem vire et frequenter eius exitum. Item per vinctuositate sup. apparet in vena vel arenam rubeam et. Nec obstat si dicat qd de mente An. in signis de debilitate renum in fine dicit. Comitat qdem debilitatem renum quomodo ducuntur et extenuationem eorum paucitas vire et defectus in coitu et debilitas visus et dolor capitis et. intelligatur verificari hoc verum esse non semper: q. in mala complete calida non prosterne omniem virtutem ipsorum renum saltem plurimum comitat multitudine vire propter attractionem que fit a calido licet aliquoties fiat multitudine aquositas non per viam attractionis principaliter ab ipsa renibus: sed ab expulsa a epatis et membrorum superiorum: aliquid ad ipsos renes estare multiplicata materia humida circa epas: sed bene verum est qd vplm ad debilitatem renum sequitur paucitas vire: et qd debilitatur in attrahendo: rum q. stare debilitate in eis fit multiplicatio oppilationum i. eis: et sic paucifacatur vena: et oppositio signis declaratur completio frigida: et ita per signa propria potes declarare de humida et secca. Et dispositione etiam dicitur ex pilositate vel induratione pilorum: et dispositione crurum: qm similiter in eis supra que membra multum influunt renes declarari possunt complices renum et ex actu. Et ex eo qd conuenit et non conuenit: ut supra sepe declaratum est. Signa vero extenuationis habentur ex causa appetitus ad coitum: nam propter extenuationem et exicationem minuitur sperma: et sepe preterferunt cause extenuantes et minuentes de substantia renum sicut cum fit involuntaria emissio spermatis in nocte et in die: vel etiam in frequenti coitu et propositio: vel qd debilitat coeuntia renum vbi frequenter micus etiam cum extenuatione renum apparet magna debilitas doli et iliorum: unde cum fedet vel iacet difficulter surgit: et hoc est: lbi existeretur: immo quasi non possunt se sustentare cum stat recti: unde apparet circa dorsum quidam dolor grauatiua partibus superioribus granitibus in dorsum: et in flexione stat aliquas dolor circa lumbos: q. propter siccitatem eorum non bene partitur flexione: et talem exicationem sequitur arefactio quasi in toto et comitatur sitis eam.

Debitatur vero sequente dilatatione meatuum ad modum. s. declaratur. Prius stat istud signum coe doli supra de exten sanguis et humiditatis tpe transit nutrimenti ad venas et ad membra vbi ante apparet vena alba subtilis: et declaratur est supra. Et aliud signum qd cum hac debilitate non stat dolor: nisi qm multum incedit talis debilitas: propterea dicitur. A. q. non est dolor nisi cum micus: et eo apparet. i. q. tunc per relationem et apertionem multo sanguine coe doli non tunc tunc stat sitis

De signis
spalib' de
bilisat' re-
num.

De signis
extenua-
tionis reni

De signis
debilitat
reni ex di-
latione
meatuum

Secunda pars practi. magistri Joan. Mat. de gradl.

nabile q̄ ppter plurimā extenuationē aut fiat
aliquis solutio in cōtinuo aut minozaro hūi-
do exacuatur caliditas ignea sui renibus: et ita
fiat aliquis dolor. ¶ Et si nō fuerit mala com-
plexio calida in causa sed frigida vel humida vel
sicca: tūc p̄ficatur vīna et fit defectus in coi-
tu: debilitatis ipsi renibus influentibus ad
ipsa vasa spermatica: etiā aliquatū debilitat vī-
sus sacra resolutione in humido et spiritibus cō-
sequēter. Et forte q̄m cōcomitat̄ dolor capitis
ex enapōratione ad caput et communicato noci-
mēto p̄ colligatiā ad renes mediātē spinali me-
dulla. ¶ Et signis distinguēs inter talem mictū
sanguinis similem loture carnis p̄tingere ex de-
bilitate sequestratiue reni ab eo qui sequit̄ de-
bilitatē sequestratiue epatis vel venari est qd̄
talis mictus est magis deformis in substantia q̄
pender a renibus q̄ qui pēder ab epate. nam ta-
lis est maioris albedinis in superiori parte vī-
nis: et ad grossitiem magis tendēs in fundo eius
ubi sequēs debilitatē epatis non habet tāz
disformitatem in partibus et est ad rubedinem
magis trahens. et proinde est subtilior et similior
sanguini. Et hoc est q̄ cum est ex defectu epatis
non dedit epas totalem formam in sanguinem
separando ipsum ab aquositate: et sic peremanet
tota substantia commixta transiens per renes:
sed quando epas debite sanguificauit dādo for-
mam aquositati separatam a forma sanguinis:
licet transcat mictus sanguis cum aquositate
ad renes et ibidem nō debite separetur: tū in vī-
nali pars sanguinea grossior residet et aquosa su-
pereminet: et hoc est qd̄ declarauit. 3. contra illū
commune dictum. Et hec de signis mictus san-
guinis sufficiant.

De signis
difficilius
saniei a re-
nibus vel
vesica

¶ Signa vero saniei distinguēdo nunquid edu-
catur a renibus vel a vesica: sumuntur p̄ter illū
4. affo. in affo. Si sanguinem aut pus mingat̄
et squamas et odor gravis vesice ulcerationem si-
gnificat: quas squamas. 2. vocat cortices et simi-
liter Sera. Nam dixit si vlcus est in vesica egres-
diuntur cum vīna cortices qui sunt similes pā-
niculis: et dixit Auic. q̄ tales sunt albi magni et
grossi: non sunt tamen grossi absolute cum deci-
dantur a vesica immo sunt subriles late similes
squamis piscium paruorum in subtilitate et la-
titudine: sed sunt grossi comparative in compa-
ratione ad cortices egredientes ex ulceratione
pororum vitridum q̄ sunt albi parui subriles.
¶ Differt etiam sanies vesice ab ea q̄ a renibus
vel poris vitridibus qm̄ sanies a vesica est feris-
da: non sic autem exiens a poris vel a renibus.
¶ Et inter ea ē et differētia: qm̄ exiens a renib⁹
est maioris q̄ritatis et minus alba q̄ q̄rit a po-
ris vitridibus: immo rubore participat: sed que
a vesica vel poris est alba vel limida. ¶ Dicit ē
Bā. p̄ de interioribus vel etiā supra allegauit.
Si egreditur sanies de vesica remanebit vīna
cū qua nō admiscetur aliquid de sanie s̄ reside-
bit sola sanies in interioribus. i. in vīnali. Nam
egrediēs de vesica egreditur mixta cū vīna: sed
ppter modicam permutationem in transitu cito
separatur sanies ab aquositate vīnali: ita q̄ ap-
paret vīna supra saniem clara non sic apparet
bit separata si sanies educatur de renibus: etiā
q̄ est a vesica est magis fetens. Et dicebat. 2. qd̄
locis etiam cognoscitur sup. distans vel propin-

quus ex via commixtionis. Nam p̄to magis est
altior: tanto est maioris commixtionis: et quāto
est inferior: tāto est maioris separationis: vñ dī-
cebat Rasis. 10. continentis. si vīna mixta cum
putredine vehemēti fuerit ita q̄ in toto appa-
reat quasi concussa et p̄cussa cum eo vīna et sic
manens sup. tunc procedit a superiori parte su-
pra renes: et minus mixta de inferiori parte p̄ce-
dit qd̄ est verum in sanie et non erat verum in
sanguine vel in vīna sanguinea ppter diuersas
causas in vīna sanguinea et in vīna saniosa.
Nam sanies cum a longinquo venit magis com-
miscetur cum vīna q̄ cum a propinquo: et eādē
formam recipit vel similem si generatur in lon-
gino sicut in propinquo virge. qd̄ non sic est
in sanguine vt dicuntur: ideo inferas cōclusio-
nem non esse similem de sanie et sanguine. Et p̄-
terea sanies que emittitur a virga precedit vī-
nam vt dicit Auic. et vīna cito clarescit substen-
te sanie separata et elongata a virga postposita
vel admiscetur cum ea vehemēter: ideo admix-
tio mediocrius significat qd̄ est a renibus vel a
poris. ¶ Sanies etiam que fit ex rupto aposte-
mate cum educitur est plurius q̄ritatis q̄ que fit
ex corrosione vel vlcere: et si est ex vlcere et cor-
rosione dicit Bā in 6. de interioribus: qd̄ est cum
dolore et post q̄ emissā fuerit putredo si emittat̄
sanguis tūc vlcenario est corrosiua: et si fuerit ex
alhis causis sanies precesserunt cause que dicte
sunt. Et hec de signis sufficiant.

Cura mictus sanguinis. Jam veniendo ad
curam primo ponemus curam mictus
sanguinis et consequenter curam mictus saniei
cui mictus sanguinis vt frequēter precedat mi-
ctus saniei. ¶ De cura ergo mictus sanguinis dicat̄
q̄ vniuersaliter complet ch̄ diēta et porione: dis-
seruerit tū de mictu sanguinis cōtingere a cōm-
mibus causis vt ex ruptura vena: vel ex vlcere
ppter oppilationem vel causam primitiuam
et similibus causis ab eo qui fit ppter debilita-
tem sequestratiue et digestiue renum.

Nam cura fluxus sanguinis a dictis primis cau-
sis cōmibus fiat in ordinatione diēte et medi-
cinalium s̄m quod dicitur est in fluxu sanguinis
nariuz et in spurto sanguis. Et de hoc dicit Bāly.
septimo practice capitulo. 43. Cum sanguinem
homo miurerit sup. a dictis causis basilicā mi-
nere oportet. Egri quoq̄ curatio disponat res-
gimen quod in sanguinis spuri capitulo dispos-
uimus. Et ideo ppter abbreviare non ponam
hic curam quantum ad diētam vel medicinalia
seriosam de mictu sanguinis cōtingere ab illis
cōmibus causis: sed recurratur ad capitū
lum de fluxu sanguinis nariuz et de spurto san-
guinis et de dissinteria sanguinea: ibi ample ba-
bes et diētam et medicinalia in hoc casu cōueni-
entia. ¶ Qd̄ tamen dictum est de mente Bāly. qd̄
apparere mictū sanguineo supra a dictis causis
esse sloboromā cū cū slobia basilice. Circa hoc
vt esse dubitādū breuiter. Nā Auic. in cura de mi-
ctu sanguis dās formā in cura illi q̄ est creti-
landauit sloboromā saphene dices sic. Et scias
q̄retici et eius qui est s̄m semitā expulsiōis nō
est retentio necessaria: cum ergo indiges slobor-
omia tunc magis confert saphene quam basili-
ce. Et addit: et sunt bona verba: et non appropi-
mes si p̄piciis sicut est cibus sacrus cum sumady

Nota.

De p̄ iūte
rione cura
tina mictus
sanguinis.

nia postquam vena significat modificationem: et pos-
nec ratione dicitur. Si prius est congelant quod in
uisceribus est sup. in vix vinalibus et costringit et
cosequenter sup. oppilant vias: quare et dicitur quod
et reuertitur aquositas ad posteriora sup. sacra
oppilatione illarum viarum reuertit aquositas ad
posteriora et in eo est timor: et ita laudant flobos
romia in casu dicto esse scienda de saphena et non
de basilica. Quidam tamen indistincte ad modica
aduerentes ex hoc rextu colligunt in mictu san-
guinis indifferenter conuenire flomia de vena sa-
phena. quod dicitur ita absolute. platum est multum
erroneus: quoniam in mictu sanguis ex debilitate res-
nuit et videbitur in processu non semper conuenit flobos
romia. Tre in contingere ex ruptura venarum in re-
ne vel in renibus vel ex percussione vel ex super-
fluente sanguinis quod est scienda flomia dictis
causis ut est communis quasi omnium doctorum
flomia scienda est flomia basilice ut expresse dicit
Haly. et est saporatio ad hoc facies: quoniam flomia
saphenarum videtur conuenire sanguis ad membra in-
feriora ex situ raliu prius et ex colligantia magna
qua habet vena saphene est membris vix: ubi
si fiat flomia per basilicam fiet melior conuersio ad
oppositum et a membris a quibus emanat sanguis
ad prohibendum suum perfluam enacuationem: quoniam ita in
clinabit deorsum sicut etiam inuatur in isto casu
per partes superiores non transeat supra partes
inferiores ne sanguis moueatur ad inferiora: et per
inde laudant communiter practici ut disponat
corpus per sumum taliter ut partes inferiores ele-
uentur supra superiores: ita ut iaceat homo eger
stans supra dorsum eleuetur nates equaliter cum
humeris retrahendo vnum calcaneum post alium
vix ad nates: et ita facta equatione in membris
non ita sunt sanguis de vena chylis in dorsum: im-
mo equaliter spargitur ad omnes partes et ita minue-
tur mictus sanguinis. Si igitur stat intentio mi-
noratio mictus sanguinis multo magis valebit
ad diuertendum flomia basilice vel cois saphenarum
ut prius flomia saphenarum addit ad fluxum sanguis
ad inferiora et prius vix: quod ante dicitur. A. vix et
si recte intelligatur spha sua loquens de cretico tunc
prigere exuberantia sanguis in roto vel in pricu-
lari membro: nam tunc non est scienda flomia ex qua non est
reterio necessaria nisi postquam vena significat modifi-
cationem ut dicitur: et sic solus et supfluit. Et quod in
hoc casu pur est necessaria flomia tunc puenit pro-
pter aliquas causas sanguineas reteritas in dictis
vix for et opilares vias vix: propter quod causas
sunt necessariae etiam dictarum maxime propter opilato-
nem reuertitur aquositas ad posteriora: vix vix
perant et si prius erubescit propter istum quod inui-
scatum est. Et tunc cum est indigentia flomie ad
ipsam sanguinem etiam dicitur qui est in vix dictis
propter nam tunc conuenit flomia saphene propter
ligationem illius vix ad dicta membra vix:
et ita fit soluta hec difficultas. Et ne committatur
error: in hac tali flomia hec scia est bene attendenda:
dicitur quod si fuerit in prius fluxus et mictus sanguis
nei flomia saphene esset ad magnam no cumentur.
In cois igitur dicta dictarum omnium causarum
propter quod in cretico non superfluo valet regimen
inuisicatis sanguinem sicut: occurrendo primo
cum omnibus causis contrariis ad casum subtilia-
tionis et emanationis sanguinis cum acre frigida
do cum statione in obscuro cum dimissione pal-

florum inflammantium et cum quiete non tan-
tum a nime sed etiam corporis et cum similibus
immobiliterantibus sanguinem. Postea in cibis
dicebat Auicenna. adhibeatur regimen eius quod
inuisicatur per quod dictum est. Et de cibis est pa-
nis tritus in lacte de quo butyrum est extractum
et cibus conditus cum granatis et cibus factus
cum sumach sup. dimittendo carnes et cosecro-
nes calidas sup. constante virtute: et ita vinum
et omnia restauratiua multum. Sed dicit Auicenna.
Et si vitrus fuerit debilis confortetur cum iure
stipricorum: confortato cum carne contraria. i. sa-
ciendo pistatas dissolueno carnes cum iure sti-
pricornum. Et ex carnis sunt carnes turturum
et perdicum cum modico succo granatorum vel
aggressa. Et si preparantur dicere carnes cum ar-
tunio et non sint pingues neque frigide sed sint as-
sate vel elixate: et si fuerint remotiores a conuersione su-
perfluitatibus et putredinis. Et loco vini pro po-
tu sit aqua decoctionis ordi ex corticari et tosti-
cum modico vini granatorum vel seminis sumach:
vel ponatur diadragum in aqua decoctionis.
Et quod propter necessitate esset exhibendum vini vel
propter debilitatem vel propter maximam appetitum
infirmi: tunc dicebat Auicenna. si non fuerit excusatio vi-
ni propter casum virtutis aut desiderium egri ad
ipsum: tunc datur sup. vini ponticum grossum
nigrum mixtum sup. cum aqua extinctionis cas-
libis vel cum decoctione aliqua ex dictis supra.
Et ita hec sufficiant quantum ad regimen illarum
causarum communium. Et si volueris maiorem
copiam recurrere ad loca dicta supra.

Sed quando mictus sanguinis fuerit propter
debilitatem renum in digerendo et sequestran-
do de quo nobis principalis consideratio
primo si fuerit talis debilitas ex malitia coples-
sionali debilitante digestiua vel retentiuam:
tunc cura est cum permutacione dicere ad contrar-
ium illius cause: ut in mala complexionem calidam
cum instigantibus: et in frigida cum calefa-
cientibus moderare: et ita discurrendo ad alias
humidam vel siccam semper vitando acetosa sal-
sa et acuta alterando ad contrarium et cum ebri-
ditis ut etiam extrinsecis alterantibus sive sine
epithimata sive inunctione sive emplastra: et
etiam per clysteria alterantia ad contrarium: in
quibus tamen semper sit vis lenitionis enemas-
tionis et confortationis et alicuius aromaticita-
tis in cibis alterantibus tamen eligendo cibos
faciles digestionis et etiam conuersionis in san-
guinem cauendo ab omnibus dinnecis maxi-
me foribus tanquam ab inimico interficiente: et si
mala complexio conseruetur a materia: fiat ena-
cuario materie prius ipsa digesta cum suis ap-
propriatis sepe dictis euacuando cum his in qui-
bus non sit ageratio et laboriosa educio: sed cum
his que a predomino leniunt cum quadam virtute
coepessina ut mirabolano: diuerforum sive cri-
gentiam diuerse materie: clysteria appropriata
in hoc casu sunt multi inuamenti. Quod si
debilitas fuerit propter extenuationem: tunc re-
gimen totum debet esse humectatiua et substan-
tialiter restauratiua: et quoniam ut plerumque exte-
nuatio sequitur caliditate inclinatur regimen
aliquantulum ad frigidum occurrendo ad omnes
causas que efficere possunt extenuationem. De di-
missione exercitii vigilanti et fluxibilitate vixine

De cura
mictus san-
guinis pro
debilitate
renum.

De cura
mictus san-
guinis pro
extenua-
tione.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

et dimissione omnia euacuatiois et maxime co-
tus: et in casu isto est singulariter intendendum cum
clysterijs humectantibus de quibus scripsit Jude?
et scribit in. 10. continetis. Et paucitate pingue-
dinis renu accidit debilitas, sup. in renibus et
debilitas visus et. vii. addit quod tunc clystere fiat
cum oleo vel sup. alio humectante: quoniam habet pro-
prietatem facienda illud quod non facit aliud. prater
ipsum impinguando reneatur cum oleo amig-
dulinarum aut cum butyro vaccino: et si consurgatur
caliditas fiat clystere cum aqua or. et oleo cucur-
bitare vel visol. et si fuerit contrineta frigiditas cum
extenuatione oleum nucum est mirabile: de quo
dixit Ras. 10. continetis in causa frigida in re-
nibus sicut clysteria cum oleis calidis lenibus
et accipiat de pinguedine vaccina et oleum nucum
et oleo amigdalinarum amararum et aqua feniculi
li et anethum fiat clystere cum eis: et in cibis fiat
restauratio cum generibus lactis et maxime cum
lacte ovino: de quo dixit Anic. et lacti quod omni
no non est compar in egritudine renum. Ona
etiam foris bilia sunt ad hanc intentionem valen-
tia: et brodia pinguis maxime facta de renibus
pinguibus capreorum et agnorum coacta cau-
sa calida et castratorum magis infra: et de reliquis
recurrere ad ea que sunt dicta in ca. de prist.
¶ Si vero debilitas sequat largitate meatuum
renum et communiter dicitur debilitas et est de-
bilitas vera: dicit tunc in hoc casu fiat etiam die-
ta continens et medicine appropriata: et quod cum
hac dilatare magis coniungit vplurimum cal-
iditas: tunc dicebat Anic. opz. et si in interio prohi-
bendi causas dilatare et glutinandi et confortandi
est dimissio motus et coitus et odore balneationem
plurimum: et sup. quoniam actualiter plurimum hu-
mectantia propter id quod relaxat et declinare ad que-
tem et tranquillitatem abhorere diuretica: et di-
cit Anic. Et dico observa quod ad hoc quod supra di-
xi de ardore vine. Conglutinatio aut et confortatio
propter cum glutinatis et stipitibus frigidis
ut in pluribus et cibis quidem sicut sanich sup. or-
dei et dactylis siccis et zaccarotis sup. aliquantiter.
inmaturis: et de cibo facto sup. et milio panico
et riso rosto impinguntur cum adipe caprarum: pice-
pue et de pulvis or. cum milio et congelatis facti
cum granatis et vel succo eorum acetosorum vel muso-
ris aromatizatis et cum coriandro et corallis et ro-
sis si plz et cum his que sunt alia. Et ad inistrent in
poru gha lactis ut supra dicebat: abstracto bu-
tyro si consurgatur causa calida: sed non erit malitia co-
plexionali manifesta lac coctus est pueniens vac-
carum et ovium: sed vaccarum est proprius lac cum asininis
et camelle et capre et conuenit: sed loco medicine ma-
gis cum non datur cum alijs cibarijs exhibeantur. J.
uij. vel. v. dicti lactis cum. 3. j. boliar. subtilissimis
comedere renes cum reliquis cibis propter proprietatem
et maxime caprarum est plurimum pueniens in omni debili-
tate renu. Carnes et eritij sylvestris et daniel
laudant cum proprietate sua. ¶ Et si fuerit micus
sanguis ex vesica que raro euenit: tunc de propie-
tate valeat vesice caprarum ut supra fuit dictum: et
fiat lenitio ventris cum clysteribus et brodijs pin-
guibus sicut paulo ante dictum est in debilitate
ab extenuatione. ¶ Dinerio et vomitu in omni
documento renum est multum conueniens ut su-
pra dictum est ex mente agutorum. nam dicit Ser.

in isto casu: ego non narro laudem vomitus
prater euacuationem repletionis viscerum: immo puto
ut dicit quod quoniam homo vitur eo assidue sanatur et
viceribus que sunt in renibus sanatione com-
plera: et sup. idem est de alijs morbis renu: et idem
quasi dicit Anic. de vlcere renum dicit: et vomit
sit melior quo vlcera renum medicantur: et quod est
sufficiens adeo excusans ab alio quod est visus et
frequens modo laboriose non fiat: et est postio ve-
tosaz sicca sup. in spatulis est etiam conueniens.
¶ Sed in hac debilitate et in ea que est ab extenua-
tione debemus multum cauere a stodia nisi cor-
pus sit multum sanguineum: sed ubi corpus sit ma-
li coloris et citrinum: quod ut plurimum euenit propter facta
esse magnam sanguinis euacuationem: tunc opz. ma-
xime cauere a stodia: et dicebat Ras. loco allega-
to: dico hec est species quedam de micu sanguis
sup. a debilitate: unde suscipe significationem de
cure et colore eius: unde sup. si fuerit citrinus ad-
dit: canus sicut in minutione sanguinis in hac
vel ne minutione sequaris in hoc quod debilitas
designat super epatis frigiditatem sup. et causa
micus sanguinis saltem frigiditatem plurimum:
et si habita significationem sup. que dicta est addit:
procede cum eo quod portat epas sicut cum spica faui-
nato et mastice et cum aliquibus frigidis micis de
rosto corallis draganto et similibus. Per superius
etiam valent ea que supra dicta sunt de superio
guineo cum causa aliquantiter calida sine corrosio-
ne exhibendo frigida stipica conglutinantia ex
parte syruporum coctionis troscorum et similibus
syrupum rosarum minas cydoniorum et syrupum de ri-
beo et similibus cum aquis appropriatis: et siccham
rosarum inter coctiones et dragantam frigidam et
sic troscis de spodio cum semine acerose et sine sem-
ine diversitate intentionis et troscis de capphora si
expedit. faciendo etiam inunctiones circa renes
cum infrigidantibus et confortantibus non tamen nimis
stipicis ne fiat oppillatio nimia adducens alia
quorundam ad lapidis generationem: sed paulatim
procedat cum conglutinantibus stipicantibus: et
inter infrigidantibus et confortantibus. ¶ Sed
si fuerit micus sanguinis de vesica dicebat Ras.
10. continetis: clysterizare cum decocto sumach
rosarum atque portulacis luto sigillato hypocaustis
dos et similibus cum eo quod adheret ei consolidat
vulnus velociter sup. de sepo hirci vel maculas
guine cydoniorum vel dragaganti. Adde et ponas
cum eo clysteri ista sup. si expedit: et sedeat parietem
in decoco nucis cupressi et galie et similibus: et empla-
sticos cum huiusmodi simile ut. R. balauftia
et achacia et tere cum aqua gummi arabici et linire cum
eis resticulos et partes circustantes: et reitera li-
nitionem istam pluries ut dicit dum confortetur
et allenietur super eum passio quoniam consert:
hec ipse. hoc totum intelligatur in collo-
casu vel percussione vel forti corrosione in collo-
casu vel percussione fuerit saniet siue sequatur
excoriationem siue aliam causam
de quibus supra: quantum ad curam stant in re-
tiones que stant in curatione vlcum renum et
vesice circa dictam in declinatione aeris ad frigidum
declinando et ad sicum aliquantiter nisi
sit causa vlcationis et consequenter saniet in
cessus humorum grossorum viscosorum adheren-
tium per illas vias dimittendo etiam omnia acu-
ta inflammantia et omnia coaducantia ad renes

Not. de la
creouino.

Not. de la
creouino.

de cura
micus san-
guinis ex
vesica.

Syrupus
magistralis
hoc casu
conueniens.

de cura
micus sa-
niet.

sicut dictum est supra de cura apertum minoran-
do porum et maxime vini quod est in casu multum
nocens. Sed tunc potius loco vini ad aliqualem
mundificationem et abstersionem vs aqua orde-
i excorticati cum succaro albo et grosso vel melle
secundum diuersitatem materiei in subtilitate
et acuitate et grossitie et decoctione liquiritie est
et ipsa: ut fuit superius dictum et cum aliquibus
passulis.

Et in cibis vlt pferetur quod dictum est supra
de ardore vine ad remissiones acuitatis ipsius
saniei: sed non debet cibi tunc ad glutinosum et vi-
scosum declinare sicut in ardore vine: immo de-
bet participare aliqualem mundificatione subtili-
li et aliquoties notabili mundificatione si sa-
nies fuerit grossa: non tunc simpliciter absoluendo ab ali-
quibus confortantibus ne membrum reddatur
paratum ad aliunde recipiendum supfluitates.
Propterea dicitur Aui. in cura scabiei vesice in p-
cipio: opus ut administrantur abstersiones mundi-
ficantes que sunt de exsiccatibus sup. aliquantiter
abscq. mordicatione.

In medicinalibus igitur singularissime valet
aqua lactis de qua scribitur. io. cōtinens. di-
xit Ras. Dico quod non est aliq. melius aqua casei
in his locis: qm lauat hęc loca violenter dñ albe-
scit aqua et est bona sibi in his: l3 vlcera ut dixit
indigeant his ad pñocadum vinam ad mudi-
ficadum saniei. Addit: et melius est ut educat
colem rubē sup. p. secessum et corrigat acuita-
tem sup. saniei. Addit: et hęc oia aggregantur in
aqua casei. Et est asinus est in casu conueniens
ad mundificandū et confortandū maxime si vl-
cera fuerint in vesica chronica: nam inuat abscq.
mordicatione: q. sup. talia mudi-
ficatia non de-
bent esse amara vel aliter acuta: et ideo si est in
sanie renum saluo: ut dicebat. A. loco allega. q. d.
abstersione de sanie vesice sunt ita penitus fortio-
ra q. ea que sunt in reliquis vlcibus: qm dicitur
trahatur ad oia medicinalia apparente sanie.
Nam de hoc et scribitur. io. pñen. de mēre. Ale-
randri ad vlcera chronica in vesica in quibz cess-
sant cura sup. q. alie non sufficiunt medicīne:
dandū em est in poru de lacte asinino rotul. s. in
die. Et purgandū est corpus sed ante laxatio-
nem pparetur cū his q. remittunt acuitatem in
toro: et in hoc valebit sirpus sacro ut infra. Et
sirupi violari simplicis sirupi de fumoterre et si-
rupi de porulaca. añ. 3. j. cū aqua decoctionis li-
quiritie vel cū aquis eundie acetose et boragis
fiat sirpus et continetur.

Ad hanc et intentionem valeret sirpus magi-
stralis que ordinari in cōsilio meo facto de vlce-
re renum serioso p illūstri dño et milite dño Jo-
anne de pefani frācigena: cuius descriptio ē ut
infra. Et lactuce eparice maluarz orde mudi flo-
ri sumit terre. añ. 3. j. in uibaz seīs papaueris
alb. añ. 3. j. violaz sloz cucurbitae. añ. 3. j. succi
liquiritie sem. altee. añ. 3. j. ramarindoz. 3. j. pñu-
na numero. io. sacra sufficiat decoctione cole-
e et cū succaro sirupizetur. Et si volueris exhibere
ad abstersiones mēci conuenire: exhibe cū aqua
decoctionis capil. vene. et maxime si educatur sa-
nies ex vlcere malo. Nam dicebat Aui. in malo
quidem et maligno sup. vlcere renum opus prepa-
rare ad mundificandū sup. cum eis que sunt
sicut capil. ven. l3 sit temperatio. Et deinde fiat

eio semper lenis conuertendo mām ad intesti-
na exhibendo cassiam et myel mānam: et in forma
boli magis placet ppter cām supradictā: fiat igitur
ut infra. Et cassie non iter extrahere de cāno.
3. j. pulpe sebesten. 3. j. granorum berberozum
numero. v. se. malne. 3. j. omnia simul malassent
et cum succaro fiat bolus: quo vtatur oibz septem
vel octo diebus. Et postea vtatur cōfectionis
bus alterantibus et remittentibus saniei acui-
tatem que sunt similes remittentibus acuitate
vine: de quibus supra: non tñ sic conglutinantibus
et stipriciosis sacra mundificatione saniei.

Qua expedita intentione veniendo ad abst-
ersionem ipsius saniei. Si sordes est in vlcere dicebat
Aui. da in poru abstersionum in quo est fortius
do pñocationis sicut est aqua succari et aq. mel-
lis cū aliquibus seminibus. s. diureticis donec
pñocent et lauent: sed in hoc est habēda cōsi-
deratio sūm diuersitatem saniei. Nam dicit Ale-
inspicienda est sanies: et si fuerit pñgens tenuis
et facilis expulsiōis pcedet eis q. infrigidāt
abstergunt modice sup. sicut esset aqua lactis vel
aqua decoct. orde et liquiritie. Addit: et si fuerit
grossa noli dare aliq. infrigidarium sūm vnde
cū non fuerit acuitas nec punctio da de lupinis
et fenugreco sup. in decoctione vel surfuris deco-
ctione: et credo q. conueniat tunc ponere in deco-
ctione aliquid de melle ro. et istud idem obseruā-
dum est apparente sanie ex vesica: sed cum est ex
vesica non tñ valent ea que exhibentur per sū-
perius sicut ea que abijciuntur in eam p. sūm
gaz que sunt pñortionabilia his que dicuntur sunt
pñocantia tñ debent esse fortiora.

Completa autē intentione mundificationis et
abstersionis: ut cū post sanie emittitur sanguis
tunc succedit intentio pñolidationis. Et hoc di-
cebat Aui. si aut mundificetur sup. vlcus: tñ cū
occupatus in sigillatione ut nō eueniat corro-
sio et infra dicit: et opus ut cōmisceas cū medicis
vltz oibz sup. sacra mundificatione congluti-
natione facientia sicut sunt amilla dragagantis
et gūme frigide et sup. ut est bolus armenius et ter-
ra sigillata et sanguis draconis: q. tñ talia sunt
transitus difficilis ad mēbra vine si sumant p
superius: idcirco opus seccū cōmisceri aliqua con-
ducētia ad vinas de pñocationis: l3 in senocāt
conuertendo mās ad vias ut fuit dictum supra: et
hoc etiam insinuat Aui. cū dicit cōtinuando
pari post ad verba antedicta: et opus itez ut mis-
ceantur in eis diuretica et medicīne subtrahēti-
ue ut faciant peruenire ad ipsa. i. mēbra vine
medicinas rectificātes et sigillantes: l3 in seipsis
noceant et sup. commoneant de dolore forte m-
mis abstergendo: et ideo pari de eis poni debet.
propterea Serap. ponens istam sūmā dicit: et
post mundificationem saniei et purificationem
vltoris bonam oportet ut administrē res cō-
ferentes que incarnant et conglutinant vlcera:
et panlo post addit: et oportet ut amisceantur cū
eis etiam vna ex medicinis acutis velocis pene-
trationis ut perueniat ad loca lesa cum facilitate
resignanter dicit vna: ut infundat parum de p-
ñocationis in ista intentione commisceri debere
qm sacra mundificatione pñocationis commo-
nent dolorem. Et tunc si dolor sit fortis oportet
rebit prius intendere ad dolorem. nam de hoc
dicit etiam Aui. et de radicibus quas re opz con-

Not. dñ de
dolore.

Not. de la-
titudine

Sirpus
magis
hoc casu
conueniens.

de cura
ausam nieri.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthaei de gradis.

considerare est ut cum dolo: sit fortis curetur dolor prius: deinde vlcus: ppter ea tunc aliquorrens necessarius est ut cōmisceantur cū medicis alijs medicine stupefactine q̄ inuuant in vlceribus do: lozosis multipliciter: tum q̄ remouent dolores vel minuant: tum q̄ eriscent et sic vlceri confes runt: tum q̄ in frigidando repercutiunt et prohi bent fluxum mē: et hoc etiam Aui. expresse pos suit in ter. dicens: et q̄q̄ necessarium est ut i his misceantur narcotica et herbis sicutius q̄amum al. et mandragora et opium et insq̄amum nig. et id propter sedationem doloris et eriscationem et repercussionem.

No. 5 ouis
gallinarum
crudis.

¶ Poterit ergo considerare exhibitio mundi ficariis et abstergentibus ut nō apponant nisi modica puocativa ut dictum est. Sed intenda mus cum agillanribus et cū glutinantibus et maxime si fuerit dolo: et de hoc dicit Rāb. lo. contri. dico sicut apparet ex quarto aso. q̄ q̄royle? est magis infectum: tanto magis operatio medicis narum puocantium insequatur: sed q̄ est mun dum modice saniet aut multi sensus euitāda est oīno. s. talim puocantim exhibitio: sed tunc indiget conglutinationis cum modica quantita te ipsoz. s. puocantim inquantur possint indu cere ea ad locum vlceris: de his conglutinationis rā sunt quedam que etiam apparente sanie alijs quali ppter remissionem acutis saniet ab an crozibus laudantur ut sunt oua forbilla recētia non cocta: de quibus Alex. in ca. de his qui min gunt p̄ vinam pus: dicit q̄ oua gallinacea recē tia accepta cruda multuz adiunant. Addit: ego enim scio quendā qui q̄ nascētur oua. semp mor forbebat ea: et sic se inuari sciebat: nā et mor dicationes et dolores qui in vesica erant mor si bi mitigari dicebat: et ita valet gummi arabici et semen altee et mncillagines eorum et succus liq ri. immo et ipsa radix liquir. nam de ea dicit Aui cē. et radici liquiri. inest eriscatio et mundifica tio et conglutinario et consolidatio: et ita singula rissime valet in omni vlcere et in enacuatione sa nict cum sanguine et sine modo veniat ex renibz vel vesica. ¶ Et cum est apparens sanguis ma gis: vnde declaratur p̄ magna parte factam cē mundificationem tunc singularissime v̄z si exhi beatr aqua lactis vel ipsius lac qd̄ debet sumi fm continuationem diez cum quantitate diges stionis: cuius quantitas ut dicit Aui. in cura vl cerum vesice ad p̄m sit in renibus. 3. iij. tantum et exhibeatur cum troscis. de papauere stante do loze vel cum troscis. alchechengi vel despodio cū bolo armeno et terra sigillata: et stante dolore in vesica et excurrente sanguine ex vesica: tunc si dissol uatur collyrium al. de quo dictus est supra in de obthalmia per syringam in vesica dissolutum cū lacte mulieris vel fricatum super corte multum ad hanc intentionem laudatur. Sic possem mul tiplicare ad hanc intentionem in remittēdo pu cationem et dolorem cum medicinis appropriatis de quibus dictum est: et cum consolidantibus si ne sanies ex renibus fluxerit vel vesica: sed suffi ciunt que dicta sunt.

No. 6. m
infusa etia
rhi hoc ca
in chōne
da.

¶ Nolo tamē obliuisci de vno electuario qd̄ se cit Nicolaus satis excellens ad mundificandum et consolidandum et sedandum dolorem: cui de seripio est ut infra. s. quatuor seminum frigi dorum communium mundarum: seminis pas

paneris albi seminis malue et portulace granos rum myri dragant i gummi arabici pincarū mundarum et iuin barum phisticorum amig dalarum dul. candi liqui mncillaginis p̄stij an. 3. s. boli armeni sanguinis draconis spodij rosa ram myrte. an. 3. q̄. zuccari quantuz sufficit fiat elarium: et exhibeatur cum aqua decoctionis lii quiritie coctear. s. pro vice: et hoc etiam si esset inocumentum in vesica dissolutum posset cum aqua zuccari vel cum melle vel tum lacte fm diuersas intentiones et mitti in vesicam cū syringa: et vbi esset profundario vlceris et timeretur de fistula in instrumentis vine.

¶ Facit etiam troiscos consolidantes et minue tes dolorem in casu valentes ut infra. s. luti s. ad candey gillari thuris sanguinis draconis charabe gum mi arabici ana. partem vnam: seminis melonis partem. 5. se. apij et opij. an. partem quartā vni doctis est. 3. s. quolibet mane terno cum aliquo li quore de appropriatis. Addit: et si volueris prohi bere sanguinem violēter adde gallam immat uram. ¶ De extrinsecis autem applicandis nō existente vlcere maligno circa renes valet inun ctio circa eos facta cum vnguento Sal. vel fiat emplastrum cum farina ordei cum oleo rosato: et si timemus dilatarionem vlceris addatur pa rum olei mastici cū pulvere thuris: et possunt fieri clysteria cum lacte et bolo armeno et sangui ne draconis iacendo supra dorsum vel vesicam fm qd̄ in altero eorum est maior lesio et maxime mundificata sanie pro magna parte. ¶ Et si pla ra volueris remedia et dieram magis claras si fa nices veniat ex renibus vel alijs medijs vide cō silium supra allegatum de vlcere renuz. Et si fue rit sanies ex vesica vide cōsilium factum per me de vlcere vesice pro quondam nominatissimo mercatore in italia Alexandro bonromeo: et ibi habebis copiam remediū. Et ista sufficiant de hac materia.

¶ De multitudine vrine. Cap. xviij.

¶ Cum eger multam vrine emit tit et in emissione ardorem non sentit aut mingit in somno suo nec patitur sitim nec corporis extenuationem incurrit: ea que vrinam cō stringunt danda sunt. ¶ Ad edicamen re tinens vrinam. R. glandium. 3. l. olibani 3. xxx. seminis coriandri siccī boli ar. gum mi ara. an. 3. x. fiat ex eis puluis de quo in mane. 3. iij. et circa noctem totidem ad trās glatiēdum dentur. ¶ Qd̄ si cum hac egri tudine sitis fuerit: validissima clamosa et aqua q̄ bibis cito egrediatur: aqua ordei cum p̄stio detur. ¶ Et nutriatur cum suc co vine acerbe et sumach et similibus bonuz nutrientium: et cum leibo qui sit de simula ordei et masal: et rob acetosum da ei in po ta. ¶ Et prohibeatur a labore et cum mu liere concumbere.

¶ Isti q̄q̄ troscici in potu sumāt. R. spo

des. medi
nevrina re
stringenti

Continua
no capli p
leniad p
occutia.

dh. 3. x. lactuce seminis portulace. an. 3. xv.
coriandri fidei. 3. f. se. rof. rub. boli ar. an. 3.
p. balauftie. 3. f. capbore. 3. f. sumatur in po
tu cu succo granari acetosi. **Herbe etiaz**
frigide terantur et super renes ponantur.
Et caneat sibi a cibis calidis et vino et
ab omnibus que vrinā pronocant. **Gl**
lud autem quod et vrinā stolidonū colore
pronocant: est qz dant in hac egritudine me
dicinas calidas: vnde illico ducit ipsum ad
ptisim.

Strud est ca^m de fluxu vrine siue
de his qui nō possunt re
tinere vrinā sup. abūdanter vrinā vt in
alio antiquo volumine reperit: quod
ca^m recta prinnatione prinnat ad precedēs per
hūc modū. Nā in precedēt ca^m determinatū est
de micru sanguinis: rēsequēter saniet: cōtrahē
do micru sanguinis precipue vt visum est admi
cū contingentē talem ex debilitate virtutis re
nū: t maxime cōtinentie sequente precipue largi
tate: meatu ipso rē: vnde plus monetur de
sanguine cum aquositate ad renes qz pueniat: t
qm sepe ad ralem micru velur lotura carnis nisi
occurrat ad causam illius sequi solet propter re
laxationē illorū meatu rē: cōsuetudinē fluentis
multe materie aquose ad renes micru vrine abū
dantis: quoniam aquositas vrinālis, sola tenuior
est qz cū sanguine mixta: neqz ita retinet a nar
ra mēbris cū mēbra extenuant sicut sanguinis
rē pper eius nimia abūdantiā ad vesicā non pō
t virtute retineri. Jā circo post cap^m de micru
sanguinis t saniet pueniēt dñs. **Raf. fecit** ca^m
de fluxu vrine siue de his qui nō possunt retine
re vrinā. **Sed** vt specialius intelligat istud
cap^m ab aliquibz inscribit de inuoluntario mi
ctu vrine: qm inuoluntarius micrus dupliciter
intelligi potest. Cno modo vt emittat vrinā nō
concurrere volūtatē: immo sine percepto sensu
ipso educationis vrine: ita hoc modo inuolūta
rie. Alio modo potest dici inuolūtarie micru vr
ine: qz l3 patiens nōsit mingere: t3 patiens cogit
ad mingeū stimularis t vrinā egredit t nō p
pter acuitatē t punctionē neqz in modica quan
titate distillado: ita vt aliqñ sic: t aliqñ nō: vt di
cebat supra in capitulo de disturia et strāguria:
qz de tali hic nō est sermo: sed iste micrus est vi
ne multe pūritatis et est frequens. **Et** de hoc est
pprie sermo hic: l3 etiā trahi possit aliquotiens
ad cū qui sit etiā distillado etiā si egredit isen
sibiliter: sed pprius in hoc capitulo cū est sermo
de inuoluntario exitu vrine intelligit de inuolū
tario exitu vrine multe pūritatis que abūdans
pūritas si coniungat cū ea sitio t frequens vrine
micra t vrinā fuerit aquea vel nō notabiliter
alterata a potu qui sumit tūc pprie talis micru
appellat diabetes vt infra loco suo videbit: sed
si fuerit talis micrus vrine multe absqz sit vel
nō notabili vel insensibiliter remittat vel inuo
luntarie alio modo sumēdo: qz cū retinentia etiā
voluntarie tūc dicit pprie multitudo vrine. **Et**
si fiat in somno cōtra volūtatē dicitur de minge
ribz in lecto vel in somno. t de his etiā determi

uat in hoc cap. Et ita in hoc cap. **Raf** cōprehē
dunt quatuor capla dñi. **1.** de inuoluntario
exitu vrine: de multitudine vrine: t de micru in
lecto t de diabete. **2.** Diuidit ergo hoc presens
ca^m sua p^a diuisione in duas partes: qm primo
determinat de multitudine vrine q nō est diabe
tes: cū qua nō pūgit sitis saltē de qua sit curā
dh. 2° determinat de multitudine vrine que p
prie est diabetes. 2° incipit ibi (Quod si cū hac
egritudine.) prima adhuc in duas. Nā primo de
terminat de tali fluxu vrine t micru maxime cō
tingēte, a causa frigida t humida relaxate decla
rās hāc per signa. 2° ponit curā pvenit puluere
exhibēdū. 2° incipit ibi (Ea que vrinā pstringū
dāda sunt.) **3.** dicit ergo de pma parte. **Et** eger
multū vrine emittit t in emissionē ardorem nō
sentit aut mingit in somno suo: neqz patit sitim
neqz corpis extenuationē incurrit. sup. iā decla
rat q talis passio pprie d3 appellari multitudine
vrine vel fluxu vrine vt distinguit 3 diabetes: et
q est pēdēs a causa frigida. **3.** Pro intellectu cu
ius partis est aduertēdū q multitudo vrine est
rāq gen^o ad fluxu vrine t ad diabete. Nā in vtra
qz dispōne exigit vt fiat micru multe quantitas
vrine: qz differit in hoc: qz fluxu vrine: qui t etiā
dicit multitudo vrine pte differē a diabete: qm
in diabete semp pūgit sitis t valida: t plerūqz
sequit causam calidā attrahē vt infra magis
loco suo: vbi fluxu vrine t micru in lecto nō deter
minat sibi sitim saltē notabilē: t plerūqz pēdet a
cū frigida t humida relaxate pte rē: rē pmo
t pte pte rē: musculi seruientis vesice vel collo
ei in retinēdo vrinā ex ueruo ei paralyticato
vel stupido sacro ex abūdantiā humiditatis in co
re enenire solet sepe pueris mingētibz in lecto
t decrepitis humiditate supflua abūdanter i eis.
Et nō **Raf** hic vt breuiloqu^o vt et in alijs caplis
declarauit eadē dispōne p cās ad hāc vt pmo cō
currēt. iō signanter dicit: t in emissionē ardore
nō sentit aut mingit in somno suo nec patit sitim
neqz corpis extenuationē incurrit: q oia declarāt
cām esse frigidā t humidā. **2.** Rēsequēter ponēs
curā illi fluxu multe vrine a dicta cū dicit: ea q
vrinā pstringūt dāda sunt sup. a medico ex pte
sup. vitāda qz cū vrinā multiplicat: t ita vitā
da oia formalr t pte alt humida t brodialia t po
tationes t hmoi: t maxime q frigida sunt in vtu
te puocatiua: t3 acuta etiā nociua sunt vt infra
loco suo magis declarabit. Jā circo ordinauit ipe
medicinā pueniētē t ericacē. vā pūnuādo d3
xit: medicamē retinēs vrinā. **R. gladii. 3. Loliba
ni. 3. r. se. coriandri fidei boli armeni gūmi ara
olm. a. 3. r. fiat ex his puluis de quo in mane. 3.
i. t circa noctē toridē ad trāsgutendū dēntur
sup. cū aliquo puocāte appropriato vt cū modi
cissimo poro decoctionis spice vel squināti vel
ennle q in hoc est singularis vt penetrare faciat
dictas medicinas stipricas de se difficilis pene
trationis ad mēbra vrine. totū est clarū: qz sim
plicia sunt in casu vtiliter manifesta. **3.** Sequit
illa p. (Qd si cū hac egritudine.) qz 2° p pūci
palis hui capli i q dñs **Raf** ponit curā vni spā
lio multitudine vrine q ppe b3 diabetica passio.
Et diuidit i duas ptes pncipales: qm pmo po
nēs signa illi: pōit et curā p dierā t qdā medi
cinas: pte manifestat vni errore magnū i qz i
ciūdt medici stultit reddat medicū cantum ab**

In hoc ca^m
cōprehē
dunt quā
tuor capi
tula dñi
1° de inuolū
tario exi
tu vrine
2° de mul
titudine
vrine
3° de mi
ctu in lecto
4° de dia
bete.
Declaratio
prime par
tis huius
capitul.

Def. mediu
cine vrinā
retinētis.

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradl.

Declaratio
secunde par-
tis principis
palis.

Nota de
pilio.

Declaratio.

errore. 2^a in fine capli. Illud aut qd ex magno
stolidorum errore. 2^a Prima adhuc in duas: qm
primo ponit signa dicte passionis. 2^a ponit curā
illius. Et primo per dietā: et postea p medicinas
2^a ibi (Aqua o: dei cū pillo def.) (De pma par-
te dicit: q si cū hac egritudine sitis fuerit validis
sima clamosa et aqua que bibis vel sup. ali? por-
tiro egredit. s. nō alteratur salte notabiliter in
accidētib? cū quib? sumebat: tūc sup. talis dispo-
s3 appellari diabetica: et est pēdes a causa calida
vt infra magis declarabit loco suo: et hoc p3
q hec passio est multum diuersa a pcedēti et ex
natura causari et accidēti: s3 comunicet cū p-
cedenti in genere. s. in multitudine mēis? vine:
p3 pte dicit q si cū hac egritudine. i. cū multo
mictur vine. 2^a (De sequēter ponit curā: primo
ponit dietā cōueniēte in casu. 2ª ponit vñ tro-
in casu pueniēte: declarādo etiā in fine a quib?
cauere debeat circa dietā. 2ª ibi (Isti quoq; tro-
cisci. 3ª ibi (Et caueat sibi a cibis calidis. 2^a)
Prima etiā in duas. Primo ordinat quid est sien-
dū maxime ppter accidēs de siti qd est molestis-
simis: p3r ordinat nutriendū. (Dicit ergo pri-
mo. Aqua o: cū pillo def. intelligat nō cū tota
substantia pillo. nā substantia et medulla q est in
ipso est fortis calefactionis: traxit fortis sit medi-
cina rubificans aut vlcera: qd esset maxime nos-
cens in proposito: sed cortices illi et qd est super
ipsum cortice est fortis infrigidationis et hume-
crationis: qd totū posuit Aul. 2^a ca. ca. primo.
vltro p3hemū versus finē. per aquā ergo o: cū
pilio intelligamus aquā o: in qua sit facta in-
fusio pillo educta mucilagine de eo per infusio-
nē eius in aqua de parte corticali tñ. nam istud
est forte extrinsecū inflammatiois et sitis. (De
inde cōtinuādo nutrimenta cōuenientia dicit:
etiā nutriatur cū succo vine acerbē et ex sumach
et ex similibus horū nutrientiū sup. frigidox et si
p3ricorū vt sunt lentes ex cortice et miltū et pa-
uicū et rizum tostū et plārago et acerosa et similia.
Addit: et cum cibo qui sit de simula ordei quid sit
simula dicit est sepe: et masal sup. nutriatur. i. la-
cte acetoso de quo bntyrū fuit extractū. (Ad-
dit: pro potu lac propterea acerosum in potu su-
mar et rob acetosus da ei in potu sup. vt esset rob
de acetositate citri et succo acetose: et de granatis
et similibus sup. miscendo cū aqua ordei ex corti-
cari vel decoctionis p3noriū et tamarindorū vel
berberorū et similibus. (Addit: et prohibeat labo-
rare labore sup. corporeo et animali et cū muliere
cōcubere. nā talia in casu plurimū nocent calēs-
faciēdo et excitādo et maxime coitus ppter mor-
dōsi cū euacuatione humiditatis naturalis: ista oīa
sunt nota. (De secūda parte ponens medicinā
conuenientem in casu in forma trocisci dicit: isti
quoq; trocisci in potu sumant quod. 8. spodiū.
3. lactuce se. portulacē: ambrosiū añ. 3. xv. coriā-
dri sicci. 3. f. seminis rosarū ru. boliar. omniū añ.
3. v. balauisti. 3. f. cāp3o. 3. f. sumant in potu cū
succo granatorū acerosorū sup. 3. f. de tali troci-
sco puluerizato et mane et sero ante cibū p duas
horas vel tres stomacho inanito. (Addit pro
alteratione renū vñ locale in casu cōueniēte
ad remittendū calefactionem renū. Dicit herbe
etiā frigide terantur et super renibus ponantur
sup. succus earū. s. succus plantaginis portulacē
et acetose solati et aliqui semperniue in feri-

laris dicit infundēdo pecias in diēctis succos
et superponendo renibus. (Ultimo circa hanc
partē ordinans a quibus est cauendum dicit. Et
caueat sibi a cibis calidis vt sup. sunt carnes et
marime pingues et omnia acuta vt sunt porci ali-
lia cepe synapis et similia: et omnia vinctuosa: vt
no et ab omnibus vniuersaliter etiā que vitiā
promocant: totum est clarum.

(De 3^a parte principalis huius partis ponit et
rore a quo cauendū est in quē sepe incidit medi-
ci dicit. Illud aut qd ex magno stolidorū errore
puenit est qd dāt sup. tales medici rudes in hac
passione egro medicinas calidas: vnde illico dū-
cunt ipsum sup. infirmū ad p3m. i. ad consump-
tionē. patet ex quo causa huius nouimenti est
mala cōplexio calida vt dicitur est liquefaciens et
attrahens humiditātē de mēbris si postea vti-
tur medicinis calidis immediate adducunt ad
cōsumptionē et p3m. (Causa aut huius com-
munis erroris sumit ex eo qd vine apparēt albe
et clare ppter id qd nō sunt in renibus tēpore
quo possent tingi etiam qd in multa quāritate
earū: licet miscetur aliquid ringēdo per naturā
suā. vine tñ ex nimietate earū nō tingunt: et p-
pter albedinē et claritatē vinarū arbitrantur
les ignari medici et de grossiore qd causa eorū sit
frigiditas dominans: et ita ordinant medicinas
calidas et ducunt ad mortem egrotantē.

Succedit post declarationem capitulitē
tualiter ex ordine primo declara-
re quid nominis multitudinis vine et diabetis
et quid rei ipsius. 2^a ponitur diffinitiones et spe-
cies. 3^a ponitur cause. 4^a signa pronostica: p3-
mo aduentus ad bonū et ad malū: deinde de mor-
stratiua et generis et specierum: consequenter ve-
niemus ad curam.

Quid nominis autē multitudinis vine
est satis clarū: sed ipsa di-
uerificatur: qm aliquā sumitur loco generis vt
ambit ad omnē fluxū vine abundantem siue sit
cū siti siue sit: siue sit cū siti clamosa que nō
satiatur per potū siue sit cum siti nō tñ intensa:
sed que saltem satiatur ad tēpus. et cū est cum siti
clamosa et aqua emittitur sicut bibis tñ dicitur
diabetes cōrracē et non tñ multitudo vine. Et
hoc insinuat nobis Aul. in cap. de multitudine
vine vine in principio cum dicit: multitudo vine
est fm modos de quibus est ille qui est fm semi-
rā diabetis. Addit: et nō istius est cū quo est siti
rā. i. qd non solum cōuenit hoc nomen multitu-
do vine fluxui multitudinis vine absolute cū
qua est siti tantum sup. nō notabilis: immo et
cū qua est siti que nō satiatur et egredit aqua su-
cut bibis: et tñ sup. est fm semitā diabetis p3-
prie sumptē vt est species multitudinis vine.
Nā aliqua est multitudo vine que non est dia-
betes in qua cum multitudine vine stat siti: s3
nō rāte intensiois qd nō possit satiari: nec egre-
dit aqua sicut bibis vel sup. potus alius: et tunc
sup. nō debet dici diabetes. Et propterea adden-
do dicit: et de illis est sup. speciebus multitudi-
nis vine sup. aliqua cū qua est siti et nō sunt ei
dispositiones diabetis et eius virtus. i. qd accide-
tia nō sunt ita intensa de siti insatiabilis: et p3m
lo modo altere aqua ab ea qualitate in qua in-
mebat: immo stat aliquā multitudo qd cōiungit
siti de qua non est curandum. Et potus cum su-

Declaratio
secunde par-
tis principis
palis.

Nota de
errore de
commis.

De addit
re notis et
re diabetis

De addit
re notis.

De quidd
tate rei.

mitur non ilico mingitur: immo p tempus figit
in renibus aquositas: et ita aliquantulum alterat
in substantia et in colore ab his cum quibus sume
batur. Et hoc declarans addidit: et de illis est cum
quo non est sitis de qua sit curandum. et ita p q
non ois multitudo urine est diabetes: sed in ois
diabete efficitur multitudo urine: et sic diabe
tes est spēs multitudinis urine: ut etiam diceba
tur circa tertium. Et sic habes verificatum illud
textum Aui. multum intricatum in principio ca
pituli de multitudine urine.

¶ Veniendo ergo spalius ad quid nois et rei dia
betes dicit Sera. in pñ capitulo: scias q renes
infirmantur egritudine cui sunt tria noia: quod
est q vocatur diabetes: et huius intentio et in
terperatio est sitis faciens: qm accidit cum ea
sitis vehemens. Addit: et noiat etiam diabetes
cuius intentio est penetrare eo qd penetrat i ea
s. multitudine urine qd bibitur et currit et non si
gitur sup. in renibus vel vesica. Et vocatur etia
sanudo nemesi: qm vria accipitur assidue. i. qm
continue in vasis que recipiunt vrinam illorum
que vocatur cistis: et sunt vrinaria sup. mēbra ut
pori vritides et vesica et vrga. ¶ Et ita hic ex suia
Sera. colligitur qd ad hoc qd multitudo vrie de
beat dici diabetes tria requiruntur. Primum vrie
concomiter sitis vehemens. Scdm ut id qd bi
bitur quasi immediate per vrinam educatur et
tunc non alteretur. Tertio qd assiduus fiat mi
ctus per assiduam receptionem potus in mem
bris vrinariis. Propterea infra dicit: et hec qui
dem egritudo est similis lubricitati intestinoꝝ
vel sup. stirum que vocatur lenteria: et intensio
ne desiderii. s. ad vrinandum vel ad egerendum et
velo citatem eionis. Nam sicut in lenteria vel
lubricitate stomaci vel intestinoꝝ sit velox eris
tus cibi et non mutari vel nullo modo digesti: si
militer et in diabete est velox eritus potus nul
lo modo mutari: unde sitis non sariabilis p
potum per modum ut infra dicitur. Et propterea
dicit Bal. 6. interioꝝ. qd hanc passionem quidam
lenteriam urine appellant: quidam diabetem:
alii vero siticulosum appellant. ¶ Et ista suam
Sera. accepit Aui. in prin capli de diabete ubi
dicit q sunt in greco noia alia q diabetes: dici
tur enim qm qd dispacis et cadicis: et dicitur
et prius declaravit quid rei ipsius dicit: est sup.
diabetes ut egrediatur aqua vel sup. alius potus
sicut bibitur in tempore breui. Addit: et pportio
quidem huius egritudinis ad ebibere et ad mem
bra sua sup. vrinaria est pportio lubricitatis sto
maci et intestinoꝝ ad comesta. Et hoc idem exp
sed dicit Alex. et a lenteria accepti cibi per se
ut nec modice retineantur in ventre. i. in stoma
co ut digerantur et nutriant corpus. et ideo simi
lis est diabetes qm ad potum per vrinaria me
bra. Unde addit: preterea multi non soln diabetē
vocant hanc passionē: sed et vrinē diariā. i. decur
sionem. Preterea addit: qd qd bibitur sup. infirm
mor decurrit sicut poratum fuit per vesicam: ra
lio ergo dispo rarissime est cōtingens ut tāta sit
lubricitas urine ex nocumēto stōi qm ex nocumēto sto
maci. ut exple gfa. sit ex excoꝝiatione in stōi ex
occurru cibi ad illā parrem lesaz terretur nā ad
retinendū: ideo incontinenti labitur extra stoma

cū nullo mō digestus ppter malā stōi sensatio
nem: non sic aut ptingere pōt de sensu stōi renū
ut terreatur ppter potū subito occurru ad ipso
renes: ita ut remoneatur in totū cōtentina a cō
tinendo pinde rarissime accidit ei passio: ut id
qd sumitur de potu incontinenti mittatur per
vrinam sicut cōtingit in lenteria: ppter ea dixit
Ba. loco allegato. hanc passionē raro videm: nā
in toto tpe meo ut ait non vidi eā nisi duabz vi
cibus: qd verba sunt scripta a Rabi. 8. particula
suoz affo. affo. 69. et in sequenti affo. 70. ait. Moys
ses: et sicut ego non vidi eam cōtingere in occiden
te: neqz audiri ab aliquo meoz doctorū antiquo
rum qd viderit eā. Addit: sed tñ hoc in egypto vi
di aliquos patientes ut dixit hmoi egritudine
infra. x. annos plus q. xx. Addit: et hoc significat
q multoties gatur in regionibus calidiis: et
forte accidit: ut dixit in regione egypti saporosi
tate aque nili quā omnes bibunt: ex quibus ver
bis expresse colligi potest insufficientia multoz
medicorū nostri tps qui sepe intrulant flurum
multe urine et abundantiam eius in Italia esse
diabeticam passionem. Que passio abūdas mul
titudinis urine sepe apparet in nostratibus: s. nō
dicitur dici diabetes ppter cās dictas. Et hec suf
ficient de hoc primo principali.

Distinctiones. Quamvis ad scdm sit ihee
pma distō q multitudo
urine quedā est q non sequitur varios morbos si
ue educitur cōes siue renū: imo sit quasi incipie
do: quedā est sequēs alios morbos vel toti cōes
ut febris elinquantē vel particulares morbos re
num et dolorē apāra et mictū sanguinis et hmoi.
¶ Alia distinctio: qdā multitudo urine est cū si
ti notabili qdā siue sit. ¶ Alia distō: qdā est
multitudo multū eruberans ut vnius vocalis
urine vel circiter collecte in nocte: quedā et si m
te p̄tatis nō tñ multū eruberantis. ¶ Alia di
stinctio: quedā sequitur ad largas comestiones
et potus: et quedā sit ipsa nō pcedentibz. ¶ Terc
quedam sit cum perceptione alicuius punctio
nis et mordicationis: et quedam quasi insensibi
liter expellitur: et quedam medio mō. nā sensibi
liter expellitur: sed non cū perceptione acuita
tis. ¶ Ultima distinctio: qdā accidit in corpo
re robusto multū humidi nālis sanguine vel flā
rico dñanter: quedam in corpore macro colerico
et quedam in corpore puerili vel decrepito: qdā
in corpore iuuenili vel sene.

Cause. Veniendo ad tertiu de causis de mul
titudine urine. ¶ Prima cā frequen
ter cōtingens de primitivis est multitudo potus
pcedens et abundantia cibi humidī. Nam ex per
ceptione tante humiditatis siue pervia cibi siue
per viam potus nā granata stōi meseraicarij et
epatis cōvertit ipsam per viam urine: vñ audi
ut de quibusdam qui qm sumebāt de potu tñ
emittebāt per vrinā: immo si sumpsissent breui
ram vñ vini relaxata in totū virtute retēna
membroꝝ medioꝝ inter stōm et vesicā emittebāt
illud totum vinū mingendo: quasi ab ore ad ve
sicā fuisset vna via recta. ¶ Secūda cā multitudi
nis urine de primitivis sumitur ex assumptione
ciboz vel medicinarū p̄vocantium q aliqui erbi
bentur in dolore calculoso vel in lapide vesice li
quescenti mō et eas cōvertentis ad vias uri
ne. ¶ Et ita si circa renes essent apposite medici

No. verbe
Saleni.

De causis
primo pri
mitivis.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthei de grad.

ne attractiue cū ppterate cōuertētes humidū ad renes de medicinis dictis supra in cura lapidis: illud totū potuisset esse cā multitudinis vīne. Et aliqñ hoc cōstringere posset ppter nimā obrurationē pororū: curis a qbus multivapores humidi debeāt insensibiliter emitti vel p sudorem sensibiliter: vñ phibiri talē p curē emitti z in corā porē retēti expellētur in grossā ad mēbra vīne: z ita multiplicātur vīnā. Et p eūdem modū cū sit opulatio in vīs p quas ad intestina cōfueuit multa mā aquosa transmitti z phibetur ei transire ad ea transire ppter ad vīas vīne: et ita multiplicatur vīnā. Et aliquorēns sit ex mltā supfluitate humiditatis in stō vel in epē gñare supra eā q necessaria est ad penetrationes sanguinis ad mēbra: z ita ab expulsione istorū mēbrorum granata virtute expellunt ista abūdas q tās versus vīas vīne: z ppter hanc cām sepe accidit multitudo vīne in flāciis: nā frigiditas etiam in pueris etatue humidis: pēpue his qui videntur malicia regimētibz multo potu a q frigiditate z multis fructibz: ideo in talibus non tñ aduenit multitudo vīne: sed sepe mictus in lecto cōcurrente in his molliфикация lacertive sice a supflua humiditate: qd accidēs magis cōringit in somno q in vigilia: tum q in somno reuocantur multe mae ad interiora: q tpe vigilie ad exteriora deferuntur. Et dicebat Aui. adiuuat pueros ad mingendum in lecto eorū pfunditas in somno: cū ergo mouetur sup. vīnā ad veficaz expellunt eam dicit Aui. nā rvolūtas occulta. i. virtus nālis expulsiua z nāle desiderium: qd nāle desiderium vel voluntas est similis voluntariāte in vigiliis ante ipsoz vigilationē: z ita emittunt vīnam sicut tpe vigiliaz: qd et aliquorēns contingit in decrepitis ppter abūdantiam humilitatis crudaz relaxatū in eis musculū vefice. Et aliqñ cā multitudinis vīne sumit ex frigiditate occurrente extrinsecus vt contingit aliquorēns p gredientibus pedibus nudis tpe frigido z nō debite coopertis fm totū: vnde dicebat Aui. in cā multitudinis vīne. Frigus em multorēns puocat ppter ea qd cōstringit. f. cōprimendo mās humiditas ad interiora: z ppter ea qd calefacit ventrē vt dicit phibēdo. f. trāspirationē vapoꝝ calidoꝝ mēbra interiora calefūt z ppter mala cōplo calida in eis mēbris acqrit q est cā multitudinis vīne multiplē vt statim dicetur: z nō tñ multitudinis: sed et diabetes in qua accidētia sunt intrēstia z senioꝝ q absolu te in multitudine vīne: z ideo tunc frigiditas ē cā quasi p accidēs huius multitudinis z nō p se cū per se immobiliter humores z meatus vīnales cōstringat: z nō supfluat confortat contentiuam mēbroꝝ: per modos tñ dictos adducere pōt ad multitudinem vīne: z quasi per accidēs etiam extremaliter in frigidando z mortificādo virtutem contentiuam mēbroꝝ posset esse cā fluitabilitatis: sed hec cā rarissime contingit.

Unam etiam causam lz raro contingentē posuit Ra. 10. continentis multitudinis vīne: et est caliditas adueniens cerebro liquefaciēs humilitates z flegma: vnde fluit ad renes abūdas ter: z ita emittitur cum vīnā. De causis ergo principalissimis est supflua caliditas in renibus: que diuersis modis nocere pōt debilitando

virtutem contentiuam dilando etiam meatū z officia pororum aperiendo: vnde non cōstringuntur tanto tempore vt possit aquositas figi z permanere in renibus conuenienter: z tō tunc vel relaxata contentiuā cum continuo fluat humilitas ad ipsos renes naturaliter ppter aīnes als dictos illa materia aquosa non contenta continuo fluit ad veficam. Et hoc totum innuauit Aui. cum dicit: z causa quidem diabetes sup. principalis z corporalis est dispo renum. f. mala: aut ppter debilitatē accidentē ei. f. in virtute cōrētina: z hoc sup. a cā cala immāli vel mālī: z dilatarione z apertione orificioꝝ meatū sup. ple ab eadē cā sacra: quare nō adunantur sup. dicti meatus: vel cōstringuntur tanta hōza qua figuratur aquositas in renibus vt ibidē perficitur: immo z cōtinuo fluit. Uehemētia et caliditas in ipsis renibz p aliū modū adducit ad hec. f. vigoꝝando nimis attractiua ipsoꝝ vñ ex multitudine mae humide que attrahitur ad ipsos dominante attractiua supra dictam mām ex multitudine illius nō figuratur virtus retentiuā ad retinendū ppter pondus illius nimie mae. Et si retentiuā nō esset in totū pstrata saltē ppter grauitatē dicte mae virtus expulsiua ipsoꝝ renū in surgeret ad expellendū dictam multitudinē materie granatē. Et hoc innuauit Serap. in his verbis cū dicit. Et cā in debilitate pētrine i ipsis renibz est multitudo mae q attrahit ad ipsos sup. a cōplexione renum calida: qd est q qñ ipsi grauantur ex multitudine eius qd attrahit ad eos non figuratur virtus retentiuā ppter pōdus illius. Cum ergo leditur p istud virtus retentiuā remouetur virtus expulsiua qñ grauat sup. eam sup. dicta mā z euacuat sup. eā p veficam. Et adit: z cā vehemētie virtutis attractiue q est in renibus: est caliditas egrediens ab equalitate: qñ virtus attractiua cōfortat z fit fortis et caliditate: pñ tñ q attrahatur aquositas pura ab ipsis renibus attrahitur aquositas cū sanguine vt fuit dictum supra de mictu sanguis: f. postea consumpto humido vel notabiliter minorato humido in venis: z in toto nobis non sentientibus z venis sanguinem nō remittentibus: pñ p necessitate ipsoꝝ renū attrahit aquositas a venis pino emulgetibus: deinde ab epate z tandem defecatur humidū in epate: z insurgit attractiua epatis ad attrahendū a stō mediantibz mēfetracis: z ita consumpto humido in ore stōi fit stōis z valida: z pñ bibunt multum: qd ppter efficationem venaz cito attrahitur dictū hūidū ab epate z a venis: neq tñ in stō moratur vt aliteretur: z tandem de vena ad venam attrahit pellitur p modum dictum: z ita pñ modus gñationis diabetes. Et quare ad eā se qñr stōis clauis q potu nō satiat: qñ semp remanēt mēbra efficcata ex quo humidū qd potat nō transit ad mēbra: immo attrahitur ad renes p modū dñm z ad veficā. Et ex hoc pñ qñ ad hanc dispoñem sepe se qñr ethica: qñ stāre siccitate in mēbris calor nālis ignitur exacuitur z in nālis efficcatus magis q restauratus ex quo accedit ad nāz igneā cū remouetur a nāli p igneationē. Et hanc insam torā z istū modum declarauit Bal. 6°. interiorum. cā scō supra allega. Nam post q posuerat cōparationem huius passionis ad liētētiā ē i hoc qd cōicāt i desiderio attrahē

Et pncipalior multitudo vīne.

de signis contentis. pñm.

Secundū.

Tertiū.

de signis pñsticis laborū.

de pñsticis ad mās.

Quare in hac passio ne accidit attrahēdo.

di ut stomachus in lientia et renes in diabete
dixit de dicto desiderio renū augmentato. Quo
quidē augmentato prius aquaticus sanguis a ve
nis attrahit nō sentiētibz nobis: hoc n. attra
cro necesse est sanguine deficiari. i. minui et nota
biliter cōsumi unde deficiant vene. fit ergo neces
se ut ait ut humiditate ab epate sibi alliciāt. cū
autē epas defecet humore a stomacho et intestinis
attrahit. venis autē que sunt in ore stomachi de
ficat: et infirmus cadē sentiēs ficitatē merito
bibere desiderat porum subito et fortiter capit:
quo quidem assumpto vene que ab epate ad sto
machū veniūt defecate cōfestim attrahūt totū
eū sup. porū qui quoq; de vena ad venā attrahit
ad renes descendit sicut in libro virtutū natura
lū ostendimus etc. Quā sententiā accepit Aui.
cū dicit. ppter vehemētiā attractiue ppter vir
tutē calidā immaturā cū materia aut absq; ma
teria. et est id qd est plurimū renes attrahunt ab
epate ultra qd id qd tolerat: qd expellit id: et sup.
pinde qd nō morat humidū in renibus. deinde
etiā trahit ab epate ut dicit: et ita quasi prius
attrahūt: qd humidū in eis nō moratur. Addit: et
epar ab eis que sunt ante ipsum. s. mēbris sup.
attrahit: nō igit cessat ut dicit illic attractio cō
tinua aquositas et expulsio sup. i. renibz. Unde
addit: et tu scis qd expellit sup. a renibz id qd cur
rit sup. ad eos qnq; perducit ad liquefactionē et
ad ethicā ppter multitudinē attractionis hu
miditatis et corpe: qd phibet sup. corpe ab eo: qd
oportet ipsum recipere de superfluitate humidi
tatis per porū aque: et quo sup. quasi totū currit
ad renes. Et hec de causis sufficiant.

Signa. cū enī in largiter poratibz maxime
ultra puerū: et similiter in vtrūq; regimine mul
tū humido formaliter et virtualiter: et in vtrūq;
vocariū expectare opz multitudinē vrine. pty
cōclusio. Aliud pnoctici. In cōsuetis habere
fluribitate vtrūq; vel vtrūq; mollitiē si ericcat
veter calter duras per tpo expectare opz multi
tudinē vrine. pty cōclusio et sententiā Hippocrati
ca. et colligit etiā de mēte Aui. in pty ca de mē
titudine vrine cū dicit. Et illi qd de vrina mino
rat cū egestio multiplicat et subtiliat. i. humes
cat. Et addit: et est ad ppositū nostrū: et illi cū
ericcat egestio multiplicat vrina. Aliā pclus
sio. In habetibz debilitatē renū: unde fit mictus
sanguinis et largitate meatū expectare opz nisi
remediet multitudinē vrine: pty et precedentibz.
Pronostici ad bonū: multitudo vrine cōtin
gens ex causa gmitia ut ex potatione multi hu
midi et frequentī porū in corpore nō pfecto mul
tū porare nec multū vrinare: talis multitudo de
facili curat: pty qd p correctionē mali regimini
curat: ita dicat de ptingēte ex alijs causis pri
mitiuis. Trēmilitudo vrine ptingēs in pue
ris: de mīgētibz in lecto et arina humiditate
per pcessum ad virilitatē curat: pater qd ericcat
tur instrumenta faciētia retentionē vrine in pro
cessu eratiuo que ppter paralytū et humectatio
nē faciebat exitū quasi involuntariū vrine cum
abundantia eius ppter causam dictā supra.
De pnoctici nō ad malū fit hoc pty: et est Ras
io. prius. qd multitudo vrine: immo et proprie
diabetes cū ptingat et prolongatur perducit ad
epiccatuē et ad ethicā: pater ex dictis.

Aliā cōclusio: multitudo vrine ptingēs in des
crepito vir aut nūq; curat: pater. qd in processu
prius p indigestionē plures multiplicat mas
serie humide que faciunt ad multitudinē vrine.
Aliā pclusio: diabetes sepe perducit ad hydropi
sim per viam debilitatis epatis: pater cōclusio
nō dico ad asclitē: sed magis ad tympanitem.
Aliā cōclusio est Ras. 6° interior: et ponit etiā
a Ras. 11° cōtinentis. ad pty. et curatio eius erit
difficilis. Ultima pclusio pronostica ad malū: et
est Boidonij. Si talis passio priusauerit: loqns
de diabete: et remediātū non fuerit sup. macerāt
corp et crura debilitant et perducit in pditionē.
Signa demonstratiua multitudinis vrine sunt
ex se manifesta.

Sed signa demonstratiua diabeteris que est spe
cies eius declarant ex multitudine vrine sine se.
ex se: et sine punctione et acuitate vrine saltē nota
bili: et qd cū cōiungit fisis nō tñ in causa pure
calida: immo etiā qd prima causa fuerit frigida
que ut pteris adducit ad exuberantiā per acci
dens calefaciēdo mēbra intrinseca: etiā si cōtin
gat ex mortificatione. exēpli gratia. ppter pos
iti multae aque frigide debilitata cōtinentia am
plior quāritas humiditatis ducit ad vesicā qd
conueniat per modū supra declaratū: ideo pur
oris stomachi ericcat humidū et ita fit fisis. pro
pterea dicit Viaticus qd diabetes est ex defectio
ne cōtinentie virtutis: unde semper nimia est fi
sis. Et Aui. loqns de sacra a causa frigida di
xit. Sacra autē a frigiditate qui cū hoc nō euacua
tur a firi et eius presentia non accidit nobis sup.
vidisse vñq. Nota qd hic fatetur se nō vidisse dia
bete a causa frigida: licet ab aliquibus antiquis
sapientibus sit positum regimen in ea: ut dicit
Aui. et inferius ponetur. signa eius manifestan
tur ex precedēti causa infrigidare. Sed in dia
bete contingente ex caliditate exuberante ut ple
rūq; euenit: immo de ea dicit Ras. vbi supra. Dis
co causaverat in hac passione est mala complexio
calida accedens in renibus quasi esset ignea: vn
de fit dilatatio et largitas in meatibus ita ut nō
possit vrina figi: et cum hoc augeret attractiua in
plurimū attrahendo et ericando in tali diabete
unde fiat fisis clamosa nec er porū sariatur: pas
ter ex dictis. Et hoc etiam posuit Aui. in tali ca
expresse cum dicit. Et habens quidē egritudinē
meatū et trāstus. s. dilatationē eorū fitit qua
re bibat et non sariatur sup. per porū: immo min
git sicut bibit. i. assidue post porum mingit non
valens retinere penitus ut dicit. Et hoc pa
ter aliud signum qd vrina in diabete etiā in can
sa calida: licet aliquotiens in prin^o fit aliqualis
ter tincta: ut cum fit trāstus a mictu sanguinis
ppter debilitatem renū et largitate meatū ad
diabeticam passionē: tñ in processu vrina appa
ret subrilis clara velut aqua si aquam bibat: et si
alius porus coloratus ut vinū aliquotiens miz
rif vinū per vesicā raliter coloratū: qd emittitur
sicut sumebat: et rora causa hui^{us} sumitur ex hoc
qm illud qd sumit loco pot^{est} nō permanet in trā
stus: neq; in epate tanto tēpore ut in eo imprimi
possit aliquis gradus digestionis a calore natu
rali mēbris neq; cū eo pmisseri possunt humo
res reddentes substantiā vrine mediocrem vel al
terantes colorem eius: immo mingit sicut su
mebat ut dicit Ras. Et hec de signis.

Secūda.

Tertium.

De signis
demonstras
tibus, dia
beteris.

Nota.

ff. liij

Secunda pars practice Ioan. Matthei de gradl.

De cura diabetis. Prima in reio curatiua.

Cura. Veniēdo ad curā prius per dietā quā diabetes plurimū accidit ex calidi-
tate ignea vt dicebat Aui. regimē eius est infri-
gidatio et humectatio: ideo eligat aerē frigidū et
humidū in quo quiescat acceptando aerē septe-
trionalē: cuius rē spiraculū si possibile est sit versus
sua parre propinqui fluminis currens. euitent
aerē meridionalē et vētū australē. et si camera sue
rit terrena in hac intrerione eligibilis: est. et recti-
ficare aerē cū aromaticis frigidis et odorare simi-
lia vt nenufar et cāphora: est in casu iunias. ¶ U-
tent mortū et exercitia. Nā dicit Rāf. lo. cōtinen-
tis. precepti taliter parietri ne moueret penitus
ne dissolueret ab eo aliquid sup. per resolutionē
quare debet stare i vltima corporis quiete. Exer-
citiū rē mēbrozū superiorū maxime brachioz
et fricatio eorū: id est facis pueniens: vbi exercitiū
inferiorū est maxime nocens et precipue dorsi de
quo dicebat A. Et de illis que opz ipsum euita-
re est labor dorsi. et ideo de potissime nocētibz est
coit? a quacūq; causa dependeat multirudo vti
ne sine diabetes. ¶ Et nō debet rē quiescere cor-
pore: sed etiā mēte. vnde curiositas et diligentia
ad occupationes et ira furor et tristitia in casu
multū nocent. ¶ Et de somno dicat q. licet pro-
funde dormire nimis sit nocens: immo adducit
ad mictū in lecto vt supra dictū est: tñ somn? de-
bet esse vigilia plurior. Nā de his que valent ad
hoc est dormire pro qro quiescant humores et re-
mouet et retinet aquositas et tñcitat occupatio
a siti. ¶ Inanritio etiā et nimia paucitas pot? est
in casu discōueniētiā lenitio vētris frequēta-
ta cōuertēdo materias ad vias fecales et diuersi-
tēdo a vijs vrine est multū cōueniēs. Nā plures
eorū sunt sicce nature: et de hoc dicebat Aui. et les-
nificatio quidē nature cōfert eis: et si nō cū alijs
salte cū clysteribus rēparatis. ¶ Et addit: plu-
res nāq; horū sicce erūt nature. ¶ Et proinde
veniēdo ad cibaria dicebat Aui. vt fuit supra al-
legatū: melior dispositio ciborū quos sumere p-
cipiunt est vt sint tales quaten? cōcomitē eos
lenitas nature et cōfractio sitis. et ideo in cibis
eorū opz vt sit virtus infrigidatiua humectatiua
et lenitiua dimittendo omnia salsa omnia acuta
mordacitua et amara: immo dicebat Rāf. in ter-
tu. mō caueat a cibis omnibz calidis et vino et ab
oibz que vrinā pnuat sup. etiā si fuerint cibaria
frigida vt sunt cucumeres melones citrulli et in-
teriora eorū: et idē intelligat de oibz alijs fructi-
bus puocatiuis. ¶ Unde dicebat Aui. plurimū
curatiōis ei? est infrigidatio et humectatio cū
fructibz et oleribz et robuz frigidis. ¶ De illis q
nō puocat sicut sunt lactuca papauer vt dicit:
immo vituperant etiā cydonia lz in eis sit frigi-
ditas et stipicitas ppter puocationē eis cōtra-
ctā. vnde dicit: opz vt custodiant a fructibus in
quibz est infrigidatio et stipicitas cū puocati-
ue sicut sunt cydonia. et semper opz medicū in re-
gimine intrēdere ad accidēs desisti vt minuat q-
rū passibile est: dādo de his que bibunt vel pos-
taut pl? q sit cōmnis pñetudo in sano. Et hoc
dixit Sera. opz vt dem? ex eis q bibunt pl? q-
ritate pñetudinis currens et non dimittamus ei
sire omnino. s. parientē. ¶ Et de electione ciba-
riorū in casu puenientū addebat Sera. et dem?
ex cibis illos quorū difficilis est alteratio vt nō
subtilient et calefaciāt et cōburent ppter calidit-

tatē acutā epatis et renū. Et addit panlopost. Et
ergo necessariū illis vt def cibis multe grossita-
dinis vt remaneat in stomacho sup. nō trāsiens
velociter: et exēplificat sicut est sorbitio que fit ex
candarulo. i. spelta grossa et tritico et ordeo. ¶ Et
quibz verbis colligit q cibaria omnia inflāma-
bilia sunt vitāda et cibaria aromatizata cū spel-
cieb? et oua sorbilia insusa vel cocta in testa et lac-
coctū cū butyro: qd dico signāter: q lac extracto
butyro et acerosum factū postea decoctū addita
aqua extinctionis calibis in eo et cōsumpta per
decoctionē est in casu cōueniens cibariū. Cōse-
criones etiā de melle sunt vitāde: et ita carnes in-
flāmabiles oēs vt passerū diessarū qualescūq;
huiusmodi. Et ita dico de fructibz calidis maris
me de ficub? et vnis et saporamētis calis. ¶ Quā
sententiā accepit Aui. virtualiter in his verbis
cū dicit. Tibi autē sint illi qui nō sunt velocis cō-
uersiōis ppter suā subtilitatē ad cholera vt sup.
sunt cibi calidi de se inflāmabiles et subtilis sub-
stātie. Addit autē ppter suā subtilitatē et pauci-
tatem sup. faciliū cōuersiōis: ita vt fiat vapor.
Nā dominante calore stomachi et circumstantiū
mēbrozū in materiā pauce pñetatis etiā nō cali-
dā cōuertit dicta materia in vaporē et quasi adu-
rit. Et ideo in processu addit: et de illis que ipsa
pferit sunt sorbitiones. i. pulres de candarulo et
aqua chist oidei. et almosfachi. i. sorbitiones de
frumēto. Et pcessu laudar pedes vaccinos sup.
optime coctos sua viscositate tenaces et pisces
recētes et lac omnibz decoctū cū aqua sup. calibe-
ra donec aqua cōsumatur et aliquid de lacte et de
carnibz qñ sit necessitas. Si sit necessitas carnis
valent carnes capretorū et agnorū vt vitulorū p-
pinquorū generationi elicatorū sed bene coctoz.
Carnes etiā porcorū iunens nō salitorū et mari-
me pedes eorū sunt ad istā intentionē: ita ea q
dixi supra generaliter in dieta pro ardore vrine:
etiā de serculis et reliquis inuiscantibz de casto
recēti sine sale et similibz in hoc casu cōueniēt:
ad hūc locū afferant. Sed de oleribz dicit A. deo-
dosius vt ponitur a Rāf. da in cibo de porculis
ca lactuca et cucurbita. ¶ De potu autē eorū dicit
Aui. de bibitis iugurinis est lac de quo extrahit
butyrū acerosum infrigidatū: et de ipso meli? est
id qd est magis spissus: et ppter qd est lacte ouis
no et aqua cucurbitae affate et succ? citrulli cū p-
lio et aqua granati acerosi. i. succ? ei? et aqua pu-
noz et filia eorū. Et ibi laudauit aquā sublimatio-
nis ex lacte vaccino vel ouino aceroso extracto
butyro facta distillatione: et nō memini a libi ab
A. aliqñ fieri distillationem. Et dicebat Sera. et
sint oia que bibūt aqua cucurbitae affate et aqua
granorū acerosorū et aqua pñetorū vt etiā dicit.
A. ego laudarē aquā extinctionis calibis appo-
nēdo aliquid de succo granato: sive de rob de ri-
bes vel de rob de agresta ad dulcorationē et sapo-
rationē. Et qñ esset necessariū vinū exhibeat vi-
nū grossum ponticū et cū aqua calibeara cōtenta
Et hec dicta de diēta sufficiāt.

Medicinalia. Veniēdo ad curā per medi-
cinalia. primo si multirudo
do vrine sequat causam primitiuā de nimia pos-
tatione aut de vñ medicinali puocatiua vel
de aliquo simili cura pñstir in abscessu illi? can-
se et occurrū cū pñijs et cū cōforantibus cōtenta
uam reusi et vesice: de quibz in spali infra dicit.

De cura
mict? inli-
co pucro-
rum.
Nota de
vesica cas-
pie vel de
uis.
Pulsio
appropri-
tus Rāf.

De potu

De cura
diabetis
caligida

De sectio
intēione
curatiua.

¶ Et si causa fuerit mala complo frigida et humida stomachi vel epatis plurimā humiditatem multiplicantiūque demādetur ad vias vine cura consistit in minoratione quantitatatis humiditatis et rectificatione complexionis frigide et humide fm ea que dicta sunt supra in cura de dispositionibus epaticis et stomachicis in cura asclitris et in cura lubricitatis stomachi non videretur ut vulnerari: et ad ea loca recurratur.

¶ Et si causa fuerit paralytis principaliter musculi vesice seruiēris ad cōtinēdū ab humiditate: que etiā debilitat cōtinētiā renū vñ fiat micus aliquorietes in lecto dicebat Ras. 11. cōtinēris si cur accidit pueris senibus q̄ sanāt eam vinctio nes cum oleo nardino facit sup lumbos et loca lia similia si sit circa vesicā vel circa renes etiaz calefactiones facit cum calefactis sup. fomen tationibus vel sacellationibus? epirhmaribus et hmoi. Et medicinis calidis et pfortariis de q̄b? dictū est supra ca. de difficultate vine de diffu ria vel stranguria. Et dicebat Asa. curatio ei? ex frigiditate et humiditate est cum rebus calidis ut tyriaca meridatū trisera magna et vino vete ri. vel accipiat de ligno aloes et garioffi. añ. 3. j. et bibat q̄libet die cū vino vñ accipiat de rubea cum melle. 3. j. ¶ Et pro pueris mingētib? in lecto dixit: pueris ppter ipsoū somni graui tatem et humiditatis multitudinē vnuando in lecto plurimū cōtingit et curatio eius est q̄ vñ tur vesica capre vel bonis et bibat ex ea. 3. j. cum aceto et aqua. ¶ Ponit etiaz puluerē ad hoc ap propriatū vñ infra. ff. gladiū myrri olibanī: añ. parē vñ coquāt in vino et coletur. et appositis in ipso. 3. j. olei myrri bibat ex eo. 3. j. dixit etiā q̄ si puer bibat. 3. j. gallie bone cū vino odo rifero ad idem opaf. ¶ Et dicebat Bas. in libro de facile acquisibilibus his qui mingunt in le cto guttur galli combure et tere et da bibere in teiuno cum aqua repida. Aliud. resticulus lepo ris sic cōtere et da bibere cum vino odorifero. Aliū. calamētū et myrri da in aq̄ bibere ante ce nā. ponit aliud a propietate valens dicēs acci pe tres linguas anseris et coque et da comedere tribus diebus qualibet die vnam.

¶ Et si causa fuerit calida vehemēs fm caput eliquās a capite deorsum cuius signa erūt rube do oculorū cum sensata caliditate circa caput: tūc intrēdū erit remissio calitatis circa caput dñantis p̄hibendo etiā euaporationē q̄ capiti cōicat: et cum his q̄ dicta sunt supra cap. de soda calida et in ca. de paralyti. ¶ Sed ad pfortatio nem membroū relaxatōū vñ renū et vesice: va let puluis sacrus vñ infra et est Ra. loco alle. ff. glandiū granorū myrri thuris et balastiaz. ana dari poreit. 3. j. in potu in aqua plantaginis vel fistis fm malitriā cōplonis cōinere. Et breuiter dicit Theodosi? vñ scribit 11. pri. abū dātie vñ cū sit cōfert granū myrri et spica sicca tamaridi.

¶ Sed p̄hēdo magis ad diabetē q̄ est spālis pas sio de q̄ dicitur est supra si fuerit a causa frigida q̄ rarissime vel nunq̄ accidit q̄d ferebat Aui. se nū q̄ vidisse vñ supra dictū est. Dicebat A. de mēte antiquorum. Oportet vñ sit subtilitas. i. magnū ingenium ad sedandam firim eius sup. non exhi bēdo multū frigida propter causam: sed magis ad humidum declinantia temperata vñ sup. cūz p̄mū dīo et succaro vno. cum. amido et succo liq̄.

Addit: deinde soluat sup. talis eger cum cly steribus lenibus aliquorietes de quibus sup. has buisti copiam superius postea soluat cū pil lulis de aloes decem numero: quarum vnaq̄q̄ sit sicut dicit vñ dixit: patet q̄ tales pillule valēt in casu ppter aloem calefacientem et exiccātem et cōuertētē humidum ad viam intestinorū. nam in tali numero erit dosis quasi. 3. vnius cū 3. Addit: deinde dimitte cum tribus dieb? et ite retur regimen sup. post. deinde fac cum enome re super cibis cū raffano: et q̄ sunt eis filia deme diocribus sup. vomitiis ad conuertendum ma teriam ad oppositum: deinde calefac corpus ei? cum ventosis sup. sicis positis in diuersis parti bus corporis maxime superioribus. Et addit: et ponantur sup ipsum vaporaciones et suffumis gationes et p̄prie supra extremitates eius sup. cum medicinis calefactis aromaticis confor rariis. nā calefactio extremitatū multū iuuat virtutes naturales vñ dictū est supra de dispo sitionibus stomachi. ¶ Dicit etiam Aui. in ca. se quēti de mente p̄p̄ia. dico q̄ omnes medicine q̄ sunt ad cōtinēdū calefacientes iuuatiue sunt ei qui habet multitudine vine et frigore et c. Et fecit descriptionem vnius medicamēti in casu valentis: vñ infra. ff. castorei et myrre et asse et cu pularum glandium t̄p̄: et r̄: alia litera dicat myrre: sed credo q̄ melius dicit myrre. oīz añ. partes equales. fiant ex his pillule cum: aq̄ myr ri humide de quo sumas admāstionē. 3. j. interpo lando p̄ duos vel tres dies. 3. j. pro vice.

¶ Sed si diabetes sit pendēs a caliditate excef sua renū q̄ est vera causa illius vñ supra dictū est. sic Boz. posuit int̄tiones in curat ordinem in eis dixit: et q̄ ista passio p̄onēit vñ plurimū cum calore: deinde curam eius p̄tractemus in p̄is mis fiat clystere lenituum sup. cum frigidis les nitiis: et in hoc valeret clystere vñ infra. ff. mal uarum matrū violarū attriplicis. añ. 11. j. iniu barum numero decē: sebesten numero. xij. oia sū bulliant in aqua debite q̄ritatis et facta colatu ra accepta debita q̄ritate soluat in ea cassia ex tracta. 3. j. cum oleo violato et rosato ana. 3. j. 3. fiat clystere sine sale: clystere. f. lenituum. et Aui. dixit: et q̄q̄ fiat etiā cū clysteribus lenibus si cur q̄ fuerit cum semigreco et oleo de encarbitat oleo amigdalino. ¶ Addit et p̄innādo Boz. de inde puocet vomitus: deinde fiat flōmia: deinde purget sup. p̄ superius cū mān et cassia. deinde poter aquā multū frigidā et postea euomat eam ocide vñ potione sup. infrigidare et pfortante et si p̄rica vñ trociscis appropatis ad hoc: deinde pfortetur renes et sup. vesica exterius sup. cū em plastris vnguentis et epirhmaribus et siliis? appo priatis infrigidatib? et si p̄ricatib? ¶ De vomitiis non est dubitatio q̄d est in casu cōueniēs: qm puerit mām ad oppositū: sic etiā et sūdo: est in casu maximi iuuatiue: de q̄bus dixit Aui. et opz vñ p̄uerta fauoritas a renib? cum vomitu et su dore forti. Intelligatur non cum fricationibus sacris circa dorsum neq̄ medicinis puocatiuis sed ponendo corpus in stussa sicca: ita vñ sudet corpus fm totū. et de hoc dixit Orbasius vñ scrib bitur. 10. continentis. et caneatur ab eo q̄d puo cat vñ nam et sudore vñatur in balneis sicis. Et addit: et melius erit alijs oib? eis. f. sudare in balneo sicco. nam dixerat Beta. et opz vñ caneāt.

De cura di abetis a cā cala.

Clystere ad hoc va lens.

Nota.

Secunda pars practi. magistri Joan. Mat. de gradl.

sibi a prouocantibus vrinam: immo ingeniet vt attrahat mā ad id qđ apparet de cute proprie. i. ad membra extrinseca z eñetur sup. materia per sudorem sup. posito corpore in balneo secco vel stussa vt dictū est. ¶ Qđ autē dicitur de flobos/ romia intelligēdum qđ nō semp cōueniat: immo rarissime cōuenit ex quo rimor est de arefactiōe z de ethica. Si ergo est pueniēs debet esse mltū minur a solum infrigidatiua z in corpore sanguis neo in pñ huius dispositionis qđ ad hec nō est inducta ericatio vel extenuatio. z ideo de ea loquens Aui. dicit. Et qñq indigēt sōmia in pñ ciphis egritudinis. ¶ De eo autē qđ dicitur de circa solone p ventre cum cassia z manna zc. intelli gāt qñ mala complo calida cōferuat a mā: z tñc valeret succus rosarū cui ppiū est eñare mares rias calidas sine agitatione: z cum hoc sedat sū tim: de quo dicit Aui. z rob menthe confert eis valde z aqua ros. Post addit: immo succi ro. z. f. cōfert eis sedās sūm eoz: rñ credo meli⁹ esset nihil dare p superius lenitium solutiuū: sñ sñen da est lenitio vētris cum clysteribus vt dñm est. ¶ De eo autē qđ dicitur p potēt aquā multā fris gidas: z postea euomat eam. Istud est singulare remediū in habēte stomachi nō nimis debilitatū rñ z in quo facilis sit acrus vomēdi: ita vt eñari possit ante qđ aqua caleat in stomacho. Nā si ita fiat cōuenit dispositioni principali cōuertendo ad oppositū z accideri clamor de sū. z hoc est cōmune pceptum auctorū. Nam de eo dicit Aui. z occupatio a sū est regimē antecēdēs: qđ opz vt occupet saltē fumendo in poru supfluita re aque. Addit. Et melius illo est vt sumat in po tu aquā fridā valde: deinde euomat eam z itere tur istū in eo. De quo ē dicitur. Oribasius loco al le. magnū sup. inuamētum datur eis sup. taliter paritū: si bibūt aquā frigidā z eam euomunt statim. Nora notāter dicit statim: ne forte trās ear ad epar: z si vteremur loco aq fontis crude aqua infusiois ramarindorum z pñij vl leuis decoctionis eoz: cum credo ad istam intentionem magis inuaret. ¶ Jam vltimo accedēdū est ad alterationē in frigidationē z inspissationē mē z pforationes renū z viarum vīne stipricādo z vt sūt lacerni fortes eoz mēbz: ad cōtinēdū. Nā in remissio ne male q̄litaris calide minuit attractiua renū z acquirīt strictura in meatib⁹ ipsoz renū q̄ ambe sunt caule pncipales diabetis z sūis. Et de hoc dicebat Sera. est necesse vt solliciti sim⁹ in dīetate malitie compñiois: z ponamus cura tiōē nostrā huius egritudinis sūm hūc modū ita vt infridemus renes infirmos z cōfortemus eos z acqramus corpi tōri eq̄lratem z hoc fieri pōt cum diuersis ingenijs medicinalib⁹ inren⁹ exhibēdis z exterius. ¶ Et de interius exhiben dis p superius sunt troscici de balaustijs postri ab Aui. sūm hūc modū. R. achacie pōdus. z. ij. ro sarū. z. iij. balaustie. z. iij. gūmī ara. z. i. dragagā ri. z. j. bibaf sup. z. j. pro vice cum mucilagine pñ li z cñ aqua cucurbitae. Valent etiam in hoc tro scici de spodio cum semine acerosae. ¶ Sed b est bene norandum qđ licet indicatione sumpra im mediate ab hac dispositione sint necessarie inrē riones qđ dicte sunt de infrigidando ingrossādo z stipricando: tamen sumpra indicatione ab es seccu quē inducit de ericatione z extenuatione

tōri multū stiprica sunt verēda z interi⁹ z exte rius. z pōinde cōuenit regult in pñ huius dis/ positionis ante inductā eñationē vt adimpleā tur inrēriones qđ dicte sunt: z tunc troscici dicti de balaustijs sunt pueniētes: sed in pcessu facta ericatione nō sic: immo opz siles trosciscos mo/ derari cum aliqbus fridis humectantibus. ¶ Et similiter de exterius applicandis oportebit mo derare stiprica cum aliquibus humectantiis et facere inunctionē ad spīa vsqz ad mediū dozi cum humectantiis frigidis de qbus dictum est in cura pñis: epirrhimādo etiā cor cui hīs qđ di cra sunt in cura tremoris cordis a causa calida: sed circa renes z vesicā semp qđ applicari debent ad frigidū z stiprici debēt cessitare: ideo in pñ cipio cōueniunt rob de granatis: rob de ribes z de agresta z syrupus de cydonijs: z syrupus ē myrtinus est fortior: si exhibeat cñ aqua planra ginis vel porulace vel cucurbitae vel de papau re sūm maiores z minores necessitatem extinctio nis. ¶ Et interdum possunt dari troscici qui su perius dicti sunt cum aquis sūlibus. ¶ Et ordia uir Nicolus vñū syrupum valentē in pñ z quof dam troc. sub hac forma. R. pūna numero. v. co riantri z myrti: añ. z. ij. rosarū sūm nennariis añ. z. iij. bulliant in aqua debite quantitatē de qua post decoctionem sumātur. z. viij. colature z succi capiolorum viris. z. iij. z syrupizet cum succharo. ¶ Compositio troscici est vt infra. R. mucilagine pñij coriandri preparati pñij co ralli charabe sanguinis draconis sandaloz añ. z. ij. camphore. z. v. cōficiātur cum dicta mucila gine z dētur cum lacte ouino de quo est extractū buryzum. ¶ Et si sit necessaria maior restrictio vt sit veniendum ad stupefaciētiā. Nam stupefa crio aliquoties est necessaria nō tñ p exteri⁹ ap plicata: immo etiam p interius: etiā de hoc dice bat Aui. z stupefactio partis alcharim est ex eis qđ cōferunt p dormitationem virtutis sup. acta etine ab inobedientia aque z defecru eius ab ar tracione iterum: z tunc fecit R. troc. in isto casu multum singulares. nō continentis ad pñi cipium de quibus dicit. Dico isti sunt troscici p fecti. R. rosarum succi liquir. gummi ara. draga gantī añ. z. j. camphore opij. ana. z chirat. j. infon dentur troscici cum mucilagine pñij z dētur. z. j. in potu cum aqua ramarindiz in hīs nō est ni mia vis stipricitatis: vt patet. ¶ Sz vbi timeretur de siccitate in processu pos sent exhiberi troscici de quibus dictum est cum inlep viol. vel syrupo de nennare z similibus: z possent ordinari confectiones restauratiue ad frigidum declinantes de quibus in cura pñis ample scriptum est: possent hic multiplicari de scriptiones in infirmis de exhibendis per inter riu z in principio z in processu z in forma pñi ueris z syruporum z confectionum: sed non cu ro propter abbeniariē. z quoniam de hīs pleni sunt libri videbis vltra reliquos libalyab. z Se rap. hic si volueris latius compositiones ad hoc vriles videre. ¶ De medicinis autē p extrinsecis pō z singula rissime facit sessio in aq frida vsqz ad renes. Nā de hac dicit R. loco alle. dico iuxta qđ vidi in diabere qđ sessio in aqua fontis frigidū dum lue scat curio z liuida fiat pñi inuaret: qñ corobor rat musculum vesice z infrigidat renes z tollit s

Emplm
Bordo.

Not. de la
mina pñij
bea in hoc
casu.

Def. cuius
dā sympt.

Def. troc.

Def. medicis
caminis.

lota bñ.

ot. hoc
mediuz.

ef. tro. de
alaustij.

tim: et forte si sumere tur tanta quantitas aque calide
beate prius extremaliter in frigidare in aqua fo-
tis quod in ea possit fieri pueniens sessio in rina par-
ua et efficacius operaret in casu. Et possent etiam
fieri emplastrationes supra renes ex farina or-
dissoluta cum succo plan. vel semperuine vel cum
oleo myrtillorum vel cydoniorum vel papaueris
cum sandalis et corallis et similibus: et facit ad hoc
emplum vtile hoc. sub hac forma. R. cupularum
gladii: pidi: sunt cortices granati balsamitax
achacie rosaz boli ar. hyppo qstidos. an. 3. 5. lau-
dani. 3. ij. misceant cum syrupo myrtino et exten-
dant supra renes. Et aliter tpe cucurbitarum ad
infrigidatū plurimū rasura cucurbitae. et si inco-
poratur cum succo solatri cum modico aceti erit
forte infrigidatū cum confortatione. Portare etiam
laminā plumbeā pforatā supra renes et aliquos
ries infundere eam in succo solatri vel posuila-
ce et superponere est efficacis iuuamēti. et multa
sunt dicta supra in casu de apostematibus renūz
calidis in pñ q ibi vtiliter refert possunt non
curo prolongare sermonē inutiliter. Et circa ve-
sicā etiam sunt inunctiones cum confortatibz
oleo rosato et de cydonijs: et q membrum est ner-
uosum ponat aliquid de oleo masticino vel de
abstirchio vel de mentha. et posses facere sacella-
tiones: et emplastrationes et vnguentā conuenien-
tia in casu cum medicinis appropriatis tibi no-
tis et supradictis. Et hoc sufficiant de isto capº et
tractatu renū et membrorum vñne.

De vermibus qui in ventre et ano nas-
centur. Lap. rix.

Qui hoc nocumento solitus est
ledi: a cibis grossis et vinctuosiss
sibi canere dicitur quotidie anteq-
cedat sumat bucellas aliquas
cum sinapi et almuri: hoc enim ipsos gñari
phibet. Et si vero eos gñari contingat
non conuenit nisi vt expellantur. Et de
dicamen ascarides expellens buringi exco-
ticati cum valde famelicus est eger. 3. vii. su-
mat. Et de dicamē magnū expelles lūbri-
cos. R. buringi excocti turbith se. nil.
oim partes equales: lupinoz nasturtij cā-
bil. an. partem mediam: sumantur ex eo in
potu. 3. vii. prius tñ bibat eger lac mor vt
mulctum fuerit per tres dies: et deinde die
quarta dieter se: de predicto medicamē
in lacte ad huc calido vt est mulctum disso-
luto aceto dum est valde famelicus bibat.
Et vermes vero minuti qui in ano sūt p
quibus gñatur pruritus in eo: et ideo cōfri-
catur annus expellantur cum cotto quod ex
oleo abluto inuolutum immittat: aut imit-
tatur cum oleo de grifomilis aut succo mēta-
stri: aut inuoluatur ex parua quantitate aloes

et felle vaccino et supponatur.

Sequitur capitulum de ver-
mibus qui in ventre nascuntur et ano et
eius rubrica capli et capli in via ordi-
nis videat debere sequi capli de colica et de fluxu
inestinoz cū sit de gñatis in mēbris qui sunt rece-
ptiua supfluitatū grossaz prime digōnis vt in
reftinis: quē ordinē seruauit An. 16. tertij q po-
sunt hūc tractatū de vermibz in vltimo illius: et
ita reliq auctores cōter ita ordinauerunt. Con-
tinuādo sermonē de vermibz cū reliqs passioni-
bus inestinoz. R. s. tñ hic et in cōtinentē consi-
derans q vñes nō tñ in intestis imo et et in re-
liqs fere oibz mēbris gñari possunt: q et in auri-
bus et in dētibz et ex oī quasi mā putrefacta. Et
ita nō sunt tñ passionēs eoz inestinoz: sicut est
colica et fluxus: immo stat quorūdā sententia q
corpus sanū nō euadit a vermibus in aliqua ei-
parte. Idcirco nō fuit necessaria cōtinuatio tra-
ctare de vermibz post colicā et fluxū vētris: q tñ
vermes sū multū generant in intestinis et maxi-
me in iestino recto pūuationē habere cū ano:
visum est. R. s. debere determinare de eis in illa
parte i qua agit de dispositionibz ani: vt dixi su-
pra i pūuatione capituli de colica. Et determi-
nādo ergo de vermibz in hoc caplo tria facit pñ
cipaliter: qmū primo docet phibere gñationē ver-
mū. 2º ipis gñatis docet eos interficere et edus-
cere. 3º ibi. Si vero ad ipsa gñari pringar. 3º spe-
cialiter docet curare vermes paruos qui generā-
tur in iestino recto continuato cū ano. 3º ibi.
Et vermes quoqz minuti qui in ano sunt. Et de
pº parte dicit pūuādo cū rubrica de vermibz qui
in intestinis nascuntur et ano. i. in iestino recto
generant. Qui hoc nocumento solit est ledi. s. q
mū: a cibis grossis et vinctuosiss sibi canere debet
et quotidie anteq comedat sumat bucellas ali-
quas cū synapi et almuri. Addit: hoc enim ipsos
generari phibet. Et pro intellectu cuius partis est
adnertendū vt infra latius dicitur cū erit sermo
de causis generationis vermū loco suo q mare-
ria generationis vermū est materia flāmarica
grossa cū putrefacta: ideo ad pūuationē genera-
tionis opz cauere ab omnibz eis que sunt para-
ta adducere ad gñationē humoz grossoz flarico-
rū et ita cibi grossi et oia viscosa: et in qbz pūngif
caltras aliqlis ad putrefactionē faciens vt sunt
pinguia et dulcia: ly in pinguibz pūngif substā-
tia subtilis: vt 2º cas. caº 3º. tñ quadāviscofitate
reddunt mā proportionata gñatio nivermū. ab
his ergo oibz cauere opz: et nō tñ a cibis sūb-
s: a reliqs causis adducētibz ad gñationē flarū
vt est repletio nauetaria et ois cā adducens ad
indigōnē: et pūne exercitiū laboriosum post res-
plonē: et oēs siles cause de qbz infra. Et eo pñ q
cūqz attenuat et subtiliat et calefaciūt et diuidit
humorē grossum et viscosum: oia talia sunt cāe p
hibitionis gñationis ipsoz vermū si sumat i tenui
no maxie vt vñus eoz nō alterata a cibo imedia-
tiº s: rotā suā porētiā occurrere possint ad dēz
mām subtiliā dā i cā dēdā et synapis aut et almu-
ri sūb hº gñatio: et oline salitē et cappares salitē: et
et cū aceto si an aliū cibū sumat sūt ad hāc itērio-
nē: sūt synapis et anclumie sūt ad hāc itērio-
nē: de qbz latiº dicit. 7. in diēta. Et ita pñ ista pō clara.

Continua-
tio pñenti
capli ad
cedentia.

Declaratio
prime gñi
prin.

Emplm
Sodo.

Declaratio
prima pñi
de in hoc
casu.

Declaratio
prima pñi
de in hoc
casu.

Declaratio
prima pñi
de in hoc
casu.

Declaratio
prima pñi
de in hoc
casu.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

Declaratio
2^e p^{ri}is p^{ri}ncipalis.

Def. de me-
dicinis ver-
mum.

Consequenter vero ad tempus 2°. Jam 2° ponit curam ipsorum vermium cum sunt generati intelligendo de his q^{ui} sunt magis nocētes vt sunt longi ascarides q^{ui} v^{er} plurimū generantur in intestinis medij in intestino innoluto longi et rotundi et lani vt ascarides magis in monoculo et colō vt. 3. magis dicitur: qui vt fortiores existēs p^{ro}pter eorum grossitatem et magnitudinem et p^{ro} maiori propinquitate ad membra nobilia vt stomacho et cordi sunt parati magis nocere q^{uam} lumbrici subtiles et parui generati in intestino recto: et eis cōsequenter fortiora debentur remedia ad eos interficiendū et repellendū. ideo ponēs curā de eis duo facit p^{ri}ncipaliter. p^{ri}mo ponit duo remedia in interficiendos dictos vermes. 2° ponit modum vsus istorū remediōrū ad hoc vt vehemētius operentur. 2ª ibi. (Bibat tñ prius eger lac.) p^{ri}mo igitur ponit vnū medicamē interficiēs et repellēs eos maxime ascarides. 2° ponit aliud qd est fortius nō tñ facies cōtra ascarides: sed etiā lumbricos q^{ui} sunt longi et rotundi. **D**icit ergo p^{ri}mo. Si vero ad tps g^{ra}ti p^{ri}ngat nō cōuenit aliud nisi vt expellant. et ponēs remediū dicit: medicamē ascarides expellens buringi excoctum: cū valde est famelicus eger. 3. vij. sumat. Addit ponēdo aliū medicamē fortius. Medicamē magnū expellēs lumbricos et sup. valens etiā ad ascarides. R. buringi excocti turbith feminis nil partes eq^{ales}: lupinorū nasciturij cābil: oīm añ. partem. 3. sumatur ex eo in poru. 3. vs. **D**e 2ª pte ponēs modū vsus dicit. Bibat tñ prius eger lac mor. i. statim vt mulctum fuerit sup. ipsum lac p tres dies sup. cōtinuādo cum eger est famelicus et de inde die quarta dietet sic: et de predicto medicamine in lacte ad huc calido dissoluto vt mulctus est sup. lac et aceto sup. pauco mixto cum valde famelicus est bibat. **P**ro intelligētia harum partū op^{er} p^{ri}mo notare circa p^{ri}mo dicit in eo qd dixit q^{ui} sunt generati nō conuenit aliud nisi vt expellātur. hoc dicit v^{er}bi in via intētionis. Nam cum vermes sint res p^{re}ter nām p^{ri}mo intētio stat vt extra corpus eueantur. Et hoc insinuat Bal. 14° megathegni. r. scribis 11° p^{ri}ncipal. ca. 6. ad p^{ri}mo dicit. Vermes sunt res p^{re}cedentes extra naturā: ideo expedit q^{ui} emittātur a corpore radicit. Et tñ in via executionis vt emittātur a corpore p^{ri}mo cedit alia intētio de mortificatione eorum. Nā cum sunt viuū difficulter expellunt: sed mortui faciliā virtute et cū fecibus transseuntibus educuntur. Propterea addit Bal. sed possunt emitti postq^{uam} fuerint interfecti: qm̄ indiminui. i. non interfecti inseruntur intestinis vt dicit: et qm̄ moritur vel sup. sunt mortui transmittuntur cum egestionē: ideoq^{ue} dicebat Raf. q^{ui} nō puenit aliū nisi vt expellant intelligat via intētionis: quoniam via executionis p^{re}cedit alie intētionē. Prima est p^{re}parare vermes vt alliciātur ad medicinas mortificatiuas eorum inuitādo eos vt sumāt qd offertur: exhibēdo cibaria eis grata dulcia et vinctuosa p aliquor dies hora famis vt audius moueantur ad sumēdū qd exhibet: postea vt defraudentur stat intētio de exhibendo medicinas eorum mortificatiuas que sunt medicine amare falsē acutē acetose vel cum proprietate apparentes. Postea sequitur alia intētio de expulsiōe ad extra corp^{us} qm̄ a natura expelluntur cum medicinis ad hoc appropriatis. Nam que

dam sunt medicinē de quā natura est vt vermes mortuos extra corpus expellāt: et qd sunt q^{ui} interficiunt et expellunt de qbus infra dicitur loco suo. Et iste medicinē q^{ui} expellunt debent cū eūantur vermes mortificari. Nam de hoc dicebat Aui. in curatione vermium in vniuersali: non enim op^{er} vt plonge eorum. i. vniuersum statio in vētre post mortē et exiccationē inferat. i. ne inferat vapor eorum nocumētū venenosum sup. cerebro vel cordi: et hūc p^{ro}cessum obseruauit dñs Raf. in textu nostro vt pater inspiciet. Nam lz dixisset q^{ui} nō cōuenit aliud nisi vt expellantur. Posuit tñ immediate medicinas q^{ui} faciūt ad mortificationē eorum: sed vt habilius mortificaret et recipere dicat medicinas dicit. Bibat tñ prius eger lac tanq^{uam} sup. nutrimentum desideratum a vermib^{us} per tres dies. deinde 4ª die 2c. **S**ecundo notādū q^{ui} medicinē mortificatē vermes per manifestā qualitātē sunt p^{ri}ncipue medicinē amare calide. Nā de illis dicit Aui. amari em̄ calidi cōplexio cōtraria est eis cū caliditate et est cōtraria cū qualitātē illis quas ipsi magis diligūt. vinctuosus et dulce. Et ita Raf. in descriptionib^{us} medicinarū mortificatiū posuit medicinas taliter amaras mortificatē dictos vermes: de quibus in prima descriptione et in 2^a ponit buringi excocti: qd diligēter inspicēs nō reperi ali quo aucto^{rum} quid sit nec alibi in aucto^{rum} bita nominatū: sed bene reperi b^{ur}g in multis locis. 1° p^{ri}mo. loco alle. Nā postq^{uam} enumerauit inter medicinas tales lupinos abrotanū flices et similes dicit: 3. qd vidi esse velocius valoris: ita vt emittat substantiā ipsorū in toto p^{re}fecte absq^{ue} alia subuersione est b^{ur}g tritū et cribellatū in pondere. 3. r. si dāf mixtū cū lacte: et ita vt quasi in oibus descriptionib^{us} cōtra vermes. Quid tñ sit b^{ur}g etiā cū diligētia quesiui et nō reperi in Simone nec in alijs synonymistis: sed in vno antiquissimo volumine Almanforis reperi in expositione illius termini buringi in litera exterior: q^{ui} est semen calidum quod de seni expositur simile p^{ri}mo peri p^{ri}mo quo pōt poni de orobis arabis. Apud Aui. bene reperit ibedaru^m et est oīmū fluuiale qd est calidum et sicci: qd forte in casu puenit ad materiā euacuādo etiā humore: nō tñ credo esse ipsum. ponit turbith: qd soluit flegma et interficit vermes. postea semel nil qd est calidū in p^{ri}mo et sicci in secundo: et est aliud domesticū: aliud syluestre: et syluestre et acuitas vehemētioris exiccationis vt dicit Aui. et plurimū valet in materiabus putridis et vlceribus: et sic valet in materiavermium vt pater: immo est mirabilis operatio in eis vt dicit Auicē. in capitulo proprio. De lupinis non est dubitatio q^{ui} in casu valent. De nascitio similiter de quo dicit Auicē. q^{ui} confert puncture venenosorum vermium bibitum et more emplastri suprapositum cum melle: et cū ex eo suffumigatur fugat eos. Tanabil est semen arenosum quod cooperit rubedo non tamen intensa: et est calidum et sicum in tertio et interficit vermes et ascarides et expellit eos cum sua proprietate vt. 2. capitulo proprio. 2° casu. Et ita pater illa pars tota clara.

Sequitur 3° pars p^{ri}ncipalis totius capituli in qua. d. Raf. ponit curam vermium minuto^{rum} et subtiliū generatorū in intestino recto p^{ri}mo

Que sunt
medicē a
quitate
mesenterij
faciēs.

de quiddi
tate nois?

Et res p^{ri}ncipalis
omnis sunt
ap^{er} oēs.

Declaratio
tercie p^{ri}ncipalis

adi.

et vers
a sunt
icetur
enr ci
a non
cebat
enim
verre
nferat
rebro
as in
risser
dofuit
rifica
et reci
pium
rum a
Secu
es per
ama
calidi
cōtra
ignis
onib
is tali
e quis
ringi
ri tali
ita no
cia. n
er me
miles
t emit
a sub
idre
bus
rang
mone
misti
mione
est se
le pi
apud
uiale
ut ad
o esse
terfo
a pri
aliud
iseric
teries
tertia
ratio
io. de
r. de
cons
itum
et ch
emen
in ins
rficit
pro
ra pa
pitur
nuto
flus

Que sunt
medicæ a
distraxer
mesinter
ficietes.

De quiddi
tate nois
rel.

Res spēs
mūli sunt
spō oēs.

Declaratio
terre pū
pūcipalis

De vermibus. Fo. ccccxv.

anfi. Et p^o ponit accidia illius. 2° p^o ponit cu
ra ibi. (Expellunt 2c.) De p^o dicit ponēdo ac
cidētia eoz. Vermes q^o minuti qui in ano sunt
pro qbus gñatur purit^o in eo. s. p^o titillationē
et mors debilem qui fit in illis partibus ab eis
et ideo confricat anus ad remotionē illius puri
tus supp. a patiēre. Et ponēs curā addidit: et ex
pellit in innoto cortio ex oleo abluto cum im
mittit sup. rale cottum inuncti intra anfi cum
stilo: et hoc est medicamē blanditiū p^oueniēs cū
hmes sunt aliq^o eleuari vt p^ouertat^o deorsum
ad nutrimēti eis delectabile. Addit: aut innotu
to oleo de chy^o somit. sup. dicto cortio aut in suc
mēstris: et hec est magis cura vera interimens
hmes et educēs sua amaritudine et acuitate. Ad
dit: aut innotuaf sup. corti in mixtura sacra ex
parua p^oritate aloes et selle vaccino et supponaf
ad modum collipij: et istud est fortius perneccās
vermes: vt patet. Et hec de capitulo summarim
sufficiant.

Sententia textualiter ca^o de vermib^o
et ordie nostro. p^o vidēduz
est quid nominis et quid rei ipsius vermīs. 2° po
nentur distinctiones: consequenter cause: deins
de veniemus ad signa: vltimo ad curam.

Quid nominis. Circa q^o p^o loquēdo de
gñariis. Vermis q^o nois vt rei est alai in corpo
re humano gñatū p^o viā putrefactionis a calidi
tate nō putrefaciēte simplr et ad cineritum des
ducēte: sed a caliditate aliq^o mō viuificāte ad cō
plectionē preparate pro forma talis aīaliū imp
fecti p^o modum infra latius declarādū in tertio
principali de causa generationis ipsoz et mō: s.
p^oendo ad hmes de qbus agit in hoc ca^o vt de h
mib^o intestinoz: hmes sunt animalia ita dicta
in intestinis per putredinem generata.

Distinctiones. De spēsbus aīe eoz: q^o daz
sunt longi et rotundi et p^o
prio nomine vocātur lumbrici: q^o daz sunt lati nō
longi et p^o dicitur ascarides vel cucurbitini.
Nam sicut primi assimilantur ramis portulace
vt dicit l^o baly. ita tales cucurbitini assimilātur
seminib^o cucurbitae. Et q^o daz sunt mīnuri subri
les similes eis q^o gñantur aliq^o in caseo: et etiam
aliq^o sunt hīs minores: et sicut dicebat circa l^o
teram lumbrici hē q^o sunt longi et rotundi vt plu
rimū gñant in intestino inuolutio. Ascarides hō
vt cucurbitini vt p^o gñantur in monocolo vel
colon. Minuti aut vt p^o gñant in intestino re
cro p^o cas vt s^ora dicit spālins loco suo. Et hāc
distinctionē de hīmibus in tres spēs fere posue
runt omnes auctores vt Rasi. Serap. et l^o baly. et
Rabi moyses 9° particula: et reliqui preter Anī.
q^o posuit in eis quatuor spēs vt sunt lōgi et sup.
rotundi et lati et rotundi et sunt ascarides: et lati
sup. nō rotundi: immo ad longitudinē declinā
tes: et parui sup. graciles. Et ita Anī. voluit q^o la
ri sint due spēs et sunt qui gñantur in intestinis
grossis superioribus: quomodo asit q^o daz sint la
ri sed nō rotundi: q^o daz lati cum rotunditate
et aīquali longitudine: potest declarari p^o latos
intelligēdo eos vermes latos ad inuicem sepa
ratos notabiliter et distantes et tales appellan
p^orie lati nō rotundi et quidam sunt latī: et si
ad inuicem separati sint tamen sunt ad inuicem
p^otrigui p^o id q^o ligantur in q^odam solliculo siue

panniculo ad retunditātē declinante: vt appa
rent quasi esset vnus hīs aliquat^o rotundus et
longus: s. in eo solliculo sint inclusi plures lati
et de longitudine talis solliculi intellexi mirabi
le a quodā eximio doctore nostre facultatis ma
gistro Dñico de lande: cui credo firmissime p^o q^o
litare hōis q^o dicit vidisse in laude post pharima
cū exhibitis vñs apparēter hīmem lōgū ad p^ois
tātē duodeci brachioz mēsuratū: q^o erat. incluse
pres eminentes rotundē vt cucurbitinis p^ouenit
alijs partē illius solliculi p^oinēribus nō eleuas
tis: ita q^o videbātur ille pres illius solliculi vn
nersaliter et difformiter eleuare: vt p^ocludit illos
cucurbitinos fuisse se separatos: sed p^o conne
xionē et alligationem in pāuculis videbantur
facere vñs hīmē longū. ¶ Alia distinctio de ver
mib^o: q^odam p^oingūtur cū stipicitate vētris: q^o
dā cum lubricitate. Et itē q^odam p^oingūtur cū vñ
hemēria appetitus: q^odam cum p^ostratione eius
et vomitu. Itē q^odam affligunt et dolores p^o interpola
tione. Itē q^odam p^oingūtur cum fe. q^o
dā sine fe. et q^o cū febre q^oq^o est emittuntur appa
rēt moritū q^oq^o viui. Itē q^odam p^oingūtur i cor
pore puerili vel ad pūbertatē redente q^odam in
sene vel decrepito. quidam in iuuenē: et ita fiat
distinctio de complexionibus et de sexu. Et hec
sufficiant quo ad distinctiones.

Cause. Veniendo ad 3° p^oncipale de causis: De causis
gñalibus aīaliū p^o putrefactionē declarādo multa
de putrefactione et causis eius tracta. 4. metho
rois ab Ari. et Alber. alamanorū: q^o istū non est
nostre consyderationis in loco solum veniā ad
declarandum causas generationis vermium in
intestinis de qbus dixit Themistius vt colligi
tur. 12. metaphy. cōmēto. 13. satis ad p^opositum.
¶ Et nō decipiat re vtilitas talis aīaliū sup.
q^o difficilis est cōsyderatio eoz: sicut etiā est dif
ficile recte cognoscere causas gñationis pfecto
rū. nam vt ibidē dixit si tu bene cōsyderaueris
de aīalib^o maioribus istis inuenies q^o pfectus
nāe in eis est talis processus vt in istis: necesse
est vt p^oportiones et forme sint in natura sim
q^o facit su. nā id q^o facit, nā nos bñ scimus (vt
dixit) q^o in spermate cuiuslibet aīalis et in se
mine plante sunt p^oportiones p^o et rōnes q^o
sunt ea q^o gñantur ex eis aīalia p^oria et plante
p^ore: ita q^o ex spermate hōis non fit equus neq^o
equi hō: neq^o ex semine alicuius plante alia plan
ta. vbi igitur sunt respōdēria istis p^oportionib^o
in eis ex qbus gñantur ista animalia q^o generā
tur ex putrefactione sup. ex caliditate nō simplr
putrefaciēte in materia: sed aliqualr digerens
te et preparante ad formam hōum imperfecto
rū gñantur talia aīalia a nā. ¶ Et hoc est q^o dī
xit Sera. in p^o capituli de lumbricis vel asca
ridibus 3° breniarū causa generā ista sup. ani
malia est natura: q^o est: q^o vbi cūq^o inuenit ma
terā que conuenit generationi: possibile est ei
vt generetur ex ea id de cuius p^opletate est su
sceptio eius: propter id ergo inquit q^o inuenit
sup. natura in intestinis materiam cōueniētem
gñationi lumbricoz et ascoridum et hīmī nō p^o
hibet ingredi eā in gñationē: et p^o nām b^o intellis
gimus vt volebat Auer. i eodē p^omēto hīs finē

De causis
gñalibus
aīaliū p^o
putrefa
ctionem.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De causis
pālib' aīa
nū per pu
refactio
nem ⁊ p̄ci
oue x̄mīū.

[illegible]

De causis
pp q̄s vera
mes aliq
generatur
longi aliq
lati &c

Not. illud
pblema.

Cuentos.

Ello qu
dionis.

Ποτά

tione ut dictum est: in monoculo et colon genera-
ri ascarides qui sunt grossi lani propter presentiam
nobilis spiritus materie: qui tunc discoritur a tur-
bin longum propter motum factum in eis qui ibidem acci-
dentalem formam recipit declinando ad latitudinem
ne grossitiam et spissitudinem quam non habebat
in superioribus. Tales tamen vermes non sunt simpliciter
rotundi sed ad longum aliqualem declinantes: quoniam
ut voluit philosophus. 17. problematum. pble. 2.
Queritur propter quid est quod in longitudine magis
animalia et plures oriuntur: et ibi concluditur quod talia
animalia sunt logiora et lara et grossa propter hoc
quod longitudo immixtis naliibus precipue
animalis preterior est et latitudo et profunditas:
quoniam includit illas duas: ab eis finem mathematicam
nec considerationem separari possunt: ideo ut per
secutionem ad eam inducit finem generis vel naturam per
ducere principatum: tunc sic ad alias dimensiones que sunt
inspectiones. Sed dicuntur tales vermes cucur-
bitum rotundi et lani: quoniam magis accedunt ad latitudinem
respectu sue longitudinis quam alie verminis
superioris species propter dictam causam. Tunc autem
liberici qui sunt in uoluto fieri possunt et in alijs
duobus superioribus intestinis: Et dicendum bre-
uiter quod sic cum in eis possit reperiri materia et
agere ut per 3. Et verum eorum generatio possit fieri in
stomacho est dubitatio. Nam Ari. 4. metheororum
ubi expressit dicitur: vermes non posse in stomacho genera-
ri. dicit enim quod animal non fit in digione ipsa si-
cut quod aguntur: sed in segregatione putrefacta
et in inferiori ventre. i. in intestinis: deinde ascen-
dunt sursum similiter per meriorem. et adducit rationes di-
cas. Digestio enim est in inferiori ventris. i. in stom-
acho: fundum hunc in inferiori ventre. i. in stom-
acho: et melius addit: viget enim in eo caliditas multum
digestio et humiditas bene terminantur: et ita per quod cum
talia aialia fiat per putrefactionem et indigestionem
nam quod non fiat in stomacho. Tunc in opposita parte
est commune medicorum sententia qui non rati in
stomacho: immo quasi in singulis partibus dicunt
quod possunt generari preter quod in corde vel circa
ipsam: ut supra visum est. Nam ubi fieri possunt
ulcera putrida: ibi etiam possunt fieri vermes: quoniam
vbi corpus in ulceribus putridis generantur
vermes. Tunc igitur in stomacho possunt fieri vlcera
post apostematam parietem quod ibi possunt genes-
cari. et hanc sententiam posuit Gal. textu 3. aphorismo. co-
mento. 27. ibi. Seniores vero facies. ubi dicit
verus finis bene sunt intelligimus in stomachis
puerorum et in intestinis cibos corrumpi et putrefe-
ri: unde materia fit horum vermium: et nouiter geni-
tis sunt in stomachis eorum calor super. corrumpuntur ci-
bi. Addit tamen non tantum calor inest unde possunt
rales humores aggregari. i. digerere ad formam ani-
malium huiusmodi igitur fecerit eratis sunt propter
i. post eratam plantarum dentium usque ad. xij. annu
generantur vermes in stomachis et in intestinis
puerorum: et ita non omnia genera vermium sunt in
intestinis: qui postea ascendunt ad stomachum
ut visus est sententia Ari. Tunc Sed pro huius diffi-
cultatis concordia dicit Concliator pro respon-
sione quod in homine sano non multum lapsus in quo
operatio naturalis non sunt lese nec in stoma-
cho nec in intestinis primis duobus superioribus
propter absinthiam cholere in eis et paucitatem ma-
terie flammace in eis propter causam supra di-
ctam non generant vermes: sed in corpore multum la-

pso egrotatio autem egro actu contingit vermes
quosque raro in stomacho generari et in dictis in-
testinis superioribus: cum in eis per indigestionem
et corruptionem possint materie proportionate
vermibus reperiri simul cum agente de quo dictum
est supra. Aliqui tamen de diuersitate harum specie-
rum in longitudine et paruitate reducant causam ad
materie diuersitatem supponentes primo ut est au-
crox sententia et Aul. specialiter: quod non ex omni
materia humoraliter puenienter vermes generari
possunt. nam de hoc dicebat Aul. in ca. proprio: et
non est eorum generatio ex humore omnium: cum non
generantur a cholera rubra neque nigra: quoniam una
earum est vehemens caliditatis. i. rubra et super. sic
citatis et super. consequenter amaritudinis: quare non
generatur ex eavermis humidus: immo est dicta
complexio eius: et dicitur 2. ca. ca. 3. quod amarum
est graue substantie sicce: et propter id ipsius pu-
ritas non recipit putrefactionem ex qua aial. generatur
neque puritas eius nutrit animal: addebat in ca. p-
prio de vermibus continuando ad superius de dua-
bus coleris dicta postquam erat dictum quod colera ru-
ba est peraria propter humiditatem. Addit: et altera est frigida
et sic. i. colera nigra longiora et proportionabiliter
aialia super. quod aial. conseruat a calido et humido. Addit
de sanguine quod non conueniat generationi eorum: san-
guini vero custodia est attributa super. a nam ne cor-
rumpat in vasis proprijs et membris vehementer in-
digeret eo. ad restaurationem et est proportionabi-
lis carni hominis et ossibus eius non vermi super. ex quo
complexio vermum est multum diuersa a complexione
hominis. Addit: et non est et ex eis super. sanguis qui fun-
ditur ad intestina et remanet in eis: super. corrupta
tur et puerat ad nam vermis: undecludit: immo ma-
ximam est flegma quod calefit et putrefcit et multipli-
cat in intestinis et remanet in eis. Tunc Suppositum
ergo quod materia vermis est flegma dicitur isti de
quibus fuit dicitur. quoniam quatuor species eius possunt vermes ge-
nerari ex vitreo nati et gipseo propter eorum mi-
niam grossitiam et frigiditatem non sunt apta super.
talia flegmata generationi vermium unde restat quod alie
quatuor species conueniunt. i. nate sunt dulces et salum et
acerosum. Et dicitur quod flegma salum vltimum
reperitur in intestinis gracilibus propter caliditatem
illo: et membrorum et maiorem mixturem colere
cum flegmate in eis quod in alijs: et quoniam tale flegma est
calidum et caliditate fit diutius maior: extrahit finem
longum quod debet lumbricis qui longi sunt et rotundi
ipsorum ergo generatio maxime fit in superioribus intesti-
nis. Et statim de dulci vel ex naturali cum putre-
fuit generantur vermes cucurbitini: et ex flegmate acer-
roso generantur vermes parui graciles: quoniam propter fri-
giditatem et humiditatem est maxima minus proportionata
forme aialia: ideo fit eorum generatio in intestino recto
ubi alij vermes. i. ascarides quorum maxima est minus frigiditas
logiores et latiores extrahunt generantur in inte-
stinis medijs. Et ita ex his duabus causis genes-
ralibus satis suis finis simul applicatis euidenter
concluditur super. casus diuersitatis istorum vermium. Tunc Sed
causales generationis vermium qui coniter ponuntur ab
auctioribus sunt cause remote ipsorum vermium: et sunt
omnes cause que ducere possunt ad generationem
staris: et hoc ponitur nauseantia satietate et mor-
tu post cibum et quodque facit ad corruptionem diges-
tionis et de causis generationis vermium: et sunt qui possunt
generare flegma ut frumentum viscosum et panis asinum
et quecumque de pasta sunt: et calidus humidus

Ex quo ver-
mis est mul-
tus diuersus
a complexione
hominis.

De causis
magis spacia-
libus vermium.

Secunda pars practi. magistri Joani. Matthei de gradl.

et fructus: et similia de quibus sepe dictum est: iste possunt esse cause generationis vermis: sed sunt causa remota: hoc posuerunt ut eueret huiusce modi et corrigatur si committat error in eis: et in via preservationis educat flegmata ab intestinis. Cause vero unde aliqui sunt multi mor dicantur primo quasi cruciatae corpora sumuntur ex mobilitate ipsorum vermis qui mobilitas in sequitur complexionem calidiorum vel minus frigidam. Sumuntur etiam ex paucitate superfluitatum quibus depascuntur dicti vermes: unde cum mi moratur eis nutrimentum sicut se supra membra ad suggendum ipsum nutrimentum: unde suo mori su dolores inducunt quibus cruciatae: immo ut dictum est supra quibus perforant intestina. contingit etiam aliquotiens hoc propter acutam febrem coniunctam cum eis. Nam quia leduntur ex acuitate febris stimulari et epagistari inordinare moritur et moridicatur: et ita per quod sunt cause vermis et nocumetorum eorum maxime de moridicatione est ex vermis in intestinis: preter hoc nocumetorum de moris: qui sequitur de indigestione cibi eorum. Sunt alia nocumeta ut quod faciunt accidere colicam et icos ut sunt supra dictum: et etiam ex contrarie ratione complexionis eorum ad complexionem humanam sunt etiam aliquid mala accidentia ut de syncopi et de epilepsia coicatis vaporibus ab his elenatis a corde et a cerebro. Et de his nocumetis dicitur. A. et quibus gignuntur per vermes et serpentes epilepsia et colica et fames canina: propter quod vehementer capiunt cibum: et quibus sequitur eorum tremor cordis maximus. ut infra magister dicit de signis demonstratiuis eorum. Et hec de causis sufficiat.

De signis
propheticis
euentus.

Signa. Veniendo ad signa prophetica eundem tenet hic prima conclusio. In pueris post erantem placentiam dicitur et natura eratis cum accidentibus conuenientibus ad ea expectare opus generationem vermis. per conclusio per de mere ibi. et de. 3. affo. affo. supra alle. ibi. Seniores vero facis. et est ratio quoniam in eis est multa humiditas. coniuncta calido oppresso in humido: unde non sit regulabilis conuenienter sed putrescibilis cum ali qua caliditate est potere facere ad aliquem digestionem sufficere pro forma aialis talis imperfecti. Et alia ratio est ad hoc: quod in hac etate vermis pubescit et tendendo mouet moribus inordinatis et post cibum superfluum quem sumit quod voluptuaria ratione: unde tales cibi preparent ad putrefactionem et ita per ad generationem vermis per modum declarationis. Alia conclusio in solitis ad facientes nauis fecundas et ad comestiones rerum putrescibilium et quod iam propter putrescunt expectare opus generationis ne vermis. hoc conclusio ponit ab Hippocrito. 6. epidemia rati ca. 7. et a Rasi 11. periti. ca. 6. dicit. Umbrici accidunt ex fatieratibus. nauis fatiis spissis. i. fre quentibus facis: et ex comestione rerum quod inficit putrefactio: ut exempli gratia. esset de comedentibus quod leas pro magna parte putrefactas ut aliquid facit: et de comedentibus pisces iam notabit et neatoos a sanguine et non perfecte salitos. Alia conclusio prophetica. Vermes maxime expectare opus in autumno: propter perfectionem comestionis fructuum in estate et propter inequalitatem rationis in autumno: unde vermes naturales debilitat. et ad istas conclusiones discurrere potes multas ex excessu de causis adducere ad putrefactionem maxime in intestinis. Alia conclusio: et est Bordonus in iuuentute magis expectare opus

in senectute. Nam in iuuenibus propter malitiam regiminis magis quam in senibus generantur humores crudi qui tandem putrefacti sunt. Unde conueniens ad generationem eorum calor est ibi forti etate dum cetera ad putrefactionem et aliquem digestionem calor non reperitur in senibus ut causa efficiens necessaria maxime in decrepitis.

De signis vero prophetis ad bonum non possunt aliquid dari quod sine simpliciter ad bonum: quoniam ex vermis saltem declarat malum putridum in corpore humano: et ideo siue coniungat febris siue non coniungat in eis febris semper est significatio mala: unde dicebat Bordinus. quod de sui natura semper sunt malum signum: et quod significat lesionem prius et corruptionem materie peccatis et quod sunt ex toto genere preter naturam. in corpore humano. id est ut dixi nullo modo potest esse bonum nec per se nec per accessum in quantum vermes. Com parantur tamen ut dixi possumus loqui de vermis ad bonum vel ad malum. Dicitur hoc per prophetiam conclusio. Aui. de vermis minus nocui sunt parui qui gignunt in intestino recto. Et adducit. A. rationem dicens: et quoniam sunt parui et quoniam sunt elongati a principio. i. a nobilibus membris: et quoniam ut dixi sunt apti ad expellendum cum fece foris spissa super. et non sunt necessarie multe medicine ad expellendum eos. Nam cum principium in intestino recto succedere malum fecali spissa transcurrunt angustius quam per vias raptus educuntur extra corpus cum fece. Alia conclusio vermes lati et parui optum est ex prenocumetorum sunt minus mali quam longi. Paret propter quoniam tales plerumque educantur per viam antea extra corpus: unde longi sepe ascendunt ad stomachum et educuntur per os. Etiam tales lati: quod debiles et debiles sepe cru longiori non possunt nocere intestinis raro nocumetorum cum sua fixatione in eis sicut longi. Et hoc dixit etiam. A. in textu cum dicitur: et lati et parui pluri erant sunt ex antea propter vicinitatem et debilitatem: quod non possunt signi in intestino recto ne longior: et ideo minus nocere et facilius expelluntur. Unde addit: et sicut longi sunt vehementioris fixationis sicut parui sunt vehementioris eruptionis. Et 3. ut dicitur cum tales parui et lati cum se permanet citius sunt apti expelli et minus nocumetorum sunt apti inducere: si accidat ut remaneat in corpore et magnificetur tunc dicit Aui. quod sunt deteriores omnibus: quod sunt ex deteriori materia radicali magis putrida: quod maxima repta in intestinis sterilius bus ut minus regulata a virtute videtur maiori gradum putrefactionis putrefacti quam repta in superioribus. Si igitur magnificetur magis ledent. post quod absolute in malitia succedunt eos longior et post longos et malitia latior: quoniam maxima latior est de maiore putrefactionis quam longior ut dicitur est: de latior deteriores sunt qui sunt velut in folliculo involuti per multitudinem eorum simul se inuicem in nocendo et maiorem difficultatem in expellendo. De prophetis vero ad malum sit per conclusio. Cum in vermis coniungitur se. malus nocumetorum sequitur ex eis quod sine se. hoc conclusio est Aui. et adducit ad huius verificationem aliquos rationes. primo quod magis sunt indigestes ciborum: quod febris magis affligit eos: ita magis excitantur ad mori sum. 3. quia sunt magis malitiosi cum feb. per putrefactionem in membris acquisita dicitur sic. Et cum habentur vermes adest. accidia sunt fortia et maligna: quoniam iam feb. consumit cibum eorum quare mouentur ad querendum ipsum et signum

De signis
prophetis
ab bonis.

De signis
demonstrati
uis.

88

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De accēti-
bus hūm
vermes,

De
hū
m
vermes,

Ad cogno-
scendum si
sint vermes
in ventre.

De signis
demonstra-
tibus spēs

qui gñant humores flatuū. Nā sup. ex his declaratur quilla plicio nō est pendēs a cā colerica. Et si ē sepe illis parientib' mutatio in colore faciei aliqñ ad lividū aliqñ ad subrubrū cū fm retractionē caloris: aliqñ plus vel minus et maior emaporationē vel minorē in diversis horis. Et dicebat Ras. loco alle. de mente Ba. in li. signoz epilogoando: signa accēti laborāri lūbricos an forte parietes sincopim an forte moveat in somno stridēdo dētes et iacēdo supra ventres et vehēmentia doloris: an forte cūz eis erit spasmus et febris et suberth cū calor: faciei et infrigidatione extremitatū et rēssio manib' vcz ad lare cū interiectide lamētabili et sudore frido. Ad dir. rñ rāgēdo ventrē eius inuenies res duras an forte movebunt sub manu et cū de erit roztio pulsus: q' erit debilis aut diversus: et tandē de mente Judei dicit: si scire volueris utrū lumbici in vētre sint aut nō spge supra vētrē parietis de aqua frigida mane: qm si fuerit in ipso loco cōgregabitur ad modū balocule. Et sup. idē fieri si fiat spatio aque supra ventrem. Et q' qdā accētia de his cōicāt cūz carabito epilepsia et colica. Et signa distinctina carabiti sunt posita supra de mēte. A. sed de dolore timoritione pringēte in intestinis vt distinguant a colica dicebat Ras. loco alle. et distinguēdū est inter eos. s. vermes et colica: qm vētres cū hūmib' non erūt cōstipari penit' sicut sup. in colica: et color eoz erit citrinus sed in colica erit magis ad pallidū declinās: et iacebūt parietes sup. hūmes sup facie vt dixi intelligat aliquoties nō sic in colica: vt pr. Et signa distinctina inter epilepsiaz vel spasmū essentiale cerebrū et spasmū a hūmib' q' maxime declarat p' stridorē dētiū sunt dicta: qm stridor a vermibus fit p' horas nō acutū: sicut spasmus in epilepsia rēporē paroxysmi vel in spasmū per essentiam in quibus dicit' stridor quasi est continuus. Et signa vero demonstratina spēs ipsoz hūmūz est vna qdā cōis disto vt dicebat. A. et est erinus illius spēs hūmūz ex egressione. i. ex ano vter ore. Nā cū apparēt lōgi rotundi declaratur q' tales erāt in cā. Idē dico de cucurbitis et de parnis. Et de spālīb' rñ signis ad declarandū lōgos s' gnāter p' dicebat. A. cōmorio oris stōi zelt imor dicatio ei' cū pūctione eius qd sequitur ipm sup. stōm sup. de intestinis gracilibus et difficultas deglutiedi. Ista oīa sunt clara cū tales vermes lōgi hant in intestinis versus stōm vt dictū fuit supra. Et dicant igit' maiora nocumēta stō et p'ribus ei' q' alie spēs vermiū q' inferius magis generant vt fuit supra dictū: et ita nocumētum qd cōicatur cerebro et cordi est maius ex his hūmib' q' ex alijs ppter maiore viciniratē hoz ad dicta mēbra: et pñ accētia ad dictū nocumētū sequētia magis manifestant ex his hūmibus q' ex alijs. Et propterea Auzō. in ca. p'p'io de signis hoz noz sunt fames nō vera et volūtas vomēdi dum est ieiunus et motus extraneus in intestis et stō: et qñ dormit sup. parietes stridet dētiū: et qñ vīgilar sinit mucillago de ore suo. i. mā latio viscosa ppter cōmorionē faciā in humiditatib' stōi. Addit: et excitatur taliter parietes quasi stupefactus. Et hic no. q' sicut Auzō. dixit q' fit fames nō vera dicit. A. q' in eis fit casus appetitus fm

plm et nocumētū ex cibo et lubricitas: vt nora q' ex dictis hūmibus ppter p'p'itatem eoz ad os stōi et nocumētū p'p'riū ex vaporib' eoz vñ abhominant dicti vapores fit fm plm casus appetitus in eis: et fit nocumētū ex cibo in eis: et corrūpitur cibus in eis leso sensibilib' stō: et in eo fit lubricitas corrupto cibo: et hoc pringit ex vicinirate hoz vermiū ad os stōi. Aliqñ rñ cū vermes tales gñantur elōgari a stō magis vt inuolutio in corpore modicoz hūmūz scā successione nutrimenti a vermibus fit quedā fames ad suamendū nutrimentū: rñ cū ea sepe p'ungit abominatio ppter id qd p'cipiū malā glitratē a hūmibus resolutā. Idē talē famē appellauit Auzō. famē nō verā: vt plm rñ cū eis ppter corruptiōnē cibi fit lubricitas. Et sepe vt ē dictū. A. rñ dñt vētres eoz ita vt videat' hydropici ppter id qd debilitat epavicitinratē et lesione eoz et q' multe mae cōiuncta se. p'p'ie q' plm cum his cōiungitur vērosantur: et ita erēdunt myrach' vētres eoz: et in his maxime accidit qñ cōtinuū p'urit' nariū p' euaporationē primā ad nares. Et qñq' accidit cū eis tussis siccā et tremor cordis cōitate pulmonis et cordis et palpitatio oculo et aliquotiens ap'io vñis oculi cum declinatione alterius ad clausonem ppter ventositates eleuantes et extendentes palpebras: ppter vapores in eis receptos aliquotiens ineq' liter. Dicebat rñ Ras. de mente Pan. he significatōnes dicere non sunt rēgrende in totum sed in partem: et forte inuenietur ipsoz maior pars ita q' nō fiat argumētū. Idec oīa accētia nō p'unguntur in casu: ergo et. Et dicit Aza. de istis hūmibus et ex signis p'p'is eoz est stridor dētiū: et postibile est ipsuz saltare vt fatuus et maxime in hora profundarionis somni. Et de signis vero latoz et ascaridū in inferiorib' in medijs intestinis gñatoz dicebat Auz. cū larois aut et roridis appetitus fm plm multiplicatur: et ponit rōnē qm fm plm elōgantur a stō: q' re nō nocēt in eo sup. nocumētū faciē ad abominatio nē et rapiunt cibū sup. ad nutriconē eoz: et ideo cū nō reperitur cibus in stō in rēpos re famis mouent motu nocēte plm et debilitate virtutem et mollificant eam et morādo scōm partes versus vmbilicū in hūis reperientur: et pancificato humido vt plerūq' fit appetitus caninus in eis saltem duobus vel tribus diebus: q' in p'cessu deficiunt appetitus ppter cās nozras. Aliud signū q' tales lati faciūt et cito ab inceptione sine gñationis eiantur extra corpus vt dicebat Sera. sicut etiam graciles et nō sic lōgi ppter quatuor cās vt dixi: quaz vna est ppter p'p'itatem loci in quo sunt cū anoz et 2ª est ppter latitudinē loci vt dixi: et 3ª est ppter p'uitatē ipi' aialio: et 4ª est debilitas ipi' ita q' non pōt inuiscari corpori in intestino: et retine ri in eo addidit: longorum aut rotundoz causa est istis causis contraria: vt patet. Et paruos aut dixit. A. signat paruos ani et in separabilitas cōmoriois ad ipm. i. quasi prius stas paruitis. nā ppter motū eoz debilem circa partes ani fit quedā ibidē treillatio: et pñ paruitus. Et dicit Auz. q' qñq' adeo fit fortis talis paruit' donec accidat sincopis ppter distonē p'p' et dicebat Ras. vbi supra de istis parulis q' aut qui eoz educuntur cum egestione ex eo quod ex

De primi
merione
caratina.

Accidit
me hūm
b' p'p'itatem
p'uitatē na
rium.

De signis
larozum et
ascaridū.

Prima et
ceptio.

De signis
paruiū.

Secunda
ceptio.

paritate eorum non possunt adire in intestinis. Aliud signum posuit. A. cum aggregantur in intestinis non habes eos inuenit grauitatem sub hypochondriis et dorso: pro ratio: quoniam intestinum rectum stat extensum supra dorsum infundit: ut patet. Et ita sufficiens sit dictum de signis.

Cura. Veniendo ad vltimum principale de cura duplex est interio. Una veritatis circa regimen conueniens in dicta. Et secunda circa medicinalia. Et prima regimen circa dietam est duplex: quoddam consistit in quadam preuisione a futurorum generatione: quoddam magis appropriat iam genitio. **Primum** conuenit in curatione omnium eorum que faciunt ad flegmatum generationem et materiam in indigestam seu corruptam: immo secundum hoc omnes vti his que contrariantur dicitur materibus. Primo in acre declinando ad calidum parum et sicchi: ut remoueat tristitiam et timorem et ocium vel quietem nimiam et tenuitatem nimiam prolixam: immo de motu siue exercitio debet parari ad vermes: siue etiam actu pariter si possunt multum exercitari. dicitur namque Rasis in preteritis loco sepe allegato. Dico ego vidi plures de quibus emitebantur libidini absque medicina mine adhibitoz solo fastigio tantum. I. solo fortiter citio curatos. **Secundum** etiam preteritis materiem eorum in cibis. Nam debet vti cibis calidis absterfuitur ut sunt brodia caulium et hyssopi et maiorane et brodia ciceri rubeorum et carnes similes sint rari et alterantes et epicurane ut colibon et similia. Et secundum hoc dicebat Aui. cibus quidem qui est necessarius eis sup. ad hanc intentionem secundum oppositionem cause opus ut sit calidus et siccus in quo non sit viscositas et sit in eo absterfio. nam talia valent ad remotionem cause: ut patet: preteritis autem putrefactione propter siccitatem et si coniungatur vermes de facto etiam vermes abstergunt et extrahunt eos extra corpus: et hoc dicit dicebat Aza. 26. partem la. et de cibariis habentibus libidinosos cibus dicitur sunt omnia cibaria sic sup. eis puenit sicut panis non tamisatus et fermentatus biscoctus et carnes fricte in casola et acetum forte et almuiri. res multum salite et raffani et synapios et similia: eadem dicitur: et caueatur ab omni cibo grosso et lacte et ab omni re tarde digestionis et pane azymo et similibus cibariis: et in potu utantur vino austero maxime cibus fiat de eis dubi. **Aui.** cum modificas verbum sibi de vtu cibariis calidiorum et siccorum facit aliquas exceptiones. **Prima** est quod in habentibus vel paratis ad vermes paruos qui generantur in intestino recto dicitur. **Uterus** habentibus vermes paruos melius est ut horum cibi sint ex genere illorum qui sunt boni chimii et velocis digestionis: et adducere rationem dicitur. Nam virtus eorum secundum semitam positio nis. I. qui sunt calidi et sicci non peruenit ad eos omnino sup. cibus fortitudine proprietatis istorum ciborum propter distantiam. Ad dicitur: et cum sint boni chimii sup. tales cibi qui offerunt minores cibulos corrumpti qui est materia eorum: ita per secundum hanc exceptionem quod in cibis patientium vel paratorum ad libidinosos non semper debet eligi cibaria multum medicinalia: immo plurimi nutrimenti et velocis digestionis ut in casu dicto. **Facit etiam aliam exceptionem** in corpore multum debilitato ut sepe pertinet siue causa debilitatis fuerit fluxus qui sepe committit longos siue alia causa: tunc opus ut cibaria sint multum nutrimenta ad restauracionem virtutis et preparantur ut facilius digerantur: et ita pistate et

aqua carnis et similia in fluxu cibus virtute stiprica in casu sunt necessaria: et hoc expressit. A. cum dicitur in casu de cibatione talium: et quoniam debilitat fluxus vel sup. alia causa necessarie sunt que nutriunt cibus fortitudine: quod si non digerantur. I. in substantia communis preparationis ponantur de genere sorbitio nis et aquarum carnis. **Facit 3^a** exceptionem ut stare fluxus a causa caliditate febze vel sup. cibus prostratione appetit: plurima causa calida: nam tunc non debemus vti cibariis calidis et sic secundum oppositionem ad materiam: immo frigidis costringentibus et facientibus ad appetendum ut robur et syrui. frigidis cibus cibus frigidis cibus panico et milio decoctis. et cibus granis granatorum: et hoc etiam expressit cum dicitur. Et cum sunt fluxus venteris et caliditas cibamus cibus fortitionibus acetosis cum sumach factis: quoniam sup. rale cibarium est interficiens sup. cibus rali proprietate et propter istum alterari ad frigidum: si fluxus aqua granatorum aceto. ut dicitur. Et hos tres casus bene et singulariter nota: quia per eos sepe in doctri propter occurrere cum contrarietate ad materiam in dietam: do non attendentes ad virtutem vel ad accidentia perducunt egros ad perditionem.

In regimine autem magis appropriato genitris dicebat Aui. de ordine exhibendi cibi. Nota autem et ordo sunt: quoniam opus ut ipsi non egeant. I. cibo. I. infirmum non esuriat et mordicet stomachum sup. vermes propter esuriam infirmorum: et foras se faciat cadere virtutem appetitum sup. vermes mordicet stomachum: immo cibentur ut dicitur ante motum eorum. I. antequam mordicent in hora quietis: et separet cibum. I. diuidat: quod de modico pro vice possit digeri in tpe quietis: ideo addit: cibent cibum paucum. **Et ista sententia est supra posita etiam a Sera.** ut vidistis. Et hoc de causa de dieta intelligant cibus non stat nobis principalis intentio ad mortificationem eos et educendum ad extra corpus: cibus virtute medicinarum interficiunt: et educendum: quoniam quod stat talis intentio non opus vti pueniam: cibus cibo: immo expedies est ad hoc ut vti bebet in maiori desiderio vti recipiat medicinas interfecitinas corpus: fiat famelicus ut subtrahat cibum vti vti. **Et hoc expressit Aza.** ponens vti modum regiminis. primo ponens communem modum puenire in dieta cibus non est cibus intentio mortificationis dicitur: dormiat infirmus sup. sufficiens maneat: postea vero ieiunet exerceat motum et reperatur labor: deinde parum comedat et accipiat post cibum exereb' siccus et sup. nocetibus vti vti. ne sup. vti ascendant collecto primo cibo ad stomachum ut de oluiis de pane cibus aceto et sic regat se pluribus diebus: et in hoc tpe opus caneri a dulcibus et vti vti ne inclinent vti ad motum sursum. Postea addit: est ad ppo^m infirmus: cibus interit sumere medicinas p vti vti abstineat a cibo a meridie vsque ad crastinam die: et cum surrexerit maneat exerceat laborem et reddat fatigationem sui corporis: deinde accipiat medicamentum sup. interficiens vermes et distemperet cibus lacte statim mulso vel sup. cibus melle et sumat: postea vero sustineat famem tota illa die vsque iero. Et cum hoc factum fuerit dicitur: exhibet vti vti alia et vti de vtre infirmus: postea dietet cibus dieta nutritia ut dicitur. Et hoc totum bene obserua: quod non opus in infirmum dietari secundum extremam tenuitatem immo opus pluribus diebus large dietari: ita tunc cibum possit digerere: quoniam ut dicitur alleg. est de merce Rasis nisi cibatio scilicet fuerit acciderit propter licitum et macies et corpe cibus debilitate. **Quoniam tunc pstatet nobis mortificatione**

Tertia exceptio.

de prima intentione curatiua.

prima exceptio.

secunda exceptio.

Secunda pars practi. magistri Jo. Mattbel de gradi.

vermibus in corpore puenit nobis per aliquot plures dies sit etiam dieta inclinata ad prohibendum materiam generationis vermium eorum: quoniam aliter generantur infra menses. Et hoc etiam insinuat Aza. ex preste cum dixit post verba supra alle. Et cum ei corpus multum fuerit ex illis disponat ei dies talium diebus: ut sicut panis cum oleo et aceto et almuri et oline et cappares et synapis et panis sicus lupini cicera et similia. Addit: et cum hoc regimine non rediret ad eum cum voluntate dei. Et dixit Aue. ca. propter quod acetum frangit causas generantes vermes in ventre: et etiam pulmentum factum de frumetorum et de oideo et de aceto abscindit causas generationis vermium in ventre. Et dicebat. A. de aceto loquens in fine capiti de signis vermium ante curam: et ex eis que consueverunt omnibus istis. Et ad prohibitionem etiam valent in curatione esse: ut forbeant in tempore somni aliquid aceri.

Nota ista
sententia.

Medicinalia. Jam magis veniendo ad medicinalia opus primo commo-
morare unam sententiam positam a Rasi. II. prim. loco alle. ubi reddit medicos diligentes ad mortificationem vermes et extrahendum eos dicit: subuenire debet aliqui cum emissionem vermium intra modum qualitaris ipsorum: quoniam plures negligentes fuerint in emissionem ipsorum ac patiendo spasmodum sunt mortui corrodentibus ipsis vermibus et mortuum faciunt in intestinis ac stomacho ipsorum. Et ibi ponit quod quidam viderunt vermes pforantes ventrem et egressi sunt eum. Dicebat ergo Sera. ca. propter opus ut cibetur qui habet hanc egritudinem cibo subtili calido et sic. cum quo sit qualitas illi cibi interficiet ascarides vermes et lumbricos et expellens eos et qualitas alia abstergens et leniens ventrem quoniam in perfecti sunt ut non remaneant in intestinis. Et finem hanc formam opus ut sint medicine etiam subtilitatis ut et calefactiue et ericaciue et interficietes libricos et expellentes eos per clysterem emplastrum et suppositoria que attrahunt et ericant faciant lumbricos super. postquam sunt mortui vel quasi mortui. Addit. quod autem exire facit est aut dulce aut vinctuosum quod euacuat eos. Addit: et est verbum egregium quoniam ipsi non obediunt euacuationi dum permant in visceribus: tenent in intestinis super. infra finem dispositionem: cuius dissolutio est difficilis: quapropter concludit necesse est interficiant in primis aut postquam eos inter mortuos et viuos. Et addit: non interficiant ut plurimum nisi cum rebus auariis: et tunc super. cum sunt mortui opus intendere ad educendum cum dulcibus et vinctuosis ut dictum est. Et hic opus recurrit ad ea que dicta sunt super: circa textum. quoniam in executione ad educendum vermes extra corpus: primo opus preparare vermes ut alliciant ad medicinas mortificantes eos a quibus naturaliter refugunt cum sint eis venena ut sunt in medicine amare ut dictum est: ideo non capiunt eas nisi preparatur primo faciendo eos famelicos subtrahendo cibum per ipsos ut dictum est: deinde administrent ante dictas medicinas interficientes dulcia aut vinctuosia ut tanquam ad obiecta extra vermes pueniant et sumant ex eis duobus vel tribus diebus: etiam illa die qua intendimus occidere vermes. Deinde exhibeatur medicine interficientes sole aut misceantur dulcia cibis et vinctuosis ut cum lacte vel melle et forte est melius. Et hec regula obseruanda est non tamen in ebrietas et per superius sumptis: sed etiam in clysteribus et suppositoriis unde commiscantur tales medicinae interficientes cum lacte aut sauo melle et similibus. Nam sic dicebat Aui. sunt ipsi super. vermes ad sumendum ex eo. f. medicamine diligentes magis: et est istud interficiens eos magis. Unde addit: et quoniam sumit in potum habet vermes sicut lac duobus diebus: et deinde poterit die 3^a in lacte medicina interficiens eos ut dictum est circa literam. Et iste modus etiam tenendus est in clysteribus: ut. f. cum intendimus necare vermes cum clysteribus ut ascarides vel cucurbitinos vel paruos aquam tales non patiuntur ab ebrietate sicut loquitur opus primo eos preparare ut alliciant ad sumendum clysterizata mortificatoria cum lacte caprimo addito zuc. vel melle vel cum brodio pingui: et reiteret donec descendat ad inferiora ad acquirendum dulcedinem: postquam de secederint misceantur in dictis clysteribus medicine interficientes vel fiat clysteria ex dictis medicinalibus solis interficietibus: hoc etiam ingenium obseruet de prius preparando eos ad medicinas. Et post etiam credi hoc ad ea que extrinsecus via vnguentorum vel emporum offeruntur prius fiat lenitio ventris cum lacte vel oleo dulci vel melle per horas vel duas: postea superponant vnguentum vel emplastrum appropriatis mortificatoriis. Et cum debet exhiberi medicine interficientes vermes per superius ponit. A. vni. casu. quod opus ut stringant nares vehementer et multiplice extractio anbelitus. nam recrius est ut dixit et non permisceat cum anbelitu aliquid de odore earum: talis odor medicine interficietis percipiat ab eis vermibus vel ut non ceant ipsi: tunc idem posuit est primo prius. Quia etiam debemus exhibere medicinas interficientes ad extra. Tunc ponit etiam. A. casu. ut non exhibeatur circa stomachum sed circa vmbilicum: quoniam medicine tales plerumque nocent stomacho sua nimia acuitate. Et hoc bene nota propter multos applicantes tales medicinas ad stomachum multum errantes: immo sic debemus confortare stomachum cum medicinis stomachum iuuantibus et pforantibus ad aperendum: hoc insinuat. A. cum dicit. Et quoniam ruinas stras medicinas venenosas interficientes super. vermes: sic melius est ut lintas stomachum cum medicinis stipitibus: et prope in quibus est vire interfectiua vermium sicut sumach achacia et hyppocistidis dissoluta in vino appositis super. alio modo dicimus non nimis fortibus et amaris de farina lupinorum aloes myrra et similibus disperatis cum vino succo ruthe in forma emplastrum circa vmbilicum. Nam de curatione prius in curatione vermium: ut dicebat Aui. est rectificatio appetitus cum cadit et ut super. sepius cadit maxime cum prolapsa mora corporis. De medicinis autem interficietibus vermes: quidam calide sunt: quedam frigide: quedam temperate: et de his quedam sunt que simul cum mortificatione eorum extrahunt eos: et quedam earum appropriant magis loquens et quedam magis ascaridibus: et quedam paruis. De medicinis autem calidis interficietibus vermes sunt lupini: prope aqua in qua infunduntur mentha mentastrum cordumemum costum semen porri nigella frondes vel folia persicorum radix alicia singularibus: et precipue valet ad cucurbitinos. Nam de ea dicit Rasi loco alleg. II. prius. quod bibita in potum emittit vermes cucurbitinos cum aqua melle. Et dixit Aue. ca. propter quod ascaridas. f. alit. eius aqua decoctionis bibita excludit vermes ex ventre oes sue magni sint sue parui. De frigida autem

Nota hanc
causam.

Nota hoc
casu.

Nota hoc
casu.

De medicinis
interficietibus
vermibus.

De depurandis
vermibus.

Reparari
debent apud
aliquos
interficiere
vermes.

vel parue caliditatis sunt sicut semē coriandrie
semē apij: est enim valde forte interficiēs oēm ver-
mē vt dicebat Aui. et ad remissionē eius calitatis
sumatur in potu de sirupo aceroso aut lacte ace-
toso aut bibatur decoctio eius: et rubus est de his
medicis et decoctio corticū arboris granati ace-
tosi aut muzi: et cū cōfigitur cū calitate fluxus ve-
tris cū vermibus: tunc argnollosa sicca et itez su-
mach dissolutū in aqua est mirabile: et hypoqui-
stidos et lutū figillarū cū vino mirabilia sunt et
vt dicebat. A. immo et semē portulacē interficit
eos: sicut de frigidis sunt endiuia et mari e amara
et lactuca amara et apij cū aceto cōditum. De
his autē calidis q̄ cū mortificationē educūt h̄mes
et pprie lōgos sunt allij pprie cocti in aceto et
assumpti. Et dicebat Sera. fm dialeo. q̄ et rufi
sum conestū crudū expellit eos: fm quosdā ē
cocti. Et dicebat. A. q̄ et q̄q̄ interficit ascaris
deo: abstinētiū autē semē caulis et nasturtij for-
te est ad interminendū h̄mes lōgos: fm quosdā
ad educendū et semē attritū vt dicit. A. solus
ne educit eos cū mortificatione et ē polypodij
et addidit. A. et meli? quo educūtur flurū vētris
post mortificationē est aloes. De his etiā est
potare oleū multū q̄ritas: nā si interficit et ex-
pellit et maxime si fuerit onfacinū vel alr amax et
educit lubricado: vt dicebat de hoc. A. et q̄ hō bi-
bit de oleo porione et supfluit q̄ritatē q̄ possi-
bilis est bibēdo ipm interficit eos. f. lōgos et ex-
trahit ipsoz: et pprie oleū onfacinū q̄ ē interfi-
cit: latroz: de quantitate olei posuit Azara. p̄
p̄iam mēsurā in cura h̄mī ascaridū: quoz cū
ra difficillor est: de q̄bus dicit Aue. medicā nō
extripat eos nisi cū frequētia administrationis
p̄ sapins et p̄ exeritus: nam post q̄ Azara. posuit
vnu suū experimentū dicit de oleo debet q̄ritas
raret dicit sic. Qd aut p̄bauī pluries ad vermes q̄
dicit cucurbitini est vt leinnet infirmū p̄ vna
die: postea comedat ad saturitatē et nucib? tñ
bil aliud comedat in illa die: qm hoc educer eos
ad modū folliculoz. Addit: et porus quidez olei
post p̄servationē a malis cibis facit eadē opera-
tionē: et sit q̄ritas q̄ sumis de oleo. x. xij. vt in l̄sa
dicit: et est. f. i. s. forte q̄ ista est modica doctis ad
educendū lubricado: et ideo p̄vna vice fortassis
sufficit: sed dō cōtinuati multiplicado q̄ritatē
q̄ possibilia est vt dicebat Aui. Addit. et Aza. et si
biberit de chīrrā post cibū abstinentiā in q̄ritare
vniū. s. interficiet et educer eos. pulula etiā di-
prami cū vino aut lacte bibit? iterficiet et educit
eos et ascarides: et rutia singit est ad hoc faciēs
et olei eius et eius deco. cētaurea et minor est mi-
rabilis inuamēti si exhibeat post q̄ abstinnerit
infirmitas p̄ horas a cibo vt dicit Aue. in ca? p̄po
de vermibus? coctus cerui mirabilis ē ad hoc facit
de reubarbaro quidā dicunt et est in cōi v̄sufed
nō regio apud illustres de eo fieri mētionē i isto
ca. De medicis autē frigidis ad hoc magis va-
lētib? sunt myrtus et fauēl et semē attritū vt
dicit. A. Et de cōpositis valētibus ad hoc ver-
mes. Aza. ponit modū medicaminis ex p̄vte dī-
xit qd est dādum fm ingenitū datum supra p̄i-
s. p̄ duos vel p̄ tres dies exhibēdo lac vel fauū
mellis et fiat vt infra. R. turbit. s. i. s. cētauree
minoris. s. i. s. terant et cū aqua mellis bibantur
aū cibū et abstineat a cibo tota illa die. Facit et
emplū ad hanc intentionē vt infra. R. colloqu.

z. v. terantur cū selle bonino distēperet in vino
reperato et empletur vēter fm canones datos. s.
Si ē inungat vēter cū tyriaca et cū succo cētau-
ree vel succo colti est ad hoc multū faciēs: et ista
tria sūt foria: vt p̄z. De valētibus autē ad asca-
rides si mortificādo et educēdo est pulpa collo-
quide et aloes et succus emule de quo dicit. A. lo-
quēs de medicis ad ascarides. Et ex eis q̄ extra
hunt eos sine nocumēto est vt bibatur. f. iij. suc-
enule recētis: est em̄ mirabile valde vt dicit. Et
succus sol. p̄fici multū ad eos facit: et spina egi-
priaca et posium magis cū p̄rietate: et ii. contri-
nē. aqua portulacē bibita emittit laros h̄mes.
Et ex his possent fieri sirupi appropriati. R.
suc. radi. enule. suc. mēstiri suc. abstinētiū depu-
rator. añ. f. iij. suc. cicoree et graminis q̄ singula
rissime valēt in casu. añ. f. vj. decoquat et eis cor-
nu cerui v̄sū sumach semē portu. añ. f. j. et colē-
tur et cū melle vel suc. sirupizent. Ad hanc et
intentionē faciūt sirupus de abstinētiū sirupus
de prasio et siru. de calamēto cū aquis appropia-
tis vt ruthe mēthe in cā frigida: et sirupus aceto-
sus cū aquis cicoree endimē amare graminis in
cā calida. Et oleum nucū darum in potu plu-
ries qualibet die mortificat et emittit eos: ideo
marrone mediolanēs ex p̄suetudine ad minus
semel in hebdomada nutriūt infantes et pueros
cū pane assato infuso in oleo nucū cū modicorū
ni. De cōpositis autē faciētibus ad ascarides q̄
rū curatio est difficilis est medicā posita supra
de mēte Aza. vj. et si hant pille et aloes pulueriza-
to. s. j. s. diptami. s. j. incorporent cū melle v̄l su-
matur in forma boliz ita tyriaca magna et hies
ra simplex et mercuriatū sunt de appropriatis et
pille facte cū abstinētiū et aloes et melle. Et pōt fie-
ri cōpō pillulaz vt infra. R. sem. sci vel herbe se-
nuine vel scebe qd idē est abstinētiū. añ. f. i. collo-
quin. s. j. salis indi. gra. v. misce et dent ieiunio:
interficiet et educit vt dicit et est rōnabile. Et ex
ruius aut vj emplm scribit dicit Aue. ex farina lu-
pinoz et cētaurea subtiliatū mixtis cum modico
aceti et marubij distēperatū cū aqua dulci
cui admisceat decima ps acetū. pōt et fieri eplz
si nō est febrix fm hāc formā et est serar. R. succi
abstinētiū: succi sol. p̄fici. añ. f. j. acetū. f. j. sellis
vaccini. f. j. seia alexandrini cōiter appellat her-
ba ienuina pulpe colloquin. puluerizatoz. ana. s. j.
f. j. farine lupinoz amaroq̄ qd sufficit: misceant
et fiat emplm in bona forma. Instructio ē de oleo
ruthe et abstinētiū vj ad hoc sed si cōiungat se. fiat
emplz de farina oz. et suc. abstinētiū et modico suc.
folioz p̄fici. Et Ben. facit vnguentū ex succo p̄fi-
carie et abzorani et abstinētiū et cētauree et sollo: si
perfici et rosimarini et frondū lupinoz: de istis
oibus recipiatur. f. j. p̄stera sumatur suc. nastur-
tij aquarici lib. s. acetū fortis. f. iij. butyri li. iij.
fiat vnguentum et valebit ad totam vnam ciuita-
tatem. In his etiāz vermibus p̄pter difficul-
tatem eoz debent fieri clisteria et ad interficiē-
dum et ad educendū et fiat clistere cum suc. ma-
rubij et abstinētiū et aqua decoctio. filicis et cū mel-
lemam continuatio medicaminis tandem inter-
ficiet eos et deponet.

Et aliqui faciunt vnum emplastrum qd a pro-
prietate vermium est mortificatiuum: ex quo si
fiat inunctor ventri in casu p̄fici: cuius descri-
ptio est vt infra. R. tyriace. f. j. aloes myre cros-

De succo
solioz p̄ficiEmplm in
ba ienuina pulpe colloquin. puluerizatoz. ana. s. j.
f. j. farine lupinoz amaroq̄ qd sufficit: misceant
et fiat emplm in bona forma. Instructio ē de oleo

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

ci. an. 3. i. lumbicorum terrestrium contritorum et vocantur caratim. 3. i. coriandro preparatorum. 3. i. iij. sellis tauri. 3. i. aceti acutissimi modici misce et inco:pora ad lentum ignem: et postea extende super corio et fiat sicut cerotum in forma scuri cui spicis ponatur super ventrem. Et si prius leniretur venter per duas horas cum butyro solo vel cum melle credo fieret fortior impressio. Et si alii quoniam ascendunt vermes versus stomacum et faciunt tunc larionem in mery: bonum est adinuare eos ut educantur per vomitum. Et ad hoc inuabit dare in potu aquam deco. sebestæ ad quam moueant vermes: ut habet. ii. p. et. aut pone in ore patientis sanum mellis et precipue ei ut parum deglutiant salinam: quoniam ascendunt ad os ipsius et egredientur: sic etiam cum vermes descendunt ad inferiorem facilius mecum enematibus factis et dulcibus educantur ad inferius. Alii quoniam dicunt. 3. i. erigit disposuit interficiantur vermes et non educantur super. cum medicinis solutius: immo interficiantur cum stipticis amaris ut super. quoniam pingere fluxus vltimus vel casus appetitus. Nam opus est aggreget tunc mors eorum et retentio nã: ideo exhibeantur medicinis in quibus sit interfectio vermium cum stipticitate ut succus methæ et achacia et hmoi. Nam dicit. 3. i. egredientur postea super. vermes mortificari aut per pulsum nã aut per medicinam super. postea in clisteri attractinã aut supposito: rium: hic conueniunt ea quoniam conueniunt in cura paruorum vermium quorum cura est dixit Serap. Si autem huius vermes paruos clisterizet cum aqua de cheruina et alchitrã: confert etiam aqua oliuay salis quoniam clisterizatur cum ea cum almu: et decoctio ablinethi et alibis. Et dicebat An. eradicat mays eorum et interficiunt eos supposito salis et forti: hoc est clistere in quo recipiuntur cetaurea et cartham et hyfopus et rubea et colloquintide pulpa cum admixtratur calidum. Et rãdẽ An. dicit: et eis que colligunt paruos est ut immittat in anũ caropiguis salita et sit super eã alligata fimbria fili. 3. p. si nã: aggregantur super eã ut dicit quoniam diligenter inde extrahatur post expectationem horum vermium super eã primum possibile est. i. velociter et subito et ita super. extrahent cum ea et itera hoc medicamentum vsque dum mundificetur. Et de mortificandis eos dicit 3. i. si fiat lycinium ex cortice infusum cum modico oleo petrolio interficiet eorum: et si fiat lycinium ex nigella vel lupino. Sed hic oportet aduertere cum applicantur dicte medicine fortes ut custodiatur tunc anus ut non perueniat renasimone. ut dicit An. confortando. sanum cum supposito: facientibus ad renasimone ut cum sepo hircino et reliquis dictis loco suo. Nam acutius medicinas fortius sepe perduceret ad renasimone. Et quoniam vermes sepe accidunt infanti bus debilibus non poterit bene sustinere medicinas per interius propter passibilitatem eorum. Rãtis in libro de egritudinibus puerorum dicit: non oportet nos dare pueris medicinam contra passionem hanc ad potandum neque super. ad clisterizandum sed eligemus ea que ponuntur extra. Addit medicina extrahens lumbicos ab intestinis super. eorum. Accipe cyminum pista cum fel leuantino recenti et pone super vmbilicum. Et 3. i. gnanter nota dixit super vmbilicum: vel accipe lupos et baccas lauri et pista et inco:pora cum felle taurino et da ad bibendum quotidie oleum

Emplm. p. pueris.

oline et comedat aliquas amigdalas amaras. Alii etiam faciunt emplastrum magistralis: Alii etiam lepro lumbicis puerorum coniuncta febre et est p. pueris vtile fiat ut infra. 3. i. suc. mercurialis et porculas coniuncta febre. 3. i. iij. succi foliorum persicorum. 3. i. iij. aceti fortissimi. 3. i. i. farine ordei. quod sufficit ad debire inco:porandum fiat emplastrum et ponatur super partes vmbilici pueri. Et his sum contentus ad laudem dei altissimi et virginis eius matris.

De emorroidibus ragadhis et fistula in ano. Lapi. rr.

Cum sanguis recens sine dolore per inferiorem fluit regionem interpolato tunc tempore non est constringendus nisi patiens debilitetur: a multis enim passionibus erin de liberatur. Si autem ex eo debilitetur et indiget constrictione: troscisci de charabe cum succo sumach dentur. In comestione quoque sumat sumachiam et cibum qui cum succo vire acerbe fit et his similia de illis que nutrientia sunt.

Si vero multum debilitetur nutriatur cum succo carnis cui plurimum admisceatur succus cydoniorum et vinus. Vinum quoque bibat stipticum. Et super epas ponatur emplastrum de spica quod in c. de epate nominauimus.

Et si ista non suffecerint: co:sectio de scorria ferri detur: quod. 3. i. mira. indorum bellirorum et emblicorum. oim an. 3. v. spice lantanti cyperi. 3. i. pipis oliban ameos oim an. 3. ij. scorie infuse in aceto per hebdomadam vnam et postea torrefacte. 3. i. xv. conficiantur omnia cum melle dispermato quod fuerit coctum cum apozimate emblicorum: sicut in capitulo de melencolia nominauimus de quo quotidie ad nucas magnitudinem sumatur: hoc nã: emorroidarum et menstruorum sanguinem constringit: fluxui quoque ventris longi temporis remedium affert. Si autem in ano oritur aliquid preminens extra ex quo magnus preuenit dolor nec ab eo fluit aliquid: succus cepe cum pauca lana aut fel vacce num superponatur. Supposito: quoque legum de cicamine subiciatur quod patiens per totam teneat noctem: et si contingat egredi remittatur donec infrigidetur et egrediatur sanguis. Cum autem dolor vehementissimus fuerit et apostema magnum in ano: flometur eger et emplm hoc supponat: se.

Def. p. illi & bellii

Def. confectio de scorria ferri

Def. emplm.

dat enim hemoro. dolorem cuz adest apo-
stema cum eis: qd. R. mellilotus camomil-
lam q̄ tandiu in aqua coquatur donec dis-
soluatur: deinde sumatur ex aqua decoctio-
nis earum q̄tum vna manu capi potest:
pitellus oui assati vnus: croci. 3. j. op̄. 3. ii.
se. lini triti fenugreci malua nisci: oīum ana-
d. j. conficiatur oīa ex rob in quo bdeli
3. ii. fuerit dissolute: et folia supposita: post
q̄ sup̄ficies ex oleo sisamino in quo adeps
gallinaceus fuerit dissolutus aut anatis in-
uncta fuerit more emplastri superponat
dum adhuc sit tepida. **C**Alia cōfectio do-
lorem et apostema sedans: cepe albus opti-
me coctū teratur cum butyro vaccino mi-
sceatur vt mollescat et tepofactum ano in
quo est apostema superponatur. be enim
dolorem sedant yebementem.

Cuz vero in ano ragadias habuerit pa-
tiens q̄ eum ledunt cum ipsius venter sic-
cus est pillulis de bdelio vtatur: q. R. mi-
rab. ni. Rebol. amborum asi. 3. x. serapini
3. iii. nasturtij al. 3. ii. bdelij al. molles et pin-
guis. 3. xv. dissoluatur bdeliū in succo por-
rorum et ex eo conficiantur alie et informen-
tur ex eis pillule et sumatur ex eis frequen-
ter a. 3. j. vsq; ad. 3. iii.

Locus vō si adustiones patiat: ex yn-
guento de cerusa inungat. **C**Si autē nō
sentitur in ea adustio: yngatur ex ynguen-
to qd sit ex adipe q in gibbo camelli inne-
nitur et bdelio qd sic fit. v3 ynguetus de se-
nē. R. cere citrie: olei sisamini: adipis ana-
tis: medulle cruris vaccini: adipis qui est
in gibbo camelli: bdelij: oīum partes equa-
les: bdeliū pus mucilage se. lini dissolua-
tur. deinde oīa misceat: hoc em̄ optimum
erit. **C**Si autē eger ragadias in ano ha-
buerit p̄fūdas a qd? fetēs virus fluxerit:
medicamē acutū qd in. c. de vulneribus de-
scripsim⁹ ei supponat qd eger p duos dies
pariat. Et si in eis aliqd remaneat qd re-
sudet: medicamē iterū apponatur qd eo vs-
q̄ fiat donec locus sicces et nō resudet.

Cqd si ea q̄ ibi sūt eminētia extra et pen-
dētia fuerint intātū vt arefcat et nigrescat
butyrū tepidū multoties supfūdat donec
nigredo ab eo remoueat. **C**Si autē resu-
datio reuerfa fuerit: acutū medicamē iterū

ibi apponat: et si nō resudauerit: ex yngue-
to de cerusa curetur. **C**Et etiaz q̄q; emi-
nentes hemorroides extra curatur cuz fer-
ro cauterisādo: loqui tñ de hoc plus est q̄
huius nostri libri modus requirat.

Cistule vō generantur in ano velociter
qm̄ figura eius facit esse illud necessariū: q̄
sunt ytring penetrantes aut nō penetran-
tes. Cum autem pforate sunt ytring: ster-
cus egreditur ex eis et ventositas. Si autē
non egredit stercus neq; ventositas nō est
penetrans ab ytraq; parte. Loqui vō de
eius cura pfecte plus est q̄ hic noster liber
expetat.

Cs q̄ oēs fere homines semp maximū
incurrūt et rore in cura eius vñ et maxime
incurrūt nocumētū: nos excitabimus eos
ad hoc qd huc egritudini congruū erit: et
ostēdem⁹ q̄r a p̄dicto errore se custodiant
et dicimus q̄ fistula ytring pforata cū ab
ano remota fuerit nullo mō ferro tangen-
da est cum incisione enim ferri constringi-
tur sterus inuoluntarie egredi.

CEst etiam aliud quare fistula ab ytraq;
pforata ferro tangi non debet: q̄ toto tem-
pore vite egri sic permanere poterit nō ma-
gnū faciens nocumentum: neq; pueniet
ex ea aliud nisi resudatio et fluxus.

CSi qd ab ea fluxerit acutū fuerit et mo-
dicatium et fetidum habuerit odorē cui⁹
etiā q̄titas q̄tidie augetur erit fistula pu-
trida: et cū hoc berpetestio meno cui ex me-
dicamine acuto et ex eo qd complet oīa suc-
currēdum est anteq̄ dilatef et magnificef.

Cū at resudauerit nisi par neq; q̄titas
q̄tidie auget neq; magnificef neq; odor
ibi augmētat⁹ fuerit: nō est in ea aliqd qd
sit timēdū nisi resudatio et flux⁹ q̄ medica-
ri pot donec sicces et detumescat et nō resu-
det per longum tempus. Si aut resudatio
redierit: medicamē predictū adhibeat et b
mō poterit blandiri per totum tempus vi-
te egri et nō nocebit. **C**Si hodus adhiben-
di huc egritudini medicamen ex collurio
quod in cap. de fistula oculi nominauim⁹
sumatur et optime teratur: et fistula prema-
tur donec quicquid in ea continetur egre-
diat: et si radius eā igredi poterit inoluat:
cotto: deinde ex predicto medicamē post q̄

Secunda pars practi. magistri Joan. Bat. de gradl.

mollificatū fuerit intinctus in fistulam im-
mittatur. Si vero in ea minime radus in-
gredi poterit dissoluat medicamē in aqua
et subleuetur cora egri supposito puluina-
ri: et eo supino iacente predictū medicamē
distillando super fistulam sandatur: et fiat
hoc in mane et circa noctem per tres dies:
et sedeat in aqua de cucurbita et lauet ex ea.

De determinationem de
labricis ut de dispositione cōtingente
sepe in intestino recto versus anum: ut
fuit supra dictū. Cōsequenter. d. Rasis recto ordi-
ne determinat de quibusdā alijs malis disposi-
tionib⁹ cōtingētib⁹ circa anū siue extremitatē
inferiōrē intestini recti: et fm hoc duo principali-
ter facit. qm̄ primo determinat de dispositioni-
bus quibusdā p̄ter naturā appropriatis ano et
partibus ei proximis. 2º determinat de quadam
dispositione que cōmunicat in mulieribus cum
matrice: ut de egressionē anī et matricis sine ap̄-
te vel cū ap̄te. 2º ibi in p̄nº illiº capituli. (Cum
anus extra egrediat ap̄te carēs.) Prima etiam
pars in qua agit de appropriatis passionib⁹ ano-
ria facit principaliter. Nam primo determinat
de hemorrhoidib⁹ anī fm diuersas eorū dispositio-
nes. 2º determinat de ragadijs ipsi⁹ et sunt scissu-
re circa anum sacre. 3º determinat de fistula sepe
cōtingēte in ano. Et de his duab⁹ dispositionib⁹
determinat tāq̄ de sepe p̄sequētib⁹ ad hemorro-
idas. Et fm hoc Rasis de hac parte tria facit. 2º
incipit ibi (Cū vero ragadias habuerint patiens
tes.) 3º incipit (Fistula vero que in ano fit frequen-
tius.) Prima pars etiā in duas principales diui-
ditur. Nā primo determinat de fluxu sanguinis
hemorrhoidalis. 2º de ipso hemorrhoidib⁹ cecis et
nō fluētib⁹. 2º ibi (Cū autē in ano ois aliquid
preeminens etc.) Prima etiā in duas diuidit. Nā
primo docet quis fluxus sang. hemorrhoidalis nō
est p̄stringendus. 2º declarat quis sit cōstringen-
dus docēs etiā modū p̄stringēdi. 2º ibi (Cū autē
debilitet.) ¶ De prima parte dicit. Cū sanguis
recens. i. de nouo apparens postq̄ ante nō appa-
ruerit salte multo tēpore sine dolore per inferiō-
rē fluit regiōnē: interpolate tñ nō est cōstringen-
dus nisi ex eo patiens debilitet. Et huius rationē
ponit addēs: A multis est passionib⁹ exinde libe-
raf. vel sup. p̄seruat. sup. eius euacuatio est p̄ue-
niēs: et sic talis fluxus nō est p̄stringēdus. ¶ Pro
intelligētia hui⁹ partis op̄s primo notare de mē-
te oim̄ auctōr cōmuniter q̄ fluxus hemorrhoida-
lis sanguineus intelligitur fluxus sanguinis ex
ano veniēs ex apertione orificiōrū quāsdā ves-
narū in circuitu anī existentū quę sunt quinq̄
vena chylis origine habētes: principalissime des-
putate a natura ad recipiēdū sanguinē grossum
qui propter eius gravitatē est paratus deorsum
des. ēdere: immo inclināt ad descensum. Et ideo
cū abūdat humor melencolicus in sanguine vel
superfluitas q̄rit in sanguinē p̄cipue cū sanguis
est grossus a natura dirigat ab epe et ab alijs ves-
nis ad dictas venas circa anū existentes hemor-
roidales appellatas p̄pter causam loco suo dicē-
dā. Nā talis fluxus harū venarū est qui p̄prie di-

citur hemorrhoides si sit de diuersis venis: ut dis-
cebat Rasis de mēte Gal. 11º p̄ris. ca. 7º. et sunt ves-
ba Gal. 6. affo. in p̄rinº cōmentū. 12. illi⁹. Hemor-
roidas sanari antiquas etc. ubi dixit. impossibile
est hemorrhoidas esse sine apertione orificiōrū ves-
narū anī et fluxu sanguinis ab eis: et ibi sumebat
hemorrhoidas p̄p̄issime inclināre etiā tali ma-
teria sua gravitate ad modū deorsus: ut p̄r per
poros illarū venarū dilatatos extra corpus per
anū educat. Et quo p̄s q̄ in corporib⁹ in quibus
abūdat humores melencolici mirri cū sanguine
cū sit talis euacuatio per dictas venas: talis eua-
cuatio videtur regularis facta a virtute maxime
virtute euacuante periodice et sine dolore: unde
declaret euacuatiōnem talem regulari a virtute
euacuante in tpe in quo materia est aggregata et
sistere euacuatiōne postq̄ est euacuata superflua
materia. et iterato post tps cū aggregat euacuā-
te et ita periodice euacuādo fm ordinē: sicut etiā
p̄tingit et in mēstruatione mulieris ordinata cū
sit euacuatio de mēse in mēsem periodicē: sic ta-
lis mēstrificatio sanguinis grossi melencolici per
dictas venas mēstruales dicit ēē regularis: neq̄
est p̄stringēda nisi superfluat debilitata virtute.
Ita sūt quibusdā hominibus accidit per naturā
ut multiplicātib⁹ eis sanguinē grossum et humo-
rē melencolicū cū eo a natura: talis humor cū mē-
strificat periodicē ad illas venas demādet: in q̄
bus cū recipit materiam: sic earū orificia aperiri-
tur et effluit et extra corp⁹ educit: post ip̄s edu-
ctionē naturaliter dicit venarū orificia claudū-
tur: et talis ut p̄stat dicit regularis: ex p̄r nō est
restringēda nisi ad debilitatē ducat. nā per cū p̄-
seruat a multis egritū. q̄m̄ de quib⁹ dicebat
Aui. 17. terti. in cura vti. Et scias q̄ in sanguine
qui currit ab hemorrhoidib⁹ et ex ano et securitas
ab herpessatione et mania et melencolia et epi-
leptia melencolica et cācro et scabie et lepra et alijs
morib⁹. sup. quorū materia est humor melencolicus
naturalis siue adustus. Declarat autē debilitatē
inclinas ad restrictionē apparere tali sanguinē q̄
est talis et tāta ut ducat ad nō potēdū hōiem q̄
stare rectū et mollificationē genū: imo dicebat
Aui. et cōprehēsiōne syncope. i. ad p̄p̄inquitatē
syncope. ¶ Et ex hoc inferat q̄ apparet etione
sanguinis ab hemorrhoidib⁹ alteri⁹ sp̄s a sangui-
ne melico: ut apparere sang. bono et laudabili si-
ue cholico siue stasico: q̄ talis etiā nō est simplr
regularis: et ex p̄r est restringēdus nō expectā-
do etneā debilitatē: qm̄ sanguis bon⁹ a nature
retineri ad mēbroz nutritiōnē: et cū ē sanguis
cholico subtilis p̄ueniētis educit p̄ aliā regio-
nē ut p̄ nares. sanguis autē stasico a natura san. post-
lat si digerit eā fluit: ut seget a natura san. post-
ea cū ando cū medicinis appropriatis ip̄s stasico.
Et hoc totū innuauit Aui. cū dixit: et nō op̄s q̄d
ut ex hemorrhoidib⁹ ap̄ris currētib⁹ sang. sinens
retineat donec p̄ueniat ad debilitatē et mollifi-
cationē genū: et cōprehēsiōne syncope et videat
sanguis nō niger: et ita caute loq̄ns dixit: Clidea-
tur sanguis nō niger: ut inclinet oim̄ aliū sangui-
nē a nigro melico debere p̄stringi siue fuerit san-
guis laudat: illo siue flegmatic⁹ siue cholericus.
¶ Nota tñ q̄ ex apparere illo sanguine melico:
lz nō sit simplr p̄stringēda et cū oib⁹ ingēns ad cō-
strictionē faciētib⁹: de quib⁹ videbit infra loco
suo. Est tñ talis flux⁹ moderātus anteq̄ p̄ducatur

Declaratio
p̄ue ip̄is.

Declaratio
2º p̄ris
p̄ris
principa

Declaratio
3º p̄ris
p̄ris
principa

ad illam debilitatē de qua dictū est: ita vt in mare
teria vocina & supflua paulatim euectur & vire
pseruet. Et hanc infamā posuit Aul. cōtinuādo lire
rā dicit. Et meū est vt extrahat paulatim nō
subito. Et hoc etiā infinuauit nobis Hip. 6. affo.
affo. in ista mā famoso 12° vbi inuist in fluetib?
hemoroidibus esse periculum in restringendo
fm totā oēs venas cōstringēdo nisi vna relicta
fuerit: quāsi dicat. nō totaliter est talis flux? per
mittēdus nec restringēdus totaliter: sed moderan
dus & intercipiēdus. nam & si fieret cūario mali
humoris: tū dicebat Aul. in de viribus cordis q
cūario qūcūq; sit sup. etiā de malis humoribus
virtutē duobus modis ledit debilitādo. si ergo
seqrur et tali esione debilitas multa circa epar
et mēbra nālīa: tādē pparatur ad hydropisim. &
ideo cum cōtinuāt tales fluxus nō expectemus
talem debilitatē quā posuit Aul. qm in mēbris
radicalibus esset notabilis tūc flux? diuturnita
te acqūista debilitas: sed qñ fluxus talis est re
cō vt sine dolore & peridicis: vt dicebat Raf.
in rex. nostro tūc nō est cōstringēdus nisi ducat
ad debilitatē q dicitur est: qdā sunt corpora ita
debilia q vt omni leui esione ita debilitantur: et
tūc si ē esset recēdē dō cōstringi: nec tūc tūc in p
cipalibus mēbris est acqūista magna debilitas:
s; cū plōngat debemus moderare & aliqñ inter
cipere fluxū & nō expectare q corpus adducatur
ad tantam debilitatem. Et sic patet literam esse
claram: & tū lege eam.

declatio
2° pte
pncipal.

Si autē debilitas. ¶ Tūc est 2° pars in qua
docet pstringere fluxū talem hemoroidalem cū
2° debilitatē cum diuersis ingentis. Pri° mitio
rib? & 2° sortiozibus. Et fm hoc posset diuidi p
ista in tot partes quot pūta ponit. Nam p° po
nit exhibitionē esse fēdā de troscis de karabe
2° ordinat nutritiā pueniētiā. 3° ponit vñ em
plastrū appropiatiū. 4° ordinat clarum de sco
ria ferri: & ponit eius descriptionē. Et ordinan
do dicit p° ponit ordinē in diera vñ nō mul
tum debilitata: deinde ponit ordinē in diera vñ
tute multū pstrata: pres paretū legendō. Dicit
de p° parte. Si autē debilitet & indiger su. talis
fluxus pstrictione troscis dekarabe cū succo su
mach dēf. rō partis est clara: qm in vñte ho: nō
troscosq; sit in frigidario pglutinario cōstrictio
meatū cū aliqñ stupefactione: vt visum est su
pra in ca° de pstrictione sanguis. vbi posuit cor
descriptionē. & p hōc troscos intelligit alios
ad hāc intētiōē faciētes vt sunt troscis de ba
laustis & troc. de spodio cū se. acerosi: cum aq
appropiatis vt cū aq plāragio: porcul. burse pa
storis & filibus. ¶ Addit. ponendo ordinē in die
ta dicit: in conestione q. sumat sumachiaz. i. ci
bariū factū cū virtute sumach: vt expositum est
supra: & cibū q cū succo vne acerbē sit: & filia eis
de his q nutritia sunt. Addit: si nō multū debili
tet nutritia cū succo carnis. i. cū pistatē de carni
bus sup. appropiatis ad stipricū declināribus
vt sunt pides rurtures & similes vel p succum
carnis possum? intelligere aquā carnis fm ordi
nē asē darsi: cū sup. succo admisceatur succ? gra
natoz vel qdōmioz vel su. berberoz vñ agreste.
Addit: de pom: vñ q stipricū. s. nigri grossuz
& anstet: hec omnia clara sunt ex dictis in cap°
de micru sang. & in ca° de fluxu sang. narium.
¶ De 3° parte ponit vñum emplastrum ponēd

declatio
3° pte
pncipal.

dū sup epar qd ē i vñte sua ē stipricū pfortari
nū & phibitū flux? & relaxatiōis pntētiā epa
ris qd est emphm de spica: dicit & super epar pos
nat emphm qd in ca° de epare noiaum? in quo
intrat spica: mastix: cipec: qñatū: calamus aro
maticus: myrra: crocus: q nō tūc valēt ad intē
tione dicit: sed etiā in vñte multū debilitata:
multū pfortat epar phibēdo a gñarione vñtō
tatis & aqñratis: & sic pñt a casu in hydropē: de
q multū dubitat stāte fluxu multū debilitatē.
¶ Ultimo pñt qñ ista nō suffecerint ordinat ele
ctuariū de scoria ferri: qd est multū singulare in
intētiōe nfa: & nō tūc ad fluxū hemoroidale
s; ē mēstruoz: & ordinat dosz illi? exhibēdo ad
qñtātē nucis quoridie. Et hoc est multo fort?
remediū q ea q dicitur sunt supra vt pñt inspicit
itāria. dicit sic: & si nō suffecerint esuz de sco
ria ferri dēf. Et ponēs descriptionē ei? dicit. s.
mirabol. nig. belliricoz embli. oium añ. 3. 5. ipi
ce: squā. cyperi. ss. pipris: amcos: olibani. oūz
añ. 3. 5. scorie infuse in aceto p hebdomadā. 7. et
postea roste. 3. r. v. conficiatū omnia cum melle
dispumato: qd fuit coctū cū aposimate emblico
coz: sicut noiaum? vt dicit in ca° de melēcolia
nā ibi posuit qd intelligere debem? p mel embli
coz: vt fuit sine capituli in elario: qd vocat leri
ficāo. Addit: cōtinuando in tex. nfo ponēdo do
sim ei? & vñtates dicit: de quo. s. elario ad nu
cia magnitudinē sumat sup. cū modico vñi au
steri vel cū aq plantaginis vel abinthij fm cri
gētiā cause. eadē ē intētiōē compleuit trisera
ferruginaria & trisera minor: ex arte senonis q
descriptiones habes apud A. de. b. v. c. v. e. u. i. t. n.
tare debes q p 3. Ra. posuerit in tex. curā cōstri
ctionis fēdē ppter instāre debilitatē virtutis.
Ista ē cura fēdā est qñ est necessaria cōstrictio
et pñtē vñte vt qñ. s. elatur humo: non dign?
enari p illam regionē siue fuerit sanguis lauda
bilis siue subtilis siue aqñs. Nā tales oēs pñti
gere opz: vt supra dictū fuit diuertēdo si op? est
cum flobotomij & ventofationib? & reliqz de
qbus dicitur est: alterando rñ diera & medicinas
ad calidū & fridū & magis siccū & glutinosū fm
diuertitātē causaz de qbus abūde scripsit est su
pra in filibus caplis & forte aliqñ dicit infra la
rins loco suo. ¶ Sequitur 2° p pncipalis hui?
capli. (Si autē in ano orit aliqd. in qua. d. Raf.
ponit curam hemoroidarū improprie sumpra
rū. s. nō fluētis sed cecax: a qbus nihil norab?
le fuit de humore: & duo facit. Nam p° ponit cu
raz ipsarū cū sunt emētēs: & non fluētēs s; a
te aliquā dolore in eis. 2° ponit curam earum
cum dolor est vehemētissimus. 2° incipit ibi.
(Cum autem dolor vehemētissimus fuerit: et
apostema magnum &c.) Prima in duas. p° pos
nit curam dictarum emētiarum circa anū nō
fluētis p duo medicamina appropiata ad aper
tione dictarum venarū non multum fortia. 2°
ponit curam ad eadē intētiōē p aliud fortius
suppositiū. 2° ibi. (Suppositiū q longuz
&c.) De p° parte dicit. Si autē in ano oritur aliq
qd pccinēda extra ex quo magnus puenit dos
lo: nec fluit ab eo aliquid. s. rāliter pccinēti
succe? cepe cū pauca lana aut sel vacanti suppo
natur. s. ista ē dicto succo cepe pus cocto & est
miti? remediū: vel in succo crudi & ē fort? aut
i selle vaccino & ē fort? pñt intellectū hui? p

declatio
p° pte
pncipal.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

tis et sequentiū est aduerterēdū q̄ sicut dicitur est
 in parte superiori vena hemorrhoidales sunt ve-
 ne circa anserēdū ab apertione officiorum:
 quarū a natura expellit sanguis melius: et sup-
 dicta officia venarū natura producit vna pel-
 culā nō cōfisa in totū de virtute retentiva ipsa-
 rū venarū et officiorū earū: que pellicula vbi nō
 esset fluere quāsi continuo materia humoralis ad
 dictas venas ppter sūū ipsarū: granitate etiā
 materie inclinare ad motū deorsum: vnde dicitur est
 supra fieret quāsi priuatio fluxus: materierū per
 easde venas q̄ esset nature rediosum et adduce-
 rer ad debilitatē: prouidit ergo natura de dicta
 pellicula supra ipsarū venarū officia ad phibi-
 tionē cōtinuū exitus dicte materie. si ergo prin-
 cipaliter sanguis fluere extra officia dictarū venarū
 et illā pelliculā sūm poros pporos nō dilatarī
 vel corrūpi: tūc ille sanguis claudet itra dictas
 venas et eadē pelliculā prohibet exitū ei⁹: et p
 inde errēdū illa pellicula violētē a materia ex-
 tēdēt: et p̄r dolo: inde causat maior vel minor
 sūm maiorē vel minorē extēsiōē p̄r naturā sa-
 crā in dicta pellicula: et maiorē etiā extēsiōē ve-
 narū vel minorē de materia rerēta phibita ex-
 pelli pcurrētē etiā maiorē vel minorē acuitate
 dicte materie. Et ex hoc p̄r q̄ in cura istarū vena-
 rū taliter tumefactarū stat cū intēsiōe remissio-
 nis doloris sequētis ad talē extēsiōē p̄r natu-
 rā p̄r ingentiū immediare ad apertēdū poros di-
 cte pellicule vnde ille sanguis p̄r naturaliter ibi
 dēretētus et dolorē causans possit ab illiū venis
 elici in quib⁹ p̄r claudēbat. et hoc cū medicinis
 aperitiuis cōplect: quarū proprietas est: vt dice-
 bar. A. 2. cañ. loco alleg. vt moueat materiā ex-
 stentē intra concavitatē meatū ad extēsiōē et
 remanere faciat dictā concavitatē apertā. et hoc
 nō efficit nisi q̄ subtilis est et resolutiua: aut q̄
 subtilis est et incisua: aut q̄ subtilis est et lanari-
 ua. Et addidit: omne autē acutū est aperitiuū. vt
 exēpli ḡra. cepe et omne amarū subtile est aperiti-
 uū. exēpli ḡra. omne genus fellis: et oē subtile
 liquidū est aperitiuū cū ad caliditatē declinat:
 vt sup. est oleū de amigdalīs ama. et. Et ex his
 tāq̄ ex sandamēto p̄r verifca⁹ totius partis. nā
 et lana infusa in succo cepetā q̄ in succo aperiti-
 uo: et superposita dictis venis tumefactis prepa-
 rat ad eruptionē vel illoz officioz apertione: et
 sic ad exitū sanguinis in vacuitatē p̄r: q̄ si nō
 sufficiat infundat lana in selle vaccino: et for-
 et ad hāc intēsiōē et superponat. et sup. si nō suf-
 ficit priuado istam dicit. Ra. de 2. parte huius
 partis: suppositoziū q̄ lōgū de ciclamine super-
 ponat q̄ paritē per totā teneat noctē q̄ etiam
 suppositoziū est fortius: et maxime si fuerit actua-
 tū in multo tpe sua acuitate et moridicatione. Et
 addit. Ra. et si p̄rtingat egredi sup. tale supposi-
 toziū reintromittat in anū donec scindatur illa
 pellicula et aperiant officia venarū et egrediat
 sanguis. Et ita p̄r ista pars clara. et h̄s sūt multa
 alia remedia ad hanc intēsiōē cōplendā que
 infra loco suo dicent: ista sufficiat vt vehemētē
 fortis. Et sequit illa pars. (Cū autē dolo: vehē-
 mētissimū fuerit. Nec est 2. pars hui⁹ 2. pri-
 cipalis: in qua. d. Ra. docet succurrere accidē-
 ti cōmuniter p̄rgeri ad tales hemorrhoidas emi-
 nētes et apofas nō fluētes et est dolo: vehemē-
 tissim⁹ qui etiā vehemētio: sit: qm̄ p̄r medicinas

vel suppositoziū que applicant dictis hemorroi-
 dib⁹ intēdūt medici apertione dictarū venarū:
 vt fuerit medicamina paulo ante dicta que sua
 acuitate et moridicatione inflāmāt dicta mēbra:
 et hoc faciēdo duo facit. Nā primo ponit curā mi-
 tigationis talis doloris per flōmiā. scēdā. 2. p
 emplastra sup. supponēda: et ponit inuamenta et
 corz etiā descripciones et modū applicatiōis. 2.
 ibi. (Et emplm̄ hoc supponat.) Et dicit ergo pri-
 mo. Cū autē dolo: vehemētissimū fuerit et apā
 magnum. i. magna tumefactio facta fuerit in di-
 ctis mēbris flōmē eger sup. de vena basilica si-
 nistri lateris. nā per talē flōmiā diuerf a fluxu
 materie: vt sang. melici ad illas p̄res. etiā aliqua-
 liter infrigidant humores facta flō: et ita mino-
 rat extēsiōe dicorū mēbroz et acuitas materie in
 impressione sua que erat cause principales ipsi⁹
 doloris: et ita minuet dolo: Et sequēter facta
 diuerfione et aliquali diminutione doloris vel
 saltē phibitione augment ei⁹ per flōmiā dictā
 ponit enpla duo dicta facientia ad remissionē
 doloris. pri⁹ magis valens in remissione dolo-
 ris in cura magis coacta: q̄ medicamē est tupe-
 factiū. 2. est magis regulare minorato dolo-
 facies ad materie resolutionē in dictis mēbris
 incluse simul cū apertione officioz venarū si nō
 fuerint pri⁹ dicta officia dilatata. 2. ponit ibi
 (Alia cōfectio dolorē et apā sedā.) Et de prima
 parte dicit: Et emplm̄ hoc sup. facta flō suppo-
 nat. Sedat. n. hemorrhoidarū dolorē cū adest cū
 eis apā. et hui⁹ dicti ratio sumit ex hoc: q̄ par-
 te ipsū emplm̄ cōponētū acquirat in emplō. et
 ex vna parte mollificatiua mēbroz extēsiō et lesi-
 uio resolutiua cū caliditate rep̄rata et anodi-
 nis vel parip̄r calidioribus acquirat etiā op̄i
 virt⁹ minoratiua sensus mēbi in virtute intrā-
 tis: et ita p̄r minuet dolo: cū in virtute intrā-
 ponit: vt infra multū intricatū: quam ego sic co-
 dino. Et mellilorum. camomillā que sunt velut
 anodine medicane exēpli gratia. fenug. de quoli-
 ber. 2. s. seminis lini: fenug. maluauisici. omniū dolo-
 rum. et vni: que rādii in aqua coquantur do-
 nec dissoluant. i. reddant debite decoctio. deinde
 sumat ex aqua decoctionis earum q̄ sufficiat: q̄
 declarauit panlope est cū addit: q̄rū manu vna
 capi potest. deinde semē lini et maluauiscum et fe-
 nug. terant et cōficiantur cū rob. i. vino cocto, in
 quo bdellij. 3. iij. dissoluit: fuerint. postea vitell⁹
 ouī assatus vnus cū eisdem incorporaretur cum. 3.
 ij. op̄i: et croci. 3. s. ad op̄i cōrectionem: et ita su-
 perponatur mēbris dolētib⁹ post q̄ cocti. su-
 perficiēs. i. pars extrinseca ex oleo sifamino: in
 quo adepos gallinacei fuerit resoluta aut anatis
 iuncta fuerit. i. pars extrinseca inuncta fuerit
 cum oleo sifamino vel adipe anatis. Nam post di-
 ctam inunctionem illud totū more emplastri su-
 perponat donec adhuc tepida sint sup. intrātia
 in tali emplastro. Parer enim qm̄ h̄s est virtus
 lenis mollificatiua cū leni resolutione de mē-
 ria ex parte camomille melliori et maluauisici:
 seminis leni et fenug. Erat etiam in hoc intēsiō
 minoratiua sensus ex p̄r op̄i cum croco correcti
 minoratiua etiā acuitatis h̄siois ex p̄r vitelli
 ouī assati et bdellij intrātis cū p̄rterare et inuā-
 tis dicta mēbra anit: oia talia p̄parant ad agē-
 dū si pri⁹ fiat intēsiō cū oleo sifamino vel adipe
 galline vñ anit: q̄ cū mollificatiōe mēbroz et cū

De modo
 aperiendi
 has venas
 dū op⁹ fue-
 rit.

Declatio
 2. p̄ricle
 2. p̄ricle
 apalis.

def. emplm̄
 mitigatiua
 nō doloris

def. op̄i
 doloris
 rigatiū.

Cū autē
 rigatiū.

morros
enarū:
pue sua
mēbra:
urā mī
dā. 2.º g
renta z
lōis. 2.º
go pri
r z apa
it in di
ilica fl
a fluru
aliqua
a mino
erie in
es ipi
r sacra
eis vel
ā dīcā
fionez
e dolo
t stupe
dolo:
mēbris
si si nō
nit ibi
prima
suppos
dest cū
ex par
to hē
z z les
modis
iā opij
intra
ionem
fic oia
z velut
quoli
omni
nē dō
deinde
cir: qd
in yna
mi z fe
cro, in
pitell
um. 3.
ra su
zū su
no: in
maris
fuerit
post di
stru su
trāria
virtus
mātes
mīscio
erecti
itelli
innuā
i agē
adipe
z z cū

pprietate quasi in omni dolore pueniunt. Et si
de his fiat in unctio circa dīca loca etiā cum in
redimus applicare medicamina acuta ad aprio
nē veuari de qbus dictū est in particula supio:
reerit multum imās tregulare ad opationem.
Cōsequenter ponit aliud medicamē magis va
lens ad resolutionē materie q remāsit in dīcis
venis cum virtute tñ mitigatiua doloris dicit.
Alia confectio sup. in forma emplastri dolorem
z apostema sedans cepe album oprime coctum
terat. signanter dicit album z oprime coctū: q
vt voluit Diasco. z Sera. q q sunt rubei coloris
sunt acutiora q alba cocta etiā minus acuta q
cruda z cum butyro vaccino misceant vt molle
fiat z reposita anō in quo est apostema suppo
nat. z ponens tandem huius dicit. Hoc em dolo
rem vehemētē sedat. Nam remissa acuitate p de
coctione maxime in albo fiat quasi nulla acui
tas sed temperata caliditas cū humiditate sa
ciēte ad resolutionem cū mitigatiōe doloris. Et
hec sufficiat de textualibus de hemorroidibus.
Cōsequenter 2.º para principalis huius capli. in
q. d. h. d. determinat de curatione ragadiarū. i. scilicet
surarū cōtingētū circa circuitū aui vt sunt ac
cideria sepe pfectura ad hemorroidas cū male
curatur z dno facit pncipalr. Nā p.^o docet cura
re tales ragadias cum qbus nō pūgiff emissio
virtutis: immo qñ sunt immāles ad bonū in
tellectum: q ab eis nō sunt materia subtilis 2.º
docet curare eas a qbus sunt mīa saniosa vel vi
rulentia z maxime cum sunt pfunde. 2.º ibi. (Si
aut eger ragadias in ano habuerit.) Prima ē
dīcas p qd p duo docet curare dīcas ragadias
1.º cum pillulis de bdello. 2.º cum medicinis lo
calibus. scilicet ibi. (Locis vero si adustionem etc.)
Cū de prima parte dicit. Si vō in ano ragadias
habuerit paries que cū ledit cūyēter ipi? sic
est pillulis de bdello sepe vraf: cōtinuādo po
nit descriptionē ipsarū pillularū. Sed pū? est in
relligendū q ragadias idē sunt qd scissure q mē
bris accidit: que qñq accidit in labijoliquā
do in manib? z pedib? tpe magni frigoris pūm
era scissure: signāter ergo pparat hoc ad eas q
sūt in ano. Nā dicit: q vero in ano sunt ragadie
nā sunt scissure q sunt in ano vt pñm: l. z aliqūā
do magis pfundē supius quaz vt pñm cā im
mediata est cōpō sicca q pparēdo pres aui ses
parat eas adinuicē: l. z hū? scissurā cā aliquo
tens sit humor: acutus descēdens z aliquorics
medicīne acutē in aui pōste vt sepe ptingit in
curatione emorroydarū ad exsiccatōē inducen
dā: l. z et ab alijs cāis euenire possint: vt infravi
debis loco suo: qd ē ppter apriōnem violentaz
emorroydarū surdaz factā cū ferro euenire solēt
iō de eis accitrib? ad ipsas emorroydas. Ita eni
dēre hic de eis determinauit. C. Et ex hoc p p
oio in cēssus rēz duraz per illas partes adducit
ad nocumentū dīcas ragadiarū z ad dolōē ma
gis dilatarāo ragadias: z ita in cēssus fecis dure
maxime ledit: pprea dicit q ledit parietes.
Et vter ipius ficus est: ordinar igitur primo
pillas de bdello q sūnt sepe sumi debere et in
casu valēt ad multiplices intēriones: pmo ad le
niēdū ventrē nō mollē cū virtute mirabolanoz
intrauū z bdellij ēt mollificatiui: q medicīne et
si adducāt ad phibitiōē scissurā vētris: non
tā educit humores pueritēdo alijs de eos p anis.

sed aut cōprimēdo vt mirabolani aut mollificā
do in virtute bdellij. Nā medicīne laboriose solue
tes in casu nō puenirent simplr: z mollificatiue
nō puenirent in ragadijs a tali cā pēdentib? vt
ab emorroydib? soluit in qd necessaria est cōso
lidatio z exsiccatio. Valēt ēt iste pille in casu ad
exsiccatōē humiditatis acutalis q soler in ta
libus ragadijs pūgi phibentis p solidationem
ipsarū ragadiarū: z hoc in virtute nasturtij multuz
exsiccatiui: nā est sicci in tertio cū calitate quasi
in eodē: z in virtute serapini qd ēt sicci in seco
erennatiui z aliqualr solutiui. Et de dōi hāz
dicit Ra. sumi pōr a. 3. f. v. qd ad. iij. Plurime ta
mē alie descripiōes regiuntur de eisdē pillis d
bdellio q sunt ab auctoib? diuersis descripte.
Et Mes. ponit tres descripiōes earū z vñā ex
intērione ppria: sed sunt magis stiprice z magis
valeat in fluxu hemorroidarū z mēstruoz q in
hac nostra intērione: immo in nostra intērione
nō cōuenirent qñ relinquerent nīmīa scissurā
vētris cōstipationē: z pñr esset timor: ne feces in
durarent: z ex pñt in exitu earū cāfaretur mal?
nocu? q inuāmentū per dīcas pillulas. Et de
hoc dedit canonē Ant. in cura ragadiarū ad finē
cū dicit: z venientur stiprica exsiccatia egestio
nem. Et hoc bene notate q stāribus hemorroi
dib? scissis nō fluentibus superfine vel etiam ra
gadijs non fluentē sanguine superfino sicut fere
muq cū eis cōiungit q cū debemz vti pillulis
de bdello nō debemus acceptare cōpositionem
pillularū. Mesue qd cōmunitur sit in apothecio:
sed debem? vti pillulis de bdello hica. Rasi po
stis. Pillulis aut de bdello. Mesue debem? vti
cū intendimus forti restrictioni z exsiccatōē
in hemorroidib? fluentibus z in fluxu mēstruoz
rū cōstringendo: vt dictum est. Ad quas intencio
nes Mesue principaliter ordinauit: et hoc bene
nora. C. Zego literā: Et vō in ano habuerit ra
gadias paries que cū ledit euenit ipius est
sicci pillulis de bdello sepe vraf. R. mirabol.
nig. z kebnlos: amboz. afi. 3. r. serapini. 3. iij. na
sturtij al. 3. ij. bdellij mollis z pinguis. 3. xv. dissol
uat bdellū in succo porroz z ex eo pficiant alie
medicīne z informēt pillule in succo porrozum
est pprietas ad egritudines ani z ad hemorroi
das z ragadias simul cū virtute incitare expul
sionē ad expulsionem. Et addit z sumat ex eis fre
quēter a. 3. f. v. qd ad. 3. iij. nō ponit hic Ra. mirab.
citruos neq alia genera mirabola. Sz ista duo
tantū ad intērionē exsiccatōis sanguinis me
lencolici cōfueri fluere ad hemorroidas qd pñr
cū per mirabol. nigros z ad exsiccatōē etiā hū
miditatis accideritis flarice aquose phibentis
cōsolidationē. z istud perficit per mirabolanos
kebnlos: vbi si sanguis esset acutus vel aliqua
materia cholericā adduxisset ad ragadias etica
caudo z corrodendo: tñc reliqua genera mirabo
lanoz cōuenienter intrarent sicut in illis: quas
fecit Mes. nec tñc expeditur ponere serapini et
reliqua multū calida nisi refragerent per frigi
da sicut cōuenienter fecit Mes. ad intenciones
suas. Nā in suis pillulis pter mirabolanos et
scoriam ferri z semina porri quia valent cū pro
prietate addidit: z coralloz z karabe z margarit
as ad ericcandum z infriigidandum: et sic parēt
litera clara. C. Cōsequenter ponit curā per loca
lia. Primo qñ in loco pncipē adustio z caliditas.

no. de pil
lulis de
bdellio in
hoc casu.

Not. hunc
canonem.

Nora.

Def. pillu
larum de
bdellio.

Secunda pars practi. magistri Joan. Battel de gradi.

2° q^o nō sentit in eo adustio. 2ª ibi. (Si aut nō sentit etc.) C. Dicit p^o. locus v^o nō adustionem pariat ex vnguento de cerusa vngat: q^o vnguentū ipse ordinavit in 7° huius tractat^o supra in ca^o de adustione ignis: et ad in quo intrat olens ro. et albumen oui cum cera et cū cerusa tante quantitatē quam recipere possunt dicta ad formam vnguenti semper supra dicta simul cōterēdo in circū cū mōdo in mortario plumbeo et cū pistello plumbeo si fieri pōt: et q^o addunt v^o dicit parū camphore: p^otem q^o in his est virtus infrigidariū p^oritariū et g^ohaciū carnis: et p^ost firmit^o missio vitionis et inflammationis p^ocepte in dictis partibus. C. De 2^a parte dicit. Si aut nō sentit in eo adustio vnguat ex vnguento q^o sit ex adipe q^o in gibbo camelli invenit^o et d^odelio quod appellat vnguentum de senē: et ponit eius descriptiōnem: q^o sit sic. Et cere citri. olei flsmini ad pis anar^o. medulle cruris vaccini: ad ipis q^o ē in gibbo camelli: d^odelij: solum partes equales: b^ode liū in mucilagine semis lini dissoluat: deinde oīa misceat: hoc cū optimū existit: v^o dicit: p^otem q^o hoc vnguentū valet in talibus in q^o nō est calor v^o declarat q^o cū scissuris cōiungit^o frigiditas cū aliq^o i^oficat: q^o etiā facit in cōservādo scissuras aggregatione quarundā partū ad seipsas et ab elongatiōe ab alijs sicut cōtingit in hyeme fieri scissuras cū frigiditate cōiuncta siccitate: et tūc cōplect cura p^o calefactiō et humectatiō: cū q^obus p^otingit cū glurinatione: et hoc totū complet^o p^odictas medicinas intrātes in compōne hui^o vnguenti: v^o p^o intelligit^o. et q^o adeps gibbi camelli apud nos nō reperit loco eius v^o etiā recte dicit Berar. possum^o apponere sepi^o caprini cui^o v^o v^o litarē respectu aliarū pinguedinū in hoc casu supra declaravi in cura fluxurū: et cū hoc vnguento poteritis recte curare ragadias et scissuras q^o maxime sūt in tēpore hyemis in manibus et in pedibus: et erit vobis honor et vtilitas. C. (Si aut eger etc.) Nec est scōa p^o principalis huius p^oris in q^ona. d. Ra^o. ponit curā ragadiarū difficilī curatiōis putridarū et duo facit. P^oto ponit curā p^o medicinas earū q^o sunt p^ofundē in t^o riuo. scōo ponit curā p^o cauteriū acutale non t^o riu ad ragadias putrefactas: sed ē ad emoroidas vlcerosas. scōa ibi. (Est aut q^o eminentes emoroides.) p^oima ē in duas. Nā p^omo ponit curā ragadiarū saniofarū et putridarū cū medicina caustica et cauterizate potēt^o i^ost. scōo docet removere escarā: et p^ost ordinar^o p^ostringēdo et p^osolidariō nē. scōa ibi. (Q^o si ea q^o ibi sunt.) C. De p^oma p^ore dicit. Si aut eger ragadias in ano habuerit profundas. s. elenatas vel sup. in circuitu ani apparet^o vel al^o p^ofundas. i. corosa carne multū ex q^obus setēs virus fluxerit: et sic denotat eas esse pravas ad p^osolidādi: medicamē acutū q^o t^o ca^o de vlcereb^o scriptū sup. in 7° tractatu. et superponat sup. infundēdo lyciniū i^o dicto medicamē ne: supponēdo lyciniū si nō ē sicut in loco apparēti ex rēda^o sup. petia et loco supponat. Addit: q^o sup. medicamē acutū eger p^o duos pariat dies: signā et dicit pariat: q^o cū parietia serat dolorē exinde veniēte cauterizādo. nā sup. in rpe duorū die rū p^obab^o d^o fieri imp^ossio medicamē r^o cric cādo q^o inde nihil refudet de virulētia. Addit: et si in eis aliq^o remaneat sup. de fordidō q^o resu

dar: medicamē supra dictū itē apponat q^o eo vsq^o stat donec locus sup. paries siccetur sup. ad sensum: et nō ē desudet aliq^o ex eo virulētū sup. si fuerit p^ofundū sup. vlc^o. C. P^oto intellectū hui^o p^oris est notādū q^o hic v^o in reliq^ois. d. R. p^osupponēs alia medicamina mitiora sacra ponit vlt^o medicamē hic: et quasi fori^o q^o fieri pōt: q^o ē p^o corosivū v^o p^o inspicit^o descriptionē ab eo p^ostrā in ca^o de medicinis minūtib^o carnē superfluā. vbi posuit hoc vnguentū acutū in q^o intrat arsenicū et ziniar et calx et calic^o oīa sūt adustiva cū p^oparide alia ēt faciente ad acuitatē: ad q^o ego nō auderē nisi p^o exhibitis mitiorib^o medicis v^o est vnguentū ab eo p^ostrū in eodē ca^o q^o appellat vnguentū viride vel egyptiacū. Nā hic debemus semper cōmemorare vni^o dictū p^ostrū. N. p^oto. de mēte Bin Sera. dicit sic: q^o app^oroximatur telauri sup. vel aliē medicinē acutē multū op^o v^o ad ministrant^o cū timore et cautela et cognitione eorū sup. cor^o p^ostrū in quib^o administrant^o. nā op^o v^o arredat^o velocitas sensus mēbi de quo dicit^o infra loco suor: foritudo acuminis medicinē: et ira laudat^o semper scipiēdū cū mitiorib^o. C. Et d^o sequenter sup. exibito tali caustico dicit Ra. q^o si ea que ibi fuerint eminentia extra et pendencia fuerint sup. adusta et cauterizata intrant^o v^o are scāt et nigrescant. i. appareat vera escara: b^opyrū tepidū multoties super ponatur donec nigredo ab ea remoneat. C. Et ex hoc tex. collige cū fecerit tex. q^o aliquoties appositō medicamine caustico p^ofundat^o ei^o operatio taliter v^o inducat effectū quē inredir medicus: vnde facta escara et rā dē remora cū b^opyrū multoties super p^ostrū. res stat sola intērio cōsolidationis et restauratiōis partis deperditē: aliquid enim etiam si manifestetur escara. nō tamē est completa i^oventio medicinē caustice v^o remora escara expedit^o scōda re etiam medicinam dictā ante q^o veniamus ad cōsolidationem. Et hoc insinuat in parte scō quentū cum addidit. Si autē resudat^o renera fuerit sup. de humore et virulētia sup. remora escara: medicamen acutum ibi iterum ponatur. Addit: et si non resudauerit sup. aliq^oid de virulētia vnguento de cerusa v^oat su. ad p^osolidādū. C. Consequenter de vltima parte huius partis dixit. Est etiam. i. contingit quādo eminentes emoroides extra sup. putrefacte vel aliter ledentes curant^o cauterizādo cum ferro. s. ignito. q^o opario talis cum ferro cū intēdimus ad caustificationem est multo salubrior q^o applicatiō medicinarum causticantiū nisi in certis casib^o q^o ego posui clare supra. et 22. et t^o in cura herniarū. vdi dicebat Aul. p^ohibere opariōnē cū ferro oīno. Nam ibi tractant^o ample istam materiā de cauteriō in hernia precipue facia et relaratiōe panniculū: et ibi adduxit vnum certum Albucasis: qui in particula. 3. Aia. in his verbis facit. Et citote filij q^o ex secreto curatiōis per cauterium et bonitate eius sup. acutalis sup. cauterium cum medicina comburentē est: q^o ignis est simplex cuius actio nō peruenit nisi ad membrū q^o cauterisatur et nō membro aliq^o cōiuncto nisi nocumēto paruo. Ad medicinē v^o comburentis actio puenit ad illud q^o elongat^o ex mēbris: forasse facit accidere in membro egritudine difficilis curatiōis et sanatiōis. Addit: et forasse i^oterficir: posuit tamen ibidem casus aliū

Nor. bene
constituit
Battel

delectatio
p^oricles
p^oris p^ou
opalio.

delectatio
p^oricles
p^oris p^ou
opalio.

delectatio
p^oricles
p^oris p^ou
opalio.

quos in quibus eligendum est cantherium potens
nale supra actuale: et ibi declarari modus vsus
cantherij potentialis et actualis. ad illum recurrere
si placet. R. a. p. h. hic se excusat ad dandum modum
operationis cantherij actualis. Nam hoc ad chirur
giam pertinet. vñ dixit loqui tñ de hoc plus est q̃
huius nostri libri in modum requirit. ¶ Notate circa
ca hanc partem q. d. R. a. s. l. s. posuerit principaliter
curam ragadiarum cum ragadie sunt putrefacte
tñ q. d. hemorroides aliquoties ad hoc reducunt
ut sit putrefacta et ab eis fluat virus: vñ psequen
ter transeunt in ragadias: idē igitur curationis
modus eisdem debet. Et hoc infinuit nobis
in textu cū dixit primum curā dicarū ragadia
rū putridarū ampliando ē ad hemorroides ta
les dicens: q. si ea q. ibi fuerint extra eminentia
pēdētia sunt et ibi manifeste loquebatur de
hemorroidibus putrefactis. Et sic p. litera clas
ra vsq. ad illam partem.

¶ Fistule. ¶ Q. d. est 3^a pars principalis huius cas
p. culi: in q. d. determinat de fistula sepe in ano cō
tingere et frequenter sequere ad ragadias profun
das et putridas. Diuidit in duas partes principa
les. Nam in p. ponēs quādam diuisionē de fistula
ani dicit q. d. determinat de fistula in hoc loco nō
est cōueniens: q. d. ad alium librum pertinet vt ad 7^m
ubi de chirurgia agit. De 2ª parte adducit vñaz
causam necessitatem eum ad loquendum vtiliter
et in hoc ca. de curatione fistule. 2ª ibi. (S. q. d.
fere omnes homines. s. practici semp. incurrunt
maximū errorem. De p. parte duo facit. Nam
p. declarat quomodo fistule velociter gñantur
in ano. 2° ponit diuisionē de fistulis: q. quedam
sunt penetrantes et q. dam nō penetrantes ponens
signa vt rarūq. ibi. (Que autē penetrantes sunt
et c.) De p. parte dicit. Fistule hō gñantur in
ano velociter: qm̃ figura eius. s. ani et sup. disposi
tio eius facit illud esse necessarium. ¶ Addit de
2^a. pte q. d. aut penetrantes sunt aut nō penetrantes
ab vtraq. pte. i. q. est rō q. stat apertū orificium in
fistula exterius et iuteri. Postea ponēs sig. ad
declarandū q. sit pforata ex vtraq. pte: et q. non di
xit. Cum autē pforata vtrinq. i. interi? et exteri?
stercus p. gredit et vñstas sup. p. orificiū erre
rius et nō su. rñ p. ani. Si autē nō egredit sterc?
neg vñstas sup. p. orificiū extrinsecus s. solū
p. ani nō est pforata ab vtraq. pte. Postea excus
sar se a longa determinatione de hac mā in hac
pte dixit. Loqui tñ de hoc sup. sufficiēter plus
est q. huius libri nostri modus requirit. ¶ Pro
intelligētia huius partis est p. aduertēdū q. si
tus et figura ani manifestat faciliē gñationem fi
stularū in ano et p. tribus eius: vt dixit rex. qm̃ cū
fistula vt declar. in ca. de fistula: lachrymalis
dicat vlcus p. caui cauernosum et putrefactū in
terius cū p. funditate orificiū extrinsecus nō sem
p. sensibili vel stricto respectu capacitatis p. si
de ei? cū talia vlcera cauernosa marie fiat talia
p. p. nā mēsamiose virulente q. s. cōrinne corro
dēt et substantiā membri cōsumētis: q. materia
famosa vel virulenta hoc efficit cū nō sufficien
ter pōt purgari vel mundificari. proinde cū an?
sit mēbrū officiale vt talis via erit? fecit et super
fluitatū putridarū: et cū hoc est munitū musculis
p. rētiis retineat mē fecales et putride in inte
stinis nobili tpe pringit si in p. rib? ani stant
vulnera vel vlcera p. p. p. aliqua cāz vt sunt rag

gadie et hemorroides cū rumpuntur: et dicat vul
nera siue vlcera nō possunt bñ cōsolidari p. p. ter
incessum materię p. illa mēbra: et sicut cū ad sa
niē p. ducitur et male possunt expurgari a sanie
cum sit intra orificiū clausa: p. r. dicat sanies pa
rata est corrumpere intestini et pforare et extra
transire ad partē carnē musculosā tandē cor
rodēdo vsq. ad extrinsecus et pforādo: et ecōtra
pringit mām in substantiā carnē aggregari: et rā
dē rumpi ad interius: et aliqñ ad exterius prius
q. ad iuteri? et p. p. r. sit deorūz materię sunt
parate fluere ad illas partes humidas et putres
fieri et retineri vt nō debite mundificetur p. p. ter
illud q. d. dictū est. et ita p. q. figura ani et ei? dis
positio facit quasi esse necessariū vt cū sunt ibi
vulnera vel vlcera tandem trāseant ad fistulas
q. aliqñ sunt penetrantes. s. corrosio intestino et
pforato quo ad vtraq. tunicas cum orificio et
extrinsecus inuade verius anum: et qñq. nō sunt
penetrantes: vt p. q. cū aut sunt penetrantes aliqñ
tūc cōtingit vt p. extrinsecus mittat stercus vel
vñstas: vt p. q. mā transit orificiū intesti
ni ad exterius et maxime euenit qñ fistula est in
p. musculos: q. tūc quasi cōtinuo exit de humi
ditate vel vñstas p. exterius orificiū. Sed
si fistula nō esset sup. amulos s. esset in ipso
musculis tūc sola hora compressionis vt qñ pa
tiens vadit ad latrinā et cōprimat se stricto ano
quasi vt egerē velit tūc etiā exterius aliqñ emi
ritur: et rō est clara: s. qñ nō sunt penetrantes nō
sit exitus vñstas neg stercus: vt p. q. Ex
pre tñ chirurgici qm̃ nō semp. et in penetrantib?
emittit stercus sed trāst incesu recto p. ani: ha
bēt ipi aliū sig. ad declarandū si sunt penetran
tes vel nō imponēdo stilum plicabilem in orifi
ciū extrinsecus. Deinde cum digito longo manus
dextre impositē in anum perquirūt tentā vel ex
trematē stili versus partē leuam: et ita cū repe
riunt stilum penetrasse tūc certificari sunt q. si
stula est penetrans: et aliqñ cū tactu p. p. p. stilū
nō penetrasse: s. quasi gñuisse vsq. ad intrinsec
cā tunicā intestini. Et hec fistula nō est in m. ma
la q. si fistula penetraret: vt p. q. sic hec tora ps
est clara. ¶ Sequitur illa ps. (S. q. d. q. est 2^a ps
huius partis: in q. d. R. a. ponit cōnemētiā et qñ
necessitatē dēterminādi i hoc li. aliqñ de mā chi
rurgica vt de curatione fistule et vlcēz cauernoso
rū: et duo facit p. p. p. qm̃ p. facit qd dēmi est
p. p. bēdo certū modū curationis ab antiq. fieri
solum solonis cum ferro in fistula penetrare:
qm̃ i fistula nō penetrare cōiter nō sit incisio cū
ferro. Et de hoc dixit. A. 17. tertij in cap. p. p. in
cura in p. n. Ex nō penetrantib? qdē si nō fuerit
nocu. curfus p. m. sup. vir? et fetor sup. finus nō
erit malū dimittere eas sup. vt nō tāgāt cūz fet
ro. S. de penetrantib? antiq. cōiter in orali cu
rabāt cū ferro siue ēē elenara supra musculos si
ue nō: et hunc errorem vult corrigere. 2° ponit cū
rā in istis dispositionibus p. p. n. n. 2^a ibi.
(Si autē id qd ab ea fluxerit.) Prima adhuc di
uidit in duas. Nam p. ponit necessitatē deter
minationis. 2° ponit errorem cōiter ab antiq. cō
missum in curatione talis fistule ani et causā er
roris. 2^a ibi. (Et dicemus q. fistula.) De p. parte
dixit: et est totū clarum: sed quia fere omnes ho
mines sup. practici et ignorantes sepe incurrūt
in maximū errorem in cura quina egritudis

Declaratio
2^a p. p. p.
3^a p. p. p.
principal.

Declaratio
3^a p. p. p.
le 3^a p. p.
principal

Secunda pars practice Joan. Mathei de grad.

Circa anſi
ſunt q̄tuor
muſculi.

Declaratio
4ª pericule
1ª partis

Nota dos
duos mo
dos cure.

rem: vñ sup. declare magna corruptio z dñum calidi preter nām supra naturale salre ex parte mae: cuius ē qritas quoridie augeat erit fistula putrida z cū hoc herpessioem uñ adusta. s. erit talis malitie vt p nām suam sit corruptiua mēbrōū etiā spermaricōz. Cū addit ponendo curā huius: cum medicamine acuto z cū eo qd cōplet oīa succurēdum est ante qd dilaret z c. i. sup. prius immisso medicamine p modū iustā dicē dū intra fistulam sup. debet medicari absterge do sanie z virulentiā z ericādo cū dicto medicamine acuto prius attēdō cum leniori tñ for tū est vnguētū apostolicū z centauria. de qua dicebat. A. est mirabilis ad hoc. Nam a pñ stan te multa sanie: vt ēr dicit Aul. loco alle. o. vt in cūpā in primis ab eo qd ē fortis mordicatio nis finit. qm tales medicine occurrunt in pñis partibz putridis z corruptis nō recte sententis bus: deinde cum mūdificat sanie z virulentiā z caro videt aliquat rubere gradatim pueniatur ad minus foria absterhua z minus foria eric catina vt ad aristologia cum melle z pauco ace ro. Postea in pcessu etiā cū magis minus viru lenti vel sanies minor apparet z minus ferēs: agrimonia cum sale immitta est medicamē cōis ter laudatū vel succus cinā: mūdificatō tñ sem p vulnere vel vlcere: vt infra videbit de sanie ex pressa ab ano z tandē potest fieri absterhiūm ēr remissius cum aqua z melle z modico aceto vt sumēdo lib. s. aque z 3. iij. mellis cum 3. i. aceri q omnia simul bulliāt. z si imponatur folia olii ue in decoctione ad ericcatōne magis inuabit sepe cum his mūdificatur vlcus ita vt appa reat caro rubea tñ quo postea opz intrēdere cūz cōsolidatibz. Properea dicit addēdo in tert. Et ex eo qd cōplet oīa sup. succurēdū est sup. fas cta mūdificatiōe atqz dilatez magnificet opoz rebit cōsolidari qd aū sit nō debere cōsolidariā ericcatia cū absterfione aliquāli sumēdo ita supra sepe z in fistula oculi z in vlceribz gingiuarum. Et hic opz semp cōmemorare vñ singulares ter. A. in curatiōe vlcerū virulētoz z inuabit ēr ad pte sequentē dicit: z nō faciat te errare qdaz z est vt sit medicamē magis absterhiūm q opz z sup. ericcatūm q opz: quare corrodit membrūz sup. p absterfione z resoluit carnositate eius ob humoositatē currete quā existimas vir? z sup. erit nālis humiditas vel sup. ppter nimā scicci tatē ericcabit humidū nāle coagulatūm z con uertēdū in mēbrū. Et ppter ea addit. A. q hmoi medicamē pouit vlc? pfundius. C. Si tñ nō pos set pueniēter mūdificari neqz pñr cōsolidari z in rēdat medicē verā curatiōne illi? dubitando de amplificatione vlceris z corrosiōe z ascēsiōe ad partē supra musculorū: tñ cū cura cōplebit per duo ingenia vltre eoz faciendo sectionē toti? carnositate medie inter ossiculū extrinsecum z anū: vt pñr possit bñ purgari a virulētia z tradē ericcatia pueniēter z cōsolidari. pñm? mod? est vt acū plūbeā ponas in foramē extrinsecū plica tā versus anū z ipaz panū extrahas in quo acu habeas sorte filiū duplicatū z extracra acu capi ra fili duplicati stringe adinuicē paulatim oīi die fili stringēdo donec tota caro quā fili cōp hēat amputet. Et ad mirigationē doloris pue niet si prius p. ij. dies dicatū fili fuerit infusus in aqua plāraginis decoctione insquam z seruimus

papa. in qua ēr dissoluant tria grana opij si etiā supra mēbrū ponat aliqz anodinus inuabit ad remissionē doloris: sed tutior erit opario ad pñ ciendū curā fiat opario cū ferro vt elenādo filūz immisum a duobz capribz z totā carnē cūz nos nacula incide donec filiū sit penit? liberatum: et postea cura cū pueniētibz abstergētibz: tādē z ericcatibz. Nā talis opario est multo electior q cū incisiōe cū filo. Si ēr vis cū medicina caustica curare pores ad filiū alligare peria intrinsecū in caustico z trahere cū filo dicat peria intra vl cus: postea facta escara z demigrata impone bu tyz supra peria z trahet filū periam intra vlcz dū remoneatur escara postea consolida.

Consequēter ponit curā fistule nō sic prauē: pmo intrēdēdo ad curatiōne verā. scō blandiē do qñ est radicali mala z recidivās. secunda ibi. (Si autē refudario.) Dixit ergo pmo. Cū autē refudauerit nisi parū. i. qz nō appareat nisi modi ca sanies vel virus. ex fistula neqz ei? qritas pñ nuarione ange. s. de sanie neqz mal? odor ibi au gmētaz? fuerit nō est in ea aliquid qd sit timēdū sup. de corruptione futura maiori: sed sup. qd re manet nō est nisi refudatio flux? vt dicit q medi cari pōr donec ericcat. i. sup. vere curet cū his q dicat sunt supra: aut stringat. i. sup. cū ericcatibz bus tñ ita vt apparenter cōsolidet: qz ossiculū cō stringit extrinsecus z p lōgū tps nihil emanat: z tñ nō est facta sup. vera cōsolidatio ex bona car ne interi? Et si pstringit exteri? vt nihil refu der per lōgū tps: s. sup. tñ in pcessu rescindit cō solidat? facta: qm rescindunt vlcera acuta qñ nō generat in eis caro bona: vt dicitur Gal. z A. Nā cū retinet in eis superfluitas nō mūda opz vt cor rūpaz pñmitas pueniēs. 2. Ideo addit de seccū da parte. Si autē refudatio redierit. i. q aperiat ossiculū qd erat strictū z resudet de nouo materia per magnū tps medicamē predictū. s. ericcatūm sup. postea reliqua q dicat sunt adhibeant sup. ad multū ericcadū z abstergēdū materiā virulē tā que est causa recidivē: vel salte phibeat ang mēti corrosiōis cū illis medicinis dictis ericcat iuiis z absterhiis. Et addit: hoc mō blādiri pē per totū tps vite egri z nō nocebit sup. notabili ter. Sed hic oportebit considerare in admini stratione dictarū medicinarū z est cas. A. si nō vi deris humiditātē p has medicinas minui aut vi deris cā augeri tñ facias q tale medicamē fm id corp? cū est ericcatūm qre adde in pfortatiōe ei? z ericcatōne z adiuna ipm cū absterfioe pan ca: q si vlc? nimis ericcat tñ cō minnere de eric catiōe z absterfioe z scititate: z serua hoc pceptū vt dicit in medicinis etiā facietibus nasci carnē sup. fili ne vtaris medicinis nimis ericcatuiis z absterhiis vt etiā supra dictum est: qm vt dicit. A. medicamen cū sit magis absterhiūm q oportet corrodit mēbrū z resoluit carnositatem eius ad humiditātē currete. s. q caro membri per medi cinā talē resoluitur in humiditātē currete quā sit vir? Unde addit: medicus in virtute abster sionis medicine: z ita cōmittit erro: magn? qm mēbrū qd dō cōsolidari magis pcanat. C. Ad hoc aut cognoscēdū vt si medicamen sit nimis abster siuum vel nimis ericcatium est signum quoniā tale humidum currens non est. serens sicut venū virus: etiam qm sunt accidētia quāsi apostema tia vñ infirm? sentit mordicationē manifestā in

Declaratio
3ª pñis pu
cipalis.

Not. hunc
cas.

Nota de
agrimonia
in q casu.

Nota.

Declaratio
4ª pñis
3ª pñis
principalis.

Nota bon
dos mor
dos cure.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

vicere ppter abstergi de substantia mēbi vel mi-
nui de eius substantia ppter nimiam exicationē
ideo tunc oportebit cum medicinis dictis adde-
re alias medicinas nō tñ abstergeres verū etiā
exiccātes: si cum exicatione coniungat nimia
caliditas ad sensum infirmi misceantur aliq ad
exiccādū de medicinis frigidis sicut aliquoties
inquiamus al. vel rosa vel corallus et filices: et hec
omnia bñ mēti tene ne cōtingat error in appli-
catione dictarū medicinarū. ¶ Nota etiā qd ex
hoc debes colligere qd aliquoties nō est scda ve-
ra cura neq cum medicinis causticis neq cum
ferro: sed est tñ blandiēdū fm modū etiā in par-
te sequēti dicēdū: vr. i. qñ fuerit praua et nō resu-
dauerit nisi parū neq malus odor augmēteretur
tñc nō est aliquid rimēdū. s. de pfundatione et
corrosione maiori. Nā qd maius est in dicta fistula
la est reludatio illius virulentie q nō est ad no-
cendū: et cū ea pōr durare p roth tps vite sue si
ne aliquo nocumēto. ¶ Alius casus est vbi succi
cederet fistula ad hemoroidas q alio fluere con-
sueuerat: sed postq est facta fistula nihil currit
de sanguine. nam tūc p fistulam expurgat illud
qd solebat educi p hemoroidas: vr. si cōstringe-
ret fistula et curaret esset timor: de quo dicit ibi.
in affo. Hemoroidas sanari antiquas nisi vna
relicta fuerit et solum ergo debet fieri vera cu-
ratio quando fistula non est ascendens et quan-
do ista fistula est mala et corrosiuā: tunc ele-
rior modus est cum ferro: qm cum ferro combu-
rē natura ignis supfluum remouet et corruptū
locum rectificat et nō pmitrit q materia corru-
pta dispergatur. velle autem curare cum medi-
cina caustica scire malitia in materia corroden-
te aliquoties ex fistula deducitur ad herpes
fluomēti: qm mā per medicamen acutum magis
deprauatur.

¶ Sequitur illa pars. (Modus adhibēdi medi-
camen et.) qd est tertia pars principalis huius par-
tis in qua. d. Ra. ponit modū curationis pueniē-
tem in applicatione medicinarū in fistula eligen-
do ēr medicinā in hoc singl cōueniēte ad blā-
diendū et apparēt curandū: et colligū post-
tūm ab eodē supra de fistula lachrymanti factū
in forma stes q in acutius nō est multū eleuatur
sed est ad sicci uorabilē declinās: nā sitit infra.
fr. aloes rharis sarcocolle san. draconis balau-
stiaz antimonij aluminis. oīum pres equales
floris eris qruum est quarta ps illius: scd de eis
stis: de quo vr ibidē dixit si exhibearur in fistula
canta est eius vis vr faciat egrū p multos men-
ses apparere sanū: qm ita exicat et confortat vt
nihil a fistula emanet p aliquot mēses. Et pmo
ponit electionē huius medicaminis cū ppara-
tione corporis ad ipm vril accipiendū. scd po-
nit modū debite eius applicationis. (Et si radi-
et.) ¶ Dixit ergo pmo et est ista nota clara. Mo-
dus adhibēdi medicamē hūc egritudine et col-
lytio qd in ea de fistula oculi notauimus suma-
tur et optime terat sup. dictū colligū factum in
forma stes: et fistula pmarur. i. lateralē sup. ad cō-
primēdū exterius sanē vel virulētiā donec hē-
quid in caprine egrediatur. ¶ Addit: et est scda
pars de mō applicationis: et si radius. i. stilus in
eā fistulā ingredi poterit: q sup. ostēdū sit aper-
tum immolnat sup. in extremitate stili de corro-
deindē ex p̄dicto medicamine postq mollificat

tum fuerit vel sup. distēperatum cum aliquo li-
quore in formā ynguēti vt cū melle ro. intret
sup. stilus ad fistulā mittatur. nā sup. cum tali
medicina immisā cū stilo poterit purgari vltus
et exicari in virtute illius medicine. ¶ Addit:
si vero minime ingredi poterit sup. stilus q: ostē-
dū sit extrinsecū sit stricturn dissoluatur medica-
men in aqua. i. dictū hēf puluerizati dissoluat
in aliquo liquore vt fiat medicamen currens. vt
verbi gfa cū aqua in mellis: et tunc addit: et subie-
nent corē egrī imposito puluinarī: et eo sup ven-
trem iacere p̄dictū medicamē distillādū sup. fis-
tulā fundat sup. ita vr penetrer intra eā: et hec
fiant in mane et circa noctē p tres dies. nā inuit
ture huius medicaminis pfundatio se intra fistu-
lā manifestabitur effectus exicationis si semp
priusq fiat talis distillatio bñ expūmat sanies
et ita exicabitur q fore p magnū spatiū vltra
nihil emanabit de virulentia et apparebit tunc
sanus. ¶ Addit qd sedat in aqua de curcuma et
lauet ex ea. nā in curcuma vr dicit Sēra. est vī-
rus calefactura et desiccatura in 3° gradu: et ab-
sterfina et maturatiua et perforatiua et resolutiua
et ita iuuabitur quomodolibet ex ea. Et sic sit
nis expositio litteralis huius capituli.

Exposito textualiter ca de hemoroidib?
ragadijs ani et fistulis ei? de qui-
bus vltimis duab? dispositionib? eius nō cūro
amplificare materiā: tūm q de eis satis qm ad
curā pertinet circa res. annorauī que vltimā bi-
cris dispositionib? vident: tñ etiā q ille dispo-
sitiones ad perfectionē cure semper in digēt ope-
ratione chirurgica: nō apparuit mibi elaboratā
nisi annorādō ea que ad curationē facere vidēt
tur vt factū est in superiorib? prime circa rectū:
sed de hemoroidib? que plerūq cadunt sub cur-
ra phitico: nūm et perfectio curationis compleri
poret per eos absq chirurgica operatione: et cir-
ca eas multo occurrunt difficultates ex diuersita-
te specierū earū. Idcirco cōueniēter visum est
mibi ampliare materiā annorādō ea que annor-
rari p̄sueuerūt in alijs capitulis: vr p̄mo videatur
de quid nominis et rei hemoroidarū. 2° ponēt
species et distinctiones earū. 3° videbunt cause:
deinde veniemus ad signa et pronostica et demon-
stratiua. Et postremo veniemus ad curam.

Quid nominis et rei hemoroid. pro pri-
mo igit expedicdo est ad
uerredū vt etiā dixit pro parte Builel. de Buriā
q hoc nomen hemoroides equiuoce sumit. Nā
aliquoties sumit pro quinq venis descendētib?
a vena chilis: quarū vltima terminat ad ostiū
ani et dicitur cōter hemoroides. Et aliq sumi-
tur hoc nomē magis p̄tate non pro illis venis
tñ: sed pro tumore et pro inflatione p̄tingēte in
capitib? dicarū venarū terminatarū in ano que
vidēt ap̄a ani et non sunt ap̄a vr hic distū-
guunt ab alijs ap̄aribus ani. ¶ Tertio etiā magis
p̄prie sumit hoc nomē hemoroides vel hemor-
ois ita vr nō omnis tumor illarū vel aliorū earū
rū p̄prie nominet hemoroides: sed solū qñ tales
vene fluūt p̄prie sanguinē emanātes dicunt he-
moroides: et hec vidēt esse p̄pria significatio hu-
ius termini cū sit terminus qui dicit ab ema-
tus est sanguis et rois qd est fluxus quasi sanguinis
fluxus. Et hoc modo sumens An. dixit de mēte
Bale. et nō est possibile vr accidat hemoroides nī

De qddis
re nois.
Quinq
modis su-
mitur he-
moroides.

Prima di-
stinctio su-
pra ex colo-
re.

si aperiant orificia venarum in ano: vt etiam dictum est circa sciam: si hinc modum est sanguis fluens per venas nasci vocatur emorroidis nasci: inde emorroides agia. i. sanguis supflue fluens. Ultimo sumit emorroidis per fluxum mae virulem vel saniose ex dictis venis quod afficitur fluxui mae ex vlcerebus aut non a dictis venis. Et hoc modo sumitur. Et illud terminum vbi supra. 17. tertij. ca. 2. in prin. cum dicitur. Scias quod multoties existimat aliquis quod habeat emorroides et non habet nisi vlcera in recto et in eis quod sunt circa ipsum. Dicit autem vnde cum tumescit et ab eis nihil fluit ab auctoribus quibusdam dicuntur condilomata: et ita auctores de his loquuntur alii quod sumit multum diuerso modo istum terminum emorroides: ceterum tunc loquendo de emorroidibus sumuntur emorroides pro dictis eminentibus in extremis dictarum venarum existentibus aliquotiens fluentibus et aliquotiens non.

Distinctiones

Et hinc hoc veniens est ad secundum principale de distinctionibus et per hoc istas. Dicitur igitur ab auctoribus distinctiones emorroides in tres species quod maxime sumit formam et modum sube earum. Et hoc modo: vt dicit Sera. 3. de veni. ca. primo. in prin. Emorroides sunt tres species. Et eis cum sunt quod sunt longe ailes rucis. i. sunt dures acutae. Et eis sunt que sunt late rotunde et color earum est cineritius et alii dicit quod sunt purpurei coloris aut ad purpureitatem de cluere et similitur granis vne. Et eis sunt que similitur moro et vocantur morales et sunt molles sanguineae vt dicit. Et per hoc has species addidit alia dicit. Et sunt de emorroidibus emorroides quod sunt quasi vesice. i. vesice piscium. Sed alii dicunt quod vesicales reducuntur ad vneas: quod satis est probabile secundum suam eam: 13. secundum coloris diuersificationem: quod vne assimilatur borro vne de vna nig. et non sic vesicales: sed sunt albe sed late rotunde sicut iste: morales autem similitur moro: celi non perfecte tunc maturi sed ad rubellum declinatur: sed sunt granolose sicut et fructus mori. Per hunc et dictis quod iste distinctiones non cooperit emorroidibus fluentibus sed tumefactis tunc inde ponit. Et alia diuisio ne de emorroidibus et dicit. Et diuisio est emorroides in agros fluentes et in surdas cecae de quibus nihil currit: et tales sunt duplices si consideras. Nam quedam sunt cecae quibus nihil aliud fluit: et peruenit: et alii sunt cecae in quibus retinetur fluxus earum fluxus: et hinc omnes hos modos pergit corpus ledi ab emorroidibus vt a fluentibus cum fluxus est supflus: et a cecis non consuetis ad fluxum per aperturam earum vel dolore et a consuetis fluere cum non fluunt propter retinere humores solitos effari et propter dolorem. Ponit alia distinctio quod de emorroidibus quod sunt pro fundo interius non apparentes nisi cum artificio cum speculo vel anu inuerfando cum ventosis vel aliter: et quedam sunt extrinsece nate circa extremum anni apparentes: et ille sunt de quibus stat prima distinctio quod sumitur ex colore et ex forma ipsarum quod distinctio non potest manifestari de occultis tunc quod quedam sunt fluentes et quedam non potest de omnibus manifestari: vt etiam de occultis quedam sunt fluentes et quedam non. Dicitur etiam et dicitur species ex parte mae prete nā verrucalae maxime pedet ex humore mellico: et quedam sunt quod magis pendunt ex sanguine et morales: et quedam ex mixta ex sanguine et mellico colico et sunt vne quedam generantur ex slegma

te aquoso sed raro et sunt vesicales. Potest etiam fieri diuisio de emorroidibus sumendo large terminum: quod quedam sunt de illis venis quod sunt cecae aliquae sunt que sunt fluentes plures et aliquae vna tunc: et eis est quedam sunt que sunt chionice et ex multo tempore: et quedam non est de his quedam sunt quod in totum remouentur sine sint cecae fluere fluentes: et post ea redeunt et quedam cum redeunt diuersificantur: quod quedam redeunt obseruando proprium periodum: vt quod eueniant de mense in mensem vel de tribus mensibus in tres menses: et quedam redeunt sine periodo ordinato: et quedam sunt post morbos per crisis manifestam et quedam sine manifesta crisi et sine morbo precedente. Item de eis non fluentibus quedam sunt quibus coniungitur vehemens dolor et clamor suo sine sit extrinsece apparet sine occulte: et quedam cum quibus non coniungitur talis dolor et de profundis quedam tendunt ad partem superiorem versus dorsum: et quedam tendunt ad partem virget ad partem inferiorem. Et de emorroidibus fluentibus sunt et diuisiones. Nam quedam earum defluentibus sanguineis supfluent in emissione sanguinis respectu corporis in quo reperiuntur: quodam emittunt ipsum in debita quantitate secundum proportionem sanguinis abundantem in corpore cuius sunt: et quodam deficiunt in eundem quantitate sufficientem: quod si minor fuerit eundem quantitas esset conuenientior illi corpori cum illis circumstantijs: et ita sicut de ceteris est de quantitate correspondenter dici potest de qualitate humorum quod expelluntur cum sanguine: quod per diuersas venas aliqui fluit sanguis debere qualitate sibi: vt quod grossus mellicus: et aliquotiens fluit sanguis laudabilis vel colericus non conueniens eundem per dictas venas: et ita aliquoties fit fluxus in debito tempore et consueti periodo et alii non. Et ex hoc patet quod aliquoties fit fluxus talis qui naturalis et conueniens respectu quantitates: vt qui esset aggregata supfluitas sanguinis boni in toto et enareretur secundum proportionem de quantitate sufficienti illius sanguinis: vel vbi est esset colericus: tunc talis esset conueniens secundum quantitates et non secundum qualitates: quod non esset grossus melencolicus: et ita contingit esse fluxum conuenientem in quali et non in quanto: vt cum enareretur sanguis grossus et non sufficienter: et aliquotiens est conueniens eundem: quod in tempore consueti et periodo debito: etiam discognoscitur in alijs circumstantijs duabus dictis: et aliquotiens esset discognoscitur in tempore quia non fit in tempore consueti: et tunc erit conueniens in quantitate et qualitate: et ita potest fabricare diuersas combinationes vt patet. Tres de tali fluxu quidam coniungitur in corpore naturali fortiori sanguineo vel colerico: quidam in corpore debili per complexionem vt slegmatico et mellico colico: et ita fac distinctiones et de etate et de sexu. Et hec de distinctionibus sufficiant.

Cause. Jam veniendo ad tertium principium de causis dicatur primo quod causarum quedam sunt corporales et intrinsece: et quedam sunt extrinsece vel primitiue. Et de corporalibus quedam sunt antecedentes et quedam coniuuantes: et de antecedentibus quedam sunt complexionales vel compositionales: et quedam humorales.

Cause coniuncte emorroidum que sunt additiones vel tumores illarum venarum circa anu sunt humores dictas venas ibidem intumescere facit.

De causis.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthei de gradt.

cientes: et ille cedem fluentes sunt. cā conuicta fluxus illarum venarū cū fluunt: et ita fin diuersi sitatem humorū ibidem cōtentorū: et etiam fluunt diuersē gñantur spēs fm diuersitatez mae sicut dictum est supra qd sūt morales ex sanguine magis colerico: et verrucalēs ex sanguine magis melencolico: et vūe sunt inter istas. i. pendēt ex sanguine minus melico qd verrucalēs: et magis melencolico qd morales: nā oēs tales vt credit pendēt ex sanguine participante melencolico: et nulle pendēt ex melencolia pura neq sanguis puro de cecis intelligendo: sed oēs ex sanguine melencolico plus z minus ad modū expositū et ly. A. dixerit plm quidē gñantur emoroydes ex melencolia et sanguine melencolico nō intelle rit qd ex pura melia gñantur: sed cū dicit ex melencolia intellexit ex sanguine multū melencoli co: et cū dicit ex sanguine melencolico intellexit fieri ex sanguine participante melencolica mā sed non multū. Immo aliqui dicunt qd nulle emoroydes sūt ex flegmate tñ: sed cū dicit qd sūt ex flegmate dicit istū debere intelligi ex sangui ne flārico a dñio: participante tñ mā melencoli ca. Ego autē crederem nō esse incōueniēs dicras venas aliquorū itumescere ex pāria flegma ris aquoā sine sanguine inclusi in dictis venis vt pñ de vesiculis qd sunt similes vesicis pisciū vt dicebat Aui. qd declinant ad albū simplr et nō ad rubeū. Sed hoc raro vt fuit dictū supra: qm venae sunt locus sanguinis et nō flegmatis puri et forte gñantur illa aqua sitas vel ad illum locū conuertitur qd est inter poros venarū et pelliculā cooperientem extrema venarū: de qua dictū est supra circa textum: vbi declarauit modū dicrarū eminentiā: qd sūt ppter mām exire poros ve narū et retineri intra illā pelliculā cum non dila tantur et rumpuntur porū illis: et ita clausus san guis ibidem et auctus per fluxum et rēditur illa pellicula violenter: et fit dolor: ad quem locū re curre pñ maiori intelligentia.

De causis autē acribus cā cōplexionales sūt complexio calida et humida in toto vel in epate multiplicans sanguinem vel complexio calida et sicca inflammans et adurens precipue in epate faciens ad gñationem humoris melencolici: vel mala etiam dispo splenis debilitans ipsum in mundificādo epate est de causis huius. Et de causis cōplexionalibus sunt latitudo meatuum et situs illarū venarū deorsum vnde habilitat motus illarū māt ad eas. Et de causis materia libus antecedentibus sunt humores dicti regi ri in epate vel in alijs vñs parati conduci ad di cras venas.

Causae autē extrinsecae et primitivae sunt omnes causae facientes ad multiplicationem humorū grossorū et etiaz sanguinis acuti: humores tamē grossi magis faciunt ad fluentes. Et sic omnes causae extrinsecae quae calefaciendo etiam rarifi cant meatus et ponūt humores in motu sunt de causis ipsarū emoroydarū ppter hoc in vē ro australi et in regione australi multiplicantur emoroydes vt voluit Aui. et ita in aere calido et humido per eundem modum: et ita morus et ex ercitur laboriosum: non tamen plurimum ex siccitium est de causis huius: et etiam oēs cau se quae faciunt ad apertionem meatuum et fluxū māt vt sunt promociua diuretica sunt de cau

sis: et ita etiam quae extrinsecus conuertunt huius mores ad illas partes vt longa calefactio anni cū pannis calidis: et longa frictio et ventose si po nantur supra nares: et maxime in circuitu anni et equitatio longa maxime laboriosa. Quedam tñ sunt cāe quae magis appropriantur emoroy dibus fluentibus vt est acceptio aloco: nō aliter preparati: qm per virtutem suam aperit ostia venarū: et etiam dactyli cū ppterare speciali fa ciunt ad gñationem emoroydarū: vt dicit Rabi 22ª particula suoz affo. et ita quocūq extrinse cus occurrunt versus ficteri laboriose imprimē do vt sunt suppositoia grossa faciūt ad erupcio nem illius pellicule cooperientis illas venas: d qua dictum est et sic ad fluxū ita sūt clisteria acu ra siue suppositoia in quibus est virtus dilata di poros vel agendi sunt de causis talib: et sūt egressio fecis dure quae idem operatur vt cāsim lis primitiua. Sed causae retentiores fluxus in consuetis ad fluxum periodicū maxime immū tur ex grossiori sanguine et sicciori fluxu qd ant: vnde sūt corrugatio pororum venarū. Etia hoc aliquando accidit ppter vñtionem sacrum cū canterio acual vel potentiali circa ostia di crarū venarū ad retinendū sanguinem super fluentem. De cibis quocūq faciunt ad gene rationem sanguinis melencolici et sanguis acu ri plurimum: vt sunt carnes grosse ad generan dum sanguinem melencolicum. s. bonum et ceri norum et similia: et caseus antiquus et alia simi lia sepe dicta sunt de causis huiusmodi: et simili ter acuta mordacitua: vt sunt cepe: porri: et reliq acrimina sunt de causis saltem emoroydarū ad fluxum et amara et salia et similia. Et compo sitio etiam naturalis de latitudine illarū vena rum cum complexione calida ficteri est de cāis ad gñationem emoroydarū. Ppter ea recte dicitur a quibusdam qd sit passio hereditaria ppter similem compositionem et complexionem suā in parentibus: et cōsequenter transfusam in fi lios. Et summariū hec de causis sufficiant pñ ppter abbreviare: potes tñ si placet ad plima ex his discurre.

Signa Consequenter veniendū ad signa p mō de pñosticis euentus sūt hoc p mō qm in parentibus pñstuerunt emoroydes ex dispo ne naturali membrorū vt ex caliditate et siccitate epatis simul cum compositione facien te ad dicras emoroydas de qua dictū est: et ipa rum causae tales naturales fuerunt totales cāet non malitia regiminis: tunc in filiis expectare opz similes emoroydes: pñ concludit cū a pa rentibus soleant imprimi in filios nāles dispo nes vt cōplexionales et cōpōnales. Sed m pñ nosticum magis spāle: in qbus gñatur sangui na grossus siue per nām ex dispositione mēbroz vt epatis et splenis: vt dictum est supra: siue ex regi mine gñatio talis sanguinis grossi vt ex cibis sumptis talis dispositionis sicut est caro salita et caro vaccina et lentes et fabae et caseus antiqui et huiusmodi: tñ in his expectare oportet emor oydas et proprie cecae: parer conclusio confide ranti. Alia conclusio etiam specialis et est Ra sis in diuisionibus in capitulo proprio ad finez de egreditibus anni: in illo in cuius sanguinis natura est acutitas: emoroydes necessario gene rantur et tales sup. vt pñstius sunt curretes: pñ

Qualiter aloco agit emoroydas.

Quartum

De pñosticis ad bo num.

Primum

De cāis ad bo num.

Primum

Primum

Primum

Primum

q: talis sanguis sua acuitate penetrat p poros: erit a virtute expulsiua irritata expellit ab spīs venis: ita sūt hemorroides fluentes sicut di- rit ex opposito in habetibus sanguinem dulcem z carnes teneras humiditas nō forasse generant hemorroides. ¶ Alia cōclusio primi euent? qñ nō adhuc manifestant cū accidit grauedo in in- serioribus dozi: si sit moritura qdā z dolor in ege- rendo cū puritu circa anū qñ nō p̄fuit fluxus ventris neq; tenasmo: signū est euentus hemor- roidarū de proximo: qm̄ declarat materiā descē- disse ad illas partes que iā aequaliter extendit illas venas p̄ter naturā: l3 nō adhuc sensibilibz ter vt supponit: sed in p̄cessu fluente materia sūt manifestā augmētū in dictis venis zc. Et si cōiungatur tristitia z aliquotiens iracūdia z in- habitas operacionibus mortuiis: illud erit for- tior significatio ad hoc significandū: z maxime si alis fuit p̄fuerus parti hemorroidas: z post cura- tionē cū succedebat pericordando aut succedebat signa que dicta sunt: tūc erit fortior significatio: et etiā magis proprie si talis reditus periodicus fuerit ordinatus: patet cōsideranti.

¶ De pronosticis vero ad bonū sit hoc primum: hemorroides apparentes ceteris parib? in ma- licia materie sunt minus male q̄ latentis z pro- funde: patet qm̄ tales melius cognoscuntur de qua specie sunt z ad eas melius possunt applica- ri medicine ad curationē que sunt manifeste q̄ ad occultas. ¶ Alia cōclusio in hemorroidibus fluentib?: stante etiā paritate in materia remis- siores sūt dolores q̄ in cecis: patet qm̄ materia purgat in fluentibus que retenta z quāritate z qualitate nocet causando dolores. ¶ Alia p̄cln/ sio: hemorroides intrinsece que sunt versus supe- rius vt versus dorsum etiā minus ledunt q̄ ille que x̄runt: vel etiā iacent in deorsum. Et de hoc dicebat Aui. loquens de profundis: z sunt deter- rores earū proprie ille que tendūt ad parē viri- tatis q̄ em̄ sup. tales stringūt: i. p̄hibent eritū vine cū apostemare vt dixit sup. oppilāte.

¶ Alia cōclusio ad bonū maxime in fluxu- tibus patientibus hemorroidas succedēs flux? sanguinis variū remouet fluxū hemorroidarū: licet etiā nō fluentes recipiāt inde iuuamentū: patet p̄cln/ sio: qm̄ per fluxū narium sit deriuatio sanguinis qui per deorsus fluebat ad partes na- riu. ¶ Alia p̄cln/ sio similis huic: in mulierib? pa- tientib? hemorroidas fluentes si multiplicent mēstrua in eis ēd curant hemorroides. ¶ Alia cō- clusio ad bonū posita etiā 11° p̄r̄nēris: etiā de mēre Hippo. dixit agrio. si hemorroidarū si san- guis inde effusus fuerit niger curat cholera nī- grā. Propterea etiā dicit Aui. z scias q̄ si sangui- ne qui currit ab hemorroidibus z ex ano est secu- ritas ab hyperesthismo z mania z melia zc.

¶ Aliud pronosticū ad bonū z est Hippo. 6° par- ticula affo. De elēcolicio z freneticis. vel vt dicit Bal. in cōmēto: hemorroides imate bonū. patet p̄cln/ sio: qm̄ diurnis materia in deorsus. ¶ Aliud pronosticū est Serap. de apparētibz z oculis postea cōprehensione morales sunt minus male saltē quātū ad sanitatē z accidentiū z modū ter- minationis que dicuntur sanguineē q̄ vneales que magis ad adustū attrinent: patet cū sanguis sit mirio: nō adustus q̄ adustus: qm̄ etiā ad mo- dū terminationis z curationis saltē per diuer-

tionē z resolutionē sunt minus male q̄ verruca/ les immo sunt deteriores earū vt dicit etiam Aui. ad intellectum datū: q̄ pendent ab humo- re magis melencolico.

¶ Et ita possunt fieri signa pronostica ad malū: vt q̄ verrucalēs sunt deteriores ad intellectum datū: z morales quantū ad seuitatē dolorū sunt deteriores: patet ex dictis. ¶ Aliud pronosticū ad malū vniuersaliter in omnibus. Omnes egrit- tudines ani z hemorroides inter eas nō facilis- ter curant p̄pter multas causas vt dicit Bal. io. decē tractatū 7° capitulo. Est enim sensitiua sus- scitenter hec particula z facilliter irritat ab acri- bus z austeris pharmacijs vt dicit etia q̄ super fluitas cibi trāsit per eā. que sepe est mordax et acuta propterea dicebat Aui. 17. tertij de egritu- dinib? ani in p̄n^o: qm̄ est callis. i. via ad trāseun- dū: ideo peruenit ad cū fer suo incessu diminiuit eū a quiere cū qua complet receptio iuuamenti medicinarū: que medicine imprimūt iuuamētū cū p̄fistat supra mēbrū: z sic si nō possunt mo- rari supra mēbrū nō inuādūt: ita etiā suo incessu multiplicatur dolor: z sic attrahunt materie ad locū doloris maxime cū locus sit positus in infe- riori parte: vnde facilis sit descēsus superfluitas- tis ad ipsum cōcurrente maxima debilitate illi? mēbrū p̄pter p̄sentia hemorroidarū ledentiū: vnde facilius recipit superfluitates. eādē vel si- milem sententiā posuit Rasis 11° cōrinentis.

¶ Alia cōclusio ad malū z ponitur 11° cōrinentis ca^o 7° de mente Hippo. de morte veloci: in quo fuerint hemorroides z inguini fuerint fistule su- perabundantes moriet in die. 2° p̄cln/ sio probatur per experta ab eo. ¶ Alia cōclusio est Hippo. alia cōclusionē etiā posuit Hippo. 6° affo. in periculo modi curationis earū z maxime de fluentib? an- riq̄is loquēdo dixit. Hemorroidas sanari an- quas nisi vna relicta fuerit. i. qua sola possit fieri purgatio de materia periculū est fieri maniam aut p̄tiam: z dicebat. Cōmentator in cōmēto. est periculū fieri dolores capitis z hydropis z alios morbos melencolicos sicut est scabies et cancer z lepra z huiusmodi: z ratio est clara. Nā per res- trictionē omniū hemorroidarū p̄suerarū efflue- re redit sanguis melencolicus feculentus supra epas: z ita ei? cōplexione cōrripit: ille sanguis- randē educi potest ad alia mēbra et causare pōt egritudines predicas z alias plures. hoc totum intelligat nisi post retentionem hemorroidarū humor solutus est fluere frequenter euacuetur aliunde aut diuertatur aut ipse iterū hemorroi- des pronocent. ¶ Alia cōclusio cōmunis ad bonū z ad malū: z ponitur etiā 11° cōrinent. de mēre Bal. Illi quorū venarū osticia in inferioribus aperiunt siue sint ordinate a natura nō patiunt pleuresim peripleumoniā mania cōrrosionē sca- biē aut aliquē similit morbi. Addit: q̄ hmo i ha- bētib? hemorroidas si nō curant cū pueniēti or- dine. i. q̄ restringant oēs: vt dictū est in cōclusio- ne superiori: ita q̄ nō amplius effluer ab eis san- guis accidit eis predicte egritudines. Et idē di- xit Aui. intelligatur nisi succurratur aliūde a na- tura vel arte vt in cōclusionē superiori dicebat. Et hec de pronosticis sufficiant.

¶ Signa vero demonstratiua: si hemorroides sunt extra apparentes sunt satis manifesta et non tantum q̄ ibi sint hemorroides: sed etiam

De signis
pnosticis
ad malum
Secūdum

Tertium

Quartū

De signis
demonstras-
tūis.

Secunda pars practice Joan. Mattbel de gradl.

declarat species earū: et si sint interi⁹ declarat
ex leſione inceſſus ſtercoris per illas partes cum
aliquali pōdere et puritu: et imponat digi⁹ in
tra anū vt rāgatur et nō pſueſcit fluxus vētris
vel renaſmō. q̄ ſi nō fuerint manifeſte neq; ſuē
res et debeāt declarari ſpecies earū: opz vt cōpū
maſ anus et expriat eas eger vt cōprehēdi poſ
ſint. et Raſis in diuiſionib⁹ iuſſit vt ponant ven
roſe ſupra anū et extrahant ita vt videri poſſint:
et tunc diſtinguuntur ſpecies per viſum et tactū.

Quod ſi fuerint ſuētes manifeſtaſ de eis per
exitū ſanguinis ab cia differenter ab exitu ſan
guinis ex fluxu vētris diſſinterico vel renaſmō
ne: qm̄ cū fluxu ſanguineo tali mō nō ſtat fluxus
aliozū humorū ſeparatorum a ſanguine vel feci
ſicut in fluxu diſſinterico neq; ſit exitus illi⁹ cū
expreſſione vehemēti et conatu cū ſtur ad ſcellā
ſicut ſit in renaſmōne: immo ſluit ſanguis diſtil
lando ſine labore: etiā ſanguis talis nō educitur
mixtus cū fecibus ſicut ſit in diſſinteria. Itē in
pū⁹ aſcellationis in hemorroidali ſluit ſanguis
nō ſic vt plurimū in diſſinteria: et etiā in hemor
roidali ſluit aliquoties poſt egeſtiones: et non
cū dolore ſicut in diſſinteria et diſtillādo ſluit vt
dictū eſt: et tergēdo anū apparet pecia maculata
ſanguine: etiā ipſo aliquoties ſano apparenē.

De colore
habētium
hemorroi
das.

Et dicebat Aui. plurimis quidē habētib⁹ he
morroides adeſt color ppi⁹ etis: eſt citius decli
nās ad viriditatem: cui⁹ cauſa ſumitur ex hoc: qm̄
habētibus hemorroides ſi ſunt de cecis dolore vē
trici ſit vt cū ſunt ecce inflare: et inde ſup. inflā
mant humores et ſpūs et mēbra maxime epar: vt
de deducunt humores ad cholericū et citrinū de
clinantes: ſic citrinū color earū. ſi autē hemor
roides ſint ſuētes et nō reſtringat ſanguis vt ple
rūq; ſit ſuperfluitās in euacuatione ſanguinis.
vnde ſemper egredit⁹ cholera ſaltē in pporio
ne ad ſanguinē: et ita ſit color pur citrinus et ali
quorietis tandē ſit viridis. ſi tñ euacuet⁹ per he
morroides ſanguis melencolicus remanēte bo
no et puenienti et nō ſuperfluitate euacuatōe: tñ
ſit color bon⁹ in cute ſicut ſepe ptingit in mu
lierib⁹ poſt mēſtruationē debitā. Nō in cōuenit
tñ immo aliquoties accidit vt ex hemorroidib⁹
ſluit nō tñ ſanguis: immo aliquoties aqua ci
trina vel aquoſitas quedā lotina: vt pz ppi⁹ de
hemorroidib⁹ que ſunt ſicut veſice pūſcū. Et ſi
gna etiā ſpecialia materiē includant in hemor
roidibus ſic dicit Aazarani⁹: ſignum earū ex
humorib⁹ groſſis et viſcoſis eſt q̄ ſtat ibidē de ru
gita et inflatione vētris ppter aſcenſionē vētroſi
tarū in humoribus. i. ex ipſis. Signū vero hu
morū calidozū ex cibis et medicinis eſt: q̄ nō ſe
quit⁹ cū predictis accidētibus ſup. appropriatis
hemorroidib⁹ tumor neq; vētris rugitus: ſed ſe
quit⁹ cū hoc purit⁹ in ano et pſſura ad aſcellan
dū de qua exiſtimat inſirmus aſcellare tñ nō eſt
ita. Et addit: et ſumma ſignozū eſt: qm̄ cū videas
eas groſſas duras ſcias eas eē ex humorib⁹ vſtiā
et ſiccio: et qm̄ videas eas molles calidas et hūidas
ſcias eas eſſe ex ſanguine putrido: et ſi videas eas
molles abſq; dolore ſcias eas eſſe ex ſtate groſſo
et ſi fuerit ſciſſura et ſiccitas in ano cum acuitate
et dolore vehemēti ſcias eas eſſe ex cholera
rubea acuta et calida.

Cura Expedito de ſignis veniēdo ad curā.
primo ponet regimen ad dietā petri

nens: pñ veniem⁹ ad medicinalia ſm diuerſas
intentiones que haberi poſſunt in cura hemor
roidarū ex multiplici diſtinctione earū et diuer
ſitate earum: de quibus viſum eſt in diſtinctione
nibus et cauſis et ſignis ſuperius.

Circa igit dietā ppter diuiſionē generalem
que ſumit⁹ de eis q̄ quedā ſunt ſuētes ſanguis
nec et vt plurimū ex humore acuto: et quedā ſunt
cece et vt plurimum pendentes ex materia groſſa
melēcholica mixta ſanguini: vt ſupra viſum eſt.
Idcirco non pōt dari vna regula in dieta: immo
expedit eā variare ſm hanc diuerſitatem que re
perit⁹ in ſuētib⁹ et non ſuētib⁹: et hoc obſer
uauit do. Serap. in ca⁹ proprio 3° breuiarij qui
ordinauit dietā in hemorroidibus nō abſolutā
ſed cū cōditione diuerſam: immo dicit ſm diuer
ſitatē et cōtrarietate diſpoſitionū earū dicit ſic
Tibi autē pueniētes ſup. in ſuētib⁹ ſi enacua
tio ſanguinis eſt ſupra mēſurā: opz vt ſint pauci
ſtipricitate facientes ex eis in quibus non ſunt
ſuperfluitates ſicut ſunt riſi et miliū et cādaru
cū paſſulis contritiis et granis granatozū ſup. ſi
mul decoctis. Poſtea paulo poſt addidit: et qui
habet hemorroides oppilatas: ſic eſt cibus ei⁹
Prius iſtis ſup. pueniētis ſicut res que mouent
ſanguinē et opprimūt ipſum ſup. vt expellatur.
Ideo addit et cōferunt iſtis etiā res que prouo
cant ſanguinem menſtruū. nā que prouocāt ſan
guinē menſtruū prouocant etiā hemorroides: et
ita nō poteſt dari vniſormis regula in dieta he
morroidarū puenienti: nō tñ in cibis et potib⁹:
immo neq; etiā in reliquis reb⁹ nō naturalib⁹.

Et hoc ſideras Aui. in cibatione eoz ordina
uit dietā quāſi ex dñs extremis dicit: opz ſup.
taliter parientes: vt alienent a ſe omne groſſum
ex carnibus et poſtea addit: et omne adurens ſan
guinē et ſup. nō tñ adurens ſubtilians et acuens
niſi ſm quāritatem inuamenti. Primū pertinet
principaliter ad cecas. 2^m dictum principaliter
ad ſuētes. Dicit ſignanter niſi ſm quāritatem
inuamenti: quāſi innuat q̄ in materia groſſa ali
quorietis ad ſubtiliationē et apertionē pueniēti
ſubtiliaria acuta: vt pz: et ita ſit aliquorietis ad
puocationē cōueniēti ſubtilia puocatione: et ab
ſolute adurentia nō pueniāt neq; in cecis ſtate
materia aduſta groſſa ne multiplicetur materia
groſſa per aduſtionē: neq; in ſuētib⁹ ne nimis
acuat materia et dilatent meatus ppter nimis
caliditatem in cibis et medicinis adurentibus.
Poſtea ſpecialiter cōtrahēs ad diuerſas cauſas
ipſum regimen ex parte cibi et potus: primo ad ce
cas et ad materiā groſſam dicit: et os vt comedat
ea quoz digeſtio eſt veloci⁹ et ſtat cibus bon⁹
ex carnib⁹ et vitellis onozū et. Poſtea cōtrahēs
ad dietā que cōuenit in hemorroidibus ſuētib⁹
dicit: q̄ ſi fuerit illic ſolutio et curſus ſuperflui
ſanguinis conferunt riſi et cibus ſacrus ex gra
natis cū paſſis ſup. cū arillis contritiis. Et ita pa
ret quomodo varianda ſit dieta: immo quāſi cō
traria eſt dāda ſm cōtrarietatem diſpoſitionū.

Aliqui tñ auctores reſpicientes ad hemorroi
das tñ cecas poſuerūt dietā cōueniēti in oē
curſu ad melēcholicū groſſum vt fecit Raſis in
diuiſionibus vbi principaliter ordinauit abſti
nentiam eoz que generant ſanguinem groſſum
dimittendo cibos groſſos etiā acutos: et quidā
inſpererūt attendentes principaliter ad hemor

De regim
neſtuerū

Rora

De potu
citerum
nam.

De regimē
ne hemor
roidarum
cecarū.

roidas fluentes magis periculosas et sic ordinauerunt diera ad frim stiptici declinarem. Et ita obseruauit Ras. in textu nostro superius: ne ergo committatur error: oportet specialiter diuer

de regimi
ueneri.

hora

de potu
citeruui
num.

In fluentibus igitur emorroydibus vitet aer calidus siccus et inflamarum: et inclinandi ad aerem frim et grossum magis vel siccis et humidum fm diuersitate mae: et ita vitetur motus: pcpue laboriosus et pedes factus: etia eques maxime trotando vel saltado et vlt ab oimulta egratio ne: et maxime sup mala bestia vt dicit Aza. **Et** ita cauendi a supfluis vigilis: ly et profundus somnus nocet conuertendo humores ad interiora. **Et** ita cauendi a passionibus aialibus inflamaribus et a coitu et supflua inanitione maxime in ieiunijs. **In** cibis canere opz ab osb inflamaribus et acutis et falsis et acetosis vehementer et amaris inclinando ad frigida glutinosa et stiptica cu est interio strictionis pauci nutrimenti vel multi fm exigentiam virtutis fm qd dicitur est circa lsum. Et si volueris spaliter videre a qbus cauendi et qbus vitendum in hac dispone et accidentibus q sepe sequunt ad eaz et supfluitate fluxus sanguinis aliquotiens de sin copi vel pulsi cordis et alijs: vide q sunt supius posita in prima parte in ca de fluxu sanguinis narum. Na de his ampla habita est doctrina: et p tantovlerius non curo me extendere. **Sed** in potu in hac dispone est no sic corp debilitas: tum: est in totis a vino cauendi et vrdum aqua ferrata deco. sumach vel dragaganti. vbi tñ sñ re debilitate est dandum aliquid de vino nigro pontico mixto cum dicta aqua.

Sed vbi simus in casu emorroyday cecay in prin fluetio mae cauendi et ab oibus comouebus humores et puerentib in deorsus vt ita do omnes causas que dicte sunt supra et stando in quiete.

Sed qm mae no sunt fluxe doloris causantes et sic intentio ad aptione emorroyday vt mædu catur dolorem causans: tunc regimē comoriui est aliquat in casu necessarijs: magis tñ inrēdum erit aptioni dictaz venaz p localia q per dietam comouentem et puocantem: et tunc vitada sunt quecūq faciunt ad gnatione humorum grossor. Et ita aer grossus et nebulosus et habitatio i locis terrenis et paludosis: ita nimia qes est nociua: ly etiam forte exercitui adurendo discoueniat. **Et** ita discurratur ad reliqua facie ria aggregationem humor grossor dimittendo omnia que faciunt indigestionem: et a superflua repletionem cauendum est: et ea oia sunt vitanda que ex se sunt sanguinis grossi gnariua: vt sunt legumina carnes antiquae grosse pisces bestiales et paludestres et herbe maxime acutae et amare et erica precipue acuminata et sinapis et similia: eligendo ea quoz digestio est velox boni cpimi: et vitendo pro potu vino satis temperato in substancia et in colore: mixto tñ cum aqua decoctionis radicis buglossi: etiam fieret aqua calibeata erit multum conueniens in casu. Et pro habendo ampliozem nutritionem de dicta in ista interio ne conuenienti recurre ad dicta superius de melencolia et de passionibus splenis: qm dicta ibi des posita in hoc loco seruiet tibi vtiliter. Et hec quantum ad dietam sufficient.

Medicina.

Jam veniendo ad medicinam: naliavt habearur rectado crina et ordinata qm tripliciter contingit corz poza ledi ex emorroydibus: vt dictum est in distinctionibus. s. de cecis non consuetis fluere: et ex cecis fluere consuetis: sed iam natura fluentibus: etiam ex superflue fluentibus. Prius incipimus ponere curam cecarum non consuetarum ad fluxum: deinde aliarum consuetarum fluere ledentium et non fluentium: tertio ponemus curam fluentium superflue: qm alie non sunt constringende precipue consue fluere. **Pri** tas men ponemus vnum cano. obseruandum in cecio: qm non est necessaria curatio quam posuit Aui. in cura earum cum dicit. Amplius si no fuerit dolor: neq aza neq inflatio sup. ledens non erit tunc plurima necessitas curationis earum. Nam earum curatio qm perducit ad fistulas et ragadias vt dictum est circa literam: et ita supp. tunc sunt dimitrende. **Sed** qm est necessaria curatio vel propter dolorem vel propter inflammarionem vnde fier ei impedimentum ex tumore earum: et si aliunde non sequatur nocumentis tunc ponebat Aui. etiam duos cano. cōes in cura omnium emorroyday ledentium. Primus est vt studium impendatur in lenificatione nāe. i. vt sit venter mollis ex mā molli. Addit ratione dicens vt non nocet durities fecis ano sup. suo in cessu et magnificetur labor. i. nocumentum qd sequitur in cecis inflatio nisi inrēdamus ad fluxum earum: et etia in fluentibus superflue: qm si inrēderemus fluxui egestio dura forte conueniret. **Alium** casu. posuit etiam cōem in prin cure: qui ly possit ampliari ad omnem lesionem emorroydalem saltem fm partem: tñ ppruistra hitur ad curam cecarum sua inflatione vel dolore ledentium dicit: oportet vt in inceptioe supple cure rectificetur corpus sup. in malitia complexionis et euacuetur sanguis malus sup. alijs quotiens euacuando materiam melencolicam vel aliam colericam que facit sanguinem malum: et aliq euacuando ipsum sanguinem malum ita vt slobothometur saphena et vene que sunt i posteriori parte calcanei sup. in parte domestica et vena abnadil: et est vena i curuatura geniculi et in parte domestica et est fortior vtriusq eaz vt dicit sup. ad euacuandum mām coniunctam contēra in venis. Nam in cecis educio sanguinis ex reis vt fluant cum nocent qm non remouetur dolor p alia videtur esse prima intentio curatiua q si no fiant fluentes saltem euacuetur materia coniuncta de sanguine malo qui est in eis: et hoc fit slobothomando venas que alligationem habet ad dictas venas istas quales sunt dicte vene: nā educere sanguinem per eas venas fluxum earum dilloem minuet.

Specialiter igitur veniendo ad curam earum cum sunt inflata dolore et tria occurrunt in intentione curatiua. Primum est vt mitigetur dolor et sic detumescent vt a virtute pñr resoluantur. Secdo vt efficeantur cum medicinis ista interio nem complementibus qm per hec duo no remouetur succedit alia intentio de puocando sanguinem contentum ad exteriora: vel educendo eum cum omnibus ingenijs de quibus dicitur in cura emorroyday cecay cōsuetaz fluere: qm tñc miuetur dolor et detumescent dicte vene: et facili

h h ij

Trib modis ledunt corpora ab emorroydibus ex cecis no fluere pñctis: ex cecis fluere pñctis et ex superflue fluere pñctis.

nerfas
emori
diuer
nctio

ralem de prima
ngui
sunt
proffa
m est.
mmo
uere
dfer
qui
lura
diuer
it sic.
uacia
pau
sunt
aruff
p. h
t qui
e c
uent
arur.
ouo
f san
las: et
a he
rib?
lib?
dina
sup.
fluz
f san
sens
riner
liter
rem
a ali
nise
s ad
ab
tare
eria
mis
mā
pus.
d ce
dāt
ion?
ens
rib?
uns
grat
apa
i cor
mā.
roi
oē
s in
stū
sum
idā
moz

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

De mitiga
tione dolo
ris.

earum potest fieri exsiccatio.

¶ Pro expedienda igitur p^a intentio de mitiga
do dolorem: primū est diuerrenda mā ne ppter
dolorem fluat ad locū: in hoc maxime facit flo
bor homia leuis basilice etiam in corpore: nō sū
guineo: qm̄ in sanguineo dē esse copiosior. Nam
ut dicebat An. in ca^o de apatibus calidis in fie
re: op^o ut administratur flōia in prin^o hor apā
rū. ¶ Qūq; em̄ sedat dolo: solū sup. facta flōia:
ad hanc etiam intentionē multū facit si ponan
tur ventose in spatū aliquorū cū scari fca
tione aliquorū nō sūm dispōnē corp^o. Tōse
quenter fiat balneario si flōia vel vērōsa nō sū
fieri cū rebz minuentibus dolorem anodinis
facientibus ad aliquā remissionem acutari
mā: et ad leuē resolutionem cū lenitione et mol
lificatione. Nam per mollificationem in emor
roidibus non consuetis sūne humectatur mā
que plerūq; est melencolica: sic preparat ad
resolutionem: qd si nō resoluatur saltem p medi
cinas extrinsecus offerendas ad apertionē poro
rum ut effluat sanguis talis retentus pparatur di
cre emorroides ut in eis fiat bona ipressio a di
ctis medicinis: fiat ergo sessio in aqua decoctio
nis rez ut infra. R. maluarum folioz altee. ana.
℞. s. s. scis lini z fenugreci: floz cāomille z mel
lilori. an. ℞. j. folioz cassibarbassī z floz ei^o. fci
cados. an. ℞. s. bulliant in aqua debite qritas
ris aliqbus bullitionibus postea in ea repida
fiat sessio vsq; dum mitigetur dolo. Et Bordo.
dixit q apū multū iunat in mitigando dolores
eaz: et ita posset addi in decoctione: si etiaz velle
mus in forti dolore minuire sensum membri po
test addi de iusqamo z capribus ppaneris al.
aliqd in decoctione: si redeat balneari insundat
pannus laneus grossus vel filtrū in dicta deco
ctione z supponatur locis dolentibus: si etiā ac
cipiatur sumus dicte decoctionis sub cathedra
iunabit ad intentionē nostrā. Si ē sumas pars
de fede decoctionis z masculis cōmiscendo cum
oleo viol. z mucillagine scis lini z cum medulla
cerui fiat emplm̄ ad intētionē multū pueniens.
¶ Ad mitigationē ēt doloz in hys verrucalib^o
durus est ut fiat vngētum ex virello oui cōquas
fato cū oleo amig. dulcium z mucillagine altee:
z si ponatur par olei chrysomillaz ppter conne
nientiam fiet in casu vngētū multum vtile.
¶ In hac ēt intētionē vsq; fiat emplm̄ qd pos
nitur. ii^o continētis. coquatur coronā regia sine
mellilorum forti decoc. deinde misceatur cum vi
rello oui z farina fenugreci z se. lini z cum viol.
postea cum oleo persicorū fiat emplm̄. ¶ Et hic
qū ista non sufficiant fiat emplm̄ positum circa
text. in quo ēt est virtus stupefactina aliquālis
cum mollificatione z resolutione. ¶ Et qū staret
manifesta caliditas cum punctione ignea: pōt
fieri emplm̄ de limachis magnis que reperiūtur
sine testa in locis humidis que bulliant in du
plici vase in oleo de semine lini z violato p ho
ram vel circa: postea misceantur cum farina or
dei z semine lini z supponantur ipsis contusis
z massellatis adiuuicem. ¶ Valent etiam si su
mātur poma maciana remota parte interio: li
gnea: z coquantur in oleo de se. lini z vino cocto
vsq; dum bene mollescant: postea in toro eo in
fundat pulpa mollis panis: z oia simul terātur
in forma emplastri superponatur. addendo par

Emplū vti
le.

Alind em
plastrum.

vitelli oui si placet cum modico croci. Et Baly.
7° practice fecit emplm̄ mitigariū in emoroy
dibus terendo sisamum cum oleo rosato z albu
gineoui bene commiscendo: z si apponeretur pa
rum de semine insquiami esset magis mitigari
gatiū stante multa inflammatione.

¶ Et qū ista non sufficiant ad mitigandum do
lorem fiet linimentum Bazarū: de quo lūiat
emorroides tales apparentes sacrum ut infra.
R. olei rosati medulle bouis. an. s. j. bellii oras
gaganri al. ceruse achacie cere albe. an. s. j. opij
s. j. terantur z cū ol. rosato z medulla dicta reliq
misceantur donec bene incorporentur: addēdo
de oleo si expediet. nam hoc est multum efficax
in hac intentione. Et si emorroides interius ex
stiterint canstantes dolorem administrat de hoc
linimento cum lycinio intrinseco ligato cum fi
lo. hic possent multiplicari remedia ad stupe
ficiendum: sed qū abunde de siliis dectis est. s.
in curis z colice z dolozis a lapide z in cura tes
tationis proprius nō curō multiplicare: s; ad
illas loca si placuerit recurrat.

¶ Hac expedita intētionē succedit alia de exsic
catione dictaz venaz rali cumefacraz q pueni
ter pgi pōt: quasi sine timore qū ex eis ut sup
ponitur non cōsuevit nā als sanguis per eas
expelleretur: si omnes exsiccentur ne ibi per
manentes parata recipere fluxum humoꝝ aliū
de a superioribus intumescant z dolore causent
maxime qū etiam corpus non est paratū ad me
lencolicas egritudines: nam si fir dispositū ad
eas vel in aliquam earum incidere consuevit:
tunc eas in totum remouere esset periculūz im
mo in dictis dispositionibus z in periculo enen
tus earūz nisi natura manifestaret emorroides
essent artificio pzonocade ut fuit sententia hyp
po. in affo. ut fuit allegatum supra in pzonosi
cis melencolicis z freneticis siue nefreticis ut
reperitur alia litera emorroides innate bonus:
vnde si non fuerint debent pzonocari: z tandem
per eas fiat expulsio sanguinis melencolici in
ducendo apertionem earum per modum infra
dicendum in emorroidibus consuetis fluere ex
non fluentibus: sed quando nō stat talis timor
possumus in totū eas remouere: z ita laudo fie
ri debere si possibile est ut in totum remoneant
tales cece non als consueat ad fluxum.

¶ Et ad hoc pūm oportet mundificare cor
pus ultra slobor homiam ab humore melencoli
co vel als humore slegmatico grosso sim diuersi
tatem materiel prius preparando materiam
cum stupis digestiuis z equantibus dicta ma
teriam cū appropriatis sepe dictis ut cum fir
po de fumore vel de bisantio z violato z oia
melle simplici z sirupo de epithimo z similibus
cum aquis appropriatis ut buglosse et cicore:
boraginis mellisse z similib^o. Deinde fiat ena
cuatio cum appropriatis medicis dictos humo
res respicientibus: ut cum diacatholicones elles
boro indo z confectionis hamech z similibus:
vel cum pillulis de agarico vel de epithimo vel
de fumorete. et cum chebulis conditis in fre
quenti vsu: z cum tripharis appropriatis.

¶ Et hic ponam vnam descriptionem vnius so
luti multum singularis in hac intētionē z mul
tum appropriati fortis ad educendum hu
mores tales terrestres et notabiliter correcti

Nota
de huius
medicinis.

Augurā
nota

de pillaz
de bellio.

de pillaz
lan de fā
sura.

Nota de
galano.

Nota de
pelle leo
nis.
Nota de
secretum.

de extra
nota medi
cine gal.

quod ordinavit Auenzoar in capitulo de ver-
ruga: cuius est mundificare corpus proprie ab
humore frigido duro et sanguine grosso. compo-
sitio est ut infra. *R.* aloes: agarici: polypo. recetis
croci orientalis mudi: seminis virice: succi liqui-
ritie lapidis lazuli preparati: bellii: oppopona-
ci. *añ.* 3. *j.* solioz colloquintide et ipsi colloquin-
tide. *añ.* pondus duorum granorum succi cucumie-
ris amari siue asini pondus granorum. *j.* teran-
tur et distemperentur preter colloquintida et solia
eius: quod oportet eas incidi minutissime et misce-
re cum 3. *j.* amigda. dulcis et cum pondere. *liij.* granor-
um gummi dragaganti et fricentur bene amigdale
trite et gummi dragaganti et bene mixte cum medi-
nis conficiantur omnia cum syrupo aceroso: exhiber
ipse vsq. ad 3. *vi.* ego darem. 3. *liij.* vsq. ad. *liij.* est
singularis compositio. *¶* Et ita mundificato cor-
pore et rectificatis membris corde precipue et epa-
te cum confectionibus pyriacalibus et cum metris
daro diabuglosato confectione de gemmis con-
fectione mulsata et similibus et obseruato debi-
to regimine humectatio: tunc possumus inten-
dere ad ericationem cum medicinis datis per in-
terius et per exterius. *¶* Per interius valent pillule
de bellio secundum descriptionem istam facram ut in-
fra. *R.* mirabolanoz belliricoriz indoriz et embli-
coriz partes equales: nigelle parre. *j.* dissoluant
cum oleo de chrysomillis donec immergantur et
conficiantur cum melle: sit dos. 3. *j.* *¶* Zauda-
uit etiam Aui. specialiter pillulas de sandaraca fa-
cias ut infra. *R.* sandarace: corrici ouoriz: sumi-
terre: seminis porri: partes equales: salis armo-
niaci pars media: scorie ferri preparare in aceto
partes quatuor: fiant ex eis pillule: de quibus su-
marur vna. *¶* Zaudaunt etiam Aui. et fuit Joana
nichi prius exhiberi. 3. *j.* galbani sicci. dixit sic.
¶ Et ex eis que experta sunt et electa est ut in po-
tina sumat galbani sicci pondus. 3. *j.* in aqua sup-
buglosse vel alia simili ipsum remouet eas. Ad-
dit. et si in potina sumant tribus vicibus non redi-
bunt. Et mihi dixit fide dignus affinis meus no-
stre facultatis prestans doctor: quod ipse expertus est
verum esse. Ego non vsq. hodie expertus sum: sed
est rationabile. Nam calidum est in 2º et siccu in 3º.
Ita scribitur quod federe super pellem leonis curat
hemorroidas: super remouendo eas. *¶* Speciale
etiam experimentum posuit Zanfrancus. Mediola-
nensis: ut etiam alio scripsi ad consumendas hemor-
roidas dixit: sit modus experimenti quod hemor-
roidas adeo consumit: quod post novem dies non
apparere vestigium et est de meis secretis ut dicit
R. radicis cassiobarbassi ad libitum: laua et eticca in
furno paulatim et non comburantur: sed ipsos ser-
uata virtute stet inde puluis de quo sumant. 3. *j.*
et vitellum vituli et farine tritici. 3. *j.* incor-
porent et fricentur in patella cum bono oleo: et fiat
crispella que sumatur in omni die in ieiunio vsq.
ad ducem non. *¶* Et iterum ait Bal. fecit. 10. mei-
mir confectionem ad podomara que sunt tales ce-
ce non fluentes quo nullum melius est ut dixit et
infra. *R.* aluminis scissi. 3. *j.* cere. 3. *vi.* croci. 3. *liij.*
opobalsami. 3. *j.* hyssopi. 3. *viij.* olivani aloes. *añ.*
3. *liij.* misce. Et thesaurus panperum dicit: anthi-
monis confectionem cum succo cassiobarbassi cum bono
bice ponatur super hemorroides optime sanat
earum inflammationes. *¶* Et in 11º continentis scribitur
de libro absque auctore hoc esse expertum. *R.* cucu-

meres et capperes et fumigando eos frica cum
eis ipsas hemorroides. Si fumigium etiam fa-
ciunt cum porris coctis et butyro et colloquintida
facit ad ericationem. Et in 11º continentis de
mente Diasco. folia myrti si coquantur et teran-
tur cum vinctu osfrate et fiat emplastrum et eis va-
let. *¶* Et Auenzoar. dixit in ca. 3. allegato: si apposi-
tum fuerit super verruca vel poro modicum de char-
ruba viridi ericabit illud donec cadat. Et Aui.
dixit. si in aqua sili que submergatur lana et pos-
natur super hemorroides: quoniam per eam de-
struitur omnino. Nam siliqua est charuba et ita
ad idem venit. Et idem dicit: et ex eis que currunt
curfu proprietatis esse sumatur caput piscis sa-
liti et ericetur: appropinquando igitur cum tanto
casei veteris quantum ipsum est et pulverizetur super
per circulum ani. *¶* Fumigium etiam factum ex
anacardis valere: de quo idem dicit quod de fumiga-
tionibus fortior est anacardis solus ante cum reli-
quis medicis. Et moº fumigium posuit Aza. dicens
accipe de anacardo et teratur grosso modo et in-
uoluatur in pinguedine galline nigre: postea po-
natur super pruna et recipiatur fumus per arnu-
dinem. Dixit etiam. Quod autem facit cadere he-
morroidas in longo tempore est quod fumigetur cum
solis myrtis et sedeat in aqua in qua cocta sunt
quoniam nigrescunt et cadunt. et similiter dicit Auz.
si superponatur de oleo casei quod reperitur in
vegetibus in quibus reconduntur veteres casei
ericabit illud donec cadat. *¶* Quibus sic factis
si taliter non remoueant et dolose permaneant
vel tumide: quod tamen non credo: tunc erit veni-
re ad aliam inturionem de educendo sanguinem co-
tentum in eis. Que interior principaliter vertitur
circa hemorroidas cecae fluere consuevit: quoniam in
eis cum sunt consuete fluere nisi inducatur fluxus
in eis cum sunt sacre tumide esse periculum de in-
curfu egritudinis a quibus securat per fluxum ea-
rum: de quibus dicitur est supra de quo dicebat Aui.
quoniam retinetur sanguis ex eis fluere consuevit vel
super. est retentus timetur aliqua egritudo super.
dicarum et timetur hydrops propter id quod ac-
cidit in epate de apostemate malo duro et.
¶ Nec autem inturio de prouocatione sangui-
nis per eas perficitur primo cum sloborhomia sa-
phenerde qua dicitur est supra de mente Aui. quod sit
inamentum per sloborhomiam eius ad apertione
earum vel cum sloborhomia vene curuature popli-
tis: et si sloborhomia non sufficeret talis: quoniam non pro-
uocent dicte vene: licet aliquoties illa slobor-
thomia suppleat fluxus earum: tunc ad prouocan-
dum subtiliatur sanguis in eis cum aperitiuis non
fortis caliditatis aduertiis. *¶* Nam talia multum for-
tia ipsa reddet sanguinem non fluxibilem. Fiet
igitur per balneum cum hinc etatius calefaciunt et ali-
quid agitiuius et cum mifcaria maiore paritaria se-
nigreco caput. veneris et passulis. Postea scilicet bal-
neatide supponat de fece eorum emplastrum: ita molli-
ficata et subtiliata manet eis fricent dicte vene fri-
catide aliquot aspa cum solio sic: expulso tamen pus la-
cre de dicitur solio longa fricatione donec hemorroi-
des apiant. vnde et fricatio cum pitaria ad ista iterio-
ne. *¶* Mifcaria et media quod dicitur herba gatta: sicut si cum
ea fiat fricatio facit ad apertione pororum: et prouocat sa-
guinem. Et si vene sint iterum tumescere: tunc fiat lycin-
um cum pulpa colloquintide et misceat cum oleo amig-
dalarum amararum et supponat: quoniam emittet sanguis
h. h. liij

De capite
piscis salutiDe 5º intur-
tione cura-
tina.Aliter ne-
pita.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradt.

ut est sententia et Rasse et Aui. post quinq; horas si permittuntur omni hora et sunt quinq; ly cinia in quinq; horis ut dicit Aui. si fiat etiam supposito: et alio vel cu cepe et infundat in oleo de amigdalibus amaris facit ad prouocandū. Et dicit Aui. imponat aliquid de lacticinis et staphisagria et stercore colubino: dicit qd ipsum aperit pculdubio: qd tñ talia fortiter imprimunt sua acuitate et causant dolorē. Ego magis inherere in minorib; ut in ponēdo supposito: facit de hyera vel de pasta pillulariū cōmuni: et si pur ducere ad dolorē tñc dicit Aui. cūq; dolor fuerit fortior sup. per dictras medicinas ponat in ano lyciniū ex oleo ro. s. ad phibendū dolorē cū executione eductionis sanguinis in hemorroidib; et prouocacione earum facit si ponat sanguisugę super eas et proprie supra magis tumidas imponēdo sanguisugas electas: et que steterint in aqua clara ad min⁹ per quatuor horas. postea ponat vna earum in cannula et ringēdo venā tumefactā cū modico sanguine pulli et cōuerredō cānullā fm caput sanguisugę vsq; dñ adheret ad ipsam venā applicabit quidē sanguisuga ad venā et sugget donec impleat et cadat: qd si nō ceciderit sed ster supensa etiā repleta puluerizet super eā aliquid salis et cadet et possunt poni tres vel quatuor: fm exigentiā ut egrediat sanguis tot⁹ qui est in eis de sanguine malo qd est ut dicebat Serap. qd nos facimus hoc sedat dolorē: et hoc est electius remediū: qd fieri potest in casu nostro. Et ego nō laudo cōmunē practicā ut aperiantur cū stomō: qm sepe per floborhōmū perducit ad fistulas: ego vidi periculū in hoc. Et ita fit completa hec intentio que cōuenit cecis fluere consuetis et restrictis cum post restrictionē ledunt. scias aperire ut fiat prouocatio.

¶ Quia tñ aliquoties post apertionē earū vel cū medicinis vel cū floborhōmō superabundat fluxus in eis: neq; tñ ad oēm fluxū et cū est notabilis cōuenit ut restringat: immo dicebat Aui. ut fuit allegari circa rex. qd opz ut studiū intēdatur in apertioe surdas sup. plueras fluere vel cū nocent per aliquē modū dicit sup. et cum per alias medicinas nō curant faciedovt curat sanguis ex eis quāti possibile est vsu equo debilitet et egrediat sangui s rubens clarus in quo nō fit nigredo et c. qd qd intelligi debeat visum est supra circa literā: qm etiā ante qd ad illud deueniat: interdū oportet ut fiat restrictio sanguinis ideo ad declarandū hoc qd superfluit et sit necessaria restrictio: opz hoc manifestari per colorem parietis cū alteratur ad albū vel citrinū aut in plūbini. Pro hoc dicit Rasse nō pñētis de mētelhip. in 2º epidimiari. cui intēsus. i. superfluit fuerit sanguis hemorroidariū color: curis ipsoz in albū cōuertitur aut in citrinū aut in plūbini: qm fm distinctionē qualitatis sanguinis sup. remanentis cōdominabit color et c. et in facta mutatione coloris in colore sensibili a colore naturali ad albū vel citrinū vel pallidū: tñc si succedat debilitas sit necessaria retētio: et de hoc dicit Rasse paulo ante ad nba dictra. Dico qd si fuerit rursus factus color et debilitetur inde corpus: tunc sanguis egredit absq; voluntate sup. media et expulsiōe nature: ynde incidendus est statim. Et cū ergo fiat intētio ad restrictionē: tunc oportet alterare dietā ad stipricā et insipidā

datiua: et ita omnia acuta amara salia et multa dulciayr fuit supra dictū. de cibariis stipricis est bene cōsiderandū ne cōmittatur error: qui sepe cōmitti cōsuevit: ut qd talia nō sumantur ante cibū sed simul cū cibo vel post ipsum ne ericent feces: et tñc sua duritie et asperitate nocent: quo supposito diuertat sanguis a via hemorroidariū cū apertione vene basilice vel saluette in manu fuit supra dictū: sed modici errabatur pro vice de sanguine. nā in hoc casu ad diuerrendū: ut alio dictū est melior est multiplicatio unius meri multiplicatione quātitatis. Et est etiā ar. De 2º intē tendēdū ad equationē humoris dñaris in sanguine maxime subtili et acuto et ad eductionē illius etiā nitrositaris in sanguine cū his que supra dicta sunt: hic singulariter valet triphera ad istā intentionē: de qua dicit Theodosius ut scribit nō cōtinētis. qd incidit sanguinē hemorroidale perfecte triphera parua mixta cū parte squame ferri iuse in aceto per hebdomadas ante hoc trite. Et Aui. dicit ex eis que bibuntur ad hoc est triphera minor: qua posita est scoria ferri infusa in aceto hebdomada vna sup. ad minus a qua postea coletur aceti: et postea fricetur tot⁹ refaciendo in sarragine calida ita ut bibat. i. ut ericet ipsum aceti: et deinde scoria teratur sicut puluis subtilissimus: et pōt rectificari aliter vbi est necessitas accelerationis modo ut infra. R. squamā que reperit iuxta eandem et subtilissimē tere et bullire fac in aceto: postea colet et fricetur tot⁹ refaciendo in sarragine calida: deinde iterato puluerizet: et iterū bulliat in aceto: et sic iter fiat vel quater et ultimo puluerizando subtilissime: deinde misceatur cū reliquis in triphera postis minor: et sit singularis ad hanc intentionem. Et aliquid exhibet de isto puluere scoriae tantum cum modico vini sic rectificato ad bonificandum colorem: et ita egovidi in facto qm rabiliter in hoc operabatur: quoniam humiditates superfluas et humorem melencolicum consumit: et in multum pinguib; vimur isto puluere ad diminutionem pinguedinis: et quidam dicunt qd cancerum occidit et fistulam curat ericando saniem: similiter ad intentionem nostram valet triphera minor posita a Mesue. Et de medicinis datis desuper ad intentionem restrictionis et prohibitionis fluxus sunt syrapi propriari stiprici in causa calida: et in causa frigida dicti supra ad prohibendum fluxum mares rie ad venas. nam valent troisci de terra figillata et de balsamij et de carabe tādē cū aquis appropriatis ut plantagiū et consolidē maioris: et foliorum myrti et burse pastoris et similia et in aquoso flegmate reddente sanguinem fluxibilem valet syrapius de mentha cum aquis abinthij: buglosie: et cum decoc. mastice et similibus. Possunt etiam fieri electaria et confessiones cum diacydonite de zucchero sumendo ipsius. 3. i. troiscosum de charabe troisco: de spodio cum semine acetose. añ. 3. i. 5. corallo: rubeorum margaritarum albarum. añ. 3. i. et cū syrupo de acetostate citri fiat confectio in causa calida: et in causa humidā non calida possunt addi species dialibari Rasse teno. Alimant foris de passionibus stomachi vel speciei diagrammati. Debet etiā rectificari mēbra ut epur et stomachus extrinsecus cum appropriatis aliis

No. de im
pone sang
guisugę.

Curat
apertio he
morroida
ti cum floborhōmō.

De 6º intē
tione cura
tua.

Nota bñ
nam res
cium.

De 2º intē
tione cura
tua.

Nota bñ
rationem
squame
ferri.

Nota bñ
de pulue
re squame
ferri.

Nota bñ
exiguit

Nota bo
num restri
cium.

ratia cofozationis vncionib⁹ emplastris ces
rois calidis vel frigidis fz exigetia sepe dicat.
¶ Postea de localibus. primo valet vt fiat ses
sio in aqua decoctionis rerum stipticaruz vt ro
sarum plantaginis foliozum rubi cum sumach
z balauftijs z corricibus granatozuz z gallis hi
poquistidos achacia z silibus. Et si fiat dicta de
coctio in aqua cisterne in qua extinguat p^{ri}us
ferru aliquib⁹ vicib⁹ erit magis iunās ad inte
tionē nostrā: z si placet cofozare cu aliquibus ca
lidis decoquant in ea abinthiu z nux muscata
z rhus z mastix. ¶ Postea fiat inunctiones sup
hemoroides vt infra z est Berardi. R. aloes suc
corini: sanguis draco. rhuris: pilorum leporis
subtiliter puluerizatozuz. añ. 3. ij. rele aranee. 3.
j. albuminis oui bene agitati: qd sufficit incoz
porēt z misceant extēdāt sup pannu. ¶ Pōt ē
facta inunctione cum oleo myrrino z rosato su
aspergi vuluis factus de femine rosari cu myr
tis z sumach z modico rhuris. ¶ Consequenter
posunt fieri empla ex alijs stipticis: semp tñ cō
memorādo qd cum talibus stipticis difficili⁹ fit
cura ppter dispositionē loci: qm vt dicebat Ba
lo. memir. nō potest locus mordicitatē medīs
cinari stipticarum tolerare existēs facile sensu
rius. Unde addit: ppter qd idonea pharma
sunt ei metallica qcuqz neq acria neq pōrica
omnino existit: etenim cum lora fuerit vt dixit
opantur absqz mordicatione. Et ita in hoc casu
valet cerusa. lythargium: anthimoniu cū dras
saganto z lycio z thure singulariter. Nā si iuco
porētur cum oleo ro. vel myrrino, vel cum succo
plāraginis vel porulace est singulare si fiat ex
eo inunctio: possunt ēt apponi pecie intinere in
succo rassibarbassi cum oleo chysomillarum.
Nā hec vtraqz appropriata valēt. ¶ Quidāz di
cūt qd si terat turtur vsta z sumat ex ea cū balau
stijs z gummi arabico assis cum oleo de chysos
millis multū valet: z qd aristologia vsta pulueri
zara etiā trita restringit statim superposita.
¶ Possem b infinita multiplicare remedia. sed
nō curo. ista sufficiāt vt electio. ¶ Dicit etia
Nicolus qd experimētū mirabili inuētū est qd
cinis buffonis applicatus hemoroidibus sol⁹
vel cum aliquo cōueniētē tollit dolores earum
sanguinem sistit z ericcat eas si eriam indurate
fuerint: nec opz vereri venenositatem ipsi⁹: qm
remouetur per vstionem sicut etiam tollitur a
scorpionibus.
¶ Et si hemoroides sint de intrinsecis z pstan
dis que sunt fiat lycinium intrinsecum in com
pōitione vt infra z intromittatur. R. rhuris: sā
gumis draco. boli armeni: pilorum leporis. añ.
3. j. cineris restam oui: z foliozum oliue. añ. 3.
j. rele aranee. 3. j. omnia incozporentur cum ses
po castati z cum succo rassibarbassi z superpo
natur lycinium quater in die: cum his mate
rialibus curabitur si dens voluerit.
¶ Modus autem sistendi sang. z remouēdi he
moroides in torum cum ferro. vel ligatura pos
itus est circa rex. ad illum locum recurre. Et hec
sunt expedienda per dominum chirurgicum.
Et hec sufficiāt pro ista mā de hemoroidibus.

De exitu siue egressione ani: deinde ma
tricis alijsqz dispositionibus eiusdem.
Capitulum.

Cū an⁹ ē egressū carēs apate
z ita disponitur qd si impellat
ingredit⁹: ceruse: balauftie: galla
rū: alumis: anthimonij: oīum
partes sumantur equales: in puluere redi
gantur: z super locū in ex oleo ros. calefacto
inunctū puluē: izentur z anus intromittat⁹
z constringatur: qd tamē fieri cōuenit post
q eger a scella reuersus fuerit: ne enī cito ad
scellaz surgere sit necesse. ¶ Sumātur etiā
galle balauftie cupule glandiū: folia myrti:
z coquātur in aqua donec rubea fiant et
sedeat in ea et lauetur ex ea. ¶ Qd si anus
qui apostemos⁹ est ingredi minime potest
eger aquā calidam frequēter ingrediatur
z in ea sedeat z yngat anum ex cera et oleo
camomillino aut anbetio donec igrediat⁹.
Cumqz intromiss⁹ fuerit ex his que nom i
nauimus curetur.

Am cum dei gratia decla
rator: prius cap^o textualiter de hemor
roidibus z alijs passionibus cis vici
nis vt de ragadys z fistulis ant: z pñr ampliata
materiam ad declarationem ampliorē de ipsis he
moroidibus propter intricacionē z difficulta
tem cognitionis z cure earum factus est spālis
tractat⁹ de eis ponēdo species diuersas in eis
causas diuersas z signa z vltimo curā. Nūc cōse
quēter pro complēmētō doctrine de dispōitib⁹
preter nām q circa anum accidit. d. R. alia fecit
capitulum de egressione ani sup. intelligēdo ēt
mollificationē eius. z hoc recta cōtinuatiō de ha
rū passionum aduicem: Nam ad hemoroides
multiplex solet sequi egressio ani z mollificatio
eius precipue cum ad eas sequat⁹ dolor vt frēqn
rius: ita solet mā multa fluere ad illas partes
q sepe fit cā relaxatiōis z mollificatiōis lacerti
cōtinētis intestini rectum in debito situ fm ex
tremū inferius: ita facilliter fit exitus ani. per
alios etiā modos sequit⁹ hec passio ad pcedentē
vt plen⁹ infra habebit in causis loco suo: z qm
egressio matricis p easdē quasi z omnino siles
causas fieri pōt p quas fit egressio ani z nō nisi
partū diuersificat in cura ei⁹. Jo. Ra. cū fuit bre
uiloquus i hoc libello placuit eidē vnicū facere
cap^o de egressione ani z matricis vt dicit rubri
ca: z ita determinādo in cap^o duo facit. qm pmo
determinat de egressione ani. Secundo in vlti
ma parte capituli determinat de egressione vul
ue siue matricis. scdā incipit versūs finem. ibi.
(Vulua pteca si egressa fuerit.) Prima adhuc
in duas: qm p^o determinat de egressione ani si
ne apostemate. 2° de egressione eius cum aposte
mate 2° ibi. (Qd si an⁹ qui apostemosus est etc.)
Non determinabo secundam partem huius cap
ituli in hoc cap^o. s. de exitu matricis: qm illā p
tem referuabo vt principalem ad tractatum de
dispositionibus matricis qui est specialis z pro
prio tractatus distinctus a dispositionib⁹ mē

Nota cōti
nuationē
pñtis capi
tuli ad p
cedentia.

Nota hoc
argumētū.

Secunda pars practice Joan. Marthei de gradl.

broz q sunt receptacula supfluitatū mēbroz nā
lium principaliter: ita mihi sufficiat hic sen-
tialiter declarare capituli de egressionē ani v-
litera iacer remittendo amplificationem mae-
rie ad ea q dicētur in sequenti cap^o de egressionē
matrie propter vniūformitatem causarum z p-
portionalē modum curationis in vtriusq. Pri-
ma pars igit hui⁹ capituli etiā diuidit in duas
partes. Nam p^o declarat p signa egressionē ani
cōtingentem ex relaxatione ani sine fieri vt mu-
sculi ipsius intestini recti cōtēniū 2° ponit mo-
dum curationis eius. 2^a ibi. (Certe balaustie
zc.) De p^a parte dicit. Cum anns extra egres-
diatur apostemate carens: ita disponitur qd si
impellat ingredit sup. sine difficultate z dolore
z sup. ad tactū pceptur mollicies: tūc sup. decla-
rat q talis exitus pēder ex molificatione lacer-
ri ani zc. Pro intellectu cuius partis est notā-
dum q licet a diuersis causis vt ante dicebatur
pendere possit talis exitus: vt etiam infra dices
de causis exitus matrie: cum tūc sit exitus eius
sine apostemate: quantum ad ppositum p-
tinet deductis causis primitiuis z solonis continui
ipsius lacerri ani: talis exitus a duabus princi-
paliter causis pendere potest. scilicet ppter vehe-
mentiam molificationis lacerri ani contrigen-
tis anū z contrahentis intestinum rectum in
sursum cum lacerrius nō est molificatus z rela-
xatus ipsum ad inferiora ppter paralyfism con-
tingentem in eo ex humiditate subtili imbibita
fm plurimū in ipso. cum qua humiditate aliqñ
cōiungit caliditas: q cōadinnat ad attractionē
z imbibitionem dicere humiditatis in lacerro: z
aliqñ subtilitate sola penetrat in eam cōiun-
cta remissa frigiditate paralytica z molifica-
dictus lacerrius. Et hui⁹ signa sunt que dicta
sunt circa literam vt q si impellit sup. a medico
cū digito ingredit anns facilius in fūm suū si
sit carēs apate vt supponit. Et est ad tactū mol-
lis vt dicebat: p qd signū distinguit ab egressio-
ne ani cōtingentis ex spasmō z extensione lacerri
cōtrahētis ppter humiditatem magis grossā in
cōcanitratibus pētra magis dilatantē z tēfione
faciētem. Nam ad tactū tales partes pcepti r-
dure z nō obediūt vt facile remittātur ad fūm
suū: z proinde talis est difficilis curatio res-
pectu illius que est ab humiditate subtili para-
lytica: cum qua cū impellit ingreditur arua.
Et etiam iste due cause p signum speciale distin-
guuntur. Nam cum accidit ex molificatione ani
sepe sit exitus fecis inuoluntarie: vbi cum sequi-
tur tūffionem in neruo cōstrictio cōstringitur
anns z phibetur exitus fecis: vñ sepe ad eaz cō-
sequitur colica vt dicit Aui. Cōdiscernitur etiā
si cum humiditate coniungatur caliditas vñ nō
ex pceptione calitatis illaz ptiū ad tactū vñ nō.
Idco rāsa hic vt etiam breuiloquus posuit si-
gnum speciale maxime declarans causam cōmu-
niter contingentem in exitu ani sine apostema-
te vt ipsam molificationem differenter a causa
ppter tensionem per hoc qd facilis sit reductio
eius. Et ita de ea posuit curas principaliter per
duas medicinas locales. vñaz q magis respicit
dictam molificationem pendentem ab humidit-
ate cum frigiditate: z aliam ad eam molifica-
tionem cui cum humiditate cōiungitur calidi-
tas. secundam ponit ibi. (Sumantur etiam gal-

le z balaustie.)
Dicit ergo de p^a parte supponēs causam dictā
ceruse: balaustie: gallarum anthimonij: alumia
oium sumantur partes equales z redigātur in
puluerem z super anūm z ex oleo ro. calefacto in
uncrum sup. prius pulueriscentur su. z hoc facto
annus sup. comprimatur z intro mittatur cūz ma-
nu z constringātur sup. nates z core qñ an⁹ fue-
rit reduct⁹ sup. cūz bindis: vel paries cū. ratioe
determinet sic stare vt medicine longo tempore
possint suū effectū operari. Et ideo ordiūans
tempus qd debet applicari hoc medicamentū vt
utiliter seruiat: qz multo tempore permanere
possit sup. loco addidit: qd si fieri puenit postq
eger a scella reuersus fuerit ne eum surgere ad
scellam cito sit necesse: ptem qz tūc multo tpe p-
sistēt medicine in loco aliter si foret necesse ipm
frequēter surgere ad scellam cum dicis medici-
nis vbi similiter fieret exitus ani. Addit de scōa
parte sumātur etiam galle balaustie cupule glā-
diū: folia myrti z coquantur in aqua donec rubea
fiat z sedeat in ea z lauetur ex ea. Pro intelligē-
tia huius partis z totius capituli est aduertere
duz q in cura huius passionis: p^o opy recurrere
ad ea que dicta sunt supra in cap^o de paralyfi ex
spasmō in p^a parte: z qm ad dictā fm magnā
partem z medicinalia: dico signāter fm magnā
partē i diēta: qm in isto casu stat necessaria mo-
derata ventris lenitio: q non sit esset necessaria
in p^a paralyfi vnius lateris. nam facta mol-
lificatione vñ paralyfi in fieri vel lacerro ani:
si vter fieret stipricus foret necessaria compes-
sio ad emissionem superfluitatū: z tūc ad com-
pessionem sequeretur exitus ani: qui timor nō
esset in paralyfi vera non cōiuncta molificatio-
ne ani: ideo in casu isto pteret q in cibis stipri-
cis vel medicinis stipricis que non debent eribi
beri ante cibum: immo aliqd modice lenitium
est preponendum in reliquis omnib⁹ debet ser-
uari diēta sicut in paralyfi vel spasmō materia-
li ab humiditate declinādo ad sicci z in aere et
in reliquis nō māl⁹ rebz: z ita etiam in cis-
bis eligēdo cibaria q fm totā summā declinēt
ad sicci: z dimittēdo acetosa omnia z vina alba
z subtilia: z venter obseruentur que dicta sunt
in diēta supra loco allegato. Et ita dico in medi-
cinalibus oportet equare materiam ingrossā
do z aliquid lenitium liquiditatem illi⁹:
z euacuare materiam antecedentem in cerebro
z mēbra z neruis existentem: z diuertere p vo-
mitum z cōfo: rare cerebrum z mēbra neruosa
cum his que exiccando etiam cum propitiate
dicta mēbra confortant: z ita elige de his z cir-
ca diētam z circa medicinalia q posita sunt sup⁹
loco allegato. Quibus canonicē factis: q om-
nia supponuntur hica rāsi fieri debere. Temē-
do ad localia stante egressionē ani ex molifica-
tione quod cognoscitur ex exitu fecis inuolunta-
rie vt dictum est sup: a tunc stant localia que po-
sta sunt circa literam: sed regulare esset si calidi-
tas esset in causa. Primo fiat absterfio z mun-
dificatio intestini quod est extra cum aqua deco-
ctionis ordei excocti z sūchari vñius cocte
postea lauatur locus absterfionem aliquāter
confortando vt cum vino nigro: vñ meli⁹ fiat ses-
sio i vino nigro decoctiois cocti granatoz ba-
laustiaz sumach z modico mucū cūssū vñ abāz

Declaratio
2^a p^a p^a p^a
entis ca
pituli.

Declaratio
2^a p^a p^a p^a
entis ca
pituli.

Declaratio
2^a p^a p^a p^a
entis ca
pituli.

Defec. pul.
in rextapo
firi.

ad confortationem membri nervosi: deinde fiat in-
unctio cum oleo rosato et modico camomillino
quo facto etiam superaspergetur pulvis qui postea
est in rextu pulverisando ea que ponitur in de-
coctione cum sunt sicca ut. R. gallarum balau-
stia: cupularum glandium: foliorum myrti. an. parte
una: spice masticis. an. partem mediam: postea
claudat orificium aut cum fuerit intromissum
intestini cum digito: et si difficilis fiet introitus
cum digito: ponat ventrosa sicca super cutem supe-
rius. nam est forte remedium ad eleuandum sursum
intestini: et tunc per dictum est intromissum intestino
ster cum coris stricis vel liget cum instris stado
super dorsum. ¶ Sed si humiditas coniungat cum si
dirare prius faciat absterfione aut cum aqua de-
coctionis sursum et blentis et in modico mellis: co-
sequitur fiet sessio in aqua decoctionis absterfij:
spice: saluie: fauine rosarum et sumach: vel ponatur
spogia infusa in dicta decoctione et supponatur
loco: et si apponatur aliquid vini nigri in decoctione
erit melius. postea reducatur facra inunctio de
oleo ro. et cum oleo camomillino prius et postea
puluerisando cum puluere facto a. R. si in p.
parte ut et cernis: balau. he: gallis: archimonia
alumine: et si ponatur modicus thuris vel myrhe
etiam inuabit ad intentionem nostram. ¶ Et ita quicquid
pergit propter ascellationem exire aut si alia fiat
absterfendo prius aut cum absterfionis dictis. de
ide defecendo decoctione diuersificando eam ma-
gis frigidis et minus frigidis quod pigritur in ma-
dis: tunc semper tunc apponendo aliquod confortatum
aromaticum propter dispositionem membri nervosi: deinde
de fiat inunctio: et postea superaspergetur pulvis
qui dictus est: et singulare puluerem posuit Bal.
lo. meimur. postea ab Asclepiade: ut infra. R. sco-
rie plumbi sumach. an. s. viij. rosarum. s. iij. myrhe.
s. ij. applica ut dixit tale puluerem siccu planans
anum cum vino austero aut cum decoctione lentis
scilicet: et si dictus pulvis vel alius reducatur in for-
ma suppositorij vel cum succo hyppoquistidosyl
cum oleo myrtino et teneatur facra reductione
forte magis inuabit.

decario
2^a pte p
cipalis.

¶ De secunda parte huius partis ponit curam
eritis aut cum coniungitur aqua quod non potest con-
uenienter remitti intestinum propter aqua: et primo
ponit modum cure ad intromittendum. Secundo po-
nit curam postquam est facra reductio. Dixit ergo
primo quod si anus qui apostematus est ingredi non po-
teat aquam calidam frequenter ingrediat: et
ita super. minorato dolore et minorato apore remit-
tatur ad situm suum. Addidit de secunda parte. Et un-
guentum intromissum fuerit et his quod notauimus caretur.
¶ Pro intelligentia huius partis est notandum
quod aliquoties facra mollificatio lacerto aut sit eri-
tus eius facilius ipso non erit apore: sed coniun-
cta caliditate in maiorem reductionem facilius erit mari-
ne corpore existente replero: quoniam trahuntur mae
ad locum et asatur locus: aliquoties tamen postquam
descendat asatur intestinum: et tunc sua graui-
tate ponderat versus extremitatem eius: unde eo
mollificato precipitatur deorsum cum asate gra-
uitate quasi queratur locus latio: et aliquoties
ter extra educum intestinum asaturum aliquoties
ter magis induratur et difficilis fit remissio eius
ad interitum: ideo oportet tunc intendere ut ha-
biliter ad reductionem cum mollificantibus
et remittentibus dolorem sedendo in aqua repi-

da: ut dicitur text. Et si in aqua fuerit decocta mol-
lificatio ut malua alrea: semen lini magis pro-
ficiet ad intentionem et remissionem doloris et
indurationis eius: qua facra mollificatione vi-
deatur si facilius fiat remissio: et tunc facra abster-
fione fiat inunctio ut supra: et postea puluerisa-
tio ut dictum est. Quod si aliquoties diffculter remit-
tatur: ponatur ventrosa ut dictum est supra.

¶ Sed si apparuerit exitis aut conuulsa respo-
ne vel spasmo: tunc dicebat Aui. administras le-
nificatio et sup. ex balneo salibus et ex oleis et
alij sup. mollificatione: et facra sup. mollificatio
ne oportet administrare stiprica sicut quod dictum
est rednro prius intestino. Nam hic precipue sunt
necessaria lycinia costrictura: quoniam autem reductio
nem illi pulueres non ita tute applicantur pro-
pter tensionem et spasmus membri. Et quoniam hac
causa coniungitur reuerfio fecis oportet alij
quoribus inuare naturam clysterisando cum acu-
tis et resolutiuis et subtiliariis ut cum aqua de
coctionis cartami et cum aqua salina et similibus:
nam excitabunt virtutem ad expulsionem et si
mul ericabunt materiam que fuit causa noci-
menti. Ideo Aui. ad tertium allegarum cornu
do dixit: et in fine illi oportet. i. facra mollifica-
tione et reductione ut administras stiprica et mo-
uentia. i. educantia fecem cum eis in quibus est
subtiliario et resolutio ad excitandam virtutem
sup. expulsuam et ad euacuandam materiam si-
cut aqua salina sup. mineralis et aqua salina et col-
loquintida etc. Et hec sufficiant quantum ad de-
clarationem huius capituli de istis causis pmi-
rius que aliquoties sunt cause horum noci-
mentorum et curis earum: causarum ad capitu-
lum etiam sequens de exitu matricis: quod tamen capi-
tulum Rasis posuit ut partem huius capituli
propter causam dictam supra.

de curatio
necesse est
cum spasio

¶ Pars quarta principalis huius noni
libri que est de exitu et dispositionibus mificis.
Capitulum iij.

Alua preterea si egressa fuerit
similiter erit medicanda. Est
tamen necesse ut fortiter ligetur
ut egra semper supina taceat et
cora superius eleuetur.

Asclepiado ergo istam par-
tem ut cap. speciale vbi dicit. Alua
preterea etc. hec pars est principalis pars
huius noni Almanforis. Nam est 4^a pars princi-
palis eius in qua determinat de passionibus ac-
ciditibus morbis gignitibus i mulieribus vel de noci-
mentis prigenibus sequentibus ad dictas dispositiones. si-
mificis. Et diuidit per diuisione in octo gradibus: quoniam
primo ponit causam de exitu matricis breuiter et in epilo-
go. 2° facit capitulum de superfluitate mificis
constringenda sicut de constrictione eorum:
cum superfluit. 3° ponit curam in retentione mificis
struorum ut de prouocatione eorum. 4° ponit curam
de scissuris que sunt in vulua. 5° de ualcedis. i. apo-
stematibus que sunt in vulua sive plaga. 6° po-
nit curam plagarum que sunt in eadem 7° de
terminat de prefectione matricis. 8° et ultimo fa-

Secunda pars practi magistri Jo. Matthei de gradt.

cit cap^m de mola matricis. ¶ Primum ca^m bre-
uiter diuidit in duas. p^o ponit vnā curam gene-
ralem et eodem fieri debere cum sit egressio matri-
cis cū cura etiā q^d debet eritui ani. et hoc ppter
rōnē dicēti sup^a q^d ab eisde et filib⁹ causis fieri pht
eritui ani et matricis. 2° ponit vñs spāle fieri in
eritui matricis: q^d nō sic fieri potest cōuenienter
in eritui ani. ibi. (Est tamen necesse vt fortiter li-
gerur.) et ex hac diuisione capituli patet recta cō-
rinnatio huius capituli cum pcedenti.

De anatho-
mia matri-
cis.

Anathomia matricis. Et qm̄ hic vt dicitur
est agē de passionib⁹ matricis et psequētib⁹ ad eas: sō ad rectā intelligē-
tiā dicēdoz opz p^o ponere anathomiā matricis et
eius cōpositionē et partes eius et eius innamen-
ta et vilitates. Breu⁹ tñ q^d fieri poterit dimis-
sis multis late dictis ab Ari. precipue 15° et 17°
de aialibus: et ab Aui. 6° aialium ca^m p^o vltra ea
q^d dicuntur ab eodē 21° tertij. et ab alijs auctori-
bus medicine in diuersis locis nō necessarijs ad
intelligētiā dicēdoz. ¶ Prius tñ vt emittet equi-
uocatio de matrice est notandū q^d auctores me-
dicine vtunt hoc termino matricē diuerso mō.
Nam aliquoties p^o matricē intelligūt solam cō-
cauitatē vel sinū in quo generat embrio et reci-
piunt materia gñationis eius: aliquoties accipiūt
matricem nō pro illa tñ vacuitate: sed p mem-
bro organico composito ex diuersis mēbris etiā
fm̄ spēm differētib⁹ ad vñs finē principaliter
ordinatis vel seruētib⁹ vt ad gñationem. Et
hoc tale membrū est de quo dicebat Aui. q^d ma-
trix est instm̄ gñationis mulieris. i. in mulieri-
bus. scilicet effectiuū et subiectū et instrumentale. Nam p
quasda partes eius est effectiuū fm̄ 13 nō suffi-
ciēs et totale vt ratione testiculorū ipsius de q^d
bus dicitur: q^d fm̄ positionē sūt et medico: si sper-
ma muliebri q^d in testiculis in matrice mulie-
ris gñatur nō tñ passiuē sed etiā effectiuē ad ge-
nerationē cōcurrit. Et fm̄ hoc ab Auer. 4° colli-
get: d^o q^d matricē obrinet aliquo mō principatū
inter membra principalia: et fm̄ cōcaus⁹ eius vt
sinū in matrice est instrumentū receptiuū et fm̄
collum: cuius os extrinsecum vocat⁹ ppter vul-
ua: et os extremum eiusdem colli versus matricē
q^d opponitur ori extrinsecū in directū appella-
tur hodie os matricis. q^d totum collum instm̄
liter seruit ad deferendum materia seminalem
viri in pcauitatem matricis ppter i se recipere in
strumētū virile: et ita matricē taliter sumēdo vo-
cat⁹ instm̄ gñationis in mulieribus et effectiuū
et organici instrumentale.

De extrin-
secā matri-
cis vocat⁹
vulua.

¶ Et nota vt etiā tollat alia equiuocatio: q^d est
dictū q^d os extrinsecū colli matricis proprie ap-
pellatur vulua quod est verum cum sit sicut vul-
ua vel porta faciēs ad introitū in gñationē. tñ
Aui. et reliqui auctores in diuersis locis p vuluā
sepe intelligūt matricē totalem vel cōcauitatē
eius. ¶ Loquēdo igit de matrice declarādo eaz
p tria genera causarum: vt p causam formalem
materiam et finalem: matricē q^drum ad formam
dicebat Aui. 21° tertij. q^d in radice creationis est
similis instrumento gñationis q^d est in viris. scilicet
virge et osseum cōtinenti testiculos pendēti. Nam
virga in viro pportioat collo matricis in mu-
liere: et osseum in viro pportioatur syphac et
cōcauitati matricis in muliere: sed in viro ista
membra sunt completa ad exterius procedentiā

et manifesta: vbi correspondentiā sibi membra in
muliere sunt retrēta in interioribus vñ collū ma-
tricis videt⁹ sicut q^ddam oblongum ad interius
terminatū fm̄ cōcaus⁹: et cōcauitas matricis vi-
det⁹ vt membrum ad posterius terminatū: et ita
cōcaus⁹ matricis est pportioatū osseū viri po-
sterius situato et collum anterius ad virgā. Nam
matricē fm̄ collū et cōcaus⁹ est quasi instrumentū
cōuersum ad respectū virge et osseū virois vt di-
cebat Aui. est enī osseum syphac matricis et quā-
si virga est collum matricis: et est eius figura ob-
longa ad rotunditatē declinā diuisa principa-
liter in duas partes fm̄ cōcauitates terminatā
ad collum vñs sicut ad vñm fm̄: q^d due partes
videtur sicut due matricēs q^d cooperiuntur tuni-
ca vna: q^d cōiungit eas locoyno: vnde per hac par-
tem cooperient⁹ vnā dicūt matricē membrū vñs
et nō plura. Et de hoc dicit Rabi. particula p^o vñ
suis finē: facit sunt in muliere due matricēs gen-
dētes ad vñm fm̄ et illud est collum matricis.
Addit: et corpus matricis est exterius circūdatū
pellicula q^d cōiungit ipsas duas matricēs in lo-
co vno ad quem cū puenit ligat⁹ eas. Et de hac
etiā tunica extrinseca cooperiente et duabus in-
trinsecis cooperitis dicebat Aui. et tunica quidē
extrinseca pura est et vna et intrinseca est sicut di-
uisa in duas diuisiones quas distinctas non si-
cut cōsolidatas: ita q^d si excoriaretur tunica erre-
rio: earum duarum excoriaretur quasi a duob⁹
matricibus in quibus esset vñm collum et non
sicut a matrice vna.

¶ Quantitas vero eius in puellis non perfe-
ctis neq³ aptis ad concubitum est multum par-
ua: immo minor vesicis earum: sed cum puenit
ad augmentum et perfectionem sufficientem ad
generationem tunc completur quantitas eius
sicut etiam et q^dritas mamillarū in mulierib⁹.
Nam ante horum membrorum complementum
erat vñm: et tunc eius erectio et longitudo est
quasi sicut extensio colli eius: cuius longitudo
ēqlis. i. cōiter ptingēs in mulierib⁹ est vt dice-
bat Aui. inter sex digitos et inter vñdecim: q^dq³
tñ abbreviatur et prolongatur ppter vñm col-
lus et dimissionē eius. Et ita multo magis ma-
gnificabitur in parientibus et concipientibus et
multiplicantibus partus: et maxime parientib⁹
bus gemellos et proprie cum sit superimpregna-
tio ppter necessitatem: et ppter ea aliquoties
errenditur vsq³ ad vmbilicum: licet comuni-
ter veniat ad eius propinquitatem.

¶ Et locus eius est q^d est stans in medio inter
vesicam et inter intestinum rectum. Nam iacet
super intestinum rectum tanq³ supra culcitram
vt sit stans eius lenis et in parte posteriori su-
perfluit ad vesicam. i. ascendit vltra vesicam: et
sicut supra extenditur ad vesicam: ita vesica des-
cendit elongatur infra eam. i. concacuitatem ei⁹
quod dico signanter: quia collum matricis lon-
gius est collo vesice inferius: immo terminatur
osticium colli vesice in mulieribus et intra col-
lū matricis versus os extrinsecum illius. ¶ Et
licet figuratio eius dicta sit oblonga ad rotunditatem
declinās: tñ videt⁹ ad figurā quadrāgulā
declinare ppter cornua ei⁹ q^d alligat⁹ ad ancha-
ta et ad duo illa: q^d quidē duo cornua sunt arcua-
ta et incipiūt in directo testiculorū q^d sunt car-
nes quedam albe plane rotunde parue. Nam res

Matricē
d^o mēbris
vñs et non
plura.

Quare vt
plm̄ nō g-
nerant⁹ n-
suo ge-
nelli.

De quanti-
tate matri-
cis.

Quid sit
matricē.

sticuli in mulieribus sunt circa mediū matricis
situati: q̄ ligamēta z cornua sunt iuxta matricē
grossa z lata z iuxta anchas q̄bus alligant sunt
subtilia. nam ita se habēt ad matricem in oru
eius z terminatione ad anchas sicut sunt proces
dēria cornua bouis a capite eius: z ideo m̄ficiis
cornua vocata sunt z ppter latitudinē eorū cir
ca ipsoz p̄m a matrice matricibidē videt dilata
rata: z ita apparet quadrāgula: z hoc est manife
ste videre in anathomia.

¶ Ultra tñ duo receptacula manifesta de q̄bus
dictū est q̄ sunt due partes principales m̄ficiis:
dicitur Aui. q̄ in medio matricis est quasi semita
sup. diuidēs illas duas pres in q̄ semita sunt ad
diametra incidit rugosa p̄ qua semita rāq̄ p
vā diuidēt inter dextrā vacuitatē z sinistram
vā aptio dicitur duaz cōcavitatū in q̄b cōcavi
tatibus recipit mā gñationis p̄ncipalr: unde si
ficer gemellorū p̄ceptio haberet vnūq̄q̄ locū
distictū ab alio: z iō vt m̄fici cū multiplicat fer
nō sunt nisi duo ppter duas manifestas p̄cavi
tates z m̄ficiis: de q̄b dcm̄ est: q̄ tñ aliquotiens
vsum est plūre gñari ferus z manifestari quasi
monstruose vt voluit Aler. 9. de hystor. h̄s. Jdē
cōsentit medicī de mēte Ba. 14. de vtilitate
p̄ticular. Qd in tota m̄fice sunt septē cellule: nō
tñ manifesta diuisione separare: quaz tres sunt
in dextra pte eius: z tres in sinistra: z vna est in
medio eius in illa semita: de q̄ dcm̄ est supra. et
in q̄libet eaz pōt sp̄ma recipi z aggregari: et ita
possunt cōcipi septē ferus in vna impregnatiōe
vt dicitur. Dicitur ē q̄dam posse plures multo gñā
ri ferus z iam est experientia vsum q̄ sunt pluri
mi formati ferus vltra septē ad magnū numerū
vñ op̄s dici de necessitate: z ita dicitur q̄daz q̄ in
vnaq̄q̄ cellula decē sunt rugositates. Jō z ples
in quarum vnaquaq̄ rugositate pōt embrio ge
nerari: quis hoc raro cōtingat. Qd tñ frequen
tius cōtingit de dictis monstruositatib⁹ est vt ge
nerent tres ppter duas cellulas manifestas z
illam viā mediā: postea q̄ gñentur quinq̄: in
qualibet duaz vacuitatū manifestarū sunt due
vacuitates: aliq̄ tñ ples gñant vt dicitur est: q̄
etiā in eadem chisti plurimi gñantur. Et de hoc
dicit Aui. in ca. de grauitate partus ponens q̄
numeratio embriōnū aliquoties comprimit et
difficultat eritū. Et ibi addit: fortasse em̄ in ven
tre vno sunt quinq̄. Addit: immo q̄q̄ est n̄bes
ratio maior illa q̄ parui sunt z dicitur. i. distins
stincti. Addit: q̄q̄ est v̄mperatio. plurima val
de in chisti vna. Et hec sufficiant quārum ad for
mam illius.

¶ Jam veniēdo ad modū compositionis z gen
cause m̄alis cū quo simul ponētur iuuamēta et
vtilitates modi substantie ipsius z partium com
ponētū ipsam matricem. ¶ Primo igit dicat q̄
matrice est substantia dura n̄mōsa ex duabus tu
nicis cōposita: sed tunica intrinseca est grossa di
uisa q̄ in duas matricēs vt dictū est: extrinse
ca est tunica subtilis quasi vt cooperimētū illa
rū duaz intrinsecarū: z in intrinseca sunt disse
minate multe vene. z de ea loq̄bat Aui. commē
to de aialibus. cū dicit. Et creabat matricē ex m̄
ris venis z ramificat ex venis p̄notatis vt sunt
ibi ad sustentamētū creature: z officia h̄az vena
rū q̄ agūt in m̄fice siue diuidūt nōianf so: amia
m̄ficiis: eis primū p̄ncipali embriōnis me

diatibus cotilidonib⁹ z tandē p̄ p̄ncipulos alii
gātur ad venā ymbilicalem infāris: z ita mediā
ribus istis venis fit nutritario z sustentamētum
ferus: q̄ gñatio fuit in vita necessaria ppter bo
nū vniuersi ad gñationē aialium quorū consery
uatio in indidius particulr nō pōt pperuari
nisi p̄m successionem z p̄pagationē eoz. et hanc
sniam posuit Ari. 2. de gñatione aialium. ppe
p̄m cū dicit. Jā scimus q̄ aia est nobilis: corpe
z animatū nobilius inanimato ppter aiam: et
q̄ est ens nobilis non ente: z q̄ vita est nobi
lior priuatione vite: z nā in reb⁹ cōtingēribus
vt res diuina est causa melioratiōis ppter hoc
fuit gñatio aialium: q̄m nā huius generis nō po
esse eterna vel nō p̄feruari v̄q̄ ad diē ius
dici fm̄ fidē n̄fam: op̄s ergo p̄ aliquē modū vt
p̄feruet cū nō possit idē numero esse eternum in
forma aut est possibile. propter hoc fuit gñatio
aialium z creatio maris z femine propter genera
tionē. per easdē etiā venas educit superfluitas
menstruosa descendēs p̄illas quarūz aliq̄ ter
minātur ad intra cōcavitatem vel sinum matricis
nō existēte p̄gnatione: z ita tandem p̄ colu
lum expellit: z aliq̄ terminātur ad collūz matricis
ad partes tñ p̄pinq̄as ori intrinseco colli:
z ita fluit sanguis p̄ collum z expellitur p̄r. Et
ista est cā ppter quā aliquoties in p̄gnatib⁹ nā
te p̄gnatione emittit sanguis menstruus vt exp̄
se dicebat Ba. 5. affo. in cōmento sexti. illi aff.
¶ Mulieri vtero habēti si purgari deo exierit zc.
l3 os intrinsecū colli matricis fiat in dispōne cō
ceptionis in summo p̄strictionis: quā fortasse
nō ingredit extremitas acus vt dicebat Aui. c.
21. tertij. q̄d postea orificiū dilatat p̄cepto de ei
celsi hora parte? z eius exit: sicut est illud orificiū
extrinsecū. i. vulua cum offe sacro aperit ad ext
rū ferus: dilatat tñ ē intrinsecū orificiū colli ho
ra cōcubitus ad suggēdū sp̄ma ēr stare p̄gnatio
ne: q̄m plurimum delectat matricē in receptione
ei? vt ita dicit mar⁹ rpe sup̄impregnationis q̄
aliquoties fit vt probat Ari. loco al. z ibi ponit
p̄lch̄rā hystoriā de hoc dicēs. Et iā accidit cui
dā mulieri impregnate gemellis z post imp̄gna
ta fuit 2. z cum venit tempus pariendi peperit
duos saluatos z peperit tertium in quinto
mense z mortuus est subito. Addit idē etiā acci
dit cuidam alteri mulieri q̄d peperit vñ filium
in 8. mense: z in vltimo cū complebat tps imp̄
gnationis peperit duos filios quoz vnus erat
mortuus subito: alius vixit z cibabat. Addit: z
qdā mulieres abortiunt z impregnātur simlira
q̄ vnus erit de matrice z ali⁹ p̄cipit. ¶ Substā
tia tñ matricis z partū intrinsecarū z tunice
extrinsece est n̄mōsa sicut ē z colli z intrinse
ca est aspera ad modū lingue bouis vt meli⁹ cō
rineat spermā. z hoc ppter illa additamenta de
q̄bus dictū est supra incedēria p̄ illam semitam
mediā: p̄inde licet in ea sint disseminate mul
te vene: nō tñ p̄p̄e debet dici venosa neq̄ com
posita ex villis venarū: z in extrinseca. sunt pau
ce vene. Et p̄inde dicebat Aui. z extrinseca pro
p̄inquo: est ad hoc vt sit n̄mōsa. facta est ergo
n̄mōsa substantia eius vt sit extensibilis dilata
bilis z constringibilis fm̄ diuersas necessitas
tes. Nam op̄s eam dilatarī tempore imp̄gnati
onis vt p̄stetur locus cōueniens extensionī
ferus: z etiam tempore partus cuz necessaria sit

De substā
tia m̄ficiis
qualr est
neruosa.

Secunda pars practi. magistri Joan. Mat. de gradl.

Deligamē
tis mfcis

Mouet in
terdū ma-
trix corpa-
liter et situ-
aliter.

Mulieres
hnt duos
testiculos
vt viri.

renolutio infantis i vtero. Nā tūc dilatat et ei
dilatatio est fm dilatationē et renolutiōē em-
bryonis. Est etiā necessaria cōstrictio ei⁹ aliquo-
tens vt tempore partus facta renolutio ne em-
bryonis. nam tūc cōstringit matricē posterior cō-
pūmēdo ad anterius ad adiunādū exiētē fetus.
Ligamēta etiā ei⁹ q sunt multiplicia: sunt ē
calr neruosa extensibilia et lara vt sūt possit di-
latari et cōstringi matricē. qdam tū sunt magis la-
ra: et qdam minus. Nam ligamēta qbus alligat
dorso sunt ligamēta fortia et pura et minus lara
q alia ligamēta qbus alligat anchis q dicebant
coruua: de qb⁹ dcm est supra. et qdā alia: vt qb⁹
ligat a pre suminis et vesice et ossei laro. nam illa
sunt magis lara extensibilia magis. oia tū sunt
aliqua lara vt obediāt dilatationi matricis et
comp. sioni tempore necessitatis dicte. Et po-
raro nō est negādū quā matricē aliquoties mo-
ueat corporaliter et finaliter eleuādo se superi⁹
a situ sibi cōnaturaliter: vt ppter vapores vel vērō
strates inclusas in fursum eleuātes: vñ comp. sio
mafoiaphragma saltē mediare etiā finaliter
a matrice mota vt infra videbit de suffocatione
matricis: vñ est tū q non multum eleuat neq
recipit in stomacho vel in gula vt qdā bestiales
mulieres affirmāt: qm ad talem motū phibent
ligamenta qb⁹ alligat ad mēbra dicta: q si pos-
sint aliqua exēdi: nō tū multū vt pr⁹: et hoc ē
proban⁹ i interior. penultimo ca. Sed hic
op⁹ bñ notare q cum dicit matricē esse neruosa
et habere ligamenta nō debet intelligi q sit ner-
uosa: q eius compositio sit ex neruis ex cerebro
venientib⁹: sed ē neruosa ppter similitudinē mem-
broz neruoz vt dixit Joannes alexandrinus
p⁹ commēto libri epidimiarū. Nam sicut nerui
dilatantur et cōstringuntur: sic et matricē dilatatur
et cōstringit: vt dcm est. Nam si ex neruis a cere-
bro oris componeret multum cōicaret cerebro
in doloribus eius et cōtra: qd nō videt ad sensū
lz aliquoties fiat cōicatio nocumētorum matricis
ad cerebrū vt scire apostemate calido in ma-
trice vt facta retēione mēstruoz et supuentē
re febre. Nam exite apostemate calido p alliga-
tionē p coruua ad anchas vicinitate spine et nu-
che cōicaf nocumētū cerebro: et ita retēuit mē-
struis facta euaporatione p diuersas vias ad ca-
put pōt fieri nocumētū: nō est tū negādū qn ad
matricē veniāt qdā nerui sensitiui ex cerebro q
bus sentit et interdū dolet et volupuas tpe rece-
prionis seminis. Et hāc sniam totā etiā posuit
Aui. 20⁹ terrij cum dixit. Et cū ē matricē neruo-
sa nō intelligit p id qd ei⁹ creatio sit ex neruis
cerebri: immo q creatio eius sit ex substantia sibi
neruis alba priuata sanguine viscosa extensua
sup. sicut sunt nerui. Addit: et nō adueniunt ei. si
matrici ex cerebro nisi nerui pauci qbus sentit.
Et reddēs rōnē dixit: et si esset vehemēt⁹ neruo-
sa sup. p dictos neruos ad eam veniētes vehemē-
tius communicaret cerebro. Et hoc totū bñ mē-
ri tenet: qm matricē nō est vere neruosa: sed fm
similitudinē vt dictum est. Et qd dicitur est de
matrice idem intelligat de collo eius. Nam est
neruosum ad intellectum dictum quasi sit carti-
laginosum etiam asperis: quasi sit in eo ruga su-
pra rugam vt fiat maior delectatio in actu cois-
tus. In matrice etiam sunt duo oia: vt dicitur
est supra. q sunt dicte carnes glādose: et sunt duo

testiculi mulieris ad rotunditatem magis decli-
nātes q testiculi viri et minores sunt testiculis
viroz: et in eis sit generatio spermatis sicut et in
testiculis viri fm sniam medicorū: etiā coopun-
tur tunicis ppijs sicut testiculi viri tunica in-
trinseca ossei: qm iacent inter duas tunicas ma-
trici ita vt exterius manifestentur ppter renui-
tatem extrinsece tunice: et ad testiculos alligan-
tur vasa seminalia: per q euomif materia sper-
matica q vasa seminalia terminantur ad collum
matricis prope orificiū intrinsecū: et ita recipit
mā spermatica muliebri intra collum mfcis.
Et dicebat Auicē. 9. aialium: et opus est in hoc
qm orificiū matricis sup. intrinsecum festinat
ad suggendū cū sentit ppiū spermā et tunc sug-
get sperma maris cuius ambo succederint in vñ:
et opabitur in vna hora duplex iunamētū vt di-
xit. s. sup. mulier. s. electionem ppij spermatis
et attractionem alterius: et ita melius pñr collis-
git matricē ppter magnum desiderij sup. vñ
que sperma et hoc est maxime iuuans ad genera-
tionem: lz Auer. 2. colliger non assentiat huic
positioni medico: si in ca. de iunamētis testicu-
loz. Nā ibi dixit q testiculi mulieris non ha-
bēt effectū in gñatione: et sperma qd generat
in mulieribus in gñatione habet intentionem
et probat p sensum: q homo videt q mulier imp-
gnat absq eo qd spermatet et dixit: et ibi pōt
hystoriā de illa sua vicina de cuius sacramento
pñdere poterat vt dixit: q iurauit in anima sua:
q impregnata fuit subito in balneo lauelli in q
spermatizauerant mali homines cui essent bal-
neari in illo balneo et. et rādē ponit vñ sniam
sibi placere q fuit Auicēna q dixit q vulua sine
matricē trahit sperma p vñā ppiā virtutē q est
in ea a tota specie: et qd hoc non est necessaria
delectatio vt dixit. l. bec tñ opinio nō cōiter acce-
ptat neq ego ei assentio: sed sto cū positione cōi-
medicorū. Et Aui. cōmēto animalium q sperma
muliebri iuuat ad gñationem per diuersos mo-
dos et ad delectationem cōueniēter: et ad gñatio-
nem etiā passine et materialr cōcurrēdo ad for-
mationem embryonis. Sed istud in hoc loca-
tius declarare nō curo: qz nō est presentis ppo-
siti. Tamē istam sniam visus est saltem olfacere
Auer. 4. colliger cap. vltimo vbi loquens de si-
gnis ppijs egritudinū vulue. i. matricis dixit
q hoc membrū est principale fm aliqū modū
principalitatis: qd non viderur aliter posse in-
telligi nisi ex parte testiculoz eius et sperma-
tis psequēter. Et hec de matrice sufficiant.

Quid nominis et qd rei grūdā dispōn-
mfcis. Declara sic ana-
thomia mfcis q ab aliq⁹ vt scribit p⁹ omēto
epidimiarū: ēz adelpis ppter ea q orientia ab
ipā adelpi. i. ffes dñr. adelphos em grece lati-
ne ēz ff. qdā aut appellāt eas tumorē cōiter aut
appellat matricē ppter id qd est sicut mater que
dam embryonis. l. bec autem mouet qñq a loco
suo et situ nālī sibi q incōueniēti est dispositio cō-
positioalis siue moueat in fursum siue in deor-
sum lateraliter declinādo: siue etiā elonget ex-
tra orificiū eius extrinsecum inferius absoluto
vocabulo vocatur dislocatio matricis et de hac
dislocatione et speciebus eius que diuerfa no-
mina sortiuntur vt statim dicetur p ampliatio-
nem erit sermo. Nā lz. o. Ra. pñcipalr loqu-

Declara
mfcis
mōt⁹ ei⁹
et detra-
et sinistra
vtem.

nota h⁹
storian.

De qdā
tercio dispo-
nā mfcis.

De cāis ge-
neralibus.

tus fuerit in cap^o nostro de egressione matricis qd ab aliquibus vocat lubricitas matricis: et ab aliqbus lapsus matricis ad exteriora: vt a Se. et ad. A. appellabatur talis dispositio augmentum matricis et erit: eius: et a Bordonio dicitur casus matricis et aliquoties conuersio ei: et hoc ideo fecit qd hec dispositio frequenter enenit quia mala situalis dispositio: et hanc aliquoties contrahit matrix in sursum opposito in d^o morui deorsum: et appellatur proprie suspensio matricis admodum An. de q fecit parum ca^m. 13 ab aliqbus appelletur suffocatio: vt qd in suffocatione matrix aliqñ aliquat^r conuertit in sursum: nisi tñ coniungat in ea elenatione matricis accitua similia epilepsie non debet dici p^rius suffocatio: qd tale nomen est p^rius nomen accitua qd morbi vel cause ei⁹ vt videbit. Aliqñ etia conuertit a suo situ nali vers^{us} alteru lateru: qd vel ad dextrā vel ad sinistrā parrem et tunc appellatur ab aliqbus proprio nomine precipitatio sicut fecit Bo. qui cum fecit cap^m de precipitatione matricis in p^rncipi^o dicit. Matrix precipitatur aliqñ et declinat^r sive alteru verberat^r u^o versus alteru ancha^z et tñ appellatur vult precipitatio 13 iste termin^{us} precipitatio aliqñ fit cōis ad quācūq; mutatione matricis a naturali suo situ: et sic p^r quid nominis hanc dispositione. Et ita sumēdo illū terminū precipitatio qd idem sonat sicut dislocatio matricis tñ declarādo quid rei talis dispositiois dici potest qd talis precipitatio est declinatio sine morus matricis a situ sibi naturali et puenieri ad innatū: siue aliqñ se eleuādo siue declinādo ad alterā partē. s. vel dextrā vel sinistrā siue ad osificium vult: siue fiat exitus eius mas^{us} solitus siue non: hic sumitur declinatio non solum p^rio moru: immo et p^rio siue eius ad quem vt situ tali propter quem malum situm fit impedimentum et lesio matricis sensibile in operatione principalissima vt generationis vel coceptionis siue debite receptionis materie seminaliavi^o rilis et vt patet discurrenti. Et hec de primo p^rncipali sufficiant.

Distinctiones. Veniēdo ad scōm p^rncipiū prima disto: qd liber talis situalis mutatio diuersa: de qua dictū est in disto: aut est reuens tño uiter sacra: aut est antiqua ex multo tpe talis. Secūda distinctio: in tali situali mutatione: aut sit coniungit apā in matrice aut uo: et ita aut p^ringitur in ea reuētio menstruo⁹ aut nō: im^o mo aliquoties supfluitas eo⁹. Tercia disto: aliquoties cum tali situ coniungitur dolo: in p^ret^rine et in partibus circūstantibus magis et aliis quorū nō. Tercia disto: qd qñq; p^ringit^r cu⁹ hac dispoⁿe febris: et aliquoties non. Ultima distinctio: talis dispositio qñq; coniungit in muliere in uene qñq; in fene vel in erate media p^rstituta: et quedam est coniuncta viro et quedam non. Et hec sufficiant.

Cause. Veniēdo ad tertiu de causis sit ista causa g^ralis. scilicet causa potēs imprimere nōrabile nocumentum in ipsam matricem siue coⁿplexionale siue coⁿpositionale siue solonē p^rinui^ratio maxime si fiat impressio in determinata pre^rmatricis singulariter: omnis talis causa pot^{est} effice^re dislocationem siue precipitationem ei⁹ diuerso modo: vt statim dicetur.

Sed spalius veniēdo ad diuersas differēcias et spēs dislocationis: p^rmo ad suspēsiōē ei⁹ dices^r bar. A. qd qñq; accidit suspēsiō ei⁹. i. eleuatio in sursum p^rter clausurā. s. osificij matricis. nā talis clausio osificij ei⁹ phibēs debetā enctationē disponit matricē vt moueat ad locū ad qd dūz debetū spiraculū sibi pueniens et mouet in sursum in p^rte cōtrariā clausioni: vel meli⁹ dici pot^{est} s. qd stāte osificio clausio phibita enapozatione fieri consueta per dcm osificij replet matrix va^o porib⁹ malis eā cū ventositate sursum eleuanti⁹ bus: et ita matrix in sursum eleuatur et hec est p^rprio ca^m. Terciam cām posuit An. dicitur et qñq; accidit in talis suspēsiō matricis p^r apāta causa et dura: qñ tunc matrix si fuerit apāta circa parrem inferiorem matricis versus collum ei⁹ mouebitur in partem oppositam loco apato: et p^r mouebitur in sursum et fiet suspēsiō eius. nā matrix declinat ad cōtrariū loci apati p^rter id: qd percepto nocumento in latere apatomatrix ibidē phibet et decurtat p^ruertēdo se versus partē oppositā vnde sequit^r declinatio eius ad latus oppositū etiā nō obstatē granitate apatis ad phibēdū ipsam ad lat^r suū. Tercia causam posuit Bal. talis ascēsus. 6° interiorū. ca^m 3° et penultimovltra mediū capituli reducēs ad causas spasm^{us} reple^rtionalis hanc eleuationē. Nā dicit^r rēdendo quēstioni qd si interrogent^r cur vulua intra saliat. i. sursum eleuet^r vel lateraliter moueat^r et dicit^r rā demus ideo qd vulua se cōstringente. i. matrice: collū ei⁹ etiā p^rstringit^r: et hoc ex sanguine venarū ad eā et cathenis venierū. i. p^rter replōē venarū ipsi⁹ matricis et sanguine: ita fit spasm^{us} de plenitudine: et est sententia affo. lib. de spasm^o et plenitudine extēso corpore fm latū absolue^r lōgitudō abbreviat^r et curuio: efficitur et sup. fm plenitudinis q^rritatē dilatat^r p^rter parte inferiōri. talis aut replētiō venarū sepe fit ex phibitis mēstruis p^rter causas phibitionis: de quibus loco suo dices^r maxime si extensio venarū in oib⁹ fiat equaliter tunc fiet morio vulue equaliter et ad superi⁹. Nā vbi fieret inequalis replō vt in p^rte dextra magis vel in sinistra: fieret inclinatio magis matricis ad alterā partē vt statim dices^r. Et hec eadē sententia plani⁹ scribit^r 9° p^rti. 2° ca^m far^o ad p^rin^o dicit^r. Declinationē matricis ad latera et ei⁹ coadunatio ad superi⁹ accidit ex cursu mēstruorū ad venas et oppilatione osificio⁹ ipsarū venarū: et inducit eā ad cōcanitātē matricis vni⁹ de declinationē patiet^r et adunabit^r: et inde matrici accidit spasm^{us} ex extēsiōe. Sed si fuerit eqlio coadunabitur ad superi⁹. Et si fuerit in vna parte et nō in alia: causa ipsi⁹ passionis erit reuētio mēstrui quod nō currit de matrice.

Et ex his patet aliquę cause precipitationis matricis ad alteru lateru: vt si fuerit apā in latere dextro: declinabit matrix ad lat^r sinistrū per modū supra declaratū. Qñq; etiā causa est durities alteri⁹ duarū partū: sed nō apostemās. vñ p^rter materiā ibi vel p^rter granitatē acquisitā sit tractus alteri⁹ partis ad eā: vnde in altera p^riti granitaret^r pōdere acq^rstis illa trahit alterā et p^rptie si altera g^r ab hūiditate fuerit molli⁹ ficata: nā tñ p^ruertet illa pars ad aliā oppositā: qd si fuerit spasmata p^rter replētiōē materiā multo magis p^ruertet aliā p^rte habilitatā ad casu⁹ ad eā: et ita aliqñes vlcera et relaxatiōes ligamē

De causis spalius

De causis precipitationis matricis

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

torū vnius partis stare essentiali sanitate in al
tera facit casum partis egre supra sanam et ita
adducere potes causas diuersas diuerso modo
occurrentes q̄ dicte sunt supra in p^a parte in ca^o
de rotura oris.

De causis
descensus
mifcis et
mo de pri
mitinis.

Causa vno descensus et lubricitatis ipsi⁹ matris
cis et aliquoties conuersionis ei⁹: q̄dā sunt primi
tine et q̄dam sunt corporales. Et de primitinis sūt
casus ab alto et maxime si fiat supra pedes suos:
ppter quem casum rumpuntur ipsius ligamenta
aliqua: et sic descendit matris in directū: ita per
cussio supra regionē matricis cum pede calcitra
do et aliquoties facit q̄dā mariti bestiales cir
ca viros suas: et ita vehemens conatus in suble
uando res multū ponderosas est de causis huius
rumpēdo. Et accidit etiā aliquoties vt dicit Aza.
hoc ex frequēti fessione in locis frigidis aut pro
pter submersionē in aquā fridā vt dicebat Bor.
aut inunctione ex vnguētis frigidis: aut q̄ expo
suit se vtro frido. Nam debilitantes tales cause
mifcē possunt esse causa exi⁹: illi⁹: et ita tristitia
et timor vno in quātū reuocāt ad interiora: sed in
q̄m in frigidat et paralyticat vt dicebat Bor. et
sūt comestio fructū frigidōz et multus por⁹ et
virtuali humectatiū⁹ et causa p̄mitinis hui⁹
nocumēti matricis. et iste oēs vel alies cause p̄nt
adaptari si recte p̄siderabis ad exitū ani etiam
in viris. **S**unt etiā alie cāe p̄mitine q̄ magia
appropiata faciūt ad exitum mifcis vt est vehe
mens vociferatio vel vehemens sonitus et p̄ceptio
ei⁹ p̄ auditū vt ex tonitruo vel bombardā et his
silib⁹: q̄re res facta sit matris vt dicebat Aui. et
ita cōmōtione ei⁹ descendit: et ita p̄ eundē modū
etiā multa sternutatio et rissus vehemens com
mouēdo violēter matricē in deorsum et excutit⁹
dō por esse cā fortis ad hūc effectū: partus etia
cū sit difficilis ppter vehemētiā cōpressionis
in expellēdo ferū et dolor inde p̄tingens vt vo
luit Sera. est de causis: et magnitudo ferus cum
sua granitate ponderando est de cāis sed maxi
me ad hunc effectū faciētib⁹. Aut etiā contrin
git ex itru setus subito vt dicebat Aui. et simi
les cause vel proportionēs ad exitum fecis diffi
cili⁹ aut ad quāritatē eius grauātem cum labo
re expressio vt sit aliquoties i tenasione p̄nt esse
cause exitus ani et ad exitū etiā matricis. De pri
mitinis etiā causa est maxime mala opatio ob
stetricis et labor eius i extrahēdo ferū et secundū
naz: q̄m vehemēter et violēter quasi cū secundū
extrahit aliquoties matricē. **A**liquoties aut
descensus matricis. **C**ausa vno descensus
et corporalem vt dicebat Aui. ppter humidita
tes mollescentes sup. ligamēta ei⁹ vnde ipsi pa
ralyticat et relaxatis vel stādo vel modice icedē
do matris sua granitate deponitur: et hoc cōtin
git aliquoties nō solū ppter humiditates rela
xates: sed ppter humiditates putrefaciētes ac
cidētes ligamētis: et ita descendit matris. Et hec
est principalissima cā cōster cōtingēs: que cau
sa proportionari pōt et ad exitum ani cōrespō
denter vt pater. Et ad hanc causam cōmuniter
occurrit medicī tanq̄ ad eōdem cām cōrigētem.
Et matris aliquoties exit scōm orificiū extrin
secū tū: aliquoties quasi scōm rotū collū. Et di
cebat Aui. q̄ q̄q̄ egreditur tota supple p̄terq̄
cōuertatur vel reueretur: et q̄q̄ cōuertitur: q̄
fundus matricis exi⁹ stare collo in debito situ:

De causis
intrinsecis
descensus
matricis.

et hoc contingere pōt ppter vlcera et coirōsiones
ligamentoz indēbit ligantius finum matricis
et fundum eius stante bonitate ligamentoz ipi⁹
collū: et tunc inuēfabitur matris fm finum: et cre
do q̄ iste fuerit casus de quo narrat Auen. 39°.
reist. in ca^o p̄p̄o de latitudine matricis: cū di
xit. Cum essem iuuenis vidi mulierem cui⁹ ma
tris exiit ad modū plumaceoli parū et permā
sit sic tempore longo et nesciui vt dixit ad q̄d de
uenerit negocium: q̄ non amplius vidi eam: et
in processu capitali dixit ponens mulierem pos
se viuere etiam sine matrice: et narrauerunt me
dici q̄ possibile est putrefieri chordas matricis
i. ligamenta matricis sup. totius ppter q̄s cadit
matris et permanet mulier viuens non impediē
te ipsam. s. mulierem aliquid a sui vira. Addit:
postq̄ insperī hoc in libris narrauit mihi hoc
fide dignus q̄ vidit mulierem cui hoc accidit
pmanēre exercens opera sua longo tpe nihil leſa
ab illo accidente. Et ego vidi vna in Papia de
qua dicebatur q̄s ab ea erierat tota matris fm
partes putrefactas in diuersis temporib⁹ et sup
uixit p aliquot annos post et erat ex nobili gene
re. Et hec de causis sufficiant.

Signa. Jam veniēdo ad signa. p̄m ponētur
ordinem nostrum: deinde ad bonū et ad malum:
psequēter demonstratiua generis: postea specie
rū. **P**rimū ergo p̄notificum euentus generale
sumit ex p̄cessione causarum primitiuarū ad
ducere potentium maxime ad p̄cipitationem
in deorsum et calcitratiōem in ventrē mulieris
vel ex saltu vehemēti et frequentato vel ex p̄ci
pitatione aliarū: de q̄bus dicitur est: q̄ aliquoties
adducere possunt nō tū ad p̄cipitationē et ad
casum: sed etiā ad larus. **A**liud magis specia
le p̄notificū cūctus dislocatiōis in sursum vel
deorsum vel lateralē sumit ex omni causa p̄ue
niēte siue sit primitiua siue sit corporalis de se
parata notabile nocumētū inducere in matri
cē: et hoc mō fumigatio rei male et ferētis per de
orsum adducere pōt ad salrū et mortū matricis et
sūt omnis causa faciēdo solō in cōtinuo circa
matricē vel in matrice adducere pōt ad diuer
sum mortū matricis: vt esset cōcubitus cū viro
sibi nō p̄portionato vel habere instrumentum
recedēs a mediocri in longitudine et grossitie si
cut in aliq̄b⁹ aliq̄tēs repitur q̄m illū mēbrū
q̄ monstruosi exētes magis sunt de nā astina
q̄ hūana: et ita et oēs alie cause q̄ adducere pōt
ad apara matricis cū occurrūt ex his possum⁹
p̄notificari. s. p̄cipitationē mifcis sumēdo large
illū terminū. **A**lia p̄cto. cū apparuerit mulier
res nā statice et dederit multum se ocio cū regie
hūectatiōe i talib⁹ expectare oēs p̄cipitationem
mifcis p̄z cū in talib⁹ parare sūt abūdare mare
rie circa mifcē multe q̄ritatis q̄ replētes cōca
uitatē mifcis ibi granitatem causantes cū mol
lificatione ligamentoz facient ad descensum ma
tricis. Et si in alteram partem magis recipian
tur q̄ in altera facient p̄cipitationem ad lat⁹
et si claudatur os matricis intrinsecum sacra ex
vtraq̄ parte laterali distentione fiet retentio va
porum et ventositatum in matrice: et sic sicut cau
sa ascensus et suspensionis matricis. et si tu con
siderabis poteris alia multiplicare p̄notifica
euentus ex his q̄ supra dicta sunt: et ista causa q̄

Mo. p̄p̄o
riam.

Mulier
uere pōt
ne mifcē.

Nota hui
storiam.

De signis
p̄notificis
et p̄ cūctis.

De signis
p̄notificis
ad malum

offiones
matricis
oz ipi
m: z cre
m. 39.
is: cu di
ti? mas
permas
l qd de
ram: er
tem por
int me
matricis
s cadit
mpediē
addit: z
ibi hoc
ccidit z
bil lesa
opia de
trix fm
z sug
li gene

onētur
nus fm
malum:
specie
merale
trū ad
tionem
ulteris
ex p
oriet
ne z ad
specia
um vel
a pue
s de le
matri
per de
ricis z
o circa
diuor
mum
stie fi
iebun
finina
re pte
sum?
large
mulies
i regie
ionem
mare
coca
m mol
m ma
xpian
alae?
era ex
rio va
nt cau
a cons
ostica
usa q

dicta est magis adducere pōt ad p̄cipitationē
in mulieribus q̄ iam iunēturē tranſierūt q̄ i iu
uenib? vt p̄t: ita magis expectare opz has pas
siones in autūno q̄ in alijs t̄pibus anni: z i t̄pe
frigido z humido z s̄tate vento boreali: z etiam
vētus australis ad hoc adducat p̄ aliū modū vt
ibi parebit consideranti: iste oēs cōclusiones p̄
noſtice adaptari possunt etiam ad exitum ani si
considerabis.

De p̄noſticis vero ad bonū lz nullū dari poss
fit simplr bonū: tñ cōparatiue loquēdo cū sit cō
motio matricis ſtialis ē doloſoſa a cā p̄miti
tina in muliere aſa ſana vt p̄pter occurſum aē
ris frigidi vel ad frigide vel aliax medicinax ſrī
gidax: vñ ſtat ḡratio v̄toſtatis in matrice: et
p̄t ſit impulſio matricis in diuerſum ſitum ra
lis diſpō ſit facile curabilis: p̄t cōcluſio: nā ſtā
te aſa corpore ſano z mūdo ſi occurrat cū me
dicinis caleſcētis reſolūtinis circa regionem
matricis ſtat v̄toſtatis reſolūte facilis ſit
reductio matricis ad ſitum p̄prium. Et iſtud
p̄noſticū quaſi ampliari pōt ad oēm ſitualem
motiōē matricis a ſitū nālī vbi fuerit depen
dens ex modico t̄pe a cā p̄mitiua vbi matrix ex
tra oriſciū ſe p̄cipitauerit ſenſibit ſm notabis
lem partē z nō rupta ſint ligamēta q̄b? alligat
q̄m tunc ſtate de recētī ſtat tali mutatiōe a cā
p̄mitiua: niſi in caſib? dictis videat ſacilr poſſe
reducti ad ſitū ſuū nālē: z ibidem cōueniēter
obſeruari cū applicatione medicaminū pueniē
tium de q̄bus loco ſuo infra diceſ: p̄t p̄ſiderāti.
Dixi notanter ſacta de recētī z nō multū elōgas
ta deorūm vel cōuerſa z nō ruptis ligamētis p̄
pter id qd ſtarim dicetur in p̄noſticis ad malū.

Alia cōcluſio mala ſtialis matricis diſpō ē
cōtingēs a cā corporali vel ab humiditate clau
dente oriſciū bñ ſit ſuſpēſio eius vel addita hu
miditate replere vñ ſit latius matricis vñ ſit mo
tus alterius ad eandē partē vel humiditate ſit
mollificante ligamēta eius vnde extendat ma
trix in deorūm aliquotiens: talis etiam eſt faci
le curabilis: p̄t per euacuationem dicte mae et
ad reductionem p̄t matricis z p̄t exſiccationē
z confortationem eius ſtante obedientia inſtrū
z i medico regulariter operante.

De p̄noſticis ſo ad malū ſit hoc p̄mi z ē Bor
donij: ſi matrix diu ſteterit diſlocata z porriſſime
ſi extērit ad exteriōra ſup. notabit ſi difficili aut
nūq̄ curatur: p̄t cōcluſio: ſuppoſito maxime q̄
ex parte artis nō fuerit defectus in reductione:
nā declaratur ex quo in multo t̄pe nō fuerit re
ducta cāz illius diſlocatiōis fuiſſe fortē fortis
ſis pōt argui ſupra rupturā ligamētōz vel alijs
cuius eoz: p̄t p̄trea dicebat Aui. p̄t mado iſtaz
ſtiam loquēs de exitu eius in p̄m? cure nō ſpe
ratur curatio niſi eius q̄ recēs eſt in adoleſcen
tia. Alia cōcluſio p̄noſtica: cū ſit cōuerſio ma
trix in deorūm p̄t cū egredit quaſi tota et
puertit radit z fundus eius verſus vuluā: preci
pue cū accidit p̄pter cām partē difficiliſ aur la
dore obſtetricis in extrahendo ſetū z ſecundinaz
nō ſperat curatio: p̄t qm ſtantib? q̄ dicta ſunt
p̄babit cā huius fuiſſe violēta ruptio ligamēto
rū: vt p̄t. Alia cōcluſio: cū ſit malus ſit? ma
trix ex aſaribus in matrice durio vel ex cācro
in ea vel ex ſpāſmo in anitromia ſue ſit ſuſpēſio
ſue ad latius inclinatio ſue p̄cipitatio ſue deorū

sum extra emiſſio non ſperatur cura: p̄t p̄cluſio
qm non ſperatur remotio cauſe vt ſatis p̄t: z in
ſequentibus magis ſit manifeſtum.

¶ Jam veniendo ad ſigna demonſtratiua ſigna
ḡhis diſlocationis matricis vel p̄cipitationis
large h̄ſtur maxime ex iudicio parietis vt ex no
cūmero p̄cepto cū aliquali grauedine z i pulſio
ne in alreꝝ ſitū matricis z cū dolore: ſed ſpāſmus
deſcēdendo ad caſum matricis vel exitū eius di
xit. A. ponēdo ſigna q̄ accidit inde: mulieri do
lor in pectine magnus z dolor in dorſo z i catiz:
z multoties accidit et exſiſſio in egōne. i. cum
egerit ēt emiſſa egōne: hoc accidit propterea q̄
matrix cōuerſa eſt verſus p̄fundū intelliū rectū
vñ ſentit ibi grauitatē ibi cōprimētē: ita nitiſ
ad exſiſſionē eius: ēt cū acru egōnis ſicut ſupra
dixit eſt: ſit ſtante lapide in veſica. ¶ Fir ēt er
eſt aliud ſignū difficultas in emiſſione v̄rine: q̄
coartatur z cōprimiſ veſica circa collū eius veſi
ce p̄pter id qd mouet matrix verſus oriſciū ex
trinſecū eius: z iſta accidētia p̄prie verificant
q̄ ſubitus ſit caſus ipſius matricis. ſ. ab aliqua
cā de p̄mitiuis dictis ſupra: q̄ q̄ paulatinus
ſit deſcēſus eius z ſm ſitū eius nō conuerſa ma
trix ſm fundū inferius: tñ non cauſantur hec
accidētia neq̄ de dolore neq̄ coartatione tan
talz aliqualis ſit grauitas vel ponderoſitas vñ
ſus iugūina: z hoc p̄tingit ſacta elongatione ab
humiditate lubricante ligamēta paulatine re
laxante: z p̄inde tunc nō ſit dolor: immo quaſi
rūc inſenſibit egredit: z hoc certiſſime ſciēt in
ſirma: ſed cū ſunt dolores vehēmentes dixit. A.
q̄q̄ ſunt cū hoc ſeb. nā p̄pter dolozē ſacta inſtā
matione ſaltē in ſpirib? ſterent febres effimes
re: tñ talr deſcēdens matrix nō ſacta inclina
tione vel diſlocatione ad alterā partiū ſi obſe
trix imponat digitū in vuluā z regiat oriſcium
intrinſecū directē oppoſitū extrinſeco z niſi ſi
bi occurrat in extremis redigiti: tñ declaratur
q̄ matrix eſt deſcēdens ſm rectū z nō eſt diſloca
ta ad alreꝝ lareꝝ neq̄ cōuerſa: ita q̄ fundus cō
uertatur ad extrema verſus vuluā: nā cū cōuer
ſitur nō ſentit obſtetricis ſoramē rotundū z per
cipitur p̄ ſactū ſicut res deſcēdens lenis tactus
nam pare eius interior ſit exterior. ¶ Aliū ſig
ponunt cōiter auctores qd a p̄prietate magis ve
riſicari pōt in deſcēſu cum conuerſione matri
cis: z eſt ſpāſmus z tremor: propterea cōitatem ſa
gram nuche per ligamēta eius z tandem cere
bro: z aliquotiens ſit tremor ſine cauſa manife
ſta. vt dicebat Aui. ſup. alia. ¶ Et de v̄rina dice
bat Roſarius anglicanus q̄ v̄rina in tali diſpo
ſitione eſt v̄rina alba in colore ſpiſſa: in ſubſtan
tia liuens ſuperius cum reſolutionibus cinero
ſis reſidentibus multe adherentiē: z hoc maxi
me verificatur in deſcēſu cōtingente ex cā mā
li ſtatica lubricante z grauitante: z etiaz que eſt
inter cās corporales vt plm contingens.

¶ Signa vero declinationis ad latius ſunt qd
tunc in illa parte in qua declinauerit ſit vehē
mens extenſio: z licet in parte oppoſita ſit ali
qualis dolor: maior tamen ſit in parte declina
tionis: z aliquotiens apparebit ibi tumor aliq̄
lis vel ſicut res rotunda: z ſepe mulieres taliter
patientes ſi ſunt ſtauces non poſſunt ſedere niſi
cum difficultate neq̄ ſurgere ſi ſunt ſedētes niſi
cum labore. Obſtetrices etiam ſatis notabiliter

De ſignis
demonſtra
tiuis.

De alio ſi
gno extrin
ſe matricis.

De ſignis
p̄cipitatio
nis mſicis

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de grad.

distinguum per eorum si inclinat ad dextrum
ad finitum. Et si ibi fuerit a para q̄ finit cū
pui vel cancer vel alia m̄ comprensus non apans
p̄ parte erant diffinguntur per eorum obste
trix simul cum indicio parientis & cum p̄ce
dentibus de reptone mali & cū ibi q̄ infra dicit
in capis propis de apariū & cāro matricis.
¶ Signa vero suspētionis & ascēsis declarant
ex dolore & gravitate versus vmbilicū vel supra
& ibidē p̄cipitur saltem a muliere res eleuari
q̄ vtrum eleuerit supra vmbilicū squaliter que
nens v̄q̄ ad diaphragma vel non p̄ter diu
stacem fīaz an̄croz hūcine in cā° de suffoca
tione matricis dicitur: cū hac ē dispone ascēsis
stant sepe accētia q̄ cōiungunt in suffocatiōe p̄
prie fūpra de difficultate an̄gelis et fīncipit
q̄. postea cū fuerit remota factū p̄ accētia ele
uatiōis versus vmbilicū cū qua d̄rōsitate
q̄ ad sensum extēris aliq̄ p̄cipitur: in hac dī
positione sepe cōmitatur nauisā & abominā
tiō & sepe vomitus vt p̄ter quasi immediatam
cōitatem ad fīom: & sepe coniungitur verrigo
& scorbūtia ap̄paratiōis facta de ap̄paratiōe
partem anteriorem & cerebri & ad oculos cōmī
tatione eoz cū spiritibus. ¶ Sed si cū ascēsis
fuit repto sube matricis vel venaz ēv̄si fī sp̄s
mus reptaliōis hoc cognoscitur & ex p̄cedētib
& etiaz factū obfīctur. ¶ Et si fī fuerit ena
paratiō alius rei reiferide vel male qualitatē
vnde fugiat matricis: habetur hoc indicio parē
tis. ¶ Et si cū fuerit ap̄a habebitur signa p̄ria
loco fī. Et hoc sufficiunt quantum ad signa et
demonstratiōis generis & speciemū &c.

Cura. Inueniendo ad curā q̄ diuina ē dies
ram ⁊ medicinalia. p̄mo circa dicit̄
in oī tali dīspōne siue cā fuerit p̄mitina siue co
pōitalis mō sit mala firmitatio matricis: tunc cura
ca aerem op̄z v̄ declinet aer ad calm̄ p̄pter de
bilem caliditatem ipsius matricis: et ēr v̄ plm̄
deber ad sicum declinare. Utandus ergo aer
et omnis aer frigidus et v̄ntosus: et omnis aer
male qualitat̄ ⁊ mali odoris nisi cum mat̄re
ēss̄t p̄cipitata deo: sum ⁊ q̄eremus eius ascesū
p̄ malos odores q̄ deberent offerri deo: sum: al̄
q̄libet aer malus vel fetidus excitat matricem
ad mortuū vel ad falrū: p̄p̄bare ergo mulier pa
riens ab aere fetido ⁊ maxime frigido: si feru
de q̄q̄ bñ coopa ēr fm̄ cura ne aliq̄d acri fm̄
dictis mēbris occurrat. Et si t̄re casu matrici q̄
ēss̄t ac̄s inter sp̄ca p̄cipitationis magis p̄gēs
ēss̄t caudē nē ēr aer vel vapo: siue odor: siue
aliquis ad os vel nare pueniat: immo semp̄ te
near parietis aliq̄d odorifex de his q̄bus delecta
tur superius ad os vel nare: sicut ec̄ōtra t̄re nī
hil boni odoris vultu q̄ interius apporietur
nā in matrice videt̄ esse virtus quasi afialis que
delectatur bonis odoribus ⁊ trīstatur malis: et
ita conuersio stante suspēsiōne matricis vs̄
focatiōe v̄r latius videbitur loco suo: debent
poni aromatica deo: sum ⁊ fetida superi v̄r con
uertatur mat̄r ad inferiora fm̄ determinatio
ne dīcedas in medicinalibus. ⁊ Stante etiā
p̄cipitatione matricis ⁊ casu eius op̄z singulari
ter cauere ab oī mortu cop̄zali p̄gressu: imo
⁊ statione: nā tunc op̄z mulierem in toto q̄erari
⁊ iacere v̄r p̄r possit mat̄r intra reduci p̄ mo
dos infra dīcedas: ⁊ hoc casu loco exercit̄ fali

fricationes membroꝝ superioꝝ vt spatularis ⁊
brachioꝝ:fricatio aut membroꝝ inferiorē est in
casu nocēs q̃ cōuertit ad inferiora: ⁊ ideo om̃is
q̃ ad ducēs ⁊ cōuertit ad inferiora: est a q̃ ab
stinere opꝑo: ideo dicebat Aui. opꝑ. est abstinerē
sternutatio: ⁊ monēbʳ tussim: ⁊ ita a fumo ⁊
pulnere ⁊ sʳilbus vt ab inspeccione in sole: qm̃
tussis ⁊ sternutatio excuriunt in deorūm m̃m
tum facit ad p̃cipitatioē ⁊ eritū et sic sicur ē
adducit ad eritum ant. Et ideo cauendū est ab
exposiōe soli fecū hora egōnō: qm̃ adducit ad
nocumētū vt supra. Et p̃pter quam cūm cauē
dum est a nimia repletiōe ⁊ curanda est vēris
lenitiō: e conuersi fī matris fuerit suspensa talia
quē dicta sunt ad inuamentū cōp̃m̃endo in ṽde
osum vt p̃r. Et qm̃ inter m̃ales cū p̃cipita
tioniē hinc casus ⁊ cōuersiōes ad latus est exu
beratio humiditatis: opꝑo vt cauēat a formo ni
mis p̃lico. Et de passionibʳ tristibʳ aialibus
cōuertētibʳ ad exteriora: ita a timore et tri
stitia cauendū est: stare in gaudio in bona sp̃
multū inuit in oīdīpōne: ⁊ irascēt oīa hūme
cratina ⁊ balnea humectatiua. Et ideo dico de
cibarijs: sunt fugienda cibaria hūida: formali
ter ⁊ virtualiter ⁊ et q̃ frigida sunt ⁊ ab oībus q̃
sunt difficilis digōis: ⁊ inclinandū est ad ciba
ria ad fecū declināria sū vt rureū: q̃ sūt facili
digōis: nām vt sūt carnes anti mōtarū ⁊ p̃
parentur q̃ aliquibus aromaticis nō multū
calidis: sed ad fecū declinātibʳ vt cū coisā
dris nuce m̃scata mace ⁊ sʳilbus: ⁊ hic adducē
tur ea q̃ dicta sunt supra: in cū emoror darum.
Et potus aut cōueniens sit ex vino nigro. i. ṽu
rum nigriz: sed nō potens vini ⁊ sit in b̃m
lymphati cū aqua pluuiali vel ex aqua erictio
nis calibʳ ⁊ hyme a m̃scatur cum aqua mel
lis ad bonam partem eris cōueniens: ⁊ quomō
docūq̃ vitetur potus aque frigide: immo et ⁊
cibi ⁊ potus nō frigidi p̃virtute fī sumantur
actu frigidi nocent: vnde laudabile est ē potus
aliquatiter minimi in frigiditate q̃ os d̃sumi. Et
hec animaliter ad d̃icam sufficiant.

Medicinalia. Ad oviendiū ad medicā
lia dicebat Sera. in prin^o
capiti de lapsu matricis loquēda de exitu ei⁹
ringente et omīa cū si fuerit primū in via fuerit
mālis mō si fit salubris hūc lapsus matricis ad erte
rīosa est et dolore prius aut et cū alia: tūc op⁹
pūis vt eūc intestina et stercore cū clisteri les
niēte sup. nō attractio nō p⁹uocebyzina sup. non
cū medicis puocantib⁹ desup capitis: sed sup. in
uee nūm inuīradū ad vīnū cū diuersis ingēniis
inducēdo cū ad imaginatiōe vīnandi vidēdo
alterā vrīnare: et audiēdo descēsum aq⁹ stillan
tiscū sono q⁹ fit filis in mictu vrīne: cōpīnēdo
et leuiter cū manu sup⁹ia regiōe vefice: aq⁹ vī
lem lenitiōe vērīs et puocatiōe vīnū q⁹ ope
ratiōes sūt difficiles pūicū pcpīrate de matri
cis eīatis intestino recto et vefica habil⁹ postea
remitti pōt matrx in locū suū q⁹ loc⁹ nātrū est vt
fit facit media inter an⁹ et veficā: vt v⁹ sūt dēm
zhoc est cōd pceptum nō tūc in exitu matricis sūt
et in pcpīratiōe ad latū et in suspēdēdo in
ol tali cū dz reduci matrx ad strum sub pūicū
rīno reducitur facta eīone illoz membriorū q⁹
stante repletiōe cōsidēdo vt p⁹z q⁹ facta eīō
nō addit Ser de eīde pcpīe mulieri vt dōmīatū.

Fumiga-
tio porri-
facit ascer-
dere mfi-
cem.

De passio
bus anime

de cibo.

De potm.

De scda in
terione cu
raria.

Nota hoc
emplastrum

Ret iacens ac si deberet dormire: sit caput eius inferius. i. declinet et anche ei⁹ altiores eo: ita q^o nates eleuent supra caput sicut colligendo coras suas cū crurib⁹ versus nates: p^o sup. tali ter corpore situato infirme et dilataris coras ope randū est vt matris exteri⁹ lara introducat. et po nens modū reductionis ad viuificandū matricē egressam que aliquoties debet esse alterata ab aere p^oabiliter diris: funde super locū egressus ex matrice ex oleo ros. multū repido: et inde sup. cōforata matrice per tale oleū landā aliqui vt ad partē proximā apponat stercus bouinū cali dū vt fumigat hoc malo odore vt cōuertat: et ali qui apponat folia porri. nā cū talib⁹ retrahitur matris ad interiora ad locū suū naturalem: et ad hāc reductionē etiā multū facit si apponat ven tosa magna supra vmbilicū sicca: etiā fiat ad for mā cerori ex galbano et superponat vmbilico: si etiā fiat suffumigatio eius: qm cū virtute faciet eā remitti ad locū suū. Jāc operat aspalturn.

Quod si sursum nō reducatur cū his ingenijs dicebat Aul. et sententiā istam accepit a Serap. assume lanā et vellerebus lenibus. i. multū leui ter carminatam et fac eam adherere matrici sup. inficā prius vt dictū est: deinde accipe lanā aliā sup. p^oissiorē et infunde eā succo achacie sup. itā sup. inflāmate in parte aut sup. nō existere in flāmate infunde eā in vino in quo dissolutū sit aliquid stipticū nō aromaticū: vt esset thūs et laudanū: ne ppter talia aromatica prohibeatur ascēsus eius: sed cū balauis et c. si fiat talis in fuso in vino pōico erit melius: et precipue obste trici vt supponat eā ad aliā lanā super os matricis et paulatim cōprimēdo reducatur cū facilitate ad interiora matris. Deinde laudabile erit postq^o erit reducta: vt ex cera masselata fiat for mā ad modū p^o illis mēbrī circa quā inuoluatur etiā lanā et infundat in aliquo oleo cōforariū calido vel frigido sū exigentiā: vt myrtino vel masticino: postea imponat vt ascēdat vsq^o ad os m^oicis intrinsecū: et si superponerent aliqui pul ueres p^ostrictiui magis faceret ad interiorē nō strā ad p^ohibendū descensum eius: alligef^o tñ fili ad dictā cerā taliter formatam vt possit aliquos tiens leuiter abduci: saltē hora micrus ne impe diat illā operationē. deinde landā vt accipiat alia lanā grossior: et infundat in aceto et aqua vel sup. in vino pōico: vt dictū est: et pone eā super vuluā: et ita seruet mulier iacens sū q^o dictū est cū cruribus eleuatis ne cadat: et tñc ponant due v^oetole lateraliter ad anchas ad loca ad que ter minant cornua m^oicis ad cōtinendū m^oicē in de bito situ: si etiā per tps post voluā paries leui ter super latus suū: et ponantur v^oetole etiā sup. super catim et dorsum multū inuabit ad retinē dū m^oicē in debito situ: et in hac dispositione fac infirmā odorare bonos odores: vt supra dictū est. Deinde pōt fieri emplm ad ponēdū ante et res tro attractiū aliquoties et cōstrictiū factū ex opponaco et galbano et et stozace liquida et mo dico picis cū masticē thure et cera q^o sufficit ad in corpore adū et extēdat super duo coria ad quā tate palmi infantis: et ponant ante et retro et pro hibebit descēsum eius: et aliqui faciūt decoctio nē ex reb⁹ stipticis et faciūt sessionē in dicta des coc. s. ego magis laudo primū vt mulier sit quie ta iacens: q^o si ppter aliq^o causam descēderet res

steret: que dicta sunt sū ordinē: sed nō cōmēta tur error: in applicatione odoriferorū vel feridorū inferius: et maxime feridorū in precipitatione ex casu matricis. Placet hic cōmemorare quas dam cautelas obseruandas quas al^o ordinari in p^oilio meo facto in casu tali pro quadā magnifi ca dñā de burgūdia: q^o iudicio meo erit in casu multū inuās ad curationē: est ergo obseruandū in hoc casu pro regula: q^o q^o inferius ferida sup. ponunt simul et eodē tpe aromatica quedā supe rius etiā offerant: perueniētib⁹ vaporib⁹ eorū feridorū ad membra superiora sensitiua et nobilia perterrita virtute ab eis reguli cōprimunt musculi mēbroiū superiorū ad inferiora ad remouē dū illi vaporē feridū: et in virtute in deorsum cō primēte matris etiā in deorsum cōprimet. et hoc aliquoties visum est in delicatis. Est etiā ad uertendū singulariter q^o ly ferida vt sic puenire videant: in aliquib⁹ tñ corporib⁹ maxime deli cati: et in quib⁹ vie et meatu sunt satis ampli: et quorū virtus sensitiua inficis est multū acuta: et appropinquatione multū excessiue feridorū sequi tur notabilia nocumēta: vñ sequit aliquotiens casu virtutis subito et syncopis ppter permura tionē tēperamēti spūs et eis: et ly posita sint aro matica superiora: et hoc sū excessum pportioniū feridorū super aromatica. 2° nocumētū est: q^o pcepto nocumēto a virtute sensitiua matris mo uet aliq^o inordinato motu et diuerso: et inde fit li gamētū: et ipsius diuersa extēsiō et pro tāto sunt diuersi et inrēsi dolores. Et hīs etiā ad memo riā rēduco. q^o sū plm tales male vaporaciones p suffumigationē sunt acru calide: vñ pringit ali q^o vt multitudine horū fumorū recepto: in par tib⁹ obstruēt ipsius matricis extēsiōne facili ter et p^o dolorē: nōnū q^o etiā formali sua caliditate occurrēdo humiditatibus in matrice ventosabi libus ipsarū multe partes ventosant: et ita extē dentes matricem et partes circūstantes causant dolore. Et ego intelli a quibūsdā taliter parie tib⁹ q^o cū offerebantur ferida incurrebant vebes mentisimos dolores: et credo q^o causa illorū do loz esset causa altera duarū dictarū. Et ex hīs pcludo duo in opere obseruanda in applicatione taliū feridorū. primū est cū incipimus appropi mare ferida per inferius incipiamus a debiliora accedamus. 2° q^o prius apponam ipsa ferida intra matricē q^o per suffumigationē: q^o si nō suf fecerint vt q^o materia esset cōtenta in locis an gustis vel intra pāniculos eiusdē: quo casu mas gis cōferit iste suffumigationes: tunc ad eas ve niendū erit. Pro primo igitur expediedō lau do vt sumant summitates foliorū vtricarū recē tū et grosso modo pistentur et cum pecia lane vel bōbice intra mittantur bis in die in modū emplī vel aliter et est satis forte: sumat onū de sub galli na putrefactū et rūpatur rotellū cum albūmine conuasset: et in eo infusa lana in formā pensarij supponat: et hic nō obliuiscat quin superiora aro matica ponant. Aliud q^o ego experieria mul torienacō probauit est. s. matricarie medie id est crispole sic dicte papie. Ad. 3. pistetur grosso mo do et immergatur in oleo de semine lini: et postea caleat ita vt effumet: etiam si aliquoties in flaretur et tunc supponatur cum filo pendens et statim reducta est matris. Et si placet

Nota has
cautelas si
ue candes

Nota hā
q^o sequunt

Nota duo
obseruans
da i appli
catione se
tidorū.

Nota hoc
emplastrū

Secunda pars practice magistri Jo. Matthei de grad.

Nota mo-
dum suffu-
migandi.

De cura
dislocatio-
nis matri-
cialis.

De cura
dislocatio-
nis a spasi-
mo.

De cura in
t. ratiua.

fetida per euaporationes offerre in isto casu con-
fert vt ponatur cerbentina super carbones vel
ponantur plume perdisia et est fortius. qd si non
sufficit ponatur assa fetida et est fortissimū pre-
ter qd de illo ono quod est maxime forte: et reuera
ego non vto eo ppter vehementissimū eius fetore
rem: qui aliquotiens et astantibus comunicat: et
ideo in applicatione huius feridi et alioz semper
obseruet: et cū mulier fumigat vnde quaqz sit bñ
cooperta ne malus vapor coicef naribz patieris
et alijs astantibz qui forte maxime lederent ex eo.
¶ Jam veniendo ad causam dislocationis matri-
cialis: si causa fuerit materia sanguinea repleta
et spasmani maxime de sanguine menstruuo vnde
ad diuersum sitū potest moueri matricē vt dictū
est supra: licet vplurimū in casu declinet ad vnā
duarū partū que pars cognoscit singulariter vt
dictū est per tactū obstericis cū alijs dictis su-
pra vt ex precedente retentione menstruoz: tūc
dicebat. Aut. intelligēs in isto casu oz vt floborbo
met sapphena partis cui opposita est pars decli-
natiois si sentit repletio t. id est fiat flōmia a
parte cui. f. parti opposita est pars declinatiois.
i. a qua sit declinatio: et est illa pars in qua est sa-
cta declinatio: ita qd fiat flōmia ex eade parte p-
pter pueniēte directionē sapphene eiusde partis
ad partē egrā vt cōuenientior fiat euacuatio de
materia repleta sanguinea: et fiat fm tenore vir-
tutis: et hoc debet esse primū in executione in de-
clinatione matricis a tali causa: deinde debent
offerri alia que dicta sunt ad reducendū matricē
ad locū suū et pseruandū eā in debito sitū. ¶ Et si
fuerit facta cōtractio a siccitate sicut in spasma
siccitatis et nō est el grossitudo ad tactū: tūc opz
intredere cū lenitinis exterius applicandis et ex
balneis et clysteribus et per anam impositis et in
matricē et cū supposito: hīs et inunctionibus de
clīnātibz ad calidū vel frigidū vel rēparatis fm
id qd cōsignif de lapsu ad calidū vel ad frigidū
de quibus habes copiam in multis casibz supra.
maxime in apatibz duris in intestinis vel in res-
tibz vel in vesica. ad dicta loca recurre. Et forte
aliquid dicet specialius de hoc de apatibus que
sūt in vulua: semp tñ intredere opz in casu cū
his humectariis et impinguatibus. ¶ Et si p-
pter talē cōtractione matricis fiat suspēso eius
que in hac causa euenire solet reducatur ad sitū
suū facta preparatione et remotione cause matri-
cialis vel immaterialis cū approximatione feri-
doz superius et cū applicatione supra vtrē vera-
sus stomachū cū emphis siue somerationibz que
fiat ex siliace et abstrubio calefactis et irroziatis cū
modico aceti: tandē procedatur cū his que infra
dicent in ca° de psecocatione. ¶ Et si causa mali-
stis declinationis vel psecipationis fuerit ma-
teria abūdans humida et frigida que vplurimū
ponit causa que sepe nocet quāritate et corpulē-
tia vt visum est in causis: et aliquotiens qualita-
te et substātia vt grossitie et viscositate cū frigiditate:
tūc opz intendere primo digestionē ei: pñr
euacuationē: et tandē cōfortationē matricis ipsa
prius reducta ad sitū naturālē. ¶ Pro prima igitur
expedienda intēione digeratur materia cū ap-
propriatis: vt cū mellero. et syrupo de duabus ra-
dicibus cū aceto vel sine fm tuā estimationē: et
cū aquis berthonice matricarie et buglosse fiat sy-
rupus: vtile tñ erit si prius qd cum his digestiuis

respicientibus materiā appropriatā procedam
mūdicent materie cōmunes cū pillulis de hies
ravel elefanginis exhibēdo. 3. i. ante cenā per bo-
rā: et vltra diē postea exhibeant syrapi qui dicti
sunt et prīnuent quinqz vicibus vel sex. ¶ Postea
purget materia cū pillulis vt infra. f. pillularū
de bñdicta: agarici trociscari. añ. 3. ij. siliis mō-
rani. gra. ij. cum oxymelle simplici. fiant pillule
quinqz: et sequēti nocte sumant. 3. j. 3. metridati
vel psecionis huius. f. diabuglosiati. 3. ij. spe-
cierū diābre. 3. j. misce cū modico syrapi de sica-
dos. ¶ Postea vniēdū erit quietata natura per
duos vel tres dies ad fortiores syrapios calefa-
ctiuos et subtiliariuos vt ad syrapi de calamen-
to cū syrupo de siccados et cū aquis pportionali-
bus: vt melisse: ruthe: pulegij: berthonice et simili-
bus: semper tñ habēdo metridati qz l3 talia subtilia
rina et aperitiua sumpta indicatione a materia
vt multū pringēt in casu pueniāt: tñ vbi corp⁹
esset repletū et timentus ne materie in toto cri-
stētes per talē syrapiū puerterent ad matricē de-
berem⁹ semper cū dictis syrapiis apponere ali-
qua pfortatiua stiprica vt inastice vel nucis mu-
scate et rasure eboris: et similiū in decoctioe aqua-
rū: et posset fieri syrapi⁹ magistralis: vt infra. f.
radicū bugl. acon: radicū lilij: et iringoz. añ. 3. j.
3. arthemise: rozisima. calamēti. añ. 3. j. capillo
rū ve. duas partes. 3. siccados: spice: squinanti-
añ. 3. ij. florū camomille et mellilori et liquiri. añ.
3. j. se. anisi: feniculi: et petrosillij. añ. 3. ij. cassiell.
3. ij. decoquant in aqua sufficēti et colet: postea
cū equali quāritate zuc. et mellis fiat syrapius et
aromatizet cū modico cinamomi et croci: et de eo
exhibeat. 3. ij. pro vice cū aqua pulegij vel matri-
carie vel pulegij vel melisse et sumant quinqz vel
sex diebz. ¶ Postea fiat solutio vt dictū est supra
vel fiat vt infra. f. agarici electi. 3. ij. turbitibz. 3.
3. pic. 3. ij. añ. 3. j. infundant per viginti quatuor
horas in aquis melisse: berthonice: et buglosse cū
modico oxymellis simplici: postea fiat expessio
et colature addat cassie nouiter extracte. 3. j. ele-
ctarij indi maioris. 3. j. bñdictē. 3. j. muce fiat
porio: exhibeat hora medicinarū solutiuarū ser-
uando ordinē debitū in eis: deinde sequēti no-
cte sumat: vt supra dictū est in pillulis. ¶ Et de se-
quenter veniēdo ad medicamina localia pōt fieri
mūdicatio de materia preta in matrice qñ
nō fuerit precipitatio eius in deosum: sed decli-
natio ad latus vel ascēsus accipiēdo mercurialē
et aliquāliter preterendo et cū modico siliis mōra-
ni incorporē et ponatur in pecia rara et fiat pila
parua ligata cū filo et ponat in collū inficis res-
neat in nocte: idē operat si accipiat metridati et
ligetur in pecia vt. 3. et ponatur vt. 3. ¶ Qua facta
mūdicatio superest alia intēio de cōfor-
tatione et resolutione reliquiarū que remanserūt:
et in hoc valet si fiat inunctoria infra vmbilicū vsqz
ad inguina cū oleo spice et oleo irino et laurino et
similibz: deinde fiat fumigatio recipiēdo fumū
ex pasta posita supra prius infra carbēdrā fa-
ctam vt infra. f. mastice galarum balanstia-
rum. añ. 3. j. rasure eboris. 3. j. cum modico tera-
bentine et cere fiat pasta. Non audeo in hoc casu
fumigare cum aromaticis ne conuertatur mas-
trix inferius ad ea. Et ita cum his et reliquis
que dicta sunt supra erit perfecta cura cum deū
laude.

De cura
dislocatio-
nis matri-
cialis.

De cura
dislocatio-
nis a spasi-
mo.

De cura in
t. ratiua.

De cura
dislocatio-
nis a spasi-
mo.

De cura in
t. ratiua.

De fluxu menstruum
superfluo. Cap. xxiij.

Quo superfluis menstruis constringendis troscis de Kara be per hebdomadas vnā sunt dandi. Quid si non contulerit confectio de scoria tatur. Et fiat minutio ex basilica. Ventose quoque ad mammillas apponantur. Et in comestione cibis vtatur stipticis.

Et hoc medicamen egra sibi subiciat. Quid. R. olivani baluistiarū gallarū anthimonij acacie aluminis: oīm partes equalēs: puluis horū optime tritorū cū pauca lana subiciatur. Semur vero de dorsum ex epithimatis que in capitulo de fluxu ventris nominamus epithimetur: et sedeat in aqua de curcuma. Quod si ista non contulerint ex alio pessario acuto fiat immisso et maneat in vulua.

Stud est capitulum de superfluitate menstruoꝝ cōstringendave dicit rubrica: qd recta p̄nuarione cōtinuat ad p̄cedēs in hunc modū: nā post q̄ in p̄cedenti determinatum est de p̄cipitatione matricis et casu eius: q̄ aliquotiens imo multoties cōsequitur multitudinē mae p̄tē in matrice grāuitatis et deprimētis sepe viscosē grosse exstis p̄ cuius p̄paratione et tandē elione sepe sūt necesse medicine calefaciētēs subtiliatuē ap̄tine virtutis: quaz sepe dilant oīa venaz mēstruallū vltra q̄ cōueniant ad debitā mūdificatiōē: et sepe p̄t ad dictā dispōnē sequitur fluxus mēstruoꝝ superfluo: iō p̄ueniētē post ca^m dicitur Ra. posuit caplm de p̄stringēdo fluxu superfluo menstruoꝝ: qd ca^m p̄ma diuisione diuidi pōt in duas p̄tes. Nā p̄mo ipse ponit ingenia ad curā dū talē supfluitatē et p̄ medicinas p̄ sursum exhibēdas et p̄ flōiaz et dictā p̄ueniētē: 2° ponit curā p̄ localia et medicinas inferi ad matricē offerēdas et interius et exterius: scdā pars incipit ibi. (Et hoc medicamē egra subiciat.) Prīma pars diuidi pōt in tres p̄tes. P̄lo numerat duas medicinas cōueniētēs in casu exhibēdas p̄ supinis scōo ordinat flōiam esse scēdā diuersā sūl cūz v̄tōsis apponēdis ad māmillas: tertio ordinat dietā cōueniētē in casu. scdā ibi. (Et fiat minutio ex basilica.) Prīma pars pōt diuidi in duas sūm qd dno medicinalia ponit. scōm ponit ibi. (Quod si nō prulerint.) Dicit ergo de p̄ma p̄te p̄ supfluo mēstruis p̄stringēdis troscis de karabe p̄ hebdom vnā sunt dādi. Pro intellectu huius p̄rio et sequenti est adnēdū q̄ l̄z supfluitas mēstruoꝝ a diuersis cāis p̄tingere possit vt infravi debet loco suo in tertio p̄ncipali de cāis: tñ dñs Ra. hic vt ēt in alijs faciēs caplm ponit curā in cā vt plm p̄tingēte: qm cā vt multū p̄tingēs ē acuitas humoris et subtilitas illius: vñ sit mor-

dicatius sanguis et penetratius: tādē bilatitius meatu: idcirco ad hāc cām respiciēs p̄ncipalit ponit curā p̄ ea q̄ dicta sunt in l̄sa atrens dēdo ēt ad cām p̄frequentē ad illā cām vt ad relaxatiōē p̄tine virtutis venaz et amplificationē orificioꝝ dictaz venaz q̄ cāe cōiter ad alā cōsequunt. Quid nota q̄ nō oīs fluxus mēstrualis est p̄stringēdus. Nā mēstrua rēperata in q̄lī rate et p̄tate sua et in tpe suo currēte sūm p̄tue tūdinē suā nālē sunt cā sanitatis mulieris et mūdificationis corporis eius ab oī nocumēto i p̄tate et q̄litate: vt dicebat Aui. 21ª terrij. tract. 3°. in p̄ncipio: immo addit q̄ sup̄. talia mēstrua rēperata faciūt ipsam sup̄. mulierē acq̄res re castitatē et paucitatē desiderij. Nā cū sit rētrio eoz vel paucitas eoz vt dicit infra in eodē ca^m. tūc multiplicat cū ea repto valoz spermaz ei⁹ quare sit desiderā sup̄. vñ nō casta. Et iō bñ nota q̄ in talib⁹ expedit viros et bñ attrētō ne decipiāt ab vrozib⁹ eoz: solū igit cū supfluit mēstrua sunt p̄stringēda vt infra ēt la tñ videbitur: iō Ra. hic dicit de supfluis tñ mēstruis constringēdis et. Et tūc laudant troscos de karabe p̄ hebdom vnā debere dari sup̄. exhibēdo. 3. f. cū aliquo liq̄do appropriato cū aqua plātagis vel burse pastoris in tali cā casta vel cū sirupo de myrtis vel aliquo h̄mōi. Et Berar. voluit q̄ exhiberent in sero dimissa cena: qm supfluitas mēstruoꝝ adducit ad debilitatē: et tenuitas nimie diete facit ad subtiliationē et acuitatē nimiam humorū: nō laudat ego in talib⁹ exhiberi cibuz tñ semel in die: sed fore bis vel ter virtute debilitata exite. Et iō hora p̄ueniētio exhibendi tales troscos est exhiberi in mane sūm ēt cōem doctrinā p̄acticā tñ et post quos tardet cib⁹ p̄ tres horas ad minus. Iamēra horū troc. sunt in casu manifesta: nā tales troscis sunt ingrosatiui sanguis et remissiu acuitatis et p̄tionis eius et p̄stictini meatu et poroz et immobilitates mortū mae vt supra declarauit in ca^m de fluxu sanguis emoroidalis et in ca^m de mictu sanguinis: vbi Ra. posuit descriptionē eoz. Addit p̄t q̄ si nō prulerint sup̄. sufficiēt: cōfectio de scoria de: cui⁹ descriptio posita est ēt in cura emoroidaz fluentiū vt ibi declarauit: illa confectio vñ cōfortādo virtutē retentiua: et p̄hibendo nīa mīa relaxatiōē meatu: imo ēt p̄stringēdo que cōiter cōsequit ad oēm fluxū diurnū et p̄seruādo a casu in hydropē de quoz p̄babilis suspicio in omni supfluo fluxu sanguineo. Quid talē men aduerre q̄ l̄z hec posita in l̄sa p̄m faciāt ad sistendū dictū fluxū reguēt: tñ p̄incipere debemus vel salte nō tardare debem⁹ ad eūandū illū h̄mōi: colericū reddentem illū sanguinē acurum et mordicariū cū appropriatis sepe dictis vt cū mirabolanis et. Et hanc intētiōē supponit Ra. debere compleri a medico ēt medio crito docto. Addit p̄t et fiat minutio ex basilica: que quomodo valeat dictum est supra in si mili de mictu sanguinis a cā calida: nam diuersendo etiam infrigidat totam massam sanguineam infrigidat etiam epaz: et sic prohibet generationem humorū calidoꝝ: et hec debet esse diminuta et non multe quantitatis pro vice: sed frequentare est magis conueniens. Addit: ventose quoque ad mammillas apponantur: ratio est factis manifesta: qz cum mamille habeant mani-

Nota

Nota

Periculi de hydro pisi in omni lsa. superfluo sanguineo.

i i ij

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthei de gradib.

estam colligantiam cum matrice peruenas manifestas per quas sanguis menstruus fm parē conuertitur ad mamillas vt lac gñetur reposito partus vel post partum:ideo p appositione ventosaz sicaz circa radices māmillaz pcutit sanguis mēstruus versus māmillas: ita immedie diuertit a matrice et fluxu p cā. Appositio et ventosaz in spualis est et inuās diuerrendo vel melius in phibendo fluxui humoū inferior: sed illa q̄ sit a māmillis est appropiata diuerso a matrice. T additū pōnēdo o: diuē in diēta et in comestione. si piciōsaz cibis sup. ad fm declinantibus in tali cā vt sunt cibi facti cū succo sumachi et succo yuo acerbē et alijs cibis de quibus dictum est in fluxu eme: ropaldi a tali cā vt sunt viscosi frigidi: vt sunt pedes vituloz et congelata et alia de quibus magis videbitur infra loco suo. Nā p talia nutrimenta spiritica vniūtur parres mēbroz et vie coangustantur per quas cōsueuerit fluere mās: etiam sanguis ingrossatur et acuitas eius minuitur: ita talis diēta est in causa multum iuuane et non minus q̄ medicinē: sic sit expedita ista prima pars pñ cipalis.

Declaratio
2^e ptis pⁿ
cipalis,

Def. medi-
canis qđ ē
prīmū īges-
nium cura-
tionis.

¶ Consequenter de fecunda parte principalis ponitur remedia localia in casu continentia duo facit principaliter. Nam primo ponit quedam domestica remedia sua leuia: scdo ponit vnum forte remedium qd reliqua non contulerint sufficienter. scda ibi. (Qd si ista non fuissetur.) p. ia po test diuidi in tres partes vtm qd tria principaliter ponit puncta: qm primo ordinat vnum medicum non supponendi in vulna in forma supposito rij ad hanc intentionem. scdo ordinat epithima ta fenda circa femur et dosum: tertio ordiat ses sionem siue balneum. scda ibi. (Femur et dosum) tertia ibi. (Et fedaat in aqua de curcuma.)

¶ Dicit ergo primo. Et hoc medicamē egra sub
hīat. sibi supponat egra medicamentum in vulu
a per descriptionem eius qd. s. fl. albani. balu
stis gallaz. anibimoni. achacīe. n. partes equa
les sup. cōteratur. et puluis eo optime tritor
sup. mittas cū aliquo succo cōstricuo et cū su
co plantaginis vel portulacē vel burse pastosus
vel cum liquiditate stercoreis affini expressio
est optimum in casu et cum pauca lana inuoluta
in dicta mixtura in forma suppositoꝝ fieri mos
dos dictos in ca° superius ligata cum filo subij
ciatur: nam in virtute huiusmodi vel constat fieri cō
stricco et insupposito pocorum venarum mēstrua
lium maxime terminatarum ad collum marris
tis: vel pariter considerari per immediatam ap
plicationem medicæ ad dictas partes: hoc est
de foris: ubi remedijs que fieri possent in hoc
capitulo cum sibi similibus de quibus diceb
in fra loco suo: sed talibus ingenijs non cōter vñ
rū practici: sed tantum intendunt cum extrin
secus applicandis de quibus paulo post: pñs
de rardius completur sanatio: si vellemus for
tius operari ad confringendum etiaz pocos ve
narum terminatarum ad concuuitatem matris
cis possent imponi clisteria in matricem cū lūci
cis vel decoctionibus appropriatis: secum etiā
renussimē contritis pulueribus ad intensionē
nem nostram facientibus: de quibus latius in
fra dicetur.

¶ Consequenter dixit, qđ femur. i. partes infe

riores ventris inferioris et dorsus. i. parrea dors
inferiores versus catiz et epithimatribus supple
frigidis stipriscantibus: que in capitulo de fluxu
et ventris nomina nimis epithimeur. i. infun
dendo perias lineas duplicatas vt fluppam in
succis frigidis cum modico aceri miris supple
aspergendo etiam puluere constructiouis supra
fluppas prius infusus dictis stuppis in aquis vt
decorationibus stipriscis appropiata de quibz
habes copiam in capitulo fluxus diffinierit et
de micru sanguinis. C. Dicitur ter applicando
aliud ingenium ad curam: sed fcedat in aqua de
curcuma. i. decorationis eius supple accedens sit
balneum vsq ad vmbilicum: hoc magis valeat
rer quando causa curfus esset sanguis a quosus
frigidus quoniam curcuma ad calidum et siccus
norabiliter declinat vsus i. supra dictus: sed in
casu isto magis valerit si sederet in decoctione
solium myrthi et querus et plantaginis et gladi
dium et sumach et similia et stant etiam in iunco
nem cum appropiata post erant a balneo vel
emplastra appropiata et ponantur supra parrea
dictas.

dictae. ¶ De secunda parte principali huius partis po-
nit curam huius nocimenti cum foris: i. ene-
dia quando reliqua non contulerint: 2. est reme-
dium castificum ad inducendum escaram sup-
ra venarum: quod fit ex vnguento acuto fa-
cta inuolutione lane in eo in forma supposito-
rij: 3. tunc supponatur vte pefarium: sed hoc est
atrox & crudele quasi remedium. Nam de illo v-
nguento acuto dicrum est fit suppositum in capitulo
de emorroidibus: 2. ragadijor fistulis aut: ubi
declarat quomodo esset vtrumque miris: ubi
remedia: 3. ita multo magis in hoc casu etiam
vtrumque locis: ubi remedia: 4. ad illum locum
recurras procedendo sicut ibidem dicrum est. Nam
dixit textus noster qd fistula sup. dicta superius
fussederit vte sit contulerint: ex isto pefario
acuto. i. inuolutio in medicamine acuto fiat in-
missio: 2. maneat in vlna supple vte ad coe-
ram operationem castificationis inducende in-
telligatur semper tolerante natura infirmi in-
rigando dolorem aliquotiens sicut dicrum est
in capitulo de emorroidibus. Et sic fit finita est
nostra fistula huius capituli ad laudem dei.

Uiso tam capitulo textualiter de fluribus
tate menstruoꝝum confirgens
da: restat ad ampliacionem materie videre per
ordinem primo de qđ nois ⁊ rei menstruoꝝ ⁊ si
per abundantiam eorū: pñr veniētes ad distin
ctiōes ⁊ species: deinde ⁊ tercio ad causas ipsoꝝ
rum cuꝝ superflunt: consequenter ad signa. Et
ultimo ad curam.

Quid nominis z quid rei. Circa igitur
 sit superfluitas menstruorum: um: oportet primo sci
 re quid nominis menstruui sit sciamus quod sit su
 perfluitas eius. Dicitur autem menstruum cois
 ter a mulieribus flos mulieris recte quidem:
 quoniam sicut arbores sine flore non faciunt fru
 ctum: similiter z mulieres sine menstruo nō con
 cipiunt: non quidem quod necesse sit sensibiliter
 manifestari menstruum in muliere ante impe
 gnationem quoniam hoc non ē necesse: sed
 quod non sit generatio sine preparatione mu
 lierie cum tempore apto ad manifestationē mē

De qddira
nois.

Quoniam cum materia menstruui vel sibi similis de necessitate currat ad generationem fer. Ab aliquibus etiam dicitur profundi: cum per ipsum malier plerumque a superfluitatibus expurgetur: dicitur etiam ab aliquibus enacuatio menstrualis in mulieribus siue lunatica: quoniam aduentus eius in mulieribus lunatus sequitur: quoniam naturaliter euacuat in fine mensis lunaris: et in declinatione luminis lune ut dicit Ari. 9. de hystris: et quarto de generatione animalium mensura manifestari secundum naturam circa deficiem res lunas: et hoc manifestari potest quod exitus sanguinis ex matrice siue ex conuersione vel ex colloquio large appellatur menstruus: sed tunc proprius cum secundum naturam fiat de mense in mensem per ordinem lunationum. Et ex consequenti scire possumus quid per superfluitatem menstruorum debemus intelligere nam scito quod menstruus quantus ad quid rei est naturalis et plura euacuatio sanguinis ex matrice certis periodis eueniens et semel in mense. scimus consequenter quod si sensibilibus amplius quantitas sanguinis emittatur quam consuevit emitti in equali tempore in duobus vel tribus diebus: vel quod in toto spatio temporali communiter purgationis mulieris: quod ut in pluribus et quibus vel sex diebus vel quibus ad octo: vel si prolongetur tempus purgationis ita ut pluribus diebus duret menstruatio quam consuevit anticipando tempus vel prolongando tempus appellatur superfluitas menstrualis vel superfluitas menstrui sed dicebat Aui. quod raro accidit ut alteretur in tempore suo: potest ergo declarari superfluitas menstrui per superabundantiam et superfluum sanguinis euacuationem a matrice respectu consueti et debiti rati mulieri secundum aliquod dictorum modorum superius positorum. Et hec de primo principali sufficiat.

Distinctiones. Veniendo ad species et distinctiones: sit hec prima distinctio. quod superfluitas cursus menstrui dicitur Aui. quoniam: sit secundum quod natura expellit superfluitates: quod quidem est laudabile. nam et si excedat quantitatem consuetam euacuari potest id tamen quod reperitur aliquotiens materia amplius preparata ad euacuationem vel propter alias circumstantias contingit tunc et amplius euacuet natura de materia quam antea sit consuevit euacuare: et sic apparebit cursus et superfluitas menstrui: et tunc fiet a natura et erit laudabilis euacuatio: quoniam per tale euacuationem non perducitur corpus ad superfluum turpitudinem et cursum quo non indigeret ut dicebat Aui. nam si diuersas circumstantias in corporibus regulariter etiam sit euacuatio in equalis quantitate sanguinis euacuandi. nam maior debetur euacuatio in muliere in iuuentute quam in pueritia et plus quam in senibus: plus tempore veris quam in tempore hyemis: et plus de gentibus in ocio quam in vehementer exercitatis: plus in sanguineis quam in melencolicis: et plus in cholericis quam in flegmaticis etc. Facta ergo mutatione in aliqua circumstantiarum continget euacuari de sanguine et euacuari plus quam sit consuevit euacuari: et tunc talis euacuatio erit conuenienter facta a natura: et si sit superflua respectu conuenientie. Et ex hoc inferitur constringenda: et proinde signanter Rasis fecit rubricam in capitulo nostro de superfluitate menstrui constringenda: denotans aliquam superfluitatem menstrui non esse constringendam ut in casu

dicto: aliqua igitur est superfluitas a natura et secundum semitam qua natura expellit superfluitates ut dicebat: et quoniam sit ut addebat Aui. secundum semitam egritudinis: aut propter dispositionem in matrice: aut propter debilitatem etc. ut videbitur in causis.

Secunda distinctio. quedam est superfluitas cursus menstrui recens et de recenti facta: et quedam chronica et ex multo tempore iam continuatur.

Alia distinctio de recenti facta: quedam vocatur recenter facta superfluitas ex parte spiritus sanguineus que expellitur: quedam de recenti facta superflua ex parte temporis inuasionis: quod sit recenter facta periodi inuasionis ad euacuandum citius quam consuevit: ut quod consuevit superuenire menstrui singulis tribus hebdomadis iam venit singulis duabus hebdomadis quoniam hoc raro accidit: et aliquoties accidit ut eueniat singula hebdomada: tamen rarissime si etiam prolongetur euacuatio ita ut si consuevit terminare in quatuor diebus iam procedit continuando sex vel septem diebus: et omnis talis vocatur superfluitas.

Alia distinctio. cum tali euacuatione aliquotiens coniungitur fortitudo virtutis saltem in principio euacuationis et aliquotiens coniungitur debilitas.

Alia distinctio. talis superfluitas fluxus menstrui aliquotiens sequitur ad reuertendam euacuationem sanguinis plures per alias regiones euacuari: ut per naves vel per hemorroidas: et aliquotiens sit non procedens ad aliquam retentionem sive euacuationis: immo aut nulla prefuit euacuatio de sanguine per alias quatuor regiones: aut si prefuit adhuc perficitur simul cum euacuatione menstrui.

Alia distinctio. in euenit talis menstrui aut percipitur puericio et ardor et aliquotiens non.

Tertium aliquotiens sit exitus sanguinis puri et laudabilis apparen-
 tio: et aliquotiens sanguinis nigri et fuscis: aliquotiens ad albi declinantis vel ad citrini.

Ad de dico ex parte substantie quod aliquotiens apparet sanguis grossus: aliquotiens subtilis et liquidus: et aliquotiens mediocri in substantia.

Alia distinctio: aliquotiens cum sanguine liquido emittuntur tribulofitates coagulare: et aliquotiens non.

Alia distinctio ampliando materiam de menstrui ad menstrua alba. id est fluxum humiditatis a matrice non rubeas: quedam menstrua sunt rubea id est ad rubeam declinantia: quedam alba ad intellectionem dicitur.

Ultima distinctio de menstrui sanguine quoddam menstruum superfluum proprie dicitur ut quod sit de sanguine emanante a venis que terminantur intra ad conuersionem matricis: et quoddam sit de venis terminatis a collo matricis de quo dictum est supra circa anathomiam: quod sepe fit in pregnantibus talis sanguinis emanatio et ab aliquibus vocatur sanguis hemorroidarum a matrice. Et hec de distinctionibus sufficiant.

Cause. Veniendo ad tertium principale de causis. primo sunt ponende cause generales menstrui in mulieribus et proprie mulieribus humanis: quoniam in alijs animalibus preterquam in homine non sic vltimum reperitur menstruum ut voluit philosophus nono de hystris animalium: et etiam alibi in diuersis locis in libris de generatione animalium: quoniam superfluitas nutrimenti in alijs animalibus transit sepe in cornua vel plumas vel pilos: et sepe in vinam que manifestatur

De causa generalibus.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi

grossa in multis animalibus: unde in feminis hominum accidit menstruū omni mense magis quā in alijs animalibus vtridē dicit Aristoteles.

Causa autē generalis menstrui in mulieribus clare ponit ab eodē Aristotele. 16° de animalibus. ca^o 5° finē cōputationē in libro meo: vbi loquens quō pueniāt superfluitates maris et femine ad generationē et de menstruis feminariū dixit quod omnes tales habēt mēbra recipiētia superfluitatē qua indigēt sicut sanguis qui h3 locū venas: ipsa ergo superfluitas sanguinis vadit in eas. s. venas sicut in vasa. Addit: superfluitas ergo feminariū est ex duabus venis magnis. s. vena maiori et adiori: quā iste vena diuiditur et ramificatur in multas venas subtiles et graciles que pueniūt ad matrices. Et ergo cōplēt. i. replēt iste vena ex cibo magis quā debet. i. ex sanguine et nō pōt natura digerere ipsum ppter frigus: et sanguis non pōt exire ppter subtilitatē venarū. i. stricte ramorum venarū nō pōt resolui: tūc vadit ad matricem. i. in matricē dicit. Addidit: cū matricē nō pōt retinere illū sanguinē ppter multitudinē et stricte ramorum loci: vel sup. gravitatē acquisitā in virtute propter multitudinē accidit mulieribus tūc fluxus sanguinis. Unde correlarie cōcludit: ppter hoc menstrui mulieris nō habet resolutionē neq3 tps determinatū. s. precisum. tū addit: et menstrui in maiori parte venit ad diminutionē lune: et hoc est rectū vt dixit: quā corpora animalū illis repositibus sunt frigida: quā aer est frigidior in illo tēpore: et tūc alteratur sanguis et efficitur eo superfluitas: et erit menstruū finē resolutionē et tps quō dicitur. et infra per. xv. lineas posuit inuamenta illius. s. istius sanguinis superflui conducti ad matricē. Istā autē superfluitatē natura nō adducit ad locū inficis nisi ppter melius. s. mulieris: quod superfluitatur superfluitas a muliere: et sic ppter cōseruationē indiuidui et ppter generationē: sic ad cōseruationē speciei facit. Et ita ppter causā menstrui sumit ex superfluitate sanguinea et ex debilitate digestiue virtutis et quod puerit ad matricē a natura ppter fines diuinos. Et eadē sententiā posuit. 18. de animalibus in diuersis locis. nā ibi declarant quod ppter debilitatē digestiue ad pueritū sanguinē fit pportio nata materia generationi plures generantur femelle in feminis iuuenibus quā in pūstentibus: etiā senes femine generāt plus feminas quā cōstiteret propter hāc rationē: quā calor in iuuenibus. i. adolēcentibus nō est cōpletus et calor in senibus est diminutus: quā oēs iste res vt dixit et sic ppter diminutionē virtutis naturalis vñ sanguis menstruū fit humidior. Et ibi ponit vñā sniam super allegatā addēdo quā singularia verba cū dixit. Et ppter hoc. i. ppter debilitatē nature et ite menstrui mulieris naturaliter in diminutione lune magis. nā isti dies sunt frigidiores alijs diebus mensis ppter diminutionē lune et paucitatē caloris vt dixit. Addit vñs verba singularia dicēs Sol vero facit estatē et hyemem omni anno: luna autē facit hoc omni mēse et ideo super. debilitat: aut tpe hyemis aer est frigidior recedēte lumine solis a nobis: ita i vltima quadra mēsis lunaris que proportionat hyemem ppter defectū luminis lune infrigidat corpora et ita super. debilitat digestiue et ppter multiplicat menstrui. Et istā sniam etiā expresse posuit Aristoteles de alibus in tractatu de

generatione animalium in ca^o de spermate vbi dixit quod quod mulieres naturaliter sunt debiliores masculis: et vne sunt striciores et caro magis humida: ppter hoc pringit in eis superfluitas multa et nō digesta. Et addit in pcessu quod causa spermatis est: i. a cause menstrui: quā menstrui generat quod digestio abscondit a cōplēto et sperma generat generat per cōplēto digestiōis: et talis superfluitas menstrualis generat principaliter a debilitate digestiue. Et pōt etiā suaderi quā mulieribus calidioribus quā viris: et fortioribus et bñ digerentibus aut nō fit menstrui in eis aut fit modicum: quod sunt frigide cōplexionis et debiles magis plēstruant: quā plē habēt de sanguine indigesto sicut mulieres que ociose viuunt et multis se res plēt cibo: ppter indigestionē etiā multū abundat menstrui nisi forte per accidēs fieret oppilationes ex humoribus frigidis vel viscosis vel ex multa pinguedine: nā tūc minuantur menstrua earū. Et simile est etiā in viris frigide cōplexionis et melencolicis in quibus per indigestionē multiplicatur sanguis grossus qui a virtute digerit plerūq3 periodicē ad venas hemorrhoidales vt expellat: sicut et tūc sanguis menstrualis periodicē a natura deriuat ad matricem vel ad venas ei: vt expellat pro iuuamēto indiuidui vt dicitur est: forte quod in hoc etiā pcurrit attractiua aliquid ipsa matricis vt ista superfluitate volupnue tur sicut dicitur est supra de vesica que volupnue de vrina: et chisti fellis que volupnue ex cholera: et ppter attracta materia ad matricē vel ad venas ei: tūc effluit dicta materia a mifice nō statē impregnatione maxime in declinatione lune.

Et si obijciat quod in plenilunio debet magis enacuari dicte humiditates: cū tunc sunt magis augmentate ppter influentiā lune humectantis nā que vigozat a lumine ad imprimēdū: dicat quod supposito quod plures gferent humiditates incoipibus in pms diebus i diebus lunationis vsq3 ad oppositionē et in vltimis aggregatō bonas humiditates et superfluitates animalū de superfluitatibus peruiā indigestionis genitis ceteris paribus plus generat post plenilunium in duabus vltimis quadris lunaris. Nā ppter diminutionē luminis debilitant virtutes magis et ceteris paribus: magis infrigidat aer vt est allegari supra de mēte Aristoteles. quod igit in tpe plenilunii pauciores sunt superfluitates expellende: et quod tūc amplius caliditas est in aere cōuerrens materias ad extrioras: idcirco nō puenit sic talis enacuatio sicut debet cū lūmine in luna quā infrigidatur aer: vnde et augmentatis humiditatibus et facta morione earū de circūferentia ad centrū ppter frigiditatē ppter quē fit enacuatio talis materierum per illas vias. Et ad hāc rationē nō attēdetes aliqui modo dice cōsiderationis: et qui forte sententias philosophi nō viderūt dixerūt quod femine iuuenes aliter menstruantur et aliter consistentes et. Et aliter dixerūt de directo cōtra veritatem et experientiam. s. quod menstrua eueniūt mulieribus in plenilunio. s. quod falsum esse iam constat ex declaratis. Et ex his patet causa generalis menstrui in mulieribus ex qua artificioso intellectu potest deducere ad causas superfluitatis menstrui.

Sed iam veniendo magis specialiter ad causas superfluitatis menstrui dicatur generaliter quod cause aut sunt primitive aut corporales. Et

Nota bñ.

de causa magis spālibus superfluo: mēstruo: mēstruo: primo de causa ex gte naturā.

de corporibus canis siue fit superfluitas quo
ad tempus euenit eius anticipando vel plus
cōtinuado sine quo ad quāritate aut causa se re
ner ex parte virtutis aut ex parte menstrui aut
matricis p̄cipue aut ex parte materie v̄l ex par
te s̄guis q̄ cūat. ¶ Et q̄ fit ex p̄d̄tatione fit ex
parte x̄rui d̄stant̄ regularis cōtionem sicut fit
aliquorū in crībus z̄ marine in egritudine
bus: quarum causa est exuberātia sanguinis: nā
r̄s aliquorū natura insurgit supra multitudi
nem eius expellendo multā quāritatē de sanguine
supra eam que cōuenit expellit: aut etiam for
te anticipādo tempus cōtionis cōtineat v̄l p̄o
maiori parte purgationē complēdo: q̄ sanguis
si videat̄ superflū r̄s sepe est laudabilis etiā
alio. An. talis nō ē cōstringēda: z̄ itā cū erps̄
fit An. in p̄o capitulo de superfluitate cursum mē
struū cum dicit. Superfluitas in hoc q̄q̄ fit
p̄m̄ femina qua nā expellit superfluitate: q̄d̄ q̄d̄
est laudabile v̄l dicit. ¶ Et aliquorū causa su
m̄is ex parte debilitatis x̄rui p̄cipue cōtineat
officiū: venarū: v̄s sanguis cū ad extrema ve
narū puenit p̄per aliquam de causis. Dīcēda
z̄ nō multum abādēt r̄s ex debilitate cōtineat
relaxatis poris emittit sanguis: superfluit̄ p̄m̄
alceris dicto q̄d̄ modo: r̄eb debilitas l̄s q̄d̄ pos
it̄ quasi oēm malitiā compendialē v̄l sepe r̄s
sequit̄ superfluitatem humidā in ipsis venis z̄ in
oīzibz̄ earū: z̄ ita causa multū diffīcultat cura
tur: immo sepe longa talis durat p̄per d̄s
fīcultatē r̄ductionis earū venarū ad siccitatem
vel temperamētū: z̄ sepe r̄alio debilitas insequi
tur relaxationē vel ruptionem pellicule coope
rētis: oia extrema venarū. ¶ Et aliquorū
causa sumit ex parte fortitudinis expulsiue ex
pellētis sanguinē superfluum: z̄ hec causa renēt se
ex parte virtutis z̄ ex parte m̄ae v̄l ipsi sanguis
nō p̄per ipsi p̄tatem: nā s̄guis aliquorū
abādāt in quāro: q̄ epar z̄ virtus cōuerfua chi
l z̄ flegmaris in sanguinē est multū potēs gene
rare sanguinē supra mensuram q̄ necessaria est
debite nutrīcationi mēbrozū: z̄ tūc abādāo ille
sanguis in venis supra necessitatē z̄ cōueniētiā
nā insurgit ipsa v̄l res diutina ad cōuerdēdū
superfluitatē l̄s sanguinē ad venas matricis z̄
ita expellit plurimā sanguinis p̄tatem statē ex
pulsua forti v̄l dicit̄ est: z̄ aliquorū etiā expel
lit etiam sanguis in q̄to peccādo nō quidā q̄ su
p̄nat ad debita p̄tatem q̄ cōuenit nutrīcationi
mēbrozū: sed q̄ mēbra extrema p̄per debilem
cōuerfūā eoz nō quērit̄ debita p̄tatem sangui
nis in ea: z̄ ita paulatim supercrescit quan
ritas sanguinis in venis: l̄s ab epare nō fuerit
generata amplio: p̄tatis q̄ cōueniētiat: z̄ tunc
granat̄ virtus ab ad aggregatōe superflua san
guinis in venis: z̄ ita partim suo pōdere mouet
d̄s: sum partim a virtute expulsiua forti dīgit
ad venas matricis: z̄ tandem expellit superflui
tas eius: z̄ istos causas insinuat̄ An. in litera
in capitulo p̄p̄io in tex. s̄tis diffīcili cū dicit
facta a causa sanguinis aut p̄pter dominium
z̄ multitudinem eius cum virtute. ¶ Repletio
eius: z̄ sup̄. etiam cum virtute forti expellente z̄
est primus casus: aut sup̄. etiam cū virtute ex
pellente nō superfluitatem absolutā: ideo illa
est cōueniens si membra debite conuerteret̄
v̄l dicit̄ z̄ est secundus casus: ideo addit nō cum

virtute nature & rectificatione eius. i. ppter nō
posse rectificari & conuertere materiam in mēbra
fit aggregatio dicti sanguinis.

Et aliquā causa sumit ex parte contritudinis et
tractione ipsius martricis que attractiva est
tota ppter aliquas causas calefactes vt infra
videbit in causis primitiuis: tunc attractio plu
rimo sanguine ad eam fit etiā superflui mēstrui
effluuii. **E**t hic ad notandū qd quomodo cō
uertatur plurima q̄ritas sanguinis ad matrīcē
sive etiā fiat a virtute dirigente superfluitatem
sanguinē vbi in cribribus vel aliter vt dictum est
quolibet talis effluuiū est aliquo mō nō natura
lis ppter q̄ritā officia venarū per que fluit mā cū
appertinentur fit aliquo modo a causa p̄eterna
scilicet ab erectione eoz et venarū caparū multū
rudine respectu eorum si nō esset peccatū in q̄ritā.
Et ita cōtinuādū in causis q̄ sumitur ex parte
tē mē vt ex parte sanguinis: nam aliqui sumit
causa huius ex p̄cō sanguinis in quali: vbi si san
guis fuerit acutus nimis p̄gūitius: vbi territa
virtute venarū relaxat cōtētiua etc. tunc causa su
mit ex parte substantie vt liquiditatis et subtili
tatis eius vbi refutat sanguis p̄ poros venarū
etc. et vt plerūq; cōiungit cum eius subtilitate
caliditas et acuitas: et tūc refutat māz: aliquan
do relaxat officia venarū: et hoc declaratū
est in p̄m fluxum mēstrualiū p̄mo manifesta
tur effluuiū sanguinis in fibrilis et clari ppter id qd
refutat p̄m mā fibrilis: postea descendit mā gros
sior dilatatio poris et officia venarū: itādē in
p̄cessu causa effluuio de maiori parte mē
incipit cōstringi officia venarū educit s̄guis
ad subtilitatem et p̄ncipitat: et hoc exp̄ssit Aug.
inter. cum dixit qd omnis fluxus sanguinis lo
q̄ns de sanguine mēstruali incipit paulatī subtili
ter deinde incipit paulatī puenire ad grossitiū
nem: deinde descendit et puenit ad subtilitātē et p̄nci
pit et aquositate. postea addit vnter falisan
do: et hoc est dispositio in omni fluxu sanguis ob
quācūq; causam fit: qd in p̄m officia sunt tria
et in hūc etiā cōstringitū et aduantiū ppter
p̄ncipitatē. de causis etiā ex parte mē sepe po
nitur vētositas in venis inclusa: vnde fluxu inces
su et impulsione ad officia venarū dilatantur
dicta officia etc.

Tam ponde sunt cause ex parte mēbi vt mar
tris vel patris eius: inter quas p^a & principa
lis est ruptio venarū vel cotillidū violenter fa
cta in pēgnare vt post partū laboriofus: & p^{re}ce
pue cum obsterit male operat in coadiuandū
partū: vñ aliquoties indifferēte attrahit cum fe
tu secundā nō adq̃ue paratā a matrice neq̃
exerica cotillidūbus conuenienter: vñ et per
violētā rumpuntur & separantur ab oñsibz
venarū: matricis ppter q̃dā maxima sangui
nis effusio: & hoc est accidēs sepe contingens ppter
q̃d vidi mulieres parturitē sepe male finire.
Et aliquoties causa sumit ex cassione venarū
maricis vel ruptura earum cōtingētibz ex ca
sū vel percussione vel calcitratiōe ad partes ma
ricis. **E**t aliquoties causa sunt vlcera corro
siva in matrice que adducit ad corosionem ve
narū eius: aliquoties rogadiē sunt causa
huius. Nūma etiam apertio oñsionū m venarū
sue fiat cum fricatione vt ex concubitu frequen
ti & laborio: siue ex medicinis eribitibz desu

De causa
sumptus
p^{re} m^{ae}.

De causis
sumptis
parte mē
bri.

dixit
 mari
 umis
 ultra
 natis
 qñ di
 ierās
 is su
 a des
 onlie Nota bñ.

Et ex
tribus
icere
can
liter
s. Et

Secunda pars practice magistri Jo. Matthei de grad.

per multum aperitiuis et prouocatiuis siue euz
pesarijs acutis suppositiuis fieri solet ad facili
tatum partum et maxime innaturalem. Omnes
tales cause possunt esse sufficere ad superflui
tatem tamen menstruum.

De causis
mitiuis.

De causa autem primitiuis sunt omnes cau
se conuercentes sanguine in dozum versus ma
tricem: et sic fricatio foris extremis inferiorum
et multa ventositas in eis maxime circa sa
phenas et proprie floboromia facta in eis et in ve
na sub genu: omnes tales conuertendo ad matri
cem sunt cause tales superfluitatis menstrui et
ira balneum calidum aperituum sedendo in eo
et pprie ista adducunt ad fluxum superfluum qm
precesserint restrictio fluxus consueti sanguis:
ut verbi gratia fluxus naris vel hemoroidarum.

Quocumque etiam cause subleuant sanguinem
et reddunt eum multum acutum de primitiuis
sunt facientes ad fluxum menstruum ut est aer
calidus et siccus exercitium laboriosus corporis
animale: et ita cibi acuti et pigritini aromatizari
cum speciebus acutis vel mitri cum acuminis
bus ut cum cepe poris allijs et synapi vel simi
lib: et via alba poreria et qdque soluit prinu
in matrice ut vulneratio siue plaga induca et p
cussione vel offensione et c. et virga magna facies
desolacionem in virgine et coitus immoderatus
et c. Iste omnes cause et similes possunt esse cause
superfluitatis menstrui sanguinis.

De causis
menstruorum
alborum.

Sed ad amplitudinem materie est comemo
randum vnum accidens sepe contingens in mu
lieribus interdum et est fluxus humiditatum al
barum ex matrice: que materie aliquoties sunt
putride fetentes: et aliquoties non putride sed
viscoze clare tamen non fetentes: ut plurimum tñ
redduntur putride cum non a virtute debite re
gulentur. propterea hui faciens cap^m speciale
de tali fluxu qd intulauit de cursu matricis di
xit. Quandoq; accidit mulieribus ut currant ex
matricibus earum humiditates putride supp
absq; sanguine grosso: aquoso et flegmatico sed
albe sed ut dictum est: etiam aliquoties fluxus
humiditates flegmaticas albe non putride imo
aliquoties ab eis emittitur iterum sperma ut
dicebat hui. frequenter in mulieribus maxime
virginosis habentibus testiculos calidos et se
pe puritum matricis.

Et distinguuntur intra hanc materiam albam
putridam vel non putridam ex vna parte et ma
teriam spermaticeam ex alia: qd cum sit erit ma
terie spermatice sepe concomitatur desyderium
et appetitus ad coitum: ly aliquoties sed raro
pppter debilitatem membrorum spermaticeorum
et relaxationem eorum in contruando propter
superfluum humiditatem descendit sperma etia
sine desyderio coitus. sed tunc discernit ab alijs
humiditatibus: qm substantia videtur magis
mediocri saltem ut plurimum qd alie materie q
vel peccant liquiditate et subtilitate substantie
vel grossitie et mucilaginositate.

Alia etia distinctio sumitur ex parte coloris
qm ille materie non sunt splendide sicut est mare
ria spermaticea nec materia spermaticea tñ absq;
dat sicut dicte materie: immo magis periodice
fluunt ubi relique materie quasi continuo fluunt na
in eis os vulue quasi continue humidum reperi
tur etia et est forte signum. Nam ad cursum sper

matice in modico tpe sequitur in toto debilitas
manifesta vñ debilitantur virtutes nales et alia
les precipue motiue: qd debilitas non sic sequit ad
expulsionem aliarum superfluitatum: immo sepe ad eas
sequit alleviatio et fortificatio. Et ly dictum sit
qd dicte materie sunt quasi continue fluentes et q
busda tñ mulieribus ut dictum est: dicte materie
qd dicuntur alba menstrua et periodice emittuntur:
qd in eis manifestantur ante aduentum menstruo
rum rubeorum: qm aggregata na matricis ex
vraque superfluitate aggregatis illis mæb⁷ al
bis in coacuitate matricis menstruis rubeis co
teris intravenas matricis incipit prius natura
se exonerare de ma coctera in coacuitate: et tunc
apparet menstrua alba: et tñ consequenter ape
riuntur pori venarum menstrualium et succedunt
menstrua rubea. et qd dictum est de mente. Anic.
qd de dictis materiebus qd sunt putride: immo
ut plerumque sunt tales et videntur in substantia
et in colore similes saniei: plurime est eis non re
solvuntur ab vlcibus matricis cum ut multu
no coniungatur cum eis dolor neq; febris: ly fre
quentius sunt tales materie ex materiebus cor
ruptis alteratis a virtute membrorum ad albi
concurrente etiam caliditate: ppter naturas in
ma conuertere ad naturam saniei: non repugna
ret tñ qd ab vlcibus in membris supra matricem
conuerteretur sanies ad matricem: sicut etiam
materia pleuretica aliquoties conueritur per
vias viue: et licet ut dictum est tales materie al
be cum educuntur periodice ut frequentius an
tecedant ad menstrua rubea: possunt tñ etia cu
menstruis rubels coniungi etiam per tempus
conseruari post mundificationem menstruo
rum: ut patet consideranti. Cause autem
horum menstruum alborum plerumque sunt res
plerio superfluitatis multiplicatarum in toto
via indigoris maxime in mulieribus flegmaticis
a na frigidis et ventibus diuina frigida et res
plerione ciborum frigidorum et humidorum et reliq
milib⁷ sepe dictis vñ a na conuertitur ille super
fluitates ad ipsas matricis: ppter eate notabilis
liter humido existere simul cum cerebro in qd
mæbus si coniungat accidentaliter caliditate red
ditur putride: et qm non stat putride ly aliquo
ties viscoze aliquoties liqde fm diuersitate ma
teriez et ciboz et ageris: multe et dicte materiez
p indigestione et impositura resolutione matricis
aggregatur in flice et radé periodice expellitur: et ali
quies sicut gñant ita expellitur. Cæ aut immes
diata corporales et compositionales et males sunt nos
te sat ex his qdca sunt de lubricitate stoi et res
stioz: ad illu locu recurrat. Et hec de causis men
struorum rubeorum et alborum sufficere sicut dicta.

Veniendo ad quartam principale de
Signa. signis primum pronosticis menstruo
rum rubeorum sit hoc p^m signu gñale: qd coq; aurece
dunt cause primitiue plures vel aliquæ earum q
dicta sunt ad inducendum superfluitatem men
struorum in his expectare oportet fluxum men
struorum superfluum: precipue in desolacionis
virginis: complete tamen etatias a viro non sibi
conuenieter proportionato: sed habente iustum qm
affinitum ut dictum est in causis et c. et c. cōclusio
magis specialis si coniungat mulieri impugna
ri que sit tenere etatias ut. xiii. vel. xv. annorum
abundante materia sanguifica et alia materia

De causis
menstruorum
alborum.

De signis
proutici
ab bonu

De signis
proutici
cuentus.

generatiōis ad embriōem magnū generādū: ex
pectare opz superfluitatē mēstrui in ea. cōclusio
piz: qm̄ p̄babiliter matrice parua existēte ante
t̄ps debiti partendi produceret fetus ad magni
tudinē vltra eā que cōuenit exēssioni debite ma
triciōis inuenculē: ita fiet necessarius erit? em
briōis ante t̄ps debiti naturalis partus: et p̄se
quēter ruptio ligamētōrū et corilidōnū violēta
ipsū immaturū existētibus: et ex hac causa ses
pe reperit est mulieres male terminari et erube
rātia fluxus. et de hoc expresse dicit Serap. satis
ad p̄m capitulo de ructione sanguinis ex matrici
ce vbi numerans causas dicit. Et multotiens ac
cidit propter abosum donec ex ea partēs ipsam
appropinquat perditioni. Et fit etiā quando pa
rit mulier fluxus post partū cōpletū. ¶ Alia cō
clusio in muliere cholericā debite menstruantē
si superueniat febris acuta per aliquos multos
dies durans vel si etiā febre non superueniente
acuta vtatur cibis calidioribus et sicciorib? ma
xime si cibi fuerint p̄nocuari in tali expecta
re opz fluxū mēstruoz superflūū: cōclusio satis
clara est. nam in muliere generabūtur humores
magis acuti vel sanguis acutus mordacior: unde
fiet a p̄terito p̄ozoz officio: vti venarū violē
ta cū difficultate cōstrictiōis eorū: et inde se
quitur cōclusio. ¶ Alia cōclusio et vltima quātū
ad hoc. in muliere habente ap̄a in matrice caly
dū cū non resoluitur sed ad sanie cōuertitur: in
tali expectare oportet superflūū fluxū sanguinis
p̄babiliter. patet cōclusio: quoniam fiet vlcus in
matrice et p̄sentia sanie fiet corrosio simpliciter
de venis matricis: et tandem emanatio sangui
nis sup̄flua per eas. ¶ Possem multiplicare hic
p̄nostica euentus sicut dixi in cap? de mictu
sanguinis: sed ista sufficiant si prius ponant q̄
dam p̄nostica de primo ex parte vrine posita a
Rosario anglicano. Dicit si vria nigra apparue
rit in colore ipsa in substantia multa in q̄rita
te cū sedimine nigro residēte in fundo: solutio
nem mēstruoz signat: p̄z cōclusio: qz declaratur
aliquas resofones fieri de sanguine grosso retē
to que per collū matricis venientes miscēt cū
vrina et cōponit aliud etiam ex parte vrine: quod
est etiā in quasi demonstratiū in prin? flux?
cū vrina est tincta p̄pter guttas sanguinis mix
tas cum ea vt videantur quasi cōcreta rubea in
ea: tunc iam incipit menstruari. p̄z.
¶ Veniendo ad p̄nostica ad bonū sit hoc p̄mū
z est lxxv. 5^a particula affo. cum dicit. Mulieri
sanguinem vomēti mēstruis rūpētibus solo
fit et ampliatur vt dicit Cōmētator de oisangui
ne ad superiora moro p̄ter nām: nā si ad superio
ra moueatur: postea vtro veniat ad inferius: ne
cesse est vt superior moros soluantur vt dicit.
¶ Alia cōclusio ad bonū: in superfluente san
guine emorroydali propter cessationē mēstrui
in muliere virtute constante superueniat flux?
menstrualis est significatio ad bonum: patet cō
clusio: nam declaratur virtutem conuenienter
regulare naturam ad euacuationem: et qd̄ cessā
bit fluxus emorroydalis in eadem. ¶ Alia cō
clusio etiā ad bonum: in muliere carnosa multi
sanguinis cum incipiunt apparere menstrua si
bi superflua respectu consueto: mēstruoz: si
z non sequatur documentum ex tali euacuatio
ne: immo alienatio. in virtute est significatio

ad bonum: nam denotatur qd̄ talis euacuatio sit
sūm feminam nature regulariter operantis vlti
pe lletis superfluitates: et ista cōclusio ampliā
tur etiam ad superfluitatem mēstruoz albo
rū si succedant in muliere flegmatica vrēre ocio
quando sequitur in ea alienatio et agilitas in
moribus: et bonitas in appetitu et digestiua et si
milibus: patet conclusio: et ista cōclusionem
expresit Ani. in principio capituli signorum de
superfluitate mēstruoz cum dicit. Eius qui
dem que est sūm feminam expulsiōis naturalis
signum est qd̄ non sequitur ea nocuentum: im
mo perducit ad inuamentum eius: et non adue
nit ei lesio neqz alteratio virtutis. Addit et plu
rimū quidem accidit hoc in pinguibus. i. car
nosiss sup̄. abundantibus multo sanguine et non
in vere pinguibus: cognoscitur autem sup̄flui
tas et repletio sanguinis per ea que dicta sunt se
cunda p̄mi capitulo de signis repletionis ex ex
uberantia venarū et colore rubeo faciei et de la
ritudine et reliquis similibus. ¶ Alia cōclusio
p̄nostica ad bonum: si cum consueta eñone
sanguinis menstrualis coniungatur capitis do
lor aut vertigo sine tremore cordis succedere eua
cuatione periodica de sanguine superfluo respe
ctu consuete euacuationis et succedat remissio
doloris capitis et minuatut vertigo vel auferat
et similiter tremor cordis est significatio ad bo
num: patet conclusio: cū per huius fluxū remit
tantur accidentia dicta: vnde talis fluxus et si su
perfluat a consueto est tñ cum his circumstātijs
conueniens: qm̄ per eum dinertitur euaporatio
que fiebat ad superiora. ¶ Vltima conclusio ad
bonum: in muliere pariente febre sanguineā
cum putredine vel sine si succedat superfluitas
fluxus sanguinis mēstrui maxime in die creti
ca et non perducatur ad maximam debilitatē est
signum ad bonum: p̄z cōclusio: qm̄ denotatur p
ipsum salutem futuram huius febris facta eua
cuatōe de materia dicte febris. ¶ Et de his dua
bus cōclusionibus maxime verificatur illud di
ctum Gal. 6° interiorum. cum dicit: cōtingit flux
us sanguinis mēstrui vulua nihil infirmitatē
habere: quia natura totum corpus per vuluā
sicut per renes mundificat et c.

¶ Jam veniendo ad signa ad malum sit hoc p̄m
mū et est generale domini lxxv. 5^a affo. affo.
58°. cum dicit. Menstruis pluribus euenientis
bus accidunt egritudines supple consumptiue
cum est superfluitas in eis vt macies p̄ris de
bilitas epatis vel spasmus inanitionis. Et de
his dicit Dale. sexto. de interioribus sequit hūc
fluxum malitia caloris defecatio et remittatur
et totius corporis modica digestio: tumor pedū
desiderium deficit. i. appetitus.

¶ Alia cōclusio: omnia menstrua succedentia
in muliere p̄gnante maxime cū abundant et siāe
de venis matricis et non collati sunt ad malū
Nam de hoc dicebat lxxv. loco allegato. Mulie
ri in vtero habenti. i. p̄gnanti si purgationes eg
eunt. i. menstrua: impossibile est fetum esse sanū
dico signante si sup̄fluant. Nam vt dicebat Ba.
in cōmento: si enim parua vel rara eueniunt et
semel et bis non necesse est infirmari fetum. Nam
runc vt dicit menstrua sunt defluentia per ve
nas in collo sunt matricis: quod non est multū
ad nocēdū: cū secundina orib? venarū inferioris

De signis
p̄nostica
ad malum

De signis
p̄nostica
ad bonū.

Secunda pars pract. magistri Jo. Matthei de gradl.

de acuitatis vulue sit suspensa etc. **Alia** co-
clio etiam huius in loco allega. In fluxu muliebri
spasmi et animi defectio. i. syncope si supuenit
malum est: quoniam ut dicit Commentator hoc fit nu-
trimento cordis deficiente: et spasmus succedens
est spasmus inanitionis. **Alia** conclusio et est
etiam Hippo. loco allegato: cum apparent men-
strua sine debito colore immo. s. vel liuida vel ni-
mis ignei coloris vel fusci: etiam quod fuerit non
sine in debita substantia facta quod grossa nimis
vel viscosa vel liquida nimis vel non in debito
tempore: tunc est significatio ad malum. prout con-
clusio: nam talibus apparentibus est indigētia
purgationis ut ibidem dicit Hippo. quoniam denotat
ibi esse malos humores quorum presentia alte-
ratur menstruum de quibus dicebat Ba. in com-
mento: cum in corporibus mulierum mali domi-
nantur humores: non solum mutationes colorum
in menstruis sed etiam interpolari temporis cor-
ruptiones faciunt: unde si humores plus quod oportet
tuerit sint grossiores in cursu suo redduntur dur-
iores et tardiores contra contrarie. Et ista suffi-
ciant de pronosticis.

De signis
demonstra-
tius et pri-
mo gener.

Coniunctio prout ad signa demonstrativa: prout signi-
ficat generis superflui fluxus et quoniam ad quantitatem
respectu consueti et quantum ad anticipationem pe-
riodi vel quoniam ad continuationem purgationis pos-
sunt manifestari relatione mulieris patientis.
Sed signa superflui fluxus non sunt absolute sed
constringendi quod superat estimationem debitam in tali
corpore. prout stat vni commune signum de debilitate
virtutis. Nam de eo dicit Gal. in 5^a affo. in com-
mento affo. paulo ante allegati. In fluxu muliebri
defectio vero virtutis est inanitionis superflui.
Est etiam signa postea supra de mēte
Gal. 6^a. interiorum de corruptione coloris et tumore
pedum et defectu dignitatis totius corporis et de
secreta appetitus: consequuntur etiam coiter et do-
lor pectinis et anchorum et grauedo crurium et
cotarum etc.

De signis
demonstra-
tius.

Signa vero spiritus superflui fluxus: primo si sit ex
parte causarum primitivum ille fiet note ex iudicio
patientis si medicus diligens inquireret vellet esse: ut
dicit Bo. d. Et si fuerit propter causas intrinsecas ut
si sit ex preteritis ut a fortitudine eius ex alijs
causis huiusmodi satis supra in tractatu fluxuum de
fluxu sanguineo: etiam in de spuro sanguinis et
et de ca^a de mictu sanguinis: vbi breuiter quidam com-
memorabo. **Eni** igitur sequitur fortitudinem virtutis
aggregata materia in toto precesserunt signa repletio-
nis de aggrauatione totius corporis et de debili-
tate appetitus: et ut plim sit in sanguinis: et sit
inde alienatio in corpore et minoratur nocumē-
ta dicta.

De signis
sumptis
pre mēte.

Quod si fuerit debilitas fluxus causa huius
in virtute siue digestiva siue recrementa: stabili-
et signa debilitatis maxime epatis de malitia colo-
ris: et ut plim talis fluxus fuerit chronicus male
sube aquosus etiam mali coloris non clarus ru-
bens. **Et** si fuerit propter putrefactionem in ipso
sanguine vni a natura resistit cognoscit quia sanguis
fluens est corruptus mali coloris feridus: et ut plim
sit exitus eius cum purgatione et dolore. **Et** ita con-
tinuando de signis ex parte mēte dicebat. A. in facta
vero propter subtilitatem sanguis cum materia aquosa et
humiditate et sanguis aquosus non calidus et
addit: et nocetur cum stipricis: quod dicitur in intelligi

de stipricis multa stipricitate pifera frigiditas
reintesa: quoniam si stipricitate videantur coferre: et
quod intente frigida nocet cause plerumque adducen-
ti ad sanguinem a quosum ut dicitur frigiditatis: et
ita reddit medicos cautos in casu dicto ad non
exhibendum medicinas pifricitias coiter oblatas
a medicis quod sunt notabiliter frigide ut sunt troci-
scisci de karabe de terra sigillata et filio. **Et** si
causa est acuitas sanguinis cognoscit per colore fusi
ut dicebat. A. et acuitate ipsius. i. mordicationes
et velocitatem sui exitus? quod non sit exitus eius? tardus?
et rarius: immo frequens: quod non fiat mulier nisi pau-
co tpe cum abfusione egressionis eius. In colore
autem declaratur rubens clarus cum quadam declina-
tione ad circumnitatem et sua acuitate et pifricide sit
mulatio expulsiua sit primum vel quoniam exitus sine
intermissione et coniungit plerumque caliditas effi-
tis in tali dispo. **Color** autem declarat me-
dici accepto panno lineo et intrinco in dicto san-
guine: deinde extricato in vmbra: tunc in casu co-
lor erit citrinus: quoniam colera est in causa: et de hoc
expresse dicit Gal. 9° coniunctis de mēte Pauli.
in humiditatibus quod erunt color erit condomi-
nans sine humoris condominantis colore: et si
sanguis fuerit condominans erit coloris ad car-
nium. i. lorum carnium noniter decolorati etc.
Et ibi ponit illum modum ad declarandum
de colore illarum humiditatum ex panno intrinco
etc. ut dictum est: et si ad albu declinat et declarat
de sanguine flegmatico ut supra dictum est in ca^a
de icteritia: et si apparet limiditas in colore de-
clare de presentia melencolie notabilis in san-
guine: et si ad ruborem magis declinat sanguis est
magis purus. **Et** si fuerit ex parte mēti ut mai-
triciis vel prout eius ut si fuerit ex parte venarum
quod ex ruptura siue fractura vene matricis intrin-
sece vel ad matriam alligata: si sanguis erit mi-
tus subito eueniens: quod si fuerit a corrosione venarum
naque propter vel? vel alia causa dicebat Auic. cum sit
ab ulceribus est cum dolore immo cum vehementia eius
et quod sit a corrosione egreditur paulatim quod
ser et propter ut dixit quod est a venis absque arterijs:
et si fuerit egrediens de profundo matricis erit co-
lor: minus niger ut dixit: et hoc verum est quod puenit
a materia adusta: per quam color sanguinis denigretur
quod subtilior est et minus adusta: et minus nigra
magis profunda in substantia matricis corrosio
et ita consequenter quanto corrosio est profunda
dior et ex profundo magis veniens: sanguis tan-
to est minus niger: cum corrosione etiam coniu-
gitur sepe feror et maxime quando corrosio est
diurna.

Ex parte
coloris.

Ex parte
membri.

Et si sanguis educatur per hoc quod corodantur
arterie magis quod vene ipsius matricis: tunc san-
guis est subtilior et clarior et calidior exiens cum
maiori imperu et cum minori interpolatione: et
aliquoties coagulatur talis sanguis et frusta-
tim emittitur per trumbositates sanguineas.
nam calidior existens cum peruenit ad partem
aliqualem frigidam facilius coagulatur: et si fuerit
corrosio apud collum vel ostium interius
cum matricis dicebat Auic. possibile est ut ta-
gatur: factus vero a venis colli matricis et vo-
catur sanguis hemoroidalit ut supra dictum
est: licet aliquoties fiat cum periodis discernit
tur tamen a menstruali per hoc quod sepe fit non ser-
uans periodum: immo etiam sequens repletionem ut di-

De signis
mēti
alborum

De dispo-
ne aeris
de moru

cebat An. et qñq; cōiungit dolor capitis et grani-
tas eius ante proximū exitum eius. Et factū
ex ragadijs cognoscit per visum etiam tactū ab
obstetricē: ista sufficiant quantum ad signa re-
mittens si volueris maiorem copiam habere de
signis fluxus sanguinei: ad loca superius alle-
gata recurre.

De signis
mēstruorū
alborum.

¶ Sed signa mēstruorum alborum et sperma-
tis interdum fluentis ex superius dictis patet
sufficiens.

Cura. Teniendo ad vltimū de cura in fluxu
mēstruorum opz pō commemorare qd
dictū est supra. qd nō omnis fluxus mēstruorum
est supfluus sūm aliquē modū dictoꝝ supra est
cōstringēdus. Nā fluxus ceticus aliquoties re-
gulariter factus est supfluus: et tñ talis nō semp
est cōstringēdus siue fuerit etiam ex repletionē
abundāte sanguine in toto: siue ē fuerit ex gra-
uedine sanguinis sup corpus: lz nō supfluat de
bite nutritiōiōi membrōꝝ sūm modū declarati
superius. nam de hoc toto dicebat. A. in pñ. ca.
pituli de cura fluxus sanguinis mēstrualis: fas-
cra qdē sup. effatio. sūm semitā expulsiōis natu-
ralis et facta repletionē et graue die sanguis sup
corpus: opz ne retineatur donec timeatur debi-
litas vt sup. qñ mulier incipit esse discolorata et
difficiliter mouetur et sustinet se. sed cum co-
lor dicebat. Ras. in diuisionibus: est cum sua dis-
positione sup. bona neq; alterat sup. ad malitiā
nō opz vt laborez in retētiōe: loquēs de fluxu
et multitudine sanguinis dum nō appareat de-
bilitas vt dicit. et nō sit alteratio in colore. pōit
tñ vñ caudā vtilem i mā dicēs: nisi sit egressio
ei? iam valde plurima: ex qd? verbis videt deno-
tare qd et vbi nō sit mutatio in colore neq; se qñ
sensibilis multū debilitas inuirtute: vbi tñ sit
violenta euacuatio et repētiua de sanguine: opo-
tebit tñ et si nō in totū cōstringere: salē minue-
re superfluitatem euacuatiōis: et sic fiat que
dicetur paulo post in medicinalibus.

¶ Strāte igit talī supfluitate vel alia qualiter
ab alijs causis indicās de retētiōe duplex erit
interiō sicut ē dicebat supra in tractatu de flu-
xibus interiōꝝ et in colerica passione. nam ali-
quoties ppter timorē in virtute stat indicatio
ad sistēdū fluxū vt fluxus est nō habita interiō-
ne ad cam: et aliquoties dantur inducie sufficie-
tes ad regulariter opandū: et sic intrēdere posu-
mus ad causam fluxus. habita ergo intentione
ad fluxū vt fluxū est breuiter me expediat: qñ am-
ple dictū est supra de hoc in tractatu fluxuum et
ad illū est recurrēdū. Similiter tñ discurredo
pres nō nāles. C. pmo circa aerē: videtur aer
cōmouē humores et cōuertēs eos ad exteriora
et ita vitē aer calidus faciēs ad mortū et ē intrē-
se multū frigidus ppter id qd cōuertit mās in
teritio: sit ergo habitatio mulieris patiens in
aere vel temperato vel ad frigidū parū declinā-
te et parumper ad secum.

¶ Circa mortū dicat qd mortus est multuz ad no-
cēdū: et quies et corporalis et animalis est multū
necessaria: tñ fricatio extēmitatū superiorū vt
spatulaz et brachiorū: immo et cōstrictio ad intro-
itiōz brachiorū diuertēdo mām est multum cōne-
niēs. Adddit tñ An. in cap. pmo qd si ligentur
vtriq; pedes ad radicem corarum apud duo in-
guina vtriusq; ē in casu cōuenire. De quo dicto pñ

esse dubitatio pabilis: qñ p illam ligaturam
dolorosam cōuertuntur mās ad inferiō: a fluxu
matricē: sicut ē et vtrōse si ibidem apponantur
puocant mēstrua vt voluit An. 4. pmi. ca.
21. ad qd dicat concedēdo qd in pñ. fluentis ma-
terie tales ligature inferiorū membrorum sicut
etiam et vtrōse cruribus superpositę sunt ad ma-
gis puocandū sanguinem ad matricem: sed in
pcessu qñ est facta maxima euacuatio de mares-
ria: et vbi etiam esset fluxus multum repētiuus
et magnus: tunc omnia diuerso vbiq; fiat
a matrice aliquāter diuertit nisi ponat in dia-
rectū matricis vtrōsa cōuertēs: qñ in modica
mā ex ventosis etiam applicatis apud inguina
vel ligaturis dolorosis illa cōuertit ad dictas
partes: neq; tanta remanet abundās qd fluat p
matricem vt supponit: et hoc bene menti obser-
uandū est ne contingat errare. Unde scire mul-
titudine materie fluxure in toto opz ad longius
quā diuertere: et ideo tñ vtrōse pōite intra
duas spatulas tunc maxime inuānt: et precipue
inuant vtrōse pōite sub mamillis maxime cñ
habēt orificia magna: qñ ibi sunt vene quibus
mamille alligantur matrici per vena demanda-
tur mēstrum mamillis vt cōuertat in lac: vñ
ppter alligatiōē ad matricem magna sit p eas
ventosas diuersio a matrice: et debent diu appli-
cari et cum multo igne vt vehēmentior fiat attra-
ctio. Nā de his ventosis dicit Hipp. 5. affo. Mus-
lieri mēstrua si velis retinere sicciā maiore vñ sic-
cias mamillis appone. sub mamillis elenando
mamillas prius anteq; apponant vtrōse. Et de
his ē loquēs An. dicit. Apponantur vtrōse in in-
feriō: parte mamille et vbi incedunt vene acces-
dēs ex matrice ad mamillas: et suggantur supp.
ab aliqua vili persona ad magis attrahēdū ap-
ponēdo os supra vtrōsas perforatas supius. vt
ponat pānus infrigidatus ad inspissandū aerē
inclusum vt fortior fiat attractio: et eligatur vtrō-
sa magna vt dicebat An. ipsa em vt dicit reri-
ner sanguinē in hora vna. ¶ De somno et vigilia
summarim etiā dicat qd in pñ. fluentis materie
somnia maxime pfundus nō cōuenit qñ ad in-
teriora cōuertit: et tñ vigilię magis valent exte-
rius cōuertēdo: sed in pcessu minozara iam et di-
uersa mā somnus est cōueniēs qerando hōres
et remittēdo acuitatē eorū et cōfortādo virtutē
et ita obscuritas aeris in pcessu magis cōuenit:
vbi in pñ. illuminatio magis cōuenit ad diuer-
tēdū. ¶ De passionibus animalibus breuiter
oēs anime passiones commouēt et agitatue
sunt vt plin nocue et ita furor et sollicitudo mul-
tū nocet. timor etiam et tristitia cōuertēdo inter-
ri? sunt ad nocuētū: lz bñ sperare et gaudere in-
uānt. ¶ De inanitione et repletionē dicat qd res
nuitas et paucitas in cibo et potu est multū con-
ueniēs: immo quasi necessaria in pñ. vt nā red-
dat auara ad retinēdū: et similiter vtrōs leni-
tio est multum attendenda ne feces indurēt
vñ fiat necessaria compressio ad expulsiōē. naz
talia expressio multum facit ad exitum et puoca-
tionem mēstruū: immo cum est necessaria leni-
tio vtrōs multum seruunt clystera lenitiua
et nequaq; inuānt supposito: immo ledunt p
prerea qd tantum expulsiōem incitant.
¶ Sed circa viciam in cibo et potu in hac inten-
tione ad fluxum vt fluxus est generaliter conue-

De somno
et vigilia.

De passio-
nibus animalibus.

De inanitione et re-
pletionē.

De dispo-
sitione aeris.
De motu.

iditas
re: nō
lāncē
atis: et
id non
blatas
troci
Et si
ne sus-
tiones
rā? et
ist pau-
colore
reclina-
tōe si
us sine
ras et
int me-
to san-
ctu co-
de hoc
Pauli.
domi-
emz: si
iq; cas-
arū et
indum-
tincto
arare
in ca-
ore de
in fan-
nis est
vt mas-
maris:
intrin-
rit mē-
ne ves-
et sit
tia ei?
tim qñ
teris:
rit co-
mēte
fret q
nigra-
erosio
ofusus
a tan-
cōmū
sio est
antur
ic fans
o cum
ne: et
rustas
neas.
arrem
ā me-
rimē
et vñ
scum
ceru-
iō ter-
et di

Secunda pars practi. magistri Jo. Mattbel de gradi

miunt ea q̄ inspissant sanguinem & conglutinant
& stipricat constringendo meatus & poros vena-
ri etiam qui conforant matriem vt alijs de nō
recipiant superfluitates: & ideo stiprica partici-
pāia glutinatione & acerositate in hoc casu con-
ueniūt: & proinde lac extincum cum ferro igni-
to in hoc casu plurimum laudat & similiter mi-
lium & panicum cocta in brodio decoctionis pe-
dis vituli cum modico sumach & agreste multuz
conueniūt: & vt fuit regula superius in fluxibus
ad quem locum recurre.

Nota hñc
canonem.

Pro maiori copia in hac mā debet omnia ci-
baria & potus sumi acru frigida: & interdica vi-
nū vt dicebat: & bibat de aqua calibata cū mo-
dico syrupi de acerositate citri vel de ribes vt de
cydonijs & similibus nisi in casu debilitatis vir-
tutis vbi sit necessarium vinū: nam tunc debet
eligi grossum mixtū cum aqua vt supra vel cum
aqua decoctionis sumach & myrtillorum.

Et ex fructibus conueniūt granata & pira et
nespilla & mora rubi immatura & castanee cocte
precipue cum cortice interiori & cum eo comeste
& similes fructus de quibus supra loco allegato.

De cura su-
perflui flu-
ri ab acui-
tate sangui-
nis cāri.

Specialius autē veniēdo ad curā regularem
q̄ sit cum abscissione cause huius fluxus de quo
dicebat Sera. curatio nō eruptionis sanguinis
ex matrice est cum destructione cause facientis
eam: q̄ snia nō rñi vera est cum medicinis a pro-
prietate facientibus ad causam: sed etiam hec est
obseruanda in dicta conueniēti. Nā regimen in
dicta debet opponi cause & morbo si possibile ē:
vt. si aer i fluxu a cā cala ad frigidū inclinet et in
fluxu a relaxatione ab humido multū ad siccū:
ita dico de reliquis rebz nō nālīb? discurre-
do. Sed spālius in cibis si causa fuerit acui-
tas in sāguie nocēs q̄ modū dictū sup̄: tñc ciba-
ria conueniētia sunt lactea cucurbita casens re-
cta carnes viscosę vt pedes asalinū. Et portula-
ca in hoc ponit singularis inuamēti & plantago
de qua dixit Aui. in hoc casu arnoglossa est res
melior: immo nō est ei compar. Addit: & qñq; ab-
scindit fluxū sanguis omnino bibita & iniecta &
vtraq; cōsolida & gellatine facere de pedibus aia-
lis cū vīo gnatoz vt agreste: & aq̄ serrata & aq̄ de
coctiois diadra. loco pot? & lac acetosū sem ē lo-
co pot? cōueniēs: & deuitet oēs cibū & potū cali-
dū acru vt potē: & sp̄ sit in frigidat. Et si cau-
sa fuerit debilitas retēre tñc opz intēdere cū
cōfortatib? stipricis nō semp frigidis: s; aliquo-
riēs calidis sñi dispōnē cōiungi calidā vel frigi-
dā circa matriē.

De cura su-
perflui flu-
ris mens-
truoꝝ a
debilitate
reteritue.

Sed si esset debilitas in vir-
tute cōi in toto & pñr ē in cōtētiua osum mem-
broꝝ: de hac loquēs Aui. dicebat opz vt patiens
fluxus sanguinis cibet cum eis que sunt sicut vi-
telli onorum forbilum: & cum omni q̄ est velo-
cis digestionis confortatiuo. Addit: & qñq; opz
vt cibet aqua carnis forti. s. restanratiua q̄ ace-
tosa facta sit cum aqua sumach & aqua acetosa
i. decoctionis eozum sup. cum coniungitur ma-
la complexio calida. nam istud valebit & fluxui
& cause fluxus. Et de hoc dictum est supra abun-
danter in ca° de colerica passione: & ad illum lo-
cum recurre: vt de oleribus bonis & de potu cō-
uenienti q̄ debet esse vinum nouum grossū dul-
ce: vt dicebat Aui. in hoc ca° in hac intentione:
& deuitetur antiquum subtile propter acuitatē:
non intelligendo per nouum multum turbiduz

sed vinum pñmi anni. Et si non fuerit dulce per
naturam potest aliquoter dulcorari cum suc-
charo vt natura reddatur magis auara ad ipm
accipiendum.

Et si causa fuerit liquiditas & aquositas i san-
guine oportet cibaria ad grossū declinare & ali-
qualiter siccuz vt risuz & milinū & cibaria de pa-
sia aromatisata cum coriandris & spodio & cora-
lis & modico gariofi. vt dō ē vt vino nigro stiprico
grosso mixto si expediat cum aqua decoctionis
mastice precipue. Unde de hoc dicebat Aui. cen-
na oportet penitus vt declinetur cum medicis
earum cibis eozum ad illum q̄ ericat & inspissat
sanguinem.

Et si causa fuerit ruptura venarum ex casu vt
percussione vel ex corrosione oportet vt intēda-
mus cum his que valēt in fluxu ex acuitate san-
guinis in frigidando sanguinem & inspissando &
constringendo meatus.

Sed in fluxu menstruoꝝ alborum flegma-
ticorum vt euenire solet euitare oportet omnia
humida & virtualiter & formaliter & ita in acere
fugiat omnem habitationem terrenam: & viter
prolixitatem somni & precipue diurni: & q̄ quies
etiam noceat prohibendo resolutionem supflui
tatum: tamen exercitiū paulatim conuertē-
do in deorsum nocet. sicut etiam & coitus est ad
nocendum in casu licet videatur ericcatinus: q̄
tamen cōuertit ad matriem nocet. videt tristitia
& repletio nauisatiua maxime de cibis frigi-
dis & humidis & viscosis: inclinetur ad diēta sic-
cā & formaliter & virtualiter. De cibis tamen fa-
cile digestibilibus de quibus habes copiam su-
pra de lienteria & diaria ab humiditate super-
flua: ad illum locum recurratur aromatizando
cibaria cum aromatis appropiatis de quibus
loco allegato: & etiam de quibus a bunde scriptū
in consilio per me facto in isto casu pro vroz do-
mini gubernatoris Altensis: ad illum locum re-
curre pro copia diēte. Et hec de diēta sufficiant.

Medicinalia. Veniēdo ad medicinalia
prius supposito quod dice-
batur de regimine diēte q̄ non omnia superflua
fluxus est constringendū: tamen adducebatur
cum per fluxum corpus paratur ad debilitatem
propter vehementiam eius: & si etiam fuerit in
muliere sanguinea absidante superfluo sangui-
ne: vel fuerit etia & granitae sanguinis supra
totum: licet non debet restringi cum medicinis
restringentis simpliciter ante acquiram debilita-
tatem: tamen in dictis casibus & etiam in ceteris
co in morbis sanguineis senserunt auctores nos-
tri aliquoter minui eruberantiam flux? cum
ebanribus partē mae aliquoties sanguinee pre-
cipue & aliquoties diuertentibus vt cum slob-
tomia precipue de qua dicit Aui. ad principium
capituli de cura huius fluxus menstrui: & qñq;
excusat slobomiam donec timeatur debilitas: pro-
pterea quia expellit repletionem & trahit mate-
riam ad contrarium: & ita laudat minui erubes-
centiā fluxus maxime a causa repletionalis a sā-
guine ante q̄ corpus incidit in debilitatem: et
similiter valeret in isto casu cum est timor de su-
tura prioria debilitate diuertentes posite in
spatulis et sub mamillis de quibus dictum est
supra: et hic laudauit Bordonius in corpore
uo fieri slobomiam ex viraq; basilica.

Nota bñ.
Nota casū
Sera.

De cura a
ruptura
venarum.

De cura
menstruoꝝ
alborum.

Nora bñ.
Nora cañ.
Sera p.

C Sed ego stare contentus in basilica dextri
lateris tantum in hac intensione pro maiori par
te diuersa. Et Sera hic ponit casus qd opz me
dicum hic esse multū diligenter in tali casu in
repletionē sanguinea ad considerandum si cur
sanguine sit commixtus aliis humoribus aut nō: et
maxime si alius humor fuerit vincens: et si non di
cit ipse administra slobotomia in iunctura sup.
et basilica dextera: et si est permixtus cum humo
re alio sup. vincens: et sic opz vt incipiamus vt di
cit cū mundificationibus humoris sup. cūz hīs
q dicitur infra. Deinde fiat slobotomia in intē
sione enationis mae. **E**t in hoc fluxu: immo et
quolibet alio superfluo p inferius: cum rimerur
debilitas conuenit dēuerrere p vomitū in corpore
re ad ipsum parato: sed sit vomitū leue nō agi
tatiū: et p nocet etias fluxus sanguinis natiū
fm modis supra dictos: nam multū ad istā intē
sione facit. **E**t. A. etia i casu ad diuersionē vi
derur laudare prouocāti a dicit maxime i sacro
ppter tenuitatē et quosdam sanguinis: dico
q necessarium in hoc est vt fiat q curat aquosū
tas eius: et opere sup. medicus sup ipsum cum
puocatione. f. p. vinā vt communiter exponit et
sudatione. et qd dicit est mensurādū. Nam licet
conuerrere ad oppositū et ad cutim sit conueniens:
tū puocātia fortia si p interius exhibeatur com
mouēdo humores et subtiliādo et meatus dilata
do vidēt facere ad puocationē etiā p matricē:
ideo nō laudare vt alibi declarauit 22ª ceterū et in
p^a parte huius satis late: q fluere materia ad
inferiora cuius cōstrictionē queramus vñq et
hiberi debere puocātia acuta p interi⁹ neq et
p exteri⁹: nisi maxima pars minorata sit de mā
anre fluxura vbi esset notabilis qritatis: et tunc
non ēt anderē exhibere puocantia vine in casu
isto neq puocātia ēt sudorem p interius: qm p
uocātia vine ēt prouocāti per matricē vt supra
deklarauit de mēte Auer. puocantia tū p exteri⁹
sudore nō in prin⁹: tū in casu ad diuerrendū mly
tum inuaret faciēdo fricationes et somētatiōes
ad dosum cū aqua decoctionis liqritie capillo
rū veneris et solatri q in hoc casu liqditatis mul
tum vsq: cū virtute puocatiua ēt extinguit et
ingroffat et exsiccat. Sed in muliere magis stari
ca striccozporoz posset fieri somētatio circa dor
sum cū panno infuso in aqua decoctionis assari
et apij: et forte ēt aliquoties puocare p exteri⁹ su
pauca cū non incoueniret: sed esset eius opatio
magis suspecta ppter vicinitatē matricis: et ita
ad istū sensum intelligo tex. dñi Aui. cū dicit. Di
co ergo q necessariū in hoc sup. casu tenuitatis
et aquositaris sanguis est vt fiat q curat aquosū
tas eius sup. ad ptiariū a via matricis et opetur
sup ipm sup. medicus cū puocatione aliqtiens
p vinā et aliquoties sup. cū sudatione sup. cū ex
terius puocātibz vinā et sudore et nō interi⁹:
ppter ea addit modū puocādi p exteri⁹ infra
cū dicit: et fricetur corpus eius cū panno aspo et
leniat corpus eius cū aqua mellis: et ita sup. vt
dicebat prius et cū eis q sunt sicut decoctio assa
ri et apij et rubet et q sunt alia illia: et ita videt so
lūmodo inrēdere ad puocationē et sudationē cū
medicinis p exteri⁹: et etiā posset intelligi rex.
q non per hec verba velut fieri puocationē vñ
ne ppter timorē vicinitatis matricis: sed cū di
cit puocatione et sudatione: et teneatur expo

stine. i. prouocatione ad sudore: et hunc passum
sic declaratum bene menti tene ne pringeret er
rare ex doctrina huius rex. male intellecti.

C Veniendo igitur spāliter ad curas spēz flux⁹
menstrui suppositis hīs que dicta sunt de diuer
sione prinuando in eo q est a liqditate et subtili
tate sanguinis cū qua liqditate sepe conuenit
debilitas et tenevritutis vbi p mū: et stare ali
quali mā peccante in toto enare debilitat cum
hīs q cōprimendo et exsicādo enant: vt sunt ma
xime mirabolani chebuli vel citrini fm qd liq
ditati p iungitur aqueiras flāris vel liqditas
colere exhibendo. et expli gfa. 3. ij. vsq ad 3. j. de
eis cum aqua plantaginis et abstinēz et modico
stirpi rosati: et existente mā liquida p mitiones
subtilis colere maxime inuabit enare prouitū
Sed si esset liqditas flāris qm non sufficiant
chebuli pōt euacuari cū turbitū non acuto cū
zinz: vt educat magis subtile flegmatis: neq an
te euacuatiōē cōfert eribere medicinas stipticas.
nā de hoc dicebat Ibalayab. loquens de fluxu
tali humoralis: corp⁹ euacuare oportebit mulies
ris ab eo humore cū eius sit illū deponere med
camine maxime per vomitū vt dicit i casu dicto:
qm hic materiā ad superiora reducit. et sup. talis
inde facilius euacuat. Addit: et tē senētia cōmu
nis ad oēm fluxū materialē. i. cui⁹ causa sit mate
ria nocens. dicit: nec pferes cū antecedenrib⁹ il
lā sup. euacuatiōē medicaminibus. si quozū sit
sanguine stringere et fluxū auferre: et ita dat casū.
de nō exhibēdo medicinas stipticas nisi p pēna
cuata materia. idē dicebat Ra. i diuisionib⁹ vbi
ponit curā generalē dicēs: in fluxu menstruum
sup. materiali et humore micro sanguini cura ei⁹
est priua cū eo quod extrahit chymū dñantē: de
inde post illud porus medicinarū que pstringit
fluxū ex eis que pueniūt cōplexioni et erati et sic
cant corpus absq calefactione manifesta. **E**t fa
cta igit euacuatiōe dicebat Ibalay. q reb⁹ expe
dit vti desiccantibus et restringentibus sup. cali
dis vel frigidis vt dicitur est. et sup. aromaticis ali
qualiter pro confortatione mēbri ne recipiat: de
quib⁹ est qm mīnū rorefactū et mālū singulari
ter et spica et squinantū et thys et similia. et de fri
gidis stipticis et aromaticis sunt sandali rose sic
ce myrr⁹ spodiū et cornu cerui singulariter vñq:
etiā scorā ferri in hoc hz singularē cōueniētiā.
de hīs ergo possunt fieri pulueres et exhiberi p
superi⁹ cū syrupo de mēthavel ro. et cū aq abstin
thij vel rosari fm diuersionē causari in calido
vel frigido: et hic cōueniūt coagula leporina. Nā
6° ptiū. in casu flux⁹ menstrui dicit Ra. et pferit ei
coagula leporina et oia coagula: q tū exhibeant
cū mēsurā nō trāseido. 3. immo incipiēdo a. 3. j.
et paulatim pcedēdo addere vt dixi supra in tra
sfluxum. **E**t in hoc casu cū decoctione rerū di
crarū possunt fieri sessiones vsq ad vmbilicū: et
sit decoctio nō calida: sed frigida q tūm tolerari
pōt sine lesione. pōt igit fieri decoctio vt infra
Rx. abstinēz mēthe spice: añ. m. j. nucis cupres.
et foliorū myrrī. añ. 3. j. et hoc in causa frigida cū
debilitate pētiue et liqditate. et si cōstingat cau
sa calida sumant folia pirozū et quercus et pūmo
rū et balaustie et cortices granatorū cum granis
myrrillozū et sumach: et bulliant ista omnia in aq
pluuiali: et postea bulliat cū modica aceti ad cō
sumptionem sufficientem: et ex hīs et ex fece 20z

De cura si
perfluxura
ris men
struoz li
ditate.

Qualiter
hoc casu cū
ferunt coi
gula lepo
rina.

Secunda pars practi. magistri Joan. Matthel de gradl.

potest superponi ventri loco emplastri: et etiam posterius. ¶ In hoc et valebit si fiat emplum de stercore arietis cum farina frumenti cum melle et spica in causa frigida: et in causa calida cum myrrillis et bolo armeno et pulvere emathitis et charabz et similibus. ¶ Potest etiam fieri pefari in causa vel supposito valens ut infra. R. balauftian gallaz olivani achacie aluminis terre sigillare. an. et cum stercore asinino et succo plantaginis vel vino stiprico ipsa pulverisata incorporatur et cum lana supponatur. ¶ Stercus etiam asinini solum reces est conueniens et suppositum et sumis garu. Et dixit Nicolaus florentinus quod sterces asinini cōtriti cum nucleis nucū vltari est conueniens: et etiam ipsi nucleis vlti contriti cum vino stiprico sunt viles si supponantur. ¶ Possunt etiam fieri epithimara cum pāno infuso in succis appropriatis ut in succo plantaginis et mēthe et cōfoli de ytriusque cum modico aceti supponendo ante et retro. ¶ Per interitus et sumēda valer elius si fiat ut infra. R. corticū gra. radicū cōfolide maioris siccarū spice olivani masticis: ana. ʒ. ʒ. margaritarū. ʒ. ij. corallorū rubeorū hyacinthorū vtriusque been pōdij seminis rosarū. an. ʒ. ʒ. et ad gloriationē pōr addi dragagari gummi ara. an. ʒ. ʒ. et cum syrupo myrrino vel de mēthe q̄rum sufficere pōt fieri elium. ¶ In hac et interione valer singulariter elium de scoris ferri pōrtado. R. tures et remouēdo liquidatē. si etiam er succharo ro. et diadragāto cū diamargariton fiat cōfectio erit conueniens. et in tali casu a debilitate cōrēne alia quociens sumere opiatā. ut. ʒ. ʒ. tūciace none vel pfectionis requies erit p̄m inuans: semper sumendo cum vino nigro vel aqua plantaginis sūm diuersas intentiones.

¶ Et si cā fuerit nimia acuitas sanguinis et colera pūgent: primū fiat eiū illius colere cū mirabolanis citrinis vel cū reubarbaro pax vltor et per tps infuso i aqua plantaginis et acetoſe et burse pastoris sumendo. ʒ. ʒ. vltor ad. ʒ. iij. postea et hibeantur sirupi appropriati cōstricini de cydonijs deribes de acetoſitate citri et filis cū aq̄s appropriatis precipue plantaginis et burse pastoris: et vlt est intendendū in administratiōe ciborū et medicinaz acetoſaz et stipricaz in frigidatū et ingrossantiū sanguinē et opilātū et glutinatōne faciētū. Et hic laudant Aza. singulr rob de myrrha et de cydonijs et coriandris siccum et sumach: et in ferculis comedat de porulaca cuz rī ʒo vltor et filia: et in hoc laudatur pedes aialis et lenres elixate cū modico aggreſte: et acetoſitas citri est in casu multū excellēs et ē berberorum.

¶ Et valent in hoc troscisci de spodio cū semine acetoſo singulr: et si fortificetur cū modico camphore erunt potēiores ad interionē. Et ex dictis trosciscis pōt fieri pfectiones appropriare in forma electuarij dissoluēdo yuccaz albi cū his pulueribus in aqua plantaginis et succo cydoniorū vel sirupo myrrino et filibus: et ita pōt facere i forma cōfectionis solide dissoluendo yuccaz in aq̄ ros. cū succo berberorū et erit cōfectio delicata re ducēdo eā ad ad formā rotulaz et plz. ¶ Et laudant. A. in hoc cōfectionē vltimi inuamenti ut infra. R. terre sigillate boli armeni aluminis iameni et gallaz et sanguis dra. an. p̄es equales: ut erēpli gfa. ʒ. ʒ. de quaz summa accipiat. ʒ. ʒ. et cā phore pōdus duoz granorū et gallie sexta p̄s. ʒ. q̄b

torū dissoluat. i. ʒ. ʒ. sirupi myrrini et exhibeatur cū cocleari. nā est multū conueniens: ut p̄z infrigidādo ingrossando cōstringendo et conforzando. ¶ Et hic laudant et. ʒ. ʒ. cōculaz marinaz que asportant a sancto Jacobo aduſaz cū aqua de coctionis sumach et cydoniorū et dactyloz supple immaturoz puluerizatis dictis oculis. ¶ Et q̄ ista nō sufficiāt R. et Aul. cū reliquis trāseunt ad opiatā: et inter medicinas tales singulr facit athanasia Nicolai cū succo plantaginis dando vltor ad. ʒ. iij. et R. 9. p̄neſ. posuit trosciscos de corallis de mēte Pauli in hac interīde ut infra: et sunt fortes multū in stupefaciēdo. R. coralloz seis iusq̄a. thuris. an. ʒ. ʒ. vij. luri armeni ter re rube. i. macre opij. an. ʒ. ʒ. iij. balau. karabe. an. ʒ. ʒ. diffēperent cū succo plā. et inde fiant troscisci. et troscisci de karabe cū sua p̄strictione moderata in ista intentione magis placent. ¶ Et si cum hac causa cōiungeretur dilatatio pororū et apertio oſificiorū venarū Auen. dabat in portu infusione liqui. violarū et nenusarie et de semine cydoniorū. an. ʒ. ʒ. et octanā parre. ʒ. de p̄lio et flet in infusione per noctē vā in. ʒ. xvj. aq̄e. deinde mane bulliant lento igne vltor ad consumptionē medietatis: postea facta colatura de eadē sumatur. ʒ. v. et addat. ʒ. i. ʒ. de syrupo ro. facto de rosas siccis: et. ʒ. ʒ. de syrupo aggreſte in ieiuno: signanter dixit Aueſoar landando syrupum rosarū illū de rosas siccis: q̄m syrupus rosatus de infusione rosarū viridiū cōmunit. factus non habet magnā vim in cōstrictione. ideo habet vim apertionis ut als memini declarasse in quadam cōfione speciali per me facta ad decissionem vniū cōtrouēſie et circa hoc mihi cōtrihisse per doctores. ¶ Et ideo hic nota p̄o regula vniuersaliter q̄ q̄m vrimur syrupo rosato in intentione totali p̄strictionis semper vti debemus syrupo rosato de infusione rosarū siccarū: postea possunt fieri emplastra et sessiones vel balnea et epithimara cū appropriatis et supra epaz ut supra parrem anteriorem et posteriorem cum aquis et succis multū infrigidantibus.

¶ Et eadē cura debetur in facto p̄pter difficultatē partus et ex fractura venarū ex percussione vel casu: sed hic semper fiat aliqualis diuersio: cū flōmia: postea procedat cū reliquis principalliter cōstringētibus et glutināribus et stipricantibus cū conforzatione: et interius per superius: et etiam exterius cū localibus sessionibus epithimantibus emplastris de quibus dictū est: et similibus: et etiam cū pefariis et clysterijs in matricē impositis: et maxime cū succo arnaglosse qui in hoc est mirabilis. De quo dixit Sera. vñā sententiā aureā de mēte Bal. in ca. p̄prio. dixit sic: Bal. qui dē optimus dicit: q̄ cū vidit eruptionē sanguinis ex matrice remanere quatuor diebus continuis et administrant in enaratione eius medicinas retinentes sanguinē absorbentes ipsum interius et exterius nō cōtulit aliq̄na ex eis: postea administrant succum arnaglosse et clysterizant eo matricē: q̄ abscedit sanguinē et fecit ipsum stare statim et posuit q̄ritare illius que sit. ʒ. ix. ¶ Addit: q̄ de sua consuetudine est miscere cum succis aliq̄da de medicinis retinentibus sanguinē: unde si fiat ruptura inuentis magis miscet cū succo medicinas fortes stipricas sicut achaciaz et balauſtias et barbarū hirci et gallas immaturoz

Nota hec supposito ria.

Nota de stercore asinino.

f
f
f
f
f

De cura superflui fluxus menstrui ab acuitate sanguinis facti.

Nota de p̄lia q̄ asportant a sancto Jacobo.

De cura fluxus superflui menstrui et cōfione

Nota de cū lūda p̄sa rā.

Nota hoc documentū de syrupo rosato. De cura superflui fluxus menstrui a difficultate partus facti.

Nota hū cano.

fucco medicinas fortes stipticas sicut achacia & balanstias & barbâ hirci & gallas immaturas & stilia: & si ruptura fuerit de venis puis tñ dicit: sufficit vt misceam? cñ arnaglossa aloë & terraz sigillatâ & q̄ sunt eis stilia: & ex istis eisdem q̄ dicitur sunt possunt fieri pefaria vlt suppositoria ad casum nostrum.

¶ Et si fluxus sanguis flet ex corrosione & ex vlcere ribus: tñ vt refert Aui. de mēte quoridā cura: rio d̄ esse composita ex mūdificatione sup. mae corrodētis & stipticitate & cōfortatione abstergend. o. f. cñ aqua decoctionis ordei & yuccari. De inde ponant stiptica in decoctioe vt spicat mastrix & thuz arnaglossa & stilib: & tñ sc̄a mūdificatione cñ aliquali pfortatione dicit Ra. 9.º pri neq̄. clisterizanda est matris in qua fuerit corrosio cñ succo plātaginis & burse pastoris & aqua endiuie. ¶ Et ad intētionē remissionis doloris & pfolidationis tñ singularissime valebūt troscisci de corallis postri supra de mēte eiusdē stus pefariui ponēdo. 3.º in dicitis succis: & ita vsus opz p inferius nō ita esset ad nocēdū: sed p superius & interius exhibiti essent timorosi. ¶ Et ad cōsolidationē magis dicebat Et Ra. loco alle. & in fluxu ex corrosione fiat curatio cñ supposito: r̄is sacris de mineris sicut cñ lythargio antimonio luto sigillato & luto armenico. I. ista debet pulverizando & misceō cñ succis vel aq̄ decoctionis rez stipticaz ad cōponēdū debita clisteria vel pefarioz fm q̄ inredimus clisterizare vlt pefaria facere. Et pefariū ordinauit Aui. pueniēs sub hac forma. & restas furni. i. lateres combustos & achaciam & hypoquistidos: aggregentur simul & fiat pefarium cum aqua decoctionis gal larum immaturarum.

¶ Et in facto ab emorroidibus qz nocuentuz maxime ptingēs ex eis est dolor: opz vt intentio principalis sit ad remissionē doloris: iō dicebat Aui. & illa q̄ est ex emorroidib: curet curacione emorroidaz cñ semine linit aqua calida. f. decoctione seitis lini q̄ est anodina: & aliquotiens stō mare leuiter basificā. Et qñ minoratus est dolor postea inredendū est cñ medicinis pstringētib: de q̄bus supra dictū est: & hic vsz si fiat pefariū ex gūmi arabico & amiloz gallis immaturis & cum alumine & modicissimo opij si expedit & cñ succo barbe hircine. ¶ Et p istis localib: est postremo notanda vna egregia snia. d. Ra. 9.º p̄tiff. corres triua erroris q̄ euenire p̄uenit in applicatione medicinarz faciētū ad cōstrictionē sanguis cuz supfluit: qm̄ cñ reliq̄ medicine nō sufficiunt an adent medicis supra medicinas cansticas vt supra visum est de emorroidibus: q̄ medicine in membris nervosis vt est matris sunt multū verēde ppter dolorē. Ideo ppter hoc posuit cañ. loco al. De his medicis dicit nō supponant aliq̄ medicis ne cōbustine qm̄ locus est nervosus: que snia trahatur ad oia mēbra nervosa: & i isto casu & quasi in oī specie eius fluxus talis singularissime h̄z inunctio de vnguento comitisse ordinato per Builelmum in hocca.

Cura fluxus humiditatum albarum. Et p̄ditro de sanguinis fluxu menstruali p medicinas canonicas: restat ponere curam fluxus humiditatum albarz: p̄r ponentur quedaz spāles medicis cñ p̄prietate magis valētes in vtroq̄ fluxu. Circa ergo mām humiditatum al

barum fluentiū dimissa curacione spmatis fluētis: cuius curatio ad aliū locū p̄inet ad quā in reditur vt p̄teritū cñ cōfortantibus vasa semina in frigidando & exsicco ingrossantibus mām spermatizā: non tñ cñ his q̄ multiplicante sperma: immo magis minuit & manifesta qualitate & cōfortante spālī & tu de his habebis plenā notitiaz si q̄ris cōsiliū p̄ me factum de innālī erit tu scis & pollutione p̄ dñō quodā Burgido: sed tandē veniemus ad ponendū curā. p̄slunij albo r̄i menstruoꝝ. i. humiditatz putridaz vel nō putridaz stipticaz: & qm̄ ille qdā sunt lubrice aquose: quedā viscofe: de vtriq̄ erit quidā sermo cōmunis postea spālīs supposita prius dicta cōuenienti de qua supra. ¶ Sit ergo prima regla in cura & est. A. in ca.º p̄prio. in casibus talibus opz vt incipiat ur a mūdificatione corporis cñ stilia & solone vētris si indiget ambobus. i. q̄ fuerit necessitas mūdificationis humorz cñ repletio ne in toto vt stāt illa humiditate cōfica fluēt ad albiū r̄i inclinata & liq̄da cñ habitudine torius calida p̄prie sanguinea: tñ pueniet & stilia & phar macia & aliq̄ est necessaria solo ventris tñ: & hoc p̄prie apparere mā stārica nulla exstente acnitate siue a qua fuerit: siue viscosa stāte habitudine torus frigida &c. Nā tunc non sit necessaria stōmia immo esset ad nocēdū: sed sola medicina solutiva est necessaria ad euandū. ¶ Deinde sacra cōsione est intēdendū cñ diueretibus magis appropriatē: p̄r stabit intētio mūdificationis particularis dictaz m̄az ex m̄rice postea cñ mūdificatiuis cōueniētibus fm exigētiā m̄az: deinde p̄r exsiccationis & cōfortationis cñ medicinis appropriatis: & post ideo dicebat. A. adhibeātur stiptica & cñ clisterizatis Et matrice & cñ ebibitis p̄ superius: qm̄ tñ clisterizata & mūdificatiua & cōfortatiua: vt Et dicit. A. magis & cōueniētius sup. operant post cōsiones. ¶ Quia tñ mā q̄ euanda est nō tñ est mā cōiuncta in matrice: sed Et aī in totovēl p̄ricularib: mēbris vt p̄m maxime in cerebro stōvel epate a q̄bus cūare mām nō digestā est irregulare: ideo prius pueniet digerere mām in dictis mēbris vlt in totū: & p̄r cūare aīq̄ particulr ad matricem descēdamus cñ medicis localib: & semp tñ h̄do oculū ad matricē lesam vel mām peccātē in eaz in digestiuis etiariuis faciētib: Et ad māz euandā a roto vel a p̄ricularibus mēbris. ¶ Et quomā m̄az peccātes plerūq̄ sunt p̄ indigōne tales sacre stārice viscofate p̄cipantes: & digestioz equatio h̄az in m̄az sit p̄ subriliantia & incidētia & apientia: & sepe in talibus corporib: rep̄lūtur m̄az circa stōm p̄portioales q̄ p̄dictos sirupos ipsi subriliatis p̄uerterent ad matricem: iō laudabile est p̄m̄q̄ exhibeant sirupi tales digestiui vt mā in stō eris leuiter cūctur: & vbi mulier apta sit ad vomitū & mā sit parata vt cūct nulla pstantior erit opatio q̄ vomitus: qm̄ cuz cōsione diuerret. ¶ Sed si mā forer adherens aīr inepa ad vomitum: tunc laudarem exhiberi. 3.º. pillaz elefauginaz p̄ diem ante sumptionē digestiuoz & s̄līr vsz si exhiberentur. 3.º. vi. h̄ere simplicis Da. in ello cñ modico yuccari in bolo que facta cōne cōi inspicieda est nā m̄az euande. ¶ Si igit mā fuerit liquida & fluida: aut cñ ea cōiungitur acuitas & p̄ncio aut non: si cōiungatur p̄ncio tunc digestiuum cōueniens p̄r fieri vt infra:

k k

Nota h̄c cano.

Digestiū cōueniens in hoc cano

Secunda pars practi. magistri Jo. Battel de gradi

℞. mellis rosari. 3. j. sirupi de fumo terre. 3. j. aq
rū plāraginis z abfinrhj. añ. 3. ij. misce: qd si nō
fuerit cū acuitate v3 mel rosari cū sirupo de mē
tā z cū aqua abfinrhj z mēthe vel cū decoctio
ne squantī z spice z granorū m3 p3rilloz. Nam in
altrera istaz mācz nō pueniūt subtriliaria neq3
incisina: z vt p3r sideranti: id inrēdēdū est cū in
spissantib3 z aliquatū cōflare facientib3 mām ne
fluat: z ideo si decoquant illa simpliciā q̄ dicta
sunt in aqua calibeara erit puenientius.

T
C

℞. Qd si mā fuerit viscosa nocēs: tūc ad digōnez
fiat sirupus vt infra. ℞. oximellis simpliciō mel
lis ro. añ. 3. vj. sirupi de sticados. 3. ij. cu aq3 uel
lisse artemisse z passij añ. 3. j. misce: z pōr aroma
tizari cū cinamomo vel galāga vel aliquo hmodi
z si piciparet cū viscositate terreitate z fuscedis
ne ppter pñtiā humoris mellici posset poni in si
rupō aliquid sirupi de bizantijs vel de epithimo
cū aqua scolopēdie z aromatzari ēt cū modico
croci: z in tali mā statica sū cū participatiōe me
lencolie posset fieri sirupus magistralis vt infra.

Def. sirupi
magistralis.

℞. mellisse passij maticarie asfari. añ. 3. j. rā
dicul enule. 3. j. lenistici scolopendrie. añ. 3. j. de
coquantur cōueniēter z fiat sirupus cū melle et
paucō aceto squillitico ad maiorē p̄fundationē
postea aromatizet cū grauius quatuor musci et
ambre. añ. 3. j. p̄tinet iste sirup3 cū aquis approp
riatis vt mellisse scolopendrie calamēti vel ru
the z p̄tinetur tribus vicibus vel quinq3.
℞. Qd si mā frigida fuerit liqda tandē facta di
gestionē z equationē in mā liqda fiat elio vt in
fra. ℞. turbird z agarici añ. 3. j. mirabolanoz
chebuloz. cōrucoz. 3. vj. spice z squantī. añ. 3. j.
infundant in aq3 abfinrhj z mellisse: z si cōiun
gatur acuitas addatur aqua plāraginis z sumi
terre in infusione z sēt in infusione p. xij. horas
postea fiat colatura cui addat casie extracte. 3.
j. bñdicte simpliciō. 3. ij. mellis rosari. 3. j. misce
z fiat portio: z si nō sufficit dosis addatur. 3. j. ele
ctuarij indi maioris: z si nō p3r in forma portiois
pores facere pillulas de bñdicte fumendo spēs
eius z incorporare cū melle osi. z cōmista acui
tate simul addere de mirabolano chebuli vt dī
ctum est: etiam modicam reubarbari si addatur
non disconuenit. ℞. Sed vbi mā fuerit viscos
sa vel mucillaginosa oportebit vt infundat tur
bird vel agaricus in aqua decoctionis acori sē
cados mellisse z maticarie cum modico oximel
lis squillitici z ponatur zinzij. paz. cum reliquis
z tunc inuabitur operatio illoz solutiōum ad
mās magis grossas: z oportebit has eliones cuz
ē igrstis suis aliquoties bis vel ter reiterare.

℞. Quibus factis elionibus si poterit postea fie
ri diuerso per vomitum cum vomitino approp
riato erit plurimum conueniens: fricationes etiaz
extremo3 superioz maxime z fricationes capi
tis z p̄crinationes vbi mā fluat ex capite erunt
multi iunamentū.

℞. Quibus expeditis intentionibus de euacua
tione z diuersione humorum peccantium in ro
to oportebit simul cum his que particulariter
euacuant materiam ex matrice rectificare mem
bra a quibus demandabatur mā vt cerebrū sto
macum z epar cum appropriatis confectionib3
z facillationibus z reliquis medicinalibus in
terius vel exterius sū lapsum ho3 membroz et

pprie confortantibus: in casu igitur maxime cō
ueniens est exhibere. 3. j. tyziace bone vel metri
dari cum. 3. j. triferie maioris: z ita valent reliq3
confectiones calefactiue z exsiccatue de diam
bra diamusco z diamargariton z similib3 remit
tendo caliditatem si fuerit cōiuncta acuitas in
mā cum diabnglossato vel succaro ro. z alijs p
portionalibus.

℞. Et circa mām vt eñetur ex matrice op3 p̄mūz
intendere ante q̄ circa matricē apponant stipiti
ca deficcāria ne p̄ ea cū purgatur mā intra mfi
cem que d3r expelli vt mundificetur. p̄inde di
cebat Aui. post q̄ ordinauit sōdām z solonē ven
tris si indigeret addit: deinde clisterizetur mā
trix in p̄mis cū mundificatione z. z ibi laudat
decoctionem passij z yreos q̄ sunt fortia abster
sina. Sed hic op3 aduertere q̄ vbi mā participet
acuitate z sit liquidat: alia fortia absterfina non
conueniunt: sed op3 incipere a remissionibus ab
sterfina: sicut aquam succari mellis: z statē for
ti acuitate z p̄uictione valebit aqua ordet z aq
lactis caprini. Sed vbi mā sit medic subte: decoctio
z grossa: tunc decoctio passij z yreos est multus
conueniens. Et vbi mā sit medic subte: decoctio
sursuris cum melle magis appropriatur z forti
erit si perforetur colloquiritida: cū fuerit recens
melio: z impleatur oleo de lilio z dimittatur in
loco calido sic die z nocte donec suggarur totus
oleum ab ea: deinde cum expessione eius colle
tur calidum z clisterizetur cum eo matris q̄ est
repidum.

℞. Aliq3 etiam consueuerunt medici mfi dīscat
re matricem cum supposito3ia vel pelarijs: q̄ ē
appropiatur diuerso modo sū diuersionē māe
flaz stante materia grossa si ligeretur. 3. j. meridia
ri vel. 3. j. in peria rara z supponatur mulieri per
toram nocet3 fortiter mundificat mās ralecōidē
operatur tyziaca antiqua z triferia antiqua. Et
vbi mā sit mediocrius in grossitie: tunc si sumat
cortū z imponatur cortum in terbeutina z sup
ponatur multū purgar matricē idem facit succ3
mercurialis: immo z folia eius aliquantūli con
rrita z ligata in petia raraz supposita mundifi
cant ab humiditatibus putridis vt sepe expie
tia videt: z si fuerit coniuncta acuitas z mordica
rio in mā porell addi cuz dicitis folijs mercuria
lis de fumo terre recentis si habeatur: vel infun
dantur in succo eius vel decoctione eius dicta
folia postea pefarizantur vt supra: z idem etiam
operantur folia lapacij acuti cōrrita: z talia cli
sterizata vel supposita cōtinuentur vsq3 dū mās
dificetur. 3. Signum autē p̄fecte mundificationis
eius q̄ cū talia subficiuntur aliquatē causabunt
dolorem vbi prius non causabāt vel inrēfio: em
norabilr q̄ prius. ℞. Quia cōplera inrēfio: em
dificationis addebat. A. deinde p̄r post id adhi
beant clisteria cū stipitico clisterizatis: nam ta
lia clisterizata vt dicit magis operantur ex sup
conuenientius post euacuationem: z tunc cō
uenientius etiaz possumus applicare stipica p
superius cum ebibitis z comestio eluaria vel cō
fectionibus calidioribus vel minus calidis sū
varietatem dispōis māe: z de confectionibus
conuenientibus ad exsiccationes in forma elu
rij in mā mediocri z putrida est: vt sumantur. 3.
j. specierum diamargariton vel cōfectiones de
margaritis. Aui. c. postre. 21^a c. rēti. in regimine

Not. hunc
cano.

Not. pefar
ria leuia
matricem
purgantia

De quin
intēfio
curatio
nota de
gillo se
narie.

eniversalis pregnans: cum .3. j. diabuglossari. z
 3. j. zucchari ros. z cu minac. cydoniorum aromati-
 ca fiat confectio. Et in materia magis grossa z vi-
 scosa possunt addi species pliris arcoticon. et si
 materia ad melicis declinet pot addi de corticis
 bus citri z pyloaloes in coposide simul cu sera-
 cruda incisa. Et fit etia electuarium in ista mate-
 ria facies ad coceptu si impedimentu fiat cu cur-
 sua matricis: defecet enim materias z matricis co-
 forat: vt infra. R. cinamomi gariofi. galangery
 loaloes zinz. an. 3. j. blacte bizarie croci spice nu-
 cis muscare rosarum rub. cardamomi macis pipe-
 ris logi trociscoz diarodo sandaloz citrinor siri-
 ci crudi incisi ambr: an. 3. j. musci gra. iij. pnce
 cu zuccharo albo dissoluto cu. 3. iij. syrupi ros.
 dos. est. 3. iij. vsq. ad 3. j. cu poru vini aromatici.
 Et si materia ad magis calida declinet z ad ac-
 cuitate possit addi i species de rosis z sandalis
 z granis coriandri z corallis ad pportionem quam
 volueris. Postea circa localia fiat sessio escu
 decoctionibz reru ericaciu z coforantiu: vt. R.
 abanthij menthe corici interioz quercus z fo-
 lioz er. rosarum an. 3. j. squinarti corticu thuris
 an. 3. j. sumach cupularu glandiu folioz myrrhi
 corici granatoz an. 3. j. aluminis. 3. j. deco-
 quant omnia in vino qd presuit materia grossa
 in coptione frigida: et fiat sessio in ea vsq. ad
 plenione magis calida et fiat sessio in ea vsq. ad
 imbuicli z bene abluat mulier partes matricis
 in tino z extra. z si infundant spogte in dicta deco-
 ctione ponant in regione matricis multis vici-
 bus multu inuabunt et eade etia decoctione pot
 clisterizari matricem suffumigari accipiendo sumu
 sedere muliere super tabula perforata sup: a vas
 in quo fit decoctio calida: z vndiq. bene coope-
 riat taliter vt sumu ascedat et ea ad vulua perue-
 niat z subintrat: si infrigidat decoctio dz cales-
 fieri lapis vnu grossius: ita imponat calidus
 z decoctio calescet z sumabit. Post sunt etia sic-
 ripelaria coforatiua ericacina cu melle thuri-
 re z nuce cupressi z squinato incoportatis cu suc-
 co bistore z supponat. Et potest fieri suffumi-
 giu vt infra. R. thuris nucis musca. cyperi. squi-
 nanti seminis agni casti. an. 3. j. laudani. 3. j. mi-
 sce fiat pasta z fiat formule plane de quibz ponat
 eur vna supra carbonem ad recipiendu. Fiant
 etia localia exteri de vncioibz z emplis factis
 cu appropriatijs cu oleo de lilio de spica de ma-
 stice z similibz: z pot fieri emplm ex spica nardi
 z spica celrica z abanthio z folijs lilij et similibz
 conforatijs aromaticis disteperatis cu succo
 abrotani vel arthemise: hio sum contentus q
 tum ad localia.

Super est modo vltimo pro colemento huius
 capli de superfluo fluxu z mestrnoz rubeoz z al.
 vt ponant quedam que cu specialitate quedam ma-
 gis valent: ita quasi in omni specie ipsoz offer-
 ri possunt. De quibz quedam exhibent per interi-
 quedam per exterijs. De his que per interi-
 quedam per interijs per superius: quedam per interi-
 C De his aut que per superius valent est sigillu
 sancte Marie viride comestiu tribz dieb. optime
 operat precipue in fluxu acuto sanguineo. Item puluis
 corallus bibitus mestrui retinet. Item puluis
 testaru ouoru vnde puluis erit: similiter z pul-
 uis cornu cervi vt dicit Rosarius. queliber talis
 optime stringit mestrui. Item radix vel semine

nusaris citrini ponit fortius omni re ad sistendu
 fluxu mestrui: similiter z ser que exir de quers
 cu arboze si bibat a muliere cu aqua flumiali.
 C De his aut que exteri localibz apponunt di-
 cebat Ras 6. prinetis. de meste Oribasij si acci-
 piat gluten coriivacini z liquefat cu aceto lym-
 phato: deinde innoluat pannus in eo z superpo-
 natur umbilico ita vt adhereat incidit mestrui.
 z dicit Ras ego expert sum ipsum z inueni ipm
 alijs emplis efficacius. In his passionibz laudat
 etia emplm de stercore arietis factu ante z retro
 C Queda etiam sunt que solui appesa vel reteta
 apud se mirabile effectum in hoc casu faciunt: de
 quibz est dicit Albert comiola in anulo aureo
 ligata z in digito portata vnde quaq. fluat san-
 guine stringit: z maxime mestrui z hemoroidas
 ris: qui etia aliter no pot costringi. z id etia di-
 cit q iaspis viridis habet venas rubeas disper-
 sas per substantia eius in argento ligat et gestat
 omne fluxu sanguinis etia mestrui costringit.
 Et in thesauro pauperu scribit in ca. 18. m. mu-
 lier portet seculu cinerem rane maioris in sacculo
 nihil emittet sanguinis: z ponit argumentum ad
 probandu dicit: si vis pbare liga ad collu gallie
 z post vna die interfice ea z sanguis no exhibet.
 Dicitur etia q medi virgultus herbe dicte pes-
 leporinus collo suspensus id operat. C De his
 aut que per interijs inferius vt per vulua valent
 in casu: primum est stercore leporis si modicu eius
 supponat i vulua retinet mestrui z defecet mag-
 trice ericacione vehemeter. dicit Bulstercus et
 asini z sumus ei id operat: solatru quoq. sub
 missum id operat. dicit etia q succus vrtice fz-
 mori linat restringit mestrui: qd forte credo he-
 vim in mestrui frigidis liquidis: puluis etia sa-
 ctus ex floribz nucis ericacis z ex floribz cucur-
 bite impositus facit ad id. Item cinis gladii co-
 busti infectus vulue humores z sanguine co-
 stringit z humores putridos fluentes secat. Item
 achacia pelarizata retinet mestrui. Et ista suffi-
 ciant.

De retentione mestrui seu eoru pro-
 catione z de facilitando partu. Ca. xliij.

Am ex retentione mestrui
 magna sequitur passio: trocisc.
 de myra dentur: quod. R. myr-
 re. 3. iij. lupinorū optime trito.
 rū. 3. v. foliorū ruthe mēstari pulegij cerui-
 ni rube de qua tingit: r. asse rapini opo-
 ponaci: omniū. an. 3. ij. informentur trocisc.
 sci pōderantes. 3. ij. ex quibus detur in die
 vnus cū aqua in qua semen iuniperi coctū
 fuerit. hoc nāq. medi: amē adeo vehemēs
 erit in prouocandis mēstribz: vt etiā
 fetū excutiat si qua eo sepe vtatur.
 C Ventose quoq. sub curuatura poplitis
 sunt ponende: et flobotomia ex sapbena
 fienda est: postremo quoq. ventose femori
 sunt superponende.

kk ij

Nota ho
 emplm
 de vtile i
 hoc casu.

Def. tro. de
 myra.

Secunda pars practice magistri Jo. Dattbei de gradt.

Sequitur capitulum de prouocatione mēstruorum sup. fēda i retentione eorū sup. nō naturalit: qđ capitulo recta cōtinuatione prīuat ad precedens in hīc modū. Nā postq̃ in precedenti determinatū est de restringēdo mēstrua sup. flūētia ad intellectū datū supra cū sunt restringēda per diuersa ingenia ad restringendū vt per inre rīus: et per extērius: et per localia in mīcē postea: et qm̃ per dicta remedia aliquoties: vel propter nimis ingrossare humore: et immobilitare eū ad flūū: vel propter debilitare expulsiuā virtutē: vel propter nimis cōstringere meatus et poros p quos fluit sanguis vel fluere dī: sepe sequit res trictio superflua vnde p̃r necessaria fit puoca tio. ideo pueniēter post cap^m de sup. fluitate mē struorū pstringenda ordinauit dñs Rāb cap^m de puocatione mēstruorū pstringit: ita p̃ clara ru brica capituli et cōtinuatio ei⁹. In quo capitulo duo principaliter facit. primo ponit ingenii cu ratiū ad prouocandū qđ est necessaria puocatio mēstruorū pstringit per trociscos de myrra pos nendo descriptionē eorū et inuenerit ipsorū. scđ do ponit aliud ingenii in puocatione mēstruo rū p quēdā chirurgica ingenia puertertia sangui nē ad matricē: etiā per poros venarū eius vt per ventosas ponēdas in determinatis locis et ex sio mia faciēda ex saphēna. scđda pars incipit ibi. (Vntose quocq̃ sub curuatura etc.) Prīma pars etiā in duas diuidit. nā primo declarat qđ ex re tentione mēstruorū fēda puocatio. scđdo po nit executionē ad puocationē cū est necessaria p trociscos de myrra. scđda ibi apud principium. (Trocisci de myrra dent.) De prima ergo par te dicit. Et ex retentione mēstruorū magna sequit passio: vel sup. est nata sequi: qđ. f. retentio nō est naturalis: tunc sup. est prouocanda flūibilitas mēstruorum. Ex quo textu infinuauit nobis dñs Rāb qđ nō omnis retentio mēstruorū iudicat de puocatione fēda ipsorū. Pro cuius clara intel ligētia opz primo notare: vt etiā clariū infra di cetur loco suo de quid nominio retentiois men strui: qđ mēstrua nō solū dicunt retineri qđ an tea fluerint: et postea in totū retineant: sed etiā qđ nō fluit in tpe quo fluere debet per naturā: vel qđ si aliquāter fluit non sufficiēter sicut fluere pueniētur: vel qđ in tpe tardet exit⁹ eoz a cōsuetō periodo. Exemplū p̃mū: vt si in muliere sanguinea octose et delicate viuēre in quīto de cimo vel sexodecimo anno nō manifestent men strua: tūc iū nō vñq̃ antea mēstruanerit dicta iu uenit: tūc ex cōi sermone medicorū tūc dicunt in ea mēstrua retineri. Exēplū scđdū: vt si in mulie re in tpe sue purgationis periodice puenit euas cuari certa sanguinis quantitas vt vnius libze vel duarū cōueniēter: et iā in toto spatio tēporā li purgationis nō euacuantur nisi sex. 3. tūc etiā s̃m morē dicēdi medicorū hec mulier collocanda est in capitulo retentiois mēstruorū: et si in ea nō sit totalis retentio eorū: sed sola diminutio euacuationis aut minozatio. Exēplū tertū: vt qđ mulier puenit purgari et mēstruare q̃ncq̃ vel sex pri mis dieb⁹ nūc mēstruatur tūmō duob⁹ dieb⁹: vel vbi puenit periodicare in purgatione oib⁹. xxiij. dieb⁹ in cōpollādo tūmō sic tardat periodis cationē in purgādo vsq̃ ad. xxx. dies: etiā secūda istos modos ex loquutione cōmuni medicorū

dicunt talis mulier pati retentioē mēstrui: qđ aliquoties indicat de puocatione. Secundo nota qđ retentio mēstrui aliqđ est naturalis aliā quōtens nō. Dicitur naturalis retentio qđ talis sit a virtute regulariter operāte et ad quā retentio nō est natū sequi noci^m: immo magis iu uamētū: vt cū mulier impregnat in tpe quo per naturā debuisset mēstruari in quāto decimo an no vel in quīto decimo etc. et non superueniat ei mēstrua: vel si a līs cōsueuit mēstruari facta im pregnatione retineant mēstrua: ita qđ in suo cō sueto periodo nō mēstruet: tūc talis retentio dī dici naturalis: qđ. f. sacra a natura cōueniēter p formatione fer⁹ et nutritiōe eiusdē neq̃ sic ad dictā retentioē nata est sequi passio vt manifestū est: et ita s̃m fler retentio mēstrui: etiā p̃ue ti in muliere in qua est minozatus sanguis: non superfluit ad eū qui necessarius est pro nutritiōe mēbroz debita. et hoc vel naturaliter etati ne minozata sanguifica parit vel pstringit mēa ribus: etiā per eratē per quos fluere cōsueuerat vt cū retinet in tēpore mēstruatio post quīnqua gestū annū in muliere et cōmūter disposita. talis etiā retentio dī dici naturalis nec ad eā na ta est sequi passio vt pater. Similiter si mulier fuerit egoras ex multo tēpore vnde fuerit exes nuata ppter minozationē humoz in toto vel ppter ieiunia et abstinentias vel foris exercitia re solutina vel passioes animales: vel ppter diuersi ri sanguinē ad alias regiones vt per hemorrois das: vel p̃p̃ius per fluxū sanguinis nariū: tūc occurrēt⁹ talibus causis vel sibi sibi⁹ si hāre retentio p̃uere mēstruationis vel absolute vel res p̃pectiue: talis retentio dī dici naturalis nec ad eā nata est sequi egritudo vt p̃s: et p̃r nulla ista rū indicat de puocatione. Et in hoc vidi sepe mē ros medicos bestialiter errare in mulierib⁹. inē dñt prouocare in mulierib⁹ cōualecētibus ete nuatis et demacatis ppter lōgos patēres mor bos quasi volētes educere sanguinē ex rapis in quibus nō est. Et ego vidi vnā magnificā inue nē factā et hīcā per stolidū medicū per hīc mo dū qui omnino volebat cū acutis medicinis puocariis de iunene illa demacata et extenuata qđ naturaliter et p̃ualecētē mēstrua prouocare. Taliū etiā casum ponit. A. 21. tertū. capitulo de restrictione mēstruorū in mulierib⁹ quibusdā in quib⁹ ppter vehemētā virtutis cōprehēdēt in quib⁹ ppter p̃uētiā et sup. etiā nutritiōe et sup. etiā fortitudinis resoluitur: l3 pueniēter cibent nō multiplicāt superfluitates per mēstrua. Nā de his dicit Aui. ibidē qđ huiusmodi quidē mul lieres nature virorū naturis similes existūt et sūt porētes super digestiōē vltimā et distributionē necessariā et expulsiōē superfluitatū sup. inēns sibiliter s̃m modū quo expellūt eas viri: et ita p̃z qđ in talib⁹ nō oportet puocare mēstrua et ta les sunt mulieres viragines: sicut etiā p̃tingit in quibusdā alijs multis exercitiis et tenuiter mul rū vinēt⁹ vt in mulierib⁹ rusticoz maxime ad pore estatis nā in talib⁹ nō absidat sanguis ad mēstruationē etc. Aliqua autē est retentio non naturalis que nō sit a virtute naturaliter: sed ppter aliquā causam nō naturāle vel ppter naru ram occurrentem facientem oppillationem vel ex parte materie vel ex parte venarū et pororū es rī vel ppter hebetationem in virtute expulsiua

Declarat
no prime
partis.

accidētia
phā ad
retentioē
mēstruorū

declarat
re p̃uētiā
p̃p̃rio p
opilio.

no. de et
rore mei
dicas sepe
cōmilio.

accidētia
pria ad
mētionē
mēstruoz.

vel nimia fortitudine retēne p modos ista, di
cedos loco suo. Et ad hanc retētionē seq solent
accidētia mala q enumerant a dñō Sal. 6° inte
rior. ca. penul. supra alleg. s. Dolo: in femozib?
t collo t capite t base oculoꝝ t acuta febris t ac
cidētia debilitatis epatis de viā sili loture car
nis: t vna aliquoties est nigra t viridis t eru
giosa t nonnullis vna cōstringit vt dixit: t ali
qñ sunt cala asata t slegmones t herisipila i di
uersis mēbris: vñ cōcludit si purgatio erit cōue
niens nihil hoz accidenriū scias eas hñe. Nam
hec pñ cōcomitat cēlationē mēstruoz vt dixit.
¶ Facta ergo cēlationē mēstruoz nō nāli tunc
stat indicatio de puocatione eoz: nisi puocē
tur sunt parate seq passionē male vt dictū est.
Et hoc totū insinuat nobis dñs Raf. cū dixit
in prima pte textus. Tñ ex retētionē mēstruoz
magna seq turpissio vel sup. est nata seq. t sic de
clarabā retētionē esse nō nāle: t tunc sup. stat
intērio puocationis. Jō addit ad dictā intērio
nem de scda pte trocisci de myrrha dentiu qua
pte duo facit: qñ primo ponit cōpōnem ipsorū
trociscoꝝ. scdō ponit eius inuamēta. ibi scdā.
(Hoc nāq medicamē ca.) ¶ De pma pte ponēs
cōpōnē dicit. R. myrrhe. 3. iij. lupinoꝝ optie tris
coꝝ. 3. v. folioꝝ ruthe mēstruū pulegñ cymini ru
bee rincorū alle ferapini oppoponaci. añ. 3. ij. ex
quib? detur vñus sup. 3. j. in die in aqua in qua
semē iuniperi coctū fuerit sumēdo sup. 3. iij. vel
v. dicte decoctionis cum dicto puluere.
¶ Postea declarans inuamēta huius medica
minis dicit: hoc nāq medicamē adeo vehemēs
existit in puocationē mēstruoz vt ēt ferū excuriat
sup. excuriendū qñ nā p se nō sufficit: si qua sup.
mulier eo sepe vñat. ¶ Pro intellectu cur? pris
ops ēt memorare qñ sepe dictū est q. d. Raf. hic
vt breuiloquus nō ponit curā retētionis mē
struū ex quacūq; cā p rigere possit: qñ in aliqua
cōtingente faciente retētionē mēstruū: vt exem
pli grā. si stat mala cōpōne siccā fine mā pstri
sente vñus t vñas matricis: sic exhibitio hoz
rū trociscoꝝ esset ad nocuētū ppter siccitateꝝ
eoz vt pñ: sed ipse hic posuit curam retētionis p
ter nām factā cā vt multum cōtingente: t ma
xime cū sequitur retentio ad fluxibilitatē nam
tūc potissimū seqtur ppter medicinas oblatas
frigiditas q adducunt ad ingrossationē sangui
nis vñā quā cōueniat: vel ad cōstrictionē sup.
flūā poroz t venaz: vel ppter acqñrā debilitatē
in expulsiua virtute ex occurrū frigidoz: quibus
stantib? cāis q sunt plenūq; cāe dicte retētionis
siue ex medicinis exhibitis p modū dictū indu
cte fuerint siue p alium modū de causis infra di
cēdis maxime ingrossantib? sanguinē vt est nau
secina fatieras maxime cū cibis grossis t visco
sis t siliabus: tūc tales trocisci de myrra pueniūt
vt pñz inspicienti virtutem simplicium in casu
qñ in debito tpe offerrentur: immo tunc essent
multum cōuenientes: nā in his est virtus mul
tum subtiliariua māe grosse: virtus ēt dilatori
ua meatū t poroz venaz matricis t cū hoc ex
siccariua t stimulariua virtutis expulsiue ad ex
pellendum conuertendo etiam sanguinē ad ma
tricem t membra expulsiuū per vñā vel mē
struā: de virtute hoz simplicium dictū est supra
tu diuersis locis particulariter: sed fere omnes
tales attingunt ad caliditatem terris gradus cō

iuncta siccitate: t ita patet qñ in casu valeant
si in debito tpe offerantur exhibendo trociscum
vñum sup. 3. vñus cū aqua decoctionis iuniperi
ri vt dictū est qñ est multum puocariuum vt di
ctum est. nā est calidum t siccū in tertio gradu:
vt dicit Auer. 5° colliger. de quo dicit ibidem q
hñ puocare vñam t puocar mēstrua fortius
alia re donec faciat mingere sanguinem et facit
abor: sup. 2c. ¶ Sed hic opz notare qñ exhibitio
hoz trociscoꝝ ad intentionē dicte sit pueniens:
hoc intelligatur p suppositis t sacris reliq; ca
nonice sciēdis in retētionē mēstruū añ qñ exhibē
tur talia fortiter puocariua. s. de eñando mām
in toro: t ēt a partibus matricis si ibidē sit cau
sans opilationē p dicitur cū mā cū appropriat
t facta diuersione cōuenienti ad venas matricis
post eñoneꝝ cum sessionibus pparantibus dila
tantibus meatus: t cū reliquis etiā cōuertētib?
sanguinem ad matricē de qbus infra: t postea
exhibitis aliquibus puocariuis leuiozib?: que
qñ non sufficiant tandem deueniēdū est ad hos
fortissimos trociscos: nā vt sepe dicitur vt bre
uiloquus supponit reliqua prius fieri debere:
ponens vltimata remedia ad intentionem fa
cientia.

¶ Consequenter nota p hoc qñ dicit in secūda
parte de inuamentis hoz trociscoꝝ qñ hoc medi
camen in tantū vehemēs existit in puocationē mē
struoz: qñ etiā facit ad educendū fetum adiunā
de nām ad excutiendū qñ excuri dē de qua puo
catione t excutione fetus: s. aliquantū digres
sionem faciamus a principali pposito: qñ. R.
hic non fecit caplm de inuamentib? ad eritum fer?
vini sine mortui: qñ opz medicū sepe occurre
re ad facilitandū partū in pñante t ad inuadē
excutionem eius: t ēt sepe mortuū emittendū vi
sum est mihi cōueniens hic vt ēt fecit Berar. sū
matru t in epilogo notare quedam ad hanc in
tentionem facientia.

¶ Pro intelligētia ergo gñali huius notandū
vt ēt notauit Berar. qñ fetus qui dē educi est du
plex: quidā est viuus t alius mortuus. Et de f
tuyino quidā est q dē iunari ad eritū tpe part?
nālis vt in nono vel decimo mense cū apparent
signa primi partus. s. de grauitate versus os fe
moris t quasi impotētia cōtinendi vñā cū do
lozibus dōri inferioris t cūz dolore in inguine
cū inflammatione in ore matricis vehemēti t
humectatione eius fluente aliquanti humidita
te t inflammatione partū primaz ori matricis:
tunc dicebat. Añ tūc non est inter id et inter
hec accidētia t inter partū vñū primū sup.
rps. Et dicit Aristo. 9. de animalibus ad finem: qñ
apud partum augmentantur dolores in pluri
bus locis t qñ vertit se fetus apud inguen. t ibi
ponit vñum uorandū ad cognoscendū añ partū
si sit masculus vel femina dicit: descēdere aquo
sitate si natus fuerit mas descendit prius virus
a quosum citrinum: si autē femina descendit hu
miditas sanguinea. ¶ Aliqñ etiam est fetus vi
uus t dē coadiunari ad partum: qñ. s. etiaz in tē
pore non cōuenienti ad partū vt in qñto vñq ad
nonum apparent signa ruptionis ligamentozū
de supfluitate eritis sanguis cū pcedente dolo
re notabili t pōderositate dolorosa circa os ma
trici t inguina t pñpue cū tandē emittit nota
bilis qñritas a quositate: ēt ab obsterice sepe

k k ij

Declaratio
2° pñculē
pñ pñ
cipalis.

No. de faci
lirantibus
pñ t ferū
mortuū p
uocantib?.

rut: q
ndo
alio
talis
reni
s ius
per
io an
at ei
a ius
io cō
io dē
er p
ic ad
nise
vñus
non
rica
erati
mea
terat
igna
fira.
ā nā
ulter
erex
cl pñ
ia re
lucy
rois
tunc
at re
ad
ista
e mē
rore a mē
intē
dicio sepe
erte
mō
is in
uñus
emo
s pñ
nata
are.
ulo
nsā
edē
sup.
dent
Nā
mus
t sūc
ionē
stent
a pñ
t tñ
sit in
mūl
e tē
is ad
non
ed p
natus
n vel
tñ ca
lūna

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradis.

incipitur ferri esse cōuersum z nām esse inclinā-
tam ad emittendū ferū: tūc z si partus nō sit sim-
pliciter nālis z ferus viuis existit. qđ declaraf
ex motu dñi ē tūc medicus coadiuuare nām ad
facilitandū partū cū medicinis tñ lenibus non
interficiētibz ferū. ¶ Et de facilitatibz qđam
sunt qđ sunt offerēda añ partū maxime nāle cum
incipiūt manifestari signa futuri partū? vt in 9°
vel. 10° mēse: qñ vt dicit. A. 21ª tertij. de p̄gna-
tione z partu ad finē capli. Et plm quidē nācif
in. 10° ille cui accidit vt desideraret partū in 9°
p̄parare z nō fuit ei p̄paratū sup. cū p̄paratio?
z facilitatibz partū: z p̄r laudabile erit i nōno
p̄parare ad partū vt nō tardet exitus vsq; ad de-
cūm: quēdā aīr innāt facilitādo partū tpe p̄r
z in actu quasi parēdi. ¶ De p̄parantibus ante
horam parēdi est exhibitio pinguiū. verbi grā.
exhibere in mane. 3. vij. vel. vij. de brodio pigui
decoctionis galline pinguis vel renū castrati vt
vituli cum. 3. 3. succari vniū coctre: z ita p̄rnuā
re. vij. vel. l. dieb? in mane: cū iā certi sumus qđ
intrauit nonū saltē p. vij. dies. Et ita ambulau-
do tñ moderate p̄cipueq; ascēdēdo z descēdēdo
do cu fit p̄ scalas. Nā talis est faciēs plm ad fa-
cilitandū partū. ¶ Et ego soleo ē facere fieri in
unctiones circa femoralia z circa inguina z pos-
teriorius versus caudā ad minus semel in die de
vnguento vt infra. ff. mullaginis altee z fennij
greci factay ex aq; arthemise añ. 3. 5. olei amig-
dalay dulcium pinguedinis galline z olei de li-
lio. añ. 3. iij. croci z cinamomi. añ. 3. i. misce cum
modico cere fiat vnguentum molle. Nā cum vn-
ctione huius vnguenti vidi experimento multuz
facilitatū partū z minui dolores in muliere qđ cū
vehementissimis doloribus semp cōsueuerat pa-
tere si facta fuerit in unctio p. vij. dies añ p̄r. 3.
¶ Et qñ incipiūt dolores circa dorsum vel circa
ventrē: tunc fiat inunctio cū oleo de lilio ab vni-
bilico infra z posteriorius. Nā de eo dicit Raf. 9°.
cōrñ. z oleū lilium non hz file in doloribz ma-
triciū. Postea cū magis appropinquant partus et
crefcit accētia qđ dicitur: tūc pueniet frequē-
rare balnea ex decoctionibz humectatiuis pin-
guibus vt malua altee scis lini z scis fenugreci
ci cū butyro z alijs pinguedinibus. Nā talia in-
uant ad dissolutionē ligamentoz secūdinē z fa-
cile apertionē ossis sacri: sed hic opz aduerrere
qđ omnia balnea non debent applicari per tem-
pus notabile ante partum. Nāz de hoc dicebat
Aui. in regimine vli p̄gnantis oportet vt non
assidue balneum: balneum nāq; eis excreabi-
le est vsq; apud propinquitatem partus.

Balneano
debent ap-
plicari ne-
q; frequen-
tari p mul-
tū tps an-
te partuz.

¶ Ea aut que magis faciunt ad facilitandū par-
tum qñ in actu parturiendi vt cū iaz incipit in-
grossari os matricis z aperiri cum doloribus in
catiz z propius cuz declaratur qđ secundina est
rupta: qđ incipiunt humiditates apparere z eua-
cuari ad habilitandum expulsiōez: p̄mo facit
retertio anhelitus z expulsiō fortis eius in dor-
sum naribus clausis: p̄parata p̄ius muliere
super cathedra perforata lata aperta anteri? cō-
uertendo crura posteriorius versus dorsum: z tunc
inducatur sternutatio p̄imum facilis: deinde for-
tior z fit siturata in aere conuenienti non frigido
z tunc obsterit continuo inungat partes femo-
ris intus z extra cuz vnguento dicto vel cū oleo
de semine lini z cum digitis inunctis applicata

modica stappa: z similiter inuncta inuat ad o-
latationem vulue z oris matricis. Et cum inci-
pit apparere secundina z non fuerit facta ruptio
nisi modica: tunc opz dilatare apertionem secū-
dine vel scindere eam cum vnguibz si fieri pōt
z si non cū instrumento incidente: sed caute ope-
rando ne tangatur ferus: deinde bonum est co-
adiuuare ad expulsiōem cum medicinis dano
desuper z etiam per inferius. ¶ De medicis au-
tez per superius valet singulariter cassia lignea
cinamomum z crocus: z cortex etiam cassie. est
plurimi inuamentis: ita vt dicit Aui. q. iij. auf.
cassie. sup. corticum eius faciunt statim partuz
sed forte hic per cassiam. intellerit cassia lignea
vt exponit Symon iauensis. Et ego soleo facere
compositionem vt infra. ff. corticum cassie.
3. 5. cinamomi z croci. añ. 3. 5. exhibeantur añ. 3.
iij. vel. iij. aque arthemise vsq; tūc rubevel de
coctionis inuiperi de qua dictum est supra.

Nora dñe
cano.

Medica
mē Aui
ad expel-
dam ferū
mortuum

Nora

Nora. Signa
ad cognos-
cendum si
partus sit
mortuus.

Sed quia aliquotiens propter debilitatem ferus non mouetur sensibilibus sunt ingenati medici ad discernendum de viuo vel mortuo ut obsterit imponat manus in aqua decoctionis camomille et melliloti ultra repiditate parum calide: et postea applicet manus taliter calefactas supra ventrem mulieris supine attractando aliquantulum et leniter comprimendo partes vetricis: et ita faciat quinquies vel sex vicibus: et tunc ardeat mulier si ferus moueat necne: quod si fuerit viuus et si debilitatus ipso aliquantulum vincto per communicatam sibi caliditatem probabiliter fiet in eo aliquis motus. quod si nullus percipitur motus est signum probabile mortis. Aliud signum postremum ponit communiter quod est signum certissima mortis ferus per se perit fetor: quem percipit ipsa pregrauata: immo et alia tribus communicat in quo casu intendendum est cum fortioribus remedijs in extractione ferus. et in hoc valet et data desuper et appesa vel supposita vel suffumigata per inferius: de quibus dicit Aui. quod et medicinis bonis est cinamomum cum permisceat cum rubra super. et incensum. Nam adeo fortis est quod ipsa bibita facit abortire fetum: aut etiam suppositum: et cum hoc sedat nauseam ut dixit. Et de fortioribus medicinis in extrahendo fetum mortuum est quod dicit Aui. ut infra. R. asse pondus. 3. 5. folioz ruthe sicce. 3. iij. myrre. 3. ij. et dicit ipse quod est doctissima credo quod si diuidat pro duabus vicibus: erit etiam satis fortis. et sumat in potu cum decoctione sanguine. Quidam etiam dicunt quod 3. ij. de galbano dissoluti in 3. l. vel. ij. lacris capini si ipsum poterit mulier expellit fetum mortuum. De his autem que per inferius applicata ad id faciunt fortissimum est radix ciclamini si core alligetur. Immo adeo fortis est quod si mulier trahatur super ea parere facit. Nam de hoc dicit Aui. et buchomari et hoc causa fortis est valde bibita et supposita: ita quod quidam estimant quod si pregrauata iacet super ea perducit eam ad abortiendum. Item folia saluie matrici supposita mor partem deponunt immo dicit quod opus ut ita rim remoueat ne forte attrahant etiam matricem: sicut est maxime cauendum ne pira sint in domo in qua parere debet mulier: quod videntur exire. Et dicebat Aui. de mente quorundam. Et de illis que a propter hoc possunt est vngula asini si cum ipsa sumigeretur ferus mortuus: nam extrahit eum. Addit et cum stercore eius sit fumigatio per traiectionem extrahit mortuum velociter et similiter fumigatio cum oculo piscis saliti. Valet etiam emplastrum ad extrahendum fetum mortuum si ponat sub vmbilico ut infra. R. succi ruthe lib. 5. myrre puluerizare 3. ij. galbani dissoluti in succo arthemise. 3. 5. misceant omnia ad formam emplastrum et erit ad super partem parum pulueris colloquente. Nam assa galbani calidior et pulvis colloquente habet magnam vim in ista intentione: nunquam tamen exhibeant ista fortia nisi prius exhibita sint leniora: etiam ubi exiret fetus sine viuis sine mortuus non pueniret nisi prius reificatus debito situ illi ut exeat sine vniu brachio vel symvum pedem est necessaria obsterit mulier docta stante fetu viuo ad reducendum prius ad debitu situ intra matricem: et deinde exhibeant illa prouocativa dicta. quod si fuisset mortuus operatio chirurgica erit necessaria: et in hoc eligat diligens et expertus chirurgicus. Et ista mihi sufficiant de his intentionibus satis summarie.

Venio nunc ad litteram nostram que est secunda pars principalis huius capituli ibi. (Ventricose quoque etc.) In qua dominus Rasis ponit ingenia loca lia ad prouocationem facietia cum ventrosis positio sub curuatura poplitis: postea cum flobor homina ex saphena facienda ad conuertendum sanguinem ad matricem: postremo laudar ventosas apponi debere femori vel supra radicem coram. nam ille prius et immediatus educit ex matrice. ut patet et hoc totum intelligat precedentibus reliquis communibus in casu sciendis: de quibus latius infra loco suo determinatur. Et ista sufficiat pro expeditione literalis capituli.

Exposito causa literaliter cum disgressionem facta de facilitando partum et educatione ferus aliquotiens viui in partu non natus: tunc aliquotiens mortui ut visum est: restat ad ampliationem materie videre breuiter de quid nominio et rei costrictionis mestrui: deinde sunt ponende distinctiones et species etiam summarie: prout veniunt ad causas et ad signa et ad cura.

Quid nominis et rei costrictionis mestrui. Circa primum sciendum quod iste terminus retentio mestrui non tamen dicit priuationem mestrui absolute: immo etiam diminutionem a consueta euacuatione vel ex parte quantitatibus eius quod debet euacuari: vel ex parte temporis purgationis cum non purgatur tanto tempore quanto pluenit opposito modo ad ea que dicta sunt de superfluitate mestrui secundum diuersos modos. sumit etiam aliquoties restrictio mestrui quasi improprie non pro ablatione euacuationis ipsius vel diminutione: sed pro difficili et laboriosa in accidentibus euacuatione: et euacuatione debita quantitas a consueta de materia: quod tamen cum incipit euacuari et in tempore primo euacuationis in quibusbusdam mulieribus sunt graues dolores et difficultas multum accedens ex causis proportionalibus causa absolute retentio: vel diminutione: et ita debent ingenia ad prouocandum quasi sicut et in absoluta retentione: ideo medici aliquoties sumunt istum terminum retentio mestrui large multum: ut etiam se extendit ad difficilem et laboriosam purgationem eiusdem mestrui.

Quid autem rei retentio mestrui ut proposito pertinet cui debet prouocatio est retentio mestrui non naturalis vel preter naturam ad quam sequitur vel est apta sequi passio ut dicebat circa litteram quam prohibito exire mestrui tempore impregnationis vel eius diminutio: sicut etiam in muliere postquam dragestum quintum annum vel in demacrata ut in precedenti morbo vel exercitijs laboriosis ut dictum est: nulla talis claudatur sub rubrica retentionis mestrui cui debetur prouocatio: sicut etiam fuit dictum de muliere viragine supra de mente Aui. in qua non solent emitti menstrua et ita in eis non conuenit prouocare menstrua cum non emittuntur. Quam etiam sententiam posuit Rabi 16 paricula affo. 7 de mere Sa. in expone 6. epidimiarum dicit. Aliquoties viro natura declinat in muliebrem naturam: quoniam caro delicata est et mollis tam corporis mulieris. Addit et aliquas mulieres quarum manus grosse et dure natura declinat in naturam virois. vnde concludit: et ideo in muliere habente naturam virois prouocata sibi medicina mestrui prouocans non potest muliebria. i. mestrui prouocare. Et hec de hoc principali sufficiant.

kk iij

Declatio
secunde
ris princ
palis.ad di
incis
prio
m scis
ri por
te ope
est co
datis
is au
igne
est. est
auf.
lignea
Tota huc
cano.Medica
me auice
ad expell
dam feru
mortuum.Nota
2 gas
re p
clit
vino
i ma
at co
bul.
i pro
ut: et
i core
x gal
tallia
De si
uz ex
juoz
e res
etmi.
dieb?
sis in
no vt
3 sta
erno
repe
i q se
is ad
adat
moz
ent
lum
fer?
apie
scos
pda

Secunda pars practice magistri Jo. Matthei de grad.

Distinctiones. Veniendo ad distinctiones mēstrui possunt formari multe distinctiones proportionales his que dicta sunt supra de supfluitate mēstruationis ut quod quedā est retentio. i. p. hūbitio fluxus mēstrui ppter causam naturalem fm modos dictos supra: quedā fm causam accidentalem de qua est principalis sermo. Et de hac dicebat. A. ad primū capituli de retentione mēstruū rū z paucitate eorū quod quedā sunt ppter causam innatā: z quedā ppter causam antecedentē. i. propter accidentalem causam. ¶ Alia distinctio p. habendo retentione mēstrui ad paucitatem eorū: quedā est paucitas absoluta minor euacuatione cōmuni ut in pluribus mulieribus reperit. Et de hac nō est principalis intentio cui debet pronocatio: quā z si sit modica respectu euacuationum cōmuni ut in pluribus mulieribus debitarum: possit tñ esse debita humi de mulieribus: immo fortassis supflua respectu eiusdem mulieris: sed tunc dicitur esse paucitas mēstrui in illa z retentio pñr qñ deficit a sibi debita euacuatione z pñr ob aliquā accidentalem causam. nā de hac est sermo noster cui debet cura. ¶ Alia distinctio loquēdo de retentione per paucitatem mēstrui a causa nō naturali quod dā est recte z ex modico tpe talis: quedā chronica z multi rēpōis. ¶ Alia distinctio: quolibet talis retentio vel paucitas aut reduci pōt in manifestā causam accidentaliter occurrētē: ut est euacuatio sanguinis abūdans per nares aut per hemorrhoidas ad impressionē earū minuentū humorē z extenuatū: talis filles de quibus infra aut nō. ¶ Alia distinctio: talis retentio vel paucitas aut cōtingit in muliere in primis annis mēstruationis post quā certis periodis satis debite mēstruata est: aut in medijs aut in postremis: et de primis duobus membris diuisionis maxime intelligitur. possem ad alias discurre: sed ista sufficiant.

de causa
pino cor
oralib.

Cause. Veniendo ad causas ipsius retentiois large sumptō dicatur quod quedam sunt cause primitiue z quedā corporales. ¶ Et de causis corporalibus quedā sunt tales ppter in matricē: quedā per casum cōmune ut dicebat Aui. in causam cōmunicantē vel in toto vel in particulari mēbro ad ipsam matricē. z quolibet talis siue ppter in matricē siue per viā cōmunitatis aut est ppter casum in virtute ut ppter fortitudinē retentive vel debilitatē expulsiue: aut ppter causam in materia sup. que dicitur expelli: que aliquā peccat in venis toti cōmuni: z ita in vijs per quas dicitur fieri pñr sanguinis ad matricē: z ita pōt dici quod est etiā ppter causam in iustō id est in via i toto vel in particularibus mēbris. aut est ppter causam in iustō ppter solo ut dicebat Aui. in matricē. s. viariū eius per quas dicitur emitti sanguis mēstruus. ¶ Et ita descēdo particulariter specialius ad causas corporales. Primū si cā fuerit in virtute tñ talis debilitas expulsiue potissimū sequitur malitiā cōplexionis frigide z sicce sicut ex aduerso ei? fortitudo sequit dñū in calido et humido caliditate innāre ad expulsiōē effectiue z humiditate principaliter innāre z disponē re ad expulsiōē ubi frigiditas inspissando naturalē z siccitas pstringēdo meatus faciūt ad debilitatē expulsiue: caliditas tñ excellēs: etiā erit

de causa
ūpris exp
evirtutū.

caudo humidū mēbrozū facit ad constrictionem meatū z adurēdo materiā inspissat eā: z ita in disponit ad expulsiōē. Et tales malitię complementales adducere possunt ad debilitatē huius virtutis: nō tñ ppter mēficia: etiā in toto vel in particularibus mēbris cōcitantibus: mēficia: exempli gsa. in frigidato z ericcato epe principaliter mēficia: gñario sanguinis in eo. secūdo minorat feqstratio sanguinis vel ab alijs humoribus. z itē 3° debilitat expulsiua epīs in expellēdo supflūū sanguinē ad matricē: z ita sñr si sit lapsus in venis toti? ppter epar fm dicatas cōplexiones. z si multiplicet ab epe ad venas toti? sanguinis: tñ ppter vehemētiā virtutis retentive ipsarū venarū. nō permittit dicta virtus trāsmitti materiā ad mēficia supflua: z pñr phibet superfluitatē mēstrualē: quod retinet sanguinē in venis dispñs i mēbris p nutrimento ipsarū ut dicit. s. in cā. de mulieribus viraginit? z ita mala cōpō frida z sicca z ēt cala z cū mā z siue mā pōt causare nocuū in virtute ut dñm est cōrēna z expulsiua. simul cū nutrimento in iustō. i. in via ut pñr. Et has cās ex pñr ēt Aui. nō faciēs mētionē de mala cōplexione hūida: quā cōpō hūida relaxādo meat? z fluxibile faciēdo mām ē magis cā fluxibilitatis ut pñr. ¶ Cause aut ex pte māt sunt ēt diuersę quod adaptari pñr: z ēt toti. nā paucitas sanguinis mēstrui ad mēficia veniēs vel pñrario ei? ē cā suberacōis mēstrui vel paucitatis ei? ubi paucitas sanguinis i venis toti? z in epe. est cā p viā cōratiōis quod nō supfluat qñras trāsmittēdo ad mēficia. Et ppter cā eio sanguinis p nares aut p hemorrhoidas aut p aliā regionē: z ēt multa cibatio in nutritibus de lacte pñr i pñris iā magnis est de causis retentiois mēstrui. ¶ Et pte ēt materię star diuersas in qñrat ppter eruberatiā sanguinis in venis: quā tñc sit cā ut virtus nō dñet ad materiam expellēdā vnde nō pōt regulare expulsiōē de venis cōib? ad mēficia: immo etiā exēdūf aliquoties talia vasa ex supflua plenitudine quod nō possunt cōstrigi ad expellēdū materiā ex eis: sicut etiā fuit supra declarati a materia vesice ab vtrina vñ pñr hūbit? z vñatio. z pñr filles modos multitudine materię sanguinē in venis mēficia pōt esse causa. etiā retentiois mēstrui: z ēt efficere possit hoc ppter oppillationē ex multitudine. z hoc est de causis pñr pñr ppter qñ sepe pñrigit ut mulieres multū sanguinē nō mēstruent aut parū. ¶ De causis ēt ex pte materię est malitia substantiē ut dñr rias sanguinis z grossitudine ei? sicut ēt viscositas ei? siue fuerit in toto siue fuerit in venis mēficia. Et si pñrigit ut sit pñrigit multitudine i sanguine cū grossitie ei? z viscositate: tñc sit magis cā retentiois vel phibitionis mēstrui. ¶ Et cā qñ est ex pte istī pñr: ex pte istī dicebat. A. est oppilō cāc cūq? fuerit siue attenuatoria vel ex occurfu vicino fride z sicce vel ex cōpimentē mēbro sibi vicino apato vel nō apato ut ēt apā in iustō vel cū ca ptes vesice: immo ēt ex ipsa matricē: vel ppter myach multū pingue mulieris cōpimentis māt triccē: siue etiā fuerit oppilatio coartatoria ex pñr sentia. s. sanguis grossi viscosi vel mēficia vñ dñm est vel pñr mixtionē cū eo statis grossi viscosi ut sepe pñrigit in mulieribus ociose z i mēficia qñc vñ dñm. ¶ Pōt etiā oppilō carnosa esse cā hū? ut pñr siue sit ex gñario de carnis vel pñr in paucitatis? venarū: z forte multiplicatio pinguedinis in cōcāi

de causa
paucitatis

de causa
sumptioe
parte māt
terre.

de causa
ex pte istī

de signi
z pñr eue

taribus venarum est huius generis: si sit cum sit clausa
suo poro venarum terminata ad coactum inficis:
vel propter coagulationem sanguinis ibidem: vel
propter escasas ibi facras ex medicinis causticis
ab indocilis medicis qui ad matricem offerri non des-
bent ut supra dictum est de mente Ra. 9. cori. et cum
dem modum cicatrices sequentes consolidationem
vulnere in inficis sine apostematibus aliis ruptorum
sive fracturam venarum per viam oppilationis esse possunt
cause reretionis fluxus menstrui: et non rarus
oppilationes qui sunt in venis ipsarum matricis: im-
mo qui sunt in venis colli aliquoties faciunt ad dis-
criminationem. Et has causas ex parte mater-
rie et ex parte oppilationis notauit Gal. 3. aff. co-
mento. 29. cum dicit. Cause enim curande sunt
vel grossities sanguinis vel coactio venarum
sanguinem ad vuluam mitterentium vel angustia
ostii ipsarum super venarum matricis: ita etiam et
costrictio et oppilatio quocumque fuerit accidens
tunc os intrinsecum matricis est de causis costric-
tionis vel prohibitionis fluxus menstrui.

de causis
pmitiuis.

Cause autem primitiue generaliter sunt omnes
cause extrinsecas occurrentes qui adducere possunt
ad nocuum etiam vel ex parte virtutis inducende
s. complens frigidam et siccam: ita aer frigidus oc-
currens et siccus et cibi frigidi et sicci: et si medici-
ne raliiter alterantes sive interius sive extrinsecus ap-
plicentur proprie circa inficem ut sepe fit in restri-
ctione fluxus menstrui: sunt de causis pmitiuis
costrictiois vel paucitatis menstrui: et similis
omnes cause occurrentes calefaciendo superflue et adu-
rtes humores et costringentes mearum pericula-
tione: ut est laboriosum exercitium precipue in re-
pore calido: tibi et medicis plurimum calefaci-
tes ericaciter sive interius sive extra operentur
sunt de his: et ita ieiunium et subtractio cibi non
tamen calefaciendo superflue: sed etiam subtrahendo
miam generationis sanguinis et abundantiam eius est
de propriis causis: ita similiter dolores per istum mo-
dum operantes sunt de causis. quicquid etiam cause
faciunt ad nimiam repletionem sanguinis ut deli-
care multum viueret in magna quiete in muliere
cuius epar est multum sanguificum: etiam est de cau-
sis per modum declaratum supra similiter et quicquid
ingrossant sanguinem et inspissant vel viscosum
reddunt ut est nausarum facietas et comestio ci-
borum viscosorum et grossorum et porum aqua frigida et frus-
ctum humectantium et infrigidantium est de causis co-
strictionis. quicquid etiam faciunt ad oppilationem artenna-
toriam ut vehementia anime accensio et febres diu-
tinue et prius et similes sunt de causis reretionis. si-
militer illa omnia qui faciunt ad coagulationem
sanguinis ipso fluere vel parato finire circa venas
matricis de occurrentibus medicinis subito ad presen-
tiam sunt de causis: sicut et ea qui perierunt ad op-
pilationem ut est puocatio sudoris in casu balnei et
qui perierunt sanguinem ad naves vel ad hemorro-
idas. omnes tales cause primitiue sunt de causis
costrictiois vel paucitatis menstrui.

de signis
et pmitiuis.

Signa. Temendo iam ad signa pnostica: pri-
mum euentus: deinde ab bonum et
ad malum: consequenter ad demonstratam spe-
ciem et causam.

Est hoc pmitiuis pnosticum enus et gñale. Quando
cunq; antecedit cause manifeste primitiue sive
corpales de his qui adducunt vltra malitiam com-
plexionalem ad fortitudinem reretionis et debili-

ratem expulsiue de quibus dictum est: ut que sub-
trahunt miam sanguineam vel minorant eam in ro-
to vel qui etiam prohibent transiit materiam sangui-
nem ad matricem vel aliter faciunt oppilationem
circa venas matricis sive aliquam diuersam specie-
m oppilationis: tunc semper medicis potest pno-
sticari de costrictione menstrui vel paucitate eo-
rum. Aliud conclusio enus: quoniam in muliere etiam ap-
paret sana incipit minorari menstrua in tri-
tate vel cum difficultate maiori menstruat et mi-
nus est tempus purgationis menstrui quam consue-
ta sit: hoc non accidit veniente prima senectute:
sed autem in tpe iuneturio tunc obseruato simili
regimine cum pcedenti pnosticari supra futuram
retentionem menstrui large sumendo retentionem:
pariter conclusio. Nam sicut incipit superflue men-
strum incipit paulatim subtilis: deinde augetur et
grossior fit: deinde descendit et puenit ad subtili-
tatem et paucitatem ut allegatum est supra de mente
Aul. ita et similiter cum incipit costringi vel mi-
norari incipit paulatim costringi: postea aug-
mentatur costrictio obseruato regimine simili
propter augmentatam esse causam.

De signis
pnosticis
ad bonum.

De pnosticis autem ad bonum nullum sit simpli-
ter bonum loquendo de paucitate. i. costrictione
non nali respectu debite sue elationis vñ sumis
indicatio de puocatione: tunc aliquoties costric-
tio in casu est laudabilis etiam facta a causa non
nali: puta a medicinalibus alterantibus ut quoniam p-
pter fluxibilitatem superfluum sanguinis deducere
tur mulier ad dispositionem cetericam: et beneficio
medicorum minoratur fluxibilitas quasi vñ ad re-
strictionem: tunc talis restrictio in casu est lauda-
bilis ut per. Aliud pnosticum ad bonum in restri-
ctione fluxus menstrui ponit ab Hipp. 3. affo. Ab-
lueri menstruationibus deficientibus sanguinem
de naribus fluere bonum est. quod dictum videtur ali-
liter dubium in reretione menstrui propter nam ta-
cta ex frigiditate cum stipicitate vel ex oppila-
tione facta ex materia flegmatica grossa in venis ma-
tricis. Nam per istam fluxum sanguinis per naves vi-
des augeri causa reretionis: potest tamen dici tenen-
do vñ ab Hipp. verum absolute quod per istam fluxum
narium non euerit materia facies oppilationem: prohibet tamen
a casu in multas egritudines in quas incurreret
mulier per reretionem totalem sanguinis: de quibus di-
ces paulopost in pnosticis ad malum: et sic est signum
bonum: cum non superfluit dicta elatio per naves: et
est bonum: quoniam facta tali elatione de sanguine su-
perfluo reretio alienatur nati: et sic exgenerata reddi-
tur potentior ad melius aperiendum oppilatio-
nes que erant causa reretionis.

De signis
pnosticis
ad malum.

De pnosticis vero ad malum sit hoc pmitiuis. Reten-
tio sanguinis consueti euacuari per menstrua nisi per
aliam regionem euacuando diuertatur ut per fluxum
sanguinis narium vel hemorroidas vel al-
terum: hoc succedat veniente senectute: et obserua-
to simili regimine quo prius conuenienter men-
struabatur: tunc ex tali retentione pnosticari
possunt futuras egritudines in corpore mulie-
ris. Et istud pnosticum ponit Aul. in effectum
dixit. et sanguis effluit supra matricem cum exis-
tu. i. ut extrinsecus emittatur: et cum non inuenit me-
um super apertum ita ut super possit euacuari per
venas matricis reddit super illa membra a quibus
emitteretur. Addit: cum ergo iteratur id-
em transmissio sanguinis ad matricem: et prohibe-

Secunda pars practice magistri Jo. Matthei de grad.

tur euacuatio dilatatur, in corpore sup. dictus sanguis non euacuatur et facit incurrere egritudines sup. diversas.

C Sed spālter magis cōtrahendo ad egritudines in quas pñoscari possumus et retentione mēstruoz pter nām p^o sunt oēs egritudines ipo fite supra circa textū de mēte Bal. 6. interioroz: etiā dicebat Boz. si mā retineat pter nām potest medicus pñoscere alterā ex istis passionibus aut multas. i. qñ est ex membris supioribus vt est mania melencolia epilepsia caligo: et ita de alijs et qñ est de membris spālibus sicut est ruffis prius suffocatio: et qñ est de passionib⁹ mēbroz rñ inferiorz podagra: et ita de alijs. **Uñ** cōcludit cas. pñcti: vtile igit est mēstruū pter nām retentū puocare. Eadem snias posuit. A. dicit: et accidit ex ea sup. retentio pter nām egritudines capitis et neruoz sicut epilepsia et paralyfis: et egritudines pectoris sicut ruffis: et malitia anhelis: et pñme ex egritudinib⁹ epas sicut hydropisis: et alie: et alterat ex ea forma. i. habitudo in colore accidit etiā ei cuius mēstrua retinentur vt ibi dē dicebat. Egritudines matricis de qñ⁹ est pñctio pitatio mñcis pñt collectionē suā. i. collū ipñ⁹: et declinationē ad partē lateris: qñ vt dicebat supra de malo stru mñcis ppter retentioē mēstrui aliqñ replet vne vnius lateris magis qñ alterius: ita sit nocumētū vt supra declaratz est. Funt etiā ibidē apostemata mñcis: et calida dura: et ita sūt egritudines stomaci de debilitate digōis: et casti appetitus: et corruptione ei⁹. **C** Aliud fig^m spāle ad malū: retentio mēstrui se quēs cicatrizationē vlcēz vel rupturā sacraz in oib⁹ venaz ex qbus mēstrua fluunt: simul et se quens oppilationē et incarnationē vel generacionē porozum quāsi sunt impossibiles curacionis: patet conclusio.

C Veniēdo ad signa demonstratiua p^o generis sunt satis manifesta relatione parientis q non subsistunt cause vñ reguli retineat de qñ⁹ dictū est supra: cōcomitā et accidit q dicitur sunt de mēte Bal. cū est retentio pter nām de dolore in inferioribus et de tristitia: et de dolore in collo: et difficultate sepe vline: et grauat corpus: et extenuat: et cū hoc veniūt sepe horripilationes propter euaporationes: et accidit sepe inquietudo: et tristitia et ppter easdem euaporationes.

C Et. 9. cōti. dicebat de mēte Bp. seq^r retentio nē mēstruoz necessario fm longitudinem dierū detrimentum in matrice aut gñatio apostematis calidi vel heristipile aut sephiros aut cancri: et sepe cōcomitā dolor renū et spine. **C** De signis et est qñ ponit. 4. af. Si mulier q neq^r pñgnas est neq^r gñauit lac hz sup. exuberans et per seueras huic mēstrua defecerūt: tñc opz mēstruari: et retentio: q tales mulieres sunt cauēde: nā sūt lasciuiores ad coitū: et coitū apperētes: qñ retētis mēstruis circa matricem resoluūtur ab eis ptes qdā acute vaporose q prurituz causant circa genitalia vnde excitantur ad coitum.

C Uñ veniēdo ad signa specialia causaz: pmo si causa fuerit cōpso calida adurēs dicebat Aui. si gñā sunt inflāmatio et ericatio matricis: et stāt reliqua signa significātia caliditātē sicut exēpli gratia mulier bene colorata apra ad opationes sepe et cōiungit stitio: et vīna sit tincta cū veloci

tate pulsus et. sed si fuerit caliditas sine mā erit vīna tenuis neq^r stabit grauitas in toto vt pñ in pñbus inferioribus. Et qñ pur emittit mēstruū tñc nulle alie supfluitates emittit nec alio tempore: vbi si caliditas cōferuat a mā tñc vīne sunt grossiores et aliqñ de supfluitatib⁹ coloricis emittit vel p mñicē vel p alias regiones.

C Qñ si causa fuerit sola siccitas et paucitas sanguinis dicebat Aui. significat signa siccitatis: et verificant eam extenuatio corporis: et vacuitas venaz cum pulsu sup. duro: et pñcesserit aliqñ egritudines p se extenuatēs vt febres resolutiue: vel antecessit ieiunium: et vigile vel alie cause extenuatēs: et stat citrinitas coloris vel plumbeitās cū citrinitate vt supra verificatū est in simili.

C Et si cōiungunt simul caliditas et siccitas sūt signa composita. **C** Et qñ causa fuerit grossities sanguis tñc maxime membra inferiora vt crura habent venas inflatas: et ad nigrū manifeste declinātes: et vīna rubicunda vñ inbignia sit spūsa: et sit color palpebrarū: et circa oculos obscurus et si pñgat oppilatio ppter grossitiem mutabit vīna in tenuitate vel spūsiū diue fm mutatio nē aprionis oppilationē aliquoties.

C Et si causa fuerit vt plerūq^r emittit ex frigore cū vitio humoris grossi frigidi et flegmatici: tñc dicebat. A. stat grauitas somni: et pfundatio in ipso et albedo coloris corporis: et viriditas venarū vel ipsaz sup. offuscant et raritas pulsus. dicit: et multitudo vīne su. flegmatice: qñ. f. grosse palide. **Uñ** addit: et flegmaticitas egōis. i. omnis eductio de supfluitatib⁹ est flegmatica: vbi si est feriditas sicut mā: et si vīna sit discolorata sit tñ tenuis et vrbidū est paucitas stitio: et plerūq^r coniungit mollities corporis et sepe multitudo pinguedinis q etiā addit ad oppilationem maxime cū est circa uyach infra vmbilicū et nō apperunt tales mulieres coitū: et aliquoties emittit rñtur in istis mēstrua alba viscosa: et aliquādo emittit etiam tales supfluitates p inrellina: vt dicebat Boz. **C** Et si est a siccitate extenuante et cōstringēte: et aliquoties a stricture vel tortura venaz declarāt ex sensu: et pñcesserūt sepelcan se extenuatēs vt supra dictū est: et cōmunit stitū rali stricture venaz cū mēstruabatur ex pñtitudine semp quāsi erāt diminuta mēstrua: et sic bat euacuatio cum dolore in carim et summe: et qñ emittēbatur erat subtile multum.

C Signa vero a pinguedine et ab apostematib⁹ vel ab alijs causis de cicatrizatione vel pñiculo orto vel carne vel musculo ortis in collo vel circa os intrinsecum matricis cum inspectione et actu haberi possunt etiam de aere frigido vel sicco occurrente: vel de medicinis interinis vel exterius oblaris constringentibus: ista oīa sūt manifesta reatione parientis: et ita de reliquis causis primitiuis dicatur. et ista sufficiant de signis.

Cura. Veniēdo iam vltimo ad curā hui⁹ accidētis retentiois mēstruoz p^o supponere q scripta sunt supra qñ oīa talia retentio indicat de sui puocatione: immo ē qdam q nulla curatione indiget vt q sit a causa naturali de pñgnare et stitib⁹: immo et q sit a cā non nālī vt ex extenuatione humoris: et paucitate cibi et sanguinis in toto vel in matrice quecūq^r causa fuerit in hac non debet puocatio: sed solum

de signis
demonstratiuis
generis.

de signis
demonstratiuis
speci-
alibus.

De signis
a siccitate.

De signis
a grossitie
sanguinis.

De signis
a frigore.

Nota at
canonem

Nota

Nota
sepea m
dicia co
missam.

Nota alii
canonem.

regimen resumptiuus vt statim dicit in hac dis-
positione est cōueniens. ¶ Quedam etiam in qua-
ralis retertio sequitur causam p̄ter nām vt oppi-
lationem cōtingere p̄pter cōsolidationē vlcēis
q̄ stebant in matrice est difficilis curatio: cui
quasi nūq̄ debet puocatio saltem p̄ exhibita p̄
superius. Nam de hac dicebat Serap. z oppilla-
tio q̄ accidit p̄pter cōsolidationē vlcēis: q̄ sunt
in orificio matricis: vel sup. in orificijs venarū
matricis q̄ cōsolidātur est difficilis curatio
valde: z fortasse est de cuius sanatione despera-
tur omnino vt dicit. Sed addit. q̄ si impelleris
ad curationē illius sup. pertinaciter ab infirma
rūc cum emptis z pusulis lenitibus z aperien-
tibus opz vt curemus eam. ¶ Tūc ergo debet
cura cū diēta z potioe retertio p̄ter nām ad quā
nata est passio sequi: curatio futura est possibi-
lis: q̄ rā diuersae species retertionis diuersas ha-
bet cās: quarū q̄s diuersa indiget diēta. Idcirco
multi auctores nullam de diēta fecerūt mērio-
nem in tali casu. Et si alicubi est repta diēta spe-
cialis in casu: talis est repta in retertioe mēstrui
cōtingentis a causa vtpm̄ euenire vt fecit lha-
byab. ad finē capituli ordinādo regimē cum exer-
citio forti: z multo: ieiunij cum diminutione
cibi habēs cōsiderationē ad retertioē cōtingen-
tē a frigida: z presentia materierū grossarū
viscosarū oppilantiū zc. Idem fecit Aiaranino
27. p̄cula ca. 2. 4. de cibarijs puocantibus men-
strua z vinam. Nam ordinās diēta in cibo dicit
quod cibi conuenientes sunt panis non ramifi-
catus cū semculo cymino zc. vt supra declarau-
im diēta difficultatis vine. ¶ Strāte igitur ista
causa vitē aer frigidus z grossus z ventosus et
stas electio aeris ad calm̄ declināris: hic exer-
cium z moris z fricatio inferior: ita vigilie
in casu cōueniunt. Et ita declinet cibi ad subri-
liatū puocantū: ita vt sint et carnes cocte cū
raffanis z sparagis z filibus: z brodis cicez z fa-
seoloz z p̄pter rubeoz multū cōmendātur cum
stas rps puocantibus: z dimittere ēt z in cibis z
medicinis oia stiprica acetosaz ingrossatū hu-
mor: z hoc sūt est obseruandū q̄ retertio mens-
trui maxime sequitur supfluitatem pinguedi-
nis: qm̄ tunc regimē d̄ esse calefactiū subrilia-
tiū inciliū in occurru oim̄ rex nō nālīm: z
hic singulariter laudatur exercitiū frequens cō-
secutiū: z sicut dico de cibo ita intelligatur de
potu ēt aromatizādo cibaria cū cinamomo z cū
cassia lignea z modico croci. Itayēdo potu aro-
matico vt vino subtili albo vel saltem mediū co-
loris. ¶ Sed hec regula non d̄ in alijs speciebus
reterti menstrui obseruari: qm̄ stas castitate ex-
cessiua adurentē humores z ingrossante: tūc opz
vti regimine infrigidatiū z humectatiū in ci-
bis ita aperitiuis. nā vt dicebat Serap. curatio
haz egritudinum est cū remotioe causaz facie-
tium eas z remotio eaz est cū p̄tererare. Et in
hoc sepe contingit error in regimine: z in medi-
cinis in retertioe mensruoz: qm̄ cōiter medi-
ci intendunt cum calefactantibus subtiliantis
bus z aperientibus z addunt in cām: ideo hic
oportet bene attendere maxime in diēta: et hic
aqua ordeī singulariter laudatur z cibi hume-
cratiui. De oleribus infrigidantibus z humecra-
ntibus sunt vt de lactucis spinachis cucurbita:

Nota

No. terrore
sepe a me-
dici com-
missam.

citrullis endiuiā matribus violarum impigua-
ris cum oleo violarum z amigdalorum dulciū
dimittendo omnia calefacientia maxime sicca. Ab exte-
nuatione.

¶ Illis autem quibus accidit hec egritudo pro-
pter extenuationem z paucitatem cibi in venis
siue propter egritudines precedentes siue fortia
exercitia vel ieiunia vel alijs vijs euacuationis
tunc dicebat Serap. z lha byab. q̄ cibi qui sunt
multi nutrimenti z pot? vini antiqui. i. nō gros-
si non ēt acuti: immo si fiat notabilis mixtio cū
aqua succari melius iunabit ad humectandum
z quies z tranquillitas z delitē z ocium: omnia
talia humectantia in casu multum valent: z bre-
uiter regimen sit resumptiuum sicut alio sepe di-
ctum est.

¶ Et si causa fuerit mala complexio frigida tā-
rum vel calida z sicca constringens z extenuans
siue materia: tunc diēta conueniens sit cum ca-
lefacientibus cibis vel infrigidantibus hume-
crantibus ramen de quib? sepe dictū est. ¶ Et si
militer si fuerit ex panniculo orto faciente clausu-
rionē vel ex apostematibus in matrice: opz vt in-
tenda tur cū mitigatiuis: z facientibus in diēta
ad curā apatū: z clausiōis sepe dictis: z ideo hic
opz recurrere ad superius sepe dicta sicut etiā q̄
causa esset per viā cōmunitatis ledēs vt ex nocu-
mēto epatis vel stomachi vel alioz membrorū: z
hoc totū insinuat do. An. in duobus verbis in
principio capituli curationis huius nocumēti
docens nos abbreviare verba q̄ tūc possumus
dixit. Cura quidē sup. cū diēta pendente ex cale-
factione z infrigidatione z generatione sangui-
nis sup. grossi: et humectatione corporis sup. fas-
ciēris oppilantē: z curationes apatū sup. matricis
vel mēbrozū vicinorū: z cura clausē. i. pānicu-
li generati: z similium: vel carnis addite vel sang-
guinis coagulati in poris z similis: vt cicatricis:
sunt nota omnia talia sup. ex parte regimini ex
radicibus iteratis. i. ex canonicis sepe dictis.

¶ Et hec sufficiāt quantū ad diētam.

Medicinalia. Veniendo nunc ad medici-
nalia primū in ea que est
impossibilis quasi curationis per puocantia
vt propter carnem ortam vel pāniculū generatū
vel cicatrices zc. in quib? puocantia dara defū-
per essent ad nocumētū in isto casu reterto san-
guine cōsuetū euacuari nisi p̄seruetur corpus
mulier cadet egritudines vt dictū est supra. Et
ideo primū intendendum est talibus nocumē-
tis aptis euenire: deinde attendendū est curatio-
ni cum localibus possibilibus saltem prohiben-
do augmentum causē etiam si de curatione esset
desperatio.

¶ Circa ergo primū p̄seruando a nocumē-
tia propter retertionem sanguinis. consueti emitti
per menstrua: et periodice fiat minutio sangui-
nis ex basilica vel communi vt non multiplices
tūc: z fiat etiam mundificatio materierum quas
rum portio miscebatur cum sanguine cum ap-
propriatis medicinis ad materiam: et inducans
tur exercitia in tempore debito stenda ad probi-
bitonem aggregationis materierum in toto: et
fricatioes ad hoc plurimum valent. Et hoc insi-
nuat An. cum dicit: z facta quidem a clausura
que non curatur: et ab oppillatione orificioz
venarum ab incarnatione vlcēis: et alijs;

De 2^a in-
tione cura-
tiua.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

eius cura est abstractio sanguinis ut non multiplicetur: et mundificatio corporis: et usus exercitiorum. Deinde veniendo ad localia, nā si fuerit retentio talis per hoc quod generat paniculus: tunc dicebat Ras. 9. continētis accidit matrici quod obstruat os eius: et efficit tunica super illud: et cum ea non erit dolor: neque alia emanatio: vnde est medicamentum suum localibus. Addit: vnde sedeat in aqua lenificatiis sicut in decoctione feminis lini et scaugreci: et dysterisanda est cum dysteri in primo cum his rebus: etiam valet ut sedeat mulier in aquis mundificatiis et lenificatiis dictis: et cum oleo super de lilio et supposito etiam fiat cum lana infusa in oleo lilino. Radix etiam corone regie. i. melilori si infundat in dicto oleo in hoc valet. Deinde ordina ut fiat cannule: et si involuantur in lana et infundantur in oleo: et supponantur ut pertineat vscq ad panniculum cum aliquanti impissioe leui: et fiant in processu maiores et grossiores. Si mulier toleret vscq adruptionem panniculi vel minoratione carnis addere cum medicinis pertractatiis vel corrosiuis eius secundum scientiam chirurgicorum experitorum. Et quia ista non sufficiat addebat Ras. in tali casu: et etiam in hemorrhoidibus que aliquando sunt causa clausione cum quibus etiam coniungitur dolor. Quod nisi mitiget dolor super cum dictis mitigatiis: vnde est corroboratiis lenificatio ne cum flet. i. cum suppositoriis vel pessariis cum adipe anserino et medulla ossium ceruorum: et de lilio. Addit: et nisi suffecerint vrendū est cura cum ferro incidendo panniculum vel suā carnē ad dīrā vel hemorrhoidas secundum modum debitorum. Et si apostema inficit vel circūstāriū fuerit in ea aut declinatio inficit fuerit ad malū situm dicebat Serap. tunc opus ut studeamus in primis in curatione hanc egritudinem: quod quia sanant remouetur ea que sequuntur ipsas et retentione mēstruorum et super. et ipsa retentione in modum opus ut redeamus ad ea que scribuntur in dictis capitulis. Et de hoc dicit Aul. et curationes apertum et cura clausa vel clausura et situm sunt nota ex radicibus iteratis. Cuiusmodi causa fuerit paucitas sanguis in toto potissima curatio fiat in diēta resumptiua ut dicitur est super: et ex parte quietis et delictiis et ciborum humectantiū subtilitate et tandem multiplicatio sanguinis in toto puenienter deinde sanguine ad mīscem per modos ista dicēdos. Et si retentione mēstruorum est ex siccitate principaliter cōfert balneatio cum aqua dulci vel decoctionis rebus humectantiis ad calidū declinantiū vel infrigidantiū vel repertarum secundum quod siccitati pūgitur calidas vel frigiditas vel repertantia in actiuis ut in ea siccitas caliditate fiat decoctio lactucarum maluarum maris violarum. excoctiati et flosum nenufaris et silii. Et si cum frigiditate fiat balneatio cum aqua decoctio feminis lini fenugreci et flosami et radicum maluarum et altee et impinguet cum oleo amigdalio et pinguedine galline et butyro et similibus. Et si coniungatur temperantia in actiuis fiat decoctio cum altea melliloro paritaria arthemisia camomilla et cum multo oleo communi impinguetur: fiat sessio in ea repida vscq ad vmbilicū mane et sero: et fiat inunctio ad totam spinam cum oleis similibus proportionatis.

Sed cui coniungitur frigiditas magis que est causa constrictionis venarum propter vehementiam eius et spissationis sanguinis et consequenter

ter triplicitatis: tunc dicebat Serap. et idem dicit libaly. sufficit in prouocatione eorum vaporatio cum speciebus super aromaticis sicut dixit opri mus libyp. in tractatu quinto libri affo. sillo aff. Muliebria educit et aromatibus et vbi ut dicit Serap. sermo eius est quod calefactio cum rebus aromaticis est ex eis que prouocant sanguinem menstruum et exemplificat. Silia que fit cum caliali. et costo et amomo et carpopalsamo et cinamo mo et flore squinanti et alijs ex eis que sunt similes eis in virtute et aromaticitate. Et adducit verificando rationem huius quod est: quia vaporatio cum huiusmodi speciebus subtiliat grossitudinem sanguinis: et incidit eam et aperit opilationem que accidit in instrumentis menstruum et calefacit frigiditatem sanguinis in vase in quibus est retentus super. propter spissitudinem acquisitam ex frigiditate. vnde super humectatur sanguis et fit fluxibilis. Propterea addit: et humectat super. talis euaporatio ut ros ericacione substantie eius. Et hic bene notate quod licet dictum sit de mente libip. quod calefactio et aromaticitas in uar per modos dictos: tamen hoc intelligi debet tantummodo de calefactione facta ex euaporatio ne per deorsum et non per medicinas sumptas per superius. nam tales non debent esse et aromas rice et si sunt calefactores et subtiliari. Nam istud casu. posuit Aul. in capi. proprio dixit loquens in casu: vbi humores grossi et viscosi sunt in causa vristati dicitur tunc erit necessarius symposium acetosus squilliticus. Addit: et erit necesse in istis bus administrationibus: tunc super. datis desuper admiscere que faciunt declinare virtutes medicaminum ad partes matrias: quod dictum est multum notandum in tota cura. Addit: et medicis bone ad hoc sunt in quibus est virtus prouocandi et multiplicandi et in quibus sit odor festidus: vnde concludit: apud vero et amicos et panis cum sunt bona ad hoc. femulus est bene in hoc habet enim de feriditate quod sufficit ut dicit. Cuiusmodi causa fuerit materia grossa viscosa opilans proprie flegmatica ut sepe euenit: tunc non sufficit tantum euaporatio per deorsum cum aromaticis maxime cum coniungitur in toto repletio aliquotiens sanguinea aliquotiens aliorum humorum. Nam in dicto casu si sola fiat euaporatio cum aromaticis fletet commotio in materia in toto existente et conuertetur ad matriam et esset causa maioris oppilationis: immo tunc oportet per superius primum occurrere etiam aliquotiens cum flobothomia. Et de hoc loquens dicebat etiam Serap. si autem cause que prohibent cursum menstruum sunt magne fortiter non sufficit tunc calefactio super. facta per euaporatio nem per deorsum cum istis rebus aromaticis in prouocatione menstruum ut dixit. Quia propter oportet ut administretur regimen subtiliariū super. stante materia grossa et mundificatio cum medicinis subtiliariis: de proprietate quarum est ut euacuent humorem propter quod ingrossatur sanguis super. flegmaticus vel melencholicus: et propter quem oppillantur officina venarum in quibus descendit talis humor.

Ad practicam ergo veniendo in corpore plethorico in quo propter grossitatem sanguinis et multitudinem eius fit oppilatio in venis matrias: cōiuncta etiam in habitudine totius repletiōe san

et cura
one re
omis mē
uoz ab
ate.

et cura re
tidiōis mē
uoz a
uicitare
nguimis

Nota hā
canonem
matrias.

Nota hā
verba
Auenzo.

No. alit
cas. prac
taurium

No. bon
digesti
hoc ca

No. calum
istum et de
mō curan
di.

Guinea: etiam si similis in matrice esset oppilatio a materia grossa flegmatica viscosa in tali casu ad materiam in toto existentem conuenit slobotomia scdā de vena communi nō nimie q̄ titatis ne sanguis conuertatur ad superiora.

Et non fiat slobotomia saphenarum in isto casu nisi prius sacra slobotomia de vena communi: quos nia fieret commotio fortis in materia toti? saphenarum: et conuersio versus matricem et maior op̄ pilatio cōsequēter. Si etiā esset in toto p̄sentia humorum flegmaticorum viscosorum vel aliter grossorum: vñ q̄ cōtaret eorū ingrosset sanguis in venis matricis: in hoc etiam casu ante slobotomiam saphenarum et conuersionē sanguis ad matricem est prius sp̄paranda materia in toto cū digestiuis ad cōtationem simul cū mā exte in venis matricis et est enanda cum appropriatis medicinis ad eā et de hoc dicebat Viaticus in casibus dictis.

Medicinis auferentes res illas vñ egritudo soler enire donec causa mēstruorū. f. rētiōis maior: i. ams sit ablatā: deinde incipēdus nobis est a slobotomia in vena q̄ vocat saphena et. Et ita vult dñante mā flegmatica in toto vel sanguine in venis m̄ficiis: vñ reddat ineptus ad motionē et fluitabilitatem oportebit ipsum p̄digesta materia et enata flegmatica prius habilitare ad fluxum ante q̄ fiat slobotomia saphenarum: et ita si fuerit dñans sanguis in toto vt cā antecēdēs pp̄ mul- titudinē rētiōis mēstrui dñ fieri slobotomia prius de vena cōi vel basilica q̄ de saphena vt supra dñi est cōtra quē cā. sepe incidunt medici ad modica respiciētes et forte dñi errore p̄pter dñ bñ. o. Rassis in diuisionib? cū dixit in fine hui? capti: slobotomia saphene est ex eis q̄ prono? cāt mēstrua sed slobotomia ex manu abscindit ea: et silem finiam ponit dñ. in suo de slobotomia. particula 6^a. et ponit a Rabi. 1. 6ª particula cum dixit.

Slobotomia man? in apatibus m̄ficiis impedit mēstrui: et ideo caue tibi ab illa sup. cum est necessariū mēstruationis. Et addit: sed slobotomia supra ca nulla. i. saphenarū faciat mēstrua. f. puocatiua et bñ tps sup. cōsuetū mēstruorum dieb? tribus vel quatuor. Unde hic bene nota q̄ cū debet fieri slobotomia saphene ad puocādū semp debet fieri p̄ tres vel quatuor dies ante tempus solitū mēstruationis: bñ rectus debet intelligi cū sale qñ s. est sola intrētiō ad enandū sanguinē ex matricē. nā tūc enatio vt dicit dñ. bñ fieri p̄ copularas venas ad matricē. i. immediatam alligationem hñtes: qñ nō est in casib? dictis: tūc sit p̄ intrētiō equeuntionis ad antē cām vt dñi est. aliq̄quens ergo puenit in habitudine sanguinea fieri debere slobotomias de vena brachij ad minorādū plenitudinē: sed non fiat copiosa nimis ne diuertat a matricē vt dñi ē. Et aliq̄ op̄ fieri enōne de mā q̄ misceat sanguini immobilitatē ipm: prius tñ ipsa digesta: cū digō cū fit mā grossa et flegmatica vñ p̄m debet compleri p̄ subtiliaria et incidētia exempli gratia: cum syrupo vt infra. R. oryemelis simplicis. 3. j. syrupo de duab? radicib? sine aceto. 3. j. aquarum arthemise apij et feniculi añ. 3. j. misce: cōtinuetur quatuor vel quinqz vicibus: prius tñ bonū esset vt etiā supra dixi añ syzupos aperitiuos sumere. 3. j. pillularum elestginarum post quos syzupos exhibeat medicina eductiua materiem appropriatam ad educendū materiem flegmaticam grossam: nō rā

tum a toto sed specialiter a matrice cum his q̄ statim dicetur. Et facta dicta euacuatione si non sufficit dicta mūdificatio oportebit aliquoties bis vel ter reiterare dictam euacuationem fm maiorem et minorem cacochymiam in corpore repertam semp p̄digerendo cum fortiorib? in p̄cessu q̄ ante: vñ tunc valebit oryemelis squilliticum cum syrupo de calamēto cū decoctione rubee rincrozi et apij et calamēti: et aqua sublimatiōis ruthe est m̄strū i hoc efficac et sp̄ aromatise tur syrupo cum cinnamomo vel spica p̄pter conuertere ad matricē.

Ad digōne etiā talis māez. vñ facta ad min? stralis sy semel enōne vñ syrupo de arthemisia magistra rupi de ar

lis: cū? descriptio ponit vt infra. R. arthemise themisia. M. j. pulgij calamēti origani melisse p̄ficarie sauiue sancti enule campae camedreos p̄fora te camepitheos matricarie cum flore centauree minoris ruthe bethonice obugilisse. añ. M. j. radici feniculi apij petrosilli spargi brusci fatisragie enule diptami cyperi rubee rincrozi ireos peonie. añ. M. j. seminis iuniperi leuistici petrosilli apij anisi nigelle carpobal. costi assari p̄terit castie lignee coudumeni calami aromatici. añ. 3. j. conuassent et infundatur in aqua flumiali sufficiti p̄ diem et nocte: postea decoquatur ad medietatis aque consumptionē: et tūc dimittatur ab igne donec aqua repuerit: et tūc cum manibus fricetur in ipsa aqua: et postea colentur et in colatura addat mellis et succchari qd sufficit ad p̄fectionē: et p̄pter viscositatē humoris addatur de aceto acuto vel squillitico magis et min? fm q̄ placent: et fiat syrupo et aromatise cū cinnamomo et spica. Postea fiat talis digesta mā enatio cū medicis appropriatis vt cū infusione agarici cum turbitu in oryemelle et aquis appropriatis. postea addēdo de electuario indo qd est singulārissimū in casu nostro: et bñ dicta hic etiam multū cōmendat et pillule eius et hiera simplex Bal. Et pillule feride et similes fm doses communes.

Et si mā fuerit sanguis grossus a caliditate in spissatus tūc oportebit si illa calitas cōferuet a mā in toto p̄cipue colerica intrēdere ad digōne illi? māe et p̄nt ad enationē cū alterariibus frigidis aperitiuis tñ et vim habētib? etiā ad m̄ficiis: de q̄b? est syrupo de iuinib? et de succo endiute cū decoctione seminis cōium frigidorū maiorū et in magna incensione syrupo de papauere cū aq̄ decoctionis or. et seminis cucurbitae et papaueris multū facit: et si nō fuerit magn? excessus in caliditate: sed propter diuturnitatē actionis sit inspissata mā: tūc possumus intrēdere cū quas si temperatis subtiliantrib? tñ et aperitiuis: vt cū syrupo de bisanthijs et cum aqua capillorū ve. et lupulorū et spgozū. Et si volum? calefacere magis: parū tñ aqua camomille scolopēdiē et cuscute habebūt in hoc bonam intentionem cū syrupo de bisanthijs et cum syrupo de duabus radicibus. Et ista etiam valebunt in sanguine grosso quasi fecali nō per viam aduersionis inspissato.

Postea facta preparatione in materia fiat cōsequenter euacuatio de mā in toto simul etiā cum appropriatis ad matricem: et in hoc ad materiam colericam conferuantem aduersionem: et ad sanguinem spissum p̄ viam feculentie valet infusio reubarbari singulariter in aquis endiutic et lupulorum: et hoc non pretermittatur: ad

Def. magi stralis sy rupi de ar themisia.

Alio casu rētiōis mēstruorū.

Nota hñc canonem Viatici.

Nota bñ hñc cā.

No. verba Auenzo.

No. alium cā. p̄iacri cantium.

No. bonus digestiuis i hoc casu.

No. casum istum et de mō curan di.

Secunda pars praxi. magistri Jo. Matthei de gradis.

aperitionem et ad prouocationem quin cadat in societate eius spica cum modicissimo vini subtilis aromatici nisi fuerit nimia flamma in toro qui tunc dimitrendum est vinum. Nam spica conuertit ad matricem: et in infusione ponatur etiam de aqua arthemise qui magis appropriatibz ad intentionem infundendo. 3. ij. vel. iij. reubarbari si quod dictum est per. 12. horas: postea colatur re addendo de succo rosarum. 3. i. vel. 3. r. et cum modico saccharo dulcoratur: vel addendo de electuario ro. Absue ad dosim sufficientem. Nam in his intrat scamonea vel diaphoretica in virtute quorum ultra solutionem appropriatam ad matrem inuatur ad prouocationem menstruum: et si ague inspissato non per viam adustionis ad intentionem eductionis subtiliationis et aperitionis singularissime facit infusio aloes de qua dictum est in p. parte. Valer etiam confectio de manna in nectone. Scilicet cum solutione non nocet stomacho: et dicitur enacuationes aliquoties reiterentur finem exigentiam semper pedigesta materia.

Et preter solutina dicta desuper conuenit et ad istam intentionem fieri clysteria magis et minus fortia secundum diuersitatem materie. In materia enim grossa valet hierapigra. Bals. agaricus: bene dicta cum decoctione appropriata ut centauree absinthij sauiue abrotani et similia: et in minus grossa cum lenioribus. Quia expedita introitus ne ad matrem in toto et a proprietate matricem conuenit etiam portare mineras totius exhibendo electuaria et coctiones appropriatas ut in causa frigida viscosa valet exhibere dialacee diacnyme diacymini et dialacamentum est fortissimum triphala antiqua. Et in causa calida valet triphala et diarodon abbaris cum aquis appropriatis: possunt rectificari membra regalia exterius cum appropriatis sepe dictis.

Quibus completis intentionibus superest vltimo ut proprius attendamus ad prouocationem menstruum cum medicinis: de proprietate quarum est hoc efficere. Et dicebat. A. q. sunt ille tales q. mouent sanguinem et matricem et faciunt ipsum penetrantem in poros sup. venarum matricis faciunt poros apertos et de illis que conduunt sanguinem ad matricem multa sunt ingenia. Nam omnia q. aliqualem faciunt dolorem circa coras mulieris ut ligantur fortes et fricationes circa coras et crura aliqualem asperitatem ad hoc ligantur tamen non debent esse permanentes notabili tempore sed debent aliquoties relaxari et postea construngi. Et de hoc dicebat. A. et assiduatio constringendi cum bindis membra inferiora et ligandi ea et dimittendi ea sup. sunt excurrentibus sanguinem ad matricem: et ventosatio ut dixit super crus et calcaneum et proprie pinguis. i. cum scarificatione ut dixit est magis conueniens sup. ad istam intentionem. Addit: et quicquid necessarium est ut fiat flobotomia super saphenam pedis alterius quando sup. est facta flobotomia ex saphena vnius pedis et est vena que est post cauilam. i. infra cauilam pedis distans terra canilla per quantitate digiti grossi ex transuerso: et ita inuinit q. non sufficit: ratur semel fieri flobotomia de saphena: immo oportet iterare aliquando de vno pede aliquando de altero: semper tamen sit minima flobotomia ut dicitur vicia sunt et non ultra pro pede et quo talis non sit principaliter ad euacuandum sanguinem ex matrice: sed ad commouendum magis et ad conuertendum ipsum ad matricem: et ita si fiat flobotomia de vena geniculi et poplitis que non sunt debiliores in hac intentione ad diuertendum ad matricem semper fiant de modica quantitate sanguinis. Et ventose cum scarificatione super coras aut super calcaneum q. aliquando sunt de vno pede et alio quando de altero semper sunt in modica quantitate. Et talia ingenia prouocant ut supra dictum est et sententia Rabi per duos vel per tres dies ante pruridum consuetum menstruationis. Deinde dicebat. A. ponens ordinem in opere administratur medicinie ut aperiantur pori sup. venarum matricis et currant humiditates. i. disponantur ad cursum. Addit: deinde administratur medicinie proprie ad prouocandum sup. date desuper per clysteria in matricem et pelaria etiam emplastra q. sunt subtiliantia sanguinem et aperientia oppilationem.

Et hic ordinem bene nota in intentione prouocationis quem artificiose posuit. A. in isto casu q. male obseruat in practica: ut quod primo intendit cum conuerrentibus sanguinem ad matricem et sup. commouendibus sanguinem in venis inficiat: facta tamen prius enatione de matre in toro si fuerit expediens per flobotomia vel medicinas vnde etiam est. Et post conuersionem sanguinis ad matricem attendat in usum medicinis dilantibus poros venarum matricis: q. intentio complet conuenienter cum balneo et sessionibus et infusionibus et emplastris. Et deinde exhibeantur medicinie et per superius et locales proprie ad prouocandum q. sunt subtiliantes sanguinem et aperientes oppilationem diuerse secundum diuersitatem grossitiei materie et etiam ex diuersitate cause ingrossantis si ne flegmatice sine melencolicis mixte cum sanguine vel ipsius sanguinis fecales vel per adustionem inspissati. Et de omnibus his medicinis sine preteritis applicandis sine per interitus: maxime de prouocantibus dabit casus. Ita in diuisionibus cum dicit. Et uti debemus medicinis prouocantibus mensura sed leniore prius: postea media: dein de fortiore: que casus. obseruauit A. garanus in capitulo proprio cum dicit. Et vatur medicinis sanguinem mensuram depouentibus in primis facilibus postea mediocribus: et vltimo fortibus si necesse fuerit. Postea ponens ordinem in dictis medicinis enumerat eas incipiendo a facilibus dixit sic. Medicine simplices faciles supple ad hanc intentionem sunt aqua decoctionis fascolorum et cicurum rubeorum et alborum et fenu greci et decoctio feniculi et scariole apij caulium anisi antheri samomille sparagi et eius radices: melissa et similia illis simplices vel compositae.

Mediocris vero medicinie sunt menstruum fluuiiale cymum ricasos amicos asse id est saturegia cuscute flores squinari spica absinthij petroselinum lilium aspargi armel cassiam datam amomum leniticum.

Fortes vero medicinie sunt rubea tinctorum iuniperus menstruum syluestre arthanita lusi. dragontea elleborus niger castoreum oppoponacum serapinum armeniacum piper enso: bibi cassialignea assarium nicella uasturrium synapiis myrrha sinopia colloquinrida conditum carpopallamum xylbalsamum opobalsamum peonia et similia.

Nota sit saphene. Nota ite ratione saphene aliquando esse necessarias et q. sitare flo uine.

Nota hic casus. Ita.

Not. de operatione p. m. et c.

De medicinis simplicibus mensura prouocantibus.

Cui. ac inter medicinas q̄ bibuntur visus est po-
nere ordinē in fortitudine et debilitate dixit sic.
Et de illis q̄ bibuntur sunt calamitū et decoctio
eius cum aqua mellis et eius puluerisatio super
aquā mellis addit: et sanguis est fortis: eo addit:
et pulgū est forte valde et cinnamomū. Ita vide-
tur infundere q̄ cinnamomū est fortis sanguis
in puocatio et calamento et pulgū. Addit: et hie
rapi. et serapiū et oppoponacū et fructū ei? et ca-
lorē et cordumē et decoctio emile et decoctio
alutem et decoctio fascioleorū. et semē sansuci.
Aza. in posuit decoctionem fascioleorū inter fa-
ciles ut supra. **C** possim multiplicare infinita
quasi simplicia q̄ nominantur a Rasi 9° cōtinen.
de mēte Sal. et aliorū. Sed ppter abbreuiare p-
ter dicta ponā q̄dam singularia de q̄bus sunt lu-
pini amari ritha centaurea minor cyperus feni-
culus polii dancus solia maiorane sicca arthes-
misa paritaria dipramis filer montanum spica
corne cassie. bozar aconus lactuca asini de qua
dicit Aui. q̄ puocat mēstrua fortiter et interficet
embriū cum vini et extrahit fetū mortuū: et con-
fert apāribus duris in matrice et supposita et se-
dēdo in aq̄ ipsius. Addit: et est p̄bū notabile et est
res magis puocans mēstrua et magis cōueniēs
conueniens et dicit quod administratur in vlti-
mo aureus bibulus et suppositū. id est aureus est
matima dosis eius et de ea fecit Aui. 2. capitula
in 2° cañ. vñ in rub. de lactuca asini. aliud cañ
de finiar. Post has medicinas est etiā semē agui-
casti et leuistici: nā sunt fortes ad hoc radit eius
et milij solia et serpilli et berthonica et cardua bñ
dictus: nam vt dī infallibilis et potēter mēstrua
puocant: alii dī et folia eius maxime in decoctio-
ne et balneo multū iuuat: et ista oīa pueniūt i cā
frigida p̄m̄ p̄tingere. **C** Sed vbi cā sit cala ista
nō sic cōueniunt. Sed endiuia cicorea scariola
et scia eoz et cucumeris et cucurbite et cēraurea et
tasus barbasus maxime radit eius et radit al-
tee et capil. vt ista magis valent: et si ponerent
aliqua leuia calefacientia vt fenugrecum et cau-
les fortius operarentur.

Singula
ria ad mē-
struorū puo-
cationē

Nota hīc
cañ. Rasi.

De medici-
nis simp-
licibus mē-
strua puo-
cationib⁹.

matrice:
trēduz
mia de
thores
atricem
inis. Et
aut sup
te et ali
tare. Et
et esen
nte pey
nde di
strētū
matrī
ad curā
ine puo
ysteria
ine sub
inōnē.
e puo
o ca? q̄
ēdam?
icem?
nficio:
si fuei
s vōi
ad ma
arauri
cōplef
ficio?
medi
ocidū
res op
iei ma
ntis si
angui
ficou
is fue
marie
nibus
cantrū
delin
in ca
cinis
p̄mis
ribus
dicia
alib⁹
apple
nis fa
fenu
illum
ices:
fite.
frum
st fa
chiuz
i dar?

et de lilio et oleo anhetino et cū modico croci fiat
emplastrum et superponatur infra vmbilicum.
C Possunt et fieri inunctiones circa pres illas
cū oleis de lilio vel spica anhetino et fistibus: ad-
dendo semp aliqd croci et cinnamomi vel cassie li-
gneę et cū his cōplebitur intērio sc̄ba de dilata-
ribus poros venaz vt currant humiditates ex-
hibitis: p̄r his q̄ sunt subriliantia sanguinez et
apicuria opilationē q̄ p̄prie dñr medicine puo-
catione sine exhibeant p̄ supinis sine eribeantur
locali p̄ matricē cū suppositoꝝ p̄sarijs sine su-
migrationibus ad ipsam matricē: cōmemorādo
in hoc qd dicebat supinis de mēte Auen. in hoc
differre dicat medicinas cum exhibentur p̄ su-
perius ab eis que per deorsum: qm̄ medicine p̄
superius exhibende non debent esse aromaticę:
ideo debēt declinare aliquatū ad fetidū vbi con-
traria que exhibent per inferi? ad aromaticitatē
debēt declinare et cōmemorādo vt a leniori inci-
piat vt dicebat Rasi. in diuisionib⁹ et cū hoc vt al-
legabat de mēte Rabi. exhibeant p̄p̄ius ante
rps mēstruationis per duos vel tres dies: post
eritū mulieris a balneo dilatare p̄i de primo
qñ tñ sudare cessauerit: et sic pro tunc teneant pe-
des in aqua decoctionis: etiā medicinarū cōner-
tētū ad matricē aperitū arsi vt est spica nardi
calamisso aromaticus assarum cassia lignea et hui-
usmodi magis valebit. **C** Veniēdo ad practicā
possum? recurrere prius ad ea que dicta sunt su-
pra de puocantib⁹ vñā incipēdo a debilitatib⁹
bus: qm̄ vt fuit ibi allegatū: et est sentētia Sera.
in ca? isto vniuersaliter omne qd puocat vñā
et aperit oppillatides puocat sanguinē mēstruū
qñ bibit et qñ supponit cū lana. **C** De puocantib⁹
ergo sine nocumēto est vt vult Sera. compositio
vt. j. R. castorei acori seminis anisi et apij sup. añ.
3. i. et da in porū cū vino sup albo lymphato.
C Dicit Ralpa. faciēdo electuarium qd in casu est
multū excellēns dādo. 3. j. cū vino veteri fiat vt
infra. R. assari pulgij sanguine: cuiusq. 3. ij. anisi pe-
trofillij se. apij ameos rube agrestis. cuiusq. 3.
ij. et 3. serapii armoniaci opoponaci: cuiusq. 3.
j. gūmas in aqua infunde. pigamii. i. ruthe sicce
medicamina rere diligēter et omnia cū melle mi-
sce despumato: hoc est singulare vt p̄s inspicēti
cōpositionem dādo. 3. j. pro vice. **C** Dicit Aza.
qñ dederis mulieri. 3. j. castorei om̄i die cū. 3.
ij. succi mentastri flunialis vel bibar. 3. ij. cortis
cum cassie sup. fistule cum aqua decoctionis ru-
bee tiucrozum multum facit ad puocationē.
C Et Sal. in libro de facile acquisibilibus fecit
decoctionem vt infra. R. psallium nepitam ru-
ram corticem celsi. añ. 3. ij. coque in vino et aqua
sup. vsqz ad consumptionem medietatis et da bi-
bere.
C Ponit aliud Sera. quod puocat mēstrua re-
renta septem annis vt dicit: facium vt infra. R.
myrrhe calamitū mourani: omnium añ. 3. iiii.
passularum mundatarum ab interioribus suis.
3. ij. ruthe recentis. 3. iiii. sanguis. 3. vj. terantur et
conficiantur cum felle tauri et administrantur:
crederem ego q̄ intelligeret per viam supposito-
rij: quia per superius non auderem cum felle tau-
ri sed cum aqua decoctionis radicū rubee tiu-
crozum est medicina satis domestica dādo vsqz
ad. 3. ij. quando minor dosis nō sufficebat.
C De p̄sarijs autem puocantibus est secūdu

Ho. item:
hunc cas.
multus in
hoc casu
practicum

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

Suppositi
rosii fami
liare.

Italyabatem vt fiat decoctio lupinorum piga
mi. i. ruthe absinthij z in aqua dissoluatur modi
cum galbani z lana infusa in dicta mixtura sup
ponatur. ¶ Aliud. R. castorei. 3. j. musci gra. ij.
z cum oleo sambucino dissolue postea lanam in
ea innolue z submitte. ¶ Item z est domesticus
sumatur de radice rubee maioris z intringat in
felle alicuius animalis maxime rapacis vel cny
melle z cum pulvere nigelle superasperso. dicit
Rosarius anglicanus qd sit optimum supposito
rium ad hanc intentionem ab eo probatu z lenis
precij. ¶ Et est etiam aliud nasciale ad hanc inten
tionem excellens cum pulpa ficum pinguium
z succo mercurialis addendo gentiane z pulegij
ass. 3. ij. nigelle. 3. j. subtilissime contritorum fiat
mixtura z cum lana supponatur. Et dale. ibi su
pra accepit duas ficas ficas z nitri obolum. s.
bene incorporando fiat pefarium. ¶ Pro suffu
mighs autem singularissime valet colloquiti
da posita supra carbones sub cathedra: ipsa em
vt dicit Auic. prouocat in dispositione. i. statim
z sensibilibiter oppoponacum z serapinum z cor
dumeni zc. Si etiam fiat suffumigium ex deco
ctione sanie lauri z pulegij: z de eade decoctio
crude lauet mulier vuluum z partes circustates
nam multum proficit. Et dicunt quidam qd si su
marur succi ruthe. 3. j. s. cum vino calido biben
do in sero prouocabuntur menstrua in mane ses
quenti. dicit dale esse expetum qd si mulier pe
sarietur cum spica nardi z ex ea bibat eode tpe
prouocabitur menstrua. ¶ Posses facere clyste
ria imponenda in matricem cum decoctione res
si appropriataru multiplicado numeru infusis
z ex simplicibz dicitur supra: no curo ad oia dis
currere ppter curare prolixitatem. ¶ Sed no
omitram: qd est empiricum: tamen ab aliquibz
illustribus scriptum: dicunt si paries suis mani
bus dissoluatur fermentum frumenti sicut sit cny
pulsatur panis: deinde ad posteroza flecat ma
nibus suis tñ z ore ter suggat dicta mulier de
tali dissoluto: deinde bibat codearium vnum
mellis dicunt qd menstrua reuertentur rerinēria
suum ordinem naturalem. ¶ Et hec sufficiant de rota materia commemo
rando qd si p interius applicata nascalia vel cly
steria vel fumigationes fierent dolores propter
acuitatem medicinarum z punctiones. tñ eo ca
su dimittende sunt dicte medicine per tempus
z intendendum mitigationi doloris imponēdo
de oleo rosato vel violato z alijs mitigratis
doloris. Et hec sufficiant.

De ragadijs matricis.

Ca. xxy.

Ecurande sunt ex medicami
ne de ragadijs ani. ¶ Pesa
rium quoqz ex adipe anatis z
ypopo ceroto z medulla cruris
ceruini mixtis cum cera dissoluta in oleo
delillo aut nardicino subficiatur: si neqz
feb. neqz acuitas affuerint. ¶ Qd si illud
fuerit cu calore acuitate: oleu ro. adbibea
tur ex vngueto qd de cerusa similiter fiat

pesariu. ¶ Si aut calor fuerit veb emētor
sumat succ^o portulace semperuiue lactuce
aut mucilago psilij: z fiat tabula de plābo
similis marmori in q teru^o colores habēs
in circuitu labium parnu z ponat in ea ali
quid de predictis succis z cum pistello plu
beo adeo sup ipam moneat vt de plumb^o
predicto liquori multu misceantur z inspis
setur succus ex quo fiat pesariu postq oleu
ro. ei admixtum fuerit z superponat. hoc
enim medicamen cancro vulnerato qui est
in matrice optimum existit z alijs ei simi
libus.

Est capitulum ^{de pronoca}
struorū fecit. d. Rasio tria parua ca
pitula de quibusdā malis disposi
bus maricis que plerūqz sequunt^r
ad puocationē mēstruorū vt de scil
suris vel de ragadijs que sunt in vulua. z fm de
nascētijs vel aparibz que ibide sūt sine vice
re. z teru^o de vlcērosīs intritularū de plagis sine
de cancro: aliquoties vlcēroso z aliquoties non.
Et hec tria capitula recta ptnuacione cōtinuā
cū pcedēti. nā postq in pcedēti ca^o determinat^r
de puocationē mēstruorū: que vt supra dictū est res
tinent plerūqz a materia grossa frigida opilā
te: ad depilationē talis materie sunt necessa
rie medicine z per superius z per inferius acue
occurru quarū ad matricē ppter acutū calidit^o
te sit exicatio in partibz ei^o intrinsecis vel assus
collis: pcpue cū occurrūt medicine locales in for
ma pesariorū taliter acutē: vñ facta plurima cale
facione z exicacione pñr sit distractio z separa
tio partiu vel collis matricis vel pcanitatis ei^o: z
ita sūt scissuræ z ragadiæ in partibz matricis: et
qm ad scissuras ppter incesum humorū calidos
rū ad matricē sepe ppter vehemētiā doloris oci
currentibus materiēbz corrosiuis circa dictas
scissuras solent sequi apata per diuersos modos
als dictos. Ideo rationabiliter ex recto ordine
post cap^m regadiarū sequit^r cap^m de aparibz ma
tricijs. Quia tñ apata matricis sicut z alioz mē
struorū aliquoties resolunt^r anteqz sanient^r vel in
durent^r: z aliquoties cū nō resolunt^r terminat^r
ad dubletū z ad saniationē: z qñqz cōuertunt^r ad
duritiē aut cācrū. Ideo etiā recto ordine pñr pñ
fecit cap^m de nascētijs vel aparibz nō saniant^r: z
deide tertio cap^m de aparibz vlcēratū z sanio
sis vel induratis z de cācro: z ita hūc ordinē ob
seruādo prius faciā expositionē literalē horum
vñ capitulorū: postea ad ampliacionē declarā
bo materiā de aparibz matricis absolute nō cus
rāno ampliāre de ragadijs: qm vt dicit text^o hic
in principio cura est sicut ragadiarū ani de quibz
bus supra est sufficiēter determinatū includens
do sentētiā simul horū capitulorū. ¶ Pora ergo
ista pars diuidit^r in tres partes principales fm
q tria facit capitula: partes patent. pñmū ergo
cap^m prima diuisione diuidit^r in duas. Nā pmo
ponit curā pueniēte ragadijs ex causa frigida cō
rigentibus. secundo ponit curā ragadiarū a cau

declari
pime
pucipal

declari
2° pñm
cipalis

Continua
rio: pñm
ris capitu
li ad pñm
dentia.

Nota hoc
empicū:

No. m
faciē
bulam
plum

Declaratio
prime grise
pucipalis

Declaratio
2ª grise
cipalis.

Continua
tio prelu
ti ad piece
denria.

No. modis
faciendi ta
bulam de
plumbo.

sa cata. scda ibi. ¶ Quid si febris vel punctura ibi
adfit. ¶ De prima pre ponit curam gñalem res
mittens se ad ea que facta sunt in ragadijs ani.
Scdo ponit quedā spalia remedia i cā frigida.
¶ Dicit ergo primo loquēdo de scissuris q̄ hñt in
vulua: he curande sunt et medicatione ragadia
rum ani sup. diuerso mō fm diuersitatē causari
r fm varietatē eleuationis vel appropinquatio
nis ad orificiū ani correspondenter i iu matrice.
Nā si ragadie fuerint visu cōprehensibiles circa
os extrinseci matricis: debēt curari cū medicis
applicandis in suba magis copulēra. Et si fuerit
in cōcauo debent curari cū impositis magis liq̄
dis pueniētibz ad pñdū: declaraf aut ragad
dias esse in matrice cū nō appareat sensu: q̄ di
stant ab orificio extrinseci p̄cipue p actū coitus
qm̄ in illo actu mulier ēt si hñt in cōcauo p̄cipit
dolorē ppter expansionē spermatis calidi supra
dictas scissuras r si hñt in collo versus orificiū
posterius vltra dolorē q̄ fit in actu cōcubitus. ex
trahitur membrū virile sanguine fedatum.

¶ Consequēter ponēs remediū in cā frigida sa
ctis ragadijs p aggregationē partū r p̄r sepa
rationē a frigido q̄ declaraf p hoc q̄ dixit. Si
neq̄ feb. neq̄ p̄torio affuerint r sup. sc̄r signa
ragadiar q̄ dicta sunt supra: tñc laudat p̄fariū
dicit sic. p̄fariū quoq̄ ex adipe anatis de hylopo
ceroto. i. de hylopo humidat medulla cruris cer
ni mixtis cū cera d̄ issoluta i oleo hīrino v̄ nar
cicino submīteatur. i. supponat: p̄z q̄ ista p̄ce
nīst ad remouēdā frītatē r siccitatē inducā q̄
fuerit cā nocuēti cum talia sint calefaciētia
r humectantia vt p̄z: illa tñ sola sepe non suffi
ciunt sed ad cōsolidationem op̄zr ponant que
dam medicīne cōsolidatiue vt cū r̄ure masti
ce r draganto cum modico aloes.

¶ Consequēter in scda parte huius capli ponit
curā ragadiar q̄ hñt a cā cata sine fine mā sine
cū mā: q̄ declaraf p hoc q̄ dixit q̄ si febris vel
pūctura ibi adfit r duo facit. Nam primo ponit
curā dictar ragadiar a cā cata nō multū excessi
ua. scdo ponit curā q̄ calor est multū vehemēs
p vñū singularissimū remediū cuius laudes po
nit in fine capli. ¶ Dicit ergo pmo q̄ si se. r pū
ctura ibi adfit nō tñ sup. intrēsa oleum rosatum
adhibeatur. Addit: et ceroto quoq̄ d̄ cerusa filr
fiat p̄fariū sup. cū bōbice imposita r inoluta
in eo: istud est totū claz. Nam oleū rosatū infri
gidat r remouet ardorem aliquat cōsolidati
uum: idem dico de vnguento de cerusa. Si tñ ra
gadie sint cū putredine ita vt aliquotiens emit
tatur virulētia vel sanies: tñc op̄z accedere ad
clisteria leuiter absterfua in matrice cum aqua
ordei vel succari vel aqua lacris caprini r simi
libus de q̄bus dictum est supra: r facta mundifi
catione succedant cōsolidatiua. ¶ De scda par
te ponēs curam q̄ calor est vehemētiōr dixit
faciēdo medicamē multum artificiosum: si an
tem calor vehemētiōr fuerit sumatnr succ^o por
tulace vel lacrice vel mucillago p̄līj vel sup.
omnia simul r fiat tabula de plumbo s̄lis mar
mori in quo teruntur colores sup. p̄ctorum ha
bens in circuitu labium paruum sup. ne liquor
possit exterius effluere r ponatur in ea sup. ta
bula plumbea aliquid de predictis succis v̄ sup
ple dicta mucillago p̄līj vel sup. omnia simul r
magis placeret cum pistello plumbeo vel sup.

cum massa plumbea plana ex vna parte adeo su
per ipsam. i. tabulam moueātur dicti succi dos
nec de plumbo tabule r masse contentis mul
tum liquori predicto misceatur r inspissetur suc
cus ex quo fiet p̄fariū sup. imponēdum intra
matricem postq̄ oleum rosatum et admixtum
fuerit. Et ponēs laudes hui⁹ medicaminis ad
dit: hoc namq̄ medicamen cancro vlcero sup.
multum doloroso qui est in vulua. i. in matrice
vel collo eius optimum est r alijs eius similibz:
patet enim q̄ hoc est multum mitigatiuum dos
loris r cōsolidatiuum ratione plumbi remittit
ardorem r punctiōem r si postea coniungatur
vltus mitigato dolore ad absterfionem fiat clis
teria cum aqua succari vel mellis.

¶ Facit etiam Serar. vñum vnguentum in hac
intentione infrigidatiuum r cōsolidatiuum in
substantia liquida imponendum in matricem.
vt infra r est egrēgium. R. draga janti gñmi ara
bici infusorum in aqua ros. ceruse lore oliban
sanguinis draconis. an. 3. j. lythargiri. 3. j. olei
ros. 3. j. cere quod sufficit fiat vnguentum liqui
dum: patet enim quomodo ex intrantibus in ca
su sit multum conueniens.

¶ Facit etiam vnam decoctionem in lacte cap
no injiciendam i matricem r in casu ibi demve
infra. R. ceruse aloes oliban. sanguinis dracōis
boli arme. an. 3. j. conquaassentur r bulliant in
quartis. iij. 5. lacris caprini vsq̄quo redeant ad
quartam. i. coletur r colatura injiciatur ad res
mouendum puritum r ardorem.

De apostematibus vulue non
saniatis. Cap. xxxij.

Si cū apostematibus istis ad
est calor et feb. si omnia ex cepha
lica fiat. et patiens aqua orde
nutriatur et liniantur renes et
femur et ilia et lumen ex epitimate apo
stematis calidi et infrigidetur locus quan
tum possibile est. ¶ Si vero postq̄ febris
et acuitas quieuerit et remaserit ex aposte
mate calido aliquid ex vnctionibus liqui
dis curetur: et muler in vniūsmodi liqui
dis sedeat donec mollescat et maturetur.

¶ P̄fariū mollificans dura apostema
ta matricis r conferens doloribus in ea sa
ctis et paulatim ea quiescere faciens. R.
adipis anatis medulle crucis vaccini bdel
lī mollis croci vitelli oui affati fecis olei de
seminibus: fecis olei de lilio: omnium aſi.
partes equales. dissoluantur in vino aut
rob et fiat ex eis p̄fariū: est enim optimū
ad sedādūm dolorem r mollificandū du
ritiem matricis. ¶ Patiētiā preterea se
deat in aqua in qua coquantur fenugrecū
r camomilla r mellilotum r caulium extre
mitates sigillatim aut omnia simul.

De cr. vñ
guenti.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi.

Equitur aliud capitulum

Sed de apartibus que sunt in vulna nō san-
natis: et sic scō par principalis im-
tus pto pto diuise pinnata cū pcedenti fm
modū supra dictis: qd ca^a pma diuisione diuidi-
tur in duas partes. Nam pmo declarat apa cē ca-
lidit^r qd quedā signa: pōt ponit curam dicti apartⁱ
in prin^o eius ad phibitionē eius augmenti et re-
motionem eius. scō ibi apud prin^o. (minutio
et cedebat hāc.)

Declaratio
p^a parris.

De prima predictis. Si est apare vulue. i. mar-
ritis cōdest calor: et febriis sup. acuta: tñd sup. decla-
ratur apā tale esse calm ex mā cala essentia: dī-
xit signanter: cū apare marritis. i. cū signis ap-
propriatis apā maritricis de dolore pñino cir-
ca marritē et granitate in pre et difficultate p-
wandū aliquantū et egerēdū: et qñq cōcat eis flo-
macus et sic fit naufea et singultus: et cōcat aliq-
tiens cerebri vñ fit dolor: capitis in fincipie. p-
pter cōratē dñx mēbroz cū maritricē vñ videbī
infra latius loco suo. Tunc fit pñngat calozebe
mēs sup. circa ptes maritricē et sup. dolor acut⁹
et feb. acuta: tñc manifestum est apā esse essentia: ex
mā cala vñ manifestū est cū in apare frigidū: li-
cet fit granitas circa marritē et inflatio nō est
de dolore de quo fit curādū. Et inuēto si fit do-
lor aliquorēt multū intēfū: nō est fit granitas
de qua fit curādū. Ideo scāte granitate et rēfio
ne fit cū dolore acuto et caliditate maritricē pcepta
in parit⁹ maritricē si cōfigatur febriis acuta cū
lesione mēbroz cōcantis: tñc eundē rēfio significat
tur q tale apā est ex mā cala pñius a dñō san-
guine ppter multitudine venaz mētrualium
ad marritē terminatis. Et nō q. fāsi in hoc ca-
so in multis alijs fuit breuius lo-
tione de tali apare caloro: q frequētius tale ac-
cidit in matrice ppter cāz dictā de venis ad ma-
riticē terminatis et ppter subam mēbrū eē neruo
sām ad modū supā declarantē: q talia apā
sunt magis pñosa q plegmatica vel ventosa

Declaratio
2^e periculi
p^e p^{ri}s p^{ri}ncipalia.

¶ De scda prepones curā dicitur apatiduo facit
principaliter. Nam primo facit qd dcm est ad phibitio
ne augmenti. nā scdo ponit curā illius cum ali
quali iudicatur qd nō pot in toris reboli pueritē
do ad famiationē. scda qz incipit ibi. Si qd pot
¶ 1o febriu p pterio q̄uerit et c. Pri^o qz possit dē
alidi in tor ptes quor principalia p̄cta p̄bi de
cura. s. p sōiam diuersa in prin^o et scdo de die
ra pueniri et parte eius qd sumit de cibo et pos
tu: p̄r de applicatione localium extrinsecor et
sup. et intrinsecor qd alteratione acie. Dicit et
qz de coibis p̄s partibus legēdo isam p̄tinuaz
stare sup. rali significatione de ap̄ate caso minurio
qz cephalica fari: alal cubi repimr et bacilla: pa
tiens et aqua oidei nuriatur: et epithimēf ap̄at
nes et femur illia et sumen et epithimēf ap̄at
calidi sup. in prin^o et infrigidante sup. notabilr
et aliquat foratē rep̄tente: et infrigidē lo
cus q̄si possibile est. ¶ Qd dicit de sōia inrel
ligatur p̄cedētē v̄terio lenitiōe fālre qz clisteri
lenitino infrigidatē sacro qd decoctio ois. mal
uaz et matris violaz et solatri qz castia et maccaro
albo et oleo violato s̄t cū rosario sine sale: postea
fari sōia diuersa in corpore plenos et cephal
ca et vlongio. fari diueroz: et bacilla in cope
mediocri vbi nō tanta est necessaria diueroz:

ita dissoluit difficultas diversitatis hie regredie
cephalica & balilica: & dixerit Serap. in casu isto
Flobothomamus in primis basilicam rissallere
i. in manu vt attrahatur materia ad superiorem
ita magis ad longinquissimam hoc est in corpore ma
gis pleno: de hoc aliquid dixerit infra loco suo.
¶ Consequenter rectificemus aer ad finem quassit
possibile est cum asperione refrigeratq; vel enas
poratione eam in camera propria fieri modum
fieri dixerit loco suo: deinde hanc epistimam cir
ca matricem & circa renes cum humecranibus &
cōfortantibus vt cum faculis plantaginis portulacae
sempium & si expedit lacruca & silium: ita quis
sublimationis eorūde cum modico aceti vini &
donioz. Et faciendo inunctiones cum oleis ap
propriatis vt rosas & nenufaris cydonioz: mys
tilloz & siliim: & hoc in prima die vel scda & vlti
ma quod debilitat intenditur doloris fluente mare
ria: postea cum non interdūtur remittantur dicta
frigida extremat & ponatur aliquid debilita
lurgia cuius est finis canones sepe dictos & de quibus
dixerit latius infra loco suo. ¶ Et ita in regimine
dicere dimittantur carnes oua vinum & quēcūq;
inflāmbilia vñ inflāmare poterit vredo aq; oia
dei in prin^o cum modico suc. vel iulep. ro. violato
r & siliibus: postea cum spinachis lacruca portulacae
cucurbita & siliibus de quibus amplius dixe
ras loco suo circa dietam infra: & de hie recur
ras ad ea que sunt dicta supra: de apertis & re
vessis: quasi in oibus cōtineat salte gremum ad
dietam. ¶ De scda parte ponit curā eiusde ap
tius qđ non resoluitur in toris fide aliquatū inuol
ratur disponendo aut ad dissolutionē: aut vt ad
sanitē perueniat: & duo faciunt pmo ponit in
tentiones ad curationē: scđo eredit ordinādo de
rāz: qđ vñ pñsumit deinde intentiones ordinādo: p
separatū & yltimo cū balneo in quo sedeat miter
qđ oia faciat vel ad cōuersionē in sanitē & tandem
ad rupturā vel oimodā resolutionē pres paret
bunt legendo. ¶ Dicit ergo pmo de ista pre. Si
vero postqđ sebitis & pñsumit qđ uerint. i. fuerit ali
qualiter remissa remanensit er apare aliquid sup.
in via induratiōis: qđ declarabitur er poderō
strare loco cum remissione aliquid accidentium vt
infra latius videbitur in signis: tunc sup. vt dicit
r continuando er iniectionibus liquidis cui
retur. i. immisissintra matricē medicis liquidis
virtualit^r & humecranes & mollificantes. Addit
r mulier in hmoi lqđis sedeat. i. in hmoi deco
ctionibus sedeat vñ ad ymbilicū donec molles
cat & maturet sup. apā vel resoluat. ¶ Consequē
ter ordinat pēsariū immittendū in mēicē ad hāc
intentionē: deinde ordinat decoctionē in qua de
beat federe mulier. scđa. (Parientis freres ses
derat.) Dicit qđ pfectio pēsariū. i. cōpōrēt imittē
de in vuluā & mollificatis apāz vultu & sup. alii
quorūde resolutiōis & pferētis dolorib^r in ea fa
ctis & pularim qđescere facientes. & adipis ana
tis medulle cruris ceruini medulle cruris vacca
ni belly mollis croci virelli oia a sari facit olei
de feminibus: scis olei trinitumum gres olei
les: dissoluantur in vino aut rob. i. vino cocco &
fiat er cis pēsarium supple liquidum immittē
do in matricem vel inieciendo ipsū cum liquo
ri vel inuoluculo lana succidam in dicto liquo
re postea imponendo: sed mēo Rasis sup. quod
stare apostemate in pfundo matricis vt pōnat

Declaratio
p^{re}ceptis p^{ri}m
qualis,

de pefarâ

istud medicamentum liquidum fluens ad intra matricem
ut melius perungere possit ad locum apertum. et mulier
facile conuertat super locum dolorosum ut medica-
mentum ibidem persistere possit et conuenientius opera-
ri. per quod hoc medicamentum est mollicianum et res-
soluendum ex parte intrinseca ut patet: et ita disponet
apud super ipsum quod remanet vel ad sanationem
vel ad resolutionem. Et laudamus hoc per se dicitur
est cum optimis super tale per se ad sedandum dolo-
rem cum hic intrent anodina multa: et mollician-
da duritie vulue. i. matricis. Consequenter de
alia parte ordinat decoctionem vel balneum in quo
debet sedere mulier. Et ad dicras irrationes dis-
tinguitur: pariter sedeat in aqua i qua cocta sint
senugreci et semine lini et camomilla et mellilo et
caulium extremitates sigillatim vel simul. Ista
omnia sunt nora ex sepe dictis. nam facit ad mol-
lificationem cum resolutione. Et sic fit finis huius
partis.

De vlcerebus apostematibus et cancro matricis.

Capitulum. cxxv.

Cum a vulua fluxerit sanies spissa aut virus tenue si ex propinquo manat loco neque fuerit ibi profunditas. scilicet tida neque putrida: sumenda sunt aloes et myrrha et sanguis dra. et sarcocolla atque olibanum et loco superponenda donec consolidetur. Si autem ex loco manauerit remotum: ex perario quod nominauimus in c. de sanguine et sanie fiat per diffinia. Si autem quod fluxerit est fetidum odore habens malum: ex perario secundo acuto fiat injectio postquam locus mundificatus fuerit ex aqua et melle infectis per instrumentum eneuum.

Si vero cum hoc quod fluxit fuerit punctio et dolor est apostema durum quod tactu differtur summopere cauendum est ne aliquo acuto medicamine tangatur: sed fiat injectio ex fricatione plumbi quam diximus aut ex vnguento de cerusa: et slobothometur ex basilica et custodiatur ab omnibus que choleram nigram gignunt et seminibus et speciebus que pro condimento admiscetur cibis.

Ecce est pars principalis huius partis vel 3^a causa insitula tibi de plagis siue apertis vlcerebus matricis et primum primum in vlcerebus supra: et diuidit principali diuisione in duas partes. Nam primo ponit curam apertis vlcerebus non cancerosis ipsius matricis. 2° ponit curam apertis cancerosis vlcerebus. 2° incipit ibi. Si vero. 3° ponit curam in loco propinquo ut in collo matricis vel apud orificium intrinsecum vel extrinsecum. 2° ponit curam eorum cum sint in loco remoto ut in profundo matricis. 2° incipit ibi. Si autem ex loco remoto man-

nerit etc. De prima parte dicitur. Cum vulua fluxerit pus spissum. i. sanies grossa vel virus tenue si ex propinquo manat loco neque fuerit ibi profunditas scilicet tida. i. superflue fetens vel profunditas scilicet tida. i. sanies ex multo tpe scilicet tida neque scilicet tida super multum: sumenda sunt aloes et myrrha et sanguis dra. et sarcocolla et olibanum: et loco superponenda super ex quo locus est propinquus: vel super ductis his in puluerem vel incorporatis cum aliquo liquore appropriato ad compositionem vnguenti.

Sed nora non esse meretur. Nam hic quod apparet talis sanie vel virulentia etiam multum scilicet tida debet immmediate applicare tales medicinas consolidationarias. Nam in hoc esset error magnus ut alio declaratur est in simili: sed voluit prius mundificari debere tale vlcus a sanie vel virulentia: et in parte sequenti expresse ponit: quod tale apud cancerosum est in loco satis manifesto et potest sensualiter abstergi cum vlcus est sordidus. Idcirco in hac parte non specialiter fecit mentionem de abstersione et mundificatione ante medicinas consolidationarias sicut in parte sequenti ubi vlceratio fit profunda neque sensu visus vel tactus bene perceptibilis: et in quibus ex natura sit materie putride sunt apte magis retineri: semper ergo debent preponi medicinis mundificationis consolidationariis cum vlcus est sordidus: quales autem sunt dicte medicinis mundificationis necessarie sufficienter dictum est supra in capitulo vlceris renis et vesice vel de micru sanguinis et sanie. Nam in virulenta materia et acuta abstersione conueniens est aqua ordei vel zuchari vel aqua lactis: et in sanie grossa aqua mellis vel decoctio prassii et similes sunt magis necessarie: et ad maiorem doctrinam recurre ad dicta supra. Sequitur alia pars: que est scilicet tida huius partis in qua ponitur cura talis vlceris existens in profundo matricis duo facies. Nam primo ponit curam illius a quo emanat sanies non multum scilicet tida. 2° illi a quo emanat scilicet tida multum. ibi. Si autem quod fluxerit scilicet tida huius odore. Dicitur de prima parte remittens ad vnam compositionem factam in capitulo de micru sanguinis et sanie: si autem ex loco remoto manauerit super sanies non multum scilicet tida: ex perario quod nominauimus in capitulo de sanguine et pure fiat per diffinia. i. immisso in matricem cum aliquo liquore. Nam in illo capitulo ad medicum capituli tilla parte: pus vero si minterit eger. ordinauit. Nam trosciscos in casu nro conuenientes in quibus est virus lanatina et remissina caliditatis propter naturam simul cum intentione etiam consolidationis. Nam ex quo tale vlcus in matrice in loco profundo non est plus rime sordis neque male malicie quod declarat ex eo quod sanies inde emanans non est plus fetens conueniens: et potest exhiberi medicina in qua simul sit virus abstersiuum et consolidatiuum relinquendo operationem nature sagacis i abstergendo sanie per abstersionem et consolidando per consolidatiuum: corpus erat talis. scilicet. melonis citrulli cucurbiture: oim absterge corticibus: an. 3. r. boli armeni gummi ara. olibanum thuris pinis sanguis dra. ois: an. 3. r. opij. 3. ij. 5. seminis apij. 3. ij. et horum troscisci i podere. 3. ij. p. quolz declaratur est inuamens horum trosciscorum in casu vlceris vesice. et inde inuamens sequit in casu nro dissoluedo vtrumque vel duos trosciscos de dictis in lacte et imponendo: et sic fiet mundificatio vlceris quasi integra. Et si sit intentio ad consolidationem magis tunc valebit colligium de cerusa postquam in co-

Def. trosciscorum pulueris.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

de capitulo: cui? descriptio est in infra. *xx.* cerne
fasciolas libani q̄simi ara. opij sanguinis dra.
omnis partes equales: dissoluant ista cum lacte
caprino vel in lacte asine et imponant. Et sic ap
paruerit notabilis rimulis et imputis setens tū
dixit. Ita. in ter. nostro cōtinuādo de secūda parte.
Et sicut q̄d fluxit feridū by odorem et alio p̄sio
acuro sicut inferio postq̄ locus mūdificatus
fuerit et hoc q̄ melle iniecit per instill. *i.* mar
tricē: p̄z em aqua q̄io de senetia sua est v̄ p̄ius
mūdificet vlcus ch̄ e fozdes ch̄ absterisio: postq̄
ea exhibet medicamē p̄olidariū: q̄d t̄n p̄cipi
et aliqui acuitate ad corrosiōem ad remo
tione c̄nis putride: dico signant parū acuti:
q̄m foria acura v̄ fuit supra allegati nūq̄ de
bent imponi in martricē p̄zr mēbi sensibilita
e: vnde in casu isto ad consolidandū ch̄ colligro
panloante postq̄o possit addi aliquid aluminis
cōbustū ad effectū dicit.

T Sequit̃ alia pars principalis hui⁹ capli. vbi
ponit curā vlc̃eris cancerosi ⁊ duo facit. Nā pri⁹
mo ponit signa ad declarādū q̃ vlcus est cācero
sum reddendo causā medicā in operatione illi⁹.

secundo ponit curam ibi. (Sed fiat infectio etc.) **E**dit ergo primo z est totū notandū, Si vero cū hoc qđ fuit sup. de sanie vel virulentia multū secrete affuerint nōrio z dolori z aīa durū quod

tracti afflicti sunt & color capis duri quati
tracti differunt: summopere cauendi est ne ex ali
quo acuro medicamine rāga: et ita innuebat q
etiā fāne sanie ferida fit coīngant rāciditēdā cā
cri de duritie apatie simul cū punctione doloꝝa
la & sepe fūideri pōt apparet in eo color rubens
offuscus cū caliditate aliquali. nā dicebat Rāf
in diuisionib⁹: cū induratur apā in matrice & nō
resoluit⁹ sup. sacris de debito remedio: immo au
quatur dolor & remanet in ipso cū duritie calidi
tate pauca & pulsatio nō fortis: tūc apā sacris est
cācer: tūc dixit tex. noster nequaquā debem⁹ appli
care aliquas acuras medicinas: qm per eas ma
litiā materia ipsi⁹ cāci corruu⁹ sup: dea
raui in prima parte in capitulo de polyto & car
ne addita in narib⁹. vbi bis iter. replicauit isti
senetētiā: cū color talis est dura cū pūctione sup.
dolorosa summopere cauendi esse ne de cegritu
doloꝝe et similib⁹ ferro aut acuro medicamine rā
garn: sed sup. blādi edū & p hībēda putrefactio
t acutitas in materia. Ideo de fecida parte dixi
in ca. in tex. nostro ordinādo cōueniētiē dietam in
ca: sed fiat inieccio ex confractione plūbi quā
diximus sup. cū succio postulace lacuce & muc
lagine plūbi vt dixi est in capitulo superiorē. de
salsitruo fūe ragadigū martio. nā ibi laudando
medicamen vt vidisti: dixi hoc medicamen cū
cū vulnerato qui est in vulua optimū est calis
sibi similib⁹. Et ita blādiendo op⁹ curare in fun
dō in matrice de dicta cōfractioe plūbi vt
dissoluendo ceroti de ceruis cū aliquo de dictis
succio vt aliquā sublimā flosis dictari⁹ herba
rū: postea intendendū est omni ingenio rectifica
tioni humoꝝū in toto & p hībitioni corū a lapsu.
vnde addit rex. & minuat ex basilica sup. aliquos
vnde & custodiatur ab omnibus que cholera nī
grā gignit & sup. cholera nbeam: & maxime que
cholera nīgrā per viā aduisionis gignit ppter
inflammationē eoz. Ideo addit: & custodiā a simi
libus sup. caliditas & specie⁹ que pro cōdimento
adificēt cūbis sup. que solent esse acutēre cin

momū. 33. piper et alies: rita iānuauit q̄ ab oib⁹
inflāmabili⁹ et inflāmare poterit⁹ in tali ca
su cauedū est et inclinādū sup. ad infirigiditā
eductiōne remittit⁹. Et si volueris continēre
doctrinā de hoc videbis ordinatā per me in p̄
lio sacro de cancro pro quādā nobili de gerib⁹
ciue ianneti, videbis etiā aliqua medicinalia
pro fira supia in prima parte in capitulo alleg. de
polyo. Et rita insuiciat pro expositione literal
b. et trium capituloꝝ.

Experditus de terminalibus hōi triū par-
uorū capitulorū restat po-
pulatione mātē dimissa per vagandi infirmiti-
per causam dīcē venire ad materiā apārū ma-
triciū: quā etiā summam et breuiter attingam
neq̄tingat plōgare fermōē inuoluerē remittēs
mē multis ad ea quē dīcā sunt supra ample de
pleuorū apārīb⁹. renū et vellecī quib⁹ apārīb⁹
vellecī maxime comunicant apārē matriē. Ego
īgitur excusatus primo de quid nominis apārū
matriē. nā ita est apārē matriē egrindū con-
nens in se tria genera morbo-ū in matriē sicut
alīa apārē aliozī mēbrozū in alijs mēbrozū.

Distinctiones. De distinctionib⁹ erit bimū
rā multas diuisiones ap
rū cōmunes: de quib⁹ dictū est in locis supra al
legari: vt q̄ quoddā est tale per viā inceptiois
r per viā pauline cōgestionis: r quoddā lēq̄s
ad illos morbos r per viā delinquo. Et ita bimū
est diuisiones que sumunt et parte morbo: vt q̄
quoddā est in pñ⁹ quoddā in augmēto r c. Jā dī
co de diuisionib⁹ que sumunt et parte termina
tionis: q̄ quoddā resoluit r c. Non omittēdo
viā diuisionē in apatib⁹ matricis maxime neces
sariā cū ad duritiem terminatur. Nā de eis que
ad duritiē terminant: quedā terminant ad duri
tē cancerosam: r quedā nō. Et de cancerosis: qdā
sunt sacra vlcerosa: r quedā nō. C Similit̄ dī
co de specieb⁹ apatū et parte diuersitatis a mate
rie: vt q̄ quoddā est calidū r c. Similit̄ multas
alias omittā als dictas. C Solū ponam viā di
stinctionē que de apatib⁹ matricis appropiat
que talis est. q̄q̄s fora matris apatū: q̄q̄s sim par
te r̄hys vel partes apant: r hoc mēbrā subdiuidit.
Nā dicebat Sim. loq̄ns de apatib⁹ calidis matricis
r: q̄q̄s sunt in ore matris. i. in collo mēbris
vñus os et trisculi vel os trisculi mēbris: r q̄q̄s
sūt in cōcūitate in partib⁹ et i. in quib⁹ partib⁹
q̄q̄s sunt in alero duos latē v ante r retro
vel sup. a dextris vel sinistris sigillar: r q̄q̄s in
diuersis partib⁹ eius diuerso modo: q̄ in dextra
ante r in sinistra retro: vel aliter sim alias possū
bilitates. Jtis posui tñ de distinctionib⁹ bene
nēdū est ad terrū principia de causis.

Cause. Causarū igit ap̄as matricis quedā sunt priuītiue: et quedā sunt corporales. Et de corporalibz quedam sunt humorales quedam sunt ventose.

Et de humoribus si sanguis est in cana uero
 rufus enenit rufi maxime pringit excretionem me
 struam cui est refudatio a yemina mēstruali modū
 spaciostrares subſtātie mēſtris. per hummodū
 diffuſi aliqui immo ſub ſentētia. a. in cō. ppio
 q. qñs ſit Italia aſata. ppter elenationē ſperma
 tis. i. q. recepto ſpermate i. cōtante mēſtris ſue
 uirili ſine muliebri pōt ſubſigredi ſubſtātia ſper
 matis itra ſubſtātia mēſtris. unde ſec aſa q.

De causis
quando a
sanguine.

nota hoc
pulchrum
co. relatiu

reducit ad nān humoralium: et credo maxime sanguinorum propter rationabilem causam: quia cum sanguis matris coicatur cum illis matris in manifestis qualitatibus. Et hic potes inferre pulchrum correlatum supposito quod sperma ut tenendum est non potest nisi in testiculis generari: quod aliquid est apud in aliquo membro quod nec habet sibi potestatem in eodem membro per viam paulatim per quodam generari: ut est de apate et spermate generato in matrice: quod tamen per subintroitum in subam matricis generatur. Et sic dicitur est de sanguine quod esse potest in apate matricis: idem intelligatur de colera et flate et melia et nali et preter nam: sepe tamen pringit ex quibusdam humiditatibus flatibus: quoniam multitudine humiditatis sepe ad matricem demandatur: et ibidem generatur.

De causis autem primitivis et extrinsecis dicebat Serap. quod accidit ex percussione et ex casu et foras accedit ut dicitur: ex abortu post partum quod obstrit facit laborare mulierem. laboriose educit fetum et secundum. Nam tunc propter dolorem matricis diffinit ad apatam. Et quod apatam et ex multitudine coitus quod est supra mensuram et egrediens ab equalitate: et non tamen fit ex multitudine: et aliquoties ex erubescit quod dicitur in istis et laborioso coitu. Et ita suppositoria acuta et pelaria quolibet cum immituntur mordacitatem in matricem potest esse de causis. Et si venereose cum ponitur in regionibus matricis in corpore impuro non sacra distinctione aliunde: et empla causa et inunctiones et ista supra matricem posita potest esse de causis apatam matricis. Et hec de causis sufficiant.

Signa. Tenendo ad quartum principale de signis fit hoc generale: quod occurrunt causae de primitivis una notabilis vel plures in muliere de quibus dictum est paulo ante: in ea expectari oportet suum eventum apatam in matrice. Et hic asserant alia pronostica eorum correlative: hoc dicta sunt supra in apatibus aliorum membrorum in locis allegatis. Et si de pronosticis ad bonum cum tamen nullum sit simpliciter bonum sed comparativum tamen de quibus ponebat vnum Aui. in fine capituli signorum cum dicitur. Et apatam quidem matricis et eius dubletum quod sunt in ore matricis possibile est ut sanetur.

Et peritiam de pronosticis ad malum dicitur. Et si sunt profunda. i. in profundo firmata non est possibile ut sanentur super est valde difficile. De pronosticis et ad malum dicebat Sor. de apate matricis est difficilis curatio valde et porissime quoniam magis appropinquat ad interiora. Addit: quod aut apatam matricis transmutat ad sanitatem si quod erit sit virulentum dixerunt color et pessimum. Aliud posuit Ra. in divisionibus de apate cancerosive: raro cum dicitur. Et cancer ulceratus est deterior quod possit. Addit: signum quidem ulcerationis eius est quod currit ex matrice virum nigrum feridum. Aliud signum pronosticum ad malum est. A. dicit in proprio capitulo de apate calido. Et de his quod est deterior est quod eodem pluribus partibus: maxime super si fuerit in concavitate ut paulo ante dicebatur. Et hec de pronosticis sufficiant.

Tenendo ad signa demonstrativa primū dices mus signa demonstrativa generis et per species maxime illarum quod sumuntur ex parte locorum apatis et ex parte terminationis eius ad cancerum et ipsius facti canceri ulcerati et non ulcerati: non faciendo mentionem de signis diversitatis mater calidarum vel frigidarum earum species. nam de eis sepe dictum est. Et quod vix et signis

generis potest declarari: quoniam dicebat Aui. si apatam fuerit calidum erit oia acutiora illa vehementiora non erit facilius merione de signis repositum apatis. neque terminationis ad sanitatem vel eruptionem: quoniam oia talia signa sunt supra notificata in locis supra allegatis. Tenendo igitur ad signa generis: quod sunt propriae eius apatis: quod sunt signa per coitantes in membris quibus coicatur matrici.

De signis per proprietatem est dolor in matrice et gravitas vel poderositas cum extensioe aliquanti: et percipit mulier matricem quasi corrugari vel infer per proprietatem et investigationem sepe percipit durities in loco matricis et coarctatio in exitu veteris: et in pectus in dicebat. A. accidit et passio et difficultas. i. coarctatio in egeredo. et difficultas super in via ut dicitur glofa in interlineis: id est ut dicit Aui. per coarctationem apatis super facta et intestino recto: et circa vesicam et ipso apate matricis: cum ipsa mater iaceat in medio intra intestinum rectum et vesicam ut supra dictum est in anatomia eius: non est mirabile si eremittat veteris aliquoties ita ut non videat veteris meatum ad exendum ut dicebat Aulic. hec sunt signa proprietatis apostematis matricis. Signa vero per coitantes membris quod matrici coicantur: quod sunt signa prima quod manifestantur in membris vicinis matrici: quedam in situ distalibus: de primis sunt quod apparet poderositas in dorso in parte inferiori: et in ancha propter alligacionem ad has partes et impedimentum: manifestat et in vtraque coram maxime interioribus: et exterioribus et in ancha et in inguine fit notum cum propter maximam colligacionem ad has partes: et aliqui obstruuntur genua propter expansionem venteris latum deorsum per crura. De signis quoque coitatis membrorum magis longinquorum dicebat Aulic. stomachus cum coicatur ei quare dolo super aliquoties et accidit in ea tristitia et angustia per coitantes etiam ad cor viciniam sibi et nausea et singultus et coarctatio digito aliquoties et appetit aut super salivam debilitat. Addit de cerebri: et cerebri coicatur ei super matrici quare accidit dolo capitis in summo. i. in vertice: quia matrici per directum aspectum ad anteriorem capitis partem quare ad eam magis coicatur vapores ab apate elevati. Addit: et dolo super ple sit in collo et radice oculo: et profunditate ipsorum cum gravitate sit in collo maxime in parte posteriore per coitantes per nucha mediantibus spodilibus et in radice oculo: propter vapores elevatos ad panniculos cerebri: antequam quibus originantur runice oculo. Per coitantes et cum toro dicit Aui. et sentit in toto corpore gravitatem. i. relationem virtutis in toto: nam mulier non potest recta incedere: immo claudicat apud deambulationem: et cum est sedens non potest elevari: et est stans difficulter sedet: vel ois morus localis sit ei difficilis. hec sunt signa generis quibus sufficienter declarat apatam matricis maxime cum inflatur pecten.

Signa vero specierum ex parte locorum dicebat. A. et signat partem apatis. i. in locis in quo est apatam locus pulsationis super et doloris. nam si apatam est in parte anteriore: tunc dolor sit in summo: et si posteriori tunc nocumentum sit declivum ad dorsum et si in parte dextra vel sinistra tunc nocumentum coicatur magis ad ancham dextram vel sinistram et si in vtraque parte dextra et sinistra coicatur ad vtraque piridea. Et dicebat Ra. 9. parti. ibi ponit quasi silem ista in tam: si fuerit in latere patien

De signis
proprietatem.

De signis
specierum

de signis
propheticis
ad malum

De causis
ne quando a
ra sanguine.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradi

rar cū hoc inguines valde cū ipsa ancha. Si ē in parte anteriori magis difficultatur vīna q̄ si est in parte posteriori. Et de hoc dicebat Hipp. 3ª affo. p̄cipue matrice flegmonē patiente stranguaria superuenit. i. frequens sit guttatim vrine emissio: et ibi fūmebat flegmonē p̄ quocūq; apāte unde ab eo vesica cōprimitur: et hoc maxie verū est qñ apā accidit versus collū p̄pter id qd supra dicebat de situ eius: q̄ fm cōcauū vesica est alior: et nō sic cōprimif. E contra vero qñ apā est in pre posteriori maior sit exfūssio in egōne et maior difficultas. Qñ et apā est p̄p̄uquū ori matricis sup. intrinseco dicebat. A. q̄ vehemētius est i. in accidētibus magis ledēs et durius eo qd est in concuitate: qñ os matricis sup. intrinsecus est neruofum sup. magis q̄ pars intrinseca et cōcaua. Et hoc ē dicit Ra. loco allegato dixit q̄ si fuerit apā in ore matricis erit dolor vehemens in nocumēto et extendens inguines valde. Est et aliud signū qñ apā versus os intrinsecū est tangibile ab obstetrice hāte manū delicatā et medij digiti longū: et illius qd est in cōcauitate tactus sit difficultas: vt dicebat. A. et addebat ponendo vnū signū cōe ad distinguēdū partē in q̄ sunt apāte: quē rectū ē supra allegauit in ca^o p̄cipitationis matricis dixit. Et in quacūq; parte sit apā declinat matris ad cōtrariū illius: et si difficultas somnus supra cōtrariū eius: et rōnem adduxi supra maxime: q̄ matris refugit a parte dolorosa: ita cōuertitur in partē oppositam et si apā videat ad se puertere p̄pter granitatem: et si apā fuerit in collo p̄cipit ad tactū vel percipi poterit et p̄ vīsum matris ponēdo speculū sub nūliere sicut ordinauit Ra. ad cōprehendēdum emorroides in matrice loco allegato.

Ciam veniēdo ad signa terminationis ad dūritiē qñ non pluit apā neq; est sacri incipiendo tunc minuitur dolor: et pulsatio et febris et reliq; insequētia apāte cala: sed uō minuit granitas et pōderositās immo fortassis auget. Et signū apāte duri sacri est apprehēssio eius cū tactu. i. q̄ ad tactū p̄cipit durities in eōsue exterioris cōprimendo siue cū intrōmissione digiti si fuerit ius os eius et cū apāte duro ēt quāsi induraf os matricis intrinsecū: et in totū quasi nō est dolor nisi cū sit cancer. Nā tunc dicebat Anic. doloris vero enēsus minoratur cū eo sup. apāte duro dū nō sit cācer. Et si est sup. dolor aliquis qñ non sit cācer est res lenis: et cū tangit cācer ledit tactus vehemētē. Et Ra. in diuisionibus dixit in p̄in^o capū cācri vt supra allegatū est p̄ pre. Cū induraf apā accidēs in matrice et non resoluitur et remanet in ipso durities caliditas p̄uat dolor et pulsatio nō fortis: tūc apā dūx sacri est cācer. Et nā qñ est cācer et p̄ vīsu decerni: tūc apparet apā dūx nō equalis figure vt dicebat. A. a quo p̄cedūt vene grosse tozmoze sicut varices et est mali color turbidi. i. offusci declinis ad rubedine sup. nō clarā q̄ est sicut rubedo fecis et qñq; trahit i colore ad plūbeitatē et viriditatē: et istas diuersitates colorū plane declarauit in p̄silio per me sacro supra allegato. Et qñ non pōt per vīsum cōprehendi significat ipsum granitas cui concomitatur lesio et punctio dolorosa circa p̄cēn et emunctoria. Immo dicit Anic. puenit lesio eius ad diaphragma sup. qñq; et dūsum et accidit dolor cū eo in vtrifq; oculis p̄pter euaporat

tionem que sit in eo succedente in eodem aduisione et putrefactione: et tunc aliquotiens cōcomitatur feb. q̄ est incipiens cum leuitate cū in pit euaporatio: deinde acuitur et sit fortis cū vehementia doloris succedere maiori putrefactione et aduisione in mā: et hoc est cū est in via ad vlcationem: et tunc qñq; succedit frigiditas et tremoratum p̄pter dolores vehemētē et sudor frigidus: que accidentia vel filia nō reperiuntur in apāte duro cum non canceratur et sepe concomitatur dolor cordis in canceroso et sepe concomitatur propter vapores venenosos communitatos cordi.

Signa autē ad distinguendum in nūquid cancer sit vlcera: vel non vlcera: sunt q̄ in nō vlcera non apparet sanies vel virulentia de q̄ sit curandum: et sunt reliqua accidentia dicta. In vlcera autē manifestatur pus notabilis q̄ titatis qd non est equalē habens sordiciem et virulentiam: que fm plurimum est mali coloris vt dicebat. A. nigra et qñq; et rubra et viridis et raro sit alba: et est talis humiditas acuta ferida sepe sicut virus perueniens ad viriditatem.

Et dicebat Ra. q̄ si fuerit in ea vlcera crepata et est cōe: et ad cancerū vlcera: manabit ex eis erugo et feb. pariet sup. saltē in p̄in^o eruptionis p̄pter euaporationem. Addit et extenuabit corpus eius et nocet ei medicie mollicite vt dicebat. A. et qñq; currit sanguis purus sup. ex matrice p̄pter id qd accidit illi de corrosione. Venax matricis quare existimat q̄ id sit mens strux: et tñ sup. non sunt: et ita qñq; tñ estur de mā putrida et de sanguine prento in venis p̄is malitriato propter corosionem dictarum venax qd alieniatur feb. et minuitur dolor: acq̄ sita trāspiratione in ipso apāte vlcera: sed quocūq; sit non est ei curatio vt dicebat Anic.

Et dicebat Ra. 9° continet. et est cōe ad offe apā durum etiam non cancerosum: qñ extendit tempus. i. prolongatur huius apāte duri infūtur pedes et extenuantur ribie et cessabunt mens strux. Et qñq; etiam dicebat Anic. magnificatur venter et accidit dispositio sicut hydropisis: immo sup. quandoq; sit vera hydropisis p̄pter cōitatem ad epar. Et hec sufficiant q̄rum ad signa.

Requiras alia signa specierum ex parte materice vel diuersorum temporum apostematia et terminationis ad resolutionem vel saniem in alijs locis supra vbi determinatum est de apāte bus istis sum contentus ad presens. Nōc volui latius ponere signa apostematia duri cum cancerato in matrice: qñ apāte durorum in matrice cum non in modico tempore curantur: facile declinant ad cancerositatem: et sepe cum non possunt vīsu comprehendi fuit expediens ponere signa manifestatina eius et non vlcera et vlcera.

Cura Veniēdo ad curam primo circa dicitur tam et stante apāte calido vt plerumq; enenit. Nam circa hoc opz medicum esse magis diligenter: tunc fm diuersa tēpora morbi opz diuerso modo dicitur: vt etiam dicitur est in apāte bus alijs membris maxime neruofis vt plerumq; et frenetis. nam opz ita regulari in hoc fletu et in frenet p̄cipue in p̄in^o. Nam de hoc dicebat Ra. in diuisionibus in isto capitulo regantur supple eger regimine patientia bifen idest

De signis
difficilis
iter cācris
vlcera: et
nō vlcera:
cū mīscio.

Signi
laudam
hoc casti
De cibo
poru.

De signis
apāte ma
trici ten
dentis. ad
duritiem.

apā calidū cerebri dādo in potu aquā ordeī et flū
milia. Nō igitur me extrēdā particulariter ad sin
gula q̄ pueniēter dici possent: et circa dietā et cir
ca medicinalia remittens vos ad ea que scripta
sunt in prima parte de frenē et pleureti: postea
in hac parte de apatib⁹ stomachi et vesice. Et
summatim colligēdo circa dietā sit sua habita
tio in aere frigido boni odoris in passivis ad res
peramētū declinātes: vitē mor⁹ et oēs cause inflā
mātes. et ita furo: ita sunt ad nocendū ppter id
q̄ faciūt ebullitiōē in materia et habilitatē ad
fluxū. vitent etia quecūq; cōuertit materiā in re
tius in pñ et ita tristitia et timor omnino vitent
et gaudere et bene sperare est in casu cōueniēs. Et
ppter istā causam de pueritēdo materias interi⁹
dicebat Aui. et precipiat sup. egro vt vigilet q̄rū
pōr: qm̄ sup. somn⁹ puerit materiā ad interi⁹
ra. vnde in p⁹ et 2⁹ die bonū est notabiliter incli
nare ad vigilias. Et circa cibū et potū opz vt die
ta sit multū tenuis: immo declinās ad latus res
uissimē. Nā de hoc dicebat Aui. et opz vt prohib
beat cibū et minores in diebus primis vsq; ad
tres dies. vñ in p⁹ die p̄stare virtute sufficit et hi
bere aquā ordeī cū inlep rosato. et in secūda die
dare pulres ordeī hoc nisi virtus sit dissoluta
vt dicitur est. Nā in corporib⁹ delicatis nō sufficit
aqua ordeī vel aqua zuchari tñ: immo et i prima
die opz dare de pultrib⁹ ordeī aut de farre colas
ro aut panē lotū et coquant i brodis macris pul
larū gallinarū paruarū aut perdicis: et rectificatis
etiā brodis cū lactuca et portulaca et similib⁹ fris
gidis. Nā ex tenuitate diete natura sit anara ad
phibēdū fluxū humorū: de quo fluxu tñ ē timor
in pñ et hōz apatū caloz. Vitent etia oia porabi
lia ppter id q̄ faciūt ad subtiliatiōē et ad fluxū
tū ppter ea que sunt necessaria via cibi. Nam de
hoc dicebat Aui. et opz vt phibeat aqua penit⁹.
et quilibet pot⁹ et p̄p̄e in prima die. qñ tñ neces
sarius est potus exhibeat aqua zuchari albi des
coctionis coriandri et in pñ vel sebesten vel ius
iubarū: q̄r pcedēte morbo et fluxa materia opz
pñ necessitatē magis ingrossare dietā dādo de
carnibus antillarū paruarū vel pullos perdicū
aut gallinarū paruos. Et qñ declinat egritudo
dicebat Aui. cū ea sup. vitent et cōforta et vini
fca sup. cū cibo magis restanturatio vel in maio
ri q̄ritate exhibito: et r̄cū pro potu potes exhibe
re vinū si sit debile etiā mixtū cū aqua decoctio
nis zuchari. Et hoc totū q̄ dicitur est verificat in
apatib⁹ calidis. nā in apatib⁹ frigidis flegmati
cis et melicis tñ alia dieta magis nutritia et in
pñ et in p̄cessu est necessaria: qñ stat⁹ et terminas
tio illi⁹ est lōga: opz etiā vt patēs inhabitet aē
rē tēperatū in pñ in acutus declināt ad fici
tatē si apā fuerit flegmatica: et declinet ad humi
dū si apā fuerit melicis: et vigilare in statico est sa
tis cōueniēs vbi in duro somn⁹ est magis neces
sarius. et cibi bonū sūt nutritiui faciles digestio
nis et paucari superfluitatū. in statico ad fici et
virtuati et sūt artificii inclinati: et in melico ad
humidū etiā sūt artificii. et pot⁹ in statico pōt
esse vini aliquāliter vigorosum et de vna nigra
vbi in melico pueniēter erit vinū albū minus
potēs: imo lymphatū cū aqua decoctiois zucha
ri vel liquiritie. Et hec q̄r ad dietā sufficiāt.

Medicinalia Tenendo ad medicinalia
in pñ et sc̄a v̄ctis legiti

in apate calō p̄stare virtute et reliquis cōperit di
uersio p̄ flō^m basilice cōis vel cephalice sūm cas
nonēs als datos: et aliquāliter dicitur est supra cir
ca textualia sūm epigētiā maioris vel minoris di
uersionis: que licet flō^m brachij videat esse nocēs
per hoc q̄ diuertit a mēstruis vel a mēstruatio
ne: cū tñ retētiō mēstruorū p̄teritū sit i causa: tñ
per hoc q̄ phibet fluxū materie in pñ ipsa est
necessaria. Et istā cautelā insinuat etiam Aui.
in pñ quasi capli in cura cū dixit. Et flō^m ly cōfe
rat ad id. i. l. pñ est tñ ipsa sup. apparet nocū^m
q̄ retinet mēstrua et trahit sanguinē ad superio
ra: cū tñ meli⁹ sit vt prouocent mēstrua et magis
in mariū p̄p̄e et in quo cā est retētiō mēstruorū
tñ decidēdo cōcludit dicēs. Et rectius quidē in
pñ est vt flōmē basilice quare phibebit effus
ionē materie supra locum apatis. deinde p̄r. i.
fluxa materia i totū adhibeat flō^m saphene: qm̄
illa est vehemētioris cōitatis sup. cū matrice et
magis attrahēs sanguinē sup. ex matrice q̄ illa
basilice. vt ergo trahat sanguis ex m̄rice postq̄
fluxū simul cū sanguine retētiō mēstruali tunc
post duos vel tres dies a flō^m basilice puenit flō
mia saphenarū ad hōē dicitur etiā dicit. A. vt suc
curat ei sup. nocumēto q̄ fecit currere flōmīa
basilice. i. de retinendo mēstrua vel phibendo
fluxū eoz et extrahendū est sanguis sūm mēstrū.
nā in virtute debili extrahēdus est sepe et paulat
im: et in forti pōt vnica vice extrahi notabilis
q̄ritas: et maxime per saphenas vbi non sufficit
diuersio et minoratio tñ: sed est necessaria cradi
catio. Ideo dicebat Aui. et pueniat ad summū
in extrahēdo sanguinē sup. cū saphenis vna vice
vel pluribus sūm dispositiōē virtutis: et intelli
gatur ad summū vt aliqui posuerūt euacuando
ex basilica de materia antecedente: cū illa flōmia
semper facit dubitatiōē in casu isto phibendo
mēstruatiōē: sū flō^m saphenarū euacuādo mate
riā est pueniēs vt trahat sanguis qui est in ma
trice retētiō ad locū vt dicebat. A. i. saphenarū
alligatiōē habētū ad matricē: et ita exdonatur
rora lirera Aui. a multis male intellecta sūm expo
sitiōē datā. Et Quia sacra flō^m dicebat Serap. et
post illud si virtus est remanēs administramus
medicamen solutū sup. nō tñ agitatiū vt a se
dicitur est in similib⁹: et maxime nulla precedente
digestiōe. sufficiat ergo solo quasi lenitiua tñ:
sed appropriata materiei calide: vt cū māna vel
cassia. dissoluta cū aqua solatri et endiuie. Et si
placet i pararo ad vomēdū puocet vomit⁹: etiā
ad diuersionē lenis qm̄ diuertit notabiliter ad
superiora de quo dicebat Aui. q̄ vomitus est ve
hemētis innamētū ad idē. Et pro digestiōe igit
materiei calide valer sūm de endiuia: et sūm
pns violatus vel rosat⁹ in pñ cū aqua decoctio
nis florū boraginis buglosse et nenufaris. et stare
magna inflāmatiōe exhibeat in syrupo aqua so
latri decoctionis papaueris albi et iusquamī al
bi: ponēdo etiā aliquid arthemise vel rasurē ebo
ris ad cōuertēdū ad matricē in decoctione. Sed
in apate frigido flegmatico exhibeat syrūp⁹ de
mellerosato cū syrupo de duabus radicib⁹ vel sy
rupo de arthemisa de quo est posita descriptiō
supra cū aqua buglosse melisse et pulegi arom
tizando cum modico cassie lignee et calami aro
matici. nam est singularis vt voluit Ras in cas
lesaciendo matricē et cōfortādo ppter apā. Sed

Fiat p̄ A
mix bas
ce in p
apat: po
ea per re
dies po
stat et li
phena.

ll tñ

Secunda pars practice magistri Jo. Martbei de gradl.

si fuerit apha mellis nō per viā aduſſionis: addat cū dictis ſympis aliquid de orymelle ſimplici z de aquis ſcolopēdrie cuſcure, z ſi factū fuerit apha per viā aduſſionis pōt fieri ſympus cōueniēs etiā in cācro vt infra. R. mellis boraginis z bu glosſe aſa. 3. ſ. ſcolopēdrie z cuſcure: aſa. 3. 3. epithimi rhimi endiuie z portulacae. 3. 3. cor quant z cū colatura fiat ſympus cū ſacharo et melle addendo parū aceri z exhibeat cum aqua bugloſſe boraginis z lupulorū z continuent iſti ſympii in cauſa frigida magis z in calida minus.

de medici
nis edari
is i calo
pare.

Post quos ſympus oportebit moderate euac uare materias. verbi gratia. in materia ſanguis nea mixta cholere inſundendo mirabolanos cuſc trinos in aquis endiuie portulace lupulorū z ſm miterre inſundendo de his. 3. 3. cū modico viola rū: z facta expreſſione addat colature māne vel caſſie. 3. 3. vel. 3. 3. cū. 3. 3. diaprūnis ſolutini vel electuarij roſari ſi expedit ad ſolutionē.

de eſtati
niſi apha
ſarico.

Sed hic bene nota q in apha cholericō ſepa rato a natura ſanguinis credo q cōueniēs eſſet ſimmediate facta aliquali lenitione in principio nō tñ ſacer lenitionē cū caſſia vel māna: immo etiā ante aliā digeſtionem aliquā appropriare euacuare etiā cū mirabolanis etiā ſo: re cū mo dico diaprūnis ſolutini. In materia aſi ſlegi marica euacuatiū cōueniens eſt in quo eſt viro tus turbidus: ideo benedicra in caſu landaf. z ſi exhibeat ſolū turbidū cū preparatib⁹ eſi ad ſolu tionē z cōuerſitib⁹ eſi ad matricē. vt expēli gra tia. exhibendo. 3. 3. turbidū electi puluerizari cū ſinzi. z calamo aromatico z modico arthemīſie. vt aſa. 3. 3. de quolibet z exhibere cū modico vi rual. debilis erit cōueniens porio. Et in ma

de eſtati
niſi apha
melico.

teria melencolica nō aduſta valēbit ad euacuan dū ſi ſumat. 3. 3. diacatholiconis viſq ad. 3. 3. 3. et diſſoluat cū aqua decoctionis ſcolopēdrie cuſcu re rhimi epithimi z polypodis aſa. parū. vt. 3. 3. pro quolibet in decoctione. In materia aſi adu ſta pōt exhiberi. 3. 3. caſſie. cū. 3. 3. 3. cōſectionis ha mech z cum aquis lupulorū boraginis z meliſſe: z ira i talib⁹ materiē? frigidis ſlegmaticis vel duris z ſimilib⁹ ad cancrū oportebit frequēta re euacuationes: ſed ſemper ſint moderate. Sed in materia aduſta pter ſolutionē ſtendā vt di cū eſt oportebit etiā renouare aperturā vne ba ſilice. Nam in cura cancri dicebat. A. cancer opo ret vt medicet cū euacuatione ſanguis ex baſili ca aſſidue. i. frequenter: ſed parū pro vice extra: bendo ſup. ad intētionē refrigerationis princis paliter z phibitionē aduſſionis. Addit: z ſaphe na poſt ipſas ſup. debet ſlōmari in quibuſdā ho ris vt dixi: q nō frequēter ſed raro vt aliquid de materia quaſi piſicra educat ne puerrat ad apha. Addit: z educat melia ſolutione vētris ſup. etiā aliquoties ne puerrat ad apha z forte aliquid de materia aphaſis eſſet. Quib⁹ factis digeſtioni bus z euacuationib⁹ eſt intendēdū cū rectifica tionib⁹ mēbroz regalū pſorādō cū electuarijs appropriatis z epithimarib⁹ z reliquis eis cōue niētib⁹ vt in apha? calidis rectificādo epar et kiſtim ſellio. z in frigidis ſlegmaticis cerebrū z ſtōm. z in melicis duris nō aduſtis ipm ſplenē. z in aduſtis epar z ſplenē eligēdo pſectiones z ele ctuaria vnciones et epithumara dictis mēbris appropriata de quibus ſup. in multis capis ha buiſte copiam.

Quib⁹ ſic facio ſuccedit intērio ad apha curā dū ſm rga ei⁹: de qua intērio breuiter me ex pedia remittēs me vt ſupra dictū eſt in alijs ca pitulis. in pñ ergo aphaſis calidi dicebat Sera. z eſt ſentētia cōis etiā in alijs aphaſib⁹ z eſt canō cōis in diuerſis locis poſit⁹. dicit. Et poſt q mun diſcat corpus ſup. mūdiſcatione ſufficiēti: faci mus empla mſici cū empliſ que repellūt z reſre nāt in inceptione egritudinis: z iſta enumerās tales medicinas dixit. Et maior pars medicinas rū que reſrenāt z repellūt z ſtipicitatē faciunt ſunt roſe z lentes excoctate z corices granato rū z arnogloſa z cime vitio z ſolarū z endiuia z pſiliū z ſemē portulace z virga paſto. zc. z ſarina oz. De his ergo poſſunt fieri epithimata ſupra mſicē faciēdo decoctiones z pñ fieri empla z ſef ſiones z embrocationes: empla multū pueniēs eſſet ſi fieret vt infra. R. ſarine oz. 3. 3. ſarine lē tiū excoctatā. 3. 3. ſucci plāragi. z virge paſt. in ſanguineo: z raine cucurbitae vel ſucci ſemper nūe vel lactuce in cholericō. omnia iſta incoipo rent cū oleo ro. magis in ſanguineo: z violato in cholico: z erēdant ſup pectus z ponant ante z re tro in regione mſicis. Et ſi etiā clyſteria intra mſicē cū lacte acetoſo decoctionis plāragi. z por tulace i ſanguineo: z cū mucilagine pſili in cho lerico: vel fiat clyſtere cū oleo ro. qm eſt pueniēs Sed hic nota q lyderit Sera. q poſt q eſt mū diſcatū corp⁹ mūdiſcatione ſufficiēti tūc occu ram⁹ cū dictis in pñ aphaſis: q nō opz expectare toralē mūdiſcationē poſt digeſtiua ad occurren dū aphaſib⁹ maxime calicū repercuſſiuis: immo opz ab ipō pñ ſerā lenitione vētris z diuerſione materie principiare ad repugitād z nō tardare vt phibeat aug⁹ aphaſis qm poſe eſt. Facta igit repercuſſione i pñ in ca⁹ vt dictū eſt: dicebat et Sera. Et in ſtatu egritudinis nos miſcem⁹ cū iſtis medicinis ea q reſoluūt ſicut ſenugre. z al ſtea z camomilla z mellilotū z anherū z crocus z puluis molē diui z que ſunt ei ſilia: z per hoc qd dixit in ſtatu egritudinis vt dicit iſa extenſio: p ſtātū intellerit vepementiā egritudinis. i. aug⁹ egritudinis z vēſi ſtātū. Nā i augmēto aliqd de his debet apponi cū repercuſſiuis: ipſa rā repen ſiuis dominātib⁹ z i ſtatu eqr miſcerit eſt caſi. cōis in multis locis. 3. 3. in augmēto pñ addi cū empla dicto in decoctione alrea et mellilotū cū modico camomille vel aliquid de ſarina molēdi ni vel cū modico adipis galline diuerſificādo in ſanguineo z cholericō pl⁹ vel min⁹ i ericādo vel hūc rādō: z ſi i ſtatu poſſent addi de iſtis medi cinis viſq quaſi ad equalitatē aliarū medicinarū repercuſſiuarū ſue q viā eploz ſine p viā decoctio nū vſ ſeſſionū zc. z ita poſſent fieri clyſteria i mſi ce cū oleis addēdo oleo ro. ol cū camomillā vſ de hilio: vel faciēdo decoctiones ex ſimplicib⁹ di uerſis appropriatis. In declinatione aphaſis permittat bat Sera. z in declinatione aphaſis permittat pñ ordi nē ad id qd calefacit z reſoluit plus z qd puenit aphaſib⁹ frigidis ſicut ſunt armoniacū et bdellū z ſtozar z cera z pinguedines et medulle oēo z olea caſa q reſoluūt z allenſiāt z ſubſiliāt vñ pñ addi dñanter: z camomilla z altera z oſtēdē perare cū cera apponēdo aliquid de oleo delilio z de pinguedine anatio. Et cū eſt i manifeſta de ſclinatione addere armoniacū bdellū z crocū qd ſimnand⁹ vſq ad cōplēre ſolutionē.

de 3ª inte
rione cura
riua.

de ſen
qñ apha
uerſi
ſanien

de ag
durū

Defendit
qñ apa cō
uerit ad
sanum.

Sed si apostema cōuertat ad dubleri z ad fa
nietatē dicebat Sera. maturabimus ipsum cuz
medicinis istis eisdem quas diximus z adiunge
mus ad eas qd est vehemētioris caliditatis: z cō
fert cum velocitate maturationis ei⁹ emplm qd
fit cum fenugreco z farina tritici decocta cū aq
sicuum zc. Et Ra. 9. cōri. de dubleri dicit: curan
dam est cum mollitibus ad aperiendum veloci
ter: z debet sedere mulier in decoctione fenugre
ci z sūmbrij z maiorane z cum adipibus z oleo
laurino z camomillino z modico myrrhe z facit
emplm sumēdo. 3. s. armoniaci z dissoluēdo cum
farina tritici z fenugreco z seminis lini cuz deco
ctione arthemise melliori z cū adipib⁹ fiat em
plastrum.

Et andem curetur erupcio illius cum modis
z ingenijs alijs dictis supra de pleureti dādo de
coctiones p superius: z facere sessiones in deco
ctione z magis acutaz vt est decoctio alree bac
te vt sine melliori z fenugreco ponēdo aliqd pur
legij z ficus siccas z radicem lilij in decoctione z
tandem apponere aliqd de vino columbino zc.
tandē tussido z commouēdo se vt supra dictuz
est pcurt erupcio. Et nota hoc qd dicit. A. in du
bleri. nō opz vt occuperis in maturādo ipsam. z
reputat ēsa negatiua vt nō occuperis in matu
rādo ipsam. z credo melius iaceat ppter sequen
tia: vt exponat nō occuperis in maturādo ipsam
sup. cū medicinis ad rptionē faciētib⁹: qñ ad
dit. Sed si est ppinqua ori matricis z est possibi
lis sectio eis p moduz regiminis clausule fiat
vt sup. aperiāt cū infuso chirurgico vt dictuz est
sup in reterēdo mēstruoz. Addit. in tri. eca. a. s. f.
dubleri possibile est vt plderet ipsa maturatio
ex ipsa uet. i. rptione fiat absq. medicinaruz inie
ctione sup. i. cōtineat in loco manifesto vt possit
incidit: tūc supp. bonū est incidere z nō occupari
cum medicinis fortibus ad rumpēdū. Sed si est
in loco pundo ad quem locū nō possit puenire
opatio chirurgica tūc opoz rebit cū medicis ope
rari. 3. addit in pcessu: z fortasse est necessarius
vt rumpat cum medicis dictis in dubleri supp.
alioz mēbroz sicut sunt empla facta ex synapi z
ficubus z vino columbino. zc. Et facta rptione
ne apostematiz est vrdū cū mūdificātib⁹ z per
surfuz datis z in mīcē impossita mūdificādo ēt
mēbra ad que aliquorietis erumpit sibi vicina.
nā aliquorietis rumpit ad vescā z aliquorietis ad
vescia. Et de his oib⁹ habuist⁹ notitiā. A. late z de
vicerib⁹ vescie z vicerib⁹ itestioz: ad illa loca re
curratis mūdificādo virulentia cum medicinis
mīn⁹ calidis z p superius z p inferius vt cū deco
ctione seminis cōmū maior z sucharo ligritia:
z mūdificādo mām magis sordidā z seculenram
cum aqua mellis z cum decoctione prassij z alij
bus alia dicit: postea consolidando cum medici
nis appropriatis etiam sepe dicitis.

De agēdis
qñ apa est
durum.

Et nō apate at cū ad duritiē puerit: si durities
nō est cāciosa est incedēdum cū resoluentibus
mollificatis z resolutiuis dñantib⁹ mollifica
tiuis: in hoc valēt empla dicta supra in apatis
bus frigidis mēlicis: s. oz b. sēp. poni qsdam me
dicinas infrigidatinoz ad phibēdū aduersionē
z habuistis supra pefariū. Ra. positi in ista mol
lificādo apata dura z quiescere facies dolorē ma
triciis qd pprimū est in casu. z possunt fieri sup
postiona vel nastalia facta decoctione alree et

matricarie in vino z aqua cum modico adipis
galline z cum modico terbenline z immittatur
vinū decoctionis in matricem: sessio etiaz in dis
cta decoctione ad idem facit. Et qñ istud nō suf
ficiat in decoctione addatur radices ebuli z fiat
sessio in ea: tandem fiat inunctio cum mucilagi
nib⁹ z adipib⁹ cū mucilagine alree maluaz z se
mis lini z adipibus anseris anatis z gallinēsc
medulla cruris cerui z vituli addendo vitellos
ouorum z cum modico croco z vnguentū diaquy
lon est in hoc casu cōueniēs. **C**od si apa pur cā
cerat tūc vt dicebat supra in tertio cauedum est
ne ab aliquo acuto medicamine tangat: sed cuz
leni iū. Nam cum non adest pulsatio valer inū
ctio de adipe galline cum oleo camomellino et
modico olei vio. sed cuz adest pulsatio z augmē
tat dimittam⁹ ista simpli mollificatiua z cū
ramus cū vnguento posito circa istam de plumbo
cū succo z cū oleo ro. z mucilagine pili⁹ z sili⁹
phibētib⁹ vlcationē. Nā in hoc incedenduz
est qm possumus ne vlcere remittēdo pulsa
tionē z dolorē. Et dicebat Ra. in diuisionibus
z cū augmētāt pulsatio curet cum oleo ro. z mu
cilagine pili⁹ sup. immisit⁹ in matrice z cum em
plastris infrigidatibus tandū donec sedet pul
satio paulatim. Addit: deinde redi ad calefacien
tia cū facilitare. i. leuiter z mēficātia ēt modera
te sup. remissa pulsatiōe sēp. appositis aliqb⁹
fridis pforatib⁹. Et addit: nam si tu nō feceris
illud vlcera b. z in hora pulsationis dicit Se.
pferit inuamētū magnū papauer tritū qñ ponit
sup ipm cū aq coctā dri humidi aut virge pasto
ris aut solatri. Et qñ fuerit facta vlcera tio in
redēdū est mirigationi doloris cum abstergeris
b⁹ leuib⁹ vt cum lacte immisso in mīcē cū modi
co suchari. Et postea incedēdo phibitōi vlcera
tionis z sū remissioni doloris ēt clysteriādo cū
lacte mulieris z aqua arnoglosse z aq solatri res
pidis aut aqua portulace aut virge pastoris. Et
stare vehemēti dolore dicebat Aues. in ca. p. o.
prio de apatis mīcicis: oz aī qd dolo: sedetur z
melius qd ego scio in hoc casu. i. remissione dolo
ris est oleū ro. cū oleo vitello: um onoz. nō vsto.
Addit: z bñ nota: oleū ā vitelloz ouoz habet
mirabilē ppietate in inuamētō mīcicis: sū mīr
alioz mēbrozū maxime quozum sensus est cla
rus z egritudo in ipso pfecta fuerit. Addit: fiat
igit ei qd die clystere sup. in mīcē cū ambob⁹
oleis p predictis bis in die.

Sed si vlcera tio profundetur ita vt corrosio
fiat in venis manifestis matricis z fiat flux⁹ sū
guineus: tunc dicebat Serapion si autem cur
rit ex eis sanguis multus miscemus cum istis
succos scilicet arnoglosse solatri z portulace
rusam plumbi z bolum armenum z in cum bar
be hircine z his similia bene commiscendo z im
ponendo in matrice z tūturia preparata hic mul
rum commendatur: z ita cum his prolongabit
in vita mulier vsq. ad votum altissimi: arrendē
do principaliter ad regimen in diēta z ad frequē
tem mūdificationem corporis cuz appropriat
humoribus aduisti. nam ita Auen. curauit sine
medicinis in cap. de cācris: finis autem medici
vt ipse dixit in isto ca. de apostematibus matri
cis est prolongare tempus mulieris in sua egri
tutine suas naturales operationes exercere. Et
sic fit finis huius capituli cum dei laude.

De agēdis
qñ apa cā
ceratur.

De agēdis
qñ causat
vlcera tio.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

De pfocacione matricis. Cap. xxviii.

Cum mēstrua p longū tps spa
ciū retēta fuerint aut mulier a
cōmixtiōe viri diu abstinuerit
lz valde affectauerit: z euenit
guitas z dolor in inferiorib⁹ pnb⁹ femoris:
z senserit qd aliqd sursum trahi a pte sumis
fortasse post ista superuenit ei syncopis et
quasi mortua cadet: perpēdi quoqz vir po
terit quod ipsa attrahat aerem vel ha
beat pullum: z forsitan pfocabitur: et
moriatur: z fortasse sanat itur: laboriose ta
men. **H**ec itaqz passio ilico vt euenerit
curāda est: cuius cura est vt pedes fortiter
ficientur z ligentur z ventosa magna su
mini superponatur: z obstetrici quoqz pre
cipiatur vt digitum oleo bene redolente in
ungat z in circuitu oris vulue dum est in
tus bene cōmoueatur. Naribus preterea cō
diti insufflentur: z circa aures ipsius voces
clamando proferantur: z nihil qd bene re
doleat olfaciat: immo redolentia z algalia
remoneantur z pecten z eius inferiora ex
eis epithimētur z naribus malum reddē
tia odorem applicentur vt stercus castoreū
z sulphur.

Cum autem sanitati restituta fuerit ex
hoc medicamine curetur ne egritudo re
deat. Quod si hec egritudo post mēstruo
rum venerit restrictionem: ea dentur que
menstrua prouocant z in pedibus fiat mi
nutio z ventose in eis apponantur.

Si autē post longā viri disunctionem
contingat: ex quo etiam sepe accidit inc
piat viri consuetudinem habere: aut obste
trix iteret illud qd sepe diximus in oī pau
co tpe: aut medicamina que minuunt sper
ma dentur que pdirim⁹: z dētro. de myr
ra quos in cap. de mensuris puocandis
nominauimus.

Stud est ca^m de pfocacione mulier
quod recta cōtinuatione contri
nuat cū pcedēti de apatib⁹ mfcis. nā
cū pfocacia mfcis sit accūs suffoca
tiū pēdēs pncipalr ex nocumēto mfcis facta
aliqū dētrione z spasmō mfcis ad fugiēduz rem
nocēre: z vtpm elenatione eius in sursum sūs
diaphragma cū euaporatione ēr mae malitiose
immo quasi venenose ad cerebrū z cor: vnde sit
egritudo similis epilepsie z syncopi vt dicit. A.
in pñ⁹ capli de pfocaciōe mfcis z vt latius vi
debis infra loco suo. Et cū talia nocumēta sepe
cōtingat ppter apostema mfcis: nā ad ipm seq

tur serio matricis z spasmus qd est vnum nocu
mētū officiale. Primum in pfocacione matrici
cis: postea frequēter ex mae apostematis malicio
sa et venenosa maxime apostematis cācerosi de
quo in textu superiore paulo ante dicebat: eleuā
tur vapores vel eleuari possunt pcedentes me
diaribus arterijs z neruis ad cor z ad cerebrum
vel pāniculos eius quoz pceptione vaporū pro
pter eoz venenositatē dicta mēbra dunt: z in
de sit syncopis z epilepsia: q sunt accūs dicte p
focacionis: sicut ēr ex ignare retēto corrupto vt
ex sanguine mēstruo similis corruptio sūt similia
nocumēta de qbus dicit mulier pari pfocacionem
mfcis. Jo recta cōtinuatione post cap^m de apo
stematib⁹ mfcis. R. A. fecit cap^m de pfocacione
mfcis: qd ca^m p⁹ diuisione diuidit in tres ptes
Nā p⁹ ponit accūs pfocacionis: manifestādo ēe
cōmunes causas ei⁹. 2⁹ ponit necessitatē subite
curationis ei⁹ z curam ipsius. 3⁹ ponit regimen
pseruariū sacra curatione. 2^a ibi. (Hec ita pal
tio ilico zc.) 3^a ibi. (Cum astit sanitari restituta
fuerit. **P**rima pte ēr diuidit in duas. Nā p⁹ po
nit quasda causas vt frequēter ptingētes. 2⁹ po
nit accūs ei⁹ z sepe cōmūtāria: qdā q aliqū
rū. 2^a ibi. (Et si euenerit gaitas z dolor in pe
ctine. De p⁹ parte dixit. Cum mēstrua p longum
tpis spatū retēta fuerint vel mulier sup. pserua
ta ad cōcubitū a commixtione viri diu abstine
rit: lz valde affectauerit: sup. iste due cause sunt
vel aliqua istaz q adcedūt ad hanc dispositionē
q vocat suffocatio mfcis. **E**t ponēs signa cō
mūtāria addit de 2^a parte: z euenerit sup. mulie
ri gaitas z dolor in pectine. z senserit quasi ali
quid sursum trahi a pte sumis. hec sup. sunt si
gna cōmūtāria ad suffocacionē. Addit ponēs
do qdā alia q aliquoties succedūt i pfocaciōe di
cēs: fortasse post b. l. accidētia sup. dicte de dolo
re in pectine zc. si supueniet ei syncopis z quasi
mortua cadet: pēdi qz vir poterit q ipsa attrah
bat aerē vel habeat pullum: Et ponēs modum
terminationis addit: z forsitan pfocabit z morie
tur sup. cū deueniet ad talia accūs z fortasse sa
nabit laboriose rē vt dixit. **P**ro intellectu ha
rū partiū debetis p⁹ notare q dñs R. A. vt sepe
ocm est enumerando causas alicui⁹ dispōis in
hoc libello enumerat qdā nō excludēdo alias:
lz eas rē q vt plerūqz sunt cause dicte dispōis:
de qb⁹ sit retēto mēstruoz: diuturna ēr retē⁹ sp
matis. Nam tales cause sepe coniungūt: licet
multe alie possint esse cause talis dispōis vt
humores putridi in mfcie vt apara ei⁹ vt. A. di
cebat: z vt infra latius dicef loco suo: iste rē vt
frequēter accidūt immo adeo frequēter q quas
si idistie dixerit Ser. in ca^m pbo. de pfocacione
matricis q euentus eius nō est nisi ex abscisione
spmaris z abscisione mēstruoz: vni: magis tamē
ē abscisione spermaris q mēstruoz. nam vt ipse
narrat dixit q vidit fm plurimum hoc accidere
viduis supple alias consuetis ad cōcubitum
qz nō abscisa essent earum mēstrua: z non vi
dit eā. f. dispōis accidere hñtib⁹ viris qz ab
scisa essent eaz mēstrua. Ego rē istud frequē
ter vidi in vna sorore mea coniuncta viro vigo
roso. diligēter possessionē laborāri ppter retē
tionem mēstruoz. Nā ex retentione mēstruo
rū cū corrupit calor nālis eoz z putrefiūt in ma
trice eleuat vapor rāte malitie q p nocu^m eius

Declaratio
p⁹ partiū
pncipal

matris contrahit & qñ actuali sursum eleuat simul
cum vapore dicto putrido cōicato diaphragma
ri: vñ comprimif diaphragma tñr difficultas in
anhelitu & in voce: qz ppter compressionem dia
phragmatis pulmo nō potest cōueniēter dilata
ri: & p eadem vaporationes cōicatas cerebro et
cordi vt dictū est supra sunt accidentia de epile
psia & syncopi. Uerū est tñr q frequētius hoc ac
cidit ex retentione spermatis cū putrefit vt ado
lescētibz viduis ad frequēte concubitu consue
tis & post abstinentiā libidinosis tñr & curiosi ad
cōcubitū. Nam cum retinet spma in dictis mu
lieribus: & cum corripit p modis dñm de sāguie
mēstrua acqrit gradū maioris malitie: & sic dis
ponit ad deteriora nocumēta: & cōsequēter suffi
cit inducere hoc accidēs. Aliqñ in muliere etiā
fortis virtutis in resistendo qñ putrefactio san
guinis mēstrui nō sufficeret: ppter ea dicebat
Sera. significat ergo nobis hoc q aduēns eius
f. dispōit est ex abscessione spermatis ppter qz
mēstrua sup. cū retinetur & putrefiunt quibz sa
ciat accidere accidētia multa. f. egritudines me
lencolicas & syncopim & nauisā & cōstrictionem
anhelitu & accētia alia multa. Uerū nō ē de p
puerare eorum vt faciāt accidere abscessionē an
delino. i. vt videatur mulier quāsi mortua: sicut
est de abscessione spermatis vt dicit. Et hoc verifi
cās per quā dā pabilem rationē dixit: q sicut
spma est vñus magni iuuamēti nā. i. nāliter: qz
facit ad pseruationē speciei sup. nobiliori modo
q faciat sāguis mēstruus: qñ spma sit egressus
a nā. i. corripit est eius vñus magna. i. maior in
malitia sup. in sanguine: qñ sita fuit pñs dicta a
Bā. f. primo de ingenio sanitatis cōparādo lac
ad sanguinē ex nā ex quo lac est nobilioris sub
stātie nāliter se hñs q sanguis ex quo ex sangui
ne p decoctionem vteriozem gñaturita similit
cū corripit lac q sanguis. & cum corripitur
deteriorē gradū acqrit q sanguis. De his ergo
duobus spāt fecit mentionē & nō de alijs. Et
ex dictis pñs nificatio totius ter. vt cum muliere
aduēnit grauitas & dolor in pectre ppter dcās
mās vt alias ibidem retineri & ppter ebullitio
nem cum putrefiunt extēdi & dolorē causare: et
q sentit qñ aliqd trahi a pre lūminis ppter cō
tractionem mēstrui simul cū enapozatione dicte
māe in sursum. Qd aut addit: q fortasse superue
niat eis syncopis nō intelligat q hoc accidens
absoluat a syncopi: immo concomitat syncopis
vt infra magis videbis loco suo: & epilepsia: sed
nō semp cōcomitat syncopis valida vt qñ mor
tua iaceat. Ideo addit: & qñ mortua cader su. for
tasse ita vt vir per pēdi poterit q ipsa attrahat
acē vel habeat pulsus: aliqñ tñr l3 habeat syn
copim & pēdi anhelit: aliqñ & etiā pulsus qd
nō est vehemētis malitie: sed cū est tāte inrēsiō
nis & malitie vt quāsi mortua videat fortisā pre
focabit & moriet vt dixit text. Et fortisā sanabi
tur s3 laboriose. Et sic pñz tota litera clara.

¶ De cōtraq passio etc. ¶ In hac 2ª pte. d. Rāf.
ponēs necessitatē subire curationis cum ei? cū
ratione tria pñca pñcipaliter ponit. Nā pñ
ponit quedam ingēnia diuerſentia materias in
deorūm: etiam ex cūrentia in deorūm. 2° ordi
nat prohibitionem vñius a quo maxime canēn
dum est. 3° reuertitur ad ea que potissime offer
ri debent. 2ª ibi. (Et nihil qd bene redeat olis.

ciat. 3ª ibi. (Et pectē & eius superiora etc.) ¶ De
p^a parte ponens diuerſa ingēnia cōuersionis delectatio
materierum ad inferiora: & pñs ponens neces
sitatē curationis subite dixit. Nec itaqz passio
ilico vt euenerit curāda est: cūus curatio est vt
pedes fortiter fricentur & ligentur sup. core & vē
rosa magna pectini supponat. ratio pñmi dicti
est satis clara. Nam ex quo in pñocatione cūz ac
cidētibus dictis stat imminēs periculum de sul
focatione & morte vt dicebat in textu superiore nī
si pvideat: seqñr oportere medicum esse multū
diligentem in curatione. Fricatio autem pedaz
est in casu inuās si dolorose stat cum sale trito &
modico aceti. nam sua acuitate & pñctione bolo
rem cansantia cōuertit supfluitates ad inferio
ra. Et p eādē rationē d3 fieri ligatura fortis cir
ca coras aliquorics remouēdo & aliquorics ire
rato ligādo. Nā ppter excitari dolorē natura cō
uertit materias cōtētas in matrice: maxime va
porosas ad partes dolorosas inferius quoz ascē
sione vaporū flebat pñcipalis lesio. Et per idē
ventosa magna supposita pectini in casu inuār.
¶ Addit ponēdo vñs specialē modū curatiū
maxime valentē in pñfectione contingente ex
spermate retēto: licet etiā faciat in causa retēto
nis mēstrui & aliarū humiditātū putridarū retē
tarū in matrice qd cōmunitē ponit ab omnibz
illustribz auctoribz dixit. Obſtetit quoqz mulie
ri precipiat vt digitū oleo bene redolente inun
ctū sibi. i. infirme subijciat. i. in collū matricis ex
in circuitu oris vulue: & dñ est inr? bene moueat
cōcutiēdo sup. ad omē parrē: ita vt simul a qui
rat delectatio & dolor. Nā ppter hoc sequit de
clinatione matricis ad inferiora simul cū pñpara
tione pñocationis mēstruorū & exitus sperma
tis quoz retentione flebat dicta nocumēta vt
supponit. Nā ad dictā cōmotionē sensatione cō
ueniēti simul & aliquid tristi pñuertunt spūs
ad matricē: & ita subriliant humores & sperma
frigidatū: & dilant mear? ad expulsiōē: et ita
pñparat ad exitū dictarū materierū per porā
vulue: & pñr diuertit ab ascēsu vaporū etc. Et hoc
est pñcipuū remediū in viduis etiā caste viuēti
tibz & monialibz etc. in quibz hec soler passio ac
cidere vt 6° interiorz versus finē dixit Bā. sed in
iuuenibz nupru dādīs vel maritatis quibz pñr
cōiūgi vir pñpñs: optimū remediū est vt cōiū
gant virō ad cōcubitū. nā sequit maior delecta
tio etc. sed qñ nō pñr cōiūgi viro: tñc talis cōmo
tio facta cū digito est multū inuās: de qua dices
bat Aui. in ca^o pñpñ. Et cōmotio oris matricis
& partū vulue eius est cōferens ei sueretiō sit
mēstrualia sine spermatica: ipsa em facit decli
nare mēstrē ad inferiora & ad equalitatē & pñpa
rat mēstrua ad pñocationē sup. ppter causas di
crā. & infra spālī^o ponēs curā de pñfectione pñ
gēre ex retētiōe spermatis dixit: & opz vt intromit
rat obſtetrit man? suas. Intelligat digitū lōgū
mediū in vñus ei? sup. parietis inſectas vel inſi
ctis digitis oleo de lilio aut nardino aut lauri
no: & cōmoueat pñr vulue & poras mēstris cōmo
ride plurima leui. Addit: & necessariū est vt affo
ciel ei cū delectatiōe dolor sup. tali cōmotiōe &
sit sicut dispō coit? ipsa em cōmotio facta fortis
se expellet spma frigidū & saluabit vt dixit. ¶ Ad
dit pñr Rāf in textu nfo ponēs aliud remediū
ad depōndū materias & vapores p porā vul

Delectatio
secunde
partis pñs
cipalis.

p^a reme
st ligature
fricatio
& ventosa.

nocu
attri
lilio
st de
leuā
mes
brum
pñ
z in
kre p
ro vt
milia
nem
capo
tione
pres
do ē
ibire
imen
pal
tura
pō
pō
ilich
ape
gum
Declatio
stus p^a partis
inne pñcipal

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

ne maxime cum pesserit q̄ dicta sunt in narib⁹
applicāda dicēs. Naribus preterea cōditi insu-
flentur: circa aures ipsius voces clamādo pro-
ferātur. Ratio primi dicti est: nā per insufflatio-
nē cōditi vel ellebori vel alterius mordicariui:
vt piperis sīnsiberis z siliū intra nares excita-
tur natura p̄ sternutatiōē expellere causam di-
ctā mordicāre: ita cum sit sternutatio sit excus-
sio laboriosa mēbroz spāliū circa inferiora na-
turalia ad deponēdū z expellendū supfluitates
q̄ in eis cōtinentur nālbus z in matrice: ita ius-
tas ad expulsione materierū z vaporū zc. p̄ portā
vnlue. Causa alteri⁹ dicti est ppter excitare
mulierē a porismo synopis: p̄cipue z epilepsie
vt cōuertatur spūs ad exteriora ppter clamorē
z vociferatiōē: vt supra dictū est in capitulis
p̄p̄is: in q̄bus ita operamur ppter q̄ nō cōue-
niūt aromatica superius sicut in synopis: iō ad
remotiōē hui⁹ erroris. Ras. in textu cōtinuans
de 2ª parte hui⁹ partis dixit: z nihil sup. mul-
lier stās in paroxismo q̄ bene redoleat olfactat
immo bñ redolentia sup. oia z algalia remouēda
tur sup. a p̄ribus supiorib⁹ ne ad nares pueniāt
Et iste textus est multū bñ notādus: qm̄ contra
istū textū sepe cōmittit error ab indoctis. nam
in paroxismo mulieris p̄ocate cōter succurrit
p̄astāres cū asperione z irroratiōe vini aroma-
tici supra faciē infirmē: ita cōicat odor suauis
ad pres illas z tradem matrici q̄ suauib⁹ delecta-
tur odoribus: p̄p̄r disponit ad ascēsum: ita sit
nō tñ cōseruatio paroxismi: immo q̄ si eius aug-
mētū. z p̄p̄re in sequi ista addit Ras. in textu
nō q̄ p̄ecten zc. superiora. i. pres circūstātes
pectini ex eis sup. aromatib⁹ z bñ redolētib⁹
epit̄bimēt vt cū vino aromatico z galia vlt̄ m-
sco dissoluta cum eo ita applicādo circa partes
inferiores vt euaporatio eoz nō possit ad nares
puenire ne sursum naturaliter moueat vt dictū
est: immo p̄parādū est vt fugiat in deorsus appo-
nēdo circa nares fetida. Jo addit in text. z narib⁹
malus odor ē habēria applicent vt sterc⁹ vlt̄ casto-
reū vel sulphur: ita valet alia fetida z sum⁹ fa-
ctus de plumis p̄dicam combustis z alijs huius
modi: ratio hui⁹ tori⁹ est: qm̄ sicut matrici odo-
ribus gratis delectatur z ad eos se inclināt: ita
ex fetidis cōtristat z refugit. Et tñ ex hoc nō fiat
argumētū. ergo in matrice est virtus olfactandi
z sic erit atalis vt eā notauit Plato: cui difficul-
tari r̄idet Serap. dicens. Respondebimus illis
sup. sic dicētib⁹ q̄ matrici delectabitur rebus bo-
nis: nō q̄ ipsa sit atalis: immo qm̄ est ei p̄petas
naturalis sup. ad hoc sicut epati z spleni est pro-
p̄rias vt declinet ad res dulces quīs nō sit in
eis vtrūq̄. nō gustus: similis etiā vt dixit: ma-
ter delectat s̄m hāc semitā hīs reb⁹ bonis: que
ast spālia aromatica sūt supponēda: z de modo
obseruādo dictum est de eis supra in ca° de pre-
cipitatione matricis in ascensione eius: z aliqd
dicebat infra loco suo. Et sic est ista pars tota clara
lege eam continuam.

Declaratio
partis
principalis.

Cum autem sanitati restituta fuerit. Hec
est 3^a pars principalis huius capituli in qua. d.
Ras. duo facit. Primo ponit vnum communem
modum preferuandi mulierem post q̄ releuatur
a paroxismo ne reiterato incidat in paroxismo.
2° ponit specialem modum curationis dicte p̄-
focationis. 2^a ibi. (Qd si egritudo euenerit.)

Dicit ergo primo. Cum autem sanitati restituta
fuerit sup. mulier ex hoc medicamē curetur ne
egritudo redeat sup. ordinando que dicta sunt
supra de cauendo ab applicatiōe aromatz su-
perius z fetidorum inferius: immo scida debet
superius offerri z aromatica deorsum vt dictum
est. Quam sententiam posuit Ras. in libro he-
resum sub his verbis: que enim sanat iam egri-
tudines fientes: hec anteq̄ sunt prohibent con-
sistere zc.

De 2^a parte ponens specialem modum cura-
tionis duo facit. Nam p^o ponit curam satis ge-
neralem p̄focatiōis contingētis ex retentione
ne menstruum. 2° ponit curam appropriatam
p̄focatiōi contingenti ex retentione sperma-
tis. 2^a ibi. (Si autem contingat post longā zc.)

De p^o parte dixit: est tota clara ex his q̄ di-
cta sunt supra ex retentione menstrui: q̄ si egritudo
euenerit post menstruum restrictionem
ea dētur que menstrua puocant minutio fiat
in pedibus z ventose ponantur in eis sup. mulie-
ribus vel in eis pedibus. s. magis pura in coris
vt dictum est. omnia ista regulando s̄m casū. dī-
ctos suo loco. De 2^a parte dixit. Si autem con-
tingat sup. tale accidēs post longam viri desue-
tudinē. i. q̄ als consueuit cōiungi cum viro ex
multo tempore p̄cedenti non sūt cōiuncta vlt̄
ro. qd accidēs frequēti⁹ ad hanc causam cōtin-
git vt dixit textus z declarauit supra. Addit inci-
piat sup. mulier habere viri consuetudinē. i.
concubitum cum viro p̄mittēre sup. nostra lege
ch̄ristiana. q̄ si nō addit: aut obsterit cogat eā
sepius facere qd diximus. i. inungere digitū lon-
gum oleis aromaticis z immittēre in vuluā: zc.
ibidem facere cōmōtionem s̄m modum datus
ad puocationē exitus spermatis rērit. Addit
medicamina q̄ que sperma minuit dētur que
sunt medicamina ericcatiua sicut r̄stha z calame-
rum z similia: de q̄bus dicebat infra loco suo. Nam
ista faciēnt ad diminutionem spermatis cuius
causa sit nocuentū. Addit: vltimo etiā ad hāc
intētiōē z ad intētiōem etiā p̄focatiōis
ex retentione menstrui: z dētur troscici de myr-
ra quos in cap° de puocandis menstruis nomi-
nauius. p̄z em̄ q̄ tales troscici calefaciēdo
mās z subtrahendo z diluendo meatus vt supra
fuit declarātū inuānt ad eductionem materiē
retentā ū in matrice p̄ternaturaliter z conse-
quenter facit ad purgationē: z exhibeant sa-
ctis balneationibus z sessionibus prius in deco-
ctionibus conuenientibus s̄m als ordinata ad
puocandum menstrua vt etiam infra aliqd la-
tius dicitur. Et sic sit finis expositiōis literalis
huius capituli.

Pro apllatiōe n̄c m̄e de suffocatione
m̄ficis obp̄nādo ordinē s̄m
de qd nōis ei⁹ suffoca° m̄ficis vt dicebat Ras. 6° a
terioz ca° pe. sepe al. a q̄bus dā r̄a appellat: z ab
alijs ablatio ābeli⁹ m̄ficis. i. ablatio ābeli⁹ p̄p̄
nocu° m̄ficis. Intētiō tñ eoz vna ē vt dicebat. a
q̄bus dā ēt b̄ molestatio m̄ficis vt p̄focatio. i. mo-
lestatio cū p̄focatiōe. Nā recipit hec dispositi-
ō nomen ab accidēti qd sequitur malā m̄ficis
dispōnē: qd accēs est notabilis ābeli⁹ diminu-
tio: z aliquotiēs quasi apparēter in totū ablata
anbelstus operatio: vnde sepe mulieres quib⁹
hec accidit dispositio etiā r̄adē suffocantur vel.

De quic-
tate ref-

Declaratio
2^a p̄p̄le
3^a p̄p̄le
p̄p̄le

Assimili-
tatione
m̄ficis
synopis
epilepsie

Tota b

presocatur: qz tñ hoc accidit ptingit ppter causam in matrice ex cõmunitate matricis ad superiora: idcirco ponit hoc cap^m de suffocatione vñ presocacione qd est accidens spiritualium membrorum in tractatu de passionibus matricis ex causa eius.

De quidditate rei.

Assimilatio suffocacionis syncopie et epilepsie.

Nota bñ.

¶ Quid aut rei l3 dixerit Sor. qz suffocatio matricis est ascensus matricis ad superiora vsqz ad diaphragma ppter vapores corruptos venenosos ppter quos accidit compressio sp̄ialium et syncopis et ablatio sensus et mot^{us} in toto corpore. Si tñ b̄ descriptio intelligat vñ b̄a facit nō est vera: l3 tñ cōiter admittat: qm̄ matricis ascendendo corporali nō puenit neqz puenire potest vsqz ad diaphragma: vt supra declarauit in anathomia matricis ppter alligacionē ipsi^{us} ad āchāz dorsum inferius: vt etiam clarius manifestauit Ba. 6. affo. in cōmēto affo. Quibusqz est strāguria 2c. Et vt alibi etiā dixit Bal. 6° interioru^{us} ca^{us} alleg. vbi declarauit matricē nō soluz corporaliter vsqz ad diaphragma posse puenire: imo neqz ad s̄om. pōt tñ dici qz ascendit ad diaphragma. i. h̄us diaphragma mediatē. nam potētiā mediatibus vaporib^{us} potest ascendere et vsqz ad diaphragma et supra ad cor et ad cerebrū vt statz dicit. ¶ De hac ḡ magis sp̄aliter et clari^{us} describēdo dicebat Aui. vt fuit dictū supra circa l̄am qz b̄ egritudo est s̄ilis epilepsie et syncopie sed ei^{us} iurū est ex m̄fice: qz cōitāre forē cordis et cerebri mediatē velamē. i. diaphragmatis sit. ad cor et r̄hetis. i. pie matris supra cerebrū per venas et arterias qbus cōicāt dicta mēbra ad m̄fice cor mediatē diaphragmate et cerebrū mediantē r̄hetis. i. dicto p̄niculo: vñ tot et tāta cōicātur nocumēta cerebrū et cordi vt manifestetur quasi accidētia syncopis et epilepsie in tali dispositio ne sed nō est tñ accidēs de epilepsia i hac dispositio ne qd est i vera epilepsia qz ptingat p ppteratē nocumēti in cerebro vel in partib^{us} eius vel per cōitātē ab alio nocumēto cerebro tñ cōicātō: i. mo simul cōicātō nocumēto et cerebro et cordi ex ipsa m̄fice mediatibus vaporib^{us} 2c. vt dicentur infra s̄it accētia syncopis et epilepsie: ppter ea dixit Aui. p^o t̄rtiū. in ca^{us} de epilepsia. Et qdaz modus epilepsie est cōpositus est syncopie quem for sitan medici extrahūt de ca^{us} epilepsie: verum in ipso ē spēs est eius ppter ipsum nominatur. prefocatio matricis vt dixit. Cum aut ascendit matricis corporali h̄us diaphragma vel ppter malā cōpositionē in ea contingentem ex apostemate matricis in partib^{us} h̄us collū eius per modum supra declaratum vel ppter v̄tō sitates vel vapores in ea inclusos ppter clausonem oris matricis qz consequenter eleuat in sursum et ipsam matricem s̄tialiter ad aliqūd in sursum eleuare possunt: tñc pōt fieri suffocatio aliqualis mediantē compressione diaphragmate facto inobediēte in dilatatione: sed tñc nō necessario sunt manifesta accidētia syncopis vere vñ epilepsie. Sed quando sit communicatio vaporum malorum et venenosorum qui resoluntur a materia spermatica retenta in matrice vel ex sanguine menstrua ibidem etiam retento resoluta calore naturali in eis et eis infrigidatis cum deducantur ad materiam venenosam: tñc fit et prefocatio simul et syncopis et epilepsia. et istum modum posuit Aui. loco alleg. p^o t̄rtiū: licet idem in isto.

cap^o de prefocacione matricis voluerit qz non semper acquiritur dicta venenositas ppter illā infrigidationem: immo voluit tales materias aliquoties calefieri et ad putrefactionem deduci. dicit tñ qz sit conuersio eius qd retinetur ad frigus s̄m plurimum et propit cum accidit vt in radice sit frigidum qd retinetur et qz parum. i. raro conuertitur ad putrefactionem et qz putrefactio sit causa huius venenositatis. venenositas autem talis est maxime malitie cum in talibus coniungitur: quoniam tales materie vt fuit supra dictum naturaliter dispoſite sunt nobis lissime materie: ideo econtra cum corrumpuntur ad pessimum gradum malitie cōuertuntur vt dicebat de lacre: qd quando naturaliter dispositum perfectius est sanguine puro ita cuz extraneatur et putrefit acquirit maiorem malitiā lac qz sanguis. Simile est de spermate et de sanguine menstruo naturali comparatiōe ad alias humiditates: quā etiā comparationem posuit Aui. adhuc in isto ca^{us} dixit qz sperma est magis susceptible conuersionis. i. putrefactionis quā sanguis. sicut etiam lac generatum ex sanguine susceptible est cōuersionis qz sanguis: et cōfessuēter ad maiore malitiā cōuertit vt etiam voluit Sera. cum igit a dicta mā taliter venenosa eleuatur vapor: etiā modice sp̄itatis pueniens ad diaphragma sua mala qualitate ipsuz immobilitat et sic ad pfocacionē adducit: et mediatibus arterijs ad cor perueniens contracto corde vt fiat a nocumēto sit syncopis: s̄it p venas alias vel arterias pueniens ad piā matrē et ad cerebrū sit spasm^{us} et contractio cerebri et p̄r epilepsia. Ne qz hoc videat mirabile vt dicebat Ba. loco alleg. qz q non credunt qz ex parua q̄ly mā in aliquo loco clausa nocumēti toti corpori inferat nō morat eoz qz semp cōtingit qz morbus. videlz arane cuius qdē venenū paruisimū est p angustū foramē exiens: similiter et scorpionis qd multo deterius est aliquib^{us} sunt accidētia magna 2c. et aliquoties moro. Et hec sufficiāt de quid nois et rei.

Distinctiones. Jā veniēdo ad spēs et distinctiones sit b̄ p^o distinctio de pfocacione mulieris: qdā est qz accidit periodicē: vt omni mense et omni anno semel: et qdā nō: vt plurimū tñ accidit cū peridiis qbus dā sicut epilepsia: vt dixit Sera. ¶ Secunda distinctio. quedā est in qua sensitiua sunt accidētia et in qua mulier facit velut morua: et qz ad anhelitum et pulsum et de p̄ditionē sensus et motus: immo etiam de p̄ditionē locutionis sicut sit in apoplexia et p̄pria epilepsia: qz et aliq̄ries durat talis vno die et duobus dieb^{us} vt voluit Ras. in diuisionib^{us}: et est illa qz p̄pria pendet ex spermate. qdā est que non est adeo fortis: immo res missorum accidentium in qua stat et anhelitus manifestus licet parus et pulsus et cito releuat a paroxismo.

¶ Quedam est medie malitie: in qua stat magna oppressio virtutis cuz prefocacione magna anhelitus et non multum durat paroxismo: et cum releuatur a paroxismo recordatur eorum que dicta sunt in paroxismo: et narrat quedam propria accidentia de seipsa: vbi in primo casu mulier non recordatur de his que dicta sunt aut facta.

Nota hāc sententiā Bal.

Secunda pars practice magistri Joan. Matthei de gradl.

Causa distinctio: qdam talis prefocatio sequitur ad manifestas causas ut ad diurnam retentionem spermatis consuevit expelli per coitus: ut accidit virginitas aut factis monialibus qd alio fuerit maritata: aut propter retentionem diurnam menstruum: et qdam talis dispositio accidit non precedente manifesta causa.

de causis.

Causa distinctio: et erit p^m causa p^m distinctio: qdam prefocatio accidit ex sola compressione facta in diaphragmate et matrice aliq^u liter eleuata mediate comprimere ipsum diaphragma: non tñ coactis vaporibus malis ad cor: ut ad cerebrum qd possibile est. nam p^m talem compressioⁿem diaphragmatis fit casus ad terram vel erectam non pot^{est} se mulier continere: et fit similia syncopi vel epilepsie ex tali subiecto euenit: et tale accidens est ex nocumero matricis: sic est suffocatio matricis. Et qdam accidit per euaporationem p^m paliter facta ad dicta membra de ma^l malitiose q^u litatis in matrice ex h^ure non coarctate situati motu matricis. Et qdam accidit ex utraque simul causa ut ex motu situati matricis compressio in sursum et euaporatione mala: et p^m q^u p^m est min^{us} mala q^u 2^a: et scilicet minus q^u tertia: qm tertia est oib^{us} deterior: et est de qua dicebat supra de mere Aui. q^u in ea accidunt due species egritudinis: quarum una est egritudo officialis q^u in primis coequit matricem quare spasmas et contrahit in p^mis ad superiora: et 2^a est egritudo materialis cu^m eo qd facit pcedere m^u retentionem suam in matrice ad duo membra principalia ex vapore malo venenoso ut dicit. Et hec est q^u p^mie est similitudo epilepsie et syncopi non tantum quantum ad subiecti casum: sed etiam q^urum ad multa alia accessit de p^mitione sensuum etc. In prima autem in qua fit tñ compressio diaphragmatis non sic manifestatur accidens: ita vere syncopis neq^{ue} vere epilepsie: sicut nos rabilis mutatio et minoratio in anhelitu et phibitio formationis vocis: vñ sequitur q^u p^mer hoc q^u fit casus subiectus sicut in epilepsia et syncopi et in hoc saltem sunt accidentia similia syncopi et epilepsie in phibitione manifestationis sensus et motus per vocem propriam eiusdem mulieris dñ est in actu paroxismi. Et ex his p^m quomodo inter dictas prefocationes esse potest magna distinctio: et in diuersitate: de qbus diuersitatibus dicebat Gal. 6° interiori ca^u supra alleg. penultimo. et idem ponit a^u Rasis 9° cori. cap^o 2° ad p^m dicit. Vidi plures mulieres patientes suis earum erat debilis valde et parvus: etiam in quibusdam earum non manifestabatur pulsus radicatus: et quarundam sup^{er} mulierum pars. i. alia qua mulier sentiebat et mouebat et nullo modo loq^uebat oino nec faciebat anhelitu nisi cum labore ut sup^{er} esset in p^m casu et pars alia mouebat pedes et manus. Unde addit Rasis ideo estimo quod species huius passionis q^u appellatur suffocatio matricis sunt plures morbi. Addit: an forte pringit q^u dubium sit iudicium verum sint morue vel viue sup^{er}. in certo casu: et hoc est propter diuersitatem causarum eueniens ipsius ut paulo ante dicebatur. Nec etiam diuersitas maxime accidit cum causa sit sperma retentum cum presentia aliorum humorum in matrice calidorum vel frigido: um. Nam dicebat Rasis loco allegato: sper-

Nota.

ma si remaserit in corpore alterabitur iuxta humorem corporis. i. qualitatem eius qd declarat dicens: q^u si humor fuerit frigidus sup^{er} in matrice retentus infrigidabit valde in ultimo modo sup^{er}. sperma: et ita sup^{er} magis manifestabitur accidentia syncopis et prefocationis anhelitus. Addit: et similiter fiet in humoribus alijs sup^{er}. calidis sup^{er}. tunc magis manifestabuntur accidentia spasmi et epilepsie de motu et contractione: ut patet consideranti.

Specialius veniendo ad causas. Cause asc^{ende}ntes matricis situatiter sunt omnes cause dicte supra in cap^o precipitationis in ascensu eius de clausione oris matricis et repletionem venarum eius apostemate et spasmo etc. vide loco suo etiam de ventositate inclusa et subleuante matricem: sed cause non tñ eleuantes sed euaporationis ad superiora inter corporales sūt omnes humores in matrice reperi putridi male qualitates: propter cum sunt venenosi. Nam dicebat Aui. non est impossibile ut generetur in earum corporibus mulierum et earum substantia unus humor similis veneno et maxime in hoc membro. s. matrice eo q^u est receptaculum superfluitatum corporis q^u parate sunt recipere pntrefactionem: ita et apostematibus matricis male dispositis p^mue ex cancro possunt eleuari vapores taliter matricis ut p^mueniatur ad hoc accidens: vñ tñ talis dispositio euenit propter retentionem mensuram et spermatis ut fuit sup^{er} declaratum propter nobilitatem istarum materierum cum sunt in dispo^sitione naturali. Nam dicebat Gal. loco alleg. et idem ponit a^u Rasis q^u prefocatio matricis accidit virginibus: et viduis sup^{er}. alio solitis coire q^u appetit incestu et p^muatur eis: nunc sup^{er}. tunc declarat de retentione spermatis qui retentus ducitur ad naturam veneni ut supra dictum est: et modum illius posuit Aui. p^m terti^o ca^u de epilepsia: immo dicit.

Similiter quandoq^{ue} soler euenire homini cu^m in vasis suis seminalibus aggregetur sperma plurimum et componatur id est inspissetur et infrigidetur et conuertatur ad qualitatem venenosam et accidit ei supple viro simile illius supple accidentis quod accidit mulieri de prefocatione: et secunda terti^o de inuamentis coitus dixit. Et quandoq^{ue} accidit viro ex dimissione coitus et abundantia spermatis et frigore eius et conuersione eius ad venositatem ut mittat sperma ad cor et cerebrum vaporem malum venenosum: sicut accidit mulieribus ex coarctatione matricis. Et Rasis dicebat loco allegato quod accidit virginibus habentibus abundans sperma penes dimissionem coitus de vigilia et pondrositate capitis ex defectu cibi etc.

Et 3° tech. in commento tertius. Tenereorū virus vsus etc. dixit Aalya. quod superfluitates ex spermate cum in corpore aggregantur et non expelluntur per coitum sed coarctantur: generantur ex eo egritudines male: quia generantur ex coarctatione eius vapores mali: qui ascendunt ad cor et cerebrum et stomachum et corrumpunt sanitatem et generant egritudinem.

Addit: et fortasse est et ex aliquid simile in potentia veneno sicut accidit ei qui coitum coisuevit et dimittit eum longo tempore ex debilitate appetitus cibi et pigritia in moribus et generatio humoris melecologici. **A**ddit: et fortasse

De signis magis specialibus.

Quasi viris aliqui accidunt ex corruptione spermatis accedens suffocatio.

De causis prefociōis suffocatiōis.

De signis prefociōis tñ euenit.

De signis tñ prefocatiōis.

tra hu
clarat
natri
modo
tur ac
tus.
sup.ca
ciden
meve

e asce
dicte De signis
ius de magis spe
si ei? cialibus.

am de
m sed
nio ad
mores
et pro
n. non
pobis?
et simi
arice
poris
ita ex
pore
malis
s talis
hui et
illare
na di
p pie
nduis
pnan
one sp
nem
t aut.

ini ch
ia pluv
nfrigt
nosam
e accu
necier
t. Quasi vis
itus et ris aliq
nuera accidit ex
erma corruptio
olum: ne signis
tricio accis aliis
lie vis suffocatio
dimis ni.

reora
tates
et non
nera
tur ex
it ad
saut
in po
ssues
itate
nera
radis

corumpit et ericac ex eo qd est simile virtuti ve
ueni sicut id qd accidit viduis ex prefocacione
matricis: vñ cõcludit qd multi virosi sunt qd mo
riantur ex eo subito et.

De causis
matricis
suffocatio
nis.

De causis aut facitibus ad euaporationem
primitiuis sunt omnes cause facientes coartatio
ne materiez et vaporu interius: et sic oca cause fa
cientes ad aggregatione mæx: et ita aer frigidus
cõstringendus et quies et somnus supfluous et negli
gencia fricationis et dilatarionis poroz et balnei
si fuerit cõuersi corpus ad illud: et multiplicatio
cibi et potus grossi et abstinentia a coitu maxime
in cõuersis: et precipue cõ frequenter phantasia
tur de ipso coitu et repellere nõ possunt siue nõ
volunt. Complexio etiã frigida naturalis cõ stric
tura poroz est de causis antecedentibus p hoc qd
est prohibitiua resolutionis matericuz. Et hec
de causis sufficiant.

De signis
matricis
suffocatio
nis.

Veniendo ad signa p^m pnostica euen
t^m de longinquo qdã sunt pnostica proximi eue
ntus paroxisimi. De pnosticis enit^r de longin
quo sunt antecessiones causaz de qbus dictum
est: vt si in muliere vigorosa fiat reterio mēstruo
rã supflua et innaturalis vel in tali muliere o
ra viro cum quo cõuenit frequenter ad actũ
coitus: et tñ p^m mōralem statuit se abstine
re ab actu et p^mntē viuere: et tñ nõ mutat regimē
cõuersi: et tñ immo vñ quiete et delirio vt
cõuenit: et aliquorē fabulaz de actu coeundi
vt sepe euenit in mulieribus potētib⁹ et magnifi
cis relictis a viro: in his expectari opz pfocatio
ne mēstricis: p^m p^mlo et dictis supius. Et ipã
le pnostica de p^mhibitione erituz mēstrui in ho
ra debita dicebat Rasis. Et loco allegato si mulier
fuerit pfecte etatis in termino mēstruoz: et fue
rit virgo declinabit sanguis ad matricē et nõ in
ueniet transiit sup. ppter aliquã cām reuertet
et ascēdet ad diaphragma et ad cor sup. euaporan
do: et sic fiet suffocatio matricis et gñat in mulie
re cõuersa paroxisimare: ita opoz erit expecta
re in tpe autēni paroxisimos futuros magis q
alijs rēbus: p^m cõclusio ex maiori corruptione
humoz pcurrēt et aliquali restrictione poroz
corpois: si si pcesserit apã in matrice et male ci
ratum deductũ sit ad cancrũ cū vlcera rōnabis
liter expectari opz pfocacionē matricis: et tu po
tes formare similia pnostica ex diuersis accide
ntibus de causis dictis.

De signis
matricis
suffocatio
nis.

De pnosticis vero euentus prime primis sig^m
est difficultas in anhelu sepe cõ pulsu cordis et
debilitas sustentationis suã pã cū quadã pigriti
a et pãmitas in pulsu cū aliquali rēfione et alijs
quorē dolor capitis et somnolētia: et alteratio
coloris faciei aliquorē ad ceteritātē aliquoz
riens ad ruborē sñ qd vapores eleuari a liqñ re
solutum a sanguine reterio ad ruborē declinātes:
vel ex mã magis malitiosa imprimē in cor: vñ
incipit fieri retraccio spūs versus cor: ita fit in
clinatio ad citrinum vel pallidum: et ita aliquo
riens fit sitis ex caliditate vaporu ascendētiũ
per os stomachi: et q plurimum euenit est q mu
lier imaginatur quãdã aliquid eleuetur ex pecti
tine eius: et quãdã mouetur huc et illuc quasi
involuntarie propter nocimenta communica
ta lacertis et vaporibus: et impeditur eis quasi
loquela et intellectus vt ipse farentur: et mihi se

pe narrauerunt propter miseri vapores cū sp
ritibus animalibus cum ad cerebrum pueniūt:
et dicebat Serap. cum appropinquat hoia paro
xismi accidit debilitas consilij et pigritia et corru
ptio cogitationis et. Et si hec accidentia antea
cesserunt que dicta sunt de pnosticis longin
quioribus: tunc ista signa sunt euidentiora pa
roxismi euentus: et ista omnia possunt verificari
ex communitate vaporu eleuatoru ad cor et
ad cerebrũ anteq in sinopim cadant vel in cpi
leptiam. Et cum magis appropinquat paroxisimus
sepe apparet mulieri vt habeat aliquid glandu
losum in gula quasi paratum ipsam suffocare:
dicunt sepe mulieres q hoc est matricis que ascē
dit ad gulam: et hoc accidens prouenit commu
nicato iam nocimento diaphragmati sacro ali
qualiter inobediente in dilatarione: vñ fit prin
cipiũ prefocacionis. Et ista sufficiant de pnos
ticis euentus.

De pnosticis vero ad bonum sit hoc genera
le cum stant signa euentus mēstruozum post re
tentionem mēstruozum vnde successit prefocac
tio matricis est significatio bona. Et cum iam sit
euacuatio ipsorum mēstruozum ex multo tēp
pore retentorum est etiam melior: quia est signi
ficatio citioris solutionis. Et ita si fuerit ex sper
mate retento dicebat Rasis nonno continentio lo
co allegato de mente Sal. in libro humorũ sper
ma si acciderit in ore matricis laborā: et suffoca
tione matricis mitigatur inde passio eius sta
rum. Aliud signum pnosticum ad bonum nõ
simpliciter sed secundum quid prefocatio con
tingens ex retentione mēstrui vel alijs humidi
tatibus etiã corruptis: et frequentius est minus
mala q contingens ex retentione spermatis: pa
ter cõclusio ex superius declaratis. Aliã cõclu
sio: cū accidit suffocatio matricis in pregnante:
qd ita tato euenit succedere paroxisimatur a
casu in paroxisimos prefocacionis. nam dicebat
Aui. q non accidit prefocatio in partu cum mo
tus partus sit laboriosus sup. ad inferiora expel
lendo sup. superfluitatem per deorsum: quarum
presentia in matrice tēpore pregnationis fies
bat euaporatio ad superiora: et hoc verum est vt
in pluribus: quoniam non repugnaret: et ego vis
di in sacro q etiam in actu paritendi vel post par
tum de proximo euenisse suffocacionē matricis
ex euaporatione etiam ad superiora de materies
bus que cõmouentur in partu et si earum mate
rierum corpulentia moueatur ad inferiora.

Aliã cõclusio. dicta dispositio accidens in mu
liere frigide complexionis naturaliter vt in fleg
matica vel melencolica ceteris paribus in malis
ria materie est minus mala q si cõtingat in mu
liere calide complexionis. pater cõclusio: q dimi
nutio vel quã si prohibitio anhelit^r citius fit ad
mortē ceteris paribus in muliere cui⁹ cõplexio
sit calidavbi est indigētia maioris enentationis
q in opposito modo disposita: p^m consideranti.

Et ex his possunt formari cõclusiones pnosti
ce ad malũ oppositē his que dicta sunt vt q de
terior est prefocatio ex spermate contingens q
ex mēstruo et similes: et q dicta accidentia sunt
difficiliora. Et quando durat per vnam diem na
turalem vel vltra illa est deterior q quando acci
dentia sunt remissiora et paroxisimū est breuior.
Et potest formari alia cõclusio q illa prefoc

De pnosti
cis ad ma
lum.

Secunda pars pectra .magistri Jo. Matthei de gradt

cario est deterior: in qua accidētia magis cōmū
nicat cum syncopi vera q̄ q̄ communicat cū epi
lepsiā: p̄ cōclusio ex quo syncopis est morbus? de
terior: q̄ epilepsia ceteris paribus. Aliud pro
nosticiā ad malum z vltimū: in muliere cui acci
dit p̄focatio matricis frequēter vt quasi bis in
hebdomoda cum grauibz accidētibz z cū dis
fili reuacuatione ab eis etiā cum bona obseruā
tia in regimine diete z medicinarū in hac expe
ctare opz subitam mortem: p̄ cōclusio z declara
tur fatura mors in paroxismo cūz sit pulsus par
uus diuersus sciscus z curis corporis videat
quasi sudor modico irrozari z occultat in torz
anhelitus z facies z yngues manumz denigran
tur. Et hec de pronosticiis sufficiant.

De signis
demonstra
tiuis.

¶ Veniēdo ad signa demonstratiua paroxismi
suffocationis. p̄ est casus subitus sicut contin
git in epilepsia z in syncopi. z fit cum eo defect
sensus saltem exterioris z quasi ablatio anhel
tus: z si in totū non defecerit anhelitus vt clare
dicit Ba. 6° interiori cap^o sepe allega. z mulier
paties in actu casus est post casum vt vult Boz.
tenet manus compressas supra ventrem z tenet
genua reflexa. Et dicit Raf. 9° continentis loco
alle. z accidit inflatio hypochondriorum z ascen
sio matricis ad superius sup. apparet mulieri q̄
ascendat z apostema fit in pectore. i. apparenter
fit tumor in gula: z si vocet p̄prio nomine lz in
telligat respōdere nō pōt: sed post paroxisum
de oibz recordatur. Et hoc dictū sumitur etia
de mente Raf. in diuisionibus cum dicit: q̄ mu
lieri in hac egitudine nō deficit ratio sua neq̄
currit ex ore spuma sup. vt in pluribus horis vt
statim dicetur. Addit: z sentit sup. mulier q̄dam
eleuari ex parte pectinis vsq̄q̄no perueniat ad
os stomachi: deinde cadit z supuenit ei syncopis
z. Et hoc vix est vt in pluribus q̄ dico signan
ter: q̄ ex nono p̄ris. viderur quasi colligi snia cō
traria immo de facto p̄traria. Nā ibidē dī loco
allegato q̄ suffocatio matricis est vehementior
syncopi: qm̄ laborans p̄focacione audit q̄ ap
pellatur p̄prio noīe: z q̄ datur in auribz ei⁹ vor
terribilis: q̄ nō est cōter cōtingens in sync
pi fortī. Nā cū sunt releuati a paroxismo non re
cordātur se aliqd̄ audiuisse. Sed Ra. loco allato
cōparabat suffocationē fortem z pessimā ad sin
copim non fortē. Nā vix est q̄ in aliqua syncopi
audist cū vocātur z memorant post paroxisum
immo aliquotiens ē in paroxismo rident: sed
hoc est in debili z ita in p̄focacione fortī aliquo
tiens neq̄ audiūt neq̄ intelligūt: z p̄r post re
lenationē a paroxismo nihil dicere p̄t de dictis
z factis circa eas. Si igit fiat cōparatio fm̄ des
bitam correspondentiā terminus latitudinū
malitie p̄focacionis ad syncopim per essentiam
cordis accidentia syncopis sunt vehementiora z
difficiliora accidentibus p̄focacionis: lz nō tñ
to rpe daret paroxismus syncopis sicut suffoca
tionis: q̄ tñ cum sit suffocatio matricis sepe cō
iunguntur non tñ accidentia syncopis sed etia
epilepsie. Idcirco dicit Ani. comparando eaz ad
syncopim quod est fortior: syncopi pura sup. q̄tuz
ad pluralitatem accidentium in ea q̄ in sola sin
copi: differt tñ a syncopi: qm̄ syncopizata sepe res
pondet interrogata q̄ non sic responder p̄foca
cata. In p̄focacione etiam mediocri maius no
cumentum comunicatur diaphragmati z mē

De bñia in
ter suffoca
tionē z sin
copim.

bis anhelitus q̄ in syncopi pura mediocri: z dis
fert a syncopi z epilepsia in hoc. vt dicebat Ani.
¶ Et licet ipsa sit similis epilepsie in pluribus
iudicijs in hoc quod subito accidit: tamen inter
ipsum z epilepsiam distinguit retentio eius q̄
eleuatur ex matrice z pectine. i. percipit in sus
focacionem aliquid eleuari vt dictum est. Etia
addidit quia ratio in hac non minoratur valde
z semper immo solum in dispositionibus vebes
mentioribus valde: z quando euadit suffocata
narrat quod plurimuz eius fuit in ea nisi sit ma
xime immoderata: z spuma non currit sicut. est
discursus eius in epilepsia difficili ex cerebro:
vt etiam dicit Raf. in diuisionibus vt pauloan
te dicebatur. Et si currit. i. spuma sedat egritudi
nem statim z non indiget q̄ excuset ab ea vt di
cit Anicē. etiam sepe non p̄stamantur neq̄ os
ei⁹ torquerur in hac dispositione sicut in epile
psia: qm̄ sup. cum hac passione non coniungit ve
ra epilepsia: qm̄ cum coniungitur etiam tñ con
iunguntur accidētia vere epilepsie. ¶ Et addit
ponēdo differentia inter ipsam z apoplexiam.
Differentia vero inter ipsam z apoplexiam est ma
nifestior: z quomodo non cum sensus nō destrua
tur in ea sed plurimū integre. i. in suffocacione
sicut in apoplexia: z non fit gemitus sup. vel cla
mor: in ea sicut in apoplexia. Et dicebat Raf. 9°
cōtinen. cū apoplexia nō cōicat in rancatione
vel in sterere sit cū apoplexia: z laborans apos
plexia nō sentiet aliqd̄ omnino: z in hac sensus
est sup̄stas. ¶ Quomodo etiā differat a suber
p̄prie sumptio nō consistit suffocacione: qm̄ all
quorū cū suffocacione cōiungit suberbt: vt etia
dicit Ani. z etiā p̄mixtio rationis dicit est suff
ciēt sup̄a in ca^o de suberbt: z in capis de epile
psia z apoplexia: ibi ēt innuēns signa differentia
lia harū disponsū adinuicē: z etiā a lyrbargia q̄
cōicat sepe in insulen paroxismi: z q̄ homo iacet
velut mortuus: sed in passionibus cerebralibus
sepe nō mutat color faciei a colore quasi sibi nā
lip notabile tempus: qm̄ tñ in syncopi vel suffo
catione matricis videt color earum quasi mors
noīum p̄pter id q̄ dictum est loco allegato:

De bñia in
ter suffoca
tionē z epi
lepsiam.

De bñia in
ter suffoca
tionem et
apophiam.

Tota

De signis
ter suffoca
tionē z sin
copim.

De cu
suffoca
tionē z
sin
copim.

cri: et bis
dar Aui.
luribus
en inter
eius qd
f in fuf
ft. Etiaz
ur valde
is vech
affocata
ifi fit ma
ficur. est
cerebro:
pauloan
egritudi
ca vt dis
neq; os
n epile
angit ve
tuc con
Et addit
eriam.
a est ma
Destru
catione
p. vel cla
Raf. 9.
katione
ns apo
a senfus
a subeth
e: qm ali
vt etiaz
est fuffi
de epile
iffertia
argia q
no iacer
calibus
i fubi na
el fuffo
fi mox
legatio:

De ofia in
ter fuffoca
tionem et
apophiam.

De ofia in
ter fuffoca
tionem et
apophiam.

De ofia in
ter fuffoca
tionem et
apophiam.

horum humorum. Et si fuerint colerici similiter
et accidentia sunt fortiora et sepe in hac perueni
tur ad peritionem rationis et sincopim fortis
vt dicebat Aui. ppter coitatem fortis cerebri et
cordis: has etiaz materias declarant antecessio
regiminis et dispositio vinarum et reliqua nora
Et si fuerit repletio venarum inequalis in ma
trice in dextra vel in sinistra vel ante vel retro:
signa sunt posita supra in capitulo precipitatio
nis matricis: similiter si causa huius fuerit apo
stema in matrice vel cancer vlceratus vel no vl
ceratus signa sunt posita supra in capitulis pri
mis. Et hec de signis sufficiant.

Cura. Veniendo ad curam ipsa diuiditur in
eam que debetur tempore quieris in
muliere parata ad suffocationem et in illaz que
debetur tempore paroxismi: et illa que conuenit
in tempore quieris diuersificatur fm diuersitas
tem causarum et ex parte regiminis in dicta et ex
parte medicinarum. Ideo no specialiter discursu
ram ad particularia regimina: qm de regimine
causarum huius accidentis dictum est in capi
tulis proprijs dictarum causarum: et commune
regimen debet esse subtile saltem ex parte quan
titatis cibi vt multitudinis eius: et aliquoties
debeat esse resumptiuum bone qualitaris: sed
in superfluo menstruo retento et retentione sp
maris debet regimen esse extenuatum: qd no
fit multiplicatum sanguinis neq; consequen
ter spermatis. Ideo tunc cauendum est ab omni
et a vino precipue: licet vinum in omni disposi
tione tali discoueniat propter eius euaporatio
nem sicut et alia omnia euaporatiua in casu no
cent de sarfuz eribira via cibi et potus. Sed
non est etiam omittendum vt caueatur ab oib
que conuertit mas ad interiora. Et ideo caneat
ab aere frigido et a vento: et ita quies et nimis so
nus no cenerit: sed vigilie et exercitium maxime pe
des factum si non ducant ad super inflammatione
nem est multum conferens in casu ad preseruand
um a paroxismo. Sauerere etiam et bene spera
re est inuans sicut tristitia est maxime nocens.
Conseruare etiam ventris lenitionem singu
la die est multum coueniens: si no cu alio salte
cum clisteribus. Nam si supueniat paroxis
mus alientabitur: immo etiam stante paroxis
mo dicit Rasis loco allegato de mente Pau. qd
si longus fuerit insultus passionis. s. paroxismi
durantis confert eis illud quod extrahit vento
stares sup. per anum sicut cyminum et nitrū sup
ple incorporata cum melle: vnde supponendus
est de eis in ano vt dixit. Addit etiam fiat cliste
re ad emittendum sterces et ponit inuamentum
dicens. Cum inde. i. propter clistere largitas at
tribuitur matrici. i. reddat liberioz matris ad
expurgandum materiam per inferiora: ita le
uitio ventris multum iuuat in preseruando p
prie cum clisteribus et suppositorijs deorsum at
trahentibus.

Medicinalia. Veniendo magis ad me
dicinalia etiam breuiter
summatim: quoniam cura causarum posita est
supra in specialibus capitulis.
Si fuerit causa huius retentionis menstrualis
recurratur ad dicta in caplo ppro de retentione
menstruoz: et spaliter dicebat Aui. in hoc cap
qd in isto casu fiat sctia: et postea ex sa

phena fm casu sup. supra datos: ponit bona cau
relam qm non est fenda sctia de basilica dicēs
si non est illic albedo superflua et ca retentionis
no est multitudine humiditatis grosse viscofe in
nuens q in dicto casu abundante flegmare: li
cet fiat retentionis menstrui non est fenda sctia
saltem de basilica neq; de saphena a principio:
sed predigesta materia flegmatica et cetera de ca
ma cu appropriatis medicinis subtiliariis et
aperitiuis puocatiuis: na tunc possumus post
ea intendere ad couerrendum sanguine ad infe
riora et dilandū meatus venaz matricis cum
sctia saphenaz ad modum supra declaratum.

Digestio aut materie flegmatice pfitur cu
subtiliantibus aperientibus dandis p superi
no aromaticis neq; gratis infirme: et in hoc stru
pus acetosus et oryamel valent: oryamel squillit
cum est fortioris potentie et sirupus de bizantijs
cu aceto cu aquis appropriatis dictis vt supra
pulegi ruthe et c. et si fiant decoctiones cu rebu
saliter subtiliariis et puocatiuis sim habenti
bus vim cordialitatis et phibitionis venenos
tatis vt est decoctio singulr diptami et cicoree et
radicis buglosse apponendo temp aliqd deriuata
ad matricem sicut montanū et arhemistia: sicut cu
his digestio coueniens et appropriata: etia dices
bat Aui. q sumere in potu succu agni casti cum
vino et oleo sup. aliquo puocatiuo et tyriacaliv
efer oleum de lilio esset in casu conueniens.

Et facta digestione dicebat Aui. foras se ne
cessarii erit post septimum soluere ventrem. i. cu
facta est digestio p septem dies exhibearur solu
rium cum appropriatis vt est hiera magna et
hiera russi et hies: et pillule feride in hoc casu co
mendatur et vndicta pcpue et pillule eius et aga
ricus est medicina singularis in casu digestina
euarina. Nam de hoc dicit Aui. in hoc caplo. Et
agaricus est valde bonus in hac egitudine qd po
tatur cum vino. Postea intendendū est facta
eione cu puocantibus sanguine mēstruū retē
tum cu medicis supra dictis multis: et diamar
te multū singulr in casu laudatur. naz de hoc di
cit Rasis. 9. contin. dico cōfer suffocationi mē
cis. i. parare ad suffocationē diamarte si frequē
ter datum fuerit in potu cum aqua falcologru
beoz cu pauca ruthe et paucio oleo nucū p dies
dicebat Aui. et castoreū qd sanat integre sup.
datum in potu: et filr blactre bizantie: dixit etiaz
ponendo cōpositionē vnus electi in casu: et itez
sumas pōdus. 3. s. oppoponaci: et tertius. 3. s. casto
rei. i. 3. s. detur in potu cu vino: est em tuariuū
valde et diureticū vt dixit. Et est et iutendū
subtiliationi sanguinis et aptioni meatus cum
balneis et sessionib⁹ de qbus dictū est. Et etiam
cum emplastris et euaporationibus eligendo ea
que subtiliaut sanguinem et faciunt eum coler
cum: vt dicebat Aui. et imponendo aromatica su
pra fundum matricis versus vuluam: sed supra
matricem situaliter ad fundum stomachi debet
apponi ea que subtiliant et calefaciunt cu euap
poratione fetida: et in hoc galbanum et asphaltu
mollicata in aceto et succo ruthe si extendatur
super corio subtili lafo quatuor: digitis et longo
occupando totum vētem per transuersum mul
tum iuuat in casu preseruando a paroxismo: cu
tū de recenti apponitur sit prius facta mundifi
catio et demāebus cōibus totius in toto: et etiaz

Non sunt
digestina
aromatica
neq; iust
mis grata

No. bñ hoc
emplm qd
et laudar
chystofor
barzizh.

Secunda pars practi. magistri Jo. Mattbel de gradi.

ex matrice cum appropriatis pesarijs attrahen-
tibus et aromaticis in vuluam imponendis: de qui-
bus supra habita est copia in ca.º retentiõis men-
struor. Et his factis si matrix declinat ad al-
ter. latus fiat tunc flõia in saphena eligendo sa-
phena parvis opposita parti declinationis vt si
declinat ad dextrã fiat flõia de saphena sinistra
et. Et si fuerint tales humores putrefacti no-
cetes in matrice colerici siue melēcolici fiat eor-
digestio et eñõ cū appropriatis sepe dicris desu-
per datis in quibus semper sit vis et ppter asper-
tione et puocationis p deorsum sine aromatici-
rate vt supra fuit cañ. Aliens. de retentiõne men-
struor. et in hac cā oportebit frequenter eñõnes
semper p̄digerendo mām postea facere sessiones et
balnea cum appropriatis non nimis calefactis
uis: immo cum caliditate humectatiuis aroma-
ricitate participantibus: ponendo etiam in em-
plastro posito supra stomacum de galbano aliq̄s
stipiticum non aromaticum frigidum et compres-
sum remissum caliditatis gummi dicte vt
galle myrti et sumach: et ita et eber confortari con-
sequenter os stomaci cum vnguentis conuenien-
tibus sed non aromaticis propter cano. dictus
contra quem sepe incurrunt medici: et si pur veli-
mus ponere aliquod aromaticum: dicebat Aui.
q̄ gariofilis iunatius sunt.

De cura
suffocatio-
nis nificis
ab apace.

Quod si cā fuerit apostema vel cancer curetur p
inferiora curatione dicta supra in capitulo pro-
prio semper cauendo ab enapozatione ad su-
periora cum conuertentibus in deorsum et cum
prohibentibus enapozationem applicatis mē-
bris superioribus feridis: cum emplastro dicto
de galbano. Sunt etia confortande minere p̄n-
cipalium membrorum interdum cum appropia-
tis calefacientibus vniuersantibus et vapores et
ventositates dissoluentibus: in hoc tyriaca et
metridarum et diacyminum sunt maxime facien-
tia: semper etia imponendo aliquid sleris mō-
rani pro appropriato inuamento ad matricem.

Et si causa fuerit retentio spermatis vt sepe
euenit: tunc si mulier nō est maritata nupui de-
tur nisi vorum vel aliud impediatur. Nam cōmū-
tio cum viro conuertet mām spermaticā ad in-
ferius q̄ si velit continenter viuere vtatur regi-
mine extenuatio minozando cibum et porum et
maxime nutritiuos et laborer exercitio labo-
rioso dissolutino et tristetur considerando de pe-
nis inferni et caducitate perditionis humane et
similibus: et hoc nisi cum sit priora paroxismo.
Nam tunc oportet ab his diuertere et gaudere
bene sperare quantum possibile est.

Def. troci-
scomposito
rū a Raf.

Et oportet vt vtatur medicinis exsiccantijs
spermatis et minozatiuis eius. Et Ra. de dironā
bonam compositionem 9º continentis loco al-
legato faciendo trociscos in hac forma. R. folio-
rum agnicasti foliorum rutbe seminis cicure mē-
rastrum montani fiskeos aristologie et rubee ticro-
rum. añ. fiant inde trocisci et exsiccentur et detur
in potu vni. 3. i. cum decoctione mentastri et
ruthe. Istis potest viri bis hebdomada vel ter.

Et vltimo debet fieri id quod dictus est supra
circa ter. q̄ statim dicitur de sciendis in paroxis-
mo de commotione vulue imponendo digitum
obstetricis inuicem prius in oleo aromatico
de lilio et. faciendo titillationē per modum dis-
atum commouendo positam vulue et portam ma-

triciis commotione plurima leui ita vt affocief
ei cum delectatione dolor: dicebat Aui. et supra
fuit allegatum: et hic aliqui imaginantur vt su-
matur vnum intestinum longitudinis cōis mē-
bri virilis: et ita impleatur vento et bene sit ten-
sum: et ita imponunt commouendo vt dictus est
Aui. et vnum alius iugensis et instrumentis de
quibus matrone et obstetrices sunt medicis per-
ritiores: hic non est omittendum quod dicebat
Aui. Et caue in huiusmodi dispositione flõmiaz
sup. saphenaz sed proprius basilice. Nam ex quo
sperma retentum nocet venenositate per flõiaz
esset timor de conuersione venenositatis ad in-
tra venas: sicut etiam in venenatis prohibetur
sclerotomia propter istam causam.

Cura ergo que propius debetur est quasi si-
milis illi que debetur sincope preferuatiõne cū
his que excitant caliditatem et confer ad id di-
cebat Auicē. et accidentia huius mala confectio
nominata confectio iuuamentis q̄ iuuamētus
eius est mirabile et vehemē et vt dicitur: similiter
tyriaca commendatur: et ita exterius possunt fie-
ri sacculi et epithimata supra cox que vniuersam
innatam caliditatem confortando semper dimi-
tendo aromatica p̄ter eam aromaticitatem q̄
in gariofilis reperitur: et spica et been et folia lau-
ri sunt de his que apponi possunt etiam in deco-
ctione epithimando. Et si vellemus inclinare ad
frigidum dixit Rasis 9º continentis q̄ succo so-
liorum plantaginis confert ei.

Ueniendo nunc ad ea que in paroxismo fieri
debent oportet repetere que dicta sunt supra circa
ca. ter. fiat fricatio pedum et ligatio tibiar: imo
dicebat Rasis loco allegato de mente Pau. in te-
pore insultus liganda est tibia cum sacchis et tri-
canda: etiam regimen fiat vt regimen sincope
dum reuertatur anhelitus sup. tamen non ap-
ponendo aromatica supra vt in sincope solam: imo
vt dixit appropinquatis malis rebus ferēti-
bus ad nares et appositis ventosis supra ingui-
na et supra inferiora ventris. Adidit: q̄ si lion-
gus fuerit insultus passionis confert eis illud
q̄ extrahit ventositatem sicut cyminum et nitru-
m vnde supponendum est de eis in ano et imponē-
da sunt olea boni odoris in matrice ad mollifi-
candum eam sup. cum digito imposito vt cōuer-
tatur ad inferius vt est oleum camomille maio-
ris et oleum folij vel sup. de lilio. Adidit: et impositio
in naribus fiat cum sinapi vel sup. alio ac-
to ad sternutationem inducendam et emplastrā
di sunt pedes supple cum aromaticis post frica-
tionem et ventosas postas in cruribus et coris.
Adidit: et voces magne dentur in auribus et
acute et terribiles. Et excitandus est vomitus
supple infundendo pennam iurincam in oleo
intra guttur vel forte impurando aliquod vo-
mitum lene violenter inter os mulieris vt de-
coctionē anheri et rassani cum orymelle simplicis
Et nota q̄ licet vomitus videatur conuētere ad
superiora et sic nocere in casu: p̄ q̄to tñ est mor-
talis excitat virtutem ad exteriora et sic diuer-
tit a paroxismo. Et fumigationes etiam feride
p̄ superius et odozamenta grata p̄ inferius mul-
tū valēt: et excitatio facta in portā vulue cū di-
gitō vel alio ingentis vt dictū est et in paroxis-
mo innat. Et dixit Rasis 9º continentis de mē-
te Rasis: q̄ serapium si olatur cum aceto soluis

Nota ca-
Aui. q̄ q̄
sepe faci-
muliere

De agētia
dñ mulier
est in paro-
xismo.

suffocatione matricis et quod aspalus bonus est in suffocatione matricis postus in igne ad suffumigandum olfactus: et quod galbanus etiam postus ad fumigandum restituit vires super opprestam in paroxismo. Et per inferius dicitur quod est vngendum os matricis cum oleo laurino et fiat fumigatio cum xyloaloe vel super cum ambra et musco incorporatis cum cera. Et dicitur dicitur quod ruta et rita cum melle: et sic linita super vuluam usque ad antrum coferat. Et dicitur Anri. iussit quod tene re anhelit per os et nares ipsa? est multum inuasa: sed mihi apparet timor osium aliquotiens in paroxismo. Et ponit canonem Anri. contra quem sepe facit mulieres dicitur: et canem in paroxismo ne des ei in potum vini. Et laudauit etiam Anri. ut fundat super caput eius oleum odoriferum calefactum postulat in calefactum valde super distillado in parte anteriori capitis ad excitandum caliditatem naturalem et conuertendum exterius simul ad resolutionem vaporum cerebri communicatorum: et hoc maxime verum est quod est communicatum nocuentum cerebro magni: propterea dicebat Rastus non contra nentis loco allegato de matre Iudei quod si priuata fuerit mens in ea infundens super de oleo muscelino calido et aliqui faciunt cauterium potentiale cum oleo calido supra commissuram anteriorem capitis: et aliqui cum ferro ignito profundando quas visus ad cranes: sed ego ad istud non auderem. Et sic fit finis istius capituli cum dei laude.

De mola matricis.

Capitulum xxix.

Mulieribus plerumque accidit passio ex qua pregnatio dispositionis similitudinem incurrit: veteremque crescit et discolorare sunt et retinentur menstrua: motus tamen qui est in hac egritudine non est ut motus infantis: licet quandoque de loco moueatur loco cum duriter tangitur: ad vltimum vero cum angustia et dolore frustum carnis infirma ac si pareret emittit: plerumque vero solummodo ventositas et humorum multitudo emittuntur: et deinde minuitur venter et remouentur accidentia. Postquam vero tempus preterierit in quo scitur puerum debere moueri si adesset: trocisci de myrra dandi sunt et apostima de seminibus et oleum de rasina ad bibendum: et persarium ex ruta et mentastro et alia persaria predicta in capite de alleviatione partus sunt immittenda doses quoque de pillulis fetidis frequenter tribuende sunt: cum hoc enim cito euadunt.

Hec est vltimum capitulum de dispositionibus non naturalibus que matrici accidunt in mulieribus intitulatum capitulum de mola matricis: et sic est vltimum capitulum quarti tractatus huius non quod continuatur ad precedentia in hunc modum. Nam postquam in precedenti capitulo superius mediate determinauit de apostima matricis que sunt vera apostima in sub-

stantia matricis existens ad bonum intellectum: et in capitulo immediate precedenti determinauit de quodam accidenti difficili sepe sequente ad dicta apostima ut de suffocatione matricis. Nunc consequenter vltimo determinat de quadam apparet dispositione apostima matricis ut de extensione matricis preter naturam simili extensioni naturali pregnantis: et simili aliquotiens apostime vere que non ex vero apostime pringit: sed ex materia corrupta quandoque carnosam dura contenta in concavitate matricis et est que proprie appellatur mola: et quod ex alijs humiditatibus vel ventositatibus etiam in concavitate matricis vel vacuitatibus venarum contentis ex quibus fit extensio humorosa et apostima: sicut fit etiam ex apostematibus veris quod materia recipitur vel aggregatur in substantiam membrorum: et aliquotiens generatur ex carne addita in concavitate matricis augmentata etiam quandoque animata inherere matrici vel potius venarum eius: videbitur infra loco suo de causis. Et hec extensio ex talibus membris causata similis extensioni que apparet in vera pregnante appellatur mola non vera: quam ut dicebat Asar. dicit mola matricis ad similitudinem lapidis molaris in matrice qui mouetur ad diuersas differentias in matrice cadendo sicut lapis in resolutione mulieris ad alteram partem eius: et hoc proprie verificatur de illa substantia apparenti carne in concavitate reperta eius et non de alijs: patet infra. Quilibet igitur alia ab ista faciens extensionem ad similitudinem pregnantis dicitur mola non vera: propter ergo dispositionem istam esse non naturalem et apostematam: quia cum manifesta extensione ventris a causa non naturali communitur cum capitulo de apostematibus matricis licet improprie: et quoniam etiam cum acciderit de suffocatione matricis sepe coniungitur mola non vera ex retentione materierum malarum in concavitate matricis et aliquotiens etiam mola vera ut videbitur. Fuit igitur conueniens post capitulum de apostemate matricis et de suffocatione matricis facere capitulum de hac dispositione ne que appellatur mola matricis: et ita fit declarata rubrica capituli.

Dividitur autem presens capitulum prima divisione in duas partes. Nam primo declarat hanc dispositionem per signa quedam. secundo ponit curam illius. 2^a ibi. (Postquam ergo tempus preterierit.) Prima etiam in duas. Nam primo declarat quod hec passio assimilatur dispositioni pregnantis per quedam accidentia. 2° manifestat per quoddam signum differentiam inter hanc dispositionem et pregnationem: declarando etiam modum terminationis illius. 2^a ibi. (Labor tamen qui est in hac egritudine etc.) Dicit ergo primo. Plerumque accidit mulieribus passio ex qua pregnantium dispositionis similitudinem incurrit: et declarat hoc addit. Tenter enim crescit super paulatim accit in pregnatione: et discolorare sunt et retinentur menstrua super in eis et super. At grauitas in toto: et alia accidentia quedam pregnantium ut infra videbitur loco suo de diminutione appetitus vel corruptione eius: quoniam per presentiam harum materierum in matrice cum paulatim augetur in matrice paulatim intumescit venter et aggrauata natura propter re incosuetam sunt discolorare sicut pregnantem in principio: et propter op-

Quare dicitur mola matricis.

m m ij

Secunda pars practice magistri Joani. Matthiel de gradt.

pilationē et debilitatē sit retētiō mēstruorū ali-
quorū in totū vt exhalatione malorū vaporū
a dictis materiēbus ad stomachū vel alia membra
sūt alia accidētia pēgnātiū: et tūc nō sunt pēgnā-
tes: et ponēs signū ad declarādū qd nō sunt pēgnā-
tes. p. ponit vnum sūtē tali tumore simili vt in
pēgnātiōibus dixit: motus tūc qui est in hac egrē-
tudine non est vt motus infantis: sup. in vtero:
qz sup. nō mouet subito et ex se faciēdo impressio-
nē manifestā muliere exite quēta l3 qñqz de
suo moueat loco cū duriter tangit. i. impūmē
in muliere supra vētrē vel se circūuoluit vt dē-
est: huius tūc oppositū videt sentire. A. vt vide-
bitur infra loco suo. Addit: ponēdo aliud signū
distinctionis sumptū ex parte terminationis talis
dispositio dicitur. Ad vltimū dō cum angustia
et dolore frustū carnis sup. vētrē vel apparens in
firma ac si pareret emittit. Addit: plerūqz solum
mō vētrōsitas et humōrū multitudo emittuntur
et deinde minuit vētrē et remouetur accētia su-
de extēsiōe vētrōs et alia q sequebātur. C. Nota
littera est clara satis. Et ad clariorē intelligētiā
debetis notare q in hoc textu dñs. R. A. f. manife-
stauit causas q vterūqz sunt cause huius acci-
dētis. i. falsę pēgnationis ex mō terminationis
huius dispositio p hoc qd nō terminat B in larto
p exitū fetū: sed p exitū frustū carnis aliquorū
in vā: vel sup. p exitū substantię sanguineę coagu-
late apparēt carnes vel p exitū vētrōsitaris v-
l aliarū humiditatis: et sic p3 q si p exitū istarū ma-
terierū sit terminatio dicte apparētis impēgna-
tionis q tales fuerūt cause huius tumefactiōis
et sic exprimit mola verā et nō verā: sicut dictū est
prius. Sed nota q mor? huius materiēri per ma-
tricē in nō vera mola nō est similis mōri fetui
in vtero neqz filio ei qui sit in vera mola. Nā cū
humores vētrōsitaris vel vera caro addita gñat
in pēuitate matricis et fiat mor?: tūc nō sit mor-
tus istarū materiēriū sūtualis in matrice: qz aliqñ
sit sūm reuolutionem mulieris talis q dicat filio
motui lapidis molaris in matrice si esset: qm tal-
es materie nō mouerent nisi vel per cōpressiō-
nē factā in vētre mulieris vel per reuolutionem
eius: et tūc nō mouerēt tūc motū foris sicut mone-
ret lapis vbi in matrice esset cū mulier cōuerteret
de latere ad latus. nā l3 humiditates et materie
humorales mouerent ad motum mulieris ad di-
uersos situs: cū tūc est manifesta extēsiō vētrōs ab
humiditatibus vel vētrōsitate ppter plenitudinē
vacuitatis matricis nō fieri mot? sūtualis foris
et impetuosus sicut esset motus lapidis: ideo que
libet talis vocat mola nō vera. C. Mola igit di-
spōitio que est pendens ex sanguine inspissato
vel ex alia materia corpulenta dura non inuēta
matrici: sed in cōcauitate inspissata siue per viā
coagulationis a frigido siue per viā adustionis
a calido vt infra videbit in causis: talis dicitur
mola vera que emittit sicut frustū carnis: et talis
est que maxime cōicat cū pēgnatione in accidē-
tiis: maxime in retētiōe mēstrui. nā sequit se-
pius hec dispositio ad eam: cōicat etiā qz crescit
paulatim grauitas in matrice et pōderositas dōz
si sicut in impēgnatione: nō etiā sūt manifesta
accidentia pter naturā rāta de corruptione ap-
peritus et discoloratione et malitia forme ab hac
causa: sicut etiā ab alijs pēgnationibus malis
retentis: ideo magis vicina sunt pēgnationi natu-

rali. Hec etiā magis cōicat in motu vehemētē et
impetuosio facto in matrice cū motu infantis si-
tualiter cōmouendo de loco ad locū q alie ma-
terie: vt parer: tūc differenter a motu fetui: quos
nā etiā talis materia nō mouet ex se: sed per re-
uolutionē mulieris vel per cōpressiōnē factā su-
pra vētrē eius tantū: saltē vt in plurib? vt vide-
bitur: quod dico ppter quedā dicenda infra lo-
co suo. Et hec est que frequētius decipit medi-
cos: licet etiā sicut signa distinctiua ad decla-
randū inter hanc et pēgnationem verā que infra
ponēt loco suouera eius: et talis materia cū edu-
citur cū maiori dolore emittit q cum humidita-
tes vel ventositates emittuntur: qz sepe sit dura
resistens diuisioni multū: etiā cū ferro vt ponit
Aristo. 18. de animalibus quod latus dicit lo-
co suo: et inde tunc stante clausione ossis sacri cū
labore multū emittitur. Aliet tūc etiā materie cū
synthomate tantū expellantur stimulatā natu-
ra et nō naturaliter aperto osse sacro pcepto dei
excellit sicut sit in partu naturali: et sine plurime
qritatis stante strictura meatus et violenta im-
pulsione facta a natura stimulatā multum: labo-
riosa etiā de eis sit eductio et dolorosa magis q
in partu naturali vbi pcurrit ad partū virtus di-
rigens cum dilaratione ossis sacri mirabiliter et
motus fetus inclinante appetitu eius ad exitū:
licet ruptio corli dōnā aliqualem dolorē causet
etiā in partu naturali simul cū reuolutione in-
fantis. C. Est tūc vna alia species falsę impēgna-
tionis vt qñ causa est caro generata in matrice
et augmentata vere per susceptionē nutrimenti
ex venis matricis et sit verū animal motū habēs
manifestū que cū emittit: laboreiose multū emit-
titur quare ppter causas dictas q nō aperitur
os sacri oportet vt remoueat a matrice cui cōti-
nnat: et talis nō sit nisi cū magno labore nature
rationabiliter. Et ego vidi in sacro bis i vna mu-
lieri nobili que visa est pēgnāre vere: et in decimo
mēse cū grauib? accidētibus? parmo: immo gra-
uissimis et intēsiue et extēsiue que eduxit frustum
carnis magnū durū habēs duo additamenta se-
parata in parte tenuiori: postea in alia pte erāt
rotūda et grossa ad lōgitudinē duorū digitorū et
vltra mouebat nō habēs alia distinctiones: ego
tūc infra narrabovū hystoria: que cōrigit in v-
ro mea: et sui deceptus etiā in accidētibus? et in mo-
tu: immo ex parte mor? in totū assimilabat mo-
tū infantis: dicā ista. Et sic p3 littera nra clara.
C. Et sequenter ponens curā hui? dispositiōis
duo facit. primo docet cautellā ad accelerandū
curationē huius dispositiōis ne antiquetur. 2.
ponit curā ptingādō per medicinas. ibi. Et roci-
de myra dādi sunt. C. Dicit ergo p: imo: post q
ergo ipse pterierit in quo scitur puerum debere
moueri si ad esset: alia littera habet debere nati-
si ad esset: sup. tūc debemus incipere et nō tarda-
re curationē: tps autē mor? erit tūc vel quatuor
mēsiū vsqz ad quinqz: ad vltimū manifeste etiā
in fern muliebri. tēp? vero partus est nonus vel
decimus mēsis vel vndecimus vsqz. ad. xiiij. Quā-
do ergo non mouetur in rēpore determinato id
quod est in vtero quia ad vltimū in quinto mē-
se matime muliere aliter existente sana et debili
cibum sumente: tūc sit coniectura rationabilis
q non est vere pēgnans et matime si fuerit que
dam accidentia falsę pēgnationis de maiori p-
p-

Mola ma-
trici vera
magis cō-
uenit cum
vera impē-
gnatione
q nō vera.

Nota bñ
hac specie
falsę impē-
gnationis

Nota hysto-
ria.

De addi-
tione

Rebbedit
hystoriam
baly.

gritua et gravitate mēbroz tori? q̄ in vera pgnā
te et fuerit inflatio pedū maxime et maior mali-
ria forme et magis discolorata: tunc sup. debent
intendere ad curationē mole. Si ē transuerint
mētes partus nālis ad vltimū ad. r. iij. mēsem
nō oportebit amplius sperare in pgnationē q̄
nō est reprim apud p̄bos vel medicos q̄ mulier
transierit illū terminū in pgnatione vera: licet
balya. ponat vna hystoria tertio regni de fetu
nato cū barba et dentibus: sed nō fuit rōnale s̄
mōstruosum: sicut de nato cū duob' capitib' vñ
nō cōcludat p hoc qd sterit in vero duob' vñ
tribus vel quatuor annis. In falsa ē pgnatione
acchia ita crescent p. r. x. iij. mēses in malitia
qd sterit manifestū de egrotatione et non de
p̄uatione nāli. Ideo credo q̄ prima lfa sit ve-
rior ad insinuandū q̄ virtute mulieris et h̄e ad
huc forti cū citius cōstet nobis mulierē nō esse
p̄gnantē vt in q̄nto mēse si nō fiat morus vebē-
mēs et impetuosus et ex se in muliere ē q̄ta exi-
stente q̄ tūc incedam? cū medicis ad curationē
mole siue vere siue nō vere. Ideo primū ad in-
cura tūc dixit trocisc. de myrba dādi sunt et apo-
sima de seminib' et olei de asin. i. de balsamovt
reperi expositi in lfa exteriore adhibēdi: et pesa-
rium ex ruyha et mēastro et alia pesaria que faci-
lem faciūt partū sunt immittēda. Addit: doses
quoz de pillulis feridis frequēter tribuēde s̄nt
cū hoc em̄ cito euadet vt dixit. Adic nota p in
relligētia hui' torius q. d. Ra. hic ponit diuersa
sa ingētia curatua p̄m diuersitatē mēz q̄ effi-
cere p̄t molā verā et nō verā. Nā in sanguinea
per retentionē mēstrui laudat trociscos de myr-
rha q̄ offerri debēt canonice s̄m als dicta de
retentione mēstrui prius faciēdo balnea et sessio-
nes et dādo subtiliantia et apientia vt aposima
de seminib' vt dixit: postea laudant olei balsa-
mi ad dilatandū meatus et v̄tositatem resoluē-
dum q̄ v̄tositas esset in cā ēt ad minorandū
et cōcā dā mām inspissatam vel discogulādū
mām coagulatā q̄ fit in mola vera et excitandū
virtutē ad expulsionē: nā tale oleū in oī specie
ad educēdū conuenit. Laudant postea pesaria
et ruyha et mēastro p̄pui in ventosa: postea
għalia ordinant pesaria q̄ facile faciūt partū
de q̄bus dictum est supra in puocatione men-
strui difficilis: et ad educionē fetus mortui. Nā
illa eadē valēt et in mola vera q̄ canonice medi-
ci operantur et interpolate vt loco suo dictū est:
laudant postremo pillulas feridas frequēter
dari debere et in hoc vbi in cā essent mēc humo-
rales et maxime v̄tositare participantē vt se-
pe euenit: dixit doses debere dari frequēter ad
insinuandū q̄ non sufficit vna sola purgatio:
sed oportet multas exhiberi mūdificationes est
pillulis dictis et similibus ad curam perficiēdā
semper preparando cum digestinis appropriā-
tis de quibus dictum est maxime in capitulo p̄-
cipitationis matricis supra. Et hec sufficiāt q̄-
tum ad expositionem literalem huius torius
capituli.

Iam ad maiorem declarationē capiti 6 mo-
la opz primū videamus de q̄d nois
et rei ipsius: deinde veniemus ad spēs et ad cās et
ad signa s̄m morē: p̄r ad curam.

Quid nominis. Circa primū de q̄d nois
p̄b. 10. de aialib' ad si-

nē appellauit istā dispōnē molin: et penultimo
de gnatione aialium appellat hanc dispōnē ma-
laginē: appellauit et eā molā ibidē. Et Bo. d. di-
xit q̄ apud quosdā vocatur pecuor: et apud alios
alpit. Aza. aut vt dictū est circa lfam appellauit
eā molā ad similitudinē lapidis molaris et ex pōde-
re et gravitate p̄tingere in vētre mulieris ac si
ibidē esset mola vel si ibi esset lapis: et ex motu
huius mēc p ventrē s̄m reuolutionē mulieris
vel cōpressionē factā supra ventrē ad similitudinē
morus lapidis. An. aut cū reliqs magis q̄d
rei declarātes de mola dixerūt q̄ mola est mēdo-
sa et falsa impgnatio. Nā dicit q̄ accidit mulie-
ri dispōnē siles dispōnibus p̄gnatū in accide-
tibus de retentione mēstruoz et vt videbūt infra
in signis: et tū sup. nō sunt vere p̄gnatōes q̄d in-
nuant p hoc qd dicit: accidit dispō siles p̄gna-
tionē: ita dicit Ra. et q̄ p̄tine. scō ca: et scōm
istū modū accipēdi molā large nō solū mola su-
mitur p frusto carneo vel falsa pgnatione ppter
frustū dicti carnis p̄tingentem in matrice vt p
p̄tine sumitur: et cōter sic declaratur ab auctorib'
bus: sed pro omni falsa pgnatione simili in ac-
cidentibus saltem in quibūdam communibus
cum pgnatione vera.

Species et distinctiones. Et sic sumēdo ve-
niendo ad spēs et distinctiones q̄
dā est mola vera: q̄dā est mola nō vera. Per mo-
lā verā intelligēdo illā apparentē pgnationem
q̄ sequitur frustū carnis vel sup. sanguis coagula-
ri vel inspissari in matrice. Et alia est nō vera mo-
la: et hoc d. de oī falsa pgnatiōe q̄ sequitur aliā cāz
ab ista: siue sit v̄tositas in matrice siue alie sup-
fluitates ibidem aggregate. Et istud insinuauit
An. in ter. cū dixit declarās modū terminatio-
nis hāz spēs a muliere: et q̄ q̄ deponit sup. mu-
lier frustū carnis: cui est forma quedā cui? spēs
nō cōprehenditur. I. nō est vna determinata for-
ma in tali frusto sed diuerso mō figurat. Adā
dixit: et q̄ q̄ est id q̄ egredit v̄tositas tū: et q̄ q̄
sunt supfluitates aggregate sup. in matrice: q̄re
egrediunt cū sanguine plurimo q̄ retinet vñ sup.
retinebat. Addidit: et mola ex oībus istis est diui-
sio scōa. i. est mēbrū diuisionis: q̄ p̄tinet mole
nō vere. Et p̄ tanto auctores et Arist. locis alle-
gatis: et Albertus. 10. de aialibus cū reliquis cōi-
ter auctorib' loquentes de mola inuestigantes
cās inq̄runt cās mole vere: et ita descēdūt ad cu-
ram illi: l. Ra. in ter. nostro supius vt vñ est
in lfa de v̄tosit. fecit specialem mentionem.

Alia distinctio maxime cōtrahēdo ad molas
verā l. ampliat possit ad oēm: quedā est modū
ci t̄pis et q̄dā multū t̄pis. Nā quedā remanēt sic
vt dicebat An. quatuor annis vel q̄nq; et q̄ q̄ p̄-
renditur vsq; ad finē vite et nō recipit curationē
vt dixit. Et silem snām posuit Arist. loco alleg.
18. de aialibus. q̄d forte durabit illa infirmitas
quousq; senescat mulier et forte vsq; ad mortē.
Alia distinctio de mola p̄p̄ia q̄dam est dura
multum: quedā non sic dura. Et de duritie fori
dixit philosophus loco allega. de isto frusto car-
nis q̄ istud est valde durum ita forte q̄ non di-
uidetur a ferro nisi difficile. Et Anglicanus di-
xit q̄ tantum induratum est tale frustū carnis
aliq̄ vt vir posset scindi cum securi.

Alia distinctio necessaria in mā de qua breuē
feci mentionem supra. circa textus preter molas
m in iij

De quiddā
tate rei.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

dicat que faciunt apparere impregnationes: est una tertia species de qua non faciunt meriones coiter antores qd est fructu carnis in matrice generatum aiatum qd no omisit Aristo. 10. de aialibus. nam ibi dixit et venimus ad tertium principale de causis generalibus.

De causis
spalibus.

Cause. Qd accidit tale fructu a calore: qm qm ma sup. ppium ad se t retinet illud. Adidit: et si illud sperma non fuerit admittum ex duobus sup. maris: femine: no gatur ex eo aial: et tuc sic sicut caro et sicut ouum venti et non est aial: qm non est ex duobus spermatis neq: est aiatum vt dixit: non negat th quin fiat mola: et tale fructu etiam per concubium mulieris cu viro. Sz qd non comiscetur illa spermata comiscione bona: tunc gatur vt dixit res non copleta: neq: th oino extranea a natura vt dixit: ibi ponit hy stoziam quam etiam repetit. 18. de aialibus qd dam mulier coitit cum viro: putauit qd eet im pregnata: q: tumor vtris augmentabat oi die: et cu puenit rps parvus no peperit neq: diminue batur tumor: et ita remansit p tres vel quatuor annos: et post accidit ei diffinieria ita qd fere m o riebat: quousq: peperit fructu carnis qd dicit mola vt dixit: et ita videtur innuere no posse generari fructu aiatum: sed experientia manifestat oppositum in mulrio. Et ego vidi bis vel ter in facto fructum aliquantulum figuratum qd mouebatur: et ita viri p horas: cu th credidisset mulier se esse pgnantem vere: quo emissio cessauit pgnatio cu accidit: eius: et hoc est roni cofentaneu qm si ex carne appareret no aiatum in matrice generata pht fieri accidit pgnationis vere vt si milia eis: per eundem modu pht fieri ex vera carne gata pter nam in matrice aiatum et recipere nutrimentu vtz p comiscione cu venis matricis vel est gata ipsa ma in cocauitate matricis ex sanguine attracto ibide in via putrefactionis: exite cu digone th quadā et pparatione faciete ad formā aialis imperfecti: sicut dicebat supra in ca de gñatione vermium. Cu ille mae rectificatur ad id qd tolerant vt suscipiant de forma aialis: et qd intelligit modū gñationis vermium qui pht in matrice gñari. vt exuoluit Boz. in isto ca de mola: ly vermes raro ibidem gñantur: et ipse etiam admittit qd in matrice pot generari aial erronee: qd potest appellari mola sen arpia ex semine mulieris corrupto etiam cum careria spermaris viri vt statim spalius declarabit. Potes rit th intelligere gñationem fieri posse de aiali imperfecto in matrice alio a vermibus p modū similem generationi vermium. Et ego andiu mirabilia sed non vidi de animali generato in matrice cum alio quod cum exiit matricem volauit: multa th dicuntur qd non semper vera sunt: et forte qd Aristo. verbis suis non voluit negare simpliciter posse generari animal in matrice no concurrente vtroq: spermate: sed intellexit animal quod est homo non posse generari vtroq: spermate non concurrente maxime per hoc quod dixit qd generatur res non completa: non tamen omnino extranea a natura: per hoc videbat inuere qd potest generari aliquod animal imperfectum non concurrente vtroq: spermate: maxime cum sit reterio mensuri in mulieribus: na absistio mensuri et aggregatio ipsius in cocauitate matricis est de principalibus causis ad generationem huius carnositatis: qm ibidem super to mensuri cum vehementia caliditatis super ex spermate proprio muliebri vel ex alia causa extenditur illa ma cum nutrimento propter defectu virtutis masculinitatis no concipit vt dixit. A. l. non producitur fetus humanus.

tate matricis est de principalibus causis ad generationem huius carnositatis: qm ibidem super to mensuri cum vehementia caliditatis super ex spermate proprio muliebri vel ex alia causa extenditur illa ma cum nutrimento propter defectu virtutis masculinitatis no concipit vt dixit. A. l. non producitur fetus humanus.

Et. A. r. de animalibus. duobus modis: dicit posse fieri molam vt vel ex semine mulieris non concurrente semine viri: hoc euenit in somno qd emittit mulier sperma prius et permiscetur cum mensuri vel emittitur semen viri cu semine mulieris: sed ant egreditur semen viri: aut si retinetur non scit debito tempore cui circūstā tise facientibus ad conceptus fetus humani qd euenire potest ex omni causa reddente ipsam impotentē ad generandum cum spermate mulieris: et tunc generatur a caliditate ipsius aliquantulum digere fructum carnis diuersis modis: qd spēs no comprehenditur vt dicebat Aui. supra sicut fit generatio ouorum ventri: vt etiam dicit pbus loco allega. 10. de animalibus.

De causis ergo spalibus esset si sanguis mensuri esset ineptus ad recipiendum impulsionem facientes ad formam fetus humani: et si vtriusque spermata maris et femine essent conuenientia ad debite agendum vel debite pariendum: vel si ita te pparatione in sanguine mensuri conuenientia non esset conueniens dispositio in semine viri ad generandum vt aliquotiens pringit in semine et infirmitas coenitibus cum muliere in uene bone dispositionis ex parte principiorum in ea ad gñandum vel ex illis alijs causis possit ue impedimentibus vel deficientibus necessarijs facientibus ad debitas generationem fetus humani stante mensuri repperio in cocauitate matricis: nam tunc si coniungatur frigiditas diuersa fieri coagulario sanguinea: et fructum appareret carneum: non th aiatum p viam inspissationis et coagulationis: qd si coniungatur caliditas faciens ad digestionem aliqualem et permissionem deficiente aliquo prius de actiuis vel no sufficere concurrente fieri gñatio alicuius aiatu diuerso modo figurari p pparationes acqstas in ma ex causis superioribus et altribus et ex causis inferioribus et ita fieri gñatio horum inspecto de qd dcm est.

Sit et alia appareria pgnationis et falsa pignatio ex inclusione aliaz mae ex matrice no sic indurata de quibus aliquoties est vtrotras sol la gñata in matrice sive in cocauitate ei: sive in venis extendens ea ppter nam: et gñatur ex humiditatibus ibide in uetris clausa matrice: de quodicebat. A. et qd accidit ei sicut hydropisis et inflatio vtris sicut qd redit ad duritiem sup. ppter primam extensionem sacra a vtrotras cu humiditatibus vñ sup. fit sonus obtrusus cu guttibus et no afflat ad ad tympanitē sup. hydropisim clamantem voce tympani. i. no fit sonus acutus alio sono tympani cu pcutit in tali mola vtrotra cu humiditatibus sicut fit in hydropisimā tympanitē. Et qdā est magis humor alio in qua stat multum do humor vñ hūiditatē in matrice qd sunt ibi longo tpe in matrice et multiplicata alie a sanguine mensuri p diuersos modos aggregatiuos eaz in matrice de quibus dictū est supra de pparatione mfcis: ista sunt causae satis immediate et prime talis falsae impregnationis. Sed causae magis remote sunt

De causis
spalibus.

De signis
pnostris
euentu

De signis
pnostris
ad bon

De causis
molestante

De signis
propticiis
eventus.

De signis
pnofticis
ad bonuz.

ad bonum.

De signis
demonstra-
tibus gene-
ris.

De signis
demonſtrati-
uiſ.
De dñia
intermolā
carneā et
humoralē

mm iiij

Secunda pars practice magistri Joan. Matthei de gradi.

De signis
discriminis
inf mola
et
vera imp
gnatione.

No. signa
Berardi.

extensio matricis in mola: etiam in hydrope com
muniter insilatur pedes et sepe palpebre oculos
in mola aut non semper immo raro contingit tñ vt
cum mola coniugata vera hydrope: immo sepe ad
molam diuturnam sequitur hydrope communicato
hocumero matricis ad epar: et tñ non potest sic
ri distinctio vera inter accidētia q sequitur ad
molam tantum et accidentia hydropis.

¶ Jam veniendo ad signa distinctiva inter mo
lam veram et pgnationem veram cum qua ma
xime communicat dicebat Aui. q de signis discer
nētibna inter molam harū specierū sup. verā et
inter pgnationē verā est q res illa non mouet
nisi hora quadā. i. cuius sit compressio a dextro ad
sinistrū vt supra dixerat: deinde post id non mouet
et sup. non accidit hoc in vera pgnatione: quoniam
in vā pgnatione mouet embrio non solum hora
compressionis vētris: immo etiam in alia hora ex
phāraia eius salte imperfecta vel appetitu incli
nare ad mortū. Addit: et est durities vētris in ea
sup. in mola vā vehemētia duritie vētris pgnā
tis cōceptione vera. Sed nota b q lz vā Aui.
possent verificari de qdā vera mola vt de frusto
sanguis coagulato vel inspissato a calido et non
aiato: s; paulatim augmēto impiope p addi
tionē partis ad pte sicut fit in augmēto lapidū
vū paulatim crescit vter et fieri accētia pgnā
tionis de grauitate et pōdere cū retēione men
strui et tñ in tali mola vā verificabit qd dices
bat. A. vt q fieri motus p compressionē sacra vel
p reuolutionē mulieris et non aliter: tñ tale frustum
non moueat ex se ab intrinseco pñ qd sit aia: sed
a grauitate tñ vel ab extrinseco: et p compressio
ne maior: p cipit durities et maior: in pcessu in ta
li mola q in vā pgnatione. Et cum reuerētia rā
ti viri ista signa non distinguunt inter verā mo
lā absolute et pgnationem: qd pz de mola aiata
carnea et aliquoties formata et figurata cū orga
nis et instrumētis faciētibna ad mortū vñ sicut re
piliū vel volatiliū vel pgressuū vt supra di
ctū est. Nā tñ in tali mola pz q fit in ea motus
non ab alio sed aliqñ ex se sicut etiam et informa
ra aia intellectuā. Et hoc insinuat Aui. ad
pñ sario capimū vbi loquēdo de muliere mola
ra dixit. Et sentit in vtre suo motum q est sicut
motus embryonis: magnitudine corporis ei q
est sicut pñtas embryonis. p duritiē etiam non pos
test bñ distinguī: qm aliqua mola durior est em
brione: et aliq min⁹ dura ante ipso vehemētis coa
gulationis vñ aduersionis vt pz. ¶ Dixit Berar.
ad distinguēdū iter tale mola et pgnationē verā
q post 3^m mēsem in pgnatione vā incipit mor
in masculo vel in finet et tñ in femella tardi⁹:
postea cōtinuaf motus et mouet de se vt dicebat
tur: s; dixit ipse cum Aui. supra q in mola non est
motus aliquis p se: sed tñ violenter qd constat
esse falsum de omni mola per ea que dicta sunt.
¶ Dixit q pro secundo signo q fit mollities in
pedibus et manibus in mola rationabili debili
tate caloris magis q in cōceptu vō. ¶ Et ponit
aliud signum q virtutes mulieris sunt debilio
res in mola et inatime virtus motina q in vero
conceptu. ¶ Ponit aliud signum de duritie ven
tris de quo dictū est: ista omnia sunt dubia: qm
aliq mulier pgnās certo tpe est multo debilio
p aliq circūstātiā q alia patiēs mola: vel et
q ipa eadē in alio tpe cum est patiēs molam.

¶ Ponit vltimo aliū signū qd est post appa
re dices: q in vā pgnatione stat ipa determina
tū parietū nō sic in mola: qm aliquoties durat
ad annos et vsq ad finē vite: sed per hoc signū nō
possumus distinguere in primis mētibna mola
a vera pgnatione.

¶ Signa igit ad distinguēdū inter mola verā
aiatā et pgnationē verā in muliere sana vidētur
multū dubia et satis incerta: vt pz ex dictis. Ego
tñ hic ponā quedā pbabilia et satis ppinqua ve
ritati q si simul cōplicent faciēt quā certitudi
nē distinctiua inter mola etiam animatā et verā p
gnationē. Primū signū est vbi mulier non coie
rit cū viro: de cuius bona vita et fide sua stat bo
nū testimoniū apud oēs: accidit accidētia filia
pgnationi est arg^m q talis pgnatio est falsa et
non vera. ¶ Aliud signū si antecesserit retēio mē
struū ppter naturā per tres vel quatuor mē
ses qñ nō cōmiserat viro: postea p duos mēsa
a pñ cōmitionis cū viro stat motus etiam quasi
cōcepti in vtero cū reliquis accidētib; pgnā
tionis: etiam cōcludēdū est de mola per dictū mo
tū. Quoniam dictus motus factus est ante ipa
debitū motū embryonis. ¶ Si etiam mulier qñ
cōcubuit cū viro licet in 3^m mēse stat motus et res
retēio mēstrui nisi antecesserint accidētia vere p
gnationis in pñ. probabiliter dici pōt q non est
vere pgnās. nā vt est cōis finia anctorū et ponit
a Rasi specialiter etiam 9^m cōmē. cā. 3. de signis
pgnationis dixit. accidit post finē coitus horri
pilario cū rigore adunatione oris matricis et ab
sterione absq duritie: deinde retinēt mēstrua
per modicū tpa aut supuenient modica mēstrua
et inueniet pōdero fitas in cora eius et inflabunt
mamille eius cū modico dolore et excirabit nans
sea in ea et in facie ei⁹ apparebit pānus et. Post
ea addit: sed post mēsem vñ et tres excirabitur
in ea appetitus mal⁹ cū debilitate cibi sup. ad su
mendū cibū vnde erit abominatio cū dolore ca
pitis et grauitate oculoꝝ: et postea sup. veniente
3^m mēse vel 6^m rectificabitur appetitus et mino
rantur hec accidētia et faciei et oculoꝝ et capitis
virtute bene regulāte materiā. ¶ Et infra dixit
de mēre Ber. de signis pgnationis nō d; im
niri humiditas post coitū: et erit os matricis sic
cū et defleat vnde interroga eā sup. mulierē su
per hoc vt dixit: si sentit in tpe coit⁹ qñ defectū
cordis occupare eā et an doleat pecten ei⁹ et vni
bilicus et vulua modice: qñ gignit os mēris val
de sup. cū sit impregnatio: nec erit appetitus in
coitu et appetit res acidas et virecet vel nigres
cet caput mamillari et in citrū colorē cōuer
tur albedo oculoꝝ. tñ si stat accidētia de pgnā
tionis de rēfione et. est signū vere pgnationis: s;
si nō pñuerint accidētia q in pñ enire solent de
horripilatione et rigore et adunatione oris matri
cis et. et lz successerit abominatio et malicia colo
ris cū pñditate oculoꝝ et. si hec accidētia veniē
te 5^m vel 6^m mēse nō remittant: s; qñ primo cres
cēdo pcedāt: signū est falsē impgnationis. ¶ Et
ppz: signū qd distinguit de motu est q in mola
etiam animata mor⁹ ei⁹ magis rar⁹ et magis gra
uis: embryonis aut motus est ordinatus et magis
imperfectus fac⁹ cū percussione magis forti q
ceteris parib; in mola cū fiat a re mēfagio natura
li et nō occasioat: et sic a re magis forti et dicebat
Auer. 4° colliger q mola trāit terminū nāc mo

No. signa
pñtis au
ctoꝝ.

No. hy
riā q
dit vt
ancro
tis et q
cum v
fuit et
decepi

tas embriōis: quicum sit cum tumescencia ven-
tris in mola ē q̄ animat vere p̄cipit motus in
4° forte vel 7° mense ybi in p̄gnatione vera itā
te muliere alit̄ sana p̄cipit mori. in dictis mēsi-
bus: ēd̄ v̄p̄m̄ i p̄gnatione vera mulier videtur
sanior ad oēs op̄ationes ybi in molarica virtus
est debilior cū reliq̄s difficilioribus acc̄ribus
¶ Illec r̄i oīco acc̄tr̄ia oīa. l̄s si siml̄ cōiūḡatur fa-
ciat̄ satis euidentē z multū veritati primā cōiē-
cturā de v̄a vel falsā p̄gnatiōe: tamē de facto l̄it̄
incerta: nec l̄s certe cōcludere ex eis supra p̄gna-
tiōe verā vel falsam. Et ego in his acc̄tr̄ib⁹ fui
deceprus. Et volo h̄c narrare hystoriā q̄ in vxorē
re mea contigit q̄ passa est falsam p̄gnationem z
r̄i ego cūz reliquis multis z doctissimis medicis
z matronis exp̄issimis diiudicauim⁹ eam esse
vere p̄gnatē: casus fuit talis. Uxor mea etatis
anno xxiij. vel xxiij. bona habitudine z san-
guinea: bona etiā cōpōne post q̄ prius deo dāte
habuisset tres filios diuersis t̄p̄ibus z p̄mi duo
obijissent terti⁹ cum iam puenisset prime ad 7^m
annū q̄ fuerat z forma corpis z animi discursu
m̄ltū excellēs: t̄ndies sicut eratē p̄sciebat: ita
magis viribus animi z corpis: ita vt supra vires
humane p̄at̄ionis viderē egregie dotat⁹. Naz
quartodecimo mense eius manifestauit discursu
suz q̄ adolefēt̄i mediocris ingenij in āno. xiiij.
recte cōcūssit: h̄c randē p̄ duos dies egrotus
fact⁹ cū bono seip̄u sensu z mēte catholica ch̄is-
tiana ḡfas dñō referens signo crucis se munice
sp̄m̄ ad dñm exhalauit: q̄s factū est vt nos orba-
ri filij z a tali p̄cipue vehemētius q̄ conuenie-
bat indoluiimus: z adeo vehemētē q̄ m̄ p̄e tri-
stitia triuina p̄ tres q̄s cōtinuos mēses q̄t amēz
z debilis discursus effecta est: tādē ei successerūt
signa vere p̄gnationis: vñ incepti leniri de affli-
ctione mēt̄is defuncti filij: incepti q̄ in op̄atiōi-
b⁹ aialib⁹ z nālib⁹ rectificari restrictis mēstruis
magnificabā v̄eter paulatē z īḡrescebat cū bo-
nitate calor̄is m̄ficis z eq̄li q̄s p̄odere v̄etris et
docti z cū reliq̄s acc̄tr̄ib⁹ q̄b⁹ ipsa olim p̄gnans
efficiebat: saluo q̄ in singulis t̄p̄ibus debite sue
mēstruatiōis ordiare paz z modicissimi sāguis
z mēstrui manifestabā: cū r̄i añ apparitiōe si-
gnoz p̄gnationis copiose multū mēstruabatur:
succedere 3° mēse ad finē: vñ i p̄n q̄r̄i p̄cepit ip̄a
morti quāsi cōcepti vt alā cōsueuer̄ t̄p̄e p̄gnatio-
nis cum acc̄tr̄ibus reliquis z appetitu z bonita-
te calor̄is ad melius cōueris: z ita successit in
dies amplius manifestabā mori? ita q̄ 7° z 8°
mēse z manifesti? in 9° m̄si sepe palpāri mani-
bus supra ventrē ei⁹ obijciebat motus velut in
fantis cū in p̄p̄tatione aliq̄r̄ico imperuose sub
manu cōprimēte z amplius sepe ē ip̄a z iacere
z aliq̄r̄ics s̄t̄e manifestabā vsu āt̄ualis mori?
rei globosē in v̄tero a dextro aliq̄r̄ics v̄sus finis-
strū. z q̄ de p̄essio crescētib⁹ seip̄m̄ in ea acc̄tr̄i-
bus ad bonum: z de appetitu z bonitate calor̄is
crescente sola grauitate ex pondere circa partes
inferiores v̄etris z in habilitate ad motū p̄gres-
sum vt in reliquis communiter vere p̄gnans
tribus euenire solet in dictis mēsiibus: ipsa tamē
aliquoties leniter dubitāte de vera p̄gnatio-
tiōe propter id solum q̄ singulis suis tempori-
bus modicissime mēstruabā: cum t̄i alio esset
p̄gnans nullomodo mēstruare. Illoc t̄i z m̄si

z alijs quibusdā ē doctissimis viris ad angmē
tū h̄c p̄gnationis faciebat: z idem facit t̄ibi
si p̄yderabis q̄ dicta sunt: z ita his signis confir-
marus in opinione vere p̄gnationis cū iudicio
ēd̄ multaz matronaz in his exp̄arū: ipsa etiam
annuere accepimus in domo vnaz nutrice i p̄n^o
noni mēsis q̄ erat prima ad partū: z infra octo
dies peperit vnā suam z eā tradidi vt nutrire
sub alia nutrice sustinēdo lac emire cum alijs ad
aduēctijs lactātib⁹ suggētib⁹ lac eius: hoc s̄i
ne t̄i vt purgato lacte ei⁹ t̄p̄e partus vxoris se-
rus haberet nutrimentū sibi cōueniēs. h̄c tan-
dē trāsiit nonus mēsis z. x. z. xj. cū continua ex-
pectatiōe futuri primi part⁹: tādē trāsiit duo
decimus z q̄rtusdecimus primariis s̄p̄ acc̄tr̄ib⁹
apparētis vere p̄gnatiōis z referēdo nutrice in
domo vt oīm est: post 11^m t̄i incepti spes minui
z diffidētia ītēdi: ita q̄ expedito 14° mēse subla-
ta m̄si omni spe dixi ego cōsoli mee non am-
pli⁹ eē sperādū de p̄gnatiōe cū nūq̄ legissem ve-
rā p̄gnatiōe vltra 14^m mēsem extrēdī possē: im-
mo raro vltra 9^m z rarius vltra 10^m l̄s aliq̄r̄ics
mulieres cū sint molate in p̄mis mēsi⁹ vt duo
bus vt r̄ib⁹ mēsi⁹ si impregnā post v̄a impres-
gnatiōe: q̄s possibile est: sic possibile est sup̄m̄
p̄gnatio de mēre p̄bi z alioz: z t̄i cū pariunt in
9° mēse z s̄i cū partu nālī emittit mola saltem si
misset mēstrua: dicit̄ t̄i mulieres se pepisse in
12° l̄s part⁹ i v̄itate fuerit i 9° h̄c tādē sic nos
delusi de ista p̄gnatiōe ex vna parte dubitabam
de mola v̄a aīata: z sic q̄s de impossibilitate cu-
re ex alia p̄e cū op̄atiōes oēs eēnt in ea incolu-
mes z nāles z aīales p̄ter mortuas īnurgebat
dubitatio q̄ ibi nō eēt aliq̄d tale īnāle. Nā in
rāto t̄p̄e debuisset cōicare nocu^m ep̄ati z reliq̄s
mēbris zc. z ita in facto fuit: q̄m̄ infra mēsem il-
le medicis aliq̄b⁹ acuris: s̄z cū solo vsu pillulaz
elephāginaz semel i hebdomada remota est oīs
detumescētia v̄etris z īhabilitas mori? z reman-
sit p̄petue sana: hoc totū credo rectū eē adeo vt
releuaret misericorditer tristitiā z passiōe mē-
ris cōem n̄fam p̄cipue vxorē q̄ vt dixi quāsi iam
amēa effecta erat: vt ostēdēs eā verā esse p̄gnau-
rē m̄io: aref ei⁹ dolor: immo q̄s i totū auferret:
sicut z factū est: cognoscēs nos īnfirmos vt par-
nulos q̄ cū aliq̄ ēd̄ leui re tristabili afficiunt sup̄
modū dolēs a p̄tib⁹ p̄nocāt̄ ad risum et ad
lenitiōe doloris dā eis pomū in manu nō vt
comedāt: s̄z ad leniēdū t̄m̄: z interea fortiores fa-
cti tolerabili⁹ sustinēt q̄s antea nō sustinebant.
¶ Neq̄ verecūdor ego dicere me casum illū nō
intellerisse: q̄m̄ ēd̄ z sapiētiori medicorū Auen^o.
cui nō essem dign⁹ soluere s̄mbuas calciamēro
rū: sibi eīdē p̄grigis legē de q̄dā p̄gnate. Naz vt
ipse refert. 36. t̄p̄e n̄r erat in domo l̄paly filij 30°
seph mulier q̄ cōceperat q̄s m̄si erat incognitū
vt dixit cui dedi medicinā mirabilis fortitudis
in q̄ nullus posset existimare euadere sine aboz
su bibēdo ēd̄ parū eius particulam: z t̄i n̄h̄l
p̄urbationis z malit̄ie prulit z in debito t̄erminū
no parturit infantem a l̄sione īmūne. Addit
dolui errando q̄ illi dederim medicinā ralem
contra mādātum artis: sed feci deceprus. i. igno-
rans. Addit: z pro tanto nobile fuit verbus dā. scire vel l̄e
cum tractaret de fractura p̄nniculi cerebri de
quo notum est non posse quem viuere: z cum vi vñq̄ scit̄.

No. hysto-
ria q̄ acci-
dit vxori
auctoris p̄-
tis z qual-
it̄ cum vxore
fuit etiam
deceprus.

No. aliam
hystoriā s̄
Auen^o. q̄r̄
ēd̄ fuit de-
ptus i q̄dā
muliere p̄-
gnante cre-
pati molā
matricis.
Andi q̄ di-
cit p̄hs au-
croz s̄ mul-
tos medī-
cos h̄nus
r̄pis credē
tea se cīa
geplura q̄

Secunda pars practice magistri Joan. Matthei de grad.

disser quēda ibi liberati dicit illum a deo libe-
rati fuisse poterat atque sapia, be, etc. Sufficim?
ergo ceruices nraas supbia nram, neq; firmit?
nos oia posse scire: non ppterā desinamus a stu-
dio et cōtempulāte cōtinua. Sed multa sunt
q̄ reliquēda sunt in manu dominici: nomen
eraret: et in cui? manu arbitrii et iudicii est ve-
rū: v? dicit Auen? qui etiam generare facit post
100. annū: v? est experientia comperum: licet
aliquis de summis philosophis diceret post 70
annos homines non posse generare.

Lura. triplex est: p^{ri}a ingenia complex
aliq^uidē v^{er}o p^{ri}o dīa^{re} p^{ro}portione z chyrurgiam. Et dīa
ra est duplex: q^uā est vīnerialis q^u respicit abso
lute noci^um mīfice et p^{er}sentiam materię ibidē p^{er}
ter naturam cōtēnuntur: z v^{er}o tale mēbrum et
actualiter deo: i^us possum. Et de hoc dīcabat. z
q^u regimē in ea est paucitas motus: z dimissio ex
ercitij z resupinatio in dormiēdo cū elevatione
inferiorz zc. hoc totū dicit n^{on} m^{ag}is cōuerant ad
mīfice a supioribz mēbris: z in hac vīneriali dīa
dīa op^{er} et intrēdere cū his q^u p^{ro}hibet g^{ra}tiōē
suplulari in stomaco epate vel cerebro cū pa
citate cibi maxime: sufficere tñ ad vīrē i^u mox
de chonico: ex p^{ro}hibet et cibaria facilius digōnis
zboni chimi zc. hoc ē dīa respicit spālem cau
sam falsę p^{re}gnationis de carne indurata sacra
mēfica vel de rēctiōe mēstrui p^{ro}pter siccitatē.
Si tñ intrēderem^{us} ad p^{re}gnatiōē sacra ē hūm
iditate vel aq^uitate aggregata in mīfice: n^{on} cau
dauit Anī. spāz in cap^o de aq^u cōgregata in matri
ci cura exercitium forte: tñ intellexit de exerci
tio p^{ri}culari fiendo supra mīfice calcastrio z ex
ficcatio: v^{er}o et ponere vītofas fīccas supra nīfice
z p^{ro}pāos calefactos z sacculos appropiarios
cōsumptuos hūmiditatis: s^{ed} dīa in cibo z po
tu z cīfē nūtal^{is} exaricaria: s^{ed} facile tñ digestibi
lis ex nūtal^{is} substātie sicut supra vīsum est in cap^o
hydropis ascitis. Idē dīco: i^u vītofa nīf in totū
cōiungat extenuatō: z in hac m^{ag}is cāusā a ci
bia vītofabili^{us} v^{er}o legumībz z flbz z b^{er}uic
regimē particulare q^uas in cap^o appropiario
ad cām p^{ri}cularem v^{er}o si fuerit causa vītofasia
in cap^o colice vītofē: Et si fuerit hūiditas in cap^o
hydropis: Et si rēctio mēstruoz in cap^o p^{ro}p^{ri}o
z si fuerit m^{ag}is inspīrata q^uas dīa in curis ap^{er}o
stematū duorum vel in cap^o melencolic. Et hęc
summam quantum ad dietam sufficiunt.

Medicalia. Tenido magis ad medicina
lia suppo⁹q⁹ vterio leniriōe
ñda cū clysterijs appioq⁹at cū mollicatib⁹ et
pūcratijs in mola indurata cū resoluētib⁹
vterosa cū cūccicātib⁹ et tenuatib⁹ in aquosa
re dicebat Ra. 9° pri. de mēre Simonis ad curā
dū mulierē cū vterū inflat absq⁹ pgnatōe fiat
minuto sup. p. hōmā: et lario sup. cū solone
frelligat q⁹ fuerit pueniē v⁹ state plenitudine
f. roto de mā sāguica. fiat pus sio⁹ de basilica de
de f. a⁹ apparēte impgnationē fuisse facta rē
rio mētrioz: fiat rē sio⁹ de sapheñie: prius
tū pparato sāguic⁹: q⁹ sublarior tūmidificato et
dilatatoe poris venaz p fessione t balnea et ins
nuctiones supia matrice cū his de q⁹ dicit et
supia in cap⁹ reteritiōne mētriozorum.
Et si fuerit mā hūozalis peccās alia a sangui
ne in roto vel in matrice: fiat etiā enacuario

cū solone pūgetta mā cum appropatis ad mām
dictis. Et ⁊ aligū ifra dīcedīa: ita q̄ hoc est cōre
gimē p̄ medicas. ¶ Cōd ē infuamā. Et in cap̄
p̄pō cure mole: addēdō tñ vomitū ad flōmā ⁊
mollitū vērrio. nā p̄ vomitū p̄uertunt m̄ae ad op̄
postū. ita p̄hibētur a curiū ad m̄ficē dicit: Et
si indiget flō ⁊ cōne ⁊ vomitu fiat. signatē dī
xit si indiget: qm̄ aliq̄rīs est necessaria flō ⁊ tñ
⁊ nō solutū: ⁊ aliq̄ cōtra vt p̄r de vomitino
credo ē laudabile in oī specie p̄fentiētibz reli
q̄s ē etybēdū salrē lene ad nūm ⁊ semel vel bis
i hebdomada cū aq̄ decoctionis scis atriplici
vel anheri ⁊ modico orymellis: postea cōfōrat
flōm sacro vomitu cū appropiat: deinde post
hoc regimē cōe s̄r. Et p̄nūdā ad vba dicta cō
trahēs curā ad mola p̄pe sumptā addidit: ite
liq̄s curatōibz flā curatio apatū grauatiuoz
i. sup. sicut fit in apatibz duris. Addit declarā
doz: cū mollificatiū. cū emplis ⁊ enapositioni
bz ⁊ embocio ⁊ tñis q̄bz sup. facitis mollificati
uio. Addit: ⁊ ex eis q̄ abozulū faciunt: post id. i.
fortiter puocātibz ⁊ educētibz ferti vīnū ⁊ moz
ruffi. Et ponē lūnamēa doz mollificatiū et
postea puocātibz p̄nūdā dicit: qm̄ et si resol
vūt mām faciēt mola: sup. dicta mollificatiua:
⁊ q̄ si ille et resoluūt sup. mollificant ⁊ putrefa
ciūt dictā mām ⁊ liquefaciūt minime: ⁊ q̄q̄
ēctiōē cū sup. legres medicē forez p̄notuē
zita insit in tali cura p̄us ē irredēdū cū h̄me
crābz mollificatiū q̄ apporimē cura p̄
notuaria. ¶ Cōuenit tñ cōter vt elabozet ante
sessiōnes ⁊ balnea cū euoluētibz medicis ⁊ a ro
to ⁊ a mfice: nē sit essent m̄ae purgāde p̄ lesiō
nes attrahātur ad m̄ficē. P̄uide addit: ⁊ multo
ēis sufficiē labor dādū i poru hīeralogidū
vt lu. aliam spēm hīoz vt hīerā ruffi ⁊ alias hīe
raz vt pillas fetidas de q̄bz dixim⁹ circa ter. Ad
dit: dādū i poru oleū alchebenge: s̄cū vebē
mēis inuamentū in hoc vt dicit. Et nora hīc q̄
p̄ ale oleum nō intellēit oleum alchebengi
q̄ est spēs solarij vt aliq̄ crediderūt: s̄ intel
lit vīnū oleū q̄m ab eo postū ⁊ q̄ casū i tract. de
oleis: q̄ est oleū aliq̄ solutū cū mirabolāio
itrātibz ⁊ q̄busdā gr̄bz ḡmī acuri ⁊ cū turbit
⁊ cū mulis puocātibz itrātibz. nā vt ibidē po
nuat mēstrua ⁊ galefici m̄ficē ⁊ frāgit lapidē
z. ¶ Reducēdū fūit ter. ad p̄ricam i casu nō
scā flō ⁊ si expedit ⁊ solone vērrio cū dysteriā
appopariō hīecratūio etybēas sup⁹ discēti
uus fact⁹ vt infra. ¶ Arrhemī. maioris ⁊ minoris
mellissē altee lēuifici berponice ⁊ calamitāi.
decoq̄nt: de colatura cum melle ⁊ modico acē
ti fiat supus ⁊ etybēas cū aq̄ appopariatio
sc̄r vel octo diebus facto p̄us vomitū si fieri po
tuit: deide etybēas solutūna dicta vt aliq̄ et eis
⁊ ego laudo bīdiciū m̄strū bī hīera. s̄m. Bal. et
agariū cū cū speciali p̄prietate: edūcē et m̄ficē
et: vt solatūbz m̄ficis cōfert: vt. 9. s̄r. ⁊ etiam
lapis laū. b̄n. loz ⁊ p̄parat: sicut est modbz mē
cis medicia appopariatūa et ⁊ in mola tali laū
rata: qm̄ vt d̄cū est de mēte. Et ⁊ fit curatio i mo
la sicut est curatio apatū grauatiuoz. ¶ Et scā
solone bis vel ter fiat p̄sequēter sessiōes hīecra
tūe cū decoctiōibz altee ⁊ flāci ⁊ passilaz ⁊ cū
feminibus femgreci ⁊ feminis līni ⁊ fismi ⁊ cū
bona quantitate burzi fiat balneum in quo se
deat mulier mane ⁊ sero. Et cū exiit de balneo

de cur
mole n
cis ab
ditatit
causate

nota:

De cura
mole mēis
cis humo
ralis,

fiat inunctio supra matricem cum oleo de lilio z mucilagine altee z fenugreci z medulla cruris vituli vñ cernini vel reliquis sifibus cum modico croci. Et si p̄superius ē exhiberet decoctio hūe cratina de passulis sebesten dactylis z ficibus cum semine altee z modico arthemise ad cōuer tēdū ad matricē esset cōueniēs: ē post balneum laudat Anglicanum vt obstetric innungat manū suā in oleo petroleo z intro mittat intra vuluaz ita vt rāgat partes inferiores eius. Nā vt dicit id oleū ferū z molam z secundā educit: z valet cōtra difficultatem pariedū: z in diuine muliere laudat vt innūgat partes inferiores matricis cū balsamo: ē si daf p̄supius est optimū cū aliq̄ puocatio z in mola z in fractione lapidis.

¶ Deinde exhibeat ea q̄ puocāt factis sessionib⁹ q̄tuor vel q̄nq; z ex medicis bonis est cinnamo mū cū gmisec cū rubea vt dicebat. A. in cap⁹ de regimine abortus. Ipsum em̄ abortire facit ferū bibitū aut supp⁹ z cū hoc sedat nauſeā vt dicit z fori⁹ erit si exhibeat succus porri z sanie et⁹ hibedo. 3. 7. p. q̄z postea fiat suffumigia cum vugula aſini z myrra z reliq̄s q̄ dicta sunt supra ad puocationē mēstruoz: faciēdo ē pefaria: nō tñ nimis acuta inducēdo aliq̄rēs sternutatio nē in ea. Et si cū hīs educet in uomie patrio: et si uon: relinque eam nature: qm̄ forte natura in tē pore curabit si deus voluerit.

¶ Et si cū fuerit sanguis inspissat⁹ p̄ viā coagulationis cui⁹ signa sunt vehemēti⁹ timorosa vt dicit⁹ est supra de coagulatione sanguis in vesi ca: cura fiat cum hīs vñ p̄porionalib⁹ de q̄bus dicit⁹ est in ca⁹ de straguria vel in cap⁹ de micru sanguis z sanie: q̄ si dictus sanguis fuisset i ore matricis coagulat⁹ vñ fiat opilatio z phibitio exitus aliaz mēz: tunc p̄cipiat obstetric vt infundat digitos suos i oleo de lilio z imponat in matricem attrituendo vsq; ad os matricis in trinfecū: z ibi dissoluat dictum sanguinem com mouendo cū digitis z extrahat si possibile est.

¶ Qd si cū fuerit humiditas in matricē errēda tunc cura est primo cū mūdificatibus totū z ma trice ab humiditatibus cū solutino appropriat⁹: rosacea digone tñ in mā: p̄r administrēt puo cationes z pefaria appropriata de q̄bus dcm̄ est in ca⁹ hydropisis alctis. Nā de hac eadē dices bar Ani. curatio eius est vt administrēt flōia et sup. solo vētris si indiget ea. Postea addit: z dē tur in potu puocatio vrinā: z vt faciant eā fede re in rebus puocantibus aquoſtare foris puo cationis: z ē res q̄ administrant in emphis hy dropisis. Et vltimo addit: z nō est malū vt cliste rizetur clisteribus hydropicoz sup. in matricē cū colligis. i. supposito: hīs puocantibus aquā z mēstrua. Addit: z suppositio ellebori albi cōfert ei z corrāhit aquā plurimā: z ipe in ca⁹ de medi cinis facilitatibus partū fecit suppositoriū fori re dicēs: colligū factū ex elleboro: z opponaz co z felle taurino facit descēdere ferū viū z mor tui: ita ē est forte in isto casu. Si ē obstetric digitis postq̄ erit mulier a balneo dilaret cū manu prius inūcta cū oleo petroleo os intrinse cū matricis liberi⁹: forte educet aqua. Et multa spālia ad hoc p̄ficiēdū z de solutinis appropriat⁹ z balneis puocantibus z extricatibus aquoſ tarem posui ego in p̄silio serioso de hydropis fa

cto p magnifico dño dñico moro venero patris tio tunc capitaneo bixie ad illū locū recurre p copia istius propter abbeniari.

¶ Et si cū fuerit vētroſitas in matricē q̄ frequen tius accidit q̄ aliquorēs sensibily minuit z ali quorēs mirabilr inrumescit z subito cū reliq̄s signis dictis supra: tñ ē sit curatio cū flmōia z solutione vētris si expedit: sed solo vētris ples rūs est magia necessaria: immo frequētare solo nē videt esse quāſad necessitatē p̄ eūando pmo mās a roto cū hiera sim. vel hiera maiore: post ea eūando ē a matricē cū hialogodio p̄cipue nifi cōiungat febri z extennatio: z laudatur. A. vt exhibeat cū decoctione de radicib⁹ vel de ses minib⁹ vt est decoctio sacra cū radicib⁹ sem. et apij z cū pulegio z calami. z rursū z sifib⁹ z cū se minib⁹ rursū. ame. cymi. z car. Zaudatur etiā ad solutione. A. cū egritudo sit chronica hiera ar chigenis. Et addit: z oleū alchechē. de quo dicit⁹ est. s. inuatinū est ad hoc valde sup. dām in potu ad soluēdū. ¶ Consequenter dant p̄fectiones dis solutue vētroſitatis vt diacymū z dianisum z p̄fec. de seminib⁹ z siles: z tyria. et metrid. sunt etiā i hoc casu efficacissime virtutis. Et de mēre Raf 9. p̄r. dicit q̄ opoponacū sumptū in po tu mixtū cū melle aut supposito dissoluit vētroſi tates a matricē z eius duritiē. ¶ Deinde possunt fieri vnciones z empla z balnea dissolutina vēs roſtratis de quib⁹ habes copā supra in ca⁹ colic ead illū locū recurras: z apponant etiā vētroſe sicce frequenter supra vētrē. ¶ Possunt etiā fieri clyſt⁹ i matricē appropriata z suppositoria appropriata. Et dicebat Raf 9. p̄r. q̄ rursū co cra in oleo si cum ea clyſterizatur vulua confert vētroſtatibus grossis in matricē. Treos etiā co cū de mēre Dias. confert doloribus matricis q̄ imponitur decoctio eius: et valet ad aperiendū os ipsius q̄ includit vētroſitas. Si etiā fier sup postoriū ex cimino rursū z cū bacis lau. incoz porandū cū melle ad intentionē valebit. Et si ad datur semē agui casti z cēra. z cala. z aue. etiam erit efficacior: operario. Opoponacū etiā cū mel le mixtū est supposito: z appropriatū: z doroni ci cū proprietate dissoluit vētroſitatē matricis bibiti cū vino potenti aut exterius appropriat⁹ ri cum melle vel aliquo oleorum dissolutioz vt ruthe vel anheri. Et hec de toto ca⁹ sufficiant.

¶ De bernia z eminentia siue ruptura in guinali. Capitulū. xxx.

¶ Am aliquis in myrachy ventris habuerit eminentiā que cū su pinus iacuerit z cū leniter digi tis locus compressus fuerit re mouet z cum sederit redibit: passio adest q̄ ruptura ē. ¶ Qui hoc itaqz patit sibi ca nere ēz ne post comestione moneat neqz co medat fabas z hoc p̄cipue neqz faseolos neqz lētes neqz olera neqz aliq̄ cibū infla tiuū. ¶ Studere ē vt z vt ci⁹ vēter sp sit mol lis. ¶ Hoc namqz regle post est ipm̄ euadere dolorē. ¶ Loco p̄terea aliq̄ semp ponēdū est obstaculū z stringēdus et proprie cum

De cura mole mfi cis a sūgui ne coagu lato.

De cura mole mfi cis a sūgui ne coagu lato.

De cura mole mfi cis a sūgui ne coagu lato.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

se mouere voluerit. **C**rossus quoq; si fuerit z ventrem habuerit graue non debet vti motu nisi venter prius sub vmbilico ampla cingat fascia. **C**emplin ad rupturam. **R**. gallarum cupressi partes. ii. myrre cyperi sancti gallarum acacie olibani gummi ara. osum an partē vnā: gumme prius in vino soluant z aggregetur cum eis reliqua: z sup rupturam egro supino iacente ponatur: z stringat locus z nō soluat vsq; ad tres vel quatuor dies: postea egro supino iacete soluat z filo electo de eodem emplastro superponatur: ex hoc enīz prohibetur ampliari.

CIn ruptura at testiculorum pellis ossei augmentatur: qd sit aut ppter vetustatem aut pp aquā q ibi congregat: aut qz intestina descendunt ad locum illum.

CSi vō ppter intestinorū descensū ztigat: erit grauis z dolorosus z sentiet dolorē cū tāget. **T**alr itaq; paties sicut paxim? regēd? est z emplm predictū supponendū est z locus ligatura assidue stringēd? est. **R**uptura enī cū nō stringit dilatat z angmētatur semp. **C**Si at causa aque fiat loc? apparet lucidus z tersus: huic itaq; confert epitbimari epitbimate: qd in. c. de hydropisi nominamus. **A**qua vero in hac agitudine plerūq; petit inferiora z fluit inde: vñ eger p aliq; tempus sanus efficitur: sed postea redit egritudo. **P**ostq; ergo aqua fluxerit curandus est eger ex cauterio z medicamine acuto: ex hoc enīz prius curabitur nec redibit egritudo: de hoc tamen loqui plus est q; hic noster erigat liber. **C**um autēz hec egritudo ventositatis causa contingat locus fricandus est z ex oleo sambucino in quo castoreum z euforbium dissoluta fuerint inungendus z ex eodem intus in vīrgam guttatim distillandum est.

Moest principium. **V**ltimū tractatus huius noni Almanforis. in quo determinatur de disponib; mēbroz extremoz z exteri? apparentiū q dīuiditur in sex ptes pncipales: qm p? determinat de qdā dispōne apparere circa inguina vel bursas testiculorū q appellat hernia vel ruptura: scdō determinat de disponib; iūcturaz marie dolorosaz p prius ptabēdo ad podagrā vel sciaticā tāq; magis laboriosas z difficiliorib; ad curādū ppe cū antiquant. tertio determinat de gibbositate ex est tumor z arcuatio qdā apparēs ex nocumēto

iūcturaz spōdiliū dozi: quarto determinat de dispositione quarūdam venarū que ad tumorē z manifestationem earū manifestatur exterius z proprie venarū incedētiū per crura vt de varicib; qnto de quadā dispōne etiā magnitudinis z grossitiei tibiaz vel alterius earū q est toti mēbro cōis vt de elephātia: sexto determinat de qbusdā vlnherib; vel vlcerib; lūborib; siue lacertoz extrinsecorū ad sensum manifestorū supra regionē reniū extēriū. **V**ltimo determinat de dolorib; exteriōz ēt mēbroz marie extremorū cū dolores exteriū quasi nō in pundo sunt scdā pā incipit ibi. **C**ū iūcturis fuerit dolor. **T**ertia pā incipit ibi. **C**ū gibbositas fieri ceperit. **Q**uarta. **C**ū vene plene z grosse zc. qnta incipit **H**ec passio postq; mātua fuerit. **S**exta ibi. **C**ū aliq; lōgo tpe supin? iacuerit. **V**ltima ibi. **C**ū dolor aut manu aut pede zc. **P**rimi ergo determinat in hoc tractatu de hernia siue ruptura inguinali siue bursali: qm recta continuatione post cap? de mola maxime vera sequit tractat? huius dispositionis. nā cū talis mola de qua dicitur est difficillime sit curatio: z sint ad eā necessaria remedia fortia acuta multis similitaria virtutē ad expulsiōē inferi? simul cū sternutatio z reliquis ad illud iunātib; z qm ad talē cōpressionē: vt etiā dicebat. **A**. in ca? de difficultate partus: in fine qm puenit res in quibus dā earū ad hoc vt scindatur myrach vētris. i. syphac: z sup. descēder sūbus vel intestina ad inferiora. **I**deo recta cōtinuatiōe post cap? de mola determinatū est de ruptura vel hernia. **C**z pro clarioz intelligētia de rubrica capituli opz pncintelligere q hic terminus ruptura: vt etiam declarauit 22? tertij dupliciter sumitur. primo p prie vt accepit. d. **A**. 2? primi de egritudinib; solutius cōtinuitatis q ruptura est solutio pāniculi: z hoc mō distinguit p plagā q est solo in carne vt ibidē notauit. d. **A**. 2? mō sumit cōis de mēre auctorū vt est idē qd crepatura vel hernia: z hoc mō idē est qd angmētū vel eminētia apparēsviplm xpus inguina vel in ipsa bursa testiculorū: sūm hoc solēt auctores hoc ca? aliquoties intrulare ca? de ruptura: vt fecit **R**as in ter. all qd de crepatura aliqñ de hernia: q oia noia sunt synonyma: z hoc mō sumit i ppositio: d. aut hec eminētia ruptura: qm plerūq; talis eminētia sequit rupturā ppe supā vt solone i pāniculo syphac: d. ēt crepatura pp aliā cām: d. autē hernia sūm aliquos q est dispō nō ibereā sup. pueniēter: qz iūctura nō debite ibereā pāniculo scā ipā? solutione. **V**el alr vt ego dixi loco allegato. d. hernia q est dispō multū ibereā vt denotet ei? difficultas curatio: sicut fieri pōt talis eminētia in inguinib; vel circa bursas pp rupturā dicit pāniculi: ita pōt fieri ruptura siue meli? eminētia circa vmbilicū pter nām: q ēt sequet rupturā pāniculi syphac circa illū sūū: sū de ea hic nō loq; **R**as sed de inguinali tñvel bursali: qm illa frequēt? aduenit qvmbilicalis maxime ppter magis grauitare intestina deorsum circa inguina.

Anatbomīa vētris. **E**t qz dām ē q talis eminētia vt plerūq; sequit rupturā pāniculi syphac: qz hic pncintelligere anatbomīā cōpōnio toti? vētris quā ēt posuit **A**ui. 22? tertij ca? p? z eā ibidē seriose declarauit dimittens mltā ibidē egregia postea p cōem snlam qdā

Cōtinua
rio pte
tio capitu
li ad pte
dentia.

declar
p? pte
p? part
pncipij

capli ⁊ ceterosq; gñat de eis q dici possent infra
prima ad doctrinã vñf q faceret intellectũ clas
riorẽ ad pfectionẽ intelligẽtẽ dicax. macy. Ergo
qz ab eis scripti ⁊ clarificauit mãs illas expone
22. terti. Aia pmulgar multis annis: vbi mly
ta egregia nõ rñt realia: sũ ad ampliozem do
ctrinã ⁊ p dubitationes ⁊ qñtios logos: alioq
riẽs nota feci: ne bis idẽ repeta: qm in dicta. 22.
sen. de oibus his caplis: de qbus infra legẽdũ
est: feriole ab. A. tractatũ est: ⁊ ego latĩ expla
uau. Ego igr cõrẽs dimissis plurimis vñtiter
dicẽdo ita mãs mĩo dicere et summatim ea q ad
exponẽ rñt: mĩ facier nõ ampliando mãs necq;
seruãdo ordinẽ fugiẽs habitiũ in reliq alijs lu
periozib⁹ caplis circa spẽs causas ⁊ agna ⁊ curã
remittẽs me ad ea q ibidẽ scripta sunt. Si quis
amplioz ⁊ vberioz doctri nã de istis capitulis
⁊ mab⁹ eoz hñe voluerit: t laudare quelz q hñc
librũ mox habuerit. ¶ Postremo sibi scribi fas
ciat ea q in exponẽ illius sen a me scripta
sũt: nõ ambigo q er studio habio in expõitõe
illius sen reddẽd clare intelligẽs oia b rernat
posita cum his et q ab. A. loco illo scripta sunt.
¶ Cũ pñr q descẽdẽdo ad rẽ. nrm est norãdũ
q eminẽtia q apparet: circa inguinũ nõ descẽdens
in bursum testiculozum aliq sit ex relaxationẽ
rñt ⁊ elõgationẽ mĩrach ab osse femoris sũ cum
syphac ⁊ ric sũr: sũt qñ syphac relaxato: ⁊ aliq
ties ibi testina facitẽ eminen^{am} q ppter sitũ
dinẽ cũ emine^{ntia} pñrẽtẽ qẽ rupuram pãnicũ
de q stari dicẽt: et b: rupura siue hernia. Aliqñ
ã rñt ipĩ qñ syphac vñ dicebat: p rupurã pã
niculi syphacẽ rñt sũr: vñ testina tẽcipiũt
inter syphac ⁊ mĩrach: stantẽ itẽ ad bẽrẽcia mĩ
rach cũ osse femoris: ⁊ ita apparet ibi qdãz addi
tio r emine^{ntia}: ita iste dẽ emine^{ntia} q appellauĩt
hernie inguinales cõicant: hoc est qd dicebat
A. q sũt cõ rupura ⁊ additio apparetũ ali
quioties circa inguinũ: dico norãt aliquoties:
qm homie staret erecto talis emine^{ntia} apparet
ppter descẽsu illoz mab⁹ vñ sũr: vñ intĩstĩ
noz circa ptes inguinũ siue et relaxationẽ cõĩũs
qñ siue et rupura dicti panniculi syphacaliq;
ties itĩ talis emine^{ntia} nõ apparet. mã cũ hõ põit
se supinũ i relaxationẽ ptea ⁊ descẽsu aliqñ qẽ
nihil manifestat maxime elenari cruribus: qm
mẽbra dicta q erant supra os femoris facientia
eminẽtia clausa itĩ intra syphac relaxato redu
cũt ad locũ pñũr: ita itĩ nõ apparet emi
nẽtia aliq. Sũt et pñr itĩ q b rupura: qm sũ
bus vel intestina q exierũt syphac rupuram
et vñ fiebat emine^{ntia} apparet stãtẽ homine re
cto cũ sũssupinus: aliquoties remittũt intestĩ
na iurẽ? p seipsa ad locũ pñũr: ⁊ sic remoue
dicta emine^{ntia} q pñe erat apparet: itĩ nulla ta
lis est semp apparet: sũ aliqñ ties qẽ eaz sit appa
rẽs cũ hõ postea et surgit stãtẽ rñssũdo: ⁊ ab
lũtĩ pñẽdo vt cũ cõpũmũt illa mẽbra in decõ
sum: siue stantẽ ptea relaxationẽ siue stantẽ
a rupura sit itẽrato nonia apparenẽtia emine^{ntia}
rie. ¶ Cõmunicant ergo vñq; dicte hernie
inguinales in hoc q sũt additio pñũr in ingui
nẽ apparetũ pñũr aliquoties ⁊ additũ et ap
partitio apud morum ⁊ compẽssionẽ anhelũ
vt dicebat. A. Inter has tamen sunt signa distĩ
ctiua. Nam eis que est ppter relaxationẽ ma
nifestatio non fit subito se d paulatimẽq; can

De dſia in
ter herniā
factā a re
laratiōe
factā a ru
ptura pa
niculī.

Declaratio
de periculo
de partis
principalis.

Secundaparspracti. magistri Jo. Matthaei de gradt.

ea sit dolor: de quo sit curandum. In ea autem quae sit
ruptura p[an]iculi sit manifestatio magis sub
to et plerumque sequitur ad aliquam causam primitivam
de salu vel compressione cum pede circa partes in
guinis: vel ad sustentandū onus grane vel alias
causas similes multas positas loco alle. et talis
descensus et eminētia sequens cum sit cum dolore ma
nifesto propter p[an]iculi rupturā et subintroitum
zibri vel intestini in foramine p[an]iculi dilatan
do. **¶** Alio fig^m distinctiū est: quoniam si eminētia scā
p[an]iculi relaxatōne cum hō sit facies supra dorsum ut di
cebat occultas dicta eminētia ubi in eminētia sacra
p[an]iculi rupturā p[an]iculi non immediate semper est hōse
resupinato sit occultatio dicte eminētie: immo
expedit ut a chirurgico vel ab infirmo paulatim
tractado manib^{us} et comprimendo ut zibus et ite
stina remittat interius p[an]iculi orificiū syphac: et
hoc maxime evenit quoniam notabilis pars horū mēbro
rū iā eruit p[an]iculi orificiū syphac: tunc in redu
ctione sit et dolor: cum ad reducendū fiat aliq[ua]d exte
rio foraminis rupturē syphac: membrū dolorosi. Et
de hac eminētia tū inguinali vel ruptura fecit
mētionē. d. Ra. in rex. nfo. et nō de ea quae est p[an]iculi
relaxationis: quoniam illa quae est p[an]iculi rupturā est multum
suspecta et difficile curabilis: et alia facit cura
remouēdo supflua hūiditātē cum dieta et medicis
erectado: et ita de ea ut breuiloquus nō fecit mē
tionē. **¶** Et sic p[er] p[er] hōdo hoc fig^m posita in lfa ad
herniā vel rupturā p[an]iculi quae sunt clara fig^m
lege eā: tū aliquid a tunica vētris quae est media ad
modū expositū: et est syphac quādam egredi sentit
sup. de mēbris quae ineri syphac debet cōtineri: et
ita p[er] hāc p[an]iculam egredi distiguit ab ea quae ex re
laxatiōne: quoniam in hernia p[an]iculi relaxatiōne mēbra nō
egrediuntur syphac: sed retinēt in syphac relaxa
ro et mollificatio. Addit quod cum supinus iacuerit su
eger et loc^{us} digitis cōpressus fuerit remouet su
id quod egrediebatur: p[er] remouet eminētia prius ap
pareo: et cum federit vel sup. steret erectus redit
su. talia eminētia: et sentit parietē quādam ēgre
di p[er] syphac: tūc passio adest quae rupturā dicit. i. p[er]
hernia inguinalis sequens verā rupturā p[an]iculi
sup. max^{ime} cum p[er]uerit dolor: et sit dolor: cum sit com
pressio digitis ad reductionē ei^{us}. Et sic p[er] tota
litera clara.

Declaratio
2^a partit
e^a p[er] pri
principal.

¶ Qui hoc itaq; et. hōc est 2^a pars hui^{us} p[ar]tis in q[ua]
d. Ra. p[er] ordinat dicit ad p[er]uadū in hoc casu
mar^{is} a dolore. 2° ponit curā p[er] medicas locales
et p[er] ea quae fienda sunt ad verā p[er]solidationē et cura
tionē p[er] hō. 2^a ibi. (Loco p[er]erea aliq[ua]d supponens
dū est.) **¶** De p[er] p[er] ponēs regimē p[er]uadū
et p[er]hibitiū augmētū dicte dispōnis dicit. Qui
hoc itaq; parit sibi cauere debet ne post cōfessio
nē moneat neq; comedat fabas et hoc p[er]cipue ne
q; faseolos neq; lētes neq; olera sup. coia frida et
hu. neq; cibū aliq[ua]d inflatiū ut sup. sunt fruct^{us}
et castaneae p[er]cipue. Addit: studere debet ut ei^{us}
vēter semper sit mollis. Et ponēs vtilitatē hui^{us}
dicte dicit: hoc em regimine pole est ip[su]m euade
re dolori. **¶** Pro intelligentia hui^{us} p[ar]tis debe
tis notare quod in hac parte nō incēdit ponere re
gimē quod facit ad p[er]solidationē p[ri]ncipalē: sed illū
tūc quod facit ad p[er]hibitiōne augmētū rupturē et
doloris: et tale cōstat quod debet esse remotiū ois
cause potentis facere extensionem eius et dilata
tionem p[an]iculi syphac: quoniam ad extensio
nem eius sit dilatio rupturē vel orificiū dicto

p[an]iculo. et ita motus supra repletionem est no
cēs: et ita ē coitus de quo ē fecit mētionē. **¶** Et
iō ab eo cauēdū est: quoniam si sit repletiō stomaci et
intestinoz p[er] motū grauitatē intestia deorsum su
pra syphac: et ita p[er] coitū p[er] adherētiā coctū sit
cōp[er]sio intestinoz inferi^{us}: et p[er] extenuatō sy
phac p[er]parat ad dilatiōne orificiū: et nō solum
motus supra repletiōne nocet: immo ē q[ui]z motus
p[er]gressiū p[er] cam dicit: et p[er] eādē rōnem ois
cauere ab oib^{us} quae vētostitātē g[ra]uitatē et inflatiōnem
cum p[er] inflatiōne fiat extēsiō ip[su]s syphac: et sic sit
dilatio orificiū: et p[er] inde cauēdū est ab oib^{us} le
guminib^{us} et a fructib^{us} max^{ime} hēcatariis: et sicut
p[er]hibet olera humectatiua p[er] iteri^{us}: ita eria hui^{us}
meccaria exteri^{us} cum occurrat nocētiō ē balnea
Jo dicebat. **¶** q[ui]z ois quae tales deuiter oēs res mol
lificātes: ita ut balnea et a caruinib^{us} grossis et
ab aq[ua] frida et sili^{is} potētib^{us} facere inflatiōnem:
dicit tū p[er]cipue de fabis: quoniam si fabe sunt ad modū
inflatiue et vsq[ue] in 3^a digione: quoniam ut dicit Bal^{is} p[er]
regiminis acuror in cōmēto illo magno super
tex. 19. ibi. Prifana nō ordeacea merito me iudi
ce et. ad hūc cōmēti dicit. Ego dico quod cum deco
q[ui]s prifana ordeae decoctione valde bona fecisti
iam cibū bonum non inflatiuum. Addit: forbi
tionem autem ex fabis si rribus coctis diebus
nō erit possibile quod inflatiōnem eius ab ea remo
ueas: quoniam quidē est inflatio ei^{us} ex p[er]p[er]ia suba
eius. **¶** Quid aut dicit textus quod studēdū est ut vē
ter semper sit mollis: hoc intelligatur nō exhibē
do p[er] supius medicinas mollificatiuas neq[ue] leni
tiuas: siue cibos hūmōi ut dicitur est: quoniam tales im
pediūt cōsolidationem: ut p[er] cum sit stipricor^{is}
indigentia in cōsolidatiōne: debet tū esse vēter
mollis saltē p[er] clysteria ne si vēter indurēt fiat
necessaria compressio ad expulsiōne quae laboriosa
compressio in deorsum facit ad dilatiōnem ru
pturē p[an]iculi: et ideo retētiō anhelus est et ad
nocendū: p[er]inde rubicine sepe incurrit istas ru
pturā: sicut ē et magna vociferatio nocet et tūc
suo laboriosa extenuatiō: ab his ergo omnib^{us}
et similib^{us} si cauēatur possibile erit euadere a
dilatiōne: et consequenter a dolore sequēte dil
latationem ut dicebat terrus noster. Et sic sit ex
pedita ista pars.

Nota.

Nota de
fabis.
Nota hūc
canonem.

¶ Loco p[er]erea. In hac 2^a p[ar]te hui^{us} p[ar]tis ordi
nās curā p[er] localia saltem ad p[er]hibēdū dilata
tionem dno facit. Primo ponit vñū generale ob
seruandū ad istam intentionem cōsequēdas. 2°
spalius ponit emplū optimū valens: ordinans
etiā debitū vsus eius. 2ª pars incipit ibi. (Et
sectio emplū ad rupturā.) **¶** De p[er] p[ar]te ponēs
curam. Dicit p[er] loco p[er]erea aliq[ua]d supponen
dū est et obstaculum stringendum sup. ne aliq[ua]d
descēdat: et p[er]cipue cum se mouere voluerit ut di
xit. Addit: grossus q[ui] vel sup. pinguis si fuerit
sup. eger et ventrem habuerit grauem non debet
vri motu nisi prius vēter sub vmbilico amplā ci
gaf fascia. s. ad sustentandū dicta mēbra ne graui
rent in deorsum et. **¶** Consequēter ponēs cōp[er]sio
nē emplū sine ceroti faciētiis ad p[er]hibitiōnem di
latationis: imo ad p[er]solidationem si fieri sit p[er]se
dicit. Cōfessio emplū ad rupturā. **¶** gallax cūps
si p[er]es duas: myre cipi sanu ci achacie olibanū
glummi ara. oisū an p[er] vñū. gumme p[er] mō i vñ
no resoluantur sup. nigro stipricor^{is}: deinde alia
his admiscēat et sup rupturam. l. locum rupturē

Declaratio
3ª partit
p[er] p[ar]tis
principal.

Nota.

egro supino iacete ponatur. i. reductis prius di-
ctis membris ad locum suum et non apparere eminen-
tia: et stringatur locus: sup. cum brachiali appo-
sitaro: et non soluiat. i. non remoueat vltq. ad tres
vel quatuor dies: postea egro supino iacente et
illo dicto emplastro pectore: q. psumpra rure pns
de eodem emplastro supponatur: et i. et stringatur locus.
Addit: et hoc emphyseos ampliari sui. dilatatio
vel vultus ipsius syphac. ¶ Pro recta intellige-
ria horum dictorum essent hic multa dicenda vtiliter
subtiliter: qm ea late scripta sunt loco al. 22. ter-
tij ad illud locum vos remitto summarim amotus
do qd dominus Rasis in hoc textu per hoc quod
dicitur ex hoc pectore in medicatioe phibebat am-
pliari solo sacra in pñiculo voluit nobis insi-
nuare duo. pñimū est vt qd ingenio debemus
cauere ne amplius foramen. nā dicta apliari
fieri nō pōt sine vebemētia doloris: etiā scāte fo-
ramine dilatato multū aliquoties descēderent
illa mēbra i magna pñitate: vñ difficillima for-
tasse fiet reductio ipsorum supius intestinum: et
ita sepe fit phibitio. et sic: et pñr colica mas-
la. q. et inguinali pñitē ad burfalem sacra mas-
gna ruptura: pñr sequitur aliquotiens mor-
bus. ¶ 2^m qd innuebat est qd tales hernie cū sequun-
tur solent pñiculi difficile multū curant. nam
antiquē et in corpe duro et pñete etatis siue als
melencolico vñ vñ q. curant. ppter scitātē
labioz vulneris et debilitatē restauratiue illius
mēbris: nō vñ vñ difficultas fieri applicatio labio-
rū admiuicē et difficultas glutinatio ipsorum cū eric-
tione faciēte ad pñolidationē. illa autē q. curat
vt maxime accidit in pueris mollibus quorum
virtutes nāles sunt fortes: sed qm ad pñolidatio-
nē est necessaria quasi pñima q. et iacere supra
dorsum cū reliquo regimine de phibitioe foris
loq. et clamor et alioz multoz: et talibz obfer-
uantis subijci pñeros est multū difficile: id etiā
in eis cōsolidatio difficilior inducitur. Et pñde
scāte difficultas cōsolidationis vel quasi ipsos
stūili et timore de magno nōcūmēto apro seq. ad
dilatationē vulneris insinuat hoc regimē pñ-
cipatū debere ad phibitū dilatationē vulneris
dilatatio autē vulneris phibet cū his q. phibēt
descēsum mēbroz supioz ad inferioz: et q. sustē-
rant ne sic mēbra cōprimant deorsum vt faciāt
erectiōem in pñiculo faciēte dilatationē.
Et qm aliquoties necessario vel quasi oportebit
patientē stare rectū vel ambulare vel coire cum
vxoze pñia: et ita ad cōplēdas consuetudinales
opationes disponi vt intestina cōprimāt i deor-
sum. Itē in hoc casu ne fiat violētia erectiō pñ-
niculioz vt patiēte iacete supra dorsum appo-
natur aliqd supra locū scissurę qd faciat ad ag-
gregationē labioz vulneris et effecationē sup-
flue humiditatis phibētis cōsolidationē: et ē
faciēdo glutinationē cū aliquali effecatione cūz
q. duo fore fieri vera cōsolidatio pñiculi coad-
iuuata et nā p aliquas medicinas datas per su-
perius ad hoc faciētes: de qb loco allegato ha-
bebitis copiam. Et iterum ergo pñit applicare
emplā postū in ista extensum sup coriū. nā vñ
re simpliciu intrantū sunt oēs interitōes de ag-
gregatione labioz p medicinas stipricas vt i un-
cibus enssū et in gallis et myrba et c. Sunt etiāz
virtutes effecatione humidū supflui phibentis
cōsolidationē: et cū calefactione et cū effecatione

ipsorum in gūmi et est virtus glutinaria et inspis-
satiua cū leui effecatione: ideo emplā est ad in-
tentionē nostrā faciēs. Eōter tñ vñ vñ medi-
ci hoc ceroto de pelle arietis et sup emplā exten-
so sup corio postro supra locū rupture supponat
lamina plūbea fm candē formā circūnoluta pe-
ria ad laminā: deinde decēter et cōueniēter ligē-
tur cū brachiali hñte plumaceolū satis mollem
planū nō acurū in medio: ita vt debite applica-
ri possit plumaceolus et adequari ad cerotū vel
emplā suppositū: et ipius formā et figurā posui
loco alleg. Et hoc est obstaculū de quo dicit Ra.
in ter. qd astringendū est debite salre ad phibi-
tione descēsus laborioz intestioz supra syphac
et ad phibitionē dilatationis vulneris. Et si ē
hō sit pinguis cū vñ sit magnificatus bonū
est ingeniu vt qñcūq. dy paries surgere siue ad
scellā vel alias operationes exercere cū quibus
intestina grauentur in deorsum vt cum fascia li-
getur vñter inferius ad sustentandū dicta mē-
bra et dicta sustentamenta siue de fascia ventris
siue de brachiali semper debite custodiantur ad
phibitionē descēsus et in tēpore maxime cum
pariens debet affellare vel aliqualem morū pio-
gressuū efficere: immo cum hoc debet etiā cre-
tus stare. Et cū istis sit clarificata ista pars.

¶ Cū autē intestinalis sit ruptura et c. Hec est 2^a
pars principalis huius capituli in qua dñs Rās
determinat de ruptura siue eminetia: que vñ tñ
in inguine: immo de ea que in osseo siue burfa re-
sticulosā manifestat: et duo facit. Nā primo decla-
rat causas a quibz vt frequentius pringit ralem
tumorē vel eminetiā fieri in osseo. 2° psequit de
vna tali cā vt de ea q. ppter descēsum intesti-
noz. 2° ibi. (Si vero ppter descēsum intestinoz et c.)

¶ De prima dicit. Cū autē in testiculis sit ruptu-
ra. i. apparentia eminetie circa testiculos: resti-
culorum pellis. i. burfa testiculorū augmētatur:
et ponens causas huius augmēt. et tumoris bur-
se testiculorū dicit q. fit vel propter ventositatē
vel propter aquā que ibi cōgregatur: vel q. inte-
stina: vel sup. etiā zirbus descendunt ad locū il-
lū: et sup. ex presentia eoz augmentatur burfa tes-
ticulorū. ¶ Pro intelligentia huius partis des-
betis notare q. d. Rās nō posuit hic omnes cau-
sas herniarū burfaliū. id est tumorū apparentiū
circa burfas testiculorū q. cōmunitur a medicis
numerant. Nā vñtra descēsum intestinoz vel zir-
bi ad burfam testiculorū: vñde fit hernia burfa-
lis intestinalis: et ppter congregationem aque
vel ventositatis intra tunicam vel tunicas ossei
vel burse testiculorū: vñde fit hernia aquosa vel
ventrosa ponunt medici alias species vt varico-
sam que fit per aggregationem sanguinis vñplu-
rimū melencolici extēdētis vñas que circū-
noluntur testiculis et sunt deferentes nutriti-
tū testiculis etiam que ab aliquibus appellātur
vasa seminalia: vñde intumescitibz illis vñtis
que descēdūt per dydymū et sustēnt testiculos a
dicta materia iclusa in vñtis: illa species q. va-
ricosa dicit. nā percipiunt ille vñne tumefacere fi-
cut varices q. sunt sicut vñne inflatē rubiarū ro-
tose incedētes. Nō etiā fecit mētionē de carno-
sa q. aliquoties fit per gñationē carnis circa tes-
ticulos vel coagulationē sanguinis circa illos
preos: neq. etiā de apōsa pringēte etiā ex apatibz
testiculorū: de quibz speciebz etiā alij auctores

Declaratio
p^o pñiculi
2° pñis pñ
cipalis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Barthel de gradt.

Nota bñ.

Declaratio
2^e pte
2^e partis
principalis.

D
2
K
P

De hernia
intestinali
q̄ fit p dila
rationem.

mentionē fecerūt: et credo q̄ de istis nō traxerūt
Ra. qm̄ sepe tales: immo vt frequētius recte cu
rari nō possunt sine abstractione testiculi vt pa
rebit tibi si recte p̄siderabis: et declarauit hoc lo
co allegato superi^o. Alia autē spēs vt aquosa ven
tosa et intestinalis ē si intestina pueniāt ad con
tractū testiculorū recte curari possunt sine abscis
sione testiculi: s; multi imperitorū chirurgicorū
in tali intestinali in qua nō est necessaria extra
ctio testiculi ad curationē faciāt extractionem
eius in magnū p̄iudiciū pariteris qui alr curari
potuisset vt declarauit loco suo. ¶ Nota 2° p hoc
q̄ dicit de aquosa ventosa q̄ iste sunt: qm̄ tales
materie in bursa cōgregātur: p̄ ibidē cōgregari
nō intellexit tales mās ibidē paulatim aggregari
p viā indigestionis et impotētie resolutiue stru
tis vt dicimus aliquoties apostemata fieri per
viā paulatine congestiōis: sed p tales mās ibi
cōgregari intellexit eas ibidē multiplicari: siue
hoc fiat p mo dū dcm̄ fiat p modū defluxus
māe ex supioribus ad dicta receptacula testicu
lorū siue hystio testiculorum. Nam si intesti
na descendere possunt desuper in bursum testicu
lorū: multo magis aquositas et ventositas p eas
de vias descendere possunt: et hoc totū insinua
uit in ista parte. ¶ De 2^a parte determinās de
vna specie taliū herniarū: vt de ea q̄ est ppter de
scēsum sibi vel intestinalis: p^o ponit signa ei⁹ ad
distinguedū eā ab alijs. 2° ponit curā. dicit ergo
p^o. Si nō ppter descēsum intestinalis contingat
eger erit grauis et tristis et sentiet doloem cū rā
gef. Et ponēs curā dicit: taliter itaq; parientes
sicut p̄dicimus regēdū sunt sup. qm̄ ad quietem
et p̄uisionē humectatiū et cū appositione ob
staculi de brachali et c. et empln̄ p̄dicatum super
ponēdū est: et locus cū ligatura seip̄ est stringē
dus. i. nō tñ in incessu: immo ē stando et iacēdo
Adducit rōnem dicens: ruptura em̄ cū nō strin
gitur. i. stricta remanet sup. cū ligatura dilata
et anginetur seip̄ q̄ verbū est multū notabi
le. Et ratio huius limitur ex hoc: qm̄ seip̄ p̄es
superiores grauitant supra inferiores: et sic sem
per faciunt descēssionem panniculi sup quo pon
derant: et p̄nt ad dilataciōē vulneris. ¶ Pro in
telligentia huius partis est et notandū q̄ hic
d. Ra. ponit curam hernie intestinalis bursalis
et illā declarat q̄ est maxime difficilis cure: vt eā
f. q̄ fit ex ruptura panniculi. Nā aliqua est her
nia bursalis et intestinalis q̄ nō fit p rupturam
panniculi: qm̄ quedā fit ppter dilataciōem dy
dimorū tñ sine dilataciōem illoz foraminū nā
liter sacro in syphac p quos transeūt vasa semi
nalia vel vene circūuolunt ad testiculos de q̄b⁹
dictū est: q̄ foramina nātr se hystia debēt esse tñ
stricta p̄cise vt p ea tranfire possint dicta vasa:
ita vt foramina adequent vasa in p̄inēdo: si igit
tur dilatentur maiori dilataciōe dicta foramina
cū supra ea iaceant vtriusq; et intestinalis: p ea ergo
foramina sic descendit et vtriusq; descendit ppter ruptu
ram panniculi: sed ppter dydimorū dilataciōē
tñ forte paulatine sacrāv in racru nō fit dolor
sicut si esset ex ruptura p̄niculi: et hec est ruptu
ra q̄ appellatur raxer fm̄ quā pueniūt intestina
ad cōtractū testiculorū: et curatio eius fiet cū exsic
cātib⁹ et cōstringētib⁹ postis supra locū offis se
nioris: acra tñ prius reductione istorū mēbrozū

in locū suū: nā cōstrictis his meatib⁹ siue dydi
mis ad dispōnē sibi nālē p medicinas cōstringē
tes p supius et p inferius locat oblatis poterit
fieri debita cura s; aliquoties sit necessaria opa
tio chirurgica: non tñ cū extractione testiculi: et
modus curationis positus est in loco suo.

¶ Alia est spēs ē hernie bursalis et intestinalis
vel zirbalis: q̄ negs se q̄tur rupturā p̄niculi ne
q̄ dilataciōē dydimorū: sed solā relaxatiōem
panniculi syphac et dilataciōē myrach ab offe
femoris de qua dicebat in p̄cula supiorē d her
nia inguinali. nā ex tali inguinali sepe fit bur
lis elōgato syphac in deosum p bursum: sed hec
intestinalis nō pueniūt ad praciū testiculi: immo
semp remanēt clausa et cōtēta in syphac mollis
cato et relaxato deosum in offe: et raro elongat
talis eminētia vsq; ad fundū burse: sed pmanet
extrēus vsq; in cēra parē burse: et hec est q̄ paula
tim magis aduenit: sicut etiā que aduenit per di
latatiōē dydimorū: sed illa que est ex tali dila
tatiōe dydimorū trāst vsq; ad fundū burse: sed
ista q̄ est ex relaxatiōe non profundat deosum
nisi foris in multo p̄cessu et lōgo tpe: et ista etiā
faciliter curat cū ericātib⁹ et glutinatiōē faciē
tib⁹ facta semper prius debita reductione illoz
mēbrozū ad sibi p̄p̄iū cū quiete: postea psequēti
etiā brachali primo et reli q̄s late dicitis loco suo
et hec sufficiant p expeditiōē hui⁹ p̄is. Signa
spālia distinctiua iter has spēs herniarū bursas
liū intestinalis cū curis spālib⁹ q̄bes loco dicto

¶ Sequit illa pars (Si autē causa aque fiat et c.)
Idec est 3^a pars principalis capli supra diuisa: vt
forte et meli⁹ est 2^a pars 2^e p̄is principalis capitu
li q̄ determinat de hernia bursalis: q̄ post q̄
p̄te p̄cedētī determinat de hernia bursali iter
stinali vel zirbosa: iam determinat in hac pte de
alijs duab⁹ spēs⁹ hernie bursalis vt de aquosa et
ventosa et duo facit. Nam primo determinat de
aquosa ponēdo ei⁹ signa et curā. 2° de ventosa. 2^a
ibi (Et autē hec egritudo v̄tōstatis cā p̄tingit.)
¶ Dicit ergo primo ponēs sig^a hernie aquosē.
Si autē causa aque fiat. i. talis eminētia bursalis
fiat ppter aquā ibi cōgregatā q̄ fit cā ei⁹ loc⁹ ap
paret lucidus et ter sus. i. equalis p totū clar⁹ et tē
sus. S; nota q̄ aliquoties tāta est tēssio in loco
ppter plenitudinē aque q̄ dubitauerit etiā ali
quotiens periti mediciv̄ ego vidi in facto q̄ qm̄
ad tactū p̄cipiebāt durities ppter multā tēssio
nē que nullomō cedebat tactui q̄ illa hernia nō
esset aquosa: et tñ de facto vt narravi hystoriā lo
co suo 22ª tertij de vno nobile ciue papiēti facta
aptura cū s̄lomo exiuit q̄ritas aquositas vltra
vnā ratiā: s; de clat manifeste q̄ fit aquosa si ob
scuro accepto lumine candele posito lateraliter
ad offeū inflatū in alia parte apparebit claritas
seu luciditas aquea manifeste vt dicit ter. stare
multa tēssione vt dictū est. ¶ Consequenter po
nens curā dicit: hui⁹ itaq; cōstē epithimari et
epithimate. i. somētatione q̄ in cā⁹ de hydropisī
nominantur quod est epithima plm̄ ericcatiū
scm̄ cū farina oidei et cyperior stercore ouino et mī
tro et bolo ar. et sibi⁹: et his pōt fieri empln̄ cui⁹
est vt dicit Ra⁹ loco alle. magnā parē aque de
siccare: et ira possunt fieri facere samētationes
ex decoctiōib⁹ rerū calefactiū et ericcatiū. v. g.
l cū cymino solijs agni casti cū cybis anhero et so
ijs ebuli et sibi⁹: et irayalē et inūctiōes et lacellās

De hernia
intestinali
q̄ fit ppter
rupturam
panniculi.

Declaratio
2^e pte
2^e partis
principalis.

Declaratio
2^e pte
2^e partis
principalis.

tionis que valent in hydropo asclire z in vndi-
mia de qbus habes copia loco suo: semp in ois
dinabis dieram conuenienter dimittendo humi-
da zc. ¶ Addit: aqua quoq; in hac egritudine ple-
rūq; perit ad inferiora z fluit inde sup. aliq̄tēs
refudando vel melius fluit inde conuenienter si
ibi dē pfozetur inferius cum flōmo: eleuato pus
in sursum testiculo ne ad ipm pueniatur cūz nō
mōmā tñc facta aprura fluit inde aqua cōne-
nienter z facile cōsolidatur: vñ eger p aliq̄d tps
vt dicit sanus efficietur. Addit: sed postea redit
egritudo sup. aliquotiens non obseruato debis
to regimine neq; bene in totū cōstet mā vel
nō cōfortato mēbro sed debili cōtē parato alit
de recipe aquostrate p viam fluxu vel multipli-
care in seipso aquostrate p indigōe: pnde ad
phibēdū recidiā vel reditū huius morbi ad-
dit. R. in ter. postq̄ aqua fluxerit sup. facta pfo-
ratione curandus est eger ex coctura. i. cum cau-
terio z modū ingenuit. A. ē de faciendo pfo-
tione cū ferro ignito qd sit subtile in quo sint
vincini zc. modū declarari loco suo. Nā per tale
ferri ignitū facta cōne aquostrate acq̄rit ex
accario q̄ facit ad remotionē totius humiditatis
s. qualis portio remiserat in bursa q̄ cūz rema-
net est cā recidūe: acq̄ritur ē p canterii fortis-
tudo in mēbro ad resistēdū aliunde māe desine-
ti vt aqs supra est declarāt. ¶ Hanc eandē vti-
litarē vel aliam asserit si facta cōne de aquostra-
te supra bursum testiculorū vltra partes solonis
apponat emplm exsiccatū p duos vñ tres dies
ad efficiēdū reliquas humiditates si qua remā-
sit z apponēdo supra partē pforatā medicamen-
cōsolidatū stante temp hōie facere supra dor-
sum z eleuatis cruribus: hoc emplm exsiccatū
vñ est illud medicamē acutū de quo dicit Rā.
in ter. factū sup. ex cymino z bacis lauri z ster-
core ouium z filibus. nā tale erit exsiccatum z
consumptū totius mās q̄ remiserat z supple-
bit vices cauterij: z ego magis landare istud q̄
cauterij acuale. Sed nota q̄ vbi esset acq̄ta
ppter pforationem cōpto cala in osso esset tar-
danda applicatio huius emplī vsq; dūz esset rei
mora mala complexio.

¶ Tandem landat Berar. z est bonū dicitū ad p-
seruandū ne aliunde fluat mā deorsum postq̄ p-
fecte est cūata mā vt fiat emplm stipitiū qd ex-
tendatur supra coriū pforatū: p qd possint trāsi-
re virga z testiculi: z ita apponat vt transcat ad
radicem testiculorū versus os femoris z retinea-
tur illic multo tpe ad cōfortandū z cōstringēdū
mearus illos p quos cōsuevit trāsmitti mā i. de-
orsum vt nō amplius fluere possit. Cōpōnē ceto-
ti facit vt infra. R. masticio. 3. ij. nucis cūpiti. 3.
s. dragaganti: gūmi ara. añ. 3. s. puluerizāda pul-
uerizent z cū pistello cato relique cōmisceantur
z massellent cū modico oleo ro. sufficeret medietas
istius: z si forte loco olei poneret de vna lu-
nenis colerici magis valeret ad intētionem no-
stram: hoc totū est qd insinuat in lsa cum di-
xit. Postq̄ aqua fluxerit curandus est eger ex co-
ctura: z i. ex medicamine acuto: ex hoc em̄ pfora-
tus curabitur neq; egritudo redibit: qz tamē vti
canterio p̄tinet ad chirurgiā addidit: de hoc th
lo qui plus est q̄ hic noster requirit liber.

¶ Cū autē hec egritudo zc. Nec est vitima p-
huius pris in qua dñs Rā. ponit curā alterius

hernie bursalis. s. vñose q̄ in extēsiōe z equali-
tate cōicat cū aquosa. Sed in hac non est graui-
tas sicut in aq̄sa: neq; apparet illa luciditas que
apparet in aquosa z est alijs leuor: ad curandū:
z bñtiter dicit. Cū autē hec egritudo vñostatis
cā cōtingit: loc⁹ fricāduz est sup. cū pānis catia
fomēradus z leuiter fricāduz ad dissolntionē vñ-
ostatis: z ex oleo sambucino in quo castoreū
z euforbii dissoluta fuerint inungēduz: z ex eo in
rus virgā guttatim distillādū. Nec oia intellis-
gant supposito debito regimine z in diēta z in
medicinalib⁹ circa mās in toto extēs q̄ possent
esse cāe cōseruari vñostatis vel multiplicari
ne eas digerēdo z esando postea cōfortādo sto-
macū z epar in digōnibus eoz p̄p̄is: z vtendo
cōsecrationib⁹ dissolutiū vñostatis appropia-
ris sepe dicit. ¶ Sed circa localia nota q̄ ego
insisterē cū fomērationib⁹ z vñctionibus z em̄
plastris supra ossē z nō audere ad impōnē illi
olei talis calidi p virgā. Nā impōstio dicit olei
vñ puenit immediate ad testiculos vel bursa: s. p-
fundat ad vñicā: vñ l3 mediate eius virt⁹ vñi-
nitare mēbroz possit iuuare in casu: ramē forte
posset inducere spāle nocumētū in vesica z tria
cāne: vñ landare nō esse hoc admittendū nisi in
corpore multum frigido z cōpionaliter z erati-
ue. Emplm autē qd cōiter sit in casu est empl⁹ de
sabis excoctis lēto igne bullitis cū modico
aceri: postea massellaris z cū cymino desup post
to redncatur ad formam emplī: et possunt fieri
alia emplā appropriata ex farina orobi cū anhe-
ro z cymino rutha ficca z cū oleo nardino vel co-
stino z filibus q̄ cōtinuantur donec in toto reso-
luta sit mā venrosa faciendo aliquotiens p̄t̄fo-
mentationes appropriatas infundēdo spōgias
in decoctione vini albi z aque in qua decoquan-
tur folia ebulli rutha calamentum cū semini-
b⁹ fiseleos cymini z filium. Et ista sufficiant p ex-
peditiōe huius capli summarim expositi.

De doloribus iuncturarum. Lap. xxxi.

Um in iuncturis fuerit dolor
z aq̄a z locus cū tāgitur fuerit
tactu calidus z color rubens:
eger si dolet in dextro pede ex
dextra manu flōmet: z si in sinistro ex fini-
stra est flōmandus. ¶ Et locus ex hoc me-
dicamine est leniēduz. Epithima. R. ros.
ru. sandali sans el fies memitbe boliar. apñ
oim partes equales: ex istis in aqua z ace-
to dissolutis fiat epithima.

¶ Psillium quoq; aceto infusum in ebar-
ta missum superponatur z cū tepuerit mu-
tetur z loco eius aliud superponatur.

¶ Venter p̄trea ex apozimate mirabo. et
bermodactilis solnatur. Apozima. R. mi-
rabo. citri. 3. xv. pulueriatur bith fricati po-
lypodij amborū añ. 3. iij. senele. sumiterre.
ana. 3. iij. bermod. ctyli al. se emdinie sem.
apñ ros. omnium añ. 3. ij. coquantur in tri-

Nota

is

De epithi-
maris.Declaratio
2^a p̄ncipalis
3^a p̄ncipalis

n n

Secunda pars practi. magistri Jo. Marthei de gradl.

bus lib aque donec ad ynam redeant: deinde manibus fricetur et colentur et bibantur cum zuccari tabarseth. 3. r. **C**Si quis autem apozima fastidierit pillulas istas sumat que in lecto iacentes surgere et incedere faciunt et pedibus ambulare. **P**ill. q. n. d. valentes incedere faciunt surgere. **R.** aloes. 3. j. scam. 3. j. rosaz. 3. j. tritaz. 3. j. sertaz. 3. j. bermodactyli alib. 3. j. in fomentum ex eis pilule que erunt dosis. **J.** **E**ger vero nutrias ex cibis frigidis et sripticis et abstineat ayinor cofectionibus que ex melle sunt et carne.

Cum autem apatis calor quieverit et eius inflammatio: ex his que calidiorum apatum resolunt reliquis curetur. Quorum vnu. **R.** ceraz in oleo de lilio resoluta cui admisceatur mullago fenugreci et se. lini: deinde terantur sit donec uniatur et fiat ex eis epitbima.

In tpe autem sue incolumitatis et proprie circa tps in quo egritudo invadere consuevit et q. maxime in vere assuecat flosia et v. tris solone et ex his que colera expellunt rub. **E**t a potu vini abstineat et a comestione eorum que ex melle conficiuntur et a carne et sint ei cibaria acetosa et sriptica et his filia ex his que infrigidant. **C**um dembra autem que hanc consueverunt incurere passionem minus solito laborem pati assuecant: et precipue cum tempus inuasionis timentur et cum corpus fuerit plenum et vene plene: et fuerit diu ex quo neque minutus neque solutus fuerit.

Cum autem cum dolore iuncturaz neque calor neque rubor in colore fue. it: fueritque eger frigide complexionis et locus tactu sentitur frigidus: in principio curationis eius pilule maiores de hermodact. sumantur.

Pillule maiores de hermodact. **R.** hermodactyloz satirion meisabara. oim. an. 3. v. bi. rapi. 3. r. colloq. n. tide. centau. mi. am. borum. an. 3. v. euforbij. 3. j. turbitib. 3. r. seitaragi indi. 3. j. sinapis piperis castorei. oim. 3. j. in formetur et ex eis pilule ex quibus duabus. 3. s. aut. iij. sumatur: be n. aq. pilule valde conferunt: que non valentes surgere incedere faciunt. **E**pitbima ad podagraz frigidam. **R.** castorei storacis liquide euforbij myrbe aloes acacie oim. partes equales: ex his omnibus vino veteri admixtus fiat epitbima. **C**um itaque dolor quie-

uerit succurratur patienti ex distillatione multe aque calide ab alto et inunctio fiat ex oleo de lilio: et emplastrum de bdellio molli et storace ac fenugreco et semine lini et armoniaco supponatur. **Q**uod hoc modo perficiatur armoniacum et bdellium in vino veteri resoluantur et alia omnia eis admisceantur ex quibus fiat emplum et superponatur. **H**ec namque egritudinis species est que in lapidis duritiem transit et reddit membra et iuncturas fungis similia. Quapropter hanc habens passionem a fastidio et ab aqua frigida et a cibis grossis abstineat et a frequenti ebrietate custodiat: eis precipiendum ut dum sanus est motu utatur et a coitu abstineat precipue cum satur fuerit: neque balneum ingrediat neque exercitetur post comestiones. Vinum preterea vetus et purum bibat: eis quoque dum sanus est utatur que vinum pronocare consueverunt.

Questio de determinatione de hernijs fin diuersas species earum: consequenter dicitur. **R.** recta cõrnuatio ne determinat de doloribus iuncturarum sepe sequentibus ad curationem herniarum maxime ad herniam aquosam vel ventrosam. Nam cum sit cõe in omnibus hernijs ad curationem vtiliora ga quere que de se est multiplicatiua superfluitatum in toto: et in dictis hernijs maxime in ventrosa sit necessarius vsus medicinarum subtilitatis calefacientium et aperitiuarum: per quas spargatur transitus mæze ad iuncturas: et in ventrosa erit in aquosa post resolutionem et ostentat et exsiccatio nẽ mæze pice cõtente in bursa testiculorum sit necessaria cõfortatio illorum mæbroz burse et mæbroz rñ vicinorum ad prohibendũ fluxũ mæze ad dicta mæbra: et cum nã cõsueuerit transmittere ad ea supfluitares ipsas fortificatis et resistendis cum aggregabunt mæze in toto et non possint expelli ad dicta mæbra et dilatatis meatibus ad iuncturas per medicinas dictas dissolutinas ventostatis datas per superius: consequenter matura transmittet dictas superfluitates ad iuncturas: et sic per hunc modum ad curationem herniarum euenire solet dolor iuncturalis. **D**eterminando ergo de doloribus iuncturarum. **R.** duo facit. Nam primo determinat de doloribus iuncturarum pedum ut de podagra: secundo determinat de sciatica passionem: et de his duobus determinat tanquam de frequentius euenientibus ex natura situs mæbroz rum deorsum et differenter de his fecit duo capitula: quia curationes saltem quantum ad locales medicinas in sciatica respectu aliarum infirmitatum iuncturarum ut videbitur sunt multum differentes. scilicet per incipit in cap. sequenti ibi. (Dolor vero qui vocatur sciaticus.) Prima pars etiam in duas diuiditur: quia primo ponit signa et curam podagre a causa calida: et etiam modum pternandi in

Def. pillularum.

Def. pillularum hermodactyloz maiorum.

Def. pme
le pme
pncip
de q
tenol

de prima
tione part
capit ad p
cedentia.

Secunda pars practice magistri Joan. Mathel de grad.

mens dolor in iuctura anteq̃ sursum materia co-
uertat ad cutideos tunc nō apparet a p̃a circa mē-
brū: sed dolor fieri vehemens in iuctura: immo cū
incipit manifestari tumor: extrinseus incipit mi-
nui dolores: qm̃ puerit materia ad partes min⁹
dolorosas. Communiter tñ i causa calida cito ma-
nifestat tumor: ppter ebullitionē in ea cito co-
tingentē: ideo declarat etia rale materia per
a p̃a iucture sup. subito apparet: declarat p̃r
ea per locū cū rāgī calidus: q: ad tactū manife-
stat materia calida differēter a materia frigida
vbi locus nō caler salte per aliquos dies. Decla-
rat p̃r ex colore loci. nā si color fuerit rubens vel
ad rubē inclinatus declarat supra causam cali-
dā: q: materiā sanguineā vel cholicā: l3 nō sem-
per etiā in causa calida a p̃m⁹ appareat color ru-
bens: nā aliquoties est vehemens profundita-
tis: qm̃ nō adhuc apparet color in cute sibi coire-
spodens vt declarat Aul. in cap. p̃prio. 22. ter-
tiū de signis doloris iucturarū: qd est capm mul-
tū excellens et vidēdū in ista materia: in processu
tñ manifestabit color diuersus a colore cutis et
ad rubē inclinatus qui si non manifestabit in
causa frigida. ¶ Sunt etiā alia signa ad distin-
guendū que communiter ponunt maxime signum
quod sumitur a iuuantibus et nocētib⁹ vt qd do-
lor a causa frigida inuaf per calida: et contra a
causa calida inuaf per frigida: sed qm̃ hoc signū
est multū fallax: et per ipsum sepe decipiet me-
dicus propter impressionē accidentālē. Nā medi-
cine calide aliquoties innāt in causa calida res
soluendo partē materiē: et aliquoties medicine
frigide innāt etiā in causa frigida et nocēt in cau-
sa calida ppter id qd inspissat materiā calidā
in pueritudo eā ad loca magis dolētia. Propter
ea dicebat Aul. 4. p̃mi. de hoc signo ad cognos-
cendū materias caue ne te decipiat impressio ac-
cidentālīs. de hoc ergo rāq̃ signo fallace nō fecit
Rasis mentionem in tex. Et sic sit declarata ista
pars signorū a causa calida.

Cura in causa calida. ¶ Sequēter ponēs cu-
rā horū dolorū in p̃n⁹ et augmēto tria
facit. Nā primo ponit curā per flōmā. 2. ponit
curā per medicinā localem vt per epithimara vel
linimēta ponēda super loco vel in circuitu eius.
3. ponit curam per medicinas solutinas. 2. ibi.
(Et locus ex hoc medicamine.) 3. ibi. (Vt ex pre-
terea ex apozimate etc.) ¶ De prima parte dixit:
sup. suppositis his que dicta sunt. Eger si dolo-
r dextro pede ex dextra manu: et si in sinistro ex sini-
stra est minuēdus etc. Circa quā partē etiā mul-
ta dici possent de flōmā hēda et ex qua vena. S3
qm̃ etiā ibi ample determinant istā materiā in
loco suo quedā breuia tñ ponā. nā scātē corpore
pleno vt fuit sententia Gal. 3. techni. ante q̃ fiat
diuersio opz euacuare a toto. Sed vbi corpus nō
fuerit multū repletū vt dicebat ibi Plusq̃ comē-
rator. In apate calido vnius mēbri p̃mum fiat
tractus materiē ad oppositū: deinde fiat reper-
cussio. vt etiā ordinauit. d. Rasis in textu. ¶ Ad
diuersionē ergo aliquāliter euacuatiua que vo-
caf diuersio minoratiua est flōmā facta per eā
de partē: ex parte rā opposita vt de deo: sum in
sursum vbi est quasi diameter integer oppositio
nis: et iste est multū cōueniēs. Nā si fieret ex par-
te opposita nō tñ fm̃ lōgitudine sed etiā fm̃ la-
titudine: vt exēpli gratia. si esset dolor in dextro

pede fieret flōmā ex sinistra manu. i. brachio tñ
ficeret quasi impossibilis attractio et diuersio de
materia fluētē que est proxima membro lēso nō
correspondentib⁹ habilitet mearib⁹ in tali diuer-
sione: sed si fiat fm̃ vna oppositionem tñ vt dixit
Rasis multū inuaf paties per eā. Nā p̃mo in-
uaf q: minorat materiā ad cōtrariū trahēdo: et
ita phibet quasi fm̃ totū fluxus materiē ad lo-
cū lēsum. 2. innat qm̃ etiā euacuādo et nō solū di-
uertēdo reddit corpus paratū et mēbra vicina lo-
co egro vt possint recipere materiā flūentē cum
repercutit cū medicinis repercussiuis: quā reci-
pere nō possent si vasa forent plena. Unde dice-
bat Gal. loco allegato. qd corp⁹ repletū nō recipit
nō incōuenit etiā vt per talē diuersionē euacua-
riā: maxime cū sit copiosior qd debet in sangui-
nea: vt attrahat aliquid de materia fluxa iā ad
mēbri per modū cōmūne ne detur vacuū. in cho-
lerica etiā puenit talis flōmā p̃prio cū cholē-
ra nō separat a nā sanguinis: etiā qm̃ esset sepa-
rata a natura sanguinis essent dolores vehemē-
tes circa mēbri paties ad prohibendū cōuersio-
nē materiē et sanguinis ad mēbri dolens etiā
pueniret flōmā: ex eadē parte: sed minusa diuer-
sione tñ nō euacuatiua. In reliquis autē mē-
ribus et in dolorib⁹ pēdētib⁹ ab eis nō cōuenit
flōmā nisi corp⁹ fuerit plenū: immo tunc flōmā
thomia facta in principio doloris multū nocet
vt fuit cas. Aul. qm̃ materias cōmouet eas per
corp⁹ fluere facit. Et hec sufficiāt de ista parte.
¶ De 2. parte dixit sic. Et locus ex hoc medica-
mine epithimadus sup. facta flōmā. Et cōposi-
tionē ponit epithimara: dicens: cōfectio epithi-
maris. & rosarū ru. sandalorū sup. rubeorū anel
est anellana indicat: scilicet membris: boli armeni:
opij. ana partes equales. ex his in aceto et aqua
dissolutis fiat epithima. ¶ Addit ponēdo aliud
p̃mū quocq̃ aceto infusum in pergameno immis-
sum vel sup. super pecia superponat: et cū repue-
rit mātē sup. aliud renouādū frigidū. ¶ Pro in-
tellectu hui⁹ partis est aduertēdū qd post diuer-
sionē cōueniēter sit repercussio supra locū dolē-
tē et ad stringēdū meatus paritū vicinarū i p̃n⁹
fluētē: materia et ingrossando materiā: et ad cōfor-
tādū vniēdo mēbri ne recipiat que repercussio
cōpleat qd frigida et stiptica: forte etiā fiet de ma-
teria fluxa aliquāliter repercussio ad venas proxi-
mas maxime cōfortata etiā mēbri virtute ad ex-
pellendū a se et nō recipiēdo materiā aliūdē. hec
tñ repercussio nō equaliter et cū eisdē medicinis
semper fieri debet. Nā in materia sanguinea do-
mināte minus frigida debent q̃ in cholērica in
repercutiēdo: et magis frigida in cholērica: et ma-
gis stiptica in sanguinea: propter id qd materia
colerica est calida et sicca magis: et ita si fuerit
materia mixta cū his vt sepe p̃ngit de materia
stiptica mixta: tñ etiā ad repercutiēdū min⁹ fri-
gida deberent. Rasis tñ vt breuior quos vt sepe
dicit est ponit medicinas ad aliquā intētionē:
que semper fortiores sunt in eadē intētionē: p̃-
supponens medicū esse canonicū et regularē in
offerēdo p̃mo mitiora remedia ante qd ad fortio-
ra deueniat. Istud autē epithima siue linimētum
maxime p̃mū est multū forte et vtrūq̃ propter
forte stupefactionē illi. 2. est magis mire l3 sit
forte satie: neq̃ debet medicus immediatē occur-
tere cū hio a p̃n⁹ doloris: sed qd reliqua nō sumt

De signis
sumptis a
iuuantib⁹
et nocentib⁹
bus.

Declaratio
2. p̃culē
prime par-
tis p̃ncipal-
palis.

Dech
3. p̃
p̃
p̃ncipal-

Dech
larum

cerent in acutissimo dolore posset medicus psu-
mere sup. ista: et vredo prius illo de pilio infuso
qđ est egregiū remedium: qm̄ p̄ infusione extras
bitur mucillago eius frigida crās: et in virtute
aceti sit eius virtus penetrans p̄fundū scire
et ponit inter lenia stupefaciētia: sed primū epis-
thima est forte multū: vt p̄z p̄ intrātia declara-
ta in prin° huius operis in p̄mo cap°. esset ergo
incipiendū a mīoribus remedijs: de qđbus me-
dicamē p̄cipuū est vt extrahatur pulpa cassici.
et dissoluatur cū aqua solarii vel oleo ro. vel cū
aceto sūm diuersas intētiōes: et extēdatur super
petia et ponat sup̄a mēbris: nā hoc est singulare
multū ad mitigatiōem doloris. Vel fiat ep̄sm
cū farina ordei vel lentis excoctatā: et cum su-
mach et dolo armeno: sacra decoctione plātagis
et rosaz et cū oleo rosato et modico aceti et est sin-
gulare: sed qđ est cōe ad mitigandū dolorē forte
est vt sumatur medulla panis filiginis et infun-
datur in lacre vaccino et addatur opij. 3. 5. croci
grana. v. et supponantur: folia et iniquam cale-
facta supra regulā aspersam cū modicissimo ace-
ti cōiter laudantur ad minnendū dolorē.

¶ Sed nota hic qđ id qđ dicitur est de diuersiōe p̄-
sōiam et de repulsiōe in doloribus hōz mem-
broz intelligitur regulariter: qm̄ in certis cas-
bus sp̄alib⁹ quos posui loco suo nō sēp opor-
teret taliter opari: verbigrā. vbi talis dolor iun-
cturarum etiam a cā calida esset factus p̄ viam
crisis vel expulsiōis cretice in febre acutayt se-
pe fit maxime in pedibus nō debemus in isto
casu diuētere cōuertendo sursum ad p̄ncipalia
neq; repercutere cū fortibus propter imminēs
periculum vt vides: sunt et alij casus videbis lo-
co suo. Et hec est de ista parte.

¶ De tertia parte dixit ordinans solutiua. (Vt
ter pretea.) In qua duo facit. Nā primo ordinar
vnum solutiū p̄ viam decoctionis et portiones:
scđo ordinar solutiū in forma pillulaz si pa-
riens fastidierit sumere apozima. ¶ Dicit ergo
primo. Vt ter pretea ex apozimate mirabolano-
rum et hermodactyloz soluat: et faciens cōposi-
tionem eius dicit. R. mirabo. citri. 3. xv. pulue-
ris turbiti albi et sup. p̄i? fricati: polypodij am-
boz añ. 3. ij. sene seminis sumiterre: amboz añ.
3. iij. hermodactyloz añ. alb. se. scariolē. i. endi-
uic: se. apij rosarum añ. 3. ij. coquantur omnia in
quatuor lib. aque: alibi reperitur in trib⁹ donec
ad vnam redeant: deinde cum manib⁹ fricētur et
colentur exp̄mēdo et dentur cū zuc. raberzeth.
i. albißimi. 3. x. ¶ Donit aliam descriptionē pil-
lulaz ad hanc intētiōem dicēs. Si qđ autem
apozima fastidierit. i. talē portiones dicras pillas
sumat: et ponens vtilitatem eaz dicit: que nō va-
lentes surgere faciūt incedere. R. aloes. 3. j. sca-
monee. 3. j. partem quartā. i. gra. xv. rosarum ru-
triaz sextam. 3. vnius. i. gra. x. hermodactyloz
alboz. 3. 5. for. mētur ex his pillule que erunt do-
sis. j. vt dicit. ¶ P̄o intelligētia huius. De solu-
tiuis est primo notandum qđ l3 dñs Ra. ordiet
hic solutiua in cā calida cōueniētia vt p̄z ex se-
rie textus: tamen in his compositionibus solu-
tiuozum intrant multa que mām slegmaticam
etiam respiciunt: et maxime in decoctiōe vlt apo-
zimate vt turbiti polypodij et c. Et hoc fecit ad
insinuandum qđ in morbis iuncturalibus a cā
calida non oporteat solum dictum humore esia

re. i. coleram vel flegma tantum in pendentibus
a flegmate: sed semper eūare de colera aliqd cū
flegmate dñante: et contra dñante colera esia
re etiam aliqd de flegmate. Nam p̄m quidey
qđ fit de doloribus iuncturarum vt dicebat. R.
fit a flegmate cum colera et ratio fit a sola colera
qm̄ colera sola non facile p̄fundatur in iunctu-
ras sed sui leuitate et igneitate mouetur magis
ad superiora membra: flegma etiam solum p̄o-
perat frigiditatem et grossitiem eius per viam de
fluxus raro facit dolores iuncturarum nisi i vir-
tute colere subriliantis et inuantis flegma in pe-
nerratione ad ipas iuncturas: ita humores se
inuuant ad causandum dolorem iuncturarū: qm̄
colera fit tanq̄ vehiculum flegmati vt penetret
ad iuncturas et flegma sua mīrione cum colera
retardat vel prohibet eleuationem eius ad mē-
bra superiora. Et ideo medicīne qđ cōueniūt esia-
tine iuncturis debent participare medicis ena-
cuantrib⁹ coleram et enacuantrib⁹ flegma salu-
tem vt p̄m: immo ē si fit dñaus multus flegma
vt aliqñ contingit saltem in doloribus qđ sunt
per viam paulatine cōgestiōis: et tunc etia⁹ eo
casu non dñ esia solum flegma: qm̄ l3 tunc per
eūonem de proximo fieret curatio illius doloris:
est p̄babiliter post fiet redditus alterius dolo-
ris p̄ viam de fluxus postea flegmatis cum cole-
ra. Et istum cas. insinuat Aui. in prin° capitu-
li de solutiuis in curatione gñali de dolore iun-
cturaz cum dicit. Oportet vt in eis nō educatur
solutiōne flegma solum immo cū colera. Et ad-
dit rōnem dicens: nam cū in eis solum flegma solu-
tione educitur inuatur statim et redit colera et
facit currere ad membrū flegma vice alia. Et ita
dñs Ra. hic ordinans compositionem huius sol-
utiui in formā apozimatis fecit cōpositiones
ex diuersis simplicibus habentibus respectum
non ad coleram tm̄ sed etiam ad flegma: et eā re-
ctificauit cum multis infrigidantibus: vt patet
propterea qđ tales medicīne esiantes a iunctu-
ris non debēt esse vehementis caliditatis ne li-
queant humores et disponātur ad fluxū ad iū-
cturas: et maxime posuit hic rectificātia frigida
vt principaliter sit intentio ad eūonem humoz
frigidoz. In hac etiam cōpositione ponunt me-
dicīne quaz p̄prietates est vt p̄fundentur acuta-
tes medicīnaz solutiua⁹ vsq; ad iuncturas: de
qđbus est semen apij. Et de solutiuis sunt hermo-
dactyli qui etiam esiant a iuncturis et cum hoc
habent inuamentum necessarium in omni me-
dicina solutiua a iuncturis: qm̄ faciunt succede-
re solutiōni stipicitatem in mearibus iunctu-
raz et confortant iuncturas: quāsi non sit tunc
possibile propter stipicitatem et confortatiōē
eoz vt redeant superfluitates que remanserunt
post medicīnam ad dictas iuncturas: qz tamen
hermodactyli per naturam nocent stomacho: in-
trant in compositione mirabolani et ros. rectifi-
cantes nocumentum ipsoz: et cyminum tñ ē me-
dicina et similiter mastix que multum minuant
de nocumentis hermodactyloz: et ita p̄z quo-
modo hec compositio est multum excellēs: et cre-
do posset dari ad mīus. 3. vj. vsq; ad. viij. cū. 3. x.
3. zuc. albißimi sine timore de ista decoctione.
¶ Adverte p̄r p̄pter pillulas quas ordinant
qđ respectu simplicis et modi cōpositionis sine
iste pillule multū singulares in casu nostro: tñ

Nora

Nor. hunc
cano.Hermoda-
ctyli nocēt
stomaco.Declaratio
3^a p̄ncipale
p̄ncipale.Def. pillu-
larum.

Secūda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

Not. hunc
errorem.

Questio.

sunt fortes nimis p vna dosi: immo sufficiēter
ad tres vel quatuor doses propter scamoneam
intransitē vt pz: qz rñ exp̄sse Rasis dicit z est dos
sis vna dētri. glosando istā descriptionē dixit
q fuit error: translatōis in ponendo dosim sca-
monee. Nā vbi dicit ter, debere sumi quartā pz
3. i. scamonee: debuit dixisse quartam partes. 3.
i. tñ vt gra. v. vel. vj. z ista via est satis tura: l3 ē
esset dosis satis fortis supra quam ego nō ande-
rem pro vna dosi nisi in corpore multum forti.
¶ Cū autē exhibito istaz medicinarū vel sibi si-
milium acutaz z a p̄prietate solutiōis in dolori-
bus iūcturaz debeat fieri in prin° hōz dolorū vel
post digestiōē uis est bona z subtilis difficul-
tas in qua laborauerūt illustres medici. Nā sen-
tētia. ā. videt p̄raria pōni Sera. z haly. in hoc
qñ ipsi videtur innuere tales medicinas labo-
riose solutōes nō esse exhibēdas a prin°. Sed si
sunt necessarie medicine dāt medicinas leues aū
digōnē z lenitinas p magna parte. Nā dicit. ā.
z de hōib⁹ sunt loquētes de eis q̄ describunt ini-
rium. i. q̄ dicit in initio cū facili post facile sup-
esse cūandū: z sigillat cū forti sup. medicina post
maturatiōē. Postea addit Aui. z rectius q̄dem
est in hoc. i. in hac difficultate. Si sit mā subri-
lis colerica festinare esōnem sup. cū forti medi-
cina cum videtur maturatio. i. qz in talividerur
maturatio etiam a prin° propter facilitatē ena-
cuatiōis eius. In grossa autē qz cōiter confisig-
tur plenitudo in ea ad minorandum mām etiaz
bonum est facere esōnem minoratiuam a prin°
cū medicinis appropriatis plenitudini supp. sū-
cut sit ēt a prin° in slegmatica. Non est rñ malū
premittere qd eam subtiliet z maturer z p̄parer
ipsam ad hoc vt expellatur. i. simul esiare z aliq̄
lter digerere: cūandō rñ a prin° cum medicinis
appropriatis debilibus: tñ in soluendo in dosi z
p̄r in processu magis digesta mā esiare cum for-
tioribus gradatim ascendendo: z ita melius est
ad istum intellectum vt blande tractaretur: in
prin° rñ incipe a re forti vt dicebat Aui. forti. scy
cum virtute ad euacuandum a longinquo: quīs
facilis sit incolumior. i. sit fortis debilis in forti
dosi: non quidem facilis: qz lenitina vt multū fa-
ciunt empiricōz: qñ talis medicina nihil eua-
cuat de mā coniuncta neqz sigillat solutiōnem
post factam euacuatiōnem sicut necessarium
est fieri vt dictum est supra contriungendo meas-
tus z confortando membra patientia: immo de
tali loquens Aui. dicebat qz ipsa mouet mām et
non facit currere aliquid de quo sit curandum
sup. de cā coniuncta. Addit: immo fortasse subri-
liat mās cōgelatas alias z facit eas currere ad
membriū zc. hanc difficultatem ego late declar-
aui loco suo que est necessaria vt recte intelli-
gatur ad debite curandum in his passionib⁹: eā
videbis loco suo. ¶ Conuenit rñ autē q̄ fiat eua-
cuatio cum fortibus eradicando vt fiat digestio
cum appropriatis ad mām. Et in mā calida vas
lent sirupus ros. mel ro. semper cauendo a siru-
pis lenitiuis cum aqua endiuie z cicore vel plā-
raginis vel in multum inflammata cū aqua so-
latur: postea in processu cum aqua salinē: z veni-
re statim cum modico sirupi de sticados: etiaz de
soluentibus appropriatis sunt pillule de heri-
modactylis minores. Mesue: quas oportebit nō
semel tantum dari sed forte bis vel ter vsqz ad

eradicationē materie: z ista sufficiant pro erpo-
sitione huius partis remittentis me ad multa q̄
essent hic necessaria ad dicta loco allegato.

¶ (Eger vero nutriatur zc.) In ista parte post q̄
ordinauit medicinas conuenientes ordinat p̄r
dieram conuenientem his duobus temporibus
marine in principio z augmento dicens. Eger
vero nutriatur et nutritibus frigidis z stipti-
cis zc. Et hic bene nota qz laudat stiptica in casu
de frigidis non est dubitatio: qz reprimūt acutū
rareū humorum calidiorum: sed stiptica iuuant
in quantum stringunt vias z meatus per quos
sunt materia ad iuncturas: z hoc laudant in
cibus medicinalibus intelligendum erit idē de
medicinis absolue. s. qz in eis semper debet esse
virtus aliquantū stipticis faciens succedere re-
solutioni stipticitarum: z ita medicine pure ley-
nitine de soluentibus vel subtiliatiue z aperiti-
ue. de digerentibus nunq̄ in tali casu simplici-
ter conueniunt z maxime in principio z augmē-
to. In processu autem z in declinatione nō esset
tanta vis istorum stipticōz. neqz necessitas: im-
mo modica vt patet. Valeret igitur pro cibus
milium z pannicū z aliq̄ rñ zc. torefactum ex
aliquē bleres vel spinachia cum plantagine vel
acerosa z lentes excoctate vel plurium deco-
ctionum z panis lotus z tandem far colaryz in
decoctione cuius ponantur aliqua grana coriā-
dorum vel granorum berberorum vel granatō-
rum in casu isto.

¶ Addit: z abstineat a vino z p̄fectionib⁹ que ex
melle sunt z carne. Nam vt patet talia omnia
calefaciunt z humores calidos multiplicāt pas-
ratos ad fluxum: sed vinum cuius quadam sp̄ali-
tate z manifesta qualitate penetrat in a non tñ
de doloribus iuncturaz a causa calida: sed etiā
in causa frigida est ab auctoribus prohibitu-
marime ante tempus manifeste declinationis:
z loco eius in causa calida conuenit aqua zucca-
ri cum vino granatorum in primis temporibus
vel cum modico nucis muscate magis in p̄cessu
su: z in causa frigida z maxime tempore hyemis
aqua mellis est potus ei conueniens cū aliquo
aromatico: z cōiter ponitur salua in decoctio-
ne: z qz vinum non conueniat feci questionē lon-
gam loco sepe allegato 22° rertij: z quid loco ei⁹
dandum sit: etiam ample ibides declarauit: licet
aliquotiens via medicine in cā frigida z marie
in declinatione sed non via potus ad cōmittitō-
nem cibi facientis ab auctoribus laudetur z sit
conueniens vt ibidem declarauit: vt etiam dixit
Rasis in hoc capitulo in fine.

¶ Sequitur alia pars. Cum autem calor ap̄a
ris quieuerit zc. In qua dominus Rasis ponit
curam horum dolorum cūz apostemate post p̄n-
cipium z augmentum: immo iam apparente de-
clinatione per medicinam localem offerendā ad
resoluendum reliquias que remanserunt de mā
ledente z est tota pars clara dicens. Cum autem
calor apostematiz quieuerit z eius ardor supp-
minui inceperit ex eis que calidiorum apostema-
tum reliquias resoluunt curetur quozumvni⁹
confectio. i. compositio. R. ceraz in oleo irino re-
soluram cui admisceatur mucillago fennigree
z seminis lini: deinde teratur simul donec con-
tur sup. ad formam boni emplastri vel vnguenti:
et sic fiet ex eis episthima id ēt linimentū supra

Declaratio
3° p̄r
p̄ p̄r
p̄ p̄r
p̄ p̄r

Declar-
3° p̄r
p̄ p̄r
p̄ p̄r

Declaratio
hni⁹ p̄r
Declaratio
resoluitur

declatio
3^e pticule
p^e partis
p^{ncipalis}.

Declaratio
2^e gr^{is} p^{ri}
cipalis.

Cura. In causa frigida. (Tñ aũr in dolore iſi
curatur) zc.) Hec eſt ſecũda pars prin
cipalis hui⁹ capiti in qua dñs Raſ duo facit pri
cipaliter: qm̃ primo ponit curã doloris iuncturã
a causa frigida pri⁹ manifestã ſã diſpoſitionẽ
ſignat: hoc p̃ medicinas. 2.º ponit ordinẽ in die
ta pueniẽrẽ. 2.ª ibi. (Quapropter habẽs hãc pa
ſionẽ a faſtidio zc.) prima adhuc in duas. Nam
primo facit quod dicitur eſſe de cura p̃ medicinas
ſolutiuas in causa frigida cõueniẽtes in repoſi
tione ante declinationẽ. 2.º ponit curã per medici
nas locales in caſu pueniẽtes in diuerſis repoſi
tione ipſi⁹ morbi. 2.ª ibi (Epiſthima ad podagram
frigida zc.) C de p̃. preponit ſigna doloris po
dagrici a causa frigida dixit. Tunc aũt cõ dolore
iſi curatur neq; calor neq; rubor: aſſuerit fuerit q;
egerit frigide cõplexionis: ſup. ſlegmaticẽ vel me
lencholicẽ: locus tactu ſentitur frigidus: ſup.
tunc indicatur cauſam illius doloris eſſe frigi
dam: q̃ ſi percipitur remiſſus calor: non tamen
rubor: manifeſtus in loco cum grauitate z pon
dere z dolore non acuto ſignificatur de materia
mitra: domnante tamen materia frigida: iſta
omnia ſunt manifeſta et multotiens et ſepe di
ctis. C Conſequenter ponendo curam per medi
cinam ſolutiuam dixit in principio curationis.
pillule maiores de hermodactylis dñe ſunt: q̃
nn iſi

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthel de gradl.

R. hermodactylorū satyrion mezereō siue faciēs viduas: est species lacticiñj: laudatur multū in ednctione aquositate in asclite debite preparatū: laudatur etiā specialiter in podagra z sciaticā secūdo cañ. ca. p. p. cccv. de megeheregi omniū añ. 3. v. hie pigre. 3. r. colloquinride centauree mino. añ. 3. v. euforbi. 3. ij. turbirh. 3. r. faragi indi ziji. synapis piperis castorei: omniū añ. 3. f. informetur ex his pillule sup. cum melle rosato ex quibus a. 3. ij. 5. v. q. ad tres vt dicit sup. mantur: ponens vitilare carū dicit. Ibe nāq. pillule valde conferunt: q. non valentes surges re incedere faciunt. Ista simplicia omnia valent in casu bene inspicienti: quedā ad solnēdū: quedā ad dilandū meatus vt virtutes medicina rū solutinarū possunt v. q. ad profundū mēbriū iscurarū peruenire: vt est ferarai ziji. synapis piper z castorei: quedā prohibent nimā eric cationem incurrarū per medicinas multū cale faciētes z ericantes solutinas z aperitiuas: vt singulariter fuit satyrion siue testiculus vulpis: quod cū caliditate est etiā multū humectariū: z inde laudat singulariter inter medicinas coir? Iste tñ pillule sunt fortes vt pater z multo fortiores q. pillule de hermodactylis. **A.** def. maior: sed vt dicitur est. Rasis in hoc libello semper vrit fortiorib? medicinis. **E.** de medicinis electis in hac intēione vt dicebat A. 22ª terti in capitulo de doloribus incurrarū. precipue sciaticae dicit. Et nō sunt aliquae sup. tñ viles sicut pillule inuamēti siue proficni quas ponit 5° cañ. neq. sicut hiera hermetis de qua dicit ibidē q. illius qui bibit eā incipiūt iscture dolorose roē, emittere z sudare: nō est in ea solutio ventris pluri ma vt dicit: immo mundificat cū subfiliatione. Et in capitulo de cura sciaticae dixerat de medicamine hermetis quod est mirabile valde magis tñ valet cū quadā prouocatione post alias euacuationes: de talibus solutinis habes copiam loz co allegato: nō curo multiplicare. **S.** de debeat notare q. licet dixerit Rasis in textu q. in dolore a causa frigida in pñ^o curationis pillule maiore de hermodactylis dāde sunt: non intelligatur q. a principio curationis simpliciter debeant exhiberi in materia frigida inepa ad soluendū pillule tales fortes: qm melius est in tali materia vt supra fuit dictū de mente Aui. vt blande tractetur in principio. Et si aliqñ exhibeātur tales medicine fortes hoc est post digestionē z post alias medicinas solutinas mitiores exhibitas ad maioriā minorādā. Sed cū est intentio euacuatio nis cradicatue: runc possumus in principio curationis talis vt eradicatione euacuationis vrit talibus pillulis fortibus. Et istū sensum bene nota: q. ista verba hic posita essent pñ^a magne ruine z magni erroris nisi recte intelligātur. **I.** In pñ^o igitur in tali causa frigida q. pleriq. cōmigitur repletio possunt exhiberi aliquae pillule minozarine de materia: sed nō multū fortes: z exhibeatur etiam de talibus medica dosi vt faciāt ascellare bis vel ter tantum. nam posset fieri cōpositio vt infra. **R.** turbirh electi insidari z interius z exterius. 3. 5. ziji. 3. f. hermodactylorū. 3. ij. mastice cymini añ. 3. ij. cū succo iue flant pillule de quibus dari pōt. 3. f. in tribus pillulis fiet solutio leuis z appropriata. **P.** Postea inten

dendum est cum digestiōis ad materiam cum calefactiōis z incisuius fluētē materia cū virtute si prica ipsozum. Sed post q. est fluxa z pro magna parte minozara materia procedatur: tñ cū subfiliatiuius z incisuius z absterfuius: vnde in primo casu valeret mel rosatū cū syrupo de sticados parum cum aqua saluie abf. acoze. Et q. est fluxa materia posset poni oryamel z simplex z cōpositū cū syrupo de sticados cū aqua decoctionis radicis acozi z berthonicē z herbe arterice z seminis peonie dimittendo semina multū calida vt feniculum z ameos z reliqua huiusmodi ne materia cōuertat ad lapideitatem: etiā ne liquefaciēdo humores faciant eos magis fluxibiles. de oryamel tñ feci questionē specialē si cōueniat in isto casu in loco sepe allegato: videbis ibidē vbi etiā nūmerauit multas medicinas digestiuas in casu appropriatas: ideo non volo hic vltius multiplicare.

C. Consequenter facta euacuatione ordinat medicinas locales cōuenientes in casu ante statū numerando vñā precipue facrā vt infra dicit ad podagrā frigidā. **R.** storacis liquide castorei euforbi myre aloes achacia: omniū partes equales: et his omnibus cū vino veteri admixtis fiat epithima z lenimentū. pater enim q. hoc est conueniens in casu calefaciēdo z resoluēdo ex parte castorei z enforbi z myre: postea stat vrit cōstrictiua cōfortatiua prohibitiua fluxus ex parte storacis liquide in qua est cōfortatio cum sticacitate. 2° cañ. postea ponitur achacia etiā ad prohibendū fluxū cū remissione caloris medicinarū calidarū. **S.** Sed hic ego cōmuniter lando emplastrū Aui. de fenugreco infuso et bulliro in aqua z aceto: postea facta longa bullitione misceatur tantūdem mellis z iterum bulliat vt in corporetur cum emplastro: nam est mitigatiū doloris aliquid confortatiuum z resolutiū: quod etiam valet in causa calida fluxa materia. **P.** Potest etiam fieri lenimentum cum cassia in corporeta cum melle cum dominio mellis fluxa materia z dominio cassie ipsa non fluxa apponēdo super de hermodactylis puluerizatis.

A. Addit consequenter ponendo emplastrum siue cerorum conueniens post fluxam materiam: prius tamen preparando penetrationem ad emplastrum cum distillatione aque ab alto dicit. **E.** ung. dolor quicuerit patienti succurratur ex distillatione multe aque calide sup. decoctionis camomille z altee ab alto z inuncio fiat ex oleo irino z emplastrum ex bdellio molli z storace fenugreco z semine lini z armoniaco superponatur: z ponens modum compositionis eius dicit q. hoc modo conficitur: armoniacum et bdellium in vino veteri resoluantur: et omnia alia eis admisceantur ex quibus fiat emplastrum et superponatur. Nam sup. per bdellium et armoniacum vltra solutionem que in eis est prohibetur materia simul cum alia lenitima de semine lini z fenugreco ab induratione: que materia facile induratur in incurris in processu nisi prohibeatur. **I.** Adeo addit Rasis declarans inuamentum emplastri quod dictum est. Ibe namq. species egritudinis que in lapidis duritiem transiit: supple. facili ter reddit instrumenta et incurras fungis similia id est incepta ad motum propter duritiem materie incluse in eis sup

notade sa
pione.

lor. hunc
aū.

Nota bñ
hoc empt
Aui. f. hoc
casu.

Nota
costru.

Nota
baln.

ple nisi mollesceretur. Et sic fit expedita ista pars.
¶ Sequitur alia pars principalis huius partis in qua ipse ponit dicitur conueniēte in patientibus podagra frigidā: et nō cum actu mī paritū: sed etiā tempore sue sanitatis. Dicit ergo p^o q^o hīs hāc passionē a fastidio. i. superflua repletōe cibī et potus et ab aqua frigida et a nutrimentis grossis et a frequēti ebrietate custodiā. Istud totum clarū est: qm̄ hec oīa faciūt ad gñationē humorū grossorū flegmaticorū: qm̄ sunt causa huius passionis ut patet.

¶ Hoc totum quod dixit est obseruandum non tantū dum est actu paritēs: sed etiā in ipso sanō ut preferet a casu in hanc dispōnem: addit: eiūq^{ue} precipiendū est ut dum sanus est motu vraf. Signāter dicit dū san^{us}: qm̄ cū actu dolet mot^{us} marie pedū est discoueniēs ne sequat^{ur} dolor: ad quē se qm̄ tract^{at}? et insinuat ad loca dolentia nisi forte in manifesta declinatione. Nam tūc leuis morus fortificādo iūcturas et per calefactio nem subtiliādo mām facit ad resoluēdū reliq^{ua} rū q^{ue} remanserūt: ita similiter tempore sanitatis cum nō est corpus paratū ad dīctos dolores de proximo motus conueniēter factus nō supra repletōne vniūscādo caliditate membrorū ipsoz iūcturalium facit ut virtus expulsiua illoz mēbroz sufficiat ad expulsiōne superfluitatū p^{er} iūcturimēti eaz^{um}: sic nō aggregabuntur sup^{er}fluitates in iūcturis p^{er} viam paulatiue congestio nis q^{ue} aggregantur tpe quietis: cū tñ tales dolores a causa frigida plerūq^{ue} fiāt p^{er} mām aggregatā p^{er} illum modū paulatine cōgestiois.

¶ Addit: et a coitu abstinere: et intelligat non in hora debita facto: pro q^{uo} addit: p^{ri}ncipue cū est sanus. i. sūm stomachum repletus fuerit: intelligat et de coitu sup^{er}fluo. Nā talis est q^{ue} debilitat vtrūq^{ue} maxime nāles et mēbra neruosa: et p^{ro} addit: cit ad hec commenta: sed moderate factus masime in viro potēte excitādo caliditate naturā lem phibet aggregationē materiēz frigidā: et ita aliquoties inuat in casu isto: sed nō fiat cum multo labore et p^{er}uisione. ¶ Addit: neq^{ue} balneū ingrediat^{ur}: intelligat de balneo aque simplicis maxime tepidē: p^{er} tale balneum remouēt^{ur} iūcture et nerui: et ita relaxata dicta mēbra sūt passibilia ad receptionem superfluitatū aliis de: et etiā impotentia ad resolutionem superfluitatū p^{er} p^{ri}ncipium: sicut ex opposito p^{er} aggregationem ipsoz membrorū p^{er} medicinas aliquanlter stipicas reddūt^{ur} ipsa mēbra fortiora in resistendo insuētie materiērum et potētia ad digerendum et resoluendum. Ideo balnea mineralia et aluminosa et salsa et erea et ferrea in casu conueniunt: de quibus dicebat Aui. 2° p^{ri}ncipio capituli. 19. doc. 2° q^{ue} aque sup^{er}. minere crece et ferree et false etiā inuant in egritis. que. sū. sūt ex frigiditate et humiditate et in doloribus articuloz et podagre et conferunt lapidari et. Et in capitulo sequenti de his que proueniūt ex vñ folis ordinant balneum in habētibus dolores neruozum et articulozū et habētibus spasmodos ex oleo calefacto in quo decoquantur vulpes dicit q^{ue} si in ipso supple oleo vulpes sup^{er}. integra et vīna ligata pedibus cum capite cocta fuerit aut abandum id est mustella et factum fuerit supple balneum ex illo oleo erit medicamen melius q^{ue} esse potest dolorem habētibus iūcturarum et

podagram et. Et de balneo et similibus feci questionem specialem loco sepe allegato 22° terrij. ¶ Addit neq^{ue} exercitetur post comestione: patet. Dixit consequenter. vīnum preterea verus et purum bibat intelligatur non album sed nigrū et ad stipiticum aliquanlter declinans maxime si vñ sit illius loco potus cibalis: sed si forte sit vñ in declinatione loco medicine posset exibi beri parum purum et subtile ad resoluendum reliquias materiērum que remanserūt.

¶ Dixit. vltimo eis quoq^{ue} dum sanus est vtratur que vīnam prouocare consueuerunt: intelligatur hoc dicitur esse ponderosum cum multo sale: quoniam sanus et repletus si vtratur prouocaturis disponeretur ad dolores iūcturales maxime si alio fuerit consuetus ad eos: et proprie si multipliciter alias fuisset lesus: quoniam medicū prouocaturie proprie sumpt^{us} ut est semen feniculi dauci et apij sua acuitate subriliant hūores et liquefaciunt et dilātāt meatus: et sic parāt materiā ad fluxum ad loca consueta et parata de se recipere ut sunt mēbra iūcturarum.

Ideo sepe ad curationem doloris calculi propter necessarium vñm diureticorū solet sequi dolor articuloz et sepe podagra. Et de hoc feci specialem etiā questionem in loco allegato: et etiā alibi contra sententiam vñus doctissimi ducalis magistri Benedicti de nūria collegeo notū: qui in doloribus acru existentibus iūcturalibus propter quosdā res. similes dicebat diuretica offerri debere: et tamen recte. hic noster dicit: cum sanus est: et non cum sūt dolores sed cū sanus est quasi mundus in quo alio non confueuit saltem non frequenter licet semel euenerit confortatis prius mēbris iūcturalibus: sic si moderare assuescat his que vīnam prouocare consueuerunt: credo q^{ue} sit conueniens p^{ro}pter id quod diuertuntur materie a vñs iūcturalibus. Si etiā reperiantur res. q^{ue} in tempore egritudinis prouocaturia conueniant: de quib^{us} sūt vñus rectus. d. Aui. positis in curatione generali de doloribus iūcturarū. vbi dixit q^{ue} plures de habētibus dolores iūcturarū frigidos et complexionēs humidās non inuantur cū solurione plurima facta portione et clysteri. Et addit et cum medicantur cum diureticis sanantur.

¶ Responde ut exposui illum recte loco suo: q^{ue} tales non inuantur. si complere cum solutione et. Et ibi laudat tantū diuretica factis et aduatiōnibus pro magna parte eradicatoriis. nam cum modicum de materia remansit in toto et in iūcturis dicebat ibi rectus q^{ue} prouocatio defecet materiam dolorū iūcturarū que refecatur ex superfluitate digestionis illorū membrorū: et tunc non est timor de conuertendo materias ad iūcturas cum non sint abundātes in toto: immo sūm totum euacuat: sed id modicum q^{ue} remansit de materia in iūcturis ex talib^{us} diureticis recipit inuamētū dupl^{ic}. Uno mō p^{er} simplicem alterationē ericādo: cū tales medicine sūt sicce. Alio mō subtiliādo materias q^{ue} sūt in iūcturis p^{ro}pter caliditate siccirari cōstrictas quib^{us} subtiliatis per easdem vias per quas deflurūt dicta materia a virtute membrorū expelli possit per vias vīne: et ita inuabuntur talia corpora: videbis loco allegato. ¶ Et sic fit finis huius capituli.

Nota de vino i hoc casu.

Nota de coitu.

Nota de balneo.

Secunda pars practice magistri Joan. Matthei de gradi.

De sciatica.

Lapitu.

xxxij.

Dolor vero qui sciaticus vocatur est qui ab ancha per coram tota usque ad genu in longitudine per tendit: quique etiam in longitudine ne ad virge similitudine extensus per crus usque ad pedem descendit: et tunc si in complexione dominatus fuerit calor: et in vicia figura: ex basilica manus eiusdem partis pus minutio facienda est: deinde ex sciatica.

Si autem egri complexio frigida fuerit et color fuscus sepe per vomitus et apozimate rassani cum syrupo acetoso. Quia quoque ac pedes et crus ex oleo in quo castorei et euforbii et storax sint resoluta infundantur assidue. **Q**uod si dolor in coram mansuetus fiat: eger ex almuri nabati et baurach dyssterizetur et ex enemate acuto quod in c. de apoplexia notauimus. Collyrii quoque ex ciclamine et colloquintida factus supponatur: quod consilium fieri conuenit donec eger excoaratione incurrat: ex ea enim dum accidit pleuritis consequitur sanitas. **S**i autem passio fuerit: synapis sumatur et cum vino collybino eiusdem spiritus teratur et ex apozimate sicui conficiatur ex quibus core emplastrum superponatur: quod tamen dimittatur donec in loco vesice plene aqua fiant et scindantur et fluat aqua in eis est et vaporis locus cum aqua calida: deinde eger per aliquot dies quiescere dimittatur: et si nondum sanitati restitutus fuerit: ad hanc eandem curam redeundum est. **Q**uod si egritudo valde mansua fuerit et longi temporis et timetur ne vertebra resiliat aut egressus fuerit: locus ex instrumento quod rote assimilatur cauterizandus est: et intendatur cum coctura super caput acbe apud core principium ponenda: cuius tamen rei sermocinatio istius nostri operis metas transcendit.

Taliter preterea patiens in tempore soporatus vomere consuecat et soluere ventrem et regimen subtiliare et a cibis grossis et frequentibus ebrietate abstinere.

Deest capitulum de sciatica

et de dolore sciæ quod continetur ad precedens recta continuatione in hunc modum. Nam cum in precedenti capitulo sit determinatum de dolore podagrico qui inter dolores iuncturales

est dolor frequentius adueniens corporibus: et prius quam ceteri dolores iuncturales propter situm maxime pedum deorsum respectu altarum iuncturarum unde parantur ad recipiendum influxum ab alijs membris propter etiam motum progressum calefacientem dictas iuncturas: unde fit attractio materierum ad eas plus quam ad alias iuncturas. Et quoniam ad diurnitatem dolorum pedum solet sequi etiam sciatica nisi debite prouideatur: propterea quod per influxum materierum de superioribus ad pedes debiles factos per viam transitus per venas medias aliquæ materie facilliter recedunt in venis terminatis ad iuncturas scilicet siue piri in qua voluit vertebri quod est extremas ossis core que sciatica est proprie concauitas ossis anche: et ita ab aliquibus talis dolor aliquotiens appellatur sciaticus: aliquotiens dolor anche. Ideo ad dolorem podagricum conuenit sequi dolor sciaticus. Sepe tamen etiam coniungitur influence simul materia stante plenitudine ad sciaticam et ad iuncturas pedum: tamen de eis. d. R. a. flo fecit duo capitula distincta sicut et alij auctores: quoniam cura sciaticæ multum elogatur in cura a curis dolorum aliarum iuncturarum maxime in hoc quod repercussiva vera non admittuntur in sciatica in augmento doloris sicut in alijs admittuntur doloribus: quod pariter etiam per R. a. s. m. in textu qui etiam in dolore sciatico a causa calida de medicina frigidis localibus nullam facit mentionem: hoc est propter profunditatem magnam iuncture sciæ: ne materie intus profunderentur per stipricas medicinas que profundate difficillime postea remouerentur: immo quasi nunquam curari possent nisi cum canterio acuto vel potenciali in omni cura timor de medicinis frigidis non haberi potest tantum reliquis iuncturis propter minorem capacitatem earum. Et istam sententiam expresse posuit dominus Aul. in cap. de cura sciaticæ cum dicit. Et tunc quod de sciatica quod ipsi sup. dolores sciatici differunt ab alijs doloribus iuncturarum. Nam repercussio in primo dicitur: quandoque nocet eis noimento vehementi: quoniam materia profunda est et repercussio retinet eas illic et ponit eam talem quod difficilis sit eius resolutio: et preparat eam ad hoc ut dislocetur in iunctura et sic conuenienter factum est capitulum de sciatica post capitulum de podagra et differenter ab alijs doloribus iuncturalium qui magis in cura communicant.

Dividitur presens capitulum in tres partes. Nam primo ponitur curam et signa doloris sciatici a causa calida. secundo ponitur curam eiusdem a causa frigida. 3.º ponitur modum preservationis corporum paratorum ad hos morbos in tempore incolumitatis eorum: maxime tamen contrahendo ad preservationem doloris a causa frigida: quoniam tales ut frequentius eneniunt. secunda pars incipit ibi. (Si autem egri complexio frigida fuerit etc.) tertia pars incipit ibi ad finem capituli. (Taliter preterea patientes in tempore soporati etc.) Prima etiam in duas diuiditur: quoniam primo ponitur signa absolute ad declarandum dolorem sciaticum. secundo ponitur signa et curam specialis doloris sciatici a causa calida. 2.º ibi. (Et tunc si in complexione fuerit calor dominium.)

De prima ergo parte dixit declarando talem dolorem sciaticum. Dolor vero qui vocatur sciatica

Quid dolor sciaticus.

Declaratio 2.º per partem principalem.

Nota de sciatica.

Ora curam ponit de podagra non fertur.

Declaratio 3.º partis principalis.

Quid sit
dolor sciati-
cus.

Declaratio
2^a p^{re}cul-
p^{re} partis
principalis.

ricus est qui ab ancha vsq; ad genu in longitu-
dine ad virge similitudinem vsq; sup. chorde gros-
se similitudine extensus per crura vsq; ad pedes
vel pedē sup. parum descendit: hoc rorum clarū
est: et alligacione iūcture scie cum genu p neruū
quendam latum expausum per coram exteri⁹ q
alligatur ad chordeas iuncturam genu ligantes
de quo declarari loco allegato versum finem cas-
piri li de doloribus iuncturarum: ita per illuz
neruū stante dolore circa sciam preparat effusio
materiæ ex toto corpore desuper vsq; ad ge-
nu z qñq; vsq; ad pedem: z ita apparet dolor qñ
sit p chordeam extensam infra virgā vsq; ad pedē.

De 2ª parte huius partis ponēs curam dolo-
ris a causa calida. p^o ponit signa eius z psequen-
ter curā. Dicit ergo p^o q sup. stante dolore scia-
tico ad modū declarari: tūc si in complone sup.
naturali fuerit calor domini: vel etiā in com-
plone mēbrī accidētaliter manifestet dñm
caloris: z in vīna appareat tinctura tūc sup. de-
clarat q causa doloris est calida. Et pñ ponēs cu-
rā addidit: et basilica sup. tūc manus eiusdē par-
tis prius munitio faciēda est a sionia z deinde
et sciatica sup. ex vena posita in pede in pre syl-
neftri apud canillas. p^o intellectu partis p^o
debes notare q principalr declarauit dolorem
sciaticū a causa calida p habitudinem calidam
totius z p tincturā vīne sup. ad rubē declinā-
tē: z nō declarauit p colorem alteratū ad rubē
vel citrinum in curi partis anche neq; p tactum
calidū illius partis sicut supra fecit in cognitio-
ne doloris podagrici: hoc est q errare contin-
geret per hec duo signa qñ stante mā in pfundo
iuncture scie: z si calida fuerit causans dolorem
ppter tñ eā longari a cuti nō necessario manife-
stabitur alteratio in colore vel in tactu. Nam co-
lores corporū qualitatē humorū ostendūt nisi in
pfundo accubuerint: vt dicebat Ba. 2ª affo. stā-
ribus ergo humoribus in pfundo et calidus nō
sit necesse colorem cutis mutari p eam sensibilt
sed ex dñio caliditatis in toto q manifestatur p
multa signa: z ex tinctura vīne cū dolore vebes
mētri in ancha maxime ē cū repletionē venarū
totius possumus arguere supra cām calidam a
dñio sanguineā. Nā cā calida colerica a dñio ra-
ro vel quasi nūq; facit dolorem iuncturalem et
maxime sciaticū ppter id q sup. dixi: q tales
māe subriles de naturā ignēa magis convertū-
tur ad exteriora q pfundentur in iuncturas.

Secūdo nota q ita in hac dispositioe ponat
curam per sioniam tñ: cū reliqua q marie ad die-
tam faciunt de minoratione cibi in principio:
immo vt plur de tenui dieta z cū dimissione ex-
ercitij z oīm eoz que faciūt ad morum z calefa-
ctionem maxime de diminutione carnis z vini
z similibus sunt in hoc casu pcpue obseruanda:
sed de his nō facit mentionem supponens vt res-
deatur ad canones positos supra in cura doloris
iuncturarū z maxime podagrie q omnes obser-
uari debent in sciatica ppter illud quod dictū
est de reperensissimis in principio. Nam talia nō
debentur in sciatica vt dictum est ppter mate-
riam profundare: sed cum est iuxta sedario-
nis doloris in principio: tunc dicebat Auicēn.
oportet vt sedes eos cum mollificatione leuif-
cantibus sup. habilitantibus membra neruosa

ad dilatationem neminis violenta fiat extēso
illozū membrorum ebulliente materia: tamē
Auicēn. facit exceptionem nisi materia fuerit ni-
mis subtilis calida valde faciens dolorem sup.
acutissimum: vnde tunc ppter remissionē qua-
litate materie z ppter timorem natum sequi
de spasmio oportet aliquid apponi de medicis
frigidis ad doloris remissionem: licet Rasis in
de iuncturis phibuit quēcūq; frigida in scia-
tica etiā si a causa calida quodammodo com-
burente de hoc dixit loco allegato sepe.

Nota consequenter q floboromia in isto ca-
su est maxime conueniens in principio facta ex
basilica: z in processu facta ex sciatica. Nam per
floboromiaz basilicā sit diuersio de materia san-
guinea fluitare: per floboromiam autem sciatis
ce fluxa materia sit radicatō illius ppter di-
rectionem vne sciaticæ ad ancham vel sciam: sed
ex qua vna basilica fieri debet vtum et basilica
brachij eiusdem lateris vel alterius: licet Rasis
dixerit hic q sit stenda ex basilica eiusdem late-
ris hoc intellexit stante iam fluxa pro parte ma-
teria z in corpore non multum pleno vbi stat in-
tentio non tantū diuersionis: sed etiam euacua-
tionis sed vbi essemus in principio fluentis ma-
terie vel corpus esset plenum z staret intentio di-
uersionis tantum: deberet fieri floboromia ex
basilica partis opposite vt latius declarauit de
mente anctorum loco suo. Nota etiā q licet sim-
pliciter dicat Rasis in stenda floboromia euac-
uariā que nūq; est stenda in casu nisi post di-
uersionem maxime in corpore pleno debeat fieri
floboromia de vena sciatica ppter causam di-
ctam: hoc intelligatur vtum vt in pluribus. Nā
aliquoties de materia in scia comunicatur nos-
cumentū ad partem domesticam core magis q
ad partem syluestrem: et sic per venas magis ali-
gationem habentes cum saphena q cum sciatis
ca: quo casu stante dolore magis in parte domes-
tica q in syluestri core vel cruris esset stenda flo-
boromia euacuariā de saphena et nō sciatica
vt etiam dicit Auicēn. Et ita cum his floborho-
mijs canonice facit z reliquis de dicta z vomis
tu leui ad diuertendum aliquantū sepe dicit do-
lores sciatici a tali causa pudentes cito curan-
tur: ita sit expedita ista pars.

Sequitur alia pars. (Si autem egri comple-
tio frigida fuerit etc.)

Hec est secunda pars principalis huius capi-
tuli in qua ponit curam doloris sciatici a causa
frigida z duo facit. primo ponit signa ad decla-
randū talem dolorem. secundo psequitur in
cura. secunda ibi. (Sepe pronocandus est vom-
itus.) De prima parte dixit z est clara. Si autē
egri cōpletio frigida fuerit z color fuscus: z sup.
dolor fuerit grauatiū paulatim factus cū re-
liquis signis frigiditatis sup. declaratur tñ ca-
lem dolorem depēdere a causa frigida. Et ponēs
curā dno facit principaliter: qñ primo ponit cu-
rā illius cū nō est dolor antiquatus. secundo po-
nit curā eius cū passio inueterauerit. Et cūda ibi
(Si autē passio inueterauerit etc.) prima etiā in
duas. Nā primo ponit curā illiusfario in pñ vel
augmēto eius. 2° cū dolor sit māius magis in
statu: nō tā fuerit lōgi tēporis z multū māius
chronica. 2ª ibi. (Quod si dolor in corā māius
fuit etc.) prima etiā potest diuidi in duas fm q

Not. vlli
ratē floie
hoc casu.

Nota

Declaratio
scde pri-
ncipalis.

Ora cano-
nes positi
p curatōe
podagrie
nō seruāt

Declaratio
p^{re} partis
principalis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Mattbel de gradi.

buo spalia remedia ponit vnum p vomitu: scz per medicinā localem. ¶ Legendo istam primā dixit. Si aut egri cōpō frigidā fuerit et color: fuscus sepe puocādus est vomitus cū apozimate. i. decoctione sup. alicuius vomitui cum sirupo aceroso: vt sup. esset decoctio facta et semine an heri vel rassani vel cū rassano. Addidit de secundo pñcto: cora quoq; vt pes et crus sup. cum ancha ex oleo in quo castorei et euforbii et storac sint resolutina inungatur assidue. ¶ Pro intelctū primi puncti nota q in tali dolore a cā frigidā quo incitatio puocatur: nā vomitus in casu est multum cōueniens in tali dispōne: et multo magis q solo ventris cū pharmaco et maxime fluente māl: et in fluxu māl cōueniat et in facto per viam paulatine congōnis: qm p vomitū diuertuntur māl: si fluant ad partē oppositam vīe fluxus ad anchas et p vomitū eūantur māl ante cedētes q cūatenon mōuebuntur ad anchas: et nisi talē eūetur ppter dolorem cōuertitur facili ad eas: ideo oī rge vomitus est cōueniens: nō sic aut ventris solō: nā p solō ventris conuertitur māl ad partem doloris: propter hoc dixit Aui. in ca° isto de cura sciaticae. et iā diximus qd vomitus inuārius est q ventris solutio propter morū māl ad partem doloris sup. per solōnem ventris et vomitus inouet eam sup. mām etiam do ab ea. f. parte doloris et supra dixerat: ventris aut solō qd; vsq; ad finē postponitur et est sufficientia in vomitu forti et nō trahat solutio forte mām ad inferiora sup. versus locū doloris vnde sup. forte recipietur aliquid de ea in transitu in loco doloris. Addit: nisi sit parua. i. pauca materia: nā cū est modica māl in toto nō erit timor: et p medicinam solutinam secessinam vt cōuertat pars eius ad locū doloris: qm nā regulabit eam modicā puenienter eūando p intestina: ita vomitus est laudabilior q solutio ventris in casu signāter ergo dixit sepe puocādus est et. Solutio tūā tūā in casu puenit et sepe sunt necessaria debent regulari bñ qd supra dictum est in capitulo superiore de cura podagre.

¶ Circa scdm punctum nota q lā qd laudant Ras. de inunctione stenda cū oleo in quo sit virgatus castorei et euforbii et. nō intelligatur in pñ doloris siue fiat p viam defluxus siue p viā paulatine cōgestionis: qm tunc est necessaria mīstratio doloris que fit cū anodinis et aliquid confortantibus vt cū somentatione ex aqua decoctionis camomille et fenugreci et fursuris et similia: non etiam tute conuenit talis inunctio vel sibi similis que fit taliter cū fortibus resolutionis et efficcationis in statu vel et in declinatione cum māl est aliquid indurata ppter timorem petrificatiōis: sed opz admisceri aliqd molificatiuum vt sepe dicunt est ppter euitare dictum periculum indurationis: tñ Rasis vt breuius loquens vt sepe dicitur est: ponit remedia vltima que fieri debent post mīro: et qd reliq non sufficient: tunc istud est satis forte ad completum intentionem solutionis.

¶ Ultimate cōsequenter ponit curam talis doloris cum sit mansuus: primo per quedā remedia conuertentia ad intestina. secundo per ea q conuertunt ad cutim exterius. secunda ibi. (Si aut passio inueterauerit et.) Dicit ergo pmo

Vomitum
valde lau-
dat in hoc
casu.

Nota

Nota hūc
cano.

q si dolor in cora mansuus fiat et sup. etiā in ancha: eger ex alimuri. i. falsamento humido quod discurre ex piscibus salitis vel ex carnibus salitis et nitro clysterizetur et ex enemate acuto qd in cap° de apoplexia nominauimus sup. etiā clysterizetur. Addit: collum quoq; ex ciclamine et colloquintrida factū supponat: qd eo vsq; fieri cōuenit donec eger dissinteriā incurrat vt dixit: et ponens vtilitatem huius dixit. Et ea. n. dum accidit sup. dissinteria plerūq; cōsequit sanitas: ista oīa vt patet sunt multi fortia: ly parata mltū iuuare in corpore parato tolerare impressionē horū medicaminum vt in corpore robusto forti: et ego alio vsus fui isto ingenio in quodā armigero qui fuerat faciens qplurib; mensibus de sciatica cū esset iuuenis: et curatus est: et successit mihi hōz not magnus. Sed in corpore debili et delicato nequa q est eis vtdū: qm forte perducerent ad syn copim acuitate medicaminū: nec nūc ego laudarem etiā in corpore forti esse procedendū vsq; ad dissinteriā: ly laudē esse vtdū clysterib; satis fortib; attrahētib; materiā: legmaticā ad itestina nā in eis nō tāst est timor: sicut est de medicinis solutinis datis desuper: patet. ¶ Cōsequenter de alia parte dixit. si aut passio inueterauerit sup. si dicta nō sufficiat: synapsis fumat: et cū timo colli bino eiusdē qritatis teratur: et ex apozimate sicut. i. decoctione sicut satis spissa cōspargant. i. in corpore: ex quib; core. i. extrinseci et vel scie emplastrū superponatur: quod tādū dimittatur donec in loco vesice plene aque flant et scindantur et effluat aqua que in eis est.

¶ Addit: pānus quoq; aqua calida infusus supponat. f. sup. ad cōuertendū aquo sitat per illas vias: vel supple ponantur aliqua folia attractiua: vt folia caulium vel folia hedere: apponēdū etiā aliquid mellis super ea ad magis attrahēdū. et ita per aliquos dies fiet attractio aquositas ad exteriora de profundo anche. ¶ Deinde dicit Ras. Et eger per aliquos dies quiescere dimittat: et si nondū sanitati restitutus fuerit ad hanc eandē curā redeundū. Patet em q talis cura de vesicatorio succedere debet ad alias curas precedenti. nā per precedentiē medicinā et solutinas et per clysteria perficit intērio principaliter ad materiā autecedentē: ly etiā aliquid conuertat ad ea de cōiuncta et enacne: et per istud in genū curatiū vesicatoriū vel sibi simile perficitur intērio de enacuādo materiā cōiūctā per cuti attrahēdo: quod fieri non debet si in toto esset materia apra fluere. Ex quo patet debitis ordo in his medicinis secundum Rasam applicandis. nam tales non debentur medicīne nisi relis multo: qd quis prius factis: et cum passio inueterauerit: ex quo patet error multorum in opere qui in dolor sciaticō non facies euacuationibus post tres vel quatuor dies a principio faciunt vesicatoria et verberationes cum virgicis supra locum dolentem et. ¶ Consequenter ad istam eandem intentionem quando etiam per dicta non remouetur egritudo ponit remedium vltimo sciendum: precipue cum timeretur ne fiat dissolatio inunctis re propter mucilagines replentes vacuitates eius et molificationem et elongationem ligamentis ad quam dissolutionem aliquotiens deueniatur in tēpore longo: et est remediū cauterij actralis: in virtute cuius ericatur illa superflua huius

Nota hūc
casum.

Nota hūc

No. de ves
ficato: hūc.

No. errorē
multo: hūc.

Declar
i par
puncti

miditas cōtenta in iunctura que est causa dicitur
nocumēti: et etiā cōfortat iunctura remouendo
malam complexionem frigidā inducā a mate-
ria. Et uiuādo partes vñ aliunde nō recipiāt di-
rit. qñ egritudo valde mansua fiat et longi tem-
poris: tunc ne vertebriū proflit vel egressum
fuerit locus et coctura sup core pñ ponenda
De his aut cauterijs feci lōgam declarationem
in loco suo. 22. terij ibi videbis: hic ero excu-
satus sicut ē se excusat. Rāf. dicēs: huius tamē
rei fermocinatio: qñ sup. partis chirurgice huius
nfi opis merā trāscendit. C. Sequit alia pars et
3ª principalis huius capiti in qua. d. Rāf. ponit re-
gimē pferuariū talis doloris a causa frigida
dicit. Raliter pterea parietes in rpe ospitatio
q sup. solent incurrere tales dolores vomere cō-
suecāt et tollere ventrē sup. cum appropriatio
regimē subtiliare. I. pauci sumere debēt de cibo
et potu: vel sup. vñ regimine subtiliatino em cō-
fortatio et nutritio grossis et frequētibz
eat abstinere conuenit: hoc totum clarum est.
Et sic fit finis capituli ad laudē oipotēntis dei.

De gibbositate cū fieri incipit. L. xxxij.

Gibbositas fieri incipit: pil-
lule maiores de hermodactylis
dande sunt et oleum de rasim
cum aposimāte de seminibz se-
pe lumendū. C. Locus quoqz ex oleo sam-
bucino in quo storax liquida et castoreum
et euforbium resoluta sint frequenter inun-
gendus est et a cibis frigidis et grossis ab-
stinendum. C. Aqua etiam calida in qua
cocta sint mentastrum et sansucus et stica-
dos arabicus ab alto super locum distillā-
da est: deinde frequens frictio et inunctio
ex oleis calidis facienda est. C. Qd si is
qui banc patitur egritudinem puer fuerit
balneum solummodo et inunctiones suffi-
ciunt ex his que diximus. C. Si autem cū
gibbositas incipit affuerit febris: a predi-
cto regimine omnino abstinendum est: sed
apōs ma ex herbis factum cum cassia. in
potu est tribuendum.

C. Globos omnia quoqz ex basilica facienda
est: et emplastrum ebemētia loco superponē-
da sunt.

Sequitur capitulum de
gibbositate: qd est nomen commu-
ne ad eminentiam posterius factas
circa dorsum: vel ad anterius circa
thoracem: que specialiter tamen voca-
bulo dicitur struma: vel curuatio vel ad latus
dextrum vel sinistrum: et dicitur conto: sio quan-
do tales eminentie immediare pendunt ex aliqz
li non perfecta dislocatione spondilium: sed ex
aliqua earuz remotione a debito situ et uō vñ?

tantum vel duarum: sed qñ plures quasi vnifor-
miter difformiter ad alteram differentiaruz po-
sitionis interius vel exterius vel lateraliter in-
clinantur recedentes a debito situ: qd ca^m recra
continuatione continuatur cum precedentibus
duobus per hunc modum. Nam postq in prece-
dentibus determinatum est de quadam dispo-
sitione membrorum iuncturarum. s. de dolorosa
conuergente in dictis membris ppter diffen-
sionem membrorum nervosorum alligantur inter
iuncturas ppter presentiam marie q aggrega-
ta est in dictis iuncturis: vñ in iuncturis peduz
in podagra: et in iuncturis scie in sciatica: et pñ
mitem modū fieri possunt et in alijs iuncturis
manuum spatularum et. q dolor spatularum tā
qd dolor iuncturarum q sunt medie in profundis
rate respectu iuncturarum pedum et anchorarum:
q: pfundiores iuncturis pedū et minus profun-
de iuncturis anchorarū medio mō debēt in pñ cu-
rari qñ ad repulsiua: qñ nō in totū debet fie-
ri repulsiua sicut fit in iuncturis pedū et manuz
et. ita p dolores illoz membrorum iuncturas
linz: et p curā corū implicite determinatū est de
alijs doloribus aliarum iuncturarum et curis ea-
rū. Restabat igit determinare de quadaz dispo-
sitione etiā iuncturali qñqz dolorosa qñqz nō ma-
xime cōtingere in iuncturis spōdiliū de remorio-
ne aliqz eoz a situ sibi debito ad anterius vñ po-
sterius vel lateraliter ad modū dictū: et ita fecit ca-
pitulum cōueniēter de gibbositate: q sequit dis-
crim remotione spōdiliū a debito eaz situ vel
ex ipsaz remotione vt dicebat Aui. C. Et dimis-
sis causis multiplicibus haruz dispoñū et distin-
ctionibz spōbz eaz et signis de qbz abūde scripsi
in 22ª terij in ca^m pñ: sequēs tñ expositionē
retrus lsalen hic. d. Rāf. in isto cap^m pñ dno
facit pñcipalr. Nam pñ ponit curā gibbositaris
cōtingētis a causa pñm eueniēte: puta ab humi-
ditate relaxante musculos intrinsecos vel extri-
secos debētes cōtinere spōdiles in debito situ:
vel ē a causa mālī spālmāte dictos musculos al-
ligatos spōdilibz cōtrahētes musculos in par-
te in qua sunt spāsmari et hoc sine apostemare.
Secundo ponit curam gibbositaris pendētis
ex apostemate in membris interioribus cōtin-
gēte alligatis etiā dorso vel etiam in exteriori-
bus: vñ tractu ipsoz apostematū cōuertitū
spōdiles ad eas partes. 2ª pars incipit ibi (Si
aut cum gibbositas incipit affuerit feb.) Prima
pñ ē in duas diuidit: qñ pñ ponit curā gibbo-
sitaris a mālī humida relaxare pēdente in corpore
puero parato ad sustinēdum medicinas soluti-
uas. 2ª ponit curā dicte gibbositaris cōtingētis
ris in erare puerili non sufficiente tolerare me-
dicinas solutiuas. 2ª ibi. (Qd si is qui parit egrit-
tudinem puer fuerit.) Prima etiam in duas. pñ
mo ponit curā per medicinas solutiuas. 2ª per
localia ponendo etiam regimen in dicta. 2ª ibi.
(Locus qz ex oleo sambucino.) C. De pñma par-
te dixit. Cum gibbositas fieri incipit pillule ma-
iores de hermodactylis dande sunt et oleum de
rasim. i. de se. pēradactyli vel carapurie curā apo-
simare de se. sepe est dandum.
C. Pro intellectu huius partis est notandum q
cum dixit in pñ vel curā fieri incipit gibbositas
et. debent dari pillule nō intellexit q pñmum
cum occurrimus cum medicinis debeamus da

Declaratio
p^a partis
principalis.

Nota huius
casum.

Nota huius
casum.

Declaratio
p^a partis.

Declaratio
p^a pñcul
p^a partis
principalis.

Secunda pars practice magistri Joan. Matthei de gradi.

re pillulas de hermodactylis maiores q̄ trahūt
a iuncturis cūz fortitudine non preparata neq̄
digesta materia: sed prius debemus digerere et
consequenter euacuare cum tali forti medicina
licet dictum sit prius conuenienter a p̄n° de bea
mus minore materiam cūz aliqua forti debi
li medicina. Nam vt dicebat Aui. cura hui⁹ dis
positionis est cura paralytis et sp̄smi humidi: p̄
eundem ergo modum debemus dare digestiua:
postea euacuatina sicut et in paralyti dictus est:
ad illud locum recurre. Sed ad istuz intellectū
dicit. Cum incipit fieri gibbositas et c. dāde sunt
pillule. i. scinda est cura a p̄n° huius dispositio
nis cum incipit manifestari et non debemus tar
dare ad facram compleam remotionem spondi
lium et ad manifestam gibbositatem: q̄ tunc cu
ra quasi sit impossibilis: ego plurimos vidi ra
les nunq̄ curatos: licet etiam cum magna dili
gētia multorum. Et ita insinuat medicum debet
re esse sollicitum a p̄n° apparitionis ad perficiē
dam curam: et q̄m talis dispositio aliquoties oc
cultatur per tempus: cum incipit pariens aliq̄
liter difficultari circa partes dorſi vel rhodacis
debet medicus facere talem denudari et in totū
expoliari et cum filo tenso a lauda capitis vel a
fine colli vsq̄ ad os caude videat medicus si ali
que spondiles declinant ad inferius vel ad lat⁹
ita vt nō obseruent debitum situm earum: et tūc
q̄ si aliter apparuerit incipiat ad curationē ne
antiquetur dispositio: q̄m fieri perpetua. ¶ Nos
ta consequenter q̄ illud oleum debet exhiberi
in modica dosi. Nam est multum acutū solutiū
et defecariū: possent exhiberi. 3. ff. vsq̄ ad tres
cum aqua decoctionis feminum: tamen medici
nostri temporis non habent in vsu exhibere de
tali oleo per superius. ¶ Consequenter de 2.
parte dicit. Zocus quocq̄ et oleo sambucino in
quo stiat liquida et castoreum et cuso: biuz resolu
tura sunt frequenter est inungendus fm̄ q̄ralis
inunccio est multum resolutina et exiccatiua se
p̄fundans vsq̄ ad iuncturas: et Anl. in hoc cap°
facit oleum de cuso: bio compositum q̄d est in ca
su multum excellētia. ¶ Addit ordinando dietā
Et a nutrientibus frigidis et grossis abstinēdus
est: et sup̄. ab omnibus multiplicantibus humi
ditates flegmaticas. ¶ Addit ordinādo embro
cationem supra locum ad maiorem penetratio
nem in profundum cum virtute resolutina et exic
catiua et conforatiua membrorum. Aqua etiam
calida in quo cocta sunt mentastrum et sansucua
et sticados arabicus ab alto supra locum distillā
da est: deinde frequens inunccio sup̄. post factas
embrocationem ex oleis calidis faciēda est. nā
sup̄. tunc melius penetrabit virtus olei.
¶ De 3. parte principalis. ¶ Qd si is qui hanc patitur egritudinem. ¶ Hec
est secunda pars huius partis in qua. d. Ras. po
nit curam talis dispositionis a materia liquida
flegmatica in corpore non parato sustinere me
dicinas solutinas vt in erate infanti: et breui
ter dicit quod si is qui hanc patitur egritudinē
puer fuerit balneetur solum supple embrocādo
cum decoctione dicta paulo ante: et infictiones
et his que supra diximus sufficiunt dimittendo
purgationem: postea supple rectificando mem
bra ad debitum situm secundus plicationem ad
anterius in gibbo: vt iacere exempli gratia pue

ro supra tabulam planam secundum dorsum et
paulatim comprimendo vel cum plumacolis et
fasciis ligando conuenienter comprimendo in
pariem oppositam: et si forte esset necessaria ali
qualis mollificatio ad faciliorem reductionem
fiat cum aliquo humectante moderare oblato:
postea facta reductione fiat exiccatio cum medi
cinis exiccantiis conforatiuis. Et ex hoc textu
collige contra multos medicos qui in omni ca
su materialiteriam in pueris et infantibus vo
lunt vt medicinis solutinis: et tamen male ope
rantur cum aliquoties sufficiant sola alterati
ua in erate tenera. ¶ Et hec sufficiant de hac
parte.

¶ Si autem cum gibbositas incipit et c.)

¶ Hec est tertia pars principalis huius: in qua
ponit curam gibbositatis ex apostemate pendē
tis maxime a calido quod exterius manifestat
tur ad sensum quādo cum eo propter dilataria
nem lacerti incipit manifestari gibbositas. nā
si tunc fiat dolor acutus in parte et pungitius
cum extensione et febris concomitetur: tunc sup
ple declarandum est talem gibbositatem pendē
re ab apostemate: et tunc dicebat Ras. in textu
quod a predicto regimine omnino abstinēdus
est. s. a datione pillularum. De hermodactylis:
et ab apostemate de seminibus calidis: et ab vi
sionibus calidis de quibus est dictum: patet
toratio. nam per talia fieret inflammatio in
materia et commotio eius et consequenter aug
mentum in apostemate. Ideo in hoc casu conue
nit regimen quod debetur in apostematibus ca
lidis in principio cūz slobotomia partim diuer
sua partim euacuatiua. nam tunc cum incipit
gibbositas saltem apostema est in augmēto ma
nifesto: quia non nisi cum notabili quantitate
materie in apostemate inclusio potest fieri tra
ctus musculi alligantis spondiles ad inferius:
ita vt manifestetur gibbositas. Ideo tunc com
petit slobotomia etiam partim euacuatiua vs
tra diuersa etiam reliquis consentientibus: et
exhibeat regimen tenue dimittendo calida et
vrendo frigidis aliquatim ad stipiticum decli
tibus in principio magis dimittēdo ex toto vs
num: et dande sunt medicine lenitiue et aliquat
ter solutine materierum calidarum per secessus
vt cum cassia et tamarindis cum decoctione her
barum frigidarum vt endiu lactucarum solas
tri et huiusmodi cum modico capillorum vena
ris et apponere supra locum repercussiuā mode
rata cum debilibus resolutinis: et tandem proce
dere secundum omnia tempora apostematis vs
que ad declinationem variando medicamina se
cundum canones sepe dictos in alijs aposte
matibus: et postea facra cura apostematis in
tendere comprimēdo leniter dorſū ad intertoza
cū diuersis ingētijs de q̄b⁹ dcm̄ est: et ita si fuerit
struma et cōuersio spondilium ad inferius ppter
apostema in pleura vel in mediastino vt in alijs
membris alligatiōe habentibus ad spondiles
tūc scinda est cura sicut dictum est in locis suis:
postea facta curatione dictorum apostematum
ingētiā dñ. est cum attractiuis postis supra dor
sum ad cōuertēdū spondiles ad debitū situm: et
ita fm̄ hos modos fieri possibilis cura si occurrat
in p̄n° harum dispositionum: a se nō sit bene

Declaratio
3. partis
principalis

Declaratio
2. articuli.

Declaratio
3. articuli p
me partis
principalis.

Declaratio
2. partis
principalis.

Contin
tio p̄sent
capit ad
cedentia

possibilis reductio cum antiqua. Et ista curas
breuibus expedit in litera cu dixit. Si autem
cum gibbositas incipit affuerit se. a predicto re
gimine sup. calefactio omnino abstinendu: sed
apostoma. i. porio ex herbis frigidis factum cum
aq tribuena est. Addit: minutio qz ex basilica fa
cienda est. Empia vehementia loco superponenda
vehementis strus in pfundatione ppter me
bra esse iucturalia: vel empia vehementia su. ad
attrahendum facta curatio apostematis siue
apostematis membrorum interiorum vt struma
cum fiat intentio conuersionis spondilium ad
exteriora ad debitum situm. Et hec de capitulo
sufficiant.

De varicibus. Lapi. xxxij.

Am vene grosse z plene z diuer
so mo curate z virides in cru
re apparuerint: egritudo q vi
tis vocatur esse significatur.

Dec autem egritudo frequentius acci
dit his q multu pedib⁹ laborare consue
runt z q cibaria que coleram nigram gene
rant sepe sumunt. In principio itaqz cu
rationis huius passionis basilicam minue
re conuenit: z ventrem ex his que coleram
educunt nigram soluere: quoz mentiones
fecimus in capitulo de melencolia: hec aut
sepe facienda sunt: z ab oibus a quib⁹ me
lencoliam patientes custodiuntur in hac
egritudine abstinendum.

Postqz vero hoc regimen diu adhibi
tum fuerit ex venis quas i crure apparuis
se diximus minutio fiat: a quibus sanguis
tamdiu fluere dimittatur donec quicquid
in eis est euacuetur.

Deinde huiusmodi patiens coleraz ni
gram expellentibus ytatur: ex basilica mi
nuatur z caueat sibi ab omnibus que cole
ram generant nigram.

Ec est secunda pars prin
cipalis huius partis de nocumetis co
tingentibus in membris manifeste ex
terius apparentibus infra membra naturalia
principaliter z sententia dictis membris: z co
tinuatur ad precedentia de gibbositate z dolo
re iuncturarum per hunc modum. Nam postqz in
eis determinatum est de dispositionibus dicto
rum membrorum iuncturalium dolorosis vt fre
quentino z qnz non dolorosis: pfr in hac parte
determinat de quibusdam etiam dispositioni

continua
no plentis
capiti ad p
cedentia.

bus que exterius in membris apparere consue
uerunt. Et tria facit principaliter: nam pmo de
terminat de duabus dispositionibus que in cru
ribus accidunt: que sunt male dispositiones in
compositione: maxime in augmento crurii: non
tamen equaliter z sine vulnere vel vlcere. De
cundo determinat de quadam dispositione vul
nerosa siue vlcerosa sepe sequenti ad diurnum
accubitu z longam moram in lecto: que longa
mora sepe sit necessaria in parientibus doloris
iuncturarum etiam in curatione varicis vel ele
phantie vt de vlcerebus lumborum zc. Tum ali
quis longo tempore supinus iacuerit zc. Tertio
pro complemento huius doctrine totius z no
ne partis. Rasi. determinat de doloribus abso
lute qui accidunt in exterioribus membris ma
xime manuum vel pedum in quib⁹ accidere no
consueuerunt: ita quod non sunt reddituri si
cut dolores podagrici. vel chragrici: secunda
pars incipit. (Cum aliquis longo tempore su
pinus iacuerit.) Tertia in principio vltimi ca
pituli. (Cum dolor in manu aut in pede sit.)

Prima pars etiam in duas. nam pmo de
terminat de varicibus quantum ad declaras
tionem eaz z curam: secundo determinat de ele
phantia dispositione vicina multum in causa
dispositioni varicum ibi. (Hec passio postqz ma
fuita zc.) prima pars etiam in duas: pmo decla
rat que dispositio dz dici varix vel vitis cruris
manifestando etiam que corpora sunt parata
ad hanc dispositionem. secundo prosequitur po
nendo curam huius dispositionis. scda ibi. (In
principio itaqz curationis zc.)

Primo ergo ponit declarando quid intelligi
mus per varices dicens. Cum vene plene z gross
se diuerso modo curate z virides valde in cru
re apparuerint: egritudo que vitis dicitur ad es
se significatur. Dicit. secundo declarans quibus
magis accidit: hec autem egritudo frequentius
accidit his qui multum pedibus laborare cons
ueuerunt: z qui nutrientia choleram nigram ge
neratina frequenter sumunt.

Pro intelligentia horum duorum pncorum
nota primo q manifestat has varices ex quib
nsdam eas concomitantibus essentialiter: ex
ex quibusdam etiam accidentaliter z separabili
ter concomitantibus. Essentialiter autem cons
comitantia varices sunt grossitudo venarum
protenfarum per crura incipiendo a coris descen
dendo plerunqz tortuose existentes: et hoc est
propter presentiam materie grosse recepte in di
ctis venis: que cum no possit recipi in venis mi
noribus propter grossitiem: sed tantum in ra
tis magnis: venarum magnarum continetur
in eis et magis aggregatur: et ita extenduntur
dicere vene z magnificantur: z cosequenter flume
sensu apparentes: vbi prius non tumefacere neqz
replete sensibilibus apparebant: z hec manifesta
tio proprius accidit quando crus secundum res
liquas partes maxime carneas minoratur: quod
sepe contingit in varicibus: quoniam talis ma
teria plerunqz est grossa melencolica vel slegma
rica grossa cu sanguine peccato: vñ sanguis talis
no pot recipi i poris venarum minorarum neqz labi

Declaratio
pme partis
principalis.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradl.

per venas minutas supra membra ad debiram
nutricationem membrorum: et sic cum humore et
grossitie venarum magnarum propter inclusionem
materie grosse in eis sit extenuatio dicorum mem-
brorum propter subtractionem nutrimenti eorum: et
pro consequens ille venae magne per crura disperse non
recte incidentes grossiores apparet ad modum
ramorum grossiorum vitis: unde varices propter hanc
assitudinem vites appellantur. ¶ Nota tamen quod
dictum sit tales dispositiones maxime pedere a sa-
guine melencolico grosso tardi morus: quia talis
est qui maxime conservatur in dictis venis ma-
gis non paratus transire ad alias venas minu-
tas. Et proinde Rasis declaravit talem materiam pro-
lorem apparet in dictis venis ut per colorem
viridem super declinantem ad obscurum: tamen
aliquotiens ut etiam voluit Aui. expresse in ca-
pitulo propter: sanguis mundus non melencolicus
est causa eius. Nam propter multitudinem san-
guinis aliquotiens tanta sit repletio et extensio
dictarum venarum: ut consequenter fiat oppilla-
tio in portis earum ut non possit recipi materia
sanguinea in venis minoribus. Sanguis autem sub-
tilis colericus vel sanguis flegmaticus aquosus
propter ipsius facilem penetrationem ad venas
minutas: non ita aggregatur in venis magnis
ut faciat dictam dispositionem. ¶ Et ex his pro-
verificatio eius quod dictum est in secundo prescrip-
to quod hec egritudo frequenter accidit his qui mul-
tum pedibus laborare consueverunt propter irri-
tationibus et saltationibus vel cursum et coram
regibus astantibus. Nam in talibus omnibus
convertuntur materie multe ad venas crurium
caliditate acquisita in eis propter motum: et cum
descendant materie grosse ut sit in corporibus
melencolicis et ventibus regimine melencoli-
co: ille materiam retinentur ibidem per modum dictum
supra: et sic non putrefacit: sed solus tales ibidem
tenere faciunt dictam extensionem apparentem.
Nam si dicte materiam essent putrefacit non saluare-
tur cum eis dicebat Aui. per. i. crura ab ulcera-
tione et apostematibus malignis. Et hec de ista
parte lege litteram.

¶ In principio itaque curationis. Nec est secunda
pars principalis istius capituli in qua dominus
Rasis ponit curam dictarum varicis: et dividi potest
pars in tres partes: quia primo ponit curam hanc
habita indicatione ad materiam in toto existente ante-
cedentem ad has dispositiones: secundo ponit
regimen curativum materie coniuncte in dictis
venis existentis: tertio redit ad ponendum in-
gentium in preservando a recidina facta deume-
scencia illarum venarum et evacuatione sacra ma-
terie coniuncte. secunda ibi. (Postquam vero hoc re-
gimen diu adhiberetur fuerit.) Tertia ibi. (Deinde
de humidi patientibus.)

¶ De prima parte ponens curam habita indi-
catione a materia in toto existente: primo ponit
curam per evacuationem sciendam per sloboto-
miam et solutionem ventris. secundo per regimen
commune pertinens ad dietam. secunda ibi. (Et
ab omnibus a quibus conservantur patientes
melencolicis.)

¶ Dicit ergo de prima parte. In principio itaque
curationis huius passionis basilicam minuire
conuenit supple aliquotiens et ventrem ex eis
que coleram nigram educunt solvere supple co-

uenit facta supple primo digestionem colere nigre
cum medicinis digestionis cum appropriatis ad
eam siue fuerit naturalis siue fuerit adusta: et
postea cum solutione cum appropriatis quorum
mentionem fecimus in capitulo de melencolia
ut dicitur: ut exempli gratia in materia grossa me-
lencolica valeret pro evacuatione hiera pigra cum
lapide lazuli preparato cum aqua buglossae: in
materia adusta minus grossa valeret infusio epi-
rhimi in aqua lacris caprini cum aliis similibus:
de quibus evacuationis et digestionis habetur co-
pia in capitulo de melencolia ut recte dicit Rasis.
Et ego etiam feci speciale tractatum de his
medicinis valentibus in morbis melencolicis
post expositionem capitulorum de varicibus et
elephantia. 22.º tertium. quem vide si placet.

¶ Addit: et est egregium verbum: hec sepe facit
da sunt supple de slobotomia si sit expediens
et de solutione ventris cum appropriatis supple
antequam veniamus ad evacuandum materiam con-
iunctam: quoniam si corpus non fuerit bene mun-
dum cum fieret evacuatio de materia coniuncta sa-
cillus fieret reditus aliam materiam anteceden-
tem ad crura propter firmitatem morborum et habilitatem
in recipiendo simul cum granitate materie ponde-
rantis ad motum deorsum: slobotomia tamen non
semper est necessaria: ut est: esset sanguis a dno
multum melencolicus receptus in dictis venis
vel flegmaticus de flegmate grosso et ubi tunc ha-
bitudo in toto esset illis proportionalis. Sed
quando habitudo esset sanguinea a dno ut sepe
contingit abundante humore melencolico natu-
rali qui est sex sanguinis: cum postea sit lesio in
operationibus splenis in hoc casu et in multis si-
milibus esset necessaria slobotomia et aliis se-
pe declaratis. ¶ Addit ultimo quo ad hanc par-
tem summam ordinando regimen dicens. Et ab
omnibus a quibus observantur vel super obser-
uare debent patientes melencolicis in hac egrit-
tudine abstinendum est. Patet conclusio cum hu-
ius egritudinis materia vix plurimum sit melen-
colica ut dictum est. Ideo etiam et a leguminibus
et a carnibus grossis et a vino grosso nigro et cas-
seo veteri et similibus multipliciter humores
melencolicorum est abstinendum: et ita a solitu-
dine et habitatione in locis tenebrosis et a vehe-
mentibus cogitationibus cauendum est: et a mo-
tibus progressivis laboriosis: et a statione longa
et ad contraria est conuertendum. ¶ Consequen-
ter dominus Rasis ponit curam propriam respi-
cientem materiam coniunctam in dictis venis
contentam dicens: postquam vero hoc regimen diu
adhiberetur fuerit ex venis quas in crura appa-
ruisse diximus minutio fiat a quibus sangui-
s tandiu fluere dimittatur donec quicquid in eis
est evacuetur. ¶ Nota quod significat primo dicit
postquam regimen dictum supra diu adhiberetur fue-
rit et ut innuat modicum proficere ad curatio-
nem varicum evacuare contentum sanguinem in
eis nisi primo sit sacra completa evacuatio de
materia in toto et observato longo tempore de-
bito regimine prohibitio generationis san-
guinis melencolici. Ad quam sententiam male
docti modicum attendentes sepe incurrunt in
famiam: quia faciunt slobotomias in dictis ve-
nis evacuantes sanguinem acru contentum in
eis credentes complete curam esse factam: et tamen

Not. quibus
requerit
hec egritudo
accidit

Declaratio
per primum
le sedem par-
tis princi-
palis.

Nota
quam si
Serar

Not. b
nam.

enigre
tis ad
ta: et
quoruz
molita
issa me
gra cu
fere in
fio epi
nilib?
etur co
rit Ra
de his
colicis
ibus z
t.
faciē
diens
supple
m cons
te mun
cedens
stram
ponde
rū non
a dñio
venis
rū ba
i. Sed
et sepe
co ma
efio in
nlris fi
lipi se
m par
t. Et ab
obser
ac egi
ma hui
melens
nibus
er cas
monz
olius
vchel
z a mo
longa
equen
n resp
vuis
en diu
appu
nguis
in eis
o dixit
im fue
ratio
nem in
rio de
re des
san
male
nt in
criue
um in
et rā

Nora ege
giam sniaz
Gerardi.

Nor. bysio
riam.

De elephantia.

Fo. cccclxxij.

infra biduum vel triduum fit recidivata q̄ ve
ne remaneant ita tumefacti sicut prius propter
id quod denuo flunt materie ad dictas venas
aptas recipere. Proinde Rasi. non tantum con
tenu de euacuacione prius facta per tempus
et cum sloborhomijs et pharnacis et cum debito
regimine anteq̄ fiat euacuatio dicti sanguinis
per eas venas etiam insit post continuari de
bere euacuaciones et aliquotiens sloborhomiā
secundum erigentiam cause ne fiat redditus et
recidivatio dictarum varicum: et proinde addit
ad litteram precedentem: deinde supple euacua
to sanguine de venis huiusmodi patiens coles
tam expellentibus vtatur et minuat ex basili
ca et obseruet ab omnibus que coleram uigra ge
nerant: sicut etiam ante dixerat. Et ex quib⁹ ver
bis nota Berar. q̄ consideratis istis omnib⁹ qd
melius fit non tangere cum ferro in varicibus:
nec aliquid cōirrgicum operari nisi solummodo
do euacuare materiam et abstinere a cibis mele
colicis. quia vt dixit varices non impediunt pa
tientem in vita: si pur tamen volunt curari pro
pter decorem et non propter necessitatem: vt ali
quo tiens faciunt inuenes galantes quibus ap
paret indecorem eis videri ab amafis suis cum
dictis venis inflatis in cruribus vt fuit in quos
dam domino Sebastianio de valperga nobili pe
demonstrano prospero et forti qui ppter ignomi
niam tantum me sepe sollicitant vt curarentur:
et ego ostendi sibi periculum curationis neq; p
manus meas transiit: sed pertinaciter sollici
tus quesitum vnum empiricum magistrus Spe
rantiam qui tandem cum cauterio actuali pers
dixit illum ad mortem: cuius bysioniam posui
22. rertij. in capitulo de varicibus.
Modus tamen recte operandi esset vt facta
euacuacione de materia in toto cuz obseruatio
ne boni regimini fiat sloborhomiā in dictis ve
nis deorsus apud cauilā in pre domestica vt ista
phena si fuerit vena tumefacta i pre domestica
vt frequentius euenit. Et in sciatica apud caui
lam exteriorem si fuerit vena tumefacta in par
te spluestriz ita comprimendo suauiter a sur
sum in deorsum exprimatut totus ille sanguis
grossus a loco sloborhomiē: quia sloborhomiā
debet esse multuz lara propter purgari inde san
guinem grossum: et si natura terretur in euacua
do totum vna vice fiat dicta euacuatio in pluri
bus vicibus vsq; dum totus sanguis fuerit eu
acuatus complete et non videatur vena aliqua
retumefacta: postea vero fiat ligatura cuz bin
da lara quatuor digitis infusa prius in aqua ci
neris cum modico aceri et sursum ligando stric
tio: fiat ligatura in fundo: et postea ascendendo
minus stringat. Et si materia fuerit ad calidum
declinans que euacuata est apponantur in de
coctione rose et balaustie et sumach myrthi et hu
iusmodi. Et si fuerit ad frigidum declinans vt ad
melencoliam naturalem inclinatur: apponatur
in decoctione lupini et fiat aqua cineris ex deco
ctionibus caulium et corricum quercus: et si pul
uerizetur desuper aliquid de ramarisco magis
iunabit ante ligaturam vel fiant inunctiones
cum oleo abstinij et myrtillozum: et fiet in quie
te cum crure eleuato: faciendo etiam infra duos
vel tres dies leuem sloborhomiā si materia fue
rit sanguinea: et euacuando etiam materiā gros

sam cum appropriatis et obseruatione boni re
gimini contrarij multiplicariū humoz gros
sorum: et ita singulis duobus diebus renouan
do ligaturam vsq; ad quindecim dies ipso sem
per iacente: et postea cum voluerit surgere fiat
caliga de pelle canis stricra que saltem attrigat
vsq; ad genu: et ita paulatim assueat tempera
to motui foras assueat curabitur.

Et si primo modo curari non potest sunt alia
ingenia fortiora ad curationem sciudendo in di
recto varicia et extrahendo varicem: postea per
transuersum vniendo: et de his sunt diuersi mo
di quos posui in loco supra allegato 22. rertij
ad eum locum recurre. Ego tamen non aude
rem supra aliquo illorum propter timores eue
nire potentes: et sic stare contentus in mitiori
bus de quibus dictum est. Et sic fit finis.

Nota

De elephantia.

Cap. xv.

Ecpassio postq̄ mansua fue
rit incurabilis est. Cum autē
incipit si ei subueniatur et vt
debet medicata fuerit aut sa
natur aut manet sic nihil addens.

Cum ergo pedis grossities augeri vide
tur et color offuscari: vene quoq; que vites
vocaluntur apparere ceperint: eger quoti
die cogendus est vomere et custodiendus
ab ambulatione et statione et venter vomi
tu precedente ex pillulis maioribus de ber
modactylis soluendus est: dein e ad vomi
tum redeundus post illud hoc quoq; mul
totiens fieri oportet. Eger preterea a ci
bis grossis est abstinendus: et tibia a calca
neo incipiendo sursum vsq; ad genu strin
genda: ante tamen constrictionem epitibi
manda est ex aloē et myrtha et achacia et by
poquistidos et alumine cum aceto forti
dissolutis.

Et basilica quoq; manus cōtrarie par
tis minutio facienda est: neq; erectus stet
nisi pes strictus ligatus fuerit: neq; epitibi
ma vilo modo dimittat: vomitu quoq; fre
quenter vtatur.

Quod si paruum intercesserit spatium
a precedenti vomitu: et appetit quie cere
vapora ipsum cum sem nibus caulium et
sticados arabico cinere de vitibus et lupi
nis et mentastro et stercore caprino et fa
rina fenugreci: et liniatur etiam ex aqua
cineris per spatium vnius diei aut duo
rum. Ipse enim huius egritudinis ma
ximam resoluit partem atq; leuiorem
reddit.

Secunda pars practi. magistri Jo. Matthei de gradt.

Continua
tio pñis
capli ad p
cedentia.

De est capitulum de ele

phantia quod recte sequitur capi
tulum precedentis de varicibus: cū
iste passiones in multis communi
cent maxime in essentialibus: naz

utraq; est dispositio proprius compositionalis
in augmento crurium: nam sunt passiones cru
ribus appropriatæ: qm̃ si in alijs membris fieret
tumefactio venarū: ita qd essent vene plene et gros
se et diverso modo curaret: aliquantū et ad fu
scū declinantes: nō ppter ea deberent dici vari
ces qm̃ tales in crure non apparerent. Idem dī
co de elephantia si mēbra intumescerent sū to
tumalia a cruribus: et color etiam offuscaret nō
ppter ea deberent dici tales dispoñes elephan
tie: sed solum cum in cruribus apparēt tales tu
mescentie. Nam vt dicitur. 22. tertij. de mente
Auenz. taliter disponuntur pedes in hac passio
ne vt assimilentur pedi vel tibij elephantis.

¶ Et dicant ergo he due dispositiones varices et
elephantia qd sunt egritudines augmēti appo
priate cruribus. Et dicant etiam in causis: qm̃ ex
omni humore grosso utraq; fieri possunt: vt ple
rūq; ex melencolico humore: sed ex sanguinis
plenitudine nimia utraq; fieri possit. Et dicant
etiam in curabilitate vel in nō curabilitate: qm̃
utraq; eaz cum est cōfirmata sit incurabilis p
pter mām fieri terrestrem in pēssu et virtutem
crurium debilitari. ¶ Sed differunt in hoc qm̃
in varicibus est augmentum inaequale sū crur
qm̃ ille vene tñ intumescunt: forte relique par
tes extenuantur: in elephantia aut totum crus
ingrossatur quasi equaliter cum pede: et siā fiat
maior durities imprimendo in toto crure qd in
varicibus vbi fiat durities magis in venis.

¶ Et ppter duritiem et colorem fuscū in crure
differt elephantia ab yndimia: qm̃ yndimia est
aspa album molle: qd a mēa flegmatica molli de
pendens: ita vbi sit in crure tñ et nō cōicetur
alijs membris tumor: sū totum crus et nō sit du
rities in comprimendo neq; color ad fuscū de
clinans: vbi dē declaratur yndimia differenter
ab elephantia: in qua est grossities cruris cum
duritie ad imprimendū et inclinatione coloris
ad fuscū. Et distinguitur talis yndimia a cace
fia per hoc qd in cacefia cōicatur tumor etiaz in
alijs membris vt faciei et palpebris. Et licet va
rices et elephantia cōicent in mā vt qd pendet
ex mā grossa vt plm̃ melencolica plerūq; adnū
stat non putrefacta tñ differunt dicte mēe: qd in
varicib; mā melica vt plerūq; est ex sanguie adu
sto et in elephantia plerūq; ex flāte adustio: ex
eodem spāli mā fieri possint: ceteris tñ paribus
in speciē māe grossior apparet mā varicū qd ele
phantie: maxime in frigidis per viam deflatus:
nam ppter grossitiem māe in varicibus claud
tur mā tñ intra venas magnas vbi in elephan
tia subtilior transiit ad venas parvas vsq; ad mē
bra aliquo mō nutritia: et sic apparet conue
nientis tractatus de elephantia post capitulum
de varicibus.

¶ Dimiditur aut pñs capli prima diuisione in
duas partes. Nam primo ponit de elephantia qd
sit curabilis et que incurabilis: scō prosequitur
ponendo curam curabilis vel saltem ad pñib;
dum augmentum eius. scō ibi. Cum ergo pe

dis grossities augeri videntur et. De prima par
te dicit. Ite aut passio post qd manifesta sit. i. logi
temporis incurabilis est: rō dicta est supra. Si
aut cum inceperit et subuenitur et vt dicitur curata
fuerit sup. cum omni diligentia et canonice aut
sanatur aut manet sic nihil addens. Et quo ver
bo pores hic colligere qd etiam cum occurrat in
prin° et curatur sū qd op5 aliquotiens nō sana
tur perfecte ppter passibilitatem membrorum
et debilitatem crurium: sed solum preseruat ab
augmento.

¶ De secunda parte ponens curam ponit diuer
sa remedia curatiois: quedam pertinentia ad
enacrationem materie maxime per vomitum
quem multum laudat frequenter debere fieri et
per solutorem ventris: et etiam per diuresē
aliquotiens per sctorum: ordinat etiam
regimen conueniens cum cura particulari siē
da cum ligatura et cum fomentationib; ad crus
et cum his que superponuntur cruri ad exsiccan
dam: singulariter laudat fomentum in vltimo
capituli: legendo ergo literam continuam et se
cundum partes sententiando dicit. Cum ergo
pedis grossities augeri videntur: scilicet in prin
cipio: et color offuscari sup. ipsius pedis vel cru
ris: vene quoq; que vites dicuntur apparere ce
perint: ita qd hic ponit curam vtiusq; etiam ap
plicatis dispoñibus: eger assidue cogatur vome
re: et custodiendus ab ambulatione nimia et sta
tione propter causas dictas in capitulo superio
re: et venter vomitu precedere et pillulis maio
ribus de hermodactylis soluēdus: deinde advo
mitum redeundus. Addit: hoc quoq; multoties
fieri oportet. sū cogatur vomere supple cū vo
mitino satis forti: postea vomitu precedere sol
uatur cum pillulis de hermodactylis: et postea
iterato vtatū vomitu. Et ita pñs quomodo mul
tipliciter laudat vomitum in casu sepius repli
cans de eo: propterea qd per vomitum fit efio et
diuersio ad partem oppositam parti crurii: nō
sic aut per medicinam solutiuam secessinam sit
diuersio vt pzimmo per eam videntur conuer
ti māe ad crura: pnde propter timorem conuer
sionis māe ordinat pillulas de hermodactylis
que faciunt succedere stipricitatem post soluti
onē et si in eis apponatur aliquod de lapide lazuli in
mā melencolica vel de epithimo et ca propiēta
te magis valebunt. ¶ Prius tñ qd stat vomitum
fore vel solutiuum laboriosum per secessus per
medicinas desuper datas oportebit prius lenis
reventrem cum clisterijs aliquo modo appo
priatis: etiam materia digeratur criz digestio
sū qd expedit sū diuersitatem materierū quaz
distinctiones per signa ppiā colligere poreit et
particularia digestina et vomitina et solutina ap
propriata posita in tractatu proprio: de varici
bus et elephantia loco allegato. ¶ Addit. ponē
do curam pertinentē ad dieram. Eger pretereā
a nutritiis grossis est abstinendū et supple
oibus gñantibus humorem melencolicum.
¶ Addit: et est cura particularis et tibi a camilla
incipiendo sursum vsq; ad genu stringenda sup.
si tumor fuerit tantummodo vsq; ad genu: sed si
extendatur per totam coram oportebit stat strin
gere cum ligatura cum fascia etiam per totam
coram vsq; ad radicem natis vel cum calta de
pelle canis vt dicebatur.

Declaratio
rio pñis

Declaratio
3° par

Declaratio
4° par

Declaratio
5° par
hora
misa
casu.

Declaratio
virime
rio.

De dñs va
ricum et ele
phantie.

De dñs ele
phantie et
cacefie.

Not. hunc
cano.

De rubore et ulceratione lumborum seu renū.

So. cccc. lxxliij.

Declaratio
3ª partis

Addit et est notabile verbis tamen quod fiat strictura vel ligatura epithimanda est super tibia rota et aloa et myrra et achacia et hypoquistidos et alumine cum aceto dissolutis. Ista sunt erica riuu et confortatiua membri maxime aloes et myrra et alumen achacia et hypoquistidos cum frigiditate reprimunt acuitatem et adustionem in materia: acetum ponitur ad profundationem virtutum medicinarum ad intra humorem melens cholicum.

Declaratio
4^a partis

Addit: et basilica quoque manus contrarie partis minutio fienda est: supple. si expedit ut esset in causa sanguinea et in corpore pleno ad diuerendum. sed non semper est fienda sibi ob hoc: mihi: ut patet ex dictis supra. **A**ddit. neque ster rectus super patiens super multo minus ambulet nisi prius pes fuerit ligatus: neque epithima villo modo dimittat super. quod dictum est ante ligaturam.

Declaratio
5^a partis.
Nota de vomitu hoc casu.

Addit: etiam vomitu quoque frequenter vritur: ecce quomodo multipliciter laudat vomitum: ne tamen intelligas quasi singula die fieri debere vomitum: quoniam per ipsum si frequenter factus fuerit fiet et stomachus lacuna flegmas tunc: ut patet decimatercia tertij. **A**ddit: quod si parum intercesserit spatium a precedenti vomitu super facto: et appetit quiescere super. infirmus et a vomendo et a medicinis solutius ordinat quedam localia tunc dicens: superponantur semina caulium sticados arabicum cinis de viribus et lupis ni et neri et sterus capivi et farina senugree. oia super. talia maseclentur cum vino et aceto et aqua ad formam emplastri: et super. superponantur.

Declaratio
virimepar
rio.

Addit vltimo: fomentum quoque ei fiat ex aqua cineris. i. ex lisciuo facto de cineribus viris per spatium vnius diei vel duorum id est notabiliter et reueto tempore super. recipiendo fumum ex lisciuo calefacto: vel infundendo spongiarum nonas in dicto lisciuo et superponendo per diem vel duos autem superponatur emplastrum dictum. Nam talis fomentatio multum preparabit ad operationem dicti emplastri: et etiam resoulet de materia et ericabit. Proinde laudans hanc fomentationem addit. Ipsa enim super. fomentatio huius egritudinis magnam minuit parrem et leniorem reddit super. eam consequenter ad magis patientiam: et si in dicto lisciuo ponatur aliquid de vino albo credo etiam magis iuuabit. Et sic fit finis huius capituli cum dei laude.

totiens est eleuandus: loca quoque que rubent aqua rose super niuem in frigidata rolanda sunt et flabellanda.

Quod si calor perseverauerit imponatur epithima de alubati quod in capiti lo de apostematibus nominauimus.

Et si vesice et vlcera ibi exorta fuerint ex vnguento de cerusa curentur.

Stud parum capitulum recera continuatione continua tur cum precedentibus maxime ad curam varicum et elephantie et etiam ad dolores iuncturarum. Nam cum in his doloribus multum prosteruatur virtus: et corpora ita debilitentur et macrescant ut necesse sit eos multo tempore accumbere in lecto. Et idem dico in cura elephantie et varicum: oportet eos quiescere in lecto cum frequentis euacuationibus ut dictum est: unde corpora macrescunt et extenuantur: quoniam ad obtinendam moram in lecto cum extremitatione membrorum et iacendo supine ut communiter facient corpora debilitata saliter iacentibus solent accidere rubores et vulnera vel vlcera circa lumbos in musculis extrinsecis propter contractum pannorum et caliditatem que acquiritur in dictis locis sicut fit frequenter in priscis prius quam moratur: ideo fuit commentens hic statim ponere curam huius ruboris vel vulneris vel vlcis sepe contingentis ad precedentes dispositiones: et duo facit. Nam primo manifestat hanc dispositionem. secundo ponit curam illius. secunda ibi (Cum ergo loca illa.) dicit de prima parte et est clara. Cum aliquis longo tempore supinus iacuerit loca renum id est exteriora pura musculi exterioris in directo renum plerumque rubent et mala sunt ibi vulnera. (Cumque loca ista etc.) Jam ponit curam primo ad preseruandum ne fiant vulnera vel vlcera. secundo ponit curam cum iam sunt facta ad consolidandum ibi (Et si vesice et plage etc.) **D**icit ergo primo. Cum ergo loca ista rubere visa fuerint: milium siue panum vel melius farina eorum vel folia salicis vel super. plantaginis vel viris et aliorum similium in frigidantur et aliquantulum lenientur sub eoponenda sunt id est super lineamque molli et plano.

De contrariaride sententia capuli ad precedentia.

Addit: et ipse super. eger multo tiens in die voluendus est: ne supple secundam illam partem calefactam fiat adherentia et contactus pannorum. **A**ddit: loca quoque que rubent aqua rosata super niuem in frigidata irrozanda sunt vel super. aliquo sibi simili ut esset succus lactuce vel solatri. nam per hanc irrozationem remittitur complexio calida acuta et ingrossatur cutis ne fiat vulnus vel ulceratio. Sed quando corpora propter debilitatem extremam non possunt nisi supine iacere. tunc bonum esset ut sumatur bombyx carminatus et perfozetur ad modum strati perfozati et locus calefactus ponatur in perfozato bombice ne contrangat alios pannos et ne consequenter fiat inflammatio dicte partis: et ita est huius

oo ij

De rubore et ulceratione lumborum seu renum. Capitulum. xxxvj.

Cum aliquis longo tempore supinus super dorsum iacet loca renum plurimumque rubent et mala ibi sunt vlcera. **C**um ergo loca ista rubere cum augmento visa fuerint: milium siue panum aut folia salicis sub eo sternenda sunt: et ipse in die mul-

Secunda pars pract. magistri Jo. Matthei de gradt.

frigidantibus applicatis parti et cum regimine in
dieta ad frigidum inclinato. et constante virtute
aliquotiens faciendo sloborhomiā minutam
infrigidariū: vel etiam euacuando microstra-
tem ex sanguine interdū cum manna vel cum suc-
co rosarū poterit preservari ab excoziatione vel
viceribus dictorum membrorum.

declatio
3^a partis.

Consequenter dicit quod si calor perseveraverit
imponatur epithima de alubzati vel alibi dicit
de homeria quod in capitulo de apostematibus
nominavimus: et est epithima infrigidarium
multum cum aqua rosa. et camphora et succis fri-
gidis: et ibi valeret vnguentum de plumbo posi-
tum supra de cancro ulcerato matricis singula-
riter. Adde ultimo ponendo curam quando
facta sunt ulcera dicens. Et si vesice et plage ibi
exorte fuerint ex ceroto albo curentur. i. ex vng-
uento de cerusa curentur vel cum vnguento de
lythargio quod est positum supra in 7° huius
in capitulo de medicinis generantibus carnem
quod fit ex lythargio et oleo rosa. et cum aceto
aliquotiens et cum modico camphore quod ge-
nerat carnem in esare cum in vulnere calor: et ar-
dor affuerit ut dicit. Et sic est finis huius capli.

declatio
prime p-
tis.

De doloribus membrorum extremorum
sive exteriorum. Cap. xxxij.

Cum dolor in manu aut in pede
sit: eger interrogandus est si ex
percussione hoc ei accidit: aut
si aliquid super ipsum mem-
bru cecidit: aut super ipsum diu iacuit: aut
si contingit ex causa extrinseca.

Si autem ab exteriori causa non conti-
gerit: locus dolens considerandus est an
sit magis rubeus quam reliquum corpus: aut
non: si enim toto corpore rubicundior fuerit
ex calidi apostematis medicamine cu-
andus erit.

Et si membrum neque fuerit calidum neque
rubeum: sed iam quotidie offuscatur et sic-
catur: aqua calida ab alto super ipsum di-
stillanda est et ex oleo et cera resoluta inun-
gendus et dimittendus sic donec dolor se-
detur.

Quod si locus grossior videatur et tactu
etiam frigidior sentiat frequenter erit
frigidus: et aqua calida in qua sanucus
et camo. et sticados arabicus cocta fuerint:
ab alto ut diximus super ipsum erit distilla-
da: et ex oleo de cheiri citrino inungendus.
Regimen quoque sibi tiliandum erit. Ipse
vero utatur exercitio et in balneo sudet.
Si autem ista non succederint venter ex his

solvatur que humiditates educunt.

Ad membrum preterea si tactu sentitur
frigidum fricetur prius: et deinde inunga-
tur ex oleo castano et sambucino et oleo de
been tepidis et his similibus.

Quod si ista non succederint: ex vnguen-
tis que in capitulo de paralyti nominavi-
mus inungendus erit donec sanetur.

Stud cum dei laude cui in infinitum
regratio: quod me Joann.
matheum et ferrarijs de gradt medio
lanensem perduxit ad finem huius ope-
ris est ultimum capitulum huius noni. Aliman-
foris: et est compendiosus doctrina de doloribus mem-
brorum exteriorum ut dicit rubrica: et ita recto
ordine fuit ultimum huius noni: quod prima di-
visione dividitur in duas partes. Nam determi-
nando primo de cura exteriorum dolorum: docet
investigare primum causam doloris istius. secun-
do cognita causa prosequitur in cura secundum
diversitatem causarum. secunda ibi: Si enim to-
to corpore rubicundior fuerit. Supple cutis.

Continua-
tio presen-
tis capli
ad prece-
dentia.

Dicit ergo de prima parte et est tota littera cla-
ra. Cum dolor in manu aut pede sit id est incipit
manifestari: eger interrogandus est si ex percus-
sione hoc ei acciderit: aut si aliquid super mem-
bru ipsum cecidit: aut super ipsum diu iacuit:
aut si pringat ex causa extrinseca supple alio
quouis modo: et tunc supple si ex tali causa ma-
nifesta contigerit est occurrendum cause primi-
tive vel impressioni eius mitigando dolorem cum
mitigatis aliquantulum contrariis cause: et pro-
hibendo humores a fluxu in corpore pleno cum
diverrentibus et euacuantibus semper sepe dicta.
nec in hoc est habendus magnus timor.

Addit: si autem ab exteriori causa non conti-
gerit: locus dolens considerandus est: an sit ma-
gis rubeus quam reliquum corpus: aut non. Conse-
quenter facta ista consideratione ponit curam
secundum diversitatem causarum: et postea divi-
di in tot partes quot dicuntur esse cause: quarum
curam talis doloris ponit: partes patebunt les-
gendo. Dicit ergo primo. Si enim toto corpo-
re rubicundior fuerit supple locus: ex calidi apo-
stematis medicamine curandus erit: sicut supra
dictum est in capitulo superiori: et ita fiet cura
universalis et particularis sicut dictum est in
apostematibus calidis. Adde ponendo signa
apostematis frigidi vel doloris a causa frigida.
Quod si membrum neque calidum neque frigidum
fuerit: sed iam quotidie offuscatur et siccat: quod
coniungatur aliquantulum siccitas cum frigiditate:
aqua calida supple temperata ab alto super ipsum
distillanda est. nam talis est mitigativa doloris
removendo etiam siccitatem: et ex oleo supple co-
muni vel amigdalorum dulcissimi vel sissamini et
cera resoluta inungatur: et dimittendus est sic do-
lor nec sedetur.

Quod si locus grossior videatur et tactu est fri-
gidus sentitur. Ponit curam talis doloris a cau-
sa frigida et humida que manifestatur per tactum
frigidum et grossiorem cum aliquantulum mollitie non.

rubificato loco: et tunc ponens curam huius cæ
dixit q̄ frequenter erit fricandus. Intelligatur
tñ moderare ne fiat attractio materierum ad lo
cum: et aqua calida in qua sanfucus. i. maiores
na et camomilla et sticados arabicus cocta fue
rit: ab alto vt diximus super ipsam est distillā
da. Pater enim q̄ talis fomentario est mitigati
ua doloris simul cum resolutione materie et con
fortatione membri. Addit. et ex oleo de cheiri. i.
viola citrina que est calefactiua resolutoriua et cō
fortatiua est inungendus. Addit: regimē quoq̄
subtrahendum id est: tendum regimine subtilia
tuo calefactiua et exsiccatiua. Addit: ipse vero
multo vtatur exercitio: et i balneo sudet: ista oia
sunt nota. ¶ Addit: si aut ista non suffecerint: q̄
localia raurum: tunc supple erit signum q̄ i cor
pore erit repletio de materia proportionali hui
mida fonte et conseruante dolorem. Ideo dī
xit q̄ tunc venter ex his soluitur que humidita

tem supple flegmaticam educunt: vt sup. cū tur
bith vel agarico et alijs similibus.

¶ Consequenter etia ad localia rediens dixit.
Ad membrum preterea si tactu sentitur frigidū fri
cetur prius: deinde inungatur cum oleo costino
et sambucino et oleo de been repidis et his simili
bus. Pater enim q̄ omnia ista sunt calefactiua
resolutoriua et exsiccatiua. ¶ Addit postremo q̄ si
ista non sufficiant exunguentis sup. fortioribus
que in capitulo de paralyfi nominauimus locū
inungatur: vt verbi gratia esset vnguentum de
bdellio et similia. Et sic fit iam omnium factori
laus et gloria per infinita secula seculorū. Amen.

¶ Et hic compleretur feliciter totum opus et phy
sicum et practicum excellentissimi artium et me
dicine doctoris Joannis Matthæi ex ferrarijs
de gradi super nonum Almanforis.

o o iij

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradi.

Excellentissimi artium et medicine doctoris Antonij de gradi Mediolanensis tractatus insignis de febribus: signa: causas et curas febrium complectens: qui in alijs practicijs dñi Joannis Battbei de gradi batenus impressis non habetur.

De diffinitione feb. et eius diffinitione: et de feb. effimera. Cap. i.

Qantum ad secundam partem huius operis: quod est de egritudine communibus et primo de febribus: aliquid summarie valde dicam solum ut scilicet habeant aliquales ingressus ad opus practicum ut premittitur in premissis partis p^{re}.

Quod feb. est calor innaturalis cursum super egrediens nature procedens a corde in arterias suas: ledens effectum. Et propter hoc quod dicitur calor: separatur ad alia dispositionibus preternaturalibus que non sunt feb. que etiam non sunt solutiones ap^{er}ti per ly innaturalis separatur a calore naturali similiter procedente a corde ad alia membra: ideo subiungitur cursum super egrediens nature. i. moner temperiem naturalis caloris: quia quacumque causa distemperetur calor: nec vitio spiritus vitalis distemperetur se. tunc non poterit esse fe. licet fiat alia egritudine: ideo dicitur suus ledens effectum. i. sensibilibus lesionem inducens. **S**unt autem confecti genera tria feb. unum fit a vitio spiritus et dicitur communi nomine putrida: aliud fit ex principali vitio membrorum: et ethica nuncupatur: hec tria genera comparantur tribus causis repertis in balneo. Ant. ponit primo cap. primo quartum. Incipiendum tamen ab effimera: ideo quod facilius fit: et facilius recedit: et aliarum feb. sepe est causa. **E**ffimera itaque est feb. ex distemperantia spiritus: procedens etc. Et dicta est effimera ab effimero: pisce: cuius vita ultra diem non prorogatur: sic effimera saltem verayt ultra unum diem extenditur: sed tamen medico non interuenire: aut nimia grossitudine marescere: aut nimia opilatione intrinseca seu extrinseca ad tertium vel ad quartum diem durat. Que si ulterius protenditur in putridam: vel ethicam conuertitur: natura effimera est morbus per se: ut cum ex calore: aut est accensus insequens alias egritudines: ut quando cum bubonibus superuenit: et hoc secundum Auicennam. **C**ause feb. effimere sunt multe. que tamen omnes ad quatuor reduci possunt. **P**rima causa sumitur ex causis extrinsecis actu vel potentia calefacientibus vel opilantibus poros: ut caliditas solis vel ignis balnei sulfurei: aut stusse cum rebus calidis: aut aqua frigida: et breuiter omne quod claudit po-

ros: retinet vapores. **E**t nota quod secundum diuersitatem vaporum retentorum dicitur se feb. retineretur: nam si vapores retenti sunt calidi similiter et corpus fit calidum: et sic facilius fit effimera: si humores seu vapores qui retinebantur sunt calidi et humidissimi: similiter corpus fit putridum si calidi et siccissimi: similiter et corpus fit effimera: et de ipsa facilius fit tertiana: et de tertiana sepe fit ethica.

Secunda causa effimere sunt cibi et potus et medicina calida acuta et potentia ut vinum et piper. **T**ertia causa morbus animalis et corporeus ut exercitium: ira tristitia vigilia et mors quod videtur corpori ex motu temperato et accidentibus anime etc.

Quarta causa sunt egritudines materiales superuenientes corpori ut apostema emunctio: rui me brox nobilitas: et in gutturi et in ascellarum. **S**igna generalia effimere primo sunt non de egritudine sue de humore non a causis ascribendis sed p^{ri}mitiuis: et ut plim non fit cum horripilatione nec cum rigore nisi sit effimera facta ex opilatione a materia humoralis: quod est media inter effimeram vel putridam appropinquans tamen putride.

Tercio calor non est acutus pigenens nec moriditas ad tactum: sed est lenis et suavis: et cum peruenit ad statum nullam aut modicam facit angustiam et ut plim curatur cum sudore humoso naturali: et hoc differt a putrida. unde dicit Auicenna. si post natur eger in balneo et sibi non adueniat aliqua horripilatio nec aliqua dispositio a sua dispositione tunc est signum effimere et si significatur putrida.

Trem in effimera pulsus et vena parum a sanis et naturalibus differtur: differt et ab ethica quod ea esse est ex paruo tpe et simul parum durat etc.

Signa specialia causarum primarinarum sunt munitur ex relatione egritudinis. ut si ex mora in sole caput et cor et facies sunt calida: et si tangat pulsus declinat ad velocitatem. si ex frigida color eris et facies est obscurus aut lividus. **S**i ex vigiliis et vigilie antecesserint. adest granitas capitis et oculorum rubedo sepe cum lachrymis: et lassitudo in capite: et in alijs membris pulsus est frequens cum eius debilitate et duritie arterie. Si ex sollicitudine facies declinat ad citrinitatem. pulsus semper plurimum diuersificatur in dilatazione et constrictione: penes diuersitatem sollicitudinis.

Si ex labore antecessit labor cum calefactione precipue in cunctis: cum lassitudine et siccitate corporis. Pulsus vero debilis et parvus aliquantulum durus vena semper citrina propter morum. Si ex catarro vel coriza a calidis: est rubedo faciei et oculorum: inordinatio sentitur in gutture. Acuitas cum adustione gutturis. Si ex catarro qui descendit est frigiditas cum vena strata et oppilatione: et quod spiritus est viscosus.

Si ex somno precessit somnus profundus. adest inflatio oculorum: rubeo facis cum oppilatione in naso: granitas et pigrizia totius cum debilitate memorie.

Si ex vitio spiritualium: ut egritudine procedente: adest velox anhelitus: et frequens rubedo oculorum: et maxillarum: et tremor. quidem: et sic de alijs.

Si ex tristitia vena est ignea. acuta propter siccitatem: facies declinat ad citrinitatem: pulsus est debilis cum duritie oculi submersi et resoluti cum quiete.

CSi ex obmissione balnei cōfueri: aggregatur sudor: et in perspiratione in cute et toto corpore: vna est spissa turbida: coloratur cum gravitate anhelitus: et lassitudo in totius corporis: aliquando diminuitur appetitus: quod superfluitates p̄suerunt non expelluntur. **C**Si ex balneo et aquis terminatum balnea precefferint: est asperitas cutis cum quadam nigredine additio caloris post tempus pulsus est debilis: et velox: similiter anhelitus est magnus et spissus: stris eque melius sedatur ex attractione aeris frigidi: et ex potu: omnia membra sunt cum rubedine et maxime facies cum gravitate et lassitudine. **C**Si ex spiritibus naturalibus et maxime ex fame pulsus est debilis et parvus: et aliquando durus vna tincta cum ardore: aliquando destruitur appetitus post famem cum eructatione fetida et amaritudine oris: et commotio oris stomachi et gravitas totius corporis et membrorum. **C**Si ex fluxu ventris est paucitas vna cum multis vigiliis et siti. pulsus est parvus spissus: et durus. **C**Si ex potu vini puri: vna est multa dolor capitis: obstruatio oculorum grauitas stomachi: et aliquando vomitus. **C**Si ex cibis calidis: pulsus est velox. spissus cum amaritudine oris. sitis cum manifesta calefactione stomachi et membrorum: vna est tincta. **C**Si ex fastidio eructatio est acerosa fumosa vna cruda aut aquosa palpebrarum grauitas: inflatio et gravitas stomachi: et aliorum nutritiuorum. **C**Si ex siti vna est paucitas colorata: et cum p̄necura pulsus velox: et frequens cum debilitate de sinat potare rem frigidam fluxibile. **C**Si ex aliquo contento in stomacho: quod euacuari non possit est grauitas stomachi cum eructationibus postquam aliquid emittitur aquositas fastidium et nauica: oculorum tenebrositas. commotio labij inferioris. et comestio rei lenitine ut medicine et cibi. **C**Si a cibo multi nutrimenti grossi et duri inflammat stomachum. additur eructatio vna crassa cum grauitate membrorum et cum comestione aduenit somnus cum suffocatione anhelitus: et pigritia ad motum. **C**Si ex cibo subtili in stomacho est caliditas. eructatio fumosa: calida: oris amaritudo. vna est colorata tenuis sepe est dolor capitis in principio: et sic de alijs. **C**Pro nosticario. Effimera est difficilis cognitionis: et curationis facilis. et huiusmodi terminatio. quod non transit diem naturalem: et terminatur per sudorem: versus supra propter tamen malitiam regiminis transit ad secundum diem et aliquando versus infra. et efficitur putrida: aut erysipelatosa: quod scitur si post statum egritudo non commouerit. pulsus sit diuersus. et vna indigesta: et maxime si fecerent egredi ex corpore. Item si corpus sit aridum in tactu timendum est de erysipelate. non ita negligatur effimera: quod sepe malas facit egritudines. **C**Curā igitur perficiatur ne transeat in aliam dispositionem deteriorē. Si sanguis sit in abundantia in egro etate: consuetudine et alijs particularibus permittentibus fiat slobothomia: ne transeat in tinocham. si colera abundat suauiter purgetur: ne incidat in canones: vtatur in supercibus facili digestione: ut succo ordei et precipue in declinatione harum se. competit: nisi sint parati ad putridas: ut crapulati. opilati. patientes catarrhi: nisi catarrhus esset adustus: quod tales possent balneari. ut Anri. vniuersaliter dicit, cor

gnita causa contraria causis contrarijs curatur. Si igitur ex vigilia fuerit. iaceat in molli lecto vngantur nares. et frons cum oleo vno. repido: vel oleo nemi. fundatur super caput aqua decoctionis camomille: rose: yfopi: et cum cessauerit aliquo aliter calor: intret balneum conuenienter.

CSi ex mora in sole iungatur caput et oleo ro. vno. et ace. parū et renouetur: et hoc fiat sepius deinde balneetur cum aqua decoctionis ro. vno. et solatri. **C**Si ex solitudine iungatur totum corpus oleo ro. vtatur vino odorisero lymphato in rebus humidis lauatur super. **C**Si ex labore quiescat: iungantur loca lesa et precipue spina oleo ro. vno. post feb. balneetur in decoctione ro. et vno. Libaria sunt facili digestio: dormiat pro posse. **C**Si ex catarro purgetur cum turbitur aut cum cochijs: aut cum alio conuenienti: comedat p̄hisanam ordei cum lacte amigdalari: bibat brodium cicerum: vel iulep: vel syrū. vno. vel de nemi fare cum aqua decoctionis liquiritie: in subarum: et passularum. **C**Si ex longo somno fricentur extrema: aspergat facies aqua ro. in esta: et hyeme cum aniso: fiat clystere lenitimum: si non allelauerit illa die. in declinatione feb. balneetur in decoctione camomille: et absinthij.

CSi ex ira balneetur pectus cum sand. ro. ro. camphora: bibat aqua ro. cum vino de granatis: vtatur lacruis et intret balneum. vno. foliorum salicis. **C**Si ex tristitia. curetur versus supra de solitudine: vltra confortetur cor: cum odorifero frigido. ut sand. et.

CSi ex aere frigido: fricentur extrema: et totum corpus suauiter cum oleo de spica: vel de aneto intret stufam siccam ut sudet: postea comedat cibaria digestibilia. **C**Si ex dimissione balnei: intret balneum consuētum.

CSi ex longa mora in balneo. aspergatur corpus aqua quasi frigida: et ep̄thimetur cor: versus supra dormiat pro posse. **C**Si ex fame: cum incipit laxari: comedat p̄hisanam frumenti cum iulep. et succo granatorum: vel agresta: et si addit feb. cum syrū. vno. ro. nemi: paratim deglutendo curetur: balneetur versus supra.

CSi ex fluxu ventris. vtatur citonij decoctio in igne: et leuibns eructicis cum vitellis onorum: bibat vinum nigrum cum decoctione sumach: vel aqua cisterne: parum moretur in balneo: et postea bibat syrū. de cito.

CSi ex potu vini vomat: pro posse dormiat: postea intret balneum ro. et sudet. vtatur frigidis: ut aqua frigida cum succo de gra.

CSi ex cibis calidis: bibat agresta: aut oriza charam cum aqua frigida purgetur cum ramis rindis: prunis: et manna: et balneetur versus supra.

CSi ex siti: bibat aquam frigidam cum syrū. ro. vel vi. nemi. aut cum vino de granatis. vel de agresta: comedat acerosam.

CSi ex aliquo contento in stomacho: fiat vomitus: deinde clysteregetur.

CSi ex multo nutrimento et. dormiat et abstineat a cibo et potu: vtatur vino odorifero penetratio perficiente digestionem.

CSi ex cibo subtili: abstineat ab eo: et vtatur vino de gra. lacticia. et. abstineat a motu: et intret rectificare stomachum.

CSi propter apostema: quod scatur ex antecessione eius: cura est ut in principio slob. aut purgetur

Tractatus de febribus Magistri Antonij de gradt.

subtiliter regimen et non bibat. inum sed succi de granatis cum aqua. pro agresta comedat succi cum ordeo: et si apostema possit etiam percuti repercuriatur. sicut decet in augmento et statu utatur maturariis et resolutiis sicut quod requirit tale apostema posse resolui: vel alio modo posse terminari infrigideretur aliquantulum: quod est inter cor et apostema. non tamen sic quod deducatur apostema ad scilicet: osim condiantur cibaria cum agresta et vino granatorum.

De quibusdam generalibus ad febres putridas. Ca. ij.

De febre putrida sequitur determinatio. Febre putrida fit ex principali vitio humoris: vel humorum putrescentium coarctatorum in membro sic quod non expirant libere: et tunc causam habet et putrefactum mittit fumum putridum ad cor: et fit putrida febris. Causa huius in genere sunt tres primarie. ut aer cibis et ante cedentes: ut humorum multitudo: grossities: eorum viscositas: inanitiones et resolutiones: ut recremento fumositate: et constructio pororum: et sic de alijs. Et ille due cause ultime sunt potentes ad causandum putredinem. nam recremento fumositarum corruptentium humores: et dissoluentium sua ebullitione calorem naturalem alterant cause coadunantes. ut putredo in febre. et sicut agnositas in ydropisi: et materia aggregata in apostemate. Quomodo autem differant iste cause: ut putredo in febre. et habetur supra secunda primi. Et harum putridarum una est continua alia interpollata: continua fit de materia corrupta et putrefacta in vasis: si extra vasa interpollata dicitur. Et febris interpollata est triplex. colerica flegma et melensa colica.

Et continuorum quatuor sunt species secundum quod quatuor sunt humores potentes peccare in venis: et quia continue sunt molestiores. ideo ab eis iudicandum. Nota tamen quod tam continua quam interpollata. alia est continua simplex. alia continua composita simplex est quando se non est coniuncta cum alia egritudine: ut cum alia febre. Composita tripliciter dicitur. primo quando componitur cum alia specie febris. eiusdem generis vel diversorum: et de ista dicitur infra. Secundo quando componitur cum alia egritudine. ut cum hydropisi. aut cum apostemate: et de illa dictum fuit aliquantulum in fine antecedentis capituli. Tercio ratione materie compositae: ut in tertiana nora: et sic de alijs. Continua igitur febris est: que fit de humoribus putrefactis intra venas continue affligens usque ad criticam declinationem. Et cause huius principaliter sunt tres. putredo continua. effusio putredinis ad cor: et defectus nutrimenti. et corruptio sanguinis: que non regit natura: ideo eius fumus: seu venenosus effusio ad cor. Et ideo in sinoca: in qua iste causae omnes continuantes concurrunt minus est requies. in alijs autem continuis. in quibus due cause tantum continuant: contingit: quod aliqua sit requies: et hoc colera: flegma: melencolia: altera sine altera qualitate putredinali pungit causam ex adhesionem sanguinis calidi et humidum putrefactis in quibusdam horis plus: et in quibusdam horis minus. Et quod continuari febris. alie sunt simplices: que ex una tantum materia fiunt in vasis putrescente: ut sinoca. Alie continue sunt: que fiunt ex una materia putrescente intrinsece tantum et extra ut emittit thei. Primo premitendo dicitur de simplicibus quedam vtilia. Primo confiderandum est gradus discrasie febris. eo quod cura curatuna debet esse proportionalis discrasie. ut patet tercio technici. Sed quod in acutis egritudinibus maxime affligitur natura: et laborat inuenta valde circa morbi digestionem. ideo diu remissum est habenda. ne grossius granetur cibus. In longis vero et chronicis grossa dieta debet exhiberi: eo quod virtus est conservanda: etiam poterit digerere: cum a principio non nimium molesteretur. In statu vero semper sit subtilis respectu principii: et quanto remotior: et statutus: tanto grossius dieretur in principio: et econtra. Virtus etiam egri est consideranda. nam si egritudo erit acutissima. status erit propinquus: et tunc si virtus est fortis stabis cum tenui dietasque ad statum: ubi vero virtus sit debilis. grossior dieta offeratur ut scilicet usque ad statum. Item in accessibus per tres horas ad minus: vel per plus res. si est possibile nihil est dandum: quod tunc corumpitur cibus in stomacho nisi in casu. in quo non fluere materia ad os stomachi. aut in alio consimili. Similiter in crisi nihil datur.

Consideretur complexio egri. tempus. regio: etas. aer. consuetudo: et sic de alijs parribus: nam puerilia corpora maiori refecione indigent: iuvenes minores: senes saltem primi quasi minores: etas: aer regio calida frequenter indigent refecione: et econtra si ista sint frigida: quod tunc indigent maiori diuina continua: et non discrasia. Item consuetudinem multum comedere: plus de cibo requirunt: et si econtra fiat econtra. ideo hypoco. dicit. Et enimerari et regioni etas. Floborthomia si conuenit quanto citius tanto melius dum egritudo est in principio dum natura non est debilitata multum et afflicta post: quartum diem raro flobor. et cum magna causa: et in die non critico: et cum sine contraria ut supra etas. tempus etas: hoc prohibet flobortheta: precipue si virtus fuerit debilis et si aliquantulum fuerit fortis et flobortheta sit necessaria valde parum extrahatur de sanguine. Nam preceteris est seruanda virtus: nam si omnia alia indicarent de flobortheta: virtus dissentiat: nullo modo fiat et tunc in tali casu fiat scarificatio: nes. aliquando sudent materie balnei: et ubi ad hoc fieri non possit. cibus minoretur: et assidue morum et scarificationem: aut fiat purgatio. non tamen in die critico: et in interpollata fiat in die quietis ante tempus accessionis. Si tamen humores furiosi sunt in vena corrente de membro ad membrum: subito a principio finititer purgetur: ne materia ad aliquod nobilium membrorum currat.

Item sinthomata in febre interdum sunt adeo magna quod cogitur medicus obmissa febre. ipsa repellere. Si igitur cum febre ad sit sinthoma quod curam ad se trahat. curerur illico. ut in plenarico et sanguineo vtiliter sit flobortheta ad caloris repressionem et sedationem doloris: et si perit. quod sinthoma aliquo modo febris contrariatur: et si magis ea intendat ad sinthoma non ex toto negligendo febre. quia frigida negantur in febribus

cum apostemat: et in splenicis et. Et etiam in his qui naturaliter habent pectus strictum macilentius: eo quod si ante digestionem denu induratur pectus et splen: et percutiet etiam spiritualia. Sed post digestionem materiei sine predictis concedi potest quod pre nimio calore febris varijs angustijs: et nimia siti angustiat eger. Etiam ante digestionem humorum banda est aqua frigida: si tamen predicta non adsint. tunc coce di potest cum succo aut alio conuenienti. Doloze etiam capitis precedente nihil fiat nisi forte sit maior: quod febris.

Consuetudine igitur virtus principalium medicorum: et aliorum ut floboromaci splenis et matricis et.

De fe. sanguinea. Capitulu. liij.

Descendēdo igitur dico. quod si sanguis in multitudine abstat et precipue in spūalibus facit sinochā inflatū uam effimere similem a pñ: proportionali. Et dicitur sinocha putrida: quod alio nomine dicit sinochus quod in hac febre vna nō feret: et pulsus est fortis in putrida autem est p oppositum et cause sunt quod cum aliquis consuetus est exercitari: et dimisit exercitium aut quod vñs est multipliciter sanguinem aquosum: ut sanguis generatus ex fructibus: et alijs similibus cibis: eo quod talis sanguis cito putrescit ex indebita transpiratione et tunc generat sinochā putredinalē: quod habet tres species: et prima dicit augmasticā: procedit semper augmentando: et semper videtur quod si in augmento quod putrefactio est maior resolutione. Secunda dicit epigasticā ab epi. quod est supra: eo quod incipit fortiter: et semper diminuitur: est alijs salubior: quod resolutio est maior putrefactione.

Tertia est dōntena ab homos quod est vñs ubi omnia sunt equalia et videtur tota quasi status eo quod resolo est equalis putrefactioni. Et si quod ratur quare iste species non sunt in alijs humoribus. Respondetur quod tales modi resolutionis cum putrefactione non bene reperiuntur in alijs humoribus aut subtilitate materie: aut eodē tra scilicet viscositate.

Signa añcedēria sunt membrorum granitas reflexio spatularum: reflexio venarum et plenitudo carum: rubor et calor et flagellatio totius.

Signa cōcomitantia sunt aperitio lampadarum ardētū frenesio: turbatio mentis: tenebro sitas oculorum: plenitudo pulsus. vñdōstas: nō tñ cū multa diuersitate: ut in cansonide: dulcedo oris: via rubicūda spissa in substantia siue obumbrata et liuore. Ibec em sinochā de solo sanguine significat. Sed si vñna sit ru. magis tenuis in substantia quod spissa obumbrata et superius tenuis linēs: causonē sinochidē significat. Signa subsecutōria sunt tumor: facies mollicies totius corporis: et aliquando sunt morbilli: et variolae: et carbunculi: et sunt signa valde mala: quod consueuerunt in temporibus pestilentialibus aduenire: et b oia sunt remissa in sinocha inflatina: quod effimere proportionatur: ut supra. Differt tñ augmasticā ab alijs eo quod venter de die in diem magis constriungitur: vñna in primis est ruffa: postea ru. pulsus

est spissus inequalis. Pronosticario. Si appa rent pustule liuīde: aut nigre morrem significat similiter si in vētre audietur sonus: seu rugitus ut timpana: aut tonitrua: quod non remouentur ex solutione ventris significat mortem.

Tre dicit Aui. lachryme si apparēt ppter maioriā morbi difficultas anhelitus: prefocatio: et apostematario in vijs anhelitus: et si post somnū sentiat se granatū: similiter b significant morrem.

Trem si permittat ad causonidē: aliqñ ad frenesim: aliqñ cum infrigidatione supueniente ad litargiriā: opatio etiam velox: vñ tarda digestio nis significat crism breuē vel longam: salutem vel morrē: relata ad virtutem omniū in oī morbo. Ista duo cōueniunt si cupio bene pñsticari. Cura generalis consistit in euacuatione pñ: et in alteratione scōm parotis. ad alias se. Cura igit sinochē se. tota consistit ex flo. quod debet fieri vsq ad sincopim: si corp⁹ fuerit forte. Ita Bal.

9º de ingenio sanitaris. Sinopsis autē infrigidat complexionem fortem et potus aque frigide quod excusar ab alia infrigidatione: multi em ab hac se. hoc modo curantur. ita Aui. caº propio. Floborometur de vena media: vñ de basilica de xtri brachij si nihil obster: credo tñ quod melius sit flo. in pluribus vicib⁹: quod signa fortitudinis virtutis aliqñ fallunt: et si particulariter non cōferunt de floboromia: vñ de intra spatulas si sit crapula: fiat fortis abstinentia: fiat fricationes vñs extremitates: clisteria: et suppositoria sicut decet: quod illa multum conferunt: et cum crapula sit digesta fiat floboromia. Irigeretur calor febbris cum isto.

R. succi granatorum dulciū. 3. iij. succi granati musci. 3. ij. aque cocte sine zuc. timore flamme aut cuz modico zuc. ut magis lūias aut sy. vio. cum aquis aut decoctionibus conuenientibus. Si vero adsint apostemata vñs pñfana purgetur cum ista decoctione. R. tamarindorum 3. ij. prunorum vio. añ. 3. ij. flozum boza. 3. s. bulliant in sufficienti qritate aque et in 3. v. dissoluantur. 3. j. manne vel loco illius castie. 3. iij. succi gra. dulcis. 3. s. et sequitur. 3. s. gra. muzi. Ungā tñr frons et tempora cum oleo vio. vel nemi. vel populeon: vel fiat ibi epirhima ex sand. vio. ros. temperatarum cum aqua ro. et succo sempernue lauentur manus et pedes in aqua repida decoctione malua. vio. ro. et sic de alijs et.

Cura sinochē putredinalis est: ut floborometur vel ventosetur ut supra: deinde vñatur sy. u. isto. R. vio. lenti. rostri por. epatice añ. 3. s. succi lactu. lib. 3. s. vio. 3. ij. quatuor: seminum frigidorum: flozum neuu. añ. 3. s. seminum papa. albi lactuce: por. añ. 3. s. in uabarnm sebesten añ. nu me. xij. zuc. lib. ij. fiat sy. u. quo vñatur mane et sero cum. 3. iij. decoctionis vio. et prunorum: aror marizetur cum sand. Deinde purgetur cum ista decoctione mundificante sanguinem.

R. flozum vio. nenu. añ. 3. iij. prunorum dama sce. numero. xx. quatuor: seminum frigidorum mñs datorum añ. 3. s. tamarindorum. 3. vj. decoquant in lib. 3. a que: et in colatura addatur castie mñs de. 3. s. et der ur in auroza.

Aur mundificetur cum his que colaturā euacuant: ita Auicenna prima quarti capitulo de cura huius.

Ideo. R. sumiterre. 3. s. bulliat in 3. v. aque: et

Tractatus de fe. magistri Antonij de gradl.

in colatura infundatur mirabolanzum citri. 3. j. de mane exprimatur cui addatur. 3. j. castie et zuc. parum. hoc enim conuenit quia mirabolani illi educunt materias colericas summiſte aduſum mundificat sanguinem.

Cassia autem reprimat acuitatem sanguinis leniendo enim educit materiam colericam. Alia etiam mundificat acria ut decoctionem capillorum veneris. misce.

Cunctio ad caput et lorio ad pedes sunt prius fricando crura cum oleo vio. et hoc confertur quia tunc descendit materia inferius et alleviatur caput. **E**pirhumerus est cor et epas cum sanda. al. et ru. et oleo ro. et vio. aqua ro. cum modico capphore: potest addi de rasura cucurbitae. Epirhuma cordis est hoc in fonna.

R. aque ros. 3. iij. aque buglosse. 3. j. ubi sit magna flamma: aque nenu. 3. j. truum san. an. 3. j. croci. 3. j. misce et in eo infundatur pannus scarlarinus: aut scindon de grana et mamille sinistre apponetur. **E**pirhuma epatis.

R. aque endiuie. 3. iij. aque solatri: aque nenu. si queris magnam infrigidationem. an. 3. j. aqua ro. 3. iij. sand. ru. spodi an. 3. j. aceti. 3. j. cum panis uino epithumerus pro cundrium dextrum.

Unguentum etiam ex dictis collige. **S**i autem materia sit digesta et incitetur sitis: et non sit quod prohibeat: bibat quantum potest de aqua clarissima: teneatur in ore aqua psilii: quod sic sit infundatur semen psilii in aqua per noctem: et in mane coletur: et addatur parum zuc.

Syrrupus ad idem. **R**. aqua ro. aque solatri: vini gra. et cytoniorum et camphore parum fiat syr.

Et nota quod predicti syr. possunt dari qualibet hora: et pro potu: et pro medicina. Et si venter est stipricus: detur cum aqua pluuiali. Si nigra sit lingua cum limofitate cum canna: et addatur et fricetur cum spongia infusa in aqua.

Pro vigilantiis in quierudis laentur pedes in aqua decoctionis malua. viol. capitis papa. lactu. por. aut lac ipsarum et papa. misce cum albu mine ou. vel cum lacte mulieris cum panis et applica fronti. **S**i autem caput sit humidum: sufficiunt sole fomentationes et fricationes pedum.

Si venter sit stipricus: fiat clystere commune: quod hec egritudo inuatur ex fluxu sanguinis narium. Si in die cretico differat fluere in precedentibus signis pronosticis fluxum sanguinis narium pronosticantibus: pronocetur cum spargula: vel cum seris apri. vel cum sanguinarola. Et si soluta se. diutius duraret: ligentur extremitates: et aspergatur facies aqua frigida vel ro. et sic de alijs.

De causonide. Capitu. iij.

Causon est se. continua de colera ut de flegmate falso putrescente intra venas propinquas cordi. aut si alijs membris propinquis ut oxi stomas: citrepati: et pulmonis: edicra est a causonate: quod est incendium etc.

Cause huius patent: quod colera rubea: aut flegma falsum peccantia in quantitate in locis propinquis cordi etc. Et in hoc differt a tertiana continua: quia illa est de materia putrefacta in ves-

nia remotis a corde etc.

Signa huius sunt summuſ incendium: inflatio in toto corpore: inquietudo cum mala in tolerantia: et multis pernecabilius acciderit ut frenesis: instauria vigilantiarum: continua sitis: lingua arida et nigra. Aliquando somnus est profundus: sincopis iteritiae: tremor: fluxus: et alia quando reuerſio egestionis adest: pulsus est parvus et velocissimus. Urina rub. et inbrilis: tamen multipliciter diuersificatur: quia aliquando est principio cruda propter multitudinem oppilatiois aliquando rincta propter resolutionem colere: aliquando liuens et turbata propter multam putrefactionem. Urina tamen in causonide de colera rubea: communiter est ignea et tenuis in substantia. Si ex flegmate falso: urina rubea est rufa cum substantia declinante ad spirititudinem: quod flegma falsum sit quod altera pars flegmatis aduritur: et incitetur colera: et incitetur in calore dacta colera et substantia a flegmate: et rubea est falsum et purius in toto corpore: et eger aliquando est somniculosus: et breuiter omnia accidentia sunt remissiora quam in causone colerico.

Pronosticario. Nec egritudo est valde brevis et cum terribilibus accidentibus: si omnia signa bona apparent in principio morbi liberabitur in die quarta aut infra aliquando. Aliquando autem extendit se usque ad .vij. et ulterius non prolongatur: quod natura non suffert prolongationem accidentium.

Trem a causone habito rigore superueniente solutio sit in 4° affio. et intelligit de rigore frigido sequente ex fortitudine expulsiue.

Trem semibis raro accidit causon: et si accidit pereunt: sed in iuuentibus et pueris accidit plurimum: et in infantibus est leuior: et facilius euacuatur propter humiditatem eorum.

Cura consistit in tribus. scilicet in contrarietate causae morbi temporum ipsius: et natura accidentium quod in causa morbi est putrefactio cum forti oppilatione. Primo remoueatur oppilatio longis et leuibus fricationibus fricando pectus et latera et partem magis dolentem cum aceto oleo camomillino: et aqua ro. Sed circa morbum oportet prius extinguere flammam: et inducere materiam ad modicam caliditatem cum huiusmodi.

R. vngule cabal. lenti. lacte. epatice an. .ad. .j. succi cucu. cucurbi. inelo. indi sacra resina. aque endi. ana. 3. j. sand. alb. et ru. ana. 3. j. seminum frigidorum mundatorum. se. papaueris albi. ana. 3. j. camphore. 3. j. cum sufficienti quantitate aque zuc. et syrapietur: et detur. 3. j. cum aqua conuenienti.

Aliud ad idem.

R. succi pomi citri vel citranguli. 3. quatuor bulliant cum. 3. j. de ber. et cum zuccha. syr. et in fine decoctionis adde camphore. 3. j. vel fac manere in ipso psillium ligatum in pectus subtrili. Aliqui etiam decoquant cucurbitam excoctam et in partes diminutas in pasta dimissam: et succo expresso addunt partem zucche. vel coctam duo. syr. et in omni hora egro tribuantur. hoc enim extinguit calorem et pronocat fomium et confortat stomachum.

Deinde purgetur cum isto quod etiam dari potest in principio causonis: et maxime colici cum est ericario secum.

Tercia spe. vis. tres. mucilaginis pilij. 3. ij. aut
semit. cytroniorum: aqua decoctionis prunorum
aut vis. 3. v. Et si vis fortius operari: adde in de-
coctione tana. 3. vj. et in colam. a patera. 3. j. cal-
fieri: si fortis fuerit eger infundatur in dicta des-
coctione mira. citri. 3. ij. et plus s'm qd tibi vide-
tur coucurre. Et si ex slegmate falso fuerit. addas
in digestionis. de radicibus aperitiuis: vt de
busc. asparago: et similibus in laxativo de che-
bulis.

Synpus euacuatiuis. qui potest competere
re vtriq; causoni. **R.** mira. citri. mundatorum
3. liij. cheb. 3. ij. rerantur zu. lib. ij. succi mara-
tri lib. 3. aq. ro. lib. 5. fiat spe. de quo datur plus et
minus s'm renorem virtutis: et quantitatem ma-
terie peccantis. **I**tem s'm tempora curetur. si
timetur infra quartam paucus vel nullus cib?
detur s'i virtus tolerare queat: si non: detur ci-
bus in mane: q; tunc videatur esse aliquis res
missio iuxta convenientiam particularium. In
ter alia igitur sunt micha panis ter in aqua los-
ta cum zuc. succis gra. acerosorum: aut eius spe.
q; feruorem reprimit. s'im mitigat: et materiam
digerit. prifana orde: aqua eius: lac amigd. bro-
dum cicerum: aliqñ paruè pulle alterate cum la-
ctu. portu. 2c. aqua frigida cum spe. de papauere
aut nenufarino: si nutritiua: s'nt absq; oppila-
tione: et interiora sine apostemate.

Si autem natura moueret ad materiam ad-
frigidiora: sed lente minue ipsas cum synpis vt
supra aperientibus aperiendo nares. i. venas
ipsius omnes si ad stomachum cum vomitu: si ad
vias vinales cum diuresis: et fricationib? ar-
ca illas partes: si ad intestina cum clysteribus
et suppositorijs si ad totum corpus cum tempe-
rare calidis. Floborrhonia nunqñ fiat: si sic po-
est de raro contingentibus de ratione acuitatis
aut opilatiouis aut aliquorum particularium:
vt qñ sit carnosus et sanguis plenus. Ad s'im dos
lorem capitis: ariditatem lingue: et ad vigilias
fiat que dicta sunt in capitulo supra. Sed quia
consuevit frensis aduenire: ideo si alienare in-
cipiunt radatur caput et super commissura vsq;
ad oculos ponantur perie intincte in succo la-
ctuce solatri aque ro. aceri parum et sint acru re-
pida. Si vero alienatio remansit propter incine-
rationem materie fomentetur caput cum deco-
ctione camomille et mellilori orde: viola. 2c. Et
si ex vaporibus ascendentibus fricentur extres-
ma et ligentur dolorose: epithimentur etiam spi-
rituali: et os stomachi die et nocte cum puluere
sandalorum ros. papaueris camphore parū mi-
sce cum aqua ros. vel succo semperuiue: solatri:
aut acerosi vel endimie. Camera etiam sit lata
cum fenestris septentrionalibus declinaus ad
frigiditatem: in qua aut fiat cursus aque cū ali-
quo instrumento et spargatur frondez salicum
viole 2c. Similiter frondez vitium et quercum
et sepe murentur: et breuiter cura huius est cura
tertiana continue pure: sed ista alteratiua sine
fortiora.

De tertiana con- tinua. Cap. v.

Tertiana continua est illa que fit et
colera putrefacta in ventis remoz-
tis a corde: et propter hoc differt a
causone. ideoq; anthomata tertia-
ne continue debilis a sunt antho-
matibus causonis. Inrenflora tas
men sunt maligniora qñ in tertiana interpollas-
tat: et propter hoc non negligatur.

Signa igitur sunt media inter causonē et ter-
tiana interpollatam: unde est dolor capitis co-
tinuus sitis continua instantia vigiliarum: con-
stipatio ventris: arefactio lingue cum nigredine
vel citrinitate et tñc est deterior. Sed si appareat
alba est melior et non est rigor neq; frigus. Pul-
sus est velox spissus cum diuersitate maiori: quia
expiratio est maior satis inspiratione. **T**ertiana
citrina tenuis obumbrata in puero tertiana
continua significat. Urina aliquando est intē-
sa rubea: vel subrubra cum quadam limiditate: et
est tenuis in substantia.

Cura potest esse eadem cum causone colerico
nisi qñ in tertiana continua minus frigidis expe-
dit vti: et minus tenui dicta.

Ponam tamen aliquid propter ordinare rece-
ptas. Auicenna dicit qñ non oportet:
qñ cum fortibus primo operetur vt curetur: sed
cum leuibus. **R.** recepta prima fit. **R.** endimie
scarioler: rostri porcini añ. 3. j. 5. vini granatorum
3. liij. zuc. qñum sufficit.

Aliud ad idem. **R.** endi. sca. lingue ceruine:
capillorum veneris: politrice. adianthos añ. 2c.
i. vis. 3. ij. quatuor semi. frigidorum sc. lactu. por-
tulacet: scarioler añ. 3. 5. prunorum dama. r. zuca.
lib. ij. fiat syr. de isto: detur mane et sero et in no-
tis: si expedit. 3. j. 5. cum aquis convenientibus:
aut syrupo aceroso: vel detur oxizacchara cum
syrupo de prunis.

Solutium ad idem. **R.** florū bora. buglos-
se añ. 3. j. prunorum dama. r. liquiritie rase: passu-
larum euclataruz. 3. 5. coricum mirabo. citri.
3. 5. infusorum per noctem in predictis decoctio-
nibus. 3. j. vel minus prout videbitur: fricen ur-
de mane: cui addatur cassie munde. 3. j. electuarij
de succo ros. 3. j. vel pl? si apparet spice nardi pa-
rum: nisi esset malitia capitis. **U**bi not. qñ si cū
hac feb. sint vermes: sicut plurimum contingit
in pueris: emplastreut venter cum isto emplas-
tro: quod interficit vermes: et frequenter mitigat
febres. **R.** farine orde. 3. j. succi grafile mino-
ris. lib. 5. aceti al. 3. j. fiat emplastrum.

Item stude qñ semper habeat ventrem lenem:
vnde clysteria fiant cum decoctione malue: satis
hoc enim inuat ad interficiendum vermes: ideo
et alia accidentia curentur: vt supra de cura caus-
sonis: et infra de tertiana.

De febre quotidiana continua. Ca. vi.

Ebris quotidiana continua fit de
slegmate putrefacto inter vasa. Fir-
mit: vt plurimū in hyeme et in orb?
quietis: et in regionib? frigidis: et lo-
cis humidis et specialiter in uentrib?
reb? viscosis et frigidis: qñ hic coartat

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradt.

calorem naturalem in epate: quare multiplicat materiam humidam viscosam in nutritiuo et in venis: unde cum natura non euacuat ipsam materiam: putrescit et facit febrem continuam letalem.

Signa. primo est absque frigore et interpollatione. in hora vero flegmaris hoc est circa occasum solis citius affligit facies est tumida inflata. sitis modica aut nulla: nausea destructio appetitus: vomitus flegmaticus: pulsus paruus: mollis: tardus: et inaequalis: quia quandoque fortis: et quandoque debilis. Expiratio est maior: inspiratione fistiles: in pulsibus est velocior: dyastole: lente affligit cum pauca quiete: ideo est longi spatij multum abscondita: ideo lactica ab aliquibus dicitur. Sed quod continue calefacit: corpora ericcat: nam ex modo afflictionis videtur conuenire cum ethica. **Pulsus:** est subtilis et stricte in flegmatica continua est paruus et mollis cum quadam latitudine. Item quasi semper est vni: tenozis: quia post cibum inflammetur eger fortius quam ante. Lactica vero in principio notis siue sumptis cibum: siue non: semper magis incipit infestare.

Item vrina in principio spissa discolorata est cum quadam luiditate in augmento et statu rufsa: et in ea multum variatur vrina in colore substantia. **In ethica vero** semper est quasi vni: coloris: et est in substantia et colore quasi similis vrine sanis: oleagina tamen in superficie.

Item pellis faciei et hypochondriorum in ethica demantur: et est arida. in lactica non immo est mollis absque asperitate. Ceterum iste due species sepe adinuicem componuntur: et sunt tunc male coniuncte: et quasi impossibilis cure: eo quod lactica et natura seu materiam requirit ex toto contrarium illius: quod conuenit ethice pro eius cura. Dixi supra quod in febre lactica variatur multum vrina.

Pro quo notandum quod vrina lactica subtilis in substantia: parca in quantitate in principio quotidiane continue cum alijs malis signis: ut alienatione in somnitate debilitate appetit: difficili respiratione cum virtute debili mortem propinquam significat. si vero virtus sit fortis: significat longitudinem egritudinis.

Si vero vrina sit lactica et mutetur de subtili ad mediocrem spissitudinem et sit multa in quantitate: apparens in statu vel ante cum alijs bonis signis significat salutem.

Cura. primo digeratur materia cum syr. aceroso composito: aut cum oximelle: aut cum melislero. cum aquis radicum et dentur. **Item** pro vice cum aquis conuenientibus in auroa et ante cetera: nam purgetur sepe usque a principio cum aliquo ex medicaminibus de turbis superius dictis: deinde confortetur stomachus cum suc. ro. et dyastodon abbaris: et bibat post illud aquam decoctionis yfopi et radic. fen. vuarum passarum: et vratur a principio diuina confortante naturam: antequam virtus debilitetur: bibat vinum album lympharum debile. Et breuiter in cura huius se. monito est primo in confortare stomachum: ne stomachus deiciat. quia eius abstinencia significat mortem ut supra. Secundo attendendum est ad digerendum et euacuandum materiam cum remedijs: quibus melius fieri potest: ut cum electuarijs confortantibus: et sic de alijs conuenientibus: ubi timeas quod conuertatur in ethicam: aut componatur cum ea misce medicamina intendendo plus aut magis in festantem non negligendo alia.

Confortatur aut stomachus cum pane infuso in ace. et etiam vngantur palme manus et plante pedum cum succo menthe: cum quo bulliat ro. mastice: cisti parum: et sic de alijs.

De quartana continua. Ca. vii.

Quartana continua fit de humore melencolico coartato et putrefacto intra venas.

Differt tamen ab interpollariis. dato quod fiant ab eadem materia: quod in continua non fit interpollatio: neque frigus sine rigore et sine horripilatione: sed de quarto in quartum et omni die hora octava diei magis affligit.

Signa igitur sunt eius caliditas accideralis et siccitatis lingue cum asperitate et siti maior: pulsus est apertior: interpollata: et magis velox et spissus vrina est rufa. aut rubea subtilis plus spissa.

Cura si vrina fuerit rufa spissa aut rubea et alia particularia consentiant. slobotome: ita vult Aui. prima quarti cap. de quartana. Couri nue enim semper conuenit in omni egritudine flo. quod est de materia coniuncta in venis: vel currens per venas: precipue quando materia peccans non est separata a sanguine et fiat flo. lara. **Sed nota** quod in quartana continua debet medicus plus declinare ad infrigidationem quam in interpollata. in qua plus debet attendere ad siccitatem. non negligat tamen humectare: quod humectatio calore quartane obrunditur: et siccitatem melencolie destruit.

Intentio igitur in continua est pronocare cessum cum supposito: et cum medicinis lenibus: tamen materia digeratur cum syr. sacro ex polipodio: sene lapide lazuli: primo: centaurea et decoctio eorum syrupizetur cum zuc. aut cum alio conuenienti: ut patet supra in parte de egritudinibus particularibus causatis de melencolia: et de passionibus splenis. Et post. xi. die purgetur cum. j. pillularum de lapide lazuli: aut cum isto infundatur. **Item** mira. indorui m. j. v. decoctionis polipodij: epithimi: lapidis lazuli. sene: centauree muozis: agarici: clysterizetur sepe cum isto in auroa: aut in alia hora conuenienti. **Item** aque decoctionis felle. et epithimi lib. j. olei vio. j. iii. salis. j. vel. j. iii. mellis. j. iii.

In cibis aut et potibus et etiam in alijs fiat. et dicit infra de cura quartane interpollare: quod idem est regimen: nisi quod in ista melior et subtilior requiritur consideratio propter continuam afflictionem.

De quibusdam vniuersalibus

de feb. interpollata. Capi. vii.

Interpollata febris est illa: quod fit de materia putrescente extra venas. **Ca** de interpollatis interpollare sunt humiditates et repugnancia humoris ad putredinem velocitatis maiori: vel tarditas fluxus ad locum putredinis velox vel tarda putrescentia humorum consumptio. **Interpollatarum se. alie sunt** que sunt ex vno solo humore: tamen in vno loco putrefacto sunt: compositae vero sunt relique febres. **Sed**

simplicium quedam sunt ex colera & dicuntur tertiane: quedam ex flegmate & dicuntur quotidianae: quedam ex melencolia & dicuntur quartanae. Tertiana sepe fit in iuuenibus colericis macilentis estare: & regione calida & sicca: & sic de alijs. Quotidiana sepius fit in pueris: vel in senibus vltimis & pinguibus octofis: etiam in hyeme et regione frigida & humida & sic de alijs. Quartana vero frequentius nascitur in primis senibus & macilentis: & in autumno: & in regione frigida & sicca: & sic de alijs.

Tertiana interpollatarum feb. alie sunt vere: alie sunt note. Vere sunt in quibz omnia similia vel plura conueniunt. Note per oppositum: p^o de similibus interpollatis tam veris q^{uam} non veris dicitur: & p^o de tertiana vera.

De tertiana vera Interpollata. Cap. ix.

Tertiana vera est febris trium dierum tenens et quid nominatio: aut q^{uod} colera rub. ab hora tertia diei vsq^{ue} ad nonam durat & mouetur.

Fit igitur tertiana ex colera ru. multiplicata extravenas in aliqua parte corporis: vt in stomaco vel in alia parte corporis: materia moratur: & cause putrefactionis principaliter preualent: q^{uod} non antecedit sed postea in loco in quo uatura non euertitur: & ei^{us} putrefactio expirat ad cor: & se. causant tertianam.

Cause speciales possunt esse plures: vt cibis calidis: aut dissepertatis: aut in nimia quantitate: aut in pauca c^{um} repitit in ieiunio: q^{uod} tunc p^{er}mutat in stomaco & epate ad calidum: & sic: aut q^{uod} opatio sellis impedit vt non attrahat coleraz aut ex aere: aut a rebus calidis aut nimio exercitio: aut accitibus anime: vt vigilia ira & seruoze commutare cordis: & sic de alijs. & etiaz alia causa non minima: v^{el} oppilatio poroz cutis: p^{er} quos op^{er} euaporare calor aliq^{uod}. aut copio radicalis ad hoc p^{ar}at. Cuius se. B sunt signa. Intentionio sitis magne: dolor capitis fit cum rigore sepi^{us}: & tardius cum frigore: rigor em fit ex sumofitate calida & acuta: p^{er} girina sensibili mēbro rū: v^{el} ex nimio acumine colere rē. spasmatis q^{uod} interiora: q^{uod} b^{er} sane cū spū ad interiora currete infri dā^{nt} extrema quousq^{ue} m^{ax} calefacit: cui^{us} calor p^{er} totū corp^{us} diuidat. C^{um} Incipit igit cū fori rigore. q^{uod} assimilaf pūcturis acut^{us}: est cū paucofrigore: ita q^{uod} spaciū rigoris. C^{um} Aliq^{uod} accidit vomitus cole hora paroxismi & ante p^{er}ostade se pe alienatio: & estuatio: & soluit v^{el} et curaf p^{er} hoc aut p^{er} vomitū colicū: aut p^{er} sudore nālē ipsa se. in vno paroxif. & q^{uod} appet cosa in oib^{us} istis mūdicatib^{us}. C^{um} Pulsus in statu paroxi. est regulario & veloz & spissus non multū diuersus: sed in p^{ri}mo parox. est parus non omnino spissus & tardus: non habens diuersitatem sensibilem. Vtina est subtilis clara inferius obumbrata superi^{us} in iuene colerico cum alijs particularibus signis tertianam veram & simplicem de colera rub. si significat. nam causa rubedinis est calor cordis cum subtilitate: est scitras colere: & hic vna a p^{ri}mo p^{er}ostatim non habet: quia calor impeditur est super digestionē humoris &c. Et si vna ru.

subtilis obūbratur in superficie in iuene flegmatico: aut melencolico duas tertianas significat: & ita in sene: sed in puero significat tertianā continuam. Item eius paroxif. nō transit. xij. horas: v^{el} simplurimum. vij. & consumitur tota sebris semp^{er} q^{uod} in quarto paroxismo: & nūq^{uam} trāstē vij. q^{uod} sic non esset tertiana vera. Finitur etiam paroxismus cum sudore subtili manifesto.

Simuntur igitur signa principaliter a trib^{us} aut a uaturalibus: vt q^{uod} iuuenis colericus. & sic de alijs: aut nō nālīb^{us} vt estas: aut q^{uod} comedat calida &c. & affligit. xij. horis: & sic de alijs.

Prognosticatio. Tertiana vera in septem periodis indicat longissima. C^{um} si videris v^{er}nam egri intendentem ad rufedinem rinceram: aut rubedinem claram equalis spissitudinis: de inde videris morari quin veniat in ea v^{er}ba: alba uasas in summo eius: aut pēdens in medio: & nō scieris tunc indicare: q^{uod} hēc fit tertiana pura: & q^{uod} nō transit quartum periodū alijs signis p^{er}sideratis quin infatur in consortium medico rū non debes poni.

Item si vna fuerit multum citrina & nō appareat in p^{ri}mo periodo nubes in medio nec in summo: p^{ro}gnosticari debes q^{uod} hēc plonabit vsq^{ue} in vij. & sic de alijs. Cura cōsistit p^{ri}mo circa digonē Secūdo circa estationē. Tercio circa remotionē discrasie febris. Quarto circa remotionē accidētū. Quinto circa regimen sex rerum non naturalium. Circa primum fit syrupus.

R. s^{yr}. ace. 3. ij. s^{yr}. vi. 3. i. misce cum aquis cōuenientibus aromatizetur cum pul. san. ru. & detur in tribus vicibus. Primus datur ad aperitū dū oppilationem. Secūdo ad alterandum materiam & lavandum. conuenit in p^{ri}mo s^{yr}. ace. non est multū v^{er}ualis. C^{um} Sympus iste sic fit.

R. endi. nouelle: sca. ro. por. v^{er}iusq^{ue} epatice summitatus papauē añ. 2. lb. 1. quatuor semi. fri. mūdato: um añ. 3. j. san. v^{er}iusq^{ue} añ. 3. j. ace. al. vi. gr. añ. 3. j. flozūm vio. nenu. añ. 3. j. zuc. albi. li. j. fiat s^{yr}. de isto.

Pro delicatis fiat iste s^{yr}. R. aque cucur. aque endi. añ. 3. ij. aque nenu. 3. j. vini gra. ace. añ. 3. j. zuc. quantum sufficit: & in isto sufficit sola dispumatio absq^{ue} vlla clarificatione.

C^{um} s^{yr}. etiam v^{er}ualis simplex competat. Et si q^{uod} ris aliqualem confortat iouem cordis & vnionē: v^{el} s^{yr}. ro. vel de aceto citri. p^{er} parte vel inlep rō. & sic de alijs multis: de suc. ace. s^{yr}. de agre.

C^{um} s^{yr}. Benilis de fulgineo.

R. endi. none non lore: hēc enim infrigidat & leniter aperit. fit noua. ne moneat antiquitate nou lora. si queris aperitionem. q^{uod} per lorionem abluuntur partes subtiles aperitine lactu. conuenit propter idem potius. cuius est finire: altes rare. & lubricare. sca. cuius est alterare lentigines aque currentis propter idem ro. por. p^{er}pter idem. capillorum veneris propter lenitatis aperitionem & alterationem ana. añ. 3. quatuor semi. communim frigidorum. minorum. s. endi. sca. lac. poru. propter idem añ. 3. 5. spo. 3. j. propter confortare epat. flozūm boi. vio. nenu. añ. 3. j. se. papa. al. colatura horum deco. s^{yr}. m^{ix}etur cuz li. j. 5. vel. ij. zuc. doffia est pro vice 3. j. 5. añ. 3. ij. aque endi. & cum 3. ij. aque cap. vene. & si placet 3. j. aque lingue bonis.

C^{um} digesta materia transueniunt ad secundum

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradt.

et primo purgetur cum ista decoctione que ena-
cuat materiam leniendo.

R. vio. 3. iiij. p. m. da. xij. fol. bor. menu. quatuor
semi. frigidorum mundatorum ana. 3. j. tama. 3.
vj. zin. 3. v. decoctionis distemperetur. 3. j. cassie
pinguis: et detur in auro: et hec cassia euacuat
coleram et flegma.

Et hoc tamen non inconuenit: quia semper in
hac febre agitur aliquid flegmatis: et non ponatur
mirabola. quia ut dixit Auicenna in capitulo
de cura tertiane. Et non auctoritas sermonis eius
qui concedit in principio solutio a fortia: ut mi-
rabolans. et his similia. Dicit tamen Rasis quod
in estate tempore valde calido debet dari dicta
decoctio in principio noctis: unde post tertium
aut quartum: vel quintum non inuenit dare mi-
rabo. attritozum. et ideo aliqui dant cum sero la-
ctis capri. potest etiam purgari cum. 3. iiij. Tel.
R. elec. de succo ro. faciendo bolum cum zuccha-
ro rubeo aut albo ut in decoctione antedicta.

De floboromia dicit Auicenna in capitulo eodem
Et si est possibile ut floboromes: fiat flobor. vsq;
ad tres periodos: et marie si materia sit furiosa.
Unde dicit Auicenna quod si virtus fuerit fortis et
vina est rubea grossa non citrina ignea: ex qua
rimetur propter floboromiam est res magis co-
ueniens. Floborometur igitur tunc de basilica:
deinde post floboromiam facit sequi solutionem
veneris subtili.

Clystere conueniens est duplex: lenitium et
modicatum. primum primo competens.

R. summitatum mal. vel bisin. ad. iiij. radice li-
lii albi. aut etiam p. eos ana. 3. j. in. sebe. an. 3. j.
olei vi. 3. iiij. fiat clystere. secundum sit hoc.

R. succi ficile. vio. an. 3. iiij. bau. siue salis gem-
me. 3. iiij. cum aqua ordeii fiat clystere. Euacuata
materia transeat ad tertium: valet ad remos-
sionem discrasie: et hoc fit cum infrigidantibus
intus et extra.

Per intra dicit Auicenna quod post paroxis-
mum vrendum est aqua ordeii: et omni die zucch.
vio. et misce cum aqua de nenu. aut cum aqua fri-
gida. In vespertis sumat de isto.

R. zucchari rosati triasandalorum. ana. 3.
iiij. misce.

Tempore vero paroxismi sumat syr. violatuz
aut rosatum cum aqua fontis bullita et infrigida
data. Et ubi patiens desideret aquam: dum non
sit impediens ut apostema: aut aliud: ut supra ca-
pitulo de causone: detur quantum potest sumes
re vna vice. Nam dicit Galenus se vidisse mul-
tos curari.

Ab extra diuersa possunt applicari. Nam si
materia in spiritualibus sit: quod scitur ex siti ma-
xima: que potest mitigari non potest epithima
cordis superpositum conuenit.

Si in stomacho quod scitur ex amaritudine oris
nausea: vomitus: prouocetur vomitus cum deco-
ctione semi. attripti. et asse cum syrupo aceto. et si
non suffiner vomitum. purgetur cum p. solutis
non supra descripto.

Si vero sit in epate vel chisti fellis. quod sci-
tur. quia vna est valde rubea aliquantulum ac-
cedens ad spissitudinem calidior: et acutior. ena-
cuetur ma. cuz reubar. infuso in. 3. v. aque deco-
communis. vel cum. 3. j. pillularum aggregatarum
rum siue de reubar.

Alteretur epar cum epithimate infrigidari-
no communi supra in capitulo de causone descripto.
pro. et proprie cum mosu dyaboli. quia proprie
curat tertianam eparicam. Ungatur contra
nue spina cum vnguento Sal. confortatio aut
cum alio frigidiori. aut humidiori prout tibi
videbitur.

Quantum ad quartum. quod erat remotio ac-
cidentium. scire debes quod accidentia consequen-
tia sunt multa et diuersa sicut. s. vigilia: dolor ca-
pitis frenesis: vel alienatio: sincopis fluxus ven-
tris: ycteritia vel adustio: denigratio lingue: po-
stulario: et fluxus labiorum: et potest addi rigore: et
frigiditas. que sunt in principijs paroxis. sudor
vomitus: et casus appetitus: vel debilitas: fluxus
sanguinis uarium: profunditas somni: vel
stupor.

Sed quomodo hec accidentia curetur satis
parer ex predictis in prima parte: et partibus supra
si de siti si non sit quod prohibeat: demus de aqua
ordeacea: vel de frigida.

Trem tamarindi masticari et in ore retenti si-
tim mitigant.

Trem grana granatorum: et si sit tussis grana-
rum dulce: et aqua endiuie: sed cum febre cum ca-
lore magno eparis sine apostemate aqua solari
quando cum apostemate interiori: sed aqua ne-
nufaris plus cum febre pestilentiali: sed aqua
plantaginis plus. cum abominatione stomachi
caliditate et fluxu ventris. Si isto modo sit cole-
ra praesentia: vel erugiosa: vel crystallus et capho-
ra cum mucilagine pilli sacra in aqua ro. Trem
et zuccharum rosatum violatum cum cassia mis-
da et mucilagine pilli: feminis cytoniorum vel
pimorum.

Potest fieri confectio: que sit in mitigat: ven-
tre larat et peccus lenit: et potest dari in omni
etate consumptis et pregnatibus: licet sit nigra:
non abominetur tibi: vel ponatur aliquid quod
eius nigredinem remoueat.

De vigilijs satis parer: similiter de dolore ca-
pitis: unde dicitur quod succus berbene fronti ap-
positus et illinitus tollit dolorem capitis a cau-
sa calida. Et si frigida ut in flegmatica febre vel
melencolica betonica salua. camomilla ros. pre-
ceteris valent in frenesi non vera: si sit et com-
pione antecedente: si natura nihil fiat: Si non va-
lent: clystere attractiuum ligatio eremitatur:
et fricatio eorum: linitio frontis et temporum cum
succo papaueris lactuce: semper tunc aqua ros.
cum lacte mulieris: aceti parum et sic de alijs.

De sincopi dicitur in capitulo de febre sin-
copali.

De fluxu ventris satis parer in prima parte.
Notandum tamen quod in fluxu colerico valet deco-
ctio sumach cum cibis. Trem grana granatorum: et
vuarum passaru si puluerizentur. Dosis. 3. j. vel
ij. expertum est quod curat dissensionem colericam
vel eparicam. Confectio ad idem.

R. dyadragari: triasandali. zucchari ros. vere-
ris an. 3. j. spodiij. 3. iiij. camphore parum confice.

Trem tomentilla: coriandruz: et sanguinaria
siue in puluere: siue in decoctione mixta: siue p-
se stringunt omnem fluxum curabilem.

Trem in constipatione ventris fiat clystere com-
mune de malua vio. mercurio. oleo communi: fur-
fure et modico salis: et si vis facere modicationem:

ponatur mel: et si bene mordicatum facere volueris: ponatur de centaurea: abrotano: et absinthio: si mitigarium addatur de camomilla: et anero: si pronicatum vine: mentastrum. calamen. u. n. et artemisia: si carminarium v. e. roficatis: rursus: semen aneri. et. si attractum a capite stomacho. addatur vera. galie. 3. j. Si vis purgare coleraz adde cassiam. si flegma adde agaricum. si melencoliaz: sene. Si a renibus in causa frigida. ponatur benedicta: si a causa calida: ponatur electuarium de succo ros. si consolidatum: vtriusque plantaginem et burz pastozis si mitigarium et lenitium. adde oleum violarum. si nutritium quando quis non potest comedere nec biberet in squantia. mundifica intestina a fecibus deinde per clysteria immittantur bona biodia. ut gallmarum. et.

De ictericia pater supra.

Super aduisione lingue. que remouent firmiter valent in hoc. Tandem etiam valent in omni ficcitate tali: et aqua calida cum aceto valent in denigracione lingue.

Contra ulceratione oris et lingue et labiorum. que si aduenit post signa digestionis. est bonum signum. Valer dragagranum cum rosis limedo vlcera et pustulas. et ita oleum amigdalorum dulcium. mel autem rosa. mundificat labia vlcera sed zuecharum rosatum plus valet in lingua et corticata. deinde puluis boli armeni.

Circa vomitum si adueniat in principio paroxysmi. vel post signa digestionis: et maxime si esset a colera prassina. vel eruginosa non restringatur. Sed in alijs casibus potest restringi conservando stomachum cum isto communi.

R. mente absinthij. rosa. panis assi fortiter et aceto aspersi ass. 20. 3. Et si vis fortius operari adde de mastice olibanor zedoaria: et si causa est frigida de calamo aromatico: si causa calida de corallo et scandalis. Ex his etiam potest fieri vnguentum cum oleo rosa. de citrouis et cera. Ad extra odor mentham cum pane asso aceto asperso. Item ligentur et fricentur extremitates et sic de alijs.

Circa casus appetitus caneant que destruit appetitum ut crocus: sed de puluere calamenti cum succo menthe fiat salamentum: quo vratur in causa frigida et in calida cum nuce muscata et agrestia.

Circa sudorem si superfluat: extinguitur flammello sepe super egrum: non abstergatur sudor: quia apertendo poros maiorem sudorem prouocet. Experimentum est quod inuoluitur eger in linamine madescente aqua frigida: in qua fit de puluere myrtillorum et rosa. et foliorum quercuum.

Si autem vis sudorem prouocare: aperit poros cum oleo tepido de camomilla: aut vino albo fricando: et tunc cooperiatur bene patiens et dormiat. Aut.

R. sem. lini berbonice. folio. lauri. ebulli: in iorane: hederæ terrestris: paritarie: et vas ligneum repletum istis herbis ponatur ad plantas pedum cooperiatur solum corpus: et anhelum retineat sub pannis et sudabit. Aut impleantur vesice aqua calida vel spongie expresse: et hypochondris appropinquentur: bibat etiam aliquod subtile actu calidum.

De fluxu sanguinis narium pater supra.

Circa profunditatem somni et stuporem fricentur extremitates et ligentur et trahantur capilli et aures. et forte clamando fiant ventrosationes in spatulis: clysteria mordicativa: feridantibus applicentur: ut supra de prefocacione matricis: deinde appropinqua sternutatoria. et.

Experimentum cor vel oculi philomene sub cervicali positi non permittunt dormire: sed fel leporis cum vino bibitum dormire facit: topico strum destruit.

Circa regimen sex rerum non naturalium multa possunt dici: sed quia finem diuersitatem fecum oportet: ita diuersificari deo de ipsis in casibus eorum dicitur.

Unum tamen notatur quod semper ante paroxysmum debet cibari eger saltem per quatuor vel quinque horas ante: et quanto lentius tanto melius: solum quod virtus non deficiat: et si aliter fiat addit in malitiam maximam: et paroxysmi longitudinem.

De tertiana nota. Cap. x.

Tertiana nota est. que secundum aliquos dicitur. adulescencia sue bastarda. fit enim ex materia composita et colera et flegmate grosso vel sublimi in stomacho vel in alia parte corporis extra venas in locis: ubi cause putrefactionis

valent. Nam si flegma grossum admiscetur colera: fit colera vitellina: si subtile aequosum citrina et alia colera. que dicitur prassina. que generatur ex vitellina per aduisionem secundum Aueniennam: sed secundum Gal. prassina eruginosa seu zinaria potest generari et per aduisionem et per admixtionem melencolie cibis calidis valde in stomacho calido: et de istis non fit feb. ut dicit Isaac. Sed Auer. secundo colligit asserit quod sic est mortalis: ideo de his non fit febris subtilis: et sic saluetur vterque.

Tertiana igitur nota fit sepe et colera citrina: vel vitellina: raro ex prassina: et rarissime ex eruginosa.

Sed queritur quare continua affligit omnes dies: et interposita de tertio in tertium.

Respondetur quod materia putrefacta extra venas non retinetur in loco ita calido: nec fit tanta conculcatio: quin prohibeatur materia putrefactam tempore paroxysmi resolui totaliter.

Sed quare auenit secundus paroxysmus: hoc est ex aliqua caliditate extranea in loco putrefactionis derelicta forte cum aliquo cineritio materie antecedentis paroxysmi. Sed quia sanguis putrefacti continue et colera de tertio in tertium. Ratio est: quia sanguis in se habet ambas causas putrefactionis scilicet caliditatem et humiditatem: et nunquam extra venas reperitur ideo in continua putrefactione consistit absque regimine. sed in flegmate est multa humiditas. que est potissima causa ad putrefactionem: ideo est quia si in continua putredine. quod multa similitudo habet cum sanguine nam conuertitur in sanguinem per necessitatem: quod est extravenas. et cum hoc est frigidum

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradi.

dum: impeditur sua continua putrefactio: et in terpollat horis sex: et affligit horis. viij.

Colera vero est sic primata humiditate: et sic extra venas: quia habet caliditatem iuuantem ad putrefactionem: attamen tardat suam putrefactionem per horas. xxiij. et affligit per horas. xij. ad plus. **C**olencolia vero est sic extra venas: et parca respectu aliorum humorum: et cum hoc habet frigiditatem et siccitatem contrariantes putredini: igitur quiescit per horas. xlvij. et affligit per horas. xxiij. Alia ratio est quod mouentur sic formaliter: sicut magues attrahit ferrum: et scamonea coleram etc.

Signa tertiane note sunt fere eadem cum signis tertiane pure: differit tamen in aliquibus quia in ista semper plurimum parotismi ereditur ultra horas. xij. frigus est maior: rigore tardatur eius accessio longius durat: non est in ea tanta siccitas. nec cauma quemadmodum in pura: non eradicatur cum sudore copioso: ligna non est sic aspersa nigra vel citrina sicut in pura. Si non cetur manifeste ex potu aque frigide: similiter dolores grauitas capitis: et tertio in ventre maior: quam in pura: et sepe prolongatur parotismus usque ad horas. xxx. et plus et semper prolongatur ultra horas. xij. elongatur plus a tertiana pura: nec participat plus deslegmare: et contra minus.

Trem vena citrina non inuenta per totum tempus vel mediocritas: cedens ad tenuitatem et colera citrina se. significat.

Citina autem subcitina remissa mediocriter tenuis magis accedens ad tenuitatem in superficie minus tenuis tertianaz et colera vitellina significat. **T**rem pulsus non est multum velotissimus respectu vere tertiane. **C**onfert etiam ex parte modi parotismandi: quod in tertiana vera primus periodus est debilis. secundus est fortior. tertius est fortissimus. quartus in ultimum: est status et nequissima accidentia. quintus autem incipit declinare: et vi. plus. viij. est modicus aut nullus. Hoc autem non contingit in tertiana nostra etc.

Cura est ut prius fiat clystere lene omni die: aut supposito: et sumat oī die in auroza. **S**. orimellis compositi: et mellis ro. vel syrupi acetosi compositi: vel de bizantijs cum aqua decoctionis prunorum: radicū petrosilij: et feniculi. **S**. Syrupus in forma. **C**. bru. aspera. graminis. añ. **S**. i. endi. non lore nouelle: scariole: rostri por. vtriusque epa. scolop. summitatū lupuli añ. **S**. i. quartuor: seminum frigidorum maiorū. **S**. i. liquiritie: vuarū passularū mīdatari añ. **S**. i. flozum bor. vj. bug. añ. **S**. i. aceti al. **S**. i. rof. **S**. i. iij. zuc. al. prum sufficit lib. **S**. i. et fiat syrupus. **C** Alius ad idem pro debilitate vel pro delicatis. **C**. ra. bru. asperagi graminis añ. **S**. i. aque endi. **S**. i. iij. aque nempharis: aque capi. vene. **S**. i. ace. al. **S**. i. i. zuc. al. lib. **S**. i. **C**. r. orizac. compositi: syru. de endi. añ. **S**. i. **S**. i. Dotheius est. **S**. i. cū aqua conuenientibus: vt endi. se bug. capit. ven. etc.

Introducatu vomitus ante cenam cum aqua decoctionis añ. et seminis attriplicis et ori. composito actu calido. **E**t considera istud: quod vomit quod si sit citrinus clarius purus generatur in epē. si aliter coloris vt suc. por. et erugo eris sit in stomacho: si sit alba puenit a chylis. si eger sit coleris: cuius sit a tota collectione. **M**ateria digesta purgetur: non expectes tū ultimā digestionē: quod oportet

pluries purgare. **C**. R. floz boraz. bug. añ. **S**. i. prunorum da. xij. liqui. ra. pass. mīdatari añ. **S**. i. sinz. al. **S**. i. aga. ele. **S**. i. iij. corricū mira. ci. che. infu. p. no crem de mane exprimant et **S**. i. v. colar. addantur. **S**. i. iij. elec. de suc. ro. et detur in auroza. **U**el sic. **C**. R. turbitū gum. mundi. **S**. i. dya. gr. ij. vel. iij. pul. et in corpore. cum me. r. et detur sic: aut dist. cum aqua oz. detur vt supra: aut cum isto.

C. R. turbitū gum. vsupra. **S**. i. dya. zinz. añ. **S**. i. vel minus si apparet dyadraganti frigidū. **S**. i. zuc. albi. **S**. i. pul. et in cor. cum modico syru. vi. in formā nu. fiat bolus et deuretur. **A**ut purgetur cum turbitū et aqua deco. prunorum: yfopii: aut cum. **S**. i. dya. rob. cum turbitū. aut cum. **S**. i. pillularum aggregatiuarū. **M**. et sic de alijs solutijs. **N**ota tamen vnum quod si colera superet in corpore multiplica in solutijs: que colera purgat. et contra si flegma. et si equaliter procedat cum medicinis: que purget ambo equaliter. tamen in principio melius poterit purgari colera quam flegma: quia bilis ad mortū. **S**umatur sepe in die de confectione ista.

C. R. dyarodon abbatio: triafandalis añ. **S**. i. iij. et bibat post illud vinum grana. cum aqua decoctionis yfopii: prunorum. vel liquiritie mitemum. **E**t simul cum prologatur loco istorum sumat rosaram nouellā: aut aliud tale. quod magis destruit materiam frigidam. et stomachum confortat et aperitum. **U**ngatur stomachus sepe cum oleo de masticz: et de citonij: et ros. et aceri parum. **C**. lysterizetur sepe nisi per se semel. aut bis a stellane rit: et continuentur clysterialia lenia vt hoc.

C. R. yfopii: foliorum sicde añ. **S**. i. carthami mīdatari: sebesten. añ. **S**. i. turbitū gumosū. **S**. i. vel. ij. prout tibi videbitur. flozum camomille: viol. añ. **S**. i. olei osim. **S**. i. iij. baurach. **S**. i. cassie. **S**. i. fiat clystere.

Si virtus esset debilis exhibe carnes hedi. et pullos aliteratas cum lacricis et borach. et condiantur cum agresta et cum puluere camelle. bibat vinum clarum mixtum cum aqua.

Si autem in principio feb. vsque ad duas vel tres dies habendo sit carnosa: et vene sint plene et sic de alijs. sloborhometur. quia alieniat egrit: et materiam antecedentem minuit. **E**t si nullo modo sumere veller de solutijs dictis: purgetur cum isto syruo solutino.

C. R. mira. citri. **S**. i. **S**. i. sene. **S**. i. polipodij. **S**. i. iij. seminum lacrice endiue ro. añ. **S**. i. coque in libram. i. aque donec redeat ad lib. **S**. i. deinde adde zuc. **S**. i. iij. syru. et in fine decoctionis addatur scamonee suspēse cum flo. **S**. i. dentur. **S**. i. pro vice.

Digesta materia plus vel minus prout oportet videbitur. et illud plus restit colerica grossa. Aliud ad idem pro delicatis datur de tertio in tertium.

C. R. viol. flozum boraginis. et buglosse añ. **S**. i. prunorum. rr. mirab. ceterinozum. **S**. i. iij. chebulorum. **S**. i. sene. **S**. i. i. seminis endiue. **S**. i. iij. reubarbari electi. **S**. i. decoquantur omnia preter mirab. et reubarbarum. qui debent poni in colatura et stare per diem et cum syru. deponitur ab igne. **L**igetur dyagri. in pecia plus et minus considerando virtutem et spiritum materie peccantis. **S**umatur etiam omni die in auroza vnum troiscum de rosis: vel de stella cum syruo de rosis. et aqua decoctionis yfopii. et pas.

Ad prohibendum autem paroxysmum febris tertiane: unge pulsus brachiorum et tympanum ante accessione eius succo pedis columbini. **E**mplastrum ad idem siue epistima. **R.** san. vrrulq. ʒ. ij. ros. viol. an. ʒ. i. ʒ. farine oidei. ʒ. i. alo. ʒ. ij. confice cum succo abfinrhij et solatr: aceri paz suppone parti an accessione. **C**ontra tertianam puero:um. **R.** succi plantaginis semperuine: solatr: rube an. misce cum farina ordei non cribrata: rch albuminibus ouorum fiat emplastrum sto.

De duplici tertiana. Cap. xj.

Duplex tertiana est se. de colera pura vel non pura singulis diebus affligens propter materias in diuersis locis putrefactas. Et differt a quotidiana: qz in duplici tertiana paroxysmus est fortior de tertio tertium. In quotidiana non intenduntur paroxysmi notabiliter: qz flegma omni die facit paroxysmum suum: et mouetur equaliter ratione sue essentie et motu corporis supercelestis. Colera autem ex natura sua mouetur de tertio in tertium. **E**t nota qd refert dicere duas tertianas et duplicem tertianam. Nam in hoc differunt quia in duplici tertiana colera facit paroxysmum omni die tertia et die interpellatio facit paroxysmum solum ratione quantitatis materie loci. In duabus autem tertianis colera facit duos paroxysmos omni die tertia: qz vterq. motus paroxysmalis est a motu corporis supercelestis. **D**uplex igitur tertiana pura fit de colera naturalis rub. vera in diuersis locis extra vasa putrefacta: et differt a simplici propter diuersos rem afflictionem: quia eger singulis diebus affligitur. **U**rina est rub. aut subru. cum subtilissima mediocriter tenui et grosso circulo obumbrata superius. **I**tem vrina citrina et subcitrina obumbrata et confusa in substantia in sene fm duplicem tertianam significat. **T**uratur autem et simplex tertiana. **T**ertiana nota duplex etiam affligit singulis diebus et vrina turbatur et obumbratur superius: et ita de alijs signis proportionatis tertiane note. Turatur autem sicut tertiana non nota et.

De febre quotidiana. Ca. xij.

Quotidiana est febre de flate extra venas putrescente circa quotidie affligens: habens duodecim horas in summo latore et sex in salia quiete: et sex in vna quiete: fit de flate naturali vel vitreo insipido. **E**a huius est omne illud qd ghat humoris flaticos in nimia quantitate: sicut cibis et potu flati sicut pisces: fructus: herbe frigide: cibaria de pasta: lacticia: repletio nausae: inordinata coctio crudi. supindigesta cibaria cruda pinguis et viscosa ferida vt alec exsiccatuz: et alij pices feridi: somnus: oculi: opilatio. Nam flatus vilcosus dupl. ledit. s. ppter suum frigus et raritatem sue grossitiei et viscositatis opilantis. **I**tem pota re sepe inter prandium et cenam et statim post cibum cocter: aut fortiter moueri vel equitare vel dormire. **I**dem venit in hyeme in senetipue

ro flegmaticis: piscatoribus mulieribus et habetibus eructationes acetosas aut catarrum descendentes ad stomachum. Et diuiditur in quotidianam veram: et hec fit de flegmate naturali a quo insipido: et in quotidianam non veram seu notam: et hec fit de diuersis speciebus flatis non naturalibus. Nam quedam fit de flate dulci: et hec est ppinus quior: quotidiana vere: et fit breuior: qz cum minor frigiditate in prin° paroxysmi: qd est flate salso putrefacto extra venas: et in locis etiam motis a corde et est cum priuri et fit magna: quedam est de flegmate acetoso: vbi est pars melencolicæ et est valde longa cum apperitu cantino et acetositate sicut in alia est salsedo: quedam de vitreo grossissimo: sicut vitrum liquefactum qd est purum: ideo apparet subtiliter: esse ibi dolor colicus sepe communicans.

Item diuiditur ex parte temporis aut horar: qz quedam est hyemalis et quedam vernalis et. **I**tem alia diurna alia nocturna. Prima qd paroxysmi accidunt in die et typus in nocte. In secunda fit contra. **S**igna primo sumuntur a re naturali: qz vt plm accidit frigiditas et humiditas: et decrepitis pueris mulieribus et sic de alijs. A non naturalibus qz vt plm venit in hyeme aere nubiloso: et sic de alijs. A re pter naturam qz in prin° venit typus cum magno frigore sine sit: corpus non pfecte mundificatur a paroxismo ppter mæ adhesionem viscositatem et grossitatem: ideo est ibi sudor modicus aut nullus nisi versus crurum: et post digestionem mæ. et per hoc differt a quotidiana notoria qua aliqui est multus sudor.

Haber etiam signa propria. s. dolorem stomachi ppter flegma abidare plus in eo: tunc est sine appetitu ciborum. Et si abundat in epate vel splene matrice: aut intestinis sicut ex dolore illius loci: si in spualibus fitis est maior: vrina magis colorata: et quedam ampulle minure apparer in superficie. **P**ulsus est latus ppter humiditatem et abundantiam mæ tardus et debilis ppter caliditatem mæ: et tunc est fortis et aliqui contra: et tunc est debilis: est tñ rarior et minor: pulsu tertiane et quartane.

Urina in prin° est alba ppter multitudinem opilationum et frigoris: deinde fit rubra ppter putredinem et coarctatur ppter malitiam diaetionis. **I**tem vrina glauca vel pallida cum sba tenui et residua globosa trombosa finaliter fit vitreum sine se. signat: et si est perturbata vel vmbata se. signat fleg. que aliqui facit quartana ppter tarditatem putrefactionis: aliqui tertiana et. aliqui vna pars putrefcit et alia remanet in sua frigiditate et fit lipparia vel empiala: de qua dicetur infra. **I**tem vrina subcitrina vel subinfusa: liuens et obumbrata cum substantia declinata ad spissitudinem fleg. de salso flate signat.

Item vrina rufa cum substantia spissa flegma dulce significat: et si non est se. color est magis remissus. Et si cum se. est liuens obumbrata. Adest etiam sudor frigidus cum dolore capitis. **I**ncipit fortius affligere de nocte ppter humiditatem sanguinis et flegmatis et caliditatem sanguinis. Adest fetor egestionis: vne egestio est spissa et tincta: et optimum est in quotidiana de flegmate naturali.

Item vrina alba subtilis pauca et aliquantula

pp

Tractatus de febribus magistri Antonij de'gradf.

lum globosa feb. effimerinam significat: cuius si
gna sunt dolor stomachi omni die innadit: incipit
cum frigore gravitate et profunditate somni: et
sepe cum sincopi dolor est in spina dors: facies e
plumbea: et sic de alijs. Item vna ruffa me
diocriter aut subruffa minorem emittit: heum si
gnificat: et si vertat se ad maiorem spissitudinem
rubeorem et liuorem mediū emittit: heum signat
sed si sit modo intesa et modo remissa et modo te
nuis et modo maiorem emittit: heum significat.
Primo notandum qd se. fleg. de difficili cradi
catur ppter mae multitudinem grossitiem et vi
scositatem ideo est rimosa: fideo sicut colerica
raro inuenitur continua: ita quotidiana raro in
uenitur interpolata.
Item si in prin^o appareat motus spontaneus
et in fine plurimus sudor signat egritudine bre
uem et salutem: qd sequitur qd ma non est multus
grossa nec viscosa et por non sunt multum densi
et ideo saluor est qd est mundorum rporum.
Item isti libenter incidunt subterficia et stu
porum: propter abundantiam flegmaticis: et sic de
alijs. Cura huius se. consistit in tribus princi
paliter. In digestionem mae: in effione eius et in
accidentium remotione. Et nota qd oia spēs
quotidiane coicant in prin^o in tribus. scilicet
ratione aut vomitu: et in administratione subtili
tium et incidentium. Digeratur igitur ma cū
his que attenuant ssa vt cum oximelle simplici
et cum radicibus qd sit cum aceto: in quo coctus
sit calamentum pullegium et origanum aut cur
istio. R. radicem feni. petrosili: asparagi: bina
scilicet: endiuie: scarioles: scolopendrie. ca. ve. cē
rauce: politrice: an. .iij. v. io. .iij. quatuor semis
num frigidorum marari: se. brusci petrosili. endi
uie an. .iij. .iij. florum camomille boraginis: mellilo
ri aph. an. .iij. .iij. vini mali gra. li. .iij. fiat siru. Aut cū
istio. R. radi. quinq; vt feni. .iij. .iij. vt supra scolop
pen. cap. ve. dyanthos centauree politrice beto
nice hyssop. eupatorij. an. .iij. .iij. menthe parum.
vr. .iij. .iij. .iij. cinamomi. .iij. .iij. calami aromatici
iij. .iij. spicardij. .iij. .iij. liquoris rase. .iij. .iij. anisi mara
tri carui zucca. et mellis quantum sufficit. Dosis
istorum est. .iij. .iij. pro vice cum aquis convenienti
bus vt berthonice boraginis mellisse. et. Pos
test etiam fieri talis stiladigia: siue claratum va
lens ad preseruandum flegmaticos.
R. polipodij in bona quantitate mundetur et
tritum infundatur per diem vnus vel per duos
in vino: deinde bulliar aliquantulum: cui adda
tur mel vt dulcoretur: et his adde puluere cin
amomi: zinzij. galange et spicierum minus calida
rum ponantur in sacco triangulato suspensioet
pluries vinum desuper proscit et colaturam col
lige. Prima: etiam die potest dari oxymel compo
situm cum aqua repida decoctionis laneri vel
attripicis vt vomat: sed non est multum cogen
dus. Et considera ex vomitu expellere vel per
secessum vtrum sit viscosum vel subtile vel ali
cuius conditionis: quia secundum quod fuerit
addendum est in medicina maioris incisionis
vel minoris. Si autem bis adstauerit perseve
ter in die naturali non fiat clistere vel supposito
riorum: vbi non fiat clistere ex frigidis dictis
et addatur agarici modicum.
Et nota qd materia in diuersis locis vel mem
bris continetur: ideo aliquantulum diuersificetur

digestiua ponendo semper aliquid: quod ferat
virtutem digestiui ad locum. Digesta materia
purgetur sepe: vt de quarto in quartum: vel ali
ter prout videbitur tibi: quia in quotidianis de
flegmate oportet sepe digestiuat curari: et se
rare. Purgetur etiam cum isto.

R. maratriani: quarno: seminum frigidor
um: polipodij ana. .iij. .iij. vnam florum boraginis.
iij. .iij. duas mirabola. chebul. indorum. ana. .iij. .iij. tur
bith: agarici ana. .iij. .iij. in .iij. .iij. quinq; hui⁹ decoctio
nis adde cassie. .iij. .iij. et detur in auro: aut cū me
dicamine de turbith: de cui⁹ propierate est era
dicare hanc febrem et omnes humores flegmati
cos generatos ex fructibus et piscibus et simili
bus: quod sic fit.

R. turbith albi gummosi mundati exteriorius et
interius cribellari. .iij. .iij. decem. masti. zinzibe. ana.
iij. .iij. zucca. .iij. .iij. melle: dosis est ab aur. .iij. .iij. ad vnus
cum aqua repida: aut cum convenienti. Item
ad idem.

R. turbith vt supra zinzibe. .iij. .iij. masti. .iij. .iij.
zucca. .iij. .iij. pulueris. Dosis est a .iij. .iij. vna vsq;
ad duas vel tres ad plus cum aqua calida deco
ctionis: hyssopi: vel radicem feniculi aut perrosi
lij vel lenisici. Si rugitum patiatur cum pilla
lis de hiera purgetur. Dosis est. .iij. .iij. vna aut cum
polipodio agarico et turbith: aut cum alio vt cū
dyarob de agarico et.

Si autem egritudo ista post predictum regi
men videatur augeri: aut stare: soluantur cū isto:
et non attendas super perfectam digestionem: qd
omni die aliquid digeritur: in reliquo aliquid
digeritur: quod etiam moneri poterit: et in reli
quo digestio expectatur. Ita Auic. c. de cura pes
tisdice flegmatice.

R. turbith. .iij. .iij. abstinij quartam. .iij. .iij. col
loquintide ocranam. .iij. .iij. vnus detur in auro: et
post purgationes semper in auro sequenti die
detur. .iij. .iij. triace antique cum aqua decoctionis
hyssopi: se. ameos vel amomi. Vel vtatur isto in
forma et est siru. solutius. R. florum viol. boia.
bnglosse. an. .iij. .iij. cartami mundi quantum suffi
ciat: zinzibe. albi anisi ana. .iij. .iij. liquoris rase.
vnam passularum. ana. .iij. .iij. turbith boni agar
ici. ana. .iij. .iij. mellis et zucca. ana. quantum suffi
ciat: coquantur parum: deinde liqueat in ea. .iij. .iij.
dragaganti. et. .iij. .iij. succi ros. clarificetur et dec
pro vice. .iij. .iij. et conuenit delicatis: varietur ras
men dosis secundum conuenientiam particula
rium. Utatur etiam dyarodon abbas vel rosi
nouella et de cardamomo. Et quantum ad res
tium de cura accidentium conuenientium ppi
mo dolori stomachi potest haberi ex dictis supra
de casu appetitus: quia in hoc valet spongia in
tinera in decoctione mentis: ros. abstinij camo
mille berthonice. Et emplastrum ros. masti. .iij. .iij.
zedoarie: laudani: mentis: aur vncio cum oleo
nardino masti. .iij. .iij.

Secū accidens est frigus in principio paro
xismi: qd tollitur si pedes vsq; ad genna et man
vsq; ad cubitos ponantur in aqua calida deco
ctionis camomille berthonice solio: lauri leni
fici: paritari: et nō permittantur in frigidari sy
cito descenfer inmoluant pāto lineis duplica
tis aut triplicatis. Ponantur et lateres calefa
eti et asperi in predicta decoctione: et inuoluti in
pāno ad pedes. vngatur spina cum oleo: in quo

℞. otinensis squillitici. ʒ. ʒ. acetosi compositi. ʒ. ʒ. melli ro. colari. ʒ. ij. cum aquis conuenientis
ʒ. ʒ. detur omni die de mane quousq; materia
sit digesta. ℞ Et istud flegma cōmuniatur prime f
intestini. Ideo cōuenienter euacuet per forcia
dytteria pmissis aliquibus lenitissimis cū deco
ctione radi. apij. ebull. ʒ. sol. malue. ʒ. fursure. ʒ. flo
de alijs in qua dissepereit. ʒ. ʒ. benedicte erula
re. ʒ. cū oleis conuenientibus de lilio sifamino.
ʒ. c. et ʒ. ʒ. baurach. ℞ per os euacuet cū yera.
aut aliqua yera cū decoctione seni. polipo. quā
nāti aut ʒ. ʒ. pil. feridarum aut de sacrocola.
aut aggregari. inasio. ʒ. ʒ. efue. Pride sacristia
vel aggregatissima er saluia. calamet oiga. mēsa
stro. ebullis. nepira. ʒ. ʒ. cū his detur tyriaca cum
decoctione auentianis saluie ʒ. c. vññ si odorise
fi. ℞ Et si flegmae bulci minuat sū virtutē ʒ
etate. deinde digeratur cū syr. cōposito. vel syr.
acetosi cū aqua decoctionis radicū calida rī bī
reticatum. vel oxymelle cū aqua decoctionis vior
larū prunoz ʒ. herbarū calidarū aut cum isto in
forma. ℞. v. centauree. polirici. cap. v. e.
mittere. hypticon. radicem senti. petrosil. apij
as. ʒ. ʒ. prunozum. ʒ. iij. iube. sebesten as. ʒ. ʒ. cū
znc. sac. syr. detur ʒ. ʒ. Euacuetur materia cum
his que euacuāt flegma salsum. verum benedi
cta non videtur cōuenire hic nisi in hyeme. et
quando flegma hoc esset in remissa. Si ex fleg
mate acetoso digeratur syr supra sicut flegma vi
trefi. ʒ. euacuatur cum euacuantiis flegma. ʒ. me
lencolice videbitur plus de vno q̄ de alio sū q̄ cō
uenire videbitur ʒ.

La. xliij.

C. Cum igitur quatuor sint species communiter
 legitimas immaritalis a quib? potest fieri quo-
 tidiana mora. Ideo benemer de qua vnicuique
 aliquid dicitur. C. Si igitur quotidiana mora fue-
 rit de legimate falsi digeratur cum isto. C. R. r.
 dicum feni. petrosi. alparagii. brusci. endi. scario.
 diellunge. ceruine. calli. ye. centauree. polifrici.
 drancheo. an. .Alj. .i. vjo. 3. ij. pino. ii. r. x. quatuor
 seminum frigidorum. flozom. boza. an. 3. j. mara.
 trile. endi. m. cariole. berberis 3. j. zucii. ij. vj.
 ni gra. ii. 3. f. star. fer. betur po. vice. 3. j. cu aquis
 conuenientibus. C. Digeffa materia cuacuatur
 cum isto. C. R. vjo. flozom. boza. an. 3. ij. mara.
 polipodii. quatuor. seminum frigidorum. an. 3. j.
 mirab. acri. chebulo. an. 3. j. vel minus si appa-
 reret. an. 3. ij. indorum. 3. ij. in uindamur in dicra
 decoctione et expellantur. 3. ij. illius addam
 3. j. 3. cassie reubar. 3. j. vel i. agarici. 3. j. hec
 polentur et dentur in aurosa. C. Item terra die
 post medicinam ante accessionem per botam iiij.
 ter balneum aqua calide: in etru. sumar. 3. j. ru-
 bee crocifatez: misce cum aurea alexandrina cu
 aqua calida: postea iungatur spina cu oleo ca-
 momil. 2. vjo. an. 3. ij. virtus fit fortior: alia con-
 senferme flobothomez de basilica berri in esta-
 cez: flusfri in bycenc. C. Zaucner pedes 2. dia-
 chia cum ista decoctione. C. R. sol. salicis visio

La. xiii.

Rebis quotidiana interpolata est
composita et duplici flegmare extr
vasa putrefactio. et differt a sim
plicibus per fortio: et diuturnos
rem afflictionem et maiorem calo
ris intentionem: quibus paroxis
mum confirmationem. et quandoque bis repi
tuntur. nulla est quies iterum per vine turba
tionem semper est obduata superius sub circa
to: cura est eadem cum quotidiana simplici.

a. La. xv.

Quartana pura seu vera interpolla
ta fit ex melencolia naturali cū cō
uenientia aliorū particularium:
et qñq; ē simplex: qñq; duplex. Sim
plex de 4° 14^m affligit i horj melie
et h3 ordinē. p^o fit ericatio: deide fit
pp. ñ

Tractatus de febribus Magistri Antonij de gradis.

hospitilario: deinde rigor: deinde frigus: deinde
tremor: deinde calor: lentus: ad vltimum sudor:
parvus vel nullus. ¶ Cania qui est omne quod
multiplicat melencoliam: et putrefacit illam: si-
cut carnes bouine: anarine: carnes false: cactus
antiquo: caules: lentes: aer pestilentialis: mala-
ria splenis. vt opilario vel induratio eius: ma-
gna caliditas adurens humores: allee: porri: canis
lacticij: ieiunium in estate: labor nimius in
ordinario: inornis caloris modo ad intra modo
ad extra: tempus anni: vt autumnus et estas. ci-
bi frigidi et sicci: assis et fricti: acuti: colerici: et vsq;
faciliter conuertuntur ad coleram: vt mel: ma-
stum et modici dormire: nimio moueri: accidit
ita anime: vt sollicitudo: tristitia: ybemens: et
mor. ¶ Signa fumuntur primo a re naturali: cum
q; compleris sit frigida et sicca in senectute cum
extenuatione: et sic de alijs. A re non naturali: quia
nascitur in autumno: et in vtriusq; frigiditas et
sicca in regione frigida et sicca. et sic de alijs. A re
temporaturam. p^o in generali: deinde in speciali di-
stinguendo per species quartane.

Generaliter 6° mouetur cum rigore et horri-
lacione. est enim rigor laboriosus: et ossium fra-
cturus cum dolore splenis: et spodium: et graui-
tas epatis et stomaci et maxime post cibum cum
percussione de iurium: et eius caliditas est maior
et magis acuta q̃ in flegmaticis. et minor q̃ in ter-
tiana et caufonifed eius fccitica et asperitas non
funt ita: vt fccitica tertiane. pullus eius est par-
uus: fccitica oculis plufq̃ in alijs feb. mutat
calor: naturalis in facie. Urina alba et tenuis vsq̃
quadam dyafinitate: asperus oculis tn die pas-
rosim:z aut parosifum quarane de melen-
colia naturalis. Si materia sit in epate: vna res
dit ad spiffitudinē et nigredinem. Si in fpirita-
libus: ampulle apparent in fuperficie yane. et h̃s
it non facit mirigatur et poru. Si in splene
a duritie quarane est durities splenis. Si in Ro-
maco. a pin^o et dolor: stomaci. Si in intestinis
est dolor intestinozum. et egestio panis: et sic de
alijs. ¶ Pronostic^o. Et tunc quarane vt multum
funt breues autumales. vtro longer: maxime
que ad byemem coniunguntur. italy pppo. f. cdo
a ffortimo.

Item crisis quartane pure venit in septem pe-
riodis: sic curaretur in .xx. diebus s'm vnu3 mo-
dumita videtur velle Sal. 3° pronostico: cum co-
meto. vj. Alio modo intelligitur: q' terminat in
septem periodis. f. septimanarum: vel intelligit
q' terminatur in 7° periodo qz in septem mensi-
bus absolute. vel in septem mensibus post diem
quadagesimum.

¶ Cura est cum digestiſſimo euacuantuſque accide
tiſſi mittitur. ¶ Hora tñ qly dicat. A. q oē
quarante in pñ minuatur. pſyderare debes an
ſanguis domine: tñ tñ plus minue: ſi nō: mi
nuſ vel nihil: tñ tñ intendat ad digerendū habē
do in mente iſta quatuor. primuſ q in pñcipio
quartane non dentur nimis calida. ſecunduſ: qſ
non dentur nimis frigida. tertiuſ: q non derur
nimis ſubtiliſ dicta. quartuſ: q nō dētur mult
et pharmacie.

Citem studeat medicus in confortatione epas-
tis ⁊ splenis: ⁊ etiam aliorum similium.

CA pñ^o igitur digeratur materia cñ isto. CR.
radicum feniculi. petrosil. brusci. pentaphilonis

graminis endiuſe ſcariole capil. ꝑc. ad gā hos:
cico: ceracidum bugloſſe ab. ¶ .i. v. i. v. i. floſis
boragi ſeminibꝫſci paragi: quatuor ſeminū
frigidorum. l. quitrite man. ſemini lactuce berb
beria: ſand. ʒ. j. yrinſag ſand. ſema ʒ. j. fiodi ʒ. ij.
prinozum. xxv. ꝯub. lib. ij. vini gra. acetoſo. ʒ. ij.
f. ſlar ꝑru. derur. ʒ. j. cum aquis conueniet
ribus. ¶ Signata aliquatiter materia purgetur
cum iſtis. ¶ & v. i. o. ʒ. ij. ſlorum boragi ʒ. ij. ſco
lopen. ena. ſcariole aſia. ʒ. ij. prinozum. xx. deco
quantur et in ʒ. ꝑ. infundantur mira. indormi.
ʒ. j. reub. lap. lazuli añ. ʒ. j. diſpercentur ꝑ den
tur in auroza.

¶ Si virtus non sufficiat in portionibus: fiat istud clystere sepe ante paroxysmum. ¶ R. folio rum malue. branche y: sine: vio. ana. ℥ss. ꝑ. olei vio. ʒ. ii. succi mercurialis ʒ. castie an ʒ. i.

Utatur omni die isto elec. **CR.** Dyaboragia
nati xii. no. qd. lib. 5. rrisandalor. 7. i. misce.

Post prandium vtatur isto. ℞ . trias. ros.
nonelle āā lib. ss misce. ℥ . ss no. ss quarrona trās

[illegible]

C. R. fene. ʒ. iij. cinamomi. garof. macie. cardamom. galange. ligni alois. pipieris longi. ʒss. ʒca. doar. fene. ʒ. iij. musca. aña. ʒ. iij. anel. anarum. ferri combusti. lapidis armeni aña. ʒ. ʒ. ʒ. iij. ʒ. iij. mellis albi. iij. Dosis est ad ʒ. j. vsq. ad ʒ. iij. Deinde tractetur confectionibus. v. pyramar. gariton. r. interdum de dyacalamento de leria gal. et sic de alijs. Aut isto medicamine cum me lencolia fuerit adusta premisso digestio ad tē pus.

CR. ellebor nigri .j. f. tere & misce cum .j. m^o.
ro. de vino per noctem: et in colatura addantur
tria grana dyagridii non triti in ultimo et .xj.
pulueris reu. Datid. de mane sequenti post pur-
gationem .j. f. reficac cum vino odorifero. Cras-
sur balnei : diebus quibus non affligitur. In
quibus non sudes pro posse. Cuius eriam que
te & fomno. & breuitat omnia multiplicancia bi-
miditatem et pinguedinem vbiq. Cablineat
a coitu: laborio: et iclunio: & specialiter in die-
bus queritis. In die vero queritis potest comedat

re ante accessionem phoras quinq; bibat vini album valde lympharum. Constatantur illa boz na cibaria cum pulvere cardamomi: eo q; sudas re. facit z materiam digeri post accessionem per multas horas: z dicitur quicquid comedit carnes pul li z castrati hedi z agnomin: rapas cocras z fia cus siccas z virides z spinachia: boz aginem cus fenculis petrosi. zc. Item si fuerit cum opilatio ne in diebus quietis non lymphetur vinum.

Contra accidentia que sunt horripilatio frigus z dolor: z durities splenis. Primo contra frigus valent dicitur supra. ca. 3. ab isto: nungatur spina oleo camomillino ane. de lilio an. 3. i.

Contra horripilationem sunt predicta z pes dum fricatio. z vratur isto electuario multu vri li q; plongatur vltra. xl. dies.

Contra affari. sene. calami aromatici gariofi. cina momi seminum endinice: scariole: lactuce sanda. alb. z ru. rof. seminis basiliconis. an. 3. iij. podij 3. i. lapidis lazuli sepe abluti. 3. i. fiat electuariu cum siru. acetoso aut alio. Et nisi fuerit multum de araria.

Contra affe. folio: rum ruthe sicce piperis lon. ana. 3. i. mellis quod sufficit. detur quantum auella na in mane. Et si vis alia remedia pro accidenti bus recurre supra.

De quartana nota. Ca. xvj.

Quartana nota semper fit ex mate ria grossa: in qua adheret humiditas accidentalis: unde ex compo sitione z duritie sui subiecti putres fit longius durat z fortius affligit z eius paroxysmus longius durat: z cum fortioribus fit accidentibus: hec fit qua doq; de colera adusta quandoq; sanguine adus to: quandoq; de flegmate adusto zc. Signa. Si ex colera adusta affligit de quarto in quar tum sed mo in mane: modo in tertio: mo in me ridie: modo in vespere. Urina extra accessione est colorata valde marine post noctem paroxis mi: quandoq; efficit coleram per os: quandoq; p infra: z si non communiter est rinntis auris. Si ex flegmate adusto modo in vespere: modo in nocte modo in hora flegmatis affligit: vna est similis vere quotidiana de fleg. salso sub pal lida post paroxysmum citrina: z primo rennis ma teria incipiente digerit: apparet eracerbatio ma gna: sunt etiam alia signa communia: vt abrida tia falsi flegmatis dolor capitis. Si a sanguine adusto affligit modo in auro: modo in vespere: modo in horis flegmatis: modo in horis sangui nis vna est subruffa vel ruffa z spissa: z quan doq; cum quadam liuedine z nigredine: z pres cipue in superficie z frigus parum aut multum calor maior in matutinis: nam morio febris est fm morionez humoris a quo generata est: adeft inflatio hypochondrij sinistri cum grauitate z do lore: z maxime post cibum splenis durities gra uitas capitis: precipue frontis in vere proprie aduenit: in ceteris est periculosior: z raro eger enadit.

Contra pronosticatio. Omnis quartana que ex se incipit z non sequitur aliam egritudine est me lior z breuior. z melius curatur q; que sequitur:

z sic de alijs.

Contra. Si ex melencolia colerica digerit cus siru. acetoso vel orizacchara cu decoctione sca riolae portulace quatuor seminum frigidior addo ex radicibus prout tibi videtur. Vel cuz isto in forma. Con. radicum semicu. petr. filij. brusci: asparagi. an. 3. i. endinice: scariole: scolopen. ro stri porcini cicoree politrici centauree. an. 3. i. quatuor seminum frigidiorum liquuntie mun. berberis. an. 3. i. viola. florum boz aginis an. 3. i. foliorum ro. rub. sanda. alb. z rub. ipodij. ana. 3. iij. prunorum dama. rr. polipo. 3. iij. zucca. lib. 1/2. vini grana. lib. 1/2. siru. Dosis est 3. i. pro vice est cu aquis coueniens. Digesta materia ena cnetur cum tribus partibus caratici imperias lis z quarta hieperi. Vel cu in forma. Con. vio. florum boza. an. 3. i. polipodij quatuor seminum frigidiorum. an. 3. i. mira. citri. 3. i. reubar. 3. i. cas sle. 3. i. fiat decoctio z in ea infundantur mira. z reubarb. z colentur z dentur in auroa vel cum alio zc. tercio die post medicinam balneatur: et in critu detur rubee trociscate z mitridati ana. 3. i. Deinde si apparet slobothometur de basili ca dextri brachij: z si venter sit constipatus: clio sterizetur sepe cum clisteri communi. Contra liba ria sunt frigida z humida boni chini. In die pa roxismi abstineat a cibo marinis si fit in notis: alijs diebus vratur caribus z alijs prout dz. Si ex flegmate digeratur materia cu aliquo siru. conuenienti vel oximelle composito ex deo coctione seminum frigidiorum z herbarum: adu diris seminibus maratri petrosilij: anisi: z parij apij: z sirup. acetoso vel orizaccharo cu aqua de coctionis seminis se. rhimi epithimi sene: cuscute. Aut cum isto. Con. quatuor radicum an. 3. i. 1/2. funiterre: scolopen. cicoree acrimone: adyan rhos: mediani: corticis frassini: ramarisci: capis paris: scabiose: laparij acuti: funiterre: eupas torij: calamenti orizani: hyssopi an. 3. i. quatuor se minum frigidiorum mundatorum. 3. i. vtriusq; sticados. an. 3. i. spicenardi. 3. i. mellis squillitici. 3. i. 1/2. aceti albi pariz zucca. quar. iij. sirupise tur: dentur pro vice. 3. i. cum brodio ciceri: aut alijs aquis conuenientibus. Con. Solutum in forma potest esse.

Con. turberij boni zc. 3. i. epithimi. 3. i. agarici. 3. i. polipodij quereini: qf. 1/2. passularum munda tarum. 3. i. decoquantur z dulcorentur cu zuc. z fiat siru. z sic de alijs: variando tn fm dominus humoris peccantis zc. Deinde enacuetur cu me dicamine enacuante coleram z flegma: pur me dico videbitur. Con. prouocetur igitur vomit in die paroxysmi cum aqua calida z sirup. acetoso. Exercitetur temperate ante paroxysmum p qua tuo: horas deinde quiescat z sic de alijs: vt. 8. de cura quartane ve. q. cura harum vt multum de pender ab illa. Con. Si ex sanguine slobothomef primo de basilica vel de saluarella sinistra: vel si non saltem ventosetur in spatulis: z sit medicus cautus ne enacuetur subtile. Irroietur ita vena aqua calida z fiat slobothomia lata. Deinde di geratur materia cum siru. acetoso vel orizacca ra cum aqua decoctionis sene: epithimi: cuscute z radicum z seminum diureticorum in cuius co latura. 3. iij. dissoluantur cassie. 3. i. manne. 3. i. p p ij

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradt.

reubar. 3. 5. dentur cum siru. viio. vel cu3 aqua in pulorum quia sanguinem mundificat. Vel cu3 cinetur cum decoctione viio. borag. sene. 2c. additis mirabo. citri. zindis. añ. 3. ij. reub. 3. 5. vtatur in mane dyaboraginato: deinde triasanda.

Et nota qd borago quocunq; modo in hoc mirabiliter valet. Item nota circa predicta: qd semper hora paroxismi vitet somnum: qd frigus vel horripilatio erit minor: et paroxisimus allei uisabitur. Item nota qd quartana aliquando durat vsq; ad annum unum vel duos: et fm Auen. vsq; ad septem annos vel. xij. Sunt etia quedam febres que sunt de genere quartane: notet dicuntur ab Aui. plicamos prima quarti. et sunt ex materia ex qua fit quartana sed est grossior durior: et minor: et fm plurimum sunt ex melancholia flegmatica gipsa vel pontica: vt dicit Auen. auctoritate lxxxij. et dicuntur quartane. Sunt autem tertane vel seprene aut nouene. 2c. quia sunt penes tales reuocationes. S. dicit se non uidisse has se. tempore suo.

Cura tamen earum est eadem cum cura quartane: in istis tamen requiritur maior subtilitatio et digestio longior: cum grossiori dierna ne virtus deficiat propter longam afflictionem: ideo de his non fiet aliud capitulum 2c.

De duplici quartana et febre erratica. Capl. xvij.

Duplex quartana fit de melancholia in duobus locis extravasa putrefacta: differt a simplici per diuturniorem afflictionem: et per hoc qd in duobus diebus affligitur in tertio die interpollat curatur aut vt sim plex. Quartana aut duplex nota fit ex colera adusta vel sanguine adusto: vel flegmate falso adusto in duobus locis extra vasa putrefactis affligens in duobus diebus sequentibus ceteris horis sicut simpliciter nota. et curatur sicut predicta. Et licet iste febris raro contingat: non inueniunt tamen eas aliquando euenire: io melius sit cautus in decernendo: vt conuenientia remedia valeat exhibere. Sunt alie etiam febres erraticae et sunt quicq; ex diuersis humoribus in diuersis locis: aut ex vno putrefactis et adustis ideo aliqui dicuntur tertiana erratica aliqui quotidiana erratica: versus tñ autem in quartana nam erraticam conuertuntur: in se non errant: sed quilibet sequitur motum sue materie.

Item viua citrina vergens in speciem coloris glauci subtilis radiosa in superficie: logo tempore talis apparens: et maxime ante autumnum febrem erraticam de melancholia naturali adusta significat. Curantur autem compositae fm nam suoz coponentium: et analiter sicut quartana: vnde fm qd magis a sua specie recedit: magis interpollat modo vno motu modo alio: vt plane te errantes. Nunc ponam aliqua experta contra quartanam: primum requiratur serpillus in vino et da bibere ante accessionem sñd ieiuno.

Ad idem valet vinum decoctionis folioz et radicum assari. Item medius ciatus. i. medius vitrum succi berbene ante accessionem: puocat sudore et vomitum fortiter nec amplius reddit.

Trocisci. R. folioz ruthe. 3. j. trocisc. 3. iij. iulij

quiami. 3. j. cassie. 3. ij. sulfuris vini. 3. iij. Ante trocisc. et derur pro vice. 3. j. cum mulla vel acero. Unguentum contra frigus quartane vel quoridiane. R. succi brache vrsine. 3. iij. spice mastice ciua. carda. yreos ana. 3. ij. cum oleo camo. fiat vnguentum et vngantur reues.

Item puluis hyzuidinis et turturis añ. cum oleo et era bene valet. Item succus saluie spl uestris eupatorij et marubij. añ. 3. j. ante accessio nem multum valet.

De febre sincopali. Ca. xvlij.

Ebris sincopalis est que fm maiorem partem in terra die paroxis mum facit. Fiar autem hec ex materia colerica conuersa cu3 sua putrefactione in venenm: ideo multiplicatur in estate et autumno in hominibus colericis et ventibus calidis et sicis vt alleis sina. pipere nasturtio 2c.

Signa sunt casus pulsus post duas vel tres percussiones sitis vehemens vna acuta colerica: liuida superius: eger cito macrescit: et in breui facies tornatilizatur: fit sincopis vt plurimum in prin^o paroxismi et istud est prin^u signu huius.

Cura stat in confortatione virtutis et phibitione ne sincopis: ideo regatur cu3 confortantibus: cor: et in frigidantibus calidioribus: custodiatur aut ab offensione.

Si vero sincopis acciderit eis clausione oris apiatur os et phiciatur in eo de aqua ordeii mixta cum aqua de granatis mucus: aut aqua frigida et vini stiprici paz induat sepe calidam insusam in aqua ro. mixta cu3 camphora et puluere sandaloz: nullo modo extrema fricentur: qd trahent calore ad extra: et in diuinuendo spm inducent sincopim et sepe moient. Sumant añ paroxisum trociscum de karabe cum aqua ro. aut vino de granatis: aut succo de berberis aut aggreffa: aut vino stiprico. Bibat etiam aquam frigidam cum cum succo fructuum aut cum acetositate citri post multas accessiones sumat de triaca cum vino gra. aut de aggreffa. hoc eniz destruit venenositatem colere et nutriatur cum pullis et hedis alteratis cum lac. cucurb. et endiuia 2c. conditis cum vino grana. et acetositate citri. et sic de alijs.

De fe. sincopali fria. Ca. xix.

Ebris sincopalis frigida fit ex flegmate putrescente in venis vel extra: conuerso ad nam veneni qd cum effumatur ad cor sui ventositate coarctat calore et spm in eo quare fit sincopis et fit vt plurimum in hyeme et autumno in coplerione frigida in ventibus frigidior aqua flegmaticis in eliciat pi seibus 2c. Signa sunt aduentus sincopis omni die hora paroxismi: precipue circa occasum: de hie pulsus in omni seba percussione oculi sunt iniusti: facies pallida cum mellie corpore: malus appetitus cum vomitu flegmatico: vna apparet spissa discolorata: alioq; tenuis cum linitate quadam. Pronosticatio. In ista et in superiori cum apparet naz cito deducunt ad morte: ideo medicus non sit piger i succurredo. Cura. Sumat in aurora. 3. ij. siru. acetosi vel mellis rosa. aut orimellis compositis in aqua mellis vel decoctionis ciperi et mellis: cui adde

datur. 3. h. a seles: aut seni. aut amicos: vel amos
mi. Omni die a principio fricentur ribic leniter
z lōge: unde materia ad extra trahatur. Sumat
ante parosis mīchā panis cū aqua oidei: aut
ydromelle: z suc. Si vero fiat: sumat. 3. j. syr.
acerosi: vel orimel cū aqua deco. passularū: aut
granorū granorū dulciū. Si vero fameat z nō
fuerit debilis multū nutriatur cū cibis dicis:
aut mīchā panis infusa vino rubeo stiprico mir
ta: abstineat omni modo ab aqua frigida: z pisci
bus zc. Si fuerit debilis nutriatur cū pullis et
carnibus hēdinis: arietinis asstatis: z cū agresta.
Et si non asellat: fiat clystere omni die cum aqua
deco. cōmuni cū melle: z sale zc. suppositi cū
sapone gallico: aut melle cocto. Confectiones
hūic z superiorū multum sunt conuenientes. sed
pro his z alijs recurre supra ad capitulū secunde
partis de passionibus cordis.

De febre empiala. Ca. xx.

In febre empiala calent interiora: z
exteriora frigescent: z dicitur ab epi.
quod est supra z ala qd est alior: qñ
frigidū habēs algorem: in lipparia
est e contra: licet hui. dicat oppositū
sed nō est vis q: de nob? non est cu
randū. Materia igitur huius fe. non est flegma
grossum. siue colera grossa mixta cum humido
cuius vna pars puritur ex caliditate extranea: q
interiora calefacit z flegm generat. Alia pars nō
potuit calefieri: q: remora a loco putrefactionis
Refugit igitur caliditate er sua caliditate actua
li infrigidando extrema: fit etiā frigiditas: q: se
percoluitur ex eo vapor: qui nō putrefit: sed cui
sua caliditate associat vaporē vsq: ad quid: deū
de vapor: redit ad frigiditatem: quā habebat ante
putrefactionē: z sic membra extrinseca infrigidan
tur. Vel pōt dici: q: flegma istud vitiosū fin vna
partē dū: restit ab itra: quare calefacit: z fin alia
partē spargitur super lacertos et infrigidat sua
actuali frigiditate. Dantur alij modi: qui relin
quunt in presenti. Sed nota differentiā inter
hanc z emittitheat. nam in emittithea materia
colerica putrefit in exterioribus: z facit rigorem
manifestū de tertio i tertis. Similiter caliditas
eius extranea valde plus durat q: eius frigiditas:
vel rigor non fit in empiala z lipparia.

Signa sunt vna colorata z tenuis: pulsus est
paruus: velox z spissus: z eius inspiratio mani
festa adest. sicut z frigiditas in exterioribus z ca
lidas in interioribus manifeste ledens: z acces
sio fit replurimū omni die: et eger sentit fractio
nē z fatigationē quādā in mēbris: adsunt alices
et ofuscationes zc. Cura. In auroa: in mane:
z ante cenā sumat. 3. j. syr. ace. cōpositi: vel mē
lis ro. cū. 3. iij. vel. v. aque deco. radi. seni. petro.
zc. Et si indiges fortiori incisino. adde orimellis
squillitici: et sic de alijs. sicut dictū fuit. Purges
sepe cū isto. R. mira. citri. indo: 3. h. 3. j. bul
liant. in. 3. vij. aque cum prunis. zc. z ro. 3. j. vsq:
ad consumptionē. tertie partis. z in colatura ad
datur. 3. j. syr. ro. z 3. j. vel. f. turbit. z. 3. i. 3. 33.
pulueris. aut cū pillulis. v. alio quēdā. In tert
balneo. in quo nō fudet nisi parū. Omni die reci
piat trociscū de rosā cū sy. ace. vel melle ro. in au
roa. precipue factis multis purgationibus. Et
sunt. R. rosarū ru. 3. j. 3. spice nardi. succi. liqui

ritie añ. 3. j. semini citoniorum. endi. añ. 3. ij. fiat
trociscus cū syr. ro. aut aqua ro. z sit vniuersū
3. j. vel. h. Aut sumat hora predica. Eodē modo
trociscū de spodio z est. R. spodij. 3. j. ro. ru. 3.
ij. succi. liqui. landani añ. 3. v. cū mucil. pillij con
fice trociscos: et sit vniuersū 3. j. vel. h. vtrū
etiā aqua cicē cū radicibus. Zimpherū vi
num cum aqua deco. febesten. et passularum cū
vadit dormitū. sumat qñ vis de isto. R. dya
rodon abbatris. rosate nonelle añ. 3. ij. in diēta z
breuiter in alijs regatur vt in quoridau a vera z
interpollata. diuersimode tamen fin marceriam
peccantem.

De lipparia.

Ca. xxi.

Lipparia est febris cōtraria empiale: z
fit ex flegmate vitreo non putrefacto.
aliquahter tamē ab ipso ipargitur a
por. quod putrefit ab extra quare illā
mat. z non apparet hoc frigus nisi hoc tempore.
quod est quietum. Vel fin alios fit ex colera. quē
putrefit sub cute. z ex ea sumus transit ad cor. et
facit febrem. Alia pars trāsit ad stomachū. et ad
intestina vbi prinetur replurimū hoc flegma vi
tiosū. z aliqñ melencolia. z ipsum dissoluit. Et est
exēplū de iole et glacie. et illorū igit dissolutio
ne per membra inferiora sentitur infrigidatio.

Signa sunt pulsus rarus z tardus. z similiter
inspiratio absq: fici. sentit etiam manifeste fri
gus intra. z caliditatem extra. z est cum interpol
latione manifesta nam aliquādo infestat de die
in diem. quandoq: de quarto. in quartum. vna
etiam apparet discolorata remis zc.

Cura Sumat pro vice in auroa ante cenam
3. j. orimellis compositi vel squillitici cum mē
le ro. 3. j. z aqua deco. radi. aperit z similū.

Et si melencolia est in causa: digerat sicut des
cet: z purgetur sepe cum yerapi. aut cū medicina
de turbit: aut cū decoctione chebulorum: cum
aqua deco. radicū z capperi: addendo. 3. j. de
turbit: aut cum pillulis appropriatis: vel cons
fectione de turbit: prout ribi videbitur. Deinde
sumat de tyriaca in auroa etiā cū vadit dormi
rum cum aqua deco. radicū. Confortetur stoma
chus cū dyagalanga: aut alia cōfectione calida
cōuenienti in diebus quietis: de trocisc. ros. z de
spodio detur et supra cū aqua deco. radicū. Fiat
balneum vel stussa de folijs salicis: vel vitis: vel
quing: neruē: tozmetille. seni. addatur parū ab
synthi ad aperiendum poros: z fricetur totū cor
pus: z cum hoc sit factum inuoluatur in linreas
mine calido: et cooperiatur in loco vt fudet. Si
tamen cum erit de balneo detur de aurea alexā
drina: aut de alio cōsimili z conuenienti nō erit
malū. Remedia etiā supra in colica in prima par
te huius comperunt: ideo recurre ad illa zc.

De febribus cōpositis. Ca. xxij.

Febres cōposita dicitur quādo fe
bris componitur cum alia febre
eiusdem generis vel diuersi. Et re
pli primi: sicut quādo tertiana
cōponitur cum tertiana contin
ua: vel interpollata: vel quori
diana cū quidā interpollata
pp iij

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradi.

vel continua. Exemplum secundi: quando quoridiana componitur cum tertiana continua vel interpollata: vel cum quartana: vel e contra. aut tertiana cum sanguinea: aut quoridiana cum ethica aut quartana cum ethica. Nam aliquando tres se. componuntur adinice: vt due tertiane interpollare cum continua quoridiana: vel sanguinea: aut tertiana continua: aut due interpollare quoridiane cum tertiana continua vel sanguinea: et sic de alijs: quia sicut componuntur due interpollare: ita due continue: licet aliqui non concedant propter difficile cognitionem eius quia ordo periodorum: et accidentia sic miscentur quod cognosci non possunt nisi subtiliter medici quererent: et cum hoc contraherint diuersas species feb. compositarum.

Accidentia enim paroxysmi harum se. compositarum variantur tripliciter: nam omnes paroxysmi earum aut sunt communicantes: aut subintrantes: seu submittentis: aut coalternantes. Primi dicuntur cum vnus incipit cum adfectione manifesta addendo in rigore frigore et horripilatione: siue adueniat eadem hora. siue parum post. postquam primus incepit. Subintrantes sunt: quod antequam desinat primus: incipit secundus. manifeste coalternantes sunt: quando primus incipit et finitur: sequitur quies antequam adueniat secundus vt si tertiana in tertia hora diei incipiat et finiat in duodecima: et iterum afflictioue vsque ad tertia vel quarta horam diei secundi: et tunc superueniat accessio: vel rigor: secundum: vel alterius febris: tunc talis paroxysmus dicitur vere coalternans: et fit in omnibus alijs continuis et interpollatis. Et nota. quod primus et secundus male cognoscuntur: vltimus melius.

Signa sunt: consideratio modi. qualitatia: et afflictionis. et non dyudica de natura se. compositae: et causa eius per circinuationes et resolutiones paroxysmi: vel afflictionis: nam due quartanae faciunt paroxysmum omni die: dum paroxysmus coalternetur: et propter hoc que facit paroxysmum de tertio et tertio: non dicitur tertiana: nec omni die quoridiana. Sed potius vocari sic: sunt due quartanae: et secunda sic: sunt due tertiane: ideo conuenit vt medicus consideraret in modo afflictionis. hora et qualitate. Nam si eger incurrit paroxysmum de tertio in tertium: qui paroxysmus fit absque rigore manifesto et pueris et pulsus non fit velor et spissus: immo durus et tardus. Similiter vna fit tenuis discolorata: vel spissa. et si fuerit paroxysmus longior: quam in tertiana et in motu suo non fuerit velor: immo tardus tunc vere iudicatur talis se. non est tertiana: sed potius quintana. et precipue si fuerit sine aestu. et caliditate. et oris amaritudine. Si vero se. que affligit omni die fuerit sine frigore manifesto. immo cum rigore et pueris. et mordicatione cum siti magna. et caumate: et amaritudine oris. secessu. vel vomitu colerico. cum pulsu veloci et spisso. absque mani diuersitate: et cum vna acuta colerica: tunc iudicatur hec se. quia faciat paroxysmum omni die non est quoridiana. sed est due tertiane. Et fin hunc modum compositionis se. indica de qualibet se. composita. Nam cum videris hominem extenuatum. et vna fuerit similis sane cum quadam oleagie. et aliqua fuerit spissa colorata sentit inuenis supercalefactione acualē. Et pulsus fit strictus fibrilis cum quadam mollitie

et omni die in occasu solis sentit in membris. dorso et lacertis frigus aliquod. vel aliqua accessione. et cum hoc habuerit nauseam et malum appetitum. et in oculis et facie quadam inflatione colindas seu palidas. et in pedibus. Similiter tunc corporis iam incipit apparere. et cum hoc curis frons et impiorum incipit aesteri: et semper post comestione callos. se. angel iudica secure. quod hec sit feb. ethica cum flegmatica composita et sic de alijs suo modo etc.

Cura. Cum cognoueris se. compositam cum alia feb. eiusdem generis vel diuersi. vt tertiana cum quoridiana. aut quoridiana cum ethica: et sic de alijs. tunc cura se. compositam eiusdem generis cum medicinis dicitur in cura simplicium. et istius generis. Et si materia reperitur composita vt in tertiana non vera. cum medicinis dictis in cura tertiane non vere. Si vero tertiana componitur cum flegmatica. compone medicinas tertiane et fleg. et si magis inest de tertiana quam de flegmatica: adde in compositione medicinarum: ciborum decoctionibus: et sic de alijs: que magis valent contra coleram non negligendo materiam flegmaris et e contra. Si vero sint equales: adde oia equaliter: eodem modo procede quam ethica componitur cum flegmatica: vel alia feb. Et nota quod ethica componitur cum alia feb. et precipue cum quoridiana: hec compositio vltimum est mortalitas. Eodem modo accidit si aliqua febris componatur cum alia feb. superueniente propter apostema superueniens stomacho vel epati etc.

Item si tertiane vel quartane superueniunt pleuresi: aut peripleumonia: aut squinantia: tunc medicus cum medicinis conuenientibus se opponat ad apaz suam se. maiori consideratione non negligendo se. priorem. Item nota. quod febres compositae: precipue que sunt diuersi generis sunt maioris timoris: et difficilius cure quam simplices: ideo in cura cum inuestigatione velis procedere. nam pauci reperiuntur: qui procedant in curis compositarum: licet vltimum occurrant plurimum simplices temporibus presentibus propter inordinatum regimen in sex rebus non naturalibus: et sic de alijs causis materias compositas generantibus fin quod conuenit. et decet. Aliter cum non decesser cum quasi continue operetur in eis.

De emittitibus.

Ca. xxiij.

Emittitibus. i. media tertiana est feb. composita ex duabus febribus: quarum vna est tertiana. et alia est alterius generis: vt flegmatica etc. et dicitur ab emittitibus quod est medius. et triebus. quod est tertiana. Et huius communiter sunt tres species. minor medius et maior. Minor fit ex cholericis putrefacta extra. et flegmate intra. medius quando e contra. maior quando colerica putrefacta extra. et colia intra. et potiori quartus quando e contra. Et igitur emittitibus non est nisi vna species febrium compositarum. cuius vna pars est tertiana pura vel non pura quia alia tertiana interpollata alijs modis varijs possit componi cum quartana interpollata vel continua. aut flegma interpollata. non tamen propter hoc dicuntur species emittitibus. sed dicuntur febres compositae. vel earum species. Signa minoris emittitibus sunt feb. continua propter flegma putrefactum intra vasa. semper eius accessio intenditur cura

ca occasum solis: facies et oculi tumescunt, minus tamen quod in flegmatica pura. Una die leuius interpollat, alia die fortius propter coleram: quod tunc mouetur, ideo fortius riger et rigorem non habet, quod materia est putrefacta intra vasa. Pulvis est parvus velox, et spissus cum quadam molitie. Urina est ruffa vel subruffa in colore confusa et spissa in substantia manifeste superius liues liuore declinante ad albedinem siue flegmatici tate. Signa medijs emittit: sunt paroxysmi maiores quod in minori emittit: et est tunc calor: coriunus faciens de 3° in 3^m paroxysmum.

Item omni die in horis flegmatis frigescent partes corporis propter flegma putrescens extrahit: adest dolor capitis: amaritudo oris, vifa est ru, confusa in substantia obumbrata in superficie liuens a media regione superius.

Signa maioris emittit: sunt calor coriunus, licet leuius a principio, faciens motus de quarto in quartum in horis melicollie. In primis tamen in horis colere sentit typum de tercio in tertius diem, et frigus in extremis: ut in volis manuum et pedum, adest taciturnitas, palpebrarum oppresio, in principio paroxysmi suffocatur vox, facies est fusca, vna aliquando nigra cum aliquantula ruinatione in fundo, aliquando usque ad fundum liues, aliquando et mortificatione cinerosa et plumbea per totum. Et ideo dicit Gal. in passionario quod potius diuina manu quam humana curatur.

Signum autem sumptum ab vna distinctione inter hec tria scilicet minorem, medium, et maiorem emittit: postea est supra caput de quotidiana febre.

Cura primi est ut digeratur materia secundum quod de ceruicinis solatur: et fortius a principio boni esset euacuare minoratque cum respicientibus coleram et flegma: et si colera abundauerit super flegma: quod raro contingit: adde in medicina colere super medicina flegmatis: et si contra fiat e contra. Purgetur igitur cum decoctione ramarin, et turbit: mauna cum aqua decoctionis punonij et syru, ro, sicut dicit. In medio emittit: purgetur cum reubar, mixto cum syru, ro, aut aqua punonij: et sumat bis in die pro digestio syru, ace, cum aqua decoctionis punonij et.

Inducatur vomitus hora afflictionis cum syru po aceroso composito: et aqua calida. Nutriat cum succo ordeii: aut farri cum lacte amig. I quo sit aliquid piperis: vel cum namomi post multas purgationes: sumat de trociscis ro, vel spodij cum aqua radicum. Utatur dyarodon abbaris: rosam nouella: aut cum dyagalanga: et luchi, ro, veteri. Sumat carnes conditas in veru cum agresta et puluere cardamomi: aut cinamomi. Circa xx, dies sumat de ruyaca cum viuo granarorum. In maiori autem emittit: si est spes de salute purgetur cum deco, sene: rhumi: epithymi: capillorum veneris: ramarin, et. vel cum dicta decoctione: et reubarb, vel mirabolano: citri, secundum quod decet. Et pro ampliori cura recurre ad superius dicta de quartana et.

De ethica. cap. xxiij.

Ethica est febris continua et iniformis sine vitio humoris: cuius subiectum est cor et membra solida.

Et nota quod aliqua est ethica: quod dicitur

esse sine febre: ut ethica senectutis: ita quod siccitas est multum intensa: et caliditas et frigiditas sunt quasi equales.

Alia est cum fe, et hec habet tres species. Prima est cum consumitur humiditas roalis cordis: et membrorum et est simile de oleo in lampade. Secunda est cum consumitur cambium: et est simile de oleo imbibito in lichinio, tertia est cum consumitur gluten: et est simile de humido substantiali lichini cum consumitur ab igne: et tunc lichinium incineratur.

Causa autem huius sunt omnia que calefaciunt et ericant et inflammant cor et membra solida: et ideo prouenit aliquando febris ethica ex febribus antecedentibus: sicut ex effluera: causone: et similibus: et precipue cum percipitur in eis abstinentia in non suo tempore: et quando auferitur porus aque frigide ubi deberet dari: tales enim consumuntur de facili: et precipue calidi: et siccissimi: et tenuati.

Aduenit etiam ethice sine febre precedente: sicut ex nimia tristitia: et angustia: et labor: et fatigatione corporis et anime: et ex aere sicco: aut ex usu rerum calidarum: vigilia: coitu: ebrietate: omnia: que corpus extenuant.

Aduenit etiam propter vitia epatis: pulmonis: cordis: et pectoris: sicut ex ruffi empimaris et.

Signa ethice sunt. 1° quod maior calor percipitur in arteria profundis vicinis: quia febris hec est equalis et iniformis: nulla cadit in ea diuersitas quod ex ratione sui: curis declinat ad quadam ariditatem: tunc significat quod iam est in prima specie.

Prima igitur spes secundum Aui. est difficilis cognitionis: et facilis enationis: et ratio: quod prima species est sine siccitate notabili. ita Gal. in lib. de diffinitionibus febris, dicit. Altera tamen color cum aliquantula ratione compositionis membrorum officialius. Triha habet aliquam pinguedinem signatam absque renum dolore et grauitate: apparet etiam in ea quadam resolutiones squamose. In 2^a autem specie apparet siccitas notabilis: et cum hoc quacumque hora cibatur: magis inflammatur: sicut apparet in calce: dum aspergitur aqua. Pulsus est subtilis et debilis plusquam in prima facies incipit manifeste extenuari: nondum tamen fiet arida et roguatilis: concanantur oculi: sed non profundantur: minuitur caro manifeste: et pulchritudo oculorum appetitus adhuc remanet cum digestionem quadam. Urina est oleagina: et in ea apparet resolutiones fursuree.

In 3^a autem specie oculi sunt concanati manifeste profundi cum facie romarili: curis creta: palpebre pendunt inferius: aurea sunt contracte color citrinus: spatule elenare: venter siccus quasi si adheret dorso: labor magnus in volis manuum et plantis pedum. colum est tenue cum eminentia epiglotti. Pulsus est vacuus et durus sicut cor da tensa. aliquando cadit cum debilitate virtutis: vox eius est occulta et vir auditur: et benemer non apparet nisi corium et ossa. Urina liuida in colore pinguis: sine oleagina in toto cum resolutionibus crinoidis apparentibus in toto corpore vine terriam speciem ethice significat.

Si vero resolutiones fuerint fursuree apparentes in toto corpore vine secundam speciem

Tractatus de febribus Magistri Antonij de gradis.

significat. Si vero vis sit linida cū resoluōib⁹ q̄mo
tis apparentibus in toto aliquantū oleaginos
sa: sū: oleagina primam speciem significat. Si
ex p̄fisi: aut rē signa p̄tē sup̄a in prima parte
capituli prop̄is rē.

Signa ethice senectutis sunt pulsus parvus
et durus: vena tenuis et remissa rē.

Prognosticatio. Prima species facilliter cur
ratur: sed difficiliter cognoscitur. Secunda dif
ficiliter curatur. Tertia nullo modo: q̄ substanti
ales humiditates cordis et membrorum sunt
consumptæ: vel multum vicine consumptioni.
media autem medio modo se habet.

Item quando vngues incuruantur tūc est in
stam: quando autem capilli cadunt: tūc est p̄
rimus mori. Et si venit fluxus ventris: adhuc
est magis proxim⁹: q̄ virtutem eorum cito de
icit. Quando etiam ribie incipiunt inflari vls
terius diu vivere non potest: immo vltimus
infra tres vel quatuor dies moritur: precipue
si sint alia signa tercie species.

Item patientes ethicam non bene discernit
de calore quia mala completio diuersa facta est
equalis: quare non sentitur.

Item quando ethica componitur cum putri
da: difficiliter curatur: vt parit sup̄a.

Curatio p̄ species etiam secunde: vt dicit. A.
prima quartū de ethica principaliter cōstitit in
infrigidatione et humectatione.

Tratatur igitur eger isto sympo mane et sero.

R. gummi dragagari: se. papaueris al. lactu
ce: portulacese. commantū mundatorum añ.
3. ij. se. cyroniorum. 3. i. vio. san. albo et rub. ros.
añ. 3. ij. ordei. 3. ij. flozū nenufaris. 3. ij. acetose
añ. 3. i. zuc. lib. x. Anr cum isto.

R. radicum vngule caballine aquatice. vmbi
lici vneris. vio. lentiginis. aquæ rostri porcini.
eparice. scariolæ. capill. vene. ana. añ. 3. i. lactuce.
añ. 3. i. succi cucurbitæ lactuce. añ. 3. i. lib. 3. i. vio. flozū
nenufa. recentis. añ. 3. ij. quatuor: seminum frigi
dorum mundatorum. se. lactuce. portulacese. papa
ueris albi añ. 3. i. passularum mundatarum. cā
di. penidi. myrrillozū: foliozū ros. rub. recē
riū: sandalozū alb. et rub. rasuræ eboris. coral
li albi et ru. se. altee. malae. nuclei: pinearum: me
dulle se. bombicis. amigda. dulcium. añ. 3. i. iū
iube. sebesten añ. numero. x. dragaganti. gummi
ara. amig. spodi ana. 3. ij. ordei excoctici lib. 3. i.
zuc. albi vel ru. fiat syrupus cum aqua clari son
ris. Et si eger fuerit stipticus et fuerit in prima
specie detur sibi ista decoctio.

R. vio. flozū nenufaris añ. 3. ij. quatuor se.
frigidorum mundatorum añ. 3. i. castie fistu. pin
guis et mīde. 3. i. addatur in. 3. v. dicte decoctio
nis. et detur in auroa.

Si vero virtus fuerit fortis et nō multū eger
macilentis non inconuenit aliquando. licet ra
rissime fiat. et non sit in vsu practicanum: extra
here de basilica tres vel quatuor guttas sangui
nis. vt calor et spiritus euertetur.

Tratatur omni die in mane isto electuario.

R. zuccha. rosa. viol. ana libras quinq̄: coral
li veris que ana dracnam vñā dyadragari siue
cinnamomi: dyapapaueris ana. 3. i. misce et def
cum aqua ordei.

Item cum cibus descendit: detur prisana or

dei. et aqua ordei: in qua fiat maxime nutriti
uellarur quod comeditur de cancri: et ablui
tur cum aqua calida et modico salis: deinde cum
frigida: vt auferatur odor: deinde coquantur cū
ordeo: et de illa aqua fiat prisana: addatur tamē
decoctioni aque candidi: penidi. semi. papaueris
añ. 3. i.

Item si eger nō sit sufficiens nutritus in balneo
bis in die aque dulcis et repide. prope lectum in
loco in quo caliditas cum ledere non possit: nec
horripilario innadere. aspergatur de aqua leni
ter super ipso: donec corpus et vene incipiant in
grossari et parum rubere: deinde aspergat aqua
declinante ad frigidum deinde leniter transeat
in lectum: et extremitates corporis: et tota spina
inungatur oleo vio. nenufa. vel de papauere: vt
iaceat in domo quæra et humida bene redolens
et in lecto sint panni frigidi albi in fusi in aqua
ro. et ibi sit concha plena aqua frigida: in q̄ sint
folia ros. salicum et viris circa lectum: murentur
omni die salices collecti de mane: et irroretur aq̄
ros. confortata domiat quantum potest.

A vigilijs cogitatione: motu a coctu. a lecto
multum calido: a fame et a siti abstineat.

In nocte bibat in lep: q̄ sit ex aqua et zuc. in
orta solis aquam ordei.

Cibaria multis vicibus tribuantur: precipue
in estate abstineat ab omnibus calefacientibus
desiccantibus scilicet pane azymo: ab omni car
ne grossa a piscibus marinis: sed si sint aque dul
cis: conceduntur.

Condiantur tamen cibaria cum iucco grana
torum dulcium: cum lactucis: cucurbitis spi
nachis rē.

Unum sit subtile satis bene limphatum: cum
predicta aqua ordei.

Tratatur in cena succo ex farina frumenti cum
lacte caprarum rē. vt penidi.

Intra diem supra pectus et spinam ponantur
panni in fusi in aqua ro. dissoluta cum san. rub.
et camphora: et cum exiccantur renouentur: aut vn
gantur cum isto.

R. mucilaginis psilij: et seminis cyronio: añ.
3. i. dragaganti. 3. i. foliozū nenufaris vio. se
minis nenufaris vio. et seminis cucurbitæ. añ. 3.
ij. cere lote al. quantum sufficiat fiat yng.

Si autem siccitas et tenuitas sit ma
gna: aspergatur corpus ipsius lacte caprino: et
nutriatur cum pullis inuenibus nutritis cum
farina ordei mixta et decocta cum medullis testu
ditum nemozalium.

Et si eger habuerit maiore ardorem. accipiat
in auroa vnum de istis trociscis puluerisatus
cum aqua ro. vel ordei.

R. spodi boli ar. añ. 3. ij. ros. ru. 3. ij. semis por
tulacis: citrullozū cucurbitæ et carabe. ana. 3. ij.
cum syru. de papauere fiant trocisci ponderis
dracmarum duarū.

De lacte vero nota: quod lac mulieris sugges
do sumptum conuenientius est omnibus. secun
do lac asine. tercio lac caprarum: et vtatur eo a
p̄no vsq̄ ad finem cum zuc. si coagularet in sto
maco: nutriantur tū illa alia ex olerib⁹ fridis et
humidior lactucis: spinachis rē. In balneo
tamen ultra herbas predictas: vt vngula gaba
lina folijs virium lactuce: salicis: extremitates

agnositi coquantur in balneo. Et ubi post assumptionem lacris scitetur zoris amaritudinem habere. sciat quod conuenitur ad incontinentem arietem: et tunc primo querat etiam mouere illas egritudinem siue dispositionem malam: ubi ris merer fluxum ventris sumat sepe de trociscis istius spodij.

CR. pul. ro. ru. spodij. ana. 3. 5. boli ar. gummi arabi. añ. 3. ij. succi berberis: et sumac. añ. 3. ij. ace rose. 3. ij. balan. 3. j. 5. hant troci. 3. j.

CSi autem tinnuerit equaliter de ethica et de alia infirmitate. cura in omnibus equaliter sit composita. ut si ethica coniungatur cum putrida de colera: addatur in digestiue endiuie: scariole. añ. 3. j. capillorum ve. 3. j. 5. Et si colera sit grossa. addatur de alijs plus aperitiuis sicut erigentiam humoia. Si de slegmate addatur parum mente. yfopi. 7c.

CSi de melécolia addantur conuenientia illi de inde purgetur cum medicina lenitina. vel lara: rina conuenienti. Tertio confora virtutem cum resumptiuis cibarijs et medicinalibus confyderando parricularia.

CItem in ethica fenectutis regatur. ut dictum est preterea si fiat ex abundantia humiditatis in stomacho priuante digestionem stomachi et epatis. quare non nutriuntur membra nutrimento: ut decet. tunc rectificetur stomachus. et appetit ab intra et ab extra. remouendo etiam istam humiditatem si expedit. Quomodo autem hoc perficiat videas in prima parte de dispositionibus stomachi. Similiter si et apostematibus ut peris pleumonia 7c. recurrere supra 7c.

De febre pestilentiali. Ca. xxv.

Pebis pestilentialis est feb. putrida continua conuulsa contagiosa: ut plurimum ex putrefactione humorum in ventriculo cordis infecto: cum mala qualitate venenosa et corruptione eorum: ut plurimum inducitur a superioribus effectiue et ab inferioribus materialiter. Et licet elementa in se non putrescant: quia simplicia ratione vaporum corruptionem corrumpuntur alterantur. Aliquod etiam alterantur alteratione oculata: que facit accidere putredines in istis feb. et tales cause non equaliter inferuntur omnibus habitationibus seu habitantibus in loco pestilentiali: quia homines non sunt equaliter dispositi. ita dicit Aui. ca. de fe. pestilentiali.

CGenerantur igitur diuerse febres quia in aliquibus sanguine. in aliquibus colerice: slegma. vel quarane sicut diuersitates corporum. **C**Et huius sunt tres in genere. primitiua: añ. et conuulsa: añ. et purpuraria aeris ab eo quod est sicut nām. Sed sunt humores dispositi ut sicut plantae putredinem aeris. Tertia sunt humores precipue existentes in ventriculo cordis infecti a quibus elenatur putrida fuligo infectio sicut cordis et spirituum: et per totum. **C**Signa per nos future pestis sunt apparitio cometarum: mutatio temporis modo ad calidum modo ad frigidum aer caliginosus cum videtur debere plueri et non pluit est calida et humida: aues dimittunt nidos

suos et oua: et reptilia apparent super terram: et sic de alijs. **C**Signa patris pestis pestilentialis sunt: calor: apparet lentus extra et intrus est fortis valde cum siti ariditate et sicci. lingue et male tollerant anhelus: difficultas quodque nansca et calus appetitus: dolor: sicut: resio hypochondriorum: casus virtutis pducens ad syncopum: puerio remis vigili aliqñ est tussis sicca: aut alia absque mundificatione. Apparet et borhor subalbidus: aliquando rubea quod cito apparet et cito occurrat. Pulsus debilis velot et pulsus augmentatur ut plurimum nocte: sistoles est maior dyastole: aliqñ est fluxus colere et alioz humorum oia excreuita ferent. Urina aliqñ non mutatur ab urinis sanorum in colore et suba et aliquando est ferens: aliquando apparet ruffa vel ru. spissa et liuida multum.

CEt dr. A. quod aliqñ est fe. pestilentialis. i qua non percipit eger neque rangens multitudinem caloris et non alterat pulsus. unde iste se. rā ex parte pulsus quod ex parte vine derident medicos: quia aliqñ et sepe viua et hypostasis sunt laudabiles: et eger tendit ad mortem. quia natura non audent inuadere morbum propter eius malitiam: et sic de alijs.

CCura est duplex. pfernatina et curatiua. p^o cōstitit in administratione debita ser rerum non naturalium. **C**De aere primo cum sit de magis alteratibus corpus. fugiatur igitur aer humidus et turbidus transmutando se ad alta loca. ubi aer sit bonus declinans ad frigidum et sic. et hoc est singulare remedium. Et si hoc non possit fieri. rectificetur aer habitationis cum modico igne de bonis lignis. s. de iuniperis: roze marino 7c. **C**Suffragetur etiam camera fenestris limeis rerentis. ne ingredietur aer ex ligno aloesthure. et aliqñ ex ianalis: et camphora. aer rectificetur sicut in dierstragtem temporis in caliditate et fr. 7c. irroretur domus sepe ex aqua et aceto. in tempore calido. et teneatur bene munda a superfluitatibus. Et si contingat aperire fenestras: aperiantur septemtrionales: et eius ventus. s. boreas opponitur pestilentie: supposito quod putrefactio aeris non sit communis: ita secunda primitiua. **5°** Alman. et 6° coluiger. Et si contingat exire cameram: expectetur quod sol sit super terrā quia aerem rectificat: et porret de odoramentis dicendis: ut aerem attrahendum aliquantulum rectificet: teneat in ore de cori ce citri conditi et diu mastice: et super omnia caueat ne appropinquet patientibus pestilentiali: ne suo anhelu inficiatur. **C**Cibaria sicut boni nutrimenti et facili digestionis declinantia ad frigidum et sic. et sicut decet: non sicut alia condiantur. cum alterantibus: ut dicitur: diuerscentur tamen sicut dierstragem et tamen: conplectentur et reperiem. **C**Carnes igitur deuolatilibus alijs meliores sunt pulli parui: perdices: aues monra ne. De quadrupedibus sunt hedi et viruli lacranes: alie carnes relinquuntur: sicut caro porcina asferina: et aliorum in aquis degentium. Silne stria etiam marime si sint antiqua: si non: aliqua ceduntur. ut leporum capiolorum 7c. Carnes assate sunt meliores elixatis: licet etiam ille aliqñ et brodiu earū pcedant: diu modo comedant cum acetato: aut agresta aut vino gra. Et pro delicatis sicut gelatine et agrestate: aut salfamenta cum aliquo predicro succorum: ut succo acetose: aut aqua ro

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradl.

et ibi parum de speciebus caliditas tamen in hyeme: et in antiquis frigidis et humidis pore i vti cina. nonno. zins. et sed in estare et colericis no. Non comedat pisces nisi sint de aquis perrossis currentibus a luto mundis: sint mobiles ut lu ti? et rhumere et reliqui assentur: ut in veru aut super carbones cum gratio.

¶ Casus burzum et reliqua lacticina per via cibi reliquantur: ita et olera. Aliquando tamen via medicine conceduntur: sicut est blitis: spiz nachia: attriplex: borago: lactuca: endinia et. et tres vltimes ite si condiantur cum aceto et agrestia. competunt qd coleram alterant si sit in casu ad caliditatem febilem.

¶ Legumina et precipue substantia eorum non conceduntur: oideum et panicum: et brodium cicerum concedi possunt.

¶ Fructus humidus relinquatur. aliquid tamen pruna conceditur: ut leniat ventrem. Similiter araria et gra. maxime in calidis naturaliter. Post cibum etiam conceditur prum coctum coctum in igne cum coriandro confectio: ita etiam cappari cum aceto in pn: similiter et limones: fungi: tar tufuli: et cibaria suffocantia: et de pasta: et sic de alijs relinquuntur. Panis sit de frumento bono coctus et fermentatus. Cuius in assuetis sit odori ferum mixtum aqua boni fontis medius inter nonum et antiquum: semper etiam alij potus medicati les: qui ante cibum vel post tempus bibuntur: ut spiz. ro. violarum: de limonibus: zucchari ro. pio. aqua oidei et. Non comedat vlti: ad faru ritatem: nisi prior cibo iam digesto: et superfluitatibus expulsis non roleretur et sitis: nec fames cum sit in horis debitis. Item quanto pauciora fercula sumuntur: tanto melius erit. Premitantur elira assatis et subtiliora grossis: ut oua forbilia carnis. Quisquisq; vteatur motu sibi consueto: qui vires eius non excedat et fiat hora qua cibum sit digestus in stomacho epate et venis ut ante prandium et cenam: et si non potest exerceat fricentur extremitates: et totum corpus leuiter statim post cibum non moueatur iperuo se. Et non dormiat immediate post donec cibum descendat de ore stomachi nec dormiat quis de die nisi consueto cogat: et tunc parum dormiat in loco sicco et frigido. De mane cum surgit expellantur feces per se vel cum arte ut clisteri: aut in postorio et similiter superfluitates feci de digestionis per urinam: et terrie per fricationem aut exercitium et ita alie superfluitates: ut mucilagines per nares et o rasfando et faciem lauando cum aqua calida: ubi sit virtus radices preos: aut rosmarini. pectinando similiter caput et fricando. Relinquatur tristitia furor et. nisi corpus indigeat minoratione carnis. Eligar igitur gaudium temperatum habitudo eius dilectio: ut cum franciscana: beria et aquilina: et sic de alijs: sermones et cantus iocundos abstinentendo a coitu multo et frequenter: abstineat maxime corpora macra sicut ab inimico. Sed temperato vras coitu vim nãe non inferendo: balneum et stussa relinquuntur.

¶ Circa medicinas preseruatiuas ab hac febre talis ordo seruabitur. Primo dicetur de his que ab intra. Secundo de his que ab extra. Prime inter alias sunt tres. Nota tamen qd in pseruando ab hac febre intendere debet medicus ut co-

pus mundificetur: sit bene transpirabile. unde si corpora sint humida exsiccantur et. Si cachos chimia purgetur: et primo vniuersaliter ch euacuatione sibi conuenienti sicut decet: deinde opilationes aperiantur: deinde venient sit lubricus. Et tunc prima medicina conueniens sunt pilule aloerice siue communes.

¶ Ideo et aloes partes duas myrhe: croci. aff. partem vnam reformantur. Dosis est. 3. j. Puluis tamen horum ab aliquibus plus laudatur: et dant cum aqua ros. aut succo limonum vel aliquo tali: qd melius prohibet ebullitiones humoris co bullitiam: que ut plurimum sequitur: et qd sunt antraces et carbunculi. Item aliqui dant orti zaccaram simplices. ut. 3. j. cum quinq; coclearis aque cicerum: et est eorum secretus in presertatione talis ebullitionis: et exhibent etiam in estatibus rediosia et estuosa. Secunda medicina est. 3. j. r. iace maioris fermetate. 3. j. est bolus arme. cum aceto aut aqua bibiti. Dosis est 3. j. vsq; ad. 3. j. cum vino et si febris cum aqua ro. Et potest addi huc se. citri cum modico zuccha. al. et rasura cornu cerui et pulueris cordialis et tunc coferet habetibus vires: et sit potest misceri cum zuc. ro. aut pio. et de de mane. Potest etiam fieri confectio de bolo ar. 3. j. terre sigil. 3. j. se. citri. 3. j. cinamomi. 3. j. coriandri pparati. 3. ij. galage zedoarie. affa. 3. j. pulueris cordialis. 3. ij. 3. jnc. dislo. in aqua ro. infusionis san. rub. qd sufficit: et fiat confectio in mortello: et si addatur rasura cornu cerui et aliqua quantitate tunc valebit contra vermes. Potest etiam addi de cortice citri conditi mingitum in ciso. 3. j. aurisoliati. 3. j. et erit pio delicatis. Et notandum qd cinnamomum et galanga: et zedoaria non debet puluerizari: sed in parua frustra incidit et corundi. et hec confectio cum sit cum speciebus solum conceditur in hyeme aurosis frigidis et humidis: sed in alijs temporibus auferuntur species. Medicine et trinfese sunt tres. prima est pomis de laudano. 3. j. coriandri citri. 3. j. calamenti gario. sanfuci: ozimi. aff. 3. j. 3. doronic: been al. et ru. ligni aloes calami aro. ana. 3. j. ros. 3. j. musci. 3. j. storacis calami. 3. ij. terbenitine. 3. ij. laudani. 3. ij. camphore parum cum aqua ro. et buglosse: fiat pomis in medio perforatum.

¶ Secunda est puluis iste. 3. j. coriandri citri. 3. j. gario. sanfuci: calamenti aff. 3. ij. gaf. san. ru. aff. 3. j. ro. 3. j. camphore et musci aff. parum. Potest etiam addi pio diuturnis parum ambie ligni aloes et. pulueris et liget i sindone. 3. j. est spogia infusa in istis. 3. j. pulueris immediate predicti. 3. j. infusida. 3. j. acci et parum infundat spogia parua in illa mitemra. leuiter exprimat: et innoluta in aliquo drappo sepe odoret. Et si essent cararrosi: fiat ista odoramenta prout sua dispositio requirit. Et no. qd odorando aliquid istorum confortat cor. et cuiuslibet venenositati re sistit aeris et. In curando autem hac febre sunt quatuor intentiones. 1. est ad causam. 2. ad remedium. 3. ad feb. 4. ad accitiam. 1. fit alterando et adequando miam peccatam: ac etiam curando eam. Si autem sit maior ebullitio: sen putrefactio in sanguine et in alijs humoribus: pporidat. cum in tali se. oes putrefiant: tunc stomia pcedat farmacia. immo aliquo modo. ni dicat qd stomachi ante omne plenitudo p tre. et quatuor dies errahedo

3. ij. vel. ij. sanguinis: ⁊ communiter sloborome
tur de eparica: vel splenica vel de communi si
conqueratur sub asellio: ratio q: tum melius ex
tinguitur talis ebullitio cōbustiva sanguinis ⁊
calor: existens in venis ⁊c. Si contra sola phar
macia sepe excusat. ⁊ tunc diversificetur medi
cina euacuativa sūm humorem plus excedentem:
q: medico perito relinquitur: nec expectetur di
gestio sūm Aui. ⁊ Auen. quia hec putrefactio ve
lociter interficit: nisi cito succurratur. Et si in
ista se. incipiant apparere morbilli aut pustule
subalvide ⁊ ru. tūc desiste ab euacuatione ⁊ vta
ris pronocantibus ad extra cum fricationibus
suanibus intra afforsum lhypp. prime particu
le. Unde cūq: natura repit ⁊c. Et nota q: etia
aliqui commendant sloboromiam copiosas de
eadem parte. s. v. q: ad sincopim in tercio casu: ⁊
dicunt q: talis slobor. non solum commouet ma
teriam venenosam sed etiam ad extra euacuat.
Obmittitur tamen ppter vulgares quia si non
curarentur ex tali sloboromia: valde inculparēt
medicū ⁊ hoc dicitur fuisse de mente Bal.

¶ Solutium igitur in illis in quib: speratur
salus q: scitur ex signis sumptis ab exerce mu
tato: qualitate murata: ⁊ opatione lesa sit hoc.
¶ R. reubarb. electi. 3. 3. spice parum. folliculo
rum sene. 3. 3. ⁊ diversificetur hec medicina sūm di
uersitatem humoris peccantis considerādo vir
tutem. ⁊ alia particularia: q: etia: medico relin
quitur: sint tamen solutiva harum febrium faci
lia addendo in eis aliqua confortantia mine
ras virtutum boni saporis ⁊ odoris. Potest etia
in eis addi aliquid boli armeni propter eius
speciale iunamentum.

¶ Secunda intentio perficitur nutrimento in
confortando cor. ⁊ spiritum. ⁊ sanguinem bonū
multiplicando. cuius assumptio: aque carnis vi
tellis ouorum recentium. vino odorifero ⁊c.
¶ Secundo spiritum clarificando. ⁊ hoc fit cuz
pulvere subtili margaritarum infuso in succo li
monum. aut alio cōuenienti. ⁊ detur per os.

¶ Tercio prohibendo dissoluitionem spirituum.
cum aliquo appropriato.

¶ Quarto alterādo ipsum. vt si cor sit nimis fr
gidum cum aliquo calido: sicut cum dozonico
⁊c. ⁊ si calidum cum aliquo frigido sicut cū cam
phora. ⁊ aqua ro. ⁊ cū buglossa. lapide lazuli ⁊c.

¶ Quinto cum lericantibus sua proprietate.
vt ex assumptione iacinti cum aliquo porabili.
⁊ sic de alijs.

¶ Que igitur secundam ⁊ tertiam operationez
perficiunt sunt hec primum.

¶ R. zuc. rob. vio. añ. 3. ij. manus xpi cum perlis
subtiliter puluerizari aut dissolui cum succo li
monum. 3. 3. san. ru. 3. 3. pulueris cordialis. 3. ij.
auri dissoluti artificialiter. 3. 3. sūm de acetosi
rate citri. aut acetose. 3. ij. pulueris boli armeni
3. 3. cum zuc. al. q: tum sufficit. fiat confectio du
ra vltima sicut plz. ¶ Alia ad idē. ¶ R. dyabo
ragi. vt residerie ei: zuc. añ. 3. 3. corticem citri
cōditū minuti incisū. 3. 3. pulueris cordialis. 3. 3.
folioz auri. ij. vel. ij. cū zuc. si expedit. fiat confes
ctio in mortello. ¶ Sympus ad idē. ¶ R. succi
acerostatis citri. 3. 3. cū q: cōuenientibus: vt
buglossa: melisse ⁊c. ⁊ et alijs. si sit alia intērio q:
proptatio. ¶ Tē sūm de acetosa de agresta de li
monib: ⁊ sic de alijs sūm. ¶ De. ¶ Quidē ad idē

similiter troscisci de camphora ⁊ dantur cuz rob
aut sūm de acetositare citri. ¶ Potus etiam
boli ar. cuz vino subtili bene limphato aqua ro.
⁊ terra sigillata sūm Aui. perficiunt dictam intē
tionem. ¶ Trem. R. pulueris suprascripre conse
crionis. 3. 3. sed de bolo ar. non ponatur nisi. 3. 3.
⁊ auri. 3. 3. ⁊ addatur ligni aloes. 3. 3. lambre pa
rum terantur. candi zucchari ad pondus medie
tatis. ¶ Epithima ad cor. ¶ R. san. oium ro. añ.
3. 3. sete combuste. been alb. tru. añ. 3. 3. flo. boza.
bug. añ. 3. 3. offis de corde cerui gra. ij. bulliant
omnia parū in li. 3. aque ro. deinde addatur ace
ti. croci. ⁊ camphore parum. Et si debeat cū rhi
mari epar. epithimetur cum aliquo cōuenienti
vt supra.

¶ Et ex his potest fieri odoriferum ad nares: et
ponitur in ampulla vel funditur. ⁊ est cōueniēs
Potest etiam fieri linimentum temporis ⁊ pul
sum. ¶ Tibus aggregans vtrāq: intentionem
coque pullas in aqua: renoua aquam in qua po
nantur lactuca acetosa vel cucurbita vel ordeū
sacra decoctione coletur: in brodio potest fieri
pamata cum vitellis ouorum: aut pulce cū sa
rina or. potest etia: dari per se: semper in fercu
lis pone de vino gra. aut agresta: si ponat de
pulcre dicto supra. 3. 3. erit melius. Pulla etia
potest pistari ⁊ distemperari cum aqua sua: aut
aqua rectificata cum auro. Fit etiam gelatium
cum succis predictis ⁊ carnibus hediis: ⁊c.

¶ Quarta intentio vertit se ad accidentia: que
possunt esse multa ab Aui. prima quartū nūme
rata: inter alia est instantia vigiliarium cui suc
curritur cum dyapapauere dando post cibū q:
tum est castanea: ⁊ cum vncione pulsum in tim
porum cum vnguento populeon: ⁊ cum ribiariū
lorione in aqua decoctionis salicis: nemfariis:
vitis: ⁊ sic de alijs. si sit alienario mentis sūm di
uersiones: ⁊ b: culter accidentia curantur vt su
pra in alijs febribus ⁊c.

De varfolis ⁊ morbillis. Capitulum. cxxvj.

¶ Variole sunt pustule parue rotunde q: cō
muniter toti accidunt corpori: ⁊ sūnt a
materia mala sanguinea putrefacta in
venis. ¶ Morbilli autē sūnt pustule
colerice in minori q: tate: ⁊ duritie minores va
riolis ⁊ sūnt ex mā sanguinea colerica. vel cū cole
ra. ¶ Signa variolaz ⁊ morbilloz sūnt feb. con
clusa acute caliditas: puris: naris: grauitas ca
pitis: rubedo oculorū cū pulsatione in temporib:
⁊ frōre: pūctio in foro corpe: timor: in somno:
⁊ oia b: accētia sūnt intensiora in morbillis q: in
variolis: q: sūnt de mā magis adusta in oculis:
⁊ magis accidit variolē q: morbilli. ¶ Prono
sticatio. Variolē citrie dure: parue ⁊ violacee. vlt
mā rubee ambulatiue vt formice: oē sūnt ma
le nā: p:cipue cū maturātur ⁊ egrediuntur cum
labore: ⁊ neq: se. neq: estuario alleniāt: Et si cuz
hoc tremor cordis egro superuenit indubitan
ter moreret ⁊ si e contra. argue bonū.
¶ Cura diuersificatur sūm tempora. naz alia est
cura ante apparicionem: alia cum apparēt. alia
cum crustam faciunt.

Tractatus de febribus magistri Antonij de gradi.

Cum igitur sentiat dolorem in dorso: et ita de alijs signis significantibus futuram egritudinem euenire: sibi obo. aut scarificetur cum venis: rosis: deinde sumat micham panis cum succo gra. et aqua frigida. aut pulvis ordei seu farri cum lacte amigdalorum aspergendo semper desuper aggregat: aut de vino gra. acetoso: aut leres ex corticibus conditas cum aceto: aut cibarium farum ex oleribus frigidis: aut lactucis cucurbitis conditis cum lacte amigdalorum. Bibat sucos stipricos sumat decoctionem tamarindorum: et prunorum cum manna vratur troscis capphoratis: aut de spodio: aut alijs dictis cap. de cura ethice. Iste modo prohibetur egressio eorum: et si non: altem minuat.

Cu igit appareret nullomodo sibo. nec venoset nam sibo. traheret materiam ad intra: et propter idem prohibetur solutium: non vngatur oleo: nec comedat vniuosa: neque bibat vinum: quia inflammatur et auget: obmiratur etiam troscos et alia superius dicta quod operantur cum intentione nature intentione nature intendentes expellere. **C**ponocetur igitur sudor et nullomodo stet in aere frigidus: immo cooperiantur panno scarlatino suauiter fricando: ut trahatur materia ad curum. Ideo sepe in die sumat de aqua ista.

R. sicum sicarum: passularum: lentis: excoctat armu. sc. seni. ligni de myro. aut sand. ru. an. 3. j. coquantur in libras quatuor: aque vsq. ad consumptionem terree partis. **C**Alia ad idem. **R.** radicum fenic. perosillini. succi berberis an. 3. j. sau. 3. j. sicum sicarum passula. an. 3. ij. contundantur et bulliant in aqua. ut prius. Sepe in die ponatur de isto in naribus oculis et gula. ne ibi generetur morbillus. aut variola.

Caque ro. lib. j. sumach vel berberis. an. 3. j. carnositaris granatorum. 3. j.

Ctem puluis anthimonij fricans cum succo coriandri vel solatri infusus in oculis et naribus defendit.

Cum vero sunt mature et virus ex eis manat regatur cum dicta et portionibus dictis supra. Et ubi fuerit multum debilis: potest comedere de carnibus pullozum: vel hedorum coctis cum lactucis: cucurbitis et coditis cum agresta acetositate citri: vel arancij. Et cum indiget mundaificatione. sternatur lecti isto puluere. **R.** rof. sicarum vis. vl. floz. nenusaris misce cu sand. et fiat puluis. Cum vero seruior et feb. recesserit: et cortices incipiat remoueri. tunc bibat vinum de bile bene limphatum. Et si nimis tardarent exsiccare liniantur cum aqua salsa. deinde balneentur in aqua dulci decoctione maluauisci vl. malne: hoc etiam confert tempore quo incipiunt apparere. deinde vngatur oleo rof. et camomillino repido.

CSi autem signa concana remanserint vel sedant: impinguetur corpus cum iuribus gallinarum et carniū cum vitellis ouozum: bibat vinum dulce limphatum: vratur sepe balneo aque dulcis per longum tempus: et precipue post cibum. vngantur loca illa omni sero cum isto.

R. litargiri triti et ablini cum aqua decem vitibus. et radicum cannamum sicarum farine risti ossium verustozum: seminum melonum. farine cicerum. an. 3. j. puluerizentur: et misce cum muci lagine psilij: fenugreci: seminis lini. De mane la

netur cum aqua decoctionis farine farri vel risti et si vis alia remedia recurrere ad primam partem de ornatu faciei etc.

CEt sic est finis huius tractatus. **C**aus deo.

Tabula tracta. de fe. Antonij de Gradi.

C De diffinitione feb. et eius diffinitione	de feb. effimera.	fo. 477.
C De quibusdam generalibus ad febres putridas.		fo. 476.
C De febre sanguinea.		fo. 477.
C De causomide.		fo. 477.
C De tertiana continua.		fo. 478.
C De febre quotidiana continua.		fo. 478.
C De quarrana continua.		fo. 478.
C De quibusdam vniuersalibus ad febres interpolatas.		fo. 478.
C De tertiana vera interpolata.		fo. 479.
C De tertiana nota.		fo. 480.
C De duplici tertiana.		fo. 481.
C De febre quotidiana.		fo. 481.
C De febre quotidiana nota.		fo. 482.
C De quotidiana interpolata copposita.		fo. 482.
C De quarrana vera.		fo. 482.
C De quarrana nota.		fo. 483.
C De duplici quarrana et febre erratica.		fo. 483.
C De febre sincopali.		fo. 483.
C De febre sincopali frigida.		fo. 483.
C De febre empiala.		fo. 484.
C De febre lipparia.		fo. 484.
C De febribus compositis.		fo. 484.
C De emith: iteo.		fo. 484.
C De ethica.		fo. 485.
C De febre pestilentiali.		fo. 486.
C De variolis et morbillis.		fo. 487.

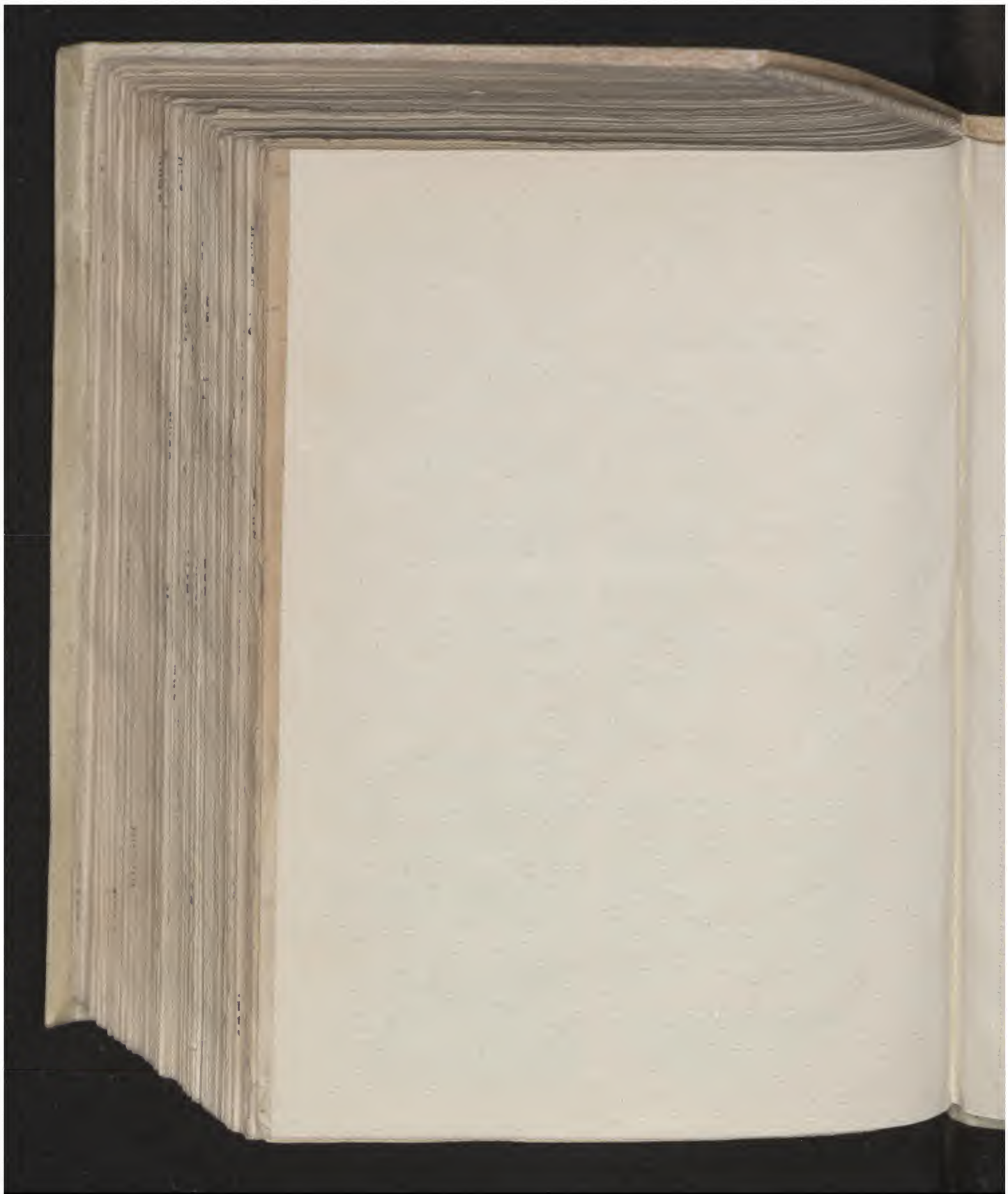
CFinis hic vniuersum opus tam physicū et practicū profundissimi artium et medicane doctoris domini Joannis Alsatthei de gradi Almediolanensis in nonum Almansoris: quod a vertice ad plantam pedis omnes particulares egritudines exactissime discutit: nec non insigne opusculū de febribus domini Antonij de gradi Almediolanensis totam febrium materiam attentim complectens: quod in alijs Alsatthei de gradi practiciis bacterius impressis non reperies.

CUgduni impressa industria Joannis moxlin als de cābray.
Anno dñi. 1527. die
xxvj. 2. pullis.

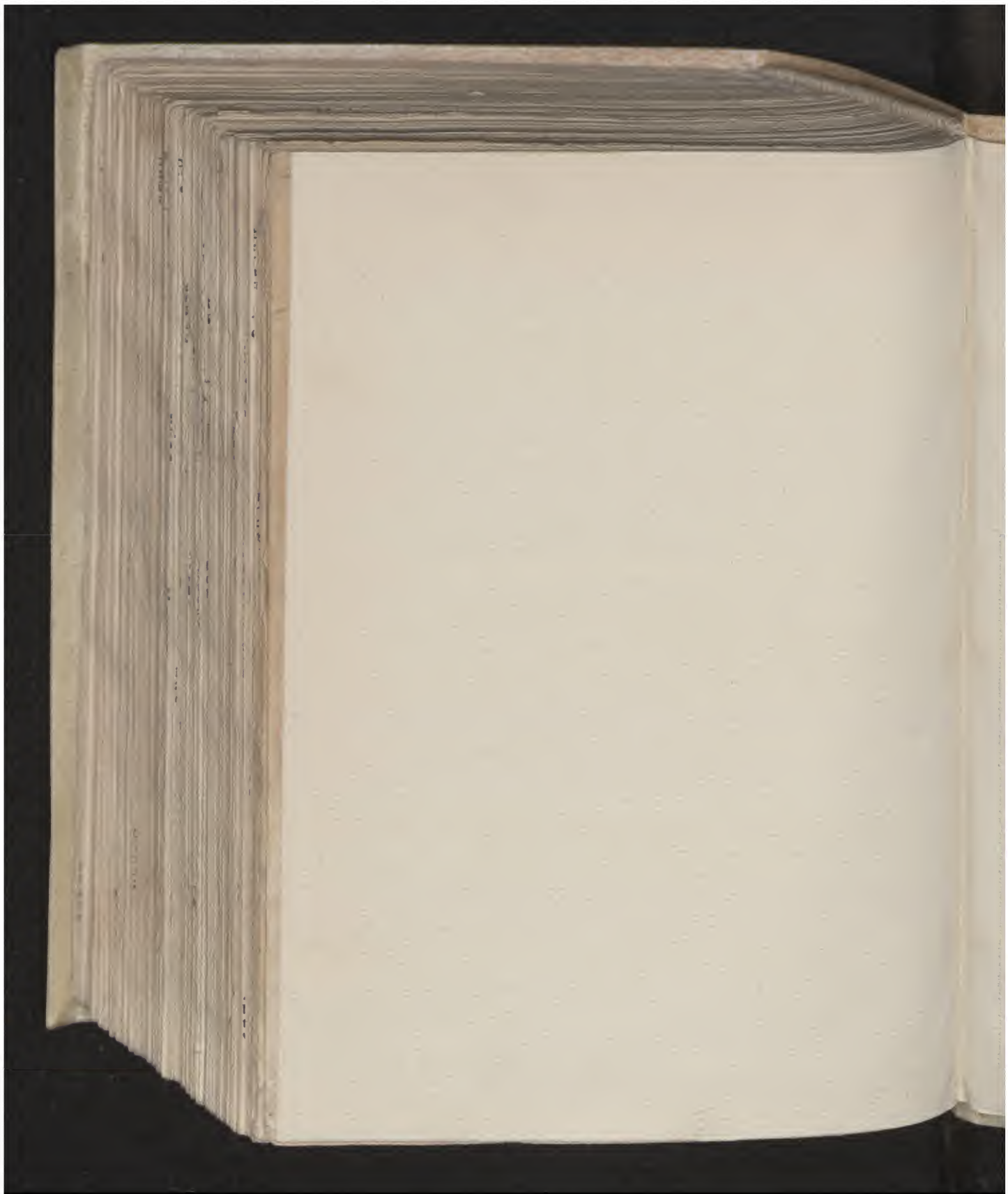
2

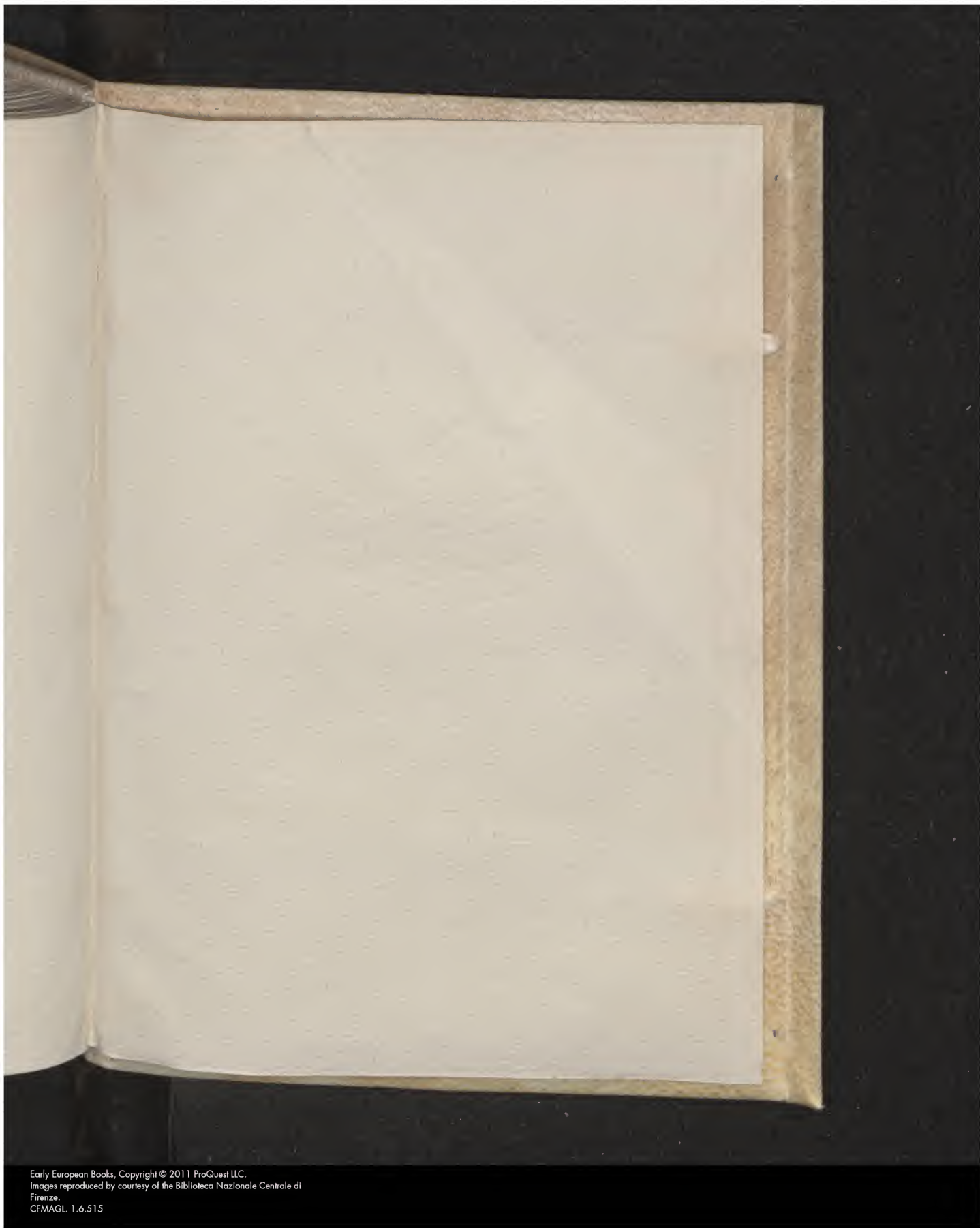
6.
5.
14
6.
7.
7.
3.
3.
3.
3.
14
3.
9.
0.
11.
11.
2.
2.
2.
3.
3.
3.
3.
4.
4.
4.
4.
5.
6.
7.

u
i
e
l
e
z
u
e
l
e
o

005644155

